Jātaka
Dukanipāta
Kalyāṇavagga
8. Kacchapajātaka

"Janittaṃ me bhavittaṃ me, iti paṅke avassayiṃ; Taṃ maṃ paṅko ajjhabhavi, yathā dubbalakaṃ tathā; Taṃ taṃ vadāmi bhaggava, suṇohi vacanaṃ mama".

"Gāme vā yadi vā raññe, sukhaṃ yatrādhigacchati; Taṃ janittaṃ bhavittañca, purisassa pajānato; Yamhi jīve tamhi gacche, na niketahato siyā"ti.

Kacchapajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Āsīsavagga
3. Puṇṇapātijātaka

"Tatheva puṇṇā pātiyo, aññāyaṃ vattate kathā; Ākāraṇena jānāmi, na cāyaṃ bhaddikā surā"ti.

Puṇṇapātijātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka
Vīsatinipāta
Mātaṅgavagga
9. Somanassajātaka

"Ko taṃ hiṃsati heṭheti, Kiṃ dummano socasi appatīto; Kassajja mātāpitaro rudantu, Kvajja setu nihato pathabyā".

"Tuṭṭhosmi deva tava dassanena, Cirassaṃ passāmi taṃ bhūmipāla; Ahiṃsako reṇumanuppavissa, Puttena te heṭhayitosmi deva".

"Āyantu dovārikā khaggabandhā, Kāsāviyā yantu antepurantaṃ; Hantvāna taṃ somanassaṃ kumāraṃ, Chetvāna sīsaṃ varamāharantu".

"Pesitā rājino dūtā, kumāraṃ etadabravuṃ; Issarena vitiṇṇosi, vadhaṃ pattosi khattiya".

"Sa rājaputto paridevayanto, Dasaṅguliṃ añjaliṃ paggahetvā; Ahampi icchāmi janinda daṭṭhuṃ, Jīvaṃ maṃ netvā paṭidassayetha".

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, rañño puttaṃ adassayuṃ; Putto ca pitaraṃ disvā, dūratovajjhabhāsatha.

“Āgacchuṃ dovārikā khaggabandhā, Kāsāviyā hantu mamaṃ janinda; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Aparādho ko nidha mamajja atthi”.

“Sāyañca pāto udakaṃ sajāti, Aggiṃ sadā pāricaratappamatto; Taṃ tādisaṃ saṃyataṃ brahmacāriṃ, Kasmā tuvaṃ brūsi gahappatīti”.

“Tālā ca mūlā ca phalā ca deva, Pariggahā vividhā santimassa; Te rakkhati gopayatappamatto, Tasmā ahaṃ brūmi gahappatīti”.

“Saccaṃ kho etaṃ vadasi kumāra, Pariggahā vividhā santimassa; Te rakkhati gopayatappamatto, Sa brāhmaṇo gahapati tena hoti”.

“Suṇantu mayhaṃ parisā samāgatā, Sanegamā jānapadā ca sabbe; Bālāyaṃ bālassa vaco nisamma, Ahetunā ghātayate maṃ janindo.

Daḷhasmi mūle visaṭe virūḷhe, Dunnikkayo veḷu pasākhajāto; Vandāmi pādāni tava janinda, Anujāna maṃ pabbajissāmi deva”.

“Bhuñjassu bhoge vipule kumāra, Sabbañca te issariyaṃ dadāmi; Ajjeva tvaṃ kurūnaṃ hohi rājā, Mā pabbajī pabbajjā hi dukkhā”.

“Kinnūdha deva tavamatthi bhogā, Pubbevahaṃ devaloke ramissaṃ; Rūpehi saddehi atho rasehi, Gandhehi phassehi manoramehi.

Bhuttā ca me bhogā tidivasmiṃ deva, Parivārito accharānaṃ gaṇena; Tuvañca bālaṃ paraneyyaṃ viditvā, Na tādise rājakule vaseyyaṃ”.

“Sacāhaṃ bālo paraneyyo asmi, Ekāparādhaṃ khama putta mayhaṃ; Punapi ce edisakaṃ bhaveyya, Yathāmatiṃ somanassa karohi”.

“Anisamma kataṃ kammaṃ, anavatthāya cintitaṃ; Bhesajjasseva vebhaṅgo, vipāko hoti pāpako.

Nisamma ca kataṃ kammaṃ, sammāvatthāya cintitaṃ; Bhesajjasseva sampatti, vipāko hoti bhadrako.

Alaso gihī kāmabhogī na sādhu, Asaññato pabbajito na sādhu; Rājā na sādhu anisammakārī, Yo paṇḍito kodhano taṃ na sādhu.

Nisamma khattiyo kayirā, nānisamma disampati; Nisammakārino rāja, yaso kitti ca vaḍḍhati.

Nisamma daṇḍaṃ paṇayeyya issaro, Vegā kataṃ tappati bhūmipāla; Sammāpaṇīdhī ca narassa atthā, Anānutappā te bhavanti pacchā.

Anānutappāni hi ye karonti, Vibhajja kammāyatanāni loke; Viññuppasatthāni sukhudrayāni, Bhavanti buddhānumatāni tāni.

Āgacchuṃ dovārikā khaggabandhā, Kāsāviyā hantu mamaṃ janinda; Mātuñca aṅkasmimahaṃ nisinno, Ākaḍḍhito sahasā tehi deva.

Kaṭukañhi sambādhaṃ sukicchaṃ patto, Madhurampi yaṃ jīvi-

taṃ laddha rāja; Kicchenahaṃ ajja vadhā pamutto, Pabbajjamevābhimanohamasmi".

"Putto tavāyaṃ taruṇo sudhamme, Anukampako somanasso kumāro; Taṃ yācamāno na labhāmi svajja, Arahasi naṃ yācitave tuvampi".

"Ramassu bhikkhācariyāya putta, Nisamma dhammesu paribbajassu; Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Anindito brahmamupehi ṭhānaṃ".

"Acchera rūpaṃ vata yādisañca, Dukkhitaṃ maṃ dukkhāpayase sudhamme; Yācassu puttaṃ iti vuccamānā, Bhiyyova ussāhayase kumāraṃ".

"Ye vippamuttā anavajjabhogino, Parinibbutā lokamimaṃ caranti; Tamariyamaggaṃ paṭipajjamānaṃ, Na ussahe vārayituṃ kumāraṃ".

"Addhā have sevitabbā sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Yesāyaṃ sutvāna subhāsitāni, Appossukkā vītasokā sudhammā"ti.

Somanassajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

5. Janasandhajātaka

"Dasa khalu imāni ṭhānāni, Yāni pubbe akaritvā; Sa pacchā manutappati, Iccevāha janasandho.

Aladdhā vittaṃ tappati, pubbe asamudānitaṃ; Na pubbe dhanamesissaṃ, iti pacchānutappati.

Sakyarūpaṃ pure santaṃ, mayā sippaṃ na sikkhitaṃ; Kicchā vutti asippassa, iti pacchānutappati.

Kūṭavedī pure āsiṃ, pisuṇo piṭṭhimaṃsiko; Caṇḍo ca pharuso cāpi, iti pacchānutappati.

Pāṇātipātī pure āsiṃ, luddo cāpi anāriyo; Bhūtānaṃ nāpacāyissaṃ, iti pacchānutappati.

Bahūsu vata santīsu, anāpādāsu itthisu; Paradāraṃ asevissaṃ, iti pacchānutappati.

Bahumhi vata santamhi, annapāne upaṭṭhite; Na pubbe adadaṃ dānaṃ, iti pacchānutappati.

Mātaraṃ pitarañcāpi, jiṇṇakaṃ gatayobbanaṃ; Pahu santo na posissaṃ, iti pacchānutappati.

Ācariyamanusatthāraṃ, sabbakāmarasāharaṃ; Pitaraṃ atimaññissaṃ, iti pacchānutappati.

Samaṇe brāhmaṇe cāpi, sīlavante bahussute; Na pubbe payirupāsissaṃ, iti pacchānutappati.

Sādhu hoti tapo ciṇṇo, santo ca payirupāsito; Na ca pubbe tapo ciṇṇo, iti pacchānutappati.

Yo ca etāni ṭhānāni, yoniso paṭipajjati; Karaṃ purisakiccāni, sa pacchā nānutappatī"ti.

Janasandhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

3. Darīmukhajātaka

"Paṅko ca kāmā palipo ca kāmā, Bhayañca metaṃ timūlaṃ pavuttaṃ; Rajo ca dhūmo ca mayā pakāsitā, Hitvā tuvaṃ pabbaja brahmadatta".

"Gadhito ca ratto ca adhimucchito ca, Kāmesvahaṃ brāhmaṇa bhiṃsarūpaṃ; Taṃ nussahe jīvikattho pahātuṃ, Kāhāmi puññāni anappakāni".

"Yo atthakāmassa hitānukampino, Ovajjamāno na karoti sāsanaṃ; Idameva seyyo iti maññamāno, Punappunaṃ gabbhamupeti mando.

So ghorarūpaṃ nirayaṃ upeti, Subhāsubhaṃ muttakarīsapūraṃ; Sattā sakāye na jahanti giddhā, Ye honti kāmesu avītarāgā".

"Mīḷhena littā ruhirena makkhitā, Semhena littā upanikkhamanti; Yaṃ yañhi kāyena phusanti tāvade, Sabbaṃ asātaṃ dukhameva kevalaṃ.

Disvā vadāmi na hi aññato savaṃ, Pubbenivāsaṃ bahukaṃ sarāmi; Citrāhi gāthāhi subhāsitāhi, Darīmukho nijjhāpayi sumedhan"ti.

Darīmukhajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

9. Aṭṭhānajātaka

"Gaṅgā kumudinī santā, saṅkhavaṇṇā ca kokilā; Jambu tālaphalaṃ dajjā, atha nūna tadā siyā.

Yadā kacchapalomānaṃ, pāvāro tividho siyā; Hemantikaṃ pāvuraṇaṃ, atha nūna tadā siyā.

Yadā makasapādānaṃ, aṭṭālo sukato siyā; Daḷho ca avikampī ca, atha nūna tadā siyā.

Yadā sasavisāṇānaṃ, nisseṇī sukatā siyā; Saggassārohaṇatthāya, atha nūna tadā siyā.

Yadā nisseṇimāruyha, candaṃ khādeyyu mūsikā; Rāhuñca paripāteyyuṃ, atha nūna tadā siyā.

Yadā surāghaṭaṃ pitvā, makkhikā gaṇacāriṇī; Aṅgāre vāsaṃ kappeyyuṃ, atha nūna tadā siyā.

Yadā bimboṭṭhasampanno, gadrabho sumukho siyā; Kusalo naccagītassa, atha nūna tadā siyā.

Yadā kākā ulūkā ca, mantayeyyuṃ rahogatā; Aññamaññaṃ pihayeyyuṃ, atha nūna tadā siyā.

Yadā muḷāla pattānaṃ, chattaṃ thirataraṃ siyā; Vassassa paṭighātāya, atha nūna tadā siyā.

Yadā kulako sakuṇo, pabbataṃ gandhamādanaṃ; Tuṇḍenādāya gaccheyya, atha nūna tadā siyā.

Yadā sāmuddikaṃ nāvaṃ, sayantaṃ savaṭākaraṃ; Ceṭo ādāya gaccheyya, atha nūna tadā siyā”ti.

Aṭṭhānajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

2. Kosambiyajātaka

“Puthusaddo samajano, na bālo koci maññatha; Saṃghasmiṃ bhijjamānasmiṃ, nāññaṃ bhiyyo amaññaruṃ.

Parimuṭṭhā paṇḍitābhāsā, vācāgocarabhāṇino; Yāvicchanti mukhāyāmaṃ, yena nītā na taṃ vidū.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ upanayhanti, veraṃ tesaṃ na sammati.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ nupanayhanti, veraṃ tesūpasammati.

Na hi verena verāni, sammantīdha kudācanaṃ; Averena ca sammanti, esa dhammo sanantano.

Pare ca na vijānanti, mayamettha yamāmase; Ye ca tattha vijānanti, tato sammanti medhagā.

Aṭṭhicchinnā pāṇaharā, gavāssa dhanahārino; Raṭṭhaṃ vilumpamānānaṃ, tesampi hoti saṅgati; Kasmā tumhāka no siyā.

Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā.

No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care mātaṅgaraññeva nāgo.

Ekassa caritaṃ seyyo, Natthi bāle sahāyatā; Eko care na pāpāni kayirā, Appossukko mātaṅgaraññeva nāgo"ti.

Kosambiyajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Kukkuvagga

9. Kapijātaka

"Yattha verī nivasati, na vase tattha paṇḍito; Ekarattaṃ dirattaṃ vā, dukkhaṃ vasati verisu.

Diso ve lahucittassa, posassānuvidhīyato; Ekassa kapino hetu, yūthassa anayo kato.

Bālova paṇḍitamānī, yūthassa parihārako; Sacittassa vasaṃ gantvā, sayethāyaṃ yathā kapi.

Na sādhu balavā bālo, yūthassa parihārako; Ahito bhavati ñātīnaṃ, sakuṇānaṃva cetako.

Dhīrova balavā sādhu, yūthassa parihārako; Hito bhavati ñātīnaṃ, tidasānaṃva vāsavo.

Yo ca sīlañca paññañca, sutañcattani passati; Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca.

Tasmā tuleyya mattānaṃ, sīlapaññāsutāmiva; Gaṇaṃ vā parihare dhīro, eko vāpi paribbaje"ti.

Kapijātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

4. Vīrakajātaka

“Api vīraka passesi, sakuṇaṃ mañjubhāṇakaṃ; Mayūragīvasaṅkāsaṃ, patiṃ mayhaṃ saviṭṭhakaṃ”.

“Udakathalacarassa pakkhino, Niccaṃ āmakamacchabhojino; Tassānukaraṃ saviṭṭhako, Sevāle paliguṇṭhito mato”ti.

Vīrakajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

6. Samuddajātaka

“Ko nāyaṃ loṇatoyasmiṃ, samantā paridhāvati; Macche makare ca vāreti, ūmīsu ca vihaññati”.

“Anantapāyī sakuṇo, atittoti disāsuto; Samuddaṃ pātumicchāmi, sāgaraṃ saritaṃ patiṃ”.

“So ayaṃ hāyati ceva, pūrate ca mahodadhi; Nāssa nāyati pītanto, apeyyo kira sāgaro”ti.

Samuddajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

9. Nānāchandajātaka

“Nānāchandā mahārāja, ekāgāre vasāmase; Ahaṃ gāmavaraṃ icche, brāhmaṇī ca gavaṃ sataṃ”.

Putto ca ājaññarathaṃ, kaññā ca maṇikuṇḍalaṃ; Yā cesā puṇṇikā jammī, udukkhalaṃbhikaṅkhati.

“Brāhmaṇassa gāmavaraṃ, brāhmaṇiyā gavaṃ sataṃ; Puttassa ājaññarathaṃ, kaññāya maṇikuṇḍalaṃ; Yañcetaṃ puṇṇikaṃ jammiṃ, paṭipādethudukkhalan”ti.

Nānāchandajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

3. Sammodamānajātaka

“Sammodamānā gacchanti, jālamādāya pakkhino; Yadā te vivadissanti, tadā ehinti me vasan”ti.

Sammodamānajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka
Dasakanipāta
Catudvāravagga
8. Takkalajātaka

"Na takkalā santi na āluvāni, Na biḷāliyo na kaḷambāni tāta; Eko araññamhi susānamajjhe, Kimatthiko tāta khaṇāsi kāsuṃ".

"Pitāmaho tāta sudubbalo te, Anekabyādhīhi dukhena phuṭṭho; Tamajjahaṃ nikhaṇissāmi sobbhe, Na hissa taṃ jīvitaṃ rocayāmi".

"Saṅkappametaṃ paṭiladdha pāpakaṃ, Accāhitaṃ kamma karosi luddaṃ; Mayāpi tāta paṭilacchase tuvaṃ, Etādisaṃ kamma jarūpanīto; Taṃ kullavattaṃ anuvattamāno, Ahampi taṃ nikhaṇissāmi sobbhe".

"Pharusāhi vācāhi pakubbamāno, Āsajja maṃ tvaṃ vadase kumāra; Putto mamaṃ orasako samāno, Ahitānukampī mama tvaṃsi putta".

"Na tāhaṃ tāta ahitānukampī, Hitānukampī te ahampi tāta; Pāpañca taṃ kamma pakubbamānaṃ, Arahāmi no vārayituṃ tato".

"Yo mātaraṃ vā pitaraṃ saviṭṭha, Adūsake hiṃsati pāpadhammo; Kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ, Asaṃsayaṃ so nirayaṃ upeti.

Yo mātaraṃ vā pitaraṃ saviṭṭha, Annena pānena upaṭṭhahāti; Kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ, Asaṃsayaṃ so sugatiṃ upeti.

Na me tvaṃ putta ahitānukampī, Hitānukampī me tvaṃsi putta; Ahañca taṃ mātarā vuccamāno, Etādisaṃ kamma karomi luddaṃ".

"Yā te sā bhariyā anariyarūpā, Mātā mamesā sakiyā janetti; Niddhāpaye tañca sakā agārā, Aññampi te sā dukhamāvaheyya.

Yā te sā bhariyā anariyarūpā, Mātā mamesā sakiyā janetti; Dantā kareṇūva vasūpanītā, Sā pāpadhammā punarāvajātū"ti.

Takkalajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka
Pakiṇṇakanipāta
Sālikedāravagga
9. Tacchasūkarajātaka

"Yadesamānā vicarimha, pabbatāni vanāni ca; Anvesaṃ vicariṃ ñātī, teme adhigatā mayā.

Bahuñcidaṃ mūlaphalaṃ, bhakkho cāyaṃ anappako; Rammā cimā girīnajjo, phāsuvāso bhavissati.

Idhevāhaṃ vasissāmi, saha sabbehi ñātibhi; Appossukko nirāsaṅkī, asoko akutobhayo".

"Aññampi leṇaṃ pariyesa, sattu no idha vijjati; So taccha sūkare hanti, idhāgantvā varaṃ varaṃ".

"Ko numhākaṃ idha sattu, ko ñātī susamāgate; Duppadhaṃse padhaṃseti, taṃ me akkhātha pucchitā".

"Uddhaggarājī migarājā, balī dāṭhāvudho migo; So taccha sūkare hanti, idhāgantvā varaṃ varaṃ".

"Na no dāṭhā na vijjanti, balaṃ kāye samohitaṃ; Sabbe samaggā hutvāna, vasaṃ kāhāma ekakaṃ".

"Hadayaṅgamaṃ kaṇṇasukhaṃ, Vācaṃ bhāsasi tacchaka; Yopi yuddhe palāyeyya, Tampi pacchā hanāmase".

"Pāṇātipātā virato nu ajja, Abhayaṃ nu te sabbabhūtesu dinnaṃ; Dāṭhā nu te migavadhāya na santi, Yo saṃghapatto kapaṇova jhāyasi".

"Na me dāṭhā na vijjanti, Balaṃ kāye samohitaṃ; Ñātī ca disvāna sāmaggī ekato, Tasmā ca jhāyāmi vanamhi ekako.

Imassudaṃ yanti disodisaṃ pure, Bhayaṭṭitā leṇagavesino puthu; Te dāni saṅgamma vasanti ekato, Yatthaṭṭhitā duppasahajja te mayā.

Pariṇāyakasampannā, sahitā ekavādino; Te maṃ samaggā hiṃseyyuṃ, tasmā nesaṃ na patthaye".

"Ekova indo asure jināti, Ekova seno hanti dije pasayha; Ekova byaggho migasaṅghapatto, Varaṃ varaṃ hanti balañhi tādisaṃ".

"Na heva indo na seno, napi byaggho migādhipo; Samagge sahite ñātī, na byagghe kurute vase".

"Kumbhīlakā sakuṇakā, saṃghino gaṇacārino; Sammodamānā ekajjhaṃ, uppatanti ḍayanti ca.

Tesañca ḍayamānānaṃ, ekettha apasakkati; Tañca seno nitāḷeti, veyyagghiyeva sā gati".

"Ussāhito jaṭilena, luddenāmisacakkhunā; Dāṭhī dāṭhīsu pakkhandi, maññamāno yathā pure".

"Sādhu sambahulā ñātī, api rukkhā araññajā; Sūkarehi samaggehi, byaggho ekāyane hato".

Brāhmaṇañceva byagghañca, ubho hantvāna sūkarā. Ānandino pamuditā, mahānādaṃ panādisuṃ.

Te su udumbaramūlasmiṃ, sūkarā susamāgatā; Tacchakaṃ abhisiñciṃsu, "tvaṃ no rājāsi issaro"ti.

Tacchasūkarajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

10. Campeyyajātaka

"Kā nu vijjurivābhāsi, Osadhī viya tārakā; Devatā nusi gandhabbī, Na taṃ maññāmi mānusiṃ".

"Namhi devī na gandhabbī, na mahārāja mānusī; Nāgakaññāsmi bhaddante, atthenamhi idhāgatā".

"Vibbhantacittā kupitindriyāsi, Nettehi te vārigaṇā savanti; Kiṃ te naṭṭhaṃ kiṃ pana patthayānā, Idhāgatā nāri tadiṅgha brūhi".

"Yamuggatejo uragoti cāhu, Nāgoti naṃ āhu janā janinda; Tamaggahī puriso jīvikattho, Taṃ bandhanā muñca patī mameso".

"Kathaṃ nvayaṃ balaviriyūpapanno, Hatthattamāgacchi vanibbakassa; Akkhāhi me nāgakañña tamatthaṃ, Kathaṃ vijānemu gahītanāgaṃ".

"Nagarampi nāgo bhasmaṃ kareyya, Tathā hi so balaviriyūpapanno; Dhammañca nāgo apacāyamāno, Tasmā parakkamma tapo karoti.

Cātuddasiṃ pañcadasiñca rāja, Catuppathe sammati nāgarājā; Tamaggahī puriso jīvikattho, Taṃ bandhanā muñca patī mameso".

"Soḷasitthisahassāni, āmuttamaṇikuṇḍalā; Vārigehasayā nārī, tāpi taṃ saraṇaṃ gatā.

Dhammena mocehi asāhasena, Gāmena nikkhena gavaṃ satena; Ossaṭṭhakāyo urago carātu, Puññatthiko muñcatu bandhanasmā".

"Dhammena mocemi asāhasena, Gāmena nikkhena gavaṃ satena; Ossaṭṭhakāyo urago carātu, Puññatthiko muñcatu bandhanasmā.

Dammi nikkhasataṃ ludda, thūlañca maṇikuṇḍalaṃ; Catussadañca pallaṅkaṃ, umāpupphasarinnibhaṃ.

Dve ca sādisiyo bhariyā, Usabhañca gavaṃ sataṃ; Ossaṭṭhakāyo urago carātu, Puññatthiko muñcatu bandhanasmā".

"Vināpi dānā tava vacanaṃ janinda, Muñcemu naṃ uragaṃ bandhanasmā; Ossaṭṭhakāyo urago carātu, Puññatthiko muñcatu band-

hanasmā".

Mutto campeyyako nāgo, rājānaṃ etadabravi; "Namo te kāsirājatthu, namo te kāsivaḍḍhana; Añjaliṃ te paggaṇhāmi, passeyyaṃ me nivesanaṃ".

"Addhā hi dubbissasametamāhu, Yaṃ mānuso vissase amānusamhi; Sace ca maṃ yācasi etamatthaṃ, Dakkhemu te nāga nivesanāni".

"Sacepi vāto girimāvaheyya, Cando ca suriyo ca chamā pateyyuṃ; Sabbā ca najjo paṭisotaṃ vajeyyuṃ, Na tvevahaṃ rāja musā bhaṇeyyaṃ.

Nabhaṃ phaleyya udadhīpi susse, Saṃvaṭṭaye bhūtadharā vasundharā; Siluccayo meru samūlamuppate, Na tvevahaṃ rāja musā bhaṇeyyaṃ".

"Addhā hi dubbissasametamāhu, Yaṃ mānuso vissase amānusamhi; Sace ca maṃ yācasi etamatthaṃ, Dakkhemu te nāga nivesanāni.

Tumhe khottha ghoravisā uḷārā, Mahātejā khippakopī ca hotha; Maṃkāraṇā bandhanasmā pamutto, Arahasi no jānituye katāni".

"So paccataṃ niraye ghorarūpe, Mā kāyikaṃ sātamalattha kiñci; Peḷāya baddho maraṇaṃ upetu, Yo tādisaṃ kammakataṃ na jāne".

"Saccappaṭiññā tava mesa hotu, Akkodhano hohi anupanāhī; Sabbañca te nāgakulaṃ supaṇṇā, Aggiṃva gimhesu vivajjayantu".

"Anukampasī nāgakulaṃ janinda, Mātā yathā suppiyaṃ ekaputtaṃ; Ahañca te nāgakulena saddhiṃ, Kāhāmi veyyāvaṭikaṃ uḷāraṃ".

"Yojentu ve rājarathe sucitte, Kambojake assatare sudante; Nāge ca yojentu suvaṇṇakappane, Dakkhemu nāgassa nivesanāni".

Bherī mudiṅgā paṇavā ca saṅkhā, Avajjayiṃsu uggasenassa rañño; Pāyāsi rājā bahusobhamāno, Purakkhato nārigaṇassa majjhe.

Suvaṇṇacitakaṃ bhūmiṃ, addakkhi kāsivaḍḍhano; Sovaṇṇamayapāsāde, veḷuriyaphalakatthate.

Sa rājā pāvisi byamhaṃ, campeyyassa nivesanaṃ; Ādiccavaṇṇasannibhaṃ, kaṃsavijju pabhassaraṃ.

Nānārukkhehi sañchannaṃ, nānāgandhasamīritaṃ; So pāvekkhi kāsirājā, campeyyassa nivesanaṃ.

Paviṭṭhasmiṃ kāsiraññe, campeyyassa nivesanaṃ; Dibbā tūriyā pavajjiṃsu, nāgakaññā ca naccisuṃ.

Taṃ nāgakaññā caritaṃ gaṇena, Anvāruhī kāsirājā pasanno; Nisīdi sovaṇṇamayamhi pīṭhe, Sāpassaye candanasāralitte.

So tattha bhutvā ca atho ramitvā, Campeyyakaṃ kāsirājā avoca;

“Vimānaseṭṭhāni imāni tuyhaṃ, Ādiccavaṇṇāni pabhassarāni; Netādisaṃ atthi manussaloke, Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi.

Tā kambukāyūradharā suvatthā, Vaṭṭaṅgulī tambatalūpapannā; Paggayha pāyenti anomavaṇṇā, Netādisaṃ atthi manussaloke; Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi.

Najjo ca temā puthulomamacchā, Āṭā sakuntābhirudā sutitthā; Netādisaṃ atthi manussaloke, Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi.

Koñcā mayūrā diviyā ca haṃsā, Vaggussarā kokilā sampatanti; Netādisaṃ atthi manussaloke, Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi.

Ambā ca sālā tilakā ca jambuyo, Uddālakā pāṭaliyo ca phullā; Netādisaṃ atthi manussaloke, Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi.

Imā ca te pokkharañño samantato, Dibbā ca gandhā satataṃ pavāyanti; Netādisaṃ atthi manussaloke, Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi”.

“Na puttahetu na dhanassa hetu, Na āyuno cāpi janinda hetu; Manussayoniṃ abhipatthayāno, Tasmā parakkamma tapo karomi”.

“Tvaṃ lohitakkho vihatantaraṃso, Alaṅkato kappitakesamassu; Surosito lohitacandanena, Gandhabbarājāva disā pabhāsasi.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Sabbehi kāmehi samaṅgibhūto; Pucchāmi taṃ nāgarājetamatthaṃ, Seyyo ito kena manussaloko”.

“Janinda nāññatra manussalokā, Suddhī va saṃvijjati saṃyamo vā; Ahañca laddhāna manussayoniṃ, Kāhāmi jātimaraṇassa antaṃ”.

“Addhā have sevitabbā sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Nāriyo ca disvāna tuvañca nāga, Kāhāmi puññāni anappakāni”.

“Addhā have sevitabbā sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Nāriyo ca disvāna mamañca rāja, Karohi puññāni anappakāni”.

“Idañca me jātarūpaṃ pahūtaṃ, Rāsī suvaṇṇassa ca tālamattā; Ito haritvāna suvaṇṇagharāni, Karassu rūpiyapākāraṃ karontu.

Muttā ca vāhasahassāni pañca, Veḷuriyamissāni ito haritvā; Antepure bhūmiyaṃ santharantu, Nikkaddamā hehiti nīrajā ca.

Etādisaṃ āvasa rājaseṭṭha, Vimānaseṭṭhaṃ bahu sobhamānaṃ; Bārāṇasiṃ nagaraṃ iddhaṃ phītaṃ, Rajjañca kārehi anomapaññā”ti.

Campeyyajātakaṃ dasamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

10. Pārāvatajātaka

"Cirassaṃ vata passāmi, sahāyaṃ maṇidhārinaṃ; Sukatā massukuttiyā, sobhate vata me sakhā".

"Parūḷhakacchanakhalomo, ahaṃ kammesu byāvaṭo; Cirassaṃ nhāpitaṃ laddhā, lomaṃ taṃ ajja hārayiṃ".

"Yannu lomaṃ ahāresi, dullabhaṃ laddha kappakaṃ; Atha kiñcarahi te samma, kaṇṭhe kiṇikiṇāyati".

"Manussasukhumālānaṃ, maṇi kaṇṭhesu lambati; Tesāhaṃ anusikkhāmi, mā tvaṃ maññi davā kataṃ.

Sacepimaṃ pihayasi, massukuttiṃ sukāritaṃ; Kārayissāmi te samma, maṇiñcāpi dadāmi te".

"Tvaññeva maṇinā channo, Sukatāya ca massuyā; Āmanta kho taṃ gacchāmi, Piyaṃ me tavadassanan"ti. (980)

Pārāvatajātakaṃ dasamaṃ. Kharaputtavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Atha passa sasūci ca tuṇḍilako, Miga mayhakapañcamapakkhivaro; Atha pañjali vārija mejjha puna, Atha vaṭṭa kapotavarena dasāti.

Atha vagguddānaṃ

Atha vaggaṃ pakittissaṃ, chanipātaṃ varuttame; Avāriyā ca kharo ca, dve ca vuttā subyañjanāti.

Chakkanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

2. Cittasambhūtajātaka

"Sabbaṃ narānaṃ saphalaṃ suciṇṇaṃ, Na kammunā kiñcana moghamatthi; Passāmi sambhūtaṃ mahānubhāvaṃ, Sakammunā puññaphalūpapannaṃ.

Sabbaṃ narānaṃ saphalaṃ suciṇṇaṃ, Na kammunā kiñcana moghamatthi; Kaccinnu cittassapi evamevaṃ, Iddho mano tassa yathāpi mayhaṃ".

"Sabbaṃ narānaṃ saphalaṃ suciṇṇaṃ, Na kammunā kiñcana moghamatthi; Cittampi jānāhi tatheva deva, Iddho mano tassa yathāpi tuyhaṃ".

"Bhavaṃ nu citto sutamaññato te, Udāhu te koci naṃ etadakkhā; Gāthā sugītā na mamatthi kaṅkhā, Dadāmi te gāmavaraṃ satañca".

“Na cāhaṃ citto sutamaññato me, Isī ca me etamatthaṃ asaṃsi; ‘Gantvāna rañño paṭigāhi gāthaṃ, Api te varaṃ attamano dadeyya’”.

“Yojentu ve rājarathe, sukate cittasibbane; Kacchaṃ nāgānaṃ bandhatha, gīveyyaṃ paṭimuñcatha.

Āhaññantu bherimudiṅgasaṅkhe, Sīghāni yānāni ca yojayantu; Ajjevahaṃ assamaṃ taṃ gamissaṃ, Yattheva dakkhissamisiṃ nisinnaṃ”.

“Suladdhalābho vata me ahosi, Gāthā sugītā parisāya majjhe; Svāhaṃ isiṃ sīlavatūpapannaṃ, Disvā patīto sumanohamasmi”.

“Āsanaṃ udakaṃ pajjaṃ, paṭiggaṇhātu no bhavaṃ; Agghe bhavantaṃ pucchāma, agghaṃ kurutu no bhavaṃ”.

“Rammañca te āvasathaṃ karontu, Nārīgaṇehi paricārayassu; Karohi okāsamanuggahāya, Ubhopimaṃ issariyaṃ karoma”.

“Disvā phalaṃ duccaritassa rāja, Atho suciṇṇassa mahāvipākaṃ; Attānameva paṭisaṃyamissaṃ, Na patthaye putta pasuṃ dhanaṃ vā.

Dasevimā vassadasā, maccānaṃ idha jīvitaṃ; Apattaññeva taṃ odhiṃ, naḷo chinnova sussati.

Tattha kā nandi kā khiḍḍā, kā ratī kā dhanesanā; Kiṃ me puttehi dārehi, rāja muttosmi bandhanā.

Sohaṃ evaṃ pajānāmi, maccu me nappamajjati; Antakenādhipannassa, kā ratī kā dhanesanā.

Jāti narānaṃ adhamā janinda, Caṇḍālayoni dvipadākaniṭṭhā; Sakehi kammehi supāpakehi, Caṇḍālagabbhe avasimha pubbe.

Caṇḍālāhumha avantīsu, migā nerañjaraṃ pati; Ukkusā nammadātīre, tyajja brāhmaṇakhattiyā.

Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Karohi pañcāla mameta vākyaṃ, Mākāsi kammāni dukkhudrayāni.

Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Karohi pañcāla mameta vākyaṃ, Mākāsi kammāni dukkhapphalāni.

Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Karohi pañcāla mameta vākyaṃ, Mākāsi kammāni rajassirāni.

Upanīyati jīvitamappamāyu, Vaṇṇaṃ jarā hanti narassa jiyyato; Karohi pañcāla mameta vākyaṃ, Mākāsi kammaṃ nirayūpapattiyā”.

“Addhā hi saccaṃ vacanaṃ tavetaṃ, Yathā isī bhāsasi evametaṃ; Kāmā ca me santi anapparūpā, Te duccajā mādisakena bhikkhu.

Nāgo yathā paṅkamajjhe byasanno, Passaṃ thalaṃ nābhisambhoti gantuṃ; Evampahaṃ kāmapaṅke byasanno, Na bhikkhuno maggamanubbajāmi.

Yathāpi mātā ca pitā ca puttaṃ, Anusāsare kinti sukhī bhaveyya; Evampi maṃ tvaṃ anusāsa bhante, Yathā ciraṃ pecca sukhī bhaveyyaṃ".

"No ce tuvaṃ ussahase janinda, Kāme ime mānusake pahātuṃ; Dhammiṃ baliṃ paṭṭhapayassu rāja, Adhammakāro tava māhu raṭṭhe.

Dūtā vidhāvantu disā catasso, Nimantakā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Te annapānena upaṭṭhahassu, Vatthena senāsanapaccayena ca.

Annena pānena pasannacitto, Santappaya samaṇabrāhmaṇe ca; Datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ, Anindito saggamupehi ṭhānaṃ.

Sace ca taṃ rāja mado saheyya, Nārīgaṇehi paricārayantaṃ; Imameva gāthaṃ manasī karohi, Bhāsesi cenaṃ parisāya majjhe.

Abbhokāsasayo jantu, vajantyā khīrapāyito; Parikiṇṇo suvānehi, svājja rājāti vuccatī"ti.

Cittasambhūtajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

1. Pucimandajātaka

"Uṭṭhehi cora kiṃ sesi, ko attho supanena te; Mā taṃ gahesuṃ rājāno, gāme kibbisakārakaṃ".

"Yannu coraṃ gahessanti, gāme kibbisakārakaṃ; Kiṃ tattha pucimandassa, vane jātassa tiṭṭhato".

"Na tvaṃ assattha jānāsi, mama corassa cantaraṃ; Coraṃ gahetvā rājāno, gāme kibbisakārakaṃ; Appenti nimbasūlasmiṃ, tasmiṃ me saṅkate mano".

"Saṅkeyya saṅkitabbāni, rakkheyyānāgataṃ bhayaṃ; Anāgatabhayā dhīro, ubho loke avekkhatī"ti.

Pucimandajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

1. Udapānadūsakajātaka

“Āraññikassa isino, cirarattatapassino; Kicchākataṃ udapānaṃ, kathaṃ samma avāhayi”.

“Esa dhammo siṅgālānaṃ, yaṃ pitvā ohadāmase; Pitupitāmahaṃ dhammo, na taṃ ujjhātumarahasi”.

“Yesaṃ vo ediso dhammo, Adhammo pana kīdiso; Mā vo dhammaṃ adhammaṃ vā, Addasāma kudācanan”ti.

Udapānadūsakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

9. Sālakajātaka

“Ekaputtako bhavissasi, Tvañca no hessasi issaro kule; Oroha dumasmā sālaka, Ehi dāni gharakaṃ vajemase”.

“Nanu maṃ suhadayoti maññasi, Yañca maṃ hanasi veḷuyaṭṭhiyā; Pakkambavane ramāmase, Gaccha tvaṃ gharakaṃ yathāsukhan”ti.

Sālakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

8. Mandhātujātaka

“Yāvatā candimasūriyā, Pariharanti disā bhanti virocanā; Sabbeva dāsā mandhātu, Ye pāṇā pathavissitā.

Na kahāpaṇavassena, titti kāmesu vijjati; Appassādā dukhā kāmā, iti viññāya paṇḍito.

Api dibbesu kāmesu, ratiṃ so nādhigacchati; Taṇhakkhayarato hoti, sammāsambuddhasāvako”ti.

Mandhātujātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

5. Pabbatūpattharajātaka

“Pabbatūpatthare ramme, jātā pokkharaṇī sivā; Taṃ siṅgālo apāpāyi, jānaṃ sīhena rakkhitaṃ”.

“Pivanti ce mahārāja, sāpadāni mahānadiṃ; Na tena anadī hoti, khamassu yadi te piyā”ti.

Pabbatūpattharajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

8. Kukkuṭajātaka

“Sucittapattachadana, tambacūḷa vihaṅgama; Oroha dumasākhāya, mudhā bhariyā bhavāmi te”.

“Catuppadī tvaṃ kalyāṇi, dvipadāhaṃ manorame; Migī pakkhī asaññuttā, aññaṃ pariyesa sāmikaṃ”.

“Komārikā te hessāmi, Mañjukā piyabhāṇinī; Vinda maṃ ariyena vedena, Sāvaya maṃ yadicchasi”.

“Kuṇapādini lohitape, cori kukkuṭapothini; Na tvaṃ ariyena vedena, mamaṃ bhattāramicchasi”.

“Evampi caturā nārī, disvāna sadhanaṃ naraṃ; Nenti saṇhāhi vācāhi, biḷārī viya kukkuṭaṃ.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, na khippamanubujjhati; Amittavasamanveti, pacchā ca anutappati.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, khippameva nibodhati; Muccate sattusambādhā, kukkuṭova biḷāriyā”ti.

Kukkuṭajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

12. Bilārakosiyajātaka

“Apacantāpi dicchanti, santo laddhāna bhojanaṃ; Kimeva tvaṃ pacamāno, yaṃ na dajjā na taṃ samaṃ.

Maccherā ca pamādā ca, evaṃ dānaṃ na diyyati; Puññaṃ ākaṅkhamānena, deyyaṃ hoti vijānatā.

Yasseva bhīto na dadāti maccharī, Tadevādadato bhayaṃ; Jighacchā ca pipāsā ca, Yassa bhāyati maccharī; Tameva bālaṃ phusati, Asmiṃ loke paramhi ca.

Tasmā vineyya maccheraṃ, dajjā dānaṃ malābhibhū; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinaṃ”.

“Duddadaṃ dadamānānaṃ, dukkaraṃ kamma kubbataṃ; Asanto nānukubbanti, sataṃ dhammo durannayo.

Tasmā satañca asataṃ, nānā hoti ito gati; Asanto nirayaṃ yanti, santo saggaparāyaṇā".

"Appasmeke pavecchanti, bahuneke na dicchare; Appasmā dakkhiṇā dinnā, sahassena samaṃ mitā".

"Dhammaṃ care yopi samuñchakaṃ care, Dārañca posaṃ dadamappakasmiṃ; Sataṃ sahassānaṃ sahassayāginaṃ, Kalampi nāgghanti tathāvidhassa te".

"Kenesa yañño vipulo mahagghato, Samena dinnassa na agghameti; Kathaṃ sataṃ sahassānaṃ sahassayāginaṃ, Kalampi nāgghanti tathāvidhassa te".

"Dadanti heke visame niviṭṭhā, Chetvā vadhitvā atha socayitvā; Sā dakkhiṇā assumukhā sadaṇḍā, Samena dinnassa na agghameti; Evaṃ sataṃ sahassānaṃ sahassayāginaṃ, Kalampi nāgghanti tathāvidhassa te"ti.

Bilārakosiyajātakaṃ dvādasamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

7. Abhiṇhajātaka

"Nālaṃ kabaḷaṃ padātave, Na ca piṇḍaṃ na kuse na ghaṃsituṃ; Maññāmi abhiṇhadassanā, Nāgo snehamakāsi kukkure"ti.

Abhiṇhajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

7. Indriyajātaka

"Yo indriyānaṃ kāmena, vasaṃ nārada gacchati; So pariccajjubho loke, jīvantova visussati.

Sukhassānantaraṃ dukkhaṃ, dukkhassānantaraṃ sukhaṃ; Sosi patto sukhā dukkhaṃ, pāṭikaṅkha varaṃ sukhaṃ.

Kicchakāle kicchasaho, yo kicchaṃ nātivattati; Sa kicchantaṃ sukhaṃ dhīro, yogaṃ samadhigacchati.

Na heva kāmāna kāmā, nānatthā nātthakāraṇā; Na katañca niraṅkatvā, dhammā cavitumarahasi".

“Dakkhaṃ gahapatī sādhu, saṃvibhajjañca bhojanaṃ; Ahāso atthalābhesu, atthabyāpatti abyatho”.

“Ettāvatetaṃ paṇḍiccaṃ, api so devilo bravi; Na yito kiñci pāpiyo, yo indriyānaṃ vasaṃ vaje”.

“Amittānaṃva hatthatthaṃ, sivi pappoti māmiva; Kammaṃ vijjañca dakkheyyaṃ, vivāhaṃ sīlamaddavaṃ; Ete ca yase hāpetvā, nibbatto sehi kammehi.

Sohaṃ sahassajīnova, abandhu aparāyaṇo; Ariyadhammā apakkanto, yathā peto tathevahaṃ.

Sukhakāme dukkhāpetvā, āpannosmi padaṃ imaṃ; So sukhaṃ nādhigacchāmi, ṭhito bhāṇumatāmivā”ti.

Indriyajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

13. Hatthipālajātaka

“Cirassaṃ vata passāma, brāhmaṇaṃ devavaṇṇinaṃ; Mahājaṭaṃ khāridharaṃ, paṅkadantaṃ rajassiraṃ.

Cirassaṃ vata passāma, isiṃ dhammaguṇe rataṃ; Kāsāyavatthavasanaṃ, vākacīraṃ paṭicchadaṃ.

Āsanaṃ udakaṃ pajjaṃ, paṭigaṇhātu no bhavaṃ; Agghe bhavantaṃ pucchāma, agghaṃ kurutu no bhavaṃ”.

“Adhicca vede pariyesa vittaṃ, Putte gahe tāta patiṭṭhapetvā; Gandhe rase paccanubhuyya sabbaṃ, Araññaṃ sādhu muni so pasattho”.

“Vedā na saccā na ca vittalābho, Na puttalābhena jaraṃ vihanti; Gandhe rase muccanamāhu santo, Sakammunā hoti phalūpapatti”.

“Addhā hi saccaṃ vacanaṃ tavetaṃ, Sakammunā hoti phalūpapatti; Jiṇṇā ca mātāpitaro tavīme, Passeyyuṃ taṃ vassasataṃ arogaṃ”.

“Yassassa sakkhī maraṇena rāja, Jarāya mettī naravīraseṭṭha; Yo cāpi jaññā na marissaṃ kadāci, Passeyyuṃ taṃ vassasataṃ arogaṃ.

Yathāpi nāvaṃ puriso dakamhi, Ereti ce naṃ upaneti tīraṃ; Evampi byādhī satataṃ jarā ca, Upaneti maccaṃ vasamantakassa”.

“Paṅko ca kāmā palipo ca kāmā, Manoharā duttarā maccudheyyā; Etasmiṃ paṅke palipe byasannā, Hīnattarūpā na taranti pāraṃ.

Ayaṃ pure luddamakāsi kammaṃ, Svāyaṃ gahīto na hi mokkhito

me; Orundhiyā naṃ parirakkhissāmi, Māyaṃ puna luddamakāsi kammaṃ".

"Gavaṃva naṭṭhaṃ puriso yathā vane, Anvesatī rāja apassamāno; Evaṃ naṭṭho esukārī mamattho, Sohaṃ kathaṃ na gaveseyyaṃ rāja.

Hiyyoti hiyyati poso, Pareti parihāyati; Anāgataṃ netamatthīti ñatvā, Uppannachandaṃ ko panudeyya dhīro".

"Passāmi vohaṃ daharaṃ kumāriṃ, Mattūpamaṃ ketakapupphanettaṃ; Abhuttabhoge paṭhame vayasmiṃ, Ādāya maccu vajate kumāriṃ.

Yuvā sujāto sumukho sudassano, Sāmo kusumbhaparikiṇṇamassu; Hitvāna kāme paṭikacca gehaṃ, Anujāna maṃ pabbajissāmi deva".

"Sākhāhi rukkho labhate samaññaṃ, Pahīnasākhaṃ pana khāṇumāhu; Pahīnaputtassa mamajja bhoti, Vāseṭṭhi bhikkhācariyāya kālo".

"Aghasmi koñcāva yathā himaccaye, Katāni jālāni padāliya haṃsā; Gacchanti puttā ca patī ca mayhaṃ, Sāhaṃ kathaṃ nānuvaje pajānaṃ".

"Ete bhutvā vamitvā ca, pakkamanti vihaṅgamā; Ye ca bhutvāna vamiṃsu, te me hatthattamāgatā.

Avamī brāhmaṇo kāme, so tvaṃ paccāvamissasi; Vantādo puriso rāja, na so hoti pasaṃsiyo".

"Paṅke ca posaṃ palipe byasannaṃ, Balī yathā dubbalamuddhareyya; Evampi maṃ tvaṃ udatāri bhoti, Pañcāli gāthāhi subhāsitāhi".

Idaṃ vatvā mahārājā, esukārī disampati; Raṭṭhaṃ hitvāna pabbaji, nāgo chetvāva bandhanaṃ.

"Rājā ca pabbajjamarocayittha, Raṭṭhaṃ pahāya naravīraseṭṭho; Tuvampi no hohi yatheva rājā, Amhehi guttā anusāsa rajjaṃ".

"Rājā ca pabbajjamarocayittha, Raṭṭhaṃ pahāya naravīraseṭṭho; Ahampi ekā carissāmi loke, Hitvāna kāmāni manoramāni.

Rājā ca pabbajjamarocayittha, Raṭṭhaṃ pahāya naravīraseṭṭho; Ahampi ekā carissāmi loke, Hitvāna kāmāni yathodhikāni.

Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Ahampi ekā carissāmi loke, Hitvāna kāmāni manoramāni.

Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Ahampi ekā carissāmi loke, Hitvāna kāmāni yathodhikāni.

Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Ahampi ekā carissāmi loke, Sītibhūtā sabbamaticca saṅgan"ti.

Hatthipālajātakaṃ terasamaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Asampadānavagga
2. Bhīrukajātaka

"Kusalūpadese dhitiyā daḷhāya ca, Anivattitattābhayabhīrutāya ca; Na rakkhasīnaṃ vasamāgamimhase, Sa sotthibhāvo mahatā bhayena me"ti.

Bhīrukajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka
Ekādasakanipāta
Mātuposakavagga
2. Juṇhajātaka

"Suṇohi mayhaṃ vacanaṃ janinda, Atthena juṇhamhi idhānupatto; Na brāhmaṇe addhike tiṭṭhamāne, Gantabbamāhu dvipadindaseṭṭha".

"Suṇomi tiṭṭhāmi vadehi brahme, Yenāsi atthena idhānupatto; Kaṃ vā tvamatthaṃ mayi patthayāno, Idhāgamā brahme tadiṅgha brūhi".

"Dadāhi me gāmavarāni pañca, Dāsīsataṃ satta gavaṃsatāni; Parosahassañca suvaṇṇanikkhe, Bhariyā ca me sādisī dve dadāhi.

Tapo nu te brāhmaṇa bhiṃsarūpo, Mantā nu te brāhmaṇa cittarūpā; Yakkhā nu te assavā santi keci, Atthaṃ vā me abhijānāsi kattaṃ.

Na me tapo atthi na cāpi mantā, Yakkhāpi me assavā natthi keci; Atthampi te nābhijānāmi kattaṃ, Pubbe ca kho saṅgatimattamāsi.

Paṭhamaṃ idaṃ dassanaṃ jānato me, Na tābhijānāmi ito puratthā; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Kadā kuhiṃ vā ahu saṅgamo no.

Gandhārarājassa puramhi ramme, Avasimhase takkasīlāyaṃ deva; Tatthandhakāramhi timīsikāyaṃ, Aṃsena aṃsaṃ samaghaṭṭayimha.

Te tattha ṭhatvāna ubho janinda, Sārāṇiyaṃ vītisārayimha tattha; Sāyeva no saṅgatimattamāsi, Tato na pacchā na pure ahosi.

Yadā kadāci manujesu brahme, Samāgamo sappurisena hoti; Na paṇḍitā saṅgatisanthavāni, Pubbe kataṃ vāpi vināsayanti.

Bālāva kho saṅgatisanthavāni, Pubbe kataṃ vāpi vināsayanti; Bahumpi bālesu kataṃ vinassati, Tathā hi bālā akataññurūpā.

Dhīrā ca kho saṅgatisanthavāni, Pubbe kataṃ vāpi na nāsayanti; Appampi dhīresu kataṃ na nassati, Tathā hi dhīrā sukataññurūpā.

Dadāmi te gāmavarāni pañca, Dāsīsataṃ satta gavaṃsatāni; Parosahassañca suvaṇṇanikkhe, Bhariyā ca te sādisī dve dadāmi.

Evaṃ sataṃ hoti samecca rāja, Nakkhattarājāriva tārakānaṃ; Āpūratī kāsipatī tathāhaṃ, Tayāpi me saṅgamo ajja laddho"ti.

Juṇhajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

10. Succajajātaka

"Succajaṃ vata naccaji, vācāya adadaṃ giriṃ; Kiṃ hitassa cajantassa, vācāya adada pabbataṃ".

"Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā".

"Rājaputta namo tyatthu, sacce dhamme ṭhito casi; Yassa te byasanaṃ patto, saccasmiṃ ramate mano".

"Yā daliddī daliddassa, aḍḍhā aḍḍhassa kittima; Sā hissa paramā bhariyā, sahiraññassa itthiyo"ti.

Succajajātakaṃ dasamaṃ. Pucimandavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Atha cora sakassapa khantīvaro, Dujjīvitatā ca varā pharusā; Atha sasa matañca vasanta sukhaṃ, Succajaṃvatanaccajinā ca dasāti.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

16. Ghaṭapaṇḍitajātaka

"Uṭṭhehi kaṇha kiṃ sesi, Ko attho supanena te; Yopi tuyhaṃ sako bhātā, Hadayaṃ cakkhu ca dakkhiṇaṃ; Tassa vātā balīyanti, Ghaṭo jappati kesava".

"Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, rohiṇeyyassa kesavo; Taramānarūpo vuṭṭhāsi, bhātusokena aṭṭito".

"Kiṃ nu ummattarūpova, kevalaṃ dvārakaṃ imaṃ; Saso sasoti lapasi, ko nu te sasamāhari".

“Sovaṇṇamayaṃ maṇīmayaṃ, Lohamayaṃ atha rūpiyāmayaṃ; Saṅkhasilāpavāḷamayaṃ, Kārayissāmi te sasaṃ”.

“Santi aññepi sasakā, arañṇe vanagocarā; Tepi te ānayissāmi, kīdisaṃ sasamicchasi”.

“Na cāhamete icchāmi, ye sasā pathavissitā; Candato sasamicchāmi, taṃ me ohara kesava”.

“So nūna madhuraṃ ñāti, jīvitaṃ vijahissasi; Apatthiyaṃ yo patthayasi, candato sasamicchasi”.

“Evañce kaṇha jānāsi, yadaññamanusāsasi; Kasmā pure mataṃ puttaṃ, ajjāpi manusocasi”.

“Yaṃ na labbhā manussena, amanussena vā puna; Jāto me mā marī putto, kuto labbhā alabbhiyaṃ.

Na mantā mūlabhesajjā, osadhehi dhanena vā; Sakkā ānayituṃ kaṇha, yaṃ petamanusocasi”.

“Yassa etādisā assu, amaccā purisapaṇḍitā; Yathā nijjhāpaye ajja, ghaṭo purisapaṇḍito.

Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, yamāsi hadayassitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Sohaṃ abbūḷhasallosmi, vītasoko anāvilo; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna māṇava”.

“Evaṃ karonti sappaññā, Ye honti anukampakā; Nivattayanti sokamhā, Ghaṭo jeṭṭhaṃva bhātaran”ti. (1527)

Ghaṭapaṇḍitajātakaṃ soḷasamaṃ.

Dasakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Daḷha kaṇha dhanañjaya saṅkhavaro, Raja sattaha kassa ca takkalinā; Dhammaṃ kukkuṭa kuṇḍali bhojanadā, Cakkavāka subhūrisa sotthi ghaṭoti.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

1 Mūgapakkhajātaka

“Mā paṇḍiccayaṃ vibhāvaya, Bālamato bhava sabbapāṇinaṃ; Sabbo taṃ jano ocināyatu, Evaṃ tava attho bhavissati”.

“Karomi te taṃ vacanaṃ, yaṃ maṃ bhaṇasi devate; Atthakāmāsi me amma, hitakāmāsi devate”.

“Kiṃ nu santaramānova, kāsuṃ khaṇasi sārathi; Puṭṭho me samma akkhāhi, kiṃ kāsuyā karissasi”.

“Rañño mūgo ca pakkho ca, putto jāto acetaso; Somhi rañña samajjhiṭṭho, puttaṃ me nikhaṇaṃ vane”.

“Na badhiro na mūgosmi, na pakkho na ca vīkalo; Adhammaṃ sārathi kayirā, mañce tvaṃ nikhaṇaṃ vane.

Ūrū bāhuñca me passa, bhāsitañca suṇohi me; Adhammaṃ sārathi kayirā, mañce tvaṃ nikhaṇaṃ vane”.

“Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ”.

“Namhi devo na gandhabbo, nāpi sakko purindado; Kāsirañño ahaṃ putto, yaṃ kāsuyā nikhaññasi.

Tassa rañño ahaṃ putto, yaṃ tvaṃ sammūpajīvasi; Adhammaṃ sārathi kayirā, mañce tvaṃ nikhaṇaṃ vane.

Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa sākhaṃ bhañjeyya, mittadubbho hi pāpako.

Yathā rukkho tathā rājā, yathā sākhā tathā ahaṃ; Yathā chāyūpago poso, evaṃ tvamasi sārathi; Adhammaṃ sārathi kayirā, mañce tvaṃ nikhaṇaṃ vane.

Pahūtabhakkho bhavati, vippavuttho sakaṃ gharā; Bahū naṃ upajīvanti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Yaṃ yaṃ janapadaṃ yāti, nigame rājadhāniyo; Sabbattha pūjito hoti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Nāssa corā pasāhanti, nātimaññanti khattiyā; Sabbe amitte tarati, yo mittānaṃ na dubbhati.

Akkuddho sagharaṃ eti, sabhāyaṃ paṭinandito; Ñātīnaṃ uttamo hoti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Sakkatvā sakkato hoti, garu hoti sagāravo; Vaṇṇakittibhato hoti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Pūjako labhate pūjaṃ, vandako paṭivandanaṃ; Yaso kittiñca pappoti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Aggi yathā pajjalati, devatāva virocati; Siriyā ajahito hoti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Gāvo tassa pajāyanti, khette vuttaṃ virūhati; Vuttānaṃ phalamasnāti, yo mittānaṃ na dubbhati.

Darito pabbatāto vā, rukkhato patito naro; Cuto patiṭṭhaṃ labhati, yo mittānaṃ na dubbhati.

Virūḷhamūlasantānaṃ, nigrodhamiva māluto; Amittā nappasāhanti, yo mittānaṃ na dubbhati".

"Ehi taṃ paṭinessāmi, rājaputta sakaṃ gharaṃ; Rajjaṃ kārehi bhaddante, kiṃ araññe karissasi".

"Alaṃ me tena rajjena, ñātakehi dhanena vā; Yaṃ me adhammacariyāya, rajjaṃ labbhetha sārathi".

"Puṇṇapattaṃ maṃ lābhehi, rājaputta ito gato; Pitā mātā ca me dajjuṃ, rājaputta tayī gate.

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Tepi attamanā dajjuṃ, rājaputta tayī gate.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Tepi attamanā dajjuṃ, rājaputta tayī gate.

Bahudhaññā jānapadā, negamā ca samāgatā; Upāyanāni me dajjuṃ, rājaputta tayī gate".

"Pitu mātu cahaṃ catto, raṭṭhassa nigamassa ca; Atho sabbakumārānaṃ, natthi mayhaṃ sakaṃ gharaṃ.

Anuññāto ahaṃ matyā, sañcatto pitarā mahaṃ; Ekorañne pabbajito, na kāme abhipatthaye.

Api ataramānānaṃ, phalāsāva samijjhati; Vipakkabrahmacariyosmi, evaṃ jānāhi sārathi.

Api ataramānānaṃ, sammadattho vipaccati; Vipakkabrahmacariyosmi, nikkhanto akutobhayo".

"Evaṃ vaggukatho santo, visaṭṭhavacano casi; Kasmā pitu ca mātucca, santike na bhaṇī tadā".

"Nāhaṃ asandhitā pakkho, na badhiro asotatā; Nāhaṃ ajivhatā mūgo, mā maṃ mūgamadhārayi.

Purimaṃ sarāmahaṃ jātiṃ, yattha rajjamakārayiṃ; Kārayitvā tahiṃ rajjaṃ, pāpatthaṃ nirayaṃ bhusaṃ.

Vīsatiñceva vassāni, tahiṃ rajjamakārayiṃ; Asītivassasahassāni, nirayamhi apaccisaṃ.

Tassa rajjassahaṃ bhīto, mā maṃ rajjābhisecayuṃ; Tasmā pitu ca mātucca, santike na bhaṇiṃ tadā.

Ucchaṅge maṃ nisādetvā, pitā atthānusāsati; Ekaṃ hanatha bandhatha, ekaṃ khārāpatacchikaṃ; Ekaṃ sūlasmiṃ uppetha, iccassa manusāsati.

Tāyāhaṃ pharusaṃ sutvā, vācāyo samudīritā; Amūgo mūgavaṇṇena, apakkho pakkhasammato; Sake muttakarīsasmiṃ, acchāhaṃ samparipluto.

Kasirañca parittañca, tañca dukkhena saṃyutaṃ; Komaṃ jīvitamāgamma, veraṃ kayirātha kenaci.

Paññāya ca alābhena, dhammassa ca adassanā; Komaṃ jīvitamāgamma, veraṃ kayirātha kenaci.

Api ataramānānaṃ, phalāsāva samijjhati; Vipakkabrahmacariyosmi, evaṃ jānāhi sārathi.

Api ataramānānaṃ, sammadattho vipaccati; Vipakkabrahmacariyosmi, nikkhanto akutobhayo".

"Ahampi pabbajissāmi, rājaputta tavantike; Avhāyassu maṃ bhaddante, pabbajjā mama ruccati".

"Rathaṃ niyyādayitvāna, anaṇo ehi sārathi; Anaṇassa hi pabbajjā, etaṃ isīhi vaṇṇitaṃ".

"Yadeva tyāhaṃ vacanaṃ, akaraṃ bhaddamatthu te; Tadeva me tvaṃ vacanaṃ, yācito kattumarahasi.

Idheva tāva acchassu, yāva rājānamānaye; Appeva te pitā disvā, patīto sumano siyā".

"Karomi tetaṃ vacanaṃ, yaṃ maṃ bhaṇasi sārathi; Ahampi daṭṭhukāmosmi, pitaraṃ me idhāgataṃ.

Ehi samma nivattassu, kusalaṃ vajjāsi ñātinaṃ; Mātaraṃ pitaraṃ mayhaṃ, vutto vajjāsi vandanaṃ".

Tassa pāde gahetvāna, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Sārathi rathamāruyha, rājadvāraṃ upāgami.

Suññaṃ mātā rathaṃ disvā, ekaṃ sārathimāgataṃ; Assupuṇṇehi nettehi, rodantī naṃ udikkhati.

“Ayaṃ so sārathi eti, nihantvā mama atrajaṃ; Nihato nūna me putto, pathabyā bhūmivaḍḍhano.

Amittā nūna nandanti, patītā nūna verino; Āgataṃ sārathiṃ disvā, nihantvā mama atrajaṃ”.

Suññaṃ mātā rathaṃ disvā, ekaṃ sārathimāgataṃ; Assupuṇṇehi nettehi, rodantī paripucchi naṃ.

“Kiṃ nu mūgo kiṃ nu pakkho, kiṃ nu so vilapī tadā; Nihaññamāno bhūmiyā, taṃ me akkhāhi sārathi.

Kathaṃ hatthehi pādehi, mūgapakkho vivajjayi; Nihaññamāno bhūmiyā, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Akkheyyaṃ te ahaṃ ayye, dajjāsi abhayaṃ mama; Yaṃ me sutaṃ vā diṭṭhaṃ vā, rājaputtassa santike”.

“Abhayaṃ samma te dammi, abhīto bhaṇa sārathi; Yaṃ te sutaṃ vā diṭṭhaṃ vā, rājaputtassa santike”.

“Na so mūgo na so pakkho, visaṭṭhavacano ca so; Rajjassa kira so bhīto, akarā ālaye bahū.

Purimaṃ sarati so jātiṃ, yattha rajjamakārayi; Kārayitvā tahiṃ rajjaṃ, pāpattha nirayaṃ bhusaṃ.

Vīsatiñceva vassāni, tahiṃ rajjamakārayi; Asītivassasahassāni, nirayamhi apacci so.

Tassa rajjassa so bhīto, mā maṃ rajjābhisecayuṃ; Tasmā pitu ca mātucca, santike na bhaṇī tadā.

Aṅgapaccaṅgasampanno, ārohapariṇāhavā; Visaṭṭhavacano pañño, magge saggassa tiṭṭhati.

Sace tvaṃ daṭṭhukāmāsi, rājaputtaṃ tavatrajaṃ; Ehi taṃ pāpayissāmi, yattha sammati temiyo”.

“Yojayantu rathe asse, Kacchaṃ nāgāna bandhatha; Udīrayantu saṅkhapaṇavā, Vādantu ekapokkharā.

Vādantu bherī sannaddhā, vaggū vādantu dundubhī; Negamā ca maṃ anventu, gacchaṃ puttanivedako.

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Khippaṃ yānāni yojentu, gacchaṃ puttanivedako.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Khippaṃ yānāni yojentu, gacchaṃ puttanivedako.

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Khippaṃ yānāni yojentu, gacchaṃ puttanivedako".

Asse ca sārathī yutte, sindhave sīghavāhane; Rājadvāraṃ upāgacchuṃ, "yuttā deva ime hayā".

"Thūlā javena hāyanti, kisā hāyanti thāmunā; Kise thūle vivajjetvā, saṃsaṭṭhā yojitā hayā".

Tato rājā taramāno, yuttamāruyha sandanaṃ; Itthāgāraṃ ajjhabhāsi, "sabbāva anuyātha maṃ.

Vālabījanimuṇhīsaṃ, khaggaṃ chattañca paṇḍaraṃ; Upādhī rathamāruyha, suvaṇṇehi alaṅkatā".

Tato sa rājā pāyāsi, purakkhatvāna sārathiṃ; Khippameva upāgacchi, yattha sammati temiyo.

Tañca disvāna āyantaṃ, jalantamiva tejasā; Khattasaṅghaparibyūḷhaṃ, temiyo etadabravi.

"Kacci nu tāta kusalaṃ, kacci tāta anāmayaṃ; Sabbā ca rājakaññāyo, arogā mayha mātaro".

"Kusalañceva me putta, atho putta anāmayaṃ; Sabbā ca rājakaññāyo, arogā tuyha mātaro".

"Kacci amajjapo tāta, kacci te suramappiyaṃ; Kacci sacce ca dhamme ca, dāne te ramate mano".

"Amajjapo ahaṃ putta, atho me suramappiyaṃ; Atho sacce ca dhamme ca, dāne me ramate mano".

"Kacci arogaṃ yoggaṃ te, kacci vahati vāhanaṃ; Kacci te byādhayo natthi, sarīrassupatāpanā".

"Atho arogaṃ yoggaṃ me, atho vahati vāhanaṃ; Atho me byādhayo natthi, sarīrassupatāpanā".

"Kacci antā ca te phītā, majjhe ca bahalā tava; Koṭṭhāgārañca kosañca, kacci te paṭisanthataṃ".

"Atho antā ca me phītā, majjhe ca bahalā mama; Koṭṭhāgārañca kosañca, sabbaṃ me paṭisanthataṃ".

"Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Patiṭṭhapentu pallaṅkaṃ, yattha rājā nisakkati.

Idheva te nisīdassu, niyate paṇṇasanthare; Etto udakamādāya, pāde pakkhālayassu te.

Idampi paṇṇakaṃ mayhaṃ, randhaṃ rāja aloṇakaṃ; Paribhuñja mahārāja, pāhuno mesidhāgato".

"Na cāhaṃ paṇṇaṃ bhuñjāmi, Na hetaṃ mayha bhojanaṃ; Sālīnaṃ odanaṃ bhuñje, Suciṃ maṃsūpasecanaṃ".

"Accherakaṃ maṃ paṭibhāti, ekakampi rahogataṃ; Edisaṃ bhuñjamānānaṃ, kena vaṇṇo pasīdati".

"Eko rāja nipajjāmi, niyate paṇṇasanthare; Tāya me ekaseyyāya, rāja vaṇṇo pasīdati.

Na ca nettiṃsabandhā me, rājarakkhā upaṭṭhitā; Tāya me sukhaseyyāya, rāja vaṇṇo pasīdati.

Atītaṃ nānusocāmi, nappajappāmināgataṃ; Paccuppannena yāpemi, tena vaṇṇo pasīdati.

Anāgatappajappāya, atītassānusocanā; Etena bālā sussanti, naḷova harito luto".

"Hatthānīkaṃ rathānīkaṃ, asse pattī ca vammino; Nivesanāni rammāni, ahaṃ putta dadāmi te.

Itthāgārampi te dammi, sabbālaṅkārabhūsitaṃ; Tā putta paṭipajjassu, tvaṃ no rājā bhavissasi.

Kusalā naccagītassa, sikkhitā cāturitthiyo; Kāme taṃ ramayissanti, kiṃ araññe karissasi.

Paṭirājūhi te kaññā, ānayissaṃ alaṅkatā; Tāsu putte janetvāna, atha pacchā pabbajissasi.

Yuvā ca daharo cāsi, paṭhamuppattiko susu; Rajjaṃ kārehi bhaddante, kiṃ araññe karissasi".

"Yuvā care brahmacariyaṃ, brahmacārī yuvā siyā; Daharassa hi pabbajjā, etaṃ isīhi vaṇṇitaṃ.

Yuvā care brahmacariyaṃ, brahmacārī yuvā siyā; Brahmacariyaṃ carissāmi, nāhaṃ rajjena matthiko.

Passāmi vohaṃ daharaṃ, amma tāta vadantaraṃ; Kicchāladdhaṃ piyaṃ puttaṃ, appatvāva jaraṃ mataṃ.

Passāmi vohaṃ dahariṃ, kumāriṃ cārudassaniṃ; Navavaṃsakaḷīraṃva, paluggaṃ jīvitakkhayaṃ.

Daharāpi hi miyyanti, narā ca atha nāriyo; Tattha ko vissase poso, daharomhīti jīvite.

Yassa ratyā vivasāne, āyu appataraṃ siyā; Appodakeva macchānaṃ, kiṃ nu komārakaṃ tahiṃ.

Niccamabbhāhato loko, niccañca parivārito; Amoghāsu vajantīsu, kiṃ maṃ rajjebhisiñcasi".

"Kena mabbhāhato loko, kena ca parivārito; Kāyo amoghā gacchanti, taṃ me akkhāhi pucchito".

"Maccunābbhāhato loko, jarāya parivārito; Ratyo amoghā gacchanti, evaṃ jānāhi khattiya.

Yathāpi tante vitate, yaṃ yadevūpaviyyati; Appakaṃ hoti vetabbaṃ, evaṃ maccāna jīvitaṃ.

Yathā vārivaho pūro, gacchannupanivattati; Evamāyu manussānaṃ, gacchannupanivattati.

Yathā vārivaho pūro, vahe rukkhepakūlaje; Evaṃ jarāmaraṇena, vuyhante sabbapāṇino".

"Hatthānīkaṃ rathānīkaṃ, asse pattī ca vammino; Nivesanāni rammāni, ahaṃ putta dadāmi te.

Itthāgārampi te dammi, sabbālaṅkārabhūsitaṃ; Tā putta paṭipajjassu, tvaṃ no rājā bhavissasi.

Kusalā naccagītassa, sikkhitā cāturitthiyo; Kāme taṃ ramayissanti, kiṃ araññe karissasi.

Paṭirājūhi te kaññā, ānayissaṃ alaṅkatā; Tāsu putte janetvāna, atha pacchā pabbajissasi.

Yuvā ca daharo cāsi, paṭhamuppattiko susu; Rajjaṃ kārehi bhaddante, kiṃ araññe karissasi.

Koṭṭhāgārañca kosañca, vāhanāni balāni ca; Nivesanāni rammāni, ahaṃ putta dadāmi te.

Gomaṇḍalaparibyūḷho, dāsisaṅghapurakkhato; Rajjaṃ kārehi bhaddante, kiṃ araññe karissasi".

"Kiṃ dhanena yaṃ khīyetha, Kiṃ bhariyāya marissati; Kiṃ yobbanena jiṇṇena, Yaṃ jarāyābhibhuyyati.

Tattha kā nandi kā khiḍḍā, kā rati kā dhanesanā; Kiṃ me puttehi dārehi, rāja muttosmi bandhanā.

Yohaṃ evaṃ pajānāmi, maccu me nappamajjati; Antakenādhipannassa, kā ratī kā dhanesanā.

Phalānamiva pakkānaṃ, niccaṃ patanato bhayaṃ; Evaṃ jātāna maccānaṃ, niccaṃ maraṇato bhayaṃ.

Sāyameke na dissanti, pāto diṭṭhā bahū janā; Pāto eke na dissanti, sāyaṃ diṭṭhā bahū janā.

Ajjeva kiccaṃ ātapaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Corā dhanassa patthenti, rāja muttosmi bandhanā; Ehi rāja nivattassu, nāhaṃ rajjena matthiko"ti.

Mūgapakkhajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

1. Bandhanāgārajātaka

"Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Yadāyasaṃ dārujapabbajañca; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca yā apekkhā.

Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Ohārinaṃ sīthilaṃ duppamuñcaṃ; Etampi chetvāna vajanti dhīrā, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā"ti.

Bandhanāgārajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

5 Umaṅgajātaka

"Pañcālo sabbasenāya, brahmadattoyamāgato; Sāyaṃ pañcāliyā senā, appameyyā mahosadha.

Vīthimatī pattimatī, sabbasaṅgāmakovidā; Ohārinī saddavatī, bherisaṅkhappabodhanā.

Lohavijjālaṅkārābhā, dhajinī vāmarohinī; Sippiyehi susampannā, sūrehi suppatiṭṭhitā.

Dasettha paṇḍitā āhu, bhūripaññā rahogamā; Mātā ekādasī rañño, pañcāliyaṃ pasāsati.

Athetthekasataṃ khatyā, anuyantā yasassino; Acchinnaraṭṭhā byathitā, pañcāliyaṃ vasaṃ gatā.

Yaṃvadā takkarā rañño, akāmā piyabhāṇino; Pañcālamanuyāyanti, akāmā vasino gatā.

Tāya senāya mithilā, tisandhiparivāritā; Rājadhānī videhānaṃ, samantā parikhaññati.

Uddhaṃ tārakajātāva, samantā parivāritā; Mahosadha vijānāhi, kathaṃ mokkho bhavissati".

"Pāde deva pasārehi, bhuñja kāme ramassu ca; Hitvā pañcāliyaṃ senaṃ, brahmadatto palāyiti".

"Rājā santhavakāmo te, ratanāni pavecchati; Āgacchantu ito dūtā, mañjukā piyabhāṇino.

Bhāsantu mudukā vācā, yā vācā paṭinanditā; Pañcālo ca videho ca, ubho ekā bhavantu te".

"Kathaṃ nu kevaṭṭa mahosadhena, Samāgamo āsi tadiṅgha brūhi; Kacci te paṭinijjhatto, Kacci tuṭṭho mahosadho".

"Anariyarūpo puriso janinda, Asammodako thaddho asabbhirūpo; Yathā mūgo ca badhiro ca, Na kiñcitthaṃ abhāsatha".

"Addhā idaṃ mantapadaṃ sududdasaṃ, Attho suddho naraviriyena diṭṭho; Tathā hi kāyo mama sampavedhati, Hitvā sayaṃ ko parahatthamessati".

"Channañhi ekāva matī sameti, Ye paṇḍitā uttamabhūripattā; Yānaṃ ayānaṃ atha vāpi ṭhānaṃ, Mahosadha tvampi matiṃ karohi".

"Jānāsi kho rāja mahānubhāvo, Mahabbalo cūḷanibrahmadatto; Rājā ca taṃ icchati māraṇatthaṃ, Migaṃ yathā okacarena luddo.

Yathāpi maccho baḷisaṃ, vaṅkaṃ maṃsena chāditaṃ; Āmagiddho na jānāti, maccho maraṇamattano.

Evameva tuvaṃ rāja, cūḷaneyyassa dhītaraṃ; Kāmagiddho na jānāsi, macchova maraṇamattano.

Sace gacchasi pañcālaṃ, Khippamattaṃ jahissasi; Migaṃ panthānubandhaṃva, Mahantaṃ bhayamessati".

"Mayameva bālamhase eḷamūgā, Ye uttamatthāni tayī lapimhā; Kimeva tvaṃ naṅgalakoṭivaḍḍho, Atthāni jānāsi yathāpi aññe".

"Imaṃ gale gahetvāna, nāsetha vijitā mama; Yo me ratanalābhassa, antarāyāya bhāsati".

Tato ca so apakkamma, vedehassa upantikā; Atha āmantayī dūtaṃ, mādharaṃ suvapaṇḍitaṃ.

"Ehi samma haritapakkha, veyyāvaccaṃ karohi me; Atthi pañcālarājassa, sāḷikā sayanapālikā.

Taṃ bandhanena pucchassu, sā hi sabbassa kovidā; Sā tesaṃ sabbaṃ jānāti, rañño ca kosiyassa ca".

"Āmo"ti so paṭissutvā, mādharo suvapaṇḍito; Agamāsi haritapakkho, sāḷikāya upantikaṃ.

Tato ca kho so gantvāna, mādharo suvapaṇḍito; Athāmantayi sugharaṃ, sāḷikaṃ mañjubhāṇikaṃ.

"Kacci te sughare khamanīyaṃ, Kacci vesse anāmayaṃ; Kacci te madhunā lājā, Labbhate sughare tuvaṃ".

"Kusalañceva me samma, atho samma anāmayaṃ; Atho me madhunā lājā, labbhate suvapaṇḍita.

Kuto nu samma āgamma, kassa vā pahito tuvaṃ; Na ca mesi ito pubbe, diṭṭho vā yadi vā suto".

"Ahosiṃ sivirājassa, pāsāde sayanapālako; Tato so dhammiko rājā, baddhe mocesi bandhanā.

Tassa mekā dutiyāsi, sāḷikā mañjubhāṇikā; Taṃ tattha avadhī seno, pekkhato sughare mama.

Tassā kāmā hi sammatto, āgatosmi tavantike; Sace kareyya okāsaṃ, ubhayova vasāmase".

"Suvova suviṃ kāmeyya, sāḷiko pana sāḷikaṃ; Suvassa sāḷikāyeva, saṃvāso hoti kīdiso".

"Yoyaṃ kāme kāmayati, api caṇḍālikāmapi; Sabbo hi sadiso hoti, natthi kāme asādiso".

"Atthi jampāvatī nāma, mātā sivissa rājino; Sā bhariyā vāsudevassa, kaṇhassa mahesī piyā.

Raṭṭhavatī kimpurisī, sāpi vacchaṃ akāmayi; Manusso migiyā saddhiṃ, natthi kāme asādiso.

Handa khvāhaṃ gamissāmi, sāḷike mañjubhāṇike; Paccakkhānupadañhetaṃ, atimaññasi nūna maṃ".

"Na sirī taramānassa, mādhara suvapaṇḍita; Idheva tāva acchassu, yāva rājāna dakkhasi; Sossi saddaṃ mudiṅgānaṃ, ānubhāvañca rājino".

"Yo nu khvāyaṃ tibbo saddo, tirojanapade suto; Dhītā pañcālarājassa, osadhī viya vaṇṇinī; Taṃ dassati videhānaṃ, so vivāho bhavissati".

“Ediso mā amittānaṃ, vivāho hotu mādhara; Yathā pañcālarājassa, vedehena bhavissati.

Ānayitvāna vedehaṃ, pañcālānaṃ rathesabho; Tato naṃ ghātayissati, nassa sakhī bhavissati”.

“Handa kho maṃ anujānāhi, rattiyo sattamattiyo; Yāvāhaṃ sivirājassa, ārocemi mahesino; Laddho ca me āvasatho, sāḷikāya upantikaṃ”.

“Handa kho taṃ anujānāmi, rattiyo sattamattiyo; Sace tvaṃ sattarattena, nāgacchasi mamantike; Maññe okkantasattaṃ maṃ, matāya āgamissasi”.

Tato ca kho so gantvāna, mādharo suvapaṇḍito; Mahosadhassa akkhāsi, sāḷikāvacanaṃ idaṃ.

“Yasseva ghare bhuñjeyya bhogaṃ, Tasseva atthaṃ puriso careyya; Handāhaṃ gacchāmi pure janinda, Pañcālarājassa puraṃ surammaṃ; Nivesanāni māpetuṃ, Vedehassa yasassino.

Nivesanāni māpetvā, vedehassa yasassino; Yadā te pahiṇeyyāmi, tadā eyyāsi khattiya”.

Tato ca pāyāsi pure mahosadho, Pañcālarājassa puraṃ surammaṃ; Nivesanāni māpetuṃ, Vedehassa yasassino.

Nivesanāni māpetvā, vedehassa yasassino; Athassa pāhiṇī dūtaṃ, vedehaṃ mithilaggahaṃ; “Ehi dāni mahārāja, māpitaṃ te nivesanaṃ”.

Tato ca rājā pāyāsi, senāya caturaṅgiyā; Anantavāhanaṃ daṭṭhuṃ, phītaṃ kapiliyaṃ puraṃ.

Tato ca kho so gantvāna, brahmadattassa pāhiṇi; “Āgatosmi mahārāja, tava pādāni vandituṃ.

Dadāhi dāni me bhariyaṃ, nāriṃ sabbaṅgasobhiniṃ; Suvaṇṇena paṭicchannaṃ, dāsīgaṇapurakkhataṃ”.

“Svāgataṃ teva vedeha, atho te adurāgataṃ; Nakkhattaṃyeva paripuccha, ahaṃ kaññaṃ dadāmi te; Suvaṇṇena paṭicchannaṃ, dāsīgaṇapurakkhataṃ”.

Tato ca rājā vedeho, nakkhattaṃ paripucchatha; Nakkhattaṃ paripucchitvā, brahmadattassa pāhiṇi.

“Dadāhi dāni me bhariyaṃ, nāriṃ sabbaṅgasobhiniṃ; Suvaṇṇena paṭicchannaṃ, dāsīgaṇapurakkhataṃ”.

“Dadāmi dāni te bhariyaṃ, nāriṃ sabbaṅgasobhiniṃ; Suvaṇṇena paṭicchannaṃ, dāsīgaṇapurakkhataṃ”.

“Hatthī assā rathā pattī, senā tiṭṭhanti vammitā; Ukkā padittā jhāyanti, kiṃ nu maññanti paṇḍitā.

Hatthī assā rathā pattī, senā tiṭṭhanti vammitā; Ukkā padittā jhāyanti, kiṃ nu kāhanti paṇḍita”.

“Rakkhati taṃ mahārāja, cūḷaneyyo mahabbalo; Paduṭṭho brahmadattena, pāto taṃ ghātayissati”.

“Ubbedhati me hadayaṃ, mukhañca parisussati; Nibbutiṃ nādhigacchāmi, aggidaḍḍhova ātape.

Kammārānaṃ yathā ukkā, anto jhāyati no bahi; Evampi hadayaṃ mayhaṃ, anto jhāyati no bahi”.

“Pamatto mantanātīto, bhinnamantosi khattiya; Idāni kho taṃ tāyantu, paṇḍitā mantino janā.

Akatvāmaccassa vacanaṃ, atthakāmahitesino; Attapītirato rājā, migo kūṭeva ohito.

Yathāpi maccho baḷisaṃ, vaṅkaṃ maṃsena chāditaṃ; Āmagiddho na jānāti, maccho maraṇamattano.

Evameva tuvaṃ rāja, cūḷaneyyassa dhītaraṃ; Kāmagiddho na jānāsi, macchova maraṇamattano.

Sace gacchasi pañcālaṃ, khippamattaṃ jahissasi; Migaṃ panthānubandhaṃva, mahantaṃ bhayamessati.

Anariyarūpo puriso janinda, Ahīva ucchaṅgagato ḍaseyya; Na tena mittiṃ kayirātha dhīro, Dukkho have kāpurisena saṅgamo.

Yadeva jaññā purisaṃ janinda, Sīlavāyaṃ bahussuto; Teneva mittiṃ kayirātha dhīro, Sukho have sappurisena saṅgamo.

Bālo tuvaṃ eḷamūgosi rāja, Yo uttamatthāni mayī lapittho; Kimevahaṃ naṅgalakoṭivaḍḍho, Atthāni jānāmi yathāpi aññe.

Imaṃ gale gahetvāna, nāsetha vijitā mama; Yo me ratanalābhassa, antarāyāya bhāsati”.

“Mahosadha atītena, Nānuvijjhanti paṇḍitā; Kiṃ maṃ assaṃva sambaddhaṃ, Patodeneva vijjhasi.

Sace passasi mokkhaṃ vā, khemaṃ vā pana passasi; Teneva maṃ anusāsa, kiṃ atītena vijjhasi”.

“Atītaṃ mānusaṃ kammaṃ, Dukkaraṃ durabhisambhavaṃ; Na taṃ sakkomi mocetuṃ, Tvaṃ pajānassu khattiya.

Santi vehāyasā nāgā, iddhimanto yasassino; Tepi ādāya gaccheyyuṃ, yassa honti tathāvidhā.

Santi vehāyasā assā, iddhimanto yasassino; Tepi ādāya gaccheyyuṃ, yassa honti tathāvidhā.

Santi vehāyasā pakkhī, iddhimanto yasassino; Tepi ādāya gaccheyyuṃ, yassa honti tathāvidhā.

Santi vehāyasā yakkhā, iddhimanto yasassino; Tepi ādāya gaccheyyuṃ, yassa honti tathāvidhā.

Atītaṃ mānusaṃ kammaṃ, Dukkaraṃ durabhisambhavaṃ; Na taṃ sakkomi mocetuṃ, Antalikkhena khattiya".

"Atīradassī puriso, mahante udakaṇṇave; Yattha so labhate gādhaṃ, tattha so vindate sukhaṃ.

Evaṃ amhañca rañño ca, tvaṃ patiṭṭhā mahosadha; Tvaṃ nosi mantinaṃ seṭṭho, amhe dukkhā pamocaya".

"Atītaṃ mānusaṃ kammaṃ, Dukkaraṃ durabhisambhavaṃ; Na taṃ sakkomi mocetuṃ, Tvaṃ pajānassu senaka".

"Suṇohi metaṃ vacanaṃ, Passa senaṃ mahabbhayaṃ; Senakaṃ dāni pucchāmi, Kiṃ kiccaṃ idha maññasi".

"Aggiṃ vā dvārato dema, gaṇhāmase vikantanaṃ; Aññamaññaṃ vadhitvāna, khippaṃ hissāma jīvitaṃ; Mā no rājā brahmadatto, ciraṃ dukkhena mārayi".

"Suṇohi metaṃ vacanaṃ, passa senaṃ mahabbhayaṃ; Pukkusaṃ dāni pucchāmi, kiṃ kiccaṃ idha maññasi".

"Visaṃ khāditvā miyyāma, khippaṃ hissāma jīvitaṃ; Mā no rājā brahmadatto, ciraṃ dukkhena mārayi".

"Suṇohi metaṃ vacanaṃ, passa senaṃ mahabbhayaṃ; Kāmindaṃ dāni pucchāmi, kiṃ kiccaṃ idha maññasi".

"Rajjuyā bajjha miyyāma, papātā papatāmase; Mā no rājā brahmadatto, ciraṃ dukkhena mārayi".

"Suṇohi metaṃ vacanaṃ, passa senaṃ mahabbhayaṃ; Devindaṃ dāni pucchāmi, kiṃ kiccaṃ idha maññasi".

"Aggiṃ vā dvārato dema, gaṇhāmase vikantanaṃ; Aññamaññaṃ vadhitvāna, khippaṃ hissāma jīvitaṃ; Na no sakkoti mocetuṃ, sukheneva mahosadho".

“Yathā kadalino sāraṃ, anvesaṃ nādhigacchati; Evaṃ anvesamānā naṃ, pañhaṃ najjhagamāmase.

Yathā simbalino sāraṃ, anvesaṃ nādhigacchati; Evaṃ anvesamānā naṃ, pañhaṃ najjhagamāmase.

Adese vata no vuṭṭhaṃ, kuñjarānaṃvanodake; Sakāse dummanussānaṃ, bālānaṃ avijānataṃ.

Ubbedhati me hadayaṃ, mukhañca parisussati; Nibbutiṃ nādhigacchāmi, aggidaḍḍhova ātape.

Kammārānaṃ yathā ukkā, anto jhāyati no bahi; Evampi hadayaṃ mayhaṃ, anto jhāyati no bahi”.

Tato so paṇḍito dhīro, atthadassī mahosadho; Vedehaṃ dukkhitaṃ disvā, idaṃ vacanamabravi.

“Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, rāhuggahaṃva candimaṃ.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, rāhuggahaṃva sūriyaṃ.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, paṅke sannaṃva kuñjaraṃ.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, peḷābaddhaṃva pannagaṃ.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, pakkhiṃ baddhaṃva pañjare.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, macche jālagateriva.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Ahaṃ taṃ mocayissāmi, sayoggabalavāhanaṃ.

Mā tvaṃ bhāyi mahārāja, mā tvaṃ bhāyi rathesabha; Pañcālaṃ vāhayissāmi, kākasenaṃva leḍḍunā.

Adu paññā kimatthiyā, Amacco vāpi tādiso; Yo taṃ sambādhapakkhandaṃ, Dukkhā na parimocaye”.

“Etha māṇavā uṭṭhetha, mukhaṃ sodhetha sandhino; Vedeho sahamaccehi, umaṅgena gamissati”.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, paṇḍitassānucārino; Umaṅgadvāraṃ vivariṃsu, yantayutte ca aggaḷe.

Purato senako yāti, pacchato ca mahosadho; Majjhe ca rājā vedeho, amaccaparivārito.

Umaṅgā nikkhamitvāna, vedeho nāvamāruhi; Abhirūḷhañca taṃ ñatvā, anusāsi mahosadho.

"Ayaṃ te sasuro deva, ayaṃ sassu janādhipa; Yathā mātu paṭipatti, evaṃ te hotu sassuyā.

Yathāpi niyako bhātā, Saudariyo ekamātuko; Evaṃ pañcālacando te, Dayitabbo rathesabha.

Ayaṃ pañcālacandī te, rājaputtī abhicchitā; Kāmaṃ karohi te tāya, bhariyā te rathesabha".

"Āruyha nāvaṃ taramāno, kiṃ nu tīramhi tiṭṭhasi; Kicchā muttāmha dukkhato, yāma dāni mahosadha".

"Nesa dhammo mahārāja, yohaṃ senāya nāyako; Senaṅgaṃ parihāpetvā, attānaṃ parimocaye.

Nivesanamhi te deva, senaṅgaṃ parihāpitaṃ; Taṃ dinnaṃ brahmadattena, ānayissaṃ rathesabha".

"Appaseno mahāsenaṃ, kathaṃ viggayha ṭhassasi; Dubbalo balavantena, vihaññissasi paṇḍita".

"Appasenopi ce mantī, mahāsenaṃ amantinaṃ; Jināti rājā rājāno, ādiccovudayaṃ tamaṃ".

"Susukhaṃ vata saṃvāso, paṇḍitehīti senaka; Pakkhīva pañjare baddhe, macche jālagateriva; Amittahatthattagate, mocayī no mahosadho".

"Evametaṃ mahārāja, paṇḍitā hi sukhāvahā; Pakkhīva pañjare baddhe, macche jālagateriva; Amittahatthattagate, mocayī no mahosadho".

Rakkhitvā kasiṇaṃ rattiṃ, cūḷaneyyo mahabbalo; Udentaṃ aruṇuggasmiṃ, upakāriṃ upāgami.

Āruyha pavaraṃ nāgaṃ, balavantaṃ saṭṭhihāyanaṃ; Rājā avoca pañcālo, cūḷaneyyo mahabbalo.

Sannaddho maṇivammena, saramādāya pāṇinā; Pesiye ajjhabhāsittha, puthugumbe samāgate.

Hatthārohe anīkaṭṭhe, rathike pattikārake; Upāsanamhi katahatthe, vālavedhe samāgate.

"Pesetha kuñjare dantī, balavante saṭṭhihāyane; Maddantu kuñjarā nagaraṃ, vedehena sumāpitaṃ.

Vacchadantamukhā setā, tikkhaggā aṭṭhivedhino; Paṇunnā dhanuvegena, sampatantutarītarā.

Māṇavā vammino sūrā, citradaṇḍayutāvudhā; Pakkhandino mahānāgā, hatthīnaṃ hontu sammukhā.

Sattiyo teladhotāyo, accimantā pabhassarā; Vijjotamānā tiṭṭhantu, sataraṃsīva tārakā.

Āvudhabalavantānaṃ, guṇikāyūradhārinaṃ; Etādisānaṃ yodhānaṃ, saṅgāme apalāyinaṃ; Vedeho kuto muccissati, sace pakkhīva kāhiti.

Tiṃsa me purisanāvutyo, sabbevekekaniccitā; Yesaṃ samaṃ na passāmi, kevalaṃ mahimaṃ caraṃ.

Nāgā ca kappitā dantī, balavanto saṭṭhihāyanā; Yesaṃ khandhesu sobhanti, kumārā cārudassanā.

Pītālaṅkārā pītavasanā, Pītuttaranivāsanā; Nāgakhandhesu sobhanti, Devaputtāva nandane.

Pāṭhīnavaṇṇā nettiṃsā, teladhotā pabhassarā; Niṭṭhitā naradhīrehi, samadhārā sunissitā.

Vellālino vītamalā, sikkāyasamayā daḷā; Gahitā balavantehi, suppahārappahāribhi.

Suvaṇṇatharusampannā, lohitakacchupadhāritā; Vivattamānā sobhanti, vijjuvabbhaghanantare.

Paṭākā vammino sūrā, asicammassa kovidā; Dhanuggahā sikkhitarā, nāgakhandhe nipātino.

Etādisehi parikkhitto, natthi mokkho ito tava; Pabhāvaṃ te na passāmi, yena tvaṃ mithilaṃ vaje".

"Kiṃ nu santaramānova, nāgaṃ pesesi kuñjaraṃ; Pahaṭṭharūpo āpatasi, siddhatthosmīti maññasi.

Oharetaṃ dhanuṃ cāpaṃ, khurappaṃ paṭisaṃhara; Oharetaṃ subhaṃ vammaṃ, veḷuriyamaṇisanthataṃ".

"Pasannamukhavaṇṇosi, mitapubbañca bhāsasi; Hoti kho maraṇakāle, edisī vaṇṇasampadā".

"Moghaṃ te gajjitaṃ rāja, bhinnamantosi khattiya; Duggaṇhosi tayā rājā, khaḷuṅkeneva sindhavo.

Tiṇṇo hiyyo rājā gaṅgaṃ, sāmacco saparijjano; Haṃsarājaṃ yathā dhaṅko, anujjavaṃ patissasi.

Siṅgālā rattibhāgena, phullaṃ disvāna kiṃsukaṃ; Maṃsapesīti maññantā, paribyūḷhā migādhamā.

Vītivattāsu rattīsu, uggatasmiṃ divākare; Kiṃsukaṃ phullitaṃ disvā, āsacchinnā migādhamā.

Evameva tuvaṃ rāja, vedehaṃ parivāriya; Āsacchinno gamissasi, siṅgālā kiṃsukaṃ yathā".

"Imassa hatthe pāde ca, kaṇṇanāsañca chindatha; Yo me amittaṃ hatthagataṃ, vedehaṃ parimocayi.

Imaṃ maṃsaṃva pātabyaṃ, sūle katvā pacantu naṃ; Yo me amittaṃ hatthagataṃ, vedehaṃ parimocayi.

Yathāpi āsabhaṃ cammaṃ, pathabyā vitaniyyati; Sīhassa atho byagghassa, hoti saṅkusamāhataṃ.

Evaṃ taṃ vitanitvāna, vedhayissāmi sattiyā; Yo me amittaṃ hatthagataṃ, vedehaṃ parimocayi".

"Sace me hatthe pāde ca, kaṇṇanāsañca checchasi; Evaṃ pañcālacandassa, vedeho chedayissati.

Sace me hatthe pāde ca, kaṇṇanāsañca checchasi; Evaṃ pañcālacandiyā, vedeho chedayissati.

Sace me hatthe pāde ca, kaṇṇanāsañca checchasi; Evaṃ nandāya deviyā, vedeho chedayissati.

Sace me hatthe pāde ca, kaṇṇanāsañca checchasi; Evaṃ te puttadārassa, vedeho chedayissati.

Sace maṃsaṃva pātabyaṃ, sūle katvā pacissasi; Evaṃ pañcālacandassa, vedeho pācayissati.

Sace maṃsaṃva pātabyaṃ, sūle katvā pacissasi; Evaṃ pañcālacandiyā, vedeho pācayissati.

Sace maṃsaṃva pātabyaṃ, sūle katvā pacissasi; Evaṃ nandāya deviyā, vedeho pācayissati.

Sace maṃsaṃva pātabyaṃ, sūle katvā pacissasi; Evaṃ te puttadārassa, vedeho pācayissati.

Sace maṃ vitanitvāna, vedhayissasi sattiyā; Evaṃ pañcālacandassa, vedeho vedhayissati.

Sace maṃ vitanitvāna, vedhayissasi sattiyā; Evaṃ pañcālacandiyā, vedeho vedhayissati.

Sace maṃ vitanitvāna, vedhayissasi sattiyā; Evaṃ nandāya deviyā, vedeho vedhayissati.

Sace maṃ vitanitvāna, vedhayissasi sattiyā; Evaṃ te puttadārassa, vedeho vedhayissati; Evaṃ no mantitaṃ raho, vedehena mayā saha.

Yathāpi palasataṃ cammaṃ, kontimantāsuniṭṭhitaṃ; Upeti tanutāṇāya, sarānaṃ paṭihantave.

Sukhāvaho dukkhanudo, vedehassa yasassino; Matiṃ te paṭihaññāmi, usuṃ palasatena vā.

Iṅgha passa mahārāja, suññaṃ antepuraṃ tava; Orodhā ca kumārā ca, tava mātā ca khattiya; Umaṅgā nīharitvāna, vedehassupanāmitā".

"Iṅgha antepuraṃ mayhaṃ, gantvāna vicinātha naṃ; Yathā imassa vacanaṃ, saccaṃ vā yadi vā musā".

"Evametaṃ mahārāja, yathā āha mahosadho; Suññaṃ antepuraṃ sabbaṃ, kākapaṭṭanakaṃ yathā".

"Ito gatā mahārāja, nārī sabbaṅgasobhanā; Kosambaphalakasussoṇī, haṃsagaggarabhāṇinī.

Ito nītā mahārāja, nārī sabbaṅgasobhanā; Koseyyavasanā sāmā, jātarūpasumekhalā.

Surattapādā kalyāṇī, suvaṇṇamaṇimekhalā; Pārevatakkhī sutanū, bimboṭṭhā tanumajjhimā.

Sujātā bhujalaṭṭhīva, vedīva tanumajjhimā; Dīghassā kesā asitā, īsakaggapavellitā.

Sujātā migachāpāva, hemantaggisikhāriva; Nadīva giriduggesu, sañchannā khuddaveḷubhi.

Nāganāsūru kalyāṇī, paramā timbarutthanī; Nātidīghā nātirassā, nālomā nātilomasā".

"Nandāya nūna maraṇena, nandasi sirivāhana; Ahañca nūna nandā ca, gacchāma yamasādhanaṃ".

"Dibbaṃ adhīyase māyaṃ, akāsi cakkhumohanaṃ; Yo me amittaṃ hatthagataṃ, vedehaṃ parimocayi".

"Adhīyanti mahārāja, dibbamāyidha paṇḍitā; Te mocayanti attānaṃ, paṇḍitā mantino janā.

Santi māṇavaputtā me, kusalā sandhichedakā; Yesaṃ katena maggena, vedeho mithilaṃ gato".

"Iṅgha passa mahārāja, Umaṅgaṃ sādhu māpitaṃ; Hatthīnaṃ atha

assānaṃ, Rathānaṃ atha pattinaṃ; Ālokabhūtaṃ tiṭṭhantaṃ, Umaṅgaṃ sādhu māpitaṃ".

"Lābhā vata videhānaṃ, yassimedisā paṇḍitā; Ghare vasanti vijite, yathā tvaṃsi mahosadha".

"Vuttiñca parihārañca, diguṇaṃ bhattavetanaṃ; Dadāmi vipule bhoge, bhuñja kāme ramassu ca; Mā videhaṃ paccagamā, kiṃ videho karissati".

"Yo cajetha mahārāja, bhattāraṃ dhanakāraṇā; Ubhinnaṃ hoti gārayho, attano ca parassa ca; Yāva jīveyya vedeho, nāññassa puriso siyā.

Yo cajetha mahārāja, bhattāraṃ dhanakāraṇā; Ubhinnaṃ hoti gārayho, attano ca parassa ca; Yāva tiṭṭheyya vedeho, nāññassa vijite vase".

"Dammi nikkhasahassaṃ te, gāmāsītiñca kāsisu; Dāsisatāni cattāri, dammi bhariyāsatañca te; Sabbaṃ senaṅgamādāya, sotthiṃ gaccha mahosadha.

Yāva dadantu hatthīnaṃ, assānaṃ diguṇaṃ vidhaṃ; Tappentu annapānena, rathike pattikārake.

Hatthī asse rathe pattī, gacchevādāya paṇḍita; Passatu taṃ mahārājā, vedeho mithilaṃ gataṃ".

"Hatthī assā rathā pattī, senā padissate mahā; Caturaṅginī bhīsarūpā, kiṃ nu maññasi paṇḍita".

"Ānando te mahārāja, uttamo paṭidissati; Sabbaṃ senaṅgamādāya, sotthiṃ patto mahosadho".

"Yathā petaṃ susānasmiṃ, chaḍḍetvā caturo janā; Evaṃ kapilaye tyamha, chaḍḍayitvā idhāgatā.

Atha tvaṃ kena vaṇṇena, kena vā pana hetunā; Kena vā atthajātena, attānaṃ parimocayi".

"Atthaṃ atthena vedeha, mantaṃ mantena khattiya; Parivārayiṃ rājānaṃ, jambudīpaṃva sāgaro".

"Dinnaṃ nikkhasahassaṃ me, gāmāsīti ca kāsisu; Dāsīsatāni cattāri, dinnaṃ bhariyāsatañca me; Sabbaṃ senaṅgamādāya, sotthināmhi idhāgato".

"Susukhaṃ vata saṃvāso, paṇḍitehīti senaka; Pakkhīva pañjare baddhe, macche jālagateriva; Amittahatthattagate, mocayī no mahosadho".

“Evametaṃ mahārāja, paṇḍitā hi sukhāvahā; Pakkhīva pañjare baddhe, macche jālagateriva; Amittahatthattagate, mocayī no mahosadho”.

“Āhaññantu sabbavīṇā, bheriyo dindimāni ca; Dhamentu māgadhā saṅkhā, vaggū nadantu dundubhī”.

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Bahuṃ annañca pānañca, paṇḍitassābhihārayuṃ.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Bahuṃ annañca pānañca, paṇḍitassābhihārayuṃ.

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Bahuṃ annañca pānañca, paṇḍitassābhihārayuṃ.

Bahujano pasannosi, disvā paṇḍitamāgataṃ; Paṇḍitamhi anuppatte, celukkhepo avattathāti.

Umaṅgajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Kukkuvagga

4. Mātuposakagijjhajātaka

“Te kathaṃ nu karissanti, vuddhā giridarīsayā; Ahaṃ baddhosmi pāsena, nilīyassa vasaṃ gato”.

“Kiṃ gijjha paridevasi, kā nu te paridevanā; Na me suto vā diṭṭho vā, bhāsanto mānusiṃ dijo”.

“Bharāmi mātāpitaro, vuddhe giridarīsaye; Te kathaṃ nu karissanti, ahaṃ vasaṃ gato tava”.

“Yannu gijjho yojanasataṃ, kuṇapāni avekkhati; Kasmā jālañca pāsañca, āsajjāpi na bujjhasi”.

“Yadā parābhavo hoti, poso jīvitasaṅkhaye; Atha jālañca pāsañca, āsajjāpi na bujjhati”.

“Bharassu mātāpitaro, vuddhe giridarīsaye; Mayā tvaṃ samanuññāto, sotthiṃ passāhi ñātake”.

“Evaṃ luddaka nandassu, saha sabbehi ñātibhi; Bharissaṃ mātāpitaro, vuddhe giridarīsaye”ti.

Mātuposakagijjhajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

1. Kaṇḍarījātaka

Narānamārāmakarāsu nārisu, Anekacittāsu aniggahāsu ca; Sabbattha nāpītikarāpi ce siyā, Na vissase titthasamā hi nāriyo.

"Yaṃ ve disvā kaṇḍarīkinnarānaṃ, Sabbitthiyo na ramanti agāre; Taṃ tādisaṃ maccaṃ cajitvā bhariyā, Aññaṃ disvā purisaṃ pīṭhasappiṃ".

"Bakassa ca bāvarikassa rañño, Accantakāmānugatassa bhariyā; Avācarī paṭṭhavasānugassa, Kaṃ vāpi itthī nāticare tadaññaṃ".

"Piṅgiyānī sabbalokissarassa, Rañño piyā brahmadattassa bhariyā; Avācarī paṭṭhavasānugassa, Taṃ vāpi sā nājjhagā kāmakāminī"ti.

Kaṇḍarījātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

2. Saṅgāmāvacarajātaka

"Saṅgāmāvacaro sūro, balavā iti vissuto; Kiṃ nu toraṇamāsajja, paṭikkamasi kuñjara.

Omadda khippaṃ paligham, esikāni ca abbaha; Toraṇāni ca madditvā, khippaṃ pavisa kuñjarā"ti.

Saṅgāmāvacarajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

1. Kuṭidūsakajātaka

"Manussasseva te sīsaṃ, hatthapādā ca vānara; Atha kena nu vaṇṇena, agāraṃ te na vijjati".

"Manussasseva me sīsaṃ, hatthapādā ca siṅgila; Yāhu seṭṭhā manussesu, sā me paññā na vijjati".

"Anavaṭṭhitacittassa, lahucittassa dubbhino; Niccaṃ addhuvasīlassa, sukhabhāvo na vijjati.

So karassu ānubhāvaṃ, vītivattassu sīliyaṃ; Sītavātaparittāṇaṃ, karassu kuṭavaṃ kapī"ti.

Kuṭidūsakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

10. Kummāsapiṇḍijātaka

"Na kiratthi anomadassisu, Pāricariyā buddhesu appikā; Sukkhāya aloṇikāya ca, Passaphalaṃ kummāsapiṇḍiyā.

Hatthigavassā cime bahū, Dhanadhaññaṃ pathavī ca kevalā; Nāriyo cimā accharūpamā, Passa phalaṃ kummāsapiṇḍiyā".

"Abhikkhaṇaṃ rājakuñjara, Gāthā bhāsasi kosalādhipa; Pucchāmi taṃ raṭṭhavaḍḍhana, Bāḷhaṃ pītimano pabhāsasi".

"Imasmiññeva nagare, kule aññatare ahuṃ; Parakammakaro āsiṃ, bhatako sīlasaṃvuto.

Kammāya nikkhamantohaṃ, caturo samaṇeddasaṃ; Ācārasīlasampanne, sītibhūte anāsave.

Tesu cittaṃ pasādetvā, nisīdetvā paṇṇasanthate; Adaṃ buddhāna kummāsaṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Tassa kammassa kusalassa, idaṃ me edisaṃ phalaṃ; Anubhomi idaṃ rajjaṃ, phītaṃ dharaṇimuttamaṃ".

"Dadaṃ bhuñja mā ca pamādo, Cakkaṃ vattaya kosalādhipa; Mā rāja adhammiko ahu, Dhammaṃ pālaya kosalādhipa".

"Sohaṃ tadeva punappunaṃ, Vaṭumaṃ ācarissāmi sobhane; Ariyācaritaṃ sukosale, Arahanto me manāpāva passituṃ.

Devī viya accharūpamā, Majjhe nārigaṇassa sobhasi; Kiṃ kammamakāsi bhaddakaṃ, Kenāsi vaṇṇavatī sukosale".

"Ambaṭṭhakulassa khattiya, Dāsyāhaṃ parapesiyā ahuṃ; Saññatā ca dhammajīvinī, Sīlavatī ca apāpadassanā.

Uddhaṭabhattaṃ ahaṃ tadā, Caramānassa adāsi bhikkhuno; Vittā sumanā sayaṃ ahaṃ, Tassa kammassa phalaṃ mamedisan"ti.

Kummāsapiṇḍijātakaṃ dasamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

4. Sirīmantajātaka

"Paññāyupetaṃ siriyā vihīnaṃ, Yasassinaṃ vāpi apetapaññaṃ; Pucchāmi taṃ senaka etamatthaṃ, Kamettha seyyo kusalā vadanti".

"Dhīrā ca bālā ca have janinda, Sippūpapannā ca asippino ca; Sujātimantopi ajātimassa, Yasassino pesakarā bhavanti; Etampi disvāna

ahaṃ vadāmi, Paññо nihīno sirīmāva seyyo".

"Tuvampi pucchāmi anomapaññа, Mahosadha kevaladhammadassi; Bālaṃ yasassiṃ paṇḍitaṃ appabhogaṃ, Kamettha seyyo kusalā vadanti".

"Pāpāni kammāni karoti bālo, Idhameva seyyo iti maññamāno; Idhalokadassī paralokamadassī, Ubhayattha bālo kalimaggahesi; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Na sippametaṃ vidadhāti bhogaṃ, Na bandhuvā na sarīravaṇṇo yo; Passeḷamūgaṃ sukhamedhamānaṃ, Sirī hi naṃ bhajate goravindaṃ; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññо nihīno sirīmāva seyyo".

"Laddhā sukhaṃ majjati appapaññо, Dukkhena phuṭṭhopi pamohameti; Āgantunā dukkhasukhena phuṭṭho, Pavedhati vāricarova ghamme; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Dumaṃ yathā sāduphalaṃ araññe, Samantato samabhisaranti pakkhī; Evampi aḍḍhaṃ sadhanaṃ sabhogaṃ, Bahujjano bhajati atthahetu; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññо nihīno sirīmāva seyyo".

"Na sādhu balavā bālo, Sāhasā vindate dhanaṃ; Kandantametaṃ dummedhaṃ, Kaḍḍhanti nirayaṃ bhusaṃ; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Yā kāci najjo gaṅgamabhissavanti, Sabbāva tā nāmagottaṃ jahanti; Gaṅgā samuddaṃ paṭipajjamānā, Na khāyate iddhiṃ paññopi loke; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññо nihīno sirīmāva seyyo".

"Yametamakkhā udadhiṃ mahantaṃ, Savanti najjo sabbakālamasaṅkhyaṃ; So sāgaro niccamuḷāravego, Velaṃ na acceti mahāsamuddo.

Evampi bālassa pajappitāni, Paññaṃ na acceti sirī kadāci; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Asaññato cepi paresamatthaṃ, Bhaṇāti sandhānagato yasassī; Tasseva taṃ rūhati ñātimajjhe, Sirī hi naṃ kārayate na paññā; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññо nihīno sirīmāva seyyo".

"Parassa vā attano vāpi hetu, Bālo musā bhāsati appapaññо; So nindito hoti sabhāya majjhe, Pacchāpi so duggatigāmī hoti; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Atthampi ce bhāsati bhūripaññо, Anāḷhiyo appadhano daliddo; Na tassa taṃ rūhati ñātimajjhe, Sirī ca paññāṇavato na hoti; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññо nihīno sirīmāva seyyo".

"Parassa vā attano vāpi hetu, Na bhāsati alikaṃ bhūripaññо; So

pūjito hoti sabhāya majjhe, Pacchāpi so suggatigāmī hoti; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Hatthī gavassā maṇikuṇḍalā ca, Thiyo ca iddhesu kulesu jātā; Sabbāva tā upabhogā bhavanti, Iddhassa posassa aniddhimanto; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññho nihīno sirīmāva seyyo".

"Asaṃvihitakammantaṃ, Bālaṃ dummedhamantinaṃ; Sirī jahati dummedhaṃ, Jiṇṇaṃva urago tacaṃ; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo".

"Pañca paṇḍitā mayaṃ bhaddante, Sabbe pañjalikā upaṭṭhitā; Tvaṃ no abhibhuyya issarosi, Sakkova bhūtapati devarājā; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññho nihīno sirīmāva seyyo".

"Dāsova paññassa yasassi bālo, Atthesu jātesu tathāvidhesu; Yaṃ paṇḍito nipuṇaṃ saṃvidheti, Sammohamāpajjati tattha bālo; Etampi disvāna ahaṃ vadāmi, Paññova seyyo na yasassi bālo.

Addhā hi paññāva sataṃ pasatthā, Kantā sirī bhogaratā manussā; Ñāṇañca buddhānamatulyarūpaṃ, Paññaṃ na acceti sirī kadāci".

"Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Mahosadha kevaladhammadassī; Gavaṃ sahassaṃ usabhañca nāgaṃ, Ājaññayutte ca rathe dasa ime; Pañhassa veyyākaraṇena tuṭṭho, Dadāmi te gāmavarāni soḷasā"ti.

Sirīmantajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

9. Ubhatobhaṭṭhajātaka

"Akkhī bhinnā paṭo naṭṭho, sakhigehe ca bhaṇḍanaṃ; Ubhato paduṭṭhā kammantā, udakamhi thalamhi cā"ti.

Ubhatobhaṭṭhajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Paṇṇāsanipāta

Niḷinikāvagga

3. Mahābodhijātaka

"Kiṃ nu daṇḍaṃ kimajinaṃ, kiṃ chattaṃ kimupāhanaṃ; Kimaṅkusañca pattañca, saṅghāṭiñcāpi brāhmaṇa; Taramānarūpohāsi, kiṃ nu patthayase disaṃ".

“Dvādasetāni vassāni, vusitāni tavantike; Nābhijānāmi soṇena, piṅgalenābhikūjitaṃ.

Svāyaṃ dittova nadati, sukkadāṭhaṃ vidaṃsayaṃ; Tava sutvā sabhariyassa, vītasaddhassa maṃ pati”.

“Ahu esa kato doso, yathā bhāsasi brāhmaṇa; Esa bhiyyo pasīdāmi, vasa brāhmaṇa māgamā”.

“Sabbaseto pure āsi, tatopi sabalo ahu; Sabbalohitako dāni, kālo pakkamituṃ mama.

Abbhantaraṃ pure āsi, tato majjhe tato bahi; Purā niddhamanā hoti, sayameva vajāmahaṃ.

Vītasaddhaṃ na seveyya, udapānaṃvanodakaṃ; Sacepi naṃ anukhaṇe, vāri kaddamagandhikaṃ.

Pasannameva seveyya, appasannaṃ vivajjaye; Pasannaṃ payirupāseyya, rahadaṃ vudakatthiko.

Bhaje bhajantaṃ purisaṃ, abhajantaṃ na bhajjaye; Asappurisadhammo so, yo bhajantaṃ na bhajjati.

Yo bhajantaṃ na bhajati, sevamānaṃ na sevati; Sa ve manussapāpiṭṭho, migo sākhassito yathā.

Accābhikkhaṇasaṃsaggā, asamosaraṇena ca; Etena mittā jīranti, akāle yācanāya ca.

Tasmā nābhikkhaṇaṃ gacche, na ca gacche cirāciraṃ; Kālena yācaṃ yāceyya, evaṃ mittā na jīyare.

Aticiraṃ nivāsena, piyo bhavati appiyo; Āmanta kho taṃ gacchāma, purā te homa appiyā”.

“Evañce yācamānānaṃ, Añjaliṃ nāvabujjhasi; Paricārakānaṃ sataṃ, Vacanaṃ na karosi no; Evaṃ taṃ abhiyācāma, Puna kayirāsi pariyāyaṃ”.

“Evañce no viharataṃ, Antarāyo na hessati; Tuyhaṃ vāpi mahārāja, Mayhaṃ vā raṭṭhavaddhana; Appeva nāma passema, Ahorattānamaccaye.

Udīraṇā ce saṅgatyā, bhāvāya manuvattati; Akāmā akaraṇīyaṃ vā, karaṇīyaṃ vāpi kubbati; Akāmākaraṇīyamhi, kvidha pāpena lippati.

So ce attho ca dhammo ca, kalyāṇo na ca pāpako; Bhoto ce vacanaṃ saccaṃ, suhato vānaro mayā.

Attano ce hi vādassa, aparādhaṃ vijāniyā; Na maṃ tvaṃ garaheyyāsi, bhoto vādo hi tādiso.

Issaro sabbalokassa, sace kappeti jīvitaṃ; Iddhiṃ byasanabhāvañca, kammaṃ kalyāṇapāpakaṃ; Niddesakārī puriso, issaro tena lippati.

So ce attho ca dhammo ca, kalyāṇo na ca pāpako; Bhoto ce vacanaṃ saccaṃ, suhato vānaro mayā.

Attano ce hi vādassa, aparādhaṃ vijāniyā; Na maṃ tvaṃ garaheyyāsi, bhoto vādo hi tādiso.

Sace pubbekatahetu, sukhadukkhaṃ nigacchati; Porāṇakaṃ kataṃ pāpaṃ, tameso muccate iṇaṃ; Porāṇakaiṇamokkho, kvidha pāpena lippati.

So ce attho ca dhammo ca, kalyāṇo na ca pāpako; Bhoto ce vacanaṃ saccaṃ, suhato vānaro mayā.

Attano ce hi vādassa, aparādhaṃ vijāniyā; Na maṃ tvaṃ garaheyyāsi, bhoto vādo hi tādiso.

Catunnaṃyevupādāya, rūpaṃ sambhoti pāṇinaṃ; Yato ca rūpaṃ sambhoti, tatthevānupagacchati; Idheva jīvati jīvo, pecca pecca vinassati.

Ucchijjati ayaṃ loko, ye bālā ye ca paṇḍitā; Ucchijjamāne lokasmiṃ, kvidha pāpena lippati.

So ce attho ca dhammo ca, kalyāṇo na ca pāpako; Bhoto ce vacanaṃ saccaṃ, suhato vānaro mayā.

Attano ce hi vādassa, aparādhaṃ vijāniyā; Na maṃ tvaṃ garaheyyāsi, bhoto vādo hi tādiso.

Āhu khattavidā loke, bālā paṇḍitamānino; ‘Mātaraṃ pitaraṃ haññe, atho jeṭṭhampi bhātaraṃ; Haneyya puttadāre ca, attho ce tādiso siyā’.

Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa sākhaṃ bhañjeyya, mittadubbho hi pāpako.

Atha atthe samuppanne, samūlamapi abbahe; Attho me sambalenāpi, suhato vānaro mayā.

So ce attho ca dhammo ca, kalyāṇo na ca pāpako; Bhoto ce vacanaṃ saccaṃ, suhato vānaro mayā.

Attano ce hi vādassa, aparādhaṃ vijāniyā; Na maṃ tvaṃ garaheyyāsi, bhoto vādo hi tādiso.

Ahetuvādo puriso, yo ca issarakuttiko; Pubbekatī ca ucchedī, yo ca khattavido naro.

Ete asappurisā loke, bālā paṇḍitamānino; Kareyya tādiso pāpaṃ, atho aññampi kāraye; Asappurisasaṃsaggo, dukkhanto kaṭukudrayo.

Urabbharūpena vakassu pubbe, Asaṃkito ajayūthaṃ upeti; Hantvā uraṇiṃ ajikaṃ ajañca, Utrāsayitvā yena kāmaṃ paleti.

Tathāvidheke samaṇabrāhmaṇāse, Chadanaṃ katvā vañcayanti manusse; Anāsakā thaṇḍilaseyyakā ca, Rajojallaṃ ukkuṭikappadhānaṃ; Pariyāyabhattañca apānakattā, Pāpācārā arahanto vadānā.

Ete asappurisā loke, bālā paṇḍitamānino; Kareyya tādiso pāpaṃ, atho aññampi kāraye; Asappurisasaṃsaggo, dukkhanto kaṭukudrayo.

Yamāhu natthi vīriyanti, ahetuñca pavadanti ye; Parakāraṃ attakārañca, ye tucchaṃ samavaṇṇayuṃ.

Ete asappurisā loke, bālā paṇḍitamānino; Kareyya tādiso pāpaṃ, atho aññampi kāraye; Asappurisasaṃsaggo, dukkhanto kaṭukudrayo.

Sace hi vīriyaṃ nāssa, kammaṃ kalyāṇapāpakaṃ; Na bhare vaḍḍhakiṃ rājā, napi yantāni kāraye.

Yasmā ca vīriyaṃ atthi, kammaṃ kalyāṇapāpakaṃ; Tasmā yantāni kāreti, rājā bharati vaḍḍhakiṃ.

Yadi vassasataṃ devo, na vasse na himaṃ pate; Ucchijjeyya ayaṃ loko, vinasseyya ayaṃ pajā.

Yasmā ca vassatī devo, himañcānuphusāyati; Tasmā sassāni paccanti, raṭṭhañca pālite ciraṃ.

Gavañce taramānānaṃ, jimhaṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā jimhaṃ gacchanti, nette jimhaṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So ce adhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ dukhaṃ seti, rājā ce hoti adhammiko.

Gavañce taramānānaṃ, ujuṃ gacchati puṅgavo; Sabbā gāvī ujuṃ yanti, nette ujuṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So sace dhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ sukhaṃ seti, rājā ce hoti dhammiko.

Mahārukkhassa phalino, āmaṃ chindati yo phalaṃ; Rasañcassa na jānāti, bījañcassa vinassati.

Mahārukkhūpamaṃ raṭṭhaṃ, adhammena pasāsati; Rasañcassa na jānāti, raṭṭhañcassa vinassati.

Mahārukkhassa phalino, pakkaṃ chindati yo phalaṃ; Rasañcassa vijānāti, bījañcassa na nassati.

Mahārukkhūpamaṃ raṭṭhaṃ, dhammena yo pasāsati; Rasañcassa vijānāti, raṭṭhañcassa na nassati.

Yo ca rājā janapadaṃ, adhammena pasāsati; Sabbosadhīhi so rājā, viruddho hoti khattiyo.

Tatheva negame hiṃsaṃ, ye yuttā kayavikkaye; Ojadānabalīkāre, sa kosena virujjhati.

Pahāravarakhettaññū, saṅgāme katanissame; Ussite hiṃsayaṃ rājā, sa balena virujjhati.

Tatheva isayo hiṃsaṃ, saññate brahmacārino; Adhammacārī khattiyo, so saggena virujjhati.

Yo ca rājā adhammaṭṭho, bhariyaṃ hanti adūsikaṃ; Luddaṃ pasavate ṭhānaṃ, puttehi ca virujjhati.

Dhammaṃ care jānapade, negamesu balesu ca; Isayo ca na hiṃseyya, puttadāre samaṃ care.

Sa tādiso bhūmipati, Raṭṭhapālo akodhano; Sapatte sampakampeti, Indova asurādhipo”ti. (3401)

Mahābodhijātakaṃ tatiyaṃ.

Paṇṇāsanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Saniḷīnikamavhayano paṭhamo, Dutiyo pana saummadantivaro; Tatiyo pana bodhisirīvhayano, Kathitā pana tīṇi jinena subhāti.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

2. Byagghajātaka

“Yena mittena saṃsaggā, yogakkhemo vihiyyati; Pubbevajjhābhavaṃ tassa, rukkhe akkhīva paṇḍito.

Yena mittena saṃsaggā, yogakkhemo pavaḍḍhati; Kareyyattasamaṃ vuttiṃ, sabbakiccesu paṇḍito”.

“Etha byagghā nivattavho, Paccupetha mahāvanaṃ; Mā vanaṃ chindi nibyagghaṃ, Byagghā māhesu nibbanā”ti.

Byagghajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

7. Matarodanajātaka

“Mataṃ mataṃ evaṃ rodatha, Na hi taṃ rodatha yo marissati; Sabbepi sarīradhārino, Anupubbena jahanti jīvitaṃ.

Devamanussā catuppadā, Pakkhigaṇā uragā ca bhogino; Samhi sarīre anissarā, Ramamānāva jahanti jīvitaṃ.

Evaṃ calitaṃ asaṇṭhitaṃ, Sukhadukkhaṃ manujesvapekkhiya; Kanditaruditaṃ niratthakaṃ, Kiṃ vo sokagaṇābhikīrare.

Dhuttā ca soṇḍā akatā, bālā sūrā ayogino; Dhīraṃ maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā”ti.

Matarodanajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

1. Varuṇajātaka

“Yo pubbe karaṇīyāni, pacchā so kātumicchati; Varuṇakaṭṭhabhañjova, sa pacchā manutappatī”ti.

Varuṇajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

7. Babbujātaka

“Yattheko labhate babbu, dutiyo tattha jāyati; Tatiyo ca catuttho ca, idaṃ te babbukā bilan”ti.

Babbujātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

8. Saṃvarajātaka

“Jānanto no mahārāja, tava sīlaṃ janādhipo; Ime kumāre pūjento, na taṃ kenaci maññatha.

Tiṭṭhante no mahārāje, adu deve divaṅgate; Ñātī taṃ samanuññiṃsu, sampassaṃ atthamattano.

Kena saṃvara vattena, sañjāte abhitiṭṭhasi; Kena taṃ nātivattanti, ñātisaṅghā samāgatā".

"Na rājaputta usūyāmi, samaṇānaṃ mahesinaṃ; Sakkaccaṃ te namassāmi, pāde vandāmi tādinaṃ.

Te maṃ dhammaguṇe yuttaṃ, sussūsamanusūyakaṃ; Samaṇā manusāsanti, isī dhammaguṇe ratā.

Tesāhaṃ vacanaṃ sutvā, samaṇānaṃ mahesinaṃ; Na kiñci atimaññāmi, dhamme me nirato mano.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Tesaṃ nappaṭibandhāmi, niviṭṭhaṃ bhattavetanaṃ.

Mahāmattā ca me atthi, mantino paricārakā; Bārāṇasiṃ voharanti, bahumaṃsasurodakaṃ.

Athopi vāṇijā phītā, nānāraṭṭhehi āgatā; Tesu me vihitā rakkhā, evaṃ jānāhuposatha".

"Dhammena kira ñātīnaṃ, rajjaṃ kārehi saṃvara; Medhāvī paṇḍito cāsi, athopi ñātinaṃ hito.

Taṃ taṃ ñātiparibyūḷhaṃ, nānāratanamocitaṃ; Amittā nappasahanti, indaṃva asurādhipo"ti.

Saṃvarajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

4. Jambukhādakajātaka

"Koyaṃ bindussaro vaggu, saravantānamuttamo; Accuto jambusākhāya, moracchāpova kūjati".

"Kulaputtova jānāti, kulaputtaṃ pasaṃsituṃ; Byagghacchāpasarīvaṇṇa, bhuñja samma dadāmi te".

"Cirassaṃ vata passāmi, musāvādī samāgate; Vantādaṃ kuṇapādañca, aññamaññaṃ pasaṃsake"ti.

Jambukhādakajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

3. Pakkagodhajātaka

"Tadeva me tvaṃ vidito, vanamajjhe rathesabha; Yassa te khaggabaddhassa, sannaddhassa tirīṭino; Assatthadumasākhāya, pakkā godhā palāyatha".

"Name namantassa bhaje bhajantaṃ, Kiccānukubbassa kareyya kiccaṃ; Nānatthakāmassa kareyya atthaṃ, Asambhajantampi na sambhajeyya.

Caje cajantaṃ vanathaṃ na kayirā, Apetacittena na sambhajeyya; Dijo dumaṃ khīṇaphalanti ñatvā, Aññaṃ samekkheyya mahā hi loko".

"So te karissāmi yathānubhāvaṃ, Kataññutaṃ khattiye pekkhamāno; Sabbañca te issariyaṃ dadāmi, Yassicchasī tassa tuvaṃ dadāmī"ti.

Pakkagodhajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

7. Nigrodhajātaka

"Na vāhametaṃ jānāmi, ko vāyaṃ kassa vāti vā; Yathā sākho cari evaṃ, nigrodha kinti maññasi.

Tato galavinītena, purisā nīhariṃsu maṃ; Datvā mukhapahārāni, sākhassa vacanaṅkarā.

Etādisaṃ dummatinā, akataññuna dubbhinā; Kataṃ anariyaṃ sākhena, sakhinā te janādhipa".

"Na vāhametaṃ jānāmi, napi me koci saṃsati; Yaṃ me tvaṃ samma akkhāsi, sākhena kāraṇaṃ kataṃ.

Sakhīnaṃ sājīvakaro, mama sākhassa cūbhayaṃ; Tvaṃ nosissariyaṃ dātā, manussesu mahantataṃ; Tayāmā labbhitā iddhī, ettha me natthi saṃsayo.

Yathāpi bījamaggimhi, ḍayhati na virūhati; Evaṃ kataṃ asappurise, nassati na virūhati.

Kataññumhi ca posamhi, Sīlavante ariyavuttine; Sukhette viya bījāni, Kataṃ tamhi na nassati".

"Imaṃ jammaṃ nekatikaṃ, asappurisacintakaṃ; Hanantu sākhaṃ sattīhi, nāssa icchāmi jīvitaṃ".

"Khamatassa mahārāja, Pāṇā na paṭiānayā; Khama deva asappurisassa, Nāssa icchāmahaṃ vadhaṃ".

“Nigrodhameva seveyya, na sākhamupasaṃvase; Nigrodhasmiṃ mataṃ seyyo, yañce sākhasmi jīvitan”ti.

Nigrodhajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

10. Kākajātaka

“Niccaṃ ubbiggahadayā, sabbalokavihesakā; Tasmā nesaṃ vasā natthi, kākānamhāka ñātinan”ti.

Kākajātakaṃ dasamaṃ. Asampadānavaggo cuddasamo.

Tassuddānaṃ

Itarītara rakkhasi khemiyo ca, Parosatapañhena ābhassaro puna; Atha haṃsavaruttamababbujaṭaṃ, Paṭanaṭṭhaka kākavarena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

6. Kañcanakkhandhajātaka

“Yo pahaṭṭhena cittena, pahaṭṭhamanaso naro; Bhāveti kusalaṃ dhammaṃ, yogakkhemassa pattiyā; Pāpuṇe anupubbena, sabbasaṃyojanakkhayan”ti.

Kañcanakkhandhajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

5. Dubbalakaṭṭhajātaka

“Bahumpetaṃ vane kaṭṭhaṃ, vāto bhañjati dubbalaṃ; Tassa ce bhāyasī nāga, kiso nūna bhavissasī”ti.

Dubbalakaṭṭhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

4 Nimijātaka

Accheraṃ vata lokasmiṃ, uppajjanti vicakkhaṇā; Yadā ahu nimirājā, paṇḍito kusalatthiko.

Rājā sabbavidehānaṃ, adā dānaṃ arindamo; Tassa taṃ dadato

dānaṃ, saṅkappo udapajjatha; Dānaṃ vā brahmacariyaṃ vā, katamaṃ su mahapphalaṃ.

Tassa saṅkappamaññāya, maghavā devakuñjaro; Sahassanetto pāturahu, vaṇṇena vihanaṃ tamaṃ.

Salomahaṭṭho manujindo, vāsavaṃ avacā nimi; "Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado.

Na ca me tādiso vaṇṇo, diṭṭho vā yadi vā suto; Ācikkha me tvaṃ bhaddante, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ".

Salomahaṭṭhaṃ ñatvāna, vāsavo avacā nimiṃ; "Sakkohamasmi devindo, āgatosmi tavantike; Alomahaṭṭho manujinda, puccha pañhaṃ yamicchasi".

So ca tena katokāso, vāsavaṃ avacā nimi; "Pucchāmi taṃ mahārāja, sabbabhūtānamissara; Dānaṃ vā brahmacariyaṃ vā, katamaṃ su mahapphalaṃ".

So puṭṭho naradevena, vāsavo avacā nimiṃ; Vipākaṃ brahmacariyassa, jānaṃ akkhāsijānato.

"Hīnena brahmacariyena, khattiye upapajjati; Majjhimena ca devattaṃ, uttamena visujjhati.

Na hete sulabhā kāyā, yācayogena kenaci; Ye kāye upapajjanti, anāgārā tapassino.

Dudīpo sāgaro selo, mujakindo bhagīraso; Usindaro kassapo ca, asako ca puthujjano.

Ete caññe ca rājāno, khattiyā brāhmaṇā bahū; Puthuyaññaṃ yajitvāna, petattaṃ nātivattisuṃ.

()

Atha yīme avattiṃsu, anāgārā tapassino; Sattisayo yāmahanu, somayāmo manojavo.

Samuddo māgho bharato ca, isi kālapurakkhato; Aṅgīraso kassapo ca, kisavaccho akatti ca.

Uttarena nadī sīdā, gambhīrā duratikkamā; Naḷaggivaṇṇā jotanti, sadā kañcanapabbatā.

Parūḷhakacchā tagarā, rūḷhakacchā vanā nagā; Tatrāsuṃ dasasahassā, porāṇā isayo pure.

Ahaṃ seṭṭhosmi dānena, saṃyamena damena ca; Anuttaraṃ vataṃ katvā, pakiracārī samāhite.

Jātimantaṃ ajaccañca, ahaṃ ujugataṃ naraṃ; Ativelaṃ namassissaṃ, kammabandhū hi māṇavā.

Sabbe vaṇṇā adhammaṭṭhā, patanti nirayaṃ adho; Sabbe vaṇṇā visujjhanti, caritvā dhammamuttamaṃ".

Idaṃ vatvāna maghavā, devarājā sujampati; Vedehamanusāsitvā, saggakāyaṃ apakkami.

"Imaṃ bhonto nisāmetha, yāvantettha samāgatā; Dhammikānaṃ manussānaṃ, vaṇṇaṃ uccāvacaṃ bahuṃ.

Yathā ayaṃ nimirājā, paṇḍito kusalatthiko; Rājā sabbavidehānaṃ, adā dānaṃ arindamo.

Tassa taṃ dadato dānaṃ, saṅkappo udapajjatha; Dānaṃ vā brahmacariyaṃ vā, katamaṃ su mahapphalaṃ".

"Abbhuto vata lokasmiṃ, uppajji lomahaṃsano; Dibbo ratho pāturahu, vedehassa yasassino".

Devaputto mahiddhiko, mātali devasārathi; Nimantayittha rājānaṃ, vedehaṃ mithilaggahaṃ.

"Ehimaṃ rathamāruyha, rājaseṭṭha disampati; Devā dassanakāmā te, tāvatiṃsā saindakā; Saramānā hi te devā, sudhammāyaṃ samacchare".

Tato rājā taramāno, vedeho mithilaggaho; Āsanā vuṭṭhahitvāna, pamukho rathamāruhi.

Abhirūḷhaṃ rathaṃ dibbaṃ, mātali etadabravi; "Kena taṃ nemi maggena, rājaseṭṭha disampati; Yena vā pāpakammantā, puññakammā ca ye narā".

"Ubhayeneva maṃ nehi, mātali devasārathi; Yena vā pāpakammantā, puññakammā ca ye narā".

"Kena taṃ paṭhamaṃ nemi, rājaseṭṭha disampati; Yena vā pāpakammantā, puññakammā ca ye narā".

"Niraye tāva passāmi, āvāse pāpakamminaṃ; Ṭhānāni luddakammānaṃ, dussīlānañca yā gati".

Dassesi mātali rañño, duggaṃ vetaraṇiṃ nadiṃ; Kuthitaṃ khārasaṃyuttaṃ, tattaṃ aggisikhūpamaṃ.

Nimī have mātalimajjhabhāsatha, Disvā janaṃ patamānaṃ vidugge; "Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā vetaraṇiṃ patanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye dubbale balavantā jīvaloke, Hiṃsanti rosanti supāpadhammā; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Teme janā vetaraṇiṃ patanti".

"Sāmā ca soṇā sabalā ca gijjhā, Kākolasaṅghā adanti bheravā; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme jane kākolasaṅghā adanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye kecime maccharino kadariyā, Paribhāsakā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Hiṃsanti rosanti supāpadhammā, Te luddakammā pasavetva pāpaṃ; Teme jane kākolasaṅghā adanti".

"Sajotibhūtā pathaviṃ kamanti, Tattehi khandhehi ca pothayanti; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā khandhahatā sayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye jīvalokasmi supāpadhammino, Narañca nāriñca apāpadhammaṃ; Hiṃsanti rosanti supāpadhammā, Te luddakammā pasavetva pāpaṃ; Teme janā khandhahatā sayanti".

"Aṅgārakāsuṃ apare phuṇanti, Narā rudantā paridaḍḍhagattā; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā aṅgārakāsuṃ phuṇanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye keci pūgāya dhanassa hetu, Sakkhiṃ karitvā iṇaṃ jāpayanti; Te jāpayitvā janataṃ janinda, Te luddakammā pasavetva pāpaṃ; Teme janā aṅgārakāsuṃ phuṇanti".

"Sajotibhūtā jalitā padittā, Padissati mahatī lohakumbhī; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā avaṃsirā lohakumbhiṃ patanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye sīlavantaṃ samaṇaṃ brāhmaṇaṃ vā, Hiṃsanti rosanti supāpadhammā; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Teme janā avaṃsirā

lohakumbhiṃ patanti".

"Luñcanti gīvaṃ atha veṭhayitvā, Uṇhodakasmiṃ pakiledayitvā; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā luttasirā sayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye jīvalokasmi supāpadhammino, Pakkhī gahetvāna viheṭhayanti te; Viheṭhayitvā sakuṇaṃ janinda, Te luddakammā pasavetva pāpaṃ; Teme janā luttasirā sayanti".

"Pahūtatoyā anigādhakūlā, Nadī ayaṃ sandati suppatitthā; Ghammābhitattā manujā pivanti, Pītañca tesaṃ bhusa hoti pāni.

Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Pītañca tesaṃ bhusa hoti pāni".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye suddhadhaññaṃ palāsena missaṃ, Asuddhakammā kayino dadanti; Ghammābhitattāna pipāsitānaṃ, Pītañca tesaṃ bhusa hoti pāni".

"Usūhi sattīhi ca tomarehi, Dubhayāni passāni tudanti kandataṃ; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā sattihatā sayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye jīvalokasmi asādhukammino, Adinnamādāya karonti jīvikaṃ; Dhaññaṃ dhanaṃ rajataṃ jātarūpaṃ, Ajeḷakañcāpi pasuṃ mahiṃsaṃ; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Teme janā sattihatā sayanti".

"Gīvāya baddhā kissa ime puneke, Aññe vikantā bilakatā sayanti; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā bilakatā sayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Orabbhikā sūkarikā ca macchikā, Pasuṃ mahiṃsañca ajeḷakañca; Hantvāna sūnesu pasārayiṃsu, Te luddakammā pasavetva pāpaṃ; Teme janā bilakatā sayanti".

"Rahado ayaṃ muttakarīsapūro, Duggandharūpo asuci pūti vāti;

Khudāparetā manujā adanti, Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā; Pucchāmi taṃ mātali devasārathi, Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ; Yeme janā muttakarīsabhakkhā".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye kecime kāraṇikā virosakā, Paresaṃ hiṃsāya sadā niviṭṭhā; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Mittadduno mīḷhamadanti bālā".

"Rahado ayaṃ lohitapubbapūro, Duggandharūpo asuci pūti vāti; Ghammābhitattā manujā pivanti, Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā; Pucchāmi taṃ mātali devasārathi, Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ; Yeme janā lohitapubbabhakkhā".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye mātaraṃ vā pitaraṃ vā jīvaloke, Pārājikā arahante hananti; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Teme janā lohitapubbabhakkhā".

"Jivhañca passa baḷisena viddhaṃ, Vihataṃ yathā saṅkusatena cammaṃ; Phandanti macchāva thalamhi khittā, Muñcanti kheḷaṃ rudamānā kimete.

Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā vaṅkaghastā sayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye keci sandhānagatā manussā, Agghena agghaṃ kayaṃ hāpayanti; Kuṭena kuṭaṃ dhanalobhahetu, Channaṃ yathā vāricaraṃ vadhāya.

Na hi kuṭakārissa bhavanti tāṇā, Sakehi kammehi purakkhatassa; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Teme janā vaṅkaghastā sayanti".

"Nārī imā samparibhinnagattā, Paggayha kandanti bhuje dujaccā; Sammakkhitā lohitapubbalittā, Gāvo yathā āghātane vikantā; Tā bhūmibhāgasmiṃ sadā nikhātā, Khandhātivattanti sajotibhūtā.

Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Imā nu nāriyo kimakaṃsu pāpaṃ, Yā bhūmibhāgasmiṃ sadā nikhātā; Khandhātivattanti sajotibhūtā".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Kolitthiyāyo idha jīvaloke, Asuddhakammā asataṃ acāruṃ; Tā

dittarūpā pati vippahāya, Aññaṃ acāruṃ ratikhiḍḍahetu; Tā jīvalokasmiṃ ramāpayitvā, Khandhātivattanti sajotibhūtā".

"Pāde gahetvā kissa ime puneke, Avaṃsirā narake pātayanti; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā avaṃsirā narake pātayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye jīvalokasmi asādhukammino, Parassa dārāni atikkamanti; Te tādisā uttamabhaṇḍathenā, Teme janā avaṃsirā narake pātayanti.

Te vassapūgāni bahūni tattha, Nirayesu dukkhaṃ vedanaṃ vedayanti; Na hi pāpakārissa bhavanti tāṇā, Sakehi kammehi purakkhatassa; Te luddakammā pasavetva pāpaṃ, Teme janā avaṃsirā narake pātayanti".

"Uccāvacāme vividhā upakkamā, Nirayesu dissanti sughorarūpā; Bhayañhi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu pāpaṃ, Yeme janā adhimattā dukkhā tibbā; Kharā kaṭukā vedanā vedayanti".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ pāpakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Ye jīvalokasmi supāpadiṭṭhino, Vissāsakammāni karonti mohā; Parañca diṭṭhīsu samādapenti, Te pāpadiṭṭhiṃ pasavetva pāpaṃ; Teme janā adhimattā dukkhā tibbā, Kharā kaṭukā vedanā vedayanti".

"Viditāni te mahārāja, āvāsaṃ pāpakamminaṃ; Ṭhānāni luddakammānaṃ, dussīlānañca yā gati; Uyyāhi dāni rājīsi, devarājassa santike.

()

Pañcathūpaṃ dissatidaṃ vimānaṃ, Mālāpiḷandhā sayanassa majjhe; Tatthacchati nārī mahānubhāvā, Uccāvacaṃ iddhi vikubbamānā".

"Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ayaṃ nu nārī kimakāsi sādhuṃ, Yā modati saggapattā vimāne".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Yadi te sutā bīraṇī jīvaloke, Āmāyadāsī ahu brāhmaṇassa; Sā pattakāle atithiṃ viditvā, Mātāva puttaṃ sakimābhinandī; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, Sā vimānasmi modati.

Daddallamānā ābhenti, vimānā satta nimmitā; Tattha yakkho mahiddhiko, sabbābharaṇabhūsito; Samantā anupariyāti, nārīgaṇapurakkhato".

"Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ayaṃ nu macco kimakāsi sādhuṃ, Yo modati saggapatto vimāne".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Soṇadinno gahapati, esa dānapatī ahu; Esa pabbajituddissa, vihāre satta kārayi.

Sakkaccaṃ te upaṭṭhāsi, bhikkhavo tattha vāsike; Acchādanañca bhattañca, senāsanaṃ padīpiyaṃ; Adāsi ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, Yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, Aṭṭhaṅgasusamāhitaṃ.

Uposathaṃ upavasī, sadā sīlesu saṃvuto; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, so vimānasmi modati.

Pabhāsati midaṃ byamhaṃ, phalikāsu sunimmitaṃ; Nārīvaragaṇākiṇṇaṃ, kūṭāgāravarocitaṃ; Upetaṃ annapānehi, naccagītehi cūbhayaṃ".

"Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu sādhuṃ, Ye modare saggapattā vimāne".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Yā kāci nāriyo idha jīvaloke, Sīlavantiyo upāsikā; Dāne ratā niccaṃ pasannacittā, Sacce ṭhitā uposathe appamattā; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, Tā vimānasmi modare".

"Pabhāsati midaṃ byamhaṃ, veḷuriyāsu nimmitaṃ; Upetaṃ bhūmibhāgehi, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ.

Āḷambarā mudiṅgā ca, naccagītā suvāditā; Dibbā saddā niccharanti, savanīyā manoramā.

Nāhaṃ evaṃgataṃ jātu, evaṃsuruciraṃ pure; Saddaṃ samabhijānāmi, diṭṭhaṃ vā yadi vā sutaṃ.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu sādhuṃ, Ye modare saggapattā vimāne".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

“Ye keci maccā idha jīvaloke, Sīlavantā upāsakā; Ārāme udapāne ca, Papā saṅkamanāni ca; Arahante sītibhūte, Sakkaccaṃ paṭipādayuṃ.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Adaṃsu ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāhitaṃ.

Uposathaṃ upavasuṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, te vimānasmi modare”.

“Pabhāsati midaṃ byamhaṃ, phalikāsu sunimmitaṃ; Nārīvaragaṇākiṇṇaṃ, kūṭāgāravarocitaṃ.

Upetaṃ annapānehi, naccagītehi cūbhayaṃ; Najjo cānupariyāti, nānāpupphadumāyutā.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ayaṃ nu macco kimakāsi sādhuṃ, Yo modatī saggapatto vimāne”.

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

“Mithilāyaṃ gahapati, esa dānapatī ahu; Ārāme udapāne ca, papā saṅkamanāni ca; Arahante sītibhūte, sakkaccaṃ paṭipādayi.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Adāsi ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāhitaṃ.

Uposathaṃ upavasī, sadā sīlesu saṃvuto; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, so vimānasmi modati”.

“Pabhāsati midaṃ byamhaṃ, phalikāsu sunimmitaṃ; Nārīvaragaṇākiṇṇaṃ, kūṭāgāravarocitaṃ.

Upetaṃ annapānehi, naccagītehi cūbhayaṃ; Najjo cānupariyāti, nānāpupphadumāyutā.

Rājāyatanā kapitthā ca, ambā sālā ca jambuyo; Tindukā ca piyālā ca, dumā niccaphalā bahū.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ayaṃ nu macco kimakāsi sādhuṃ, Yo modatī saggapatto vimāne”.

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

“Mithilāyaṃ gahapati, esa dānapatī ahu; Ārāme udapāne ca, papā saṅkamanāni ca; Arahante sītibhūte, sakkaccaṃ paṭipādayi.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Adāsi ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāhitaṃ.

Uposathaṃ upavasī, sadā sīlesu saṃvuto; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, so vimānasmi modati”.

“Pabhāsati midaṃ byamhaṃ, veḷuriyāsu nimmitaṃ; Upetaṃ bhūmibhāgehi, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ.

Āḷambarā mudiṅgā ca, naccagītā suvāditā; Dibyā saddā niccharanti, savanīyā manoramā.

Nāhaṃ evaṃgataṃ jātu, evaṃsuruciraṃ pure; Saddaṃ samabhijānāmi, diṭṭhaṃ vā yadi vā sutaṃ.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ayaṃ nu macco kimakāsi sādhuṃ, Yo modatī saggapatto vimāne”.

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

“Bārāṇasiyaṃ gahapati, esa dānapatī ahu; Ārāme udapāne ca, papā saṅkamanāni ca; Arahante sītibhūte, sakkaccaṃ paṭipādayi.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Adāsi ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāhitaṃ.

Uposathaṃ upavasī, sadā sīlesu saṃvuto; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, so vimānasmi modati”.

“Yathā udayamādicco, hoti lohitako mahā; Tathūpamaṃ idaṃ byamhaṃ, jātarūpassa nimmitaṃ.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ayaṃ nu macco kimakāsi sādhuṃ, Yo modatī saggapatto vimāne”.

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

“Sāvatthiyaṃ gahapati, esa dānapatī ahu; Ārāme udapāne ca, papā saṅkamanāni ca; Arahante sītibhūte, sakkaccaṃ paṭipādayi.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Adāsi ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāhitaṃ.

Uposathaṃ upavasī, sadā sīlesu saṃvuto; Saṃyamā saṃvibhāgā ca, so vimānasmi modati".

"Vehāyasāme bahukā, jātarūpassa nimmitā; Daddallamānā ābhenti, vijjuvabbhaghanantare.

()

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Ime nu maccā kimakaṃsu sādhuṃ, Ye modare saggapattā vimāne".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Saddhāya suniviṭṭhāya, saddhamme suppavedite; Akaṃsu satthu vacanaṃ, sammāsambuddhasāsane; Tesaṃ etāni ṭhānāni, yāni tvaṃ rāja passasi.

Viditāni te mahārāja, āvāsaṃ pāpakamminaṃ; Atho kalyāṇakammānaṃ, ṭhānāni viditāni te; Uyyāhi dāni rājīsi, devarājassa santike".

Sahassayuttaṃ hayavāhiṃ, dibbayānamadhiṭṭhito; Yāyamāno mahārājā, addā sīdantare nage; Disvānāmantayī sūtaṃ, "ime ke nāma pabbatā".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Sudassano karavīko, īsadharo yugandharo; Nemindharo vinatako, assakaṇṇo girī brahā.

Ete sīdantare nagā, anupubbasamuggatā; Mahārājānamāvāsā, yāni tvaṃ rāja passasi".

"Anekarūpaṃ ruciraṃ, nānācitraṃ pakāsati; Ākiṇṇaṃ indasadisehi, byaggheheva surakkhitaṃ.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Imaṃ nu dvāraṃ kimabhaññamāhu, Manorama dissati dūratova".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Citrakūṭoti yaṃ āhu, devarājapavesanaṃ; Sudassanassa girino, dvārañhetaṃ pakāsati.

Anekarūpaṃ ruciraṃ, nānācitraṃ pakāsati; Ākiṇṇaṃ indasadisehi, byaggheheva surakkhitaṃ; Pavisetena rājīsi, arajaṃ bhūmimakkama".

Sahassayuttaṃ hayavāhiṃ, dibbayānamadhiṭṭhito; Yāyamāno mahārājā, addā devasabhaṃ idaṃ.

"Yathā sarade ākāse, nīlobhāso padissati; Tathūpamaṃ idaṃ byamhaṃ, veḷuriyāsu nimmitaṃ.

Vittī hi maṃ vindati sūta disvā, Pucchāmi taṃ mātali devasārathi; Imaṃ nu byamhaṃ kimabhaññamāhu, Manorama dissati dūratova".

Tassa puṭṭho viyākāsi, mātali devasārathi; Vipākaṃ puññakammānaṃ, jānaṃ akkhāsijānato.

"Sudhammā iti yaṃ āhu, passesā dissate sabhā; Veḷuriyārucirā citrā, dhārayanti sunimmitā.

Aṭṭhaṃsā sukatā thambhā, sabbe veḷuriyāmayā; Yattha devā tāvatiṃsā, sabbe indapurohitā.

Atthaṃ devamanussānaṃ, cintayantā samacchare; Pavisetena rājīsi, devānaṃ anumodanaṃ".

Taṃ devā paṭinandiṃsu, disvā rājānamāgataṃ; "Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Nisīda dāni rājīsi, devarājassa santike".

Sakkopi paṭinandittha, vedehaṃ mithilaggahaṃ; Nimantayittha kāmehi, āsanena ca vāsavo.

"Sādhu khosi anuppatto, āvāsaṃ vasavattinaṃ; Vasa devesu rājīsi, sabbakāmasamiddhisu; Tāvatiṃsesu devesu, bhuñja kāme amānuse".

"Yathā yācitakaṃ yānaṃ, yathā yācitakaṃ dhanaṃ; Evaṃsampadamevetaṃ, yaṃ parato dānapaccayā.

Na cāhametamicchāmi, yaṃ parato dānapaccayā; Sayaṃkatāni puññāni, taṃ me āveṇikaṃ dhanaṃ.

Sohaṃ gantvā manussesu, kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, saṃyamena damena ca; Yaṃ katvā sukhito hoti, na ca pacchānutappati".

"Bahūpakāro no bhavaṃ, mātali devasārathi; Yo me kalyāṇakammānaṃ, pāpānaṃ paṭidassayi".

Idaṃ vatvā nimirājā, vedeho mithilaggaho; Puthuyaññaṃ yajitvāna, saṃyamaṃ ajjhupāgamīti.

Nimijātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

7. Gūthapāṇajātaka

"Sūro sūrena saṅgamma, vikkantena pahārinā; Ehi nāga nivattassu, kiṃ nu bhīto palāyasi; Passantu aṅgamagadhā, mama tuyhañca vikkamaṃ".

"Na taṃ pādā vadhissāmi, na dantehi na soṇḍiyā; Mīḷhena taṃ vadhissāmi, pūti haññatu pūtinā"ti.

Gūthapāṇajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

11. Sādhinajātaka

"Abbhuto vata lokasmiṃ, uppajji lomahaṃsano; Dibbo ratho pāturahu, vedehassa yasassino".

Devaputto mahiddhiko, mātali devasārathi; Nimantayittha rājānaṃ, vedehaṃ mithilaggahaṃ.

"Ehimaṃ rathamāruyha, rājaseṭṭha disampati; Devā dassanakāmā te, tāvatiṃsā saindakā; Saramānā hi te devā, sudhammāyaṃ samacchare".

Tato ca rājā sādhino, vedeho mithilaggaho; Sahassayuttamāruyha, agā devāna santike; Taṃ devā paṭinandiṃsu, disvā rājānamāgataṃ.

"Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Nisīda dāni rājīsi, devarājassa santike".

Sakkopi paṭinandittha, vedehaṃ mithilaggahaṃ; Nimantayittha kāmehi, āsanena ca vāsavo.

"Sādhu khosi anuppatto, āvāsaṃ vasavattinaṃ; Vasa devesu rājīsi, sabbakāmasamiddhisu; Tāvatiṃsesu devesu, bhuñja kāme amānuse".

"Ahaṃ pure saggagato ramāmi, Naccehi gītehi ca vāditehi; So dāni ajja na ramāmi sagge, Āyuṃ nu khīṇo maraṇaṃ nu santike; Udāhu mūḷhosmi janindaseṭṭha".

"Na tāyu khīṇaṃ maraṇañca dūre, Na cāpi mūḷho naravīraseṭṭha; Tuyhañca puññāni parittakāni, Yesaṃ vipākaṃ idha vedayittho.

Vasa devānubhāvena, rājaseṭṭha disampati; Tāvatiṃsesu devesu, bhuñja kāme amānuse".

“Yathā yācitakaṃ yānaṃ, yathā yācitakaṃ dhanaṃ; Evaṃsampadamevetaṃ, yaṃ parato dānapaccayā.

Na cāhametamicchāmi, yaṃ parato dānapaccayā; Sayaṃkatāni puññāni, taṃ me āveṇikaṃ dhanaṃ.

Sohaṃ gantvā manussesu, kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, saṃyamena damena ca; Yaṃ katvā sukhito hoti, na ca pacchānutappati.

Imāni tāni khettāni, imaṃ nikkhaṃ sukuṇḍalaṃ; Imā tā haritānūpā, imā najjo savantiyo.

Imā tā pokkharaṇī rammā, cakkavākapakūjitā; Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca; Yassimāni mamāyiṃsu, kiṃ nu te disataṃ gatā.

Tānīdha khettāni so bhūmibhāgo, Teyeva ārāmavanūpacārā; Tameva mayhaṃ janataṃ apassato, Suññaṃva me nārada khāyate disā”.

“Diṭṭhā mayā vimānāni, obhāsentā catuddisā; Sammukhā devarājassa, tidasānañca sammukhā.

Vutthaṃ me bhavanaṃ dibyaṃ, Bhuttā kāmā amānusā; Tāvatiṃsesu devesu, Sabbakāmasamiddhisu.

Sohaṃ etādisaṃ hitvā, puññāyamhi idhāgato; Dhammameva carissāmi, nāhaṃ rajjena atthiko.

Adaṇḍāvacaraṃ maggaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Taṃ maggaṃ paṭipajjissaṃ, yena gacchanti subbatā”ti.

Sādhinajātakaṃ ekādasamaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

3. Sulasājātaka

“Idaṃ suvaṇṇakāyūraṃ, muttā veḷuriyā bahū; Sabbaṃ harassu bhaddante, mañca dāsīti sāvaya”.

“Oropayassu kalyāṇi, mā bāḷhaṃ paridevasi; Na cāhaṃ abhijānāmi, ahantvā dhanamābhataṃ”.

“Yato sarāmi attānaṃ, yato pattāsmi viññutaṃ; Na cāhaṃ abhijānāmi, aññaṃ piyataraṃ tayā.

Ehi taṃ upagūhissaṃ, karissañca padakkhiṇaṃ; Na hi dāni puna atthi, mama tuyhañca saṅgamo”.

“Na hi sabbesu ṭhānesu, puriso hoti paṇḍito; Itthīpi paṇḍitā hoti, tattha tattha vicakkhaṇā.

Na hi sabbesu ṭhānesu, puriso hoti paṇḍito; Itthīpi paṇḍitā hoti, lahuṃ atthaṃ vicintikā.

Lahuñca vata khippañca, nikaṭṭhe samacetayi; Migaṃ puṇṇāyateneva, sulasā sattukaṃ vadhi.

Yodha uppatitaṃ atthaṃ, na khippamanubujjhati; So haññati mandamati, corova girigabbhare.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, khippameva nibodhati; Muccate sattusambādhā, sulasā sattukāmivā”ti.

Sulasājātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

3. Ekarājajātaka

“Anuttare kāmaguṇe samiddhe, Bhutvāna pubbe vasī ekarāja; So dāni dugge narakamhi khitto, Nappajjahe vaṇṇabalaṃ purāṇaṃ”.

“Pubbeva khantī ca tapo ca mayhaṃ, Sampatthitā dubbhisena ahosi; Taṃ dāni laddhāna kathaṃ nu rāja, Jahe ahaṃ vaṇṇabalaṃ purāṇaṃ.

Sabbā kirevaṃ pariniṭṭhitāni, Yasassinaṃ paññavantaṃ visayha; Yaso ca laddhā purimaṃ uḷāraṃ, Nappajjahe vaṇṇabalaṃ purāṇaṃ.

Panujja dukkhena sukhaṃ janinda, Sukhena vā dukkhamasayhasāhi; Ubhayattha santo abhinibbutattā, Sukhe ca dukkhe ca bhavanti tulyā”ti.

Ekarājajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Kukkuvagga

3. Sutanujātaka

“Rājā te bhattaṃ pāhesi, Suciṃ maṃsūpasecanaṃ; Maghadevasmiṃ adhivatthe, Ehi nikkhamma bhuñjasu”.

“Ehi māṇava orena, bhikkhamādāya sūpitaṃ; Tvañca māṇava bhikkhā ca, ubho bhakkhā bhavissatha”.

“Appakena tuvaṃ yakkha, thullamatthaṃ jahissasi; Bhikkhaṃ te nāharissanti, janā maraṇasaññino.

Laddhāya yakkhā tava niccabhikkhaṃ, Suciṃ paṇītaṃ rasasā upetaṃ; Bhikkhañca te āhariyo naro idha, Sudullabho hehiti bhakkhite mayi”.

“Mameva sutano attho, yathā bhāsasi māṇava; Mayā tvaṃ samanuññāto, sotthiṃ passāhi mātaraṃ.

Khaggaṃ chattañca pātiñca, gacchamādāya māṇava; Sotthiṃ passatu te mātā, tvañca passāhi mātaraṃ”.

“Evaṃ yakkha sukhī hohi, saha sabbehi ñātibhi; Dhanañca me adhigataṃ, rañño ca vacanaṃ katan”ti.

Sutanujātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

4. Lomahaṃsajātaka

Sotatto sosindo ceva, eko bhiṃsanake vane; Naggo na caggimāsīno, esanāpasuto munī”ti.

Lomahaṃsajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

7. Lābhagarahajātaka

“Nānummatto nāpisuṇo, nānaṭo nākutūhalo; Mūḷhesu labhate lābhaṃ, esā te anusāsanī”.

“Dhiratthu taṃ yasalābhaṃ, dhanalābhañca brāhmaṇa; Yā vutti vinipātena, adhammacaraṇena vā.

Api ce pattamādāya, anagāro paribbaje; Esāva jīvikā seyyo, yā cādhammena esanā”ti.

Lābhagarahajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

4. Mittavindakajātaka

“Catubbhi aṭṭhajjhagamā, aṭṭhāhipi ca soḷasa; Soḷasāhi ca bāttiṃsa, atricchaṃ cakkamāsado; Icchāhatassa posassa, cakkaṃ bhamati matthake”ti.

Mittavindakajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

3. Visāsabhojanajātaka

“Na vissase avissatthe, vissatthepi na vissase; Vissāsā bhayamanveti, sīhaṃva migamātukāti.

Visāsabhojanajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

8. Siṅgālajātaka

“Nāhaṃ punaṃ na ca punaṃ, na cāpi apunappunaṃ; Hatthibondiṃ pavekkhāmi, tathā hi bhayatajjito”ti.

Siṅgālajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

9. Kuhakajātaka

“Vācāva kira te āsi, saṇhā sakhilabhāṇino; Tiṇamatte asajjittho, no ca nikkhasataṃ haran”ti.

Kuhakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

4. Uddālakajātaka

“Kharājinā jaṭilā paṅkadantā, Dummakkharūpā ye mantaṃ jappanti; Kaccinnu te mānusake payoge, Idaṃ vidū parimuttā apāyā”.

“Pāpāni kammāni karetha rāja, Bahussuto ce na careyya dhammaṃ; Sahassavedopi na taṃ paṭicca, Dukkhā pamucce caraṇaṃ apatvā”.

“Sahassavedopi na taṃ paṭicca, Dukkhā pamucce caraṇaṃ apatvā; Maññāmi vedā aphalā bhavanti, Sasaṃyamaṃ caraṇaññeva saccaṃ”.

“Na heva vedā aphalā bhavanti, Sasaṃyamaṃ caraṇaññeva saccaṃ; Kittiñhi pappoti adhicca vede, Santiṃ puṇāti caraṇena danto”.

“Bhaccā mātā pitā bandhū, yena jāto sayeva so; Uddālako ahaṃ bhoto, sottiyākulavaṃsako”.

“Kathaṃ bho brāhmaṇo hoti, kathaṃ bhavati kevalī; Kathañca parinibbānaṃ, dhammaṭṭho kinti vuccati”.

“Niraṃkatvā aggimādāya brāhmaṇo, Āpo siñcaṃ yajaṃ usseti yūpaṃ; Evaṃkaro brāhmaṇo hoti khemī, Dhamme ṭhitaṃ tena amāpayiṃsu”.

“Na suddhi secanenatthi, nāpi kevalī brāhmaṇo; Na khantī nāpi soraccaṃ, nāpi so parinibbuto”.

“Kathaṃ so brāhmaṇo hoti, kathaṃ bhavati kevalī; Kathañca parinibbānaṃ, dhammaṭṭho kinti vuccati”.

“Akhettabandhū amamo nirāso, Nillobhapāpo bhavalobhakhīṇo; Evaṃkaro brāhmaṇo hoti khemī, Dhamme ṭhitaṃ tena amāpayiṃsu”.

“Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Sabbeva soratā dantā, sabbeva parinibbutā; Sabbesaṃ sītibhūtānaṃ, atthi seyyotha pāpiyo”.

“Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Sabbeva soratā dantā, sabbeva parinibbutā; Sabbesaṃ sītibhūtānaṃ, natthi seyyotha pāpiyo”.

“Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Sabbeva soratā dantā, sabbeva parinibbutā.

Sabbesaṃ sītibhūtānaṃ, Natthi seyyotha pāpiyo; Panatthaṃ carasi brahmaññaṃ, Sottiyākulavaṃsataṃ”.

“Nānārattehi vatthehi, vimānaṃ bhavati chāditaṃ; Na tesaṃ chāyā vatthānaṃ, so rāgo anupajjatha.

Evameva manussesu, yadā sujjhanti māṇavā; Te sajātiṃ pamuñcanti, dhammamaññāya subbatā”ti.

Uddālakajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

7. Palāsajātaka

“Acetanaṃ brāhmaṇa assuṇantaṃ, Jāno ajānantamimaṃ palāsaṃ; Āraddhaviriyo dhuvaṃ appamatto, Sukhaseyyaṃ pucchasi kissa hetu”.

“Dūre suto ceva brahā ca rukkho, Dese ṭhito bhūtanivāsarūpo; Tasmā namassāmi imaṃ palāsaṃ, Ye cettha bhūtā te dhanassa hetu”.

“So te karissāmi yathānubhāvaṃ, Kataññutaṃ brāhmaṇa pekkhamāno; Kathañhi āgamma sataṃ sakāse, Moghāni te assu pariphanditāni.

Yo tindukarukkhassa paro pilakkho, Parivārito pubbayañño uḷāro; Tassesa mūlasmiṃ nidhi nikhāto, Adāyādo gaccha taṃ uddharāhī”ti.

Palāsajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

1. Kulāvakajātaka

“Kulāvakā mātali simbalismiṃ, Īsāmukhena parivajjayassu; Kāmaṃ cajāma asuresu pāṇaṃ, Māme dijā vikkulāvā ahesun”ti.

Kulāvakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

2. Supattajātaka

“Bārāṇasyaṃ mahārāja, kākarājā nivāsako; Asītiyā sahassehi, supatto parivārito.

Tassa dohaḷinī bhariyā, Suphassā bhakkhitumicchati; Rañño mahānase pakkaṃ, Paccagghaṃ rājabhojanaṃ.

Tesāhaṃ pahito dūto, rañño camhi idhāgato; Bhattu apacitiṃ kummi, nāsāyamakaraṃ vaṇan”ti.

Supattajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

11. Mahāpalobhanajātaka

Brahmalokā cavitvāna, devaputto mahiddhiko; Rañño putto udapādi, sabbakāmasamiddhisu.

Kāmā vā kāmasaññā vā, brahmaloke na vijjati; Svāssu tāyeva saññāya, kāmehi vijigucchatha.

Tassa cantepure āsi, jhānāgāraṃ sumāpitaṃ; So tattha paṭisallīno, eko rahasi jhāyatha.

Sa rājā paridevesi, puttasokena aṭṭito; "Ekaputto cayaṃ mayhaṃ, na ca kāmāni bhuñjati.

Ko nu khvettha upāyo so, ko vā jānāti kiñcanaṃ; Yo me puttaṃ palobheyya, yathā kāmāni patthaye".

Ahu kumārī tattheva, vaṇṇarūpasamāhitā; Kusalā naccagītassa, vādite ca padakkhiṇā.

Sā tattha upasaṅkamma, rājānaṃ etadabravi; "Ahaṃ kho naṃ palobheyyaṃ, sace bhattā bhavissati".

Taṃ tathāvādiniṃ rājā, kumāriṃ etadabravi; "Tvaññeva naṃ palobhehi, tava bhattā bhavissati".

Sā ca antepuraṃ gantvā, bahuṃ kāmupasaṃhitaṃ; Hadayaṅgamā pemanīyā, citrā gāthā abhāsatha.

Tassā ca gāyamānāya, saddaṃ sutvāna nāriyā; Kāmacchandassa uppajji, janaṃ so paripucchatha.

"Kasseso saddo ko vā so, bhaṇati uccāvacaṃ bahuṃ; Hadayaṅgamaṃ pemanīyaṃ, aho kaṇṇasukhaṃ mama".

"Esā kho pamadā deva, khiḍḍā esā anappikā; Sace tvaṃ kāme bhuñjeyya, bhiyyo bhiyyo chādeyyu taṃ".

"Iṅgha āgacchatorena, avidūramhi gāyatu; Assamassa samīpamhi, santike mayhaṃ gāyatu".

Tirokuṭṭamhi gāyitvā, jhānāgāramhi pāvisi; Bandhi naṃ anupubbena, āraññamiva kuñjaraṃ.

Tassa kāmarasaṃ ñatvā, issādhammo ajāyatha; "Ahameva kāme bhuñjeyyaṃ, mā añño puriso ahu".

Tato asiṃ gahetvāna, purise hantuṃ upakkami; "Ahameveko bhuñjissaṃ, mā añño puriso siyā".

Tato jānapadā sabbe, vikkandiṃsu samāgatā; "Putto tyāyaṃ mahārāja, janaṃ heṭhetyadūsakaṃ".

Tañca rājā vivāhesi, samhā raṭṭhā ca khattiyo; "Yāvatā vijitaṃ mayhaṃ, na te vatthabba tāvade".

Tato so bhariyamādāya, samuddaṃ upasaṅkami; Paṇṇasālaṃ karitvāna, vanamuñchāya pāvisi.

Athettha isi māgacchi, samuddaṃ uparūpari; So tassa gehaṃ pāvekkhi, bhattakāle upaṭṭhite.

Tañca bhariyā palobhesi, passa yāva sudāruṇaṃ; Cuto so brahmacariyamhā, iddhiyā parihāyatha.

Rājaputto ca uñchāto, vanamūlaphalaṃ bahuṃ; Sāyaṃ kājena ādāya, assamaṃ upasaṅkami.

Isī ca khattiyaṃ disvā, samuddaṃ upasaṅkami; "Vehāyasaṃ gamissan"ti, sīdate so mahaṇṇave.

Khattiyo ca isiṃ disvā, sīdamānaṃ mahaṇṇave; Tasseva anukampāya, imā gāthā abhāsatha.

"Abhijjamāne vārismiṃ, sayaṃ āgamma iddhiyā; Missībhāvitthiyā gantvā, saṃsīdasi mahaṇṇave.

Āvaṭṭanī mahāmāyā, brahmacariyavikopanā; Sīdanti naṃ viditvāna, ārakā parivajjaye.

Analā mudusambhāsā, duppūrā tā nadīsamā; Sīdanti naṃ viditvāna, ārakā parivajjaye.

Yaṃ etā upasevanti, chandasā vā dhanena vā; Jātavedova saṃ ṭhānaṃ, khippaṃ anudahanti naṃ".

Khattiyassa vaco sutvā, isissa nibbidā ahu; Laddhā porāṇakaṃ maggaṃ, gacchate so vihāyasaṃ.

Khattiyo ca isiṃ disvā, gacchamānaṃ vihāyasaṃ; Saṃvegaṃ alabhī dhīro, pabbajjaṃ samarocayi.

Tato so pabbajitvāna, kāmarāgaṃ virājayi; Kāmarāgaṃ virājetvā, brahmalokūpago ahūti.

Mahāpalobhanajātakaṃ ekādasamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

6. Devadhammajātaka

"Hiriottappasampannā, sukkadhammasamāhitā; Santo sappurisā loke, devadhammāti vuccare"ti.

Devadhammajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

3. Mahāukkusajātaka

"Ukkā cilācā bandhanti dīpe, Pajā mamaṃ khādituṃ patthayanti; Mittaṃ sahāyañca vadehi senaka, Ācikkha ñātibyasanaṃ dijānaṃ".

"Dijo dijānaṃ pavarosi pakkhima, Ukkusarāja saraṇaṃ taṃ upema; Pajā mamaṃ khādituṃ patthayanti, Luddā cilācā bhava me sukhāya".

"Mittaṃ sahāyañca karonti paṇḍitā, Kāle akāle sukhamesamānā; Karomi te senaka etamatthaṃ, Ariyo hi ariyassa karoti kiccaṃ".

"Yaṃ hoti kiccaṃ anukampakena, Ariyassa ariyena kataṃ tayīdaṃ; Attānurakkhī bhava mā adayhi, Lacchāma putte tayi jīvamāne".

"Taveva rakkhāvaraṇaṃ karonto, Sarīrabhedāpi na santasāmi; Karonti heke sakhīnaṃ sakhāro, Pāṇaṃ cajantā satamesa dhammo".

"Sudukkaraṃ kammamakāsi, aṇḍajāyaṃ vihaṅgamo; Atthāya kuraro putte, aḍḍharatte anāgate".

"Cutāpi heke khalitā sakammunā, Mittānukampāya patiṭṭhahanti; Puttā mamaṭṭā gatimāgatosmi, Atthaṃ caretho mama vāricara".

"Dhanena dhaññena ca attanā ca, Mittaṃ sahāyañca karonti paṇḍitā; Karomi te senaka etamatthaṃ, Ariyo hi ariyassa karoti kiccaṃ".

"Appossukko tāta tuvaṃ nisīda, Putto pitu carati atthacariyaṃ; Ahaṃ carissāmi tavetamatthaṃ, Senassa putte paritāyamāno".

"Addhā hi tāta satamesa dhammo, Putto pitu yaṃ care atthacariyaṃ; Appeva maṃ disvāna pavaḍḍhakāyaṃ, Senassa puttā na viheṭhayeyyuṃ".

"Pasū manussā migavīraseṭṭha, Bhayaṭṭitā seṭṭhamupabbajanti; Puttā mamaṭṭā gatimāgatosmi, Tvaṃ nosi rājā bhava me sukhāya".

"Karomi te senaka etamatthaṃ, Āyāmi te taṃ disataṃ vadhāya; Kathañhi viññū pahu sampajāno, Na vāyame attajanassa guttiyā".

"Mittañca kayirātha suhadayañca, Ayirañca kayirātha sukhāgamāya; Nivatthakocova sarebhihantvā, Modāma puttehi samaṅgibhūtā.

Sakamittassa kammena, sahāyassāpalāyino; Kūjantamupakūjanti, lomasā hadayaṅgamaṃ.

Mittaṃ sahāyaṃ adhigamma paṇḍito, So bhuñjatī putta pasuṃ dhanaṃ vā; Ahañca puttā ca patī ca mayhaṃ, Mittānukampāya samaṅgibhūtā.

Rājavatā sūravatā ca attho, Sampannasakhissa bhavanti hete; So mittavā yasavā uggatatto, Asmiṃdhaloke modati kāmakāmī.

Karaṇīyāni mittāni, daliddenāpi senaka; Passa mittānukampāya, samaggamhā sañātake.

Sūrena balavantena, yo mitte kurute dijo; Evaṃ so sukhito hoti, yathāhaṃ tvañca senakāti".

Mahāukkusajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

3. Vikaṇṇajātaka

"Kāmaṃ yahiṃ icchasi tena gaccha, Viddhosi mammamhi vikaṇṇakena; Hatosi bhattena suvāditena, Lolo ca macche anubandhamāno".

"Evampi lokāmisaṃ opatanto, Vihaññatī cittavasānuvattī; So haññatī ñātisakhāna majjhe, Macchānugo soriva suṃsumāro"ti.

Vikaṇṇajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

1. Mahāsīlavajātaka

"Āsīsetheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahū"ti.

Mahāsīlavajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

8. Vighāsādajātaka

"Susukhaṃ vata jīvanti, ye janā vighāsādino; Diṭṭheva dhamme pāsaṃsā, samparāye ca suggatī".

"Sukassa bhāsamānassa, na nisāmetha paṇḍitā; Idaṃ suṇātha sodariyā, amhevāyaṃ pasaṃsati".

"Nāhaṃ tumhe pasaṃsāmi, kuṇapādā suṇātha me; Ucchiṭṭhabhojino tumhe, na tumhe vighāsādino".

"Sattavassā pabbajitā, mejjhāraññe sikhaṇḍino; Vighāseneva yāpentā, mayañce bhoto gārayhā; Ke nu bhoto pasaṃsiyā".

"Tumhe sīhānaṃ byagghānaṃ, vāḷānañcāvasiṭṭhakaṃ; Ucchiṭṭheneva yāpentā, maññivho vighāsādino.

Ye brāhmaṇassa samaṇassa, aññassa vā vanibbino; Datvāva sesaṃ bhuñjanti, te janā vighāsādino”ti.

Vighāsādajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

10. Khadiraṅgārajātaka

“Kāmaṃ patāmi nirayaṃ, uddhampādo avaṃsiro; Nānariyaṃ karissāmi, handa piṇḍaṃ paṭiggahā”ti.

Khadiraṅgārajātakaṃ dasamaṃ. Kulāvakavaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Sirimātali dhītara pakkhivaro, Ratiyāgato mātāpitā ca puna; Jagatīruha vuḍḍha sukakkaṭako, Tathā nandakapiṇḍavarena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

6. Asilakkhaṇajātaka

“Tadevekassa kalyāṇaṃ, tadevekassa pāpakaṃ; Tasmā sabbaṃ na kalyāṇaṃ, sabbaṃ vāpi na pāpakan”ti.

Asilakkhaṇajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

2. Nigrodhamigajātaka

“Nigrodhameva seveyya, na sākhamupasaṃvase; Nigrodhasmiṃ mataṃ seyyo, yañce sākhasmi jīvitan”ti.

Nigrodhamigajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

2. Kapotajātaka

“Yo atthakāmassa hitānukampino, Ovajjamāno na karoti sāsanaṃ; Kapotakassa vacanaṃ akatvā, Amittahatthatthagatova setī”ti.

Kapotajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta
Kusanāḷivagga
8. Biḷāravatajātaka
"Yo ve dhammaṃ dhajaṃ katvā, Nigūḷho pāpamācare; Vissāsayitvā bhūtāni, Biḷāraṃ nāma taṃ vatan"ti.
Biḷāravatajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Bīraṇathambhavagga
9. Garahitajātaka
"Hiraññaṃ me suvaṇṇaṃ me, esā rattiṃ divā kathā; Dummedhānaṃ manussānaṃ, ariyadhammaṃ apassataṃ.
Dve dve gahapatayo gehe, eko tattha amassuko; Lambatthano veṇikato, atho aṅkitakaṇṇako; Kīto dhanena bahunā, so taṃ vitudate janan"ti.
Garahitajātakaṃ navamaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Ruhakavagga
8. Rādhajātaka
"Pavāsā āgato tāta, idāni nacirāgato; Kaccinnu tāta te mātā, na aññamupasevati".
"Na kho panetaṃ subhaṇaṃ, Giraṃ saccupasaṃhitaṃ; Sayetha poṭṭhapādova, Mummure upakūthito"ti.
Rādhajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Sattakanipāta
Kukkuvagga
10. Bakajātaka
"Dvāsattati gotama puññakammā, Vasavattino jātijaraṃ atītā; Ayamantimā vedagū brahmapatti, Asmābhijappanti janā anekā".
"Appañhi etaṃ na hi dīghamāyu, Yaṃ tvaṃ baka maññasi dīghamāyuṃ; Sataṃ sahassāni nirabbudānaṃ, Āyuṃ pajānāmi tavāha brahme".
"Anantadassī bhagavāhamasmi, Jātijjaraṃ sokamupātivatto; Kiṃ me purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Ācikkha me taṃ yamahaṃ vijaññaṃ".

“Yaṃ tvaṃ apāyesi bahū manusse, Pipāsite ghammani samparete; Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Suttappabuddhova anussarāmi.

Yaṃ eṇikūlasmi janaṃ gahītaṃ, Amocayī gayhaka niyyamānaṃ; Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Suttappabuddhova anussarāmi.

Gaṅgāya sotasmiṃ gahītanāvaṃ, Luddena nāgena manussakappā; Amocayi tvaṃ balasā pasayha, Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ; Suttappabuddhova anussarāmi.

Kappo ca te baddhacaro ahosiṃ, Sambuddhimantaṃ vatinaṃ amaññaṃ; Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Suttappabuddhova anussarāmi”.

“Addhā pajānāsi mametamāyuṃ, Aññampi jānāsi tathā hi buddho; Tathā hi tāyaṃ jalitānubhāvo, Obhāsayaṃ tiṭṭhati brahmalokan”ti.

Bakajātakaṃ dasamaṃ. Kukkuvaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Varakaṇṇika cāpavaro sutano, Atha gijjha sarohitamacchavaro; Puna paṇṇaka senaka yācanako, Atha veri sabrahmabakena dasāti.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

4. Kuṇḍakakucchisindhavajātaka

“Bhutvā tiṇaparighāsaṃ, bhutvā ācāmakuṇḍakaṃ; Etaṃ te bhojanaṃ āsi, kasmā dāni na bhuñjasi”.

“Yattha posaṃ na jānanti, jātiyā vinayena vā; Bahuṃ tattha mahābrahme, api ācāmakuṇḍakaṃ.

Tvañca kho maṃ pajānāsi, yādisāyaṃ hayuttamo; Jānanto jānamāgamma, na te bhakkhāmi kuṇḍakan”ti.

Kuṇḍakakucchisindhavajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

2. Mahāsārajātaka

“Ukkaṭṭhe sūramicchanti, mantīsu akutūhalaṃ; Piyañca annapānamhi, atthe jāte ca paṇḍitan”ti.

Mahāsārajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

2. Mahājanakajātaka

"Koyaṃ majjhe samuddasmiṃ, apassaṃ tīramāyuhe; Kaṃ tvaṃ atthavasaṃ ñatvā, evaṃ vāyamase bhusaṃ".

"Nisamma vattaṃ lokassa, vāyāmassa ca devate; Tasmā majjhe samuddasmiṃ, apassaṃ tīramāyuhe".

"Gambhīre appameyyasmiṃ, tīraṃ yassa na dissati; Mogho te purisavāyāmo, appatvāva marissasi".

"Anaṇo ñātinaṃ hoti, devānaṃ pitunañca so; Karaṃ purisakiccāni, na ca pacchānutappati".

"Apāraneyyaṃ yaṃ kammaṃ, Aphalaṃ kilamathuddayaṃ; Tattha ko vāyamenattho, Maccu yassābhinippataṃ".

"Apāraneyyamaccantaṃ, yo viditvāna devate; Na rakkhe attano pāṇaṃ, jaññā so yadi hāpaye.

Adhippāyaphalaṃ eke, asmiṃ lokasmi devate; Payojayanti kammāni, tāni ijjhanti vā na vā.

Sandiṭṭhikaṃ kammaphalaṃ, nanu passasi devate; Sannā aññe tarāmahaṃ, tañca passāmi santike.

So ahaṃ vāyamissāmi, yathāsatti yathābalaṃ; Gacchaṃ pāraṃ samuddassa, kassaṃ purisakāriyaṃ".

"Yo tvaṃ evaṃ gate oghe, appameyye mahaṇṇave; Dhammavāyāmasampanno, kammunā nāvasīdasi; So tvaṃ tattheva gacchāhi, yattha te nirato mano.

Suriyuggamane nidhi, atho oggamane nidhi; Anto nidhi bahi nidhi, na anto na bahi nidhi.

Ārohane mahānidhi, atho orohane nidhi; Catūsu mahāsālesu, samantā yojane nidhi.

Dantaggesu mahānidhi, bālaggesu ca kepuke; Rukkhaggesu mahānidhi, soḷasete mahānidhī; Sahassathāmo pallaṅko, sīvalārādhanena ca.

Āsīsetheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahu.

Āsīsetheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, udakā thalamubbhataṃ.

Vāyametheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahu.

Vāyametheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, udakā thalamubbhataṃ.

Dukkhūpanītopi naro sapañño, Āsaṃ na chindeyya sukhāgamāya; Bahū hi phassā ahitā hitā ca, Avitakkitā maccumupabbajanti.

Acintitampi bhavati, cintitampi vinassati; Na hi cintāmayā bhogā, itthiyā purisassa vā".

"Aporāṇaṃ vata bho rājā, sabbabhummo disampati; Nājja nacce nisāmeti, na gīte kurute mano.

Na mige napi uyyāne, napi haṃse udikkhati; Mūgova tuṇhimāsīno, na atthamanusāsati".

"Sukhakāmā rahosīlā, vadhabandhā upāratā; Kassa nu ajja ārāme, daharā vuddhā ca acchare.

Atikkantavanathā dhīrā, namo tesaṃ mahesinaṃ; Ye ussukamhi lokamhi, viharanti manussukā.

Te chetvā maccuno jālaṃ, tataṃ māyāvino daḷaṃ; Chinnālayattā gacchanti, ko tesaṃ gatimāpaye.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, visālaṃ sabbatopabhaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, bahupākāratoraṇaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, daḷhamaṭṭālakoṭṭhakaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, suvibhattaṃ mahāpathaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, suvibhattantarāpaṇaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, gavassarathapīḷitaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, ārāmavanamāliniṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, uyyānavanamāliniṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, pāsādavanamāliniṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ mithilaṃ phītaṃ, tipuraṃ rājabandhuniṃ; Māpitaṃ somanassena, vedehena yasassinā; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ vedehe phīte, nicite dhammarakkhite; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ vedehe phīte, ajeyye dhammarakkhite; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ antepuraṃ rammaṃ, Vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ; Pahāya pabbajissāmi, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ antepuraṃ rammaṃ, sudhāmattikalepanaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ antepuraṃ rammaṃ, sucigandhaṃ manoramaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ kūṭāgāre ca, vibhatte bhāgaso mite; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ kūṭāgāre ca, sudhāmattikalepane; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ kūṭāgāre ca, sucigandhe manorame; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ kūṭāgāre ca, litte candanaphosite; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ soṇṇapallaṅke, gonake cittasanthate; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ maṇipallaṅke, gonake cittasanthate; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ kappāsakoseyyaṃ, khomakoṭumbarāni ca; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ pokkharaṇī rammā, cakkavākapakūjitā; Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ hatthigumbe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Suvaṇṇakacche mātaṅge, hemakappanavāsase.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ assagumbe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Ājānīyeva jātiyā, sindhave sīghavāhane.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ rathaseniyo, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sovaṇṇarathe, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sajjhurathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ assarathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ oṭṭharathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ goṇarathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ ajarathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ meṇḍarathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ migarathe ca, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ hatthārohe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Nīlavammadhare sūre, tomaraṅkusapāṇine; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ assārohe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Nīlavammadhare sūre, illiyācāpadhārine; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ rathārohe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Nīlavammadhare sūre, cāpahatthe kalāpine; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ dhanuggahe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Nīlavammadhare sūre, cāpahatthe kalāpine; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ rājaputte ca, sabbālaṅkārabhūsite; Citravammadhare sūre, kañcanāveḷadhārine; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ ariyagaṇe ca, vatavante alaṅkate; Haricandanalittaṅge, kāsikuttamadhārine; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ amaccagaṇe ca, sabbālaṅkārabhūsite; Pītavammadhare sūre, purato gacchamāline; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sattasatā bhariyā, Sabbālaṅkārabhūsitā; Pahāya pabbajissāmi, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sattasatā bhariyā, Susaññā tanumajjhimā; Pahāya pabbajissāmi, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sattasatā bhariyā, Assavā piyabhāṇinī; Pahāya pabbajissāmi, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ satapalaṃ kaṃsaṃ, sovaṇṇaṃ satarājikaṃ; Pahāya pabbajissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ hatthigumbā, sabbālaṅkārabhūsitā; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ assagumbā, sabbālaṅkārabhūsitā; Ājānīyāva jātiyā, sindhavā sīghavāhanā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ rathasenī, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ soṇṇarathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ sajjhurathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ assarathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ oṭṭharathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ goṇarathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ ajarathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ meṇḍarathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ migarathā, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ hatthārohā, sabbālaṅkārabhūsitā; Nīlavammadharā sūrā, tomaraṅkusapāṇino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ assārohā, sabbālaṅkārabhūsitā; Nīlavammadharā sūrā, illiyācāpadhārino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ rathārohā, sabbālaṅkārabhūsitā; Nīlavammadharā sūrā, cāpahatthā kalāpino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ dhanuggahā, sabbālaṅkārabhūsitā; Nīlavammadharā sūrā, cāpahatthā kalāpino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ rājaputtā, sabbālaṅkārabhūsitā; Citravammadharā sūrā, kañcanāveḷadhārino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ ariyagaṇā, vatavantā alaṅkatā; Haricandanalittaṅgā, kāsikuttamadhārino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ amaccagaṇā, sabbālaṅkārabhūsitā; Pītavammadharā sūrā, purato gacchamālino; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ sattasatā bhariyā, Sabbālaṅkārabhūsitā; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ sattasatā bhariyā, Susaññā tanumajjhimā; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāssu maṃ sattasatā bhariyā, Assavā piyabhāṇinī; Yantaṃ maṃ nānuyissanti, Taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ pattaṃ gahetvāna, muṇḍo saṅghāṭipāruto; Piṇḍikāya carissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ paṃsukūlānaṃ, ujjhitānaṃ mahāpathe; Saṅghāṭiṃ dhārayissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sattāhasammeghe, ovaṭṭho allacīvaro; Piṇḍikāya carissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ sabbattha gantvā, rukkhā rukkhaṃ vanā vanaṃ; Anapekkho gamissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ giriduggesu, pahīnabhayabheravo; Adutiyo gamissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ vīṇaṃva rujjako, sattatantiṃ manoramaṃ; Cittaṃ ujuṃ karissāmi, taṃ kudāssu bhavissati.

Kadāhaṃ rathakārova, parikantaṃ upāhanaṃ; Kāmasaṃyojane checchaṃ, ye dibbe ye ca mānuse".

Tā ca sattasatā bhariyā, sabbālaṅkārabhūsitā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, "kasmā no vijahissasi".

Tā ca sattasatā bhariyā, susaññā tanumajjhimā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, "kasmā no vijahissasi".

Tā ca sattasatā bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Bāhā paggayha pakkanduṃ, "kasmā no vijahissasi".

Tā ca sattasatā bhariyā, sabbālaṅkārabhūsitā; Hitvā sampaddavī rājā, pabbajjāya purakkhato.

Tā ca sattasatā bhariyā, susaññā tanumajjhimā; Hitvā sampaddavī rājā, pabbajjāya purakkhato.

Tā ca sattasatā bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Hitvā sampaddavī rājā, pabbajjāya purakkhato.

Hitvā satapalaṃ kaṃsaṃ, sovaṇṇaṃ satarājikaṃ; Aggahī mattikaṃ pattaṃ, taṃ dutiyābhisecanaṃ.

"Bhesmā aggisamā jālā, kosā ḍayhanti bhāgaso; Rajataṃ jātarūpañca, muttā veḷuriyā bahū.

Maṇayo saṅkhamuttā ca, vatthikaṃ haricandanaṃ; Ajinaṃ dantabhaṇḍañca, lohaṃ kāḷāyasaṃ bahū; Ehi rāja nivattassu, mā tetaṃ vinasā dhanaṃ".

“Susukhaṃ vata jīvāma, yesaṃ no natthi kiñcanaṃ; Mithilā dayhamānāya, na me kiñci adayhatha”.

“Aṭaviyo samuppannā, raṭṭhaṃ viddhaṃsayanti taṃ; Ehi rāja nivattassu, mā raṭṭhaṃ vinasā idaṃ”.

“Susukhaṃ vata jīvāma, yesaṃ no natthi kiñcanaṃ; Raṭṭhe vilumpamānamhi, na me kiñci ahīratha.

Susukhaṃ vata jīvāma, yesaṃ no natthi kiñcanaṃ; Pītibhakkhā bhavissāma, devā ābhassarā yathā”.

“Kimheso mahato ghoso, kā nu gāmeva kīḷiyā; Samaṇa teva pucchāma, kattheso abhisaṭo jano”.

“Mamaṃ ohāya gacchantaṃ, ettheso abhisaṭo jano; Sīmātikkamanaṃ yantaṃ, munimonassa pattiyā; Missaṃ nandīhi gacchantaṃ, kiṃ jānamanupucchasi”.

“Māssu tiṇṇo amaññittha, sarīraṃ dhārayaṃ imaṃ; Atīraṇeyya yamidaṃ, bahū hi paripanthayo”.

“Ko nu me paripanthassa, mamaṃ evaṃvihārino; Yo neva diṭṭhe nādiṭṭhe, kāmānamabhipatthaye”.

“Niddā tandī vijambhitā, aratī bhattasammado; Āvasanti sarīraṭṭhā, bahū hi paripanthayo”.

“Kalyāṇaṃ vata maṃ bhavaṃ, brāhmaṇa manusāsati; Brāhmaṇa teva pucchāmi, ko nu tvamasi mārisa”.

“Nārado iti me nāmaṃ, kassapo iti maṃ vidū; Bhoto sakāsamāgacchiṃ, sādhu sabbhi samāgamo.

Tassa te sabbo ānando, vihāro upavattatu; Yaṃ ūnaṃ taṃ paripūrehi, khantiyā upasamena ca.

Pasāraya sannatañca, unnatañca pasāraya; Kammaṃ vijjañca dhammañca, sakkatvāna paribbaja.

Bahū hatthī ca asse ca, nagare janapadāni ca; Hitvā janaka pabbajito, kapāle ratimajjhagā.

Kacci nu te jānapadā, mittāmaccā ca ñātakā; Dubbhimakaṃsu janaka, kasmā tetaṃ aruccatha”.

“Na migājina jātucche, ahaṃ kañci kudācanaṃ; Adhammena jine ñātiṃ, na cāpi ñātayo mamaṃ.

Disvāna lokavattantaṃ, khajjantaṃ kaddamīkataṃ; Haññare bajjhare cettha, yattha sanno puthujjano; Etāhaṃ upamaṃ katvā, bhikkhakosmi

migājina".

"Ko nu te bhagavā satthā, kassetaṃ vacanaṃ suci; Na hi kappaṃ vā vijjaṃ vā, paccakkhāya rathesabha; Samaṇaṃ āhu vattantaṃ, yathā dukkhassatikkamo.

Na migājina jātucche, ahaṃ kañci kudācanaṃ; Samaṇaṃ brāhmaṇaṃ vāpi, sakkatvā anupāvisiṃ".

"Mahatā cānubhāvena, gacchanto siriyā jalaṃ; Gīyamānesu gītesu, vajjamānesu vaggusu.

Tūriyatāḷasaṅghuṭṭhe, Sammatālasamāhite; Sa migājina maddakkhiṃ, Phaliṃ ambaṃ tirocchadaṃ; Haññamānaṃ manussehi, Phalakāmehi jantubhi.

So khohaṃ taṃ siriṃ hitvā, orohitvā migājina; Mūlaṃ ambassupāgacchiṃ, phalino nipphalassa ca.

Phaliṃ ambaṃ hataṃ disvā, viddhaṃstaṃ vinaḷīkataṃ; Athekaṃ itaraṃ ambaṃ, nīlobhāsaṃ manoramaṃ.

Evameva nūnamhepi, issare bahukaṇṭake; Amittā no vadhissanti, yathā ambo phalī hato.

Ajinamhi haññate dīpi, nāgo dantehi haññate; Dhanamhi dhanino hanti, aniketamasanthavaṃ; Phalī ambo aphalo ca, te satthāro ubho mama".

"Sabbo jano pabyathito, rājā pabbajito iti; Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā.

Assāsayitvā janataṃ, ṭhapayitvā paṭicchadaṃ; Puttaṃ rajje ṭhapetvāna, atha pacchā pabbajissasi".

"Cattā mayā jānapadā, mittāmaccā ca ñātakā; Santi puttā videhānaṃ, dīghāvu raṭṭhavaḍḍhano; Te rajjaṃ kārayissanti, mithilāyaṃ pajāpati.

Ehi taṃ anusikkhāmi, yaṃ vākyaṃ mama ruccati; Rajjaṃ tuvaṃ kārayasi, pāpaṃ duccaritaṃ bahuṃ; Kāyena vācā manasā, yena gacchasi duggatiṃ.

Paradinnakena paraniṭṭhitena, Piṇḍena yāpehi sa dhīradhammo".

"Yopi catutthe bhattakāle na bhuñje, Ajuṭṭhamārīva khudāya miyye; Na tveva piṇḍaṃ luḷitaṃ anariyaṃ, Kulaputtarūpo sappuriso na seve; Tayidaṃ na sādhu tayidaṃ na suṭṭhu, Sunakhucchiṭṭhakaṃ janaka bhuñjase tuvaṃ".

“Na cāpi me sīvali so abhakkho, Yaṃ hoti cattaṃ gihino sunassa vā; Ye keci bhogā idha dhammaladdhā, Sabbo so bhakkho anavayoti vutto”.

“Kumārike upaseniye, Niccaṃ niggaḷamaṇḍite; Kasmā te eko bhujo janati, Eko te na janatī bhujo”.

“Imasmiṃ me samaṇa hatthe, paṭimukkā dunīvarā; Saṅghātā jāyate saddo, dutiyasseva sā gati.

Imasmiṃ me samaṇa hatthe, paṭimukko ekanīvaro; So adutiyo na janati, munibhūtova tiṭṭhati.

Vivādappatto dutiyo, keneko vivadissati; Tassa te saggakāmassa, ekattamuparocataṃ”.

“Suṇāsi sīvali kathā, kumāriyā paveditā; Pesiyā maṃ garahittho, dutiyasseva sā gati.

Ayaṃ dvedhāpatho bhadde, anuciṇṇo pathāvihi; Tesaṃ tvaṃ ekaṃ gaṇhāhi, ahamekaṃ punāparaṃ.

Māvaca maṃ tvaṃ pati meti, nāhaṃ bhariyāti vā puna”; Imameva kathayantā, thūṇaṃ nagarupāgamuṃ.

Koṭṭhake usukārassa, bhattakāle upaṭṭhite; Tatrā ca so usukāro, ekaṃ daṇḍaṃ ujuṃ kataṃ; Ekañca cakkhuṃ niggayha, jimhamekena pekkhati.

“Evaṃ no sādhu passasi, usukāra suṇohi me; Yadekaṃ cakkhuṃ niggayha, jimhamekena pekkhasi”.

“Dvīhi samaṇa cakkhūhi, Visālaṃ viya khāyati; Asampatvā paramaṃ liṅgaṃ, Nujubhāvāya kappati.

Ekañca cakkhuṃ niggayha, jimhamekena pekkhato; Sampatvā paramaṃ liṅgaṃ, ujubhāvāya kappati.

Vivādappatto dutiyo, keneko vivadissati; Tassa te saggakāmassa, ekattamuparocataṃ”.

“Suṇāsi sīvali kathā, usukārena veditā; Pesiyā maṃ garahittho, dutiyasseva sā gati.

Ayaṃ dvedhāpatho bhadde, anuciṇṇo pathāvihi; Tesaṃ tvaṃ ekaṃ gaṇhāhi, ahamekaṃ punāparaṃ.

Māvaca maṃ tvaṃ pati meti, nāhaṃ bhariyāti vā puna; Muñjāvesikā pavāḷhā, ekā vihara sīvalī”ti.

Mahājanakajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Kusanāḷivagga
5. Kaṭāhakajātaka
"Bahumpi so vikattheyya, aññaṃ janapadaṃ gato; Anvāgantvāna dūseyya, bhuñja bhoge kaṭāhakā"ti.
Kaṭāhakajātakaṃ pañcamaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Siṅgālavagga
3. Guttilajātaka
"Sattatantiṃ sumadhuraṃ, rāmaṇeyyaṃ avācayiṃ; So maṃ raṅgamhi avheti, saraṇaṃ me hohi kosiya".
"Ahaṃ taṃ saraṇaṃ samma, Ahamācariyapūjako; Na taṃ jayissati sisso, Sissamācariya jessasī"ti.
Guttilajātakaṃ tatiyaṃ.
Jātaka
Asītinipāta
Cūḷahaṃsavagga
4. Kuṇālajātaka
Evamakkhāyati, evamanusūyati. Sabbosadhadharaṇidhare nekapupphamālyavitate gajagavajamahiṃsarurucamarapasadakhaggagokaṇṇasīhabyagghadīpiacchakokataracchauddārakadalimigabiḷārasasakaṇṇikānucarite ākiṇṇanelamaṇḍalamahāvarāhanāgakulakareṇusaṅghādhivuṭṭhe issamigasākhamigasarabhamigaeṇīmigavātamigapasadamigapurisālukimpurisayakkharakkhasanisevite amajjavamañjarīdharapahaṭṭhapupphaphusitaggānekapādapagaṇavitate kuraracakoravāraṇamayūraparabhatajīvañjīvakacelāvakābhiṅkārakaravīkamattavihaṅgagaṇasatatasampaghuṭṭhe añjanamanosilāharitālahiṅgulakahemarajatakanakānekadhātusatavinaddhapaṭimaṇḍitappadese evarūpe khalu, bho, ramme vanasaṇḍe kuṇālo nāma sakuṇo paṭivasati ativiya citto ativiya cittapattacchadano.
Tasseva khalu, bho, kuṇālassa sakuṇassa aḍḍhuḍḍhāni itthisahassāni paricārikā dijakaññāyo, atha khalu, bho, dve dijakaññāyo kaṭṭhaṃ mukhena ḍaṃsitvā taṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ majjhe nisīdāpetvā uḍḍenti—"mā

naṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ addhānapariyāyapathe kilamatho ubbāhetthā”ti.

Pañcasatā dijakaññāyo heṭṭhato heṭṭhato uḍḍenti—“sacāyaṃ kuṇālo sakuṇo āsanā paripatissati, mayaṃ taṃ pakkhehi paṭiggahessāmā”ti.

Pañcasatā dijakaññāyo uparūpari uḍḍenti—“mā naṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ ātapo paritāpesī”ti.

Pañcasatā pañcasatā dijakaññāyo ubhatopassena uḍḍenti—“mā naṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ sītaṃ vā uṇhaṃ vā tiṇaṃ vā rajo vā vāto vā ussāvo vā upapphusī”ti.

Pañcasatā dijakaññāyo purato purato uḍḍenti—“mā naṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ gopālakā vā pasupālakā vā tiṇahārakā vā kaṭṭhahārakā vā vanakammikā vā kaṭṭhena vā kaṭhalena vā pāṇinā vā () leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā sakkharāhi vā pahāraṃ adaṃsu. Māyaṃ kuṇālo sakuṇo gacchehi vā latāhi vā rukkhehi vā sākhāhi vā thambhehi vā pāsāṇehi vā balavantehi vā pakkhīhi saṅgamesī”ti.

Pañcasatā dijakaññāyo pacchato pacchato uḍḍenti saṇhāhi sakhilāhi mañjūhi madhurāhi vācāhi samudācarantiyo—“māyaṃ kuṇālo sakuṇo āsane pariyukkaṇṭhī”ti.

Pañcasatā dijakaññāyo disodisaṃ uḍḍenti anekarukkhavividhavikatiphalamāharantiyo—“māyaṃ kuṇālo sakuṇo khudāya parikilamitthā”ti.

Atha khalu, bho, tā dijakaññāyo taṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ ārāmeneva ārāmaṃ uyyāneneva uyyānaṃ nadītittheneva nadītitthaṃ pabbatasikhareneva pabbatasikharaṃ ambavaneneva ambavanaṃ jambuvaneneva jambuvanaṃ labujavaneneva labujavanaṃ nāḷikerasañcāriyeneva nāḷikerasañcāriyaṃ khippameva abhisambhonti ratitthāya.

Atha khalu, bho, kuṇālo sakuṇo tāhi dijakaññāhi divasaṃ paribyūḷho evaṃ apasādeti—“nassatha tumhe vasaliyo, vinassatha tumhe vasaliyo, coriyo dhuttiyo asatiyo lahucittāyo katassa appaṭikārikāyo anilo viya yenakāmaṃgamāyo”ti.

Tasseva khalu, bho, himavato pabbatarājassa puratthimadisābhāge susukhumasunipuṇagirippabhava—haritupayantiyo.

Uppala paduma kumuda nalina satapatta sogandhika mandālaka sampativirūḷhasucigandhamanuññamāvakappadese.

Kuravakamucalindaketakavedisavañjulapunnāgabakulatilakapiyakahasanasālasaḷalacampakaasokanāgarukkhatirīṭibhujapattaloddacandanogha-

vane kāḷāgarupadmakapiyaṅgudevadārukacocagahane kakudhakuṭajaaṅkolakaccikārakaṇikārakaṇṇikārakanaverakoraṇḍakakoviḷārakiṃsukayodhikavanamallikamanaṅgaṇamanavajjabhaṇḍisurucirabhaginimālāmalyadhare jātisumanamadhugandhikadhanutakkāritālīsatagaramusīrakoṭṭhakacchavitate atimuttakasaṅkusumitalatāvitatapaṭimaṇḍitappadese haṃsapilavakādambakāraṇḍavābhinadite vijjādharasiddhasamaṇatāpasagaṇādhivuṭṭhe varadevayakkharakkhasadānavagandhabbakinnaramahoragānuciṇṇappadese evarūpe khalu, bho, ramme vanasaṇḍe puṇṇamukho nāma phussakokilo paṭivasati ativiya madhuragiro vilāsitanayano mattakkho.

Tasseva khalu, bho, puṇṇamukhassa phussakokilassa aḍḍhuḍḍhāni itthisatāni paricārikā dijakaññāyo. Atha khalu, bho, dve dijakaññāyo kaṭṭhaṃ mukhena ḍaṃsitvā taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ majjhe nisīdāpetvā uḍḍenti—"mā naṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ addhānapariyāyapathe kilamatho ubbāhetthā"ti.

Paññāsa dijakaññāyo heṭṭhato heṭṭhato uḍḍenti—"sacāyaṃ puṇṇamukho phussakokilo āsanā paripatissati, mayaṃ taṃ pakkhehi paṭiggahessāmā"ti.

Paññāsa dijakaññāyo uparūpari uḍḍenti—"mā naṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ ātapo paritāpesī"ti.

Paññāsa paññāsa dijakaññāyo ubhatopassena uḍḍenti—"mā naṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ sītaṃ vā uṇhaṃ vā tiṇaṃ vā rajo vā vāto vā ussāvo vā upapphusī"ti.

Paññāsa dijakaññāyo purato purato uḍḍenti—"mā naṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ gopālakā vā pasupālakā vā tiṇahārakā vā kaṭṭhahārakā vā vanakammikā vā kaṭṭhena vā kaṭhalena vā pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā sakkharāhi vā pahāraṃ adaṃsu. Māyaṃ puṇṇamukho phussakokilo gacchehi vā latāhi vā rukkhehi vā sākhāhi vā thambhehi vā pāsāṇehi vā balavantehi vā pakkhīhi saṅgamesī"ti.

Paññāsa dijakaññāyo pacchato pacchato uḍḍenti saṇhāhi sakhilāhi mañjūhi madhurāhi vācāhi samudācarantiyo—"māyaṃ puṇṇamukho phussakokilo āsane pariyukkaṇṭhī"ti.

Paññāsa dijakaññāyo disodisaṃ uḍḍenti anekarukkhavividhavikatiphalamāharantiyo—"māyaṃ puṇṇamukho phussakokilo khudāya parik-

ilamitthā”ti.

Atha khalu, bho, tā dijakaññāyo taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ ārāmeneva ārāmaṃ uyyāneneva uyyānaṃ nadītittheneva nadītitthaṃ pabbatasikhareneva pabbatasikharaṃ ambavaneneva ambavanaṃ jambuvaneneva jambuvanaṃ labujavaneneva labujavanaṃ nāḷikerasañcāriyene nāḷikerasañcāriyaṃ khippameva abhisambhonti ratitthāya.

Atha khalu, bho, puṇṇamukho phussakokilo tāhi dijakaññāhi divasaṃ paribyūḷho evaṃ pasaṃsati—“sādhu sādhu, bhaginiyo, etaṃ kho, bhaginiyo, tumhākaṃ patirūpaṃ kuladhītānaṃ, yaṃ tumhe bhattāraṃ paricareyyāthā”ti.

Atha khalu, bho, puṇṇamukho phussakokilo yena kuṇālo sakuṇo tenupasaṅkami. Addasaṃsu kho kuṇālassa sakuṇassa paricārikā dijakaññāyo taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvāna yena puṇṇamukho phussakokilo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ etadavocuṃ—“ayaṃ, samma puṇṇamukha, kuṇālo sakuṇo ativiya pharuso ativiya pharusavāco, appevanāma tavampi āgamma piyavācaṃ labheyyāmā”ti. “Appevanāma, bhaginiyo”ti vatvā yena kuṇālo sakuṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kuṇālena sakuṇena saddhiṃ paṭisammoditvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho puṇṇamukho phussakokilo taṃ kuṇālaṃ sakuṇaṃ etadavoca—“kissa tvaṃ, samma kuṇāla, itthīnaṃ sujātānaṃ kuladhītānaṃ sammāpaṭipannānaṃ micchāpaṭipannosi? Amanāpabhāṇīnampi kira, samma kuṇāla, itthīnaṃ manāpabhāṇinā bhavitabbaṃ, kimaṅga pana manāpabhāṇīnan”ti.

Evaṃ vutte, kuṇālo sakuṇo taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ evaṃ apasādesi—“nassa tvaṃ, samma jamma vasala, vinassa tvaṃ, samma jamma vasala, ko nu tayā viyatto jāyājinenā”ti. Evaṃ apasādito ca pana puṇṇamukho phussakokilo tatoyeva paṭinivatti.

Atha khalu, bho, puṇṇamukhassa phussakokilassa aparena samayena nacirasseva kharo ābādho uppajji lohitapakkhandikā bāḷhā vedanā vattanti māraṇantikā. Atha khalu, bho, puṇṇamukhassa phussakokilassa paricārikānaṃ dijakaññānaṃ etadahosi—“ābādhiko kho ayaṃ puṇṇamukho phussakokilo, appevanāma imamhā ābādhā vuṭṭhaheyyā”ti ekaṃ adutiyaṃ ohāya yena kuṇālo sakuṇo tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho kuṇālo sakuṇo tā dijakaññāyo dūratova āgacchantiyo, disvāna

tā dijakaññāyo etadavoca—"kahaṃ pana tumhaṃ vasaliyo bhattā"ti? "Ābādhiko kho, samma kuṇāla, puṇṇamukho phussakokilo appevanāma tamhā ābādhā vuṭṭhaheyyā"ti. Evaṃ vutte, kuṇālo sakuṇo tā dijakaññāyo evaṃ apasādesi—"nassatha tumhe vasaliyo, vinassatha tumhe vasaliyo, coriyo dhuttiyo asatiyo lahucittāyo katassa appaṭikārikāyo anilo viya yenakāmaṃgamāyo"ti; vatvā yena puṇṇamukho phussakokilo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ etadavoca—"haṃ, samma, puṇṇamukhā"ti. "Haṃ, samma, kuṇālā"ti.

Atha khalu, bho kuṇālo sakuṇo taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ pakkhehi ca mukhatuṇḍakena ca pariggahetvā vuṭṭhāpetvā nānābhesajjāni pāyāpesi. Atha khalu, bho, puṇṇamukhassa phussakokilassa so ābādho paṭippassambhīti. Atha khalu, bho, kuṇālo sakuṇo taṃ puṇṇamukhaṃ phussakokilaṃ gilānavuṭṭhitaṃ aciravuṭṭhitaṃ gelaññā etadavoca—

"Diṭṭhā mayā, samma puṇṇamukha, kaṇhā dvepitikā pañcapatikāya chaṭṭhe purise cittaṃ paṭibandhantiyā, yadidaṃ kabandhe pīṭhasappimhī"ti. Bhavati ca panuttarettha vākyaṃ—

"Athajjuno nakulo bhīmaseno, Yudhiṭṭhilo sahadevo ca rājā; Ete patī pañca maticca nārī, Akāsi khujjavāmanakena pāpanti.

Diṭṭhā mayā, samma puṇṇamukha, saccatapāpī nāma samaṇī susānamajjhe vasantī catutthabhattaṃ pariṇāmayamānā surādhuttakena pāpamakāsi.

Diṭṭhā mayā, samma puṇṇamukha, kākavatī nāma devī samuddamajjhe vasantī bhariyā venateyyassa naṭakuverena pāpamakāsi.

Diṭṭhā mayā, samma puṇṇamukha, kuruṅgadevī nāma lomasuddarī eḷikakumāraṃ kāmayamānā chaḷaṅgakumāradhanantevāsinā pāpamakāsi.

Evañhetaṃ mayā ñātaṃ, Brahmadattassa mātaraṃ; Ohāya kosalarājaṃ, Pañcālacaṇḍena pāpamakāsi.

Etā ca aññā ca akaṃsu pāpaṃ, Tasmāhamitthīnaṃ na vissase nappasaṃse; Mahī yathā jagati samānarattā, Vasundharā itarītarā patiṭṭhā; Sabbasahā aphandanā akuppā, Tathitthiyo tāyo na vissase naro.

Sīho yathā lohitamaṃsabhojano, Vāḷamigo pañcāvudho suruddho; Pasayhakhādī parahiṃsane rato, Tathitthiyo tāyo na vissase naro.

Na khalu, samma puṇṇamukha, vesiyo nāriyo gamaniyo, na hetā

bandhakiyo nāma, vadhikāyo nāma etāyo, yadidaṃ vesiyo nāriyo gamaniyoti.

Coro viya veṇikatā, madirāva diddhā vāṇijo viya vācāsanthutiyo, issasiṅghamiva viparivattāyo, uragāmiva dujivhāyo, sobbhamiva paṭicchannā, pātālamiva duppūrā rakkhasī viya duttosā, yamovekantahāriyo, sikhīriva sabbabhakkhā, nadīriva sabbavāhī, anilo viya yenakāmaṃcarā, neru viya avisesakarā, visarukkho viya niccaphalitāyoti. Bhavati ca panuttarettha vākyaṃ—

Yathā coro yathā diddho, Vāṇijova vikatthanī; Issasiṅghamiva parivattā, Dujivhā urago viya.

Sobbhamiva paṭicchannā, pātālamiva duppurā; Rakkhasī viya duttosā, yamovekantahāriyo.

Yathā sikhī nadī vāto, Nerunāva samāgatā; Visarukkho viya niccaphalā, Nāsayanti ghare bhogaṃ; Ratanantakaritthiyoti.

Cattārimāni, samma puṇṇamukha, yāni vatthūni kicce jāte anatthacarāni bhavanti; tāni parakule na vāsetabbāni—goṇaṃ dhenuṃ yānaṃ bhariyā. Cattāri etāni paṇḍito dhanāni gharā na vippavāsaye.

Goṇaṃ dhenuñca yānañca, Bhariyaṃ ñātikule na vāsaye; Bhañjanti rathaṃ ayānakā, Ativāhena hananti puṅgavaṃ; Dohena hananti vacchakaṃ, Bhariyā ñātikule padussatīti.

Cha imāni, samma puṇṇamukha, yāni vatthūni kicce jāte anatthacarāni bhavanti—

Aguṇaṃ dhanu ñātikule ca bhariyā, Pāraṃ nāvā akkhabhaggañca yānaṃ; Dūre mitto pāpasahāyako ca, Kicce jāte anatthacarāni bhavanti.

Aṭṭhahi khalu, samma puṇṇamukha, ṭhānehi itthī sāmikaṃ avajānāti. Daliddatā, āturatā, jiṇṇatā, surāsoṇḍatā, muddhatā, pamattatā, sabbakiccesu anuvattanatā, sabbadhanaanuppadānena—imehi khalu, samma puṇṇamukha, aṭṭhahi ṭhānehi itthī sāmikaṃ avajānāti. Bhavati ca panuttarettha vākyaṃ—

Daliddaṃ āturañcāpi, jiṇṇakaṃ surasoṇḍakaṃ; Pamattaṃ muddhapattañca, sabbakiccesu hāpanaṃ; Sabbakāmappadānena, avajānāti sāmikanti.

Navahi khalu, samma puṇṇamukha, ṭhānehi itthī padosamāharati. Ārāmagamanasīlā ca hoti, uyyānagamanasīlā ca hoti, nadītitthaga-

manasīlā ca hoti, ñātikulagamanasīlā ca hoti, parakulagamanasīlā ca hoti, ādāsadussamaṇḍanānuyogamanuyuttasīlā ca hoti, majjapāyinī ca hoti, nillokanasīlā ca hoti, sadvāraṭhāyinī ca hoti—imehi khalu, samma puṇṇamukha, navahi ṭhānehi itthī padosamāharatīti. Bhavati ca panuttarettha vākyaṃ—

Ārāmasīlā ca uyyānaṃ, Nadī ñāti parakulaṃ; Ādāsadussamaṇḍanamanuyuttā, Yā citthī majjapāyinī.

Yā ca nillokanasīlā, Yā ca sadvāraṭhāyinī; Navahetehi ṭhānehi, Padosamāharanti itthiyoti.

Cattālīsāya khalu, samma puṇṇamukha, ṭhānehi itthī purisaṃ accācarati. Vijambhati, vinamati, vilasati, vilajjati, nakhena nakhaṃ ghaṭṭeti, pādena pādaṃ akkamati, kaṭṭhena pathaviṃ vilikhati, dārakaṃ ullaṅghati ullaṅghāpeti, kīḷati kīḷāpeti, cumbati cumbāpeti, bhuñjati bhuñjāpeti, dadāti, yācati, katamanukaroti, uccaṃ bhāsati, nīcaṃ bhāsati, aviccaṃ bhāsati, viviccaṃ bhāsati, naccena gītena vāditena rodanena vilasitena vibhūsitena jagghati, pekkhati, kaṭiṃ cāleti, guyhabhaṇḍakaṃ sañcāleti, ūruṃ vivarati, ūruṃ pidahati, thanaṃ dasseti, kacchaṃ dasseti, nābhiṃ dasseti, akkhiṃ nikhanati, bhamukaṃ ukkhipati, oṭṭhaṃ upalikhati, jivhaṃ nillāleti, dussaṃ muñcati, dussaṃ paṭibandhati, sirasaṃ muñcati, sirasaṃ bandhati—imehi khalu, samma puṇṇamukha, cattālīsāya ṭhānehi itthī purisaṃ accācarati.

Pañcavīsāya khalu, samma puṇṇamukha, ṭhānehi itthī paduṭṭhā veditabbā bhavati. Sāmikassa pavāsaṃ vaṇṇeti, pavuṭṭhaṃ na sarati, āgataṃ nābhinandati, avaṇṇaṃ tassa bhaṇati, vaṇṇaṃ tassa na bhaṇati, anatthaṃ tassa carati, atthaṃ tassa na carati, akiccaṃ tassa karoti, kiccaṃ tassa na karoti, paridahitvā sayati, parammukhī nipajjati, parivattakajātā kho pana hoti kuṅkumiyajātā, dīghaṃ assasati, dukkhaṃ vedayati, uccārapassāvaṃ abhiṇhaṃ gacchati, vilomamācarati, parapurisasaddaṃ sutvā kaṇṇasotaṃ vivaramodahati, nihatabhogā kho pana hoti, paṭivissakehi santhavaṃ karoti, nikkhantapādā kho pana hoti, visikhānucārinī aticārinī kho pana hoti, niccaṃ sāmike agāravā paduṭṭhamanasaṅkappā, abhiṇhaṃ dvāre tiṭṭhati, kacchāni aṅgāni thanāni dasseti, disodisaṃ gantvā pekkhati— imehi khalu, samma puṇṇamukha, pañcavīsāya ṭhānehi itthī paduṭṭhā veditabbā bhavati. Bhavati ca panuttarettha vākyaṃ—

Pavāsaṃ tassa vaṇṇeti, Gataṃ tassa na socati; Disvāna patimāgataṃ nābhinandati, Bhattāravaṇṇaṃ na kadāci bhāsati; Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Anatthaṃ tassa carati asaññatā, Atthañca hāpeti akiccakārinī; Paridahitvā sayati parammukhī, Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Parivattajātā ca bhavati kuṅkumī, Dīghañca assasati dukkhavedinī; Uccārapassāvamabhiṇhaṃ gacchati, Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Vilomamācarati akiccakārinī, Saddaṃ nisāmeti parassa bhāsato; Nihatabhogā ca karoti santhavaṃ, Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Kicchena laddhaṃ kasirābhataṃ dhanaṃ, Vittaṃ vināseti dukkhena sambhataṃ; Paṭivissakehi ca karoti santhavaṃ, Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Nikkhantapādā visikhānucārinī, Niccañca sāmimhi paduṭṭhamānasā; Aticārinī hoti apetagāravā, Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Abhikkhaṇaṃ tiṭṭhati dvāramūle, Thanāni kacchāni ca dassayantī; Disodisaṃ pekkhati bhantacittā, Ete paduṭṭhāya bhavanti lakkhaṇā.

Sabbā nadī vaṅkagatī, sabbe kaṭṭhamayā vanā; Sabbitthiyo kare pāpaṃ, labhamāne nivātake.

Sace labhetha khaṇaṃ vā raho vā, Nivātakaṃ vāpi labhetha tādisaṃ; Sabbāva itthī kayiruṃ nu pāpaṃ, Aññaṃ alattha pīṭhasappināpi saddhiṃ.

Narānamārāmakarāsu nārisu, Anekacittāsu aniggahāsu ca; Sabbattha nāpītikarāpi ce siyā, Na vissase titthasamā hi nāriyoti.

Yaṃ ve disvā kaṇḍarīkinnarānaṃ, Sabbitthiyo na ramanti agāre; Taṃ tādisaṃ maccaṃ cajitvā bhariyā, Aññaṃ disvā purisaṃ pīṭhasappiṃ.

Bakassa ca bāvarikassa rañño, Accantakāmānugatassa bhariyā; Avācarī paṭṭhavasānugassa, Kaṃ vāpi itthī nāticare tadaññaṃ.

Piṅgiyānī sabbalokissarassa, Rañño piyā brahmadattassa bhariyā; Avācarī paṭṭhavasānugassa, Taṃ vāpi sā nājjhagā kāmakāminī.

Luddhānaṃ lahucittānaṃ, Akataññūna dubbhinaṃ; Nādevasatto puriso, Thīnaṃ saddhātumarahati.

Na tā pajānanti kataṃ na kiccaṃ, Na mātaraṃ pitaraṃ bhātaraṃ vā; Anariyā samatikkantadhammā, Sasseva cittassa vasaṃ vajanti.

Cirānuvuṭṭhampi piyaṃ manāpaṃ, Anukampakaṃ pāṇasamampi

bhattuṃ; Āvāsu kiccesu ca naṃ jahanti, Tasmāhamitthīnaṃ na vissasāmi.

Thīnañhi cittaṃ yathā vānarassa, Kannappakannaṃ yathā rukkhachāyā; Calācalaṃ hadayamitthiyānaṃ, Cakkassa nemi viya parivattati.

Yadā tā passanti samekkhamānā, Ādeyyarūpaṃ purisassa vittaṃ; Saṇhāhi vācāhi nayanti menaṃ, Kambojakā jalajeneva assaṃ.

Yadā na passanti samekkhamānā, Ādeyyarūpaṃ purisassa vittaṃ; Samantato naṃ parivajjayanti, Tiṇṇo nadīpāragatova kullaṃ.

Silesūpamā sikhiriva sabbabhakkhā, Tikkhamāyā nadīriva sīghasotā; Sevanti hetā piyamappiyañca, Nāvā yathā orakūlaṃ parañca.

Na tā ekassa na dvinnaṃ, āpaṇova pasārito; Yo tā mayhanti maññeyya, vātaṃ jālena bādhaye.

Yathā nadī ca pantho ca, pānāgāraṃ sabhā papā; Evaṃ lokitthiyo nāma, velā tāsaṃ na vijjati.

Ghatāsanasamā etā, kaṇhasappasirūpamā; Gāvo bahitiṇasseva, omasanti varaṃ varaṃ.

Ghatāsanaṃ kuñjaraṃ kaṇhasappaṃ, Muddhābhisittaṃ pamadā ca sabbā; Ete naro niccayato bhajetha, Tesaṃ have dubbidu sabbabhāvo.

Naccantavaṇṇā na bahūna kantā, Na dakkhiṇā pamadā sevitabbā; Na parassa bhariyā na dhanassa hetu, Etitthiyo pañca na sevitabbā".

Atha khalu, bho, ānando gijjharājā kuṇālassa sakuṇassa ādimajjhakathāpariyosānaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi—

"Puṇṇampi cemaṃ pathaviṃ dhanena, Dajjitthiyā puriso sammatāya; Laddhā khaṇaṃ atimaññeyya tampi, Tāsaṃ vasaṃ asatīnaṃ na gacche.

Uṭṭhāhakañcepi alīnavuttiṃ, Komārabhattāraṃ piyaṃ manāpaṃ; Āvāsu kiccesu ca naṃ jahanti, Tasmāhamitthīnaṃ na vissasāmi.

Na vissase icchati manti poso, Na vissase rodati me sakāse; Sevanti hetā piyamappiyañca, Nāvā yathā orakūlaṃ parañca.

Na vissase sākhapurāṇasanthataṃ, Na vissase mittapurāṇacoraṃ; Na vissase rājānaṃ sakhā mamanti, Na vissase itthi dasanna mātaraṃ.

Na vissase rāmakarāsu nārisu, Accantasīlāsu asaññatāsu; Accantapemānugatassa bhariyā, Na vissase titthasamā hi nāriyo.

Haneyyuṃ chindeyyuṃ chedāpeyyumpi, Kaṇṭhepi chetvā rudhi-

raṃ piveyyuṃ; Mā dīnakāmāsu asaññatāsu, Bhāvaṃ kare gaṅgatitthūpamāsu.

Musā tāsaṃ yathā saccaṃ, saccaṃ tāsaṃ yathā musā; Gāvo bahitiṇasseva, omasanti varaṃ varaṃ.

Gatenetā palobhenti, pekkhitena mhitena ca; Athopi dunnivatthena, mañjunā bhaṇitena ca.

Coriyo kathinā hetā, vāḷā ca lapasakkharā; Na tā kiñci na jānanti, yaṃ manussesu vañcanaṃ.

Asā lokitthiyo nāma, velā tāsaṃ na vijjati; Sārattā ca pagabbhā ca, sikhī sabbaghaso yathā.

Natthitthīnaṃ piyo nāma, Appiyopi na vijjati; Sevanti hetā piyamappiyañca, Nāvā yathā orakūlaṃ parañca.

Natthitthīnaṃ piyo nāma, appiyopi na vijjati; Dhanattā paṭivallanti, latāva dumanissitā.

Hatthibandhaṃ assabandhaṃ, Gopurisañca maṇḍalaṃ; Chavaḍāhakaṃ pupphachaḍḍakaṃ, Sadhanamanupatanti nāriyo.

Kulaputtampi jahanti akiñcanaṃ, Chavakasamasadisampi; Anugacchanti anupatanti, Dhanahetu hi nāriyo"ti.

Atha khalu, bho, nārado devabrāhmaṇo ānandassa gijjharājassa ādimajjhakathāpariyosānaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi—

"Cattārome na pūrenti, te me suṇātha bhāsato; Samuddo brāhmaṇo rājā, itthī cāpi dijampati.

Saritā sāgaraṃ yanti, yā kāci pathavissitā; Tā samuddaṃ na pūrenti, ūnattā hi na pūrati.

Brāhmaṇo ca adhīyāna, vedamakkhānapañcamaṃ; Bhiyyopi sutamiccheyya, ūnattā hi na pūrati.

Rājā ca pathaviṃ sabbaṃ, sasamuddaṃ sapabbataṃ; Ajjhāvasaṃ vijinitvā, anantaratanocitaṃ; Pāraṃ samuddaṃ pattheti, ūnattā hi na pūrati.

Ekamekāya itthiyā, aṭṭhaṭṭha patino siyā; Sūrā ca balavanto ca, sabbakāmarasāharā; Kareyya navame chandaṃ, ūnattā hi na pūrati.

Sabbitthiyo sikhiriva sabbabhakkhā, Sabbitthiyo nadīriva sabbavāhī; Sabbitthiyo kaṇṭakānaṃva sākhā, Sabbitthiyo dhanahetu vajanti.

Vātañca jālena naro parāmase, Osiñcaye sāgaramekapāṇinā; Sakena hatthena kareyya ghosaṃ, Yo sabbabhāvaṃ pamadāsu osaje.

Corīnaṃ bahubuddhīnaṃ, yāsu saccaṃ sudullabhaṃ; Thīnaṃ bhāvo durājāno, macchassevodake gataṃ.

Analā mudusambhāsā, duppūrā tā nadīsamā; Sīdanti naṃ viditvāna, ārakā parivajjaye.

Āvaṭṭanī mahāmāyā, brahmacariyavikopanā; Sīdanti naṃ viditvāna, ārakā parivajjaye.

Yaṃ etā upasevanti, chandasā vā dhanena vā; Jātavedova saṇṭhānaṃ, khippaṃ anudahanti nan"ti.

Atha khalu, bho, kuṇālo sakuṇo nāradassa devabrāhmaṇassa ādimajjhakathāpariyosānaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi—

"Sallape nisitakhaggapāṇinā, Paṇḍito api pisācadosinā; Uggatejamuragampi āside, Eko ekāya pamadāya nālape.

Lokacittamathanā hi nāriyo, Naccagītabhaṇitamhitāvudhā; Bādhayanti anupaṭṭhitassatiṃ, Dīpe rakkhasigaṇova vāṇije.

Natthi tāsaṃ vinayo na saṃvaro, Majjamaṃsaniratā asaññatā; Tā gilanti purisassa pābhataṃ, Sāgareva makaraṃ timiṅgalo.

Pañcakāmaguṇasātagocarā, Uddhatā aniyatā asaññatā; Osaranti pamadā pamādinaṃ, Loṇatoyavatiyaṃva āpakā.

Yaṃ naraṃ upalapenti nāriyo, Chandasā va ratiyā dhanena vā; Jātavedasadisampi tādisaṃ, Rāgadosavadhiyo dahanti naṃ.

Aḍḍhaṃ ñatvā purisaṃ mahaddhanaṃ, Osaranti sadhanā sahattanā; Rattacittamativeṭhayanti naṃ, Sāla māluvalatāva kānane.

Tā upenti vividhena chandasā, Citrabimbamukhiyo alaṅkatā; Uhasanti pahasanti nāriyo, Sambarova satamāyakovidā.

Jātarūpamaṇimuttabhūsitā, Sakkatā patikulesu nāriyo; Rakkhitā aticaranti sāmikaṃ, Dānavaṃva hadayantarassitā.

Tejavāpi hi naro vicakkhaṇo, Sakkato bahujanassa pūjito; Nārinaṃ vasagato na bhāsati, Rāhunā upahatova candimā.

Yaṃ kareyya kupito diso disaṃ, Duṭṭhacitto vasamāgataṃ ariṃ; Tena bhiyyo byasanaṃ nigacchati, Nārinaṃ vasagato apekkhavā.

Kesalūnanakhachinnatajjitā, Pādapāṇikasadaṇḍatāḷitā; Hīnamevupagatā hi nāriyo, Tā ramanti kuṇapeva makkhikā.

Tā kulesu visikhantaresu vā, Rājadhāninigamesu vā puna; Oḍḍitaṃ namucipāsavākaraṃ, Cakkhumā parivajje sukhatthiko.

Ossajitva kusalaṃ tapoguṇaṃ, Yo anariyacaritāni mācari; Devatāhi nirayaṃ nimissati, Chedagāmimaṇiyaṃva vāṇijo.

So idha garahito parattha ca, Dummatī upahato sakammunā; Gacchatī aniyato gaḷāgaḷaṃ, Duṭṭhagadrabharathova uppathe.

So upeti nirayaṃ patāpanaṃ, Sattisimbalivanañca āyasaṃ; Āvasitvā tiracchānayoniyaṃ, Petarājavisayaṃ na muñcati.

Dibyakhiḍḍaratiyo ca nandane, Cakkavatticaritañca mānuse; Nāsayanti pamadā pamādinaṃ, Duggatiñca paṭipādayanti naṃ.

Dibyakhiḍḍaratiyo na dullabhā, Cakkavatticaritañca mānuse; Soṇṇabyamhalayā ca accharā, Ye caranti pamadāhanatthikā.

Kāmadhātusamatikkamā gati, Rūpadhātuyā bhāvo na dullabho; Vītarāgavisayūpapatti yā, Ye caranti pamadāhanatthikā.

Sabbadukkhasamatikkamaṃ sivaṃ, Accantamacalitaṃ asaṅkhataṃ; Nibbutehi sucihī na dullabhaṃ, Ye caranti pamadāhanatthikā"ti.

"Kuṇālohaṃ tadā āsiṃ, udāyī phussakokilo; Ānando gijjharājāsi, sāriputto ca nārado; Parisā buddhaparisā, evaṃ dhāretha jātakan"ti.

Kuṇālajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

6. Vijjādharajātaka

"Dubbaṇṇarūpaṃ tuvamariyavaṇṇī, Purakkhatvā pañjaliko namassasi; Seyyo nu te so udavā sarikkho, Nāmaṃ parassattano cāpi brūhi".

"Na nāmagottaṃ gaṇhanti rāja, Sammaggatānujjugatāna devā; Ahañca te nāmadheyyaṃ vadāmi, Sakkohamasmī tidasānamindo".

"Yo disvā bhikkhuṃ caraṇūpapannaṃ, Purakkhatvā pañjaliko namassati; Pucchāmi taṃ devarājetamatthaṃ, Ito cuto kiṃ labhate sukhaṃ so".

"Yo disvā bhikkhuṃ caraṇūpapannaṃ, Purakkhatvā pañjaliko namassati; Diṭṭheva dhamme labhate pasaṃsaṃ, Saggañca so yāti sarīrabhedā".

“Lakkhī vata me udapādi ajja, Yaṃ vāsavaṃ bhūtapatiddasāma; Bhikkhuñca disvāna tuvañca sakka, Kāhāmi puññāni anappakāni”.

“Addhā have sevitabbā sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Bhikkhuñca disvāna mamañca rāja, Karohi puññāni anappakāni”.

“Akkodhano niccapasannacitto, Sabbātithīyācayogo bhavitvā; Nihacca mānaṃ abhivādayissaṃ, Sutvāna devinda subhāsitānī”ti.

Vijjādharajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

5. Rohaṇamigajātaka

“Ete yūthā patiyanti, bhītā maraṇassa cittaka; Gaccha tuvampi mākaṅkhi, jīvissanti tayā saha”.

“Nāhaṃ rohaṇa gacchāmi, hadayaṃ me avakassati; Na taṃ ahaṃ jahissāmi, idha hissāmi jīvitaṃ”.

“Te hi nūna marissanti, andhā apariṇāyakā; Gaccha tuvampi mākaṅkhi, jīvissanti tayā saha”.

“Nāhaṃ rohaṇa gacchāmi, hadayaṃ me avakassati; Na taṃ baddhaṃ jahissāmi, idha hissāmi jīvitaṃ”.

“Gaccha bhīru palāyassu, kūṭe baddhosmi āyase; Gaccha tuvampi mākaṅkhi, jīvissanti tayā saha”.

“Nāhaṃ rohaṇa gacchāmi, hadayaṃ me avakassati; Na taṃ ahaṃ jahissāmi, idha hissāmi jīvitaṃ”.

“Te hi nūna marissanti, andhā apariṇāyakā; Gaccha tuvampi mākaṅkhi, jīvissanti tayā saha”.

“Nāhaṃ rohaṇa gacchāmi, hadayaṃ me avakassati; Na taṃ baddhaṃ jahissāmi, idha hissāmi jīvitaṃ”.

“Ayaṃ so luddako eti, luddarūpo sahāvudho; Yo no vadhissati ajja, usunā sattiyā api”.

“Sā muhuttaṃ palāyitvā, bhayaṭṭā bhayatajjitā; Sudukkaraṃ akarā bhīru, maraṇāyūpanivattatha”.

“Kiṃ nu teme migā honti, muttā baddhaṃ upāsare; Na taṃ cajitumicchanti, jīvitassapi kāraṇā”.

“Bhātaro honti me ludda, sodariyā ekamātukā; Na maṃ cajitumicchanti, jīvitassapi kāraṇā”.

“Te hi nūna marissanti, andhā apariṇāyakā; Pañcannaṃ jīvitaṃ dehi, bhātaraṃ muñca luddaka”.

“So vo ahaṃ pamokkhāmi, mātāpettibharaṃ migaṃ; Nandantu mātāpitaro, muttaṃ disvā mahāmigaṃ”.

“Evaṃ luddaka nandassu, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja nandāmi, muttaṃ disvā mahāmigaṃ”.

“Kathaṃ tvaṃ pamokkho āsi, Upanītasmi jīvite; Kathaṃ putta amocesi, Kūṭapāsamha luddako”.

“Bhaṇaṃ kaṇṇasukhaṃ vācaṃ, hadayaṅgaṃ hadayassitaṃ; Subhāsitāhi vācāhi, cittako maṃ amocayi.

Bhaṇaṃ kaṇṇasukhaṃ vācaṃ, hadayaṅgaṃ hadayassitaṃ; Subhāsitāhi vācāhi, sutanā maṃ amocayi.

Sutvā kaṇṇasukhaṃ vācaṃ, hadayaṅgaṃ hadayassitaṃ; Subhāsitāni sutvāna, luddako maṃ amocayi”.

“Evaṃ ānandito hotu, saha dārehi luddako; Yathā mayajja nandāma, disvā rohaṇamāgataṃ”.

“Nanu tvaṃ avaca ludda, ‘migacammāni āhariṃ’; Atha kena nu vaṇṇena, migacammāni nāhari”.

“Āgamā ceva hatthatthaṃ, kūṭapāsañca so migo; Abajjhi taṃ migarājaṃ, tañca muttā upāsare.

Tassa me ahu saṃvego, abbhuto lomahaṃsano; Imañcāhaṃ migaṃ haññe, ajja hissāmi jīvitaṃ”.

“Kīdisā te migā ludda, kīdisā dhammikā migā; Kathaṃvaṇṇā kathaṃsīlā, bāḷhaṃ kho ne pasaṃsasi”.

“Odātasiṅgā sucivālā, jātarūpatacūpamā; Pādā lohitakā tesaṃ, añjitakkhā manoramā”.

“Edisā te migā deva, edisā dhammikā migā; Mātāpettibharā deva, na te so abhihārituṃ”.

“Dammi nikkhasataṃ ludda, thūlañca maṇikuṇḍalaṃ; Catussadañca pallaṅkaṃ, umāpupphasarinnibhaṃ.

Dve ca sādisiyo bhariyā, usabhañca gavaṃ sataṃ; Dhammena rajjaṃ kāressaṃ, bahukāro mesi luddaka.

Kasivāṇijjā iṇadānaṃ, uñchācariyā ca luddaka; Etena dāraṃ posehi, mā pāpaṃ akarī punāti”.

Rohaṇamigajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka
Dukanipāta
Asadisavagga
10. Sīlānisaṃsajātaka
"Passa saddhāya sīlassa, cāgassa ca ayaṃ phalaṃ; Nāgo nāvāya vaṇṇena, saddhaṃ vahatupāsakaṃ.
Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Satañhi sannivāsena, sotthiṃ gacchati nhāpito"ti.
Sīlānisaṃsajātakaṃ dasamaṃ. Asadisavaggo catuttho.
Tassuddānaṃ
Dhanuggaha kuñjara apparaso, Giridattamanāvilacittavaraṃ; Dadhivāhana jambūka sīhanakho, Haritayava nāgavarena dasāti.
Jātaka
Pañcakanipāta
Maṇikuṇḍalavagga
8. Cūḷadhammapālajātaka
"Ahameva dūsiyā bhūnahatā, Rañño mahāpatāpassa; Etaṃ muñcatu dhammapālaṃ, Hatthe me deva chedehi.
Ahameva dūsiyā bhūnahatā, Rañño mahāpatāpassa; Etaṃ muñcatu dhammapālaṃ, Pāde me deva chedehi.
Ahameva dūsiyā bhūnahatā, Rañño mahāpatāpassa; Etaṃ muñcatu dhammapālaṃ, Sīsaṃ me deva chedehi.
Na hi nūnimassa rañño, Mittāmaccā ca vijjare suhadā; Ye na vadanti rājānaṃ, Mā ghātayi orasaṃ puttaṃ.
Na hi nūnimassa rañño, Ñātī mittā ca vijjare suhadā; Ye na vadanti rājānaṃ, Mā ghātayi atrajaṃ puttaṃ.
Candanasārānulittā, Bāhā chijjanti dhammapālassa; Dāyādassa pathabyā, Pāṇā me deva rujjhantī"ti.
Cūḷadhammapālajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Sattatinipāta
Kusavagga
2. Soṇanandajātaka
"Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Manussabhūto iddhimā, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ".

“Nāpi devo na gandhabbo, nāpi sakko purindado; Manussabhūto iddhimā, evaṃ jānāhi bhāradha”.

“Katarūpamidaṃ bhoto, veyyāvaccaṃ anappakaṃ; Devamhi vassamānamhi, anovassaṃ bhavaṃ akā.

Tato vātātape ghore, sītacchāyaṃ bhavaṃ akā; Tato amittamajjhesu, saratāṇaṃ bhavaṃ akā.

Tato phītāni raṭṭhāni, vasino te bhavaṃ akā; Tato ekasataṃ khatye, anuyante bhavaṃ akā.

Patītāssu mayaṃ bhoto, Vada taṃ bhañjamicchasi; Hatthiyānaṃ assarathaṃ, Nāriyo ca alaṅkatā; Nivesanāni rammāni, Mayaṃ bhoto dadāmase.

Atha vaṅge vā magadhe, mayaṃ bhoto dadāmase; Atha vā assakāvantī, sumanā damma te mayaṃ.

Upaḍḍhaṃ vāpi rajjassa, mayaṃ bhoto dadāmase; Sace te attho rajjena, anusāsa yadicchasi”.

“Na me atthopi rajjena, nagarena dhanena vā; Athopi janapadena, attho mayhaṃ na vijjati.

Bhotova raṭṭhe vijite, araññe atthi assamo; Pitā mayhaṃ janettī ca, ubho sammanti assame.

Tesāhaṃ pubbācariyesu, Puññaṃ na labhāmi kātave; Bhavantaṃ ajjhāvaraṃ katvā, Soṇaṃ yācemu saṃvaraṃ”.

“Karomi te taṃ vacanaṃ, yaṃ maṃ bhaṇasi brāhmaṇa; Etañca kho no akkhāhi, kīvanto hontu yācakā”.

“Parosataṃ jānapadā, mahāsālā ca brāhmaṇā; Ime ca khattiyā sabbe, abhijātā yasassino; Bhavañca rājā manojo, alaṃ hessanti yācakā”.

“Hatthī asse ca yojentu, rathaṃ sannayha sārathi; Ābandhanāni gaṇhātha, pādāsussārayaddhaje; Assamaṃ taṃ gamissāmi, yattha sammati kosiyo”.

Tato ca rājā pāyāsi, senāya caturaṅginī; Agamā assamaṃ rammaṃ, yattha sammati kosiyo.

“Kassa kādambayo kājo, vehāsaṃ caturaṅgulaṃ; Aṃsaṃ asamphusaṃ eti, udahārāya gacchato”.

“Ahaṃ soṇo mahārāja, tāpaso sahitabbato; Bharāmi mātāpitaro, rattindivamatandito.

Vane phalañca mūlañca, āharitvā disampati; Posemi mātāpitaro, pubbe katamanussaraṃ".

"Icchāma assamaṃ gantuṃ, yattha sammati kosiyo; Maggaṃ no soṇa akkhāhi, yena gacchemu assamaṃ".

"Ayaṃ ekapadī rāja, yenetaṃ meghasannibhaṃ; Koviḷārehi sañchannaṃ, ettha sammati kosiyo".

Idaṃ vatvāna pakkāmi, taramāno mahāisi; Vehāse antalikkhasmiṃ, anusāsitvāna khattiye.

Assamaṃ parimajjitvā, paññāpetvāna āsanaṃ; Paṇṇasālaṃ pavisitvā, pitaraṃ paṭibodhayi.

"Ime āyanti rājāno, abhijātā yasassino; Assamā nikkhamitvāna, nisīda tvaṃ mahāise".

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, taramāno mahāisi; Assamā nikkhamitvāna, sadvāramhi upāvisi.

Tañca disvāna āyantaṃ, jalantaṃriva tejasā; Khatyasaṅghaparibyūḷhaṃ, kosiyo etadabravi.

Kassa bherī mudiṅgā ca, saṅkhā paṇavadindimā; Purato paṭipannāni, hāsayantā rathesabhaṃ.

Kassa kañcanapaṭṭena, puthunā vijjuvaṇṇinā; Yuvā kalāpasannaddho, ko eti siriyā jalaṃ.

Ukkāmukhapahaṭṭhaṃva, khadiraṅgārasannibhaṃ; Mukhañca rucirā bhāti, ko eti siriyā jalaṃ.

Kassa paggahitaṃ chattaṃ, sasalākaṃ manoramaṃ; Ādiccaraṃsāvaraṇaṃ, ko eti siriyā jalaṃ.

Kassa aṅgaṃ pariggayha, vāḷabījanimuttamaṃ; Caranti varapuññassa, hatthikkhandhena āyato.

Kassa setāni chattāni, ājānīyā ca vammitā; Samantā parikīrenti, ko eti siriyā jalaṃ.

Kassa ekasataṃ khatyā, anuyantā yasassino; Samantānupariyanti, ko eti siriyā jalaṃ.

Hatthi assaratha patti, senā ca caturaṅginī; Samantānupariyanti, ko eti siriyā jalaṃ.

Kassesā mahatī senā, piṭṭhito anuvattati; Akkhobhaṇī apariyantā, sāgarasseva ūmiyo.

Rājābhirājā manojo, indova jayataṃ pati; Nandassajjhāvaraṃ eti, assamaṃ brahmacārinaṃ.

Tassesā mahatī senā, piṭṭhito anuvattati; Akkhobhaṇī apariyantā, sāgarasseva ūmiyo.

Anulittā candanena, kāsikuttamadhārino; Sabbe pañjalikā hutvā, isīnaṃ ajjhupāgamuṃ.

"Kacci nu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci uñchena yāpetha, kacci mūlaphalā bahū.

Kacci ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, kacci hiṃsā na vijjati".

"Kusalañceva no rāja, atho rāja anāmayaṃ; Atho uñchena yāpema, atho mūlaphalā bahū.

Atho ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, hiṃsā mayhaṃ na vijjati.

Bahūni vassapūgāni, assame sammataṃ idha; Nābhijānāmi uppannaṃ, ābādhaṃ amanoramaṃ.

Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Issarosi anuppatto, yaṃ idhatthi pavedaya.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja rāja varaṃ varaṃ.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahārāja, sace tvaṃ abhikaṅkhasi".

"Paṭiggahitaṃ yaṃ dinnaṃ, sabbassa agghiyaṃ kataṃ; Nandassāpi nisāmetha, vacanaṃ so pavakkhati.

Ajjhāvaramhā nandassa, bhoto santikamāgatā; Suṇātu bhavaṃ vacanaṃ, nandassa parisāya ca".

"Parosataṃ jānapadā, mahāsālā ca brāhmaṇā; Ime ca khattiyā sabbe, abhijātā yasassino; Bhavañca rājā manojo, anumaññantu me vaco.

Ye ca santi samītāro, yakkhāni idha massame; Araññe bhūtabhabyāni, suṇantu vacanaṃ mama.

Namo katvāna bhūtānaṃ, isiṃ vakkhāmi subbataṃ; So tyāhaṃ dakkhiṇā bāhu, tava kosiya sammato.

Pitaraṃ me janettiñca, bhattukāmassa me sato; Vīra puññamidaṃ ṭhānaṃ, mā maṃ kosiya vāraya.

Sabbhi hetaṃ upaññātaṃ, mametaṃ upanissaja; Uṭṭhānapāricariyāya, dīgharattaṃ tayā kataṃ; Mātāpitūsu puññāni, mama lokadado bhava.

Tatheva santi manujā, dhamme dhammapadaṃ vidū; Maggo saggassa lokassa, yathā jānāsi tvaṃ ise.

Uṭṭhānapāricariyāya, mātāpitusukhāvahaṃ; Taṃ maṃ puññā nivāreti, ariyamaggāvaro naro".

"Suṇantu bhonto vacanaṃ, bhāturajjhāvarā mama; Kulavaṃsaṃ mahārāja, porāṇaṃ parihāpayaṃ; Adhammacārī jeṭṭhesu, nirayaṃ sopapajjati.

Ye ca dhammassa kusalā, porāṇassa disampati; Cārittena ca sampannā, na te gacchanti duggatiṃ.

Mātā pitā ca bhātā ca, bhaginī ñātibandhavā; Sabbe jeṭṭhassa te bhārā, evaṃ jānāhi bhāradha.

Ādiyitvā garuṃ bhāraṃ, nāviko viya ussahe; Dhammañca nappamajjāmi, jeṭṭho casmi rathesabha".

"Adhigamā tame ñāṇaṃ, Jālaṃva jātavedato; Evameva no bhavaṃ dhammaṃ, Kosiyo pavidaṃsayi.

Yathā udayamādicco, Vāsudevo pabhaṅkaro; Pāṇīnaṃ pavidaṃseti, Rūpaṃ kalyāṇapāpakaṃ; Evameva no bhavaṃ dhammaṃ, Kosiyo pavidaṃsayi".

"Evaṃ me yācamānassa, añjaliṃ nāvabujjhatha; Tava paddhacaro hessaṃ, vuṭṭhito paricārako".

"Addhā nanda vijānāsi, Saddhammaṃ sabbhi desitaṃ; Ariyo ariyasamācāro, Bāḷhaṃ tvaṃ mama ruccasi.

Bhavantaṃ vadāmi bhotiñca, suṇātha vacanaṃ mama; Nāyaṃ bhāro bhāramato, ahu mayhaṃ kudācanaṃ.

Taṃ maṃ upaṭṭhitaṃ santaṃ, mātāpitusukhāvahaṃ; Nando ajjhāvaraṃ katvā, upaṭṭhānāya yācati.

Yo ve icchati kāmena, santānaṃ brahmacārinaṃ; Nandaṃ vo varatha eko, kaṃ nando upatiṭṭhatu".

"Tayā tāta anuññātā, soṇa taṃ nissitā mayaṃ; Upaghātuṃ labhe nandaṃ, muddhani brahmacārinaṃ.

Assatthasseva taruṇaṃ, pavāḷaṃ māluteritaṃ; Cirassaṃ nandaṃ disvāna, hadayaṃ me pavedhati.

Yadā suttāpi supine, nandaṃ passāmi āgataṃ; Udaggā sumanā homi, nando no āgato ayaṃ.

Yadā ca paṭibujjhitvā, nandaṃ passāmi nāgataṃ; Bhiyyo āvisatī soko, domanassañcanappakaṃ.

Sāhaṃ ajja cirassampi, nandaṃ passāmi āgataṃ; Bhattucca mayhañca piyo, nando no pāvisī gharaṃ.

Pitupi nando suppiyo, Yaṃ nando nappavase gharā; Labhatū tāta nando taṃ, Maṃ nando upatiṭṭhatu".

"Anukampikā patiṭṭhā ca, pubbe rasadadī ca no; Maggo saggassa lokassa, mātā taṃ varate ise.

Pubbe rasadadī gottī, mātā puññūpasaṃhitā; Maggo saggassa lokassa, mātā taṃ varate ise".

"Ākaṅkhamānā puttaphalaṃ, devatāya namassati; Nakkhattāni ca pucchati, utusaṃvaccharāni ca.

Tassā utumhi nhātāya, hoti gabbhassa vokkamo; Tena dohaḷinī hoti, suhadā tena vuccati.

Saṃvaccharaṃ vā ūnaṃ vā, pariharitvā vijāyati; Tena sā janayantīti, janetti tena vuccati.

Thanakhīrena gītena, aṅgapāvuraṇena ca; Rodantaṃ puttaṃ toseti, tosentī tena vuccati.

Tato vātātape ghore, mamaṃ katvā udikkhati; Dārakaṃ appajānantaṃ, posentī tena vuccati.

Yañca mātudhanaṃ hoti, yañca hoti pituddhanaṃ; Ubhayampetassa gopeti, api puttassa no siyā.

Evaṃ putta aduṃ putta, iti mātā vihaññati; Pamattaṃ paradāresu, nisīthe pattayobbane; Sāyaṃ puttaṃ anāyantaṃ, iti mātā vihaññati.

Evaṃ kicchā bhato poso, mātu aparicārako; Mātari micchā caritvāna, nirayaṃ sopapajjati.

Evaṃ kicchā bhato poso, pitu aparicārako; Pitari micchā caritvāna, nirayaṃ sopapajjati.

Dhanāpi dhanakāmānaṃ, Nassati iti me sutaṃ; Mātaraṃ aparicaritvāna, Kicchaṃ vā so nigacchati.

Dhanāpi dhanakāmānaṃ, Nassati iti me sutaṃ; Pitaraṃ aparicaritvāna, Kicchaṃ vā so nigacchati.

Ānando ca pamodo ca, sadā hasitakīḷitaṃ; Mātaraṃ paricaritvāna, labbhametaṃ vijānato.

Ānando ca pamodo ca, sadā hasitakīḷitaṃ; Pitaraṃ paricaritvāna, labbhametaṃ vijānato.

Dānañca piyavācā ca, atthacariyā ca yā idha; Samānattatā ca dhammesu, tattha tattha yathārahaṃ; Ete kho saṅgahā loke, rathassāṇīva yāyato.

Ete ca saṅgahā nāssu, na mātā puttakāraṇā; Labhetha mānaṃ pūjaṃ vā, pitā vā puttakāraṇā.

Yasmā ca saṅgahā ete, sammapekkhanti paṇḍitā; Tasmā mahattaṃ papponti, pāsaṃsā ca bhavanti te.

Brahmāti mātāpitaro, pubbācariyāti vuccare; Āhuneyyā ca puttānaṃ, pajāya anukampakā.

Tasmā hi ne namasseyya, sakkareyya ca paṇḍito; Annena atho pānena, vatthena sayanena ca; Ucchādanena nhāpanena, pādānaṃ dhovanena ca.

Tāya naṃ pāricariyāya, Mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ pasaṃsanti, Pecca sagge pamodatī"ti. (3718)

Soṇanandajātakaṃ dutiyaṃ.

Sattatinipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Atha sattatimamhi nipātavare, Sabhāvantu kusāvatirājavaro; Atha soṇasunandavaro ca puna, Abhivāsitasattatimamhi suteti.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

3 Suvaṇṇasāmajātaka

"Ko nu maṃ usunā vijjhi, pamattaṃ udahārakaṃ; Khattiyo brāhmaṇo vesso, ko maṃ viddhā nilīyasi.

Na me maṃsāni khajjāni, Cammenattho na vijjati; Atha kena nu vaṇṇena, Viddheyyaṃ maṃ amaññatha.

Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ; Puṭṭho me samma akkhāhi, kiṃ maṃ viddhā nilīyasi".

"Rājāhamasmi kāsīnaṃ, pīḷiyakkhoti maṃ vidū; Lobhā raṭṭhaṃ pahitvāna, migamesaṃ carāmahaṃ.

Issatthe casmi kusalo, daḷhadhammoti vissuto; Nāgopi me na mucceyya, āgato usupātanaṃ.

Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ; Pituno attano cāpi, nāmagottaṃ pavedaya".

"Nesādaputto bhaddante, sāmo iti maṃ ñātayo; Āmantayiṃsu jīvantaṃ, svajjevāhaṃ gato saye.

Viddhosmi puthusallena, savisena yathā migo; Sakamhi lohite rāja, passa semi paripluto.

Paṭivāmagataṃ sallaṃ, passa dhimhāmi lohitaṃ; Āturo tyānupucchāmi, kiṃ maṃ viddhā nilīyasi.

Ajinamhi haññate dīpi, nāgo dantehi haññate; Atha kena nu vaṇṇena, viddheyyaṃ maṃ amaññatha".

"Migo upaṭṭhito āsi, āgato usupātanaṃ; Taṃ disvā ubbijī sāma, tena kodho mamāvisi".

"Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi viññutaṃ; Na maṃ migā uttasanti, araññe sāpadānipi.

Yato nidhiṃ pariharim, yato pattosmi yobbanaṃ; Na maṃ migā uttasanti, araññe sāpadānipi.

Bhīrū kimpurisā rāja, pabbate gandhamādane; Sammodamānā gacchāma, pabbatāni vanāni ca.

Na maṃ migā uttasanti, araññe sāpadānipi; Atha kena nu vaṇṇena, utrāsanti migā mamaṃ".

"Na taṃ tasa migo sāma, kiṃ tāhaṃ alikaṃ bhaṇe; Kodhalobhābhibhūtāhaṃ, usuṃ te taṃ avassajiṃ.

Kuto nu sāma āgamma, kassa vā pahito tuvaṃ; Udahāro nadiṃ gaccha, āgato migasammataṃ".

"Andhā mātāpitā mayhaṃ, te bharāmi brahāvane; Tesāhaṃ udakāhāro, āgato migasammataṃ.

Atthi nesaṃ usāmattaṃ, atha sāhassa jīvitaṃ; Udakassa alābhena, maññe andhā marissare.

Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, labbhā hi pumunā idaṃ; Yañca ammaṃ na passāmi, taṃ me dukkhataraṃ ito.

Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, labbhā hi pumunā idaṃ; Yañca tātaṃ na passāmi, taṃ me dukkhataraṃ ito.

Sā nūna kapaṇā ammā, cirarattāya rucchati; Aḍḍharatte va ratte vā, nadīva avasucchati.

So nūna kapaṇo tāto, cirarattāya rucchati; Aḍḍharatte va ratte vā, nadīva avasucchati.

Uṭṭhānapādacariyāya, pādasambāhanassa ca; Sāma tāta vilapantā, hiṇḍissanti brahāvane.

Idampi dutiyaṃ sallaṃ, kampeti hadayaṃ mamaṃ; Yañca andhe na passāmi, maññe hissāmi jīvitaṃ".

"Mā bāḷhaṃ paridevesi, sāma kalyāṇadassana; Ahaṃ kammakaro hutvā, bharissaṃ te brahāvane.

Issatthe casmi kusalo, daḷhadhammoti vissuto; Ahaṃ kammakaro hutvā, bharissaṃ te brahāvane.

Migānaṃ vighāsamanvesaṃ, Vanamūlaphalāni ca; Ahaṃ kammakaro hutvā, Bharissaṃ te brahāvane.

Katamaṃ taṃ vanaṃ sāma, yattha mātāpitā tava; Ahaṃ te tathā bharissaṃ, yathā te abharī tuvaṃ".

"Ayaṃ ekapadī rāja, yoyaṃ ussīsake mama; Ito gantvā aḍḍhakosaṃ, tattha nesaṃ agārakaṃ; Yattha mātāpitā mayhaṃ, te bharassu ito gato.

Namo te kāsirājatthu, namo te kāsivaḍḍhana; Andhā mātāpitā mayhaṃ, te bharassu brahāvane.

Añjaliṃ te paggaṇhāmi, kāsirāja namatthu te; Mātaraṃ pitaraṃ mayhaṃ, vutto vajjāsi vandanaṃ".

Idaṃ vatvāna so sāmo, yuvā kalyāṇadassano; Mucchito visavegena, visaññī samapajjatha.

Sa rājā paridevesi, bahuṃ kāruññasañhitaṃ; "Ajarāmarohaṃ āsiṃ, ajjetaṃ ñāmi no pure; Sāmaṃ kālaṅkataṃ disvā, natthi maccussa nāgamo.

Yassu maṃ paṭimanteti, savisena samappito; Svajja evaṃ gate kāle, na kiñci mabhibhāsati.

Nirayaṃ nūna gacchāmi, ettha me natthi saṃsayo; Tadā hi pakataṃ pāpaṃ, cirarattāya kibbisaṃ.

Bhavanti tassa vattāro, gāme kibbisakārako; Araññe nimmanussamhi, ko maṃ vattumarahati.

Sārayanti hi kammāni, gāme saṅgaccha māṇavā; Araññe nimmanussamhi, ko nu maṃ sārayissati".

Sā devatā antarahitā, pabbate gandhamādane; Raññova anukampāya, imā gāthā abhāsatha.

"Āguṃ kira mahārāja, akari kamma dukkaṭaṃ; Adūsakā pitāputtā, tayo ekūsunā hatā.

Ehi taṃ anusikkhāmi, yathā te sugatī siyā; Dhammenandhe vane posa, maññehaṃ sugatī tayā".

Sa rājā paridevitvā, bahuṃ kāruññasañhitaṃ; Udakakumbhamādāya, pakkāmi dakkhiṇāmukho.

"Kassa nu eso padasaddo, manussasseva āgato; Neso sāmassa nigghoso, ko nu tvamasi mārisa.

Santañhi sāmo vajati, santaṃ pādāni neyati; Neso sāmassa nigghoso, ko nu tvamasi mārisa".

"Rājāhamasmi kāsīnaṃ, pīḷiyakkhoti maṃ vidū; Lobhā raṭṭhaṃ pahitvāna, migamesaṃ carāmahaṃ.

Issatthe casmi kusalo, daḷhadhammoti vissuto; Nāgopi me na mucceyya, āgato usupātanaṃ".

"Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Issarosi anuppatto, yaṃ idhatthi pavedaya.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja rāja varaṃ varaṃ.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahārāja, sace tvaṃ abhikaṅkhasi".

"Nālaṃ andhā vane daṭṭhuṃ, ko nu vo phalamāhari; Anandhassevayaṃ sammā, nivāpo mayha khāyati".

"Daharo yuvā nātibrahā, sāmo kalyāṇadassano; Dīghassa kesā asitā, atho sūnaggavellitā.

So have phalamāharitvā, ito ādāya kamaṇḍaluṃ; Nadiṃ gato udahāro, maññe na dūramāgato".

"Ahaṃ taṃ avadhiṃ sāmaṃ, yo tuyhaṃ paricārako; Yaṃ kumāraṃ pavedetha, sāmaṃ kalyāṇadassanaṃ.

Dīghassa kesā asitā, atho sūnaggavellitā; Tesu lohitalittesu, seti sāmo mayā hato".

"Kena dukūla mantesi, hato sāmoti vādinā; Hato sāmoti sutvāna, hadayaṃ me pavedhati.

Assatthasseva taruṇaṃ, pavāḷaṃ māluteritaṃ; Hato sāmoti sutvāna, hadayaṃ me pavedhati".

"Pārike kāsirājāyaṃ, so sāmaṃ migasammate; Kodhasā usunā vijjhi, tassa mā pāpamicchimhā".

"Kicchā laddho piyo putto, yo andhe abharī vane; Taṃ ekaputtaṃ ghātimhi, kathaṃ cittaṃ na kopaye".

"Kicchā laddho piyo putto, yo andhe abharī vane; Taṃ ekaputtaṃ ghātimhi, akkodhaṃ āhu paṇḍitā".

"Mā bāḷhaṃ paridevetha, hato sāmoti vādinā; Ahaṃ kammakaro hutvā, bharissāmi brahāvane.

Issatthe casmi kusalo, daḷhadhammoti vissuto; Ahaṃ kammakaro hutvā, bharissāmi brahāvane.

Migānaṃ vighāsamanvesaṃ, vanamūlaphalāni ca; Ahaṃ kammakaro hutvā, bharissāmi brahāvane".

"Nesa dhammo mahārāja, netaṃ amhesu kappati; Rājā tvamasi amhākaṃ, pāde vandāma te mayaṃ".

"Dhammaṃ nesādā bhaṇatha, katā apacitī tayā; Pitā tvamasi amhākaṃ, mātā tvamasi pārike".

"Namo te kāsirājatthu, namo te kāsivaḍḍhana; Añjaliṃ te paggaṇhāma, yāva sāmānupāpaya.

Tassa pāde samajjantā, mukhañca bhujadassanaṃ; Saṃsumbhamānā attānaṃ, kālamāgamayāmase".

"Brahā vāḷamigākiṇṇaṃ, ākāsantaṃva dissati; Yattha sāmo hato seti, candova patito chamā.

Brahā vāḷamigākiṇṇaṃ, ākāsantaṃva dissati; Yattha sāmo hato seti, sūriyova patito chamā.

Brahā vāḷamigākiṇṇaṃ, ākāsantaṃva dissati; Yattha sāmo hato seti, paṃsunā patikunthito.

Brahā vāḷamigākiṇṇaṃ, ākāsantaṃva dissati; Yattha sāmo hato seti, idheva vasathassame".

"Yadi tattha sahassāni, satāni niyutāni ca; Nevamhākaṃ bhayaṃ koci, vane vāḷesu vijjati".

Tato andhānamādāya, kāsirājā brahāvane; Hatthe gahetvā pakkāmi, yattha sāmo hato ahu.

Disvāna patitaṃ sāmaṃ, puttakaṃ paṃsukunthitaṃ; Apaviddhaṃ brahāraññe, candaṃva patitaṃ chamā.

Disvāna patitaṃ sāmaṃ, puttakaṃ paṃsukunthitaṃ; Apaviddhaṃ brahāraññe, sūriyaṃva patitaṃ chamā.

Disvāna patitaṃ sāmaṃ, puttakaṃ paṃsukunthitaṃ; Apaviddhaṃ brahāraññe, kalūnaṃ paridevayuṃ.

Disvāna patitaṃ sāmaṃ, puttakaṃ paṃsukunthitaṃ; Bāhā paggayha pakkanduṃ, "adhammo kira bho iti.

Bāḷhaṃ kho tvaṃ pamattosi, sāma kalyāṇadassana; Yo ajjevaṃ gate kāle, na kiñci mabhibhāsasi.

Bāḷhaṃ kho tvaṃ padittosi, sāma kalyāṇadassana; Yo ajjevaṃ gate kāle, na kiñci mabhibhāsasi.

Bāḷhaṃ kho tvaṃ pakuddhosi, sāma kalyāṇadassana; Yo ajjevaṃ gate kāle, na kiñci mabhibhāsasi.

Bāḷhaṃ kho tvaṃ pasuttosi, sāma kalyāṇadassana; Yo ajjevaṃ gate kāle, na kiñci mabhibhāsasi.

Bāḷhaṃ kho tvaṃ vimanosi, sāma kalyāṇadassana; Yo ajjevaṃ gate kāle, na kiñci mabhibhāsasi.

Jaṭaṃ valinaṃ paṃsugataṃ, ko dāni saṇṭhapessati; Sāmo ayaṃ kālaṅkato, andhānaṃ paricārako.

Ko me sammajjamādāya, sammajjissati assamaṃ; Sāmo ayaṃ kālaṅkato, andhānaṃ paricārako.

Ko dāni nhāpayissati, sītenuṇhodakena ca; Sāmo ayaṃ kālaṅkato, andhānaṃ paricārako.

Ko dāni bhojayissati, vanamūlaphalāni ca; Sāmo ayaṃ kālaṅkato, andhānaṃ paricārako".

Disvāna patitaṃ sāmaṃ, puttakaṃ paṃsukunthitaṃ; Aṭṭitā puttasokena, mātā saccaṃ abhāsatha.

"Yena saccenayaṃ sāmo, dhammacārī pure ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, brahmacārī pure ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, saccavādī pure ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, mātāpettibharo ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, kule jeṭṭhāpacāyiko; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, pāṇā piyataro mama; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yaṃ kiñcitthi kataṃ puññaṃ, Mayhañceva pitucca te; Sabbena tena kusalena, Visaṃ sāmassa haññatu".

Disvāna patitaṃ sāmaṃ, puttakaṃ paṃsukunthitaṃ; Aṭṭito puttasokena, pitā saccaṃ abhāsatha.

"Yena saccenayaṃ sāmo, dhammacārī pure ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, brahmacārī pure ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, saccavādī pure ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, mātāpettibharo ahu; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, kule jeṭṭhāpacāyiko; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yena saccenayaṃ sāmo, pāṇā piyataro mama; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Yaṃ kiñcitthi kataṃ puññaṃ, Mayhañceva mātucca te; Sabbena tena kusalena, Visaṃ sāmassa haññatu.

Sā devatā antarahitā, pabbate gandhamādane; Sāmassa anukampāya, imaṃ saccaṃ abhāsatha.

Pabbatyāhaṃ gandhamādane, cirarattanivāsinī; Na me piyataro koci, aññо sāmena vijjati; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu.

Sabbe vanā gandhamayā, pabbate gandhamādane; Etena saccavajjena, visaṃ sāmassa haññatu".

Tesaṃ lālappamānānaṃ, bahuṃ kāruññasañhitaṃ; Khippaṃ sāmo samuṭṭhāsi, yuvā kalyāṇadassano.

"Sāmohamasmi bhaddaṃ vo, Sotthināmhi samuṭṭhito; Mā bāḷhaṃ paridevetha, Mañjunābhivadetha maṃ".

“Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Issarosi anuppatto, yaṃ idhatthi pavedaya.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja rāja varaṃ varaṃ.

Atthi me pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahārāja, sace tvaṃ abhikaṅkhasi”.

“Sammuyhāmi pamuyhāmi, sabbā muyhanti me disā; Petaṃ taṃ sāma maddakkhiṃ, ko nu tvaṃ sāma jīvasi”.

“Api jīvaṃ mahārāja, purisaṃ gāḷhavedanaṃ; Upanītamanasaṅkappaṃ, jīvantaṃ maññate mataṃ.

Api jīvaṃ mahārāja, purisaṃ gāḷhavedanaṃ; Taṃ nirodhagataṃ santaṃ, jīvantaṃ maññate mataṃ.

Yo mātaraṃ pitaraṃ vā, macco dhammena posati; Devāpi naṃ tikicchanti, mātāpettibharaṃ naraṃ.

Yo mātaraṃ pitaraṃ vā, macco dhammena posati; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodati”.

“Esa bhiyyo pamuyhāmi, Sabbā muyhanti me disā; Saraṇaṃ taṃ sāma gacchāmi, Tvañca me saraṇaṃ bhava”.

“Dhammaṃ cara mahārāja, mātāpitūsu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, puttadāresu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, mittāmaccesu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, vāhanesu balesu ca; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, gāmesu nigamesu ca; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, raṭṭhesu janapadesu ca; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, samaṇabrāhmaṇesu ca; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, migapakkhīsu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, dhammo ciṇṇo sukhāvaho; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, saindā devā sabrahmakā; Suciṇṇena divaṃ pattā, mā dhammaṃ rāja pāmado”ti.

Suvaṇṇasāmajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

1. Kusanāḷijātaka

“Kare sarikkho atha vāpi seṭṭho, Nihīnako vāpi kareyya eko; Kareyyumete byasane uttamatthaṃ, Yathā ahaṃ kusanāḷi rucāyan”ti.

Kusanāḷijātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

2. Setaketujātaka

“Mā tāta kujjhi na hi sādhu kodho, Bahumpi te adiṭṭhamassutañca; Mātā pitā disatā setaketu, Ācariyamāhu disataṃ pasatthā.

Agārino annadapānavatthadā, Avhāyikā tampi disaṃ vadanti; Esā disā paramā setaketu, Yaṃ patvā dukkhī sukhino bhavanti”.

“Kharājinā jaṭilā paṅkadantā, Dummakkharūpā yeme jappanti mante; Kacci nu te mānusake payoge, Idaṃ vidū parimuttā apāyā”.

“Pāpāni kammāni katvāna rāja, Bahussuto ce na careyya dhammaṃ; Sahassavedopi na taṃ paṭicca, Dukkhā pamucce caraṇaṃ apatvā”.

“Sahassavedopi na taṃ paṭicca, Dukkhā pamucce caraṇaṃ apatvā; Maññāmi vedā aphalā bhavanti, Sasaṃyamaṃ caraṇameva saccaṃ”.

“Na heva vedā aphalā bhavanti, Sasaṃyamaṃ caraṇameva saccaṃ; Kittiñhi pappoti adhicca vede, Santiṃ puṇeti caraṇena danto”ti.

Setaketujātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

5. Sukajātaka

“Yāva so mattamaññāsi, bhojanasmiṃ vihaṅgamo; Tāva addhānamāpādi, mātarañca aposayi.

Yato ca kho bahutaraṃ, bhojanaṃ ajjhavāhari; Tato tattheva saṃsīdi, amattaññū hi so ahu.

Tasmā mattaññutā sādhu, bhojanasmiṃ agiddhatā; Amattaññū hi sīdanti, mattaññū ca na sīdare”ti.

Sukajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

5. Antajātaka

“Usabhasseva te khandho, sīhasseva vijambhitaṃ; Migarāja namo tyatthu, api kiñci labhāmase”.

“Kulaputtova jānāti, kulaputtaṃ pasaṃsituṃ; Mayūragīvasaṅkāsa, ito pariyāhi vāyasa”.

“Migānaṃ siṅgālo anto, pakkhīnaṃ pana vāyaso; Eraṇḍo anto rukkhānaṃ, tayo antā samāgatā”ti.

Antajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

5. Rucirajātaka

“Kāyaṃ balākā rucirā, kākanīḷasmimacchati; Caṇḍo kāko sakhā mayhaṃ, yassa cetaṃ kulāvakaṃ”.

“Nanu maṃ samma jānāsi, dija sāmākabhojana; Akatvā vacanaṃ tuyhaṃ, passa lūnosmi āgato”.

“Punapāpajjasī samma, sīlañhi tava tādisaṃ; Na hi mānusakā bhogā, subhuñjā honti pakkhinā”ti.

Rucirajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

1. Asātamantajātaka

“Asā lokitthiyo nāma, velā tāsaṃ na vijjati; Sārattā ca pagabbhā ca, sikhī sabbaghaso yathā; Tā hitvā pabbajissāmi, vivekamanubrūhayan”ti.

Asātamantajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Aḍḍhavagga

5. Kapotajātaka

"Idāni khomhi sukhito arogo, Nikkaṇṭako nippatito kapoto; Kāhāmi dānī hadayassa tuṭṭhiṃ, Tathāhimaṃ maṃsasākaṃ baleti".

"Kāyaṃ balākā sikhinī, corī laṅghipitāmahā; Oraṃ balāke āgaccha, caṇḍo me vāyaso sakhā".

"Alañhi te jagghitāye, Mamaṃ disvāna edisaṃ; Vilūnaṃ sūdaputtena, Piṭṭhamaṇḍena makkhitaṃ".

"Sunhāto suvilittosi, annapānena tappito; Kaṇṭhe ca te veḷuriyo, agamā nu kajaṅgalaṃ".

"Mā te mitto amitto vā, agamāsi kajaṅgalaṃ; Piñchāni tattha lāyitvā, kaṇṭhe bandhanti vaṭṭanaṃ".

"Punapāpajjasī samma, Sīlañhi tava tādisaṃ; Na hi mānusakā bhogā, Subhuñjā honti pakkhinā"ti. (841)

Kapotajātakaṃ pañcamaṃ. Aḍḍhavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Atha vaṇṇa sasīla hiri labhate, Sumukhā visa sāḷiyamittavaro; Atha cakka palāsa sarāja sato, Yava bāla kapotaka pannarasāti.

Atha vagguddānaṃ

Jīnañca vaṇṇaṃ asamaṃvaguppari, Sudesitā jātakanti santi vīsati; Mahesino brahmacarittamutta- Mavoca gāthā atthavatī subyañjanāti.

Pañcakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

4. Makasajātaka

"Seyyo amitto matiyā upeto, Na tveva mitto mativippahīno; Makasaṃ vadhissanti hi eḷamūgo, Putto pitu abbhidā uttamaṅgan"ti.

Makasajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

1. Mātuposakajātaka

“Tassa nāgassa vippavāsena, Virūḷhā sallakī ca kuṭajā ca; Kuruvindakaravīrā bhisasāmā ca, Nivāte pupphitā ca kaṇikārā.

Kocideva suvaṇṇakāyurā, Nāgarājaṃ bharanti piṇḍena; Yattha rājā rājakumāro vā, Kavacamabhihessati achambhito”.

“Gaṇhāhi nāga kabaḷaṃ, mā nāga kisako bhava; Bahūni rājakiccāni, tāni nāga karissasi”.

“Sā nūnasā kapaṇikā, andhā apariṇāyikā; Khāṇuṃ pādena ghaṭṭeti, giriṃ caṇḍoraṇaṃ pati”.

“Kā nu te sā mahānāga, andhā apariṇāyikā; Khāṇuṃ pādena ghaṭṭeti, giriṃ caṇḍoraṇaṃ pati”.

“Mātā me sā mahārāja, andhā apariṇāyikā; Khāṇuṃ pādena ghaṭṭeti, giriṃ caṇḍoraṇaṃ pati”.

“Muñcathetaṃ mahānāgaṃ, yoyaṃ bharati mātaraṃ; Sametu mātarā nāgo, saha sabbehi ñātibhi”.

“Mutto ca bandhanā nāgo, muttamādāya kuñjaro; Muhuttaṃ assāsayitvā, agamā yena pabbato.

Tato so naḷiniṃ gantvā, sītaṃ kuñjarasevitaṃ; Soṇḍāyūdakamāhatvā, mātaraṃ abhisiñcatha”.

“Koyaṃ anariyo devo, akālenapi vassati; Gato me atrajo putto, yo mayhaṃ paricārako”.

“Uṭṭhehi amma kiṃ sesi, āgato tyāhamatrajo; Muttomhi kāsirājena, vedehena yasassinā”.

“Ciraṃ jīvatu so rājā, kāsīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; Yo me puttaṃ pamocesi, sadā vuddhāpacāyikan”ti.

Mātuposakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

9. Akālarāvijātaka

“Amātāpitarasaṃvaddho, anācerakule vasaṃ; Nāyaṃ kālaṃ akālaṃ vā, abhijānāti kukkuṭo”ti.

Akālarāvijātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

2. Kukkurajātaka

"Ye kukkurā rājakulamhi vaddhā, Koleyyakā vaṇṇabalūpapannā; Teme na vajjhā mayamasma vajjhā, Nāyaṃ saghaccā dubbalaghātikāyan"ti.

Kukkurajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

5. Gaṅgamālajātaka

"Aṅgārajātā pathavī, kukkuḷānugatā mahī; Atha gāyasi vattāni, na taṃ tapati ātapo.

Uddhaṃ tapati ādicco, adho tapati vālukā; Atha gāyasi vattāni, na taṃ tapati ātapo".

"Na maṃ tapati ātapo, ātapā tapayanti maṃ; Atthā hi vividhā rāja, te tapanti na ātapo".

"Addasaṃ kāma te mūlaṃ, saṅkappā kāma jāyasi; Na taṃ saṅkappayissāmi, evaṃ kāma na hehisi".

"Appāpi kāmā na alaṃ, bahūhipi na tappati; Ahahā bālalapanā, parivajjetha jaggato".

"Appassa kammassa phalaṃ mamedaṃ, Udayo ajjhāgamā mahattapattaṃ; Suladdhalābho vata māṇavassa, Yo pabbajī kāmarāgaṃ pahāya".

"Tapasā pajahanti pāpakammaṃ, Tapasā nhāpitakumbhakārabhāvaṃ; Tapasā abhibhuyya gaṅgamāla, Nāmenālapasajja brahmadattaṃ".

"Sandiṭṭhikameva 'amma' passatha, Khantīsoraccassa ayaṃ vipāko; Yo sabbajanassa vanditohu, Taṃ vandāma sarājikā samaccā".

"Mā kiñci avacuttha gaṅgamālaṃ, Muninaṃ monapathesu sikkhamānaṃ; Eso hi atari aṇṇavaṃ, Yaṃ taritvā caranti vītasokā"ti.

Gaṅgamālajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

9. Dhammadhajajātaka

"Dhammaṃ caratha ñātayo, Dhammaṃ caratha bhaddaṃ vo; Dhammacārī sukhaṃ seti, Asmiṃ loke paramhi ca".

“Bhaddako vatayaṃ pakkhī, dijo paramadhammiko; Ekapādena tiṭṭhanto, dhammamevānusāsati”.

“Nāssa sīlaṃ vijānātha, anaññāya pasaṃsatha; Bhutvā aṇḍañca potañca, dhammo dhammoti bhāsati.

Aññaṃ bhaṇati vācāya, aññaṃ kāyena kubbati; Vācāya no ca kāyena, na taṃ dhammaṃ adhiṭṭhito.

Vācāya sakhilo manoviduggo, Channo kūpasayova kaṇhasappo; Dhammadhajo gāmanigamāsu sādhu, Dujjāno purisena bālisena.

Imaṃ tuṇḍehi pakkhehi, pādā cimaṃ viheṭhatha; Chavañhimaṃ vināsetha, nāyaṃ saṃvāsanāraho”ti.

Dhammadhajajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

9. Bāverujātaka

“Adassanena morassa, sikhino mañjubhāṇino; Kākaṃ tattha apūjesuṃ, maṃsena ca phalena ca.

Yadā ca sarasampanno, moro bāverumāgamā; Atha lābho ca sakkāro, vāyasassa ahāyatha.

Yāva nuppajjatī buddho, dhammarājā pabhaṅkaro; Tāva aññe apūjesuṃ, puthū samaṇabrāhmaṇe.

Yadā ca sarasampanno, buddho dhammaṃ adesayi; Atha lābho ca sakkāro, titthiyānaṃ ahāyathā”ti.

Bāverujātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

10. Vakajātaka

“Parapāṇarodhā jīvanto, maṃsalohitabhojano; Vako vataṃ samādāya, upapajji uposathaṃ.

Tassa sakko vataññāya, ajarūpenupāgami; Vītatapo ajjhappatto, bhañji lohitapo tapaṃ.

Evameva idhekacce, Samādānamhi dubbalā; Lahuṃ karonti attānaṃ, Vakova ajakāraṇā”ti. (501)

Vakajātakaṃ dasamaṃ. Kumbhavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Varakumbha supattasirivhayano, Sucisammata bindusaro cusabho; Saritaṃpati caṇḍi jarākapinā, Atha makkaṭiyā vakakena dasāti.

Atha vagguddānaṃ

Saṅkappo padumo ceva, Udapānena tatiyaṃ; Abbhantaraṃ ghaṭabhedaṃ, Tikanipātamhilaṅkatanti.

Tikanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

7. Assakajātaka

"Ayamassakarājena, deso vicarito mayā; Anukāmayakāmena, piyena patinā saha.

Navena sukhadukkhena, porāṇaṃ apidhīyati; Tasmā assakaraññāva, kīṭo piyataro mamā"ti.

Assakajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kalyāṇavagga

5. Ādiccupaṭṭhānajātaka

"Sabbesu kira bhūtesu, santi sīlasamāhitā; Passa sākhāmigaṃ jammaṃ, ādiccamupatiṭṭhati".

"Nāssa sīlaṃ vijānātha, anaññāya pasaṃsatha; Aggihuttañca uhannaṃ, dve ca bhinnā kamaṇḍalū"ti.

Ādiccupaṭṭhānajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

4. Lolajātaka

"Kāyaṃ balākā sikhinī, corī laṅghipitāmahā; Oraṃ balāke āgaccha, caṇḍo me vāyaso sakhā".

"Nāhaṃ balākā sikhinī, ahaṃ lolosmi vāyaso; Akatvā vacanaṃ tuyhaṃ, passa lūnosmi āgato".

"Punapāpajjasī samma, sīlañhi tava tādisaṃ; Na hi mānusakā bhogā, subhuñjā honti pakkhinā"ti.

Lolajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

1. Kharaputtajātaka

“Saccaṃ kirevamāhaṃsu, vastaṃ bāloti paṇḍitā; Passa bālo rahokammaṃ, āvikubbaṃ na bujjhati”.

“Tvaṃ khopi samma bālosi, kharaputta vijānahi; Rajjuyā hi parikkhitto, vaṅkoṭṭho ohitomukho.

Aparampi samma te bālyaṃ, yo mutto na palāyasi; So ca bālataro samma, yaṃ tvaṃ vahasi senakaṃ”.

“Yannu samma ahaṃ bālo, ajarāja vijānahi; Atha kena senako bālo, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Uttamatthaṃ labhitvāna, bhariyāya yo padassati; Tena jahissatattānaṃ, sā cevassa na hessati”.

“Na ve piyammeti janinda tādiso, Attaṃ niraṃkatvā piyāni sevati; Attāva seyyo paramā ca seyyo, Labbhā piyā ocitatthena pacchā”ti.

Kharaputtajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

7. Tittirajātaka

“Ye vuḍḍhamapacāyanti, narā dhammassa kovidā; Diṭṭheva dhamme pāsaṃsā, samparāye ca suggatī”ti.

Tittirajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

9. Kukkuṭajātaka

“Diṭṭhā mayā vane rukkhā, assakaṇṇā vibhīṭakā; Na tāni evaṃ sakkanti, yathā tvaṃ rukkha sakkasi”.

“Purāṇakukkuṭo ayaṃ, bhetvā pañjaramāgato; Kusalo vāḷapāsānaṃ, apakkamati bhāsatī”ti.

Kukkuṭajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

9. Morajātaka

"Udetayañ cakkhumā ekarājā, Harissavaṇṇo pathavippabhāso; Taṃ taṃ namassāmi harissavaṇṇaṃ pathavippabhāsaṃ, Tayājja guttā viharemu divasaṃ.

Ye brāhmaṇā vedagū sabbadhamme, Te me namo te ca maṃ pālayantu; Namatthu buddhānaṃ namatthu bodhiyā, Namo vimuttānaṃ namo vimuttiyā; Imaṃ so parittaṃ katvā, Moro carati esanā.

Apetayaṃ cakkhumā ekarājā, Harissavaṇṇo pathavippabhāso; Taṃ taṃ namassāmi harissavaṇṇaṃ pathavippabhāsaṃ, Tayājja guttā viharemu rattiṃ.

Ye brāhmaṇā vedagū sabbadhamme, Te me namo te ca maṃ pālayantu; Namatthu buddhānaṃ namatthu bodhiyā, Namo vimuttānaṃ namo vimuttiyā; Imaṃ so parittaṃ katvā, Moro vāsamakappayī"ti.

Morajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

12. Dasabrāhmaṇajātaka

Rājā avoca vidhuraṃ, Dhammakāmo yudhiṭṭhilo; "Brāhmaṇe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, Ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, Yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Dullabhā brāhmaṇā deva, sīlavanto bahussutā; Viratā methunā dhammā, ye te bhuñjeyyu bhojanaṃ.

Dasa khalu mahārāja, yā tā brāhmaṇajātiyo; Tesaṃ vibhaṅgaṃ vicayaṃ, vitthārena suṇohi me.

Pasibbake gahetvāna, puṇṇe mūlassa saṃvute; Osadhikāyo ganthenti, nhāpayanti japanti ca.

Tikicchakasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (1)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, Ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, Yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Kiṅkiṇikāyo gahetvā, ghosenti puratopi te; Pesanānipi gacchanti, rathacariyāsu sikkhare.

Paricārakasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (2)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Kamaṇḍaluṃ gahetvāna, vaṅkadaṇḍañca brāhmaṇā; Paccupessanti rājāno, gāmesu nigamesu ca; Nādinne vuṭṭhahissāma, gāmamhi vā vanamhi vā.

Niggāhakasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (3)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Parūḷhakacchanakhalomā, paṅkadantā rajassirā; Okiṇṇā rajareṇūhi, yācakā vicaranti te.

Khāṇughātasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (4)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Harītakaṃ āmalakaṃ, Ambaṃ jambuṃ vibhītakaṃ; Labujaṃ dantaponāni, Beluvā badarāni ca.

Rājāyatanaṃ ucchupuṭaṃ, dhūmanettaṃ madhuañjanaṃ; Uccāvacāni paṇiyāni, vipaṇenti janādhipa.

Vāṇijakasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (5)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Kasivāṇijjaṃ kārenti, posayanti ajeḷake; Kumāriyo pavecchanti, vivāhantāvahanti ca.

Samā ambaṭṭhavessehi, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (6)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Nikkhittabhikkhaṃ bhuñjanti, gāmesveke purohitā; Bahū te paripucchanti, aṇḍacchedā nilañchakā.

Pasūpi tattha haññanti, mahiṃsā sūkarā ajā; Goghātakasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (7)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Asicammaṃ gahetvāna, khaggaṃ paggayha brāhmaṇā; Vessapathesu tiṭṭhanti, satthaṃ abbāhayantipi.

Samā gopanisādehi, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (8)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

"Araññe kuṭikaṃ katvā, kūṭāni kārayanti te; Sasabiḷāre bādhenti, āgodhā macchakacchapaṃ.

Te luddakasamā rāja, tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase". (9)

"Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ".

“Aññe dhanassa kāmā hi, heṭṭhāmañce pasakkitā; Rājāno upari nhāyanti, somayāge upaṭṭhite.

Malamajjakasamā rāja, Tepi vuccanti brāhmaṇā; Akkhātā te mahārāja, Tādise nipatāmase”. (10)

“Apetā te ca brahmaññā, (iti rājā korabyo) Na te vuccanti brāhmaṇā; Aññe vidhura pariyesa, Sīlavante bahussute.

Virate methunā dhammā, ye me bhuñjeyyu bhojanaṃ; Dakkhiṇaṃ samma dassāma, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ”.

“Atthi kho brāhmaṇā deva, sīlavanto bahussutā; Viratā methunā dhammā, ye te bhuñjeyyu bhojanaṃ.

Ekañca bhattaṃ bhuñjanti, na ca majjaṃ pivanti te; Akkhātā te mahārāja, tādise nipatāmase”.

“Ete kho brāhmaṇā vidhura, Sīlavanto bahussutā; Ete vidhura pariyesa, Khippañca ne nimantayā”ti.

Dasabrāhmaṇajātakaṃ dvādasamaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Kukkuvagga

2. Manojajātaka

“Yathā cāpo ninnamati, jiyā cāpi nikūjati; Haññate nūna manojo, migarājā sakhā mama.

Handa dāni vanantāni, pakkamāmi yathāsukhaṃ; Netādisā sakhā honti, labbhā me jīvato sakhā”.

“Na pāpajanasaṃsevī, accantaṃ sukhamedhati; Manojaṃ passa semānaṃ, giriyassānusāsanī”.

“Na pāpasampavaṅkena, mātā puttena nandati; Manojaṃ passa semānaṃ, acchannaṃ samhi lohite”.

“Evamāpajjate poso, pāpiyo ca nigacchati; Yo ve hitānaṃ vacanaṃ, na karoti atthadassinaṃ”.

“Evañca so hoti tato ca pāpiyo, Yo uttamo adhamajanūpasevī; Passuttamaṃ adhamajanūpasevitaṃ, Migādhipaṃ saravaraveganiddhutaṃ”.

“Nihīyati puriso nihīnasevī, Na ca hāyetha kadāci tulyasevī; Seṭṭhamupagamaṃ udeti khippaṃ, Tasmāttanā uttaritaraṃ bhajethā”ti.

Manojajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

10. Kukkuṭajātaka

"Nāsmase katapāpamhi, nāsmase alikavādine; Nāsmase attatthapaññamhi, atisantepi nāsmase.

Bhavanti heke purisā, gopipāsikajātikā; Ghasanti maññe mittāni, vācāya na ca kammunā.

Sukkhañjalipaggahitā, vācāya paliguṇṭhitā; Manussapheggū nāsīde, yasmiṃ natthi kataññutā.

Na hi aññaññacittānaṃ, itthīnaṃ purisāna vā; Nānāvikatvā saṃsaggaṃ, tādisampi ca nāsmase.

Anariyakammamokkantaṃ, athetaṃ sabbaghātinaṃ; Nisitaṃva paṭicchannaṃ, tādisampi ca nāsmase.

Mittarūpenidhekacce, sākhalyena acetasā; Vividhehi upāyanti, tādisampi ca nāsmase.

Āmisaṃ vā dhanaṃ vāpi, yattha passati tādiso; Dubbhiṃ karoti dummedho, tañca hantvāna gacchati".

"Mittarūpena bahavo, channā sevanti sattavo; Jahe kāpurise hete, kukkuṭo viya senakaṃ.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, na khippamanubujjhati; Amittavasamanveti, pacchā ca anutappati.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, khippameva nibodhati; Muccate sattusambādhā, kukkuṭo viya senakā.

Taṃ tādisaṃ kūṭamivoḍḍitaṃ vane, Adhammikaṃ niccavidhaṃsakārinaṃ; Ārā vivajjeyya naro vicakkhaṇo, Senaṃ yathā kukkuṭo vaṃsakānane"ti.

Kukkuṭajātakaṃ dasamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

10. Devatāpañhajātaka

"Hanti hatthehi pādehi, mukhañca parisumbhati; Sa ve rāja piyo hoti, kaṃ tena tvābhipassasi".

"Akkosati yathākāmaṃ, āgamañcassa icchati; Sa ve rāja piyo hoti, kaṃ tena tvābhipassasi".

“Abbhakkhāti abhūtena, alikenābhisāraye; Sa ve rāja piyo hoti, kaṃ tena tvābhipassasi”.

“Haraṃ annañca pānañca, Vatthasenāsanāni ca; Aññadatthuharā santā, Te ve rāja piyā honti; Kaṃ tena tvābhipassasī”ti. (701)

Devatāpañhajātakaṃ dasamaṃ. Cūḷakuṇālavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Narānaṃ asakkhivasimhavaro, Nīliyamaggivarañca puna; Puna rasāyasakūṭavaro, Tathārañña sārathi hanti dasāti.

Atha vagguddānaṃ

Kāliṅgaṃ pucimandañca, kuṭidūsaka kokilā; Cūḷakuṇālavaggo so, pañcamo suppakāsitoti.

Catukkanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

3. Bhojājānīyajātaka

“Api passena semāno, sallebhi sallalīkato; Seyyova vaḷavā bhojjo, yuñja maññeva sārathī”ti.

Bhojājānīyajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

11. Parantapajātaka

“Āgamissati me pāpaṃ, āgamissati me bhayaṃ; Tadā hi calitā sākhā, manussena migena vā”.

“Bhīruyā nūna me kāmo, avidūre vasantiyā; Karissati kisaṃ paṇḍuṃ, sāva sākhā parantapaṃ.

Socayissati maṃ kantā, gāme vasamaninditā; Karissati kisaṃ paṇḍuṃ, sāva sākhā parantapaṃ.

Tayā maṃ asitāpaṅgi, sitāni bhaṇitāni ca; Kisaṃ paṇḍuṃ karissanti, sāva sākhā parantapaṃ”.

“Agamā nūna so saddo, asaṃsi nūna so tava; Akkhātaṃ nūna taṃ tena, yo taṃ sākhamakampayi.

Idaṃ kho taṃ samāgamma, mama bālassa cintitaṃ; Tadā hi calitā sākhā, manussena migena vā”.

“Tatheva tvaṃ avedesi, Avañci pitaraṃ mama; Hantvā sākhāhi chādento, Āgamissati me bhayan”ti. (1140)

Parantapajātakaṃ ekādasamaṃ. Gandhāravaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Varagāma mahākapi bhaggava ca, Daḷhadhamma sakuñjara kesavaro; Urago vidhuro puna jāgarataṃ, Atha kosalādhipa parantapa cāti.

Atha vagguddānaṃ

Atha sattanipātamhi, vaggaṃ me bhaṇato suṇa; Kukku ca puna gandhāro, dveva vuttā mahesināti.

Sattakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

7. Kāmavilāpajātaka

“Ucce sakuṇa ḍemāna, pattayāna vihaṅgama; Vajjāsi kho tvaṃ vāmūruṃ, ciraṃ kho sā karissati.

Idaṃ kho sā na jānāti, asiṃ sattiñca oḍḍitaṃ; Sā caṇḍī kāhati kodhaṃ, taṃ me tapati no idaṃ.

Esa uppalasannāho, nikkhañcussīsakohitaṃ; Kāsikañca muduṃ vatthaṃ, tappetu dhanikā piyā”ti.

Kāmavilāpajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

3. Maṇikaṇṭhajātaka

“Mamannapānaṃ vipulaṃ uḷāraṃ, Uppajjatīmassa maṇissa hetu; Taṃ te na dassaṃ atiyācakosi, Na cāpi te assamamāgamissaṃ.

Susū yathā sakkharadhotapāṇī, Tāsesi maṃ selaṃ yācamāno; Taṃ te na dassaṃ atiyācakosi, Na cāpi te assamamāgamissaṃ”.

“Na taṃ yāce yassa piyaṃ jigīse, Desso hoti atiyācanāya; Nāgo maṇiṃ yācito brāhmaṇena, Adassanaṃyeva tadajjhagamā”ti.

Maṇikaṇṭhajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

1. Upāhanajātaka

"Yathāpi kītā purisassupāhanā, Sukhassa atthāya dukhaṃ udabbahe; Ghammābhitattā thalasā papīḷitā, Tasseva pāde purisassa khādare.

Evameva yo dukkulīno anariyo, Tammāka vijjañca sutañca ādiya; Tameva so tattha sutena khādati, Anariyo vuccati dupāhanūpamo"ti.

Upāhanajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

5. Anabhiratijātaka

"Yathodake āvile appasanne, Na passati sippikasambukañca; Sakkharaṃ vālukaṃ macchagumbaṃ, Evaṃ āvilamhi citte; Na passati attadatthaṃ paratthaṃ.

Yathodake acche vippasanne, So passati sippikasambukañca; Sakkharaṃ vālukaṃ macchagumbaṃ, Evaṃ anāvilamhi citte; So passati attadatthaṃ paratthan"ti.

Anabhiratijātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

8. Bāhiyajātaka

"Sikkheyya sikkhitabbāni, santi sacchandino janā; Bāhiyā hi suhannena, rājānamabhirādhayī"ti.

Bāhiyajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

5. Kharādiyajātaka

"Aṭṭhakkhuraṃ kharādiye, migaṃ vaṅkātivaṅkinaṃ; Sattahi kālātikkantaṃ, na naṃ ovaditussahe"ti.

Kharādiyajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

9. Ekapaṇṇajātaka

"Ekapaṇṇo ayaṃ rukkho, na bhūmyā caturaṅgulo; Phalena visakappena, mahāyaṃ kiṃ bhavissatī"ti.

Ekapaṇṇajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

2. Kumbhajātaka

"Ko pāturāsī tidivā nabhamhi, Obhāsayaṃ saṃvariṃ candimāva; Gattehi te rasmiyo niccharanti, Sateratā vijjurivantalikkhe.

So chinnavātaṃ kamasī aghamhi, Vehāyasaṃ gacchasi tiṭṭhasī ca; Iddhī nu te vatthukatā subhāvitā, Anaddhagūnaṃ api devatānaṃ.

Vehāyasaṃ gammamāgamma tiṭṭhasi, Kumbhaṃ kiṇāthāti yametamatthaṃ; Ko vā tuvaṃ kissa vā tāya kumbho, Akkhāhi me brāhmaṇa etamatthaṃ".

"Na sappikumbho napi telakumbho, Na phāṇitassa na madhussa kumbho; Kumbhassa vajjāni anappakāni, Dose bahū kumbhagate suṇātha.

Gaḷeyya yaṃ pitvā pate papātaṃ, Sobbhaṃ guhaṃ candaniyoḷigallaṃ; Bahumpi bhuñjeyya abhojaneyyaṃ, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ pitva cittasmimanesamāno, Āhiṇḍatī goriva bhakkhasādī; Anāthamāno upagāyati naccati ca, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pivitvā acelova naggo, Careyya gāme visikhantarāni; Sammūḷhacitto ativelasāyī, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ pitva uṭṭhāya pavedhamāno, Sīsañca bāhuñca pacālayanto; So naccatī dārukaṭallakova, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pivitvā aggidaḍḍhā sayanti, Atho sigālehipi khāditāse; Bandhaṃ vadhaṃ bhogajāniñcupenti, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ pitva bhāseyya abhāsaneyyaṃ, Sabhāyamāsīno apetavattho; Sammakkhito vantagato byasanno, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pivitvā ukkaṭṭho āvilakkho, Mameva sabbā pathavīti maññe; Na me samo cāturantopi rājā, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Mānātimānā kalahāni pesuṇī, Dubbaṇṇinī naggayinī palāyinī; Corāna dhuttāna gatī niketo, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Iddhāni phītāni kulāni assu, Anekasāhassadhanāni loke; Ucchinnadāyajjakatānimāya, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Dhaññaṃ dhanaṃ rajataṃ jātarūpaṃ, Khettaṃ gavaṃ yattha vināsayanti; Ucchedanī vittavataṃ kulānaṃ, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pitvā dittarūpova poso, Akkosati mātaraṃ pitarañca; Sassumpi gaṇheyya athopi suṇhaṃ, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pitvā dittarūpāva nārī, Akkosatī sasuraṃ sāmikañca; Dāsampi gaṇhe paricārakampi, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pivitvāna haneyya poso, Dhamme ṭhitaṃ samaṇaṃ brāhmaṇaṃ vā; Gacche apāyampi tatonidānaṃ, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pivitvā duccaritaṃ caranti, Kāyena vācāya ca cetasā ca; Nirayaṃ vajanti duccaritaṃ caritvā, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ yācamānā na labhanti pubbe, Bahuṃ hiraññampi pariccajantā; So taṃ pivitvā alikaṃ bhaṇāti, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pitvā pesane pesiyanto, Accāyike karaṇīyamhi jāte; Atthampi so nappajānāti vutto, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Hirīmanāpi ahirīkabhāvaṃ, Pātuṃ karonti madanāya mattā; Dhīrāpi santā bahukaṃ bhaṇanti, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pitvā ekathūpā sayanti, Anāsakā thaṇḍiladukkhaseyyaṃ; Dubbaṇṇiyaṃ āyasakyañcupenti, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pitvā pattakhandhā sayanti, Gāvo kuṭahatāva na hi vāruṇiyā; Vego narena susahoriva, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ manussā vivajjenti, sappaṃ ghoravisamiva; Taṃ loke visasamānaṃ, ko naro pātumarahati.

Yaṃ ve pitvā andhakaveṇḍaputtā, Samuddatīre paricārayantā; Upakkamuṃ musalehaññamaññaṃ, Tassā puṇṇaṃ kumbhamimaṃ kiṇātha.

Yaṃ ve pitvā pubbadevā pamattā, Tidivā cutā sassatiyā samāya; Taṃ tādisaṃ majjamimaṃ niratthakaṃ, Jānaṃ mahārāja kathaṃ piveyya.

Nayimasmiṃ kumbhasmiṃ dadhi vā madhu vā, Evaṃ abhiññāya

kiṇāhi rāja; Evañhimaṃ kumbhagatā mayā te, Akkhātarūpaṃ tava sabbamitta".

"Na me pitā vā athavāpi mātā, Etādisā yādisako tuvaṃsi; Hitānukampī paramatthakāmo, Sohaṃ karissaṃ vacanaṃ tavajja.

Dadāmi te gāmavarāni pañca, Dāsīsataṃ satta gavaṃsatāni; Ājaññayutte ca rathe dasa ime, Ācariyo hosi mamatthakāmo".

"Taveva dāsīsatamatthu rāja, Gāmā ca gāvo ca taveva hontu; Ājaññayuttā ca rathā taveva, Sakkohamasmī tidasānamindo.

Maṃsodanaṃ sappipāyāsaṃ bhuñja, Khādassu ca tvaṃ madhumāsapūve; Evaṃ tuvaṃ dhammarato janinda, Anindito saggamupehi ṭhānan"ti.

Kumbhajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

5. Pañcāvudhajātaka

"Yo alīnena cittena, alīnamanaso naro; Bhāveti kusalaṃ dhammaṃ, yogakkhemassa pattiyā; Pāpuṇe anupubbena, sabbasaṃyojanakkhayan"ti.

Pañcāvudhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

10. Palāsajātaka

"Haṃso palāsamavaca, nigrodho samma jāyati; Aṅkasmiṃ te nisinnova, so te mammāni checchati".

"Vaḍḍhatāmeva nigrodho, patiṭṭhassa bhavāmahaṃ; Yathā pitā ca mātā ca, evaṃ me so bhavissati".

"Yaṃ tvaṃ aṅkasmiṃ vaḍḍhesi, khīrarukkhaṃ bhayānakaṃ; Āmanta kho taṃ gacchāma, vuḍḍhi massa na ruccati".

"Idāni kho maṃ bhāyeti, mahānerunidassanaṃ; Haṃsassa anabhiññāya, mahā me bhayamāgataṃ".

"Na tassa vuḍḍhi kusalappasatthā, Yo vaḍḍhamāno ghasate patiṭṭhaṃ; Tassūparodhaṃ parisaṅkamāno, Patārayī mūlavadhāya dhīro"ti.

Palāsajātakaṃ dasamaṃ. Vaṇṇārohavaggo dutiyo.

Jātaka

Tikanipāta
Abbhantaravagga
6. Sālūkajātaka
"Mā sālūkassa pihayi, āturannāni bhuñjati; Appossukko bhusaṃ khāda, etaṃ dīghāyulakkhaṇaṃ.
Idāni so idhāgantvā, atithī yuttasevako; Atha dakkhasi sālūkaṃ, sayantaṃ musaluttaraṃ".
Vikantaṃ sūkaraṃ disvā, sayantaṃ musaluttaraṃ; Jaraggavā vicintesuṃ, varamhākaṃ bhusāmivāti.
Sālūkajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Pañcakanipāta
Vaṇṇārohavagga
2. Sīlavīmaṃsajātaka
"Sīlaṃ seyyo sutaṃ seyyo, iti me saṃsayo ahu; Sīlameva sutā seyyo, iti me natthi saṃsayo.
Moghā jāti ca vaṇṇo ca, sīlameva kiruttamaṃ; Sīlena anupetassa, sutenattho na vijjati.
Khattiyo ca adhammaṭṭho, vesso cādhammanissito; Te pariccajjubho loke, upapajjanti duggatiṃ.
Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Idha dhammaṃ caritvāna, bhavanti tidive samā.
Na vedā samparāyāya, Na jāti nāpi bandhavā; Sakañca sīlaṃ saṃsuddhaṃ, Samparāyāya sukhāya cā"ti.
Sīlavīmaṃsajātakaṃ dutiyaṃ.
Jātaka
Pakiṇṇakanipāta
Sālikedāravagga
6. Surucijātaka
"Mahesī surucino bhariyā, Ānītā paṭhamaṃ ahaṃ; Dasa vassasahassāni, Yaṃ maṃ surucimānayi.
Sāhaṃ brāhmaṇa rājānaṃ, vedehaṃ mithilaggahaṃ; Nābhijānāmi kāyena, vācāya uda cetasā; Suruciṃ atimaññittha, āvi vā yadi vā raho.
Etena saccavajjena, putto uppajjataṃ ise; Musā me bhaṇamānāya, muddhā phalatu sattadhā. (1)

Bhattu mama sassu mātā, pitā cāpi ca sassuro; Te maṃ brahme vinetāro, yāva aṭṭhaṃsu jīvitaṃ.

Sāhaṃ ahiṃsāratinī, kāmasā dhammacārinī; Sakkaccaṃ te upaṭṭhāsiṃ, rattindivamatanditā.

Etena saccavajjena, putto uppajjataṃ ise; Musā me bhaṇamānāya, muddhā phalatu sattadhā. (2)

Soḷasitthisahassāni, sahabhariyāni brāhmaṇa; Tāsu issā vā kodho vā, nāhu mayhaṃ kudācanaṃ.

Hitena tāsaṃ nandāmi, na ca me kāci appiyā; Attānaṃvānukampāmi, sadā sabbā sapattiyo.

Etena saccavajjena, putto uppajjataṃ ise; Musā me bhaṇamānāya, muddhā phalatu sattadhā. (3)

Dāse kammakare pesse, ye caññe anujīvino; Pesemi sahadhammena, sadā pamuditindriyā.

Etena saccavajjena, putto uppajjataṃ ise; Musā me bhaṇamānāya, muddhā phalatu sattadhā. (4)

Samaṇe brāhmaṇe cāpi, aññe cāpi vanibbake; Tappemi annapānena, sadā payatapāṇinī.

Etena saccavajjena, putto uppajjataṃ ise; Musā me bhaṇamānāya, muddhā phalatu sattadhā. (5)

Cātuddasiṃ pañcaddasiṃ, Yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, Aṭṭhaṅgasusamāgataṃ; Uposathaṃ upavasāmi, Sadā sīlesu saṃvutā.

Etena saccavajjena, putto uppajjataṃ ise; Musā me bhaṇamānāya, muddhā phalatu sattadhā". (6)

"Sabbeva te dhammaguṇā, rājaputti yasassini; Saṃvijjanti tayi bhadde, ye tvaṃ kittesi attani.

Khattiyo jātisampanno, abhijāto yasassimā; Dhammarājā videhānaṃ, putto uppajjate tava".

"Dummī rajojalladharo, aghe vehāyasaṃ ṭhito; Manuññaṃ bhāsase vācaṃ, yaṃ mayhaṃ hadayaṅgamaṃ.

Devatānusi saggamhā, isi vāsi mahiddhiko; Ko vāsi tvaṃ anuppatto, attānaṃ me pavedaya".

"Yaṃ devasaṅghā vandanti, sudhammāyaṃ samāgatā; Sohaṃ sakko sahassakkho, āgatosmi tavantike.

Itthiyo jīvalokasmiṃ, yā hoti samacārinī; Medhāvinī sīlavatī, sassudevā patibbatā.

Tādisāya sumedhāya, sucikammāya nāriyā; Devā dassanamāyanti, mānusiyā amānusā.

Tvañca bhadde suciṇṇena, pubbe sucaritena ca; Idha rājakule jātā, sabbakāmasamiddhinī.

Ayañca te rājaputti, ubhayattha kaṭaggaho; Devalokūpapattī ca, kittī ca idha jīvite.

Ciraṃ sumedhe sukhinī, dhammamattani pālaya; Esāhaṃ tidivaṃ yāmi, piyaṃ me tava dassanan"ti.

Surucijātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Maṇikuṇḍalavagga

6. Koraṇḍiyajātaka

"Eko araññe girikandarāyaṃ, Paggayha paggayha silaṃ pavecchasi; Punappunaṃ santaramānarūpo, Koraṇḍiya ko nu tava yidhattho".

"Ahañhimaṃ sāgara sevitantaṃ, Samaṃ karissāmi yathāpi pāṇi; Vikiriya sānūni ca pabbatāni ca, Tasmā silaṃ dariyā pakkhipāmi".

"Nayimaṃ mahiṃ arahati pāṇikappaṃ, Samaṃ manusso karaṇāya meko; Maññāmimaññeva dariṃ jigīsaṃ, Koraṇḍiya hāhasi jīvalokaṃ".

"Sace ahaṃ bhūtadharaṃ na sakkā, Samaṃ manusso karaṇāya meko; Evameva tvaṃ brahme ime manusse, Nānādiṭṭhike nānayissasi te".

"Saṃkhittarūpena bhavaṃ mamatthaṃ, Akkhāsi koraṇḍiya evametaṃ; Yathā na sakkā pathavī samāyaṃ, Kattuṃ manussena tathā manussā"ti.

Koraṇḍiyajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

2. Kaṇhajātaka

"Kaṇho vatāyaṃ puriso, kaṇhaṃ bhuñjati bhojanaṃ; Kaṇhe bhūmipadesasmiṃ, na mayhaṃ manaso piyo".

"Na kaṇho tacasā hoti, antosāro hi brāhmaṇo; Yasmiṃ pāpāni kammāni, sa ve kaṇho sujampati".

“Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ brāhmaṇa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Sunikkodhaṃ sunid-dosaṃ, nillobhaṃ vuttimattano; Nisnehamabhikaṅkhāmi, ete me caturo vare”.

“Kiṃ nu kodhe vā dose vā, lobhe snehe ca brāhmaṇa; Ādīnavaṃ tvaṃ passasi, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Appo hutvā bahu hoti, vaḍḍhate so akhantijo; Āsaṅgī bahupāyāso, tasmā kodhaṃ na rocaye.

Duṭṭhassa pharusā vācā, parāmāso anantarā; Tato pāṇi tato daṇḍo, satthassa paramā gati; Doso kodhasamuṭṭhāno, tasmā dosaṃ na rocaye.

Ālopa sāhasākārā, nikatī vañcanāni ca; Dissanti lobhadhammesu, tasmā lobhaṃ na rocaye.

Snehasaṅgathitā ganthā, senti manomayā puthū; Te bhusaṃ up-atāpenti, tasmā snehaṃ na rocaye”.

“Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ brāhmaṇa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Araññe me viharato, niccaṃ ekavihārino; Ābādhā mā uppajjeyyuṃ, antarāyakarā bhusā”.

“Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ brāhmaṇa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Na mano vā sarīraṃ vā, maṃ-kate sakka kassaci; Kadāci upahaññetha, etaṃ sakka varaṃ vare”ti.

Kaṇhajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

5. Gaṅgeyyajātaka

“Sobhati maccho gaṅgeyyo, atho sobhati yāmuno; Catuppadoyaṃ puriso, nigrodhaparimaṇḍalo; Īsakāyatagīvo ca, sabbeva atirocati”.

“Yaṃ pucchito na taṃ akkhāsi, Aññaṃ akkhāsi pucchito; Attap-pasaṃsako poso, Nāyaṃ asmāka ruccatī”ti.

Gaṅgeyyajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta
Apaṇṇakavagga
9. Maghadevajātaka
"Uttamaṅgaruhā mayhaṃ, ime jātā vayoharā; Pātubhūtā devadūtā, pabbajjāsamayo mamā"ti.
Maghadevajātakaṃ navamaṃ.
Jātaka
Ekakanipāta
Asampadānavagga
3. Ghatāsanajātaka
"Khemaṃ yahiṃ tattha arī udīrito, Dakassa majjhe jalate ghatāsano; Na ajja vāso mahiyā mahīruhe, Disā bhajavho saraṇājja no bhayan"ti.
Ghatāsanajātakaṃ tatiyaṃ.
Jātaka
Terasakanipāta
Ambavagga
1. Ambajātaka
"Ahāsi me ambaphalāni pubbe, Aṇūni thūlāni ca brahmacāri; Teheva mantehi na dāni tuyhaṃ, Dumapphalā pātubhavanti brahme".
"Nakkhattayogaṃ paṭimānayāmi, Khaṇaṃ muhuttañca mante na passaṃ; Nakkhattayogañca khaṇañca laddhā, Addhāharissambaphalaṃ pahūtaṃ".
"Nakkhattayogaṃ na pure abhāṇi, Khaṇaṃ muhuttaṃ na pure asaṃsi; Sayaṃ harī ambaphalaṃ pahūtaṃ, Vaṇṇena gandhena rasenupetaṃ.
Mantābhijappena pure hi tuyhaṃ, Dumapphalā pātubhavanti brahme; Svājja na pāresi jappampi mantaṃ, Ayaṃ so ko nāma tavajja dhammo".
"Caṇḍālaputto mama sampadāsi, Dhammena mante pakatiñca saṃsi; Mā cassu me pucchito nāmagottaṃ, Guyhittho atthaṃ vijaheyya manto.
Sohaṃ janindena janamhi puṭṭho, Makkhābhibhūto alikaṃ abhāṇiṃ; 'Mantā ime brāhmaṇassā'ti micchā, Pahīnamanto kapaṇo rudāmi".
"Eraṇḍā pucimandā vā, atha vā pālibhaddakā; Madhuṃ madhutthiko vinde, so hi tassa dumuttamo.
Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Yamhā dhammaṃ vijāneyya, so hi tassa naruttamo.

Imassa daṇḍañca vadhañca datvā, Gale gahetvā khalayātha jammaṃ; Yo uttamatthaṃ kasirena laddhaṃ, Mānātimānena vināsayittha".

"Yathā samaṃ maññamāno pateyya, Sobbhaṃ guhaṃ narakaṃ pūtipādaṃ; Rajjūti vā akkame kaṇhasappaṃ, Andho yathā jotimadhiṭṭhaheyya; Evampi maṃ tvaṃ khalitaṃ sapaññā, Pahīnamantassa punappadāhi".

"Dhammena mantaṃ tava sampadāsiṃ, Tuvampi dhammena pariggahesi; Pakatimpi te attamano asaṃsiṃ, Dhamme ṭhitaṃ taṃ na jaheyya manto.

Yo bāla mantaṃ kasirena laddhaṃ, Yaṃ dullabhaṃ ajja manussaloke; Kiñcāpi laddhā jīvituṃ appapañño, Vināsayī alikaṃ bhāsamāno.

Bālassa mūḷhassa akataññuno ca, Musā bhaṇantassa asaññatassa; Mante mayaṃ tādisake na dema, Kuto mantā gaccha na mayha ruccasī"ti.

Ambajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

4. Kiṃphalajātaka

"Nāyaṃ rukkho durāruho, napi gāmato ārakā; Ākāraṇena jānāmi, nāyaṃ sāduphalo dumo"ti.

Kiṃphalajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

5. Mayhakajātaka

"Sakuṇo mayhako nāma, girisānudarīcaro; Pakkaṃ pipphalimāruyha, mayhaṃ mayhanti kandati.

Tassevaṃ vilapantassa, dijasaṅghā samāgatā; Bhutvāna pipphaliṃ yanti, vilapatveva so dijo.

Evameva idhekacco, saṅgharitvā bahuṃ dhanaṃ; Nevattano na ñātīnaṃ, yathodhiṃ paṭipajjati.

Na so acchādanaṃ bhattaṃ, na mālaṃ na vilepanaṃ; Anubhoti sakiṃ kiñci, na saṅgaṇhāti ñātake.

Tassevaṃ vilapantassa, mayhaṃ mayhanti rakkhato; Rājāno atha vā corā, dāyādā ye va appiyā; Dhanamādāya gacchanti, vilapatveva so naro.

Dhīro bhoge adhigamma, saṅgaṇhāti ca ñātake; Tena so kittiṃ pappoti, pecca sagge pamodatī"ti.

Mayhakajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

10. Samuggajātaka

"Kuto nu āgacchatha bho tayo janā, Svāgatā etha nisīdathāsane; Kaccittha bhonto kusalaṃ anāmayaṃ, Cirassamabbhāgamanaṃ hi vo idha".

"Ahameva eko idha majja patto, Na cāpi me dutiyo koci vijjati; Kimeva sandhāya te bhāsitaṃ ise, 'Kuto nu āgacchatha bho tayo janā'".

"Tuvañca eko bhariyā ca te piyā, Samuggapakkhittanikiṇṇamantare; Sā rakkhitā kucchigatāva te sadā, Vāyussa puttena sahā tahiṃ ratā".

"Saṃviggarūpo isinā viyākato, So dānavo tattha samuggamuggili; Addakkhi bhariyaṃ suci māladhāriniṃ, Vāyussa puttena sahā tahiṃ rataṃ".

"Sudiṭṭharūpamuggatapānuvattinā, Hīnā narā ye pamadāvasaṃ gatā; Yathā have pāṇarivettha rakkhitā, Duṭṭhā mayī aññamabhippamodayi.

Divā ca ratto ca mayā upaṭṭhitā, Tapassinā jotirivā vane vasaṃ; Sā dhammamukkamma adhammamācari, Akiriyarūpo pamadāhi santhavo.

Sarīramajjhamhi ṭhitātimaññahaṃ, Mayhaṃ ayanti asatiṃ asaññataṃ; Sā dhammamukkamma adhammamācari, Akiriyarūpo pamadāhi santhavo.

Surakkhitaṃ meti kathaṃ nu vissase, Anekacittāsu na hatthi rakkhaṇā; Etā hi pātālapapātasannibhā, Etthappamatto byasanaṃ nigaccha"ti.

"Tasmā hi te sukhino vītasokā, Ye mātugāmehi caranti nissaṭā; Etaṃ sivaṃ uttamamābhipatthayaṃ, Na mātugāmehi kareyya santhavanti".

Samuggajātakaṃ dasamaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Asampadānavagga
8. Godhajātaka
"Kiṃ te jaṭāhi dummedha, kiṃ te ajinasāṭiyā; Abbhantaraṃ te gahanaṃ, bāhiraṃ parimajjasī"ti.
Godhajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Sattakanipāta
Kukkuvagga
8. Aṭṭhisenakajātaka
"Yeme ahaṃ na jānāmi, aṭṭhisena vanibbake; Te maṃ saṅgamma yācanti, kasmā maṃ tvaṃ na yācasi".
"Yācako appiyo hoti, yācaṃ adadamappiyo; Tasmāhaṃ taṃ na yācāmi, mā me videssanā ahu".
"Yo ve yācanajīvāno, kāle yācaṃ na yācati; Parañca puññā dhaṃseti, attanāpi na jīvati.
Yo ca yācanajīvāno, kāle yācañhi yācati; Parañca puññaṃ labbheti, attanāpi ca jīvati.
Na ve dessanti sappaññā, Disvā yācakamāgate; Brahmacāri piyo mesi, Vada tvaṃ bhaññamicchasi".
"Na ve yācanti sappaññā, Dhīro ca veditumarahati; Uddissa ariyā tiṭṭhanti, Esā ariyāna yācanā".
"Dadāmi te brāhmaṇa rohiṇīnaṃ, Gavaṃ sahassaṃ saha puṅgavena; Ariyo hi ariyassa kathaṃ na dajjā, Sutvāna gāthā tava dhammayuttā"ti.
Aṭṭhisenakajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Chakkanipāta
Avāriyavagga
6. Migālopajātaka
"Na me rucci migālopa, yassa te tādisī gatī; Atuccaṃ tāta patasi, abhūmiṃ tāta sevasi.
Catukkaṇṇaṃva kedāraṃ, yadā te pathavī siyā; Tato tāta nivattassu, māssu etto paraṃ gami".

“Santi aññepi sakuṇā, pattayānā vihaṅgamā; Akkhittā vātavegena, naṭṭhā te sassatīsamā.

Akatvā apanandassa, pitu vuddhassa sāsanaṃ; Kālavāte atikkamma, verambhānaṃ vasaṃ agā.

Tassa puttā ca dārā ca, ye cañña anujīvino; Sabbe byasanamāpāduṃ, anovādakare dije.

Evampi idha vuddhānaṃ, yo vākyaṃ nāvabujjhati; Atisīmacaro ditto, gijjhovātītasāsano; Sabbe byasanaṃ papponti, akatvā vuddhasāsanan”ti.

Migālopajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

3. Vaḍḍhakīsūkarajātaka

“Varaṃ varaṃ tvaṃ nihanaṃ pure cari, Asmiṃ padese abhibhuyya sūkare; So dāni eko byapagamma jhāyasi, Balaṃ nu te byaggha na cajja vijjati”.

“Ime sudaṃ yanti disodisaṃ pure, Bhayaṭṭitā leṇagavesino puthū; Te dāni saṅgamma vasanti ekato, Yatthaṭṭhitā duppasahajjame mayā”.

“Namatthu saṃghāna samāgatānaṃ, Disvā sayaṃ sakhya vadāmi abbhutaṃ; Byagghaṃ migā yattha jiniṃsu dāṭhino, Sāmaggiyā dāṭhabalesu muccare”ti.

Vaḍḍhakīsūkarajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

6. Telapattajātaka

“Samatittikaṃ anavasekaṃ, Telapattaṃ yathā parihareyya; Evaṃ sacittamanurakkhe, Patthayāno disaṃ agatapubban”ti.

Telapattajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

6. Kesavajātaka

“Manussindaṃ jahitvāna, sabbakāmasamiddhinaṃ; Kathaṃ nu bhagavā kesī, kappassa ramati assame”.

“Sādūni ramaṇīyāni, santi vakkhā manoramā; Subhāsitāni kappassa, nārada ramayanti maṃ”.

“Sālīnaṃ odanaṃ bhuñje, suciṃ maṃsūpasecanaṃ; Kathaṃ sāmākanīvāraṃ, aloṇaṃ chādayanti taṃ”.

“Sāduṃ vā yadi vāsāduṃ, appaṃ vā yadi vā bahuṃ; Vissattho yattha bhuñjeyya, vissāsaparamā rasā”ti.

Kesavajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

8. Illisajātaka

“Ubho khañjā ubho kuṇī, ubho visamacakkhukā; Ubhinnaṃ piḷakā jātā, nāhaṃ passāmi illisan”ti.

Illisajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

8. Ādittajātaka

“Ādittasmiṃ agārasmiṃ, yaṃ nīharati bhājanaṃ; Taṃ tassa hoti atthāya, no ca yaṃ tattha ḍayhati.

Evamādīpito loko, jarāya maraṇena ca; Nīharetheva dānena, dinnaṃ hoti sunīhataṃ”.

“Yo dhammaladdhassa dadāti dānaṃ, Uṭṭhānaviriyādhigatassa jantu; Atikkamma so vetaraṇiṃ yamassa, Dibbāni ṭhānāni upeti macco.

Dānañca yuddhañca samānamāhu, Appāpi santā bahuke jinanti; Appampi ce saddahāno dadāti, Teneva so hoti sukhī parattha.

Viceyya dānaṃ sugatappasatthaṃ, Ye dakkhiṇeyyā idha jīvaloke; Etesu dinnāni mahapphalāni, Bījāni vuttāni yathā sukhette.

Yo pāṇabhūtāni aheṭhayaṃ caraṃ, Parūpavādā na karoti pāpaṃ; Bhīruṃ pasaṃsanti na tattha sūraṃ, Bhayā hi santo na karonti pāpaṃ.

Hīnena brahmacariyena, khattiye upapajjati; Majjhimena ca devattaṃ, uttamena visujjhati.

Addhā hi dānaṃ bahudhā pasatthaṃ, Dānā ca kho dhammapadaṃva seyyo; Pubbeva hi pubbatareva santo, Nibbānamevajjhagamuṃ sapaññā”ti.

Ādittajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka
Dukanipāta
Santhavavagga
4. Gijjhajātaka
"Yannu gijjho yojanasataṃ, kuṇapāni avekkhati; Kasmā jālañca pāsañca, āsajjāpi na bujjhasi".
"Yadā parābhavo hoti, poso jīvitasaṅkhaye; Atha jālañca pāsañca, āsajjāpi na bujjhatī"ti.
Gijjhajātakaṃ catutthaṃ.
Jātaka
Pañcakanipāta
Maṇikuṇḍalavagga
10. Suyonandījātaka
"Vāti gandho timirānaṃ, kusamuddo ca ghosavā; Dūre ito suyonandī, tamba kāmā tudanti maṃ".
"Kathaṃ samuddamatari, Kathaṃ addakkhi sedumaṃ; Kathaṃ tassā ca tuyhañca, Ahu saggasamāgamo".
"Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Makarehi abhidā nāvā, phalakenāhamaplaviṃ.
Sā maṃ saṇhena mudunā, niccaṃ candanagandhinī; Aṅgena uddharī bhaddā, mātā puttaṃva orasaṃ.
Sā maṃ annena pānena, vatthena sayanena ca; Attanāpi ca mandakkhī, evaṃ tamba vijānahī"ti.
Suyonandījātakaṃ dasamaṃ. Maṇikuṇḍalavaggo paṭhamo.
Tassuddānaṃ
Atha jinavaro haritaṃ tiṇako, Atha bhinnaplavo uragova ghaṭo; Dariyā puna kuñjara bhūnahatā, Migamuttamasaggavarena dasāti.
Jātaka
Dukanipāta
Kāsāvavagga
10. Dutiyapalāyitajātaka
"Dhajamaparimitaṃ anantapāraṃ, Duppasahaṃ dhaṅkehi sāgaraṃva; Girimiva anilena duppasayho, Duppasaho ahamajjatādisena".
"Mā bāliyaṃ vilapi na hissa tādisaṃ, Viḍayhase na hi labhase nisedhakaṃ; Āsajjasi gajamiva ekacārinaṃ, Yo taṃ padā naḷamiva pothayis-

satī”ti.

Dutiyapalāyitajātakaṃ dasamaṃ. Kāsāvavaggo aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Varavatthavaco dumakhīṇaphalaṃ, Caturodhammavaraṃ purisuttama; Dhaṅkamagadhā ca tayogirināma, Gajaggavaro dhajavarena dasāti.

Jātaka

Cattālīsanipāta

Tesakuṇavagga

4. Saṅkhapālajātaka

“Ariyāvakāsosi pasannanetto, Maññe bhavaṃ pabbajito kulamhā; Kathaṃ nu vittāni pahāya bhoge, Pabbaji nikkhamma gharā sapaññā”.

“Sayaṃ vimānaṃ naradeva disvā, Mahānubhāvassa mahoragassa; Disvāna puññāna mahāvipākaṃ, Saddhāyahaṃ pabbajitomhi rāja”.

“Na kāmakāmā na bhayā na dosā, Vācaṃ musā pabbajitā bhaṇanti; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Sutvāna me jāyihitippasādo”.

“Vāṇijja raṭṭhādhipa gacchamāno, Pathe addasāsimhi bhojaputte; Pavaddhakāyaṃ uragaṃ mahantaṃ, Ādāya gacchante pamodamāne.

Sohaṃ samāgamma janinda tehi, Pahaṭṭhalomo avacamhi bhīto; ‘Kuhiṃ ayaṃ nīyati bhīmakāyo, Nāgena kiṃ kāhatha bhojaputtā’.

‘Nāgo ayaṃ nīyati bhojanatthā, Pavaddhakāyo urago mahanto; Sāduñca thūlañca muduñca maṃsaṃ, Na tvaṃ rasaññāsi videhaputta.

Ito mayaṃ gantvā sakaṃ niketaṃ, Ādāya satthāni vikopayitvā; Maṃsāni bhokkhāma pamodamānā, Mayañhi ve sattavo pannagānaṃ’.

‘Sace ayaṃ nīyati bhojanatthā, Pavaddhakāyo urago mahanto; Dadāmi vo balibaddāni soḷasa, Nāgaṃ imaṃ muñcatha bandhanasmā’.

‘Addhā hi no bhakkho ayaṃ manāpo, Bahū ca no uragā bhuttapubbā; Karoma te taṃ vacanaṃ aḷāra, Mittañca no hohi videhaputta’.

Tadāssu te bandhanā mocayiṃsu, Yaṃ natthuto paṭimokkassa pāse; Mutto ca so bandhanā nāgarājā, Pakkāmi pācīnamukho muhuttaṃ.

Gantvāna pācīnamukho muhuttaṃ, Puṇṇehi nettehi palokayī maṃ; Tadāssahaṃ piṭṭhito anvagacchiṃ, Dasaṅguliṃ añjaliṃ paggahetvā.

‘Gaccheva kho tvaṃ taramānarūpo, Mā taṃ amittā punaraggahesuṃ; Dukkho hi luddehi punā samāgamo, Adassanaṃ bhojaputtāna

gaccha'.

Agamāsi so rahadaṃ vippasannaṃ, Nīlobhāsaṃ ramaṇīyaṃ sutitthaṃ; Samotataṃ jambuhi vetasāhi, Pāvekkhi nittiṇṇabhayo patīto.

So taṃ pavissa na cirassa nāgo, Dibbena me pāturahuṃ janinda; Upaṭṭhahī maṃ pitaraṃva putto, Hadayaṅgamaṃ kaṇṇasukhaṃ bhaṇanto.

'Tvaṃ mesi mātā ca pitā aḷāra, Abbhantaro pāṇadado sahāyo; Sakañca iddhiṃ paṭilābhakosmi, Aḷāra passa me nivesanāni; Pahūtabhakkhaṃ bahuannapānaṃ, Masakkasāraṃ viya vāsavassa.

Taṃ bhūmibhāgehi upetarūpaṃ, Asakkharā ceva mudū subhā ca; Nīcattiṇā apparajā ca bhūmi, Pāsādikā yattha jahanti sokaṃ.

Anāvakulā veḷuriyūpanīlā, Catuddisaṃ ambavanaṃ surammaṃ; Pakkā ca pesī ca phalā suphullā, Niccotukā dhārayantī phalāni'.

Tesaṃ vanānaṃ naradeva majjhe, Nivesanaṃ bhassarasannikāsaṃ; Rajataggaḷaṃ sovaṇṇamayaṃ uḷāraṃ, Obhāsatī vijjurivantalikkhe.

Maṇīmayā soṇṇamayā uḷārā, Anekacittā satataṃ sunimmitā; Paripūrā kaññāhi alaṅkatābhi, Suvaṇṇakāyūradharāhi rāja.

So saṅkhapālo taramānarūpo, Pāsādamāruyha anomavaṇṇo; Sahassathambhaṃ atulānubhāvaṃ, Yatthassa bhariyā mahesī ahosi.

Ekā ca nārī taramānarūpā, Ādāya veḷuriyamayaṃ mahagghaṃ; Subhaṃ maṇiṃ jātimantūpapannaṃ, Acoditā āsanamabbhihāsi.

Tato maṃ urago hatthe gahetvā, Nisīdayī pāmukhaāsanasmiṃ; 'Idamāsanaṃ atra bhavaṃ nisīdatu, Bhavañhi me aññataro garūnaṃ'.

Aññā ca nārī taramānarūpā, Ādāya vāriṃ upasaṅkamitvā; Pādāni pakkhālayī me janinda, Bhariyāva bhattū patino piyassa.

Aparā ca nārī taramānarūpā, Paggayha sovaṇṇamayāya pātiyā; Anekasūpaṃ vividhaṃ viyañjanaṃ, Upanāmayī bhatta manuññarūpaṃ.

Turiyehi maṃ bhārata bhuttavantaṃ, Upaṭṭhahuṃ bhattu mano viditvā; Tatuttariṃ maṃ nipatī mahantaṃ, Dibbehi kāmehi anappakehi.

'Bhariyā mametā tisatā aḷāra, Sabbattamajjhā padumuttarābhā; Aḷāra etāssu te kāmakārā, Dadāmi te tā paricārayassu'.

Saṃvaccharaṃ dibbarasānubhutvā, Tadāssuhaṃ uttarimajjhabhāsiṃ; 'Nāgassidaṃ kinti kathañca laddhaṃ, Kathajjhagamāsi vimānaseṭṭhaṃ.

Adhiccaladdhaṃ pariṇāmajaṃ te, Sayaṃkataṃ udāhu devehi dinnaṃ; Pucchāmi taṃ nāgarājetamatthaṃ, Kathajjhagamāsi vimānaseṭṭhaṃ'.

'Nādhiccaladdhaṃ na pariṇāmajaṃ me, Na sayaṃkataṃ nāpi devehi dinnaṃ; Sakehi kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ vimānaṃ'.

'Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Akkhāhi me nāgarājetamatthaṃ, Kathaṃ nu te laddhamidaṃ vimānaṃ'.

'Rājā ahosiṃ magadhānamissaro, Duyyodhano nāma mahānubhāvo; So ittaraṃ jīvitaṃ saṃviditvā, Asassataṃ vipariṇāmadhammaṃ.

Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ; Opānabhūtaṃ me gharaṃ tadāsi, Santappitā samaṇabrāhmaṇā ca.

Mālañca gandhañca vilepanañca, Padīpiyaṃ yānamupassayañca; Acchādanaṃ seyyamathannapānaṃ, Sakkacca dānāni adamha tattha.

Taṃ me vataṃ taṃ pana brahmacariyaṃ, Tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Teneva me laddhamidaṃ vimānaṃ, Pahūtabhakkhaṃ bahuannapānaṃ; Naccehi gītehi cupetarūpaṃ, Ciraṭṭhitikaṃ na ca sassatāyaṃ'.

'Appānubhāvā taṃ mahānubhāvaṃ, Tejassinaṃ hanti atejavanto; Kimeva dāṭhāvudha kiṃ paṭicca, Hatthattamāgacchi vanibbakānaṃ.

Bhayaṃ nu te anvagataṃ mahantaṃ, Tejo nu te nānvagaṃ dantamūlaṃ; Kimeva dāṭhāvudha kiṃ paṭicca, Kilesamāpajji vanibbakānaṃ'.

'Na me bhayaṃ anvagataṃ mahantaṃ, Tejo na sakkā mama tehi hantuṃ; Satañca dhammāni sukittitāni, Samuddavelāva duraccayāni.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ aḷāra, Uposathaṃ niccamupāvasāmi; Athāgamuṃ soḷasa bhojaputtā, Rajjuṃ gahetvāna daḷhañca pāsaṃ.

Bhetvāna nāsaṃ atikassa rajjuṃ, Nayiṃsu maṃ samparigayha luddā; Etādisaṃ dukkhamahaṃ titikkhaṃ, Uposathaṃ appaṭikopayanto'.

'Ekāyane taṃ pathe addasaṃsu, Balena vaṇṇena cupetarūpaṃ; Siriyā paññāya ca bhāvitosi, Kiṃ patthayaṃ nāga tapo karosi'.

'Na puttahetū na dhanassa hetu, Na āyuno cāpi aḷāra hetu; Manussayoniṃ abhipatthayāno, Tasmā parakkamma tapo karomi'.

'Tvaṃ lohitakkho vihatantaraṃso, Alaṅkato kappitakesamassu; Surosito lohitacandanena, Gandhabbarājāva disā pabhāsasi.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Sabbehi kāmehi samaṅgibhūto; Pucchāmi taṃ nāgarājetamatthaṃ, Seyyo ito kena manussaloko'.

'Aḷāra nāññatra manussalokā, Suddhī va saṃvijjati saṃyamo vā; Ahañca laddhāna manussayoniṃ, Kāhāmi jātimaraṇassa antaṃ'.

'Saṃvaccharo me vasato tavantike, Annena pānena upaṭṭhitosmi; Āmantayitvāna palemi nāga, Cirappavutthosmi ahaṃ janinda'.

'Puttā ca dārā anujīvino ca, Niccānusiṭṭhā upatiṭṭhathetaṃ; Kaccinnu taṃ nābhisapittha koci, Piyañhi me dassanaṃ tuyhaṃ aḷāra'.

'Yathāpi mātū ca pitū agāre, Putto piyo paṭivihito vaseyya; Tatopi mayhaṃ idhameva seyyo, Cittañhi te nāga mayī pasannaṃ'.

'Maṇī mamaṃ vijjati lohitaṅko, Dhanāharo maṇiratanaṃ uḷāraṃ; Ādāya tvaṃ gaccha sakaṃ niketaṃ, Laddhā dhanaṃ taṃ maṇimossajassu'.

Diṭṭhā mayā mānusakāpi kāmā, Asassatā vipariṇāmadhammā; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Saddhāyahaṃ pabbajitomhi rāja.

Dumapphalānīva patanti māṇavā, Daharā ca vuddhā ca sarīrabhedā; Etampi disvā pabbajitomhi rāja, Apaṇṇakaṃ sāmaññameva seyyo".

"Addhā have sevitabbā sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Nāgañca sutvāna tavañcaḷāra, Kāhāmi puññāni anappakāni".

"Addhā have sevitabbā sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Nāgañca sutvāna mamañca rāja, Karohi puññāni anappakānī"ti.

Saṅkhapālajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

4. Suvaṇṇakakkaṭajātaka

"Siṅgīmigo āyatacakkhunetto, Aṭṭhittaco vārisayo alomo; Tenābhibhūto kapaṇaṃ rudāmi, Hare sakhā kissa nu maṃ jahāsi".

So passasanto mahatā phaṇena, Bhujaṅgamo kakkaṭamajjhapatto; Sakhā sakhāraṃ paritāyamāno, Bhujaṅgamaṃ kakkaṭako gahesi.

"Na vāyasaṃ no pana kaṇhasappaṃ, Ghāsatthiko kakkaṭako adeyya; Pucchāmi taṃ āyatacakkhunetta, Atha kissa hetumha ubho gahītā".

"Ayaṃ puriso mama atthakāmo, Yo maṃ gahetvāna dakāya neti; Tasmiṃ mate dukkhamanappakaṃ me, Ahañca eso ca ubho na homa.

Mamañca disvāna pavaddhakāyaṃ, Sabbo jano hiṃsitumeva mic-

che; Sāduñca thūlañca muduñca maṃsaṃ, Kākāpi maṃ disvāna viheṭhayeyyuṃ".

"Sacetassa hetumha ubho gahītā, Uṭṭhātu poso visamāvamāmi; Mamañca kākañca pamuñca khippaṃ, Pure visaṃ gāḷhamupeti maccaṃ".

"Sappaṃ pamokkhāmi na tāva kākaṃ, Paṭibandhako hohiti tāva kāko; Purisañca disvāna sukhiṃ arogaṃ, Kākaṃ pamokkhāmi yatheva sappaṃ".

"Kāko tadā devadatto ahosi, Māro pana kaṇhasappo ahosi; Ānandabhaddo kakkaṭako ahosi, Ahaṃ tadā brāhmaṇo homi satthā"ti.

Suvaṇṇakakkaṭajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

8. Udumbarajātaka

"Udumbarā cime pakkā, nigrodhā ca kapitthanā; Ehi nikkhama bhuñjassu, kiṃ jighacchāya miyyasi".

"Evaṃ so suhito hoti, yo vuḍḍhamapacāyati; Yathāhamajja suhito, dumapakkāni māsito".

"Yaṃ vanejo vanejassa, vañceyya kapino kapi; Daharo kapi saddheyya, na hi jiṇṇo jarākapī"ti.

Udumbarajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

7. Dakarakkhasajātaka

"Sace vo vuyhamānānaṃ, sattannaṃ udakaṇṇave; Manussabalimesāno, nāvaṃ gaṇheyya rakkhaso; Anupubbaṃ kathaṃ datvā, muñcesi dakarakkhasā".

"Mātaraṃ paṭhamaṃ dajjaṃ, Bhariyaṃ datvāna bhātaraṃ; Tato sahāyaṃ datvāna, Pañcamaṃ dajjaṃ brāhmaṇaṃ; Chaṭṭhāhaṃ dajjamattānaṃ, Neva dajjaṃ mahosadhaṃ".

"Posetā te janettī ca, dīgharattānukampikā; Chabbhī tayi padussati, paṇḍitā atthadassinī; Aññaṃ upanisaṃ katvā, vadhā taṃ parimocayi.

Taṃ tādisiṃ pāṇadadiṃ, orasaṃ gabbhadhāriniṃ; Mātaraṃ kena dosena, dajjāsi dakarakkhino".

“Daharā viyalaṅkāraṃ, dhāreti apiḷandhanaṃ; Dovārike anīkaṭṭhe, ativelaṃ pajagghati.

Athopi paṭirājūnaṃ, sayaṃ dūtāni sāsati; Mātaraṃ tena dosena, dajjāhaṃ dakarakkhino”.

“Itthigumbassa pavarā, accantaṃ piyabhāṇinī; Anuggatā sīlavatī, chāyāva anapāyinī.

Akkodhanā puññavatī, paṇḍitā atthadassinī; Ubbariṃ kena dosena, dajjāsi dakarakkhino”.

“Khiḍḍāratisamāpannaṃ, anatthavasamāgataṃ; Sā maṃ sakāna puttānaṃ, ayācaṃ yācate dhanaṃ.

Sohaṃ dadāmi sāratto, bahuṃ uccāvacaṃ dhanaṃ; Suduccajaṃ cajitvāna, pacchā socāmi dummano; Ubbariṃ tena dosena, dajjāhaṃ dakarakkhino”.

“Yenocitā janapadā, ānītā ca paṭiggahaṃ; Ābhataṃ pararajjebhi, abhiṭṭhāya bahuṃ dhanaṃ.

Dhanuggahānaṃ pavaraṃ, sūraṃ tikhiṇamantinaṃ; Bhātaraṃ kena dosena, dajjāsi dakarakkhino”.

“Yenocitā janapadā, ānītā ca paṭiggahaṃ; Ābhataṃ pararajjebhi, abhiṭṭhāya bahuṃ dhanaṃ.

Dhanuggahānaṃ pavaro, sūro tikhiṇamanti ca; Mayāyaṃ sukhito rājā, atimaññati dārako.

Upaṭṭhānampi me ayye, na so eti yathā pure; Bhātaraṃ tena dosena, dajjāhaṃ dakarakkhino”.

“Ekarattena ubhayo, tvañceva dhanusekha ca; Ubho jātettha pañcālā, sahāyā susamāvayā.

Cariyā taṃ anubandhittho, ekadukkhasukho tava; Ussukko te divārattiṃ, sabbakiccesu byāvaṭo; Sahāyaṃ kena dosena, dajjāsi dakarakkhino”.

“Cariyā maṃ ayaṃ ayye, pajagghittho mayā saha; Ajjāpi tena vaṇṇena, ativelaṃ pajagghati.

Ubbariyāpihaṃ ayye, mantayāmi rahogato; Anāmanto pavisati, pubbe appaṭivedito.

Laddhadvāro katokāso, ahirikaṃ anādaraṃ; Sahāyaṃ tena dosena, dajjāhaṃ dakarakkhino”.

“Kusalo sabbanimittānaṃ, rutaññū āgatāgamo; Uppāte supine yutto, niyyāne ca pavesane.

Paṭṭho bhūmantalikkhasmiṃ, Nakkhattapadakovido; Brāhmaṇaṃ kena dosena, Dajjāsi dakarakkhino".

"Parisāyampi me ayye, ummīlitvā udikkhati; Tasmā accabhamuṃ luddaṃ, dajjāhaṃ dakarakkhino".

"Sasamuddapariyāyaṃ, mahiṃ sāgarakuṇḍalaṃ; Vasundharaṃ āvasasi, amaccaparivārito.

Cāturanto mahāraṭṭho, vijitāvī mahabbalo; Pathabyā ekarājāsi, yaso te vipulaṃ gato.

Soḷasitthisahassāni, āmuttamaṇikuṇḍalā; Nānājanapadā nārī, devakaññūpamā subhā.

Evaṃ sabbaṅgasampannaṃ, sabbakāmasamiddhinaṃ; Sukhitānaṃ piyaṃ dīghaṃ, jīvitaṃ āhu khattiya.

Atha tvaṃ kena vaṇṇena, kena vā pana hetunā; Paṇḍitaṃ anurakkhanto, pāṇaṃ cajasi duccajaṃ".

"Yatopi āgato ayye, mama hatthaṃ mahosadho; Nābhijānāmi dhīrassa, anumattampi dukkaṭaṃ.

Sace ca kismici kāle, maraṇaṃ me pure siyā; So me putte paputte ca, sukhāpeyya mahosadho.

Anāgataṃ paccuppannaṃ, sabbamatthampi passati; Anāparādhakammantaṃ, na dajjaṃ dakarakkhino".

"Idaṃ suṇātha pañcālā, cūḷaneyyassa bhāsitaṃ; Paṇḍitaṃ anurakkhanto, pāṇaṃ cajati duccajaṃ.

Mātu bhariyāya bhātucca, sakhino brāhmaṇassa ca; Attano cāpi pañcālo, channaṃ cajati jīvitaṃ.

Evaṃ mahatthikā paññā, nipuṇā sādhucintinī; Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya cā"ti.

Dakarakkhasajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

5. Macchajātaka

"Abhitthanaya pajjunna, nidhiṃ kākassa nāsaya; Kākaṃ sokāya randhehi, mañca sokā pamocayā"ti.

Macchajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

9. Chavakajātaka

“Sabbamidaṃ carimaṃ kataṃ, Ubho dhammaṃ na passare; Ubho pakatiyā cutā, Yo cāyaṃ mantejjhāpeti; Yo ca mantaṃ adhīyati”.

“Sālīnaṃ odanaṃ bhuñje, suciṃ maṃsūpasecanaṃ; Tasmā etaṃ na sevāmi, dhammaṃ isīhi sevitaṃ”.

“Paribbaja mahā loko, pacantaññepi pāṇino; Mā taṃ adhammo ācarito, asmā kumbhamivābhidā.

Dhiratthu taṃ yasalābhaṃ, dhanalābhañca brāhmaṇa; Yā vutti vinipātena, adhammacaraṇena vā”ti.

Chavakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

3. Kāḷakaṇṇijātaka

“Mitto have sattapadena hoti, Sahāyo pana dvādasakena hoti; Māsaḍḍhamāse ca ñāti hoti, Tatuttariṃ attasamopi hoti; Sohaṃ kathaṃ attasukhassa hetu, Cirasanthutaṃ kāḷakaṇṇiṃ jaheyyan”ti.

Kāḷakaṇṇijātakaṃ tatiyaṃ

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

8. Dhūmakārijātaka

“Rājā apucchi vidhuraṃ, dhammakāmo yudhiṭṭhilo; Api brāhmaṇa jānāsi, ko eko bahu socati”.

“Brāhmaṇo ajayūthena, pahūtedho vane vasaṃ; Dhūmaṃ akāsi vāseṭṭho, rattindivamatandito.

Tassa taṃ dhūmagandhena, sarabhā makasaḍḍitā; Vassāvāsaṃ upāgacchuṃ, dhūmakārissa santike.

Sarabhesu manaṃ katvā, ajā so nāvabujjhatha; Āgacchantī vajantī vā, tassa tā vinasuṃ ajā.

Sarabhā sarade kāle, pahīnamakase vane; Pāvisuṃ giriduggāni, nadīnaṃ pabhavāni ca.

Sarabhe ca gate disvā, ajā ca vibhavaṃ gatā; Kiso ca vivaṇṇo cāsi, paṇḍurogī ca brāhmaṇo.

Evaṃ yo saṃ niraṃkatvā, āgantuṃ kurute piyaṃ; So eko bahu socati, dhūmakārīva brāhmaṇo"ti.

Dhūmakārijātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

5. Anabhiratijātaka

"Yathā nadī ca pantho ca, pānāgāraṃ sabhā papā; Evaṃ lokitthiyo nāma, nāsaṃ kujjhanti paṇḍitā"ti.

Anabhiratijātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Maṇikuṇḍalavagga

9. Suvaṇṇamigajātaka

"Vikkama re haripāda, vikkama re mahāmiga; Chinda vārattikaṃ pāsaṃ, nāhaṃ ekā vane rame".

"Vikkamāmi na pāremi, bhūmiṃ sumbhāmi vegasā; Daḷho vārattiko pāso, pādaṃ me parikantati".

"Attharassu palāsāni, asiṃ nibbāha luddaka; Paṭhamaṃ maṃ vadhitvāna, hana pacchā mahāmigaṃ".

"Na me sutaṃ vā diṭṭhaṃ vā, Bhāsantiṃ mānusiṃ migiṃ; Tvañca bhadde sukhī hohi, Eso cāpi mahāmigo".

"Evaṃ luddaka nandassu, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja nandāmi, muttaṃ disvā mahāmigan"ti.

Suvaṇṇamigajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

2. Bhaddasālajātaka

"Kā tvaṃ suddhehi vatthehi, aghe vehāyasaṃ ṭhitā; Kena tyāssūni vattanti, kuto taṃ bhayamāgataṃ".

"Taveva deva vijite, bhaddasāloti maṃ vidū; Saṭṭhi vassasahassāni, tiṭṭhato pūjitassa me.

Kārayantā nagarāni, agāre ca disampati; Vividhe cāpi pāsāde, na maṃ te accamaññisuṃ; Yatheva maṃ te pūjesuṃ, tatheva tvampi pūjaya".

"Taṃ ivāhaṃ na passāmi, thūlaṃ kāyena te dumaṃ; Ārohapariṇāhena, abhirūposi jātiyā.

Pāsādaṃ kārayissāmi, ekatthambhaṃ manoramaṃ; Tattha taṃ upanessāmi, ciraṃ te yakkha jīvitaṃ".

"Evaṃ cittaṃ udapādi, sarīrena vinābhāvo; Puthuso maṃ vikantitvā, khaṇḍaso avakantatha.

Agge ca chetvā majjhe ca, pacchā mūlamhi chindatha; Evaṃ me chijjamānassa, na dukkhaṃ maraṇaṃ siyā".

"Hatthapādaṃ yathā chinde, Kaṇṇanāsañca jīvato; Tato pacchā siro chinde, Taṃ dukkhaṃ maraṇaṃ siyā.

Sukhaṃ nu khaṇḍaso chinnaṃ, bhaddasāla vanappati; Kiṃhetu kiṃ upādāya, khaṇḍaso chinnamicchasi".

"Yañca hetumupādāya, hetuṃ dhammūpasaṃhitaṃ; Khaṇḍaso chinnamicchāmi, mahārāja suṇohi me.

Ñātī me sukhasaṃvaddhā, mama passe nivātajā; Tepihaṃ upahiṃseyyaṃ, paresaṃ asukhocitaṃ".

"Ceteyyarūpaṃ cetesi, bhaddasāla vanappati; Hitakāmosi ñātīnaṃ, abhayaṃ samma dammi te"ti.

Bhaddasālajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

2. Candakinnarījātaka

"Upanīyatidaṃ maññe, cande lohitamaddane; Ajja jahāmi jīvitaṃ, pāṇā me cande nirujjhanti.

Osīdi me dukkhaṃ hadayaṃ, Me ḍayhate nitammāmi; Tava candiyā socantiyā, Na naṃ aññehi sokehi.

Tiṇamiva vanamiva milāyāmi, Nadī aparipuṇṇāva sussāmi; Tava candiyā socantiyā, Na naṃ aññehi sokehi.

Vassamiva sare pāde, Imāni assūni vattare mayhaṃ; Tava candiyā socantiyā, Na naṃ aññehi sokehi".

“Pāpo khosi rājaputta, Yo me icchitaṃ patiṃ varākiyā; Vijjhasi vanamūlasmiṃ, Soyaṃ viddho chamā seti.

Imaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ, Paṭimuñcatu rājaputta tava mātā; Yo mayhaṃ hadayasoko, Kimpurisaṃ avekkhamānāya.

Imaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ, Paṭimuñcatu rājaputta tava jāyā; Yo mayhaṃ hadayasoko, Kimpurisaṃ avekkhamānāya.

Mā ca puttaṃ mā ca patiṃ, Addakkhi rājaputta tava mātā; Yo kimpurisaṃ avadhi, Adūsakaṃ mayha kāmā hi.

Mā ca puttaṃ mā ca patiṃ, Addakkhi rājaputta tava jāyā; Yo kimpurisaṃ avadhi, Adūsakaṃ mayha kāmā hi”.

“Mā tvaṃ cande rodi, Mā soci vanatimiramattakkhi; Mama tvaṃ hehisi bhariyā, Rājakule pūjitā nārībhi”.

“Api nūnahaṃ marissaṃ, Nāhaṃ rājaputta tava hessaṃ; Yo kimpurisaṃ avadhi, Adūsakaṃ mayha kāmā hi”.

“Api bhīruke api jīvitukāmike, Kimpurisi gaccha himavantaṃ; Tālīsatagarabhojanā, Aññe taṃ migā ramissanti”.

“Te pabbatā tā ca kandarā, Tā ca giriguhāyo tatheva tiṭṭhanti; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Te paṇṇasanthatā ramaṇīyā, Vāḷamigehi anuciṇṇā; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Te pupphasanthatā ramaṇīyā, Vāḷamigehi anuciṇṇā; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Acchā savanti girivananadiyo, Kusumābhikiṇṇasotāyo; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Nīlāni himavato pabbatassa, Kūṭāni dassanīyāni; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Pītāni himavato pabbatassa, Kūṭāni dassanīyāni; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Tambāni himavato pabbatassa, Kūṭāni dassanīyāni; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Tuṅgāni himavato pabbatassa, Kūṭāni dassanīyāni; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Setāni himavato pabbatassa, Kūṭāni dassanīyāni; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Citrāni himavato pabbatassa, Kūṭāni dassanīyāni; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Yakkhagaṇasevite gandhamādane, Osadhebhi sañchanne; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ.

Kimpurisasevite gandhamādane, Osadhebhi sañchanne; Tattheva taṃ apassantī, Kimpurisa kathaṃ ahaṃ kassaṃ".

"Vande te ayirabrahme, Yo me icchitaṃ patiṃ varākiyā; Amatena abhisiñci, Samāgatāsmi piyatamena.

Vicarāma dāni girivana nadiyo, Kusumābhikiṇṇasotāyo; Nānādumavasanāyo, Piyaṃvadā aññamaññassā"ti.

Candakinnarījātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

8. Ekapadajātaka

"Iṅgha ekapadaṃ tāta, anekatthapadassitaṃ; Kiñci saṅgāhikaṃ brūsi, yenatthe sādhayemase".

"Dakkheyyekapadaṃ tāta, anekatthapadassitaṃ; Tañca sīlena saññuttaṃ, khantiyā upapāditaṃ; Alaṃ mitte sukhāpetuṃ, amittānaṃ dukhāya cā"ti.

Ekapadajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

9. Āyācitabhattajātaka

"Sace mucce pecca mucce, Muccamāno hi bajjhati; Na hevaṃ dhīrā muccanti, Mutti bālassa bandhanan"ti.

Āyācitabhattajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

4. Ambajātaka

"Yo nīliyaṃ maṇḍayati, saṇḍāsena vihaññati; Tassa sā vasamanvetu, yā te ambe avāhari".

“Vīsaṃ vā pañcavīsaṃ vā, ūnatiṃsaṃ va jātiyā; Tādisā pati mā laddhā, yā te ambe avāhari”.

“Dīghaṃ gacchatu addhānaṃ, ekikā abhisārikā; Saṅkete pati mā adda, yā te ambe avāhari”.

“Alaṅkatā suvasanā, mālinī candanussadā; Ekikā sayane setu, yā te ambe avāharī”ti.

Ambajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

9. Sīhacammajātaka

“Netaṃ sīhassa naditaṃ, na byagghassa na dīpino; Pāruto sīhacammena, jammo nadati gadrabho”.

“Cirampi kho taṃ khādeyya, gadrabho haritaṃ yavaṃ; Pāruto sīhacammena, ravamānova dūsayī”ti.

Sīhacammajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

6. Dadhivāhanajātaka

“Vaṇṇagandharasūpeto, amboyaṃ ahuvā pure; Tameva pūjaṃ labhamāno, kenambo kaṭukapphalo”.

“Pucimandaparivāro, ambo te dadhivāhana; Mūlaṃ mūlena saṃsaṭṭhaṃ, sākhā sākhā nisevare; Asātasannivāsena, tenambo kaṭukapphalo”ti.

Dadhivāhanajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

1. Somadattajātaka

“Akāsi yoggaṃ dhuvamappamatto, Saṃvaccharaṃ bīraṇathambhakasmiṃ; Byākāsi saññaṃ parisaṃ vigayha, Na niyyamo tāyati appapaññaṃ”.

“Dvayaṃ yācanako tāta, somadatta nigacchati; Alābhaṃ dhanalābhaṃ vā, evaṃ dhammā hi yācanā”ti.

Somadattajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka
Dukanipāta
Santhavavagga
7. Samiddhijātaka

"Abhutvā bhikkhasi bhikkhu, Na hi bhutvāna bhikkhasi; Bhutvāna bhikkhu bhikkhassu, Mā taṃ kālo upaccagā.

Kālaṃ vohaṃ na jānāmi, channo kālo na dissati; Tasmā abhutvā bhikkhāmi, mā maṃ kālo upaccagā"ti.

Samiddhijātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka
Pañcakanipāta
Maṇikuṇḍalavagga
2. Sujātajātaka

"Kiṃ nu santaramānova, lāyitvā haritaṃ tiṇaṃ; Khāda khādāti lapasi, gatasattaṃ jaraggavaṃ.

Na hi annena pānena, mato goṇo samuṭṭhahe; Tvañca tucchaṃ vilapasi, yathā taṃ dummatī tathā".

"Tatheva tiṭṭhati sīsaṃ, hatthapādā ca vāladhi; Sotā tatheva tiṭṭhanti, maññe goṇo samuṭṭhahe.

Nevayyakassa sīsañca, hatthapādā ca dissare; Rudaṃ mattikathūpasmiṃ, nanu tvaññeva dummati".

"Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, yamāsi hadayassitaṃ; Yo me sokaparetassa, pitusokaṃ apānudi.

Sohaṃ abbūḷhasallosmi, vītasoko anāvilo; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna māṇava.

Evaṃ karonti sappaññā, ye honti anukampakā; Vinivattenti sokamhā, sujāto pitaraṃ yathā"ti.

Sujātajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka
Navakanipāta
Gijjhavagga
5. Haritacajātaka

“Sutaṃ metaṃ mahābrahme, kāme bhuñjati hārito; Kaccetaṃ vacanaṃ tucchaṃ, kacci suddho iriyyasi”.

“Evametaṃ mahārāja, yathā te vacanaṃ sutaṃ; Kummaggaṃ paṭipannosmi, mohaneyyesu mucchito”.

“Adu paññā kimatthiyā, nipuṇā sādhucintinī; Yāya uppatitaṃ rāgaṃ, kiṃ mano na vinodaye”.

“Cattārome mahārāja, loke atibalā bhusā; Rāgo doso mado moho, yattha paññā na gādhati”.

“Arahā sīlasampanno, suddho carati hārito; Medhāvī paṇḍito ceva, iti no sammato bhavaṃ”.

“Medhāvīnampi hiṃsanti, isiṃ dhammaguṇe rataṃ; Vitakkā pāpakā rāja, subhā rāgūpasaṃhitā”.

“Uppannāyaṃ sarīrajo, Rāgo vaṇṇavidūsano tava; Taṃ pajaha bhaddamatthu te, Bahunnāsi medhāvisammato”.

“Te andhakārake kāme, Bahudukkhe mahāvise; Tesaṃ mūlaṃ gavesissaṃ, Checchaṃ rāgaṃ sabandhanaṃ”.

“Idaṃ vatvāna hārito, isi saccaparakkamo; Kāmarāgaṃ virājetvā, brahmalokūpago ahū”ti.

Haritacajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

4. Cūḷanāradajātaka

“Na te kaṭṭhāni bhinnāni, na te udakamābhataṃ; Aggīpi te na hāpito, kiṃ nu mandova jhāyasi”.

“Na ussahe vane vatthuṃ, kassapāmantayāmi taṃ; Dukkho vāso araññasmiṃ, raṭṭhaṃ icchāmi gantave.

Yathā ahaṃ ito gantvā, Yasmiṃ janapade vasaṃ; Ācāraṃ brahme sikkheyyaṃ, Taṃ dhammaṃ anusāsa maṃ”.

“Sace araññaṃ hitvāna, vanamūlaphalāni ca; Raṭṭhe rocayase vāsaṃ, taṃ dhammaṃ nisāmehi me.

Visaṃ mā paṭisevittho, papātaṃ parivajjaya; Paṅke ca mā visīdittho, yatto cāsīvise care”.

“Kiṃ nu visaṃ papāto vā, paṅko vā brahmacārinaṃ; Kaṃ tvaṃ āsīvisaṃ brūsi, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Āsavo tāta lokasmiṃ, surā nāma pavuccati; Manuññо surabhī vaggu, sādu khuddarasūpamo; Visaṃ tadāhu ariyā se, brahmacariyassa nārada.

Itthiyo tāta lokasmiṃ, pamattaṃ pamathenti tā; Haranti yuvino cittaṃ, tūlaṃ bhaṭṭhaṃva māluto; Papāto eso akkhāto, brahmacariyassa nārada.

Lābho siloko sakkāro, pūjā parakulesu ca; Paṅko eso ca akkhāto, brahmacariyassa nārada.

Sasatthā tāta rājāno, āvasanti mahiṃ imaṃ; Te tādise manussinde, mahante tāta nārada.

Issarānaṃ adhipatīnaṃ, na tesaṃ pādato care; Āsīvisoti akkhāto, brahmacariyassa nārada.

Bhattattho bhattakāle ca, yaṃ gehamupasaṅkame; Yadettha kusalaṃ jaññā, tattha ghāsesanaṃ care.

Pavisitvā parakulaṃ, pānatthaṃ bhojanāya vā; Mitaṃ khāde mitaṃ bhuñje, na ca rūpe manaṃ kare.

Goṭṭhaṃ majjaṃ kirāṭañca, sabhā nikiraṇāni ca; Ārakā parivajjehi, yānīva visamaṃ pathan”ti.

Cūḷanāradajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

8. Ārāmadūsakajātaka

“Yo ve sabbasametānaṃ, ahuvā seṭṭhasammato; Tassāyaṃ edisī paññā, kimeva itarā pajā”.

“Evameva tuvaṃ brahme, anaññāya vinindasi; Kathaṃ mūlaṃ adisvāna, rukkhaṃ jaññā patiṭṭhitaṃ”.

“Nāhaṃ tumhe vinindāmi, ye caññe vānarā vane; Vissasenova gārayho, yassatthā rukkharopakā”ti.

Ārāmadūsakajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

1. Apaṇṇakajātaka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

“Apaṇṇakaṃ ṭhānameke, Dutiyaṃ āhu takkikā; Etadaññāya medhāvī, Taṃ gaṇhe yadapaṇṇakan”ti.

Apaṇṇakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kalyāṇavagga

9. Satadhammajātaka

“Tañca appañca ucchiṭṭhaṃ, tañca kicchena no adā; Sohaṃ brāhmaṇajātiko, yaṃ bhuttaṃ tampi uggataṃ”.

“Evaṃ dhammaṃ niraṃkatvā, Yo adhammena jīvati; Satadhammova lābhena, Laddhenapi na nandatī”ti.

Satadhammajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

7. Pañcuposathikajātaka

“Appossukko dāni tuvaṃ kapota, Vihaṅgama na tava bhojanattho; Khudaṃ pipāsaṃ adhivāsayanto, Kasmā bhavaṃposathiko kapota”.

“Ahaṃ pure giddhigato kapotiyā, Asmiṃ padesasmimubho ramāma; Athaggahī sākuṇiko kapotiṃ, Akāmako tāya vinā ahosiṃ.

Nānābhavā vippayogena tassā, Manomayaṃ vedana vedayāmi; Tasmā ahaṃposathaṃ pālayāmi, Rāgo mamaṃ mā punarāgamāsi”. (1)

“Anujjugāmī uragā dujivha, Dāṭhāvudho ghoravisosi sappa; Khudaṃ pipāsaṃ adhivāsayanto, Kasmā bhavaṃposathiko nu dīgha.

Usabho ahū balavā gāmikassa, Calakkakū vaṇṇabalūpapanno; So maṃ akkami taṃ kupito aḍaṃsiṃ, Dukkhābhitunno maraṇaṃ upāgā.

Tato janā nikkhamitvāna gāmā, Kanditvā roditvā apakkamiṃsu; Tasmā ahaṃposathaṃ pālayāmi, Kodho mamaṃ mā punarāgamāsi. (2)

Matāna maṃsāni bahū susāne, Manuññarūpaṃ tava bhojane taṃ; Khudaṃ pipāsaṃ adhivāsayanto, Kasmā bhavaṃposathiko siṅgāla.

Pavisi kucchiṃ mahato gajassa, Kuṇape rato hatthimaṃsesu giddho; Uṇho ca vāto tikhiṇā ca rasmiyo, Te sosayuṃ tassa karīsamaggaṃ.

Kiso ca paṇḍū ca ahaṃ bhadante, Na me ahū nikkhamanāya maggo; Mahā ca megho sahasā pavassi, So temayī tassa karīsamaggaṃ.

Tato ahaṃ nikkhamisaṃ bhadante, Cando yathā rāhumukhā pamutto; Tasmā ahaṃposathaṃ pālayāmi, Lobho mamaṃ mā punarāgamāsi. (3)

Vammīkathūpasmiṃ kipillikāni, Nippothayanto tuvaṃ pure carāsi; Khudaṃ pipāsaṃ adhivāsayanto, Kasmā bhavaṃposathiko nu accha.

Sakaṃ niketaṃ atihīḷayāno, Atricchatā mallagāmaṃ agacchiṃ; Tato janā nikkhamitvāna gāmā, Kodaṇḍakena paripothayiṃsu maṃ.

So bhinnasīso ruhiramakkhitaṅgo, Paccāgamāsiṃ sakaṃ niketaṃ; Tasmā ahaṃposathaṃ pālayāmi, Atricchatā mā punarāgamāsi". (4)

"Yaṃ no apucchittha tuvaṃ bhadante, Sabbeva byākarimha yathāpajānaṃ; Mayampi pucchāma tuvaṃ bhadante, Kasmā bhavaṃposathiko nu brahme".

"Anūpalitto mama assamamhi, Paccekabuddho muhuttaṃ nisīdi; So maṃ avedī gatimāgatiñca, Nāmañca gottaṃ caraṇañca sabbaṃ.

Evampahaṃ vandi na tassa pāde, Na cāpi naṃ mānagatena pucchiṃ; Tasmā ahaṃposathaṃ pālayāmi, Māno mamaṃ mā punarāgamāsī"ti. (5)

Pañcuposathikajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

2. Mudupāṇijātaka

"Pāṇi ce muduko cassa, nāgo cassa sukārito; Andhakāro ca vasseyya, atha nūna tadā siyā".

"Analā mudusambhāsā, duppūrā tā nadīsamā; Sīdanti naṃ viditvāna, ārakā parivajjaye.

Yaṃ etā upasevanti, chandasā vā dhanena vā; Jātavedova saṃ ṭhānaṃ, khippaṃ anudahanti nan"ti.

Mudupāṇijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

3. Saccaṃkirajātaka

“Saccaṃ kirevamāhaṃsu, narā ekacciyā idha; Kaṭṭhaṃ niplavitaṃ seyyo, na tvevekacciyo naro”ti.

Saccaṃkirajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

4. Rukkhadhammajātaka

“Sādhū sambahulā ñātī, api rukkhā araññajā; Vāto vahati ekaṭṭhaṃ, brahantampi vanappatin”ti.

Rukkhadhammajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

4. Kumbhilajātaka

“Yassete caturo dhammā, vānarinda yathā tava; Saccaṃ dhammo dhiti cāgo, diṭṭhaṃ so ativattati.

Yassa cete na vijjanti, guṇā paramabhaddakā; Saccaṃ dhammo dhiti cāgo, diṭṭhaṃ so nātivattatī”ti.

Kumbhilajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

1. Asadisajātaka

Dhanuggaho asadiso, rājaputto mahabbalo; Dūrepātī akkhaṇavedhī, mahākāyappadālano.

Sabbāmitte raṇaṃ katvā, na ca kañci viheṭhayi; Bhātaraṃ sotthiṃ katvāna, saṃyamaṃ ajjhupāgamīti.

Asadisajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

2. Sūcijātaka

“Akakkasaṃ apharusaṃ, kharadhotaṃ supāsiyaṃ; Sukhumaṃ tikhiṇaggañca, ko sūciṃ ketumicchati.

Sumajjañca supāsañca, anupubbaṃ suvaṭṭitaṃ; Ghanaghātimaṃ paṭithaddhaṃ, ko sūciṃ ketumicchati".

"Ito dāni patāyanti, sūciyo baḷisāni ca; Koyaṃ kammāragāmasmiṃ, sūciṃ vikketumicchati.

Ito satthāni gacchanti, Kammantā vividhā puthū; Koyaṃ kammāragāmasmiṃ, Sūciṃ vikketumicchati".

"Sūciṃ kammāragāmasmiṃ, vikketabbā pajānatā; Ācariyāva jānanti, kammaṃ sukatadukkaṭaṃ.

Imañce te pitā bhadde, Sūciṃ jaññā mayā kataṃ; Tayā ca maṃ nimanteyya, Yañcatthaññaṃ ghare dhanan"ti.

Sūcijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

5. Sabbamaṃsalābhajātaka

"Pharusā vata te vācā, maṃsaṃ yācanako asi; Kilomasadisī vācā, kilomaṃ samma dammi te".

"Aṅgametaṃ manussānaṃ, bhātā loke pavuccati; Aṅgassa sadisī vācā, aṅgaṃ samma dadāmi te".

"Tātāti putto vadamāno, kampeti hadayaṃ pitu; Hadayassa sadisī vācā, hadayaṃ samma dammi te".

"Yassa gāme sakhā natthi, yathāraññaṃ tatheva taṃ; Sabbassa sadisī vācā, sabbaṃ samma dadāmi te"ti.

Sabbamaṃsalābhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

8. Takkāriyajātaka

"Ahameva dubbhāsitaṃ bhāsi bālo, Bhekovaraññe ahimavhāyamāno; Takkāriye sobbhamimaṃ patāmi, Na kireva sādhu ativelabhāṇī".

"Pappoti macco ativelabhāṇī, Bandhaṃ vadhaṃ sokapariddavañca; Attānameva garahāsi ettha, Ācera yaṃ taṃ nikhaṇanti sobbhe".

"Kimevahaṃ tuṇḍilamanupucchiṃ, Kareyya saṃ bhātaraṃ kāḷikāyaṃ; Naggovahaṃ vatthayugañca jīno, Ayampi attho bahutādisova".

“Yo yujjhamānānamayujjhamāno, Meṇḍantaraṃ accupatī kuliṅgo; So piṃsito meṇḍasirehi tattha, Ayampi attho bahutādisova.

Caturo janā potthakamaggahesuṃ, Ekañca posaṃ anurakkhamānā; Sabbeva te bhinnasirā sayiṃsu, Ayampi attho bahutādisova.

Ajā yathā veḷugumbasmiṃ baddhā, Avakkhipantī asimajjhagacchi; Teneva tassā galakāvakantaṃ, Ayampi attho bahutādisova”.

“Ime na devā na gandhabbaputtā, Migā ime atthavasaṃ gatā me; Ekañca naṃ sāyamāse pacantu, Ekaṃ punappātarāse pacantu”.

“Sataṃ sahassāni dubhāsitāni, Kalampi nāgghanti subhāsitassa; Dubbhāsitaṃ saṅkamāno kileso, Tasmā tuṇhī kimpurisā na bālyā”.

“Yā mesā byāhāsi pamuñcathetaṃ, Giriñca naṃ himavantaṃ nayantu; Imañca kho dentu mahānasāya, Pātova naṃ pātarāse pacantu”.

“Pajjunnanāthā pasavo, pasunāthā ayaṃ pajā; Tvaṃ nāthosi mahārāja, nāthohaṃ bhariyāya me; Dvinnamaññataraṃ ñatvā, mutto gaccheyya pabbataṃ.

Na ve nindā suparivajjayetha, Nānā janā sevitabbā janinda; Yeneva eko labhate pasaṃsaṃ, Teneva añño labhate ninditāraṃ.

Sabbo loko paricitto aticitto, Sabbo loko cittavā samhi citte; Paccekacittā puthu sabbasattā, Kassīdha cittassa vasena vatte”.

“Tuṇhī ahū kimpuriso sabhariyo, Yo dāni byāhāsi bhayassa bhīto; So dāni mutto sukhito arogo, Vācākirevatthavatī narānan”ti.

Takkāriyajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

6. Macchajātaka

“Na māyamaggi tapati, na sūlo sādhutacchito; Yañca maṃ maññate macchī, aññaṃ so ratiyā gato.

So maṃ dahati rāgaggi, cittaṃ cūpatapeti maṃ; Jālino muñcathāyirā maṃ, na kāme haññate kvacī”ti.

Macchajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Kukkuvagga

6. Paṇṇakajātaka

“Paṇṇakaṃ tikhiṇadhāraṃ, Asiṃ sampannapāyinaṃ; Parisāyaṃ puriso gilati, Kiṃ dukkarataraṃ tato; Yadaññaṃ dukkaraṃ ṭhānaṃ, Taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Gileyya puriso lobhā, asiṃ sampannapāyinaṃ; Yo ca vajjā dadāmīti, taṃ dukkarataraṃ tato; Sabbaññaṃ sukaraṃ ṭhānaṃ, evaṃ jānāhi maddava”.

“Byākāsi āyuro pañhaṃ, atthaṃ dhammassa kovido; Pukkusaṃ dāni pucchāmi, kiṃ dukkarataraṃ tato; Yadaññaṃ dukkaraṃ ṭhānaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Na vācamupajīvanti, aphalaṃ giramudīritaṃ; Yo ca datvā avākayirā, taṃ dukkarataraṃ tato; Sabbaññaṃ sukaraṃ ṭhānaṃ, evaṃ jānāhi maddava”.

“Byākāsi pukkuso pañhaṃ, atthaṃ dhammassa kovido; Senakaṃ dāni pucchāmi, kiṃ dukkarataraṃ tato; Yadaññaṃ dukkaraṃ ṭhānaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Dadeyya puriso dānaṃ, appaṃ vā yadi vā bahuṃ; Yo ca datvā nānutappe, taṃ dukkarataraṃ tato; Sabbaññaṃ sukaraṃ ṭhānaṃ, evaṃ jānāhi maddava”.

“Byākāsi āyuro pañhaṃ, atho pukkusaporiso; Sabbe pañhe atibhoti, yathā bhāsati senako”ti.

Paṇṇakajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

1. Padumajātaka

“Yathā kesā ca massū ca, chinnaṃ chinnaṃ virūhati; Evaṃ rūhatu te nāsā, padumaṃ dehi yācito”.

“Yathā sāradikaṃ bījaṃ, khette vuttaṃ virūhati; Evaṃ rūhatu te nāsā, padumaṃ dehi yācito”.

“Ubhopi palapantete, api padmāni dassati; Vajjuṃ vā te na vā vajjuṃ, natthi nāsāya rūhanā; Dehi samma padumāni, ahaṃ yācāmi yācito”ti.

Padumajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

4. Vigaticchajātaka

"Yaṃ passati na taṃ icchati, Yañca na passati taṃ kiricchati; Maññāmi ciraṃ carissati, Na hi taṃ lacchati yaṃ sa icchati.

Yaṃ labhati na tena tussati, Yañca pattheti laddhaṃ hīḷeti; Icchā hi anantagocarā, Vigaticchāna namo karomase"ti.

Vigaticchajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

7. Kaṭṭhahārijātaka

"Putto tyāhaṃ mahārāja, tvaṃ maṃ posa janādhipa; Aññepi devo poseti, kiñca devo sakaṃ pajan"ti.

Kaṭṭhahārijātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

3. Cūḷapadumajātaka

"Ayameva sā ahamapi so anañño, Ayameva so hatthacchinno anañño; Yamāha 'komārapatī maman'ti, Vajjhitthiyo natthi itthīsu saccaṃ.

Imañca jammaṃ musalena hantvā, Luddaṃ chavaṃ paradārūpaseviṃ; Imissā ca naṃ pāpapatibbatāya, Jīvantiyā chindatha kaṇṇanāsan"ti.

Cūḷapadumajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

10. Dhammadhajajātaka

"Sukhaṃ jīvitarūposi, raṭṭhā vivanamāgato; So ekako rukkhamūle, kapaṇo viya jhāyasi".

"Sukhaṃ jīvitarūposmi, raṭṭhā vivanamāgato; So ekako rukkhamūle, kapaṇo viya jhāyāmi; Sataṃ dhammaṃ anussaran"ti.

Dhammadhajajātakaṃ dasamaṃ. Bīraṇathambhavaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Atha bīraṇathambhavaro ca naṭo, Bharurājavaruttamapuṇṇanadī; Bahubhāṇi aggipavane mūsikā, Sahalambatthano kapaṇena dasāti.

Jātaka
Catukkanipāta
Kokilavagga
4. Rājovādajātaka

"Gavañce taramānānaṃ, jimhaṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā jimhaṃ gacchanti, nette jimhaṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So ce adhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ dukhaṃ seti, rājā ce hoti adhammiko.

Gavañce taramānānaṃ, ujuṃ gacchati puṅgavo; Sabbā gāvī ujuṃ yanti, nette ujuṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So sace dhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ sukhaṃ seti, rājā ce hoti dhammiko"ti.

Rājovādajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka
Dasakanipāta
Catudvāravagga
11. Maṭṭhakuṇḍalījātaka

"Alaṅkato maṭṭhakuṇḍalī, Māladhārī haricandanussado; Bāhā paggayha kandasi, Vanamajjhe kiṃ dukkhito tuvaṃ".

"Sovaṇṇamayo pabhassaro, Uppanno rathapañjaro mama; Tassa cakkayugaṃ na vindāmi, Tena dukkhena jahāmi jīvitaṃ".

"Sovaṇṇamayaṃ maṇīmayaṃ, Lohamayaṃ atha rūpiyāmayaṃ; Pāvada rathaṃ karissāmi te, Cakkayugaṃ paṭipādayāmi taṃ".

"So māṇavo tassa pāvadi, Candasūriyā ubhayettha bhātaro; Sovaṇṇamayo ratho mama, Tena cakkayugena sobhati".

"Bālo kho tvaṃsi māṇava, Yo tvaṃ patthayase apatthiyaṃ; Maññāmi tuvaṃ marissasi, Na hi tvaṃ lacchasi candasūriye".

"Gamanāgamanampi dissati, Vaṇṇadhātu ubhayettha vīthiyo; Peto pana neva dissati, Ko nu kho kandataṃ bālyataro".

"Saccaṃ kho vadesi māṇava, Ahameva kandataṃ bālyataro; Candaṃ viya dārako rudaṃ, Petaṃ kālakatābhipatthaye.

Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, yamāsi hadayassitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Sohaṃ abbūḷhasallosmi, vītasoko anāvilo; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna māṇavā"ti.

Maṭṭhakuṇḍalījātakaṃ ekādasamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Aḍḍhavagga

4. Cūḷadhanuggahajātaka

"Sabbaṃ bhaṇḍaṃ samādāya, pāraṃ tiṇṇosi brāhmaṇa; Paccāgaccha lahuṃ khippaṃ, mampi tārehi dānito".

"Asanthutaṃ maṃ cirasanthutena, Nimīni bhotī addhuvaṃ dhuvena; Mayāpi bhotī nimineyya aññaṃ, Ito ahaṃ dūrataraṃ gamissaṃ".

"Kāyaṃ eḷagalāgumbe, karoti ahuhāsiyaṃ; Nayīdha naccagītaṃ vā, tāḷaṃ vā susamāhitaṃ; Anamhikāle susoṇi, kiṃ nu jagghasi sobhane".

"Siṅgāla bāla dummedha, appapaññosi jambuka; Jīno macchañca pesiñca, kapaṇo viya jhāyasi".

"Sudassaṃ vajjamaññesaṃ, attano pana duddasaṃ; Jīnā patiñca jārañca, maññe tvaññeva jhāyasi".

"Evametaṃ migarāja, yathā bhāsasi jambuka; Sā nūnāhaṃ ito gantvā, bhattu hessaṃ vasānugā".

"Yo hare mattikaṃ thālaṃ, kaṃsathālampi so hare; Katañceva tayā pāpaṃ, punapevaṃ karissasī"ti.

Cūḷadhanuggahajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

9. Satapattajātaka

"Yathā māṇavako panthe, siṅgāliṃ vanagocariṃ; Atthakāmaṃ pavedentiṃ, anatthakāmāti maññati; Anatthakāmaṃ satapattaṃ, atthakāmoti maññati.

Evameva idhekacco, puggalo hoti tādiso; Hitehi vacanaṃ vutto, paṭigaṇhāti vāmato.

Ye ca kho naṃ pasaṃsanti, bhayā ukkaṃsayanti vā; Tañhi so maññate mittaṃ, satapattaṃva māṇavo"ti.

Satapattajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

7. Sattigumbajātaka

Migaluddo mahārājā, pañcālānaṃ rathesabho; Nikkhanto saha senāya, ogaṇo vanamāgamā.

Tatthaddasā araññasmiṃ, takkarānaṃ kuṭiṃ kataṃ; Tassā kuṭiyā nikkhamma, suvo luddāni bhāsati.

"Sampannavāhano poso, yuvā sammaṭṭhakuṇḍalo; Sobhati lohituṇhīso, divā sūriyova bhāsati.

Majjhanhike sampatike, sutto rājā sasārathi; Handassābharaṇaṃ sabbaṃ, gaṇhāma sāhasā mayaṃ.

Nisīthepi raho dāni, Sutto rājā sasārathi; Ādāya vatthaṃ maṇikuṇḍalañca, Hantvāna sākhāhi avattharāma".

"Kiṃ nu ummattarūpova, sattigumba pabhāsasi; Durāsadā hi rājāno, aggi pajjalito yathā".

"Atha tvaṃ patikolamba, matto thullāni gajjasi; Mātari mayhaṃ naggāya, kiṃ nu tvaṃ vijigucchase".

"Uṭṭhehi samma taramāno, rathaṃ yojehi sārathi; Sakuṇo me na ruccati, aññaṃ gacchāma assamaṃ".

"Yutto ratho mahārāja, yutto ca balavāhano; Adhitiṭṭha mahārāja, aññaṃ gacchāma assamaṃ".

"Ko numeva gatā sabbe, ye asmiṃ paricārakā; Esa gacchati pañcālo, mutto tesaṃ adassanā.

Kodaṇḍakāni gaṇhatha, sattiyo tomarāni ca; Esa gacchati pañcālo, mā vo muñcittha jīvataṃ".

Athāparo paṭinandittha, suvo lohitatuṇḍako; "Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Issarosi anuppatto, yaṃ idhatthi pavedaya.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja rāja varaṃ varaṃ.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahārāja, sace tvaṃ abhikaṅkhasi.

Araññaṃ uñchāya gatā, ye asmiṃ paricārakā; Sayaṃ uṭṭhāya gaṇhavho, hatthā me natthi dātave".

“Bhaddako vatayaṃ pakkhī, dijo paramadhammiko; Atheso itaro pakkhī, suvo luddāni bhāsati.

‘Etaṃ hanatha bandhatha, Mā vo muñcittha jīvataṃ’; Iccevaṃ vilapantassa, Sotthiṃ pattosmi assamaṃ”.

“Bhātarosma mahārāja, sodariyā ekamātukā; Ekarukkhasmiṃ saṃvaḍḍhā, nānākhettagatā ubho.

Sattigumbo ca corānaṃ, ahañca isīnaṃ idha; Asataṃ so, sataṃ ahaṃ, tena dhammena no vinā”.

“Tattha vadho ca bandho ca, nikatī vañcanāni ca; Ālopā sāhasākārā, tāni so tattha sikkhati.

Idha saccañca dhammo ca, Ahiṃsā saṃyamo damo; Āsanūdakadāyīnaṃ, Aṅke vaddhosmi bhāradha”.

“Yaṃ yañhi rāja bhajati, santaṃ vā yadi vā asaṃ; Sīlavantaṃ visīlaṃ vā, vasaṃ tasseva gacchati.

Yādisaṃ kurute mittaṃ, yādisaṃ cūpasevati; Sopi tādisako hoti, sahavāso hi tādiso.

Sevamāno sevamānaṃ, samphuṭṭho samphusaṃ paraṃ; Saro diddho kalāpaṃva, alittamupalimpati; Upalepabhayā dhīro, neva pāpasakhā siyā.

Pūtimacchaṃ kusaggena, yo naro upanayhati; Kusāpi pūti vāyanti, evaṃ bālūpasevanā.

Tagarañca palāsena, yo naro upanayhati; Pattāpi surabhi vāyanti, evaṃ dhīrūpasevanā.

Tasmā pattapuṭasseva, ñatvā sampākamattano; Asante nopaseveyya, sante seveyya paṇḍito; Asanto nirayaṃ nenti, santo pāpenti suggatin”ti.

Sattigumbajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

2. Rathalaṭṭhijātaka

“Api hantvā hato brūti, jetvā jitoti bhāsati; Pubbamakkhāyino rāja, aññadatthu na saddahe.

Tasmā paṇḍitajātiyo, suṇeyya itarassapi; Ubhinnaṃ vacanaṃ sutvā, yathā dhammo tathā kare.

Alaso gihī kāmabhogī na sādhu, Asaññato pabbajito na sādhu; Rājā na sādhu anisammakārī, Yo paṇḍito kodhano taṃ na sādhu.

Nisamma khattiyo kayirā, nānisamma disampati; Nisammakārino rāja, yaso kitti ca vaḍḍhatī”ti.

Rathalaṭṭhijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

1. Losakajātaka

“Yo atthakāmassa hitānukampino, Ovajjamāno na karoti sāsanaṃ; Ajiyā pādamolamba, Mittako viya socatī”ti.

Losakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

7. Mittāmittajātaka

“Na naṃ umhayate disvā, na ca naṃ paṭinandati; Cakkhūni cassa na dadāti, paṭilomañca vattati.

Ete bhavanti ākārā, amittasmiṃ patiṭṭhitā; Yehi amittaṃ jāneyya, disvā sutvā ca paṇḍito”ti.

Mittāmittajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

6. Alīnacittajātaka

“Alīnacittaṃ nissāya, pahaṭṭhā mahatī camū; Kosalaṃ senāsantuṭṭhaṃ, jīvaggāhaṃ agāhayi.

Evaṃ nissayasampanno, bhikkhu āraddhavīriyo; Bhāvayaṃ kusalaṃ dhammaṃ, yogakkhemassa pattiyā; Pāpuṇe anupubbena, sabbasaṃyojanakkhayan”ti.

Alīnacittajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

10. Bhīmasenajātaka

“Yaṃ te pavikatthitaṃ pure, Atha te pūtisarā sajanti pacchā; Ubhayaṃ na sameti bhīmasena, Yuddhakathā ca idañca te vihaññan”ti.

Bhīmasenajātakaṃ dasamaṃ. Varuṇavaggo aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Varuṇā akataññūvare tu saccavaraṃ, Savanappatinā ca abhitthanaya; Karuṇāya silāplava illisato, Puna ḍiṇḍimapūtisarena dasāti.

Jātaka

Asītinipāta

Cūḷahaṃsavagga

3. Sudhābhojanajātaka

“Neva kiṇāmi napi vikkiṇāmi, Na cāpi me sannicayo ca atthi; Sukiccharūpaṃ vatidaṃ parittaṃ, Patthodano nālamayaṃ duvinnaṃ”.

“Appamhā appakaṃ dajjā, anumajjhato majjhakaṃ; Bahumhā bahukaṃ dajjā, adānaṃ nupapajjati.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Moghañcassa hutaṃ hoti, moghañcāpi samīhitaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, eko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Saccañcassa hutaṃ hoti, saccañcāpi samīhitaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, neko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Sarañca juhati poso, bahukāya gayāya ca; Doṇe timbarutitthasmiṃ, sīghasote mahāvahe.

Atra cassa hutaṃ hoti, atra cassa samīhitaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, neko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Baḷisañhi so nigilati, dīghasuttaṃ sabandhanaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, eko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Uḷāravaṇṇā vata brāhmaṇā ime, Ayañca vo sunakho kissa hetu;

Uccāvacaṃ vaṇṇanibhaṃ vikubbati, Akkhātha no brāhmaṇā ke nu tumhe".

"Cando ca suriyo ca ubho idhāgatā, Ayaṃ pana mātali devasārathi; Sakkohamasmi tidasānamindo, Eso ca kho pañcasikhoti vuccati.

Pāṇissarā mudiṅgā ca, murajālambarāni ca; Suttamenaṃ pabodhenti, paṭibuddho ca nandati.

Ye kecime maccharino kadariyā, Paribhāsakā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Idheva nikkhippa sarīradehaṃ, Kāyassa bhedā nirayaṃ vajanti.

Ye kecime suggatimāsamānā, Dhamme ṭhitā saṃyame saṃvibhāge; Idheva nikkhippa sarīradehaṃ, Kāyassa bhedā sugatiṃ vajanti.

Tvaṃ nosi ñāti purimāsu jātisu, So maccharī rosako pāpadhammo; Taveva atthāya idhāgatamhā, Mā pāpadhammo nirayaṃ gamittha".

"Addhā maṃ vo hitakāmā, yaṃ maṃ samanusāsatha; Sohaṃ tathā karissāmi, sabbaṃ vuttaṃ hitesibhi.

Esāhamajjeva upāramāmi, Na cāpihaṃ kiñci kareyya pāpaṃ; Na cāpi me kiñci adeyyamatthi, Na cāpidatvā udakaṃ pivāmi.

Evañca me dadato sabbakālaṃ, Bhogā ime vāsava khīyissanti; Tato ahaṃ pabbajissāmi sakka, Hitvāna kāmāni yathodhikāni".

Naguttame girivare gandhamādane, Modanti tā devavarābhipālitā; Athāgamā isivaro sabbalokagū, Supupphitaṃ dumavarasākhamādiya.

Suciṃ sugandhaṃ tidasehi sakkataṃ, Pupphuttamaṃ amaravarehi sevitaṃ; Aladdha maccehi va dānavehi vā, Aññatra devehi tadārahaṃ hidaṃ.

Tato catasso kanakattacūpamā, Uṭṭhāya nāriyo pamadādhipā muniṃ; Āsā ca saddhā ca sirī tato hirī, Iccabravuṃ nāradadeva brāhmaṇaṃ.

"Sace anuddiṭṭhaṃ tayā mahāmuni, Pupphaṃ imaṃ pārichattassa brahme; Dadāhi no sabbā gati te ijjhatu, Tuvampi no hohi yatheva vāsavo".

Taṃ yācamānābhisamekkha nārado, Iccabravī saṅkalahaṃ udīrayi; "Na mayhamatthatthi imehi koci naṃ, Yāyeva vo seyyasi sā piḷandhatha".

"Tvaṃ nottamevābhisamekkha nārada, Yassicchasi tassā anuppavecchasu; Yassā hi no nārada tvaṃ padassasi, Sāyeva no hehiti seṭṭhasammatā".

“Akallametaṃ vacanaṃ sugatte, Ko brāhmaṇo saṅkalahaṃ udīraye; Gantvāna bhūtādhipameva pucchatha, Sace na jānātha idhuttamādhamaṃ”.

Tā nāradena paramappakopitā, Udīritā vaṇṇamadena mattā; Sakāse gantvāna sahassacakkhuno, “Pucchiṃsu bhūtādhipaṃ kā nu seyyasi”.

Tā disvā āyattamanā purindado, Iccabravī devavaro katañjalī; “Sabbāva vo hotha sugatte sādisī, Ko neva bhadde kalahaṃ udīrayi”.

“Yo sabbalokaccarito mahāmuni, Dhamme ṭhito nārado saccanikkamo; So nobravi girivare gandhamādane, Gantvāna bhūtādhipameva pucchatha; Sace na jānātha idhuttamādhamaṃ”.

“Asu brahāraññacaro mahāmuni, Nādatvā bhattaṃ varagatte bhuñjati; Viceyya dānāni dadāti kosiyo, Yassā hi so dassati sāva seyyasi”.

“Asū hi yo sammati dakkhiṇaṃ disaṃ, Gaṅgāya tīre himavantapassani; Sa kosiyo dullabhapānabhojano, Tassa sudhaṃ pāpaya devasārathi”.

Sa mātalī devavarena pesito, Sahassayuttaṃ abhiruyha sandanaṃ; Sukhippameva upagamma assamaṃ, Adissamāno munino sudhaṃ adā.

“Udaggihuttaṃ upatiṭṭhato hi me, Pabhaṅkaraṃ lokatamonudutamaṃ; Sabbāni bhūtāni adhicca vāsavo, Ko neva me pāṇisu kiṃ sudhodahi.

Saṅkhūpamaṃ setamatulyadassanaṃ, Suciṃ sugandhaṃ piyarūpamabbhutaṃ; Adiṭṭhapubbaṃ mama jātu cakkhubhi, Kā devatā pāṇisu kiṃ sudhodahi”.

“Ahaṃ mahindena mahesi pesito, Sudhābhihāsiṃ turito mahāmuni; Jānāsi maṃ mātali devasārathi, Bhuñjassu bhattuttama mābhivārayi.

Bhuttā ca sā dvādasa hanti pāpake, Khudaṃ pipāsaṃ aratiṃ daraklamaṃ; Kodhūpanāhañca vivādapesuṇaṃ, Sītuṇha tandiñca rasuttamaṃ idaṃ”.

“Na kappatī mātali mayha bhuñjituṃ, Pubbe adatvā iti me vatuttamaṃ; Na cāpi ekāsnamarīyapūjitaṃ, Asaṃvibhāgī ca sukhaṃ na vindati”.

“Thīghātakā ye cime pāradārikā, Mittadduno ye ca sapanti subbate; Sabbe ca te maccharipañcamādhamā, Tasmā adatvā udakampi nāsniye.

Sohitthiyā vā purisassa vā pana, Dassāmi dānaṃ vidusampavaṇṇitaṃ; Saddhā vadaññū idha vītamaccharā, Bhavanti hete sucisaccasammatā".

Ato matā devavarena pesitā, Kaññā catasso kanakattacūpamā; Āsā ca saddhā ca sirī tato hirī, Taṃ assamaṃ āgamu yattha kosiyo.

Tā disvā sabbo paramappamodito, Subhena vaṇṇena sikhārivaggino; Kaññā catasso caturo catuddisā, Iccabravī mātalino ca sammukhā.

"Purimaṃ disaṃ kā tvaṃ pabhāsi devate, Alaṅkatā tāravarāva osadhī; Pucchāmi taṃ kañcanavelliviggahe, Ācikkha me tvaṃ katamāsi devatā".

"Sirāha devī manujebhi pūjitā, Apāpasattūpanisevinī sadā; Sudhāvivādena tavantimāgatā, Taṃ maṃ sudhāya varapaññā bhājaya.

Yassāhamicchāmi sudhaṃ mahāmuni, So sabbakāmehi naro pamodati; Sirīti maṃ jānahi jūhatuttama, Taṃ maṃ sudhāya varapaññā bhājaya".

"Sippena vijjācaraṇena buddhiyā, Narā upetā paguṇā sakammunā; Tayā vihīnā na labhanti kiñcanaṃ, Tayidaṃ na sādhu yadidaṃ tayā kataṃ.

Passāmi posaṃ alasaṃ mahagghasaṃ, Sudukkulīnampi arūpimaṃ naraṃ; Tayānugutto siri jātimāmapi, Peseti dāsaṃ viya bhogavā sukhī.

Taṃ taṃ asaccaṃ avibhajjaseviniṃ, Jānāmi mūḷhaṃ vidurānupātiniṃ; Na tādisī arahati āsanūdakaṃ, Kuto sudhā gaccha na mayha ruccasi".

"Kā sukkadāṭhā paṭimukkakuṇḍalā, Cittaṅgadā kambuvimaṭṭhadhārinī; Osittavaṇṇaṃ paridayha sobhasi, Kusaggirattaṃ apiḷayha mañjariṃ.

Migīva bhantā saracāpadhārinā, Virādhitā mandamiva udikkhasi; Ko te dutīyo idha mandalocane, Na bhāyasi ekikā kānane vane".

"Na me dutīyo idha matthi kosiya, Masakkasārappabhavamhi devatā; Āsā sudhāsāya tavantimāgatā, Taṃ maṃ sudhāya varapaññā bhājaya".

"Āsāya yanti vāṇijā dhanesino, Nāvaṃ samāruyha parenti aṇṇave; Te tattha sīdanti athopi ekadā, Jīnādhanā enti vinaṭṭhapābhatā.

Āsāya khettāni kasanti kassakā, Vapanti bījāni karontupāyaso; Ītīnipātena avuṭṭhitāya vā, Na kiñci vindanti tato phalāgamaṃ.

Athattakārāni karonti bhattusu, Āsaṃ purakkhatvā narā sukhesino; Te bhatturatthā atigāḷhitā puna, Disā panassanti aladdha kiñcanaṃ.

Hitvāna dhaññañca dhanañca ñātake, Āsāya saggādhimanā sukhesino; Tapanti lūkhampi tapaṃ cirantaraṃ, Kumaggamāruyha parenti duggatiṃ.

Āsā visaṃvādikasammatā ime, Āse sudhāsaṃ vinayassu attani; Na tādisī arahati āsanūdakaṃ, Kuto sudhā gaccha na mayha ruccasi".

"Daddallamānā yasasā yasassinī, Jighaññanāmavhayanaṃ disaṃ pati; Pucchāmi taṃ kañcanavelliviggahe, Ācikkha me tvaṃ katamāsi devatā".

"Saddhāha devī manujehi pūjitā, Apāpasattūpanisevinī sadā; Sudhāvivādena tavantimāgatā, Taṃ maṃ sudhāya varapaññā bhājaya".

"Dānaṃ damaṃ cāgamathopi saṃyamaṃ, Ādāya saddhāya karonti hekadā; Theyyaṃ musā kūṭamathopi pesuṇaṃ, Karonti heke puna viccutā tayā.

Bhariyāsu poso sadisīsu pekkhavā, Sīlūpapannāsu patibbatāsupi; Vinetvāna chandaṃ kulitthiyāsupi, Karoti saddhaṃ puna kumbhadāsiyā.

Tvameva saddhe paradārasevinī, Pāpaṃ karosi kusalampi riñcasi; Na tādisī arahati āsanūdakaṃ, Kuto sudhā gaccha na mayha ruccasi".

"Jighaññarattiṃ aruṇasmimūhate, Yā dissati uttamarūpavaṇṇinī; Tathūpamā maṃ paṭibhāsi devate, Ācikkha me tvaṃ katamāsi accharā.

Kālā nidāgheriva aggijāriva, Anileritā lohitapattamālinī; Kā tiṭṭhasi mandamigāvalokayaṃ, Bhāsesamānāva giraṃ na muñcasi".

"Hirāha devī manujehi pūjitā, Apāpasattūpanisevinī sadā; Sudhāvivādena tavantimāgatā, Sāhaṃ na sakkomi sudhampi yācituṃ; Kopīnarūpā viya yācanitthiyā".

"Dhammena ñāyena sugatte lacchasi, Eso hi dhammo na hi yācanā sudhā; Taṃ taṃ ayācantimahaṃ nimantaye, Sudhāya yañcicchasi tampi dammi te.

Sā tvaṃ mayā ajja sakamhi assame, Nimantitā kañcanavelliviggahe; Tuvañhi me sabbarasehi pūjiyā, Taṃ pūjayitvāna sudhampi asniye".

Sā kosiyenānumatā jutīmatā, Addhā hiri rammaṃ pāvisi yassamaṃ; Udakavantaṃ phalamariyapūjitaṃ, Apāpasattūpanisevitaṃ sadā.

Rukkhaggahānā bahukettha pupphitā, Ambā piyālā panasā ca kiṃ-

sukā; Sobhañjanā loddamathopi padmakā, Kekā ca bhaṅgā tilakā supupphitā.

Sālā karerī bahukettha jambuyo, Assatthanigrodhamadhukavetasā; Uddālakā pāṭali sinduvārakā, Manuññagandhā mucalindaketakā.

Hareṇukā veḷukā keṇu tindukā, Sāmākanīvāramathopi cīnakā; Mocā kadalī bahukettha sāliyo, Pavīhayo ābhūjino ca taṇḍulā.

Tassevuttarapassena, jātā pokkharaṇī sivā; Akakkasā apabbhārā, sādhu appaṭigandhikā.

Tattha macchā sanniratā, khemino bahubhojanā; Siṅgū savaṅkā saṅkulā, satavaṅkā ca rohitā; Āḷigaggarakākiṇṇā, pāṭhīnā kākamacchakā.

Tattha pakkhī sanniratā, khemino bahubhojanā; Haṃsā koñcā mayūrā ca, cakkavākā ca kukkuhā; Kuṇālakā bahū citrā, sikhaṇḍī jīvajīvakā.

Tattha pānāya māyanti, nānā migagaṇā bahū; Sīhā byagghā varāhā ca, acchakokataracchayo.

Palāsādā gavajā ca, mahiṃsā rohitā rurū; Eṇeyyā ca varāhā ca, gaṇino nīkasūkarā; Kadalimigā bahukettha, biḷārā sasakaṇṇikā.

Chamāgirī pupphavicitrasanthatā, Dijābhighuṭṭhā dijasaṅghasevitā.

Sā suttacā nīladumābhilambitā, Vijju mahāmegharivānupajjatha; Tassā susambandhasiraṃ kusāmayaṃ, Suciṃ sugandhaṃ ajinūpasevitaṃ; Atricca kocchaṃ hirimetadabravi, "Nisīda kalyāṇi sukhayidamāsanaṃ".

Tassā tadā kocchagatāya kosiyo, Yadicchamānāya jaṭājinandharo; Navehi pattehi sayaṃ sahūdakaṃ, Sudhābhihāsī turito mahāmuni.

Sā taṃ paṭiggayha ubhohi pāṇibhi, Iccabravi attamanā jaṭādharaṃ; "Handāhaṃ etarahi pūjitā tayā, Gaccheyyaṃ brahme tidivaṃ jitāvinī".

Sā kosiyenānumatā jutīmatā, Udīritā vaṇṇamadena mattā; Sakāse gantvāna sahassacakkhuno, "Ayaṃ sudhā vāsava dehi me jayaṃ".

Tamena sakkopi tadā apūjayi, Sahindadevā surakaññamuttamaṃ; Sā pañjalī devamanussapūjitā, Navamhi kocchamhi yadā upāvisi.

Tameva saṃsī punadeva mātaliṃ, Sahassanetto tidasānamindo; "Gantvāna vākyaṃ mama brūhi kosiyaṃ, 'Āsāya saddhā siriyā ca kosiya; Hirī sudhaṃ kena malattha hetunā'".

Taṃ suplavatthaṃ udatārayī rathaṃ, Daddallamānaṃ upakāriyasādisaṃ; Jambonadīsaṃ tapaneyyasannibhaṃ, Alaṅkataṃ kañcanacittasannibhaṃ.

Suvaṇṇacandettha bahū nipātitā, Hatthī gavāssā kikibyagghadīpiyo; Eṇeyyakā laṅghamayettha pakkhino, Migettha veḷuriyamayā yudhā yutā.

Tatthassarājaharayo ayojayuṃ, Dasasatāni susunāgasādise; Alaṅkate kañcanajāluracchade, Āveḷine saddagame asaṅgite.

Taṃ yānaseṭṭhaṃ abhiruyha mātali, Disā imāyo abhinādayittha; Nabhañca selañca vanappatiniñca, Sasāgaraṃ pabyathayittha mediniṃ.

Sa khippameva upagamma assamaṃ, Pāvāramekaṃsakato katañjalī; Bahussutaṃ vuddhaṃ vinītavantaṃ, Iccabravī mātali devabrāhmaṇaṃ.

"Indassa vākyaṃ nisāmehi kosiya, Dūto ahaṃ pucchati taṃ purindado; 'Āsāya saddhā siriyā ca kosiya, Hirī sudhaṃ kena malattha hetunā'".

"Andhā sirī maṃ paṭibhāti mātali, Saddhā aniccā pana devasārathi; Āsā visaṃvādikasammatā hi me, Hirī ca ariyamhi guṇe patiṭṭhitā".

"Kumāriyo yācimā gottarakkhitā, Jiṇṇā ca yā yā ca sabhattuitthiyo; Tā chandarāgaṃ purisesu uggataṃ, Hiriyā nivārenti sacittamattano.

Saṅgāmasīse sarasattisaṃyute, Parājitānaṃ patataṃ palāyinaṃ; Hiriyā nivattanti jahitva jīvitaṃ, Te sampaṭicchanti punā hirīmanā.

Velā yathā sāgaravegavārinī, Hirāya hi pāpajanaṃ nivārinī; Taṃ sabbaloke hirimariyapūjitaṃ, Indassa taṃ vedaya devasārathi".

"Ko te imaṃ kosiya diṭṭhimodahi, Brahmā mahindo atha vā pajāpati; Hirāya devesu hi seṭṭhasammatā, Dhītā mahindassa mahesi jāyatha".

"Handehi dāni tidivaṃ apakkama, Rathaṃ samāruyha mamāyitaṃ imaṃ; Indo ca taṃ indasagotta kaṅkhati, Ajjeva tvaṃ indasahabyataṃ vaja".

"Evaṃ visujjhanti apāpakammino, Atho suciṇṇassa phalaṃ na nassati; Ye keci maddakkhu sudhāya bhojanaṃ, Sabbeva te indasahabyataṃ gatā.

Hirī uppalavaṇṇāsi, kosiyo dānapati bhikkhu; Anuruddho pañcasikho, ānando āsi mātali.

Sūriyo kassapo bhikkhu, moggallānosi candimā; Nārado sāriputtosi, sambuddho āsi vāsavo”ti.

Sudhābhojanajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

10. Dūtajātaka

“Yassatthā dūramāyanti, amittamapi yācituṃ; Tassūdarassahaṃ dūto, mā me kujjha rathesabha”.

“Yassa divā ca ratto ca, vasamāyanti māṇavā; Tassūdarassahaṃ dūto, mā me kujjha rathesabha.

Dadāmi te brāhmaṇa rohiṇīnaṃ, Gavaṃ sahassaṃ saha puṅgavena; Dūto hi dūtassa kathaṃ na dajjaṃ, Mayampi tasseva bhavāma dūtā”ti.

Dūtajātakaṃ dasamaṃ. Saṅkappavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Usukāravaro tilamuṭṭhi maṇi, Hayarāja vihaṅgama āsiviso; Janasandha kahāpaṇavassa puna, Tiriṭaṃ puna dūtavarena dasāti.

Jātaka

Dukanipāta

Kalyāṇavagga

2. Daddarajātaka

“Ko nu saddena mahatā, abhināḍeti daddaraṃ; Taṃ sīhā nappaṭinadanti, ko nāmeso migādhibhū”.

“Adhamo migajātānaṃ, siṅgālo tāta vassati; Jātimassa jigucchantā, tuṇhī sīhā samacchare”ti.

Daddarajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

7. Sirikāḷakaṇṇijātaka

“Kā nu kāḷena vaṇṇena, na cāpi piyadassanā; Kā vā tvaṃ kassa vā dhītā, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ”.

“Mahārājassahaṃ dhītā, virūpakkhassa caṇḍiyā; Ahaṃ kāḷī alakkhikā, kāḷakaṇṇīti maṃ vidū; Okāsaṃ yācito dehi, vasemu tava santike”.

“Kiṃsīle kiṃsamācāre, Purise nivisase tuvaṃ; Puṭṭhā me kāḷi akkhāhi, Kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ”.

“Makkhī paḷāsī sārambhī, issukī maccharī saṭho; So mayhaṃ puriso kanto, laddhaṃ yassa vinassati.

Kodhano upanāhī ca, pisuṇo ca vibhedako; Kaṇḍakavāco pharuso, so me kantataro tato.

Ajja suveti puriso, sadatthaṃ nāvabujjhati; Ovajjamāno kuppati, seyyaṃ so atimaññati.

Davappaluddho puriso, sabbamittehi dhaṃsati; So mayhaṃ puriso kanto, tasmiṃ homi anāmayā”.

“Apehi etto tvaṃ kāḷi, netaṃ amhesu vijjati; Aññaṃ janapadaṃ gaccha, nigame rājadhāniyo”.

“Ahampi kho taṃ jānāmi, netaṃ tumhesu vijjati; Santi loke alakkhikā, saṃgharanti bahuṃ dhanaṃ; Ahaṃ devo ca me bhātā, ubho naṃ vidhamāmase”.

“Kā nu dibbena vaṇṇena, pathabyā supatiṭṭhitā; Kā vā tvaṃ kassa vā dhītā, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ”.

“Mahārājassahaṃ dhītā, dhataraṭṭhassa sirīmato; Ahaṃ sirī ca lakkhī ca, bhūripaññāti maṃ vidū; Okāsaṃ yācito dehi, vasemu tava santike”.

“Kiṃsīle kiṃsamācāre, Purise nivisase tuvaṃ; Puṭṭhā me lakkhi akkhāhi, Kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ”.

“Yo cāpi sīte atha vāpi uṇhe, Vātātape ḍaṃsasarīsape ca; Khudhaṃ pipāsaṃ abhibhuyya sabbaṃ, Rattindivaṃ yo satataṃ niyutto.

Kālāgatañca na hāpeti atthaṃ, So me manāpo nivise ca tamhi; Akkodhano mittavā cāgavā ca, Sīlūpapanno asaṭhojubhūto.

Saṅgāhako sakhilo saṇhavāco, Mahattapattopi nivātavutti; Tasmiṃhaṃ pose vipulā bhavāmi, Ūmi samuddassa yathāpi vaṇṇaṃ.

Yo cāpi mitte atha vā amitte, Seṭṭhe sarikkhe atha vāpi hīne; Atthaṃ carantaṃ atha vā anatthaṃ, Āvī raho saṅgahameva vatte.

Vācaṃ na vajjā pharusaṃ kadāci, Matassa jīvassa ca tassa homi; Etesaṃ yo aññataraṃ labhitvā, Kantā sirī majjati appapañño; Taṃ dittarūpaṃ visamaṃ carantaṃ, Karīsaṭhānaṃva vivajjayāmi.

Attanā kurute lakkhiṃ, alakkhiṃ kurutattanā; Na hi lakkhiṃ alakkhiṃ vā, añño aññassa kārako”ti.

Sirikāḷakaṇṇijātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

Vessantarajātaka

1. Dasavarakathā

"Phussatī varavaṇṇābhe, varassu dasadhā vare; Pathabyā cārupubbaṅgi, yaṃ tuyhaṃ manaso piyaṃ".

"Devarāja namo tyatthu, kiṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Rammā cāvesi maṃ ṭhānā, vātova dharaṇīruhaṃ".

"Na ceva te kataṃ pāpaṃ, na ca me tvamasi appiyā; Puññañca te parikkhīṇaṃ, yena tevaṃ vadāmahaṃ.

Santike maraṇaṃ tuyhaṃ, vinābhāvo bhavissati; Paṭigaṇhāhi me ete, vare dasa pavecchato".

"Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Sivirājassa bhaddante, tattha assaṃ nivesane.

Nīlanettā nīlabhamu, nilakkhī ca yathā migī; Phussatī nāma nāmena, tatthapassaṃ purindada.

Puttaṃ labhetha varadaṃ, yācayogaṃ amaccharimṃ; Pūjitaṃ paṭirājūhi, kittimantaṃ yasassinaṃ.

Gabbhaṃ me dhārayantiyā, majjhimaṅgaṃ anunnataṃ; Kucchi anunnato assa, cāpaṃva likhitaṃ samaṃ.

Thanā me nappapateyyuṃ, palitā na santu vāsava; Kāye rajo na limpetha, vajjhañcāpi pamocaye.

Mayūrakoñcābhirude, nārivaragaṇāyute; Khujjacelāpakākiṇṇe, sūtamāgadhavaṇṇite.

Citraggaḷerughusite, surāmaṃsapabodhane; Sivirājassa bhaddante, tatthassaṃ mahesī piyā".

"Ye te dasa varā dinnā, mayā sabbaṅgasobhane; Sivirājassa vijite, sabbe te lacchasī vare".

Idaṃ vatvāna maghavā, devarājā sujampati; Phussatiyā varaṃ datvā, anumodittha vāsavo.

Dasavarakathā nāma.

"Parūḷhakacchanakhalomā, paṅkadantā rajassirā; Paggayha dakkhiṇaṃ bāhuṃ, kiṃ maṃ yācanti brāhmaṇā".

“Ratanaṃ deva yācāma, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ; Dadāhi pavaraṃ nāgaṃ, īsādantaṃ urūḷhavaṃ”.

“Dadāmi na vikampāmi, yaṃ maṃ yācanti brāhmaṇā; Pabhinnaṃ kuñjaraṃ dantiṃ, opavayhaṃ gajuttamaṃ”.

Hatthikkhandhato oruyha, rājā cāgādhimānaso; Brāhmaṇānaṃ adā dānaṃ, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Hatthināge padinnamhi, medanī sampakampatha.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Hatthināge padinnamhi, khubhittha nagaraṃ tadā.

Samākulaṃ puraṃ āsi, ghoso ca vipulo mahā; Hatthināge padinnamhi, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Uggā ca rājaputtā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā.

Kevalo cāpi nigamo, sivayo ca samāgatā; Disvā nāgaṃ nīyamānaṃ, te rañño paṭivedayuṃ.

“Vidhamaṃ deva te raṭṭhaṃ, putto vessantaro tava; Kathaṃ no hatthinaṃ dajjā, nāgaṃ raṭṭhassa pūjitaṃ.

Kathaṃ no kuñjaraṃ dajjā, īsādantaṃ urūḷhavaṃ; Khettaññuṃ sabbayuddhānaṃ, sabbasetaṃ gajuttamaṃ.

Paṇḍukambalasañchannaṃ, pabhinnaṃ sattumaddanaṃ; Dantiṃ savāḷabījaniṃ, setaṃ kelāsasādisaṃ.

Sasetacchattaṃ saupādheyyaṃ, Sāthabbanaṃ sahatthipaṃ; Aggayānaṃ rājavāhiṃ, Brāhmaṇānaṃ adā gajaṃ.

Annaṃ pānañca yo dajjā, vatthasenāsanāni ca; Etaṃ kho dānaṃ patirūpaṃ, etaṃ kho brāhmaṇārahaṃ.

Ayaṃ te vaṃsarājā no, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; Kathaṃ vessantaro putto, gajaṃ bhājeti sañjaya.

Sace tvaṃ na karissasi, sivīnaṃ vacanaṃ idaṃ; Maññe taṃ saha puttena, sivī hatthe karissare”.

“Kāmaṃ janapado māsi, raṭṭhañcāpi vinassatu; Nāhaṃ sivīnaṃ vacanā, rājaputtaṃ adūsakaṃ; Pabbājeyyaṃ sakā raṭṭhā, putto hi mama oraso.

Kāmaṃ janapado māsi, raṭṭhañcāpi vinassatu; Nāhaṃ sivīnaṃ vacanā, rājaputtaṃ adūsakaṃ; Pabbājeyyaṃ sakā raṭṭhā, putto hi mama

atrajo.

Na cāhaṃ tasmiṃ dubbheyyaṃ, ariyasīlavato hi so; Asilokopi me assa, pāpañca pasave bahuṃ; Kathaṃ vessantaraṃ puttaṃ, satthena ghātayāmase".

"Mā naṃ daṇḍena satthena, na hi so bandhanāraho; Pabbājehi ca naṃ raṭṭhā, vaṅke vasatu pabbate".

"Eso ce sivīnaṃ chando, chandaṃ na panudāmase; Imaṃ so vasatu rattiṃ, kāme ca paribhuñjatu.

Tato ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Samaggā sivayo hutvā, raṭṭhā pabbājayantu naṃ.

Uṭṭhehi katte taramāno, gantvā vessantaraṃ vada; 'Sivayo deva te kuddhā, negamā ca samāgatā.

Uggā ca rājaputtā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Kevalo cāpi nigamo, sivayo ca samāgatā.

Asmā ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Samaggā sivayo hutvā, raṭṭhā pabbājayanti taṃ'".

Sa kattā taramānova, sivirājena pesito; Āmuttahatthābharaṇo, suvattho candanabhūsito.

Sīsaṃ nhāto udake so, āmuttamaṇikuṇḍalo; Upāgami puraṃ rammaṃ, vessantaranivesanaṃ.

Tatthaddasa kumāraṃ so, ramamānaṃ sake pure; Parikiṇṇaṃ amaccehi, tidasānaṃva vāsavaṃ.

So tattha gantvā taramāno, kattā vessantaraṃbravi; "Dukkhaṃ te vedayissāmi, mā me kujjhi rathesabha".

Vanditvā rodamāno so, kattā rājānamabravi; "Bhattā mesi mahārāja, sabbakāmarasāharo.

Dukkhaṃ te vedayissāmi, tattha assāsayantu maṃ; Sivayo deva te kuddhā, negamā ca samāgatā.

Uggā ca rājaputtā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Kevalo cāpi nigamo, sivayo ca samāgatā.

Asmā ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Samaggā sivayo hutvā, raṭṭhā pabbājayanti taṃ".

"Kismiṃ me sivayo kuddhā, nāhaṃ passāmi dukkaṭaṃ; Taṃ me katte viyācikkha, kasmā pabbājayanti maṃ".

“Uggā ca rājaputtā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Nāgadānena khiyyanti, tasmā pabbājayanti taṃ”.

“Hadayaṃ cakkhumpahaṃ dajjaṃ, Kiṃ me bāhirakaṃ dhanaṃ; Hiraññaṃ vā suvaṇṇaṃ vā, Muttā veḷuriyā maṇi.

Dakkhiṇaṃ vāpahaṃ bāhuṃ, disvā yācakamāgate; Dadeyyaṃ na vikampeyyaṃ, dāne me ramate mano.

Kāmaṃ maṃ sivayo sabbe, pabbājentu hanantu vā; Neva dānā viramissaṃ, kāmaṃ chindantu sattadhā”.

Evaṃ taṃ sivayo āhu, negamā ca samāgatā; “Kontimārāya tīrena, girimārañjaraṃ pati; Yena pabbājitā yanti, tena gacchatu subbato”.

“Sohaṃ tena gamissāmi, yena gacchanti dūsakā; Rattindivaṃ me khamatha, yāva dānaṃ dadāmahaṃ”.

Āmantayittha rājā naṃ, maddiṃ sabbaṅgasobhanaṃ; “Yaṃ te kiñci mayā dinnaṃ, dhanaṃ dhaññañca vijjati.

Hiraññaṃ vā suvaṇṇaṃ vā, muttā veḷuriyā bahū; Sabbaṃ taṃ nidaheyyāsi, yañca te pettikaṃ dhanaṃ”.

Tamabravi rājaputtī, maddī sabbaṅgasobhanā; “Kuhiṃ deva nidahāmi, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Sīlavantesu dajjāsi, dānaṃ maddi yathārahaṃ; Na hi dānā paraṃ atthi, patiṭṭhā sabbapāṇinaṃ.

Puttesu maddi dayesi, sassuyā sasuramhi ca; Yo ca taṃ bhattā maññeyya, sakkaccaṃ taṃ upaṭṭhahe.

No ce taṃ bhattā maññeyya, mayā vippavasena te; Aññaṃ bhattāraṃ pariyesa, mā kisittho mayā vinā.

Ahañhi vanaṃ gacchāmi, ghoraṃ vāḷamigāyutaṃ; Saṃsayo jīvitaṃ mayhaṃ, ekakassa brahāvane”.

Tamabravi rājaputtī, maddī sabbaṅgasobhanā; “Abhumme kathaṃ nu bhaṇasi, pāpakaṃ vata bhāsasi.

Nesa dhammo mahārāja, yaṃ tvaṃ gaccheyya ekako; Ahampi tena gacchāmi, yena gacchasi khattiya.

Maraṇaṃ vā tayā saddhiṃ, jīvitaṃ vā tayā vinā; Tadeva maraṇaṃ seyyo, yañce jīve tayā vinā.

Aggiṃ ujjālayitvāna, ekajālasamāhitaṃ; Tattha me maraṇaṃ seyyo, yañce jīve tayā vinā.

Yathā āraññakaṃ nāgaṃ, dantiṃ anveti hatthinī; Jessantaṃ giriduggesu, samesu visamesu ca.

Evaṃ taṃ anugacchāmi, putte ādāya pacchato; Subharā te bhavissāmi, na te hessāmi dubbharā.

Ime kumāre passanto, mañjuke piyabhāṇine; Āsīne vanagumbasmiṃ, na rajjassa sarissasi.

Ime kumāre passanto, mañjuke piyabhāṇine; Kīḷante vanagumbasmiṃ, na rajjassa sarissasi.

Ime kumāre passanto, mañjuke piyabhāṇine; Assame ramaṇīyamhi, na rajjassa sarissasi.

Ime kumāre passanto, mañjuke piyabhāṇine; Kīḷante assame ramme, na rajjassa sarissasi.

Ime kumāre passanto, māladhārī alaṅkate; Assame ramaṇīyamhi, na rajjassa sarissasi.

Ime kumāre passanto, māladhārī alaṅkate; Kīḷante assame ramme, na rajjassa sarissasi.

Yadā dakkhisi naccante, kumāre māladhārine; Assame ramaṇīyamhi, na rajjassa sarissasi.

Yadā dakkhisi naccante, kumāre māladhārine; Kīḷante assame ramme, na rajjassa sarissasi.

Yadā dakkhisi mātaṅgaṃ, kuñjaraṃ saṭṭhihāyanaṃ; Ekaṃ araññe carantaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā dakkhisi mātaṅgaṃ, kuñjaraṃ saṭṭhihāyanaṃ; Sāyaṃ pāto vicarantaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā kareṇusaṅghassa, yūthassa purato vajaṃ; Koñcaṃ kāhati mātaṅgo, kuñjaro saṭṭhihāyano; Tassa taṃ nadato sutvā, na rajjassa sarissasi.

Dubhato vanavikāse, yadā dakkhisi kāmado; Vane vāḷamigākiṇṇe, na rajjassa sarissasi.

Migaṃ disvāna sāyanhaṃ, pañcamālinamāgataṃ; Kimpurise ca naccante, na rajjassa sarissasi.

Yadā sossasi nigghosaṃ, sandamānāya sindhuyā; Gītaṃ kimpurisānañca, na rajjassa sarissasi.

Yadā sossasi nigghosaṃ, girigabbharacārino; Vassamānassulūkassa, na rajjassa sarissasi.

Yadā sīhassa byagghassa, khaggassa gavayassa ca; Vane sossasi vāḷānaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā morīhi parikiṇṇaṃ, barihīnaṃ matthakāsinaṃ; Moraṃ dakkhisi naccantaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā morīhi parikiṇṇaṃ, aṇḍajaṃ citrapakkhinaṃ; Moraṃ dakkhisi naccantaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā morīhi parikiṇṇaṃ, nīlagīvaṃ sikhaṇḍinaṃ; Moraṃ dakkhisi naccantaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā dakkhisi hemante, pupphite dharaṇīruhe; Surabhiṃ sampavāyante, na rajjassa sarissasi.

Yadā hemantike māse, haritaṃ dakkhisi medaniṃ; Indagopakasañchannaṃ, na rajjassa sarissasi.

Yadā dakkhisi hemante, pupphite dharaṇīruhe; Kuṭajaṃ bimbajālañca, pupphitaṃ loddapadmakaṃ; Surabhiṃ sampavāyante, na rajjassa sarissasi.

Yadā hemantike māse, vanaṃ dakkhisi pupphitaṃ; Opupphāni ca padmāni, na rajjassa sarissasi".

Hemavantaṃ nāma.

3. Dānakaṇḍa

Tesaṃ lālappitaṃ sutvā, puttassa suṇisāya ca; Kalunaṃ paridevesi, rājaputtī yasassinī.

"Seyyo visaṃ me khāyitaṃ, papātā papateyyahaṃ; Rajjuyā bajjha miyyāhaṃ, kasmā vessantaraṃ puttaṃ; Pabbājenti adūsakaṃ.

Ajjhāyakaṃ dānapatiṃ, yācayogaṃ amaccharīṃ; Pūjitaṃ paṭirājūhi, kittimantaṃ yasassinaṃ; Kasmā vessantaraṃ puttaṃ, pabbājenti adūsakaṃ.

Mātāpettibharaṃ jantuṃ, kule jeṭṭhāpacāyikaṃ; Kasmā vessantaraṃ puttaṃ, pabbājenti adūsakaṃ.

Rañño hitaṃ devihitaṃ, ñātīnaṃ sakhinaṃ hitaṃ; Hitaṃ sabbassa raṭṭhassa, kasmā vessantaraṃ puttaṃ; Pabbājenti adūsakaṃ.

Madhūniva palātāni, ambāva patitā chamā; Evaṃ hessati te raṭṭhaṃ, pabbājenti adūsakaṃ.

Haṃso nikhīṇapattova, pallalasmiṃ anūdake; Apaviddho amaccehi, eko rājā vihiyyasi.

Taṃ taṃ brūmi mahārāja, attho te mā upaccagā; Mā naṃ sivīnaṃ vacanā, pabbājesi adūsakaṃ".

“Dhammassāpacitiṃ kummi, sivīnaṃ vinayaṃ dhajaṃ; Pabbājemi sakaṃ puttaṃ, pāṇā piyataro hi me”.

“Yassa pubbe dhajaggāni, kaṇikārāva pupphitā; Yāyantamanuyāyanti, svajjekova gamissati.

Yassa pubbe dhajaggāni, kaṇikāravanāniva; Yāyantamanuyāyanti, svajjekova gamissati.

Yassa pubbe anīkāni, kaṇikārāva pupphitā; Yāyantamanuyāyanti, svajjekova gamissati.

Yassa pubbe anīkāni, kaṇikāravanāniva; Yāyantamanuyāyanti, svajjekova gamissati.

Indagopakavaṇṇābhā, gandhārā paṇḍukambalā; Yāyantamanuyāyanti, svajjekova gamissati.

Yo pubbe hatthinā yāti, sivikāya rathena ca; Svajja vessantaro rājā, kathaṃ gacchati pattiko.

Kathaṃ candanalittaṅgo, naccagītappabodhano; Khurājinaṃ pharasuñca, khārikājañca hāhiti.

Kasmā nābhiharissanti, kāsāvā ajināni ca; Pavisantaṃ brahāraññaṃ, kasmā cīraṃ na bajjhare.

Kathaṃ nu cīraṃ dhārenti, rājapabbajitā janā; Kathaṃ kusamayaṃ cīraṃ, maddī paridahissati.

Kāsiyāni ca dhāretvā, khomakoṭumbarāni ca; Kusacīrāni dhārentī, kathaṃ maddī karissati.

Vayhāhi pariyāyitvā, sivikāya rathena ca; Sā kathajja anujjhaṅgī, pathaṃ gacchati pattikā.

Yassā mudutalā hatthā, caraṇā ca sukhedhitā; Sā kathajja anujjhaṅgī, pathaṃ gacchati pattikā.

Yassā mudutalā pādā, caraṇā ca sukhedhitā; Pādukāhi suvaṇṇāhi, pīḷamānāva gacchati; Sā kathajja anujjhaṅgī, pathaṃ gacchati pattikā.

Yāssu itthisahassānaṃ, purato gacchati mālinī; Sā kathajja anujjhaṅgī, vanaṃ gacchati ekikā.

Yāssu sivāya sutvāna, muhuṃ uttasate pure; Sā kathajja anujjhaṅgī, vanaṃ gacchati bhīrukā.

Yāssu indasagottassa, ulūkassa pavassato; Sutvāna nadato bhītā, vāruṇīva pavedhati; Sā kathajja anujjhaṅgī, vanaṃ gacchati bhīrukā.

Sakuṇī hataputtāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Ciraṃ dukkhena jhāyissaṃ, suññaṃ āgammimaṃ puraṃ.

Sakuṇī hataputtāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Kisā paṇḍu bhavissāmi, piye putte apassatī.

Sakuṇī hataputtāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Tena tena padhāvissaṃ, piye putte apassatī.

Kurarī hatachāpāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Ciraṃ dukkhena jhāyissaṃ, suññaṃ āgammimaṃ puraṃ.

Kurarī hatachāpāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Kisā paṇḍu bhavissāmi, piye putte apassatī.

Kurarī hatachāpāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Tena tena padhāvissaṃ, piye putte apassatī.

Sā nūna cakkavākīva, pallalasmiṃ anūdake; Ciraṃ dukkhena jhāyissaṃ, suññaṃ āgammimaṃ puraṃ.

Sā nūna cakkavākīva, pallalasmiṃ anūdake; Kisā paṇḍu bhavissāmi, piye putte apassatī.

Sā nūna cakkavākīva, pallalasmiṃ anūdake; Tena tena padhāvissaṃ, piye putte apassatī.

Evaṃ me vilapantiyā, rājā puttaṃ adūsakaṃ; Pabbājesi vanaṃ raṭṭhā, maññe hissāmi jīvitaṃ".

Tassā lālappitaṃ sutvā, sabbā antepure bahū; Bāhā paggayha pakkanduṃ, sivikaññā samāgatā.

Sālāva sampamathitā, mālutena pamadditā; Senti puttā ca dārā ca, vessantaranivesane.

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, vessantaranivesane.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, vessantaranivesane.

Tato ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Atha vessantaro rājā, dānaṃ dātuṃ upāgami.

"Vatthāni vatthakāmānaṃ, soṇḍānaṃ detha vāruṇiṃ; Bhojanaṃ bhojanatthīnaṃ, sammadeva pavecchatha.

Mā ca kañci vanibbake, heṭhayittha idhāgate; Tappetha annapānena, gacchantu paṭipūjitā".

Athettha vattatī saddo, tumulo bheravo mahā; "Dānena taṃ nīharanti, puna dānaṃ adā tuvaṃ".

Te su mattā kilantāva, sampatanti vanibbakā; Nikkhamante mahārāje, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

"Acchecchuṃ vata bho rukkhaṃ, Nānāphaladharaṃ dumaṃ; Yathā vessantaraṃ raṭṭhā, Pabbājenti adūsakaṃ.

Acchecchuṃ vata bho rukkhaṃ, sabbakāmadadaṃ dumaṃ; Yathā vessantaraṃ raṭṭhā, pabbājenti adūsakaṃ.

Acchecchuṃ vata bho rukkhaṃ, sabbakāmarasāharaṃ; Yathā vessantaraṃ raṭṭhā, pabbājenti adūsakaṃ".

Ye vuḍḍhā ye ca daharā, ye ca majjhimaporisā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, nikkhamante mahārāje; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Atiyakkhā vassavarā, itthāgārā ca rājino; Bāhā paggayha pakkanduṃ, nikkhamante mahārāje; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Thiyopi tattha pakkanduṃ, yā tamhi nagare ahu; Nikkhamante mahārāje, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Ye brāhmaṇā ye ca samaṇā, aññe vāpi vanibbakā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, "adhammo kira bho iti.

Yathā vessantaro rājā, yajamāno sake pure; Sivīnaṃ vacanatthena, samhā raṭṭhā nirajjati".

Satta hatthisate datvā, sabbālaṅkārabhūsite; Suvaṇṇakacche mātaṅge, hemakappanavāsase.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Esa vessantaro rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Satta assasate datvā, sabbālaṅkārabhūsite; Ājānīyeva jātiyā, sindhave sīghavāhane.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Esa vessantaro rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Satta rathasate datvā, sannaddhe ussitaddhaje; Dīpe athopi veyagghe, sabbālaṅkārabhūsite.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Esa vessantaro rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Satta itthisate datvā, ekamekā rathe ṭhitā; Sannaddhā nikkharajjūhi, suvaṇṇehi alaṅkatā.

Pītālaṅkārā pītavasanā, Pītābharaṇabhūsitā; Aḷārapamhā hasulā, Susaññā tanumajjhimā; Esa vessantaro rājā, Samhā raṭṭhā nirajjati.

Satta dhenusate datvā, sabbā kaṃsupadhāraṇā; Esa vessantaro rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Satta dāsisate datvā, satta dāsasatāni ca; Esa vessantaro rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Hatthī assarathe datvā, nāriyo ca alaṅkatā; Esa vessantaro rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Mahādāne padinnamhi, medanī sampakampatha.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Yaṃ pañjalikato rājā, samhā raṭṭhā nirajjati.

Athettha vattatī saddo, tumulo bheravo mahā; Dānena taṃ nīharanti, puna dānaṃ adā tuvaṃ.

Te su mattā kilantāva, sampatanti vanibbakā; Nikkhamante mahārāje, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Āmantayittha rājānaṃ, sañjayaṃ dhamminaṃ varaṃ; "Avaruddhasi maṃ deva, vaṅkaṃ gacchāmi pabbataṃ.

Ye hi keci mahārāja, bhūtā ye ca bhavissare; Atittāyeva kāmehi, gacchanti yamasādhanaṃ.

Svāhaṃ sake abhissasiṃ, yajamāno sake pure; Sivīnaṃ vacanatthena, samhā raṭṭhā nirajjahaṃ.

Aghaṃ taṃ paṭisevissaṃ, vane vāḷamigākiṇṇe; Khaggadīpinisevite, ahaṃ puññāni karomi; Tumhe paṅkamhi sīdatha.

Anujānāhi maṃ amma, pabbajjā mama ruccati; Svāhaṃ sake abhissasiṃ, yajamāno sake pure; Sivīnaṃ vacanatthena, samhā raṭṭhā nirajjahaṃ.

Aghaṃ taṃ paṭisevissaṃ, vane vāḷamigākiṇṇe; Khaggadīpinisevite, ahaṃ puññāni karomi; Tumhe paṅkamhi sīdatha".

"Anujānāmi taṃ putta, pabbajjā te samijjhatu; Ayañca maddī kalyāṇī, susaññā tanumajjhimā; Acchataṃ saha puttehi, kiṃ araññe karissati".

"Nāhaṃ akāmā dāsimpi, araññaṃ netumussahe; Sace icchati anvetu, sace nicchati acchatu".

Tato suṇhaṃ mahārājā, yācituṃ paṭipajjatha; "Mā candanasamācāre, rajojallaṃ adhārayi.

Mā kāsiyāni dhāretvā, kusacīraṃ adhārayi; Dukkho vāso araññasmiṃ, mā hi tvaṃ lakkhaṇe gami".

Tamabravi rājaputtī, maddī sabbaṅgasobhanā; "Nāhaṃ taṃ sukhamiccheyyaṃ, yaṃ me vessantaraṃ vinā".

Tamabravi mahārājā, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; "Iṅgha maddi nisāmehi, vane ye honti dussahā.

Bahū kīṭā paṭaṅgā ca, makasā madhumakkhikā; Tepi taṃ tattha hiṃseyyuṃ, taṃ te dukkhataraṃ siyā.

Apare passa santāpe, nadīnupanisevite; Sappā ajagarā nāma, avisā te mahabbalā.

Te manussaṃ migaṃ vāpi, api māsannamāgataṃ; Parikkhipitvā bhogehi, vasamānenti attano.

Aññepi kaṇhajaṭino, acchā nāma aghammigā; Na tehi puriso diṭṭho, rukkhamāruyha muccati.

Saṅghaṭṭayantā siṅgāni, tikkhaggātippahārino; Mahiṃsā vicarantettha, nadiṃ sotumbaraṃ pati.

Disvā migānaṃ yūthānaṃ, gavaṃ sañcarataṃ vane; Dhenuva vacchagiddhāva, kathaṃ maddi karissasi.

Disvā sampatite ghore, dumaggesu plavaṅgame; Akhettaññāya te maddi, bhavissate mahabbhayaṃ.

Yā tvaṃ sivāya sutvāna, muhuṃ uttasayī pure; Sā tvaṃ vaṅkamanuppattā, kathaṃ maddi karissasi.

Ṭhite majjhanhike kāle, sannisinnesu pakkhisu; Saṇateva brahāraññaṃ, tattha kiṃ gantumicchasi".

Tamabravi rājaputtī, maddī sabbaṅgasobhanā; "Yāni etāni akkhāsi, vane paṭibhayāni me; Sabbāni abhisambhossaṃ, gacchaññeva rathesabha.

Kāsaṃ kusaṃ poṭakilaṃ, usiraṃ muñjapabbajaṃ; Urasā panudahissāmi, nassa hessāmi dunnayā.

Bahūhi vata cariyāhi, kumārī vindate patiṃ; Udarassuparodhena, gohanuveṭhanena ca.

Aggissa pāricariyāya, udakummujjanena ca; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Apissā hoti appatto, ucchiṭṭhamapi bhuñjituṃ; Yo naṃ hatthe ga-

hetvāna, akāmaṃ parikaḍḍhati; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Kesaggahaṇamukkhepā, bhūmyā ca parisumbhanā; Datvā ca nopakkamati, bahuṃ dukkhaṃ anappakaṃ; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Sukkacchavī vedhaverā, datvā subhagamānino; Akāmaṃ parikaḍḍhanti, ulūkaññeva vāyasā; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Api ñātikule phīte, kaṃsapajjotane vasaṃ; Nevābhivākyaṃ na labhe, bhātūhi sakhinīhipi; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Naggā nadī anudakā, naggaṃ raṭṭhaṃ arājakaṃ; Itthīpi vidhavā naggā, yassāpi dasa bhātaro; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Dhajo rathassa paññāṇaṃ, dhūmo paññāṇamaggino; Rājā rathassa paññāṇaṃ, bhattā paññāṇamitthiyā; Vedhabyaṃ kaṭukaṃ loke, gacchaññeva rathesabha.

Yā daliddī daliddassa, aḍḍhā aḍḍhassa kittimā; Taṃ ve devā pasaṃsanti, dukkarañhi karoti sā.

Sāmikaṃ anubandhissaṃ, sadā kāsāyavāsinī; Pathabyāpi abhijjantyā, vedhabyaṃ kaṭukitthiyā.

Api sāgarapariyantaṃ, bahuvittadharaṃ mahiṃ; Nānāratanaparipūraṃ, nicche vessantaraṃ vinā.

Kathaṃ nu tāsaṃ hadayaṃ, sukharā vata itthiyo; Yā sāmike dukkhitamhi, sukhamicchanti attano.

Nikkhamante mahārāje, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane; Tamahaṃ anubandhissaṃ, sabbakāmadado hi me".

Tamabravi mahārājā, maddiṃ sabbaṅgasobhanaṃ; "Ime te daharā puttā, jālī kaṇhājinā cubho; Nikkhippa lakkhaṇe gaccha, mayaṃ te posayāmase".

Tamabravi rājaputtī, maddī sabbaṅgasobhanā; "Piyā me puttakā deva, jālī kaṇhājinā cubho; Tyamhaṃ tattha ramessanti, araññe jīvasokinaṃ".

Tamabravi mahārājā, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; "Sālīnaṃ odanaṃ bhutvā, suciṃ maṃsūpasecanaṃ; Rukkhaphalāni bhuñjantā, kathaṃ kāhanti dārakā.

Bhutvā satapale kaṃse, sovaṇṇe satarājike; Rukkhapattesu bhuñjantā, kathaṃ kāhanti dārakā.

Kāsiyāni ca dhāretvā, khomakoṭumbarāni ca; Kusacīrāni dhārentā, kathaṃ kāhanti dārakā.

Vayhāhi pariyāyitvā, sivikāya rathena ca; Pattikā paridhāvantā, kathaṃ kāhanti dārakā.

Kūṭāgāre sayitvāna, nivāte phusitaggaḷe; Sayantā rukkhamūlasmiṃ, kathaṃ kāhanti dārakā.

Pallaṅkesu sayitvāna, gonake cittasanthate; Sayantā tiṇasanthāre, kathaṃ kāhanti dārakā.

Gandhakena vilimpitvā, agarucandanena ca; Rajojallāni dhārentā, kathaṃ kāhanti dārakā.

Cāmaramorahatthehi, bījitaṅgā sukhedhitā; Phuṭṭhā ḍaṃsehi makasehi, kathaṃ kāhanti dārakā".

Tamabravi rājaputtī, maddī sabbaṅgasobhanā; "Mā deva paridevesi, mā ca tvaṃ vimano ahu; Yathā mayaṃ bhavissāma, tathā hessanti dārakā".

Idaṃ vatvāna pakkāmi, maddī sabbaṅgasobhanā; Sivimaggena anvesi, putte ādāya lakkhaṇā.

Tato vessantaro rājā, dānaṃ datvāna khattiyo; Pitu mātu ca vanditvā, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ.

Catuvāhiṃ rathaṃ yuttaṃ, sīghamāruyha sandanaṃ; Ādāya puttadārañca, vaṅkaṃ pāyāsi pabbataṃ.

Tato vessantaro rājā, yenāsi bahuko jano; "Āmanta kho taṃ gacchāma, arogā hontu ñātayo.

Iṅgha maddi nisāmehi, rammarūpaṃva dissati; Āvāsaṃ siviseṭṭhassa, pettikaṃ bhavanaṃ mama".

Taṃ brāhmaṇā anvagamuṃ, te naṃ asse ayācisuṃ; Yācito paṭipādesi, catunnaṃ caturo haye.

"Iṅgha maddi nisāmehi, cittarūpaṃva dissati; Migarohiccavaṇṇena, dakkhiṇassā vahanti maṃ".

Athettha pañcamo āgā, so taṃ rathamayācatha; Tassa taṃ yācitodāsi, na cassupahato mano.

Tato vessantaro rājā, oropetvā sakaṃ janaṃ; Assāsayi assarathaṃ, brāhmaṇassa dhanesino.

“Tvaṃ maddi kaṇhaṃ gaṇhāhi, lahu esā kaniṭṭhikā; Ahaṃ jāliṃ gahessāmi, garuko bhātiko hi so”.

Rājā kumāramādāya, rājaputtī ca dārikaṃ; Sammodamānā pakkāmuṃ, aññamaññaṃ piyaṃvadā.

Dānakaṇḍaṃ nāma.

4. Vanapavesana

Yadi keci manujā enti, anumagge paṭipathe; Maggaṃ te paṭipucchāma, kuhiṃ vaṅkatapabbato.

Te tattha amhe passitvā, kalunaṃ paridevayuṃ; Dukkhaṃ te paṭivedenti, dūre vaṅkatapabbato.

Yadi passanti pavane, dārakā phaline dume; Tesaṃ phalānaṃ hetumhi, uparodanti dārakā.

Rodante dārake disvā, ubbiddhā vipulā dumā; Sayamevonamitvāna, upagacchanti dārake.

Idaṃ accherakaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Sādhukāraṃ pavattesi, maddī sabbaṅgasobhanā.

“Accheraṃ vata lokasmiṃ, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Vessantarassa tejena, sayamevonatā dumā”.

Saṅkhipiṃsu pathaṃ yakkhā, anukampāya dārake; Nikkhantadivaseneva, cetaraṭṭhaṃ upāgamuṃ.

Te gantvā dīghamaddhānaṃ, cetaraṭṭhaṃ upāgamuṃ; Iddhaṃ phītaṃ janapadaṃ, bahumaṃsasurodanaṃ.

Cetiyo parivāriṃsu, disvā lakkhaṇamāgataṃ; “Sukhumālī vata ayyā, pattikā paridhāvati.

Vayhāhi pariyāyitvā, sivikāya rathena ca; Sājja maddī araññasmiṃ, pattikā paridhāvati”.

Taṃ disvā cetapāmokkhā, rodamānā upāgamuṃ; “Kacci nu deva kusalaṃ, kacci deva anāmayaṃ; Kacci pitā arogo te, sivīnañca anāmayaṃ.

Ko te balaṃ mahārāja, ko nu te rathamaṇḍalaṃ; Anassako arathako, dīghamaddhānamāgato; Kaccāmittehi pakato, anuppattosimaṃ disaṃ”.

“Kusalañceva me sammā, atho sammā anāmayaṃ; Atho pitā arogo me, sivīnañca anāmayaṃ.

Ahañhi kuñjaraṃ dajjaṃ, īsādantaṃ urūḷhavaṃ; Khettaññuṃ sabbayuddhānaṃ, sabbasetaṃ gajuttamaṃ.

Paṇḍukambalasañchannaṃ, pabhinnaṃ sattumaddanaṃ; Dantiṃ savāḷabījaniṃ, setaṃ kelāsasādisaṃ.

Sasetacchattaṃ saupādheyyaṃ, Sāthabbanaṃ sahatthipaṃ; Aggayānaṃ rājavāhiṃ, Brāhmaṇānaṃ adāsahaṃ.

Tasmiṃ me sivayo kuddhā, pitā cupahatomano; Avaruddhasi maṃ rājā, vaṅkaṃ gacchāmi pabbataṃ; Okāsaṃ sammā jānātha, vane yattha vasāmase".

"Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Issarosi anuppatto, yaṃ idhatthi pavedaya.

Sākaṃ bhisaṃ madhuṃ maṃsaṃ, Suddhaṃ sālīnamodanaṃ; Paribhuñja mahārāja, Pāhuno nosi āgato".

"Paṭiggahitaṃ yaṃ dinnaṃ, sabbassa agghiyaṃ kataṃ; Avaruddhasi maṃ rājā, vaṅkaṃ gacchāmi pabbataṃ; Okāsaṃ sammā jānātha, vane yattha vasāmase".

"Idheva tāva acchassu, cetaraṭṭhe rathesabha; Yāva cetā gamissanti, rañño santika yācituṃ.

Nijjhāpetuṃ mahārājaṃ, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ; Taṃ taṃ cetā purakkhatvā, patītā laddhapaccayā; Parivāretvāna gacchanti, evaṃ jānāhi khattiya".

"Mā vo ruccittha gamanaṃ, rañño santika yācituṃ; Nijjhāpetuṃ mahārājaṃ, rājāpi tattha nissaro.

Accuggatā hi sivayo, balaggā negamā ca ye; Te vidhaṃsetumicchanti, rājānaṃ mama kāraṇā".

"Sace esā pavattettha, raṭṭhasmiṃ raṭṭhavaḍḍhana; Idheva rajjaṃ kārehi, cetehi parivārito.

Iddhaṃ phītañcidaṃ raṭṭhaṃ, iddho janapado mahā; Matiṃ karohi tvaṃ deva, rajjassa manusāsituṃ".

"Na me chando mati atthi, rajjassa anusāsituṃ; Pabbājitassa raṭṭhasmā, cetaputtā suṇātha me.

Atuṭṭhā sivayo āsuṃ, balaggā negamā ca ye; Pabbājitassa raṭṭhasmā, cetā rajjebhisecayuṃ.

Asammodiyampi vo assa, accantaṃ mama kāraṇā; Sivīhi bhaṇḍanañcāpi, viggaho me na ruccati.

Athassa bhaṇḍanaṃ ghoraṃ, sampahāro anappako; Ekassa kāraṇā mayhaṃ, hiṃseyya bahuko jano.

Paṭiggahitaṃ yaṃ dinnaṃ, sabbassa agghiyaṃ kataṃ; Avaruddhasi maṃ rājā, vaṅkaṃ gacchāmi pabbataṃ; Okāsaṃ sammā jānātha, vane yattha vasāmase".

"Taggha te mayamakkhāma, yathāpi kusalā tathā; Rājisī yattha sammanti, āhutaggī samāhitā.

Esa selo mahārāja, pabbato gandhamādano; Yattha tvaṃ saha puttehi, saha bhariyāya cacchasi".

Taṃ cetā anusāsiṃsu, assunettā rudammukhā; "Ito gaccha mahārāja, ujuṃ yenuttarā mukho.

Atha dakkhisi bhaddante, vepullaṃ nāma pabbataṃ; Nānādumagaṇākiṇṇaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ.

Tamatikkamma bhaddante, atha dakkhisi āpagaṃ; Nadiṃ ketumatiṃ nāma, gambhīraṃ girigabbharaṃ.

Puthulomamacchākiṇṇaṃ, supatitthaṃ mahodakaṃ; Tattha nhatvā pivitvā ca, assāsetvā saputtake.

Atha dakkhisi bhaddante, nigrodhaṃ madhupipphalaṃ; Rammake sikhare jātaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ.

Atha dakkhisi bhaddante, nāḷikaṃ nāma pabbataṃ; Nānādijagaṇākiṇṇaṃ, selaṃ kimpurisāyutaṃ.

Tassa uttarapubbena, mucalindo nāma so saro; Puṇḍarīkehi sañchanno, setasogandhikehi ca.

So vanaṃ meghasaṅkāsaṃ, dhuvaṃ haritasaddalaṃ; Sīhovāmisapekkhīva, vanasaṇḍaṃ vigāhaya; Puppharukkhehi sañchannaṃ, phalarukkhehi cūbhayaṃ.

Tattha bindussarā vaggū, nānāvaṇṇā bahū dijā; Kūjantamupakūjanti, utusaṃpupphite dume.

Gantvā girividuggānaṃ, nadīnaṃ pabhavāni ca; So dakkhisi pokkharaṇiṃ, karañjakakudhāyutaṃ.

Puthulomamacchākiṇṇaṃ, supatitthaṃ mahodakaṃ; Samañca caturaṃsañca, sāduṃ appaṭigandhiyaṃ.

Tassā uttarapubbena, paṇṇasālaṃ amāpaya; Paṇṇasālaṃ amāpetvā, uñchācariyāya īhatha".

Vanapavesanaṃ nāma.

5. Jūjakapabba

Ahu vāsī kaliṅgesu, jūjako nāma brāhmaṇo; Tassāsi daharā bhariyā, nāmenāmittatāpanā.

Tā naṃ tattha gatāvocuṃ, nadiṃ udakahāriyā; Thiyo naṃ paribhāsiṃsu, samāgantvā kutūhalā.

"Amittā nūna te mātā, amitto nūna te pitā; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Ahitaṃ vata te ñātī, mantayiṃsu rahogatā; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Amittā vata te ñātī, mantayiṃsu rahogatā; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Dukkaṭaṃ vata te ñātī, mantayiṃsu rahogatā; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Pāpakaṃ vata te ñātī, mantayiṃsu rahogatā; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Amanāpaṃ vata te ñātī, mantayiṃsu rahogatā; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Amanāpavāsaṃ vasi, jiṇṇena patinā saha; Yā tvaṃ vasasi jiṇṇassa, mataṃ te jīvitā varaṃ.

Na hi nūna tuyhaṃ kalyāṇi, pitā mātā ca sobhane; Aññaṃ bhattāraṃ vindiṃsu, ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu; Evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Duyiṭṭhaṃ te navamiyaṃ, akataṃ aggihuttakaṃ; Ye taṃ jiṇṇassa pādaṃsu, evaṃ dahariyaṃ satiṃ.

Samaṇe brāhmaṇe nūna, brahmacariyaparāyaṇe; Sā tvaṃ loke abhisapi, sīlavante bahussute; Yā tvaṃ vasasi jiṇṇassa, evaṃ dahariyā satī.

Na dukkhaṃ ahinā daṭṭhaṃ, na dukkhaṃ sattiyā hataṃ; Tañca dukkhañca tibbañca, yaṃ passe jiṇṇakaṃ patiṃ.

Natthi khiḍḍā natthi rati, jiṇṇena patinā saha; Natthi allāpasallāpo, jagghitampi na sobhati.

Yadā ca daharo daharā, mantayanti rahogatā; Sabbesaṃ sokā nassanti, ye keci hadayassitā.

Daharā tvaṃ rūpavatī, purisānaṃbhipatthitā; Gaccha ñātikule accha, kiṃ jiṇṇo ramayissati".

"Na te brāhmaṇa gacchāmi, nadiṃ udakahāriyā; Thiyo maṃ paribhāsanti, tayā jiṇṇena brāhmaṇa".

“Mā me tvaṃ akarā kammaṃ, mā me udakamāhari; Ahaṃ udakamāhissaṃ, mā bhoti kupitā ahu”.

“Nāhaṃ tamhi kule jātā, yaṃ tvaṃ udakamāhare; Evaṃ brāhmaṇa jānāhi, na te vacchāmahaṃ ghare.

Sace me dāsaṃ dāsiṃ vā, nānayissasi brāhmaṇa; Evaṃ brāhmaṇa jānāhi, na te vacchāmi santike”.

“Natthi me sippaṭhānaṃ vā, dhanaṃ dhaññañca brāhmaṇi; Kutohaṃ dāsaṃ dāsiṃ vā, ānayissāmi bhotiyā; Ahaṃ bhotiṃ upaṭṭhissaṃ, mā bhoti kupitā ahu”.

“Ehi te ahamakkhissaṃ, yathā me vacanaṃ sutaṃ; Esa vessantaro rājā, vaṅke vasati pabbate.

Taṃ tvaṃ gantvāna yācassu, dāsaṃ dāsiñca brāhmaṇa; So te dassati yācito, dāsaṃ dāsiñca khattiyo”.

“Jiṇṇohamasmi dubbalo, dīgho caddhā suduggamo; Mā bhoti paṭidevesi, mā ca tvaṃ vimanā ahu; Ahaṃ bhotiṃ upaṭṭhissaṃ, mā bhoti kupitā ahu”.

“Yathā agantvā saṅgāmaṃ, ayuddhova parājito; Evameva tuvaṃ brahme, agantvāva parājito.

Sace me dāsaṃ dāsiṃ vā, nānayissasi brāhmaṇa; Evaṃ brāhmaṇa jānāhi, na te vacchāmahaṃ ghare; Amanāpaṃ te karissāmi, taṃ te dukkhaṃ bhavissati.

Nakkhatte utupubbesu, yadā maṃ dakkhisilaṅkataṃ; Aññehi saddhiṃ ramamānaṃ, taṃ te dukkhaṃ bhavissati.

Adassanena mayhaṃ te, jiṇṇassa paridevato; Bhiyyo vaṅkā ca palitā, bahū hessanti brāhmaṇa”.

Tato so brāhmaṇo bhīto, brāhmaṇiyā vasānugo; Aṭṭito kāmarāgena, brāhmaṇiṃ etadabravi.

“Pātheyyaṃ me karohi tvaṃ, Saṅkulyā saguḷāni ca; Madhupiṇḍikā ca sukatāyo, Sattubhattañca brāhmaṇi.

Ānayissaṃ methunake, ubho dāsakumārake; Te taṃ paricarissanti, rattindivamatanditā”.

Idaṃ vatvā brahmabandhu, paṭimuñci upāhanā; Tato so mantayitvāna, bhariyaṃ katvā padakkhiṇaṃ.

Pakkāmi so ruṇṇamukho, brāhmaṇo sahitabbato; Sivīnaṃ nagaraṃ phītaṃ, dāsapariyesanaṃ caraṃ.

So tattha gantvā avaca, ye tatthāsuṃ samāgatā; “Kuhiṃ vessantaro rājā, kattha passemu khattiyaṃ”.

Te janā taṃ avaciṃsu, ye tatthāsuṃ samāgatā; “Tumhehi brahme pakato, atidānena khattiyo; Pabbājito sakā raṭṭhā, vaṅke vasati pabbate.

Tumhehi brahme pakato, atidānena khattiyo; Ādāya puttadārañca, vaṅke vasati pabbate”.

So codito brāhmaṇiyā, brāhmaṇo kāmagiddhimā; Aghaṃ taṃ paṭisevittha, vane vāḷamigākiṇṇe; Khaggadīpinisevite.

Ādāya beḷuvaṃ daṇḍaṃ, aggihuttaṃ kamaṇḍaluṃ; So pāvisi brahāraññaṃ, yattha assosi kāmadaṃ.

Taṃ paviṭṭhaṃ brahāraññaṃ, kokā naṃ parivārayuṃ; Vikkandi so vippanaṭṭho, dūre panthā apakkami.

Tato so brāhmaṇo gantvā, bhogaluddho asaññato; Vaṅkassorohaṇe naṭṭhe, imā gāthā abhāsatha.

“Ko rājaputtaṃ nisabhaṃ, jayantamaparājitaṃ; Bhaye khemassa dātāraṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Yo yācataṃ patiṭṭhāsi, bhūtānaṃ dharaṇīriva; Dharaṇūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Yo yācataṃ gatī āsi, savantīnaṃva sāgaro; Sāgarūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Kalyāṇatitthaṃ sucimaṃ, sītūdakaṃ manoramaṃ; Puṇḍarīkehi sañchannaṃ, yuttaṃ kiñjakkhareṇunā; Rahadūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Assatthaṃva pathe jātaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ; Santānaṃ visametāraṃ, kilantānaṃ paṭiggahaṃ; Tathūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Nigrodhaṃva pathe jātaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ; Santānaṃ visametāraṃ, kilantānaṃ paṭiggahaṃ; Tathūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Ambaṃ iva pathe jātaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ; Santānaṃ visametāraṃ, kilantānaṃ paṭiggahaṃ; Tathūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Sālaṃ iva pathe jātaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ; Santānaṃ visametāraṃ, kilantānaṃ paṭiggahaṃ; Tathūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ

vidū.

Dumaṃ iva pathe jātaṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ; Santānaṃ visametāraṃ, kilantānaṃ paṭiggahaṃ; Tathūpamaṃ mahārājaṃ, ko me vessantaraṃ vidū.

Evañca me vilapato, paviṭṭhassa brahāvane; Ahaṃ jānanti yo vajjā, nandiṃ so janaye mama.

Evañca me vilapato, paviṭṭhassa brahāvane; Ahaṃ jānanti yo vajjā, tāya so ekavācāya; Pasave puññaṃ anappakaṃ".

Tassa ceto paṭissosi, arañňe luddako caraṃ; "Tumhehi brahme pakato, atidānena khattiyo; Pabbājito sakā raṭṭhā, vaṅke vasati pabbate.

Tumhehi brahme pakato, atidānena khattiyo; Ādāya puttadārañca, vaṅke vasati pabbate.

Akiccakārī dummedho, raṭṭhā pavanamāgato; Rājaputtaṃ gavesanto, bako macchamivodake.

Tassa tyāhaṃ na dassāmi, jīvitaṃ idha brāhmaṇa; Ayañhi te mayā nunno, saro pissati lohitaṃ.

Siro te vajjhayitvāna, hadayaṃ chetvā sabandhanaṃ; Panthasakuṇaṃ yajissāmi, tuyhaṃ maṃsena brāhmaṇa.

Tuyhaṃ maṃsena medena, matthakena ca brāhmaṇa; Āhutiṃ paggahessāmi, chetvāna hadayaṃ tava.

Taṃ me suyiṭṭhaṃ suhutaṃ, tuyhaṃ maṃsena brāhmaṇa; Na ca tvaṃ rājaputtassa, bhariyaṃ putte ca nessasi".

"Avajjho brāhmaṇo dūto, cetaputta suṇohi me; Tasmā hi dūtaṃ na hanti, esa dhammo sanantano.

Nijjhattā sivayo sabbe, pitā naṃ daṭṭhumicchati; Mātā ca dubbalā tassa, acirā cakkhūni jīyare.

Tesāhaṃ pahito dūto, cetaputta suṇohi me; Rājaputtaṃ nayissāmi, yadi jānāsi saṃsa me".

"Piyassa me piyo dūto, puṇṇapattaṃ dadāmi te; Imañca madhuno tumbaṃ, migasatthiñca brāhmaṇa; Tañca te desamakkhissaṃ, yattha sammati kāmado".

Jūjakapabbaṃ nāma.

6. Cūḷavanavaṇṇanā

“Esa selo mahābrahme, pabbato gandhamādano; Yattha vessantaro rājā, saha puttehi sammati.

Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati.

Ete nīlā padissanti, nānāphaladharā dumā; Uggatā abbhakūṭāva, nīlā añjanapabbatā.

Dhavassakaṇṇā khadirā, sālā phandanamāluvā; Sampavedhanti vātena, sakiṃ pītāva māṇavā.

Upari dumapariyāyesu, Saṅgītiyova suyyare; Najjuhā kokilasaṅghā, Sampatanti dumā dumaṃ.

Avhayanteva gacchantaṃ, sākhāpattasamīritā; Ramayanteva āgantaṃ, modayanti nivāsinaṃ; Yattha vessantaro rājā, saha puttehi sammati.

Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati.

Ambā kapitthā panasā, sālā jambū vibhītakā; Harītakī āmalakā, assatthā badarāni ca.

Cārutimbarukkhā cettha, nigrodhā ca kapitthanā; Madhumadhukā thevanti, nīce pakkā cudumbarā.

Pārevatā bhaveyyā ca, muddikā ca madhutthikā; Madhuṃ anelakaṃ tattha, sakamādāya bhuñjare.

Aññettha pupphitā ambā, aññe tiṭṭhanti dovilā; Aññe āmā ca pakkā ca, bhekavaṇṇā tadūbhayaṃ.

Athettha heṭṭhā puriso, ambapakkāni gaṇhati; Āmāni ceva pakkāni, vaṇṇagandharasuttame.

Ateva me acchariyaṃ, hiṅkāro paṭibhāti maṃ; Devānamiva āvāso, sobhati nandanūpamo.

Vibhedikā nāḷikerā, khajjurīnaṃ brahāvane; Mālāva ganthitā ṭhanti, dhajaggāneva dissare; Nānāvaṇṇehi pupphehi, nabhaṃ tārācitāmiva.

Kuṭajī kuṭṭhatagarā, pāṭaliyo ca pupphitā; Punnāgā giripunnāgā, koviḷārā ca pupphitā.

Uddālakā somarukkhā, agaruphalliyā bahū; Puttajīvā ca kakudhā, asanā cettha pupphitā.

Kuṭajā salaḷā nīpā, kosambā labujā dhavā; Sālā ca pupphitā tattha, palālakhalasannibhā.

Tassāvidūre pokkharaṇī, bhūmibhāge manorame; Padumuppalasañchannā, devānamiva nandane.

Athettha puppharasamattā, kokilā mañjubhāṇikā; Abhināḍenti pavanaṃ, utusampupphite dume.

Bhassanti makarandehi, pokkhare pokkhare madhū; Athettha vātā vāyanti, dakkhiṇā atha pacchimā; Padumakiñjakkhareṇūhi, okiṇṇo hoti assamo.

Thūlā siṅghāṭakā cettha, saṃsādiyā pasādiyā; Macchakacchapabyāviddhā, bahū cettha mupayānakā; Madhuṃ bhisehi savati, khirasappimuḷālibhi.

Surabhī taṃ vanaṃ vāti, nānāgandhasamoditaṃ; Sammaddateva gandhena, pupphasākhāhi taṃ vanaṃ; Bhamarā pupphagandhena, samantā mabhināditā.

Athettha sakuṇā santi, nānāvaṇṇā bahū dijā; Modanti saha bhariyāhi, aññamaññaṃ pakūjino.

Nandikā jīvaputtā ca, jīvaputtā piyā ca no; Piyā puttā piyā nandā, dijā pokkharaṇīgharā.

Mālāva ganthitā ṭhanti, dhajaggāneva dissare; Nānāvaṇṇehi pupphehi, kusaleheva suganthitā; Yattha vessantaro rājā, saha puttehi sammati.

Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati".

"Idañca me sattubhattaṃ, Madhunā paṭisaṃyutaṃ; Madhupiṇḍikā ca sukatāyo, Sattubhattaṃ dadāmi te".

"Tuyheva sambalaṃ hotu, nāhaṃ icchāmi sambalaṃ; Itopi brahme gaṇhāhi, gaccha brahme yathāsukhaṃ.

Ayaṃ ekapadī eti, ujuṃ gacchati assamaṃ; Isīpi accuto tattha, paṅkadanto rajassiro; Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ.

Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati; Taṃ tvaṃ gantvāna pucchassu, so te maggaṃ pavakkhati".

Idaṃ sutvā brahmabandhu, cetaṃ katvā padakkhiṇaṃ; Udaggacitto pakkāmi, yenāsi accuto isi.

Cūḷavanavaṇṇanā.

7. Mahāvanavaṇṇanā

Gacchanto so bhāradvājo, addassa accutaṃ isiṃ; Disvāna taṃ bhāradvājo, sammodi isinā saha.

"Kacci nu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci uñchena yāpesi, kacci mūlaphalā bahū.

Kacci ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, kacci hiṃsā na vijjati".

"Kusalañceva me brahme, atho brahme anāmayaṃ; Atho uñchena yāpemi, atho mūlaphalā bahū.

Atho ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, hiṃsā mayhaṃ na vijjati.

Bahūni vassapūgāni, assame vasato mama; Nābhijānāmi uppannaṃ, ābādhaṃ amanoramaṃ.

Svāgataṃ te mahābrahme, atho te adurāgataṃ; Anto pavisa bhaddante, pāde pakkhālayassu te.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja brahme varaṃ varaṃ.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahābrahme, sace tvaṃ abhikaṅkhasi".

"Paṭiggahitaṃ yaṃ dinnaṃ, sabbassa agghiyaṃ kataṃ; Sañjayassa sakaṃ puttaṃ, sivīhi vippavāsitaṃ; Tamahaṃ dassanamāgato, yadi jānāsi saṃsa me".

"Na bhavaṃ eti puññatthaṃ, sivirājassa dassanaṃ; Maññe bhavaṃ patthayati, rañño bhariyaṃ patibbataṃ; Maññe kaṇhājinaṃ dāsiṃ, jāliṃ dāsañca icchasi.

Atha vā tayo mātāputte, araññā netumāgato; Na tassa bhogā vijjanti, dhanaṃ dhaññañca brāhmaṇa".

"Akuddharūpohaṃ bhoto, nāhaṃ yācitumāgato; Sādhu dassanamariyānaṃ, sannivāso sadā sukho.

Adiṭṭhapubbo sivirājā, sivīhi vippavāsito; Tamahaṃ dassanamāgato, yadi jānāsi saṃsa me".

"Esa selo mahābrahme, pabbato gandhamādano; Yattha vessantaro rājā, saha puttehi sammati.

Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati.

Ete nīlā padissanti, nānāphaladharā dumā; Uggatā abbhakūṭāva, nīlā añjanapabbatā.

Dhavassakaṇṇā khadirā, sālā phandanamāluvā; Sampavedhanti vātena, sakiṃ pītāva māṇavā.

Upari dumapariyāyesu, Saṅgītiyova suyyare; Najjuhā kokilasaṅghā, Sampatanti dumā dumaṃ.

Avhayanteva gacchantaṃ, sākhāpattasamīritā; Ramayanteva āgantaṃ, modayanti nivāsinaṃ; Yattha vessantaro rājā, saha puttehi sammati.

Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati.

Karerimālā vitatā, bhūmibhāge manorame; Saddalāharitā bhūmi, na tatthuddhaṃsate rajo.

Mayūragīvasaṅkāsā, tūlaphassasamūpamā; Tiṇāni nātivattanti, samantā caturaṅgulā.

Ambā jambū kapitthā ca, nīce pakkā cudumbarā; Paribhogehi rukkhehi, vanaṃ taṃ rativaḍḍhanaṃ.

Veḷuriyavaṇṇasannibhaṃ, macchagumbanisevitaṃ; Suciṃ sugandhaṃ salilaṃ, āpo tatthapi sandati.

Tassāvidūre pokkharaṇī, bhūmibhāge manorame; Padumuppalasañchannā, devānamiva nandane.

Tīṇi uppalajātāni, tasmiṃ sarasi brāhmaṇa; Vicittaṃ nīlānekāni, setā lohitakāni ca.

Khomāva tattha padumā, setasogandhikehi ca; Kalambakehi sañchanno, mucalindo nāma so saro.

Athettha padumā phullā, apariyantāva dissare; Gimhā hemantikā phullā, jaṇṇutagghā upattharā.

Surabhī sampavāyanti, vicittapupphasanthatā; Bhamarā pupphagandhena, samantā mabhināditā.

Athettha udakantasmiṃ, rukkhā tiṭṭhanti brāhmaṇa; Kadambā pāṭalī phullā, koviḷārā ca pupphitā.

Aṅkolā kacchikārā ca, pārijaññā ca pupphitā; Vāraṇā vayanā rukkhā, mucalindamubhato saraṃ.

Sirīsā setapārisā, sādhu vāyanti padmakā; Nigguṇḍī sirīniggunḍī, asanā cettha pupphitā.

Paṅgurā bahulā selā, sobhañjanā ca pupphitā; Ketakā kaṇikārā ca, kanaverā ca pupphitā.

Ajjunā ajjukaṇṇā ca, mahānāmā ca pupphitā; Supupphitaggā tiṭṭhanti, pajjalanteva kiṃsukā.

Setapaṇṇī sattapaṇṇā, kadaliyo kusumbharā; Dhanutakkārī pupphehi, sīsapāvaraṇāni ca.

Acchivā sallavā rukkhā, sallakiyo ca pupphitā; Setageru ca tagarā, maṃsikuṭṭhā kulāvarā.

Daharā rukkhā ca vuddhā ca, akuṭilā cettha pupphitā; Assamaṃ ubhato ṭhanti, agyāgāraṃ samantato.

Athettha udakantasmiṃ, bahujāto phaṇijjako; Muggatiyo karatiyo, sevālasīsakā bahū.

Uddāpavattaṃ ulluḷitaṃ, makkhikā hiṅgujālikā; Dāsimakañjako cettha, bahū nīcekaḷambakā.

Elamphurakasañchannā, rukkhā tiṭṭhanti brāhmaṇa; Sattāhaṃ dhāriyamānānaṃ, gandho tesaṃ na chijjati.

Ubhato saraṃ mucalindaṃ, pupphā tiṭṭhanti sobhanā; Indīvarehi sañchannaṃ, vanaṃ taṃ upasobhati.

Aḍḍhamāsaṃ dhāriyamānānaṃ, Gandho tesaṃ na chijjati; Nīlapupphī setavārī, Pupphitā girikaṇṇikā; Kalerukkhehi sañchannaṃ, Vanaṃ taṃ tulasīhi ca.

Sammaddateva gandhena, pupphasākhāhi taṃ vanaṃ; Bhamarā pupphagandhena, samantā mabhināditā.

Tīṇi kakkārujātāni, tasmiṃ sarasi brāhmaṇa; Kumbhamattāni cekāni, murajamattāni tā ubho.

Athettha sāsapo bahuko, nādiyo haritāyuto; Asī tālāva tiṭṭhanti, chejjā indīvarā bahū.

Apphoṭā suriyavallī ca, kāḷīyā madhugandhiyā; Asokā mudayantī ca, vallibho khuddapupphiyo.

Koraṇḍakā anojā ca, pupphitā nāgamallikā; Rukkhamāruyha tiṭṭhanti, phullā kiṃsukavalliyo.

Kaṭeruhā ca vāsantī, yūthikā madhugandhiyā; Niliyā sumanā bhaṇḍī, sobhati padumuttaro.

Pāṭalī samuddakappāsī, kaṇikārā ca pupphitā; Hemajālāva dissanti, ruciraggi sikhūpamā.

Yāni tāni ca pupphāni, thalajānudakāni ca; Sabbāni tattha dissanti, evaṃ rammo mahodadhi.

Athassā pokkharaṇiyā, bahukā vārigocarā; Rohitā naḷapī siṅgū, kumbhilā makarā susū.

Madhu ca madhulaṭṭhi ca, tālisā ca piyaṅgukā; Kuṭandajā bhaddamuttā, setapupphā ca lolupā.

Surabhī ca rukkhā tagarā, bahukā tuṅgavaṇṭakā; Padmakā naradā kuṭṭhā, jhāmakā ca hareṇukā.

Haliddakā gandhasilā, hiriverā ca guggulā; Vibhedikā corakā kuṭṭhā, kappūrā ca kaliṅgukā.

Athettha sīhabyagghā ca, purisālū ca hatthiyo; Eṇeyyā pasadā ceva, rohiccā sarabhā migā.

Koṭṭhasuṇā suṇopi ca, tuliyā naḷasannibhā; Cāmarī calanī laṅghī, jhāpitā makkaṭā picu.

Kakkaṭā kaṭamāyā ca, ikkā goṇasirā bahū; Khaggā varāhā nakulā, kāḷakettha bahūtaso.

Mahiṃsā soṇasiṅgālā, pampakā ca samantato; Ākucchā pacalākā ca, citrakā cāpi dīpiyo.

Pelakā ca vighāsādā, sīhā gogaṇisādakā; Aṭṭhapādā ca morā ca, bhassarā ca kukutthakā.

Caṅkorā kukkuṭā nāgā, aññamaññaṃ pakūjino; Bakā balākā najjuhā, dindibhā kuñjavājitā.

Byagghinasā lohapiṭṭhā, pammakā jīvajīvakā; Kapiñjarā tittirāyo, kulā ca paṭikutthakā.

Mandālakā celakeṭu, bhaṇḍutittiranāmakā; Celāvakā piṅgalāyo, goṭakā aṅgahetukā.

Karaviyā ca saggā ca, uhuṅkārā ca kukkuhā; Nānādijagaṇākiṇṇaṃ, nānāsaranikūjitaṃ.

Athettha sakuṇā santi, nīlakā mañjubhāṇakā; Modanti saha bhariyāhi, aññamaññaṃ pakūjino.

Athettha sakuṇā santi, dijā mañjussarā sitā; Setacchikūṭā bhadrakkhā, aṇḍajā citrapekhuṇā.

Athettha sakuṇā santi, dijā mañjussarā sitā; Sikhaṇḍī nīlagīvāhi, aññamaññaṃ pakūjino.

Kukutthakā kuḷīrakā, koṭṭhā pokkharasātakā; Kālāmeyyā baliyakkhā, kadambā suvasāḷikā.

Haliddā lohitā setā, athettha nalakā bahū; Vāraṇā bhiṅgarājā ca, kadambā suvakokilā.

Ukkusā kurarā haṃsā, āṭā parivadentikā; Pākahaṃsā atibalā, najjuhā jīvajīvakā.

Pārevatā ravihaṃsā, cakkavākā nadīcarā; Vāraṇābhirudā rammā, ubho kālūpakūjino.

Athettha sakuṇā santi, nānāvaṇṇā bahū dijā; Modanti saha bhariyāhi, aññamaññaṃ pakūjino.

Athettha sakuṇā santi, nānāvaṇṇā bahū dijā; Sabbe mañjū nikūjanti, mucalindamubhato saraṃ.

Athettha sakuṇā santi, karaviyā nāma te dijā; Modanti saha bhariyāhi, aññamaññaṃ pakūjino.

Athettha sakuṇā santi, karaviyā nāma te dijā; Sabbe mañjū nikūjanti, mucalindamubhato saraṃ.

Eṇeyyapasadākiṇṇaṃ, nāgasaṃsevitaṃ vanaṃ; Nānālatāhi sañchannaṃ, kadalīmigasevitaṃ.

Athettha sāsapo bahuko, nīvāro varako bahu; Sāli akaṭṭhapāko ca, ucchu tattha anappako.

Ayaṃ ekapadī eti, ujuṃ gacchati assamaṃ; Khudaṃ pipāsaṃ aratiṃ, tattha patto na vindati; Yattha vessantaro rājā, saha puttehi sammati.

Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, āsadañca masaṃ jaṭaṃ; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati".

Idaṃ sutvā brahmabandhu, isiṃ katvā padakkhiṇaṃ; Udaggacitto pakkāmi, yattha vessantaro ahu.

Mahāvanavaṇṇanā.

8. Dārakapabba

"Uṭṭhehi jāli patiṭṭha, porāṇaṃ viya dissati; Brāhmaṇaṃ viya passāmi, nandiyo mābhikīrare".

"Ahampi tāta passāmi, yo so brahmāva dissati; Addhiko viya āyāti, atithī no bhavissati".

"Kacci nu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci uñchena yāpetha, kacci mūlaphalā bahū.

Kacci ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, kacci hiṃsā na vijjati".

"Kusalañceva no brahme, atho brahme anāmayaṃ; Atho uñchena yāpema, atho mūlaphalā bahū.

Atho ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, hiṃsā amhaṃ na vijjati".

Satta no māse vasataṃ, araññe jīvasokinaṃ; Imampi paṭhamaṃ passāma, brāhmaṇaṃ devavaṇṇinaṃ; Ādāya veḷuvaṃ daṇḍaṃ, aggihuttaṃ kamaṇḍaluṃ.

Svāgataṃ te mahābrahme, atho te adurāgataṃ; Anto pavisa bhaddante, pāde pakkhālayassu te.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja brahme varaṃ varaṃ.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahābrahme, sace tvaṃ abhikaṅkhasi.

Atha tvaṃ kena vaṇṇena, kena vā pana hetunā; Anuppatto brahāraññaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito.

"Yathā vārivaho pūro, sabbakālaṃ na khīyati; Evaṃ taṃ yācitāgacchiṃ, putte me dehi yācito".

"Dadāmi na vikampāmi, issaro naya brāhmaṇa; Pāto gatā rājaputtī, sāyaṃ uñchāto ehiti.

Ekarattiṃ vasitvāna, pāto gacchasi brāhmaṇa; Tassā nhāte upaghāte, atha ne māladhārine.

Ekarattiṃ vasitvāna, pāto gacchasi brāhmaṇa; Nānāpupphehi sañchanne, nānāgandhehi bhūsite; Nānāmūlaphalākiṇṇe, gaccha svādāya brāhmaṇa".

"Na vāsamabhirocāmi, gamanaṃ mayha ruccati; Antarāyopi me assa, gacchaññeva rathesabha.

Na hetā yācayogī naṃ, antarāyassa kāriyā; Itthiyo mantaṃ jānanti, sabbaṃ gaṇhanti vāmato.

Saddhāya dānaṃ dadato, māsaṃ adakkhi mātaraṃ; Antarāyampi sā kayirā, gacchaññeva rathesabha.

Āmantayassu te putte, mā te mātaramaddasuṃ; Saddhāya dānaṃ dadato, evaṃ puññaṃ pavaḍḍhati.

Āmantayassu te putte, mā te mātaramaddasuṃ; Mādisassa dhanaṃ datvā, rāja saggaṃ gamissasi".

"Sace tvaṃ nicchase daṭṭhuṃ, mama bhariyaṃ patibbataṃ; Ayyakassapi dassehi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Ime kumāre disvāna, mañjuke piyabhāṇine; Patīto sumano vitto, bahuṃ dassati te dhanaṃ".

"Acchedanassa bhāyāmi, rājaputta suṇohi me; Rājadaṇḍāya maṃ dajjā, vikkiṇeyya haneyya vā; Jino dhanañca dāse ca, gārayhassa brahmabandhuyā".

"Ime kumāre disvāna, mañjuke piyabhāṇine; Dhamme ṭhito mahārājā, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; Laddhā pītisomanassaṃ, bahuṃ dassati te dhanaṃ".

"Nāhaṃ tampi karissāmi, yaṃ maṃ tvaṃ anusāsasi; Dārakeva ahaṃ nessaṃ, brāhmaṇyā paricārake".

Tato kumārā byathitā, sutvā luddassa bhāsitaṃ; Tena tena padhāviṃsu, jālī kaṇhājinā cubho.

"Ehi tāta piyaputta, pūretha mama pāramiṃ; Hadayaṃ mebhisiñcetha, karotha vacanaṃ mama.

Yānā nāvā ca me hotha, acalā bhavasāgare; Jātipāraṃ tarissāmi, santāressaṃ sadevakaṃ.

Ehi amma piyadhīti, pūretha mama pāramiṃ; Hadayaṃ mebhisiñcetha, karotha vacanaṃ mama.

Yānā nāvā ca me hotha, acalā bhavasāgare; Jātipāraṃ tarissāmi, uddharissaṃ sadevakaṃ".

Tato kumāre ādāya, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho; Brāhmaṇassa adā dānaṃ, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano.

Tato kumāre ādāya, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho; Brāhmaṇassa adā vitto, puttake dānamuttamaṃ.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Yaṃ kumāre padinnamhi, medanī sampakampatha.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Yaṃ pañjalikato rājā, kumāre sukhavacchite; Brāhmaṇassa adā dānaṃ, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano.

Tato so brāhmaṇo luddo, lataṃ dantehi chindiya; Latāya hatthe bandhitvā, latāya anumajjatha.

Tato so rajjumādāya, daṇḍañcādāya brāhmaṇo; Ākoṭayanto te neti, sivirājassa pekkhato.

Tato kumārā pakkāmuṃ, brāhmaṇassa pamuñciya; Assupuṇṇehi nettehi, pitaraṃ so udikkhati.

Vedhamassatthapattaṃva, pitu pādāni vandati; Pitu pādāni vanditvā, idaṃ vacanamabravi.

"Ammā ca tāta nikkhantā, tvañca no tāta dassasi; Yāva ammampi passemu, atha no tāta dassasi.

Ammā ca tāta nikkhantā, tvañca no tāta dassasi; Mā no tvaṃ tāta adadā, yāva ammāpi etu no; Tadāyaṃ brāhmaṇo kāmaṃ, vikkiṇātu hanātu vā.

Balaṅkapādo andhanakho, atho ovaddhapiṇḍiko; Dīghuttaroṭṭho capalo, kaḷāro bhagganāsako.

Kumbhodaro bhaggapiṭṭhi, atho visamacakkhuko; Lohamassu haritakeso, valīnaṃ tilakāhato.

Piṅgalo ca vinato ca, vikaṭo ca brahā kharo; Ajināni ca sannaddho, amanusso bhayānako.

Manusso udāhu yakkho, maṃsalohitabhojano; Gāmā araññamāgamma, dhanaṃ taṃ tāta yācati.

Nīyamāne pisācena, kiṃ nu tāta udikkhasi; Asmā nūna te hadayaṃ, āyasaṃ daḷhabandhanaṃ.

Yo no baddhe na jānāsi, brāhmaṇena dhanesinā; Accāyikena luddena, yo no gāvova sumbhati.

Idheva acchataṃ kaṇhā, na sā jānāti kismiñci; Migīva khīrasammattā, yūthā hīnā pakandati.

Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, labbhā hi pumunā idaṃ; Yañca ammaṃ na passāmi, taṃ me dukkhataraṃ ito.

Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, labbhā hi pumunā idaṃ; Yañca tātaṃ na passāmi, taṃ me dukkhataraṃ ito.

Sā nūna kapaṇā ammā, cirarattāya rucchati; Kaṇhājinaṃ apassantī, kumāriṃ cārudassaniṃ.

So nūna kapaṇo tāto, cirarattāya rucchati; Kaṇhājinaṃ apassanto, kumāriṃ cārudassaniṃ.

Sā nūna kapaṇā ammā, ciraṃ rucchati assame; Kaṇhājinaṃ apassantī, kumāriṃ cārudassaniṃ.

So nūna kapaṇo tāto, ciraṃ rucchati assame; Kaṇhājinaṃ apassanto, kumāriṃ cārudassaniṃ.

Sā nūna kapaṇā ammā, cirarattāya rucchati; Aḍḍharatte va ratte vā, nadīva avasucchati.

So nūna kapaṇo tāto, cirarattāya rucchati; Aḍḍharatte va ratte vā, nadīva avasucchati.

Ime te jambukā rukkhā, vedisā sinduvārakā; Vividhāni rukkhajātāni, tāni ajja jahāmase.

Assatthā panasā ceme, nigrodhā ca kapitthanā; Vividhāni phalajātāni, tāni ajja jahāmase.

Ime tiṭṭhanti ārāmā, ayaṃ sītūdakā nadī; Yatthassu pubbe kīḷāma, tāni ajja jahāmase.

Vividhāni pupphajātāni, asmiṃ uparipabbate; Yānassu pubbe dhārema, tāni ajja jahāmase.

Vividhāni phalajātāni, asmiṃ uparipabbate; Yānassu pubbe bhuñjāma, tāni ajja jahāmase.

Ime no hatthikā assā, balībaddā ca no ime; Yehissu pubbe kīḷāma, tāni ajja jahāmase".

Nīyamānā kumārā te, pitaraṃ etadabravuṃ; "Ammaṃ ārogyaṃ vajjāsi, tvañca tāta sukhī bhava.

Ime no hatthikā assā, balībaddā ca no ime; Tāni ammāya dajjesi, sokaṃ tehi vinessati.

Ime no hatthikā assā, balībaddā ca no ime; Tāni ammā udikkhantī, sokaṃ paṭivinessati".

Tato vessantaro rājā, dānaṃ datvāna khattiyo; Paṇṇasālaṃ pavisitvā, kalunaṃ paridevayi.

"Kaṃ nvajja chātā tasitā, uparucchanti dārakā; Sāyaṃ saṃvesanākāle, ko ne dassati bhojanaṃ.

Kaṃ nvajja chātā tasitā, uparucchanti dārakā; Sāyaṃ saṃvesanākāle, ammā chātamha detha no.

Kathaṃ nu pathaṃ gacchanti, pattikā anupāhanā; Santā sūnehi pādehi, ko ne hatthe gahessati.

Kathaṃ nu so na lajjeyya, sammukhā paharaṃ mama; Adūsakānaṃ puttānaṃ, alajjī vata brāhmaṇo.

Yopi me dāsidāsassa, aññо vā pana pesiyo; Tassāpi suvihīnassa, ko lajjī paharissati.

Vārijasseva me sato, baddhassa kumināmukhe; Akkosati paharati, piye putte apassato.

Adu cāpaṃ gahetvāna, khaggaṃ bandhiya vāmato; Ānessāmi sake putte, puttānañhi vadho dukho.

Aṭṭhānametaṃ dukkharūpaṃ, Yaṃ kumārā vihaññare; Satañca dhammamaññāya, Ko datvā anutappati".

"Saccaṃ kirevamāhaṃsu, narā ekacciyā idha; Yassa natthi sakā mātā, yathā natthi tatheva so.

Ehi kaṇhe marissāma, natthattho jīvitena no; Dinnamhāti janindena, brāhmaṇassa dhanesino; Accāyikassa luddassa, yo no gāvova sumbhati.

Ime te jambukā rukkhā, vedisā sinduvārakā; Vividhāni rukkhajātāni, tāni kaṇhe jahāmase.

Assatthā panasā ceme, nigrodhā ca kapitthanā; Vividhāni phalajātāni, tāni kaṇhe jahāmase.

Ime tiṭṭhanti ārāmā, ayaṃ sītūdakā nadī; Yatthassu pubbe kīḷāma, tāni kaṇhe jahāmase.

Vividhāni pupphajātāni, asmiṃ uparipabbate; Yānassu pubbe dhārema, tāni kaṇhe jahāmase.

Vividhāni phalajātāni, asmiṃ uparipabbate; Yānassu pubbe bhuñjāma, tāni kaṇhe jahāmase.

Ime no hatthikā assā, balībaddā ca no ime; Yehissu pubbe kīḷāma, tāni kaṇhe jahāmase".

Nīyamānā kumārā te, brāhmaṇassa pamuñciya; Tena tena padhāviṃsu, jālī kaṇhājinā cubho.

Tato so rajjumādāya, daṇḍañcādāya brāhmaṇo; Ākoṭayanto te neti, sivirājassa pekkhato.

Taṃ taṃ kaṇhājināvoca, "ayaṃ maṃ tāta brāhmaṇo; Laṭṭhiyā paṭikoṭeti, ghare jātaṃva dāsiyaṃ.

Na cāyaṃ brāhmaṇo tāta, dhammikā honti brāhmaṇā; Yakkho brāhmaṇavaṇṇena, khādituṃ tāta neti no; Nīyamāne pisācena, kiṃ nu tāta udikkhasi".

“Ime no pādakā dukkhā, dīgho caddhā suduggamo; Nīce colambate sūriyo, brāhmaṇo ca dhāreti no.

Okandāmase bhūtāni, pabbatāni vanāni ca; Sarassa sirasā vandāma, supatitthe ca āpake.

Tiṇalatāni osadhyo, pabbatāni vanāni ca; Ammaṃ ārogyaṃ vajjātha, ayaṃ no neti brāhmaṇo.

Vajjantu bhonto ammañca, Maddiṃ asmāka mātaraṃ; Sace anupatitukāmāsi, Khippaṃ anupatiyāsi no.

Ayaṃ ekapadī eti, ujuṃ gacchati assamaṃ; Tamevānupateyyāsi, api passesi ne lahuṃ.

Aho vata re jaṭinī, vanamūlaphalahārike; Suññaṃ disvāna assamaṃ, taṃ te dukkhaṃ bhavissati.

Ativelaṃ nu ammāya, uñchā laddho anappako; Yā no baddhe na jānāsi, brāhmaṇena dhanesinā.

Accāyikena luddena, yo no gāvova sumbhati; Apajja ammaṃ passemu, sāyaṃ uñchāto āgataṃ.

Dajjā ammā brāhmaṇassa, phalaṃ khuddena missitaṃ; Tadāyaṃ asito dhāto, na bāḷhaṃ dhārayeyya no.

Sūnā ca vata no pādā, bāḷhaṃ dhāreti brāhmaṇo; Iti tattha vilapiṃsu, kumārā mātugiddhino”.

Dārakapabbaṃ nāma.

9. Maddīpabba

Tesaṃ lālappitaṃ sutvā, tayo vāḷā vane migā; Sīho byaggho ca dīpi ca, idaṃ vacanamabravuṃ.

“Mā heva no rājaputtī, sāyaṃ uñchāto āgamā; Mā hevamhāka nibbhoge, heṭhayittha vane migā.

Sīho ce naṃ viheṭheyya, byaggho dīpi ca lakkhaṇaṃ; Neva jālīkumārassa, kuto kaṇhājinā siyā; Ubhayeneva jīyetha, patiṃ putte ca lakkhaṇā”.

“Khaṇittikaṃ me patitaṃ, dakkhiṇakkhi ca phandati; Aphalā phalino rukkhā, sabbā muyhanti me disā”.

Tassā sāyanhakālasmiṃ, assamāgamanaṃ pati; Atthaṅgatamhi sūriye, vāḷā panthe upaṭṭhahuṃ.

“Nīce colambate sūriyo, dūre ca vata assamo; Yañca nesaṃ ito hassaṃ, taṃ te bhuñjeyyu bhojanaṃ.

So nūna khattiyo eko, paṇṇasālāya acchati; Tosento dārake chāte, mamaṃ disvā anāyatiṃ.

Te nūna puttakā mayhaṃ, kapaṇāya varākiyā; Sāyaṃ saṃvesanākāle, khīrapītāva acchare.

Te nūna puttakā mayhaṃ, kapaṇāya varākiyā; Sāyaṃ saṃvesanākāle, vāripītāva acchare.

Te nūna puttakā mayhaṃ, kapaṇāya varākiyā; Paccuggatā maṃ tiṭṭhanti, vacchā bālāva mātaraṃ.

Te nūna puttakā mayhaṃ, kapaṇāya varākiyā; Paccuggatā maṃ tiṭṭhanti, haṃsāvuparipallale.

Te nūna puttakā mayhaṃ, kapaṇāya varākiyā; Paccuggatā maṃ tiṭṭhanti, assamassāvidūrato.

Ekāyano ekapatho, sarā sobbhā ca passato; Aññaṃ maggaṃ na passāmi, yena gaccheyya assamaṃ.

Migā namatthu rājāno, kānanasmiṃ mahabbalā; Dhammena bhātaro hotha, maggaṃ me detha yācitā.

Avaruddhassāhaṃ bhariyā, rājaputtassa sirīmato; Tañcāhaṃ nātimaññāmi, rāmaṃ sītāvanubbatā.

Tumhe ca putte passatha, sāyaṃ saṃvesanaṃ pati; Ahañca putte passeyyaṃ, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Bahuñcidaṃ mūlaphalaṃ, bhakkho cāyaṃ anappako; Tato upaḍḍhaṃ dassāmi, maggaṃ me detha yācitā.

Rājaputtī ca no mātā, rājaputto ca no pitā; Dhammena bhātaro hotha, maggaṃ me detha yācitā".

Tassā lālappamānāya, bahuṃ kāruññasañhitaṃ; Sutvā nelapatiṃ vācaṃ, vāḷā panthā apakkamuṃ.

"Imamhi naṃ padesamhi, puttakā paṃsukuṇṭhitā; Paccuggatā maṃ tiṭṭhanti, vacchā bālāva mātaraṃ.

Imamhi naṃ padesamhi, puttakā paṃsukuṇṭhitā; Paccuggatā maṃ tiṭṭhanti, haṃsāvuparipallale.

Imamhi naṃ padesamhi, puttakā paṃsukuṇṭhitā; Paccuggatā maṃ tiṭṭhanti, assamassāvidūrato.

Dve migā viya ukkaṇṇā, samantā mabhidhāvino; Ānandino pamuditā, vaggamānāva kampare; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Chakalīva migī chāpaṃ, pakkhī muttāva pañjarā; Ohāya putte nikkhamiṃ, sīhīvāmisagiddhinī; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Idaṃ nesaṃ padakkantaṃ, nāgānamiva pabbate; Citakā parikiṇṇāyo, assamassāvidūrato; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Vālikāyapi okiṇṇā, puttakā paṃsukuṇṭhitā; Samantā mabhidhāvanti, te na passāmi dārake.

Ye maṃ pure paccuṭṭhenti, araññā dūramāyatiṃ; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Chakaliṃva migiṃ chāpā, paccuggantuna mātaraṃ; Dūre maṃ pavilokenti, te na passāmi dārake.

Idaṃ nesaṃ kīḷanakaṃ, patitaṃ paṇḍubeḷuvaṃ; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Thanā ca mayhime pūrā, uro ca sampadālati; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Ucchaṅgeko vicināti, thanamekāvalambati; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Yassu sāyanhasamayaṃ, puttakā paṃsukuṇṭhitā; Ucchaṅge me vivattanti, te na passāmi dārake.

Ayaṃ so assamo pubbe, samajjo paṭibhāti maṃ; Tyajja putte apassantyā, bhamate viya assamo.

Kimidaṃ appasaddova, assamo paṭibhāti maṃ; Kākolāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Kimidaṃ appasaddova, assamo paṭibhāti maṃ; Sakuṇāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Kimidaṃ tuṇhibhūtosi, api ratteva me mano; Kākolāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Kimidaṃ tuṇhibhūtosi, api ratteva me mano; Sakuṇāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Kacci nu me ayyaputta, migā khādiṃsu dārake; Araññe iriṇe vivane, kena nītā me dārakā.

Adu te pahitā dūtā, adu suttā piyaṃvadā; Adu bahi no nikkhantā, khiḍḍāsu pasutā nu te.

Nevāsaṃ kesā dissanti, hatthapādā ca jālino; Sakuṇānañca opāto, kena nītā me dārakā.

Idaṃ tato dukkhataraṃ, sallaviddho yathā vaṇo; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Idampi dutiyaṃ sallaṃ, kampeti hadayaṃ mama; Yañca putte na passāmi, tvañca maṃ nābhibhāsasi.

Ajjeva me imaṃ rattiṃ, rājaputta na saṃsasi; Maññe okkantasantaṃ maṃ, pāto dakkhisi no mataṃ".

"Nūna maddī varārohā, rājaputtī yasassinī; Pāto gatāsi uñchāya, kimidaṃ sāyamāgatā".

"Nanu tvaṃ saddamassosi, ye saraṃ pātumāgatā; Sīhassapi nadantassa, byagghassa ca nikujjitaṃ.

Ahu pubbanimittaṃ me, vicarantyā brahāvane; Khaṇitto me hatthā patito, uggīvañcāpi aṃsato.

Tadāhaṃ byathitā bhītā, puthu katvāna pañjaliṃ; Sabbadisā namassissaṃ, api sotthi ito siyā.

Mā heva no rājaputto, hato sīhena dīpinā; Dārakā vā parāmaṭṭhā, acchakokataracchihi.

Sīho byaggho ca dīpi ca, tayo vāḷā vane migā; Te maṃ pariyāvaruṃ maggaṃ, tena sāyamhi āgatā.

Ahaṃ patiñca putte ca, āceramiva māṇavo; Anuṭṭhitā divārattiṃ, jaṭinī brahmacārinī.

Ajināni paridahitvā, vanamūlaphalahāriyā; Vicarāmi divārattiṃ, tumhaṃ kāmā hi puttakā.

Ahaṃ suvaṇṇahaliddiṃ, ābhataṃ paṇḍubeḷuvaṃ; Rukkhapakkāni cāhāsiṃ, ime vo putta kīḷanā.

Imaṃ mūlāḷivattakaṃ, sālukaṃ ciñcabhedakaṃ; Bhuñja khuddehi saṃyuttaṃ, saha puttehi khattiya.

Padumaṃ jālino dehi, kumudañca kumāriyā; Māline passa naccante, sivi puttāni avhaya.

Tato kaṇhājināyapi, nisāmehi rathesabha; Mañjussarāya vagguyā, assamaṃ upayantiyā.

Samānasukhadukkhamhā, raṭṭhā pabbājitā ubho; Api sivi putte passesi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Samaṇe brāhmaṇe nūna, brahmacariyaparāyaṇe; Ahaṃ loke ab-

hissapiṃ, sīlavante bahussute; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Ime te jambukā rukkhā, vedisā sinduvārakā; Vividhāni rukkhajātāni, te kumārā na dissare.

Assatthā panasā ceme, nigrodhā ca kapitthanā; Vividhāni phalajātāni, te kumārā na dissare.

Ime tiṭṭhanti ārāmā, ayaṃ sītūdakā nadī; Yatthassu pubbe kīḷiṃsu, te kumārā na dissare.

Vividhāni pupphajātāni, asmiṃ uparipabbate; Yānassu pubbe dhāriṃsu, te kumārā na dissare.

Vividhāni phalajātāni, asmiṃ uparipabbate; Yānassu pubbe bhuñjiṃsu, te kumārā na dissare.

Ime te hatthikā assā, balībaddā ca te ime; Yehissu pubbe kīḷiṃsu, te kumārā na dissare.

Ime sāmā sasolūkā, bahukā kadalīmigā; Yehissu pubbe kīḷiṃsu, te kumārā na dissare.

Ime haṃsā ca koñcā ca, mayūrā citrapekhuṇā; Yehissu pubbe kīḷiṃsu, te kumārā na dissare.

Imā tā vanagumbāyo, pupphitā sabbakālikā; Yatthassu pubbe kīḷiṃsu, te kumārā na dissare.

Imā tā pokkharaṇī rammā, cakkavākūpakūjitā; Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca; Yatthassu pubbe kīḷiṃsu, te kumārā na dissare.

Na te kaṭṭhāni bhinnāni, na te udakamāhaṭaṃ; Aggipi te na hāpito, kiṃ nu mandova jhāyasi.

Piyo piyena saṅgamma, samo me byapahaññati; Tyajja putte na passāmi, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Na kho no deva passāmi, yena te nīhatā matā; Kākolāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Na kho no deva passāmi, yena te nīhatā matā; Sakuṇāpi na vassanti, matā me nūna dārakā".

Sā tattha paridevitvā, pabbatāni vanāni ca; Punadevassamaṃ gantvā, rodi sāmikasantike.

"Na kho no deva passāmi, yena te nīhatā matā; Kākolāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Na kho no deva passāmi, yena te nīhatā matā; Sakuṇāpi na vassanti, matā me nūna dārakā.

Na kho no deva passāmi, yena te nīhatā matā; Vicarantī rukkhamūlesu, pabbatesu guhāsu ca".

Iti maddī varārohā, rājaputtī yasassinī; Bāhā paggayha kanditvā, tattheva patitā chamā.

Tamajjhapattaṃ rājaputtiṃ, udakenābhisiñcatha; Assatthaṃ naṃ viditvāna, atha naṃ etadabravi.

"Ādiyeneva te maddi, dukkhaṃ nakkhātumicchisaṃ; Daliddo yācako vuḍḍho, brāhmaṇo gharamāgato.

Tassa dinnā mayā puttā, maddi mā bhāyi assasa; Maṃ passa maddi mā putte, mā bāḷhaṃ paridevasi; Lacchāma putte jīvantā, arogā ca bhavāmase.

Putte pasuñca dhaññañca, yañca aññaṃ ghare dhanaṃ; Dajjā sappuriso dānaṃ, disvā yācakamāgataṃ; Anumodāhi me maddi, puttake dānamuttamaṃ".

"Anumodāmi te deva, puttake dānamuttamaṃ; Datvā cittaṃ pasādehi, bhiyyo dānaṃ dado bhava.

Yo tvaṃ maccherabhūtesu, manussesu janādhipa; Brāhmaṇassa adā dānaṃ, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano".

Ninnāditā te pathavī, saddo te tidivaṅgato; Samantā vijjutā āguṃ, girīnaṃva patissutā.

Tassa te anumodanti, ubho nāradapabbatā; Indo ca brahmā pajāpati, somo yamo vessavaṇo; Sabbe devānumodanti, tāvatiṃsā saindakā.

Iti maddī varārohā, rājaputtī yasassinī; Vessantarassa anumodi, puttake dānamuttamaṃ.

Maddīpabbaṃ nāma.

10. Sakkapabba

Tato ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Sakko brāhmaṇavaṇṇena, pāto tesaṃ adissatha.

"Kacci nu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci uñchena yāpetha, kacci mūlaphalā bahū.

Kacci ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, kacci hiṃsā na vijjati".

“Kusalañceva no brahme, atho brahme anāmayaṃ; Atho uñchena yāpema, atho mūlaphalā bahū.

Atho ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, hiṃsā mayhaṃ na vijjati.

Satta no māse vasataṃ, araññe jīvasokinaṃ; Idaṃ dutiyaṃ passāma, brāhmaṇaṃ devavaṇṇinaṃ; Ādāya veḷuvaṃ daṇḍaṃ, dhārentaṃ ajinakkhipaṃ.

Svāgataṃ te mahābrahme, atho me adurāgataṃ; Anto pavisa bhaddante, pāde pakkhālayassu te.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Phalāni khuddakappāni, bhuñja brahme varaṃ varaṃ.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Tato piva mahābrahme, sace tvaṃ abhikaṅkhasi.

Atha tvaṃ kena vaṇṇena, kena vā pana hetunā; Anuppatto brahāraññaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Yathā vārivaho pūro, sabbakālaṃ na khīyati; Evaṃ taṃ yācitāgacchiṃ, bhariyaṃ me dehi yācito”.

“Dadāmi na vikampāmi, yaṃ maṃ yācasi brāhmaṇa; Santaṃ nappaṭiguyhāmi, dāne me ramatī mano”.

Maddiṃ hatthe gahetvāna, udakassa kamaṇḍaluṃ; Brāhmaṇassa adā dānaṃ, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Maddiṃ paricajantassa, medanī sampakampatha.

Nevassa maddī bhākuṭi, na sandhīyati na rodati; Pekkhatevassa tuṇhī sā, “eso jānāti yaṃ varaṃ”.

(Jāliṃ kaṇhājinaṃ dhītaṃ, maddideviṃ patibbataṃ; Cajamāno ca cintesiṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Na me dessā ubho puttā, maddī devī na dessiyā; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā piye adāsahaṃ.)†

“Komārī yassāhaṃ bhariyā, sāmiko mama issaro; Yassicche tassa maṃ dajjā, vikkiṇeyya haneyya vā”.

Tesaṃ saṅkappamaññāya, devindo etadabravi; “Sabbe jitā te paccūhā, ye dibbā ye ca mānusā.

Ninnāditā te pathavī, saddo te tidivaṅgato; Samantā vijjutā āguṃ, girīnaṃva patissutā.

Tassa te anumodanti, ubho nāradapabbatā; Indo ca brahmā pajāpati, somo yamo vessavaṇo; Sabbe devānumodanti, dukkarañhi karoti so.

Duddadaṃ dadamānānaṃ, dukkaraṃ kamma kubbataṃ; Asanto nānukubbanti, sataṃ dhammo durannayo.

Tasmā satañca asataṃ, nānā hoti ito gati; Asanto nirayaṃ yanti, santo saggaparāyaṇā.

Yametaṃ kumāre adā, bhariyaṃ adā vane vasaṃ; Brahmayānamanokkamma, sagge te taṃ vipaccatu".

"Dadāmi bhoto bhariyaṃ, maddiṃ sabbaṅgasobhanaṃ; Tvañceva maddiyā channo, maddī ca patinā saha.

Yathā payo ca saṅkho ca, ubho samānavaṇṇino; Evaṃ tuvañca maddī ca, samānamanacetasā.

Avaruddhettha araññasmiṃ, ubho sammatha assame; Khattiyā gottasampannā, sujātā mātupettito; Yathā puññāni kayirātha, dadantā aparāparaṃ.

Sakkohamasmi devindo, āgatosmi tavantike; Varaṃ varassu rājisi, vare aṭṭha dadāmi te".

"Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Pitā maṃ anumodeyya, ito pattaṃ sakaṃ gharaṃ; Āsanena nimanteyya, paṭhametaṃ varaṃ vare.

Purisassa vadhaṃ na roceyyaṃ, Api kibbisakārakaṃ; Vajjhaṃ vadhamhā moceyyaṃ, Dutiyetaṃ varaṃ vare.

Ye vuḍḍhā ye ca daharā, ye ca majjhimaporisā; Mameva upajīveyyuṃ, tatiyetaṃ varaṃ vare.

Paradāraṃ na gaccheyyaṃ, sadārapasuto siyaṃ; Thīnaṃ vasaṃ na gaccheyyaṃ, catutthetaṃ varaṃ vare.

Putto me sakka jāyetha, so ca dīghāyuko siyā; Dhammena jine pathaviṃ, pañcametaṃ varaṃ vare.

Tato ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Dibbā bhakkhā pātubhaveyyuṃ, chaṭṭhametaṃ varaṃ vare.

Dadato me na khīyetha, datvā nānutapeyyahaṃ; Dadaṃ cittaṃ pasādeyyaṃ, sattametaṃ varaṃ vare.

Ito vimuccamānāhaṃ, saggagāmī visesagū; Anivatti tato assaṃ, aṭṭhametaṃ varaṃ vare".

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, devindo etadabravi; "Aciraṃ vata te tato, pitā taṃ daṭṭhumessati".

Idaṃ vatvāna maghavā, devarājā sujampati; Vessantare varaṃ datvā, saggakāyaṃ apakkami.

Sakkapabbaṃ nāma.

11. Mahārājapabba

"Kassetaṃ mukhamābhāti, hemaṃvuttattamagginā; Nikkhaṃva jātarūpassa, ukkāmukhapahaṃsitaṃ.

Ubho sadisapaccaṅgā, ubho sadisalakkhaṇā; Jālissa sadiso eko, ekā kaṇhājinā yathā.

Sīhā bilāva nikkhantā, ubho sampatirūpakā; Jātarūpamayāyeva, ime dissanti dārakā.

Kuto nu bhavaṃ bhāradvāja, Ime ānesi dārake; Ajja raṭṭhaṃ anuppatto, Kuhiṃ gacchasi brāhmaṇa".

"Mayhaṃ te dārakā deva, dinnā vittena sañjaya; Ajja pannarasā ratti, yato laddhā me dārakā".

"Kena vā vācapeyyena, sammāñāyena saddahe; Ko tetaṃ dānamadadā, puttake dānamuttamaṃ".

"Yo yācataṃ patiṭṭhāsi, bhūtānaṃ dharaṇīriva; So me vessantaro rājā, puttedāsi vane vasaṃ.

Yo yācataṃ gatī āsi, savantīnaṃva sāgaro; So me vessantaro rājā, puttedāsi vane vasaṃ".

"Dukkaṭaṃ vata bho rañña, saddhena gharamesinā; Kathaṃ nu puttake dajjā, araññe avaruddhako.

Imaṃ bhonto nisāmetha, yāvantettha samāgatā; Kathaṃ vessantaro rājā, puttedāsi vane vasaṃ.

Dāsiṃ dāsaṃ ca so dajjā, assaṃ cassatarīrathaṃ; Hatthiñca kuñjaraṃ dajja, kathaṃ so dajja dārake".

"Yassa nassa ghare dāso, asso cassatarīratho; Hatthī ca kuñjaro nāgo, kiṃ so dajjā pitāmaha".

"Dānamassa pasaṃsāma, na ca nindāma puttakā; Kathaṃ nu hadayaṃ āsi, tumhe datvā vanibbake".

"Dukkhassa hadayaṃ āsi, atho uṇhampi passasi; Rohinīheva tambakkhī, pitā assūni vattayi".

Yaṃ taṃ kaṇhājināvoca, “ayaṃ maṃ tāta brāhmaṇo; Laṭṭhiyā paṭikoṭeti, ghare jātaṃva dāsiyaṃ.

Na cāyaṃ brāhmaṇo tāta, dhammikā honti brāhmaṇā; Yakkho brāhmaṇavaṇṇena, khādituṃ tāta neti no; Nīyamāne pisācena, kiṃ nu tāta udikkhasi”.

“Rājaputtī ca vo mātā, rājaputto ca vo pitā; Pubbe me aṅkamāruyha, kiṃ nu tiṭṭhatha ārakā”.

“Rājaputtī ca no mātā, rājaputto ca no pitā; Dāsā mayaṃ brāhmaṇassa, tasmā tiṭṭhāma ārakā”.

“Mā sammevaṃ avacuttha, ḍayhate hadayaṃ mama; Citakāyaṃva me kāyo, āsane na sukhaṃ labhe.

Mā sammevaṃ avacuttha, bhiyyo sokaṃ janetha maṃ; Nikkiṇissāmi dabbena, na vo dāsā bhavissatha.

Kimagghiyañhi vo tāta, brāhmaṇassa pitā adā; Yathābhūtaṃ me akkhātha, paṭipādentu brāhmaṇaṃ”.

“Sahassagghañhi maṃ tāta, brāhmaṇassa pitā adā; Atha kaṇhājinaṃ kaññaṃ, hatthinā ca satena ca”.

“Uṭṭhehi katte taramāno, brāhmaṇassa avākara; Dāsisataṃ dāsasataṃ, gavaṃ hatthusabhaṃ sataṃ; Jātarūpasahassañca, puttānaṃ dehi nikkayaṃ”.

Tato kattā taramāno, brāhmaṇassa avākari; Dāsisataṃ dāsasataṃ, gavaṃ hatthusabhaṃ sataṃ; Jātarūpasahassañca, puttānaṃdāsi nikkayaṃ.

Nikkiṇitvā nahāpetvā, bhojayitvāna dārake; Samalaṅkaritvā bhaṇḍena, ucchaṅge upavesayuṃ.

Sīsaṃ nhāte sucivatthe, sabbābharaṇabhūsite; Rājā aṅke karitvāna, ayyako paripucchatha.

Kuṇḍale ghusite māle, sabbābharaṇabhūsite; Rājā aṅke karitvāna, idaṃ vacanamabravi.

“Kacci ubho arogā te, jāli mātāpitā tava; Kacci uñchena yāpenti, kacci mūlaphalā bahū.

Kacci ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, kacci hiṃsā na vijjati”.

“Atho ubho arogā me, deva mātāpitā mama; Atho uñchena yāpenti, atho mūlaphalā bahū.

Atho ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, hiṃsā nesaṃ na vijjati.

Khaṇantālukalambāni, bilāni takkalāni ca; Kolaṃ bhallātakaṃ bellaṃ, sā no āhatva posati.

Yañceva sā āharati, vanamūlaphalahāriyā; Taṃ no sabbe samāgantvā, rattiṃ bhuñjāma no divā.

Ammāva no kisā paṇḍu, āharantī dumapphalaṃ; Vātātapena sukhumālī, padumaṃ hatthagatāmiva.

Ammāya patanū kesā, vicarantyā brahāvane; Vane vāḷamigākiṇṇe, khaggadīpinisevite.

Kesesu jaṭaṃ bandhitvā, kacche jallamadhārayi; Cammavāsī chamā seti, jātavedaṃ namassati.

Puttā piyā manussānaṃ, lokasmiṃ udapajjisuṃ; Na hi nūnamhākaṃ ayyassa, putte sneho ajāyatha".

"Dukkaṭañca hi no putta, bhūnahaccaṃ kataṃ mayā; Yohaṃ sivīnaṃ vacanā, pabbājesimadūsakaṃ.

Yaṃ me kiñci idha atthi, dhanaṃ dhaññañca vijjati; Etu vessantaro rājā, siviraṭṭhe pasāsatu".

"Na deva mayhaṃ vacanā, ehiti sivisuttamo; Sayameva devo gantvā, siñca bhogehi atrajaṃ".

Tato senāpatiṃ rājā, sañjayo ajjhabhāsatha; "Hatthī assā rathā pattī, senā sannāhayantu naṃ; Negamā ca maṃ anventu, brāhmaṇā ca purohitā.

Tato saṭṭhisahassāni, yodhino cārudassanā; Khippamāyantu sannaddhā, nānāvaṇṇehilaṅkatā.

Nīlavatthadharā neke, pītāneke nivāsitā; Aññe lohitauṇhīsā, suddhāneke nivāsitā; Khippamāyantu sannaddhā, nānāvaṇṇehilaṅkatā.

Himavā yathā gandhadharo, pabbato gandhamādano; Nānārukkhehi sañchanno, mahābhūtagaṇālayo.

Osadhehi ca dibbehi, disā bhāti pavāti ca; Khippamāyantu sannaddhā, disā bhantu pavantu ca.

Tato nāgasahassāni, yojayantu catuddasa; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Khippamāyantu sannaddhā, hatthikkhandhehi dassitā.

Tato assasahassāni, yojayantu catuddasa; Ājānīyāva jātiyā, sindhavā sīghavāhanā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Khippamāyantu sannaddhā, assapiṭṭhehilaṅkatā.

Tato rathasahassāni, yojayantu catuddasa; Ayosukatanemiyo, suvaṇṇacitapakkhare.

Āropentu dhaje tattha, cammāni kavacāni ca; Vippālentu ca cāpāni, daḷhadhammā pahārino; Khippamāyantu sannaddhā, rathesu rathajīvino.

Lājā olopiyā pupphā, mālāgandhavilepanā; Agghiyāni ca tiṭṭhantu, yena maggena ehiti.

Gāme gāme sataṃ kumbhā, merayassa surāya ca; Maggamhi patitiṭṭhantu, yena maggena ehiti.

Maṃsā pūvā saṅkuliyo, kummāsā macchasaṃyutā; Maggamhi patitiṭṭhantu, yena maggena ehiti.

Sappi telaṃ dadhi khīraṃ, kaṅgubījā bahū surā; Maggamhi patitiṭṭhantu, yena maggena ehiti.

Āḷārikā ca sūdā ca, naṭanaṭṭakagāyino; Pāṇissarā kumbhathūṇiyo, mandakā sokajjhāyikā.

Āhaññantu sabbavīṇā, bheriyo dindimāni ca; Kharamukhāni dhamentu, nadantu ekapokkharā.

Mudiṅgā paṇavā saṅkhā, godhā parivadentikā; Dindimāni ca haññantu, kutumpa dindimāni ca".

Sā senā mahatī āsi, uyyuttā sivivāhinī; Jālinā magganāyena, vaṅkaṃ pāyāsi pabbataṃ.

Koñcaṃ nadati mātaṅgo, kuñjaro saṭṭhihāyano; Kacchāya baddhamānāya, koñcaṃ nadati vāraṇo.

Ājānīyā hasiyanti, nemighoso ajāyatha; Abbhaṃ rajo acchādesi, uyyuttā sivivāhinī.

Sā senā mahatī āsi, uyyuttā hārahārinī; Jālinā magganāyena, vaṅkaṃ pāyāsi pabbataṃ.

Te pāviṃsu brahāraññaṃ, bahusākhaṃ mahodakaṃ; Puppharukkhehi sañchannaṃ, phalarukkhehi cūbhayaṃ.

Tattha bindussarā vaggū, nānāvaṇṇā bahū dijā; Kūjantamupakūjanti, utusampupphite dume.

Te gantvā dīghamaddhānaṃ, ahorattānamaccaye; Padesaṃ taṃ upāgacchuṃ, yattha vessantaro ahu.

Mahārājapabbaṃ nāma.

12. Chakhattiyakamma

Tesaṃ sutvāna nigghosaṃ, bhīto vessantaro ahu; Pabbataṃ abhiruhitvā, bhīto senaṃ udikkhati.

"Iṅgha maddi nisāmehi, nigghoso yādiso vane; Ājānīyā hasiyanti, dhajaggāni ca dissare.

Ime nūna araññasmiṃ, migasaṅghāni luddakā; Vāgurāhi parikkhippa, sobbhaṃ pātetvā tāvade; Vikkosamānā tibbāhi, hanti nesaṃ varaṃ varaṃ.

Yathā mayaṃ adūsakā, araññe avaruddhakā; Amittahatthattaṃ gatā, passa dubbalaghātakaṃ".

"Amittā nappasāheyyuṃ, aggīva udakaṇṇave; Tadeva tvaṃ vicintehi, api sotthi ito siyā".

Tato vessantaro rājā, orohitvāna pabbatā; Nisīdi paṇṇasālāyaṃ, daḷhaṃ katvāna mānasaṃ.

Nivattayitvāna rathaṃ, vuṭṭhapetvāna seniyo; Ekaṃ araññe viharantaṃ, pitā puttaṃ upāgami.

Hatthikkhandhato oruyha, ekaṃso pañjalīkato; Parikiṇṇo amaccehi, puttaṃ siñcitumāgami.

Tatthaddasa kumāraṃ so, rammarūpaṃ samāhitaṃ; Nisinnaṃ paṇṇasālāyaṃ, jhāyantaṃ akutobhayaṃ.

Tañca disvāna āyantaṃ, pitaraṃ puttagiddhinaṃ; Vessantaro ca maddī ca, paccuggantvā avandisuṃ.

Maddī ca sirasā pāde, sasurassābhivādayi; "Maddī ahañhi te deva, pāde vandāmi te suṇhā"; Te su tattha palisajja, pāṇinā parimajjatha.

"Kacci vo kusalaṃ putta, kacci putta anāmayaṃ; Kacci uñchena yāpetha, kacci mūlaphalā bahū.

Kacci ḍaṃsā makasā ca, appameva sarīsapā; Vane vāḷamigākiṇṇe, kacci hiṃsā na vijjati".

"Atthi no jīvikā deva, sā ca yādisakīdisā; Kasirā jīvikā homa, uñchācariyāya jīvitaṃ.

Aniddhinaṃ mahārāja, dametassaṃva sārathi; Tyamhā aniddhikā dantā, asamiddhi dameti no.

Api no kisāni maṃsāni, pitu mātu adassanā; Avaruddhānaṃ mahārāja, araññe jīvasokinaṃ.

Yepi te siviseṭṭhassa, dāyādāpattamānasā; Jālī kaṇhājinā cubho, brāhmaṇassa vasānugā; Accāyikassa luddassa, yo ne gāvova sumbhati.

Te rājaputtiyā putte, yadi jānātha saṃsatha; Pariyāpuṇātha no khippaṃ, sappadaṭṭhaṃva māṇavaṃ".

"Ubho kumārā nikkītā, jālī kaṇhājinā cubho; Brāhmaṇassa dhanaṃ datvā, putta mā bhāyi assasa".

"Kacci nu tāta kusalaṃ, kacci tāta anāmayaṃ; Kacci nu tāta me mātu, cakkhu na parihāyati".

"Kusalañceva me putta, atho putta anāmayaṃ; Atho ca putta te mātu, cakkhu na parihāyati".

"Kacci arogaṃ yoggaṃ te, kacci vahati vāhanaṃ; Kacci phīto janapado, kacci vuṭṭhi na chijjati".

"Atho arogaṃ yoggaṃ me, atho vahati vāhanaṃ; Atho phīto janapado, atho vuṭṭhi na chijjati".

Iccevaṃ mantayantānaṃ, mātā nesaṃ adissatha; Rājaputtī giridvāre, pattikā anupāhanā.

Tañca disvāna āyantiṃ, mātaraṃ puttagiddhiniṃ; Vessantaro ca maddī ca, paccuggantvā avandisuṃ.

Maddī ca sirasā pāde, sassuyā abhivādayi; "Maddī ahañhi te ayye, pāde vandāmi te suṇhā".

Maddiñca puttakā disvā, dūrato sotthimāgatā; Kandantā mabhidhāviṃsu, vacchabālāva mātaraṃ.

Maddī ca puttake disvā, dūrato sotthimāgate; Vāruṇīva pavedhentī, thanadhārābhisiñcatha.

Samāgatānaṃ ñātīnaṃ, mahāghoso ajāyatha; Pabbatā samanādiṃsu, mahī pakampitā ahu.

Vuṭṭhidhāraṃ pavattento, devo pāvassi tāvade; Atha vessantaro rājā, ñātīhi samagacchatha.

Nattāro suṇisā putto, rājā devī ca ekato; Yadā samāgatā āsuṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ.

Pañjalikā tassa yācanti, rodantā bherave vane; Vessantarañca maddiñca, sabbe raṭṭhā samāgatā; Tvaṃ nosi issaro rājā, rajjaṃ kāretha no ubho.

Chakhattiyakammaṃ nāma.

"Dhammena rajjaṃ kārentaṃ, raṭṭhā pabbājayittha maṃ; Tvañca jānapadā ceva, negamā ca samāgatā".

"Dukkaṭañca hi no putta, bhūnahaccaṃ kataṃ mayā; Yohaṃ sivīnaṃ vacanā, pabbājesimadūsakaṃ.

Yena kenaci vaṇṇena, pitu dukkhaṃ udabbahe; Mātu bhaginiyā cāpi, api pāṇehi attano".

Tato vessantaro rājā, rajojallaṃ pavāhayi; Rajojallaṃ pavāhetvā, saṅkhavaṇṇaṃ adhārayi.

Sīsaṃ nhāto sucivattho, sabbābharaṇabhūsito; Paccayaṃ nāgamāruyha, khaggaṃ bandhi parantapaṃ.

Tato saṭṭhisahassāni, yodhino cārudassanā; Sahajātā pakiriṃsu, nandayantā rathesabhaṃ.

Tato maddimpi nhāpesuṃ, sivikaññā samāgatā; "Vessantaro taṃ pāletu, jālī kaṇhājinā cubho; Athopi taṃ mahārājā, sañjayo abhirakkhatu".

Idañca paccayaṃ laddhā, pubbe saṅklesamattano; Ānandiyaṃ ācariṃsu, ramaṇīye giribbaje.

Idañca paccayaṃ laddhā, pubbe saṅklesamattano; Ānandi vittā sumanā, putte saṅgamma lakkhaṇā.

Idañca paccayaṃ laddhā, pubbe saṅklesamattano; Ānandi vittā patītā, saha puttehi lakkhaṇā.

"Ekabhattā pure āsiṃ, niccaṃ thaṇḍilasāyinī; Iti metaṃ vataṃ āsi, tumhaṃ kāmā hi puttakā.

Taṃ me vataṃ samiddhajja, tumhe saṅgamma puttakā; Mātujampi taṃ pāletu, pitujampi ca puttaka; Athopi taṃ mahārājā, sañjayo abhirakkhatu.

Yaṃ kiñcitthi kataṃ puññaṃ, mayhañceva pitucca te; Sabbena tena kusalena, ajaro amaro bhava".

Kappāsikañca koseyyaṃ, khomakoṭumbarāni ca; Sassu suṇhāya pāhesi, yehi maddī asobhatha.

Tato hemañca kāyūraṃ, gīveyyaṃ ratanāmayaṃ; Sassu suṇhāya pāhesi, yehi maddī asobhatha.

Tato hemañca kāyūraṃ, aṅgadaṃ maṇimekhalaṃ; Sassu suṇhāya pāhesi, yehi maddī asobhatha.

Uṇṇataṃ mukhaphullañca, nānāratte ca māṇike; Sassu suṇhāya pāhesi, yehi maddī asobhatha.

Uggatthanaṃ giṅgamakaṃ, mekhalaṃ pāṭipādakaṃ; Sassu suṇhāya pāhesi, yehi maddī asobhatha.

Suttañca suttavajjañca, upanijjhāya seyyasi; Asobhatha rājaputtī, devakaññāva nandane.

Sīsaṃ nhātā sucivatthā, sabbālaṅkārabhūsitā; Asobhatha rājaputtī, tāvatiṃseva accharā.

Kadalīva vātacchupitā, jātā cittalatāvane; Dantāvaraṇasampannā, rājaputtī asobhatha.

Sakuṇī mānusinīva, jātā cittapattā patī; Nigrodhapakkabimboṭṭhī, rājaputtī asobhatha.

Tassā ca nāgamānesuṃ, nātibaddhaṃva kuñjaraṃ; Sattikkhamaṃ sarakkhamaṃ, īsādantaṃ urūḷhavaṃ.

Sā maddī nāgamāruhi, nātivaddhaṃva kuñjaraṃ; Sattikkhamaṃ sarakkhamaṃ, īsādantaṃ urūḷhavaṃ.

Sabbamhi taṃraññamhi, yāvantettha migā ahuṃ; Vessantarassa tejena, naññamaññaṃ viheṭhayuṃ.

Sabbamhi taṃraññamhi, yāvantettha dijā ahuṃ; Vessantarassa tejena, naññamaññaṃ viheṭhayuṃ.

Sabbamhi taṃraññamhi, yāvantettha migā ahuṃ; Ekajjhaṃ sannipātiṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Sabbamhi taṃraññamhi, yāvantettha dijā ahuṃ; Ekajjhaṃ sannipātiṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Sabbamhi taṃraññamhi, yāvantettha migā ahuṃ; Nāssu mañjū nikūjiṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Sabbamhi taṃraññamhi, yāvantettha dijā ahuṃ; Nāssu mañjū nikūjiṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Paṭiyatto rājamaggo, vicitto pupphasanthato; Vasi vessantaro yattha, yāvatāva jetuttarā.

Tato saṭṭhisahassāni, yodhino cārudassanā; Samantā parikiriṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Samantā parikiriṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Samantā parikiriṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Samantā parikiriṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Karoṭiyā cammadharā, illīhatthā suvammino; Purato paṭipajjiṃsu, vessantare payātamhi; Sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Te pāvisuṃ puraṃ rammaṃ, mahāpākāratoraṇaṃ; Upetaṃ annapānehi, naccagītehi cūbhayaṃ.

Vittā jānapadā āsuṃ, negamā ca samāgatā; Anuppatte kumāramhi, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Celukkhepo avattittha, āgate dhanadāyake; Nandiṃ pavesi nagare, bandhanā mokkho aghosatha.

Jātarūpamayaṃ vassaṃ, devo pāvassi tāvade; Vessantare paviṭṭhamhi, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhane.

Tato vessantaro rājā, Dānaṃ datvāna khattiyo; Kāyassa bhedā sappañño, Saggaṃ so upapajjathāti. (6652)

Vessantarajātakaṃ dasamaṃ.

Mahānipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātakapāḷi niṭṭhitā.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

2. Dummedhajātaka

“Yasaṃ laddhāna dummedho, anatthaṃ carati attano; Attano ca paresañca, hiṃsāya paṭipajjatī”ti.

Dummedhajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

10. Mittāmittajātaka

“Kāni kammāni kubbānaṃ, kathaṃ viññū parakkame; Amittaṃ jāneyya medhāvī, disvā sutvā ca paṇḍito”.

“Na naṃ umhayate disvā, na ca naṃ paṭinandati; Cakkhūni cassa na dadāti, paṭilomañca vattati.

Amitte tassa bhajati, mitte tassa na sevati; Vaṇṇakāme nivāreti, akkosante pasaṃsati.

Guyhañca tassa nakkhāti, tassa guyhaṃ na gūhati; Kammaṃ tassa na vaṇṇeti, paññassa nappasaṃsati.

Abhave nandati tassa, bhave tassa na nandati; Accheraṃ bhojanaṃ laddhā, tassa nuppajjate sati; Tato naṃ nānukampati, aho sopi labheyyito.

Iccete soḷasākārā, amittasmiṃ patiṭṭhitā; Yehi amittaṃ jāneyya, disvā sutvā ca paṇḍito".

"Kāni kammāni kubbānaṃ, kathaṃ viññū parakkame; Mittaṃ jāneyya medhāvī, disvā sutvā ca paṇḍito.

Pavutthaṃ tassa sarati, āgataṃ abhinandati; Tato kelāyito hoti, vācāya paṭinandati.

Mitte tasseva bhajati, amitte tassa na sevati; Akkosante nivāreti, vaṇṇakāme pasaṃsati.

Guyhañca tassa akkhāti, tassa guyhañca gūhati; Kammañca tassa vaṇṇeti, paññaṃ tassa pasaṃsati.

Bhave ca nandati tassa, abhave tassa na nandati; Accheraṃ bhojanaṃ laddhā, tassa uppajjate sati; Tato naṃ anukampati, aho sopi labheyyito.

Iccete soḷasākārā, Mittasmiṃ suppatiṭṭhitā; Yehi mittañca jāneyya, Disvā sutvā ca paṇḍito"ti. (1779)

Mittāmittajātakaṃ dasamaṃ.

Dvādasakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Lahucitta sasāla kasanti puna, Atha kāma dasakhaluṭṭhānavaro; Atha kaṇha sukosiya meṇḍavaro, Padumo puna mittavarena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

9. Nakkhattajātaka

Nakkhattaṃ paṭimānentaṃ, attho bālaṃ upaccagā; Attho atthassa nakkhattaṃ, kiṃ karissanti tārakā"ti.

Nakkhattajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

3. Kaṇḍijātaka

"Dhiratthu kaṇḍinaṃ sallaṃ, purisaṃ gāḷhavedhinaṃ; Dhiratthu taṃ janapadaṃ, yatthitthī pariṇāyikā; Te cāpi dhikkitā sattā, ye itthīnaṃ vasaṅgatā"ti.

Kaṇḍijātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

3. Mahāsuvajātaka

"Dumo yadā hoti phalūpapanno, Bhuñjanti naṃ vihaṅgamā sampatantā; Khīṇanti ñatvāna dumaṃ phalaccaye, Disodisaṃ yanti tato vihaṅgamā.

Cara cārikaṃ lohitatuṇḍa māmari, Kiṃ tvaṃ suva sukkhadumamhi jhāyasi; Tadiṅgha maṃ brūhi vasantasannibha, Kasmā suva sukkhadumaṃ na riñcasi".

"Ye ve sakhīnaṃ sakhāro bhavanti, Pāṇaccaye dukkhasukhesu haṃsa; Khīṇaṃ akhīṇampi na taṃ jahanti, Santo sataṃ dhammamanussarantā.

Sohaṃ sataṃ aññatarosmi haṃsa, Ñātī ca me hoti sakhā ca rukkho; Taṃ nussahe jīvikattho pahātuṃ, Khīṇanti ñatvāna na hesa dhammo".

"Sādhu sakkhi kataṃ hoti, metti saṃsati santhavo; Sacetaṃ dhammaṃ rocesi, pāsaṃsosi vijānataṃ.

So te suva varaṃ dammi, pattayāna vihaṅgama; Varaṃ varassu vakkaṅga, yaṃ kiñci manasicchasi".

"Varañca me haṃsa bhavaṃ dadeyya, Ayañca rukkho punarāyuṃ labhetha; So sākhavā phalimā saṃvirūḷho, Madhutthiko tiṭṭhatu sobhamāno".

"Taṃ passa samma phalimaṃ uḷāraṃ, Sahāva te hotu udumbarena; So sākhavā phalimā saṃvirūḷho, Madhutthiko tiṭṭhatu sobhamāno".

"Evaṃ sakka sukhī hohi, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja sukhito, disvāna saphalaṃ dumaṃ".

"Suvassa ca varaṃ datvā, katvāna saphalaṃ dumaṃ; Pakkāmi saha bhariyāya, devānaṃ nandanaṃ vanan"ti.

Mahāsuvajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

8. Kūṭavāṇijajātaka

"Saṭhassa sāṭheyyamidaṃ sucintitaṃ, Paccoḍḍitaṃ paṭikūṭassa kūṭaṃ; Phālañce khādeyyuṃ mūsikā, Kasmā kumāraṃ kulalā na hareyyuṃ.

Kūṭassa hi santi kūṭakūṭā, Bhavati cāpi nikatino nikatyā; Dehi puttanaṭṭha phālanaṭṭhassa phālaṃ, Mā te puttamahāsi phālanaṭṭho"ti.

Kūṭavāṇijajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

4. Cūḷasuvajātaka

"Santi rukkhā haripattā, dumā nekaphalā bahū; Kasmā nu sukkhe koḷāpe, suvassa nirato mano".

"Phalassa upabhuñjimhā, nekavassagaṇe bahū; Aphalampi viditvāna, sāva metti yathā pure".

"Sukkhañca rukkhaṃ koḷāpaṃ, opattamaphalaṃ dumaṃ; Ohāya sakuṇā yanti, kiṃ dosaṃ passase dija".

"Ye phalatthā sambhajanti, aphaloti jahanti naṃ; Attatthapaññā dummedhā, te honti pakkhapātino".

"Sādhu sakkhi kataṃ hoti, metti saṃsati santhavo; Sacetaṃ dhammaṃ rocesi, pāsaṃsosi vijānataṃ.

So te suva varaṃ dammi, pattayāna vihaṅgama; Varaṃ varassu vakkaṅga, yaṃ kiñci manasicchasi".

"Api nāma naṃ passeyyaṃ, sapattaṃ saphalaṃ dumaṃ; Daliddova nidhiṃ laddhā, nandeyyāhaṃ punappunaṃ".

"Tato amatamādāya, abhisiñci mahīruhaṃ; Tassa sākhā virūhiṃsu, sītacchāyā manoramā".

"Evaṃ sakka sukhī hohi, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja sukhito, disvāna saphalaṃ dumaṃ.

Suvassa ca varaṃ datvā, katvāna saphalaṃ dumaṃ; Pakkāmi saha bhariyāya, devānaṃ nandanaṃ vanan"ti.

Cūḷasuvajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Littavagga
1. Littajātaka
"Littaṃ paramena tejasā, Gilamakkhaṃ puriso na bujjhati; Gila re gila pāpadhuttaka, Pacchā te kaṭukaṃ bhavissatī"ti.
Littajātakaṃ paṭhamaṃ.
Jātaka
Navakanipāta
Gijjhavagga
7. Lomasakassapajātaka
"Assa indasamo rāja, accantaṃ ajarāmaro; Sace tvaṃ yaññaṃ yājeyya, isiṃ lomasakassapaṃ".
"Sasamuddapariyāyaṃ, mahiṃ sāgarakuṇḍalaṃ; Na icche saha nindāya, evaṃ seyya vijānahi.
Dhiratthu taṃ yasalābhaṃ, dhanalābhañca brāhmaṇa; Yā vutti vinipātena, adhammacaraṇena vā.
Api ce pattamādāya, anagāro paribbaje; Sāyeva jīvikā seyyo, yā cādhammena esanā.
Api ce pattamādāya, anagāro paribbaje; Aññaṃ ahiṃsayaṃ loke, api rajjena taṃ varaṃ".
"Balaṃ cando balaṃ suriyo, balaṃ samaṇabrāhmaṇā; Balaṃ velā samuddassa, balātibalamitthiyo.
Yathā uggatapaṃ santaṃ, isiṃ lomasakassapaṃ; Pitu atthā candavatī, vājapeyyaṃ ayājayi".
"Taṃ lobhapakataṃ kammaṃ, Kaṭukaṃ kāmahetukaṃ; Tassa mūlaṃ gavesissaṃ, Checchaṃ rāgaṃ sabandhanaṃ.
Dhiratthu kāme subahūpi loke, Tapova seyyo kāmaguṇehi rāja; Tapo karissāmi pahāya kāme, Taveva raṭṭhaṃ candavatī ca hotū"ti.
Lomasakassapajātakaṃ sattamaṃ.
Jātaka
Sattakanipāta
Kukkuvagga
5. Dabbhapupphajātaka

“Anutīracārī bhaddante, sahāyamanudhāva maṃ; Mahā me gahito maccho, so maṃ harati vegasā”.

“Gambhīracārī bhaddante, daḷhaṃ gaṇhāhi thāmasā; Ahaṃ taṃ uddharissāmi, supaṇṇo uragāmiva”.

“Vivādo no samuppanno, dabbhapuppha suṇohi me; Samehi medhagaṃ samma, vivādo vūpasammataṃ”.

“Dhammaṭṭhohaṃ pure āsiṃ, bahū aḍḍā me tīritā; Samemi medhagaṃ samma, vivādo vūpasammataṃ.

Anutīracāri naṅguṭṭhaṃ, sīsaṃ gambhīracārino; Accāyaṃ majjhimo khaṇḍo, dhammaṭṭhassa bhavissati”.

“Cirampi bhakkho abhavissa, sace na vivademase; Asīsakaṃ anaṅguṭṭhaṃ, siṅgālo harati rohitaṃ”.

“Yathāpi rājā nandeyya, rajjaṃ laddhāna khattiyo; Evāhamajja nandāmi, disvā puṇṇamukhaṃ patiṃ.

Kathaṃ nu thalajo santo, udake macchaṃ parāmasi; Puṭṭho me samma akkhāhi, kathaṃ adhigataṃ tayā”.

“Vivādena kisā honti, vivādena dhanakkhayā; Jīnā uddā vivādena, bhuñja māyāvi rohitaṃ.

Evameva manussesu, vivādo yattha jāyati; Dhammaṭṭhaṃ paṭidhāvanti, so hi nesaṃ vināyako; Dhanāpi tattha jīyanti, rājakoso pavaḍḍhatī”ti.

Dabbhapupphajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

6. Bālovādajātaka

“Hantvā chetvā vadhitvā ca, deti dānaṃ asaññato; Edisaṃ bhattaṃ bhuñjamāno, sa pāpena upalippati”.

“Puttadārampi ce hantvā, Deti dānaṃ asaññato; Bhuñjamānopi sappaññо, Na pāpena upalippatī”ti.

Bālovādajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

6. Udañcanījātaka

“Sukhaṃ vata maṃ jīvantaṃ, Pacamānā udañcanī; Corī jāyappavādena, Telaṃ loṇañca yācatī”ti.

Udañcanījātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

1. Surāpānajātaka

“Apāyimha anaccimha, agāyimha rudimha ca; Visaññikaraṇiṃ pitvā, diṭṭhā nāhumha vānarā”ti.

Surāpānajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Aḍḍhavagga

3. Mūsikajātaka

“Kuhiṃ gatā kattha gatā, iti lālappatī jano; Ahameveko jānāmi, udapāne mūsikā hatā.

Yañcetaṃ iti cīti ca, gadrabhova nivattasi; Udapāne mūsikaṃ hantvā, yavaṃ bhakkhetumicchasi.

Daharo cāsi dummedha, paṭhamuppattiko susu; Dīghañcetaṃ samāsajja, na te dassāmi jīvitaṃ.

Nāntalikkhabhavanena, nāṅgaputtapinena vā; Puttena hi patthayito, silokehi pamocito.

Sabbaṃ sutamadhīyetha, hīnamukkaṭṭhamajjhimaṃ; Sabbassa atthaṃ jāneyya, na ca sabbaṃ payojaye; Hoti tādisako kālo, yattha atthāvahaṃ sutan”ti.

Mūsikajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

7. Kākavatījātaka

“Vāti cāyaṃ tato gandho, yattha me vasatī piyā; Dūre ito hi kākavatī, yattha me nirato mano”.

“Kathaṃ samuddamatarī, kathaṃ atari kepukaṃ; Kathaṃ satta samuddāni, kathaṃ simbalimāruhi”.

“Tayā samuddamatariṃ, tayā atari kepukaṃ; Tayā satta samuddāni, tayā simbalimāruhiṃ”.

“Dhiratthumaṃ mahākāyaṃ, dhiratthumaṃ acetanaṃ; Yattha jāyāyahaṃ jāraṃ, āvahāmi vahāmi cā”ti.

Kākavatījātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

5. Mūlapariyāyajātaka

“Kālo ghasati bhūtāni, sabbāneva sahattanā; Yo ca kālaghaso bhūto, sa bhūtapacaniṃ paci”.

“Bahūni narasīsāni, lomasāni brahāni ca; Gīvāsu paṭimukkāni, kocidevettha kaṇṇavā”ti.

Mūlapariyāyajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

3. Serivavāṇijajātaka

“Idha ce naṃ virādhesi, saddhammassa niyāmataṃ; Ciraṃ tvaṃ anutappesi, serivāyaṃva vāṇijo”ti.

Serivavāṇijajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

4. Giridattajātaka

“Dūsito giridattena, hayo sāmassa paṇḍavo; Porāṇaṃ pakatiṃ hitvā, tassevānuvidhiyyati.

Sace ca tanujo poso, sikharākārakappito; Ānane naṃ gahetvāna, maṇḍale parivattaye; Khippameva pahantvāna, tassevānuvidhiyyatī”ti.

Giridattajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

8. Tacasārajātaka

“Amittahatthatthagatā, tacasārasamappitā; Pasannamukhavaṇṇāttha, kasmā tumhe na socatha”.

“Na socanāya paridevanāya, Atthova labbho api appakopi; Socantamenaṃ dukhitaṃ viditvā, Paccatthikā attamanā bhavanti.

Yato ca kho paṇḍito āpadāsu, Na vedhatī atthavinicchayaññū; Paccatthikāssa dukhitā bhavanti, Disvā mukhaṃ avikāraṃ purāṇaṃ.

Jappena mantena subhāsitena, Anuppadānena paveṇiyā vā; Yathā yathā yattha labhetha atthaṃ, Tathā tathā tattha parakkameyya.

Yato ca jāneyya alabbhaneyyo, Mayā va aññena vā esa attho; Asocamāno adhivāsayeyya, Kammaṃ daḷhaṃ kinti karomi dānī”ti.

Tacasārajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

4. Uragajātaka

“Idhūragānaṃ pavaro paviṭṭho, Selassa vaṇṇena pamokkhamicchaṃ; Brahmañca vaṇṇaṃ apacāyamāno, Bubhukkhito no vitarāmi bhottuṃ”.

“So brahmagutto cirameva jīva, Dibyā ca te pātubhavantu bhakkhā; Yo brahmavaṇṇaṃ apacāyamāno, Bubhukkhito no vitarāsi bhottun”ti.

Uragajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

8. Vaṭṭakajātaka

“Nācintayanto puriso, visesamadhigacchati; Cintitassa phalaṃ passa, muttosmi vadhabandhanā”ti.

Vaṭṭakajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Maṇikuṇḍalavagga

4. Uragajātaka

“Uragova tacaṃ jiṇṇaṃ, hitvā gacchati saṃ tanuṃ; Evaṃ sarīre nibbhoge, pete kālaṅkate sati.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na socāmi, gato so tassa yā gati".

"Anavhito tato āgā, ananuññāto ito gato; Yathāgato tathā gato, tattha kā paridevanā.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na socāmi, gato so tassa yā gati".

"Sace rode kisā assaṃ, tassā me kiṃ phalaṃ siyā; Ñātimittasuhajjānaṃ, bhiyyo no aratī siyā.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na socāmi, gato so tassa yā gati".

"Yathāpi dārako candaṃ, gacchantamanurodati; Evaṃsampadamevetaṃ, yo petamanusocati.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na socāmi, gato so tassa yā gati".

"Yathāpi udakakumbho, bhinno appaṭisandhiyo; Evaṃsampadamevetaṃ, yo petamanusocati.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na socāmi, gato so tassa yā gatī"ti.

Uragajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

10. Dummedhajātaka

"Dummedhānaṃ sahassena, yañño me upayācito; Idāni khohaṃ yajissāmi, bahu adhammiko jano"ti.

Dummedhajātakaṃ dasamaṃ. Atthakāmavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Atha mittaka mātu kapotavaro, Tathā veḷuka eḷamūgo rohiṇī; Kapi vāruṇi cetacarā ca puna, Tathā tāraka yaññavarena dasāti.

Paṭhamo paṇṇāsako.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

10. Asātarūpajātaka

“Asātaṃ sātarūpena, piyarūpena appiyaṃ; Dukkhaṃ sukhassa rūpena, pamattamativattatī”ti.

Asātarūpajātakaṃ dasamaṃ. Littavaggo dasamo.

Tassuddānaṃ

Gilamakkhakutūhala mātukassā, Muninā ca aniccata pattavaraṃ; Dhanapālivaro atipaṇḍitako, Saparosahassaasātadasāti.

Majjhimo paṇṇāsako.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

5. Somadattajātaka

“Yo maṃ pure paccuḍḍeti, araññe dūramāyato; So na dissati mātaṅgo, somadatto kuhiṃ gato.

Ayaṃ vā so mato seti, allasiṅgaṃva vacchito; Bhumyā nipatito seti, amarā vata kuñjaro”.

“Anagāriyupetassa, vippamuttassa te sato; Samaṇassa na taṃ sādhu, yaṃ petamanusocasi”.

“Saṃvāsena have sakka, manussassa migassa vā; Hadaye jāyate pemaṃ, taṃ na sakkā asocituṃ”.

“Mataṃ marissaṃ rodanti, ye rudanti lapanti ca; Tasmā tvaṃ isi mā rodi, roditaṃ moghamāhu santo.

Kanditena have brahme, mato peto samuṭṭhahe; Sabbe saṅgamma rodāma, aññamaññassa ñātake”.

“Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, yamāsi hadayassitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Sohaṃ abbūḷhasallosmi, vītasoko anāvilo; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna vāsavā”ti.

Somadattajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

5. Vacchanakhajātaka

“Sukhā gharā vacchanakha, sahirañña sabhojanā; Yattha bhutvā pivitvā ca, sayeyyātha anussuko”.

“Gharā nānīhamānassa, Gharā nābhaṇato musā; Gharā nādinnadaṇḍassa, Paresaṃ anikubbato; Evaṃ chiddaṃ durabhisambhavaṃ, Ko gharaṃ paṭipajjatī”ti.

Vacchanakhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

3. Sivijātaka

“Dūre apassaṃ therova, cakkhuṃ yācitumāgato; Ekanettā bhavissāma, cakkhuṃ me dehi yācito”.

“Kenānusiṭṭho idha māgatosi, Vanibbaka cakkhupathāni yācituṃ; Suduccajaṃ yācasi uttamaṅgaṃ, Yamāhu nettaṃ purisena duccajaṃ”.

“Yamāhu devesu sujampatīti, Maghavāti naṃ āhu manussaloke; Tenānusiṭṭho idha māgatosmi, Vanibbako cakkhupathāni yācituṃ.

Vanibbato mayha vaniṃ anuttaraṃ, Dadāhi te cakkhupathāni yācito; Dadāhi me cakkhupathaṃ anuttaraṃ, Yamāhu nettaṃ purisena duccajaṃ”.

“Yena atthena āgacchi, yamatthamabhipatthayaṃ; Te te ijjhantu saṅkappā, labha cakkhūni brāhmaṇa.

Ekaṃ te yācamānassa, Ubhayāni dadāmahaṃ; Sa cakkhumā gaccha janassa pekkhato, Yadicchase tvaṃ tadate samijjhatu”.

“Mā no deva adā cakkhuṃ, mā no sabbe parākari; Dhanaṃ dehi mahārāja, muttā veḷuriyā bahū.

Yutte deva rathe dehi, ājānīye calaṅkate; Nāge dehi mahārāja, hemakappanavāsase.

Yathā taṃ sivayo sabbe, sayoggā sarathā sadā; Samantā parikireyyuṃ, evaṃ dehi rathesabha”.

“Yo ve dassanti vatvāna, adāne kurute mano; Bhūmyaṃ so patitaṃ pāsaṃ, gīvāyaṃ paṭimuñcati.

Yo ve dassanti vatvāna, adāne kurute mano; Pāpā pāpataro hoti, sampatto yamasādhanaṃ.

Yañhi yāce tañhi dade, yaṃ na yāce na taṃ dade; Svāhaṃ tameva dassāmi, yaṃ maṃ yācati brāhmaṇo”.

“Āyuṃ nu vaṇṇaṃ nu sukhaṃ balaṃ nu, Kiṃ patthayāno nu janinda desi; Kathañhi rājā sivinaṃ anuttaro, Cakkhūni dajjā paralokahetu”.

“Na vāhametaṃ yasasā dadāmi, Na puttamicche na dhanaṃ na raṭṭhaṃ; Satañca dhammo carito purāṇo, Icceva dāne ramate mano mama”. ()

“Sakhā ca mitto ca mamāsi sīvika, Susikkhito sādhu karohi me vaco; Uddharitvā cakkhūni mamaṃ jigīsato, Hatthesu ṭhapehi vanibbakassa”.

Codito sivirājena, sīviko vacanaṅkaro; Rañño cakkhūnuddharitvā, brāhmaṇassūpanāmayi; Sacakkhu brāhmaṇo āsi, andho rājā upāvisi.

Tato so katipāhassa, uparūḷhesu cakkhusu; Sūtaṃ āmantayī rājā, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano.

“Yojehi sārathi yānaṃ, yuttañca paṭivedaya; Uyyānabhūmiṃ gacchāma, pokkharañño vanāni ca”.

So ca pokkharaṇītīre, pallaṅkena upāvisi; Tassa sakko pāturahu, devarājā sujampati.

“Sakkohamasmi devindo, āgatosmi tavantike; Varaṃ varassu rājīsi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Pahūtaṃ me dhanaṃ sakka, balaṃ koso canappako; Andhassa me sato dāni, maraṇaññeva ruccati”.

“Yāni saccāni dvipadinda, tāni bhāsassu khattiya; Saccaṃ te bhaṇamānassa, puna cakkhu bhavissati”.

“Ye maṃ yācitumāyanti, nānāgottā vanibbakā; Yopi maṃ yācate tattha, sopi me manaso piyo; Etena saccavajjena, cakkhu me upapajjatha.

Yaṃ maṃ so yācituṃ āgā, dehi cakkhunti brāhmaṇo; Tassa cakkhūni pādāsiṃ, brāhmaṇassa vanibbato.

Bhiyyo maṃ āvisī pīti, somanassañcanappakaṃ; Etena saccavajjena, dutiyaṃ me upapajjatha”.

“Dhammena bhāsitā gāthā, sivīnaṃ raṭṭhavaḍḍhana; Etāni tava nettāni, dibbāni paṭidissare.

Tirokuṭṭaṃ tiroselaṃ, samatiggayha pabbataṃ; Samantā yojanasataṃ, dassanaṃ anubhontu te”.

“Ko nīdha vittaṃ na dadeyya yācito, Api visiṭṭhaṃ supiyampi attano; Tadiṅgha sabbe sivayo samāgatā, Dibbāni nettāni mamajja pas-

satha.

Tirokuṭṭaṃ tiroselaṃ, samatiggayha pabbataṃ; Samantā yojanasataṃ, dassanaṃ anubhonti me.

Na cāgamattā paramatthi kiñci, Maccānaṃ idha jīvite; Datvāna mānusaṃ cakkhuṃ, Laddhaṃ me cakkhuṃ amānusaṃ.

Etampi disvā sivayo, Detha dānāni bhuñjatha; Datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ, Aninditā saggamupetha ṭhānan"ti.

Sivijātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

Vidhurajātaka

1 Dohaḷakaṇḍa

"Paṇḍu kisiyāsi dubbalā, Vaṇṇarūpaṃ natavedisaṃ pure; Vimale akkhāhi pucchitā, Kīdisī tuyhaṃ sarīravedanā".

"Dhammo manujesu mātīnaṃ, Dohaḷo nāma janinda vuccati; Dhammāhataṃ nāgakuñjara, Vidhurassa hadayābhipatthaye".

"Candaṃ kho tvaṃ dohaḷāyasi, Sūriyaṃ vā atha vāpi mālutaṃ; Dullabhañhi vidhurassa dassanaṃ, Ko vidhuramidha mānayissati".

"Kiṃ nu tāta tuvaṃ pajjhāyasi, Padumaṃ hatthagataṃva te mukhaṃ; Kiṃ nu dummanarūposi issara, Mā tvaṃ soci amittatāpana".

"Mātā hi tava irandhati, Vidhurassa hadayaṃ dhaniyati; Dullabhañhi vidhurassa dassanaṃ, Ko vidhuramidha mānayissati.

Tassa bhattupariyesanaṃ cara, Yo vidhuramidha mānayissati"; Pituno ca sā sutvāna vākyaṃ, Rattiṃ nikkhamma avassutiṃ cari.

"Ke gandhabbe rakkhase ca nāge, Ke kimpurise cāpi mānuse; Ke paṇḍite sabbakāmadade, Dīgharattaṃ bhattā me bhavissati".

"Assāsa hessāmi te pati, Bhattā te hessāmi anindalocane; Paññā hi mamaṃ tathāvidhā, Assāsa hessasi bhariyā mama".

Avacāsi puṇṇakaṃ irandhatī, Pubbapathānugatena cetasā; "Ehi gacchāma pitu mamantike, Esova te etamatthaṃ pavakkhati".

Alaṅkatā suvasanā, mālinī candanussadā; Yakkhaṃ hatthe gahetvāna, pitusantikupāgami.

"Nāgavara vaco suṇohi me, Patirūpaṃ paṭipajja suṅkiyaṃ; Patthemi ahaṃ irandhatiṃ, Tāya samaṅgiṃ karohi maṃ tuvaṃ.

Sataṃ hatthī sataṃ assā, sataṃ assatarīrathā; Sataṃ valabhiyo puṇṇā, nānāratnassa kevalā; Te nāga paṭipajjassu, dhītaraṃ dehirandhatiṃ".

"Yāva āmantaye ñātī, mitte ca suhadajjane; Anāmanta kataṃ kammaṃ, taṃ pacchā anutappati".

Tato so varuṇo nāgo, pavisitvā nivesanaṃ; Bhariyaṃ āmantayitvāna, idaṃ vacanamabravi.

"Ayaṃ so puṇṇako yakkho, yācatī maṃ irandhatiṃ; Bahunā vittalābhena, tassa dema piyaṃ mamaṃ".

"Na dhanena na vittena, Labbhā amhaṃ irandhatī; Sace ca kho hadayaṃ paṇḍitassa, Dhammena laddhā idha māhareyya; Etena vittena kumāri labbhā, Nāññaṃ dhanaṃ uttari patthayāma".

Tato so varuṇo nāgo, nikkhamitvā nivesanā; Puṇṇakāmantayitvāna, idaṃ vacanamabravi.

"Na dhanena na vittena, Labbhā amhaṃ irandhatī; Sace tuvaṃ hadayaṃ paṇḍitassa, Dhammena laddhā idha māharesi; Etena vittena kumāri labbhā, Nāññaṃ dhanaṃ uttari patthayāma".

"Yaṃ paṇḍitotyeke vadanti loke, Tameva bāloti punāhu aññe; Akkhāhi me vippavadanti ettha, Kaṃ paṇḍitaṃ nāga tuvaṃ vadesi".

"Korabyarājassa dhanañcayassa, Yadi te suto vidhuro nāma kattā; Ānehi taṃ paṇḍitaṃ dhammaladdhā, Irandhatī padacarā te hotu".

Idañca sutvā varuṇassa vākyaṃ, Uṭṭhāya yakkho paramappatīto; Tattheva santo purisaṃ asaṃsi, "Ānehi ājaññamidheva yuttaṃ.

Jātarūpamayā kaṇṇā, kācamhicamayā khurā; Jambonadassa pākassa, suvaṇṇassa uracchado".

Devavāhavahaṃ yānaṃ, Assamāruyha puṇṇako; Alaṅkato kappitakesamassu, Pakkāmi vehāyasamantalikkhe.

So puṇṇako kāmarāgena giddho, Irandhatiṃ nāgakaññaṃ jigīsaṃ; Gantvāna taṃ bhūtapatiṃ yasassiṃ, Iccabravī vessavaṇaṃ kuveraṃ.

"Bhogavatī nāma mandire, Vāsā hiraññavatīti vuccati; Nagare nimmite kañcanamaye, Maṇḍalassa uragassa niṭṭhitaṃ.

Aṭṭālakā oṭṭhagīviyo, Lohitaṅkassa masāragallino; Pāsādettha silāmayā, Sovaṇṇaratanehi chāditā.

Ambā tilakā ca jambuyo, Sattapaṇṇā mucalindaketakā; Piyaṅgu uddālakā sahā, Uparibhaddakā sinduvārakā.

Campeyyakā nāgamallikā, Bhaginīmālā atha mettha koliyā; Ete dumā pariṇāmitā, Sobhayanti uragassa mandiraṃ.

Khajjurettha silāmayā, Sovaṇṇadhuvapupphitā bahū; Yattha vasato papātiko, Nāgarājā varuṇo mahiddhiko.

Tassa komārikā bhariyā, Vimalā kañcanavelliviggahā; Kālā taruṇāva uggatā, Pucimandatthanī cārudassanā.

Lākhārasarattasucchavī, Kaṇikārāva nivātapupphitā; Tidivokacarāva accharā, Vijjuvabbhaghanā vinissaṭā.

Sā dohaḷinī suvimhitā, Vidhurassa hadayaṃ dhaniyati; Taṃ tesaṃ demi issara, Tena te denti irandhatiṃ mamaṃ".

So puṇṇako bhūtapatiṃ yasassiṃ, Āmantaya vessavaṇaṃ kuveraṃ; "Tattheva santo purisaṃ asaṃsi, Ānehi ājaññamidheva yuttaṃ".

Jātarūpamayā kaṇṇā, kācamhicamayā khurā; Jambonadassa pākassa, suvaṇṇassa uracchado.

Devavāhavahaṃ yānaṃ, Assamāruyha puṇṇako; Alaṅkato kappitakesamassu, Pakkāmi vehāyasamantalikkhe.

So aggamā rājagahaṃ surammaṃ, Aṅgassa rañño nagaraṃ durāyutaṃ; Pahūtabhakkhaṃ bahuannapānaṃ, Masakkasāraṃ viya vāsavassa.

Mayūrakoñcāgaṇasampaghuṭṭhaṃ, Dijābhighuṭṭhaṃ dijasaṅghasevitaṃ; Nānāsakuntābhirudaṃ suvaṅgaṇaṃ, Pupphābhikiṇṇaṃ himavaṃva pabbataṃ.

So puṇṇako vepulamābhirūhi, Siluccayaṃ kimpurisānuciṇṇaṃ; Anvesamāno maṇiratanaṃ uḷāraṃ, Tamaddasā pabbatakūṭamajjhe.

Disvā maṇiṃ pabhassaraṃ jātimantaṃ, Manoharaṃ maṇiratanaṃ uḷāraṃ; Daddallamānaṃ yasasā yasassinaṃ, Obhāsatī vijjurivantalikkhe.

Tamaggahī veḷuriyaṃ mahagghaṃ, Manoharaṃ nāma mahānubhāvaṃ; Ājaññamāruyha manomavaṇṇo, Pakkāmi vehāyasamantalikkhe.

So aggamā nagaramindapatthaṃ, Oruyhupāgacchi sabhaṃ kurūnaṃ; Samāgate ekasataṃ samagge, Avhettha yakkho avikampamāno.

"Ko nīdha raññaṃ varamābhijeti, Kamābhijeyyāma varaddhanena; Kamanuttaraṃ ratanavaraṃ jināma, Ko vāpi no jeti varaddhanena".

"Kuhiṃ nu raṭṭhe tava jātibhūmi, Na korabyasseva vaco tavedaṃ; Abhītosi no vaṇṇanibhāya sabbe, Akkhāhi me nāmañca bandhave ca".

“Kaccāyano māṇavakosmi rāja, Anūnanāmo iti mavhayanti; Aṅgesu me ñātayo bandhavā ca, Akkhena devasmi idhānupatto”.

“Kiṃ māṇavassa ratanāni atthi, Ye taṃ jinanto hare akkhadhutto; Bahūni rañño ratanāni atthi, Te tvaṃ daliddo kathamavhayesi”.

“Manoharo nāma maṇī mamāyaṃ, Manoharaṃ maṇiratanaṃ uḷāraṃ; Imañca ājaññamamittatāpanaṃ, Etaṃ me jinitvā hare akkhadhutto”.

“Eko maṇī māṇava kiṃ karissati, Ājāniyeko pana kiṃ karissati; Bahūni rañño maṇiratanāni atthi, Ājāniyā vātajavā anappakā”.

Dohaḷakaṇḍaṃ nāma.

2. Maṇikaṇḍa

“Idañca me maṇiratanaṃ, passa tvaṃ dvipaduttama; Itthīnaṃ viggahā cettha, purisānañca viggahā.

Migānaṃ viggahā cettha, sakuṇānañca viggahā; Nāgarājā supaṇṇā ca, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Hatthānīkaṃ rathānīkaṃ, asse pattī ca vammine; Caturaṅginimaṃ senaṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Hatthārohe anīkaṭṭhe, rathike pattikārake; Balaggāni viyūḷhāni, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Puraṃ uddhāpasampannaṃ, bahupākāratoraṇaṃ; Siṅghāṭakesu bhūmiyo, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Esikā parikhāyo ca, palikhaṃ aggaḷāni ca; Aṭṭālake ca dvāre ca, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passa toraṇamaggesu, nānādijagaṇā bahū; Haṃsā koñcā mayūrā ca, cakkavākā ca kukkuhā.

Kuṇālakā bahū citrā, sikhaṇḍī jīvajīvakā; Nānādijagaṇākiṇṇaṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passa nagaraṃ supākāraṃ, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Samussitadhajaṃ rammaṃ, soṇṇavālukasanthataṃ.

Passettha paṇṇasālāyo, vibhattā bhāgaso mitā; Nivesane nivese ca, sandhibyūhe pathaddhiyo.

Pānāgāre ca soṇḍe ca, sūnā odaniyā gharā; Vesī ca gaṇikāyo ca, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Mālākāre ca rajake, gandhike atha dussike; Suvaṇṇakāre maṇikāre, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Āḷārike ca sūde ca, naṭanāṭakagāyino; Pāṇissare kumbhathūnike, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passa bherī mudiṅgā ca, saṅkhā paṇavadindimā; Sabbañca tāḷāvacaraṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Sammatālañca vīṇañca, naccagītaṃ suvāditaṃ; Tūriyatāḷitasaṅghuṭṭhaṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Laṅghikā muṭṭhikā cettha, māyākārā ca sobhiyā; Vetālike ca jalle ca, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Samajjā cettha vattanti, ākiṇṇā naranāribhi; Mañcātimañce bhūmiyo, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passa malle samajjasmiṃ, phoṭente diguṇaṃ bhujaṃ; Nihate nihatamāne ca, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passa pabbatapādesu, nānāmigagaṇā bahū; Sīhā byagghā varāhā ca, acchakokataracchayo.

Palāsādā gavajā ca, mahiṃsā rohitā rurū; Eṇeyyā ca varāhā ca, gaṇino nīkasūkarā.

Kadalimigā bahū citrā, biḷārā sasakaṇṭakā; Nānāmigagaṇākiṇṇaṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Najjāyo supatitthāyo, soṇṇavālukasanthatā; Acchā savanti ambūni, macchagumbanisevitā.

Kumbhīlā makarā cettha, susumārā ca kacchapā; Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā.

Nānādijagaṇākiṇṇā, nānādumagaṇāyutā; Veḷuriyakarodāyo, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passettha pokkharaṇiyo, suvibhattā catuddisā; Nānādijagaṇākiṇṇā, puthulomanisevitā.

Samantodakasampannaṃ, mahiṃ sāgarakuṇḍalaṃ; Upetaṃ vanarājehi, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Purato videhe passa, goyāniye ca pacchato; Kuruyo jambudīpañca, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passa candaṃ sūriyañca, obhāsante catuddisā; Sineruṃ anupariyante, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Sineruṃ himavantañca, sāgarañca mahītalaṃ; Cattāro ca mahārāje, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Ārāme vanagumbe ca, pāṭiye ca siluccaye; Ramme kimpurisākiṇṇe, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Phārusakaṃ cittalataṃ, missakaṃ nandanaṃ vanaṃ; Vejayantañca pāsādaṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Sudhammaṃ tāvatiṃsañca, pārichattañca pupphitaṃ; Erāvaṇaṃ nāgarājaṃ, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passettha devakaññāyo, nabhā vijjurivuggatā; Nandane vicarantiyo, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passettha devakaññāyo, devaputtapalobhinī; Devaputte ramamāne, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Parosahassapāsāde, veḷuriyaphalasanthate; Pajjalante ca vaṇṇena, maṇimhi passa nimmitaṃ.

Tāvatiṃse ca yāme ca, Tusite cāpi nimmite; Paranimmitavasavattino, Maṇimhi passa nimmitaṃ.

Passettha pokkharaṇiyo, vippasannodikā sucī; Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca.

Dasettha rājiyo setā, dasanīlā manoramā; Cha piṅgalā pannarasa, haliddā ca catuddasa.

Vīsati tattha sovaṇṇā, vīsati rajatāmayā; Indagopakavaṇṇābhā, tāva dissanti tiṃsati.

Dasettha kāḷiyo chacca, mañjeṭṭhā pannavīsati; Missā bandhukapupphehi, nīluppalavicittikā.

Evaṃ sabbaṅgasampannaṃ, accimantaṃ pabhassaraṃ; Odhisuṅkaṃ mahārāja, passa tvaṃ dvipaduttama".

Maṇikaṇḍaṃ nāma.

3. Akkhakaṇḍa

"Upāgataṃ rāja mupehi lakkhaṃ, Netādisaṃ maṇiratanaṃ tavatthi; Dhammena jissāma asāhasena, Jito ca no khippamavākarohi.

Pañcāla-paccuggata-sūrasena, Macchā ca maddā saha kekakebhi; Passantu note asaṭhena yuddhaṃ, Na no sabhāyaṃ na karonti kiñci".

Te pāvisuṃ akkhamadena mattā, Rājā kurūnaṃ puṇṇako cāpi yakkho; Rājā kaliṃ viccinamaggahesi, Kaṭaṃ aggahī puṇṇako nāma yakkho.

Te tattha jūte ubhaye samāgate, Raññaṃ sakāse sakhīnañca majjhe; Ajesi yakkho naravīraseṭṭhaṃ, Tatthappanādo tumulo babhūva.

“Jayo mahārāja parājayo ca, Āyūhataṃ aññatarassa hoti; Janinda jīnosi varaddhanena, Jito ca me khippamavākarohi”.

“Hatthī gavāssā maṇikuṇḍalā ca, Yañcāpi mayhaṃ ratanaṃ pathabyā; Gaṇhāhi kaccāna varaṃ dhanānaṃ, Ādāya yenicchasi tena gaccha”.

“Hatthī gavāssā maṇikuṇḍalā ca, Yañcāpi tuyhaṃ ratanaṃ pathabyā; Tesaṃ varo vidhuro nāma kattā, So me jito taṃ me avākarohi”.

“Attā ca me so saraṇaṃ gatī ca, Dīpo ca leṇo ca parāyaṇo ca; Asantuleyyo mama so dhanena, Pāṇena me sādiso esa kattā”.

“Ciraṃ vivādo mama tuyhañcassa, Kāmañca pucchāma tameva gantvā; Esova no vivaratu etamatthaṃ, Yaṃ vakkhatī hotu kathā ubhinnaṃ”.

“Addhā hi saccaṃ bhaṇasi, na ca māṇava sāhasaṃ; Tameva gantvā pucchāma, tena tussāmubho janā”.

“Saccaṃ nu devā vidahū kurūnaṃ, Dhamme ṭhitaṃ vidhuraṃ nāmamaccaṃ; Dāsosi rañño uda vāsi ñāti, Vidhuroti saṅkhā katamāsi loke”.

“Āmāyadāsāpi bhavanti heke, Dhanena kītāpi bhavanti dāsā; Sayampi heke upayanti dāsā, Bhayā paṇunnāpi bhavanti dāsā.

Ete narānaṃ caturova dāsā, Addhā hi yonito ahampi jāto; Bhavo ca rañño abhavo ca rañño, Dāsāhaṃ devassa parampi gantvā; Dhammena maṃ māṇava tuyha dajjā”.

“Ayaṃ dutīyo vijayo mamajja, Puṭṭho hi kattā vivarettha pañhaṃ; Adhammarūpo vata rājaseṭṭho, Subhāsitaṃ nānujānāsi mayhaṃ”.

“Evañce no so vivarettha pañhaṃ, Dāsohamasmi na ca khosmi ñāti; Gaṇhāhi kaccāna varaṃ dhanānaṃ, Ādāya yenicchasi tena gaccha”.

Akkhakaṇḍaṃ nāma.

4. Gharāvāsapañhā

“Vidhura vasamānassa, gahaṭṭhassa sakaṃ gharaṃ; Khemā vutti kathaṃ assa, kathaṃ nu assa saṅgaho.

Abyābajjhaṃ kathaṃ assa, saccavādī ca māṇavo; Asmā lokā paraṃ lokaṃ, kathaṃ pecca na socati”.

Taṃ tattha gatimā dhitimā, matimā atthadassimā; Saṅkhātā sabbadhammānaṃ, vidhuro etadabravi.

“Na sādhāraṇadārassa, na bhuñje sādumekako; Na seve lokāyatikaṃ, netaṃ paññāya vaḍḍhanaṃ.

Sīlavā vattasampanno, appamatto vicakkhaṇo; Nivātavutti atthaddho, surato sakhilo mudu.

Saṅgahetā ca mittānaṃ, saṃvibhāgī vidhānavā; Tappeyya annapānena, sadā samaṇabrāhmaṇe.

Dhammakāmo sutādhāro, bhaveyya paripucchako; Sakkaccaṃ payirupāseyy sīlavante bahussute.

Gharamāvasamānassa, gahaṭṭhassa sakaṃ gharaṃ; Khemā vutti siyā evaṃ, evaṃ nu assa saṅgaho.

Abyābajjhaṃ siyā evaṃ, saccavādī ca māṇavo; Asmā lokā paraṃ lokaṃ, evaṃ pecca na socati".

Gharāvāsapañhā nāma.

5. Lakkhaṇakaṇḍa

"Ehi dāni gamissāma, dinno no issarena me; Mamevatthaṃ paṭipajja, esa dhammo sanantano".

"Jānāmi māṇava tayāhamasmi, Dinnohamasmi tava issarena; Tīhañca taṃ vāsayemu agāre, Yenaddhunā anusāsemu putte".

"Taṃ me tathā hotu vasemu tīhaṃ, Kurutaṃ bhavajja gharesu kiccaṃ; Anusāsataṃ puttadāre bhavajja, Yathā tayī pecca sukhī bhaveyya".

"Sādhū"ti vatvāna pahūtakāmo, Pakkāmi yakkho vidhurena saddhiṃ; Taṃ kuñjarājaññahayānuciṇṇaṃ, Pāvekkhi antepuramariyaseṭṭho.

Koñcaṃ mayūrañca piyañca ketaṃ, Upāgami tattha surammarūpaṃ; Pahūtabhakkhaṃ bahuannapānaṃ, Masakkasāraṃ viya vāsavassa.

Tattha naccanti gāyanti, avhāyanti varāvaraṃ; Accharā viya devesu, nāriyo samalaṅkatā.

Samaṅgikatvā pamadāhi yakkhaṃ, Annena pānena ca dhammapālo; Atthattha mevānuvicintayanto, Pāvekkhi bhariyāya tadā sakāse.

Taṃ candanagandharasānulittaṃ, Suvaṇṇajambonadanikkhasādisaṃ; Bhariyaṃvacā "ehi suṇohi bhoti, Puttāni āmantaya tambanette".

Sutvāna vākyaṃ patino anujjā, Suṇisaṃvaca tambanakhiṃ sunettaṃ; "Āmantaya vammadharāni cete, Puttāni indīvarapupphasāme".

Te āgate muddhani dhammapālo, Cumbitvā putte avikampamāno; Āmantayitvāna avoca vākyaṃ, "Dinnāhaṃ raññā idha māṇavassa.

Tassajjahaṃ attasukhī vidheyyo, Ādāya yenicchati tena gacchati; Ahañca vo sāsitumāgatosmi, Kathaṃ ahaṃ aparittāya gacche.

Sace vo rājā kururaṭṭhavāsī, Janasandho puccheyya pahūtakāmo; Kimābhijānātha pure purāṇaṃ, Kiṃ vo pitā anusāse puratthā.

Samāsanā hotha mayāva sabbe, Konīdha rañño abbhatiko manusso; Tamañjaliṃ kariya vadetha evaṃ, Mā hevaṃ deva na hi esa dhammo; Viyaggharājassa nihīnajacco, Samāsano deva kathaṃ bhaveyya".

Lakkhaṇakaṇḍaṃ nāma.

6. Rājavasati

So ca putte amacce ca, ñātayo suhadajjane; Alīnamanasaṅkappo, vidhuro etadabravi.

"Ethayyo rājavasatiṃ, nisīditvā suṇātha me; Yathā rājakulaṃ patto, yasaṃ poso nigacchati.

Na hi rājakulaṃ patto, aññāto labhate yasaṃ; Nāsūro nāpi dummedho, nappamatto kudācanaṃ.

Yadāssa sīlaṃ paññañca, soceyyaṃ cādhigacchati; Atha vissasate tyamhi, guyhañcassa na rakkhati.

Tulā yathā paggahitā, samadaṇḍā sudhāritā; Ajjhiṭṭho na vikampeyya, sa rājavasatiṃ vase.

Tulā yathā paggahitā, samadaṇḍā sudhāritā; Sabbāni abhisambhonto, sa rājavasatiṃ vase.

Divā vā yadi vā rattiṃ, rājakiccesu paṇḍito; Ajjhiṭṭho na vikampeyya, sa rājavasatiṃ vase.

Divā vā yadi vā rattiṃ, rājakiccesu paṇḍito; Sabbāni abhisambhonto, sa rājavasatiṃ vase.

Yo cassa sukato maggo, rañño suppaṭiyādito; Na tena vutto gaccheyya, sa rājavasatiṃ vase.

Na rañño sadisaṃ bhuñje, kāmabhoge kudācanaṃ; Sabbattha pacchato gacche, sa rājavasatiṃ vase.

Na rañño sadisaṃ vatthaṃ, na mālaṃ na vilepanaṃ; Ākappaṃ sarakuttiṃ vā, na rañño sadisamācare; Aññaṃ kareyya ākappaṃ, sa rājavasatiṃ vase.

Kīḷe rājā amaccehi, bhariyāhi parivārito; Nāmacco rājabhariyāsu, bhāvaṃ kubbetha paṇḍito.

Anuddhato acapalo, nipako saṃvutindriyo; Manopaṇidhisampanno, sa rājavasatiṃ vase.

Nāssa bhariyāhi kīḷeyya, na manteyya rahogato; Nāssa kosā dhanaṃ gaṇhe, sa rājavasatiṃ vase.

Na niddaṃ bahu maññeyya, na madāya suraṃ pive; Nāssa dāye mige haññe, sa rājavasatiṃ vase.

Nāssa pīṭhaṃ na pallaṅkaṃ, Na kocchaṃ na nāvaṃ rathaṃ; Sammatomhīti ārūhe, Sa rājavasatiṃ vase.

Nātidūre bhaje rañño, nāccāsanne vicakkhaṇo; Sammukhañcassa tiṭṭheyya, sandissanto sabhattuno.

Na ve rājā sakhā hoti, na rājā hoti methuno; Khippaṃ kujjhanti rājāno, sūkenakkhīva ghaṭṭitaṃ.

Na pūjito maññamāno, medhāvī paṇḍito naro; Pharusaṃ patimanteyya, rājānaṃ parisaṅgataṃ.

Laddhadvāro labhe dvāraṃ, neva rājūsu vissase; Aggīva saṃyato tiṭṭhe, sa rājavasatiṃ vase.

Puttaṃ vā bhātaraṃ vā saṃ, sampaggaṇhāti khattiyo; Gāmehi nigamehi vā, raṭṭhehi janapadehi vā; Tuṇhībhūto upekkheyya, na bhaṇe chekapāpakaṃ.

Hatthārohe anīkaṭṭhe, rathike pattikārake; Tesaṃ kammāvadānena, rājā vaḍḍheti vetanaṃ; Na tesaṃ antarā gacche, sa rājavasatiṃ vase.

Cāpovūnudaro dhīro, vaṃsovāpi pakampaye; Paṭilomaṃ na vatteyya, sa rājavasatiṃ vase.

Cāpovūnudaro assa, macchovassa ajivhavā; Appāsī nipako sūro, sa rājavasatiṃ vase.

Na bāḷhaṃ itthiṃ gaccheyya, sampassaṃ tejasaṅkhayaṃ; Kāsaṃ sāsaṃ daraṃ balyaṃ, khīṇamedho nigacchati.

Nātivelaṃ pabhāseyya, na tuṇhī sabbadā siyā; Avikiṇṇaṃ mitaṃ vācaṃ, patte kāle udīraye.

Akkodhano asaṅghaṭṭo, sacco saṇho apesuṇo; Samphaṃ giraṃ na bhāseyya, sa rājavasatiṃ vase.

Mātāpettibharo assa, kule jeṭṭhāpacāyiko; Saṇho sakhilasambhāso, sa rājavasatiṃ vase.

Vinīto sippavā danto, katatto niyato mudu; Appamatto suci dakkho, sa rājavasatiṃ vase.

Nivātavutti vuddhesu, sappatisso sagāravo; Surato sukhasaṃvāso, sa rājavasatiṃ vase.

Ārakā parivajjeyya, sahituṃ pahitaṃ janaṃ; Bhattāraññevudikkheyya, na ca aññassa rājino.

Samaṇe brāhmaṇe cāpi, sīlavante bahussute; Sakkaccaṃ payirupāseyya, sa rājavasatiṃ vase.

Samaṇe brāhmaṇe cāpi, sīlavante bahussute; Sakkaccaṃ anuvāseyya, sa rājavasatiṃ vase.

Samaṇe brāhmaṇe cāpi, sīlavante bahussute; Tappeyya annapānena, sa rājavasatiṃ vase.

Samaṇe brāhmaṇe cāpi, sīlavante bahussute; Āsajja paññe sevetha, ākaṅkhaṃ vuddhimattano.

Dinnapubbaṃ na hāpeyya, dānaṃ samaṇabrāhmaṇe; Na ca kiñci nivāreyya, dānakāle vanibbake.

Paññavā buddhisampanno, vidhānavidhikovido; Kālaññū samayaññū ca, sa rājavasatiṃ vase.

Uṭṭhātā kammadheyyesu, appamatto vicakkhaṇo; Susaṃvihitakammanto, sa rājavasatiṃ vase.

Khalaṃ sālaṃ pasuṃ khettaṃ, gantā cassa abhikkhaṇaṃ; Mitaṃ dhaññaṃ nidhāpeyya, mitaṃva pācaye ghare.

Puttaṃ vā bhātaraṃ vā saṃ, sīlesu asamāhitaṃ; Anaṅgavā hi te bālā, yathā petā tatheva te; Coḷañca nesaṃ piṇḍañca, āsīnānaṃ padāpaye.

Dāse kammakare pesse, sīlesu susamāhite; Dakkhe uṭṭhānasampanne, ādhipaccamhi ṭhāpaye.

Sīlavā ca alolo ca, anurakkho ca rājino; Āvī raho hito tassa, sa rājavasatiṃ vase.

Chandaññū rājino cassa, cittaṭṭho assa rājino; Asaṅkusakavutti'ssa, sa rājavasatiṃ vase.

Ucchādaye ca nhāpaye, dhove pāde adhosiraṃ; Āhatopi na kuppeyya, sa rājavasatiṃ vase.

Kumbhampañjaliṃ kariyā, cāṭañcāpi padakkhiṇaṃ; Kimeva sabbakāmānaṃ, dātāraṃ dhīramuttamaṃ.

Yo deti sayanaṃ vatthaṃ, yānaṃ āvasathaṃ gharaṃ; Pajjunnoriva bhūtāni, bhogehi abhivassati.

Esayyo rājavasati, vattamāno yathā naro; Ārādhayati rājānaṃ, pūjaṃ labhati bhattusu".

Rājavasati nāma.

7. Antarapeyyāla

Evaṃ samanusāsitvā, ñātisaṅghaṃ vicakkhaṇo; Parikiṇṇo suhadehi, rājānamupasaṅkami.

Vanditvā sirasā pāde, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Vidhuro avaca rājānaṃ, paggahetvāna añjaliṃ.

"Ayaṃ maṃ māṇavo neti, kattukāmo yathāmati; Ñātīnatthaṃ pavakkhāmi, taṃ suṇohi arindama.

Putte ca me udikkhesi, yañca maññaṃ ghare dhanaṃ; Yathā pecca na hāyetha, ñātisaṅgho mayī gate.

Yatheva khalatī bhūmyā, bhūmyāyeva patiṭṭhati; Evetaṃ khalitaṃ mayhaṃ, etaṃ passāmi accayaṃ".

"Sakkā na gantuṃ iti mayha hoti, Chetvā vadhitvā idha kātiyānaṃ; Idheva hohī iti mayha ruccati, Mā tvaṃ agā uttamabhūripañña".

"Mā hevadhammesu manaṃ paṇīdahi, Atthe ca dhamme ca yutto bhavassu; Dhiratthu kammaṃ akusalaṃ anariyaṃ, Yaṃ katvā pacchā nirayaṃ vajeyya.

Nevesa dhammo na puneta kiccaṃ, Ayiro hi dāsassa janinda issaro; Ghātetuṃ jhāpetuṃ athopi hantuṃ, Na ca mayha kodhatthi vajāmi cāhaṃ".

Jeṭṭhaputtaṃ upaguyha, vineyya hadaye daraṃ; Assupuṇṇehi nettehi, pāvisī so mahāgharaṃ.

Sālāva sammapatitā, mālutena pamadditā; Senti puttā ca dārā ca, vidhurassa nivesane.

Itthisahassaṃ bhariyānaṃ, dāsisattasatāni ca; Bāhā paggayha pakkanduṃ, vidhurassa nivesane.

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, vidhurassa nivesane.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, vidhurassa nivesane.

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Bāhā paggayha pakkanduṃ, vidhurassa nivesane.

Itthisahassaṃ bhariyānaṃ, dāsisattasatāni ca; Bāhā paggayha pakkandum, "kasmā no vijahissasi".

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Bāhā paggayha pakkandum, "kasmā no vijahissasi".

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Bāhā paggayha pakkandum, "kasmā no vijahissasi".

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Bāhā paggayha pakkandum, "kasmā no vijahissasi".

Katvā gharesu kiccāni, anusāsitvā sakaṃ janaṃ; Mittāmacce ca bhacce ca, puttadāre ca bandhave.

Kammantaṃ saṃvidhetvāna, ācikkhitvā ghare dhanaṃ; Nidhiñca iṇadānañca, puṇṇakaṃ etadabravi.

"Avasī tuvaṃ mayha tīhaṃ agāre, Katāni kiccāni gharesu mayhaṃ; Anusāsitā puttadārā mayā ca, Karoma kaccāna yathāmatiṃ te".

"Sace hi katte anusāsitā te, Puttā ca dārā anujīvino ca; Handehi dānī taramānarūpo, Dīgho hi addhāpi ayaṃ puratthā.

Achambhitova gaṇhāhi, ājāneyyassa vāladhiṃ; Idaṃ pacchimakaṃ tuyhaṃ, jīvalokassa dassanaṃ".

"Sohaṃ kissa nu bhāyissaṃ, yassa me natthi dukkaṭaṃ; Kāyena vācā manasā, yena gaccheyya duggatiṃ".

So assarājā vidhuraṃ vahanto, Pakkāmi vehāyasamantalikkhe; Sākhāsu selesu asajjamāno, Kālāgiriṃ khippamupāgamāsi.

Itthisahassaṃ bhariyānaṃ, dāsisattasatāni ca; Bāhā paggayha pakkandum, yakkho brāhmaṇavaṇṇena; Vidhuraṃ ādāya gacchati.

... pe ...

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Bāhā paggayha pakkandum, yakkho brāhmaṇavaṇṇena; Vidhuraṃ ādāya gacchati.

Itthisahassaṃ bhariyānaṃ, dāsisattasatāni ca; Bāhā paggayha pakkandum, "paṇḍito so kuhiṃ gato".

... pe ...

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Bāhā paggayha pakkandum, "paṇḍito so kuhiṃ gato.

Sace so sattarattena, nāgacchissati paṇḍito; Sabbe aggiṃ pavekkhāma, natthattho jīvitena no".

“Paṇḍito ca viyatto ca, vibhāvī ca vicakkhaṇo; Khippaṃ mociya attānaṃ, mā bhāyitthāgamissati”.

Antarapeyyālaṃ nāma.

8. Sādhunaradhammakaṇḍa

So tattha gantvāna vicintayanto, “Uccāvacā cetanakā bhavanti; Nayimassa jīvena mamatthi kiñci, Hantvānimaṃ hadayamānayissaṃ”.

So tattha gantvā pabbatantarasmiṃ, Anto pavisitvāna paduṭṭhacitto; Asaṃvutasmiṃ jagatippadese, Adhosiraṃ dhārayi kātiyāno.

So lambamāno narake papāte, Mahabbhaye lomahaṃse vidugge; Asantasanto kurūnaṃ kattuseṭṭho, Iccabravi puṇṇakaṃ nāma yakkhaṃ.

“Ariyāvakāsosi anariyarūpo, Asaññato saññatasannikāso; Accāhitaṃ kammaṃ karosi ludraṃ, Bhāve ca te kusalaṃ natthi kiñci.

Yaṃ maṃ papātasmiṃ papātumicchasi, Ko nu tavattho maraṇena mayhaṃ; Amānusasseva tavajja vaṇṇo, Ācikkha me tvaṃ katamāsi devatā”.

“Yadi te suto puṇṇako nāma yakkho, Rañño kuverassa hi so sajibbo; Bhūmindharo varuṇo nāma nāgo, Brahā sucī vaṇṇabalūpapanno.

Tassānujaṃ dhītaraṃ kāmayāmi, Irandhatī nāma sā nāgakaññā; Tassā sumajjhāya piyāya hetu, Patārayiṃ tuyha vadhāya dhīra”.

“Mā heva tvaṃ yakkha ahosi mūḷho, Naṭṭhā bahū duggahītena loke; Kiṃ te sumajjhāya piyāya kiccaṃ, Maraṇena me iṅgha suṇomi sabbaṃ”.

“Mahānubhāvassa mahoragassa, Dhītukāmo ñātibhatohamasmi; Taṃ yācamānaṃ sasuro avoca, Yathā mamaññiṃsu sukāmanītaṃ.

Dajjemu kho te sutanuṃ sunettaṃ, Sucimhitaṃ candanalittagattaṃ; Sace tuvaṃ hadayaṃ paṇḍitassa, Dhammena laddhā idha māharesi; Etena vittena kumāri labbhā, Naññaṃ dhanaṃ uttari patthayāma.

Evaṃ na mūḷhosmi suṇohi katte, Na cāpi me duggahitatthi kiñci; Hadayena te dhammaladdhena nāgā, Irandhatiṃ nāgakaññaṃ dadanti.

Tasmā ahaṃ tuyhaṃ vadhāya yutto, Evaṃ mamattho maraṇena tuyhaṃ; Idheva taṃ narake pātayitvā, Hantvāna taṃ hadayamānayissaṃ”.

“Khippaṃ mamaṃ uddhara kātiyāna, Hadayena me yadi te atthi kiccaṃ; Ye kecime sādhunarassa dhammā, Sabbeva te pātukaromi ajja”.

So puṇṇako kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ, Nagamuddhani khippaṃ patiṭṭhapetvā; Assatthamāsīnaṃ samekkhiyāna, Paripucchi kattāramanomapaññaṃ.

"Samuddhato mesi tuvaṃ papātā, Hadayena te ajja mamatthi kiccaṃ; Ye kecime sādhunarassa dhammā, Sabbeva me pātukarohi ajja".

"Samuddhato tyasmi ahaṃ papātā, Hadayena me yadi te atthi kiccaṃ; Ye kecime sādhunarassa dhammā, Sabbeva te pātukaromi ajja.

Yātānuyāyī ca bhavāhi māṇava, Allañca pāṇiṃ parivajjayassu; Mā cassu mittesu kadāci dubbhī, Mā ca vasaṃ asatīnaṃ nigacche".

"Kathaṃ nu yātaṃ anuyāyī hoti, Allañca pāṇiṃ dahate kathaṃ so; Asatī ca kā ko pana mittadubbho, Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ".

"Asanthutaṃ nopi ca diṭṭhapubbaṃ, Yo āsanenāpi nimantayeyya; Tasseva atthaṃ puriso kareyya, Yātānuyāyīti tamāhu paṇḍitā.

Yassekarattampi ghare vaseyya, Yatthannapānaṃ puriso labheyya; Na tassa pāpaṃ manasāpi cintaye, Adubbhapāṇiṃ dahate mittadubbho.

Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa sākhaṃ bhañjeyya, mittadubbho hi pāpako.

Puṇṇampi cemaṃ pathaviṃ dhanena, Dajjitthiyā puriso sammatāya; Laddhā khaṇaṃ atimaññeyya tampi, Tāsaṃ vasaṃ asatīnaṃ na gacche.

Evaṃ kho yātaṃ anuyāyī hoti, Allañca pāṇiṃ dahate punevaṃ; Asatī ca sā so pana mittadubbho, So dhammiko hohi jahassu adhammaṃ".

Sādhunaradhammakaṇḍaṃ nāma.

9. Kāḷāgirikaṇḍa

"Avasiṃ ahaṃ tuyha tīhaṃ agāre, Annena pānena upaṭṭhitosmi; Mitto mamāsī visajjāmahaṃ taṃ, Kāmaṃ gharaṃ uttamapaññā gaccha.

Api hāyatu nāgakulā attho, Alampi me nāgakaññāya hotu; So tvaṃ sakeneva subhāsitena, Muttosi me ajja vadhāya paññā".

"Handa tuvaṃ yakkha mamampi nehi, Sasuraṃ te atthaṃ mayi carassu; Mayañca nāgādhipatiṃ vimānaṃ, Dakkhemu nāgassa adiṭṭhapubbaṃ".

"Yaṃ ve narassa ahitāya assa, Na taṃ pañño arahati dassanāya; Atha kena vaṇṇena amittagāmaṃ, Tuvamicchasi uttamapaññā gantuṃ".

“Addhā pajānāmi ahampi etaṃ, Na taṃ pañño arahati dassanāya; Pāpañca me natthi kataṃ kuhiñci, Tasmā na saṅke maraṇāgamāya”.

“Handa ca ṭhānaṃ atulānubhāvaṃ, Mayā saha dakkhasi ehi katte; Yatthacchati naccagītehi nāgo, Rājā yathā vessavaṇo naḷiññaṃ.

Taṃ nāgakaññā caritaṃ gaṇena, Nikīḷitaṃ niccamaho ca rattiṃ; Pahūtamālyaṃ bahupupphachannaṃ, Obhāsatī vijjurivantalikkhe.

Annena pānena upetarūpaṃ, Naccehi gītehi ca vāditehi; Paripūraṃ kaññāhi alaṅkatāhi, Upasobhati vatthapilandhanena.

So puṇṇako kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ, Nisīdayī pacchato āsanasmiṃ; Ādāya kattāramanomapaññaṃ, Upānayī bhavanaṃ nāgarañño.

Patvāna ṭhānaṃ atulānubhāvaṃ, Aṭṭhāsi kattā pacchato puṇṇakassa; Sāmaggipekkhamāno nāgarājā, Pubbeva jāmātaramajjhabhāsatha.

Yannu tuvaṃ agamā maccalokaṃ, Anvesamāno hadayaṃ paṇḍitassa; Kacci samiddhena idhānupatto, Ādāya kattāramanomapaññaṃ”.

“Ayañhi so āgato yaṃ tvamicchasi, Dhammena laddho mama dhammapālo; Taṃ passatha sammukhā bhāsamānaṃ, Sukho have sappurisehi saṅgamo”.

Kāḷāgirikaṇḍaṃ nāma.

“Adiṭṭhapubbaṃ disvāna, macco maccubhayaṭṭito; Byamhito nābhivādesi, nayidaṃ paññavatāmiva”.

“Na camhi byamhito nāga, na ca maccubhayaṭṭito; Na vajjho abhivādeyya, vajjhaṃ vā nābhivādaye.

Kathaṃ no abhivādeyya, abhivādāpayetha ve; Yaṃ naro hantumiccheyya, taṃ kammaṃ nupapajjati”.

“Evametaṃ yathā brūsi, saccaṃ bhāsasi paṇḍita; Na vajjho abhivādeyya, vajjhaṃ vā nābhivādaye.

Kathaṃ no abhivādeyya, abhivādāpayetha ve; Yaṃ naro hantumiccheyya, taṃ kammaṃ nupapajjati”.

“Asassataṃ sassataṃ nu tavayidaṃ, Iddhī jutī balavīriyūpapatti; Pucchāmi taṃ nāgarājetamatthaṃ, Kathaṃ nu te laddhamidaṃ vimānaṃ.

Adhiccaladdhaṃ pariṇāmajaṃ te, Sayaṃkataṃ udāhu devehi dinnaṃ; Akkhāhi me nāgarājetamatthaṃ, Yatheva te laddhamidaṃ vimānaṃ”.

“Nādhiccaladdhaṃ na pariṇāmajaṃ me, Na sayaṃkataṃ nāpi de-

vehi dinnaṃ; Sakehi kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ vimānaṃ".

"Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Iddhī jutī balavīriyūpapatti, Idañca te nāga mahāvimānaṃ".

"Ahañca bhariyā ca manussaloke, Saddhā ubho dānapatī ahumhā; Opānabhūtaṃ me gharaṃ tadāsi, Santappitā samaṇabrāhmaṇā ca.

Mālañca gandhañca vilepanañca, Padīpiyaṃ seyyamupassayañca; Acchādanaṃ sāyanamannapānaṃ, Sakkacca dānāni adamha tattha.

Taṃ me vataṃ taṃ pana brahmacariyaṃ, Tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Iddhī jutī balavīriyūpapatti, Idañca me dhīra mahāvimānaṃ".

"Evañce te laddhamidaṃ vimānaṃ, Jānāsi puññānaṃ phalūpapattiṃ; Tasmā hi dhammaṃ cara appamatto, Yathā vimānaṃ puna māvasesi".

"Nayidha santi samaṇabrāhmaṇā ca, Yesannapānāni dademu katte; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Yathā vimānaṃ puna māvasema".

"Bhogī hi te santi idhūpapannā, Puttā ca dārā anujīvino ca; Tesu tuvaṃ vacasā kammunā ca, Asampaduṭṭho ca bhavāhi niccaṃ.

Evaṃ tuvaṃ nāga asampadosaṃ, Anupālaya vacasā kammunā ca; Ṭhatvā idha yāvatāyukaṃ vimāne, Uddhaṃ ito gacchasi devalokaṃ".

"Addhā hi so socati rājaseṭṭho, Tayā vinā yassa tuvaṃ sajibbo; Dukkhūpanītopi tayā samecca, Vindeyya poso sukhamāturopi".

"Addhā sataṃ bhāsasi nāga dhammaṃ, Anuttaraṃ atthapadaṃ suciṇṇaṃ; Etādisiyāsu hi āpadāsu, Paññāyate mādisānaṃ viseso".

"Akkhāhi no tāyaṃ mudhā nu laddho, Akkhehi no tāyaṃ ajesi jūte; Dhammena laddho iti tāyamāha, Kathaṃ nu tvaṃ hatthamimassa māgato".

"Yo missaro tattha ahosi rājā, Tamāyamakkhehi ajesi jūte; So maṃ jito rājā imassadāsi, Dhammena laddhosmi asāhasena".

Mahorago attamano udaggo, Sutvāna dhīrassa subhāsitāni; Hatthe gahetvāna anomapaññaṃ, Pāvekkhi bhariyāya tadā sakāse.

"Yena tvaṃ vimale paṇḍu, yena bhattaṃ na ruccati; Na ca me tādiso vaṇṇo, ayameso tamonudo.

Yassa te hadayenattho, āgatāyaṃ pabhaṅkaro; Tassa vākyaṃ nisāmehi, dullabhaṃ dassanaṃ puna".

Disvāna taṃ vimalā bhūripaññaṃ, Dasaṅgulī añjaliṃ paggahetvā; Haṭṭhena bhāvena patītarūpā, Iccabravi kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ.

"Adiṭṭhapubbaṃ disvāna, macco maccubhayaṭṭito; Byamhito nābhivādesi, nayidaṃ paññavatāmiva".

"Na camhi byamhito nāgi, na ca maccubhayaṭṭito; Na vajjho abhivādeyya, vajjhaṃ vā nābhivādaye.

Kathaṃ no abhivādeyya, abhivādāpayetha ve; Yaṃ naro hantumiccheyya, taṃ kammaṃ nupapajjati".

"Evametaṃ yathā brūsi, saccaṃ bhāsasi paṇḍita; Na vajjho abhivādeyya, vajjhaṃ vā nābhivādaye.

Kathaṃ no abhivādeyya, abhivādāpayetha ve; Yaṃ naro hantumiccheyya, taṃ kammaṃ nupapajjati".

"Asassataṃ sassataṃ nu tavayidaṃ, Iddhī jutī balavīriyūpapatti; Pucchāmi taṃ nāgakaññetamatthaṃ, Kathaṃ nu te laddhamidaṃ vimānaṃ.

Adhiccaladdhaṃ pariṇāmajaṃ te, Sayaṃkataṃ udāhu devehi dinnaṃ; Akkhāhi me nāgakaññetamatthaṃ, Yatheva te laddhamidaṃ vimānaṃ".

"Nādhiccaladdhaṃ na pariṇāmajaṃ me, Na sayaṃ kataṃ nāpi devehi dinnaṃ; Sakehi kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ vimānaṃ".

"Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Iddhī jutī balavīriyūpapatti, Idañca te nāgi mahāvimānaṃ".

"Ahañca kho sāmiko cāpi mayhaṃ, Saddhā ubho dānapatī ahumhā; Opānabhūtaṃ me gharaṃ tadāsi, Santappitā samaṇabrāhmaṇā ca.

Mālañca gandhañca vilepanañca, Padīpiyaṃ seyyamupassayañca; Acchādanaṃ sāyanamannapānaṃ, Sakkacca dānāni adamha tattha.

Taṃ me vataṃ taṃ pana brahmacariyaṃ, Tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Iddhī jutī balavīriyūpapatti, Idañca me dhīra mahāvimānaṃ".

"Evañce te laddhamidaṃ vimānaṃ, Jānāsi puññānaṃ phalūpapattiṃ; Tasmā hi dhammaṃ cara appamattā, Yathā vimānaṃ puna māvasesi".

"Nayidha santi samaṇabrāhmaṇā ca, Yesannapānāni dademu katte; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Yathā vimānaṃ puna māvasema".

“Bhogī hi te santi idhūpapannā, Puttā ca dārā anujīvino ca; Tesu tuvaṃ vacasā kammunā ca, Asampaduṭṭhā ca bhavāhi niccaṃ.

Evaṃ tuvaṃ nāgi asampadosaṃ, Anupālaya vacasā kammunā ca; Ṭhatvā idha yāvatāyukaṃ vimāne, Uddhaṃ ito gacchasi devalokaṃ”.

“Addhā hi so socati rājaseṭṭho, Tayā vinā yassa tuvaṃ sajibbo; Dukkhūpanītopi tayā samecca, Vindeyya poso sukhamāturopi”.

“Addhā sataṃ bhāsasi nāgi dhammaṃ, Anuttaraṃ atthapadaṃ suciṇṇaṃ; Etādisiyāsu hi āpadāsu, Paññāyate mādisānaṃ viseso”.

“Akkhāhi no tāyaṃ mudhā nu laddho, Akkhehi no tāyaṃ ajesi jūte; Dhammena laddho iti tāyamāha, Kathaṃ nu tvaṃ hatthamimassa māgato”.

“Yo missaro tattha ahosi rājā, Tamāyamakkhehi ajesi jūte; So maṃ jito rājā imassadāsi, Dhammena laddhosmi asāhasena”.

Yatheva varuṇo nāgo, pañhaṃ pucchittha paṇḍitaṃ; Tatheva nāgakaññāpi, pañhaṃ pucchittha paṇḍitaṃ.

Yatheva varuṇaṃ nāgaṃ, dhīro tosesi pucchito; Tatheva nāgakaññampi, dhīro tosesi pucchito.

Ubhopi te attamane viditvā, Mahoragaṃ nāgakaññañca dhīro; Achambhī abhīto alomahaṭṭho, Iccabravi varuṇaṃ nāgarājānaṃ.

“Mā rodhayi nāga āyāhamasmi, Yena tavattho idaṃ sarīraṃ; Hadayena maṃsena karohi kiccaṃ, Sayaṃ karissāmi yathāmati te”.

“Paññā have hadayaṃ paṇḍitānaṃ, Te tyamha paññāya mayaṃ sutuṭṭhā; Anūnanāmo labhatajja dāraṃ, Ajjeva taṃ kuruyo pāpayātu”.

Sa puṇṇako attamano udaggo, Irandhatiṃ nāgakaññaṃ labhitvā; Haṭṭhena bhāvena patītarūpo, Iccabravi kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ.

“Bhariyāya maṃ tvaṃ akari samaṅgiṃ, Ahañca te vidhura karomi kiccaṃ; Idañca te maṇiratanaṃ dadāmi, Ajjeva taṃ kuruyo pāpayāmi”.

“Ajeyyamesā tava hotu metti, Bhariyāya kaccāna piyāya saddhiṃ; Ānandi vitto sumano patīto, Datvā maṇiṃ mañca nayindapatthaṃ”.

Sa puṇṇako kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ, Nisīdayī purato āsanasmiṃ; Ādāya kattāramanomapaññaṃ, Upānayī nagaraṃ indapatthaṃ.

Mano manussassa yathāpi gacche, Tatopissa khippataraṃ ahosi; Sa puṇṇako kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ, Upānayī nagaraṃ indapatthaṃ.

“Etindapatthaṃ nagaraṃ padissati, Rammāni ca ambavanāni bhāgaso; Ahañca bhariyāya samaṅgibhūto, Tuvañca pattosi sakaṃ nike-

taṃ".

Sa puṇṇako kurūnaṃ kattuseṭṭhaṃ, Oropiya dhammasabhāya majjhe; Ājaññamāruyha anomavaṇṇo, Pakkāmi vehāyasamantalikkhe.

Taṃ disvā rājā paramappatīto, Uṭṭhāya bāhāhi palissajitvā; Avikampayaṃ dhammasabhāya majjhe, Nisīdayī pamukhamāsanasmiṃ.

"Tvaṃ no vinetāsi rathaṃva naddhaṃ, Nandanti taṃ kuruyo dassanena; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Kathaṃ pamokkho ahu māṇavassa".

"Yaṃ māṇavotyābhivadī janinda, Na so manusso naravīraseṭṭha; Yadi te suto puṇṇako nāma yakkho, Rañño kuverassa hi so sajibbo.

Bhūmindharo varuṇo nāma nāgo, Brahā sucī vaṇṇabalūpapanno; Tassānujaṃ dhītaraṃ kāmayāno, Irandhatī nāma sā nāgakaññā.

Tassā sumajjhāya piyāya hetu, Patārayittha maraṇāya mayhaṃ; So ceva bhariyāya samaṅgibhūto, Ahañca anuññāto maṇi ca laddho".

"Rukkho hi mayhaṃ padvāre sujāto, Paññākkhandho sīlamayassa sākhā; Atthe ca dhamme ca ṭhito nipāko, Gavapphalo hatthigavāssachanno.

Naccagītatūriyābhinādite, Ucchijja senaṃ puriso ahāsi; So no ayaṃ āgato sanniketaṃ, Rukkhassimassāpacitiṃ karotha.

Ye keci vittā mama paccayena, Sabbeva te pātukarontu ajja; Tibbāni katvāna upāyanāni, Rukkhassimassāpacitiṃ karotha.

Ye keci baddhā mama atthi raṭṭhe, Sabbeva te bandhanā mocayantu; Yatheva yaṃ bandhanasmā pamutto, Evamete muñcare bandhanasmā.

Unnaṅgalā māsamimaṃ karontu, Maṃsodanaṃ brāhmaṇā bhakkhayantu; Amajjapā majjarahā pivantu, Puṇṇāhi thālāhi palissutāhi.

Mahāpathaṃ nicca samavhayantu, Tibbañca rakkhaṃ vidahantu raṭṭhe; Yathāññamaññaṃ na viheṭhayeyyuṃ, Rukkhassimassāpacitiṃ karotha".

Orodhā ca kumārā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Bahuṃ annañca pānañca, paṇḍitassābhihārayuṃ.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Bahuṃ annañca pānañca, paṇḍitassābhihārayuṃ.

Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Bahuṃ annañca pānañca, paṇḍitassābhihārayuṃ.

Bahujano pasannosi, disvā paṇḍitamāgate; Paṇḍitamhi anuppatte, celukkhepo pavattathāti.

Vidhurajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

2. Ucchiṭṭhabhattajātaka

“Añño uparimo vaṇṇo, añño vaṇṇo ca heṭṭhimo; Brāhmaṇī tveva pucchāmi, kiṃ heṭṭhā kiñca uppari”.

“Ahaṃ naṭosmi bhaddante, bhikkhakosmi idhāgato; Ayañhi koṭṭhamotiṇṇo, ayaṃ so yaṃ gavesasī”ti.

Ucchiṭṭhabhattajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

3. Bharujātaka

“Isīnamantaraṃ katvā, bharurājāti me sutaṃ; Ucchinno saha raṭṭhehi, sarājā vibhavaṅgato.

Tasmā hi chandāgamanaṃ, nappasaṃsanti paṇḍitā; Aduṭṭhacitto bhāseyya, giraṃ saccupasaṃhitan”ti.

Bharujātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

9. Kaṇhajātaka

“Yato yato garu dhuraṃ, yato gambhīravattanī; Tadāssu kaṇhaṃ yuñjanti, svāssu taṃ vahate dhuran”ti.

Kaṇhajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

9. Parosahassajātaka

Parosahassampi samāgatānaṃ, Kandeyyuṃ te vassasataṃ apaññā; Ekova seyyo puriso sapañño, Yo bhāsitassa vijānāti atthan”ti.

Parosahassajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka
Tikanipāta
Padumavagga
10. Ulūkajātaka
"Sabbehi kira ñātīhi, kosiyo issaro kato; Sace ñātīhi anuññāto, bhaṇeyyāhaṃ ekavācikaṃ".
"Bhaṇa samma anuññāto, atthaṃ dhammañca kevalaṃ; Santi hi daharā pakkhī, paññavanto jutindharā".
"Na me ruccati bhaddaṃ vo, ulūkassābhisecanaṃ; Akkuddhassa mukhaṃ passa, kathaṃ kuddho karissatī"ti.
Ulūkajātakaṃ dasamaṃ. Padumavaggo dutiyo.
Tassuddānaṃ
Padumuttama nāgasirivhayano, Sa-mahaṇṇava yūpa khurappavaro; Atha bhaddalī kuñjara rukkha puna, Kharavāca ulūkavarena dasāti.
Jātaka
Ekakanipāta
Kulāvakavagga
6. Sakuṇajātaka
"Yaṃ nissitā jagatiruhaṃ vihaṅgamā, Svāyaṃ aggiṃ pamuñcati; Disā bhajatha vakkaṅgā, Jātaṃ saraṇato bhayan"ti.
Sakuṇajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Navakanipāta
Gijjhavagga
11. Pūtimaṃsajātaka
"Na kho me ruccati āḷi, pūtimaṃsassa pekkhanā; Etādisā sakhārasmā, ārakā parivajjaye".
"Ummattikā ayaṃ veṇī, vaṇṇeti patino sakhiṃ; Pajjhāyi paṭigacchantiṃ, āgataṃ meṇḍamātaraṃ".
"Tvaṃ khosi samma ummatto, dummedho avicakkhaṇo; Yo tvaṃ matālayaṃ katvā, akālena vipekkhasi".
"Na akāle vipekkheyya, kāle pekkheyya paṇḍito; Pūtimaṃsova pajjhāyi, yo akāle vipekkhati".
"Piyaṃ kho āḷi me hotu, puṇṇapattaṃ dadāhi me; Pati sañjīvito mayhaṃ, eyyāsi piyapucchikā".

“Piyaṃ kho āḷi te hotu, puṇṇapattaṃ dadāmi te; Mahatā parivārena, essaṃ kayirāhi bhojanaṃ”.

“Kīdiso tuyhaṃ parivāro, yesaṃ kāhāmi bhojanaṃ; Kiṃnāmakā ca te sabbe, taṃ me akkhāhi pucchitā”.

“Māliyo caturakkho ca, piṅgiyo atha jambuko; Ediso mayhaṃ parivāro, tesaṃ kayirāhi bhojanaṃ”.

“Nikkhantāya agārasmā, bhaṇḍakampi vinassati; Ārogyaṃ āḷino vajjaṃ, idheva vasa māgamā”ti.

Pūtimaṃsajātakaṃ ekādasamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

5. Gajakumbhajātaka

“Vanaṃ yadaggi dahati, pāvako kaṇhavattanī; Kathaṃ karosi pacalaka, evaṃ dandhaparakkamo”.

“Bahūni rukkhachiddāni, pathabyā vivarāni ca; Tāni ce nābhisambhoma, hoti no kālapariyāyo”.

“Yo dandhakāle tarati, taraṇīye ca dandhati; Sukkhapaṇṇaṃva akkamma, atthaṃ bhañjati attano.

Yo dandhakāle dandheti, taraṇīye ca tārayi; Sasīva rattiṃ vibhajaṃ, tassattho paripūratī”ti.

Gajakumbhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

10. Mahāpiṅgalajātaka

“Sabbo jano hiṃsito piṅgalena, Tasmiṃ mate paccayā vedayanti; Piyo nu te āsi akaṇhanetto, Kasmā nu tvaṃ rodasi dvārapāla”.

“Na me piyo āsi akaṇhanetto, Bhāyāmi paccāgamanāya tassa; Ito gato hiṃseyya maccurājaṃ, So hiṃsito āneyya puna idha”.

“Daḍḍho vāhasahassehi, sitto ghaṭasatehi so; Parikkhatā ca sā bhūmi, mā bhāyi nāgamissatī”ti.

Mahāpiṅgalajātakaṃ dasamaṃ. Upāhanavaggo navamo.

Tassuddānaṃ

Varupāhana khujja vikaṇṇakako, Asitābhuya pañcamavacchanakho; Dija pemavaruttamaekapadaṃ, Kumināmukha piṅgalakena dasāti.

Jātaka

Sattakanipāta

Kukkuvagga

1. Kukkujātaka

"Diyaḍḍhakukkū udayena kaṇṇikā, Vidatthiyo aṭṭha parikkhipanti naṃ; Sā siṃsapā sāramayā apheggukā, Kuhiṃ ṭhitā upparito na dhaṃsati".

"Yā tiṃsati sāramayā anujjukā, Parikiriya gopānasiyo samaṃ ṭhitā; Tāhi susaṅgahitā balasā pīḷitā, Samaṃ ṭhitā upparito na dhaṃsati.

Evampi mittehi daḷhehi paṇḍito, Abhejjarūpehi sucīhi mantibhi; Susaṅgahīto siriyā na dhaṃsati, Gopānasī bhāravahāva kaṇṇikā.

Kharattacaṃ bellaṃ yathāpi satthavā, Anāmasantopi karoti tittakaṃ; Samāharaṃ sāduṃ karoti patthiva, Asāduṃ kayirā tanubandhamuddharaṃ.

Evampi gāmanigamesu paṇḍito, Asāhasaṃ rājadhanāni saṃgharaṃ; Dhammānuvattī paṭipajjamāno, Sa phāti kayirā aviheṭhayaṃ paraṃ.

Odātamūlaṃ sucivārisambhavaṃ, Jātaṃ yathā pokkharaṇīsu ambujaṃ; Padumaṃ yathā agginikāsiphālimaṃ, Na kaddamo na rajo na vāri limpati.

Evampi vohārasuciṃ asāhasaṃ, Visuddhakammantamapetapāpakaṃ; Na limpati kammakilesa tādiso, Jātaṃ yathā pokkharaṇīsu ambujan"ti.

Kukkujātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

7. Pādañjalījātaka

"Addhā pādañjalī sabbe, paññāya atirocati; Tathā hi oṭṭhaṃ bhañjati, uttariṃ nūna passati".

"Nāyaṃ dhammaṃ adhammaṃ vā, Atthānatthañca bujjhati; Aññatra oṭṭhanibbhogā, Nāyaṃ jānāti kiñcanan"ti.

Pādañjalījātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

4. Saṅkhajātaka

"Bahussuto sutadhammosi saṅkha, Diṭṭhā tayā samaṇabrāhmaṇā ca; Athakkhaṇe dassayase vilāpaṃ, Añño nu ko te paṭimantako mayā".

"Subbhū subhā suppaṭimukkakambu, Paggayha sovaṇṇamayāya pātiyā; 'Bhuñjassu bhattaṃ' iti maṃ vadeti, Saddhāvittā Tamahaṃ noti brūmi".

"Etādisaṃ brāhmaṇa disvāna yakkhaṃ, Puccheyya poso sukhamāsisāno; Uṭṭhehi naṃ pañjalikābhipuccha, Devī nusi tvaṃ uda mānusī nu".

"Yaṃ tvaṃ sukhenābhisamekkhase maṃ, Bhuñjassu bhattaṃ iti maṃ vadesi; Pucchāmi taṃ nāri mahānubhāve, Devī nusi tvaṃ uda mānusī nu".

"Devī ahaṃ saṅkha mahānubhāvā, Idhāgatā sāgaravārimajjhe; Anukampikā no ca paduṭṭhacittā, Taveva atthāya idhāgatāsmi.

Idhannapānaṃ sayanāsanañca, Yānāni nānāvividhāni saṅkha; Sabbassa tyāhaṃ paṭipādayāmi, Yaṃ kiñci tuyhaṃ manasābhipatthitaṃ".

"Yaṃ kiñci yiṭṭhañca hutañca mayhaṃ, Sabbassa no issarā tvaṃ sugatte; Susoṇi subbhamu suvilaggamajjhe, Kissa me kammassa ayaṃ vipāko".

"Ghamme pathe brāhmaṇa ekabhikkhuṃ, Ugghaṭṭapādaṃ tasitaṃ kilantaṃ; Paṭipādayī saṅkha upāhanāni, Sā dakkhiṇā kāmaduhā tavajja".

"Sā hotu nāvā phalakūpapannā, Anavassutā erakavātayuttā; Aññassa yānassa na hettha bhūmi, Ajjeva maṃ moḷiniṃ pāpayassu".

"Sā tattha vittā sumanā patītā, Nāvaṃ sucittaṃ abhinimminitvā; Ādāya saṅkhaṃ purisena saddhiṃ, Upānayī nagaraṃ sādhuramman"ti.

Saṅkhajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Maṇikuṇḍalavagga

3. Venasākhajātaka

"Nayidaṃ niccaṃ bhavitabbaṃ brahmadatta, Khemaṃ subhikkhaṃ sukhatā ca kāye; Atthaccaye mā ahu sampamūḷho, Bhinnaplavo sāgarasseva majjhe.

Yāni karoti puriso, tāni attani passati; Kalyāṇakārī kalyāṇaṃ, pāpakārī ca pāpakaṃ; Yādisaṃ vapate bījaṃ, tādisaṃ harate phalaṃ".

"Idaṃ tadācariyavaco, pārāsariyo yadabravi; Mā su tvaṃ akari pāpaṃ, yaṃ tvaṃ pacchā kataṃ tape.

Ayameva so piṅgiya venasākho, Yamhi ghātayiṃ khattiyānaṃ sahassaṃ; Alaṅkate candanasārānulitte, Tameva dukkhaṃ paccāgataṃ mamaṃ.

Sāmā ca kho candanalittagattā, Laṭṭhīva sobhañjanakassa uggatā; Adisvā kālaṃ karissāmi ubbariṃ, Taṃ me ito dukkhataraṃ bhavissatī"ti.

Venasākhajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

12. Pañcapaṇḍitajātaka

"Pañca paṇḍitā samāgatāttha, Pañhā me paṭibhāti taṃ suṇātha; Nindiyamatthaṃ pasaṃsiyaṃ vā, Kassevāvikareyya guyhamatthaṃ".

"Tvaṃ āvikarohi bhūmipāla, Bhattā bhārasaho tuvaṃ vade taṃ; Tava chandarucīni sammasitvā, Atha vakkhanti janinda pañca dhīrā".

"Yā sīlavatī anaññatheyyā, Bhattucchandavasānugā manāpā; Nindiyamatthaṃ pasaṃsiyaṃ vā, Bhariyāyāvikareyya guyhamatthaṃ".

"Yo kicchagatassa āturassa, Saraṇaṃ hoti gatī parāyanañca; Nindiyamatthaṃ pasaṃsiyaṃ vā, Sakhino vāvikareyya guyhamatthaṃ".

"Jeṭṭho atha majjhimo kaniṭṭho, Yo ce sīlasamāhito ṭhitatto; Nindiyamatthaṃ pasaṃsiyaṃ vā, Bhātu vāvīkareyya guyhamatthaṃ".

"Yo ve pituhadayassa paddhagū, Anujāto pitaraṃ anomapañño; Nindiyamatthaṃ pasaṃsiyaṃ vā, Puttassāvikareyya guyhamatthaṃ".

"Mātā dvipadājanindaseṭṭha, Yā naṃ poseti chandasā piyena; Nindiyamatthaṃ pasaṃsiyaṃ vā, Mātuyāvīkareyya guyhamatthaṃ".

"Guyhassa hi guyhameva sādhu, Na hi guyhassa pasatthamāvikammaṃ; Anipphannatā saheyya dhīro, Nipphannova yathāsukhaṃ bhaṇeyya".

"Kiṃ tvaṃ vimanosi rājaseṭṭha, Dvipadajaninda vacanaṃ suṇoma metaṃ; Kiṃ cintayamāno dummanosi, Nūna deva aparādho atthi mayhaṃ".

"'Paṇhe vajjho mahosadho'ti, Āṇatto me vadhāya bhūripañño; Taṃ cintayamāno dummanosmi, Na hi devī aparādho atthi tuyhaṃ".

"Abhidosagato dāni ehisi, Kiṃ sutvā kiṃ saṅkate mano te; Ko te kimavoca bhūripañña, Iṅgha vacanaṃ suṇoma brūhi metaṃ".

"'Paṇhe vajjho mahosadho'ti, Yadi te mantayitaṃ janinda dosaṃ; Bhariyāya rahogato asaṃsi, Guyhaṃ pātukataṃ sutaṃ mametaṃ".

"Yaṃ sālavanasmiṃ senako, Pāpakammaṃ akāsi asabbhirūpaṃ; Sakhinova rahogato asaṃsi, Guyhaṃ pātukataṃ sutaṃ mametaṃ.

Pukkusa purisassa te janinda, Uppanno rogo arājayutto; Bhātuñca rahogato asaṃsi, Guyhaṃ pātukataṃ sutaṃ mametaṃ.

Ābādhoyaṃ asabbhirūpo, Kāmindo naradevena phuṭṭho; Puttassa rahogato asaṃsi, Guyhaṃ pātukataṃ sutaṃ mametaṃ.

Aṭṭhavaṅkaṃ maṇiratanaṃ uḷāraṃ, Sakko te adadā pitāmahassa; Devindassa gataṃ tadajja hatthaṃ, Mātuñca rahogato asaṃsi; Guyhaṃ pātukataṃ sutaṃ mametaṃ.

Guyhassa hi guyhameva sādhu, Na hi guyhassa pasatthamāvikammaṃ; Anipphannatā saheyya dhīro, Nipphannova yathāsukhaṃ bhaṇeyya.

Na guyhamatthaṃ vivareyya, rakkheyya naṃ yathā nidhiṃ; Na hi pātukato sādhu, guyho attho pajānatā.

Thiyā guyhaṃ na saṃseyya, amittassa ca paṇḍito; Yo cāmisena saṃhīro, hadayattheno ca yo naro.

Guyhamatthaṃ asambuddhaṃ, sambodhayati yo naro; Mantabhedabhayā tassa, dāsabhūto titikkhati.

Yāvanto purisassatthaṃ, guyhaṃ jānanti mantinaṃ; Tāvanto tassa ubbegā, tasmā guyhaṃ na vissaje.

Vivicca bhāseyya divā rahassaṃ, Rattiṃ giraṃ nātivelaṃ pamuñce; Upassutikā hi suṇanti mantaṃ, Tasmā manto khippamupeti bhedan"ti.

Pañcapaṇḍitajātakaṃ dvādasamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

8. Matakabhattajātaka

"Evañce sattā jāneyyuṃ, dukkhāyaṃ jātisambhavo; Na pāṇo pāṇinaṃ haññe, pāṇaghātī hi socatī"ti.

Matakabhattajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka
Sattakanipāta
Gandhāravagga
1. Gandhārajātaka
"Hitvā gāmasahassāni, paripuṇṇāni soḷasa; Koṭṭhāgārāni phītāni, sannidhiṃ dāni kubbasi".
"Hitvā gandhāravisayaṃ, pahūtadhanadhāriyaṃ; Pasāsanato nikkhanto, idha dāni pasāsasi".
"Dhammaṃ bhaṇāmi vedeha, adhammo me na ruccati; Dhammaṃ me bhaṇamānassa, na pāpamupalimpati".
"Yena kenaci vaṇṇena, paro labhati ruppanaṃ; Mahatthiyampi ce vācaṃ, na taṃ bhāseyya paṇḍito".
"Kāmaṃ ruppatu vā mā vā, bhusaṃva vikirīyatu; Dhammaṃ me bhaṇamānassa, na pāpamupalimpati".
"No ce assa sakā buddhi, vinayo vā susikkhito; Vane andhamahiṃsova, careyya bahuko jano.
Yasmā ca panidhekacce, āceramhi susikkhitā; Tasmā vinītavinayā, caranti susamāhitā"ti.
Gandhārajātakaṃ paṭhamaṃ.
Jātaka
Catukkanipāta
Kāliṅgavagga
6. Sujātājātaka
"Kimaṇḍakā ime deva, nikkhittā kaṃsamallake; Upalohitakā vaggū, taṃ me akkhāhi pucchito".
"Yāni pure tuvaṃ devi, bhaṇḍu nantakavāsinī; Ucchaṅgahatthā pacināsi, tassā te koliyaṃ phalaṃ.
Uḍḍayhate na ramati, bhogā vippajahanti taṃ; Tatthevimaṃ paṭinetha, yattha kolaṃ pacissati".
"Honti hete mahārāja, iddhippattāya nāriyā; Khama deva sujātāya, māssā kujjha rathesabhā"ti.
Sujātājātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Tiṃsanipāta
Kiṃchandavagga

1. Kiṃchandajātaka

"Kiṃchando kimadhippāyo, eko sammasi ghammani; Kiṃ patthayāno kiṃ esaṃ, kena atthena brāhmaṇa".

"Yathā mahā vāridharo, kumbho supariṇāhavā; Tathūpamaṃ ambapakkaṃ, vaṇṇagandharasuttamaṃ.

Taṃ vuyhamānaṃ sotena, disvānāmalamajjhime; Pāṇīhi naṃ gahetvāna, agyāyatanamāhariṃ.

Tato kadalipattesu, nikkhipitvā sayaṃ ahaṃ; Satthena naṃ vikappetvā, khuppipāsaṃ ahāsi me.

Sohaṃ apetadaratho, Byantībhūto dukhakkhamo; Assādaṃ nādhigacchāmi, Phalesvaññesu kesuci.

Sosetvā nūna maraṇaṃ, taṃ mamaṃ āvahissati; Ambaṃ yassa phalaṃ sādu, madhuraggaṃ manoramaṃ; Yamuddhariṃ vuyhamānaṃ, udadhismā mahaṇṇave.

Akkhātaṃ te mayā sabbaṃ, yasmā upavasāmahaṃ; Rammaṃ pati nisinnosmi, puthulomāyutā puthu.

Tvañca kho meva akkhāhi, attānamapalāyini; Kā vā tvamasi kalyāṇi, kissa vā tvaṃ sumajjhime.

Ruppapaṭṭapalimaṭṭhīva, byagghīva girisānujā; Yā santi nāriyo devesu, devānaṃ paricārikā.

Yā ca manussalokasmiṃ, Rūpenānvāgatitthiyo; Rūpena te sadisī natthi, Devesu gandhabbamanussaloke; Puṭṭhāsi me cārupubbaṅgi, Brūhi nāmañca bandhave".

"Yaṃ tvaṃ pati nisinnosi, rammaṃ brāhmaṇa kosikiṃ; Sāhaṃ bhusālayāvutthā, varavārivahoghasā.

Nānādumagaṇākiṇṇā, bahukā girikandarā; Mameva pamukhā honti, abhisandanti pāvuse.

Atho bahū vanatodā, nīlavārivahindharā; Bahukā nāgavittodā, abhisandanti vārinā.

Tā ambajambulabujā, nīpā tālā cudumbarā; Bahūni phalajātāni, āvahanti abhiṇhaso.

Yaṃ kiñci ubhato tīre, phalaṃ patati ambuni; Asaṃsayaṃ taṃ sotassa, phalaṃ hoti vasānugaṃ.

Etadaññāya medhāvi, puthupaññā suṇohi me; Mā rocaya mabhisaṅgaṃ, paṭisedha janādhipa.

Na vāhaṃ vaḍḍhavaṃ maññe, Yaṃ tvaṃ raṭṭhābhivaḍḍhana; Āceyyamāno rājisi, Maraṇaṃ abhikaṅkhasi.

Tassa jānanti pitaro, gandhabbā ca sadevakā; Ye cāpi isayo loke, saññatattā tapassino; Asaṃsayaṃ tepi jānanti, paṭṭhabhūtā yasassino".

"Evaṃ viditvā vidū sabbadhammaṃ, Viddhaṃsanaṃ cavanaṃ jīvitassa; Na cīyatī tassa narassa pāpaṃ, Sace na ceteti vadhāya tassa.

Isipūgasamaññāte, evaṃ lokyā viditā sati; Anariyaparisambhāse, pāpakammaṃ jigīsasi.

Sace ahaṃ marissāmi, tīre te puthusussoṇi; Asaṃsayaṃ taṃ asiloko, mayi pete āgamissati.

Tasmā hi pāpakaṃ kammaṃ, rakkhasseva sumajjhime; Mā taṃ sabbo jano pacchā, pakuṭṭhāyi mayi mate".

"Aññātametaṃ avisayhasāhi, Attānamambañca dadāmi te taṃ; So duccaje kāmaguṇe pahāya, Santiñca dhammañca adhiṭṭhitosi.

Yo hitvā pubbasaññogaṃ, pacchā saṃyojane ṭhito; Adhammañceva carati, pāpañcassa pavaḍḍhati.

Ehi taṃ pāpayissāmi, kāmaṃ appossuko bhava; Upānayāmi sītasmiṃ, viharāhi anussuko.

Taṃ puppharasamattebhi, vakkaṅgehi arindama; Koñcā mayūrā diviyā, kolaṭṭhimadhusāḷikā; Kūjitā haṃsapūgehi, kokilettha pabodhare.

Ambettha vippasākhaggā, palālakhalasannibhā; Kosambasaḷalā nīpā, pakkatālavilambino".

"Mālī tiriṭī kāyūrī, aṅgadī candanussado; Rattiṃ tvaṃ paricāresi, divā vedesi vedanaṃ.

Soḷasitthisahassāni, yā temā paricārikā; Evaṃ mahānubhāvosi, abbhuto lomahaṃsano.

Kiṃ kammamakarī pubbe, pāpaṃ attadukhāvahaṃ; Yaṃ karitvā manussesu, piṭṭhimaṃsāni khādasi".

"Ajjhenāni paṭiggayha, kāmesu gadhito ahaṃ; Acariṃ dīghamaddhānaṃ, paresaṃ ahitāyahaṃ.

Yo piṭṭhimaṃsiko hoti, evaṃ ukkacca khādati; Yathāhaṃ ajja khādāmi, piṭṭhimaṃsāni attano"ti.

Kiṃchandajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta
Atthakāmavagga
6. Ārāmadūsakajātaka
“Na ve anatthakusalena, atthacariyā sukhāvahā; Hāpeti atthaṃ dummedho, kapi ārāmiko yathā”ti.
Ārāmadūsakajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Siṅgālavagga
2. Sunakhajātaka
“Bālo vatāyaṃ sunakho, yo varattaṃ na khādati; Bandhanā ca pamuñceyya, asito ca gharaṃ vaje”.
“Aṭṭhitaṃ me manasmiṃ me, atho me hadaye kataṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, yāva passupatū jano”ti.
Sunakhajātakaṃ dutiyaṃ.
Jātaka
Catukkanipāta
Kuṭidūsakavagga
10. Sīlavīmaṃsajātaka
“Sīlaṃ kireva kalyāṇaṃ, sīlaṃ loke anuttaraṃ; Passa ghoraviso nāgo, sīlavāti na haññati”.
“Yāvadevassahū kiñci, tāvadeva akhādisuṃ; Saṅgamma kulalā loke, na hiṃsanti akiñcanaṃ.
Sukhaṃ nirāsā supati, āsā phalavatī sukhā; Āsaṃ nirāsaṃ katvāna, sukhaṃ supati piṅgalā.
Na samādhiparo atthi, asmiṃ loke paramhi ca; Na paraṃ nāpi attānaṃ, vihiṃsati samāhito”ti.
Sīlavīmaṃsajātakaṃ dasamaṃ. Kuṭidūsakavaggo tatiyo.
Tassuddānaṃ
Samanussa saduddubha yācanako, Atha meṇḍavaruttama godhavaro; Atha kāyasakepuka bhotīvaro, Atha rādhasusīlavarena dasāti.
Jātaka
Dukanipāta
Bīraṇathambhavagga
7. Seggujātaka

“Sabbo loko attamano ahosi, Akovidā gāmadhammassa seggu; Komāri ko nāma tavajja dhammo, Yaṃ tvaṃ gahitā pavane parodasi”.

“Yo dukkhaphuṭṭhāya bhaveyya tāṇaṃ, So me pitā dubbhi vane karoti; Sā kassa kandāmi vanassa majjhe, Yo tāyitā so sahasaṃ karotī”ti.

Seggujātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

8. Sārambhajātaka

“Kalyāṇimeva muñceyya, na hi muñceyya pāpikaṃ; Mokkho kalyāṇiyā sādhu, mutvā tappati pāpikan”ti.

Sārambhajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

4. Atthassadvārajātaka

“Ārogyamicche paramañca lābhaṃ, Sīlañca vuddhānumataṃ sutañca; Dhammānuvattī ca alīnatā ca, Atthassa dvārā pamukhā chaḷete”ti.

Atthassadvārajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Cattālīsanipāta

Tesakuṇavagga

1. Tesakuṇajātaka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

“Vessantaraṃ taṃ pucchāmi, sakuṇa bhaddamatthu te; Rajjaṃ kāretukāmena, kiṃ su kiccaṃ kataṃ varaṃ”.

“Cirassaṃ vata maṃ tāto, kaṃso bārāṇasiggaho; Pamatto appamattaṃ maṃ, pitā puttaṃ acodayi.

Paṭhameneva vitathaṃ, kodhaṃ hāsaṃ nivāraye; Tato kiccāni kāreyya, taṃ vataṃ āhu khattiya.

Yaṃ tvaṃ tāta tapokammaṃ, Pubbe katamasaṃsayaṃ; Ratto duṭṭho ca yaṃ kayirā, Na taṃ kayirā tato puna.

Khattiyassa pamattassa, raṭṭhasmiṃ raṭṭhavaḍḍhana; Sabbe bhogā vinassanti, rañño taṃ vuccate aghaṃ.

Sirī tāta alakkhī ca, pucchitā etadabravuṃ; Uṭṭhānavīriye pose, ramāhaṃ anusūyake.

Usūyake duhadaye, purise kammadussake; Kāḷakaṇṇī mahārāja, ramati cakkabhañjanī.

So tvaṃ sabbesu suhadayo, sabbesaṃ rakkhito bhava; Alakkhiṃ nuda mahārāja, lakkhyā bhava nivesanaṃ.

Sa lakkhīdhitisampanno, puriso hi mahaggato; Amittānaṃ kāsipati, mūlaṃ aggañca chindati.

Sakkopi hi bhūtapati, uṭṭhāne nappamajjati; Sa kalyāṇe dhitiṃ katvā, uṭṭhāne kurute mano.

Gandhabbā pitaro devā, sājīvā honti tādino; Uṭṭhāhato appamajjato, anutiṭṭhanti devatā.

So appamatto akkuddho, tāta kiccāni kāraya; Vāyamassu ca kiccesu, nālaso vindate sukhaṃ.

Tattheva te vattapadā, esāva anusāsanī; Alaṃ mitte sukhāpetuṃ, amittānaṃ dukhāya ca".

"Sakkhisi tvaṃ kuṇḍalini, maññasi khattabandhuni; Rajjaṃ kāretukāmena, kiṃ su kiccaṃ kataṃ varaṃ".

"Dveva tāta padakāni, yattha sabbaṃ patiṭṭhitaṃ; Aladdhassa ca yo lābho, laddhassa cānurakkhaṇā.

Amacce tāta jānāhi, dhīre atthassa kovide; Anakkhākitave tāta, asoṇḍe avināsake.

Yo ca taṃ tāta rakkheyya, dhanaṃ yañceva te siyā; Sūtova rathaṃ saṅgaṇhe, so te kiccāni kāraye.

Susaṅgahitantajano, sayaṃ vittaṃ avekkhiya; Nidhiñca iṇadānañca, na kare parapattiyā.

Sayaṃ āyaṃ vayaṃ jaññā, sayaṃ jaññā katākataṃ; Niggaṇhe niggahārahaṃ, paggaṇhe paggahārahaṃ.

Sayaṃ jānapadaṃ atthaṃ, anusāsa rathesabha; Mā te adhammikā yuttā, dhanaṃ raṭṭhañca nāsayuṃ.

Mā ca vegena kiccāni, karosi kārayesi vā; Vegasā hi kataṃ kammaṃ, mando pacchānutappati.

Mā te adhisare muñca, subāḷhamadhikopitaṃ; Kodhasā hi bahū phītā, kulā akulataṃ gatā.

Mā tāta issaromhīti, anatthāya patārayi; Itthīnaṃ purisānañca, mā te āsi dukhudrayo.

Apetalomahaṃsassa, rañño kāmānusārino; Sabbe bhogā vinassanti, rañño taṃ vuccate aghaṃ.

Tattheva te vattapadā, esāva anusāsanī; Dakkhassudāni puññakaro, asoṇḍo avināsako; Sīlavāssu mahārāja, dussīlo vinipātiko".

"Apucchimha kosiyagottaṃ, kuṇḍaliniṃ tatheva ca; Tvaṃ dāni vadehi jambuka, balānaṃ balamuttamaṃ".

"Balaṃ pañcavidhaṃ loke, purisasmiṃ mahaggate; Tattha bāhubalaṃ nāma, carimaṃ vuccate balaṃ.

Bhogabalañca dīghāvu, dutiyaṃ vuccate balaṃ; Amaccabalañca dīghāvu, tatiyaṃ vuccate balaṃ.

Abhijaccabalaṃ ceva, taṃ catutthaṃ asaṃsayaṃ; Yāni cetāni sabbāni, adhigaṇhāti paṇḍito.

Taṃ balānaṃ balaṃ seṭṭhaṃ, aggaṃ paññābalaṃ balaṃ; Paññābalenupatthaddho, atthaṃ vindati paṇḍito.

Api ce labhati mando, phītaṃ dharaṇimuttamaṃ; Akāmassa pasayhaṃ vā, añño taṃ paṭipajjati.

Abhijātopi ce hoti, rajjaṃ laddhāna khattiyo; Duppañño hi kāsipati, sabbenapi na jīvati.

Paññāva sutaṃ vinicchinī, Paññā kitti silokavaḍḍhanī; Paññāsahito naro idha, Api dukkhe sukhāni vindati.

Paññañca kho asussūsaṃ, na koci adhigacchati; Bahussutaṃ anāgamma, dhammaṭṭhaṃ avinibbhujaṃ.

Yo ca dhammavibhaṅgaññū, kāluṭṭhāyī matandito; Anuṭṭhahati kālena, kammaphalaṃ tassijjhati.

Anāyatanasīlassa, anāyatanasevino; Na nibbindiyakārissa, sammadattho vipaccati.

Ajjhattañca payuttassa, tathāyatanasevino; Anibbindiyakārissa, sammadattho vipaccati.

Yogappayogasaṅkhātaṃ, sambhatassānurakkhaṇaṃ; Tāni tvaṃ tāta sevassu, mā akammāya randhayi; Akammunā hi dummedho, naḷāgāraṃva sīdati".

"Dhammaṃ cara mahārāja, mātāpitūsu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, puttadāresu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, mittāmaccesu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, vāhanesu balesu ca; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, gāmesu nigamesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, raṭṭhesu janapadesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, samaṇabrāhmaṇesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, migapakkhīsu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, dhammo ciṇṇo sukhāvaho; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, Saindā devā sabrahmakā; Suciṇṇena divaṃ pattā, Mā dhammaṃ rāja pāmado.

Tattheva te vattapadā, Esāva anusāsanī; Sappaññasevī kalyāṇī, Samattaṃ sāma taṃ vidū"ti.

Tesakuṇajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

7. Gāmaṇicandajātaka

"Nāyaṃ gharānaṃ kusalo, lolo ayaṃ valīmukho; Kataṃ kataṃ kho dūseyya, evaṃdhammamidaṃ kulaṃ.

Nayidaṃ cittavato lomaṃ, nāyaṃ assāsiko migo; Siṭṭhaṃ me janasandhena, nāyaṃ kiñci vijānati.

Na mātaraṃ pitaraṃ vā, bhātaraṃ bhaginiṃ sakaṃ; Bhareyya tādiso poso, siṭṭhaṃ dasarathena me"ti.

Gāmaṇicanda jātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

8. Gāmaṇijātaka

"Api ataramānānaṃ, phalāsāva samijjhati; Vipakkabrahmacariyosmi, evaṃ jānāhi gāmaṇī"ti.

Gāmaṇijātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

2. Tilamuṭṭhijātaka

“Ajjāpi me taṃ manasi, yaṃ maṃ tvaṃ tilamuṭṭhiyā; Bāhāya maṃ gahetvāna, laṭṭhiyā anutāḷayi.

Nanu jīvite na ramasi, yenāsi brāhmaṇāgato; Yaṃ maṃ bāhā gahetvāna, tikkhattuṃ anutāḷayi”.

“Ariyo anariyaṃ kubbantaṃ, Yo daṇḍena nisedhati; Sāsanaṃ taṃ na taṃ veraṃ, Iti naṃ paṇḍitā vidū”ti.

Tilamuṭṭhijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

6. Mahiḷāmukhajātaka

“Purāṇacorāna vaco nisamma, Mahiḷāmukho pothayamanvacārī; Susaññatānañhi vaco nisamma, Gajuttamo sabbaguṇesu aṭṭhā”ti.

Mahiḷāmukhajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

2. Sirikāḷakaṇṇijātaka

“Itthī siyā rūpavatī, sā ca sīlavatī siyā; Puriso taṃ na iccheyya, saddahāsi mahosadha”.

“Saddahāmi mahārāja, puriso dubbhago siyā; Sirī ca kāḷakaṇṇī ca, na samenti kudācanan”ti.

Sirikāḷakaṇṇijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

8. Suhanujātaka

“Nayidaṃ visamasīlena, soṇena suhanū saha; Suhanūpi tādisoyeva, yo soṇassa sagocaro.

Pakkhandinā pagabbhena, niccaṃ sandānakhādinā; Sameti pāpaṃ pāpena, sameti asatā asan”ti.

Suhanujātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Cattālīsanipāta

Tesakuṇavagga

5 Cūḷasutasomajātaka

“Āmantayāmi nigamaṃ, mittāmacce parissaje; Sirasmiṃ palitaṃ jātaṃ, pabbajjaṃ dāni rocahaṃ”.

“Abhumme kathaṃ nu bhaṇasi, Sallaṃ me deva urasi kappesi; Sattasatā te bhariyā, Kathaṃ nu te tā bhavissanti”.

“Paññāyihinti etā, Daharā aññampi tā gamissanti; Saggañcassa patthayāno, Tena ahaṃ pabbajissāmi”.

“Dulladdhaṃ me āsi sutasoma, Yassa te homahaṃ mātā; Yaṃ me vilapantiyā, Anapekkho pabbajasi deva.

Dulladdhaṃ me āsi sutasoma, Yaṃ taṃ ahaṃ vijāyissaṃ; Yaṃ me vilapantiyā, Anapekkho pabbajasi deva”.

“Ko nāmeso dhammo, Sutasoma kā ca nāma pabbajjā; Yaṃ no amhe jiṇṇe, Anapekkho pabbajasi deva.

Puttāpi tuyhaṃ bahavo, daharā appattayobbanā; Mañjū tepi taṃ apassantā, maññe dukkhaṃ nigacchanti”.

“Puttehi ca me etehi, Daharehi appattayobbanehi; Mañjūhi sabbehipi tumhehi, Cirampi ṭhatvā vināsabhāvo”.

“Chinnaṃ nu tuyhaṃ hadayaṃ, Adu te karuṇā ca natthi amhesu; Yaṃ no vikandantiyo, Anapekkho pabbajasi deva”.

“Na ca mayhaṃ chinnaṃ hadayaṃ, Atthi karuṇāpi mayhaṃ tumhesu; Saggañca patthayāno, Tena ahaṃ pabbajissāmi”.

“Dulladdhaṃ me āsi, Sutasoma yassa te ahaṃ bhariyā; Yaṃ me vilapantiyā, Anapekkho pabbajasi deva.

Dulladdhaṃ me āsi, Sutasoma yassa te ahaṃ bhariyā; Yaṃ me kucchipaṭisandhiṃ, Anapekkho pabbajasi deva.

Paripakko me gabbho, Kucchigato yāva naṃ vijāyāmi; Māhaṃ ekā vidhavā, Pacchā dukkhāni addakkhiṃ”.

“Paripakko te gabbho, Kucchigato iṅgha tvaṃ vijāyassu; Puttaṃ anomavaṇṇaṃ, Taṃ hitvā pabbajissāmi”.

“Mā tvaṃ cande rudi, Mā soci vanatimiramattakkhi; Āroha varapāsādaṃ, Anapekkho ahaṃ gamissāmi”.

“Ko taṃ amma kopesi, Kiṃ rodasi pekkhasi ca maṃ bāḷhaṃ; Kaṃ avajjhaṃ ghātemi, Ñātīnaṃ udikkhamānānaṃ”.

“Na hi so sakkā hantuṃ, Vijitāvī yo maṃ tāta kopesi; Pitā te maṃ tāta avaca, Anapekkho ahaṃ gamissāmi”.

“Yohaṃ pubbe niyyāmi, Uyyānaṃ mattakuñjare ca yodhemi; Sutasome pabbajite, Kathaṃ nu dāni karissāmi”.

“Mātucca me rudantyā, Jeṭṭhassa ca bhātuno akāmassa; Hatthepi te gahessaṃ, Na hi gacchasi no akāmānaṃ”.

“Uṭṭhehi tvaṃ dhāti, Imaṃ kumāraṃ ramehi aññattha; Mā me paripanthamakāsi, Saggaṃ mama patthayānassa”.

“Yaṃnūnimaṃ dadeyyaṃ pabhaṅkaraṃ, Ko nu me imināttho; Sutasome pabbajite, Kiṃ nu menaṃ karissāmi”.

“Koso ca tuyhaṃ vipulo, Koṭṭhāgārañca tuyhaṃ paripūraṃ; Pathavī ca tuyhaṃ vijitā, Ramassu mā pabbaji deva”.

“Koso ca mayhaṃ vipulo, Koṭṭhāgārañca mayhaṃ paripūraṃ; Pathavī ca mayhaṃ vijitā, Taṃ hitvā pabbajissāmi”.

“Mayhampi dhanaṃ pahūtaṃ, Saṅkhātuṃ nopi deva sakkomi; Taṃ te dadāmi sabbampi, Ramassu mā pabbaji deva”.

“Jānāmi dhanaṃ pahūtaṃ, Kulavaddhana pūjito tayā casmi; Saggañca patthayāno, Tena ahaṃ pabbajissāmi.

Ukkaṇṭhitosmi bāḷhaṃ, Arati maṃ somadatta āvisati; Bahukāpi me antarāyā, Ajjevāhaṃ pabbajissāmi”.

“Idañca tuyhaṃ rucitaṃ, Sutasoma ajjeva dāni tvaṃ pabbaja; Ahampi pabbajissāmi, Na ussahe tayā vinā ahaṃ ṭhātuṃ”.

“Na hi sakkā pabbajituṃ, Nagare na hi paccati janapade ca; Sutasome pabbajite, Kathaṃ nu dāni karissāma.

Upanīyatidaṃ maññe, Parittaṃ udakaṃva caṅkavāramhi; Evaṃ suparittake jīvite, Na ca pamajjituṃ kālo.

Upanīyatidaṃ maññe, Parittaṃ udakaṃva caṅkavāramhi; Evaṃ suparittake jīvite, Andhabālā pamajjanti.

Te vaḍḍhayanti nirayaṃ, Tiracchānayoniñca pettivisayañca; Taṇhāya bandhanabaddhā, Vaḍḍhenti asurakāyaṃ”.

“Ūhaññate rajaggaṃ, Avidūre pubbakamhi ca pāsāde; Maññe no kesā chinnā, Yasassino dhammarājassa”.

“Ayamassa pāsādo, Sovaṇṇapupphamālyavītikiṇṇo; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Ayamassa pāsādo, Sovaṇṇapupphamālyavītikiṇṇo; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Idamassa kūṭāgāraṃ, Sovaṇṇapupphamālyavītikiṇṇaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Idamassa kūṭāgāraṃ, Sovaṇṇapupphamālyavītikiṇṇaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Ayamassa asokavanikā, Supupphitā sabbakālikā rammā; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Ayamassa asokavanikā, Supupphitā sabbakālikā rammā; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Idamassa uyyānaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Idamassa uyyānaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Idamassa kaṇikāravanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Idamassa kaṇikāravanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Idamassa pāṭalivanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Idamassa pāṭalivanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Idamassa ambavanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Idamassa ambavanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Ayamassa pokkharaṇī, Sañchannā aṇḍajehi vītikiṇṇā; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo itthāgārehi.

Ayamassa pokkharaṇī, Sañchannā aṇḍajehi vītikiṇṇā; Yahimanuvicari rājā, Parikiṇṇo ñātisaṅghena.

Rājā vo kho pabbajito, Sutasomo rajjaṃ imaṃ pahatvāna; Kāsāyavatthavasano, Nāgova ekako carati".

"Māssu pubbe ratikīḷitāni, Hasitāni ca anussarittha; Mā vo kāmā haniṃsu, Rammaṃ hi sudassanaṃ nagaraṃ.

Mettacittañca bhāvetha, Appamāṇaṃ divā ca ratto ca; Agacchittha devapuraṃ, Āvāsaṃ puññakamminan"ti. (3219)

Cūḷasutasomajātakaṃ pañcamaṃ.

Cattālīsanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Suvapaṇḍitajambukakuṇḍalino, Varakaññamalambusajātakañca; Pavaruttamasaṅkhasirīvhayako, Sutasomaarindhamarājavaro.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

4. Cūḷaseṭṭhijātaka

"Appakenapi medhāvī, pābhatena vicakkhaṇo; Samuṭṭhāpeti attānaṃ, aṇuṃ aggiṃva sandhaman"ti.

Cūḷaseṭṭhijātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

4. Ājaññajātaka

"Yadā yadā yattha yadā, yattha yattha yadā yadā; Ājañño kurute vegaṃ, hāyanti tattha vāḷavā"ti.

Ājaññajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Aḍḍhavagga

1. Dīghītikosalajātaka

"Evaṃbhūtassa te rāja, āgatassa vase mama; Atthi nu koci pariyāyo, yo taṃ dukkhā pamocaye".

"Evaṃbhūtassa me tāta, āgatassa vase tava; Natthi no koci pariyāyo, yo maṃ dukkhā pamocaye".

"Nāññaṃ sucaritaṃ rāja, nāññaṃ rāja subhāsitaṃ; Tāyate maraṇakāle, evamevitaraṃ dhanaṃ.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ upanayhanti, veraṃ tesaṃ na sammati.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ nupanayhanti, veraṃ tesūpasammati.

Na hi verena verāni, sammantīdha kudācanaṃ; Averena ca sammanti, esa dhammo sanantano"ti.

Dīghītikosalajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Bīraṇathambhavagga

4. Puṇṇanadījātaka

"Puṇṇaṃ nadiṃ yena ca peyyamāhu, Jātaṃ yavaṃ yena ca guyhamāhu; Dūraṃ gataṃ yena ca avhayanti, So tyāgato handa ca bhuñja brāhmaṇa".

"Yato maṃ saratī rājā, vāyasampi pahetave; Haṃsā koñcā mayūrā ca, asatīyeva pāpiyā"ti.

Puṇṇanadījātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

1. Sālikedārajātaka

"Sampannaṃ sālikedāraṃ, suvā bhuñjanti kosiya; Paṭivedemi te brahme, na ne vāretumussahe.

Eko ca tattha sakuṇo, yo nesaṃ sabbasundaro; Bhutvā sāliṃ yathākāmaṃ, tuṇḍenādāya gacchati".

"Oḍḍentu vāḷapāsāni, yathā bajjhetha so dijo; Jīvañca naṃ gahetvāna, ānayehi mamantike".

"Ete bhutvā pivitvā ca, pakkamanti vihaṅgamā; Eko baddhosmi pāsena, kiṃ pāpaṃ pakataṃ mayā".

"Udaraṃ nūna aññesaṃ, suva accodaraṃ tava; Bhutvā sāliṃ yathākāmaṃ, tuṇḍenādāya gacchasi.

Koṭṭhaṃ nu tattha pūresi, suva veraṃ nu te mayā; Puṭṭho me samma akkhāhi, kuhiṃ sāliṃ nidāhasi".

"Na me veraṃ tayā saddhiṃ, koṭṭho mayhaṃ na vijjati; Iṇaṃ muñcāmiṇaṃ dammi, sampatto koṭasimbaliṃ; Nidhimpi tattha nidahāmi, evaṃ

jānāhi kosiya".

"Kīdisaṃ te iṇadānaṃ, iṇamokkho ca kīdiso; Nidhinidhānamakkhāhi, atha pāsā pamokkhasi".

"Ajātapakkhā taruṇā, puttakā mayha kosiya; Te maṃ bhatā bharissanti, tasmā tesaṃ iṇaṃ dade.

Mātā pitā ca me vuddhā, jiṇṇakā gatayobbanā; Tesaṃ tuṇḍena hātūna, muñce pubbakataṃ iṇaṃ.

Aññepi tattha sakuṇā, khīṇapakkhā sudubbalā; Tesaṃ puññatthiko dammi, taṃ nidhiṃ āhu paṇḍitā.

Īdisaṃ me iṇadānaṃ, iṇamokkho ca īdiso; Nidhinidhānamakkhāmi, evaṃ jānāhi kosiya".

"Bhaddako vatayaṃ pakkhī, dijo paramadhammiko; Ekaccesu manussesu, ayaṃ dhammo na vijjati.

Bhuñja sāliṃ yathākāmaṃ, saha sabbehi ñātibhi; Punāpi suva passemu, piyaṃ me tava dassanaṃ".

"Bhuttañca pītañca tavassamamhi, Ratī ca no kosiya te sakāse; Nikkhittadaṇḍesu dadāhi dānaṃ, Jiṇṇe ca mātāpitaro bharassu".

"Lakkhī vata me udapādi ajja, Yo addasāsiṃ pavaraṃ dijānaṃ; Suvassa sutvāna subhāsitāni, Kāhāmi puññāni anappakāni".

So kosiyo attamano udaggo, Annañca pānañcabhisaṅkharitvā; Annena pānena pasannacitto, Santappayi samaṇabrāhmaṇe cāti.

Sālikedārajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

5. Mahāsudassanajātaka

"Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho"ti.

Mahāsudassanajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

9. Bherivādakajātaka

"Dhame dhame nātidhame, atidhantañhi pāpakaṃ; Dhantena hi sataṃ laddhaṃ, atidhantena nāsitan"ti.

Bherivādakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

2. Duddubhajātaka

"Duddubhāyati bhaddante, yasmiṃ dese vasāmahaṃ; Ahampetaṃ na jānāmi, kimetaṃ duddubhāyati".

"Beluvaṃ patitaṃ sutvā, duddubhanti saso javi; Sasassa vacanaṃ sutvā, santattā migavāhinī.

Appatvā padaviññāṇaṃ, paraghosānusārino; Panādaparamā bālā, te honti parapattiyā.

Ye ca sīlena sampannā, paññāyūpasame ratā; Ārakā viratā dhīrā, na honti parapattiyā"ti.

Duddubhajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

3. Tuṇḍilajātaka

"Navachannake dāni diyyati, Puṇṇāyaṃ doṇi suvāminī ṭhitā; Bahuke jane pāsapāṇike, No ca kho me paṭibhāti bhuñjituṃ".

"Tasasi bhamasi leṇamicchasi, Attāṇosi kuhiṃ gamissasi; Appossukko bhuñja tuṇḍila, Maṃsatthāya hi positāmhase.

Ogaha rahadaṃ akaddamaṃ, Sabbaṃ sedamalaṃ pavāhaya; Gaṇhāhi navaṃ vilepanaṃ, Yassa gandho na kadāci chijjati".

"Katamo rahado akaddamo, Kiṃsu sedamalanti vuccati; Katamañca navaṃ vilepanaṃ, Yassa gandho na kadāci chijjati".

"Dhammo rahado akaddamo, Pāpaṃ sedamalanti vuccati; Sīlañca navaṃ vilepanaṃ, Tassa gandho na kadāci chijjati.

Nandanti sarīraghātino, Na ca nandanti sarīradhārino; Puṇṇāya ca puṇṇamāsiyā, Ramamānāva jahanti jīvitan"ti.

Tuṇḍilajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

3. Cūḷapalobhanajātaka

“Abhijjamāne vārismiṃ, sayaṃ āgamma iddhiyā; Missībhāvitthiyā gantvā, saṃsīdasi mahaṇṇave.

Āvaṭṭanī mahāmāyā, brahmacariyavikopanā; Sīdanti naṃ viditvāna, ārakā parivajjaye.

Yaṃ etā upasevanti, chandasā vā dhanena vā; Jātavedova saṃ ṭhānaṃ, khippaṃ anudahanti nan”ti.

Cūḷapalobhanajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

4. Durājānajātaka

Mā su nandi icchati maṃ, mā su soci na micchati; Thīnaṃ bhāvo durājāno, macchassevodake gatan”ti.

Durājānajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

6. Bakajātaka

“Bhaddako vatayaṃ pakkhī, dijo kumudasannibho; Vūpasantehi pakkhehi, mandamandova jhāyati”.

“Nāssa sīlaṃ vijānātha, anaññāya pasaṃsatha; Amhe dijo na pāleti, tena pakkhī na phandatī”ti.

Bakajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

4. Nerujātaka

“Kākolā kākasaṅghā ca, mayañca patataṃ varā; Sabbeva sadisā homa, imaṃ āgamma pabbataṃ.

Idha sīhā ca byagghā ca, siṅgālā ca migādhamā; Sabbeva sadisā honti, ayaṃ ko nāma pabbato”.

“Imaṃ nerūti jānanti, manussā pabbatuttamaṃ; Idha vaṇṇena sampannā, vasanti sabbapāṇino”.

“Amānanā yattha siyā, santānaṃ vā vimānanā; Hīnasammānanā vāpi, na tattha vasatiṃ vase.

Yatthālaso ca dakkho ca, sūro bhīru ca pūjiyā; Na tattha santo vasanti, avisesakare nare.

Nāyaṃ neru vibhajati, hīnaukkaṭṭhamajjhime; Avisesakaro neru, handa neruṃ jahāmase”ti.

Nerujātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

8. Macchuddānajātaka

“Agghanti macchā adhikaṃ sahassaṃ, Na so atthi yo imaṃ saddaheyya; Mayhañca assu idha satta māsā, Ahampi taṃ macchuddānaṃ kiṇeyyaṃ”.

“Macchānaṃ bhojanaṃ datvā, mama dakkhiṇamādisi; Taṃ dakkhiṇaṃ sarantiyā, kataṃ apacitiṃ tayā”.

“Paduṭṭhacittassa na phāti hoti, Na cāpi taṃ devatā pūjayanti; Yo bhātaraṃ pettikaṃ sāpateyyaṃ, Avañcayī dukkaṭakammakārī”ti.

Macchuddānajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

7. Puppharattajātaka

“Nayidaṃ dukkhaṃ aduṃ dukkhaṃ, Yaṃ maṃ tudati vāyaso; Yaṃ sāmā puppharattena, Kattikaṃ nānubhossatī”ti.

Puppharattajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

5. Pānīyajātaka

“Mitto mittassa pānīyaṃ, adinnaṃ paribhuñjisaṃ; Tena pacchā vijigucchiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Mā puna akaraṃ pāpaṃ, tasmā pabbajito ahaṃ.

Paradārañca disvāna, chando me udapajjatha; Tena pacchā vijigucchiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Mā puna akaraṃ pāpaṃ, tasmā pabbajito ahaṃ.

Pitaraṃ me mahārāja, corā agaṇhu kānane; Tesāhaṃ pucchito jānaṃ, aññathā naṃ viyākariṃ.

Tena pacchā vijigucchiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Mā puna akaraṃ pāpaṃ, tasmā pabbajito ahaṃ.

Pāṇātipātamakaruṃ, somayāge upaṭṭhite; Tesāhaṃ samanuññāsiṃ.

Tena pacchā vijigucchiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Mā puna akaraṃ pāpaṃ, tasmā pabbajito ahaṃ.

Surāmerayamādhukā, ye janā paṭhamāsu no; Bahūnaṃ te anatthāya, majjapānamakappayuṃ; Tesāhaṃ samanuññāsiṃ.

Tena pacchā vijigucchiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Mā puna akaraṃ pāpaṃ, tasmā pabbajito ahaṃ".

"Dhiratthu subahū kāme, duggandhe bahukaṇṭake; Ye ahaṃ paṭisevanto, nālabhiṃ tādisaṃ sukhaṃ".

"Mahassādā sukhā kāmā, Natthi kāmā paraṃ sukhaṃ; Ye kāme paṭisevanti, Saggaṃ te upapajjare".

"Appassādā dukhā kāmā, natthi kāmā paraṃ dukhaṃ; Ye kāme paṭisevanti, nirayaṃ te upapajjare.

Asī yathā sunisito, nettiṃsova supāyiko; Sattīva urasi khittā, kāmā dukkhatarā tato.

Aṅgārānaṃva jalitaṃ, kāsuṃ sādhikaporisaṃ; Phālaṃva divasantattaṃ, kāmā dukkhatarā tato.

Visaṃ yathā halāhalaṃ, telaṃ pakkuthitaṃ yathā; Tambaloha vilīnaṃva, kāmā dukkhatarā tato"ti.

Pānīyajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Maṇikuṇḍalavagga

5. Ghaṭajātaka

"Aññe socanti rodanti, aññe assumukhā janā; Pasannamukhavaṇṇosi, kasmā ghaṭa na socasi".

"Nābbhatītaharo soko, nānāgatasukhāvaho; Tasmā dhaṅka na socāmi, natthi soke dutīyatā.

Socaṃ paṇḍu kiso hoti, bhattañcassa na ruccati; Amittā sumanā honti, sallaviddhassa ruppato.

Gāme vā yadi vāraññe, ninne vā yadi vā thale; Ṭhitaṃ maṃ nāgamissati, evaṃ diṭṭhapado ahaṃ.

Yassattā nālamekova, sabbakāmarasāharo; Sabbāpi pathavī tassa, na sukhaṃ āvahissatī"ti.

Ghaṭajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

1. Indasamānagottajātaka

"Na santhavaṃ kāpurisena kayirā, Ariyo anariyena pajānamatthaṃ; Cirānuvutthopi karoti pāpaṃ, Gajo yathā indasamānagottaṃ.

Yaṃ tveva jaññā sadiso mamanti, Sīlena paññāya sutena cāpi; Teneva mettiṃ kayirātha saddhiṃ, Sukho have sappurisena saṅgamo"ti.

Indasamānagottajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

3. Javanahaṃsajātaka

"Idheva haṃsa nipata, piyaṃ me tava dassanaṃ; Issarosi anuppatto, yamidhatthi pavedaya".

"Savanena ekassa piyā bhavanti, Disvā panekassa viyeti chando; Disvā ca sutvā ca piyā bhavanti, Kaccinnu me pīyasi dassanena.

Savanena piyo mesi, bhiyyo cāgamma dassanaṃ; Evaṃ piyadassano me, vasa haṃsa mamantike".

"Vaseyyāma tavāgāre, niccaṃ sakkatapūjitā; Matto ca ekadā vajje, 'haṃsarājaṃ pacantu me'".

"Dhiratthu taṃ majjapānaṃ, yaṃ me piyataraṃ tayā; Na cāpi majjaṃ pissāmi, yāva me vacchasī ghare".

"Suvijānaṃ siṅgālānaṃ, sakuṇānañca vassitaṃ; Manussavassitaṃ rāja, dubbijānataraṃ tato.

Api ce maññatī poso, ñāti mitto sakhāti vā; Yo pubbe sumano hutvā, pacchā sampajjate diso.

Yasmiṃ mano nivisati, avidūre sahāpi so; Santikepi hi so dūre, yasmiṃ nāvisate mano.

Antopi so hoti pasannacitto, Pāraṃ samuddassa pasannacitto; Antopi so hoti paduṭṭhacitto, Pāraṃ samuddassa paduṭṭhacitto.

Saṃvasantā vivasanti, ye disā te rathesabha; Ārā santo saṃvasanti, manasā raṭṭhavaḍḍhana.

Aticiraṃ nivāsena, piyo bhavati appiyo; Āmanta kho taṃ gacchāma, purā te homa appiyā".

"Evañce yācamānānaṃ, Añjaliṃ nāvabujjhasi; Paricārakānaṃ sataṃ, Vacanaṃ na karosi no; Evaṃ taṃ abhiyācāma, Puna kayirāsi pariyāyaṃ".

"Evañce no viharataṃ, antarāyo na hessati; Tuyhañcāpi mahārāja, mayhañca raṭṭhavaḍḍhana; Appeva nāma passemu, ahorattānamaccaye"ti.

Javanahaṃsajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

5. Bhisajātaka

"Assaṃ gavaṃ rajataṃ jātarūpaṃ, Bhariyañca so idha labhataṃ manāpaṃ; Puttehi dārehi samaṅgi hotu, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi".

"Mālañca so kāsikacandanañca, Dhāretu puttassa bahū bhavantu; Kāmesu tibbaṃ kurutaṃ apekkhaṃ, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi".

"Pahūtadhañño kasimā yasassī, Putte gihī dhanimā sabbakāme; Vayaṃ apassaṃ gharamāvasātu, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

So khattiyo hotu pasayhakārī, Rājābhirājā balavā yasassī; Sa cāturantaṃ mahimāvasātu, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

So brāhmaṇo hotu avītarāgo, Muhuttanakkhattapathesu yutto; Pūjetu naṃ raṭṭhapatī yasassī, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

Ajjhāyakaṃ sabbasamantavedaṃ, Tapassīnaṃ maññatu sabbaloko; Pūjentu naṃ jānapadā samecca, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

Catussadaṃ gāmavaraṃ samiddhaṃ, Dinnañhi so bhuñjatu vāsavena; Avītarāgo maraṇaṃ upetu, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

So gāmaṇī hotu sahāyamajjhe, Naccehi gītehi pamodamāno; So rājato byasana mālattha kiñci, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

Yaṃ ekarājā pathaviṃ vijetvā, Itthīsahassāna ṭhapetu aggaṃ; Sīmantinīnaṃ pavarā bhavātu, Bhisāni te brāhmaṇa yā ahāsi.

Isīnañhi sā sabbasamāgatānaṃ, Bhuñjeyya sāduṃ avikampamānā; Carātu lābhena vikatthamānā, Bhisāni te brāhmaṇa yā ahāsi.

Āvāsiko hotu mahāvihāre, Navakammiko hotu gajaṅgalāyaṃ; Ālokasandhiṃ divasaṃ karotu, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

So bajjhatū pāsasatehi chabbhi, Rammā vanā niyyatu rājadhāniṃ; Tuttehi so haññatu pācanehi, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi.

Alakkamālī tipukaṇṇaviddho, Laṭṭhīhato sappamukhaṃ upetu; Sakacchabandho visikhaṃ carātu, Bhisāni te brāhmaṇa yo ahāsi".

"Yo ve anaṭṭhaṃva naṭṭhanti cāha, Kāmeva so labhataṃ bhuñjatañca; Agāramajjhe maraṇaṃ upetu, Yo vā bhonto saṅkati kañcideva".

"Yadesamānā vicaranti loke, Iṭṭhañca kantañca bahūnametaṃ; Piyaṃ manuññaṃ cidha jīvaloke, Kasmā isayo nappasaṃsanti kāme".

"Kāmesu ve haññare bajjhare ca, Kāmesu dukkhañca bhayañca jātaṃ; Kāmesu bhūtādhipatī pamattā, Pāpāni kammāni karonti mohā.

Te pāpadhammā pasavetva pāpaṃ, Kāyassa bhedā nirayaṃ vajanti; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Tasmā isayo nappasaṃsanti kāme".

"Vīmaṃsamāno isino bhisāni, Tīre gahetvāna thale nidhesiṃ; Suddhā apāpā isayo vasanti, Etāni te brahmacārī bhisāni".

"Na te naṭā no pana kīḷaneyyā, Na bandhavā no pana te sahāyā; Kismiṃ vupatthambha sahassanetta, Isīhi tvaṃ kīḷasi devarāja".

"Ācariyo mesi pitā ca mayhaṃ, Esā patiṭṭhā khalitassa brahme; Ekāparādhaṃ khama bhūripaññā, Na paṇḍitā kodhabalā bhavanti".

"Suvāsitaṃ isinaṃ ekarattaṃ, Yaṃ vāsavaṃ bhūtapatiddasāma; Sabbeva bhonto sumanā bhavantu, Yaṃ brāhmaṇo paccupādī bhisāni".

"Ahañca sāriputto ca, moggallāno ca kassapo; Anuruddho puṇṇo ānando, tadāsuṃ satta bhātaro.

Bhaginī uppalavaṇṇā ca, dāsī khujjuttarā tadā; Citto gahapati dāso, yakkho sātāgiro tadā.

Pālileyyo tadā nāgo, madhudo seṭṭhavānaro; Kāḷudāyī tadā sakko, evaṃ dhāretha jātakanti".

Bhisajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

10. Naḷapānajātaka

“Disvā padamanuttiṇṇaṃ, Disvānotaritaṃ padaṃ; Naḷena vāriṃ pissāma, Neva maṃ tvaṃ vadhissasī”ti.

Naḷapānajātakaṃ dasamaṃ. Sīlavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Atha lakkhaṇa sākha dhiratthu puna, Na kiratthi rasehi kharādiyā; Atibhoti vara māluta pāṇa, Muccena naḷaavhayanena bhavanti dasāti.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

1. Catudvārajātaka

“Catudvāramidaṃ nagaraṃ, āyasaṃ daḷhapākāraṃ; Oruddhapaṭiruddhosmi, kiṃ pāpaṃ pakataṃ mayā”.

“Sabbe apihitā dvārā, oruddhosmi yathā dijo; Kimādhikaraṇaṃ yakkha, cakkābhinihato ahaṃ.

Laddhā satasahassāni, atirekāni vīsati; Anukampakānaṃ ñātīnaṃ, vacanaṃ samma nākari.

Laṅghiṃ samuddaṃ pakkhandi, sāgaraṃ appasiddhikaṃ; Catubbhi aṭṭhajjhagamā, aṭṭhāhipi ca soḷasa.

Soḷasāhi ca bāttiṃsa, atricchaṃ cakkamāsado; Icchāhatassa posassa, cakkaṃ bhamati matthake.

Uparivisālā duppūrā, icchā visaṭagāminī; Ye ca taṃ anugijjhanti, te honti cakkadhārino.

Bahubhaṇḍaṃ avahāya, maggaṃ appaṭivekkhiya; Yesañcetaṃ asaṅkhātaṃ, te honti cakkadhārino.

Kammaṃ samekkhe vipulañca bhogaṃ, Icchaṃ na seveyya anatthasaṃhitaṃ; Kareyya vākyaṃ anukampakānaṃ, Taṃ tādisaṃ nātivatteyya cakkaṃ”.

“Kīvaciraṃ nu me yakkha, cakkaṃ sirasi ṭhassati; Kati vassasahassāni, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Atisaro paccasaro, mittavinda suṇohi me; Cakkaṃ te sirasi māviddhaṃ, na taṃ jīvaṃ pamokkhasī”ti.

Catudvārajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

10. Visayhajātaka

"Adāsi dānāni pure visayha, Dadato ca te khayadhammo ahosi; Ito parañce na dadeyya dānaṃ, Tiṭṭheyyuṃ te saṃyamantassa bhogā".

"Anariyamariyena sahassanetta, Suduggatenāpi akiccamāhu; Mā vo dhanaṃ taṃ ahu devarāja, Yaṃ bhogahetu vijahemu saddhaṃ.

Yena eko ratho yāti, yāti tenāparo ratho; Porāṇaṃ nihitaṃ vattaṃ, vattataññeva vāsava.

Yadi hessati dassāma, asante kiṃ dadāmase; Evaṃbhūtāpi dassāma, mā dānaṃ pamadamhase"ti.

Visayhajātakaṃ dasamaṃ. Kokilavaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Ativelapabhāsati jītavaro, Vanamajjha rathesabha jimhagamo; Atha jambu tiṇāsanapīṭhavaraṃ, Atha taṇḍula mora visayha dasāti.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

8. Mahāmorajātaka

"Sace hi tyāhaṃ dhanahetu gāhito, Mā maṃ vadhī jīvagāhaṃ gahetvā; Rañño ca maṃ samma upantikaṃ nehi, Maññe dhanaṃ lacchasinapparūpaṃ".

"Na me ayaṃ tuyha vadhāya ajja, Samāhito cāpadhure khurappo; Pāsañca tyāhaṃ adhipātayissaṃ, Yathāsukhaṃ gacchatu morarājā".

"Yaṃ satta vassāni mamānubandhi, Rattindivaṃ khuppipāsaṃ sahanto; Atha kissa maṃ pāsavasūpanītaṃ, Pamuttave icchasi bandhanasmā.

Pāṇātipātā virato nusajja, Abhayaṃ nu te sabbabhūtesu dinnaṃ; Yaṃ maṃ tuvaṃ pāsavasūpanītaṃ, Pamuttave icchasi bandhanasmā".

"Pāṇātipātā viratassa brūhi, Abhayañca yo sabbabhūtesu deti; Pucchāmi taṃ morarājetamatthaṃ, Ito cuto kiṃ labhate sukhaṃ so".

"Pāṇātipātā viratassa brūmi, Abhayañca yo sabbabhūtesu deti; Diṭṭheva dhamme labhate pasaṃsaṃ, Saggañca so yāti sarīrabhedā".

"Na santi devā iti āhu eke, Idheva jīvo vibhavaṃ upeti; Tathā phalaṃ sukatadukkaṭānaṃ, Dattupaññattañca vadanti dānaṃ; Tesaṃ vaco arahataṃ saddahāno, Tasmā ahaṃ sakuṇe bādhayāmi".

“Cando ca suriyo ca ubho sudassanā, Gacchanti obhāsayamantalikkhe; Imassa lokassa parassa vā te, Kathaṃ nu te āhu manussaloke”.

“Cando ca suriyo ca ubho sudassanā, Gacchanti obhāsayamantalikkhe; Parassa lokassa na te imassa, Devāti te āhu manussaloke”.

“Ettheva te nīhatā hīnavādā, Ahetukā ye na vadanti kammaṃ; Tathā phalaṃ sukatadukkaṭānaṃ, Dattupaññattaṃ ye ca vadanti dānaṃ”.

“Addhā hi saccaṃ vacanaṃ tavedaṃ, Kathañhi dānaṃ aphalaṃ bhaveyya; Tathā phalaṃ sukatadukkaṭānaṃ, Dattupaññattañca kathaṃ bhaveyya.

Kathaṃkaro kintikaro kimācaraṃ, Kiṃ sevamāno kena tapoguṇena; Akkhāhi me morarājetamatthaṃ, Yathā ahaṃ no nirayaṃ pateyyaṃ”.

“Ye keci atthi samaṇā pathabyā, Kāsāyavatthā anagāriyā te; Pātova piṇḍāya caranti kāle, Vikālacariyā viratā hi santo.

Te tattha kālenupasaṅkamitvā, Pucchāhi yaṃ te manaso piyaṃ siyā; Te te pavakkhanti yathāpajānaṃ, Imassa lokassa parassa catthaṃ”.

“Tacaṃva jiṇṇaṃ urago purāṇaṃ, Paṇḍūpalāsaṃ harito dumova; Esappahīno mama luddabhāvo, Jahāmahaṃ luddakabhāvamajja.

Ye cāpi me sakuṇā atthi baddhā, Satāninekāni nivesanasmiṃ; Tesampahaṃ jīvitamajja dammi, Mokkhañca te pattā sakaṃ niketaṃ”.

“Luddo carī pāsahattho araññe, Bādhetu morādhipatiṃ yasassiṃ; Bandhitvā morādhipatiṃ yasassiṃ, Dukkhā sa pamucci yathāhaṃ pamutto”ti.

Mahāmorajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

9. Komāraputtajātaka

“Pure tuvaṃ sīlavataṃ sakāse, Okkantikaṃ kīḷasi assamamhi; Karohare makkaṭiyāni makkaṭa, Na taṃ mayaṃ sīlavataṃ ramāma”.

“Sutā hi mayhaṃ paramā visuddhi, Komāraputtassa bahussutassa; Mā dāni maṃ maññi tuvaṃ yathā pure, Jhānānuyutto viharāmi āvuso”.

“Sacepi selasmi vapeyya bījaṃ, Devo ca vasse na hi taṃ virūḷhe; Sutā hi te sā paramā visuddhi, Ārā tuvaṃ makkaṭa jhānabhūmiyā”ti.

Komāraputtajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Haṃcivagga
7. Tittirajātaka
"Accuggatātilapatā, ativelaṃ pabhāsitā; Vācā hanati dummedhaṃ, tittiraṃvātivassitan"ti.
Tittirajātakaṃ sattamaṃ.
Jātaka
Ekakanipāta
Haṃcivagga
5. Anusāsikajātaka
"Yāyaññā manusāsati, sayaṃ loluppacārinī; Sāyaṃ vipakkhikā seti, hatā cakkena sāsikāti.
Anusāsikajātakaṃ pañcamaṃ.
Jātaka
Vīsatinipāta
Mātaṅgavagga
6. Cūḷahaṃsajātaka
"Ete haṃsā pakkamanti, vakkaṅgā bhayameritā; Harittaca hemavaṇṇa, kāmaṃ sumukha pakkama.
Ohāya maṃ ñātigaṇā, ekaṃ pāsavasaṃ gataṃ; Anapekkhamānā gacchanti, kiṃ eko avahiyyasi.
Pateva patataṃ seṭṭha, natthi baddhe sahāyatā; Mā anīghāya hāpesi, kāmaṃ sumukha pakkama".
"Nāhaṃ 'dukkhapareto'ti, dhataraṭṭha tuvaṃ jahe; Jīvitaṃ maraṇaṃ vā me, tayā saddhiṃ bhavissati".
"Etadariyassa kalyāṇaṃ, yaṃ tvaṃ sumukha bhāsasi; Tañca vīmaṃsamānohaṃ, 'patatetaṃ' avassajiṃ".
"Apadena padaṃ yāti, antalikkhacaro dijo; Ārā pāsaṃ na bujjhi tvaṃ, haṃsānaṃ pavaruttama".
"Yadā parābhavo hoti, poso jīvitasaṅkhaye; Atha jālañca pāsañca, āsajjāpi na bujjhati".
"Ete haṃsā pakkamanti, vakkaṅgā bhayameritā; Harittaca hemavaṇṇa, tvaññeva avahiyyasi.

Ete bhutvā ca pitvā ca, pakkamanti vihaṅgamā; Anapekkhamānā vakkaṅgā, tvaññeveko upāsasi.

Kiṃ nu tyāyaṃ dijo hoti, mutto baddhaṃ upāsasi; Ohāya sakuṇā yanti, kiṃ eko avahiyyasi".

"Rājā me so dijo mitto, sakhā pāṇasamo ca me; Neva naṃ vijahissāmi, yāva kālassa pariyāyaṃ".

"Yo ca tvaṃ sakhino hetu, pāṇaṃ cajitumicchasi; So te sahāyaṃ muñcāmi, hotu rājā tavānugo".

"Evaṃ luddaka nandassu, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja nandāmi, muttaṃ disvā dijādhipaṃ".

"Kaccinnu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci raṭṭhamidaṃ phītaṃ, dhammena manusāsasi".

"Kusalañceva me haṃsa, atho haṃsa anāmayaṃ; Atho raṭṭhamidaṃ phītaṃ, dhammena manusāsahaṃ".

"Kacci bhoto amaccesu, doso koci na vijjati; Kacci ārā amittā te, chāyā dakkhiṇatoriva".

"Athopi me amaccesu, doso koci na vijjati; Atho ārā amittā me, chāyā dakkhiṇatoriva".

"Kacci te sādisī bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, tava chandavasānugā".

"Atho me sādisī bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, mama chandavasānugā".

"Kacci te bahavo puttā, sujātā raṭṭhavaḍḍhana; Paññājavena sampannā, sammodanti tato tato".

"Satameko ca me puttā, dhataraṭṭha mayā sutā; Tesaṃ tvaṃ kiccamakkhāhi, nāvarujjhanti te vaco".

"Upapannopi ce hoti, jātiyā vinayena vā; Atha pacchā kurute yogaṃ, kicche āpāsu sīdati.

Tassa saṃhīrapaññassa, vivaro jāyate mahā; Rattimandhova rūpāni, thūlāni manupassati.

Asāre sārayogaññū, matiṃ na tveva vindati; Sarabhova giriduggasmiṃ, antarāyeva sīdati.

Hīnajaccopi ce hoti, uṭṭhātā dhitimā naro; Ācārasīlasampanno, nise aggīva bhāsati.

Etaṃ me upamaṃ katvā, putte vijjāsu vācaya; Saṃvirūḷhetha medhāvī, khette bījaṃva vuṭṭhiyā”ti.

Cūḷahaṃsajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

10. Sukhavihārijātaka

“Yañca aññe na rakkhanti, yo ca aññe na rakkhati; Sa ve rāja sukhaṃ seti, kāmesu anapekkhavā”ti.

Sukhavihārijātakaṃ dasamaṃ. Apaṇṇakavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Varāpaṇṇaka vaṇṇupatha serivaro, Suvicakkhaṇa taṇḍulanāḷikassā; Hiri puttavaruttagāmaṇinā, Yo ca na rakkhati tena dasāti.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

6. Kāliṅgabodhijātaka

Rājā kāliṅgo cakkavatti, Dhammena pathavimanusāsaṃ; Agamā bodhisamīpaṃ, Nāgena mahānubhāvena.

Kāliṅgo bhāradvājo ca, Rājānaṃ kāliṅgaṃ samaṇakolaññaṃ; Cakkaṃ vattayato pariggahetvā, Pañjalī idamavoca.

“Paccoroha mahārāja, Bhūmibhāgo yathā samaṇuggato; Idha anadhivarā buddhā, Abhisambuddhā virocanti.

Padakkhiṇato āvaṭṭā, Tiṇalatā asmiṃ bhūmibhāgasmiṃ; Pathaviyā nābhiyaṃ maṇḍo, Iti no sutaṃ mante mahārāja.

Sāgarapariyantāya, Mediniyā sabbabhūtadharaṇiyā; Pathaviyā ayaṃ maṇḍo, Orohitvā namo karohi.

Ye te bhavanti nāgā ca, abhijātā ca kuñjarā; Ettāvatā padesaṃ te, nāgā neva mupayanti.

Abhijāto nāgo kāmaṃ, Pesehi kuñjaraṃ dantiṃ; Ettāvatā padeso, Sakkā nāgena mupagantuṃ.

Taṃ sutvā rājā kāliṅgo, Veyyañjanikavaco nisāmetvā; Sampesesi nāgaṃ ñassāma, Mayaṃ yathimassidaṃ vacanaṃ”.

Sampesito ca raññā, Nāgo koñcova abhinaditvāna; Paṭisakkitvā nisīdi, Garuṃva bhāraṃ asahamāno.

Kāliṅgabhāradvājo, Nāgaṃ khīṇāyukaṃ viditvāna; Rājānaṃ kāliṅgaṃ, Taramāno ajjhabhāsittha; "Aññaṃ saṅkama nāgaṃ, Nāgo khīṇāyuko mahārāja".

Taṃ sutvā kāliṅgo, taramāno saṅkamī nāgaṃ; Saṅkanteva rañño, nāgo tattheva pati bhumyā; Veyyañjanikavaco, yathā tathā ahu nāgo.

Kāliṅgo rājā kāliṅgaṃ, brāhmaṇaṃ etadavoca; "Tvameva asi sambuddho, sabbaññū sabbadassāvī".

Taṃ anadhivāsento kāliṅgaṃ, Brāhmaṇo idamavoca; "Veyyañjanikā hi mayaṃ, Buddhā sabbaññuno mahārāja.

Sabbaññū sabbavidū ca, Buddhā na lakkhaṇena jānanti; Āgamabalasā hi mayaṃ, Buddhā sabbaṃ pajānanti".

Mahayitvā sambodhiṃ, Nānāturiyehi vajjamānehi; Mālāvilepanaṃ abhiharitvā, Atha rājā manupāyāsi.

Saṭṭhi vāhasahassāni, pupphānaṃ sannipātayi; Pūjesi rājā kāliṅgo, bodhimaṇḍamanuttaranti.

Kāliṅgabodhijātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

2. Mahāassārohajātaka

"Adeyyesu dadaṃ dānaṃ, deyyesu nappavecchati; Āpāsu byasanaṃ patto, sahāyaṃ nādhigacchati.

Nādeyyesu dadaṃ dānaṃ, deyyesu yo pavecchati; Āpāsu byasanaṃ patto, sahāyamadhigacchati.

Saññogasambhogavisesadassanaṃ, Anariyadhammesu saṭhesu nassati; Katañca ariyesu ca ajjavesu, Mahapphalaṃ hoti aṇumpi tādisu.

Yo pubbe katakalyāṇo, Akā loke sudukkaraṃ; Pacchā kayirā na vā kayirā, Accantaṃ pūjanāraho"ti.

Mahāassārohajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kalyāṇavagga

7. Tindukajātaka

"Dhanuhatthakalāpehi, nettiṃ savaradhāribhi; Samantā parikiṇṇamha, kathaṃ mokkho bhavissati".

“Appeva bahukiccānaṃ, attho jāyetha koci naṃ; Atthi rukkhassa acchinnaṃ, khajjathaññeva tindukan”ti.

Tindukajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

1. Avāriyajātaka

“Māsu kujjha bhūmipati, māsu kujjha rathesabha; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, rājā raṭṭhassa pūjito.

Gāme vā yadi vāraññe, ninne vā yadi vā thale; Sabbattha anusāsāmi, māsu kujjha rathesabha”.

“Avāriyapitā nāma, ahu gaṅgāya nāviko; Pubbe janaṃ tāretvāna, pacchā yācati vetanaṃ; Tenassa bhaṇḍanaṃ hoti, na ca bhogehi vaḍḍhati”.

“Atiṇṇaṃyeva yācassu, apāraṃ tāta nāvika; Añño hi tiṇṇassa mano, añño hoti pāresino.

Gāme vā yadi vāraññe, ninne vā yadi vā thale; Sabbattha anusāsāmi, māsu kujjhittha nāvika”.

“Yāyevānusāsaniyā, rājā gāmavaraṃ adā; Tāyevānusāsaniyā, nāviko paharī mukhaṃ.

Bhattaṃ bhinnaṃ hatā bhariyā, Gabbho ca patito chamā; Migova jātarūpena, Na tenatthaṃ abandhi sū”ti.

Avāriyajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

3. Veḷukajātaka

“Yo atthakāmassa hitānukampino, Ovajjamāno na karoti sāsanaṃ; Evaṃ so nihato seti, Veḷukassa yathā pitā”ti.

Veḷukajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

6. Mahākaṇhajātaka

“Kaṇho kaṇho ca ghoro ca, sukkadāṭho pabhāsavā; Baddho pañcahi rajjūhi, kiṃ ravi sunakho tava”.

“Nāyaṃ migānamatthāya, usīnaka bhavissati; Manussānaṃ anayo hutvā, tadā kaṇho pamokkhati”.

“Pattahatthā samaṇakā, muṇḍā saṅghāṭipārutā; Naṅgalehi kasissanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Tapassiniyo pabbajitā, muṇḍā saṅghāṭipārutā; Yadā loke gamissanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Dīghottaroṭṭhā jaṭilā, paṅkadantā rajassirā; Iṇaṃ codāya gacchanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Adhicca vede sāvittiṃ, yaññatantañca brāhmaṇā; Bhatikāya yajissanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Mātaraṃ pitarañcāpi, jiṇṇakaṃ gatayobbanaṃ; Pahū santo na bharanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Mātaraṃ pitarañcāpi, jiṇṇakaṃ gatayobbanaṃ; Bālā tumheti vakkhanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Ācariyabhariyaṃ sakhiṃ, mātulāniṃ pitucchakiṃ; Yadā loke gamissanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Asicammaṃ gahetvāna, khaggaṃ paggayha brāhmaṇā; Panthaghātaṃ karissanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Sukkacchavī vedhaverā, thūlabāhū apātubhā; Mittabhedaṃ karissanti, tadā kaṇho pamokkhati.

Māyāvino nekatikā, asappurisacintakā; Yadā loke bhavissanti, tadā kaṇho pamokkhatī”ti.

Mahākaṇhajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

7. Catumaṭṭhajātaka

“Ucce viṭabhimāruyha, mantayavho rahogatā; Nīce oruyha mantavho, migarājāpi sossati.

Yaṃ suvaṇṇo suvaṇṇena, devo devena mantaye; Kiṃ tettha catumaṭṭhassa, bilaṃ pavisa jambukā”ti.

Catumaṭṭhajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

4. Sirijātaka

"Yaṃ ussukā saṃgharanti, alakkhikā bahuṃ dhanaṃ; Sippavanto asippā ca, lakkhivā tāni bhuñjati.

Sabbattha katapuññassa, aticcaññeva pāṇino; Uppajjanti bahū bhogā, appanāyatanesupi.

Kukkuṭo maṇayo daṇḍo, thiyo ca puññalakkhaṇā; Uppajjanti apāpassa, katapuññassa jantuno"ti.

Sirijātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

10. Seyyajātaka

"Sasamuddapariyāyaṃ, mahiṃ sāgarakuṇḍalaṃ; Na icche saha nindāya, evaṃ seyya vijānahi.

Dhiratthu taṃ yasalābhaṃ, dhanalābhañca brāhmaṇa; Yā vutti vinipātena, adhammacaraṇena vā.

Api ce pattamādāya, anagāro paribbaje; Sāyeva jīvikā seyyo, yā cādhammena esanā.

Api ce pattamādāya, anagāro paribbaje; Aññaṃ ahiṃsayaṃ loke, api rajjena taṃ varan"ti.

Seyyajātakaṃ dasamaṃ. Kāliṅgavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Vivarañca adeyya samiddhavaraṃ, Atha daddara pāpamahātiraho; Atha koli palāsavarañca kara, Carimaṃ sasamuddavarena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

10. Sabbasaṃhārakapañhajātaka

"Sabbasaṃhārako natthi, suddhaṃ kaṅgu pavāyati; Alikaṃ bhāyatiyaṃ dhuttī, saccamāha mahallikā"ti.

Sabbasaṃhārakapañhajātakaṃ dasamaṃ. Parosatavaggo ekādasamo.

Tassuddānaṃ

Saparosatatāyitaverī puna, Bhamacakkatha nāgasirivhayano; Sukhakañca vata sippaka bāhiyā, Kuṇḍapūva mahallikakā ca dasāti.

Jātaka

Dukanipāta

Kalyāṇavagga

1. Kalyāṇadhammajātaka

"Kalyāṇadhammoti yadā janinda, Loke samaññaṃ anupāpuṇāti; Tasmā na hiyyetha naro sapañño, Hiriyāpi santo dhuramādiyanti.

Sāyaṃ samaññā idha majja pattā, Kalyāṇadhammoti janinda loke; Tāhaṃ samekkhaṃ idha pabbajissaṃ, Na hi matthi chando idha kāmabhoge"ti.

Kalyāṇadhammajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

10. Nandiyamigarājajātaka

"Sace brāhmaṇa gacchesi, sākete ajjunaṃ vanaṃ; Vajjāsi nandiyaṃ nāma, puttaṃ asmākamorasaṃ; Mātā pitā ca te vuddhā, te taṃ icchanti passituṃ".

"Bhuttā mayā nivāpāni, Rājino pānabhojanaṃ; Taṃ rājapiṇḍaṃ avabhottuṃ, Nāhaṃ brāhmaṇa mussahe".

"Odahissāmahaṃ passaṃ, khurappānissa rājino; Tadāhaṃ sukhito mutto, api passeyya mātaraṃ.

Migarājā pure āsiṃ, kosalassa niketane; Nandiyo nāma nāmena, abhirūpo catuppado.

Taṃ maṃ vadhitumāgacchi, dāyasmiṃ ajjune vane; Dhanuṃ advejjhaṃ katvāna, usuṃ sannayha kosalo.

Tassāhaṃ odahiṃ passaṃ, khurappānissa rājino; Tadāhaṃ sukhito mutto, mātaraṃ daṭṭhumāgato"ti.

Nandiyamigarājajātakaṃ dasamaṃ. Avāriyavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Atha kujjharathesabha ketuvaro, Sadarīmukha neru latā ca puna; Apananda sirī ca sucittavaro, Atha dhammika nandimigena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

7. Ucchaṅgajātaka

“Ucchaṅge deva me putto, Pathe dhāvantiyā pati; Tañca desaṃ na passāmi, Yato sodariyamānayeti.

Ucchaṅgajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

4. Kāmajātaka

“Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa ce taṃ samijjhati; Addhā pītimano hoti, laddhā macco yadicchati.

Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa ce taṃ samijjhati; Tato naṃ aparaṃ kāme, ghamme taṇhaṃva vindati.

Gavaṃva siṅgino siṅgaṃ, vaḍḍhamānassa vaḍḍhati; Evaṃ mandassa posassa, bālassa avijānato; Bhiyyo taṇhā pipāsā ca, vaḍḍhamānassa vaḍḍhati.

Pathabyā sāliyavakaṃ, gavāssaṃ dāsaporisaṃ; Datvā ca nālamekassa, iti vidvā samaṃ care.

Rājā pasayha pathaviṃ vijitvā, Sasāgarantaṃ mahimāvasanto; Oraṃ samuddassa atittarūpo, Pāraṃ samuddassapi patthayetha.

Yāva anussaraṃ kāme, Manasā titti nājjhagā; Tato nivattā paṭikkamma disvā, Te ve sutittā ye paññāya tittā.

Paññāya tittinaṃ seṭṭhaṃ, na so kāmehi tappati; Paññāya tittaṃ purisaṃ, taṇhā na kurute vasaṃ.

Apacinetheva kāmānaṃ, appicchassa alolupo; Samuddamatto puriso, na so kāmehi tappati.

Rathakārova cammassa, parikantaṃ upāhanaṃ; Yaṃ yaṃ cajati kāmānaṃ, taṃ taṃ sampajjate sukhaṃ; Sabbañce sukhamiccheyya, sabbe kāme pariccaje”.

“Aṭṭha te bhāsitā gāthā, sabbā honti sahassiyo; Paṭiganha mahābrahme, sādhetaṃ tava bhāsitaṃ”.

“Na me attho sahassehi, satehi nahutehi vā; Pacchimaṃ bhāsato gāthaṃ, kāme me na rato mano”.

“Bhadrako vatāyaṃ māṇavako, Sabbalokavidū muni; Yo imaṃ taṇhaṃ dukkhajananiṃ, Parijānāti paṇḍito”ti.

Kāmajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

14. Bhūripaññajātaka

"Saccaṃ kira tvaṃ api bhūripañña, Yā tādisī sīri dhitī matī ca; Na tāyatebhāvavasūpanitaṃ, Yo yavakaṃ bhuñjasi appasūpaṃ".

"Sukhaṃ dukkhena paripācayanto, Kālā kālaṃ vicinaṃ chandachanno; Atthassa dvārāni avāpuranto, Tenāhaṃ tussāmi yavodanena.

Kālañca ñatvā abhijīhanāya, Mantehi atthaṃ paripācayitvā; Vijambhissaṃ sīhavijambhitāni, Tāyiddhiyā dakkhasi maṃ punāpi".

"Sukhīpi heke na karonti pāpaṃ, Avaṇṇasaṃsaggabhayā puneke; Pahū samāno vipulatthacintī, Kiṃkāraṇā me na karosi dukkhaṃ".

"Na paṇḍitā attasukhassa hetu, Pāpāni kammāni samācaranti; Dukkhena phuṭṭhā khalitāpi santā, Chandā ca dosā na jahanti dhammaṃ".

"Yena kenaci vaṇṇena, mudunā dāruṇena vā; Uddhare dīnamattānaṃ, pacchā dhammaṃ samācare".

"Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa sākhaṃ bhañjeyya, mittadubbho hi pāpako.

Yassāpi dhammaṃ puriso vijaññā, Ye cassa kaṅkhaṃ vinayanti santo; Taṃ hissa dīpañca parāyanañca, Na tena mettiṃ jarayetha pañño".

"Alaso gihī kāmabhogī na sādhu, Asaññato pabbajito na sādhu; Rājā na sādhu anisammakārī, Yo paṇḍito kodhano taṃ na sādhu.

Nisamma khattiyo kayirā, nānisamma disampati; Nisammakārino rāja, yaso kitti ca vaḍḍhatī"ti.

Bhūripaññajātakaṃ cuddasamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

10. Sīlavīmaṃsakajātaka

"Sīlaṃ kireva kalyāṇaṃ, sīlaṃ loke anuttaraṃ; Passa ghoraviso nāgo, sīlavāti na haññati.

Sohaṃ sīlaṃ samādissaṃ, loke anumataṃ sivaṃ; Ariyavuttisamācāro, yena vuccati sīlavā.

Ñātīnañca piyo hoti, mittesu ca virocati; Kāyassa bhedā sugatiṃ, upapajjati sīlavā"ti.

Sīlavīmaṃsakajātakaṃ dasamaṃ. Abbhantaravaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Duma kaṃsavaruttamabyagghamigā, Maṇayo maṇi sālukamavhayano; Anusāsaniyopi ca macchavaro, Maṇikuṇḍalakena kirena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

7. Nāmasiddhijātaka

"Jīvakañca mataṃ disvā, dhanapāliñca duggataṃ; Panthakañca vane mūḷhaṃ, pāpako punarāgato"ti.

Nāmasiddhijātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

7. Akittijātaka

"Akittiṃ disvā sammantaṃ, sakko bhūtapatī bravi; Kiṃ patthayaṃ mahābrahme, eko sammasi ghammani".

"Dukkho punabbhavo sakka, sarīrassa ca bhedanaṃ; Sammohamaraṇaṃ dukkhaṃ, tasmā sammāmi vāsava".

"Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ kassapa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi".

"Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Yena putte ca dāre ca, dhanadhaññaṃ piyāni ca; Laddhā narā na tappanti, so lobho na mayī vase".

"Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ kassapa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi".

"Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Khettaṃ vatthuṃ hiraññañca, gavāssaṃ dāsaporisaṃ; Yena jātena jīyanti, so doso na mayī vase".

"Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ kassapa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi".

"Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Bālaṃ na passe na suṇe, na ca bālena saṃvase; Bālenallāpasallāpaṃ, na kare na ca rocaye".

“Kiṃ nu te akaraṃ bālo, vada kassapa kāraṇaṃ; Kena kassapa bālassa, dassanaṃ nābhikaṅkhasi”.

“Anayaṃ nayati dummedho, adhurāyaṃ niyuñjati; Dunnayo seyyaso hoti, sammā vutto pakuppati; Vinayaṃ so na jānāti, sādhu tassa adassanaṃ”.

“Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ kassapa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Dhīraṃ passe suṇe dhīraṃ, dhīrena saha saṃvase; Dhīrenallāpasallāpaṃ, taṃ kare tañca rocaye”.

“Kiṃ nu te akaraṃ dhīro, vada kassapa kāraṇaṃ; Kena kassapa dhīrassa, dassanaṃ abhikaṅkhasi”.

“Nayaṃ nayati medhāvī, adhurāyaṃ na yuñjati; Sunayo seyyaso hoti, sammā vutto na kuppati; Vinayaṃ so pajānāti, sādhu tena samāgamo”.

“Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ kassapa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Tato ratyā vivasāne, sūriyuggamanaṃ pati; Dibbā bhakkhā pātubhaveyyuṃ, sīlavanto ca yācakā.

Dadato me na khīyetha, datvā nānutapeyyahaṃ; Dadaṃ cittaṃ pasādeyyaṃ, etaṃ sakka varaṃ vare”.

“Etasmiṃ te sulapite, patirūpe subhāsite; Varaṃ kassapa te dammi, yaṃ kiñci manasicchasi”.

“Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Na maṃ puna upeyyāsi, etaṃ sakka varaṃ vare”.

“Bahūhi vatacariyāhi, narā ca atha nāriyo; Dassanaṃ abhikaṅkhanti, kiṃ nu me dassane bhayaṃ”.

“Taṃ tādisaṃ devavaṇṇaṃ, sabbakāmasamiddhinaṃ; Disvā tapo pamajjeyyaṃ, etaṃ te dassane bhayan”ti.

Akittijātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

9. Mittavindakajātaka

“Kyāhaṃ devānamakaraṃ, kiṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Yaṃ me sirasmiṃ ohacca, cakkaṃ bhamati matthake”.

“Atikkamma ramaṇakaṃ, sadāmattañca dūbhakaṃ; Brahmattarañca pāsādaṃ, kenatthena idhāgato”.

“Ito bahutarā bhogā, atra maññe bhavissare; Iti etāya saññāya, passa maṃ byasanaṃ gataṃ”.

“Catubbhi aṭṭhajjhagamā, aṭṭhāhipi ca soḷasa; Soḷasāhi ca bāttiṃsa, atricchaṃ cakkamāsado; Icchāhatassa posassa, cakkaṃ bhamati matthake.

Uparivisālā duppūrā, icchā visaṭagāminī; Ye ca taṃ anugijjhanti, te honti cakkadhārino”ti.

Mittavindakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

7. Ayakūṭajātaka

“Sabbāyasaṃ kūṭamatippamāṇaṃ, Paggayha yo tiṭṭhasi antalikkhe; Rakkhāya me tvaṃ vihito nusajja, Udāhu me cetayase vadhāya”.

“Dūto ahaṃ rājidha rakkhasānaṃ, Vadhāya tuyhaṃ pahitohamasmi; Indo ca taṃ rakkhati devarājā, Tenuttamaṅgaṃ na te phālayāmi”.

“Sace ca maṃ rakkhati devarājā, Devānamindo maghavā sujampati; Kāmaṃ pisācā vinadantu sabbe, Na santase rakkhasiyā pajāya.

Kāmaṃ kandantu kumbhaṇḍā, Sabbe paṃsupisācakā; Nālaṃ pisācā yuddhāya, Mahatī sā vibhiṃsikā”ti.

Ayakūṭajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

8. Paṇḍaranāgarājajātaka

“Vikiṇṇavācaṃ aniguyha mantaṃ, Asaññataṃ aparicakkhitāraṃ; Bhayaṃ tamanveti sayaṃ abodhaṃ, Nāgaṃ yathā paṇḍarakaṃ supaṇṇo.

Yo guyhamantaṃ parirakkhaṇeyyaṃ, Mohā naro saṃsati hāsamāno; Taṃ bhinnamantaṃ bhayamanveti khippaṃ, Nāgaṃ yathā paṇḍarakaṃ supaṇṇo.

Nānumitto garuṃ atthaṃ, guyhaṃ veditumarahati; Sumitto ca asambuddhaṃ, sambuddhaṃ vā anatthavā.

Vissāsamāpajjimahaṃ acelaṃ, Samaṇo ayaṃ sammato bhāvitatto; Tassāhamakkhiṃ vivariṃ guyhamatthaṃ, Atītamattho kapaṇaṃ rudāmi.

Tassāhaṃ paramaṃ brahme guyhaṃ, Vācañhi maṃ nāsakkhiṃ saṃyametuṃ; Tappakkhato hi bhayamāgataṃ mamaṃ, Atītamattho kapaṇaṃ rudāmi.

Yo ve naro suhadaṃ maññamāno, Guyhamatthaṃ saṃsati dukkulīne; Dosā bhayā athavā rāgarattā, Pallatthito bālo asaṃsayaṃ so.

Tirokkhavāco asataṃ paviṭṭho, Yo saṅgatīsu mudīreti vākyaṃ; Āsīviso dummukhotyāhu taṃ naraṃ, Ārā ārā saṃyame tādisamhā.

Annaṃ pānaṃ kāsikacandanañca, Manāpitthiyo mālamucchādanañca; Ohāya gacchāmase sabbakāme, Supaṇṇa pāṇūpagatāva tyamhā".

"Ko nīdha tiṇṇaṃ garahaṃ upeti, Asmiṃdhaloke pāṇabhū nāgarāja; Samaṇo supaṇṇo athavā tvameva, Kiṃ kāraṇā paṇḍarakaggahīto".

"Samaṇoti me sammatatto ahosi, Piyo ca me manasā bhāvitatto; Tassāhamakkhiṃ vivariṃ guyhamatthaṃ, Atītamattho kapaṇaṃ rudāmi".

"Na catthi satto amaro pathabyā, Paññāvidhā natthi na ninditabbā; Saccena dhammena dhitiyā damena, Alabbhamabyāharatī naro idha.

Mātāpitā paramā bandhavānaṃ, Nāssa tatiyo anukampakatthi; Tesampi guyhaṃ paramaṃ na saṃse, Mantassa bhedaṃ parisaṅkamāno.

Mātāpitā bhaginī bhātaro ca, Sahāyā vā yassa honti sapakkhā; Tesampi guyhaṃ paramaṃ na saṃse, Mantassa bhedaṃ parisaṅkamāno.

Bhariyā ce purisaṃ vajjā, Komārī piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, Ñātisaṅghapurakkhatā; Tassāpi guyhaṃ paramaṃ na saṃse, Mantassa bhedaṃ parisaṅkamāno.

Na guyhamatthaṃ vivareyya, Rakkheyya naṃ yathā nidhiṃ; Na hi pātukato sādhu, Guyho attho pajānatā.

Thiyā guyhaṃ na saṃseyya, amittassa ca paṇḍito; Yo cāmisena saṃhīro, hadayattheno ca yo naro.

Guyhamatthaṃ asambuddhaṃ, sambodhayati yo naro; Mantabhedabhayā tassa, dāsabhūto titikkhati.

Yāvanto purisassatthaṃ, guyhaṃ jānanti mantinaṃ; Tāvanto tassa ubbegā, tasmā guyhaṃ na vissaje.

Vivicca bhāseyya divā rahassaṃ, Rattiṃ giraṃ nātivelaṃ pamuñce; Upassutikā hi suṇanti mantaṃ, Tasmā manto khippamupeti bhedaṃ.

Yathāpi assa nagaraṃ mahantaṃ, Advārakaṃ āyasaṃ bhaddasālaṃ; Samantakhātāparikhāupetaṃ, Evampi me te idha guyhamantā.

Ye guyhamantā avikiṇṇavācā, Daḷhā sadatthesu narā dujivha; Ārā amittā byavajanti tehi, Āsīvisā vā riva sattusaṅghā".

"Hitvā gharaṃ pabbajito acelo, Naggo muṇḍo carati ghāsahetu; Tamhi nu kho vivariṃ guyhamatthaṃ, Atthā ca dhammā ca apaggatamhā.

Kathaṃkaro hoti supaṇṇarāja, Kiṃsīlo kena vatena vattaṃ; Samaṇo caraṃ hitvā mamāyitāni, Kathaṃkaro saggamupeti ṭhānaṃ".

"Hiriyā titikkhāya damenupeto, Akkodhano pesuṇiyaṃ pahāya; Samaṇo caraṃ hitvā mamāyitāni, Evaṃkaro saggamupeti ṭhānaṃ".

"Mātāva puttaṃ taruṇaṃ tanujjaṃ, Samphassatā sabbagattaṃ phareti; Evampi me tvaṃ pāturahu dijinda, Mātāva puttaṃ anukampamāno".

"Handajja tvaṃ muñca vadhā dujivha, Tayo hi puttā na hi añño atthi; Antevāsī dinnako atrajo ca, Rajjassu puttaññataro me ahosi".

Icceva vākyaṃ visajjī supaṇṇo, Bhumyaṃ patiṭṭhāya dijo dujivhaṃ; "Muttajja tvaṃ sabbabhayātivatto, Thalūdake hohi mayābhigutto.

Ātaṅkinaṃ yathā kusalo bhisakko, Pipāsitānaṃ rahadova sīto; Vesmaṃ yathā himasītaṭṭitānaṃ, Evampi te saraṇamahaṃ bhavāmi".

"Sandhiṃ katvā amittena, aṇḍajena jalābuja; Vivariya dāṭhaṃ sesi, kuto taṃ bhayamāgataṃ".

"Saṅketheva amittasmiṃ, mittasmimpi na vissase; Abhayā bhayamuppannaṃ, api mūlāni kantati.

Kathaṃ nu vissase tyamhi, yenāsi kalaho kato; Niccayattena ṭhātabbaṃ, so disabbhi na rajjati.

Vissāsaye na ca taṃ vissayeyya, Asaṅkito saṅkito ca bhaveyya; Tathā tathā viññū parakkameyya, Yathā yathā bhāvaṃ paro na jaññā".

Te devavaṇṇā sukhumālarūpā, Ubho samā sujayā puññakhandhā; Upāgamuṃ karampiyaṃ acelaṃ, Missībhūtā assavāhāva nāgā.

Tato have paṇḍarako acelaṃ, Sayamevupāgamma idaṃ avoca; "Muttajjahaṃ sabbabhayātivatto, Na hi nūna tuyhaṃ manaso piyamhā".

“Piyo hi me āsi supaṇṇarājā, Asaṃsayaṃ paṇḍarakena saccaṃ; So rāgarattova akāsimetaṃ, Pāpakammaṃ sampajāno na mohā”.

“Na me piyaṃ appiyaṃ vāpi hoti, Sampassato lokamimaṃ parañca; Susaññatānañhi viyañjanena, Asaññato lokamimaṃ carāsi.

Ariyāvakāsosi anariyovāsi, Asaññato saññatasannikāso; Kaṇhābhijātikosi anariyarūpo, Pāpaṃ bahuṃ duccaritaṃ acāri.

Aduṭṭhassa tuvaṃ dubbhi, dubbhī ca pisuṇo casi; Etena saccavajjena, muddhā te phalatu sattadhā”.

“Tasmā hi mittānaṃ na dubbhitabbaṃ, Mittadubbhā pāpiyo natthi añño; Āsittasatto nihato pathabyā, Indassa vākyena hi saṃvaro hato”ti.

Paṇḍaranāgarājajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

1. Vaṇṇārohajātaka

“Vaṇṇārohena jātiyā, balanikkamanena ca; Subāhu na mayā seyyo, sudāṭha iti bhāsasi”.

“Vaṇṇārohena jātiyā, balanikkamanena ca; Sudāṭho na mayā seyyo, subāhu iti bhāsasi.

Evañce maṃ viharantaṃ, subāhu samma dubbhasi; Na dānāhaṃ tayā saddhiṃ, saṃvāsamabhirocaye.

Yo paresaṃ vacanāni, saddaheyya yathātathaṃ; Khippaṃ bhijjetha mittasmiṃ, verañca pasave bahuṃ.

Na so mitto yo sadā appamatto, Bhedāsaṅkī randhamevānupassī; Yasmiñca setī urasīva putto, Sa ve mitto yo abhejjo parehī”ti.

Vaṇṇārohajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

6. Susīmajātaka

“Kāḷāni kesāni pure ahesuṃ, Jātāni sīsamhi yathāpadese; Tānajja setāni susīma disvā, Dhammaṃ cara brahmacariyassa kālo”.

“Mameva deva palitaṃ na tuyhaṃ, Mameva sīsaṃ mama uttamaṅgaṃ; ‘Atthaṃ karissan’ti musā abhāṇiṃ, Ekāparādhaṃ khama rājaseṭṭha.

Daharo tuvaṃ dassaniyosi rāja, Paṭhamuggato hosi yathā kaḷīro; Rajjañca kārehi mamañca passa, Mā kālikaṃ anudhāvī janinda".

"Passāmi vohaṃ dahariṃ kumāriṃ, Sāmaṭṭhapassaṃ sutanuṃ sumajjhaṃ; Kāḷappavāḷāva pavellamānā, Palobhayantīva naresu gacchati.

Tamena passāmiparena nāriṃ, Āsītikaṃ nāvutikaṃ va jaccā; Daṇḍaṃ gahetvāna pavedhamānaṃ, Gopānasībhoggasamaṃ carantiṃ.

Sohaṃ tamevānuvicintayanto, Eko sayāmi sayanassa majjhe; 'Ahampi evaṃ' iti pekkhamāno, Na gahe rame brahmacariyassa kālo.

Rajjuvālambanī cesā, Yā gehe vasato rati; Evampi chetvāna vajanti dhīrā, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā"ti.

Susīmajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

5. Kiṃpakkajātaka

"Āyatiṃ dosaṃ nāññāya, yo kāme paṭisevati; Vipākante hananti naṃ, kiṃpakkamiva bhakkhitan"ti.

Kiṃpakkajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

3. Catuposathiyajātaka

"Yo kopaneyye na karoti kopaṃ, Na kujjhati sappuriso kadāci; Kuddhopi so nāvikaroti kopaṃ, Taṃ ve naraṃ samaṇamāhu loke".

"Ūnūdaro yo sahate jighacchaṃ, Danto tapassī mitapānabhojano; Āhārahetu na karoti pāpaṃ, Taṃ ve naraṃ samaṇamāhu loke".

"Khiḍḍaṃ ratiṃ vippajahitvāna sabbaṃ, Na cālikaṃ bhāsasi kiñci loke; Vibhūsaṭṭhānā virato methunasmā, Taṃ ve naraṃ samaṇamāhu loke".

"Pariggahaṃ lobhadhammañca sabbaṃ, Yo ve pariññāya pariccajeti; Dantaṃ ṭhitattaṃ amamaṃ nirāsaṃ, Taṃ ve naraṃ samaṇamāhu loke".

"Pucchāma kattāramanomapaññaṃ, Kathāsu no viggaho atthi jāto; Chindajja kaṅkhaṃ vicikicchitāni, Tadajja kaṅkhaṃ vitaremu sabbe".

“Ye paṇḍitā atthadasā bhavanti, Bhāsanti te yoniso tattha kāle; Kathaṃ nu kathānaṃ abhāsitānaṃ, Atthaṃ nayeyyuṃ kusalā janindā.

Kathaṃ have bhāsati nāgarājā, Garuḷo pana venateyyo kimāha; Gandhabbarājā pana kiṃ vadesi, Kathaṃ pana kurūnaṃ rājaseṭṭho”.

“Khantiṃ have bhāsati nāgarājā, Appāhāraṃ garuḷo venateyyo; Gandhabbarājā rativippahānaṃ, Akiñcanaṃ kurūnaṃ rājaseṭṭho”.

“Sabbāni etāni subhāsitāni, Na hettha dubbhāsitamatthi kiñci; Yasmiñca etāni patiṭṭhitāni, Arāva nābhyā susamohitāni; Catubbhi dhammehi samaṅgibhūtaṃ, Taṃ ve naraṃ samaṇamāhu loke”.

“Tuvañhi seṭṭho tvamanuttarosi, Tvaṃ dhammagū dhammavidū sumedho; Paññāya pañhaṃ samadhiggahetvā, Acchecchi dhīro vicikicchitāni; Acchecchi kaṅkhaṃ vicikicchitāni, Cundo yathā nāgadantaṃ kharena.

Nīluppalābhaṃ vimalaṃ anagghaṃ, Vatthaṃ idaṃ dhūmasamānavaṇṇaṃ; Pañhassa veyyākaraṇena tuṭṭho, Dadāmi te dhammapūjāya dhīra.

Suvaṇṇamālaṃ satapattaphullitaṃ, Sakesaraṃ ratnasahassamaṇḍitaṃ; Pañhassa veyyākaraṇena tuṭṭho, Dadāmi te dhammapūjāya dhīra.

Maṇiṃ anagghaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ, Kaṇṭhāvasattaṃ maṇibhūsitaṃ me; Pañhassa veyyākaraṇena tuṭṭho, Dadāmi te dhammapūjāya dhīra.

Gavaṃ sahassaṃ usabhañca nāgaṃ, Ājaññayutte ca rathe dasa ime; Pañhassa veyyākaraṇena tuṭṭho, Dadāmi te gāmavarāni soḷasa”.

“Sāriputto tadā nāgo, supaṇṇo pana kolito; Gandhabbarājā anuruddho, rājā ānandapaṇḍito; Vidhuro bodhisatto ca, evaṃ dhāretha jātakan”ti.

Catuposathiyajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

4. Ambajātaka

“Vāyametheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Vāyāmassa phalaṃ passa, bhuttā ambā anītihan”ti.

Ambajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

6. Suvaṇṇahaṃsajātaka

"Yaṃ laddhaṃ tena tuṭṭhabbaṃ, Atilobho hi pāpako; Haṃsarājaṃ gahetvāna, Suvaṇṇā parihāyathā"ti.

Suvaṇṇahaṃsajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Saṭṭhinipāta

Soṇakavagga

2. Saṅkiccajātaka

Disvā nisinnaṃ rājānaṃ, brahmadattaṃ rathesabhaṃ; Athassa paṭivedesi, "yassāsi anukampako.

Saṅkiccāyaṃ anuppatto, isīnaṃ sādhusammato; Taramānarūpo niyyāhi, khippaṃ passa mahesinaṃ".

Tato ca rājā taramāno, yuttamāruyha sandanaṃ; Mittāmaccaparibyūḷho, agamāsi rathesabho.

Nikkhippa pañca kakudhāni, kāsīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; Vālabījanimuṇhīsaṃ, khaggaṃ chattañcupāhanaṃ.

Oruyha rājā yānamhā, ṭhapayitvā paṭicchadaṃ; Āsīnaṃ dāyapassasmiṃ, saṅkiccamupasaṅkami.

Upasaṅkamitvā so rājā, sammodi isinā saha; Taṃ kathaṃ vītisāretvā, ekamantaṃ upāvisi.

Ekamantaṃ nisinnova, atha kālaṃ amaññatha; Tato pāpāni kammāni, pucchituṃ paṭipajjatha.

"Isiṃ pucchāma saṅkiccaṃ, isīnaṃ sādhusammataṃ; Āsīnaṃ dāyapassasmiṃ, isisaṃghapurakkhataṃ.

Kaṃ gatiṃ pecca gacchanti, narā dhammāticārino; Aticiṇṇo mayā dhammo, taṃ me akkhāhi pucchito".

Isī avaca saṅkicco, kāsīnaṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ; Āsīnaṃ dāyapassasmiṃ, "mahārāja suṇohi me.

Uppathena vajantassa, yo maggamanusāsati; Tassa ce vacanaṃ kayirā, nāssa maggeyya kaṇṭako.

Adhammaṃ paṭipannassa, yo dhammamanusāsati; Tassa ce vacanaṃ kayirā, na so gaccheyya duggatiṃ".

“Dhammo patho mahārāja, adhammo pana uppatho; Adhammo nirayaṃ neti, dhammo pāpeti suggatiṃ.

Adhammacārino rāja, narā visamajīvino; Yaṃ gatiṃ pecca gacchanti, niraye te suṇohi me.

Sañjīvo kāḷasutto ca, saṅghāto dve ca roruvā; Athāparo mahāvīci, tāpano ca patāpano.

Iccete aṭṭha nirayā, akkhātā duratikkamā; Ākiṇṇā luddakammehi, paccekā soḷasussadā.

Kadariyatāpanā ghorā, accimanto mahabbhayā; Lomahaṃsanarūpā ca, bhesmā paṭibhayā dukhā.

Catukkaṇṇā catudvārā, vibhattā bhāgaso mitā; Ayopākārapariyantā, ayasā paṭikujjitā.

Tesaṃ ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, phuṭā tiṭṭhanti sabbadā.

Ete patanti niraye, uddhampādā avaṃsirā; Isīnaṃ ativattāro, saññatānaṃ tapassinaṃ.

Te bhūnahuno paccanti, macchā bilakatā yathā; Saṃvacchare asaṅkheyye, narā kibbisakārino.

Ḍayhamānena gattena, niccaṃ santarabāhiraṃ; Nirayā nādhigacchanti, dvāraṃ nikkhamanesino.

Puratthimena dhāvanti, tato dhāvanti pacchato; Uttarenapi dhāvanti, tato dhāvanti dakkhiṇaṃ; Yaṃ yañhi dvāraṃ gacchanti, taṃ tadeva pidhīyare.

Bahūni vassasahassāni, janā nirayagāmino; Bāhā paggayha kandanti, patvā dukkhaṃ anappakaṃ.

Āsīvisaṃva kupitaṃ, tejassiṃ duratikkamaṃ; Na sādhurūpe āsīde, saññatānaṃ tapassinaṃ.

Atikāyo mahissāso, ajjuno kekakādhipo; Sahassabāhu ucchinno, isimāsajja gotamaṃ.

Arajaṃ rajasā vacchaṃ, Kisaṃ avakiriya daṇḍakī; Tālova mūlato chinno, Sa rājā vibhavaṅgato.

Upahacca manaṃ majjho, mātaṅgasmiṃ yasassine; Sapārisajjo ucchinno, majjhāraññaṃ tadā ahu.

Kaṇhadīpāyanāsajja, Isiṃ andhakaveṇḍayo; Aññoññaṃ musalā hantvā, Sampattā yamasādhanaṃ.

Athāyaṃ isinā satto, antalikkhacaro pure; Pāvekkhi pathaviṃ cecco, hīnatto pattapariyāyaṃ.

Tasmā hi chandāgamanaṃ, nappasaṃsanti paṇḍitā; Aduṭṭhacitto bhāseyya, giraṃ saccūpasaṃhitaṃ.

Manasā ce paduṭṭhena, yo naro pekkhate muniṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, gantā so nirayaṃ adho.

Ye vuḍḍhe paribhāsanti, pharusūpakkamā janā; Anapaccā adāyādā, tālavatthu bhavanti te.

Yo ca pabbajitaṃ hanti, katakiccaṃ mahesinaṃ; Sa kāḷasutte niraye, cirarattāya paccati.

Yo ca rājā adhammaṭṭho, raṭṭhaviddhaṃsano mago; Tāpayitvā janapadaṃ, tāpane pecca paccati.

So ca vassasahassāni, sataṃ dibbāni paccati; Accisaṃghapareto so, dukkhaṃ vedeti vedanaṃ.

Tassa aggisikhā kāyā, niccharanti pabhassarā; Tejobhakkhassa gattāni, lomehi ca nakhehi ca.

Ḍayhamānena gattena, niccaṃ santarabāhiraṃ; Dukkhābhitunno nadati, nāgo tuttaṭṭito yathā.

Yo lobhā pitaraṃ hanti, dosā vā purisādhamo; Sa kāḷasutte niraye, cirarattāya paccati.

Sa tādiso paccati lohakumbhiyaṃ, Pakkañca sattīhi hananti nittacaṃ; Andhaṃ karitvā muttakarīsabhakkhaṃ, Khāre nimujjanti tathāvidhaṃ naraṃ.

Tattaṃ pakkuthitamayoguḷañca, Dīghe ca phāle cirarattatāpite; Vikkhambhamādāya vibandharajjubhi, Vivaṭe mukhe sampavisanti rakkhasā.

Sāmā ca soṇā sabalā ca gijjhā, Kākoḷasaṅghā ca dijā ayomukhā; Saṅgamma khādanti vipphandamānaṃ, Jivhaṃ vibhajja vighāsaṃ salohitaṃ.

Taṃ daḍḍhatālaṃ paribhinnagattaṃ, Nippothayantā anuvicaranti rakkhasā; Ratī hi nesaṃ dukhino panītare, Etādisasmiṃ niraye vasanti; Ye keci loke idha pettighātino.

Putto ca mātaraṃ hantvā, ito gantvā yamakkhayaṃ; Bhusamāpajjate dukkhaṃ, attakammaphalūpago.

Amanussā atibalā, hantāraṃ janayantiyā; Ayomayehi vālehi, pīḷayanti punappunaṃ.

Tamassavaṃ sakā gattā, rudhiraṃ attasambhavaṃ; Tambalohavilīnaṃva, tattaṃ pāyenti mattighaṃ.

Jigucchaṃ kuṇapaṃ pūtiṃ, Duggandhaṃ gūthakaddamaṃ; Pubbalohitasaṅkāsaṃ, Rahadamogayha tiṭṭhati.

Tamenaṃ kimayo tattha, atikāyā ayomukhā; Chaviṃ bhetvāna khādanti, saṅgiddhā maṃsalohite.

So ca taṃ nirayaṃ patto, nimuggo sataporisaṃ; Pūtikaṃ kuṇapaṃ vāti, samantā satayojanaṃ.

Cakkhumāpi hi cakkhūhi, tena gandhena jīyati; Etādisaṃ brahmadatta, mātugho labhate dukhaṃ.

Khuradhāramanukkamma, tikkhaṃ durabhisambhavaṃ; Patanti gabbhapātiyo, duggaṃ vetaraṇiṃ nadiṃ.

Ayomayā simbaliyo, soḷasaṅgulakaṇṭakā; Ubhato abhilambanti, duggaṃ vetaraṇiṃ nadiṃ.

Te accimanto tiṭṭhanti, aggikkhandhāva ārakā; Ādittā jātavedena, uddhaṃ yojanamuggatā.

Ete vajanti niraye, tatte tikhiṇakaṇṭake; Nāriyo ca aticārā, narā ca paradāragū.

Te patanti adhokkhandhā, vivattā vihatā puthū; Sayanti vinividdhaṅgā, dīghaṃ jagganti sabbadā.

Tato ratyā vivasāne, mahatiṃ pabbatūpamaṃ; Lohakumbhiṃ pavajjanti, tattaṃ aggisamūdakaṃ.

Evaṃ divā ca ratto ca, dussīlā mohapārutā; Anubhonti sakaṃ kammaṃ, pubbe dukkaṭamattano.

Yā ca bhariyā dhanakkītā, sāmikaṃ atimaññati; Sassuṃ vā sasuraṃ vāpi, jeṭṭhaṃ vāpi nanandaraṃ.

Tassā vaṅkena jivhaggaṃ, nibbahanti sabandhanaṃ; Sa byāmamattaṃ kiminaṃ, jivhaṃ passati attani; Viññāpetuṃ na sakkoti, tāpane pecca paccati.

Orabbhikā sūkarikā, macchikā migabandhakā; Corā goghātakā luddā, avaṇṇe vaṇṇakārakā.

Sattīhi lohakūṭehi, nettiṃsehi usūhi ca; Haññamānā khāranadiṃ, papatanti avaṃsirā.

Sāyaṃ pāto kūṭakārī, ayokūṭehi haññati; Tato vantaṃ durattānaṃ, paresaṃ bhuñjare sadā.

Dhaṅkā bheraṇḍakā gijjhā, kākoḷā ca ayomukhā; Vipphandamānaṃ khādanti, naraṃ kibbisakārakaṃ.

Ye migena migaṃ hanti, pakkhiṃ vā pana pakkhinā; Asanto rajasā channā, gantā te nirayussadaṃ.

Santo ca uddhaṃ gacchanti, suciṇṇenidha kammunā; Suciṇṇassa phalaṃ passa, saindā devā sabrahmakā.

Taṃ taṃ brūmi mahārāja, Dhammaṃ raṭṭhapatī cara; Tathā rāja carāhi dhammaṃ, Yathā taṃ suciṇṇaṃ nānutappeyya pacchā"ti. (3535)

Saṅkiccajātakaṃ dutiyaṃ.

Saṭṭhinipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Atha saṭṭhinipātamhi, Suṇātha mama bhāsitaṃ; Jātakasavhayano pavaro, Soṇakaarindamasavhayano; Tathā vuttarathesabhakiccavaroti.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

10. Sādhusīlajātaka

"Sarīradabyaṃ vuḍḍhabyaṃ, sojaccaṃ sādhusīliyaṃ; Brāhmaṇaṃ teva pucchāma, kaṃ nu tesaṃ vanimhase".

"Attho atthi sarīrasmiṃ, vuḍḍhabyassa namo kare; Attho atthi sujātasmiṃ, sīlaṃ asmāka ruccatī"ti.

Sādhusīlajātakaṃ dasamaṃ. Ruhakavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Apiruhaka rūpavatī musalo, Pavasanti sapañcamapokkharaṇī; Atha muttimavāṇija umhayate, Ciraāgata koṭṭha sarīra dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

2. Amarādevīpañhajātaka

"Yena sattubilaṅgā ca, Diguṇapalāso ca pupphito; Yena dadāmi tena vadāmi, Yena na dadāmi na tena vadāmi; Esa maggo yavamajjhakassa, Etaṃ channapathaṃ vijānāhī"ti.

Amarādevīpañhajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Kakaṇṭakavagga
4. Naṅguṭṭhajātaka
“Bahumpetaṃ asabbhi jātaveda, Yaṃ taṃ vāladhinābhipūjayāma; Maṃsārahassa natthajja maṃsaṃ, Naṅguṭṭhampi bhavaṃ paṭiggahātū”ti.
Naṅguṭṭhajātakaṃ catutthaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Kāsāvavagga
6. Kosiyajātaka
“Kāle nikkhamanā sādhu, nākāle sādhu nikkhamo; Akālena hi nikkhamma, ekakampi bahujjano; Na kiñci atthaṃ joteti, dhaṅkasenāva kosiyaṃ.
Dhīro ca vidhividhānaññū, paresaṃ vivarānugū; Sabbāmitte vasīkatvā, kosiyova sukhī siyā”ti.
Kosiyajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Tikanipāta
Padumavagga
9. Sujātajātaka
“Na hi vaṇṇena sampannā, mañjukā piyadassanā; Kharavācā piyā hoti, asmiṃ loke paramhi ca.
Nanu passasimaṃ kāḷiṃ, dubbaṇṇaṃ tilakāhataṃ; Kokilaṃ saṇhavā-cena, bahūnaṃ pāṇinaṃ piyaṃ.
Tasmā sakhilavācassa, mantabhāṇī anuddhato; Atthaṃ dhammañca dīpeti, madhuraṃ tassa bhāsitan”ti.
Sujātajātakaṃ navamaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Kalyāṇavagga
3. Makkaṭajātaka
“Tāta māṇavako eso, tālamūlaṃ apassito; Agārakañcidaṃ atthi, handa demassagārakaṃ”.

“Mā kho tvaṃ tāta pakkosi, dūseyya no agārakaṃ; Netādisaṃ mukhaṃ hoti, brāhmaṇassa susīlino”ti.

Makkaṭajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

5. Sambhavajātaka

“Rajjañca paṭipannāsma, ādhipaccaṃ sucīrata; Mahattaṃ pattumicchāmi, vijetuṃ pathaviṃ imaṃ.

Dhammena no adhammena, adhammo me na ruccati; Kiccova dhammo carito, rañño hoti sucīrata.

Idha cevāninditā yena, pecca yena aninditā; Yasaṃ devamanussesu, yena pappomu brāhmaṇa.

Yohaṃ atthañca dhammañca, kattumicchāmi brāhmaṇa; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, brāhmaṇakkhāhi pucchito”.

“Nāññatra vidhurā rāja, etadakkhātumarahati; Yaṃ tvaṃ atthañca dhammañca, kattumicchasi khattiya”.

“Ehi kho pahito gaccha, vidhurassa upantikaṃ; Nikkhañcimaṃ suvaṇṇassa, haraṃ gaccha sucīrata; Abhihāraṃ imaṃ dajjā, atthadhammānusiṭṭhiyā”.

Svādhippāgā bhāradvājo, vidhurassa upantikaṃ; Tamaddasa mahābrahmā, asamānaṃ sake ghare.

“Rañño haṃ pahito dūto, korabyassa yasassino; ‘Atthaṃ dhammañca pucchesi’, iccabravi yudhiṭṭhilo; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, vidhurakkhāhi pucchito”.

“Gaṅgaṃ me pidahissanti, na taṃ sakkomi brāhmaṇa; Apidhetuṃ mahāsindhuṃ, taṃ kathaṃ so bhavissati; Na te sakkomi akkhātuṃ, atthaṃ dhammañca pucchito.

Bhadrakāro ca me putto, oraso mama atrajo; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, gantvā pucchassu brāhmaṇa”.

Svādhippāgā bhāradvājo, bhadrakārassupantikaṃ; Tamaddasa mahābrahmā, nisinnaṃ samhi vesmani.

“Rañño haṃ pahito dūto, korabyassa yasassino; ‘Atthaṃ dhammañca pucchesi’, iccabravi yudhiṭṭhilo; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, bhadrakāra pabrūhi me”.

“Maṃsakājaṃ avahāya, godhaṃ anupatāmahaṃ; Na te sakkomi akkhātuṃ, atthaṃ dhammañca pucchito.

Sañcayo nāma me bhātā, kaniṭṭho me sucīrata; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, gantvā pucchassu brāhmaṇa”.

Svādhippāgā bhāradvājo, sañcayassa upantikaṃ; Tamaddasa mahābrahmā, nisinnaṃ samhi vesmani.

“Raññohaṃ pahito dūto, korabyassa yasassino; ‘Atthaṃ dhammañca pucchesi’, iccabravi yudhiṭṭhilo; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, sañcayakkhāhi pucchito”.

“Sadā maṃ gilate maccu, sāyaṃ pāto sucīrata; Na te sakkomi akkhātuṃ, atthaṃ dhammañca pucchito.

Sambhavo nāma me bhātā, kaniṭṭho me sucīrata; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, gantvā pucchassu brāhmaṇa”.

“Abbhuto vata bho dhammo, nāyaṃ asmāka ruccati; Tayo janā pitāputtā, te su paññāya no vidū.

Na taṃ sakkotha akkhātuṃ, atthaṃ dhammañca pucchitā; Kathaṃ nu daharo jaññā, atthaṃ dhammañca pucchito”.

“Mā naṃ daharoti uññāsi, apucchitvāna sambhavaṃ; Pucchitvā sambhavaṃ jaññā, atthaṃ dhammañca brāhmaṇa.

Yathāpi cando vimalo, gacchaṃ ākāsadhātuyā; Sabbe tārāgaṇe loke, ābhāya atirocati.

Evampi daharūpeto, paññāyogena sambhavo; Mā naṃ daharoti uññāsi, apucchitvāna sambhavaṃ; Pucchitvā sambhavaṃ jaññā, atthaṃ dhammañca brāhmaṇa.

Yathāpi rammako māso, gimhānaṃ hoti brāhmaṇa; Atevaññehi māsehi, dumapupphehi sobhati.

Evampi daharūpeto, paññāyogena sambhavo; Mā naṃ daharoti uññāsi, apucchitvāna sambhavaṃ; Pucchitvā sambhavaṃ jaññā, atthaṃ dhammañca brāhmaṇa.

Yathāpi himavā brahme, pabbato gandhamādano; Nānārukkhehi sañchanno, mahābhūtagaṇālayo; Osadhehi ca dibbehi, disā bhāti pavāti ca.

Evampi daharūpeto, paññāyogena sambhavo; Mā naṃ daharoti uññāsi, apucchitvāna sambhavaṃ; Pucchitvā sambhavaṃ jaññā, atthaṃ dhammañca brāhmaṇa.

Yathāpi pāvako brahme, accimālī yasassimā; Jalamāno vane gacche, analo kaṇhavattanī.

Ghatāsano dhūmaketu, uttamāhevanandaho; Nisīthe pabbataggasmiṃ, pahūtedho virocati.

Evampi daharūpeto, paññāyogena sambhavo; Mā naṃ daharoti uññāsi, apucchitvāna sambhavaṃ; Pucchitvā sambhavaṃ jaññā, atthaṃ dhammañca brāhmaṇa.

Javena bhadraṃ jānanti, balībaddañca vāhiye; Dohena dhenuṃ jānanti, bhāsamānañca paṇḍitaṃ.

Evampi daharūpeto, paññāyogena sambhavo; Mā naṃ daharoti uññāsi, apucchitvāna sambhavaṃ; Pucchitvā sambhavaṃ jaññā, atthaṃ dhammañca brāhmaṇa".

Svādhippāgā bhāradvājo, sambhavassa upantikaṃ; Tamaddasa mahābrahmā, kīḷamānaṃ bahīpure.

"Raññohaṃ pahito dūto, korabyassa yasassino; 'Atthaṃ dhammañca pucchesi', iccabravi yudhiṭṭhilo; Taṃ tvaṃ atthañca dhammañca, sambhavakkhāhi pucchito".

"Taggha te ahamakkhissaṃ, yathāpi kusalo tathā; Rājā ca kho taṃ jānāti, yadi kāhati vā na vā.

'Ajja suve'ti saṃseyya, raññā puṭṭho sucīrata; Mā katvā avasī rājā, atthe jāte yudhiṭṭhilo.

Ajjhattaññeva saṃseyya, raññā puṭṭho sucīrata; Kummaggaṃ na niveseyya, yathā mūḷho acetaso.

Attānaṃ nātivatteyya, adhammaṃ na samācare; Atitthe nappatāreyya, anatthe na yuto siyā.

Yo ca etāni ṭhānāni, kattuṃ jānāti khattiyo; Sadā so vaḍḍhate rājā, sukkapakkheva candimā.

Ñātīnañca piyo hoti, mittesu ca virocati; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī"ti.

Sambhavajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

9. Visavantajātaka

“Dhiratthu taṃ visaṃ vantaṃ, yamahaṃ jīvitakāraṇā; Vantaṃ paccāvamissāmi, mataṃ me jīvitā varan”ti.

Visavantajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Asītinipāta

Cūḷahaṃsavagga

2. Mahāhaṃsajātaka

“Ete haṃsā pakkamanti, vakkaṅgā bhayameritā; Harittaca hemavaṇṇa, kāmaṃ sumukha pakkama.

Ohāya maṃ ñātigaṇā, ekaṃ pāsavasaṃ gataṃ; Anapekkhamānā gacchanti, kiṃ eko avahīyasi.

Pateva patataṃ seṭṭha, natthi baddhe sahāyatā; Mā anīghāya hāpesi, kāmaṃ sumukha pakkama”.

“Nāhaṃ dukkhaparetopi, dhataraṭṭha tuvaṃ jahe; Jīvitaṃ maraṇaṃ vā me, tayā saddhiṃ bhavissati.

Nāhaṃ dukkhaparetopi, dhataraṭṭha tuvaṃ jahe; Na maṃ anariyasaṃyutte, kamme yojetumarahasi.

Sakumāro sakhā tyasmi, sacitte casmi te ṭhito; Ñāto senāpati tyāhaṃ, haṃsānaṃ pavaruttama.

Kathaṃ ahaṃ vikatthissaṃ, ñātimajjhe ito gato; Taṃ hitvā patataṃ seṭṭha, kiṃ te vakkhāmito gato; Idha pāṇaṃ cajissāmi, nānariyaṃ kattumussahe”.

“Eso hi dhammo sumukha, yaṃ tvaṃ ariyapathe ṭhito; Yo bhattāraṃ sakhāraṃ maṃ, na pariccattumussahe.

Tañhi me pekkhamānassa, bhayaṃ na tveva jāyati; Adhigacchasi tvaṃ mayhaṃ, evaṃ bhūtassa jīvitaṃ”.

Iccevaṃ mantayantānaṃ, Ariyānaṃ ariyavuttinaṃ; Daṇḍamādāya nesādo, Āpatī turito bhusaṃ.

Tamāpatantaṃ disvāna, Sumukho atibrūhayi; Aṭṭhāsi purato rañño, Haṃso vissāsayaṃ byathaṃ.

“Mā bhāyi patataṃ seṭṭha, na hi bhāyanti tādisā; Ahaṃ yogaṃ payuñjissaṃ, yuttaṃ dhammūpasaṃhitaṃ; Tena pariyāpadānena, khippaṃ pāsā pamokkhasi”.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, sumukhassa subhāsitaṃ; Pahaṭṭhalomo nesādo, añjalissa paṇāmayi.

“Na me sutaṃ vā diṭṭhaṃ vā, bhāsanto mānusiṃ dijo; Ariyaṃ bruvāno vakkaṅgo, cajanto mānusiṃ giraṃ.

Kiṃ nu tāyaṃ dijo hoti, mutto baddhaṃ upāsasi; Ohāya sakuṇā yanti, kiṃ eko avahīyasi”.

“Rājā me so dijāmitta, senāpaccassa kārayiṃ; Tamāpade pariccattuṃ, nussahe vihagādhipaṃ.

Mahāgaṇāya bhattā me, mā eko byasanaṃ agā; Tathā taṃ samma nesāda, bhattāyaṃ abhito rame”.

“Ariyavattasi vakkaṅga, yo piṇḍamapacāyasi; Cajāmi te taṃ bhattāraṃ, gacchathūbho yathāsukhaṃ”.

“Sace attappayogena, ohito haṃsapakkhinaṃ; Paṭigaṇhāma te samma, etaṃ abhayadakkhiṇaṃ.

No ce attappayogena, ohito haṃsapakkhinaṃ; Anissaro muñcamamhe, theyyaṃ kayirāsi luddaka”.

“Yassa tvaṃ bhatako rañño, kāmaṃ tasseva pāpaya; Tattha saṃyamano rājā, yathābhiññaṃ karissati”.

Iccevaṃ vutto nesādo, hemavaṇṇe harittace; Ubho hatthehi saṅgayha, pañjare ajjhavodahi.

Te pañjaragate pakkhī, ubho bhassaravaṇṇine; Sumukhaṃ dhataraṭṭhañca, luddo ādāya pakkami.

Harīyamāno dhataraṭṭho, sumukhaṃ etadabravi; “Bāḷhaṃ bhāyāmi sumukha, sāmāya lakkhaṇūruyā; Asmākaṃ vadhamaññāya, athattānaṃ vadhissati.

Pākahaṃsā ca sumukha, suhemā hemasuttacā; Koñcī samuddatīreva, kapaṇā nūna rucchati”.

“Evaṃ mahanto lokassa, appameyyo mahāgaṇī; Ekitthimanusoceyya, nayidaṃ paññavatāmiva.

Vātova gandhamādeti, ubhayaṃ chekapāpakaṃ; Bālo āmakapakkaṃva, lolo andhova āmisaṃ.

Avinicchayaññu atthesu, mandova paṭibhāsi maṃ; Kiccākiccaṃ na jānāsi, sampatto kālapariyāyaṃ.

Aḍḍhummatto udīresi, yo seyyā maññasitthiyo; Bahusādhāraṇā hetā, soṇḍānaṃva surāgharaṃ.

Māyā cesā marīcī ca, soko rogo cupaddavo; Kharā ca bandhanā cetā, maccupāsā guhāsayā; Tāsu yo vissase poso, so naresu narādhamo”.

“Yaṃ vuddhehi upaññātaṃ, ko taṃ ninditumarahati; Mahābhūtitthiyo nāma, lokasmiṃ udapajjisuṃ.

Khiḍḍā paṇihitā tyāsu, rati tyāsu patiṭṭhitā; Bījāni tyāsu rūhanti, yadidaṃ sattā pajāyare; Tāsu ko nibbide poso, pāṇamāsajja pāṇibhi.

Tvameva naññо sumukha, thīnaṃ atthesu yuñjasi; Tassa tyajja bhaye jāte, bhītena jāyate mati.

Sabbo hi saṃsayaṃ patto, bhayaṃ bhīru titikkhati; Paṇḍitā ca mahantāno, atthe yuñjanti duyyuje.

Etadatthāya rājāno, sūramicchanti mantinaṃ; Paṭibāhati yaṃ sūro, āpadaṃ attapariyāyaṃ.

Mā no ajja vikantiṃsu, rañño sūdā mahānase; Tathā hi vaṇṇo pattānaṃ, phalaṃ veḷuṃva taṃ vadhi.

Muttopi na icchi uḍḍetuṃ, Sayaṃ bandhaṃ upāgami; Sopajja saṃsayaṃ patto, Atthaṃ gaṇhāhi mā mukhaṃ.

So taṃ yogaṃ payuñjassu, yuttaṃ dhammūpasaṃhitaṃ; Tava pariyāpadānena, mama pāṇesanaṃ cara”.

“Mā bhāyi patataṃ seṭṭha, na hi bhāyanti tādisā; Ahaṃ yogaṃ payuñjissaṃ, yuttaṃ dhammūpasaṃhitaṃ; Mama pariyāpadānena, khippaṃ pāsā pamokkhasi”.

So luddo haṃsakājena, rājadvāraṃ upāgami; “Paṭivedetha maṃ rañño, dhataraṭṭhāyamāgato”.

Te disvā puññasaṅkāse, ubho lakkhaṇasammate; Khalu saṃyamano rājā, amacce ajjhabhāsatha.

“Detha luddassa vatthāni, annaṃ pānañca bhojanaṃ; Kāmaṅkaro hiraññassa, yāvanto esa icchati”.

Disvā luddaṃ pasannattaṃ, Kāsirājā tadabravi; “Yadyāyaṃ samma khemaka, Puṇṇā haṃsehi tiṭṭhati.

Kathaṃ rucimajjhagataṃ, pāsahattho upāgami; Okiṇṇaṃ ñātisaṅghehi, nimmajjhimaṃ kathaṃ gahi”.

“Ajja me sattamā ratti, adanāni upāsato; Padametassa anvesaṃ, appamatto ghaṭassito.

Athassa padamaddakkhiṃ, carato adanesanaṃ; Tatthāhaṃ odahiṃ pāsaṃ, evaṃ taṃ dijamaggahiṃ”.

“Ludda dve ime sakuṇā, atha ekoti bhāsasi; Cittaṃ nu te vipariyattaṃ, adu kiṃ nu jigīsasi”.

“Yassa lohitakā tālā, tapanīyanibhā subhā; Uraṃ saṃhacca tiṭṭhanti, so me bandhaṃ upāgami.

Athāyaṃ bhassaro pakkhī, abaddho baddhamāturaṃ; Ariyaṃ bruvāno aṭṭhāsi, cajanto mānusiṃ giraṃ”.

“Atha kiṃ dāni sumukha, Hanuṃ saṃhacca tiṭṭhasi; Adu me parisaṃ patto, Bhayā bhīto na bhāsasi”.

“Nāhaṃ kāsipati bhīto, ogayha parisaṃ tava; Nāhaṃ bhayā na bhāsissaṃ, vākyaṃ atthamhi tādise”.

“Na te abhisaraṃ passe, na rathe napi pattike; Nāssa cammaṃ va kīṭaṃ vā, vammite ca dhanuggahe.

Na hiraññaṃ suvaṇṇaṃ vā, nagaraṃ vā sumāpitaṃ; Okiṇṇaparikhaṃ duggaṃ, daḷhamaṭṭālakoṭṭhakaṃ; Yattha paviṭṭho sumukha, bhāyitabbaṃ na bhāyasi”.

“Na me abhisarenattho, nagarena dhanena vā; Apathena pathaṃ yāma, antalikkhecarā mayaṃ.

Sutā ca paṇḍitā tyamhā, nipuṇā atthacintakā; Bhāsematthavatiṃ vācaṃ, sacce cassa patiṭṭhito.

Kiñca tuyhaṃ asaccassa, anariyassa karissati; Musāvādissa luddassa, bhaṇitampi subhāsitaṃ.

Taṃ brāhmaṇānaṃ vacanā, imaṃ khemamakārayi; Abhayañca tayā ghuṭṭhaṃ, imāyo dasadhā disā.

Ogayha te pokkharaṇiṃ, vippasannodakaṃ suciṃ; Pahūtaṃ cādanaṃ tattha, ahiṃsā cettha pakkhinaṃ.

Idaṃ sutvāna nigghosaṃ, āgatamha tavantike; Te te bandhasma pāsena, etaṃ te bhāsitaṃ musā.

Musāvādaṃ purakkhatvā, icchālobhañca pāpakaṃ; Ubho sandhimatikkamma, asātaṃ upapajjati”.

“Nāparajjhāma sumukha, napi lobhāva maggahiṃ; Sutā ca paṇḍitātyatthanipuṇā atthacintakā.

Appevatthavatiṃ vācaṃ, byāhareyyuṃ idhāgatā; Tathā taṃ samma nesādo, vutto sumukha maggahi”.

“Neva bhītā kāsipati, upanītasmi jīvite; Bhāsematthavatiṃ vācaṃ, sampattā kālapariyāyaṃ.

Yo migena migaṃ hanti, pakkhiṃ vā pana pakkhinā; Sutena vā sutaṃ kiṇyā, kiṃ anariyataraṃ tato.

Yo cāriyarudaṃ bhāse, anariyadhammavassito; Ubho so dhaṃsate lokā, idha ceva parattha ca.

Na majjetha yasaṃ patto, na byādhe pattasaṃsayaṃ; Vāyametheva kiccesu, saṃvare vivarāni ca.

Ye vuddhā abbhatikkantā, sampattā kālapariyāyaṃ; Idha dhammaṃ caritvāna, evaṃte tidivaṃ gatā.

Idaṃ sutvā kāsipati, dhammamattani pālaya; Dhataraṭṭhañca muñcāhi, haṃsānaṃ pavaruttamaṃ".

"Āharantudakaṃ pajjaṃ, āsanañca mahārahaṃ; Pañjarato pamokkhāmi, dhataraṭṭhaṃ yasassinaṃ.

Tañca senāpatiṃ dhīraṃ, nipuṇaṃ atthacintakaṃ; Yo sukhe sukhito rañño, dukkhite hoti dukkhito.

Ediso kho arahati, piṇḍamasnātu bhattuno; Yathāyaṃ sumukho rañño, pāṇasādhāraṇo sakhā".

Pīṭhañca sabbasovaṇṇaṃ, Aṭṭhapādaṃ manoramaṃ; Maṭṭhaṃ kāsikamatthannaṃ, Dhataraṭṭho upāvisi.

Kocchañca sabbasovaṇṇaṃ, veyyagghaparisibbitaṃ; Sumukho ajjhupāvekkh dhataraṭṭhassanantarā.

Tesaṃ kañcanapattehi, puthū ādāya kāsiyo; Haṃsānaṃ abhihāresuṃ, aggarañño pavāsitaṃ.

Disvā abhihaṭaṃ aggaṃ, kāsirājena pesitaṃ; Kusalo khattadhammānaṃ, tato pucchi anantarā.

"Kaccinnu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci raṭṭhamidaṃ phītaṃ, dhammena manusāsasi".

"Kusalañceva me haṃsa, atho haṃsa anāmayaṃ; Atho raṭṭhamidaṃ phītaṃ, dhammenaṃ manusāsahaṃ".

"Kacci bhoto amaccesu, doso koci na vijjati; Kacci ca te tavatthesu, nāvakaṅkhanti jīvitaṃ".

"Athopi me amaccesu, doso koci na vijjati; Athopi te mamatthesu, nāvakaṅkhanti jīvitaṃ".

"Kacci te sādisī bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, tava chandavasānugā".

"Atho me sādisī bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, mama chandavasānugā".

“Kacci raṭṭhaṃ anuppīḷaṃ, akutociupaddavaṃ; Asāhasena dhammena, samena manusāsasi”.

“Atho raṭṭhaṃ anuppīḷaṃ, akutociupaddavaṃ; Asāhasena dhammena, samena manusāsahaṃ”.

“Kacci santo apacitā, Asanto parivajjitā; No ce dhammaṃ niraṃkatvā, Adhammamanuvattasi”.

“Santo ca me apacitā, asanto parivajjitā; Dhammamevānuvattāmi, adhammo me niraṅkato”.

“Kacci nānāgataṃ dīghaṃ, samavekkhasi khattiya; Kacci matto madanīye, paralokaṃ na santasi”.

“Nāhaṃ anāgataṃ dīghaṃ, samavekkhāmi pakkhima; Ṭhito dasasu dhammesu, paralokaṃ na santase.

Dānaṃ sīlaṃ pariccāgaṃ, ajjavaṃ maddavaṃ tapaṃ; Akkodhaṃ avihiṃsañca, khantiñca avirodhanaṃ.

Iccete kusale dhamme, ṭhite passāmi attani; Tato me jāyate pīti, somanassañcanappakaṃ.

Sumukho ca acintetvā, visajji pharusaṃ giraṃ; Bhāvadosamanaññāya, asmākāyaṃ vihaṅgamo.

So kuddho pharusaṃ vācaṃ, nicchāresi ayoniso; Yānasmesu na vijjanti, nayidaṃ paññavatāmiva”.

“Atthi me taṃ atisāraṃ, vegena manujādhipa; Dhataraṭṭhe ca baddhasmiṃ, dukkhaṃ me vipulaṃ ahu.

Tvaṃ no pitāva puttānaṃ, bhūtānaṃ dharaṇīriva; Asmākaṃ adhipannānaṃ, khamassu rājakuñjara”.

“Etaṃ te anumodāma, yaṃ bhāvaṃ na nigūhasi; Khilaṃ pabhindasi pakkhi, ujukosi vihaṅgama.

Yaṃ kiñci ratanaṃ atthi, kāsirājanivesane; Rajataṃ jātarūpañca, muttā veḷuriyā bahū.

Maṇayo saṅkhamuttā ca, vatthakaṃ haricandanaṃ; Ajinaṃ dantabhaṇḍañca, lohaṃ kāḷāyasaṃ bahuṃ; Etaṃ dadāmi vo vittaṃ, issaraṃ vissajāmi vo”.

“Addhā apacitā tyamhā, sakkatā ca rathesabha; Dhammesu vattamānānaṃ, tvaṃ no ācariyo bhava.

Ācariya samanuññātā, Tayā anumatā mayaṃ; Taṃ padakkhiṇato katvā, Ñātiṃ passemurindama”.

Sabbarattiṃ cintayitvā, mantayitvā yathātathaṃ; Kāsirājā anuññāsi, haṃsānaṃ pavaruttamaṃ.

Tato ratyā vivasāne, sūriyuggamanaṃ pati; Pekkhato kāsirājassa, bhavanā te vigāhisuṃ.

Te aroge anuppatte, disvāna parame dije; Kekāti makaruṃ haṃsā, puthusaddo ajāyatha.

Te patītā pamuttena, bhattunā bhattugāravā; Samantā parikiriṃsu, aṇḍajā laddhapaccayā.

Evaṃ mittavataṃ atthā, sabbe honti padakkhiṇā; Haṃsā yathā dhataraṭṭhā, ñātisaṅghaṃ upāgamunti.

Mahāhaṃsajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

4. Asitābhūjātaka

"Tvameva dānimakara, Yaṃ kāmo byagamā tayi; Soyaṃ appaṭisandhiko, Kharachinnaṃva renukaṃ".

"Atricchaṃ atilobhena, atilobhamadena ca; Evaṃ hāyati atthamhā, ahaṃva asitābhuyā"ti.

Asitābhūjātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

6. Mahākapijātaka

Bārāṇasyaṃ ahū rājā, kāsīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; Mittāmaccaparibyūḷho, agamāsi migājinaṃ.

Tattha brāhmaṇamaddakkhi, setaṃ citraṃ kilāsinaṃ; Viddhastaṃ koviḷāraṃva, kisaṃ dhamanisanthataṃ.

Paramakāruññataṃ pattaṃ, disvā kicchagataṃ naraṃ; Avaca byamhito rājā, "yakkhānaṃ katamo nusi.

Hatthapādā ca te setā, tato setataraṃ siro; Gattaṃ kammāsavaṇṇaṃ te, kilāsabahulo casi.

Vaṭṭanāvaḷi saṅkāsā, piṭṭhi te ninnatunnatā; Kāḷapabbāva te aṅgā, nāññaṃ passāmi edisaṃ.

Ugghaṭṭapādo tasito, kiso dhamanisanthato; Chāto ātattarūposi, kutosi kattha gacchasi.

Duddasī appakārosi, dubbaṇṇo bhīmadassano; Janetti yāpi te mātā, na taṃ iccheyya passituṃ.

Kiṃ kammamakaraṃ pubbe, Kaṃ avajjhaṃ aghātayi; Kibbisaṃ yaṃ karitvāna, Idaṃ dukkhaṃ upāgami".

"Taggha te ahamakkhissaṃ, yathāpi kusalo tathā; Saccavādiñhi lokasmiṃ, pasaṃsantīdha paṇḍitā.

Eko caraṃ gogaveso, mūḷho accasariṃ vane; Araññe irīṇe vivane, nānākuñjarasevite.

Vāḷamigānucarite, vippanaṭṭhosmi kānane; Acariṃ tattha sattāhaṃ, khuppipāsasamappito.

Tattha tindukamaddakkhiṃ, visamaṭṭhaṃ bubhukkhito; Papātam-abhilambantaṃ, sampannaphaladhārinaṃ.

Vātassitāni bhakkhesiṃ, tāni rucciṃsu me bhusaṃ; Atitto rukkhamārūhiṃ, tattha hessāmi āsito.

Ekaṃ me bhakkhitaṃ āsi, dutiyaṃ abhipatthitaṃ; Tato sā bhañ-jatha sākhā, chinnā pharasunā viya.

Sohaṃ sahāva sākhāhi, uddhampādo avaṃsiro; Appatiṭṭhe anālambe, giriduggasmi pāpataṃ.

Yasmā ca vāri gambhīraṃ, tasmā na samapajjisaṃ; Tattha sesiṃ nirānando, anūnā dasa rattiyo.

Athettha kapi māgañchi, gonaṅgulo darīcaro; Sākhāhi sākhaṃ vicaranto, khādamāno dumapphalaṃ.

So maṃ disvā kisaṃ paṇḍuṃ, kāruññamakaraṃ mayi; Ambho ko nāma so ettha, evaṃ dukkhena aṭṭito.

Manusso amanusso vā, attānaṃ me pavedaya; Tassañjaliṃ paṇāmetvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

Manussohaṃ byasampatto, sā me natthi ito gati; Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo, tvañca me saraṇaṃ bhava.

Garuṃ silaṃ gahetvāna, vicarī pabbate kapi; Silāya yoggaṃ katvāna, nisabho etadabravi.

Ehi me piṭṭhimāruyha, gīvaṃ gaṇhāhi bāhubhi; Ahaṃ taṃ ud-dharissāmi, giriduggata vegasā.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, vānarindassa sirīmato; Piṭṭhimāruyha dhīrassa, gīvaṃ bāhāhi aggahiṃ.

So maṃ tato samuṭṭhāsi, tejassī balavā kapi; Vihaññamāno kicchena, giriduggata vegasā.

Uddharitvāna maṃ santo, nisabho etadabravi; Iṅgha maṃ samma rakkhassu, pasupissaṃ muhuttakaṃ.

Sīhā byagghā ca dīpī ca, acchakokataracchayo; Te maṃ pamattaṃ hiṃseyyuṃ, te tvaṃ disvā nivāraya.

Evaṃ me parittātūna, pasupī so muhuttakaṃ; Tadāhaṃ pāpikaṃ diṭṭhiṃ, paṭilacchiṃ ayoniso.

Bhakkho ayaṃ manussānaṃ, yathā caññe vane migā; Yaṃ nūnimaṃ vadhitvāna, chāto khādeyya vānaraṃ.

Asito ca gamissāmi, maṃsamādāya sambalaṃ; Kantāraṃ nittharissāmi, pātheyyaṃ me bhavissati.

Tato silaṃ gahetvāna, matthakaṃ sannitāḷayiṃ; Mama gattakilantassa, pahāro dubbalo ahu.

So ca vegenudappatto, kapi ruhira makkhito; Assupuṇṇehi nettehi, rodanto maṃ udikkhati.

'Māyyomaṃ kari bhaddante, tvañca nāmedisaṃ kari; Tvañca kho nāma dīghāvu, aññe vāretumarahasi.

Aho vata re purisa, tāvadukkarakāraka; Edisā visamā duggā, papātā uddhato mayā.

Ānīto paralokāva, dubbheyyaṃ maṃ amaññatha; Taṃ tena pāpadhammena, pāpaṃ pāpena cintitaṃ.

Mā heva tvaṃ adhammaṭṭha, vedanaṃ kaṭukaṃ phusi; Mā heva pāpakammaṃ taṃ, phalaṃ veḷuṃva taṃ vadhi.

Tayime natthi vissāso, pāpadhamma asaññata; Ehi me piṭṭhito gaccha, dissamānova santike.

Muttosi hatthā vāḷānaṃ, pattosi mānusiṃ padaṃ; Esa maggo adhammaṭṭha, tena gaccha yathāsukhaṃ'.

Idaṃ vatvā giricaro, rahade pakkhalya matthakaṃ; Assūni sampamajjitvā, tato pabbatamāruhi.

Sohaṃ tenābhisattosmi, pariḷāhena aṭṭito; Ḍayhamānena gattena, vāriṃ pātuṃ upāgamiṃ.

Agginā viya santatto, rahado ruhiramakkhito; Pubbalohitasaṅkāso, sabbo me samapajjatha.

Yāvanto udabindūni, kāyasmiṃ nipatiṃsu me; Tāvanto gaṇḍa jāyetha, addhabeluvasādisā.

Pabhinnā paggharimsu me, kuṇapā pubbalohitā; Yena yeneva gacchāmi, gāmesu nigamesu ca.

Daṇḍahatthā nivārenti, itthiyo purisā ca maṃ; Okkitā pūtigandhena, māssu orena āgamā.

Etādisaṃ idaṃ dukkhaṃ, satta vassāni dāni me; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbe dukkaṭamattano.

Taṃ vo vadāmi bhaddante, yāvantettha samāgatā; Māssu mittāna dubbhittho, mittadubbho hi pāpako.

Kuṭṭhī kilāsī bhavati, yo mittānidha dubbhati; Kāyassa bhedā mittaddu, nirayaṃ sopapajjatī"ti.

Mahākapijātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

10. Bandhanamokkhajātaka

"Abaddhā tattha bajjhanti, yattha bālā pabhāsare; Baddhāpi tattha muccanti, yattha dhīrā pabhāsare"ti.

Bandhanamokkhajātakaṃ dasamaṃ. Haṃcivaggo dvādasamo.

Tassuddānaṃ

Atha gadrabha sattuva kaṃsasataṃ, Bahucinti sāsikāyātikara; Ativela visesamanācariyova, Dhīrāpabhāsaratena dasāti.

Jātaka

Dukanipāta

Kalyāṇavagga

4. Dubbhiyamakkaṭajātaka

"Adamha te vāri pahūtarūpaṃ, Ghammābhitattassa pipāsitassa; So dāni pitvāna kiriṅkarosi, Asaṅgamo pāpajanena seyyo".

"Ko te suto vā diṭṭho vā, sīlavā nāma makkaṭo; Idāni kho taṃ ohacchaṃ, esā asmāka dhammatā"ti.

Dubbhiyamakkaṭajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

5. Sīlavīmaṃsanajātaka

"Natthi loke raho nāma, pāpakammaṃ pakubbato; Passanti vanabhūtāni, taṃ bālo maññatī raho.

Ahaṃ raho na passāmi, suññaṃ vāpi na vijjati; Yattha aññaṃ na passāmi, asuññaṃ hoti taṃ mayā".

"Dujjacco ca sujacco ca, nando ca sukhavaḍḍhito; Vejjo ca addhuvasīlo ca, te dhammaṃ jahu matthikā.

Brāhmaṇo ca kathaṃ jahe, sabbadhammāna pāragū; Yo dhammamanupāleti, dhitimā saccanikkamo"ti.

Sīlavīmaṃsanajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

6. Gumbiyajātaka

"Madhuvaṇṇaṃ madhurasaṃ, madhugandhaṃ visaṃ ahu; Gumbiyo ghāsamesāno, araññe odahī visaṃ.

Madhu iti maññamānā, ye taṃ visamakhādisuṃ; Tesaṃ taṃ kaṭukaṃ āsi, maraṇaṃ tenupāgamuṃ.

Ye ca kho paṭisaṅkhāya, visaṃ taṃ parivajjayuṃ; Te āturesu sukhitā, ḍayhamānesu nibbutā.

Evameva manussesu, visaṃ kāmā samohitā; Āmisaṃ bandhanañcetaṃ, maccuveso guhāsayo.

Evameva ime kāme, āturā paricārike; Ye sadā parivajjenti, saṅgaṃ loke upaccagun"ti.

Gumbiyajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

4. Lohakumbhijātaka

"Dujjīvitamajīvimha, ye sante na dadamhase; Vijjamānesu bhogesu, dīpaṃ nākamha attano".

"Saṭṭhi vassasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Niraye paccamānānaṃ, kadā anto bhavissati".

“Natthi anto kuto anto, na anto paṭidissati; Tadā hi pakataṃ pāpaṃ, mama tuyhañca mārisā”.

“Sohaṃ nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ; Vadaññū sīlasampanno, kāhāmi kusalaṃ bahun”ti.

Lohakumbhijātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

2. Kassapamandiyajātaka

“Api kassapa mandiyā, yuvā sapati hanti vā; Sabbaṃ taṃ khamate dhīro, paṇḍito taṃ titikkhati.

Sacepi santo vivadanti, khippaṃ sandhīyare puna; Bālā pattāva bhijjanti, na te samathamajjhagū.

Ete bhiyyo samāyanti, sandhi tesaṃ na jīrati; Yo cādhipannaṃ jānāti, yo ca jānāti desanaṃ.

Eso hi uttaritaro, Bhāravaho dhuraddharo; Yo paresādhipannānaṃ, Sayaṃ sandhātumarahatī”ti.

Kassapamandiyajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

8. Kāmanītajātaka

“Tayo giriṃ antaraṃ kāmayāmi, Pañcālā kuruyo kekake ca; Tatuttariṃ brāhmaṇa kāmayāmi, Tikiccha maṃ brāhmaṇa kāmanītaṃ”.

“Kaṇhāhidaṭṭhassa karonti heke, Amanussapaviṭṭhassa karonti paṇḍitā; Na kāmanītassa karoti koci, Okkantasukkassa hi kā tikicchā”ti.

Kāmanītajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

6. Garudhammajātaka

“Tava saddhañca sīlañca, viditvāna janādhipa; Vaṇṇaṃ añjanavaṇṇena, kāliṅgasmiṃ nimimhase”.

“Annabhaccā cabhaccā ca, yodha uddissa gacchati; Sabbe te appaṭikkhippā, pubbācariyavaco idaṃ.

Dadāmi vo brāhmaṇā nāgametaṃ, Rājārahaṃ rājabhoggaṃ yasassinaṃ; Alaṅkataṃ hemajālābhichannaṃ, Sasārathiṃ gacchatha yena kāman”ti.

Garudhammajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

9. Tirīṭavacchajātaka

“Nayimassa vijjāmayamatthi kiñci, Na bandhavo no pana te sahāyo; Atha kena vaṇṇena tirīṭavaccho, Tedaṇḍiko bhuñjati aggapiṇḍaṃ”.

“Āpāsu me yuddhaparājitassa, Ekassa katvā vivanasmi ghore; Pasārayī kicchagatassa pāṇiṃ, Tenūdatāriṃ dukhasampareto.

Etassa kiccena idhānupatto, Vesāyino visayā jīvaloke; Lābhāraho tāta tirīṭavaccho, Dethassa bhogaṃ yajathañca yaññan”ti.

Tirīṭavacchajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

10. Saṅkhadhamajātaka

“Dhame dhame nātidhame, atidhantañhi pāpakaṃ; Dhantenādhigatā bhogā, te tāto vidhamī dhaman”ti.

Saṅkhadhamajātakaṃ dasamaṃ. Āsīsavaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Yathā icchiṃ tathāhudakā thalā, Sura sāduphalo ca alīnamano; Sampahaṭṭhamano caturo ca tayo, Sataladdhaka bhogadhanena dasāti.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

10. Sarabhamigajātaka

“Āsīsetheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahu.

Āsīsetheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, udakā thalamubbhataṃ.

Vāyametheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, yathā icchiṃ tathā ahu.

Vāyametheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, udakā thalamubbhataṃ.

Dukkhūpanītopi naro sapañño, Āsaṃ na chindeyya sukhāgamāya; Bahū hi phassā ahitā hitā ca, Avitakkitā maccamupabbajanti.

Acintitampi bhavati, cintitampi vinassati; Na hi cintāmayā bhogā, itthiyā purisassa vā".

"Sarabhaṃ giriduggasmiṃ, yaṃ tvaṃ anusarī pure; Alīnacittassa tuvaṃ, vikkantamanujīvasi.

Yo taṃ viduggā narakā samuddhari, Silāya yoggaṃ sarabho karitvā; Dukkhūpanītaṃ maccumukhā pamocayi, Alīnacittaṃ ta migaṃ vadesi".

"Kiṃ tvaṃ nu tattheva tadā ahosi, Udāhu te koci naṃ etadakkhā; Vivaṭṭacchaddo nusi sabbadassī, Ñāṇaṃ nu te brāhmaṇa bhiṃsarūpaṃ".

"Na cevahaṃ tattha tadā ahosiṃ, Na cāpi me koci naṃ etadakkhā; Gāthāpadānañca subhāsitānaṃ, Atthaṃ tadānenti janinda dhīrā".

"Ādāya pattiṃ paraviriyaghātiṃ, Cāpe saraṃ kiṃ vicikicchase tuvaṃ; Nunno saro sarabhaṃ hantu khippaṃ, Annañhi etaṃ varapañña rañño".

"Addhā pajānāmi ahampi etaṃ, Annaṃ migo brāhmaṇa khattiyassa; Pubbe katañca apacāyamāno, Tasmā migaṃ sarabhaṃ no hanāmi".

"Neso migo mahārāja, asureso disampati; Etaṃ hantvā manussinda, bhavassu amarādhipo.

Sace ca rājā vicikicchase tuvaṃ, Hantuṃ migaṃ sarabhaṃ sahāyakaṃ; Saputtadāro naravīraseṭṭha, Gantā tuvaṃ vetaraṇiṃ yamassa".

"Kāmaṃ ahaṃ jānapadā ca sabbe, Puttā ca dārā ca sahāyasaṅghā; Gacchemu taṃ vetaraṇiṃ yamassa, Na tveva hañño mama pāṇado yo.

Ayaṃ migo kicchagatassa mayhaṃ, Ekassa kattā vivanasmi ghore; Taṃ tādisaṃ pubbakiccaṃ saranto, Jānaṃ mahābrahme kathaṃ haneyyaṃ".

"Mittābhirādhī cirameva jīva, Rajjaṃ imaṃ dhammaguṇe pasāsa; Nārīgaṇehi paricāriyanto, Modassu raṭṭhe tidiveva vāsavo.

Akkodhano niccapasannacitto, Sabbātithī yācayogo bhavitvā; Datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ, Anindito saggamupehi ṭhānan"ti. (1930)

Sarabhamigajātakaṃ dasamaṃ.

Terasakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Varaamba kuṭhāri sahaṃsavaro, Atharaññasmiṃ dūtakapañcamako; Atha bodhi akitti sutakkarinā, Atha rurumigenaparo sarabhoti.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

10. Kuddālajātaka

"Na taṃ jitaṃ sādhu jitaṃ, yaṃ jitaṃ avajīyati; Taṃ kho jitaṃ sādhu jitaṃ, yaṃ jitaṃ nāvajīyatī"ti.

Kuddālajātakaṃ dasamaṃ. Itthivaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Sikhīsabbaghasopi ca vīṇavaro, Pisuṇā mittabhedikā nandī nadī; Mudulakkhaṇa sodariyā ca mano, Visa sādhujitena bhavanti dasāti.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

6. Padakusalamāṇavajātaka

"Bahussutaṃ cittakathiṃ, gaṅgā vahati pāṭaliṃ; Vuyhamānaka bhaddante, ekaṃ me dehi gāthakaṃ".

"Yena siñcanti dukkhitaṃ, yena siñcanti āturaṃ; Tassa majjhe marissāmi, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Yattha bījāni rūhanti, sattā yattha patiṭṭhitā; Sā me sīsaṃ nipīḷeti, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Yena bhattāni paccanti, sītaṃ yena vihaññati; So maṃ ḍahati gattāni, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Yena bhuttena yāpenti, puthū brāhmaṇakhattiyā; So maṃ bhutto byāpādeti, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Gimhānaṃ pacchime māse, vātamicchanti paṇḍitā; So maṃ bhañjati gattāni, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Yaṃ nissitā jagatiruhaṃ, svāyaṃ aggiṃ pamuñcati; Disā bhajatha vakkaṅgā, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Yamānayiṃ somanassaṃ, māliniṃ candanussadaṃ; Sā maṃ gharā nicchubhati, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

“Yena jātena nandissaṃ, yassa ca bhavamicchisaṃ; So maṃ gharā nicchubhati, jātaṃ saraṇato bhayaṃ”.

“Suṇantu me jānapadā, negamā ca samāgatā; Yatodakaṃ tadādittaṃ, yato khemaṃ tato bhayaṃ.

Rājā vilumpate raṭṭhaṃ, brāhmaṇo ca purohito; Attaguttā viharatha, jātaṃ saraṇato bhayan”ti.

Padakusalamāṇavajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

9. Kuṇḍapūvajātaka

“Yathanno puriso hoti, tathannā tassa devatā; Āharetaṃ kuṇḍapūvaṃ, mā me bhāgaṃ vināsayā”ti.

Kuṇḍapūvajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

3. Takkapaṇḍitajātaka

“Kodhanā akataññū ca, pisuṇā mittabhedikā; Brahmacariyaṃ cara bhikkhu, so sukhaṃ na vihāhasīti.

Takkapaṇḍitajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

8. Ananusociyajātaka

“Bahūnaṃ vijjatī bhotī, tehi me kiṃ bhavissati; Tasmā etaṃ na socāmi, piyaṃ sammillahāsiniṃ.

Taṃ tañce anusoceyya, yaṃ yaṃ tassa na vijjati; Attānamanusoceyya, sadā maccuvasaṃ pataṃ.

Na heva ṭhitaṃ nāsīnaṃ, Na sayānaṃ na paddhaguṃ; Yāva byāti nimisati, Tatrāpi rasatī vayo.

Tatthattani vatappaddhe, vinābhāve asaṃsaye; Bhūtaṃ sesaṃ dayitabbaṃ, vītaṃ ananusociyan”ti.

Ananusociyajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

10. Munikajātaka

"Mā munikassa pihayi, āturannāni bhuñjati; Appossukko bhusaṃ khāda, etaṃ dīghāyulakkhaṇan"ti.

Munikajātakaṃ dasamaṃ. Kuruṅgavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Kuruṅgassa kukkuragojavaro, Puna vāḷavassasirivhayano; Mahiḷāmukhanāmanuññavaro, Vahate dhura munikena dasāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

4. Macchajātaka

"Na maṃ sītaṃ na maṃ uṇhaṃ, na maṃ jālasmi bādhanaṃ; Yañca maṃ maññate macchī, aññaṃ so ratiyā gato"ti.

Macchajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

6. Yudhañcayajātaka

"Mittāmaccaparibyūḷhaṃ, ahaṃ vande rathesabhaṃ; Pabbajissāmahaṃ rāja, taṃ devo anumaññatu".

"Sace te ūnaṃ kāmehi, ahaṃ paripūrayāmi te; Yo taṃ hiṃsati vāremi, mā pabbaja yudhañcaya".

"Na matthi ūnaṃ kāmehi, hiṃsitā me na vijjati; Dīpañca kātumicchāmi, yaṃ jarā nābhikīrati".

"Putto vā pitaraṃ yāce, pitā vā puttamorasaṃ; Negamo taṃ yāce tāta, mā pabbaja yudhañcaya".

"Mā maṃ deva nivārehi, pabbajantaṃ rathesabha; Māhaṃ kāmehi sammatto, jarāya vasamanvagū".

"Ahaṃ taṃ tāta yācāmi, ahaṃ putta nivāraye; Ciraṃ taṃ daṭṭhumicchāmi, mā pabbaja yudhañcaya".

"Ussāvova tiṇaggamhi, sūriyuggamanaṃ pati; Evamāyu manussānaṃ, mā maṃ amma nivāraya".

“Taramāno imaṃ yānaṃ, āropetu rathesabha; Mā me mātā tarantassa, antarāyakarā ahu”.

“Abhidhāvatha bhaddante, suññaṃ hessati rammakaṃ; Yudhañcayo anuññāto, sabbadattena rājinā.

Yohu seṭṭho sahassassa, yuvā kañcanasannibho; Soyaṃ kumāro pabbajito, kāsāyavasano balī”.

“Ubho kumārā pabbajitā, yudhañcayo yudhiṭṭhilo; Pahāya mātāpitaro, saṅgaṃ chetvāna maccuno”ti.

Yudhañcayajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

2. Aṇḍabhūtajātaka

“Yaṃ brāhmaṇo avādesi, vīṇaṃ samukhaveṭhito; Aṇḍabhūtā bhatā bhariyā, tāsu ko jātu vissase”ti.

Aṇḍabhūtajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

5. Dūtajātaka

“Dūte te brahme pāhesiṃ, Gaṅgātīrasmi jhāyato; Tesaṃ puṭṭho na byākāsi, Dukkhaṃ guyhamataṃ nu te”.

“Sace te dukkhamuppajje, kāsīnaṃ raṭṭhavaḍḍhana; Mā kho naṃ tassa akkhāhi, yo taṃ dukkhā na mocaye.

Yo tassa dukkhajātassa, ekaṅgamapi bhāgaso; Vippamoceyya dhammena, kāmaṃ tassa pavedaya.

Suvijānaṃ siṅgālānaṃ, sakuṇānañca vassitaṃ; Manussavassitaṃ rāja, dubbijānataraṃ tato.

Api ce maññatī poso, ñāti mitto sakhāti vā; Yo pubbe sumano hutvā, pacchā sampajjate diso.

Yo attano dukkhamanānupuṭṭho, Pavedaye jantu akālarūpe; Ānandino tassa bhavantimittā, Hitesino tassa dukhī bhavanti.

Kālañca ñatvāna tathāvidhassa, Medhāvīnaṃ ekamanaṃ viditvā; Akkheyya tibbāni parassa dhīro, Saṇhaṃ giraṃ atthavatiṃ pamuñce.

Sace ca jaññā avisayhamattano, Na te hi mayhaṃ sukhāgamāya; Ekova tibbāni saheyya dhīro, Saccaṃ hirottappamapekkhamāno.

Ahaṃ raṭṭhe vicaranto, nigame rājadhāniyo; Bhikkhamāno mahārāja, ācariyassa dhanatthiko.

Gahapatī rājapurise, mahāsāle ca brāhmaṇe; Alatthaṃ satta nikkhāni, suvaṇṇassa janādhipa; Te me naṭṭhā mahārāja, tasmā socāmahaṃ bhusaṃ.

Purisā te mahārāja, manasānuvicintitā; Nālaṃ dukkhā pamocetuṃ, tasmā tesaṃ na byāhariṃ.

Tvañca kho me mahārāja, manasānuvicintito; Alaṃ dukkhā pamocetuṃ, tasmā tuyhaṃ pavedayiṃ".

"Tassādāsi pasannatto, kāsīnaṃ raṭṭhavaḍḍhano; Jātarūpamaye nikkhe, suvaṇṇassa catuddasā"ti.

Dūtajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

5. Ahituṇḍikajātaka

"Dhuttomhi samma sumukha, jūte akkhaparājito; Harehi ambapakkāni, vīriyaṃ te bhakkhayāmase".

"Alikaṃ vata maṃ samma, abhūtena pasaṃsasi; Ko te suto vā diṭṭho vā, sumukho nāma makkaṭo.

Ajjāpi me taṃ manasi, yaṃ maṃ tvaṃ ahituṇḍika; Dhaññāpaṇaṃ pavisitvā, matto chātaṃ hanāsi maṃ.

Tāhaṃ saraṃ dukkhaseyyaṃ, api rajjampi kāraye; Nevāhaṃ yācito dajjaṃ, tathā hi bhayatajjito.

Yañca jaññā kule jātaṃ, Gabbhe tittaṃ amaccharim; Tena sakhiñca mittañca, Dhīro sandhātumarahatī"ti.

Ahituṇḍikajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

8. Sakuṇagghijātaka

"Seno balasā patamāno, lāpaṃ gocaraṭhāyinaṃ; Sahasā ajjhappattova, maraṇaṃ tenupāgami.

Sohaṃ nayena sampanno, pettike gocare rato; Apetasattu modāmi, sampassaṃ atthamattano”ti.

Sakuṇagghijātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

1. Kuruṅgamigajātaka

“Ñātametaṃ kuruṅgassa, yaṃ tvaṃ sepaṇṇi siyyasi; Aññaṃ sepaṇṇi gacchāmi, na me te ruccate phalan”ti.

Kuruṅgamigajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

1. Kokilajātaka

“Yo ve kāle asampatte, ativelaṃ pabhāsati; Evaṃ so nihato seti, kokilāyiva atrajo.

Na hi satthaṃ sunisitaṃ, visaṃ halāhalāmiva; Evaṃ nikaṭṭhe pāteti, vācā dubbhāsitā yathā.

Tasmā kāle akāle vā, vācaṃ rakkheyya paṇḍito; Nātivelaṃ pabhāseyya, api attasamamhi vā.

Yo ca kāle mitaṃ bhāse, matipubbo vicakkhaṇo; Sabbe amitte ādeti, supaṇṇo uragāmivā”ti.

Kokilajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

1. Sabbadāṭhijātaka

“Siṅgālo mānathaddho ca, parivārena atthiko; Pāpuṇi mahatiṃ bhūmiṃ, rājāsi sabbadāṭhinaṃ.

Evameva manussesu, yo hoti parivāravā; So hi tattha mahā hoti, siṅgālo viya dāṭhinan”ti.

Sabbadāṭhijātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

3. Kāyanibbindajātaka

"Phuṭṭhassa me aññatarena byādhinā, Rogena bāḷhaṃ dukhitassa ruppato; Parisussati khippamidaṃ kaḷevaraṃ, Pupphaṃ yathā paṃsuni ātape kataṃ.

Ajaññaṃ jaññasaṅkhātaṃ, asuciṃ sucisammataṃ; Nānākuṇapaparipūraṃ, jaññarūpaṃ apassato.

Dhiratthumaṃ āturaṃ pūtikāyaṃ, Jegucchiyaṃ assuciṃ byādhidhammaṃ; Yatthappamattā adhimucchitā pajā, Hāpenti maggaṃ sugatūpapattiyā"ti.

Kāyanibbindajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

2. Mahākapijātaka

"Attānaṃ saṅkamaṃ katvā, Yo sotthiṃ samatārayi; Kiṃ tvaṃ tesaṃ kime tuyhaṃ, Honti ete mahākapi".

"Rājāhaṃ issaro tesaṃ, yūthassa parihārako; Tesaṃ sokaparetānaṃ, bhītānaṃ te arindama.

Ullaṅghayitvā attānaṃ, vissaṭṭhadhanuno sataṃ; Tato aparapādesu, daḷhaṃ bandhaṃ latāguṇaṃ.

Chinnabbhamiva vātena, Nuṇṇo rukkhaṃ upāgamiṃ; Sohaṃ appabhavaṃ tattha, Sākhaṃ hatthehi aggahiṃ.

Taṃ maṃ viyāyataṃ santaṃ, sākhāya ca latāya ca; Samanukkamantā pādehi, sotthiṃ sākhāmigā gatā.

Taṃ maṃ na tapate bandho, mato me na tapessati; Sukhamāharitaṃ tesaṃ, yesaṃ rajjamakārayiṃ.

Esā te upamā rāja, taṃ suṇohi arindama; Raññā raṭṭhassa yoggassa, balassa nigamassa ca; Sabbesaṃ sukhameṭṭhabbaṃ, khattiyena pajānatā"ti.

Mahākapijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

1. Kāsāvajātaka

“Anikkasāvo kāsāvaṃ, yo vatthaṃ paridahissati; Apeto damasaccena, na so kāsāvamarahati.

Yo ca vantakasāvassa, Sīlesu susamāhito; Upeto damasaccena, Sa ve kāsāvamarahatī”ti.

Kāsāvajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

9. Haliddirāgajātaka

“Sutitikkhaṃ araññamhi, pantamhi sayanāsane; Ye ca gāme titikkhanti, te uḷāratarā tayā”.

“Araññā gāmamāgamma, kiṃsīlaṃ kiṃvataṃ ahaṃ; Purisaṃ tāta seveyyaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Yo te vissāsaye tāta, vissāsañca khameyya te; Sussūsī ca titikkhī ca, taṃ bhajehi ito gato.

Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ; Urasīva patiṭṭhāya, taṃ bhajehi ito gato.

Yo ca dhammena carati, carantopi na maññati; Visuddhakāriṃ sappaññaṃ, taṃ bhajehi ito gato.

Haliddirāgaṃ kapicittaṃ, purisaṃ rāgavirāginaṃ; Tādisaṃ tāta mā sevi, nimmanussampi ce siyā.

Āsīvisaṃva kupitaṃ, mīḷhalittaṃ mahāpathaṃ; Ārakā parivajjehi, yānīva visamaṃ pathaṃ.

Anatthā tāta vaḍḍhanti, bālaṃ accupasevato; Māssu bālena saṃgacchi, amitteneva sabbadā.

Taṃ tāhaṃ tāta yācāmi, karassu vacanaṃ mama; Māssu bālena saṃgacchi, dukkho bālehi saṅgamo”ti.

Haliddirāgajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

4. Vātamigajātaka

“Na kiratthi rasehi pāpiyo, Āvāsehi va santhavehi vā; Vātamigaṃ gahananissitaṃ, Vasamānesi rasehi sañjayo”ti.

Vātamigajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Apaṇṇakavagga
5. Taṇḍulanāḷijātaka
“Kimagghati taṇḍulanāḷikāyaṃ, Assāna mūlāya vadehi rāja; Bārāṇasiṃ santarabāhirantaṃ, Ayamagghati taṇḍulanāḷikā”ti.
Taṇḍulanāḷijātakaṃ pañcamaṃ.
Jātaka
Dvādasakanipāta
Cūḷakuṇālavagga
8. Meṇḍakapañhajātaka
“Yesaṃ na kadāci bhūtapubbaṃ, Sakhyaṃ sattapadampimasmi loke; Jātā amittā duve sahāyā, Paṭisandhāya caranti kissa hetu”.
“Yadi me ajja pātarāsakāle, Pañhaṃ na sakkuṇeyyātha vattumetaṃ; Raṭṭhā pabbājayissāmi vo sabbe, Na hi mattho duppaññajātikehi”.
“Mahājanasamāgamamhi ghore, Janakolāhalasaṅgamamhi jāte; Vikkhittamanā anekacittā, Pañhaṃ na sakkuṇoma vattumetaṃ.
Ekaggacittāva ekamekā, Rahasi gatā atthaṃ nicintayitvā; Paviveke sammasitvāna dhīrā, Atha vakkhanti janinda etamatthaṃ”.
“Uggaputtarājaputtiyānaṃ, Urabbhassa maṃsaṃ piyaṃ manāpaṃ; Na sunakhassa te adenti maṃsaṃ, Atha meṇḍassa suṇena sakhyamassa”.
“Cammaṃ vihananti eḷakassa, Assapiṭṭhattharassukhassa hetu; Na ca te sunakhassa attharanti, Atha meṇḍassa suṇena sakhyamassa”.
“Āvellitasiṅgiko hi meṇḍo, Na ca sunakhassa visāṇakāni atthi; Tiṇabhakkho maṃsabhojano ca, Atha meṇḍassa suṇena sakhyamassa”.
“Tiṇamāsi palāsamāsi meṇḍo, Na ca sunakho tiṇamāsi no palāsaṃ; Gaṇheyya suṇo sasaṃ biḷāraṃ, Atha meṇḍassa suṇena sakhyamassa”.
“Aṭṭhaḍḍhapado catuppadassa, Meṇḍo aṭṭhanakho adissamāno; Chādiyamāharatī ayaṃ imassa, Maṃsaṃ āharatī ayaṃ amussa.
Pāsādavaragato videhaseṭṭho, Vitihāraṃ aññamaññabhojanānaṃ; Addakkhi kira sakkhikaṃ janindo, Bubhukkassa puṇṇaṃmukhassa cetaṃ”.
“Lābhā vata me anapparūpā, Yassa medisā paṇḍitā kulamhi; Pañhassa gambhīragataṃ nipuṇamatthaṃ, Paṭivijjhanti subhāsitena dhīrā.

Assatarirathañca ekamekaṃ, Phītaṃ gāmavarañca ekamekaṃ; Sabbesaṃ vo dammi paṇḍitānaṃ, Paramappatītamano subhāsitenā”ti.

Meṇḍakapañhajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

2. Siṅgālajātaka

“Asamekkhitakammantaṃ, turitābhinipātinaṃ; Sāni kammāni tappenti, uṇhaṃvajjhohitaṃ mukhe”.

“Sīho ca sīhanādena, daddaraṃ abhinādayi; Sutvā sīhassa nigghosaṃ, siṅgālo daddare vasaṃ; Bhīto santāsamāpādi, hadayañcassa apphalī”ti.

Siṅgālajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

10. Puṭadūsakajātaka

“Addhā hi nūna migarājā, puṭakammassa kovido; Tathā hi puṭaṃ dūseti, aññaṃ nūna karissati”.

“Na me mātā vā pitā vā, puṭakammassa kovido; Kataṃ kataṃ kho dūsema, evaṃ dhammamidaṃ kulaṃ”.

“Yesaṃ vo ediso dhammo, Adhammo pana kīdiso; Mā vo dhammaṃ adhammaṃ vā, Addasāma kudācanan”ti.

Puṭadūsakajātakaṃ dasamaṃ. Udapānavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Udapānavaraṃ vanabyaggha kapi, Sikhinī ca balāka ruciravaro; Sujanādhiparomakadūsa puna, Satapattavaro puṭakamma dasāti.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

10. Gandhatindukajātaka

“Appamādo amataṃ padaṃ, Pamādo maccuno padaṃ; Appamattā na mīyanti, Ye pamattā yathā matā.

Madā pamādo jāyetha, pamādā jāyate khayo; Khayā padosā jāyanti, mā pamādo bharatūsabha.

Bahū hi khattiyā jīnā, atthaṃ raṭṭhaṃ pamādino; Athopi gāmino gāmā, anagārā agārino.

Khattiyassa pamattassa, raṭṭhasmiṃ raṭṭhavaḍḍhana; Sabbe bhogā vinassanti, rañño taṃ vuccate aghaṃ.

Nesa dhammo mahārāja, ativelaṃ pamajjasi; Iddhaṃ phītaṃ janapadaṃ, corā viddhaṃsayanti naṃ.

Na te puttā bhavissanti, na hiraññaṃ na dhāniyaṃ; Raṭṭhe viluppamānamhi, sabbabhogehi jiyyasi.

Sabbabhogā parijiṇṇaṃ, rājānaṃ vāpi khattiyaṃ; Ñātimittā suhajjā ca, na taṃ maññanti māniyaṃ.

Hatthārohā anikaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Tamevamupajīvantā, na taṃ maññanti māniyaṃ.

Asaṃvihitakammantaṃ, bālaṃ dummantimantinaṃ; Sirī jahati dummedhaṃ, jiṇṇaṃva urago tacaṃ.

Susaṃvihitakammantaṃ, kāluṭṭhāyiṃ atanditaṃ; Sabbe bhogābhivaḍḍhanti, gāvo sausabhāmiva.

Upassutiṃ mahārāja, raṭṭhe janapade cara; Tattha disvā ca sutvā ca, tato taṃ paṭipajjasi".

"Evaṃ vedetu pañcālo, saṅgāme saramappito; Yathāhamajja vedemi, kaṇṭakena samappito".

"Jiṇṇo dubbalacakkhūsi, na rūpaṃ sādhu passasi; Kiṃ tattha brahmadattassa, yaṃ taṃ maggeyya kaṇṭako".

"Bahvettha brahmadattassa, Sohaṃ maggasmi brāhmaṇa; Arakkhitā jānapadā, Adhammabalinā hatā.

Rattiñhi corā khādanti, divā khādanti tuṇḍiyā; Raṭṭhasmiṃ kūṭarājassa, bahu adhammiko jano.

Etādise bhaye jāte, bhayaṭṭā tāta māṇavā; Nillenakāni kubbanti, vane āhatva kaṇṭakaṃ".

"Kadāssu nāmayaṃ rājā, brahmadatto marissati; Yassa raṭṭhamhi jiyyanti, appatikā kumārikā".

"Dubbhāsitañhi te jammi, anatthapadakovide; Kuhiṃ rājā kumārīnaṃ, bhattāraṃ pariyesati".

"Na me dubbhāsitaṃ brahme, kovidatthapadā ahaṃ; Arakkhitā jānapadā, adhammabalinā hatā.

Rattiñhi corā khādanti, divā khādanti tuṇḍiyā; Raṭṭhasmiṃ kūṭarājassa, bahu adhammiko jano; Dujjīve dubbhare dāre, kuto bhattā kumāriyo".

"Evaṃ sayatu pañcālo, saṅgāme sattiyā hato; Yathāyaṃ kapaṇo seti, hato phālena sāliyo".

"Adhammena tuvaṃ jamma, brahmadattassa kujjhasi; Yo tvaṃ sapasi rājānaṃ, aparajjhitvāna attano".

"Dhammena brahmadattassa, ahaṃ kujjhāmi brāhmaṇa; Arakkhitā jānapadā, adhammabalinā hatā.

Rattiñhi corā khādanti, divā khādanti tuṇḍiyā; Raṭṭhasmiṃ kūṭarājassa, bahu adhammiko jano.

Sā nūna puna re pakkā, vikāle bhattamāhari; Bhattahāriṃ apekkhanto, hato phālena sāliyo".

"Evaṃ haññatu pañcālo, saṅgāme asinā hato; Yathāhamajja pahato, khīrañca me pavaṭṭitaṃ".

"Yaṃ pasu khīraṃ chaḍḍeti, pasupālaṃ vihiṃsati; Kiṃ tattha brahmadattassa, yaṃ no garahate bhavaṃ".

"Gārayho brahme pañcālo, brahmadattassa rājino; Arakkhitā jānapadā, adhammabalinā hatā.

Rattiñhi corā khādanti, divā khādanti tuṇḍiyā; Raṭṭhasmiṃ kūṭarājassa, bahu adhammiko jano.

Caṇḍā aṭanakā gāvī, yaṃ pure na duhāmase; Taṃ dāni ajja dohāma, khīrakāmehupaddutā".

"Evaṃ kandatu pañcālo, viputto vippasukkhatu; Yathāyaṃ kapaṇā gāvī, viputtā paridhāvati".

"Yaṃ pasu pasupālassa, sambhameyya raveyya vā; Ko nīdha aparādhatthi, brahmadattassa rājino".

"Aparādho mahābrahme, brahmadattassa rājino; Arakkhitā jānapadā, adhammabalinā hatā.

Rattiñhi corā khādanti, divā khādanti tuṇḍiyā; Raṭṭhasmiṃ kūṭarājassa, bahu adhammiko jano; Kathaṃ no asikosatthā, khīrapā haññate pajā".

"Evaṃ khajjatu pañcālo, hato yuddhe saputtako; Yathāhamajja khajjāmi, gāmikehi araññajo".

"Na sabbabhūtesu vidhenti rakkhaṃ, Rājāno maṇḍūka manussaloke; Nettāvatā rājā adhammacārī, Yaṃ tādisaṃ jīvamadeyyu dhaṅkā".

“Adhammarūpo vata brahmacārī, Anuppiyaṃ bhāsasi khattiyassa; Viluppamānāya puthuppajāya, Pūjesi rājaṃ paramappamādaṃ.

Sace idaṃ brahme surajjakaṃ siyā, Phītaṃ raṭṭhaṃ muditaṃ vippasannaṃ; Bhutvā baliṃ aggapiṇḍañca kākā, Na mādisaṃ jīvamadeyyu dhaṅkā”ti. (2974)

Gandhatindukajātakaṃ dasamaṃ.

Tiṃsanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Kiṃchanda kumbha jayaddisa chaddanta, Atha paṇḍitasambhava sirakapi; Dakarakkhasa paṇḍaranāgavaro, Atha sambula tindukadevasutoti.

Jātakapāḷiyā paṭhamo bhāgo niṭṭhito.

Jātaka

Chakkanipāta

Avāriyavagga

5. Āsaṅkajātaka

“Āsāvatī nāma latā, jātā cittalatāvane; Tassā vassasahassena, ekaṃ nibbattate phalaṃ.

Taṃ devā payirupāsanti, tāva dūraphalaṃ satiṃ; Āsīseva tuvaṃ rāja, āsā phalavatī sukhā.

Āsīsateva so pakkhī, āsīsateva so dijo; Tassa cāsā samijjhati, tāva dūragatā satī; Āsīseva tuvaṃ rāja, āsā phalavatī sukhā”.

“Sampesi kho maṃ vācāya, na ca sampesi kammunā; Mālā sereyyakasseva, vaṇṇavantā agandhikā.

Aphalaṃ madhuraṃ vācaṃ, yo mittesu pakubbati; Adadaṃ avissajaṃ bhogaṃ, sandhi tenassa jīrati.

Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā.

Balañca vata me khīṇaṃ, pātheyyañca na vijjati; Saṅke pāṇūparodhāya, handa dāni vajāmahaṃ”.

“Etadeva hi me nāmaṃ, Yaṃ nāmasmi rathesabha; Āgamehi mahārāja, Pitaraṃ āmantayāmahan”ti.

Āsaṅkajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

7. Pīṭhajātaka

"Na te pīṭhamadāyimhā, na pānaṃ napi bhojanaṃ; Brahmacāri khamassu me, etaṃ passāmi accayaṃ".

"Nevābhisajjāmi na cāpi kuppe, Na cāpi me appiyamāsi kiñci; Athopi me āsi manovitakko, Etādiso nūna kulassa dhammo".

"Esasmākaṃ kule dhammo, pitupitāmaho sadā; Āsanaṃ udakaṃ pajjaṃ, sabbetaṃ nipadāmase.

Esasmākaṃ kule dhammo, pitupitāmaho sadā; Sakkaccaṃ upatiṭṭhāma, uttamaṃ viya ñātakan"ti.

Pīṭhajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

15. Mahāmaṅgalajātaka

"Kiṃsu naro jappamadhiccakāle, Kaṃ vā vijjaṃ katamaṃ vā sutānaṃ; So macco asmiñca paramhi loke, Kathaṃ karo sotthānena gutto".

"Yassa devā pitaro ca sabbe, Sarīsapā sabbabhūtāni cāpi; Mettāya niccaṃ apacitāni honti, Bhūtesu ve sotthānaṃ tadāhu".

"Yo sabbalokassa nivātavutti, Itthīpumānaṃ sahadārakānaṃ; Khantā duruttānamappaṭikūlavādī, Adhivāsanaṃ sotthānaṃ tadāhu.

Yo nāvajānāti sahāyamitte, Sippena kulyāhi dhanena jaccā; Rucipañño atthakāle matīmā, Sahāyesu ve sotthānaṃ tadāhu.

Mittāni ve yassa bhavanti santo, Saṃvissatthā avisaṃvādakassa; Na mittadubbhī saṃvibhāgī dhanena, Mittesu ve sotthānaṃ tadāhu.

Yassa bhariyā tulyavayā samaggā, Anubbatā dhammakāmā pajātā; Koliniyā sīlavatī patibbatā, Dāresu ve sotthānaṃ tadāhu.

Yassa rājā bhūtapati yasassī, Jānāti soceyyaṃ parakkamañca; Advejjhatā suhadayaṃ mamanti, Rājūsu ve sotthānaṃ tadāhu.

Annañca pānañca dadāti saddho, Mālañca gandhañca vilepanañca; Pasannacitto anumodamāno, Saggesu ve sotthānaṃ tadāhu.

Yamariyadhammena punanti vuddhā, Ārādhitā samacariyāya santo; Bahussutā isayo sīlavanto, Arahantamajjhe sotthānaṃ tadāhu.

Etāni kho sotthānāni loke, Viññuppasatthāni sukhudrayāni; Tānīdha sevetha naro sapañño, Na hi maṅgale kiñcanamatthi saccan"ti.

Mahāmaṅgalajātakaṃ pannarasamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

4. Daddarajātaka

"Imāni maṃ daddara tāpayanti, Vācāduruttāni manussaloke; Maṇḍūkabhakkhā udakantasevī, Āsīvisaṃ maṃ avisā sapanti".

"Sakā raṭṭhā pabbājito, aññaṃ janapadaṃ gato; Mahantaṃ koṭṭhaṃ kayirātha, duruttānaṃ nidhetave.

Yattha posaṃ na jānanti, jātiyā vinayena vā; Na tattha mānaṃ kayirātha, vasamaññātake jane.

Videsavāsaṃ vasato, jātavedasamenapi; Khamitabbaṃ sapaññena, api dāsassa tajjitan"ti.

Daddarajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

8. Sāketajātaka

Yasmiṃ mano nivisati, cittañcāpi pasīdati; Adiṭṭhapubbake pose, kāmaṃ tasmimpi vissase"ti.

Sāketajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

7. Kakkaṭakajātaka

"Siṅgīmigo āyatacakkhunetto, Aṭṭhittaco vārisayo alomo; Tenābhibhūto kapaṇaṃ rudāmi, Mā heva maṃ pāṇasamaṃ jaheyya".

"Ayya na taṃ jahissāmi, kuñjaraṃ saṭṭhihāyanaṃ; Pathabyā cāturantāya, suppiyo hosi me tuvaṃ".

"Ye kuḷīrā samuddasmiṃ, gaṅgāya yamunāya ca; Tesaṃ tvaṃ vārijo seṭṭho, muñca rodantiyā patin"ti.

Kakkaṭakajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

1. Saṅkapparāgajātaka

"Saṅkapparāgadhotena, vitakkanisitena ca; Nālaṅkatena bhadrena, usukārākatena ca.

Na kaṇṇāyatamuttena, nāpi morūpasevinā; Tenamhi hadaye viddho, sabbaṅgaparidāhinā.

Āvedhañca na passāmi, Yato ruhiramassave; Yāva ayoniso cittaṃ, Sayaṃ me dukkhamābhatan"ti.

Saṅkapparāgajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

6. Valāhakassajātaka

"Ye na kāhanti ovādaṃ, narā buddhena desitaṃ; Byasanaṃ te gamissanti, rakkhasīhiva vāṇijā.

Ye ca kāhanti ovādaṃ, narā buddhena desitaṃ; Sotthiṃ pāraṃ gamissanti, valāheneva vāṇijā"ti.

Valāhakassajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kuruṅgavagga

5. Titthajātaka

"Aññamaññehi titthehi, assaṃ pāyehi sārathi; Accāsanassa puriso, pāyāsassapi tappatī"ti.

Titthajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

9. Mahāpadumajātaka

"Nādaṭṭhā parato dosaṃ, aṇuṃthūlāni sabbaso; Issaro paṇaye daṇḍaṃ, sāmaṃ appaṭivekkhiya.

Yo ca appaṭivekkhitvā, daṇḍaṃ kubbati khattiyo; Sakaṇṭakaṃ so gilati, jaccandhova samakkhikaṃ.

Adaṇḍiyaṃ daṇḍayati, daṇḍiyañca adaṇḍiyaṃ; Andhova visamaṃ maggaṃ, na jānāti samāsamaṃ.

Yo ca etāni ṭhānāni, Aṇuṃthūlāni sabbaso; Sudiṭṭhamanusāseyya, Sa ve voharitumarahati.

Nekantamudunā sakkā, Ekantatikhiṇena vā; Attaṃ mahante ṭhapetuṃ, Tasmā ubhayamācare.

Paribhūto mudu hoti, atitikkho ca veravā; Etañca ubhayaṃ ñatvā, anumajjhaṃ samācare.

Bahumpi ratto bhāseyya, duṭṭhopi bahu bhāsati; Na itthikāraṇā rāja, puttaṃ ghātetumarahasi".

"Sabbova loko ekato, Itthī ca ayamekikā; Tenāhaṃ paṭipajjissaṃ, Gacchatha pakkhipatheva taṃ".

"Anekatāle narake, gambhīre ca suduttare; Pātito giriduggasmiṃ, kena tvaṃ tattha nāmari".

"Nāgo jātaphaṇo tattha, thāmavā girisānujo; Paccaggahi maṃ bhogehi, tenāhaṃ tattha nāmariṃ".

"Ehi taṃ paṭinessāmi, rājaputta sakaṃ gharaṃ; Rajjaṃ kārehi bhaddante, kiṃ araññe karissasi".

"Yathā gilitvā baḷisaṃ, Uddhareyya salohitaṃ; Uddharitvā sukhī assa, Evaṃ passāmi attanaṃ".

"Kiṃ nu tvaṃ baḷisaṃ brūsi, kiṃ tvaṃ brūsi salohitaṃ; Kiṃ nu tvaṃ ubbhataṃ brūsi, taṃ me akkhāhi pucchito".

"Kāmāhaṃ baḷisaṃ brūmi, hatthiassaṃ salohitaṃ; Cattāhaṃ ubbhataṃ brūmi, evaṃ jānāhi khattiya".

"Ciñcamāṇavikā mātā, devadatto ca me pitā; Ānando paṇḍito nāgo, sāriputto ca devatā; Rājaputto ahaṃ āsiṃ, evaṃ dhāretha jātakan"ti.

Mahāpadumajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

10. Vinīlajātaka

"Evameva nūna rājānaṃ, vedehaṃ mithilaggahaṃ; Assā vahanti ājaññā, yathā haṃsā vinīlakaṃ".

"Vinīla duggaṃ bhajasi, abhūmiṃ tāta sevasi; Gāmantakāni sevassu, etaṃ mātālayaṃ tavāti.

Vinīlajātakaṃ dasamaṃ. Daḷhavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Varaballika daddara sūkarako, Uraguttama pañcamabhaggavaro; Mahatīcamu yāva siṅgālavaro, Suhanuttama mora vinīlaṃ dasā”ti.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

2. Paṇṇikajātaka

“Yo dukkhaphuṭṭhāya bhaveyya tāṇaṃ, So me pitā dubbhi vane karoti; Sā kassa kandāmi vanassa majjhe, Yo tāyitā so sahasaṃ karotī”ti.

Paṇṇikajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

7 Candakumārajātaka

Rājāsi luddakammo, Ekarājā pupphavatīyā; So pucchi brahmabandhuṃ, Khaṇḍahālaṃ purohitaṃ mūḷhaṃ.

“Saggāna maggamācikkha, Tvaṃsi brāhmaṇa dhammavinayakusalo; Yathā ito vajanti sugatiṃ, Narā puññāni katvāna”.

“Atidānaṃ daditvāna, avajjhe deva ghātetvā; Evaṃ vajanti sugatiṃ, narā puññāni katvāna”.

“Kiṃ pana taṃ atidānaṃ, Ke ca avajjhā imasmi lokasmiṃ; Etañca kho no akkhāhi, Yajissāmi dadāmi dānāni”.

“Puttehi deva yajitabbaṃ, Mahesīhi negamehi ca; Usabhehi ājāniyehi catūhi, Sabbacatukkena deva yajitabbaṃ”.

Taṃ sutvā antepure, Kumārā mahesiyo ca haññantu; Eko ahosi nigghoso, Bhismā accuggato saddo.

“Gacchatha vadetha kumāre, Candaṃ sūriyañca bhaddasenañca; Sūrañca vāmagottañca, Pacurā kira hotha yaññatthāya.

Kumāriyopi vadetha, Upasenaṃ kokilañca muditañca; Nandañcāpi kumāriṃ, Pacurā kira hotha yaññatthāya.

Vijayampi mayhaṃ mahesiṃ, Erāvatiṃ kesiniṃ sunandañca; Lakkhaṇavarūpapannā, Pacurā kira hotha yaññatthāya.

Gahapatayo ca vadetha, Puṇṇamukhaṃ bhaddiyaṃ siṅgālañca; Vaḍḍhañcāpi gahapatiṃ, Pacurā kira hotha yaññatthāya”.

Te tattha gahapatayo, Avocisuṃ samāgatā puttadāraparikiṇṇā; “Sabbeva sikhino deva karohi, Atha vā no dāse sāvehi”.

“Abhayaṅkarampi me hatthiṃ, Nāḷāgiriṃ accuggataṃ varuṇadantaṃ; Ānetha kho ne khippaṃ, Yaññatthāya bhavissanti.

Assaratanampi kesiṃ, Surāmukhaṃ puṇṇakaṃ vinatakañca; Ānetha kho ne khippaṃ, Yaññatthāya bhavissanti.

Usabhampi yūthapatiṃ anojaṃ, Nisabhaṃ gavampatiṃ tepi mayhaṃ ānetha; Samūha karontu sabbaṃ, Yajissāmi dadāmi dānāni.

Sabbaṃ paṭiyādetha, Yaññaṃ pana uggatamhi sūriyamhi; Āṇāpetha ca kumāre, Abhiramantu imaṃ rattiṃ.

Sabbaṃ upaṭṭhapetha, Yaññaṃ pana uggatamhi sūriyamhi; Vadetha dāni kumāre, Ajja kho pacchimā ratti”.

Taṃtaṃ mātā avaca, Rodantī āgantvā vimānato; “Yaññо kira te putta, Bhavissati catūhi puttehi”.

“Sabbepi mayhaṃ puttā cattā, candasmiṃ haññamānasmiṃ; Puttehi yaññaṃ yajitvāna, sugatiṃ saggaṃ gamissāmi”.

“Mā taṃ putta saddahesi, Sugati kira hoti puttayaññena; Nirayāneso maggo, Neso maggo hi saggānaṃ.

Dānāni dehi koṇḍañña, Ahiṃsā sabbabhūtabhabyānaṃ; Esa maggo sugatiyā, Na ca maggo puttayaññena”.

“Ācariyānaṃ vacanā, Ghātessaṃ candañca sūriyañca; Puttehi yaññaṃ yajitvāna duccajehi, Sugatiṃ saggaṃ gamissāmi”.

Taṃtaṃ pitāpi avaca, Vasavattī orasaṃ sakaṃ puttaṃ; “Yaññо kira te putta, Bhavissati catūhi puttehi”.

“Sabbepi mayhaṃ puttā cattā, candasmiṃ haññamānasmiṃ; Puttehi yaññaṃ yajitvāna, sugatiṃ saggaṃ gamissāmi”.

“Mā taṃ putta saddahesi, Sugati kira hoti puttayaññena; Nirayāneso maggo, Neso maggo hi saggānaṃ.

Dānāni dehi koṇḍañña, Ahiṃsā sabbabhūtabhabyānaṃ; Esa maggo sugatiyā, Na ca maggo puttayaññena”.

“Ācariyānaṃ vacanā, Ghātessaṃ candañca sūriyañca; Puttehi yaññaṃ yajitvāna duccajehi, Sugatiṃ saggaṃ gamissāmi”.

“Dānāni dehi koṇḍañña, Ahiṃsā sabbabhūtabhabyānaṃ; Puttaparivuto tuvaṃ, Raṭṭhaṃ janapadañca pālehi”.

“Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Hatthī asse ca pālema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Hatthichakaṇāni ujjhema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Assachakaṇāni ujjhema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Yassa honti tava kāmā, Api raṭṭhā pabbājitā; Bhikkhācariyaṃ carissāma".

"Dukkhaṃ kho me janayatha, Vilapantā jīvitassa kāmā hi; Muñcetha dāni kumāre, Alampi me hotu puttayaññena".

"Pubbeva khosi me vutto, Dukkaraṃ durabhisambhavañcetaṃ; Atha no upakkhaṭassa yaññassa, Kasmā karosi vikkhepaṃ.

Sabbe vajanti sugatiṃ, Ye yajanti yepi yājenti; Ye cāpi anumodanti, Yajantānaṃ edisaṃ mahāyaññaṃ".

"Atha kissa jano pubbe, Sotthānaṃ brāhmaṇe avācesi; Atha no akāraṇasmā, Yaññatthāya deva ghātesi.

Pubbeva no daharakāle, na hanesi na ghātesi; Daharamhā yobbanaṃ pattā, adūsakā tāta haññāma.

Hatthigate assagate, Sannaddhe passa no mahārāja; Yuddhe vā yujjhamāne vā, Na hi mādisā sūrā honti yaññatthāya.

Paccante vāpi kupite, Aṭavīsu vā mādise niyojenti; Atha no akāraṇasmā, Abhūmiyaṃ tāta haññāma.

Yāpi hi tā sakuṇiyo, Vasanti tiṇagharāni katvāna; Tāsampi piyā puttā, Atha no tvaṃ deva ghātesi.

Mā tassa saddahesi, Na maṃ khaṇḍahālo ghāteyya; Mamañhi so ghātetvāna, Anantarā tampi deva ghāteyya.

Gāmavaraṃ nigamavaraṃ dadanti, Bhogampissa mahārāja; Athaggapiṇḍikāpi, Kule kule hete bhuñjanti.

Tesampi tādisānaṃ, Icchanti dubbhituṃ mahārāja; Yebhuyyena ete, Akataññuno brāhmaṇā deva.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Hatthī asse ca pālema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Hatthichakaṇāni ujjhema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Assachakaṇāni ujjhema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Yassa honti tava kāmā, Api raṭṭhā pabbājitā; Bhikkhācariyaṃ carissāma".

"Dukkhaṃ kho me janayatha, Vilapantā jīvitassa kāmā hi; Muñcetha dāni kumāre, Alampi me hotu puttayaññena".

"Pubbeva khosi me vutto, Dukkaraṃ durabhisambhavañcetaṃ; Atha no upakkhaṭassa yaññassa, Kasmā karosi vikkhepaṃ.

Sabbe vajanti sugatiṃ, Ye yajanti yepi yājenti; Ye cāpi anumodanti, Yajantānaṃ edisaṃ mahāyaññaṃ".

"Yadi kira yajitvā puttehi, Devalokaṃ ito cutā yanti; Brāhmaṇo tāva yajatu, Pacchāpi yajasi tuvaṃ rājā.

Yadi kira yajitvā puttehi, Devalokaṃ ito cutā yanti; Esveva khaṇḍahālo, Yajataṃ sakehi puttehi.

Evaṃ jānanto khaṇḍahālo, kiṃ puttake na ghātesi; Sabbañca ñātijanaṃ, attānañca na ghātesi.

Sabbe vajanti nirayaṃ, Ye yajanti yepi yājenti; Ye cāpi anumodanti, Yajantānaṃ edisaṃ mahāyaññaṃ.

Sace hi so sujjhati yo hanāti, Hatopi so saggamupeti ṭhānaṃ; Bhovādi bhovādina mārayeyyuṃ, Ye cāpi tesaṃ abhisaddaheyyuṃ.

Kathañca kira puttakāmāyo, Gahapatayo gharaṇiyo ca; Nagaramhi na uparavanti rājānaṃ, 'Mā ghātayi orasaṃ puttaṃ'.

Kathañca kira puttakāmāyo, Gahapatayo gharaṇiyo ca; Nagaramhi na uparavanti rājānaṃ, 'Mā ghātayi atrajaṃ puttaṃ'.

Rañño camhi atthakāmo, Hito ca sabbajanapadassa; Na koci assa paṭighaṃ, Mayā jānapado na pavedeti.

Gacchatha vo gharaṇiyo, Tātañca vadetha khaṇḍahālañca; 'Mā ghātetha kumāre, Adūsake sīhasaṅkāse'.

Gacchatha vo gharaṇiyo, Tātañca vadetha khaṇḍahālañca; 'Mā ghātetha kumāre, Apekkhite sabbalokassa'.

Yannūnāhaṃ jāyeyyaṃ, Rathakārakulesu vā; Pukkusakulesu vā vessesu vā jāyeyyaṃ, Na hajja maṃ rāja yaññe ghāteyya".

"Sabbā sīmantiniyo gacchatha, Ayyassa khaṇḍahālassa; Pādesu nipatatha, Aparādhāhaṃ na passāmi.

Sabbā sīmantiniyo gacchatha, Ayyassa khaṇḍahālassa; Pādesu nipatatha, Kinte bhante mayaṃ adūsema".

Kapaṇā vilapati selā, Disvāna bhātare upanītatte; "Yañño kira me ukkhipito, Tātena saggakāmena".

Āvatti parivatti ca, vasulo sammukhā rañño; "Mā no pitaraṃ avadhi, daharamhāyobbanaṃ pattā".

"Eso te vasula pitā, Samehi pitarā saha; Dukkhaṃ kho me janayasi, Vilapanto antepurasmiṃ; Muñcetha dāni kumāre, Alampi me hotu puttayaññena".

"Pubbeva khosi me vutto, Dukkaraṃ durabhisambhavañcetaṃ; Atha no upakkhaṭassa yaññassa, Kasmā karosi vikkhepaṃ.

Sabbe vajanti sugatiṃ, Ye yajanti yepi yājenti; Ye cāpi anumodanti, Yajantānaṃ edisaṃ mahāyaññaṃ.

Sabbaratanassa yañño upakkhaṭo, Ekarāja tava paṭiyatto; Abhinikkhamassu deva, Saggaṃ gato tvaṃ pamodissasi".

Daharā sattasatā etā, Candakumārassa bhariyāyo; Kese pakiritvāna, Rodantiyo maggamanuyāyisuṃ.

Aparā pana sokena, Nikkhantā nandane viya devā; Kese pakiritvāna, Rodantiyo maggamanuyāyiṃsu.

"Kāsikasucivatthadharā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyanti candasūriyā, Yaññatthāya ekarājassa.

Kāsikasucivatthadharā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyanti candasūriyā, Mātu katvā hadayasokaṃ.

Kāsikasucivatthadharā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyanti candasūriyā, Janassa katvā hadayasokaṃ.

Maṃsarasabhojanā nhāpakasunhāpitā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyanti candasūriyā, Yaññatthāya ekarājassa.

Maṃsarasabhojanā nhāpakasunhāpitā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyanti candasūriyā, Mātu katvā hadayasokaṃ.

Maṃsarasabhojanā nhāpakasunhāpitā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyanti candasūriyā, Janassa katvā hadayasokaṃ.

Yassu pubbe hatthivaradhuragate, Hatthīhi anuvajanti; Tyajja candasūriyā, Ubhova pattikā yanti.

Yassu pubbe assavaradhuragate, Assehi anuvajanti; Tyajja candasūriyā, Ubhova pattikā yanti.

Yassu pubbe rathavaradhuragate, Rathehi anuvajanti; Tyajja candasūriyā, Ubhova pattikā yanti.

Yehissu pubbe niyyaṃsu, Tapanīyakappanehi turaṅgehi; Tyajja candasūriyā, Ubhova pattikā yanti".

"Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi puttehi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi kaññāhi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi mahesīhi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi gahapatīhi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi hatthīhi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi assehi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho catūhi usabhehi.

Yadi sakuṇi maṃsamicchasi, Ḍayassu pubbena pupphavatiyā; Yajatettha ekarājā, Sammūḷho sabbacatukkena.

Ayamassa pāsādo, Idaṃ antepuraṃ suramaṇīyaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa kūṭāgāraṃ, Sovaṇṇaṃ pupphamalyavikiṇṇaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa uyyānaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa asokavanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa kaṇikāravanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa pāṭalivanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa ambavanaṃ, Supupphitaṃ sabbakālikaṃ rammaṃ; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Ayamassa pokkharaṇī, Sañchannā padumapuṇḍarīkehi; Nāvā ca sovaṇṇavikatā, Pupphavalliyā cittā suramaṇīyā; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa hatthiratanaṃ, Erāvaṇo gajo balī dantī; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Idamassa assaratanaṃ, ekakhuro asso; Tedāni ayyaputtā, cattāro vadhāya ninnītā.

Ayamassa assaratho, Sāḷiya nigghoso subho ratanavicitto; Yatthassu ayyaputtā, Sobhiṃsu nandane viya devā; Tedāni ayyaputtā, Cattāro vadhāya ninnītā.

Kathaṃ nāma sāmasamasundarehi, Candanamudukagattehi; Rājā yajissate yaññaṃ, Sammūḷho catūhi puttehi.

Kathaṃ nāma sāmasamasundarāhi, Candanamudukagattāhi; Rājā yajissate yaññaṃ, Sammūḷho catūhi kaññāhi.

Kathaṃ nāma sāmasamasundarāhi, Candanamudukagattāhi; Rājā yajissate yaññaṃ, Sammūḷho catūhi mahesīhi.

Kathaṃ nāma sāmasamasundarehi, Candanamudukagattehi; Rājā yajissate yaññaṃ, Sammūḷho catūhi gahapatīhi.

Yathā honti gāmanigamā, Suññā amanussakā brahāraññā; Tathā hessati pupphavatiyā, Yiṭṭhesu candasūriyesu".

"Ummattikā bhavissāmi, Bhūnahatā paṃsunā ca parikiṇṇā; Sace candavaraṃ hanti, Pāṇā me deva rujjhanti.

Ummattikā bhavissāmi, Bhūnahatā paṃsunā ca parikiṇṇā; Sace sūriyavaraṃ hanti, Pāṇā me deva rujjhanti".

"Kinnumā na ramāpeyyuṃ, Aññamaññaṃ piyaṃvadā; Ghaṭṭikā uparikkhī ca, Pokkharaṇī ca bhārikā; Candasūriyesu naccantiyo, Samā tāsaṃ na vijjati".

"Imaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ, Paṭimuñcatu khaṇḍahāla tava mātā; Yo mayhaṃ hadayasoko, Candamhi vadhāya ninnīte.

Imaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ, Paṭimuñcatu khaṇḍahāla tava mātā; Yo mayhaṃ hadayasoko, Sūriyamhi vadhāya ninnīte.

Imaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ, Paṭimuñcatu khaṇḍahāla tava jāyā; Yo mayhaṃ hadayasoko, Candamhi vadhāya ninnīte.

Imaṃ mayhaṃ hadayasokaṃ, Paṭimuñcatu khaṇḍahāla tava jāyā; Yo mayhaṃ hadayasoko, Sūriyamhi vadhāya ninnīte.

Mā ca putte mā ca patiṃ, Addakkhi khaṇḍahāla tava mātā; Yo ghātesi kumāre, Adūsake sīhasaṅkāse.

Mā ca putte mā ca patiṃ, Addakkhi khaṇḍahāla tava mātā; Yo ghātesi kumāre, Apekkhite sabbalokassa.

Mā ca putte mā ca patiṃ, Addakkhi khaṇḍahāla tava jāyā; Yo ghātesi kumāre, Adūsake sīhasaṅkāse.

Mā ca putte mā ca patiṃ, Addakkhi khaṇḍahāla tava jāyā; Yo ghātesi kumāre, Apekkhite sabbalokassa".

"Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Hatthī asse ca pālema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Hatthichakaṇāni ujjhema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Api nigaḷabandhakāpi, Assachakaṇāni ujjhema.

Mā no deva avadhi, Dāse no dehi khaṇḍahālassa; Yassa honti tava kāmā, Api raṭṭhā pabbājitā; Bhikkhācariyaṃ carissāma.

Dibbaṃ deva upayācanti, puttatthikāpi daliddā; Paṭibhānānipi hitvā, putte na labhanti ekaccā.

Āsīsikāni karonti, Puttā no jāyantu tato paputtā; Atha no akāraṇasmā, Yaññatthāya deva ghātesi.

Upayācitakena puttaṃ labhanti, Mā tāta no aghātesi; Mā kicchāladdhakehi puttehi, Yajittho imaṃ yaññaṃ.

Upayācitakena puttaṃ labhanti, Mā tāta no aghātesi; Mā kapaṇaladdhakehi puttehi, Ammāya no vippavāsesi.

Bahudukkhā posiya candaṃ, amma tuvaṃ jīyase puttaṃ; Vandāmi kho te pāde, labhataṃ tāto paralokaṃ.

Handa ca maṃ upaguyha, Pāde te amma vandituṃ dehi; Gacchāmi dāni pavāsaṃ, Yaññatthāya ekarājassa.

Handa ca maṃ upagūha, Pāde te amma vandituṃ dehi; Gacchāmi dāni pavāsaṃ, Mātu katvā hadayasokaṃ.

Handa ca maṃ upagūha, Pāde te amma vandituṃ dehi; Gacchāmi dāni pavāsaṃ, Janassa katvā hadayasokaṃ".

"Handa ca padumapattānaṃ, Moḷiṃ bandhassu gotamiputta; Campakadalamissāyo, Esā te porāṇikā pakati.

Handa ca vilepanaṃ te, Pacchimakaṃ candanaṃ vilimpassu; Yehi ca suvilitto, Sobhasi rājaparisāyaṃ.

Handa ca mudukāni vatthāni, Pacchimakaṃ kāsikaṃ nivāsehi; Yehi ca sunivattho, Sobhasi rājaparisāyaṃ.

Muttāmaṇikanakavibhūsitāni, Gaṇhassu hatthābharaṇāni; Yehi ca hatthābharaṇehi, Sobhasi rājaparisāyaṃ".

"Na hi nūnāyaṃ raṭṭhapālo, Bhūmipati janapadassa dāyādo; Lokissaro mahanto, Putte snehaṃ janayati".

"Mayhampi piyā puttā, Attā ca piyo tumhe ca bhariyāyo; Saggañca patthayāno, Tenāhaṃ ghātayissāmi".

"Maṃ paṭhamaṃ ghātehi, Mā me hadayaṃ dukkhaṃ phālesi; Alaṅkato sundarako, Putto deva tava sukhumālo.

Handayya maṃ hanassu, Paraloke candakena hessāmi; Puññaṃ karassu vipulaṃ, Vicarāma ubhopi paraloke".

"Mā tvaṃ cande rucci maraṇaṃ, Bahukā tava devarā visālakkhi; Te taṃ ramayissanti, Yiṭṭhasmiṃ gotamiputte".

Evaṃ vutte, candā attānaṃ, hanti hatthatalakehi; "Alamettha jīvitena, pissāmi visaṃ marissāmi.

Na hi nūnimassa rañño, Mittāmaccā ca vijjare suhadā; Ye na vadanti rājānaṃ, Mā ghātayi orase putte.

Na hi nūnimassa rañño, Ñātī mittā ca vijjare suhadā; Ye na vadanti rājānaṃ, Mā ghātayi atraje putte.

Ime tepi mayhaṃ puttā, Guṇino kāyūradhārino rāja; Tehipi yajassu yaññaṃ, Atha muñcatu gotamiputte.

Bilasataṃ maṃ katvāna, Yajassu sattadhā mahārāja; Mā jeṭṭhaputtamavadhi, Adūsakaṃ sīhasaṅkāsaṃ.

Bilasataṃ maṃ katvāna, Yajassu sattadhā mahārāja; Mā jeṭṭhaputtamavadhi, Apekkhitaṃ sabbalokassa".

"Bahukā tava dinnābharaṇā, Uccāvacā subhaṇitamhi; Muttāmaṇiveḷuriyā, Etaṃ te pacchimakaṃ dānaṃ".

"Yesaṃ pubbe khandhesu, Phullā mālāguṇā vivattiṃsu; Tesajjapi sunisito, Nettiṃso vivattissati khandhesu.

Yesaṃ pubbe khandhesu, Cittā mālāguṇā vivattiṃsu; Tesajjapi sunisito, Nettiṃso vivattissati khandhesu.

Aciraṃ vata nettiṃso, Vivattissati rājaputtānaṃ khandhesu; Atha mama hadayaṃ na phalati, Tāva daḷhabandhañca me āsi.

Kāsikasucivatthadharā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyātha candasūriyā, Yaññatthāya ekarājassa.

Kāsikasucivatthadharā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyātha candasūriyā, Mātu katvā hadayasokaṃ.

Kāsikasucivatthadharā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyātha candasūriyā, Janassa katvā hadayasokaṃ.

Maṃsarasabhojanā nhāpakasunhāpitā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyātha candasūriyā, Yaññatthāya ekarājassa.

Maṃsarasabhojanā nhāpakasunhāpitā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyātha candasūriyā, Mātu katvā hadayasokaṃ.

Maṃsarasabhojanā nhāpakasunhāpitā, Kuṇḍalino agalucandanavilittā; Niyyātha candasūriyā, Janassa katvā hadayasokaṃ".

Sabbasmiṃ upakkhaṭasmiṃ, Nisīdite candasmiṃ yaññatthāya; Pañcālarājadhītā pañjalikā, Sabbaparisāya samanupariyāyi.

"Yena saccena khaṇḍahālo, Pāpakammaṃ karoti dummedho; Etena saccavajjena, Samaṅginī sāmikena homi.

Ye idhatthi amanussā, Yāni ca yakkhabhūtabhabyāni; Karontu me veyyāvaṭikaṃ, Samaṅginī sāmikena homi.

Yā devatā idhāgatā, Yāni ca yakkhabhūtabhabyāni; Saraṇesiniṃ anāthaṃ tāyatha maṃ, Yācāmahaṃ pati māhaṃ ajeyyaṃ".

Taṃ sutvā amanusso, Ayokūṭaṃ paribbhametvāna; Bhayamassa janayanto, Rājānaṃ idamavoca.

"Bujjhassu kho rājakali, Mā tāhaṃ matthakaṃ nitāḷesiṃ; Mā jeṭṭhaputtamavadhi, Adūsakaṃ sīhasaṅkāsaṃ.

Ko te diṭṭho rājakali, Puttabhariyāyo haññamānāyo; Seṭṭhi ca gahapatayo, Adūsakā saggakāmā hi".

Taṃ sutvā khaṇḍahālo, Rājā ca abbhutamidaṃ disvāna; Sabbesaṃ bandhanāni mocesuṃ, Yathā taṃ anupaghātaṃ.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Sabbe ekekaleḍḍukamadaṃsu, Esa vadho khaṇḍahālassa.

Sabbe paviṭṭhā nirayaṃ, Yathā taṃ pāpakaṃ karitvāna; Na hi pāpakammaṃ katvā, Labbhā sugatiṃ ito gantuṃ.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Candaṃ abhisiñciṃsu, Samāgatā rājaparisā ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Candaṃ abhisiñciṃsu, Samāgatā rājakaññāyo ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Candaṃ abhisiñciṃsu, Samāgatā devaparisā ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Candaṃ abhisiñciṃsu, Samāgatā devakaññāyo ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Celukkhepamakaruṃ, Samāgatā rājaparisā ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Celukkhepamakaruṃ, Samāgatā rājakaññāyo ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Celukkhepamakaruṃ, Samāgatā devaparisā ca.

Sabbesu vippamuttesu, Ye tattha samāgatā tadā āsuṃ; Celukkhepamakaruṃ, Samāgatā devakaññāyo ca.

Sabbesu vippamuttesu, Bahū ānanditā ahuṃ; Nandiṃ pavesi nagaraṃ, Bandhanā mokkho aghositthāti.

Candakumārajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

2. Siṅgālajātaka

"Etañhi te durājānaṃ, yaṃ sesi matasāyikaṃ; Yassa te kaḍḍhamānassa, hatthā daṇḍo na muccatī"ti.

Siṅgālajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

7. Vānarindajātaka

"Yassete caturo dhammā, vānarinda yathā tava; Saccaṃ dhammo dhiti cāgo, diṭṭhaṃ so ativattatī"ti.

Vānarindajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

10. Kakaṇṭakajātaka

“Nāyaṃ pure uṇṇamati, toraṇagge kakaṇṭako; Mahosadha vijānāhi, kena thaddho kakaṇṭako”.

“Aladdhapubbaṃ laddhāna, aḍḍhamāsaṃ kakaṇṭako; Atimaññati rājānaṃ, vedehaṃ mithilaggahan”ti.

Kakaṇṭakajātakaṃ dasamaṃ. Santhavavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Atha indasamāna sapaṇṇakuṭi, Susimuttama gijjha jalābujako; Upasāḷaka bhikkhu salāpavaro, Atha mettavaro dasapuṇṇamatīti.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

9. Suppārakajātaka

“Ummujjanti nimujjanti, manussā khuranāsikā; Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ”.

“Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Nāvāya vippanaṭṭhāya, khuramālīti vuccati”.

“Yathā aggīva suriyova, samuddo paṭidissati; Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ”.

“Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Nāvāya vippanaṭṭhāya, aggimālīti vuccati”.

“Yathā dadhīva khīraṃva, samuddo paṭidissati; Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ”.

“Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Nāvāya vippanaṭṭhāya, dadhimālīti vuccati”.

“Yathā kusova sassova, samuddo paṭidissati; Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ”.

“Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Nāvāya vippanaṭṭhāya, kusamālīti vuccati”.

“Yathā naḷova veḷūva, samuddo paṭidissati; Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ”.

“Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Nāvāya vippanaṭṭhāya, naḷamālīti vuccati”.

“Mahabbhayo bhiṃsanako, saddo suyyatimānuso; Yathā sobbho papātova, samuddo paṭidissati; Suppārakaṃ taṃ pucchāma, samuddo katamo ayaṃ”.

“Kurukacchā payātānaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Nāvāya vippanaṭṭhāya, baḷavāmukhīti vuccati.

Yato sarāmi attānaṃ, Yato pattosmi viññutaṃ; Nābhijānāmi sañcicca, Ekapāṇampi hiṃsitaṃ; Etena saccavajjena, Sotthiṃ nāvā nivattatū”ti. (1647)

Suppārakajātakaṃ navamaṃ.

Ekādasakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Sirimātusuposakanāgavaro, Puna juṇhaka dhammamudayavaro; Atha pāni yudhañcayako ca dasa- Ratha saṃvara pāragatena navāti.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

9. Kharassarajātaka

“Yato viluttā ca hatā ca gāvo, Daḍḍhāni gehāni jano ca nīto; Athāgamā puttahatāya putto, Kharassaraṃ ḍiṇḍimaṃ vādayanto”ti.

Kharassarajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

10. Dīpijātaka

“Khamanīyaṃ yāpanīyaṃ, kacci mātula te sukhaṃ; Sukhaṃ te ammā avaca, sukhakāmāva te mayaṃ”.

“Naṅguṭṭhaṃ me avakkamma, Heṭhayitvāna eḷike; Sājja mātulavādena, Muñcitabbā nu maññasi”.

“Puratthāmukho nisinnosi, Ahaṃ te mukhamāgatā; Pacchato tuyhaṃ naṅguṭṭhaṃ, Kathaṃ khvāhaṃ avakkamiṃ”.

“Yāvatā caturo dīpā, sasamuddā sapabbatā; Tāvatā mayhaṃ naṅguṭṭhaṃ, kathaṃ kho tvaṃ vivajjayi”.

“Pubbeva metamakkhiṃsu, mātā pitā ca bhātaro; Dīghaṃ duṭṭhassa naṅguṭṭhaṃ, sāmhi vehāyasāgatā”.

“Tañca disvāna āyantiṃ, antalikkhasmi eḷike; Migasaṅgho palāyittha, bhakkho me nāsito tayā”.

“Iccevaṃ vilapantiyā, eḷakiyā ruhagghaso; Galakaṃ anvāvamaddi, natthi duṭṭhe subhāsitaṃ.

Neva duṭṭhe nayo atthi, Na dhammo na subhāsitaṃ; Nikkamaṃ duṭṭhe yuñjetha, So ca sabbhiṃ na rañjatī”ti. (1235)

Dīpijātakaṃ dasamaṃ.

Aṭṭhakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Parisuddhā manāvilā vatthadharā, Bakarājassa kāyuraṃ daṇḍavaro; Atha aṅgāra cetiya devilinā, Atha āditta gaṅgā daseḷakināti.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

9. Arakajātaka

“Yo ve mettena cittena, sabbalokānukampati; Uddhaṃ adho ca tiriyaṃ, appamāṇena sabbaso.

Appamāṇaṃ hitaṃ cittaṃ, paripuṇṇaṃ subhāvitaṃ; Yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ, na taṃ tatrāvasissatī”ti.

Arakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

9. Haritamaṇḍūkajātaka

“Āsīvisampi maṃ santaṃ, Paviṭṭhaṃ kumināmukhaṃ; Ruccate haritāmātā, Yaṃ maṃ khādanti macchakā”.

“Vilumpateva puriso, yāvassa upakappati; Yadā caññe vilumpanti, so vilutto vilumpatī”ti.

Haritamaṇḍūkajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

9. Tittirajātaka

“Susukhaṃ vata jīvāmi, labhāmi ceva bhuñjituṃ; Paripanthe ca tiṭṭhāmi, kā nu bhante gatī mama”.

“Mano ce te nappaṇamati, pakkhi pāpassa kammuno; Abyāvaṭassa bhadrassa, na pāpamupalimpati”.

“Ñātako no nisinnoti, bahu āgacchate jano; Paṭicca kammaṃ phusati, tasmiṃ me saṅkate mano”.

“Na paṭicca kammaṃ phusati, mano ce nappadussati; Appossukkassa bhadrassa, na pāpamupalimpatī”ti.

Tittirajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

9. Gahapatijātaka

“Ubhayaṃ me na khamati, ubhayaṃ me na ruccati; Yācāyaṃ koṭṭhamotiṇṇā, nāddasaṃ iti bhāsati.

Taṃ taṃ gāmapati brūmi, kadare appasmi jīvite; Dve māse saṅgaraṃ katvā, maṃsaṃ jaraggavaṃ kisaṃ; Appattakāle codesi, tampi mayhaṃ na ruccatī”ti.

Gahapatijātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

1. Godhajātaka

“Na pāpajanasaṃsevī, accantasukhamedhati; Godhākulaṃ kakaṇṭāva, kaliṃ pāpeti attanan”ti.

Godhajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

2. Phandanajātaka

“Kuṭhārihattho puriso, vanamogayha tiṭṭhasi; Puṭṭho me samma akkhāhi, kiṃ dāruṃ chetumicchasi”.

“Isso vanāni carasi, samāni visamāni ca; Puṭṭho me samma akkhāhi, kiṃ dāruṃ nemiyā daḷhaṃ”.

“Neva sālo na khadiro, nāssakaṇṇo kuto dhavo; Rukkho ca phandano nāma, taṃ dāruṃ nemiyā daḷhaṃ”.

“Kīdisānissa pattāni, khandho vā pana kīdiso; Puṭṭho me samma akkhāhi, yathā jānemu phandanaṃ”.

“Yassa sākhā palambanti, namanti na ca bhañjare; So rukkho phandano nāma, yassa mūle ahaṃ ṭhito.

Arānaṃ cakkanābhīnaṃ, īsānemirathassa ca; Sabbassa te kammaniyo, ayaṃ hessati phandano".

"Iti phandanarukkhopi, tāvade ajjhabhāsatha; Mayhampi vacanaṃ atthi, bhāradvāja suṇohi me.

Issassa upakkhandhamhā, Ukkacca caturaṅgulaṃ; Tena nemiṃ pasāresi, Evaṃ daḷhataraṃ siyā.

Iti phandanarukkhopi, veraṃ appesi tāvade; Jātānañca ajātānaṃ, issānaṃ dukkhamāvahi.

Iccevaṃ phandano issaṃ, isso ca pana phandanaṃ; Aññamaññaṃ vivādena, aññamaññamaghātayuṃ.

Evameva manussānaṃ, vivādo yattha jāyati; Mayūranaccaṃ naccanti, yathā te issaphandanā.

Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo, yāvantettha samāgatā; Sammodatha mā vivadatha, mā hotha issaphandanā.

Sāmaggimeva sikkhetha, buddhehetaṃ pasaṃsitaṃ; Sāmaggirato dhammaṭṭho, yogakkhemā na dhaṃsatī"ti.

Phandanajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

4. Mahāpanādajātaka

"Panādo nāma so rājā, yassa yūpo suvaṇṇayo; Tiriyaṃ soḷasubbedho, uddhamāhu sahassadhā.

Sahassakaṇḍo satageṇḍu, dhajālu haritāmayo; Anaccuṃ tattha gandhabbā, cha sahassāni sattadhā.

Evametaṃ tadā āsi, yathā bhāsasi bhaddaji; Sakko ahaṃ tadā āsiṃ, veyyāvaccakaro tavā"ti.

Mahāpanādajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

8. Sīhakotthujātaka

"Sīhaṅgulī sīhanakho, sīhapādapatiṭṭhito; So sīho sīhasaṃghamhi, eko nadati aññathā".

“Mā tvaṃ nadi rājaputta, appasaddo vane vasa; Sarena kho taṃ jāneyyuṃ, na hi te pettiko saro”ti.

Sīhakotthujātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

2. Vīṇāguṇajātaka

“Ekacintito yamattho, bālo apariṇāyako; Na hi khujjena vāmena, bhoti saṅgantumarahasi”.

“Purisūsabhaṃ maññamānā, ahaṃ khujjamakāmayiṃ; Soyaṃ saṅkuṭito seti, chinnatanti yathā viṇā”ti.

Vīṇāguṇajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

4. Chaddantajātaka

“Kiṃ nu socasinuccaṅgi, paṇḍūsi varavaṇṇini; Milāyasi visālakkhi, mālāva parimadditā”.

“Dohaḷo me mahārāja, supinantenupajjhagā; Na so sulabharūpova, yādiso mama dohaḷo”.

“Ye keci mānusā kāmā, idha lokasmi nandane; Sabbe te pacurā mayhaṃ, ahaṃ te dammi dohaḷaṃ”.

“Luddā deva samāyantu, ye keci vijite tava; Etesaṃ ahamakkhissaṃ, yādiso mama dohaḷo”.

“Ime te luddakā devi, katahatthā visāradā; Vanaññū ca migaññū ca, mamatthe cattajīvitā”.

“Luddaputtā nisāmetha, yāvantettha samāgatā; Chabbisāṇaṃ gajaṃ setaṃ, addasaṃ supine ahaṃ; Tassa dantehi me attho, alābhe natthi jīvitaṃ”.

“Na no pitūnaṃ na pitāmahānaṃ, Diṭṭho suto kuñjaro chabbisāṇo; Yamaddasā supine rājaputtī, Akkhāhi no yādiso hatthināgo”.

“Disā catasso vidisā catasso, Uddhaṃ adho dasa disā imāyo; Katamaṃ disaṃ tiṭṭhati nāgarājā, Yamaddasā supine chabbisāṇaṃ”.

“Ito ujuṃ uttariyaṃ disāyaṃ, Atikkamma so sattagirī brahante; Suvaṇṇapasso nāma girī uḷāro, Supupphito kimpurisānuciṇṇo.

Āruyha selaṃ bhavanaṃ kinnarānaṃ, Olokaya pabbatapādamūlaṃ; Atha dakkhasī meghasamānavaṇṇaṃ, Nigrodharājaṃ aṭṭhasahassapādaṃ.

Tatthacchatī kuñjaro chabbisāṇo, Sabbaseto duppasaho parebhi; Rakkhanti naṃ aṭṭhasahassanāgā, Īsādantā vātajavappahārino.

Tiṭṭhanti te tumūlaṃ passasantā, Kuppanti vātassapi eritassa; Manussabhūtaṃ pana tattha disvā, Bhasmaṃ kareyyuṃ nāssa rajopi tassa".

"Bahū hime rājakulamhi santi, Piḷandhanā jātarūpassa devī; Muttā maṇī veḷuriyāmayā ca, Kiṃ kāhasi dantapiḷandhanena; Māretukāmā kuñjaraṃ chabbisāṇaṃ, Udāhu ghātessasi luddaputte".

"Sā issitā dukkhitā casmi ludda, Uddhañca sussāmi anussarantī; Karohi me luddaka etamatthaṃ, Dassāmi te gāmavarāni pañca".

"Katthacchatī kattha mupeti ṭhānaṃ, Vīthissa kā nhāna gatassa hoti; Kathañhi so nhāyati nāgarājā, Kathaṃ vijānemu gatiṃ gajassa".

"Tattheva sā pokkharaṇī adūre, Rammā sutitthā ca mahodikā ca; Sampupphitā bhamaragaṇānuciṇṇā, Ettha hi so nhāyati nāgarājā.

Sīsaṃ nahātuppalamālabhārī, Sabbaseto puṇḍarīkattacaṅgī; Āmodamāno gacchati sanniketaṃ, Purakkhatvā mahesiṃ sabbabhaddaṃ".

Tattheva so uggahetvāna vākyaṃ, Ādāya tūṇiñca dhanuñca luddo; Vituriyati sattagirī brahante, Suvaṇṇapassaṃ nāma giriṃ uḷāraṃ.

Āruyha selaṃ bhavanaṃ kinnarānaṃ, Olokayī pabbatapādamūlaṃ; Tatthaddasā meghasamānavaṇṇaṃ, Nigrodharājaṃ aṭṭhasahassapādaṃ.

Tatthaddasā kuñjaraṃ chabbisāṇaṃ, Sabbasetaṃ duppasahaṃ parebhi; Rakkhanti naṃ aṭṭhasahassanāgā, Īsādantā vātajavappahārino.

Tatthaddasā pokkharaṇiṃ adūre, Rammaṃ sutitthañca mahodikañca; Sampupphitaṃ bhamaragaṇānuciṇṇaṃ, Yattha hi so nhāyati nāgarājā.

Disvāna nāgassa gatiṃ ṭhitiñca, Vīthissa yā nhānagatassa hoti; Opātamāgacchi anariyarūpo, Payojito cittavasānugāya.

Khaṇitvāna kāsuṃ phalakehi chādayi, Attānamodhāya dhanuñca luddo; Passāgataṃ puthusallena nāgaṃ, Samappayī dukkaṭakammakārī.

Viddho ca nāgo koñcamanādi ghoraṃ, Sabbe ca nāgā ninnaduṃ ghorarūpaṃ; Tiṇañca kaṭṭhañca raṇaṃ karontā, Dhāviṃsu te aṭṭha disā samantato.

Vadhissametanti parāmasanto, Kāsāvamaddakkhi dhajaṃ isīnaṃ; Dukkhena phuṭṭhassudapādi saññā, Arahaddhajo sabbhi avajjharūpo.

"Anikkasāvo kāsāvaṃ, yo vatthaṃ paridahissati; Apeto damasaccena, na so kāsāvamarahati.

Yo ca vantakasāvassa, sīlesu susamāhito; Upeto damasaccena, sa ve kāsāvamarahati".

Samappito puthusallena nāgo, Aduṭṭhacitto luddakamajjhabhāsi; "Kimatthayaṃ kissa vā samma hetu, Mamaṃ vadhī kassa vāyaṃ payogo".

"Kāsissa rañño mahesī bhadante, Sā pūjitā rājakule subhaddā; Taṃ addasā sā ca mamaṃ asaṃsi, Dantehi atthoti ca maṃ avoca".

"Bahū hi me dantayugā uḷārā, Ye me pitūnañca pitāmahānaṃ; Jānāti sā kodhanā rājaputtī, Vadhatthikā veramakāsi bālā.

Uṭṭhehi tvaṃ ludda kharaṃ gahetvā, Dante ime chinda purā marāmi; Vajjāsi taṃ kodhanaṃ rājaputtiṃ, 'Nāgo hato handa imassa dantā'".

Uṭṭhāya so luddo kharaṃ gahetvā, Chetvāna dantāni gajuttamassa; Vaggū subhe appaṭime pathabyā, Ādāya pakkāmi tato hi khippaṃ.

Bhayaṭṭitā nāgavadhena aṭṭā, Ye te nāgā aṭṭha disā vidhāvuṃ; Adisvāna posaṃ gajapaccamittaṃ, Paccāgamuṃ yena so nāgarājā.

Te tattha kanditvā roditvāna nāgā, Sīse sake paṃsukaṃ okiritvā; Agamaṃsu te sabbe sakaṃ niketaṃ, Purakkhatvā mahesiṃ sabbabhaddaṃ.

Ādāya dantāni gajuttamassa, Vaggū subhe appaṭime pathabyā; Suvaṇṇarājīhi samantamodare, So luddako kāsipuraṃ upāgami; Upanesi so rājakaññāya dante, Nāgo hato handa imassa dantā.

Disvāna dantāni gajuttamassa, Bhattuppiyassa purimāya jātiyā; Tattheva tassā hadayaṃ aphāli, Teneva sā kālamakāsi bālā.

Sambodhipatto sa mahānubhāvo, Sitaṃ akāsi parisāya majjhe; Pucchiṃsu bhikkhū suvimuttacittā, "Nākāraṇe pātukaronti buddhā.

Yamaddasātha dahariṃ kumāriṃ, Kāsāyavatthaṃ anagāriyaṃ carantiṃ; Sā kho tadā rājakaññā ahosi, Ahaṃ tadā nāgarājā ahosiṃ.

Ādāya dantāni gajuttamassa, Vaggū subhe appaṭime pathabyā; Yo luddako kāsipuraṃ upāgami, So kho tadā devadatto ahosi".

Anāvasūraṃ cirarattasaṃsitaṃ, Uccāvacaṃ caritamidaṃ purāṇaṃ; Vītaddaro vītasoko visallo, Sayaṃ abhiññāya abhāsi buddho.

“Ahaṃ vo tena kālena, ahosiṃ tattha bhikkhavo; Nāgarājā tadā homi, evaṃ dhāretha jātakan”ti.

Chaddantajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

2. Aṭṭhasaddajātaka

“Idaṃ pure ninnamāhu, bahumacchaṃ mahodakaṃ; Āvāso bakarājassa, pettikaṃ bhavanaṃ mama; Tyajja bhekena yāpema, okaṃ na vijahāmase”.

“Ko dutiyaṃ asīlissa, bandharassakkhi bhecchati; Ko me putte kulāvakaṃ, mañca sotthiṃ karissati”.

“Sabbā parikkhayā pheggu, yāva tassā gatī ahu; Khīṇabhakkho mahārāja, sāre na ramatī ghuṇo”.

“Sā nūnāhaṃ ito gantvā, rañño muttā nivesanā; Attānaṃ ramayissāmi, dumasākhaniketinī”.

“So nūnāhaṃ ito gantvā, rañño mutto nivesanā; Aggodakāni pissāmi, yūthassa purato vajaṃ”.

“Taṃ maṃ kāmehi sammattaṃ, rattaṃ kāmesu mucchitaṃ; Ānayī bharato luddo, bāhiko bhaddamatthu te”.

“Andhakāratimisāyaṃ, tuṅge uparipabbate; Sā maṃ saṇhena mudunā, mā pādaṃ khali yasmani”.

“Asaṃsayaṃ jātikhayantadassī, Na gabbhaseyyaṃ punarāvajissaṃ; Ayamantimā pacchimā gabbhaseyyā, Khīṇo me saṃsāro punabbhavāyā”ti.

Aṭṭhasaddajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

1. Kaccānijātaka

“Odātavatthā suci allakesā, Kaccāni kiṃ kumbhimadhissayitvā; Piṭṭhā tilā dhovasi taṇḍulāni, Tilodano hehiti kissahetu”.

“Na kho ayaṃ brāhmaṇa bhojanatthā, Tilodano hehiti sādhupakko; Dhammo mato tassa pahuttamajja, Ahaṃ karissāmi susānamajjhe”.

“Anuvicca kaccāni karohi kiccaṃ, Dhammo mato ko nu taveva saṃsi; Sahassanetto atulānubhāvo, Na miyyatī dhammavaro kadāci”.

“Daḷhappamāṇaṃ mama ettha brahme, Dhammo mato natthi mamettha kaṅkhā; Yeyeva dāni pāpā bhavanti, Te teva dāni sukhitā bhavanti.

Suṇisā hi mayhaṃ vañjhā ahosi, Sā maṃ vadhitvāna vijāyi puttaṃ; Sā dāni sabbassa kulassa issarā, Ahaṃ panamhi apaviddhā ekikā”.

“Jīvāmi vohaṃ na matohamasmi, Taveva atthāya idhāgatosmi; Yā taṃ vadhitvāna vijāyi puttaṃ, Sahāva puttena karomi bhasmaṃ”.

“Evañca te ruccati devarāja, Mameva atthāya idhāgatosi; Ahañca putto suṇisā ca nattā, Sammodamānā gharamāvasema”.

“Evañca te ruccati kātiyāni, Hatāpi santā na jahāsi dhammaṃ; Tuvañca putto suṇisā ca nattā, Sammodamānā gharamāvasetha.

Sā kātiyānī suṇisāya saddhiṃ, Sammodamānā gharamāvasittha; Putto ca nattā ca upaṭṭhahiṃsu, Devānamindena adhiggahītā”ti.

Kaccānijātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

5. Cūḷabodhijātaka

“Yo te imaṃ visālakkhiṃ, piyaṃ sammhitabhāsiniṃ; Ādāya balā gaccheyya, kiṃ nu kayirāsi brāhmaṇa”.

“Uppajje me na mucceyya, na me mucceyya jīvato; Rajaṃva vipulā vuṭṭhi, khippameva nivāraye”.

“Yannu pubbe vikatthittho, balamhiva apassito; Svajja tuṇhikato dāni, saṅghāṭiṃ sibbamacchasi”.

“Uppajji me na muccittha, na me muccittha jīvato; Rajaṃva vipulā vuṭṭhi, khippameva nivārayiṃ”.

“Kiṃ te uppajji no mucci, kiṃ te na mucci jīvato; Rajaṃva vipulā vuṭṭhi, katamaṃ tvaṃ nivārayi”.

“Yamhi jāte na passati, ajāte sādhu passati; So me uppajji no mucci, kodho dummedhagocaro.

Yena jātena nandanti, amittā dukkhamesino; So me uppajji no mucci, kodho dummedhagocaro.

Yasmiñca jāyamānamhi, sadatthaṃ nāvabujjhati; So me uppajji no mucci, kodho dummedhagocaro.

Yenābhibhūto kusalaṃ jahāti, Parakkare vipulañcāpi atthaṃ; Sa bhīmaseno balavā pamaddī, Kodho mahārāja na me amuccatha.

Kaṭṭhasmiṃ matthamānasmiṃ, Pāvako nāma jāyati; Tameva kaṭṭhaṃ ḍahati, Yasmā so jāyate gini.

Evaṃ mandassa posassa, bālassa avijānato; Sārambhā jāyate kodho, sopi teneva ḍayhati.

Aggīva tiṇakaṭṭhasmiṃ, kodho yassa pavaḍḍhati; Nihīyati tassa yaso, kāḷapakkheva candimā.

Anedho dhūmaketūva, kodho yassūpasammati; Āpūrati tassa yaso, sukkapakkheva candimā"ti.

Cūḷabodhijātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

2. Keḷisīlajātaka

"Haṃsā koñcā mayūrā ca, hatthayo pasadā migā; Sabbe sīhassa bhāyanti, natthi kāyasmi tulyatā.

Evameva manussesu, daharo cepi paññavā; So hi tattha mahā hoti, neva bālo sarīravā"ti.

Keḷisīlajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

1. Asampadānajātaka

"Asampadānenitarītarassa, Bālassa mittāni kalī bhavanti; Tasmā harāmi bhusaṃ aḍḍhamānaṃ, Mā me mitti jīyittha sassatāyan"ti.

Asampadānajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

9. Aggikabhāradvājajātaka

"Nāyaṃ sikhā puññahetu, ghāsahetu ayaṃ sikhā; Nāguṭṭhigaṇanaṃ yāti, alaṃ te hotu aggikā"ti.

Aggikabhāradvājajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

7. Siṅghapupphajātaka

"Yametaṃ vārijaṃ pupphaṃ, Adinnaṃ upasiṅghasi; Ekaṅgametaṃ theyyānaṃ, Gandhathenosi mārisa".

"Na harāmi na bhañjāmi, ārā siṅghāmi vārijaṃ; Atha kena nu vaṇṇena, gandhathenoti vuccati.

Yoyaṃ bhisāni khaṇati, puṇḍarīkāni bhañjati; Evaṃ ākiṇṇakammanto, kasmā eso na vuccati".

"Ākiṇṇaluddo puriso, dhāticelaṃva makkhito; Tasmiṃ me vacanaṃ natthi, tañcārahāmi vattave.

Anaṅgaṇassa posassa, niccaṃ sucigavesino; Vālaggamattaṃ pāpassa, abbhāmattaṃva khāyati".

"Addhā maṃ yakkha jānāsi, atho maṃ anukampasi; Punapi yakkha vajjāsi, yadā passasi edisaṃ".

"Neva taṃ upajīvāmi, napi te bhatakāmhase; Tvameva bhikkhu jāneyya, yena gaccheyya suggatin"ti.

Siṅghapupphajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

1. Rājovādajātaka

"Daḷhaṃ daḷhassa khipati, balliko mudunā muduṃ; Sādhumpi sādhunā jeti, asādhumpi asādhunā; Etādiso ayaṃ rājā, maggā uyyāhi sārathi".

"Akkodhena jine kodhaṃ, asādhuṃ sādhunā jine; Jine kadariyaṃ dānena, saccenālikavādinaṃ; Etādiso ayaṃ rājā, maggā uyyāhi sārathī"ti.

Rājovādajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

1. Gadrabhapañhajātaka

"Haṃci tuvaṃ evamaññasi seyyo, Puttena pitāti rājaseṭṭha; Handassatarassa te ayaṃ, Assatarassa hi gadrabho pitā"ti.

Gadrabhapañhajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka
Tikanipāta
Abbhantaravagga
5. Maṇisūkarajātaka
"Dariyā satta vassāni, tiṃsamattā vasāmase; Haññāma maṇino ābhaṃ, iti no mantanaṃ ahu.
Yāvatā maṇiṃ ghaṃsāma, bhiyyo vodāyate maṇi; Idañca dāni pucchāma, kiṃ kiccaṃ idha maññasi".
"Ayaṃ maṇi veḷūriyo, akāco vimalo subho; Nāssa sakkā siriṃ hantuṃ, apakkamatha sūkarā"ti.
Maṇisūkarajātakaṃ pañcamaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Kalyāṇavagga
10. Duddadajātaka
"Duddadaṃ dadamānānaṃ, dukkaraṃ kamma kubbataṃ; Asanto nānukubbanti, sataṃ dhammo durannayo".
"Tasmā satañca asataṃ, nānā hoti ito gati; Asanto nirayaṃ yanti, santo saggaparāyaṇāti.
Duddadajātakaṃ dasamaṃ. Kalyāṇavaggo tatiyo.
Tassuddānaṃ
Susamaññamigādhibhū māṇavako, Vāripahūtarūpādiccupaṭṭhānā; Sakaḷāyasatindukapaṅka puna, Satadhamma sududdadakena dasā"ti.
Jātaka
Ekakanipāta
Varuṇavagga
6. Asaṃkiyajātaka
"Asaṅkiyomhi gāmamhi, araññe natthi me bhayaṃ; Ujuṃ maggaṃ samārūḷho, mettāya karuṇāya cā"ti.
Asaṃkiyajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Sattakanipāta
Kukkuvagga
7. Sattubhastajātaka

“Vibbhantacitto kupitindriyosi, Nettehi te vārigaṇā savanti; Kiṃ te naṭṭhaṃ kiṃ pana patthayāno, Idhāgamā brahme tadiṅgha brūhi”.

“Miyyetha bhariyā vajato mamajja, Agacchato maraṇamāha yakkho; Etena dukkhena pavedhitosmi, Akkhāhi me senaka etamatthaṃ”.

“Bahūni ṭhānāni vicintayitvā, Yamettha vakkhāmi tadeva saccaṃ; Maññāmi te brāhmaṇa sattubhastaṃ, Ajānato kaṇhasappo paviṭṭho.

Ādāya daṇḍaṃ parisumbha bhastaṃ, Passeḷamūgaṃ uragaṃ dujivhaṃ; Chindajja kaṅkhaṃ vicikicchitāni, Bhujaṅgamaṃ passa pamuñca bhastaṃ”.

Saṃviggarūpo parisāya majjhe, So brāhmaṇo sattubhastaṃ pamuñci; Atha nikkhami urago uggatejo, Āsīviso sappo phaṇaṃ karitvā.

“Suladdhalābhā janakassa raññe, Yo passatī senakaṃ sādhupaññaṃ; Vivaṭṭachaddo nusi sabbadassī, Ñāṇaṃ nu te brāhmaṇa bhiṃsarūpaṃ”.

“Imāni me sattasatāni atthi, Gaṇhāhi sabbāni dadāmi tuyhaṃ; Tayā hi me jīvitamajja laddhaṃ, Athopi bhariyāya makāsi sotthiṃ”.

“Na paṇḍitā vetanamādiyanti, Citrāhi gāthāhi subhāsitāhi; Itopi te brahme dadantu vittaṃ, Ādāya tvaṃ gaccha sakaṃ niketan”ti.

Sattubhastajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

5. Nakulajātaka

“Sandhiṃ katvā amittena, aṇḍajena jalābuja; Vivariya dāṭhaṃ sesi, kuto te bhayamāgataṃ”.

“Saṅketheva amittasmiṃ, mittasmimpi na vissase; Abhayā bhayamuppannaṃ, api mūlāni kantatī”ti.

Nakulajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

8. Cakkavākajātaka

“Kāsāyavatthe sakuṇe vadāmi, Duve duve nandamane carante; Kaṃ aṇḍajaṃ aṇḍajā mānusesu, Jātiṃ pasaṃsanti tadiṅgha brūtha”.

“Amhe manussesu manussahiṃsa, Anubbate cakkavāke vadanti; Kalyāṇabhāvamhe dijesu sammatā, Abhirūpā vicarāma aṇṇave”. ()

“Kiṃ aṇṇave kāni phalāni bhuñje, Maṃsaṃ kuto khādatha cakkavākā; Kiṃ bhojanaṃ bhuñjatha vo anomā, Balañca vaṇṇo ca anapparūpā”.

“Na aṇṇave santi phalāni dhaṅka, Maṃsaṃ kuto khādituṃ cakkavāke; Sevālabhakkhamha apāṇabhojanā, Na ghāsahetūpi karoma pāpaṃ”.

“Na me idaṃ ruccati cakkavāka, Asmiṃ bhave bhojanasannikāso; Ahosi pubbe tato me aññathā, Icceva me vimati ettha jātā.

Ahampi maṃsāni phalāni bhuñje, Annāni ca loṇiyateliyāni; Rasaṃ manussesu labhāmi bhottuṃ, Sūrova saṅgāmamukhaṃ vijetvā; Na ca me tādiso vaṇṇo, Cakkavāka yathā tava”.

“Asuddhabhakkhosi khaṇānupātī, Kicchena te labbhati annapānaṃ; Na tussasī rukkhaphalehi dhaṅka, Maṃsāni vā yāni susānamajjhe.

Yo sāhasena adhigamma bhoge, Paribhuñjati dhaṅka khaṇānupātī; Tato upakkosati naṃ sabhāvo, Upakkuṭṭho vaṇṇabalaṃ jahāti.

Appampi ce nibbutiṃ bhuñjatī yadi, Asāhasena aparūpaghātī; Balañca vaṇṇo ca tadassa hoti, Na hi sabbo āhāramayena vaṇṇo”ti.

Cakkavākajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

6. Samuddakākajātaka

“Api nu hanukā santā, mukhañca parisussati; Oramāma na pārema, pūrateva mahodadhī”ti.

Samuddakākajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Asītinipāta

Cūḷahaṃsavagga

5. Mahāsutasomajātaka

“Kasmā tuvaṃ rasaka edisāni, Karosi kammāni sudāruṇāni; Hanāsi itthī purise ca mūḷho, Maṃsassa hetu adu dhanassa kāraṇā”.

“Na attahetū na dhanassa kāraṇā, Na puttadārassa sahāyañātinaṃ; Bhattā ca me bhagavā bhūmipālo, So khādati maṃsaṃ bhadantedisaṃ”.

“Sace tuvaṃ bhatturatthe payutto, Karosi kammāni sudāruṇāni; Pātova antepuraṃ pāpuṇitvā, Lapeyyāsi me rājino sammukhe taṃ”.

“Tathā karissāmi ahaṃ bhadante, Yathā tuvaṃ bhāsasi kāḷahatthi; Pātova antepuraṃ pāpuṇitvā, Vakkhāmi te rājino sammukhe taṃ”.

Tato ratyā vivasāne, sūriyuggamanaṃ pati; Kāḷo rasakamādāya, rājānaṃ upasaṅkami; Upasaṅkamma rājānaṃ, idaṃ vacanamabravi.

“Saccaṃ kira mahārāja, rasako pesito tayā; Hanati itthipurise, tuvaṃ maṃsāni khādasi”.

“Evameva tathā kāḷa, rasako pesito mayā; Mama atthaṃ karontassa, kimetaṃ paribhāsasi”.

“Ānando sabbamacchānaṃ, khāditvā rasagiddhimā; Parikkhīṇāya parisāya, attānaṃ khādiyā mato.

Evaṃ pamatto rasagārave ratto, Bālo yadī āyati nāvabujjhati; Vidhamma putte caji ñātake ca, Parivattiya attānaññeva khādati.

Idaṃ te sutvāna vigetu chando, Mā bhakkhayī rāja manussamaṃsaṃ; Mā tvaṃ imaṃ kevalaṃ vārijova, Dvipadādhipa suññamakāsi raṭṭhaṃ”.

“Sujāto nāma nāmena, oraso tassa atrajo; Jambupesimaladdhāna, mato so tassa saṅkhaye.

Evameva ahaṃ kāḷa, bhutvā bhakkhaṃ rasuttamaṃ; Aladdhā mānusaṃ maṃsaṃ, mañne hissāmi jīvitaṃ”.

“Māṇava abhirūposi, kule jātosi sotthiye; Na tvaṃ arahasi tāta, abhakkhaṃ bhakkhayetave”.

“Rasānaṃ aññataraṃ etaṃ, kasmā maṃ tvaṃ nivāraye; Sohaṃ tattha gamissāmi, yattha lacchāmi edisaṃ.

Sovāhaṃ nippatissāmi, na te vacchāmi santike; Yassa me dassanena tvaṃ, nābhinandasi brāhmaṇa”.

“Addhā aññepi dāyāde, putte lacchāma māṇava; Tvañca jamma vinassassu, yattha pattaṃ na taṃ suṇe”.

“Evameva tuvaṃ rāja, dvipadinda suṇohi me; Pabbājessanti taṃ raṭṭhā, soṇḍaṃ māṇavakaṃ yathā”.

“Sujāto nāma nāmena, bhāvitattāna sāvako; Accharaṃ kāmayantova, na so bhuñji na so pivi.

Kusaggenudakamādāya, samudde udakaṃ mine; Evaṃ mānusakā kāmā, dibbakāmāna santike.

Evameva ahaṃ kāḷa, bhutvā bhakkhaṃ rasuttamaṃ; Aladdhā mānusaṃ maṃsaṃ, maññe hissāmi jīvitaṃ".

"Yathāpi te dhataraṭṭhā, haṃsā vehāyasaṅgamā; Abhuttaparibhogena, sabbe abbhatthataṃ gatā.

Evameva tuvaṃ rāja, dvipadinda suṇohi me; Abhakkhaṃ rāja bhakkhesi, tasmā pabbājayanti taṃ".

"Tiṭṭhāhīti mayā vutto, So tvaṃ gacchasi pammukho; Aṭṭhito tvaṃ ṭhitomhīti, Lapasi brahmacārini; Idaṃ te samaṇāyuttaṃ, Asiñca me maññasi kaṅkapattaṃ".

"Ṭhitohamasmī sadhammesu rāja, Na nāmagottaṃ parivattayāmi; Corañca loke aṭhitaṃ vadanti, Āpāyikaṃ nerayikaṃ ito cutaṃ.

Sace tvaṃ saddahasi rāja, sutaṃ gaṇhāhi khattiya; Tena yaññaṃ yajitvāna, evaṃ saggaṃ gamissasi".

"Kismiṃ nu raṭṭhe tava jātibhūmi, Atha kena atthena idhānupatto; Akkhāhi me brāhmaṇa etamatthaṃ, Kimicchasī demi tayajja patthitaṃ".

"Gāthā catasso dharaṇīmahissara, Sugambhiratthā varasāgarūpamā; Taveva atthāya idhāgatosmi, Suṇohi gāthā paramatthasaṃhitā".

"Na ve rudanti matimanto sapaññā, Bahussutā ye bahuṭhānacintino; Dīpañhi etaṃ paramaṃ narānaṃ, Yaṃ paṇḍitā sokanudā bhavanti.

Attānaṃ ñātī udāhu puttadāraṃ, Dhaññaṃ dhanaṃ rajataṃ jātarūpaṃ; Kimeva tvaṃ sutasomānutappe, Korabyaseṭṭha vacanaṃ suṇoma tetaṃ".

"Nevāhamattānamanutthunāmi, Na puttadāraṃ na dhanaṃ na raṭṭhaṃ; Satañca dhammo carito purāṇo, Taṃ saṅkaraṃ brāhmaṇassānutappe.

Kato mayā saṅkaro brāhmaṇena, Raṭṭhe sake issariye ṭhitena; Taṃ saṅkaraṃ brāhmaṇasappadāya, Saccānurakkhī punarāvajissaṃ".

"Nevāhametaṃ abhisaddahāmi, Sukhī naro maccumukhā pamutto; Amittahatthaṃ punarāvajeyya, Korabyaseṭṭha na hi maṃ upesi.

Mutto tuvaṃ porisādassa hatthā, Gantvā sakaṃ mandiraṃ kāmakāmī; Madhuraṃ piyaṃ jīvitaṃ laddha rāja, Kuto tuvaṃ ehisi me sakāsaṃ".

“Mataṃ vareyya parisuddhasīlo, Na jīvitaṃ garahito pāpadhammo; Na hi taṃ naraṃ tāyati duggatīhi, Yassāpi hetu alikaṃ bhaṇeyya.

Sacepi vāto girimāvaheyya, Cando ca suriyo ca chamā pateyyuṃ; Sabbā ca najjo paṭisotaṃ vajeyyuṃ, Na tvevahaṃ rāja musā bhaṇeyyaṃ.

Nabhaṃ phaleyya udadhīpi susse, Saṃvaṭṭaye bhūtadharā vasundharā; Siluccayo meru samūlamuppate, Na tvevahaṃ rāja musā bhaṇeyyaṃ.

Asiñca sattiñca parāmasāmi, Sapathampi te samma ahaṃ karomi; Tayā pamutto anaṇo bhavitvā, Saccānurakkhī punarāvajissaṃ”.

“Yo te kato saṅgaro brāhmaṇena, Raṭṭhe sake issariye ṭhitena; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇasappadāya, Saccānurakkhī punarāvajassu”.

“Yo me kato saṅgaro brāhmaṇena, Raṭṭhe sake issariye ṭhitena; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇasappadāya, Saccānurakkhī punarāvajissaṃ”.

Mutto ca so porisādassa hatthā, Gantvāna taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca; “Suṇoma gāthāyo satārahāyo, Yā me sutā assu hitāya brahme”.

“Sakideva sutasoma, sabbhi hoti samāgamo; Sā naṃ saṅgati pāleti, nāsabbhi bahu saṅgamo.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, seyyo hoti na pāpiyo.

Jīranti ve rājarathā sucittā, Atho sarīrampi jaraṃ upeti; Satañca dhammo na jaraṃ upeti, Santo have sabbhi pavedayanti.

Nabhañca dūre pathavī ca dūre, Pāraṃ samuddassa tadāhu dūre; Tato have dūrataraṃ vadanti, Satañca dhammo asatañca rāja”.

“Sahassiyā imā gāthā, nahimā gāthā satārahā; Cattāri tvaṃ sahassāni, khippaṃ gaṇhāhi brāhmaṇa”.

“Āsītiyā nāvutiyā ca gāthā, Satārahā cāpi bhaveyya gāthā; Paccattameva sutasoma jānahi, Sahassiyā nāma kā atthi gāthā”.

“Icchāmi vohaṃ sutavuddhimattano, Santoti maṃ sappurisā bhajeyyuṃ; Ahaṃ savantīhi mahodadhīva, Na hi tāta tappāmi subhāsitena.

Aggi yathā tiṇakaṭṭhaṃ dahanto, Na tappatī sāgarova nadīhi; Evampi te paṇḍitā rājaseṭṭha, Sutvā na tappanti subhāsitena.

Sakassa dāsassa yadā suṇomi, Gāthaṃ ahaṃ atthavatiṃ janinda; Tameva sakkacca nisāmayāmi, Na hi tāta dhammesu mamatthi titti.

Idaṃ te raṭṭhaṃ sadhanaṃ sayoggaṃ, Sakāyuraṃ sabbakāmūpapannaṃ; Kiṃ kāmahetu paribhāsasi maṃ, Gacchāmahaṃ porisādassa ñatte”.

“Attānurakkhāya bhavanti hete, Hatthārohā rathikā pattikā ca; Assāruhā ye ca dhanuggahāse, Senaṃ payuñjāma hanāma sattuṃ”.

“Sudukkaraṃ porisādo akāsi, Jīvaṃ gahetvāna avassajī maṃ; Taṃ tādisaṃ pubbakiccaṃ saranto, Dubbhe ahaṃ tassa kathaṃ janinda”.

Vanditvā so pitaraṃ mātarañca, Anusāsetvā negamañca balañca; Saccavādī saccānurakkhamāno, Agamāsi so yattha porisādo.

“Kato mayā saṅgaro brāhmaṇena, Raṭṭhe sake issariye ṭhitena; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇasappadāya, Saccānurakkhī punarāgatosmi; Yajassu yaññaṃ khāda maṃ porisāda”.

“Na hāyate khāditaṃ mayhaṃ pacchā, Citakā ayaṃ tāva sadhūmikāva; Niddhūmake pacitaṃ sādhupakkaṃ, Suṇoma gāthāyo satārahāyo”.

“Adhammiko tvaṃ porisādakāsi, Raṭṭhā ca bhaṭṭho udarassa hetu; Dhammañcimā abhivadanti gāthā, Dhammo ca adhammo ca kuhiṃ sameti.

Adhammikassa luddassa, niccaṃ lohitapāṇino; Natthi saccaṃ kuto dhammo, kiṃ sutena karissasi”.

“Yo maṃsahetu migavaṃ careyya, Yo vā hane purisamattahetu; Ubhopi te pecca samā bhavanti, Kasmā no adhammikaṃ brūsi maṃ tvaṃ”.

“Pañca pañca na khā bhakkhā, khattiyena pajānatā; Abhakkhaṃ rāja bhakkhesi, tasmā adhammiko tuvaṃ”.

“Mutto tuvaṃ porisādassa hatthā, Gantvā sakaṃ mandiraṃ kāmakāmī; Amittahatthaṃ punarāgatosi, Na khattadhamme kusalosi rāja”.

“Ye khattadhamme kusalā bhavanti, Pāyena te nerayikā bhavanti; Tasmā ahaṃ khattadhammaṃ pahāya, Saccānurakkhī punarāgatosmi; Yajassu yaññaṃ khāda maṃ porisāda”.

“Pāsādavāsā pathavīgavāssā, Kāmitthiyo kāsikacandanañca; Sabbaṃ tahiṃ labhasi sāmitāya, Saccena kiṃ passasi ānisaṃsaṃ”.

“Ye kecime atthi rasā pathabyā, Saccaṃ tesaṃ sādhutaraṃ rasānaṃ; Sacce ṭhitā samaṇabrāhmaṇā ca, Taranti jātimaraṇassa pāraṃ”.

“Mutto tuvaṃ porisādassa hatthā, Gantvā sakaṃ mandiraṃ kāmakāmī; Amittahatthaṃ punarāgatosi, Na hi nūna te maraṇabhayaṃ janinda; Alīnacitto asi saccavādī”.

“Katā me kalyāṇā anekarūpā, Yaññā yiṭṭhā ye vipulā pasatthā; Visodhito paralokassa maggo, Dhamme ṭhito ko maraṇassa bhāye.

Katā me kalyāṇā anekarūpā, Yaññā yiṭṭhā ye vipulā pasatthā; Anānutappaṃ paralokaṃ gamissaṃ, Yajassu yaññaṃ ada maṃ porisāda.

Pitā ca mātā ca upaṭṭhitā me, Dhammena me issariyaṃ pasatthaṃ; Visodhito paralokassa maggo, Dhamme ṭhito ko maraṇassa bhāye.

Pitā ca mātā ca upaṭṭhitā me, Dhammena me issariyaṃ pasatthaṃ; Anānutappaṃ paralokaṃ gamissaṃ, Yajassu yaññaṃ ada maṃ porisāda.

Ñātīsu mittesu katā me kārā, Dhammena me issariyaṃ pasatthaṃ; Visodhito paralokassa maggo, Dhamme ṭhito ko maraṇassa bhāye.

Ñātīsu mittesu katā me kārā, Dhammena me issariyaṃ pasatthaṃ; Anānutappaṃ paralokaṃ gamissaṃ, Yajassu yaññaṃ ada maṃ porisāda.

Dinnaṃ me dānaṃ bahudhā bahūnaṃ, Santappitā samaṇabrāhmaṇā ca; Visodhito paralokassa maggo, Dhamme ṭhito ko maraṇassa bhāye.

Dinnaṃ me dānaṃ bahudhā bahūnaṃ, Santappitā samaṇabrāhmaṇā ca; Anānutappaṃ paralokaṃ gamissaṃ, Yajassu yaññaṃ ada maṃ porisāda”.

“Visaṃ pajānaṃ puriso adeyya, Āsīvisaṃ jalitamuggatejaṃ; Muddhāpi tassa viphaleyya sattadhā, Yo tādisaṃ saccavādiṃ adeyya.

Sutvā dhammaṃ vijānanti, Narā kalyāṇapāpakaṃ; Api gāthā suṇitvāna, Dhamme me ramate mano”.

“Sakideva mahārāja, sabbhi hoti samāgamo; Sā naṃ saṅgati pāleti, nāsabbhi bahu saṅgamo.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, seyyo hoti na pāpiyo.

Jīranti ve rājarathā sucittā, Atho sarīrampi jaraṃ upeti; Satañca dhammo na jaraṃ upeti, Santo have sabbhi pavedayanti.

Nabhañca dūre pathavī ca dūre, Pāraṃ samuddassa tadāhu dūre; Tato have dūrataraṃ vadanti, Satañca dhammo asatañca rāja”.

“Gāthā imā atthavatī subyañjanā, Subhāsitā tuyha janinda sutvā; Ānandi vitto sumano patīto, Cattāri te samma vare dadāmi”.

“Yo nattano maraṇaṃ bujjhasi tuvaṃ, Hitāhitaṃ vinipātañca saggaṃ; Giddho rase duccarite niviṭṭho, Kiṃ tvaṃ varaṃ dassasi pāpadhamma.

Ahañca taṃ dehi varanti vajjaṃ, Tvañcāpi datvāna avākareyya; Sandiṭṭhikaṃ kalahamimaṃ vivādaṃ, Ko paṇḍito jānamupabbajeyya".

"Na taṃ varaṃ arahati jantu dātuṃ, Yaṃ vāpi datvāna avākareyya; Varassu samma avikampamāno, Pāṇaṃ cajitvānapi dassameva".

"Ariyassa ariyena sameti sakhyaṃ, Paññassa paññāṇavatā sameti; Passeyya taṃ vassasataṃ arogaṃ, Etaṃ varānaṃ paṭhamaṃ varāmi".

"Ariyassa ariyena sameti sakhyaṃ, Paññassa paññāṇavatā sameti; Passāsi maṃ vassasataṃ arogaṃ, Etaṃ varānaṃ paṭhamaṃ dadāmi".

"Ye khattiyāse idha bhūmipālā, Muddhābhisittā katanāmadheyyā; Na tādise bhūmipatī adesi, Etaṃ varānaṃ dutiyaṃ varāmi".

"Ye khattiyāse idha bhūmipālā, Muddhābhisittā katanāmadheyyā; Na tādise bhūmipatī ademi, Etaṃ varānaṃ dutiyaṃ dadāmi".

"Parosataṃ khattiyā te gahitā, Talāvutā assumukhā rudantā; Sake te raṭṭhe paṭipādayāhi, Etaṃ varānaṃ tatiyaṃ varāmi".

"Parosataṃ khattiyā me gahitā, Talāvutā assumukhā rudantā; Sake te raṭṭhe paṭipādayāmi, Etaṃ varānaṃ tatiyaṃ dadāmi".

"Chiddaṃ te raṭṭhaṃ byathitā bhayā hi, Puthū narā leṇamanuppaviṭṭhā; Manussamaṃsaṃ viramehi rāja, Etaṃ varānaṃ catutthaṃ varāmi".

"Addhā hi so bhakkho mama manāpo, Etassa hetumhi vanaṃ paviṭṭho; Sohaṃ kathaṃ etto upārameyyaṃ, Aññaṃ varānaṃ catutthaṃ varassu".

"Na ve piyaṃ meti janinda tādiso, Attaṃ niraṃkacca piyāni sevati; Attāva seyyo paramā ca seyyo, Labbhā piyā ocitatthena pacchā".

"Piyaṃ me mānusaṃ maṃsaṃ, Sutasoma vijānahi; Namhi sakkā nivāretuṃ, Aññaṃ varaṃ samma varassu".

"Yo ve piyaṃ meti piyānurakkhī, Attaṃ niraṃkacca piyāni sevati; Soṇḍova pitvā visamissapānaṃ, Teneva so hoti dukkhī parattha.

Yo cīdha saṅkhāya piyāni hitvā, Kicchenapi sevati ariyadhamme; Dukkhitova pitvāna yathosadhāni, Teneva so hoti sukhī parattha".

"Ohāyahaṃ pitaraṃ mātarañca, Manāpiye kāmaguṇe ca pañca; Etassa hetumhi vanaṃ paviṭṭho, Taṃ te varaṃ kinti mahaṃ dadāmi".

"Na paṇḍitā diguṇamāhu vākyaṃ, Saccappaṭiññāva bhavanti santo; Varassu samma iti maṃ avoca, Iccabravī tvaṃ na hi te sameti".

"Apuññalābhaṃ ayasaṃ akittiṃ, Pāpaṃ bahuṃ duccaritaṃ kilesaṃ; Manussamaṃsassa kate upāgā, Taṃ te varaṃ kinti mahaṃ dadeyyaṃ".

“Na taṃ varaṃ arahati jantu dātuṃ, Yaṃ vāpi datvāna avākareyya; Varassu samma avikampamāno, Pāṇaṃ cajitvānapi dassameva.

Pāṇaṃ cajanti santo nāpi dhammaṃ, Saccappaṭiññāva bhavanti santo; Datvā varaṃ khippamavākarohi, Etena sampajja surājaseṭṭha.

Caje dhanaṃ aṅgavarassa hetu, Aṅgaṃ caje jīvitaṃ rakkhamāno; Aṅgaṃ dhanaṃ jīvitañcāpi sabbaṃ, Caje naro dhammamanussaranto.

Yasmā hi dhammaṃ puriso vijaññā, Ye cassa kaṅkhaṃ vinayanti santo; Taṃ hissa dīpañca parāyaṇañca, Na tena mittiṃ jirayetha paññо”.

“Addhā hi so bhakkho mama manāpo, Etassa hetumhi vanaṃ paviṭṭho; Sace ca maṃ yācasi etamatthaṃ, Etampi te samma varaṃ dadāmi.

Satthā ca me hosi sakhā ca mesi, Vacanampi te samma ahaṃ akāsiṃ; Tuvampi me samma karohi vākyaṃ, Ubhopi gantvāna pamocayāma”.

“Satthā ca te homi sakhā ca tyamhi, Vacanampi me samma tuvaṃ akāsi; Ahampi te samma karomi vākyaṃ, Ubhopi gantvāna pamocayāma”.

“Kammāsapādena viheṭhitattha, Talāvutā assumukhā rudantā; Na jātu dubbhetha imassa rañño, Saccappaṭiññaṃ me paṭissuṇātha”.

“Kammāsapādena viheṭhitamhā, Talāvutā assumukhā rudantā; Na jātu dubbhema imassa rañño, Saccappaṭiññaṃ te paṭissuṇāma”.

“Yathā pitā vā atha vāpi mātā, Anukampakā atthakāmā pajānaṃ; Evameva vo hotu ayañca rājā, Tumhe ca vo hotha yatheva puttā”.

“Yathā pitā vā atha vāpi mātā, Anukampakā atthakāmā pajānaṃ; Evameva no hotu ayañca rājā, Mayampi hessāma yatheva puttā”.

“Catuppadaṃ sakuṇañcāpi maṃsaṃ, Sūdehi randhaṃ sukataṃ suniṭṭhitaṃ; Sudhaṃva indo paribhuñjiyāna, Hitvā katheko ramasī araññe.

Tā khattiyā vallivilākamajjhā, Alaṅkatā samparivārayitvā; Indaṃva devesu pamodayiṃsu, Hitvā katheko ramasī araññe.

Tambūpadhāne bahugoṇakamhi, Subhamhi sabbassayanamhi saṅge; Seyyassa majjhamhi sukhaṃ sayitvā, Hitvā katheko ramasī araññe.

Pāṇissaraṃ kumbhathūṇaṃ nisīthe, Athopi ve nippurisampi tūriyaṃ; Bahuṃ sugītañca suvāditañca, Hitvā katheko ramasī araññe.

Uyyānasampannaṃ pahūtamālyaṃ, Migājinūpetapuraṃ surammaṃ; Hayehi nāgehi rathehupetaṃ, Hitvā katheko ramasī araññe”.

“Kāḷapakkhe yathā cando, hāyateva suve suve; Kāḷapakkhūpamo rāja, asataṃ hoti samāgamo.

Yathāhaṃ rasakamāgamma, sūdaṃ kāpurisādhamaṃ; Akāsiṃ pāpakaṃ kammaṃ, yena gacchāmi duggatiṃ.

Sukkapakkhe yathā cando, vaḍḍhateva suve suve; Sukkapakkhūpamo rāja, sataṃ hoti samāgamo.

Yathāhaṃ tuvamāgamma, sutasoma vijānahi; Kāhāmi kusalaṃ kammaṃ, yena gacchāmi suggatiṃ.

Thale yathā vāri janinda vuṭṭhaṃ, Anaddhaneyyaṃ na ciraṭṭhitīkaṃ; Evampi hoti asataṃ samāgamo, Anaddhaneyyo udakaṃ thaleva.

Sare yathā vāri janinda vuṭṭhaṃ, Ciraṭṭhitīkaṃ naravīraseṭṭha; Evampi ve hoti sataṃ samāgamo, Ciraṭṭhitīko udakaṃ sareva.

Abyāyiko hoti sataṃ samāgamo, Yāvampi tiṭṭheyya tatheva hoti; Khippañhi veti asataṃ samāgamo, Tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā”.

“Na so rājā yo ajeyyaṃ jināti, Na so sakhā yo sakhāraṃ jināti; Na sā bhariyā yā patino na vibheti, Na te puttā ye na bharanti jiṇṇaṃ.

Na sā sabhā yattha na santi santo, Na te santo ye na bhaṇanti dhammaṃ; Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Dhammaṃ bhaṇantāva bhavanti santo.

Nābhāsamānaṃ jānanti, missaṃ bālehi paṇḍitaṃ; Bhāsamānañca jānanti, desentaṃ amataṃ padaṃ.

Bhāsaye jotaye dhammaṃ, Paggaṇhe isinaṃ dhajaṃ; Subhāsitaddhajā isayo, Dhammo hi isinaṃ dhajo”ti. (4212)

Mahāsutasomajātakaṃ pañcamaṃ.

Asītinipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Sumukho pana haṃsavaro ca mahā, Sudhabhojaniko ca paro pavaro; Sakuṇāladijādhipativhayano, Sutasomavaruttamasavhayanoti.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

2. Santhavajātaka

“Na santhavasmā paramatthi pāpiyo, Yo santhavo kāpurisena hoti; Santappito sappinā pāyasena, Kicchākataṃ paṇṇakuṭiṃ adayhi.

Na santhavasmā paramatthi seyyo, Yo santhavo sappurisena hoti; Sīhassa byagghassa ca dīpino ca, Sāmā mukhaṃ lehati santhavenā”ti.

Santhavajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

3. Naṅgalīsajātaka

“Asabbatthagāmiṃ vācaṃ, Bālo sabbattha bhāsati; Nāyaṃ dadhiṃ vedi na naṅgalīsaṃ, Dadhippayaṃ maññati naṅgalīsan”ti.

Naṅgalīsajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

8. Kiṃsukopamajātaka

“Sabbehi kiṃsuko diṭṭho, kinnvettha vicikicchatha; Na hi sabbesu ṭhānesu, sārathī paripucchito”.

“Evaṃ sabbehi ñāṇehi, yesaṃ dhammā ajānitā; Te ve dhammesu kaṅkhanti, kiṃsukasmiṃva bhātaro”ti.

Kiṃsukopamajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

4. Cammasāṭakajātaka

“Kalyāṇarūpo vatayaṃ catuppado, Subhaddako ceva supesalo ca; Yo brāhmaṇaṃ jātimantūpapannaṃ, Apacāyati meṇḍavaro yasassī”.

“Mā brāhmaṇa ittaradassanena, Vissāsamāpajji catuppadassa; Daḷhappahāraṃ abhikaṅkhamāno, Avasakkatī dassati suppahāraṃ”.

Ūruṭṭhi bhaggaṃ pavaṭṭito khāribhāro, Sabbañca bhaṇḍaṃ brāhmaṇassa bhinnaṃ; Ubhopi bāhā paggayha kandati, “Abhidhāvatha haññate brahmacārī.

Evaṃ so nihato seti, yo apūjaṃ pasaṃsati; Yathāhamajja pahato, hato meṇḍena dummatī”ti.

Cammasāṭakajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Aḍḍhavagga

2. Migapotakajātaka

“Agārā paccupetassa, anagārassa te sato; Samaṇassa na taṃ sādhu, yaṃ petamanusocasi”.

“Saṃvāsena have sakka, manussassa migassa vā; Hadaye jāyate pemaṃ, na taṃ sakkā asocituṃ”.

“Mataṃ marissaṃ rodanti, ye rudanti lapanti ca; Tasmā tvaṃ isi mā rodi, roditaṃ moghamāhu santo.

Roditena have brahme, mato peto samuṭṭhahe; Sabbe saṅgamma rodāma, aññamaññassa ñātake”.

“Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahi vata me sallaṃ, yamāsi hadayassitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Sohaṃ abbūḷhasallosmi, vītasoko anāvilo; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna vāsavā”ti.

Migapotakajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

7. Sālittakajātaka

“Sādhu kho sippakaṃ nāma, api yādisa kīdisaṃ; Passa khañjappahārena, laddhā gāmā catuddisā”ti.

Sālittakajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Varuṇavagga

2. Sīlavahatthijātaka

“Akataññussa posassa, niccaṃ vivaradassino; Sabbañce pathaviṃ dajjā, neva naṃ abhirādhaye”ti.

Sīlavahatthijātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kokilavagga

5. Jambukajātaka

“Brahā pavaḍḍhakāyo so, dīghadāṭho ca jambuka; Na tvaṃ tattha kule jāto, yattha gaṇhanti kuñjaraṃ”.

“Asīho sīhamānena, yo attānaṃ vikubbati; Kotthūva gajamāsajja, seti bhūmyā anutthunaṃ.

Yasassino uttamapuggalassa, Sañjātakhandhassa mahabbalassa; Asamekkhiya thāmabalūpapattiṃ, Sa seti nāgena hatoyaṃ jambuko.

Yo cīdha kammaṃ kurute pamāya, Thāmabbalaṃ attani saṃvid-itvā; Jappena mantena subhāsitena, Parikkhavā so vipulaṃ jinātī”ti.

Jambukajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

8. Araññajātaka

“Araññā gāmamāgamma, kiṃsīlaṃ kiṃvataṃ ahaṃ; Purisaṃ tāta seveyyaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Yo taṃ vissāsaye tāta, vissāsañca khameyya te; Sussūsī ca titikkhī ca, taṃ bhajehi ito gato.

Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ; Urasīva patiṭṭhāya, taṃ bhajehi ito gato.

Haliddirāgaṃ kapicittaṃ, purisaṃ rāgavirāginaṃ; Tādisaṃ tāta mā sevi, nimmanussampi ce siyā”ti.

Araññajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

8. Tayodhammajātaka

“Yassa ete tayo dhammā, vānarinda yathā tava; Dakkhiyaṃ sūriyaṃ paññā, diṭṭhaṃ so ativattatī”ti.

Tayodhammajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

2. Seyyajātaka

“Seyyaṃso seyyaso hoti, yo seyyamupasevati; Ekena sandhiṃ katvāna, sataṃ vajjhe amocayiṃ.

Tasmā sabbena lokena, sandhiṃ katvāna ekato; Pecca saggaṃ nigaccheyya, idaṃ suṇātha kāsiyā".

Idaṃ vatvā mahārājā, Kaṃso bārāṇasiggaho; Dhanuṃ kaṇḍañca nikkhippa, Saṃyamaṃ ajjhupāgamīti.

Seyyajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

6. Tipallatthamigajātaka

"Migaṃ tipallatthamanekamāyaṃ, Aṭṭhakkhuraṃ aḍḍharattāpapāyiṃ; Ekena sotena chamāssasanto, Chahi kalāhitibhoti bhāgineyyo"ti.

Tipallatthamigajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

9. Jāgarajātaka

"Kodha jāgarataṃ sutto, kodha suttesu jāgaro; Ko mametaṃ vijānāti, ko taṃ paṭibhaṇāti me".

"Ahaṃ jāgarataṃ sutto, ahaṃ suttesu jāgaro; Ahametaṃ vijānāmi, ahaṃ paṭibhaṇāmi te".

"Kathaṃ jāgarataṃ sutto, kathaṃ suttesu jāgaro; Kathaṃ etaṃ vijānāsi, kathaṃ paṭibhaṇāsi me".

"Ye dhammaṃ nappajānanti, saṃyamoti damoti ca; Tesu suppamānesu, ahaṃ jaggāmi devate.

Yesaṃ rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Tesu jāgaramānesu, ahaṃ suttosmi devate.

Evaṃ jāgarataṃ sutto, evaṃ suttesu jāgaro; Evametaṃ vijānāmi, evaṃ paṭibhaṇāmi te".

"Sādhu jāgarataṃ sutto, sādhu suttesu jāgaro; Sādhumetaṃ vijānāsi, sādhu paṭibhaṇāsi me"ti.

Jāgarajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Cūḷakuṇālavagga

9. Sandhibhedajātaka

“Neva itthīsu sāmaññaṃ, nāpi bhakkhesu sārathi; Athassa sandhibhedassa, passa yāva sucintitaṃ.

Asi tikkhova maṃsamhi, pesuññaṃ parivattati; Yatthūsabhañca sīhañca, bhakkhayanti migādhamā.

Imaṃ so sayanaṃ seti, yamimaṃ passasi sārathi; Yo vācaṃ sandhibhedassa, pisuṇassa nibodhati.

Te janā sukhamedhanti, narā saggagatāriva; Ye vācaṃ sandhibhedassa, nāvabodhanti sārathī”ti.

Sandhibhedajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

8. Mahiṃsarājajātaka

“Kimatthamabhisandhāya, lahucittassa dubbhino; Sabbakāmadadasseva, imaṃ dukkhaṃ titikkhasi.

Siṅgena nihanāhetaṃ, padasā ca adhiṭṭhaha; Bhiyyo bālā pakujjheyyuṃ, no cassa paṭisedhako”.

“Mamevāyaṃ maññamāno, aññepevaṃ karissati; Te naṃ tattha vadhissanti, sā me mutti bhavissatī”ti.

Mahiṃsarājajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

8. Mahānāradakassapajātaka

Ahu rājā videhānaṃ, aṅgati nāma khattiyo; Pahūtayoggo dhanimā, anantabalaporiso.

So ca pannarasiṃ rattiṃ, purimayāme anāgate; Cātumāsā komudiyā, amacce sannipātayi.

Paṇḍite sutasampanne, mhitapubbe vicakkhaṇe; Vijayañca sunāmañca, senāpatiṃ alātakaṃ.

Tamanupucchi vedeho, “paccekaṃ brūtha saṃ ruciṃ; Cātumāsā komudajja, juṇhaṃ byapahataṃ tamaṃ; Kāyajja ratiyā rattiṃ, viharemu imaṃ utuṃ”.

Tato senāpati rañño, Alāto etadabravi; “Haṭṭhaṃ yoggaṃ balaṃ sabbaṃ, Senaṃ sannāhayāmase.

Niyyāma deva yuddhāya, anantabalaporisā; Ye te vasaṃ na āyanti, vasaṃ upanayāmase; Esā mayhaṃ sakā diṭṭhi, ajitaṃ ojināmase".

Alātassa vaco sutvā, sunāmo etadabravi; "Sabbe tuyhaṃ mahārāja, amittā vasamāgatā.

Nikkhittasatthā paccatthā, nivātamanuvattare; Uttamo ussavo ajja, na yuddhaṃ mama ruccati.

Annapānañca khajjañca, khippaṃ abhiharantu te; Ramassu deva kāmehi, naccagīte suvādite".

Sunāmassa vaco sutvā, vijayo etadabravi; "Sabbe kāmā mahārāja, niccaṃ tava mupaṭṭhitā.

Na hete dullabhā deva, tava kāmehi modituṃ; Sadāpi kāmā sulabhā, netaṃ cittamataṃ mama.

Samaṇaṃ brāhmaṇaṃ vāpi, upāsemu bahussutaṃ; Yo najja vinaye kaṅkhaṃ, atthadhammavidū ise".

Vijayassa vaco sutvā, rājā aṅgati mabravi; "Yathā vijayo bhaṇati, mayhampetaṃva ruccati.

Samaṇaṃ brāhmaṇaṃ vāpi, upāsemu bahussutaṃ; Yo najja vinaye kaṅkhaṃ, atthadhammavidū ise.

Sabbeva santā karotha matiṃ, Kaṃ upāsemu paṇḍitaṃ; Yo najja vinaye kaṅkhaṃ, Atthadhammavidū ise".

Vedehassa vaco sutvā, alāto etadabravi; "Atthāyaṃ migadāyasmiṃ, acelo dhīrasammato.

Guṇo kassapagottāyaṃ, suto citrakathī gaṇī; Taṃ deva payirupāsemu, so no kaṅkhaṃ vinessati".

Alātassa vaco sutvā, rājā codesi sārathiṃ; "Migadāyaṃ gamissāma, yuttaṃ yānaṃ idhānaya".

Tassa yānaṃ ayojesuṃ, dantaṃ rūpiyapakkharaṃ; Sukkamaṭṭha-parivāraṃ, paṇḍaraṃ dosināmukhaṃ.

Tatrāsuṃ kumudāyuttā, cattāro sindhavā hayā; Anilūpamasamup-pātā, sudantā soṇṇamālino.

Setacchattaṃ setaratho, setassā setabījanī; Vedeho sahamaccehi, niyyaṃ candova sobhati.

Tamanuyāyiṃsu bahavo, indikhaggadharā balī; Assapiṭṭhigatā vīrā, narā naravarādhipaṃ.

So muhuttaṃva yāyitvā, yānā oruyha khattiyo; Vedeho sahamaccehi, pattī guṇamupāgami.

Yepi tattha tadā āsuṃ, brāhmaṇibbhā samāgatā; Na te apanayī rājā, akataṃ bhūmimāgate.

Tato so mudukā bhisiyā, muducittakasanthate; Mudupaccatthate rājā, ekamantaṃ upāvisi.

Nisajja rājā sammodi, kathaṃ sāraṇiyaṃ tato; "Kacci yāpaniyaṃ bhante, vātānamaviyaggatā.

Kacci akasirā vutti, labhasi piṇḍayāpanaṃ; Apābādho casi kacci, cakkhuṃ na parihāyati".

Taṃ guṇo paṭisammodi, vedehaṃ vinaye rataṃ; "Yāpanīyaṃ mahārāja, sabbametaṃ tadūbhayaṃ.

Kacci tuyhampi vedeha, paccantā na balīyare; Kacci arogaṃ yoggaṃ te, kacci vahati vāhanaṃ; Kacci te byādhayo natthi, sarīrassupatāpiyā".

Paṭisammodito rājā, tato pucchi anantarā; Atthaṃ dhammañca ñāyañca, dhammakāmo rathesabho.

"Kathaṃ dhammaṃ care macco, mātāpitūsu kassapa; Kathaṃ care ācariye, puttadāre kathaṃ care.

Kathaṃ careyya vuḍḍhesu, kathaṃ samaṇabrāhmaṇe; Kathañca balakāyasmiṃ, kathaṃ janapade care.

Kathaṃ dhammaṃ caritvāna, maccā gacchanti suggatiṃ; Kathañceke adhammaṭṭhā, patanti nirayaṃ atho".

Vedehassa vaco sutvā, kassapo etadabravi; "Suṇohi me mahārāja, saccaṃ avitathaṃ padaṃ.

Natthi dhammacaritassa, phalaṃ kalyāṇapāpakaṃ; Natthi deva paro loko, ko tato hi idhāgato.

Natthi deva pitaro vā, kuto mātā kuto pitā; Natthi ācariyo nāma, adantaṃ ko damessati.

Samatulyāni bhūtāni, natthi jeṭṭhāpacāyikā; Natthi balaṃ vīriyaṃ vā, kuto uṭṭhānaporisaṃ; Niyatāni hi bhūtāni, yathā goṭaviso tathā.

Laddheyyaṃ labhate macco, tattha dānaphalaṃ kuto; Natthi dānaphalaṃ deva, avaso devavīriyo.

Bālehi dānaṃ paññattaṃ, paṇḍitehi paṭicchitaṃ; Avasā denti dhīrānaṃ, bālā paṇḍitamānino.

Sattime sassatā kāyā, acchejjā avikopino; Tejo pathavī āpo ca, vāyo sukhaṃ dukhañcime; Jīve ca sattime kāyā, yesaṃ chettā na vijjati.

Natthi hantā va chettā vā, haññe yevāpi koci naṃ; Antareneva kāyānaṃ, satthāni vītivattare.

Yo cāpi siramādāya, paresaṃ nisitāsinā; Na so chindati te kāye, tattha pāpaphalaṃ kuto.

Cullāsītimahākappe, sabbe sujjhanti saṃsaraṃ; Anāgate tamhi kāle, saññatopi na sujjhati.

Caritvāpi bahuṃ bhadraṃ, neva sujjhantināgate; Pāpañcepi bahuṃ katvā, taṃ khaṇaṃ nātivattare.

Anupubbena no suddhi, kappānaṃ cullasītiyā; Niyatiṃ nātivattāma, velantamiva sāgaro".

Kassapassa vaco sutvā, alāto etadabravi; "Yathā bhadanto bhaṇati, mayhampetaṃva ruccati.

Ahampi purimaṃ jātiṃ, sare saṃsaritattano; Piṅgalo nāmahaṃ āsiṃ, luddo goghātako pure.

Bārāṇasiyaṃ phītāyaṃ, bahuṃ pāpaṃ kataṃ mayā; Bahū mayā hatā pāṇā, mahiṃsā sūkarā ajā.

Tato cuto idha jāto, iddhe senāpatīkule; Natthi nūna phalaṃ pāpaṃ, yohaṃ na nirayaṃ gato".

Athettha bījako nāma, dāso āsi paṭaccarī; Uposathaṃ upavasanto, guṇasantikupāgami.

Kassapassa vaco sutvā, alātassa ca bhāsitaṃ; Passasanto muhuṃ uṇhaṃ, rudaṃ assūni vattayi.

Tamanupucchi vedeho, "kimatthaṃ samma rodasi; Kiṃ te sutaṃ vā diṭṭhaṃ vā, kiṃ maṃ vedesi vedanaṃ".

Vedehassa vaco sutvā, bījako etadabravi; "Natthi me vedanā dukkhā, mahārāja suṇohi me.

Ahampi purimaṃ jātiṃ, sarāmi sukhamattano; Sāketāhaṃ pure āsiṃ, bhāvaseṭṭhi guṇe rato.

Sammato brāhmaṇibbhānaṃ, saṃvibhāgarato suci; Na cāpi pāpakaṃ kammaṃ, sarāmi katamattano.

Tato cutāhaṃ vedeha, idha jāto duritthiyā; Gabbhamhi kumbhadāsiyā, yato jāto suduggato.

Evampi duggato santo, samacariyaṃ adhiṭṭhito; Upaḍḍhabhāgaṃ bhattassa, dadāmi yo me icchati.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, sadā upavasāmahaṃ; Na cāpi bhūte hiṃsāmi, theyyañcāpi vivajjayiṃ.

Sabbameva hi nūnetaṃ, suciṇṇaṃ bhavati nipphalaṃ; Niratthaṃ maññidaṃ sīlaṃ, alāto bhāsatī yathā.

Kalimeva nūna gaṇhāmi, asippo dhuttako yathā; Kaṭaṃ alāto gaṇhāti, kitavosikkhito yathā.

Dvāraṃ nappaṭipassāmi, yena gacchāmi suggatiṃ; Tasmā rāja parodāmi, sutvā kassapabhāsitaṃ".

Bījakassa vaco sutvā, rājā aṅgati mabravi; "Natthi dvāraṃ sugatiyā, niyatiṃ kaṅkha bījaka.

Sukhaṃ vā yadi vā dukkhaṃ, niyatiyā kira labbhati; Saṃsārasuddhi sabbesaṃ, mā turittho anāgate.

Ahampi pubbe kalyāṇo, brāhmaṇibbhesu byāvaṭo; Vohāramanusāsanto, ratihīno tadantarā.

Punapi bhante dakkhemu, saṅgati ce bhavissati"; Idaṃ vatvāna vedeho, paccagā sanivesanaṃ.

Tato ratyā vivasāne, upaṭṭhānamhi aṅgati; Amacce sannipātetvā, idaṃ vacanamabravi.

"Candake me vimānasmiṃ, sadā kāme vidhentu me; Mā upagacchuṃ atthesu, guyhappakāsiyesu ca.

Vijayo ca sunāmo ca, senāpati alātako; Ete atthe nisīdantu, vohārakusalā tayo".

Idaṃ vatvāna vedeho, "kāmeva bahumaññatha; Na cāpi brāhmaṇibbhesu, atthe kismiñci byāvaṭo".

Tato dvesattarattassa, vedehassatrajā piyā; Rājakaññā rucā nāma, dhātimātaramabravi.

"Alaṅkarotha maṃ khippaṃ, sakhiyo cālaṅkarontu me; Suve pannaraso dibyo, gacchaṃ issarasantike".

Tassā mālyaṃ abhihariṃsu, candanañca mahārahaṃ; Maṇisaṅkhamuttāratanaṃ, nānāratte ca ambare.

Tañca soṇṇamaye pīṭhe, nisinnaṃ bahukitthiyo; Parikiriya pasobhiṃsu, rucaṃ ruciravaṇṇiniṃ.

Sā ca sakhimajjhagatā, sabbābharaṇabhūsitā; Sateratā abbhamiva, candakaṃ pāvisī rucā.

Upasaṅkamitvā vedehaṃ, vanditvā vinaye rataṃ; Suvaṇṇakhacite pīṭhe, ekamantaṃ upāvisi.

Tañca disvāna vedeho, accharānaṃva saṅgamaṃ; Rucaṃ sakhimajjhagataṃ, idaṃ vacanamabravi.

"Kacci ramasi pāsāde, antopokkharaṇiṃ pati; Kacci bahuvidhaṃ khajjaṃ, sadā abhiharanti te.

Kacci bahuvidhaṃ mālyaṃ, ocinitvā kumāriyo; Gharake karotha paccekaṃ, khiḍḍāratiratā muhuṃ.

Kena vā vikalaṃ tuyhaṃ, kiṃ khippaṃ āharantu te; Manokarassu kuḍḍamukhī, api candasamamhipi".

Vedehassa vaco sutvā, rucā pitaramabravi; "Sabbametaṃ mahārāja, labbhatissarasantike.

Suve pannaraso dibyo, sahassaṃ āharantu me; Yathādinnañca dassāmi, dānaṃ sabbavanīsvahaṃ".

Rucāya vacanaṃ sutvā, rājā aṅgati mabravi; "Bahuṃ vināsitaṃ vittaṃ, niratthaṃ aphalaṃ tayā.

Uposathe vasaṃ niccaṃ, annapānaṃ na bhuñjasi; Niyatetaṃ abhuttabbaṃ, natthi puññaṃ abhuñjato.

Bījakopi hi sutvāna, tadā kassapabhāsitaṃ; Passasanto muhuṃ uṇhaṃ, rudaṃ assūni vattayi.

Yāva ruce jīvamānā, mā bhattamapanāmayi; Natthi bhadde paro loko, kiṃ niratthaṃ vihaññasi".

Vedehassa vaco sutvā, rucā ruciravaṇṇinī; Jānaṃ pubbāparaṃ dhammaṃ, pitaraṃ etadabravi.

"Sutameva pure āsi, sakkhi diṭṭhamidaṃ mayā; Bālūpasevī yo hoti, bālova samapajjatha.

Mūḷho hi mūḷhamāgamma, bhiyyo mohaṃ nigacchati; Patirūpaṃ alātena, bījakena ca muyhituṃ.

Tvañca devāsi sappañño, dhiro atthassa kovido; Kathaṃ bālehi sadisaṃ, hīnadiṭṭhiṃ upāgami.

Sacepi saṃsārapathena sujjhati, Niratthiyā pabbajjā guṇassa; Kīṭova aggiṃ jalitaṃ apāpataṃ, Upapajjati mohamūḷho naggabhāvaṃ.

Saṃsārasuddhīti pure niviṭṭhā, Kammaṃ vidūsenti bahū ajānaṃ; Pubbe kalī duggahitovanatthā, Dummo ca yā balisā ambujova.

Upamaṃ te karissāmi, mahārāja tavatthiyā; Upamāya midhekacce, atthaṃ jānanti paṇḍitā.

Vāṇijānaṃ yathā nāvā, appamāṇabharā garu; Atibhāraṃ samādāya, aṇṇave avasīdati.

Evameva naro pāpaṃ, thokaṃ thokampi ācinaṃ; Atibhāraṃ samādāya, niraye avasīdati.

Na tāva bhāro paripūro, alātassa mahīpati; Ācināti ca taṃ pāpaṃ, yena gacchati duggatiṃ.

Pubbevassa kataṃ puññaṃ, alātassa mahīpati; Tasseva deva nissando, yañceso labhate sukhaṃ.

Khīyate cassa taṃ puññaṃ, tathā hi aguṇe rato; Ujumaggaṃ avahāya, kummaggamanudhāvati.

Tulā yathā paggahitā, ohite tulamaṇḍale; Unnameti tulāsīsaṃ, bhāre oropite sati.

Evameva naro puññaṃ, thokaṃ thokampi ācinaṃ; Saggātimāno dāsova, bījako sātave rato.

Yamajja bījako dāso, dukkhaṃ passati attani; Pubbevassa kataṃ pāpaṃ, tameso paṭisevati.

Khīyate cassa taṃ pāpaṃ, tathā hi vinaye rato; Kassapañca samāpajja, mā hevuppathamāgamā.

Yaṃ yañhi rāja bhajati, santaṃ vā yadi vā asaṃ; Sīlavantaṃ visīlaṃ vā, vasaṃ tasseva gacchati.

Yādisaṃ kurute mittaṃ, yādisaṃ cūpasevati; Sopi tādisako hoti, sahavāso hi tādiso.

Sevamāno sevamānaṃ, samphuṭṭho samphusaṃ paraṃ; Saro diddho kalāpaṃva, alittamupalimpati; Upalepabhayā dhīro, neva pāpasakhā siyā.

Pūtimacchaṃ kusaggena, yo naro upanayhati; Kusāpi pūti vāyanti, evaṃ bālūpasevanā.

Tagarañca palāsena, yo naro upanayhati; Pattāpi surabhi vāyanti, evaṃ dhīrūpasevanā.

Tasmā pattapuṭasseva, ñatvā sampākamattano; Asante nopaseveyya, sante seveyya paṇḍito; Asanto nirayaṃ nenti, santo pāpenti suggatiṃ.

Ahampi jātiyo satta, sare saṃsaritattano; Anāgatāpi satteva, yā gamissaṃ ito cutā.

Yā me sā sattamī jāti, ahu pubbe janādhipa; Kammāraputto magadhesu, ahuṃ rājagahe pure.

Pāpaṃ sahāyamāgamma, bahuṃ pāpaṃ kataṃ mayā; Paradārassa heṭhento, carimhā amarā viya.

Taṃ kammaṃ nihitaṃ aṭṭhā, bhasmacchannova pāvako; Atha aññehi kammehi, ajāyiṃ vaṃsabhūmiyaṃ.

Kosambiyaṃ seṭṭhikule, iddhe phīte mahaddhane; Ekaputto mahārāja, niccaṃ sakkatapūjito.

Tattha mittaṃ asevissaṃ, sahāyaṃ sātave rataṃ; Paṇḍitaṃ sutasampannaṃ, so maṃ atthe nivesayi.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, bahuṃ rattiṃ upāvasiṃ; Taṃ kammaṃ nihitaṃ aṭṭhā, nidhīva udakantike.

Atha pāpāna kammānaṃ, Yametaṃ magadhe kataṃ; Phalaṃ pariyāga maṃ pacchā, Bhutvā duṭṭhavisaṃ yathā.

Tato cutāhaṃ vedeha, roruve niraye ciraṃ; Sakammunā apaccissaṃ, taṃ saraṃ na sukhaṃ labhe.

Bahuvassagaṇe tattha, khepayitvā bahuṃ dukhaṃ; Bhinnāgate ahuṃ rāja, chagalo uddhatapphalo.

Sātaputtā mayā vūḷhā, piṭṭhiyā ca rathena ca; Tassa kammassa nissando, paradāragamanassa me.

Tato cutāhaṃ vedeha, kapi āsiṃ brahāvane; Niluñcitaphaloyeva, yūthapena pagabbhinā; Tassa kammassa nissando, paradāragamanassa me.

Tato cutāhaṃ vedeha, dassanesu pasū ahuṃ; Niluñcito javo bhadro, yoggaṃ vūḷhaṃ ciraṃ mayā; Tassa kammassa nissando, paradāragamanassa me.

Tato cutāhaṃ vedeha, vajjīsu kulamāgamā; Nevitthī na pumā āsiṃ, manussatte sudullabhe; Tassa kammassa nissando, paradāragamanassa me.

Tato cutāhaṃ vedeha, ajāyiṃ nandane vane; Bhavane tāvatiṃsāhaṃ, accharā kāmavaṇṇinī.

Vicittavatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā; Kusalā naccagītassa, sakkassa paricārikā.

Tattha ṭhitāhaṃ vedeha, sarāmi jātiyo imā; Anāgatāpi satteva, yā gamissaṃ ito cutā.

Pariyāgataṃ taṃ kusalaṃ, yaṃ me kosambiyaṃ kataṃ; Deve ceva manusse ca, sandhāvissaṃ ito cutā.

Satta jacco mahārāja, niccaṃ sakkatapūjitā; Thībhāvāpi na muccissaṃ, chaṭṭhā nigatiyo imā.

Sattamī ca gati deva, devaputto mahiddhiko; Pumā devo bhavissāmi, devakāyasmimuttamo.

Ajjāpi santānamayaṃ, mālaṃ ganthenti nandane; Devaputto javo nāma, yo me mālaṃ paṭicchati.

Muhutto viya so dibyo, idha vassāni soḷasa; Rattindivo ca so dibyo, mānusiṃ saradosataṃ.

Iti kammāni anventi, asaṅkheyyāpi jātiyo; Kalyāṇaṃ yadi vā pāpaṃ, na hi kammaṃ vinassati.

Yo icche puriso hotuṃ, jātiṃ jātiṃ punappunaṃ; Paradāraṃ vivajjeyya, dhotapādova kaddamaṃ.

Yā icche puriso hotuṃ, jātiṃ jātiṃ punappunaṃ; Sāmikaṃ apacāyeyya, indaṃva paricārikā.

Yo icche dibyabhogañca, dibbamāyuṃ yasaṃ sukhaṃ; Pāpāni parivajjetvā, tividhaṃ dhammamācare.

Kāyena vācā manasā, appamatto vicakkhaṇo; Attano hoti atthāya, itthī vā yadi vā pumā.

Ye kecime mānujā jīvaloke, Yasassino sabbasamantabhogā; Asaṃsayaṃ tehi pure suciṇṇaṃ, Kammassakāse puthu sabbasattā.

Iṅghānucintesi sayampi deva, Kutonidānā te imā janinda; Yā te imā accharāsannikāsā, Alaṅkatā kañcanajālachannā".

Iccevaṃ pitaraṃ kaññā, rucā tosesi aṅgatiṃ; Mūḷhassa maggamācikkhi, dhammamakkhāsi subbatā.

Athāgamā brahmalokā, nārado mānusiṃ pajaṃ; Jambudīpaṃ avekkhanto, addā rājānamaṅgatiṃ.

Tato patiṭṭhā pāsāde, vedehassa puratthato; Tañca disvānānuppattaṃ, rucā isimavandatha.

Athāsanamhā oruyha, rājā byathitamānaso; Nāradaṃ paripucchanto, idaṃ vacanamabravi.

“Kuto nu āgacchasi devavaṇṇi, Obhāsayaṃ sabbadisā candimāva; Akkhāhi me pucchito nāmagottaṃ, Kathaṃ taṃ jānanti manussaloke”.

“Ahañhi devato idāni emi, Obhāsayaṃ sabbadisā candimāva; Akkhāmi te pucchito nāmagottaṃ, Jānanti maṃ nārado kassapo ca”.

“Accherarūpaṃ tava yādisañca, Vehāyasaṃ gacchasi tiṭṭhasī ca; Pucchāmi taṃ nārada etamatthaṃ, Atha kena vaṇṇena tavāyamiddhi”.

“Saccañca dhammo ca damo ca cāgo, Guṇā mamete pakatā purāṇā; Teheva dhammehi susevitehi, Manojavo yena kāmaṃ gatosmi”.

“Accheramācikkhasi puññasiddhiṃ, Sace hi etehi yathā vadesi; Pucchāmi taṃ nārada etamatthaṃ, Puṭṭho ca me sādhu viyākarohi”.

“Pucchassu maṃ rāja tavesa attho, Yaṃ saṃsayaṃ kuruse bhūmipāla; Ahaṃ taṃ nissaṃsayataṃ gamemi, Nayehi ñāyehi ca hetubhī ca”.

“Pucchāmi taṃ nārada etamatthaṃ, Puṭṭho ca me nārada mā musā bhaṇi; Atthi nu devā pitaro nu atthi, Loko paro atthi jano yamāhu”.

“Attheva devā pitaro ca atthi, Loko paro atthi jano yamāhu; Kāmesu giddhā ca narā pamūḷhā, Lokaṃ paraṃ na vidū mohayuttā”.

“Atthīti ce nārada saddahāsi, Nivesanaṃ paraloke matānaṃ; Idheva me pañca satāni dehi, Dassāmi te paraloke sahassaṃ”.

“Dajjemu kho pañca satāni bhoto, Jaññāmu ce sīlavantaṃ vadaññuṃ; Luddaṃ taṃ bhontaṃ niraye vasantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Idheva yo hoti adhammasīlo, Pāpācāro alaso luddakammo; Na paṇḍitā tasmiṃ iṇaṃ dadanti, Na hi āgamo hoti tathāvidhamhā.

Dakkhañca posaṃ manujā viditvā, Uṭṭhānakaṃ sīlavantaṃ vadaññuṃ; Sayameva bhogehi nimantayanti, Kammaṃ karitvā puna māharesi.

Ito cuto dakkhasi tattha rāja, Kākolasaṅghehi vikassamānaṃ; Taṃ khajjamānaṃ niraye vasantaṃ, Kākehi gijjhehi ca senakehi; Sañchinnagattaṃ ruhiraṃ savantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Andhaṃtamaṃ tattha na candasūriyā, Nirayo sadā tumulo ghorarūpo; Sā neva rattī na divā paññāyati, Tathāvidhe ko vicare dhanatthiko.

Sabalo ca sāmo ca duve suvānā, Pavaddhakāyā balino mahantā; Khādanti dantehi ayomayehi, Ito paṇunnaṃ paralokapattaṃ.

Taṃ khajjamānaṃ niraye vasantaṃ, Luddehi vāḷehi aghammigehi ca; Sañchinnagattaṃ ruhiraṃ savantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Usūhi sattīhi ca sunisitāhi, Hananti vijjhanti ca paccamittā; Kāḷūpakāḷā nirayamhi ghore, Pubbe naraṃ dukkaṭakammakāriṃ.

Taṃ haññamānaṃ niraye vajantaṃ, Kucchismiṃ passasmiṃ vipphālitūdaraṃ; Sañchinnagattaṃ ruhiraṃ savantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Sattī usū tomarabhiṇḍivālā, Vividhāvudhā vassanti tattha devā; Patanti aṅgāramivaccimanto, Silāsanī vassati luddakamme.

Uṇho ca vāto nirayamhi dussaho, Na tamhi sukhaṃ labbhati ittarampi; Taṃ taṃ vidhāvantamalenamāturaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Sandhāvamānampi rathesu yuttaṃ, Sajotibhūtaṃ pathaviṃ kamantaṃ; Patodalaṭṭhīhi sucodayantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Tamāruhantaṃ khurasañcitaṃ giriṃ, Vibhiṃsanaṃ pajjalitaṃ bhayānakaṃ; Sañchinnagattaṃ ruhiraṃ savantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Tamāruhantaṃ pabbatasannikāsaṃ, Aṅgārarāsiṃ jalitaṃ bhayānakaṃ; Sudaḍḍhagattaṃ kapaṇaṃ rudantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Abbhakūṭasamā uccā, kaṇṭakanicitā dumā; Ayomayehi tikkhehi, naralohitapāyibhi.

Tamāruhanti nāriyo, narā ca paradāragū; Coditā sattihatthehi, yamaniddesakāribhi.

Tamāruhantaṃ nirayaṃ, simbaliṃ ruhiramakkhitaṃ; Vidaḍḍhakāyaṃ vitacaṃ, āturaṃ gāḷhavedanaṃ.

Passasantaṃ muhuṃ uṇhaṃ, pubbakammāparādhikaṃ; Dumagge vitacaṃ gattaṃ, ko taṃ yāceyya taṃ dhanaṃ.

Abbhakūṭasamā uccā, asipattācitā dumā; Ayomayehi tikkhehi, naralohitapāyibhi.

Tamāruhantaṃ asipattapādapaṃ, Asīhi tikkhehi ca chijjamānaṃ; Sañchinnagattaṃ ruhiraṃ savantaṃ, Ko codaye paraloke sahassaṃ.

Tato nikkhantamattaṃ taṃ, asipattācitā dumā; Sampatitaṃ vetaraṇiṃ, ko taṃ yāceyya taṃ dhanaṃ.

Kharā kharodakā tattā, duggā vetaraṇī nadī; Ayopokkharasañchannā, tikkhā pattehi sandati.

Tattha sañchinnagattaṃ taṃ, vuyhantaṃ ruhiramakkhitaṃ; Vetarañňe anālambe, ko taṃ yāceyya taṃ dhanaṃ".

"Vedhāmi rukkho viya chijjamāno, Disaṃ na jānāmi pamūḷhasañño; Bhayānutappāmi mahā ca me bhayā, Sutvāna kathā tava bhāsitā ise.

Āditte vārimajjhaṃva, dīpaṃvoghe mahaṇṇave; Andhakāreva pajjoto, tvaṃ nosi saraṇaṃ ise.

Atthañca dhammaṃ anusāsa maṃ ise, Atītamaddhā aparādhitaṃ mayā; Ācikkha me nārada suddhimaggaṃ, Yathā ahaṃ no nirayaṃ pateyyaṃ".

"Yathā ahū dhataraṭṭho, Vessāmitto aṭṭhako yāmataggi; Usindaro cāpi sivī ca rājā, Paricārakā samaṇabrāhmaṇānaṃ.

Ete cañňe ca rājāno, ye saggavisayaṃ gatā; Adhammaṃ parivajjetvā, dhammaṃ cara mahīpati.

Annahatthā ca te byamhe, ghosayantu pure tava; Ko chāto ko ca tasito, ko mālaṃ ko vilepanaṃ; Nānārattānaṃ vatthānaṃ, ko naggo paridahissati.

Ko panthe chattamāneti, pādukā ca mudū subhā; Iti sāyañca pāto ca, ghosayantu pure tava.

Jiṇṇaṃ posaṃ gavāssañca, māssu yuñja yathā pure; Parihārañca dajjāsi, adhikārakato balī.

Kāyo te rathasañňāto, manosārathiko lahu; Avihiṃsāsāritakkho, saṃvibhāgapaṭicchado.

Pādasañňamanemiyo, hatthasañňamapakkharo; Kucchisañňamanabbhanto, vācāsañňamakūjano.

Saccavākyasamattaṅgo, apesuňňasusañňato; Girāsakhilanelaṅgo, mitabhāṇisilesito.

Saddhālobhasusaṅkhāro, nivātañjalikubbaro; Athaddhatānatīsāko, sīlasaṃvaranandhano.

Akkodhanamanugghātī, dhammapaṇḍarachattako; Bāhusaccamapālambo, ṭhitacittamupādhiyo.

Kālaňňutācittasāro, vesārajjatidaṇḍako; Nivātavuttiyottako, anatimānayugo lahu.

Alīnacittasanthāro, vuddhisevī rajohato; Sati patodo dhīrassa, dhiti yogo ca rasmiyo.

Mano dantaṃ pathaṃ neti, samadantehi vāhibhi; Icchā lobho ca kummaggo, ujumaggo ca saṃyamo.

Rūpe sadde rase gandhe, vāhanassa padhāvato; Paññā ākoṭanī rāja, tattha attāva sārathi.

Sace etena yānena, samacariyā daḷhā dhiti; Sabbakāmaduho rāja, na jātu nirayaṃ vaje".

"Alāto devadattosi, sunāmo āsi bhaddaji; Vijayo sāriputtosi, moggallānosi bījako.

Sunakkhatto licchaviputto, guṇo āsi acelako; Ānando sā rucā āsi, yā rājānaṃ pasādayi.

Uruvelakassapo rājā, pāpadiṭṭhi tadā ahu; Mahābrahmā bodhisatto, evaṃ dhāretha jātakan"ti.

Mahānāradakassapajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

3. Samuddavāṇijajātaka

"Kasanti vapanti te janā, Manujā kammaphalūpajīvino; Nayimassa dīpakassa bhāgino, Jambudīpā idameva no varaṃ".

"Tipañcarattūpagatamhi cande, Vego mahā hehiti sāgarassa; Uplavissaṃ dīpamimaṃ uḷāraṃ, Mā vo vadhī gacchatha leṇamaññaṃ".

"Na jātuyaṃ sāgaravārivego, Uplavissaṃ dīpamimaṃ uḷāraṃ; Taṃ me nimittehi bahūhi diṭṭhaṃ, Mā bhetha kiṃ socatha modathavho.

Pahūtabhakkhaṃ bahuannapānaṃ, Pattattha āvāsamimaṃ uḷāraṃ; Na vo bhayaṃ paṭipassāmi kiñci, Āputtaputtehi pamodathavho".

"Yo devoyaṃ dakkhiṇāyaṃ disāyaṃ, Khemanti pakkosati tassa saccaṃ; Na uttaro vedi bhayābhayassa, Mā bhetha kiṃ socatha modathavho".

"Yathā ime vippavadanti yakkhā, Eko bhayaṃ saṃsati khemameko; Tadiṅgha mayhaṃ vacanaṃ suṇātha, Khippaṃ lahuṃ mā vinassimha sabbe.

Sabbe samāgamma karoma nāvaṃ, Doṇiṃ daḷhaṃ sabbayantūpapannaṃ; Sace ayaṃ dakkhiṇo saccamāha, Moghaṃ paṭikkosati uttaroyaṃ; Sā ceva no hehiti āpadatthā, Imañca dīpaṃ na pariccajema.

Sace ca kho uttaro saccamāha, Moghaṃ paṭikkosati dakkhiṇoyaṃ; Tameva nāvaṃ abhiruyha sabbe, Evaṃ mayaṃ sotthi taremu pāraṃ.

Na ve sugaṇhaṃ paṭhamena seṭṭhaṃ, Kaniṭṭhamāpāthagataṃ gahetvā; Yo cīdha tacchaṃ paviceyya gaṇhati, Sa ve naro seṭṭhamupeti ṭhānaṃ.

Yathāpi te sāgaravārimajjhe, Sakammunā sotthi vahiṃsu vāṇijā; Anāgatatthaṃ paṭivijjhiyāna, Appampi nācceti sa bhūripañño.

Bālā ca mohena rasānugiddhā, Anāgataṃ appaṭivijjhiyatthaṃ; Paccuppanne sīdanti atthajāte, Samuddamajjhe yathā te manussā.

Anāgataṃ paṭikayirātha kiccaṃ, 'Mā maṃ kiccaṃ kiccakāle byadhesi'; Taṃ tādisaṃ paṭikatakiccakāriṃ, Na taṃ kiccaṃ kiccakāle byadhetī"ti.

Samuddavāṇijajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Upāhanavagga

7. Sāketajātaka

"Ko nu kho bhagavā hetu, ekacce idha puggale; Atīva hadayaṃ nibbāti, cittañcāpi pasīdati".

"Pubbeva sannivāsena, paccuppannahitena vā; Evaṃ taṃ jāyate pemaṃ, uppalaṃva yathodake"ti.

Sāketajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

7. Vāruṇidūsakajātaka

"Na ve anatthakusalena, atthacariyā sukhāvahā; Hāpeti atthaṃ dummedho, koṇḍañño vāruṇiṃ yathā"ti.

Vāruṇidūsakajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

6. Kaṇhadīpāyanajātaka

"Sattāhamevāhaṃ pasannacitto, Puññatthiko ācariṃ brahmacariyaṃ; Athāparaṃ yaṃ caritaṃ mamedaṃ, Vassāni paññāsa samādhikāni;

Akāmakovāpi ahaṃ carāmi, Etena saccena suvatthi hotu; Hataṃ visaṃ jīvatu yaññadatto".

"Yasmā dānaṃ nābhinandiṃ kadāci, Disvānahaṃ atithiṃ vāsakāle; Na cāpi me appiyataṃ aveduṃ, Bahussutā samaṇabrāhmaṇā ca". Akāmakovāpi ahaṃ dadāmi, Etena saccena suvatthi hotu; Hataṃ visaṃ jīvatu yaññadatto.

"Āsīviso tāta pahūtatejo, Yo taṃ adaṃsī sacarā udicca; Tasmiñca me appiyatāya ajja, Pitari ca te natthi koci viseso; Etena saccena suvatthi hotu, Hataṃ visaṃ jīvatu yaññadatto".

"Santā dantāyeva paribbajanti, Aññatra kaṇhā natthākāmarūpā; Dīpāyana kissa jigucchamāno, Akāmako carasi brahmacariyaṃ".

"Saddhāya nikkhamma punaṃ nivatto, So eḷamūgova bālo vatāyaṃ; Etassa vādassa jigucchamāno, Akāmako carāmi brahmacariyaṃ; Viññuppasatthañca satañca ṭhānaṃ, Evampahaṃ puññakaro bhavāmi".

"Samaṇe tuvaṃ brāhmaṇe addhike ca, Santappayāsi annapānena bhikkhaṃ; Opānabhūtaṃva gharaṃ tava yidaṃ, Annena pānena upetarūpaṃ; Atha kissa vādassa jigucchamāno, Akāmako dānamimaṃ dadāsi".

"Pitaro ca me āsuṃ pitāmahā ca, Saddhā ahuṃ dānapatī vadaññū; Taṃ kullavattaṃ anuvattamāno, Māhaṃ kule antimagandhano ahuṃ; Etassa vādassa jigucchamāno, Akāmako dānamimaṃ dadāmi".

"Dahariṃ kumāriṃ asamatthapaññaṃ, Yaṃ tānayiṃ ñātikulā sugatte; Na cāpi me appiyataṃ avedi, Aññatra kāmā paricārayantā; Atha kena vaṇṇena mayā te bhoti, Saṃvāsadhammo ahu evarūpo".

"Ārā dūre nayidha kadāci atthi, Paramparā nāma kule imasmiṃ; Taṃ kullavattaṃ anuvattamānā, Māhaṃ kule antimagandhinī ahuṃ; Etassa vādassa jigucchamānā, Akāmikā paddhacarāmhi tuyhaṃ".

"Maṇḍabya bhāsiṃ yamabhāsaneyyaṃ, Taṃ khamyataṃ puttakahetu majja; Puttapemā na idha paratthi kiñci, So no ayaṃ jīvati yaññadatto"ti.

Kaṇhadīpāyanajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

5. Candābhajātaka

“Candābhaṃ sūriyābhañca, yodha paññāya gādha”ti. Avitakkena jhānena, hoti ābhassarūpagoti.

Candābhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kusanāḷivagga

7. Kalaṇḍukajātaka

“Te desā tāni vatthūni, ahañca vanagocaro; Anuvicca kho taṃ gaṇheyyuṃ, piva khīraṃ kalaṇḍukā”ti.

Kalaṇḍukajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

1. Ruhakajātaka

“Api ruhaka chinnāpi, jiyā sandhīyate puna; Sandhīyassu purāṇiyā, mā kodhassa vasaṃ gami”.

“Vijjamānesu vākesu, vijjamānesu kārisu; Aññaṃ jiyaṃ karissāmi, alaññeva purāṇiyā”ti.

Ruhakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

3. Siṅgālajātaka

“Saddahāsi siṅgālassa, surāpītassa brāhmaṇa; Sippikānaṃ sataṃ natthi, kuto kaṃsasatā duve”ti.

Siṅgālajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

4. Daḷhadhammajātaka

“Ahañce daḷhadhammassa, vahantī nābhirādhayiṃ; Dharantī urasi sallaṃ, yuddhe vikkantacārinī.

Nūna rājā na jānāti, mama vikkamaporisaṃ; Saṅgāme sukatantāni, dūtavippahitāni ca.

Sā nūnāhaṃ marissāmi, abandhu aparāyinī; Tadā hi kumbhakārassa, dinnā chakaṇahārikā".

"Yāvatāsīsatī poso, tāvadeva pavīṇati; Atthāpāye jahanti naṃ, oṭṭhibyādhiṃva khattiyo.

Yo pubbe katakalyāṇo, katattho nāvabujjhati; Atthā tassa palujjanti, ye honti abhipatthitā.

Yo pubbe katakalyāṇo, katattho manubujjhati; Atthā tassa pavaḍḍhanti, ye honti abhipatthitā.

Taṃ vo vadāmi bhaddante, yāvantettha samāgatā; Sabbe kataññuno hotha, ciraṃ saggamhi ṭhassathā"ti.

Daḷhadhammajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

5. Vaṭṭakajātaka

"Santi pakkhā apatanā, santi pādā avañcanā; Mātāpitā ca nikkhantā, jātaveda paṭikkamā"ti.

Vaṭṭakajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

2. Naccajātaka

"Rudaṃ manuññaṃ rucirā ca piṭṭhi, Veḷuriyavaṇṇūpanibhā ca gīvā; Byāmamattāni ca pekhuṇāni, Naccena te dhītaraṃ no dadāmī"ti.

Naccajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Asadisavagga

3. Vālodakajātaka

"Vālodakaṃ apparasaṃ nihīnaṃ, Pitvā mado jāyati gadrabhānaṃ; Imañca pitvāna rasaṃ paṇītaṃ, Mado na sañjāyati sindhavānaṃ".

"Appaṃ pivitvāna nihīnajacco, So majjatī tena janinda puṭṭho; Dhorayhasīlī ca kulamhi jāto, Na majjatī aggarasaṃ pivitvā"ti.

Vālodakajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

1. Parosatajātaka

"Parosatañcepi samāgatānaṃ, Jhāyeyyuṃ te vassasataṃ apaññā; Ekova seyyo puriso sapañño, Yo bhāsitassa vijānāti atthan"ti.

Parosatajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

8. Sakuṇajātaka

"Akaramhasa te kiccaṃ, yaṃ balaṃ ahuvamhase; Migarāja namo tyatthu, api kiñci labhāmase".

"Mama lohitabhakkhassa, niccaṃ luddāni kubbato; Dantantaragato santo, taṃ bahuṃ yampi jīvasi".

"Akataññumakattāraṃ, katassa appaṭikārakaṃ; Yasmiṃ kataññutā natthi, niratthā tassa sevanā.

Yassa sammukhaciṇṇena, Mittadhammo na labbhati; Anusūyamanakkosaṃ, Saṇikaṃ tamhā apakkame"ti.

Sakuṇajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

3. Jayaddisajātaka

"Cirassaṃ vata me udapādi ajja, Bhakkho mahā sattamibhattakāle; Kutosi ko vāsi tadiṅgha brūhi, Ācikkha jātiṃ vidito yathāsi".

"Pañcālarājā migavaṃ paviṭṭho, Jayaddiso nāma yadissuto te; Carāmi kacchāni vanāni cāhaṃ, Pasadaṃ imaṃ khāda mamajja muñca".

"Seneva tvaṃ paṇasi sassamāno, Mamesa bhakkho pasado yaṃ vadesi; Taṃ khādiyāna pasadaṃ jighaññaṃ, Khādissaṃ pacchā na vilāpakālo".

"Na catthi mokkho mama nikkayena, Gantvāna paccāgamanāya paṇhe; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇassappadāya, Saccānurakkhī punarāvajissaṃ".

"Kiṃ kammajātaṃ anutappate tvaṃ, Pattaṃ samīpaṃ maraṇassa rāja; Ācikkha me taṃ api sakkuṇemu, Anujānituṃ āgamanāya paṇhe".

“Katā mayā brāhmaṇassa dhanāsā, Taṃ saṅgaraṃ paṭimukkaṃ na muttaṃ; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇassappadāya, Saccānurakkhī punarāvajissaṃ”.

“Yā te katā brāhmaṇassa dhanāsā, Taṃ saṅgaraṃ paṭimukkaṃ na muttaṃ; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇassappadāya, Saccānurakkhī punarāvajassu”.

Mutto ca so porisādassa hatthā, Gantvā sakaṃ mandiraṃ kāmakāmī; Taṃ saṅgaraṃ brāhmaṇassappadāya, Āmantayī puttamalīnasattaṃ.

“Ajjeva rajjaṃ abhisiñcayassu, Dhammaṃ cara sesu paresu cāpi; Adhammakāro ca te māhu raṭṭhe, Gacchāmahaṃ porisādassa ñatte”.

“Kiṃ kamma kubbaṃ tava deva pāva, Nārādhayī taṃ tadicchāmi sotuṃ; Yamajja rajjamhi udassaye tuvaṃ, Rajjampi niccheyyaṃ tayā vināhaṃ”.

“Na kammunā vā vacasā va tāta, Aparādhitohaṃ tuviyaṃ sarāmi; Sandhiñca katvā purisādakena, Saccānurakkhī punāhaṃ gamissaṃ”.

“Ahaṃ gamissāmi idheva hohi, Natthi tato jīvato vippamokkho; Sace tuvaṃ gacchasiyeva rāja, Ahampi gacchāmi ubho na homa”.

“Addhā hi tāta satānesa dhammo, Maraṇā ca me dukkhataraṃ tadassa; Kammāsapādo taṃ yadā pacitvā, Pasayha khāde bhidā rukkhasūle”.

“Pāṇena te pāṇamahaṃ nimissaṃ, Mā tvaṃ agā porisādassa ñatte; Etañca te pāṇamahaṃ nimissaṃ, Tasmā mataṃ jīvitassa vaṇṇemi”.

Tato have dhitimā rājaputto, Vanditvā mātu ca pitu ca pāde; Dukhinissa mātā nipatā pathabyā, Pitāssa paggayha bhujāni kandati.

Taṃ gacchantaṃ tāva pitā viditvā, Parammukho vandati pañjalīko; “Somo ca rājā varuṇo ca rājā, Pajāpatī candimā sūriyo ca; Etehi gutto purisādakamhā, Anuññāto sotthi paccehi tāta”.

“Yaṃ daṇḍakirañño gatassa mātā, Rāmassakāsi sotthānaṃ suguttā; Taṃ te ahaṃ sotthānaṃ karomi, Etena saccena sarantu devā; Anuññāto sotthi paccehi putta”.

“Āvī raho vāpi manopadosaṃ, Nāhaṃ sare jātu malīnasatte; Etena saccena sarantu devā, Anuññāto sotthi paccehi bhātika”.

“Yasmā ca me anadhimanosi sāmi, Na cāpi me manasā appiyosi; Etena saccena sarantu devā, Anuññāto sotthi paccehi sāmi”.

“Brahā ujū cārumukho kutosi, Na maṃ pajānāsi vane vasantaṃ; Luddaṃ maṃ ñatvā ‘purisādako’ti, Ko sotthimājānamidhāvajeyya”.

“Jānāmi ludda purisādako tvaṃ, Na taṃ na jānāmi vane vasantaṃ; Ahañca puttosmi jayaddisassa, Mamajja khāda pituno pamokkhā”.

“Jānāmi puttoti jayaddisassa, Tathā hi vo mukhavaṇṇo ubhinnaṃ; Sudukkaraññeva kataṃ tavedaṃ, Yo mattumicche pituno pamokkhā”.

“Na dukkaraṃ kiñci mahettha maññe, Yo mattumicche pituno pamokkhā; Mātu ca hetu paraloka gantvā, Sukhena saggena ca sampayutto”.

“Ahañca kho attano pāpakiriyaṃ, Āvī raho vāpi sare na jātu; Saṅkhātajātīmaraṇohamasmi, Yatheva me idha tathā parattha.

Khādajja maṃ dāni mahānubhāva, Karassu kiccāni imaṃ sarīraṃ; Rukkhassa vā te papatāmi aggā, Chādayamāno mayhaṃ tvamadesi maṃsaṃ”.

“Idañca te ruccati rājaputta, Cajesi pāṇaṃ pituno pamokkhā; Tasmā hi so tvaṃ taramānarūpo, Sambhañja kaṭṭhāni jalehi aggiṃ”.

Tato have dhitimā rājaputto, Dāruṃ samāhatvā mahantamaggiṃ; Sandīpayitvā paṭivedayittha, “Ādīpito dāni mahāyamaggi”.

“Khādajja maṃ dāni pasayhakāri, Kiṃ maṃ muhuṃ pekkhasi haṭṭhalomo; Tathā tathā tuyhamahaṃ karomi, Yathā yathā maṃ chādayamāno adesi”.

“Ko tādisaṃ arahati khāditāye, Dhamme ṭhitaṃ saccavādiṃ vadaññuṃ; Muddhāpi tassa viphaleyya sattadhā, Yo tādisaṃ saccavādiṃ adeyya”.

“Idañhi so brāhmaṇaṃ maññamāno, Saso avāsesi sake sarīre; Teneva so candimā devaputto, Sasatthuto kāmaduhajja yakkha”.

“Cando yathā rāhumukhā pamutto, Virocate pannaraseva bhāṇumā; Evaṃ tuvaṃ porisādā pamutto, Viroca kapile mahānubhāva; Āmodayaṃ pitaraṃ mātarañca, Sabbo ca te nandatu ñātipakkho”.

Tato have dhitimā rājaputto, Katañjalī pariyāya porisādaṃ; Anuññāto sotthi sukhī arogo, Paccāgamā kapilamalīnasatto.

Taṃ negamā jānapadā ca sabbe, Hatthārohā rathikā pattikā ca; Namassamānā pañjalikā upāgamuṃ, “Namatthu te dukkarakārakosī”ti.

Jayaddisajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Kumbhavagga

1. Surāghaṭajātaka

“Sabbakāmadadaṃ kumbhaṃ, kuṭaṃ laddhāna dhuttako; Yāva naṃ anupāleti, tāva so sukhamedhati.

Yadā matto ca ditto ca, pamādā kumbhamabbhidā; Tadā naggo ca pottho ca, pacchā bālo vihaññati.

Evameva yo dhanaṃ laddhā, Pamatto paribhuñjati; Pacchā tappati dummedho, Kuṭaṃ bhitvāva dhuttako”ti.

Surāghaṭajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

8. Kaṇaverajātaka

“Yaṃ taṃ vasantasamaye, kaṇaveresu bhāṇusu; Sāmaṃ bāhāya pīḷesi, sā taṃ ārogyamabravi”.

“Ambho na kira saddheyyaṃ, yaṃ vāto pabbataṃ vahe; Pabbatañce vahe vāto, sabbampi pathaviṃ vahe; Yattha sāmā kālakatā, sā maṃ ārogyamabravi”.

“Na ceva sā kālakatā, na ca sā aññamicchati; Ekabhattikinī sāmā, tameva abhikaṅkhati”.

“Asanthutaṃ maṃ cirasanthutena, Nimīni sāmā adhuvaṃ dhuvena; Mayāpi sāmā nimineyya aññaṃ, Ito ahaṃ dūrataraṃ gamissan”ti.

Kaṇaverajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

7. Mālutajātaka

“Kāḷe vā yadi vā juṇhe, yadā vāyati māluto; Vātajāni hi sītāni, ubhotthamaparājitā”ti.

Mālutajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Littavagga

8. Kūṭavāṇijajātaka

“Sādhu kho paṇḍito nāma, na tveva atipaṇḍito; Atipaṇḍitena puttena, manamhi upakūḷitoti.

Kūṭavāṇijajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

10. Mahāvāṇijajātaka

Vāṇijā samitiṃ katvā, nānāraṭṭhato āgatā; Dhanāharā pakkamiṃsu, ekaṃ katvāna gāmaṇiṃ.

Te taṃ kantāramāgamma, appabhakkhaṃ anodakaṃ; Mahānigrodhamaddakkhuṃ, sītacchāyaṃ manoramaṃ.

Te ca tattha nisīditvā, tassa rukkhassa chāyayā; Vāṇijā samacintesuṃ, bālā mohena pārutā.

Allāyate ayaṃ rukkho, api vārīva sandati; Iṅghassa purimaṃ sākhaṃ, mayaṃ chindāma vāṇijā.

Sā ca chinnāva pagghari, acchaṃ vāriṃ anāvilaṃ; Te tattha nhatvā pivitvā, yāvaticchiṃsu vāṇijā.

Dutiyaṃ samacintesuṃ, bālā mohena pārutā; Iṅghassa dakkhiṇaṃ sākhaṃ, mayaṃ chindāma vāṇijā.

Sā ca chinnāva pagghari, sālimaṃsodanaṃ bahuṃ; Appodavaṇṇe kummāse, siṅgiṃ vidalasūpiyo.

Te tattha bhutvā khāditvā, yāvaticchiṃsu vāṇijā; Tatiyaṃ samacintesuṃ, bālā mohena pārutā; Iṅghassa pacchimaṃ sākhaṃ, mayaṃ chindāma vāṇijā.

Sā ca chinnāva pagghari, nāriyo samalaṅkatā; Vicitravatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā.

Api su vāṇijā ekā, nāriyo paṇṇavīsati; Samantā parivāriṃsu, tassa rukkhassa chāyayā.

Te tāhi paricāretvā, yāvaticchiṃsu vāṇijā; Catutthaṃ samacintesuṃ, bālā mohena pārutā; Iṅghassa uttaraṃ sākhaṃ, mayaṃ chindāma vāṇijā.

Sā ca chinnāva pagghari, muttā veḷuriyā bahū; Rajataṃ jātarūpañca, kuttiyo paṭiyāni ca.

Kāsikāni ca vatthāni, uddiyāni ca kambalā; Te tattha bhāre bandhitvā, yāvaticchiṃsu vāṇijā.

Pañcamaṃ samacintesuṃ, bālā mohena pārutā; Iṅghassa mūlaṃ chindāma, api bhiyyo labhāmase.

Athuṭṭhahi satthavāho, yācamāno katañjalī; Nigrodho kiṃ parajjhati, vāṇijā bhaddamatthu te.

Vāridā purimā sākhā, annapānañca dakkhiṇā; Nāridā pacchimā sākhā, sabbakāme ca uttarā; Nigrodho kiṃ parajjhati, vāṇijā bhaddamatthu te.

Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa sākhaṃ bhañjeyya, mittadubbho hi pāpako.

Te ca tassānādiyitvā, ekassa vacanaṃ bahū; Nisitāhi kuṭhārīhi, mūlato naṃ upakkamuṃ.

Tato nāgā nikkhamiṃsu, sannaddhā paṇṇavīsati; Dhanuggahānaṃ tisatā, chasahassā ca vammino.

"Ete hanatha bandhatha, Mā vo muñcittha jīvitaṃ; Ṭhapetvā satthavāhaṃva, Sabbe bhasmaṃ karotha ne".

"Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Lobhassa na vasaṃ gacche, haneyyārisakaṃ manaṃ.

Evamādīnavaṃ ñatvā, taṇhā dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, sato bhikkhu paribbaje"ti.

Mahāvāṇijajātakaṃ dasamaṃ.

Jātaka

Chakkanipāta

Kharaputtavagga

9. Vaṭṭakajātaka

"Paṇītaṃ bhuñjase bhattaṃ, sappitelañca mātula; Atha kena nu vaṇṇena, kiso tvamasi vāyasa".

"Amittamajjhe vasato, tesu āmisamesato; Niccaṃ ubbiggahadayassa, kuto kākassa daḷhiyaṃ.

Niccaṃ ubbegino kākā, dhaṅkā pāpena kammunā; Laddho piṇḍo na pīṇeti, kiso tenasmi vaṭṭaka.

Lūkhāni tiṇabījāni, appasnehāni bhuñjasi; Atha kena nu vaṇṇena, thūlo tvamasi vaṭṭaka".

"Appicchā appacintāya, adūragamanena ca; Laddhāladdhena yāpento, thūlo tenasmi vāyasa.

Appicchassa hi posassa, appacintasukhassa ca; Susaṅgahitamānassa, vuttī susamudānayā"ti.

Vaṭṭakajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka
Aṭṭhakanipāta
Kaccānivagga
4. Sumaṅgalajātaka

"Bhusamhi kuddhoti avekkhiyāna, Na tāva daṇḍaṃ paṇayeyya issaro; Aṭṭhānaso appatirūpamattano, Parassa dukkhāni bhusaṃ udīraye.

Yato ca jāneyya pasādamattano, Atthaṃ niyuñjeyya parassa dukkaṭaṃ; Tadāyamatthoti sayaṃ avekkhiya, Athassa daṇḍaṃ sadisaṃ nivesaye.

Na cāpi jhāpeti paraṃ na attanaṃ, Amucchito yo nayate nayānayaṃ; Yo daṇḍadhāro bhavatīdha issaro, Sa vaṇṇagutto siriyā na dhaṃsati.

Ye khattiyā se anisammakārino, Paṇenti daṇḍaṃ sahasā pamucchitā; Avaṇṇasaṃyutā jahanti jīvitaṃ, Ito vimuttāpi ca yanti duggatiṃ.

Dhamme ca ye ariyappavedite ratā, Anuttarā te vacasā manasā kammunā ca; Te santisoraccasamādhisaṇṭhitā, Vajanti lokaṃ dubhayaṃ tathāvidhā.

Rājāhamasmi narapamadānamissaro, Sacepi kujjhāmi ṭhapemi attanaṃ; Nisedhayanto janataṃ tathāvidhaṃ, Paṇemi daṇḍaṃ anukampa yoniso".

"Sirī ca lakkhī ca taveva khattiya, Janādhipa mā vijahi kudācanaṃ; Akkodhano niccapasannacitto, Anīgho tuvaṃ vassasatāni pālaya.

Guṇehi etehi upeta khattiya, Ṭhitamariyavattī suvaco akodhano; Sukhī anuppīḷa pasāsamediniṃ, Ito vimuttopi ca yāhi suggatiṃ.

Evaṃ sunītena subhāsitena, Dhammena ñāyena upāyaso nayaṃ; Nibbāpaye saṅkhubhitaṃ mahājanaṃ, Mahāva megho salilena medinin"ti.

Sumaṅgalajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Kusanāḷivagga
10. Kosiyajātaka

"Yathā vācā ca bhuñjassu, yathā bhuttañca byāhara; Ubhayaṃ te na sameti, vācā bhuttañca kosiye"ti.

Kosiyajātakaṃ dasamaṃ. Kusanāḷivaggo terasamo.

Tassuddānaṃ

Kusanāḷisirivhayano ca yasaṃ, Dadhi mamba kaṭāhakapañcamako; Atha pāpaka khīra biḷāravataṃ, Sikhi kosiyasavhayanena dasāti.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

6. Kuruṅgamigajātaka

"Iṅgha vaṭṭamayaṃ pāsaṃ, chinda dantehi kacchapa; Ahaṃ tathā karissāmi, yathā nehiti luddako".

"Kacchapo pāvisī vāriṃ, kuruṅgo pāvisī vanaṃ; Satapatto dumaggamhā, dūre putte apānayī"ti.

Kuruṅgamigajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

5. Rohiṇijātaka

"Seyyo amitto medhāvī, Yañce bālānukampako; Passa rohiṇikaṃ jammiṃ, Mātaraṃ hantvāna socatī"ti.

Rohiṇijātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Abbhantaravagga

1. Abbhantarajātaka

"Abbhantaro nāma dumo, yassa dibyamidaṃ phalaṃ; Bhutvā dohaḷinī nārī, cakkavattiṃ vijāyati.

Tvampi bhadde mahesīsi, sā cāpi patino piyā; Āharissati te rājā, idaṃ abbhantaraṃ phalaṃ".

"Bhatturatthe parakkanto, yaṃ ṭhānamadhigacchati; Sūro attapariccāgī, labhamāno bhavāmahan"ti.

Abbhantarajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Asampadānavagga

4. Jhānasodhanajātaka

"Ye saññino tepi duggatā, Yepi asaññino tepi duggatā; Etaṃ ubhayaṃ vivajjaya, Taṃ samāpattisukhaṃ anaṅgaṇan"ti.

Jhānasodhanajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Paṇṇāsanipāta

Niḷinikāvagga

2 Ummādantījātaka

"Nivesanaṃ kassa nudaṃ sunanda, Pākārena paṇḍumayena guttaṃ; Kā dissati aggisikhāva dūre, Vehāyasaṃ pabbataggeva acci.

Dhītā nvayaṃ kassa sunanda hoti, Suṇisā nvayaṃ kassa athopi bhariyā; Akkhāhi me khippamidheva puṭṭho, Avāvaṭā yadi vā atthi bhattā".

"Ahañhi jānāmi janinda etaṃ, Matyā ca petyā ca athopi assā; Taveva so puriso bhūmipāla, Rattindivaṃ appamatto tavatthe.

Iddho ca phīto ca suvaḍḍhito ca, Amacco ca te aññataro janinda; Tassesā bhariyābhipārakassa, Ummādantī nāmadheyyena rāja".

"Ambho ambho nāmamidaṃ imissā, Matyā ca petyā ca kataṃ susādhu; Tadā hi mayhaṃ avalokayantī, Ummattakaṃ ummadantī akāsi.

Yā puṇṇamāse migamandalocanā, Upāvisi puṇḍarīkattacaṅgī; Dve puṇṇamāyo tadahū amaññahaṃ, Disvāna pārāvatarattavāsiniṃ.

Aḷārapamhehi subhehi vaggubhi, Palobhayantī maṃ yadā udikkhati; Vijambhamānā harateva me mano, Jātā vane kimpurisīva pabbate.

Tadā hi brahatī sāmā, āmuttamaṇikuṇḍalā; Ekaccavasanā nārī, migī bhantāvudikkhati.

Kadāssu maṃ tambanakhā sulomā, Bāhāmudū candanasāralittā; Vaṭṭaṅgulī sannatadhīrakuttiyā, Nārī upaññissati sīsato subhā.

Kadāssu maṃ kañcanajāluracchadā, Dhītā tirīṭissa vilaggamajjhā; Mudūhi bāhāhi palissajissati, Brahāvane jātadumaṃva māluvā.

Kadāssu lākhārasarattasucchavī, Bindutthanī puṇḍarīkattacaṅgī; Mukhaṃ mukhena upanāmayissati, Soṇḍova soṇḍassa surāya thālaṃ.

Yadāddasaṃ taṃ tiṭṭhantiṃ, Sabbabhaddaṃ manoramaṃ; Tato sakassa cittassa, Nāvabodhāmi kañcinaṃ.

Ummādantimahaṃ daṭṭhā, āmuttamaṇikuṇḍalaṃ; Na supāmi divārattiṃ, sahassaṃva parājito.

Sakko ce me varaṃ dajjā, so ca labbhetha me varo; Ekarattaṃ dvirattaṃ vā, bhaveyyaṃ abhipārako; Ummādantyā ramitvāna, sivirājā tato siyaṃ".

“Bhūtāni me bhūtapatī namassato, Āgamma yakkho idametadabravi; Rañño mano ummadantyā niviṭṭho, Dadāmi te taṃ paricārayassu”.

“Puññā ca dhaṃse amaro na camhi, Jano ca me pāpamidañca jaññā; Bhuso ca tyassa manaso vighāto, Datvā piyaṃ ummadantiṃ adaṭṭhā”.

“Janinda nāññatra tayā mayā vā, Sabbāpi kammassa katassa jaññā; Yaṃ te mayā ummadantī padinnā, Bhusehi rājā vanathaṃ sajāhi”.

“Yo pāpakaṃ kamma karaṃ manusso, So maññati māyida maññiṃsu añṇe; Passanti bhūtāni karontametaṃ, Yuttā ca ye honti narā pathabyā.

Añño nu te koci naro pathabyā, Saddheyya lokasmi na me piyāti; Bhuso ca tyassa manaso vighāto, Datvā piyaṃ ummadantiṃ adaṭṭhā”.

“Addhā piyā mayha janinda esā, Na sā mamaṃ appiyā bhūmipāla; Gaccheva tvaṃ ummadantiṃ bhadante, Sīhova selassa guhaṃ upeti”.

“Na pīḷitā attadukhena dhīrā, Sukhapphalaṃ kamma pariccajanti; Sammohitā vāpi sukhena mattā, Na pāpakammañca samācaranti”.

“Tuvañhi mātā ca pitā ca mayhaṃ, Bhattā patī posako devatā ca; Dāso ahaṃ tuyha saputtadāro, Yathāsukhaṃ sāmi karohi kāmaṃ”.

“Yo issaromhīti karoti pāpaṃ, Katvā ca so nuttasate paresaṃ; Na tena so jīvati dīghamāyu, Devāpi pāpena samekkhare naṃ.

Aññātakaṃ sāmikehī padinnaṃ, Dhamme ṭhitā ye paṭicchanti dānaṃ; Paṭicchakā dāyakā cāpi tattha, Sukhapphalañṇeva karonti kammaṃ.

Añño nu te koci naro pathabyā, Saddheyya lokasmi na me piyāti; Bhuso ca tyassa manaso vighāto, Datvā piyaṃ ummadantiṃ adaṭṭhā”.

“Addhā piyā mayha janinda esā, Na sā mamaṃ appiyā bhūmipāla; Yaṃ te mayā ummadantī padinnā, Bhusehi rājā vanathaṃ sajāhi”.

“Yo attadukkhena parassa dukkhaṃ, Sukhena vā attasukhaṃ dahāti; Yathevidaṃ mayha tathā paresaṃ, Yo evaṃ jānāti sa vedi dhammaṃ.

Añño nu te koci naro pathabyā, Saddheyya lokasmi na me piyāti; Bhuso ca tyassa manaso vighāto, Datvā piyaṃ ummadantiṃ adaṭṭhā”.

“Janinda jānāsi piyā mamesā, Na sā mamaṃ appiyā bhūmipāla; Piyena te dammi piyaṃ janinda, Piyadāyino deva piyaṃ labhanti”.

“So nūnāhaṃ vadhissāmi, attānaṃ kāmahetukaṃ; Na hi dhammaṃ adhammena, ahaṃ vadhitumussahe”.

“Sace tuvaṃ mayha satiṃ janinda, Na kāmayāsi naravīra seṭṭha; Cajāmi naṃ sabbajanassa sibyā, Mayā pamuttaṃ tato avhayesi naṃ”.

“Adūsiyañce abhipāraka tvaṃ, Cajāsi katte ahitāya tyassa; Mahā ca te upavādopi assa, Na cāpi tyassa nagaramhi pakkho”.

“Ahaṃ sahissaṃ upavādametaṃ, Nindaṃ pasaṃsaṃ garahañca sabbaṃ; Mametamāgacchatu bhūmipāla, Yathāsukhaṃ sivi karohi kāmaṃ”.

“Yo neva nindaṃ na panappasaṃsaṃ, Ādiyati garahaṃ nopi pūjaṃ; Sirī ca lakkhī ca apeti tamhā, Āpo suvuṭṭhīva yathā thalamhā”.

“Yaṃ kiñci dukkhañca sukhañca etto, Dhammātisārañca manovighātaṃ; Urasā ahaṃ paccuttarissāmi sabbaṃ, Pathavī yathā thāvarānaṃ tasānaṃ”.

“Dhammātisārañca manovighātaṃ, Dukkhañca nicchāmi ahaṃ paresaṃ; Ekovimaṃ hārayissāmi bhāraṃ, Dhamme ṭhito kiñci ahāpayanto”.

“Saggūpagaṃ puññakammaṃ janinda, Mā me tuvaṃ antarāyaṃ akāsi; Dadāmi te ummadantiṃ pasanno, Rājāva yaññe dhanaṃ brāhmaṇānaṃ”.

“Addhā tuvaṃ katte hitesi mayhaṃ, Sakhā mamaṃ ummadantī tuvañca; Nindeyyu devā pitaro ca sabbe, Pāpañca passaṃ abhisamparāyaṃ”.

“Na hetadhammaṃ sivirāja vajjuṃ, Sanegamā jānapadā ca sabbe; Yaṃ te mayā ummadantī padinnā, Bhusehi rājā vanathaṃ sajāhi”.

“Addhā tuvaṃ katte hitesi mayhaṃ, Sakhā mamaṃ ummadantī tuvañca; Satañca dhammāni sukittitāni, Samuddavelāva duraccayāni”.

“Āhuneyyo mesi hitānukampī, Dhātā vidhātā casi kāmapālo; Tayī hutā rāja mahapphalā hi, Kāmena me ummadantiṃ paṭiccha”.

“Addhā hi sabbaṃ abhipāraka tvaṃ, Dhammaṃ acārī mama kattuputta; Añño nu te ko idha sotthikattā, Dvipado naro aruṇe jīvaloke”.

“Tuvaṃ nu seṭṭho tvamanuttarosi, Tvaṃ dhammagutto dhammavidū sumedho; So dhammagutto cirameva jīva, Dhammañca me desaya dhammapāla”.

“Tadiṅgha abhipāraka, suṇohi vacanaṃ mama; Dhammaṃ te desayissāmi, sataṃ āsevitaṃ ahaṃ.

Sādhu dhammaruci rājā, sādhu paññāṇavā naro; Sādhu mittānamaddubbho, pāpassākaraṇaṃ sukhaṃ.

Akkodhanassa vijite, ṭhitadhammassa rājino; Sukhaṃ manussā āsetha, sītacchāyāya saṅghare.

Na cāhametaṃ abhirocayāmi, Kammaṃ asamekkhakataṃ asādhu; Ye vāpi ñatvāna sayaṃ karonti, Upamā imā mayhaṃ tuvaṃ suṇohi.

Gavañce taramānānaṃ, jimhaṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā jimhaṃ gacchanti, nette jimhaṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So ce adhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ dukhaṃ seti, rājā ce hoti adhammiko.

Gavañce taramānānaṃ, ujuṃ gacchati puṅgavo; Sabbā gāvī ujuṃ yanti, nette ujuṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So sace dhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ sukhaṃ seti, rājā ce hoti dhammiko.

Na cāpāhaṃ adhammena, amarattamabhipatthaye; Imaṃ vā pathaviṃ sabbaṃ, vijetuṃ abhipāraka.

Yañhi kiñci manussesu, ratanaṃ idha vijjati; Gāvo dāso hiraññañca, vatthiyaṃ haricandanaṃ.

Assitthiyo ratanaṃ maṇikañca, Yañcāpi me candasūriyā abhipālayanti; Na tassa hetu visamaṃ careyyaṃ, Majjhe sivīnaṃ usabhomhi jāto.

Netā hitā uggato raṭṭhapālo, Dhammaṃ sivīnaṃ apacāyamāno; So dhammamevānuvicintayanto, Tasmā sake cittavase na vatto".

"Addhā tuvaṃ mahārāja, niccaṃ abyasanaṃ sivaṃ; Karissasi ciraṃ rajjaṃ, paññā hi tava tādisī.

Etaṃ te anumodāma, yaṃ dhammaṃ nappamajjasi; Dhammaṃ pamajja khattiyo, raṭṭhā cavati issaro.

Dhammaṃ cara mahārāja, mātāpitūsu khattiya; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, puttadāresu khattiya; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, mittāmaccesu khattiya; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, vāhanesu balesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, gāmesu nigamesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, raṭṭhesu janapadesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, samaṇabrāhmaṇesu ca; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, migapakkhīsu khattiya; ... pe ...

Dhammaṃ cara mahārāja, dhammo ciṇṇo sukhāvaho; Idha dhammaṃ caritvāna, rāja saggaṃ gamissasi.

Dhammaṃ cara mahārāja, saindā devā sabrahmakā; Suciṇṇena divaṃ pattā, mā dhammaṃ rāja pāmado"ti.

Ummādantījātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

6. Upasāḷakajātaka

"Upasāḷakanāmāni, sahassāni catuddasa; Asmiṃ padese daḍḍhāni, natthi loke anāmataṃ.

Yamhi saccañca dhammo ca, ahiṃsā saṃyamo damo; Etaṃ ariyā sevanti, etaṃ loke anāmatan"ti.

Upasāḷakajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apāyimhavagga

6. Sīlavīmaṃsakajātaka

"Sīlaṃ kireva kalyāṇaṃ, sīlaṃ loke anuttaraṃ; Passa ghoraviso nāgo, sīlavāti na haññatī"ti.

Sīlavīmaṃsakajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

7. Dasarathajātaka

"Etha lakkhaṇa sītā ca, ubho otarathodakaṃ; Evāyaṃ bharato āha, 'rājā dasaratho mato'".

"Kena rāmappabhāvena, socitabbaṃ na socasi; Pitaraṃ kālakataṃ sutvā, na taṃ pasahate dukhaṃ".

"Yaṃ na sakkā nipāletuṃ, posena lapataṃ bahuṃ; Sa kissa viññū medhāvī, attānamupatāpaye.

Daharā ca hi vuddhā ca, ye bālā ye ca paṇḍitā; Aḍḍhā ceva daliddā ca, sabbe maccuparāyaṇā.

Phalānamiva pakkānaṃ, niccaṃ patanato bhayaṃ; Evaṃ jātāna maccānaṃ, nicca maraṇato bhayaṃ.

Sāyameke na dissanti, pāto diṭṭhā bahujjanā; Pāto eke na dissanti, sāyaṃ diṭṭhā bahujjanā.

Paridevayamāno ce, kiñcidatthaṃ udabbahe; Sammūḷho hiṃsamattānaṃ, kayirā taṃ vicakkhaṇo.

Kiso vivaṇṇo bhavati, hiṃsamattānamattano; Na tena petā pālenti, niratthā paridevanā.

Yathā saraṇamādittaṃ, vārinā parinibbaye; Evampi dhīro sutavā, medhāvī paṇḍito naro; Khippamuppatitaṃ sokaṃ, vāto tūlaṃva dhaṃsaye.

Macco ekova acceti, ekova jāyate kule; Saṃyogaparamā tveva, sambhogā sabbapāṇinaṃ.

Tasmā hi dhīrassa bahussutassa, Sampassato lokamimaṃ parañca; Aññāya dhammaṃ hadayaṃ manañca, Sokā mahantāpi na tāpayanti.

Sohaṃ dassañca bhokkhañca, bharissāmi ca ñātake; Sesañca pālayissāmi, kiccametaṃ vijānato.

Dasa vassasahassāni, saṭṭhi vassasatāni ca; Kambugīvo mahābāhu, rāmo rajjamakārayī"ti.

Dasarathajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

6. Sasapaṇḍitajātaka

"Satta me rohitā macchā, udakā thalamubbhatā; Idaṃ brāhmaṇa me atthi, etaṃ bhutvā vane vasa".

"Dussa me khettapālassa, rattibhattaṃ apābhataṃ; Maṃsasūlā ca dve godhā, ekañca dadhivārakaṃ; Idaṃ brāhmaṇa me atthi, etaṃ bhutvā vane vasa".

"Ambapakkaṃ dakaṃ sītaṃ, Sītacchāyā manoramā; Idaṃ brāhmaṇa me atthi, Etaṃ bhutvā vane vasa".

"Na sasassa tilā atthi, Na muggā napi taṇḍulā; Iminā agginā pakkaṃ, Mamaṃ bhutvā vane vasā"ti.

Sasapaṇḍitajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

5. Bhaggajātaka

“Jīva vassasataṃ bhagga, aparāni ca vīsatiṃ; Mā maṃ pisācā khādantu, jīva tvaṃ sarado sataṃ”.

“Tvampi vassasataṃ jīva, aparāni ca vīsatiṃ; Visaṃ pisācā khādantu, jīva tvaṃ sarado satan”ti.

Bhaggajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

9. Kāḷabāhujātaka

“Yaṃ annapānassa pure labhāma, Taṃ dāni sākhamigameva gacchati; Gacchāma dāni vanameva rādha, Asakkatā casma dhanañjayāya”.

“Lābho alābho yaso ayaso ca, Nindā pasaṃsā ca sukhañca dukkhaṃ; Ete aniccā manujesu dhammā, Mā soci kiṃ socasi poṭṭhapāda”.

“Addhā tuvaṃ paṇḍitakosi rādha, Jānāsi atthāni anāgatāni; Kathaṃ nu sākhāmigaṃ dakkhisāma, Niddhāvitaṃ rājakulatova jammaṃ”.

“Cāleti kaṇṇaṃ bhakuṭiṃ karoti, Muhuṃ muhuṃ bhāyayate kumāre; Sayameva taṃ kāhati kāḷabāhu, Yenārakā ṭhassati annapānā”ti.

Kāḷabāhujātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Ruhakavagga

4. Maṇicorajātaka

“Na santi devā pavasanti nūna, Na hi nūna santi idha lokapālā; Sahasā karontānamasaññatānaṃ, Na hi nūna santī paṭisedhitāro”.

“Akāle vassatī tassa, kāle tassa na vassati; Saggā ca cavati ṭhānā, nanu so tāvatā hato”ti.

Maṇicorajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

6. Dubbacajātaka

Atikaramakarācariya, Mayhampetaṃ na ruccati; Catutthe laṅghayitvāna, Pañcamāyasi āvuto”ti.

Dubbacajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dukanipāta
Bīraṇathambhavagga
5. Kacchapajātaka
"Avadhī vata attānaṃ, kacchapo byāharaṃ giraṃ; Suggahītasmiṃ kaṭṭhasmiṃ, vācāya sakiyāvadhi.
Etampi disvā naravīriyaseṭṭha, Vācaṃ pamuñce kusalaṃ nātivelaṃ; Passasi bahubhāṇena, Kacchapaṃ byasanaṃ gatan"ti.
Kacchapajātakaṃ pañcamaṃ.
Jātaka
Dukanipāta
Kalyāṇavagga
6. Kaḷāyamuṭṭhijātaka
"Bālo vatāyaṃ dumasākhagocaro, Paññā janinda nayimassa vijjati; Kaḷāyamuṭṭhiṃ avakiriya kevalaṃ, Ekaṃ kaḷāyaṃ patitaṃ gavesati".
"Evameva mayaṃ rāja, ye caññe atilobhino; Appena bahuṃ jiyyāma, kaḷāyeneva vānaro"ti.
Kaḷāyamuṭṭhijātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Tikanipāta
Padumavagga
6. Vātaggasindhavajātaka
"Yenāsi kisiyā paṇḍu, yena bhattaṃ na ruccati; Ayaṃ so āgato bhattā, kasmā dāni palāyasi".
"Sace panādikeneva, santhavo nāma jāyati; Yaso hāyati itthīnaṃ, tasmā tāta palāyahaṃ".
Yasassinaṃ kule jātaṃ, āgataṃ yā na icchati; Socati cirarattāya, vātaggamiva bhaddalīti.
Vātaggasindhavajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Ekakanipāta
Varuṇavagga
7. Mahāsupinajātaka
"Usabhā rukkhā gāviyo gavā ca, Asso kaṃso siṅgālī ca kumbho; Pokkharaṇī ca apākacandanaṃ, Lābūni sīdanti silā plavan"ti.

Maṇḍūkiyo kaṇhasappe gilanti, Kākaṃ supaṇṇā parivārayanti; Tasā vakā eḷakānaṃ bhayāhi, Vipariyāso vattati nayidha matthīti.

Mahāsupinajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Cattālīsanipāta

Tesakuṇavagga

3. Alambusājātaka

Atha bravi brahā indo, vatrabhū jayataṃ pitā; Devakaññaṃ parābhetvā, sudhammāyaṃ alambusaṃ.

"Misse devā taṃ yācanti, tāvatiṃsā saindakā; Isippalobhane gaccha, isisiṅgaṃ alambuse.

Purāyaṃ amhe acceti, vattavā brahmacariyavā; Nibbānābhirato vuddho, tassa maggāni āvara".

"Devarāja kimeva tvaṃ, mameva tuvaṃ sikkhasi; Isippalobhane gaccha, santi aññāpi accharā.

Mādisiyo pavarā ceva, asoke nandane vane; Tāsampi hotu pariyāyo, tāpi yantu palobhanā".

"Addhā hi saccaṃ bhaṇasi, santi aññāpi accharā; Tādisiyo pavarā ceva, asoke nandane vane.

Na tā evaṃ pajānanti, pāricariyaṃ pumaṃ gatā; Yādisaṃ tvaṃ pajānāsi, nāri sabbaṅgasobhane.

Tvameva gaccha kalyāṇi, itthīnaṃ pavarā casi; Taveva vaṇṇarūpena, savasamānayissasi".

"Na vāhaṃ na gamissāmi, devarājena pesitā; Vibhemi cetaṃ āsāduṃ, uggatejo hi brāhmaṇo.

Aneke nirayaṃ pattā, isimāsādiyā janā; Āpannā mohasaṃsāraṃ, tasmā lomāni haṃsaye".

Idaṃ vatvāna pakkāmi, accharā kāmavaṇṇinī; Missā missitumicchantī, isisiṅgaṃ alambusā.

Sā ca taṃ vanamogayha, isisiṅgena rakkhitaṃ; Bimbajālakasañchannaṃ, samantā addhayojanaṃ.

Pātova pātarāsamhi, udaṇhasamayaṃ pati; Aggiṭṭhaṃ parimajjantaṃ, isisiṅgaṃ upāgami.

"Kā nu vijjurivābhāsi, osadhī viya tārakā; Vicittahatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā.

Ādiccavaṇṇasaṅkāsā, hemacandanagandhinī; Saññatūrū mahāmāyā, kumārī cārudassanā.

Vilaggā mudukā suddhā, pādā te suppatiṭṭhitā; Gamanā kāmanīyā te, harantiyeva me mano.

Anupubbāva te ūrū, nāganāsasamūpamā; Vimaṭṭhā tuyhaṃ sussoṇī, akkhassa phalakaṃ yathā.

Uppalasseva kiñjakkhā, nābhi te sādhu saṇṭhitā; Pūrā kaṇhañjanasseva, dūrato paṭidissati.

Duvidhā jātā urajā, avaṇṭā sādhupaccudā; Payodharā apatitā, aḍḍhalābusamā thanā.

Dīghā kambutalābhāsā, gīvā eṇeyyakā yathā; Paṇḍarāvaraṇā vaggu, catutthamanasannibhā.

Uddhaggā ca adhaggā ca, dumaggaparimajjitā; Duvijā nelasambhūtā, dantā tava sudassanā.

Apaṇḍarā lohitantā, jiñjūkaphalasannibhā; Āyatā ca visālā ca, nettā tava sudassanā.

Nātidīghā susammaṭṭhā, kanakabyā samocitā; Uttamaṅgaruhā tuyhaṃ, kesā candanagandhikā.

Yāvatā kasigorakkhā, vāṇijānaṃ ca yā gati; Isīnañca parakkantaṃ, saññatānaṃ tapassinaṃ.

Na te samasamaṃ passe, asmiṃ pathavimaṇḍale; Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ".

"Na pañhakālo bhaddante, kassapevaṃ gate sati; Ehi samma ramissāma, ubho asmākamassame; Ehi taṃ upagūhissaṃ, ratīnaṃ kusalo bhava".

Idaṃ vatvāna pakkāmi, accharā kāmavaṇṇinī; Missā missitumicchantī, isisiṅgaṃ alambusā.

So ca vegena nikkhamma, Chetvā dandhaparakkamaṃ; Tamuttamāsu veṇīsu, Ajjhappatto parāmasi.

Tamudāvatta kalyāṇī, palissaji susobhanā; Cavitamhi brahmacariyā, yathā taṃ atha tositā.

Manasā agamā indaṃ, vasantaṃ nandane vane; Tassā saṅkappamaññāya, maghavā devakuñjaro.

Pallaṅkaṃ pahiṇī khippaṃ, sovaṇṇaṃ sopavāhanaṃ; Sauttaracchadapaññāsaṃ, sahassapaṭiyatthataṃ.

Tamenaṃ tattha dhāresi, ure katvāna sobhanā; Yathā ekamuhuttaṃva, tīṇi vassāni dhārayi.

Vimado tīhi vassehi, pabujjhitvāna brāhmaṇo; Addasāsi haritarukkhe, samantā aggiyāyanaṃ.

Navapattavanaṃ phullaṃ, kokilaggaṇaghositaṃ; Samantā paviloketvā, rudaṃ assūni vattayi.

"Na juhe na japе mante, aggihuttaṃ pahāpitaṃ; Ko nu me pāricariyāya, pubbe cittaṃ palobhayi.

Araññe me viharato, yo me tejā ha sambhutaṃ; Nānāratnaparipūraṃ, nāvaṃva gaṇhi aṇṇave".

"Ahaṃ te pāricariyāya, devarājena pesitā; Avadhiṃ cittaṃ cittena, pamādo tvaṃ na bujjhasi".

"Imāni kira maṃ tāto, kassapo anusāsati; Kamalāsadisitthiyo, tāyo bujjhesi māṇava.

Uregaṇḍāyo bujjhesi, tāyo bujjhesi māṇava; Iccānusāsi maṃ tāto, yathā maṃ anukampako.

Tassāhaṃ vacanaṃ nākaṃ, pitu vuddhassa sāsanaṃ; Araññe nimmanussamhi, svajja jhāyāmi ekako.

Sohaṃ tathā karissāmi, dhiratthu jīvitena me; Puna vā tādiso hessaṃ, maraṇaṃ me bhavissati".

Tassa tejaṃ vīriyañca, Dhitiṃ ñatvā avaṭṭhitaṃ; Sirasā aggahī pāde, Isisiṅgaṃ alambusā.

"Mā me kujjha mahāvīra, mā me kujjha mahāise; Mahā attho mayā ciṇṇo, tidasānaṃ yasassinaṃ; Tayā saṅkampitaṃ āsi, sabbaṃ devapuraṃ tadā".

"Tāvatiṃsā ca ye devā, tidasānañca vāsavo; Tvañca bhadde sukhī hohi, gaccha kaññe yathāsukhaṃ".

Tassa pāde gahetvāna, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, tamhā ṭhānā apakkami.

Yo ca tassāsi pallaṅko, sovaṇṇo sopavāhano; Sauttaracchadapaññāso, sahassapaṭiyatthato; Tameva pallaṅkamāruyha, agā devāna santike.

Tamokkamiva āyantiṃ, jalantiṃ vijjutaṃ yathā; Patīto sumano vitto, devindo adadā varaṃ.

"Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Nisippalobhikā gacche, etaṃ sakka varaṃ vare"ti.

Alambusājātakaṃ tatiyaṃ.
Jātaka
Catukkanipāta
Kokilavagga
6. Brahāchattajātaka
“Tiṇaṃ tiṇanti lapasi, ko nu te tiṇamāhari; Kiṃ nu te tiṇakiccatthi, tiṇameva pabhāsasi”.
“Idhāgamā brahmacārī, brahā chatto bahussuto; So me sabbaṃ samādāya, tiṇaṃ nikkhippa gacchati”.
“Evetaṃ hoti kattabbaṃ, appena bahumicchatā; Sabbaṃ sakassa ādānaṃ, anādānaṃ tiṇassa ca”. ()
“Sīlavanto na kubbanti, bālo sīlāni kubbati; Aniccasīlaṃ dussīlyaṃ, kiṃ paṇḍiccaṃ karissatī”ti.
Brahāchattajātakaṃ chaṭṭhaṃ.
Jātaka
Catukkanipāta
Kokilavagga
8. Thusajātaka
“Viditaṃ thusaṃ undurānaṃ, Viditaṃ pana taṇḍulaṃ; Thusaṃ thusaṃ vivajjetvā, Taṇḍulaṃ pana khādare.
Yā mantanā araññasmiṃ, yā ca gāme nikaṇṇikā; Yañcetaṃ iti cīti ca, etampi viditaṃ mayā.
Dhammena kira jātassa, pitā puttassa makkaṭo; Daharasseva santassa, dantehi phalamacchidā.
Yametaṃ parisappasi, ajakāṇova sāsape; Yopāyaṃ heṭṭhato seti, etampi viditaṃ mayā”ti.
Thusajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Catukkanipāta
Kuṭidūsakavagga
3. Brahmadattajātaka
“Dvayaṃ yācanako rāja, brahmadatta nigacchati; Alābhaṃ dhanalābhaṃ vā, evaṃ dhammā hi yācanā.
Yācanaṃ rodanaṃ āhu, pañcālānaṃ rathesabha; Yo yācanaṃ paccakkhāti, tamāhu paṭirodanaṃ.

Mā maddasaṃsu rodantaṃ, pañcālā susamāgatā; Tuvaṃ vā paṭirodantaṃ, tasmā icchāmahaṃ raho".

"Dadāmi te brāhmaṇa rohiṇīnaṃ, Gavaṃ sahassaṃ saha puṅgavena; Ariyo hi ariyassa kathaṃ na dajjā, Sutvāna gāthā tava dhammayuttā"ti.

Brahmadattajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

5. Rādhajātaka

"Na tvaṃ rādha vijānāsi, aḍḍharatte anāgate; Abyayataṃ vilapasi, virattā kosiyāyane"ti.

Rādhajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

7. Romakajātaka

"Vassāni paññāsa samādhikāni, Vasimha selassa guhāya romaka; Asaṅkamānā abhinibbutattā, Hatthattamāyanti mamaṇḍajā pure.

Te dāni vakkaṅga kimatthamussukā, Bhajanti aññaṃ girikandaraṃ dijā; Na nūna maññanti mamaṃ yathā pure, Cirappavutthā atha vā na te ime".

"Jānāma taṃ na mayaṃ sampamūḷhā, Soyeva tvaṃ te mayamasma nāñne; Cittañca te asmiṃ jane paduṭṭhaṃ, Ājīvikā tena tamuttasāmā"ti.

Romakajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

12. Daddarajātaka

"Yo te puttake akhādi, dinnabhatto adūsake; Tasmiṃ dāṭhaṃ nipātehi, mā te muccittha jīvato".

"Ākiṇṇaluddo puriso, dhāticelaṃva makkhito; Padesaṃ taṃ na passāmi, yattha dāṭhaṃ nipātaye.

Akataññussa posassa, niccaṃ vivaradassino; Sabbañce pathaviṃ dajjā, neva naṃ abhirādhaye".

“Kiṃ nu subāhu taramānarūpo, Paccāgatosi saha māṇavena; Kiṃ kiccamatthaṃ idhamatthi tuyhaṃ, Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ”.

“Yo te sakhā daddaro sādhurūpo, Tassa vadhaṃ parisaṅkāmi ajja; Purisassa kammāyatanāni sutvā, Nāhaṃ sukhiṃ daddaraṃ ajja maññe”.

“Kānissa kammāyatanāni assu, Purisassa vuttisamodhānatāya; Kaṃ vā paṭiññaṃ purisassa sutvā, Parisaṅkasi daddaraṃ māṇavena”.

“Ciṇṇā kaliṅgā caritā vaṇijjā, Vettācaro saṅkupathopi ciṇṇo; Naṭehi ciṇṇaṃ saha vākurehi, Daṇḍena yuddhampi samajjamajjhe.

Baddhā kulīkā mitamāḷhakena, Akkhā jitā saṃyamo abbhatīto; Abbāhitaṃ pubbakaṃ aḍḍharattaṃ, Hatthā daḍḍhā piṇḍapaṭiggahena.

Tānissa kammāyatanāni assu, Purisassa vuttisamodhānatāya; Yathā ayaṃ dissati lomapiṇḍo, Gāvo hatā kiṃ pana daddarassā”ti. (1348)

Daddarajātakaṃ dvādasamaṃ.

Navakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Varagijjha samajjana haṃsavaro, Nidhisavhaya hārita pāṭaliko; Ajarāmara dhaṅka titikkha kuto, Atha dvādasa pekkhana daddaribhīti.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

5. Khantivaṇṇajātaka

“Atthi me puriso deva, sabbakiccesu byāvaṭo; Tassa cekoparādhatthi, tattha tvaṃ kinti maññasi”.

“Amhākampatthi puriso, ediso idha vijjati; Dullabho aṅgasampanno, khantirasmāka ruccatī”ti.

Khantivaṇṇajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Saṅkappavagga

6. Jarūdapānajātaka

“Jarūdapānaṃ khaṇamānā, vāṇijā udakatthikā; Ajjhagamuṃ ayasaṃ lohaṃ, tipusīsañca vāṇijā; Rajataṃ jātarūpañca, muttā veḷuriyā bahū.

Te ca tena asantuṭṭhā, bhiyyo bhiyyo akhāṇisuṃ; Te tatthāsīviso ghoro, tejassī tejasā hani.

Tasmā khaṇe nātikhaṇe, Atikhātaṃ hi pāpakaṃ; Khātena ca dhanaṃ laddhaṃ, Atikhātena nāsitan”ti.

Jarūdapānajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

7. Kosiyajātaka

“Neva kiṇāmi napi vikkiṇāmi, Na cāpi me sannicayo ca atthi; Sukiccharūpaṃ vatidaṃ parittaṃ, Patthodano nālamayaṃ duvinnaṃ”.

“Appamhā appakaṃ dajjā, anumajjhato majjhakaṃ; Bahumhā bahukaṃ dajjā, adānaṃ nupapajjati.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca”. Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ.

“Moghañcassa hutaṃ hoti, moghañcāpi samīhitaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, eko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Saccañcassa hutaṃ hoti, saccañcāpi samīhitaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, neko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Sarañca juhati poso, bahukāya gayāya ca; Doṇe timbarutitthasmiṃ, sīghasote mahāvahe.

Atra cassa hutaṃ hoti, atra cassa samīhitaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, neko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Baḷisañhi so nigilati, dīghasuttaṃ sabandhanaṃ; Atithismiṃ yo nisinnasmiṃ, eko bhuñjati bhojanaṃ.

Taṃ taṃ vadāmi kosiya, dehi dānāni bhuñja ca; Ariyamaggaṃ samārūha, nekāsī labhate sukhaṃ”.

“Uḷāravaṇṇā vata brāhmaṇā ime, Ayañca vo sunakho kissa hetu; Uccāvacaṃ vaṇṇanibhaṃ vikubbati, Akkhātha no brāhmaṇā ke nu tumhe”.

“Cando ca suriyo ca ubho idhāgatā, Ayaṃ pana mātali devasārathi; Sakkohamasmi tidasānamindo, Eso ca kho pañcasikhoti vuccati”.

“Pāṇissarā mudiṅgā ca, murajālambarāni ca; Suttamenaṃ pabodhenti, paṭibuddho ca nandati”.

“Ye kecime maccharino kadariyā, Paribhāsakā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Idheva nikkhippa sarīradehaṃ, Kāyassa bhedā nirayaṃ vajanti”.

“Ye kecime suggatimāsamānā, Dhamme ṭhitā saṃyame saṃvibhāge; Idheva nikkhippa sarīradehaṃ, Kāyassa bhedā sugatiṃ vajanti.

Tvaṃ nosi ñāti purimāsu jātisu, So maccharī rosako pāpadhammo; Taveva atthāya idhāgatamhā, Mā pāpadhammo nirayaṃ gamittha”.

“Addhā hi maṃ vo hitakāmā, yaṃ maṃ samanusāsatha; Sohaṃ tathā karissāmi, sabbaṃ vuttaṃ hitesibhi.

Esāhamajjeva upāramāmi, Na cāpihaṃ kiñci kareyya pāpaṃ; Na cāpi me kiñci adeyyamatthi, Na cāpidatvā udakaṃ pivāmi.

Evañca me dadato sabbakālaṃ, Bhogā ime vāsava khīyissanti; Tato ahaṃ pabbajissāmi sakka, Hitvāna kāmāni yathodhikānī”ti.

Kosiyajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Itthivagga

6. Mudulakkhaṇajātaka

“Ekā icchā pure āsi, aladdhā mudulakkhaṇaṃ; Yato laddhā aḷārakkhī, icchā icchaṃ vijāyathā”ti.

Mudulakkhaṇajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dasakanipāta

Catudvāravagga

9. Mahādhammapālajātaka

“Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Akkhāhi me brāhmaṇa etamatthaṃ, Kasmā nu tumhaṃ daharā na miyyare”.

“Dhammaṃ carāma na musā bhaṇāma, Pāpāni kammāni parivajjayāma; Anariyaṃ parivajjemu sabbaṃ, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Suṇoma dhammaṃ asataṃ satañca, Na cāpi dhammaṃ asataṃ

rocayāma; Hitvā asante na jahāma sante, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Pubbeva dānā sumanā bhavāma, Dadampi ve attamanā bhavāma; Datvāpi ve nānutappāma pacchā, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Samaṇe mayaṃ brāhmaṇe addhike ca, Vanibbake yācanake dalidde; Annena pānena abhitappayāma, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Mayañca bhariyaṃ nātikkamāma, Amhe ca bhariyā nātikkamanti; Aññatra tāhi brahmacariyaṃ carāma, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Pāṇātipātā viramāma sabbe, Loke adinnaṃ parivajjayāma; Amajjapā nopi musā bhaṇāma, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Etāsu ve jāyare suttamāsu, Medhāvino honti pahūtapaññā; Bahussutā vedaguno ca honti, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Mātā pitā ca bhaginī bhātaro ca, Puttā ca dārā ca mayañca sabbe; Dhammaṃ carāma paralokahetu, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare.

Dāsā ca dāsyo anujīvino ca, Paricārakā kammakarā ca sabbe; Dhammaṃ caranti paralokahetu, Tasmā hi amhaṃ daharā na miyyare".

"Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Dhammo suciṇṇo sukhamāvahāti; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī.

Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Chattaṃ mahantaṃ viya vassakāle; Dhammena gutto mama dhammapālo, Aññassa aṭṭhīni sukhī kumāro"ti.

Mahādhammapālajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Navakanipāta

Gijjhavagga

1. Gijjhajātaka

"Parisaṅkupatho nāma, gijjhapantho sanantano; Tatrāsi mātāpitaro, gijjho posesi jiṇṇake; Tesaṃ ajagaramedaṃ, accahāsi bahuttaso.

Pitā ca puttaṃ avaca, Jānaṃ uccaṃ papātinaṃ; Supattaṃ thāmasampannaṃ, Tejassiṃ dūragāminaṃ.

Pariplavantaṃ pathaviṃ, yadā tāta vijānahi; Sāgarena parikkhittaṃ, cakkaṃva parimaṇḍalaṃ; Tato tāta nivattassu, māssu etto paraṃ gami.

Udapattosi vegena, balī pakkhī dijuttamo; Olokayanto vakkaṅgo, pabbatāni vanāni ca.

Addassa pathaviṃ gijjho, yathāsāsi pitussutaṃ; Sāgarena parikkhittaṃ, cakkaṃva parimaṇḍalaṃ.

Tañca so samatikkamma, paramevaccavattatha; Tañca vātasikhā tikkhā, accahāsi baliṃ dijaṃ.

Nāsakkhātigato poso, punadeva nivattituṃ; Dijo byasanamāpādi, verambhānaṃ vasaṃ gato.

Tassa puttā ca dārā ca, ye caññe anujīvino; Sabbe byasanamāpāduṃ, anovādakare dije.

Evampi idha vuḍḍhānaṃ, yo vākyaṃ nāvabujjhati; Atisīmacaro ditto, gijjhovātītasāsano; Sa ve byasanaṃ pappoti, akatvā vuḍḍhasāsanan"ti.

Gijjhajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Santhavavagga

3. Susīmajātaka

"Kāḷā migā setadantā tavīme, Parosataṃ hemajālābhichannā; Te te dadāmīti susīma brūsi, Anussaraṃ pettipitāmahānaṃ".

"Kāḷā migā setadantā mamīme, Parosataṃ hemajālābhichannā; Te te dadāmīti vadāmi māṇava, Anussaraṃ pettipitāmahānan"ti.

Susīmajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

1. Mātaṅgajātaka

"Kuto nu āgacchasi dummavāsī, Otallako paṃsupisācakova; Saṅkāracoḷaṃ paṭimuñca kaṇṭhe, Ko re tuvaṃ hosi adakkhiṇeyyo".

"Annaṃ tavedaṃ pakataṃ yasassi, Taṃ khajjare bhuñjare piyyare ca; Jānāsi maṃ tvaṃ paradattūpajīviṃ, Uttiṭṭhapiṇḍaṃ labhataṃ sapāko".

"Annaṃ mamedaṃ pakataṃ brāhmaṇānaṃ, Attatthāya saddahato mamedaṃ; Apehi etto kimidhaṭṭhitosi, Na mādisā tuyhaṃ dadanti jamma".

"Thale ca ninne ca vapanti bījaṃ, Anūpakhette phalamāsamānā; Etāya saddhāya dadāhi dānaṃ, Appeva ārādhaye dakkhiṇeyye".

"Khettāni mayhaṃ viditāni loke, Yesāhaṃ bījāni patiṭṭhapemi; Ye brāhmaṇā jātimantūpapannā, Tānīdha khettāni supesalāni".

"Jātimado ca atimānitā ca, Lobho ca doso ca mado ca moho; Ete aguṇā yesu ca santi sabbe, Tānīdha khettāni apesalāni.

Jātimado ca atimānitā ca, Lobho ca doso ca mado ca moho; Ete aguṇā yesu na santi sabbe, Tānīdha khettāni supesalāni".

"Kvettha gatā upajotiyo ca, Upajjhāyo ca atha vā gaṇḍakucchi; Imassa daṇḍañca vadhañca datvā, Gale gahetvā khalayātha jammaṃ".

"Giriṃ nakhena khaṇasi, ayo dantehi khādasi; Jātavedaṃ padahasi, yo isiṃ paribhāsasi".

"Idaṃ vatvāna mātaṅgo, isi saccaparakkamo; Antalikkhasmiṃ pakkāmi, brāhmaṇānaṃ udikkhataṃ".

"Āvellitaṃ piṭṭhito uttamaṅgaṃ, Bāhuṃ pasāreti akammaneyyaṃ; Setāni akkhīni yathā matassa, Ko me imaṃ puttamakāsi evaṃ".

"Idhāgamā samaṇo dummavāsī, Otallako paṃsupisācakova; Saṅkāracoḷaṃ paṭimuñca kaṇṭhe, So te imaṃ puttamakāsi evaṃ".

"Katamaṃ disaṃ agamā bhūripañño, Akkhātha me māṇavā etamatthaṃ; Gantvāna taṃ paṭikaremu accayaṃ, Appeva naṃ putta labhemu jīvitaṃ".

"Vehāyasaṃ agamā bhūripañño, Pathaddhuno pannaraseva cando; Api cāpi so purimadisaṃ agacchi, Saccappaṭiñño isi sādhurūpo".

"Āvellitaṃ piṭṭhito uttamaṅgaṃ, Bāhuṃ pasāreti akammaneyyaṃ; Setāni akkhīni yathā matassa, Ko me imaṃ puttamakāsi evaṃ".

"Yakkhā have santi mahānubhāvā, Anvāgatā isayo sādhurūpā; Te duṭṭhacittaṃ kupitaṃ viditvā, Yakkhā hi te puttamakaṃsu evaṃ".

"Yakkhā ca me puttamakaṃsu evaṃ, Tvaññeva me mā kuddho brahmacāri; Tumheva pāde saraṇaṃ gatāsmi, Anvāgatā puttasokena bhikkhu".

"Tadeva hi etarahi ca mayhaṃ, Manopadoso na mamatthi koci; Putto ca te vedamadena matto, Atthaṃ na jānāti adhicca vede".

"Addhā have bhikkhu muhuttakena, Sammuyhateva purisassa saññā; Ekāparādhaṃ khama bhūripañña, Na paṇḍitā kodhabalā bhavanti".

"Idañca mayhaṃ uttiṭṭhapiṇḍaṃ, Tava maṇḍabyo bhuñjatu appa-

pañño; Yakkhā ca te naṃ na viheṭhayeyyuṃ, Putto ca te hessati so arogo".

"Maṇḍabya bālosi parittapañño, Yo puññakhettānamakovidosi; Mahakkasāvesu dadāsi dānaṃ, Kiliṭṭhakammesu asaññatesu.

Jaṭā ca kesā ajinā nivatthā, Jarūdapānaṃva mukhaṃ parūḷhaṃ; Pajaṃ imaṃ passatha dummarūpaṃ, Na jaṭājinaṃ tāyati appapaññaṃ.

Yesaṃ rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Khīṇāsavā arahanto, tesu dinnaṃ mahapphalan"ti.

Mātaṅgajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

10. Kandagalakajātaka

"Ambho ko nāma yaṃ rukkho, sinnapatto sakaṇṭako; Yattha ekappahārena, uttamaṅgaṃ vibhijjitaṃ".

"Acāri vatāyaṃ vitudaṃ vanāni, Kaṭṭhaṅgarukkhesu asārakesu; Athāsadā khadiraṃ jātasāraṃ, Yatthabbhidā garuḷo uttamaṅgan"ti.

Kandagalakajātakaṃ dasamaṃ. Nataṃdaḷhavaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Daḷhabandhana haṃsavaro ca puna, Virūpakkha saviṭṭhaka macchavaro; Sakuruṅga saassaka ambavaro, Puna kukkuṭako garuḷena dasāti.

Jātaka

Tiṃsanipāta

Kiṃchandavagga

9. Sambulājātaka

"Kā vedhamānā girikandarāyaṃ, Ekā tuvaṃ tiṭṭhasi saṃhitūru; Puṭṭhāsi me pāṇipameyyamajjhe, Akkhāhi me nāmañca bandhave ca.

Obhāsayaṃ vanaṃ rammaṃ, sīhabyagghanisevitaṃ; Kā vā tvamasi kalyāṇi, kassa vā tvaṃ sumajjhime; Abhivādemi taṃ bhadde, dānavāhaṃ namatthu te".

"Yo putto kāsirājassa, sotthisenoti taṃ vidū; Tassāhaṃ sambulā bhariyā, evaṃ jānāhi dānava; Abhivādemi taṃ bhante, sambulāhaṃ namatthu te.

Vedehaputto bhaddante, vane vasati āturo; Tamahaṃ rogasammattaṃ, ekā ekaṃ upaṭṭhahaṃ.

Ahañca vanamuñchāya, Madhumaṃsaṃ migābilaṃ; Yadāharāmi taṃ bhakkho, Tassa nūnajja nādhati".

"Kiṃ vane rājaputtena, āturena karissasi; Sambule pariciṇṇena, ahaṃ bhattā bhavāmi te".

"Sokaṭṭāya durattāya, kiṃ rūpaṃ vijjate mama; Aññaṃ pariyesa bhaddante, abhirūpataraṃ mayā".

"Ehimaṃ girimāruyha, bhariyā me catussatā; Tāsaṃ tvaṃ pavarā hohi, sabbakāmasamiddhinī.

Nūna tārakavaṇṇābhe, yaṃ kiñci manasicchasi; Sabbaṃ taṃ pacuraṃ mayhaṃ, ramassvajja mayā saha.

No ce tuvaṃ maheseyyaṃ, Sambule kārayissasi; Alaṃ tvaṃ pātarāsāya, Paṇhe bhakkhā bhavissasi".

Tañca sattajaṭo luddo, kaḷāro purisādako; Vane nāthaṃ apassantiṃ, sambulaṃ aggahī bhuje.

Adhipannā pisācena, luddenāmisacakkhunā; Sā ca sattuvasaṃ pattā, patimevānusocati.

"Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, yaṃ maṃ khādeyya rakkhaso; Yañca me ayyaputtassa, mano hessati aññathā.

Na santi devā pavasanti nūna, Na hi nūna santi idha lokapālā; Sahasā karontānamasaññatānaṃ, Na hi nūna santi paṭisedhitāro".

"Itthīnamesā pavarā yasassinī, Santā samā aggirivuggatejā; Tañce tuvaṃ rakkhasādesi kaññaṃ, Muddhā ca hi sattadhā te phaleyya; Mā tvaṃ dahī muñca patibbatāya".

Sā ca assamamāgacchi, pamuttā purisādakā; Nīḷaṃ paḷinaṃ sakuṇīva, gatasiṅgaṃva ālayaṃ.

Sā tattha paridevesi, rājaputtī yasassinī; Sambulā utumattakkhā, vane nāthaṃ apassantī.

Samaṇe brāhmaṇe vande, sampannacaraṇe ise; Rājaputtaṃ apassantī, "tumhaṃmhi saraṇaṃ gatā".

Vande sīhe ca byagghe ca, ye ca aññe vane migā; Rājaputtaṃ apassantī, "tumhaṃmhi saraṇaṃ gatā".

Tiṇā latāni osadhyo, pabbatāni vanāni ca; Rājaputtaṃ apassantī, "tumhaṃmhi saraṇaṃ gatā".

Vande indīvarīsāmaṃ, rattiṃ nakkhattamāliniṃ; Rājaputtaṃ apassantī, "tumhaṃmhi saraṇaṃ gatā".

Vande bhāgīrathiṃ gaṅgaṃ, savantīnaṃ paṭiggahaṃ; Rājaputtaṃ apassantī, "tumhaṃmhi saraṇaṃ gatā".

Vande ahaṃ pabbatarājaseṭṭhaṃ, Himavantaṃ siluccayaṃ; Rājaputtaṃ apassantī, "Tumhaṃmhi saraṇaṃ gatā".

"Atisāyaṃ vatāgacchi, rājaputti yasassini; Kena nujja samāgacchi, ko te piyataro mayā".

"Idaṃ khohaṃ tadāvocaṃ, gahitā tena sattunā; Na me idaṃ tathā dukkhaṃ, yaṃ maṃ khādeyya rakkhaso; Yañca me ayyaputtassa, mano hessati aññathā".

"Corīnaṃ bahubuddhīnaṃ, yāsu saccaṃ sudullabhaṃ; Thīnaṃ bhāvo durājāno, macchassevodake gataṃ".

"Tathā maṃ saccaṃ pāletu, pālayissati ce mamaṃ; Yathāhaṃ nābhijānāmi, aññaṃ piyataraṃ tayā; Etena saccavajjena, byādhi te vūpasammatu".

"Ye kuñjarā sattasatā uḷārā, Rakkhanti rattindivamuyyutāvudhā; Dhanuggahānañca satāni soḷasa, Kathaṃvidhe passasi bhadde sattavo".

"Alaṅkatāyo padumuttarattacā, Virāgitā passati haṃsagaggarā; Tāsaṃ suṇitvā mitagītavāditaṃ, Na dāni me tāta tathā yathā pure.

Suvaṇṇasaṅkaccadharā suviggahā, Alaṅkatā mānusiyaccharūpamā; Senopiyā tāta aninditaṅgiyo, Khattiyakaññā paṭilobhayanti naṃ.

Sace ahaṃ tāta tathā yathā pure, Patiṃ tamuñchāya punā vane bhare; Sammānaye maṃ na ca maṃ vimānaye, Itopi me tāta tato varaṃ siyā.

Yamannapāne vipulasmi ohite, Nārī vimaṭṭhābharaṇā alaṅkatā; Sabbaṅgupetā patino ca appiyā, Abajjha tassā maraṇaṃ tato varaṃ.

Api ce daliddā kapaṇā anāḷhiyā, Kaṭādutīyā patino ca sā piyā; Sabbaṅgupetāyapi appiyāya, Ayameva seyyā kapaṇāpi yā piyā".

"Sudullabhitthī purisassa yā hitā, Bhattitthiyā dullabho yo hito ca; Hitā ca te sīlavatī ca bhariyā, Janinda dhammaṃ cara sambulāya".

"Sace tuvaṃ vipule laddhabhoge, Issāvatiṇṇā maraṇaṃ upesi; Ahañca te bhadde imā rājakaññā, Sabbe te vacanakarā bhavāmā"ti.

Sambulājātakaṃ navamaṃ.

Jātaka
Ekakanipāta
Kakaṇṭakavagga
10. Sañjīvajātaka
"Asantaṃ yo paggaṇhāti, asantaṃ cūpasevati; Tameva ghāsaṃ kurute, byaggho sañjīvako yathā"ti.
Sañjīvajātakaṃ dasamaṃ. Kakaṇṭakavaggo pannarasamo.
Tassuddānaṃ
Sukhamedhati daṇḍavaro ca puna, Lasi vāladhi pañcamarādhavaro; Samahodadhi kattika bondi puna, Caturaṅgulabyagghavarena dasāti.
Uparimapaṇṇāsako.
Atha vagguddānaṃ
Apaṇṇakaṃ sīlavaggakuruṅga, Kulāvakaṃ atthakāmena pañcamaṃ; Āsīso itthivaruṇaṃ apāyi, Littavaggena te dasa; Parosataṃ haṃci kusanāḷi, Asampadaṃ kakaṇṭakavaggo.
Ekanipātamhilaṅkatanti.
Ekakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.
Jātaka
Ekakanipāta
Kuruṅgavagga
8. Nandivisālajātaka
"Manuññameva bhāseyya, nāmanuññaṃ kudācanaṃ; Manuññaṃ bhāsamānassa, garuṃ bhāraṃ udaddhari; Dhanañca naṃ alābhesi, tena cattamano ahū"ti.
Nandivisālajātakaṃ aṭṭhamaṃ.
Jātaka
Pañcakanipāta
Maṇikuṇḍalavagga
7. Laṭukikajātaka
"Vandāmi taṃ kuñjara saṭṭhihāyanaṃ, Āraññakaṃ yūthapatiṃ yasassiṃ; Pakkhehi taṃ pañjalikaṃ karomi, Mā me vadhī puttake dubbalāya".
"Vandāmi taṃ kuñjara ekacāriṃ, Āraññakaṃ pabbatasānugocaraṃ; Pakkhehi taṃ pañjalikaṃ karomi, Mā me vadhī puttake dubbalāya".

“Vadhissāmi te laṭukike puttakāni, Kiṃ me tuvaṃ kāhasi dubbalāsi; Sataṃ sahassānipi tādisīnaṃ, Vāmena pādena papothayeyyaṃ”.

“Na heva sabbattha balena kiccaṃ, Balañhi bālassa vadhāya hoti; Karissāmi te nāgarājā anatthaṃ, Yo me vadhī puttake dubbalāya”.

“Kākañca passa laṭukikaṃ, Maṇḍūkaṃ nīlamakkhikaṃ; Ete nāgaṃ aghātesuṃ, Passa verassa verinaṃ; Tasmā hi veraṃ na kayirātha, Appiyenapi kenacī”ti.

Laṭukikajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Udapānavagga

3. Kacchapajātaka

“Ko nu uddhitabhattova, pūrahatthova brāhmaṇo; Kahaṃ nu bhikkhaṃ acari, kaṃ saddhaṃ upasaṅkami”.

“Ahaṃ kapismi dummedho, anāmāsāni āmasiṃ; Tvaṃ maṃ mocaya bhaddaṃ te, mutto gaccheyya pabbataṃ”.

“Kacchapā kassapā honti, Koṇḍaññā honti makkaṭā; Muñca kassapa koṇḍaññaṃ, Kataṃ methunakaṃ tayā”ti.

Kacchapajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Cattālīsanipāta

Tesakuṇavagga

2. Sarabhaṅgajātaka

“Alaṅkatā kuṇḍalino suvatthā, Veḷuriyamuttātharukhaggabandhā; Rathesabhā tiṭṭhatha ke nu tumhe, Kathaṃ vo jānanti manussaloke”.

“Ahamaṭṭhako bhīmaratho panāyaṃ, Kāliṅgarājā pana uggatoyaṃ; Susaññatānaṃ isīnaṃ dassanāya, Idhāgatā pucchitāyemha pañhe”.

“Vehāyasaṃ tiṭṭhasi antalikkhe, Pathaddhuno pannaraseva cando; Pucchāmi taṃ yakkha mahānubhāva, Kathaṃ taṃ jānanti manussaloke”.

“Yamāhu devesu sujampatīti, Maghavāti taṃ āhu manussaloke; Sa devarājā idamajja patto, Susaññatānaṃ isīnaṃ dassanāya”.

“Dūre sutā no isayo samāgatā, Mahiddhikā iddhiguṇūpapannā; Vandāmi te ayire pasannacitto, Ye jīvalokettha manussaseṭṭhā”.

“Gandho isīnaṃ ciradikkhitānaṃ, Kāyā cuto gacchati mālutena; Ito paṭikkamma sahassanetta, Gandho isīnaṃ asuci devarāja”.

“Gandho isīnaṃ ciradikkhitānaṃ, Kāyā cuto gacchatu mālutena; Vicitrapupphaṃ surabhiṃva mālaṃ, Gandhañca etaṃ pāṭikaṅkhāma bhante; Na hettha devā paṭikkūlasaññino”.

“Purindado bhūtapatī yasassī, Devānamindo sakko maghavā sujampati; Sa devarājā asuragaṇappamaddano, Okāsamākaṅkhati pañha pucchituṃ.

Ko nevimesaṃ idha paṇḍitānaṃ, Pañhe puṭṭho nipuṇe byākarissati; Tiṇṇañca raññaṃ manujādhipānaṃ, Devānamindassa ca vāsavassa”.

“Ayaṃ isi sarabhaṅgo tapassī, Yato jāto virato methunasmā; Ācera-putto suvinītarūpo, So nesaṃ pañhāni viyākarissati”.

“Koṇḍañña pañhāni viyākarohi, Yācanti taṃ isayo sādhurūpā; Koṇḍañña eso manujesu dhammo, Yaṃ vuddhamāgacchati esa bhāro”.

“Katāvakāsā pucchantu bhonto, Yaṃ kiñci pañhaṃ manasābhipatthitaṃ; Ahañhi taṃ taṃ vo viyākarissaṃ, Ñatvā sayaṃ lokamimaṃ parañca”.

Tato ca maghavā sakko, atthadassī purindado; Apucchi paṭhamaṃ pañhaṃ, yañcāsi abhipatthitaṃ.

“Kiṃ sū vadhitvā na kadāci socati, Kissappahānaṃ isayo vaṇṇayanti; Kassīdha vuttaṃ pharusaṃ khametha, Akkhāhi me koṇḍañña etamatthaṃ”.

“Kodhaṃ vadhitvā na kadāci socati, Makkhappahānaṃ isayo vaṇṇayanti; Sabbesaṃ vuttaṃ pharusaṃ khametha, Etaṃ khantiṃ uttamamāhu santo”.

“Sakkā ubhinnaṃ vacanaṃ titikkhituṃ, Sadisassa vā seṭṭhatarassa vāpi; Kathaṃ nu hīnassa vaco khametha, Akkhāhi me koṇḍañña etamatthaṃ”.

“Bhayā hi seṭṭhassa vaco khametha, Sārambhahetū pana sādisassa; Yo cīdha hīnassa vaco khametha, Etaṃ khantiṃ uttamamāhu santo”.

“Kathaṃ vijaññā catupattharūpaṃ, Seṭṭhaṃ sarikkhaṃ athavāpi hīnaṃ; Virūparūpena caranti santo, Tasmā hi sabbesaṃ vaco khametha”.

“Na hetamatthaṃ mahatīpi senā, Sarājikā yujjhamānā labhetha; Yaṃ khantimā sappuriso labhetha, Khantī balassūpasamanti verā”.

“Subhāsitaṃ te anumodiyāna, Aññaṃ taṃ pucchāmi tadiṅgha brūhi; Yathā ahuṃ daṇḍakī nāḷikero, Athajjuno kalābu cāpi rājā; Tesaṃ

gatiṃ brūhi supāpakamminaṃ, Katthūpapannā isinaṃ viheṭhakā".

"Kisañhi vacchaṃ avakiriya daṇḍakī, Ucchinnamūlo sajano saraṭṭho; Kukkuḷanāme nirayamhi paccati, Tassa phuliṅgāni patanti kāye.

Yo saññate pabbajite aheṭhayi, Dhammaṃ bhaṇante samaṇe adūsake; Taṃ nāḷikeraṃ sunakhā parattha, Saṅgamma khādanti viphandamānaṃ.

Athajjuno niraye sattisūle, Avaṃsiro patito uddhampādo; Aṅgīrasaṃ gotamaṃ heṭhayitvā, Khantiṃ tapassiṃ cirabrahmacāriṃ.

Yo khaṇḍaso pabbajitaṃ achedayi, Khantiṃ vadantaṃ samaṇaṃ adūsakaṃ; Kalābuvīciṃ upapajja paccati, Mahāpatāpaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ.

Etāni sutvā nirayāni paṇḍito, Aññāni pāpiṭṭhatarāni cettha; Dhammaṃ care samaṇabrāhmaṇesu, Evaṃkaro saggamupeti ṭhānaṃ".

"Subhāsitaṃ te anumodiyāna, Aññaṃ taṃ pucchāmi tadiṅgha brūhi; Kathaṃvidhaṃ sīlavantaṃ vadanti, Kathaṃvidhaṃ paññavantaṃ vadanti; Kathaṃvidhaṃ sappurisaṃ vadanti, Kathaṃvidhaṃ no siri no jahāti".

"Kāyena vācāya ca yodha saññato, Manasā ca kiñci na karoti pāpaṃ; Na attahetū alikaṃ bhaṇeti, Tathāvidhaṃ sīlavantaṃ vadanti.

Gambhīrapañhaṃ manasābhicintayaṃ, Nāccāhitaṃ kamma karoti luddaṃ; Kālāgataṃ atthapadaṃ na riñcati, Tathāvidhaṃ paññavantaṃ vadanti.

Yo ve kataññū katavedi dhīro, Kalyāṇamitto daḷhabhatti ca hoti; Dukhitassa sakkacca karoti kiccaṃ, Tathāvidhaṃ sappurisaṃ vadanti.

Etehi sabbehi guṇehupeto, Saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū; Saṅgāhakaṃ sakhilaṃ saṇhavācaṃ, Tathāvidhaṃ no siri no jahāti".

"Subhāsitaṃ te anumodiyāna, Aññaṃ taṃ pucchāmi tadiṅgha brūhi; Sīlaṃ siriñcāpi satañca dhammaṃ, Paññañca kaṃ seṭṭhataraṃ vadanti".

"Paññā hi seṭṭhā kusalā vadanti, Nakkhattarājāriva tārakānaṃ; Sīlaṃ sīrī cāpi satañca dhammo, Anvāyikā paññavato bhavanti".

"Subhāsitaṃ te anumodiyāna, Aññaṃ taṃ pucchāmi tadiṅgha brūhi; Kathaṃkaro kintikaro kimācaraṃ, Kiṃ sevamāno labhatīdha paññaṃ; Paññāya dāni paṭipadaṃ vadehi, Kathaṃkaro paññavā hoti macco".

“Sevetha vuddhe nipuṇe bahussute, Uggāhako ca paripucchako siyā; Suṇeyya sakkacca subhāsitāni, Evaṃkaro paññavā hoti macco.

Sa paññavā kāmaguṇe avekkhati, Aniccato dukkhato rogato ca; Evaṃ vipassī pajahāti chandaṃ, Dukkhesu kāmesu mahabbhayesu.

Sa vītarāgo pavineyya dosaṃ, Mettaṃ cittaṃ bhāvaye appamāṇaṃ; Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Anindito brahmamupeti ṭhānaṃ”.

“Mahatthiyaṃ āgamanaṃ ahosi, Tavamaṭṭhakā bhīmarathassa cāpi; Kāliṅgarājassa ca uggatassa, Sabbesa vo kāmarāgo pahīno”.

“Evametaṃ paracittavedi, Sabbesa no kāmarāgo pahīno; Karohi okāsamanuggahāya, Yathā gatiṃ te abhisambhavema”.

“Karomi okāsamanuggahāya, Tathā hi vo kāmarāgo pahīno; Pharātha kāyaṃ vipulāya pītiyā, Yathā gatiṃ me abhisambhavetha”.

“Sabbaṃ karissāma tavānusāsaniṃ, Yaṃ yaṃ tuvaṃ vakkhasi bhūripañña; Pharāma kāyaṃ vipulāya pītiyā, Yathā gatiṃ te abhisambhavema”.

“Katāya vacchassa kisassa pūjā, Gacchantu bhonto isayo sādhurūpā; Jhāne ratā hotha sadā samāhitā, Esā ratī pabbajitassa seṭṭhā”.

Sutvāna gāthā paramatthasaṃhitā, Subhāsitā isinā paṇḍitena; Te vedajātā anumodamānā, Pakkāmu devā devapuraṃ yasassino.

Gāthā imā atthavatī subyañjanā, Subhāsitā isinā paṇḍitena; Yo kocimā aṭṭhikatvā suṇeyya, Labhetha pubbāpariyaṃ visesaṃ; Laddhāna pubbāpariyaṃ visesaṃ, Adassanaṃ maccurājassa gacche.

“Sālissaro sāriputto, meṇḍissaro ca kassapo; Pabbato anuruddho ca, kaccāyano ca devalo.

Anusisso ca ānando, kisavaccho ca kolito; Nārado udāyitthero, parisā buddhaparisā; Sarabhaṅgo lokanātho, evaṃ dhāretha jātakan”ti.

Sarabhaṅgajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kakaṇṭakavagga

3. Virocanajātaka

“Lasī ca te nipphalitā, matthako ca padālito; Sabbā te phāsukā bhaggā, ajja kho tvaṃ virocasī”ti.

Virocanajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Asītinipāta

Cūḷahaṃsavagga

1 Cūḷahaṃsajātaka

"Sumukha anupacinantā, pakkamanti vihaṅgamā; Gaccha tuvampi mā kaṅkhi, natthi baddhe sahāyatā".

"Gacche vāhaṃ na vā gacche, na tena amaro siyaṃ; Sukhitaṃ taṃ upāsitvā, dukkhitaṃ taṃ kathaṃ jahe.

Maraṇaṃ vā tayā saddhiṃ, jīvitaṃ vā tayā vinā; Tadeva maraṇaṃ seyyo, yañce jīve tayā vinā.

Nesa dhammo mahārāja, yaṃ taṃ evaṃ gataṃ jahe; Yā gati tuyhaṃ sā mayhaṃ, ruccate vihagādhipa".

"Kā nu pāsena baddhassa, gati aññā mahānasā; Sā kathaṃ cetayānassa, muttassa tava ruccati.

Kaṃ vā tvaṃ passase atthaṃ, mama tuyhañca pakkhima; Ñātīnaṃ vāvasiṭṭhānaṃ, ubhinnaṃ jīvitakkhaye.

Yaṃ na kañcanadepiñcha, Andhena tamasā gataṃ; Tādise sañcajaṃ pāṇaṃ, Kamatthamabhijotaye".

"Kathaṃ nu patataṃ seṭṭha, Dhamme atthaṃ na bujjhasi; Dhammo apacito santo, Atthaṃ dasseti pāṇinaṃ.

Sohaṃ dhammaṃ apekkhāno, dhammā catthaṃ samuṭṭhitaṃ; Bhattiñca tayi sampassaṃ, nāvakaṅkhāmi jīvitaṃ.

Addhā eso sataṃ dhammo, yo mitto mittamāpade; Na caje jīvitassāpi, hetudhammamanussaraṃ".

"Svāyaṃ dhammo ca te ciṇṇo, bhatti ca viditā mayi; Kāmaṃ karassu mayhetaṃ, gacchevānumato mayā.

Api tvevaṃ gate kāle, yaṃ khaṇḍaṃ ñātinaṃ mayā; Tayā taṃ buddhisampannaṃ, assa paramasaṃvutaṃ".

Iccevaṃ mantayantānaṃ, Ariyānaṃ ariyavuttinaṃ; Paccadissatha nesādo, Āturānamivantako.

Te sattumabhisañcikkha, dīgharattaṃ hitā dijā; Tuṇhīmāsittha ubhayo, na sañcalesumāsanā.

Dhataraṭṭhe ca disvāna, samuḍḍente tato tato; Abhikkamatha vegena, dijasattu dijādhipe.

So ca vegenabhikkamma, āsajja parame dije; Paccakamittha nesādo, baddhā iti vicintayaṃ.

Ekaṃva baddhamāsīnaṃ, abaddhañca punāparaṃ; Āsajja baddhamāsīnaṃ, pekkhamānamadīnavaṃ.

Tato so vimatoyeva, paṇḍare ajjhabhāsatha; Pavaḍḍhakāye āsīne, dijasaṅghagaṇādhipe.

"Yannu pāsena mahatā, baddho na kurute disaṃ; Atha kasmā abaddho tvaṃ, balī pakkhi na gacchasi.

Kiṃ nu tyāyaṃ dijo hoti, mutto baddhaṃ upāsasi; Ohāya sakuṇā yanti, kiṃ eko avahīyasi".

"Rājā me so dijāmitta, sakhā pāṇasamo ca me; Neva naṃ vijahissāmi, yāva kālassa pariyāyaṃ".

"Kathaṃ panāyaṃ vihaṅgo, nāddasa pāsamoḍḍitaṃ; Padañhetaṃ mahantānaṃ, boddhumarahanti āpadaṃ".

"Yadā parābhavo hoti, poso jīvitasaṅkhaye; Atha jālañca pāsañca, āsajjāpi na bujjhati.

Api tveva mahāpaññā, pāsā bahuvidhā tatā; Guyhamāsajja bajjhanti, athevaṃ jīvitakkhaye".

"Api nāyaṃ tayā saddhiṃ, saṃvāsassa sukhudrayo; Api no anumaññāsi, api no jīvitaṃ dade".

"Na ceva me tvaṃ baddhosi, napi icchāmi te vadhaṃ; Kāmaṃ khippamito gantvā, jīva tvaṃ anigho ciraṃ".

"Nevāhametamicchāmi, aññatretassa jīvitā; Sace ekena tuṭṭhosi, muñcetaṃ mañca bhakkhaya.

Ārohapariṇāhena, tulyāsmā vayasā ubho; Na te lābhena jīvatthi, etena niminā tuvaṃ.

Tadiṅgha samapekkhassu, hotu giddhi tavamhasu; Maṃ pubbe bandha pāsena, pacchā muñca dijādhipaṃ.

Tāvadeva ca te lābho, katāssa yācanāya ca; Mitti ca dhataraṭṭhehi, yāvajīvāya te siyā".

"Passantu no mahāsaṃghā, tayā muttaṃ ito gataṃ; Mittāmaccā ca bhaccā ca, puttadārā ca bandhavā.

Na ca te tādisā mittā, bahūnaṃ idha vijjati; Yathā tvaṃ dhataraṭṭhassa, pāṇasādhāraṇo sakhā.

So te sahāyaṃ muñcāmi, hotu rājā tavānugo; Kāmaṃ khippamito gantvā, ñātimajjhe virocatha".

“So patīto pamuttena, bhattunā bhattugāravo; Ajjhabhāsatha vakkaṅgo, vācaṃ kaṇṇasukhaṃ bhaṇaṃ.

Evaṃ luddaka nandassu, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja nandāmi, muttaṃ disvā dijādhipaṃ”.

“Ehi taṃ anusikkhāmi, Yathā tvamapi lacchase; Lābhaṃ tavāyaṃ dhataraṭṭho, Pāpaṃ kiñci na dakkhati.

Khippamantepuraṃ netvā, rañño dassehi no ubho; Abaddhe pakatibhūte, kāje ubhayato ṭhite.

Dhataraṭṭhā mahārāja, haṃsādhipatino ime; Ayañhi rājā haṃsānaṃ, ayaṃ senāpatītaro.

Asaṃsayaṃ imaṃ disvā, haṃsarājaṃ narādhipo; Patīto sumano vitto, bahuṃ dassati te dhanaṃ”.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, kammunā upapādayi; Khippamantepuraṃ gantvā, rañño haṃse adassayi; Abaddhe pakatibhūte, kāje ubhayato ṭhite.

“Dhataraṭṭhā mahārāja, haṃsādhipatino ime; Ayañhi rājā haṃsānaṃ, ayaṃ senāpatītaro”.

“Kathaṃ panime vihaṅgā, tava hatthattamāgatā; Kathaṃ luddo mahantānaṃ, issare idha ajjhagā”.

“Vihitā santime pāsā, pallalesu janādhipa; Yaṃ yadāyatanaṃ maññe, dijānaṃ pāṇarodhanaṃ.

Tādisaṃ pāsamāsajja, haṃsarājā abajjhatha; Taṃ abaddho upāsīno, mamāyaṃ ajjhabhāsatha.

Sudukkaraṃ anariyehi, dahate bhāvamuttamaṃ; Bhatturatthe parakkanto, dhammayutto vihaṅgamo.

Attanāyaṃ cajitvāna, jīvitaṃ jīvitāraho; Anutthunanto āsīno, bhattu yācittha jīvitaṃ.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, pasādamahamajjhagā; Tato naṃ pāmuciṃ pāsā, anuññāsiṃ sukhena ca.

So patīto pamuttena, bhattunā bhattugāravo; Ajjhabhāsatha vakkaṅgo, vācaṃ kaṇṇasukhaṃ bhaṇaṃ.

‘Evaṃ luddaka nandassu, saha sabbehi ñātibhi; Yathāhamajja nandāmi, muttaṃ disvā dijādhipaṃ.

Ehi taṃ anusikkhāmi, yathā tvamapi lacchase; Lābhaṃ tavāyaṃ dhataraṭṭho, pāpaṃ kiñci na dakkhati.

Khippamantepuraṃ netvā, rañño dassehi no ubho; Abaddhe pakatibhūte, kāje ubhayato ṭhite.

"Dhataraṭṭhā mahārāja, haṃsādhipatino ime; Ayañhi rājā haṃsānaṃ, ayaṃ senāpatītaro".

Asaṃsayaṃ imaṃ disvā, haṃsarājaṃ narādhipo; Patīto sumano vitto, bahuṃ dassati te dhanaṃ'.

Evametassa vacanā, ānītāme ubho mayā; Ettheva hi ime āsuṃ, ubho anumatā mayā.

Soyaṃ evaṃ gato pakkhī, dijo paramadhammiko; Mādisassa hi luddassa, janayeyyātha maddavaṃ.

Upāyanañca te deva, nāññaṃ passāmi edisaṃ; Sabbasākuṇikāgāme, taṃ passa manujādhipa".

Disvā nisinnaṃ rājānaṃ, pīṭhe sovaṇṇaye subhe; Ajjhabhāsatha vakkaṅgo, vācaṃ kaṇṇasukhaṃ bhaṇaṃ.

"Kaccinnu bhoto kusalaṃ, kacci bhoto anāmayaṃ; Kacci raṭṭhamidaṃ phītaṃ, dhammena manusāsasi".

"Kusalañceva me haṃsa, Atho haṃsa anāmayaṃ; Atho raṭṭhamidaṃ phītaṃ, Dhammena manusāsahaṃ".

"Kacci bhoto amaccesu, doso koci na vijjati; Kacci ca te tavatthesu, nāvakaṅkhanti jīvitaṃ".

"Athopi me amaccesu, doso koci na vijjati; Athopi te mamatthesu, nāvakaṅkhanti jīvitaṃ".

"Kacci te sādisī bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, tava chandavasānugā".

"Atho me sādisī bhariyā, assavā piyabhāṇinī; Puttarūpayasūpetā, mama chandavasānugā.

Bhavantaṃ kacci nu mahā- sattuhatthattataṃ gato; Dukkhamāpajji vipulaṃ, tasmiṃ paṭhamamāpade.

Kacci yantāpatitvāna, daṇḍena samapothayi; Evametesaṃ jammānaṃ, pātikaṃ bhavati tāvade".

"Khemamāsi mahārāja, evamāpadiyā sati; Na cāyaṃ kiñci rasmāsu, sattūva samapajjatha.

Paccagamittha nesādo, pubbeva ajjhabhāsatha; Tadāyaṃ sumukhoyeva, paṇḍito paccabhāsatha.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, pasādamayamajjhagā; Tato maṃ pāmucī pāsā, anuññāsi sukhena ca.

Idañca sumukheneva, etadatthāya cintitaṃ; Bhoto sakāsegamanaṃ, etassa dhanamicchatā".

"Svāgatañcevidaṃ bhavataṃ, patīto casmi dassanā; Eso cāpi bahuṃ vittaṃ, labhataṃ yāvadicchati".

Santappayitvā nesādaṃ, bhogehi manujādhipo; Ajjhabhāsatha vakkaṅgaṃ, vācaṃ kaṇṇasukhaṃ bhaṇaṃ.

"Yaṃ khalu dhammamādhīnaṃ, vaso vattati kiñcanaṃ; Sabbatthissariyaṃ tava, taṃ pasāsa yadicchatha.

Dānatthaṃ upabhottuṃ vā, yaṃ caññaṃ upakappati; Etaṃ dadāmi vo vittaṃ, issariyaṃ vissajāmi vo".

"Yathā ca myāyaṃ sumukho, ajjhabhāseyya paṇḍito; Kāmasā buddhisampanno, taṃ myāssa paramappiyaṃ".

"Ahaṃ khalu mahārāja, nāgarājārivantaraṃ; Paṭivattuṃ na sakkomi, na me so vinayo siyā.

Amhākañceva so seṭṭho, tvañca uttamasattavo; Bhūmipālo manussindo, pūjā bahūhi hetuhi.

Tesaṃ ubhinnaṃ bhaṇataṃ, vattamāne vinicchaye; Nantaraṃ paṭivattabbaṃ, pessena manujādhipa".

"Dhammena kira nesādo, paṇḍito aṇḍajo iti; Na heva akatattassa, nayo etādiso siyā.

Evaṃ aggapakatimā, evaṃ uttamasattavo; Yāvatatthi mayā diṭṭhā, nāññaṃ passāmi edisaṃ.

Tuṭṭhosmi vo pakatiyā, vākyena madhurena ca; Eso cāpi mamacchando, ciraṃ passeyya vo ubho".

"Yaṃ kiccaṃ parame mitte, katamasmāsu taṃ tayā; Pattā nissaṃsayaṃ tyāmhā, bhattirasmāsu yā tava.

Aduñca nūna sumahā, ñātisaṅghassa mantaraṃ; Adassanena asmākaṃ, dukkhaṃ bahūsu pakkhisu.

Tesaṃ sokavighātāya, Tayā anumatā mayaṃ; Taṃ padakkhiṇato katvā, Ñātiṃ passemurindama.

Addhāhaṃ vipulaṃ pītiṃ, bhavataṃ vindāmi dassanā; Eso cāpi mahā attho, ñātivissāsanā siyā".

Idaṃ vatvā dhataraṭṭho, haṃsarājā narādhipaṃ; Uttamaṃ javamanvāya, ñātisaṅghaṃ upāgamuṃ.

Te aroge anuppatte, disvāna parame dije; Kekāti makaruṃ haṃsā, puthusaddo ajāyatha.

Te patītā pamuttena, bhattunā bhattugāravā; Samantā parikiriṃsu, aṇḍajā laddhapaccayā.

Evaṃ mittavataṃ atthā, sabbe honti padakkhiṇā; Haṃsā yathā dhataraṭṭhā, ñātisaṅghaṃ upāgamunti.

Cūḷahaṃsajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

3. Dhammadevaputtajātaka

"Yasokaro puññakarohamasmi, Sadātthuto samaṇabrāhmaṇānaṃ; Maggāraho devamanussapūjito, Dhammo ahaṃ dehi adhamma maggaṃ".

"Adhammayānaṃ daḷhamāruhitvā, Asantasanto balavāhamasmi; Sa kissa hetumhi tavajja dajjaṃ, Maggaṃ ahaṃ dhamma adinnapubbaṃ".

"Dhammo have pāturahosi pubbe, Pacchā adhammo udapādi loke; Jeṭṭho ca seṭṭho ca sanantano ca, Uyyāhi jeṭṭhassa kaniṭṭha maggā".

"Na yācanāya napi pātirūpā, Na arahatā tehaṃ dadeyyaṃ maggaṃ; Yuddhañca no hotu ubhinnamajja, Yuddhamhi yo jessati tassa maggo".

"Sabbā disā anuvisaṭohamasmi, Mahabbalo amitayaso atulyo; Guṇehi sabbehi upetarūpo, Dhammo adhamma tvaṃ kathaṃ vijessasi.

Lohena ve haññati jātarūpaṃ, Na jātarūpena hananti lohaṃ; Sace adhammo hañchati dhammamajja, Ayo suvaṇṇaṃ viya dassaneyyaṃ.

Sace tuvaṃ yuddhabalo adhamma, Na tuyha vuḍḍhā ca garū ca atthi; Maggañca te dammi piyāppiyena, Vācāduruttānipi te khamāmi".

"Idañca sutvā vacanaṃ adhammo, Avaṃsiro patito uddhapādo; 'Yuddhatthiko ce na labhāmi yuddhaṃ', Ettāvatā hoti hato adhammo.

Khantībalo yuddhabalaṃ vijetvā, Hantvā adhammaṃ nihanitva bhūmyā; Pāyāsi vitto abhiruyha sandanaṃ, Maggeneva atibalo saccanikkamo.

Mātā pitā samaṇabrāhmaṇā ca, Asammānitā yassa sake agāre; Id-

heva nikkhippa sarīradehaṃ, Kāyassa bhedā nirayaṃ vajanti te; Yathā adhammo patito avaṃsiro.

Mātā pitā samaṇabrāhmaṇā ca, Susammānitā yassa sake agāre; Idheva nikkhippa sarīradehaṃ, Kāyassa bhedā sugatiṃ vajanti te; Yathāpi dhammo abhiruyha sandanan"ti.

Dhammadevaputtajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Mahānipāta

Mūgapakkhavagga

6. Bhūridattajātaka

"Yaṃ kiñci ratanaṃ atthi, dhataraṭṭhanivesane; Sabbāni te upayantu, dhītaraṃ dehi rājino".

"Na no vivāho nāgehi, katapubbo kudācanaṃ; Taṃ vivāhaṃ asaṃyuttaṃ, kathaṃ amhe karomase".

"Jīvitaṃ nūna te cattaṃ, raṭṭhaṃ vā manujādhipa; Na hi nāge kupitamhi, ciraṃ jīvanti tādisā.

Yo tvaṃ deva manussosi, iddhimantaṃ aniddhimā; Varuṇassa niyaṃputtaṃ, yāmunaṃ atimaññasi".

"Nātimaññāmi rājānaṃ, dhataraṭṭhaṃ yasassinaṃ; Dhataraṭṭho hi nāgānaṃ, bahūnamapi issaro.

Ahi mahānubhāvopi, na me dhītaramāraho; Khattiyo ca videhānaṃ, abhijātā samuddajā".

"Kambalassatarā uṭṭhentu, sabbe nāge nivedaya; Bārāṇasiṃ pavajjantu, mā ca kañci viheṭhayuṃ".

"Nivesanesu sobbhesu, rathiyā caccaresu ca; Rukkhaggesu ca lambantu, vitatā toraṇesu ca.

Ahampi sabbasetena, mahatā sumahaṃ puraṃ; Parikkhipissaṃ bhogehi, kāsīnaṃ janayaṃ bhayaṃ".

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, uragānekavaṇṇino; Bārāṇasiṃ pavajjiṃsu, na ca kañci viheṭhayuṃ.

Nivesanesu sobbhesu, rathiyā caccaresu ca; Rukkhaggesu ca lambiṃsu, vitatā toraṇesu ca.

Tesu disvāna lambante, puthū kandiṃsu nāriyo; Nāge soṇḍikate disvā, passasante muhuṃ muhuṃ.

Bārāṇasī pabyathitā, āturā samapajjatha; Bāhā paggayha pakkanduṃ, “dhītaraṃ dehi rājino”.

()

“Pupphābhihārassa vanassa majjhe, Ko lohitakkho vitatantaraṃso; Kā kambukāyūradharā suvatthā, Tiṭṭhanti nāriyo dasa vandamānā.

Ko tvaṃ brahābāhu vanassa majjhe, Virocasi ghatasittova aggi; Mahesakkho aññatarosi yakkho, Udāhu nāgosi mahānubhāvo”.

“Nāgohamasmi iddhimā, tejassī duratikkamo; Ḍaṃseyyaṃ tejasā kuddho, phītaṃ janapadaṃ api.

Samuddajā hi me mātā, dhataraṭṭho ca me pitā; Sudassanakaniṭṭhosmi, bhūridattoti maṃ vidū.

Yaṃ gambhīraṃ sadāvaṭṭaṃ, rahadaṃ bhismaṃ pekkhasi; Esa dibyo mamāvāso, anekasataporiso.

Mayūrakoñcābhirudaṃ, nīlodaṃ vanamajjhato; Yamunaṃ pavisa mā bhīto, khemaṃ vattavataṃ sivaṃ.

Tattha patto sānucaro, saha puttena brāhmaṇa; Pūjito mayhaṃ kāmehi, sukhaṃ brāhmaṇa vacchasi”.

“Samā samantaparito, pahūtatagarā mahī; Indagopakasañchannā, sobhati harituttamā.

Rammāni vanacetyāni, rammā haṃsūpakūjitā; Opupphāpadmā tiṭṭhanti, pokkharañño sunimmitā.

Aṭṭhaṃsā sukatā thambhā, sabbe veḷuriyāmayā; Sahassathambhā pāsādā, pūrā kaññāhi jotare.

Vimānaṃ upapannosi, dibyaṃ puññehi attano; Asambādhaṃ sivaṃ rammaṃ, accantasukhasaṃhitaṃ.

Maññe sahassanettassa, vimānaṃ nābhikaṅkhasi; Iddhī hi tyāyaṃ vipulā, sakkasseva jutīmato”.

“Manasāpi na pattabbo, ānubhāvo jutīmato; Paricārayamānānaṃ, saindānaṃ vasavattinaṃ.

Taṃ vimānaṃ abhijjhāya, amarānaṃ sukhesinaṃ; Uposathaṃ upavasanto, semi vammikamuddhani”.

“Ahañca migamesāno, saputto pāvisiṃ vanaṃ; Taṃ maṃ mataṃ vā jīvaṃ vā, nābhivedenti ñātakā.

Āmantaye bhūridattaṃ, kāsiputtaṃ yasassinaṃ; Tayā no samanuññātā, api passemu ñātake”.

“Eso hi vata me chando, yaṃ vasesi mamantike; Na hi etādisā kāmā, sulabhā honti mānuse.

Sace tvaṃ nicchase vatthuṃ, mama kāmehi pūjito; Mayā tvaṃ samanuññāto, sotthiṃ passāhi ñātake”.

“Dhārayimaṃ maṇiṃ dibyaṃ, pasuṃ putte ca vindati; Arogo sukhito hoti, gacchevādāya brāhmaṇa”.

“Kusalaṃ paṭinandāmi, bhūridatta vaco tava; Pabbajissāmi jiṇṇosmi, na kāme abhipatthaye”.

“Brahmacariyassa ce bhaṅgo, hoti bhogehi kāriyaṃ; Avikampamāno eyyāsi, bahuṃ dassāmi te dhanaṃ”.

“Kusalaṃ paṭinandāmi, bhūridatta vaco tava; Punapi āgamissāmi, sace attho bhavissati”.

Idaṃ vatvā bhūridatto, Pesesi caturo jane; “Etha gacchatha uṭṭhetha, Khippaṃ pāpetha brāhmaṇaṃ”.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, uṭṭhāya caturo janā; Pesitā bhūridattena, khippaṃ pāpesu brāhmaṇaṃ.

()

“Maṇiṃ paggayha maṅgalyaṃ, sādhuvittaṃ manoramaṃ; Selaṃ byañjanasampannaṃ, ko imaṃ maṇimajjhagā”.

“Lohitakkhasahassāhi, samantā parivāritaṃ; Ajja kālaṃ pathaṃ gacchaṃ, ajjhagāhaṃ maṇiṃ imaṃ”.

“Sūpaciṇṇo ayaṃ selo, accito mānito sadā; Sudhārito sunikkhitto, sabbatthamabhisādhaye.

Upacāravipannassa, nikkhepe dhāraṇāya vā; Ayaṃ selo vināsāya, pariciṇṇo ayoniso.

Na imaṃ akusalo dibyaṃ, maṇiṃ dhāretumāraho; Paṭipajja sataṃ nikkhaṃ, dehimaṃ ratanaṃ mama”.

“Na ca myāyaṃ maṇī keyyo, gohi vā ratanehi vā; Selo byañjanasampanno, neva keyyo maṇī mama”.

“No ce tayā maṇī keyyo, gohi vā ratanehi vā; Atha kena maṇī keyyo, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Yo me saṃse mahānāgaṃ, tejassiṃ duratikkamaṃ; Tassa dajjaṃ imaṃ selaṃ, jalantamiva tejasā”.

“Ko nu brāhmaṇavaṇṇena, supaṇṇo patataṃ varo; Nāgaṃ jigīsamanvesi, anvesaṃ bhakkhamattano”.

“Nāhaṃ dijādhipo homi, na diṭṭho garuḷo mayā; Āsīvisena vittoti, vajjo brāhmaṇa maṃ vidū”.

“Kiṃ nu tuyhaṃ balaṃ atthi, kiṃ sippaṃ vijjate tava; Kismiṃ vā tvaṃ paratthaddho, uragaṃ nāpacāyasi”.

“Āraññikassa isino, cirarattaṃ tapassino; Supaṇṇo kosiyassakkhā, visavijjaṃ anuttaraṃ.

Taṃ bhāvitattaññataraṃ, sammantaṃ pabbatantare; Sakkaccaṃ taṃ upaṭṭhāsiṃ, rattindivamatandito.

So tadā pariciṇṇo me, vattavā brahmacariyavā; Dibbaṃ pātukarī mantaṃ, kāmasā bhagavā mama.

Tyāhaṃ mante paratthaddho, nāhaṃ bhāyāmi bhoginaṃ; Ācariyo visaghātānaṃ, alampānoti maṃ vidū”.

“Gaṇhāmase maṇiṃ tāta, somadatta vijānahi; Mā daṇḍena siriṃ pattaṃ, kāmasā pajahimhase”.

“Sakaṃ nivesanaṃ pattaṃ, yo taṃ brāhmaṇa pūjayi; Evaṃ kalyāṇakārissa, kiṃ mohā dubbhimicchasi.

Sace tvaṃ dhanakāmosi, bhūridatto padassati; Tameva gantvā yācassu, bahuṃ dassati te dhanaṃ”.

“Hatthagataṃ pattagataṃ, nikiṇṇaṃ khāditumṃ varaṃ; Mā no sandiṭṭhiko attho, somadatta upaccagā”.

“Paccati niraye ghore, mahissamapi vivarati; Mittadubbhī hitaccāgī, jīvarevāpi sussati.

Sace tvaṃ dhanakāmosi, bhūridatto padassati; Maññe attakataṃ veraṃ, naciraṃ vedayissasi”.

“Mahāyaññaṃ yajitvāna, evaṃ sujjhanti brāhmaṇā; Mahāyaññaṃ yajissāma, evaṃ mokkhāma pāpakā”.

“Handa dāni apāyāmi, nāhaṃ ajja tayā saha; Padampekaṃ na gaccheyyaṃ, evaṃ kibbisakārinā”.

Idaṃ vatvāna pitaraṃ, somadatto bahussuto; Ujjhāpetvāna bhūtāni, tamhā ṭhānā apakkami.

“Gaṇhāhetaṃ mahānāgaṃ, āharetaṃ maṇiṃ mama; Indagopakavaṇṇābho, yassa lohitako siro.

Kappāsapicurāsīva, eso kāyo padissati; Vammikaggagato seti, taṃ tvaṃ gaṇhāhi brāhmaṇa”.

Athosadhehi dibbehi, jappaṃ mantapadāni ca; Evaṃ taṃ asakkhi satthuṃ, katvā parittamattano.

()

“Mamaṃ disvāna āyantaṃ, sabbakāmasamiddhinaṃ; Indriyāni ahaṭṭhāni, sāvaṃ jātaṃ mukhaṃ tava.

Padmaṃ yathā hatthagataṃ, Pāṇinā parimadditaṃ; Sāvaṃ jātaṃ mukhaṃ tuyhaṃ, Mamaṃ disvāna edisaṃ.

Kacci nu te nābhisasi, kacci te atthi vedanā; Yena sāvaṃ mukhaṃ tuyhaṃ, mamaṃ disvāna āgataṃ”.

“Supinaṃ tāta addakkhiṃ, ito māsaṃ adhogataṃ; Dakkhiṇaṃ viya me bāhuṃ, chetvā ruhiramakkhitaṃ; Puriso ādāya pakkāmi, mama rodantiyā sati.

Yatohaṃ supinamaddakkhiṃ, sudassana vijānahi; Tato divā vā rattiṃ vā, sukhaṃ me nopalabbhati”.

“Yaṃ pubbe parivāriṃsu, kaññā ruciraviggahā; Hemajālapaṭicchannā, bhūridatto na dissati.

Yaṃ pubbe parivāriṃsu, nettiṃsavaradhārino; Kaṇikārāva samphullā, bhūridatto na dissati.

Handa dāni gamissāma, bhūridattanivesanaṃ; Dhammaṭṭhaṃ sīlasampannaṃ, passāma tava bhātaraṃ”.

Tañca disvāna āyantiṃ, bhūridattassa mātaraṃ; Bāhā paggayha pakkanduṃ, bhūridattassa nāriyo.

“Puttaṃ teyye na jānāma, ito māsaṃ adhogataṃ; Mataṃ vā yadi vā jīvaṃ, bhūridattaṃ yasassinaṃ.

Sakuṇī hataputtāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Ciraṃ dukkhena jhāyissaṃ, bhūridattaṃ apassatī.

Kurarī hatachāpāva, suññaṃ disvā kulāvakaṃ; Ciraṃ dukkhena jhāyissaṃ, bhūridattaṃ apassatī.

Sā nūna cakkavākīva, pallalasmiṃ anodake; Ciraṃ dukkhena jhāyissaṃ, bhūridattaṃ apassatī.

Kammārānaṃ yathā ukkā, anto jhāyati no bahi; Evaṃ jhāyāmi sokena, bhūridattaṃ apassatī”.

Sālāva sampamathitā, mālutena pamadditā; Senti puttā ca dārā ca, bhūridattanivesane.

Idaṃ sutvāna nigghosaṃ, bhūridattanivesane; Ariṭṭho ca subhogo ca, padhāviṃsu anantarā.

"Amma assāsa mā soci, evaṃdhammā hi pāṇino; Cavanti upapajjanti, esassa pariṇāmitā".

"Ahampi tāta jānāmi, evaṃdhammā hi pāṇino; Sokena ca paretasmi, bhūridattaṃ apassatī.

Ajja ce me imaṃ rattiṃ, sudassana vijānahi; Bhūridattaṃ apassantī, maññe hissāmi jīvitaṃ".

"Amma assāsa mā soci, ānayissāma bhātaraṃ; Disodisaṃ gamissāma, bhātupariyesanaṃ caraṃ.

Pabbate giriduggesu, gāmesu nigamesu ca; Orena sattarattassa, bhātaraṃ passa āgataṃ".

"Hatthā pamutto urago, pāde te nipatī bhusaṃ; Kacci nu taṃ ḍaṃsī tāta, mā bhāyi sukhito bhava".

"Neva mayhaṃ ayaṃ nāgo, alaṃ dukkhāya kāyaci; Yāvatatthi ahiggāho, mayā bhiyyo na vijjati".

"Ko nu brāhmaṇavaṇṇena, ditto parisamāgato; Avhāyantu suyuddhena, suṇantu parisā mama".

"Tvaṃ maṃ nāgena ālampa, ahaṃ maṇḍūkachāpiyā; Hotu no abbhutaṃ tattha, ā sahassehi pañcahi".

"Ahañhi vasumā aḍḍho, tvaṃ daliddosi māṇava; Ko nu te pāṭibhogatthi, upajūtañca kiṃ siyā.

Upajūtañca me assa, pāṭibhogo ca tādiso; Hotu no abbhutaṃ tattha, ā sahassehi pañcahi".

"Suṇohi me mahārāja, vacanaṃ bhaddamatthu te; Pañcannaṃ me sahassānaṃ, pāṭibhogo hi kittima".

"Pettikaṃ vā iṇaṃ hoti, Yaṃ vā hoti sayaṃkataṃ; Kiṃ tvaṃ evaṃ bahuṃ mayhaṃ, Dhanaṃ yācasi brāhmaṇa".

"Alampāno hi nāgena, mamaṃ abhijigīsati; Ahaṃ maṇḍūkachāpiyā, ḍaṃsayissāmi brāhmaṇaṃ.

Taṃ tvaṃ daṭṭhuṃ mahārāja, ajja raṭṭhābhivaḍḍhana; Khattasaṃghaparibyūḷho, niyyāhi ahidassanaṃ".

"Neva taṃ atimaññāmi, sippavādena māṇava; Atimattosi sippena, uragaṃ nāpacāyasi".

“Ahampi nātimaññāmi, sippavādena brāhmaṇa; Avisena ca nāgena, bhusaṃ vañcayase janaṃ.

Evañcetaṃ jano jaññā, Yathā jānāmi taṃ ahaṃ; Na tvaṃ labhasi ālampa, Bhusamuṭṭhiṃ kuto dhanaṃ”.

“Kharājino jaṭī dummī, ditto parisamāgato; Yo tvaṃ evaṃ gataṃ nāgaṃ, aviso atimaññasi.

Āsajja kho naṃ jaññāsi, puṇṇaṃ uggassa tejaso; Maññe taṃ bhasmarāsiṃva, khippameso karissati”.

“Siyā visaṃ siluttassa, deḍḍubhassa silābhuno; Neva lohitasīsassa, visaṃ nāgassa vijjati”.

“Sutametaṃ arahataṃ, saññatānaṃ tapassinaṃ; Idha dānāni datvāna, saggaṃ gacchanti dāyakā; Jīvanto dehi dānāni, yadi te atthi dātave.

Ayaṃ nāgo mahiddhiko, tejassī duratikkamo; Tena taṃ ḍaṃsayissāmi, so taṃ bhasmaṃ karissati”.

“Mayāpetaṃ sutaṃ samma, saññatānaṃ tapassinaṃ; Idha dānāni datvāna, saggaṃ gacchanti dāyakā; Tvameva dehi jīvanto, yadi te atthi dātave.

Ayaṃ ajamukhī nāma, puṇṇā uggassa tejaso; Tāya taṃ ḍaṃsayissāmi, sā taṃ bhasmaṃ karissati.

Yā dhītā dhataraṭṭhassa, vemātā bhaginī mama; Sā taṃ ḍaṃsatvajamukhī, puṇṇā uggassa tejaso.

Chamāyañce nisiñcissaṃ, brahmadatta vijānahi; Tiṇalatāni osadhyo, ussusseyyuṃ asaṃsayaṃ.

Uddhañce pātayissāmi, brahmadatta vijānahi; Satta vassāniyaṃ devo, na vasse na himaṃ pate.

Udake ce nisiñcissaṃ, brahmadatta vijānahi; Yāvantodakajā pāṇā, mareyyuṃ macchakacchapā”.

()

“Lokyaṃ sajantaṃ udakaṃ, payāgasmiṃ patiṭṭhitaṃ; Komaṃ ajjhoharī bhūto, ogāḷhaṃ yamunaṃ nadiṃ”.

“Yadesa lokādhipatī yasassī, Bārāṇasiṃ pakriya samantato; Tassāha putto uragūsabhassa, Subhogoti maṃ brāhmaṇa vedayanti”.

“Sace hi putto uragūsabhassa, Kāsissa rañño amarādhipassa; Mahesakkho aññataro pitā te, Maccesu mātā pana te atulyā; Na tādiso arahati brāhmaṇassa, Dāsampi ohārituṃ mahānubhāvo”.

“Rukkhaṃ nissāya vijjhittho, eṇeyyaṃ pātumāgataṃ; So viddho dūramacari, saravegena sīghavā.

Taṃ tvaṃ patitamaddakkhi, araññasmiṃ brahāvane; Sa maṃsakājamādāya, sāyaṃ nigrodhupāgami.

Sukasāḷikasaṅghuṭṭhaṃ, piṅgalaṃ santhatāyutaṃ; Kokilābhirudaṃ rammaṃ, dhuvaṃ haritasaddalaṃ.

Tattha te so pāturahu, iddhiyā yasasā jalaṃ; Mahānubhāvo bhātā me, kaññāhi parivārito.

So tena pariciṇṇo tvaṃ, sabbakāmehi tappito; Aduṭṭhassa tuvaṃ dubbhi, taṃ te veraṃ idhāgataṃ.

Khippaṃ gīvaṃ pasārehi, na te dassāmi jīvitaṃ; Bhātu parisaraṃ veraṃ, chedayissāmi te siraṃ”.

“Ajjhāyako yācayogī, āhutaggi ca brāhmaṇo; Etehi tīhi ṭhānehi, avajjho hoti brāhmaṇo”.

“Yaṃ pūraṃ dhataraṭṭhassa, ogāḷhaṃ yamunaṃ nadiṃ; Jotate sabbasovaṇṇaṃ, girimāhacca yāmunaṃ.

Tattha te purisabyagghā, sodariyā mama bhātaro; Yathā te tattha vakkhanti, tathā hessasi brāhmaṇa”.

()

“Anittarā ittarasampayuttā, Yaññā ca vedā ca subhoga loke; Tadaggarayhañhi vinindamāno, Jahāti vittañca satañca dhammaṃ.

Ajjhenamariyā pathaviṃ janindā, Vessā kasiṃ pāricariyañca suddā; Upāgu paccekaṃ yathāpadesaṃ, Katāhu ete vasināti āhu.

Dhātā vidhātā varuṇo kuvero, Somo yamo candimā vāyu sūriyo; Etepi yaññaṃ puthuso yajitvā, Ajjhāyakānaṃ atho sabbakāme.

Vikāsitā cāpasatāni pañca, Yo ajjuno balavā bhīmaseno; Sahassabāhu asamo pathabyā, Sopi tadā mādahi jātavedaṃ.

Yo brāhmaṇe bhojayi dīgharattaṃ, Annena pānena yathānubhāvaṃ; Pasannacitto anumodamāno, Subhoga devaññataro ahosi.

Mahāsanaṃ devamanomavaṇṇaṃ, Yo sappinā asakkhi bhojetumaggiṃ; Sa yaññatantaṃ varato yajitvā, Dibbaṃ gatiṃ mucalindajjhagacchi.

Mahānubhāvo vassasahassajīvī, Yo pabbajī dassaneyyo uḷāro; Hitvā apariyanta raṭṭhaṃ sasenaṃ, Rājā dudīpopi jagāma saggaṃ.

Yo sāgarantaṃ sāgaro vijitvā, Yūpaṃ subhaṃ soṇṇamayaṃ uḷāraṃ; Ussesi vessānaramādahāno, Subhoga devaññataro ahosi.

Yassānubhāvena subhoga gaṅgā, Pavattatha dadhisannisinnaṃ samuddaṃ; Salomapādo paricariya maggiṃ, Aṅgo sahassakkhapurajjhagacchi.

Mahiddhiko devavaro yasassī, Senāpati tidive vāsavassa; So somayāgena malaṃ vihantvā, Subhoga devaññataro ahosi.

Akārayi lokamimaṃ parañca, Bhāgīrathiṃ himavantañca gijjhaṃ; Yo iddhimā devavaro yasassī, Sopi tadā ādahi jātavedaṃ.

Mālāgirī himavā yo ca gijjho, Sudassano nisabho kuveru; Ete ca aññe ca nagā mahantā, Cityā katā yaññakarehi māhu.

Ajjhāyakaṃ mantaguṇūpapannaṃ, Tapassinaṃ yācayogotidhāhu; Tīre samuddassudakaṃ sajantaṃ, Taṃ sāgarojjhohari tenapeyyo.

Āyāgavatthūni puthū pathabyā, Saṃvijjanti brāhmaṇā vāsavassa; Purimaṃ disaṃ pacchimaṃ dakkhiṇuttaraṃ, Saṃvijjamānā janayanti vedaṃ".

"Kalī hi dhīrāna kaṭaṃ magānaṃ, Bhavanti vedajjhagatānariṭṭha; Marīcidhammaṃ asamekkhitattā, Māyāguṇā nātivahanti paññaṃ.

Vedā na tāṇāya bhavanti dassa, Mittadduno bhūnahuno narassa; Na tāyate pariciṇṇo ca aggi, Dosantaraṃ maccamanariyakammaṃ.

Sabbañca maccā sadhanaṃ sabhogaṃ, Ādīpitaṃ dāru tiṇena missaṃ; Dahaṃ na tappe asamatthatejo, Ko taṃ subhikkhaṃ dvirasaññu kayirā.

Yathāpi khīraṃ vipariṇāmadhammaṃ, Dadhi bhavitvā navanītampi hoti; Evampi aggi vipariṇāmadhammo, Tejo samorohatī yogayutto.

Na dissatī aggimanuppaviṭṭho, Sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi; Nāmatthamāno araṇīnarena, Nākammunā jāyati jātavedo.

Sace hi aggi antarato vaseyya, Sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi; Sabbāni susseyyu vanāni loke, Sukkhāni kaṭṭhāni ca pajjaleyyuṃ.

Karoti ce dārutiṇena puññaṃ, Bhojaṃ naro dhūmasikhiṃ patāpavaṃ; Aṅgārikā loṇakarā ca sūdā, Sarīradāhāpi kareyyu puññaṃ.

Atha ce hi ete na karonti puññaṃ, Ajjhenamaggiṃ idha tappayitvā; Na koci lokasmiṃ karoti puññaṃ, Bhojaṃ naro dhūmasikhiṃ patāpavaṃ.

Kathañhi lokāpacito samāno, Amanuññagandhaṃ bahūnaṃ akantaṃ; Yadeva maccā parivajjayanti, Tadappasatthaṃ dvirasaññu bhuñje.

Sikhimpi devesu vadanti heke, Āpaṃ milakkhū pana devamāhu; Sabbeva ete vitathaṃ bhaṇanti, Aggī na devaññataro na cāpo.

Anindriyabaddhamasaññakāyaṃ, Vessānaraṃ kammakaraṃ pajānaṃ; Paricariya maggiṃ sugatiṃ kathaṃ vaje, Pāpāni kammāni pakubbamāno.

Sabbābhibhū tāhudha jīvikatthā, Aggissa brahmā paricārakoti; Sabbānubhāvī ca vasī kimatthaṃ, Animmito nimmitaṃ vanditassa.

Hassaṃ anijjhānakhamaṃ atacchaṃ, Sakkārahetu pakiriṃsu pubbe; Te lābhasakkāre apātubhonte, Sandhāpitā jantubhi santidhammaṃ.

Ajjhenamariyā pathaviṃ janindā, Vessā kasiṃ pāricariyañca suddā; Upāgu paccekaṃ yathāpadesaṃ, Katāhu ete vasināti āhu.

Etañca saccaṃ vacanaṃ bhaveyya, Yathā idaṃ bhāsitaṃ brāhmaṇehi; Nākhattiyo jātu labhetha rajjaṃ, Nābrāhmaṇo mantapadāni sikkhe; Nāññatra vessehi kasiṃ kareyya, Suddo na mucce parapesanāya.

Yasmā ca etaṃ vacanaṃ abhūtaṃ, Musāvime odariyā bhaṇanti; Tadappapaññā abhisaddahanti, Passanti taṃ paṇḍitā attanāva.

Khatyā hi vessānaṃ baliṃ haranti, Ādāya satthāni caranti brāhmaṇā; Taṃ tādisaṃ saṅkhubhitaṃ pabhinnaṃ, Kasmā brahmā nujju karoti lokaṃ.

Sace hi so issaro sabbaloke, Brahmā bahūbhūtapatī pajānaṃ; Kiṃ sabbalokaṃ vidahī alakkhiṃ, Kiṃ sabbalokaṃ na sukhiṃ akāsi.

Sace hi so issaro sabbaloke, Brahmā bahūbhūtapatī pajānaṃ; Māyā musāvajjamadena cāpi, Lokaṃ adhammena kimatthamakāri.

Sace hi so issaro sabbaloke, Brahmā bahūbhūtapatī pajānaṃ; Adhammiko bhūtapatī ariṭṭha, Dhamme sati yo vidahī adhammaṃ.

Kīṭā paṭaṅgā uragā ca bhekā, Hantvā kimī sujjhati makkhikā ca; Etepi dhammā anariyarūpā, Kambojakānaṃ vitathā bahūnaṃ.

Sace hi so sujjhati yo hanāti, Hatopi so saggamupeti ṭhānaṃ; Bhovādi bhovādina mārayeyyuṃ, Ye cāpi tesaṃ abhisaddaheyyuṃ.

Neva migā na pasū nopi gāvo, Āyācanti attavadhāya keci; Vipphandamāne idha jīvikatthā, Yaññesu pāṇe pasumārabhanti.

Yūpussane pasubandhe ca bālā, Cittehi vaṇṇehi mukhaṃ nayanti; Ayaṃ te yūpo kāmaduho parattha, Bhavissati sassato samparāye.

Sace ca yūpe maṇisaṅkhamuttaṃ, Dhaññaṃ dhanaṃ rajataṃ jātarūpaṃ; Sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi, Sace duhe tidive sabbakāme; Tevijjasaṅghāva puthū yajeyyuṃ, Abrāhmaṇaṃ kañci na yājayeyyuṃ.

Kuto ca yūpe maṇisaṅkhamuttaṃ, Dhaññaṃ dhanaṃ rajataṃ jātarūpaṃ; Sukkhesu kaṭṭhesu navesu cāpi, Kuto duhe tidive sabbakāme.

Saṭhā ca luddā ca paluddhabālā, Cittehi vaṇṇehi mukhaṃ nayanti; Ādāya aggiṃ mama dehi vittaṃ, Tato sukhī hohisi sabbakāme.

Tamaggihuttaṃ saraṇaṃ pavissa, Cittehi vaṇṇehi mukhaṃ nayanti; Oropayitvā kesamassuṃ nakhañca, Vedehi vittaṃ atigāḷhayanti.

Kākā ulūkaṃva raho labhitvā, Ekaṃ samānaṃ bahukā samecca; Annāni bhutvā kuhakā kuhitvā, Muṇḍaṃ karitvā yaññapathossajanti.

Evañhi so vañcito brāhmaṇehi, Eko samāno bahukā samecca; Te yogayogena vilumpamānā, Diṭṭhaṃ adiṭṭhena dhanaṃ haranti.

Akāsiyā rājūhivānusiṭṭhā, Tadassa ādāya dhanaṃ haranti; Te tādisā corasamā asantā, Vajjhā na haññanti ariṭṭha loke.

Indassa bāhārasi dakkhiṇāti, Yaññesu chindanti palāsayaṭṭhiṃ; Tañcepi saccaṃ maghavā chinnabāhu, Kenassa indo asure jināti.

Tañceva tucchaṃ maghavā samaṅgī, Hantā avajjho paramo sa devo; Mantā ime brāhmaṇā tuccharūpā, Sandiṭṭhikā vañcanā esa loke.

Mālāgiri himavā yo ca gijjho, Sudassano nisabho kuveru; Ete ca aññe ca nagā mahantā, Cityā katā yaññakarehi māhu.

Yathāpakārāni hi iṭṭhakāni, Cityā katā yaññakarehi māhu; Na pabbatā honti tathāpakārā, Aññā disā acalā tiṭṭhaselā.

Na iṭṭhakā honti silā cirena, Na tattha sañjāyati ayo na lohaṃ; Yaññañca etaṃ parivaṇṇayantā, Cityā katā yaññakarehi māhu.

Ajjhāyakaṃ mantaguṇūpapannaṃ, Tapassinaṃ yācayogotidhāhu; Tīre samuddassudakaṃ sajantaṃ, Taṃ sāgarojjhohari tenapeyyo.

Parosahassampi samantavede, Mantūpapanne nadiyo vahanti; Na tena byāpannarasūdakā na, Kasmā samuddo atulo apeyyo.

Ye keci kūpā idha jīvaloke, Loṇūdakā kūpakhaṇehi khātā; Na brāhmaṇajjhoharaṇena tesu, Āpo apeyyo dvirasaññu māhu.

Pure puratthā kā kassa bhariyā, Mano manussaṃ ajanesi pubbe; Tenāpi dhammena na koci hīno, Evampi vosaggavibhaṅgamāhu.

Caṇḍālaputtopi adhicca vede, Bhāseyya mante kusalo matīmā; Na tassa muddhāpi phaleyya sattadhā, Mantā ime attavadhāya katā.

Vācākatā giddhikatā gahītā, Dummocayā kabyapathānupannā; Bālāna cittaṃ visame niviṭṭhaṃ, Tadappapaññā abhisaddahanti.

Sīhassa byagghassa ca dīpino ca, Na vijjatī porisiyaṃ balena; Manussabhāvo ca gavaṃva pekkho, Jātī hi tesaṃ asamā samānā.

Sace ca rājā pathaviṃ vijitvā, Sajīvavā assavapārisajjo; Sayameva so sattusaṅghaṃ vijeyya, Tassappajā niccasukhī bhaveyya.

Khattiyamantā ca tayo ca vedā, Atthena ete samakā bhavanti; Tesañca atthaṃ avinicchinitvā, Na bujjhatī oghapathaṃva channaṃ.

Khattiyamantā ca tayo ca vedā, Atthena ete samakā bhavanti; Lābho alābho ayaso yaso ca, Sabbeva tesaṃ catunnañca dhammā.

Yathāpi ibbhā dhanadhaññahetu, Kammāni karonti puthū pathabyā; Tevijjasaṅghā ca tatheva ajja, Kammāni karonti puthū pathabyā.

Ibbhehi ye te samakā bhavanti, Niccussukā kāmaguṇesu yuttā; Kammāni karonti puthū pathabyā, Tadappapaññā dvirasaññurā te".

()

"Kassa bherī mudiṅgā ca, saṅkhāpaṇavadindimā; Purato paṭipannāni, hāsayantā rathesabhaṃ.

Kassa kañcanapaṭṭena, puthunā vijjuvaṇṇinā; Yuvā kalāpasannaddho, ko eti siriyā jalaṃ.

Ukkāmukhapahaṭṭhaṃva, khadiraṅgārasannibhaṃ; Mukhañca rucirā bhāti, ko eti siriyā jalaṃ.

Kassa jambonadaṃ chattaṃ, sasalākaṃ manoramaṃ; Ādiccaraṃsāvaraṇaṃ, ko eti siriyā jalaṃ.

Kassa aṅgaṃ pariggayha, vālabījanimuttamaṃ; Ubhato varapuññassa, muddhani uparūpari.

Kassa pekhuṇahatthāni, citrāni ca mudūni ca; Kañcanamaṇidaṇḍāni, caranti dubhato mukhaṃ.

Khadiraṅgāravaṇṇābhā, ukkāmukhapahaṃsitā; Kassete kuṇḍalā vaggū, sobhanti dubhato mukhaṃ.

Kassa vātena chupitā, niddhantā mudukāḷakā; Sobhayanti nalāṭantaṃ, nabhā vijjurivuggatā.

Kassa etāni akkhīni, āyatāni puthūni ca; Ko sobhati visālakkho, kassetaṃ uṇṇajaṃ mukhaṃ.

Kassete lapanajātā, suddhā saṅkhavarūpamā; Bhāsamānassa sobhanti, dantā kuppilasādisā.

Kassa lākhārasasamā, hatthapādā sukhedhitā; Ko so bimboṭṭhasampanno, divā sūriyova bhāsati.

Himaccaye himavati, mahāsālova pupphito; Ko so odātapāvāro, jayaṃ indova sobhati.

Suvaṇṇapīḷakākiṇṇaṃ, maṇidaṇḍavicittakaṃ; Ko so parisamogayha, īsaṃ khaggaṃ pamuñcati.

Suvaṇṇavikatā cittā, sukatā cittasibbanā; Ko so omuñcate pādā, namo katvā mahesino".

"Dhataraṭṭhā hi te nāgā, iddhimanto yasassino; Samuddajāya uppannā, nāgā ete mahiddhikā"ti.

Bhūridattajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Pucimandavagga

3. Khantīvādījātaka

"Yo te hatthe ca pāde ca, kaṇṇanāsañca chedayi; Tassa kujjha mahāvīra, mā raṭṭhaṃ vinasā idaṃ".

"Yo me hatthe ca pāde ca, kaṇṇanāsañca chedayi; Ciraṃ jīvatu so rājā, na hi kujjhanti mādisā".

Ahū atītamaddhānaṃ, samaṇo khantidīpano; Taṃ khantiyāyeva ṭhitaṃ, kāsirājā achedayi.

Tassa kammapharusassa, vipāko kaṭuko ahu; Yaṃ kāsirājā vedesi, nirayamhi samappitoti.

Khantīvādījātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

9. Palāyitajātaka

"Gajaggameghehi hayaggamālibhi, Rathūmijātehi sarābhivassebhi; Tharuggahāvaṭṭadaḷhappahāribhi, Parivāritā takkasilā samantato.

Abhidhāvatha cūpadhāvatha ca, Vividhā vināditā vadantibhi; Vattatajja tumulo ghoso yathā, Vijjulatā jaladharassa gajjato"ti.

Palāyitajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka
Catukkanipāta
Cūḷakuṇālavagga
2. Vānarajātaka
"Asakkhiṃ vata attānaṃ, uddhātuṃ udakā thalaṃ; Na dānāhaṃ puna tuyhaṃ, vasaṃ gacchāmi vārija.
Alametehi ambehi, jambūhi panasehi ca; Yāni pāraṃ samuddassa, varaṃ mayhaṃ udumbaro.
Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, na khippamanubujjhati; Amittavasamanveti, pacchā ca anutappati.
Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, khippameva nibodhati; Muccate sattusambādhā, na ca pacchānutappatī"ti.
Vānarajātakaṃ dutiyaṃ.
Jātaka
Pañcakanipāta
Vaṇṇārohavagga
7. Sāḷiyajātaka
"Yvāyaṃ sāḷiyachāpoti, kaṇhasappaṃ agāhayi; Tena sappenayaṃ daṭṭho, hato pāpānusāsako.
Ahantāra mahantāraṃ, yo naro hantumicchati; Evaṃ so nihato seti, yathāyaṃ puriso hato.
Ahantāra maghātentaṃ, yo naro hantumicchati; Evaṃ so nihato seti, yathāyaṃ puriso hato.
Yathā paṃsumuṭṭhiṃ puriso, paṭivātaṃ paṭikkhipe; Tameva so rajo hanti, tathāyaṃ puriso hato.
Yo appaduṭṭhassa narassa dussati, Suddhassa posassa anaṅgaṇassa; Tameva bālaṃ pacceti pāpaṃ, Sukhumo rajo paṭivātaṃva khitto"ti.
Sāḷiyajātakaṃ sattamaṃ.
Jātaka
Dasakanipāta
Catudvāravagga
13. Cakkavākajātaka
"Vaṇṇavā abhirūposi, ghano sañjātarohito; Cakkavāka surūposi, vippasannamukhindriyo.

Pāṭhīnaṃ pāvusaṃ macchaṃ, balajaṃ muñjarohitaṃ; Gaṅgāya tīre nisinno, evaṃ bhuñjasi bhojanaṃ".

"Na vāhametaṃ bhuñjāmi, Jaṅgalānodakāni vā; Aññatra sevālapaṇakā, Etaṃ me samma bhojanaṃ".

"Na vāhametaṃ saddahāmi, cakkavākassa bhojanaṃ; Ahampi samma bhuñjāmi, gāme loṇiyateliyaṃ.

Manussesu kataṃ bhattaṃ, suciṃ maṃsūpasecanaṃ; Na ca me tādiso vaṇṇo, cakkavāka yathā tuvaṃ".

"Sampassaṃ attani veraṃ, hiṃsayaṃ mānusiṃ pajaṃ; Utrasto ghasasī bhīto, tena vaṇṇo tavediso.

Sabbalokaviruddhosi, dhaṅka pāpena kammunā; Laddho piṇḍo na pīṇeti, tena vaṇṇo tavediso.

Ahampi samma bhuñjāmi, ahiṃsaṃ sabbapāṇinaṃ; Appossukko nirāsaṅkī, asoko akutobhayo.

So karassu ānubhāvaṃ, vītivattassu sīliyaṃ; Ahiṃsāya cara loke, piyo hohisi maṃmiva.

Yo na hanti na ghāteti, na jināti na jāpaye; Mettaṃso sabbabhūtesu, veraṃ tassa na kenacī"ti.

Cakkavākajātakaṃ terasamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

8. Bhallātiyajātaka

Bhallātiyo nāma ahosi rājā, Raṭṭhaṃ pahāya migavaṃ acāri so; Agamā girivaraṃ gandhamādanaṃ, Supupphitaṃ kimpurisānuciṇṇaṃ.

Sāḷūrasaṃghañca nisedhayitvā, Dhanuṃ kalāpañca so nikkhipitvā; Upāgami vacanaṃ vattukāmo, Yatthaṭṭhitā kimpurisā ahesuṃ.

"Himaccaye hemavatāya tīre, Kimidhaṭṭhitā mantayavho abhiṇhaṃ; Pucchāmi vo mānusadehavaṇṇe, Kathaṃ vo jānanti manussaloke".

"Mallaṃ giriṃ paṇḍarakaṃ tikūṭaṃ, Sītodakā anuvicarāma najjo; Migā manussāva nibhāsavaṇṇā, Jānanti no kimpurisāti ludda".

"Sukiccharūpaṃ paridevayavho, Āliṅgito cāsi piyo piyāya; Pucchāmi vo mānusadehavaṇṇe, Kimidha vane rodatha appatītā.

Sukiccharūpaṃ paridevayavho, Āliṅgito cāsi piyo piyāya; Pucchāmi vo mānusadehavaṇṇe, Kimidha vane vilapatha appatītā.

Sukiccharūpaṃ paridevayavho, Āliṅgito cāsi piyo piyāya; Pucchāmi vo mānusadehavaṇṇe, Kimidha vane socatha appatītā".

"Mayekarattaṃ vippavasimha ludda, Akāmakā aññamaññaṃ sarantā; Tamekarattaṃ anutappamānā, Socāma 'sā ratti punaṃ na hessati'".

"Yamekarattaṃ anutappathetaṃ, Dhanaṃ va naṭṭhaṃ pitaraṃ va petaṃ; Pucchāmi vo mānusadehavaṇṇe, Kathaṃ vinā vāsamakappayittha".

"Yamimaṃ nadiṃ passasi sīghasotaṃ, Nānādumacchādanaṃ selakūlaṃ; Taṃ me piyo uttari vassakāle, Mamañca maññaṃ anubandhatīti.

Ahañca aṅkolakamocināmi, Atimuttakaṃ sattaliyothikañca; 'Piyo ca me hehiti mālabhārī, Ahañca naṃ mālinī ajjhupessaṃ'.

Ahañcidaṃ kuravakamocināmi, Uddālakā pāṭalisindhuvārakā; 'Piyo ca me hehiti mālabhārī, Ahañca naṃ mālinī ajjhupessaṃ'.

Ahañca sālassa supupphitassa, Oceyya pupphāni karomi mālaṃ; 'Piyo ca me hehiti mālabhārī, Ahañca naṃ mālinī ajjhupessaṃ'.

Ahañca sālassa supupphitassa, Oceyya pupphāni karomi bhāraṃ; Idañca no hehiti santharatthaṃ, Yatthajjimaṃ viharissāma rattiṃ.

Ahañca kho agaḷuṃ candanañca, Silāya piṃsāmi pamattarūpā; 'Piyo ca me hehiti rositaṅgo, Ahañca naṃ rositā ajjhupessaṃ'.

Athāgamā salilaṃ sīghasotaṃ, Nudaṃ sāle salaḷe kaṇṇikāre; Āpūratha tena muhuttakena, Sāyaṃ nadī āsi mayā suduttarā.

Ubhosu tīresu mayaṃ tadā ṭhitā, Sampassantā ubhayo aññamaññaṃ; Sakimpi rodāma sakiṃ hasāma, Kicchena no āgamā saṃvarī sā.

Pātova kho uggate sūriyamhi, Catukkaṃ nadiṃ uttariyāna ludda; Āliṅgiyā aññamaññaṃ mayaṃ ubho, Sakimpi rodāma sakiṃ hasāma.

Tīhūnakaṃ sattasatāni ludda, Yamidha mayaṃ vippavasimha pubbe; Vassekimaṃ jīvitaṃ bhūmipāla, Ko nīdha kantāya vinā vaseyya".

"Āyuñca vo kīvatako nu samma, Sacepi jānātha vadetha āyuṃ; Anussavā vuḍḍhato āgamā vā, Akkhātha me taṃ avikampamānā".

"Āyuñca no vassasahassaṃ ludda, Na cantarā pāpako atthi rogo; Appañca dukkhaṃ sukhameva bhiyyo, Avītarāgā vijahāma jīvitaṃ".

"Idañca sutvāna amānusānaṃ, Bhallātiyo ittara jīvitanti; Nivattatha na migavaṃ acari, Adāsi dānāni abhuñji bhoge.

Idañca sutvāna amānusānaṃ, Sammodatha mā kalahaṃ akattha; Mā vo tapī attakammāparādho, Yathāpi te kimpurisekarattaṃ.

Idañca sutvāna amānusānaṃ, Sammodatha mā vivādaṃ akattha; Mā vo tapī attakammāparādho, Yathāpi te kimpurisekarattaṃ".

"Vividhaṃ adhimanā suṇomahaṃ, Vacanapathaṃ tava atthasaṃhitaṃ; Muñcaṃ giraṃ nudaseva me daraṃ, Samaṇa sukhāvaha jīva me ciran"ti.

Bhallātiyajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

8. Susumārajātaka

"Alaṃ metehi ambehi, jambūhi panasehi ca; Yāni pāraṃ samuddassa, varaṃ mayhaṃ udumbaro.

Mahatī vata te bondi, na ca paññā tadūpikā; Susumāra vañcito mesi, gaccha dāni yathāsukhan"ti.

Susumārajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

9. Nandajātaka

"Maññe sovaṇṇayo rāsi, soṇṇamālā ca nandako; Yattha dāso āmajāto, ṭhito thullāni gajjatī"ti.

Nandajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Vīsatinipāta

Mātaṅgavagga

14. Ayogharajātaka

"Yamekarattiṃ paṭhamaṃ, gabbhe vasati māṇavo; Abbhuṭṭhitova so yāti, sagacchaṃ na nivattati.

Na yujjhamānā na balenavassitā, Narā na jīranti na cāpi miyyare; Sabbaṃ hidaṃ jātijarāyupaddutaṃ, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Caturaṅginiṃ senaṃ subhiṃsarūpaṃ, Jayanti raṭṭhādhipatī pasayha; Na maccuno jayitumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Hatthīhi assehi rathehi pattibhi, Parivāritā muccare ekacceyyā; Na maccuno muccitumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Hatthīhi assehi rathehi pattibhi, Sūrā pabhañjanti padhaṃsayanti; Na maccuno bhañjitumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Mattā gajā bhinnagaḷā pabhinnā, Nagarāni maddanti janaṃ hananti; Na maccuno madditumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Issāsino katahatthāpi vīrā, Dūrepātī akkhaṇavedhinopi; Na maccuno vijjhitumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Sarāni khīyanti saselakānanā, Sabbaṃ hidaṃ khīyati dīghamantaraṃ; Sabbaṃ hidaṃ bhañjare kālapariyāyaṃ, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Sabbesa mevaṃ hi narāna nārinaṃ, Calācalaṃ pāṇabhunodha jīvitaṃ; Paṭova dhuttassa dumova kūlajo, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Dumapphalāneva patanti māṇavā, Daharā ca vuddhā ca sarīrabhedā; Nāriyo narā majjhimaporisā ca, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Nāyaṃ vayo tārakarājasannibho, Yadabbhatītaṃ gatameva dāni taṃ; Jiṇṇassa hī natthi ratī kuto sukhaṃ, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Yakkhā pisācā athavāpi petā, Kupitā te assasanti manusse; Na maccuno assasitussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Yakkhe pisāce athavāpi pete, Kupitepi te nijjhapanaṃ karonti; Na maccuno nijjhapanaṃ karonti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Aparādhake dūsake heṭhake ca, Rājāno daṇḍenti viditvāna dosaṃ; Na maccuno daṇḍayitussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Aparādhakā dūsakā heṭhakā ca, Labhanti te rājino nijjhapetuṃ; Na maccuno nijjhapanaṃ karonti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Na khattiyoti na ca brāhmaṇoti, Na aḍḍhakā balavā tejavāpi; Na maccurājassa apekkhamatthi, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Sīhā ca byagghā ca athopi dīpiyo, Pasayha khādanti vipphandamānaṃ; Na maccuno khāditumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Māyākārā raṅgamajjhe karontā, Mohenti cakkhūni janassa tāvade; Na maccuno mohayitussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Āsīvisā kupitā uggatejā, Ḍaṃsanti mārentipi te manusse; Na maccuno ḍaṃsitumussahanti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Āsīvisā kupitā yaṃ ḍaṃsanti, Tikicchakā tesa visaṃ hananti; Na maccuno daṭṭhavisaṃ hananti, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Dhammantarī vettaraṇī ca bhojo, Visāni hantvāna bhujaṅgamānaṃ; Suyyanti te kālakatā tatheva, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Vijjādharā ghoramadhīyamānā, Adassanaṃ osadhehi vajanti; Na maccurājassa vajantadassanaṃ, Taṃ me matī hoti carāmi dhammaṃ.

Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Dhammo suciṇṇo sukhamāvahāti; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī.

Na hi dhammo adhammo ca, Ubho samavipākino; Adhammo nirayaṃ neti, Dhammo pāpeti suggatin"ti. (2605)

Ayogharajātakaṃ cuddasamaṃ.

Vīsatinipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Mātaṅga sambhūta sivi sirimanto, Rohaṇa haṃsa sattigumbo bhallātiya; Somanassa campeyya brahma pañca- Paṇḍita cirassaṃvata ayogharāti.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

3. Sūkarajātaka

"Catuppado ahaṃ samma, tvampi samma catuppado; Ehi samma nivattassu, kiṃ nu bhīto palāyasi".

"Asuci pūtilomosi, duggandho vāsi sūkara; Sace yujjhitukāmosi, jayaṃ samma dadāmi te"ti.

Sūkarajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Pakiṇṇakanipāta

Sālikedāravagga

13. Bhikkhāparamparajātaka

“Sukhumālarūpaṃ disvā, raṭṭhā vivanamāgataṃ; Kūṭāgāravarūpetaṃ, mahāsayanamupāsitaṃ.

Tassa te pemakenāhaṃ, adāsiṃ vaḍḍhamodanaṃ; Sālīnaṃ vicitaṃ bhattaṃ, suciṃ maṃsūpasecanaṃ.

Taṃ tvaṃ bhattaṃ paṭiggayha, brāhmaṇassa adāsayi; Attānaṃ anasitvāna, koyaṃ dhammo namatthu te”.

“Ācariyo brāhmaṇo mayhaṃ, kiccākiccesu byāvaṭo; Garu ca āmantanīyo ca, dātumarahāmi bhojanaṃ”.

“Brāhmaṇaṃ dāni pucchāmi, gotamaṃ rājapūjitaṃ; Rājā te bhattaṃ pādāsi, suciṃ maṃsūpasecanaṃ.

Taṃ tvaṃ bhattaṃ paṭiggayha, isissa bhojanaṃ adā; Akhettaññūsi dānassa, koyaṃ dhammo namatthu te”.

“Bharāmi puttadāre ca, gharesu gadhito ahaṃ; Bhuñje mānusake kāme, anusāsāmi rājino.

Āraññikassa isino, cirarattaṃ tapassino; Vuḍḍhassa bhāvitattassa, dātumarahāmi bhojanaṃ”.

“Isiñca dāni pucchāmi, kisaṃ dhamanisanthataṃ; Parūḷhakacchanakhalomaṃ, paṅkadantaṃ rajassiraṃ.

Eko araññe viharasi, nāvakaṅkhasi jīvitaṃ; Bhikkhu kena tayā seyyo, yassa tvaṃ bhojanaṃ adā”.

“Khaṇantālukalambāni, bilālitakkalāni ca; Dhunaṃ sāmākanīvāraṃ, saṃghāriyaṃ pasāriyaṃ.

Sākaṃ bhisaṃ madhuṃ maṃsaṃ, Badarāmalakāni ca; Tāni āharitvā bhuñjāmi, Atthi me so pariggaho.

Pacanto apacantassa, amamassa sakiñcano; Anādānassa sādāno, dātumarahāmi bhojanaṃ”.

“Bhikkhuñca dāni pucchāmi, tuṇhīmāsīna subbataṃ; Isi te bhattaṃ pādāsi, suciṃ maṃsūpasecanaṃ.

Taṃ tvaṃ bhattaṃ paṭiggayha, tuṇhī bhuñjasi ekako; Nāññaṃ kañci nimantesi, koyaṃ dhammo namatthu te”.

“Na pacāmi na pācemi, na chindāmi na chedaye; Taṃ maṃ akiñcanaṃ ñatvā, sabbapāpehi āratаṃ.

Vāmena bhikkhamādāya, dakkhiṇena kamaṇḍaluṃ; Isi me bhattaṃ pādāsi, suciṃ maṃsūpasecanaṃ.

Ete hi dātumarahanti, samamā sapariggahā; Paccanīkamahaṃ maññe, yo dātāraṃ nimantaye".

"Atthāya vata me ajja, idhāgacchi rathesabho; Sohaṃ ajja pajānāmi, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

Raṭṭhesu giddhā rājāno, Kiccākiccesu brāhmaṇā; Isī mūlaphale giddhā, Vippamuttā ca bhikkhavo"ti. (2219)

Bhikkhāparamparajātakaṃ terasamaṃ.

Pakiṇṇakanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Suva kinnara mukka kharājinaso, Bhisajāta mahesi kapotavaro; Atha mora satacchaka vāṇijako, Atha rāja sabrāhmaṇa bhikkhaparanti.

Jātaka

Terasakanipāta

Ambavagga

9. Rurumigarājajātaka

"Tassa gāmavaraṃ dammi, Nāriyo ca alaṅkatā; Yo metaṃ migamakkhāti, Migānaṃ migamuttamaṃ".

"Mayhaṃ gāmavaraṃ dehi, nāriyo ca alaṅkatā; Ahaṃ te migamakkhissaṃ, migānaṃ migamuttamaṃ.

Etasmiṃ vanasaṇḍasmiṃ, ambā sālā ca pupphitā; Indagopakasañchannā, ettheso tiṭṭhate migo".

"Dhanuṃ advejjhaṃ katvāna, usuṃ sannayhupāgami; Migo ca disvā rājānaṃ, dūrato ajjhabhāsatha.

Āgamehi mahārāja, mā maṃ vijjhi rathesabha; Ko nu te idamakkhāsi, ettheso tiṭṭhate migo".

"Esa pāpacaro poso, samma tiṭṭhati ārakā; Soyaṃ me idamakkhāsi, ettheso tiṭṭhate migo".

"Saccaṃ kireva māhaṃsu, narā ekacciyā idha; Kaṭṭhaṃ niplavitaṃ seyyo, na tvevekacciyo naro".

"Kiṃ nu ruru garahasi migānaṃ, Kiṃ pakkhīnaṃ kiṃ pana mānusānaṃ; Bhayañhi maṃ vindatinapparūpaṃ, Sutvāna taṃ mānusiṃ bhāsamānaṃ".

"Yamuddhariṃ vāhane vuyhamānaṃ, Mahodake salile sīghasote; Tatonidānaṃ bhayamāgataṃ mama, Dukkho have rāja asabbhi saṅgamo".

“Sohaṃ catuppattamimaṃ vihaṅgamaṃ, Tanucchidaṃ hadaye ossajāmi; Hanāmi taṃ mittadubbhiṃ akiccakāriṃ, Yo tādisaṃ kammakataṃ na jāne”.

“Dhīrassa bālassa have janinda, Santo vadhaṃ nappasaṃsanti jātu; Kāmaṃ gharaṃ gacchatu pāpadhammo, Yañcassa bhaṭṭhaṃ tadetassa dehi; Ahañca te kāmakaro bhavāmi”.

“Addhā rurū aññataro sataṃ so, Yo dubbhato mānusassa na dubbhi; Kāmaṃ gharaṃ gacchatu pāpadhammo, Yañcassa bhaṭṭhaṃ tadetassa dammi; Ahañca te kāmacāraṃ dadāmi”.

“Suvijānaṃ siṅgālānaṃ, sakuṇānañca vassitaṃ; Manussavassitaṃ rāja, dubbijānataraṃ tato.

Api ce maññatī poso, ñāti mitto sakhāti vā; Yo pubbe sumano hutvā, pacchā sampajjate diso”.

“Samāgatā jānapadā, negamā ca samāgatā; Migā sassāni khādanti, taṃ devo paṭisedhatu”.

“Kāmaṃ janapado māsi, raṭṭhañcāpi vinassatu; Na tvevāhaṃ ruruṃ dubbhe, datvā abhayadakkhiṇaṃ.

Mā me janapado āsi, raṭṭhañcāpi vinassatu; Na tvevāhaṃ migarājassa, varaṃ datvā musā bhaṇe”ti.

Rurumigarājajātakaṃ navamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

4. Khajjopanakajātaka

“Ko nu santamhi pajjote, aggipariyesanaṃ caraṃ; Addakkhi ratti khajjotaṃ, jātavedaṃ amaññatha.

Svassa gomayacuṇṇāni, abhimatthaṃ tiṇāni ca; Viparītāya saññāya, nāsakkhi pajjaletave.

Evampi anupāyena, atthaṃ na labhate migo; Visāṇato gavaṃ dohaṃ, yattha khīraṃ na vindati.

Vividhehi upāyehi, atthaṃ papponti māṇavā; Niggahena amittānaṃ, mittānaṃ paggahena ca.

Senāmokkhapalābhena, vallabhānaṃ nayena ca; Jagatiṃ jagatipālā, āvasanti vasundharan”ti.

Khajjopanakajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka
Catukkanipāta
Cūḷakuṇālavagga
3. Kuntinījātaka
“Avasimha tavāgāre, niccaṃ sakkatapūjitā; Tvameva dānimakari, handa rāja vajāmahaṃ”.
“Yo ve kate paṭikate, kibbise paṭikibbise; Evaṃ taṃ sammatī veraṃ, vasa kuntini māgamā”.
“Na katassa ca kattā ca, metti sandhīyate puna; Hadayaṃ nānujānāti, gacchaññeva rathesabha”.
“Katassa ceva kattā ca, metti sandhīyate puna; Dhīrānaṃ no ca bālānaṃ, vasa kuntini māgamā”ti.
Kuntinījātakaṃ tatiyaṃ.
Jātaka
Ekakanipāta
Apāyimhavagga
10. Akataññujātaka
“Yo pubbe katakalyāṇo, katattho nāvabujjhati; Pacchā kicce samuppanne, kattāraṃ nādhigacchatī”ti.
Akataññujātakaṃ dasamaṃ. Apāyimhavaggo navamo.
Tassuddānaṃ
Apāyimha ca dūbhaka sattapadaṃ, Chaḷadvara ca āyatinā ca puna; Ahisīlava maṅgali pāpikassā, Sataṃnikkha katatthavarena dasāti.
Jātaka
Ekakanipāta
Apāyimhavagga
7. Maṅgalajātaka
“Yassa maṅgalā samūhatāse, Uppātā supinā ca lakkhaṇā ca; So maṅgaladosavītivatto, Yugayogādhigato na jātumetī”ti.
Maṅgalajātakaṃ sattamaṃ.
Jātaka
Ekakanipāta
Apāyimhavagga
2. Mittavindakajātaka

“Atikkamma ramaṇakaṃ, sadāmattañca dūbhakaṃ; Svāsi pāsāṇamāsīno, yasmā jīvaṃ na mokkhasī”ti.

Mittavindakajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Aṭṭhakanipāta

Kaccānivagga

6. Cetiyajātaka

“Dhammo have hato hanti, Nāhato hanti kiñcanaṃ; Tasmā hi dhammaṃ na hane, Mā tvaṃ dhammo hato hani. (1)

Alikaṃ bhāsamānassa, apakkamanti devatā; Pūtikañca mukhaṃ vāti, sakaṭṭhānā ca dhaṃsati; Yo jānaṃ pucchito pañhaṃ, aññathā naṃ viyākare.

Sace hi saccaṃ bhaṇasi, hohi rāja yathā pure; Musā ce bhāsase rāja, bhūmiyaṃ tiṭṭha cetiya. (2)

Akāle vassatī tassa, kāle tassa na vassati; Yo jānaṃ pucchito pañhaṃ, aññathā naṃ viyākare.

Sace hi saccaṃ bhaṇasi, hohi rāja yathā pure; Musā ce bhāsase rāja, bhūmiṃ pavisa cetiya. (3)

Jivhā tassa dvidhā hoti, uragasseva disampati; Yo jānaṃ pucchito pañhaṃ, aññathā naṃ viyākare.

Sace hi saccaṃ bhaṇasi, hohi rāja yathā pure; Musā ce bhāsase rāja, bhiyyo pavisa cetiya. (4)

Jivhā tassa na bhavati, macchasseva disampati; Yo jānaṃ pucchito pañhaṃ, aññathā naṃ viyākare.

Sace hi saccaṃ bhaṇasi, hohi rāja yathā pure; Musā ce bhāsase rāja, bhiyyo pavisa cetiya. (5)

Thiyova tassa jāyanti, na pumā jāyare kule; Yo jānaṃ pucchito pañhaṃ, aññathā naṃ viyākare.

Sace hi saccaṃ bhaṇasi, hohi rāja yathā pure; Musā ce bhāsase rāja, bhiyyo pavisa cetiya. (6)

Puttā tassa na bhavanti, pakkamanti disodisaṃ; Yo jānaṃ pucchito pañhaṃ, aññathā naṃ viyākare.

Sace hi saccaṃ bhaṇasi, hohi rāja yathā pure; Musā ce bhāsase rāja, bhiyyo pavisa cetiya”. (7)

“Sa rājā isinā satto, antalikkhacaro pure; Pāvekkhi pathaviṃ cecco, hīnatto patva pariyāyaṃ.

Tasmā hi chandāgamanaṃ, Nappasaṃsanti paṇḍitā; Aduṭṭhacitto bhāseyya, Giraṃ saccūpasaṃhitanti”. (8)

Cetiyajātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Siṅgālavagga

10. Kapijātaka

“Ayaṃ isī upasamasaṃyame rato, Sa tiṭṭhati sisirabhayena aṭṭito; Handa ayaṃ pavisatumaṃ agārakaṃ, Vinetu sītaṃ darathañca kevalaṃ”.

“Nāyaṃ isī upasamasaṃyame rato, Kapī ayaṃ dumavarasākhagocaro; So dūsako rosako cāpi jammo, Sacevajemampi dūseyyagāran”ti. (351)

Kapijātakaṃ dasamaṃ. Siṅgālavaggo dasamo.

Tassuddānaṃ

Atha rājā siṅgālavaro sunakho, Tathā kosiya icchati kālaghaso; Atha dānavaroṭṭhapi sārathinā, Punambavanañca sisirakapi dasāti.

Atha vagguddānaṃ

Daḷhañca vaggaṃ aparena santhavaṃ, Kalyāṇavaggāsadiso ca rūhakaṃ; Nataṃdaḷha bīraṇathambhakaṃ puna, Kāsāvupāhana siṅgālakena dasāti.

Dukanipātaṃ niṭṭhitaṃ.

Jātaka

Tikanipāta

Padumavagga

5. Khurappajātaka

“Disvā khurappe dhanuveganunne, Khagge gahīte tikhiṇe teladhote; Tasmiṃ bhayasmiṃ maraṇe viyūḷhe, Kasmā nu te nāhu chambhitattaṃ”.

“Disvā khurappe dhanuveganunne, Khagge gahīte tikhiṇe teladhote; Tasmiṃ bhayasmiṃ maraṇe viyūḷhe, Vedaṃ alatthaṃ vipulaṃ uḷāraṃ.

So vedajāto ajjhabhaviṃ amitte, Pubbeva me jīvitamāsi cattaṃ; Na hi jīvite ālayaṃ kubbamāno, Sūro kayirā sūrakiccaṃ kadācī”ti.

Khurappajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekādasakanipāta

Mātuposakavagga

4. Udayajātaka

“Ekā nisinnā suci saññatūrū, Pāsādamāruyha aninditaṅgī; Yācāmi taṃ kinnaranettacakkhu, Imekarattiṃ ubhayo vasema”.

“Okiṇṇantaraparikhaṃ, daḷhamaṭṭālakoṭṭhakaṃ; Rakkhitaṃ khaggahatthehi, duppavesamidaṃ puraṃ.

Daharassa yuvino cāpi, āgamo ca na vijjati; Atha kena nu vaṇṇena, saṅgamaṃ icchase mayā”.

“Yakkhohamasmi kalyāṇi, Āgatosmi tavantike; Tvaṃ maṃ nandaya bhaddante, Puṇṇakaṃsaṃ dadāmi te”.

“Devaṃ va yakkhaṃ atha vā manussaṃ, Na patthaye udayamaticca aññaṃ; Gaccheva tvaṃ yakkha mahānubhāva, Mā cassu gantvā punarāvajittha”.

“Yā sā rati uttamā kāmabhoginaṃ, Yaṃ hetu sattā visamaṃ caranti; Mā taṃ ratiṃ jīyi tuvaṃ sucimhite, Dadāmi te rūpiyaṃ kaṃsapūraṃ”.

“Nāriṃ naro nijjhapayaṃ dhanena, Ukkaṃsatī yattha karoti chandaṃ; Vipaccanīko tava devadhammo, Paccakkhato thokatarena esi”.

“Āyu ca vaṇṇo ca manussaloke, Nihīyati manujānaṃ sugatte; Teneva vaṇṇena dhanampi tuyhaṃ, Nihīyati jiṇṇatarāsi ajja.

Evaṃ me pekkhamānassa, rājaputti yasassini; Hāyateva tava vaṇṇo, ahorattānamaccaye”.

“Imināva tvaṃ vayasā, rājaputti sumedhase; Brahmacariyaṃ careyyāsi, bhiyyo vaṇṇavatī siyā”.

“Devā na jīranti yathā manussā, Gattesu tesaṃ valiyo na honti; Pucchāmi taṃ yakkha mahānubhāva, Kathaṃ nu devāna sarīradeho”.

“Devā na jīranti yathā manussā, Gattesu tesaṃ valiyo na honti; Suve suve bhiyyatarova tesaṃ, Dibbo ca vaṇṇo vipulā ca bhogā”.

“Kiṃsūdha bhītā janatā anekā, Maggo ca nekāyatanaṃ pavutto; Pucchāmi taṃ yakkha mahānubhāva, Katthaṭṭhito paralokaṃ na bhāye”.

“Vācaṃ manañca paṇidhāya sammā, Kāyena pāpāni akubbamāno;

Bahunnapānaṃ gharamāvasanto, Saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū; Saṅgāhako sakhilo saṇhavāco, Etthaṭṭhito paralokaṃ na bhāye".

"Anusāsasi maṃ yakkha, yathā mātā yathā pitā; Uḷāravaṇṇaṃ pucchāmi, ko nu tvamasi subrahā".

"Udayohamasmi kalyāṇi, saṅgarattā idhāgato; Āmanta kho taṃ gacchāmi, muttosmi tava saṅgarā".

"Sace kho tvaṃ udayosi, saṅgarattā idhāgato; Anusāsa maṃ rājaputta, yathāssa puna saṅgamo".

"Atipatati vayo khaṇo tatheva, Ṭhānaṃ natthi dhuvaṃ cavanti sattā; Parijiyyati addhuvaṃ sarīraṃ, Udaye mā pamāda carassu dhammaṃ.

Kasiṇā pathavī dhanassa pūrā, Ekasseva siyā anaññadheyyā; Tañcāpi jahati avītarāgo, Udaye mā pamāda carassu dhammaṃ.

Mātā ca pitā ca bhātaro ca, Bhariyā yāpi dhanena hoti kītā; Te cāpi jahanti aññamaññaṃ, Udaye mā pamāda carassu dhammaṃ.

Kāyo parabhojananti ñatvā, Saṃsāre sugatiñca duggatiñca; Ittaravāsoti jāniyāna, Udaye mā pamāda carassu dhammaṃ".

"Sādhu bhāsatiyaṃ yakkho, appaṃ maccāna jīvitaṃ; Kasirañca parittañca, tañca dukkhena saṃyutaṃ; Sāhaṃ ekā pabbajissāmi, hitvā kāsiṃ surundhanan"ti.

Udayajātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

3. Kumbhakārajātaka

"Ambāhamaddaṃ vanamantarasmiṃ, Nīlobhāsaṃ phalitaṃ saṃvirūḷhaṃ; Tamaddasaṃ phalahetu vibhaggaṃ, Taṃ disvā bhikkhācariyaṃ carāmi.

Selaṃ sumaṭṭhaṃ naravīraniṭṭhitaṃ, Nārī yugaṃ dhārayi appasaddaṃ; Dutiyañca āgamma ahosi saddo, Taṃ disvā bhikkhācariyaṃ carāmi.

Dijā dijaṃ kuṇapamāharantaṃ, Ekaṃ samānaṃ bahukā samecca; Āhārahetū paripātayiṃsu, Taṃ disvā bhikkhācariyaṃ carāmi.

Usabhāhamaddaṃ yūthassa majjhe, Calakkakuṃ vaṇṇabalūpapannaṃ; Tamaddasaṃ kāmahetu vitunnaṃ, Taṃ disvā bhikkhācariyaṃ carāmi".

"Karaṇḍako kaliṅgānaṃ, gandhārānañca naggaji; Nimirājā vide-

hānaṃ, pañcālānañca dummukho; Ete raṭṭhāni hitvāna, pabbajiṃsu akiñcanā.

Sabbepime devasamā samāgatā, Aggī yathā pajjalito tathevime; Ahampi eko carissāmi bhaggavi, Hitvāna kāmāni yathodhikāni".

"Ayameva kālo na hi añño atthi, Anusāsitā me na bhaveyya pacchā; Ahampi ekā carissāmi bhaggava, Sakuṇīva muttā purisassa hatthā".

"Āmaṃ pakkañca jānanti, atho loṇaṃ aloṇakaṃ; Tamahaṃ disvāna pabbajiṃ, careva tvaṃ carāmahan"ti.

Kumbhakārajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Daḷhavagga

7. Guṇajātaka

"Yena kāmaṃ paṇāmeti, dhammo balavataṃ migī; Unnadantī vijānāhi, jātaṃ saraṇato bhayaṃ".

"Api cepi dubbalo mitto, mittadhammesu tiṭṭhati; So ñātako ca bandhu ca, so mitto so ca me sakhā; Dāṭhini mātimaññittho, siṅgālo mama pāṇado"ti.

Guṇajātakaṃ sattamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Parosatavagga

3. Verijātaka

"Yattha verī nivisati, na vase tattha paṇḍito; Ekarattaṃ dirattaṃ vā, dukkhaṃ vasati verisū"ti.

Verijātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

6. Kakkārujātaka

"Kāyena yo nāvahare, vācāya na musā bhaṇe; Yaso laddhā na majjeyya, sa ve kakkārumarahati".

"Dhammena vittameseyya, na nikatyā dhanaṃ hare; Bhoge laddhā na majjeyya, sa ve kakkārumarahati".

“Yassa cittaṃ ahāliddaṃ, saddhā ca avirāginī; Eko sāduṃ na bhuñjeyya, sa ve kakkārumarahati”.

“Sammukhā vā tirokkhā vā, Yo sante na paribhāsati; Yathāvādī tathākārī, Sa ve kakkārumarahatī”ti.

Kakkārujātakaṃ chaṭṭhaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Apaṇṇakavagga

2. Vaṇṇupathajātaka

“Akilāsuno vaṇṇupathe khaṇantā, Udaṅgaṇe tattha papaṃ avinduṃ; Evaṃ munī viriyabalūpapanno, Akilāsu vinde hadayassa santin”ti.

Vaṇṇupathajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Maṇikuṇḍalavagga

1. Maṇikuṇḍalajātaka

“Jīno rathassaṃ maṇikuṇḍale ca, Putte ca dāre ca tatheva jīno; Sabbesu bhogesu asesakesu, Kasmā na santappasi sokakāle”.

“Pubbeva maccaṃ vijahanti bhogā, Macco vā te pubbataraṃ jahāti; Asassatā bhogino kāmakāmi, Tasmā na socāmahaṃ sokakāle.

Udeti āpūrati veti cando, Atthaṃ tapetvāna paleti sūriyo; Viditā mayā sattuka lokadhammā, Tasmā na socāmahaṃ sokakāle”.

“Alaso gihī kāmabhogī na sādhu, Asaññato pabbajito na sādhu; Rājā na sādhu anisammakārī, Yo paṇḍito kodhano taṃ na sādhu.

Nisamma khattiyo kayirā, nānisamma disampati; Nisammakārino rāja, yaso kitti ca vaḍḍhatī”ti.

Maṇikuṇḍalajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Nataṃdaḷhavagga

3. Khaṇḍajātaka

“Virūpakkhehi me mettaṃ, Mettaṃ erāpathehi me; Chabyāputtehi me mettaṃ, Mettaṃ kaṇhāgotamakehi ca.

Apādakehi me mettaṃ, mettaṃ dvipādakehi me; Catuppadehi me mettaṃ, mettaṃ bahuppadehi me.

Mā maṃ apādako hiṃsi, mā maṃ hiṃsi dvipādako; Mā maṃ catuppado hiṃsi, mā maṃ hiṃsi bahuppado.

Sabbe sattā sabbe pāṇā, sabbe bhūtā ca kevalā; Sabbe bhadrāni passantu, mā kañci pāpamāgamā.

Appamāṇo buddho, Appamāṇo dhammo; Appamāṇo saṃgho, Pamāṇavantāni sarīsapāni; Ahivicchikasatapadī, Uṇṇanābhi sarabū mūsikā.

Katā me rakkhā katā me parittā, Paṭikkamantu bhūtāni; Sohaṃ namo bhagavato, Namo sattannaṃ sammāsambuddhānan"ti.

Khaṇḍajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Atthakāmavagga

8. Vedabbajātaka

"Anupāyena yo atthaṃ, Icchati so vihaññati; Cetā haniṃsu vedabbaṃ, Sabbe te byasanamajjhagūti.

Vedabbajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Āsīsavagga

2. Cūḷajanakajātaka

"Vāyametheva puriso, na nibbindeyya paṇḍito; Passāmi vohaṃ attānaṃ, udakā thalamubbhatan"ti.

Cūḷajanakajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Sattatinipāta

Kusavagga

1. Kusajātaka

"Idaṃ te raṭṭhaṃ sadhanaṃ sayoggaṃ, Sakāyuraṃ sabbakāmūpapannaṃ; Idaṃ te rajjaṃ anusāsa amma, Gacchāmahaṃ yattha piyā pabhāvatī".

"Anujjubhūtena haraṃ mahantaṃ, Divā ca ratto ca nisīthakāle; Paṭigaccha tvaṃ khippaṃ kusāvatiṃ kusa, Nicchāmi dubbaṇṇamahaṃ vasantaṃ".

"Nāhaṃ gamissāmi ito kusāvatiṃ, Pabhāvatī vaṇṇapalobhito tava; Ramāmi maddassa niketaramme, Hitvāna raṭṭhaṃ tava dassane rato.

Pabhāvatī vaṇṇapalobhito tava, Sammūḷharūpo vicarāmi mediniṃ; Disaṃ na jānāmi kutomhi āgato, Tayamhi matto migamandalocane.

Suvaṇṇacīravasane, jātarūpasumekhale; Sussoṇi tava kāmā hi, nāhaṃ rajjena matthiko".

"Abbhūti tassa bho hoti, yo anicchantamicchati; Akāmaṃ rāja kāmesi, akantaṃ kantumicchasi".

"Akāmaṃ vā sakāmaṃ vā, yo naro labhate piyaṃ; Lābhamettha pasaṃsāma, alābho tattha pāpako".

"Pāsāṇasāraṃ khaṇasi, kaṇikārassa dārunā; Vātaṃ jālena bādhesi, yo anicchantamicchasi".

"Pāsāṇo nūna te hadaye, ohito mudulakkhaṇe; Yo te sātaṃ na vindāmi, tirojanapadāgato.

Yadā maṃ bhakuṭiṃ katvā, rājaputtī udikkhati; Āḷāriko tadā homi, rañño maddassantepure.

Yadā umhayamānā maṃ, rājaputtī udikkhati; Nāḷāriko tadā homi, rājā homi tadā kuso".

"Sace hi vacanaṃ saccaṃ, nemittānaṃ bhavissati; Neva me tvaṃ patī assa, kāmaṃ chindantu sattadhā".

"Sace hi vacanaṃ saccaṃ, aññesaṃ yadi vā mamaṃ; Neva tuyhaṃ patī atthi, añño sīhassarā kusā".

"Nekkhaṃ gīvaṃ te kāressaṃ, patvā khujje kusāvatiṃ; Sace maṃ nāganāsūrū, olokeyya pabhāvatī.

Nekkhaṃ gīvaṃ te kāressaṃ, patvā khujje kusāvatiṃ; Sace maṃ nāganāsūrū, ālapeyya pabhāvatī.

Nekkhaṃ gīvaṃ te kāressaṃ, patvā khujje kusāvatiṃ; Sace maṃ nāganāsūrū, umhāyeyya pabhāvatī.

Nekkhaṃ gīvaṃ te kāressaṃ, patvā khujje kusāvatiṃ; Sace maṃ nāganāsūrū, pamhāyeyya pabhāvatī.

Nekkhaṃ gīvaṃ te kāressaṃ, patvā khujje kusāvatiṃ; Sace maṃ nāganāsūrū, pāṇīhi upasamphuse".

"Na hi nūnāyaṃ rājaputtī, kuse sātampi vindati; Āḷārike bhate pose, vetanena anatthike".

"Na hi nūnāyaṃ sā khujjā, labhati jivhāya chedanaṃ; Sunisitena satthena, evaṃ dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ".

“Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Mahāyasoti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Mahaddhanoti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Mahabbaloti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Mahāraṭṭhoti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Mahārājāti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Sīhassaroti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Vaggussaroti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Bindussaroti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Mañjussaroti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Madhussaroti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Satasippoti katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Khattiyotipi katvāna, karassu rucire piyaṃ.

Mā naṃ rūpena pāmesi, ārohena pabhāvati; Kusarājāti katvāna, karassu rucire piyaṃ”.

“Ete nāgā upatthaddhā, sabbe tiṭṭhanti vammitā; Purā maddanti pākāraṃ, ānentetaṃ pabhāvatiṃ”.

“Satta bile karitvāna, ahametaṃ pabhāvatiṃ; Khattiyānaṃ padassāmi, ye maṃ hantuṃ idhāgatā”.

“Avuṭṭhahi rājaputtī, sāmā koseyyavāsinī; Assupuṇṇehi nettehi, dāsīgaṇapurakkhatā”.

“Taṃ nūna kakkūpanisevitaṃ mukhaṃ, Ādāsadantātharupaccavekkhitaṃ; Subhaṃ sunettaṃ virajaṃ anaṅgaṇaṃ, Chuddhaṃ vane ṭhassati khattiyehi.

Te nūna me asite vellitagge, Kese mudū candanasāralitte; Samākule sīvathikāya majjhe, Pādehi gijjhā parikaḍḍhissanti.

Tā nūna me tambanakhā sulomā, Bāhā mudū candanasāralittā; Chinnā vane ujjhitā khattiyehi, Gayha dhaṅko gacchati yenakāmaṃ.

Te nūna tālūpanibhe alambe, Nisevite kāsikacandanena; Thanesu me lambissati siṅgālo, Mātūva putto taruṇo tanūjo.

Taṃ nūna soṇiṃ puthulaṃ sukoṭṭitaṃ, Nisevitaṃ kañcanamekhalāhi; Chinnaṃ vane khattiyehī avatthaṃ, Siṅgālasaṅghā parikaḍḍhissanti.

Soṇā dhaṅkā siṅgālā ca, ye caññe santi dāṭhino; Ajarā nūna hessanti, bhakkhayitvā pabhāvatiṃ.

Sace maṃsāni hariṃsu, khattiyā dūragāmino; Aṭṭhīni amma yācitvā, anupathe dahātha naṃ.

Khettāni amma kāretvā, kaṇikārettha ropaya; Yadā te pupphitā assu, hemantānaṃ himaccaye; Sareyyātha mamaṃ amma, evaṃvaṇṇā pabhāvatī".

"Tassā mātā udaṭṭhāsi, khattiyā devavaṇṇinī; Disvā asiñca sūnañca, rañño maddassantepure".

"Iminā nūna asinā, susaññaṃ tanumajjhimaṃ; Dhītaraṃ madda hantvāna, khattiyānaṃ padassasi.

Na me akāsi vacanaṃ, atthakāmāya puttike; Sājja lohitasañchannā, gacchasi yamasādhanaṃ.

Evamāpajjatī poso, pāpiyañca nigacchati; Yo ve hitānaṃ vacanaṃ, na karoti atthadassinaṃ.

Sace ca ajja dhāresi, kumāraṃ cārudassanaṃ; Kusena jātaṃ khattiyaṃ, suvaṇṇamaṇimekhalaṃ; Pūjitaṃ ñātisaṅghehi, na gacchasi yamakkhayaṃ.

Yatthassu bherī nadati, kuñjaro ca nikūjati; Khattiyānaṃ kule bhadde, kiṃ nu sukhataraṃ tato.

Asso ca sisati dvāre, kumāro uparodati; Khattiyānaṃ kule bhadde, kiṃ nu sukhataraṃ tato.

Mayūrakoñcābhirude, kokilābhinikūjite; Khattiyānaṃ kule bhadde, kiṃ nu sukhataraṃ tato".

"Kahaṃ nu so sattumaddano, pararaṭṭhappamaddano; Kuso soḷārapaññāṇo, yo no dukkhā pamocaye".

“Idheva so sattumaddano, pararaṭṭhappamaddano; Kuso soḷārapaññāṇo, yo te sabbe vadhissati”.

“Ummattikā nu bhaṇasi, Andhabālā pabhāsasi; Kuso ce āgato assa, Kiṃ na jānemu taṃ mayaṃ”.

“Eso āḷāriko poso, kumārīpuramantare; Daḷhaṃ katvāna saṃvelliṃ, kumbhiṃ dhovati oṇato”.

“Veṇī tvamasi caṇḍālī, adūsi kulagandhinī; Kathaṃ maddakule jātā, dāsaṃ kayirāsi kāmukaṃ”.

“Namhi veṇī na caṇḍālī, na camhi kulagandhinī; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi”.

“Yo brāhmaṇasahassāni, sadā bhojeti vīsatiṃ; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi.

Yassa nāgasahassāni, sadā yojenti vīsatiṃ; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi.

Yassa assasahassāni, sadā yojenti vīsatiṃ; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi.

Yassa rathasahassāni, sadā yojenti vīsatiṃ; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi.

Yassa usabhasahassāni, sadā yojenti vīsatiṃ; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi.

Yassa dhenusahassāni, sadā duhanti vīsatiṃ; Okkākaputto bhaddante, tvaṃ nu dāsoti maññasi”.

“Taggha te dukkaṭaṃ bāle, yaṃ khattiyaṃ mahabbalaṃ; Nāgaṃ maṇḍūkavaṇṇena, na naṃ akkhāsidhāgataṃ”.

“Aparādhaṃ mahārāja, tvaṃ no khama rathesabha; Yaṃ taṃ aññātavesena, nāññāsimhā idhāgataṃ”.

“Mādisassa na taṃ channaṃ, yohaṃ āḷāriko bhave; Tvaññeva me pasīdassu, natthi te deva dukkaṭaṃ”.

“Gaccha bāle khamāpehi, kusarājaṃ mahabbalaṃ; Khamāpito kuso rājā, so te dassati jīvitaṃ”.

“Pitussa vacanaṃ sutvā, devavaṇṇī pabhāvatī; Sirasā aggahī pāde, kusarājaṃ mahabbalaṃ”.

“Yāmā ratyo atikkantā, tāmā deva tayā vinā; Vande te sirasā pāde, mā me kujjha rathesabha.

Sabbaṃ te paṭijānāmi, mahārāja suṇohi me; Na cāpi appiyaṃ tuyhaṃ, kareyyāmi ahaṃ puna.

Evañce yācamānāya, vacanaṃ me na kāhasi; Idāni maṃ tāto hantvā, khattiyānaṃ padassati".

"Evaṃ te yācamānāya, kiṃ na kāhāmi te vaco; Vikuddho tyasmi kalyāṇi, mā tvaṃ bhāyi pabhāvati.

Sabbaṃ te paṭijānāmi, rājaputti suṇohi me; Na cāpi appiyaṃ tuyhaṃ, kareyyāmi ahaṃ puna.

Tava kāmā hi sussoṇi, pahu dukkhaṃ titikkhisaṃ; Bahuṃ maddakulaṃ hantvā, nayituṃ taṃ pabhāvati".

"Yojayantu rathe asse, nānācitte samāhite; Atha dakkhatha me vegaṃ, vidhamantassa sattavo".

"Tañca tattha udikkhiṃsu, rañño maddassantepure; Vijambhamānaṃ sīhaṃva, phoṭentaṃ diguṇaṃ bhujaṃ.

Hatthikkhandhañca āruyha, āropetvā pabhāvatiṃ; Saṅgāmaṃ otaritvāna, sīhanādaṃ nadī kuso.

Tassa taṃ nadato sutvā, sīhassevitare migā; Khattiyā vipalāyiṃsu, kusasaddabhayaṭṭitā.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Aññamaññassa chindanti, kusasaddabhayaṭṭitā.

Tasmiṃ saṅgāmasīsasmiṃ, passitvā haṭṭhamānaso; Kusassa rañño devindo, adā verocanaṃ maṇiṃ.

So taṃ vijitvā saṅgāmaṃ, laddhā verocanaṃ maṇiṃ; Hatthikkhandhagato rājā, pāvekkhi nagaraṃ puraṃ.

Jīvaggāhaṃ gahetvāna, bandhitvā satta khattiye; Sasurassupanāmesi, ime te deva sattavo.

Sabbeva te vasaṃ gatā, amittā vihatā tava; Kāmaṃ karohi te tayā, muñca vā te hanassu vā".

"Tuyheva sattavo ete, na hi te mayha sattavo; Tvaññeva no mahārāja, muñca vā te hanassu vā".

"Imā te dhītaro satta, devakaññūpamā subhā; Dadāhi nesaṃ ekekaṃ, hontu jāmātaro tava".

"Amhākañceva tāsañca, tvaṃ no sabbesamissaro; Tvaññeva no mahārāja, dehi nesaṃ yadicchasi".

Ekamekassa ekekaṃ, adā sīhassaro kuso; Khattiyānaṃ tadā tesaṃ, rañño maddassa dhītaro.

Pīṇitā tena lābhena, tuṭṭhā sīhassare kuse; Sakaraṭṭhāni pāyiṃsu, khattiyā satta tāvade.

Pabhāvatiñca ādāya, maṇiṃ verocanaṃ subhaṃ; Kusāvatiṃ kuso rājā, agamāsi mahabbalo.

Tyassu ekarathe yantā, pavisantā kusāvatiṃ; Samānā vaṇṇarūpena, nāññamaññātirocisuṃ.

Mātā puttena saṅgacchi, ubhayo ca jayampatī; Samaggā te tadā āsuṃ, phītaṃ dharaṇimāvasunti.

Kusajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Pañcakanipāta

Vaṇṇārohavagga

3. Hirijātaka

"Hiriṃ tarantaṃ vijigucchamānaṃ, Tavāhamasmī iti bhāsamānaṃ; Seyyāni kammāni anādiyantaṃ, Neso mamanti iti naṃ vijaññā.

Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā.

Na so mitto yo sadā appamatto, Bhedāsaṅkī randhamevānupassī; Yasmiñca setī urasīva putto, Sa ve mitto yo abhejjo parehi.

Pāmojjakaraṇaṃ ṭhānaṃ, pasaṃsāvahanaṃ sukhaṃ; Phalānisaṃso bhāveti, vahanto porisaṃ dhuraṃ.

Pavivekarasaṃ pitvā, rasaṃ upasamassa ca; Niddaro hoti nippāpo, dhammappītirasaṃ pivan"ti.

Hirijātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Sīlavagga

1. Lakkhaṇamigajātaka

"Hoti sīlavataṃ attho, paṭisanthāravuttinaṃ; Lakkhaṇaṃ passa āyantaṃ, ñātisaṅghapurakkhataṃ; Atha passasimaṃ kāḷaṃ, suvihīnaṃva ñātibhī"ti.

Lakkhaṇamigajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dvādasakanipāta

Cūḷakuṇālavagga

1. Cūḷakuṇālajātaka

"Luddhānaṃ lahucittānaṃ, akataññūna dubbhinaṃ; Nādevasatto puriso, thīnaṃ saddhātumarahati.

Na tā pajānanti kataṃ na kiccaṃ, Na mātaraṃ pitaraṃ bhātaraṃ vā; Anariyā samatikkantadhammā, Sasseva cittassa vasaṃ vajanti.

Cirānuvutthampi piyaṃ manāpaṃ, Anukampakaṃ pāṇasamampi bhattuṃ; Āvāsu kiccesu ca naṃ jahanti, Tasmāhamitthīnaṃ na vissasāmi.

Thīnañhi cittaṃ yathā vānarassa, Kannappakannaṃ yathā rukkhachāyā; Calācalaṃ hadayamitthiyānaṃ, Cakkassa nemi viya parivattati.

Yadā tā passanti samekkhamānā, Ādeyyarūpaṃ purisassa vittaṃ; Saṇhāhi vācāhi nayanti menaṃ, Kambojakā jalajeneva assaṃ.

Yadā na passanti samekkhamānā, Ādeyyarūpaṃ purisassa vittaṃ; Samantato naṃ parivajjayanti, Tiṇṇo nadīpāragatova kullaṃ.

Silesūpamā sikhiriva sabbabhakkhā, Tikkhamāyā nadīriva sīghasotā; Sevanti hetā piyamappiyañca, Nāvā yathā orakūlaṃ parañca.

Na tā ekassa na dvinnaṃ, āpaṇova pasārito; Yo tā mayhanti maññeyya, vātaṃ jālena bādhaye.

Yathā nadī ca pantho ca, pānāgāraṃ sabhā papā; Evaṃ lokitthiyo nāma, velā tāsaṃ na vijjati.

Ghatāsanasamā etā, kaṇhasappasirūpamā; Gāvo bahitiṇasseva, omasanti varaṃ varaṃ.

Ghatāsanaṃ kuñjaraṃ kaṇhasappaṃ, Muddhābhisittaṃ pamadā ca sabbā; Ete naro niccayato bhajetha, Tesaṃ have dubbidu sabbabhāvo.

Naccantavaṇṇā na bahūnaṃ kantā, Na dakkhiṇā pamadā sevitabbā; Na parassa bhariyā na dhanassa hetu, Etitthiyo pañca na sevitabbā"ti.

Cūḷakuṇālajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kuṭidūsakavagga

5. Godharājajātaka

“Samaṇaṃ taṃ maññamāno, upagacchimasaññataṃ; So maṃ daṇḍena pāhāsi, yathā assamaṇo tathā”.

“Kiṃ te jaṭāhi dummedha, kiṃ te ajinasāṭiyā; Abbhantaraṃ te gahanaṃ, bāhiraṃ parimajjasi”.

“Ehi godha nivattassu, bhuñja sālīnamodanaṃ; Telaṃ loṇañca me atthi, pahūtaṃ mayha pipphali.

Esa bhiyyo pavekkhāmi, vammikaṃ sataporisaṃ; Telaṃ loṇañca kittesi, ahitaṃ mayha pipphalī”ti.

Godharājajātakaṃ pañcamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Haṃcivagga

4. Mitacintijātaka

“Bahucintī appacintī, ubho jāle abajjhare; Mitacintī pamocesī, ubho tattha samāgatā”ti.

Mitacintijātakaṃ catutthaṃ.

Jātaka

Catukkanipāta

Kāliṅgavagga

1. Cūḷakāliṅgajātaka

“Vivarathimāsaṃ dvāraṃ, Nagaraṃ pavisantu aruṇarājassa; Sīhena susiṭṭhena, Surakkhitaṃ nandisenena”.

“Jayo kaliṅgānamasayhasāhinaṃ, Parājayo anayo assakānaṃ; Icceva te bhāsitaṃ brahmacāri, Na ujjubhūtā vitathaṃ bhaṇanti”.

“Devā musāvādamupātivattā, Saccaṃ dhanaṃ paramaṃ tesu sakka; Taṃ te musā bhāsitaṃ devarāja, Kiṃ vā paṭicca maghavā mahinda”.

“Nanu te sutaṃ brāhmaṇa bhaññamāne, Devā na issanti purisaparakkamassa; Damo samādhi manaso abhejjo, Abyaggatā nikkamanañca kāle; Daḷhañca viriyaṃ purisaparakkamo ca, Teneva āsi vijayo assakānan”ti.

Cūḷakāliṅgajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

3. Puṭabhattajātaka

“Name namantassa bhaje bhajantaṃ, Kiccānukubbassa kareyya kiccaṃ; Nānatthakāmassa kareyya atthaṃ, Asambhajantampi na sambhajeyya.

Caje cajantaṃ vanathaṃ na kayirā, Apetacittena na sambhajeyya; Dijo dumaṃ khīṇaphalanti ñatvā, Aññaṃ samekkheyya mahā hi loko”ti.

Puṭabhattajātakaṃ tatiyaṃ.

Jātaka

Dukanipāta

Kāsāvavagga

2. Cūḷanandiyajātaka

“Idaṃ tadācariyavaco, pārāsariyo yadabravi; Māsu tvaṃ akari pāpaṃ, yaṃ tvaṃ pacchā kataṃ tape.

Yāni karoti puriso, tāni attani passati; Kalyāṇakārī kalyāṇaṃ, pāpakārī ca pāpakaṃ; Yādisaṃ vapate bījaṃ, tādisaṃ harate phalan”ti.

Cūḷanandiyajātakaṃ dutiyaṃ.

Jātaka

Saṭṭhinipāta

Soṇakavagga

1 Soṇakajātaka

“Tassa sutvā sataṃ dammi, sahassaṃ diṭṭha soṇakaṃ; Ko me soṇakamakkhāti, sahāyaṃ paṃsukīḷitaṃ”.

“Athabravī māṇavako, daharo pañcacūḷako; Mayhaṃ sutvā sataṃ dehi, sahassaṃ diṭṭha soṇakaṃ; Ahaṃ te soṇakakkhissaṃ, sahāyaṃ paṃsukīḷitaṃ”.

“Katamasmiṃ so janapade, raṭṭhesu nigamesu ca; Kattha soṇakamaddakkhi, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Taveva deva vijite, tavevuyyānabhūmiyā; Ujuvaṃsā mahāsālā, nīlobhāsā manoramā.

Tiṭṭhanti meghasamānā, rammā aññoññanissitā; Tesaṃ mūlamhi soṇako, jhāyatī anupādano; Upādānesu lokesu, ḍayhamānesu nibbuto”.

Tato ca rājā pāyāsi, senāya caturaṅgiyā; Kārāpetvā samaṃ maggaṃ, agamā yena soṇako.

Uyyānabhūmiṃ gantvāna, vicaranto brahāvane; Āsīnaṃ soṇakaṃ dakkhi, ḍayhamānesu nibbutaṃ.

“Kapaṇo vatayaṃ bhikkhu, muṇḍo saṅghāṭipāruto; Amātiko apitiko, rukkhamūlasmi jhāyati”.

Imaṃ vākyaṃ nisāmetvā, Soṇako etadabravi; “Na rāja kapaṇo hoti, Dhammaṃ kāyena phassayaṃ.

Yo ca dhammaṃ niraṃkatvā, Adhammamanuvattati; Sa rāja kapaṇo hoti, Pāpo pāpaparāyaṇo”.

“Arindamoti me nāmaṃ, kāsirājāti maṃ vidū; Kacci bhoto sukhasseyyā, idha pattassa soṇaka”.

“Sadāpi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Na tesaṃ koṭṭhe openti, Na kumbhiṃ na khaḷopiyaṃ; Paraniṭṭhitamesānā, Tena yāpenti subbatā.

Dutiyampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Anavajjapiṇḍo bhottabbo, Na ca kocūparodhati.

Tatiyampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Nibbuto piṇḍo bhottabbo, Na ca kocūparodhati.

Catutthampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Muttassa raṭṭhe carato, Saṅgo yassa na vijjati.

Pañcamampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Nagaramhi ḍayhamānamhi, Nāssa kiñci aḍayhatha.

Chaṭṭhampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Raṭṭhe vilumpamānamhi, Nāssa kiñci ahīratha.

Sattamampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Corehi rakkhitaṃ maggaṃ, Ye caññe paripanthikā; Pattacīvaramādāya, Sotthiṃ gacchati subbato.

Aṭṭhamampi bhadramadhanassa, Anāgārassa bhikkhuno; Yaṃ yaṃ disaṃ pakkamati, Anapekkhova gacchati”.

“Bahūni samaṇabhadrāni, ye tvaṃ bhikkhu pasaṃsasi; Ahañca giddho kāmesu, kathaṃ kāhāmi soṇaka.

Piyā me mānusā kāmā, atho dibyāpi me piyā; Atha kena nu vaṇṇena, ubho loke labhāmase”.

“Kāme giddhā kāmaratā, kāmesu adhimucchitā; Narā pāpāni katvāna, upapajjanti duggatiṃ.

Ye ca kāme pahantvāna, nikkhantā akutobhayā; Ekodibhāvādhigatā, na te gacchanti duggatiṃ.

Upamaṃ te karissāmi, taṃ suṇohi arindama; Upamāya midhekacce, atthaṃ jānanti paṇḍitā.

Gaṅgāya kuṇapaṃ disvā, vuyhamānaṃ mahaṇṇave; Vāyaso samacintesi, appapañño acetaso.

'Yānañca vatidaṃ laddhaṃ, bhakkho cāyaṃ anappako'; Tattha rattiṃ tattha divā, tattheva nirato mano.

Khādaṃ nāgassa maṃsāni, pivaṃ bhāgīrathodakaṃ; Sampassaṃ vanacetyāni, na palettha vihaṅgamo.

Tañca otaraṇī gaṅgā, pamattaṃ kuṇape rataṃ; Samuddaṃ ajjhagāhāsi, agatī yattha pakkhinaṃ.

So ca bhakkhaparikkhīṇo, udapatvā vihaṅgamo; Na pacchato na purato, nuttaraṃ nopi dakkhiṇaṃ.

Dīpaṃ so najjhagāgañchi, agatī yattha pakkhinaṃ; So ca tattheva pāpattha, yathā dubbalako tathā.

Tañca sāmuddikā macchā, kumbhīlā makarā susū; Pasayhakārā khādiṃsu, phandamānaṃ vipakkhakaṃ.

Evameva tuvaṃ rāja, ye caññe kāmabhogino; Giddhā ce na vamissanti, kākapaññāva te vidū.

Esā te upamā rāja, atthasandassanī katā; Tvañca paññāyase tena, yadi kāhasi vā na vā.

Ekavācampi dvivācaṃ, bhaṇeyya anukampako; Tatuttariṃ na bhāseyya, dāsovayyassa santike".

Idaṃ vatvāna pakkāmi, soṇako amitabuddhimā; Vehāse antalikkhasmiṃ, anusāsitvāna khattiyaṃ.

"Ko nume rājakattāro, suddā veyyattamāgatā; Rajjaṃ niyyādayissāmi, nāhaṃ rajjena matthiko.

Ajjeva pabbajissāmi, Ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, Kāmānaṃ vasamanvagaṃ".

"Atthi te daharo putto, dīghāvu raṭṭhavaḍḍhano; Taṃ rajje abhisiñcassu, so no rājā bhavissati".

"Khippaṃ kumāramānetha, dīghāvuṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ; Taṃ rajje abhisiñcissaṃ, so vo rājā bhavissati".

Tato kumāramānesuṃ, dīghāvuṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ; Taṃ disvā ālapī rājā, ekaputtaṃ manoramaṃ.

“Saṭṭhi gāmasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Te putta paṭipajjassu, rajjaṃ niyyādayāmi te.

Ajjeva pabbajissāmi, ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, kāmānaṃ vasamanvagaṃ.

Saṭṭhi nāgasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Te putta paṭipajjassu, rajjaṃ niyyādayāmi te.

Ajjeva pabbajissāmi, ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, kāmānaṃ vasamanvagaṃ.

Saṭṭhi assasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Ājānīyāva jātiyā, sindhavā sīghavāhino.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Te putta paṭipajjassu, rajjaṃ niyyādayāmi te.

Ajjeva pabbajissāmi, ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, kāmānaṃ vasamanvagaṃ.

Saṭṭhi rathasahassāni, sannaddhā ussitaddhajā; Dīpā athopi veyyagghā, sabbālaṅkārabhūsitā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Te putta paṭipajjassu, rajjaṃ niyyādayāmi te.

Ajjeva pabbajissāmi, ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, kāmānaṃ vasamanvagaṃ.

Saṭṭhi dhenusahassāni, rohaññā puṅgavūsabhā; Tā putta paṭipajjassu, rajjaṃ niyyādayāmi te.

Ajjeva pabbajissāmi, ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, kāmānaṃ vasamanvagaṃ.

Soḷasitthisahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Vicitravatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā; Tā putta paṭipajjassu, rajjaṃ niyyādayāmi te.

Ajjeva pabbajissāmi, ko jaññā maraṇaṃ suve; Māhaṃ kākova dummedho, kāmānaṃ vasamanvagaṃ”.

“Daharasseva me tāta, mātā matāti me sutaṃ; Tayā vinā ahaṃ tāta, jīvitumpi na ussahe.

Yathā āraññakaṃ nāgaṃ, poto anveti pacchato; Jessantaṃ giriduggesu, samesu visamesu ca.

Evaṃ taṃ anugacchāmi, pattamādāya pacchato; Subharo te bhavissāmi, na te hessāmi dubbharo”.

“Yathā sāmuddikaṃ nāvaṃ, vāṇijānaṃ dhanesinaṃ; Vohāro tattha gaṇheyya, vāṇijā byasanī siyā.

Evamevāyaṃ puttakali, antarāyakaro mama; Imaṃ kumāraṃ pāpetha, pāsādaṃ rativaḍḍhanaṃ.

Tattha kambusahatthāyo, yathā sakkaṃva accharā; Tā naṃ tattha ramessanti, tāhi ceso ramissati.

Tato kumāraṃ pāpesuṃ, pāsādaṃ rativaḍḍhanaṃ; Taṃ disvā avacuṃ kaññā, dīghāvuṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ.

Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ”.

“Namhi devo na gandhabbo, Nāpi sakko purindado; Kāsirañño ahaṃ putto, Dīghāvu raṭṭhavaḍḍhano; Mamaṃ bharatha bhaddaṃ vo, Ahaṃ bhattā bhavāmi vo”.

Taṃ tattha avacuṃ kaññā, dīghāvuṃ raṭṭhavaḍḍhanaṃ; “Kuhiṃ rājā anuppatto, ito rājā kuhiṃ gato”.

“Paṅkaṃ rājā atikkanto, thale rājā patiṭṭhito; Akaṇṭakaṃ agahanaṃ, paṭipanno mahāpathaṃ.

Ahañca paṭipannosmi, maggaṃ duggatigāminaṃ; Sakaṇṭakaṃ sagahanaṃ, yena gacchanti duggatiṃ”.

“Tassa te svāgataṃ rāja, sīhasseva giribbajaṃ; Anusāsa mahārāja, tvaṃ no sabbāsamissaro”ti.

Soṇakajātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Ekakanipāta

Kulāvakavagga

8. Bakajātaka

“Nāccantaṃ nikatippañño, nikatyā sukhamedhati; Ārādheti nikatippañño, bako kakkaṭakāmivā”ti.

Bakajātakaṃ aṭṭhamaṃ.

Jātaka

Paṇṇāsanipāta

Niḷinikāvagga

1 Niḷinikājātaka

“Uddayhate janapado, raṭṭhañcāpi vinassati; Ehi niḷinike gaccha, taṃ me brāhmaṇamānaya”.

“Nāhaṃ dukkhakkhamā rāja, nāhaṃ addhānakovidā; Kathaṃ ahaṃ gamissāmi, vanaṃ kuñjarasevitaṃ”.

“Phītaṃ janapadaṃ gantvā, hatthinā ca rathena ca; Dārusaṅghāṭayānena, evaṃ gaccha niḷinike.

Hatthiassarathe pattī, gacchevādāya khattiye; Taveva vaṇṇarūpena, vasaṃ tamānayissasi”.

“Kadalīdhajapaññāṇo, ābhujīparivārito; Eso padissati rammo, isisiṅgassa assamo.

Eso aggissa saṅkhāto, eso dhūmo padissati; Maññe no aggiṃ hāpeti, isisiṅgo mahiddhiko”.

“Tañca disvāna āyantiṃ, āmuttamaṇikuṇḍalaṃ; Isisiṅgo pāvisi bhīto, assamaṃ paṇṇachādanaṃ.

Assamassa ca sā dvāre, geṇḍukenassa kīḷati; Vidaṃsayantī aṅgāni, guyhaṃ pakāsitāni ca.

Tañca disvāna kīḷantiṃ, paṇṇasālagato jaṭī; Assamā nikkhamitvāna, idaṃ vacanamabravi.

Ambho ko nāma so rukkho, yassa tevaṃgataṃ phalaṃ; Dūrepi khittaṃ pacceti, na taṃ ohāya gacchati”.

“Assamassa mama brahme, samīpe gandhamādane; Bahavo tādisā rukkhā, yassa tevaṃgataṃ phalaṃ; Dūrepi khittaṃ pacceti, na maṃ ohāya gacchati”.

“Etū bhavaṃ assamimaṃ adetu, Pajjañca bhakkhañca paṭiccha dammi; Idamāsanaṃ atra bhavaṃ nisīdatu, Ito bhavaṃ mūlaphalāni bhuñjatu.

Kiṃ te idaṃ ūrūnamantarasmiṃ, Supicchitaṃ kaṇharivappakāsati; Akkhāhi me pucchito etamatthaṃ, Kose nu te uttamaṅgaṃ paviṭṭhaṃ”.

“Ahaṃ vane mūlaphalesanaṃ caraṃ, Āsādayiṃ acchaṃ sughorarūpaṃ; So maṃ patitvā sahasājjhapatto, Panujja maṃ abbahi uttamaṅgaṃ.

Svāyaṃ vaṇo khajjati kaṇḍuvāyati, Sabbañca kālaṃ na labhāmi sātaṃ; Paho bhavaṃ kaṇḍumimaṃ vinetuṃ, Kurutaṃ bhavaṃ yācito brāhmaṇatthaṃ”.

“Gambhīrarūpo te vaṇo salohito, Apūtiko vaṇagandho mahā ca; Karomi te kiñci kasāyayogaṃ, Yathā bhavaṃ paramasukhī bhaveyya”.

“Na mantayogā na kasāyayogā, Na osadhā brahmacāri kamanti; Yaṃ te mudu tena vinehi kaṇḍuṃ, Yathā ahaṃ paramasukhī bhaveyyaṃ”.

“Ito nu bhoto katamena assamo, Kacci bhavaṃ abhiramasi araññe; Kacci nu te mūlaphalaṃ pahūtaṃ, Kacci bhavantaṃ na vihiṃsanti vāḷā”.

“Ito ujuṃ uttarāyaṃ disāyaṃ, Khemānadī himavatā pabhāvī; Tassā tīre assamo mayha rammo, Aho bhavaṃ assamaṃ mayhaṃ passe.

Ambā ca sālā tilakā ca jambuyo, Uddālakā pāṭaliyo ca phullā; Samantato kimpurisābhigītaṃ, Aho bhavaṃ assamaṃ mayhaṃ passe.

Tālā ca mūlā ca phalā ca mettha, Vaṇṇena gandhena upetarūpaṃ; Taṃ bhūmibhāgehi upetarūpaṃ, Aho bhavaṃ assamaṃ mayhaṃ passe.

Phalā ca mūlā ca pahūtamettha, Vaṇṇena gandhena rasenupetā; Āyanti ca luddakā taṃ padesaṃ, Mā me tato mūlaphalaṃ ahāsuṃ”.

“Pitā mamaṃ mūlaphalesanaṃ gato, Idāni āgacchati sāyakāle; Ubhova gacchāmase assamaṃ taṃ, Yāva pitā mūlaphalato etu”.

“Aññe bahū isayo sādhurūpā, Rājīsayo anumagge vasanti; Teyeva pucchesi mamassamaṃ taṃ, Te taṃ nayissanti mamaṃ sakāse”.

“Na te kaṭṭhāni bhinnāni, na te udakamābhataṃ; Aggīpi te na hāpito, kiṃ nu mandova jhāyasi.

Bhinnāni kaṭṭhāni huto ca aggi, Tapanīpi te samitā brahmacārī; Pīṭhañca mayhaṃ udakañca hoti, Ramasi tuvaṃ brahmabhūto puratthā.

Abhinnakaṭṭhosi anābhatodako, Ahāpitaggīsi asiddhabhojano; Na me tuvaṃ ālapasī mamajja, Naṭṭhaṃ nu kiṃ cetasikañca dukkhaṃ”.

“Idhāgamā jaṭilo brahmacārī, Sudassaneyyo sutanū vineti; Nevātidīgho na panātirasso, Sukaṇhakaṇhacchadanehi bhoto.

Amassujāto apurāṇavaṇṇī, Ādhārarūpañca panassa kaṇṭhe; Dve yamā gaṇḍā ure sujātā, Suvaṇṇatindukanibhā pabhassarā.

Mukhañca tassa bhusadassaneyyaṃ, Kaṇṇesu lambanti ca kuñcitaggā; Te jotare carato māṇavassa, Suttañca yaṃ saṃyamanaṃ jaṭānaṃ.

Aññā ca tassa saṃyamāni catasso, Nīlā pītā lohitikā ca setā; Tā piṃsare carato māṇavassa, Tiriṭisaṅghāriva pāvusamhi.

Na mikhalaṃ muñjamayaṃ dhāreti, Na santhare no pana pabbajassa; Tā jotare jaghanantare vilaggā, Sateratā vijjurivantalikkhe.

Akhīlakāni ca avaṇṭakāni, Heṭṭhā nabhyā kaṭisamohitāni; Aghaṭṭitā niccakīḷaṃ karonti, Haṃ tāta kiṃrukkhaphalāni tāni.

Jaṭā ca tassa bhusadassaneyyā, Parosataṃ vellitaggā sugandhā; Dvedhā siro sādhu vibhattarūpo, Aho nu kho mayha tathā jaṭāssu.

Yadā ca so pakirati tā jaṭāyo, Vaṇṇena gandhena upetarūpā; Nīluppalaṃ vātasameritaṃva, Tatheva saṃvāti panassamo ayaṃ.

Paṅko ca tassa bhusadassaneyyo, Netādiso yādiso mayhaṃ kāye; So vāyatī erito mālutena, Vanaṃ yathā aggagimhe suphullaṃ.

Nihanti so rukkhaphalaṃ pathabyā, Sucittarūpaṃ ruciraṃ dassaneyyaṃ; Khittañca tassa punareti hatthaṃ, Haṃ tāta kiṃrukkhaphalaṃ nu kho taṃ.

Dantā ca tassa bhusadassaneyyā, Suddhā samā saṅkhavarūpapannā; Mano pasādenti vivariyamānā, Na hi nūna so sākamakhādi tehi.

Akakkasaṃ aggaḷitaṃ muhuṃ muduṃ, Ujuṃ anuddhataṃ acapalamassa bhāsitaṃ; Rudaṃ manuññaṃ karavīkasussaraṃ, Hadayaṅgamaṃ rañjayateva me mano.

Bindussaro nātivisaṭṭhavākyo, Na nūna sajjhāyamatippayutto; Icchāmi bho taṃ punadeva daṭṭhuṃ, Mitto hi me māṇavohu puratthā.

Susandhi sabbattha vimaṭṭhimaṃ vaṇaṃ, Puthū sujātaṃ kharapattasannitaṃ; Teneva maṃ uttariyāna māṇavo, Vivaritaṃ ūruṃ jaghanena piḷayi.

Tapanti ābhanti virocare ca, Sateratā vijjurivantalikkhe; Bāhā mudū añjanalomasādisā, Vicitravaṭṭaṅgulikāssa sobhare.

Akakkasaṅgo na ca dīghalomo, Nakhāssa dīghā api lohitaggā; Mudūhi bāhāhi palissajanto, Kalyāṇarūpo ramayaṃ upaṭṭhahi.

Dumassa tūlūpanibhā pabhassarā, Suvaṇṇakambutalavaṭṭasucchavi; Hatthā mudū tehi maṃ samphusitvā, Ito gato tena maṃ dahanti tāta.

Na nūna so khārividhaṃ ahāsi, Na nūna so kaṭṭhāni sayaṃ abhañji; Na nūna so hanti dume kuṭhāriyā, Na hissa hatthesu khilāni atthi.

Accho ca kho tassa vaṇaṃ akāsi, So maṃbravi sukhitaṃ maṃ karohi; Tāhaṃ kariṃ tena mamāsi sokhyaṃ, So cabravi ‘sukhitosmī’ti brahme.

Ayañca te māluvapaṇṇasanthatā, Vikiṇṇarūpāva mayā ca tena ca; Kilantarūpā udake ramitvā, Punappunaṃ paṇṇakuṭiṃ vajāma.

Na majja mantā paṭibhanti tāta, Na aggihuttaṃ napi yaññatantaṃ; Na cāpi te mūlaphalāni bhuñje, Yāva na passāmi taṃ brahmacāriṃ.

Addhā pajānāsi tuvampi tāta, Yassaṃ disaṃ vasate brahmacārī; Taṃ maṃ disaṃ pāpaya tāta khippaṃ, Mā te ahaṃ amarimassamamhi.

Vicitraphullaṃ hi vanaṃ sutaṃ mayā, Dijābhighuṭṭhaṃ dijasaṅghasevitaṃ; Taṃ maṃ vanaṃ pāpaya tāta khippaṃ, Purā te pāṇaṃ vijahāmi assame".

"Imasmāhaṃ jotirase vanamhi, Gandhabbadevaccharasaṅghasevite; Isīnamāvāse sanantanamhi, Netādisaṃ aratiṃ pāpuṇetha.

Bhavanti mittāni atho na honti, Ñātīsu mittesu karonti pemaṃ; Ayañca jammo kissa vā niviṭṭho, Yo neva jānāti kutomhi āgato.

Saṃvāsena hi mittāni, sandhīyanti punappunaṃ; Sveva mitto asaṅgantu, asaṃvāsena jīrati.

Sace tuvaṃ dakkhasi brahmacāriṃ, Sace tuvaṃ sallape brahmacārinā; Sampannasassaṃva mahodakena, Tapoguṇaṃ khippamimaṃ pahissasi.

Punapi ce dakkhasi brahmacāriṃ, Punapi ce sallape brahmacārinā; Sampannasassaṃva mahodakena, Usmāgataṃ khippamimaṃ pahissasi.

Bhūtāni hetāni caranti tāta, Virūparūpena manussaloke; Na tāni sevetha naro sapañño, Āsajja naṃ nassati brahmacārī"ti.

Niḷinikājātakaṃ paṭhamaṃ.

Jātaka

Sattakanipāta

Gandhāravagga

7. Koṭasimbalijātaka

"Ahaṃ dasasataṃbyāmaṃ, uragamādāya āgato; Tañca mañca mahākāyaṃ, dhārayaṃ nappavedhasi.

Athimaṃ khuddakaṃ pakkhiṃ, Appamaṃsataraṃ mayā; Dhārayaṃ byathasi bhītā, Kamatthaṃ koṭasimbali".

"Maṃsabhakkho tuvaṃ rāja, phalabhakkho ayaṃ dijo; Ayaṃ nigrodhabījāni, pilakkhudumbarāni ca; Assatthāni ca bhakkhitvā, khandhe me ohadissati.

Te rukkhā saṃvirūhanti, mama passe nivātajā; Te maṃ pariyonandhissanti, arukkhaṃ maṃ karissare.

Santi aññepi rukkhā se, mūlino khandhino dumā; Iminā sakuṇajātena, bījamāharitā hatā.

Ajjhārūhābhivaḍḍhanti, brahantampi vanappatiṃ; Tasmā rāja pavedhāmi, sampassaṃnāgataṃ bhayaṃ".

"Saṅkeyya saṅkitabbāni, rakkheyyānāgataṃ bhayaṃ; Anāgatabhayā dhīro, ubho loke avekkhatī"ti.

Koṭasimbalijātakaṃ sattamaṃ.

Udāna 8.5

Cundasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena pāvā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā pāvāyaṃ viharati cundassa kammāraputtassa ambavane.

Assosi kho cundo kammāraputto: "bhagavā kira mallesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pāvaṃ anuppatto pāvāyaṃ viharati mayhaṃ ambavane"ti. Atha kho cundo kammāraputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cundaṃ kammāraputtaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho cundo kammāraputto bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho cundo kammāraputto bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho cundo kammāraputto tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā pahūtañca sūkaramaddavaṃ bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena cundassa kammāraputtassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā cundaṃ kammāraputtaṃ āmantesi: "yaṃ te, cunda, sūkaramaddavaṃ paṭiyattaṃ tena maṃ parivisa, yaṃ panaññaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ tena bhikkhusaṅghaṃ parivisā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo kammāraputto bhagavato paṭissutvā yaṃ ahosi sūkara-

maddavaṃ paṭiyattaṃ tena bhagavantaṃ parivisi; yaṃ panaññaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ tena bhikkhusaṅghaṃ parivisi.

Atha kho bhagavā cundaṃ kammāraputtaṃ āmantesi: "yaṃ te, cunda, sūkaramaddavaṃ avasiṭṭhaṃ taṃ sobbhe nikhaṇāhi. Nāhaṃ taṃ, cunda, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yassa taṃ paribhuttaṃ sammā pariṇāmaṃ gaccheyya aññatra tathāgatassā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo kammāraputto bhagavato paṭissutvā yaṃ ahosi sūkaramaddavaṃ avasiṭṭhaṃ taṃ sobbhe nikhaṇitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cundaṃ kammāraputtaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho bhagavato cundassa kammāraputtassa bhattaṃ bhuttāvissa kharo ābādho uppajji. Lohitapakkhandikā pabāḷhā vedanā vattanti māraṇantikā. Tatra sudaṃ bhagavā sato sampajāno adhivāsesi avihaññamāno.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena kusinārā tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Cundassa bhattaṃ bhuñjitvā, kammārassāti me sutaṃ; Ābādhaṃ samphusī dhīro, pabāḷhaṃ māraṇantikaṃ.

Bhuttassa ca sūkaramaddavena, Byādhippabāḷho udapādi satthuno; Viriccamāno bhagavā avoca, " Gacchāmahaṃ kusināraṃ nagaran"ti.

Atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññataraṃ rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpehi; kilantosmi, ānanda, nisīdissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpesi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, pānīyaṃ āhara; pipāsitosmi, ānanda, pivissāmī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idāni, bhante, pañcamattāni sakaṭasatāni atikkantāni. Taṃ cakkacchinnaṃ udakaṃ parittaṃ luḷitaṃ āvilaṃ sandati. Ayaṃ, bhante, kukudhā nadī avidūre acchodakā sātodakā sītodakā setodakā supatitthā ramaṇīyā. Ettha bhagavā pānīyañca pivissati gattāni ca sītīkarissatī"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, pānīyaṃ āhara; pipāsitosmi, ānanda, pivissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā pattaṃ gahetvā yena sā nadī tenupasaṅkami. Atha kho sā nadī cakkacchinnā parittā luḷitā āvilā sandamānā āyasmante ānande upasaṅkamante acchā vippasannā anāvilā sandati.

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Ayañhi sā nadī cakkacchinnā parittā luḷitā āvilā sandamānā mayi upasaṅkamante acchā vippasannā anāvilā sandatī"ti. Pattena pānīyaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Ayañhi sā, bhante, nadī cakkacchinnā parittā luḷitā āvilā sandamānā mayi upasaṅkamante acchā vippasannā anāvilā sandati. Pivatu bhagavā pānīyaṃ, pivatu sugato pānīyan"ti.

Atha kho bhagavā pānīyaṃ apāyi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena kukudhā nadī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kukudhaṃ nadiṃ ajjhogāhetvā nhatvā ca pivitvā ca paccuttaritvā yena ambavanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ cundakaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, cundaka, catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpehi; kilantosmi, cundaka, nipajjissāmī"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā cundako bhagavato paṭissutvā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpesi. Atha kho bhagavā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Āyasmā pana cundako tattheva bhagavato purato nisīdi.

Gantvāna buddho nadikaṃ kukudhaṃ, Acchodakaṃ sātudakaṃ vippasannaṃ; Ogāhi satthā sukilantarūpo, Tathāgato appaṭimodha loke.

Nhatvā ca pivitvā cudatāri satthā, Purakkhato bhikkhugaṇassa majjhe; Satthā pavattā bhagavā idha dhamme, Upāgami ambavanaṃ mahesi; Āmantayi cundakaṃ nāma bhikkhuṃ, " Catugguṇaṃ santhara me nipajjaṃ".

So codito bhāvitattena cundo, Catugguṇaṃ santhari khippameva; Nipajji satthā sukilantarūpo, Cundopi tattha pamukhe nisīdīti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "siyā kho panānanda, cundassa kammāraputtassa koci vippaṭisāraṃ upadaheyya: 'tassa te, āvuso cunda, alābhā, tassa te dulladdhaṃ yassa te tathāgato pacchimaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā parinibbuto'ti. Cundassānanda, kammāraputtassa evaṃ vippaṭisāro paṭivinodetabbo—

Tassa te, āvuso cunda, lābhā, tassa te suladdhaṃ yassa te tathāgato pacchimaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā parinibbuto. Sammukhā metaṃ, āvuso cunda, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ—dveme piṇḍapātā samasamaphalā samasamavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca. Katame dve? Yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati. Ime dve piṇḍapātā samasamaphalā samasamavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca.

'Āyusaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, vaṇṇasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, sukhasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, saggasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, yasasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, ādhipateyyasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitan'ti. Cundassānanda, kammāraputtassa evaṃ vippaṭisāro paṭivinodetabbo"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, Saṃyamato veraṃ na cīyati; Kusalo ca jahāti pāpakaṃ, Rāgadosamohakkhayā sanibbuto"ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 2.5

Upāsakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro icchānaṅgalako upāsako sāvatthiṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Atha kho so upāsako sāvatthiyaṃ taṃ karaṇīyaṃ tīretvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ upāsakaṃ bhagavā etadav-

oca: “cirassaṃ kho tvaṃ, upāsaka, imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāyā”ti.

“Cirapaṭikāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamitukāmo, api cāhaṃ kehici kehici kiccakaraṇīyehi byāvaṭo. Evāhaṃ nāsakkhiṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamitun”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Sukhaṃ vata tassa na hoti kiñci, Saṅkhātadhammassa bahussutassa; Sakiñcanaṃ passa vihaññamānaṃ, Jano janasmiṃ paṭibandharūpo”ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 3.9

Sippasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: “ko nu kho, āvuso, sippaṃ jānāti? Ko kiṃ sippaṃ sikkhi? Kataraṃ sippaṃ sippānaṃ aggan”ti?

Tatthekacce evamāhaṃsu: “hatthisippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “assasippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “rathasippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “dhanusippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “tharusippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “muddāsippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “gaṇanāsippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “saṅkhānasippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “lekhāsippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “kāveyyasippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “lokāyatasippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ekacce evamāhaṃsu: “khattavijjāsippaṃ sippānaṃ aggan”ti. Ayañcarahi tesaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā hoti vippakatā.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena maṇḍalamāḷo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā”ti?

“Idha, bhante, amhākaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ

maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'ko nu kho, āvuso, sippaṃ jānāti? Ko kiṃ sippaṃ sikkhi? Kataraṃ sippaṃ sippānaṃ aggan'ti?

Tatthekacce evamāhaṃsu: 'hatthisippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'assasippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'rathasippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'dhanusippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'tharusippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'muddāsippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'gaṇanāsippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'saṅkhānasippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'lekhāsippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'kāveyyasippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'lokāyatasippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'khattavijjāsippaṃ sippānaṃ aggan'ti. Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā hoti vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Na khvetaṃ, bhikkhave, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ yaṃ tumhe evarūpiṃ kathaṃ katheyyātha. Sannipatitānaṃ vo, bhikkhave, dvayaṃ karaṇīyaṃ—dhammī vā kathā ariyo vā tuṇhībhāvo"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Asippajīvī lahu atthakāmo, Yatindriyo sabbadhi vippamutto; Anokasārī amamo nirāso, Hitvā mānaṃ ekacaro sa bhikkhū"ti.

Navamaṃ.

Udāna 3.3

Yasojasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena yasojappamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni sāvatthiṃ anuppattāni honti bhagavantaṃ dassanāya. Tedha kho āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ahesuṃ.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "ke panete, ānanda, uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Etāni, bhante, yasojappamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni sāvatthiṃ

anuppattāni bhagavantaṃ dassanāya. Tete āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā"ti. "Tenahānanda, mama vacanena te bhikkhū āmantehi: 'satthā āyasmante āmantetī'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "satthā āyasmante āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca:

"Kiṃ nu tumhe, bhikkhave, uccāsaddā mahāsaddā, kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? Evaṃ vutte, āyasmā yasojo bhagavantaṃ etadavoca: "imāni, bhante, pañcamattāni bhikkhusatāni sāvatthiṃ anuppattāni bhagavantaṃ dassanāya. Teme āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā"ti. "Gacchatha, bhikkhave, paṇāmemi vo; na vo mama santike vatthabban"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena vajjī tena cārikaṃ pakkamiṃsu. Vajjīsu anupubbena cārikaṃ caramānā yena vaggumudā nadī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā vaggumudāya nadiyā tīre paṇṇakuṭiyo karitvā vassaṃ upagacchiṃsu.

Atha kho āyasmā yasojo vassūpagato bhikkhū āmantesi: "bhagavatā mayaṃ, āvuso, paṇāmitā atthakāmena hitesinā, anukampakena anukampaṃ upādāya. Handa mayaṃ, āvuso, tathā vihāraṃ kappema yathā no viharataṃ bhagavā attamano assā"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato yasojassa paccassosuṃ. Atha kho te bhikkhū vūpakaṭṭhā appamattā ātāpino pahitattā viharantā tenevantaravassena sabbeva tisso vijjā sacchākaṃsu.

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ.

Atha kho bhagavā vaggumudātīriyānaṃ bhikkhūnaṃ cetasā ceto

paricca manasi karitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "ālokajātā viya me, ānanda, esā disā, obhāsajātā viya me, ānanda, esā disā; yassaṃ disāyaṃ vaggumudātīriyā bhikkhū viharanti. Gantuṃ appaṭikūlāsi me manasi kātuṃ. Pahiṇeyyāsi tvaṃ, ānanda, vaggumudātīriyānaṃ bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ: 'satthā āyasmante āmanteti, satthā āyasmantānaṃ dassanakāmo'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yena aññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "ehi tvaṃ, āvuso, yena vaggumudātīriyā bhikkhū tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā vaggumudātīriye bhikkhū evaṃ vadehi: 'satthā āyasmante āmanteti, satthā āyasmantānaṃ dassanakāmo'"ti.

"Evamāvuso"ti kho so bhikkhu āyasmato ānandassa paṭissutvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ antarahito vaggumudāya nadiyā tīre tesaṃ bhikkhūnaṃ purato pāturahosi. Atha kho so bhikkhu vaggumudātīriye bhikkhū etadavoca: "satthā āyasmante āmanteti, satthā āyasmantānaṃ dassanakāmo"ti.

"Evamāvuso"ti kho te bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—vaggumudāya nadiyā tīre antarahitā mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ bhagavato sammukhe pāturahesuṃ. Tena kho pana samayena bhagavā āneñjena samādhinā nisinno hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "katamena nu kho bhagavā vihārena etarahi viharatī"ti? Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "āneñjena kho bhagavā vihārena etarahi viharatī"ti. Sabbeva āneñjasamādhinā nisīdiṃsu.

Atha kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante paṭhame yāme, uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti; nikkhanto paṭhamo yāmo; ciranisinnā āgantukā bhikkhū; paṭisammodatu, bhante, bhagavā āgantukehi bhikkhūhī"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante majjhime yāme, uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā,

bhante, ratti; nikkhanto majjhimo yāmo; ciranisinnā āgantukā bhikkhū; paṭisammodatu, bhante, bhagavā āgantukehi bhikkhūhī"ti. Dutiyampi kho bhagavā tuṇhī ahosi.

Tatiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante pacchime yāme, uddhaste aruṇe, nandimukhiyā rattiyā uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti; nikkhanto pacchimo yāmo; uddhasto aruṇo; nandimukhī ratti; ciranisinnā āgantukā bhikkhū; paṭisammodatu, bhante, bhagavā, āgantukehi bhikkhūhī"ti.

Atha kho bhagavā tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "sace kho tvaṃ, ānanda, jāneyyāsi ettakampi te nappaṭibhāseyya. Ahañca, ānanda, imāni ca pañca bhikkhusatāni sabbeva āneñjasamādhinā nisīdimhā"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yassa jito kāmakaṇḍako, Akkoso ca vadho ca bandhanañca; Pabbatova so ṭhito anejo, Sukhadukkhesu na vedhatī sa bhikkhū"ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 5.1

Piyatarasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo mallikāya deviyā saddhiṃ uparipāsādavaragato hoti. Atha kho rājā pasenadi kosalo mallikaṃ deviṃ etadavoca: "atthi nu kho te, mallike, kocañño attanā piyataro"ti?

"Natthi kho me, mahārāja, kocañño attanā piyataro. Tuyhaṃ pana, mahārāja, atthañño koci attanā piyataro"ti? "Mayhampi kho, mallike, natthañño koci attanā piyataro"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo pāsādā orohitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, mallikāya deviyā saddhiṃ uparipāsādavaragato mallikaṃ deviṃ etadavocaṃ: 'atthi nu kho te, mallike, kocañño attanā piyataro'ti? Evaṃ vutte, mallikā devī maṃ etadavoca: 'natthi

kho me, mahārāja, kocañño attanā piyataro. Tuyhaṃ pana, mahārāja, atthañño koci attanā piyataro'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, mallikaṃ deviṃ etadavocaṃ: 'mayhampi kho, mallike, natthañño koci attanā piyataro'"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sabbā disā anuparigamma cetasā, Nevajjhagā piyataramattanā kvaci; Evaṃ piyo puthu attā paresaṃ, Tasmā na hiṃse paramattakāmo"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 6.7

Subhūtisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā subhūti bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya avitakkaṃ samādhiṃ samāpajjitvā.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ subhūtiṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya avitakkaṃ samādhiṃ samāpannaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yassa vitakkā vidhūpitā, Ajjhattaṃ suvikappitā asesā; Taṃ saṅgamaticca arūpasaññī, Catuyogātigato na jātu metī"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 7.3

Paṭhamasattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyā manussā yebhuyyena kāmesu ativelaṃ sattā () rattā giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā sammattakajātā kāmesu viharanti.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiyaṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, sāvatthiyā manussā yebhuyyena kāmesu ativelaṃ sattā rattā

giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā sammattakajātā kāmesu viharantī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Kāmesu sattā kāmasaṅgasattā, Saṃyojane vajjamapassamānā; Na hi jātu saṃyojanasaṅgasattā, Oghaṃ tareyyuṃ vipulaṃ mahantan"ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 4.3

Gopālakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññataraṃ rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi.

Atha kho aññataro gopālako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ gopālakaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi.

Atha kho so gopālako bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho so gopālako bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho so gopālako tassā rattiyā accayena sake nivesane pahūtaṃ appodakapāyāsaṃ paṭiyādāpetvā navañca sappiṃ bhagavato kālaṃ ārocesi: "kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṃghena yena tassa gopālakassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho so gopālako buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ appodakapāyāsena navena ca sappinā sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho so gopālako bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ gopālakaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho acirapakkantassa bhagavato

taṃ gopālakaṃ aññataro puriso sīmantarikāya jīvitā voropesi.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "yena, bhante, gopālakena ajja buddhappamukho bhikkhusaṅgho appodakapāyāsena navena ca sappinā sahatthā santappito sampavārito so kira, bhante, gopālako aññatarena purisena sīmantarikāya jīvitā voropito"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Diso disaṃ yaṃ taṃ kayirā, verī vā pana verinaṃ; Micchāpaṇihitaṃ cittaṃ, pāpiyo naṃ tato kare"ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 8.2

Dutiyanibbānapaṭisaṃyuttasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Tedha bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbaṃ cetaso samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Duddasaṃ anataṃ nāma, na hi saccaṃ sudassanaṃ; Paṭividdhā taṇhā jānato, passato natthi kiñcanan"ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 2.7

Ekaputtakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa upāsakassa ekaputtako piyo manāpo kālaṅkato hoti.

Atha kho sambahulā upāsakā allavatthā allakesā divā divassa yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te upāsake bhagavā etadavoca: "kiṃ nu kho tumhe, upāsakā, allavatthā allakesā idhūpasaṅkamantā divā divassā"ti?

Evaṃ vutte, so upāsako bhagavantaṃ etadavoca: "mayhaṃ kho,

bhante, ekaputtako piyo manāpo kālaṅkato. Tena mayaṃ allavatthā allakesā idhūpasaṅkamantā divā divassā"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Piyarūpassādagadhitāse, Devakāyā puthu manussā ca; Aghāvino parijunnā, Maccurājassa vasaṃ gacchanti.

Ye ve divā ca ratto ca, Appamattā jahanti piyarūpaṃ; Te ve khaṇanti aghamūlaṃ, Maccuno āmisaṃ durativattan"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 2.2

Rājasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "ko nu kho, āvuso, imesaṃ dvinnaṃ rājūnaṃ mahaddhanataro vā mahābhogataro vā mahākosataro vā mahāvijitataro vā mahāvāhanataro vā mahabbalataro vā mahiddhikataro vā mahānubhāvataro vā rājā vā māgadho seniyo bimbisāro, rājā vā pasenadi kosalo"ti? Ayañcarahi tesaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā hoti vippakatā.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā sannipatitā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti?

"Idha, bhante, amhākaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'ko nu kho, āvuso, imesaṃ dvinnaṃ rājūnaṃ mahaddhanataro vā mahābhogataro vā mahākosataro vā mahāvijitataro vā mahāvāhanataro vā mahabbalataro vā mahiddhikataro vā mahānubhāvataro vā rājā vā māgadho seniyo bimbisāro, rājā vā pasenadi kosalo'ti? Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Na khvetaṃ, bhikkhave, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ yaṃ tumhe evarūpiṃ kathaṃ katheyyātha. Sannipatitānaṃ vo, bhikkhave, dvayaṃ karaṇīyaṃ—dhammī vā kathā ariyo vā tuṇhībhāvo"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yañca kāmasukhaṃ loke, yañcidaṃ diviyaṃ sukhaṃ; Taṇhakkhayasukhassete, kalaṃ nāgghanti soḷasin"ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 1.4

Huṃhuṅkasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhāsi.

Atha kho aññataro huṃhuṅkajātiko brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bho gotama, brāhmaṇo hoti, katame ca pana brāhmaṇakaraṇā dhammā"ti?

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yo brāhmaṇo bāhitapāpadhammo, Nihuṃhuṅko nikkasāvo yatatto; Vedantagū vūsitabrahmacariyo, Dhammena so brahmavādaṃ vadeyya; Yassussadā natthi kuhiñci loke"ti.

Catutthaṃ.

Udāna 2.8

Suppavāsāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kuṇḍikāyaṃ viharati kuṇḍadhānavane. Tena kho pana samayena suppavāsā koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāreti. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā dukkhāhi tibbāhi kharāhi kaṭukāhi vedanāhi phuṭṭhā tīhi vitakkehi adhivāseti: "sammāsambuddho vata so bhagavā yo imassa evarūpassa dukkhassa pahānāya dhammaṃ deseti; suppaṭipanno vata tassa bhagavato sāvakasaṃgho yo imassa evarūpassa dukkhassa pahānāya paṭipanno; susukhaṃ vata taṃ nibbānaṃ yatthidaṃ evarūpaṃ dukkhaṃ na saṃvijjatī"ti.

Atha kho suppavāsā koliyadhītā sāmikaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ,

ayyaputta, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi; appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'suppavāsā, bhante, koliyadhītā bhagavato pāde sirasā vandati; appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti. Evañca vadehi: 'suppavāsā, bhante, koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāreti. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā dukkhāhi tibbāhi kharāhi kaṭukāhi vedanāhi phuṭṭhā tīhi vitakkehi adhivāseti—sammāsambuddho vata so bhagavā yo imassa evarūpassa dukkhassa pahānāya dhammaṃ deseti; suppaṭipanno vata tassa bhagavato sāvakasaṅgho yo imassa evarūpassa dukkhassa pahānāya paṭipanno; susukhaṃ vata taṃ nibbānaṃ yatthidaṃ evarūpaṃ dukkhaṃ na saṃvijjatī'"ti.

"Paraman"ti kho so koliyaputto suppavāsāya koliyadhītāya paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho koliyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "suppavāsā, bhante, koliyadhītā bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti: 'suppavāsā, bhante, koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāreti. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā dukkhāhi tibbāhi kharāhi kaṭukāhi vedanāhi phuṭṭhā tīhi vitakkehi adhivāseti—sammāsambuddho vata so bhagavā yo imassa evarūpassa dukkhassa pahānāya dhammaṃ deseti; suppaṭipanno vata tassa bhagavato sāvakasaṅgho yo imassa evarūpassa dukkhassa pahānāya paṭipanno; susukhaṃ vata nibbānaṃ yatthidaṃ evarūpaṃ dukkhaṃ na saṃvijjatī'"ti.

"Sukhinī hotu suppavāsā koliyadhītā; arogā arogaṃ puttaṃ vijāyatū"ti. Saha vacanā ca pana bhagavato suppavāsā koliyadhītā sukhinī arogā arogaṃ puttaṃ vijāyi.

"Evaṃ, bhante"ti kho so koliyaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena sakaṃ gharaṃ tena paccāyāsi. Addasā kho so koliyaputto suppavāsaṃ koliyadhītaraṃ sukhiniṃ arogaṃ arogaṃ puttaṃ vijātaṃ. Disvānassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāmāyaṃ suppavāsā koliyadhītā saha vacanā ca pana bhagavato sukhinī arogā arogaṃ puttaṃ vijāyissatī"ti. Attamano pamudito pītisomanassajāto ahosi.

Atha kho suppavāsā koliyadhītā sāmikaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ayyaputta, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi: 'suppavāsā, bhante, koliyadhītā bhagavato pāde sirasā vandatī'ti; evañca vadehi: 'suppavāsā, bhante, koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāreti. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā etarahi sukhinī arogā arogaṃ puttaṃ vijātā. Sā sattāhaṃ buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ bhattena nimanteti. Adhivāsetu kira, bhante, bhagavā suppavāsāya koliyadhītāya satta bhattāni saddhiṃ bhikkhusaṅghenā'"ti.

"Paraman"ti kho so koliyaputto suppavāsāya koliyadhītāya paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so koliyaputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Suppavāsā, bhante, koliyadhītā bhagavato pāde sirasā vandati; evañca vadeti: 'suppavāsā, bhante, koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāreti. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā etarahi sukhinī arogā arogaṃ puttaṃ vijātā. Sā sattāhaṃ buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ bhattena nimanteti. Adhivāsetu kira, bhante, bhagavā suppavāsāya koliyadhītāya satta bhattāni saddhiṃ bhikkhusaṅghenā'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarena upāsakena buddhappamukho bhikkhusaṃgho svātanāya bhattena nimantito hoti. So ca upāsako āyasmato mahāmoggallānassa upaṭṭhāko hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, moggallāna, yena so upāsako tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā taṃ upāsakaṃ evaṃ vadehi: 'suppavāsā, āvuso, koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāresi. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā etarahi sukhinī arogā arogaṃ puttaṃ vijātā. Sā sattāhaṃ buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ bhattena nimanteti. Karotu suppavāsā koliyadhītā satta bhattāni, pacchā tvaṃ karissasī'ti. Tuyheso upaṭṭhāko"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavato paṭissutvā yena so upāsako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ upāsakaṃ etadavoca: "suppavāsā, āvuso, koliyadhītā satta vassāni gabbhaṃ dhāreti. Sattāhaṃ mūḷhagabbhā sā etarahi sukhinī arogā arogaṃ puttaṃ vijātā. Sā sattāhaṃ buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ bhattena nimanteti. Karotu suppavāsā koliyadhītā satta bhattāni, pacchā tvaṃ

karissasī"ti.

"Sace me, bhante, ayyo mahāmoggallāno tiṇṇaṃ dhammānaṃ pāṭibhogo—bhogānañca jīvitassa ca saddhāya ca, karotu suppavāsā koliyadhītā satta bhattāni, pacchāhaṃ karissāmī"ti. "Dvinnaṃ kho te ahaṃ, āvuso, dhammānaṃ pāṭibhogo—bhogānañca jīvitassa ca. Saddhāya pana tvaṃyeva pāṭibhogo"ti.

"Sace me, bhante, ayyo mahāmoggallāno dvinnaṃ dhammānaṃ pāṭibhogo—bhogānañca jīvitassa ca, karotu suppavāsā koliyadhītā satta bhattāni, pacchāhaṃ karissāmī"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ upāsakaṃ saññāpetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "saññatto, bhante, so upāsako mayā; karotu suppavāsā koliyadhītā satta bhattāni, pacchā so karissatī"ti.

Atha kho suppavāsā koliyadhītā sattāhaṃ buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi, tañca dārakaṃ bhagavantaṃ vandāpesi sabbañca bhikkhusaṅghaṃ.

Atha kho āyasmā sāriputto taṃ dārakaṃ etadavoca: "kacci te, dāraka, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci na kiñci dukkhan"ti? "Kuto me, bhante sāriputta, khamanīyaṃ, kuto yāpanīyaṃ. Satta me vassāni lohitakumbhiyaṃ vutthānī"ti.

Atha kho suppavāsā koliyadhītā: "putto me dhammasenāpatinā saddhiṃ mantetī"ti attamanā pamuditā pītisomanassajātā ahosi. Atha kho bhagavā suppavāsaṃ koliyadhītaraṃ attamanaṃ pamuditaṃ pītisomanassajātaṃ viditvā suppavāsaṃ koliyadhītaraṃ etadavoca: "iccheyyāsi tvaṃ, suppavāse, aññampi evarūpaṃ puttan"ti? "Iccheyyāmahaṃ, bhagavā, aññānipi evarūpāni satta puttānī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Asātaṃ sātarūpena, piyarūpena appiyaṃ; Dukkhaṃ sukhassa rūpena, pamattamativattatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 8.7

Dvidhāpathasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu addhānamag-

gappaṭipanno hoti āyasmatā nāgasamālena pacchāsamaṇena. Addasā kho āyasmā nāgasamālo antarāmagge dvidhāpathaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, bhagavā pantho; iminā gacchāmā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā āyasmantaṃ nāgasamālaṃ etadavoca: "ayaṃ, nāgasamāla, pantho; iminā gacchāmā"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā nāgasamālo bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, bhagavā pantho; iminā gacchāmā"ti. Tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ nāgasamālaṃ etadavoca: "ayaṃ, nāgasamāla, pantho; iminā gacchāmā"ti. Atha kho āyasmā nāgasamālo bhagavato pattacīvaraṃ tattheva chamāyaṃ nikkhipitvā pakkāmi: "idaṃ, bhante, bhagavato pattacīvaran"ti.

Atha kho āyasmato nāgasamālassa tena panthena gacchantassa antarāmagge corā nikkhamitvā hatthehi ca pādehi ca ākoṭesuṃ pattañca bhindiṃsu saṅghāṭiñca vipphālesuṃ. Atha kho āyasmā nāgasamālo bhinnena pattena vipphālitāya saṅghāṭiyā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā nāgasamālo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, tena panthena gacchantassa antarāmagge corā nikkhamitvā hatthehi ca pādehi ca ākoṭesuṃ, pattañca bhindiṃsu, saṅghāṭiñca vipphālesun"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Saddhiṃ caramekato vasaṃ, Misso aññajanena vedagū; Vidvā pajahāti pāpakaṃ, Koñco khīrapakova ninnagan"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 4.1

Meghiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā cālikāyaṃ viharati cālike pabbate. Tena kho pana samayena āyasmā meghiyo bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho āyasmā meghiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "icchāmahaṃ, bhante, jantugāmaṃ piṇḍāya pavisitun"ti. "Yassadāni tvaṃ, meghiya, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacī-

varamādāya jantugāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Jantugāme piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena kimikāḷāya nadiyā tīraṃ tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā meghiyo kimikāḷāya nadiyā tīre jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno ambavanaṃ pāsādikaṃ manuññaṃ ramaṇīyaṃ. Disvānassa etadahosi: "pāsādikaṃ vatidaṃ ambavanaṃ manuññaṃ ramaṇīyaṃ. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāya. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, āgaccheyyāhaṃ imaṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya jantugāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Jantugāme piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena kimikāḷāya nadiyā tīraṃ tenupasaṅkamiṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, bhante, kimikāḷāya nadiyā tīre jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno ambavanaṃ pāsādikaṃ manuññaṃ ramaṇīyaṃ. Disvāna me etadahosi: 'pāsādikaṃ vatidaṃ ambavanaṃ manuññaṃ ramaṇīyaṃ. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāya. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, āgaccheyyāhaṃ imaṃ ambavanaṃ padhānāyā'ti. Sace maṃ, bhante, bhagavā anujānāti, gaccheyyāhaṃ taṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā āyasmantaṃ meghiyaṃ etadavoca: "āgamehi tāva, meghiya, ekakamhi tāva, yāva aññopi koci bhikkhu āgacchatī"ti.

Dutiyampi kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "bhagavato, bhante, natthi kiñci uttari karaṇīyaṃ, natthi katassa vā paticayo. Mayhaṃ kho pana, bhante, atthi uttari karaṇīyaṃ, atthi katassa paticayo. Sace maṃ bhagavā anujānāti, gaccheyyāhaṃ taṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti. Dutiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ meghiyaṃ etadavoca: "āgamehi tāva, meghiya, ekakamhi tāva, yāva aññopi koci bhikkhu āgacchatī"ti.

Tatiyampi kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "bhagavato, bhante, natthi kiñci uttari karaṇīyaṃ, natthi katassa vā paticayo. Mayhaṃ kho pana, bhante, atthi uttari karaṇīyaṃ, atthi katassa paticayo. Sace maṃ bhagavā anujānāti, gaccheyyāhaṃ taṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti. "Padhānanti kho, meghiya, vadamānaṃ kinti vadeyyāma?

Yassadāni tvaṃ, meghiya, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena taṃ ambavanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ ambavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho āyasmato meghiyassa tasmiṃ ambavane viharantassa yebhuyyena tayo pāpakā akusalā vitakkā samudācaranti, seyyathidaṃ—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko.

Atha kho āyasmato meghiyassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Saddhāya ca vatamhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. Atha ca panimehi tīhi pāpakehi akusalehi vitakkehi anvāsattā, seyyathidaṃ—kāmavitakkena, byāpādavitakkena, vihiṃsāvitakkena".

Atha kho āyasmā meghiyo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, tasmiṃ ambavane viharantassa yebhuyyena tayo pāpakā akusalā vitakkā samudācaranti, seyyathidaṃ—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Saddhāya ca vatamhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. Atha ca panimehi tīhi pāpakehi akusalehi vitakkehi anvāsattā, seyyathidaṃ—kāmavitakkena, byāpādavitakkena, vihiṃsāvitakkena'".

"Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā pañca dhammā paripākāya saṃvattanti. Katame pañca?

Idha, meghiya, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ paṭhamo dhammo paripākāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ dutiyo dhammo paripākāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, seyyathidaṃ—appicchakathā, santuṭṭhikathā, pavivekakathā, asaṃsaggakathā, vīriyārambhakathā, sīlakathā, samādhikathā, paññākathā, vimuttikathā, vimut-

tiñāṇadassanakathā; evarūpāya kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Aparipākāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ tatiyo dhammo paripākāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu āraddhavīriyo viharati, akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ catuttho dhammo paripākāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ pañcamo dhammo paripākāya saṃvattati. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ime pañca dhammā paripākāya saṃvattanti.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa yaṃ sīlavā bhavissati, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharissati, ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhissati sikkhāpadesu.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa yaṃ yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, seyyathidaṃ—appicchakathā, santuṭṭhikathā, pavivekakathā, asaṃsaggakathā, vīriyārambhakathā, sīlakathā, samādhikathā, paññākathā, vimuttikathā, vimuttiñāṇadassanakathā; evarūpāya kathāya nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhī.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa yaṃ āraddhavīriyo viharissati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa yaṃ paññavā bhavissati, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā.

Tena ca pana, meghiya, bhikkhunā imesu pañcasu dhammesu patiṭṭhāya cattāro dhammā uttari bhāvetabbā—asubhā bhāvetabbā rāgassa pahānāya, mettā bhāvetabbā byāpādassa pahānāya, ānāpānassati bhāvetabbā vitakkupacchedāya, aniccasaññā bhāvetabbā asmimā-

nasamugghātāya. Aniccasaññino hi, meghiya, anattasaññā saṇṭhāti, anattasaññī asmimānasamugghātaṃ pāpuṇāti diṭṭheva dhamme nibbānan”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Khuddā vitakkā sukhumā vitakkā, Anugatā manaso uppilāvā; Ete avidvā manaso vitakke, Hurā huraṃ dhāvati bhantacitto.

Ete ca vidvā manaso vitakke, Ātāpiyo saṃvaratī satīmā; Anugate manaso uppilāve, Asesamete pajahāsi buddho”ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 2.4

Sakkārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito, lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Bhikkhusaṃghopi sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito, lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Aññatitthiyā pana paribbājakā asakkatā honti agarukatā amānitā apūjitā anapacitā, na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Atha kho te aññatitthiyā paribbājakā bhagavato sakkāraṃ asahamānā bhikkhusaṃghassa ca, gāme ca araññe ca bhikkhū disvā asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “etarahi, bhante, bhagavā sakkato garukato mānito pūjito apacito, lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Bhikkhusaṅghopi sakkato garukato mānito pūjito apacito, lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Aññatitthiyā pana paribbājakā asakkatā agarukatā amānitā apūjitā anapacitā, na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Atha kho te, bhante, aññatitthiyā paribbājakā bhagavato sakkāraṃ asahamānā bhikkhusaṅghassa ca, gāme ca araññe ca bhikkhū disvā asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosanti paribhāsanti rosenti vihesantī”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Gāme araññe sukhadukkhaphuṭṭho, Nevattato no parato dahetha; Phusanti phassā upadhiṃ paṭicca, Nirūpadhiṃ kena phuseyyu phassā"ti.

Catutthaṃ.

Udāna 8.1

Paṭhamanibbānapaṭisaṃyuttasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Tedha bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbaṃ cetaso samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Atthi, bhikkhave, tadāyatanaṃ, yattha neva pathavī, na āpo, na tejo, na vāyo, na ākāsānañcāyatanaṃ, na viññāṇañcāyatanaṃ, na ākiñcaññāyatanaṃ, na nevasaññānāsaññāyatanaṃ, nāyaṃ loko, na paraloko, na ubho candimasūriyā. Tatrāpāhaṃ, bhikkhave, neva āgatiṃ vadāmi, na gatiṃ, na ṭhitiṃ, na cutiṃ, na upapattiṃ; appatiṭṭhaṃ, appavattaṃ, anārammaṇamevetaṃ. Esevanto dukkhassā"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 5.6

Soṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati kuraraghare pavatte pabbate. Tena kho pana samayena soṇo upāsako kuṭikaṇṇo āyasmato mahākaccānassa upaṭṭhāko hoti.

Atha kho soṇassa upāsakassa kuṭikaṇṇassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "yathā yathā kho ayyo mahākaccāno dhammaṃ deseti nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti.

Atha kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo yenāyasmā mahākaccāno tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca:

"Idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'yathā yathā kho ayyo mahākaccāno dhammaṃ deseti nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. Pabbājetu maṃ, bhante, ayyo mahākaccāno"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahākaccāno soṇaṃ upāsakaṃ kuṭikaṇṇaṃ etadavoca: "dukkaraṃ kho, soṇa, yāvajīvaṃ ekabhattaṃ ekaseyyaṃ brahmacariyaṃ. Iṅgha tvaṃ, soṇa, tattheva āgārikabhūto samāno buddhānaṃ sāsanaṃ anuyuñja kālayuttaṃ ekabhattaṃ ekaseyyaṃ brahmacariyan"ti. Atha kho soṇassa upāsakassa kuṭikaṇṇassa yo ahosi pabbajjābhisaṅkhāro so paṭipassambhi.

Dutiyampi kho ... pe ... dutiyampi kho āyasmā mahākaccāno soṇaṃ upāsakaṃ kuṭikaṇṇaṃ etadavoca: "dukkaraṃ kho, soṇa, yāvajīvaṃ ekabhattaṃ ekaseyyaṃ brahmacariyaṃ. Iṅgha tvaṃ, soṇa, tattheva āgārikabhūto samāno buddhānaṃ sāsanaṃ anuyuñja kālayuttaṃ ekabhattaṃ ekaseyyaṃ brahmacariyan"ti. Dutiyampi kho soṇassa upāsakassa kuṭikaṇṇassa yo ahosi pabbajjābhisaṅkhāro so paṭipassambhi.

Tatiyampi kho soṇassa upāsakassa kuṭikaṇṇassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "yathā yathā kho ayyo mahākaccāno dhammaṃ deseti nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti. Tatiyampi kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca:

"Idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'yathā yathā kho ayyo mahākaccāno dhammaṃ deseti nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ

kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. Pabbājetu maṃ, bhante, ayyo mahākaccāno"ti.

Atha kho āyasmā mahākaccāno soṇaṃ upāsakaṃ kuṭikaṇṇaṃ pabbājesi. Tena kho pana samayena avantidakkhiṇāpatho appabhikkhuko hoti. Atha kho āyasmā mahākaccāno tiṇṇaṃ vassānaṃ accayena kicchena kasirena tato tato dasavaggaṃ bhikkhusaṅghaṃ sannipātetvā āyasmantaṃ soṇaṃ upasampādesi.

Atha kho āyasmato soṇassa vassaṃvuṭṭhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "na kho me so bhagavā sammukhā diṭṭho, api ca sutoyeva me: 'so bhagavā īdiso ca īdiso cā'ti. Sace maṃ upajjhāyo anujāneyya, gaccheyyāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhan"ti.

Atha kho āyasmā soṇo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā soṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca:

"Idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'na kho me so bhagavā sammukhā diṭṭho, api ca sutoyeva me—so bhagavā īdiso ca īdiso cā'ti. Sace maṃ upajjhāyo anujāneyya, gaccheyyāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. ()

"Sādhu sādhu, soṇa; gaccha tvaṃ, soṇa, taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Dakkhissasi tvaṃ, soṇa, taṃ bhagavantaṃ pāsādikaṃ pasādanīyaṃ santindriyaṃ santamānasaṃ uttamadamathasamathamanuppattaṃ dantaṃ guttaṃ yatindriyaṃ nāgaṃ. Disvāna mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'upajjhāyo me, bhante, āyasmā mahākaccāno bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā soṇo āyasmato mahākaccānassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo,

yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā soṇo bhagavantaṃ etadavoca: "upajjhāyo me, bhante, āyasmā mahākaccāno bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī"ti.

"Kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kaccisi appakilamathena addhānaṃ āgato, na ca piṇḍakena kilantosī"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā, appakilamathena cāhaṃ, bhante, addhānaṃ āgato, na ca piṇḍakena kilantomhī"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "imassānanda, āgantukassa bhikkhuno senāsanaṃ paññāpehī"ti. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "yassa kho maṃ bhagavā āṇāpeti: 'imassānanda, āgantukassa bhikkhuno senāsanaṃ paññāpehī'ti, icchati bhagavā tena bhikkhunā saddhiṃ ekavihāre vatthuṃ, icchati bhagavā āyasmatā soṇena saddhiṃ ekavihāre vatthun"ti. Yasmiṃ vihāre bhagavā viharati, tasmiṃ vihāre āyasmato soṇassa senāsanaṃ paññāpesi.

Atha kho bhagavā bahudeva rattiṃ abbhokāse nisajjāya vītināmetvā pāde pakkhāletvā vihāraṃ pāvisi. Āyasmāpi kho soṇo bahudeva rattiṃ abbhokāse nisajjāya vītināmetvā pāde pakkhāletvā vihāraṃ pāvisi. Atha kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya āyasmantaṃ soṇaṃ ajjhesi: "paṭibhātu taṃ, bhikkhu, dhammo bhāsitun"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā soṇo bhagavato paṭissutvā soḷasa aṭṭhakavaggikāni sabbāneva sarena abhaṇi. Atha kho bhagavā āyasmato soṇassa sarabhaññapariyosāne abbhanumodi: "sādhu sādhu, bhikkhu, suggahitāni te, bhikkhu, soḷasa aṭṭhakavaggikāni sumanasikatāni sūpadhāritāni, kalyāṇiyāsi vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā. Kati vassosi tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ekavasso ahaṃ, bhagavā"ti. "Kissa pana tvaṃ, bhikkhu, evaṃ ciraṃ akāsī"ti? "Ciraṃ diṭṭho me, bhante, kāmesu ādīnavo; api ca sambādho gharāvāso bahukicco bahukaraṇīyo"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Disvā ādīnavaṃ loke, ñatvā dhammaṃ nirūpadhiṃ; Ariyo na ramatī pāpe, pāpe na ramatī sucī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 7.9

Udapānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena thūṇaṃ nāma mallānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Assosuṃ kho thūṇeyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito mallesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ thūṇaṃ anuppatto"ti. () Udapānaṃ tiṇassa ca bhusassa ca yāva mukhato pūresuṃ: "mā te muṇḍakā samaṇakā pānīyaṃ apaṃsū"ti.

Atha kho bhagavā maggā okkamma yena rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, etamhā udapānā pānīyaṃ āharā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idāni so, bhante, udapāno thūṇeyyakehi brāhmaṇagahapatikehi tiṇassa ca bhusassa ca yāva mukhato pūrito: 'mā te muṇḍakā samaṇakā pānīyaṃ apaṃsū'"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, etamhā udapānā pānīyaṃ āharā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā pattaṃ gahetvā yena so udapāno tenupasaṅkami. Atha kho so udapāno āyasmante ānande upasaṅkamante sabbaṃ taṃ tiṇañca bhusañca mukhato ovamitvā acchassa udakassa anāvilassa vippasannassa yāva mukhato pūrito vissandanto maññe aṭṭhāsi.

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Ayañhi so udapāno mayi upasaṅkamante sabbaṃ taṃ tiṇañca bhusañca mukhato ovamitvā acchassa udakassa anāvilassa vippasannassa yāva mukhato pūrito vissandanto maññe ṭhito"ti. Pattena pānīyaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Ayañhi so, bhante, udapāno mayi upasaṅkamante sabbaṃ taṃ tiṇañca bhusañca mukhato ovamitvā acchassa udakassa anāvilassa vippasannassa yāva mukhato pūrito vissandanto maññe aṭṭhāsi. Pivatu bhagavā pānīyaṃ, pivatu sugato pānīyan"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Kiṃ kayirā udapānena, Āpā ce sabbadā siyuṃ; Taṇhāya mūlato chetvā, Kissa pariyesanaṃ care"ti.

Navamaṃ.

Udāna 6.2

Sattajaṭilasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito bahidvārakoṭṭhake nisinno hoti. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Tena kho pana samayena satta ca jaṭilā, satta ca nigaṇṭhā, satta ca acelakā, satta ca ekasāṭakā, satta ca paribbājakā, parūḷhakacchanakhalomā khārivividhamādāya bhagavato avidūre atikkamanti.

Addasā kho rājā pasenadi kosalo te satta ca jaṭile, satta ca nigaṇṭhe, satta ca acelake, satta ca ekasāṭake, satta ca paribbājake, parūḷhakacchanakhalome khārivividhamādāya bhagavato avidūre atikkamante. Disvāna uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇajāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena te satta ca jaṭilā, satta ca nigaṇṭhā, satta ca acelakā, satta ca ekasāṭakā, satta ca paribbājakā, tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ nāmaṃ sāvesi: "rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo; rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo; rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo acirapakkantesu tesu sattasu ca jaṭilesu, sattasu ca nigaṇṭhesu, sattasu ca acelakesu, sattasu ca ekasāṭakesu, sattasu ca paribbājakesu, yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "ye kho, bhante, loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā ete tesaṃ aññatare"ti.

"Dujjānaṃ kho etaṃ, mahārāja, tayā gihinā kāmabhoginā puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantena kāsikacandanaṃ paccanubhontena mālāgandhavilepanaṃ dhārayantena jātarūparajataṃ sādiyantena—ime vā arahanto, ime vā arahattamaggaṃ samāpannāti.

Saṃvāsena kho, mahārāja, sīlaṃ veditabbaṃ. Tañca kho dīghena

addhunā na ittaraṃ, manasikarotā no amanasikarotā, paññavatā no duppaññena. Saṃvohārena kho, mahārāja, soceyyaṃ veditabbaṃ. Tañca kho dīghena addhunā na ittaraṃ, manasikarotā no amanasikarotā, paññavatā no duppaññena. Āpadāsu kho, mahārāja, thāmo veditabbo. So ca kho dīghena addhunā na ittaraṃ, manasikarotā no amanasikarotā, paññavatā no duppaññena. Sākacchāya kho, mahārāja, paññā veditabbā. Sā ca kho dīghena addhunā na ittaraṃ, manasikarotā no amanasikarotā, paññavatā no duppaññenā"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ, bhante, bhagavatā: 'dujjānaṃ kho etaṃ, mahārāja, tayā gihinā puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantena kāsikacandanaṃ paccanubhontena mālāgandhavilepanaṃ dhārayantena jātarūparajataṃ sādiyantena—ime vā arahanto, ime vā arahattamaggaṃ samāpannāti. Saṃvāsena kho, mahārāja, sīlaṃ veditabbaṃ ... pe ... sākacchāya kho, mahārāja, paññā veditabbā. Sā ca kho dīghena addhunā na ittaraṃ, manasikarotā no amanasikarotā, paññavatā no duppaññenā'"ti.

"Ete, bhante, mama purisā corā ocarakā janapadaṃ ocaritvā gacchanti. Tehi paṭhamaṃ ociṇṇaṃ ahaṃ pacchā osārissāmi. Idāni te, bhante, taṃ rajojallaṃ pavāhetvā sunhātā suvilittā kappitakesamassū odātavatthavasanā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgibhūtā paricāressantī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Na vāyameyya sabbattha, nāññassa puriso siyā; Nāññaṃ nissāya jīveyya, dhammena na vaṇiṃ care"ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 2.10

Bhaddiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā anupiyāyaṃ viharati ambavane. Tena kho pana samayena āyasmā bhaddiyo kāḷīgodhāya putto araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi: "aho sukhaṃ, aho sukhan"ti.

Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū āyasmato bhaddiyassa kāḷīgodhāya puttassa araññagatassapi rukkhamūlagatassapi suññāgāragatassapi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānentassa: "aho sukhaṃ, aho sukhan"ti.

Sutvāna nesaṃ etadahosi: "nissaṃsayaṃ kho, āvuso, āyasmā bhaddiyo kāḷīgodhāya putto anabhirato brahmacariyaṃ carati, yaṃsa pubbe agāriyabhūtassa rajjasukhaṃ, so tamanussaramāno araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "āyasmā, bhante, bhaddiyo kāḷīgodhāya putto araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'ti. Nissaṃsayaṃ kho, bhante, āyasmā bhaddiyo kāḷīgodhāya putto anabhirato brahmacariyaṃ carati. Yaṃsa pubbe agāriyabhūtassa rajjasukhaṃ, so tamanussaramāno araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena bhaddiyaṃ bhikkhuṃ āmantehi: 'satthā taṃ, āvuso bhaddiya, āmantetī'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā bhaddiyo kāḷīgodhāya putto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhaddiyaṃ kāḷīgodhāya puttaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso bhaddiya, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā bhaddiyo kāḷīgodhāya putto tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaddiyaṃ kāḷīgodhāya puttaṃ bhagavā etadavoca:

"Saccaṃ kira tvaṃ, bhaddiya, araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti. "Evaṃ, bhante"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, bhaddiya, atthavasaṃ sampassamāno araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti. "Pubbe me, bhante, agāriyabhūtassa rajjaṃ kārentassa antopi antepure rakkhā susaṃvihitā ahosi, bahipi antepure rakkhā susaṃvihitā ahosi, antopi nagare rakkhā susaṃvihitā ahosi, bahipi nagare rakkhā susaṃvihitā ahosi, antopi janapade rakkhā susaṃvihitā ahosi, bahipi janapade rakkhā susaṃvihitā ahosi.

So kho ahaṃ, bhante, evaṃ rakkhito gopito santo bhīto ubbiggo ussaṅkī utrāsī vihāsiṃ. Etarahi kho panāhaṃ, bhante, araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi eko abhīto anubbiggo anussaṅkī anutrāsī appossukko pannalomo paradattavutto, migabhūtena cetasā viharāmi. Imaṃ kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesiṃ: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yassantarato na santi kopā, Itibhavābhavatañca vītivatto; Taṃ vigatabhayaṃ sukhiṃ asokaṃ, Devā nānubhavanti dassanāyā"ti.

Dasamaṃ.

Mucalindavaggo dutiyo.

Mucalindo rājā daṇḍena, sakkāro upāsakena ca; Gabbhinī ekaputto ca, suppavāsā visākhā ca; Kāḷīgodhāya bhaddiyoti.

Udāna 4.6

Piṇḍolasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā piṇḍolabhāradvājo bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya āraññiko piṇḍapātiko paṃsukūliko tecīvariko appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo dhutavādo adhicittamanuyutto.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ piṇḍolabhāradvājaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya āraññikaṃ piṇḍapātikaṃ paṃsukūlikaṃ tecīvarikaṃ appicchaṃ santuṭṭhaṃ pavivittaṃ asaṃsaṭṭhaṃ āraddhavīriyaṃ dhutavādaṃ adhicittamanuyuttaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Anūpavādo anūpaghāto, Pātimokkhe ca saṃvaro; Mattaññutā ca bhattasmiṃ, Pantañca sayanāsanaṃ; Adhicitte ca āyogo, Etaṃ buddhāna sāsanan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 3.5

Mahāmoggallānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya kāyagatāya satiyā ajjhattaṃ sūpaṭṭhitāya. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya kāyagatāya satiyā ajjhattaṃ sūpaṭṭhitāya.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sati kāyagatā upaṭṭhitā, Chasu phassāyatanesu saṃvuto; Satataṃ bhikkhu samāhito, Jaññā nibbānamattano"ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 6.9

Upātidhāvantisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti telappadīpesu jhāyamānesu.

Tena kho pana samayena sambahulā adhipātakā tesu telappadīpesu āpātaparipātaṃ anayaṃ āpajjanti, byasanaṃ āpajjanti, anayabyasanaṃ āpajjanti. Addasā kho bhagavā te sambahule adhipātake tesu telappadīpesu āpātaparipātaṃ anayaṃ āpajjante, byasanaṃ āpajjante, anayabyasanaṃ āpajjante.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Upātidhāvanti na sāramenti, Navaṃ navaṃ bandhanaṃ brūhayanti; Patanti pajjotamivādhipātakā, Diṭṭhe sute itiheke niviṭṭhā"ti.

Navamaṃ.

Udāna 3.8

Piṇḍapātikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ kareri-maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi:

"Piṇḍapātiko, āvuso, bhikkhu piṇḍāya caranto labhati kālena kālaṃ manāpike cakkhunā rūpe passituṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike sotena sadde sotuṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike ghānena gandhe ghāyituṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike jivhāya rase sāyituṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike kāyena phoṭṭhabbe phusituṃ. Piṇḍapātiko, āvuso, bhikkhu sakkato garukato mānito pūjito apacito piṇḍāya carati. Handāvuso, mayampi piṇḍapātikā homa. Mayampi lacchāma kālena kālaṃ manāpike cakkhunā rūpe passituṃ, mayampi lacchāma kālena kālaṃ manāpike sotena sadde sotuṃ, mayampi lacchāma kālena kālaṃ manāpike ghānena gandhe ghāyituṃ, mayampi lacchāma kālena kālaṃ manāpike jivhāya rase sāyituṃ, mayampi lacchāma kālena kālaṃ manāpike kāyena phoṭṭhabbe phusituṃ; mayampi sakkatā garukatā mānitā pūjitā apacitā piṇḍāya carissāmā"ti. Ayañcarahi tesaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā hoti vippakatā.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena kareri-maṇḍalamāḷo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti?

"Idha, bhante, amhākaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ kareri-maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi:

'Piṇḍapātiko, āvuso, bhikkhu piṇḍāya caranto labhati kālena kālaṃ manāpike cakkhunā rūpe passituṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike sotena sadde sotuṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike ghānena gandhe ghāyituṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike jivhāya rase sāyituṃ, labhati kālena kālaṃ manāpike kāyena phoṭṭhabbe phusituṃ. Piṇḍapātiko, āvuso, bhikkhu sakkato garukato mānito pūjito apacito piṇḍāya carati. Handāvuso, mayampi piṇḍapātikā homa. Mayampi lacchāma kālena kālaṃ manāpike cakkhunā rūpe passituṃ ... pe ... kāyena phoṭṭhabbe phusituṃ. Mayampi sakkatā garukatā mānitā pūjitā apacitā piṇḍāya carissāmā'ti. Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Na khvetaṃ, bhikkhave, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ yaṃ tumhe evarūpiṃ kathaṃ katheyyātha. Sannipatitānaṃ vo, bhikkhave, dvayaṃ karaṇīyaṃ—dhammī

vā kathā ariyo vā tuṇhībhāvo”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Piṇḍapātikassa bhikkhuno, Attabharassa anaññaposino; Devā pihayanti tādino, No ce saddasilokanissito”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 4.5

Nāgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena bhagavā ākiṇṇo viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Ākiṇṇo dukkhaṃ na phāsu viharati. Atha kho bhagavato etadahosi: “ahaṃ kho etarahi ākiṇṇo viharāmi bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Ākiṇṇo dukkhaṃ na phāsu viharāmi. Yannūnāhaṃ eko gaṇasmā vūpakaṭṭho vihareyyan”ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisi. Kosambiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto sāmaṃ senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya anāmantetvā upaṭṭhākaṃ anapaloketvā bhikkhusaṅghaṃ eko adutiyo yena pālileyyakaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena pālileyyakaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā pālileyyake viharati rakkhitavanasaṇḍe bhaddasālamūle.

Aññataropi kho hatthināgo ākiṇṇo viharati hatthīhi hatthinīhi hatthikalabhehi hatthicchāpehi. Chinnaggāni ceva tiṇāni khādati, obhaggobhaggañcassa sākhābhaṅgaṃ khādanti, āvilāni ca pānīyāni pivati, ogāhā cassa uttiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti. Ākiṇṇo dukkhaṃ na phāsu viharati. Atha kho tassa hatthināgassa etadahosi: “ahaṃ kho etarahi ākiṇṇo viharāmi hatthīhi hatthinīhi hatthikalabhehi hatthicchāpehi, chinnaggāni ceva tiṇāni khādāmi, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ khādanti, āvilāni ca pānīyāni pivāmi, ogāhā ca me uttiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti, ākiṇṇo dukkhaṃ na phāsu viharāmi. Yannūnāhaṃ eko gaṇasmā vūpakaṭṭho vihareyyan”ti.

Atha kho so hatthināgo yūthā apakkamma yena pālileyyakaṃ rakkhi-

tavanasaṇḍo bhaddasālamūlaṃ yena bhagavā tenupasaṅkami. Tatra sudaṃ so hatthināgo yasmiṃ padese bhagavā viharati taṃ padesaṃ appaharitaṃ karoti, soṇḍāya ca bhagavato pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti.

Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "ahaṃ kho pubbe ākiṇṇo vihāsiṃ bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi, ākiṇṇo dukkhaṃ na phāsu vihāsiṃ. Somhi etarahi anākiṇṇo viharāmi bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi, anākiṇṇo sukhaṃ phāsu viharāmī"ti.

Tassapi kho hatthināgassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "ahaṃ kho pubbe ākiṇṇo vihāsiṃ hatthīhi hatthinīhi hatthikalabhehi hatthicchāpehi, chinnaggāni ceva tiṇāni khādiṃ, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ khādiṃsu, āvilāni ca pānīyāni apāyiṃ, ogāhā ca me uttiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo agamaṃsu, ākiṇṇo dukkhaṃ na phāsu vihāsiṃ. Somhi etarahi anākiṇṇo viharāmi hatthīhi hatthinīhi hatthikalabhehi hatthicchāpehi, acchinnaggāni ceva tiṇāni khādāmi, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ na khādanti, anāvilāni ca pānīyāni pivāmi, ogāhā ca me uttiṇṇassa hatthiniyo na kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti, anākiṇṇo sukhaṃ phāsu viharāmī"ti.

Atha kho bhagavā attano ca pavivekaṃ viditvā tassa ca hatthināgassa cetasā cetoparivitakkamaññāya tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Etaṃ nāgassa nāgena, īsādantassa hatthino; Sameti cittaṃ cittena, yadeko ramatī mano"ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 7.4

Dutiyasattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyā manussā yebhuyyena kāmesu sattā () rattā giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā andhīkatā sammattakajātā kāmesu viharanti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho bhagavā sāvatthiyā te manusse yebhuyyena kāmesu satte ratte giddhe gathite mucchite ajjhopanne

andhīkate sammattakajāte kāmesu viharante.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Kāmandhā jālasañchannā, Taṇhāchadanachāditā; Pamattabandhunā baddhā, Macchāva kumināmukhe; Jarāmaraṇamanventi, Vaccho khīrapakova mātaran"ti.

Catutthaṃ.

Udāna 8.6

Pāṭaligāmiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena pāṭaligāmo tadavasari. Assosuṃ kho pāṭaligāmiyā upāsakā: "bhagavā kira magadhesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pāṭaligāmaṃ anuppatto"ti. Atha kho pāṭaligāmiyā upāsakā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho pāṭaligāmiyā upāsakā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "adhivāsetu no, bhante, bhagavā āvasathāgāran"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho pāṭaligāmiyā upāsakā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yenāvasathāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sabbasantharim āvasathāgāraṃ santharitvā āsanāni paññāpetvā udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpetvā telappadīpaṃ āropetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho pāṭaligāmiyā upāsakā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "sabbasantharisanthataṃ, bhante, āvasathāgāraṃ; āsanāni paññattāni; udakamaṇiko patiṭṭhāpito telappadīpo āropito. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena āvasathāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi. Bhikkhusaṅghopi kho pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā pacchimaṃ bhittiṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Pāṭaligāmiyāpi kho upāsakā pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā puratthimaṃ bhittiṃ nissāya pacchimāb-

himukhā nisīdiṃsu bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Atha kho bhagavā pāṭaligāmiye upāsake āmantesi:

"Pañcime, gahapatayo, ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā. Katame pañca? Idha, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno pamādādhikaraṇaṃ mahatiṃ bhogajāniṃ nigacchati. Ayaṃ paṭhamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlassa sīlavipannassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ dutiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ—avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto. Ayaṃ tatiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno sammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ catuttho ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ayaṃ pañcamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Ime kho, gahapatayo, pañca ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā.

Pañcime, gahapatayo, ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāya. Katame pañca? Idha, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno appamādādhikaraṇaṃ mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigacchati. Ayaṃ paṭhamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavato sīlasampannassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ dutiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Ayaṃ tatiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno asammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ catuttho ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ayaṃ pañcamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Ime kho, gahapatayo, pañca ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāyā"ti.

Atha kho bhagavā pāṭaligāmiye upāsake bahudeva rattiṃ dham-

miyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uyyojesi: "abhikkantā kho, gahapatayo, ratti; yassadāni tumhe kālaṃ maññathā"ti. Atha kho pāṭaligāmiyā upāsakā bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā acirapakkantesu pāṭaligāmiyesu upāsakesu suññāgāraṃ pāvisi.

Tena kho pana samayena sunidhavassakārā magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāya. Tena kho pana samayena sambahulā devatāyo sahassasahasseva pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhanti. Yasmiṃ padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti mahesakkhānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni pariggaṇhanti majjhimānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni pariggaṇhanti nīcānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ.

Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena tā devatāyo sahassasahasseva pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhantiyo. Yasmiṃ padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti, mahesakkhānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni pariggaṇhanti, majjhimānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni pariggaṇhanti, nīcānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Atha kho bhagavā tassā rattiyā paccūsasamaye paccuṭṭhāya āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi:

"Ke nu kho, ānanda, pāṭaligāme nagaraṃ māpentī"ti. "Sunidhavassakārā, bhante, magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāyā"ti. "Seyyathāpi, ānanda, devehi tāvatiṃsehi saddhiṃ mantetvā; evamevaṃ kho, ānanda, sunidhavassakārā magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāya. Idhāhaṃ, ānanda, addasaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sambahulā devatāyo sahassasahasseva pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhantiyo. Yasmiṃ padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti mahesakkhānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti

nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni parigganhanti majjhimānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni parigganhanti nīcānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yāvatā, ānanda, ariyaṃ āyatanaṃ yāvatā vaṇippatho idaṃ agganagaraṃ bhavissati pāṭaliputtaṃ puṭabhedanaṃ. Pāṭaliputtassa kho, ānanda, tayo antarāyā bhavissanti—aggito vā udakato vā mithubhedato vā"ti.

Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "adhivāsetu no bhavaṃ gotamo ajjatanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā yena sako āvasatho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sake āvasathe paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocesuṃ: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena sunidhavassakārānaṃ magadhamahāmattānaṃ āvasatho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesuṃ sampavāresuṃ.

Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho sunidhavassakāre magadhamahāmatte bhagavā imāhi gāthāhi anumodi:

"Yasmiṃ padese kappeti, vāsaṃ paṇḍitajātiyo; Sīlavantettha bhojetvā, saññate brahmacārayo.

Yā tattha devatā āsuṃ, tāsaṃ dakkhiṇamādise; Tā pūjitā pūjayanti, mānitā mānayanti naṃ.

Tato naṃ anukampanti, mātā puttaṃva orasaṃ; Devatānukampito poso, sadā bhadrāni passatī"ti.

Atha kho bhagavā sunidhavassakārānaṃ magadhamahāmattānaṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhā honti: "yenajja samaṇo gotamo dvārena nikkhamissati taṃ gotamadvāraṃ nāma bhavissati. Yena titthena gaṅgaṃ nadiṃ tarissati taṃ gotamatitthaṃ nāma bhavissatī"ti.

Atha kho bhagavā yena dvārena nikkhami taṃ gotamadvāraṃ nāma ahosi. Atha kho bhagavā yena gaṅgā nadī tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena gaṅgā nadī pūrā hoti samatittikā kākapeyyā. Appekacce manussā nāvaṃ pariyesanti, appekacce uḷumpaṃ pariyesanti, appekacce kullaṃ bandhanti apārā pāraṃ gantukāmā. Atha kho bhagavā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—gaṅgāya nadiyā orimatīre antarahito pārimatīre paccuṭṭhāsi saddhiṃ bhikkhusaṃghena.

Addasā kho bhagavā te manusse appekacce nāvaṃ pariyesante, appekacce uḷumpaṃ pariyesante, appekacce kullaṃ bandhante apārā pāraṃ gantukāme.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ye taranti aṇṇavaṃ saraṃ, Setuṃ katvāna visajja pallalāni; Kullañhi jano pabandhati, Tiṇṇā medhāvino janā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 7.2

Dutiyalakuṇḍakabhaddiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto āyasmantaṃ lakuṇḍakabhaddiyaṃ sekhaṃ maññamāno bhiyyoso mattāya anekapariyāyena dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āyasmantaṃ lakuṇḍakabhaddiyaṃ sekhaṃ maññamānaṃ bhiyyoso mattāya anekapariyāyena dhammiyā kathāya sandassentaṃ samādapentaṃ samuttejentaṃ sampahaṃsentaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Acchecchi vaṭṭaṃ byagā nirāsaṃ, Visukkhā saritā na sandati; Chinnaṃ vaṭṭaṃ na vattati, Esevanto dukkhassā"ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 4.8

Sundarīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Bhikkhusaṃghopi sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Aññatitthiyā pana paribbājakā asakkatā honti agarukatā amānitā apūjitā anapacitā na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ.

Atha kho te aññatitthiyā paribbājakā bhagavato sakkāraṃ asahamānā bhikkhusaṃghassa ca yena sundarī paribbājikā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sundariṃ paribbājikaṃ etadavocuṃ: "ussahasi tvaṃ, bhagini, ñātīnaṃ atthaṃ kātun"ti? "Kyāhaṃ, ayyā, karomi? Kiṃ mayā na sakkā kātuṃ? Jīvitampi me pariccattaṃ ñātīnaṃ atthāyā"ti.

"Tena hi, bhagini, abhikkhaṇaṃ jetavanaṃ gacchāhī"ti. "Evaṃ, ayyā"ti kho sundarī paribbājikā tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ paṭissutvā abhikkhaṇaṃ jetavanaṃ agamāsi.

Yadā te aññiṃsu aññatitthiyā paribbājakā: "vodiṭṭhā kho sundarī paribbājikā bahujanena abhikkhaṇaṃ jetavanaṃ gacchantī"ti. Atha naṃ jīvitā voropetvā tattheva jetavanassa parikhākūpe nikkhipitvā yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavocuṃ: "yā sā, mahārāja, sundarī paribbājikā; sā no na dissatī"ti. "Kattha pana tumhe āsaṅkathā"ti? "Jetavane, mahārājā"ti. "Tena hi jetavanaṃ vicinathā"ti.

Atha kho te aññatitthiyā paribbājakā jetavanaṃ vicinitvā yathānikkhittaṃ parikhākūpā uddharitvā mañcakaṃ āropetvā sāvatthiṃ pavesetvā rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā manusse ujjhāpesuṃ:

"Passathāyyā samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ kammaṃ. Alajjino

ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā pāpadhammā musāvādino abrahmacārino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ, natthi imesaṃ brahmaññaṃ. Naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ. Kuto imesaṃ sāmaññaṃ, kuto imesaṃ brahmaññaṃ? Apagatā ime sāmaññā, apagatā ime brahmaññā. Kathañhi nāma puriso purisakiccaṃ karitvā itthiṃ jīvitā voropessatī"ti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ manussā bhikkhū disvā asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosanti paribhāsanti rosanti vihesanti:

"Alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā pāpadhammā musāvādino abrahmacārino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ, natthi imesaṃ brahmaññaṃ. Naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ. Kuto imesaṃ sāmaññaṃ, kuto imesaṃ brahmaññaṃ? Apagatā ime sāmaññā, apagatā ime brahmaññā. Kathañhi nāma puriso purisakiccaṃ karitvā itthiṃ jīvitā voropessatī"ti.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Etarahi, bhante, sāvatthiyaṃ manussā bhikkhū disvā asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosanti paribhāsanti rosanti vihesanti: 'alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā pāpadhammā musāvādino abrahmacārino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ, natthi imesaṃ brahmaññaṃ. Naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ. Kuto imesaṃ sāmaññaṃ, kuto imesaṃ brahmaññaṃ? Apagatā ime sāmaññā, apagatā ime brahmaññā. Kathañhi nāma puriso purisakiccaṃ karitvā itthiṃ jīvitā voropessatī'"ti.

"Neso, bhikkhave, saddo ciraṃ bhavissati sattāhameva bhavissati. Sattāhassa accayena antaradhāyissati. Tena hi, bhikkhave, ye manussā

bhikkhū disvā asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosanti paribhāsanti rosanti vihesanti, te tumhe imāya gāthāya paṭicodetha:

'Abhūtavādī nirayaṃ upeti, Yo vāpi katvā na karomi cāha; Ubhopi te pecca samā bhavanti, Nihīnakammā manujā paratthā'"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato santike imaṃ gāthaṃ pariyāpuṇitvā ye manussā bhikkhū disvā asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosanti paribhāsanti rosanti vihesanti te imāya gāthāya paṭicodenti:

"Abhūtavādī nirayaṃ upeti, Yo vāpi katvā na karomi cāha; Ubhopi te pecca samā bhavanti, Nihīnakammā manujā paratthā"ti.

Manussānaṃ etadahosi: "akārakā ime samaṇā sakyaputtiyā, nayimehi kataṃ, sapantime samaṇā sakyaputtiyā"ti. Neva so saddo ciraṃ ahosi. Sattāhameva ahosi. Sattāhassa accayena antaradhāyi.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavato etadavocuṃ:

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ, bhante, bhagavatā: 'neso, bhikkhave, saddo ciraṃ bhavissati. Sattāhameva bhavissati. Sattāhassa accayena antaradhāyissatī'ti. Antarahito so, bhante, saddo"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Tudanti vācāya janā asaññatā, Sarehi saṅgāmagataṃva kuñjaraṃ; Sutvāna vākyaṃ pharusaṃ udīritaṃ, Adhivāsaye bhikkhu aduṭṭhacitto"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 1.9

Jaṭilasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā gayāyaṃ viharati gayāsīse. Tena kho pana samayena sambahulā jaṭilā sītāsu hemantikāsu rattīsu antaraṭṭhake himapātasamaye gayāyaṃ ummujjantipi nimujjantipi, ummujjanimujjampi karonti osiñcantipi, aggimpi juhanti: "iminā suddhī"ti.

Addasā kho bhagavā te sambahule jaṭile sītāsu hemantikāsu rattīsu antaraṭṭhake himapātasamaye gayāyaṃ ummujjantepi nimujjantepi ummujjanimujjampi karonte osiñcantepi aggimpi juhante: "iminā suddhī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Na udakena sucī hoti, bahvettha nhāyatī jano; Yamhi saccañca dhammo ca, so sucī so ca brāhmaṇo"ti.

Navamaṃ.

Udāna 2.1

Mucalindasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre mucalindamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti vimuttisukhapaṭisaṃvedī.

Tena kho pana samayena mahā akālamegho udapādi sattāhavaddalikā sītavātaduddinī. Atha kho mucalindo nāgarājā sakabhavanā nikkhamitvā bhagavato kāyaṃ sattakkhattuṃ bhogehi parikkhipitvā uparimuddhani mahantaṃ phaṇaṃ vihacca aṭṭhāsi: "mā bhagavantaṃ sītaṃ, mā bhagavantaṃ uṇhaṃ, mā bhagavantaṃ ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphasso"ti.

Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhāsi. Atha kho mucalindo nāgarājā viddhaṃ vigatavalāhakaṃ devaṃ viditvā bhagavato kāyā bhoge viniveṭhetvā sakavaṇṇaṃ paṭisaṃharitvā māṇavakavaṇṇaṃ abhinimminitvā bhagavato purato aṭṭhāsi pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sukho viveko tuṭṭhassa, sutadhammassa passato; Abyāpajjaṃ sukhaṃ loke, pāṇabhūtesu saṃyamo.

Sukhā virāgatā loke, kāmānaṃ samatikkamo; Asmimānassa yo vinayo, etaṃ ve paramaṃ sukhan"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 5.4

Kumārakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā kumārakā antarā ca sāvatthiṃ antarā ca jetavanaṃ macchake bādhenti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho bhagavā te sambahule kumārake antarā ca sāvatthiṃ antarā ca jetavanaṃ macchake bādhente. Disvāna yena te kumārakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te kumārake etadavoca: "bhāyatha vo, tumhe kumārakā, dukkhassa, appiyaṃ vo dukkhan"ti? "Evaṃ, bhante, bhāyāma mayaṃ, bhante, dukkhassa, appiyaṃ no dukkhan"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sace bhāyatha dukkhassa, sace vo dukkhamappiyaṃ; Mākattha pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho.

Sace ca pāpakaṃ kammaṃ, karissatha karotha vā; Na vo dukkhā pamutyatthi, upeccapi palāyatan"ti.

Catutthaṃ.

Udāna 7.1

Paṭhamalakuṇḍakabhaddiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto āyasmantaṃ lakuṇḍakabhaddiyaṃ anekapariyāyena dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti.

Atha kho āyasmato lakuṇḍakabhaddiyassa āyasmatā sāriputtena anekapariyāyena dhammiyā kathāya sandassiyamānassa samādapiyamānassa samuttejiyamānassa sampahaṃsiyamānassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ lakuṇḍakabhaddiyaṃ āyasmatā sāriputtena anekapariyāyena dhammiyā kathāya sandassiyamānaṃ samādapiyamānaṃ samuttejiyamānaṃ sampahaṃsiyamānaṃ anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Uddhaṃ adho sabbadhi vippamutto, Ayaṃhamasmīti anānupassī; Evaṃ vimutto udatāri oghaṃ, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 6.10

Uppajjantisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Yāvakīvañca, bhante, tathāgatā loke nuppajjanti arahanto sammāsambuddhā tāva aññatitthiyā paribbājakā sakkatā honti garukatā mānitā pūjitā apacitā lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Yato ca kho, bhante, tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā atha aññatitthiyā paribbājakā asakkatā honti agarukatā amānitā apūjitā anapacitā na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Bhagavāyeva dāni, bhante, sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, bhikkhusaṃgho cā"ti.

"Evametaṃ, ānanda, yāvakīvañca, ānanda, tathāgatā loke nuppajjanti arahanto sammāsambuddhā tāva aññatitthiyā paribbājakā sakkatā honti garukatā mānitā pūjitā apacitā lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Yato ca kho, ānanda, tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā atha aññatitthiyā paribbājakā asakkatā honti agarukatā amānitā apūjitā anapacitā na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Tathāgatova dāni sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, bhikkhusaṃgho cā"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Obhāsati tāva so kimi, Yāva na unnamate pabhaṅkaro; Sa verocanamhi uggate, Hatappabho hoti na cāpi bhāsati.

Evaṃ obhāsitameva takkikānaṃ, Yāva sammāsambuddhā loke nuppajjanti; Na takkikā sujjhanti na cāpi sāvakā, Duddiṭṭhī na dukkhā pamuccare"ti.

Dasamaṃ.

Āyujaṭilavekkhaṇā, tayo titthiyā subhūti; Gaṇikā upāti navamo, uppajjanti ca te dasāti.

Jaccandhavaggo chaṭṭho.

Udāna 1.6

Mahākassapasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā mahākassapo pippaliguhāyaṃ viharati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā mahākassapo aparena samayena tamhā ābādhā vuṭṭhāsi. Atha kho āyasmato mahākassapassa tamhā ābādhā vuṭṭhitassa etadahosi: "yannūnāhaṃ rājagahaṃ piṇḍāya paviseyyan"ti.

Tena kho pana samayena pañcamattāni devatāsatāni ussukkaṃ āpannāni honti āyasmato mahākassapassa piṇḍapātapaṭilābhāya. Atha kho āyasmā mahākassapo tāni pañcamattāni devatāsatāni paṭikkhipitvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi—yena daliddavisikhā kapaṇavisikhā pesakāravisikhā. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ mahākassapaṃ rājagahe piṇḍāya carantaṃ yena daliddavisikhā kapaṇavisikhā pesakāravisikhā.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Anaññaposimaññātaṃ, dantaṃ sāre patiṭṭhitaṃ; Khīṇāsavaṃ vantadosaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 6.4

Paṭhamanānātitthiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā nānādiṭṭhinissayanissitā.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "antavā loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "anantavā loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Te bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: “ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo”ti.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

“Idha, bhante, sambahulā nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā nānādiṭṭhinissayanissitā—

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan’ti … pe … te bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: ‘ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo’”ti.

“Aññatitthiyā, bhikkhave, paribbājakā andhā acakkhukā; atthaṃ na jānanti, anatthaṃ na jānanti, dhammaṃ na jānanti, adhammaṃ na jānanti. Te atthaṃ ajānantā anatthaṃ ajānantā dhammaṃ ajānantā adhammaṃ ajānantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: ‘ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo’ti.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, imissāyeva sāvatthiyā aññataro rājā ahosi. Atha kho, bhikkhave, so rājā aññataraṃ purisaṃ āmantesi: ‘ehi

tvaṃ, ambho purisa, yāvatakā sāvatthiyā jaccandhā te sabbe ekajjhaṃ sannipātehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, so puriso tassa rañño paṭissutvā yāvatakā sāvatthiyā jaccandhā te sabbe gahetvā yena so rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ rājānaṃ etadavoca: 'sannipātitā kho te, deva, yāvatakā sāvatthiyā jaccandhā'ti. 'Tena hi, bhaṇe, jaccandhānaṃ hatthiṃ dassehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, so puriso tassa rañño paṭissutvā jaccandhānaṃ hatthiṃ dassesi—

Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa sīsaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa kaṇṇaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa dantaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa soṇḍaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa kāyaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa pādaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa satthiṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa naṅguṭṭhaṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti. Ekaccānaṃ jaccandhānaṃ hatthissa vāladhiṃ dassesi: 'ediso, jaccandhā, hatthī'ti.

Atha kho, bhikkhave, so puriso jaccandhānaṃ hatthiṃ dassetvā yena so rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ rājānaṃ etadavoca: 'diṭṭho kho tehi, deva, jaccandhehi hatthī; yassadāni kālaṃ maññasī'ti.

Atha kho, bhikkhave, so rājā yena te jaccandhā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te jaccandhe etadavoca: 'diṭṭho vo, jaccandhā, hatthī'ti? 'Evaṃ, deva, diṭṭho no hatthī'ti. 'Vadetha, jaccandhā, kīdiso hatthī'ti?

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa sīsaṃ diṭṭhaṃ ahosi, te evamāhaṃsu: 'ediso, deva, hatthī seyyathāpi kumbho'ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa kaṇṇo diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: 'ediso, deva, hatthī seyyathāpi suppo'ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa danto diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: 'ediso, deva, hatthī seyyathāpi khīlo'ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa soṇḍo diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: 'ediso, deva, hatthī seyyathāpi naṅgalīsā'ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa kāyo diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: 'ediso, deva, hatthī seyyathāpi koṭṭho'ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa pādo diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: ‘ediso, deva, hatthī seyyathāpi thūṇo’ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa satthi diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: ‘ediso, deva, hatthī seyyathāpi udukkhalo’ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa naṅguṭṭhaṃ diṭṭhaṃ ahosi, te evamāhaṃsu: ‘ediso, deva, hatthī seyyathāpi musalo’ti.

Yehi, bhikkhave, jaccandhehi hatthissa vāladhi diṭṭho ahosi, te evamāhaṃsu: ‘ediso, deva, hatthī seyyathāpi sammajjanī’ti.

Te ‘ediso hatthī, nediso hatthī; nediso hatthī, ediso hatthī’ti aññamaññaṃ muṭṭhīhi saṃsumbhiṃsu. Tena ca pana, bhikkhave, so rājā attamano ahosi.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā andhā acakkhukā. Te atthaṃ na jānanti anatthaṃ na jānanti, dhammaṃ na jānanti adhammaṃ na jānanti. Te atthaṃ ajānantā anatthaṃ ajānantā, dhammaṃ ajānantā adhammaṃ ajānantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: ‘ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo’”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Imesu kira sajjanti, eke samaṇabrāhmaṇā; Viggayha naṃ vivadanti, janā ekaṅgadassino”ti.

Catutthaṃ.

Udāna 6.6

Tatiyanānātitthiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā nānādiṭṭhinissayanissitā.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “asassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sassato ca asassato ca attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “neva sassato nāsassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sayaṅkato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “paraṅkato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sayaṅkato ca paraṅkato ca attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “asayaṅkāro aparaṅkāro adhiccasamuppanno attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan’

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sassataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “asassataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sassatañca asassatañca sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “neva sassataṃ nāsassataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “paraṅkataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “sayaṅkatañca paraṅkatañca sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan”ti.

Te bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: “ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo”ti.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Eka-

mantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha, bhante, sambahulā nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā nānādiṭṭhinissayanissitā.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti ... pe ... te bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: 'ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo'"ti.

"Aññatitthiyā, bhikkhave, paribbājakā andhā acakkhukā. Te atthaṃ na jānanti anatthaṃ na jānanti, dhammaṃ na jānanti adhammaṃ na jānanti. Te atthaṃ ajānantā anatthaṃ ajānantā, dhammaṃ ajānantā adhammaṃ ajānantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: 'ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo'"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ahaṅkārapasutāyaṃ pajā, Paraṅkārūpasaṃhitā; Etadeke nābbhaññaṃsu, Na naṃ sallanti addasuṃ.

Etañca sallaṃ paṭikacca passato, Ahaṃ karomīti na tassa hoti; Paro karotīti na tassa hoti.

Mānupetā ayaṃ pajā, Mānaganthā mānavinibaddhā; Diṭṭhīsu sārambhakathā, Saṃsāraṃ nātivattatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 3.6

Pilindavacchasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā pilindavaccho bhikkhū vasalavādena samudācarati. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "āyasmā, bhante, pilindavaccho bhikkhū vasalavādena samudācaratī"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena pilindavacchaṃ bhikkhuṃ āmantehi: 'satthā taṃ,

āvuso pilindavaccha, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso pilindavaccha, āmantetī"ti.

"Evamāvuso"ti kho āyasmā pilindavaccho tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ pilindavacchaṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tvaṃ, vaccha, bhikkhū vasalavādena samudācarasī"ti? "Evaṃ, bhante"ti.

Atha kho bhagavā āyasmato pilindavacchassa pubbenivāsaṃ manasi karitvā bhikkhū āmantesi: "mā kho tumhe, bhikkhave, vacchassa bhikkhuno ujjhāyittha. Na, bhikkhave, vaccho dosantaro bhikkhū vasalavādena samudācarati. Vacchassa, bhikkhave, bhikkhuno pañca jātisatāni abbokiṇṇāni brāhmaṇakule paccājātāni. So tassa vasalavādo dīgharattaṃ samudāciṇṇo. Tenāyaṃ vaccho bhikkhū vasalavādena samudācaratī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yamhi na māyā vasatī na māno, Yo vītalobho amamo nirāso; Paṇunnakodho abhinibbutatto, So brāhmaṇo so samaṇo sa bhikkhū"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 4.10

Sāriputtaupasamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya attano upasamaṃ paccavekkhamāno.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya attano upasamaṃ paccavekkhamānaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Upasantasantacittassa, netticchinnassa bhikkhuno; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, mutto so mārabandhanā"ti.

Dasamaṃ.

Meghiyavaggo catuttho.

Meghiyo uddhatā gopālo, yakkho nāgena pañcamaṃ; Piṇḍolo sāriputto ca, sundarī bhavati aṭṭhamaṃ; Upaseno vaṅgantaputto, sāriputto ca te dasāti.

Udāna 3.1

Kammavipākajasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya purāṇakammavipākajaṃ dukkhaṃ tibbaṃ kharaṃ kaṭukaṃ vedanaṃ adhivāsento sato sampajāno avihaññamāno.

Addasā kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya purāṇakammavipākajaṃ dukkhaṃ tibbaṃ kharaṃ kaṭukaṃ vedanaṃ adhivāsentaṃ sataṃ sampajānaṃ avihaññamānaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sabbakammajahassa bhikkhuno, Dhunamānassa pure kataṃ rajaṃ; Amamassa ṭhitassa tādino, Attho natthi janaṃ lapetave"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 7.8

Kaccānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā mahākaccāno bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya kāyagatāya satiyā ajjhattaṃ parimukhaṃ sūpaṭṭhitāya.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya kāyagatāya satiyā ajjhattaṃ parimukhaṃ sūpaṭṭhitāya.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yassa siyā sabbadā sati, Satataṃ kāyagatā upaṭṭhitā; No cassa no ca me siyā, Na bhavissati na ca me bhavissati; Anupubbavihāri tattha so, Kāleneva tare visattikan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 6.8

Gaṇikāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahe dve pūgā aññatarissā gaṇikāya sārattā honti paṭibaddhacittā; bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi upakkamanti, leḍḍūhipi upakkamanti, daṇḍehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha, bhante, rājagahe dve pūgā aññatarissā gaṇikāya sārattā paṭibaddhacittā; bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi upakkamanti, leḍḍūhipi upakkamanti, daṇḍehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhan"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yañca pattaṃ yañca pattabbaṃ, ubhayametaṃ rajānukiṇṇaṃ, āturassānusikkhato. Ye ca sikkhāsārā sīlabbataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasārā, ayameko anto. Ye ca evaṃvādino: 'natthi kāmesu doso'ti, ayaṃ dutiyo anto. Iccete ubho antā kaṭasivaḍḍhanā, kaṭasiyo diṭṭhiṃ vaḍḍhenti. Etete ubho ante anabhiññāya olīyanti eke, atidhāvanti eke. Ye ca kho te abhiññāya tatra ca nāhesuṃ, tena ca nāmaññiṃsu, vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 2.3

Daṇḍasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā kumārakā antarā ca sāvatthiṃ antarā ca jetavanaṃ ahiṃ daṇḍena hananti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya

sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho bhagavā sambahule kumārake antarā ca sāvatthiṃ antarā ca jetavanaṃ ahiṃ daṇḍena hanante.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena vihiṃsati; Attano sukhamesāno, pecca so na labhate sukhaṃ.

Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena na hiṃsati; Attano sukhamesāno, pecca so labhate sukhan"ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 5.9

Sadhāyamānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Tena kho pana samayena sambahulā māṇavakā bhagavato avidūre sadhāyamānarūpā atikkamanti. Addasā kho bhagavā sambahule māṇavake avidūre sadhāyamānarūpe atikkante.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Parimuṭṭhā paṇḍitābhāsā, vācāgocarabhāṇino; Yāvicchanti mukhāyāmaṃ, yena nītā na taṃ vidū"ti.

Navamaṃ.

Udāna 1.7

Ajakalāpakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā pāvāyaṃ viharati ajakalāpake cetiye, ajakalāpakassa yakkhassa bhavane. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti; devo ca ekamekaṃ phusāyati. Atha kho ajakalāpako yakkho bhagavato bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato avidūre tikkhattuṃ "akkulo pakkulo"ti akkulapakkulikaṃ akāsi: "eso te, samaṇa, pisāco"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yadā sakesu dhammesu, pāragū hoti brāhmaṇo; Atha etaṃ pisācañca, pakkulañcātivattatī"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 4.7

Sāriputtasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo adhicittamanuyutto.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya appicchaṃ santuṭṭhaṃ pavivittaṃ asaṃsaṭṭhaṃ āraddhavīriyaṃ adhicittamanuyuttaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Adhicetaso appamajjato, Munino monapathesu sikkhato; Sokā na bhavanti tādino, Upasantassa sadā satīmato"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 3.7

Sakkudānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā mahākassapo pippaliguhāyaṃ viharati, sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti aññataraṃ samādhiṃ samāpajjitvā. Atha kho āyasmā mahākassapo tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhāsi. Atha kho āyasmato mahākassapassa tamhā samādhimhā vuṭṭhitassa etadahosi: "yannūnāhaṃ rājagahaṃ piṇḍāya paviseyyan"ti.

Tena kho pana samayena pañcamattāni devatāsatāni ussukkaṃ āpannāni honti āyasmato mahākassapassa piṇḍapātapaṭilābhāya. Atha kho āyasmā mahākassapo tāni pañcamattāni devatāsatāni paṭikkhipitvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi.

Tena kho pana samayena sakko devānamindo āyasmato mahākassapassa piṇḍapātaṃ dātukāmo hoti. Pesakāravaṇṇaṃ abhinimminitvā tantaṃ vināti. Sujā asurakaññā tasaraṃ pūreti. Atha kho āyasmā mahākassapo rājagahe sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena sakkassa devānamindassa nivesanaṃ tenupasaṅkami. Addasā kho sakko devānamindo āyasmantaṃ mahākassapaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna

gharā nikkhamitvā paccuggantvā hatthato pattaṃ gahetvā gharaṃ pavisitvā ghaṭiyā odanaṃ uddharitvā pattaṃ pūretvā āyasmato mahākassapassa adāsi. So ahosi piṇḍapāto anekasūpo anekabyañjano anekarasabyañjano. Atha kho āyasmato mahākassapassa etadahosi: "ko nu kho ayaṃ satto yassāyaṃ evarūpo iddhānubhāvo"ti? Atha kho āyasmato mahākassapassa etadahosi: "sakko kho ayaṃ devānamindo"ti. Iti viditvā sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: "kataṃ kho te idaṃ, kosiya; mā punapi evarūpamakāsī"ti. "Amhākampi, bhante kassapa, puññena attho; amhākampi puññena karaṇīyan"ti.

Atha kho sakko devānamindo āyasmantaṃ mahākassapaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe tikkhattuṃ udānaṃ udānesi: "aho dānaṃ paramadānaṃ kassape suppatiṭṭhitaṃ. Aho dānaṃ paramadānaṃ kassape suppatiṭṭhitaṃ. Aho dānaṃ paramadānaṃ kassape suppatiṭṭhitan"ti. Assosi kho bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya sakkassa devānamindassa vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe tikkhattuṃ udānaṃ udānentassa: "aho dānaṃ paramadānaṃ kassape suppatiṭṭhitaṃ. Aho dānaṃ paramadānaṃ kassape suppatiṭṭhitaṃ. Aho dānaṃ paramadānaṃ kassape suppatiṭṭhitan"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Piṇḍapātikassa bhikkhuno, Attabharassa anaññaposino; Devā pihayanti tādino, Upasantassa sadā satīmato"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 3.10

Lokasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti vimuttisukhapaṭisaṃvedī.

Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā buddhacakkhunā lokaṃ volokesi. Addasā kho bhagavā buddhacakkhunā volokento satte anekehi santāpehi santappamāne, anekehi ca pariḷāhehi pariḍayhamāne—rāgajehipi, dosajehipi, mohajehipi.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ayaṃ loko santāpajāto, Phassapareto rogaṃ vadati attato; Yena yena hi maññati, Tato taṃ hoti aññathā.

Aññathābhāvī bhavasatto loko, Bhavapareto bhavamevābhinandati; Yadabhinandati taṃ bhayaṃ, Yassa bhāyati taṃ dukkhaṃ; Bhavavippahānāya kho, Panidaṃ brahmacariyaṃ vussati.

'Ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavena bhavassa vippamokkhamāhaṃsu sabbe te avippamuttā bhavasmā'ti vadāmi. 'Ye vā pana keci samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavena bhavassa nissaraṇamāhaṃsu, sabbe te anissaṭā bhavasmā'ti vadāmi.

Upadhiñhi paṭicca dukkhamidaṃ sambhoti, sabbupādānakkhayā natthi dukkhassa sambhavo. Lokamimaṃ passa; puthū avijjāya paretā bhūtā bhūtaratā aparimuttā; ye hi keci bhavā sabbadhi sabbatthatāya sabbe te bhavā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammāti.

Evametaṃ yathābhūtaṃ, Sammappaññāya passato; Bhavataṇhā pahīyati, Vibhavaṃ nābhinandati; Sabbaso taṇhānaṃ khayā, Asesavirāganirodho nibbānaṃ.

Tassa nibbutassa bhikkhuno, Anupādā punabbhavo na hoti; Abhibhūto māro vijitasaṅgāmo, Upaccagā sabbabhavāni tādī"ti.

Dasamaṃ.

Nandavaggo tatiyo.

Kammaṃ nando yasojo ca, sāriputto ca kolito; Pilindo kassapo piṇḍo, sippaṃ lokena te dasāti.

Udāna 3.2

Nandasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā nando bhagavato bhātā mātucchāputto sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ evamāroceti: "anabhirato ahaṃ, āvuso, brahmacariyaṃ carāmi; na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī"ti.

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante,

nando bhagavato bhātā mātucchāputto sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ evamāroceti: ‘anabhirato ahaṃ, āvuso, brahmacariyaṃ carāmi, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī’”ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: “ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena nandaṃ bhikkhuṃ āmantehi: ‘satthā taṃ, āvuso nanda, āmantetī’”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā nando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nandaṃ etadavoca: “satthā taṃ, āvuso nanda, āmantetī”ti.

“Evamāvuso”ti kho āyasmā nando tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ nandaṃ bhagavā etadavoca:

“Saccaṃ kira tvaṃ, nanda, sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ evamārocesi: ‘anabhirato ahaṃ, āvuso, brahmacariyaṃ carāmi, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī’”ti? “Evaṃ, bhante”ti.

“Kissa pana tvaṃ, nanda, anabhirato brahmacariyaṃ carasi, na sakkosi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissasī”ti? “Sākiyānī maṃ, bhante, janapadakalyāṇī gharā nikkhamantassa upaḍḍhullikhitehi kesehi apaloketvā maṃ etadavoca: ‘tuvaṭaṃ kho, ayyaputta, āgaccheyyāsī’ti. So kho ahaṃ, bhante, tamanussaramāno anabhirato brahmacariyaṃ carāmi, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī”ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nandaṃ bāhāyaṃ gahetvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ— jetavane antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi.

Tena kho pana samayena pañcamattāni accharāsatāni sakkassa devānamindassa upaṭṭhānaṃ āgatāni honti kakuṭapādāni. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nandaṃ āmantesi: “passasi no tvaṃ, nanda, imāni pañca accharāsatāni kakuṭapādānī”ti? “Evaṃ, bhante”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, nanda, katamā nu kho abhirūpatarā vā dassanīyatarā vā pāsādikatarā vā, sākiyānī vā janapadakalyāṇī, imāni vā pañca accharāsatāni kakuṭapādānī”ti? “Seyyathāpi, bhante, paluṭṭhamakkaṭī

kaṇṇanāsacchinnā; evamevaṃ kho, bhante, sākiyānī janapadakalyāṇī imesaṃ pañcannaṃ accharāsatānaṃ upanidhāya saṅkhyampi nopeti kalabhāgampi nopeti upanidhimpi nopeti. Atha kho imāni pañca accharāsatāni abhirūpatarāni ceva dassanīyatarāni ca pāsādikatarāni cā"ti.

"Abhirama, nanda, abhirama, nanda. Ahaṃ te pāṭibhogo pañcannaṃ accharāsatānaṃ paṭilābhāya kakuṭapādānan"ti. "Sace me, bhante, bhagavā pāṭibhogo pañcannaṃ accharāsatānaṃ paṭilābhāya kakuṭapādānaṃ, abhiramissāmahaṃ, bhante, bhagavati brahmacariye"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nandaṃ bāhāyaṃ gahetvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ— devesu tāvatiṃsesu antarahito jetavane pāturahosi.

Assosuṃ kho bhikkhū: "āyasmā kira nando bhagavato bhātā mātucchāputto accharānaṃ hetu brahmacariyaṃ carati; bhagavā kirassa pāṭibhogo pañcannaṃ accharāsatānaṃ paṭilābhāya kakuṭapādānan"ti.

Atha kho āyasmato nandassa sahāyakā bhikkhū āyasmantaṃ nandaṃ bhatakavādena ca upakkitakavādena ca samudācaranti: "bhatako kirāyasmā nando upakkitako kirāyasmā nando accharānaṃ hetu brahmacariyaṃ carati; bhagavā kirassa pāṭibhogo pañcannaṃ accharāsatānaṃ paṭilābhāya kakuṭapādānan"ti.

Atha kho āyasmā nando sahāyakānaṃ bhikkhūnaṃ bhatakavādena ca upakkitakavādena ca aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā nando arahataṃ ahosi.

Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante, nando bhagavato bhātā mātucchāputto āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sac-

chikatvā upasampajja viharatī”ti. Bhagavatopi kho ñāṇaṃ udapādi: “nando āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī”ti.

Atha kho āyasmā nando tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā nando bhagavantaṃ etadavoca: “yaṃ me, bhante, bhagavā pāṭibhogo pañcannaṃ accharāsatānaṃ paṭilābhāya kakuṭapādānaṃ, muñcāmahaṃ, bhante, bhagavantaṃ etasmā paṭissavā”ti. “Mayāpi kho tvaṃ, nanda, cetasā ceto paricca vidito: ‘nando āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī’ti. Devatāpi me etamatthaṃ ārocesi: ‘āyasmā, bhante, nando bhagavato bhātā mātucchāputto āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī’ti. Yadeva kho te, nanda, anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ, athāhaṃ mutto etasmā paṭissavā”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Yassa nittiṇṇo paṅko, Maddito kāmakaṇḍako; Mohakkhayaṃ anuppatto, Sukhadukkhesu na vedhatī sa bhikkhū”ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 8.9

Paṭhamadabbasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā dabbo mallaputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā dabbo mallaputto bhagavantaṃ etadavoca: “parinibbānakālo me dāni, sugatā”ti. “Yassadāni tvaṃ, dabba, kālaṃ maññasī”ti.

Atha kho āyasmā dabbo mallaputto uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā tejodhātuṃ samāpajjitvā vuṭṭhahitvā parinibbāyi.

Atha kho āyasmato dabbassa mallaputtassa vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā tejodhātuṃ samāpajjitvā vuṭṭhahitvā

parinibbutassa sarīrassa jhāyamānassa ḍayhamānassa neva chārikā paññāyittha na masi. Seyyathāpi nāma sappissa vā telassa vā jhāyamānassa ḍayhamānassa neva chārikā paññāyati na masi; evamevaṃ āyasmato dabbassa mallaputtassa vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā tejodhātuṃ samāpajjitvā vuṭṭhahitvā parinibbutassa sarīrassa jhāyamānassa ḍayhamānassa neva chārikā paññāyittha na masīti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Abhedi kāyo nirodhi saññā, Vedanā sītibhaviṃsu sabbā; Vūpasamiṃsu saṅkhārā, Viññāṇaṃ atthamāgamā"ti.

Navamaṃ.

Udāna 6.5

Dutiyanānātitthiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā nānādiṭṭhinissayanissitā.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "asassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sassato ca asassato ca attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "neva sassato nāsassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sayaṅkato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "paraṅkato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sayaṃkato ca paraṃkato ca attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "asayaṅkāro aparaṅkāro adhiccasamuppanno attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sassataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "asassataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sassataṅca asassataṅca sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "neva sassataṃ nāsassataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "paraṅkataṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "sayaṃkataṅca paraṃkataṅca sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Santi paneke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan"ti.

Te bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: "ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo"ti.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha, bhante, sambahulā nānātitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā nānādiṭṭhinissayanissitā.

Santeke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti ... pe ... te bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: 'ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo'"ti.

"Aññatitthiyā, bhikkhave, paribbājakā andhā acakkhukā; atthaṃ

na jānanti anatthaṃ na jānanti, dhammaṃ na jānanti adhammaṃ na jānanti. Te atthaṃ ajānantā anatthaṃ ajānantā, dhammaṃ ajānantā adhammaṃ ajānantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: 'ediso dhammo, nediso dhammo; nediso dhammo, ediso dhammo'"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Imesu kira sajjanti, eke samaṇabrāhmaṇā; Antarāva visīdanti, appatvāva tamogadhan"ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 1.10

Bāhiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bāhiyo dārucīriyo suppārake paṭivasati samuddatīre sakkato garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Atha kho bāhiyassa dārucīriyassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "ye kho keci loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā, ahaṃ tesaṃ aññataro"ti.

Atha kho bāhiyassa dārucīriyassa purāṇasālohitā devatā anukampikā atthakāmā bāhiyassa dārucīriyassa cetasā cetoparivitakkamaññāya yena bāhiyo dārucīriyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bāhiyaṃ dārucīriyaṃ etadavoca: "neva kho tvaṃ, bāhiya, arahā, nāpi arahattamaggaṃ vā samāpanno. Sāpi te paṭipadā natthi yāya tvaṃ arahā vā assa arahattamaggaṃ vā samāpanno"ti.

"Atha ke carahi sadevake loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā"ti? "Atthi, bāhiya, uttaresu janapadesu sāvatthī nāma nagaraṃ. Tattha so bhagavā etarahi viharati arahaṃ sammāsambuddho. So hi, bāhiya, bhagavā arahā ceva arahattāya ca dhammaṃ desetī"ti.

Atha kho bāhiyo dārucīriyo tāya devatāya saṃvejito tāvadeva suppārakamhā pakkāmi. Sabbattha ekarattiparivāsena yena sāvatthī jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho bāhiyo dārucīriyo yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "kahaṃ nu kho, bhante, etarahi bhagavā viharati arahaṃ

sammāsambuddho? Dassanakāmamhā mayaṃ taṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. "Antaragharaṃ paviṭṭho kho, bāhiya, bhagavā piṇḍāyā"ti.

Atha kho bāhiyo dārucīriyo taramānarūpo jetavanā nikkhamitvā sāvatthiṃ pavisitvā addasa bhagavantaṃ sāvatthiyaṃ piṇḍāya carantaṃ pāsādikaṃ pasādanīyaṃ santindriyaṃ santamānasaṃ uttamadamathasamathamanuppattaṃ dantaṃ guttaṃ yatindriyaṃ nāgaṃ. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato pāde sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "desetu me, bhante, bhagavā dhammaṃ; desetu sugato dhammaṃ, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā bāhiyaṃ dārucīriyaṃ etadavoca: "akālo kho tāva, bāhiya, antaragharaṃ paviṭṭhamhā piṇḍāyā"ti.

Dutiyampi kho bāhiyo dārucīriyo bhagavantaṃ etadavoca: "dujjānaṃ kho panetaṃ, bhante, bhagavato vā jīvitantarāyānaṃ, mayhaṃ vā jīvitantarāyānaṃ. Desetu me, bhante, bhagavā dhammaṃ; desetu sugato dhammaṃ, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Dutiyampi kho bhagavā bāhiyaṃ dārucīriyaṃ etadavoca: "akālo kho tāva, bāhiya, antaragharaṃ paviṭṭhamhā piṇḍāyā"ti.

Tatiyampi kho bāhiyo dārucīriyo bhagavantaṃ etadavoca: "dujjānaṃ kho panetaṃ, bhante, bhagavato vā jīvitantarāyānaṃ, mayhaṃ vā jīvitantarāyānaṃ. Desetu me, bhante, bhagavā dhammaṃ; desetu sugato dhammaṃ, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Tasmātiha te, bāhiya, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'diṭṭhe diṭṭhamattaṃ bhavissati, sute sutamattaṃ bhavissati, mute mutamattaṃ bhavissati, viññāte viññātamattaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, bāhiya, sikkhitabbaṃ. Yato kho te, bāhiya, diṭṭhe diṭṭhamattaṃ bhavissati, sute sutamattaṃ bhavissati, mute mutamattaṃ bhavissati, viññāte viññātamattaṃ bhavissati, tato tvaṃ, bāhiya, na tena; yato tvaṃ, bāhiya, na tena tato tvaṃ, bāhiya, na tattha; yato tvaṃ, bāhiya, na tattha, tato tvaṃ, bāhiya, nevidha na huraṃ na ubhayamantarena. Esevanto dukkhassā"ti.

Atha kho bāhiyassa dārucīriyassa bhagavato imāya saṅkhittāya dhammadesanāya tāvadeva anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci.

Atha kho bhagavā bāhiyaṃ dārucīriyaṃ iminā saṃkhittena ovādena ovaditvā pakkāmi. Atha kho acirapakkantassa bhagavato bāhiyaṃ dārucīriyaṃ gāvī taruṇavacchā adhipatitvā jīvitā voropesi.

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ nagaramhā nikkhamitvā addasa bāhiyaṃ dārucīriyaṃ kālaṅkataṃ; disvāna bhikkhū āmantesi: "gaṇhatha, bhikkhave, bāhiyassa dārucīriyassa sarīrakaṃ; mañcakaṃ āropetvā nīharitvā jhāpetha; thūpañcassa karotha. Sabrahmacārī vo, bhikkhave, kālaṅkato"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā bāhiyassa dārucīriyassa sarīrakaṃ mañcakaṃ āropetvā nīharitvā jhāpetvā thūpañcassa katvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "daḍḍhaṃ, bhante, bāhiyassa dārucīriyassa sarīraṃ, thūpo cassa kato. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti? "Paṇḍito, bhikkhave, bāhiyo dārucīriyo paccapādi dhammassānudhammaṃ; na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ vihesesi. Parinibbuto, bhikkhave, bāhiyo dārucīriyo"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yattha āpo ca pathavī, tejo vāyo na gādhati; Na tattha sukkā jotanti, ādicco nappakāsati; Na tattha candimā bhāti, tamo tattha na vijjati.

Yadā ca attanāvedi, muni monena brāhmaṇo; Atha rūpā arūpā ca, sukhadukkhā pamuccatī"ti.

Dasamaṃ.

Ayampi udāno vutto bhagavatā iti me sutanti.

Bodhivaggo paṭhamo.

Tayo bodhī ca huṃhuṅko, brāhmaṇā kassapena ca; Aja saṅgāma jaṭilā, bāhiyenāti te dasāti.

Udāna 8.8

Visākhāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena visākhāya migāramātuyā nattā kālaṅkatā hoti piyā manāpā. Atha kho visākhā migāramātā allavatthā allakesā divā divassa yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā etadavoca:

"Handa kuto nu tvaṃ, visākhe, āgacchasi allavatthā allakesā idhū-

pasaṅkantā divā divassā”ti? “Nattā me, bhante, piyā manāpā kālaṅkatā. Tenāhaṃ allavatthā allakesā idhūpasaṅkantā divā divassā”ti. “Iccheyyāsi tvaṃ, visākhe, yāvatikā sāvatthiyā manussā tāvatike putte ca nattāro cā”ti? “Iccheyyāhaṃ, bhagavā, yāvatikā sāvatthiyā manussā tāvatike putte ca nattāro cā”ti.

“Kīvabahukā pana, visākhe, sāvatthiyā manussā devasikaṃ kālaṃ karontī”ti? “Dasapi, bhante, sāvatthiyā manussā devasikaṃ kālaṃ karonti; navapi, bhante … aṭṭhapi, bhante … sattapi, bhante … chapi, bhante … pañcapi, bhante … cattāropi, bhante … tīṇipi, bhante … dvepi, bhante, sāvatthiyā manussā devasikaṃ kālaṃ karonti. Ekopi, bhante, sāvatthiyā manusso devasikaṃ kālaṃ karoti. Avivittā, bhante, sāvatthi manussehi kālaṃ karontehī”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, visākhe, api nu tvaṃ kadāci karahaci anallavatthā vā bhaveyyāsi anallakesā vā”ti? “No hetaṃ, bhante. Alaṃ me, bhante, tāva bahukehi puttehi ca nattārehi cā”ti.

“Yesaṃ kho, visākhe, sataṃ piyāni, sataṃ tesaṃ dukkhāni; yesaṃ navuti piyāni, navuti tesaṃ dukkhāni; yesaṃ asīti piyāni, asīti tesaṃ dukkhāni; yesaṃ sattati piyāni, sattati tesaṃ dukkhāni; yesaṃ saṭṭhi piyāni, saṭṭhi tesaṃ dukkhāni; yesaṃ paññāsaṃ piyāni, paññāsaṃ tesaṃ dukkhāni; yesaṃ cattārīsaṃ piyāni, cattārīsaṃ tesaṃ dukkhāni, yesaṃ tiṃsaṃ piyāni, tiṃsaṃ tesaṃ dukkhāni; yesaṃ vīsati piyāni, vīsati tesaṃ dukkhāni, yesaṃ dasa piyāni, dasa tesaṃ dukkhāni; yesaṃ nava piyāni, nava tesaṃ dukkhāni; yesaṃ aṭṭha piyāni, aṭṭha tesaṃ dukkhāni; yesaṃ satta piyāni, satta tesaṃ dukkhāni; yesaṃ cha piyāni, cha tesaṃ dukkhāni; yesaṃ pañca piyāni, pañca tesaṃ dukkhāni; yesaṃ cattāri piyāni, cattāri tesaṃ dukkhāni; yesaṃ tīṇi piyāni, tīṇi tesaṃ dukkhāni; yesaṃ dve piyāni, dve tesaṃ dukkhāni; yesaṃ ekaṃ piyaṃ, ekaṃ tesaṃ dukkhaṃ; yesaṃ natthi piyaṃ, natthi tesaṃ dukkhaṃ, asokā te virajā anupāyāsāti vadāmī”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Ye keci sokā paridevitā vā, Dukkhā va lokasmimanekarūpā; Piyaṃ paṭiccappabhavanti ete, Piye asante na bhavanti ete.

Tasmā hi te sukhino vītasokā, Yesaṃ piyaṃ natthi kuhiñci loke; Tasmā asokaṃ virajaṃ patthayāno, Piyaṃ na kayirātha kuhiñci loke”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 8.4

Catutthanibbānapaṭisaṃyuttasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Tedha bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbaṃ cetaso samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Nissitassa calitaṃ, anissitassa calitaṃ natthi. Calite asati passaddhi, passaddhiyā sati nati na hoti. Natiyā asati āgatigati na hoti. Āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti. Cutūpapāte asati nevidha na huraṃ na ubhayamantarena. Esevanto dukkhassā"ti.

Catutthaṃ.

Udāna 2.9

Visākhāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena visākhāya migāramātuyā kocideva attho raññe pasenadimhi kosale paṭibaddho hoti. Taṃ rājā pasenadi kosalo na yathādhippāyaṃ tīreti.

Atha kho visākhā migāramātā divā divassa yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, visākhe, āgacchasi divā divassā"ti? "Idha me, bhante, kocideva attho raññe pasenadimhi kosale paṭibaddho; taṃ rājā pasenadi kosalo na yathādhippāyaṃ tīretī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sabbaṃ paravasaṃ dukkhaṃ, sabbaṃ issariyaṃ sukhaṃ; Sādhāraṇe vihaññanti, yogā hi duratikkamā"ti.

Navamaṃ.

Udāna 5.7

Kaṅkhārevatasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati

jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā kaṅkhārevato bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya attano kaṅkhāvitaraṇavisuddhiṃ paccavekkhamāno.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ kaṅkhārevataṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya attano kaṅkhāvitaraṇavisuddhiṃ paccavekkhamānaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yā kāci kaṅkhā idha vā huraṃ vā, Sakavediyā vā paravediyā vā; Ye jhāyino tā pajahanti sabbā, Ātāpino brahmacariyaṃ carantā"ti.

Sattamaṃ.

Udāna 5.2

Appāyukasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva appāyukā hi, bhante, bhagavato mātā ahosi, sattāhajāte bhagavati bhagavato mātā kālamakāsi, tusitaṃ kāyaṃ upapajjī"ti.

"Evametaṃ, ānanda, appāyukā hi, ānanda, bodhisattamātaro honti. Sattāhajātesu bodhisattesu bodhisattamātaro kālaṃ karonti, tusitaṃ kāyaṃ upapajjantī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ye keci bhūtā bhavissanti ye vāpi, Sabbe gamissanti pahāya dehaṃ; Taṃ sabbajāniṃ kusalo viditvā, Ātāpiyo brahmacariyaṃ careyyā"ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 5.3

Suppabuddhakuṭṭhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahe suppabuddho nāma kuṭṭhī ahosi—manussadaliddo, manussakapaṇo, manussavarāko. Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto

dhammaṃ desento nisinno hoti.

Addasā kho suppabuddho kuṭṭhī taṃ mahājanakāyaṃ dūratova sannipatitaṃ. Disvānassa etadahosi: "nissaṃsayaṃ kho ettha kiñci khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhājīyati. Yannūnāhaṃ yena so mahājanakāyo tenupasaṅkameyyaṃ. Appeva nāmettha kiñci khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā labheyyan"ti.

Atha kho suppabuddho kuṭṭhī yena so mahājanakāyo tenupasaṅkami. Addasā kho suppabuddho kuṭṭhī bhagavantaṃ mahatiyā parisāya parivutaṃ dhammaṃ desentaṃ nisinnaṃ. Disvānassa etadahosi: "na kho ettha kiñci khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhājīyati. Samaṇo ayaṃ gotamo parisati dhammaṃ deseti. Yannūnāhampi dhammaṃ suṇeyyan"ti. Tattheva ekamantaṃ nisīdi: "ahampi dhammaṃ sossāmī"ti.

Atha kho bhagavā sabbāvantaṃ parisaṃ cetasā ceto paricca manasākāsi "ko nu kho idha bhabbo dhammaṃ viññātun"ti? Addasā kho bhagavā suppabuddhaṃ kuṭṭhiṃ tassaṃ parisāyaṃ nisinnaṃ. Disvānassa etadahosi: "ayaṃ kho idha bhabbo dhammaṃ viññātun"ti. Suppabuddhaṃ kuṭṭhiṃ ārabbha anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ; kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ; nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi suppabuddhaṃ kuṭṭhiṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evamevaṃ suppabuddhassa kuṭṭhissa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho suppabuddho kuṭṭhī diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthu sāsane uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho suppabuddho kuṭṭhī bhagavantaṃ etadavoca:

"Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhu-

manto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Atha kho suppabuddho kuṭṭhī bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavatā bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho acirapakkantaṃ suppabuddhaṃ kuṭṭhiṃ gāvī taruṇavacchā adhipatitvā jīvitā voropesi.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "yo so, bhante, suppabuddho nāma kuṭṭhī bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito, so kālaṅkato. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti?

"Paṇḍito, bhikkhave, suppabuddho kuṭṭhī; paccapādi dhammassānudhammaṃ; na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ vihesesi. Suppabuddho, bhikkhave, kuṭṭhī tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena suppabuddho kuṭṭhī ahosi—manussadaliddo, manussakapaṇo, manussavarāko"ti?

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, suppabuddho kuṭṭhī imasmiṃyeva rājagahe seṭṭhiputto ahosi. So uyyānabhūmiṃ niyyanto addasa tagarasikhiṃ paccekabuddhaṃ nagaraṃ piṇḍāya pavisantaṃ. Disvānassa etadahosi: 'kvāyaṃ kuṭṭhī kuṭṭhicīvarena vicaratī'ti? Niṭṭhubhitvā apasabyato karitvā pakkāmi. So tassa kammassa vipākena bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccittha. Tasseva kammassa vipākāvasesena imasmiṃyeva rājagahe kuṭṭhī ahosi manussadaliddo, manussakapaṇo, manussavarāko. So tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma saddhaṃ samādiyi sīlaṃ samādiyi sutaṃ samādiyi cāgaṃ samādiyi paññaṃ samādiyi. So tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma saddhaṃ samādiyitvā sīlaṃ samādiyitvā sutaṃ samādiyitvā cāgaṃ samādiyitvā paññaṃ samādiyitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapanno devānaṃ tā-

vatiṃsānaṃ sahabyataṃ. So tattha aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā cā”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Cakkhumā visamānīva, vijjamāne parakkame; Paṇḍito jīvalokasmiṃ, pāpāni parivajjaye”ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 5.10

Cūḷapanthakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā cūḷapanthako bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ cūḷapanthakaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Ṭhitena kāyena ṭhitena cetasā, Tiṭṭhaṃ nisinno uda vā sayāno; Etaṃ satiṃ bhikkhu adhiṭṭhahāno, Labhetha pubbāpariyaṃ visesaṃ; Laddhāna pubbāpariyaṃ visesaṃ, Adassanaṃ maccurājassa gacche”ti.

Dasamaṃ.

Soṇavaggo pañcamo.

Piyo appāyukā kuṭṭhī, kumārakā uposatho; Soṇo ca revato bhedo, sadhāya panthakena cāti.

Udāna 7.6

Taṇhāsaṅkhayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā aññāsikoṇḍañño bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ paccavekkhamāno.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ aññāsikoṇḍaññaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ paccavekkhamānaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yassa mūlaṃ chamā natthi, paṇṇā natthi kuto latā; Taṃ dhīraṃ bandhanā muttaṃ, ko taṃ ninditumarahati; Devāpi naṃ pasaṃsanti, brahmunāpi pasaṃsito"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 8.10

Dutiyadabbasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Dabbassa, bhikkhave, mallaputtassa vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā tejodhātuṃ samāpajjitvā vuṭṭhahitvā parinibbutassa sarīrassa jhāyamānassa ḍayhamānassa neva chārikā paññāyittha na masi. Seyyathāpi nāma sappissa vā telassa vā jhāyamānassa ḍayhamānassa neva chārikā paññāyati na masi; evamevaṃ kho, bhikkhave, dabbassa mallaputtassa vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā tejodhātuṃ samāpajjitvā vuṭṭhahitvā parinibbutassa sarīrassa jhāyamānassa ḍayhamānassa neva chārikā paññāyittha na masī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ayoghanahatasseva, jalato jātavedaso; Anupubbūpasantassa, yathā na ñāyate gati.

Evaṃ sammāvimuttānaṃ, kāmabandhoghatārinaṃ; Paññāpetuṃ gati natthi, pattānaṃ acalaṃ sukhan"ti.

Dasamaṃ.

Pāṭaligāmiyavaggo aṭṭhamo.

Nibbānā caturo vuttā, cundo pāṭaligāmiyā; Dvidhāpatho visākhā ca, dabbena saha te dasāti.

Vaggamidaṃ paṭhamaṃ varabodhi, Vaggamidaṃ dutiyaṃ mucalindo; Nandakavaggavaro tatiyo tu, Meghiyavaggavaro ca catuttho.

Pañcamavaggavarantidha soṇo, Chaṭṭhamavaggavaranti jaccandho; Sattamavaggavaranti ca cūḷo, Pāṭaligāmiyamaṭṭhamavaggo.

Asītimanūnakasuttavaraṃ, Vaggamidaṭṭhakaṃ suvibhattaṃ; Dassitaṃ cakkhumatā vimalena, Addhā hi taṃ udānamitīdamāhu.

Udānapāḷi niṭṭhitā.

Udāna 1.8

Saṅgāmajisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā saṅgāmaji sāvatthiṃ anuppatto hoti bhagavantaṃ dassanāya. Assosi kho āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikā: "ayyo kira saṅgāmaji sāvatthiṃ anuppatto"ti. Sā dārakaṃ ādāya jetavanaṃ agamāsi.

Tena kho pana samayena āyasmā saṅgāmaji aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisinno hoti. Atha kho āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikā yenāyasmā saṅgāmaji tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ saṅgāmajiṃ etadavoca: "khuddaputtañhi, samaṇa, posa man"ti. Evaṃ vutte, āyasmā saṅgāmaji tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikā āyasmantaṃ saṅgāmajiṃ etadavoca: "khuddaputtañhi, samaṇa, posa man"ti. Dutiyampi kho āyasmā saṅgāmaji tuṇhī ahosi.

Tatiyampi kho āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikā āyasmantaṃ saṅgāmajiṃ etadavoca: "khuddaputtañhi, samaṇa, posa man"ti. Tatiyampi kho āyasmā saṅgāmaji tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikā taṃ dārakaṃ āyasmato saṅgāmajissa purato nikkhipitvā pakkāmi: "eso te, samaṇa, putto; posa nan"ti.

Atha kho āyasmā saṅgāmaji taṃ dārakaṃ neva olokesi nāpi ālapi. Atha kho āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikā avidūraṃ gantvā apalokentī addasa āyasmantaṃ saṅgāmajiṃ taṃ dārakaṃ neva olokentaṃ nāpi ālapantaṃ, disvānassā etadahosi: "na cāyaṃ samaṇo puttenapi atthiko"ti. Tato paṭinivattitvā dārakaṃ ādāya pakkāmi. Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena āyasmato saṅgāmajissa purāṇadutiyikāya evarūpaṃ vippakāraṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Āyantiṃ nābhinandati, pakkamantiṃ na socati; Saṅgā saṅgāmajiṃ muttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 4.4

Yakkhapahārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno kapotakandarāyaṃ viharanti. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto juṇhāya rattiyā navoropitehi kesehi abbhokāse nisinno hoti aññataraṃ samādhiṃ samāpajjitvā.

Tena kho pana samayena dve yakkhā sahāyakā uttarāya disāya dakkhiṇaṃ disaṃ gacchanti kenacideva karaṇīyena. Addasaṃsu kho te yakkhā āyasmantaṃ sāriputtaṃ juṇhāya rattiyā navoropitehi kesehi abbhokāse nisinnaṃ. Disvāna eko yakkho dutiyaṃ yakkhaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, samma, imassa samaṇassa sīse pahāraṃ dātun"ti. Evaṃ vutte, so yakkho taṃ yakkhaṃ etadavoca: "alaṃ, samma, mā samaṇaṃ āsādesi. Uḷāro so, samma, samaṇo mahiddhiko mahānubhāvo"ti.

Dutiyampi kho so yakkho taṃ yakkhaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, samma, imassa samaṇassa sīse pahāraṃ dātun"ti. Dutiyampi kho so yakkho taṃ yakkhaṃ etadavoca: "alaṃ, samma, mā samaṇaṃ āsādesi. Uḷāro so, samma, samaṇo mahiddhiko mahānubhāvo"ti. Tatiyampi kho so yakkho taṃ yakkhaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, samma, imassa samaṇassa sīse pahāraṃ dātun"ti. Tatiyampi kho so yakkho taṃ yakkhaṃ etadavoca: "alaṃ, samma, mā samaṇaṃ āsādesi. Uḷāro so, samma, samaṇo mahiddhiko mahānubhāvo"ti.

Atha kho so yakkho taṃ yakkhaṃ anādiyitvā āyasmato sāriputtattherassa sīse pahāraṃ adāsi. Tāva mahā pahāro ahosi, api tena pahārena sattaratanaṃ vā aḍḍhaṭṭhamaratanaṃ vā nāgaṃ osādeyya, mahantaṃ vā pabbatakūṭaṃ padāleyya. Atha ca pana so yakkho "ḍayhāmi ḍayhāmī"ti vatvā tattheva mahānirayaṃ apatāsi.

Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena tena yakkhena āyasmato sāriputtattherassa sīse pahāraṃ dīyamānaṃ. Disvā yena āyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "kacci te, āvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci na kiñci dukkhan"ti? "Khamanīyaṃ me, āvuso moggallāna, yāpanīyaṃ me, āvuso moggallāna; api ca me

sīsaṃ thokaṃ dukkhan”ti.

“Acchariyaṃ, āvuso sāriputta, abbhutaṃ, āvuso sāriputta. Yāva mahiddhiko āyasmā sāriputto mahānubhāvo. Idha te, āvuso sāriputta, aññataro yakkho sīse pahāraṃ adāsi. Tāva mahā pahāro ahosi, api tena pahārena sattaratanaṃ vā aḍḍhaṭṭhamaratanaṃ vā nāgaṃ osādeyya, mahantaṃ vā pabbatakūṭaṃ padāleyya, atha ca panāyasmā sāriputto evamāha: ‘khamanīyaṃ me, āvuso moggallāna, yāpanīyaṃ me, āvuso moggallāna; api ca me sīsaṃ thokaṃ dukkhan’”ti.

“Acchariyaṃ, āvuso moggallāna, abbhutaṃ, āvuso moggallāna. Yāva mahiddhiko āyasmā mahāmoggallāno mahānubhāvo yatra hi nāma yakkhampi passissati. Mayaṃ panetarahi paṃsupisācakampi na passāmā”ti.

Assosi kho bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya tesaṃ ubhinnaṃ mahānāgānaṃ imaṃ evarūpaṃ kathāsallāpaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Yassa selūpamaṃ cittaṃ, ṭhitaṃ nānupakampati; Virattaṃ rajanīyesu, kopaneyye na kuppati; Yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ, kuto taṃ dukkhamessatī”ti.

Catutthaṃ.

Udāna 6.1

Āyusaṅkhārossajjanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: “gaṇhāhi, ānanda, nisīdanaṃ. Yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā”ti.

“Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā nisīdanaṃ ādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho bhagavā yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi:

“Ramaṇīyā, ānanda, vesālī; ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ cāpālaṃ

cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno () kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti.

Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne, oḷārike obhāse kayiramāne, nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ; tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti, yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi:

"Ramaṇīyā, ānanda, vesālī; ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti.

Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne, oḷārike obhāse kayiramāne, nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ; tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti, yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaccha tvaṃ, ānanda, yassadāni kālaṃ maññasī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi.

Atha kho māro pāpimā, acirapakkante āyasmante ānande, yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho māro pāpimā bhagavantaṃ etadavoca:

"Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato; parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhaga-

vatā vācā: ‘na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me bhikkhū na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī’ti. Etarahi kho pana, bhante, bhikkhū bhagavato sāvakā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato; parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: ‘na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me bhikkhuniyo na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī’ti. Etarahi kho pana, bhante, bhikkhuniyo bhagavato sāvikā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato; parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: ‘na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me upāsakā na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti uppannaṃ parappavādaṃ sahadham-

mena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi kho pana, bhante, upāsakā bhagavato sāvakā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato; parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me upāsikā na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi kho pana, bhante, upāsikā bhagavato sāvikā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato; parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me idaṃ brahmacariyaṃ na iddhañceva bhavissati phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitan'ti. Etarahi kho pana, bhante, bhagavato brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato; parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā māraṃ pāpimantaṃ etadavoca: "appossukko tvaṃ, pāpima, hohi. Na ciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī"ti.

Atha kho bhagavā cāpāle cetiye sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ os-

saji. Ossaṭṭhe ca bhagavatā āyusaṅkhāre mahābhūmicālo ahosi bhiṃsanako lomahaṃso, devadundubhiyo ca phaliṃsu.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Tulamatulañca sambhavaṃ, Bhavasaṅkhāramavassaji muni; Ajjhattarato samāhito, Abhindi kavacamivattasambhavan"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 4.9

Upasenasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmato upasenassa vaṅgantaputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, satthā ca me bhagavā arahaṃ sammāsambuddho; svākkhāte camhi dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajito; sabrahmacārino ca me sīlavanto kalyāṇadhammā; sīlesu camhi paripūrakārī; susamāhito camhi ekaggacitto; arahā camhi khīṇāsavo; mahiddhiko camhi mahānubhāvo. Bhaddakaṃ me jīvitaṃ, bhaddakaṃ maraṇan"ti.

Atha kho bhagavā āyasmato upasenassa vaṅgantaputtassa cetasā cetoparivitakkamaññāya tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yaṃ jīvitaṃ na tapati, maraṇante na socati; Sa ve diṭṭhapado dhīro, sokamajjhe na socati.

Ucchinnabhavataṇhassa, santacittassa bhikkhuno; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi tassa punabbhavo"ti.

Navamaṃ.

Udāna 5.8

Saṅghabhedasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ānando tadahuposathe pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi.

Addasā kho devadatto āyasmantaṃ ānandaṃ rājagahe piṇḍāya carantaṃ. Disvāna yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "ajjatagge dānāhaṃ, āvuso ānanda, aññatreva bhagavatā aññatra bhikkhusaṅghā uposathaṃ karissāmi

saṅghakammāni cā”ti.

Atha kho āyasmā ānando rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

“Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasā kho maṃ, bhante, devadatto rājagahe piṇḍāya carantaṃ. Disvāna yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ etadavoca: ‘ajjatagge dānāhaṃ, āvuso ānanda, aññatreva bhagavatā aññatra bhikkhusaṅghā uposathaṃ karissāmi saṅghakammāni cā’ti. Ajja, bhante, devadatto saṅghaṃ bhindissati, uposathañca karissati saṅghakammāni cā”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Sukaraṃ sādhunā sādhu, Sādhu pāpena dukkaraṃ; Pāpaṃ pāpena sukaraṃ, Pāpamariyehi dukkaran”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Udāna 1.1

Paṭhamabodhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomaṃ sādhukaṃ manasākāsi:

“Iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, yadidaṃ— avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato pajānāti sahetudhamman"ti.

Paṭhamaṃ.

Udāna 1.5

Brāhmaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno āyasmā ca mahākassapo āyasmā ca mahākaccāno āyasmā ca mahākoṭṭhiko āyasmā ca mahākappino āyasmā ca mahācundo āyasmā ca anuruddho āyasmā ca revato āyasmā ca nando yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu.

Addasā kho bhagavā te āyasmante dūratova āgacchante; disvāna bhikkhū āmantesi: "ete, bhikkhave, brāhmaṇā āgacchanti; ete, bhikkhave, brāhmaṇā āgacchantī"ti. Evaṃ vutte, aññataro brāhmaṇajātiko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bhante, brāhmaṇo hoti, katame ca pana brāhmaṇakaraṇā dhammā"ti?

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Bāhitvā pāpake dhamme, ye caranti sadā satā; Khīṇasaṃyojanā buddhā, te ve lokasmi brāhmaṇā"ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 2.6

Gabbhinīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa paribbājakassa daharamāṇavikā pajāpati hoti gabbhinī upavijaññā. Atha kho sā paribbājikā taṃ paribbājakaṃ etadavoca: "gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, telaṃ āhara, yaṃ me vijātāya bhavissatī"ti.

Evaṃ vutte, so paribbājako taṃ paribbājikaṃ etadavoca: "kuto panāhaṃ, bhoti, telaṃ āharāmī"ti? Dutiyampi kho sā paribbājikā taṃ paribbājakaṃ etadavoca: "gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, telaṃ āhara, yaṃ me vijātāya bhavissatī"ti. Dutiyampi kho so paribbājako taṃ paribbājikaṃ etadavoca: "kuto panāhaṃ, bhoti, telaṃ āharāmī"ti? Tatiyampi kho sā paribbājikā taṃ paribbājakaṃ etadavoca: "gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, telaṃ āhara, yaṃ me vijātāya bhavissatī"ti.

Tena kho pana samayena rañño pasenadissa kosalassa koṭṭhāgāre samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sappissa vā telassa vā yāvadatthaṃ pātuṃ dīyati, no nīharituṃ.

Atha kho tassa paribbājakassa etadahosi: "rañño kho pana pasenadissa kosalassa koṭṭhāgāre samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sappissa vā telassa vā yāvadatthaṃ pātuṃ dīyati, no nīharituṃ. Yannūnāhaṃ rañño pasenadissa kosalassa koṭṭhāgāraṃ gantvā telassa yāvadatthaṃ pivitvā gharaṃ āgantvā ucchadditvāna dadeyyaṃ, yaṃ imissā vijātāya bhavissatī"ti.

Atha kho so paribbājako rañño pasenadissa kosalassa koṭṭhāgāraṃ gantvā telassa yāvadatthaṃ pivitvā gharaṃ āgantvā neva sakkoti uddhaṃ kātuṃ, na pana adho. So dukkhāhi tibbāhi kharāhi kaṭukāhi vedanāhi phuṭṭho āvaṭṭati parivaṭṭati.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho bhagavā taṃ paribbājakaṃ dukkhāhi tibbāhi kharāhi kaṭukāhi vedanāhi phuṭṭhaṃ āvaṭṭamānaṃ parivaṭṭamānaṃ.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sukhino vata ye akiñcanā, Vedaguno hi janā akiñcanā; Sakiñcanaṃ passa vihaññamānaṃ, Jano janasmiṃ paṭibandhacitto"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Udāna 8.3

Tatiyanibbānapaṭisaṃyuttasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Tedha bhikkhū aṭṭhiṃ katvā, manasi katvā, sabbaṃ cetaso samannāharitvā, ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Atthi, bhikkhave, ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ. No cetaṃ, bhikkhave, abhavissa ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ, nayidha jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyetha. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ, tasmā

jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyatī”ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 4.2

Uddhatasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kusinārāyaṃ viharati upavattane mallānaṃ sālavane. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato avidūre araññakuṭikāyaṃ viharanti uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā pākatindriyā.

Addasā kho bhagavā te sambahule bhikkhū avidūre araññakuṭikāyaṃ viharante uddhate unnaḷe capale mukhare vikiṇṇavāce muṭṭhassatino asampajāne asamāhite vibbhantacitte pākatindriye.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Arakkhitena kāyena, micchādiṭṭhihatena ca; Thinamiddhābhibhūtena, vasaṃ mārassa gacchati.

Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro; Sammādiṭṭhipurekkhāro, ñatvāna udayabbayaṃ; Thinamiddhābhibhū bhikkhu, sabbā duggatiyo jahe”ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 1.3

Tatiyabodhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ sādhukaṃ manasākāsi:

“Iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati; yadidaṃ—avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa ke-

valassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Vidhūpayaṃ tiṭṭhati mārasenaṃ, Sūriyova obhāsayamantalikkhan"ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 7.5

Aparalakuṇḍakabhaddiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā lakuṇḍakabhaddiyo sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ piṭṭhito piṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami.

Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ lakuṇḍakabhaddiyaṃ dūratova sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ piṭṭhito piṭṭhito āgacchantaṃ dubbaṇṇaṃ duddasikaṃ okoṭimakaṃ yebhuyyena bhikkhūnaṃ paribhūtarūpaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi:

"Passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ bhikkhuṃ dūratova sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ piṭṭhito piṭṭhito āgacchantaṃ dubbaṇṇaṃ duddasikaṃ okoṭimakaṃ yebhuyyena bhikkhūnaṃ paribhūtarūpan"ti? "Evaṃ, bhante"ti.

"Eso, bhikkhave, bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo. Na ca sā samāpatti sulabharūpā yā tena bhikkhunā asamāpannapubbā—Yassa catthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Nelaṅgo setapacchādo, ekāro vattatī ratho; Anīghaṃ passa āyantaṃ, chinnasotaṃ abandhanan"ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 7.10

Utenasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena rañño utenassa uyyānagatassa antepuraṃ daḍḍhaṃ hoti, pañca ca itthisatāni kālaṅkatāni honti sāmāvatīpamukhāni.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Kosambiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, rañño utenassa uyyānagatassa antepuraṃ daḍḍhaṃ, pañca ca itthisatāni kālaṅkatāni sāmāvatīpamukhāni. Tāsaṃ, bhante, upāsikānaṃ kā gati ko abhisamparāyo"ti?

"Santettha, bhikkhave, upāsikāyo sotāpannā, santi sakadāgāminiyo, santi anāgāminiyo. Sabbā tā, bhikkhave, upāsikāyo anipphalā kālaṅkatā"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Mohasambandhano loko, bhabbarūpova dissati; Upadhibandhano bālo, tamasā parivārito; Sassatoriva khāyati, passato natthi kiñcanan"ti.

Dasamaṃ.

Dve bhaddiyā dve ca sattā, lakuṇḍako taṇhākkhayo; Papañcakhayo ca kaccāno, udapānañca utenoti.

Cūḷavaggo sattamo.

Udāna 7.7

Papañcakhayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā attano papañcasaññāsaṅkhāpahānaṃ paccavekkhamāno nisinno hoti.

Atha kho bhagavā attano papañcasaññāsaṅkhāpahānaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Yassa papañcā ṭhiti ca natthi, Sandānaṃ palighañca vītivatto; Taṃ nittaṇhaṃ muniṃ carantaṃ, Nāvajānāti sadevakopi loko”ti.

Sattamaṃ.

Udāna 1.2

Dutiyabodhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā sattāhaṃ ekapallaṅkena nisinno hoti vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ paṭilomaṃ sādhukaṃ manasākāsi:

“Iti imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ— avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato khayaṃ paccayānaṃ avedī”ti.

Dutiyaṃ.

Udāna 6.3

Paccavekkhaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā attano aneke pāpake akusale dhamme pahīne paccavekkhamāno nisinno hoti, aneke ca kusale dhamme bhāvanāpāripūriṃ gate.

Atha kho bhagavā attano aneke pāpake akusale dhamme pahīne viditvā aneke ca kusale dhamme bhāvanāpāripūriṃ gate tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Ahu pubbe tadā nāhu, nāhu pubbe tadā ahu; Na cāhu na ca bhavissati, na cetarahi vijjatī”ti.

Tatiyaṃ.

Udāna 5.5

Uposathasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe bhikkhusaṃghaparivuto nisinno hoti.

Atha kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante paṭhame yāme, uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti; nikkhanto paṭhamo yāmo; ciranisinno bhikkhusaṃgho; uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante majjhime yāme, uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti; nikkhanto majjhimo yāmo; ciranisinno bhikkhusaṅgho; uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. Dutiyampi kho bhagavā tuṇhī ahosi.

Tatiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante pacchime yāme, uddhaste aruṇe, nandimukhiyā rattiyā uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti; nikkhanto pacchimo yāmo; uddhasto aruṇo; nandimukhī ratti; ciranisinno bhikkhusaṅgho; uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. "Aparisuddhā, ānanda, parisā"ti.

Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "kaṃ nu kho bhagavā puggalaṃ sandhāya evamāha: 'aparisuddhā, ānanda, parisā'"ti? Atha kho āyasmā mahāmoggallāno sabbāvantaṃ bhikkhusaṃghaṃ cetasā ceto paricca manasākāsi. Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ dussīlaṃ pāpadhammaṃ asuciṃ saṅkassarasamācāraṃ paṭicchannakammantaṃ assamaṇaṃ samaṇapaṭiññaṃ abrahmacāriṃ brahmacāripaṭiññaṃ antopūtiṃ avassutaṃ kasambujātaṃ majjhe bhikkhusaṃghassa nisinnaṃ. Disvāna uṭṭhāyāsanā yena so puggalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ puggalaṃ etadavoca: "uṭṭhehi, āvuso, diṭṭhosi bhagavatā; natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti.

Evaṃ vutte, so puggalo tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ etadavoca: "uṭṭhehi, āvuso, diṭṭhosi bhagavatā; natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho so puggalo tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ bāhāyaṃ gahetvā bahidvārakoṭṭhakā nikkhāmetvā sūcighaṭikaṃ datvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhāmito, bhante, so puggalo mayā. Parisuddhā parisā. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. "Acchariyaṃ, moggallāna, abbhutaṃ, moggallāna. Yāva bāhāgahaṇāpi nāma so moghapuriso āgamessatī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "na dānāhaṃ, bhikkhave, ito paraṃ uposathaṃ karissāmi, pātimokkhaṃ uddisissāmi. Tumheva dāni, bhikkhave, ito paraṃ uposathaṃ kareyyātha, pātimokkhaṃ uddiseyyātha. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ tathāgato aparisuddhāya parisāya uposathaṃ kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya.

Aṭṭhime, bhikkhave, mahāsamudde acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Katame aṭṭha?

Mahāsamuddo, bhikkhave, anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro na āyatakeneva papāto; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde dutiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati. Yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ taṃ khippameva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati, yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ taṃ khippameva tīraṃ vāheti thalaṃ ussāreti; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde tatiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, tā mahāsamuddaṃ patvā jahanti purimāni nāmagottāni; 'mahāsamuddo'tveva saṅkhaṃ gacchanti. Yampi, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī tā mahāsamuddaṃ patvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'mahāsamuddo'tveva saṅkhaṃ gacchanti; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde catuttho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti, yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati. Yampi, bhikkhave, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti, yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde pañcamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo bahuratano anekaratano. Tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅgo masāragallaṃ. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo bahuratano anekaratano, tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅgo masāragallaṃ; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde sattamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso. Tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timitimiṅgalo asurā nāgā gandhabbā. Santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā, dviyojanasatikāpi attabhāvā, tiyojanasatikāpi attabhāvā, catuyojanasatikāpi attabhāvā, pañcayojanasatikāpi attabhāvā. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso, tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timitimiṅgalo asurā nāgā gandhabbā, santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā dviyojanasatikāpi attabhāvā ... pe ... pañcayojanasatikāpi attabhāvā;

ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha mahāsamudde acchariyā abbhutā dhammā ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. Katame aṭṭha?

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto; evamevaṃ kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho. Yampi, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati; evamevaṃ kho, bhikkhave, yaṃ mayā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamanti. Yampi, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamanti; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye dutiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati; yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ taṃ khippameva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti; evamevaṃ kho, bhikkhave, yo so puggalo dussīlo pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto, na tena saṅgho saṃvasati; atha kho naṃ khippameva sannipatitvā ukkhipati. Kiñcāpi so hoti majjhe bhikkhusaṅghassa nisinno, atha kho so ārakāva saṅghamhā, saṅgho ca tena. Yampi, bhikkhave, yo so puggalo dussīlo pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto, na tena saṅgho saṃvasati; khippameva naṃ sannipatitvā ukkhipati. Kiñcāpi so hoti majjhe bhikkhusaṅghassa nisinno, atha kho so ārakāva saṅghamhā, saṅgho ca tena; ayaṃ, bhikkhave,

imasmiṃ dhammavinaye tatiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī tā mahāsamuddaṃ patvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'mahāsamuddo'tveva saṅkhaṃ gacchanti; evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'samaṇā sakyaputtiyā'tveva saṅkhaṃ gacchanti. Yampi, bhikkhave, cattāro vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'samaṇā sakyaputtiyā'tveva saṅkhaṃ gacchanti; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye catuttho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti, yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave, bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti, na tena nibbānadhātuyā ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati. Yampi, bhikkhave, bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti, na tena nibbānadhātuyā ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye pañcamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso; evamevaṃ kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo ekaraso vimuttiraso. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo ekaraso vimuttiraso; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo bahuratano anekaratano, tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅgo masāragallaṃ; evamevaṃ kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo bahuratano anekaratano; tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo bahu-

ratano anekaratano, tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye sattamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso, tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timitimiṅgalo asurā nāgā gandhabbā, santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā dviyojanasatikāpi attabhāvā tiyojanasatikāpi attabhāvā catuyojanasatikāpi attabhāvā pañcayojanasatikāpi attabhāvā; evamevaṃ kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, arahā, arahattāya paṭipanno. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso, tatrime bhūtā—sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, arahā, arahattāya paṭipanno; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. Ime kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramantī”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

“Channamativassati, vivaṭaṃ nātivassati; Tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassatī”ti.

Pañcamaṃ.

Udāna 3.4

Sāriputtasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Yathāpi pabbato selo, acalo suppatiṭṭhito; Evaṃ mohakkhayā bhikkhu, pabbatova na vedhatī"ti.

Catutthaṃ.

Buddhavaṃsa

16 Atthadassībuddhavaṃsa

"Tattheva maṇḍakappamhi, atthadassī mahāyaso; Mahātamaṃ nihantvāna, patto sambodhimuttamaṃ.

Brahmunā yācito santo, dhammacakkaṃ pavattayi; Amatena tappayī lokaṃ, dasasahassisadevakaṃ.

Tassāpi lokanāthassa, Ahesuṃ abhisamayā tayo; Koṭisatasahassānaṃ, Paṭhamābhisamayo ahu.

Yadā buddho atthadassī, carate devacārikaṃ; Koṭisatasahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Punāparaṃ yadā buddho, desesi pitusantike; Koṭisatasahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, tassāpi ca mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Aṭṭhanavutisahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo; Aṭṭhāsītisahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Aṭṭhasattatisatasahassānaṃ, Tatiyo āsi samāgamo; Anupādā vimuttānaṃ, Vimalānaṃ mahesinaṃ.

Ahaṃ tena samayena, jaṭilo uggatāpano; Susīmo nāma nāmena, mahiyā seṭṭhasammato.

Dibbaṃ mandāravaṃ pupphaṃ, padumaṃ pārichattakaṃ; Devalokāharitvāna, sambuddhamabhipūjayiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, atthadassī mahāmuni; 'Aṭṭhārase kappasate, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, haṭṭho saṃviggamānaso; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Sobhanaṃ nāma nagaraṃ, sāgaro nāma khattiyo; Sudassanā nāma janikā, atthadassissa satthuno.

Dasavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Amaragiri sugiri vāhanā, Tayo pāsādamuttamā.

Tettiṃsañca sahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Visākhā nāma nārī ca, selo nāmāsi atrajo.

Nimitte caturo disvā, assayānena nikkhami; Anūnaaṭṭhamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, atthadassī mahāyaso; Vatti cakkaṃ mahāvīro, anomuyyāne narāsabho.

Santo ca upasanto ca, ahesuṃ aggasāvakā; Abhayo nāmupaṭṭhāko, atthadassissa satthuno.

Dhammā ceva sudhammā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, campakoti pavuccati.

Nakulo ca nisabho ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Makilā ca sunandā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Sopi buddho asamasamo, asītihatthamuggato; Sobhate sālarājāva, uḷurājāva pūrito.

Tassa pākatikā raṃsī, anekasatakoṭiyo; Uddhaṃ adho dasa disā, pharanti yojanaṃ sadā.

Sopi buddho narāsabho, sabbasattuttamo muni; Vassasatasahassāni, loke aṭṭhāsi cakkhumā.

Atulaṃ dassetvā obhāsaṃ, virocetvā sadevake; Sopi aniccataṃ patto, yathaggupādānasaṅkhayā.

Atthadassī jinavaro, Anomārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato”ti. (704)

Atthadassissa bhagavato vaṃso cuddasamo.

Buddhavaṃsa

10. Padumabuddhavaṃsa

“Anomadassissa aparena, Sambuddho dvipaduttamo; Padumo nāma nāmena, Asamo appaṭipuggalo.

Tassāpi asamaṃ sīlaṃ, samādhipi anantako; Asaṅkheyyaṃ ñāṇavaraṃ, vimuttipi anūpamā.

Tassāpi atulatejassa, dhammacakkappavattane; Abhisamayā tayo āsuṃ, mahātamapavāhanā.

Paṭhamābhisamaye buddho, koṭisatamabodhayi; Dutiyābhisamaye dhīro, navutikoṭimabodhayi.

Yadā ca padumo buddho, ovadī sakamatrajaṃ; Tadā asītikoṭīnaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, padumassa mahesino; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo.

Kathinatthārasamaye, uppanne kathinacīvare; Dhammasenāpatitthāya, bhikkhū sibbiṃsu cīvaraṃ.

Tadā te vimalā bhikkhū, chaḷabhiññā mahiddhikā; Tīṇi satasahassāni, samiṃsu aparājitā.

Punāparaṃ so narāsabho, pavane vāsaṃ upāgami; Tadā samāgamo āsi, dvinnaṃ satasahassinaṃ.

Ahaṃ tena samayena, sīho āsiṃ migādhibhū; Vivekamanubrūhantaṃ, pavane addasaṃ jinaṃ.

Vanditvā sirasā pāde, katvāna taṃ padakkhiṇaṃ; Tikkhattuṃ abhināditvā, sattāhaṃ jinamupaṭṭhahaṃ.

Sattāhaṃ varasamāpattiyā, Vuṭṭhahitvā tathāgato; Manasā cintayitvāna, Koṭibhikkhū samānayi.

Tadāpi so mahāvīro, tesaṃ majjhe viyākari; 'Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Campakaṃ nāma nagaraṃ, asamo nāma khattiyo; Asamā nāma janikā, padumassa mahesino.

Dasavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Nandā-vasu-yasuttarā, tayo pāsādamuttamā.

Tettiṃsa ca sahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Uttarā nāma sā nārī, rammo nāmāsi atrajo.

Nimitte caturo disvā, rathayānena nikkhami; Anūnaaṭṭhamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, padumo lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, dhanañcuyyānamuttame.

Sālo ca upasālo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Varuṇo nāmupaṭṭhāko, padumassa mahesino.

Rādhā ceva surādhā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, mahāsoṇoti vuccati.

Bhiyyo ceva asamo ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Rucī ca nandarāmā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhapaṇṇāsaratanaṃ, accuggato mahāmuni; Pabhā niddhāvatī tassa, asamā sabbaso disā.

Candappabhā sūriyappabhā, ratanaggimaṇippabhā; Sabbāpi tā hatā honti, patvā jinapabhuttamaṃ.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Paripakkamānase satte, bodhayitvā asesato; Sesake anusāsitvā, nibbuto so sasāvako.

Uragova tacaṃ jiṇṇaṃ, vaddhapattaṃva pādapo; Jahitvā sabbasaṅkhāre, nibbuto so yathā sikhī.

Padumo jinavaro satthā, Dhammārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (520)

Padumassa bhagavato vaṃso aṭṭhamo.

Buddhavaṃsa

20. Phussabuddhavaṃsa

"Tattheva maṇḍakappamhi, ahu satthā anuttaro; Anūpamo asamasamo, phusso lokagganāyako.

Sopi sabbaṃ tamaṃ hantvā, vijaṭetvā mahājaṭaṃ; Sadevakaṃ tappayanto, abhivassi amatambunā.

Dhammacakkaṃ pavattente, phusse nakkhattamaṅgale; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Navutisatasahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu; Asītisatasahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, phussassāpi mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Saṭṭhisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo; Paññāsasatasahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Cattārīsasatasahassānaṃ, Tatiyo āsi samāgamo; Anupādā vimuttānaṃ, Vocchinnapaṭisandhinaṃ.

Ahaṃ tena samayena, vijitāvī nāma khattiyo; Chaḍḍayitvā mahārajjaṃ, pabbajiṃ tassa santike.

Sopi maṃ buddho byākāsi, phusso lokagganāyako; 'Dvenavute ito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Suttantaṃ vinayañcāpi, navaṅgaṃ satthusāsanaṃ; Sabbaṃ pariyāpuṇitvā, sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

Tatthappamatto viharanto, brahmaṃ bhāvetva bhāvanaṃ; Abhiññāsu pāramiṃ gantvā, brahmalokamagañchahaṃ.

Kāsikaṃ nāma nagaraṃ, jayaseno nāma khattiyo; Sirimā nāma janikā, phussassāpi mahesino.

Navavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Garuḷapakkha haṃsa suvaṇṇabhārā, Tayo pāsādamuttamā.

Tiṃsaitthisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Kisāgotamī nāma nārī, anūpamo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, hatthiyānena nikkhami; Chamāsaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, phusso lokagganāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Surakkhito dhammaseno, ahesuṃ aggasāvakā; Sabhiyo nāmupaṭṭhāko, phussassāpi mahesino.

Cālā ca upacālā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, āmaṇḍoti pavuccati.

Dhanañcayo visākho ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Padumā ceva nāgā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhapaṇṇāsaratanaṃ, sopi accuggato muni; Sobhate sataraṃsīva, uḷurājāva pūrito.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Ovaditvā bahū satte, santāretvā bahū jane; Sopi satthā atulayaso, nibbuto so sasāvako.

Phusso jinavaro satthā, Senārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (806)

Phussassa bhagavato vaṃso aṭṭhārasamo.

Buddhavaṃsa

29. Dhātubhājanīyakathā

Mahāgotamo jinavaro, kusināramhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, tesu tesu padesato.

Eko ajātasattussa, eko vesāliyā pure; Eko kapilavatthusmiṃ, eko ca allakappake.

Eko ca rāmagāmamhi, eko ca veṭhadīpake; Eko pāveyyake malle, eko ca kosinārake.

Kumbhassa thūpaṃ kāresi, brāhmaṇo doṇasavhayo; Aṅgārathūpaṃ kāresuṃ, moriyā tuṭṭhamānasā.

Aṭṭha sārīrikā thūpā, navamo kumbhacetiyo; Aṅgārathūpo dasamo, tadāyeva patiṭṭhito.

Uṇhīsaṃ catasso dāṭhā, akkhakā dve ca dhātuyo; Asambhinnā imā satta, sesā bhinnāva dhātuyo.

Mahantā muggamattā ca, majjhimā bhinnataṇḍulā; Khuddakā sāsapamattā ca, nānāvaṇṇā ca dhātuyo.

Mahantā suvaṇṇavaṇṇā ca, muttavaṇṇā ca majjhimā; Khuddakā makulavaṇṇā ca, soḷasadoṇamattikā.

Mahantā pañca nāḷiyo, nāḷiyo pañca majjhimā; Khuddakā cha nāḷī ceva, etā sabbāpi dhātuyo.

Uṇhīsaṃ sīhaḷe dīpe, brahmaloke ca vāmakaṃ; Sīhaḷe dakkhiṇakkhañca, sabbāpetā patiṭṭhitā.

Ekā dāṭhā tidasapure, ekā nāgapure ahu; Ekā gandhāravisaye, ekā kaliṅgarājino.

Cattālīsasamā dantā, kesā lomā ca sabbaso; Devā hariṃsu ekekaṃ, cakkavāḷaparamparā.

Vajirāyaṃ bhagavato, Patto daṇḍañca cīvaraṃ; Nivāsanaṃ kulaghare, Paccattharaṇaṃ kapilavhaye.

Pāṭaliputtapuramhi, karaṇaṃ kāyabandhanaṃ; Campāyudakasāṭiyaṃ, uṇṇalomañca kosale.

Kāsāvaṃ brahmaloke ca, veṭhanaṃ tidase pure; Nisīdanaṃ avantīsu, raṭṭhe attharaṇaṃ tadā.

Araṇī ca mithilāyaṃ, videhe parisāvanaṃ; Vāsi sūcigharañcāpi, indapatthapure tadā.

Parikkhārā avasesā, janapade aparantake; Paribhuttāni muninā, akaṃsu manujā tadā.

Dhātuvitthārikaṃ āsi, Gotamassa mahesino; Pāṇīnaṃ anukampāya, Ahu porāṇikaṃ tadāti. (1070)

Buddhavaṃsa

5. Maṅgalabuddhavaṃsa

"Koṇḍaññassa aparena, maṅgalo nāma nāyako; Tamaṃ loke nihantvāna, dhammokkamabhidhārayi.

Atulāsi pabhā tassa, jinehaññehi uttariṃ; Candasūriyapabhaṃ hantvā, dasasahassī virocati.

Sopi buddho pakāsesi, caturo saccavaruttame; Te te saccarasaṃ pītvā, vinodenti mahātamaṃ.

Patvāna bodhimatulaṃ, paṭhame dhammadesane; Koṭisatasahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu.

Surindadevabhavane, buddho dhammamadesayi; Tadā koṭisahassānaṃ, dutiyo samayo ahu.

Yadā sunando cakkavattī, sambuddhaṃ upasaṅkami; Tadā āhani sambuddho, dhammabheriṃ varuttamaṃ.

Sunandassānucarā janatā, Tadāsuṃ navutikoṭiyo; Sabbepi te niravasesā, Ahesuṃ ehi bhikkhukā.

Sannipātā tayo āsuṃ, maṅgalassa mahesino; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo.

Dutiyo koṭisatasahassānaṃ, Tatiyo navutikoṭinaṃ; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, Tadā āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, surucī nāma brāhmaṇo; Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Tamahaṃ upasaṅkamma, Saraṇaṃ gantvāna satthuno; Sambuddhappamukhaṃ saṃghaṃ, Gandhamālena pūjayiṃ; Pūjetvā gandhamālena, Gavapānena tappayiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, maṅgalo dvipaduttamo; 'Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Tadā pītimanubrūhanto, sambodhivarapattiyā; Buddhe datvāna maṃ gehaṃ, pabbajiṃ tassa santike.

Suttantaṃ vinayañcāpi, navaṅgaṃ satthusāsanaṃ; Sabbaṃ pariyāpuṇitvā, sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

Tatthappamatto viharanto, brahmaṃ bhāvetva bhāvanaṃ; Abhiññāpāramiṃ gantvā, brahmalokamagacchahaṃ.

Uttaraṃ nāma nagaraṃ, uttaro nāma khattiyo; Uttarā nāma janikā, maṅgalassa mahesino.

Navavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Yasavā sucimā sirīmā, tayo pāsādamuttamā.

Samatiṃsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Yasavatī nāma nārī, sīvalo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, assayānena nikkhami; Anūnaaṭṭhamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, maṅgalo nāma nāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, vane sirīvaruttame.

Sudevo dhammaseno ca, ahesuṃ aggasāvakā; Pālito nāmupaṭṭhāko, maṅgalassa mahesino.

Sīvalā ca asokā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, nāgarukkhoti vuccati.

Nando ceva visākho ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Anulā ceva sutanā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhāsīti ratanāni, accuggato mahāmuni; Tato niddhāvatī raṃsī, anekasatasahassiyo.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Yathāpi sāgare ūmī, na sakkā tā gaṇetuye; Tatheva sāvakā tassa, na sakkā te gaṇetuye.

Yāva aṭṭhāsi sambuddho, maṅgalo lokanāyako; Na tassa sāsane atthi, sakilesamaraṇaṃ tadā.

Dhammokkaṃ dhārayitvāna, santāretvā mahājanaṃ; Jalitvā dhūmaketūva, nibbuto so mahāyaso.

Saṅkhārānaṃ sabhāvatthaṃ, dassayitvā sadevake; Jalitvā aggikkhandhova, sūriyo atthaṅgato yathā.

Uyyāne vassare nāma, Buddho nibbāyi maṅgalo; Tatthevassa jinathūpo, Tiṃsayojanamuggato”ti. (369)

Maṅgalassa bhagavato vaṃso tatiyo.

Buddhavaṃsa

12. Padumuttarabuddhavaṃsa

"Nāradassa aparena, sambuddho dvipaduttamo; Padumuttaro nāma jino, akkhobbho sāgarūpamo.

Maṇḍakappova so āsi, yamhi buddho ajāyatha; Ussannakusalā janatā, tamhi kappe ajāyatha.

Padumuttarassa bhagavato, Paṭhame dhammadesane; Koṭisatasahassānaṃ, Dhammābhisamayo ahu.

Tato parampi vassante, Tappayante ca pāṇine; Sattatiṃsasatasahassānaṃ, Dutiyābhisamayo ahu.

Yamhi kāle mahāvīro, ānandaṃ upasaṅkami; Pitusantikaṃ upagantvā, āhanī amatadundubhiṃ.

Āhate amatabherimhi, vassante dhammavuṭṭhiyā; Paññāsasatasahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Sannipātā tayo āsuṃ, padumuttarassa satthuno; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo.

Yadā buddho asamasamo, vasi vebhārapabbate; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Puna cārikaṃ pakkante, gāmanigamaraṭṭhato; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, Jaṭilo nāma raṭṭhiko; Sambuddhappamukhaṃ saṃghaṃ, Sabhattaṃ dussamadāsahaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, saṃghamajjhe nisīdiya; 'Satasahassito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, uttariṃ vatamadhiṭṭhahiṃ; Akāsiṃ uggadaḷhaṃ dhitiṃ, dasapāramipūriyā.

Byāhatā titthiyā sabbe, Vimanā dummanā tadā; Na tesaṃ keci paricaranti, Raṭṭhato nicchubhanti te.

Sabbe tattha samāgantvā, upagacchuṃ buddhasantike; Tuvaṃ nātho mahāvīra, saraṇaṃ hohi cakkhuma.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi taṃ; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādihi.

Nagaraṃ haṃsavatī nāma, ānando nāma khattiyo; Sujātā nāma janikā, padumuttarassa satthuno.

Dasavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Naravāhano yaso vasavattī, Tayo pāsādamuttamā.

Ticattārīsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vasudattā nāma nārī, uttamo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, pāsādenābhinikkhami; Sattāhaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, padumuttaro vināyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, mithiluyyānamuttame.

Devalo ca sujāto ca, Ahesuṃ aggasāvakā; Sumano nāmupaṭṭhāko, Padumuttarassa mahesino.

Amitā ca asamā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, salaloti pavuccati.

Vitiṇṇo ceva tisso ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Haṭṭhā ceva vicittā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhapaṇṇāsaratanaṃ, accuggato mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, dvattiṃsavaralakkhaṇo.

Kuṭṭā kavāṭā bhittī ca, rukkhā nagasiluccayā; Na tassāvaraṇaṃ atthi, samantā dvādasayojane.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Santāretvā bahujanaṃ, chinditvā sabbasaṃsayaṃ; Jalitvā aggikkhandhova, nibbuto so sasāvako.

Padumuttaro jino buddho, Nandārāmamhi nibbuto; Tatthevassa thūpavaro, Dvādasubbedhayojano”ti. (584)

Padumuttarassa bhagavato vaṃso dasamo.

Buddhavaṃsa

22. Sikhībuddhavaṃsa

“Vipassissa aparena, sambuddho dvipaduttamo; Sikhivhayo āsi jino, asamo appaṭipuggalo.

Mārasenaṃ pamadditvā, patto sambodhimuttamaṃ; Dhammacakkaṃ pavattesi, anukampāya pāṇinaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattente, sikhimhi jinapuṅgave; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Aparampi dhammaṃ desente, gaṇaseṭṭhe naruttame; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Yamakapāṭihāriyañca, dassayante sadevake; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, sikhissāpi mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Bhikkhusatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo; Asītibhikkhusahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Sattatibhikkhusahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo; Anupalitto padumaṃva, toyamhi sampavaḍḍhitaṃ.

Ahaṃ tena samayena, Arindamo nāma khattiyo; Sambuddhappamukhaṃ saṃghaṃ, Annapānena tappayiṃ.

Bahuṃ dussavaraṃ datvā, dussakoṭiṃ anappakaṃ; Alaṅkataṃ hatthiyānaṃ, sambuddhassa adāsahaṃ.

Hatthiyānaṃ nimminitvā, kappiyaṃ upanāmayiṃ; Pūrayiṃ mānasaṃ mayhaṃ, niccaṃ daḷhamupaṭṭhitaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, sikhī lokagganāyako; 'Ekatiṃse ito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Nagaraṃ aruṇavatī nāma, Aruṇo nāma khattiyo; Pabhāvatī nāma janikā, Sikhissāpi mahesino.

Sattavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Sucandako giri vasabho, tayo pāsādamuttamā.

Catuvīsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sabbakāmā nāma nārī, atulo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, hatthiyānena nikkhami; Aṭṭhamāsaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, sikhī lokagganāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Abhibhū sambhavo ceva, ahesuṃ aggasāvakā; Khemaṅkaro nāmupaṭṭhāko, sikhissāpi mahesino.

Sakhilā ca padumā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, puṇḍarīkoti vuccati.

Sirivaḍḍho ca nando ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Cittā ceva suguttā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Uccattanena so buddho, sattatihatthamuggato; Kañcanagghiyasaṅkāso, dvattiṃsavaralakkhaṇo.

Tassāpi byāmappabhā kāyā, divārattiṃ nirantaraṃ; Disodisaṃ niccharanti, tīṇiyojanaso pabhā.

Sattativassasahassāni, āyu tassa mahesino; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Dhammameghaṃ pavassetvā, temayitvā sadevake; Khemantaṃ pāpayitvāna, nibbuto so sasāvako.

Anubyañjanasampannaṃ, dvattiṃsavaralakkhaṇaṃ; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Sikhī munivaro buddho, Assārāmamhi nibbuto; Tatthevassa thūpavaro, Tīṇiyojanamuggato"ti. (871)

Sikhissa bhagavato vaṃso vīsatimo.

Buddhavaṃsa

3. Dīpaṅkarabuddhavaṃsa

"Tadā te bhojayitvāna, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ; Upagacchuṃ saraṇaṃ tassa, dīpaṅkarassa satthuno.

Saraṇāgamane kañci, nivesesi tathāgato; Kañci pañcasu sīlesu, sīle dasavidhe paraṃ.

Kassaci deti sāmaññaṃ, caturo phalamuttame; Kassaci asame dhamme, deti so paṭisambhidā.

Kassaci varasamāpattiyo, Aṭṭha deti narāsabho; Tisso kassaci vijjāyo, Chaḷabhiññā pavecchati.

Tena yogena janakāyaṃ, ovadati mahāmuni; Tena vitthārikaṃ āsi, lokanāthassa sāsanaṃ.

Mahāhanusabhakkhandho, dīpaṅkarassa nāmako; Bahū jane tārayati, parimoceti duggatiṃ.

Bodhaneyyaṃ janaṃ disvā, satasahassepi yojane; Khaṇena upagantvāna, bodheti taṃ mahāmuni.

Paṭhamābhisamaye buddho, koṭisatamabodhayi; Dutiyābhisamaye nātho, navutikoṭimabodhayi.

Yadā ca devabhavanamhi, buddho dhammamadesayi; Navutikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, dīpaṅkarassa satthuno; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo.

Puna nāradakūṭamhi, pavivekagate jine; Khīṇāsavā vītamalā, samiṃsu satakoṭiyo.

Yamhi kāle mahāvīro, sudassanasiluccaye; Navakoṭisahassehi, pavāresi mahāmuni.

Dasavīsasahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu; Ekadvinnaṃ abhisamayā, gaṇanāto asaṅkhiyā.

Vitthārikaṃ bāhujaññaṃ, iddhaṃ phītaṃ ahū tadā; Dīpaṅkarassa bhagavato, sāsanaṃ suvisodhitaṃ.

Cattāri satasahassāni, chaḷabhiññā mahiddhikā; Dīpaṅkaraṃ lokaviduṃ, parivārenti sabbadā.

Ye keci tena samayena, jahanti mānusaṃ bhavaṃ; Apattamānasā sekhā, garahitā bhavanti te.

Supupphitaṃ pāvacanaṃ, arahantehi tādihi; Khīṇāsavehi vimalehi, upasobhati sabbadā.

Nagaraṃ rammavatī nāma, sudevo nāma khattiyo; Sumedhā nāma janikā, dīpaṅkarassa satthuno.

Dasavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Haṃsā koñcā mayūrā ca, tayo pāsādamuttamā.

Tīṇi satasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Padumā nāma sā nārī, usabhakkhandho atrajo.

Nimitte caturo disvā, hatthiyānena nikkhami; Anūnadasamāsāni, padhāne padahī jino.

Padhānacāraṃ caritvāna, abujjhi mānasaṃ muni; Brahmunā yācito santo, dīpaṅkaro mahāmuni.

Vatti cakkaṃ mahāvīro, nandārāme sirīghare; Nisinno sirīsamūlamhi, akā titthiyamaddanaṃ.

Sumaṅgalo ca tisso ca, ahesuṃ aggasāvakā; Sāgato nāmupaṭṭhāko, dīpaṅkarassa satthuno.

Nandā ceva sunandā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, pipphalīti pavuccati.

Tapussabhallikā nāma, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Sirimā koṇā upaṭṭhikā, dīpaṅkarassa satthuno.

Asītihatthamubbedho, dīpaṅkaro mahāmuni; Sobhati dīparukkhova, sālarājāva phullito.

Satasahassavassāni, āyu tassa mahesino; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Jotayitvāna saddhammaṃ, santāretvā mahājanaṃ; Jalitvā aggikkhandhova, nibbuto so sasāvako.

Sā ca iddhi so ca yaso, Tāni ca pādesu cakkaratanāni; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Dīpaṅkaro jino satthā, Nandārāmamhi nibbuto; Tatthevassa jinathūpo, Chattiṃsubbedhayojano"ti. (299)

Dīpaṅkarassa bhagavato vaṃso paṭhamo.

Buddhavaṃsa

28. Buddhapakiṇṇakakaṇḍa

Aparimeyyito kappe, caturo āsuṃ vināyakā; Taṇhaṅkaro medhaṅkaro, athopi saraṇaṅkaro; Dīpaṅkaro ca sambuddho, ekakappamhi te jinā.

Dīpaṅkarassa aparena, koṇḍañño nāma nāyako; Ekova ekakappamhi, tāresi janataṃ bahuṃ.

Dīpaṅkarassa bhagavato, koṇḍaññassa ca satthuno; Etesaṃ antarā kappā, gaṇanāto asaṅkhiyā.

Koṇḍaññassa aparena, maṅgalo nāma nāyako; Tesampi antarā kappā, gaṇanāto asaṅkhiyā.

Maṅgalo ca sumano ca, revato sobhito muni; Tepi buddhā ekakappe, cakkhumanto pabhaṅkarā.

Sobhitassa aparena, anomadassī mahāyaso; Tesampi antarā kappā, gaṇanāto asaṅkhiyā.

Anomadassī padumo, nārado cāpi nāyako; Tepi buddhā ekakappe, tamantakārakā munī.

Nāradassa aparena, Padumuttaro nāma nāyako; Ekakappamhi uppanno, Tāresi janataṃ bahuṃ.

Nāradassa bhagavato, padumuttarassa satthuno; Tesampi antarā kappā, gaṇanāto asaṅkhiyā.

Kappasatasahassamhi, eko āsi mahāmuni; Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho.

Tiṃsakappasahassamhi, duve āsuṃ vināyakā; Sumedho ca sujāto ca, orato padumuttarā.

Aṭṭhārase kappasate, tayo āsuṃ vināyakā; Piyadassī atthadassī, dhammadassī ca nāyakā.

Orato ca sujātassa, sambuddhā dvipaduttamā; Ekakappamhi te buddhā, loke appaṭipuggalā.

Catunnavutito kappe, eko āsi mahāmuni; Siddhattho so lokavidū, sallakatto anuttaro.

Dvenavute ito kappe, duve āsuṃ vināyakā; Tisso phusso ca sambuddhā, asamā appaṭipuggalā.

Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako; Sopi buddho kāruṇiko, satte mocesi bandhanā.

Ekatiṃse ito kappe, duve āsuṃ vināyakā; Sikhī ca vessabhū ceva, asamā appaṭipuggalā.

Imamhi bhaddake kappe, tayo āsuṃ vināyakā; Kakusandho koṇāgamano, kassapo cāpi nāyako.

Ahametarahi sambuddho, metteyyo cāpi hessati; Etepime pañca buddhā, dhīrā lokānukampakā.

Etesaṃ dhammarājūnaṃ, Aññesaṃnekakoṭinaṃ; Ācikkhitvāna taṃ maggaṃ, Nibbutā te sasāvakāti. (1052)

Buddhapakiṇṇakakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Buddhavaṃsa

23. Vessabhūbuddhavaṃsa

“Tattheva maṇḍakappamhi, asamo appaṭipuggalo; Vessabhū nāma nāmena, loke uppajji nāyako.

Ādittaṃ vata rāgaggi, taṇhānaṃ vijitaṃ tadā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattente, vessabhūlokanāyake; Asītikoṭisahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Pakkante cārikaṃ raṭṭhe, lokajeṭṭhe narāsabhe; Sattatikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Mahādiṭṭhiṃ vinodento, pāṭiheraṃ karoti so; Samāgatā naramarū, dasasahassī sadevake.

Mahāacchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Devā ceva manussā ca, bujjhare saṭṭhikoṭiyo.

Sannipātā tayo āsuṃ, vessabhussa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Asītibhikkhusahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo; Sattatibhikkhusahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Saṭṭhibhikkhusahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo; Jarādibhayabhītānaṃ, orasānaṃ mahesino.

Ahaṃ tena samayena, sudassano nāma khattiyo; Nimantetvā mahāvīraṃ, dānaṃ datvā mahārahaṃ; Annapānena vatthena, sasaṃghaṃ jinapūjayiṃ.

Tassa buddhassa asamassa, cakkaṃ vattitamuttamaṃ; Sutvāna paṇitaṃ dhammaṃ, pabbajjamabhirocayiṃ.

Mahādānaṃ pavattetvā, rattindivamatandito; Pabbajjaṃ guṇasampannaṃ, pabbajiṃ jinasantike.

Ācāraguṇasampanno, vattasīlasamāhito; Sabbaññutaṃ gavesanto, ramāmi jinasāsane.

Saddhāpītiṃ upagantvā, buddhaṃ vandāmi sattharaṃ; Pīti uppajjati mayhaṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Anivattamānasaṃ ñatvā, sambuddho etadabravi; 'Ekatiṃse ito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Anomaṃ nāma nagaraṃ, suppatīto nāma khattiyo; Mātā yasavatī nāma, vessabhussa mahesino.

Cha ca vassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Ruci suruci rativaḍḍhano, Tayo pāsādamuttamā.

Anūnatiṃsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sucittā nāma sā nārī, suppabuddho nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, sivikāyābhinikkhami; Chamāsaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, vessabhūlokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, aruṇārāme naruttamo.

Soṇo ca uttaro ceva, ahesuṃ aggasāvakā; Upasanto nāmupaṭṭhāko, vessabhussa mahesino.

Rāmā ceva samālā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, mahāsāloti vuccati.

Sotthiko ceva rambho ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Gotamī sirimā ceva, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Saṭṭhiratanamubbedho, hemayūpasamūpamo; Kāyā niccharati rasmi, rattiṃva pabbate sikhī.

Saṭṭhivassasahassāni, āyu tassa mahesino; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Dhammaṃ vitthārikaṃ katvā, vibhajitvā mahājanaṃ; Dhammanāvaṃ ṭhapetvāna, nibbuto so sasāvako.

Dassaneyyaṃ sabbajanaṃ, vihāraṃ iriyāpathaṃ; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Vessabhū jinavaro satthā, Khemārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (901)

Vessabhussa bhagavato vaṃso ekavīsatimo.

Buddhavaṃsa

13. Sumedhabuddhavaṃsa

"Padumuttarassa aparena, Sumedho nāma nāyako; Durāsado uggatejo, Sabbalokuttamo muni.

Pasannanetto sumukho, brahā uju patāpavā; Hitesī sabbasattānaṃ, bahū mocesi bandhanā.

Yadā buddho pāpuṇitvā, kevalaṃ bodhimuttamaṃ; Sudassanamhi nagare, dhammacakkaṃ pavattayi.

Tassāpi abhisamayā tīṇi, Ahesuṃ dhammadesane; Koṭisatasahassānaṃ, Paṭhamābhisamayo ahu.

Punāparaṃ kumbhakaṇṇaṃ, yakkhaṃ so damayī jino; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Punāparaṃ amitayaso, catusaccaṃ pakāsayi; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, sumedhassa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Sudassanaṃ nāma nagaraṃ, upagañchi jino yadā; Tadā khīṇāsavā bhikkhū, samiṃsu satakoṭiyo.

Punāparaṃ devakūṭe, bhikkhūnaṃ kathinatthate; Tadā navutikoṭīnaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Punāparaṃ dasabalo, yadā carati cārikaṃ; Tadā asītikoṭīnaṃ, tatiyo āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, uttaro nāma māṇavo; Asītikoṭiyo mayhaṃ, ghare sannicitaṃ dhanaṃ.

Kevalaṃ sabbaṃ datvāna, sasaṃghe lokanāyake; Saraṇaṃ tassupagañchiṃ, pabbajjañcābhirocayiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, karonto anumodanaṃ; 'Tiṃsakappasahassamhi, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Suttantaṃ vinayañcāpi, navaṅgaṃ satthusāsanaṃ; Sabbaṃ pariyāpuṇitvāna, sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

Tatthappamatto viharanto, Nisajjaṭṭhānacaṅkame; Abhiññāsu pāramiṃ gantvā, Brahmalokamagañchahaṃ.

Sudassanaṃ nāma nagaraṃ, sudatto nāma khattiyo; Sudattā nāma janikā, sumedhassa mahesino.

Navavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Sucandakañcanasirivaḍḍhā, Tayo pāsādamuttamā.

Tisoḷasasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sumanā nāma sā nārī, punabbasu nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, hatthiyānena nikkhami; Anūnakaṃ aḍḍhamāsaṃ, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, sumedho lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, sudassanuyyānamuttame.

Saraṇo sabbakāmo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Sāgaro nāmupaṭṭhāko, sumedhassa mahesino.

Rāmā ceva surāmā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, mahānīpoti vuccati.

Uruvelā yasavā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Yasodharā sirimā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhāsītiratanāni, accuggato mahāmuni; Obhāseti disā sabbā, cando tāragaṇe yathā.

Cakkavattimaṇī nāma, yathā tapati yojanaṃ; Tatheva tassa ratanaṃ, samantā pharati yojanaṃ.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tevijjachaḷabhiññehi, balappattehi tādihi; Samākulamidaṃ āsi, arahantehi sādhuhi.

Tepi sabbe amitayasā, vippamuttā nirūpadhī; Ñāṇālokaṃ dassayitvā, nibbutā te mahāyasā.

Sumedho jinavaro buddho, Medhārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (615)

Sumedhassa bhagavato vaṃso ekādasamo.

Buddhavaṃsa

19. Tissabuddhavaṃsa

"Siddhatthassa aparena, Asamo appaṭipuggalo; Anantatejo amitayaso, Tisso lokagganāyako.

Tamandhakāraṃ vidhamitvā, obhāsetvā sadevakaṃ; Anukampako mahāvīro, loke uppajji cakkhumā.

Tassāpi atulā iddhi, atulaṃ sīlaṃ samādhi ca; Sabbattha pāramiṃ gantvā, dhammacakkaṃ pavattayi.

So buddho dasasahassimhi, Viññāpesi giraṃ suciṃ; Koṭisatāni abhisamiṃsu, Paṭhame dhammadesane.

Dutiyo navutikoṭīnaṃ, tatiyo saṭṭhikoṭiyo; Bandhanāto pamocesi, satte naramarū tadā.

Sannipātā tayo āsuṃ, tisse lokagganāyake; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Khīṇāsavasatasahassānaṃ, Paṭhamo āsi samāgamo; Navutisatasahassānaṃ, Dutiyo āsi samāgamo.

Asītisatasahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, pupphitānaṃ vimuttiyā.

Ahaṃ tena samayena, sujāto nāma khattiyo; Mahābhogaṃ chaḍḍayitvā, pabbajiṃ isipabbajaṃ.

Mayi pabbajite sante, uppajji lokanāyako; Buddhoti saddaṃ sutvāna, pīti me upapajjatha.

Dibbaṃ mandāravaṃ pupphaṃ, padumaṃ pārichattakaṃ; Ubho hatthehi paggayha, dhunamāno upāgamiṃ.

Catuvaṇṇaparivutaṃ, tissaṃ lokagganāyakaṃ; Tamahaṃ pupphaṃ gahetvā, matthake dhārayiṃ jinaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, janamajjhe nisīdiya; 'Dvenavute ito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Khemakaṃ nāma nagaraṃ, janasandho nāma khattiyo; Padumā nāma janikā, tissassa ca mahesino.

Sattavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Guhāsela nārisaya nisabhā, Tayo pāsādamuttamā.

Samatiṃsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Subhaddānāmikā nārī, ānando nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, assayānena nikkhami; Anūnaaṭṭhamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, tisso lokagganāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, yasavatiyamuttame.

Brahmadevo udayo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Samaṅgo nāmupaṭṭhāko, tissassa ca mahesino.

Phussā ceva sudattā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, asanoti pavuccati.

Sambalo ca sirimā ceva, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Kisāgotamī upasenā, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

So buddho saṭṭhiratano, ahu uccattane jino; Anūpamo asadiso, himavā viya dissati.

Tassāpi atulatejassa, āyu āsi anuttaro; Vassasatasahassāni, loke aṭṭhāsi cakkhumā.

Uttamaṃ pavaraṃ seṭṭhaṃ, anubhotvā mahāyasaṃ; Jalitvā aggikkhandhova, nibbuto so sasāvako.

Valāhakova anilena, sūriyena viya ussavo; Andhakārova padīpena, nibbuto so sasāvako.

Tisso jinavaro buddho, Nandārāmamhi nibbuto; Tatthevassa jinathūpo, Tīṇiyojanamuggato"ti. (781)

Tissassa bhagavato vaṃso sattarasamo.

Buddhavaṃsa

21 Vipassībuddhavaṃsa

“Phussassa ca aparena, sambuddho dvipaduttamo; Vipassī nāma nāmena, loke uppajji cakkhumā.

Avijjaṃ sabbaṃ padāletvā, patto sambodhimuttamaṃ; Dhammacakkaṃ pavattetuṃ, pakkāmi bandhumatīpuraṃ.

Dhammacakkaṃ pavattetvā, ubho bodhesi nāyako; Gaṇanāya na vattabbo, paṭhamābhisamayo ahu.

Punāparaṃ amitayaso, tattha saccaṃ pakāsayi; Caturāsītisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Caturāsītisahassāni, sambuddhaṃ anupabbajuṃ; Tesamārāmapattānaṃ, dhammaṃ desesi cakkhumā.

Sabbākārena bhāsato, sutvā upanisādino; Tepi dhammavaraṃ gantvā, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, vipassissa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Aṭṭhasaṭṭhisatasahassānaṃ, Paṭhamo āsi samāgamo; Bhikkhusatasahassānaṃ, Dutiyo āsi samāgamo.

Asītibhikkhusahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo; Tattha bhikkhugaṇamajjhe, sambuddho atirocati.

Ahaṃ tena samayena, nāgarājā mahiddhiko; Atulo nāma nāmena, puññavanto jutindharo.

Nekānaṃ nāgakoṭīnaṃ, parivāretvānahaṃ tadā; Vajjanto dibbaturiyehi, lokajeṭṭhaṃ upāgamiṃ.

Upasaṅkamitvā sambuddhaṃ, Vipassiṃ lokanāyakaṃ; Maṇimuttaratanakhacitaṃ, Sabbābharaṇavibhūsitaṃ; Nimantetvā dhammarājassa, Suvaṇṇapīṭhamadāsahaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, saṃghamajjhe nisīdiya; ‘Ekanavutito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, nikkhamitvā tathāgato; Padhānaṃ padahitvāna, katvā dukkarakārikaṃ.

Ajapālarukkhamūlasmiṃ, nisīditvā tathāgato; Tattha pāyāsaṃ paggayha, nerañjaramupehiti.

Nerañjarāya tīramhi, pāyāsaṃ ada so jino; Paṭiyattavaramaggena, bodhimūlamupehiti.

Tato padakkhiṇaṃ katvā, bodhimaṇḍaṃ anuttaro; Assatthamūle sambodhiṃ, bujjhissati mahāyaso.

Imassa janikā mātā, māyā nāma bhavissati; Pitā suddhodano nāma, ayaṃ hessati gotamo.

Anāsavā vītarāgā, santacittā samāhitā; Kolito upatisso ca, aggā hessanti sāvakā; Ānando nāmupaṭṭhāko, upaṭṭhissatimaṃ jinaṃ.

Khemā uppalavaṇṇā ca, aggā hessanti sāvikā; Anāsavā vītarāgā, santacittā samāhitā; Bodhi tassa bhagavato, assatthoti pavuccati.

Citto ca hatthāḷavako, aggā hessantupaṭṭhakā; Nandamātā ca uttarā, aggā hessantupaṭṭhikā; Āyu vassasataṃ tassa, gotamassa yasassino.

Idaṃ sutvāna vacanaṃ, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Nagaraṃ bandhumatī nāma, bandhumā nāma khattiyo; Mātā bandhumatī nāma, vipassissa mahesino.

Aṭṭhavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Nando sunando sirimā, tayo pāsādamuttamā.

Ticattārīsasahassāni, Nāriyo samalaṅkatā; Sudassanā nāma sā nārī, Samavattakkhandho nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, rathayānena nikkhami; Anūnaaṭṭhamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, vipassī lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Khaṇḍo ca tissanāmo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Asoko nāmupaṭṭhāko, vipassissa mahesino.

Candā ca candamittā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, pāṭalīti pavuccati.

Punabbasumitto nāgo ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Sirimā uttarā ceva, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Asītihatthamubbedho, vipassī lokanāyako; Pabhā niddhāvati tassa, samantā sattayojane.

Asītivassasahassāni, āyu buddhassa tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Bahudevamanussānaṃ, bandhanā parimocayi; Maggāmaggañca ācikkhi, avasesaputhujjane.

Ālokaṃ dassayitvāna, desetvā amataṃ padaṃ; Jalitvā aggikkhandhova, nibbuto so sasāvako.

Iddhivaraṃ puññavaraṃ, lakkhaṇañca kusumitaṃ; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Vipassī jinavaro buddho, Sumittārāmamhi nibbuto; Tatthevassa thūpavaro, Sattayojanamussito"ti. (843)

Vipassissa bhagavato vaṃso ekūnavīsatimo.

Buddhavaṃsa

11. Nāradabuddhavaṃsa

"Padumassa aparena, sambuddho dvipaduttamo; Nārado nāma nāmena, asamo appaṭipuggalo.

So buddho cakkavattissa, jeṭṭho dayitaoraso; Āmukkamālābharaṇo, uyyānaṃ upasaṅkami.

Tatthāsi rukkho yasavipulo, Abhirūpo brahā suci; Tamajjhapatvā upanisīdi, Mahāsoṇassa heṭṭhato.

Tattha ñāṇavaruppajji, anantaṃ vajirūpamaṃ; Tena vicini saṅkhāre, ukkujjamavakujjakaṃ.

Tattha sabbakilesāni, asesamabhivāhayi; Pāpuṇī kevalaṃ bodhiṃ, buddhañāṇe ca cuddasa.

Pāpuṇitvāna sambodhiṃ, dhammacakkaṃ pavattayi; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Mahādoṇaṃ nāgarājaṃ, vinayanto mahāmuni; Pāṭiheraṃ tadākāsi, dassayanto sadevake.

Tadā devamanussānaṃ, tamhi dhammappakāsane; Navutikoṭisahassāni, tariṃsu sabbasaṃsayaṃ.

Yamhi kāle mahāvīro, ovadī sakamatrajaṃ; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, nāradassa mahesino; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo.

Yadā buddho buddhaguṇaṃ, sanidānaṃ pakāsayi; Navutikoṭisahassāni, samiṃsu vimalā tadā.

Yadā verocano nāgo, dānaṃ dadāti satthuno; Tadā samiṃsu jinaputtā, asītisatasahassiyo.

Ahaṃ tena samayena, jaṭilo uggatāpano; Antalikkhacaro āsiṃ, pañcābhiññāsu pāragū.

Tadāpāhaṃ asamasamaṃ, sasaṃghaṃ saparijjanaṃ; Annapānena tappetvā, candanenābhipūjayiṃ.

Sopi maṃ tadā byākāsi, nārado lokanāyako; 'Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo hāsetva mānasaṃ; Adhiṭṭhahiṃ vataṃ uggaṃ, dasapāramipūriyā.

Nagaraṃ dhaññavatī nāma, sudevo nāma khattiyo; Anomā nāma janikā, nāradassa mahesino.

Navavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Jito vijitābhirāmo, tayo pāsādamuttamā.

Ticattārīsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vijitasenā nāma nārī, nanduttaro nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, Padasā gamanena nikkhami; Sattāhaṃ padhānacāraṃ, Acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, nārado lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, dhanañcuyyānamuttame.

Bhaddasālo jitamitto, ahesuṃ aggasāvakā; Vāseṭṭho nāmupaṭṭhāko, nāradassa mahesino.

Uttarā phaggunī ceva, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, mahāsoṇoti vuccati.

Uggarindo vasabho ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Indāvarī ca vaṇḍī ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhāsītiratanāni, accuggato mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, dasasahassī virocati.

Tassa byāmappabhā kāyā, niddhāvati disodisaṃ; Nirantaraṃ divārattiṃ, yojanaṃ pharate sadā.

Na keci tena samayena, samantā yojane janā; Ukkāpadīpe ujjālenti, buddharaṃsīhi otthaṭā.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Yathā uḷūhi gaganaṃ, vicittaṃ upasobhati; Tatheva sāsanaṃ tassa, arahantehi sobhati.

Saṃsārasotaṃ taraṇāya, sesake paṭipannake; Dhammasetuṃ daḷhaṃ katvā, nibbuto so narāsabho.

Sopi buddho asamasamo, Tepi khīṇāsavā atulatejā; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Nārado jinavasabho, Nibbuto sudassane pure; Tatthevassa thūpavaro, Catuyojanamuggato"ti. (553)

Nāradassa bhagavato vaṃso navamo.

Buddhavaṃsa

14. Sujātabuddhavaṃsa

"Tattheva maṇḍakappamhi, sujāto nāma nāyako; Sīhahanusabhakkhandho, appameyyo durāsado.

Candova vimalo suddho, sataraṃsīva patāpavā; Evaṃ sobhati sambuddho, jalanto siriyā sadā.

Pāpuṇitvāna sambuddho, kevalaṃ bodhimuttamaṃ; Sumaṅgalamhi nagare, dhammacakkaṃ pavattayi.

Desente pavaraṃ dhammaṃ, Sujāte lokanāyake; Asītikoṭī abhisamiṃsu, Paṭhame dhammadesane.

Yadā sujāto amitayaso, Deve vassaṃ upāgami; Sattatiṃsasatasahassānaṃ, Dutiyābhisamayo ahu.

Yadā sujāto asamasamo, Upagacchi pitusantikaṃ; Saṭṭhisatasahassānaṃ, Tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, sujātassa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Abhiññābalappattānaṃ, appattānaṃ bhavābhave; Saṭṭhisatasahassāni, paṭhamaṃ sannipatiṃsu te.

Punāparaṃ sannipāte, tidivorohaṇe jine; Paññāsasatasahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Upasaṅkamanto narāsabhaṃ, Tassa yo aggasāvako; Catūhi satasahassehi, Sambuddhaṃ upasaṅkami.

Ahaṃ tena samayena, catudīpamhi issaro; Antalikkhacaro āsiṃ, cakkavattī mahabbalo.

Loke acchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Upagantvāna vandiṃ so, sujātaṃ lokanāyakaṃ.

Catudīpe mahārajjaṃ, ratane satta uttame; Buddhe niyyādayitvāna, pabbajiṃ tassa santike.

Ārāmikā janapade, uṭṭhānaṃ paṭipiṇḍiya; Upanenti bhikkhusaṃghassa, paccayaṃ sayanāsanaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, dasasahassimhi issaro; 'Tiṃsakappasahassamhi, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo hāsaṃ janesahaṃ; Adhiṭṭhahiṃ vataṃ uggaṃ, dasapāramipūriyā.

Suttantaṃ vinayañcāpi, navaṅgaṃ satthusāsanaṃ; Sabbaṃ pariyāpuṇitvāna, sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

Tatthappamatto viharanto, brahmaṃ bhāvetva bhāvanaṃ; Abhiññāpāramiṃ gantvā, brahmalokamagañchahaṃ.

Sumaṅgalaṃ nāma nagaraṃ, uggato nāma khattiyo; Mātā pabhāvatī nāma, sujātassa mahesino.

Navavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Sirī upasirī nando, tayo pāsādamuttamā.

Tevīsatisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sirinandā nāma nārī, upaseno nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, assayānena nikkhami; Anūnanavamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, sujāto lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, sumaṅgaluyyānamuttame.

Sudassano sudevo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Nārado nāmupaṭṭhāko, sujātassa mahesino.

Nāgā ca nāgasamālā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, mahāveḷūti vuccati.

So ca rukkho ghanakkhandho, Acchiddo hoti pattiko; Uju vaṃso brahā hoti, Dassanīyo manoramo.

Ekakkhandho pavaḍḍhitvā, tato sākhā pabhijjati; Yathā subaddho morahattho, evaṃ sobhati so dumo.

Na tassa kaṇṭakā honti, nāpi chiddaṃ mahā ahu; Vitthiṇṇasākho aviralo, sandacchāyo manoramo.

Sudatto ceva citto ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Subhaddā ca padumā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Paññāsaratano āsi, uccattanena so jino; Sabbākāravarūpeto, sabbaguṇamupāgato.

Tassa pabhā asamasamā, niddhāvati samantato; Appamāṇo atuliyo, opammehi anūpamo.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Yathāpi sāgare ūmī, gagane tārakā yathā; Evaṃ tadā pāvacanaṃ, arahantehi cittitaṃ.

So ca buddho asamasamo, Guṇāni ca tāni atuliyāni; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Sujāto jinavaro buddho, Silārāmamhi nibbuto; Tattheva tassa cetiyo, Tīṇigāvutamuggato"ti. (651)

Sujātassa bhagavato vaṃso dvādasamo.

Buddhavaṃsa

6. Sumanabuddhavaṃsa

"Maṅgalassa aparena, sumano nāma nāyako; Sabbadhammehi asamo, sabbasattānamuttamo.

Tadā amatabheriṃ so, āhanī mekhale pure; Dhammasaṅkhasamāyuttaṃ, navaṅgaṃ jinasāsanaṃ.

Nijjinitvā kilese so, patvā sambodhimuttamaṃ; Māpesi nagaraṃ satthā, saddhammapuravaruttamaṃ.

Nirantaraṃ akuṭilaṃ, ujuṃ vipulavitthataṃ; Māpesi so mahāvīthiṃ, satipaṭṭhānavaruttamaṃ.

Phale cattāri sāmaññe, catasso paṭisambhidā; Chaḷabhiññāṭṭhasamāpattī, pasāresi tattha vīthiyaṃ.

Ye appamattā akhilā, hirivīriyehupāgatā; Te te ime guṇavare, ādiyanti yathā sukhaṃ.

Evametena yogena, uddharanto mahājanaṃ; Bodhesi paṭhamaṃ satthā, koṭisatasahassiyo.

Yamhi kāle mahāvīro, ovadī titthiye gaṇe; Koṭisahassābhisamiṃsu, dutiye dhammadesane.

Yadā devā manussā ca, samaggā ekamānasā; Nirodhapañhaṃ pucchiṃsu, saṃsayañcāpi mānasaṃ.

Tadāpi dhammadesane, nirodhaparidīpane; Navutikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, sumanassa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Vassaṃvutthassa bhagavato, abhighuṭṭhe pavāraṇe; Koṭisatasahassehi, pavāresi tathāgato.

Tatoparaṃ sannipāte, vimale kañcanapabbate; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Yadā sakko devarājā, buddhadassanupāgami; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, nāgarājā mahiddhiko; Atulo nāma nāmena, ussannakusalasañcayo.

Tadāhaṃ nāgabhavanā, nikkhamitvā sañātibhi; Nāgānaṃ dibbaturiyehi, sasaṃghaṃ jinamupaṭṭhahiṃ.

Koṭisatasahassānaṃ, annapānena tappayiṃ; Paccekadussayugaṃ datvā, saraṇaṃ tamupāgamiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, sumano lokanāyako; 'Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Nagaraṃ mekhalaṃ nāma, sudatto nāma khattiyo; Sirimā nāma janikā, sumanassa mahesino.

Navavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Cando sucando vaṭaṃso ca, tayo pāsādamuttamā.

Tesaṭṭhisatasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vaṭaṃsikā nāma nārī, anūpamo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, hatthiyānena nikkhami; Anūnadasamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, sumano lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, mekhale puramuttame.

Saraṇo bhāvitatto ca, ahesuṃ aggasāvakā; Udeno nāmupaṭṭhāko, sumanassa mahesino.

Soṇā ca upasoṇā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Sopi buddho amitayaso, nāgamūle abujjhatha.

Varuṇo ceva saraṇo ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Cālā ca upacālā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Uccattanena so buddho, navutihatthamuggato; Kañcanagghiyasaṅkāso, dasasahassī virocati.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tāraṇīye tārayitvā, bodhanīye ca bodhayi; Parinibbāyi sambuddho, uḷurājāva atthami.

Te ca khīṇāsavā bhikkhū, so ca buddho asādiso; Atulappabhaṃ dassayitvā, nibbutā ye mahāyasā.

Tañca ñāṇaṃ atuliyaṃ, Tāni ca atulāni ratanāni; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Sumano yasadharo buddho, Aṅgārāmamhi nibbuto; Tattheva tassa jinathūpo, Catuyojanamuggato"ti. (403)

Sumanassa bhagavato vaṃso catuttho.

Buddhavaṃsa

2 Sumedhapatthanākathā

"Kappe ca satasahasse, caturo ca asaṅkhiye; Amaraṃ nāma nagaraṃ, dassaneyyaṃ manoramaṃ.

Dasahi saddehi avivittaṃ, Annapānasamāyutaṃ; Hatthisaddaṃ assasaddaṃ, Bherisaṅkharathāni ca; Khādatha pivatha ceva, Annapānena ghositaṃ.

Nagaraṃ sabbaṅgasampannaṃ, sabbakammamupāgataṃ; Sattaratanasampannaṃ, nānājanasamākulaṃ; Samiddhaṃ devanagaraṃva, āvāsaṃ puññakamminaṃ.

Nagare amaravatiyā, sumedho nāma brāhmaṇo; Anekakoṭisannicayo, pahūtadhanadhaññavā.

Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Lakkhaṇe itihāse ca, sadhamme pāramiṃ gato.

Rahogato nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Dukkho punabbhavo nāma, sarīrassa ca bhedanaṃ.

Jātidhammo jarādhammo, Byādhidhammo sahaṃ tadā; Ajaraṃ amataṃ khemaṃ, Pariyesissāmi nibbutiṃ.

Yaṃnūnimaṃ pūtikāyaṃ, nānākuṇapapūritaṃ; Chaḍḍayitvāna gaccheyyaṃ, anapekkho anatthiko.

Atthi hehiti so maggo, na so sakkā na hetuye; Pariyesissāmi taṃ maggaṃ, bhavato parimuttiyā.

Yathāpi dukkhe vijjante, sukhaṃ nāmapi vijjati; Evaṃ bhave vijjamāne, vibhavopi icchitabbako.

Yathāpi uṇhe vijjante, aparaṃ vijjati sītalaṃ; Evaṃ tividhaggi vijjante, nibbānaṃ icchitabbakaṃ.

Yathāpi pāpe vijjante, kalyāṇamapi vijjati; Evamevaṃ jāti vijjante, ajātipicchitabbakaṃ.

Yathā gūthagato puriso, taḷākaṃ disvāna pūritaṃ; Na gavesati taṃ taḷākaṃ, na doso taḷākassa so.

Evaṃ kilesamaladhovaṃ, vijjante amatantaḷe; Na gavesati taṃ taḷākaṃ, na doso amatantaḷe.

Yathā arīhi pariruddho, vijjante gamanampathe; Na palāyati so puriso, na doso añjasassa so.

Evaṃ kilesapariruddho, vijjamāne sive pathe; Na gavesati taṃ maggaṃ, na doso sivamañjase.

Yathāpi byādhito puriso, vijjamāne tikicchake; Na tikicchāpeti taṃ byādhiṃ, na doso so tikicchake.

Evaṃ kilesabyādhīhi, Dukkhito paripīḷito; Na gavesati taṃ ācariyaṃ, Na doso so vināyake.

Yathāpi kuṇapaṃ puriso, kaṇṭhe baddhaṃ jigucchiya; Mocayitvāna gaccheyya, sukhī serī sayaṃvasī.

Tathevimaṃ pūtikāyaṃ, nānākuṇapasañcayaṃ; Chaḍḍayitvāna gaccheyyaṃ, anapekkho anatthiko.

Yathā uccāraṭṭhānamhi, karīsaṃ naranāriyo; Chaḍḍayitvāna gacchanti, anapekkhā anatthikā.

Evamevāhaṃ imaṃ kāyaṃ, nānākuṇapapūritaṃ; Chaḍḍayitvāna gacchissaṃ, vaccaṃ katvā yathā kuṭiṃ.

Yathāpi jajjaraṃ nāvaṃ, paluggaṃ udagāhiniṃ; Sāmī chaḍḍetvā gacchanti, anapekkhā anatthikā.

Evamevāhaṃ imaṃ kāyaṃ, navacchiddaṃ dhuvassavaṃ; Chaḍḍayitvāna gacchissaṃ, jiṇṇanāvaṃva sāmikā.

Yathāpi puriso corehi, gacchanto bhaṇḍamādiya; Bhaṇḍacchedabhayaṃ disvā, chaḍḍayitvāna gacchati.

Evamevaṃ ayaṃ kāyo, mahācorasamo viya; Pahāyimaṃ gamissāmi, kusalacchedanā bhayā'.

Evāhaṃ cintayitvāna, nekakoṭisataṃ dhanaṃ; Nāthānāthānaṃ datvāna, himavantamupāgamiṃ.

Himavantassāvidūre, dhammiko nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Caṅkamaṃ tattha māpesiṃ, pañcadosavivajjitaṃ; Aṭṭhaguṇasamupetaṃ, abhiññābalamāhariṃ.

Sāṭakaṃ pajahiṃ tattha, navadosamupāgataṃ; Vākacīraṃ nivāsesiṃ, dvādasaguṇamupāgataṃ.

Aṭṭhadosasamākiṇṇaṃ, pajahiṃ paṇṇasālakaṃ; Upāgamiṃ rukkhamūlaṃ, guṇe dasahupāgataṃ.

Vāpitaṃ ropitaṃ dhaññaṃ, pajahiṃ niravasesato; Anekaguṇasampannaṃ, pavattaphalamādiyiṃ.

Tatthappadhānaṃ padahiṃ, nisajjaṭṭhānacaṅkame; Abbhantaramhi sattāhe, abhiññābalapāpuṇiṃ.

Evaṃ me siddhippattassa, vasībhūtassa sāsane; Dīpaṅkaro nāma jino, uppajji lokanāyako.

Uppajjante ca jāyante, bujjhante dhammadesane; Caturo nimitte nāddasaṃ, jhānaratisamappito.

Paccantadesavisaye, nimantetvā tathāgataṃ; Tassa āgamanaṃ maggaṃ, sodhenti tuṭṭhamānasā.

Ahaṃ tena samayena, nikkhamitvā sakassamā; Dhunanto vākacīrāni, gacchāmi ambare tadā.

Vedajātaṃ janaṃ disvā, tuṭṭhahaṭṭhaṃ pamoditaṃ; Orohitvāna gaganā, manusse pucchi tāvade.

'Tuṭṭhahaṭṭho pamudito, vedajāto mahājano; Kassa sodhīyati maggo, añjasaṃ vaṭumāyanaṃ'.

Te me puṭṭhā viyākaṃsu, 'buddho loke anuttaro; Dīpaṅkaro nāma jino, uppajji lokanāyako; Tassa sodhīyati maggo, añjasaṃ vaṭumāyanaṃ'.

Buddhotivacanaṃ sutvāna, pīti uppajji tāvade; Buddho buddhoti kathayanto, somanassaṃ pavedayiṃ.

Tattha ṭhatvā vicintesiṃ, tuṭṭho saṃviggamānaso; 'Idha bījāni ropissaṃ, khaṇo ve mā upaccagā'.

'Yadi buddhassa sodhetha, ekokāsaṃ dadātha me; Ahampi sodhayissāmi, añjasaṃ vaṭumāyanaṃ'.

Adaṃsu te mamokāsaṃ, sodhetuṃ añjasaṃ tadā; Buddho buddhoti cintento, maggaṃ sodhemahaṃ tadā.

Aniṭṭhite mamokāse, dīpaṅkaro mahāmuni; Catūhi satasahassehi, chaḷabhiññehi tādihi; Khīṇāsavehi vimalehi, paṭipajji añjasaṃ jino.

Paccuggamanā vattanti, vajjanti bheriyo bahū; Āmoditā naramarū, sādhukāraṃ pavattayuṃ.

Devā manusse passanti, manussāpi ca devatā; Ubhopi te pañjalikā, anuyanti tathāgataṃ.

Devā dibbehi turiyehi, manussā mānusehi ca; Ubhopi te vajjayantā, anuyanti tathāgataṃ.

Dibbaṃ mandāravaṃ pupphaṃ, padumaṃ pārichattakaṃ; Disodisaṃ okiranti, ākāsanabhagatā marū.

Dibbaṃ candanacuṇṇañca, varagandhañca kevalaṃ; Disodisaṃ okiranti, ākāsanabhagatā marū.

Campakaṃ saralaṃ nīpaṃ, nāgapunnāgaketakaṃ; Disodisaṃ ukkhipanti, bhūmitalagatā narā.

Kese muñcitvāhaṃ tattha, vākacīrañca cammakaṃ; Kalale pattharitvāna, avakujjo nipajjahaṃ.

'Akkamitvāna maṃ buddho, saha sissehi gacchatu; Mā naṃ kalale akkamittha, hitāya me bhavissati'.

Pathaviyaṃ nipannassa, evaṃ me āsi cetaso; 'Icchamāno ahaṃ ajja, kilese jhāpaye mama.

Kiṃ me aññātavesena, dhammaṃ sacchikatenidha; Sabbaññutaṃ pāpuṇitvā, buddho hessaṃ sadevake.

Kiṃ me ekena tiṇṇena, purisena thāmadassinā; Sabbaññutaṃ pāpuṇitvā, santāressaṃ sadevakaṃ.

Iminā me adhikārena, katena purisuttame; Sabbaññutaṃ pāpuṇitvā, tāremi janataṃ bahuṃ.

Saṃsārasotaṃ chinditvā, viddhaṃsetvā tayo bhave; Dhammanāvaṃ samāruyha, santāressaṃ sadevakaṃ.

Manussattaṃ liṅgasampatti, hetu satthāradassanaṃ; Pabbajjā guṇasampatti, adhikāro ca chandatā; Aṭṭhadhammasamodhānā, abhinīhāro samijjhati'.

Dīpaṅkaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Ussīsake maṃ ṭhatvāna, idaṃ vacanamabravi.

'Passatha imaṃ tāpasaṃ, jaṭilaṃ uggatāpanaṃ; Aparimeyyito kappe, buddho loke bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, nikkhamitvā tathāgato; Padhānaṃ padahitvāna, katvā dukkarakārikaṃ.

Ajapālarukkhamūlasmiṃ, nisīditvā tathāgato; Tattha pāyāsaṃ paggayha, nerañjaramupehiti.

Nerañjarāya tīramhi, pāyāsaṃ ada so jino; Paṭiyattavaramaggena, bodhimūlamupehiti.

Tato padakkhiṇaṃ katvā, bodhimaṇḍaṃ anuttaro; Assattharukkhamūlamhi, bujjhissati mahāyaso.

Imassa janikā mātā, māyā nāma bhavissati; Pitā suddhodano nāma, ayaṃ hessati gotamo.

Anāsavā vītarāgā, santacittā samāhitā; Kolito upatisso ca, aggā hessanti sāvakā; Ānando nāmupaṭṭhāko, upaṭṭhissatimaṃ jinaṃ.

Khemā uppalavaṇṇā ca, aggā hessanti sāvikā; Anāsavā vītarāgā, santacittā samāhitā; Bodhi tassa bhagavato, assatthoti pavuccati.

Citto ca hatthāḷavako, aggā hessantupaṭṭhakā; Uttarā nandamātā ca, aggā hessantupaṭṭhikā'.

Idaṃ sutvāna vacanaṃ, asamassa mahesino; Āmoditā naramarū, buddhabījaṃ kira ayaṃ.

Ukkuṭṭhisaddā vattanti, apphoṭenti hasanti ca; Katañjalī namassanti, dasasahassī sadevakā.

'Yadimassa lokanāthassa, virajjhissāma sāsanaṃ; Anāgatamhi addhāne, hessāma sammukhā imaṃ.

Yathā manussā nadiṃ tarantā, Paṭititthaṃ virajjhiya; Heṭṭhātitthe gahetvāna, Uttaranti mahānadiṃ.

Evamevaṃ mayaṃ sabbe, yadi muñcāmimaṃ jinaṃ; Anāgatamhi addhāne, hessāma sammukhā imaṃ'.

Dīpaṅkaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama kammaṃ pakittetvā, dakkhiṇaṃ pādamuddhari.

Ye tatthāsuṃ jinaputtā, Padakkhiṇamakaṃsu maṃ; Devā manussā asurā ca, Abhivādetvāna pakkamuṃ.

Dassanaṃ me atikkante, sasaṃghe lokanāyake; Sayanā vuṭṭhahitvāna, pallaṅkaṃ ābhujiṃ tadā.

Sukhena sukhito homi, pāmojjena pamodito; Pītiyā ca abhissanno, pallaṅkaṃ ābhujiṃ tadā.

Pallaṅkena nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Vasībhūto ahaṃ jhāne, abhiññāsu pāramiṅgato.

Sahassiyamhi lokamhi, isayo natthi me samā; Asamo iddhidhammesu, alabhiṃ īdisaṃ sukhaṃ'.

Pallaṅkābhujane mayhaṃ, dasasahassādhivāsino; Mahānādaṃ pavattesuṃ, 'dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Yā pubbe bodhisattānaṃ, pallaṅkavaramābhuje; Nimittāni padissanti, tāni ajja padissare.

Sītaṃ byapagataṃ hoti, uṇhañca upasammati; Tāni ajja padissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Dasasahassī lokadhātū, nissaddā honti nirākulā; Tāni ajja padissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Mahāvātā na vāyanti, na sandanti savantiyo; Tāni ajja padissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Thalajā dakajā pupphā, sabbe pupphanti tāvade; Tepajja pupphitā sabbe, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Latā vā yadi vā rukkhā, phalabhārā honti tāvade; Tepajja phalitā sabbe, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Ākāsaṭṭhā ca bhūmaṭṭhā, ratanā jotanti tāvade; Tepajja ratanā jotanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Mānussakā ca dibbā ca, turiyā vajjanti tāvade; Tepajjubho abhiravanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Vicitrapupphā gaganā, abhivassanti tāvade; Tepi ajja pavassanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Mahāsamuddo ābhujati, dasasahassī pakampati; Tepajjubho abhiravanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Nirayepi dasasahasse, aggī nibbanti tāvade; Tepajja nibbutā aggī, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Vimalo hoti sūriyo, sabbā dissanti tārakā; Tepi ajja padissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Anovaṭṭhena udakaṃ, mahiyā ubbhijji tāvade; Tampajjubbhijjate mahiyā, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Tārāgaṇā virocanti, nakkhattā gaganamaṇḍale; Visākhā candimāyuttā, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Bilāsayā darīsayā, nikkhamanti sakāsayā; Tepajja āsayā chuddhā, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Na honti aratī sattānaṃ, santuṭṭhā honti tāvade; Tepajja sabbe santuṭṭhā, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Rogā tadupasammanti, jighacchā ca vinassati; Tāni ajja padissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Rāgo tadā tanu hoti, doso moho vinassati; Tepajja vigatā sabbe, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Bhayaṃ tadā na bhavati, ajjapetaṃ padissati; Tena liṅgena jānāma, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Rajonuddhaṃsati uddhaṃ, ajjapetaṃ padissati; Tena liṅgena jānāma, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Aniṭṭhagandho pakkamati, dibbagandho pavāyati; Sopajja vāyati gandho, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Sabbe devā padissanti, ṭhapayitvā arūpino; Tepajja sabbe dissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Yāvatā nirayā nāma, sabbe dissanti tāvade; Tepajja sabbe dissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Kuṭṭā kavāṭā selā ca, na hontāvaraṇā tadā; Ākāsabhūtā tepajja, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Cutī ca upapatti ca, khaṇe tasmiṃ na vijjati; Tānipajja padissanti, dhuvaṃ buddho bhavissasi.

Daḷhaṃ paggaṇha vīriyaṃ, mā nivatta abhikkama; Mayampetaṃ vijānāma, dhuvaṃ buddho bhavissasi'.

Buddhassa vacanaṃ sutvā, dasasahassīna cūbhayaṃ; Tuṭṭhahaṭṭho pamodito, evaṃ cintesahaṃ tadā.

'Advejjhavacanā buddhā, Amoghavacanā jinā; Vitathaṃ natthi buddhānaṃ, Dhuvaṃ buddho bhavāmahaṃ.

Yathā khittaṃ nabhe leḍḍu, Dhuvaṃ patati bhūmiyaṃ; Tatheva buddhaseṭṭhānaṃ, Vacanaṃ dhuvasassataṃ; Vitathaṃ natthi buddhānaṃ, Dhuvaṃ buddho bhavāmahaṃ.

Yathāpi sabbasattānaṃ, Maraṇaṃ dhuvasassataṃ; Tatheva buddhaseṭṭhānaṃ, Vacanaṃ dhuvasassataṃ; Vitathaṃ natthi buddhānaṃ, Dhuvaṃ buddho bhavāmahaṃ.

Yathā rattikkhaye patte, Sūriyuggamanaṃ dhuvaṃ; Tatheva buddhaseṭṭhānaṃ, Vacanaṃ dhuvasassataṃ; Vitathaṃ natthi buddhānaṃ, Dhuvaṃ buddho bhavāmahaṃ.

Yathā nikkhantasayanassa, Sīhassa nadanaṃ dhuvaṃ; Tatheva buddhaseṭṭhānaṃ, Vacanaṃ dhuvasassataṃ; Vitathaṃ natthi buddhānaṃ, Dhuvaṃ buddho bhavāmahaṃ.

Yathā āpannasattānaṃ, Bhāramoropanaṃ dhuvaṃ; Tatheva buddhaseṭṭhānaṃ, Vacanaṃ dhuvasassataṃ; Vitathaṃ natthi buddhānaṃ, Dhuvaṃ buddho bhavāmahaṃ.

Handa buddhakare dhamme, vicināmi ito cito; Uddhaṃ adho dasa disā, yāvatā dhammadhātuyā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, paṭhamaṃ dānapāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, anuciṇṇaṃ mahāpathaṃ.

'Imaṃ tvaṃ paṭhamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Dānapāramitaṃ gaccha, yadi bodhiṃ pattumicchasi.

Yathāpi kumbho sampuṇṇo, yassa kassaci adhokato; Vamatevudakaṃ nissesaṃ, na tattha parirakkhati.

Tatheva yācake disvā, hīnamukkaṭṭhamajjhime; Dadāhi dānaṃ nissesaṃ, kumbho viya adhokato.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, dutiyaṃ sīlapāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ dutiyaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Sīlapāramitaṃ gaccha, yadi bodhiṃ pattumicchasi.

Yathāpi camarī vālaṃ, kismiñci paṭilaggitaṃ; Upeti maraṇaṃ tattha, na vikopeti vāladhiṃ.

Tatheva tvaṃ catūsu bhūmīsu, Sīlāni paripūraya; Parirakkha sabbadā sīlaṃ, Camarī viya vāladhiṃ.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, tatiyaṃ nekkhammapāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ tatiyaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Nekkhammapāramitaṃ gaccha, yadi bodhiṃ pattumicchasi.

Yathā andughare puriso, ciravuttho dukhaṭṭito; Na tattha rāgaṃ janesi, muttiṃyeva gavesati.

Tatheva tvaṃ sabbabhave, passa andughare viya; Nekkhammābhimukho hohi, bhavato parimuttiyā.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, catutthaṃ paññāpāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ catutthaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Paññāpāramitaṃ gaccha, yadi bodhiṃ pattumicchasi.

Yathāpi bhikkhu bhikkhanto, hīnamukkaṭṭhamajjhime; Kulāni na vivajjento, evaṃ labhati yāpanaṃ.

Tatheva tvaṃ sabbakālaṃ, paripucchaṃ budhaṃ janaṃ; Paññāpāramitaṃ gantvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, pañcamaṃ vīriyapāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ pañcamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Vīriyapāramitaṃ gaccha, yadi bodhiṃ pattumicchasi.

Yathāpi sīho migarājā, nisajjaṭṭhānacaṅkame; Alīnavīriyo hoti, paggahitamano sadā.

Tatheva tvaṃ sabbabhave, paggaṇha vīriyaṃ daḷhaṃ; Vīriyapāramitaṃ gantvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, chaṭṭhamaṃ khantipāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ chaṭṭhamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Tattha advejjhamānaso, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Yathāpi pathavī nāma, sucimpi asucimpi ca; Sabbaṃ sahati nikkhepaṃ, na karoti paṭighaṃ tayā.

Tatheva tvampi sabbesaṃ, sammānāvamānakkhamo; Khantipāramitaṃ gantvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, sattamaṃ saccapāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ sattamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Tattha advejjhavacano, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Yathāpi osadhī nāma, tulābhūtā sadevake; Samaye utuvasse vā, na vokkamati vīthito.

Tatheva tvampi saccesu, mā vokkama hi vīthito; Saccapāramitaṃ gantvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, Aṭṭhamaṃ adhiṭṭhānapāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, Āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ aṭṭhamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Tattha tvaṃ acalo hutvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Yathāpi pabbato selo, acalo suppatiṭṭhito; Na kampati bhusavātehi, sakaṭṭhāneva tiṭṭhati.

Tatheva tvampi adhiṭṭhāne, Sabbadā acalo bhava; Adhiṭṭhānapāramitaṃ gantvā, Sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, navamaṃ mettāpāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ navamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Mettāya asamo hohi, yadi bodhiṃ pattumicchasi.

Yathāpi udakaṃ nāma, kalyāṇe pāpake jane; Samaṃ pharati sītena, pavāheti rajomalaṃ.

Tatheva tvaṃ hitāhite, samaṃ mettāya bhāvaya; Mettāpāramitaṃ gantvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Na hete ettakāyeva, buddhadhammā bhavissare; Aññepi vicinissāmi, ye dhammā bodhipācanā'.

Vicinanto tadā dakkhiṃ, dasamaṃ upekkhāpāramiṃ; Pubbakehi mahesīhi, āsevitanisevitaṃ.

'Imaṃ tvaṃ dasamaṃ tāva, daḷhaṃ katvā samādiya; Tulābhūto daḷho hutvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Yathāpi pathavī nāma, nikkhittaṃ asuciṃ suciṃ; Upekkhati ubhopete, kopānunayavajjitā.

Tatheva tvaṃ sukhadukkhe, tulābhūto sadā bhava; Upekkhāpāramitaṃ gantvā, sambodhiṃ pāpuṇissasi.

Ettakāyeva te loke, ye dhammā bodhipācanā; Tatuddhaṃ natthi aññatra, daḷhaṃ tattha patiṭṭhaha'.

Ime dhamme sammasato, sabhāvasarasalakkhaṇe; Dhammatejena vasudhā, dasasahassī pakampatha.

Calatī ravatī pathavī, ucchuyantaṃva pīḷitaṃ; Telayante yathā cakkaṃ, evaṃ kampati medanī.

Yāvatā parisā āsi, buddhassa parivesane; Pavedhamānā sā tattha, mucchitā seti bhūmiyaṃ.

Ghaṭānekasahassāni, kumbhīnañca satā bahū; Sañcuṇṇamathitā tattha, aññamaññaṃ paghaṭṭitā.

Ubbiggā tasitā bhītā, bhantā byathitamānasā; Mahājanā samāgamma, dīpaṅkaramupāgamuṃ.

'Kiṃ bhavissati lokassa, kalyāṇamatha pāpakaṃ; Sabbo upadduto loko, taṃ vinodehi cakkhuma'.

Tesaṃ tadā saññapesi, dīpaṅkaro mahāmuni; 'Visaṭṭhā hotha mā bhetha, imasmiṃ pathavikampane.

Yamahaṃ ajja byākāsiṃ, buddho loke bhavissati; Eso sammasati dhammaṃ, pubbakaṃ jinasevitaṃ.

Tassa sammasato dhammaṃ, buddhabhūmiṃ asesato; Tenāyaṃ kampitā pathavī, dasasahassī sadevake'.

Buddhassa vacanaṃ sutvā, mano nibbāyi tāvade; Sabbe maṃ upasaṅkamma, punāpi abhivandisuṃ.

Samādiyitvā buddhaguṇaṃ, daḷhaṃ katvāna mānasaṃ; Dīpaṅkaraṃ namassitvā, āsanā vuṭṭhahiṃ tadā.

Dibbaṃ mānusakaṃ pupphaṃ, devā mānusakā ubho; Samokiranti pupphehi, vuṭṭhahantassa āsanā.

Vedayanti ca te sotthiṃ, devā mānusakā ubho; 'Mahantaṃ patthitaṃ tuyhaṃ, taṃ labhassu yathicchitaṃ.

Sabbītiyo vivajjantu, Soko rogo vinassatu; Mā te bhavantvantarāyā, Phusa khippaṃ bodhimuttamaṃ.

Yathāpi samaye patte, pupphanti pupphino dumā; Tatheva tvaṃ mahāvīra, buddhañāṇena pupphasi.

Yathā ye keci sambuddhā, pūrayuṃ dasa pāramī; Tatheva tvaṃ mahāvīra, pūraya dasa pāramī.

Yathā ye keci sambuddhā, bodhimaṇḍamhi bujjhare; Tatheva tvaṃ mahāvīra, bujjhassu jinabodhiyaṃ.

Yathā ye keci sambuddhā, dhammacakkaṃ pavattayuṃ; Tatheva tvaṃ mahāvīra, dhammacakkaṃ pavattaya.

Puṇṇamāye yathā cando, parisuddho virocati; Tatheva tvaṃ puṇṇamano, viroca dasasahassiyaṃ.

Rāhumutto yathā sūriyo, tāpena atirocati; Tatheva lokā muñcitvā, viroca siriyā tuvaṃ.

Yathā yā kāci nadiyo, osaranti mahodadhiṃ; Evaṃ sadevakā lokā, osarantu tavantike'.

Tehi thutappasattho so, Dasa dhamme samādiya; Te dhamme paripūrento, Pavanaṃ pāvisī tadā"ti. (268)

Sumedhapatthanākathā niṭṭhitā.

Buddhavaṃsa

9 Anomadassībuddhavaṃsa

"Sobhitassa aparena, Sambuddho dvipaduttamo; Anomadassī amitayaso, Tejassī duratikkamo.

So chetvā bandhanaṃ sabbaṃ, viddhaṃsetvā tayo bhave; Anivattigamanaṃ maggaṃ, desesi devamānuse.

Sāgarova asaṅkhobbho, pabbatova durāsado; Ākāsova ananto so, sālarājāva phullito.

Dassanenapi taṃ buddhaṃ, tositā honti pāṇino; Byāharantaṃ giraṃ sutvā, amataṃ pāpuṇanti te.

Dhammābhisamayo tassa, Iddho phīto tadā ahu; Koṭisatāni abhisamiṃsu, Paṭhame dhammadesane.

Tato paraṃ abhisamaye, Vassante dhammavuṭṭhiyo; Asītikoṭiyobhisamiṃsu, Dutiye dhammadesane.

Tatoparañhi vassante, tappayante ca pāṇinaṃ; Aṭṭhasattatikoṭīnaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, tassāpi ca mahesino; Abhiññābalappattānaṃ, pupphitānaṃ vimuttiyā.

Aṭṭhasatasahassānaṃ, sannipāto tadā ahu; Pahīnamadamohānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Sattasatasahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo; Anaṅgaṇānaṃ virajānaṃ, upasantāna tādinaṃ.

Channaṃ satasahassānaṃ, tatiyo āsi samāgamo; Abhiññābalappattānaṃ, nibbutānaṃ tapassinaṃ.

Ahaṃ tena samayena, yakkho āsiṃ mahiddhiko; Nekānaṃ yakkhakoṭīnaṃ, vasavattimhi issaro.

Tadāpi taṃ buddhavaraṃ, upagantvā mahesinaṃ; Annapānena tappesiṃ, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ.

Sopi maṃ tadā byākāsi, visuddhanayano muni; 'Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, haṭṭho saṃviggamānaso; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Nagaraṃ candavatī nāma, yasavā nāma khattiyo; Mātā yasodharā nāma, anomadassissa satthuno.

Dasavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Sirī upasirī vaḍḍho, tayo pāsādamuttamā.

Tevīsatisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sirimā nāma sā nārī, upavāṇo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, sivikāyābhinikkhami; Anūnadasamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, anomadassī mahāmuni; Vatti cakkaṃ mahāvīro, uyyāne so sudassane.

Nisabho ca anomo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Varuṇo nāmupaṭṭhāko, anomadassissa satthuno.

Sundarī ca sumanā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, ajjunoti pavuccati.

Nandivaḍḍho sirivaḍḍho, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Uppalā ceva padumā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhapaṇṇāsaratanaṃ, accuggato mahāmuni; Pabhā niddhāvatī tassa, sataraṃsīva uggato.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Supupphitaṃ pāvacanaṃ, arahantehi tādihi; Vītarāgehi vimalehi, sobhittha jinasāsanaṃ.

So ca satthā amitayaso, Yugāni tāni atuliyāni; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Anomadassī jino satthā, Dhammārāmamhi nibbuto; Tatthevassa jinathūpo, Ubbedho pañcavīsatī"ti. (491)

Anomadassissa bhagavato vaṃso sattamo.

Buddhavaṃsa

24. Kakusandhabuddhavaṃsa

"Vessabhussa aparena, sambuddho dvipaduttamo; Kakusandho nāma nāmena, appameyyo durāsado.

Ugghāṭetvā sabbabhavaṃ, cariyāya pāramiṃ gato; Sīhova pañjaraṃ bhetvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattente, Kakusandhe lokanāyake; Cattārīsakoṭisahassānaṃ, Dhammābhisamayo ahu.

Antalikkhamhi ākāse, yamakaṃ katvā vikubbanaṃ; Tiṃsakoṭisahassānaṃ, bodhesi devamānuse.

Naradevassa yakkhassa, catusaccappakāsane; Dhammābhisamayo tassa, gaṇanāto asaṅkhiyo.

Kakusandhassa bhagavato, eko āsi samāgamo; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Cattālīsasahassānaṃ, tadā āsi samāgamo; Dantabhūmimanuppattānaṃ, āsavārigaṇakkhayā.

Ahaṃ tena samayena, khemo nāmāsi khattiyo; Tathāgate jinaputte, dānaṃ datvā anappakaṃ.

Pattañca cīvaraṃ datvā, añjanaṃ madhulaṭṭhikaṃ; Imetaṃ patthitaṃ sabbaṃ, paṭiyādemi varaṃ varaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, kakusandho vināyako; 'Imamhi bhaddake kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Nagaraṃ khemāvatī nāma, khemo nāmāsahaṃ tadā; Sabbaññutaṃ gavesanto, pabbajiṃ tassa santike.

Brāhmaṇo aggidatto ca, āsi buddhassa so pitā; Visākhā nāma janikā, kakusandhassa satthuno.

Vasate tattha kheme pure, sambuddhassa mahākulaṃ; Narānaṃ pavaraṃ seṭṭhaṃ, jātimantaṃ mahāyasaṃ.

Catuvassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Kāmakāmavaṇṇakāmasuddhināmā, Tayo pāsādamuttamā.

Samattiṃsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Rocinī nāma sā nārī, uttaro nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, rathayānena nikkhami; Anūnaaṭṭhamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, kakusandho vināyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Vidhuro ca sañjīvo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Buddhijo nāmupaṭṭhāko, kakusandhassa satthuno.

Sāmā ca campānāmā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, sirīsoti pavuccati.

Accuto ca sumano ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Nandā ceva sunandā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Cattālīsaratanāni, accuggato mahāmuni; Kanakappabhā niccharati, samantā dasayojanaṃ.

Cattālīsavassasahassāni, Āyu tassa mahesino; Tāvatā tiṭṭhamāno so, Tāresi janataṃ bahuṃ.

Dhammāpaṇaṃ pasāretvā, naranārīnaṃ sadevake; Naditvā sīhanādaṃva, nibbuto so sasāvako.

Aṭṭhaṅgavacanasampanno, acchiddāni nirantaraṃ; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Kakusandho jinavaro, Khemārāmamhi nibbuto; Tatthevassa thūpavaro, Gāvutaṃ nabhamuggato"ti. (928)

Kakusandhassa bhagavato vaṃso dvāvīsatimo.

Buddhavaṃsa

27. Gotamabuddhavaṃsa

"Ahametarahi sambuddho, gotamo sakyavaḍḍhano; Padhānaṃ padahitvāna, patto sambodhimuttamaṃ.

Brahmunā yācito santo, dhammacakkaṃ pavattayiṃ; Aṭṭhārasannaṃ koṭīnaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Tato parañca desente, naradevasamāgame; Gaṇanāya na vattabbo, dutiyābhisamayo ahu.

Idhevāhaṃ etarahi, ovadiṃ mama atrajaṃ; Gaṇanāya na vattabbo, tatiyābhisamayo ahu.

Ekosi sannipāto me, sāvakānaṃ mahesinaṃ; Aḍḍhateḷasasatānaṃ, bhikkhūnāsi samāgamo.

Virocamāno vimalo, bhikkhusaṃghassa majjhago; Dadāmi patthitaṃ sabbaṃ, maṇīva sabbakāmado.

Phalamākaṅkhamānānaṃ, bhavacchandajahesinaṃ; Catusaccaṃ pakāsemi, anukampāya pāṇinaṃ.

Dasavīsasahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu; Ekadvinnaṃ abhisamayo, gaṇanāto asaṅkhiyo.

Vitthārikaṃ bāhujaññaṃ, iddhaṃ phītaṃ suphullitaṃ; Idha mayhaṃ sakyamunino, sāsanaṃ suvisodhitaṃ.

Anāsavā vītarāgā, santacittā samāhitā; Bhikkhūnekasatā sabbe, parivārenti maṃ sadā.

Idāni ye etarahi, jahanti mānusaṃ bhavaṃ; Appattamānasā sekhā, te bhikkhū viññugarahitā.

Ariyañca santhomayantā, sadā dhammaratā janā; Bujjhissanti satimanto, saṃsārasaritaṃ gatā.

Nagaraṃ kapilavatthu me, rājā suddhodano pitā; Mayhaṃ janettikā mātā, māyādevīti vuccati.

Ekūnatiṃsavassāni, agāraṃ ajjhahaṃ vasiṃ; Rammo surammo subhako, tayo pāsādamuttamā.

Cattārīsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Bhaddakañcanā nāma nārī, rāhulo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, assayānena nikkhamiṃ; Chabbassaṃ padhānacāraṃ, acariṃ dukkaraṃ ahaṃ.

Bārāṇasiyaṃ isipatane, Cakkaṃ pavattitaṃ mayā; Ahaṃ gotamasambuddho, Saraṇaṃ sabbapāṇinaṃ.

Kolito upatisso ca, dve bhikkhū aggasāvakā; Ānando nāmupaṭṭhāko, santikāvacaro mama; Khemā uppalavaṇṇā ca, bhikkhunī aggasāvikā.

Citto hatthāḷavako ca, aggupaṭṭhākupāsakā; Nandamātā ca uttarā, aggupaṭṭhākupāsikā.

Ahaṃ assatthamūlamhi, patto sambodhimuttamaṃ; Byāmappabhā sadā mayhaṃ, soḷasahatthamuggatā.

Appaṃ vassasataṃ āyu, idānetarahi vijjati; Tāvatā tiṭṭhamānohaṃ, tāremi janataṃ bahuṃ.

Ṭhapayitvāna dhammukkaṃ, pacchimaṃ janabodhanaṃ; Ahampi nacirasseva, saddhiṃ sāvakasaṃghato; Idheva parinibbissaṃ, aggīvāhārasaṅkha

Tāni ca atulatejāni, Imāni ca dasabalāni; Ayañca guṇadhāraṇo deho, Dvattiṃsavaralakkhaṇavicitto.

Dasa disā pabhāsetvā, Sataraṃsīva chappabhā; Sabbaṃ tamantarahissanti, Nanu rittā sabbasaṅkhārā"ti. (1032)

Gotamassa bhagavato vaṃso pañcavīsatimo.

Buddhavaṃsa

25. Koṇāgamanabuddhavaṃsa

"Kakusandhassa aparena, sambuddho dvipaduttamo; Koṇāgamano nāma jino, lokajeṭṭho narāsabho.

Dasa dhamme pūrayitvāna, kantāraṃ samatikkami; Pavāhiya malaṃ sabbaṃ, patto sambodhimuttamaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattente, koṇāgamananāyake; Tiṃsakoṭisahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Pāṭihīraṃ karonte ca, paravādappamaddane; Vīsatikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Tato vikubbanaṃ katvā, jino devapuraṃ gato; Vasate tattha sambuddho, silāya paṇḍukambale.

Pakaraṇe satta desento, vassaṃ vasati so muni; Dasakoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Tassāpi devadevassa, eko āsi samāgamo; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Tiṃsabhikkhusahassānaṃ, tadā āsi samāgamo; Oghānamatikkantānaṃ, bhijjitānañca maccuyā.

Ahaṃ tena samayena, pabbato nāma khattiyo; Mittāmaccehi sampanno, anantabalavāhano.

Sambuddhadassanaṃ gantvā, sutvā dhammamanuttaraṃ; Nimantetvā sajinasaṃghaṃ, dānaṃ datvā yadicchakaṃ.

Pattuṇṇaṃ cīnapaṭṭañca, koseyyaṃ kambalampi ca; Sovaṇṇapādukañceva, adāsiṃ satthusāvake.

Sopi maṃ buddho byākāsi, saṃghamajjhe nisīdiya; 'Imamhi bhaddake kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Sabbaññutaṃ gavesanto, dānaṃ datvā naruttame; Ohāyāhaṃ mahārajjaṃ, pabbajiṃ jinasantike.

Nagaraṃ sobhavatī nāma, sobho nāmāsi khattiyo; Vasate tattha nagare, sambuddhassa mahākulaṃ.

Brāhmaṇo yaññadatto ca, āsi buddhassa so pitā; Uttarā nāma janikā, koṇāgamanassa satthuno.

Tīṇi vassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Tusitasantusitasantuṭṭhā, Tayo pāsādamuttamā.

Anūnasoḷasasahassāni, Nāriyo samalaṅkatā; Rucigattā nāma nārī, Satthavāho nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, hatthiyānena nikkhami; Chamāsaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, koṇāgamananāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Bhiyyaso uttaro nāma, ahesuṃ aggasāvakā; Sotthijo nāmupaṭṭhāko, koṇāgamanassa satthuno.

Samuddā uttarā ceva, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, udumbaroti pavuccati.

Uggo ca somadevo ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Sīvalā ceva sāmā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Uccattanena so buddho, tiṃsahatthasamuggato; Ukkāmukhe yathā kambu, evaṃ raṃsīhi maṇḍito.

Tiṃsavassasahassāni, āyu buddhassa tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Dhammacetiṃ samussetvā, dhammadussavibhūsitaṃ; Dhammapupphaguḷaṃ katvā, nibbuto so sasāvako.

Mahāvilāso tassa jano, siridhammappakāsano; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Koṇāgamano sambuddho, Pabbatārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (957)

Koṇāgamanassa bhagavato vaṃso tevīsatimo.

Buddhavaṃsa

18. Siddhatthabuddhavaṃsa

"Dhammadassissa aparena, siddhattho nāma nāyako; Nihanitvā tamaṃ sabbaṃ, sūriyo abbhuggato yathā.

Sopi patvāna sambodhiṃ, santārento sadevakaṃ; Abhivassi dhammameghena, nibbāpento sadevakaṃ.

Tassāpi atulatejassa, Ahesuṃ abhisamayā tayo; Koṭisatasahassānaṃ, Paṭhamābhisamayo ahu.

Punāparaṃ bhīmarathe, yadā āhani dundubhiṃ; Tadā navutikoṭīnaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Yadā buddho dhammaṃ desesi, vebhāre so puruttame; Tadā navutikoṭīnaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, tasmimpi dvipaduttame; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Koṭisatānaṃ navutīnaṃ, asītiyāpi ca koṭinaṃ; Ete āsuṃ tayo ṭhānā, vimalānaṃ samāgame.

Ahaṃ tena samayena, maṅgalo nāma tāpaso; Uggatejo duppasaho, abhiññābalasamāhito.

Jambuto phalamānetvā, siddhatthassa adāsahaṃ; Paṭiggahetvā sambuddho, idaṃ vacanamabravi.

'Passatha imaṃ tāpasaṃ, jaṭilaṃ uggatāpanaṃ; Catunnavutito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Vebhāraṃ nāma nagaraṃ, udeno nāma khattiyo; Suphassā nāma janikā, siddhatthassa mahesino.

Dasavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Kokāsuppalakokanadā, tayo pāsādamuttamā.

Tisoḷasasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Somanassā nāma sā nārī, anūpamo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, sivikāyābhinikkhami; Anūnadasamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, siddhattho lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Sambalo ca sumitto ca, ahesuṃ aggasāvakā; Revato nāmupaṭṭhāko, siddhatthassa mahesino.

Sīvalā ca surāmā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, kaṇikāroti vuccati.

Suppiyo ca samuddo ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Rammā ceva surammā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

So buddho saṭṭhiratanaṃ, ahosi nabhamuggato; Kañcanagghiyasaṅkāso, dasasahassī virocati.

Sopi buddho asamasamo, atulo appaṭipuggalo; Vassasatasahassāni, loke aṭṭhāsi cakkhumā.

Vipulaṃ pabhaṃ dassayitvā, pupphāpetvāna sāvake; Vilāsetvā samāpatyā, nibbuto so sasāvako.

Siddhattho munivaro buddho, Anomārāmamhi nibbuto; Tatthevassa thūpavaro, Catuyojanamuggato"ti. (753)

Siddhatthassa bhagavato vaṃso soḷasamo.

Buddhavaṃsa

17 Dhammadassībuddhavaṃsa

"Tattheva maṇḍakappamhi, dhammadassī mahāyaso; Tamandhakāraṃ vidhamitvā, atirocati sadevake.

Tassāpi atulatejassa, dhammacakkappavattane; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Yadā buddho dhammadassī, vinesi sañjayaṃ isiṃ; Tadā navutikoṭīnaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Yadā sakko upāgañchi, sapariso vināyakaṃ; Tadā asītikoṭīnaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Tassāpi devadevassa, sannipātā tayo ahuṃ; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Yadā buddho dhammadassī, Saraṇe vassaṃ upāgami; Tadā koṭisatasahassānaṃ, Paṭhamo āsi samāgamo.

Punāparaṃ yadā buddho, devato eti mānusaṃ; Tadāpi satakoṭīnaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Punāparaṃ yadā buddho, pakāsesi dhute guṇe; Tadā asītikoṭīnaṃ, tatiyo āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, sakko āsiṃ purindado; Dibbena gandhamālena, tūriyenābhipūjayiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, devamajjhe nisīdiya; 'Aṭṭhārase kappasate, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Saraṇaṃ nāma nagaraṃ, saraṇo nāma khattiyo; Sunandā nāma janikā, dhammadassissa satthuno.

Aṭṭhavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Arajo virajo sudassano, Tayo pāsādamuttamā.

Ticattārīsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vicikoḷi nāma nārī, atrajo puññavaḍḍhano.

Nimitte caturo disvā, pāsādenābhinikkhami; Sattāhaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, dhammadassī narāsabho; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Padumo phussadevo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Sunetto nāmupaṭṭhāko, dhammadassissa satthuno.

Khemā ca saccanāmā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, bimbijāloti vuccati.

Subhaddo kaṭissaho ceva, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Sāḷiyā ca kaḷiyā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Sopi buddho asamasamo, asītihatthamuggato; Atirocati tejena, dasasahassimhi dhātuyā.

Suphullo sālarājāva, vijjūva gagane yathā; Majjhanhikeva sūriyo, evaṃ so upasobhatha.

Tassāpi atulatejassa, samakaṃ āsi jīvitaṃ; Vassasatasahassāni, loke aṭṭhāsi cakkhumā.

Obhāsaṃ dassayitvāna, vimalaṃ katvāna sāsanaṃ; Cavi candova gagane, nibbuto so sasāvako.

Dhammadassī mahāvīro, Sālārāmamhi nibbuto; Tatthevassa thūpavaro, Tīṇiyojanamuggato"ti. (729)

Dhammadassissa bhagavato vaṃso pannarasamo.

Buddhavaṃsa

8. Sobhitabuddhavaṃsa

“Revatassa aparena, sobhito nāma nāyako; Samāhito santacitto, asamo appaṭipuggalo.

So jino sakagehamhi, mānasaṃ vinivattayi; Patvāna kevalaṃ bodhiṃ, dhammacakkaṃ pavattayi.

Yāva heṭṭhā avīcito, bhavaggā cāpi uddhato; Etthantare ekaparisā, ahosi dhammadesane.

Tāya parisāya sambuddho, dhammacakkaṃ pavattayi; Gaṇanāya na vattabbo, paṭhamābhisamayo ahu.

Tato parampi desente, marūnañca samāgame; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Punāparaṃ rājaputto, jayaseno nāma khattiyo; Ārāmaṃ ropayitvāna, buddhe niyyādayī tadā.

Tassa yāgaṃ pakittento, dhammaṃ desesi cakkhumā; Tadā koṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, sobhitassa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Uggato nāma so rājā, dānaṃ deti naruttame; Tamhi dāne samāgañchuṃ, arahantā satakoṭiyo.

Punāparaṃ puragaṇo, deti dānaṃ naruttame; Tadā navutikoṭīnaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Devaloke vasitvāna, yadā orohatī jino; Tadā asītikoṭīnaṃ, tatiyo āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, sujāto nāma brāhmaṇo; Tadā sasāvakaṃ buddhaṃ, annapānena tappayiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, sobhito lokanāyako; ‘Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ’.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, haṭṭho saṃviggamānaso; Tamevatthamanuppattiyā, uggaṃ dhitimakāsahaṃ.

Sudhammaṃ nāma nagaraṃ, sudhammo nāma khattiyo; Sudhammā nāma janikā, sobhitassa mahesino.

Navavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Kumudo nāḷino padumo, tayo pāsādamuttamā.

Sattatiṃsasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Maṇilā nāma sā nārī, sīho nāmāsi atrajo.

Nimitte caturo disvā, pāsādenābhinikkhami; Sattāhaṃ padhānacāraṃ, caritvā purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, sobhito lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, sudhammuyyānamuttame.

Asamo ca sunetto ca, ahesuṃ aggasāvakā; Anomo nāmupaṭṭhāko, sobhitassa mahesino.

Nakulā ca sujātā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bujjhamāno ca so buddho, nāgamūle abujjhatha.

Rammo ceva sudatto ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Nakulā ceva cittā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Aṭṭhapaṇṇāsaratanaṃ, accuggato mahāmuni; Obhāseti disā sabbā, sataraṃsīva uggato.

Yathā suphullaṃ pavanaṃ, nānāgandhehi dhūpitaṃ; Tatheva tassa pāvacanaṃ, sīlagandhehi dhūpitaṃ.

Yathāpi sāgaro nāma, dassanena atappiyo; Tatheva tassa pāvacanaṃ, savanena atappiyaṃ.

Navutivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Ovādaṃ anusiṭṭhiñca, datvāna sesake jane; Hutāsanova tāpetvā, nibbuto so sasāvako.

So ca buddho asamasamo, tepi sāvakā balappattā; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Sobhito varasambuddho, Sīhārāmamhi nibbuto; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (462)

Sobhitassa bhagavato vaṃso chaṭṭho.

Buddhavaṃsa

26. Kassapabuddhavaṃsa

"Koṇāgamanassa aparena, Sambuddho dvipaduttamo; Kassapo nāma gottena, Dhammarājā pabhaṅkaro.

Sañchaḍḍitaṃ kulamūlaṃ, bahvannapānabhojanaṃ; Datvāna yācake dānaṃ, pūrayitvāna mānasaṃ; Usabhova āḷakaṃ bhetvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattente, kassape lokanāyake; Vīsakoṭisahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Catumāsaṃ yadā buddho, loke carati cārikaṃ; Dasakoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Yamakaṃ vikubbanaṃ katvā, ñāṇadhātuṃ pakittayi; Pañcakoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sudhammā devapure ramme, tattha dhammaṃ pakittayi; Tīṇikoṭisahassānaṃ, devānaṃ bodhayī jino.

Naradevassa yakkhassa, apare dhammadesane; Etesānaṃ abhisamayā, gaṇanāto asaṅkhiyā.

Tassāpi devadevassa, eko āsi samāgamo; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Vīsabhikkhusahassānaṃ, tadā āsi samāgamo; Atikkantabhavantānaṃ, hirisīlena tādinaṃ.

Ahaṃ tadā māṇavako, jotipāloti vissuto; Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Lakkhaṇe itihāse ca, sadhamme pāramiṃ gato; Bhūmantalikkhakusalo, katavijjo anāvayo.

Kassapassa bhagavato, ghaṭīkāro nāmupaṭṭhāko; Sagāravo sappatisso, nibbuto tatiye phale.

Ādāya maṃ ghaṭīkāro, upagañchi kassapaṃ jinaṃ; Tassa dhammaṃ suṇitvāna, pabbajiṃ tassa santike.

Āraddhavīriyo hutvā, vattāvattesu kovido; Na kvaci parihāyāmi, pūresiṃ jinasāsanaṃ.

Yāvatā buddhabhaṇitaṃ, navaṅgaṃ jinasāsanaṃ; Sabbaṃ pariyāpuṇitvāna, sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

Mama acchariyaṃ disvā, sopi buddho viyākari; 'Imamhi bhaddake kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Ahu kapilavhayā rammā, nikkhamitvā tathāgato; Padhānaṃ padahitvāna, katvā dukkarakārikaṃ.

Ajapālarukkhamūle, nisīditvā tathāgato; Tattha pāyāsaṃ paggayha, nerañjaramupehiti.

Nerañjarāya tīramhi, pāyāsaṃ paribhuñjiya; Paṭiyattavaramaggena, bodhimūlamupehiti.

Tato padakkhiṇaṃ katvā, bodhimaṇḍaṃ anuttaro; Aparājitaṭṭhānamhi, bodhipallaṅkamuttame; Pallaṅkena nisīditvā, bujjhissati mahāyaso.

Imassa janikā mātā, māyā nāma bhavissati; Pitā suddhodano nāma, ayaṃ hessati gotamo.

Anāsavā vītarāgā, santacittā samāhitā; Kolito upatisso ca, aggā hessanti sāvakā; Ānando nāmupaṭṭhāko, upaṭṭhissatimaṃ jinaṃ.

Khemā uppalavaṇṇā ca, aggā hessanti sāvikā; Anāsavā santacittā, vītarāgā samāhitā; Bodhi tassa bhagavato, assatthoti pavuccati.

Citto hatthāḷavako ca, aggā hessantupaṭṭhakā; Nandamātā ca uttarā, aggā hessantupaṭṭhikā'.

Idaṃ sutvāna vacanaṃ, assamassa mahesino; Āmoditā naramarū, buddhabījaṃ kira ayaṃ.

Ukkuṭṭhisaddā pavattanti, apphoṭenti hasanti ca; Katañjalī namassanti, dasasahassī sadevakā.

'Yadimassa lokanāthassa, virajjhissāma sāsanaṃ; Anāgatamhi addhāne, hessāma sammukhā imaṃ.

Yathā manussā nadiṃ tarantā, Paṭititthaṃ virajjhiya; Heṭṭhā titthe gahetvāna, Uttaranti mahānadiṃ.

Evamevaṃ mayaṃ sabbe, yadi muñcāmimaṃ jinaṃ; Anāgatamhi addhāne, hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Evamahaṃ saṃsaritvā, parivajjento anācaraṃ; Dukkarañca kataṃ mayhaṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Nagaraṃ bārāṇasī nāma, kikī nāmāsi khattiyo; Vasate tattha nagare, sambuddhassa mahākulaṃ.

Brāhmaṇo brahmadattova, āsi buddhassa so pitā; Dhanavatī nāma janikā, kassapassa mahesino.

Duve vassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Haṃso yaso sirinando, tayo pāsādamuttamā.

Tisoḷasasahassāni, Nāriyo samalaṅkatā; Sunandā nāma sā nārī, Vijitaseno nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, pāsādenābhinikkhami; Sattāhaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, kassapo lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, migadāye naruttamo.

Tisso ca bhāradvājo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Sabbamitto nāmupaṭṭhāko, kassapassa mahesino.

Anuḷā uruvelā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, nigrodhoti pavuccati.

Sumaṅgalo ghaṭikāro ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Vicitasenā bhaddā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Uccattanena so buddho, vīsatiratanuggato; Vijjulaṭṭhīva ākāse, candova gahapūrito.

Vīsativassasahassāni, āyu tassa mahesino; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Dhammataḷākaṃ māpayitvā, sīlaṃ datvā vilepanaṃ; Dhammadussaṃ nivāsetvā, dhammamālaṃ vibhajjiya.

Dhammavimalamādāsaṃ, ṭhapayitvā mahājane; Keci nibbānaṃ patthentā, passantu me alaṅkaraṃ.

Sīlakañcukaṃ datvāna, jhānakavacavammitaṃ; Dhammacammaṃ pārupitvā, datvā sannāhamuttamaṃ.

Satiphalakaṃ datvāna, tikhiṇañāṇakuntimaṃ; Dhammakhaggavaraṃ datvā, sīlasaṃsaggamaddanaṃ.

Tevijjābhūsanaṃ datvāna, āveḷaṃ caturo phale; Chaḷabhiññābharaṇaṃ datvā, dhammapupphapiḷandhanaṃ.

Saddhammapaṇḍaracchattaṃ, datvā pāpanivāraṇaṃ; Māpayitvābhayaṃ pupphaṃ, nibbuto so sasāvako.

Eso hi sammāsambuddho, appameyyo durāsado; Eso hi dhammaratano, svākkhāto ehipassiko.

Eso hi saṃgharatano, suppaṭipanno anuttaro; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Mahākassapo jino satthā, Setabyārāmamhi nibbuto; Tatthevassa jinathūpo, Yojanubbedhamuggato"ti. (1008)

Kassapassa bhagavato vaṃso catuvīsatimo.

Buddhavaṃsa

4. Koṇḍaññabuddhavaṃsa

"Dīpaṅkarassa aparena, Koṇḍañño nāma nāyako; Anantatejo amitayaso, Appameyyo durāsado.

Dharaṇūpamo khamanena, sīlena sāgarūpamo; Samādhinā merūpamo, ñāṇena gaganūpamo.

Indriyabalabojjhaṅga- maggasaccappakāsanaṃ; Pakāsesi sadā buddho, hitāya sabbapāṇinaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattente, koṇḍaññe lokanāyake; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamābhisamayo ahu.

Tato parampi desente, naramarūnaṃ samāgame; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Titthiye abhimaddanto, yadā dhammamadesayi; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, koṇḍaññassa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, santacittāna tādinaṃ.

Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo; Dutiyo koṭisahassānaṃ, tatiyo navutikoṭinaṃ.

Ahaṃ tena samayena, vijitāvī nāma khattiyo; Samuddaṃ antamantena, issariyaṃ vattayāmahaṃ.

Koṭisatasahassānaṃ, vimalānaṃ mahesinaṃ; Saha lokagganāthena, paramannena tappayiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, koṇḍañño lokanāyako; 'Aparimeyyito kappe, buddho loke bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, katvā dukkarakārikaṃ; Assatthamūle sambuddho, bujjhissati mahāyaso.

Imassa janikā mātā, māyā nāma bhavissati; Pitā suddhodano nāma, ayaṃ hessati gotamo.

Kolito upatisso ca, aggā hessanti sāvakā; Ānando nāmupaṭṭhāko, upaṭṭhissatimaṃ jinaṃ.

Khemā uppalavaṇṇā ca, aggā hessanti sāvikā; Bodhi tassa bhagavato, assatthoti pavuccati.

Citto ca hatthāḷavako, aggā hessantupaṭṭhakā; Nandamātā ca uttarā, aggā hessantupaṭṭhikā; Āyu vassasataṃ tassa, gotamassa yasassino'.

Idaṃ sutvāna vacanaṃ, asamassa mahesino; Āmoditā naramarū, 'buddhabījaṃ kira ayaṃ'.

Ukkuṭṭhisaddā vattanti, apphoṭenti hasanti ca; Katañjalī namassanti, dasasahassidevatā.

‘Yadimassa lokanāthassa, virajjhissāma sāsanaṃ; Anāgatamhi addhāne, hessāma sammukhā imaṃ.

Yathā manussā nadiṃ tarantā, Paṭititthaṃ virajjhiya; Heṭṭhātitthe gahetvāna, Uttaranti mahānadiṃ.

Evamevaṃ mayaṃ sabbe, yadi muñcāmimaṃ jinaṃ; Anāgatamhi addhāne, hessāma sammukhā imaṃ’.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Tameva atthaṃ sādhento, mahārajjaṃ jine adaṃ; Mahārajjaṃ daditvāna, pabbajiṃ tassa santike.

Suttantaṃ vinayañcāpi, navaṅgaṃ satthusāsanaṃ; Sabbaṃ pariyāpuṇitvāna, sobhayiṃ jinasāsanaṃ.

Tatthappamatto viharanto, nisajjaṭṭhānacaṅkame; Abhiññāpāramiṃ gantvā, brahmalokamagañchahaṃ.

Nagaraṃ rammavatī nāma, sunando nāma khattiyo; Sujātā nāma janikā, koṇḍaññassa mahesino.

Dasavassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Suci suruci subho ca, tayo pāsādamuttamā.

Tīṇi satasahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Rucidevī nāma nārī, vijitaseno atrajo.

Nimitte caturo disvā, rathayānena nikkhami; Anūnadasamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, koṇḍañño dvipaduttamo; Vatti cakkaṃ mahāvīro, devānaṃ nagaruttame.

Bhaddo ceva subhaddo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Anuruddho nāmupaṭṭhāko, koṇḍaññassa mahesino.

Tissā ca upatissā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Sālakalyāṇiko bodhi, koṇḍaññassa mahesino.

Soṇo ca upasoṇo ca, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Nandā ceva sirīmā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

So aṭṭhāsīti hatthāni, accuggato mahāmuni; Sobhate uḷurājāva, sūriyo majjhanhike yathā.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Khīṇāsavehi vimalehi, vicittā āsi medanī; Yathā gaganamuḷūhi, evaṃ so upasobhatha.

Tepi nāgā appameyyā, asaṅkhobbhā durāsadā; Vijjupātaṃva dassetvā, nibbutā te mahāyasā.

Sā ca atuliyā jinassa iddhi, Ñāṇaparibhāvito ca samādhi; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Koṇḍañño pavaro buddho, Candārāmamhi nibbuto; Tattheva cetiyo citto, Satta yojanamussito"ti. (337)

Koṇḍaññassa bhagavato vaṃso dutiyo.

Buddhavaṃsa

1. Ratanacaṅkamanakaṇḍa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Brahmā ca lokādhipatī sahampatī, Katañjalī anadhivaraṃ ayācatha; "Santīdha sattāpparajakkhajātikā, Desehi dhammaṃ anukampimaṃ pajaṃ".

Sampannavijjācaraṇassa tādino, Jutindharassantimadehadhārino; Tathāgatassappaṭipuggalassa, Uppajji kāruññatā sabbasatte.

"Na hete jānanti sadevamānusā, Buddho ayaṃ kīdisako naruttamo; Iddhibalaṃ paññābalañca kīdisaṃ, Buddhabalaṃ lokahitassa kīdisaṃ.

Na hete jānanti sadevamānusā, Buddho ayaṃ edisako naruttamo; Iddhibalaṃ paññābalañca edisaṃ, Buddhabalaṃ lokahitassa edisaṃ.

Handāhaṃ dassayissāmi, buddhabalamanuttaraṃ; Caṅkamaṃ māpayissāmi, nabhe ratanamaṇḍitaṃ".

Bhummā mahārājikā tāvatiṃsā, Yāmā ca devā tusitā ca nimmitā; Paranimmitā yepi ca brahmakāyikā, Ānanditā vipulamakaṃsu ghosaṃ.

Obhāsitā ca pathavī sadevakā, Puthū ca lokantarikā asaṃvutā; Tamo ca tibbo vihato tadā ahu, Disvāna accherakaṃ pāṭihīraṃ.

Sadevagandhabbamanussarakkhase, Ābhā uḷārā vipulā ajāyatha; Imasmiṃ loke parasmiñcobhayasmiṃ, Adho ca uddhaṃ tiriyañca vitthataṃ.

Sattuttamo anadhivaro vināyako, Satthā ahū devamanussapūjito; Mahānubhāvo satapuññalakkhaṇo, Dassesi accherakaṃ pāṭihīraṃ.

So yācito devavarena cakkhumā, Atthaṃ samekkhitvā tadā naruttamo; Caṅkamaṃ māpayi lokanāyako, Suniṭṭhitaṃ sabbaratananimmitaṃ.

Iddhī ca ādesanānusāsanī, Tipāṭihīre bhagavā vasī ahu; Caṅkamaṃ māpayi lokanāyako, Suniṭṭhitaṃ sabbaratananimmitaṃ.

Dasasahassīlokadhātuyā, Sinerupabbatuttame; Thambheva dassesi paṭipāṭiyā, Caṅkame ratanāmaye.

Dasasahassī atikkamma, caṅkamaṃ māpayī jino; Sabbasoṇṇamayā passe, caṅkame ratanāmaye.

Tulāsaṅghāṭānuvaggā, sovaṇṇaphalakatthatā; Vedikā sabbasovaṇṇā, dubhato passesu nimmitā.

Maṇimuttāvālikākiṇṇā, nimmito ratanāmayo; Obhāseti disā sabbā, sataraṃsīva uggato.

Tasmiṃ caṅkamane dhīro, dvattiṃsavaralakkhaṇo; Virocamāno sambuddho, caṅkame caṅkamī jino.

Dibbaṃ mandāravaṃ pupphaṃ, padumaṃ pārichattakaṃ; Caṅkamane okiranti, sabbe devā samāgatā.

Passanti taṃ devasaṅghā, dasasahassī pamoditā; Namassamānā nipatanti, tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā.

Tāvatiṃsā ca yāmā ca, tusitā cāpi devatā; Nimmānaratino devā, ye devā vasavattino; Udaggacittā sumanā, passanti lokanāyakaṃ.

Sadevagandhabbamanussarakkhasā, Nāgā supaṇṇā atha vāpi kinnarā; Passanti taṃ lokahitānukampakaṃ, Nabheva accuggatacandamaṇḍalaṃ.

Ābhassarā subhakiṇhā, Vehapphalā akaniṭṭhā ca devatā; Susuddhasukkavatthavasanā, Tiṭṭhanti pañjalīkatā.

Muñcanti pupphaṃ pana pañcavaṇṇikaṃ, Mandāravaṃ candanacuṇṇamissitaṃ; Bhamenti celāni ca ambare tadā, "Aho jino lokahitānukampako.

Tuvaṃ satthā ca ketū ca, dhajo yūpo ca pāṇinaṃ; Parāyaṇo patiṭṭhā ca, dīpo ca dvipaduttamo".

Dasasahassīlokadhātuyā, Devatāyo mahiddhikā; Parivāretvā namassanti, Tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā.

Devatā devakaññā ca, pasannā tuṭṭhamānasā; Pañcavaṇṇikapupphehi, pūjayanti narāsabhaṃ.

Passanti taṃ devasaṅghā, pasannā tuṭṭhamānasā; Pañcavaṇṇikapupphehi, pūjayanti narāsabhaṃ.

"Aho acchariyaṃ loke, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Na medisaṃ bhūtapubbaṃ, accheraṃ lomahaṃsanaṃ".

Sakasakamhi bhavane, nisīditvāna devatā; Hasanti tā mahāhasitaṃ, disvānaccherakaṃ nabhe.

Ākāsaṭṭhā ca bhūmaṭṭhā, tiṇapanthanivāsino; Katañjalī namassanti, tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā.

Yepi dīghāyukā nāgā, puññavanto mahiddhikā; Pamoditā namassanti, pūjayanti naruttamaṃ.

Saṅgītiyo pavattenti, ambare anilañjase; Cammanaddhāni vādenti, disvānaccherakaṃ nabhe.

Saṅkhā ca paṇavā ceva, athopi ḍiṇḍimā bahū; Antalikkhasmiṃ vajjanti, disvānaccherakaṃ nabhe.

"Abbhuto vata no ajja, uppajji lomahaṃsano; Dhuvamatthasiddhiṃ labhāma, khaṇo no paṭipādito".

Buddhoti tesaṃ sutvāna, pīti uppajji tāvade; Buddho buddhoti kathayantā, tiṭṭhanti pañjalīkatā.

Hiṅkārā sādhukārā ca, ukkuṭṭhi sampahaṃsanaṃ; Pajā ca vividhā gagane, vattenti pañjalīkatā.

Gāyanti seḷenti ca vādayanti ca, Bhujāni pothenti ca naccayanti ca; Muñcanti pupphaṃ pana pañcavaṇṇikaṃ, Mandāravaṃ candanacuṇṇamissitaṃ.

"Yathā tuyhaṃ mahāvīra, pādesu cakkalakkhaṇaṃ; Dhajavajirapaṭākā, vaḍḍhamānaṅkusācitaṃ.

Rūpe sīle samādhimhi, paññāya ca asādiso; Vimuttiyā asamasamo, dhammacakkappavattane.

Dasanāgabalaṃ kāye, tuyhaṃ pākatikaṃ balaṃ; Iddhibalena asamo, dhammacakkappavattane.

Evaṃ sabbaguṇūpetaṃ, sabbaṅgasamupāgataṃ; Mahāmuniṃ kāruṇikaṃ, lokanāthaṃ namassatha.

Abhivādanaṃ thomanañca, vandanañca pasaṃsanaṃ; Namassanañca pūjañca, sabbaṃ arahasī tuvaṃ.

Ye keci loke vandaneyyā, vandanaṃ arahanti ye; Sabbaseṭṭho mahāvīra, sadiso te na vijjati.

Sāriputto mahāpañño, samādhijjhānakovido; Gijjhakūṭe ṭhitoyeva, passati lokanāyakaṃ.

Suphullaṃ sālarājaṃva, candaṃva gagane yathā; Majjhanhikeva sūriyaṃ, olokesi narāsabhaṃ.

Jalantaṃ dīparukkhaṃva, Taruṇasūriyaṃva uggataṃ; Byāmappabhānurañjitaṃ, Dhīraṃ passati lokanāyakaṃ.

Pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ, katakiccāna tādinaṃ; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, khaṇena sannipātayi.

Lokappasādanaṃ nāma, pāṭihīraṃ nidassayi; Amhepi tattha gantvāna, vandissāma mayaṃ jinaṃ.

Etha sabbe gamissāma, pucchissāma mayaṃ jinaṃ; Kaṅkhaṃ vinodayissāma, passitvā lokanāyakaṃ".

Sādhūti te paṭissutvā, nipakā saṃvutindriyā; Pattacīvaramādāya, taramānā upāgamuṃ.

Khīṇāsavehi vimalehi, dantehi uttame dame; Sāriputto mahāpañño, iddhiyā upasaṅkami.

Tehi bhikkhūhi parivuto, sāriputto mahāgaṇī; Laḷanto devova gagane, iddhiyā upasaṅkami.

Ukkāsitañca khipitaṃ, ajjhupekkhiya subbatā; Sagāravā sappatissā, sambuddhaṃ upasaṅkamuṃ.

Upasaṅkamitvā passanti, sayambhuṃ lokanāyakaṃ; Nabhe accuggataṃ dhīraṃ, candaṃva gagane yathā.

Jalantaṃ dīparukkhaṃva, vijjuṃva gagane yathā; Majjhanhikeva sūriyaṃ, passanti lokanāyakaṃ.

Pañcabhikkhusatā sabbe, passanti lokanāyakaṃ; Rahadamiva vippasannaṃ, suphullaṃ padumaṃ yathā.

Añjaliṃ paggahetvāna, tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā; Namassamānā nipatanti, satthuno cakkalakkhaṇe.

Sāriputto mahāpañño, koraṇḍasamasādiso; Samādhijjhānakusalo, vandate lokanāyakaṃ.

Gajjitā kālameghova, nīluppalasamasādiso; Iddhibalena asamo, moggallāno mahiddhiko.

Mahākassapopi ca thero, uttattakanakasannibho; Dhutaguṇe agganikkhitto, thomito satthuvaṇṇito.

Dibbacakkhūnaṃ yo aggo, anuruddho mahāgaṇī; Ñātiseṭṭho bhagavato, avidūreva tiṭṭhati.

Āpattianāpattiyā, satekicchāya kovido; Vinaye agganikkhitto, upāli satthuvaṇṇito.

Sukhumanipuṇatthapaṭividdho, Kathikānaṃ pavaro gaṇī; Isi mantāniyā putto, Puṇṇo nāmāti vissuto.

Etesaṃ cittamaññāya, opammakusalo muni; Kaṅkhacchedo mahāvīro, kathesi attano guṇaṃ.

"Cattāro te asaṅkheyyā, koṭi yesaṃ na nāyati; Sattakāyo ca ākāso, cakkavāḷā canantakā; Buddhañāṇaṃ appameyyaṃ, na sakkā ete vijānituṃ.

Kimetaṃ acchariyaṃ loke, yaṃ me iddhivikubbanaṃ; Aññe bahū acchariyā, abbhutā lomahaṃsanā.

Yadāhaṃ tusite kāye, santusito nāmahaṃ tadā; Dasasahassī samāgamma, yācanti pañjalī mamaṃ.

'Kālo kho te mahāvīra, uppajja mātukucchiyaṃ; Sadevakaṃ tārayanto, bujjhassu amataṃ padaṃ'.

Tusitā kāyā cavitvāna, yadā okkami kucchiyaṃ; Dasasahassīlokadhātu, kampittha dharaṇī tadā.

Yadāhaṃ mātukucchito, sampajānova nikkhamiṃ; Sādhukāraṃ pavattenti, dasasahassī pakampatha.

Okkantiṃ me samo natthi, jātito abhinikkhame; Sambodhiyaṃ ahaṃ seṭṭho, dhammacakkappavattane.

Aho acchariyaṃ loke, buddhānaṃ guṇamahantatā; Dasasahassīlokadhātu, chappakāraṃ pakampatha; Obhāso ca mahā āsi, accheraṃ lomahaṃsanaṃ".

Bhagavā tamhi samaye, lokajeṭṭho narāsabho; Sadevakaṃ dassayanto, iddhiyā caṅkamī jino.

Caṅkame caṅkamantova, kathesi lokanāyako; Antarā na nivatteti, catuhatthe caṅkame yathā.

Sāriputto mahāpañño, samādhijjhānakovido; Paññāya pāramippatto, pucchati lokanāyakaṃ.

"Kīdiso te mahāvīra, abhinīhāro naruttama; Kamhi kāle tayā dhīra, patthitā bodhimuttamā.

Dānaṃ sīlañca nekkhammaṃ, paññāvīriyañca kīdisaṃ; Khantisaccamadhiṭṭhānaṃ, mettupekkhā ca kīdisā.

Dasa pāramī tayā dhīra, kīdisī lokanāyaka; Kathaṃ upapāramī puṇṇā, paramatthapāramī kathaṃ".

Tassa puṭṭho viyākāsi, karavīkamadhuragiro; Nibbāpayanto hadayaṃ, hāsayanto sadevakaṃ.

Atītabuddhānaṃ jinānaṃ desitaṃ, Nikīlitaṃ buddhaparamparāgataṃ; Pubbenivāsānugatāya buddhiyā, Pakāsayī lokahitaṃ sadevake.

"Pītipāmojjajananaṃ, sokasallavinodanaṃ; Sabbasampattipaṭilābhaṃ, cittīkatvā suṇātha me.

Madanimmadanaṃ sokanudaṃ, Saṃsāraparimocanaṃ; Sabbadukkhakkhayaṃ maggaṃ, Sakkaccaṃ paṭipajjathā"ti.

Ratanacaṅkamanakaṇḍo niṭṭhito.

Buddhavaṃsa

15 Piyadassībuddhavaṃsa

"Sujātassa aparena, sayambhū lokanāyako; Durāsado asamasamo, piyadassī mahāyaso.

Sopi buddho amitayaso, ādiccova virocati; Sabbaṃ tamaṃ nihantvāna, dhammacakkaṃ pavattayi.

Tassāpi atulatejassa, Ahesuṃ abhisamayā tayo; Koṭisatasahassānaṃ, Paṭhamābhisamayo ahu.

Sudassano devarājā, micchādiṭṭhimarocayi; Tassa diṭṭhiṃ vinodento, satthā dhammamadesayi.

Janasannipāto atulo, mahāsannipatī tadā; Navutikoṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Yadā doṇamukhaṃ hatthiṃ, vinesi narasārathi; Asītikoṭisahassānaṃ, tatiyābhisamayo ahu.

Sannipātā tayo āsuṃ, tassāpi piyadassino; Koṭisatasahassānaṃ, paṭhamo āsi samāgamo.

Tato paraṃ navutikoṭī, samiṃsu ekato munī; Tatiye sannipātamhi, asītikoṭiyo ahū.

Ahaṃ tena samayena, kassapo nāma brāhmaṇo; Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Tassa dhammaṃ suṇitvāna, pasādaṃ janayiṃ ahaṃ; Koṭisatasahassehi, saṃghārāmaṃ amāpayiṃ.

Tassa datvāna ārāmaṃ, haṭṭho saṃviggamānaso; Saraṇe pañca sīle ca, daḷhaṃ katvā samādiyiṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, saṃghamajjhe nisīdiya; 'Aṭṭhārase kappasate, ayaṃ buddho bhavissati.

Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Sudhaññaṃ nāma nagaraṃ, sudatto nāma khattiyo; Candā nāmāsi janikā, piyadassissa satthuno.

Navavassasahassāni, Agāraṃ ajjha so vasi; Sunimmalavimalagiriguhā, Tayo pāsādamuttamā.

Tettiṃsasahassāni ca, Nāriyo samalaṅkatā; Vimalā nāma nārī ca, Kañcanāveḷo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, rathayānena nikkhami; Chamāsaṃ padhānacāraṃ, acarī purisuttamo.

Brahmunā yācito santo, piyadassī mahāmuni; Vatti cakkaṃ mahāvīro, usabhuyyāne manorame.

Pālito sabbadassī ca, ahesuṃ aggasāvakā; Sobhito nāmupaṭṭhāko, piyadassissa satthuno.

Sujātā dhammadinnā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Bodhi tassa bhagavato, kakudhoti pavuccati.

Sandhako dhammako ceva, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Visākhā dhammadinnā ca, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Sopi buddho amitayaso, dvattiṃsavaralakkhaṇo; Asītihatthamubbedho, sālarājāva dissati.

Aggicandasūriyānaṃ, natthi tādisikā pabhā; Yathā ahu pabhā tassa, asamassa mahesino.

Tassāpi devadevassa, āyu tāvatakaṃ ahu; Navutivassasahassāni, loke aṭṭhāsi cakkhumā.

Sopi buddho asamasamo, Yugānipi tāni atuliyāni; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, Nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Piyadassī munivaro, Assatthārāmamhi nibbuto; Tatthevassa jinathūpo, Tīṇiyojanamuggato”ti. (678)

Piyadassissa bhagavato vaṃso terasamo.

Buddhavaṃsa

7. Revatabuddhavaṃsa

Sumanassa aparena, revato nāma nāyako; Anūpamo asadiso, atulo uttamo jino.

Sopi dhammaṃ pakāsesi, brahmunā abhiyācito; Khandhadhātuvavatthānaṃ, appavattaṃ bhavābhave.

Tassābhisamayā tīṇi, ahesuṃ dhammadesane; Gaṇanāya na vattabbo, paṭhamābhisamayo ahu.

Yadā arindamaṃ rājaṃ, vinesi revato muni; Tadā koṭisahassānaṃ, dutiyābhisamayo ahu.

Sattāhaṃ paṭisallānā, vuṭṭhahitvā narāsabho; Koṭisataṃ naramarūnaṃ, vinesi uttame phale.

Sannipātā tayo āsuṃ, revatassa mahesino; Khīṇāsavānaṃ vimalānaṃ, suvimuttāna tādinaṃ.

Atikkantā gaṇanapathaṃ, paṭhamaṃ ye samāgatā; Koṭisatasahassānaṃ, dutiyo āsi samāgamo.

Yopi paññāya asamo, tassa cakkānuvattako; So tadā byādhito āsi, patto jīvitasaṃsayaṃ.

Tassa gilānapucchāya, ye tadā upagatā munī; Koṭisahassā arahanto, tatiyo āsi samāgamo.

Ahaṃ tena samayena, atidevo nāma brāhmaṇo; Upagantvā revataṃ buddhaṃ, saraṇaṃ tassa gañchahaṃ.

Tassa sīlaṃ samādhiñca, paññāguṇamanuttamaṃ; Thomayitvā yathāthāmaṃ, uttarīyamadāsahaṃ.

Sopi maṃ buddho byākāsi, revato lokanāyako; "Aparimeyyito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

'Padhānaṃ padahitvāna, ... pe ... hessāma sammukhā imaṃ'.

Tassāpi vacanaṃ sutvā, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Uttariṃ vatamadhiṭṭhāsiṃ, dasapāramipūriyā.

Tadāpi taṃ buddhadhammaṃ, saritvā anubrūhayiṃ; Āharissāmi taṃ dhammaṃ, yaṃ mayhaṃ abhipatthitaṃ.

Nagaraṃ sudhaññavatī nāma, Vipulo nāma khattiyo; Vipulā nāma janikā, Revatassa mahesino.

Cha ca vassasahassāni, agāraṃ ajjha so vasi; Sudassano ratanagghi, āveḷo ca vibhūsito; Puññakammābhinibbattā, tayo pāsādamuttamā.

Tettiṃsa ca sahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sudassanā nāma nārī, varuṇo nāma atrajo.

Nimitte caturo disvā, rathayānena nikkhami; Anūnasattamāsāni, padhānaṃ padahī jino.

Brahmunā yācito santo, revato lokanāyako; Vatti cakkaṃ mahāvīro, varuṇārāme sirīghare.

Varuṇo brahmadevo ca, ahesuṃ aggasāvakā; Sambhavo nāmupaṭṭhāko, revatassa mahesino.

Bhaddā ceva subhaddā ca, ahesuṃ aggasāvikā; Sopi buddho asamasamo, nāgamūle abujjhatha.

Padumo kuñjaro ceva, ahesuṃ aggupaṭṭhakā; Sirīmā ceva yasavatī, ahesuṃ aggupaṭṭhikā.

Uccattanena so buddho, asītihatthamuggato; Obhāseti disā sabbā, indaketuva uggato.

Tassa sarīre nibbattā, pabhāmālā anuttarā; Divā vā yadi vā rattiṃ, samantā pharati yojanaṃ.

Saṭṭhivassasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Dassayitvā buddhabalaṃ, amataṃ loke pakāsayaṃ; Nibbāyi anupādāno, yathaggupādānasaṅkhayā.

So ca kāyo ratananibho, so ca dhammo asādiso; Sabbaṃ tamantarahitaṃ, nanu rittā sabbasaṅkhārā.

Revato yasadharo buddho, Nibbuto so mahāpure; Dhātuvitthārikaṃ āsi, Tesu tesu padesato"ti. (432)

Revatassa bhagavato vaṃso pañcamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

10. Kappamāṇavapucchāniddesa

Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (iccāyasmā kappo) Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūhi mārisa; Tvañca me dīpamakkhāhi, Yathāyidaṃ nāparaṃ siyā. (1)

Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhatanti saro vuccati saṃsāro āgamanaṃ gamanaṃ gamanāgamanaṃ kālaṃ gati bhavābhavo cuti ca upapatti ca nibbatti ca bhedo ca jāti ca jarā ca maraṇañca. Saṃsārassa purimāpi koṭi na paññāyati, pacchimāpi koṭi na paññāyati; majjheva saṃsāre sattā ṭhitā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā.

Kathaṃ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati? Ettakā jātiyo vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Ettakāni jātisahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisatasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakā jātikoṭiyo vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātikoṭisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātikoṭisahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti, hevaṃ natthi. Evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātikoṭisatasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Ettakāni vassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassasatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassasatasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakā vassakoṭiyo vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakoṭisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakoṭisahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni vassakoṭisatasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Ettakāni kappāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappasatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappasatasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakā kappakoṭiyo vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kap-

pakoṭisatāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappakoṭisahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Ettakāni kappakoṭisatasahassāni vaṭṭaṃ vatti, tato paraṃ na vattatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro, pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Evaṃ dīgharattaṃ kho, bhikkhave, dukkhaṃ paccanubhūtaṃ tibbaṃ paccanubhūtaṃ byasanaṃ paccanubhūtaṃ, kaṭasī vaḍḍhitā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ alaṃ virajjituṃ alaṃ vimuccitun”ti. Evampi saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati.

Kathaṃ saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati? Ettakā jātiyo vaṭṭaṃ vattissati, tato paraṃ na vattissatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati. Ettakāni jātisatāni, ettakāni jātisahassāni, ettakāni jātisatasahassāni ... pe ... ettakā jātikoṭiyo, ettakāni jātikoṭisatāni, ettakāni jātikoṭisahassāni, ettakāni jātikoṭisatasahassāni, ettakāni vassāni, ettakāni vassasatāni, ettakāni vassasahassāni, ettakāni vassasatasahassāni, ettakā vassakoṭiyo, ettakāni vassakoṭisatāni, ettakāni vassakoṭisahassāni, ettakāni vassakoṭisatasahassāni, ettakāni kappāni, ettakāni kappasatāni, ettakāni kappasahassāni, ettakāni kappasatasahassāni, ettakā kappakoṭiyo, ettakāni kappakoṭisatāni, ettakāni kappakoṭisahassāni, ettakāni kappakoṭisatasahassāni vaṭṭaṃ vattissati, tato paraṃ na vattissatīti hevaṃ natthi, evampi saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati. Evampi saṃsārassa purimāpi koṭi na paññāyati, pacchimāpi koṭi na paññāyati, majjheva saṃsāre sattā ṭhitā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti—majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ. Iccāyasmā kappoti. Iccāti padasandhi ... pe .... Āyasmāti piyavacanaṃ ... pe .... Kappoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā kappo.

Oghe jāte mahabbhayeti kāmoghe bhavoghe diṭṭhoghe avijjoghe jāte sañjāte nibbatte abhinibbatte pātubhūte. Mahabbhayeti jātibhaye jarābhaye byādhibhaye maraṇabhayeti—oghe jāte mahabbhaye.

Jarāmaccuparetānanti jarāya phuṭṭhānaṃ paretānaṃ samohitā-

naṃ samannāgatānaṃ. Maccunā phuṭṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ, jātiyā anugatānaṃ jarāya anusaṭānaṃ byādhinā abhibhūtānaṃ maraṇena abbhāhatānaṃ atāṇānaṃ aleṇānaṃ asaraṇānaṃ asaraṇībhūtānanti—jarāmaccuparetānaṃ.

Dīpaṃ pabrūhi mārisāti dīpaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ mārisāti—dīpaṃ pabrūhi mārisa.

Tvañca me dīpamakkhāhīti. Tvanti bhagavantaṃ bhaṇati. Dīpamakkhāhīti dīpaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ akkhāhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—tvañca me dīpamakkhāhi.

Yathāyidaṃ nāparaṃ siyāti yathayidaṃ dukkhaṃ idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyya punapaṭisandhikaṃ dukkhaṃ na nibbatteyya, kāmadhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā kāmabhave vā rūpabhave vā arūpabhave vā saññābhave vā asaññābhave vā nevasaññānāsaññābhave vā ekavokārabhave vā catuvokārabhave vā pañcavokārabhave vā punagatiyā vā upapattiyā vā paṭisandhiyā vā bhave vā saṃsāre vā vaṭṭe vā na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya. Idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyyāti—yathāyidaṃ nāparaṃ siyā. Tenāha so brāhmaṇo—

"Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (iccāyasmā kappo) Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūhi mārisa; Tvañca me dīpamakkhāhi, Yathāyidaṃ nāparaṃ siyā"ti.

Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (kappāti bhagavā) Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūmi kappa te. (2)

Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhatanti saro vuccati saṃsāro āgamanaṃ gamanaṃ gamanāgamanaṃ kālaṃ gati bhavābhavo, cuti ca upapatti ca nibbatti ca bhedo ca jāti ca jarā ca maraṇañca. Saṃsārassa purimāpi koṭi na paññāyati, pacchimāpi koṭi na paññāyati. Majjheva saṃsāre sattā ṭhitā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā.

Kathaṃ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati ... pe ... evaṃ saṃsārassa purimā koṭi na paññāyati. Kathaṃ saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati ... pe ... evaṃ saṃsārassa pacchimā koṭi na paññāyati. Evaṃ saṃsārassa

purimāpi koṭi na paññāyati, pacchimāpi koṭi na paññāyati. Majjheva saṃsāre sattā ṭhitā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti—majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ. Kappāti bhagavāti. Kappāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—kappāti bhagavā.

Oghe jāte mahabbhayeti kāmoghe bhavoghe diṭṭhoghe avijjoghe jāte sañjāte nibbatte abhinibbatte pātubhūte. Mahabbhayeti jātibhaye jarābhaye byādhibhaye maraṇabhayeti—oghe jāte mahabbhaye.

Jarāmaccuparetānanti jarāya phuṭṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ, maccunā phuṭṭhānaṃ paretānaṃ samohitānaṃ samannāgatānaṃ jātiyā anugatānaṃ jarāya anusaṭānaṃ byādhinā abhibhūtānaṃ maraṇena abbhāhatānaṃ atāṇānaṃ aleṇānaṃ asaraṇānaṃ asaraṇībhūtānanti—jarāmaccuparetānaṃ.

Dīpaṃ pabrūmi kappa teti dīpaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—dīpaṃ pabrūmi kappa te. Tenāha bhagavā—

"Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (kappāti bhagavā) Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūmi kappa te"ti.

Akiñcanaṃ anādānaṃ, etaṃ dīpaṃ anāparaṃ; Nibbānaṃ iti naṃ brūmi, jarāmaccuparikkhayaṃ. (3)

Akiñcanaṃ anādānanti. Kiñcananti—rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ; kiñcanappahānaṃ kiñcanavūpasamaṃ kiñcanapaṭinissaggaṃ kiñcanapaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—akiñcanaṃ. Anādānanti ādānaṃ vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Ādānappahānaṃ ādānavūpasamaṃ ādānapaṭinissaggaṃ ādānapaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti— akiñcanaṃ anādānaṃ.

Etaṃ dīpaṃ anāparanti etaṃ dīpaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ gati parāyanaṃ. Anāparanti tamhā paro añño dīpo natthi. Atha kho so evaṃ dīpo aggo ca seṭṭho ca viseṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cāti—etaṃ dīpaṃ anāparaṃ.

Nibbānaṃ iti naṃ brūmīti vānaṃ vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Vānappahānaṃ vānavūpasamaṃ

vānapaṭinissaggaṃ vānapaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānaṃ. Itīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—itīti. Brūmīti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—nibbānaṃ iti naṃ brūmi.

Jarāmaccuparikkhayanti jarāmaraṇassa pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—jarāmaccuparikkhayaṃ. Tenāha bhagavā—

"Akiñcanaṃ anādānaṃ, etaṃ dīpaṃ anāparaṃ; Nibbānaṃ iti naṃ brūmi, jarāmaccuparikkhayan"ti.

Etadaññāya ye satā, Diṭṭhadhammābhinibbutā; Na te māravasānugā, Na te mārassa paddhagū. (4)

Etadaññāya ye satāti. Etanti amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Aññāyāti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā aniccā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Yeti arahanto khīṇāsavā. Satāti catūhi kāraṇehi satā—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāventā satā ... pe ... te vuccanti satāti—etadaññāya ye satā.

Diṭṭhadhammābhinibbutāti. Diṭṭhadhammāti diṭṭhadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā. Abhinibbutāti rāgassa nibbāpitattā nibbutā, dosassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā nijjhātattā nibbutattā paṭippassaddhattā santā upasantā vūpasantā nibbutā paṭippassaddhāti—diṭṭhadhammābhinibbutā.

Na te māravasānugāti. Māroti yo so māro kaṇho adhipati antagū namuci pamattabandhu. Na te māravasānugāti na te mārassa vase vattanti, nāpi māro tesu vasaṃ vatteti. Te mārañca mārapakkhañca mārapāsañca mārabaḷisañca mārāmisañca māravisayañca māranivāsañca māragocarañca mārabandhanañca abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā madditvā caranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpentīti—na te māravasānugā.

Na te mārassa paddhagūti na te mārassa paddhā paddhacarā paricārikā siyā; buddhassa te bhagavato paddhā paddhacarā paricārikā

siyāti—na te mārassa paddhagū. Tenāha bhagavā—

"Etadaññāya ye satā, diṭṭhadhammābhinibbutā; Na te māravasānugā, na te mārassa paddhagū"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Kappamāṇavapucchāniddeso dasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

13. Udayamāṇavapucchāniddesa

Jhāyiṃ virajamāsīnaṃ, (iccāyasmā udayo) Katakiccaṃ anāsavaṃ; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūhi, Avijjāya pabhedanaṃ. (1)

Jhāyiṃ virajamāsīnanti. Jhāyinti jhāyī bhagavā. Paṭhamenapi jhānena jhāyī, dutiyenapi jhānena jhāyī, tatiyenapi jhānena jhāyī, catutthenapi jhānena jhāyī, savitakkasavicārenapi jhānena jhāyī, avitakkavicāramattenapi jhānena jhāyī, avitakkaavicārenapi jhānena jhāyī, sappītikenapi jhānena jhāyī, nippītikenapi jhānena jhāyī, sātasahagatenapi jhānena jhāyī, upekkhāsahagatenapi jhānena jhāyī, suññatenapi jhānena jhāyī, animittenapi jhānena jhāyī, appaṇihitenapi jhānena jhāyī, lokiyenapi jhānena jhāyī, lokuttarenapi jhānena jhāyī jhānarato ekattamanuyutto sadatthagarukoti—jhāyiṃ. Virajanti rāgo rajo, doso rajo, moho rajo, kodho rajo, upanāho rajo ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā rajā. Te rajā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho arajo virajo nirajo rajāpagato rajavippahīno rajavippayutto sabbarajavītivatto.

Rāgo rajo na ca pana reṇu vuccati, Rāgassetaṃ adhivacanaṃ rajoti; Etaṃ rajaṃ vippajahitvā cakkhumā, Tasmā jino vigatarajoti vuccati.

Doso rajo na ca pana reṇu vuccati, Dosassetaṃ adhivacanaṃ rajoti; Etaṃ rajaṃ vippajahitvā cakkhumā, Tasmā jino vigatarajoti vuccati.

Moho rajo na ca pana reṇu vuccati, Mohassetaṃ adhivacanaṃ rajoti; Etaṃ rajaṃ vippajahitvā cakkhumā, Tasmā jino vigatarajoti vuccatīti.—

Virajaṃ ... pe .... Āsīnanti nisinno bhagavā pāsāṇake cetiyeti—āsīno.

Nagassa passe āsīnaṃ, muniṃ dukkhassa pāraguṃ; Sāvakā payirupāsanti, tevijjā maccuhāyinoti.

Evampi bhagavā āsīno. Atha vā bhagavā sabbossukkapaṭippassaddhattā āsīno vutthavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti. Evampi bhagavā āsīnoti—jhāyiṃ virajamāsīnaṃ.

Iccāyasmā udayoti. Iccāti padasandhi ... pe ... āyasmāti piyavacanaṃ ... pe ... udayoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā udayo.

Katakiccaṃ anāsavanti buddhassa bhagavato kiccākiccaṃ karaṇīyākaraṇīyaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Tasmā buddho katakicco.

Yassa ca visatā natthi, chinnasotassa bhikkhuno; Kiccākiccappahīnassa, pariḷāho na vijjatīti.

Katakiccaṃ anāsavanti. Āsavāti cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Te āsavā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho anāsavoti—katakiccaṃ anāsavaṃ.

Pāraguṃ sabbadhammānanti bhagavā sabbadhammānaṃ abhiññāpāragū pariññāpāragū pahānapāragū bhāvanāpāragū sacchikiriyāpāragū samāpattipāragū. Abhiññāpāragū sabbadhammānaṃ, pariññāpāragū sabbadukkhānaṃ, pahānapāragū sabbakilesānaṃ, bhāvanāpāragū catunnaṃ maggānaṃ, sacchikiriyāpāragū nirodhassa, samāpattipāragū sabbasamāpattīnaṃ. So vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ sīlasmiṃ; vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ samādhismiṃ; vasippatto pāramippatto ariyāya paññāya; vasippatto pāramippatto ariyāya vimuttiyā. So pāragato pārappatto antagato antappatto koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto leṇagato leṇappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. So vuttavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti—pāraguṃ sabbadhammānaṃ.

Atthi pañhena āgamanti pañhena atthiko āgatomhi, pañhaṃ pucchitukāmo āgatomhi, pañhaṃ sotukāmo āgatomhīti, evampi atthi pañhena āgamaṃ. Atha vā pañhatthikānaṃ pañhaṃ pucchitukāmānaṃ pañhaṃ sotukāmānaṃ āgamanaṃ abhikkamanaṃ upasaṅka-

manaṃ payirupāsanaṃ atthīti, evampi atthi pañhena āgamaṃ. Atha vā pañhāgamo tuyhaṃ atthi, tvampi pahu tvamasi alamatto mayā pucchitaṃ kathetuṃ visajjetuṃ, vahassetaṃ bhāranti, evampi atthi pañhena āgamaṃ.

Aññāvimokkhaṃ pabrūhīti aññāvimokkho vuccati arahattavimokkho. Arahattavimokkhaṃ pabrūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti— aññāvimokkhaṃ pabrūhi.

Avijjāya pabhedananti avijjāya bhedanaṃ pabhedanaṃ pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhaṃ amataṃ nibbānanti—avijjāya pabhedanaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Jhāyiṃ virajamāsīnaṃ, (iccāyasmā udayo) Katakiccaṃ anāsavaṃ; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūhi, Avijjāya pabhedanan"ti.

Pahānaṃ kāmacchandānaṃ, (udayāti bhagavā) Domanassāna cūbhayaṃ; Thinassa ca panūdanaṃ, Kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ. (2)

Pahānaṃ kāmacchandānanti. Chandoti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapipāsā kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ. Pahānaṃ kāmacchandānanti kāmacchandānaṃ pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—pahānaṃ kāmacchandānaṃ. Udayāti bhagavāti. Udayāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—udayāti bhagavā.

Domanassāna cūbhayanti. Domanassāti yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā. Domanassāna cūbhayanti kāmacchandassa ca domanassassa ca ubhinnaṃ pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—domanassāna cūbhayaṃ.

Thinassa ca panūdananti. Thinanti yā cittassa akalyatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnā līyanā līyitattaṃ thinaṃ thiyanā thiyitattaṃ cittassa. Panūdananti thinassa ca panūdanaṃ pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—thinassa ca panūdanaṃ.

Kukkuccānaṃ nivāraṇanti. Kukkuccanti hatthakukkuccampi kukkuccaṃ, pādakukkuccampi kukkuccaṃ, hatthapādakukkuccampi kukkuccaṃ. Akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā ... pe ... avajje vajjasaññitā, vajje avajjasaññitā. Yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho, idaṃ vuccati kukkuccaṃ. Api ca dvīhi kāraṇehi uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho—katattā ca akatattā ca. Kathaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho? "Kataṃ me kāyaduccaritaṃ, akataṃ me kāyasucaritan"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. "Kataṃ me vacīduccaritaṃ, akataṃ me vacīsucaritan"ti ... pe ... "kataṃ me manoduccaritaṃ, akataṃ me manosucaritan"ti ... pe ... "kato me pāṇātipāto, akatā me pāṇātipātā veramaṇī"ti ... pe ... "kataṃ me adinnādānaṃ, akatā me adinnādānā veramaṇī"ti ... pe ... "kato me kāmesumicchācāro, akatā me kāmesumicchācārā veramaṇī"ti ... pe ... "kato me musāvādo, akatā me musāvādā veramaṇī"ti ... pe ... "katā me pisuṇā vācā, akatā me pisuṇāya vācāya veramaṇī"ti ... pe ... "katā me pharusā vācā, akatā me pharusāya vācāya veramaṇī"ti ... pe ... "kato me samphappalāpo, akatā me samphappalāpā veramaṇī"ti ... pe ... "katā me abhijjhā, akatā me anabhijjhā"ti ... pe ... "kato me byāpādo, akato me abyāpādo"ti ... pe ... "katā me micchādiṭṭhi, akatā me sammādiṭṭhī"ti, uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Evaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho.

Atha vā "sīlesumhi aparipūrakārī"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "indriyesumhi aguttadvāro"ti ... pe ... "bhojane amattaññumhī"ti ... "jāgariyaṃ ananuyuttomhī"ti ... "na satisampajaññena samannāgatomhī"ti ... "abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānāti, cattāro sammappadhānāti cattāro iddhipādāti, pañcindriyānīti, pañca balānīti, satta bojjhaṅgāti, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo"ti ... "dukkhaṃ me apariññātaṃ, samudayo me appahīno, maggo me abhāvito, nirodho me asacchikato"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho.

Kukkuccānaṃ nivāraṇanti kukkuccānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ pahānaṃ upasamaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ. Tenāha bhagavā—

“Pahānaṃ kāmacchandānaṃ, (udayāti bhagavā) Domanassāna cūbhayaṃ; Thinassa ca panūdanaṃ, Kukkuccānaṃ nivāraṇan”ti.

Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ, dhammatakkapurejavaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūmi, avijjāya pabhedanaṃ. (3)

Upekkhāsatisaṃsuddhanti. Upekkhāti yā catutthe jhāne upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā cittasamatā cittappassaddhatā majjhattatā cittassa. Satīti yā catutthe jhāne upekkhaṃ ārabbha sati anussati ... pe ... sammāsati. Upekkhāsatisaṃsuddhanti catutthe jhāne upekkhā ca sati ca suddhā honti visuddhā saṃsuddhā parisuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā mudubhūtā kammaniyā ṭhitā āneñjappattāti—upekkhāsatisaṃsuddhaṃ.

Dhammatakkapurejavanti dhammatakko vuccati sammāsaṅkappo. So ādito hoti, purato hoti, pubbaṅgamo hoti aññāvimokkhassāti, evampi dhammatakkapurejavaṃ. Atha vā dhammatakko vuccati sammādiṭṭhi. Sā ādito hoti, purato hoti, pubbaṅgamo hoti aññāvimokkhassāti, evampi dhammatakkapurejavaṃ. Atha vā dhammatakko vuccati catunnaṃ maggānaṃ pubbabhāgavipassanā. Sā ādito hoti, purato hoti, pubbaṅgamo hoti aññāvimokkhassāti—evampi dhammatakkapurejavaṃ.

Aññāvimokkhaṃ pabrūmīti aññāvimokkho vuccati arahattavimokkho. Arahattavimokkhaṃ pabrūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti— aññāvimokkhaṃ pabrūmi.

Avijjāya pabhedananti. Avijjāti dukkhe aññāṇaṃ ... pe ... avijjā moho akusalamūlaṃ. Pabhedananti avijjāya pabhedanaṃ pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—avijjāya pabhedanaṃ. Tenāha bhagavā—

“Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ, dhammatakkapurejavaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūmi, avijjāya pabhedanan”ti.

Kiṃsu saṃyojano loko, kiṃsu tassa vicāraṇaṃ; Kissassa vippahānena, nibbānaṃ iti vuccati. (4)

Kiṃsu saṃyojano lokoti lokassa saṃyojanaṃ lagganaṃ bandhanaṃ upakkileso. Kena loko yutto payutto āyutto samāyutto laggo laggito palibuddhoti—kiṃsu saṃyojano loko.

Kiṃsu tassa vicāraṇanti kiṃsu tassa cāraṇaṃ vicāraṇaṃ paṭivicāraṇaṃ. Kena loko carati vicarati paṭivicaratīti—kiṃsu tassa vicāraṇaṃ. Kissassa vippahānena nibbānaṃ iti vuccatīti kissassa vippahānena vūpasamena

paṭinissaggena paṭippassaddhiyā nibbānaṃ iti vuccati pavuccati kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyatīti—kissassa vippahānena nibbānaṃ iti vuccati. Tenāha so brāhmaṇo—

"Kiṃsu saṃyojano loko, kiṃsu tassa vicāraṇaṃ; Kissassa vippahānena, nibbānaṃ iti vuccatī"ti.

Nandisaṃyojano loko, vitakkassa vicāraṇaṃ; Taṇhāya vippahānena, nibbānaṃ iti vuccati. (5)

Nandisaṃyojano lokoti nandī vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ, ayaṃ vuccati nandī. Yā nandī lokassa saṃyojanaṃ lagganaṃ bandhanaṃ upakkileso, imāya nandiyā loko yutto payutto āyutto samāyutto laggo laggito palibuddhoti— nandisaṃyojano loko.

Vitakkassa vicāraṇanti. Vitakkāti nava vitakkā—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko, ñātivitakko janapadavitakko, amarāvitakko, parānudayatāpaṭisaṃyutto vitakko, lābhasakkārasilokapaṭisaṃyutto vitakko, anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko. Ime vuccanti nava vitakkā. Ime nava vitakkā lokassa cāraṇā vicāraṇā paṭivicāraṇā. Imehi navahi vitakkehi loko carati vicarati paṭivicaratīti—vitakkassa vicāraṇaṃ.

Taṇhāya vippahānena nibbānaṃ iti vuccatīti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhāya vippahānena nibbānaṃ iti vuccatīti taṇhāya vippahānena vūpasamena paṭinissaggena paṭippassaddhiyā nibbānaṃ iti vuccati pavuccati kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyatīti—taṇhāya vippahānena nibbānaṃ iti vuccati. Tenāha bhagavā—

"Nandisaṃyojano loko, vitakkassa vicāraṇaṃ; Taṇhāya vippahānena, nibbānaṃ iti vuccatī"ti.

Kathaṃ satassa carato, Viññāṇaṃ uparujjhati; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamā, Taṃ suṇoma vaco tava. (6)

Kathaṃ satassa caratoti kathaṃ satassa sampajānassa carato viharato iriyato vattayato pālayato yapayato yāpayatoti—kathaṃ satassa carato.

Viññāṇaṃ uparujjhatīti viññāṇaṃ nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippassambhatīti— viññāṇaṃ uparujjhati.

Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamāti buddhaṃ bhagavantaṃ puṭṭhuṃ pucchituṃ yācituṃ ajjhesituṃ pasādetuṃ āgamhā āgatamhā upāgatamhā sampattamhā, "tayā saddhiṃ samāgatamhā"ti—bhagavan-

taṃ puṭṭhumāgamā.

Taṃ suṇoma vaco tavāti. Tanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ suṇoma uggaṇhāma dhārema upadhārema upalakkhemāti—taṃ suṇoma vaco tava. Tenāha so brāhmaṇo—

"Kathaṃ satassa carato, viññāṇaṃ uparujjhati; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamā taṃ suṇoma vaco tavā"ti.

Ajjhattañca bahiddhā ca, vedanaṃ nābhinandato; Evaṃ satassa carato, viññāṇaṃ uparujjhati. (7)

Ajjhattañca bahiddhā ca vedanaṃ nābhinandatoti ajjhattaṃ vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; bahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; ajjhattabahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti.

Ajjhattaṃ samudayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; ajjhattaṃ vayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... ajjhattaṃ samudayavayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... bahiddhā samudayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; bahiddhā vayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... bahiddhā samudayavayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... ajjhattabahiddhā samudayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... ajjhattabahiddhā vayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... ajjhattabahiddhā samudayavayadhammānupassī vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosā-

naṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Imehi dvādasahi ākārehi vedanāsu vedanānupassī viharanto ... pe ... anabhāvaṃ gameti.

Atha vā vedanaṃ aniccato passanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Vedanaṃ dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato ... pe ... nissaraṇato passanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Imehi cattālīsāya ākārehi vedanāsu vedanānupassī viharanto vedanaṃ nābhinandati nābhivadati na ajjhoseti, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gametīti—ajjhattañca bahiddhā ca vedanaṃ nābhinandato.

Evaṃ satassa caratoti evaṃ satassa sampajānassa carato viharato iriyato vattayato pālayato yapayato yāpayatoti—evaṃ satassa carato.

Viññāṇaṃ uparujjhatīti puññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ apuññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ āneñjābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippassambhatīti—viññāṇaṃ uparujjhati. Tenāha bhagavā—

"Ajjhattañca bahiddhā ca, vedanaṃ nābhinandato; Evaṃ satassa carato, viññāṇaṃ uparujjhatī"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me, bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Udayamāṇavapucchāniddeso terasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

7. Nandamāṇavapucchāniddesa

Santi loke munayo, (iccāyasmā nando) Janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu; Ñāṇūpapannaṃ muni no vadanti, Udāhu ve jīvitenūpapannaṃ. (1)

Santi loke munayoti. Santīti santi saṃvijjanti atthi upalabbhanti. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloke. Munayoti munināmakā ājīvakā nigaṇṭhā jaṭilā tāpasā. Devā loke munayoti sañjānanti, na ca te munayoti. Santi loke munayo. Iccāyasmā nandoti. Iccāti padasandhi ... pe ....

Āyasmāti piyavacanaṃ … pe …. Nandoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ … pe … abhilāpoti—iccāyasmā nando.

Janā vadanti tayidaṃ kathaṃsūti. Janāti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Vadantīti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Tayidaṃ kathaṃsūti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā "evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti—janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu.

Ñāṇūpapannaṃ muni no vadantīti. Aṭṭha samāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā upetaṃ samupetaṃ upāgataṃ samupāgataṃ upapannaṃ samupapannaṃ samannāgataṃ muniṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—ñāṇūpapannaṃ muni no vadanti.

Udāhu ve jīvitenūpapannanti udāhu anekavividhaatiparamadukkarakārikal jīvitānuyogena upetaṃ samupetaṃ upāgataṃ samupāgataṃ upapannaṃ samupapannaṃ samannāgataṃ muniṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—udāhu ve jīvitenūpapannaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Santi loke munayo, (iccāyasmā nando) Janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu; Ñāṇūpapannaṃ muni no vadanti, Udāhu ve jīvitenūpapannan"ti.

Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, Munīdha nanda kusalā vadanti; Visenikatvā anīghā nirāsā, Caranti ye te munayoti brūmi. (2)

Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇenāti. Na diṭṭhiyāti na diṭṭhasuddhiyā. Na sutiyāti na sutasuddhiyā. Na ñāṇenāti napi aṭṭhasamāpattiñāṇena napi pañcābhiññāñāṇena napi micchāñāṇenāti—na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena.

Munīdha nanda kusalā vadantīti. Kusalāti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojjhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā diṭṭhasuddhiyā vā sutasuddhiyā vā aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā micchāñāṇena vā diṭṭhena vā sutena vā upetaṃ samupetaṃ upāgataṃ samupāgataṃ upapannaṃ samupapannaṃ samannāgataṃ muniṃ na vadanti na kathenti na bhaṇanti na dīpayanti na voharantīti—munīdha nanda kusalā vadanti.

Visenikatvā anīghā nirāsā, caranti ye te munayoti brūmīti senā vuc-

cati mārasenā, kāyaduccaritaṃ mārasenā, vacīduccaritaṃ mārasenā, manoduccaritaṃ mārasenā, rāgo mārasenā, doso mārasenā, moho mārasenā, kodho ... pe ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā mārasenā. Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Kāmā te paṭhamā senā, dutiyā arati vuccati; Tatiyā khuppipāsā te, catutthī taṇhā pavuccati.

Pañcamaṃ thinamiddhaṃ te, Chaṭṭhā bhīrū pavuccati; Sattamī vicikicchā te, Makkho thambho te aṭṭhamo; Lābho siloko sakkāro, Micchāladdho ca yo yaso.

Yo cattānaṃ samukkaṃse, pare ca avajānati; Esā namuci te senā, kaṇhassābhippahārinī; Na naṃ asūro jināti, jetvā ca labhate sukhan"ti.

Yato catūhi ariyamaggehi sabbā ca mārasenā sabbe ca paṭisenikarā kilesā jitā ca parājitā ca bhaggā vippaluggā parammukhā, tena vuccanti visenikatvā. Anīghāti rāgo nīgho, doso nīgho, moho nīgho, kodho nīgho, upanāho nīgho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā nīghā. Yesaṃ ete nīghā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā te vuccanti anīghā. Nirāsāti āsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... avijjā lobho akusalamūlaṃ. Yesaṃ esā āsā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, te vuccanti nirāsā arahanto khīṇāsavā. Visenikatvā anīghā nirāsā, caranti ye te munayoti brūmīti ye te visenikatvāva anīghā ca nirāsā ca caranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpenti, te loke munayoti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—visenikatvā anīghā nirāsā, caranti ye te munayoti brūmi. Tenāha bhagavā—

"Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, Munīdha nanda kusalā vadanti; Visenikatvā anīghā nirāsā, Caranti ye te munayoti brūmī"ti.

Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā, Atāru jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. (3)

Ye kecime samaṇabrāhmaṇāseti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Samaṇāti ye keci ito bahiddhā pabbajjūpagatā paribbājakasamāpannā. Brāhmaṇāti ye keci bhovādikāti—ye kecime samaṇabrāhmaṇāse. Iccāyasmā nandoti. Iccāti padasandhi ... pe .... Āyasmāti piyavacanaṃ ... pe .... Nandoti. Tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā nando.

Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhinti diṭṭhenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; sutenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; diṭṭhassutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ.

Sīlabbatenāpi vadanti suddhinti sīlenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; vatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ.

Anekarūpena vadanti suddhinti anekavidhakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Kaccissu te bhagavā tattha yatā carantāti. Kaccissūti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā, "evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti—kaccissu. Teti diṭṭhigatikā. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—kaccissu te bhagavā. Tattha yatā carantāti. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. Yatāti yattā paṭiyattā guttā gopitā rakkhitā saṃvutā. Carantāti carantā viharantā iriyantā vattentā pālentā yapentā yāpentāti—kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā.

Atāru jātiñca jarañca mārisāti jātijarāmaraṇaṃ atariṃsu uttar-

iṃsu patariṃsu samatikkamiṃsu vītivattiṃsu. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ—mārisāti—atāru jātiñca jarañca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ, kathayassu meti pucchāmi taṃ. Bhagavāti ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā, Atāru jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan"ti.

Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ; Kiñcāpi te tattha yatā caranti, Nātariṃsu jātijaranti brūmi. (4)

Ye kecime samaṇabrāhmaṇāseti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Samaṇāti ye keci ito bahiddhā pabbajjūpagatā paribbājakasamāpannā. Brāhmaṇāti ye keci bhovādikāti—ye kecime samaṇabrāhmaṇāse. Nandāti bhagavāti. Nandāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—nandāti bhagavā.

Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhinti diṭṭhenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; sutenapi suddhiṃ ... pe ... diṭṭhassutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ.

Sīlabbatenāpi vadanti suddhinti sīlenapi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; vatenāpi suddhiṃ ... pe ... voharanti; sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti

kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ.

Anekarūpena vadanti suddhinti anekavidhakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Kiñcāpi te tattha yatā carantīti. Kiñcāpīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—kiñc Teti diṭṭhigatikā. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. Yatāti yattā paṭiyattā guttā gopitā rakkhitā saṃvutā. Carantīti caranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpentīti—kiñcāpi te tattha yatā caranti.

Nātariṃsu jātijaranti brūmīti jātijarāmaraṇaṃ na tariṃsu na uttariṃsu na patariṃsu na samatikkamiṃsu na vītivattiṃsu, jātijarāmaraṇā anikkhantā anissaṭā anatikkantā asamatikkantā avītivattā, antojātijarāmaraṇe parivattenti, antosaṃsārapathe parivattenti, jātiyā anugatā, jarāya anusaṭā, byādhinā abhibhūtā, maraṇena abbhāhatā atāṇā aleṇā asaraṇā asaraṇībhūtāti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—nātariṃsu jātijaranti brūmi. Tenāha bhagavā—

"Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ; Kiñcāpi te tattha yatā caranti, Nātariṃsu jātijaranti brūmī"ti.

Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Te ce munī brūsi anoghatiṇṇe, Atha ko carahi devamanussaloke; Atāri jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. (5)

Ye kecime samaṇabrāhmaṇāseti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Samaṇāti ye keci ito bahiddhā pabbajjūpagatā paribbājakasamāpannā. Brāhmaṇāti ye keci bhovādikāti—ye kecime samaṇabrāhmaṇāse. Iccāyasmā nandoti. Iccāti padasandhi ... pe ... iccāyasmā nando.

Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhinti diṭṭhenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti

dīpayanti voharanti; sutenāpi suddhiṃ ... pe ... diṭṭhassutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ.

Sīlabbatenāpi vadanti suddhinti sīlenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti; vatenāpi suddhiṃ ... pe ... voharanti; sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ.

Anekarūpena vadanti suddhinti anekavidhakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Te ce munī brūsi anoghatiṇṇeti. Te ceti diṭṭhigatike. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Brūsi anoghatiṇṇeti kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ atiṇṇe anatikkante asamatikkante avītivatte antojātijarāmaraṇe parivattente antosaṃsārapathe parivattente jātiyā anugate jarāya anusaṭe byādhinā abhibhūte maraṇena abbhāhate atāṇe aleṇe asaraṇe asaraṇībhūte. Brūsīti brūsi ācikkhasi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivarasi vibhajasi uttānīkarosi pakāsesīti—te ce munī brūsi anoghatiṇṇe.

Atha ko carahi devamanussaloke, atāri jātiñca jarañca mārisāti atha ko eso sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya jātijarāmaraṇaṃ atari uttari patari samatikkami vītivattayi. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ mārisāti—atha ko carahi devamanussaloke, atāri jātiñca jarañca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando) Diṭṭhassutenāpi

vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ.

Te ce munī brūsi anoghatiṇṇe, Atha ko carahi devamanussaloke; Atāri jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan"ti.

Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) Jātijarāya nivutāti brūmi; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Te ve narā oghatiṇṇāti brūmi. (6)

Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) jātijarāya nivutāti brūmīti nāhaṃ, nanda, sabbe samaṇabrāhmaṇā jātijarāya āvutā nivutā ovutā pihitā paṭicchannā paṭikujjitāti vadāmi. Atthi te samaṇabrāhmaṇā yesaṃ jāti ca jarāmaraṇañca pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammāti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—n sabbe samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) jātijarāya nivutāti brūmi.

Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbanti ye sabbā diṭṭhasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā. Ye sabbā sutasuddhiyo pahāya ... pe ... ye sabbā mutasuddhiyo pahāya, ye sabbā diṭṭhasutamutasuddhiyo pahāya ye sabbā sīlasuddhiyo pahāya, ye sabbā vatasuddhiyo pahāya, ye sabbā sīlabbatasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbanti anekavidhakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—anekarūpampi pahāya sabbaṃ.

Taṇhaṃ pariññāya anāsavā se, te ve narā oghatiṇṇāti brūmīti. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Taṇhaṃ pariññāyāti taṇhaṃ tīhi pariññāhi parijānitvā—ñātapariññāya, tīraṇapariññāya, pahānapariññāya. Katamā ñātapariññā? Taṇhaṃ jānāti "ayaṃ rūpataṇhā, ayaṃ saddataṇhā, ayaṃ gandhataṇhā, ayaṃ rasataṇhā, ayaṃ phoṭṭhabbataṇhā, ayaṃ dhammataṇhā"ti jānāti passati—ayaṃ ñātapariññā.

Katamā tīraṇapariññā? Evaṃ ñātaṃ katvā taṇhaṃ tīreti aniccato dukkhato rogato gaṇḍato ... pe ... nissaraṇato tīreti—ayaṃ tīraṇapariññā.

Katamā pahānapariññā? Evaṃ tīrayitvā taṇhaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" yo, bhikkhave, taṇhāya chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ sā taṇhā pahīnā bhavissati ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā". Ayaṃ pahānapariññā. Taṇhaṃ pariññāyāti taṇhaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvā. Anāsavāti cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Yesaṃ ime āsavā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, te vuccanti anāsavā arahanto khīṇāsavā—taṇhaṃ pariññāya anāsavā.

Te ve narā oghatiṇṇāti brūmīti ye taṇhaṃ pariññāya anāsavā, te kāmoghaṃ tiṇṇā bhavoghaṃ tiṇṇā diṭṭhoghaṃ tiṇṇā avijjoghaṃ tiṇṇā sabbasaṃsārapathaṃ tiṇṇā uttiṇṇā nitthiṇṇā atikkantā samatikkantā vītivattāti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—taṇhaṃ pariññāya anāsavāse te ve narā oghatiṇṇāti brūmi. Tenāha bhagavā—

"Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) Jātijarāya nivutāti brūmi; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Te ve narā oghatiṇṇāti brūmī"ti.

Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Ahampi te oghatiṇṇāti brūmi. (7)

Etābhinandāmi vaco mahesinoti. Etanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ nandāmi abhinandāmi modāmi anumodāmi icchāmi sādiyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi. Mahesinoti kiṃ mahesi bhagavā? Mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi ... pe ... kahaṃ narāsabhoti mahesīti—etābhinandāmi vaco mahesino.

Sukittitaṃ gotamanūpadhīkanti. Sukittitanti sukittitaṃ suācikkhitaṃ sudesitaṃ supaññapitaṃ supaṭṭhapitaṃ suvivaṭaṃ suvibhattaṃ

suuttānīkataṃ supakāsitaṃ. Gotamanūpadhīkanti upadhī vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Upadhippahānaṃ upadhivūpasamaṃ upadhinissaggaṃ upadhipaṭippassaddhaṃ amataṃ nibbānanti— sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ.

Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbanti ye sabbā diṭṭhasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā. Ye sabbā sutasuddhiyo ... pe ... ye sabbā mutasuddhiyo ... ye sabbā diṭṭhasutamutasuddhiyo ... ye sabbā sīlasuddhiyo ... ye sabbā vatasuddhiyo ... ye sabbā sīlabbatasuddhiyo pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbanti anekavidhakotūhalamaṅgalena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ pahāya jahitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—anekarūpampi pahāya sabbaṃ.

Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse, ahampi te oghatiṇṇāti brūmīti. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Taṇhaṃ pariññāyāti taṇhaṃ tīhi pariññāhi parijānitvā—ñātapariññāya, tīraṇapariññāya, pahānapariññāya. Katamā ñātapariññā? Taṇhaṃ jānāti—ayaṃ rūpataṇhā, ayaṃ saddataṇhā, ayaṃ gandhataṇhā, ayaṃ rasataṇhā, ayaṃ phoṭṭhabbataṇhā, ayaṃ dhammataṇhāti jānāti passati—ayaṃ ñātapariññā.

Katamā tīraṇapariññā? Evaṃ ñātaṃ katvā taṇhaṃ tīreti aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato ītito upaddavato bhayato upasaggato calato pabhaṅguto addhuvato atāṇato aleṇato asaraṇato asaraṇībhūtato rittato tucchato suññato anattato ādīnavato vipariṇāmadhammato asārakato aghamūlato vadhakato vibhavato sāsavato saṅkhatato mārāmisato jātidhammato jarādhammato byādhidhammato maraṇadhammato sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammato saṃkilesadhammato samudayato atthaṅgamato assādato ādīnavato nissaraṇato tīreti—ayaṃ tīraṇapariññā.

Katamā pahānapariññā? Evaṃ tīrayitvā taṇhaṃ pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti—ayaṃ pahānapariññā.

Taṇhaṃ pariññāyāti taṇhaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvā. Anāsavāti

cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Yesaṃ ime āsavā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, te vuccanti anāsavā arahanto khīṇāsavā. Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse, ahampi te oghatiṇṇāti. Brūmīti ye taṇhaṃ pariññāya anāsavā, ahampi te kāmoghaṃ tiṇṇā bhavoghaṃ tiṇṇā diṭṭhoghaṃ tiṇṇā avijjoghaṃ tiṇṇā sabbasaṃsārapathaṃ tiṇṇā uttiṇṇā nitthiṇṇā atikkantā samatikkantā vītivattāti brūmi vadāmīti—taṇhaṃ pariññāya anāsavāse, ahampi te oghatiṇṇāti brūmi. Tenāha so brāhmaṇo—

"Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ;
Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Ahampi te oghatiṇṇāti brūmī"ti.

Nandamāṇavapucchāniddeso sattamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavaggagāthā

1. Vatthugāthā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Kosalānaṃ purā rammā, agamā dakkhiṇāpathaṃ; Ākiñcaññaṃ patthayāno, brāhmaṇo mantapāragū.

So assakassa visaye, maḷakassa samāsane; Vasi godhāvarīkūle, uñchena ca phalena ca.

Tasseva upanissāya, gāmo ca vipulo ahu; Tato jātena āyena, mahāyaññamakappayi.

Mahāyaññaṃ yajitvāna, puna pāvisi assamaṃ; Tasmiṃ paṭipaviṭṭhamhi, añño āgañchi brāhmaṇo.

Ugghaṭṭapādo tasito, paṅkadanto rajassiro; So ca naṃ upasaṅkamma, satāni pañca yācati.

Tamenaṃ bāvarī disvā, āsanena nimantayi; Sukhañca kusalaṃ pucchi, idaṃ vacanamabravi.

"Yaṃ kho mama deyyadhammaṃ, Sabbaṃ visajjitaṃ mayā; Anujānāhi me brahme, Natthi pañcasatāni me".

"Sace me yācamānassa, bhavaṃ nānupadassati; Sattame divase tuyhaṃ, muddhā phalatu sattadhā".

Abhisaṅkharitvā kuhako, bheravaṃ so akittayi; Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, bāvarī dukkhito ahu.

Ussussati anāhāro, sokasallasamappito; Athopi evaṃ cittassa, jhāne na ramatī mano.

Utrastaṃ dukkhitaṃ disvā, devatā atthakāminī; Bāvariṃ upasaṅkamma, idaṃ vacanamabravi.

"Na so muddhaṃ pajānāti, kuhako so dhanatthiko; Muddhani muddhapāte vā, ñāṇaṃ tassa na vijjati".

"Bhotī carahi jānāti, Taṃ me akkhāhi pucchitā; Muddhaṃ muddhādhipātañca, Taṃ suṇoma vaco tava".

"Ahampetaṃ na jānāmi, ñāṇaṃ mettha na vijjati; Muddhani muddhādhipāte ca, jinānaṃ hettha dassanaṃ".

"Atha ko carahi jānāti, asmiṃ pathavimaṇḍale; Muddhaṃ muddhādhipātañca, taṃ me akkhāhi devate".

"Purā kapilavatthumhā, nikkhanto lokanāyako; Apacco okkākarājassa, sakyaputto pabhaṅkaro.

So hi brāhmaṇa sambuddho, sabbadhammāna pāragū; Sabbābhiññābalappatto, sabbadhammesu cakkhumā; Sabbakammakkhayaṃ patto, vimutto upadhikkhaye.

Buddho so bhagavā loke, dhammaṃ deseti cakkhumā; Taṃ tvaṃ gantvāna pucchassu, so te taṃ byākarissati".

Sambuddhoti vaco sutvā, udaggo bāvarī ahu; Sokassa tanuko āsi, pītiñca vipulaṃ labhi.

So bāvarī attamano udaggo, Taṃ devataṃ pucchati vedajāto; "Katamamhi gāme nigamamhi vā pana, Katamamhi vā janapade lokanātho; Yattha gantvāna passemu, Sambuddhaṃ dvipaduttamaṃ".

"Sāvatthiyaṃ kosalamandire jino, Pahūtapañño varabhūrimedhaso; So sakyaputto vidhuro anāsavo, Muddhādhipātassa vidū narāsabho".

Tato āmantayī sisse, brāhmaṇe mantapāragū; "Etha māṇavā akkhissaṃ, suṇātha vacanaṃ mama.

Yasseso dullabho loke, pātubhāvo abhiṇhaso; Svājja lokamhi uppanno, sambuddho iti vissuto; Khippaṃ gantvāna sāvatthiṃ, passavho dvipaduttamaṃ".

"Kathaṃ carahi jānemu, disvā buddhoti brāhmaṇa; Ajānataṃ no pabrūhi, yathā jānemu taṃ mayaṃ".

“Āgatāni hi mantesu, mahāpurisalakkhaṇā; Dvattiṃsāni ca byākkhātā, samattā anupubbaso.

Yassete honti gattesu, mahāpurisalakkhaṇā; Dveyeva tassa gatiyo, tatiyā hi na vijjati.

Sace agāraṃ āvasati, vijeyya pathaviṃ imaṃ; Adaṇḍena asatthena, dhammena anusāsati.

Sace ca so pabbajati, Agārā anagāriyaṃ; Vivaṭṭacchado sambuddho, Arahā bhavati anuttaro.

Jātiṃ gottañca lakkhaṇaṃ, mante sisse punāpare; Muddhaṃ muddhādhipātañca, manasāyeva pucchatha.

Anāvaraṇadassāvī, yadi buddho bhavissati; Manasā pucchite pañhe, vācāya visajjessati”.

Bāvarissa vaco sutvā, sissā soḷasa brāhmaṇā; Ajito tissametteyyo, puṇṇako atha mettagū.

Dhotako upasīvo ca, nando ca atha hemako; Todeyyakappā dubhayo, jatukaṇṇī ca paṇḍito.

Bhadrāvudho udayo ca, posālo cāpi brāhmaṇo; Mogharājā ca medhāvī, piṅgiyo ca mahāisi.

Paccekagaṇino sabbe, sabbalokassa vissutā; Jhāyī jhānaratā dhīrā, pubbavāsanavāsitā.

Bāvariṃ abhivādetvā, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Jaṭājinadharā sabbe, pakkāmuṃ uttarāmukhā.

Maḷakassa patiṭṭhānaṃ, puramāhissatiṃ tadā; Ujjeniñcāpi gonaddhaṃ, vedisaṃ vanasavhayaṃ.

Kosambiñcāpi sāketaṃ, sāvatthiñca puruttamaṃ; Setabyaṃ kapilavatthuṃ, kusinārañca mandiraṃ.

Pāvañca bhoganagaraṃ, vesāliṃ māgadhaṃ puraṃ; Pāsāṇakaṃ cetiyañca, ramaṇīyaṃ manoramaṃ.

Tasitovudakaṃ sītaṃ, mahālābhaṃva vāṇijo; Chāyaṃ ghammābhitattova, turitā pabbatamāruhuṃ.

Bhagavā tamhi samaye, bhikkhusaṃghapurakkhato; Bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti, sīhova nadatī vane.

Ajito addasa buddhaṃ, Pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Candaṃ yathā pannarase, Paripūraṃ upāgataṃ.

Athassa gatte disvāna, paripūrañca byañjanaṃ; Ekamantaṃ ṭhito haṭṭho, manopañhe apucchatha.

"Ādissa jammanaṃ brūhi, gottaṃ brūhi salakkhaṇaṃ; Mantesu pāramiṃ brūhi, kati vāceti brāhmaṇo".

"Vīsaṃ vassasataṃ āyu, so ca gottena bāvarī; Tīṇissa lakkhaṇā gatte, tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Lakkhaṇe itihāse ca, sanighaṇḍusakeṭubhe; Pañcasatāni vāceti, sadhamme pāramiṃ gato".

"Lakkhaṇānaṃ pavicayaṃ, bāvarissa naruttama; Taṇhacchida pakāsehi, mā no kaṅkhāyitaṃ ahu".

"Mukhaṃ jivhāya chādeti, uṇṇassa bhamukantare; Kosohitaṃ vatthaguyhaṃ, evaṃ jānāhi māṇava".

Pucchañhi kiñci asuṇanto, sutvā pañhe viyākate; Vicinteti jano sabbo, vedajāto katañjalī.

"Ko nu devo vā brahmā vā, indo vāpi sujampati; Manasā pucchite pañhe, kametaṃ paṭibhāsati".

"Muddhaṃ muddhādhipātañca, bāvarī paripucchati; Taṃ byākarohi bhagavā, kaṅkhaṃ vinaya no ise".

"Avijjā muddhāti jānāhi, vijjā muddhādhipātinī; Saddhāsatisamādhīhi, chandavīriyena saṃyutā".

Tato vedena mahatā, santhambhetvāna māṇavo; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, pādesu sirasā pati.

"Bāvarī brāhmaṇo bhoto, saha sissehi mārisa; Udaggacitto sumano, pāde vandati cakkhuma".

"Sukhito bāvarī hotu, saha sissehi brāhmaṇo; Tvañcāpi sukhito hohi, ciraṃ jīvāhi māṇava.

Bāvarissa ca tuyhaṃ vā, sabbesaṃ sabbasaṃsayaṃ; Katāvakāsā pucchavho, yaṃ kiñci manasicchatha".

Sambuddhena katokāso, nisīditvāna pañjalī; Ajito paṭhamaṃ pañhaṃ, tattha pucchi tathāgataṃ.

Vatthugāthā niṭṭhitā.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

12. Bhadrāvudhamāṇavapucchāniddesa

Okañjahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ, (iccāyasmā bhadrāvudho) Nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ; Kappañjahaṃ abhiyāce sumedhaṃ, Sutvāna nāgassa apanamissanti ito. (1)

Okañjahaṃ taṇhacchidaṃ anejanti. Okañjahanti rūpadhātuyā yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho okañjaho. Vedanādhātuyā ... pe ... saññādhātuyā ... saṅkhāradhātuyā ... viññāṇadhātuyā yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho okañjaho.

Taṇhacchidanti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Sā taṇhā buddhassa bhagavato chinnā ucchinnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā. Tasmā buddho taṇhacchido. Anejoti ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā ejā taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho anejo. Ejāya pahīnattā anejo bhagavā lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, pasaṃsāyapi na iñjati, nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati na calati na vedhati na pavedhati na sampavedhatīti. Tasmā buddho anejoti—okañjahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ. Iccāyasmā bhadrāvudhoti. Iccāti padasandhi ... pe ... āyasmāti, piyavacanaṃ ... pe ... bhadrāvudhoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā bhadrāvudho.

Nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttanti nandī vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā nandī sā taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho nandiñjaho. Oghatiṇṇanti bhagavā kāmoghaṃ tiṇṇo bhavoghaṃ tiṇṇo diṭṭhoghaṃ tiṇṇo avijjoghaṃ tiṇṇo sabbasaṃsārapathaṃ tiṇṇo uttiṇṇo nitthiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti— nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ. Vimuttanti bhagavato rāgā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, dosā cittaṃ ... mohā cittaṃ ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ muttaṃ vimut-

taṃ suvimuttanti— nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ.

Kappañjahaṃ abhiyāce sumedhanti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca ... pe ... ayaṃ taṇhākappo ... pe ... ayaṃ diṭṭhikappo. Buddhassa bhagavato taṇhākappo pahīno diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho. Taṇhākappassa pahīnattā diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā tasmā buddho kappañjaho. Abhiyāceti yācāmi abhiyācāmi ajjhesāmi sādiyāmi patthayāmi pihayāmi jappāmi abhijappāmi. Sumedhā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato. Tasmā buddho sumedhoti—kappañjahaṃ abhiyāce sumedhaṃ.

Sutvāna nāgassa apanamissanti itoti. Nāgassāti nāgo. Bhagavā āguṃ na karotīti nāgo, na gacchatīti nāgo, na āgacchatīti nāgo ... pe ... evaṃ bhagavā na gacchatīti nāgo. Sutvāna nāgassa apanamissanti itoti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvā ito apanamissanti vajissanti pakkamissanti disāvidisaṃ gamissantīti—sutvāna nāgassa apanamissanti ito. Tenāha so brāhmaṇo—

"Okañjahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ, (iccāyasmā bhadrāvudho) Nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ; Kappañjahaṃ abhiyāce sumedhaṃ, Sutvāna nāgassa apanamissanti ito"ti.

Nānājanā janapadehi saṅgatā, Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā; Tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo. (2)

Nānājanā janapadehi saṅgatāti. Nānājanāti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Janapadehi saṅgatāti aṅgā ca magadhā ca kaliṅgā ca kāsiyā ca kosalā ca vajjiyā ca mallā ca cetiyamhā ca vaṃsā ca kurumhā ca pañcālā ca macchā ca surasenā ca assakā ca avantiyā ca yonā ca kambojā ca. Saṅgatāti saṅgatā samāgatā samohitā sannipatitāti—nānājanā janapadehi saṅgatā.

Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānāti. Vīrāti vīro. Bhagavā vīriyavāti vīro, pahūti vīro, visavīti vīro, alamattoti vīro, vigatalomahaṃsotipi vīro.

Virato idha sabbapāpakehi, Nirayadukkhaṃ aticca vīriyavāso; So vīriyavā padhānavā, Vīro tādi pavuccate tathattāti.

Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānāti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ. Abhikaṅkhamānāti abhikaṅkhamānā icchamānā sādiyamānā patthayamānā pihayamānā abhijappamānāti—tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā.

Tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohīti. Tesanti tesaṃ khattiyānaṃ brāhmaṇānaṃ vessānaṃ suddānaṃ gahaṭṭhānaṃ pabbajitānaṃ devānaṃ manussānaṃ. Tuvanti bhagavantaṃ bhaṇati. Sādhu viyākarohīti sādhu ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi.

Tathā hi te vidito esa dhammoti tathā hi te vidito tulito tīrito vibhūto vibhāvito esa dhammoti—tathā hi te vidito esa dhammo. Tenāha so brāhmaṇo—

"Nānājanā janapadehi saṅgatā, Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā; Tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo"ti.

Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ, (bhadrāvudhāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Yaṃ yañhi lokasmimupādiyanti, Teneva māro anveti jantuṃ. (3)

Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbanti ādānataṇhaṃ vuccati rūpataṇhā ... pe ... ādānataṇhāti kiṃkāraṇā vuccati ādānataṇhā? Tāya taṇhāya rūpaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... gatiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāraṃ ... vaṭṭaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. Taṃkāraṇā vuccati ādānataṇhā. Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbanti sabbaṃ ādānataṇhaṃ vinayeyya paṭivinayeyya pajaheyya vinodeyya byantīkareyya anabhāvaṃ gameyyāti—ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ. Bhadrāvudhāti bhagavāti. Bhadrāvudhāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti— bhadrāvudhāti bhagavā.

Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjheti. Uddhanti anāgataṃ; adhoti atītaṃ; tiriyañcāpi majjheti paccuppannaṃ. Uddhanti devaloko; adhoti nirayaloko; tiriyañcāpi majjheti manussaloko. Atha vā uddhanti kusalā dhammā; adhoti akusalā dhammā; tiriyañcāpi majjheti abyākatā dhammā. Uddhanti arūpadhātu; adhoti kāmadhātu; tiriyañcāpi majjheti rūpadhātu. Uddhanti sukhā vedanā; adhoti dukkhā vedanā; tiriyañcāpi ma-

jjheti adukkhamasukhā vedanā. Uddhanti uddhaṃ pādatalā; adhoti adho kesamatthakā; tiriyañcāpi majjheti vemajjheti—uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe.

Yaṃ yañhi lokasmimupādiyantīti yaṃ yaṃ rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. Lokasminti apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—yaṃ yañhi lokasmimupādiyanti.

Teneva māro anveti jantunti teneva kammābhisaṅkhāravasena paṭisandhiko khandhamāro dhātumāro āyatanamāro gatimāro upapattimāro paṭisandhimāro bhavamāro saṃsāramāro vaṭṭamāro anveti anugacchati anvāyiko hoti. Jantunti sattaṃ janaṃ naraṃ mānavaṃ posaṃ puggalaṃ jīvaṃ jāguṃ jantuṃ indaguṃ manujanti—teneva māro anveti jantuṃ. Tenāha bhagavā—

"Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ, (bhadrāvudhāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Yaṃ yañhi lokasmimupādiyanti, Teneva māro anveti jantun"ti.

Tasmā pajānaṃ na upādiyetha, Bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloke; Ādānasatte iti pekkhamāno, Pajaṃ imaṃ maccudheyye visattaṃ. (4)

Tasmā pajānaṃ na upādiyethāti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā, etaṃ ādīnavaṃ sampassamāno ādānataṇhāyāti—tasmā. Pajānanti jānanto pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto "sabbe saṅkhārā aniccā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti jānanto pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. Na upādiyethāti rūpaṃ nādiyeyya na upādiyeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniviseyya; vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... gatiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāraṃ ... vaṭṭaṃ nādiyeyya na upādiyeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniviseyyāti—tasmā pajānaṃ na upādiyetha.

Bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloketi. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā bhikkhu, sekkho vā bhikkhu. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati satoti—bhikkhu sato. Kiñcananti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ. Sabbaloketi sabbaapāyaloke sabbamanussaloke sabbadevaloke sabbakhandhaloke sabbadhātuloke sabbaāyatanaloketi—bhikkh

sato kiñcanaṃ sabbaloke.

Ādānasatte iti pekkhamānoti ādānasattā vuccanti ye rūpaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti; vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... gatiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāraṃ ... vaṭṭaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. Itīti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ itīti. Pekkhamānoti pekkhamāno dakkhamāno dissamāno passamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti—ādānasatte iti pekkhamāno.

Pajaṃ imaṃ maccudheyye visattanti. Pajāti sattādhivacanaṃ maccudheyyā vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Pajā maccudheyye māradheyye maraṇadheyye sattā visattā āsattā laggā laggitā palibuddhā. Yathā bhittikhile vā nāgadante vā bhaṇḍaṃ sattaṃ visattaṃ āsattaṃ laggaṃ laggitaṃ palibuddhaṃ, evameva pajā maccudheyye māradheyye maraṇadheyye sattā visattā āsattā laggā laggitā palibuddhāti—pajaṃ imaṃ maccudheyye visattaṃ. Tenāha bhagavā—

"Tasmā pajānaṃ na upādiyetha, Bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloke; Ādānasatte iti pekkhamāno, Pajaṃ imaṃ maccudheyye visattan"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Bhadrāvudhamāṇavapucchāniddeso dvādasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

14. Posālamāṇavapucchāniddesa

Yo atītaṃ ādisati, (iccāyasmā posālo) Anejo chinnasaṃsayo; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ. (1)

Yo atītaṃ ādisatīti. Yoti yo so bhagavā sayambhū. Anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutaṃ patto, balesu ca vasībhāvaṃ. Atītaṃ ādisatīti bhagavā attano ca paresañca atītampi ādisati, anāgatampi ādisati, paccuppannampi ādisati.

Kathaṃ bhagavā attano atītaṃ ādisati? Bhagavā attano atītaṃ ekampi jātiṃ ādisati, dvepi jātiyo ādisati, tissopi jātiyo ādisati, catassopi jātiyo ādisati, pañcapi jātiyo ādisati, dasapi jātiyo ādisati, vīsampi jātiyo ādisati, tiṃsampi jātiyo ādisati, cattālīsampi jātiyo ādisati, paññāsampi

jātiyo ādisati, jātisatampi … pe … jātisahassampi … jātisatasahassampi … anekepi saṃvaṭṭakappe … anekepi vivaṭṭakappe … anekepi saṃvaṭṭa-vivaṭṭakappe ādisati— "amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃ-vaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ ādisati. Evaṃ bhagavā attano atītaṃ ādisati.

Kathaṃ bhagavā paresaṃ atītaṃ ādisati? Bhagavā paresaṃ atītaṃ ekampi jātiṃ ādisati, dvepi jātiyo ādisati … pe … anekepi saṃvaṭṭa-vivaṭṭakappe ādisati— "amutrāsi evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādi; tatrāpāsi evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pub-benivāsaṃ ādisati. Evaṃ bhagavā paresaṃ atītaṃ ādisati.

Bhagavā pañca jātakasatāni bhāsanto attano ca paresañca atītaṃ ādisati, mahāpadāniyasuttantaṃ bhāsanto attano ca paresañca atītaṃ ādisati, mahāsudassaniyasuttantaṃ bhāsanto attano ca paresañca atī-taṃ ādisati, mahāgovindiyasuttantaṃ bhāsanto attano ca paresañca atītaṃ ādisati, maghadeviyasuttantaṃ bhāsanto attano ca paresañca atītaṃ ādisati.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" atītaṃ kho, cunda, addhānaṃ ārabbha tathāgatassa satānusāriñāṇaṃ hoti. So yāvatakaṃ ākaṅkhati tāvatakaṃ anussarati. Anāgatañca kho, cunda … pe … paccuppannañca kho, cunda, addhānaṃ ārabbha tathāgatassa bodhijaṃ ñāṇaṃ uppajjati—'ayaman-timā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Indriyaparopariyattañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, sattā-naṃ āsayānusayañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, yamakapāṭi-hīre ñāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, sabbaññutañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, anāvaraṇañāṇaṃ tathāgatassa tathāgatabalaṃ, sab-battha asaṅgamappaṭihatamanāvaraṇañāṇaṃ tathāgatassa tathāgata-balaṃ. Evaṃ bhagavā attano ca paresañca atītampi ādisati anāgatampi ādisati paccuppannampi ādisati ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti

vivarati vibhajati uttānīkaroti pakāsetīti—yo atītaṃ ādisati.

Iccāyasmā posāloti. Iccāti padasandhi ... pe ... āyasmāti piyavacanaṃ ... pe ... posāloti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā posālo.

Anejo chinnasaṃsayoti ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā ejā taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho anejo. Ejāya pahīnattā anejo. Bhagavā lābhepi na iñjati ... pe ... dukkhepi na iñjati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhatīti anejo. Chinnasaṃsayoti saṃsayo vuccati vicikicchā. Dukkhe kaṅkhā ... pe ... chambhitattaṃ cittassa manovilekho. So saṃsayo buddhassa bhagavato pahīno chinno ucchinno samucchinno vūpasanto paṭinissaggo paṭippassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho. Tasmā buddho chinnasaṃsayoti—anejo chinnasaṃsayo.

Pāraguṃ sabbadhammānanti bhagavā sabbadhammānaṃ abhiññāpāragū pariññāpāragū pahānapāragū bhāvanāpāragū sacchikiriyāpāragū samāpattipāragū abhiññāpāragū sabbadhammānaṃ ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti—pāragū sabbadhammānaṃ.

Atthi pañhena āgamanti pañhena atthiko āgatomhi ... pe ... "vahassetaṃ bhāran"ti—atthi pañhena āgamaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Yo atītaṃ ādisati, (iccāyasmā posālo) Anejo chinnasaṃsayo; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgaman"ti.

Vibhūtarūpasaññissa, sabbakāyappahāyino; Ajjhattañca bahiddhā ca, natthi kiñcīti passato; Ñāṇaṃ sakkānupucchāmi, kathaṃ neyyo tathāvidho. (2)

Vibhūtarūpasaññissāti katamā rūpasaññā? Rūpāvacarasamāpattiṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ rūpasaññā. Vibhūtarūpasaññissāti catasso arūpasamāpattiyo paṭiladdhassa rūpasaññā vibhūtā honti vigatā atikkantā samatikkantā vītivattāti—vibhūtarūpasaññissa.

Sabbakāyappahāyinoti sabbo tassa paṭisandhiko rūpakāyo pahīno, tadaṅgasamatikkamā vikkhambhanappahānena pahīno tassa rūpakāyoti—sabbakāyappahāyino.

Ajjhattañca bahiddhā ca, natthi kiñcīti passatoti. Natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanasamāpatti. Kiṃkāraṇā? Natthi kiñcīti ākiñcaññāy-

atanasamāpatti. Yaṃ viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ sato samāpajjitvā tato vuṭṭhahitvā taññeva viññāṇaṃ abhāveti, vibhāveti, antaradhāpeti, "natthi kiñcī"ti passati—taṃkāraṇā natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanasamāpattīti—ajjhattañca bahiddhā ca natthi kiñcīti passato.

Ñāṇaṃ sakkānupucchāmīti. Sakkāti—sakko. Bhagavā sakyakulā pabbajitotipi sakko ... pe ... pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakko. Ñāṇaṃ sakkānupucchāmīti tassa ñāṇaṃ pucchāmi, paññaṃ pucchāmi, sambuddhaṃ pucchāmi. "Kīdisaṃ kiṃsaṇṭhitaṃ kiṃpakāraṃ kiṃpaṭibhāgaṃ ñāṇaṃ icchitabban"ti—ñāṇaṃ sakkānupucchāmi.

Kathaṃ neyyo tathāvidhoti kathaṃ so netabbo vinetabbo anunetabbo paññāpetabbo nijjhāpetabbo pekkhetabbo pasādetabbo? Kathaṃ tena uttari ñāṇaṃ uppādetabbaṃ? Tathāvidhoti tathāvidho tādiso tassaṇṭhito tappakāro tappaṭibhāgo yo so ākiñcaññāyatanasamāpattilābhīti—kathaṃ neyyo tathāvidho. Tenāha so brāhmaṇo—

"Vibhūtarūpasaññissa, sabbakāyappahāyino; Ajjhattañca bahiddhā ca, natthi kiñcīti passato; Ñāṇaṃ sakkānupucchāmi, kathaṃ neyyo tathāvidho"ti.

Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā, (posālāti bhagavā) Abhijānaṃ tathāgato; Tiṭṭhantamenaṃ jānāti, Dhimuttaṃ tapparāyaṇaṃ. (3)

Viññāṇaṭṭhitiyo sabbāti bhagavā abhisaṅkhāravasena catasso viññāṇaṭṭhitiyo jānāti, paṭisandhivasena satta viññāṇaṭṭhitiyo jānāti. Kathaṃ bhagavā abhisaṅkhāravasena catasso viññāṇaṭṭhitiyo jānāti? Vuttañhetaṃ bhagavatā—"rūpupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, rūpārammaṇaṃ rūpappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya. Vedanupayaṃ vā, bhikkhave ... pe ... saññupayaṃ vā, bhikkhave ... pe ... saṅkhārupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, saṅkhārārammaṇaṃ saṅkhārappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyā"ti. Evaṃ bhagavā abhisaṅkhāravasena catasso viññāṇaṭṭhitiyo jānāti.

Kathaṃ bhagavā paṭisandhivasena satta viññāṇaṭṭhitiyo jānāti? Vuttañhetaṃ bhagavatā—" santi, bhikkhave, sattā nānattakāyā nānattasaññino—seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti.

Santi, bhikkhave, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyā viññāṇaṭṭhiti.

Santi, bhikkhave, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyā viññāṇaṭṭhiti.

Santi, bhikkhave, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catutthī viññāṇaṭṭhiti.

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā, ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ pañcamī viññāṇaṭṭhiti.

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma, anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭhī viññāṇaṭṭhiti.

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma, natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ sattamī viññāṇaṭṭhiti". Evaṃ bhagavā paṭisandhivasena satta viññāṇaṭṭhitiyo jānātīti—viññāṇaṭṭhitiyo sabbā.

Posālāti bhagavāti. Posālāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—posālāti bhagavā.

Abhijānaṃ tathāgatoti. Abhijānanti abhijānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto tathāgato. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" atītañcepi kho, cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasañhitaṃ, na taṃ tathāgato byākaroti. Atītañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ anatthasañhitaṃ, tampi tathāgato na byākaroti. Atītañcepi kho, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ atthasañhitaṃ, tatra kālaññū tathāgato hoti tasseva pañhassa veyyākaraṇāya. Anāgatañcepi, cunda, hoti ... pe ... paccuppannañcepi, cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasañhitaṃ, na taṃ tathāgato byākaroti. Paccuppannañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ anatthasañhitaṃ, tampi tathāgato na byākaroti. Paccuppannañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ atthasañhitaṃ, tatra kālaññū tathāgato hoti tassa pañhassa veyyākaraṇāya. Iti kho, cunda, atītānāgatapaccuppannesu dhammesu tathāgato kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī. Tasmā tathāgatoti vuccati.

Yaṃ kho, cunda, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, sabbaṃ taṃ tathāgatena abhisambuddhaṃ. Tasmā tathāgatoti vuccati. Yañca, cunda, rattiṃ tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca

rattiṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, yaṃ etasmiṃ antare bhāsati lapati niddisati sabbaṃ taṃ tatheva hoti no aññathā. Tasmā tathāgatoti vuccati. Yathāvādī, cunda, tathāgato tathākārī; yathākārī tathāvādī. Iti yathāvādī tathākārī, yathākārī tathāvādī. Tasmā tathāgatoti vuccati. Sadevake, cunda, loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Tasmā tathāgatoti vuccatī"ti—abhijānaṃ tathāgato.

Tiṭṭhantamenaṃ jānātīti bhagavā idhatthaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena—"ayaṃ puggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatī"ti. Bhagavā idhatthaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena—"ayaṃ puggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapajjissatī"ti. Bhagavā idhatthaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena—"ayaṃ puggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapajjissatī"ti. Bhagavā idhatthaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena—"ayaṃ puggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu uppajjissatī"ti. Bhagavā idhatthaññeva jānāti kammābhisaṅkhāravasena—"a puggalo suppaṭipanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissatī"ti.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—'tathāyaṃ puggalo paṭipanno, tathā ca iriyati, tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatī'ti.

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi— 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapajjissatī'ti.

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi— 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapajjissatī'ti.

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi— 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu uppajjissatī'ti.

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi— 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissatī'ti.

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi— 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'"ti—tiṭṭhantamenaṃ jānāti.

Dhimuttaṃ tapparāyaṇanti. Dhimuttanti ākiñcaññāyatanaṃ. Dhimuttanti vimokkhena dhimuttaṃ tatrādhimuttaṃ tadadhimuttaṃ tadādhipateyyaṃ. Atha vā bhagavā jānāti—"ayaṃ puggalo rūpādhimutto saddādhimutto gandhādhimutto rasādhimutto phoṭṭhabbādhimutto kulādhimutto gaṇādhimutto āvāsādhimutto lābhādhimutto yasādhimutto pasaṃsādhimutto sukhādhimutto cīvarādhimutto piṇḍapātādhimutto senāsanādhimutto gilānapaccayabhesajjaparikkhārādhimutto suttantādhimutto vinayādhimutto abhidhammādhimutto āraññakaṅgādhimutto piṇḍapātikaṅgādhimutto paṃsukūlikaṅgādhimutto tecīvarikaṅgādhimutto sapadānacārikaṅgādhimutto khalupacchābhattikaṅgādhimutto nesajjikaṅgādhimutto yathāsanthatikaṅgādhimutto paṭhamajjhānādhimutto dutiyajjhānādhimutto tatiyajjhānādhimutto catutthajjhānādhimutto ākāsānañcāyatanasamāpattādhimutto viññāṇañcāyatanasamāpattādhimutto ākiñcaññāyatanasamāpattādhimutto nevasaññānāsaññāyatanasamāpattādhimutto"ti dhimuttaṃ.

Tapparāyaṇanti ākiñcaññāyatanamayaṃ tapparāyaṇaṃ kammaparāyaṇaṃ vipākaparāyaṇaṃ kammagarukaṃ paṭisandhigarukaṃ. Atha vā bhagavā jānāti—"ayaṃ puggalo rūpaparāyaṇo ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiparāyaṇo"ti—dhimuttaṃ tapparāyaṇaṃ. Tenāha bhagavā—

"Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā, (posālāti bhagavā) Abhijānaṃ tathāgato; Tiṭṭhantamenaṃ jānāti, Dhimuttaṃ tapparāyaṇan"ti.

Ākiñcaññasambhavaṃ ñatvā, Nandisaṃyojanaṃ iti; Evametaṃ abhiññāya, Tato tattha vipassati; Etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa, Brāhmaṇassa vusīmato. (4)

Ākiñcaññasambhavaṃ ñatvāti ākiñcaññasambhavoti vuccati ākiñ-

caññāyatanasaṃvattaniko kammābhisaṅkhāro. Ākiñcaññāyatanasaṃvattanikaṃ kammābhisaṅkhāraṃ ākiñcaññasambhavoti ñatvā, lagganti ñatvā, bandhananti ñatvā, palibodhoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—ākiñcaññasambhavaṃ ñatvā.

Nandisaṃyojanaṃ itīti nandisaṃyojanaṃ vuccati arūparāgo. Arūparāgena taṃ kammaṃ laggaṃ laggitaṃ palibuddhaṃ arūparāgaṃ nandisaṃyojananti ñatvā, lagganti ñatvā, bandhananti ñatvā, palibodhoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Itīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ itīti—nandisaṃyojanaṃ iti.

Evametaṃ abhiññāyāti evaṃ etaṃ abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—evametaṃ abhiññāya.

Tato tattha vipassatīti. Tatthāti ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjitvā tato vuṭṭhahitvā tattha jāte cittacetasike dhamme aniccato vipassati, dukkhato vipassati, rogato ... pe ... nissaraṇato vipassati dakkhati oloketi nijjhāyati upaparikkhatīti—tato tattha vipassati.

Etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassāti etaṃ ñāṇaṃ tacchaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītaṃ tassāti—etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa.

Brāhmaṇassa vusīmatoti. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo ... pe ... asito tādi pavuccate sa brahmāti. Brāhmaṇassa vusīmatoti puthujjanakalyāṇaṃ upādāya satta sekkhā appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya vasanti saṃvasanti āvasanti parivasanti; arahā vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto so vutthavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro; natthi tassa punabbhavoti—brāhmaṇassa vusīmato. Tenāha bhagavā—

"Ākiñcaññasambhavaṃ ñatvā, nandisaṃyojanaṃ iti; Evametaṃ abhiññāya, tato tattha vipassati; Etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa, brāhmaṇassa vusīmato"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me, bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Posālamāṇavapucchāniddeso cuddasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

18. Pārāyanānugītigāthāniddesa

Pārāyanamanugāyissaṃ, (iccāyasmā piṅgiyo) Yathāddakkhi tathākkhāsi; Vimalo bhūrimedhaso, Nikkāmo nibbano nāgo; Kissa hetu musā bhaṇe. (1)

Pārāyanamanugāyissanti gītamanugāyissaṃ kathitamanukathayissaṃ bhaṇitamanubhaṇissaṃ lapitamanulapissaṃ bhāsitamanubhāsissanti—pārāyanamanugāyissaṃ. Iccāyasmā piṅgiyoti. Iccāti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ—āyasmāti. Piṅgiyoti tassa therassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpoti—iccāyasmā piṅgiyo.

Yathāddakkhi tathākkhāsīti yathā addakkhi tathā akkhāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesi. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti yathā addakkhi tathā akkhāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesi. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti yathā addakkhi tathā akkhāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesīti—yathāddakkhi tathākkhāsi.

Vimalo bhūrimedhasoti. Vimaloti rāgo malaṃ, doso malaṃ, moho malaṃ, kodho ... upanāho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā malā. Te malā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Amalo buddho vimalo nimmalo malāpagato malavippahīno malavimutto sabbamalavītivatto. Bhūri vuccati pathavī. Bhagavā tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato. Medhā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato, tasmā buddho sumedhasoti—vimalo bhūrimedhaso.

Nikkāmo nibbano nāgoti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Buddhassa bhagavato vatthukāmā pariññātā kilesakāmā pahīnā vatthukāmānaṃ pariññātattā kilesakāmānaṃ pahīnattā. Bhagavā na kāme kāmeti na kāme icchati na kāme pattheti na

kāme piheti na kāme abhijappati. Ye kāme kāmenti kāme icchanti kāme patthenti kāme pihenti kāme abhijappanti te kāmakāmino rāgarāgino saññasaññino. Bhagavā na kāme kāmeti na kāme icchati na kāme pattheti na kāme piheti na kāme abhijappati. Tasmā buddho akāmo nikkāmo cattakāmo vantakāmo muttakāmo pahīnakāmo paṭinissaṭṭhakāmo vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti— nikkāmo.

Nibbanoti rāgo vanaṃ, doso vanaṃ, moho vanaṃ, kodho vanaṃ, upanāho vanaṃ ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā vanā. Te vanā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho avano vivano nibbano vanāpagato vanavippahīno vanavimutto sabbavanavītivattoti—nibbano. Nāgoti nāgo; bhagavā āguṃ na karotīti nāgo, na gacchatīti nāgo, na āgacchatīti nāgo ... pe ... evaṃ bhagavā na āgacchatīti nāgoti—nikkāmo nibbano nāgo.

Kissa hetu musā bhaṇeti. Kissa hetūti kissa hetu kiṃhetu kiṃkāraṇā kiṃnidānā kiṃpaccayāti—kissa hetu. Musā bhaṇeti musā bhaṇeyya katheyya dīpeyya vohareyya; musā bhaṇeti mosavajjaṃ bhaṇeyya, musāvādaṃ bhaṇeyya, anariyavādaṃ bhaṇeyya. Idhekacco sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho—"ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī"ti, so ajānaṃ vā āha—"jānāmī"ti, jānaṃ vā āha—"na jānāmī"ti, apassaṃ vā āha—"passāmī"ti, passaṃ vā āha—"na passāmī"ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsati, idaṃ vuccati mosavajjaṃ.

Api ca tīhākārehi musāvādo hoti. Pubbevassa hoti—"musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti—"musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti—"musā mayā bhaṇitan"ti— imehi tīhākārehi musāvādo hoti. Api ca catūhākārehi musāvādo hoti. Pubbevassa hoti—"musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti—"musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti—"musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ—imehi catūhākārehi musāvādo hoti. Api ca pañcahākārehi ... pe ... chahākārehi ... sattahākārehi ... aṭṭhahākārehi musāvādo hoti. Pubbevassa hoti—"musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti—"musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti—"musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ,

vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya saññaṃ, vinidhāya bhāvaṃ—imehi aṭṭhahākārehi musāvādo hoti mosavajjaṃ. Kissa hetu musā bhaṇeyya katheyya dīpeyya vohareyyāti—kissa hetu musā bhaṇe. Tenāha thero piṅgiyo—

"Pārāyanamanugāyissaṃ, (iccāyasmā piṅgiyo) Yathāddakkhi tathākkhāsi; Vimalo bhūrimedhaso, Nikkāmo nibbano nāgo; Kissa hetu musā bhaṇe"ti.

Pahīnamalamohassa, mānamakkhappahāyino; Handāhaṃ kittayissāmi, giraṃ vaṇṇūpasañhitaṃ. (2)

Pahīnamalamohassāti. Malanti rāgo malaṃ, doso malaṃ, moho malaṃ, māno malaṃ, diṭṭhi malaṃ, kileso malaṃ, sabbaduccaritaṃ malaṃ, sabbabhavagāmikammaṃ malaṃ.

Mohoti yaṃ dukkhe aññāṇaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ. Ayaṃ vuccati moho. Malañca moho ca buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho pahīnamalamohoti— pahīnamalamohassa.

Mānamakkhappahāyinoti. Mānoti ekavidhena māno—yā cittassa unnati. Duvidhena māno—attukkaṃsanamāno, paravambhanamāno. Tividhena māno—seyyohamasmīti māno, sadisohamasmīti māno, hīnohamasmīti māno. Catubbidhena māno—lābhena mānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, pasaṃsāya mānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti. Pañcavidhena māno— lābhimhi manāpikānaṃ rūpānanti mānaṃ janeti, lābhimhi manāpikānaṃ saddānaṃ ... pe ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānanti mānaṃ janeti. Chabbidhena māno— cakkhusampadāya mānaṃ janeti, sotasampadāya ... pe ... ghānasampadāya ... jivhāsampadāya ... kāyasampadāya ... manosampadāya mānaṃ janeti. Sattavidhena māno—māno, atimāno, mānātimāno, omāno, avamāno, asmimāno, micchāmāno. Aṭṭhavidhena māno—lābhena mānaṃ janeti, alābhena omānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, ayasena omānaṃ janeti, pasaṃsāya mānaṃ janeti, nindāya omānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti, dukkhena omānaṃ janeti. Navavidhena māno—seyyassa seyyohamasmīti māno, seyyassa sadisohamasmīti māno, seyyassa hīnohamasmīti māno, sadisassa seyyohamasmīti māno, sadisassa sadisohamasmīti māno, sadisassa hīnohamasmīti māno, hīnassa seyyohamasmīti māno, hīnassa sadisohamasmīti māno, hīnassa hīnohamasmīti māno. Dasavidhena māno—idhekacco mānaṃ janeti jātiyā vā got-

tena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati māno.

Makkhoti yo makkho makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ—ayaṃ vuccati makkho. Buddhassa bhagavato māno ca makkho ca pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho mānamakkhappahāyīti—mānamakkhappahāyino.

Handāhaṃ kittayissāmi giraṃ vaṇṇūpasañhitanti. Handāhanti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—handāhanti. Kittayissāmi giraṃ vaṇṇūpasañhitanti vaṇṇena upetaṃ samupetaṃ upāgataṃ samupāgataṃ upapannaṃ samupapannaṃ samannāgataṃ vācaṃ giraṃ byappathaṃ udīraṇaṃ kittayissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsessāmīti—handāhaṃ kittayissāmi giraṃ vaṇṇūpasañhitaṃ. Tenāha thero piṅgiyo—

"Pahīnamalamohassa, mānamakkhappahāyino; Handāhaṃ kittayissāmi, giraṃ vaṇṇūpasañhitan"ti.

Tamonudo buddho samantacakkhu, Lokantagū sabbabhavātivatto; Anāsavo sabbadukkhappahīno, Saccavhayo brahme upāsito me. (3)

Tamonudo buddho samantacakkhūti. Tamonudoti rāgatamaṃ dosatamaṃ mohatamaṃ mānatamaṃ diṭṭhitamaṃ kilesatamaṃ duccaritatamaṃ andhakaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhikaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ nudi panudi pajahi vinodesi byantīakāsi anabhāvaṃ gamesi. Buddhoti yo so bhagavā ... pe ... sacchikā paññatti; yadidaṃ buddhoti. Samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ ... pe ... tathāgato tena samantacakkhūti—tamonudo buddho samantacakkhu.

Lokantagū sabbabhavātivattoti. Lokoti eko loko—bhavaloko. Dve lokā—bhavaloko ca sambhavaloko ca; sampattibhavaloko ca sampattisambhavaloko ca; vipattibhavaloko ca vipattisambhavaloko ca. Tayo lokā—tisso vedanā. Cattāro lokā—cattāro āhārā. Pañca lokā—pañcupādānakkhandhā. Cha lokā—cha ajjhattikāni āyatanāni. Satta lokā—sat-

taviññāṇaṭṭhitiyo. Aṭṭha lokā—aṭṭha lokadhammā. Nava lokā—nava sattāvāsā. Dasa lokā—dasa āyatanāni. Dvādasa lokā—dvādasāyatanāni. Aṭṭhārasa lokā—aṭṭhārasa dhātuyo. Lokantagūti bhagavā lokassa antagato antappatto koṭigato koṭippatto ... nibbānagato nibbānappatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti—lokantagū.

Sabbabhavātivattoti. Bhavāti dve bhavā—kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo. Katamo kammabhavo? Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro—ayaṃ kammabhavo. Katamo paṭisandhiko punabbhavo? Paṭisandhikā rūpā vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ—ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo. Bhagavā kammabhavañca paṭisandhikañca punabbhavaṃ ativatto atikkanto vītivattoti—lokantagū sabbabhavātivatto.

Anāsavo sabbadukkhappahīnoti. Anāsavoti cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Te āsavā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho anāsavo. Sabbadukkhappahīnoti sabbaṃ tassa paṭisandhikaṃ jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ byādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ ... pe ... diṭṭhibyasanadukkhaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭippassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ. Tasmā buddho sabbadukkhappahīnoti—anāsavo sabbadukkhappahīno.

Saccavhayo brahme upāsito meti. Saccavhayoti saccavhayo sadisanāmo sadisavhayo saccasadisavhayo. Vipassī bhagavā, sikhī bhagavā, vessabhū bhagavā, kakusandho bhagavā, koṇāgamano bhagavā, kassapo bhagavā. Te buddhā bhagavanto sadisanāmā sadisavhayā. Bhagavāpi sakyamuni tesaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sadisanāmo sadisavhayoti—tasmā buddho saccavhayo.

Brahme upāsito meti so mayā bhagavā āsito upāsito payirupāsito paripucchito paripañhitoti— saccavhayo brahme upāsito me. Tenāha thero piṅgiyo—

"Tamonudo buddho samantacakkhu, Lokantagū sabbabhavātivatto;
Anāsavo sabbadukkhappahīno, Saccavhayo brahme upāsito me"ti.

Dijo yathā kubbanakaṃ pahāya, Bahupphalaṃ kānanamāvaseyya;
Evamahaṃ appadasse pahāya, Mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto. (4)

Dijo yathā kubbanakaṃ pahāya, bahupphalaṃ kānanamāvaseyyāti. Dijo vuccati pakkhī. Kiṃkāraṇā dijo vuccati pakkhī? Dvikkhattuṃ jāyatīti dijo, mātukucchimhā ca aṇḍakosamhā ca. Taṃkāraṇā dijo vuccati pakkhīti—dijo. Yathā kubbanakaṃ pahāyāti yathā dijo kubbanakaṃ parittavanakaṃ appaphalaṃ appabhakkhaṃ appodakaṃ pahāya jahitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattetvā aññaṃ bahupphalaṃ bahubhakkhaṃ bahūdakaṃ mahantaṃ kānanaṃ vanasaṇḍaṃ adhigaccheyya vindeyya paṭilabheyya, tasmiñca vanasaṇḍe vāsaṃ kappeyyāti—dijo yathā kubbanakaṃ pahāya bahupphalaṃ kānanaṃ āvaseyya.

Evamahaṃ appadasse pahāya, mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapattoti. Evanti opammasampaṭipādanaṃ. Appadasse pahāyāti yo ca bāvarī brāhmaṇo ye caññe tassa ācariyā buddhaṃ bhagavantaṃ upādāya appadassā parittadassā thokadassā omakadassā lāmakadassā chatukkadassā vā. Te appadasse parittadasse thokadasse omakadasse lāmakadasse chatukkadasse pahāya pajahitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattetvā buddhaṃ bhagavantaṃ appamāṇadassaṃ aggadassaṃ seṭṭhadassaṃ viseṭṭhadassaṃ pāmokkhadassaṃ uttamadassaṃ pavaradassaṃ asamaṃ asamasamaṃ appaṭisamaṃ appaṭibhāgaṃ appaṭipuggalaṃ devātidevaṃ narāsabhaṃ purisasīhaṃ purisanāgaṃ purisājaññaṃ purisanisabhaṃ purisadhorayhaṃ dasabaladhāriṃ adhigacchiṃ vindiṃ paṭilabhiṃ. Yathā ca haṃso mahantaṃ mānasakaṃ vā saraṃ anotattaṃ vā dahaṃ mahāsamuddaṃ vā akkhobhaṃ amitodakaṃ jalarāsiṃ adhigaccheyya vindeyya paṭilabheyya, evameva buddhaṃ bhagavantaṃ akkhobhaṃ amitatejaṃ pabhinnañāṇaṃ vivaṭacakkhuṃ paññāpabhedakusalaṃ adhigatapaṭisambhidaṃ catuvesārajjappattaṃ suddhādhimuttaṃ setapaccattaṃ advayabhāṇiṃ tādiṃ tathāpaṭiññaṃ aparittaṃ mahantaṃ gambhīraṃ appameyyaṃ duppariyogāhaṃ pahūtaratanaṃ sāgarasamaṃ chaḷaṅgupekkhāya samannāgataṃ atulaṃ vipulaṃ appameyyaṃ, taṃ tādisaṃ pavadataṃ maggavādinaṃ merumiva nagānaṃ garuḷamiva dijānaṃ sīhamiva migānaṃ udadhimiva aṇṇavānaṃ adhigacchiṃ, taṃ satthāraṃ jinapavaraṃ mahesinti—evamahaṃ appadasse pahāya mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto. Tenāha thero piṅgiyo—

"Dijo yathā kubbanakaṃ pahāya, Bahupphalaṃ kānanamāvaseyya; Evamahaṃ appadasse pahāya, Mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto"ti.

Yeme pubbe viyākaṃsu, Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ. (5)

Ye me pubbe viyākaṃsūti. Yeti yo ca bāvarī brāhmaṇo ye caññe tassa ācariyā, te sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ byākaṃsu ācikkhiṃsu desayiṃsu paññapiṃsu paṭṭhapiṃsu vivariṃsu vibhajiṃsu uttānīakaṃsu pakāsesunti—ye me pubbe viyākaṃsu.

Huraṃ gotamasāsanāti huraṃ gotamasāsanā, paraṃ gotamasāsanā, pure gotamasāsanā, paṭhamataraṃ gotamasāsanā buddhasāsanā jinasāsanā tathāgatasāsanā arahantasāsanāti—huraṃ gotamasāsanā.

Iccāsi iti bhavissatīti evaṃ kira āsi, evaṃ kira bhavissatīti—iccāsi iti bhavissati.

Sabbaṃ taṃ itihītihanti sabbaṃ taṃ itihītihaṃ itikirāya paramparāya piṭakasampadāya takkahetu nayahetu ākāraparivitakkena diṭṭhinijjhānakkhantiyā na sāmaṃ sayamabhiññātaṃ na attapaccakkhaṃ dhammaṃ yaṃ kathayiṃsūti—sabbaṃ taṃ itihītihaṃ.

Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhananti sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ vitakkavaḍḍhanaṃ saṅkappavaḍḍhanaṃ kāmavitakkavaḍḍhanaṃ byāpādavitakkavaḍḍhanaṃ vihiṃsāvitakkavaḍḍhanaṃ ñātivitakkavaḍḍhanaṃ janapadavitakkavaḍḍhanaṃ amarāvitakkavaḍḍhanaṃ parānudayatāpaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanaṃ lābhasakkārasilokapaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanaṃ anavaññattipaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhananti—sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ. Tenāha thero piṅgiyo—

"Yeme pubbe viyākaṃsu, Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanan"ti.

Eko tamonudāsīno, jutimā so pabhaṅkaro; Gotamo bhūripaññāṇo, gotamo bhūrimedhaso. (6)

Eko tamonudāsīnoti. Ekoti bhagavā pabbajjasaṅkhātena eko, adutiyaṭṭhena eko, taṇhāya pahānaṭṭhena eko, ekantavītarāgoti eko, ekantavītadosoti eko, ekantavītamohoti eko, ekantanikkilesoti eko, ekāyanamaggaṃ gatoti eko, eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko.

Kathaṃ bhagavā pabbajjasaṅkhātena eko? Bhagavā daharova samāno

susu kāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rodantānaṃ vilapantānaṃ ñātisaṅghaṃ sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti. Evaṃ bhagavā pabbajjasaṅkhātena eko.

Kathaṃ bhagavā adutiyaṭṭhena eko? Evaṃ pabbajito samāno eko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko abhikkamati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti. Evaṃ bhagavā adutiyaṭṭhena eko.

Kathaṃ bhagavā taṇhāya pahānaṭṭhena eko? So evaṃ eko adutiyo appamatto ātāpī pahitatto viharanto najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle mahāpadhānaṃ padahanto māraṃ sasenaṃ kaṇhaṃ namuciṃ pamattabandhuṃ vidhamitvā taṇhājāliniṃ visaṭaṃ visattikaṃ pajahi vinodesi byantīakāsi anabhāvaṃ gamesi.

"Taṇhādutiyo puriso, dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, Sato bhikkhu paribbaje"ti.

Evaṃ bhagavā taṇhāya pahānaṭṭhena eko.

Kathaṃ bhagavā ekantavītarāgoti eko? Rāgassa pahīnattā ekantavītarāgoti eko, dosassa pahīnattā ekantavītadosoti eko, mohassa pahīnattā ekantavītamohoti eko, kilesānaṃ pahīnattā ekantanikkilesoti eko.

Kathaṃ bhagavā ekāyanamaggaṃ gatoti eko? Ekāyanamaggo vuccati cattāro satipaṭṭhānā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

"Ekāyanaṃ jātikhayantadassī, Maggaṃ pajānāti hitānukampī; Etena maggena tariṃsu pubbe, Tarissanti ye ca taranti oghan"ti.

Evaṃ bhagavā ekāyanamaggaṃ gatoti eko.

Kathaṃ bhagavā eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambud-

dhoti eko. Bodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Bhagavā tena bodhiñāṇena "sabbe saṅkhārā aniccā"ti bujjhi, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti bujjhi, "sabbe dhammā anattā"ti bujjhi ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti bujjhi. Atha vā yaṃ bujjhitabbaṃ anubujjhitabbaṃ paṭibujjhitabbaṃ sambujjhitabbaṃ adhigantabbaṃ phassitabbaṃ sacchikātabbaṃ sabbaṃ taṃ tena bodhiñāṇena bujjhi anubujjhi paṭibujjhi sambujjhi adhigacchi phassesi sacchākāsi. Evaṃ bhagavā eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko.

Tamonudoti bhagavā rāgatamaṃ dosatamaṃ mohatamaṃ diṭṭhitamaṃ kilesatamaṃ duccaritatamaṃ andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhikaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ nudi panudi pajahi vinodesi byantīakāsi anabhāvaṃ gamesi. Āsīnoti nisinno bhagavā pāsāṇake cetiyeti—āsīno.

Nagassa passe āsīnaṃ, muniṃ dukkhassa pāraguṃ; Sāvakā payirupāsanti, tevijjā maccuhāyinoti.

Evampi bhagavā āsīno ... pe ... atha vā bhagavā sabbossukkapaṭippassaddhattā āsīno so vutthavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti, evampi bhagavā āsīnoti—eko tamonudāsīno.

Jutimā so pabhaṅkaroti. Jutimāti jutimā matimā paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Pabhaṅkaroti pabhaṅkaro ālokakaro obhāsakaro dīpaṅkaro padīpakaro ujjotakaro pajjotakaroti—jutimā so pabhaṅkaro.

Gotamo bhūripaññāṇoti gotamo bhūripaññāṇo ñāṇapaññāṇo paññādhajo paññāketu paññādhipateyyo vicayabahulo pavicayabahulo okkhāyanabahulo samokkhāyanadhammo vibhūtavihārī taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo.

Dhajo rathassa paññāṇaṃ, dhūmo paññāṇamaggino; Rājā raṭṭhassa paññāṇaṃ, bhattā paññāṇamitthiyāti.

Evameva gotamo bhūripaññāṇo ñāṇapaññāṇo paññādhajo paññāketu paññādhipateyyo vicayabahulo pavicayabahulo okkhāyanabahulo samokkhāyanadhammo vibhūtavihārī taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyoti—gotamo bhūripaññāṇo.

Gotamo bhūrimedhasoti bhūri vuccati pathavī. Bhagavā tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato. Medhā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato, tasmā buddho sumedhasoti—gotamo bhūrimedhaso. Tenāha thero piṅgiyo—

"Eko tamonudāsīno, jutimā so pabhaṅkaro; Gotamo bhūripaññāṇo, gotamo bhūrimedhaso"ti.

Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci. (7)

Yo me dhammamadesesīti. Yoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasībhāvaṃ. Dhammamadesesīti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne ... pe ... ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesīti—yo me dhammamadesesi.

Sandiṭṭhikamakālikanti sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhīti—evaṃ sandiṭṭhikaṃ. Atha vā, yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhatīti, evampi sandiṭṭhikaṃ. Akālikanti yathā manussā kālikaṃ dhanaṃ datvā anantarā na labhanti kālaṃ āgamenti, nevāyaṃ dhammo. Yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhati, na parattha na paraloke, evaṃ akālikanti—sandiṭṭhikamakālikaṃ.

Taṇhakkhayamanītikanti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhakkhayanti taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ. Anītikanti īti vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Ītippahānaṃ ītivūpasamaṃ ītipaṭinissaggaṃ ītipaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—taṇhakkhayamanītikaṃ.

Yassa natthi upamā kvacīti. Yassāti nibbānassa. Natthi upamāti

upamā natthi, upanidhā natthi, sadisaṃ natthi, paṭibhāgo natthi na atthi na saṃvijjati nupalabbhati. Kvacīti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— yassa natthi upamā kvaci. Tenāha thero piṅgiyo—

"Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvacī"ti.

Kiṃ nu tamhā vippavasasi, muhuttamapi piṅgiya; Gotamā bhūripaññāṇā, gotamā bhūrimedhasā. (8)

Kiṃ nu tamhā vippavasasīti kiṃ nu buddhamhā vippavasasi apesi apagacchasi vinā hosīti—kiṃ nu tamhā vippavasasi.

Muhuttamapi piṅgiyāti muhuttampi khaṇampi layampi vayampi addhampīti—muhuttamapi. Piṅgiyāti bāvarī taṃ nattāraṃ nāmena ālapati.

Gotamā bhūripaññāṇāti gotamā bhūripaññāṇā ñāṇapaññāṇā paññādhajā paññāketumhā paññādhipateyyamhā vicayabahulā pavicayabahulā okkhāyanabahulā samokkhāyanadhammā vibhūtavihārimhā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyamhāti—gotamā bhūripaññāṇā.

Gotamā bhūrimedhasāti bhūri vuccati pathavī. Bhagavā tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato. Medhā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato, tasmā buddho sumedhasoti—gotamā bhūrimedhasā. Tenāha so brāhmaṇo—

"Kiṃ nu tamhā vippavasasi, muhuttamapi piṅgiya; Gotamā bhūripaññāṇā, gotamā bhūrimedhasā"ti.

Yo te dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci. (9)

Yo te dhammamadesesīti yo so bhagavā ... pe ... tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasībhāvaṃ. Dhammamadesesīti dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ ... pe ... nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesīti—yo te dhammamadesesi.

Sandiṭṭhikamakālikanti sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhīti—evaṃ sandiṭṭhikaṃ. Atha vā, yo

diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhatīti—evampi sandiṭṭhikaṃ. Akālikanti yathā manussā kālikaṃ dhanaṃ datvā anantarā na labhanti, kālaṃ āgamenti, nevāyaṃ dhammo. Yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti; tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhati, na parattha na paraloke, evaṃ akālikanti—sandiṭṭhikamakālikaṃ.

Taṇhakkhayamanītikanti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhakkhayanti taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ. Anītikanti īti vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Ītippahānaṃ ītivūpasamaṃ ītipaṭinissaggaṃ ītipaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—taṇhakkhayamanītikaṃ.

Yassa natthi upamā kvacīti. Yassāti nibbānassa. Natthi upamāti upamā natthi, upanidhā natthi, sadisaṃ natthi, paṭibhāgo natthi na atthi na saṃvijjati nupalabbhati. Kvacīti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— yassa natthi upamā kvaci. Tenāha so brāhmaṇo—

"Yo te dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvacī"ti.

Nāhaṃ tamhā vippavasāmi, Muhuttamapi brāhmaṇa; Gotamā bhūripaññāṇā, Gotamā bhūrimedhasā. (10)

Nāhaṃ tamhā vippavasāmīti nāhaṃ buddhamhā vippavasāmi apemi apagacchāmi vinā homīti—nāhaṃ tamhā vippavasāmi.

Muhuttamapi brāhmaṇāti muhuttampi khaṇampi layampi vayampi addhampīti muhuttamapi. Brāhmaṇāti gāravena mātulaṃ ālapati.

Gotamā bhūripaññāṇāti gotamā bhūripaññāṇā ñāṇapaññāṇā paññādhajā paññāketumhā paññādhipateyyamhā vicayabahulā pavicayabahulā okkhāyanabahulā samokkhāyanadhammā vibhūtavihārimhā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyamhāti—gotamā bhūripaññāṇā.

Gotamā bhūrimedhasāti bhūri vuccati pathavī. Bhagavā tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgato. Medhā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi.

Bhagavā imāya medhāya paññāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato. Tasmā buddho sumedhasoti—gotamā bhūrimedhasā. Tenāha thero piṅgiyo—

"Nāhaṃ tamhā vippavasāmi, muhuttamapi brāhmaṇa; Gotamā bhūripaññāṇā, gotamā bhūrimedhasā"ti.

Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci. (11)

Yo me dhammamadesesīti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasībhāvaṃ. Dhammamadesesīti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesīti—yo me dhammamadesesi.

Sandiṭṭhikamakālikanti sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhīti, evaṃ sandiṭṭhikaṃ. Atha vā yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhatīti, evampi sandiṭṭhikaṃ. Akālikanti yathā manussā kālikaṃ dhanaṃ datvā anantarā na labhanti, kālaṃ āgamenti, nevāyaṃ dhammo. Yo diṭṭheva dhamme ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, tassa maggassa anantarā samanantarā adhigacchateva phalaṃ vindati paṭilabhati, na parattha na paraloke, evaṃ akālikanti—sandiṭṭhikamakālikaṃ.

Taṇhakkhayamanītikanti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhakkhayanti taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ. Anītikanti īti vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Ītippahānaṃ ītivūpasamaṃ ītipaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—taṇhakkhayamanītikaṃ.

Yassa natthi upamā kvacīti. Yassāti nibbānassa. Natthi upamāti upamā natthi, upanidhā natthi, sadisaṃ natthi, paṭibhāgo natthi na atthi na saṃvijjati nupalabbhati. Kvacīti kvaci kimhici katthaci ajjhat-

taṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— yassa natthi upamā kvaci. Tenāha thero piṅgiyo—

"Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvacī"ti.

Passāmi naṃ manasā cakkhunāva, Rattindivaṃ brāhmaṇa appamatto; Namassamāno vivasemi rattiṃ, Teneva maññāmi avippavāsaṃ. (12)

Passāmi naṃ manasā cakkhunāvāti yathā cakkhumā puriso āloke rūpagatāni passeyya dakkheyya olokeyya nijjhāyeyya upaparikkheyya, evamevāhaṃ buddhaṃ bhagavantaṃ manasā passāmi dakkhāmi olokemi nijjhāyāmi upaparikkhāmīti—passāmi naṃ manasā cakkhunāva.

Rattindivaṃ brāhmaṇa appamattoti rattiñca divā ca buddhānussatiṃ manasā bhāvento appamattoti—rattindivaṃ brāhmaṇa appamatto.

Namassamāno vivasemi rattinti. Namassamānoti kāyena vā namassamāno, vācāya vā namassamāno, cittena vā namassamāno, anvatthapaṭipattiyā vā namassamāno, dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassamāno sakkāramāno garukāramāno mānayamāno pūjayamāno rattindivaṃ vivasemi atināmemi atikkamemīti—namassamāno vivasemi rattiṃ.

Teneva maññāmi avippavāsanti tāya buddhānussatiyā bhāvento avippavāsoti taṃ maññāmi, avippavuṭṭhoti taṃ maññāmi jānāmi. Evaṃ jānāmi evaṃ ājānāmi evaṃ vijānāmi evaṃ paṭivijānāmi evaṃ paṭivijjhāmīti—teneva maññāmi avippavāsaṃ. Tenāha thero piṅgiyo—

"Passāmi naṃ manasā cakkhunāva, Rattindivaṃ brāhmaṇa appamatto; Namassamāno vivasemi rattiṃ, Teneva maññāmi avippavāsan"ti.

Saddhā ca pīti ca mano sati ca, Nāpentime gotamasāsanamhā; Yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripañño, Sa tena teneva natohamasmi. (13)

Saddhā ca pīti ca mano sati cāti. Saddhāti yā ca bhagavantaṃ ārabbha saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ. Pītīti yā bhagavantaṃ ārabbha pīti pāmojjaṃ modanā āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti tuṭṭhi odagyaṃ attamanatā cittassa. Manoti yañca bhagavantaṃ ārabbha cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Satīti yā bhagavantaṃ ārabbha sati anussati sam-

māsatīti—saddhā ca pīti ca mano sati ca.

Nāpentime gotamasāsanamhāti ime cattāro dhammā gotamasāsanā buddhasāsanā jinasāsanā tathāgatasāsanā arahantasāsanā nāpenti na gacchanti na vijahanti na vināsentīti—nāpentime gotamasāsanamhā.

Yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripaññoti. Yaṃ yaṃ disanti puratthimaṃ vā disaṃ pacchimaṃ vā disaṃ dakkhiṇaṃ vā disaṃ uttaraṃ vā disaṃ vajati gacchati kamati abhikkamati. Bhūripaññoti bhūripaññо mahāpaññо tikkhapaññо puthupaññо hāsapaññо javanapaññо nibbedhikapaññо. Bhūri vuccati pathavī. Bhagavā tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgatoti—yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripaññо.

Sa tena teneva natohamasmīti so yena buddho tena teneva nato tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyoti—sa tena teneva natohamasmi. Tenāha thero piṅgiyo—

"Saddhā ca pīti ca mano sati ca, Nāpentime gotamasāsanamhā; Yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripaññо, Sa tena teneva natohamasmī"ti.

Jiṇṇassa me dubbalathāmakassa, Teneva kāyo na paleti tattha; Saṅkappayantāya vajāmi niccaṃ, Mano hi me brāhmaṇa tena yutto. (14)

Jiṇṇassa me dubbalathāmakassāti jiṇṇassa vuḍḍhassa mahallakassa addhagatassa vayoanuppattassa. Dubbalathāmakassāti dubbalathāmakassa appathāmakassa parittathāmakassāti—jiṇṇassa me dubbalathāmakassa.

Teneva kāyo na paleti tatthāti kāyo yena buddho tena na paleti na vajati na gacchati nātikkamatīti—teneva kāyo na paleti tattha.

Saṅkappayantāya vajāmi niccanti saṅkappagamanena vitakkagamanena ñāṇagamanena paññāgamanena buddhigamanena vajāmi gacchāmi atikkamāmīti—saṅkappayantāya vajāmi niccaṃ.

Mano hi me brāhmaṇa tena yuttoti. Manoti yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjā manoviññāṇadhātu. Mano hi me brāhmaṇa tena yuttoti mano yena buddho tena yutto payutto saṃyuttoti—mano hi me brāhmaṇa tena yutto. Tenāha thero piṅgiyo—

"Jiṇṇassa me dubbalathāmakassa, Teneva kāyo na paleti tattha; Saṅkappayantāya vajāmi niccaṃ, Mano hi me brāhmaṇa tena yutto"ti.

Paṅke sayāno pariphandamāno, Dīpā dīpaṃ upallaviṃ; Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, Oghatiṇṇamanāsavaṃ. (15)

Paṅke sayāno pariphandamānoti. Paṅke sayānoti kāmapaṅke kāmakaddame kāmakilese kāmabaḷise kāmapariḷāhe kāmapalibodhe semāno sayamāno vasamāno āvasamāno parivasamāno ti—paṅke sayāno. Pariphandamānoti taṇhāphandanāya phandamāno, diṭṭhiphandanāya phandamāno, kilesaphandanāya phandamāno, payogaphandanāya phandamāno, vipākaphandanāya phandamāno, manoduccaritaphandanāya phandamāno, ratto rāgena phandamāno, duṭṭho dosena phandamāno, mūḷho mohena phandamāno, vinibandho mānena phandamāno, parāmaṭṭho diṭṭhiyā phandamāno, vikkhepagato uddhaccena phandamāno, aniṭṭhaṅgato vicikicchāya phandamāno, thāmagato anusayehi phandamāno, lābhena phandamāno, alābhena phandamāno, yasena phandamāno, ayasena phandamāno, pasaṃsāya phandamāno, nindāya phandamāno, sukhena phandamāno, dukkhena phandamāno, jātiyā phandamāno, jarāya phandamāno, byādhinā phandamāno, maraṇena phandamāno, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi phandamāno, nerayikena dukkhena phandamāno, tiracchānayonikena dukkhena phandamāno, pettivisayikena dukkhena phandamāno, mānusikena dukkhena ... pe ... gabbhokkantimūlakena dukkhena ... gabbhaṭṭhitimūlakena dukkhena ... gabbhavuṭṭhānamūlakena dukkhena ... jātassūpanibandhakena dukkhena ... jātassa parādheyyakena dukkhena ... attūpakkamena dukkhena ... parūpakkamena dukkhena ... saṅkhāradukkhena ... vipariṇāmadukkhena ... cakkhurogena dukkhena ... sotarogena dukkhena ... ghānarogena dukkhena ... jivhārogena dukkhena ... kāyarogena dukkhena ... sīsarogena dukkhena ... kaṇṇarogena dukkhena ... mukharogena dukkhena ... dantarogena dukkhena ... oṭṭharogena dukkhena ... kāsena ... sāsena ... pināsena ... ḍāhena ... jarena ... kucchirogena ... mucchāya ... pakkhandikāya ... sūlāya ... visūcikāya ... kuṭṭhena ... gaṇḍena ... kilāsena ... sosena ... apamārena ... dadduyā ... kaṇḍuyā ... kacchuyā ... rakhasāya ... vitacchikāya ... lohitapittena ... madhumehena ... aṃsāya ... piḷakāya ... bhagandalāya ... pittasamuṭṭhānena ābādhena ... semhasamuṭṭhānena ābādhena ... vātasamuṭṭhānena ābādhena ... sannipātikena ābādhena ... utupariṇāmajena ābādhena ... visamaparihārajena ābādhena ... opakkamikena ābādhena ... kam-

mavipākajena ābādhena ... sītena ... uṇhena ... jighacchāya ... pipāsāya ... uccārena ... passāvena ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassena dukkhena ... mātumaraṇena dukkhena ... pitumaraṇena dukkhena ... puttamaraṇena dukkhena ... dhītumaraṇena dukkhena ... ñātibyasanena dukkhena ... bhogabyasanena dukkhena ... rogabyasanena dukkhena ... sīlabyasanena dukkhena ... diṭṭhibyasanena dukkhena phandamāno pariphandamāno pavedhamāno sampavedhamānoti—paṅke sayāno pariphandamāno.

Dīpā dīpaṃ upallavinti satthārato satthāraṃ dhammakkhānato dhammakkhānaṃ gaṇato gaṇaṃ diṭṭhiyā diṭṭhiṃ paṭipadāya paṭipadaṃ maggato maggaṃ pallaviṃ upallaviṃ sampallavinti— dīpā dīpaṃ upallaviṃ.

Athaddasāsiṃ sambuddhanti. Athāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—athāti. Addasāsinti addasaṃ addakkhiṃ apassiṃ paṭivijjhiṃ. Buddhoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti—athaddasāsiṃ sambuddhaṃ.

Oghatiṇṇamanāsavanti. Oghatiṇṇanti bhagavā kāmoghaṃ tiṇṇo, bhavoghaṃ tiṇṇo, diṭṭhoghaṃ tiṇṇo, avijjoghaṃ tiṇṇo, sabbasaṃsārapathaṃ tiṇṇo uttiṇṇo nitthiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto, so vutthavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti— oghatiṇṇaṃ. Anāsavanti cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Te āsavā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho anāsavoti—oghatiṇṇamanāsavaṃ. Tenāha thero piṅgiyo—

"Paṅke sayāno pariphandamāno, Dīpā dīpaṃ upallaviṃ; Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, Oghatiṇṇamanāsavan"ti.

Yathā ahū vakkali muttasaddho, Bhadrāvudho āḷavigotamo ca; Evameva tvampi pamuñcassu saddhaṃ, Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāraṃ. (16)

Yathā ahū vakkali muttasaddho, bhadrāvudho āḷavigotamo cāti yathā vakkalitthero saddho saddhāgaruko saddhāpubbaṅgamo saddhādhimutto saddhādhipateyyo arahattappatto, yathā bhadrāvudho thero saddho saddhāgaruko saddhāpubbaṅgamo saddhādhimutto saddhādhipateyyo arahattappatto, yathā āḷavigotamo thero saddho sad-

dhāgaruko saddhāpubbaṅgamo saddhādhimutto saddhādhipateyyo arahattappattoti—yathā ahū vakkali muttasaddho bhadrāvudho āḷavigotamo ca.

Evameva tvampi pamuñcassu saddhanti evameva tvaṃ saddhaṃ muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehi. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti saddhaṃ muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehi. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti saddhaṃ muñcassu pamuñcassu sampamuñcassu adhimuñcassu okappehi ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti saddhaṃ muñcassu pamuñcassu, sampamuñcassu adhimuñcassu okappehīti—evameva tvampi pamuñcassu saddhaṃ.

Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāranti maccudheyyaṃ vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Maccudheyyassa pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāranti tvaṃ pāraṃ gamissasi, pāraṃ adhigamissasi, pāraṃ phassissasi, pāraṃ sacchikarissasīti—gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāraṃ. Tenāha bhagavā—

"Yathā ahū vakkali muttasaddho, Bhadrāvudho āḷavigotamo ca; Evameva tvampi pamuñcassu saddhaṃ, Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāran"ti.

Esa bhiyyo pasīdāmi, Sutvāna munino vaco; Vivaṭṭacchado sambuddho, Akhilo paṭibhānavā. (17)

Esa bhiyyo pasīdāmīti esa bhiyyo pasīdāmi, bhiyyo bhiyyo saddahāmi, bhiyyo bhiyyo okappemi, bhiyyo bhiyyo adhimuccāmi; "sabbe saṅkhārā aniccā"ti bhiyyo bhiyyo pasīdāmi, bhiyyo bhiyyo saddahāmi, bhiyyo bhiyyo okappemi, bhiyyo bhiyyo adhimuccāmi; "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti bhiyyo bhiyyo pasīdāmi ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti bhiyyo bhiyyo pasīdāmi ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti bhiyyo bhiyyo pasīdāmi, bhiyyo bhiyyo saddahāmi, bhiyyo bhiyyo okappemi, bhiyyo bhiyyo adhimuccāmīti—esa bhiyyo pasīdāmi.

Sutvāna munino vacoti. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Sutvāna munino vacoti tuyhaṃ vacanaṃ

byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ sutvāna uggahetvāna upadhārayitvāna upalakkhayitvānāti—sutvāna munino vaco.

Vivaṭṭacchado sambuddhoti. Chadananti pañca chadanāni—taṇhāchadanaṃ, diṭṭhichadanaṃ, kilesachadanaṃ, duccaritachadanaṃ, avijjāchadanaṃ. Tāni chadanāni buddhassa bhagavato vivaṭāni viddhaṃsitāni samugghāṭitāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭippassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. Tasmā buddho vivaṭṭacchado. Buddhoti yo so bhagavā ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti—vivaṭṭacchado sambuddho.

Akhilo paṭibhānavāti. Akhiloti rāgo khilo, doso khilo, moho khilo, kodho khilo, upanāho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā khilā. Te khilā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho akhilo.

Paṭibhānavāti tayo paṭibhānavanto—pariyattipaṭibhānavā, paripucchāpaṭibhānavā, adhigamapaṭibhānavā. Katamo pariyattipaṭibhānavā? Idhekaccassa buddhavacanaṃ pariyāputaṃ hoti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Tassa pariyattiṃ nissāya paṭibhāti—ayaṃ pariyattipaṭibhānavā.

Katamo paripucchāpaṭibhānavā? Idhekacco paripucchitā hoti atthe ca ñāye ca lakkhaṇe ca kāraṇe ca ṭhānāṭhāne ca. Tassa paripucchaṃ nissāya paṭibhāti—ayaṃ paripucchāpaṭibhānavā.

Katamo adhigamapaṭibhānavā? Idhekaccassa adhigatā honti cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, cattāro ariyamaggā, cattāri sāmaññaphalāni, catasso paṭisambhidāyo, cha abhiññāyo. Tassa attho ñāto, dhammo ñāto, nirutti ñātā. Atthe ñāte attho paṭibhāti, dhamme ñāte dhammo paṭibhāti, niruttiyā ñātāya nirutti paṭibhāti. Imesu tīsu ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Bhagavā imāya paṭibhānapaṭisambhidāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato. Tasmā buddho paṭibhānavā. Yassa pariyatti natthi, paripucchā natthi, adhigamo natthi, kiṃ tassa paṭibhāyissatīti—akhilo paṭibhānavā. Tenāha thero piṅgiyo—

"Esa bhiyyo pasīdāmi, sutvāna munino vaco; Vivaṭṭacchado sambuddho, akhilo paṭibhānavā"ti.

Adhideve abhiññāya, Sabbaṃ vedi paroparaṃ; Pañhānantakaro satthā, Kaṅkhīnaṃ paṭijānataṃ. (18)

Adhideve abhiññāyāti. Devāti tayo devā—sammutidevā, upapattidevā, visuddhidevā. Katame sammutidevā? Sammutidevā vuccanti rājāno ca rājakumāro ca deviyo ca. Ime vuccanti sammutidevā. Katame upapattidevā? Upapattidevā vuccanti cātumahārājikā devā tāvatiṃsā devā ... pe ... brahmakāyikā devā, ye ca devā taduttari. Ime vuccanti upapattidevā. Katame visuddhidevā? Visuddhidevā vuccanti tathāgatā tathāgatasāvakā arahanto khīṇāsavā, ye ca paccekasambuddhā. Ime vuccanti visuddhidevā. Bhagavā sammutideve adhidevāti abhiññāya upapattideve adhidevāti abhiññāya, visuddhideve adhidevāti abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—adhideve abhiññāya.

Sabbaṃ vedi paroparanti bhagavā attano ca paresañca adhidevakare dhamme vedi aññāsi aphassi paṭivijjhi. Katame attano adhidevakarā dhammā? Sammāpaṭipadā anulomapaṭipadā apaccanīkapaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā sīlesu paripūrakāritā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satisampajaññaṃ cattāro satipaṭṭhānā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ime vuccanti attano adhidevakarā dhammā.

Katame paresaṃ adhidevakarā dhammā? Sammāpaṭipadā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ime vuccanti paresaṃ adhidevakarā dhammā. Evaṃ bhagavā attano ca paresañca adhidevakare dhamme vedi aññāsi aphassi paṭivijjhīti—sabbaṃ vedi paroparaṃ.

Pañhānantakaro satthāti bhagavā pārāyanikapañhānaṃ antakaro pariyantakaro paricchedakaro parivaṭumakaro; sabhiyapañhānaṃ antakaro pariyantakaro paricchedakaro parivaṭumakaro; sakkapañhānaṃ ... pe ... suyāmapañhānaṃ ... bhikkhupañhānaṃ ... bhikkhunīpañhānaṃ ... upāsakapañhānaṃ ... upāsikāpañhānaṃ ... rājapañhānaṃ ... khattiyapañhānaṃ ... brāhmaṇapañhānaṃ ... vessapañhānaṃ ... suddapañhānaṃ ... devapañhānaṃ ... brahmapañhānaṃ antakaro pariyantakaro paricchedakaro parivaṭumakaroti—pañhānantakaro. Satthāti bhagavā satthavāho. Yathā satthavāho satthe kantāraṃ tāreti, corakantāraṃ tāreti, vāḷakantāraṃ tāreti, dubbhikkhakantāraṃ tāreti, nirudakakantāraṃ tāreti uttāreti nittāreti patāreti, khemantabhūmiṃ

sampāpeti; evameva bhagavā satthavāho satte kantāraṃ tāreti, jātikantāraṃ tāreti, jarākantāraṃ ... pe ... byādhikantāraṃ ... maraṇakantāraṃ ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsakantāraṃ tāreti, rāgakantāraṃ tāreti, dosakantāraṃ ... mohakantāraṃ ... mānakantāraṃ ... diṭṭhikantāraṃ ... kilesakantāraṃ ... duccaritakantāraṃ tāreti, rāgagahanaṃ tāreti, dosagahanaṃ ... mohagahanaṃ ... diṭṭhigahanaṃ ... kilesagahanaṃ ... duccaritagahanaṃ tāreti uttāreti nittāreti patāreti; khemantaṃ amataṃ nibbānaṃ sampāpetīti— evampi bhagavā satthavāho.

Atha vā bhagavā netā vinetā anunetā paññāpetā nijjhāpetā pekkhatā pasādetāti, evaṃ bhagavā satthavāho. Atha vā bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatāti, evampi bhagavā satthavāhoti—pañhānantakaro satthā.

Kaṅkhīnaṃ paṭijānatanti sakaṅkhā āgantvā nikkaṅkhā sampajjanti, sallekhā āgantvā nillekhā sampajjanti, sadveḷhakā āgantvā nidveḷhakā sampajjanti, savicikicchā āgantvā nibbicikicchā sampajjanti, sarāgā āgantvā vītarāgā sampajjanti, sadosā āgantvā vītadosā sampajjanti, samohā āgantvā vītamohā sampajjanti, sakilesā āgantvā nikkilesā sampajjantīti—kaṅkhīnaṃ paṭijānataṃ. Tenāha thero piṅgiyo—

"Adhideve abhiññāya, sabbaṃ vedi paroparaṃ; Pañhānantakaro satthā, kaṅkhīnaṃ paṭijānatan"ti.

Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, Yassa natthi upamā kvaci; Addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā, Evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittaṃ. (19)

Asaṃhīraṃ asaṃkuppanti asaṃhīraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Asaṃhīranti rāgena dosena mohena kodhena upanāhena makkhena paḷāsena issāya macchariyena māyāya sāṭheyyena thambhena sārambhena mānena atimānena madena pamādena sabbakilesehi sabbaduccaritehi sabbapariḷāhehi sabbāsavehi sabbadarathehi sabbasantāpehi sabbākusalābhisaṅkhārehi asaṃhāriyaṃ nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti—asaṃhīraṃ.

Asaṃkuppanti asaṃkuppaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho ... pe ... nirodho nibbānaṃ. Nibbānassa na uppādo paññāyati, vayo natthi, na tassa aññathattaṃ paññāyati. Nibbā-

naṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti—asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ.

Yassa natthi upamā kvacīti. Yassāti nibbānassa. Natthi upamāti upamā natthi, upanidhā natthi, sadisaṃ natthi, paṭibhāgo natthi, na atthi na saṃvijjati nupalabbhati. Kvacīti kvaci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— yassa natthi upamā kvaci.

Addhā gamissāmi na mettha kaṅkhāti. Addhāti ekaṃsavacanaṃ nissaṃsayavacanaṃ nikkaṅkhavacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyogavacanaṃ apaṇṇakavacanaṃ aviraddhavacanaṃ avatthāpanavacanametaṃ—addhāti. Gamissāmīti gamissāmi adhigamissāmi phassissāmi sacchikarissāmīti—addhā gamissāmi. Na mettha kaṅkhāti. Etthāti nibbāne kaṅkhā natthi, vicikicchā natthi, dveḷhakaṃ natthi, saṃsayo natthi, na atthi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīno samucchinno vūpasanto paṭippassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍhoti—addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā.

Evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittanti. Evaṃ maṃ dhārehīti evaṃ maṃ upalakkhehi. Adhimuttacittanti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ nibbānādhimuttanti—evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittanti. Tenāha thero piṅgiyo—

"Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, Yassa natthi upamā kvaci; Addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā, Evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittan"ti.

Pārāyanānugītigāthāniddeso aṭṭhārasamo.

Pārāyanavaggo samatto.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

1. Ajitamāṇavapucchāniddesa

Kenassu nivuto loko, (iccāyasmā ajito) Kenassu nappakāsati; Kissābhilepanaṃ brūsi, Kiṃsu tassa mahabbhayaṃ. (1)

Kenassu nivuto lokoti. Lokoti nirayaloko tiracchānaloko pettivisayaloko manussaloko devaloko khandhaloko dhātuloko āyatanaloko ayaṃ loko paro loko brahmaloko devaloko—ayaṃ vuccati loko. Ayaṃ loko kena āvuto nivuto ovuto pihito paṭicchanno paṭikujjitoti— kenassu nivuto loko?

Iccāyasmā ajitoti. Iccāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī

akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ āyasmāti. Ajitoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpoti—iccāyasmā ajito.

Kenassu nappakāsatīti kena loko nappakāsati nappabhāsati na tapati na virocati na ñāyati na paññāyatīti—kenassu nappakāsati.

Kissābhilepanaṃ brūsīti kiṃ lokassa lepanaṃ lagganaṃ bandhanaṃ upakkileso. Kena loko litto saṃlitto upalitto kiliṭṭho saṃkiliṭṭho makkhito saṃsaṭṭho laggo laggito palibuddho, brūsi ācikkhasi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivarasi vibhajasi uttānīkarosi pakāsesīti—kissābhilepanaṃ brūsi.

Kiṃsu tassa mahabbhayanti kiṃ lokassa bhayaṃ mahabbhayaṃ pīḷanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavo upasaggoti—kiṃsu tassa mahabbhayaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Kenassu nivuto loko, (iccāyasmā ajito) Kenassu nappakāsati; Kissābhilepanaṃ brūsi, Kiṃsu tassa mahabbhayan"ti.

Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā) Vevicchā pamādā nappakāsati; Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayaṃ. (2)

Avijjāya nivuto lokoti. Avijjāti dukkhe aññāṇaṃ dukkhasamudaye aññāṇaṃ dukkhanirodhe aññāṇaṃ dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ aparante aññāṇaṃ pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ, yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccavekkhaṇakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ, ayaṃ vuccati—avijjā.

Lokoti nirayaloko tiracchānaloko pettivisayaloko manussaloko devaloko khandhaloko dhātuloko āyatanaloko ayaṃ loko paro loko brahmaloko devaloko—ayaṃ vuccati loko. Ayaṃ loko imāya avijjāya āvuto nivuto ovuto pihito paṭicchanno paṭikujjitoti—avijjāya nivuto loko.

Ajitāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca, bhaggarāgoti bhagavā; bhaggadosoti bhagavā; bhagg-

amohoti bhagavā; bhaggamānoti bhagavā; bhaggadiṭṭhīti bhagavā; bhaggakaṇḍakoti bhagavā; bhaggakilesoti bhagavā; bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā; bhavānaṃ antakaroti bhagavā; bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā; bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā; bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā; bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā; bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattīnanti bhagavā; bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbasamāpattīnanti bhagavā; bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā; bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassāti bhagavā; bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā; bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ. Vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—ajitāti bhagavā.

Vevicchā pamādā nappakāsatīti. Vevicchaṃ vuccati pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca khandhamacchariyampi macchariyaṃ, dhātumacchariyampi macchariyaṃ, āyatanamacchariyampi macchariyaṃ, gāho vuccati macchariyaṃ. Pamādo vattabbo—kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu kāmaguṇesu vā cittassa vosaggo vosaggānuppadānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhi-

takiriyatā olīnavuttitā nikkhittacchandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo. Yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ— ayaṃ vuccati pamādo. Vevicchā pamādā nappakāsatīti iminā ca macchariyena iminā ca pamādena loko nappakāsati nappabhāsati na tapati na virocati na ñāyati na paññāyatīti—vevicchā pamādā nappakāsati.

Jappābhilepanaṃ brūmīti jappā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandirāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā suttaṃ visaṭā āyūhanī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu āsā āsīsanā āsīsitattaṃ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā pajappā abhijappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ bandhanaṃ upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ mārāmisaṃ māravisayo māranivāso māragocaro mārabandhanaṃ taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati jappā. Lokassa lepanaṃ lagganaṃ bandhanaṃ upakkileso imāya jappāya loko litto saṃlitto upalitto kiliṭṭho saṃkiliṭṭho makkhito saṃsaṭṭho laggo laggito palibuddhoti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—jappābhilepanaṃ brūmi.

Dukkhamassa mahabbhayanti. Dukkhanti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ byādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ nerayikaṃ dukkhaṃ tiracchānayonikaṃ dukkhaṃ pettivisayikaṃ dukkhaṃ mānusikaṃ dukkhaṃ gabbhokkantimūlakaṃ dukkhaṃ gabbhaṭṭhitimūlakaṃ dukkhaṃ gabbhavuṭṭhānamūlakaṃ dukkhaṃ jātassūpanibandhakaṃ dukkhaṃ jātassa parādheyyakaṃ dukkhaṃ attūpakkamaṃ dukkhaṃ parūpakkamaṃ dukkhaṃ saṅkhāradukkhaṃ vipariṇāmadukkhaṃ cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kā-

yarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍāho jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassaṃ dukkhaṃ mātumaraṇaṃ dukkhaṃ pitumaraṇaṃ dukkhaṃ bhātumaraṇaṃ dukkhaṃ bhaginimaraṇaṃ dukkhaṃ puttamaraṇaṃ dukkhaṃ dhītumaraṇaṃ dukkhaṃ ñātibyasanaṃ dukkhaṃ rogabyasanaṃ dukkhaṃ bhogabyasanaṃ dukkhaṃ sīlabyasanaṃ dukkhaṃ diṭṭhibyasanaṃ dukkhaṃ yesaṃ dhammānaṃ ādito samudāgamanaṃ paññāyati. Atthaṅgamato nirodho paññāyati. Kammasannissito vipāko, vipākasannissitaṃ kammaṃ, nāmasannissitaṃ rūpaṃ rūpasannissitaṃ nāmaṃ, jātiyā anugataṃ jarāya anusaṭaṃ byādhinā abhibhūtaṃ maraṇena abbhāhataṃ dukkhe patiṭṭhitaṃ atāṇaṃ aleṇaṃ asaraṇaṃ asaraṇībhūtaṃ—idaṃ vuccati dukkhaṃ. Idaṃ dukkhaṃ lokassa bhayaṃ mahābhayaṃ pīḷanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavo upasaggoti—dukkhamassa mahabbhayaṃ. Tenāha bhagavā—

"Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā) Vevicchā pamādā nappakāsati;
Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayan"ti.

Savanti sabbadhi sotā, (iccāyasmā ajito) Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ;
Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, Kena sotā pidhiyyare. (3)

Savanti sabbadhi sotāti. Sotāti taṇhāsoto diṭṭhisoto kilesasoto duccaritasoto avijjāsoto. Sabbadhīti sabbesu āyatanesu. Savantīti savanti āsavanti sandanti pavattanti. Cakkhuto rūpe savanti āsavanti sandanti pavattanti. Sotato sadde savanti ... ghānato gandhe savanti ... jivhāto rase savanti ... kāyato phoṭṭhabbe savanti ... manato dhamme savanti āsavanti sandanti pavattanti. Cakkhuto rūpataṇhā savanti āsavanti sandanti pavattanti. Sotato saddataṇhā savanti āsavanti sandanti pavattanti. Ghānato gandhataṇhā savanti ... jivhāto rasataṇhā savanti ... kāyato phoṭṭhabbataṇhā savanti ... manato dhammataṇhā savanti āsavanti sandanti pavattantīti—savanti sabbadhi sotā.

Iccāyasmā ajitoti. Iccāti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ iccāti ... pe ... iccāyasmā ajito.

Sotānaṃ kiṃ nivāraṇanti sotānaṃ kiṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ saṃvaraṇaṃ rakkhanaṃ gopananti—sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ.

Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhīti sotānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ saṃvaraṇaṃ rakkhanaṃ gopanaṃ brūhi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi.

Kena sotā pidhiyyareti kena sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattantīti—kena sotā pidhiyyare. Tenāha so brāhmaṇo—

"Savanti sabbadhi sotā, (iccāyasmā ajito) Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, Kena sotā pidhiyyare".

Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā) Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhiyyare. (4)

Yāni sotāni lokasminti yāni etāni sotāni mayā kittitāni pakittitāni ācikkhitāni desitāni paññapitāni paṭṭhapitāni vivaritāni vibhajitāni uttānīkatāni pakāsitāni, seyyathidaṃ—taṇhāsoto diṭṭhisoto kilesasoto duccaritasoto avijjāsoto. Lokasminti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloketi—yāni sotāni lokasmiṃ. Ajitāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati.

Sati tesaṃ nivāraṇanti. Satīti yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā, sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo—ayaṃ vuccati sati. Nivāraṇanti āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ saṃvaraṇaṃ rakkhanaṃ gopananti—sati tesaṃ nivāraṇaṃ.

Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmīti sotānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ saṃvaraṇaṃ rakkhanaṃ gopanaṃ brūmi ācikkhāmi ... pe ... uttānīkaromi pakāsemīti—sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi.

Paññāyete pidhiyyareti. Paññāti yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Paññāyete pidhiyyareti—paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. "Sabbe saṅkhārā anattā"ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. "Avijjāpac-

cayā saṅkhārā”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. “Saṅkhārapaccayā viññāṇan”ti … “viññāṇapaccayā nāmarūpan”ti … “nāmarūpapaccayā saḷāyatanan”ti … “saḷāyatanapaccayā phasso”ti … “phassapaccayā vedanā”ti … “vedanāpaccayā taṇhā”ti … “taṇhāpaccayā upādānan”ti … “upādānapaccayā bhavo”ti … “bhavapaccayā jātī”ti … “jātipaccayā jarāmaraṇan”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. “Avijjānirodhā saṅkhāranirodho”ti … “saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho”ti … “viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho”ti … “nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho”ti … “saḷāyatananirodhā phassanirodho”ti … “phassanirodhā vedanānirodho”ti … “vedanānirodhā taṇhānirodho”ti … “taṇhānirodhā upādānanirodho”ti … “upādānanirodhā bhavanirodho”ti … “bhavanirodhā jātinirodho”ti … “jātinirodhā jarāmaraṇanirodho”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. “Idaṃ dukkhan”ti … “ayaṃ dukkhasamudayo”ti … “ayaṃ dukkhanirodho”t … “ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. “Ime dhammā āsavā”ti … “ayaṃ āsavasamudayo”ti … “ayaṃ āsavanirodho”ti … “ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. “Ime dhammā abhiññeyyā”ti … “ime dhammā pariññeyyā”ti … “ime dhammā pahātabbā”ti … “ime dhammā bhāvetabbā”ti … “ime dhammā sacchikātabbā”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. Channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattanti. Pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca jānato passato … catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca jānato passato … “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti jānato passato paññāyete sotā pidhīyanti pacchijjanti na savanti na āsavanti na sandanti nappavattantīti—paññāyete pidhiyyare. Tenāha bhagavā—

"Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā) Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhiyyare"ti.

Paññā ceva sati cāpi, (iccāyasmā ajito) Nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, Katthetaṃ uparujjhati. (5)

Paññā ceva sati cāpīti. Paññāti yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Satīti yā sati anussati ... pe ... sammāsatīti—paññā ceva sati cāpi, iccāyasmā ajito.

Nāmarūpañca mārisāti. Nāmanti cattāro arūpino khandhā. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ mārisāti— nāmarūpañca mārisa.

Etaṃ me puṭṭho pabrūhīti. Etaṃ meti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemi. Puṭṭhoti pucchito yācito ajjhesito pasādito. Pabrūhīti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—etaṃ me puṭṭho pabrūhi.

Katthetaṃ uparujjhatīti. Katthetaṃ nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippassambhatīti— katthetaṃ uparujjhati. Tenāha so brāhmaṇo—

"Paññā ceva sati cāpi, (iccāyasmā ajito) Nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, Katthetaṃ uparujjhatī"ti.

Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhati. (6)

Yametaṃ pañhaṃ apucchīti. Yametanti paññañca satiñca nāmarūpañca. Apucchīti apucchasi yācasi ajjhesasi pasādesīti—yametaṃ pañhaṃ apucchi.

Ajita taṃ vadāmi teti. Ajitāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Tanti paññañca satiñca nāmarūpañca. Vadāmīti vadāmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—ajita taṃ vadāmi te.

Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhatīti nāmanti cattāro

arūpino khandhā. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ. Asesanti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ asesanti. Uparujjhatīti nirujjhati vūpasammati atthaṃ gacchati paṭippassambhatīti. Yattha nāmañca rūpañca asesaṃ uparujjhati.

Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhatīti sotāpattimaggañāṇena abhisaṅkhāraviññāṇassa nirodhena satta bhave ṭhapetvā anamatagge saṃsāre ye uppajjeyyuṃ nāmañca rūpañca, etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Sakadāgāmimaggañāṇena abhisaṅkhāraviññāṇassa nirodhena dve bhave ṭhapetvā pañcasu bhavesu ye uppajjeyyuṃ nāmañca rūpañca, etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Anāgāmimaggañāṇena abhisaṅkhāraviññāṇassa nirodhena ekaṃ bhavaṃ ṭhapetvā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā ye uppajjeyyuṃ nāmañca rūpañca, etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Arahattamaggañāṇena abhisaṅkhāraviññāṇassa nirodhena ye uppajjeyyuṃ nāmañca rūpañca, etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhanti. Arahato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyantassa carimaviññāṇassa nirodhena paññā ca sati ca nāmañca rūpañca, etthete nirujjhanti vūpasammanti atthaṃ gacchanti paṭippassambhantīti—viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhati. Tenāha bhagavā—

"Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhatī"ti.

Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisa. (7)

Ye ca saṅkhātadhammāseti saṅkhātadhammā vuccanti arahanto khīṇāsavā. Kiṃkāraṇā saṅkhātadhammā vuccanti arahanto khīṇāsavā? Te saṅkhātadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti saṅkhātadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti saṅkhātadhammā … pe … "sabbe dhammā anattā"ti saṅkhātadhammā … "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti saṅkhātadhammā … "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sab-

baṃ taṃ nirodhadhamman”ti saṅkhātadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā. Atha vā tesaṃ khandhā saṅkhātā dhātuyo saṅkhātā āyatanāni saṅkhātā gatiyo saṅkhātā upapattiyo saṅkhātā paṭisandhi saṅkhātā bhavā saṅkhātā saṃsārā saṅkhātā vaṭṭā saṅkhātā. Atha vā te khandhapariyante ṭhitā dhātupariyante ṭhitā āyatanapariyante ṭhitā gatipariyante ṭhitā upapattipariyante ṭhitā paṭisandhipariyante ṭhitā bhavapariyante ṭhitā saṃsārapariyante ṭhitā vaṭṭapariyante ṭhitā antime bhave ṭhitā antime samussaye ṭhitā antimadehadharā arahanto.

Tesaṃ cāyaṃ pacchimako, Carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, Natthi nesaṃ punabbhavoti.

Taṃkāraṇā saṅkhātadhammā vuccanti arahanto khīṇāsavāti. Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekhā puthū idhāti. Sekhāti kiṃkāraṇā vuccanti sekhā? Sikkhantīti sekhā. Kiñca sikkhanti? Adhisīlampi sikkhanti, adhicittampi sikkhanti, adhipaññampi sikkhanti.

Katamā adhisīlasikkhā? Idha bhikkhu sīlavā hoti pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Khuddako sīlakkhandho mahanto sīlakkhandho sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mukhaṃ pamukhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ adhisīlasikkhā.

Katamā adhicittasikkhā? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … dutiyaṃ jhānaṃ … tatiyaṃ jhānaṃ … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ adhicittasikkhā.

Katamā adhipaññāsikkhā? Idha bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. So “idaṃ dukkhan”ti yathābhūtaṃ pajānāti, “ayaṃ dukkhasamudayo”ti … pe … “ayaṃ dukkhanirodho”ti … “ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ pajānāti. “Ime āsavā”ti … pe … “ayaṃ āsavasamudayo”ti … “ayaṃ āsavanirodho”ti … “ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ pajānāti. “Ayaṃ adhipaññāsikkhā” … imā tisso sikkhāyo āvajjantā sikkhanti jānantā sikkhanti passantā sikkhanti cittaṃ adhiṭṭhahantā sikkhanti saddhāya adhimuccantā sikkhanti vīriyaṃ paggaṇhantā sikkhanti satiṃ upaṭṭhapentā sikkhanti cittaṃ samādahantā sikkhanti paññāya pajānantā sikkhanti abhiññeyyaṃ abhijānantā sikkhanti pariññeyyaṃ parijānantā sikkhanti pahātabbaṃ

pajahantā sikkhanti bhāvetabbaṃ bhāventā sikkhanti sacchikātabbaṃ sacchikarontā sikkhanti ācaranti samācaranti samādāya vattanti. Taṃkāraṇā vuccanti—sekhā. Puthūti bahukā. Ete sekhā sotāpannā ca paṭipannā ca sakadāgāmino ca paṭipannā ca anāgāmino ca paṭipannā ca arahanto ca paṭipannā ca. Idhāti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvacane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane imasmiṃ attabhāve imasmiṃ manussaloketi—ye ca sekhā puthū idha.

Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisāti tvampi nipako paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī medhāvī. Tesaṃ saṅkhātadhammānañca sekkhānañca iriyaṃ cariyaṃ vuttiṃ pavattiṃ ācaraṃ gocaraṃ vihāraṃ paṭipadaṃ. Puṭṭhoti pucchito yācito ajjhesito pasādito. Pabrūhīti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ mārisāti—tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisa. Tenāha so brāhmaṇo—

"Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisā"ti.

Kāmesu nābhigijjheyya, manasānāvilo siyā; Kusalo sabbadhammānaṃ, sato bhikkhu paribbaje. (8)

Kāmesu nābhigijjheyyāti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca. Katame vatthukāmā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā, attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthu hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca—yaṃ kiñci rajanīyavatthu vatthukāmā.

Api ca atītā kāmā anāgatā kāmā paccuppannā kāmā ajjhattā kāmā bahiddhā kāmā ajjhattabahiddhā kāmā, hīnā kāmā majjhimā kāmā paṇītā kāmā, āpāyikā kāmā mānusikā kāmā dibbā kāmā, paccupaṭṭhitā kāmā, nimmitā kāmā paranimmitā kāmā, pariggahitā kāmā apariggahitā kāmā, mamāyitā kāmā amamāyitā kāmā, sabbepi kāmāvacarā dhammā, sabbepi rūpāvacarā dhammā, sabbepi arūpāvacarā dhammā, taṇhāvatthukā taṇhārammaṇā, kāmanīyaṭṭhena rajanīyaṭṭhena madanīyaṭṭhena ramaṇīyaṭṭhena kāmā. Ime vuccanti vatthukāmā.

Katame kilesakāmā? Chando kāmo rāgo kāmo chandarāgo kāmo saṅkappo kāmo rāgo kāmo saṅkapparāgo kāmo, yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapipāsā kāmapariḷāho kāmagedho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ—

Addasaṃ kāma te mūlaṃ, saṅkappā kāma jāyasi; Na taṃ saṅkappayissāmi, evaṃ kāma na hehisīti.

Ime vuccanti kilesakāmā. Gedho vuccati taṇhā, yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Kāmesu nābhigijjheyyāti kilesakāmena vatthukāmesu nābhigijjheyya na paligijjheyya na palibundheyya agiddho assa agadhito amucchito anajjhosanno vītagedho vigatagedho cattagedho vantagedho muttagedho pahīnagedho paṭinissaṭṭhagedho vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā vihareyyāti—kāmesu nābhigijjheyya.

Manasānāvilo siyāti. Manoti yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Kāyaduccaritena cittaṃ āvilaṃ hoti luḷitaṃ eritaṃ ghaṭṭitaṃ calitaṃ bhantaṃ avūpasantaṃ. Vacīduccaritena ... pe ... manoduccaritena ... rāgena ... dosena ... mohena ... kodhena ... upanāhena ... makkhena ... paḷāsena ... issāya ... macchariyena ... māyāya ... sāṭheyyena ... thambhena ... sārambhena ... mānena ... atimānena ... madena ... pamādena ... sabbakilesehi ... sabbaduccaritehi ... sabbaḍāhehi ... sabbapariḷāhehi ... sabbasantāpehi ... sabbākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ āvilaṃ hoti luḷitaṃ eritaṃ ghaṭṭitaṃ calitaṃ bhantaṃ avūpasantaṃ. Manasānāvilo siyāti cittena anāvilo siyā—aluḷito anerito aghaṭṭito acalito abhanto vūpasanto āvilakare kilese jaheyya pajaheyya vinodeyya byantīkareyya anabhāvaṃ gameyya, āvilakarehi kilesehi ca ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—manasānāvilo siyā.

Kusalo sabbadhammānanti "sabbe saṅkhārā aniccā"ti kusalo sabbadhammānaṃ, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti kusalo sabbadhammānaṃ, "sabbe dhammā anattā"ti kusalo sabbadhammānaṃ, "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti kusalo sabbadhammānaṃ ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti kusalo sabbadhammānaṃ.

Evampi kusalo sabbadhammānaṃ.

Atha vā aniccato kusalo sabbadhammānaṃ, dukkhato ... pe ... rogato ... gaṇḍato ... sallato ... aghato ... ābādhato ... parato ... palokato ... ītito ... upaddavato ... bhayato ... upasaggato ... calato ... pabhaṅguto ... addhuvato ... atāṇato ... aleṇato ... asaraṇato ... asaraṇībhūtato ... rittato ... tucchato ... suññato ... anattato ... ādīnavato ... vipariṇāmadhammato ... asārakato ... aghamūlato ... vadhakato ... vibhavato ... sāsavato ... saṅkhatato ... mārāmisato ... jātidhammato ... jarādhammato ... byādhidhammato ... maraṇadhammato ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammato ... saṃkilesikadhammato ... samudayato ... atthaṅgamato ... assādato ... ādīnavato ... nissaraṇato kusalo sabbadhammānaṃ. Evampi kusalo sabbadhammānaṃ.

Atha vā khandhakusalo dhātukusalo āyatanakusalo paṭiccasamuppādakusalo satipaṭṭhānakusalo sammappadhānakusalo iddhipādakusalo indriyakusalo balakusalo bojjhaṅgakusalo maggakusalo phalakusalo nibbānakusalo. Evampi kusalo sabbadhammānaṃ.

Atha vā sabbadhammā vuccanti dvādasāyatanāni—cakkhu ceva rūpā ca, sotañca saddā ca, ghānañca gandhā ca, jivhā ca rasā ca, kāyo ca phoṭṭhabbā ca, mano ca dhammā ca. Yato ca ajjhattikabāhiresu āyatanesu chandarāgo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, ettāvatāpi kusalo sabbadhammānanti— kusalo sabbadhammānaṃ.

Sato bhikkhu paribbajeti. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, citte cittānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—asatiparivajjanāya sato, satikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ katattā sato, satiparibandhānaṃ dhammānaṃ hatattā sato, satinimittānaṃ dhammānaṃ asammuṭṭhattā sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—satiyā samannāgatattā sato, satiyā vasitattā sato, satiyā pāguññena samannāgatattā sato, satiyā apaccorohaṇatāya sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—satiyā samannāgatattā sato, santattā sato, samitattā sato, santadhammasamannāgatattā sato. Buddhānussatiyā sato, dhammānussatiyā sato, saṃghānussatiyā sato, sīlānus-

satiyā sato, cāgānussatiyā sato, devatānussatiyā sato, ānāpānassatiyā sato, maraṇassatiyā sato, kāyagatāsatiyā sato, upasamānussatiyā sato. Yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo, ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato, so vuccati sato. Bhikkhūti sattannaṃ dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu—sakkāyadiṭṭhi bhinnā hoti, vicikicchā bhinnā hoti, sīlabbataparāmāso bhinno hoti, rāgo bhinno hoti, doso bhinno hoti, moho bhinno hoti, māno bhinno hoti. Bhinnā honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Pajjena katena attanā, (sabhiyāti bhagavā) Parinibbānagato vitiṇṇakaṅkho; Vibhavañca bhavañca vippahāya, Vusitavā khīṇapunabbhavo sa bhikkhūti.

Sato bhikkhu paribbajeti sato bhikkhu paribbaje, sato gaccheyya, sato tiṭṭheyya, sato nisīdeyya, sato seyyaṃ kappeyya, sato abhikkameyya, sato paṭikkameyya, sato ālokeyya, sato vilokeyya, sato samiñjeyya, sato pasāreyya, sato saṅghāṭipattacīvaraṃ dhāreyya, sato careyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti—sato bhikkhu paribbaje. Tenāha bhagavā—

"Kāmesu nābhigijjheyya, manasānāvilo siyā; Kusalo sabbadhammānaṃ, sato bhikkhu paribbaje"ti.

Saha gāthāpariyosānā ye te brāhmaṇena saddhiṃ ekacchandā ekapayogā ekādhippāyā ekavāsanavāsitā, tesaṃ anekapāṇasahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Tassa brāhmaṇassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Saha arahattappattā ajinajaṭāvākacīratidaṇḍakamaṇḍalukesā ca massū ca antarahitā, bhaṇḍukāsāyavatthavasano saṅghāṭipattacīvaradharo anvatthapaṭipattiyā pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti—"satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmī"ti.

Ajitamāṇavapucchāniddeso paṭhamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

15. Mogharājamāṇavapucchāniddesa

Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ, (iccāyasmā mogharājā) Na me byākāsi cakkhumā; Yāvatatiyañca devīsi, Byākarotīti me sutaṃ. (1)

Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissanti so brāhmaṇo dvikkhattuṃ buddhaṃ bhagavantaṃ pañhaṃ apucchi. Tassa bhagavā pañhaṃ puṭṭho na byākāsi—"tadantarā imassa brāhmaṇassa indriyaparipāko bhavissatī"ti. Sakkanti sakko. Bhagavā sakyakulā pabbajitotipi sakko. Atha vā aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Tassimāni dhanāni, seyyathidaṃ—saddhādhanaṃ sīladhanaṃ hiridhanaṃ ottappadhanaṃ sutadhanaṃ cāgadhanaṃ paññādhanaṃ satipaṭṭhānadhanaṃ sammappadhānadhanaṃ iddhipādadhanaṃ indriyadhanaṃ baladhanaṃ bojjhaṅgadhanaṃ maggadhanaṃ phaladhanaṃ nibbānadhanaṃ. Imehi anekavidhehi dhanaratanehi aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Atha vā sakko pahu visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakko. Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissanti dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ ayācissaṃ ajjhesissaṃ pasādayissanti—dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ.

Iccāyasmā mogharājāti. Iccāti padasandhi ... pe ... āyasmāti piyavacanaṃ ... pe ... mogharājāti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā mogharājā.

Na me byākāsi cakkhumāti. Na me byākāsīti na me byākāsi na ācikkhi na desesi na paññapesi na paṭṭhapesi na vivari na vibhaji na uttānīakāsi na pakāsesi. Cakkhumāti bhagavā pañcahi cakkhūhi cakkhumā—maṃsacakkhunāpi cakkhumā, dibbacakkhunāpi cakkhumā, paññācakkhunāpi cakkhumā, buddhacakkhunāpi cakkhumā, samantacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā? Maṃsacakkhumhi bhagavato pañca vaṇṇā saṃvijjanti—nīlo ca vaṇṇo, pītako ca vaṇṇo, lohitako ca vaṇṇo, kaṇho ca vaṇṇo, odāto ca vaṇṇo (). Yattha ca akkhilomāni patiṭṭhitāni taṃ nīlaṃ hoti sunīlaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ umāpupphasamānaṃ. Tassa parato pītakaṃ hoti supītakaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ kaṇikārapupphasamānaṃ. Ubhato ca akkhikūṭāni bhagavato lohitakāni honti sulohitakāni pāsādikāni dassaneyyāni indagopakasam Majjhe kaṇhaṃ hoti sukaṇhaṃ alūkhaṃ siniddhaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ addāriṭṭhakasamānaṃ. Tassa parato odātaṃ hoti suodātaṃ setaṃ paṇḍaraṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ osadhitārakasamānaṃ.

Tena bhagavā pākatikena maṃsacakkhunā attabhāvapariyāpannena purimasucaritakammābhinibbattena samantā yojanaṃ passati divā ceva rattiñca. Yadā hi caturaṅgasamannāgato andhakāro hoti sūriyo ca atthaṅgato hoti; kāḷapakkho ca uposatho hoti, tibbo ca vanasaṇḍo hoti, mahā ca kāḷamegho abbhuṭṭhito hoti. Evarūpe caturaṅgasamannāgate andhakāre samantā yojanaṃ passati. Natthi so kuṭṭo vā kavāṭaṃ vā pākāro vā pabbato vā gaccho vā latā vā āvaraṇaṃ rūpānaṃ dassanāya. Ekañce tilaphalaṃ nimittaṃ katvā tilavāhe pakkhipeyya, taṃyeva tilaphalaṃ uddhareyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato pākatikaṃ maṃsacakkhu. Evaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe; sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti. Ākaṅkhamāno ca bhagavā ekampi lokadhātuṃ passeyya, dvepi lokadhātuyo passeyya, tissopi lokadhātuyo passeyya, catassopi lokadhātuyo passeyya, pañcapi lokadhātuyo passeyya, dasapi lokadhātuyo passeyya, vīsampi lokadhātuyo passeyya, tiṃsampi lokadhātuyo passeyya, cattālīsampi lokadhātuyo passeyya, paññāsampi lokadhātuyo passeyya, satampi lokadhātuyo passeyya, sahassimpi cūḷanikaṃ lokadhātuṃ passeyya, dvisahassimpi majjhimikaṃ lokadhātuṃ passeyya, tisahassimpi lokadhātuṃ passeyya, mahāsahassimpi lokadhātuṃ passeyya, yāvatakaṃ vā pana ākaṅkheyya tāvatakaṃ passeyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato dibbacakkhu. Evaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā paññācakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā mahā-

pañño puthupañño javanapañño hāsapañño tikkhapañño nibbedhikapañño paññāpabhedakusalo pabhinnañāṇo adhigatapaṭisambhido catuvesārajjappatto dasabaladhārī purisāsabho purisasīho purisanāgo purisājañño purisadhorayho anantañāṇo anantatejo anantayaso aḍḍho mahaddhano dhanavā netā vinetā anunetā paññāpetā nijjhāpetā pekkhetā pasādetā. So hi bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā asañjātassa maggassa sañjanetā anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā.

So hi bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. Natthi tassa bhagavato aññātaṃ adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya. Atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ upādāya sabbe dhammā sabbākārena buddhassa bhagavato ñāṇamukhe āpāthaṃ āgacchanti. Yaṃ kiñci neyyaṃ nāma atthi jānitabbaṃ attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho samparāyiko vā attho uttāno vā attho gambhīro vā attho gūḷho vā attho paṭicchanno vā attho neyyo vā attho nīto vā attho anavajjo vā attho nikkileso vā attho vodāno vā attho paramattho vā attho, sabbaṃ taṃ anto buddhañāṇe parivattati.

Sabbaṃ kāyakammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti, sabbaṃ vacīkammaṃ ñāṇānuparivatti, sabbaṃ manokammaṃ ñāṇānuparivatti. Atīte buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ, anāgate appaṭihataṃ ñāṇaṃ, paccuppanne appaṭihataṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ. Neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ, neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā. Yathā dvinnaṃ samuggapaṭalānaṃ sammāphusitānaṃ heṭṭhimaṃ samuggapaṭalaṃ uparimaṃ nātivattati, uparimaṃ samuggapaṭalaṃ heṭṭhimaṃ nātivattati, aññamaññapariyantaṭṭhāyino; evameva buddhassa bhagavato neyyañca ñāṇañca aññamaññapariyantaṭṭhāyino. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ, neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ. Neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyan-

taṭṭhāyino te dhammā.

Sabbadhammesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbe dhammā buddhassa bhagavato āvajjanapaṭibaddhā ākaṅkhapaṭibaddhā manasikārapaṭibaddhā cittuppādapaṭibaddhā. Sabbasattesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbesañca sattānaṃ bhagavā āsayaṃ jānāti, anusayaṃ jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti, apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbābhabbe satte jānāti. Sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati.

Yathā ye keci macchakacchapā antamaso timitimiṅgalaṃ upādāya antomahāsamudde parivattanti, evameva sadevako loko samārako loko sabrahmako loko sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati.

Yathā ye keci pakkhī antamaso garuḷaṃ venateyyaṃ upādāya ākāsassa padese parivattanti, evameva yepi te sāriputtasamā paññāya samannāgatā tepi buddhañāṇassa padese parivattanti; buddhañāṇaṃ devamanussānaṃ paññaṃ pharitvā abhibhavitvā tiṭṭhati.

Yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te pañhe abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni. Kathitā visajjitā ca te pañhā bhagavatā honti niddiṭṭhakāraṇā. Upakkhittakā ca te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavāva tattha atirocati—yadidaṃ paññāyāti. Evaṃ bhagavā paññācakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakā accuggamma

tiṭṭhanti anupalittāni udakena; evamevaṃ bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante. Jānāti bhagavā—"ayaṃ puggalo rāgacarito, ayaṃ dosacarito, ayaṃ mohacarito, ayaṃ vitakkacarito, ayaṃ saddhācarito, ayaṃ ñāṇacarito"ti. Rāgacaritassa bhagavā puggalassa asubhakathaṃ katheti; dosacaritassa bhagavā puggalassa mettābhāvanaṃ ācikkhati; mohacaritassa bhagavā puggalassa uddese paripucchāya kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya garusaṃvāse niveseti; vitakkacaritassa bhagavā puggalassa ānāpānassatiṃ ācikkhati; saddhācaritassa bhagavā puggalassa pasādanīyaṃ nimittaṃ ācikkhati buddhasubodhiṃ dhammasudhammataṃ saṃghasuppaṭipattiṃ sīlāni ca; attano ñāṇacaritassa bhagavā puggalassa vipassanānimittaṃ ācikkhati aniccākāraṃ dukkhākāraṃ anattākāraṃ.

"Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtan"ti.

Evaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumā? Samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ. Bhagavā sabbaññutañāṇena upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato.

"Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ; Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhū"ti.

Evaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumāti—na me byākāsi cakkhumā.

Yāvatatiyañca devīsi, byākarotīti me sutanti yāvatatiyaṃ buddho sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho byākaroti no saṃsāretīti— evaṃ mayā uggahitaṃ, evaṃ mayā upadhāritaṃ, evaṃ mayā upalakkhitaṃ. Devīsīti bhagavā ceva isi cāti—devīsi. Yathā rājā pabbajitā vuccanti rājisayo, brāhmaṇā pabbajitā vuccanti brāhmaṇisayo, evameva bhagavā ceva isi cāti— devīsi.

Atha vā bhagavā pabbajitotipi isi. Mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesītipi isi. Mahantaṃ samādhikkhandhaṃ ... pe ... mahantaṃ paññākkhandhaṃ ... mahantaṃ vimuttikkhandhaṃ ... ma-

hantaṃ vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ esī gavesī pariyesītipi isi. Mahato tamokāyassa padālanaṃ esī gavesī pariyesītipi isi. Mahato vipallāsassa pabhedanaṃ esī gavesī pariyesītipi isi. Mahato taṇhāsallassa abbahanaṃ ... mahato diṭṭhisaṅghāṭassa viniveṭhanaṃ ... mahato mānadhajassa papātanaṃ ... mahato abhisaṅkhārassa vūpasamaṃ ... mahato oghassa nittharaṇaṃ ... mahato bhārassa nikkhepanaṃ ... mahato saṃsāravaṭṭassa upacchedaṃ ... mahato santāpassa nibbāpanaṃ ... mahato pariḷāhassa paṭippassaddhiṃ ... mahato dhammadhajassa ussāpanaṃ esī gavesī pariyesītipi isi. Mahante satipaṭṭhāne ... mahante sammappadhāne ... mahantāni indriyāni ... mahantāni balāni ... mahante bojjhaṅge ... mahantaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ ... mahantaṃ paramatthaṃ amataṃ nibbānaṃ esī gavesī pariyesītipi isi. Mahesakkhehi vā sattehi esito gavesito pariyesito— "kahaṃ buddho, kahaṃ bhagavā, kahaṃ devadevo, kahaṃ narāsabho"tipi isīti— yāvatatiyañca devīsi byākarotīti me sutaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ, (iccāyasmā mogharājā) Na me byākāsi cakkhumā; Yāvatatiyañca devīsi, Byākarotīti me sutan"ti.

Ayaṃ loko paro loko, brahmaloko sadevako; Diṭṭhiṃ te nābhijānāti, gotamassa yasassino. (2)

Ayaṃ loko paro lokoti. Ayaṃ lokoti manussaloko. Paro lokoti manussalokaṃ ṭhapetvā sabbo paro lokoti—ayaṃ loko paro loko.

Brahmaloko sadevakoti sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussāti— brahmaloko sadevako.

Diṭṭhiṃ te nābhijānātīti tuyhaṃ diṭṭhiṃ khantiṃ ruciṃ laddhiṃ ajjhāsayaṃ adhippāyaṃ loko na jānāti— "ayaṃ evaṃdiṭṭhiko evaṃkhantiko evaṃruciko evaṃladdhiko evaṃajjhāsayo evaṃadhippāyo"ti na jānāti na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhatīti—diṭṭhiṃ te nābhijānāti.

Gotamassa yasassinoti bhagavā yasappattoti yasassī. Atha vā bhagavā sakkato garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānantipi yasassīti—gotamassa yasassino. Tenāha so brāhmaṇo—

"Ayaṃ loko paro loko, brahmaloko sadevako; Diṭṭhiṃ te nābhijānāti, gotamassa yasassino"ti.

Evaṃ abhikkantadassāviṃ, atthi pañhena āgamaṃ; Kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati. (3)

Evaṃ abhikkantadassāvinti evaṃ abhikkantadassāviṃ aggadassāviṃ seṭṭhadassāviṃ viseṭṭhadassāviṃ pāmokkhadassāviṃ uttamadassāviṃ paramadassāvinti—evaṃ abhikkantadassāviṃ.

Atthi pañhena āgamanti pañhena atthiko āgatomhi ... pe ... vahassetaṃ bhāranti, evampi atthi pañhena āgamaṃ.

Kathaṃ lokaṃ avekkhantanti kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ paccavekkhantaṃ tulayantaṃ tīrayantaṃ vibhāvayantaṃ vibhūtaṃ karontanti—ka lokaṃ avekkhantaṃ.

Maccurājā na passatīti maccurājā na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhatīti— maccurājā na passati. Tenāha so brāhmaṇo—

"Evaṃ abhikkantadassāviṃ, atthi pañhena āgamaṃ; Kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passatī"ti.

Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ ūhacca, evaṃ maccutaro siyā; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati. (4)

Suññato lokaṃ avekkhassūti. Lokoti nirayaloko tiracchānaloko pettivisayaloko manussaloko devaloko khandhaloko dhātuloko āyatanaloko ayaṃ loko paro loko brahmaloko sadevako. Aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—" loko lokoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, lokoti vuccatī"ti? "Lujjatīti kho, bhikkhu, tasmā lokoti vuccati. Kiñca lujjati? Cakkhu kho bhikkhu lujjati, rūpā lujjanti, cakkhuviññāṇaṃ lujjati, cakkhusamphasso lujjati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi lujjati; sotaṃ lujjati, gandhā lujjanti ... pe ... kāyo lujjati, phoṭṭhabbā lujjanti; mano lujjati, dhammā lujjanti, manoviññāṇaṃ lujjati, manosamphasso lujjati; yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi lujjati. Lujjatīti kho, bhikkhu, tasmā lokoti vuccati".

Suññato lokaṃ avekkhassūti dvīhi kāraṇehi suññato lokaṃ avekkhati—avas pavattasallakkhaṇavasena vā tucchasaṅkhārasamanupassanāvasena vā. Kathaṃ avasiyapavattasallakkhaṇavasena suññato lokaṃ avekkhati? Rūpe vaso na labbhati, vedanāya vaso na labbhati, saññāya vaso na

labbhati, saṅkhāresu vaso na labbhati, viññāṇe vaso na labbhati. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" rūpaṃ, bhikkhave, anattā. Rūpañca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ rūpaṃ ābādhāya saṃvatteyya; labbhetha ca rūpe—'evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, rūpaṃ anattā, tasmā rūpaṃ ābādhāya saṃvattati na ca labbhati rūpe—'evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī'ti.

Vedanā anattā. Vedanā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ vedanā ābādhāya saṃvatteyya; labbhetha ca vedanāya—'evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, vedanā anattā, tasmā vedanā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati vedanāya—'evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī'ti.

Saññā anattā. Saññā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ saññā ābādhāya saṃvatteyya; labbhetha ca saññāya—'evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, saññā anattā, tasmā saññā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati saññāya—'evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahosī'ti.

Saṅkhārā anattā. Saṅkhārā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissaṃsu, nayidaṃ saṅkhārā ābādhāya saṃvatteyyuṃ; labbhetha ca saṅkhāresu—'evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, saṅkhārā anattā, tasmā saṅkhārā ābādhāya saṃvattanti, na ca labbhati saṅkhāresu—'evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun'ti.

Viññāṇaṃ anattā. Viññāṇañca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ viññāṇaṃ ābādhāya saṃvatteyya; labbhetha ca viññāṇe—'evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, viññāṇaṃ anattā, tasmā viññāṇaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati viññāṇe—'evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī'"ti.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" nāyaṃ, bhikkhave, kāyo tumhākaṃ, napi aññesaṃ. Purāṇamidaṃ, bhikkhave, kammaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ vedaniyaṃ daṭṭhabbaṃ. Tatra kho, bhikkhave, sutavā ariyasāvako paṭiccasamuppādaṃyeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti—'iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ—avi-

jjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti—evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti'.

Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti. Evaṃ avasiyapavattasallakkhaṇavasena suññato lokaṃ avekkhati.

Kathaṃ tucchasaṅkhārasamanupassanāvasena suññato lokaṃ avekkhati? Rūpe sāro na labbhati, vedanāya sāro na labbhati, saññāya sāro na labbhati, saṅkhāresu sāro na labbhati, viññāṇe sāro na labbhati; rūpaṃ assāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Vedanā assārā nissārā sārāpagatā ... pe ... saññā assārā nissārā sārāpagatā ... saṅkhārā assārā nissārā sārāpagatā ... viññāṇaṃ assāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā.

Yathā naḷo assāro nissāro sārāpagato, yathā ca eraṇḍo ... pe ... yathā ca udumbaro assāro nissāro sārāpagato, yathā ca setakaccho assāro nissāro sārāpagato, yathā ca pālibhaddako assāro nissāro sārāpagato, yathā ca pheṇapiṇḍo assāro nissāro sārāpagato, yathā ca udakapubbuḷaṃ assāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ, yathā ca marīci assārā nissārā sārāpagatā, yathā kadalikkhandho assāro nissāro sārāpagato, yathā māyā assārā nissārā sārāpagatā—evameva rūpaṃ assāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Vedanā assārā nissārā sārāpagatā ... pe ... saññā assārā nissārā sārāpagatā ... saṅkhārā assārā nissārā sārāpagatā ... viññāṇaṃ assāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Evaṃ tucchasaṅkhārasamanupassanāvasena suññato lokaṃ avekkhati.

Imehi dvīhi kāraṇehi suññato lokaṃ avekkhati.

Api ca chahākārehi suññato lokaṃ avekkhati. Cakkhu suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā, sotaṃ suññaṃ ... pe ... ghānaṃ suññaṃ ... jivhā suññā ... kāyo suñño ... mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Rūpā suññā ... pe ... saddā suññā ... gandhā suññā ... rasā suññā ... phoṭṭhabbā suññā ... dhammā suññā attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ ... pe ... manoviññāṇaṃ suññaṃ ... cakkhusamphasso suñño ... manosamphasso suñño ... cakkhusamphassajā vedanā suññā ... manosamphassajā vedanā suññā ... rūpasaññā suññā ... dhammasaññā suññā ... rūpasañcetanā suññā ... dhammasañcetanā suññā ... rūpataṇhā suññā ... rūpavitakko suñño ... rūpavicāro suñño ... dhammavicāro suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Evaṃ chahākārehi suññato lokaṃ avekkhati.

Api ca dasahākārehi suññato lokaṃ avekkhati. Rūpaṃ rittato tucchato suññato anattato asārakato vadhakato vibhavato aghamūlato sāsavato saṅkhatato; vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... cutiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāravaṭṭaṃ rittato tucchato suññato anattato asārakato vadhakato vibhavato aghamūlato sāsavato saṅkhatato. Evaṃ dasahākārehi suññato lokaṃ avekkhati.

Api ca dvādasahākārehi suññato lokaṃ avekkhati. Rūpaṃ na satto na jīvo na naro na māṇavo na itthī na puriso na attā na attaniyaṃ nāhaṃ na mama na koci na kassaci; vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ na satto na jīvo na naro na māṇavo na itthī na puriso na attā na attaniyaṃ nāhaṃ na mama na koci na kassaci. Evaṃ dvādasahākārehi suññato lokaṃ avekkhati.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Saññā, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati.

Saṅkhārā, bhikkhave, na tumhākaṃ; te pajahatha. Te vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissanti. Viññāṇaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ taṃ jano hareyya vā ḍaheyya vā yathāpaccayaṃ vā kareyya. Api nu tumhākaṃ evamassa—'amhe jano harati vā ḍahati vā yathāpaccayaṃ vā karotī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Na hi no etaṃ, bhante, attā vā attaniyaṃ" vāti. "Evameva kho, bhikkhave, yaṃ na tumhākaṃ taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissatī"ti. Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"'suñño loko, suñño loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, suñño lokoti vuccatī"ti? "Yasmā ca kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā suñño lokoti vuccati. Kiñcānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā? Cakkhu kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā. Rūpā suññā ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ ... cakkhusamphasso suñño ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Sotaṃ suññaṃ ... saddā suññā ... ghānaṃ suññaṃ ... gandhā suññā ... jivhā suññā ... rasā suññā ... kāyo suñño ... phoṭṭhabbā suññā ... mano suñño ... dhammā suññā ... manoviññāṇaṃ suññaṃ ... manosamphasso suñño ... yampidaṃ suññaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Yasmā ca kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā suñño lokoti vuccatī"ti. Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

"Suddhaṃ dhammasamuppādaṃ, Suddhasaṅkhārasantatiṃ; Passantassa yathābhūtaṃ, Na bhayaṃ hoti gāmaṇi.

Tiṇakaṭṭhasamaṃ lokaṃ, yadā paññāya passati; Nāññaṃ patthayate kiñci, aññatrappaṭisandhiyā"ti.

Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ evameva kho, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ samannesati yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ samannesati yāvatā vedanāya gati, saññaṃ samannesati yāvatā saññāya gati, saṅkhāre samannesati yāvatā saṅkhārānaṃ gati, viññāṇaṃ samannesati yāvatā viññāṇassa gati. Tassa rūpaṃ samannesato yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ samannesato yāvatā viññāṇassa gati, yampissa taṃ hoti ahanti vā mamanti vā asmīti vā, tampi tassa na hotī”ti. Evampi suññato lokaṃ avekkhati.

Suññato lokaṃ avekkhassūti suññato lokaṃ avekkhassu paccavekkhassu dakkhassu tulehi tīrehi vibhāvehi vibhūtaṃ karohīti—suññato lokaṃ avekkhassu.

Mogharāja sadā satoti. Mogharājāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Sadāti sabbakālaṃ ... pe ... pacchime vayokhandhe. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati satoti—mogharāja sadā sato.

Attānudiṭṭhiṃ ūhaccāti attānudiṭṭhi vuccati vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi. Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ, vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparītaggāho vipallāsaggāho micchāgāho ayāthāvakasmiṃ yāthāvakanti gāho yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni, ayaṃ attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhiṃ ūhaccāti attānudiṭṭhiṃ ūhacca samūhacca uddharitvā samuddharitvā uppāṭayitvā samuppāṭayitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti— attānudiṭṭhiṃ ūhacca.

Evaṃ maccutaro siyāti evaṃ maccupi tareyyāsi, jarāpi tareyyāsi, maraṇampi tareyyāsi uttareyyāsi patareyyāsi samatikkameyyāsi vītivatteyyāsīti—evaṃ maccutaro siyā.

Evaṃ lokaṃ avekkhantanti evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ paccavekkhantaṃ tulayantaṃ tīrayantaṃ vibhāvayantaṃ vibhūtaṃ karontanti—evaṃ

lokaṃ avekkhantaṃ.

Maccurājā na passatīti maccupi maccurājā, māropi maccurājā, maraṇampi maccurājā. Na passatīti maccurājā na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhati. Vuttañhetaṃ bhagavatā—"seyyathāpi, bhikkhave, ārañño migo araññe pavane caramāno vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisīdati vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato, bhikkhave, luddassa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā, paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā, nānattasaññānaṃ amanasikārā, ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati; paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato, tiṇṇo loke visattikan'ti. So vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisīdati vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu?

Anāpāthagato bhikkhu pāpimato”ti—maccurājā na passati. Tenāha bhagavā—

“Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ ūhacca, evaṃ maccutaro siyā; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passatī”ti.

Saha gāthāpariyosānā … pe … satthā me, bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Mogharājamāṇavapucchāniddeso pannarasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

17. Pārāyanatthutigāthāniddesa

Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye, paricārakasoḷasānaṃ brāhmaṇānaṃ ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi.

Idamavoca bhagavāti idaṃ pārāyanaṃ avoca. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ … pe … sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—idamavoca bhagavā. Magadhesu viharantoti magadhanāmake janapade viharanto iriyanto vattento pālento yapento yāpento. Pāsāṇake cetiyeti pāsāṇakacetiyaṃ vuccati buddhāsananti—magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye. Paricārakasoḷasānaṃ brāhmaṇānanti piṅgiyo brāhmaṇo bāvarissa brāhmaṇassa paddho paddhacaro paricārako sisso. Piṅgiyena te soḷasāti—evampi paricārakasoḷasānaṃ brāhmaṇānaṃ. Atha vā te soḷasa brāhmaṇā buddhassa bhagavato paddhā paddhacarā paricārakā sissāti— evampi paricārakasoḷasānaṃ brāhmaṇānaṃ.

Ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsīti. Ajjhiṭṭhoti ajjhiṭṭho ajjhesito. Puṭṭho puṭṭhoti puṭṭho puṭṭho pucchito pucchito yācito yācito ajjhesito ajjhesito pasādito pasādito. Pañhaṃ byākāsīti pañhaṃ byākāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīākāsi pakāsesīti—ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi. Tenetaṃ vuccati—

“Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye, paricārakasoḷasānaṃ brāhmaṇānaṃ ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsī”ti.

Ekamekassa cepi pañhassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya, gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāraṃ. Pāraṅgamanīyā ime dhammāti. Tasmā imassa dhammapariyāyassa “pārāyanan”teva adhivacanaṃ.

Ekamekassa cepi pañhassāti ekamekassa cepi ajitapañhassa, ekamekassa cepi tissametteyyapañhassa, ekamekassa cepi puṇṇakapañhassa, ekamekassa cepi mettagūpañhassa, ekamekassa cepi dhotakapañhassa, ekamekassa cepi upasīvapañhassa, ekamekassa cepi nandakapañhassa, ekamekassa cepi hemakapañhassa, ekamekassa cepi todeyyapañhassa, ekamekassa cepi kappapañhassa, ekamekassa cepi jatukaṇṇipañhassa, ekamekassa cepi bhadrāvudhapañhassa, ekamekassa cepi udayapañhassa, ekamekassa cepi posālapañhassa, ekamekassa cepi mogharājapañhassa, ekamekassa cepi piṅgiyapañhassāti—ekamekassa cepi pañhassa.

Atthamaññāya dhammamaññāyāti sveva pañho dhammo, visajjanaṃ atthoti atthaṃ aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—atthamaññāya. Dhammamaññāyāti dhammaṃ aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti— dhammamaññāyāti—atthamaññāya dhammamaññāya. Dhammānudhammaṃ paṭipajjeyyāti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjeyyāti—dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya. Gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāranti jarāmaraṇassa pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāranti jarāmaraṇassa pāraṃ gaccheyya, pāraṃ adhigaccheyya, pāraṃ adhiphasseyya, pāraṃ sacchikareyyāti—gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāraṃ. Pāraṅgamanīyā ime dhammāti ime dhammā pāraṅgamanīyā. Pāraṃ pāpenti pāraṃ sampāpenti pāraṃ samanupāpenti, jarāmaraṇassa taraṇāya saṃvattantīti—pāraṅgamanīyā ime dhammāti.

Tasmā imassa dhammapariyāyassāti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānāti—tasmā. Imassa dhammapariyāyassāti imassa pārāyanassāti—tasmā imassa dhammapariyāyassa. Pārāyananteva adhivacananti pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ ... pe ... nirodho nibbānaṃ. Ayanaṃ vuccati maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Adhivacananti saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpoti—pārāyananteva adhivacanaṃ. Tenetaṃ vuccati—

"Ekamekassa cepi pañhassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya, gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāraṃ. Pāraṅga-

manīyā ime dhammāti. Tasmā imassa dhammapariyāyassa 'pārāyanan'teva adhivacanan"ti.

Ajito tissametteyyo, puṇṇako atha mettagū; Dhotako upasīvo ca, nando ca atha hemako. (1)

Todeyyakappā dubhayo, jatukaṇṇī ca paṇḍito; Bhadrāvudho udayo ca, posālo cāpi brāhmaṇo; Mogharājā ca medhāvī, piṅgiyo ca mahāisi. (2)

Ete buddhaṃ upāgacchuṃ, Sampannacaraṇaṃ isiṃ; Pucchantā nipuṇe pañhe, Buddhaseṭṭhaṃ upāgamuṃ. (3)

Ete buddhaṃ upāgacchunti. Eteti soḷasa pārāyaniyā brāhmaṇā. Buddhoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutaṃ patto balesu ca vasībhāvaṃ. Buddhoti kenaṭṭhena buddho? Bujjhitā saccānīti buddho, bodhetā pajāyāti buddho, sabbaññutāya buddho, sabbadassāvitāya buddho, abhiññeyyatāya buddho, visavitāya buddho, khīṇāsavasaṅkhātena buddho, nirupalepasaṅkhātena buddho, ekantavītarāgoti buddho, ekantavītadosoti buddho, ekantavītamohoti buddho, ekantanikkilesoti buddho, ekāyanamaggaṃ gatoti buddho, eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti buddho, abuddhivihatattā buddhipaṭilābhāti buddho. Buddhoti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ. Vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. Ete buddhaṃ upāgacchunti ete buddhaṃ upāgamiṃsu upasaṅkamiṃsu payirupāsiṃsu paripucchiṃsu paripañhiṃsūti—ete buddhaṃ upāgacchuṃ.

Sampannacaraṇaṃ isinti caraṇaṃ vuccati sīlācāranibbatti. Sīlasaṃvaropi caraṇaṃ, indriyasaṃvaropi caraṇaṃ, bhojane mattaññutāpi caraṇaṃ, jāgariyānuyogopi caraṇaṃ, sattapi saddhammā caraṇaṃ, cattāripi jhānāni caraṇaṃ. Sampannacaraṇanti sampannacaraṇaṃ seṭṭhacaraṇaṃ viseṭṭhacaraṇaṃ pāmokkhacaraṇaṃ uttamacaraṇaṃ pavaracaraṇaṃ. Isīti isi bhagavā mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti isi ... pe ... mahesakkhehi vā sattehi esito gavesito pariyesito—"kahaṃ buddho, kahaṃ bhagavā, kahaṃ devadevo kahaṃ narās-

abho”ti—isīti—sampannacaraṇaṃ isiṃ.

Pucchantā nipuṇe pañheti. Pucchantāti pucchantā yācantā ajjhesantā pasādentā. Nipuṇe pañheti gambhīre duddase duranubodhe sante paṇīte atakkāvacare nipuṇe paṇḍitavedanīye pañheti—pucchantā nipuṇe pañhe.

Buddhaseṭṭhaṃ upāgamunti. Buddhoti yo so bhagavā ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. Seṭṭhanti aggaṃ seṭṭhaṃ viseṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ buddhaṃ upāgamuṃ upāgamiṃsu upasaṅkamiṃsu payirupāsiṃsu paripucchiṃsu paripañhiṃsūti— buddhaseṭṭhaṃ upāgamuṃ. Tenetaṃ vuccati—

“Ete buddhaṃ upāgacchuṃ, sampannacaraṇaṃ isiṃ; Pucchantā nipuṇe pañhe, buddhaseṭṭhaṃ upāgamun”ti.

Tesaṃ buddho pabyākāsi, Pañhaṃ puṭṭho yathātathaṃ; Pañhānaṃ veyyākaraṇena, Tosesi brāhmaṇe muni. (4)

Tesaṃ buddho pabyākāsīti. Tesanti soḷasānaṃ pārāyaniyānaṃ brāhmaṇānaṃ. Buddhoti yo so bhagavā ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. Pabyākāsīti tesaṃ buddho pabyākāsi ācikkhi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesīti—tesaṃ buddho pabyākāsi.

Pañhaṃ puṭṭho yathātathanti. Pañhaṃ puṭṭhoti pañhaṃ puṭṭho pucchito yācito ajjhesito pasādito. Yathātathanti yathā ācikkhitabbaṃ tathā ācikkhi, yathā desitabbaṃ tathā desesi, yathā paññapetabbaṃ tathā paññapesi, yathā paṭṭhapetabbaṃ tathā paṭṭhapesi, yathā vivaritabbaṃ tathā vivari, yathā vibhajitabbaṃ tathā vibhaji, yathā uttānīkātabbaṃ tathā uttānīakāsi, yathā pakāsitabbaṃ tathā pakāsesīti—pañhaṃ puṭṭho yathātathaṃ.

Pañhānaṃ veyyākaraṇenāti pañhānaṃ veyyākaraṇena ācikkhanena desanena paññapanena paṭṭhapanena vivaraṇena vibhajanena uttānīkammena pakāsanenāti—pañhānaṃ veyyākaraṇena.

Tosesi brāhmaṇe munīti. Tosesīti tosesi vitosesi pasādesi ārādhesi attamane akāsi. Brāhmaṇeti soḷasa pārāyaniye brāhmaṇe. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so munīti—tosesi brāhmaṇe muni. Tenetaṃ vuccati—

“Tesaṃ buddho pabyākāsi, pañhaṃ puṭṭho yathātathaṃ; Pañhānaṃ veyyākaraṇena, tosesi brāhmaṇe munī”ti.

Te tositā cakkhumatā, buddhenādiccabandhunā; Brahmacariyamacariṃsu, varapaññassa santike. (5)

Te tositā cakkhumatāti. Teti soḷasa pārāyaniyā brāhmaṇā. Tositāti tositā vitositā pasāditā ārādhitā attamanā katāti—te tositā. Cakkhumatāti bhagavā pañcahi cakkhūhi cakkhumā—maṃsacakkhunāpi cakkhumā, dibbacakkhunāpi cakkhumā, paññācakkhunāpi cakkhumā, buddhacakkhunāpi cakkhumā, samantacakkhunāpi cakkhumā. Kathaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā ... pe ... evaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumāti—te tositā cakkhumatā.

Buddhenādiccabandhunāti. Buddhoti yo so bhagavā ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. Ādiccabandhunāti ādicco vuccati sūriyo. So gotamo gottena, bhagavāpi gotamo gottena, bhagavā sūriyassa gottañātako gottabandhu. Tasmā buddho ādiccabandhūti—buddhenādiccabandhunā.

Brahmacariyamacariṃsūti brahmacariyaṃ vuccati asaddhammasamāpattiyā ārati virati paṭivirati veramaṇī viramaṇaṃ akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto. Api ca nippariyāyavasena brahmacariyaṃ vuccati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Brahmacariyamacariṃsūti brahmacariyaṃ cariṃsu acariṃsu samādāya vattiṃsūti—brahmacariyamacariṃsu.

Varapaññassa santiketi varapaññassa aggapaññassa seṭṭhapaññassa viseṭṭhapaññassa pāmokkhapaññassa uttamapaññassa pavarapaññassa. Santiketi santike sāmantā āsanne avidūre upakaṭṭheti—varapaññassa santike. Tenetaṃ vuccati—

"Te tositā cakkhumatā, buddhenādiccabandhunā; Brahmacariyamacariṃsu, varapaññassa santike"ti.

Ekamekassa pañhassa, yathā buddhena desitaṃ; Tathā yo paṭipajjeyya, gacche pāraṃ apārato. (6)

Ekamekassa pañhassāti ekamekassa ajitapañhassa, ekamekassa tissametteyyapañhassa ... pe ... ekamekassa piṅgiyapañhassāti—ekamekassa pañhassa.

Yathā buddhena desitanti. Buddhoti yo so bhagavā sayambhū ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti. Yathā buddhena desitanti

yathā buddhena ācikkhitaṃ desitaṃ paññapitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaritaṃ vibhajitaṃ uttānīkataṃ pakāsitanti—yathā buddhena desitaṃ.

Tathā yo paṭipajjeyyāti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjeyyāti—tathā yo paṭipajjeyya.

Gacche pāraṃ apāratoti pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ ... pe ... nirodho nibbānaṃ; apāraṃ vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Gacche pāraṃ apāratoti apārato pāraṃ gaccheyya, pāraṃ adhigaccheyya, pāraṃ phasseyya, pāraṃ sacchikareyyāti—gacche pāraṃ apārato. Tenetaṃ vuccati—

"Ekamekassa pañhassa, yathā buddhena desitaṃ; Tathā yo paṭipajjeyya, gacche pāraṃ apārato"ti.

Apārā pāraṃ gaccheyya, bhāvento maggamuttamaṃ; Maggo so pāraṃ gamanāya, tasmā pārāyanaṃ iti. (7)

Apārā pāraṃ gaccheyyāti apāraṃ vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca; pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ ... pe ... taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Apārā pāraṃ gaccheyyāti apārā pāraṃ gaccheyya, pāraṃ adhigaccheyya, pāraṃ phasseyya, pāraṃ sacchikareyyāti—apārā pāraṃ gaccheyya.

Bhāvento maggamuttamanti maggamuttamaṃ vuccati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Maggamuttamanti maggaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ viseṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ. Bhāventoti bhāvento āsevanto bahulīkarontoti—bhāvento maggamuttamaṃ.

Maggo so pāraṃ gamanāyāti—

Maggo pantho patho pajjo, añjasaṃ vaṭumāyanaṃ; Nāvā uttarasetu ca, kullo ca bhisi saṅkamo.

Pāraṃ gamanāyāti pāraṃ gamanāya pāraṃ sampāpanāya pāraṃ samanupāpanāya jarāmaraṇassa taraṇāyāti—maggo so pāraṃ gamanāya.

Tasmā pārāyanaṃ itīti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā. Pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ ... pe ... nirodho nibbānaṃ. Ayanaṃ vuccati maggo. Itīti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ itīti—tasmā pārāyanaṃ iti. Tenetaṃ vuccati—

"Apārā pāraṃ gaccheyya, bhāvento maggamuttamaṃ; Maggo so pāraṃ gamanāya, tasmā pārāyanaṃ itī"ti.

Pārāyanatthutigāthāniddeso sattarasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

4. Mettagūmāṇavapucchāniddesa

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā mettagū) Maññāmi taṃ vedaguṃ bhāvitattaṃ; Kuto nu dukkhā samudāgatā ime, Ye keci lokasmimanekarūpā. (1)

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāmīti tisso pucchā—adiṭṭhajotanā pucchā, diṭṭhasaṃsandanā pucchā, vimaticchedanā pucchā. Katamā adiṭṭhajotanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ aññātaṃ hoti adiṭṭhaṃ atulitaṃ atīritaṃ avibhūtaṃ avibhāvitaṃ. Tassa ñāṇāya dassanāya tulanāya tīraṇāya vibhūtatthāya vibhāvanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ adiṭṭhajotanā pucchā.

Katamā diṭṭhasaṃsandanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ tulitaṃ tīritaṃ vibhūtaṃ vibhāvitaṃ. Aññehi paṇḍitehi saddhiṃ saṃsandanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ diṭṭhasaṃsandanā pucchā.

Katamā vimaticchedanā pucchā? Pakatiyā saṃsayapakkhando hoti vimatipakkhando dveḷhakajāto—"evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti? So vimaticchedanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ vimaticchedanā pucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā—manussapucchā, amanussapucchā, nimmitapucchā. Katamā manussapucchā? Manussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti, bhikkhū pucchanti, bhikkhuniyo pucchanti, upāsakā pucchanti, upāsikāyo pucchanti, rājāno pucchanti khattiyā pucchanti, brāhmaṇā pucchanti, vessā pucchanti, suddā pucchanti, gahaṭṭhā pucchanti, pabbajitā pucchanti—ayaṃ manussapucchā.

Katamā amanussapucchā? Amanussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti, nāgā pucchanti, supaṇṇā pucchanti, yakkhā pucchanti, asurā pucchanti, gandhabbā pucchanti, mahārājāno pucchanti, indā pucchanti, brahmā pucchanti, devā pucchanti—ayaṃ amanussapucchā.

Katamā nimmitapucchā? Bhagavā rūpaṃ abhinimmināti manomayaṃ

sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīnindriyaṃ. So nimmito buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchati. Bhagavā visajjeti. Ayaṃ nimmitapucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā—attatthapucchā, paratthapucchā, ubhayatthapucchā ... pe ... aparāpi tisso pucchā—diṭṭhadhammikatthapucchā, samparāyikatthapucchā, paramatthapucchā ... aparāpi tisso pucchā—anavajjatthapucchā, nikkilesatthapucchā, vodānatthapucchā ... aparāpi tisso pucchā—atītapucchā, anāgatapucchā, paccuppannapucchā ... aparāpi tisso pucchā—ajjhattapucchā, bahiddhāpucchā, ajjhattabahiddhāpucchā ... aparāpi tisso pucchā—kusalapucchā, akusalapucchā, abyākatapucchā ... aparāpi tisso pucchā—khandhapucchā, dhātupucchā āyatanapucchā ... aparāpi tisso pucchā—satipaṭṭhānapucchā, sammappadhānapucchā, iddhipādapucchā ... aparāpi tisso pucchā—indriyapucchā, balapucchā, bojjhaṅgapucchā ... aparāpi tisso pucchā—maggapucchā, phalapucchā, nibbānapucchā ....

Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ "kathayassu me"ti pucchāmi taṃ. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti—yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.

Iccāyasmā mettagūti iccāti padasandhi ... pe ... iccāyasmā mettagū.

Maññāmi taṃ vedaguṃ bhāvitattanti. Vedagūti taṃ maññāmi, bhāvitattoti taṃ maññāmi, evaṃ jānāmi, evaṃ ājānāmi evaṃ paṭijānāmi evaṃ paṭivijjhāmi. Vedagū bhāvitattoti kathañca bhagavā vedagū? Vedo vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ ... pe ... dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Bhagavā tehi vedehi jātijarāmaraṇassa antagato antappatto koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto leṇagato leṇappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. Vedānaṃ vā antagatoti vedagū; vedehi vā antagatoti vedagū; sattannaṃ vā dhammānaṃ viditattā vedagū; sakkāyadiṭṭhi viditā hoti, vicikicchā viditā hoti, sīlabbataparāmāso vidito hoti, rāgo doso moho māno vidito hoti, viditāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āy-

atiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Vedāni viceyya kevalāni, (sabhiyāti bhagavā) Samaṇānaṃ yānīdhatthi brāhmaṇānaṃ; Sabbavedanāsu vītarāgo, Sabbaṃ vedamaticca vedagū soti.

Evaṃ bhagavā vedagū.

Kathaṃ bhagavā bhāvitatto? Bhagavā bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño bhāvitasatipaṭṭhāno bhāvitasammappadhāno bhāvitaiddhipādo bhāvitaindriyo bhāvitabalo bhāvitabojjhaṅgo bhāvitamaggo, pahīnakileso paṭividdhākuppo sacchikatanirodho. Dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito, nirodho sacchikato, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, aparitto mahanto gambhīro appameyyo duppariyogāḷho bahuratano sāgarūpamo chaḷaṅgupekkhāya samannāgato hoti.

Cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano; upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā, ghānena gandhaṃ ghāyitvā, jivhāya rasaṃ sāyitvā, kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā, manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano; upekkhako viharati sato sampajāno.

Cakkhunā rūpaṃ disvā manāpaṃ rūpaṃ nābhigijjhati nābhihaṃsati na rāgaṃ janeti. Tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Cakkhunā kho paneva rūpaṃ disvā amanāpaṃ na maṅku hoti appatiṭṭhitacitto alīnamanaso abyāpannacetaso. Tassa ṭhitova kāyo hoti ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya manāpaṃ nābhigijjhati nābhihaṃsati na rāgaṃ janeti. Tassa ṭhitova kāyo hoti ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Manasāyeva kho pana dhammaṃ viññāya amanāpaṃ na maṅku hoti. Appatiṭṭhitacitto alīnamanaso abyāpannacetaso tassa ṭhitova kāyo hoti ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā manāpāmanāpesu rūpesu ṭhitova kāyo hoti ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya manāpāmanāpesu dhammesu ṭhitova kāyo hoti ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā rajanīye na rajjati, dussanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kopanīye na kuppati, madanīye na majjati, kilesanīye na kilissati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya rajanīye na rajjati, dussanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kopanīye na kuppati, madanīye na majjati, kilesanīye na kilissati.

Diṭṭhe diṭṭhamatto, sute sutamatto, mute mutamatto, viññāte viññātamatto. Diṭṭhe na limpati, sute na limpati, mute na limpati, viññāte na limpati. Diṭṭhe anūpayo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati. Sute ... pe ... mute ... viññāte anūpayo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati.

Saṃvijjati bhagavato cakkhu, passati bhagavā cakkhunā rūpaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati bhagavato sotaṃ, suṇāti bhagavā sotena saddaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati bhagavato ghānaṃ, ghāyati bhagavā ghānena gandhaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati bhagavato jivhā, sāyati bhagavā jivhāya rasaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati bhagavato kāyo, phusati bhagavā kāyena phoṭṭhabbaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati bhagavato mano, vijānāti bhagavā manasā dhammaṃ, chandarāgo bhagavato natthi, suvimuttacitto bhagavā.

Cakkhu rūpārāmaṃ rūparataṃ rūpasammuditaṃ, taṃ bhagavato dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ; tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Sotaṃ saddārāmaṃ saddarataṃ ... pe ... ghānaṃ gandhārāmaṃ gandharataṃ ... jivhā rasārāmā rasaratā rasasammuditā, sā bhagavato dantā guttā rakkhitā saṃvutā; tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Kāyo phoṭṭhabbārāmo phoṭṭhabbarato phoṭṭhabbasammudito ... mano dhammārāmo dhammarato dhammasammudito, so bhagavato danto gutto rakkhito saṃvuto; tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti—

"Dantaṃ nayanti samitiṃ, dantaṃ rājābhirūhati; Danto seṭṭho manussesu, yotivākyaṃ titikkhati.

Varamassatarā dantā, ājānīyā ca sindhavā; Kuñjarā ca mahānāgā, attadanto tato varaṃ.

Na hi etehi yānehi, gaccheyya agataṃ disaṃ; Yathāttanā sudantena, danto dantena gacchati.

Vidhāsu na vikampanti, vippamuttā punabbhavā; Dantabhūmiṃ anuppattā, te loke vijitāvino.

Yassindriyāni bhāvitāni, Ajjhattañca bahiddhā ca sabbaloke; Nibbijjha imaṃ parañca lokaṃ, Kālaṃ kaṅkhati bhāvito sa danto"ti.

Evaṃ bhagavā bhāvitattoti maññāmi taṃ vedaguṃ bhāvitattaṃ.

Kuto nu dukkhā samudāgatā imeti. Kuto nūti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā—"evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti—kuto nu. Dukkhāti jātidukkhaṃ, jarādukkhaṃ, byādhidukkhaṃ, maraṇadukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ, nerayikaṃ dukkhaṃ, tiracchānayonikaṃ dukkhaṃ, pettivisayikaṃ dukkhaṃ, mānusikaṃ dukkhaṃ, gabbhokkantimūlakaṃ dukkhaṃ, gabbhaṭṭhitimūlakaṃ dukkhaṃ, gabbhavuṭṭhānamūlakaṃ dukkhaṃ, jātassūpanibandhakaṃ dukkhaṃ, jātassa parādheyyakaṃ dukkhaṃ, attūpakkamaṃ dukkhaṃ, parūpakkamaṃ dukkhaṃ, dukkhadukkhaṃ, saṅkhāradukkhaṃ, vipariṇāmadukkhaṃ, cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍāho jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassaṃ dukkhaṃ, mātumaraṇaṃ dukkhaṃ, pitumaraṇaṃ dukkhaṃ, bhātumaraṇaṃ dukkhaṃ, bhaginimaraṇaṃ dukkhaṃ, puttamaraṇaṃ dukkhaṃ, dhītumaraṇaṃ dukkhaṃ, ñātibyasanaṃ dukkhaṃ, rogabyasanaṃ dukkhaṃ, bhogabyasanaṃ dukkhaṃ, sīlabyasanaṃ dukkhaṃ, diṭṭhibyasanaṃ dukkhaṃ; yesaṃ dhammānaṃ ādito samudāgamanaṃ paññāyati, atthaṅgamato nirodho paññāyati, kammasannissito vipāko, vipākasannissitaṃ kammaṃ, nāmasannissitaṃ rūpaṃ, rūpasannissitaṃ nāmaṃ, jātiyā anugataṃ, jarāya anusaṭaṃ, byādhinā abhibhūtaṃ, maraṇena abbhāhataṃ, dukkhe patiṭṭhitaṃ, atāṇaṃ aleṇaṃ asaraṇaṃ asaraṇībhūtaṃ—ime vuccanti dukkhā. Ime dukkhā kuto samudāgatā kuto

jātā kuto sañjātā kuto nibbattā kuto abhinibbattā kuto pātubhūtā kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti, imesaṃ dukkhānaṃ mūlaṃ pucchati hetuṃ pucchati nidānaṃ pucchati sambhavaṃ pucchati pabhavaṃ pucchati samuṭṭhānaṃ pucchati āhāraṃ pucchati ārammaṇaṃ pucchati paccayaṃ pucchati samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—kuto nu dukkhā samudāgatā ime.

Ye keci lokasmimanekarūpāti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Lokasminti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Anekarūpāti anekavidhā nānāppakārā dukkhāti—ye keci lokasmimanekarūpā. Tenāha so brāhmaṇo—

"Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā mettagū) Maññāmi taṃ vedaguṃ bhāvitattaṃ; Kuto nu dukkhā samudāgatā ime, Ye keci lokasmimanekarūpā"ti.

Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi, (mettagūti bhagavā) Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ; Upadhinidānā pabhavanti dukkhā, Ye keci lokasmimanekarūpā. (2)

Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasīti. Dukkhassāti jātidukkhassa jarādukkhassa byādhidukkhassa maraṇadukkhassa sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhassa. Pabhavaṃ apucchasīti dukkhassa mūlaṃ pucchasi hetuṃ pucchasi nidānaṃ pucchasi sambhavaṃ pucchasi pabhavaṃ pucchasi samuṭṭhānaṃ pucchasi āhāraṃ pucchasi ārammaṇaṃ pucchasi paccayaṃ pucchasi samudayaṃ pucchasi yācasi ajjhesasi pasādesīti—dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi. Mettagūti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—mettagūti bhagavā.

Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānanti. Tanti dukkhassa mūlaṃ pavakkhāmi hetuṃ pavakkhāmi nidānaṃ pavakkhāmi sambhavaṃ pavakkhāmi pabhavaṃ pavakkhāmi samuṭṭhānaṃ pavakkhāmi āhāraṃ pavakkhāmi ārammaṇaṃ pavakkhāmi paccayaṃ pavakkhāmi samudayaṃ pavakkhāmi ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsessāmīti—taṃ te pavakkhāmi. Yathā pajānanti yathā pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. Na itihītihaṃ na itikirāya na paramparāya na piṭakasampadāya

na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhinijjhānakkhantiyā sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhadhammaṃ taṃ kathayissāmīti—taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ.

Upadhinidānā pabhavanti dukkhāti. Upadhīti dasa upadhī—taṇhūpadhi, diṭṭhūpadhi, kilesūpadhi, kammūpadhi, duccaritūpadhi, āhārūpadhi, paṭighūpadhi, catasso upādinnadhātuyo upadhī, cha ajjhattikāni āyatanāni upadhī, cha viññāṇakāyā upadhī, sabbampi dukkhaṃ dukkhamanaṭṭhena upadhi. Ime vuccanti dasa upadhī. Dukkhāti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ byādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ nerayikaṃ dukkhaṃ ... pe ... diṭṭhibyasanaṃ dukkhaṃ. Yesaṃ dhammānaṃ ādito samudāgamanaṃ paññāyati, atthaṅgamato nirodho paññāyati, kammasannissito vipāko, vipākasannissitaṃ kammaṃ, nāmasannissitaṃ rūpaṃ, rūpasannissitaṃ nāmaṃ, jātiyā anugataṃ, jarāya anusaṭaṃ, byādhinā abhibhūtaṃ, maraṇena abbhāhataṃ, dukkhe patiṭṭhitaṃ, atāṇaṃ aleṇaṃ asaraṇaṃ asaraṇībhūtaṃ—ime vuccanti dukkhā. Ime dukkhā upadhinidānā upadhihetukā upadhipaccayā upadhikāraṇā honti pabhavanti sambhavanti jāyanti sañjāyanti nibbattanti pātubhavantīti—upadhinidānā pabhavanti dukkhā.

Ye keci lokasmimanekarūpāti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Lokasminti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Anekarūpāti anekavidhā nānappakārā dukkhāti—ye keci lokasmimanekarūpā. Tenāha bhagavā—

"Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi, (mettagūti bhagavā)
Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ; Upadhinidānā pabhavanti dukkhā,
Ye keci lokasmimanekarūpā"ti.

Yo ve avidvā upadhiṃ karoti, Punappunaṃ dukkhamupeti mando;
Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā, Dukkhassa jātippabhavānupassī.
(3)

Yo ve avidvā upadhiṃ karotīti. Yoti yo yādiso yathāyutto yathāvihito yathāpakāro yaṃṭhānappatto yaṃdhammasamannāgato khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā gahaṭṭho vā pabbajito vā devo vā manusso vā. Avidvāti avijjāgato aññāṇī avibhāvī duppañño. Upadhiṃ karotīti taṇhūpadhiṃ karoti, diṭṭhūpadhiṃ karoti, kilesūpadhiṃ

karoti, kammūpadhiṃ karoti, duccaritūpadhiṃ karoti, āhārūpadhiṃ karoti, paṭighūpadhiṃ karoti, catasso upādinnadhātuyo upadhī karoti, cha ajjhattikāni āyatanāni upadhī karoti, cha viññāṇakāye upadhī karoti janeti sañjaneti nibbatteti abhinibbattetīti—avidvā upadhiṃ karoti.

Punappunaṃ dukkhamupeti mandoti punappunaṃ jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ byādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ eti samupeti upagacchati gaṇhāti parāmasati abhinivisatīti—punappunaṃ dukkhamupeti. Mandoti mando momuho avidvā avijjāgato aññāṇī avibhāvī duppaññoti—punappunaṃ dukkhamupeti mando.

Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirāti. Tasmāti taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā etaṃ ādīnavaṃ sampassamāno upadhīsūti tasmā. Pajānanti pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto, "sabbe saṅkhārā aniccā"ti pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. Upadhiṃ na kayirāti taṇhūpadhiṃ na kareyya, diṭṭhūpadhiṃ na kareyya, kilesūpadhiṃ na kareyya, duccaritūpadhiṃ na kareyya, āhārūpadhiṃ na kareyya, paṭighūpadhiṃ na kareyya, catasso upādinnadhātuyo upadhī na kareyya, cha ajjhattikāni āyatanāni upadhī na kareyya, cha viññāṇakāye upadhī na kareyya, na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyyāti—tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā.

Dukkhassāti jātidukkhassa jarādukkhassa byādhidukkhassa maraṇadukkhas sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhassa. Pabhavānupassīti dukkhassa mūlānupassī hetānupassī nidānānupassī sambhavānupassī pabhavānupassī samuṭṭhānānupassī āhārānupassī ārammaṇānupassī paccayānupassī samudayānupassī. Anupassanā vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Imāya anupassanāya paññāya upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato. So vuccati anupassīti—dukkhassa jātippabhavānupassī. Tenāha bhagavā—

"Yo ve avidvā upadhiṃ karoti, Punappunaṃ dukkhamupeti mando;
Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā, Dukkhassa jātippabhavānupassī"ti.

Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; Kathaṃ nu dhīrā vitaranti oghaṃ, Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca; Taṃ me munī sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo. (4)

Yaṃ taṃ apucchimha akittayī noti yaṃ taṃ apucchimha ayācimha ajjhesimha pasādayimha. Akittayī noti kittitaṃ pakittitaṃ ācikkhitaṃ desitaṃ paññapitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaritaṃ vibhattaṃ uttānīkataṃ pakāsitanti—yaṃ taṃ apucchimha akittayī no.

Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhīti aññaṃ taṃ pucchāma, aññaṃ taṃ yācāma, aññaṃ taṃ ajjhesāma, aññaṃ taṃ pasādema, uttari taṃ pucchāma. Tadiṅgha brūhīti iṅgha brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi.

Kathaṃ nu dhīrā vitaranti oghaṃ, jātiṃ jaraṃ sokapariddavañcāti. Kathaṃ nūti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā—"evaṃ nu kho, nanu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti—kathaṃ nu. Dhīrāti dhīrā paṇḍitā paññavanto buddhimanto ñāṇino vibhāvino medhāvino. Oghanti kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ. Jātīti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti nibbatti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho. Jarāti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko. Sokoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena vā samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena vā phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko antoḍāho antopariḍāho cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ. Paridevoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena vā samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena vā phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattaṃ.

Kathaṃ nu dhīrā vitaranti oghaṃ, jātiṃ jaraṃ sokapariddavañcāti dhīrā kathaṃ oghañca jātiñca jarañca sokañca paridevañca taranti uttaranti pataranti samatikkamanti vītivattantīti—kathaṃ nu dhīrā

vitaranti oghaṃ, jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca.

Taṃ me munī sādhu viyākarohīti. Tanti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemi. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Bhagavā tena ñāṇena samannāgato muni monappatto. Tīṇi moneyyāni—kāyamoneyyaṃ vacīmoneyyaṃ manomoneyyaṃ.

Katamaṃ kāyamoneyyaṃ? Tividhānaṃ kāyaduccaritānaṃ pahānaṃ kāyamoneyyaṃ. Tividhaṃ kāyasucaritaṃ kāyamoneyyaṃ. Kāyārammaṇe ñāṇaṃ kāyamoneyyaṃ. Kāyapariññā kāyamoneyyaṃ. Pariññāsahagato maggo kāyamoneyyaṃ. Kāye chandarāgassa pahānaṃ kāyamoneyyaṃ. Kāyasaṅkhāranirodho catutthajjhānasamāpatti kāyamoneyyaṃ. Idaṃ kāyamoneyyaṃ.

Katamaṃ vacīmoneyyaṃ? Catubbidhānaṃ vacīduccaritānaṃ pahānaṃ vacīmoneyyaṃ. Catubbidhaṃ vacīsucaritaṃ vacīmoneyyaṃ. Vācārammaṇe ñāṇaṃ vacīmoneyyaṃ. Vācāpariññā vacīmoneyyaṃ. Pariññāsahagato maggo vacīmoneyyaṃ. Vācāya chandarāgassa pahānaṃ vacīmoneyyaṃ. Vacīsaṅkhāranirodho dutiyajjhānasamāpatti vacīmoneyyaṃ. Idaṃ vacīmoneyyaṃ.

Katamaṃ manomoneyyaṃ? Tividhānaṃ manoduccaritānaṃ pahānaṃ manomoneyyaṃ. Tividhaṃ manosucaritaṃ manomoneyyaṃ. Cittārammaṇe ñāṇaṃ manomoneyyaṃ. Cittapariññā manomoneyyaṃ. Pariññāsahagato maggo manomoneyyaṃ. Citte chandarāgassa pahānaṃ manomoneyyaṃ. Cittasaṅkhāranirodho saññāvedayitanirodhasamāpatti manomoneyyaṃ. Idaṃ manomoneyyaṃ.

Kāyamuniṃ vacīmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu sabbappahāyinaṃ.

Kāyamuniṃ vacīmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu ninhātapāpakanti.

Imehi tīhi moneyyehi dhammehi samannāgatā. Cha munino—agāramunino, anagāramunino, sekhamunino, asekhamunino, paccekamunino munimuninoti. Katame agāramunino? Ye te agārikā diṭṭhapadā viññātasāsanā—ime agāramunino. Katame anagāramunino? Ye te pabbajitā diṭṭhapadā viññātasāsanā—ime anagāramunino. Satta sekhā sekhamunino. Arahanto asekhamunino. Paccekasambuddhā paccekamunino. Tathāgatā arahanto sammāsambuddhā munimunino.

Na monena munī hoti, mūḷharūpo aviddasu; Yo ca tulaṃva paggayha, varamādāya paṇḍito.

Pāpāni parivajjeti, sa munī tena so muni; Yo munāti ubho loke, muni tena pavuccati.

Asatañca satañca ñatvā dhammaṃ, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Devamanussehi pūjanīyo, Saṅgajālamaticca so munīti.

Sādhu viyākarohīti taṃ sādhu ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—taṃ me munī sādhu viyākarohi. Tathā hi te vidito esa dhammoti tathā hi te vidito tulito tīrito vibhūto vibhāvito esa dhammoti—tathā hi te vidito esa dhammo. Tenāha so brāhmaṇo—

"Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; Kathaṃ nu dhīrā vitaranti oghaṃ, Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca; Taṃ me munī sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo"ti.

Kittayissāmi te dhammaṃ, (mettagūti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ. (5)

Kittayissāmi te dhammanti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne, cattāro sammappadhāne, cattāro iddhipāde, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅge, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, nibbānañca, nibbānagāminiñca paṭipadaṃ kittayissāmi ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsissāmīti—kittayissāmi te dhammaṃ. Mettagūti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati.

Diṭṭhe dhamme anītihanti. Diṭṭhe dhammeti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhūte dhamme vibhāvite dhamme sabbe saṅkhārā aniccāti ... pe ... yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhūte dhamme vibhāvite dhammeti—evampi diṭṭhe dhamme kathayissāmi. Atha vā dukkhe diṭṭhe dukkhaṃ kathayissāmi, samudaye diṭṭhe samudayaṃ kathayissāmi, magge diṭṭhe maggaṃ kathayissāmi, nirodhe diṭṭhe nirodhaṃ kathayissāmīti— evampi diṭṭhe dhamme kathayissāmi. Atha vā diṭṭhe dhamme sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhīti—evampi diṭṭhe dhamme kathayissāmīti diṭṭhe dhamme. Anītihanti na itihīti-

haṃ na itikirāya na paramparāya na piṭakasampadāya na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhinijjhānakkhantiyā, sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhadhammaṃ, taṃ kathayissāmīti—diṭṭhe dhamme anītihaṃ.

Yaṃ viditvā sato caranti yaṃ viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā aniccā"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati sato. Caranti caranto viharanto iriyanto vattento pālento yapento yāpentoti—yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikanti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā? Visatāti visattikā, visālāti visattikā, visaṭāti visattikā, visamāti visattikā, visakkatīti visattikā, visaṃharatīti visattikā, visaṃvādikāti visattikā, visamūlāti visattikā, visaphalāti visattikā, visaparibhogāti visattikā, visālā vā pana sā taṇhā rūpe sadde gandhe rase phoṭṭhabbe dhamme kule gaṇe āvāse lābhe yase pasaṃsāya sukhe cīvare piṇḍapāte senāsane gilānapaccayabhesajjaparikkhāre kāmadhātuyā rūpadhātuyā arūpadhātuyā kāmabhave rūpabhave arūpabhave saññābhave asaññābhave nevasaññānāsaññābhave ekavokārabhave catuvokārabhave pañcavokārabhave atīte anāgate paccuppanne diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu visaṭā vitthatāti visattikā. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Tare loke visattikanti loke vesā visattikā, loke vetaṃ visattikaṃ sato tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyāti—tare loke visattikaṃ. Tenāha bhagavā—

"Kittayissāmi te dhammaṃ, (mettagūti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikan"ti.

Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi dhammamuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ. (6)

Tañcāhaṃ abhinandāmīti. Tanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ. Nandāmi abhinandāmi modāmi

anumodāmi icchāmi sādiyāmi yācāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmīti— tañcāhaṃ abhinandāmi.

Mahesi dhammamuttamanti. Mahesīti kiṃ mahesi bhagavā, mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahantaṃ samādhikkhandhaṃ ... pe ... mahantaṃ paññākkhandhaṃ ... mahantaṃ vimuttikkhandhaṃ ... mahantaṃ vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato tamokāyassa padālanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato vipallāsassa pabhedanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato taṇhāsallassa abbahanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato diṭṭhisaṅghāṭassa viniveṭhanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato mānadhajassa papātanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato abhisaṅkhārassa vūpasamaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato oghassa nittharaṇaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato bhārassa nikkhepanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato saṃsāravaṭṭassa upacchedaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato santāpassa nibbāpanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato pariḷāhassa paṭippassaddhiṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahato dhammadhajassa ussāpanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahante satipaṭṭhāne ... pe ... mahante sammappadhāne ... mahante iddhipāde ... mahantāni indriyāni ... mahantāni balāni ... mahante bojjhaṅge ... mahantaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ ... mahantaṃ paramatthaṃ amataṃ nibbānaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahesakkhehi sattehi esito gavesito pariyesito—"kahaṃ buddho, kahaṃ bhagavā, kahaṃ devadevo, kahaṃ narāsabho"ti mahesi. Dhammamuttamanti dhammamuttamaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Uttamanti aggaṃ seṭṭhaṃ viseṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ dhammanti—mahesi dhammamuttamaṃ.

Yaṃ viditvā sato caranti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā aniccā"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu ... dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... so vuccati sato.

Caranti caranto viharanto iriyanto vattento pālento yapento yāpentoti—yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikanti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā ... pe ... visaṭā vitthatāti visattikā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloke. Tare loke visattikanti loke vesā visattikā, loke vetaṃ visattikaṃ sato tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyāti—tare loke visattikaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi dhammamuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikan"ti.

Yaṃ kiñci sampajānāsi, (mettagūti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etesu nandiñca nivesanañca, Panujja viññāṇaṃ bhave na tiṭṭhe. (7)

Yaṃ kiñci sampajānāsīti yaṃ kiñci pajānāsi ājānāsi vijānāsi paṭivijānāsi paṭivijjhasīti—yaṃ kiñci sampajānāsi. Mettagūti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—mettagūti bhagavā.

Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjheti. Uddhanti anāgataṃ; adhoti atītaṃ; tiriyañcāpi majjheti paccuppannaṃ. Uddhanti devaloko; adhoti nirayaloko; tiriyañcāpi majjheti manussaloko. Atha vā uddhanti kusalā dhammā; adhoti akusalā dhammā; tiriyañcāpi majjheti abyākatā dhammā. Uddhanti arūpadhātu; adhoti kāmadhātu; tiriyañcāpi majjheti rūpadhātu. Uddhanti sukhā vedanā; adhoti dukkhā vedanā; tiriyañcāpi majjheti adukkhamasukhā vedanā. Uddhanti uddhaṃ pādatalā; adhoti adho kesamatthakā; tiriyañcāpi majjheti vemajjheti—uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe.

Etesu nandiñca nivesanañca, panujja viññāṇaṃ bhave na tiṭṭheti etesūti ācikkhitesu desitesu paññapitesu paṭṭhapitesu vivaritesu vibhajitesu uttānīkatesu pakāsitesu. Nandī vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Nivesananti dve nivesanā—taṇhānivesanā ca diṭṭhinivesanā ca. Katamā taṇhā nivesanā? Yāvatā taṇhāsaṅkhātena ... pe ... ayaṃ taṇhānivesanā. Katamā diṭṭhinivesanā? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi ... pe ... ayaṃ diṭṭhinivesanā.

Panujja viññāṇanti puññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ, apuññābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ, āneñjābhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇaṃ.

Etesu nandiñca nivesanañca abhisaṅkhārasahagatañca viññāṇaṃ nujja panujja nuda panuda jaha pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti—etesu nandiñca nivesanañca panujja viññāṇaṃ.

Bhave na tiṭṭheti. Bhavāti dve bhavā—kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo. Katamo kammabhavo? Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro—ayaṃ kammabhavo. Katamo paṭisandhiko punabbhavo? Paṭisandhikā rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ—ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo. Bhave na tiṭṭheti nandiñca nivesanañca abhisaṅkhārasahagataṃ viññāṇañca kammabhavañca paṭisandhikañca punabbhavaṃ pajahanto vinodento byantīkaronto anabhāvaṃ gamento kammabhave na tiṭṭheyya paṭisandhike punabbhave na tiṭṭheyya na santiṭṭheyyāti—panujja viññāṇaṃ bhave na tiṭṭhe. Tenāha bhagavā—

"Yaṃ kiñci sampajānāsi, (mettagūti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etesu nandiñca nivesanañca, Panujja viññāṇaṃ bhave na tiṭṭhe"ti.

Evaṃvihārī sato appamatto, Bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni; Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, Idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ. (8)

Evaṃvihārī sato appamattoti. Evaṃvihārīti nandiñca nivesanañca abhisaṅkhārasahagataviññāṇañca kammabhavañca paṭisandhikañca punabbhavaṃ pajahanto vinodento byantīkaronto anabhāvaṃ gamentoti—evaṃvihārī. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento ... pe ... so vuccati sato. Appamattoti sakkaccakārī sātaccakārī aṭṭhitakārī anolīnavuttiko anikkhittacchando anikkhittadhuro appamatto kusalesu dhammesu—"kathāhaṃ aparipūraṃ vā sīlakkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā sīlakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggaṇheyyan"ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamatto appamādo kusalesu dhammesu. "Kathāhaṃ aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ ... pe ... paññākkhandhaṃ ... vimuttikkhandhaṃ ... vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ paripūreyyaṃ paripūraṃ vā vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggaṇheyyan"ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamatto appamādo kusalesu dhammesu. "Kathāhaṃ apariññātaṃ vā dukkhaṃ parijāneyyaṃ, appahīne vā kilese pajaheyyaṃ, abhāvitaṃ vā maggaṃ bhāveyyaṃ, asacchikataṃ vā nirodhaṃ sac-

chikareyyan"ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamatto appamādo kusalesu dhammesūti—evaṃvihārī sato appamatto.

Bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitānīti. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā bhikkhu sekkho vā bhikkhu. Caranti caranto viharanto iriyanto vattento pālento yapento yāpento. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ ... taṇhāmamattaṃ pahāya diṭṭhimamattaṃ paṭinissajjitvā mamatte jahitvā cajitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti— bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni.

Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, idheva vidvā pajaheyya dukkhanti. Jātīti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ... pe ... jaranti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ... pe ... sokoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa ... pe ... paridevoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa ... pe ... idhāti imissā diṭṭhiyā ... pe ... imasmiṃ manussaloke. Vidvāti vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. Dukkhanti jātidukkhaṃ ... pe ... domanassupāyāsadukkhaṃ. Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, idheva vidvā pajaheyya dukkhanti vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī idheva jātiñca jarañca sokapariddavañca dukkhañca pajaheyya vinodeyya byantīkareyya anabhāvaṃ gameyyāti—jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ. Tenāha bhagavā—

"Evaṃvihārī sato appamatto, Bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni; Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, Idheva vidvā pajaheyya dukkhan"ti.

Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ, Tathā hi te vidito esa dhammo. (9)

Etābhinandāmi vaco mahesinoti. Etanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ nandāmi abhinandāmi modāmi anumodāmi icchāmi sādiyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi. Mahesinoti kiṃ mahesi bhagavā? Mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi ... pe ... kahaṃ narāsabhoti mahesīti—etābhinandāmi vaco mahesino.

Sukittitaṃ gotamanūpadhīkanti. Sukittitanti sukittitaṃ suācikkhitaṃ sudesitaṃ supaññapitaṃ supaṭṭhapitaṃ suvivaritaṃ suvibhajitaṃ suuttānīkataṃ supakāsitanti—sukittitaṃ. Gotamanūpadhīkanti

upadhī vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Upadhippahānaṃ upadhivūpasamaṃ upadhipaṭinissaggaṃ upadhipaṭipassaddhaṃ amataṃ nibbānanti— sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ.

Addhā hi bhagavā pahāsi dukkhanti. Addhāti ekaṃsavacanaṃ nissaṃsayavacanaṃ nikkaṅkhāvacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ nirodhavacanaṃ apaṇṇakavacanaṃ avatthāpanavacanametaṃ— addhāti. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti. Pahāsi dukkhanti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ byādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ pahāsi pajahi vinodesi byantīkarosi anabhāvaṃ gamesīti—addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ.

Tathā hi te vidito esa dhammoti tathā hi te vidito tulito tīrito vibhūto vibhāvito esa dhammoti—tathā hi te vidito esa dhammo. Tenāha so brāhmaṇo—

"Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ, Tathā hi te vidito esa dhammo"ti.

Te cāpi nūnappajaheyyu dukkhaṃ, Ye tvaṃ muni aṭṭhitaṃ ovadeyya; Taṃ taṃ namassāmi samecca nāga, Appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya. (10)

Te cāpi nūnappajaheyyu dukkhanti. Te cāpīti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Pajaheyyu dukkhanti jātidukkhaṃ jarādukkhaṃ byādhidukkhaṃ maraṇadukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ pajaheyyuṃ vinodeyyuṃ byantīkareyyuṃ anabhāvaṃ gameyyunti—te cāpi nūnappajaheyyu dukkhaṃ.

Ye tvaṃ muni aṭṭhitaṃ ovadeyyāti. Yeti khattiye ca brāhmaṇe ca vesse ca sudde ca gahaṭṭhe ca pabbajite ca deve ca manusse ca. Tvanti bhagavantaṃ bhaṇati. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Aṭṭhitaṃ ovadeyyāti aṭṭhitaṃ ovadeyya sakkaccaṃ ovadeyya abhiṇhaṃ ovadeyya punappunaṃ ovadeyya anusāseyyāti—ye tvaṃ muni aṭṭhitaṃ ovadeyya.

Taṃ taṃ namassāmi samecca nāgāti. Tanti bhagavantaṃ bhaṇati. Namassāmīti kāyena vā namassāmi, vācāya vā namassāmi, cittena vā namassāmi, anvatthapaṭipattiyā vā namassāmi, dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassāmi, sakkaromi garuṃ karomi mānemi pūjemi.

Sameccāti samecca abhisamecca samāgantvā abhisamāgantvā sammukhā taṃ namassāmi. Nāgāti nāgo ca bhagavā āguṃ na karotīti—nāgo, na gacchatīti—nāgo, na āgacchatīti—nāgo. Kathaṃ bhagavā āguṃ na karotīti—nāgo? Āgu vuccati pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Āguṃ na karoti kiñci loke, (sabhiyāti bhagavā) Sabbasaṃyoge visajja bandhanāni; Sabbattha na sajjatī vimutto, Nāgo tādi pavuccate tathattāti.

Evaṃ bhagavā āguṃ na karotīti—nāgo.

Kathaṃ bhagavā na gacchatīti—nāgo. Bhagavā na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati, na vaggehi dhammehi yāyati nīyati vuyhati saṃharīyati. Evaṃ bhagavā na gacchatīti—nāgo.

Kathaṃ bhagavā na āgacchatīti—nāgo. Sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Sakadāgāmimaggena ... pe ... anāgāmimaggena ... arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Evaṃ bhagavā na āgacchatīti nāgoti—taṃ taṃ namassāmi samecca nāga.

Appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyyāti appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya sakkaccaṃ ovadeyya abhiṇhaṃ ovadeyya punappunaṃ ovadeyya anusāseyyāti—appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya. Tenāha so brāhmaṇo—

"Te cāpi nūnappajaheyyu dukkhaṃ, Ye tvaṃ muni aṭṭhitaṃ ovadeyya; Taṃ taṃ namassāmi samecca nāga, Appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyyā"ti.

Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagumābhijaññā, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ; Addhā hi so oghamimaṃ atāri, Tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho. (11)

Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagumābhijaññāti. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo. Sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti, vicikicchā bāhitā hoti, sīlabbataparāmāso bāhito hoti, rāgo bāhito hoti, doso bāhito hoti, moho bāhito hoti, māno bāhito hoti. Bāhitāssa honti pā-

pakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Bāhitvā sabbapāpakāni, (sabhiyāti bhagavā) Vimalo sādhusamāhito ṭhitatto; Saṃsāramaticca kevalī so, Asito tādi pavuccate sa brahmā.

Vedagūti vedo vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ ... pe ... sabbaṃ vedamaticca vedagū soti. Abhijaññāti abhijāneyya ājāneyya vijāneyya paṭivijāneyya paṭivijjheyyāti—yaṃ brāhmaṇaṃ vedagumābhijaññā.

Akiñcanaṃ kāmabhave asattanti. Akiñcananti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ, yassete kiñcanā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati akiñcano. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Bhavāti dve bhavā—kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo ... pe ... ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo. Akiñcanaṃ kāmabhave asattanti akiñcanaṃ puggalaṃ kāmabhave ca asattaṃ alaggaṃ alaggitaṃ apalibuddhaṃ nikkhantaṃ nissaṭaṃ vippamuttaṃ visaññuttaṃ vimariyādikatena cetasā viharantanti—akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ.

Addhā hi so oghamimaṃ atārīti. Addhāti ekaṃsavacanaṃ ... pe ... avatthāpanavacanametaṃ—addhāti. Oghanti kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ. Atārīti uttari patari samatikkami vītivattayīti—addhā hi so oghamimaṃ atāri.

Tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkhoti. Tiṇṇoti kāmoghaṃ tiṇṇo, bhavoghaṃ tiṇṇo, diṭṭhoghaṃ tiṇṇo, avijjoghaṃ tiṇṇo, saṃsārapathaṃ tiṇṇo uttiṇṇo nitthiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo gataddho gatadiso gatakoṭiko pālitabrahmacariyo uttamadiṭṭhippatto bhāvitamaggo, pahīnakileso paṭividdhākuppo sacchikatanirodho. Dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito, nirodho sacchikato, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ. So ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikkho abbuḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto pañcaṅgavippahīno chaḷaṅgasamannāgato ekārakkho caturāpasseno panuṇṇapaccekasacco samavayasaṭṭhesano anāvilasaṅkappo passaddhakāyasaṅkhāro suvimuttacitto suvimuttapañño kevalī vusitavā uttamapuriso paramapuriso parama-

pattippatto. So neva ācināti na apacināti, apacinitvā ṭhito. Neva pajahati na upādiyati, pajahitvā ṭhito. Neva visineti na ussineti, visinetvā ṭhito. Neva vidhūpeti na sandhūpeti, vidhūpetvā ṭhito. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgatattā ṭhito. Asekkhena samādhikkhandhena … pe … paññākkhandhena … vimuttikkhandhena … vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgatattā ṭhito. Saccaṃ sampaṭipādayitvā ṭhito. Ejaṃ samatikkamitvā ṭhito. Kilesaggiṃ pariyādiyitvā ṭhito. Aparigamanatāya ṭhito. Kathaṃ samādāya ṭhito? Vimuttipaṭisevanatāya ṭhito. Mettāya pārisuddhiyā ṭhito. Karuṇāya … pe … muditāya … upekkhāya pārisuddhiyā ṭhito. Accantapārisuddhiyā ṭhito. Atammayatāya pārisuddhiyā ṭhito. Vimuttattā ṭhito. Santussitattā ṭhito. Khandhapariyante ṭhito. Dhātupariyante ṭhito. Āyatanapariyante ṭhito. Gatipariyante ṭhito. Upapattipariyante ṭhito. Paṭisandhipariyante ṭhito. Bhavapariyante ṭhito. Saṃsārapariyante ṭhito. Vaṭṭapariyante ṭhito. Antimabhave ṭhito. Antime samussaye ṭhito. Antimadehadharo arahā.

"Tassāyaṃ pacchimako bhavo, Carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, Natthi tassa punabbhavo"ti.

Tiṇṇo ca pāranti pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. So pāragato pārappatto antagato antappatto koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto leṇagato leṇappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. So vutthavāso ciṇṇacaraṇo … pe … jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti—tiṇṇo ca pāraṃ.

Akhiloti rāgo khilo, doso khilo, moho khilo, kodho khilo, upanāho khilo … pe … sabbākusalābhisaṅkhārā khilā. Yassete khilā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā so vuccati akhilo. Akaṅkhoti dukkhe kaṅkhā, dukkhasamudaye kaṅkhā, dukkhanirodhe kaṅkhā, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya kaṅkhā, pubbante kaṅkhā, aparante kaṅkhā, pubbantāparante kaṅkhā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhā, yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā chambhitattaṃ cittassa manovilekho. Yassete kaṅkhā pahīnā

samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā so vuccati akaṅkhoti—tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho. Tenāha bhagavā—

"Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagumābhijaññā, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ; Addhā hi so oghamimaṃ atāri, Tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho"ti.

Vidvā ca yo vedagū naro idha, Bhavābhave saṅgamimaṃ visajja; So vītataṇho anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmi. (12)

Vidvā ca yo vedagū naro idhāti. Vidvāti vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. Yoti yo yādiso ... pe ... manusso vā. Vedagūti vedo vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Tehi vedehi jātijarāmaraṇassa antagato antappatto koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto leṇagato leṇappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. Vedānaṃ vā antagatoti vedagū, vedehi vā antagatoti vedagū, sattannaṃ vā dhammānaṃ viditattā vedagū. Sakkāyadiṭṭhi viditā hoti, vicikicchā ... pe ... sīlabbataparāmāso ... rāgo ... doso ... moho ... māno vidito hoti. Viditāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Vedāni viceyya kevalāni, (sabhiyāti bhagavā) Samaṇānaṃ yānīdhatthi brāhmaṇānaṃ; Sabbavedanāsu vītarāgo, Sabbaṃ vedamaticca vedagū so.

Naroti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Idhāti imissā diṭṭhiyā ... pe ... imasmiṃ manussaloketi—vidvā ca yo vedagū naro idha.

Bhavābhave saṅgamimaṃ visajjāti. Bhavābhaveti bhavābhave kammabhave punabbhave kāmabhave, kammabhave kāmabhave punabbhave rūpabhave, kammabhave rūpabhave punabbhave arūpabhave, kammabhave arūpabhave punabbhave punappunabbhave, punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā. Saṅgāti satta saṅgā—rāgasaṅgo, dosasaṅgo, mohasaṅgo, mānasaṅgo, diṭṭhisaṅgo, kilesasaṅgo, duccaritasaṅgo. Visajjāti saṅge vosajjetvā vā visajja. Atha vā saṅge bandhe vibandhe ābandhe lagge laggite palibuddhe bandhane phoṭayitvā vā visajja. Yathā yānaṃ vā

vayhaṃ vā rathaṃ vā sakaṭaṃ vā sandamānikaṃ vā sajjaṃ visajjaṃ karonti vikopenti— evameva te saṅge vosajjetvā vā visajja. Atha vā saṅge bandhe vibandhe ābandhe lagge laggite palibuddhe bandhane phoṭayitvā vā visajjāti—bhavābhave saṅgamimaṃ visajja.

So vītataṇho anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmīti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā ... yassesā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati vītataṇho vigatataṇho cattataṇho vantataṇho muttataṇho pahīnataṇho paṭinissaṭṭhataṇho vītarāgo cattarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—so vītataṇho. Anīghoti rāgo nīgho, doso nīgho, moho nīgho, kodho nīgho, upanāho nīgho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā nīghā. Yassete nīghā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anīgho. Nirāsoti āsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā āsā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati nirāso. Jātīti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ... pe ... āyatanānaṃ paṭilābho. Jarāti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ... pe ... indriyānaṃ paripāko. Ayaṃ vuccati jarā. So vītataṇho anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmīti yo so vītataṇho anīgho ca nirāso ca, so kho jātijarāmaraṇaṃ atari uttari patari samatikkami vītivattayīti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—so vītataṇho anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmi. Tenāha bhagavā—

"Vidvā ca yo vedagū naro idha, Bhavābhave saṅgamimaṃ visajja;
So vītataṇho anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me, bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Mettagūmāṇavapucchāniddeso catuttho.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavaggagāthā

Pucchā

1. Ajitamāṇavapucchā

"Kenassu nivuto loko, (iccāyasmā ajito) Kenassu nappakāsati; Kissābhilepanaṃ brūsi, Kiṃsu tassa mahabbhayaṃ". (1)

“Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā) Vevicchā pamādā nappakāsati; Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayaṃ”. (2)

“Savanti sabbadhi sotā, (iccāyasmā ajito) Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, Kena sotā pidhiyyare”. (3)

“Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā) Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhiyyare”. (4)

“Paññā ceva sati cāpi, (iccāyasmā ajito) Nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, Katthetaṃ uparujjhati”. (5)

“Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhati”. (6)

“Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisa”. (7)

“Kāmesu nābhigijjheyya, Manasānāvilo siyā; Kusalo sabbadhammānaṃ, Sato bhikkhu paribbaje”ti. (8)

Ajitamāṇavapucchā paṭhamā.

2. Tissametteyyamāṇavapucchā

“Kodha santusito loke, (iccāyasmā tissametteyyo) Kassa no santi iñjitā; Ko ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Kaṃ brūsi mahāpurisoti, Ko idha sibbinimaccagā”. (1)

“Kāmesu brahmacariyavā, (metteyyāti bhagavā) Vītataṇho sadā sato; Saṅkhāya nibbuto bhikkhu, Tassa no santi iñjitā. (2)

So ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Taṃ brūmi mahāpurisoti, So idha sibbinimaccagā”ti. (3)

Tissametteyyamāṇavapucchā dutiyā.

3. Puṇṇakamāṇavapucchā

“Anejaṃ mūladassāviṃ, (iccāyasmā puṇṇako) Atthi pañhena āgamaṃ; Kiṃ nissitā isayo manujā, Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ”. (1)

“Ye kecime isayo manujā, (puṇṇakāti bhagavā) Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Āsīsamānā puṇṇaka itthattaṃ; Jaraṃ sitā yaññamakappayiṃsu”. (2)

“Ye kecime isayo manujā, (iccāyasmā puṇṇako) Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Kaccisu te bhagavā

yaññapathe appamattā; Atāruṃ jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ". (3)

"Āsīsanti thomayanti abhijappanti juhanti, (puṇṇakāti bhagavā) Kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ; Te yājayogā bhavarāgarattā, Nātariṃsu jātijaranti brūmi". (4)

"Te ce nātariṃsu yājayogā, (iccāyasmā puṇṇako) Yaññehi jātiñca jarañca mārisa; Atha ko carahi devamanussaloke, Atāri jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ". (5)

"Saṅkhāya lokasmi paroparāni, (puṇṇakāti bhagavā) Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke; Santo vidhūmo anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī"ti. (6)

Puṇṇakamāṇavapucchā tatiyā.

4. Mettagūmāṇavapucchā

"Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā mettagū) Maññāmi taṃ vedaguṃ bhāvitattaṃ; Kuto nu dukkhā samudāgatā ime, Ye keci lokasmimanekarūpā". (1)

"Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi, (mettagūti bhagavā) Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ; Upadhinidānā pabhavanti dukkhā, Ye keci lokasmimanekarūpā. (2)

Yo ve avidvā upadhiṃ karoti, Punappunaṃ dukkhamupeti mando; Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā, Dukkhassa jātippabhavānupassī". (3)

"Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; 'Kathaṃ nu dhīrā vitaranti oghaṃ, Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca'; Taṃ me muni sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo". (4)

"Kittayissāmi te dhammaṃ, (mettagūti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ". (5)

"Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi dhammamuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ". (6)

"Yaṃ kiñci sampajānāsi, (mettagūti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etesu nandiñca nivesanañca, Panujja viññāṇaṃ bhave na tiṭṭhe. (7)

Evaṃvihārī sato appamatto, Bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni; Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, Idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ". (8)

“Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ, Tathā hi te vidito esa dhammo. (9)

Te cāpi nūnappajaheyyu dukkhaṃ, Ye tvaṃ muni aṭṭhitaṃ ovadeyya; Taṃ taṃ namassāmi samecca nāga, Appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya”. (10)

“Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagumābhijaññā, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ; Addhā hi so oghamimaṃ atāri, Tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho. (11)

Vidvā ca yo vedagū naro idha, Bhavābhave saṅgamimaṃ visajja; So vītataṇho anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī”ti. (12)

Mettagūmāṇavapucchā catutthī.

5. Dhotakamāṇavapucchā

“Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā dhotako) Vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ; Tava sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano”. (1)

“Tenahātappaṃ karohi, (dhotakāti bhagavā) Idheva nipako sato; Ito sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano”. (2)

“Passāmahaṃ devamanussaloke, Akiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānaṃ; Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu, Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhi”. (3)

“Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya, Kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke; Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamāno, Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi”. (4)

“Anusāsa brahme karuṇāyamāno, Vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Yathāhaṃ ākāsova abyāpajjamāno, Idheva santo asito careyyaṃ”. (5)

“Kittayissāmi te santiṃ, (dhotakāti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ”. (6)

“Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi santimuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ”. (7)

“Yaṃ kiñci sampajānāsi, (dhotakāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etaṃ viditvā saṅgoti loke, Bhavābhavāya mākāsi taṇhan”ti. (8)

Dhotakamāṇavapucchā pañcamī.

6. Upasīvamāṇavapucchā

“Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ, (iccāyasmā upasīvo) Anissito

no visahāmi tārituṃ; Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu, Yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ". (1)

"Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā, (upasīvāti bhagavā) Natthīti nissāya tarassu oghaṃ; Kāme pahāya virato kathāhi, Taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassa". (2)

"Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (iccāyasmā upasīvo) Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe paramedhimutto, Tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī". (3)

"Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (upasīvāti bhagavā) Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe paramedhimutto, Tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī". (4)

"Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī, Pūgampi vassānaṃ samantacakkhu; Tattheva so sītisiyā vimutto, Cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassa". (5)

"Acci yathā vātavegena khittā, (upasīvāti bhagavā) Atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ; Evaṃ munī nāmakāyā vimutto, Atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ". (6)

"Atthaṅgato so uda vā so natthi, Udāhu ve sassatiyā arogo; Taṃ me munī sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo". (7)

"Atthaṅgatassa na pamāṇamatthi, (upasīvāti bhagavā) Yena naṃ vajjuṃ taṃ tassa natthi; Sabbesu dhammesu samūhatesu, Samūhatā vādapathāpi sabbe"ti. (8)

Upasīvamāṇavapucchā chaṭṭhī.

7. Nandamāṇavapucchā

"Santi loke munayo, (iccāyasmā nando) Janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu; Ñāṇūpapannaṃ muni no vadanti, Udāhu ve jīvitenūpapannaṃ". (1)

"Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, Munīdha nanda kusalā vadanti; Visenikatvā anīghā nirāsā, Caranti ye te munayoti brūmi". (2)

"Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ; Kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā, Atāru jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ". (3)

"Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ; Kiñcāpi te tattha yatā caranti, Nātariṃsu jātijaranti brūmi". (4)

“Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando) Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ; Te ce muni brūsi anoghatiṇṇe, Atha ko carahi devamanussaloke; Atāri jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ”. (5)

“Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā) Jātijarāya nivutāti brūmi; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ; Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Te ve narā oghatiṇṇāti brūmi”. (6)

“Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ; Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Ahampi te oghatiṇṇāti brūmī”ti. (7)

Nandamāṇavapucchā sattamā.

8. Hemakamāṇavapucchā

“Ye me pubbe viyākaṃsu, (iccāyasmā hemako) Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ, Nāhaṃ tattha abhiramiṃ. (1)

Tvañca me dhammamakkhāhi, taṇhānigghātanaṃ muni; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ”. (2)

“Idha diṭṭhasutamutaviññātesu, Piyarūpesu hemaka; Chandarāgavinodanaṃ, Nibbānapadamaccutaṃ. (3)

Etadaññāya ye satā, Diṭṭhadhammābhinibbutā; Upasantā ca te sadā, Tiṇṇā loke visattikan”ti. (4)

Hemakamāṇavapucchā aṭṭhamā.

9. Todeyyamāṇavapucchā

“Yasmiṃ kāmā na vasanti, (iccāyasmā todeyyo) Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa kīdiso”. (1)

“Yasmiṃ kāmā na vasanti, (todeyyāti bhagavā) Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa nāparo”. (2)

“Nirāsaso so uda āsasāno, Paññāṇavā so uda paññakappī; Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ, Taṃ me viyācikkha samantacakkhu”. (3)

“Nirāsaso so na ca āsasāno, Paññāṇavā so na ca paññakappī; Evampi todeyya muniṃ vijāna, Akiñcanaṃ kāmabhave asattan”ti. (4)

Todeyyamāṇavapucchā navamā.

10. Kappamāṇavapucchā

"Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (iccāyasmā kappo) Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūhi mārisa; Tvañca me dīpamakkhāhi, Yathāyidaṃ nāparaṃ siyā". (1)

"Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (kappāti bhagavā) Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūmi kappa te. (2)

Akiñcanaṃ anādānaṃ, etaṃ dīpaṃ anāparaṃ; Nibbānaṃ iti naṃ brūmi, jarāmaccuparikkhayaṃ. (3)

Etadaññāya ye satā, Diṭṭhadhammābhinibbutā; Na te māravasānugā, Na te mārassa paddhagū"ti. (4)

Kappamāṇavapucchā dasamā.

11. Jatukaṇṇimāṇavapucchā

"Sutvānahaṃ vīramakāmakāmiṃ, (iccāyasmā jatukaṇṇi) Oghātigaṃ puṭṭhumakāmamāgamaṃ; Santipadaṃ brūhi sahajanetta, Yathātacchaṃ bhagavā brūhi metaṃ. (1)

Bhagavā hi kāme abhibhuyya iriyati, Ādiccova pathaviṃ tejī tejasā; Parittapaññassa me bhūripaññā, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānaṃ". (2)

"Kāmesu vinaya gedhaṃ, (jatukaṇṇīti bhagavā) Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Uggahitaṃ nirattaṃ vā, Mā te vijjittha kiñcanaṃ. (3)

Yaṃ pubbe taṃ visosehi, pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, upasanto carissasi. (4)

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, Vītagedhassa brāhmaṇa; Āsavāssa na vijjanti, Yehi maccuvasaṃ vaje"ti. (5)

Jatukaṇṇimāṇavapucchā ekādasamā.

12. Bhadrāvudhamāṇavapucchā

"Okañjahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ, (iccāyasmā bhadrāvudho) Nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ; Kappañjahaṃ abhiyāce sumedhaṃ, Sutvāna nāgassa apanamissanti ito. (1)

Nānājanā janapadehi saṅgatā, Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā; Tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo". (2)

"Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ, (bhadrāvudhāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Yaṃ yañhi lokasmimupādiyanti, Teneva māro anveti jantuṃ. (3)

Tasmā pajānaṃ na upādiyetha, Bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloke; Ādānasatte iti pekkhamāno, Pajaṃ imaṃ maccudheyye visattan"ti. (4)

Bhadrāvudhamāṇavapucchā dvādasamā.

13. Udayamāṇavapucchā

"Jhāyiṃ virajamāsīnaṃ, (iccāyasmā udayo) Katakiccaṃ anāsavaṃ; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūhi, Avijjāya pabhedanaṃ". (1)

"Pahānaṃ kāmacchandānaṃ, (udayāti bhagavā) Domanassāna cūbhayaṃ; Thinassa ca panūdanaṃ, Kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ. (2)

Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ, dhammatakkapurejavaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūmi, avijjāya pabhedanaṃ". (3)

"Kiṃsu saṃyojano loko, kiṃsu tassa vicāraṇaṃ; Kissassa vippahānena, nibbānaṃ iti vuccati". (4)

"Nandisaṃyojano loko, vitakkassa vicāraṇaṃ; Taṇhāya vippahānena, nibbānaṃ iti vuccati". (5)

"Kathaṃ satassa carato, viññāṇaṃ uparujjhati; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamma, taṃ suṇoma vaco tava". (6)

"Ajjhattañca bahiddhā ca, Vedanaṃ nābhinandato; Evaṃ satassa carato, Viññāṇaṃ uparujjhatī"ti. (7)

Udayamāṇavapucchā terasamā.

14. Posālamāṇavapucchā

"Yo atītaṃ ādisati, (iccāyasmā posālo) Anejo chinnasaṃsayo; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ. (1)

Vibhūtarūpasaññissa, sabbakāyappahāyino; Ajjhattañca bahiddhā ca, natthi kiñcīti passato; Ñāṇaṃ sakkānupucchāmi, kathaṃ neyyo tathāvidho". (2)

"Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā, (posālāti bhagavā) Abhijānaṃ tathāgato; Tiṭṭhantamenaṃ jānāti, Vimuttaṃ tapparāyaṇaṃ. (3)

Ākiñcaññasambhavaṃ ñatvā, Nandī saṃyojanaṃ iti; Evametaṃ abhiññāya, Tato tattha vipassati; Etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa, Brāhmaṇassa vusīmato"ti. (4)

Posālamāṇavapucchā cuddasamā.

15. Mogharājamāṇavapucchā

"Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ, (iccāyasmā mogharājā) Na me byākāsi cakkhumā; Yāvatatiyañca devīsi, Byākarotīti me sutaṃ. (1)

Ayaṃ loko paro loko, brahmaloko sadevako; Diṭṭhiṃ te nābhijānāti, gotamassa yasassino. (2)

Evaṃ abhikkantadassāviṃ, atthi pañhena āgamaṃ; Kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati". (3)

"Suññato lokaṃ avekkhassu, Mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ ūhacca, Evaṃ maccutaro siyā; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, Maccurājā na passatī"ti. (4)

Mogharājamāṇavapucchā pannarasamā.

16. Piṅgiyamāṇavapucchā

"Jiṇṇohamasmi abalo vītavaṇṇo, (iccāyasmā piṅgiyo) Nettā na suddhā savanaṃ na phāsu; Māhaṃ nassaṃ momuho antarāva, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānaṃ". (1)

"Disvāna rūpesu vihaññamāne, (piṅgiyāti bhagavā) Ruppanti rūpesu janā pamattā; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu rūpaṃ apunabbhavāya". (2)

"Disā catasso vidisā catasso, Uddhaṃ adho dasa disā imāyo; Na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ, Atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke; Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ, Jātijarāya idha vippahānaṃ". (3)

"Taṇhādhipanne manuje pekkhamāno, (piṅgiyāti bhagavā) Santāpajāte jarasā parete; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā"ti. (4)

Piṅgiyamāṇavapucchā soḷasamā.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

5. Dhotakamāṇavapucchāniddesa

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā dhotako) Vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ; Tava sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano. (1)

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāmīti tisso pucchā—adiṭṭhajotanā pucchā, diṭṭhasaṃsandanā pucchā, vimaticchedanā pucchā ... pe ... imā tisso pucchā ... pe ... nibbānapucchā. Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ, kathayassu meti—pucchāmi taṃ. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā

paññatti, yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ.

Iccāyasmā dhotakoti. Iccāti padasandhi ... pe ... āyasmāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ āyasmāti. Dhotakoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpoti—iccāyasmā dhotako.

Vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ kaṅkhāmi abhikaṅkhāmi icchāmi sādiyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmi. Mahesīti kiṃ mahesi bhagavā? Mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi ... pe ... kahaṃ narāsabhoti mahesīti—vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ.

Tava sutvāna nigghosanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvāti—tava sutvāna nigghosaṃ.

Sikkhe nibbānamattanoti. Sikkhāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Nibbānamattanoti attano rāgassa nibbāpanāya, dosassa nibbāpanāya, mohassa nibbāpanāya, kodhassa nibbāpanāya, upanāhassa nibbāpanāya ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ samāya upasamāya vūpasamāya nibbāpanāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya, passanto sikkheyya, paccavekkhanto sikkheyya, cittaṃ padahanto sikkheyya, saddhāya adhimuccanto sikkheyya, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkheyya, satiṃ upaṭṭhapento sikkheyya, cittaṃ samādahanto sikkheyya, paññāya pajānanto sikkheyya, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkheyya, pariññeyyaṃ parijānanto sikkheyya, pahātabbaṃ pajahanto sikkheyya, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkheyya, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya, ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—sikkhe nibbānamattano. Tenāha so brāhmaṇo—

"Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā dhotako) Vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ; Tava sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano"ti.

Tenahātappaṃ karohi, (dhotakāti bhagavā) Idheva nipako sato; Ito sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano. (2)

Tenahātappaṃ karohīti ātappaṃ karohi, ussāhaṃ karohi, ussoḷhiṃ karohi, thāmaṃ karohi, dhitiṃ karohi, vīriyaṃ karohi, chandaṃ janehi sañjanehi upaṭṭhapehi samuṭṭhapehi nibbattehi abhinibbattehīti—tenahātappaṃ karohi.

Dhotakāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—dhotakāti bhagavā.

Idheva nipako satoti. Idhāti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvacane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane imasmiṃ attabhāve imasmiṃ manussaloke. Nipakoti nipako paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati satoti—idheva nipako sato.

Ito sutvāna nigghosanti ito mayhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ sutvā suṇitvā uggaṇhitvā upadhārayitvā upalakkhayitvāti—ito sutvāna nigghosaṃ.

Sikkhe nibbānamattanoti. Sikkhāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Nibbānamattanoti attano rāgassa nibbāpanāya, dosassa nibbāpanāya, mohassa nibbāpanāya, kodhassa nibbāpanāya, upanāhassa nibbāpanāya ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ samāya upasamāya vūpasamāya nibbāpanāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya, ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—sikkhe nibbānamattano. Tenāha bhagavā—

"Tenahātappaṃ karohi, (dhotakāti bhagavā) Idheva nipako sato; Ito sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano"ti.

Passāmahaṃ devamanussaloke, Akiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānaṃ; Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu, Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhi (3)

Passāmahaṃ devamanussaloketi. Devāti tayo devā—sammutidevā,

upapattidevā, visuddhidevā. Katame sammutidevā? Sammutidevā vuccanti rājāno ca rājakumārā ca deviyo ca. Ime vuccanti sammutidevā. Katame upapattidevā? Upapattidevā vuccanti cātumahārājikā devā tāvatiṃsā devā yāmā devā tusitā devā nimmānaratī devā paranimmitavasavattī devā brahmakāyikā devā ye ca devā taduttari. Ime vuccanti upapattidevā. Katame visuddhidevā? Visuddhidevā vuccanti tathāgatasāvakā arahanto khīṇāsavā ye ca paccekabuddhā. Ime vuccanti visuddhidevā. Bhagavā sammutidevānañca upapattidevānañca visuddhidevānañca devo ca atidevo ca devātidevo ca sīhasīho nāganāgo gaṇigaṇī munimunī rājarājā. Passāmahaṃ devamanussaloketi manussaloke devaṃ passāmi atidevaṃ passāmi devātidevaṃ passāmi dakkhāmi olokemi nijjhāyāmi upaparikkhāmīti—passāmahaṃ devamanussaloke.

Ākiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānanti. Akiñcananti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ, te kiñcanā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tasmā buddho akiñcano. Brāhmaṇoti bhagavā sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo—sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti, vicikicchā bāhitā hoti, sīlabbataparāmāso bāhito hoti, rāgo bāhito hoti, doso bāhito hoti, moho bāhito hoti, māno bāhito hoti, bāhitāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Bāhitvā sabbapāpakāni, (sabhiyāti bhagavā) Vimalo sādhusamāhito ṭhitatto; Saṃsāramaticca kevalī so, Asito tādi pavuccate sa brahmāti.

Iriyamānanti carantaṃ viharantaṃ iriyantaṃ vattentaṃ pālentaṃ yapentaṃ yāpentanti— akiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānaṃ.

Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhūti. Tanti bhagavantaṃ bhaṇati. Namassāmīti kāyena vā namassāmi, vācāya vā namassāmi, cittena vā namassāmi, anvatthapaṭipattiyā vā namassāmi, dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassāmi sakkaromi garuṃ karomi mānemi pūjemi. Samantacakkhūti samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ. Bhagavā sabbaññutañāṇena upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato.

"Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ; Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhū"ti.

Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu.

Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhīti. Sakkāti sakko bhagavā sakyakulā pabbajitotipi sakko. Atha vā aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Tassimāni dhanāni, seyyathidaṃ—saddhādhanaṃ sīladhanaṃ hiridhanaṃ ottappadhanaṃ sutadhanaṃ cāgadhanaṃ paññādhanaṃ satipaṭṭhānadhanaṃ sammappadhānadhanaṃ iddhipādadhanaṃ indriyadhanaṃ baladhanaṃ bojjhaṅgadhanaṃ maggadhanaṃ phaladhanaṃ nibbānadhanaṃ. Imehi anekavidhehi dhanaratanehi aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Atha vā sakko pahu visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakko. Kathaṃkathā vuccati vicikicchā. Dukkhe kaṅkhā, dukkhasamudaye kaṅkhā, dukkhanirodhe kaṅkhā, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya kaṅkhā, pubbante kaṅkhā, aparante kaṅkhā, pubbantāparante kaṅkhā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhā. Yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā chambhitattaṃ cittassa manovilekho. Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhīti muñca maṃ pamuñca maṃ mocehi maṃ pamocehi maṃ uddhara maṃ samuddhara maṃ vuṭṭhāpehi maṃ kathaṃkathāsallatoti—pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhi. Tenāha so brāhmaṇo—

"Passāmahaṃ devamanussaloke, Akiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānaṃ; Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu, Pamuñca maṃ sakka kathaṃkathāhī

Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya, Kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke; Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamāno, Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi. (4)

Nāhaṃ sahissāmi pamocanāyāti nāhaṃ taṃ sakkomi muñcituṃ pamuñcituṃ mocetuṃ pamocetuṃ uddharituṃ samuddharituṃ uṭṭhāpetuṃ samuṭṭhāpetuṃ kathaṃkathāsallatoti. Evampi nāhaṃ sahissāmi pamocanāya. Atha vā na īhāmi na samīhāmi na ussahāmi na vāyamāmi na ussāhaṃ karomi na ussoḷhiṃ karomi na thāmaṃ karomi na dhitiṃ karomi na vīriyaṃ karomi na chandaṃ janemi na sañjanemi na nibbattemi na abhinibbattemi assaddhe puggale acchandike kusīte hī-

navīriye appaṭipajjamāne dhammadesanāyāti. Evampi nāhaṃ sahissāmi pamocanāya. Atha vā natthaññо koci mocetā. Te yadi moceyyuṃ sakena thāmena sakena balena sakena vīriyena sakena parakkamena sakena purisathāmena sakena purisabalena sakena purisavīriyena sakena purisaparakkamena attanā sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjamānā moceyyunti. Evampi nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" so vata, cunda, attanā palipapalipanno paraṃ palipapalipannaṃ uddharissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vata, cunda, attanā adanto avinīto aparinibbuto paraṃ damessati vinessati parinibbāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti. Evampi nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Attanā hi kataṃ pāpaṃ, attanā saṅkilissati; Attanā akataṃ pāpaṃ, attanāva visujjhati; Suddhi asuddhi paccattaṃ, nāñño aññaṃ visodhaye"ti.

Evampi nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" evameva kho, brāhmaṇa, tiṭṭhateva nibbānaṃ tiṭṭhati nibbānagāmī maggo tiṭṭhāmahaṃ samādapetā, atha ca pana mama sāvakā mayā evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā appekacce accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti ekacce nārādhentīti. Ettha kyāhaṃ, brāhmaṇa karomi? Maggakkhāyī, brāhmaṇa, tathāgato. Maggaṃ buddho ācikkhati. Attanā paṭipajjamānā mucceyyunti. Evampi nāhaṃ sahissāmi pamocanāya.

Kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loketi kathaṃkathiṃ puggalaṃ sakaṅkhaṃ sakhilaṃ sadveḷhakaṃ savicikicchaṃ. Kañcīti kañci khattiyaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vessaṃ vā suddaṃ vā gahaṭṭhaṃ vā pabbajitaṃ vā devaṃ vā manussaṃ vā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke.

Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamānoti dhammaṃ seṭṭhaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Seṭṭhanti aggaṃ seṭṭhaṃ viseṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ dhammaṃ ājānamāno vijānamāno paṭivijānamāno paṭivijjhamānoti—dhammañca seṭṭhaṃ

abhijānamāno.

Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresīti evaṃ kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyyāsi uttareyyāsi patareyyāsi samatikkameyyāsi vītivatteyyāsīti—evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi. Tenāha bhagavā—

"Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya, Kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke; Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamāno, Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresī"ti.

Anusāsa brahme karuṇāyamāno, Vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Yathāhaṃ ākāsova abyāpajjamāno, Idheva santo asito careyyaṃ. (5)

Anusāsa brahme karuṇāyamānoti anusāsa brahme anuggaṇha brahme anukampa brahmeti—anusāsa brahme. Karuṇāyamānoti karuṇāyamāno anudayamāno anurakkhamāno anuggaṇhamāno anukampamānoti—anusāsa brahme karuṇāyamāno.

Vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññanti vivekadhammaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Yamahaṃ vijaññanti yamahaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ phasseyyaṃ sacchikareyyanti—vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ.

Yathāhaṃ ākāsova abyāpajjamānoti yathā ākāso na pajjati na gaṇhati na bajjhati na palibajjhati, evaṃ apajjamāno agaṇhamāno abajjhamāno apalibajjhamānoti—evampi ākāsova abyāpajjamāno. Yathā ākāso na rajjati lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjeṭṭhāya vā evaṃ arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamānoti—evampi ākāsova abyāpajjamāno. Yathā ākāso na kuppati na byāpajjati na patilīyati na paṭihaññati, evaṃ akuppamāno abyāpajjamāno appatilīyamāno appaṭihaññamāno appaṭihatamānoti—evampi ākāsova abyāpajjamāno.

Idheva santo asito careyyanti. Idheva santoti idheva santo samāno idheva nisinno samāno imasmiṃyeva āsane nisinno samāno imissāyeva parisāya nisinno samānoti, evampi—idheva santo. Atha vā idheva santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭippassaddhoti, evampi—idheva santo. Asitoti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhānissayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhinissayo ... taṇhānissayaṃ pahāya diṭṭhinissayaṃ paṭinissajjitvā cakkhuṃ anissito, sotaṃ anis-

sito, ghānaṃ anissito, jivhaṃ anissito, kāyaṃ anissito, manaṃ anissito, rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ ... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arūpabhavaṃ ... saññābhavaṃ ... asaññābhavaṃ ... nevasaññānāsaññābhavaṃ ... ekavokārabhavaṃ ... catuvokārabhavaṃ ... pañcavokārabhavaṃ ... atītaṃ ... anāgataṃ ... paccuppannaṃ ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme asito anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaṃyutto vimariyādikatena cetasā. Careyyanti careyyaṃ vihareyyaṃ iriyeyyaṃ vatteyyaṃ pāleyyaṃ yapeyyaṃ yāpeyyanti— idheva santo asito careyyaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Anusāsa brahme karuṇāyamāno, Vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Yathāhaṃ ākāsova abyāpajjamāno, Idheva santo asito careyyan"ti.

Kittayissāmi te santiṃ, (dhotakāti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ. (6)

Kittayissāmi te santinti rāgassa santiṃ, dosassa santiṃ, mohassa santiṃ, kodhassa santiṃ, upanāhassa ... pe ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa ... sabbakilesānaṃ ... sabbaduccaritānaṃ ... sabbadarathānaṃ ... sabbapariḷāhānaṃ ... sabbasantāpānaṃ ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santiṃ upasantiṃ vūpasantiṃ nibbutiṃ paṭippassaddhiṃ kittayissāmi pakittayissāmi ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsissāmīti—kittayissāmi te santiṃ.

Dhotakāti bhagavāti. Dhotakāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—dhotakāti bhagavā.

Diṭṭhe dhamme anītihanti. Diṭṭhe dhammeti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhūte dhamme vibhāvite dhamme sabbe saṅkhārā aniccāti ... pe ... yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti diṭṭhe dhamme ñāte dhamme tulite dhamme tīrite dhamme vibhāvite dhamme vibhūte dhammeti,

evampi—diṭṭhe dhamme ... pe .... Atha vā dukkhe diṭṭhe dukkhaṃ kathayissāmi, samudaye diṭṭhe samudayaṃ kathayissāmi, magge diṭṭhe maggaṃ kathayissāmi, nirodhe diṭṭhe nirodhaṃ kathayissāmīti, evampi—diṭṭhe dhamme ... pe .... Atha vā sandiṭṭhikaṃ akālikaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhīti, evampi—diṭṭhe dhamme. Anītihanti na itihītihaṃ na itikirāya na paramparāya na piṭakasampadāya na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhinijjhānakkhantiyā sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhadhammaṃ, taṃ kathayissāmīti—diṭṭhe dhamme anītihaṃ.

Yaṃ viditvā sato caranti yaṃ viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā; "sabbe saṅkhārā aniccā"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā; "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati sato. Caranti caranto viharanto iriyanto vattento pālento yapento yāpentoti—yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikanti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā ... pe ... visaṭā vitthatāti visattikā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloke. Tare loke visattikanti loke vesā visattikā, loke vetaṃ visattikaṃ sato tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyāti—tare loke visattikaṃ. Tenāha bhagavā—

"Kittayissāmi te santiṃ, (dhotakāti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikan"ti.

Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi santimuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ. (7)

Tañcāhaṃ abhinandāmīti. Tanti tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ nandāmi abhinandāmi modāmi anumodāmi icchāmi sādiyāmi patthayāmi pihayāmi abhijappāmīti—tañcāhaṃ abhinandāmi.

Mahesisantimuttamanti. Mahesīti kiṃ mahesi bhagavā? Mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahantaṃ samādhikkhandhaṃ ... pe ... kahaṃ narāsabhoti mahesi. Santimuttamanti

santi vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Uttamanti aggaṃ seṭṭhaṃ viseṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaranti—mahesi santimuttamaṃ.

Yaṃ viditvā sato caranti yaṃ viditaṃ katvā ... pe ... "sabbe saṅkhārā aniccā"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā; "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati sato. Caranti caranto ... pe ... yāpentoti—yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikanti. Visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā ... pe ... visaṭā vitthatāti visattikā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloke. Tare loke visattikanti loke vesā visattikā, loke vetaṃ visattikaṃ sato tareyyaṃ uttareyyaṃ ... pe ... vītivatteyyanti—tare loke visattikaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi santimuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikan"ti.

Yaṃ kiñci sampajānāsi, (dhotakāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etaṃ viditvā saṅgoti loke, Bhavābhavāya mākāsi taṇhaṃ. (8)

Yaṃ kiñci sampajānāsīti yaṃ kiñci sampajānāsi ājānāsi paṭivijānāsi paṭivijjhasīti—yaṃ kiñci sampajānāsi. Dhotakāti bhagavāti. Dhotakāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—dhotakāti bhagavā.

Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjheti. Uddhanti anāgataṃ; adhoti atītaṃ; tiriyañcāpi majjheti paccuppannaṃ. Uddhanti devaloko; adhoti apāyaloko; tiriyañcāpi majjheti manussaloko. Atha vā uddhanti kusalā dhammā; adhoti akusalā dhammā; tiriyañcāpi majjheti abyākatā dhammā. Uddhanti arūpadhātu; adhoti kāmadhātu; tiriyañcāpi majjheti rūpadhātu. Uddhanti sukhā vedanā; adhoti dukkhā vedanā; tiriyañcāpi majjheti adukkhamasukhā vedanā. Uddhanti uddhaṃ pādatalā; adhoti adho kesamatthakā; tiriyañcāpi majjheti vemajjheti—uddhaṃ adho

tiriyañcāpi majjhe.

Etaṃ viditvā saṅgoti loketi saṅgo eso lagganaṃ etaṃ bandhanaṃ etaṃ palibodho esoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—etaṃ viditvā saṅgoti loke.

Bhavābhavāya mākāsi taṇhanti. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Bhavābhavāyāti bhavābhavāya kammabhavāya punabbhavāya kāmabhavāya, kammabhavāya kāmabhavāya punabbhavāya rūpabhavāya, kammabhavāya rūpabhavāya punabbhavāya arūpabhavāya, kammabhavāya arūpabhavāya punabbhavāya punappunabbhavāya, punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā taṇhaṃ mākāsi mā janesi mā sañjanesi mā nibbattesi mābhinibbattesi, pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti—bhavābhavāya mākāsi taṇhanti. Tenāha bhagavā—

"Yaṃ kiñci sampajānāsi, (dhotakāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etaṃ viditvā saṅgoti loke, Bhavābhavāya mākāsi taṇhan"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me, bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Dhotakamāṇavapucchāniddeso pañcamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

2. Tissametteyyamāṇavapucchāniddesa

Kodha santusito loke, (iccāyasmā tissametteyyo) Kassa no santi iñjitā; Ko ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Kaṃ brūsi mahāpurisoti, Ko idha sibbinimaccagā. (1)

Kodha santusito loketi ko loke tuṭṭho santuṭṭho attamano paripuṇṇasaṅkappoti—kodha santusito loke.

Iccāyasmā tissametteyyoti. Iccāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ—āyasmāti. Tissoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo. Metteyyoti tassa brāhmaṇassa gottaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāroti—iccāyasmā tissametteyyo.

Kassa no santi iñjitāti taṇhiñjitaṃ diṭṭhiñjitaṃ māniñjitaṃ kilesiñjitaṃ kāmiñjitaṃ. Kassime iñjitā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—kassa no santi iñjitā.

Ko ubhantamabhiññāyāti ko ubho ante abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—ko ubhantamabhiññāya.

Majjhe mantā na lippatīti majjhe mantāya na lippati, alitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—majjhe mantā na lippati.

Kaṃ brūsi mahāpurisoti mahāpuriso aggapuriso seṭṭhapuriso viseṭṭhapuriso pāmokkhapuriso uttamapuriso padhānapuriso pavarapurisoti. Kaṃ brūsi kaṃ kathesi kaṃ maññasi kaṃ bhaṇasi kaṃ passati kaṃ voharasīti—kaṃ brūsi mahāpurisoti.

Ko idha sibbinimaccagāti ko idha sibbiniṃ taṇhaṃ ajjhagā upaccagā atikkanto samatikkanto vītivattoti—ko idha sibbinimaccagā. Tenāha so brāhmaṇo—

"Kodha santusito loke, (iccāyasmā tissametteyyo) Kassa no santi iñjitā; Ko ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Kaṃ brūsi mahāpurisoti, Ko idha sibbinimaccagā"ti.

Kāmesu brahmacariyavā, (metteyyāti bhagavā) Vītataṇho sadā sato; Saṅkhāya nibbuto bhikkhu, Tassa no santi iñjitā. (2)

Kāmesu brahmacariyavāti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Brahmacariyaṃ vuccati asaddhammasamāpattiyā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo. Api ca nippariyāyena brahmacariyaṃ vuccati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Yo iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato, so vuccati brahmacariyavā. Yathā ca dhanena dhanavāti vuccati, bhogena bhogavāti vuccati, yasena yasavāti vuccati, sippena sippavāti vuccati, sīlena sīlavāti vuccati, vīriyena vīriyavāti vuccati, paññāya paññavāti vuccati, vijjāya vijjavāti vuccati—evameva yo iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupa-

panno samannāgato, so vuccati brahmacariyavāti—kāmesu brahmacariyavā.

Metteyyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ gottena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—metteyy bhagavā.

Vītataṇho sadā satoti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Yassesā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati vītataṇho cattataṇho vantataṇho muttataṇho pahīnataṇho paṭinissaṭṭhataṇho vītarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. Sadāti sadā sabbadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ udakūmikajātaṃ avīci santati sahitaṃ phassitaṃ purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ kāḷe juṇhe vasse hemante gimhe purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, citte cittānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati satoti—vītataṇho sadā sato.

Saṅkhāya nibbuto bhikkhūti saṅkhā vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā vicayo pavicayo ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Saṅkhāyāti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā aniccā"ti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā.

Atha vā aniccato saṅkhāya jānitvā ... dukkhato ... rogato ... gaṇḍato ... sallato ... pe ... nissaraṇato saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Nibbutoti rāgassa nibbāpitattā nibbuto, dosassa nibbāpitattā nibbuto, mohassa nibbāpitattā nibbuto, kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa ... sabbakilesānaṃ ... sabbaduc-

caritānaṃ ... sabbadarathānaṃ ... sabbapariḷāhānaṃ ... sabbasantāpānaṃ ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ nibbāpitattā nibbuto. Bhikkhūti sattannaṃ dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu ... pe ... vusitavā khīṇapunabbhavo sa bhikkhūti—saṅkhāya nibbuto bhikkhu.

Tassa no santi iñjitāti. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Iñjitāti taṇhiñjitaṃ diṭṭhiñjitaṃ māniñjitaṃ kilesiñjitaṃ kāmiñjitaṃ. Tassime iñjitā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—tassa no santi iñjitā. Tenāha bhagavā—

"Kāmesu brahmacariyavā, (metteyyāti bhagavā) Vītataṇho sadā sato; Saṅkhāya nibbuto bhikkhu, Tassa no santi iñjitā"ti.

So ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Taṃ brūmi mahāpurisoti, So idha sibbinimaccagā. (3)

So ubhantamabhiññāya, majjhe mantā na lippatīti. Antāti phasso eko anto, phassasamudayo dutiyo anto, phassanirodho majjhe; atītaṃ eko anto, anāgataṃ dutiyo anto, paccuppannaṃ majjhe; sukhā vedanā eko anto, dukkhā vedanā dutiyo anto, adukkhamasukhā vedanā majjhe; nāmaṃ eko anto, rūpaṃ dutiyo anto, viññāṇaṃ majjhe; cha ajjhattikāni āyatanāni eko anto, cha bāhirāni āyatanāni dutiyo anto, viññāṇaṃ majjhe; sakkāyo eko anto, sakkāyasamudayo dutiyo anto, sakkāyanirodho majjhe. Mantā vuccati paññā, yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi.

Lepāti dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca. Katamo taṇhālepo? Yāvatā taṇhāsaṅkhātena sīmakataṃ odhikataṃ pariyantakataṃ pariggahitaṃ mamāyitaṃ— "idaṃ mama, etaṃ mama, ettakaṃ mama, ettāvatā mama rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthu hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca". Kevalampi mahāpathaviṃ taṇhāvasena mamāyati. Yāvatā aṭṭhasatataṇhāvicaritaṃ—ayaṃ taṇhālepo.

Katamo diṭṭhilepo? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparī-

taggāho vipallāsaggāho micchāgāho ayāthāvakasmiṃ yāthāvakanti gāho, yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni—ayaṃ diṭṭhilepo.

So ubhantamabhiññāya, majjhe mantā na lippatīti so ubho ca ante majjhañca mantāya abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā na lippati na palippati na upalippati, alitto asaṃlitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—so ubhantamabhiññāya majjhe mantā na lippati.

Taṃ brūmi mahāpurisoti mahāpuriso aggapuriso seṭṭhapuriso viseṭṭhapuriso pāmokkhapuriso uttamapuriso padhānapuriso pavarapuriso, taṃ brūmi taṃ kathemi taṃ bhaṇāmi taṃ dīpemi taṃ voharāmi.

Āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—"'mahāpuriso mahāpuriso'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, mahāpuriso hotī"ti? "Vimuttacittattā khvāhaṃ, sāriputta, mahāpurisoti vadāmi, avimuttacittattā no mahāpurisoti vadāmi.

Kathañca, sāriputta, vimuttacitto hoti? Idha, sāriputta, bhikkhu ajjhattaṃ kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi. Vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi. Evaṃ kho, sāriputta, bhikkhu vimuttacitto hoti. Vimuttacittattā khvāhaṃ, sāriputta, mahāpurisoti vadāmi, avimuttacittattā no mahāpurisoti vadāmī"ti—taṃ brūmi mahāpurisoti.

So idha sibbinimaccagāti sibbinī vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ, yassesā sibbinī taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā. So sibbiniṃ taṇhaṃ accagā upaccagā atikkanto samatikkanto vītivattoti—so idha sibbinimaccagā. Tenāha bhagavā—

"So ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Taṃ brūmi mahāpurisoti, So idha sibbinimaccagā"ti.

Saha gāthāpariyosānā ye te brāhmaṇena saddhiṃ ekacchandā ekapayogā ekādhippāyā ekavāsanavāsitā, tesaṃ anekapāṇasahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Tassa brāhmaṇassa

anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Saha arahattappattā ajinajaṭāvākacīratidaṇḍakamaṇḍalukesā ca massū ca antarahitā. Bhaṇḍukāsāyavatthavasano saṅghāṭipattacīvaradharo anvatthapaṭipattiyā pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti—"satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmī"ti.

Tissametteyyamāṇavapucchāniddeso dutiyo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavaggagāthā

3. Pārāyanatthutigāthā

Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye, paricārakasoḷasānaṃ brāhmaṇānaṃ ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi. Ekamekassa cepi pañhassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya, gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāraṃ. "Pāraṅgamanīyā ime dhammā"ti—tasmā imassa dhammapariyāyassa pārāyananteva adhivacanaṃ.

Ajito tissametteyyo, puṇṇako atha mettagū; Dhotako upasīvo ca, nando ca atha hemako. (1)

Todeyyakappā dubhayo, jatukaṇṇī ca paṇḍito; Bhadrāvudho udayo ca, posālo cāpi brāhmaṇo; Mogharājā ca medhāvī, piṅgiyo ca mahāisi. (2)

Ete buddhaṃ upāgacchuṃ, Sampannacaraṇaṃ isiṃ; Pucchantā nipuṇe pañhe, Buddhaseṭṭhaṃ upāgamuṃ. (3)

Tesaṃ buddho pabyākāsi, pañhe puṭṭho yathātathaṃ; Pañhānaṃ veyyākaraṇena, tosesi brāhmaṇe muni. (4)

Te tositā cakkhumatā, buddhenādiccabandhunā; Brahmacariyamacariṃsu, varapaññassa santike. (5)

Ekamekassa pañhassa, yathā buddhena desitaṃ; Tathā yo paṭipajjeyya, gacche pāraṃ apārato. (6)

Apārā pāraṃ gaccheyya, bhāvento maggamuttamaṃ; Maggo so pāraṃ gamanāya, tasmā pārāyanaṃ iti. (7)

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

11. Jatukaṇṇimāṇavapucchāniddesa

Sutvānahaṃ vīramakāmakāmiṃ, (iccāyasmā jatukaṇṇi) Oghāti-

gaṃ puṭṭhumakāmamāgamaṃ; Santipadaṃ brūhi sahajanetta, Yathātacchaṃ bhagavā brūhi metaṃ. (1)

Sutvānahaṃ vīramakāmakāminti sutvā suṇitvā uggahetvā upadhāretvā upalakkhayitvā. Itipi so bhagavā arahaṃ ... pe ... buddho bhagavāti—sutvānahaṃ. Vīranti vīro bhagavā. Vīriyavāti vīro, pahūti vīro, visavīti vīro, alamattoti vīro, sūroti vīro, vikkanto abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsoti vīro.

Virato idha sabbapāpakehi, Nirayadukkhaṃ aticca vīriyavāso; So vīriyavā padhānavā, Vīro tādi pavuccate tathattāti.

Sutvānahaṃ vīraṃ. Akāmakāminti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Buddhassa bhagavato vatthukāmā pariññātā, kilesakāmā pahīnā. Vatthukāmānaṃ pariññātattā kilesakāmānaṃ pahīnattā bhagavā na kāme kāmeti, na kāme pattheti, na kāme piheti, na kāme abhijappati. Ye kāme kāmenti, kāme patthenti, kāme pihenti, kāme abhijappanti, te kāmakāmino rāgarāgino saññāsaññino. Bhagavā na kāme kāmeti, na kāme pattheti, na kāme piheti, na kāme abhijappati. Tasmā buddho akāmo nikkāmo cattakāmo vantakāmo muttakāmo pahīnakāmo paṭinissaṭṭhakāmo vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—sutvānahaṃ vīra amakāmakāmiṃ.

Iccāyasmā jatukaṇṇīti. Iccāti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ āyasmāti. Jatukaṇṇīti tassa brāhmaṇassa gottaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāroti—iccāyasmā jatukaṇṇi.

Oghātigaṃ puṭṭhumakāmamāgamanti. Oghātiganti oghātigaṃ oghaṃ atikkantaṃ samatikkantaṃ vītivattanti—oghātigaṃ. Puṭṭhunti puṭṭhuṃ pucchituṃ yācituṃ ajjhesituṃ pasādetuṃ. Akāmamāgamanti akāmaṃ puṭṭhuṃ nikkāmaṃ cattakāmaṃ vantakāmaṃ muttakāmaṃ pahīnakāmaṃ paṭinissaṭṭhakāmaṃ vītarāgaṃ vigatarāgaṃ cattarāgaṃ vantarāgaṃ muttarāgaṃ pahīnarāgaṃ paṭinissaṭṭharāgaṃ āgamhā āgatamhā upāgatamhā sampattamhā tayā saddhiṃ samāgatamhāti—oghātigaṃ puṭṭhumakāmamāgamaṃ.

Santipadaṃ brūhi sahajanettāti. Santīti ekena ākārena santipi san-

tipadampi taṃyeva amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" santametaṃ padaṃ, paṇītametaṃ padaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan"ti. Athāparenākārena ye dhammā santādhigamāya santiphusanāya santisacchikiriyāya saṃvattanti, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—ime vuccanti santipadā. Santipadaṃ tāṇapadaṃ leṇapadaṃ saraṇapadaṃ abhayapadaṃ accutapadaṃ amatapadaṃ nibbānapadaṃ brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Sahajanettāti nettaṃ vuccati sabbaññutañāṇaṃ. Buddhassa bhagavato nettañca jinabhāvo ca bodhiyā mūle apubbaṃ acarimaṃ ekasmiṃ khaṇe uppanno, tasmā buddho sahajanettoti—santipadaṃ brūhi sahajanetta.

Yathātacchaṃ bhagavā brūhi metanti yathātacchaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ ... pe ... nirodho nibbānaṃ. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi ... pe ... pakāsehīti—yathātacchaṃ bhagavā brūhi metaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Sutvānahaṃ vīramakāmakāmiṃ, (iccāyasmā jatukaṇṇi) Oghātigaṃ puṭṭhumakāmamāgamaṃ; Santipadaṃ brūhi sahajanetta, Yathātacchaṃ bhagavā brūhi metan"ti.

Bhagavā hi kāme abhibhuyya iriyati, Ādiccova pathaviṃ tejī tejasā; Parittapaññassa me bhūripaññā, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānaṃ. (2)

Bhagavā hi kāme abhibhuyya iriyatīti. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Bhagavā vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—bhagavā hi kāme abhibhuyya iriyati.

Ādiccova pathaviṃ tejī tejasāti ādicco vuccati sūriyo. Pathavī vuccati jagatī. Yathā sūriyo tejī tejena samannāgato pathaviṃ abhibhuyya

abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā santāpayitvā sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca andhakāraṃ vidhamitvā ālokaṃ dassayitvā ākāse antalikkhe gaganapathe gacchati, evameva bhagavā ñāṇatejī ñāṇatejena samannāgato sabbaṃ abhisaṅkhārasamudayaṃ ... pe ... kilesatamaṃ avijjandhakāraṃ vidhamitvā ñāṇālokaṃ dassetvā vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā madditvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—ādiccova pathaviṃ tejī tejasā.

Parittapaññassa me bhūripaññāti ahamasmi parittapañño omakapañño lāmakapañño chatukkapañño. Tvampi mahāpañño puthupañño hāsapañño javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño. Bhūri vuccati pathavī. Bhagavā tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgatoti— parittapaññassa me bhūripañña.

Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññanti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne ... pe ... nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Yamahaṃ vijaññanti yamahaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ phasseyyaṃ sacchikareyyanti—ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ.

Jātijarāya idha vippahānanti idheva jātijarāya maraṇassa pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—jātijarāya idha vippahānaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Bhagavā hi kāme abhibhuyya iriyati, Ādiccova pathaviṃ tejī tejasā; Parittapaññassa me bhūripaññā, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānan"ti.

Kāmesu vinaya gedhaṃ, (jatukaṇṇīti bhagavā) Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Uggahitaṃ nirattaṃ vā, Mā te vijjittha kiñcanaṃ. (3)

Kāmesu vinaya gedhanti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Gedhanti gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Kāmesu vinaya gedhanti kāmesu gedhaṃ vinaya paṭivinaya pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti—kāmesu vinaya gedhaṃ. Jatukaṇṇīti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ

gottena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—jatukaṇṇīti bhagavā.

Nekkhammaṃ daṭṭhu khematoti. Nekkhammanti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ sīlesu paripūrakāritaṃ indriyesu guttadvāratam bhojane mattaññutaṃ jāgariyānuyogaṃ satisampajaññaṃ cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ khemato tāṇato leṇato saraṇato saraṇībhūtato abhayato accutato amatato nibbānato daṭṭhuṃ passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—nekkhammaṃ daṭṭhu khemato.

Uggahitaṃ nirattaṃ vāti. Uggahitanti taṇhāvasena diṭṭhivasena gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ. Nirattaṃ vāti nirattaṃ vā muñcitabbaṃ vijahitabbaṃ vinoditabbaṃ byantīkātabbaṃ anabhāvaṃ gametabbanti—uggahitaṃ nirattaṃ vā.

Mā te vijjittha kiñcananti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ. Idaṃ kiñcanaṃ tuyhaṃ mā vijjittha mā pavijjittha mā saṃvijjittha pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti— mā te vijjittha kiñcanaṃ. Tenāha bhagavā—

"Kāmesu vinaya gedhaṃ, (jatukaṇṇīti bhagavā) Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Uggahitaṃ nirattaṃ vā, Mā te vijjittha kiñcanan"ti.

Yaṃ pubbe taṃ visosehi, pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, upasanto carissasi. (4)

Yaṃ pubbe taṃ visosehīti atīte saṅkhāre ārabbha ye kilesā uppajjeyyuṃ te kilese sosehi visosehi sukkhāpehi visukkhāpehi abījaṃ karohi pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti—evampi yaṃ pubbe taṃ visosehi. Atha vā ye atītā kammābhisaṅkhārā avipakkavipākā te kammābhisaṅkhāre sosehi visosehi sukkhāpehi visukkhāpehi abījaṃ karohi pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti—evampi yaṃ pubbe taṃ visosehi.

Pacchā te māhu kiñcananti pacchā vuccati anāgate saṅkhāre ārabbha rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ. Idaṃ kiñcanaṃ tuyhaṃ

mā ahu mā ahosi mā janesi mā sañjanesi mābhinibbattesi pajaha vinodehi byantīkarohi anabhāvaṃ gamehīti—pacchā te māhu kiñcanaṃ.

Majjhe ce no gahessasīti majjhe vuccati paccuppannaṃ rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ. Paccuppanne saṅkhāre taṇhāvasena diṭṭhivasena na gahessasi na gaṇhissasi na parāmasissasi na nandissasi nābhinandissasi na ajjhosissasi. Abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahissasi vinodessasi byantīkarissasi anabhāvaṃ gamessasīti—majjhe ce no gahessasi.

Upasanto carissasīti rāgassa upasamitattā upasanto carissasi, dosassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā upasamitattā vūpasamitattā nijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭippassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭippassaddho carissasi viharissasi iriyissasi vattissasi pālessasi yapessasi yāpessasīti—upasanto carissasi. Tenāha bhagavā—

"Yaṃ pubbe taṃ visosehi, pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, upasanto carissasī"ti.

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, vītagedhassa brāhmaṇa; Āsavāssa na vijjanti, yehi maccuvasaṃ vaje. (5)

Sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa brāhmaṇāti. Sabbasoti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ sabbasoti. Nāmanti cattāro arūpino khandhā. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa brāhmaṇāti sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa vigatagedhassa cattagedhassa vantagedhassa muttagedhassa pahīnagedhassa paṭinissaṭṭhagedhassa vītarāgassa vigatarāgassa cattarāgassa vantarāgassa muttarāgassa pahīnarāgassa paṭinissaṭṭharāgassāti— sabbaso nāmarūpasmiṃ vītagedhassa brāhmaṇa.

Āsavāssa na vijjantīti. Āsavāti cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Assāti arahato khīṇāsavassa. Na vijjantīti ime āsavā tassa natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—āsavāssa na vijjanti.

Yehi maccuvasaṃ vajeti yehi āsavehi maccuno vā vasaṃ gaccheyya, maraṇassa vā vasaṃ gaccheyya, mārapakkhassa vā vasaṃ gaccheyya;

te āsavā tassa natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—yehi maccuvasaṃ vaje. Tenāha bhagavā—

"Sabbaso nāmarūpasmiṃ, vītagedhassa brāhmaṇa; Āsavāssa na vijjanti, yehi maccuvasaṃ vaje"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Jatukaṇṇimāṇavapucchāniddeso ekādasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavaggagāthā

4. Pārāyanānugītigāthā

"Pārāyanamanugāyissaṃ, (iccāyasmā piṅgiyo) Yathāddakkhi tathākkhāsi; Vimalo bhūrimedhaso, Nikkāmo nibbano nāgo; Kissa hetu musā bhaṇe. (1)

Pahīnamalamohassa, mānamakkhappahāyino; Handāhaṃ kittayissāmi, giraṃ vaṇṇūpasañhitaṃ. (2)

Tamonudo buddho samantacakkhu, Lokantagū sabbabhavātivatto; Anāsavo sabbadukkhappahīno, Saccavhayo brahme upāsito me. (3)

Dijo yathā kubbanakaṃ pahāya, Bahupphalaṃ kānanamāvaseyya; Evampahaṃ appadasse pahāya, Mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto. (4)

Yeme pubbe viyākaṃsu, Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ. (5)

Eko tamonudāsino, jutimā so pabhaṅkaro; Gotamo bhūripaññāṇo, gotamo bhūrimedhaso. (6)

Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci". (7)

"Kiṃ nu tamhā vippavasasi, muhuttamapi piṅgiya; Gotamā bhūripaññāṇā, gotamā bhūrimedhasā. (8)

Yo te dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci". (9)

"Nāhaṃ tamhā vippavasāmi, Muhuttamapi brāhmaṇa; Gotamā bhūripaññāṇā, Gotamā bhūrimedhasā. (10)

Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci. (11)

Passāmi naṃ manasā cakkhunāva, Rattindivaṃ brāhmaṇa appamatto; Namassamāno vivasemi rattiṃ, Teneva maññāmi avippavāsaṃ. (12)

Saddhā ca pīti ca mano sati ca, Nāpentime gotamasāsanamhā; Yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripañño, Sa tena teneva natohamasmi. (13)

Jiṇṇassa me dubbalathāmakassa, Teneva kāyo na paleti tattha; Saṅkappayantāya vajāmi niccaṃ, Mano hi me brāhmaṇa tena yutto. (14)

Paṅke sayāno pariphandamāno, Dīpā dīpaṃ upallaviṃ; Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, Oghatiṇṇamanāsavaṃ". (15)

"Yathā ahū vakkali muttasaddho, Bhadrāvudho āḷavigotamo ca; Evameva tvampi pamuñcassu saddhaṃ, Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāraṃ". (16)

"Esa bhiyyo pasīdāmi, Sutvāna munino vaco; Vivaṭṭacchado sambuddho, Akhilo paṭibhānavā. (17)

Adhideve abhiññāya, Sabbaṃ vedi paroparaṃ; Pañhānantakaro satthā, Kaṅkhīnaṃ paṭijānataṃ. (18)

Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, Yassa natthi upamā kvaci; Addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā, Evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittan"ti. (19)

Pārāyanānugītigāthā niṭṭhitā.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

3. Puṇṇakamāṇavapucchāniddesa

Anejaṃ mūladassāviṃ, (iccāyasmā puṇṇako) Atthi pañhena āgamaṃ; Kiṃnissitā isayo manujā, Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. (1)

Anejaṃ mūladassāvinti ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ sā ejā taṇhā buddhassa bhagavato pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā buddho anejo. Ejāya pahīnattā anejo. Bhagavā lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, pasaṃsāyapi na iñjati, nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati na calati na vedhati nappavedhatīti—anejaṃ. Mūladassāv-

inti bhagavā mūladassāvī hetudassāvī nidānadassāvī sambhavadassāvī pabhavadassāvī samuṭṭhānadassāvī āhāradassāvī ārammaṇadassāvī paccayadassāvī samudayadassāvī.

Tīṇi akusalamūlāni—lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Lobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, doso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, moho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya. Na, bhikkhave, lobhajena kammena dosajena kammena mohajena kammena devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo. Atha kho, bhikkhave, lobhajena kammena dosajena kammena mohajena kammena nirayo paññāyati, tiracchānayoni paññāyati, pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo niraye tiracchānayoniyā pettivisaye attabhāvābhinibbattiyā". Imāni tīṇi akusalamūlānīti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī ... pe ... samudayadassāvī. Tīṇi kusalamūlāni— alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—"tīṇimāni ... pe ... na, bhikkhave, alobhajena kammena adosajena kammena amohajena kammena nirayo paññāyati, tiracchānayoni paññāyati, pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo. Atha kho, bhikkhave, alobhajena kammena adosajena kammena amohajena kammena devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo deve ca manusse ca attabhāvābhinibbattiyā". Imāni tīṇi kusalamūlānīti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī ... pe ... samudayadassāvī.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" ye keci, bhikkhave, dhammā akusalā akusalabhāgiyā akusalapakkhikā sabbe te avijjāmūlakā avijjāsamosaraṇā avijjāsamugghātā". Sabbe te samugghātaṃ gacchantīti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī ... pe ... samudayadassāvī.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" ye keci, bhikkhave, dhammā kusalā kusalabhāgiyā kusalapakkhikā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā. Appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyatī"ti bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī ... pe ... samudayadassāvī.

Atha vā bhagavā jānāti passati. "Avijjā mūlaṃ saṅkhārānaṃ, saṅkhārā mūlaṃ viññāṇassa, viññāṇaṃ mūlaṃ nāmarūpassa, nāmarūpaṃ mūlaṃ

saḷāyatanassa, saḷāyatanaṃ mūlaṃ phassassa, phasso mūlaṃ vedanāya, vedanā mūlaṃ taṇhāya, taṇhā mūlaṃ upādānassa, upādānaṃ mūlaṃ bhavassa, bhavo mūlaṃ jātiyā, jāti mūlaṃ jarāmaraṇassā"ti—bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī ... pe ... samudayadassāvī.

Atha vā bhagavā jānāti passati. "Cakkhu mūlaṃ cakkhurogānaṃ, sotaṃ mūlaṃ sotarogānaṃ, ghānaṃ mūlaṃ ghānarogānaṃ, jivhā mūlaṃ jivhārogānaṃ, kāyo mūlaṃ kāyarogānaṃ, mano mūlaṃ cetasikānaṃ dukkhānan"ti—bhagavā jānāti passati. Evampi bhagavā mūladassāvī hetudassāvī nidānadassāvī sambhavadassāvī pabhavadassāvī samuṭṭhānadassāvī āhāradassāvī ārammaṇadassāvī paccayadassāvī samudayadassāvīti—a jaṃ mūladassāvī.

Iccāyasmā puṇṇakoti iccāti padasandhi ... pe ... āyasmā puṇṇako.

Atthi pañhena āgamanti pañhena atthiko āgatomhi, pañhaṃ pucchitukāmo āgatomhi, pañhaṃ sotukāmo āgatomhīti—evampi atthi pañhena āgamaṃ. Atha vā pañhatthikānaṃ pañhaṃ pucchitukāmānaṃ pañhaṃ sotukāmānaṃ āgamanaṃ abhikkamanaṃ upasaṅkamanaṃ payirupāsanaṃ atthīti—evampi atthi pañhena āgamaṃ. Atha vā pañhāgamo tuyhaṃ atthi, tvampi pahu tvamasi alamatto. Mayā pucchitaṃ kathetuṃ visajjetuṃ vahassetaṃ bhāranti—evampi atthi pañhena āgamaṃ.

Kiṃ nissitā isayo manujāti kiṃ nissitā āsitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā. Isayoti isināmakā ye keci isipabbajjaṃ pabbajitā ājīvakā nigaṇṭhā jaṭilā tāpasā. Manujāti manussā vuccantīti—kiṃ nissitā isayo manujā.

Khattiyā brāhmaṇā devatānanti. Khattiyāti ye keci khattiyajātikā. Brāhmaṇāti ye keci bhovādikā. Devatānanti ājīvakasāvakānaṃ ājīvakā devatā, nigaṇṭhasāvakānaṃ nigaṇṭhā devatā, jaṭilasāvakānaṃ jaṭilā devatā, paribbājakasāvakānaṃ paribbājakā devatā, aviruddhakasāvakānaṃ aviruddhakā devatā, hatthivatikānaṃ hatthī devatā, assavatikānaṃ assā devatā, govatikānaṃ gāvo devatā, kukkuravatikānaṃ kukkurā devatā, kākavatikānaṃ kākā devatā, vāsudevavatikānaṃ vāsudevo devatā, baladevavatikānaṃ baladevo devatā, puṇṇabhaddavatikānaṃ puṇṇabhaddo devatā, maṇibhaddavatikānaṃ maṇibhaddo devatā, aggivatikānaṃ aggi devatā, nāgavatikānaṃ nāgā devatā, supaṇṇavatikānaṃ supaṇṇā devatā, yakkhavatikānaṃ yakkhā devatā,

asuravatikānaṃ asurā devatā, gandhabbavatikānaṃ gandhabbā devatā, mahārājavatikānaṃ mahārājāno devatā, candavatikānaṃ cando devatā, sūriyavatikānaṃ sūriyo devatā, indavatikānaṃ indo devatā, brahmavatikānaṃ brahmā devatā, devavatikānaṃ devo devatā, disāvatikānaṃ disā devatā, ye yesaṃ dakkhiṇeyyā te tesaṃ devatāti—khattiyabrāhmaṇā devatānaṃ.

Yaññamakappayiṃsu puthūdha loketi yaññaṃ vuccati deyyadhammo cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Yaññamakappayiṃsūti yepi yaññaṃ esanti gavesanti pariyesanti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tepi yaññaṃ kappenti. Yepi yaññaṃ abhisaṅkharonti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tepi yaññaṃ kappenti. Yepi yaññaṃ denti yajanti pariccajanti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tepi yaññaṃ kappenti. Puthūti yaññā vā ete puthū, yaññayājakā vā ete puthū, dakkhiṇeyyā vā ete puthū. Kathaṃ yaññā vā ete puthū? Bahukānaṃ ete yaññā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālaṃ gandhaṃ vilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ—evaṃ yaññā vā ete puthū.

Kathaṃ yaññayājakā vā ete puthū? Bahukā ete yaññayājakā khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca—evaṃ yaññayājakā vā ete puthū.

Kathaṃ dakkhiṇeyyā vā ete puthū? Bahukā ete dakkhiṇeyyā puthū samaṇabrāhmaṇā kapaṇaddhikavanibbakayācakā—evaṃ dakkhiṇeyyā vā ete puthū. Idha loketi manussaloketi yaññamakappayiṃsu—puthūdha loke.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāti tisso pucchā—adiṭṭhajotanā pucchā, diṭṭhasaṃsandanā pucchā, vimaticchedanā pucchā. Katamā adiṭṭhajotanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ aññātaṃ hoti adiṭṭhaṃ atulitaṃ atīritaṃ avibhūtaṃ avibhāvitaṃ, tassa ñāṇāya dassanāya tulanāya tīraṇāya vibhūtatthāya vibhāvanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ adiṭṭhajotanā pucchā.

Katamā diṭṭhasaṃsandanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ tulitaṃ tīritaṃ vibhūtaṃ vibhāvitaṃ. Aññehi paṇḍitehi saddhiṃ saṃsandanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ diṭṭhasaṃsandanā pucchā.

Katamā vimaticchedanā pucchā? Pakatiyā saṃsayapakkhando hoti vimatipakkhando dveḷhakajāto—"evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti. So vimaticchedanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ vimaticchedanā pucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā—manussapucchā, amanussapucchā, nimmitapucchā. Katamā manussapucchā? Manussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pucchanti, bhikkhū pucchanti, bhikkhuniyo pucchanti, upāsakā pucchanti, upāsikāyo pucchanti, rājāno pucchanti, khattiyā pucchanti, brāhmaṇā pucchanti, vessā pucchanti, suddā pucchanti, gahaṭṭhā pucchanti, pabbajitā pucchanti—ayaṃ manussapucchā.

Katamā amanussapucchā? Amanussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti, nāgā pucchanti, supaṇṇā pucchanti, yakkhā pucchanti, asurā pucchanti, gandhabbā pucchanti, mahārājāno pucchanti, indā pucchanti, brahmāno pucchanti, devatāyo pucchanti—ayaṃ amanussapucchā.

Katamā nimmitapucchā? Yaṃ bhagavā rūpaṃ abhinimmināti manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīnindriyaṃ, so nimmito buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchati; bhagavā visajjeti—ayaṃ nimmitapucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā—attatthapucchā, paratthapucchā, ubhayatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā—diṭṭhadhammikatthapucchā, samparāyikatthapucchā, paramatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā—anavajjatthapucchā, nikkilesatthapucchā, vodānatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā—atītapucchā, anāgatapucchā, paccuppannapucchā. Aparāpi tisso pucchā—ajjhattapucchā, bahiddhāpucchā, ajjhattabahiddhāpucchā. Aparāpi tisso pucchā—kusalapucchā, akusalapucchā, abyākatapucchā. Aparāpi tisso pucchā—khandhapucchā, dhātupucchā, āyatanapucchā. Aparāpi tisso pucchā—satipaṭṭhānapucchā, sammappadhānapucchā, iddhipādapucchā. Aparāpi tisso pucchā—indriyapucchā, balapucchā, bojjhaṅgapucchā. Aparāpi tisso pucchā—maggapucchā, phalapucchā, nibbānapucchā.

Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ "kathayassu me"ti pucchāmi taṃ. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti—yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Anejaṃ mūladassāviṃ, (iccāyasmā puṇṇako) Atthi pañhena āgamaṃ; Kiṃ nissitā isayo manujā, Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan"ti.

Ye kecime isayo manujā, (puṇṇakāti bhagavā) Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Āsīsamānā puṇṇaka itthattaṃ; Jaraṃ sitā yaññamakappayiṃsu. (2)

Ye kecime isayo manujāti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Isayoti isināmakā ye keci isipabbajjaṃ pabbajitā ājīvakā nigaṇṭhā jaṭilā tāpasā. Manujāti manussā vuccantīti—ye kecime isayo manujā puṇṇakāti bhagavā.

Khattiyā brāhmaṇā devatānanti. Khattiyāti ye keci khattiyajātikā. Brāhmaṇāti ye keci bhovādikā. Devatānanti ājīvakasāvakānaṃ ājīvakā devatā ... pe ... disāvatikānaṃ disā devatā. Ye yesaṃ dakkhiṇeyyā, te tesaṃ devatāti—khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ.

Yaññamakappayiṃsu puthūdha loketi. Yaññaṃ vuccati deyyadhammo cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Yaññamakappayiṃsūti yepi yaññaṃ esanti gavesanti pariyesanti ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tepi yaññaṃ kappenti. Puthūti yaññā vā ete puthū, yaññayājakā vā ete puthū, dakkhiṇeyyā vā ete puthū ... pe ... evaṃ dakkhiṇeyyā vā ete puthū. Idha loketi manussaloketi yaññamakappayiṃsu—puthūdha loke.

Āsīsamānā puṇṇaka itthattanti. Āsīsamānāti rūpapaṭilābhaṃ āsīsamānā, saddapaṭilābhaṃ āsīsamānā, gandhapaṭilābhaṃ āsīsamānā, rasapaṭilābhaṃ āsīsamānā, phoṭṭhabbapaṭilābhaṃ āsīsamānā, puttapaṭilābhaṃ āsīsamānā, dārapaṭilābhaṃ āsīsamānā, dhanapaṭilābhaṃ āsīsamānā, yasapaṭilābhaṃ āsīsamānā, issariyapaṭilābhaṃ āsīsamānā, khattiyamahāsālakule attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsamānā, brāhmaṇamahāsālakule attabhāva-

paṭilābhaṃ āsīsamānā, gahapatimahāsālakule attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsamānā, cātumahārājikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsamānā, tāvatiṃsesu devesu yāmesu devesu tusitesu devesu nimmānaratīsu devesu paranimmitavasavattīsu devesu brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsamānā icchamānā sādiyamānā patthayamānā pihayamānā abhijappamānāti āsīsamānā.

Puṇṇaka itthattanti ettha attabhāvābhinibbattiṃ āsīsamānā ettha khattiyamahāsālakule attabhāvābhinibbattiṃ āsīsamānā ... pe ... ettha brahmakāyikesu devesu attabhāvābhinibbattiṃ āsīsamānā icchamānā sādiyamānā patthayamānā pihayamānā abhijappamānāti āsīsamānā—puṇṇaka itthattaṃ.

Jaraṃ sitā yaññamakappayiṃsūti jarānissitā byādhinissitā maraṇanissitā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā. Yadeva te jātinissitā tadeva te jarānissitā. Yadeva te jarānissitā tadeva te byādhinissitā. Yadeva te byādhinissitā tadeva te maraṇanissitā. Yadeva te maraṇanissitā tadeva te sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā. Yadeva te sokaparidevadukkhadomanassupāyāsanissitā tadeva te gatinissitā. Yadeva te gatinissitā tadeva te upapattinissitā. Yadeva te upapattinissitā tadeva te paṭisandhinissitā. Yadeva te paṭisandhinissitā tadeva te bhavanissitā. Yadeva te bhavanissitā tadeva te saṃsāranissitā. Yadeva te saṃsāranissitā tadeva te vaṭṭanissitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti—jaraṃ sitā yaññamakappayiṃsu. Tenāha bhagavā—

"Ye kecime isayo manujā, (puṇṇakāti bhagavā) Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Āsīsamānā puṇṇaka itthattaṃ; Jaraṃ sitā yaññamakappayiṃsū"ti.

Ye kecime isayo manujā, (iccāyasmā puṇṇako) Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Kaccisu te bhagavā yaññapathe appamattā; Atāruṃ jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. (3)

Ye kecime isayo manujāti. Ye kecīti ... pe ....

Kaccisu te bhagavā yaññapathe appamattāti. Kaccisūti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā—"evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti—kaccisu. Teti yaññayājakā vuccanti. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—kaccisu te bhagavā. Yaññapathe appamattāti yaññoyeva

vuccati yaññapatho. Yathā ariyamaggo ariyapatho devamaggo devapatho brahmamaggo brahmapatho, evameva yaññoyeva vuccati yaññapatho. Appamattāti yaññapathe appamattā sakkaccakārino sātaccakārino aṭṭhitakārino anolīnavuttino anikkhittacchandā anikkhittadhurā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyāti—tepi yaññapathe appamattā. Yepi yaññaṃ esanti gavesanti pariyesanti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ sakkaccakārino ... pe ... tadadhipateyyā, tepi yaññapathe appamattā. Yepi yaññaṃ abhisaṅkharonti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ sakkaccakārino ... pe ... tadadhipateyyā, tepi yaññapathe appamattā. Yepi yaññaṃ denti yajanti pariccajanti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ sakkaccakārino ... pe ... tadadhipateyyā, tepi yaññapathe appamattāti—kaccisu te bhagavā yaññapathe appamattā.

Atāruṃ jātiñca jarañca mārisāti jarāmaraṇaṃ atariṃsu uttariṃsu patariṃsu samatikkamiṃsu vītivattiṃsu. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ mārisāti—atāru jātiñca jarañca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ kathayassu meti— pucchāmi taṃ. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti—yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Ye kecime isayo manujā, (iccāyasmā puṇṇako) Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Kaccisu te bhagavā yaññapathe appamattā; Atāruṃ jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan"ti.

Āsīsanti thomayanti abhijappanti juhanti, (puṇṇakāti bhagavā) Kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ; Te yājayogā bhavarāgarattā, Nātariṃsu jātijaranti brūmi. (4)

Āsīsanti thomayanti abhijappanti juhantīti. Āsīsantīti rūpapaṭilābhaṃ āsīsanti, saddapaṭilābhaṃ āsīsanti, gandhapaṭilābhaṃ āsīsanti,

rasapaṭilābhaṃ āsīsanti, phoṭṭhabbapaṭilābhaṃ āsīsanti, puttapaṭilābhaṃ āsīsanti, dārapaṭilābhaṃ āsīsanti, dhanapaṭilābhaṃ āsīsanti, yasapaṭilābhaṃ āsīsanti, issariyapaṭilābhaṃ āsīsanti, khattiyamahāsālakule attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsanti, brāhmaṇamahāsālakule ... pe ... gahapatimahāsālakule attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsanti, cātumahārājikesu devesu ... pe ... brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ āsīsanti icchanti sādiyanti patthayanti pihayantīti—āsīsanti.

Thomayantīti yaññaṃ vā thomenti phalaṃ vā thomenti dakkhiṇeyye vā thomenti. Kathaṃ yaññaṃ thomenti? Suciṃ dinnaṃ, manāpaṃ dinnaṃ, paṇītaṃ dinnaṃ, kālena dinnaṃ, kappiyaṃ dinnaṃ, viceyya dinnaṃ, anavajjaṃ dinnaṃ, abhiṇhaṃ dinnaṃ dadaṃ cittaṃ pasāditanti—thomenti kittenti vaṇṇenti pasaṃsanti. Evaṃ yaññaṃ thomenti.

Kathaṃ phalaṃ thomenti? Itonidānaṃ rūpapaṭilābho bhavissati ... pe ... brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābho bhavissatīti—thomenti kittenti vaṇṇenti pasaṃsanti. Evaṃ phalaṃ thomenti.

Kathaṃ dakkhiṇeyye thomenti? Dakkhiṇeyyā jātisampannā gottasampannā ajjhāyakā mantadharā tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padakā veyyākaraṇā lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayāti, vītarāgā vā rāgavinayāya vā paṭipannā, vītadosā vā dosavinayāya vā paṭipannā, vītamohā vā mohavinayāya vā paṭipannā, saddhāsampannā sīlasampannā samādhisampannā paññāsampannā vimuttisampannā vimuttiñāṇadassanasampannāti— thomenti kittenti vaṇṇenti pasaṃsanti. Evaṃ dakkhiṇeyye thomentīti—āsīsanti thomayanti.

Abhijappantīti rūpapaṭilābhaṃ abhijappanti, saddapaṭilābhaṃ abhijappanti, gandhapaṭilābhaṃ abhijappanti, rasapaṭilābhaṃ abhijappanti ... pe ... brahmakāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ abhijappantīti—āsīsanti thomayanti abhijappanti. Juhantīti juhanti denti yajanti pariccajanti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyanti—āsīsanti thomayanti abhijappanti juhanti puṇṇakāti bhagavā.

Kāmābhijappanti paṭicca lābhanti rūpapaṭilābhaṃ paṭicca kāme abhijappanti, saddapaṭilābhaṃ paṭicca kāme abhijappanti ... pe ... brah-

makāyikesu devesu attabhāvapaṭilābhaṃ paṭicca kāme abhijappanti pajappantīti—kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ.

Te yājayogā bhavarāgarattā nātariṃsu jātijaranti brūmīti teti yaññayājakā vuccanti, yājayogāti yājayogesu yuttā payuttā āyuttā samāyuttā taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyāti—te yājayogā, bhavarāgarattāti bhavarāgo vuccati yo bhavesu bhavacchando bhavarāgo bhavanandī bhavataṇhā bhavasineho bhavapariḷāho bhavamucchā bhavajjhosānaṃ. Bhavarāgena bhavesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhāti—te yājayogā bhavarāgarattā.

Nātariṃsu jātijaranti brūmīti te yājayogā bhavarāgarattā jātijarāmaraṇaṃ nātariṃsu na uttariṃsu na patariṃsu na samatikkamiṃsu na vītivattiṃsu, jātijarāmaraṇā anikkhantā anissaṭā anatikkantā asamatikkantā avītivattā antojātijarāmaraṇe parivattanti antosaṃsārapathe parivattanti. Jātiyā anugatā jarāya anusaṭā byādhinā abhibhūtā maraṇena abbhāhatā atāṇā aleṇā asaraṇā asaraṇībhūtāti; brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—te yājayogā bhavarāgarattā nātariṃsu jātijaranti brūmi. Tenāha bhagavā—

"Āsīsanti thomayanti abhijappanti juhanti, (puṇṇakāti bhagavā) Kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ; Te yājayogā bhavarāgarattā, Nātariṃsu jātijaranti brūmī"ti.

Te ce nātariṃsu yājayogā, (iccāyasmā puṇṇako) Yaññehi jātiñca jarañca mārisa; Atha ko carahi devamanussaloke, Atāri jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. (5)

Te ce nātariṃsu yājayogāti te yaññayājakā yājayogā bhavarāgarattā jātijarāmaraṇaṃ nātariṃsu na uttariṃsu na patariṃsu na samatikkamiṃsu na vītivattiṃsu, jātijarāmaraṇā anikkhantā anissaṭā anatikkantā asamatikkantā avītivattā antojātijarāmaraṇe parivattanti antosaṃsārapathe parivattanti. Jātiyā anugatā jarāya anusaṭā byādhinā abhibhūtā maraṇena abbhāhatā atāṇā aleṇā asaraṇā asaraṇībhūtāti—te ce nātariṃsu yājayogā.

Iccāyasmā puṇṇakoti. Iccāti padasandhi … pe … āyasmā puṇṇako.

Yaññehi jātiñca jarañca mārisāti. Yaññehīti yaññehi pahūtehi yaññehi vividhehi yaññehi puthūhi. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravas-

appatissādhivacanametaṃ mārisāti—yaññehi jātiñca jarañca mārisa.

Atha ko carahi devamanussaloke, atāri jātiñca jarañca mārisāti atha ko eso sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya jātijarāmaraṇaṃ atari uttari patari samatikkami vītivattayi. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ mārisāti—atha ko carahi devamanussaloke, atāri jātiñca jarañca mārisa.

Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metanti. Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ kathayassu metanti—pucchāmi taṃ. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti—yadidaṃ bhagavāti. Brūhi metanti brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Te ce nātariṃsu yājayogā, (iccāyasmā puṇṇako) Yaññehi jātiñca jarañca mārisa; Atha ko carahi devamanussaloke, Atāri jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metan"ti.

Saṅkhāya lokasmi paroparāni, (puṇṇakāti bhagavā) Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke; Santo vidhūmo anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmi. (6)

Saṅkhāya lokasmi paroparānīti saṅkhā vuccati ñāṇaṃ yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Paroparānītioraṃ vuccati sakattabhāvo, paraṃ vuccati parattabhāvo oraṃ vuccati sakarūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ, paraṃ vuccati pararūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ; oraṃ vuccati cha ajjhattikāni āyatanāni, paraṃ vuccati cha bāhirāni āyatanāni. Oraṃ vuccati manussaloko, paraṃ vuccati devaloko; oraṃ vuccati kāmadhātu, paraṃ vuccati rūpadhātu arūpadhātu; oraṃ vuccati kāmadhātu rūpadhātu, paraṃ vuccati arūpadhātu. Saṅkhāya lokasmi paroparānīti paroparāni aniccato saṅkhāya dukkhato rogato gaṇḍato ... pe ... nissaraṇato saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—saṅkhāya lokasmi paroparāni. Puṇṇakāti bhagavāti. Puṇṇakāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... yadidaṃ bhagavāti—puṇṇakāti bhagavā.

Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loketi. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Iñjitanti taṇhiñjitaṃ diṭṭhiñjitaṃ māniñjitaṃ kilesiñjitaṃ kāmiñjitaṃ.

Yassime iñjitā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā. Kuhiñcīti kuhiñci kismiñci katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke.

Santo vidhūmo anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmīti. Santoti rāgassa santattā santo, dosassa ... pe ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti santo; vidhūmoti kāyaduccaritaṃ vidhūmitaṃ vidhamitaṃ sositaṃ visositaṃ byantīkataṃ, vacīduccaritaṃ ... pe ... manoduccaritaṃ vidhūmitaṃ vidhamitaṃ sositaṃ visositaṃ byantīkataṃ, rāgo ... doso ... moho vidhūmito vidhamito sosito visosito byantīkato, kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā vidhūmitā vidhamitā sositā visositā byantīkatā. Atha vā kodho vuccati dhūmo—

Māno hi te brāhmaṇa khāribhāro, Kodho dhūmo bhasmani mosavajjaṃ; Jivhā sujā hadayaṃ jotiṭṭhānaṃ, Attā sudanto purisassa joti.

Api ca dasahākārehi kodho jāyati—anatthaṃ me acarīti kodho jāyati, anatthaṃ me caratīti kodho jāyati, anatthaṃ me carissatīti kodho jāyati, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari, anatthaṃ carati, anatthaṃ carissatīti kodho jāyati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari, atthaṃ carati, atthaṃ carissatīti kodho jāyati, aṭṭhāne vā pana kodho jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati kodho.

Api ca kodhassa adhimattaparittatā veditabbā. Atthi kañci kālaṃ kodho cittāvilakaraṇamatto hoti, na ca tāva mukhakulānavikulāno hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho mukhakulānavikulānamatto hoti, na ca tāva hanusañcopano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho hanusañcopana-

matto hoti, na ca tāva pharusavācaṃ nicchāraṇo hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho pharusavācaṃ nicchāraṇamatto hoti, na ca tāva disāvidisānuvilokano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho disāvidisānuvilokanamatto hoti, na ca tāva daṇḍasatthaparāmasano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho daṇḍasatthaparāmasanamatto hoti, na ca tāva daṇḍasatthaabbhukkiraṇo hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho daṇḍasatthaabbhukkiraṇamatto hoti, na ca tāva daṇḍasatthaabhinipātano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho daṇḍasatthaabhinipātanamatto hoti, na ca tāva chinnavicchinnakaraṇo hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho chinnavicchinnakaraṇamatto hoti, na ca tāva sambhañjanapalibhañjano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho sambhañjanapalibhañjanamatto hoti, na ca tāva aṅgamaṅgaapakaḍḍhano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho aṅgamaṅgaapakaḍḍhanamatto hoti, na ca tāva jīvitāvoropano hoti. Atthi kañci kālaṃ kodho jīvitāvoropanamatto hoti, na ca tāva sabbacāgapariccāgāya saṇṭhito hoti. Yato kodho paraṃ puggalaṃ ghātetvā attānaṃ ghāteti, ettāvatā kodho paramussadagato paramavepullapatto hoti. Yassa so hoti kodho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati—vidhūmo.

Kodhassa pahīnattā vidhūmo, kodhavatthussa pariññātattā vidhūmo, kodhahetussa pariññātattā vidhūmo, kodhahetussa upacchinnattā vidhūmo.

Anīghoti rāgo nīgho, doso nīgho, moho nīgho, kodho nīgho, upanāho nīgho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā nīghā. Yassete nīghā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anīgho.

Nirāsoti āsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā āsā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati nirāso. Jātīti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho. Jarāti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko. Santo vidhūmo anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmīti yo santo ca vidhūmo ca anīgho ca nirāso ca, so jātijarāmaraṇaṃ atari uttari patari samatikkami vītivattayīti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi

paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—santo vidhūmo anīgho nirāso, atāri so jātijaranti brūmi. Tenāha bhagavā—

"Saṅkhāya lokasmi paroparāni, (puṇṇakāti bhagavā) Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke; Santo vidhūmo anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī"ti.

Sahagāthāpariyosānā ... pe ... pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti— "satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmī"ti.

Puṇṇakamāṇavapucchāniddeso tatiyo.

Cūḷaniddesa

Khaggavisāṇasuttaniddesa

1. Paṭhamavagga

Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Aviheṭhayaṃ aññatarampi tesaṃ; Na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo. (1)

Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍanti. Sabbesūti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ— sabbesūti. Bhūtesūti bhūtā vuccanti tasā ca thāvarā ca. Tasāti yesaṃ tasitataṇhā appahīnā, yesañca bhayabheravā appahīnā. Kiṃkāraṇā vuccanti tasā? Te tasanti uttasanti paritasanti bhāyanti santāsaṃ āpajjanti, taṃkāraṇā vuccanti tasā. Thāvarāti yesaṃ tasitataṇhā pahīnā, yesañca bhayabheravā pahīnā. Kiṃkāraṇā vuccanti thāvarā? Te na tasanti na uttasanti na paritasanti na bhāyanti na santāsaṃ āpajjanti, taṃkāraṇā vuccanti thāvarā. Daṇḍanti tayo daṇḍā—kāyadaṇḍo vacīdaṇḍo manodaṇḍo. Tividhaṃ kāyaduccaritaṃ kāyadaṇḍo, catubbidhaṃ vacīduccaritaṃ vacīdaṇḍo, tividhaṃ manoduccaritaṃ manodaṇḍo. Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍanti sabbesu bhūtesu daṇḍaṃ nidhāya nidahitvā. Oropayitvā samoropayitvā nikkhipitvā paṭippassambhitvāti sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ.

Aviheṭhayaṃ aññatarampi tesanti ekamekampi sattaṃ pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā anduyā vā rajjuyā vā aviheṭhayanto, sabbepi satte pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā anduyā vā rajjuyā vā aviheṭhayantoti—aviheṭhayaṃ aññatarampi tesaṃ.

Na puttamiccheyya kuto sahāyanti. Nāti paṭikkhepo; puttāti cattāro puttā—atrajo putto, khettajo putto, dinnako putto, antevāsiko putto. Sahāyanti sahāyā vuccanti yehi saha āgamanaṃ phāsu, gamanaṃ phāsu, gamanāgamanaṃ phāsu, ṭhānaṃ phāsu, nisajjanaṃ phāsu,

sayanaṃ phāsu, ālapanaṃ phāsu, sallapanaṃ phāsu, ullapanaṃ phāsu, samullapanaṃ phāsu. Na puttamiccheyya kuto sahāyanti puttampi na iccheyya na sādiyeyya na patthayeyya na pihayeyya nābhijappeyya, kuto mittaṃ vā sandiṭṭhaṃ vā sambhattaṃ vā sahāyaṃ vā iccheyya sādiyeyya patthayeyya pihayeyya abhijappeyyāti—na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ.

Eko care khaggavisāṇakappoti. Ekoti so paccekasambuddho pabbajjāsaṅkhātena eko, adutiyaṭṭhena eko, taṇhāya pahānaṭṭhena eko, ekantavītarāgoti eko, ekantavītadosoti eko, ekantavītamohoti eko, ekantanikkilesoti eko, ekāyanamaggaṃ gatoti eko, eko anuttaraṃ paccekasambodhiṃ abhisambuddhoti eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho pabbajjāsaṅkhātena eko? So paccekasambuddho sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—evaṃ so paccekasambuddho pabbajjāsaṅkhātena eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho adutiyaṭṭhena eko? So evaṃ pabbajito samāno eko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko abhikkamati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—evaṃ so paccekasambuddho adutiyaṭṭhena eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho taṇhāya pahānaṭṭhena eko? So evaṃ eko adutiyo appamatto ātāpī pahitatto viharanto mahāpadhānaṃ padahanto māraṃ sasenakaṃ namuciṃ kaṇhaṃ pamattabandhuṃ vidhametvā ca taṇhājāliniṃ visaritaṃ visattikaṃ pajahi vinodesi byantīakāsi anabhāvaṃgamesi.

“Taṇhādutiyo puriso, dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, Sato bhikkhu paribbaje”ti.

Evaṃ so paccekasambuddho taṇhāya pahānaṭṭhena eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho ekantavītarāgoti eko? Rāgassa pahīnattā ekantavītarāgoti eko, dosassa pahīnattā ekantavītadosoti eko, mohassa pahīnattā ekantavītamohoti eko, kilesānaṃ pahīnattā ekantanikkilesoti eko. Evaṃ so paccekasambuddho ekantavītarāgoti eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho ekāyanamaggaṃ gatoti eko? Ekāyanamaggo vuccati cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

"Ekāyanaṃ jātikhayantadassī, Maggaṃ pajānāti hitānukampī; Etena maggena tariṃsu pubbe, Tarissanti ye ca taranti oghan"ti.

Evaṃ so paccekasambuddho ekāyanamaggaṃ gatoti eko.

Kathaṃ so paccekasambuddho eko anuttaraṃ paccekasambodhiṃ abhisambuddhoti eko? Bodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ. Paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. So paccekasambuddho maggapaccekasambuddho ñāṇapaccekasambuddho "sabbe saṅkhārā aniccā"ti bujjhi, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti bujjhi, "sabbe dhammā anattā"ti bujjhi, "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti bujjhi, "saṅkhārapaccayā viññāṇan"ti bujjhi, "viññāṇapaccayā nāmarūpan"ti bujjhi, "nāmarūpapaccayā saḷāyatanan"ti bujjhi, "saḷāyatanapaccayā phasso"ti bujjhi, "phassapaccayā vedanā"ti bujjhi, "vedanāpaccayā taṇhā"ti bujjhi, "taṇhāpaccayā upādānan"ti bujjhi, "upādānapaccayā bhavo"ti bujjhi, "bhavapaccayā jātī"ti bujjhi, "jātipaccayā jarāmaraṇan"ti bujjhi; "avijjānirodhā saṅkhāranirodho"ti bujjhi, "saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho"ti bujjhi, "viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho"ti bujjhi, "nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho"ti bujjhi, "saḷāyatananirodhā phassanirodho"ti bujjhi, "phassanirodhā vedanānirodho"ti bujjhi, "vedanānirodhā taṇhānirodho"ti bujjhi, "taṇhānirodhā upādānanirodho"ti bujjhi, "upādānanirodhā bhavanirodho"ti bujjhi, "bhavanirodhā jātinirodho"ti bujjhi, "jātinirodhā jarāmaraṇanirodho"ti bujjhi; "idaṃ dukkhan"ti bujjhi, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti bujjhi, "ayaṃ dukkhanirodho"ti bujjhi, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti bujjhi; "ime āsavā"ti bujjhi, "ayaṃ āsavasamudayo"ti bujjhi ... pe ... "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti bujjhi; "ime dhammā abhiññeyyā"ti bujjhi, "ime dhammā pahātabbā"ti bujjhi, "ime dhammā

sacchikātabbā"ti bujjhi, "ime dhammā bhāvetabbā"ti bujjhi; channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca bujjhi, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca ... pe ... nissaraṇañca bujjhi, catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca bujjhi, "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti bujjhi.

Atha vā yaṃ bujjhitabbaṃ anubujjhitabbaṃ paṭibujjhitabbaṃ sambujjhitabbaṃ adhigantabbaṃ phassitabbaṃ sacchikātabbaṃ, sabbaṃ taṃ tena paccekabodhiñāṇena bujjhi anubujjhi paṭibujjhi sambujjhi adhigacchi phassesi sacchākāsīti evaṃ so paccekasambuddho eko anuttaraṃ paccekasambodhiṃ abhisambuddhoti—eko.

Careti aṭṭha cariyāyo—iriyāpathacariyā, āyatanacariyā, saticariyā, samādhicariyā, ñāṇacariyā, maggacariyā, patticariyā, lokatthacariyā. Iriyāpathacariyāti catūsu iriyāpathesu. Āyatanacariyāti chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Saticariyāti catūsu satipaṭṭhānesu. Samādhicariyāti catūsu jhānesu. Ñāṇacariyāti catūsu ariyasaccesu. Maggacariyāti catūsu ariyamaggesu. Patticariyāti catūsu sāmaññaphalesu. Lokatthacariyāti tathāgatesu arahantesu sammāsambuddhesu padesato paccekasambuddhesu padesato sāvakesu. Iriyāpathacariyā ca paṇidhisampannānaṃ, āyatanacariyā ca indriyesu guttadvārānaṃ, saticariyā ca appamādavihārīnaṃ, samādhicariyā ca adhicittamanuyuttānaṃ, ñāṇacariyā ca buddhisampannānaṃ, maggacariyā ca sammāpaṭipannānaṃ, patticariyā ca adhigataphalānaṃ, lokatthacariyā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ padesato paccekabuddhānaṃ padesato sāvakānaṃ. Imā aṭṭha cariyāyo. Aparāpi aṭṭha cariyāyo—adhimuccanto saddhāya carati, paggaṇhanto vīriyena carati, upaṭṭhāpento satiyā carati, avikkhepaṃ karonto samādhinā carati, pajānanto paññāya carati, vijānanto viññāṇacariyāya carati. Evaṃ paṭipannassa kusalā dhammā āyāpentīti—āyatanacariyāya carati. Evaṃ paṭipanno visesamadhigacchatīti—visesacariyāya carati. Imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo—dassanacariyā ca sammādiṭṭhiyā, abhiniropanacariyā ca sammāsaṅkappassa, pariggahacariyā ca sammāvācāya, samuṭṭhānacariyā ca sammākammantassa, vodānacariyā ca sammāājīvassa, paggahacariyā ca sammāvāyāmassa, upaṭṭhānacariyā ca sammāsatiyā,

avikkhepacariyā ca sammāsamādhissa. Imā aṭṭha cariyāyo.

Khaggavisāṇakappoti yathā khaggassa nāma visāṇaṃ ekaṃ hoti adutiyaṃ, evameva so paccekasambuddho takkappo tassadiso tappaṭibhāgo. Yathā atiloṇaṃ vuccati loṇakappo, atitittakaṃ vuccati tittakappo, atimadhuraṃ vuccati madhurakappo, atiuṇhaṃ vuccati aggikappo, atisītalaṃ vuccati himakappo, mahāudakakkhandho vuccati samuddakappo, mahābhiññābalappatto sāvako vuccati satthukappoti; evameva so paccekasambuddho tattha takkappo tassadiso tappaṭibhāgo eko adutiyo muttabandhano sammā loke carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Aviheṭhayaṃ aññatarampi tesaṃ; Na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Saṃsaggajātassa bhavanti snehā, Snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti; Ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (2)

Saṃsaggajātassa bhavanti snehāti. Saṃsaggāti dve saṃsaggā—dassanasaṃsaggo ca savanasaṃsaggo ca. Katamo dassanasaṃsaggo? Idhekacco passati itthiṃ vā kumāriṃ vā abhirūpaṃ dassanīyaṃ pāsādikaṃ paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgataṃ. Disvā passitvā anubyañjanaso nimittaṃ gaṇhāti— kesā vā sobhanā mukhaṃ vā sobhanaṃ akkhī vā sobhanā kaṇṇā vā sobhanā nāsā vā sobhanā oṭṭhā vā sobhanā dantā vā sobhanā mukhaṃ vā sobhanaṃ gīvā vā sobhanā thanā vā sobhanā uraṃ vā sobhanaṃ udaraṃ vā sobhanaṃ kaṭi vā sobhanā ūrū vā sobhanā jaṅghā vā sobhanā hatthā vā sobhanā pādā vā sobhanā aṅguliyo vā sobhanā nakhā vā sobhanāti. Disvā passitvā abhinandati abhivadati abhipattheti anuppādeti anubandhati rāgabandhanaṃ—ayaṃ dassanasaṃsaggo.

Katamo savanasaṃsaggo? Idhekacco suṇāti—"asukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā"ti. Sutvā suṇitvā abhinandati abhivadati abhipattheti anuppādeti anubandhati rāgabandhanaṃ—ayaṃ savanasaṃsaggo.

Snehāti dve snehā—taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca. Katamo taṇhāsneho? Yāvatā taṇhāsaṅkhātena sīmakataṃ mariyādikataṃ odhikataṃ

pariyantakataṃ pariggahitaṃ mamāyitaṃ—idaṃ mama, etaṃ mama, ettakaṃ mama, ettāvatā mama. Mama rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthu hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, kevalampi mahāpathaviṃ taṇhāvasena mamāyati, yāvatā aṭṭhasataṃ taṇhāvicaritaṃ—ayaṃ taṇhāsneho.

Katamo diṭṭhisneho? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikādiṭṭhi. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparītaggāho vipallāsaggāho micchāgāho ayāthāvakasmiṃ yāthāvakanti gāho, yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni—ayaṃ diṭṭhisneho.

Saṃsaggajātassa bhavanti snehāti dassanasaṃsaggapaccayā ca savanasaṃsaggapaccayā ca taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca bhavanti sambhavanti jāyanti sañjāyanti nibbattanti abhinibbattanti pātubhavantīti—saṃsaggajātassa bhavanti snehā.

Snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahotīti. Snehoti dve snehā—taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca ... pe ... ayaṃ taṇhāsneho ... pe ... ayaṃ diṭṭhisneho. Dukkhamidaṃ pahotīti idhekacco kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati, pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati. Tamenaṃ gahetvā rañño dassenti—"ayaṃ, deva, coro āgucārī. Imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī"ti. Tamenaṃ rājā taṃ paribhāsati. So paribhāsapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Ettakenapi rājā na tussati. Tamenaṃ rājā bandhāpeti—andubandhanena vā rajjubandhanena vā saṅkhalikabandhanena vā vettabandhanena vā latābandhanena vā pakkhepabandhanena vā parikkhepabandhanena vā gāmabandhanena vā nigamabandhanena vā nagarabandhanena vā raṭṭhabandhanena vā janapadabandhanena vā, antamaso savacanīyampi karoti—"na te labbhā ito pakkamitun"ti. So band-

hanapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Ettakenapi rājā na tussati. Tamenaṃ rājā tasseva dhanaṃ āharāpeti—sataṃ vā sahassaṃ vā satasahassaṃ vā. So dhanajānipaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Ettakenapi rājā na tussati. Tamenaṃ rājā vividhā kammakāraṇā kārāpeti— kasāhipi tāḷeti, vettehipi tāḷeti, aḍḍhadaṇḍakehipi tāḷeti, hatthampi chindati, pādampi chindati, hatthapādampi chindati, kaṇṇampi chindati, nāsampi chindati, kaṇṇanāsampi chindati, bilaṅgathālikampi karoti, saṅkhamuṇḍikampi karoti, rāhumukhampi karoti, jotimālikampi karoti, hatthapajjotikampi karoti, erakavattikampi karoti, cīrakavāsikampi karoti, eṇeyyakampi karoti, baḷisamaṃsikampi karoti, kahāpaṇikampi karoti, khārāpatacchikampi karoti, palighaparivattikampi karoti, palālapīṭhakampi karoti, tattenapi telena osiñcati, sunakhehipi khādāpeti, jīvantampi sūle uttāseti, asināpi sīsaṃ chindati. So kammakāraṇapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ. Rājā imesaṃ catunnaṃ daṇḍānaṃ issaro.

So sakena kammena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tamenaṃ nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kammakāraṇaṃ karonti— tattaṃ ayokhilaṃ hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ majjhe urasmiṃ gamenti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti; na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Tamenaṃ nirayapālā saṃvesetvā kuṭhārīhi tacchanti ... pe ... tamenaṃ nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā vāsīhi tacchanti. Tamenaṃ nirayapālā rathe yojetvā ādittāya pathaviyā sampajjalitāya sajotibhūtāya sārentipi paccāsārentipi. Tamenaṃ nirayapālā mahan-

taṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi. Tamenaṃ nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. So tattha pheṇuddehakaṃ paccati. So tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gacchati, sakimpi adho gacchati, sakimpi tiriyaṃ gacchati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti; na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Tamenaṃ nirayapālā mahāniraye pakkhipanti. So kho pana mahānirayo—

Catukkaṇṇo catudvāro, vibhatto bhāgaso mito; Ayopākārapariyanto, ayasā paṭikujjito.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Kadariyātapanā ghorā, accimanto durāsadā; Lomahaṃsanarūpā ca, bhesmā paṭibhayā dukhā.

Puratthimāya ca bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Ḍahanto pāpakammante, pacchimāya paṭihaññati.

Pacchimāya ca bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Ḍahanto pāpakammante, purimāya paṭihaññati.

Dakkhiṇāya ca bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Ḍahanto pāpakammante, uttarāya paṭihaññati.

Uttarāya ca bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Ḍahanto pāpakammante, dakkhiṇāya paṭihaññati.

Heṭṭhato ca samuṭṭhāya, accikkhandho bhayānako; Ḍahanto pāpakammante, chadanasmiṃ paṭihaññati.

Chadanamhā samuṭṭhāya, accikkhandho bhayānako; Ḍahanto pāpakammante, bhūmiyaṃ paṭihaññati.

Ayokapālamādittaṃ, santattaṃ jalitaṃ yathā; Evaṃ avīcinirayo, heṭṭhā upari passato.

Tattha sattā mahāluddā, mahākibbisakārino; Accantapāpakammantā, paccanti na ca miyyare.

Jātavedasamo kāyo, tesaṃ nirayavāsinaṃ; Passa kammānaṃ daḷhattaṃ, na bhasmā hoti napi masi.

Puratthimenapi dhāvanti, tato dhāvanti pacchimaṃ; Uttarenapi dhāvanti, tato dhāvanti dakkhiṇaṃ.

Yaṃ yaṃ disaṃ padhāvanti, taṃ taṃ dvāraṃ pidhīyati; Abhinikkhamitāsā te, sattā mokkhagavesino.

Na te tato nikkhamituṃ, labhanti kammapaccayā; Tesañca pāpakammantaṃ, avipakkaṃ kataṃ bahunti.

Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto jātaṃ? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca jātaṃ.

Yāni ca nerayikāni dukkhāni yāni ca tiracchānayonikāni dukkhāni yāni ca pettivisayikāni dukkhāni yāni ca mānusikāni dukkhāni, tāni kuto jātāni kuto sañjātāni kuto nibbattāni kuto abhinibbattāni kuto pātubhūtāni? Tassa snehapaccayā ca nandipaccayā ca rāgapaccayā ca nandirāgapaccayā ca bhavanti sambhavanti jāyanti sañjāyanti nibbattanti abhinibbattanti pātubhavantīti— snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti.

Ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamānoti. Snehoti dve snehā—taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca ... pe ... ayaṃ taṇhāsneho ... pe ... ayaṃ diṭṭhisneho. Ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamānoti taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti—ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Saṃsaggajātassa bhavanti snehā, Snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti; Ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Mitte suhajje anukampamāno, Hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto; Etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (3)

Mitte suhajje anukampamāno, hāpeti atthaṃ paṭibaddhacittoti. Mittāti dve mittā—agārikamitto ca anāgārikamitto ca. Katamo agārikamitto? Idhekacco duddadaṃ dadāti, duccajaṃ cajati, dukkaraṃ karoti, dukkhamaṃ khamati, guyhamassa ācikkhati, guyhamassa parigūhati, āpadāsu na vijahati, jīvitampissa atthāya pariccattaṃ hoti, khīṇe nātimaññati—ayaṃ agārikamitto.

Katamo anāgārikamitto? Idha bhikkhu piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca vattā ca vacanakkhamo ca gambhīrañca kathaṃ kattā, no ca aṭṭhāne niyojeti adhisīle samādapeti, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyoge samādapeti, catunnaṃ sammappadhānānaṃ ...

pe ... catunnaṃ iddhipādānaṃ ... pañcannaṃ indriyānaṃ ... pañcannaṃ balānaṃ ... sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ... ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyoge samādapeti—ayaṃ anāgārikamitto.

Suhajjā vuccanti yehi saha āgamanaṃ phāsu gamanaṃ phāsu ṭhānaṃ phāsu nisajjanaṃ phāsu sayanaṃ phāsu ālapanaṃ phāsu sallapanaṃ phāsu ullapanaṃ phāsu samullapanaṃ phāsu. Mitte suhajje anukampamāno hāpeti atthanti mitte ca suhajje ca sandiṭṭhe ca sambhatte ca sahāye ca anukampamāno anupekkhamāno anugaṇhamāno attatthampi paratthampi ubhayatthampi hāpeti, diṭṭhadhammikampi atthaṃ hāpeti, samparāyikampi atthaṃ hāpeti, paramatthampi hāpeti pahāpeti parihāpeti paridhaṃseti parivajjeti antaradhāpetīti—mitte suhajje anukampamāno hāpeti atthaṃ.

Paṭibaddhacittoti dvīhi kāraṇehi paṭibaddhacitto hoti—attānaṃ vā nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti, attānaṃ vā uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti. Kathaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti? Tumhe me bahūpakārā, ahaṃ tumhe nissāya labhāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ. Yampi me aññe dātuṃ vā kātuṃ vā maññanti tumhe nissāya tumhe sampassantā. Yampi me porāṇaṃ mātāpettikaṃ nāmagottaṃ, tampi me antarahitaṃ. Tumhehi ahaṃ ñāyāmi—asukassa kulupako, asukāya kulupakoti. Evaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti.

Kathaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti? Ahaṃ tumhākaṃ bahūpakāro, tumhe maṃ āgamma buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṃghaṃ saraṇaṃ gatā, pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesumicchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā; ahaṃ tumhākaṃ uddesaṃ demi, paripucchaṃ demi, uposathaṃ ācikkhāmi, navakammaṃ adhiṭṭhāmi. Atha pana tumhe maṃ ujjhitvā aññe sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjethāti. Evaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hotīti—mitte suhajje anukampamāno, hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto.

Etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamānoti. Bhayanti jātibhayaṃ jarābhayaṃ byādhibhayaṃ maraṇabhayaṃ rājabhayaṃ corabhayaṃ aggib-

hayaṃ udakabhayaṃ attānuvādabhayaṃ parānuvādabhayaṃ daṇḍabhayaṃ duggatibhayaṃ ūmibhayaṃ kumbhilabhayaṃ āvaṭṭabhayaṃ susumārabhayaṃ ājīvikabhayaṃ asilokabhayaṃ parisasārajjabhayaṃ madanabhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso ubbego utrāso. Santhaveti dve santhavā—taṇhāsanthavo ca diṭṭhisanthavo ca ... pe ... ayaṃ taṇhāsanthavo ... pe ... ayaṃ diṭṭhisanthavo. Etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamānoti etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti—etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Mitte suhajje anukampamāno, Hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto;
Etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Vaṃso visālova yathā visatto, Puttesu dāresu ca yā apekkhā; Vaṃsakkaḷīrova asajjamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (4)

Vaṃso visālova yathā visattoti vaṃso vuccati veḷugumbo. Yathā veḷugumbasmiṃ porāṇakā vaṃsā sattā visattā āsattā laggā laggitā palibuddhā, evameva visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandirāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā suttaṃ visaṭā āyūhanī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu āsā āsīsanā āsīsitattaṃ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā pajappā abhijappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ bandhanaṃ upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo māranivāso mārabandhanaṃ taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ.

Visattikāti kenaṭṭhena visattikā? Visālāti visattikā visatāti visattikā, visaṭāti visattikā, visamāti visattikā, visakkatīti visattikā, visaṃharatīti visattikā, visaṃvādikāti visattikā, visamūlāti visattikā, visaphalāti

visattikā, visaparibhogāti visattikā. Visālā vā pana taṇhā rūpe sadde gandhe rase phoṭṭhabbe kule gaṇe āvāse lābhe yase pasaṃsāya sukhe cīvare piṇḍapāte senāsane gilānapaccayabhesajjaparikkhāre kāmadhātuyā rūpadhātuyā arūpadhātuyā kāmabhave rūpabhave arūpabhave saññābhave asaññābhave nevasaññānāsaññābhave ekavokārabhave catuvokārabhave pañcavokārabhave atīte anāgate paccuppanne diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu visatā vitthatāti—visattikāti—vaṃso visālova yathā visatto.

Puttesu dāresu ca yā apekkhāti. Puttāti cattāro puttā—atrajo putto, khettajo putto, dinnako putto, antevāsiko putto. Dārā vuccanti bhariyāyo. Apekkhā vuccanti taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlanti—p dāresu ca yā apekkhā.

Vaṃsakkaḷīrova asajjamānoti vaṃso vuccati veḷugumbo. Yathā veḷugumbasmiṃ taruṇakā kaḷīrakā asattā alaggā agadhitā apalibuddhā nikkhantā nissaṭā vippamuttā evameva. Sajjāti dve sajjanā—taṇhāsajjanā ca diṭṭhisajjanā ca ... pe ... ayaṃ taṇhāsajjanā ... pe ... ayaṃ diṭṭhisajjanā. Tassa paccekasambuddhassa taṇhāsajjanā pahīnā, diṭṭhisajjanā paṭinissaṭṭhā. Taṇhāsajjanāya pahīnattā diṭṭhisajjanāya paṭinissaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na sajjati sadde na sajjati gandhe na sajjati rase na sajjati phoṭṭhabbe na sajjati kule ... pe ... gaṇe ... āvāse ... lābhe ... yase ... pasaṃsāya ... sukhe ... cīvare ... piṇḍapāte ... senāsane ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāre ... kāmadhātuyā ... rūpadhātuyā ... arūpadhātuyā ... kāmabhave ... rūpabhave ... arūpabhave ... saññābhave ... asaññābhave ... nevasaññānāsaññābhave ... ekavokārabhave ... catuvokārabhave ... pañcavokārabhave ... atīte ... anāgate ... paccuppanne ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na sajjati na gaṇhāti na bajjhati na palibajjhati na mucchati; nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—vaṃsakkaḷīrova asajjamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Vaṃso visālova yathā visatto, Puttesu dāresu ca yā apekkhā; Vaṃsakkaḷīrova asajjamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Migo araññamhi yathā abaddho, Yenicchakaṃ gacchati gocarāya; Viññū naro seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (5)

Migo araññamhi yathā abaddho, yenicchakaṃ gacchati gocarāyāti. Migoti dve migā—eṇimigo ca pasadamigo ca. Yathā ārañño migo

araññe pavane caramāno vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisīdati vissattho seyyaṃ kappeti.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—"seyyathāpi, bhikkhave, āraññiko migo araññe pavane caramāno vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisīdati vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato, bhikkhave, luddassa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato', tiṇṇo loke visattikaṃ. So vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisīdati vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato, bhikkhave, pāpimato"ti—migo araññamhi yathā abaddho, yenicchakaṃ gacchati gocarāya.

Viññū naro seritaṃ pekkhamānoti. Viññūti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Naroti satto māṇavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Serīti dve serī—dhammopi serī puggalopi serī. Katamo dhammo serī? Cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—ayaṃ dhammo serī. Katamo puggalo serī? Yo iminā serinā dhammena samannāgato, so vuccati puggalo serī. Viññū naro seritaṃ pekkhamānoti viññū naro seritaṃ dhammaṃ pekkhamāno, dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti—vi naro seritaṃ pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Migo araññamhi yathā abaddho, Yenicchakaṃ gacchati gocarāya; Viññū naro seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Āmantanā hoti sahāyamajjhe, Vāse ṭhāne gamane cārikāya; Anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (6)

Āmantanā hoti sahāyamajjhe, vāse ṭhāne gamane cārikāyāti sahāyā vuccanti yehi saha āgamanaṃ phāsu gamanaṃ phāsu gamanāgamanaṃ phāsu ṭhānaṃ phāsu nisajjanaṃ phāsu sayanaṃ phāsu ālapanaṃ phāsu sallapanaṃ phāsu ullapanaṃ phāsu samullapanaṃ phāsu. Āmantanā hoti sahāyamajjhe, vāse ṭhāne gamane cārikāyāti sahāyamajjhe vāsepi ṭhānepi gamanepi cārikāyapi attatthamantanā paratthamantanā ubhayatthamantanā diṭṭhadhammikatthamantanā samparāyikatthamantanā paramatthamantanā ti—āmantanā hoti sahāyamajjhe, vāse ṭhāne gamane cārikāya.

Anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamānoti anabhijjhitaṃ etaṃ vatthu

bālānaṃ asappurisānaṃ titthiyānaṃ titthayasāvakānaṃ, yadidaṃ—bhaṇḍukāsāya-vatthavasanatā. Abhijjhitaṃ etaṃ vatthu paṇḍitānaṃ sappurisānaṃ buddhasāvakānaṃ paccekabuddhānaṃ, yadidaṃ— bhaṇḍukāsāya-vatthavasanatā. Serīti dve serī—dhammopi serī puggalopi serī. Katamo dhammo serī? Cattāro satipaṭṭhānā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—ayaṃ dhammo serī. Katamo puggalo serī? Yo iminā serinā dhammena samannāgato, so vuccati puggalo serī. Anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamānoti seritaṃ dhammaṃ pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti—anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Āmantanā hoti sahāyamajjhe, Vāse ṭhāne gamane cārikāya; Anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe, Puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ; Piyavippayogaṃ vijigucchamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (7)

Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjheti. Khiḍḍāti dve khiḍḍā—kāyikā ca khiḍḍā vācasikā ca khiḍḍā. Katamā kāyikā khiḍḍā? Hatthīhipi kīḷanti, assehipi kīḷanti, rathehipi kīḷanti, dhanūhipi kīḷanti, tharūhipi kīḷanti, aṭṭhapadehipi kīḷanti, dasapadehipi kīḷanti, ākāsepi kīḷanti, parihārapathepi kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi kīḷanti, akkhenapi kīḷanti, paṅgacīrenapi kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulakenapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti. Ayaṃ kāyikā khiḍḍā.

Katamā vācasikā khiḍḍā? Mukhabherikaṃ mukhālambaraṃ mukhaḍiṇḍimakaṃ mukhacalimakaṃ mukhakerakaṃ mukhadaddarikaṃ nāṭakaṃ lāsaṃ gītaṃ davakammaṃ. Ayaṃ vācasikā khiḍḍā.

Ratīti anukkaṇṭhitādhivacanametaṃ ratīti. Sahāyā vuccanti yehi saha āgamanaṃ phāsu gamanaṃ phāsu gamanāgamanaṃ phāsu ṭhānaṃ phāsu nisajjanaṃ phāsu sayanaṃ phāsu ālapanaṃ phāsu sallapanaṃ phāsu ullapanaṃ phāsu samullapanaṃ phāsu. Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjheti khiḍḍā ca rati ca sahāyamajjhe hotīti—khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe.

Puttesu ca vipulaṃ hoti pemanti. Puttāti cattāro puttā—atrajo putto, khettajo putto, dinnako putto, antevāsiko putto. Puttesu ca vip-

ulaṃ hoti pemanti puttesu ca adhimattaṃ hoti pemanti—puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ.

Piyavippayogaṃ vijigucchamānoti dve piyā—sattā vā saṅkhārā vā. Katame sattā piyā? Idha yassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā putto vā dhītā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā, ime sattā piyā.

Katame saṅkhārā piyā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā, ime saṅkhārā piyā. Piyavippayogaṃ vijigucchamānoti piyānaṃ vippayogaṃ vijigucchamāno aṭṭiyamāno harāyamānoti—piyavippayogaṃ vijigucchamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe, Puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ; Piyavippayogaṃ vijigucchamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Cātuddiso appaṭigho ca hoti, Santussamāno itarītarena; Parissayānaṃ sahitā achambhī, Eko care khaggavisāṇakappo. (8)

Cātuddiso appaṭigho ca hotīti. Cātuddisoti so paccekasambuddho mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena ... pe ... muditāsahagatena ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ ... pe ... abyāpajjena pharitvā viharati. Cātuddiso appaṭigho ca hotīti mettāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye dakkhiṇāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye pacchimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye uttarāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye puratthimāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye dakkhiṇāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye pacchimāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye uttarāya anudisāya sattā te appaṭikūlā honti, ye heṭṭhimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye uparimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye disāsu vidisāsu sattā te appaṭikūlā honti; karuṇāya bhāvitattā muditāya bhāvitattā upekkhāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti ... pe ... ye disāsu vidisāsu sattā te appaṭikūlā hontīti—cātuddiso appaṭigho ca hoti.

Santussamāno itarītarenāti so paccekasambuddho santuṭṭho hoti

itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca cīvarahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati. Aladdhā ca cīvaraṃ na paritassati, laddhā ca cīvaraṃ agadhito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Tāya ca pana itarītaracīvarasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayaṃ vuccati paccekasambuddho porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito. Santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena ... pe ...

Santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena ... pe ... santuṭṭho hoti itarītarena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena, itarītaragilānapaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati. Aladdhā ca gilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ na paritassati. Laddhā ca gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ agadhito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Tāya ca itarītaragilānapaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayaṃ vuccati paccekasambuddho porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhitoti—santussamāno itarītarena.

Parissayānaṃ sahitā achambhīti. Parissayāti dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca. Katame pākaṭaparissayā? Sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā hatthī ahī vicchikā satapadī, corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vā, cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍāho jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā, pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā, sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassā iti vā. Ime vuccanti pākaṭaparissayā.

Katame paṭicchannaparissayā? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ byāpādanīvaraṇaṃ thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ rāgo doso moho kodho upanāho makkho paḷāso issā macchariyaṃ

māyā sāṭheyyaṃ thambho sārambho māno atimāno mado pamādo, sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā. Ime vuccanti paṭicchannaparissayā.

Parissayāti kenaṭṭhena parissayā? Parisahantīti parissayā, parihānāya saṃvattantīti parissayā, tatrāsayāti parissayā. Kathaṃ parisahantīti parissayā? Te parissayā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddanti. Evaṃ parisahantīti—parissayā.

Kathaṃ parihānāya saṃvattantīti parissayā? Te parissayā kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Katamesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ? Sammāpaṭipadāya anulomapaṭipadāya apaccanīkapaṭipadāya anvatthapaṭipadāya dhammānudhammapaṭipadāya sīlesu paripūrakāritāya indriyesu guttadvāratāya bhojane mattaññutāya jāgariyānuyogassa satisampajaññassa catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyogassa, catunnaṃ sammappadhānānaṃ ... catunnaṃ iddhipādānaṃ ... pañcannaṃ indriyānaṃ ... pañcannaṃ balānaṃ ... sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ... ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyogassa—imesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Evaṃ parihānāya saṃvattantīti—parissayā.

Kathaṃ tatrāsayāti parissayā? Tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayā. Yathā bile bilāsayā pāṇā sayanti, dake dakāsayā pāṇā sayanti, vane vanāsayā pāṇā sayanti, rukkhe rukkhāsayā pāṇā sayanti; evameva tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayāti. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" sāntevāsiko, bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti ye pāpakā akusalā dhammā, sarasaṅkappā saṃyojanīyā, tyassa anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sāntevāsiko vuccati. Tena samudācarena samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya

uppajjanti ye pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojanīyā, tyassa anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sāntevāsikoti vuccati. Tena samudācarena samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharatī"ti. Evampi, tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" tayome, bhikkhave, antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā. Katame tayo? Lobho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko, doso, bhikkhave ... pe ... moho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Ime kho, bhikkhave, tayo antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikāti.

Anatthajanano lobho, lobho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Luddho atthaṃ na jānāti, luddho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ lobho sahate naraṃ.

Anatthajanano doso, doso cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Duṭṭho atthaṃ na jānāti, duṭṭho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ doso sahate naraṃ.

Anatthajanano moho, moho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Mūḷho atthaṃ na jānāti, mūḷho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ moho sahate naran"ti.

Evampi, tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" tayo kho, mahārāja, purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya; doso kho, mahārāja ... pe ... moho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho, mahārāja, tayo purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya.

Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan”ti.

Evampi, tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

“Rāgo ca doso ca itonidānā, Aratī ratī lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajantī”ti.

Evampi, tatrāsayāti—parissayā.

Parissayānaṃ sahitāti parissaye sahitā ārādhitā ajjhottharitā pariyāditā paṭinissatāti— parissayānaṃ sahitā.

Achambhīti so paccekasambuddho abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso viharatīti—parissayānaṃ sahitā acchambhī, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

“Cātuddiso appaṭigho ca hoti, Santussamāno itarītarena; Parissayānaṃ sahitā achambhī, Eko care khaggavisāṇakappo”ti.

Dussaṅgahā pabbajitāpi eke, Atho gahaṭṭhā gharamāvasantā; Appossukko paraputtesu hutvā, Eko care khaggavisāṇakappo. (9)

Dussaṅgahā pabbajitāpi eketi pabbajitāpi idhekacce nissayepi diyyamāne uddesepi diyyamāne paripucchāyapi diyyamāne cīvarepi diyyamāne pattepi diyyamāne lohathālakepi diyyamāne dhammakaraṇepi diyyamāne parissāvanepi diyyamāne thavikepi diyyamāne upāhanepi diyyamāne kāyabandhanepi diyyamāne na suṇanti na sotaṃ odahanti na aññācittaṃ upaṭṭhapenti, anassavā avacanakarā paṭilomavuttino aññeneva mukhaṃ karontīti— dussaṅgahā pabbajitāpi eke.

Atho gahaṭṭhā gharamāvasantāti gahaṭṭhāpi idhekacce hatthimhipi diyyamāne ... pe ... rathepi khettepi vatthumhipi hiraññepi suvaṇṇepi diyyamāne gāmepi ... pe ... nigamepi nagarepi ... raṭṭhepi ... janapadepi diyyamāne na suṇanti na sotaṃ odahanti na aññācittaṃ upaṭṭhapenti, anassavā avacanakarā paṭilomavuttino aññeneva mukhaṃ karontīti—atho gahaṭṭhā gharamāvasantā.

Appossukko paraputtesu hutvāti attānaṃ ṭhapetvā sabbe imasmiṃ atthe paraputtā. Tesu paraputtesu appossukko hutvā abyāvaṭo hutvā anapekkho hutvāti—appossukko paraputtesu hutvā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Dussaṅgahā pabbajitāpi eke, Atho gahaṭṭhā gharamāvasantā; Appossukko paraputtesu hutvā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Oropayitvā gihibyañjanāni, Sañchinnapatto yathā koviḷāro; Chetvāna vīro gihibandhanāni, Eko care khaggavisāṇakappo. (10)

Oropayitvā gihibyañjanānīti gihibyañjanāni vuccanti kesā ca massū ca mālā ca gandhañca vilepanañca ābharaṇañca pilandhanañca vatthañca pārupanañca veṭhanañca ucchādanaṃ parimaddanaṃ nhāpanaṃ sambāhanaṃ ādāsaṃ añjanaṃ mālāgandhavilepanaṃ mukhacuṇṇaṃ mukhalepanaṃ hatthabandhaṃ sikhābandhaṃ daṇḍaṃ nāḷikaṃ khaggaṃ chattaṃ citrupāhanaṃ uṇhīsaṃ maṇiṃ vāḷabījaniṃ odātāni vatthāni dīghadasāni iti vā. Oropayitvā gihibyañjanānīti gihibyañjanāni oropayitvā samoropayitvā nikkhipitvā paṭipassambhayitvāti— oropayitvā gihibyañjanāni.

Sañchinnapatto yathā koviḷāroti yathā koviḷārassa pattāni chinnāni sañchinnāni patitāni paripatitāni, evameva tassa paccekasambuddhassa gihibyañjanāni chinnāni sañchinnāni patitānīti—sañchinnapatto yathā koviḷāro.

Chetvāna vīro gihibandhanānīti. Vīroti vīriyavāti vīro, pahūti vīro, visavīti vīro, alamattoti vīro, sūroti vīro, vikkanto abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravoti vīro, vigatalomahaṃsoti vīro.

Virato idha sabbapāpakehi, Nirayadukkhaṃ aticca vīriyavāso; So vīriyavā padhānavā, Dhīro tādi pavuccate tathattā.

Gihibandhanāni vuccanti puttā ca bhariyā ca dāsā ca dāsī ca ajeḷakā ca kukkuṭasūkarā ca hatthigavāssavaḷavā ca khettañca vatthu ca hiraññañca suvaṇṇañca gāmanigamarājadhāniyo ca raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, yaṃ kiñci rajanīyavatthu.

Chetvāna vīro gihibandhanānīti so paccekasambuddho vīro gihibandhanāni chinditvā samucchinditvā jahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—chetvāna vīro gihibandhanāni, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Oropayitvā gihibyañjanāni, Sañchinnapatto yathā koviḷāro; Chetvāna vīro gihibandhanāni, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Paṭhamo vaggo.

2. Dutiyavagga

Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā. (1)

Sace labhetha nipakaṃ sahāyanti sace nipakaṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāviṃ sahāyaṃ labheyya paṭilabheyya adhigaccheyya vindeyyāti—sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ.

Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīranti. Saddhiṃ caranti ekato caraṃ. Sādhuvihārinti paṭhamenapi jhānena sādhuvihāriṃ, dutiyenapi jhānena ... tatiyenapi jhānena ... catutthenapi jhānena sādhuvihāriṃ, mettāyapi cetovimuttiyā sādhuvihāriṃ, karuṇāyapi ... pe ... muditāyapi ... upekkhāyapi cetovimuttiyā sādhuvihāriṃ, ākāsānañcāyatanasamāpattiyāpi sādhuvihāriṃ, viññāṇañcāyatanasamāpattiyāpi ... pe ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyāpi ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyāpi sādhuvihāriṃ, nirodhasamāpattiyāpi sādhuvihāriṃ, phalasamāpattiyāpi sādhuvihāriṃ. Dhīranti dhīraṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāvinti—saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ.

Abhibhuyya sabbāni parissayānīti. Parissayāti dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca ... pe ... ime vuccanti pākaṭaparissayā ... pe ... ime vuccanti paṭicchannaparissayā ... pe ... evampi, tatrāsayāti—parissayā. Abhibhuyya sabbāni parissayānīti sabbe parissaye abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā madditvāti—abhibhuyya sabbāni parissayāni.

Careyya tenattamano satīmāti so paccekasambuddho tena nipakena paṇḍitena paññavantena buddhimantena ñāṇinā vibhāvinā medhāvinā sahāyena saddhiṃ attamano tuṭṭhamano haṭṭhamano pahaṭṭhamano udaggamano muditamano careyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti—careyya tenattamano. Satīmāti so paccekasambuddho satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritāti—careyya tenattamano satīmā. Tenāha so paccekasambuddho—

"Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā"ti.

No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care khaggavisāṇakappo. (2)

No ce labhetha nipakaṃ sahāyanti no ce nipakaṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāviṃ sahāyaṃ labheyya

paṭilabheyya adhigaccheyya vindeyyāti—no ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ.

Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīranti. Saddhiṃ caranti ekato caraṃ. Sādhuvihārinti paṭhamenapi jhānena sādhuvihāriṃ ... pe ... nirodhasamāpattiyāpi sādhuvihāriṃ, phalasamāpattiyāpi sādhuvihāriṃ. Dhīranti dhīraṃ paṇḍitaṃ paññavantaṃ buddhimantaṃ ñāṇiṃ vibhāviṃ medhāvinti—saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ.

Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāyāti rājā khattiyo muddhābhisitto vijitasaṅgāmo nihatapaccāmitto laddhādhippāyo paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro raṭṭhañca janapadañca kosañca koṭṭhāgārañca pahūtahiraññasuvaṇṇaṃ nagarañca pariccajitvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti. Evaṃ paccekasambuddhopi sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Addhā pasaṃsāma sahāyasampadaṃ, Seṭṭhā samā sevitabbā sahāyā; Ete aladdhā anavajjabhojī, Eko care khaggavisāṇakappo. (3)

Addhā pasaṃsāma sahāyasampadanti. Addhāti ekaṃsavacanaṃ nissaṃsayavacanaṃ nikkaṅkhavacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyogavacanaṃ apaṇṇakavacanaṃ aviraddhavacanaṃ avatthāpanavacanametaṃ—addhāti. Sahāyasampadanti sahāyasampadā vuccati yo so sahāyo asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena ... asekkhena paññākkhandhena ... asekkhena vimuttikkhandhena ... asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Addhā pasaṃsāma sahāyasampadanti sahāyasampadaṃ pasaṃsāma thomema kittema vaṇṇemāti—addhā pasaṃsāma sahāyasampadaṃ.

Seṭṭhā samā sevitabbā sahāyāti seṭṭhā honti sahāyā sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena; samā sadisā honti sahāyā sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena.

Seṭṭhā vā sahāyā sadisā vā sahāyā sevitabbā bhajitabbā payirupāsitabbā paripucchitabbā paripañhitabbāti—seṭṭhā samā sevitabbā sahāyā.

Ete aladdhā anavajjabhojīti atthi puggalo sāvajjabhojī atthi puggalo anavajjabhojīti. Katamo ca puggalo sāvajjabhojī? Idhekacco puggalo kuhanāya lapanāya nemittikatāya nippesikatāya lābhena lābhaṃ nijigīsanatāya dārudānena veḷudānena pattadānena pupphadānena phaladānena sinānadānena cuṇṇadānena mattikādānena dantakaṭṭhadānena mukhodakadānena cāṭukamyatāya muggasūpyatāya pāribhaṭyatāya pīṭhamaddikatāya vatthuvijjāya tiracchānavijjāya aṅgavijjāya nakkhattavijjāya dūtagamanena pahiṇagamanena jaṅghapesaniyena vejjakammena navakammena piṇḍapaṭipiṇḍakena dānānuppadānena, adhammena visamena laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvā jīvikaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati puggalo sāvajjabhojī.

Katamo ca puggalo anavajjabhojī? Idhekacco puggalo na kuhanāya na lapanāya na nemittikatāya na nippesikatāya na lābhena lābhaṃ nijigīsanatāya na dārudānena na veḷudānena na pattadānena na pupphadānena na phaladānena na sinānadānena na cuṇṇadānena na mattikādānena na dantakaṭṭhadānena na mukhodakadānena na cāṭukamyatāya na muggasūpyatāya na pāribhaṭyatāya na pīṭhamaddikatāya na vatthuvijjāya na tiracchānavijjāya na aṅgavijjāya na nakkhattavijjāya na dūtagamanena na pahiṇagamanena na jaṅghapesaniyena na vejjakammena na navakammena na piṇḍapaṭipiṇḍakena na dānānuppadānena, dhammena samena laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvā jīvikaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati puggalo anavajjabhojī.

Ete aladdhā anavajjabhojīti ete anavajjabhojī aladdhā alabhitvā anadhigantvā avinditvā appaṭilabhitvāti—ete aladdhā anavajjabhojī, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Addhā pasaṃsāma sahāyasampadaṃ, Seṭṭhā samā sevitabbā sahāyā;
Ete aladdhā anavajjabhojī, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni, Kammāraputtena suniṭṭhitāni;
Saṅghaṭṭayantāni duve bhujasmiṃ, Eko care khaggavisāṇakappo. (4)

Disvā suvaṇṇassa pabhassarānīti disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Suvaṇṇassāti jātarūpassa. Pabhassarānīti parisuddhāni pariyodātānīti—disvā suvaṇṇassa pabhassarāni.

Kammāraputtena suniṭṭhitānīti kammāraputto vuccati suvaṇṇakāro.

Kammāraputtena suniṭṭhitānīti kammāraputtena suniṭṭhitāni sukatāni suparikammakatānīti—kammāraputtena suniṭṭhitāni.

Saṅghaṭṭayantāni duve bhujasminti bhujo vuccati hattho. Yathā ekasmiṃ hatthe dve nūpurāni ghaṭṭenti; evameva sattā taṇhāvasena diṭṭhivasena niraye ghaṭṭenti, tiracchānayoniyaṃ ghaṭṭenti, pettivisaye ghaṭṭenti, manussaloke ghaṭṭenti, devaloke ghaṭṭenti, gatiyā gatiṃ upapattiyā upapattiṃ paṭisandhiyā paṭisandhiṃ bhavena bhavaṃ saṃsārena saṃsāraṃ vaṭṭena vaṭṭaṃ ghaṭṭenti saṅghaṭṭenti saṅghaṭṭentā caranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpentīti—saṅghaṭṭayantāni duve bhujasmiṃ, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni, Kammāraputtena suniṭṭhitāni; Saṅghaṭṭayantāni duve bhujasmiṃ, Eko care khaggavisāṇakappo".

Evaṃ dutīyena sahā mamassa, Vācābhilāpo abhisajjanā vā; Etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (5)

Evaṃ dutīyena sahā mamassāti taṇhādutiyo vā hoti puggaladutiyo vā. Kathaṃ taṇhādutiyo hoti? Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Yassesā taṇhā appahīnā, so vuccati taṇhādutiyo.

Taṇhādutiyo puriso, dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nātivattatīti.

Evaṃ taṇhādutiyo vā hoti.

Kathaṃ puggaladutiyo hoti? Idhekacco na atthahetu na kāraṇahetu uddhato avūpasantacitto ekassa vā dutiyo hoti, dvinnaṃ vā tatiyo hoti, tiṇṇaṃ vā catuttho hoti. Tattha bahuṃ samphappalāpaṃ palapati; seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ katheti. Evaṃ puggaladutiyo hotīti—evaṃ dutīyena sahā mamassa.

Vācābhilāpo abhisajjanā vāti vācābhilāpo vuccati bāttiṃsa tiracchānakathā, seyyathidaṃ—rājakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ. Abhisajjanā vāti dve sajjanā—taṇhāsajjanā ca diṭṭhisajjanā ca ... pe ... ayaṃ taṇhāsajjanā ... pe ... ayaṃ diṭṭhisajjanāti—vācābhilāpo abhisaj-

janā vā.

Etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamānoti. Bhayanti jātibhayaṃ jarābhayaṃ byādhibhayaṃ maraṇabhayaṃ rājabhayaṃ corabhayaṃ aggibhayaṃ udakabhayaṃ attānuvādabhayaṃ parānuvādabhayaṃ daṇḍabhayaṃ duggatibhayaṃ ūmibhayaṃ kumbhilabhayaṃ āvaṭṭabhayaṃ susumārabhayaṃ ājīvikabhayaṃ asilokabhayaṃ parisasārajjabhayaṃ madanabhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso ubbego utrāso. Etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamānoti etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti—etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Evaṃ dutīyena sahā mamassa, Vācābhilāpo abhisajjanā vā; Etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

Kāmā hi citrā madhurā manoramā, Virūparūpena mathenti cittaṃ; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo. (6)

Kāmā hi citrā madhurā manoramāti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Citrāti nānāvaṇṇā rūpā nānāvaṇṇā saddā nānāvaṇṇā gandhā nānāvaṇṇā rasā nānāvaṇṇā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Madhurāti vuttañhetaṃ bhagavatā—" pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ miḷhasukhaṃ puthujjanasukhaṃ anariyasukhaṃ, 'na sevitabbaṃ na bhāvetabbaṃ na bahulīkātabbaṃ, bhāyitabbaṃ etassa sukhassā'ti vadāmī"ti—kāmā hi citrā madhurā. Manoramāti. Manoti yaṃ cittaṃ ... pe ... tajjā manoviññāṇadhātu. Mano ramenti thomenti tosenti pahāsentīti—kāmā hi citrā madhurā manoramā.

Virūparūpena mathenti cittanti nānāvaṇṇehi rūpehi ... pe ... nānāvaṇṇehi phoṭṭhabbehi cittaṃ mathenti tosenti pahāsentīti—virūparūpena mathenti cittaṃ.

Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvāti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—"ko ca, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo? Idha, bhikkhave, kulaputto yena sippaṭṭhānena jīvikaṃ kappeti, yadi muddāya yadi gaṇanāya yadi saṅkhānena yadi kasiyā yadi vaṇijjāya yadi gorakkhena yadi issatthena yadi rājaporisena yadi sippaññatarena, sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi samphassamāno khuppipāsāya mīyamāno; ayaṃ, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce, bhikkhave, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhinipphajjanti, so socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati—'moghaṃ vata me uṭṭhānaṃ, aphalo vata me vāyāmo'ti. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce, bhikkhave, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinipphajjanti, so tesaṃ bhogānaṃ ārakkhādhikaraṇaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti—'kinti me bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi ḍaheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyun'ti. Tassa evaṃ ārakkhato gopayato te bhoge rājāno vā haranti corā vā haranti aggi vā ḍahati udakaṃ vā vahati appiyā vā dāyādā haranti. So socati ... pe ... sammohaṃ āpajjati—'yampi me ahosi tampi no natthī'ti. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati. Te tattha kalahaviggahavivādāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi upakkamanti leḍḍūhipi upakkamanti daṇḍehipi upakkamanti satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāma-

hetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā ubhatobyūḷhaṃ saṅgāmaṃ pakkhandanti, usūsupi khippamānesu sattīsupi khippamānāsu asīsupi vijjotalantesu. Te tattha usūhipi vijjhanti sattīhipi vijjhanti asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā addāvalepanā upakāriyo pakkhandanti, usūsupi khippamānesu sattīsupi khippamānāsu, asīsupi vijjotalantesu. Te tattha usūhipi vijjhanti sattīhipi vijjhanti chakaṇakāyapi osiñcanti abhivaggenapi omaddanti asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu sandhimpi chindanti nillopampi haranti ekāgārikampi karonti paripanthepi tiṭṭhanti paradārampi gacchanti. Tamenaṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti—kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, aḍḍhadaṇḍakehipi tāḷenti, hatthampi chindanti ... pe ... asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu kāyena duccaritaṃ caranti vācāya duccaritaṃ caranti manasā duccaritaṃ caranti. Te kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo samparāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu".

Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvāti kāmaguṇesu ādīnavaṃ disvā pas-

sitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Kāmā hi citrā madhurā manoramā, Virūparūpena mathenti cittaṃ; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Ītī ca gaṇḍo ca upaddavo ca, Rogo ca sallañca bhayañca metaṃ; Etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo. (7)

Ītī ca gaṇḍo ca upaddavo ca, rogo ca sallañca bhayañca metanti vuttañhetaṃ bhagavatā—" bhayanti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Dukkhanti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Rogoti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Gaṇḍoti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Sallanti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Saṅgoti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Paṅkoti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Gabbhoti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā ca, bhikkhave, bhayanti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Yasmā ca kāmarāgarattāyaṃ, bhikkhave, chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi bhayā na parimuccati, samparāyikāpi bhayā na parimuccati, tasmā bhayanti kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā ca, bhikkhave, dukkhanti ... pe ... rogoti ... gaṇḍoti ... sallanti ... saṅgoti ... paṅkoti ... gabbhoti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Yasmā ca kāmarāgarattāyaṃ, bhikkhave, chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi gabbhā na parimuccati, samparāyikāpi gabbhā na parimuccati, tasmā gabbhoti kāmānametaṃ adhivacanan"ti.

Bhayaṃ dukkhañca rogo ca, gaṇḍo sallañca saṅgo ca; Paṅko gabbho ca ubhayaṃ, ete kāmā pavuccanti; Yattha satto puthujjano.

Otiṇṇo sātarūpena, puna gabbhāya gacchati; Yato ca bhikkhu ātāpī, sampajaññaṃ na riccati.

So imaṃ palipathaṃ duggaṃ, atikkamma tathāvidho; Pajaṃ jātijarūpetaṃ, phandamānaṃ avekkhatīti.

Ītī ca gaṇḍo ca upaddavo ca, Rogo ca sallañca bhayañca metaṃ.

Etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvāti etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Ītī ca gaṇḍo ca upaddavo ca, Rogo ca sallañca bhayañca metaṃ; Etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Sītañca uṇhañca khudaṃ pipāsaṃ, Vātātape ḍaṃsasarīsape ca; Sabbānipetāni abhisambhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo. (8)

Sītañca uṇhañca khudaṃ pipāsanti. Sītanti dvīhi kāraṇehi sītaṃ hoti—abbhantaradhātuppakopavasena vā sītaṃ hoti bahiddhā utuvasena vā sītaṃ hoti. Uṇhanti dvīhi kāraṇehi uṇhaṃ hoti—abbhantaradhātuppakopavasena vā uṇhaṃ hoti bahiddhā utuvasena vā uṇhaṃ hoti. Khudā vuccati chātako. Pipāsā vuccati udakapipāsāti—sītañca uṇhañca khudaṃ pipāsaṃ.

Vātātape ḍaṃsasarīsape cāti. Vātāti puratthimā vātā pacchimā vātā uttarā vātā dakkhiṇā vātā sarajā vātā arajā vātā sītā vātā uṇhā vātā parittā vātā adhimattā vātā verambhavātā pakkhavātā supaṇṇavātā tālapaṇṇavātā vidhūpanavātā. Ātapo vuccati sūriyasantāpo. Ḍaṃsā vuccanti piṅgalamakkhikā. Sarīsapā vuccanti ahīti—vātātape ḍaṃsasarīsape ca.

Sabbānipetāni abhisambhavitvāti abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā madditvāti—sabbānipetāni abhisambhavitvā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Sītañca uṇhañca khudaṃ pipāsaṃ, Vātātape ḍaṃsasarīsape ca; Sabbānipetāni abhisambhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Nāgova yūthāni vivajjayitvā, Sañjātakhandho padumī uḷāro; Yathābhirantaṃ vihare araññe, Eko care khaggavisāṇakappo. (9)

Nāgova yūthāni vivajjayitvāti nāgo vuccati hatthināgo. Paccekasambuddhopi nāgo. Kiṃkāraṇā paccekasambuddho nāgo? Āguṃ na karotīti nāgo; na gacchatīti nāgo; na āgacchatīti nāgo. Kathaṃ so paccekasambuddho āguṃ na karotīti nāgo? Āgu vuccati pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Āguṃ na karoti kiñci loke, Sabbasaṃyoge visajja bandhanāni; Sabbattha na sajjatī vimutto, Nāgo tādi pavuccate tathattā.

Evaṃ so paccekasambuddho āguṃ na karotīti nāgo.

Kathaṃ so paccekasambuddho na gacchatīti nāgo? So paccekasambuddho na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gac-

chati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati, na vaggehi dhammehi yāyati nīyati vuyhati saṃharīyati. Evaṃ so paccekasambuddho na gacchatīti nāgo.

Kathaṃ so paccekasambuddho na āgacchatīti nāgo? Sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati, sakadāgāmimaggena ... pe ... anāgāmimaggena ... pe ... arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Evaṃ so paccekasambuddho na āgacchatīti nāgo.

Nāgova yūthāni vivajjayitvāti yathā so hatthināgo yūthāni vivajjetvā parivajjetvā abhinivajjetvā ekova araññavanamajjhogāhetvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, paccekasambuddhopi gaṇaṃ vivajjetvā parivajjetvā abhivajjetvā eko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko gacchati eko tiṭṭhati eko nisīdati eko seyyaṃ kappeti eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati eko paṭikkamati eko raho nisīdati eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—nāgova yūthāni vivajjayitvā.

Sañjātakhandho padumī uḷāroti yathā so hatthināgo sañjātakkhandho sattaratano vā hoti aṭṭharatano vā, paccekasambuddhopi sañjātakkhandho asekkhena sīlakkhandhena asekkhena samādhikkhandhena asekkhena paññākkhandhena asekkhena vimuttikkhandhena asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena. Yathā so hatthināgo padumī, paccekasambuddhopi sattahi bojjhaṅgapupphehi padumī, satisambojjhaṅgapupphena dhammavicayasambojjhaṅgapupphena vīriyasambojjhaṅgapupphena pītisambojjhaṅgapupphena passaddhisambojjhaṅgapupphena samādhisambojjhaṅgapupphena upekkhāsambojjhaṅgapupphena. Yathā so hatthināgo uḷāro thāmena balena javena sūrena, paccekasambuddhopi uḷāro sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanenāti—sañjātakhandho padumī uḷāro.

Yathābhirantaṃ vihare araññeti yathā so hatthināgo yathābhirantaṃ araññe viharati, paccekasambuddhopi yathābhirantaṃ araññe viharati. Paṭhamenapi jhānena yathābhirantaṃ araññe viharati, dutiyenapi jhānena ... pe ... tatiyenapi jhānena ... catutthenapi jhānena

yathābhirantaṃ araññe viharati; mettāyapi cetovimuttiyā yathābhirantaṃ araññe viharati, karuṇāyapi cetovimuttiyā ... muditāyapi cetovimuttiyā ... upekkhāyapi cetovimuttiyā yathābhirantaṃ araññe viharati; ākāsānañcāyatanasamāpattiyāpi yathābhirantaṃ araññe viharati, viññāṇañcāyatanasamāpattiyāpi ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyāpi ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyāpi ... nirodhasamāpattiyāpi ... phalasamāpattiyāpi yathābhirantaṃ araññe viharatīti— yathābhirantaṃ vihare araññe, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Nāgova yūthāni vivajjayitvā, Sañjātakhandho padumī uḷāro; Yathābhirantaṃ vihare araññe, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa, Yaṃ phassaye sāmayikaṃ vimuttiṃ; Ādiccabandhussa vaco nisamma, Eko care khaggavisāṇakappo. (10)

Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa, yaṃ phassaye sāmayikaṃ vimuttinti vuttañhetaṃ bhagavatā—"yāvatānanda, bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto, gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito gaṇārāmataṃ anuyutto, yaṃ taṃ nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhisukhaṃ, tassa sukhassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo ca kho so, ānanda, bhikkhu eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati, tassetaṃ bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ. Yaṃ taṃ nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhisukhaṃ, tassa sukhassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhīti—ṭhānametaṃ vijjati. Yāvatānanda, bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto, gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito (gaṇārāmataṃ anuyutto) sāmāyikaṃ vā kantaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharissati, asāmāyikaṃ vā akuppanti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo ca kho so, ānanda, bhikkhu eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati, tassetaṃ bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ sāmāyikaṃ vā kantaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharissati, asāmāyikaṃ vā akuppanti, ṭhānametaṃ vijjatī"ti—aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa, yaṃ phassaye sāmayikaṃ vimuttiṃ.

Ādiccabandhussa vaco nisammāti ādicco vuccati sūriyo. So gotamo gottena. Paccekasambuddhopi gotamo gottena. So paccekasambuddho sūriyassa gottañātako gottabandhu, tasmā paccekasambuddho

ādiccabandhu. Ādiccabandhussa vaco nisammāti ādiccabandhussa vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhaṃ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvāti—ādiccabandhussa vaco nisamma, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa, Yaṃ phassaye sāmayikaṃ vimuttiṃ; Ādiccabandhussa vaco nisamma, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Dutiyo vaggo.

3. Tatiyavagga

Diṭṭhīvisūkāni upātivatto, Patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo; Uppannañāṇomhi anaññaneyyo, Eko care khaggavisāṇakappo. (1)

Diṭṭhīvisūkāni upātivattoti diṭṭhivisūkāni vuccanti vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhī. Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ, vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparītaggāho vipallāsaggāho micchāgāho, ayāthāvakasmiṃ yāthāvakanti gāho, yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni— imāni diṭṭhivisūkāni. Diṭṭhīvisūkāni upātivattoti diṭṭhivisūkāni upātivatto atikkanto samatikkanto vītivattoti— diṭṭhīvisūkāni upātivatto.

Patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggoti niyāmā vuccanti cattāro maggā; ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Catūhi ariyamaggehi samannāgato niyāmaṃ patto sampatto adhigato phassito sacchikatoti—patto niyāmaṃ. Paṭiladdhamaggoti laddhamaggo paṭiladdhamaggo adhigatamaggo phassitamaggo sacchikatamaggoti— patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo.

Uppannañāṇomhi anaññaneyyoti tassa paccekasambuddhassa ñāṇaṃ uppannaṃ samuppannaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ. "Sabbe

saṅkhārā aniccā"ti ñāṇaṃ uppannaṃ samuppannaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ñāṇaṃ uppannaṃ samuppannaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtanti—uppannañāṇomhi. Anaññaneyyoti so paccekasambuddho na paraneyyo na parappattiyo na parappaccayo na parapaṭibaddhagū, yathābhūtaṃ jānāti passati asammūḷho sampajāno paṭissato. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti na paraneyyo na parappattiyo na parappaccayo na parapaṭibaddhagū, yathābhūtaṃ jānāti passati asammūḷho sampajāno paṭissato. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti na paraneyyo na parappattiyo na parappaccayo na parapaṭibaddhagū, yathābhūtaṃ jānāti passati asammūḷho sampajāno paṭissatoti—uppannañāṇomhi anaññaneyyo, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Diṭṭhīvisūkāni upātivatto, Patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo; Uppannañāṇomhi anaññaneyyo, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Nillolupo nikkuho nippipāso, Nimmakkho niddhantakasāvamoho; Nirāsaso sabbaloke bhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo. (2)

Nillolupo nikkuho nippipāsoti loluppaṃ vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā loluppā taṇhā tassa paccekasambuddhassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā paccekasambuddho nillolupo.

Nikkuhoti tīṇi kuhanavatthūni—paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu, iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu, sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idha gahapatikā bhikkhuṃ nimantenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi, so pāpiccho icchāpakato atthiko cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ bhiyyokamyataṃ upādāya cīvaraṃ paccakkhāti, piṇḍapātaṃ paccakkhāti, senāsanaṃ paccakkhāti, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paccakkhāti. So evamāha—"ki
samaṇassa mahagghena cīvarena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭikaṃ kar-

itvā dhāreyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena piṇḍapātena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo uñchācariyāya piṇḍiyālopena jīvikaṃ kappeyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena senāsanena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo rukkhamūliko vā assa sosāniko vā abbhokāsiko vā. Kiṃ samaṇassa mahagghena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo pūtimuttena vā haritakīkhaṇḍena vā osadhaṃ kareyyā"ti. Tadupādāya lūkhaṃ cīvaraṃ dhāreti lūkhaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati lūkhaṃ senāsanaṃ paṭisevati lūkhaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati. Tamenaṃ gahapatikā evaṃ jānanti—"ayaṃ samaṇo appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo dhutavādo"ti. Bhiyyo bhiyyo nimantenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. So evamāha—"tiṇṇaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, saddhāya sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, deyyadhammassa sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, dakkhiṇeyyānaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Tumhākañcevāyaṃ saddhā atthi, deyyadhammo ca saṃvijjati, ahañca paṭiggāhako. Sacehaṃ na paṭiggahessāmi, evaṃ tumhe puññena paribāhirā bhavissatha. Na mayhaṃ iminā attho. Api ca tumhākaṃyeva anukampāya paṭiggaṇhāmī"ti. Tadupādāya bahumpi cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi senāsanaṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭiggaṇhāti. Yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo "evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti gamanaṃ saṇṭhapeti ṭhānaṃ saṇṭhapeti nisajjaṃ saṇṭhapeti sayanaṃ saṇṭhapeti, paṇidhāya gacchati paṇidhāya tiṭṭhati paṇidhāya nisīdati paṇidhāya seyyaṃ kappeti samāhito viya gacchati samāhito viya tiṭṭhati samāhito viya nisīdati samāhito viya seyyaṃ kappeti, āpāthakajjhāyīva hoti. Yā evarūpā iriyāpathassa āṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo "evaṃ maṃ jano samb-

hāvessatī"ti ariyadhamme sannissitavācaṃ bhāsati. "Yo evarūpaṃ cīvaraṃ dhāreti so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpaṃ pattaṃ dhāreti ... pe ... lohathālakaṃ dhāreti ... dhammakaraṇaṃ dhāreti ... parissāvanaṃ dhāreti ... kuñcikaṃ dhāreti ... upāhanaṃ dhāreti ... kāyabandhanaṃ dhāreti ... āyogaṃ dhāreti so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yassa evarūpo upajjhāyo so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yassa evarūpo ācariyo ... pe ... evarūpā samānupajjhāyakā ... samānācariyakā ... mittā ... sandiṭṭhā ... sambhattā ... sahāyā so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpe vihāre vasati ... aḍḍhayoge vasati ... pāsāde vasati ... hammiye vasati ... guhāyaṃ vasati ... leṇe vasati ... kuṭiyaṃ vasati ... kūṭāgāre vasati ... aṭṭe vasati ... māḷe vasati ... uddaṇḍe vasati ... upaṭṭhānasālāyaṃ vasati ... maṇḍape vasati ... rukkhamūle vasati so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati.

Atha vā korajikakorajiko bhākuṭikabhākuṭiko kuhakakuhako lapakalapako mukhasambhāviko "ayaṃ samaṇo imāsaṃ evarūpānaṃ santānaṃ vihārasamāpattīnaṃ lābhī"ti tādisaṃ gambhīraṃ gūḷhaṃ nipuṇaṃ paṭicchannaṃ lokuttaraṃ suññatāpaṭisaññuttaṃ kathaṃ katheti. Yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ, idaṃ sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu. Tassa paccekasambuddhassa imāni tīṇi kuhanavatthūni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭippassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. Tasmā so paccekasambuddho nikkuho.

Nippipāsoti pipāsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā pipāsā taṇhā tassa paccekasambuddhassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā paccekasambuddho nippipāsoti— nillolupo nikkuho nippipāso.

Nimmakkho niddhantakasāvamohoti. Makkhoti yo makkho makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ. Kasāvoti rāgo kasāvo, doso kasāvo, moho kasāvo, kodho ... pe ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... sabbākusalābhisaṅkhārā kasāvā. Mohoti dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ. Yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananu-

bodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ. Tassa paccekasambuddhassa makkho ca kasāvo ca moho ca vantā saṃvantā niddhantā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇaggināḍaḍḍhāti. So paccekasambuddho nimmakkho niddhantakasāvamoho.

Nirāsaso sabbaloke bhavitvāti āsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sabbaloketi sabbaapāyaloke sabbamanussaloke sabbadevaloke sabbakhandhaloke sabbadhātuloke sabbaāyatanaloke. Nirāsaso sabbaloke bhavitvāti sabbaloke nirāsaso bhavitvā nittaṇho bhavitvā nippipāso bhavitvāti— nirāsaso sabbaloke bhavitvā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Nillolupo nikkuho nippipāso, Nimmakkho niddhantakasāvamoho; Nirāsaso sabbaloke bhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha, Anatthadassiṃ visame niviṭṭhaṃ; Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo. (3)

Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayethāti. Pāpasahāyo vuccati yo so sahāyo dasavatthukāya micchādiṭṭhiyā samannāgato— natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti. Ayaṃ pāpasahāyo. Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayethāti. Pāpaṃ sahāyaṃ vajjeyya parivajjeyyāti—pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha.

Anatthadassiṃ visame niviṭṭhanti anatthadassī vuccati yo so sahāyo dasavatthukāya micchādiṭṭhiyā samannāgato—natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti. Visame niviṭṭhanti visame kāyakamme niviṭṭhaṃ, visame vacīkamme niviṭṭhaṃ, visame manokamme niviṭṭhaṃ, visame pāṇātipāte niviṭṭhaṃ, visame adinnādāne niviṭṭhaṃ, visame kāmesumicchācāre niviṭṭhaṃ, visame musāvāde niviṭṭhaṃ, visamāya pisuṇāya

vācāya niviṭṭhaṃ, visamāya pharusāya vācāya niviṭṭhaṃ, visame samphappalāpe niviṭṭhaṃ, visamāya abhijjhāya niviṭṭhaṃ, visame byāpāde niviṭṭhaṃ, visamāya micchādiṭṭhiyā niviṭṭhaṃ, visamesu saṅkhāresu niviṭṭhaṃ visamesu pañcasu kāmaguṇesu niviṭṭhaṃ, visamesu pañcasu nīvaraṇesu niviṭṭhaṃ viniviṭṭhaṃ sattaṃ allīnaṃ upagataṃ ajjhositaṃ adhimuttanti—anatthadassiṃ visame niviṭṭhaṃ.

Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattanti. Pasutanti yopi kāme esati gavesati pariyesati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmappasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe pariyesati, sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe pariyesati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmappasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe paṭilabhati, sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paṭilabhati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmappasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe paribhuñjati, sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paribhuñjati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmappasuto. Yathā kalahakārako kalahappasuto, kammakārako kammappasuto, gocare caranto gocarappasuto, jhāyī jhānappasuto; evameva yo kāme esati gavesati pariyesati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmappasuto. Yopi taṇhāvasena rūpe pariyesati ... pe ... yopi taṇhāvasena rūpe paṭilabhati ... pe ... yopi taṇhāvasena rūpe paribhuñjati, sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paribhuñjati taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo, sopi kāmappasuto. Pamattanti. Pamādo vattabbo kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu kāmaguṇesu vā cittassa vosaggo vosaggānuppadānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittacchandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo, yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ—ayaṃ vuccati pamādo.

Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattanti pasutaṃ na seveyya pamattañca sayaṃ na seveyya sāmaṃ na seveyya na niseveyya na saṃseveyya

na parisaṃseveyya na ācareyya na samācareyya na samādāya vatteyyāti—sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha, Anatthadassiṃ visame niviṭṭhaṃ; Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha, Mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ; Aññāya atthāni vineyya kaṅkhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo. (4)

Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajethāti bahussuto hoti mitto sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Dhammadharanti dhammaṃ dhārentaṃ—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajethāti bahussutañca dhammadharañca mittaṃ bhajeyya sambhajeyya seveyya niseveyya saṃseveyya paṭiseveyyāti—bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha.

Mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantanti uḷāro hoti mitto sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena. Paṭibhānavantanti tayo paṭibhānavanto—pariyattipaṭibhānavā, paripucchāpaṭibhānavā, adhigamapaṭibhānavā. Katamo pariyattipaṭibhānavā? Idhekaccassa buddhavacanaṃ pariyāputaṃ hoti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Tassa pariyattiṃ nissāya paṭibhāti—ayaṃ pariyattipaṭibhānavā.

Katamo paripucchāpaṭibhānavā? Idhekacco paripucchitopi hoti atthe ca ñāye ca lakkhaṇe ca kāraṇe ca ṭhānāṭhāne ca. Tassa paripucchaṃ nissāya paṭibhāti—ayaṃ paripucchāpaṭibhānavā.

Katamo adhigamapaṭibhānavā? Idhekaccassa adhigatā honti cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo cattāro ariyamaggā cattāri sāmaññaphalāni catasso paṭisambhidāyo cha abhiññāyo. Tassa attho ñāto dhammo ñāto nirutti ñātā. Atthe ñāte attho paṭibhāti, dhamme ñāte dhammo paṭibhāti, niruttiyā ñātāya nirutti paṭibhāti. Imesu tīsu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. So paccekasam-

buddho imāya paṭibhānapaṭisambhidāya upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato. Tasmā paccekasambuddho paṭibhānavā. Yassa pariyatti natthi paripucchā natthi adhigamo natthi, kiṃ tassa paṭibhāyissatīti—mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ.

Aññāya atthāni vineyya kaṅkhanti attatthaṃ aññāya paratthaṃ aññāya ubhayatthaṃ aññāya diṭṭhadhammikatthaṃ aññāya samparāyikatthaṃ aññāya paramatthaṃ aññāya abhiññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā kaṅkhaṃ vineyya paṭivineyya pajaheyya vinodeyya byantīkareyya anabhāvaṃ gameyyāti—aññāya atthāni vineyya kaṅkhaṃ, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha, Mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ; Aññāya atthāni vineyya kaṅkhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Khiḍḍaṃ ratiṃ kāmasukhañca loke, Analaṅkaritvā anapekkhamāno; Vibhūsaṭṭhānā virato saccavādī, Eko care khaggavisāṇakappo. (5)

Khiḍḍaṃ ratiṃ kāmasukhañca loketi. Khiḍḍāti dve khiḍḍā—kāyikā khiḍḍā ca vācasikā khiḍḍā ca ... pe ... ayaṃ kāyikā khiḍḍā ... pe ... ayaṃ vācasikā khiḍḍā. Ratīti anukkaṇṭhitādhivacanametaṃ—ratīti. Kāmasukhanti vuttañhetaṃ bhagavatā—" pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ". Loketi manussaloketi—khiḍḍaṃ ratiṃ kāmasukhañca loke.

Analaṅkaritvā anapekkhamānoti khiḍḍañca ratiñca kāmasukhañca loke analaṅkaritvā anapekkho hutvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—analaṅkaritvā anapekkhamāno.

Vibhūsaṭṭhānā virato saccavādīti. Vibhūsāti dve vibhūsā—atthi agārikavibhūsā atthi anāgārikavibhūsā. Katamā agārikavibhūsā? Kesā ca massū ca mālāgandhañca vilepanañca ābharaṇañca pilandhanañca vatthañca pārupanañca veṭhanañca ucchādanaṃ parimaddanaṃ nhāpanaṃ sambāhanaṃ ādāsaṃ añjanaṃ mālāgandhavilepanaṃ mukhacuṇṇaṃ

mukhalepanaṃ hatthabandhaṃ sikhābandhaṃ daṇḍaṃ nāḷikaṃ khaggaṃ chattaṃ citrupāhanaṃ uṇhīsaṃ maṇiṃ vāḷabījaniṃ odātāni vatthāni dīghadasāni iti vā—ayaṃ agārikavibhūsā.

Katamā anāgārikavibhūsā? Cīvaramaṇḍanā pattamaṇḍanā senāsanamaṇḍanā imassa vā pūtikāyassa bāhirānaṃ vā parikkhārānaṃ maṇḍanā vibhūsanā keḷanā parikeḷanā gaddhikatā gaddhikattaṃ capalatā cāpalyaṃ—ayaṃ anāgārikavibhūsā.

Saccavādīti so paccekasambuddho saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa, vibhūsaṭṭhānā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto, vimariyādikatena cetasā viharatīti—vibhūsaṭṭhānā virato saccavādī, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Khiḍḍaṃ ratiṃ kāmasukhañca loke, Analaṅkaritvā anapekkhamāno; Vibhūsaṭṭhānā virato saccavādī, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Puttañca dāraṃ pitarañca mātaraṃ, Dhanāni dhaññāni ca bandhavāni; Hitvāna kāmāni yathodhikāni, Eko care khaggavisāṇakappo. (6)

Puttañca dāraṃ pitarañca mātaranti. Puttāti cattāro puttā—atrajo putto, khettajo putto, dinnako putto, antevāsiko putto. Dārā vuccanti bhariyāyo. Pitāti yo so janako. Mātāti yā sā janikāti—puttañca dāraṃ pitarañca mātaraṃ.

Dhanāni dhaññāni ca bandhavānīti dhanāni vuccanti hiraññaṃ suvaṇṇaṃ muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅgo masāragallaṃ. Dhaññāni vuccanti pubbaṇṇaṃ aparaṇṇaṃ. Pubbaṇṇaṃ nāma sāli vīhi yavo godhumo kaṅgu varako kudrūsako. Aparaṇṇaṃ nāma sūpeyyaṃ. Bandhavānīti cattāro bandhavā—ñātibandhavāpi bandhu, gottabandhavāpi bandhu, mittabandhavāpi bandhu, sippabandhavāpi bandhūti—dhanāni dhaññāni ca bandhavāni.

Hitvāna kāmāni yathodhikānīti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Hitvāna kāmānīti vatthukāme parijānitvā, kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā. Hitvāna kāmāni yathodhikānīti sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati; sakadāgāmimaggena ye kilesā pahīnā ... pe ... anāgāmimaggena ye kilesā pahīnā ... arahattamaggena

ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchatīti—hitvāna kāmāni yathodhikāni, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Puttañca dāraṃ pitarañca mātaraṃ, Dhanāni dhaññāni ca bandhavāni; Hitvāna kāmāni yathodhikāni, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ, Appassādo dukkhamettha bhiyyo; Gaḷo eso iti ñatvā matimā, Eko care khaggavisāṇakappo. (7)

Saṅgo eso parittamettha sokhyanti saṅgoti vā baḷisanti vā āmisanti vā lagganti vā palibodhoti vā, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Parittamettha sokhyanti vuttañhetaṃ bhagavatā—" pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ. Appakaṃ etaṃ sukhaṃ, parittakaṃ etaṃ sukhaṃ, thokakaṃ etaṃ sukhaṃ, omakaṃ etaṃ sukhaṃ, lāmakaṃ etaṃ sukhaṃ, chatukkaṃ etaṃ sukhan"ti—saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ.

Appassādo dukkhamettha bhiyyoti appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā; ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā, maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā, tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā, aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā, supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā, asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā, sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā, sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti—appassādo dukkhamettha bhiyyo.

Gaḷo eso iti ñatvā matimāti gaḷoti vā baḷisanti vā āmisanti vā lagganti vā bandhananti vā palibodhoti vā, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Itīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ itīti. Matimāti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Gaḷo eso iti ñatvā matimāti matimā gaḷoti ñatvā baḷisanti ñatvā āmisanti ñatvā lagganti ñatvā bandhananti ñatvā palibodhoti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—gaḷo eso iti ñatvā matimā, eko care

khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ, Appassādo dukkhamettha bhiyyo; Gaḷo eso iti ñatvā matimā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Sandālayitvāna saṃyojanāni, Jālaṃva bhetvā salilambucārī; Aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (8)

Sandālayitvāna saṃyojanānīti dasa saṃyojanāni—kāmarāgasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, mānasaṃyojanaṃ, diṭṭhisaṃyojanaṃ, vicikicchāsaṃyojanaṃ, sīlabbataparāmāsasaṃyojanaṃ, bhavarāgasaṃyojanaṃ, issāsaṃyojanaṃ, macchariyasaṃyojanaṃ, avijjāsaṃyojanaṃ. Sandālayitvāna saṃyojanānīti dasa saṃyojanāni dālayitvā sandālayitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—sandālayitvāna saṃyojanāni.

Jālaṃva bhetvā salilambucārīti jālaṃ vuccati suttajālaṃ. Salilaṃ vuccati udakaṃ. Ambucārī vuccati maccho. Yathā maccho jālaṃ bhinditvā pabhinditvā dālayitvā padālayitvā sampadālayitvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, evameva dve jālā— taṇhājālañca diṭṭhijālañca ... pe ... idaṃ taṇhājālaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhijālaṃ. Tassa paccekasambuddhassa taṇhājālaṃ pahīnaṃ, diṭṭhijālaṃ paṭinissaṭṭhaṃ. Taṇhājālassa pahīnattā diṭṭhijālassa paṭinissaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na sajjati sadde na sajjati gandhe na sajjati ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na sajjati na gaṇhāti na bajjhati na palibajjhati, nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—jālaṃva bhetvā salilambucārī.

Aggīva daḍḍhaṃ anivattamānoti yathā aggi tiṇakaṭṭhupādānaṃ dahanto gacchati anivattanto, evameva tassa paccekasambuddhassa sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati, sakadāgāmimaggena ... pe ... anāgāmimaggena ... arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchatīti—aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Sandālayitvāna saṃyojanāni, Jālaṃva bhetvā salilambucārī; Aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Okkhittacakkhu na ca pādalolo, Guttindriyo rakkhitamānasāno; Anavassuto apariḍayhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (9)

Okkhittacakkhu na ca pādaloloti kathaṃ khittacakkhu hoti? Id-

hekacco bhikkhu cakkhulolo cakkhuloliyena samannāgato hoti. Adiṭṭhaṃ dakkhitabbaṃ diṭṭhaṃ samatikkamitabbanti—ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto hoti rūpadassanāya. Evaṃ khittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno asaṃvuto gacchati. Hatthiṃ olokento assaṃ olokento rathaṃ olokento pattiṃ olokento kumārake olokento kumārikāyo olokento itthiyo olokento purise olokento antarāpaṇaṃ olokento gharamukhāni olokento uddhaṃ olokento adho olokento disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati. Evampi khittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Evampi khittacakkhu hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetāḷaṃ kumbhathūṇaṃ sobhanakaṃ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahiṃsayuddhaṃ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ anīkadassanaṃ iti vā. Iti evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyutto hoti. Evampi khittacakkhu hoti.

Kathaṃ okkhittacakkhu hoti? Idhekacco bhikkhu na cakkhulolo na cakkhuloliyena samannāgato hoti. Adiṭṭhaṃ dakkhitabbaṃ diṭṭhaṃ samatikkamitabbanti—na ārāmena ārāmaṃ na uyyānena uyyānaṃ na gāmena gāmaṃ na nigamena nigamaṃ na nagarena nagaraṃ na raṭṭhena raṭṭhaṃ na janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto hoti rūpadassanāya. Evaṃ okkhittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno saṃvuto gacchati. Na hatthiṃ olokento na assaṃ olokento na rathaṃ olokento na pattiṃ olokento na kumārake olokento na kumārikāyo olokento na itthiyo olokento na purise olokento na antarāpaṇaṃ olokento na

gharamukhāni olokento na uddhaṃ olokento na adho olokento na disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati. Evampi okkhittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Evampi okkhittacakkhu hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ ... pe ... anīkadassanaṃ iti vā. Iti evarūpā visūkadassanā paṭivirato. Evampi okkhittacakkhu hoti.

Na ca pādaloloti kathaṃ pādalolo hoti? Idhekacco bhikkhu pādalolo pādaloliyena samannāgato hoti—ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto hoti. Evampi pādalolo hoti.

Atha vā bhikkhu antosaṃghārāme pādalolo pādaloliyena samannāgato hoti, na atthahetu na kāraṇahetu uddhato avūpasantacitto pariveṇato pariveṇaṃ gacchati, vihārato vihāraṃ gacchati, aḍḍhayogato aḍḍhayogaṃ gacchati, pāsādato pāsādaṃ gacchati, hammiyato hammiyaṃ gacchati, guhato guhaṃ gacchati, leṇato leṇaṃ gacchati, kuṭiyā kuṭiṃ gacchati, kūṭāgārato kūṭāgāraṃ gacchati, aṭṭato aṭṭaṃ gacchati, māḷato māḷaṃ gacchati, uddaṇḍato uddaṇḍaṃ gacchati, upaṭṭhānasālato upaṭṭhānasālaṃ gacchati, maṇḍapato maṇḍapaṃ gacchati, rukkhamūlato rukkhamūlaṃ gacchati, yattha vā pana bhikkhū nisīdanti vā gacchanti vā, tattha ekassa vā dutiyo hoti, dvinnaṃ vā tatiyo hoti, tiṇṇaṃ vā catuttho hoti. Tattha bahuṃ samphappalāpaṃ palapati, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... iti bhavābhavakathaṃ katheti. Evampi pādalolo hoti.

Na ca pādaloloti so paccekasambuddho pādaloliyā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā paṭisallānārāmo hoti paṭisallānarato ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgāraṃ jhāyī jhānarato ekattamanuyutto sadatthagarukoti—okkhittacakkhu na ca pādalolo.

Guttindriyo rakkhitamānasānoti. Guttindriyoti so paccekasambuddho cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjatīti—guttindriyo. Rakkhitamānasānoti gopitamānasānoti—guttindriyo rakkhitamānasāno.

Anavassuto pariḍayhamānoti vuttañhetaṃ āyasmatā mahāmoggallānena—" avassutapariyāyañca vo, āvuso, desessāmi anavassutapariyāyañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca—

"Kathañcāvuso, avassuto hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe adhimuccati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati parittacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme adhimuccati, appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati parittacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu avassuto cakkhuviññeyyesu rūpesu ... pe ... avassuto manoviññeyyesu dhammesu. Evaṃvihāriñcāvuso, bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhetheva māro otāraṃ labhetha māro ārammaṇaṃ, sotato cepi naṃ ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhetheva māro otāraṃ labhetha māro ārammaṇaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, naḷāgāraṃ vā tiṇāgāraṃ vā sukkhaṃ koḷāpaṃ terovassikaṃ. Puratthimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya

upasaṅkameyya, labhetheva aggi otāraṃ labhetha aggi ārammaṇaṃ; pacchimāya cepi naṃ disāya ... pe ... uttarāya cepi naṃ disāya ... dakkhiṇāya cepi naṃ disāya ... heṭṭhimato cepi naṃ disāya ... uparimato cepi naṃ disāya ... yato kutoci cepi naṃ puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, labhetheva aggi otāraṃ labhetha aggi ārammaṇaṃ. Evameva kho, āvuso, evaṃvihāriṃ bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhetheva māro otāraṃ labhetha māro ārammaṇaṃ, sotato cepi naṃ ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhetheva māro otāraṃ labhetha māro ārammaṇaṃ.

Evaṃvihāriñcāvuso, bhikkhuṃ rūpā adhibhaṃsu, na bhikkhu rūpe adhibhosi; saddā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu sadde adhibhosi; gandhā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu gandhe adhibhosi; rasā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu rase adhibhosi; phoṭṭhabbā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu phoṭṭhabbe adhibhosi; dhammā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu dhamme adhibhosi. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu rūpādhibhūto saddādhibhūto gandhādhibhūto rasādhibhūto phoṭṭhabbādhibhūto dhammādhibhūto adhibhū anadhibhūto adhibhaṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, āvuso, avassuto hoti.

Kathañcāvuso, anavassuto hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe nādhimuccati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti; sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme nādhimuccati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu anavassuto cakkhuviññeyyesu rūpesu ... pe ... anavassuto manoviññeyyesu dhammesu. Evaṃvihāriñcāvuso, bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhetha māro otāraṃ, na labhetha māro ārammaṇaṃ; sotato cepi naṃ ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhetha māro otāraṃ, na labhetha māro ārammaṇaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, kūṭāgārā vā kūṭāgārasālā vā bahalamattikā addāvalepanā puratthimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, neva labhetha aggi otāraṃ, na labhetha aggi ārammaṇaṃ; pacchimāya cepi naṃ disāya ... uttarāya cepi naṃ disāya ... dakkhiṇāya cepi naṃ disāya ... heṭṭhimato cepi naṃ disāya ... uparimato cepi naṃ disāya ... yato kutoci cepi naṃ puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, neva labhetha aggi otāraṃ na labhetha aggi ārammaṇaṃ. Evameva kho, āvuso, evaṃvihāriṃ bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhetha māro otāraṃ na labhetha māro ārammaṇaṃ; sotato cepi naṃ ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati neva labhetha māro otāraṃ na labhetha māro ārammaṇaṃ.

Evaṃvihārī cāvuso, bhikkhu rūpe adhibhosi, na rūpā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; sadde bhikkhu adhibhosi, na saddā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; gandhe bhikkhu adhibhosi, na gandhā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; rase bhikkhu adhibhosi, na rasā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; phoṭṭhabbe bhikkhu adhibhosi, na phoṭṭhabbā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; dhamme bhikkhu adhibhosi, na dhammā bhikkhuṃ adhibhaṃsu. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu rūpādhibhū saddādhibhū gandhādhibhū rasādhibhū phoṭṭhabbādhibhū dhammādhibhū adhibhū anadhibhūto. Adhibhosi te pāpake akusale dhamme saṃkilesike ponobhavike sadare dukkhavipāke āyatiṃ jātijarāmaraṇiye. Evaṃ kho, āvuso, anavassuto hotī"ti—anavassuto.

Apariḍayhamānoti rāgajena pariḷāhena apariḍayhamāno, dosajena pariḷāhena apariḍayhamāno, mohajena pariḷāhena apariḍayhamānoti—anavassuto apariḍayhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Okkhittacakkhu na ca pādalolo, Guttindriyo rakkhitamānasāno;
Anavassuto apariḍayhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Ohārayitvā gihibyañjanāni, Sañchannapatto yathā pārichattako;
Kāsāyavattho abhinikkhamitvā, Eko care khaggavisāṇakappo. (10)

Ohārayitvā gihibyañjanānīti gihibyañjanāni vuccanti kesā ca massū ca ... pe ... dīghadasāni iti vā. Ohārayitvā gihibyañjanānīti gihibyañjanāni oropayitvā samoropayitvā nikkhipitvā paṭippassambhitvāti—ohārayitvā gihibyañjanāni.

Sañchannapatto yathā pārichattakoti yathā so pārichattako koviḷāro bahalapattapalāso sandacchāyo, evameva so paccekasambuddho paripuṇṇapattacīvaradharoti—sañchannapatto yathā pārichattako.

Kāsāyavattho abhinikkhamitvāti so paccekasambuddho sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—kāsāyavattho abhinikkhamitvā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Ohārayitvā gihibyañjanāni, Sañchannapatto yathā pārichattako; Kāsāyavattho abhinikkhamitvā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Tatiyo vaggo.

4. Catutthavagga

Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo, Anaññaposī sapadānacārī; Kule kule appaṭibaddhacitto, Eko care khaggavisāṇakappo. (1)

Rasesu gedhaṃ akaraṃ aloloti. Rasoti mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso, ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambikaṃ kasāvo sādu asādu sītaṃ uṇhaṃ. Santeke samaṇabrāhmaṇā rasagiddhā. Te jivhaggena rasaggāni pariyesantā āhiṇḍanti. Te ambilaṃ labhitvā anambilaṃ pariyesanti, anambilaṃ labhitvā ambilaṃ pariyesanti; madhuraṃ labhitvā amadhuraṃ pariyesanti, amadhuraṃ labhitvā madhuraṃ pariyesanti; tittakaṃ labhitvā atittakaṃ pariyesanti, atittakaṃ labhitvā tittakaṃ pariyesanti; kaṭukaṃ labhitvā akuṭakaṃ pariyesanti, akuṭakaṃ labhitvā kaṭukaṃ pariyesanti; loṇikaṃ labhitvā aloṇikaṃ pariyesanti, aloṇikaṃ labhitvā loṇikaṃ pariyesanti; khārikaṃ labhitvā akhārikaṃ pariyesanti, akhārikaṃ labhitvā khārikaṃ pariyesanti; kasāvaṃ labhitvā akasāvaṃ pariyesanti, akasāvaṃ labhitvā kasāvaṃ pariyesanti; lambikaṃ labhitvā alambikaṃ pariyesanti, alambikaṃ labhitvā lambikaṃ pariyesanti; sāduṃ labhitvā asāduṃ pariyesanti, asāduṃ labhitvā sāduṃ pariyesanti; sītaṃ labhitvā uṇhaṃ pariyesanti, uṇhaṃ labhitvā sītaṃ pariyesanti. Te yaṃ yaṃ labhanti tena tena na tussanti, aparāparaṃ pariyesanti. Manāpikesu rasesu rattā giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā. Sā rasataṇhā tassa paccekasam-

buddhassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā so paccekasambuddho paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti—"neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya; yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā"ti.

Yathā vaṇaṃ ālimpeyya yāvadeva āruhaṇatthāya, yathā vā akkhaṃ abbhañjeyya yāvadeva bhārassa nittharaṇatthāya, yathā puttamaṃsaṃ āhāraṃ āhareyya yāvadeva kantārassa nittharaṇatthāya; evameva so paccekasambuddho paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti—"neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya; yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā"ti. Rasataṇhāya ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti— rasesu gedhaṃ akaraṃ.

Aloloti loluppaṃ vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Sā loluppā taṇhā tassa paccekasambuddhassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā paccekasambuddho aloloti—rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo.

Anaññaposī sapadānacārīti anaññaposīti so paccekasambuddho attānaññeva poseti, na paranti.

Anaññaposimaññātaṃ, dantaṃ sāre patiṭṭhitaṃ; Khīṇāsavaṃ vantadosaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇanti.

Anaññaposī sapadānacārīti so paccekasambuddho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati rakkhiteneva kāyena rakkhitāya vācāya rakkhitena cittena upaṭṭhitāya satiyā saṃvutehi indriyehi. Okkhittacakkhu iriyāpathasampanno kulā kulaṃ anatikkamanto piṇḍāya caratīti—anaññaposī sapadānacārī.

Kule kule appaṭibaddhacittoti dvīhi kāraṇehi paṭibaddhacitto hoti—attānaṃ vā nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti, attānaṃ vā uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti. Kathaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibad-

dhacitto hoti? "Tumhe me bahūpakārā, ahaṃ tumhe nissāya labhāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ. Yampi me aññe dātuṃ vā kātuṃ vā maññanti tumhe nissāya tumhe passantā. Yampi me porāṇaṃ mātāpettikaṃ nāmagottaṃ tampi me antarahitaṃ tumhehi ahaṃ ñāyāmi—'asukassa kulupako, asukāya kulupako'"ti. Evaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti.

Kathaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti? "Ahaṃ tumhākaṃ bahūpakāro, tumhe maṃ āgamma buddhaṃ saraṇaṃ gatā dhammaṃ saraṇaṃ gatā saṃghaṃ saraṇaṃ gatā, pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesumicchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā, tumhākaṃ ahaṃ uddesaṃ demi paripucchaṃ demi uposathaṃ ācikkhāmi navakammaṃ adhiṭṭhāmi; atha ca pana tumhe maṃ ujjhitvā aññe sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjethā"ti. Evaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento paṭibaddhacitto hoti.

Kule kule appaṭibaddhacittoti so paccekasambuddho kulapalibodhena appaṭibaddhacitto hoti, gaṇapalibodhena appaṭibaddhacitto hoti, āvāsapalibodhena appaṭibaddhacitto hoti, cīvarapalibodhena appaṭibaddhacitto hoti, piṇḍapātapalibodhena appaṭibaddhacitto hoti, senāsanapalibodhena appaṭibaddhacitto hoti, gilānapaccayabhesajjaparikkhārapalibodhena appaṭibaddhacitto hotīti—kule kule appaṭibaddhacitto hoti, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo, Anaññaposī sapadānacārī; Kule kule appaṭibaddhacitto, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso, Upakkilese byapanujja sabbe; Anissito chetva sinehadosaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo. (2)

Pahāya pañcāvaraṇāni cetasoti so paccekasambuddho kāmacchandanīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā, byāpādanīvaraṇaṃ ... thinamiddhanīvaraṇaṃ ... uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ ... vicikicchānīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharatīti—pahāya pañcāvaraṇāni cetaso.

Upakkilese byapanujja sabbeti rāgo cittassa upakkileso, doso cittassa upakkileso, moho cittassa upakkileso, kodho ... upanāho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā cittassa upakkilesā. Upakkilese byapanujja sabbeti sabbe cittassa upakkilese byapanujja panuditvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—upakkilese byapanujja sabbe.

Anissito chetva sinehadosanti. Anissitoti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhānissayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhinissayo. Sinehoti dve snehā—taṇhāsneho ca diṭṭhisneho ca ... pe ... ayaṃ taṇhāsneho ... pe ... ayaṃ diṭṭhisneho. Dosoti yo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa. Anissito chetva sinehadosanti so paccekasambuddho taṇhāsnehañca diṭṭhisnehañca dosañca chetvā ucchinditvā samucchinditvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvā cakkhuṃ anissito, sotaṃ anissito ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—anissito chetva sinehadosaṃ, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso, Upakkilese byapanujja sabbe; Anissito chetva sinehadosaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Vipiṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhañca, Pubbeva ca somanassadomanassaṃ; Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo. (3)

Vipiṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhañca, pubbeva ca somanassadomanassanti so paccekasambuddho sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharatīti—vipiṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhañca, pubbeva ca somanassadomanassaṃ.

Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhanti. Upekkhāti yā catutthajjhāne upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā cittasamatā cittappassaddhatā majjhattatā cittassa. Samathoti yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ

samādhibalaṃ sammāsamādhi; catutthajjhāne upekkhā ca samatho ca suddhā honti visuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā mudubhūtā kammaniyā ṭhitā āneñjappattā. Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhanti catutthajjhānaṃ upekkhañca samathañca laddhā labhitvā vinditvā paṭilabhitvāti—laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Vipiṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhañca, Pubbeva ca somanassadomanassaṃ; Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Āraddhaviriyo paramatthapattiyā, Alīnacitto akusītavutti; Daḷhanikkamo thāmabalūpapanno, Eko care khaggavisāṇakappo. (4)

Āraddhaviriyo paramatthapattiyāti paramatthaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Paramatthassa pattiyā lābhāya paṭilābhāya adhigamāya phassanāya sacchikiriyāya āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ sampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesūti—āraddhaviriyo paramatthapattiyā.

Alīnacitto akusītavuttīti so paccekasambuddho anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahatīti—evaṃ alīnacitto akusītavutti.

Atha vā " kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisabalena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī"ti cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti.

Nāsissaṃ na pivissāmi, vihārato na nikkhame; Napi passaṃ nipātessaṃ, taṇhāsalle anūhateti.

Cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti.

"Na tāvāhaṃ imaṃ pallaṅkaṃ bhindissāmi yāva me na anupādāya

āsavehi cittaṃ vimuccissatī”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti.

“Na tāvāhaṃ imamhā āsanā vuṭṭhahissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti.

“Na tāvāhaṃ imamhā caṅkamā orohissāmi … pe … vihārā nikkhamissāmi … aḍḍhayogā nikkhamissāmi … pāsādā nikkhamissāmi … hammiyā nikkhamissāmi … guhāya nikkhamissāmi … leṇā nikkhamissāmi … kuṭiyā nikkhamissāmi … kūṭāgārā nikkhamissāmi … aṭṭā nikkhamissāmi … māḷā nikkhamissāmi … uddaṇḍā nikkhamissāmi … upaṭṭhānasālāya nikkhamissāmi … maṇḍapā nikkhamissāmi … rukkhamūlā nikkhamissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti.

“Imasmiṃyeva pubbaṇhasamaye ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmī”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti. “Imasmiṃyeva majjhanhikasamaye … pe … sāyanhasamaye … pe … purebhattaṃ … pacchābhattaṃ … purimayāmaṃ … majjhimayāmaṃ … pacchimayāmaṃ … kāḷe … juṇhe … vasse … hemante … gimhe … purime vayokhandhe … majjhime vayokhandhe … pacchime vayokhandhe ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmī”ti cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evampi alīnacitto akusītavutti.

Daḷhanikkamo thāmabalūpapannoti so paccekasambuddho daḷhasamādāno ahosi kusalesu dhammesu avaṭṭhitasamādāno kāyasucarite vacīsucarite manosucarite dānasaṃvibhāge sīlasamādāne uposathupavāse matteyyatāya petteyyatāya sāmaññatāya brahmaññatāya kulejeṭṭhāpacāyitāya aññataraññataresu adhikusalesu dhammesūti—daḷhanikkamo. Thāmabalūpapannoti so paccekasambuddho thāmena ca balena ca vīriyena ca parakkamena ca paññāya ca upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgatoti— daḷhanikkamo thāmabalūpapanno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

“Āraddhaviriyo paramatthapattiyā, Alīnacitto akusītavutti; Daḷhanikkamo thāmabalūpapanno, Eko care khaggavisāṇakappo”ti.

Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno, Dhammesu niccaṃ anudham-

macārī; Ādīnavaṃ sammasitā bhavesu, Eko care khaggavisāṇakappo. (5)

Paṭisallānaṃ jhānamariñcamānoti so paccekasambuddho paṭisallānārāmo hoti paṭisallānarato ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgāraṃ jhāyī jhānarato ekattamanuyutto sadatthagarukoti paṭisallānaṃ. Jhānamariñcamānoti so paccekasambuddho dvīhi kāraṇehi jhānaṃ na riñcati—anuppannassa vā paṭhamassa jhānassa uppādāya yutto payutto saṃyutto āyutto samāyutto, anuppannassa vā dutiyassa jhānassa ... pe ... anuppannassa vā tatiyassa jhānassa ... anuppannassa vā catutthassa jhānassa uppādāya yutto payutto saṃyutto āyutto samāyuttoti—evampi jhānaṃ na riñcati.

Atha vā uppannaṃ vā paṭhamaṃ jhānaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, uppannaṃ vā dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... uppannaṃ vā tatiyaṃ jhānaṃ ... uppannaṃ vā catutthaṃ jhānaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Evampi jhānaṃ na riñcatīti—paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno.

Dhammesu niccaṃ anudhammacārīti dhammā vuccanti cattāro satipaṭṭhānā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Katame anudhammā? Sammāpaṭipadā apaccanīkapaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā sīlesu paripūrakāritā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satisampajaññaṃ—ime vuccanti anudhammā. Dhammesu niccaṃ anudhammacārīti dhammesu niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ avokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ udakūmikajātaṃ

Avīcisantatisahitaṃ phassitaṃ purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ kāḷe juṇhe vasse hemante gimhe purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—dhammesu niccaṃ anudhammacārī.

Ādīnavaṃ sammasitā bhavesūti "sabbe saṅkhārā aniccā"ti ādīnavaṃ sammasitā bhavesu, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ādīnavaṃ sammasitā bhavesūti—ādīnavaṃ sammasitā bhavesu, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno, Dhammesu niccaṃ anudhammacārī; Ādīnavaṃ sammasitā bhavesu, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Taṇhakkhayaṃ patthayamappamatto, Aneḷamūgo sutavā satīmā; Saṅkhātadhammo niyato padhānavā, Eko care khaggavisāṇakappo. (6)

Taṇhakkhayaṃ patthayamappamattoti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhakkhayanti rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ patthayanto icchanto sādiyanto pihayanto abhijappantoti—taṇhakkhayaṃ patthayaṃ. Appamattoti so paccekasambuddho sakkaccakārī sātaccakārī ... pe ... appamādo kusalesu dhammesūti—taṇhakkhayaṃ patthayamappamatto.

Aneḷamūgo sutavā satīmāti. Aneḷamūgoti so paccekasambuddho paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Sutavāti so paccekasambuddho bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Satīmāti so paccekasambuddho satimā hoti paramena satinepakkena samannāgatattā cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritāti—aneḷamūgo sutavā satīmā.

Saṅkhātadhammo niyato padhānavāti saṅkhātadhammo vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Saṅkhātadhammoti so paccekasambuddho saṅkhātadhammo ñātadhammo tulitadhammo tīritadhammo vibhūtadhammo vibhāvitadhammo "sabbe saṅkhārā aniccā"ti saṅkhātadhammo ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti saṅkhātadhammo ñātadhammo tulitadhammo tīritadhammo vibhūtadhammo vibhāvitadhammo. Atha vā tassa paccekasambuddhassa ca khandhā saṃkhittā dhātuyo saṃkhittā āyatanāni saṃkhittāni gatiyo saṃkhittā upapattiyo saṃkhittā paṭisandhiyo saṃkhittā bhavā saṃkhittā saṃsārā saṃkhittā vaṭṭā saṃkhittā. Atha vā so paccekasambuddho khandhapariyante ṭhito dhātupariyante ṭhito āyatanapariyante ṭhito gatipariyante ṭhito upapattipariyante ṭhito paṭisandhipariyante ṭhito bhavapariyante ṭhito saṃsārapariyante ṭhito vaṭṭapariyante ṭhito saṅkhārapariyante ṭhito

antimabhave ṭhito antimasamussaye ṭhito antimadehadharo paccekasambuddho.

Tassāyaṃ pacchimako bhavo, carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti.

Taṃkāraṇā paccekasambuddho saṅkhātadhammo. Niyatoti niyāmā vuccanti cattāro ariyamaggā. Catūhi ariyamaggehi samannāgatoti niyato. Niyāmaṃ patto sampatto adhigato phassito sacchikato patto niyāmaṃ. Padhānavāti padhānaṃ vuccati vīriyaṃ. So cetaso vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamo anikkhittacchandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo. So paccekasambuddho iminā padhānena upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato. Tasmā so paccekasambuddho padhānavāti—saṅkhātadhammo niyato padhānavā, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Taṇhakkhayaṃ patthayamappamatto, Aneḷamūgo sutavā satīmā; Saṅkhātadhammo niyato padhānavā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Sīhova saddesu asantasanto, Vātova jālamhi asajjamāno; Padumaṃva toyena alimpamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (7)

Sīhova saddesu asantasantoti yathā sīho migarājā saddesu asantāsī aparisantāsī anutrāsī anubbiggo anussaṅkī anutrāso abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī, paccekasambuddhopi saddesu asantāsī aparisantāsī anutrāsī anubbiggo anussaṅkī anutrāso abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso viharatīti— sīhova saddesu asantasanto.

Vātova jālamhi asajjamānoti. Vātoti puratthimā vātā pacchimā vātā uttarā vātā dakkhiṇā vātā sarajā vātā arajā vātā sītā vātā uṇhā vātā parittā vātā adhimattā vātā verambhavātā pakkhavātā supaṇṇavātā tālapaṇṇavātā vidhūpanavātā. Jālaṃ vuccati suttajālaṃ. Yathā vāto jālamhi na sajjati na gaṇhāti na bajjhati na palibajjhati, evameva dve jālā— taṇhājālañca diṭṭhijālañca ... pe ... idaṃ taṇhājālaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhijālaṃ. Tassa paccekasambuddhassa taṇhājālaṃ pahīnaṃ diṭṭhijālaṃ paṭinissaṭṭhaṃ, taṇhājālassa pahīnattā diṭṭhijālassa paṭinissaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na sajjati sadde na sajjati ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na sajjati na gaṇhāti na bajjhati na pal-

ibajjhati nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—vātova jālamhi asajjamāno.

Padumaṃva toyena alimpamānoti padumaṃ vuccati padumapupphaṃ. Toyaṃ vuccati udakaṃ. Yathā padumapupphaṃ toyena na limpati na palimpati na upalimpati, alittaṃ apalittaṃ anupalittaṃ, evameva dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca ... pe ... ayaṃ taṇhālepo ... pe ... ayaṃ diṭṭhilepo. Tassa paccekasambuddhassa taṇhālepo pahīno, diṭṭhilepo paṭinissaṭṭho. Taṇhālepassa pahīnattā diṭṭhilepassa paṭinisaṭṭhattā so paccekasambuddho rūpe na limpati sadde na limpati ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu na limpati na palimpati na upalimpati, alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—padumaṃva toyena alimpamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Sīhova saddesu asantasanto, Vātova jālamhi asajjamāno; Padumaṃva toyena alimpamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Sīho yathā dāṭhabalī pasayha, Rājā migānaṃ abhibhuyya cārī; Sevetha pantāni senāsanāni, Eko care khaggavisāṇakappo. (8)

Sīho yathā dāṭhabalī pasayha, rājā migānaṃ abhibhuyya cārīti yathā sīho migarājā dāṭhabalī dāṭhāvudho sabbe tiracchānagate pāṇe abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā madditvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, paccekasambuddhopi paññābalī paññāvudho sabbapāṇabhūte puggale paññāya abhibhuyya abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā madditvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti— sīho yathā dāṭhabalī pasayha, rājā migānaṃ abhibhuyya cārī.

Sevetha pantāni senāsanānīti yathā sīho migarājā araññavanamajjhogāhetvā carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpeti, paccekasambuddhopi araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko gacchati eko tiṭṭhati eko nisīdati eko seyyaṃ kappeti eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati eko paṭikkamati eko raho nisīdati eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti eko carati viharati iriyati vatteti pāleti yapeti yāpetīti—sevetha pantāni senāsanāni, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Sīho yathā dāṭhabalī pasayha, Rājā migānaṃ abhibhuyya cārī; Sevetha pantāni senāsanāni, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, Āsevamāno muditañca kāle; Sabbena lokena avirujjhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo. (9)

Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, āsevamāno muditañca kāleti so paccekasambuddho mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ ... tathā tatiyaṃ ... tathā catutthaṃ ... iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati; karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharatīti—mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, āsevamāno muditañca kāle.

Sabbena lokena avirujjhamānoti mettāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā te appaṭikūlā honti, ye pacchimāya disāya sattā ... pe ... ye uttarāya disāya sattā ... ye dakkhiṇāya disāya sattā ... ye puratthimāya anudisāya sattā ... ye pacchimāya anudisāya sattā ... ye uttarāya anudisāya sattā ... ye dakkhiṇāya anudisāya sattā ... ye heṭṭhimāya disāya sattā ... ye uparimāya disāya sattā ... ye dasasu disāsu sattā te appaṭikūlā honti. Karuṇāya bhāvitattā ... muditāya bhāvitattā ... upekkhāya bhāvitattā ye puratthimāya disāya sattā ... pe ... ye dasasu disāsu sattā te appaṭikūlā honti. Sabbena lokena avirujjhamānoti sabbena lokena avirujjhamāno, appaṭivirujjhamāno anāghātiyamāno appaṭihaññamānoti—sabbena lokena avirujjhamāno, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, Āsevamāno muditañca kāle; Sabbena lokena avirujjhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Sandālayitvāna saṃyojanāni; Asantasaṃ jīvitasaṅkhayamhi, Eko care khaggavisāṇakappo. (10)

Rāgañca dosañca pahāya mohanti. Rāgoti yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Dosoti yo cittassa āghāto ... pe ... caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa. Mohoti dukkhe aññāṇaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ. Rāgañca dosañca pahāya mohanti so paccekasambuddho rāgañca dosañca mohañca pahāya pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—rāgañca

dosañca pahāya mohaṃ.

Sandālayitvāna saṃyojanānīti. Dasa saṃyojanāni—kāmarāgasaṃyojanaṃ paṭighasaṃyojanaṃ ... pe ... avijjāsaṃyojanaṃ. Sandālayitvāna saṃyojanānīti dasa saṃyojanāni sandālayitvā padālayitvā sampadālayitvā pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—sandālayitvāna saṃyojanāni.

Asantasaṃ jīvitasaṅkhayamhīti so paccekasambuddho jīvitapariyosāne asantāsī anutrāsī anubbiggo anussaṅkī anutrāso abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso viharatīti—asantasaṃ jīvitasaṅkhayamhi, eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Sandālayitvāna saṃyojanāni; Asantasaṃ jīvitasaṅkhayamhi, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā, Nikkāraṇā dullabhā ajja mittā; Attatthapaññā asucī manussā, Eko care khaggavisāṇakappo. (11)

Bhajanti sevanti ca kāraṇatthāti attatthakāraṇā paratthakāraṇā ubhayatthakāraṇā diṭṭhadhammikatthakāraṇā samparāyikatthakāraṇā paramatthakāraṇā bhajanti sambhajanti sevanti nisevanti saṃsevanti paṭisevantīti—bhajanti sevanti ca kāraṇatthā.

Nikkāraṇā dullabhā ajja mittāti dve mittā—agārikamitto ca anāgārikamitto ca ... pe ... ayaṃ agārikamitto ... pe ... ayaṃ anāgārikamitto. Nikkāraṇā dullabhā ajja mittāti ime dve mittā akāraṇā nikkāraṇā ahetū appaccayā dullabhā dulladdhā sudulladdhā ti—nikkāraṇā dullabhā ajja mittā.

Attatthapaññā asucī manussāti. Attatthapaññāti attano atthāya attano hetu attano paccayā attano kāraṇā bhajanti sambhajanti sevanti nisevanti saṃsevanti paṭisevanti ācaranti samācaranti payirupāsanti paripucchanti paripañhantīti—attatthapaññā. Asucī manussāti asucinā kāyakammena samannāgatāti asucī manussā, asucinā vacīkammena samannāgatāti asucī manussā, asucinā manokammena samannāgatāti asucī manussā, asucinā pāṇātipātena ... pe ... asucinā adinnādānena ... asucinā kāmesumicchācārena ... asucinā musāvādena ... asuciyā pisuṇāya vācāya samannāgatā ... asuciyā pharusāya vācāya samannāgatā ... asucinā samphappalāpena samannāgatā ... asuciyā abhijjhāya samannāgatā ... asucinā byāpādena samannāgatāti asucī manussā, asuciyā micchādiṭṭhiyā samannāgatāti asucī manussā, asuciyā cetanāya

samannāgatāti asucī manussā, asuciyā patthanāya samannāgatāti asucī manussā, asucinā paṇidhinā samannāgatāti asucī manussā, asucī hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittāti—attatthapaññā asucī manussā.

Eko care khaggavisāṇakappoti. Ekoti so paccekasambuddho pabbajjāsaṅkhātena eko ... pe ... careti aṭṭha cariyāyo ... pe ... khaggavisāṇakappoti yathā khaggassa nāma visāṇaṃ ekaṃ hoti adutiyaṃ ... pe ... eko care khaggavisāṇakappo. Tenāha so paccekasambuddho—

"Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā, Nikkāraṇā dullabhā ajja mittā; Attatthapaññā asucī manussā, Eko care khaggavisāṇakappo"ti.

Catuttho vaggo.

Khaggavisāṇasuttaniddeso ekūnavīsatimo.

Ajito tissametteyyo, puṇṇako atha mettagū; Dhotako upasīvo ca, nando ca atha hemako.

Todeyyakappā dubhayo, jatukaṇṇī ca paṇḍito; Bhadrāvudho udayo ca, posālo cāpi brāhmaṇo; Mogharājā ca medhāvī, piṅgiyo ca mahāisi.

Soḷasānaṃ panetesaṃ, brāhmaṇānaṃva sāsanaṃ; Pārāyanānaṃ niddesā, tattakā ca bhavanti hi.

Khaggavisāṇasuttānaṃ, niddesāpi tatheva ca; Niddesā duvidhā ñeyyā, paripuṇṇā sulakkhitāti.

Cūḷaniddesapāḷi niṭṭhitā.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

6. Upasīvamāṇavapucchāniddesa

Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ, (iccāyasmā upasīvo) Anissito no visahāmi tārituṃ; Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu, Yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ. (1)

Eko ahaṃ sakka mahantamoghanti. Ekoti puggalo vā me dutiyo natthi, dhammo vā me dutiyo natthi, yaṃ vā puggalaṃ nissāya dhammaṃ vā nissāya mahantaṃ kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyyaṃ uttareyyaṃ patareyyaṃ samatikkameyyaṃ vītivatteyyanti. Sakkāti sakko. Bhagavā sakyakulā pabbajitotipi sakko. Atha vā aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Tassimāni dhanāni, seyyathidaṃ—saddhādhanaṃ sīladhanaṃ hiridhanaṃ ottappadhanaṃ sutadhanaṃ cāgadhanaṃ paññādhanaṃ satipaṭṭhānadhanaṃ ... pe ...

nibbānadhanaṃ. Imehi anekehi dhanaratanehi aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Atha vā sakko pahu visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīrū achambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakkoti—eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ.

Iccāyasmā upasīvoti. Iccāti padasandhi ... pe .... Āyasmāti piyavacanaṃ ... pe .... Upasīvoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā upasīvo.

Anissito no visahāmi tāritunti. Anissitoti puggalaṃ vā anissito dhammaṃ vā anissito no visahāmi na ussahāmi na sakkomi na paṭibalo mahantaṃ kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tarituṃ uttarituṃ patarituṃ samatikkamituṃ vītivattitunti—anissito no visahāmi tārituṃ.

Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhūti ārammaṇaṃ ālambaṇaṃ nissayaṃ upanissayaṃ brūhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Samantacakkhūti samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ. Bhagavā tena sabbaññutañāṇena upeto samupeto upāgato samupāgato upapanno samupapanno samannāgato.

Na tassa adiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ; Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhūti.

Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu.

Yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyanti. Yaṃ nissitoti yaṃ puggalaṃ vā nissito dhammaṃ vā nissito mahantaṃ kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyyaṃ uttareyyaṃ patareyyaṃ samatikkameyyaṃ vītivatteyyanti—yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ, (iccāyasmā upasīvo) Anissito no visahāmi tārituṃ; Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu, Yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyan"ti.

Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā, (upasīvāti bhagavā) Natthīti nissāya tarassu oghaṃ; Kāme pahāya virato kathāhi, Taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassa. (2)

Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimāti so brāhmaṇo pakatiyā ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ lābhīyeva nissayaṃ na jānāti—"ayaṃ me nissayo"ti. Tassa bhagavā nissayañca ācikkhati uttariñca niyyānapathaṃ.

Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ sato samāpajjitvā tato vuṭṭhahitvā tattha jāte cittacetasike dhamme aniccato pekkhamāno, dukkhato … pe … rogato … gaṇḍato … sallato … aghato … ābādhato … parato … palokato … ītito … upaddavato … bhayato … upasaggato … calato … pabhaṅguto … addhuvato … atāṇato … aleṇato … asaraṇato … asaraṇībhūtato … rittato … tucchato … suññato … anattato … ādīnavato … vipariṇāmadhammato … asārakato … aghamūlato … bhavato … vibhavato … sāsavato … saṅkhatato … mārāmisato … jātidhammato … jarādhammato … byādhidhammato … maraṇadhammato … sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammato … samudayadhammato … atthaṅgamato … assādato … ādīnavato … nissaraṇato pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamāno.

Satimāti yā sati anussati paṭissati … pe … sammāsati—ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto hoti … pe … samannāgato, so vuccati satimāti—ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā.

Upasīvāti bhagavāti. Upasīvāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ … pe … sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—upasīvāti bhagavā.

Natthīti nissāya tarassu oghanti natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanasamāpatti. Kiṃkāraṇā natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanasamāpatti? Viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ sato samāpajjitvā tato vuṭṭhahitvā taññeva viññāṇaṃ abhāveti, vibhāveti, antaradhāpeti, natthi kiñcīti passati. Taṃkāraṇā natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ nissāya upanissāya ālambaṇaṃ karitvā kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tarassu uttarassu patarassu samatikkamassu vītivattassūti—natthīti nissāya tarassu oghaṃ.

Kāme pahāya virato kathāhīti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca … pe … ime vuccanti vatthukāmā … pe … ime vuccanti kilesakāmā. Kāme pahāyāti vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantīkaritvā anabhāvaṃ gametvāti—kāme pahāya. Virato kathāhīti kathaṃkathā vuccati vicikicchā. Dukkhe kaṅkhā … pe … chambhitattaṃ cittassa manovilekho kathaṃkathāya ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—evampi virato kathāhi … pe … atha vā dvattiṃsāya tiracchānakathāya ārato virato paṭivirato nikkhanto

nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti evampi virato kathāhīti—kāme pahāya virato kathāhi.

Taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassāti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Nattaṃ vuccati ratti. Ahoti divaso. Rattiñca divā ca taṇhakkhayaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ gatikkhayaṃ upapattikkhayaṃ paṭisandhikkhayaṃ bhavakkhayaṃ saṃsārakkhayaṃ vaṭṭakkhayaṃ passa abhipassa dakkha olokaya nijjhāya upaparikkhāti—taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassa. Tenāha bhagavā—

"Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā, (upasīvāti bhagavā) Natthīti nissāya tarassu oghaṃ; Kāme pahāya virato kathāhi, Taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassā"ti.

Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (iccāyasmā upasīvo) Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe paramedhimutto, Tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī. (3)

Sabbesu kāmesu yo vītarāgoti. Sabbesūti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ sabbesūti. Kāmesūti kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Sabbesu kāmesu yo vītarāgoti. Sabbesu kāmesu yo vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo vikkhambhanatoti—sabbesu kāmesu yo vītarāgo.

Iccāyasmā upasīvoti. Iccāti padasandhi ... pe .... Āyasmāti piyavacanaṃ ... pe .... Upasīvoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā upasīvo.

Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññanti. Heṭṭhimā cha samāpattiyo hitvā cajitvā pariccajitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ nissito allīno upagato samupagato ajjhosito adhimuttoti—ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ.

Saññāvimokkhe paramedhimuttoti saññāvimokkhā vuccanti satta saññāsamāpattiyo. Tāsaṃ saññāsamāpattīnaṃ ākiñcaññāyatanasamāpattivimokkho aggo ca seṭṭho ca viseṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca, parame agge seṭṭhe viseṭṭhe pāmokkhe uttame pavare adhimuttivimokkhena adhimutto tatrādhimutto tadadhimutto taccarito tabbahulo taggaruko tanninno tappono tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyoti— saññāvimokkhe paramedhimutto.

Tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyīti. Tiṭṭhe nūti saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā, "evaṃ nu kho, nanu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti—tiṭṭhe nu. Tatthāti ākiñcaññāyatane. Anānuyāyīti anānuyāyī aviccamāno avigacchamāno anantaradhāyamāno aparihāyamāno ... pe .... Atha vā arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamānoti—tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī. Tenāha so brāhmaṇo—

"Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (iccāyasmā upasīvo) Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe paramedhimutto, Tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī"ti.

Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (upasīvāti bhagavā) Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe paramedhimutto, Tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī. (4)

Sabbesu kāmesu yo vītarāgoti. Sabbesūti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ sabbesūti. Kāmesūti kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Sabbesu kāmesu yo vītarāgoti sabbesu kāmesu yo vītarāgo ... pe ... paṭinissaṭṭharāgo vikkhambhanatoti—sabbesu kāmesu yo vītarāgo.

Upasīvāti bhagavāti. Upasīvāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—upasīvāti bhagavā.

Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññanti. Heṭṭhimā cha samāpattiyo hitvā cajitvā pariccajitvā atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ nissito allīno upagato samupagato ajjhosito adhimuttoti—ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ.

Saññāvimokkhe paramedhimuttoti saññāvimokkhā vuccanti satta saññāsamāpattiyo. Tāsaṃ saññāsamāpattīnaṃ ākiñcaññāyatanasamāpattivimokkho aggo ca seṭṭho ca viseṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca, parame agge seṭṭhe viseṭṭhe pāmokkhe uttame pavare adhimuttivimokkhena adhimutto tatrādhimutto tadadhimutto ... pe ... tadadhipateyyoti—saññāvimokkhe paramedhimutto.

Tiṭṭheyya so tattha anānuyāyīti. Tiṭṭheyyāti tiṭṭheyya saṭṭhikappasahassāni. Tatthāti ākiñcaññāyatane. Anānuyāyīti anānuyāyī aviccamāno avigacchamāno anantaradhāyamāno aparihāyamāno. Atha vā

arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamānoti—tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī. Tenāha bhagavā—

"Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (upasīvāti bhagavā) Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe paramedhimutto, Tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī"ti.

Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī, Pūgampi vassāni samantacakkhu; Tattheva so sītisiyā vimutto, Cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassa. (5)

Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyīti sace so tiṭṭheyya saṭṭhikappasahassāni. Tatthāti ākiñcaññāyatane. Anānuyāyīti anānuyāyī aviccamāno avigacchamāno anantaradhāyamāno aparihāyamāno. Atha vā arajjamāno adussamāno amuyhamāno akilissamānoti—tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī.

Pūgampi vassāni samantacakkhūti. Pūgampi vassānīti pūgampi vassāni bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni bahūni kappāni bahūni kappasatāni bahūni kappasahassāni bahūni kappasatasahassāni. Samantacakkhūti samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ ... pe ... tathāgato tena samantacakkhūti— pūgampi vassāni samantacakkhu.

Tattheva so sītisiyā vimutto, cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassāti tattheva so sītibhāvamanuppatto nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyya. Atha vā tassa viññāṇaṃ caveyya ucchijjeyya nasseyya vinasseyya na bhaveyyāti punabbhavapaṭisandhiviññāṇaṃ nibbatteyya kāmadhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vāti ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa sassatañca ucchedañca pucchati. Udāhu tattheva anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyeyya. Atha vā tassa viññāṇaṃ caveyya puna paṭisandhiviññāṇaṃ nibbatteyya kāmadhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vāti, ākiñcaññāyatanaṃ upapannassa parinibbānañca paṭisandhiñca pucchati. Tathāvidhassāti tathāvidhassa tādisassa tassaṇṭhitassa tappakārassa tappaṭibhāgassa ākiñcaññāyatanaṃ upapannassāti—tattheva so sītisiyā vimutto, cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassa. Tenāha so brāhmaṇo—

"Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī, Pūgampi vassāni samantacakkhu; Tattheva so sītisiyā vimutto, Cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassā"ti.

Acci yathā vātavegena khittā, (upasīvāti bhagavā) Atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ; Evaṃ munī nāmakāyā vimutto, Atthaṃ paleti na

upeti saṅkhaṃ. (6)

Acci yathā vātavegena khittāti acci vuccati jālasikhā. Vātāti puratthimā vātā pacchimā vātā uttarā vātā dakkhiṇā vātā sarajā vātā arajā vātā sītā vātā uṇhā vātā parittā vātā adhimattā vātā verambhavātā pakkhavātā supaṇṇavātā tālapaṇṇavātā vidhūpanavātā. Vātavegena khittāti vātavegena khittā ukkhittā nunnā paṇunnā khambhitā vikkhambhitāti—acci yathā vātavegena khittā. Upasīvāti bhagavāti. Upasīvāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ … pe … sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—upasīvāti bhagavā.

Atthaṃ paleti na upeti saṅkhanti. Atthaṃ paletīti atthaṃ paleti, atthaṃ gameti, atthaṃ gacchati nirujjhati vūpasamati paṭippassambhati. Na upeti saṅkhanti saṅkhaṃ na upeti, uddesaṃ na upeti, gaṇanaṃ na upeti, paṇṇattiṃ na upeti, "puratthimaṃ vā disaṃ gatā, pacchimaṃ vā disaṃ gatā, uttaraṃ vā disaṃ gatā, dakkhiṇaṃ vā disaṃ gatā uddhaṃ vā gatā, adho vā gatā, tiriyaṃ vā gatā, vidisaṃ vā gatā"ti, so hetu natthi, paccayo natthi, kāraṇaṃ natthi, yena saṅkhaṃ gaccheyyāti—atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ.

Evaṃ munī nāmakāyā vimuttoti. Evanti opammasampaṭipādanaṃ. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ … pe … saṅgajālamaticca so muni. Nāmakāyā vimuttoti so muni pakatiyā pubbeva rūpakāyā vimutto. Tadaṅgaṃ samatikkamā vikkhambhanappahānena pahīno. Tassa munino bhavantaṃ āgamma cattāro ariyamaggā paṭiladdhā honti. Catunnaṃ ariyamaggānaṃ paṭiladdhattā nāmakāyo ca rūpakāyo ca pariññātā honti. Nāmakāyassa ca rūpakāyassa ca pariññātattā nāmakāyā ca rūpakāyā ca mutto vimutto suvimutto accantaanupādāvimokkhenāti—evaṃ munī nāmakāyā vimutto.

Atthaṃ paleti na upeti saṅkhanti. Atthaṃ paletīti anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati. Na upeti saṅkhanti anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto saṅkhaṃ na upeti, uddesaṃ na upeti, gaṇanaṃ na upeti, paṇṇattiṃ na upeti—khattiyoti vā brāhmaṇoti vā vessoti vā suddoti vā gahaṭṭhoti vā pabbajitoti vā devoti vā manussoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi yena saṅkhaṃ gaccheyyāti—atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ. Tenāha bhagavā—

“Acci yathā vātavegena khittā, (upasīvāti bhagavā) Atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ; Evaṃ munī nāmakāyā vimutto, Atthaṃ paleti na upeti saṅkhan”ti.

Atthaṅgato so uda vā so natthi, Udāhu ve sassatiyā arogo; Taṃ me munī sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo. (7)

Atthaṅgato so uda vā so natthīti so atthaṅgato udāhu natthi so niruddho ucchinno vinaṭṭhoti—atthaṅgato so uda vā so natthi.

Udāhu ve sassatiyā arogoti udāhu nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyyāti—udāhu ve sassatiyā arogo.

Taṃ me munī sādhu viyākarohīti. Tanti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemi. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Sādhu viyākarohīti sādhu ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—taṃ me munī sādhu viyākarohi.

Tathā hi te vidito esa dhammoti tathā hi te vidito tulito tīrito vibhūto vibhāvito esa dhammoti—tathā hi te vidito esa dhammo. Tenāha so brāhmaṇo—

“Atthaṅgato so uda vā so natthi, Udāhu ve sassatiyā arogo; Taṃ me munī sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo”ti.

Atthaṅgatassa na pamāṇamatthi, (upasīvāti bhagavā) Yena naṃ vajjuṃ taṃ tassa natthi; Sabbesu dhammesu samūhatesu, Samūhatā vādapathāpi sabbe. (8)

Atthaṅgatassa na pamāṇamatthīti atthaṅgatassa anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbutassa rūpapamāṇaṃ natthi, vedanāpamāṇaṃ natthi, saññāpamāṇaṃ natthi, saṅkhārapamāṇaṃ natthi, viññāṇapamāṇaṃ natthi, na atthi na saṃvijjati nupalabbhati pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭippassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—atthaṅgatassa na pamāṇamatthi. Upasīvāti bhagavāti upasīvāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—upasīvāti bhagavā.

Yena naṃ vajjuṃ taṃ tassa natthīti yena taṃ rāgena vadeyyuṃ, yena dosena vadeyyuṃ, yena mohena vadeyyuṃ, yena mānena vadeyyuṃ, yāya diṭṭhiyā vadeyyuṃ, yena uddhaccena vadeyyuṃ, yāya vicikic-

chāya vadeyyuṃ, yehi anusayehi vadeyyuṃ—rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā, te abhisaṅkhārā pahīnā. Abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyā yena taṃ vadeyyuṃ—nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā, so hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi yena vadeyyuṃ katheyyuṃ bhaṇeyyuṃ dīpeyyuṃ vohareyyunti—yena naṃ vajjuṃ taṃ tassa natthi.

Sabbesu dhammesu samūhatesūti sabbesu dhammesu sabbesu khandhesu sabbesu āyatanesu sabbāsu dhātūsu sabbāsu gatīsu sabbāsu upapattīsu sabbāsu paṭisandhīsu sabbesu bhavesu sabbesu saṃsāresu sabbesu vaṭṭesu ūhatesu samūhatesu uddhatesu samuddhatesu uppāṭitesu samuppāṭitesu pahīnesu samucchinnesu vūpasantesu paṭippassaddhesu abhabbuppattikesu ñāṇagginā daḍḍhesūti—sabbesu dhammesu samūhatesu.

Samūhatā vādapathāpi sabbeti vādapathā vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Tassa vādā ca vādapathā ca adhivacanāni ca adhivacanapathā ca nirutti ca niruttipathā ca paññatti ca paññattipathā ca ūhatā samūhatā uddhatā samuddhatā uppāṭitā samuppāṭitā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—samūhatā vādapathāpi sabbe. Tenāha bhagavā—

"Atthaṅgatassa na pamāṇamatthi, (upasīvāti bhagavā) Yena naṃ vajjuṃ taṃ tassa natthi; Sabbesu dhammesu samūhatesu, Samūhatā vādapathāpi sabbe"ti.

Saha gāthāpariyosānā ye te brāhmaṇena saddhiṃ … pe … pañjaliko namassamāno nisinno hoti—satthā me, bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Upasīvamāṇavapucchāniddeso chaṭṭho.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

16. Piṅgiyamāṇavapucchāniddesa

Jiṇṇohamasmi abalo vītavaṇṇo, (iccāyasmā piṅgiyo) Nettā na suddhā savanaṃ na phāsu; Māhaṃ nassaṃ momuho antarāva, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānaṃ. (1)

Jiṇṇohamasmi abalo vītavaṇṇoti. Jiṇṇohamasmīti jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto vīsavassasatiko jātiyā. Abaloti dubbalo appabalo appathāmo. Vītavaṇṇoti vītavaṇṇo vigatavaṇṇo vigacchitavaṇṇo. Yā sā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti—jiṇṇohamasmi abalo vītavaṇṇo.

Iccāyasmā piṅgiyoti. Iccāti padasandhi … pe …. Āyasmāti piyavacanaṃ … pe …. Piṅgiyoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ … pe … abhilāpoti—iccāyasmā piṅgiyo.

Nettā na suddhā savanaṃ na phāsūti nettā asuddhā avisuddhā aparisuddhā avodātā. No tathā cakkhunā rūpe passāmīti—nettā na suddhā. Savanaṃ na phāsūti sotaṃ asuddhaṃ avisuddhaṃ aparisuddhaṃ avodātaṃ. No tathā sotena saddaṃ suṇomīti—nettā na suddhā savanaṃ na phāsu.

Māhaṃ nassaṃ momuho antarāvāti. Māhaṃ nassanti māhaṃ nassaṃ māhaṃ vinassaṃ māhaṃ panassaṃ. Momuhoti mohamuho avijjāgato aññāṇī avibhāvī duppañño. Antarāvāti tuyhaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ anaññāya anadhigantvā aviditvā appaṭilabhitvā aphassayitvā asacchikaritvā antarāyeva kālaṃ kareyyanti—māhaṃ nassaṃ momuho antarāva.

Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññanti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne, cattāro sammappadhāne, cattāro iddhipāde, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅge, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti— ācikkha dhammaṃ. Yamahaṃ vijaññanti yamahaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ phasseyyaṃ sacchikareyyanti—ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ.

Jātijarāya idha vippahānanti idheva jātijarāmaraṇassa pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—jātijarāya idha vippahānaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Jiṇṇohamasmi abalo vītavaṇṇo, (iccāyasmā piṅgiyo) Nettā na suddhā savanaṃ na phāsu; Māhaṃ nassaṃ momuho antarāva, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānan"ti.

Disvāna rūpesu vihaññamāne, (piṅgiyāti bhagavā) Ruppanti rūpesu janā pamattā; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu rūpaṃ apunabbhavāya. (2)

Disvāna rūpesu vihaññamāneti. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Sattā rūpahetu rūpappaccayā rūpakāraṇā haññanti vihaññanti upahaññanti upaghātiyanti. Rūpe sati vividhakammakāraṇā kārenti. Kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, aḍḍhadaṇḍakehipi tāḷenti, hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, eṇeyyakampi karonti, baḷisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti. Evaṃ sattā rūpahetu rūpappaccayā rūpakāraṇā haññanti vihaññanti upahaññanti upaghātiyanti. Evaṃ haññamāne vihaññamāne upahaññamāne upaghātiyamāne disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—disvāna rūpesu vihaññamāne.

Piṅgiyāti bhagavāti. Piṅgiyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ … pe … sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—piṅgiyāti bhagavā.

Ruppanti rūpesu janā pamattāti. Ruppantīti ruppanti kuppanti pīḷayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā honti. Cakkhurogena ruppanti kuppanti pīḷayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā honti. Sotarogena … pe … kāyarogena … pe … ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi ruppanti kuppanti pīḷayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā hontīti— ruppanti rūpesu.

Atha vā cakkhusmiṃ hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne vigacchamāne antaradhāyamāne ruppanti … pe … domanassitā honti. Sotasmiṃ … pe … ghānasmiṃ … jivhāya … kāyasmiṃ … rūpasmiṃ … saddasmiṃ … gandhasmiṃ … rasasmiṃ … phoṭṭhabbasmiṃ … kulasmiṃ … gaṇasmiṃ … āvāsasmiṃ … lābhasmiṃ … yasasmiṃ … pasaṃsāya … sukhasmiṃ … cīvarasmiṃ … piṇḍapātasmiṃ … senāsanasmiṃ …

gilānapaccayabhesajjaparikkhārasmiṃ hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne vigacchamāne antaradhāyamāne ruppanti kuppanti pīḷayanti ghaṭṭayanti, byādhitā domanassitā hontīti—evampi ruppanti rūpesu.

Janāti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Pamattāti pamādo vattabbo kāyaduccaritena vā vacīduccaritena vā manoduccaritena vā pañcasu kāmaguṇesu cittassa vosaggo vosaggānuppadānaṃ kusalānaṃ vā dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittacchandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo. Yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ— ayaṃ vuccati pamādo. Iminā pamādena samannāgatā janā pamattāti—ruppanti rūpesu janā pamattā.

Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamattoti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā evaṃ ādīnavaṃ sampassamāno rūpesūti—tasmā tuvaṃ piṅgiya. Appamattoti sakkaccakārī sātaccakārī ... pe ... appamādo kusalesu dhammesūti—tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto.

Jahassu rūpaṃ apunabbhavāyāti. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Jahassu rūpanti jahassu rūpaṃ, pajahassu rūpaṃ, vinodehi rūpaṃ, byantīkarohi rūpaṃ, anabhāvaṃ gamehi rūpaṃ. Apunabbhavāyāti yathā te rūpaṃ idheva nirujjheyya, punapaṭisandhiko bhavo na nibbatteyya kāmadhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā, kāmabhave vā rūpabhave vā arūpabhave vā, saññābhave vā asaññābhave vā nevasaññānāsaññābhave vā, ekavokārabhave vā catuvokārabhave vā pañcavokārabhave vā, puna gatiyā vā upapattiyā vā paṭisandhiyā vā bhave vā saṃsāre vā vaṭṭe vā na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya, idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyyāti—jahassu rūpaṃ apunabbhavāya. Tenāha bhagavā—

"Disvāna rūpesu vihaññamāne, (piṅgiyāti bhagavā) Ruppanti rūpesu janā pamattā; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu rūpaṃ apunabbhavāyā"ti.

Disā catasso vidisā catasso, Uddhaṃ adho dasa disā imāyo; Na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ, Atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke; Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ, Jātijarāya idha vippahānaṃ. (3)

Disā catasso vidisā catasso, uddhaṃ adho dasa disā imāyoti dasa disā.

Na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ, atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loketi na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ aviññātaṃ kiñci attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho samparāyiko vā attho uttāno vā attho gambhīro vā attho gūḷho vā attho paṭicchanno vā attho neyyo vā attho nīto vā attho anavajjo vā attho nikkileso vā attho vodāno vā attho paramattho vā attho natthi na atthi na saṃvijjati nupalabbhatīti—na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ, atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke.

Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññanti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ ... pe ... nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Yamahaṃ vijaññanti yamahaṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyaṃ adhigaccheyyaṃ phasseyyaṃ sacchikareyyanti—ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ.

Jātijarāya idha vippahānanti idheva jātijarāmaraṇassa pahānaṃ vūpasamaṃ paṭinissaggaṃ paṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—jātijarāya idha vippahānaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Disā catasso vidisā catasso, Uddhaṃ adho dasa disā imāyo; Na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ, Atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke; Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ, Jātijarāya idha vippahānan"ti.

Taṇhādhipanne manuje pekkhamāno, (piṅgiyāti bhagavā) Santāpajāte jarasā parete; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu taṇhaṃ apunabbhavāya. (4)

Taṇhādhipanne manuje pekkhamānoti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhādhipanneti taṇhādhipanne taṇhānuge taṇhānugate taṇhānusaṭe taṇhāya panne paṭipanne abhibhūte pariyādinnacitte. Manujeti sattādhivacanaṃ. Pekkhamānoti pekkhamāno dakkhamāno olokayamāno nijjhāyamāno upaparikkhamānoti— taṇhādhipanne manuje pekkhamāno. Piṅgiyāti bhagavāti. Piṅgiyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—piṅgiyāti bhagavā.

Santāpajāte jarasā pareteti. Santāpajāteti jātiyā santāpajāte, jarāya

santāpajāte, byādhinā santāpajāte, maraṇena santāpajāte, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi santāpajāte, nerayikena dukkhena santāpajāte ... pe ... diṭṭhibyasanena dukkhena santāpajāte ītijāte upaddavajāte upasaggajāteti—santāpajāte. Jarasā pareteti jarāya phuṭṭhe parete samohite samannāgate. Jātiyā anugate jarāya anusaṭe byādhinā abhibhūte maraṇena abbhāhate atāṇe aleṇe asaraṇe asaraṇībhūteti—santāpajāte jarasā parete.

Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamattoti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā evaṃ ādīnavaṃ sampassamāno taṇhāyāti—tasmā tuvaṃ piṅgiya. Appamattoti sakkaccakārī ... pe ... appamādo kusalesu dhammesūti—tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto.

Jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyāti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Jahassu taṇhanti jahassu taṇhaṃ pajahassu taṇhaṃ vinodehi taṇhaṃ byantīkarohi taṇhaṃ anabhāvaṃ gamehi taṇhaṃ. Apunabbhavāyāti yathā te ... pe ... punapaṭisandhiko bhavo na nibbatteyya kāmadhātuyā vā rūpadhātuyā vā arūpadhātuyā vā, kāmabhave vā rūpabhave vā arūpabhave vā, saññābhave vā asaññābhave vā nevasaññānāsaññābhave vā, ekavokārabhave vā catuvokārabhave vā pañcavokārabhave vā, punagatiyā vā upapattiyā vā paṭisandhiyā vā bhave vā saṃsāre vā vaṭṭe vā na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya, idheva nirujjheyya vūpasameyya atthaṃ gaccheyya paṭippassambheyyāti—jahassu taṇhaṃ apunabbhavāya. Tenāha bhagavā—

"Taṇhādhipanne manuje pekkhamāno, (piṅgiyāti bhagavā) Santāpajāte jarasā parete; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā"ti.

Saha gāthāpariyosānā ye te brāhmaṇena saddhiṃ ekacchandā ekapayogā ekādhippāyā ekavāsanavāsitā, tesaṃ anekapāṇasahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Tassa ca brāhmaṇassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Saha dhammacakkhussa paṭilābhā ajinajaṭāvākacīratidaṇḍakamaṇḍalukesā ca massū ca antarahitā bhaṇḍukāsāyavatthavasano saṅghāṭipattacīvaradharo anvatthapaṭipattiyā pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno nisinno hoti—"satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmī"ti.

Piṅgiyamāṇavapucchāniddeso soḷasamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

8. Hemakamāṇavapucchāniddesa

Ye me pubbe viyākaṃsu, (iccāyasmā hemako) Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ, Nāhaṃ tattha abhiramiṃ. (1)

Ye me pubbe viyākaṃsūti yo ca bāvarī brāhmaṇo ye caññe tassa ācariyā, te sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ byākaṃsu ācikkhiṃsu desayiṃsu paññapiṃsu paṭṭhapiṃsu vivariṃsu vibhajiṃsu uttānīakaṃsu pakāsesunti—ye me pubbe viyākaṃsu. Iccāyasmā hemakoti. Iccāti padasandhi … pe … padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ … pe …. Hemakoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ … pe … abhilāpoti—iccāyasmā hemako.

Huraṃ gotamasāsanāti huraṃ gotamasāsanā paraṃ gotamasāsanā pure gotamasāsanā paṭhamataraṃ gotamasāsanā buddhasāsanā jinasāsanā tathāgatasāsanā arahantasāsanāti—huraṃ gotamasāsanā.

Iccāsi iti bhavissatīti evaṃ kira āsi, evaṃ kira bhavissatīti—iccāsi iti bhavissati.

Sabbaṃ taṃ itihītihanti sabbaṃ taṃ itihītihaṃ itikirāya paraṃparāya piṭakasampadāya takkahetu nayahetu ākāraparivitakkena diṭṭhinijjhānakkhantiyā na sāmaṃ sayamabhiññātaṃ na attapaccakkhadhammaṃ kathayiṃsūti—sabbaṃ taṃ itihītihaṃ.

Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhananti sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ vitakkavaḍḍhanaṃ saṅkappavaḍḍhanaṃ kāmavitakkavaḍḍhanaṃ byāpādavitakkavaḍḍhanaṃ vihiṃsāvitakkavaḍḍhanaṃ ñātivitakkavaḍḍhanaṃ janapadavitakkavaḍḍhanaṃ amarāvitakkavaḍḍhanaṃ parānudayatāpaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanaṃ lābhasakkārasilokapaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhanaṃ anavaññattipaṭisaṃyuttavitakkavaḍḍhananti—sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ.

Nāhaṃ tattha abhiraminti nāhaṃ tattha abhiramiṃ na vindiṃ nādhigacchiṃ na paṭilabhinti—nāhaṃ tattha abhiramiṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Ye me pubbe viyākaṃsu, (iccāyasmā hemako) Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ, Nāhaṃ tattha abhiramin"ti.

Tvañca me dhammamakkhāhi, Taṇhānigghātanaṃ muni; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ. (2)

Tvañca me dhammamakkhāhīti. Tvanti bhagavantaṃ bhaṇati. Dhammamakkhāhīti. Dhammanti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ, cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ akkhāhi ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehīti—tvañca me dhammamakkhāhi.

Taṇhānigghātanaṃ munīti. Taṇhāti—rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Taṇhānigghātanaṃ taṇhāpahānaṃ taṇhāvūpasamaṃ taṇhāpaṭinissaggaṃ taṇhāpaṭippassaddhiṃ amataṃ nibbānaṃ. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so munīti—taṇhānigghātanaṃ muni.

Yaṃ viditvā sato caranti yaṃ viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti viditaṃ katvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati sato. Caranti caranto viharanto iriyanto vattento pālento yapento yāpentoti—yaṃ viditvā sato caraṃ.

Tare loke visattikanti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā ... pe ... visaṭā vitthatāti visattikā. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Tare loke visattikanti loke vesā visattikā loke vetaṃ visattikaṃ sato tareyyaṃ uttareyyaṃ patareyyaṃ samatikkameyyaṃ vītivatteyyanti—tare loke visattikaṃ. Tenāha so brāhmaṇo—

"Tvañca me dhammamakkhāhi, taṇhānigghātanaṃ muni; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikan"ti.

Idha diṭṭhasutamutaviññātesu, Piyarūpesu hemaka; Chandarāgavinodanaṃ, Nibbānapadamaccutaṃ. (3)

Idha diṭṭhasutamutaviññātesūti. Diṭṭhanti cakkhunā diṭṭhaṃ; sutanti sotena sutaṃ; mutanti ghānena ghāyitaṃ jivhāya sāyitaṃ kāyena phuṭṭhaṃ; viññātanti manasā viññātanti—idha diṭṭhasutamutaviññātesu.

Piyarūpesu hemakāti kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, sotaṃ loke ... pe ... ghānaṃ loke ... jivhā loke ... kāyo loke ... mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; rūpā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, saddā loke ... gandhā loke ... rasā loke ... phoṭṭhabbā loke ... dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; cakkhuviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, sotaviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, ghānaviññāṇaṃ loke ... jivhāviññāṇaṃ loke ... kāyaviññāṇaṃ loke ... manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, cakkhusamphasso loke ... sotasamphasso loke ... ghānasamphasso loke ... jivhāsamphasso loke ... kāyasamphasso loke ... manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; cakkhusamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ... sotasamphassajā vedanā ... ghānasamphassajā vedanā ... jivhāsamphassajā vedanā ... kāyasamphassajā vedanā ... manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; rūpasaññā loke ... saddasaññā loke ... gandhasaññā loke ... rasasaññā loke ... phoṭṭhabbasaññā loke ... dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, rūpasañcetanā loke ... saddasañcetanā loke ... gandhasañcetanā loke ... rasasañcetanā loke ... phoṭṭhabbasañcetanā loke ... dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; rūpataṇhā loke ... saddataṇhā loke ... gandhataṇhā loke ... rasataṇhā loke ... phoṭṭhabbataṇhā loke ... dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; rūpavitakko loke ... saddavitakko loke ... gandhavitakko loke ... rasavitakko loke ... phoṭṭhabbavitakko loke ... dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ; rūpavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, saddavicāro loke ... gandhavicāro loke ... rasavicāro loke ... phoṭṭhabbavicāro loke ... dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpanti—piyarūpesu hemaka.

Chandarāgavinodananti. Chandarāgoti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāma-

mucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ. Chandarāgavinodananti chandarāgappahānaṃ chandarāgavūpasamaṃ chandarāgapaṭinissaggaṃ chandarāgapaṭippassaddhaṃ amataṃ nibbānanti—chandarāgavinodanaṃ.

Nibbānapadamaccutanti nibbānapadaṃ tāṇapadaṃ leṇapadaṃ saraṇapadaṃ abhayapadaṃ. Accutanti niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti—nibbānapadamaccutaṃ. Tenāha bhagavā—

"Idha diṭṭhasutamutaviññātesu, Piyarūpesu hemaka; Chandarāgavinodanaṃ, Nibbānapadamaccutan"ti.

Etadaññāya ye satā, diṭṭhadhammābhinibbutā; Upasantā ca te sadā, tiṇṇā loke visattikaṃ. (4)

Etadaññāya ye satāti. Etanti amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Aññāyāti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Yeti arahanto khīṇāsavā. Satāti catūhi kāraṇehi satā—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvitattā satā ... pe ... te vuccanti satāti—etadaññāya ye satā.

Diṭṭhadhammābhinibbutāti. Diṭṭhadhammāti diṭṭhadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti diṭṭhadhammā ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti diṭṭhadhammā ñātadhammā tulitadhammā tīritadhammā vibhūtadhammā vibhāvitadhammā. Abhinibbutāti rāgassa nibbāpitattā nibbutā, dosassa nibbāpitattā nibbutā, mohassa nibbāpitattā nibbutā, kodhassa ... pe ... upanāhassa ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā nijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭippassaddhattā santā upasantā vūpasantā nibbutā paṭippassaddhāti— diṭṭhadhammābhinibbutā.

Upasantā ca te sadāti. Upasantāti rāgassa upasamitattā nibbāpitattā upasantā ... pe ... dosassa ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā nijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭippassaddhattā santā upasantā vū-

pasantā nibbutā paṭippassaddhāti upasantā. Teti arahanto khīṇāsavā. Sadāti sadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ udakūmikajātaṃ avīcisantatisahitaṃ phassitaṃ purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ kāḷe juṇhe vasse hemante gimhe purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandheti—upasantā ca te sadā.

Tiṇṇā loke visattikanti visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā ... pe ... visaṭā vitthatāti visattikā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloke. Tiṇṇā loke visattikanti loke vesā visattikā loke vetaṃ visattikaṃ tiṇṇā uttiṇṇā nitthiṇṇā atikkantā samatikkantā vītivattāti—tiṇṇā loke visattikaṃ. Tenāha bhagavā—

"Etadaññāya ye satā, diṭṭhadhammābhinibbutā; Upasantā ca te sadā, tiṇṇā loke visattikan"ti.

Saha gāthāpariyosānā ... pe ... satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmīti.

Hemakamāṇavapucchāniddeso aṭṭhamo.

Cūḷaniddesa

Pārāyanavagganiddesa

Pucchāniddesa

9. Todeyyamāṇavapucchāniddesa

Yasmiṃ kāmā na vasanti, (iccāyasmā todeyyo) Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa kīdiso. (1)

Yasmiṃ kāmā na vasantīti yasmiṃ kāmā na vasanti na saṃvasanti na āvasanti na parivasantīti—yasmiṃ kāmā na vasanti. Iccāyasmā todeyyoti. Iccāti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ ... pe .... Todeyyoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... abhilāpoti—iccāyasmā todeyyo.

Taṇhā yassa na vijjatīti taṇhā yassa natthi na atthi na saṃvijjati nupalabbhati ñāṇagginā daḍḍhāti— taṇhā yassa na vijjati.

Kathaṃkathā ca yo tiṇṇoti kathaṃkathā ca yo tiṇṇo uttiṇṇo nitthiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivattoti—kathaṃkathā ca yo tiṇṇo.

Vimokkho tassa kīdisoti vimokkho tassa kīdiso kiṃsaṇṭhito kiṃpakāro kiṃpaṭibhāgo icchitabboti vimokkhaṃ pucchatīti—vimokkho

tassa kīdiso. Tenāha so brāhmaṇo—

"Yasmiṃ kāmā na vasanti, (iccāyasmā todeyyo) Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa kīdiso"ti.

Yasmiṃ kāmā na vasanti, (todeyyāti bhagavā) Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa nāparo. (2)

Yasmiṃ kāmā na vasantīti. Yasminti yasmiṃ puggale arahante khīṇāsave. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Yasmiṃ kāmā na vasantīti yasmiṃ kāmā na vasanti na saṃvasanti na āvasanti na parivasantīti—yasmiṃ kāmā na vasanti.

Todeyyāti bhagavāti. Todeyyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanametaṃ ... pe ... sacchikā paññatti, yadidaṃ bhagavāti—todeyyāti bhagavā.

Taṇhā yassa na vijjatīti. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Taṇhā yassa na vijjatīti taṇhā yassa natthi na atthi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭippassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—taṇhā yassa na vijjati.

Kathaṃkathā ca yo tiṇṇoti kathaṃkathā vuccati vicikicchā. Dukkhe kaṅkhā ... pe ... chambhitattaṃ cittassa manovilekho. Yoti yo so arahaṃ khīṇāsavo. Kathaṃkathā ca yo tiṇṇoti kathaṃkathā ca yo tiṇṇo uttiṇṇo nitthiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivattoti—kathaṃkathā ca yo tiṇṇo.

Vimokkho tassa nāparoti natthi tassa aparo vimokkho. Yena vimokkhena vimucceyya vimutto so. Kataṃ tassa vimokkhena karaṇīyanti—vimokkho tassa nāparo. Tenāha bhagavā—

"Yasmiṃ kāmā na vasanti, (todeyyāti bhagavā) Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa nāparo"ti.

Nirāsaso so uda āsasāno, Paññāṇavā so uda paññakappī; Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ, Taṃ me viyācikkha samantacakkhu. (3)

Nirāsaso so uda āsasānoti nittaṇho so, udāhu sataṇho rūpe āsīsati, sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ ... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arū-

pabhavaṃ … saññābhavaṃ … asaññābhavaṃ … nevasaññānāsaññābhavaṃ … ekavokārabhavaṃ … catuvokārabhavaṃ … pañcavokārabhavaṃ … atītaṃ … anāgataṃ … paccuppannaṃ … diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme āsīsati sādiyati pattheti piheti abhijappatīti—nirāsaso so uda āsasāno.

Paññāṇavā so uda paññakappīti. Paññāṇavā soti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Uda paññakappīti udāhu aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā micchāñāṇena vā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā kappeti janeti sañjaneti nibbatteti abhinibbattetīti—paññāṇavā so uda paññakappī.

Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññanti. Sakkāti sakko bhagavā. Sakyakulā pabbajitotipi sakko. Atha vā aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Tassimāni dhanāni, seyyathidaṃ—saddhādhanaṃ sīladhanaṃ hiridhanaṃ ottappadhanaṃ sutadhanaṃ cāgadhanaṃ paññādhanaṃ satipaṭṭhānadhanaṃ sammappadhānadhanaṃ iddhipādadhanaṃ indriyadhanaṃ baladhanaṃ bojjhaṅgadhanaṃ maggadhanaṃ phaladhanaṃ nibbānadhananti. Tehi anekavidhehi dhanaratanehi aḍḍho mahaddhano dhanavātipi sakko. Atha vā sakko pahu visavī alamatto sūro vīro vikkanto abhīrū acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃsotipi sakko. Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññanti sakka yathāhaṃ muniṃ jāneyyaṃ ājāneyyaṃ vijāneyyaṃ paṭivijāneyyaṃ paṭivijjheyyanti—muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ.

Taṃ me viyācikkha samantacakkhūti. Tanti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemi. Viyācikkhāti ācikkhāhi desehi paññapehi paṭṭhapehi vivarāhi vibhajāhi uttānīkarohi pakāsehi. Samantacakkhūti samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ … pe … tathāgato tena samantacakkhūti— taṃ me viyācikkha samantacakkhu. Tenāha so brāhmaṇo—

"Nirāsaso so uda āsasāno, Paññāṇavā so uda paññakappī; Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ, Taṃ me viyācikkha samantacakkhū"ti.

Nirāsaso so na ca āsasāno, Paññāṇavā so na ca paññakappī; Evampi todeyya muniṃ vijāna, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ. (4)

Nirāsaso so na ca āsasānoti nittaṇho so. Na so sataṇho rūpe nāsīsati. Sadde … pe … gandhe … diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme nāsīsati na icchati na sādiyati na pattheti na piheti nābhijappatīti—nirāsaso

so na ca āsasāno.

Paññāṇavā so na ca paññakappīti. Paññāṇavāti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Na ca paññakappīti aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā micchāñāṇena vā taṇhākappaṃ vā na kappeti diṭṭhikappaṃ vā na kappeti na janeti na sañjaneti na nibbatteti nābhinibbattetīti—paññāṇavā so na ca paññakappī.

Evampi todeyya muniṃ vijānāti. Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ … pe … saṅgajālamaticca so muni. Evampi todeyya muniṃ vijānāti todeyya, evaṃ muniṃ jāna paṭijāna paṭivijāna paṭivijjhāti—evampi todeyya muniṃ vijāna.

Akiñcanaṃ kāmabhave asattanti. Akiñcananti rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ. Yassetāni kiñcanāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭippassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni, so vuccati akiñcano. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca … pe … ime vuccanti vatthukāmā … pe … ime vuccanti kilesakāmā. Bhavāti dve bhavā—kammabhavo ca paṭisandhiko ca punabbhavo … pe … ayaṃ paṭisandhiko punabbhavo.

Akiñcanaṃ kāmabhave asattanti akiñcanaṃ puggalaṃ kāme ca bhave ca asattaṃ alaggaṃ alaggitaṃ apalibuddhaṃ nikkhantaṃ nissaṭaṃ vippamuttaṃ visaññuttaṃ vimariyādikatena cetasā viharantanti—akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ. Tenāha bhagavā—

"Nirāsaso so na ca āsasāno, Paññāṇavā so na ca paññakappī; Evampi todeyya muniṃ vijāna, Akiñcanaṃ kāmabhave asattan"ti.

Saha gāthāpariyosānā … pe … satthā me bhante bhagavā, sāvakohamasmīti.

Todeyyamāṇavapucchāniddeso navamo.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

8 Puṇṇikātherīapadāna

"Vipassino bhagavato, sikhino vessabhussa ca; Kakusandhassa munino, koṇāgamanatādino.

Kassapassa ca buddhassa, pabbajitvāna sāsane; Bhikkhunī sīlasampannā, nipakā saṃvutindriyā.

Bahussutā dhammadharā, dhammatthapaṭipucchikā; Uggahetā ca dhammānaṃ, sotā payirupāsitā.

Desentī janamajjhehaṃ, ahosiṃ jinasāsane; Bāhusaccena tenāhaṃ, pesalā atimaññisaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, sāvatthiyaṃ puruttame; Anāthapiṇḍino gehe, jātāhaṃ kumbhadāsiyā.

Gatā udakahāriyaṃ, sotthiyaṃ dijamaddasaṃ; Sītaṭṭaṃ toyamajjhamhi, taṃ disvā idamabraviṃ.

'Udahārī ahaṃ sīte, sadā udakamotariṃ; Ayyānaṃ daṇḍabhayabhītā, vācādosabhayaṭṭitā.

Kassa brāhmaṇa tvaṃ bhīto, sadā udakamotari; Vedhamānehi gattehi, sītaṃ vedayase bhusaṃ'.

'Jānantī vata maṃ bhoti, puṇṇike paripucchasi; Karontaṃ kusalaṃ kammaṃ, rundhantaṃ katapāpakaṃ.

Yo ce vuḍḍho daharo vā, pāpakammaṃ pakubbati; Dakābhisiñcanā sopi, pāpakammā pamuccati'.

Uttarantassa akkhāsiṃ, dhammatthasaṃhitaṃ padaṃ; Tañca sutvā sa saṃviggo, pabbajitvārahā ahu.

Pūrentī ūnakasataṃ, jātā dāsikule yato; Tato puṇṇāti nāmaṃ me, bhujissaṃ maṃ akaṃsu te.

Seṭṭhiṃ tatonujānetvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Na cireneva kālena, arahattamapāpuṇiṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ me vimalaṃ suddhaṃ, buddhaseṭṭhassa vāhasā.

Bhāvanāya mahāpaññā, suteneva sutāvinī; Mānena nīcakulajā, na hi kammaṃ vinassati.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ puṇṇikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Puṇṇikātheriyāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

5. Naḷamālikātherīapadāna

"Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnarī tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ.

Pasannacittā sumanā, vedajātā katañjalī; Naḷamālaṃ gahetvāna, sayambhuṃ abhipūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā kinnarīdehaṃ, agacchiṃ tidasaṅgatiṃ.

Chattiṃsadevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Dasannaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Saṃvejetvāna me cittaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ naḷamālikā therī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷamālikātheriyāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

6 Abhirūpanandātherīapadāna

"Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammesu cakkhumā.

Tadāhaṃ bandhumatiyaṃ, iddhe phīte mahākule; Jātā surūpā dayitā, pūjanīyā janassa ca.

Upagantvā mahāvīraṃ, vipassiṃ lokanāyakaṃ; Dhammaṃ suṇitvā saraṇaṃ, upesiṃ naranāyakaṃ.

Sīlesu saṃvutā hutvā, nibbute ca naruttame; Dhātuthūpassa upari, soṇṇacchattamapūjayiṃ.

Muttacāgā sīlavatī, yāvajīvaṃ tato cutā; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpagā ahaṃ.

Tadā dasahi ṭhānehi, adhibhotvāna sesake; Rūpasaddehi gandhehi, rasehi phusanehi ca.

Āyunāpi ca vaṇṇena, sukhena yasasāpi ca; Tathevādhipateyyena, adhigayha virocahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātāhaṃ kapilavhaye; Dhītā khemakasakkassa, nandā nāmāti vissutā.

Abhirūpasampadampi, ahu me kantisūcakaṃ; Yadāhaṃ yobbanappattā, rūpalāvaññabhūsitā.

Tadā mamatthe sakyānaṃ, vivādo sumahā ahu; Pabbājesi tato tāto, 'mā sakyā vinassiṃsu'ti.

Pabbajitvā tathāgataṃ, rūpadessiṃ naruttamaṃ; Sutvāna nopagacchāmi, mama rūpena gabbitā.

Ovādampi na gacchāmi, buddhadassanabhīrutā; Tadā jino upāyena, upanetvā sasantikaṃ.

Tissitthiyo nidassesi, iddhiyā maggakovido; Accharārūpasadisaṃ, taruṇiṃ jaritaṃ mataṃ.

Tāyo disvā susaṃviggā, virattāse kaḷevare; Aṭṭhāsiṃ bhavanibbindā, tadā maṃ āha nāyako.

'Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, passa nande samussayaṃ; Uggharantaṃ paggharantaṃ, bālānaṃ abhinanditaṃ.

Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ; Yathā idaṃ tathā etaṃ, yathā etaṃ tathā idaṃ.

Evametaṃ avekkhantī, rattindivamatanditā; Tato sakāya paññāya, abhinibbijjha vacchasi'.

Tassā me appamattāya, vicarantiyā yoniso; Yathābhūtaṃ ayaṃ kāyo, diṭṭho santarabāhiro.

Atha nibbindahaṃ kāye, ajjhattañca virajjahaṃ; Appamattā visaṃyuttā, upasantāmhi nibbutā.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ mama mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ abhirūpanandā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Abhirūpanandātheriyāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

2 Caturāsītibhikkhunīsahassaapadāna

"Cullāsītisahassāni, brāhmaññakulasambhavā; Sukhumālahatthapādā, pure tuyhaṃ mahāmune.

Vessasuddakule jātā, devā nāgā ca kinnarā; Cātuddīpā bahū kaññā, pure tuyhaṃ mahāmune.

Kāci pabbajitā atthi, sabbadassāvino bahū; Devā ca kinnarā nāgā, phusissanti anāgate.

Anubhotvā yasaṃ sabbaṃ, Patvāna sabbasampadā; Tumhaṃ pasādaṃ paṭiladdhā, Bujjhissanti anāgate.

Amhe brāhmaṇadhītā tu, brāhmaññakulasambhavā; Pekkhato no mahāvīra, pāde vandāma cakkhuma.

Upāhatā bhavā sabbe, mūlataṇhā samūhatā; Samucchinnā anusayā, puññasaṅkhāradālitā.

Samādhigocarā sabbā, samāpattivasī katā; Jhānena dhammaratiyā, viharissāma no sadā.

Bhavanetti avijjā ca, saṅkhārāpi ca khepitā; Sududdasaṃ padaṃ gantvā, anujānātha nāyaka".

"Upakārā mamaṃ tumhe, dīgharattaṃ katāvino; Catunnaṃ saṃsayaṃ chetvā, sabbā gacchantu nibbutiṃ".

Vanditvā munino pāde, katvā iddhivikubbanaṃ; Kāci dassenti ālokaṃ, andhakāramathāparā.

Dassenti candasūriye, sāgarañca samacchakaṃ; Sineruṃ paribhaṇḍañca, dassenti pārichattakaṃ.

Tāvatiṃsañca bhavanaṃ, yāmaṃ dassenti iddhiyā; Tusitaṃ nimmite deve, vasavattī mahissare.

Brahmāno kāci dassenti, caṅkamañca mahārahaṃ; Brahmavaṇṇañca māpetvā, dhammaṃ desenti suññataṃ.

Nānāvikubbanaṃ katvā, iddhiṃ dassiya satthuno; Dassayiṃsu balaṃ sabbā, pāde vandiṃsu satthuno.

“Iddhīsu ca vasī homa, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homa mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāma, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ amhaṃ mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Pubbānaṃ lokanāthānaṃ, saṅgamaṃ no nidassitaṃ; Adhikāraṃ bahuṃ amhaṃ, tuyhatthāya mahāmune.

Yaṃ amhehi kataṃ kammaṃ, kusalaṃ sara taṃ mune; Tuyhatthāya mahāvīra, puññānupacitāni no.

Satasahassito kappe, padumuttaro mahāmuni; Puraṃ haṃsavatī nāma, sambuddhassa kulāsayaṃ.

Dvārena haṃsavatiyā, gaṅgā sandati sabbadā; Ubbāḷhā nadiyā bhikkhū, gamanaṃ na labhanti te.

Divasaṃ dve tayo ceva, sattāhaṃ māsikaṃ tato; Catumāsampi sampuṇṇaṃ, gamanaṃ na labhanti te.

Tadā ahu sattasāro, jaṭilo nāma raṭṭhiko; Oruddhe bhikkhavo disvā, setuṃ gaṅgāya kārayi.

Tadā satasahassehi, setuṃ gaṅgāya kārayi; Saṃghassa orime tīre, vihārañca akārayi.

Itthiyo purisā ceva, uccanīcakulāni ca; Tassa setuṃ vihārañca, samabhāgaṃ akaṃsu te.

Amhe aññe ca mānujā, vippasannena cetasā; Tassa dhammesu dāyādā, nagare janapadesu ca.

Itthī pumā kumārā ca, bahū ceva kumārikā; Setuno ca vihārassa, vālukā ākiriṃsu te.

Vīthiṃ sammajjanaṃ katvā, kadalīpuṇṇaghaṭe dhaje; Dhūpaṃ cuṇṇañca mālañca, kāraṃ katvāna satthuno.

Setuvihāre kāretvā, nimantetvā vināyakaṃ; Mahādānaṃ daditvāna, sambodhiṃ abhipatthayiṃ.

Padumuttaro mahāvīro, tārako sabbapāṇinaṃ; Anumodanīyaṃkāsi, jaṭilassa mahāmuni.

‘Satasahassātikkante, kappo hessati bhaddako; Bhavābhavenubhotvāna, pāpuṇissati bodhiyaṃ.

Kāci hatthaparikammaṃ, katāvī naranāriyo; Anāgatamhi addhāne, sabbā hessanti sammukhā'.

Tena kammavipākena, cetanāpaṇidhīhi ca; Uppannā devabhavanaṃ, tuyhaṃ tā paricārikā.

Dibbasukhaṃ asaṅkhiyaṃ, mānusañca asaṅkhiyaṃ; Tuyhaṃ te paricārema, saṃsarimha bhavābhave.

Satasahassito kappe, sukataṃ kammasampadaṃ; Sukhumālī manussānaṃ, atho devapure vare.

Rūpabhogayase ceva, atho kittiñca sakkataṃ; Labhāma satataṃ sabbaṃ, sukataṃ kammasampadaṃ.

Pacchime bhave sampatte, jātāmha brāhmaṇe kule; Sukhumālahatthapādā, sakyaputtanivesane.

Sabbakālampi pathaviṃ, na passāma na laṅkataṃ; Cikkhallabhūmimasuciṃ, na passāma mahāmune.

Agāraṃ vasante amhe, sakkāraṃ sabbakālikaṃ; Upanenti sadā sabbaṃ, pubbakammaphalena no.

Agāraṃ pajahitvāna, pabbajitvānagāriyaṃ; Saṃsārapathanitthiṇṇā, vītarāgā bhavāmase.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Upanenti sadā amhe, sahassāni tato tato.

Kilesā jhāpitā amhaṃ, ... pe ... viharāma anāsavā.

Svāgataṃ vata no āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ caturāsītibrāhmaṇakaññābhikkhunīsahassāni bhagavato sammukhā imā gāthāyo abhāsitthāti.

Caturāsītibhikkhunīsahassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

2 Saḷalapupphikātherīapadāna

"Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnarī tadā; Addasāhaṃ devadevaṃ, caṅkamantaṃ narāsabhaṃ.

Ocinitvāna saḷalaṃ, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Upasiṅghi mahāvīro, saḷalaṃ devagandhikaṃ.

Paṭiggahetvā sambuddho, vipassī lokanāyako; Upasiṅghi mahāvīro, pekkhamānāya me tadā.

Añjaliṃ paggahetvāna, vanditvā dvipaduttamaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, tato pabbatamāruhiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ saḷalapupphikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saḷalapupphikātheriyāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

4. Sakulātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Hitāya sabbasattānaṃ, sukhāya vadataṃ varo; Atthāya purisājañño, paṭipanno sadevake.

Yasaggapatto sirimā, kittivaṇṇagato jino; Pūjito sabbalokassa, disāsabbāsu vissuto.

Uttiṇṇavicikiccho so, vītivattakathaṃkatho; Sampuṇṇamanasaṅkappo, patto sambodhimuttamaṃ.

Anuppannassa maggassa, uppādetā naruttamo; Anakkhātañca akkhāsi, asañjātañca sañjanī.

Maggaññū ca maggavidū, maggakkhāyī narāsabho; Maggassa kusalo satthā, sārathīnaṃ varuttamo.

Mahākāruṇiko satthā, dhammaṃ desesi nāyako; Nimugge kāmapaṅkamhi, samuddharati pāṇine.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātā khattiyanandanā; Surūpā sadhanā cāpi, dayitā ca sirīmatī.

Ānandassa mahārañño, dhītā paramasobhaṇā; Vemātā bhaginī cāpi, padumuttaranāmino.

Rājakaññāhi sahitā, sabbābharaṇabhūsitā; Upāgamma mahāvīraṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ.

Tadā hi so lokagaru, bhikkhuniṃ dibbacakkhukaṃ; Kittayaṃ parisāmajjhe, aggaṭṭhāne ṭhapesi taṃ.

Suṇitvā tamahaṃ haṭṭhā, dānaṃ datvāna satthuno; Pūjitvāna ca sambuddhaṃ, dibbacakkhuṃ apatthayiṃ.

Tato avoca maṃ satthā, 'nande lacchasi patthitaṃ; Padīpadhammadānānaṃ, phalametaṃ sunicchitaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Sakulā nāma nāmena, hessati satthu sāvikā'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Paribbājakinī āsiṃ, tadāhaṃ ekacārinī; Bhikkhāya vicaritvāna, alabhiṃ telamattakaṃ.

Tena dīpaṃ padīpetvā, upaṭṭhiṃ sabbasaṃvariṃ; Cetiyaṃ dvipadaggassa, vippasannena cetasā.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Yattha yatthūpapajjāmi, tassa kammassa vāhasā; Pajjalanti mahādīpā, tattha tattha gatāya me.

Tirokuṭṭaṃ tiroselaṃ, samatiggayha pabbataṃ; Passāmahaṃ yadicchāmi, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Visuddhanayanā homi, yasasā ca jalāmahaṃ; Saddhāpaññāvatī ceva, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātā vippakule ahaṃ; Pahūtadhanadhaññamhi, mudite rājapūjite.

Ahaṃ sabbaṅgasampannā, sabbābharaṇabhūsitā; Purappavese sugataṃ, vātapāne ṭhitā ahaṃ.

Disvā jalantaṃ yasasā, devamanussasakkataṃ; Anubyañjanasampannaṃ, lakkhaṇehi vibhūsitaṃ.

Udaggacittā sumanā, pabbajjaṃ samarocayiṃ; Na cireneva kālena, arahattamapāpuṇiṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Paracittāni jānāmi, satthusāsanakārikā.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Khepetvā āsave sabbe, visuddhāsiṃ sunimmalā.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Tato mahākāruṇiko, etadagge ṭhapesi maṃ; Dibbacakkhukānaṃ aggā, sakulāti naruttamo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ sakulā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sakulātheriyāpadānaṃ catutthaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

2 Mekhalādāyikātherīapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, thūpakārāpikā ahuṃ; Mekhalikā mayā dinnā, navakammāya satthuno.

Niṭṭhite ca mahāthūpe, mekhalaṃ punadāsahaṃ; Lokanāthassa munino, pasannā sehi pāṇibhi.

Catunnavutito kappe, yaṃ mekhalamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, thūpakārassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ mekhalādāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mekhalādāyikātheriyāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

1 Kuṇḍalakesātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātā seṭṭhikule ahuṃ; Nānāratanapajjote, mahāsukhasamappitā.

Upetvā taṃ mahāvīraṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ; Tato jātappasādāhaṃ, upesiṃ saraṇaṃ jinaṃ.

Tadā mahākāruṇiko, padumuttaranāmako; Khippābhiññānamagganti, ṭhapesi bhikkhuniṃ subhaṃ.

Taṃ sutvā muditā hutvā, dānaṃ datvā mahesino; Nipacca sirasā pāde, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Anumodi mahāvīro, 'bhadde yaṃ tebhipatthitaṃ; Samijjhissati taṃ sabbaṃ, sukhinī hohi nibbutā.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Bhaddākuṇḍalakesāti, hessati satthu sāvikā'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tato cutā yāmamagaṃ, tatohaṃ tusitaṃ gatā; Tato ca nimmānaratiṃ, vasavattipuraṃ tato.

Yattha yatthūpapajjāmi, tassa kammassa vāhasā; Tattha tattheva rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Tato cutā manussesu, rājūnaṃ cakkavattinaṃ; Maṇḍalīnañca rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Sampattiṃ anubhotvāna, devesu mānusesu ca; Sabbattha sukhitā hutvā, nekakappesu saṃsariṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Tassa dhītā catutthāsiṃ, bhikkhudāyīti vissutā; Dhammaṃ sutvā jinaggassa, pabbajjaṃ samarocayiṃ.

Anujāni na no tāto, agāreva tadā mayaṃ; Vīsavassasahassāni, vicarimha atanditā.

Komāribrahmacariyaṃ, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, muditā satta dhītaro.

Samaṇī samaṇaguttā ca, bhikkhunī bhikkhudāyikā; Dhammā ceva sudhammā ca, sattamī saṃghadāyikā.

Khemā uppalavaṇṇā ca, paṭācārā ahaṃ tadā; Kisāgotamī dhammadinnā, visākhā hoti sattamī.

Tehi kammehi sukatehi, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, giribbajapuruttame; Jātā seṭṭhikule phīte, yadāhaṃ yobbane ṭhitā.

Coraṃ vadhatthaṃ nīyantaṃ, disvā rattā tahiṃ ahaṃ; Pitā me taṃ sahassena, mocayitvā vadhā tato.

Adāsi tassa maṃ tāto, viditvāna manaṃ mama; Tassāhamāsiṃ visaṭṭhā, atīva dayitā hitā.

So me bhūsanalobhena, balimajjhāsayo diso; Corappapātaṃ netvāna, pabbataṃ cetayī vadhaṃ.

Tadāhaṃ paṇamitvāna, sattukaṃ sukatañjalī; Rakkhantī attano pāṇaṃ, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Idaṃ suvaṇṇakeyūraṃ, muttā veḷuriyā bahū; Sabbaṃ harassu bhaddante, mañca dāsīti sāvaya'.

'Oropayassu kalyāṇī, mā bāḷhaṃ paridevasi; Na cāhaṃ abhijānāmi, ahantvā dhanamābhataṃ'.

'Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi viññutaṃ; Na cāhaṃ abhijānāmi, aññaṃ piyataraṃ tayā.

Ehi taṃ upagūhissaṃ, katvāna taṃ padakkhiṇaṃ; Na ca dāni puno atthi, mama tuyhañca saṅgamo'.

'Na hi sabbesu ṭhānesu, puriso hoti paṇḍito; Itthīpi paṇḍitā hoti, tattha tattha vicakkhaṇā.

Na hi sabbesu ṭhānesu, puriso hoti paṇḍito; Itthīpi paṇḍitā hoti, lahuṃ atthavicintikā'.

Lahuñca vata khippañca, nikaṭṭhe samacetayiṃ; Migaṃ uṇṇā yathā evaṃ, tadāhaṃ sattukaṃ vadhiṃ.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, na khippamanubujjhati; So haññate mandamati, corova girigabbhare.

Yo ca uppatitaṃ atthaṃ, khippameva nibodhati; Muccate sattusambādhā, tadāhaṃ sattukā yathā.

Tadāhaṃ pātayitvāna, giriduggamhi sattukaṃ; Santikaṃ setavatthānaṃ, upetvā pabbajiṃ ahaṃ.

Saṇḍāsena ca kese me, luñcitvā sabbaso tadā; Pabbajitvāna samayaṃ, ācikkhiṃsu nirantaraṃ.

Tato taṃ uggahetvāhaṃ, nisīditvāna ekikā; Samayaṃ taṃ vicintesiṃ, suvāno mānusaṃ karaṃ.

Chinnaṃ gayha samīpe me, pātayitvā apakkami; Disvā nimittamalabhiṃ, hatthaṃ taṃ puḷavākulaṃ.

Tato uṭṭhāya saṃviggā, apucchiṃ sahadhammike; Te avocuṃ 'vijānanti, taṃ atthaṃ sakyabhikkhavo'.

Sāhaṃ tamatthaṃ pucchissaṃ, upetvā buddhasāvake; Te mamādāya gacchiṃsu, buddhaseṭṭhassa santikaṃ.

So me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyo; Asubhāniccadukkhāti, anattāti ca nāyako.

Tassa dhammaṃ suṇitvāhaṃ, dhammacakkhuṃ visodhayiṃ; Tato viññātasaddhammā, pabbajjaṃ upasampadaṃ.

Āyācito tadā āha, 'ehi bhadde'ti nāyako; Tadāhaṃ upasampannā, parittaṃ toyamaddasaṃ.

Pādapakkhālanenāhaṃ, ñatvā saudayabbayaṃ; Tathā sabbepi saṅkhāre, īdisaṃ cintayiṃ tadā.

Tato cittaṃ vimucci me, anupādāya sabbaso; Khippābhiññānamaggaṃ me, tadā paññāpayī jino.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Paracittāni jānāmi, satthusāsanakārikā.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Khepetvā āsave sabbe, visuddhāsiṃ sunimmalā.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ me vimalaṃ suddhaṃ, buddhaseṭṭhassa sāsane.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgīva bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ bhaddākuṇḍalakesā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kuṇḍalakesātheriyāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

7. Bhaddākāpilānītherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhu haṃsavatiyaṃ, videho nāma nāmato; Seṭṭhī pahūtaratano, tassa jāyā ahosahaṃ.

Kadāci so narādiccaṃ, Upecca saparijjano; Dhammamassosi buddhassa, Sabbadukkhabhayappahaṃ.

Sāvakaṃ dhutavādānaṃ, aggaṃ kittesi nāyako; Sutvā sattāhikaṃ dānaṃ, datvā buddhassa tādino.

Nipacca sirasā pāde, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ; Sa hāsayanto parisaṃ, tadā hi narapuṅgavo.

Seṭṭhino anukampāya, imā gāthā abhāsatha; 'Lacchase patthitaṃ ṭhānaṃ, nibbuto hohi puttaka.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Kassapo nāma gottena, hessati satthu sāvako'.

Taṃ sutvā mudito hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacitto paricari, paccayehi vināyakaṃ.

Sāsanaṃ jotayitvāna, so madditvā kutitthiye; Veneyyaṃ vinayitvā ca, nibbuto so sasāvako.

Nibbute tamhi lokagge, pūjanatthāya satthuno; Ñātimitte samānetvā, saha tehi akārayi.

Sattayojanikaṃ thūpaṃ, ubbiddhaṃ ratanāmayaṃ; Jalantaṃ sataraṃsiṃva, sālarājaṃva phullitaṃ.

Sattasatasahassāni, pātiyo tattha kārayi; Naḷaggī viya jotantī, ratanehеva sattahi.

Gandhatelena pūretvā, dīpānujjalayī tahiṃ; Pūjanatthāya mahesissa, sabbabhūtānukampino.

Sattasatasahassāni, puṇṇakumbhāni kārayi; Rataneheva puṇṇāni, pūjanatthāya mahesino.

Majjhe aṭṭhaṭṭhakumbhīnaṃ, ussitā kañcanagghiyo; Atirocanti vaṇṇena, saradeva divākaro.

Catudvāresu sobhanti, toraṇā ratanāmayā; Ussitā phalakā rammā, sobhanti ratanāmayā.

Virocanti parikkhittā, avaṭaṃsā sunimmitā; Ussitāni paṭākāni, ratanāni virocare.

Surattaṃ sukataṃ cittaṃ, cetiyaṃ ratanāmayaṃ; Atirocati vaṇṇena, sasañjhova divākaro.

Thūpassa vediyo tisso, haritālena pūrayi; Ekaṃ manosilāyekaṃ, añjanena ca ekikaṃ.

Pūjaṃ etādisaṃ rammaṃ, kāretvā varavādino; Adāsi dānaṃ saṃghassa, yāvajīvaṃ yathābalaṃ.

Sahāva seṭṭhinā tena, tāni puññāni sabbaso; Yāvajīvaṃ karitvāna, sahāva sugatiṃ gatā.

Sampattiyonubhotvāna, devatte atha mānuse; Chāyā viya sarīrena, saha teneva saṃsariṃ.

Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammavipassako.

Tadāyaṃ bandhumatiyaṃ, brāhmaṇo sādhusammato; Aḍḍho santo guṇenāpi, dhanena ca suduggato.

Tadāpi tassāhaṃ āsiṃ, brāhmaṇī samacetasā; Kadāci so dijavaro, saṅgamesi mahāmuniṃ.

Nisinnaṃ janakāyamhi, desentaṃ amataṃ padaṃ; Sutvā dhammaṃ pamudito, adāsi ekasāṭakaṃ.

Gharamekena vatthena, Gantvānetaṃ sa mabravi; ‘Anumoda mahāpuññaṃ, Dinnaṃ buddhassa sāṭakaṃ’.

Tadāhaṃ añjaliṃ katvā, anumodiṃ supīṇitā; ‘Sudinno sāṭako sāmi, buddhaseṭṭhassa tādino’.

Sukhito sajjito hutvā, saṃsaranto bhavābhave; Bārāṇasipure ramme, rājā āsi mahīpati.

Tadā tassa mahesīhaṃ, itthigumbassa uttamā; Tassāti dayitā āsiṃ, pubbasnehena bhattuno.

Piṇḍāya vicarante te, aṭṭha paccekanāyake; Disvā pamudito hutvā, datvā piṇḍaṃ mahārahaṃ.

Puno nimantayitvāna, katvā ratanamaṇḍapaṃ; Kammārehi kataṃ pattaṃ, sovaṇṇaṃ vata tattakaṃ.

Samānetvāna te sabbe, tesaṃ dānamadāsi so; Soṇṇāsane paviṭṭhānaṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Tampi dānaṃ sahādāsiṃ, kāsirājenahaṃ tadā; Punāhaṃ bārāṇasiyaṃ, jātā kāsikagāmake.

Kuṭumbikakule phīte, sukhito so sabhātuko; Jeṭṭhassa bhātuno jāyā, ahosiṃ supatibbatā.

Paccekabuddhaṃ disvāna, kaniyassa mama bhattuno; Bhāgannaṃ tassa datvāna, āgate tamhi pāvadiṃ.

Nābhinandittha so dānaṃ, tato tassa adāsahaṃ; Ukhā āniya taṃ annaṃ, puno tasseva so adā.

Tadannaṃ chaḍḍayitvāna, duṭṭhā buddhassahaṃ tadā; Pattaṃ kalalapuṇṇaṃ taṃ, adāsiṃ tassa tādino.

Dāne ca gahaṇe ceva, apace padusepi ca; Samacittamukhaṃ disvā, tadāhaṃ saṃvijiṃ bhusaṃ.

Puno pattaṃ gahetvāna, sodhayitvā sugandhinā; Pasannacittā pūretvā, saghataṃ sakkaraṃ adaṃ.

Yattha yatthūpapajjāmi, surūpā homi dānato; Buddhassa apakārena, duggandhā vadanena ca.

Puna kassapavīrassa, nidhāyantamhi cetiye; Sovaṇṇaṃ iṭṭhakaṃ varaṃ, adāsiṃ muditā ahaṃ.

Catujjātena gandhena, nicayitvā tamiṭṭhakaṃ; Muttā duggandhadosamhā, sabbaṅgasusamāgatā.

Sattapātisahassāni, rataneheva sattahi; Kāretvā ghatapūrāni, vaṭṭīni ca sahassaso.

Pakkhipitvā padīpetvā, ṭhapayiṃ sattapantiyo; Pūjanatthaṃ lokanāthassa, vippasannena cetasā.

Tadāpi tamhi puññamhi, bhāginīhaṃ visesato; Puna kāsīsu sañjāto, sumitto iti vissuto.

Tassāhaṃ bhariyā āsiṃ, sukhitā sajjitā piyā; Tadā paccekamunino, adāsiṃ ghanaveṭhanaṃ.

Tassāpi bhāginī āsiṃ, moditvā dānamuttamaṃ; Punāpi kāsiraṭṭhamhi, jāto koliyajātiyā.

Tadā koliyaputtānaṃ, satehi saha pañcahi; Pañcapaccekabuddhānaṃ, satāni samupaṭṭhahi.

Temāsaṃ tappayitvāna, adāsi ca ticīvaraṃ; Jāyā tassa tadā āsiṃ, puññakammapathānugā.

Tato cuto ahu rājā, nando nāma mahāyaso; Tassāpi mahesī āsiṃ, sabbakāmasamiddhinī.

Tadā rājā bhavitvāna, brahmadatto mahīpati; Padumavatīputtānaṃ, paccekamuninaṃ tadā.

Satāni pañcanūnāni, yāvajīvaṃ upaṭṭhahiṃ; Rājuyyāne nivāsetvā, nibbutāni ca pūjayiṃ.

Cetiyāni ca kāretvā, pabbajitvā ubho mayaṃ; Bhāvetvā appamaññāyo, brahmalokaṃ agamhase.

Tato cuto mahātitthe, sujāto pipphalāyano; Mātā sumanadevīti, kosigotto dijo pitā.

Ahaṃ madde janapade, sākalāya puruttame; Kappilassa dijassāsiṃ, dhītā mātā sucīmati.

Ghanakañcanabimbena, nimminitvāna maṃ pitā; Adā kassapadhīrassa, kāmehi vajjitassamaṃ.

Kadāci so kāruṇiko, gantvā kammantapekkhako; Kākādikehi khajjante, pāṇe disvāna saṃviji.

Gharevāhaṃ tile jāte, disvānātapatāpane; Kimī kākehi khajjante, saṃvegamalabhiṃ tadā.

Tadā so pabbajī dhīro, ahaṃ tamanupabbajiṃ; Pañcavassāni nivasiṃ, paribbājavate ahaṃ.

Yadā pabbajitā āsi, gotamī jinaposikā; Tadāhaṃ tamupagantvā, buddhena anusāsitā.

Na cireneva kālena, arahattamapāpuṇiṃ; Aho kalyāṇamittattaṃ, kassapassa sirīmato.

Suto buddhassa dāyādo, kassapo susamāhito; Pubbenivāsaṃ yo vedi, saggāpāyañca passati.

Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni; Etāhi tīhi vijjāhi, tevijjo hoti brāhmaṇo.

Tatheva bhaddākāpilānī, tevijjā maccuhāyinī; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jitvā māraṃ savāhanaṃ.

Disvā ādīnavaṃ loke, ubho pabbajitā mayaṃ; Tyamha khīṇāsavā dantā, sītibhūtāmha nibbutā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ bhaddākāpilānī bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhaddākāpilānītheriyāpadānaṃ sattamaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

5 Nandātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi ca; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādibhi.

Ratanānaṭṭhapaññāsaṃ, uggatova mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātā seṭṭhikule ahuṃ; Nānāratanapajjote, mahāsukhasamappitā.

Upetvā taṃ mahāvīraṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ; Amataṃ paramassādaṃ, paramatthanivedakaṃ.

Tadā nimantayitvāna, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ; Datvā tassa mahādānaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Jhāyinīnaṃ bhikkhunīnaṃ, aggaṭṭhānamapatthayiṃ; Nipacca sirasā dhīraṃ, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ.

Tadā adantadamako, tilokasaraṇo pabhū; Byākāsi narasārathi, 'lacchase taṃ supatthitaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Nandāti nāma nāmena, hessati satthu sāvikā'.

Taṃ sutvā muditā hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacittā paricariṃ, paccayehi vināyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tato cutā yāmamagaṃ, tatohaṃ tusitaṃ gatā; Tato ca nimmānaratiṃ, vasavattipuraṃ tato.

Yattha yatthūpapajjāmi, tassa kammassa vāhasā; Tattha tattheva rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Tato cutā manussatte, rājānaṃ cakkavattinaṃ; Maṇḍalīnañca rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Sampattiṃ anubhotvāna, devesu manujesu ca; Sabbattha sukhitā hutvā, nekakappesu saṃsariṃ.

Pacchime bhave sampatte, suramme kapilavhaye; Rañño suddhodanassāhaṃ, dhītā āsiṃ aninditā.

Siriyā rūpiniṃ disvā, nanditaṃ āsi taṃ kulaṃ; Tena nandāti me nāmaṃ, sundaraṃ pavaraṃ ahu.

Yuvatīnañca sabbāsaṃ, kalyāṇīti ca vissutā; Tasmimpi nagare ramme, ṭhapetvā taṃ yasodharaṃ.

Jeṭṭho bhātā tilokaggo, pacchimo arahā tathā; Ekākinī gahaṭṭhāhaṃ, mātarā paricoditā.

'Sākiyamhi kule jātā, putte buddhānujā tuvaṃ; Nandenapi vinā bhūtā, agāre kiṃ nu acchasi.

Jarāvasānaṃ yobbaññaṃ, rūpaṃ asucisammataṃ; Rogantamapicārogyaṃ, jīvitaṃ maraṇantikaṃ.

Idampi te subhaṃ rūpaṃ, sasīkantaṃ manoharaṃ; Bhūsanānaṃ alaṅkāraṃ, sirisaṅghāṭasannibhaṃ.

Puñjitaṃ lokasāraṃva, nayanānaṃ rasāyanaṃ; Puññānaṃ kittijananaṃ, ukkākakulanandanaṃ.

Na cireneva kālena, jarā samadhisessati; Vihāya gehaṃ kāruññe, cara dhammamanindite'.

Sutvāhaṃ mātu vacanaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Dehena na tu cittena, rūpayobbanalāḷitā.

Mahatā ca payattena, jhānajjhena paraṃ mama; Kātuñca vadate mātā, na cāhaṃ tattha ussukā.

Tato mahākāruṇiko, disvā maṃ kāmalālasaṃ; Nibbindanatthaṃ rūpasmiṃ, mama cakkhupathe jino.

Sakena ānubhāvena, itthiṃ māpesi sobhiniṃ; Dassanīyaṃ suruciraṃ, mamatopi surūpiniṃ.

Tamahaṃ vimhitā disvā, ativimhitadehiniṃ; Cintayiṃ 'saphalaṃ meti, nettalābhañca mānusaṃ.

Tamahaṃ ehi subhage, yenattho taṃ vadehi me; Kulaṃ te nāmagottañca, vada me yadi te piyaṃ.

Na vañcakālo subhage, ucchaṅge maṃ nivāsaya; Sīdantīva mamaṅgāni, pasuppaya muhuttakaṃ'.

Tato sīsaṃ mamaṅge sā, katvā sayi sulocanā; Tassā nalāṭe patitā, luddhā paramadāruṇā.

Saha tassā nipātena, piḷakā upapajjatha; Paggharimsu pabhinnā ca, kuṇapā pubbalohitā.

Pabhinnaṃ vadanañcāpi, kuṇapaṃ pūtigandhanaṃ; Uddhumātaṃ vinilañca, pubbañcāpi sarīrakaṃ.

Sā paveditasabbaṅgī, nissasantī muhuṃ muhuṃ; Vedayantī sakaṃ dukkhaṃ, karuṇaṃ paridevayi.

'Dukkhena dukkhitā homi, phusayanti ca vedanā; Mahādukkhe nimuggamhi, saraṇaṃ hohi me sakhī.

Kuhiṃ vadanasobhaṃ te, kuhiṃ te tuṅganāsikā; Tambabimbavaroṭṭhaṃ te, vadanaṃ te kuhiṃ gataṃ.

Kuhiṃ sasīnibhaṃ vaṇṇaṃ, kambugīvā kuhiṃ gatā; Doḷālolāva te kaṇṇā, vevaṇṇaṃ samupāgatā.

Makuḷakhārakākārā, kalikāva payodharā; Pabhinnā pūtikuṇapā, duṭṭhagandhittamāgatā.

Vedimajjhāva sussoṇī, sūnāva nītakibbisā; Jātā amejjhabharitā, aho rūpamasassataṃ.

Sabbaṃ sarīrasañjātaṃ, pūtigandhaṃ bhayānakaṃ; Susānamiva bībhacchaṃ, ramante yattha bālisā'.

Tadā mahākāruṇiko, bhātā me lokanāyako; Disvā saṃviggacittaṃ maṃ, imā gāthā abhāsatha.

'Āturaṃ kuṇapaṃ pūtiṃ, passa nande samussayaṃ; Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Yathā idaṃ tathā etaṃ, yathā etaṃ tathā idaṃ; Duggandhaṃ pūtikaṃ vāti, bālānaṃ abhinanditaṃ.

Evametaṃ avekkhantī, rattindivamatanditā; Tato sakāya paññāya, abhinibbijjha dakkhasi'.

Tatohaṃ atisaṃviggā, sutvā gāthā subhāsitā; Tatraṭṭhitāvahaṃ santī, arahattamapāpuṇiṃ.

Yattha yattha nisinnāhaṃ, sadā jhānaparāyaṇā; Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ nandā bhikkhunī janapadakalyāṇī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nandātheriyāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

9 Yasodharāpamukhadasabhikkhunīsahassaapadāna

"Kappe ca satasahasse, caturo ca asaṅkhiye; Dīpaṅkaro nāma jino, uppajji lokanāyako.

Dīpaṅkaro mahāvīro, viyākāsi vināyako; Sumedhañca sumittañca, samānasukhadukkhataṃ.

Sadevakañca passanto, vicaranto sadevakaṃ; Tesaṃ pakittane amhe, upagamma samāgamaṃ.

Amhaṃ sabbapati hohi, anāgatasamāgame; Sabbāva tuyhaṃ bhariyā, manāpā piyavādikā.

Dānaṃ sīlamayaṃ sabbaṃ, bhāvanā ca subhāvitā; Dīgharattañca no sabbaṃ, pariccattaṃ mahāmune.

Gandhaṃ vilepanaṃ mālaṃ, dīpañca ratanāmayaṃ; Yaṃ kiñci patthitaṃ sabbaṃ, pariccattaṃ mahāmuni.

Aññaṃ vāpi kataṃ kammaṃ, paribhogañca mānusaṃ; Dīgharattañhi no sabbaṃ, pariccattaṃ mahāmuni.

Anekajātisaṃsāraṃ, bahuṃ puññampi no kataṃ; Issaramanubhotvāna, saṃsaritvā bhavābhave.

Pacchime bhave sampatte, sakyaputtanivesane; Nānākulūpapannāyo, accharā kāmavaṇṇinī.

Lābhaggena yasaṃ pattā, pūjitā sabbasakkatā; Lābhiyo annapānānaṃ, sadā sammānitā mayaṃ.

Agāraṃ pajahitvāna, pabbajimhanagāriyaṃ; Aḍḍhamāse asampatte, sabbā pattāmha nibbutiṃ.

Lābhiyo annapānānaṃ, vatthasenāsanāni ca; Upenti paccayā sabbe, sadā sakkatapūjitā.

Kilesā jhāpitā amhaṃ, ... pe ... viharāma anāsavā.

Svāgataṃ vata no āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ yasodharāpamukhāni dasabhikkhunīsahassāni bhagavato sammukhā imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yasodharāpamukhadasabhikkhunīsahassāpadānaṃ navamaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

6. Soṇātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadā seṭṭhikule jātā, sukhitā pūjitā piyā; Upetvā taṃ munivaraṃ, assosiṃ madhuraṃ vacaṃ.

Āraddhavīriyānaggaṃ, vaṇṇesi bhikkhuniṃ jino; Taṃ sutvā muditā hutvā, kāraṃ katvāna satthuno.

Abhivādiya sambuddhaṃ, ṭhānaṃ taṃ patthayiṃ tadā; Anumodi mahāvīro, 'sijjhataṃ paṇidhī tava.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Soṇāti nāma nāmena, hessati satthu sāvikā'.

Taṃ sutvā muditā hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacittā paricariṃ, paccayehi vināyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātā seṭṭhikule ahaṃ; Sāvatthiyaṃ puravare, iddhe phīte mahaddhane.

Yadā ca yobbanappattā, gantvā patikulaṃ ahaṃ; Dasa puttāni ajaniṃ, surūpāni visesato.

Sukhedhitā ca te sabbe, jananettamanoharā; Amittānampi rucitā, mama pageva te piyā.

Tato mayhaṃ akāmāya, dasaputtapurakkhato; Pabbajittha sa me bhattā, devadevassa sāsane.

Tadekikā vicintesiṃ, 'jīvitenālamatthu me; Cattāya patiputtehi, vuḍḍhāya ca varākiyā.

Ahampi tattha gacchissaṃ, sampatto yattha me pati'; Evāhaṃ cintayitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Tato ca maṃ bhikkhuniyo, ekaṃ bhikkhunupassaye; Vihāya gacchumovādaṃ, 'tāpehi udakaṃ' iti.

Tadā udakamāhitvā, okiritvāna kumbhiyā; Culle ṭhapetvā āsīnā, tato cittaṃ samādahiṃ.

Khandhe aniccato disvā, dukkhato ca anattato; Khepetvā āsave sabbe, arahattamapāpuṇiṃ.

Tadāgantvā bhikkhuniyo, uṇhodakamapucchisuṃ; Tejodhātumadhiṭṭhāya, khippaṃ santāpayiṃ jalaṃ.

Vimhitā tā jinavaraṃ, etamatthamasāvayuṃ; Taṃ sutvā mudito nātho, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Yo ca vassasataṃ jīve, kusīto hīnavīriyo; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, vīriyamārabhato daḷhaṃ'.

Ārādhito mahāvīro, mayā suppaṭipattiyā; Āraddhavīriyānaggaṃ, mamāha sa mahāmuni.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ soṇā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Soṇātheriyāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

10 Pesalātherīapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Sāvatthiyaṃ pure vare, upāsakakule ahaṃ; Pasūtā taṃ jinavaraṃ, disvā sutvā ca desanaṃ.

Taṃ vīraṃ saraṇaṃ gantvā, sīlāni ca samādiyiṃ; Kadāci so mahāvīro, mahājanasamāgame.

Attano abhisambodhiṃ, pakāsesi narāsabho; Ananussutadhammesu, pubbe dukkhādikesu ca.

Cakkhu ñāṇañca paññā ca, vijjāloko ca āsi me; Taṃ sutvā uggahetvāna, paripucchiñca bhikkhavo.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, Jātā seṭṭhimahākule; Upecca buddhaṃ saddhammaṃ, Sutvā saccūpasaṃhitaṃ.

Pabbajitvācireneva, saccatthāni vicintayaṃ; Khepetvā āsave sabbe, arahattamapāpuṇiṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ me vimalaṃ suddhaṃ, buddhaseṭṭhassa vāhasā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgīva bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, Vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, Kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1359)

Itthaṃ sudaṃ pesalā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pesalātheriyāpadānaṃ dasamaṃ.

Khattiyāvaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Khattiyā brāhmaṇī ceva, tathā uppaladāyikā; Siṅgālamātā sukkā ca, abhirūpā aḍḍhakāsikā.

Puṇṇā ca ambapālī ca, pesalāti ca tā dasa; Gāthāyo dvisatānettha, dvicattālīsa cuttari.

Atha vagguddānaṃ

Sumedhā ekūposathā, kuṇḍalakesī khattiyā; Sahassaṃ tisatā gāthā, sattatālīsa piṇḍitā.

Saha uddānagāthāhi, gaṇitāyo vibhāvibhi; Sahassaṃ tisataṃ gāthā, sattapaññāsameva cāti.

Therikāpadānaṃ samattaṃ.

Apadānapāḷi samattā.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

2. Kisāgotamītherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātā aññatare kule; Upetvā taṃ naravaraṃ, saraṇaṃ samupāgamiṃ.

Dhammañca tassa assosiṃ, catusaccūpasañhitaṃ; Madhuraṃ paramassādaṃ, vaṭṭasantisukhāvahaṃ.

Tadā ca bhikkhuniṃ vīro, lūkhacīvaradhāriniṃ; Ṭhapento etadaggamhi, vaṇṇayī purisuttamo.

Janetvānappakaṃ pītiṃ, sutvā bhikkhuniyā guṇe; Kāraṃ katvāna buddhassa, yathāsatti yathābalaṃ.

Nipacca munivaraṃ taṃ, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ; Tadānumodi sambuddho, ṭhānalābhāya nāyako.

'Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Kisāgotamī nāmena, hessati satthu sāvikā'.

Taṃ sutvā muditā hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacittā paricariṃ, paccayehi vināyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Pañcamī tassa dhītāsiṃ, dhammā nāmena vissutā; Dhammaṃ sutvā jinaggassa, pabbajjaṃ samarocayiṃ.

Anujāni na no tāto, agāreva tadā mayaṃ; Vīsavassasahassāni, vicarimha atanditā.

Komāribrahmacariyaṃ, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, muditā satta dhītaro.

Samaṇī samaṇaguttā ca, bhikkhunī bhikkhudāyikā; Dhammā ceva sudhammā ca, sattamī saṃghadāyikā.

Khemā uppalavaṇṇā ca, paṭācārā ca kuṇḍalā; Ahañca dhammadinnā ca, visākhā hoti sattamī.

Tehi kammehi sukatehi, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātā seṭṭhikule ahaṃ; Duggate adhane naṭṭhe, gatā ca sadhanaṃ kulaṃ.

Patiṃ ṭhapetvā sesā me, dessanti adhanā iti; Yadā ca pasūtā āsiṃ, sabbesaṃ dayitā tadā.

Yadā so taruṇo bhaddo, komalako sukhedhito; Sapāṇamiva kanto me, tadā yamavasaṃ gato.

Sokaṭṭādīnavadanā, assunettā rudammukhā; Mataṃ kuṇapamādāya, vilapantī gamāmahaṃ.

Tadā ekena sandiṭṭhā, upetvābhisakkuttamaṃ; Avocaṃ 'dehi bhesajjaṃ, puttasañjīvananti bho'.

'Na vijjante matā yasmiṃ, gehe siddhatthakaṃ tato; Āharā'ti jino āha, vinayopāyakovido.

Tadā gamitvā sāvatthiṃ, na labhiṃ tādisaṃ gharaṃ; Kuto siddhatthakaṃ tasmā, tato laddhā satiṃ ahaṃ.

Kuṇapaṃ chaḍḍayitvāna, upesiṃ lokanāyakaṃ; Dūratova mamaṃ disvā, avoca madhurassaro.

'Yo ca vassasataṃ jīve, apassaṃ udayabbayaṃ; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, passato udayabbayaṃ.

Na gāmadhammo nigamassa dhammo, Na cāpiyaṃ ekakulassa dhammo; Sabbassa lokassa sadevakassa, Eseva dhammo yadidaṃ aniccatā'.

Sāhaṃ sutvānimā gāthā, dhammacakkhuṃ visodhayiṃ; Tato viññātasaddhammā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Tathā pabbajitā santī, yuñjantī jinasāsane; Na cireneva kālena, arahattamapāpuṇiṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Paracittāni jānāmi, satthusāsanakārikā.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Khepetvā āsave sabbe, visuddhāsiṃ sunimmalā.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ me vimalaṃ suddhaṃ, buddhaseṭṭhassa vāhasā.

Saṅkārakūṭā āhitvā, susānā rathiyāpi ca; Tato saṅghāṭikaṃ katvā, lūkhaṃ dhāremi cīvaraṃ.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, lūkhacīvaradhāraṇe; Ṭhapesi etadaggamhi, parisāsu vināyako.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ kisāgotamī bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kisāgotamītheriyāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

3. Uppaladāyikātherīapadāna

"Nagare aruṇavatiyā, aruṇo nāma khattiyo; Tassa rañño ahuṃ bhariyā, ekajjhaṃ cārayāmahaṃ.

Rahogatā nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Kusalaṃ me kataṃ natthi, ādāya gamiyaṃ mama.

Mahābhitāpaṃ kaṭukaṃ, ghorarūpaṃ sudāruṇaṃ; Nirayaṃ nūna gacchāmi, ettha me natthi saṃsayo'.

Evāhaṃ cintayitvāna, pahaṃsetvāna mānasaṃ; Rājānaṃ upagantvāna, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Itthī nāma mayaṃ deva, purisānittarā ahu; Ekaṃ me samaṇaṃ dehi, bhojayissāmi khattiya’.

Adāsi me tadā rājā, samaṇaṃ bhāvitindriyaṃ; Tassa pattaṃ gahetvāna, paramannena pūrayiṃ.

Pūretvā paramaṃ annaṃ, saha sugandhalepanaṃ; Mahācelena chāditvā, adāsiṃ tuṭṭhamānasā.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Sahassadevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Sahassacakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Nānāvidhaṃ bahuṃ aññaṃ, tassa kammaphalaṃ tato.

Uppalasseva me vaṇṇo, abhirūpā sudassanā; Itthisabbaṅgasampannā, abhijātā jutindharā.

Pacchime bhave sampatte, ajāyiṃ sākiye kule; Nārīsahassapāmokkhā, suddhodanasutassahaṃ.

Nibbinditvā agārehaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Sattamīrattisampattā, catusaccamapāpuṇiṃ.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Parimetuṃ na sakkomi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Yaṃ mayhaṃ pūritaṃ kammaṃ, Kusalaṃ sarase muni; Tuyhatthāya mahāvīra, Paricattaṃ bahuṃ mayā.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Dve gatiyo pajānāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Aññaṃ gatiṃ na jānāmi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Ucce kule pajānāmi, mahāsāle mahaddhane; Aññe kule na jānāmi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Bhavābhave saṃsaritvā, sukkamūlena coditā; Amanāpaṃ na passāmi, somanassakataṃ phalaṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ mama mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ uppaladāyikā bhikkhunī bhagavato sammukhā imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uppaladāyikātheriyāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

6. Ekapiṇḍapātadāyikātherīapadāna

"Nagare bandhumatiyā, bandhumā nāma khattiyo; Tassa rañño ahuṃ bhariyā, ekajjhaṃ cārayāmahaṃ.

Rahogatā nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Ādāya gamanīyaṃ hi, kusalaṃ natthi me kataṃ.

Mahābhitāpaṃ kaṭukaṃ, ghorarūpaṃ sudāruṇaṃ; Nirayaṃ nūna gacchāmi, ettha me natthi saṃsayo'.

Rājānaṃ upasaṅkamma, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Ekaṃ me samaṇaṃ dehi, bhojayissāmi khattiya'.

Adāsi me mahārājā, samaṇaṃ bhāvitindriyaṃ; Tassa pattaṃ gahetvāna, paramannena pūrayiṃ.

Pūrayitvā paramannaṃ, gandhālepaṃ akāsahaṃ; Jālena pidahitvāna, vatthayugena chādayiṃ.

Ārammaṇaṃ mamaṃ etaṃ, sarāmi yāvajīvihaṃ; Tattha cittaṃ pasādetvā, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tiṃsānaṃ devarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Manasā patthitaṃ mayhaṃ, nibbattati yathicchitaṃ.

Vīsānaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Ocitattāva hutvāna, saṃsarāmi bhavesvahaṃ.

Sabbabandhanamuttāhaṃ, apetā me upādikā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ ekapiṇḍapātadāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekapiṇḍapātadāyikātheriyāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

7 Aḍḍhakāsitherīapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Tadāhaṃ pabbajitvāna, tassa buddhassa sāsane; Saṃvutā pātimokkhamhi, indriyesu ca pañcasu.

Mattaññunī ca asane, yuttā jāgariyepi ca; Vasantī yuttayogāhaṃ, bhikkhuniṃ vigatāsavaṃ.

Akkosiṃ duṭṭhacittāhaṃ, gaṇiketi bhaṇiṃ tadā; Tena pāpena kammena, nirayamhi apaccisaṃ.

Tena kammāvasesena, ajāyiṃ gaṇikākule; Bahusova parādhīnā, pacchimāya ca jātiyaṃ.

Kāsīsu seṭṭhikulajā, brahmacārībalenahaṃ; Accharā viya devesu, ahosiṃ rūpasampadā.

Disvāna dassanīyaṃ maṃ, giribbajapuruttame; Gaṇikatte nivesesuṃ, akkosanabalena me.

Sāhaṃ sutvāna saddhammaṃ, buddhaseṭṭhena desitaṃ; Pubbavāsanasampannā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Tadūpasampadatthāya, gacchantī jinasantikaṃ; Magge dhutte ṭhite sutvā, labhiṃ dūtopasampadaṃ.

Sabbakammaṃ parikkhīṇaṃ, puññaṃ pāpaṃ tatheva ca; Sabbasaṃsāramuttiṇṇā, gaṇikattañca khepitaṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ mama mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ aḍḍhakāsi bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aḍḍhakāsitheriyāpadānaṃ sattamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

8. Khemātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātā seṭṭhikule ahuṃ; Nānāratanapajjote, mahāsukhasamappitā.

Upetvā taṃ mahāvīraṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ; Tato jātappasādāhaṃ, upemi saraṇaṃ jinaṃ.

Mātaraṃ pitarañcāhaṃ, āyācitvā vināyakaṃ; Nimantayitvā sattāhaṃ, bhojayiṃ sahasāvakaṃ.

Atikkante ca sattāhe, mahāpaññānamuttamaṃ; Bhikkhuniṃ etadaggamhi, ṭhapesi narasārathi.

Taṃ sutvā muditā hutvā, puno tassa mahesino; Kāraṃ katvāna taṃ ṭhānaṃ, paṇipacca paṇīdahiṃ.

Tato mama jino āha, 'sijjhataṃ paṇidhī tava; Sasaṃghe me kataṃ kāraṃ, appameyyaphalaṃ tayā.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Etadaggamanuppattā, khemā nāma bhavissati'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpagā ahaṃ.

Tato cutā yāmamagaṃ, tatohaṃ tusitaṃ gatā; Tato ca nimmānaratiṃ, vasavattipuraṃ tato.

Yattha yatthūpapajjāmi, tassa kammassa vāhasā; Tattha tattheva rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Tato cutā manussatte, rājūnaṃ cakkavattinaṃ; Maṇḍalīnañca rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Sampattiṃ anubhotvāna, devesu manujesu ca; Sabbattha sukhitā hutvā, nekakappesu saṃsariṃ.

Ekanavutito kappe, vipassī lokanāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammavipassako.

Tamahaṃ lokanāyakaṃ, upetvā narasārathiṃ; Dhammaṃ bhaṇitaṃ sutvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Dasavassasahassāni, tassa vīrassa sāsane; Brahmacariyaṃ caritvāna, yuttayogā bahussutā.

Paccayākārakusalā, catusaccavisāradā; Nipuṇā cittakathikā, satthusāsanakārikā.

Tato cutāhaṃ tusitaṃ, upapannā yasassinī; Abhibhomi tahiṃ aññe, brahmacārīphalenahaṃ.

Yattha yatthūpapannāhaṃ, mahābhogā mahaddhanā; Medhāvinī rūpavatī, vinītaparisāpi ca.

Bhavāmi tena kammena, yogena jinasāsane; Sabbā sampattiyo mayhaṃ, sulabhā manaso piyā.

Yopi me bhavate bhattā, yattha yattha gatāyapi; Vimāneti na maṃ koci, paṭipattibalena me.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Nāmena koṇāgamano, uppajji vadataṃ varo.

Tadā hi bārāṇasiyaṃ, susamiddhakulappajā; Dhanañjānī sumedhā ca, ahampi ca tayo janā.

Saṃghārāmamadāsimha, dānasahāyikā pure; Saṃghassa ca vihārampi, uddissa kārikā mayaṃ.

Tato cutā mayaṃ sabbā, tāvatiṃsūpagā ahuṃ; Yasasā aggataṃ pattā, manussesu tatheva ca.

Imasmiṃyeva kappamhi, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Tassāsiṃ jeṭṭhikā dhītā, samaṇī iti vissutā; Dhammaṃ sutvā jinaggassa, pabbajjaṃ samarocayiṃ.

Anujāni na no tāto, agāreva tadā mayaṃ; Vīsavassasahassāni, vicarimha atanditā.

Komāribrahmacariyaṃ, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, muditā satta dhītaro.

Samaṇī samaṇaguttā ca, bhikkhunī bhikkhudāyikā; Dhammā ceva sudhammā ca, sattamī saṃghadāyikā.

Ahaṃ uppalavaṇṇā ca, paṭācārā ca kuṇḍalā; Kisāgotamī dhammadinnā, visākhā hoti sattamī.

Kadāci so narādicco, dhammaṃ desesi abbhutaṃ; Mahānidānasuttantaṃ, sutvā taṃ pariyāpuṇiṃ.

Tehi kammehi sukatehi, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, sākalāya puruttame; Rañño maddassa dhītāmhi, manāpā dayitā piyā.

Saha me jātamattamhi, khemaṃ tamhi pure ahu; Tato khemāti nāmaṃ me, guṇato upapajjatha.

Yadāhaṃ yobbanaṃ pattā, rūpalāvaññabhūsitā; Tadā adāsi maṃ tāto, bimbisārassa rājino.

Tassāhaṃ suppiyā āsiṃ, rūpake lāyane ratā; Rūpānaṃ dosavādīti, na upesiṃ mahādayaṃ.

Bimbisāro tadā rājā, mamānuggahabuddhiyā; Vaṇṇayitvā veḷuvanaṃ, gāyake gāpayī mamaṃ.

Rammaṃ veḷuvanaṃ yena, na diṭṭhaṃ sugatālayaṃ; Na tena nandanaṃ diṭṭhaṃ, iti maññāmase mayaṃ.

Yena veḷuvanaṃ diṭṭhaṃ, naranandananandanaṃ; Sudiṭṭhaṃ nandanaṃ tena, amarindasunandanaṃ.

Vihāya nandanaṃ devā, otaritvā mahītalaṃ; Rammaṃ veḷuvanaṃ disvā, na tappanti suvimhitā.

Rājapuññena nibbattaṃ, buddhapuññena bhūsitaṃ; Ko vattā tassa nissesaṃ, vanassa guṇasañcayaṃ.

Taṃ sutvā vanasamiddhaṃ, mama sotamanoharaṃ; Daṭṭhukāmā tamuyyānaṃ, rañño ārocayiṃ tadā.

Mahatā parivārena, tadā ca so mahīpati; Maṃ pesesi tamuyyānaṃ, dassanāya samussukaṃ.

'Gaccha passa mahābhoge, vanaṃ nettarasāyanaṃ; Yaṃ sadā bhāti siriyā, sugatābhānurañjitaṃ'.

'Yadā ca piṇḍāya muni, giribbajapuruttamaṃ; Paviṭṭhohaṃ tadāyeva, vanaṃ daṭṭhumupāgamiṃ'.

Tadā taṃ phullavipinaṃ, nānābhamarakūjitaṃ; Kokilāgītasahitaṃ, mayūragaṇanaccitaṃ.

Appasaddamanākiṇṇaṃ, nānācaṅkamabhūsitaṃ; Kuṭimaṇḍapasaṃkiṇṇaṃ, yogīvaravirājitaṃ.

Vicarantī amaññissaṃ, 'saphalaṃ nayanaṃ mama'; Tatthāpi taruṇaṃ bhikkhuṃ, yuttaṃ disvā vicintayiṃ.

'Īdise vipine ramme, ṭhitoyaṃ navayobbane; Vasantamiva kantena, rūpena ca samanvito.

Nisinno rukkhamūlamhi, muṇḍo saṅghāṭipāruto; Jhāyate vatayaṃ bhikkhu, hitvā visayajaṃ ratiṃ.

Nanu nāma gahaṭṭhena, kāmaṃ bhutvā yathāsukhaṃ; Pacchā jiṇṇena dhammoyaṃ, caritabbo subhaddako'.

'Suññakan'ti viditvāna, 'gandhagehaṃ jinālayaṃ'; Upetvā jinamaddakkhaṃ, udayantaṃva bhākaraṃ.

Ekakaṃ sukhamāsīnaṃ, bījamānaṃ varitthiyā; Disvānevaṃ vicintesiṃ, 'nāyaṃ lūkho narāsabho.

Sā kaññā kanakābhāsā, padumānanalocanā; Bimboṭṭhī kundadasanā, manonettarasāyanā.

Hemadolābhasavanā, kalikākārasutthanī; Vedimajjhāva sussoṇī, rambhoru cārubhūsanā.

Rattaṃsakupasambyānā, nīlamaṭṭhanivāsanā; Atappaneyyarūpena, hāsabhāvasamanvitā'.

Disvā tamevaṃ cintesiṃ, 'ahoyamabhirūpinī; Na mayānena nettena, diṭṭhapubbā kudācanaṃ'.

Tato jarābhibhūtā sā, vivaṇṇā vikatānanā; Bhinnadantā setasirā, salālā vadanāsuci.

Saṃkhittakaṇṇā setakkhī, lambāsubhapayodharā; Valivitatasabbaṅgī, sirāvitatadehinī.

Nataṅgā daṇḍadutiyā, upphāsulikatā kisā; Pavedhamānā patitā, nissasantī muhuṃ muhuṃ.

Tato me āsi saṃvego, abbhuto lomahaṃsano; 'Dhiratthu rūpaṃ asuciṃ, ramante yattha bālisā'.

Tadā mahākāruṇiko, disvā saṃviggamānasaṃ; Udaggacitto sugato, imā gāthā abhāsatha.

'Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, passa kheme samussayaṃ; Uggharantaṃ paggharantaṃ, bālānaṃ abhinanditaṃ.

Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ; Sati kāyagatā tyatthu, nibbidā bahulā bhava.

Yathā idaṃ tathā etaṃ, yathā etaṃ tathā idaṃ; Ajjhattañca bahiddhā ca, kāye chandaṃ virājaya.

Animittañca bhāvehi, mānānusayamujjaha; Tato mānābhisamayā, upasantā carissasi.

Ye rāgarattānupatanti sotaṃ, Sayaṃ kataṃ makkaṭakova jālaṃ; Etampi chetvāna paribbajanti, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāya'.

Tato kallitacittaṃ maṃ, ñatvāna narasārathi; Mahānidānaṃ desesi, suttantaṃ vinayāya me.

Sutvā suttantaseṭṭhaṃ taṃ, pubbasaññamanussariṃ; Tattha ṭhitāvahaṃ santī, dhammacakkhuṃ visodhayiṃ.

Nipatitvā mahesissa, pādamūlamhi tāvade; Accayaṃ desanatthāya, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Namo te sabbadassāvī, namo te karuṇākara; Namo te tiṇṇasaṃsāra, namo te amataṃdada.

Diṭṭhigahanapakkhandā, kāmarāgavimohitā; Tayā sammā upāyena, vinītā vinaye ratā.

Adassanena vibhogā, tādisānaṃ mahesinaṃ; Anubhonti mahādukkhaṃ, sattā saṃsārasāgare.

Yadāhaṃ lokasaraṇaṃ, araṇaṃ araṇantaguṃ; Nāddasāmi adūraṭṭhaṃ, desayāmi tamaccayaṃ.

Mahāhitaṃ varadadaṃ, ahitoti visaṅkitā; Nopesiṃ rūpaniratā, desayāmi tamaccayaṃ'.

Tadā madhuranigghoso, mahākāruṇiko jino; Avoca tiṭṭha khemeti, siñcanto amatena maṃ.

Tadā paṇamya sirasā, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Gantvā disvā narapatiṃ, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Aho sammā upāyo te, cintitoyamarindama; Vanadassanakāmāya, diṭṭho nibbānato muni.

Yadi te ruccate rāja, sāsane tassa tādino; Pabbajissāmi rūpehaṃ, nibbinnā munivāṇinā'.

Dutiyaṃ bhāṇavāraṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, tadāha sa mahīpati; 'Anujānāmi te bhadde, pabbajjā tava sijjhatu'.

Pabbajitvā tadā cāhaṃ, addhamāse upaṭṭhite; Dīpodayañca bhedañca, disvā saṃviggamānasā.

Nibbinnā sabbasaṅkhāre, paccayākārakovidā; Caturoghe atikkamma, arahattamapāpuṇiṃ.

Iddhīsu ca vasī āsiṃ, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī cāpi bhavāmahaṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Parisuddhaṃ mama ñāṇaṃ, uppannaṃ buddhasāsane.

Kusalāhaṃ visuddhīsu, kathāvatthuvisāradā; Abhidhammanayaññū ca, vasippattāmhi sāsane.

Tato toraṇavatthusmiṃ, raññā kosalasāminā; Pucchitā nipuṇe pañhe, byākarontī yathātathaṃ.

Tadā sa rājā sugataṃ, upasaṅkamma pucchatha; Tatheva buddho byākāsi, yathā te byākatā mayā.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ; Mahāpaññānam-aggāti, bhikkhunīnaṃ naruttamo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ khemā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Khemātheriyāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

3. Dhammadinnātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahas-samhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, kule aññatare ahuṃ; Parakammakārī āsiṃ, nipakā sīlasaṃvutā.

Padumuttarabuddhassa, sujāto aggasāvako; Vihārā abhinikkhamma, piṇḍapātāya gacchati.

Ghaṭaṃ gahetvā gacchantī, tadā udakahārikā; Taṃ disvā adadaṃ pūpaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Paṭiggahetvā tattheva, nisinno paribhuñji so; Tato netvāna taṃ gehaṃ, adāsiṃ tassa bhojanaṃ.

Tato me ayyako tuṭṭho, akarī suṇisaṃ sakaṃ; Sassuyā saha gantvāna, sambuddhaṃ abhivādayiṃ.

Tadā so dhammakathikaṃ, bhikkhuniṃ parikittayaṃ; Ṭhapesi etadaggamhi, taṃ sutvā muditā ahaṃ.

Nimantayitvā sugataṃ, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ; Mahādānaṃ daditvāna, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Tato maṃ sugato āha, ghananinnādasussaro; 'Mamupaṭṭhānanirate, sasaṃghaparivesike.

Saddhammassavane yutte, guṇavaddhitamānase; Bhadde bhavassu muditā, lacchase paṇidhīphalaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Dhammadinnāti nāmena, hessati satthu sāvikā'.

Taṃ sutvā muditā hutvā, yāvajīvaṃ mahāmuniṃ; Mettacittā paricariṃ, paccayehi vināyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Chaṭṭhā tassāsahaṃ dhītā, sudhammā iti vissutā; Dhammaṃ sutvā jinaggassa, pabbajjaṃ samarocayiṃ.

Anujāni na no tāto, agāreva tadā mayaṃ; Vīsavassasahassāni, vicarimha atanditā.

Tatiyaṃ bhāṇavāraṃ.

Komāribrahmacariyaṃ, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, muditā satta dhītaro.

Samaṇī samaṇaguttā ca, bhikkhunī bhikkhudāyikā; Dhammā ceva sudhammā ca, sattamī saṃghadāyikā.

Khemā uppalavaṇṇā ca, paṭācārā ca kuṇḍalā; Gotamī ca ahañceva, visākhā hoti sattamī.

Tehi kammehi sukatehi, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, giribbajapuruttame; Jātā seṭṭhikule phīte, sabbakāmasamiddhine.

Yadā rūpaguṇūpetā, paṭhame yobbane ṭhitā; Tadā parakulaṃ gantvā, vasiṃ sukhasamappitā.

Upetvā lokasaraṇaṃ, suṇitvā dhammadesanaṃ; Anāgāmiphalaṃ patto, sāmiko me subuddhimā.

Tadāhaṃ anujānetvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Na cireneva kālena, arahattamapāpuṇiṃ.

Tadā upāsako so maṃ, upagantvā apucchatha; Gambhīre nipuṇe pañhe, te sabbe byākariṃ ahaṃ.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ; 'Bhikkhuniṃ dhammakathikaṃ, nāññaṃ passāmi edisiṃ.

Dhammadinnā yathā dhīrā, evaṃ dhāretha bhikkhavo'; Evāhaṃ paṇḍitā homi, nāyakenānukampitā.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Paracittāni jānāmi, satthusāsanakārikā.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Khepetvā āsave sabbe, visuddhāsiṃ sunimmalā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ dhammadinnā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhammadinnātheriyāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

7 Kaṭacchubhikkhādāyikātherīapadāna

"Piṇḍacāraṃ carantassa, tissanāmassa satthuno; Kaṭacchubhikkhaṃ paggayha, buddhaseṭṭhassa dāsahaṃ.

Paṭiggahetvā sambuddho, tisso lokagganāyako; Vīthiyā saṇṭhito satthā, akā me anumodanaṃ.

'Kaṭacchubhikkhaṃ datvāna, tāvatiṃsaṃ gamissasi; Chattiṃsadevarājūnaṃ, mahesittaṃ karissasi.

Paññāsaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittaṃ karissasi; Manasā patthitaṃ sabbaṃ, paṭilacchasi sabbadā.

Sampattiṃ anubhotvāna, pabbajissasikiñcanā; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissasināsavā'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, tisso lokagganāyako; Nabhaṃ abbhuggamī vīro, haṃsarājāva ambare.

Sudinnaṃ me dānavaraṃ, suyiṭṭhā yāgasampadā; Kaṭacchubhikkhaṃ datvāna, pattāhaṃ acalaṃ padaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhikkhādānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ kaṭacchubhikkhādāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kaṭacchubhikkhādāyikātheriyāpadānaṃ sattamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

9. Uppalavaṇṇātherīapadāna

"Bhikkhunī uppalavaṇṇā, iddhiyā pāramiṃ gatā; Vanditvā satthuno pāde, idaṃ vacanamabravi.

'Nitthiṇṇā jātisaṃsāraṃ, pattāhaṃ acalaṃ padaṃ; Sabbadukkhaṃ mayā khīṇaṃ, ārocemi mahāmuni.

Yāvatā parisā atthi, pasannā jinasāsane; Yassā ca meparādhotthi, khamantu jinasammukhā.

Saṃsāre saṃsarantiyā, khalitaṃ me sace bhave; Ārocemi mahāvīra, aparādhaṃ khamassu taṃ'.

'Iddhiñcāpi nidassehi, mama sāsanakārike; Catasso parisā ajja, kaṅkhaṃ chindāhi yāvatā'.

'Dhītā tuyhaṃ mahāvīra, paññavanta jutindhara; Bahuñca dukkaraṃ kammaṃ, kataṃ me atidukkaraṃ.

Uppalasseva me vaṇṇo, nāmenuppalanāmikā; Sāvikā te mahāvīra, pāde vandāmi cakkhuma.

Rāhulo ca ahañceva, nekajātisate bahū; Ekasmiṃ sambhave jātā, samānachandamānasā.

Nibbatti ekato hoti, jātiyāpi ca ekato; Pacchime bhave sampatte, ubhopi nānāsambhavā.

Putto ca rāhulo nāma, dhītā uppalasavhayā; Passa vīra mamaṃ iddhiṃ, balaṃ dassemi satthuno'.

Mahāsamudde caturo, pakkhipi hatthapātiyaṃ; Telaṃ hatthagatañceva, khiḍḍo komārako yathā.

Ubbattayitvā pathaviṃ, pakkhipi hatthapātiyaṃ; Cittaṃ muñjaṃ yathā nāma, luñci komārako yuvā.

Cakkavāḷasamaṃ pāṇiṃ, chādayitvāna matthake; Vassāpetvāna phusitaṃ, nānāvaṇṇaṃ punappunaṃ.

Bhūmiṃ udukkhalaṃ katvā, dhaññaṃ katvāna sakkharaṃ; Sineruṃ musalaṃ katvā, maddi komārikā yathā.

'Dhītāhaṃ buddhaseṭṭhassa, nāmenuppalasavhayā; Abhiññāsu vasībhūtā, tava sāsanakārikā.

Nānāvikubbanaṃ katvā, dassetvā lokanāyakaṃ; Nāmagottañca sāvetvā, pāde vandāmi cakkhuma.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, Paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ me vimalaṃ suddhaṃ, Sabhāvena mahesino.

Purimānaṃ jinaggānaṃ, saṅgamaṃ te nidassitaṃ; Adhikāraṃ bahuṃ mayhaṃ, tuyhatthāya mahāmuni.

Yaṃ mayā pūritaṃ kammaṃ, Kusalaṃ sara me muni; Tavatthāya mahāvīra, Puññaṃ upacitaṃ mayā.

Abhabbaṭṭhāne vajjetvā, vārayantī anācaraṃ; Tavatthāya mahāvīra, cattaṃ me jīvituttamaṃ.

Dasakoṭisahassāni, adāsiṃ mama jīvitaṃ; Pariccattā ca me homi, tavatthāya mahāmuni'.

Tadātivimhitā sabbā, sirasāva katañjalī; 'Avocayye kathaṃ āsi, atuliddhiparakkamā'.

Satasahassito kappe, nāgakaññā ahaṃ tadā; Vimalā nāma nāmena, kaññānaṃ sādhusammatā.

Mahorago mahānāgo, pasanno jinasāsane; Padumuttaraṃ mahātejaṃ, nimantesi sasāvakaṃ.

Ratanamayaṃ maṇḍapaṃ, pallaṅkaṃ ratanāmayaṃ; Ratanaṃ vālukākiṇṇaṃ, upabhogaṃ ratanāmayaṃ.

Maggañca paṭiyādesi, ratanaddhajabhūsitaṃ; Paccuggantvāna sambuddhaṃ, vajjanto tūriyehi so.

Parisāhi ca catūhi, parivuto lokanāyako; Mahoragassa bhavane, nisīdi paramāsane.

Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, bhojanañca mahārahaṃ; Varaṃ varañca pādāsi, nāgarājā mahāyasaṃ.

Bhuñjitvāna sambuddho, pattaṃ dhovitvā yoniso; Anumodanīyaṃkāsi, nāgakaññā mahiddhikā.

Sabbaññuṃ phullitaṃ disvā, nāgakaññā mahāyasaṃ; Pasannaṃ satthuno cittaṃ, sunibandhañca mānasaṃ.

Mamañca cittamaññāya, jalajuttamanāmako; Tasmiṃ khaṇe mahāvīro, bhikkhuniṃ dassayiddhiyā.

Iddhī anekā dassesi, bhikkhunī sā visāradā; Pamoditā vedajātā, satthāraṃ idamabravi.

'Addasāhaṃ imaṃ iddhiṃ, sumanaṃ itarāyapi; Kathaṃ ahosi sā vīra, iddhiyā suvisāradā'.

'Orasā mukhato jātā, dhītā mama mahiddhikā; Mamānusāsanikarā, iddhiyā suvisāradā'.

Buddhassa vacanaṃ sutvā, evaṃ patthesahaṃ tadā; 'Ahampi tādisā homi, iddhiyā suvisāradā.

Pamoditāhaṃ sumanā, patthe uttamamānasā; Anāgatamhi addhāne, īdisā homi nāyaka'.

Maṇimayamhi pallaṅke, maṇḍapamhi pabhassare; Annapānena tappetvā, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ.

Nāgānaṃ pavaraṃ pupphaṃ, aruṇaṃ nāma uppalaṃ; 'Vaṇṇaṃ me īdisaṃ hotu', pūjesiṃ lokanāyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tato cutāhaṃ manuje, upapannā sayambhuno; Uppalehi paṭicchannaṃ, piṇḍapātamadāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammesu cakkhumā.

Seṭṭhidhītā tadā hutvā, bārāṇasipuruttame; Nimantetvāna sambuddhaṃ, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ.

Mahādānaṃ daditvāna, uppalehi vināyakaṃ; Pūjayitvā cetasāva, vaṇṇasobhaṃ apatthayiṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Tassāsiṃ dutiyā dhītā, samaṇaguttasavhayā; Dhammaṃ sutvā jinaggassa, pabbajjaṃ samarocayiṃ.

Anujāni na no tāto, agāreva tadā mayaṃ; Vīsavassasahassāni, vicarimha atanditā.

Komāribrahmacariyaṃ, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, muditā sattadhītaro.

Samaṇī samaṇaguttā ca, bhikkhunī bhikkhudāyikā; Dhammā ceva sudhammā ca, sattamī saṃghadāyikā.

Ahaṃ khemā ca sappaññā, paṭācārā ca kuṇḍalā; Kisāgotamī dhammadinnā, visākhā hoti sattamī.

Tehi kammehi sukatehi, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tato cutā manussesu, upapannā mahākule; Pītaṃ maṭṭhaṃ varaṃ dussaṃ, adaṃ arahato ahaṃ.

Tato cutāriṭṭhapure, jātā vippakule ahaṃ; Dhītā tiriṭivacchassa, ummādantī manoharā.

Tato cutā janapade, kule aññatare ahaṃ; Pasūtā nātiphītamhi, sāliṃ gopemahaṃ tadā.

Disvā paccekasambuddhaṃ, pañcalājāsatānihaṃ; Datvā padumacchannāni, pañca puttasatānihaṃ.

Patthayiṃ tepi patthesuṃ, madhuṃ datvā sayambhuno; Tato cutā araññehaṃ, ajāyiṃ padumodare.

Kāsirañño mahesīhaṃ, hutvā sakkatapūjitā; Ajaniṃ rājaputtānaṃ, anūnaṃ satapañcakaṃ.

Yadā te yobbanappattā, kīḷantā jalakīḷitaṃ; Disvā opattapadumaṃ, āsuṃ paccekanāyakā.

Sāhaṃ tehi vinābhūtā, sutavīrehi sokinī; Cutā isigilipasse, gāmakamhi ajāyihaṃ.

Yadā buddhā sutamatī, sutānaṃ bhattunopi ca; Yāguṃ ādāya gacchantī, aṭṭha paccekanāyake.

Bhikkhāya gāmaṃ gacchante, disvā putte anussariṃ; Khīradhārā viniggacchi, tadā me puttapemasā.

Tato tesaṃ adaṃ yāguṃ, pasannā sehi pāṇibhi; Tato cutāhaṃ tidasaṃ, nandanaṃ upapajjahaṃ.

Anubhotvā sukhaṃ dukkhaṃ, saṃsaritvā bhavābhave; Tavatthāya mahāvīra, pariccattañca jīvitaṃ.

Evaṃ bahuvidhaṃ dukkhaṃ, sampattī ca bahubbidhā; Pacchime bhave sampatte, jātā sāvatthiyaṃ pure.

Mahādhanaseṭṭhikule, sukhite sajjite tathā; Nānāratanapajjote, sabbakāmasamiddhine.

Sakkatā pūjitā ceva, mānitāpacitā tathā; Rūpasobhaggasampannā, kulesu atisakkatā.

Atīva patthitā cāsiṃ, rūpabhogasirīhi ca; Patthitā seṭṭhiputtehi, anekehi satehipi.

Agāraṃ pajahitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Aḍḍhamāse asampatte, catusaccamapāpuṇiṃ.

Iddhiyā abhinimmitvā, caturassaṃ rathaṃ ahaṃ; Buddhassa pāde vandissaṃ, lokanāthassa tādino.

'Supupphitaggaṃ upagamma pādapaṃ, Ekā tuvaṃ tiṭṭhasi sālamūle; Na cāpi te dutiyo atthi koci, Bāle na tvaṃ bhāyasi dhuttakānaṃ'.

'Sataṃ sahassānipi dhuttakānaṃ, Samāgatā edisakā bhaveyyuṃ; Lomaṃ na iñje na sampavedhe, Kiṃ me tuvaṃ māra karissaseko.

Esā antaradhāyāmi, kucchiṃ vā pavisāmi te; Bhamukantarikāyampi, tiṭṭhantiṃ maṃ na dakkhasi.

Cittasmiṃ vasībhūtāmhi, iddhipādā subhāvitā; Sabbabandhanamuttāmhi, na taṃ bhāyāmi āvuso.

Sattisūlūpamā kāmā, khandhāsaṃ adhikuṭṭanā; Yaṃ tvaṃ kāmaratiṃ brūsi, aratī dāni sā mama.

Sabbattha vihatā nandī, tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antaka'.

Jino tamhi guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ; Aggā iddhimatīnanti, parisāsu vināyako.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanettisamūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Khaṇena upanāmenti, sahassāni samantato.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ uppalavaṇṇā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uppalavaṇṇātheriyāpadānaṃ navamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

6 Naḷamālikātherīapadāna

"Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnarī tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ.

Pasannacittā sumanā, vedajātā katañjalī; Naḷamālaṃ gahetvāna, sayambhuṃ abhipūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā kinnarīdehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Chattiṃsadevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Manasā patthitaṃ mayhaṃ, nibbattati yathicchitaṃ.

Dasannaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Ocitattāva hutvāna, saṃsarāmi bhavesvahaṃ.

Kusalaṃ vijjate mayhaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Pūjārahā ahaṃ ajja, sakyaputtassa sāsane.

Visuddhamanasā ajja, apetamanapāpikā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Catunnavutito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, naḷamālāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ naḷamālikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷamālikātheriyāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

7. Mahāpajāpatigotamītherīapadāna

Ekadā lokapajjoto, vesāliyaṃ mahāvane; Kūṭāgāre susālāyaṃ, vasate narasārathi.

Tadā jinassa mātucchā, mahāgotami bhikkhunī; Tahiṃ kate pure ramme, vasī bhikkhunupassaye.

Bhikkhunīhi vimuttāhi, satehi saha pañcahi; Rahogatāya tassevaṃ, citassāsi vitakkitaṃ.

"Buddhassa parinibbānaṃ, sāvakaggayugassa vā; Rāhulānandanandānaṃ, nāhaṃ lacchāmi passituṃ.

Buddhassa parinibbānā, sāvakaggayugassa vā; Mahākassapanandānaṃ, ānandarāhulāna ca.

Paṭikaccāyusaṅkhāraṃ, osajjitvāna nibbutiṃ; Gaccheyyaṃ lokanāthena, anuññātā mahesinā".

Tathā pañcasatānampi, bhikkhunīnaṃ vitakkitaṃ; Āsi khemādikānampi, etadeva vitakkitaṃ.

Bhūmicālo tadā āsi, nāditā devadundubhī; Upassayādhivatthāyo, devatā sokapīḷitā.

Vilapantā sukaruṇaṃ, tatthassūni pavattayuṃ; Mittā bhikkhuniyo tāhi, upagantvāna gotamiṃ.

Nipacca sirasā pāde, idaṃ vacanamabravuṃ; Tattha toyalavāsittā, mayamayye rahogatā.

Sā calā calitā bhūmi, nāditā devadundubhī; Paridevā ca suyyante, kimatthaṃ nūna gotamī.

Tadā avoca sā sabbaṃ, yathāparivitakkitaṃ; Tāyopi sabbā āhaṃsu, yathāparivitakkitaṃ.

"Yadi te rucitaṃ ayye, nibbānaṃ paramaṃ sivaṃ; Nibbāyissāma sabbāpi, buddhānuññāya subbate.

Mayaṃ sahāva nikkhantā, gharāpi ca bhavāpi ca; Sahāyeva gamissāma, nibbānaṃ padamuttamaṃ".

"Nibbānāya vajantīnaṃ, kiṃ vakkhāmī"ti sā vadaṃ; Saha sabbāhi niggañchi, bhikkhunīnilayā tadā.

"Upassaye yādhivatthā, devatā tā khamantu me; Bhikkhunīnilayassedaṃ, pacchimaṃ dassanaṃ mama.

Na jarā maccu vā yattha, appiyehi samāgamo; Piyehi na viyogotthi, taṃ vajissaṃ asaṅkhataṃ".

Avītarāgā taṃ sutvā, vacanaṃ sugatorasā; Sokaṭṭā parideviṃsu, "aho no appapuññatā.

Bhikkhunīnilayo suñño, bhūto tāhi vinā ayaṃ; Pabhāte viya tārāyo, na dissanti jinorasā.

Nibbānaṃ gotamī yāti, satehi saha pañcahi; Nadīsatehiva saha, gaṅgā pañcahi sāgaraṃ".

Rathiyāya vajantiyo, disvā saddhā upāsikā; Gharā nikkhamma pādesu, nipacca idamabravuṃ.

"Pasīdassu mahābhoge, anāthāyo vihāya no; Tayā na yuttā nibbātuṃ, icchaṭṭā vilapiṃsu tā".

Tāsaṃ sokapahānatthaṃ, avoca madhuraṃ giraṃ; "Ruditena alaṃ puttā, hāsakāloyamajja vo.

Pariññātaṃ mayā dukkhaṃ, dukkhahetu vivajjito; Nirodho me sacchikato, maggo cāpi subhāvito.

Paṭhamaṃ bhāṇavāraṃ.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Buddho tassa ca saddhammo, anūno yāva tiṭṭhati; Nibbātuṃ tāva kālo me, mā maṃ socatha puttikā.

Koṇḍaññānandanandādī, tiṭṭhanti rāhulo jino; Sukhito sahito saṃgho, hatadabbā ca titthiyā.

Okkākavaṃsassa yaso, ussito māramaddano; Nanu sampati kālo me, nibbānatthāya puttikā.

Cirappabhuti yaṃ mayhaṃ, patthitaṃ ajja sijjhate; Ānandabherikāloyaṃ, kiṃ vo assūhi puttikā.

Sace mayi dayā atthi, yadi catthi kataññutā; Saddhammaṭṭhitiyā sabbā, karotha vīriyaṃ daḷhaṃ.

Thīnaṃ adāsi pabbajjaṃ, sambuddho yācito mayā; Tasmā yathāhaṃ nandissaṃ, tathā tamanutiṭṭhatha".

Tā evamanusāsitvā, bhikkhunīhi purakkhatā; Upecca buddhaṃ vanditvā, idaṃ vacanamabravi.

"Ahaṃ sugata te mātā, tvañca vīra pitā mama; Saddhammasukhada nātha, tayā jātāmhi gotama.

Saṃvaddhitoyaṃ sugata, rūpakāyo mayā tava; Anindito dhammakāyo, mama saṃvaddhito tayā.

Muhuttaṃ taṇhāsamaṇaṃ, khīraṃ tvaṃ pāyito mayā; Tayāhaṃ santamaccantaṃ, dhammakhīrañhi pāyitā.

Bandhanārakkhane mayhaṃ, anaṇo tvaṃ mahāmune; Puttakāmā thiyo yācaṃ, labhanti tādisaṃ sutaṃ.

Mandhātādinarindānaṃ, yā mātā sā bhavaṇṇave; Nimuggāhaṃ tayā putta, tāritā bhavasāgarā.

Rañño mātā mahesīti, sulabhaṃ nāmamitthinaṃ; Buddhamātāti yaṃ nāmaṃ, etaṃ paramadullabhaṃ.

Tañca laddhaṃ mahāvīra, paṇidhānaṃ mamaṃ tayā; Aṇukaṃ vā mahantaṃ vā, taṃ sabbaṃ pūritaṃ mayā.

Parinibbātumicchāmi, vihāyemaṃ kaḷevaraṃ; Anujānāhi me vīra, dukkhantakara nāyaka.

Cakkaṅkusadhajākiṇṇe, pāde kamalakomale; Pasārehi paṇāmaṃ te, karissaṃ puttauttame.

Suvaṇṇarāsisaṅkāsaṃ, sarīraṃ kuru pākaṭaṃ; Katvā dehaṃ sudiṭṭhaṃ te, santiṃ gacchāmi nāyaka".

Dvattiṃsalakkhaṇūpetaṃ, suppabhālaṅkataṃ tanuṃ; Sañjhāghanāva bālakkaṃ, mātucchaṃ dassayī jino.

Phullāravindasaṅkāse, taruṇādiccasappabhe; Cakkaṅkite pādatale, tato sā sirasā pati.

“Paṇamāmi narādicca, ādiccakulaketukaṃ; Pacchime maraṇe mayhaṃ, na taṃ ikkhāmahaṃ puno.

Itthiyo nāma lokagga, sabbadosākarā matā; Yadi ko catthi doso me, khamassu karuṇākara.

Itthikānañca pabbajjaṃ, haṃ taṃ yāciṃ punappunaṃ; Tattha ce atthi doso me, taṃ khamassu narāsabha.

Mayā bhikkhuniyo vīra, tavānuññāya sāsitā; Tatra ce atthi dunnītaṃ, taṃ khamassu khamādhipa”.

“Akkhante nāma khantabbaṃ, kiṃ bhave guṇabhūsane; Kimuttaraṃ te vakkhāmi, nibbānāya vajantiyā.

Suddhe anūne mama bhikkhusaṃghe, Lokā ito nissarituṃ khamante; Pabhātakāle byasanaṅgatānaṃ, Disvāna niyyātiva candalekhā”.

Tadetarā bhikkhuniyo jinaggaṃ, Tārāva candānugatā sumeruṃ; Padakkhiṇaṃ kacca nipacca pāde, Ṭhitā mukhantaṃ samudikkhamānā.

“Na tittipubbaṃ tava dassanena, Cakkhuṃ na sotaṃ tava bhāsitena; Cittaṃ mamaṃ kevalamekameva, Pappuyya taṃ dhammarasena titti.

Nadato parisāyaṃ te, vāditabbapahārino; Ye te dakkhanti vadanaṃ, dhaññā te narapuṅgava.

Dīghaṅgulī tambanakhe, subhe āyatapaṇhike; Ye pāde paṇamissanti, tepi dhaññā guṇandhara.

Madhurāni pahaṭṭhāni, dosagghāni hitāni ca; Ye te vākyāni suyyanti, tepi dhaññā naruttama.

Dhaññāhaṃ te mahāvīra, pādapūjanatapparā; Tiṇṇasaṃsārakantārā, suvākyena sirīmato”.

Tato sā anusāvetvā, bhikkhusaṃghampi subbatā; Rāhulānandananande ca, vanditvā idamabravi.

“Āsīvisālayasame, rogāvāse kaḷevare; Nibbindā dukkhasaṅghāṭe, jarāmaraṇagocare.

Nānākalimalākiṇṇe, parāyatte nirīhake; Tena nibbātumicchāmi, anumaññatha puttakā”.

Nando rāhulabhaddo ca, vītasokā nirāsavā; Ṭhitācalaṭṭhiti thirā, dhammatamanucintayuṃ.

“Dhiratthu saṅkhataṃ lolaṃ, asāraṃ kadalūpamaṃ; Māyāmarīcisadisaṃ, ittaraṃ anavaṭṭhitaṃ.

Yattha nāma jinassāyaṃ, mātucchā buddhaposikā; Gotamī nidhanaṃ yāti, aniccaṃ sabbasaṅkhataṃ".

Ānando ca tadā sekho, sokaṭṭo jinavacchalo; Tatthassūni karonto so, karuṇaṃ paridevati.

"Hā santiṃ gotamī yāti, nūna buddhopi nibbutiṃ; Gacchati na cireneva, aggiriva nirindhano".

Evaṃ vilāpamānaṃ taṃ, ānandaṃ āha gotamī; Sutasāgaragambhīrabuddhopaṭṭhānatappara.

"Na yuttaṃ socituṃ putta, hāsakāle upaṭṭhite; Tayā me saraṇaṃ putta, nibbānaṃ tamupāgataṃ.

Tayā tāta samajjhiṭṭho, pabbajjaṃ anujāni no; Mā putta vimano hohi, saphalo te parissamo.

Yaṃ na diṭṭhaṃ purāṇehi, titthikācariyehipi; Taṃ padaṃ sukumārīhi, sattavassāhi veditaṃ.

Buddhasāsanapāleta, pacchimaṃ dassanaṃ tava; Tattha gacchāmahaṃ putta, gato yattha na dissate.

Kadāci dhammaṃ desento, khipī lokagganāyako; Tadāhaṃ āsīsavācaṃ, avocaṃ anukampikā.

'Ciraṃ jīva mahāvīra, kappaṃ tiṭṭha mahāmune; Sabbalokassa atthāya, bhavassu ajarāmaro'.

Taṃ tathāvādiniṃ buddho, mamaṃ so etadabravi; 'Na hevaṃ vandiyā buddhā, yathā vandasi gotamī'.

'Kathaṃ carahi sabbaññū, vanditabbā tathāgatā; Kathaṃ avandiyā buddhā, taṃ me akkhāhi pucchito'.

'Āraddhavīriye pahitatte, Niccaṃ daḷhaparakkame; Samagge sāvake passa, Etaṃ buddhānavandanaṃ'.

Tato upassayaṃ gantvā, ekikāhaṃ vicintayiṃ; 'Samaggaparisaṃ nātho, rodhesi tibhavantago.

Handāhaṃ parinibbissaṃ, mā vipattitamaddasaṃ'; Evāhaṃ cintayitvāna, disvāna isisattamaṃ.

Parinibbānakālaṃ me, ārocesiṃ vināyakaṃ; Tato so samanuññāsi, 'kālaṃ jānāhi gotamī'.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

“Thīnaṃ dhammābhisamaye, ye bālā vimatiṃ gatā; Tesaṃ diṭṭhippahānatthaṃ, iddhiṃ dassehi gotamī”.

Tadā nipacca sambuddhaṃ, uppatitvāna ambaraṃ; Iddhī anekā dassesi, buddhānuññāya gotamī.

Ekikā bahudhā āsi, bahukā cekikā tathā; Āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ, tirokuṭṭaṃ tironagaṃ.

Asajjamānā agamā, bhūmiyampi nimujjatha; Abhijjamāne udake, agañchi mahiyā yathā.

Sakuṇīva tathākāse, pallaṅkena kamī tadā; Vasaṃ vattesi kāyena, yāva brahmanivesanaṃ.

Sineruṃ daṇḍaṃ katvāna, chattaṃ katvā mahāmahiṃ; Samūlaṃ parivattetvā, dhārayaṃ caṅkamī nabhe.

Chassūrodayakāleva, lokañcākāsi dhūmikaṃ; Yugante viya lokaṃ sā, jālāmālākulaṃ akā.

Mucalindaṃ mahāselaṃ, merumūlanadantare; Sāsapāriva sabbāni, ekenaggahi muṭṭhinā.

Aṅgulaggena chādesi, bhākaraṃ sanisākaraṃ; Candasūrasahassāni, āveḷamiva dhārayi.

Catusāgaratoyāni, dhārayī ekapāṇinā; Yugantajaladākāraṃ, mahāvassaṃ pavassatha.

Cakkavattiṃ saparisaṃ, māpayī sā nabhattale; Garuḷaṃ dviradaṃ sīhaṃ, vinadantaṃ padassayi.

Ekikā abhinimmitvā, Appameyyaṃ bhikkhunīgaṇaṃ; Puna antaradhāpetvā, Ekikā munimabravi.

“Mātucchā te mahāvīra, tava sāsanakārikā; Anuppattā sakaṃ atthaṃ, pāde vandāmi cakkhuma”.

Dassetvā vividhā iddhī, orohitvā nabhattalā; Vanditvā lokapajjotaṃ, ekamantaṃ nisīdi sā.

“Sā vīsavassasatikā, jātiyāhaṃ mahāmune; Alamettāvatā vīra, nibbāyissāmi nāyaka”.

Tadātivimhitā sabbā, parisā sā katañjalī; “Avocayye kathaṃ āsi, atuliddhiparakkamā”.

“Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātāmaccakule ahuṃ; Sabbopakārasampanne, iddhe phīte mahaddhane.

Kadāci pitunā saddhiṃ, dāsīgaṇapurakkhatā; Mahatā parivārena, taṃ upecca narāsabhaṃ.

Vāsavaṃ viya vassantaṃ, dhammameghaṃ anāsavaṃ; Saradādiccasadisaṃ, raṃsijālasamujjalaṃ.

Disvā cittaṃ pasādetvā, sutvā cassa subhāsitaṃ; Mātucchaṃ bhikkhuniṃ agge, ṭhapentaṃ naranāyakaṃ.

Sutvā datvā mahādānaṃ, sattāhaṃ tassa tādino; Sasaṃghassa naraggassa, paccayāni bahūni ca.

Nipacca pādamūlamhi, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ; Tato mahāparisatiṃ, avoca isisattamo.

'Yā sasaṃghaṃ abhojesi, sattāhaṃ lokanāyakaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Gotamī nāma nāmena, hessati satthu sāvikā.

Tassa buddhassa mātucchā, jīvitāpādikā ayaṃ; Rattaññūnañca aggattaṃ, bhikkhunīnaṃ labhissati'.

Taṃ sutvāna pamoditvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Paccayehi upaṭṭhitvā, tato kālaṅkatā ahaṃ.

Tāvatiṃsesu devesu, sabbakāmasamiddhisu; Nibbattā dasahaṅgehi, aññe abhibhaviṃ ahaṃ.

Rūpasaddehi gandhehi, rasehi phusanehi ca; Āyunāpi ca vaṇṇena, sukhena yasasāpi ca.

Tathevādhipateyyena, adhigayha virocahaṃ; Ahosiṃ amarindassa, mahesī dayitā tahiṃ.

Saṃsāre saṃsarantīhaṃ, kammavāyusameritā; Kāsissa rañño visaye, ajāyiṃ dāsagāmake.

Pañcadāsasatānūnā, nivasanti tahiṃ tadā; Sabbesaṃ tattha yo jeṭṭho, tassa jāyā ahosahaṃ.

Sayambhuno pañcasatā, gāmaṃ piṇḍāya pāvisuṃ; Te disvāna ahaṃ tuṭṭhā, saha sabbāhi itthibhi.

Pūgā hutvāva sabbāyo, catumāse upaṭṭhahuṃ; Ticīvarāni datvāna, saṃsarimha sasāmikā.

Tato cutā sabbāpi tā, tāvatiṃsagatā mayaṃ; Pacchime ca bhave dāni, jātā devadahe pure.

Pitā añjanasakko me, mātā mama sulakkhaṇā; Tato kapilavatthusmiṃ, suddhodanagharaṃ gatā.

Sesā sakyakule jātā, sakyānaṃ gharamāgamuṃ; Ahaṃ visiṭṭhā sabbāsaṃ, jinassāpādikā ahuṃ.

Mama puttobhinikkhamma, buddho āsi vināyako; Pacchāhaṃ pabbajitvāna, satehi saha pañcahi.

Sākiyānīhi dhīrāhi, saha santisukhaṃ phusiṃ; Ye tadā pubbajātiyaṃ, amhākaṃ āsu sāmino.

Sahapuññassa kattāro, mahāsamayakārakā; Phusiṃsu arahattaṃ te, sugatenānukampitā".

Tadetarā bhikkhuniyo, āruhiṃsu nabhattalaṃ; Saṅgatā viya tārāyo, virociṃsu mahiddhikā.

Iddhī anekā dassesuṃ, piḷandhavikatiṃ yathā; Kammāro kanakasseva, kammaññassa susikkhito.

Dassetvā pāṭihīrāni, vicittāni bahūni ca; Tosetvā vādipavaraṃ, muniṃ saparisaṃ tadā.

Orohitvāna gaganā, vanditvā isisattamaṃ; Anuññātā naraggena, yathāṭhāne nisīdisuṃ.

"Ahonukampikā amhaṃ, sabbāsaṃ cira gotamī; Vāsitā tava puññehi, pattā no āsavakkhayaṃ.

Kilesā jhāpitā amhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgīva bandhanaṃ chetvā, viharāma anāsavā.

Svāgataṃ vata no āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Iddhīsu ca vasī homa, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homa mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāma, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavaparikkhīṇā, natthi dāni punabbhavā.

Atthe dhamme ca nerutte, paṭibhāne ca vijjati; Ñāṇaṃ amhaṃ mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Asmābhi pariciṇṇosi, mettacittā hi nāyaka; Anujānāhi sabbāsaṃ, nibbānāya mahāmune".

"Nibbāyissāma iccevaṃ, kiṃ vakkhāmi vadantiyo; Yassadāni ca vo kālaṃ, maññathā"ti jinobravi.

Gotamīādikā tāyo, tadā bhikkhuniyo jinaṃ; Vanditvā āsanā tamhā, vuṭṭhāya agamiṃsu tā.

Mahatā janakāyena, saha lokagganāyako; Anusaṃyāyī so vīro, mātucchaṃ yāvakoṭṭhakaṃ.

Tadā nipati pādesu, gotamī lokabandhuno; Saheva tāhi sabbāhi, "pacchimaṃ pādavandanaṃ.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, lokanāthassa dassanaṃ; Na puno amatākāraṃ, passissāmi mukhaṃ tava.

Na ca me vandanaṃ vīra, tava pāde sukomale; Samphusissati lokagga, ajja gacchāmi nibbutiṃ".

"Rūpena kiṃ tavānena, diṭṭhe dhamme yathātathe; Sabbaṃ saṅkhatamevetaṃ, anassāsikamittaraṃ".

Sā saha tāhi gantvāna, bhikkhunupassayaṃ sakaṃ; Aḍḍhapallaṅkamābhujja, nisīdi paramāsane.

Tadā upāsikā tattha, buddhasāsanavacchalā; Tassā pavattiṃ sutvāna, upesuṃ pādavandikā.

Karehi uraṃ pahantā, chinnamūlā yathā latā; Rodantā karuṇaṃ ravaṃ, sokaṭṭā bhūmipātitā.

"Mā no saraṇade nāthe, vihāya gami nibbutiṃ; Nipatitvāna yācāma, sabbāyo sirasā mayaṃ".

Yā padhānatamā tāsaṃ, saddhā paññā upāsikā; Tassā sīsaṃ pamajjantī, idaṃ vacanamabravi.

"Alaṃ puttā visādena, mārapāsānuvattinā; Aniccaṃ saṅkhataṃ sabbaṃ, viyogantaṃ calācalaṃ".

Tato sā tā visajjitvā, paṭhamaṃ jhānamuttamaṃ; Dutiyañca tatiyañca, samāpajji catutthakaṃ.

Ākāsāyatanañceva, viññāṇāyatanaṃ tathā; Ākiñcaṃ nevasaññañca, samāpajji yathākkamaṃ.

Paṭilomena jhānāni, samāpajjittha gotamī; Yāvatā paṭhamaṃ jhānaṃ, tato yāvacatutthakaṃ.

Tato vuṭṭhāya nibbāyi, dīpaccīva nirāsavā; Bhūmicālo mahā āsi, nabhasā vijjutā pati.

Panāditā dundubhiyo, parideviṃsu devatā; Pupphavuṭṭhī ca gaganā, abhivassatha medaniṃ.

Kampito merurājāpi, raṅgamajjhe yathā naṭo; Sokena cātidīnova, viravo āsi sāgaro.

Devā nāgāsurā brahmā, saṃviggāhiṃsu taṅkhaṇe; "Aniccā vata saṅkhārā, yathāyaṃ vilayaṃ gatā".

Yā ce maṃ parivāriṃsu, satthu sāsanakārikā; Tāyopi anupādānā, dīpacci viya nibbutā.

Hā yogā vippayogantā, hāniccaṃ sabbasaṅkhataṃ; Hā jīvitaṃ vināsantaṃ, iccāsi paridevanā.

Tato devā ca brahmā ca, lokadhammānuvattanaṃ; Kālānurūpaṃ kubbanti, upetvā isisattamaṃ.

Tadā āmantayī satthā, ānandaṃ sutasāgaraṃ; "Gacchānanda nivedehi, bhikkhūnaṃ mātu nibbutiṃ".

Tadānando nirānando, assunā puṇṇalocano; Gaggarena sarenāha, "samāgacchantu bhikkhavo.

Pubbadakkhiṇapacchāsu, uttarāya ca santike; Suṇantu bhāsitaṃ mayhaṃ, bhikkhavo sugatorasā.

Yā vaḍḍhayi payattena, sarīraṃ pacchimaṃ mune; Sā gotamī gatā santiṃ, tārāva sūriyodaye.

Buddhamātāti paññattiṃ, ṭhapayitvā gatāsamaṃ; Na yattha pañcanettopi, gatiṃ dakkhati nāyako.

Yassatthi sugate saddhā, yo ca piyo mahāmune; Buddhamātussa sakkāraṃ, karotu sugatoraso".

Sudūraṭṭhāpi taṃ sutvā, sīghamāgacchu bhikkhavo; Keci buddhānubhāvena, keci iddhīsu kovidā.

Kūṭāgāravare ramme, sabbasoṇṇamaye subhe; Mañcakaṃ samāropesuṃ, yattha suttāsi gotamī.

Cattāro lokapālā te, aṃsehi samadhārayuṃ; Sesā sakkādikā devā, kūṭāgāre samaggahuṃ.

Kūṭāgārāni sabbāni, āsuṃ pañcasatānipi; Saradādiccavaṇṇāni, vissakammakatāni hi.

Sabbā tāpi bhikkhuniyo, āsuṃ mañcesu sāyitā; Devānaṃ khandhamāruḷhā, niyyanti anupubbaso.

Sabbaso chāditaṃ āsi, vitānena nabhattalaṃ; Satārā candasūrā ca, lañchitā kanakāmayā.

Paṭākā ussitānekā, vitatā pupphakañcukā; Ogatākāsapadumā, mahiyā pupphamuggataṃ.

Dissanti candasūriyā, pajjalanti ca tārakā; Majjhaṃ gatopi cādicco, na tāpesi sasī yathā.

Devā dibbehi gandhehi, mālehi surabhīhi ca; Vāditehi ca naccehi, saṅgītīhi ca pūjayuṃ.

Nāgāsurā ca brahmāno, yathāsatti yathābalaṃ; Pūjayiṃsu ca niyyantiṃ, nibbutaṃ buddhamātaraṃ.

Sabbāyo purato nītā, nibbutā sugatorasā; Gotamī niyyate pacchā, sakkatā buddhaposikā.

Purato devamanujā, sanāgāsurabrahmakā; Pacchā sasāvako buddho, pūjatthaṃ yāti mātuyā.

Buddhassa parinibbānaṃ, nedisaṃ āsi yādisaṃ; Gotamīparinibbānaṃ, atevacchariyaṃ ahu.

Buddho buddhassa nibbāne, nopaṭiyādi bhikkhavo; Buddho gotaminibbāne, sāriputtādikā tathā.

Citakāni karitvāna, sabbagandhamayāni te; Gandhacuṇṇapakiṇṇāni, jhāpayiṃsu ca tā tahiṃ.

Sesabhāgāni ḍayhiṃsu, aṭṭhī sesāni sabbaso; Ānando ca tadāvoca, saṃvegajanakaṃ vaco.

"Gotamī nidhanaṃ yātā, ḍayhañcassā sarīrakaṃ; Saṅketaṃ buddhanibbānaṃ, na cirena bhavissati".

Tato gotamidhātūni, tassā pattagatāni so; Upanāmesi nāthassa, ānando buddhacodito.

Pāṇinā tāni paggayha, avoca isisattamo; "Mahato sāravantassa, yathā rukkhassa tiṭṭhato.

Yo so mahattaro khandho, palujjeyya aniccatā; Tathā bhikkhunisaṃghassa, gotamī parinibbutā.

Aho acchariyaṃ mayhaṃ, nibbutāyapi mātuyā; Sarīramattasesāya, natthi sokapariddavo.

Na sociyā paresaṃ sā, tiṇṇasaṃsārasāgarā; Parivajjitasantāpā, sītibhūtā sunibbutā.

Paṇḍitāsi mahāpaññā, puthupaññā tatheva ca; Rattaññū bhikkhunīnaṃ sā, evaṃ dhāretha bhikkhavo.

Iddhīsu ca vasī āsi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī āsi ca gotamī.

Pubbenivāsamaññāsi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi tassā punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Parisuddhaṃ ahu ñāṇaṃ, tasmā socaniyā na sā.

Ayoghanahatasseva, jalato jātavedassa; Anupubbūpasantassa, yathā na ñāyate gati.

Evaṃ sammā vimuttānaṃ, kāmabandhoghatārinaṃ; Paññāpetuṃ gati natthi, pattānaṃ acalaṃ sukhaṃ.

Attadīpā tato hotha, satipaṭṭhānagocarā; Bhāvetvā sattabojjhaṅge, dukkhassantaṃ karissatha".

Itthaṃ sudaṃ mahāpajāpatigotamī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahāpajāpatigotamītheriyāpadānaṃ sattamaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

10. Udakadāyikātherīapadāna

"Nagare bandhumatiyā, ahosiṃ udahārikā; Udahārena jīvāmi, tena posemi dārake.

Deyyadhammo ca me natthi, puññakkhette anuttare; Koṭṭhakaṃ upasaṅkamma, udakaṃ paṭṭhapesahaṃ.

Tena kammena sukatena, tāvatiṃsamagacchahaṃ; Tattha me sukataṃ byamhaṃ, udahārena nimmitaṃ.

Accharānaṃ sahassassa, ahaṅhi pavarā tadā; Dasaṭṭhānehi tā sabbā, abhibhomi sadā ahaṃ.

Paññāsaṃ devarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Vīsaticakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Duggatiṃ nābhijānāmi, dakadānassidaṃ phalaṃ.

Pabbatagge dumagge vā, antalikkhe ca bhūmiyaṃ; Yadā udakamicchāmi, khippaṃ paṭilabhāmahaṃ.

Avuṭṭhikā disā natthi, santattā kuthitāpi ca; Mama saṅkappamaññāya, mahāmegho pavassati.

Kadāci nīyamānāya, ñātisaṅghena me tadā; Yadā icchāmahaṃ vassaṃ, mahāmegho ajāyatha.

Uṇhaṃ vā pariḷāho vā, sarīre me na vijjati; Kāye ca me rajo natthi, dakadānassidaṃ phalaṃ.

Visuddhamanasā ajja, apetamanapāpikā; Sabbāsavaparikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Ekanavutito kappe, yaṃ dakaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dakadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ udakadāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udakadāyikātheriyāpadānaṃ dasamaṃ.

Sumedhāvaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Sumedhā mekhalādāyī, maṇḍapaṃ saṅkamaṃ dadā; Naḷamālī piṇḍadadā, kaṭacchu uppalappadā.

Dīpadā dakadā ceva, gāthāyo gaṇitā iha; Ekagāthāsatañceva, tiṃsati ca taduttari.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

10 Yasodharāpamukhaaṭṭhārasabhikkhunīsahassaapadāna

Aṭṭhārasasahassāni, bhikkhunī sakyasambhavā; Yasodharāpamukhāni, sambuddhaṃ upasaṅkamuṃ.

Aṭṭhārasasahassāni, sabbā honti mahiddhikā; Vandantī munino pāde, ārocenti yathābalaṃ.

"Jāti khīṇā jarā byādhi, maraṇañca mahāmuni; Anāsavaṃ padaṃ santaṃ, amataṃ yāma nāyaka.

Khalitañce pure atthi, sabbāsampi mahāmuni; Aparādhamajānantī, khama amhaṃ vināyaka".

“Iddhiñcāpi nidassetha, mama sāsanakārikā; Parisānañca sabbāsaṃ, kaṅkhaṃ chindatha yāvatā”.

“Yasodharā mahāvīra, manāpā piyadassanā; Sabbā tuyhaṃ mahāvīra, agārasmiṃ pajāpati.

Thīnaṃ satasahassānaṃ, navutīnaṃ chaduttari; Agāre te mayaṃ vīra, pāmokkhā sabbā issarā.

Rūpācāraguṇūpetā, yobbanaṭṭhā piyaṃvadā; Sabbā no apacāyanti, devatā viya mānusā.

Aṭṭhārasasahassāni, sabbā sākiyasambhavā; Yasodharāsahassāni, pāmokkhā issarā tadā.

Kāmadhātumatikkamma, saṇṭhitā rūpadhātuyā; Rūpena sadisā natthi, sahassānaṃ mahāmuni”.

Sambuddhaṃ abhivādetvā, iddhiṃ dassaṃsu satthuno; Nekā nānāvidhākārā, mahāiddhīpi dassayuṃ.

Cakkavāḷasamaṃ kāyaṃ, sīsaṃ uttarato kuru; Ubho pakkhā duve dīpā, jambudīpaṃ sarīrato.

Dakkhiṇañca saraṃ piñchaṃ, nānāsākhā tu pattakā; Candañca sūriyañcakkhi, merupabbatato sikhaṃ.

Cakkavāḷagiriṃ tuṇḍaṃ, jamburukkhaṃ samūlakaṃ; Bījamānā upāgantvā, vandantī lokanāyakaṃ.

Hatthivaṇṇaṃ tathevassaṃ, pabbataṃ jaladhiṃ tathā; Candañca sūriyaṃ meruṃ, sakkavaṇṇañca dassayuṃ.

“Yasodharā mayaṃ vīra, pāde vandāma cakkhuma; Tava cirapabhāvena, nipphannā naranāyaka.

Iddhīsu ca vasī homa, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homa mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ amhaṃ mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Pubbānaṃ lokanāthānaṃ, saṅgamaṃ no nidassitaṃ; Adhikārā bahū amhaṃ, tuyhatthāya mahāmune.

Yaṃ amhaṃ pūritaṃ kammaṃ, kusalaṃ sarase mune; Tuyhatthāya mahāvīra, puññānupacitāni no.

Abhabbaṭṭhāne vajjetvā, vārayimha anācaraṃ; Tuyhatthāya mahāvīra, cattāni jīvitāni no.

Nekakoṭisahassāni, bhariyatthāyadāsi no; Na tattha vimanā homa, tuyhatthāya mahāmune.

Nekakoṭisahassāni, upakārāyadāsi no; Na tattha vimanā homa, tuyhatthāya mahāmune.

Nekakoṭisahassāni, bhojanatthāyadāsi no; Na tattha vimanā homa, tuyhatthāya mahāmune.

Nekakoṭisahassāni, jīvitāni cajimhase; Bhayamokkhaṃ karissāma, jīvitāni cajimhase.

Aṅgagate alaṅkāre, vatthe nānāvidhe bahū; Itthibhaṇḍe na gūhāma, tuyhatthāya mahāmune.

Dhanadhaññapariccāgaṃ, gāmāni nigamāni ca; Khettaṃ puttā ca dhītā ca, pariccattā mahāmune.

Hatthī assā gavā cāpi, dāsiyo paricārikā; Tuyhatthāya mahāvīra, pariccattaṃ asaṅkhiyaṃ.

Yaṃ amhe paṭimantesi, 'dānaṃ dassāma yācake'; Vimanaṃ no na passāma, dadato dānamuttamaṃ.

Nānāvidhaṃ bahuṃ dukkhaṃ, saṃsāre ca bahubbidhe; Tuyhatthāya mahāvīra, anubhuttaṃ asaṅkhiyaṃ.

Sukhappattānumodāma, na ca dukkhesu dummanā; Sabbattha tulitā homa, tuyhatthāya mahāmune.

Anumaggena sambuddho, yaṃ dhammaṃ abhinīhari; Anubhotvā sukhaṃ dukkhaṃ, patto bodhiṃ mahāmune.

Brahmadevañca sambuddhaṃ, gotamaṃ lokanāyakaṃ; Aññesaṃ lokanāthānaṃ, saṅgamaṃ tehi no bahū.

Adhikāraṃ bahuṃ amhe, tuyhatthāya mahāmune; Gavesato buddhadhamme, mayaṃ te paricārikā.

Kappe ca satasahasse, caturo ca asaṅkhiye; Dīpaṅkaro mahāvīro, uppajji lokanāyako.

Paccantadesavisaye, nimantetvā tathāgataṃ; Tassa āgamanaṃ maggaṃ, sodhenti tuṭṭhamānasā.

Tena kālena so āsi, sumedho nāma brāhmaṇo; Maggañca paṭiyādesi, āyato sabbadassino.

Tena kālena ahumha, sabbā brāhmaṇasambhavā; Thalūdajāni pupphāni, āharimha samāgamaṃ.

Tasmiṃ so samaye buddho, dīpaṅkaro mahāyaso; Viyākāsi mahāvīro, isimuggatamānasaṃ.

Calatī ravatī puthavī, saṅkampati sadevake; Tassa kammaṃ pakittente, isimuggatamānasaṃ.

Devakaññā manussā ca, mayañcāpi sadevakā; Nānāpūjanīyaṃ bhaṇḍaṃ, pūjayitvāna patthayuṃ.

Tesaṃ buddho viyākāsi, jotidīpa sanāmako; 'Ajja ye patthitā atthi, te bhavissanti sammukhā'.

Aparimeyye ito kappe, yaṃ no buddho viyākari; Taṃ vācamanumodentā, evaṃkārī ahumha no.

Tassa kammassa sukatassa, tassa cittaṃ pasādayuṃ; Devamānusikaṃ yoniṃ, anubhotvā asaṅkhiyaṃ.

Sukhadukkhenubhotvāna, devesu mānusesu ca; Pacchime bhave sampatte, jātāmha sākiye kule.

Rūpavatī bhogavatī, yasasīlavatī tato; Sabbaṅgasampadā homa, kulesu abhisakkatā.

Lābhaṃ silokaṃ sakkāraṃ, lokadhammasamāgamaṃ; Cittañca dukkhitaṃ natthi, vasāma akutobhayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā, 'rañño antepure tadā; Khattiyānaṃ pure vīra, upakārañca niddisi.

Upakārā ca yā nārī, yā ca nārī sukhe dukhe; Atthakkhāyī ca yā nārī, yā ca nārīnukampikā.

Dhammaṃ care sucaritaṃ, na naṃ duccaritaṃ care; Dhammacārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ca'.

Agāraṃ vijahitvāna, pabbajimhanagāriyaṃ; Aḍḍhamāse asampatte, catusaccaṃ phusimha no.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Upanenti bahū amhe, sāgarasseva ūmiyo.

Kilesā jhāpitā amhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgīva bandhanaṃ chetvā, viharāma anāsavā.

Svāgataṃ vata no āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Evaṃ bahuvidhaṃ dukkhaṃ, sampattī ca bahubbidhā; Visuddhabhāvaṃ sampattā, labhāma sabbasampadā.

Yā dadanti sakattānaṃ, puññatthāya mahesino; Sahāyasampadā honti, nibbānapadamasaṅkhataṃ.

Parikkhīṇaṃ atītañca, paccuppannaṃ anāgataṃ; Sabbakammampi no khīṇaṃ, pāde vandāma cakkhuma".

"Nibbānāya vadantīnaṃ, Kiṃ vo vakkhāma uttari; Santasaṅkhatadosañhi, Pappotha amataṃ padaṃ". (1126)

Itthaṃ sudaṃ yasodharāpamukhāni aṭṭhārasabhikkhunīsahassāni bhagavato sammukhā imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yasodharāpamukhaaṭṭhārasabhikkhunīsahassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kuṇḍalakesīvaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Kuṇḍalā gotamī ceva, dhammadinnā ca sakulā; Varanandā ca soṇā ca, kāpilānī yasodharā.

Dasasahassabhikkhunī, aṭṭhārasasahassakā; Gāthāsatāni cattāri, cha ca sattatimeva ca.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

8. Sattuppalamālikātherīapadāna

"Nagare aruṇavatiyā, aruṇo nāma khattiyo; Tassa rañño ahuṃ bhariyā, vāritaṃ vārayāmahaṃ.

Satta mālā gahetvāna, uppalā devagandhikā; Nisajja pāsādavare, evaṃ cintesi tāvade.

'Kiṃ me imāhi mālāhi, sirasāropitāhi me; Varaṃ me buddhaseṭṭhassa, ñāṇamhi abhiropitaṃ'.

Sambuddhaṃ paṭimānentī, dvārāsanne nisīdahaṃ; 'Yadā ehiti sambuddho, pūjayissaṃ mahāmuniṃ'.

Kakudho vilasantova, migarājāva kesarī; Bhikkhusaṃghena sahito, āgacchi vīthiyā jino.

Buddhassa raṃsiṃ disvāna, haṭṭhā saṃviggamānasā; Dvāraṃ avāpuritvāna, buddhaseṭṭhamapūjayiṃ.

Satta uppalapupphāni, parikiṇṇāni ambare; Chadiṃ karonto buddhassa, matthake dhārayanti te.

Udaggacittā sumanā, vedajātā katañjalī; Tattha cittaṃ pasādetvā, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Mahānelassa chādanaṃ, dhārenti mama muddhani; Dibbagandhaṃ pavāyāmi, sattuppalassidaṃ phalaṃ.

Kadāci nīyamānāya, ñātisaṅghena me tadā; Yāvatā parisā mayhaṃ, mahānelaṃ dharīyati.

Sattatidevarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Sabbattha issarā hutvā, saṃsarāmi bhavābhave.

Tesaṭṭhi cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Sabbe mamanuvattanti, ādeyyavacanā ahuṃ.

Uppalasseva me vaṇṇo, gandho ceva pavāyati; Dubbaṇṇiyaṃ na jānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Iddhipādesu kusalā, bojjhaṅgabhāvanāratā; Abhiññāpāramippattā, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Satipaṭṭhānakusalā, samādhijhānagocarā; Sammappadhānamanuyuttā, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ sattuppalamālikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattuppalamālikātheriyāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

1. Sumedhātherīapadāna

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Atha therikāpadānāni suṇātha—

"Bhagavati koṇāgamane, Saṃghārāmamhi navanivesanamhi; Sakhiyo tisso janiyo, Vihāradānaṃ adāsimha.

Dasakkhattuṃ satakkhattuṃ, Dasasatakkhattuṃ satānañca satakkhattuṃ; Devesu upapajjimha, Ko vādo mānuse bhave.

Deve mahiddhikā ahumha, mānusakamhi ko vādo; Sattaratanamahesī, itthiratanaṃ ahaṃ bhaviṃ.

Idha sañcitakusalā, susamiddhakulappajā; Dhanañjānī ca khemā ca, ahampi ca tayo janā.

Ārāmaṃ sukataṃ katvā, sabbāvayavamaṇḍitaṃ; Buddhappamukhasaṃghas niyyādetvā samoditā.

Yattha yatthūpapajjāmi, tassa kammassa vāhasā; Devesu aggataṃ pattā, manussesu tatheva ca.

Imasmiṃyeva kappamhi, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Tassāsuṃ satta dhītaro, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, brahmacariyaṃ cariṃsu tā.

Tāsaṃ sahāyikā hutvā, sīlesu susamāhitā; Datvā dānāni sakkaccaṃ, agāreva vataṃ cariṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpagā ahaṃ.

Tato cutā yāmamagaṃ, tatohaṃ tusitaṃ gatā; Tato ca nimmānaratiṃ, vasavattipuraṃ tato.

Yattha yatthūpapajjāmi, puññakammasamohitā; Tattha tattheva rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Tato cutā manussatte, rājūnaṃ cakkavattinaṃ; Maṇḍalīnañca rājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Sampattimanubhotvāna, devesu mānusesu ca; Sabbattha sukhitā hutvā, nekajātīsu saṃsariṃ.

So hetu ca so pabhavo, Tammūlaṃ sāsane khamaṃ; Paṭhamaṃ taṃ samodhānaṃ, Taṃ dhammaratāya nibbānaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgīva bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ sumedhā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumedhātheriyāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

3. Maṇḍapadāyikātherīapadāna

"Koṇāgamanabuddhassa, maṇḍapo kārito mayā; Dhuvaṃ ticīvaraṃdāsiṃ, buddhassa lokabandhuno.

Yaṃ yaṃ janapadaṃ yāmi, nigame rājadhāniyo; Sabbattha pūjitā homi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ maṇḍapadāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maṇḍapadāyikātheriyāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

1 Yasavatīpamukhaaṭṭhārasabhikkhunīsahassaapadāna

"Bhavā sabbe parikkhīṇā, bhavā santi vimocitā; Sabbāsavā ca no natthi, ārocema mahāmune.

Purimaṃ kusalaṃ kammaṃ, yaṃ kiñci sādhupatthitaṃ; Paribhogamayaṃ dinnaṃ, tuyhatthāya mahāmune.

Buddhapaccekabuddhānaṃ, sāvakānañca patthitaṃ; Paribhogamayaṃ dinnaṃ, tuyhatthāya mahāmune.

Uccanīcamayaṃ kammaṃ, bhikkhūnaṃ sādhupatthitaṃ; Uccākulaparikammaṃ, katametaṃ mahāmune.

Teneva sukkamūlena, coditā kammasampadā; Mānusikamatikkantā, jāyiṃsu khattiye kule.

Uppatte ca kate kamme, jātiyā vāpi ekato; Pacchime ekato jātā, khattiyā kulasambhavā.

Rūpavatī bhogavatī, lābhasakkārapūjitā; Antepure mahāvīra, devānaṃ viya nandane.

Nibbinditvā agāramhā, pabbajimhanagāriyaṃ; Katipāhaṃ upādāya, sabbā pattāmha nibbutiṃ.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Upanenti bahū amhe, sadā sakkatapūjitā.

Kilesā jhāpitā amhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgīva bandhanaṃ chetvā, viharāma anāsavā.

Svāgataṃ vata no āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ yasavatīpamukhāni khattiyakaññābhikkhuniyo aṭṭhārasasahassāni bhagavato sammukhā imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yasavatīpamukhaaṭṭhārasabhikkhunīsahassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

4. Ekāsanadāyikātherīapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ bālikā tadā; Mātā ca me pitā ceva, kammantaṃ agamaṃsu te.

Majjhanhikamhi sūriye, addasaṃ samaṇaṃ ahaṃ; Vīthiyā anugacchantaṃ, āsanaṃ paññapesahaṃ.

Gonakāvikatikāhi, paññapetvā mamāsanaṃ; Pasannacittā sumanā, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Santattā kuthitā bhūmi, sūro majjhanhike ṭhito; Mālutā ca na vāyanti, kālo cevettha mehiti.

Paññattamāsanamidaṃ, tavatthāya mahāmuni; Anukampaṃ upādāya, nisīda mama āsane'.

Nisīdi tattha samaṇo, sudanto suddhamānaso; Tassa pattaṃ gahetvāna, yathārandhaṃ adāsahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, āsanena sunimmitaṃ; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Soṇṇamayā maṇimayā, athopi phalikāmayā; Lohitaṅgamayā ceva, pallaṅkā vividhā mama.

Tūlikāvikatikāhi, kaṭṭissacittakāhi ca; Uddaekantalomī ca, pallaṅkā me susaṇṭhitā.

Yadā icchāmi gamanaṃ, hāsakhiḍḍasamappitā; Saha pallaṅkaseṭṭhena, gacchāmi mama patthitaṃ.

Asīti devarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Sattati cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Bhavābhave saṃsarantī, mahābhogaṃ labhāmahaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Aññe bhave na jānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Duve kule pajāyāmi, khattiye cāpi brāhmaṇe; Uccākulīnā sabbattha, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Domanassaṃ na jānāmi, cittasantāpanaṃ mama; Vevaṇṇiyaṃ na jānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Dhātiyo maṃ upaṭṭhanti, khujjā celāpikā bahū; Aṅkena aṅkaṃ gacchāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Aññā nhāpenti bhojenti, aññā ramenti maṃ sadā; Aññā gandhaṃ vilimpanti, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Maṇḍape rukkhamūle vā, suññāgāre vasantiyā; Mama saṅkappamaññāya, pallaṅko upatiṭṭhati.

Ayaṃ pacchimako mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Ajjāpi rajjaṃ chaḍḍetvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ ekāsanadāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekāsanadāyikātheriyāpadānaṃ catutthaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

5. Pañcadīpadāyikātherīapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, cārikī āsahaṃ tadā; Ārāmena ca ārāmaṃ, carāmi kusalatthikā.

Kāḷapakkhamhi divase, addasaṃ bodhimuttamaṃ; Tattha cittaṃ pasādetvā, bodhimūle nisīdahaṃ.

Garucittaṃ upaṭṭhetvā, sire katvāna añjaliṃ; Somanassaṃ pavedetvā, evaṃ cintesi tāvade.

'Yadi buddho amitaguṇo, asamappaṭipuggalo; Dassetu pāṭihīraṃ me, bodhi obhāsatu ayaṃ'.

Saha āvajjite mayhaṃ, bodhi pajjali tāvade; Sabbasoṇṇamayā āsi, disā sabbā virocati.

Sattarattindivaṃ tattha, bodhimūle nisīdahaṃ; Sattame divase patte, dīpapūjaṃ akāsahaṃ.

Āsanaṃ parivāretvā, pañca dīpāni pajjaluṃ; Yāva udeti sūriyo, dīpā me pajjaluṃ tadā.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, pañcadīpāti vuccati; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Asaṅkhiyāni dīpāni, parivāre jaliṃsu me; Yāvatā devabhavanaṃ, dīpālokena jotati.

Parammukhā nisīditvā, yadi icchāmi passituṃ; Uddhaṃ adho ca tiriyaṃ, sabbaṃ passāmi cakkhunā.

Yāvatā abhikaṅkhāmi, daṭṭhuṃ sugataduggate; Tattha āvaraṇaṃ natthi, rukkhesu pabbatesu vā.

Asīti devarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Satānaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Dīpasatasahassāni, parivāre jalanti me.

Devalokā cavitvāna, uppajjiṃ mātukucchiyaṃ; Mātukucchigatā santī, akkhi me na nimīlati.

Dīpasatasahassāni, puññakammasamaṅgitā; Jalanti sūtikāgehe, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Pacchime bhave sampatte, mānasaṃ vinivattayiṃ; Ajarāmataṃ sītibhāvaṃ, nibbānaṃ phassayiṃ ahaṃ.

Jātiyā sattavassāhaṃ, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayī buddho, guṇamaññāya gotamo.

Maṇḍape rukkhamūle vā, suññāgāre vasantiyā; Sadā pajjalate dīpaṃ, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Dibbacakkhuvisuddhaṃ me, samādhikusalā ahaṃ; Abhiññāpāramippattā, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Sabbavositavosānā, katakiccā anāsavā; Pañcadīpā mahāvīra, pāde vandāmi cakkhuma.

Satasahassito kappe, yaṃ dīpamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ pañcadīpadāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcadīpadāyikātheriyāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

3. Modakadāyikātherīapadāna

"Nagare bandhumatiyā, kumbhadāsī ahosahaṃ; Mama bhāgaṃ gahetvāna, gacchaṃ udakahārikā.

Panthamhi samaṇaṃ disvā, santacittaṃ samāhitaṃ; Pasannacittā sumanā, modake tīṇidāsahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Ekanavutikappāni, vinipātaṃ nagacchahaṃ.

Sampatti taṃ karitvāna, sabbaṃ anubhaviṃ ahaṃ; Modake tīṇi datvāna, pattāhaṃ acalaṃ padaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ modakadāyikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Modakadāyikātheriyāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therīapadāna

Sumedhāvagga

9. Pañcadīpikātherīapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, cārikī āsahaṃ tadā; Ārāmena ca ārāmaṃ, carāmi kusalatthikā.

Kāḷapakkhamhi divase, addasaṃ bodhimuttamaṃ; Tattha cittaṃ pasādetvā, bodhimūle nisīdahaṃ.

Garucittaṃ upaṭṭhetvā, sire katvāna añjaliṃ; Somanassaṃ pavedetvā, evaṃ cintesi tāvade.

'Yadi buddho amitaguṇo, asamappaṭipuggalo; Dassetu pāṭihīraṃ me, bodhi obhāsatu ayaṃ'.

Saha āvajjite mayhaṃ, bodhi pajjali tāvade; Sabbasoṇṇamayā āsi, disā sabbā virocati.

Sattarattindivaṃ tattha, bodhimūle nisīdahaṃ; Sattame divase patte, dīpapūjaṃ akāsahaṃ.

Āsanaṃ parivāretvā, pañca dīpāni pajjaluṃ; Yāva udeti sūriyo, dīpā me pajjaluṃ tadā.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, pañcadīpāti vuccati; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Asaṅkhiyāni dīpāni, parivāre jalanti me; Yāvatā devabhavanaṃ, dīpālokena jotati.

Parammukhā nisīditvā, yadi icchāmi passituṃ; Uddhaṃ adho ca tiriyaṃ, sabbaṃ passāmi cakkhunā.

Yāvatā abhikaṅkhāmi, daṭṭhuṃ sugataduggate; Tattha āvaraṇaṃ natthi, rukkhesu pabbatesu vā.

Asīti devarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Satānaṃ cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Dīpasatasahassāni, parivāre jalanti me.

Devalokā cavitvāna, uppajjiṃ mātukucchiyaṃ; Mātukucchigatā santī, akkhi me na nimīlati.

Dīpasatasahassāni, puññakammasamaṅgitā; Jalanti sūtikāgehe, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Pacchime bhave sampatte, mānasaṃ vinivattayiṃ; Ajarāmataṃ sītibhāvaṃ, nibbānaṃ phassayiṃ ahaṃ.

Jātiyā sattavassāhaṃ, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayī buddho, guṇamaññāya gotamo.

Maṇḍape rukkhamūle vā, pāsādesu guhāsu vā; Suññāgāre vasantiyā, pañcadīpā jalanti me.

Dibbacakkhuvisuddhaṃ me, samādhikusalā ahaṃ; Abhiññāpāramippattā, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Sabbavositavosānā, katakiccā anāsavā; Pañcadīpā mahāvīra, pāde vandāmi cakkhuma.

Satasahassito kappe, yaṃ dīpamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pañcadīpānidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ pañcadīpikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcadīpikātheriyāpadānaṃ navamaṃ.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

4 Siṅgālamātutherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātāmaccakule ahuṃ; Nānāratanapajjote, iddhe phīte mahaddhane.

Pitunā saha gantvāna, mahājanapurakkhatā; Dhammaṃ buddhassa sutvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Pabbajitvāna kāyena, pāpakammaṃ vivajjayiṃ; Vacīduccaritaṃ hitvā, ājīvaṃ parisodhayiṃ.

Buddhe pasannā dhamme ca, saṃghe ca tibbagāravā; Saddhammassavane yuttā, buddhadassanalālasā.

Aggaṃ saddhādhimuttānaṃ, assosiṃ bhikkhuniṃ tadā; Taṃ ṭhānaṃ patthayitvāna, tisso sikkhā apūrayiṃ.

Tato maṃ sugato āha, karuṇānugatāsayo; 'Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṃghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanaṃ'.

Taṃ sutvāhaṃ pamuditā, apucchiṃ paṇidhiṃ mama; Tadā anomo

amito, byākarittha vināyako; 'Buddhe pasannā kalyāṇī, lacchase taṃ supatthitaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Siṅgālakassa mātāti, hessati satthu sāvikā'.

Taṃ sutvā muditā hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacittā paricariṃ, paṭipattīhi nāyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, giribbajapuruttame; Jātā seṭṭhikule phīte, mahāratanasañcaye.

Putto siṅgālako nāma, mamāsi vipathe rato; Diṭṭhigahanapakkhando, disāpūjanatapparo.

Nānādisā namassantaṃ, piṇḍāya nagaraṃ vajaṃ; Taṃ disvā ovadī buddho, magge ṭhatvā vināyako.

Tassa desayato dhammaṃ, panādo vimhayo ahu; Dvekoṭinaranārīnaṃ, dhammābhisamayo ahu.

Tadāhaṃ parisaṃ gantvā, sutvā sugatabhāsitaṃ; Sotāpattiphalaṃ pattā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Na cireneva kālena, buddhadassanalālasā; Anussatiṃ taṃ bhāvetvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Dassanatthāya buddhassa, sabbadā ca vajāmahaṃ; Atittāyeva passāmi, rūpaṃ nayananandanaṃ.

Sabbapāramisambhūtaṃ, lakkhīnilayanaṃ varaṃ; Rūpaṃ sabbasubhākiṇṇaṃ, atittā viharāmahaṃ.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ; 'Siṅgālakassa yā mātā, aggā saddhādhimuttikā'.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmuni.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ mama mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ siṅgālamātā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.
Siṅgālamātutheriyāpadānaṃ catutthaṃ.
Therīapadāna
Sumedhāvagga
4 Saṅkamanatthātherīapadāna
"Vipassissa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Rathiyaṃ paṭipannassa, tārayantassa pāṇino.
Gharato nikkhamitvāna, avakujjā nipajjahaṃ; Anukampako lokanātho, sirasi akkamī mama.
Akkamitvāna sirasi, agamā lokanāyako; Tena cittappasādena, tusitaṃ agamāsahaṃ.
Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.
Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ saṅkamanatthā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.
Saṅkamanatthātheriyāpadānaṃ catutthaṃ.
Therīapadāna
Khattiyāvagga
5. Sukkātherīapadāna
"Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammavipassako.
Tadāhaṃ bandhumatiyaṃ, jātā aññatare kule; Dhammaṃ sutvāna munino, pabbajiṃ anagāriyaṃ.
Bahussutā dhammadharā, paṭibhānavatī tathā; Vicittakathikā cāpi, jinasāsanakārikā.
Tadā dhammakathaṃ katvā, hitāya janataṃ bahuṃ; Tato cutāhaṃ tusitaṃ, upapannā yasassinī.
Ekattiṃse ito kappe, sikhī viya sikhī jino; Tapanto yasasā loke, uppajji vadataṃ varo.
Tadāpi pabbajitvāna, buddhasāsanakovidā; Jotetvā jinavākyāni, tatopi tidivaṃ gatā.
Ekattiṃseva kappamhi, vessabhū nāma nāyako; Uppajjittha mahāñāṇī, tadāpi ca tathevahaṃ.

Pabbajitvā dhammadharā, jotayiṃ jinasāsanaṃ; Gantvā marupuraṃ rammaṃ, anubhosiṃ mahāsukhaṃ.

Imamhi bhaddake kappe, kakusandho jinuttamo; Uppajji narasaraṇo, tadāpi ca tathevahaṃ.

Pabbajitvā munimataṃ, jotayitvā yathāyukaṃ; Tato cutāhaṃ tidivaṃ, agaṃ sabhavanaṃ yathā.

Imasmiṃyeva kappamhi, koṇāgamananāyako; Uppajji lokasaraṇo, araṇo amataṅgato.

Tadāpi pabbajitvāna, sāsane tassa tādino; Bahussutā dhammadharā, jotayiṃ jinasāsanaṃ.

Imasmiṃyeva kappamhi, kassapo munimuttamo; Uppajji lokasaraṇo, araṇo maraṇantagū.

Tassāpi naravīrassa, pabbajitvāna sāsane; Pariyāpuṭasaddhammā, paripucchā visāradā.

Susīlā lajjinī ceva, tīsu sikkhāsu kovidā; Bahuṃ dhammakathaṃ katvā, yāvajīvaṃ mahāmune.

Tena kammavipākena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, giribbajapuruttame; Jātā seṭṭhikule phīte, mahāratanasañcaye.

Yadā bhikkhusahassena, parivuto lokanāyako; Upāgami rājagahaṃ, sahassakkhena vaṇṇito.

Danto dantehi saha purāṇajaṭilehi, Vippamutto vippamuttehi; Siṅgīnikkhasa
Rājagahaṃ pāvisi bhagavā.

Disvā buddhānubhāvaṃ taṃ, sutvāva guṇasañcayaṃ; Buddhe cittaṃ pasādetvā, pūjayiṃ taṃ yathābalaṃ.

Aparena ca kālena, dhammadinnāya santike; Agārā nikkhamitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Kesesu chijjamānesu, kilese jhāpayiṃ ahaṃ; Uggahiṃ sāsanaṃ sabbaṃ, pabbajitvā cirenahaṃ.

Tato dhammamadesesiṃ, mahājanasamāgame; Dhamme desiyamānamhi, dhammābhisamayo ahu.

Nekapāṇasahassānaṃ, taṃ viditvātivimhito; Abhippasanno me yakkho, bhamitvāna giribbajaṃ.

Kiṃ me katā rājagahe manussā, Madhuṃ pītāva acchare; Ye sukkaṃ na upāsanti, Desentiṃ amataṃ padaṃ.

Tañca appaṭivānīyaṃ, asecanakamojavaṃ; Pivanti maññe sappaññā, valāhakamivaddhagū.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmune.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ mama mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ sukkā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sukkātheriyāpadānaṃ pañcamaṃ. Pañcamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therīapadāna

Kuṇḍalakesīvagga

8. Yasodharātherīapadāna

Ekasmiṃ samaye ramme, iddhe rājagahe pure; Pabbhāramhi varekamhi, vasante naranāyake.

Vasantiyā tamhi nagare, ramme bhikkhunupassaye; Yasodharābhikkhuniyā, evaṃ āsi vitakkitaṃ.

"Suddhodano mahārājā, gotamī ca pajāpatī; Abhiññātā mahātherā, theriyo ca mahiddhikā.

Santiṃ gatāva āsuṃ te, dīpaccīva nirāsavā; Lokanāthe dharanteva, ahampi ca sivaṃ padaṃ.

Gamissāmī"ti cintetvā, passantī āyumattano; Passitvā āyusaṅkhāraṃ, tadaheva khayaṃ gataṃ.

Pattacīvaramādāya, nikkhamitvā sakassamā; Purakkhatā bhikkhunībhi, satehi sahassehi sā.

Mahiddhikā mahāpaññā, sambuddhaṃ upasaṅkami; Sambuddhaṃ abhivādetvā, satthuno cakkalakkhaṇe; Nisinnā ekamantamhi, idaṃ vacanamabravi.

"Aṭṭhasattativassāhaṃ, pacchimo vattate vayo; Pabbhāramhi anuppattā, ārocemi mahāmuni.

Paripakko vayo mayhaṃ, parittaṃ mama jīvitaṃ; Pahāya vo gamissāmi, kataṃ me saraṇamattano.

Vayamhi pacchime kāle, maraṇaṃ uparuddhati; Ajjarattiṃ mahāvīra, pāpuṇissāmi nibbutiṃ.

Natthi jāti jarā byādhi, maraṇañca mahāmune; Ajarāmaraṇaṃ puraṃ, gamissāmi asaṅkhataṃ.

Yāvatā parisā nāma, samupāsanti satthuno; Aparādhamajānantī, khamantaṃ sammukhā mune.

Saṃsaritvā ca saṃsāre, khalitañce mamaṃ tayi; Ārocemi mahāvīra, aparādhaṃ khamassu me".

Sutvāna vacanaṃ tassā, munindo idamabravi; "Kimuttaraṃ te vakkhāmi, nibbānāya vajantiyā.

Iddhiñcāpi nidassehi, mama sāsanakārike; Parisānañca sabbāsaṃ, kaṅkhaṃ chindassu yāvatā".

Sutvā taṃ munino vācaṃ, bhikkhunī sā yasodharā; Vanditvā munirājaṃ taṃ, idaṃ vacanamabravi.

"Yasodharā ahaṃ vīra, agāre te pajāpati; Sākiyamhi kule jātā, itthiaṅge patiṭṭhitā.

Thīnaṃ satasahassānaṃ, navutīnaṃ chaduttari; Agāre te ahaṃ vīra, pāmokkhā sabbā issarā.

Rūpācāraguṇūpetā, yobbanaṭṭhā piyaṃvadā; Sabbā maṃ apacāyanti, devatā viya mānusā.

Kaññāsatasahassapamukhā, Sakyaputtanivesane; Samānasukhadukkhatā, Devatā viya nandane.

Kāmadhātumatikkamma, saṇṭhitā rūpadhātuyā; Rūpena sadisā natthi, ṭhapetvā lokanāyakaṃ".

Sambuddhaṃ abhivādetvā, iddhiṃ dassesi satthuno; Nekā nānāvidhākārā, mahāiddhīpi dassayī.

Cakkavāḷasamaṃ kāyaṃ, sīsaṃ uttarato kuru; Ubho pakkhā duve dīpā, jambudīpaṃ sarīrato.

Dakkhiṇañca saraṃ piñchaṃ, nānāsākhā tu pattakā; Candañca sūriyañcakkhi, merupabbatato sikhaṃ.

Cakkavāḷagiriṃ tuṇḍaṃ, jamburukkhaṃ samūlakaṃ; Bījamānā upāgantvā, vandantī lokanāyakaṃ.

Hatthivaṇṇaṃ tathevassaṃ, pabbataṃ jaladhiṃ tathā; Candimaṃ sūriyaṃ meruṃ, sakkavaṇṇañca dassayi.

"Yasodharā ahaṃ vīra, pāde vandāmi cakkhuma"; Sahassalokadhātūnaṃ, phullapadmena chādayi.

Brahmavaṇṇañca māpetvā, dhammaṃ desesi suññataṃ; "Yasodharā ahaṃ vīra, pāde vandāmi cakkhuma.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmuni.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ mayhaṃ mahāvīra, uppannaṃ tava santike.

Pubbānaṃ lokanāthānaṃ, saṅgamaṃ te nidassitaṃ; Adhikāraṃ bahuṃ mayhaṃ, tuyhatthāya mahāmune.

Yaṃ mayhaṃ pūritaṃ kammaṃ, Kusalaṃ sarase mune; Tuyhatthāya mahāvīra, Puññaṃ upacitaṃ mayā.

Abhabbaṭṭhāne vajjetvā, vārayitvā anācaraṃ; Tuyhatthāya mahāvīra, sañcattaṃ jīvitaṃ mayā.

Nekakoṭisahassāni, bhariyatthāyadāsi maṃ; Na tattha vimanā homi, tuyhatthāya mahāmuni.

Nekakoṭisahassāni, upakārāyadāsi maṃ; Na tattha vimanā homi, tuyhatthāya mahāmuni.

Nekakoṭisahassāni, bhojanatthāyadāsi maṃ; Na tattha vimanā homi, tuyhatthāya mahāmuni.

Nekakoṭisahassāni, jīvitāni pariccajiṃ; Bhayamokkhaṃ karissanti, dadāmi mama jīvitaṃ.

Aṅgagate alaṅkāre, vatthe nānāvidhe bahū; Itthimaṇḍe na gūhāmi, tuyhatthāya mahāmuni.

Dhanadhaññapariccāgaṃ, gāmāni nigamāni ca; Khettaṃ puttā ca dhītā ca, pariccattā mahāmuni.

Hatthī assā gavā cāpi, dāsiyo paricārikā; Tuyhatthāya mahāvīra, pariccattā asaṅkhiyā.

Yaṃ mayhaṃ paṭimantesi, dānaṃ dassāmi yācake; Vimanaṃ me na passāmi, dadato dānamuttamaṃ.

Nānāvidhaṃ bahuṃ dukkhaṃ, saṃsāre ca bahubbidhe; Tuyhatthāya mahāvīra, anubhuttaṃ asaṅkhiyaṃ.

Sukhappattānumodāmi, na ca dukkhesu dummanā; Sabbattha tulitā homi, tuyhatthāya mahāmuni.

Anumaggena sambuddho, yaṃ dhammaṃ abhinīhari; Anubhotvā sukhaṃ dukkhaṃ, patto bodhiṃ mahāmuni.

Brahmadevañca sambuddhaṃ, gotamaṃ lokanāyakaṃ; Aññesaṃ lokanāthānaṃ, saṅgamaṃ te bahuṃ mayā.

Adhikāraṃ bahuṃ mayhaṃ, tuyhatthāya mahāmuni; Gavesato buddhadhamme, ahaṃ te paricārikā.

Kappe ca satasahasse, caturo ca asaṅkhiye; Dīpaṅkaro mahāvīro, uppajji lokanāyako.

Paccantadesavisaye, nimantetvā tathāgataṃ; Tassa āgamanaṃ maggaṃ, sodhenti tuṭṭhamānasā.

Tena kālena so āsi, sumedho nāma brāhmaṇo; Maggañca paṭiyādesi, āyato sabbadassino.

Tena kālenahaṃ āsiṃ, kaññā brāhmaṇasambhavā; Sumittā nāma nāmena, upagacchiṃ samāgamaṃ.

Aṭṭha uppalahatthāni, pūjanatthāya satthuno; Ādāya janasammajjhe, addasaṃ isimuggataṃ.

Cirānugataṃ dayitaṃ, atikkantaṃ manoharaṃ; Disvā tadā amaññissaṃ, saphalaṃ jīvitaṃ mama.

Parakkamaṃ taṃ saphalaṃ, addasaṃ isino tadā; Pubbakammena sambuddhe, cittañcāpi pasīdi me.

Bhiyyo cittaṃ pasādesiṃ, ise uggatamānase; Deyyaṃ aññaṃ na passāmi, demi pupphāni te isi.

'Pañca hatthā tava hontu, tayo hontu mamaṃ ise; Tena saddhiṃ samā hontu, bodhatthāya tavaṃ ise'.

Catutthaṃ bhāṇavāraṃ.

Isi gahetvā pupphāni, āgacchantaṃ mahāyasaṃ; Pūjesi janasammajjhe, bodhatthāya mahāisi.

Passitvā janasammajjhe, dīpaṅkaro mahāmuni; Viyākāsi mahāvīro, isi muggatamānasaṃ.

Aparimeyye ito kappe, dīpaṅkaro mahāmuni; Mama kammaṃ viyākāsi, ujubhāvaṃ mahāmuni.

‘Samacittā samakammā, samakārī bhavissati; Piyā hessati kammena, tuyhatthāya mahāisi.

Sudassanā supiyā ca, manāpā piyavādinī; Tassa dhammesu dāyādā, viharissati iddhikā.

Yathāpi bhaṇḍasāmuggaṃ, anurakkhati sāmino; Evaṃ kusaladhammānaṃ, anurakkhissate ayaṃ.

Tassa te anukampantī, pūrayissati pāramī; Sīhova pañjaraṃ bhetvā, pāpuṇissati bodhiyaṃ’.

Aparimeyye ito kappe, yaṃ maṃ buddho viyākarī; Taṃ vācaṃ anumodentī, evaṃkārī bhaviṃ ahaṃ.

Tassa kammassa sukatassa, tattha cittaṃ pasādayiṃ; Devamanussakaṃ yoniṃ, anubhotvā asaṅkhiyaṃ.

Sukhadukkhenubhotvāhaṃ, devesu mānusesu ca; Pacchime bhave sampatte, ajāyiṃ sākiye kule.

Rūpavatī bhogavatī, yasasīlavatī tato; Sabbaṅgasampadā homi, kulesu abhisakkatā.

Lābhaṃ silokaṃ sakkāraṃ, lokadhammasamāgamaṃ; Cittañca dukkhitaṃ natthi, vasāmi akutobhayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā, ‘rañño antepure tadā; Khattiyānaṃ pure vīra, upakārañca niddisi.

Upakārā ca yā nārī, yā ca nārī sukhe dukhe; Atthakkhāyī ca yā nārī, yā ca nārīnukampikā’.

Pañcakoṭisatā buddhā, navakoṭisatāni ca; Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ.

Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me; Ekādasakoṭisatā, buddhā dvādasa koṭiyo.

Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Vīsakoṭisatā buddhā, tiṃsakoṭisatāni ca; Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ.

Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me; Cattālīsakoṭisatā, paññāsa koṭisatāni ca.

Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Saṭṭhikoṭisatā buddhā, sattatikoṭisatāni ca; Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ.

Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me; Asītikoṭisatā buddhā, navutikoṭisatāni ca.

Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Koṭisatasahassāni, honti lokagganāyakā; Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ.

Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me; Navakoṭisahassāni, apare lokanāyakā.

Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Koṭisatasahassāni, pañcāsītimahesinaṃ; Pañcāsītikoṭisatā, sattatiṃsā ca koṭiyo.

Etesaṃ devadevānaṃ, mahādānaṃ pavattayiṃ; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Paccekabuddhā vītarāgā, aṭṭhaṭṭhamakakoṭiyo; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Khīṇāsavā vītamalā, asaṅkhiyā buddhasāvakā; Adhikāraṃ mahā mayhaṃ, dhammarāja suṇohi me.

Evaṃ dhamme suciṇṇānaṃ, sadā dhammassa cārinaṃ; Dhammacārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ca.

Dhammaṃ care sucaritaṃ, na naṃ duccaritaṃ care; Dhammacārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ca.

Nibbinditvāna saṃsāre, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Sahassaparivārena, pabbajitvā akiñcanā.

Agāraṃ vijahitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Aḍḍhamāse asampatte, catusaccamapāpuṇiṃ.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Upanenti bahū janā, sāgareyeva ūmiyo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Evaṃ bahuvidhaṃ dukkhaṃ, sampattī ca bahubbidhā; Visuddhibhāvaṃ sampattā, labhāmi sabbasampadā.

Yā dadāti sakattānaṃ, puññatthāya mahesino; Sahāyasampadā honti, nibbānapadamasaṅkhataṃ.

Parikkhīṇaṃ atītañca, Paccuppannaṃ anāgataṃ; Sabbakammaṃ mamaṃ khīṇaṃ, Pāde vandāmi cakkhuma".

Itthaṃ sudaṃ yasodharā bhikkhunī bhagavato sammukhā imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yasodharātheriyāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

1 Ekūposathikātherīapadāna

"Nagare bandhumatiyā, bandhumā nāma khattiyo; Divase puṇṇamāya so, upavasi uposathaṃ.

Ahaṃ tena samayena, kumbhadāsī ahaṃ tahiṃ; Disvā sarājakaṃ senaṃ, evāhaṃ cintayiṃ tadā.

'Rājāpi rajjaṃ chaḍḍetvā, upavasi uposathaṃ; Saphalaṃ nūna taṃ kammaṃ, janakāyo pamodito'.

Yoniso paccavekkhitvā, duggaccañca daliddataṃ; Mānasaṃ sampahaṃsitvā, upavasiṃ uposathaṃ.

Ahaṃ uposathaṃ katvā, sammāsambuddhasāsane; Tena kammena sukatena, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, ubbhayojanamuggataṃ; Kūṭāgāravarūpetaṃ, mahāsanasubhūsitaṃ.

Accharā satasahassā, upatiṭṭhanti maṃ sadā; Aññe deve atikkamma, atirocāmi sabbadā.

Catusaṭṭhi devarājūnaṃ, mahesittamakārayiṃ; Tesaṭṭhi cakkavattīnaṃ, mahesittamakārayiṃ.

Suvaṇṇavaṇṇā hutvāna, bhavesu saṃsarāmahaṃ; Sabbattha pavarā homi, uposathassidaṃ phalaṃ.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, rathayānañca sīvikaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, uposathassidaṃ phalaṃ.

Soṇṇamayaṃ rūpimayaṃ, athopi phalikāmayaṃ; Lohitaṅgamayañceva, sabbaṃ paṭilabhāmahaṃ.

Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca; Mahagghāni ca vatthāni, sabbaṃ paṭilabhāmahaṃ.

Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca; Sabbametaṃ paṭilabhe, uposathassidaṃ phalaṃ.

Varagandhañca mālañca, cuṇṇakañca vilepanaṃ; Sabbametaṃ paṭilabhe, uposathassidaṃ phalaṃ.

Kūṭāgārañca pāsādaṃ, maṇḍapaṃ hammiyaṃ guhaṃ; Sabbametaṃ paṭilabhe, uposathassidaṃ phalaṃ.

Jātiyā sattavassāhaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Aḍḍhamāse asampatte, arahattamapāpuṇiṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, uposathassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ ekūposathikā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekūposathikātheriyāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therīapadāna

Ekūposathikavagga

10. Paṭācārātherīapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātā seṭṭhikule ahuṃ; Nānāratanapajjote, mahāsukhasamappitā.

Upetvā taṃ mahāvīraṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ; Tato jātapasādāhaṃ, upesiṃ saraṇaṃ jinaṃ.

Tato vinayadhārīnaṃ, aggaṃ vaṇṇesi nāyako; Bhikkhuniṃ lajjiniṃ tādiṃ, kappākappavisāradaṃ.

Tadā muditacittāhaṃ, taṃ ṭhānamabhikaṅkhinī; Nimantetvā dasabalaṃ, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ.

Bhojayitvāna sattāhaṃ, daditvāva ticīvaraṃ; Nipacca sirasā pāde, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Yā tayā vaṇṇitā vīra, ito aṭṭhamake muni; Tādisāhaṃ bhavissāmi, yadi sijjhati nāyaka'.

Tadā avoca maṃ satthā, 'bhadde mā bhāyi assasa; Anāgatamhi addhāne, lacchase taṃ manorathaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādā, orasā dhammanimmitā; Paṭācārāti nāmena, hessati satthu sāvikā'.

Tadāhaṃ muditā hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacittā paricariṃ, sasaṃghaṃ lokanāyakaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Upaṭṭhāko mahesissa, tadā āsi narissaro; Kāsirājā kikī nāma, bārāṇasipuruttame.

Tassāsiṃ tatiyā dhītā, bhikkhunī iti vissutā; Dhammaṃ sutvā jinaggassa, pabbajjaṃ samarocayiṃ.

Anujāni na no tāto, agāreva tadā mayaṃ; Vīsavassasahassāni, vicarimha atanditā.

Komāribrahmacariyaṃ, rājakaññā sukhedhitā; Buddhopaṭṭhānaniratā, muditā sattadhītaro.

Samaṇī samaṇaguttā ca, bhikkhunī bhikkhudāyikā; Dhammā ceva sudhammā ca, sattamī saṃghadāyikā.

Ahaṃ uppalavaṇṇā ca, khemā bhaddā ca bhikkhunī; Kisāgotamī dhammadinnā, visākhā hoti sattamī.

Tehi kammehi sukatehi, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātā seṭṭhikule ahaṃ; Sāvatthiyaṃ puravare, iddhe phīte mahaddhane.

Yadā ca yobbanūpetā, vitakkavasagā ahaṃ; Naraṃ jārapatiṃ disvā, tena saddhiṃ agacchahaṃ.

Ekaputtapasūtāhaṃ, dutiyo kucchiyā mamaṃ; Tadāhaṃ mātāpitaro, okkhāmīti sunicchitā.

Nārocesiṃ patiṃ mayhaṃ, tadā tamhi pavāsite; Ekikā niggatā gehā, gantuṃ sāvatthimuttamaṃ.

Tato me sāmi āgantvā, sambhāvesi pathe mamaṃ; Tadā me kammajā vātā, uppannā atidāruṇā.

Uṭṭhito ca mahāmegho, pasūtisamaye mama; Dabbatthāya tadā gantvā, sāmi sappena mārito.

Tadā vijātadukkhena, anāthā kapaṇā ahaṃ; Kunnadiṃ pūritaṃ disvā, gacchantī sakulālayaṃ.

Bālaṃ ādāya atariṃ, pārakūle ca ekakaṃ; Sāyetvā bālakaṃ puttaṃ, itaraṃ taraṇāyahaṃ.

Nivattā ukkuso hāsi, taruṇaṃ vilapantakaṃ; Itarañca vahī soto, sāhaṃ sokasamappitā.

Sāvatthinagaraṃ gantvā, assosiṃ sajane mate; Tadā avocaṃ sokaṭṭā, mahāsokasamappitā.

'Ubho puttā kālaṅkatā, panthe mayhaṃ patī mato; Mātā pitā ca bhātā ca, ekacitamhi ḍayhare'.

Tadā kisā ca paṇḍu ca, anāthā dīnamānasā; Ito tato bhamantīhaṃ, addasaṃ narasārathiṃ.

Tato avoca maṃ satthā, 'putte mā soci assasa; Attānaṃ te gavesassu, kiṃ niratthaṃ vihaññasi.

Na santi puttā tāṇāya, na ñātī napi bandhavā; Antakenādhipannassa, natthi ñātīsu tāṇatā'.

Taṃ sutvā munino vākyaṃ, paṭhamaṃ phalamajjhagaṃ; Pabbajitvāna naciraṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Iddhīsu ca vasī homi, dibbāya sotadhātuyā; Paracittāni jānāmi, satthusāsanakārikā.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Khepetvā āsave sabbe, visuddhāsiṃ sunimmalā.

Tatohaṃ vinayaṃ sabbaṃ, santike sabbadassino; Uggahiṃ sabbavitthāraṃ, byāhariñca yathātathaṃ.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ; 'Aggā vinayadhārīnaṃ, paṭācārāva ekikā'.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajitā, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (641)

Itthaṃ sudaṃ paṭācārā bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṭācārātheriyāpadānaṃ dasamaṃ.

Ekūposathikavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Ekūposathikā ceva, saḷalā cātha modakā; Ekāsanā pañcadīpā, naḷamālī ca gotamī.

Khemā uppalavaṇṇā ca, paṭācārā ca bhikkhunī; Gāthā satāni pañceva, nava cāpi taduttari.

Therīapadāna

Khattiyāvagga

9 Ambapālitherīapadāna

"Yo raṃsiphusitāveḷo, phusso nāma mahāmuni; Tassāhaṃ bhaginī āsiṃ, ajāyiṃ khattiye kule.

Tassa dhammaṃ suṇitvāhaṃ, vippasannena cetasā; Mahādānaṃ daditvāna, patthayiṃ rūpasampadaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, sikhī lokagganāyako; Uppanno lokapajjoto, tilokasaraṇo jino.

Tadāruṇapure ramme, brāhmaññakulasambhavā; Vimuttacittaṃ kupitā, bhikkhuniṃ abhisāpayiṃ.

'Vesikāva anācārā', jinasāsanadūsikā; Evaṃ akkosayitvāna, tena pāpena kammunā.

Dāruṇaṃ nirayaṃ gantvā, mahādukkhasamappitā; Tato cutā manussesu, upapannā tapassinī.

Dasajātisahassāni, gaṇikattamakārayiṃ; Tamhā pāpā na muccissaṃ, bhutvā duṭṭhavisaṃ yathā.

Brahmacariyamasevissaṃ, kassape jinasāsane; Tena kammavipākena, ajāyiṃ tidase pure.

Pacchime bhave sampatte, ahosiṃ opapātikā; Ambasākhantare jātā, ambapālīti tenahaṃ.

Parivutā pāṇakoṭīhi, pabbajiṃ jinasāsane; Pattāhaṃ acalaṃ ṭhānaṃ, dhītā buddhassa orasā.

Iddhīsu ca vasī homi, sotadhātuvisuddhiyā; Cetopariyañāṇassa, vasī homi mahāmuni.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne tatheva ca; Ñāṇaṃ me vimalaṃ suddhaṃ, buddhaseṭṭhassa vāhasā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavā.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ ambapāli bhikkhunī imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambapālitheriyāpadānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

1. Paṭhamaagāriyavimānavatthu

"Yathā vanaṃ cittalataṃ pabhāsati, Uyyānaseṭṭhaṃ tidasānamuttamaṃ; Tathūpamaṃ tuyhamidaṃ vimānaṃ, Obhāsayaṃ tiṭṭhati antalikkhe.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, moggallānena pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahañca bhariyā ca manussaloke, Opānabhūtā gharamāvasimha; Annañca pānañca pasannacittā, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adamha.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamaagāriyavimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

4. Kakkaṭakarasadāyakavimānavatthu

"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ deva mahānubhāva, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, moggallānena pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Satisamuppādakaro, dvāre kakkaṭako ṭhito; Niṭṭhito jātarūpassa, sobhati dasapādako.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūto yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Kakkaṭakarasadāyakavimānaṃ catutthaṃ.

(Anantaraṃ pañcavimānaṃ yathā kakkaṭakarasadāyakavimānaṃ tathā vitthāretabbaṃ.)

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

5. Dvārapālavimānavatthu

“Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, moggallānena pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Dibbaṃ mamaṃ vassasahassamāyu, Vācābhigītaṃ manasā pavattitaṃ; Ettāvatā ṭhassati puññakammo, Dibbehi kāmehi samaṅgibhūto.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Dvārapālavimānaṃ pañcamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

12. Dutiyapatibbatāvimānavatthu

“Veḷuriyathambhaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ, Vimānamāruyha anekacittaṃ; Tatthacchasi devi mahānubhāve, Uccāvacā iddhi vikubbamānā; Imā ca te accharāyo samantato, Naccanti gāyanti pamodayanti ca.

Deviddhipattāsi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Upāsikā cakkhumato ahosiṃ; Pāṇātipātā viratā ahosiṃ, Loke adinnaṃ parivajjayissaṃ.

Amajjapā no ca musā abhāṇiṃ, Sakena sāminā ahosiṃ tuṭṭhā; Annañca pānañca pasannacittā, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Dutiyapatibbatāvimānaṃ dvādasamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

2. Nandanavimānavatthu

“Yathā vanaṃ nandanaṃ pabhāsati, Uyyānaseṭṭhaṃ tidasānamuttamaṃ; Tathūpamaṃ tuyhamidaṃ vimānaṃ, Obhāsayaṃ tiṭṭhati antalikkhe.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūto, Daliddo atāṇo kapaṇo kammakaro ahosiṃ; Jiṇṇe ca mātāpitaro abhāriṃ, Piyā ca me sīlavanto ahesuṃ; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Nandanavimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

6. Gopālavimānavatthu

“Disvāna devaṃ paṭipucchi bhikkhu, Ucce vimānamhi ciraṭṭhitike; Āmuttahatthābharaṇaṃ yasassiṃ, Dibbe vimānamhi yathāpi candimā.

Alaṅkato malyadharo suvattho, Sukuṇḍalī kappitakesamassu; Āmuttahatthābharaṇo yasassī, Dibbe vimānamhi yathāpi candimā.

Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ, Aṭṭhaṭṭhakā sikkhitā sādhurūpā; Dibbā ca kaññā tidasacarā uḷārā, Naccanti gāyanti pamodayanti.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Saṅgamma rakkhissaṃ paresaṃ dhenuyo; Tato ca āgā samaṇo mamantike, Gāvo ca māse agamaṃsu khādituṃ.

Dvayajja kiccaṃ ubhayañca kāriyaṃ, Iccevahaṃ bhante tadā vicintayiṃ; Tato ca saññaṃ paṭiladdha yoniso, Dadāmi bhanteti khipiṃ anantakaṃ.

So māsakhettaṃ turito avāsariṃ, Purā ayaṃ bhañjati yassidaṃ dhanaṃ; Tato ca kaṇho urago mahāviso, Aḍaṃsi pāde turitassa me sato.

Svāhaṃ aṭṭomhi dukkhena pīḷito, Bhikkhu ca taṃ sāmaṃ muñcitvānantakaṃ; Ahāsi kummāsaṃ mamānukampayā, Tato cuto kālakatomhi devatā.

Tadeva kammaṃ kusalaṃ kataṃ mayā, Sukhañca kammaṃ anubhomi attanā; Tayā hi bhante anukampito bhusaṃ, Kataññutāya abhivādayāmi taṃ.

Sadevake loke samārake ca, Aññho muni natthi tayānukampako; Tayā hi bhante anukampito bhusaṃ, Kataññutāya abhivādayāmi taṃ.

Imasmiṃ loke parasmiṃ vā pana, Aññho munī natthi tayānukampako; Tayā hi bhante anukampito bhusaṃ, Kataññutāya abhivādayāmi tan"ti.

Gopālavimānaṃ chaṭṭhaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

9. Dutiyakuṇḍalīvimānavatthu

"Alaṅkato malyadharo suvattho, Sukuṇḍalī kappitakesamassu; Āmuttahatthābharaṇo yasassī, Dibbe vimānamhi yathāpi candimā.

Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ, Aṭṭhaṭṭhakā sikkhitā sādhurūpā; Dibbā ca kaññā tidasacarā uḷārā, Naccanti gāyanti pamodayanti.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Disvāna samaṇe sādhurūpe; Sampannavijjācaraṇe yasassī, Bahussute sīlavante pasanne; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Dutiyakuṇḍalīvimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

10. Ucchuvimānavatthu

"Obhāsayitvā pathaviṃ sadevakaṃ, Atirocasi candimasūriyā viya; Siriyā ca vaṇṇena yasena tejasā, Brahmāva deve tidase sahindake.

Pucchāmi taṃ uppalamāladhārinī, Āveḷinī kañcanasannibhattace; Alaṅkate uttamavatthadhārinī, Kā tvaṃ subhe devate vandase mamaṃ.

Kiṃ tvaṃ pure kammamakāsi attanā, Manussabhūtā purimāya jātiyā; Dānaṃ suciṇṇaṃ atha sīlasaññamaṃ, Kenupapannā sugatiṃ yasassinī; Devate pucchitācikkha, Kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Idāni bhante imameva gāmaṃ, Piṇḍāya amhāka gharaṃ upāgami; Tato te ucchussa adāsi khaṇḍikaṃ, Pasannacittā atulāya pītiyā.

Sassu ca pacchā anuyuñjate mamaṃ, Kahaṃ nu ucchuṃ vadhuke avākiri; Na chaḍḍitaṃ no pana khāditaṃ mayā, Santassa bhikkhussa sayaṃ adāsahaṃ.

Tuyhaṃ nvidaṃ issariyaṃ atho mama, Itissā sassu paribhāsate mamaṃ; Leḍḍuṃ gahetvā pahāraṃ adāsi me, Tato cutā kālakatāmhi devatā.

Tadeva kammaṃ kusalaṃ kataṃ mayā, Sukhañca kammaṃ anubhomi attanā; Devehi saddhiṃ paricārayāmahaṃ, Modāmahaṃ kāmaguṇehi pañcahi.

Tadeva kammaṃ kusalaṃ kataṃ mayā, Sukhañca kammaṃ anubhomi attanā; Devindaguttā tidasehi rakkhitā, Samappitā kāmaguṇehi

pañcahi.

Etādisaṃ puññaphalaṃ anappakaṃ, Mahāvipākā mama ucchudakkhiṇā; Devehi saddhiṃ paricārayāmahaṃ, Modāmahaṃ kāmaguṇehi pañcahi.

Etādisaṃ puññaphalaṃ anappakaṃ, Mahājutikā mama ucchudakkhiṇā; Devindaguttā tidasehi rakkhitā, Sahassanettoriva nandane vane.

Tuvañca bhante anukampakaṃ viduṃ, Upecca vandiṃ kusalañca pucchisaṃ; Tato te ucchussa adāsiṃ khaṇḍikaṃ, Pasannacittā atulāya pītiyā"ti.

Ucchuvimānaṃ dasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

9. Suniddāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Suniddāti maṃ aññaṃsu, rājagahasmiṃ upāsikā; Saddhā sīlena sampannā, saṃvibhāgaratā sadā.

()

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Suniddāvimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

1. Paṭhamapīṭhavimānavatthu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

"Pīṭhaṃ te sovaṇṇamayaṃ uḷāraṃ, Manojavaṃ gacchati yenakāmaṃ; Alaṅkate malyadhare suvatthe, Obhāsasi vijjurivabbhakūṭaṃ.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Abbhāgatānāsanakaṃ adāsiṃ; Abhivādayiṃ añjalikaṃ akāsiṃ, Yathānubhāvañca adāsi dānaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Paṭhamapīṭhavimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

11. Dutiyabhikkhādāyikāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke.

Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ bhikkhaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Dutiyabhikkhādāyikāvimānaṃ ekādasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Dāsī ceva lakhumā ca, atha ācāmadāyikā; Caṇḍālī bhadditthī ceva, soṇadinnā uposathā; Niddā ceva suniddā ca, dve ca bhikkhāya dāyikā; Vaggo tena pavuccatīti.

Itthivimāne dutiyo vaggo.

Bhāṇavāraṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

9. Visālakkhivimānavatthu

“Kā nāma tvaṃ visālakkhi, ramme cittalatāvane; Samantā anupariyāsi, nārīgaṇapurakkhatā.

Yadā devā tāvatiṃsā, pavisanti imaṃ vanaṃ; Sayoggā sarathā sabbe, citrā honti idhāgatā.

Tuyhañca idha pattāya, uyyāne vicarantiyā; Kāye na dissatī cittaṃ, kena rūpaṃ tavedisaṃ; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan”ti.

“Yena kammena devinda, rūpaṃ mayhaṃ gatī ca me; Iddhi ca ānubhāvo ca, taṃ suṇohi purindada.

Ahaṃ rājagahe ramme, sunandā nāmupāsikā; Saddhā sīlena sampannā, saṃvibhāgaratā sadā.

Acchādanañca bhattañca, senāsanaṃ padīpiyaṃ; Adāsiṃ ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Tassā me ñātikulā dāsī, sadā mālābhihārati; Tāhaṃ bhagavato thūpe, sabbamevābhiropayiṃ.

Uposathe cahaṃ gantvā, mālāgandhavilepanaṃ; Thūpasmiṃ abhiropesiṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena kammena devinda, rūpaṃ mayhaṃ gatī ca me; Iddhī ca ānubhāvo ca, yaṃ mālaṃ abhiropayiṃ.

Yañca sīlavatī āsiṃ, na taṃ tāva vipaccati; Āsā ca pana me devinda, sakadāgāminī siyan”ti.

Visālakkhivimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

1. Maṇḍūkadevaputtavimānavatthu

“Ko me vandati pādāni, iddhiyā yasasā jalaṃ; Abhikkantena vaṇṇena, sabbā obhāsayaṃ disā”ti.

“Maṇḍūkohaṃ pure āsiṃ, udake vārigocaro; Tava dhammaṃ suṇantassa, avadhī vacchapālako.

Muhuttaṃ cittapasādassa, iddhiṃ passa yasañca me; Ānubhāvañca me passa, vaṇṇaṃ passa jutiñca me.

Ye ca te dīghamaddhānaṃ, dhammaṃ assosuṃ gotama; Pattā te acalaṭṭhānaṃ, yattha gantvā na socare”ti.

Maṇḍūkadevaputtavimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

4. Paṭhamaupassayadāyakavimānavatthu

“Cando yathā vigatavalāhake nabhe, Obhāsayaṃ gacchati antalikkhe; Tathūpamaṃ tuyhamidaṃ vimānaṃ, Obhāsayaṃ tiṭṭhati antalikkhe.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahañca bhariyā ca manussaloke, Upassayaṃ arahato adamha; Annañca pānañca pasannacittā, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adamha.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Paṭhamaupassayadāyakavimānaṃ catutthaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

9. Maṭṭhakuṇḍalīvimānavatthu

“Alaṅkato maṭṭhakuṇḍalī, Māladhārī haricandanussado; Bāhā paggayha kandasi, Vanamajjhe kiṃ dukkhito tuvan”ti.

“Sovaṇṇamayo pabhassaro, Uppanno rathapañjaro mama; Tassa cakkayugaṃ na vindāmi, Tena dukkhena jahāmi jīvitan”ti.

“Sovaṇṇamayaṃ maṇimayaṃ, Lohitakamayaṃ atha rūpiyamayaṃ; Ācikkha me bhaddamāṇava, Cakkayugaṃ paṭipādayāmi te”ti.

So māṇavo tassa pāvadi, “Candasūriyā ubhayettha dissare; Sovaṇṇamayo ratho mama, Tena cakkayugena sobhatī”ti.

“Bālo kho tvaṃ asi māṇava, Yo tvaṃ patthayase apatthiyaṃ; Maññāmi tuvaṃ marissasi, Na hi tvaṃ lacchasi candasūriye”ti.

“Gamanāgamanampi dissati, Vaṇṇadhātu ubhayattha vīthiyā; Peto kālakato na dissati, Ko nidha kandataṃ bālyataro”ti.

“Saccaṃ kho vadesi māṇava, Ahameva kandataṃ bālyataro; Candaṃ viya dārako rudaṃ, Petaṃ kālakatābhipatthayinti.

Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, sokaṃ hadayanissitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Svāhaṃ abbūḷhasallosmi, sītibhūtosmi nibbuto; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna māṇavā”ti.

“Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayan”ti.

“Yañca kandasi yañca rodasi, Puttaṃ āḷāhane sayaṃ dahitvā; Svāhaṃ kusalaṃ karitvā kammaṃ, Tidasānaṃ sahabyataṃ gato”ti.

“Appaṃ vā bahuṃ vā nāddasāma, Dānaṃ dadantassa sake agāre; Uposathakammaṃ vā tādisaṃ, Kena kammena gatosi devalokan”ti.

“Ābādhikohaṃ dukkhito gilāno, Āturarūpomhi sake nivesane; Buddhaṃ vigatarajaṃ vitiṇṇakaṅkhaṃ, Addakkhiṃ sugataṃ anomapaññaṃ.

Svāhaṃ muditamano pasannacitto, Añjaliṃ akariṃ tathāgatassa; Tāhaṃ kusalaṃ karitvāna kammaṃ, Tidasānaṃ sahabyataṃ gato”ti.

“Acchariyaṃ vata abbhutaṃ vata, Añjalikammassa ayamīdiso vipāko; Ahampi muditamano pasannacitto, Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ vajāmī”ti.

“Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ vajāhi, Dhammañca saṃghañca pasannacitto; Tatheva sikkhāya padāni pañca, Akhaṇḍaphullāni samādiyassu.

Pāṇātipātā viramassu khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayassu; Amajjapo mā ca musā bhaṇāhi, Sakena dārena ca hohi tuṭṭho”ti.

“Atthakāmosi me yakkha, hitakāmosi devate; Karomi tuyhaṃ vacanaṃ, tvaṃsi ācariyo mamāti.

Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammañcāpi anuttaraṃ; Saṃghañca naradevassa, gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.

Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayāmi; Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, Sakena dārena ca homi tuṭṭho”ti.

Maṭṭhakuṇḍalīvimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu
Itthivimāna
Pāricchattakavagga
3. Pallaṅkavimānavatthu

"Pallaṅkaseṭṭhe maṇisoṇṇacitte, Pupphābhikiṇṇe sayane uḷāre; Tatthacchasi devi mahānubhāve, Uccāvacā iddhi vikubbamānā.

Imā ca te accharāyo samantato, Naccanti gāyanti pamodayanti; Deviddhipattāsi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Aḍḍhe kule suṇisā ahosiṃ; Akkodhanā bhattuvasānuvattinī, Uposathe appamattā ahosiṃ.

Manussabhūtā daharā apāpikā, Pasannacittā patimābhirādhayiṃ; Divā ca ratto ca manāpacārinī, Ahaṃ pure sīlavatī ahosiṃ.

Pāṇātipātā viratā acorikā, Saṃsuddhakāyā sucibrahmacārinī; Amajjapā no ca musā abhāṇiṃ, Sikkhāpadesu paripūrakārinī.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, pasannamānasā ahaṃ.

Aṭṭhaṅgupetaṃ anudhammacārinī, Uposathaṃ pītimanā upāvasiṃ; Imañca ariyaṃ aṭṭhaṅgavarehupetaṃ, Samādiyitvā kusalaṃ sukhudrayaṃ; Patimhi kalyāṇī vasānuvattinī, Ahosiṃ pubbe sugatassa sāvikā.

Etādisaṃ kusalaṃ jīvaloke, Kammaṃ karitvāna visesabhāginī; Kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ, Deviddhipattā sugatimhi āgatā.

Vimānapāsādavare manorame, Parivāritā accharāsaṅgaṇena; Sayaṃpabhā devagaṇā ramenti maṃ, Dīghāyukiṃ devavimānamāgatan"ti.

Pallaṅkavimānaṃ tatiyaṃ.
Vimānavatthu
Purisavimāna
Mahārathavagga
9. Dutiyasūcivimānavatthu

"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūto, Purimajātiyā manussaloke.

Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ sūciṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Dutiyasūcivimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

Guttilavimānavatthu

1. Vatthuttamadāyikāvimānavatthu

“Sattatantiṃ sumadhuraṃ, Rāmaṇeyyaṃ avācayiṃ; So maṃ raṅgamhi avheti, ‘Saraṇaṃ me hohi kosiyā’”ti.

“Ahaṃ te saraṇaṃ homi, Ahamācariyapūjako; Na taṃ jayissati sisso, Sissamācariya jessasī”ti.

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Vatthuttamadāyikā nārī, Pavarā hoti naresu nārīsu; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

(Anantaraṃ caturavimānaṃ yathā vatthadāyikāvimānaṃ tathā vitthāretabbaṃ.)

2. Pupphuttamadāyikāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Pupphuttamadāyikā nārī, Pavarā hoti naresu nārīsu; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

3. Gandhuttamadāyikāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Gandhuttamadāyikā nārī, Pavarā hoti naresu nārīsu; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

4. Phaluttamadāyikāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Phaluttamadāyikā nārī, Pavarā hoti naresu nārīsu; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

5. Rasuttamadāyikāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Rasuttamadāyikā nārī, Pavarā hoti naresu nārīsu; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

6. Gandhapañcaṅgulikadāyikāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Gandhapañcaṅgulikaṃ ahamadāsiṃ, Kassapassa bhagavato thūpamhi; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

(Anantaraṃ caturavimānaṃ yathā gandhapañcaṅgulikadāyikāvimānaṃ tathā vitthāretabbaṃ.)

7. Ekūposathavimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Bhikkhū ca ahaṃ bhikkhuniyo ca, Addasāsiṃ panthapaṭipanne; Tesāhaṃ dhammaṃ sutvāna, Ekūposathaṃ upavasissaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

8. Udakadāyikāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Udake ṭhitā udakamadāsiṃ, Bhikkhuno cittena vippasannena; Evaṃ piyarūpadāyikā manāpaṃ, Dibbaṃ sā labhate upecca ṭhānaṃ.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

9. Upaṭṭhānavimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Sassuñcāhaṃ sasurañca, Caṇḍike kodhane ca pharuse ca; Anusūyikā upaṭṭhāsiṃ, Appamattā sakena sīlena.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

10. Aparakammakārinīvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Parakammakarī āsiṃ, Atthenātanditā dāsī; Akkodhanānatimāninī, Saṃvibhāginī sakassa bhāgassa.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

11. Khīrodanadāyikāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Khīrodanaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; Evaṃ karitvā kammaṃ, Sugatiṃ upapajja modāmi.

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Anantaraṃ pañcavīsativimānaṃ yathā khīrodanadāyikāvimānaṃ tathā vitthāretabbaṃ.

12. Phāṇitadāyikāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Phāṇitaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

13. Ucchukhaṇḍikadāyikāvatthu

"Ucchukhaṇḍikaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

14. Timbarusakadāyikāvimānavatthu

“Timbarusakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

15. Kakkārikadāyikāvimānavatthu

“Kakkārikaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

16. Eḷālukadāyikāvimānavatthu

“Eḷālukaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

17. Valliphaladāyikāvimānavatthu

“Valliphalaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

18. Phārusakadāyikāvimānavatthu

“Phārusakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

19. Hatthappatāpakadāyikāvimānavatthu

“Hatthappatāpakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

20. Sākamuṭṭhidāyikāvimānavatthu

“Sākamuṭṭhiṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno panthapaṭipannassa; … pe …

21. Pupphakamuṭṭhidāyikāvimānavatthu

“Pupphakamuṭṭhiṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

22. Mūlakadāyikāvimānavatthu

“Mūlakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

23. Nimbamuṭṭhidāyikāvimānavatthu

“Nimbamuṭṭhiṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

24. Ambakañjikadāyikāvimānavatthu

“Ambakañjikaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

25. Doṇinimmajjanidāyikāvimānavatthu

“Doṇinimmajjaniṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

26. Kāyabandhanadāyikāvimānavatthu

“Kāyabandhanaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; … pe …

27. Aṃsabaddhakadāyikāvimānavatthu

"Aṃsabaddhakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

28. Āyogapaṭṭadāyikāvimānavatthu

"Āyogapaṭṭaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

29. Vidhūpanadāyikāvimānavatthu

"Vidhūpanaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

30. Tālavaṇṭadāyikāvimānavatthu

"Tālavaṇṭaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

31. Morahatthadāyikāvimānavatthu

"Morahatthaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

32. Chattadāyikāvimānavatthu

"Chattaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

33. Upāhanadāyikāvimānavatthu

"Upāhanaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

34. Pūvadāyikāvimānavatthu

"Pūvaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

35. Modakadāyikāvimānavatthu

"Modakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

36. Sakkhalikadāyikāvimānavatthu

"Sakkhalikaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; ... pe ...

Tassā me passa vimānaṃ, Accharā kāmavaṇṇinīhamasmi; Accharāsahassassāhaṃ, Pavarā passa puññānaṃ vipākaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Svāgataṃ vata me ajja, suppabhātaṃ suhuṭṭhitaṃ; Yaṃ addasāmi devatāyo, accharā kāmavaṇṇiniyo.

Imāsāhaṃ dhammaṃ sutvā, Kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, Saññamena damena ca; Svāhaṃ tattha gamissāmi, Yattha gantvā na socare"ti.

Guttilavimānaṃ pañcamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

11. Paṭhamapatibbatāvimānavatthu

"Koñcā mayūrā diviyā ca haṃsā, Vaggussarā kokilā sampatanti; Pupphābhikiṇṇaṃ rammamidaṃ vimānaṃ, Anekacittaṃ naranārisevitaṃ.

Tatthacchasi devi mahānubhāve, Iddhī vikubbanti anekarūpā; Imā ca te accharāyo samantato, Naccanti gāyanti pamodayanti ca.

Deviddhipattāsi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Patibbatānaññamanā ahosiṃ; Mātāva puttaṃ anurakkhamānā, Kuddhāpihaṃ nappharusaṃ avocaṃ.

Sacce ṭhitā mosavajjaṃ pahāya, Dāne ratā saṅgahitattabhāvā; Annañca pānañca pasannacittā, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamapatibbatāvimānaṃ ekādasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

1. Uḷāravimānavatthu

"Uḷāro te yaso vaṇṇo, sabbā obhāsate disā; Nāriyo naccanti gāyanti, devaputtā alaṅkatā.

Modenti parivārenti, tava pūjāya devate; Sovaṇṇāni vimānāni, tavimāni sudassane.

Tuvaṃsi issarā tesaṃ, sabbakāmasamiddhinī; Abhijātā mahantāsi, devakāye pamodasi; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke; Dussīlakule suṇisā ahosiṃ, Assaddhesu kadariyesu ahaṃ.

Saddhā sīlena sampannā, saṃvibhāgaratā sadā; Piṇḍāya caramānassa, apūvaṃ te adāsahaṃ.

Tadāhaṃ sassuyācikkhiṃ, samaṇo āgato idha; Tassa adāsahaṃ pūvaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Itissā sassu paribhāsi, avinītāsi tvaṃ vadhu; Na maṃ sampucchituṃ icchi, samaṇassa dadāmahaṃ.

Tato me sassu kupitā, pahāsi musalena maṃ; Kūṭaṅgacchi avadhi maṃ, nāsakkhiṃ jīvituṃ ciraṃ.

Sā ahaṃ kāyassa bhedā, vippamuttā tato cutā; Devānaṃ tāvatiṃsānaṃ, upapannā sahabyataṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Uḷāravimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

2. Revatīvimānavatthu

"Cirappavāsiṃ purisaṃ, dūrato sotthimāgataṃ; Ñātimittā suhajjā ca, abhinandanti āgataṃ.

Tatheva katapuññampi, asmā lokā paraṃ gataṃ; Puññāni paṭiganhanti, piyaṃ ñātīva āgataṃ".

"Uṭṭhehi revate supāpadhamme, Apārutadvāre adānasīle; Nessāma taṃ yattha thunanti duggatā, Samappitā nerayikā dukkhenā"ti.

Icceva vatvāna yamassa dūtā, Te dve yakkhā lohitakkhā brahantā; Paccekabāhāsu gahetvā revataṃ, Pakkāmayuṃ devagaṇassa santike.

"Ādiccavaṇṇaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ, Byamhaṃ subhaṃ kañcanajālachannaṃ; Kassetamākiṇṇajanaṃ vimānaṃ, Suriyassa raṃsīriva jotamānaṃ.

Nārīgaṇā candanasāralittā, Ubhato vimānaṃ upasobhayanti; Taṃ dissati suriyasamānavaṇṇaṃ, Ko modati saggapatto vimāne"ti.

"Bārāṇasiyaṃ nandiyo nāmāsi, Upāsako amaccharī dānapati vadaññū; Tassetamākiṇṇajanaṃ vimānaṃ, Suriyassa raṃsīriva jotamānaṃ.

Nārīgaṇā candanasāralittā, Ubhato vimānaṃ upasobhayanti; Taṃ dissati suriyasamānavaṇṇaṃ, So modati saggapatto vimāne"ti.

"Nandiyassāhaṃ bhariyā, Agārinī sabbakulassa issarā; Bhattu vimāne ramissāmi dānahaṃ, Na patthaye nirayaṃ dassanāyā"ti.

“Eso te nirayo supāpadhamme, Puññaṃ tayā akataṃ jīvaloke; Na hi maccharī rosako pāpadhammo, Saggūpagānaṃ labhati sahabyatan”ti.

“Kiṃ nu gūthañca muttañca, asucī paṭidissati; Duggandhaṃ kimidaṃ mīḷhaṃ, kimetaṃ upavāyatī”ti.

“Esa saṃsavako nāma, gambhīro sataporiso; Yattha vassasahassāni, tuvaṃ paccasi revate”ti.

“Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kena saṃsavako laddho, gambhīro sataporiso”ti.

“Samaṇe brāhmaṇe cāpi, aññe vāpi vanibbake; Musāvādena vañcesi, taṃ pāpaṃ pakataṃ tayā.

Tena saṃsavako laddho, gambhīro sataporiso; Tattha vassasahassāni, tuvaṃ paccasi revate.

Hatthepi chindanti athopi pāde, Kaṇṇepi chindanti athopi nāsaṃ; Athopi kākoḷagaṇā samecca, Saṅgamma khādanti viphandamānan”ti.

“Sādhu kho maṃ paṭinetha, kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, saṃyamena damena ca; Yaṃ katvā sukhitā honti, na ca pacchānutappare”ti.

“Pure tuvaṃ pamajjitvā, idāni paridevasi; Sayaṃ katānaṃ kammānaṃ, vipākaṃ anubhossasī”ti.

“Ko devalokato manussalokaṃ, Gantvāna puṭṭho me evaṃ vadeyya; ‘Nikkhittadaṇḍesu dadātha dānaṃ, Acchādanaṃ seyyamathannapānaṃ; Na hi maccharī rosako pāpadhammo, Saggūpagānaṃ labhati sahabyataṃ’.

Sāhaṃ nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ; Vadaññū sīlasampannā, kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, saṃyamena damena ca.

Ārāmāni ca ropissaṃ, dugge saṅkamanāni ca; Papañca udapānañca, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Na ca dāne pamajjissaṃ, sāmaṃ diṭṭhamidaṃ mayā”ti.

Iccevaṃ vippalapantiṃ, phandamānaṃ tato tato; Khipiṃsu niraye ghore, uddhampādaṃ avaṃsiraṃ.

“Ahaṃ pure maccharinī ahosiṃ, Paribhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Vitathena ca sāmikaṃ vañcayitvā, Paccāmahaṃ niraye ghorarūpe”ti.

Revatīvimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

10. Paṭhamanāgavimānavatthu

“Susukkakhandhaṃ abhiruyha nāgaṃ, Akācinaṃ dantiṃ baliṃ mahājavaṃ; Abhiruyha gajavaraṃ sukappitaṃ, Idhāgamā vehāyasaṃ antalikkhe.

Nāgassa dantesu duvesu nimmitā, Acchodakā paduminiyo suphullā; Padumesu ca tūriyagaṇā pavajjare, Imā ca naccanti manoharāyo.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, moggallānena pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Aṭṭheva muttapupphāni, kassapassa mahesino; Thūpasmiṃ abhiropesiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Paṭhamanāgavimānaṃ dasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

8. Tatiyanāvāvimānavatthu

“Suvaṇṇacchadanaṃ nāvaṃ, Nāri āruyha tiṭṭhasi; Ogāhasi pokkharaṇiṃ, Padmaṃ chindasi pāṇinā.

Kūṭāgārā nivesā te, vibhattā bhāgaso mitā; Daddallamānā ābhanti, samantā caturo disā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, sambuddheneva pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke; Disvāna bhikkhū tasite kilante, Uṭṭhāya pātuṃ udakaṃ adāsiṃ.

Yo ve kilantāna pipāsitānaṃ, Uṭṭhāya pātuṃ udakaṃ dadāti; Sītodakā tassa bhavanti najjo, Pahūtamalyā bahupuṇḍarīkā.

Taṃ āpagā anupariyanti sabbadā, Sītodakā vālukasanthatā nadī; Ambā ca sālā tilakā ca jambuyo, Uddālakā pāṭaliyo ca phullā.

Taṃ bhūmibhāgehi upetarūpaṃ, Vimānaseṭṭhaṃ bhusa sobhamānaṃ; Tassīdha kammassa ayaṃ vipāko, Etādisaṃ puññakatā labhanti.

Kūṭāgārā nivesā me, vibhattā bhāgaso mitā; Daddallamānā ābhanti, samantā caturo disā.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te buddha mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsati; Etassa kammassa phalaṃ mamedaṃ, Atthāya buddho udakaṃ apāyī”ti.

Tatiyanāvāvimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

5. Kuñjaravimānavatthu

“Kuñjaro te varāroho, Nānāratanakappano; Ruciro thāmavā javasampanno, Ākāsamhi samīhati.

Padumi padmapattakkhi, padmuppalajutindharo; Padmacuṇṇābhikiṇṇaṅgo, soṇṇapokkharamāladhā.

Padumānusaṭaṃ maggaṃ, padmapattavibhūsitaṃ; Ṭhitaṃ vaggu manugghātī, mitaṃ gacchati vāraṇo.

Tassa pakkamamānassa, soṇṇakaṃsā ratissarā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Tassa nāgassa khandhamhi, sucivatthā alaṅkatā; Mahantaṃ accharāsaṅghaṃ, vaṇṇena atirocasi.

Dānassa te idaṃ phalaṃ, atho sīlassa vā pana; Atho añjalikammassa, taṃ me akkhāhi pucchitā”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Disvāna guṇasampannaṃ, jhāyiṃ jhānarataṃ sataṃ; Adāsiṃ pupphābhikiṇṇaṃ, āsanaṃ dussasanthataṃ.

Upaḍḍhaṃ padmamālāhaṃ, āsanassa samantato; Abbhokirissaṃ pattehi, pasannā sehi pāṇibhi.

Tassa kammakusalassa, idaṃ me īdisaṃ phalaṃ; Sakkāro garukāro ca, devānaṃ apacitā ahaṃ.

Yo ve sammāvimuttānaṃ, santānaṃ brahmacārinaṃ; Pasanno āsanaṃ dajjā, evaṃ nande yathā ahaṃ.

Tasmā hi attakāmena, mahattamabhikaṅkhatā; Āsanaṃ dātabbaṃ hoti, sarīrantimadhārinan”ti.

Kuñjaravimānaṃ pañcamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

3. Maṇithūṇavimānavatthu

“Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūto, Vivane pathe saṅkamanaṃ akāsiṃ; Ārāmarukkhāni ca ropayissaṃ, Piyā ca me sīlavanto ahesuṃ; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Maṇithūṇavimānaṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

4. Alomavimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahañca bārāṇasiyaṃ, buddhassādiccabandhuno; Adāsiṃ sukkhakummāsaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Sukkhāya aloṇikāya ca, Passa phalaṃ kummāsapiṇḍiyā; Alomaṃ sukhitaṃ disvā, Ko puññaṃ na karissati.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Alomavimānaṃ catutthaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

6. Soṇadinnāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Soṇadinnāti maṃ aññaṃsu, nāḷandāyaṃ upāsikā; Saddhā sīlena sampannā, saṃvibhāgaratā sadā.

Acchādanañca bhattañca, senāsanaṃ padīpiyaṃ; Adāsiṃ ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Soṇadinnāvimānaṃ chaṭṭhaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

9. Pītavimānavatthu

"Pītavatthe pītadhaje, pītālaṅkārabhūsite; Pītacandanalittaṅge, pītauppalamālinī.

Pītapāsādasayane, pītāsane pītabhājane; Pītachatte pītarathe, pītasse pītabījane.

Kiṃ kammamakarī bhadde, pubbe mānusake bhave; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Kosātakī nāma latatthi bhante, Tittikā anabhicchitā; Tassā cattāri pupphāni, Thūpaṃ abhihariṃ ahaṃ.

Satthu sarīramuddissa, vippasannena cetasā; Nāssa maggaṃ avekkhissaṃ, na taggamanasā satī.

Tato maṃ avadhī gāvī, thūpaṃ apattamānasaṃ; Tañcāhaṃ abhisañceyyaṃ, bhiyyo nūna ito siyā.

Tena kammena devinda, maghavā devakuñjara; Pahāya mānusaṃ dehaṃ, tava sahabyamāgatā"ti.

Idaṃ sutvā tidasādhipati, Maghavā devakuñjaro; Tāvatiṃse pasādento, Mātaliṃ etadabravi.

"Passa mātali accheraṃ, cittaṃ kammaphalaṃ idaṃ; Appakampi kataṃ deyyaṃ, puññaṃ hoti mahapphalaṃ.

Natthi citte pasannamhi, appakā nāma dakkhiṇā; Tathāgate vā sambuddhe, atha vā tassa sāvake.

Ehi mātali amhepi, bhiyyo bhiyyo mahemase; Tathāgatassa dhātuyo, sukho puññāna muccayo.

Tiṭṭhante nibbute cāpi, same citte samaṃ phalaṃ; Cetopaṇidhihetu hi, sattā gacchanti suggatiṃ.

Bahūnaṃ vata atthāya, uppajjanti tathāgatā; Yattha kāraṃ karitvāna, saggaṃ gacchanti dāyakā"ti.

Pītavimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

3. Ācāmadāyikāvimānavatthu

"Piṇḍāya te carantassa, tuṇhībhūtassa tiṭṭhato; Daliddā kapaṇā nārī, parāgāraṃ apassitā.

Yā te adāsi ācāmaṃ, pasannā sehi pāṇibhi; Sā hitvā mānusaṃ dehaṃ, kaṃ nu sā disataṃ gatā”ti.

“Piṇḍāya me carantassa, tuṇhībhūtassa tiṭṭhato; Daliddā kapaṇā nārī, parāgāraṃ apassitā.

Yā me adāsi ācāmaṃ, pasannā sehi pāṇibhi; Sā hitvā mānusaṃ dehaṃ, vippamuttā ito cutā.

Nimmānaratino nāma, santi devā mahiddhikā; Tattha sā sukhitā nārī, modatācāmadāyikā”ti.

“Aho dānaṃ varākiyā, kassape suppatiṭṭhitaṃ; Parābhatena dānena, ijjhittha vata dakkhiṇā.

Yā mahesittaṃ kāreyya, cakkavattissa rājino; Nārī sabbaṅgakalyāṇī, bhattu cānomadassikā; Etassācāmadānassa, kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.

Sataṃ nikkhā sataṃ assā, sataṃ assatarīrathā; Sataṃ kaññāsahassāni, āmuttamaṇikuṇḍalā; Etassācāmadānassa, kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Sataṃ hemavatā nāgā, īsādantā urūḷhavā; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā; Etassācāmadānassa, kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.

Catunnamapi dīpānaṃ, issaraṃ yodha kāraye; Etassācāmadānassa, kalaṃ nāgghati soḷasin”ti.

Ācāmadāyikāvimānaṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

4. Catutthapīṭhavimānavatthu

“Pīṭhaṃ te veḷuriyamayaṃ uḷāraṃ, Manojavaṃ gacchati yenakāmaṃ; Alaṅkate malyadhare suvatthe, Obhāsasi vijjurivabbhakūṭaṃ.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Appassa kammassa phalaṃ mamedaṃ, Yenamhi evaṃ jalitānubhāvā; Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke.

Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ pīṭhaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Catutthapīṭhavimānaṃ catutthaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

13. Paṭhamasuṇisāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Suṇisā ahosiṃ sasurassa gehe.

Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ pūvaṃ, pasannā sehi pāṇibhi; Bhāgaḍḍhabhāgaṃ datvāna, modāmi nandane vane.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamasuṇisāvimānaṃ terasamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

8. Paṭhamakuṇḍalīvimānavatthu

"Alaṅkato malyadharo suvattho, Sukuṇḍalī kappitakesamassu; Āmuttahatthābharaṇo yasassī, Dibbe vimānamhi yathāpi candimā.

Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ, Aṭṭhaṭṭhakā sikkhitā sādhurūpā; Dibbā ca kaññā tidasacarā uḷārā, Naccanti gāyanti pamodayanti.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Disvāna samaṇe sīlavante; Sampannavijjācaraṇe yasassī, Bahussute taṇhakkhayūpapanne; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamakuṇḍalīvimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

6. Daddallavimānavatthu

"Daddallamānā vaṇṇena, yasasā ca yasassinī; Sabbe deve tāvatiṃse, vaṇṇena atirocasi.

Dassanaṃ nābhijānāmi, idaṃ paṭhamadassanaṃ; Kasmā kāyā nu āgamma, nāmena bhāsase maman"ti.

"Ahaṃ bhadde subhaddāsiṃ, pubbe mānusake bhave; Sahabhariyā ca te āsiṃ, bhaginī ca kaniṭṭhikā.

Sā ahaṃ kāyassa bhedā, vippamuttā tato cutā; Nimmānaratīnaṃ devānaṃ, upapannā sahabyatan"ti.

"Pahūtakatakalyāṇā, te deve yanti pāṇino; Yesaṃ tvaṃ kittayissasi, subhadde jātimattano.

Atha tvaṃ kena vaṇṇena, kena vā anusāsitā; Kīdiseneva dānena, subbatena yasassinī.

Yasaṃ etādisaṃ pattā, visesaṃ vipulamajjhagā; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Aṭṭheva piṇḍapātāni, yaṃ dānaṃ adadaṃ pure; Dakkhiṇeyyassa saṃghassa, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Ahaṃ tayā bahutare bhikkhū, Saññate brahmacārayo; Tappesiṃ annapānena, Pasannā sehi pāṇibhi.

Tayā bahutaraṃ datvā, hīnakāyūpagā ahaṃ; Kathaṃ tvaṃ appataraṃ datvā, visesaṃ vipulamajjhagā; Devate pucchitācikkha, kissa kammas-

sidaṃ phalan”ti.

“Manobhāvanīyo bhikkhu, sandiṭṭho me pure ahu; Tāhaṃ bhattena nimantesiṃ, revataṃ attanaṭṭhamaṃ.

So me atthapurekkhāro, anukampāya revato; Saṃghe dehīti maṃvoca, tassāhaṃ vacanaṃ kariṃ.

Sā dakkhiṇā saṃghagatā, appameyye patiṭṭhitā; Puggalesu tayā dinnaṃ, na taṃ tava mahapphalan”ti.

“Idānevāhaṃ jānāmi, saṃghe dinnaṃ mahapphalaṃ; Sāhaṃ gantvā manussattaṃ, vadaññū vītamaccharā; Saṃghe dānāni dassāmi, appamattā punappunan”ti.

“Kā esā devatā bhadde, tayā mantayate saha; Sabbe deve tāvatiṃse, vaṇṇena atirocatī”ti.

“Manussabhūtā devinda, pubbe mānusake bhave; Sahabhariyā ca me āsi, bhaginī ca kaniṭṭhikā; Saṃghe dānāni datvāna, katapuññā virocatī”ti.

“Dhammena pubbe bhaginī, tayā bhadde virocati; Yaṃ saṃghamhi appameyye, patiṭṭhāpesi dakkhiṇaṃ”.

“Pucchito hi mayā buddho, gijjhakūṭamhi pabbate; Vipākaṃ saṃvibhāgassa, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

Taṃ me buddho viyākāsi, jānaṃ kammaphalaṃ sakaṃ; Vipākaṃ saṃvibhāgassa, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṃgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, saṃghe dinnaṃ mahapphalaṃ.

Eso hi saṃgho vipulo mahaggato, Esappameyyo udadhīva sāgaro; Ete hi seṭṭhā naravīrasāvakā, Pabhaṅkarā dhammamudīrayanti.

Tesaṃ sudinnaṃ suhutaṃ suyiṭṭhaṃ, Ye saṃghamuddissa dadanti dānaṃ; Sā dakkhiṇā saṃghagatā patiṭṭhitā, Mahapphalā lokavidūna vaṇṇitā.

Etādisaṃ yaññamanussarantā, Ye vedajātā vicaranti loke; Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ, Aninditā saggamupenti ṭhānan”ti.

Daddallavimānaṃ chaṭṭhaṃ.

Vimānavatthu
Purisavimāna
Pāyāsivagga
2. Dutiyaagāriyavimānavatthu

"Yathā vanaṃ cittalataṃ pabhāsati, Uyyānaseṭṭhaṃ tidasānamuttamaṃ; Tathūpamaṃ tuyhamidaṃ vimānaṃ, Obhāsayaṃ tiṭṭhati antalikkhe.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahañca bhariyā ca manussaloke, Opānabhūtā gharamāvasimha; Annañca pānañca pasannacittā, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adamha.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Dutiyaagāriyavimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu
Itthivimāna
Mañjiṭṭhakavagga
6. Vihāravimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.

Tassā te naccamānāya, aṅgamaṅgehi sabbaso; Dibbā saddā niccharanti, savanīyā manoramā.

Tassā te naccamānāya, aṅgamaṅgehi sabbaso; Dibbā gandhā pavāyanti, sucigandhā manoramā.

Vivattamānā kāyena, yā veṇīsu piḷandhanā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Vaṭaṃsakā vātadhutā, vātena sampakampitā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Yāpi te sirasmiṃ mālā, sucigandhā manoramā; Vāti gandho disā sabbā, rukkho mañjūsako yathā.

Ghāyase taṃ sucigandhaṃ, rūpaṃ passasi amānusaṃ; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Sāvatthiyaṃ mayhaṃ sakhī bhadante, Saṃghassa kāresi mahāvihāraṃ; Tatthappasannā ahamānumodiṃ, Disvā agārañca piyañca metaṃ.

Tāyeva me suddhanumodanāya, Laddhaṃ vimānabbhutadassaneyyaṃ; Samantato soḷasayojanāni, Vehāyasaṃ gacchati iddhiyā mama.

Kūṭāgārā nivesā me, vibhattā bhāgaso mitā; Daddallamānā ābhanti, samantā satayojanaṃ.

Pokkharañño ca me ettha, puthulomanisevitā; Acchodakā vippasannā, soṇṇavālukasanthatā.

Nānāpadumasañchannā, puṇḍarīkasamotatā; Surabhī sampavāyanti, manuññā māluteritā.

Jambuyo panasā tālā, nāḷikeravanāni ca; Antonivesane jātā, nānārukkhā aropimā.

Nānātūriyasaṅghuṭṭhaṃ, accharāgaṇaghositaṃ; Yopi maṃ supine passe, sopi vitto siyā naro.

Etādisaṃ abbhutadassaneyyaṃ, Vimānaṃ sabbasopabhaṃ; Mama kammehi nibbattaṃ, Alaṃ puññāni kātave"ti.

"Tāyeva te suddhanumodanāya, Laddhaṃ vimānabbhutadassaneyyaṃ; Yā ceva sā dānamadāsi nārī, Tassā gatiṃ brūhi kuhiṃ uppannā sā"ti.

"Yā sā ahu mayhaṃ sakhī bhadante, Saṃghassa kāresi mahāvihāraṃ; Viññātadhammā sā adāsi dānaṃ, Uppannā nimmānaratīsu devesu.

Pajāpatī tassa sunimmitassa, Acintiyā kammavipākā tassā; Yametaṃ pucchasi kuhiṃ uppannā sāti, Taṃ te viyākāsiṃ anaññathā ahaṃ.

Tenahaññepi samādapetha, Saṃghassa dānāni dadātha vittā; Dhammañca suṇātha pasannamānasā, Sudullabho laddho manussalābho.

Yaṃ maggaṃ maggādhipatī adesayi, Brahmassaro kañcanasannibhattaco; Saṃghassa dānāni dadātha vittā, Mahapphalā yattha bhavanti dakkhiṇā.

Ye puggalā aṭṭha sataṃ pasatthā, Cattāri etāni yugāni honti; Te dakkhiṇeyyā sugatassa sāvakā, Etesu dinnāni mahapphalāni.

Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṃgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, saṃghe dinnaṃ mahapphalaṃ.

Eso hi saṃgho vipulo mahaggato, Esappameyyo udadhīva sāgaro; Etehi seṭṭhā naravīrasāvakā, Pabhaṅkarā dhammamudīrayanti.

Tesaṃ sudinnaṃ suhutaṃ suyiṭṭhaṃ, Ye saṃghamuddissa dadanti dānaṃ; Sā dakkhiṇā saṃghagatā patiṭṭhitā, Mahapphalā lokavidūna vaṇṇitā.

Etādisaṃ yaññamanussarantā, Ye vedajātā vicaranti loke; Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ, Aninditā saggamupenti ṭhānan”ti.

Vihāravimānaṃ chaṭṭhaṃ. Bhāṇavāraṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

8. Niddāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Niddāti mamaṃ aññaṃsu, Rājagahasmiṃ upāsikā; Saddhā sīlena sampannā, Saṃvibhāgaratā sadā.

Acchādanañca bhattañca, senāsanaṃ padīpiyaṃ; Adāsiṃ ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Niddāvimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

17. Kesakārīvimānavatthu

“Idaṃ vimānaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ, Veḷuriyathambhaṃ satataṃ sunimmitaṃ; Suvaṇṇarukkhehi samantamotthataṃ, Ṭhānaṃ mamaṃ kammavipākasambhavaṃ.

Tatrūpapannā purimaccharā imā, Sataṃ sahassāni sakena kammunā; Tuvaṃsi ajjhupagatā yasassinī, Obhāsayaṃ tiṭṭhasi pubbadevatā.

Sasī adhiggayha yathā virocati, Nakkhattarājāriva tārakāgaṇaṃ; Tatheva tvaṃ accharāsaṅgaṇaṃ imaṃ, Daddallamānā yasasā virocasi.

Kuto nu āgamma anomadassane, Upapannā tvaṃ bhavanaṃ mamaṃ idaṃ; Brahmaṃva devā tidasā sahindakā, Sabbe na tappāmase dassanena tan"ti.

"Yametaṃ sakka anupucchase mamaṃ, 'Kuto cutā tvaṃ idha āgatā'ti; Bārāṇasī nāma puratthi kāsinaṃ, Tattha ahosiṃ pure kesakārikā.

Buddhe ca dhamme ca pasannamānasā, Saṃghe ca ekantagatā asaṃsayā; Akhaṇḍasikkhāpadā āgatapphalā, Sambodhidhamme niyatā anāmayā"ti.

"Tantyābhinandāmase svāgatañca te, Dhammena ca tvaṃ yasasā virocasi; Buddhe ca dhamme ca pasannamānase, Saṃghe ca ekantagate asaṃsaye; Akhaṇḍasikkhāpade āgatapphale, Sambodhidhamme niyate anāmaye"ti.

Kesakārīvimānaṃ sattarasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Pañca pīṭhā tayo nāvā, dīpatiladakkhiṇā dve; Pati dve suṇisā uttarā, sirimā kesakārikā; Vaggo tena pavuccatīti.

Itthivimāne paṭhamo vaggo.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

10. Paṭhamabhikkhādāyikāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke.

Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ bhikkhaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamabhikkhādāyikāvimānaṃ dasamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

1. Cittalatāvimānavatthu

"Yathā vanaṃ cittalataṃ pabhāsati, Uyyānaseṭṭhaṃ tidasānamuttamaṃ; Tathūpamaṃ tuyhamidaṃ vimānaṃ, Obhāsayaṃ tiṭṭhati antalikkhe.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Daliddo atāṇo kapaṇo kammakaro ahosiṃ; Jiṇṇe ca mātāpitaro abhāriṃ, Piyā ca me sīlavanto ahesuṃ; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Cittalatāvimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

3. Chattamāṇavakavimānavatthu

"Yo vadataṃ pavaro manujesu, Sakyamunī bhagavā katakicco; Pāragato balaviriyasamaṅgī, Taṃ sugataṃ saraṇatthamupehi.

Rāgavirāgamanejamasokaṃ, Dhammamasaṅkhatamappaṭikūlaṃ; Madhuramimaṃ paguṇaṃ suvibhattaṃ, Dhammamimaṃ saraṇatthamupehi.

Yattha ca dinna mahapphalamāhu, Catūsu sucīsu purisayugesu; Aṭṭha ca puggaladhammadasā te, Saṃghamimaṃ saraṇatthamupehi.

Na tathā tapati nabhe sūriyo, Cando ca na bhāsati na phusso; Yathā atulamidaṃ mahappabhāsaṃ, Ko nu tvaṃ tidivā mahiṃ upāgā.

Chindati raṃsī pabhaṅkarassa, Sādhikavīsatiyojanāni ābhā; Rattimapi yathā divaṃ karoti, Parisuddhaṃ vimalaṃ subhaṃ vimānaṃ.

Bahupadumavicitrapuṇḍarīkaṃ, Vokiṇṇaṃ kusumehi nekacittaṃ; Arajavirajahemajālachannaṃ, Ākāse tapati yathāpi sūriyo.

Rattambarapītavāsasāhi, Agarupiyaṅgucandanussadāhi; Kañcanatanusannibhattacāhi, Paripūraṃ gaganaṃva tārakāhi.

Naranāriyo bahuketthanekavaṇṇā, Kusumavibhūsitābharaṇettha sumanā; Anilapamuñcitā pavanti surabhiṃ, Tapaniyavitatā suvaṇṇachannā.

Kissa saṃyamassa ayaṃ vipāko, Kenāsi kammaphalenidhūpapanno; Yathā ca te adhigatamidaṃ vimānaṃ, Tadanupadaṃ avacāsi iṅgha

puṭṭho”ti.

“Sayamidha pathe samecca māṇavena, Satthānusāsi anukampamāno; Tava ratanavarassa dhammaṃ sutvā, Karissāmīti ca bravittha chatto.

Jinavarapavaraṃ upehi saraṇaṃ, Dhammañcāpi tatheva bhikkhusaṃghaṃ; Noti paṭhamaṃ avocahaṃ bhante, Pacchā te vacanaṃ tathevakāsiṃ.

Mā ca pāṇavadhaṃ vividhaṃ carassu asuciṃ, Na hi pāṇesu asaññataṃ avaṇṇayiṃsu sappaññā; Noti paṭhamaṃ avocahaṃ bhante, Pacchā te vacanaṃ tathevakāsiṃ.

Mā ca parajanassa rakkhitampi, Ādātabbamamaññitho adinnaṃ; Noti paṭhamaṃ avocahaṃ bhante, Pacchā te vacanaṃ tathevakāsiṃ.

Mā ca parajanassa rakkhitāyo, Parabhariyā agamā anariyametaṃ; Noti paṭhamaṃ avocahaṃ bhante, Pacchā te vacanaṃ tathevakāsiṃ.

Mā ca vitathaṃ aññathā abhāṇi, Na hi musāvādaṃ avaṇṇayiṃsu sappaññā; Noti paṭhamaṃ avocahaṃ bhante, Pacchā te vacanaṃ tathevakāsiṃ.

Yena ca purisassa apeti saññā, Taṃ majjaṃ parivajjayassu sabbaṃ; Noti paṭhamaṃ avocahaṃ bhante, Pacchā te vacanaṃ tathevakāsiṃ.

Svāhaṃ idha pañca sikkhā karitvā, Paṭipajjitvā tathāgatassa dhamme; Dvepathamagamāsiṃ coramajjhe, Te maṃ tattha vadhiṃsu bhogahetu.

Ettakamidaṃ anussarāmi kusalaṃ, Tato paraṃ na me vijjati aññaṃ; Tena sucaritena kammunāhaṃ, Uppanno tidivesu kāmakāmī.

Passa khaṇamuhuttasaññamassa, Anudhammappaṭipattiyā vipākaṃ; Jalamiva yasasā samekkhamānā, Bahukā maṃ pihayanti hīnakammā.

Passa katipayāya desanāya, Sugatiñcamhi gato sukhañca patto; Ye ca te satataṃ suṇanti dhammaṃ, Maññe te amataṃ phusanti khemaṃ.

Appampi kataṃ mahāvipākaṃ, Vipulaṃ hoti tathāgatassa dhamme; Passa katapuññatāya chatto, Obhāseti pathaviṃ yathāpi sūriyo.

Kimidaṃ kusalaṃ kimācarema, Icceke hi samecca mantayanti; Te mayaṃ punareva laddha mānusattaṃ, Paṭipannā viharemu sīlavanto.

Bahukāro anukampako ca satthā, Iti me sati agamā divā divassa; Svāhaṃ upagatomhi saccanāmaṃ, Anukampassu punapi suṇemu dhammaṃ.

Ye cidha pajahanti kāmarāgaṃ, Bhavarāgānusayañca pahāya mohaṃ; Na ca te punamupenti gabbhaseyyaṃ, Parinibbānagatā hi sītib-

hūtā”ti.

Chattamāṇavakavimānaṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

7. Dutiyanāvāvimānavatthu

“Suvaṇṇacchadanaṃ nāvaṃ, Nāri āruyha tiṭṭhasi; Ogāhasi pokkharaṇiṃ, Padmaṃ chindasi pāṇinā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke; Disvāna bhikkhuṃ tasitaṃ kilantaṃ, Uṭṭhāya pātuṃ udakaṃ adāsiṃ.

Yo ve kilantassa pipāsitassa, Uṭṭhāya pātuṃ udakaṃ dadāti; Sītodakā tassa bhavanti najjo, Pahūtamalyā bahupuṇḍarīkā.

Taṃ āpagā anupariyanti sabbadā, Sītodakā vālukasanthatā nadī; Ambā ca sālā tilakā ca jambuyo, Uddālakā pāṭaliyo ca phullā.

Taṃ bhūmibhāgehi upetarūpaṃ, Vimānaseṭṭhaṃ bhusa sobhamānaṃ; Tassīdha kammassa ayaṃ vipāko, Etādisaṃ puññakatā labhanti.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Dutiyanāvāvimānaṃ sattamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

13. Cūḷarathavimānavatthu

“Daḷhadhammā nisārassa, dhanuṃ olubbha tiṭṭhasi; Khattiyo nusi rājañño, adu luddo vanecaro”ti.

“Assakādhipatissāhaṃ, bhante putto vanecaro; Nāmaṃ me bhikkhu te brūmi, sujāto iti maṃ vidū.

Mige gavesamānohaṃ, Ogāhanto brahāvanaṃ; Migaṃ tañceva nāddakkhiṃ, Tañca disvā ṭhito ahan”ti.

“Svāgataṃ te mahāpuñña, atho te adurāgataṃ; Etto udakamādāya, pāde pakkhālayassu te.

Idampi pānīyaṃ sītaṃ, ābhataṃ girigabbharā; Rājaputta tato pitvā, santhatasmiṃ upāvisā”ti.

“Kalyāṇī vata te vācā, Savanīyā mahāmuni; Nelā atthavatī vaggu, Mantvā atthañca bhāsasi.

Kā te rati vane viharato, Isinisabha vadehi puṭṭho; Tava vacanapathaṃ nisāmayitvā, Atthadhammapadaṃ samācaremase”ti.

“Ahiṃsā sabbapāṇīnaṃ, kumāramhāka ruccati; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārati.

Ārati samacariyā ca, bāhusaccaṃ kataññutā; Diṭṭheva dhamme pāsaṃsā, dhammā ete pasaṃsiyāti.

Santike maraṇaṃ tuyhaṃ, oraṃ māsehi pañcahi; Rājaputta vijānāhi, attānaṃ parimocayā”ti.

“Katamaṃ svāhaṃ janapadaṃ gantvā, Kiṃ kammaṃ kiñca porisaṃ; Kāya vā pana vijjāya, Bhaveyyaṃ ajarāmaro”ti.

“Na vijjate so padeso, kammaṃ vijjā ca porisaṃ; Yattha gantvā bhave macco, rājaputtājarāmaro.

Mahaddhanā mahābhogā, raṭṭhavantopi khattiyā; Pahūtadhanadhaññāse, tepi no ajarāmarā.

Yadi te sutā andhakaveṇḍuputtā, Sūrā vīrā vikkantappahārino; Tepi āyukkhayaṃ pattā, Viddhastā sassatīsamā.

Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Ete caññe ca jātiyā, tepi no ajarāmarā.

Ye mantaṃ parivattenti, chaḷaṅgaṃ brahmacintitaṃ; Ete caññe ca vijjāya, tepi no ajarāmarā.

Isayo cāpi ye santā, saññatattā tapassino; Sarīraṃ tepi kālena, vijahanti tapassino.

Bhāvitattāpi arahanto, katakiccā anāsavā; Nikkhipanti imaṃ dehaṃ, puññapāpaparikkhayā”ti.

“Subhāsitā atthavatī, gāthāyo te mahāmuni; Nijjhattomhi subhaṭṭhena, tvañca me saraṇaṃ bhavā”ti.

“Mā maṃ tvaṃ saraṇaṃ gaccha, tameva saraṇaṃ vaja; Sakyaputtaṃ mahāvīraṃ, yamahaṃ saraṇaṃ gato”ti.

“Katarasmiṃ so janapade, satthā tumhāka mārisa; Ahampi daṭṭhuṃ gacchissaṃ, jinaṃ appaṭipuggalan”ti.

“Puratthimasmiṃ janapade, okkākakulasambhavo; Tatthāsi purisājañño, so ca kho parinibbuto”ti.

“Sace hi buddho tiṭṭheyya, Satthā tumhāka mārisa; Yojanāni sahassāni, Gaccheyyaṃ payirupāsituṃ.

Yato ca kho parinibbuto, satthā tumhāka mārisa; Nibbutampi mahāvīraṃ, gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.

Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammañcāpi anuttaraṃ; Saṃghañca naradevassa, gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.

Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayāmi; Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, Sakena dārena ca homi tuṭṭho”ti.

“Sahassaraṃsīva yathā mahappabho, Disaṃ yathā bhāti nabhe anukkamaṃ; Tathāpakāro tavāyaṃ mahāratho, Samantato yojanasattamāyato.

Suvaṇṇapaṭṭehi samantamotthaṭo, Urassa muttāhi maṇīhi cittito; Lekhā suvaṇṇassa ca rūpiyassa ca, Sobhenti veḷuriyamayā sunimmitā.

Sīsañcidaṃ veḷuriyassa nimmitaṃ, Yugañcidaṃ lohitakāya cittitaṃ; Yuttā suvaṇṇassa ca rūpiyassa ca, Sobhanti assā ca ime manojavā.

So tiṭṭhasi hemarathe adhiṭṭhito, Devānamindova sahassavāhano; Pucchāmi tāhaṃ yasavanta kovidaṃ, Kathaṃ tayā laddho ayaṃ uḷāro”ti.

“Sujāto nāmahaṃ bhante, rājaputto pure ahuṃ; Tvañca maṃ anukampāya, saññamasmiṃ nivesayi.

Khīṇāyukañca maṃ ñatvā, sarīraṃ pādāsi satthuno; Imaṃ sujāta pūjehi, taṃ te atthāya hehiti.

Tāhaṃ gandhehi mālehi, pūjayitvā samuyyuto; Pahāya mānusaṃ dehaṃ, upapannomhi nandanaṃ.

Nandane ca vane ramme, nānādijagaṇāyute; Ramāmi naccagītehi, accharāhi purakkhato”ti.

Cūḷarathavimānaṃ terasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

8. Ambavimānavatthu

“Dibbaṃ te ambavanaṃ rammaṃ, Pāsādettha mahallako; Nānātūriyasaṅghu Accharāgaṇaghosito.

Padīpo cettha jalati, niccaṃ sovaṇṇayo mahā; Dussaphalehi rukkhehi, samantā parivārito.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke; Vihāraṃ saṃghassa kāresiṃ, Ambehi parivāritaṃ.

Pariyosite vihāre, kārente niṭṭhite mahe; Ambehi chādayitvāna, katvā dussamaye phale.

Padīpaṃ tattha jāletvā, bhojayitvā gaṇuttamaṃ; Niyyādesiṃ taṃ saṃghassa, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena me ambavanaṃ rammaṃ, pāsādettha mahallako; Nānātūriyasaṅghuṭṭh accharāgaṇaghosito.

Padīpo cettha jalati, niccaṃ sovaṇṇayo mahā; Dussaphalehi rukkhehi, samantā parivārito.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Ambavimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

12. Rajjumālāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Hatthapāde ca viggayha, naccasi suppavādite.

Tassā te naccamānāya, aṅgamaṅgehi sabbaso; Dibbā saddā niccharanti, savanīyā manoramā.

Tassā te naccamānāya, aṅgamaṅgehi sabbaso; Dibbā gandhā pavāyanti, sucigandhā manoramā.

Vivattamānā kāyena, yā veṇīsu piḷandhanā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Vaṭaṃsakā vātadhutā, vātena sampakampitā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Yāpi te sirasmiṃ mālā, sucigandhā manoramā; Vāti gandho disā sabbā, rukkho mañjūsako yathā.

Ghāyase taṃ sucigandhaṃ, rūpaṃ passasi amānusaṃ; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan”ti.

“Dāsī ahaṃ pure āsiṃ, gayāyaṃ brāhmaṇassahaṃ; Appapuññā alakkhikā, rajjumālāti maṃ viduṃ.

Akkosānaṃ vadhānañca, tajjanāya ca uggatā; Kuṭaṃ gahetvā nikkhamma, agañchiṃ udahāriyā.

Vipathe kuṭaṃ nikkhipitvā, vanasaṇḍaṃ upāgamiṃ; Idhevāhaṃ marissāmi, ko attho jīvitena me.

Daḷhaṃ pāsaṃ karitvāna, āsumbhitvāna pādape; Tato disā vilokesiṃ, ‘ko nu kho vanamassito’.

Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, sabbalokahitaṃ muniṃ; Nisinnaṃ rukkhamūlasmiṃ, jhāyantaṃ akutobhayaṃ.

Tassā me ahu saṃvego, abbhuto lomahaṃsano; Ko nu kho vanamassito, manusso udāhu devatā.

Pāsādikaṃ pasādanīyaṃ, vanā nibbanamāgataṃ; Disvā mano me pasīdi, nāyaṃ yādisakīdiso.

Guttindriyo jhānarato, abahiggatamānaso; Hito sabbassa lokassa, buddho ayaṃ bhavissati.

Bhayabheravo durāsado, sīhova guhamassito; Dullabhāyaṃ dassanāya, pupphaṃ odumbaraṃ yathā.

So maṃ mudūhi vācāhi, ālapitvā tathāgato; Rajjumāleti maṃvoca, saraṇaṃ gaccha tathāgataṃ.

Tāhaṃ giraṃ suṇitvāna, nelaṃ atthavatiṃ suciṃ; Saṇhaṃ muduñca vagguñca, sabbasokāpanūdanaṃ.

Kallacittañca maṃ ñatvā, pasannaṃ suddhamānasaṃ; Hito sabbassa lokassa, anusāsi tathāgato.

Idaṃ dukkhanti maṃvoca, Ayaṃ dukkhassa sambhavo; Dukkha nirodho maggo ca, Añjaso amatogadho.

Anukampakassa kusalassa, Ovādamhi ahaṃ ṭhitā; Ajjhagā amataṃ santiṃ, Nibbānaṃ padamaccutaṃ.

Sāhaṃ avaṭṭhitāpemā, dassane avikampinī; Mūlajātāya saddhāya, dhītā buddhassa orasā.

Sāhaṃ ramāmi kīḷāmi, modāmi akutobhayā; Dibbamālaṃ dhārayāmi, pivāmi madhumaddavaṃ.

Saṭṭhitūriyasahassāni, paṭibodhaṃ karonti me; Āḷambo gaggaro bhīmo, sādhuvādī ca saṃsayo.

Pokkharo ca suphasso ca, vīṇāmokkhā ca nāriyo; Nandā ceva sunandā ca, soṇadinnā sucimhitā.

Alambusā missakesī ca, puṇḍarīkātidāruṇī; Eṇīphassā suphassā ca, subhaddā muduvādinī.

Etā caññā ca seyyāse, accharānaṃ pabodhikā; Tā maṃ kālenupāgantvā, abhibhāsanti devatā.

Handa naccāma gāyāma, handa taṃ ramayāmase; Nayidaṃ akatapuññānaṃ, katapuññānamevidaṃ.

Asokaṃ nandanaṃ rammaṃ, tidasānaṃ mahāvanaṃ; Sukhaṃ akatapuññānaṃ, idha natthi parattha ca.

Sukhañca katapuññānaṃ, idha ceva parattha ca; Tesaṃ sahabyakāmānaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ bahuṃ; Katapuññā hi modanti, sagge bhogasamaṅgino

Bahūnaṃ vata atthāya, uppajjanti tathāgatā; Dakkhiṇeyyā manussānaṃ, puññakhettānamākarā; Yattha kāraṃ karitvāna, sagge modanti dāyakā”ti.

Rajjumālāvimānaṃ dvādasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Mañjiṭṭhā pabhassarā nāgā, Alomākañjikadāyikā; Vihāracaturitthambā, Pītā ucchuvandanarajjumālā ca; Vaggo tena pavuccatīti.

Mañjiṭṭhakavaggo catuttho.

Itthivimānaṃ samattaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

7. Kaṇḍakavimānavatthu

“Puṇṇamāse yathā cando, nakkhattaparivārito; Samantā anupariyāti, tārakādhipatī sasī.

Tathūpamaṃ idaṃ byamhaṃ, dibbaṃ devapuramhi ca; Atirocati vaṇṇena, udayantova raṃsimā.

Veḷuriyasuvaṇṇassa, phalikā rūpiyassa ca; Masāragallamuttāhi, lohitaṅgamaṇīhi ca.

Citrā manoramā bhūmi, veḷūriyassa santhatā; Kūṭāgārā subhā rammā, pāsādo te sumāpito.

Rammā ca te pokkharaṇī, puthulomanisevitā; Acchodakā vippasannā, sovaṇṇavālukasanthatā.

Nānāpadumasañchannā, puṇḍarīkasamotatā; Surabhiṃ sampavāyanti, manuññā māluteritā.

Tassā te ubhato passe, vanagumbā sumāpitā; Upetā puppharukkhehi, phalarukkhehi cūbhayaṃ.

Sovaṇṇapāde pallaṅke, muduke gonakatthate; Nisinnaṃ devarājaṃva, upatiṭṭhanti accharā.

Sabbābharaṇasañchannā, nānāmālāvibhūsitā; Ramenti taṃ mahiddhikaṃ, vasavattīva modasi.

Bherisaṅkhamudiṅgāhi, vīṇāhi paṇavehi ca; Ramasi ratisampanno, naccagīte suvādite.

Dibbā te vividhā rūpā, dibbā saddā atho rasā; Gandhā ca te adhippetā, phoṭṭhabbā ca manoramā.

Tasmiṃ vimāne pavare, devaputta mahappabho; Atirocasi vaṇṇena, udayantova bhāṇumā.

Dānassa te idaṃ phalaṃ, atho sīlassa vā pana; Atho añjalikammassa, taṃ me akkhāhi pucchito".

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ kapilavatthusmiṃ, sākiyānaṃ puruttame; Suddhodanassa puttassa, kaṇḍako sahajo ahaṃ.

Yadā so aḍḍharattāyaṃ, bodhāya mabhinikkhami; So maṃ mudūhi pāṇīhi, jāli tambanakhehi ca.

Satthiṃ ākoṭayitvāna, vaha sammāti cabravi; Ahaṃ lokaṃ tārayissaṃ, patto sambodhimuttamaṃ.

Taṃ me giraṃ suṇantassa, hāso me vipulo ahu; Udaggacitto sumano, abhisīsiṃ tadā ahaṃ.

Abhirūḷhañca maṃ ñatvā, sakyaputtaṃ mahāyasaṃ; Udaggacitto mudito, vahissaṃ purisuttamaṃ.

Paresaṃ vijitaṃ gantvā, uggatasmiṃ divākare; Mamaṃ channañca ohāya, anapekkho so apakkami.

Tassa tambanakhe pāde, jivhāya parilehisaṃ; Gacchantañca mahāvīraṃ, rudamāno udikkhisaṃ.

Adassanenahaṃ tassa, sakyaputtassa sirīmato; Alatthaṃ garukābādhaṃ, khippaṃ me maraṇaṃ ahu.

Tasseva ānubhāvena, vimānaṃ āvasāmidaṃ; Sabbakāmaguṇopetaṃ, dibbaṃ devapuramhi ca.

Yañca me ahuvā hāso, saddaṃ sutvāna bodhiyā; Teneva kusalamūlena, phusissaṃ āsavakkhayaṃ.

Sace hi bhante gaccheyyāsi, satthu buddhassa santike; Mamāpi naṃ vacanena, sirasā vajjāsi vandanaṃ.

Ahampi daṭṭhuṃ gacchissaṃ, jinaṃ appaṭipuggalaṃ; Dullabhaṃ dassanaṃ hoti, lokanāthāna tādinan"ti.

So kataññū katavedī, satthāraṃ upasaṅkami; Sutvā giraṃ cakkhumato, dhammacakkhuṃ visodhayi.

Visodhetvā diṭṭhigataṃ, vicikicchaṃ vatāni ca; Vanditvā satthuno pāde, tatthevantaradhāyathāti.

Kaṇḍakavimānaṃ sattamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

1. Dāsivimānavatthu

"Api sakkova devindo, ramme cittalatāvane; Samantā anupariyāsi, nārīgaṇapurakkhatā; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Dāsī ahosiṃ parapessiyā kule.

Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino; Tassā me nikkamo āsi, sāsane tassa tādino.

Kāmaṃ bhijjatuyaṃ kāyo, neva atthettha saṇṭhanaṃ; Sikkhāpadānaṃ pañcannaṃ, maggo sovatthiko sivo.

Akaṇṭako agahano, uju sabbhi pavedito; Nikkamassa phalaṃ passa, yathidaṃ pāpuṇitthikā.

Āmantanikā raññomhi, sakkassa vasavattino; Saṭṭhi tūriyasahassāni, paṭibodhaṃ karonti me.

Ālambo gaggaro bhīmo, sādhuvādī ca saṃsayo; Pokkharo ca suphasso ca, viṇāmokkhā ca nāriyo.

Nandā ceva sunandā ca, soṇadinnā sucimhitā; Alambusā missakesī ca, puṇḍarīkāti dāruṇī.

Eṇīphassā suphassā ca, subhaddā muduvādinī; Etā caññā ca seyyāse, accharānaṃ pabodhikā.

Tā maṃ kālenupāgantvā, abhibhāsanti devatā; Handa naccāma gāyāma, handa taṃ ramayāmase.

Nayidaṃ akatapuññānaṃ, katapuññānamevidaṃ; Asokaṃ nandanaṃ rammaṃ, tidasānaṃ mahāvanaṃ.

Sukhaṃ akatapuññānaṃ, idha natthi parattha ca; Sukhañca katapuññānaṃ, idha ceva parattha ca.

Tesaṃ sahabyakāmānaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ bahuṃ; Katapuññā hi modanti, sagge bhogasamaṅgino"ti.

Dāsivimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

4. Caṇḍālivimānavatthu

"Caṇḍāli vanda pādāni, gotamassa yasassino; Tameva anukampāya, aṭṭhāsi isisattamo.

Abhippasādehi manaṃ, arahantamhi tādini; Khippaṃ pañjalikā vanda, parittaṃ tava jīvitan"ti.

Coditā bhāvitattena, sarīrantimadhārinā; Caṇḍālī vandi pādāni, gotamassa yasassino.

Tamenaṃ avadhī gāvī, caṇḍāliṃ pañjaliṃ ṭhitaṃ; Namassamānaṃ sambuddhaṃ, andhakāre pabhaṅkaranti.

"Khīṇāsavaṃ vigatarajaṃ anejaṃ, Ekaṃ araññamhi raho nisinnaṃ; Deviddhipattā upasaṅkamitvā, Vandāmi taṃ vīra mahānubhāvan"ti.

"Suvaṇṇavaṇṇā jalitā mahāyasā, Vimānamoruyha anekacittā; Parivāritā accharāsaṅgaṇena, Kā tvaṃ subhe devate vandase maman"ti.

"Ahaṃ bhaddante caṇḍālī, tayā vīrena pesitā; Vandiṃ arahato pāde, gotamassa yasassino.

Sāhaṃ vanditvā pādāni, cutā caṇḍālayoniyā; Vimānaṃ sabbato bhaddaṃ, upapannamhi nandane.

Accharānaṃ satasahassaṃ, purakkhatvāna tiṭṭhati; Tāsāhaṃ pavarā seṭṭhā, vaṇṇena yasasāyunā.

Pahūtakatakalyāṇā, Sampajānā paṭissatā; Muniṃ kāruṇikaṃ loke, Taṃ bhante vanditumāgatā"ti.

Idaṃ vatvāna caṇḍālī, kataññū katavedinī; Vanditvā arahato pāde, tatthevantaradhāyathāti.

Caṇḍālivimānaṃ catutthaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

16. Sirimāvimānavatthu

"Yuttā ca te paramaalaṅkatā hayā, Adhomukhā aghasigamā balī javā; Abhinimmitā pañcarathāsatā ca te, Anventi taṃ sārathicoditā hayā.

Sā tiṭṭhasi rathavare alaṅkatā, Obhāsayaṃ jalamiva joti pāvako; Pucchāmi taṃ varatanu anomadassane, Kasmā nu kāyā anadhivaraṃ upāgami".

"Kāmaggapattānaṃ yamāhunuttaraṃ, Nimmāya nimmāya ramanti devatā; Tasmā kāyā accharā kāmavaṇṇinī, Idhāgatā anadhivaraṃ namassituṃ".

"Kiṃ tvaṃ pure sucaritamācarīdha, Kenacchasi tvaṃ amitayasā sukhedhitā; Iddhī ca te anadhivarā vihaṅgamā, Vaṇṇo ca te dasa disā virocati.

Devehi tvaṃ parivutā sakkatā casi, Kuto cutā sugatigatāsi devate; Kassa vā tvaṃ vacanakarānusāsaniṃ, Ācikkha me tvaṃ yadi buddhasāvikā"ti.

"Nagantare nagaravare sumāpite, Paricārikā rājavarassa sirimato; Nacce gīte paramasusikkhitā ahuṃ, Sirimāti maṃ rājagahe avediṃsu.

Buddho ca me isinisabho vināyako, Adesayī samudayadukkhaniccataṃ; Asaṅkhataṃ dukkhanirodhasassataṃ, Maggañcimaṃ akuṭilamañjasaṃ sivaṃ.

Sutvānahaṃ amatapadaṃ asaṅkhataṃ, Tathāgatassanadhivarassa sāsanaṃ; Sīlesvahaṃ paramasusaṃvutā ahuṃ, Dhamme ṭhitā nar-

avarabuddhadesite.

Ñatvānahaṃ virajapadaṃ asaṅkhataṃ, Tathāgatenanadhivarena desitaṃ; Tatthevahaṃ samathasamādhimāphusiṃ, Sāyeva me paramaniyāmatā ahu.

Laddhānahaṃ amatavaraṃ visesanaṃ, Ekaṃsikā abhisamaye visesiya; Asaṃsayā bahujanapūjitā ahaṃ, Khiḍḍāratiṃ paccanubhomanappakaṃ.

Evaṃ ahaṃ amatadasamhi devatā, Tathāgatassanadhivarassa sāvikā; Dhammaddasā paṭhamaphale patiṭṭhitā, Sotāpannā na ca pana matthi duggati.

Sā vandituṃ anadhivaraṃ upāgamiṃ, Pāsādike kusalarate ca bhikkhavo; Namassituṃ samaṇasamāgamaṃ sivaṃ, Sagāravā sirimato dhammarājino.

Disvā muniṃ muditamanamhi pīṇitā, Tathāgataṃ naravaradammasārathiṃ; Taṇhacchidaṃ kusalarataṃ vināyakaṃ, Vandāmahaṃ paramahitānukampakan"ti.

Sirimāvimānaṃ soḷasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

14. Dutiyasuṇisāvimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Suṇisā ahosiṃ sasurassa gehe.

Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ bhāgaṃ, pasannā sehi pāṇibhi; Kummāsapiṇḍaṃ datvāna, modāmi nandane vane.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Dutiyasuṇisāvimānaṃ cuddasamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

5. Ambavimānavatthu

“Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Gimhānaṃ pacchime māse, patapante divaṅkare; Paresaṃ bhatako poso, ambārāmamasiñcati.

Atha tenāgamā bhikkhu, sāriputtoti vissuto; Kilantarūpo kāyena, akilantova cetasā.

Tañca disvāna āyantaṃ, Avocaṃ ambasiñcako; Sādhu taṃ bhante nhāpeyyaṃ, Yaṃ mamassa sukhāvahaṃ.

Tassa me anukampāya, nikkhipi pattacīvaraṃ; Nisīdi rukkhamūlasmiṃ, chāyāya ekacīvaro.

Tañca acchena vārinā, pasannamānaso naro; Nhāpayī rukkhamūlasmiṃ, chāyāya ekacīvaraṃ.

Ambo ca sitto samaṇo ca nhāpito, Mayā ca puññaṃ pasutaṃ anappakaṃ; Iti so pītiyā kāyaṃ, Sabbaṃ pharati attano.

Tadeva ettakaṃ kammaṃ, akāsiṃ tāya jātiyā; Pahāya mānusaṃ dehaṃ, upapannomhi nandanaṃ.

Nandane ca vane ramme, nānādijagaṇāyute; Ramāmi naccagītehi, accharāhi purakkhato”ti.

Ambavimānaṃ pañcamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

10. (Uttara) Pāyāsivimānavatthu

“Yā devarājassa sabhā sudhammā, Yatthacchati devasaṅgho sam-

aggo; Tathūpamaṃ tuyhamidaṃ vimānaṃ, Obhāsayaṃ tiṭṭhati antalikkhe.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūto, Rañño pāyāsissa ahosiṃ māṇavo; Laddhā dhanaṃ saṃvibhāgaṃ akāsiṃ, Piyā ca me sīlavanto ahesuṃ; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Pāyāsivimānaṃ dasamaṃ.

Pāyāsivaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Dve agārino phaladāyī, Dve upassayadāyī bhikkhāya dāyī; Yavapālako ceva dve, Kuṇḍalino pāyāsīti.

Purisānaṃ dutiyo vaggo pavuccatīti.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

2. Lakhumāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Kevaṭṭadvārā nikkhamma, ahu mayhaṃ nivesanaṃ; Tattha sañcaramānānaṃ, sāvakānaṃ mahesinaṃ.

Odanaṃ kummāsaṃ ḍākaṃ, loṇasovīrakañcahaṃ; Adāsiṃ ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatīti.

Mama ca, bhante, vacanena bhagavato pāde sirasā vandeyyāsi—'lakhumā nāma, bhante, upāsikā bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Anacchariyaṃ kho panetaṃ, bhante, yaṃ maṃ bhagavā aññatarasmiṃ sāmaññaphale byākareyya. Taṃ bhagavā sakadāgāmiphale byākāsī"ti.

Lakhumāvimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

7. Caturitthivimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, … pe … Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Indīvarānaṃ hatthakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; Esikānaṃ uṇṇatasmiṃ, Nagaravare paṇṇakate ramme.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Abhikkantena vaṇṇena, … pe … Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Nīluppalahatthakaṃ ahamadāsiṃ, Bhikkhuno piṇḍāya carantassa; Esikānaṃ uṇṇatasmiṃ, Nagaravare paṇṇakate ramme.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Abhikkantena vaṇṇena, … pe … Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Odātamūlakaṃ haritapattaṃ, Udakasmiṃ sare jātaṃ ahamadāsiṃ; Bhikkhuno piṇḍāya carantassa, Esikānaṃ uṇṇatasmiṃ; Nagaravare paṇṇakate ramme.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Abhikkantena vaṇṇena, … pe … Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ sumanā sumanassa sumanamakuḷāni, Dantavaṇṇāni ahamadāsiṃ; Bhikkhuno piṇḍāya carantassa, Esikānaṃ uṇṇatasmiṃ; Nagaravare paṇṇakate ramme.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Caturitthivimānaṃ sattamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

5. Bhadditthivimānavatthu

“Nīlā pītā ca kāḷā ca, mañjiṭṭhā atha lohitā; Uccāvacānaṃ vaṇṇānaṃ, kiñjakkhaparivāritā.

Mandāravānaṃ pupphānaṃ, mālaṃ dhāresi muddhani; Nayime aññesu kāyesu, rukkhā santi sumedhase.

Kena kāyaṃ upapannā, tāvatiṃsaṃ yasassinī; Devate pucchitā-cikkha, kissa kammassidaṃ phalan”ti.

“Bhadditthikāti maṃ aññaṃsu, Kimilāyaṃ upāsikā; Saddhā sīlena sampannā, Saṃvibhāgaratā sadā.

Acchādanañca bhattañca, senāsanaṃ padīpiyaṃ; Adāsiṃ ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, Ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, Appamādavihārinī; Katāvāsā katakusalā tato cutā, Sayaṃpabhā anuvicarāmi nandanaṃ.

Bhikkhū cāhaṃ paramahitānukampake, Abhojayiṃ tapassiyugaṃ mahāmuniṃ; Katāvāsā katakusalā tato cutā, Sayaṃpabhā anuvicarāmi nandanaṃ.

Aṭṭhaṅgikaṃ aparimitaṃ sukhāvahaṃ, Uposathaṃ satatamupāvasiṃ ahaṃ; Katāvāsā katakusalā tato cutā, Sayaṃpabhā anuvicarāmi nandanan”ti.

Bhadditthivimānaṃ pañcamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

4. Latāvimānavatthu

Latā ca sajjā pavarā ca devatā, Accimatī rājavarassa sirīmato; Sutā ca rañño vessavaṇassa dhītā, Rājīmatī dhammaguṇehi sobhatha.

Pañcettha nāriyo āgamaṃsu nhāyituṃ, Sītodakaṃ uppaliniṃ sivaṃ nadiṃ; Tā tattha nhāyitvā rametvā devatā, Naccitvā gāyitvā sutā lataṃ bravi.

"Pucchāmi taṃ uppalamāladhārini, Āveḷini kañcanasannibhattace; Timiratambakkhi nabheva sobhane, Dīghāyukī kena kato yaso tava.

Kenāsi bhadde patino piyatarā, Visiṭṭhakalyāṇitarassu rūpato; Padakkhiṇā naccanagītavādite, Ācikkha no tvaṃ naranāripucchitā"ti.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Uḷārabhoge kule suṇisā ahosiṃ; Akkodhanā bhattuvasānuvattinī, Uposathe appamattā ahosiṃ.

Manussabhūtā daharā apāpikā, Pasannacittā patimābhirādhayiṃ; Sadevaraṃ sassasuraṃ sadāsakaṃ, Abhirādhayiṃ tamhi kato yaso mama.

Sāhaṃ tena kusalena kammunā, Catubbhi ṭhānehi visesamajjhagā; Āyuñca vaṇṇañca sukhaṃ balañca, Khiḍḍāratiṃ paccanubhomanappakaṃ".

"Sutaṃ nu taṃ bhāsati yaṃ ayaṃ latā, Yaṃ no apucchimha akittayī no; Patino kiramhākaṃ visiṭṭha nārīnaṃ, Gatī ca tāsaṃ pavarā ca devatā.

Patīsu dhammaṃ pacarāma sabbā, Patibbatā yattha bhavanti itthiyo; Patīsu dhammaṃ pacaritva sabbā, Lacchāmase bhāsati yaṃ ayaṃ latā.

Sīho yathā pabbatasānugocaro, Mahindharaṃ pabbatamāvasitvā; Pasayha hantvā itare catuppade, Khudde mige khādati maṃsabhojano.

Tatheva saddhā idha ariyasāvikā, Bhattāraṃ nissāya patiṃ anubbatā; Kodhaṃ vadhitvā abhibhuyya maccharaṃ, Saggamhi sā modati dhammacārinī"ti.

Latāvimānaṃ catutthaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

15. Uttarāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Issā ca maccheramatho paḷāso, Nāhosi mayhaṃ gharamāvasantiyā; Akkodhanā bhattu vasānuvattinī, Uposathe niccahamappamattā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Sāhaṃ sakena sīlena, yasasā ca yasassinī; Anubhomi sakaṃ puññaṃ, sukhitā camhināmayā.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamahaṃ akāsiṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatīti.

Mama ca, bhante, vacanena bhagavato pāde sirasā vandeyyāsi—‘uttarā nāma, bhante, upāsikā bhagavato pāde sirasā vandatī’ti. Anacchariyaṃ kho panetaṃ, bhante, yaṃ maṃ bhagavā aññatarasmiṃ sāmaññaphale byākareyya, taṃ bhagavā sakadāgāmiphale byākāsī”ti.

Uttarāvimānaṃ pannarasamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

6. Paṭhamakaraṇīyavimānavatthu

“Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Karaṇīyāni puññāni, paṇḍitena vijānatā; Sammaggatesu buddhesu, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

Atthāya vata me buddho, araññā gāmamāgato; Tattha cittaṃ pasādetvā, tāvatiṃsūpago ahaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamakaraṇīyavimānaṃ chaṭṭhaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

7. Yavapālakavimānavatthu

"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Ahosiṃ yavapālako; Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, Vippasannamanāvilaṃ.

Tassa adāsahaṃ bhāgaṃ, pasanno sehi pāṇibhi; Kummāsapiṇḍaṃ datvāna, modāmi nandane vane.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Yavapālakavimānaṃ sattamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

4. Suvaṇṇavimānavatthu

"Sovaṇṇamaye pabbatasmiṃ, vimānaṃ sabbatopabhaṃ; Hemajālapaṭicchannaṃ, kiṅkiṇijālakappitaṃ.

Aṭṭhaṃsā sukatā thambhā, sabbe veḷuriyāmayā; Ekamekāya aṃsiyā, ratanā satta nimmitā.

Veḷuriyasuvaṇṇassa, phalikā rūpiyassa ca; Masāragallamuttāhi, lohitaṅgamaṇīhi ca.

Citrā manoramā bhūmi, na tatthuddhaṃsatī rajo; Gopānasīgaṇā pītā, kūṭaṃ dhārenti nimmitā.

Sopānāni ca cattāri, nimmitā caturo disā; Nānāratanagabbhehi, ādiccova virocati.

Vediyā catasso tattha, vibhattā bhāgaso mitā; Daddallamānā ābhanti, samantā caturo disā.

Tasmiṃ vimāne pavare, devaputto mahappabho; Atirocasi vaṇṇena, udayantova bhāṇumā.

Dānassa te idaṃ phalaṃ, atho sīlassa vā pana; Atho añjalikammassa, taṃ me akkhāhi pucchito".

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ andhakavindasmiṃ, buddhassādiccabandhuno; Vihāraṃ satthu kāresiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Tattha gandhañca mālañca, paccayañca vilepanaṃ; Vihāraṃ satthu adāsiṃ, vippasannena cetasā; Tena mayhaṃ idaṃ laddhaṃ, vasaṃ vattemi nandane.

Nandane ca vane ramme, nānādijagaṇāyute; Ramāmi naccagītehi, accharāhi purakkhato"ti.

Suvaṇṇavimānaṃ catutthaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Pāyāsivagga

3. Phaladāyakavimānavatthu

"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato soḷasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Aṭṭhaṭṭhakā sikkhitā sādhurūpā, Dibbā ca kaññā tidasacarā uḷārā; Naccanti gāyanti pamodayanti.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... Yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Phaladāyī phalaṃ vipulaṃ labhati, Dadamujugatesu pasannamānaso; So hi pamodati saggagato tidive, Anubhoti ca puññaphalaṃ vipulaṃ.

Tavevāhaṃ mahāmuni, Adāsiṃ caturo phale.

Tasmā hi phalaṃ alameva dātuṃ, Niccaṃ manussena sukhatthikena; Dibbāni vā patthayatā sukhāni, Manussasobhaggatamicchatā vā.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Phaladāyakavimānaṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

12. Tatiyanāgavimānavatthu

“Ko nu dibbena yānena, sabbasetena hatthinā; Tūriyatāḷitanigghoso, antalikkhe mahīyati.

Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Ajānantā taṃ pucchāma, kathaṃ jānemu taṃ mayan”ti.

“Namhi devo na gandhabbo, nāpi sakko purindado; Sudhammā nāma ye devā, tesaṃ aññataro ahan”ti.

“Pucchāma devaṃ sudhammaṃ, Puthuṃ katvāna añjaliṃ; Kiṃ katvā mānuse kammaṃ, Sudhammaṃ upapajjatī”ti.

“Ucchāgāraṃ tiṇāgāraṃ, vatthāgārañca yo dade; Tiṇṇaṃ aññataraṃ datvā, sudhammaṃ upapajjatī”ti.

Tatiyanāgavimānaṃ dvādasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

9. Dīpavimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Kena tvaṃ vimalobhāsā, atirocasi devatā; Kena te sabbagattehi, sabbā obhāsate disā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke; Tamandhakāramhi timīsikāyaṃ, Padīpakālamhi adāsi dīpaṃ.

Yo andhakāramhi timīsikāyaṃ, Padīpakālamhi dadāti dīpaṃ; Upapajjati jotirasaṃ vimānaṃ, Pahūtamalyaṃ bahupuṇḍarīkaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Tenāhaṃ vimalobhāsā, atirocāmi devatā; Tena me sabbagattehi, sabbā obhāsate disā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Dīpavimānaṃ navamaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

10. Serīsakavimānavatthu

"Suṇotha yakkhassa ca vāṇijāna ca, Samāgamo yattha tadā ahosi; Yathā kathaṃ itaritarena cāpi, Subhāsitaṃ tañca suṇātha sabbe.

Yo so ahu rājā pāyāsi nāma, Bhummānaṃ sahabyagato yasassī; So modamānova sake vimāne, Amānuso mānuse ajjhabhāsī"ti.

"Vaṅke araññe amanussaṭṭhāne, Kantāre appodake appabhakkhe; Suduggame vaṇṇupathassa majjhe, Vaṅkaṃ bhayā naṭṭhamanā manussā.

Nayidha phalā mūlamayā ca santi, Upādānaṃ natthi kutodha bhakkho; Aññatra paṃsūhi ca vālukāhi ca, Tatāhi uṇhāhi ca dāruṇāhi ca.

Ujjaṅgalaṃ tattamivaṃ kapālaṃ, Anāyasaṃ paralokena tulyaṃ; Luddānamāvāsamidaṃ purāṇaṃ, Bhūmippadeso abhisattarūpo.

Atha tumhe kena vaṇṇena, Kimāsamānā imaṃ padesaṃ hi; Anupaviṭṭhā sahasā samecca, Lobhā bhayā atha vā sampamūḷhā"ti.

"Magadhesu aṅgesu ca satthavāhā, Āropayitvā paṇiyaṃ puthuttaṃ; Te yāmase sindhusovīrabhūmiṃ, Dhanatthikā uddayaṃ patthayānā.

Divā pipāsaṃ nadhivāsayantā, Yoggānukampañca samekkhamānā; Etena vegena āyāma sabbe, Rattiṃ maggaṃ paṭipannā vikāle.

Te duppayātā aparaddhamaggā, Andhākulā vippanaṭṭhā araññe; Suduggame vaṇṇupathassa majjhe, Disaṃ na jānāma pamūḷhacittā.

Idañca disvāna adiṭṭhapubbaṃ, Vimānaseṭṭhañca tavañca yakkha; Tatuttariṃ jīvitamāsamānā, Disvā patītā sumanā udaggā"ti.

"Pāraṃ samuddassa imañca vaṇṇuṃ, Vettācaraṃ saṅkupathañca maggaṃ; Nadiyo pana pabbatānañca duggā, Puthuddisā gacchatha bhogahetu.

Pakkhandiyāna vijitaṃ paresaṃ, Verajjake mānuse pekkhamānā; Yaṃ vo sutaṃ vā atha vāpi diṭṭhaṃ, Accherakaṃ taṃ vo suṇoma tātā"ti.

"Itopi accherataraṃ kumāra, Na no sutaṃ vā atha vāpi diṭṭhaṃ; Atītamānussakameva sabbaṃ, Disvā na tappāma anomavaṇṇaṃ.

Vehāyasaṃ pokkharañño savanti, Pahūtamalyā bahupuṇḍarīkā; Dumā cime niccaphalūpapannā, Atīva gandhā surabhiṃ pavāyanti.

Veḷūriyathambhā satamussitāse, Silāpavāḷassa ca āyataṃsā; Masāragallā sahalohitaṅgā, Thambhā ime jotirasāmayāse.

Sahassathambhaṃ atulānubhāvaṃ, Tesūpari sādhumidaṃ vimānaṃ; Ratanantaraṃ kañcanavedimissaṃ, Tapanīyapaṭṭehi ca sādhuchannaṃ.

Jambonaduttattamidaṃ sumaṭṭho, Pāsādasopānaphalūpapanno; Daḷho ca vaggu ca susaṅgato ca, Atīva nijjhānakhamo manuñño.

Ratanantarasmiṃ bahuannapānaṃ, Parivārito accharāsaṅgaṇena; Murajaālambaratūriyaghuṭṭho, Abhivanditosi thutivandanāya.

So modasi nārigaṇappabodhano, Vimānapāsādavare manorame; Acintiyo sabbaguṇūpapanno, Rājā yathā vessavaṇo naḷinyā.

Devo nu āsi udavāsi yakkho, Udāhu devindo manussabhūto; Pucchanti taṃ vāṇijā satthavāhā, Ācikkha ko nāma tuvaṃsi yakkho"ti.

"Serīsako nāma ahamhi yakkho, Kantāriyo vaṇṇupathamhi gutto; Imaṃ padesaṃ abhipālayāmi, Vacanakaro vessavaṇassa rañño"ti.

"Adhiccaladdhaṃ pariṇāmajaṃ te, Sayaṃkataṃ udāhu devehi dinnaṃ; Pucchanti taṃ vāṇijā satthavāhā, Kathaṃ tayā laddhamidaṃ manuññan"ti.

"Nādhiccaladdhaṃ na pariṇāmajaṃ me, Na sayaṃkataṃ na hi devehi dinnaṃ; Sakehi kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ manuññan"ti.

"Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Pucchanti taṃ vāṇijā satthavāhā, Kathaṃ tayā laddhamidaṃ vimānan"ti.

"Mamaṃ pāyāsīti ahu samaññā, Rajjaṃ yadā kārayiṃ kosalānaṃ; Natthikadiṭṭhi kadariyo pāpadhammo, Ucchedavādī ca tadā ahosiṃ.

Samaṇo ca kho āsi kumārakassapo, Bahussuto cittakathī uḷāro; So me tadā dhammakathaṃ abhāsi, Diṭṭhivisūkāni vinodayī me.

Tāhaṃ tassa dhammakathaṃ suṇitvā, Upāsakattaṃ paṭivedayis-

saṃ; Pāṇātipātā virato ahosiṃ, Loke adinnaṃ parivajjayissaṃ; Amajjapo no ca musā abhāṇiṃ, Sakena dārena ca ahosi tuṭṭho.

Taṃ me vataṃ taṃ pana brahmacariyaṃ, Tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Teheva kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ vimānan"ti.

"Saccaṃ kirāhaṃsu narā sapaññā, Anaññathā vacanaṃ paṇḍitānaṃ; Yahiṃ yahiṃ gacchati puññakammo, Tahiṃ tahiṃ modati kāmakāmī.

Yahiṃ yahiṃ sokapariddavo ca, Vadho ca bandho ca parikkileso; Tahiṃ tahiṃ gacchati pāpakammo, Na muccati duggatiyā kadācīti.

Sammūḷharūpova jano ahosi, Asmiṃ muhutte kalalīkatova; Janassimassa tuyhañca kumāra, Appaccayo kena nu kho ahosī"ti.

"Ime ca sirīsavanā tātā, Dibbā gandhā surabhī sampavanti; Te sampavāyanti imaṃ vimānaṃ, Divā ca ratto ca tamaṃ nihantvā.

Imesañca kho vassasataccayena, Sipāṭikā phalati ekamekā; Mānussakaṃ vassasataṃ atītaṃ, Yadagge kāyamhi idhūpapanno.

Disvānahaṃ vassasatāni pañca, Asmiṃ vimāne ṭhatvāna tātā; Āyukkhayā puññakkhayā cavissaṃ, Teneva sokena pamucchitosmī"ti.

"Kathaṃ nu soceyya tathāvidho so, Laddhā vimānaṃ atulaṃ cirāya; Ye cāpi kho ittaramupapannā, Te nūna soceyyuṃ parittapuññā"ti.

"Anucchaviṃ ovadiyañca me taṃ, Yaṃ maṃ tumhe peyyavācaṃ vadetha; Tumhe ca kho tātā mayānuguttā, Yenicchakaṃ tena paletha sotthin"ti.

"Gantvā mayaṃ sindhusovīrabhūmiṃ, Dhanatthikā uddayaṃ patthayānā; Yathāpayogā paripuṇṇacāgā, Kāhāma serīsamahaṃ uḷāran"ti.

"Mā ceva serīsamahaṃ akattha, Sabbañca vo bhavissati yaṃ vadetha; Pāpāni kammāni vivajjayātha, Dhammānuyogañca adhiṭṭhahātha.

Upāsako atthi imamhi saṃghe, Bahussuto sīlavatūpapanno; Saddho ca cāgī ca supesalo ca, Vicakkhaṇo santusito mutīmā.

Sañjānamāno na musā bhaṇeyya, Parūpaghātāya na cetayeyya; Vebhūtikaṃ pesuṇaṃ no kareyya, Saṇhañca vācaṃ sakhilaṃ bhaṇeyya.

Sagāravo sappatisso vinīto, Apāpako adhisīle visuddho; So mātaraṃ pitarañcāpi jantu, Dhammena poseti ariyavutti.

Maññe so mātāpitūnaṃ kāraṇā, Bhogāni pariyesati na attahetu; Mātāpitūnañca yo accayena, Nekkhammapoṇo carissati brahmacariyaṃ.

Ujū avaṅko asaṭho amāyo, Na lesakappena ca vohareyya; So tādiso sukatakammakārī, Dhamme ṭhito kinti labhetha dukkhaṃ.

Taṃ kāraṇā pātukatomhi attanā, Tasmā dhammaṃ passatha vāṇijāse; Aññatra teniha bhasmī bhavetha, Andhākulā vippanaṭṭhā araññe; Taṃ khippamānena lahuṃ parena, Sukho have sappurisena saṅgamo"ti.

"Kiṃ nāma so kiñca karoti kammaṃ, Kiṃ nāmadheyyaṃ kiṃ pana tassa gottaṃ; Mayampi naṃ daṭṭhukāmamha yakkha, Yassānukampāya idhāgatosi; Lābhā hi tassa yassa tuvaṃ pihesī"ti.

"Yo kappako sambhavanāmadheyyo, Upāsako kocchaphalūpajīvī; Jānātha naṃ tumhākaṃ pesiyo so, Mā kho naṃ hīḷittha supesalo so"ti.

"Jānāmase yaṃ tvaṃ pavadesi yakkha, Na kho naṃ jānāma sa edisoti; Mayampi naṃ pūjayissāma yakkha, Sutvāna tuyhaṃ vacanaṃ uḷāran"ti.

"Ye keci imasmiṃ satthe manussā, Daharā mahantā athavāpi majjhimā; Sabbeva te ālambantu vimānaṃ, Passantu puññānaṃ phalaṃ kadariyā"ti.

Te tattha sabbeva "ahaṃ pure"ti, Taṃ kappakaṃ tattha purakkhatvā; Sabbeva te ālambiṃsu vimānaṃ, Masakkasāraṃ viya vāsavassa.

Te tattha sabbeva "ahaṃ pure"ti, Upāsakattaṃ paṭivedayiṃsu; Pāṇātipātā viratā ahesuṃ, Loke adinnaṃ parivajjayiṃsu; Amajjapā no ca musā bhaṇiṃsu, Sakena dārena ca ahesuṃ tuṭṭhā.

Te tattha sabbeva "ahaṃ pure"ti, Upāsakattaṃ paṭivedayitvā; Pakkāmi sattho anumodamāno, Yakkhiddhiyā anumato punappunaṃ.

Gantvāna te sindhusovīrabhūmiṃ, Dhanatthikā uddayaṃ patthayānā; Yathāpayogā paripuṇṇalābhā, Paccāgamuṃ pāṭaliputtamakkhataṃ.

Gantvāna te saṃgharaṃ sotthivanto, Puttehi dārehi samaṅgibhūtā; Ānandī vittā sumanā patītā, Akaṃsu serīsamahaṃ uḷāraṃ; Serīsakaṃ te pariveṇaṃ māpayiṃsu.

Etādisā sappurisāna sevanā, Mahatthikā dhammaguṇāna sevanā; Ekassa atthāya upāsakassa, Sabbeva sattā sukhitā ahesunti.

Serīsakavimānaṃ dasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

2. Dutiyapīṭhavimānavatthu

"Pīṭhaṃ te veḷuriyamayaṃ uḷāraṃ, Manojavaṃ gacchati yenakāmaṃ; Alaṅkate malyadhare suvatthe, Obhāsasi vijjurivabbhakūṭaṃ.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Abbhāgatānāsanakaṃ adāsiṃ; Abhivādayiṃ añjalikaṃ akāsiṃ, Yathānubhāvañca adāsi dānaṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Dutiyapīṭhavimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

8. Paṭhamasūcivimānavatthu

"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Yaṃ dadāti na taṃ hoti, Yañceva dajjā tañceva seyyo; Sūci dinnā sūcimeva seyyo.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamasūcivimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

3. Nāgavimānavatthu

“Alaṅkatā maṇikañcanācitaṃ, Sovaṇṇajālacitaṃ mahantaṃ; Abhiruyha gajavaraṃ sukappitaṃ, Idhāgamā vehāyasaṃ antalikkhe.

Nāgassa dantesu duvesu nimmitā, Acchodakā paduminiyo suphullā; Padumesu ca tūriyagaṇā pabhijjare, Imā ca naccanti manoharāyo.

Deviddhipattāsi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

“Bārāṇasiyaṃ upasaṅkamitvā, Buddhassahaṃ vatthayugaṃ adāsiṃ; Pādāni vanditvā chamā nisīdiṃ, Vittā cahaṃ añjalikaṃ akāsiṃ.

Buddho ca me kañcanasannibhattaco, Adesayi samudayadukkhaniccataṃ; Asaṅkhataṃ dukkhanirodhasassataṃ, Maggaṃ adesayi yato vijānisaṃ.

Appāyukī kālakatā tato cutā, Upapannā tidasagaṇaṃ yasassinī; Sakkassahaṃ aññatarā pajāpati, Yasuttarā nāma disāsu vissutā”ti.

Nāgavimānaṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

10. Pāricchattakavimānavatthu

“Pāricchattake koviḷāre, ramaṇīye manorame; Dibbamālaṃ ganthamānā, gāyantī sampamodasi.

Tassā te naccamānāya, aṅgamaṅgehi sabbaso; Dibbā saddā niccharanti, savanīyā manoramā.

Tassā te naccamānāya, aṅgamaṅgehi sabbaso; Dibbā gandhā pavāyanti, sucigandhā manoramā.

Vivattamānā kāyena, yā veṇīsu piḷandhanā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Vaṭaṃsakā vātadhutā, vātena sampakampitā; Tesaṃ suyyati nigghoso, tūriye pañcaṅgike yathā.

Yāpi te sirasmiṃ mālā, sucigandhā manoramā; Vāti gandho disā sabbā, rukkho mañjūsako yathā.

Ghāyase taṃ sucigandhaṃ, rūpaṃ passasi amānusaṃ; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan”ti.

“Pabhassaraṃ accimantaṃ, vaṇṇagandhena saṃyutaṃ; Asokapupphamālāhaṃ, buddhassa upanāmayiṃ.

Tāhaṃ kammaṃ karitvāna, kusalaṃ buddhavaṇṇitaṃ; Apetasokā sukhitā, sampamodāmanāmayā”ti.

Pāricchattakavimānaṃ dasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Uḷāro ucchu pallaṅko, latā ca guttilena ca; Daddallapesamallikā, visālakkhi pāricchattako; Vaggo tena pavuccatīti.

Pāricchattakavaggo tatiyo.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

11. Sunikkhittavimānavatthu

“Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.

Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ deva mahānubhāva, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

So devaputto attamano, moggallānena pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Dunnikkhittaṃ mālaṃ sunikkhipitvā, Patiṭṭhapetvā sugatassa thūpe; Mahiddhiko camhi mahānubhāvo, Dibbehi kāmehi samaṅgibhūto.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūto yamahaṃ akāsiṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sunikkhittavimānaṃ ekādasamaṃ. Sunikkhittavaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Dve daliddā vanavihārā, Bhatako gopālakaṇḍako; Anekavaṇṇamaṭṭhakuṇḍalī, Serīsako sunikkhittaṃ; Purisānaṃ tatiyo vaggo pavuccatīti.

Bhāṇavāraṃ catutthaṃ.

Vimānavatthupāḷi niṭṭhitā.

Vimānavatthu
Purisavimāna
Pāyāsivagga
6. Bhikkhādāyakavimānavatthu
"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.
Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.
So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.
"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Disvāna bhikkhuṃ tasitaṃ kilantaṃ; Ekāhaṃ bhikkhaṃ paṭipādayissaṃ, Samaṅgi bhattena tadā akāsiṃ.
Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.
Bhikkhādāyakavimānaṃ chaṭṭhaṃ.
Vimānavatthu
Itthivimāna
Mañjiṭṭhakavagga
5. Kañjikadāyikāvimānavatthu
"Abhikkantena vaṇṇena, ... pe ... osadhī viya tārakā.
Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.
Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.
"Ahaṃ andhakavindamhi, buddhassādiccabandhuno; Adāsiṃ kolasampākaṃ, kañjikaṃ teladhūpitaṃ.
Pipphalyā lasuṇena ca, missaṃ lāmañjakena ca; Adāsiṃ ujubhūtasmiṃ, vippasannena cetasā.
Yā mahesittaṃ kāreyya, cakkavattissa rājino; Nārī sabbaṅgakalyāṇī, bhattu cānomadassikā; Ekassa kañjikadānassa, kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.
Sataṃ nikkhā sataṃ assā, sataṃ assatarīrathā; Sataṃ kaññāsahassāni, āmuttamaṇikuṇḍalā; Ekassa kañjikadānassa, kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.
Sataṃ hemavatā nāgā, īsādantā urūḷhavā; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā; Ekassa kañjikadānassa, kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.
Catunnamapi dīpānaṃ, issaraṃ yodha kāraye; Ekassa kañjikadānassa, kalaṃ nāgghati soḷasin"ti.

Kañjikadāyikāvimānaṃ pañcamaṃ.
Vimānavatthu
Purisavimāna
Pāyāsivagga
5. Dutiyaupassayadāyakavimānavatthu
Suriyo yathā vigatavalāhake nabhe, ... pe ...
(Yathā purimavimānaṃ tathā vitthāretabbaṃ.)
"Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.
Dutiyaupassayadāyakavimānaṃ pañcamaṃ.
Vimānavatthu
Purisavimāna
Mahārathavagga
7. Dutiyakaraṇīyavimānavatthu
"Uccamidaṃ maṇithūṇaṃ vimānaṃ, Samantato dvādasa yojanāni; Kūṭāgārā sattasatā uḷārā, Veḷuriyathambhā rucakatthatā subhā.
Tatthacchasi pivasi khādasi ca, Dibbā ca vīṇā pavadanti vagguṃ; Dibbā rasā kāmaguṇettha pañca, Nāriyo ca naccanti suvaṇṇachannā.
Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.
So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.
"Karaṇīyāni puññāni, paṇḍitena vijānatā; Sammaggatesu bhikkhūsu, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.
Atthāya vata me bhikkhu, araññā gāmamāgato; Tattha cittaṃ pasādetvā, tāvatiṃsūpago ahaṃ.
Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.
Dutiyakaraṇīyavimānaṃ sattamaṃ.
Vimānavatthu
Itthivimāna
Pāricchattakavagga
7. Pesavatīvimānavatthu
"Phalikarajatahemajālachannaṃ, Vividhacitratalamaddasaṃ surammaṃ; Byamhaṃ sunimmitaṃ toraṇūpapannaṃ, Rucakupakiṇṇamidaṃ subhaṃ vimānaṃ.
Bhāti ca dasa disā nabheva suriyo, Sarade tamonudo sahassaraṃsī; Tathā tapati midaṃ tava vimānaṃ, Jalamiva dhūmasikho nise nabhagge.

Musatīva nayanaṃ sateratāva, Ākāse ṭhapitamidaṃ manuññaṃ; Vīṇāmurajasammatāḷaghuṭṭhaṃ, Iddhaṃ indapuraṃ yathā tavedaṃ.

Padumakumuduppalakuvalayaṃ, Yodhika bandhukanojakā ca santi; Sālakusumitapupphitā asokā, Vividhadumaggasugandhasevitamidaṃ.

Saḷalalabujabhujaka saṃyuttā, Kusakasuphullitalatāvalambinīhi; Maṇijālasadisā yasassinī, Rammā pokkharaṇī upaṭṭhitā te.

Udakaruhā ca yetthi pupphajātā, Thalajā ye ca santi rukkhajātā; Mānusakāmānussakā ca dibbā, Sabbe tuyhaṃ nivesanamhi jātā.

Kissa saṃyamadamassayaṃ vipāko, Kenāsi kammaphalenidhūpapannā; Yathā ca te adhigatamidaṃ vimānaṃ, Tadanupadaṃ avacāsiḷārapamhe"ti.

"Yathā ca me adhigatamidaṃ vimānaṃ, Koñcamayūracakorasaṅghacaritaṃ; Dibyapilavahaṃsarājaciṇṇaṃ, Dijakāraṇḍavakokilābhinaditaṃ.

Nānāsantānakapuppharukkhavividhā, Pāṭalijambuasokarukkhavantaṃ; Yathā ca me adhigatamidaṃ vimānaṃ, Taṃ te pavedayāmi suṇohi bhante.

Magadhavarapuratthimena, Nāḷakagāmo nāma atthi bhante; Tattha ahosiṃ pure suṇisā, Pesavatīti tattha jāniṃsu mamaṃ.

Sāhamapacitatthadhammakusalaṃ, Devamanussapūjitaṃ mahantaṃ; Upatissaṃ nibbutamappameyyaṃ, Muditamanā kusumehi abbhukiriṃ.

Paramagatigatañca pūjayitvā, Antimadehadharaṃ isiṃ uḷāraṃ; Pahāya mānusakaṃ samussayaṃ, Tidasagatā idha māvasāmi ṭhānan"ti.

Pesavatīvimānaṃ sattamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

11. Vandanavimānavatthu

"Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Disvāna samaṇe sīlavante; Pādāni vanditvā manaṃ pasādayiṃ, Vittā cahaṃ añjalikaṃ akāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Vandanavimānaṃ ekādasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

2. Pabhassaravimānavatthu

"Pabhassaravaravaṇṇanibhe, Surattavatthavasane; Mahiddhike candanaruciragatte, Kā tvaṃ subhe devate vandase mamaṃ.

Pallaṅko ca te mahaggho, Nānāratanacittito ruciro; Yattha tvaṃ nisinnā virocasi, Devarājāriva nandane vane.

Kiṃ tvaṃ pure sucaritamācarī bhadde, Kissa kammassa vipākaṃ; Anubhosi devalokasmiṃ, Devate pucchitācikkha; Kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Piṇḍāya te carantassa, Mālaṃ phāṇitañca adadaṃ bhante; Tassa kammassidaṃ vipākaṃ, Anubhomi devalokasmiṃ.

Hoti ca me anutāpo, Aparaddhaṃ dukkhitañca me bhante; Sāhaṃ dhammaṃ nassosiṃ, Sudesitaṃ dhammarājena.

Taṃ taṃ vadāmi bhaddante, 'Yassa me anukampiyo koci; Dhammesu taṃ samādapetha', Sudesitaṃ dhammarājena.

Yesaṃ atthi saddhā buddhe, dhamme ca saṃgharatane; Te maṃ ativirocanti, āyunā yasasā siriyā.

Patāpena vaṇṇena uttaritarā, Aññe mahiddhikatarā mayā devā"ti.

Pabhassaravimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

11. Dutiyanāgavimānavatthu

"Mahantaṃ nāgaṃ abhiruyha, Sabbasetaṃ gajuttamaṃ; Vanā vanaṃ anupariyāsi, Nārīgaṇapurakkhato; Obhāsento disā sabbā, Osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, ... pe ... Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, vaṅgīseneva pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūto, Upāsako cakkhumato ahosiṃ; Pāṇātipātā virato ahosiṃ, Loke adinnaṃ parivajjayissaṃ.

Amajjapo no ca musā abhāṇiṃ, Sakena dārena ca tuṭṭho ahosiṃ; Annañca pānañca pasannacitto, Sakkacca dānaṃ vipulaṃ adāsiṃ.

Tena metādiso vaṇṇo, ... pe ... vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Dutiyanāgavimānaṃ ekādasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

6. Paṭhamanāvāvimānavatthu

"Suvaṇṇacchadanaṃ nāvaṃ, Nāri āruyha tiṭṭhasi; Ogāhasi pokkharaṇiṃ, Padmaṃ chindasi pāṇinā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke; Disvāna bhikkhū tasite kilante, Uṭṭhāya pātuṃ udakaṃ adāsiṃ.

Yo ve kilantāna pipāsitānaṃ, Uṭṭhāya pātuṃ udakaṃ dadāti; Sītodakā tassa bhavanti najjo, Pahūtamalyā bahupuṇḍarīkā.

Taṃ āpagā anupariyanti sabbadā, Sītodakā vālukasanthatā nadī; Ambā ca sālā tilakā ca jambuyo, Uddālakā pāṭaliyo ca phullā.

Taṃ bhūmibhāgehi upetarūpaṃ, Vimānaseṭṭhaṃ bhusa sobhamānaṃ; Tassīdha kammassa ayaṃ vipāko, Etādisaṃ puññakatā labhanti.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Paṭhamanāvāvimānaṃ chaṭṭhaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Mañjiṭṭhakavagga

1. Mañjiṭṭhakavimānavatthu

"Mañjiṭṭhake vimānasmiṃ, soṇṇavālukasanthate; Pañcaṅgikena tūriyena, ramasi suppavādite.

Tamhā vimānā oruyha, nimmitā ratanāmayā; Ogāhasi sālavanaṃ, pupphitaṃ sabbakālikaṃ.

Yassa yasseva sālassa, mūle tiṭṭhasi devate; So so muñcati pupphāni, onamitvā dumuttamo.

Vāteritaṃ sālavanaṃ, ādhutaṃ dijasevitaṃ; Vāti gandho disā sabbā, rukkho mañjūsako yathā.

Ghāyase taṃ sucigandhaṃ, rūpaṃ passasi amānusaṃ; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Dāsī ayirakule ahuṃ; Buddhaṃ nisinnaṃ disvāna, Sālapupphehi okiriṃ.

Vaṭaṃsakañca sukataṃ, sālapupphamayaṃ ahaṃ; Buddhassa upanāmesiṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Tāhaṃ kammaṃ karitvāna, kusalaṃ buddhavaṇṇitaṃ; Apetasokā sukhitā, sampamodāmanāmayā"ti.

Mañjiṭṭhakavimānaṃ paṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

3. Tatiyapīṭhavimānavatthu

"Pīṭhaṃ te sovaṇṇamayaṃ uḷāraṃ, Manojavaṃ gacchati yenakāmaṃ; Alaṅkate malyadhare suvatthe, Obhāsasi vijjurivabbhakūṭaṃ.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Appassa kammassa phalaṃ mamedaṃ, Yenamhi evaṃ jalitānubhāvā; Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke.

Addasaṃ virajaṃ bhikkhuṃ, vippasannamanāvilaṃ; Tassa adāsahaṃ pīṭhaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī"ti.

Tatiyapīṭhavimānaṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Sunikkhittavagga

8. Anekavaṇṇavimānavatthu

"Anekavaṇṇaṃ darasokanāsanaṃ, Vimānamāruyha anekacittaṃ; Parivārito accharāsaṅgaṇena, Sunimmito bhūtapatīva modasi.

Samassamo natthi kuto panuttaro, Yasena puññena ca iddhiyā ca; Sabbe ca devā tidasagaṇā samecca, Taṃ taṃ namassanti sasiṃva devā; Imā ca te accharāyo samantato, Naccanti gāyanti pamodayanti.

Deviddhipattosi mahānubhāvo, Manussabhūto kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvo, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

So devaputto attamano, ... pe ... yassa kammassidaṃ phalaṃ.

"Ahaṃ bhadante ahuvāsi pubbe, Sumedhanāmassa jinassa sāvako; Puthujjano ananubodhohamasmi, So satta vassāni paribbajissahaṃ.

Sohaṃ sumedhassa jinassa satthuno, Parinibbutassoghatiṇṇassa tādino; Ratanuccayaṃ hemajālena channaṃ, Vanditvā thūpasmiṃ manaṃ pasādayiṃ.

Na māsi dānaṃ na ca matthi dātuṃ, Pare ca kho tattha samādapesiṃ; Pūjetha naṃ pūjanīyassa dhātuṃ, Evaṃ kira saggamito gamissatha.

Tadeva kammaṃ kusalaṃ kataṃ mayā, Sukhañca dibbaṃ anubhomi attanā; Modāmahaṃ tidasagaṇassa majjhe, Na tassa puññassa khayampi ajjhagan"ti.

Anekavaṇṇavimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

2. Ucchudāyikāvimānavatthu

"Obhāsayitvā pathaviṃ sadevakaṃ, Atirocasi candimasūriyā viya; Siriyā ca vaṇṇena yasena tejasā, Brahmāva deve tidase sahindake.

Pucchāmi taṃ uppalamāladhārinī, Āveḷinī kañcanasannibhattace; Alaṅkate uttamavatthadhārinī, Kā tvaṃ subhe devate vandase mamaṃ.

Kiṃ tvaṃ pure kammamakāsi attanā, Manussabhūtā purimāya

jātiyā; Dānaṃ suciṇṇaṃ atha sīlasaṃyamaṃ, Kenūpapannā sugatiṃ yasassinī; Devate pucchitācikkha, Kissa kammassidaṃ phalan”ti.

“Idāni bhante imameva gāmaṃ, Piṇḍāya amhākaṃ gharaṃ upāgami; Tato te ucchussa adāsi khaṇḍikaṃ, Pasannacittā atulāya pītiyā.

Sassu ca pacchā anuyuñjate mamaṃ, Kahaṃ nu ucchuṃ vadhuke avākiri; Na chaḍḍitaṃ no pana khāditaṃ mayā, Santassa bhikkhussa sayaṃ adāsahaṃ.

Tuyhaṃ nvidaṃ issariyaṃ atho mama, Itissā sassu paribhāsate mamaṃ; Pīṭhaṃ gahetvā pahāraṃ adāsi me, Tato cutā kālakatāmhi devatā.

Tadeva kammaṃ kusalaṃ kataṃ mayā, Sukhañca kammaṃ anubhomi attanā; Devehi saddhiṃ paricārayāmahaṃ, Modāmahaṃ kāmaguṇehi pañcahi.

Tadeva kammaṃ kusalaṃ kataṃ mayā, Sukhañca kammaṃ anubhomi attanā; Devindaguttā tidasehi rakkhitā, Samappitā kāmaguṇehi pañcahi.

Etādisaṃ puññaphalaṃ anappakaṃ, Mahāvipākā mama ucchudakkhiṇā; Devehi saddhiṃ paricārayāmahaṃ, Modāmahaṃ kāmaguṇehi pañcahi.

Etādisaṃ puññaphalaṃ anappakaṃ, Mahājutikā mama ucchudakkhiṇā; Devindaguttā tidasehi rakkhitā, Sahassanettoriva nandane vane.

Tuvañca bhante anukampakaṃ viduṃ, Upecca vandiṃ kusalañca pucchisaṃ; Tato te ucchussa adāsi khaṇḍikaṃ, Pasannacittā atulāya pītiyā”ti.

Ucchudāyikāvimānaṃ dutiyaṃ.

Vimānavatthu

Purisavimāna

Mahārathavagga

14. Mahārathavimānavatthu

“Sahassayuttaṃ hayavāhanaṃ subhaṃ, Āruyhimaṃ sandanaṃ nekacittaṃ; Uyyānabhūmiṃ abhito anukkamaṃ, Purindado bhūtapatīva vāsavo.

Sovaṇṇamayā te rathakubbarā ubho, Phalehi aṃsehi atīva saṅgatā; Sujātagumbā naravīraniṭṭhitā, Virocatī pannaraseva cando.

Suvaṇṇajālāvatato ratho ayaṃ, Bahūhi nānāratanehi cittito; Sunandighoso ca subhassaro ca, Virocatī cāmarahatthabāhubhi.

Imā ca nābhyo manasābhinimmitā, Rathassa pādantaramajjhabhūsitā; Imā ca nābhyo satarājicittitā, Sateratā vijjurivappabhāsare.

Anekacittāvatato ratho ayaṃ, Puthū ca nemī ca sahassaraṃsiko; Tesaṃ saro suyyati vaggurūpo, Pañcaṅgikaṃ tūriyamivappavāditaṃ.

Sirasmiṃ cittaṃ maṇicandakappitaṃ, Sadā visuddhaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ; Suvaṇṇarājīhi atīva saṅgataṃ, Veḷuriyarājīva atīva sobhati.

Ime ca vāḷī maṇicandakappitā, Ārohakambū sujavā brahūpamā; Brahā mahantā balino mahājavā, Mano tavaññāya tatheva siṃsare.

Ime ca sabbe sahitā catukkamā, Mano tavaññāya tatheva siṃsare; Samaṃ vahantī mudukā anuddhatā, Āmodamānā turagānamuttama.

Dhunanti vagganti patanti cambare, Abbhuddhunantā sukate piḷandhane; Tesaṃ saro suyyati vaggurūpo, Pañcaṅgikaṃ tūriyamivappavāditaṃ.

Rathassa ghoso apiḷandhanāna ca, Khurassa nādo abhihiṃsanāya ca; Ghoso suvaggū samitassa suyyati, Gandhabbatūriyāni vicitrasaṃvane.

Rathe ṭhitā tā migamandalocanā, Āḷārapamhā hasitā piyaṃvadā; Veḷuriyajālāvatatā tanucchavā, Sadeva gandhabbasūraggapūjitā.

Tā rattarattambarapītavāsasā, Visālanettā abhirattalocanā; Kule sujātā sutanū sucimhitā, Rathe ṭhitā pañjalikā upaṭṭhitā.

Tā kambukeyūradharā suvāsasā, Sumajjhimā ūruthanūpapannā; Vaṭṭaṅguliyo sumukhā sudassanā, Rathe ṭhitā pañjalikā upaṭṭhitā.

Aññā suveṇī susu missakesiyo, Samaṃ vibhattāhi pabhassarāhi ca; Anubbatā tā tava mānase ratā, Rathe ṭhitā pañjalikā upaṭṭhitā.

Āveḷiniyo padumuppalacchadā, Alaṅkatā candanasāravāsitā; Anubbatā tā tava mānase ratā, Rathe ṭhitā pañjalikā upaṭṭhitā.

Tā māliniyo padumuppalacchadā, Alaṅkatā candanasāravāsitā; Anubbatā tā tava mānase ratā, Rathe ṭhitā pañjalikā upaṭṭhitā.

Kaṇṭhesu te yāni piḷandhanāni, Hatthesu pādesu tatheva sīse; Obhāsayantī dasa sabbaso disā, Abbhuddayaṃ sāradikova bhāṇumā.

Vātassa vegena ca sampakampitā, Bhujesu mālā apiḷandhanāni ca; Muñcanti ghosaṃ ruciraṃ suciṃ subhaṃ, Sabbehi viññūhi sutabbarū-

paṃ.

Uyyānabhūmyā ca duvaddhato ṭhitā, Rathā ca nāgā tūriyāni ca saro; Tameva devinda pamodayanti, Vīṇā yathā pokkharapattabāhubhi.

Imāsu vīṇāsu bahūsu vaggūsu, Manuññarūpāsu hadayeritaṃ pītiṃ; Pavajjamānāsu atīva accharā, Bhamanti kaññā padumesu sikkhitā.

Yadā ca gītāni ca vāditāni ca, Naccāni cimāni samenti ekato; Athettha naccanti athettha accharā, Obhāsayantī ubhato varitthiyo.

So modasi tūriyagaṇappabodhano, Mahīyamāno vajirāvudhoriva; Imāsu vīṇāsu bahūsu vaggūsu, Manuññarūpāsu hadayeritaṃ pītiṃ.

Kiṃ tvaṃ pure kammamakāsi attanā, Manussabhūto purimāya jātiyā; Uposathaṃ kaṃ vā tuvaṃ upāvasi, Kaṃ dhammacariyaṃ vatamābhirocayi.

Nayīdamappassa katassa kammuno, Pubbe suciṇṇassa uposathassa vā; Iddhānubhāvo vipulo ayaṃ tava, Yaṃ devasaṅghaṃ abhirocase bhusaṃ.

Dānassa te idaṃ phalaṃ, atho sīlassa vā pana; Atho añjalikammassa, taṃ me akkhāhi pucchito"ti.

So devaputto attamano, moggallānena pucchito; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalanti.

"Jitindriyaṃ buddhamanomanikkamaṃ, Naruttamaṃ kassapamaggapuggalaṃ; Avāpurantaṃ amatassa dvāraṃ, Devātidevaṃ satapuññalakkhaṇaṃ.

Tamaddasaṃ kuñjaramoghatiṇṇaṃ, Suvaṇṇasiṅgīnadabimbasādisaṃ; Disvāna taṃ khippamahuṃ sucīmano, Tameva disvāna subhāsitaddhajaṃ.

Tamannapānaṃ athavāpi cīvaraṃ, Suciṃ paṇītaṃ rasasā upetaṃ; Pupphābhikkiṇamhi sake nivesane, Patiṭṭhapesiṃ sa asaṅgamānaso.

Tamannapānena ca cīvarena ca, Khajjena bhojjena ca sāyanena ca; Santappayitvā dvipadānamuttamaṃ, So saggaso devapure ramāmahaṃ.

Etenupāyena imaṃ niraggaḷaṃ, Yaññaṃ yajitvā tividhaṃ visuddhaṃ; Pahāyahaṃ mānusakaṃ samussayaṃ, Indūpamo devapure ramāmahaṃ.

Āyuñca vaṇṇañca sukhaṃ balañca, Paṇītarūpaṃ abhikaṅkhatā muni; Annañca pānañca bahuṃ susaṅkhataṃ, Patiṭṭhapetabbamasaṅgamā-

nase.

Nayimasmiṃ loke parasmiṃ vā pana, Buddhena seṭṭho va samo va vijjati; Āhuneyyānaṃ paramāhutiṃ gato, Puññatthikānaṃ vipulapphalesinan”ti.

Mahārathavimānaṃ cuddasamaṃ. Mahārathavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Maṇḍūko revatī chatto, Kakkaṭo dvārapālako; Dve karaṇīyā dve sūci, Tayo nāgā ca dve rathā; Purisānaṃ paṭhamo vaggo pavuccatīti.

Bhāṇavāraṃ tatiyaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pīṭhavagga

10. Tiladakkhiṇavimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, moggallānena pucchitā; Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Purimāya jātiyā manussaloke.

Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, vippasannamanāvilaṃ; Āsajja dānaṃ adāsiṃ, akāmā tiladakkhiṇaṃ; Dakkhiṇeyyassa buddhassa, pasannā sehi pāṇibhi.

Tena metādiso vaṇṇo, tena me idha mijjhati; Uppajjanti ca me bhogā, ye keci manaso piyā.

Akkhāmi te bhikkhu mahānubhāva, Manussabhūtā yamakāsi puññaṃ; Tenamhi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

Tiladakkhiṇavimānaṃ dasamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Cittalatāvagga

7. Uposathāvimānavatthu

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

Sā devatā attamanā, … pe … yassa kammassidaṃ phalaṃ.

“Uposathāti maṃ aññaṃsu, sāketāyaṃ upāsikā; Saddhā sīlena sampannā, saṃvibhāgaratā sadā.

Acchādanañca bhattañca, senāsanaṃ padīpiyaṃ; Adāsiṃ ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Saññamā saṃvibhāgā ca, vimānaṃ āvasāmahaṃ.

Pāṇātipātā viratā, musāvādā ca saññatā; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārakā.

Pañcasikkhāpade ratā, ariyasaccāna kovidā; Upāsikā cakkhumato, gotamassa yasassino.

Tena metādiso vaṇṇo, … pe … Vaṇṇo ca me sabbadisā pabhāsatī”ti.

“Abhikkhaṇaṃ nandanaṃ sutvā, Chando me udapajjatha; Tattha cittaṃ paṇidhāya, Upapannāmhi nandanaṃ.

Nākāsiṃ satthu vacanaṃ, buddhassādiccabandhuno; Hīne cittaṃ paṇidhāya, sāmhi pacchānutāpinī”ti.

“Kīva ciraṃ vimānamhi, idha vacchasuposathe; Devate pucchitācikkha, yadi jānāsi āyuno”ti.

“Saṭṭhi vassasahassāni, tisso ca vassakoṭiyo; Idha ṭhatvā mahāmuni, ito cutā gamissāmi; Manussānaṃ sahabyatan”ti.

“Mā tvaṃ uposathe bhāyi, sambuddhenāsi byākatā; Sotāpannā visesayi, pahīnā tava duggatī”ti.

Uposathāvimānaṃ sattamaṃ.

Vimānavatthu

Itthivimāna

Pāricchattakavagga

8. Mallikāvimānavatthu

“Pītavatthe pītadhaje, pītālaṅkārabhūsite; Pītantarāhi vaggūhi, apiḷandhāva sobhasi.

Kā kambukāyūradhare, kañcanāveḷabhūsite; Hemajālakasañchanne, nānāratanamālinī.

Sovaṇṇamayā lohitaṅgamayā ca, Muttāmayā veḷuriyamayā ca; Masāragallā sahalohitaṅgā, Pārevatakkhīhi maṇīhi cittatā.

Koci koci ettha mayūrasussaro, Haṃsassa rañño karavīkasussaro; Tesaṃ saro suyyati vaggurūpo, Pañcaṅgikaṃ tūriyamivappavāditaṃ.

Ratho ca te subho vaggu, nānāratanacittito; Nānāvaṇṇāhi dhātūhi, suvibhattova sobhati.

Tasmiṃ rathe kañcanabimbavaṇṇe, Yā tvaṃ ṭhitā bhāsasimaṃ padesaṃ; Devate pucchitācikkha, Kissa kammassidaṃ phalan"ti.

"Sovaṇṇajālaṃ maṇisoṇṇacittitaṃ, Muttācitaṃ hemajālena channaṃ; Parinibbute gotame appameyye, Pasannacittā ahamābhiropayiṃ.

Tāhaṃ kammaṃ karitvāna, kusalaṃ buddhavaṇṇitaṃ; Apetasokā sukhitā, sampamodāmanāmayā"ti.

Mallikāvimānaṃ aṭṭhamaṃ.

Milindapañha

Sativagga

1. Kāyapiyāyanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, piyo pabbajitānaṃ kāyo"ti? "Na kho, mahārāja, piyo pabbajitānaṃ kāyo"ti. "Atha kissa nu kho, bhante, kelāyatha mamāyathā"ti? "Kiṃ pana te, mahārāja, kadāci karahaci saṅgāmagatassa kaṇḍappahāro hotī"ti? "Āma, bhante, hotī"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, so vaṇo ālepena ca ālimpīyati telena ca makkhīyati sukhumena ca coḷapaṭṭena paliveṭhīyatī"ti? "Āma, bhante, ālepena ca ālimpīyati telena ca makkhīyati sukhumena ca coḷapaṭṭena paliveṭhīyatī"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, piyo te vaṇo, tena ālepena ca ālimpīyati telena ca makkhīyati sukhumena ca coḷapaṭṭena paliveṭhīyatī"ti? "Na me, bhante, piyo vaṇo, api ca maṃsassa ruhanatthāya ālepena ca ālimpīyati telena ca makkhīyati sukhumena ca coḷapaṭṭena paliveṭhīyatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, appiyo pabbajitānaṃ kāyo, atha ca pabbajitā anajjhositā kāyaṃ pariharanti brahmacariyānuggahāya. Api ca kho, mahārāja, vaṇūpamo kāyo vutto bhagavatā, tena pabbajitā vaṇamiva kāyaṃ pariharanti anajjhositā. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—

'Allacammappaṭicchanno, navadvāro mahāvaṇo; Samantato paggharati, asucipūtigandhiyo'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Kāyapiyāyanapañho paṭhamo.

Milindapañha

Addhānavagga

9. Addhānapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'dīghamaddhānan'ti, kimetaṃ addhānaṃ nāmā"ti? "Atīto, mahārāja, addhā, anāgato addhā, paccuppanno addhā"ti. "Kiṃ pana, bhante, sabbe addhā atthī"ti? "Koci, mahārāja, addhā atthi, koci natthī"ti. "Katamo pana, bhante, atthi, katamo natthī"ti? "Ye te, mahārāja, saṅkhārā atītā vigatā niruddhā vipariṇatā, so addhā natthi, ye dhammā vipākā, ye ca vipākadhammadhammā, ye ca aññatra paṭisandhiṃ denti, so addhā atthi. Ye sattā kālaṅkatā aññatra uppannā, so ca addhā atthi. Ye sattā kālaṅkatā aññatra anuppannā, so addhā natthi. Ye ca sattā parinibbutā, so ca addhā natthi parinibbutattā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Addhānapañho navamo.

Addhānavaggo dutiyo.

Imasmiṃ vagge nava pañhā.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

9. Udakasattajīvapañha

"Bhante nāgasena, imaṃ udakaṃ aggimhi tappamānaṃ cicciṭāyati ciṭiciṭāyati saddāyati bahuvidhaṃ, kiṃ nu kho, bhante nāgasena, udakaṃ jīvati, kiṃ kīḷamānaṃ saddāyati, udāhu aññena paṭipīḷitaṃ saddāyatī"ti? "Na hi, mahārāja, udakaṃ jīvati, natthi udake jīvo vā satto vā, api ca, mahārāja, aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ cicciṭāyati ciṭiciṭāyati saddāyati bahuvidhan"ti.

"Bhante nāgasena, idhekacce titthiyā udakaṃ jīvatīti sītodakaṃ paṭikkhipitvā udakaṃ tāpetvā vekatikavekatikaṃ paribhuñjanti, te tumhe garahanti paribhavanti 'ekindriyaṃ samaṇā sakyaputtiyā jīvaṃ viheṭhentī'ti, taṃ tesaṃ garahaṃ paribhavaṃ vinodehi apanehi nicchārehī"ti. "Na hi, mahārāja, udakaṃ jīvati, natthi, mahārāja, udake jīvo vā satto vā, api ca, mahārāja, aggisantāpavegassa mahantatāya

udakaṃ cicciṭāyati ciṭiciṭāyati saddāyati bahuvidhaṃ.

Yathā, mahārāja, udakaṃ sobbhasarasaritadahataḷākakandarapadaraudapānaninnapokkharaṇigataṃ vātātapavegassa mahantatāya pariyādiyati parikkhayaṃ gacchati, api nu tattha udakaṃ cicciṭāyati ciṭiciṭāyati saddāyati bahuvidhan"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yadi, mahārāja, udakaṃ jīveyya, tatthāpi udakaṃ saddāyeyya, imināpi, mahārāja, kāraṇena jānāhi 'natthi udake jīvo vā satto vā, aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ cicciṭāyati ciṭiciṭāyati saddāyati bahuvidhan'ti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi 'natthi udake jīvo vā satto vā, aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ saddāyatī'ti. Yadā pana, mahārāja, udakaṃ taṇḍulehi sammissitaṃ bhājanagataṃ hoti pihitaṃ uddhane aṭhapitaṃ, api nu tattha udakaṃ saddāyatī"ti? "Na hi, bhante, acalaṃ hoti santasantan"ti. "Taṃyeva pana, mahārāja, udakaṃ bhājanagataṃ aggiṃ ujjāletvā uddhane ṭhapitaṃ hoti, api nu tattha udakaṃ acalaṃ hoti santasantan"ti? "Na hi, bhante, calati khubbhati luḷati āvilati ūmijātaṃ hoti, uddhamadho disāvidisaṃ gacchati, uttarati patarati pheṇamālī hotī"ti. "Kissa pana taṃ, mahārāja, pākatikaṃ udakaṃ na calati santasantaṃ hoti, kissa pana aggigataṃ calati khubbhati luḷati āvilati ūmijātaṃ hoti, uddhamadho disāvidisaṃ gacchati, uttarati patarati pheṇamālī hotī"ti? "Pākatikaṃ, bhante, udakaṃ na calati, aggikataṃ pana udakaṃ aggisantāpavegassa mahantatāya cicciṭāyati ciṭiciṭāyati saddāyati bahuvidhan"ti. "Imināpi, mahārāja, kāraṇena jānāhi 'natthi udake jīvo vā satto vā, aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ saddāyatī'ti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, natthi udake jīvo vā satto vā, aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ saddāyati. Hoti taṃ, mahārāja, udakaṃ ghare ghare udakavārakagataṃ pihitan"ti? "Āma, bhante"ti. "Api nu taṃ, mahārāja, udakaṃ calati khubbhati luḷati āvilati ūmijātaṃ hoti, uddhamadho disāvidisaṃ gacchati, uttarati patarati pheṇamālī hotī"ti. "Na hi, bhante, acalaṃ taṃ hoti pākatikaṃ udakavārakagataṃ udakan"ti.

"Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, 'mahāsamudde udakaṃ calati khubbhati luḷati āvilati ūmijātaṃ hoti, uddhamadho disāvidisaṃ gacchati, uttarati patarati pheṇamālī hoti, ussakkitvā ossakkitvā velāya paharati saddāyati bahuvidhan'"ti? "Āma, bhante, sutapubbaṃ etaṃ

mayā diṭṭhapubbañca ‘mahāsamudde udakaṃ hatthasatampi dvepi hatthasatāni gagane ussakkatī’”ti. “Kissa, mahārāja, udakavārakagataṃ udakaṃ na calati na saddāyati, kissa pana mahāsamudde udakaṃ calati saddāyatī”ti? “Vātavegassa mahantatāya, bhante, mahāsamudde udakaṃ calati saddāyati, udakavārakagataṃ udakaṃ aghaṭṭitaṃ kehici na calati na saddāyatī”ti. “Yathā, mahārāja, vātavegassa mahantatāya mahāsamudde udakaṃ calati saddāyati; evameva aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ saddāyatīti.

Nanu, mahārāja, bheripokkharaṃ sukkhaṃ sukkhena gocammena onandhantī”ti? “Āma, bhante”. “Api nu, mahārāja, bheriyā jīvo vā satto vā atthī”ti. “Na hi, bhante”ti. “Kissa pana, mahārāja, bherī saddāyatī”ti? “Itthiyā vā, bhante, purisassa vā tajjena vāyāmenā”ti. “Yathā, mahārāja, itthiyā vā purisassa vā tajjena vāyāmena bherī saddāyati; evameva aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ saddāyati. Imināpi, mahārāja, kāraṇena jānāhi ‘natthi udake jīvo vā satto vā, aggisantāpavegassa mahantatāya udakaṃ saddāyatī’ti.

Mayhampi tāva, mahārāja, tava pucchitabbaṃ atthi, evameso pañho suvinicchito hoti, kiṃ nu kho, mahārāja, sabbehipi bhājanehi udakaṃ tappamānaṃ saddāyati, udāhu ekaccehiyeva bhājanehi tappamānaṃ saddāyatī”ti? “Na hi, bhante, sabbehipi bhājanehi udakaṃ tappamānaṃ saddāyati, ekaccehiyeva bhājanehi udakaṃ tappamānaṃ saddāyatī”ti. “Tena hi, mahārāja, jahitosi sakasamayaṃ, paccāgatosi mama visayaṃ, natthi udake jīvo vā satto vā. Yadi, mahārāja, sabbehipi bhājanehi udakaṃ tappamānaṃ saddāyeyya, yuttamidaṃ ‘udakaṃ jīvatī’ti vattuṃ. Na hi, mahārāja, udakaṃ dvayaṃ hoti, yaṃ saddāyati, taṃ jīvati, yaṃ na saddāyati, taṃ na jīvatīti. Yadi, mahārāja, udakaṃ jīveyya, mahantānaṃ hatthināgānaṃ ussannakāyānaṃ pabhinnānaṃ soṇḍāya ussiñcitvā mukhe pakkhipitvā kucchiṃ pavesayantānaṃ, tampi udakaṃ tesaṃ dantantare cippiyamānaṃ saddāyeyya. Hatthasatikāpi mahānāvā garukā bhārikā anekasatasahassabhāraparipūrā mahāsamudde vicaranti, tāhipi cippiyamānaṃ udakaṃ saddāyeyya. Mahatimahantāpi macchā anekasatayojanikakāyā timī timiṅgalā timirapiṅgalā abbhantare nimuggā mahāsamudde nivāsaṭṭhānatāya paṭivasantā mahāudakadhārā ācamanti dhamanti ca, tesampi taṃ dantantarepi udarantarepi cippiyamānaṃ udakaṃ saddāyeyya. Yasmā ca kho, mahārāja, evarūpehi

evarūpehi mahantehi paṭipīḷanehi paṭipīḷitaṃ udakaṃ na saddāyati tasmāpi natthi udake jīvo vā satto vāti, evametaṃ, mahārāja, dhārehī"ti.

"Sādhu, bhante nāgasena, dosāgato pañho anucchavikāya vibhattiyā vibhatto, yathā nāma, bhante nāgasena, mahagghaṃ maṇiratanaṃ chekaṃ ācariyaṃ kusalaṃ sikkhitaṃ maṇikāraṃ pāpuṇitvā kittiṃ labheyya thomanaṃ pasaṃsaṃ, muttāratanaṃ vā muttikaṃ dussaratanaṃ vā dussikaṃ, lohitacandanaṃ vā gandhikaṃ pāpuṇitvā kittiṃ labheyya thomanaṃ pasaṃsaṃ. Evameva kho, bhante nāgasena, dosāgato pañho anucchavikāya vibhattiyā vibhatto, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Udakasattajīvapañho navamo.

Buddhavaggo paṭhamo.

Imasmiṃ vagge nava pañhā.

Milindapañha

Bāhirakathā

1. Pubbayogādi

Pubbayogoti tesaṃ pubbakammaṃ. Atīte kira kassapassa bhagavato sāsane vattamāne gaṅgāya samīpe ekasmiṃ āvāse mahābhikkhusaṃgho paṭivasati, tattha vattasīlasampannā bhikkhū pātova uṭṭhāya yaṭṭhisammajjaniyo ādāya buddhaguṇe āvajjentā aṅgaṇaṃ sammajjitvā kacavarabyūhaṃ karonti. Atheko bhikkhu ekaṃ sāmaṇeraṃ "ehi, sāmaṇera, imaṃ kacavaraṃ chaḍḍehī"ti—āha, so asuṇanto viya gacchati, so dutiyampi ... tatiyampi āmantiyamāno asuṇanto viya gacchateva. Tato so bhikkhu "dubbaco vatāyaṃ sāmaṇero"ti kuddho sammajjanidaṇḍena pahāraṃ adāsi. Tato so rodanto bhayena kacavaraṃ chaḍḍento "iminā kacavarachaḍḍanapuññakammena yāvāhaṃ nibbānaṃ pāpuṇāmi, etthantare nibbattanibbattaṭṭhāne majjhanhikasūriyo viya mahesakkho mahātejo bhaveyyan"ti—patthanaṃ paṭṭhapesi. Kacavaraṃ chaḍḍetvā nahānatthāya gaṅgātitthaṃ gato gaṅgāya ūmivegaṃ gaggarāyamānaṃ disvā "yāvāhaṃ nibbānaṃ pāpuṇāmi, etthantare nibbattanibbattaṭṭhāne ayaṃ ūmivego viya ṭhānuppattikapaṭibhāno bhaveyyaṃ akkhayapaṭibhāno"ti—dutiyampi patthanaṃ paṭṭhapesi.

Sopi bhikkhu sammajjanisālāya sammajjaniṃ ṭhapetvā nahānatthāya gaṅgātitthaṃ gacchanto sāmaṇerassa patthanaṃ sutvā "esa mayā payojitopi tāva evaṃ pattheti, mayhaṃ kiṃ na samijjhissatī"ti—cintetvā

"yāvāhaṃ nibbānaṃ pāpuṇāmi, etthantare nibbattanibbattaṭṭhāne ayaṃ gaṅgāūmivego viya akkhayapaṭibhāno bhaveyyaṃ, iminā pucchitapucchitaṃ sabbaṃ pañhapaṭibhānaṃ vijaṭetuṃ nibbeṭhetuṃ samattho bhaveyyan"ti—patthanaṃ paṭṭhapesi.

Te ubhopi devesu ca manussesu ca saṃsarantā ekaṃ buddhantaraṃ khepesuṃ. Atha amhākaṃ bhagavatāpi yathā moggaliputtatissatthero dissati, evametepi dissanti mama parinibbānato pañcavassasate atikkante ete uppajjissanti, yaṃ mayā sukhumaṃ katvā desitaṃ dhammavinayaṃ, taṃ ete pañhapucchanaopammayuttivasena nijjaṭaṃ niggumbaṃ katvā vibhajissantīti niddiṭṭhā.

Tesu sāmaṇero jambudīpe sāgalanagare milindo nāma rājā ahosi. Paṇḍito byatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppannānaṃ mantayogavidhānakiriyānaṃ, karaṇakāle nisammakārī hoti, bahūni cassa satthāni uggahitāni honti. Seyyathidaṃ—suti sammuti saṅkhyā yogā nīti visesikā gaṇikā gandhabbā tikicchā catubbedā purāṇā itihāsā jotisā māyā ketu mantanā yuddhā chandasā buddhavacanena ekūnavīsati, vitaṇḍavādī durāsado duppasaho puthutitthakarānaṃ aggamakkhāyati, sakalajambudīpe milindena raññā samo koci nāhosi yadidaṃ thāmena javena sūrena paññāya, aḍḍho mahaddhano mahābhogo anantabalavāhano.

Athekadivasaṃ milindo rājā anantabalavāhanaṃ caturaṅginiṃ balaggasenābyūhaṃ dassanakamyatāya nagarā nikkhamitvā bahinagare senaṅgadassanaṃ katvā sāretvā so rājā bhassappavādako lokāyatavitaṇḍajanasallāpaplavacittakotūhalo visārado vijambhako sūriyaṃ oloketvā amacce āmantesi—"bahu bhaṇe tāva divasāvaseso kiṃ karissāma, idāneva nagaraṃ pavisitvā atthi koci paṇḍito samaṇo vā brāhmaṇo vā saṃghī gaṇī gaṇācariyo api arahantaṃ sammāsambuddhaṃ paṭijānamāno, yo mayā saddhiṃ sallapituṃ sakkoti kaṅkhaṃ paṭivinetuṃ, taṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchissāma, kaṅkhaṃ paṭivinayissāmā"ti.

Evaṃ vutte, pañcasatā yonakā rājānaṃ milindaṃ etadavocuṃ—"atthi, mahārāja, cha satthāro pūraṇo kassapo makkhaligosālo nigaṇṭho nāṭaputto sañjayo belaṭṭhaputto ajito kesakambalo pakudho kaccāyano, te saṃghino gaṇino gaṇācariyakā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa, gaccha tvaṃ, mahārāja, te pañhaṃ pucchassu, kaṅkhaṃ

paṭivinayassū”ti.

Atha kho milindo rājā pañcahi yonakasatehi parivuto bhadravāhanaṃ rathavaramāruyha yena pūraṇo kassapo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā pūraṇena kassapena saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho milindo rājā pūraṇaṃ kassapaṃ etadavoca—“ko, bhante kassapa, lokaṃ pāletī”ti? “Pathavī, mahārāja, lokaṃ pāletī”ti. “Yadi, bhante kassapa, pathavī lokaṃ pāleti, atha kasmā avīcinirayaṃ gacchantā sattā pathaviṃ atikkamitvā gacchantī”ti? Evaṃ vutte, pūraṇo kassapo neva sakkhi ogilituṃ, no sakkhi uggilituṃ, adhomukho pattakkhandho tuṇhībhūto pajjhāyanto nisīdi.

Atha kho milindo rājā makkhaliṃ gosālaṃ etadavoca—“atthi, bhante gosāla, kusalākusalāni kammāni, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko”ti? “Natthi, mahārāja, kusalākusalāni kammāni, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko. Ye te, mahārāja, idha loke khattiyā, te paralokaṃ gantvāpi puna khattiyāva bhavissanti, ye te brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālā pukkusā, te paralokaṃ gantvāpi puna brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālā pukkusāva bhavissanti. Kiṃ kusalākusalehi kammehī”ti? “Yadi, bhante gosāla, idha loke khattiyā brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālā pukkusā, te paralokaṃ gantvāpi puna khattiyā brāhmaṇā vessā suddā caṇḍālā pukkusāva bhavissanti, natthi kusalākusalehi kammehi karaṇīyaṃ. Tena hi, bhante gosāla, ye te idha loke hatthacchinnā, te paralokaṃ gantvāpi puna hatthacchinnāva bhavissanti. Ye pādacchinnā, te pādacchinnāva bhavissanti. Ye hatthapādacchinnā, te hatthapādacchinnāva bhavissanti. Ye kaṇṇacchinnā, te kaṇṇacchinnāva bhavissanti. Ye nāsacchinnā, te nāsacchinnāva bhavissanti. Ye kaṇṇanāsacchinnā, te kaṇṇanāsacchinnāva bhavissantī”ti. Evaṃ vutte, gosālo tuṇhī ahosi.

Atha kho milindassa rañño etadahosi—“tuccho vata bho jambudīpo, palāpo vata bho jambudīpo, natthi koci samaṇo vā brāhmaṇo vā, yo mayā saddhiṃ sallapituṃ sakkoti kaṅkhaṃ paṭivinetun”ti.

Atha kho milindo rājā amacce āmantesi—“ramaṇīyā vata bho dosinā ratti, kaṃ nu khvajja samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkameyyāma pañhaṃ pucchituṃ, ko mayā saddhiṃ sallapituṃ sakkoti kaṅkhaṃ paṭivinetun”ti? Evaṃ vutte, amaccā tuṇhībhūtā rañño mukhaṃ olokayamānā

aṭṭhaṃsu.

Tena kho pana samayena sāgalanagaraṃ dvādasa vassāni suññaṃ ahosi samaṇabrāhmaṇagahapatipaṇḍitehi, yattha samaṇabrāhmaṇagahapatipaṇḍitā paṭivasantīti suṇāti, tattha gantvā rājā te pañhaṃ pucchati, te sabbepi pañhavisajjanena rājānaṃ ārādhetuṃ asakkontā yena vā tena vā pakkamanti. Ye aññaṃ disaṃ na pakkamanti, te sabbe tuṇhībhūtā acchanti. Bhikkhū pana yebhuyyena himavantameva gacchanti.

Tena kho pana samayena koṭisatā arahanto himavante pabbate rakkhitatale paṭivasanti. Atha kho āyasmā assagutto dibbāya sotadhātuyā milindassa rañño vacanaṃ sutvā yugandharamatthake bhikkhusaṃghaṃ sannipātetvā bhikkhū pucchi— "atthāvuso koci bhikkhu paṭibalo milindena raññā saddhiṃ sallapituṃ kaṅkhaṃ paṭivinetun"ti?

Evaṃ vutte, koṭisatā arahanto tuṇhī ahesuṃ. Dutiyampi ... tatiyampi puṭṭhā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho āyasmā assagutto bhikkhusaṃghaṃ etadavoca—"atthāvuso tāvatiṃsabhavane vejayantassa pācīnato ketumatī nāma vimānaṃ, tattha mahāseno nāma devaputto paṭivasati, so paṭibalo tena milindena raññā saddhiṃ sallapituṃ kaṅkhaṃ paṭivinetun"ti.

Atha kho koṭisatā arahanto yugandharapabbate antarahitā tāvatiṃsabhavane pāturahesuṃ. Addasā kho sakko devānamindo te bhikkhū dūratova āgacchante, disvāna yenāyasmā assagutto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ assaguttaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi, ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo āyasmantaṃ assaguttaṃ etadavoca—"mahā kho, bhante, bhikkhusaṃgho anuppatto, ahaṃ saṃghassa ārāmiko, kenattho, kiṃ mayā karaṇīyan"ti?

Atha kho āyasmā assagutto sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca—"ayaṃ kho, mahārāja, jambudīpe sāgalanagare milindo nāma rājā vitaṇḍavādī durāsado duppasaho puthutitthakarānaṃ aggamakkhāyati, so bhikkhusaṃghaṃ upasaṅkamitvā diṭṭhivādena pañhaṃ pucchitvā bhikkhusaṃghaṃ viheṭhetī"ti.

Atha kho sakko devānamindo āyasmantaṃ assaguttaṃ etadavoca—"ayaṃ kho, bhante, milindo rājā ito cuto manussesu uppanno, eso kho, bhante, ketumativimāne mahāseno nāma devaputto paṭivasati, so paṭibalo tena milindena raññā saddhiṃ sallapituṃ kaṅkhaṃ paṭivine-

tuṃ, taṃ devaputtaṃ yācissāma manussalokūpapattiyā”ti.

Atha kho sakko devānamindo bhikkhusaṃghaṃ purakkhatvā ketumativimānaṃ pavisitvā mahāsenaṃ devaputtaṃ āliṅgitvā etadavoca—“yācati taṃ, mārisa, bhikkhusaṃgho manussalokūpapattiyā”ti. “Na me, bhante, manussalokenattho kammabahulena, tibbo manussaloko, idhevāhaṃ, bhante, devaloke uparūparūpapattiko hutvā parinibbāyissāmī”ti. Dutiyampi … tatiyampi kho sakkena devānamindena yācito mahāseno devaputto evamāha—“na me, bhante, manussalokenattho kammabahulena, tibbo manussaloko, idhevāhaṃ, bhante, devaloke uparūparūpapattiko hutvā parinibbāyissāmī”ti.

Atha kho āyasmā assagutto mahāsenaṃ devaputtaṃ etadavoca—“idha mayaṃ, mārisa, sadevakaṃ lokaṃ anuvilokayamānā aññatra tayā milindassa rañño vādaṃ bhinditvā sāsanaṃ paggahetuṃ samatthaṃ aññaṃ kañci na passāma, yācati taṃ, mārisa, bhikkhusaṃgho, sādhu, sappurisa, manussaloke nibbattitvā dasabalassa sāsanaṃ paggaṇhāhī”ti. Evaṃ vutte, mahāseno devaputto “ahaṃ kira milindassa rañño vādaṃ bhinditvā buddhasāsanaṃ paggahetuṃ samattho bhavissāmī”ti haṭṭhapahaṭṭho udaggudaggo hutvā “sādhu, bhante, manussaloke uppajjissāmī”ti paṭiññaṃ adāsi.

Atha kho te bhikkhū devaloke taṃ karaṇīyaṃ tīretvā devesu tāvatiṃsesu antarahitā himavante pabbate rakkhitatale pāturahesuṃ.

Atha kho āyasmā assagutto bhikkhusaṃghaṃ etadavoca—“atthāvuso, imasmiṃ bhikkhusaṃghe koci bhikkhu sannipātaṃ anāgato”ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu āyasmantaṃ assaguttaṃ etadavoca—“atthi, bhante, āyasmā rohaṇo ito sattame divase himavantaṃ pabbataṃ pavisitvā nirodhaṃ samāpanno, tassa santike dūtaṃ pāhethā”ti. Āyasmāpi rohaṇo taṅkhaṇaññeva nirodhā vuṭṭhāya “saṃgho maṃ paṭimānetī”ti himavante pabbate antarahito rakkhitatale koṭisatānaṃ arahantānaṃ purato pāturahosi.

Atha kho āyasmā assagutto āyasmantaṃ rohaṇaṃ etadavoca—“kiṃ nu kho, āvuso, rohaṇa buddhasāsane bhijjante na passasi saṃghassa karaṇīyānī”ti. “Amanasikāro me, bhante, ahosī”ti.

“Tena hāvuso rohaṇa, daṇḍakammaṃ karohī”ti. “Kiṃ, bhante, karomī”ti? “Atthāvuso rohaṇa, himavantapabbatapasse gajaṅgalaṃ nāma brāhmaṇagāmo, tattha soṇuttaro nāma brāhmaṇo paṭivasati,

tassa putto uppajjissati nāgaseno nāma dārako, tena hi tvaṃ, āvuso rohaṇa, dasamāsādhikāni satta vassāni taṃ kulaṃ piṇḍāya pavisitvā nāgasenaṃ dārakaṃ nīharitvā pabbājehi, pabbajiteva tasmiṃ daṇḍakammato muccissasī"ti. Āyasmāpi kho rohaṇo "sādhū"ti—sampaṭicchi.

Mahāsenopi kho devaputto devalokā cavitvā soṇuttarabrāhmaṇassa bhariyāya kucchismiṃ paṭisandhiṃ aggahesi, saha paṭisandhiggahaṇā tayo acchariyā abbhutā dhammā pāturahesuṃ, āvudhabhaṇḍāni pajjaliṃsu, aggasassaṃ abhinipphannaṃ, mahāmegho abhippavassi. Āyasmāpi kho rohaṇo tassa paṭisandhiggahaṇato paṭṭhāya dasamāsādhikāni satta vassāni taṃ kulaṃ piṇḍāya pavisanto ekadivasampi kaṭacchumattaṃ bhattaṃ vā uḷuṅkamattaṃ yāguṃ vā abhivādanaṃ vā añjalikammaṃ vā sāmīcikammaṃ vā nālattha, atha kho akkosaññeva paribhāsaññeva paṭilabhati "aticchatha, bhante"ti vacanamattampi vattā nāma nāhosi, dasamāsādhikānaṃ pana sattannaṃ vassānaṃ accayena ekadivasaṃ "aticchatha, bhante"ti vacanamattaṃ alattha. Taṃ divasameva brāhmaṇopi bahi kammantā āgacchanto paṭipathe theraṃ disvā "kiṃ, bho pabbajita, amhākaṃ gehaṃ agamitthā"ti—āha. "Āma, brāhmaṇa, agamamhā"ti. "Api kiñci labhitthā"ti. "Āma, brāhmaṇa, labhimhā"ti. So anattamano gehaṃ gantvā pucchi—"tassa pabbajitassa kiñci adatthā"ti. "Na kiñci adamhā"ti. Brāhmaṇo dutiyadivase gharadvāreyeva nisīdi "ajja pabbajitaṃ musāvādena niggahessāmī"ti. Thero dutiyadivase brāhmaṇassa gharadvāraṃ sampatto.

Brāhmaṇo theraṃ disvāva evamāha—"tumhe hiyyo amhākaṃ gehe kiñci alabhitvāva 'labhimhā'ti avocuttha, vaṭṭati nu kho tumhākaṃ musāvādo"ti. Thero āha— "mayaṃ, brāhmaṇa, tumhākaṃ gehe () dasamāsādhikāni satta vassāni 'aticchathā'ti vacanamattampi alabhitvā hiyyo 'aticchathā'ti vacanamattaṃ labhimhā, athetaṃ vācāpaṭisandhāraṃ upādāya evamavocumhā"ti.

Brāhmaṇo cintesi—"ime vācāpaṭisandhāramattampi labhitvā janamajjhe 'labhimhā'ti pasaṃsanti, aññaṃ kiñci khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā labhitvā kasmā nappasaṃsantī"ti pasīditvā attano atthāya paṭiyāditabhattato kaṭacchubhikkhaṃ, tadupiyañca byañjanaṃ dāpetvā "imaṃ bhikkhaṃ sabbakālaṃ tumhe labhissathā"ti— āha.

So punadivasato pabhuti upasaṅkamantassa therassa upasamaṃ disvā bhiyyoso mattāya pasīditvā theraṃ niccakālaṃ attano ghare

bhattavissaggakaraṇatthāya yāci. Thero tuṇhībhāvena adhivāsetvā divase divase bhattakiccaṃ katvā gacchanto thokaṃ thokaṃ buddhavacanaṃ kathetvā gacchati. Sāpi kho brāhmaṇī dasamāsaccayena puttaṃ vijāyi, "nāgaseno"tissa nāmamakaṃsu, so anukkamena vaḍḍhanto sattavassiko jāto.

Atha kho nāgasenassa dārakassa pitā nāgasenaṃ dārakaṃ etadavoca—"imasmiṃ kho, tāta nāgasena, brāhmaṇakule sikkhāni sikkheyyāsī"ti. "Katamāni, tāta, imasmiṃ brāhmaṇakule sikkhāni nāmā"ti? "Tayo kho, tāta nāgasena, vedā sikkhāni nāma, avasesāni sippāni sippaṃ nāmā"ti. "Tena hi, tāta, sikkhissāmī"ti.

Atha kho soṇuttaro brāhmaṇo ācariyabrāhmaṇassa ācariyabhāgaṃ sahassaṃ datvā antopāsāde ekasmiṃ gabbhe ekato mañcakaṃ paññapetvā ācariyabrāhmaṇaṃ etadavoca—"sajjhāpehi kho tvaṃ, brāhmaṇa, imaṃ dārakaṃ mantānī"ti. "Tena hi, tāta dāraka, uggaṇhāhi mantānī"ti. Ācariyabrāhmaṇo sajjhāyati nāgasenassa dārakassa ekeneva uddesena tayo vedā hadayaṅgatā vācuggatā sūpadhāritā suvavatthāpitā sumanasikatā ahesuṃ, sakimeva cakkhuṃ udapādi tīsu vedesu sanighaṇḍukeṭuhesu sākkharappabhedesu itihāsapañcamesu padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo ahosi.

Atha kho nāgaseno dārako pitaraṃ etadavoca—"atthi nu kho, tāta, imasmiṃ brāhmaṇakule ito uttarimpi sikkhitabbāni, udāhu ettakānevā"ti. "Natthi, tāta nāgasena, imasmiṃ brāhmaṇakule ito uttariṃ sikkhitabbāni, ettakāneva sikkhitabbānī"ti.

Atha kho nāgaseno dārako ācariyassa anuyogaṃ datvā pāsādā oruyha pubbavāsanāya coditahadayo rahogato paṭisallīno attano sippassa ādimajjhapariyosānaṃ olokento ādimhi vā majjhe vā pariyosāne vā appamattakampi sāraṃ adisvā "tucchā vata bho ime vedā, palāpā vata bho ime vedā asārā nissārā"ti—vippaṭisārī anattamano ahosi.

Tena kho pana samayena āyasmā rohaṇo vattaniye senāsane nisinno nāgasenassa dārakassa cetasā cetoparivitakkamaññāya nivāsetvā pattacīvaramādāya vattaniye senāsane antarahito gajaṅgalabrāhmaṇagāmassa purato pāturahosi. Addasā kho nāgaseno dārako attano dvārakoṭṭhake ṭhito āyasmantaṃ rohaṇaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna attamano udaggo pamudito pītisomanassajāto—"appeva nāmāyaṃ pabbajito kañci sāraṃ jāneyyā"ti—yenāyasmā rohaṇo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā

āyasmantaṃ rohaṇaṃ etadavoca—"ko nu kho tvaṃ, mārisa, ediso bhaṇḍukāsāvavasano"ti. "Pabbajito nāmāhaṃ dārakā"ti. "Kena tvaṃ, mārisa, pabbajito nāmāsī"ti? "Pāpakāni malāni pabbājeti, tasmāhaṃ, dāraka, pabbajito nāmā"ti.

"Kiṃkāraṇā, mārisa, kesā te na yathā aññesan"ti? "Soḷasime, dāraka, palibodhe disvā kesamassuṃ ohāretvā pabbajito". "Katame soḷasa"? "Alaṅkārapalibodho maṇḍanapalibodho telamakkhanapalibodho dhovanapalibodho mālāpalibodho gandhapalibodho vāsanapalibodho harīṭakapalibodho āmalakapalibodho raṅgapalibodho bandhanapalibodho kocchapalibodho kappakapalibodho vijaṭanapalibodho ūkāpalibodho, kesesu vilūnesu socanti kilamanti paridevanti urattāḷiṃ kandanti sammohaṃ āpajjanti, imesu kho, dāraka, soḷasasu palibodhesu paliguṇṭhitā manussā sabbāni atisukhumāni sippāni nāsentī"ti.

"Kiṃkāraṇā, mārisa, vatthānipi te na yathā aññesan"ti? "Kāmanissitāni kho, dāraka, vatthāni, kāmanissitāni gihibyañjanabhaṇḍāni, yāni kānici kho bhayāni vatthato uppajjanti, tāni kāsāvavasanassa na honti, tasmā vatthānipi me na yathā aññesan"ti. "Jānāsi kho tvaṃ, mārisa, sippāni nāmā"ti? "Āma, dāraka, jānāmahaṃ sippāni, yaṃ loke uttamaṃ mantaṃ, tampi jānāmī"ti. "Mayhampi taṃ, mārisa, dātuṃ sakkā"ti? "Āma, dāraka, sakkā"ti. "Tena hi me dehī"ti. "Akālo kho, dāraka, antaragharaṃ piṇḍāya paviṭṭhamhā"ti.

Atha kho nāgaseno dārako āyasmato rohaṇassa hatthato pattaṃ gahetvā gharaṃ pavesetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā āyasmantaṃ rohaṇaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ etadavoca—"dehi me dāni, mārisa, mantan"ti. "Yadā kho tvaṃ, dāraka, nippalibodho hutvā mātāpitaro anujānāpetvā mayā gahitaṃ pabbajitavesaṃ gaṇhissasi, tadā dassāmī"ti—āha.

Atha kho nāgaseno dārako mātāpitaro upasaṅkamitvā āha—"ammatātā, ayaṃ pabbajito 'yaṃ loke uttamaṃ mantaṃ, taṃ jānāmī'ti vadati, na ca attano santike apabbajitassa deti, ahaṃ etassa santike pabbajitvā taṃ uttamaṃ mantaṃ uggaṇhissāmī"ti. Athassa mātāpitaro "pabbajitvāpi no putto mantaṃ gaṇhatu, gahetvā puna āgacchissatī"ti maññamānā "gaṇha, puttā"ti anujāniṃsu.

Atha kho āyasmā rohaṇo nāgasenaṃ dārakaṃ ādāya yena vattaniyaṃ senāsanaṃ, yena vijambhavatthu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā

vijambhavatthusmiṃ senāsane ekarattaṃ vasitvā yena rakkhitatalaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā koṭisatānaṃ arahantānaṃ majjhe nāgasenaṃ dārakaṃ pabbājesi. Pabbajito ca panāyasmā nāgaseno āyasmantaṃ rohaṇaṃ etadavoca—"gahito me, bhante, tava veso, detha me dāni mantan"ti. Atha kho āyasmā rohaṇo "kimhi nu khohaṃ nāgasenaṃ vineyyaṃ paṭhamaṃ vinaye vā suttante vā abhidhamme vā"ti—cintetvā "paṇḍito kho ayaṃ nāgaseno, sakkoti sukheneva abhidhammaṃ pariyāpuṇitun"ti paṭhamaṃ abhidhamme vinesi.

Āyasmā ca nāgaseno "kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā"ti tikadukapaṭimaṇḍitaṃ dhammasaṅgaṇīpakaraṇaṃ, khandhavibhaṅgādiaṭṭhārasa vibhaṅgapaṭimaṇḍitaṃ vibhaṅgappakaraṇaṃ, "saṅgaho asaṅgaho"ti ādinā cuddasavidhena vibhattaṃ dhātukathāpakaraṇaṃ, "khandhapaññatti āyatanapaññattī"ti ādinā chabbidhena vibhattaṃ puggalapaññattippakaraṇaṃ, sakavāde pañcasuttasatāni paravāde pañcasuttasatānīti suttasahassaṃ samodhānetvā vibhattaṃ kathāvatthuppakaraṇaṃ, "mūlayamakaṃ khandhayamakan"ti ādinā dasavidhena vibhattaṃ yamakappakaraṇaṃ, "hetupaccayo ārammaṇapaccayo"ti ādinā catuvīsatividhena vibhattaṃ paṭṭhānappakaraṇanti sabbaṃ taṃ abhidhammapiṭakaṃ ekeneva sajjhāyena paguṇaṃ katvā "tiṭṭhatha, bhante, na puna osāretha, ettakenevāhaṃ sajjhāyissāmī"ti—āha.

Atha kho āyasmā nāgaseno yena koṭisatā arahanto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā koṭisate arahante etadavoca—"ahaṃ kho, bhante, 'kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā'ti imesu tīsu padesu pakkhipitvā sabbaṃ taṃ abhidhammapiṭakaṃ vitthārena osāressāmī"ti. "Sādhu, nāgasena, osārehī"ti.

Atha kho āyasmā nāgaseno satta māsāni satta pakaraṇāni vitthārena osāresi, pathavī unnadi, devatā sādhukāramadaṃsu, brahmāno apphoṭesuṃ, dibbāni candanacuṇṇāni dibbāni ca mandāravapupphāni abhippavassiṃsu.

Atha kho koṭisatā arahanto āyasmantaṃ nāgasenaṃ paripuṇṇavīsativassaṃ rakkhitatale upasampādesuṃ. Upasampanno ca panāyasmā nāgaseno tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya upajjhāyena saddhiṃ gāmaṃ piṇḍāya pavisanto evarūpaṃ parivitakkaṃ uppādesi "tuccho vata me upajjhāyo, bālo vata me upajjhāyo, ṭhapetvā avasesaṃ buddhavacanaṃ paṭhamaṃ maṃ abhid-

hamme vinesī"ti.

Atha kho āyasmā rohaṇo āyasmato nāgasenassa cetasā cetoparivitakkamaññāya āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"ananucchavikaṃ kho nāgasena parivitakkaṃ vitakkesi, na kho panetaṃ nāgasena tavānucchavikan"ti.

Atha kho āyasmato nāgasenassa etadahosi—"acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, yatra hi nāma me upajjhāyo cetasā cetoparivitakkaṃ jānissati, paṇḍito vata me upajjhāyo, yannūnāhaṃ upajjhāyaṃ khamāpeyyan"ti. Atha kho āyasmā nāgaseno āyasmantaṃ rohaṇaṃ etadavoca—"khamatha me, bhante, na puna evarūpaṃ vitakkessāmī"ti.

Atha kho āyasmā rohaṇo āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca "na kho tyāhaṃ nāgasena ettāvatā khamāmi, atthi kho nāgasena sāgalaṃ nāma nagaraṃ, tattha milindo nāma rājā rajjaṃ kāreti, so diṭṭhivādena pañhaṃ pucchitvā bhikkhusaṃghaṃ viheṭheti, sace tvaṃ tattha gantvā taṃ rājānaṃ dametvā buddhasāsane pasādessasi, evāhaṃ taṃ khamissāmī"ti.

"Tiṭṭhatu, bhante, eko milindo rājā; sace, bhante, sakalajambudīpe sabbe rājāno āgantvā maṃ pañhaṃ puccheyyuṃ, sabbaṃ taṃ visajjetvā sampadālessāmi, 'khamatha me, bhante'ti vatvā, 'na khamāmī'ti vutte tena hi, bhante, imaṃ temāsaṃ kassa santike vasissāmī"ti—āha. "Ayaṃ kho, nāgasena, āyasmā assagutto vattaniye senāsane viharati, gaccha tvaṃ, nāgasena, yenāyasmā assagutto tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato assaguttassa pāde sirasā vanda, evañca naṃ vadehi 'upajjhāyo me, bhante, tumhākaṃ pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati, upajjhāyo me, bhante, imaṃ temāsaṃ tumhākaṃ santike vasituṃ maṃ pahiṇī'ti, 'konāmo te upajjhāyo'ti ca vutte 'rohaṇatthero nāma, bhante'ti vadeyyāsi, 'ahaṃ konāmo'ti vutte evaṃ vadeyyāsi 'mama upajjhāyo, bhante, tumhākaṃ nāmaṃ jānātī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā nāgaseno āyasmantaṃ rohaṇaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pattacīvaramādāya anupubbena cārikaṃ caramāno yena vattaniyaṃ senāsanaṃ, yenāyasmā assagutto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ assaguttaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi, ekamantaṃ ṭhito kho āyasmā nāgaseno āyasmantaṃ assaguttaṃ etadavoca—"upajjhāyo me, bhante, tumhākaṃ pāde sirasā vandati, evañca vadeti ap-

pābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati, upajjhāyo me, bhante, imaṃ temāsaṃ tumhākaṃ santike vasituṃ maṃ pahiṇī"ti.

Atha kho āyasmā assagutto āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"tvaṃ kiṃnāmosī"ti. "Ahaṃ, bhante, nāgaseno nāmā"ti. "Konāmo te upajjhāyo"ti? "Upajjhāyo me, bhante, rohaṇo nāmā"ti. "Ahaṃ konāmo"ti. "Upajjhāyo me, bhante, tumhākaṃ nāmaṃ jānātī"ti.

"Sādhu, nāgasena, pattacīvaraṃ paṭisāmehī"ti. "Sādhu, bhante"ti pattacīvaraṃ paṭisāmetvā punadivase pariveṇaṃ sammajjitvā mukhodakaṃ dantapoṇaṃ upaṭṭhapesi. Thero sammajjitaṭṭhānaṃ paṭisammajji, taṃ udakaṃ chaḍḍetvā aññaṃ udakaṃ āhari, tañca dantakaṭṭhaṃ apanetvā aññaṃ dantakaṭṭhaṃ gaṇhi, na ālāpasallāpaṃ akāsi, evaṃ satta divasāni katvā sattame divase puna pucchitvā puna tena tatheva vutte vassavāsaṃ anujāni.

Tena kho pana samayena ekā mahāupāsikā āyasmantaṃ assaguttaṃ tiṃsamattāni vassāni upaṭṭhāsi. Atha kho sā mahāupāsikā temāsaccayena yenāyasmā assagutto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ assaguttaṃ etadavoca—"atthi nu kho, tāta, tumhākaṃ santike añño bhikkhū"ti. "Atthi, mahāupāsike, amhākaṃ santike nāgaseno nāma bhikkhū"ti. "Tena hi, tāta assagutta, adhivāsehi nāgasenena saddhiṃ svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesi kho āyasmā assagutto tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā assagutto tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā nāgasenena saddhiṃ pacchāsamaṇena yena mahāupāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho sā mahāupāsikā āyasmantaṃ assaguttaṃ āyasmantañca nāgasenaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho āyasmā assagutto bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"tvaṃ, nāgasena, mahāupāsikāya anumodanaṃ karohī"ti idaṃ vatvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho sā mahāupāsikā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"mahallikā khohaṃ, tāta nāgasena, gambhīrāya dhammakathāya mayhaṃ anumodanaṃ karohī"ti. Atha kho āyasmā nāgaseno tassā mahāupāsikāya gambhīrāya dhammakathāya lokuttarāya suññatappaṭisaṃyuttāya anumodanaṃ akāsi. Atha kho tassā mahāupāsikāya tasmiṃyeva āsane

virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Āyasmāpi kho nāgaseno tassā mahāupāsikāya anumodanaṃ katvā attanā desitaṃ dhammaṃ paccavekkhanto vipassanaṃ paṭṭhapetvā tasmiṃyeva āsane nisinno sotāpattiphale patiṭṭhāsi.

Atha kho āyasmā assagutto maṇḍalamāḷe nisinno dvinnampi dhammacakkhupaṭilābhaṃ ñatvā sādhukāraṃ pavattesi "sādhu sādhu, nāgasena, ekena kaṇḍappahārena dve mahākāyā padālitā"ti, anekāni ca devatāsahassāni sādhukāraṃ pavattesuṃ.

Atha kho āyasmā nāgaseno uṭṭhāyāsanā yenāyasmā assagutto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ assaguttaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ nāgasenaṃ āyasmā assagutto etadavoca—"gaccha tvaṃ, nāgasena, pāṭaliputtaṃ, pāṭaliputtanagare asokārāme āyasmā dhammarakkhito paṭivasati, tassa santike buddhavacanaṃ pariyāpuṇāhī"ti. "Kīva dūro, bhante, ito pāṭaliputtanagaran"ti? "Yojanasatāni kho, nāgasenā"ti. "Dūro kho, bhante, maggo. Antarāmagge bhikkhā dullabhā, kathāhaṃ gamissāmī"ti? "Gaccha tvaṃ, nāgasena, antarāmagge piṇḍapātaṃ labhissasi sālīnaṃ odanaṃ vigatakāḷakaṃ anekasūpaṃ anekabyañjanan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā nāgaseno āyasmantaṃ assaguttaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pattacīvaramādāya yena pāṭaliputtaṃ tena cārikaṃ pakkāmi.

Tena kho pana samayena pāṭaliputtako seṭṭhi pañcahi sakaṭasatehi pāṭaliputtagāmimaggaṃ paṭipanno hoti. Addasā kho pāṭaliputtako seṭṭhi āyasmantaṃ nāgasenaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna yenāyasmā nāgaseno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ abhivādetvā "kuhiṃ gacchasi, tātā"ti—āha. "Pāṭaliputtaṃ, gahapatī"ti. "Sādhu, tāta, mayampi pāṭaliputtaṃ gacchāma. Amhehi saddhiṃ sukhaṃ gacchathā"ti.

Atha kho pāṭaliputtako seṭṭhi āyasmato nāgasenassa iriyāpathe pasīditvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho pāṭaliputtako seṭṭhi āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"kinnāmosi tvaṃ, tātā"ti. "Ahaṃ, gahapati, nāgaseno nāmā"ti. "Jānāsi kho tvaṃ, tāta, buddhavacanaṃ nāmā"ti?

"Jānāmi khohaṃ, gahapati, abhidhammapadānī"ti. "Lābhā no, tāta, suladdhaṃ no, tāta, ahampi kho, tāta, ābhidhammiko, tvampi ābhidhammiko, bhaṇa, tāta, abhidhammapadānī"ti. Atha kho āyasmā nāgaseno pāṭaliputtakassa seṭṭhissa abhidhammaṃ desesi, desenteyeva pāṭaliputtakassa seṭṭhissa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho pāṭaliputtako seṭṭhi pañcamattāni sakaṭasatāni purato uyyojetvā sayaṃ pacchato gacchanto pāṭaliputtassa avidūre dvedhāpathe ṭhatvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"ayaṃ kho, tāta nāgasena, asokārāmassa maggo, idaṃ kho, tāta, amhākaṃ kambalaratanaṃ soḷasahatthaṃ āyāmena, aṭṭhahatthaṃ vitthārena, paṭiggaṇhāhi kho, tāta, idaṃ kambalaratanaṃ anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi kho āyasmā nāgaseno taṃ kambalaratanaṃ anukampaṃ upādāya. Atha kho pāṭaliputtako seṭṭhi attamano udaggo pamudito pītisomanassajāto āyasmantaṃ nāgasenaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā nāgaseno yena asokārāmo yenāyasmā dhammarakkhito tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dhammarakkhitaṃ abhivādetvā attano āgatakāraṇaṃ kathetvā āyasmato dhammarakkhitassa santike tepiṭakaṃ buddhavacanaṃ ekeneva uddesena tīhi māsehi byañjanaso pariyāpuṇitvā puna tīhi māsehi atthaso manasākāsi. ( )

Atha kho āyasmā dhammarakkhito āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"seyyathāpi, nāgasena, gopālako gāvo rakkhati, aññe gorasaṃ paribhuñjanti; evameva kho tvaṃ, nāgasena, tepiṭakaṃ buddhavacanaṃ dhārentopi na bhāgī sāmaññassā"ti. "Hotu, bhante, alaṃ ettakenā"ti. Teneva divasabhāgena tena rattibhāgena saha paṭisambhidāhi arahattaṃ pāpuṇi, saha saccappaṭivedhena āyasmato nāgasenassa sabbe devā sādhukāramadaṃsu, pathavī unnadi, brahmāno apphoṭesuṃ, dibbāni candanacuṇṇāni dibbāni ca mandāravapupphāni abhippavassiṃsu.

Tena kho pana samayena koṭisatā arahanto himavante pabbate rakkhitatale sannipatitvā āyasmato nāgasenassa santike dūtaṃ pāhesuṃ "āgacchatu nāgaseno, dassanakāmā mayaṃ nāgasenan"ti. Atha kho āyasmā nāgaseno dūtassa vacanaṃ sutvā asokārāme antarahito himavante pabbate rakkhitatale koṭisatānaṃ arahantānaṃ purato pāturahosi.

Atha kho koṭisatā arahanto āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavocuṃ—"eso kho, nāgasena, milindo rājā bhikkhusaṃghaṃ viheṭheti vādappaṭivādena pañhapucchāya. Sādhu, nāgasena, gaccha tvaṃ milindaṃ rājānaṃ damehī"ti. "Tiṭṭhatu, bhante, eko milindo rājā; sace, bhante, sakalajambudīpe rājāno āgantvā maṃ pañhaṃ puccheyyuṃ, sabbaṃ taṃ visajjetvā sampadālessāmi, gacchatha vo, bhante, acchambhitā sāgalanagaran"ti. Atha kho therā bhikkhū sāgalanagaraṃ kāsāvappajjotaṃ isivātapaṭivātaṃ akaṃsu.

Tena kho pana samayena āyasmā āyupālo saṅkhyeyyapariveṇe paṭivasati. Atha kho milindo rājā amacce etadavoca—"ramaṇīyā vata bho dosinā ratti, kaṃ nu khvajja samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkameyyāma sākacchāya pañhapucchanāya, ko mayā saddhiṃ sallapituṃ ussahati kaṅkhaṃ paṭivinetun"ti. Evaṃ vutte, pañcasatā yonakā rājānaṃ milindaṃ etadavocuṃ—"atthi, mahārāja, āyupālo nāma thero tepiṭako bahussuto āgatāgamo, so etarahi saṅkhyeyyapariveṇe paṭivasati; gaccha tvaṃ, mahārāja, āyasmantaṃ āyupālaṃ pañhaṃ pucchassū"ti. "Tena hi, bhaṇe, bhadantassa ārocethā"ti.

Atha kho nemittiko āyasmato āyupālassa santike dūtaṃ pāhesi "rājā, bhante, milindo āyasmantaṃ āyupālaṃ dassanakāmo"ti. Āyasmāpi kho āyupālo evamāha— "tena hi āgacchatū"ti. Atha kho milindo rājā pañcamattehi yonakasatehi parivuto rathavaramāruyha yena saṅkhyeyyapariveṇaṃ yenāyasmā āyupālo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā āyupālena saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho milindo rājā āyasmantaṃ āyupālaṃ etadavoca—"kimatthiyā, bhante āyupāla, tumhākaṃ pabbajjā, ko ca tumhākaṃ paramattho"ti. Thero āha—"dhammacariyasamacariyatthā kho, mahārāja, pabbajjā, sāmaññaphalaṃ kho pana amhākaṃ paramattho"ti. "Atthi pana, bhante, koci gihīpi dhammacārī samacārī"ti? "Āma, mahārāja, atthi gihīpi dhammacārī samacārī, bhagavati kho, mahārāja, bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye dhammacakkaṃ pavattente aṭṭhārasannaṃ brahmakoṭīnaṃ dhammābhisamayo ahosi, devatānaṃ pana dhammābhisamayo gaṇanapathaṃ vītivatto, sabbete gihibhūtā, na pabbajitā.

Puna caparaṃ, mahārāja, bhagavatā kho mahāsamayasuttante desiyamāne, mahāmaṅgalasuttante desiyamāne, samacittapariyāya-

suttante desiyamāne, rāhulovādasuttante desiyamāne, parābhavasuttante desiyamāne gaṇanapathaṃ vītivattānaṃ devatānaṃ dhammābhisamayo ahosi, sabbete gihibhūtā, na pabbajitā"ti. "Tena hi, bhante āyupāla, niratthikā tumhākaṃ pabbajjā, pubbe katassa pāpakammassa nissandena samaṇā sakyaputtiyā pabbajanti dhutaṅgāni ca pariharanti. Ye kho te, bhante āyupāla, bhikkhū ekāsanikā, nūna te pubbe paresaṃ bhogahārakā corā, te paresaṃ bhoge acchinditvā tassa kammassa nissandena etarahi ekāsanikā bhavanti, na labhanti kālena kālaṃ paribhuñjituṃ, natthi tesaṃ sīlaṃ, natthi tapo, natthi brahmacariyaṃ. Ye kho pana te, bhante āyupāla, bhikkhū abbhokāsikā, nūna te pubbe gāmaghātakā corā, te paresaṃ gehāni vināsetvā tassa kammassa nissandena etarahi abbhokāsikā bhavanti, na labhanti senāsanāni paribhuñjituṃ, natthi tesaṃ sīlaṃ, natthi tapo, natthi brahmacariyaṃ. Ye kho pana te, bhante āyupāla, bhikkhū nesajjikā, nūna te pubbe panthadūsakā corā, te paresaṃ pathike jane gahetvā bandhitvā nisīdāpetvā tassa kammassa nissandena etarahi nesajjikā bhavanti, na labhanti seyyaṃ kappetuṃ, natthi tesaṃ sīlaṃ, natthi tapo, natthi brahmacariyan"ti—āh

Evaṃ vutte, āyasmā āyupālo tuṇhī ahosi, na kiñci paṭibhāsi. Atha kho pañcasatā yonakā rājānaṃ milindaṃ etadavocuṃ—"paṇḍito, mahārāja, thero, api ca kho avisārado na kiñci paṭibhāsatī"ti.

Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ āyupālaṃ tuṇhībhūtaṃ disvā apphoṭetvā ukkuṭṭhiṃ katvā yonake etadavoca—"tuccho vata bho jambudīpo, palāpo vata bho jambudīpo, natthi koci samaṇo vā brāhmaṇo vā, yo mayā saddhiṃ sallapituṃ ussahati kaṅkhaṃ paṭivinetun"ti.

Atha kho milindassa rañño sabbaṃ taṃ parisaṃ anuvilokentassa abhīte amaṅkubhūte yonake disvā etadahosi—"nissaṃsayaṃ atthi maññe añño koci paṇḍito bhikkhu, yo mayā saddhiṃ sallapituṃ ussahati, yenime yonakā na maṅkubhūtā"ti. Atha kho milindo rājā yonake etadavoca—"atthi, bhaṇe, añño koci paṇḍito bhikkhu, yo mayā saddhiṃ sallapituṃ ussahati kaṅkhaṃ paṭivinetun"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā nāgaseno samaṇagaṇaparivuto saṃghī gaṇī gaṇācariyo ñāto yasassī sādhusammato bahujanassa paṇḍito byatto medhāvī nipuṇo viññū vibhāvī vinīto visārado bahussuto tepiṭako vedagū pabhinnabuddhimā āgatāgamo pabhinnapaṭisambhido navaṅgasatthusāsane pariyattidharo pāramippatto jinavacane dhammatthade-

sanāpaṭivedhakusalo akkhayavicitrapaṭibhāno citrakathī kalyāṇavākkaraṇo durāsado duppasaho duruttaro durāvaraṇo dunnivārayo, sāgaro viya akkhobho, girirājā viya niccalo, raṇañjaho tamonudo pabhaṅkaro mahākathī paragaṇigaṇamathano paratitthiyamaddano bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ sakkato garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ lābhaggayasaggappatto vuddhānaṃ viññūnaṃ sotāvadhānena samannāgatānaṃ sandassento navaṅgaṃ jinasāsanaratanaṃ, upadisanto dhammamaggaṃ, dhārento dhammappajjotaṃ, ussāpento dhammayūpaṃ, yajanto dhammayāgaṃ, paggaṇhanto dhammaddhajaṃ, ussāpento dhammaketuṃ, dhamento dhammasaṅkhaṃ, āhananto dhammabheriṃ, nadanto sīhanādaṃ, gajjanto indagajjitaṃ, madhuragiragajjitena ñāṇavaravijjujālaparivetḥitena karuṇājalabharitena mahatā dhammāmatameghena sakalalokamabhitappayanto gāmanigamarājadhānīsu cārikaṃ caramāno anupubbena sāgalanagaraṃ anuppatto hoti. Tatra sudaṃ āyasmā nāgaseno asītiyā bhikkhusahassehi saddhiṃ saṅkhyeyyapariveṇe paṭivasati. Tenāhu porāṇā—

"Bahussuto citrakathī, nipuṇo ca visārado; Sāmayiko ca kusalo, paṭibhāne ca kovido.

Te ca tepiṭakā bhikkhū, pañcanekāyikāpi ca; Catunekāyikā ceva, nāgasenaṃ purakkharuṃ.

Gambhīrapañño medhāvī, maggāmaggassa kovido; Uttamatthaṃ anuppatto, nāgaseno visārado.

Tehi bhikkhūhi parivuto, nipuṇehi saccavādibhi; Caranto gāmanigamaṃ, sāgalaṃ upasaṅkami.

Saṅkhyeyyapariveṇasmiṃ, nāgaseno tadā vasi; Katheti so manussehi, pabbate kesarī yathā"ti.

Atha kho devamantiyo rājānaṃ milindaṃ etadavoca—"āgamehi tvaṃ, mahārāja; atthi, mahārāja, nāgaseno nāma thero paṇḍito byatto medhāvī vinīto visārado bahussuto citrakathī kalyāṇapaṭibhāno atthadhammaniruttipaṭibhānapaṭisambhidāsu pāramippatto, so etarahi saṅkhyeyyapariveṇe paṭivasati, gaccha tvaṃ, mahārāja, āyasmantaṃ nāgasenaṃ pañhaṃ pucchassu, ussahati so tayā saddhiṃ sallapituṃ kaṅkhaṃ paṭivinetun"ti. Atha kho milindassa rañño sahasā "nāgaseno"ti

saddaṃ sutvāva ahudeva bhayaṃ, ahudeva chambhitattaṃ, ahudeva lomahaṃso. Atha kho milindo rājā devamantiyaṃ etadavoca—"ussahati bho nāgaseno bhikkhu mayā saddhiṃ sallapitun"ti? "Ussahati, mahārāja, api indayamavaruṇakuverapajāpatisuyāmasantusitalokapālehipi pitupitāmahena mahābrahmunāpi saddhiṃ sallapituṃ, kimaṅgaṃ pana manussabhūtenā"ti.

Atha kho milindo rājā devamantiyaṃ etadavoca—"tena hi tvaṃ, devamantiya, bhadantassa santike dūtaṃ pesehī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho devamantiyo āyasmato nāgasenassa santike dūtaṃ pāhesi "rājā, bhante, milindo āyasmantaṃ dassanakāmo"ti. Āyasmāpi kho nāgaseno evamāha—"tena hi āgacchatū"ti.

Atha kho milindo rājā pañcamattehi yonakasatehi parivuto rathavaramāruyh mahatā balakāyena saddhiṃ yena saṅkhyeyyapariveṇaṃ yenāyasmā nāgaseno tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena āyasmā nāgaseno asītiyā bhikkhusahassehi saddhiṃ maṇḍalamāḷe nisinno hoti. Addasā kho milindo rājā āyasmato nāgasenassa parisaṃ dūratova, disvāna devamantiyaṃ etadavoca—"kassesā, devamantiya, mahatī parisā"ti? "Āyasmato kho, mahārāja, nāgasenassa parisā"ti.

Atha kho milindassa rañño āyasmato nāgasenassa parisaṃ dūratova disvā ahudeva bhayaṃ, ahudeva chambhitattaṃ, ahudeva lomahaṃso. Atha kho milindo rājā khaggaparivārito viya gajo, garuḷaparivārito viya nāgo, ajagaraparivārito viya kotthuko, mahiṃsaparivuto viya accho, nāgānubaddho viya maṇḍūko, saddūlānubaddho viya migo, ahituṇḍikasamāgato viya pannago, majjārasamāgato viya undūro, bhūtavejjasamāgato viya pisāco, rāhumakhagato viya cando, pannago viya peḷantaragato, sakuṇo viya pañjarantaragato, maccho viya jālantaragato, vāḷavanamanuppaviṭṭho viya puriso, vessavaṇāparādhiko viya yakkho, parikkhīṇāyuko viya devaputto bhīto ubbiggo utrasto saṃviggo lomahaṭṭhajāto vimano dummano bhantacitto vipariṇatamānaso "mā maṃ ayaṃ parijano paribhavī"ti satiṃ upaṭṭhapetvā devamantiyaṃ etadavoca—"mā kho, tvaṃ devamantiya, āyasmantaṃ nāgasenaṃ mayhaṃ ācikkheyyāsi, anakkhātaññevāhaṃ nāgasenaṃ jānissāmī"ti. "Sādhu, mahārāja, tvaññeva jānāhī"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā nāgaseno tassā bhikkhuparisāya purato cattālīsāya bhikkhusahassānaṃ navakataro hoti pacchato cat-

tālīsāya bhikkhusahassānaṃ vuḍḍhataro.

Atha kho milindo rājā sabbaṃ taṃ bhikkhusaṃghaṃ purato ca pacchato ca majjhato ca anuvilokento addasā kho āyasmantaṃ nāgasenaṃ dūratova bhikkhusaṃghassa majjhe nisinnaṃ kesarasīhaṃ viya vigatabhayabheravaṃ vigatalomahaṃsaṃ vigatabhayasārajjaṃ, disvāna ākāreneva aññāsi "eso kho ettha nāgaseno"ti.

Atha kho milindo rājā devamantiyaṃ etadavoca—"eso kho, devamantiya, āyasmā nāgaseno"ti. "Āma, mahārāja, eso kho nāgaseno, suṭṭhu kho tvaṃ, mahārāja, nāgasenaṃ aññāsī"ti. Tato rājā tuṭṭho ahosi "anakkhātova mayā nāgaseno aññāto"ti. Atha kho milindassa rañño āyasmantaṃ nāgasenaṃ disvāva ahudeva bhayaṃ, ahudeva chambhitattaṃ, ahudeva lomahaṃso.

Tenāhu—

"Caraṇena ca sampannaṃ, sudantaṃ uttame dame; Disvā rājā nāgasenaṃ, idaṃ vacanamabravi.

Kathitā mayā bahū diṭṭhā, sākacchā osaṭā bahū; Na tādisaṃ bhayaṃ āsi, ajja tāso yathā mama.

Nissaṃsayaṃ parājayo, mama ajja bhavissati; Jayo ca nāgasenassa, yathā cittaṃ na saṇṭhitan"ti.

Bāhirakathā niṭṭhitā.

Milindapañha

Mahāvagga

11. Sampakkhandanalakkhaṇasaddhāpañha

"Kathaṃ, bhante, sampakkhandanalakkhaṇā saddhā"ti? "Yathā, mahārāja, yogāvacaro aññesaṃ cittaṃ vimuttaṃ passitvā sotāpattiphale vā sakadāgāmiphale vā anāgāmiphale vā arahatte vā sampakkhandati yogaṃ karoti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Evaṃ kho, mahārāja, sampakkhandanalakkhaṇā saddhā"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, uparipabbate mahāmegho abhippavasseyya, taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūretvā nadiṃ paripūreyya, sā ubhato kūlāni saṃvissandantī gaccheyya, atha mahājanakāyo āgantvā tassā nadiyā uttānataṃ vā gambhīrataṃ vā ajānanto bhīto vitthato tīre tiṭṭheyya, athaññataro puriso āgantvā attano thāmañca balañca sampassanto

gāḷhaṃ kacchaṃ bandhitvā pakkhanditvā tareyya, taṃ tiṇṇaṃ passitvā mahājanakāyopi tareyya; evameva kho, mahārāja, yogāvacaro aññesaṃ cittaṃ vimuttaṃ passitvā sotāpattiphale vā sakadāgāmiphale vā anāgāmiphale vā arahatte vā sampakkhandati yogaṃ karoti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Evaṃ kho, mahārāja, sampakkhandanalakkhaṇā saddhāti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā saṃyuttanikāyavare—

'Saddhāya taratī oghaṃ, appamādena aṇṇavaṃ; Vīriyena dukkhamacceti, paññāya parisujjhatī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Sampakkhandanalakkhaṇasaddhāpañho ekādasamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

7. Pāpapuññānaṃ appānappabhāvapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kataraṃ nu kho bahutaraṃ puññaṃ vā apuññaṃ vā"ti? "Puññaṃ kho, mahārāja, bahutaraṃ, apuññaṃ thokan"ti. "Kena kāraṇenā"ti? "Apuññaṃ kho, mahārāja, karonto vippaṭisārī hoti 'pāpakammaṃ mayā katan'ti, tena pāpaṃ na vaḍḍhati. Puññaṃ kho, mahārāja, karonto avippaṭisārī hoti, avippaṭisārino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati, samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, tena kāraṇena puññaṃ vaḍḍhati. Puriso kho, mahārāja, chinnahatthapādo bhagavato ekaṃ uppalahatthaṃ datvā ekanavutikappāni vinipātaṃ na gacchissati. Imināpi, mahārāja, kāraṇena bhaṇāmi 'puññaṃ bahutaraṃ, apuññaṃ thokan'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Pāpapuññānaṃ appānappabhāvapañho sattamo.

Milindapañha

Vicāravagga

8. Phassalakkhaṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yattha manoviññāṇaṃ uppajjati, phassopi vedanāpi tattha uppajjatī"ti? "Āma, mahārāja, yattha manoviññāṇaṃ uppajjati, phassopi tattha uppajjati, vedanāpi tattha uppajjati, saññāpi tattha uppajjati, cetanāpi tattha uppajjati, vitakkopi tattha uppajjati, vicāropi tattha uppajjati, sabbepi phassappamukhā dhammā tattha

uppajjantī”ti.

“Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇo phasso”ti? “Phusanalakkhaṇo, mahārāja, phasso”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, dve meṇḍā yujjheyyuṃ, tesu yathā eko meṇḍo, evaṃ cakkhu daṭṭhabbaṃ. Yathā dutiyo meṇḍo, evaṃ rūpaṃ daṭṭhabbaṃ. Yathā tesaṃ sannipāto, evaṃ phasso daṭṭhabbo”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, dve pāṇī vajjeyyuṃ, tesu yathā eko pāṇi, evaṃ cakkhu daṭṭhabbaṃ. Yathā dutiyo pāṇi, evaṃ rūpaṃ daṭṭhabbaṃ. Yathā tesaṃ sannipāto, evaṃ phasso daṭṭhabbo”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, dve sammā vajjeyyuṃ, tesu yathā eko sammo, evaṃ cakkhu daṭṭhabbaṃ. Yathā dutiyo sammo, evaṃ rūpaṃ daṭṭhabbaṃ. Yathā tesaṃ sannipāto, evaṃ phasso daṭṭhabbo”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Phassalakkhaṇapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Vicāravagga

1. Addhānamūlapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, atītassa addhānassa kiṃ mūlaṃ, anāgatassa addhānassa kiṃ mūlaṃ, paccuppannassa addhānassa kiṃ mūlan”ti? “Atītassa ca, mahārāja, addhānassa anāgatassa ca addhānassa paccuppannassa ca addhānassa avijjā mūlaṃ. Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa addhānassa purimā koṭi na paññāyatī”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Addhānamūlapañho paṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

4. Pubbapetādisapañha

“Bhante nāgasena, ime dāyakā dānaṃ datvā pubbapetānaṃ ādis-

anti 'idaṃ tesaṃ pāpuṇātū'ti, api nu te kiñci tatonidānaṃ vipākaṃ paṭilabhantī"ti? "Keci, mahārāja, paṭilabhanti, keci nappaṭilabhantī"ti. "Ke, bhante, paṭilabhanti, ke nappaṭilabhantī"ti? " Nirayūpapannā, mahārāja, nappaṭilabhanti, saggagatā nappaṭilabhanti, tiracchānayonigatā nappaṭilabhanti, catunnaṃ petānaṃ tayo petā nappaṭilabhanti vantāsikā khuppipāsino nijjhāmataṇhikā, labhanti petā paradattūpajīvino, tepi saramānāyeva labhantī"ti.

"Tena hi, bhante nāgasena, dāyakānaṃ dānaṃ visositaṃ hoti aphalaṃ, yesaṃ uddissa kataṃ yadi te nappaṭilabhantī"ti? "Na hi taṃ, mahārāja, dānaṃ aphalaṃ hoti avipākaṃ, dāyakāyeva tassa phalaṃ anubhavantī"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, kāraṇena maṃ saññāpehī"ti. "Idha, mahārāja, keci manussā macchamaṃsasurābhattakhajjakāni paṭiyādetvā ñātikulaṃ gacchanti, yadi te ñātakā taṃ upāyanaṃ na sampaṭiccheyyuṃ, api nu taṃ upāyanaṃ visositaṃ gaccheyya vinasseyya vā"ti? "Na hi, bhante, sāmikānaṃyeva taṃ hotī"ti. "Evameva kho, mahārāja, dāyakāyeva tassa phalaṃ anubhavanti. Yathā pana, mahārāja, puriso gabbhaṃ paviṭṭho asati purato nikkhamanamukhe kena nikkhameyyā"ti. "Paviṭṭheneva, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, dāyakāyeva tassa phalaṃ anubhavantī"ti. "Hotu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmi, dāyakāyeva tassa phalaṃ anubhavanti, na mayaṃ taṃ kāraṇaṃ vilomemāti. ()

Bhante nāgasena, yadi imesaṃ dāyakānaṃ dinnadānaṃ pubbapetānaṃ pāpuṇāti, te ca tassa vipākaṃ anubhavanti. Tena hi yo pāṇātipātī luddo lohitapāṇī paduṭṭhamanasaṅkappo manusse ghātetvā dāruṇaṃ kammaṃ katvā pubbapetānaṃ ādiseyya 'imassa me kammassa vipāko pubbapetānaṃ pāpuṇātū'ti, api nu tassa vipāko pubbapetānaṃ pāpuṇātī"ti? "Na hi, mahārājā"ti.

"Bhante nāgasena, ko tattha hetu kiṃkāraṇaṃ, yena kusalaṃ pāpuṇāti akusalaṃ na pāpuṇātī"ti? "Neso, mahārāja, pañho pucchitabbo, mā ca tvaṃ, mahārāja, 'visajjako atthī'ti apucchitabbaṃ pucchi, 'kissa ākāso nirālambo, kissa gaṅgā uddhammukhā na sandati, kissa ime manussā ca dijā ca dvipadā migā catuppadā'ti tampi maṃ tvaṃ pucchissasī"ti. "Nāhaṃ taṃ, bhante nāgasena, vihesāpekkho pucchāmi, api ca nibbāhanatthāya sandehassa pucchāmi, bahū manussā loke vāmagāmino vicakkhukā, 'kinti te otāraṃ na labheyyun'ti evāhaṃ taṃ

pucchāmī"ti. "Na sakkā, mahārāja, saha akatena ananumatena saha pāpaṃ kammaṃ saṃvibhajituṃ.

Yathā, mahārāja, manussā udakanibbāhanena udakaṃ suvidūrampi haranti, api nu, mahārāja, sakkā ghanamahāselapabbato nibbāhanena yathicchitaṃ haritun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sakkā kusalaṃ saṃvibhajituṃ, na sakkā akusalaṃ saṃvibhajituṃ. Yathā vā pana, mahārāja, sakkā telena padīpo jāletuṃ, api nu, mahārāja, sakkā udakena padīpo jāletun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sakkā kusalaṃ saṃvibhajituṃ, na sakkā akusalaṃ saṃvibhajituṃ. Yathā vā pana, mahārāja, kassakā taḷākato udakaṃ nīharitvā dhaññaṃ paripācenti, api nu kho, mahārāja, sakkā mahāsamuddato udakaṃ nīharitvā dhaññaṃ paripācetun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sakkā kusalaṃ saṃvibhajituṃ, na sakkā akusalaṃ saṃvibhajitun"ti.

"Bhante nāgasena, kena kāraṇena sakkā kusalaṃ saṃvibhajituṃ, na sakkā akusalaṃ saṃvibhajituṃ? Kāraṇena maṃ saññāpehi, nāhaṃ andho anāloko sutvā vedissāmī"ti. "Akusalaṃ, mahārāja, thokaṃ, kusalaṃ bahukaṃ, thokattā akusalaṃ kattāraṃyeva pariyādiyati, bahukattā kusalaṃ sadevakaṃ lokaṃ ajjhottharatī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, parittaṃ ekaṃ udakabindu pathaviyaṃ nipateyya, api nu kho taṃ, mahārāja, udakabindu dasapi dvādasapi yojanāni ajjhotthareyyā"ti? "Na hi, bhante, yattha taṃ udakabindu nipatitaṃ, tattheva pariyādiyatī"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Parittattā, bhante, udakabindussā"ti. "Evameva kho, mahārāja, parittaṃ akusalaṃ parittattā kattāraṃyeva pariyādiyati, na sakkā saṃvibhajituṃ.

Yathā vā pana, mahārāja, mahatimahāmegho abhivasseyya tappayanto dharaṇitalaṃ, api nu kho so, mahārāja, mahāmegho samantato otthareyyā"ti? "Āma, bhante, pūrayitvā so mahāmegho sobbhasarasaritasākhākandarapadaradahataḷākaudapānapokkharaṇiyo dasapi dvādasapi yojanāni ajjhotthareyyā"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Mahantattā, bhante, meghassā"ti. "Evameva kho, mahārāja, kusalaṃ bahukaṃ, bahukattā sakkā devamanussehipi saṃvibhajitun"ti.

"Bhante nāgasena, kena kāraṇena akusalaṃ thokaṃ kusalaṃ bahutaran"ti? "Idha, mahārāja, yo koci dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakam-

maṃ karoti, so haṭṭho pahaṭṭho hasito pamudito pasannamānaso vedajāto hoti, tassa aparāparaṃ pīti uppajjati, pītimanassa bhiyyo bhiyyo kusalaṃ pavaḍḍhati.

Yathā, mahārāja, udapāne bahusalilasampuṇṇe ekena desena udakaṃ paviseyya, ekena nikkhameyya, nikkhamantepi aparāparaṃ uppajjati, na sakkā hoti khayaṃ pāpetuṃ; evameva kho, mahārāja, kusalaṃ bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati. Vassasatepi ce, mahārāja, puriso kataṃ kusalaṃ āvajjeyya, āvajjite āvajjite bhiyyo bhiyyo kusalaṃ pavaḍḍhati. Tassa taṃ kusalaṃ sakkā hoti yathicchakehi saddhiṃ saṃvibhajituṃ, idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena kusalaṃ bahutaraṃ.

Akusalaṃ pana, mahārāja, karonto pacchā vippaṭisārī hoti, vippaṭisārino cittaṃ paṭilīyati paṭikuṭati paṭivattati na sampasārīyati socati tappati hāyati khīyati na parivaḍḍhati tattheva pariyādiyati. Yathā, mahārāja, sukkhāya nadiyā mahāpuḷināya unnatāvanatāya kuṭilasaṅkuṭilāya uparito parittaṃ udakaṃ āgacchantaṃ hāyati khīyati na parivaḍḍhati tattheva pariyādiyati. Evameva kho, mahārāja, akusalaṃ karontassa cittaṃ paṭilīyati paṭikuṭati paṭivattati na sampasārīyati socati tappati hāyati khīyati na parivaḍḍhati tattheva pariyādiyati, idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akusalaṃ thokan"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Pubbapetādisapañho catuttho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

10. Hatthiṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'hatthissa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, hatthī nāma caranto yeva pathaviṃ dāleti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kāyaṃ sammasamāneneva sabbe kilesā dāletabbā. Idaṃ, mahārāja, hatthissa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, hatthī sabbakāyeneva apaloketi, ujukaṃyeva pekkhati, na disāvidisā viloketi; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbakāyena apalokinā bhavitabbaṃ, na disāvidisā viloketabbā, na uddhaṃ ulloketabbaṃ, na adho oloketabbaṃ, yugamattapekkhinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, hatthissa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, hatthī anibaddhasayano gocarāyamanugantvā na tameva desaṃ vāsatthamupagacchati, na dhuvappatiṭṭhālayo; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena anibaddhasayanena bhavitabbaṃ, nirālayena piṇḍāya gantabbaṃ, yadi passati vipassako manuññaṃ patirūpaṃ ruciradese bhavaṃ maṇḍapaṃ vā rukkhamūlaṃ vā guhaṃ vā pabbhāraṃ vā, tattheva vāsamupagantabbaṃ, dhuvappatiṭṭhālayo na kātabbo. Idaṃ, mahārāja, hatthissa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, hatthī udakaṃ ogāhitvā sucivimalasītalasalilaparipuṇṇaṃ kumuduppalapadumapuṇḍarīkasañchannaṃ mahatimahantaṃ padumasaraṃ ogāhitvā kīḷati gajavarakīḷaṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sucivimalavippasannamanāviladhammavaravāripuṇṇaṃ vimuttikusumasañchannaṃ mahāsatipaṭṭhānapokkharaṇiṃ ogāhitvā ñāṇena saṅkhārā odhunitabbā vidhunitabbā, yogāvacarakīḷā kīḷitabbā. Idaṃ, mahārāja, hatthissa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, hatthī sato pādaṃ uddharati, sato pādaṃ nikkhipati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena satena sampajānena pādaṃ uddharitabbaṃ, satena sampajānena pādaṃ nikkhipitabbaṃ, abhikkamapaṭikkame samiñjanapasāraṇe sabbattha satena sampajānena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, hatthissa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare—

'Kāyena saṃvaro sādhu, sādhu vācāya saṃvaro; Manasā saṃvaro sādhu, sādhu sabbattha saṃvaro; Sabbattha saṃvuto lajjī, rakkhitoti pavuccatī'"ti.

Hatthiṅgapañho dasamo.

Upacikāvaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Upacikā biḷāro ca, Undūro vicchikena ca; Nakulo siṅgālo migo, Gorūpo varāho hatthinā dasāti.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

8. Gorūpaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'gorūpassa cattāri aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni cattāri aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, gorūpo sakaṃ gehaṃ na vijahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sako kāyo na vijahitabbo 'aniccucchādanaparimaddanabhedanavikiraṇaviddhaṃsanadhammo ayaṃ kāyo'ti. Idaṃ, mahārāja, gorūpassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, gorūpo ādinnadhuro sukhadukkhena dhuraṃ vahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ādinnabrahmacariyena sukhadukkhena yāva jīvitapariyādānā āpāṇakoṭikaṃ brahmacariyaṃ caritabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, gorūpassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, gorūpo chandena ghāyamāno pānīyaṃ pivati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ācariyupajjhāyānaṃ anusiṭṭhi chandena pemena pasādena ghāyamānena paṭiggahetabbā. Idaṃ, mahārāja, gorūpassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, gorūpo yena kenaci vāhiyamāno vahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena theranavamajjhimabhikkhūnampi gihiupāsakassāpi ovādānusāsanī sirasā sampaṭicchitabbā. Idaṃ, mahārāja, gorūpassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Tadahu pabbajito santo, jātiyā sattavassiko; Sopi maṃ anusāseyya, sampaṭicchāmi matthake.

Tibbaṃ chandañca pemañca, tasmiṃ disvā upaṭṭhape; Ṭhapeyyācariyaṭṭhāne, sakkacca naṃ punappunan'"ti.

Gorūpaṅgapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

1. Santhavapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—

'Santhavato bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo; Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanan'ti.

Puna ca bhagavatā bhaṇitaṃ—'vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute'ti. Yadi, bhante nāgasena, tathāgatena bhaṇitaṃ—'santhavato bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo. Aniketamasanthavaṃ, etaṃ

ve munidassanan'ti, tena hi 'vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute'ti, tena hi 'santhavato bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo. Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanan'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'santhavato bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo. Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanan'ti. Bhaṇitañca—'vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute'ti. Yaṃ, mahārāja, bhagavatā bhaṇitaṃ—'santhavato bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo. Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanan'ti, taṃ sabhāvavacanaṃ asesavacanaṃ nissesavacanaṃ nippariyāyavacanaṃ samaṇānucchavaṃ samaṇasāruppaṃ samaṇappatirūpaṃ samaṇārahaṃ samaṇagocaraṃ samaṇappaṭipadā samaṇappaṭipatti. Yathā, mahārāja, ārañňako migo arañňe pavane caramāno nirālayo aniketo yathicchakaṃ sayati; evameva kho, mahārāja, bhikkhunā 'santhavato bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo. Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanan'ti cintetabbaṃ.

Yaṃ pana, mahārāja, bhagavatā bhaṇitaṃ—'vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute'ti, taṃ dve atthavase sampassamānena bhagavatā bhaṇitaṃ. Katame dve? Vihāradānaṃ nāma sabbabuddhehi vaṇṇitaṃ anumataṃ thomitaṃ pasatthaṃ, taṃ te vihāradānaṃ datvā jātijarāmaraṇā parimuccissantīti. Ayaṃ tāva paṭhamo ānisaṃso vihāradāne.

Puna caparaṃ vihāre vijjamāne bhikkhuniyo byattasaṅketā bhavissanti, sulabhaṃ dassanaṃ dassanakāmānaṃ, anikete duddassanā bhavissantīti. Ayaṃ dutiyo ānisaṃso vihāradāne. Ime dve atthavase sampassamānena bhagavatā bhaṇitaṃ—'vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute'ti, na tattha buddhaputtena ālayo karaṇīyo nikete"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Santhavapañho paṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

2. Gotamivatthadānapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā mātucchāya mahāpa-

jāpatiyā gotamiyā vassikasāṭikāya dīyamānāya ‘saṃghe, gotami, dehi, saṃghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṃgho cā’ti. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, tathāgato saṃgharatanato na bhāriko na garuko na dakkhiṇeyyo, yaṃ tathāgato sakāya mātucchāya sayaṃ piñjitaṃ sayaṃ luñcitaṃ sayaṃ pothitaṃ sayaṃ kantitaṃ sayaṃ vāyitaṃ vassikasāṭikaṃ attano dīyamānaṃ saṃghassa dāpesi. Yadi, bhante nāgasena, tathāgato saṃgharatanato uttaro bhaveyya adhiko vā visiṭṭho vā, ‘mayi dinne mahapphalaṃ bhavissatī’ti na tathāgato mātucchāya sayaṃ piñjitaṃ sayaṃ luñcitaṃ sayaṃ pothitaṃ vassikasāṭikaṃ saṃghe dāpeyya, yasmā ca kho, bhante nāgasena tathāgato attānaṃ na patthayati na upanissayati, tasmā tathāgato mātucchāya taṃ vassikasāṭikaṃ saṃghassa dāpesī”ti.

“Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā mātucchāya mahāpajāpatiyā gotamiyā vassikasāṭikāya dīyamānāya ‘saṃghe, gotami, dehi, saṃghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṃgho cā’ti. Taṃ pana na attano patimānanassa avipākatāya na adakkhiṇeyyatāya, api ca kho, mahārāja, hitatthāya anukampāya anāgatamaddhānaṃ saṃgho mamaccayena cittīkato bhavissatīti vijjamāneyeva guṇe parikittayanto evamāha—‘saṃghe, gotami, dehi, saṃghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṃgho cā’ti.

Yathā, mahārāja, pitā dharamānoyeva amaccabhaṭabaladovārikaanīkaṭṭhapā
jajanamajjhe rañño santike puttassa vijjamānaṃyeva guṇaṃ pakitteti ‘idha ṭhapito anāgatamaddhānaṃ janamajjhe pūjito bhavissatī’ti. Evameva kho, mahārāja, tathāgato hitatthāya anukampāya anāgatamaddhānaṃ saṃgho mamaccayena cittīkato bhavissatīti vijjamāneyeva guṇe pakittayanto evamāha—‘saṃghe, gotami, dehi, saṃghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṃgho cā’ti.

Na kho, mahārāja, tāvatakena vassikasāṭikānuppadānamattakena saṃgho tathāgatato adhiko nāma hoti visiṭṭho vā. Yathā, mahārāja, mātāpitaro puttānaṃ ucchādenti parimaddanti nahāpenti sambāhenti, api nu kho, mahārāja, tāvatakena ucchādanaparimaddananahāpanasambāhanamattakena ‘putto mātāpitūhi adhiko nāma hoti visiṭṭho vā’”ti? “Na hi, bhante, akāmakaraṇīyā, bhante, puttā mātāpitūnaṃ, tasmā mātāpitaro puttānaṃ ucchādanaparimaddananahāpanasambāhanaṃ karontī”ti. “Evameva kho, mahārāja, na tāvatakena vassikasāṭikānup-

padānamattakena saṃgho tathāgatato adhiko nāma hoti visiṭṭho vāti. Api ca tathāgato akāmakaraṇīyaṃ karonto mātucchāya taṃ vassikasāṭikaṃ saṃghassa dāpesi.

Yathā vā pana, mahārāja, kocideva puriso rañño upāyanaṃ āhareyya, taṃ rājā upāyanaṃ aññatarassa bhaṭassa vā balassa vā senāpatissa vā purohitassa vā dadeyya. Api nu kho so, mahārāja, puriso tāvatakena upāyanapaṭilābhamattakena raññā adhiko nāma hoti visiṭṭho vā"ti? "Na hi, bhante, rājabhattiko, bhante, so puriso rājūpajīvī, taṭṭhāne ṭhapento rājā upāyanaṃ detī"ti. "Evameva kho, mahārāja, na tāvatakena vassikasāṭikānuppadānamattakena saṃgho tathāgatato adhiko nāma hoti visiṭṭho vā, atha kho tathāgatabhattiko tathāgatūpajīvī. Taṭṭhāne ṭhapento tathāgato saṃghassa vassikasāṭikaṃ dāpesi.

Api ca, mahārāja, tathāgatassa evaṃ ahosi 'sabhāvapaṭipūjanīyo saṃgho, mama santakena saṃghaṃ paṭipūjessāmī'ti saṃghassa vassikasāṭikaṃ dāpesi, na, mahārāja, tathāgato attano yeva paṭipūjanaṃ vaṇṇeti, atha kho ye loke paṭipūjanārahā, tesampi tathāgato paṭipūjanaṃ vaṇṇeti.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena majjhimanikāyavaralañchake dhammadāyādadhammapariyāye appicchappaṭipattiṃ pakittayamānena 'asuyeva me purimo bhikkhu pujjataro ca pāsaṃsataro cā'ti. Natthi, mahārāja, bhavesu koci satto tathāgatato dakkhiṇeyyo vā uttaro vā adhiko vā visiṭṭho vā, tathāgatova uttaro adhiko visiṭṭho.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, saṃyuttanikāyavare māṇavagāmikena devaputtena bhagavato purato ṭhatvā devamanussamajjhe—

'Vipulo rājagahīyānaṃ, giri seṭṭho pavuccati; Seto himavataṃ seṭṭho, ādicco aghagāminaṃ.

Samuddo udadhinaṃ seṭṭho, nakkhattānañca candimā; Sadevakassa lokassa, buddho aggo pavuccatī'ti.

Tā kho panetā, mahārāja, māṇavagāmikena devaputtena gāthā sugītā na duggītā, subhāsitā na dubbhāsitā, anumatā ca bhagavatā, nanu, mahārāja, therenapi sāriputtena dhammasenāpatinā bhaṇitaṃ—

'Eko manopasādo, Saraṇagamanamañjalipaṇāmo vā; Ussahate tārayituṃ, Mārabalanisūdane buddhe'ti.

Bhagavatā ca bhaṇitaṃ devātidevena 'ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukam-

pāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katamo ekapuggalo? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... devamanussānan'"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Gotamivatthadānapañho dutiyo.

Milindapañha

Vicāravagga

4. Saṅkhārajāyamānapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, atthi keci saṅkhārā, ye jāyantī"ti? "Āma, mahārāja, atthi saṅkhārā, ye jāyantī"ti. "Katame te, bhante"ti? "Cakkhusmiñca kho, mahārāja, sati rūpesu ca cakkhuviññāṇaṃ hoti, cakkhuviññāṇe sati cakkhusamphasso hoti, cakkhusamphasse sati vedanā hoti, vedanāya sati taṇhā hoti, taṇhāya sati upādānaṃ hoti, upādāne sati bhavo hoti, bhave sati jāti hoti, jātiyā sati jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Cakkhusmiñca kho, mahārāja, asati rūpesu ca asati cakkhuviññāṇaṃ na hoti, cakkhuviññāṇe asati cakkhusamphasso na hoti, cakkhusamphasse asati vedanā na hoti, vedanāya asati taṇhā na hoti, taṇhāya asati upādānaṃ na hoti, upādāne asati bhavo na hoti, bhave asati jāti na hoti, jātiyā asati jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā na honti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Saṅkhārajāyamānapañho catuttho.

Milindapañha

Buddhavagga

8. Kammaphalaatthibhāvapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, iminā nāmarūpena kammaṃ kataṃ kusalaṃ vā akusalaṃ vā, kuhiṃ tāni kammāni tiṭṭhantī"ti? "Anubandheyyuṃ kho, mahārāja, tāni kammāni chāyāva anapāyinī"ti. "Sakkā pana, bhante, tāni kammāni dassetuṃ 'idha vā idha vā tāni kammāni tiṭṭhantī'"ti? "Na sakkā, mahārāja, tāni kammāni dassetuṃ 'idha vā idha vā tāni kammāni tiṭṭhantī'"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yānimāni rukkhāni anibbattaphalāni, sakkā tesaṃ phalāni dassetuṃ 'idha vā idha vā tāni phalāni tiṭṭhantī'"ti. "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho,

mahārāja, abbocchinnāya santatiyā na sakkā tāni kammāni dassetuṃ 'idha vā idha vā tāni kammāni tiṭṭhantī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Kammaphalaatthibhāvapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

10. Dhammadesanāyaappossukkapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'tathāgatena catūhi ca asaṅkhyeyyehi kappānaṃ satasahassena ca etthantare sabbaññutañāṇaṃ paripācitaṃ mahato janakāyassa samuddharaṇāyā'ti. Puna ca 'sabbaññutaṃ pattassa appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāyā'ti.

Yathā nāma, bhante nāgasena, issāso vā issāsantevāsī vā bahuke divase saṅgāmatthāya upāsanaṃ sikkhitvā sampatte mahāyuddhe osakkeyya; evameva kho, bhante nāgasena, tathāgatena catūhi ca asaṅkhyeyyehi kappānaṃ satasahassena ca etthantare sabbaññutañāṇaṃ paripācetvā mahato janakāyassa samuddharaṇāya sabbaññutaṃ pattena dhammadesanāya osakkitaṃ.

Yathā vā pana, bhante nāgasena, mallo vā mallantevāsī vā bahuke divase nibbuddhaṃ sikkhitvā sampatte mallayuddhe osakkeyya; evameva kho, bhante nāgasena, tathāgatena catūhi ca asaṅkhyeyyehi kappānaṃ satasahassena ca etthantare sabbaññutañāṇaṃ paripācetvā mahato janakāyassa samuddharaṇāya sabbaññutaṃ pattena dhammadesanāya osakkitaṃ.

Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, tathāgatena bhayā osakkitaṃ, udāhu apākaṭatāya osakkitaṃ, udāhu dubbalatāya osakkitaṃ, udāhu asabbaññutāya osakkitaṃ, kiṃ tattha kāraṇaṃ, iṅgha me tvaṃ kāraṇaṃ brūhi kaṅkhāvitaraṇāya. Yadi, bhante nāgasena, tathāgatena catūhi ca asaṅkhyeyyehi kappānaṃ satasahassena ca etthantare sabbaññutañāṇaṃ paripācitaṃ mahato janakāyassa samuddharaṇāya, tena hi 'sabbaññutaṃ pattassa appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāyā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi sabbaññutaṃ pattassa appossukkatāya cittaṃ nami no dhammadesanāya, tena hi 'tathāgatena catūhi ca asaṅkhyeyyehi kappānaṃ satasahassena ca etthantare sabbaññutañāṇaṃ paripācitaṃ mahato janakāyassa samuddharaṇāyā'ti

tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho gambhīro dunnibbeṭho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo”ti.

“Paripācitañca, mahārāja, tathāgatena catūhi ca asaṅkhyeyyehi kappānaṃ satasahassena ca etthantare sabbaññutañāṇaṃ mahato janakāyassa samuddharaṇāya, pattasabbaññutassa ca appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāya. Tañca pana dhammassa gambhīranipuṇaduddasaduranubodhasukhumaduppaṭivedhataṃ sattānañca ālayārāmataṃ sakkāyadiṭṭhiyā daḷhasuggahitatañca disvā ‘kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho’ti appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāya, sattānaṃ paṭivedhacintanamānasaṃ yevetaṃ.

Yathā, mahārāja, bhisakko sallakatto anekabyādhiparipīḷitaṃ naraṃ upasaṅkamitvā evaṃ cintayati ‘kena nu kho upakkamena katamena vā bhesajjena imassa byādhi vūpasameyyā’ti; evameva kho, mahārāja, tathāgatassa sabbakilesabyādhiparipīḷitaṃ janaṃ dhammassa ca gambhīranipuṇaduddasaduranubodhasukhumaduppaṭivedhataṃ disvā ‘kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho’ti appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāya, sattānaṃ paṭivedhacintanamānasaṃ yevetaṃ.

Yathā, mahārāja, rañño khattiyassa muddhāvasittassa dovārikaanīkaṭṭhapār janegamabhaṭabalaamaccarājaññarājūpajīvine jane disvā evaṃ cittamuppajjeyya ‘kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho ime saṅgaṇhissāmī’ti; evameva kho, mahārāja, tathāgatassa dhammassa gambhīranipuṇaduddasaduranubodhasukhumaduppaṭivedhataṃ sattānañca ālayārāmataṃ sakkāyadiṭṭhiyā daḷhasuggahitatañca disvā ‘kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho’ti appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāya, sattānaṃ paṭivedhacintanamānasaṃ yevetaṃ.

Api ca, mahārāja, sabbesaṃ tathāgatānaṃ dhammatā esā, yaṃ brahmunā āyācitā dhammaṃ desenti. Tattha pana kiṃkāraṇaṃ? Ye tena samayena manussā tāpasaparibbājakā samaṇabrāhmaṇā, sabbete brahmadevatā honti brahmagarukā brahmaparāyaṇā, tasmā tassa balavato yasavato ñātassa paññātassa uttarassa accuggatassa onamanena sadevako loko onamissati okappessati adhimuccissatīti iminā ca, mahārāja, kāraṇena tathāgatā brahmunā āyācitā dhammaṃ desenti.

Yathā, mahārāja, koci rājā vā rājamahāmatto vā yassa onamati apacitiṃ karoti, balavatarassa tassa onamanena avasesā janatā onamati apacitiṃ karoti; evameva kho, mahārāja, brahme onamite tathāgatā-

naṃ sadevako loko onamissati, pūjitapūjako, mahārāja, loko, tasmā so brahmā sabbesaṃ tathāgatānaṃ āyācati dhammadesanāya, tena ca kāraṇena tathāgatā brahmunā āyācitā dhammaṃ desentī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, sunibbeṭhito pañho, atibhadrakaṃ veyyākaraṇaṃ, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Dhammadesanāya appossukkapañho dasamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

1. Katādhikārasaphalapañha

Atha kho milindo rājā katāvakāso nipacca garuno pāde sirasi añjaliṃ katvā etadavoca—"bhante nāgasena, ime titthiyā evaṃ bhaṇanti—'yadi buddho pūjaṃ sādiyati, na parinibbuto buddho saṃyutto lokena antobhaviko lokasmiṃ lokasādhāraṇo, tasmā tassa kato adhikāro avañjho bhavati saphalo. Yadi parinibbuto visaṃyutto lokena nissaṭo sabbabhavehi, tassa pūjā nuppajjati, parinibbuto na kiñci sādiyati, asādiyantassa kato adhikāro vañjho bhavati aphalo'ti ubhato koṭiko eso pañho, neso visayo appattamānasānaṃ, mahantānaṃ yeveso visayo, bhindetaṃ diṭṭhijālaṃ ekaṃse ṭhapaya, taveso pañho anuppatto, anāgatānaṃ jinaputtānaṃ cakkhuṃ dehi paravādaniggahāyā"ti.

Thero āha—"parinibbuto, mahārāja, bhagavā, na ca bhagavā pūjaṃ sādiyati, bodhimūleyeva tathāgatassa sādiyanā pahīnā, kiṃ pana anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbutassa. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Pūjiyantā asamasamā, sadevamānusehi te; Na sādiyanti sakkāraṃ, buddhānaṃ esa dhammatā'"ti.

Rājā āha—"bhante nāgasena, putto vā pituno vaṇṇaṃ bhāsati, pitā vā puttassa vaṇṇaṃ bhāsati, na cetaṃ kāraṇaṃ paravādānaṃ niggahāya, pasādappakāsanaṃ nāmetaṃ, iṅgha me tvaṃ tattha kāraṇaṃ sammā brūhi sakavādassa patiṭṭhāpanāya diṭṭhijālaviniveṭhanāyā"ti.

Thero āha—"parinibbuto, mahārāja, bhagavā, na ca bhagavā pūjaṃ sādiyati, asādiyantasseva tathāgatassa devamanussā dhāturatanaṃ vatthuṃ karitvā tathāgatassa ñāṇaratanārammaṇena sammāpaṭipattiṃ sevantā tisso sampattiyo paṭilabhanti.

Yathā, mahārāja, mahatimahāaggikkhandho pajjalitvā nibbāyeyya,

api nu kho so, mahārāja, mahāaggikkhandho sādiyati tiṇakaṭṭhupādānan"ti? "Jalamānopi so, bhante, mahāaggikkhandho tiṇakaṭṭhupādānaṃ na sādiyati, kiṃ pana nibbuto upasanto acetano sādiya"ti? "Tasmiṃ pana, mahārāja, aggikkhandhe uparate upasante loke aggi suñño hotī"ti. "Na hi, bhante, kaṭṭhaṃ aggissa vatthu hoti upādānaṃ, ye keci manussā aggikāmā, te attano thāmabalavīriyena paccattapurisakārena kaṭṭhaṃ manthayitvā aggiṃ nibbattetvā tena agginā aggikaraṇīyāni kammāni karontī"ti. "Tena hi, mahārāja, titthiyānaṃ vacanaṃ micchā bhavati 'asādiyantassa kato adhikāro vañjho bhavati aphalo'ti.

Yathā, mahārāja, mahatimahāaggikkhandho pajjali; evameva bhagavā dasasahassiyā lokadhātuyā buddhasiriyā pajjali. Yathā, mahārāja, mahatimahāaggikkhandho pajjalitvā nibbuto; evameva bhagavā dasasahassiyā lokadhātuyā buddhasiriyā pajjalitvā anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto. Yathā, mahārāja, nibbuto aggikkhandho tiṇakaṭṭhupādānaṃ na sādiyati; evameva kho lokahitassa sādiyanā pahīnā upasantā. Yathā, mahārāja, manussā nibbute aggikkhandhe anupādāne attano thāmabalavīriyena paccattapurisakārena kaṭṭhaṃ manthayitvā aggiṃ nibbattetvā tena agginā aggikaraṇīyāni kammāni karonti; evameva kho devamanussā tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva dhāturatanaṃ vatthuṃ karitvā tathāgatassa ñāṇaratanārammaṇena sammāpaṭipattiṃ sevantā tisso sampattiyo paṭilabhanti, imināpi, mahārāja, kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphalo.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi yena kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphalo. Yathā, mahārāja, mahatimahāvāto vāyitvā uparameyya, api nu kho so, mahārāja, uparato vāto sādiyati puna nibbattāpanan"ti? "Na hi, bhante, uparatassa vātassa ābhogo vā manasikāro vā puna nibbattāpanāya". "Kiṃkāraṇaṃ"? "Acetanā sā vāyodhātū"ti. "Api nu tassa, mahārāja, uparatassa vātassa vātoti samaññā apagacchatī"ti? "Na hi, bhante, tālavaṇṭavidhūpanāni vātassa uppattiyā paccayā, ye keci manussā uṇhābhitattā pariḷāhaparipīḷitā, te tālavaṇṭena vā vidhūpanena vā attano thāmabalavīriyena paccattapurisakārena taṃ nibbattetvā tena vātena uṇhaṃ nibbāpenti pariḷāhaṃ vūpasamentī"ti. "Tena hi, mahārāja, titthiyānaṃ vacanaṃ micchā bhavati 'asādiyantassa kato

adhikāro vañjho bhavati aphalo'ti.

Yathā, mahārāja, mahatimahāvāto vāyi; evameva bhagavā dasasahassiyā lokadhātuyā sītalamadhurasantasukhumamettāvātena upavāyi. Yathā, mahārāja, mahatimahāvāto vāyitvā uparato; evameva bhagavā sītalamadhurasantasukhumamettāvātena upavāyitvā anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto. Yathā, mahārāja, uparato vāto puna nibbattāpanaṃ na sādiyati; evameva lokahitassa sādiyanā pahīnā upasantā. Yathā, mahārāja, te manussā uṇhābhitattā pariḷāhaparipīḷitā; evameva devamanussā tividhaggisantāpapariḷāhaparipīḷitā. Yathā tālavaṇṭavidhūpanāni vātassa nibbattiyā paccayā honti; evameva tathāgatassa dhātu ca ñāṇaratanañca paccayo hoti tissannaṃ sampattīnaṃ paṭilābhāya. Yathā manussā uṇhābhitattā pariḷāhaparipīḷitā tālavaṇṭena vā vidhūpanena vā vātaṃ nibbattetvā uṇhaṃ nibbāpenti pariḷāhaṃ vūpasamenti; evameva devamanussā tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva dhātuñca ñāṇaratanañca pūjetvā kusalaṃ nibbattetvā tena kusalena tividhaggisantāpapariḷāhaṃ nibbāpenti vūpasamenti. Imināpi, mahārāja, kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi paravādānaṃ niggahāya. Yathā, mahārāja, puriso bheriṃ ākoṭetvā saddaṃ nibbatteyya, yo so bherisaddo purisena nibbattito, so saddo antaradhāyeyya, api nu kho so, mahārāja, saddo sādiyati puna nibbattāpanan"ti? "Na hi, bhante, antarahito so saddo, natthi tassa puna uppādāya ābhogo vā manasikāro vā, sakiṃ nibbatte bherisadde antarahite so bherisaddo samucchinno hoti. Bherī pana, bhante, paccayo hoti saddassa nibbattiyā, atha puriso paccaye sati attajena vāyāmena bheriṃ akoṭetvā saddaṃ nibbattetī"ti.

"Evameva kho, mahārāja, bhagavā sīlasamādhipaññāvimuttivimuttiñāṇadassanaparibhāvitaṃ dhāturatanañca dhammañca vinayañca anusiṭṭhañca satthāraṃ ṭhapayitvā sayaṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto, na ca parinibbute bhagavati sampattilābho upacchinno hoti, bhavadukkhapaṭipīḷitā sattā dhāturatanañca dhammañca vinayañca anusiṭṭhañca paccayaṃ karitvā sampattikāmā sampattiyo paṭilabhanti, imināpi, mahārāja, kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti.

Diṭṭhañcetaṃ, mahārāja, bhagavatā anāgatamaddhānaṃ. Kathitañca bhaṇitañca ācikkhitañca 'siyā kho panānanda, tumhākaṃ evamassa atītasatthukaṃ pāvacanaṃ natthi no satthāti, na kho panetaṃ, ānanda, evaṃ daṭṭhabbaṃ, yo vo, ānanda, mayā dhammo ca vinayo ca desito paññatto, so vo mamaccayena satthā'ti. Parinibbutassa tathāgatassa asādiyantassa kato adhikāro vañjho bhavati aphaloti, taṃ tesaṃ titthiyānaṃ vacanaṃ micchā abhūtaṃ vitathaṃ alikaṃ viruddhaṃ viparītaṃ dukkhadāyakaṃ dukkhavipākaṃ apāyagamanīyanti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi yena kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphalo. Sādiyati nu kho, mahārāja, ayaṃ mahāpathavī 'sabbabījāni mayi saṃviruhantū'"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana tāni, mahārāja, bījāni asādiyantiyā mahāpathaviyā saṃviruhitvā daḷhamūlajaṭāpatiṭṭhitā khandhasārasākhāparivitthiṇṇā pupphaphaladharā hontī"ti? "Asādiyantīpi, bhante, mahāpathavī tesaṃ bījānaṃ vatthu hoti paccayaṃ deti viruhanāya, tāni bījāni taṃ vatthuṃ nissāya tena paccayena saṃviruhitvā daḷhamūlajaṭāpatiṭṭhitā khandhasārasākhāparivitthiṇṇā pupphaphaladharā hontī"ti. "Tena hi, mahārāja, titthiyā sake vāde naṭṭhā honti hatā viruddhā, sace te bhaṇanti—'asādiyantassa kato adhikāro vañjho bhavati aphalo'ti.

Yathā, mahārāja, mahāpathavī, evaṃ tathāgato arahaṃ sammāsambuddho. Yathā, mahārāja, mahāpathavī na kiñci sādiyati, evaṃ tathāgato na kiñci sādiyati. Yathā, mahārāja, tāni bījāni pathaviṃ nissāya saṃviruhitvā daḷhamūlajaṭāpatiṭṭhitā khandhasārasākhāparivitthiṇṇā pupphaphaladharā honti, evaṃ devamanussā tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva dhātuñca ñāṇaratanañca nissāya daḷhakusalamūlapatiṭṭhitā samādhikkhandhadhammasārasīlasākhāparivitthiṇṇā vimuttipupphasāmaññaphaladharā honti, imināpi, mahārāja, kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi yena kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphalo. Sādiyanti nu kho, mahārāja, ime oṭṭhā goṇā gadrabhā ajā pasū manussā antokucchismiṃ kimikulānaṃ sambhavan"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana te, mahārāja, kimayo tesaṃ asādiyantānaṃ an-

tokucchismiṃ sambhavitvā bahuputtanattā vepullataṃ pāpuṇantī"ti? "Pāpassa, bhante, kammassa balavatāya asādiyantānaṃyeva tesaṃ sattānaṃ antokucchismiṃ kimayo sambhavitvā bahuputtanattā vepullataṃ pāpuṇantī"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva dhātussa ca ñāṇārammaṇassa ca balavatāya tathāgate kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi yena kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphalo. Sādiyanti nu kho, mahārāja, ime manussā ime aṭṭhanavuti rogā kāye nibbattantū"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana te, mahārāja, rogā asādiyantānaṃ kāye nipatantī"ti? "Pubbe katena, bhante, duccaritenā"ti. "Yadi, mahārāja, pubbe kataṃ akusalaṃ idha vedanīyaṃ hoti, tena hi, mahārāja, pubbe katampi idha katampi kusalākusalaṃ kammaṃ avañjhaṃ bhavati saphalanti. Imināpi, mahārāja, kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti.

Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, nandako nāma yakkho theraṃ sāriputtaṃ āsādayitvā pathaviṃ paviṭṭho"ti? "Āma, bhante, suyyati, loke pākaṭo eso"ti. "Api nu kho, mahārāja, thero sāriputto sādiyi nandakassa yakkhassa mahāpathavigilanan"ti. "Ubbattiyantepi, bhante, sadevake loke patamānepi chamāyaṃ candimasūriye vikirantepi sinerupabbatarāje thero sāriputto na parassa dukkhaṃ sādiyeyya. Taṃ kissa hetu? Yena hetunā thero sāriputto kujjheyya vā dusseyya vā, so hetu therassa sāriputtassa samūhato samucchinno, hetuno samugghātitattā, bhante, thero sāriputto jīvitahārakepi kopaṃ na kareyyā"ti. "Yadi, mahārāja, thero sāriputto nandakassa yakkhassa pathavigilanaṃ na sādiyi, kissa pana nandako yakkho pathaviṃ paviṭṭho"ti? "Akusalassa, bhante, kammassa balavatāyā"ti. "Yadi, mahārāja, akusalassa kammassa balavatāya nandako yakkho pathaviṃ paviṭṭho, asādiyantassāpi kato aparādho avañjho bhavati saphalo. Tena hi, mahārāja, akusalassapi kammassa balavatāya asādiyantassa kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti. Imināpi, mahārāja, kāraṇena tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphaloti.

Kati nu kho te, mahārāja, manussā, ye etarahi mahāpathaviṃ paviṭṭhā, atthi te tattha savaṇan"ti? "Āma, bhante, suyyatī"ti. "Iṅgha tvaṃ, mahārāja,

sāvehī"ti? "Ciñcamāṇavikā, bhante, suppabuddho ca sakko, devadatto ca thero, nandako ca yakkho, nando ca māṇavakoti. Sutametaṃ, bhante, ime pañca janā mahāpathaviṃ paviṭṭhā"ti. "Kismiṃ te, mahārāja, aparaddhā"ti? "Bhagavati ca, bhante, sāvakesu cā"ti. "Api nu kho, mahārāja, bhagavā vā sāvakā vā sādiyiṃsu imesaṃ mahāpathavipavisanan"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, tathāgatassa parinibbutassa asādiyantasseva kato adhikāro avañjho bhavati saphalo"ti. "Suviññāpito, bhante nāgasena, pañho gambhīro uttānīkato, guyhaṃ vidaṃsitaṃ, gaṇṭhi bhinno, gahanaṃ agahanaṃ kataṃ, naṭṭhā paravādā, bhaggā kudiṭṭhī, nippabhā jātā kutitthiyā, tvaṃ gaṇivarapavaramāsajjā"ti.

Katādhikārasaphalapañho paṭhamo.

Milindapañha

Mahāvagga

12. Vīriyalakkhaṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇaṃ vīriyan"ti? "Upatthambhanalakkhaṇaṃ, mahārāja, vīriyaṃ, vīriyūpatthambhitā sabbe kusalā dhammā na parihāyantī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, puriso gehe patante aññena dārunā upatthambheyya, upatthambhitaṃ santaṃ evaṃ taṃ gehaṃ na pateyya; evameva kho, mahārāja, upatthambhanalakkhaṇaṃ vīriyaṃ, vīriyūpatthambhitā sabbe kusalā dhammā na parihāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, parittakaṃ senaṃ mahatī senā bhañjeyya, tato rājā aññamaññaṃ anussāreyya anupeseyya attano parittakāya senāya balaṃ anupadaṃ dadeyya, tāya saddhiṃ parittakā senā mahatiṃ senaṃ bhañjeyya; evameva kho, mahārāja, upatthambhanalakkhaṇaṃ vīriyaṃ, vīriyūpatthambhitā sabbe kusalā dhammā na parihāyanti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'vīriyavā kho, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti. Sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti. Suddhamattānaṃ pariharatī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vīriyalakkhaṇapañho dvādasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

7. Vaṃsaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'vaṃsassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, vaṃso yattha vāto, tattha anulometi, nāññatthamanudhāvati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yaṃ buddhena bhagavatā bhāsitaṃ navaṅgaṃ satthusāsanaṃ, taṃ anulomayitvā kappiye anavajje ṭhatvā samaṇadhammaṃyeva pariyesitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vaṃsassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena rāhulena—

'Navaṅgaṃ buddhavacanaṃ, anulometvāna sabbadā; Kappiye anavajjasmiṃ, ṭhatvāpāyaṃ samuttarin'"ti.

Vaṃsaṅgapañho sattamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

4. Pharusavācābhāvapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ therena sāriputtena dhammasenāpatinā parisuddhavacīsamācāro āvuso tathāgato, natthi tathāgatassa vacīduccaritaṃ, yaṃ tathāgato rakkheyya 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. Puna ca tathāgato therassa sudinnassa kalandaputtassa aparādhe pārājikaṃ paññapento pharusāhi vācāhi moghapurisavādena samudācari, tena ca so thero moghapurisavādena maṅkucittavasena rundhitattā vippaṭisārī nāsakkhi ariyamaggaṃ paṭivijjhituṃ. Yadi, bhante nāgasena, parisuddhavacīsamācāro tathāgato, natthi tathāgatassa vacīduccaritaṃ, tena hi tathāgatena therassa sudinnassa kalandaputtassa aparādhe moghapurisavādena samudāciṇṇanti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi bhagavatā therassa sudinnassa kalandaputtassa aparādhe moghapurisavādena samudāciṇṇaṃ, tena hi parisuddhavacīsamācāro tathāgato, natthi tathāgatassa vacīduccaritanti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā— 'parisuddhavacīsamācāro āvuso tathāgato, natthi tathāgatassa vacīduccaritaṃ, yaṃ tathāgato rakkheyya "mā me idaṃ paro aññāsī"'ti. Āyasmato ca sudinnassa kalandaputtassa aparādhe pārājikaṃ paññapentena bhagavatā moghapurisavādena samudāciṇṇaṃ, tañca pana aduṭṭhacittena asārambhena yāthāvalakkhaṇena. Kiñca tattha yāthāvalakkhaṇaṃ,

yassa, mahārāja, puggalassa imasmiṃ attabhāve catusaccābhisamayo na hoti, tassa purisattanaṃ moghaṃ aññaṃ kayiramānaṃ aññena sambhavati, tena vuccati 'moghapuriso'ti. Iti, mahārāja, bhagavatā āyasmato sudinnassa kalandaputtassa sabhāvavacanena samudāciṇṇaṃ, no abhūtavādenā"ti.

"Sabhāvampi, bhante nāgasena, yo akkosanto bhaṇati, tassa mayaṃ kahāpaṇaṃ daṇḍaṃ dhārema, aparādhoyeva so vatthuṃ nissāya visuṃ vohāraṃ ācaranto akkosatī"ti. "Atthi pana, mahārāja, sutapubbaṃ tayā khalitassa abhivādanaṃ vā paccuṭṭhānaṃ vā sakkāraṃ vā upāyanānuppadānaṃ vā"ti? "Na hi, bhante, yato kutoci yattha katthaci khalito, so paribhāsanāraho hoti tajjanāraho, uttamaṅgampissa chindanti hanantipi bandhantipi ghātentipi jhāpentipī"ti. "Tena hi, mahārāja, bhagavatā kiriyāyeva katā, no akiriyā"ti.

"Kiriyampi, bhante nāgasena, kurumānena patirūpena kātabbaṃ anucchavikena, savanenapi, bhante nāgasena, tathāgatassa sadevako loko ottappati hiriyati bhiyyo dassanena tatuttariṃ upasaṅkamanena payirupāsanenā"ti. "Api nu kho, mahārāja, tikicchako abhisanne kāye kupite dose sinehanīyāni bhesajjāni detī"ti? "Na hi, bhante, tiṇhāni lekhanīyāni bhesajjāni detī"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgato sabbakilesabyādhivūpasamāya anusiṭṭhiṃ deti, pharusāpi, mahārāja, tathāgatassa vācā satte sinehayati, muduke karoti. Yathā, mahārāja, uṇhampi udakaṃ yaṃ kiñci sinehanīyaṃ sinehayati, mudukaṃ karoti; evameva kho, mahārāja, pharusāpi tathāgatassa vācā atthavatī hoti karuṇāsahagatā. Yathā, mahārāja, pituvacanaṃ puttānaṃ atthavantaṃ hoti karuṇāsahagataṃ; evameva kho, mahārāja, pharusāpi tathāgatassa vācā atthavatī hoti karuṇāsahagatā. Pharusāpi, mahārāja, tathāgatassa vācā sattānaṃ kilesappahānā hoti. Yathā, mahārāja, duggandhampi gomuttaṃ pītaṃ virasampi agadaṃ khāyitaṃ sattānaṃ byādhiṃ hanati; evameva kho, mahārāja, pharusāpi tathāgatassa vācā atthavatī karuṇāsahagatā. Yathā, mahārāja, mahantopi tūlapuñjo parassa kāye nipatitvā rujaṃ na karoti; evameva kho, mahārāja, pharusāpi tathāgatassa vācā na kassaci dukkhaṃ uppādetī"ti. "Suvinicchito, bhante nāgasena, pañho bahūhi kāraṇehi. Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Pharusavācābhāvapañho catuttho.

Milindapañha
Opammakathāpañha
Gadrabhavagga
2. Kukkuṭaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kukkuṭassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, kukkuṭo kālena samayena paṭisallīyati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kālena samayeneva cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapetvā sarīraṃ paṭijaggitvā nahāyitvā cetiyaṃ vanditvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ dassanāya gantvā kālena samayena suññāgāraṃ pavisitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kukkuṭassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, kukkuṭo kālena samayeneva vuṭṭhāti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kālena samayeneva vuṭṭhahitvā cetiyaṅgaṇaṃ sammajjitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapetvā sarīraṃ paṭijaggitvā cetiyaṃ vanditvā punadeva suññāgāraṃ pavisitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kukkuṭassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, kukkuṭo pathaviṃ khaṇitvā khaṇitvā ajjhohāraṃ ajjhoharati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena paccavekkhitvā paccavekkhitvā ajjhohāraṃ ajjhoharitabbaṃ 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti. Idaṃ, mahārāja, kukkuṭassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Kantāre puttamaṃsaṃva, akkhassabbhañjanaṃ yathā; Evaṃ āhari āhāraṃ, yāpanatthamamucchito'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, kukkuṭo sacakkhukopi rattiṃ andho hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena anandheneva andhena viya bhavitabbaṃ, araññepi gocaragāme piṇḍāya carantenapi rajanīyesu rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbadhammesu andhena badhirena mūgena viya bhavitabbaṃ, na nimittaṃ gahetabbaṃ, nānubyañjanaṃ gahetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kukkuṭassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena mahākaccāyanena—

'Cakkhumāssa yathā andho, sotavā badhiro yathā; Paññavāssa yathā mūgo, balavā dubbaloriva; Attaatthe samuppanne, sayetha matasāyikan'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, kukkuṭo leḍḍudaṇḍalaguḷamuggarehi paripātiyantopi sakaṃ gehaṃ na vijahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena cīvarakammaṃ karontenapi navakammaṃ karontenapi vattappaṭivattaṃ karontenapi uddisantenapi uddisāpentenapi yoniso manasikāro na vijahitabbo, sakaṃ kho panetaṃ, mahārāja, yogino gehaṃ, yadidaṃ yoniso manasikāro. Idaṃ, mahārāja, kukkuṭassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena 'ko ca, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo? Yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā'ti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatināpi—

'Yathā sudanto mātaṅgo, sakaṃ soṇḍaṃ na maddati; Bhakkhābhakkhaṃ vijānāti, attano vuttikappanaṃ.

Tatheva buddhaputtena, Appamattena vā pana; Jinavacanaṃ na madditabbaṃ, Manasikāravaruttaman'"ti.

Kukkuṭaṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

7. Buddhapūjanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ tathāgatena 'abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāyā'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—

'Pūjetha naṃ pūjaniyassa dhātuṃ, Evaṃ kira saggamito gamissathā'ti.

Yadi, bhante nāgasena, tathāgatena bhaṇitaṃ—'abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāyā'ti, tena hi 'pūjetha naṃ pūjaniyassa dhātuṃ, evaṃ karā saggamito gamissathā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'pūjetha naṃ pūjaniyassa dhātuṃ, evaṃ karā saggamito gamissathā'ti, tena hi 'abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāyā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāyā'ti, puna ca bhaṇitaṃ—'pūjetha naṃ pūjaniyassa dhātuṃ, evaṃ karā saggamito gamissathā'ti, tañca pana

na sabbesaṃ jinaputtānaṃyeva ārabbha bhaṇitaṃ—'abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāyā'ti. Akammaṃ hetaṃ, mahārāja, jinaputtānaṃ yadidaṃ pūjā, sammasanaṃ saṅkhārānaṃ, yoniso manasikāro, satipaṭṭhānānupassanā, ārammaṇasāraggāho, kilesayuddhaṃ, sadatthamanuyuñjanā, etaṃ jinaputtānaṃ karaṇīyaṃ, avasesānaṃ devamanussānaṃ pūjā karaṇīyā.

Yathā, mahārāja, mahiyā rājaputtānaṃ hatthiassarathadhanutharulekhamuddāsikkhākhaggamantasutisammutiyuddhayujjhāpanakiriyā karaṇīyā, avasesānaṃ puthuvessasuddānaṃ kasi vaṇijjā gorakkhā karaṇīyā; evameva kho, mahārāja, akammaṃ hetaṃ jinaputtānaṃ yadidaṃ pūjā, sammasanaṃ saṅkhārānaṃ, yoniso manasikāro, satipaṭṭhānānupassanā, ārammaṇasāraggāho, kilesayuddhaṃ, sadatthamanuyuñjanā, etaṃ jinaputtānaṃ karaṇīyaṃ, avasesānaṃ devamanussānaṃ pūjā karaṇīyā.

Yathā vā pana, mahārāja, brāhmaṇamāṇavakānaṃ iruvedaṃ yajuvedaṃ sāmavedaṃ athabbaṇavedaṃ lakkhaṇaṃ itihāsaṃ purāṇaṃ nighaṇḍu keṭubhaṃ akkharappabhedaṃ padaṃ veyyākaraṇaṃ bhāsamaggaṃ uppātaṃ supinaṃ nimittaṃ chaḷaṅgaṃ candaggāhaṃ sūriyaggāhaṃ sukkarāhucaritaṃ uḷuggahayuddhaṃ devadundubhissaraṃ okkanti ukkāpātaṃ bhūmikammaṃ disādāhaṃ bhummantalikkhaṃ jotisaṃ lokāyatikaṃ sācakkaṃ migacakkaṃ antaracakkaṃ missakuppādaṃ sakuṇarutaravitaṃ sikkhā karaṇīyā, avasesānaṃ puthuvessasuddānaṃ kasi vaṇijjā gorakkhā karaṇīyā; evameva kho, mahārāja, akammaṃ hetaṃ jinaputtānaṃ yadidaṃ pūjā, sammasanaṃ saṅkhārānaṃ, yoniso manasikāro, satipaṭṭhānānupassanā, ārammaṇasāraggāho, kilesayuddhaṃ, sadatthamanuyuñjanā, etaṃ jinaputtānaṃ karaṇīyaṃ, avasesānaṃ devamanussānaṃ pūjā karaṇīyā, tasmā, mahārāja, tathāgato 'mā ime akamme yuñjantu, kamme ime yuñjantū'ti—āha—'abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāyā'ti. Yadetaṃ, mahārāja, tathāgato na bhaṇeyya, pattacīvarampi attano pariyādāpetvā bhikkhū buddhapūjaṃyeva kareyyun"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Buddhapūjanapañho sattamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

7. Cetiyapāṭihāriyapañha

"Bhante nāgasena, sabbesaṃ parinibbutānaṃ cetiye pāṭihīraṃ hoti, udāhu ekaccānaṃyeva hotī"ti? "Ekaccānaṃ, mahārāja, hoti, ekaccānaṃ na hotī"ti. "Katamesaṃ, bhante, hoti, katamesaṃ na hotī"ti? "Tiṇṇannaṃ, mahārāja, aññatarassa adhiṭṭhānā parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ hoti. Katamesaṃ tiṇṇannaṃ? Idha, mahārāja, arahā devamanussānaṃ anukampāya tiṭṭhantova adhiṭṭhāti 'evaṃnāma cetiye pāṭihīraṃ hotū'ti, tassa adhiṭṭhānavasena cetiye pāṭihīraṃ hoti, evaṃ arahato adhiṭṭhānavasena parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ hoti.

Puna caparaṃ, mahārāja, devatā manussānaṃ anukampāya parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ dassenti 'iminā pāṭihīrena saddhammo niccasampaggahito bhavissati, manussā ca pasannā kusalena abhivaḍḍhissantī'ti, evaṃ devatānaṃ adhiṭṭhānavasena parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ hoti.

Puna caparaṃ, mahārāja, itthī vā puriso vā saddho pasanno paṇḍito byatto medhāvī buddhisampanno yoniso cintayitvā gandhaṃ vā mālaṃ vā dussaṃ vā aññataraṃ vā kiñci adhiṭṭhahitvā cetiye ukkhipati 'evaṃnāma hotū'ti, tassapi adhiṭṭhānavasena parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ hoti, evaṃ manussānaṃ adhiṭṭhānavasena parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ hoti.

Imesaṃ kho, mahārāja, tiṇṇannaṃ aññatarassa adhiṭṭhānavasena parinibbutassa cetiye pāṭihīraṃ hoti.

Yadi, mahārāja, tesaṃ adhiṭṭhānaṃ na hoti, khīṇāsavassapi chaḷabhiññassa cetovasippattassa cetiye pāṭihīraṃ na hoti, asatipi, mahārāja, pāṭihīre caritaṃ disvā suparisuddhaṃ okappetabbaṃ niṭṭhaṃ gantabbaṃ saddahitabbaṃ 'suparinibbuto ayaṃ buddhaputto'"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Cetiyapāṭihāriyapañho sattamo.

Milindapañha

Mahāvagga

16. Nānādhammānaṃekakiccaabhinipphādanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, ime dhammā nānā santā ekaṃ atthaṃ abhinipphādentī"ti? "Āma, mahārāja, ime dhammā nānā santā ekaṃ atthaṃ abhinipphādenti, kilese hanantī"ti.

"Kathaṃ, bhante, ime dhammā nānā santā ekaṃ atthaṃ abhinipphādenti, kilese hananti? Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, senā nānā santā hatthī ca assā ca rathā ca pattī ca ekaṃ atthaṃ abhinipphādenti, saṅgāme parasenaṃ abhivijinanti; evameva kho, mahārāja, ime dhammā nānā santā ekaṃ atthaṃ abhinipphādenti, kilese hanantī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nānādhammānaṃ ekakiccaabhinipphādanapañho soḷasamo.

Mahāvaggo paṭhamo.

Imasmiṃ vagge soḷasa pañhā.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

1. Lābulataṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'lābulatāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, lābulatā tiṇe vā kaṭṭhe vā latāya vā soṇḍikāhi ālambitvā tassūpari vaḍḍhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena arahatte abhivaḍḍhitukāmena manasā ārammaṇaṃ ālambitvā arahatte abhivaḍḍhitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, lābulatāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Yathā lābulatā nāma, tiṇe kaṭṭhe latāya vā; Ālambitvā soṇḍikāhi, tato vaḍḍhati uppari.

Tatheva buddhaputtena, Arahattaphalakāminā; Ārammaṇaṃ ālambitvā, Vaḍḍhitabbaṃ asekkhaphale'"ti.

Lābulataṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

Nibbānavagga

5. Vāyāmakaraṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'kinti imaṃ dukkhaṃ nirujjheyya, aññañca dukkhaṃ nuppajjeyyāti. Etadatthā, mahārāja, amhākaṃ pabbajjā'ti. Kiṃ paṭikacceva vāyamitena, nanu sampatte kāle vāyamitabban"ti? Thero āha— "sampatte kāle, mahārāja, vāyāmo akiccakaro bhavati, paṭikacceva vāyāmo kiccakaro bhavatī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadā tvaṃ pipāsito bhaveyyāsi, tadā tvaṃ udapānaṃ khaṇāpeyyāsi, taḷākaṃ khaṇāpeyyāsi

'pānīyaṃ pivissāmī'"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sampatte kāle vāyāmo akiccakaro bhavati, paṭikacceva vāyāmo kiccakaro bhavatī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadā tvaṃ bubhukkhito bhaveyyāsi, tadā tvaṃ khettaṃ kasāpeyyāsi, sāliṃ ropāpeyyāsi, dhaññaṃ atiharāpeyyāsi 'bhattaṃ bhuñjissāmī'"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sampatte kāle vāyāmo akiccakaro bhavati, paṭikacceva vāyāmo kiccakaro bhavatī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadā te saṅgāmo paccupaṭṭhito bhaveyya, tadā tvaṃ parikhaṃ khaṇāpeyyāsi, pākāraṃ kārāpeyyāsi, gopuraṃ kārāpeyyāsi, aṭṭālakaṃ kārāpeyyāsi, dhaññaṃ atiharāpeyyāsi, tadā tvaṃ hatthismiṃ sikkheyyāsi, assasmiṃ sikkheyyāsi, rathasmiṃ sikkheyyāsi, dhanusmiṃ sikkheyyāsi, tharusmiṃ sikkheyyāsī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sampatte kāle vāyāmo akiccakaro bhavati, paṭikacceva vāyāmo kiccakaro bhavati. Bhāsitampetaṃ, mahārāja bhagavatā—

'Paṭikacceva taṃ kayirā, yaṃ jaññā hitamattano; Na sākaṭikacintāya, mantā dhīro parakkame.

Yathā sākaṭiko maṭṭhaṃ, samaṃ hitvā mahāpathaṃ; Visamaṃ maggamāruyha, akkhacchinnova jhāyati.

Evaṃ dhammā apakkamma, adhammamanuvattiya; Mando maccu mukhaṃ patto, akkhacchinnova jhāyatī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vāyāmakaraṇapañho pañcamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

7. Saddhammantaradhānapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti. Puna ca parinibbānasamaye subhaddena paribbājakena pañhaṃ puṭṭhena bhagavatā bhaṇitaṃ—'ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā'ti, asesavacanametaṃ, nissesavacanametaṃ, nippariyāyavacanametaṃ. Yadi, bhante nāgasena, tathāgatena bhaṇitaṃ—'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti, tena hi 'asuñño loko arahantehi

assā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'asuñño loko arahantehi assā'ti, tena hi 'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho gahanatopi gahanataro balavatopi balavataro gaṇṭhitopi gaṇṭhitaro, so tavānuppatto, tattha te ñāṇabalavipphāraṃ dassehi makaro viya sāgarabbhantaragato"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti. Parinibbānasamaye ca subhaddassa paribbājakassa bhaṇitaṃ—'ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā'ti. Tañca pana, mahārāja, bhagavato vacanaṃ nānatthañceva hoti nānābyañjanañca, ayaṃ sāsanaparicchedo, ayaṃ paṭipatti paridīpanāti dūraṃ vivajjitā te ubho aññamaññaṃ. Yathā, mahārāja, nabhaṃ pathavito dūraṃ vivajjitaṃ, nirayaṃ saggato dūraṃ vivajjitaṃ, kusalaṃ akusalato dūraṃ vivajjitaṃ, sukhaṃ dukkhato dūraṃ vivajjitaṃ; evameva kho, mahārāja, te ubho aññamaññaṃ dūraṃ vivajjitā.

Api ca, mahārāja, mā te pucchā moghā assa, rasato te saṃsanditvā kathayissāmi 'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti yaṃ bhagavā āha, taṃ khayaṃ paridīpayanto sesakaṃ paricchindi, 'vassasahassaṃ, ānanda, saddhammo tiṭṭheyya, sace bhikkhuniyo na pabbājeyyuṃ. Pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti. Api nu kho, mahārāja, bhagavā evaṃ vadanto saddhammassa antaradhānaṃ vā vadeti abhisamayaṃ vā paṭikkosatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Naṭṭhaṃ, mahārāja, parikittayanto sesakaṃ paridīpayanto paricchindi. Yathā, mahārāja, puriso naṭṭhāyiko sabbasesakaṃ gahetvā janassa paridīpeyya 'ettakaṃ me bhaṇḍaṃ naṭṭhaṃ, idaṃ sesakan'ti. Evameva kho, mahārāja, bhagavā naṭṭhaṃ paridīpayanto sesakaṃ devamanussānaṃ kathesi 'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti. Yaṃ pana, mahārāja, bhagavatā bhaṇitaṃ—'pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassatī'ti, sāsanaparicchedo eso.

Yaṃ pana parinibbānasamaye subhaddassa paribbājakassa samaṇe parikittayanto āha—'ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā'ti, paṭipattiparidīpanā esā, tvaṃ pana taṃ paricchedañca paridīpanañca ekarasaṃ karosi. Yadi pana te chando,

ekarasaṃ katvā kathayissāmi, sādhukaṃ suṇohi manasikarohi avikkhittamānaso.

Idha, mahārāja, taḷāko bhaveyya navasalilasampuṇṇo sammukhamuttariyamāno paricchinno parivaṭumakato, apariyādiṇṇeyeva tasmiṃ taḷāke udakūpari mahāmegho aparāparaṃ anuppabandho abhivasseyya, api nu kho, mahārāja, tasmiṃ taḷāke udakaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Meghassa, bhante, anuppabandhatāyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, jinasāsanavarasaddhammataḷāko ācārasīlaguṇavattapaṭipattivimalanavasalilasam puṇṇo uttariyamāno bhavaggamabhibhavitvā ṭhito. Yadi tattha buddhaputtā ācārasīlaguṇavattapaṭipattimeghavassaṃ aparāparaṃ anuppabandhāpeyyuṃ abhivassāpeyyuṃ. Evamidaṃ jinasāsanavarasaddhammataḷāko ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya, arahantehi loko asuñño bhaveyya, imamatthaṃ bhagavatā sandhāya bhāsitaṃ 'ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā'ti.

Idha pana, mahārāja, mahati mahāaggikkhandhe jalamāne aparāparaṃ sukkhatiṇakaṭṭhagomayāni upasaṃhareyyuṃ, api nu kho so, mahārāja, aggikkhandho nibbāyeyyā"ti? "Na hi, bhante, bhiyyo bhiyyo so aggikkhandho jaleyya, bhiyyo bhiyyo pabhāseyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, dasasahassiyā lokadhātuyā jinasāsanavarampi ācārasīlaguṇavattapaṭipattiyā jalati pabhāsati. Yadi pana, mahārāja, taduttariṃ buddhaputtā pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgatā satatamappamattā padaheyyuṃ, tīsu sikkhāsu chandajātā sikkheyyuṃ, cārittañca sīlaṃ samattaṃ paripūreyyuṃ, evamidaṃ jinasāsanavaraṃ bhiyyo bhiyyo ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya, asuñño loko arahantehi assāti imamatthaṃ bhagavatā sandhāya bhāsitaṃ 'ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā'ti.

Idha pana, mahārāja, siniddhasamasumajjitasappabhāsavimalādāsaṃ saṇhasukhumagerukacuṇṇena aparāparaṃ majjeyyuṃ, api nu kho, mahārāja, tasmiṃ ādāse malakaddamarajojallaṃ jāyeyyā"ti? "Na hi, bhante, aññadatthu vimalataraṃyeva bhaveyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, jinasāsanavaraṃ pakatinimmalaṃ byapagatakilesamalarajojallaṃ, yadi taṃ buddhaputtā ācārasīlaguṇavattapaṭipattisallekhadhutaguṇena jinasāsanavaraṃ sallakkheyyuṃ, evamidaṃ jinasāsanavaraṃ ciraṃ

dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya, asuñño ca loko arahantehi assāti imamatthaṃ bhagavatā sandhāya bhāsitaṃ 'ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā'ti. Paṭipattimūlakaṃ, mahārāja, satthusāsanaṃ paṭipattikāraṇaṃ paṭipattiyā anantarahitāya tiṭṭhatī"ti.

"Bhante nāgasena, 'saddhammantaradhānan'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ saddhammantaradhānan"ti? "Tīṇimāni, mahārāja, sāsanantaradhānāni. Katamāni tīṇi? Adhigamantaradhānaṃ paṭipattantaradhānaṃ liṅgantaradhānaṃ, adhigame, mahārāja, antarahite suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti, paṭipattiyā antarahitāya sikkhāpadapaññatti antaradhāyati, liṅgaṃyeva tiṭṭhati, liṅge antarahite paveṇupacchedo hoti, imāni kho, mahārāja, tīṇi antaradhānānī"ti.

"Suviññāpito, bhante nāgasena, pañho, gambhīro uttānīkato, gaṇṭhi bhinno, naṭṭhā paravādā bhaggā nippabhā katā, tvaṃ gaṇivaravasabhamāsajjā"ti.

Saddhammantaradhānapañho sattamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

7. Abhisamayantarāyakarapañha

"Bhante nāgasena, idha yo koci gihī pārājikaṃ ajjhāpanno bhaveyya, so aparena samayena pabbājeyya, attanāpi so na jāneyya 'gihipārājikaṃ ajjhāpannosmī'ti, napi tassa añño koci ācikkheyya 'gihipārājikaṃ ajjhāpannosī'ti. So ca tathattāya paṭipajjeyya, api nu tassa dhammābhisamayo bhaveyyā"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kena, bhante, kāraṇenā"ti? "Yo tassa hetu dhammābhisamayāya, so tassa samucchinno, tasmā dhammābhisamayo na bhavatī"ti.

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'jānantassa kukkuccaṃ hoti, kukkucce sati āvaraṇaṃ hoti, āvaṭe citte dhammābhisamayo na hotī'ti. Imassa pana ajānantassa akukkuccajātassa santacittassa viharato kena kāraṇena dhammābhisamayo na hoti, visamena visameneso pañho gacchati, cintetvā visajjethā"ti.

"Ruhati, mahārāja, sukaṭṭhe sukalale maṇḍakhette sāradaṃ sukhasayitaṃ bījan"ti? "Āma, bhante"ti. "Api nu, mahārāja, taññeva bījaṃ ghanaselasilātale ruheyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana, mahārāja, taññeva

bījaṃ kalale ruhati, kissa ghanasele na ruhatī"ti? "Natthi, bhante, tassa bījassa ruhanāya ghanasele hetu, ahetunā bījaṃ na ruhatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, yena hetunā tassa dhammābhisamayo bhaveyya, so tassa hetu samucchinno, ahetunā dhammābhisamayo na hoti.

Yathā vā pana, mahārāja, daṇḍaleḍḍulaguḷamuggarā pathaviyā ṭhānamupagacchanti, api nu, mahārāja, teyeva daṇḍaleḍḍulaguḷamuggarā gagane ṭhānamupagacchantī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ panettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena teyeva daṇḍaleḍḍulaguḷamuggarā pathaviyā ṭhānamupagacchanti, kena kāraṇena gagane na tiṭṭhantī"ti? "Natthi, bhante, tesaṃ daṇḍaleḍḍulaguḷamuggarānaṃ patiṭṭhānāya ākāse hetu, ahetunā na tiṭṭhantī"ti. "Evameva kho, mahārāja, tassa tena dosena abhisamayahetu samucchinno, hetusamugghāte ahetunā abhisamayo na hotīti.

Yathā vā pana, mahārāja, thale aggi jalati, api nu kho, mahārāja, soyeva aggi udake jalatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ panettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena soyeva aggi thale jalati, kena kāraṇena udake na jalatī"ti? "Natthi, bhante, aggissa jalanāya udake hetu, ahetunā na jalatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, tassa tena dosena abhisamayahetu samucchinno, hetusamugghāte ahetunā dhammābhisamayo na hotī"ti.

"Bhante nāgasena, punapetaṃ atthaṃ cintehi, na me tattha cittasaññatti bhavati, ajānantassa asati kukkucce āvaraṇaṃ hotīti, kāraṇena maṃ saññāpehī"ti. "Api nu, mahārāja, visaṃ halāhalaṃ ajānantena khāyitaṃ jīvitaṃ haratī"ti? "Āma, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, ajānantenapi kataṃ pāpaṃ abhisamayantarāyakaraṃ hoti.

Api nu, mahārāja, aggi ajānitvā akkamantaṃ ḍahatī"ti? "Āma, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, ajānantenapi kataṃ pāpaṃ abhisamayantarāyakaraṃ hoti.

Api nu, mahārāja, ajānantaṃ āsīviso ḍaṃsitvā jīvitaṃ haratī"ti? "Āma, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, ajānantenapi kataṃ pāpaṃ abhisamayantarāyakaraṃ hoti.

Nanu, mahārāja, kāliṅgarājā samaṇakolañño sattaratanaparikiṇṇo hatthiratanamabhiruyha kuladassanāya gacchanto ajānantopi nāsakkhi bodhimaṇḍassa uparito gantuṃ, idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena ajānantenapi kataṃ pāpaṃ abhisamayantarāyakaraṃ hotī"ti? "Jinabhāsitaṃ, bhante nāgasena, kāraṇaṃ na sakkā paṭikkosituṃ, es-

ovetassa attho tathā sampaṭicchāmī”ti.

Abhisamayantarāyakarapañho sattamo.

Milindapañha

Nibbānavagga

3. Pañcāyatanakammanibbattapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, yānimāni pañcāyatanāni, kiṃ nu tāni nānākammehi nibbattāni, udāhu ekena kammenā”ti? “Nānākammehi, mahārāja, nibbattāni, na ekena kammenā”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, ekasmiṃ khette nānābījāni vappeyyuṃ, tesaṃ nānābījānaṃ nānāphalāni nibbatteyyun”ti? “Āma, bhante, nibbatteyyun”ti. “Evameva kho, mahārāja, yāni yāni pañcāyatanāni, tāni tāni nānākammehi nibbattāni, na ekena kammenā”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Pañcāyatanakammanibbattapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

7. Issāsaṅgapañha

“Bhante nāgasena, ‘issāsassa cattāri aṅgāni gahetabbānī’ti yaṃ vadesi, katamāni tāni cattāri aṅgāni gahetabbānī”ti? “Yathā, mahārāja, issāso sare pātayanto ubho pāde pathaviyaṃ daḷhaṃ patiṭṭhāpeti, jaṇṇuavekallaṃ karoti, sarakalāpaṃ kaṭisandhimhi ṭhapeti, kāyaṃ upatthaddhaṃ karoti, dve hatthe sandhiṭṭhānaṃ āropeti, muṭṭhiṃ pīḷayati, aṅguliyo nirantaraṃ karoti, gīvaṃ paggaṇhāti, cakkhūni mukhañca pidahati, nimittaṃ ujuṃ karoti, hāsamuppādeti ‘vijjhissāmī’ti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sīlapathaviyaṃ vīriyapāde patiṭṭhāpetabbaṃ, khantisoraccaṃ avekallaṃ kātabbaṃ, saṃvare cittaṃ ṭhapetabbaṃ, saṃyamaniyame attā upanetabbo, icchā mucchā pīḷayitabbā, yoniso manasikāre cittaṃ nirantaraṃ kātabbaṃ, vīriyaṃ paggahetabbaṃ, cha dvārā pidahitabbā, sati upaṭṭhapetabbā, hāsamuppādetabbaṃ ‘sabbakilese ñāṇanārācena vijjhissāmī’ti. Idaṃ, mahārāja, issāsassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, issāso āḷakaṃ pariharati vaṅkajimhakuṭilanārācassa ujukaraṇāya; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena

imasmiṃ kāye satipaṭṭhānaāḷakaṃ pariharitabbaṃ vaṅkajimhakuṭilacittassa ujukaraṇāya. Idaṃ, mahārāja, issāsassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, issāso lakkhe upāseti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena imasmiṃ kāye upāsitabbaṃ. Kathaṃ, mahārāja yoginā yogāvacarena imasmiṃ kāye upāsitabbaṃ? Aniccato upāsitabbaṃ, dukkhato upāsitabbaṃ, anattato upāsitabbaṃ, rogato ... pe ... gaṇḍato ... sallato ... aghato ... ābādhato ... parato ... palokato ... ītito ... upaddavato ... bhayato ... upasaggato ... calato ... pabhaṅguto ... addhuvato ... atāṇato ... aleṇato ... asaraṇato ... rittato ... tucchato ... suññato ... ādīnavato ... vipariṇāmadhammato ... asārato ... aghamūlato ... vadhakato ... vibhavato ... sāsavato ... saṅkhatato ... mārāmisato ... jātidhammato ... jarādhammato ... byādhidhammato ... maraṇadhammato ... sokadhammato ... paridevadhammato ... upāyāsadhammato ... saṃkilesadhammato ... evaṃ kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena imasmiṃ kāye upāsitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, issāsassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, issāso sāyaṃ pātaṃ upāsati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sāyaṃ pātaṃ ārammaṇe upāsitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, issāsassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Yathā issāsako nāma, sāyaṃ pātaṃ upāsati; Upāsanaṃ ariñcanto, labhate bhattavetanaṃ.

Tatheva buddhaputtopi, Karoti kāyupāsanaṃ; Kāyupāsanaṃ ariñcanto, Arahattamadhigacchatī'"ti.

Issāsaṅgapañho sattamo.

Kumbhavaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Kumbho ca kāḷāyaso ca, chattaṃ khettañca agado; Bhojanena ca issāso, vuttaṃ dāni vidūhīti.

Opammakathāpañho niṭṭhito.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

6. Ākāsaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'ākāsassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, ākāso sabbaso agayho; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbaso kilesehi agayhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, ākāsassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, ākāso isitāpasabhūtadijagaṇānusañcarito; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena 'aniccaṃ dukkhaṃ anattā'ti saṅkhāresu mānasaṃ sañcārayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, ākāsassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, ākāso santāsanīyo; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbabhavapaṭisandhīsu mānasaṃ ubbejayitabbaṃ, assādo na kātabbo. Idaṃ, mahārāja, ākāsassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, ākāso ananto appamāṇo aparimeyyo; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena anantasīlena aparimitañāṇena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, ākāsassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, ākāso alaggo asatto appatiṭṭhito apalibuddho; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kule gaṇe lābhe āvāse palibodhe paccaye sabbakilesesu ca sabbattha alaggena bhavitabbaṃ, anāsattena appatiṭṭhitena apalibuddhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, ākāsassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena sakaṃ puttaṃ rāhulaṃ ovadantena—

'Seyyathāpi, rāhula, ākāso na katthaci patiṭṭhito; evameva kho tvaṃ, rāhula, ākāsasamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. Ākāsasamaṃ hi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ pariyādāya ṭhassantī'"ti.

Ākāsaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

1 Dvinnaṃbuddhānaṃanuppajjamānapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sam-

māsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti. Desentā ca, bhante nāgasena, sabbepi tathāgatā sattatiṃsa bodhipakkhiyadhamme desenti, kathayamānā ca cattāri ariyasaccāni kathenti, sikkhāpentā ca tīsu sikkhāsu sikkhāpenti, anusāsamānā ca appamādappaṭipattiyaṃ anusāsanti. Yadi, bhante nāgasena, sabbesampi tathāgatānaṃ ekā desanā ekā kathā ekā sikkhā ekā anusiṭṭhi, kena kāraṇena dve tathāgatā ekakkhaṇe nuppajjanti? Ekenapi tāva buddhuppādena ayaṃ loko obhāsajāto, yadi dutiyo buddho bhaveyya, dvinnaṃ pabhāya ayaṃ loko bhiyyoso mattāya obhāsajāto bhaveyya, ovadamānā ca dve tathāgatā sukhaṃ ovadeyyuṃ, anusāsamānā ca sukhaṃ anusāseyyuṃ, tattha me kāraṇaṃ brūhi, yathāhaṃ nissaṃsayo bhaveyyan"ti.

"Ayaṃ, mahārāja, dasasahassī lokadhātu ekabuddhadhāraṇī, ekasseva tathāgatassa guṇaṃ dhāreti, yadi dutiyo buddho uppajjeyya, nāyaṃ dasasahassī lokadhātu dhāreyya, caleyya kampeyya nameyya onameyya vinameyya vikireyya vidhameyya viddhaṃseyya, na ṭhānamupagaccheyya.

Yathā, mahārāja, nāvā ekapurisasandhāraṇī bhaveyya, ekasmiṃ purise abhirūḷhe sā nāvā samupādikā bhaveyya. Atha dutiyo puriso āgaccheyya tādiso āyunā vaṇṇena vayena pamāṇena kisathūlena sabbaṅgapaccaṅgena, so taṃ nāvaṃ abhirūheyya, api nu sā, mahārāja, nāvā dvinnampi dhāreyyā"ti? "Na hi, bhante, caleyya kampeyya nameyya onameyya vinameyya vikireyya vidhameyya viddhaṃseyya, na ṭhānamupagaccheyya, osīdeyya udake"ti. "Evameva kho, mahārāja, ayaṃ dasasahassī lokadhātu ekabuddhadhāraṇī, ekasseva tathāgatassa guṇaṃ dhāreti, yadi dutiyo buddho uppajjeyya, nāyaṃ dasasahassī lokadhātu dhāreyya, caleyya kampeyya nameyya onameyya vinameyya vikireyya vidhameyya viddhaṃseyya, na ṭhānamupagaccheyya.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso yāvadatthaṃ bhojanaṃ bhuñjeyya chādentaṃ yāva kaṇṭhamabhipūrayitvā, so dhāto pīṇito paripuṇṇo nirantaro tandikato anonamitadaṇḍajāto punadeva tattakaṃ bhojanaṃ bhuñjeyya, api nu kho so, mahārāja, puriso sukhito bhaveyyā"ti? "Na hi, bhante, sakiṃ bhuttova mareyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, ayaṃ dasasahassī lokadhātu ekabuddhadhāraṇī, ekasseva tathāgatassa guṇaṃ dhāreti, yadi dutiyo buddho uppajjeyya, nāyaṃ dasasahassī lokadhātu

dhāreyya, caleyya kampeyya nameyya onameyya vinameyya vikireyya vidhameyya viddhaṃseyya, na ṭhānamupagaccheyyā"ti.

"Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, atidhammabhārena pathavī calatī"ti? "Idha, mahārāja, dve sakaṭā ratanaparipūritā bhaveyyuṃ yāva mukhasamā, ekasmā sakaṭato ratanaṃ gahetvā ekasmiṃ sakaṭe ākireyyuṃ, api nu kho taṃ, mahārāja, sakaṭaṃ dvinnampi sakaṭānaṃ ratanaṃ dhāreyyā"ti? "Na hi, bhante, nābhipi tassa phaleyya, arāpi tassa bhijjeyyuṃ, nemipi tassa opateyya, akkhopi tassa bhijjeyyā"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, atiratanabhārena sakaṭaṃ bhijjatī"ti? "Āma, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, atidhammabhārena pathavī calati.

Api ca, mahārāja, imaṃ kāraṇaṃ buddhabalaparidīpanāya osāritaṃ. Aññampi tattha abhirūpaṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe nuppajjanti. Yadi, mahārāja, dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe uppajjeyyuṃ, tesaṃ parisāya vivādo uppajjeyya 'tumhākaṃ buddho, amhākaṃ buddho'ti, ubhato pakkhajātā bhaveyyuṃ, yathā, mahārāja, dvinnaṃ balavāmaccānaṃ parisāya vivādo uppajjeyya 'tumhākaṃ amacco, amhākaṃ amacco'ti, ubhato pakkhajātā honti; evameva kho, mahārāja, yadi dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe uppajjeyyuṃ, tesaṃ parisāya vivādo uppajjeyya 'tumhākaṃ buddho, amhākaṃ buddho'ti, ubhato pakkhajātā bhaveyyuṃ. Idaṃ tāva, mahārāja, ekaṃ kāraṇaṃ, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe nuppajjanti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe nuppajjanti. Yadi, mahārāja, dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe uppajjeyyuṃ, 'aggo buddho'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhaveyya, 'jeṭṭho buddho'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhaveyya, 'seṭṭho buddho'ti, 'visiṭṭho buddho'ti, 'uttamo buddho'ti, 'pavaro buddho'ti, 'asamo buddho'ti, 'asamasamo buddho'ti, 'appaṭimo buddho'ti, 'appaṭibhāgo buddho'ti, 'appaṭipuggalo buddho'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhaveyya. Idampi kho tvaṃ, mahārāja, kāraṇaṃ atthato sampaṭiccha, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe nuppajjanti.

Api ca kho, mahārāja, buddhānaṃ bhagavantānaṃ sabhāvapakati esāyaṃ, ekoyeva buddho loke uppajjati. Kasmā kāraṇā? Mahantatāya sabbaññubuddhaguṇānaṃ. Aññampi, mahārāja, yaṃ loke mahantaṃ,

taṃ ekaṃyeva hoti. Pathavī, mahārāja, mahantī, sā ekā yeva. Sāgaro mahanto, so ekoyeva. Sineru girirājā mahanto, so ekoyeva. Ākāso mahanto, so ekoyeva. Sakko mahanto, so ekoyeva. Māro mahanto, so ekoyeva. Mahābrahmā mahanto, so ekoyeva. Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho mahanto, so eko yeva lokasmiṃ. Yattha te uppajjanti, tattha aññassa okāso na hoti, tasmā, mahārāja, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho ekoyeva lokasmiṃ uppajjatī"ti.

"Sukathito, bhante nāgasena, pañho opammehi kāraṇehi. Anipuṇopetaṃ sutvā attamano bhaveyya, kiṃ pana mādiso mahāpañño. Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Dvinnaṃ buddhānaṃ anuppajjamānapañho paṭhamo.

Milindapañha

Sativagga

7. Sarāgavītarāganānākaraṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kiṃ nānākaraṇaṃ sarāgassa ca vītarāgassa cā"ti? "Eko kho, mahārāja, ajjhosito, eko anajjhosito"ti. "Kiṃ etaṃ, bhante, ajjhosito anajjhosito nāmā"ti? "Eko kho, mahārāja, atthiko, eko anatthiko"ti. "Passāmahaṃ, bhante, evarūpaṃ yo ca sarāgo, yo ca vītarāgo, sabbopeso sobhanaṃyeva icchati khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā, na koci pāpakaṃ icchatī"ti. "Avītarāgo kho, mahārāja, rasapaṭisaṃvedī ca rasarāgapaṭisaṃvedī ca bhojanaṃ bhuñjati, vītarāgo pana rasapaṭisaṃvedī bhojanaṃ bhuñjati, no ca kho rasarāgapaṭisaṃvedī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Sarāgavītarāganānākaraṇapañho sattamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

11. Ahiṃsāniggahapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'ahiṃsāya cara loke, piyo hohisi maṃmivā'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'niggaṇhe niggahārahaṃ, paggaṇhe paggahārahan'ti. Niggaho nāma, bhante nāgasena, hatthacchedo pādacchedo vadho bandhanaṃ kāraṇā māraṇaṃ santativikopanaṃ, na etaṃ vacanaṃ bhagavato yuttaṃ, na ca bhagavā arahati etaṃ vacanaṃ vattuṃ. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇi-

taṃ—'ahiṃsāya cara loke, piyo hohisi maṃmivā'ti, tena hi 'niggaṇhe niggahārahaṃ, paggaṇhe paggahārahan'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'niggaṇhe niggahārahaṃ, paggaṇhe paggahārahan'ti, tena hi 'ahiṃsāya cara loke, piyo hohisi maṃmivā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'ahiṃsāya cara loke, piyo hohisi maṃmivā'ti, bhaṇitañca—'niggaṇhe niggahārahaṃ, paggaṇhe paggahārahan'ti. 'Ahiṃsāya cara loke, piyo hohisi maṃmivā'ti sabbesaṃ, mahārāja, tathāgatānaṃ anumataṃ etaṃ, esā anusiṭṭhi, esā dhammadesanā, dhammo hi, mahārāja, ahiṃsālakkhaṇo, sabhāvavacanaṃ etaṃ. Yaṃ pana, mahārāja, tathāgato āha— 'niggaṇhe niggahārahaṃ, paggaṇhe paggahārahan'ti, bhāsā esā, uddhataṃ, mahārāja, cittaṃ niggahetabbaṃ, līnaṃ cittaṃ paggahetabbaṃ. Akusalaṃ cittaṃ niggahetabbaṃ, kusalaṃ cittaṃ paggahetabbaṃ. Ayoniso manasikāro niggahetabbo, yoniso manasikāro paggahetabbo. Micchāpaṭipanno niggahetabbo, sammāpaṭipanno paggahetabbo. Anariyo niggahetabbo ariyo paggahetabbo. Coro niggahetabbo, acoro paggahetabbo"ti.

"Hotu, bhante nāgasena, idāni tvaṃ paccāgatosi mama visayaṃ, yamahaṃ pucchāmi, so me attho upagato. Coro pana, bhante nāgasena, niggaṇhantena kathaṃ niggahetabbo"ti? "Coro, mahārāja, niggaṇhantena evaṃ niggahetabbo, paribhāsanīyo paribhāsitabbo, daṇḍanīyo daṇḍetabbo, pabbājanīyo pabbājetabbo, bandhanīyo bandhitabbo, ghātanīyo ghātetabbo"ti. "Yaṃ pana, bhante nāgasena, corānaṃ ghātanaṃ, taṃ tathāgatānaṃ anumatan"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kissa pana coro anusāsanīyo anumato tathāgatānan"ti? "Yo so, mahārāja, ghātīyati, na so tathāgatānaṃ anumatiyā ghātīyati, sayaṃkatena so ghātīyati, api ca dhammānusiṭṭhiyā anusāsīyati, sakkā pana, mahārāja, tayā purisaṃ akārakaṃ anaparādhaṃ vīthiyaṃ carantaṃ gahetvā ghātayitun"ti? "Na sakkā, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Akārakattā, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, na coro tathāgatānaṃ anumatiyā haññati, sayaṃkatena so haññati, kiṃ panettha anusāsako kiñci dosaṃ āpajjatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, tathāgatānaṃ anusiṭṭhi sammānusiṭṭhi hotī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Ahiṃsāniggahapañho ekādasamo.

Milindapañha
Meṇḍakapañha
Sabbaññutañāṇavagga
2. Dhammavinayapaṭicchannāpaṭicchannapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'tathāgatappavedito, bhikkhave, dhammavinayo vivaṭo virocati no paṭicchanno'ti. Puna ca pātimokkhuddeso kevalañca vinayapiṭakaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ. Yadi, bhante nāgasena, jinasāsane yuttaṃ vā pattaṃ vā samayaṃ labhetha, vinayapaṇṇatti vivaṭā sobheyya. Kena kāraṇena? Kevalaṃ tattha sikkhā saṃyamo niyamo sīlaguṇaācārapaṇṇatti attharaso dhammaraso vimuttiraso. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'tathāgatappavedito, bhikkhave, dhammavinayo vivaṭo virocati no paṭicchanno'ti, tena hi 'pātimokkhuddeso kevalañca vinayapiṭakaṃ pihitaṃ paṭicchannan'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi pātimokkhuddeso kevalañca vinayapiṭakaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ, tena hi 'tathāgatappavedito, bhikkhave, dhammavinayo vivaṭo virocati no paṭicchanno'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'tathāgatappavedito, bhikkhave, dhammavinayo vivaṭo virocati no paṭicchanno'ti. Puna ca pātimokkhuddeso kevalañca vinayapiṭakaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ, tañca pana na sabbesaṃ, sīmaṃ katvā pihitaṃ.

Tividhena, mahārāja, bhagavatā pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito, pubbakānaṃ tathāgatānaṃ vaṃsavasena pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito, dhammassa garukattā pihito, bhikkhubhūmiyā garukattā pihito.

Kathaṃ pubbakānaṃ tathāgatānaṃ vaṃsavasena pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito? Eso vaṃso, mahārāja, sabbesaṃ pubbakānaṃ tathāgatānaṃ yadidaṃ bhikkhumajjhe pātimokkhuddeso avasesānaṃ pihito. Yathā, mahārāja, khattiyānaṃ khattiyamāyā khattiyesuyeva carati, evametaṃ khattiyānaṃ lokassa paveṇī avasesānaṃ pihitā; evameva kho, mahārāja, eso vaṃso sabbesaṃ pubbakānaṃ tathāgatānaṃ yadidaṃ bhikkhumajjhe pātimokkhuddeso avasesānaṃ pihito.

Yathā vā pana, mahārāja, mahiyā gaṇā vattanti, seyyathidaṃ—mallā

atoṇā pabbatā dhammagiriyā brahmagiriyā naṭakā naccakā laṅghakā pisācā maṇibhaddā puṇṇabaddhā candimasūriyā siridevatā kālidevatā, sivā vasudevā ghanikā asipāsā bhaddiputtāti, tesaṃ tesaṃ rahassaṃ tesu tesu gaṇesuyeva carati, avasesānaṃ pihitaṃ; evameva kho, mahārāja, eso vaṃso sabbesaṃ pubbakānaṃ tathāgatānaṃ yadidaṃ bhikkhumajjhe pātimokkhuddeso avasesānaṃ pihito. Evaṃ pubbakānaṃ tathāgatānaṃ vaṃsavasena pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito.

Kathaṃ dhammassa garukattā pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito? Dhammo, mahārāja, garuko bhāriyo, tattha sammattakārī aññaṃ ārādheti, taṃ tattha paramparāsammattakāritāya pāpuṇāti, na taṃ tattha paramparāsammattakāritāya pāpuṇāti, mā cāyaṃ sāradhammo varadhammo asammattakārīnaṃ hatthagato oññāto avaññāto hīḷito khīḷito garahito bhavatu, mā cāyaṃ sāradhammo varadhammo dujjanagato oññāto avaññāto hīḷito khīḷito garahito bhavatūti. Evaṃ dhammassa garukattā pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito.

Yathā, mahārāja, sāravarapavaraabhijātajātimantarattalohitacandanaṃ nāma savarapuramanugataṃ oññātaṃ avaññātaṃ hīḷitaṃ khīḷitaṃ garahitaṃ bhavati; evameva kho, mahārāja, mā cāyaṃ sāradhammo varadhammo paramparāasammattakārīnaṃ hatthagato oññāto avaññāto hīḷito khīḷito garahito bhavatu, mā cāyaṃ sāradhammo varadhammo dujjanagato oññāto avaññāto hīḷito khīḷito garahito bhavatūti. Evaṃ dhammassa garukattā pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito.

Kathaṃ bhikkhubhūmiyā garukattā pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito? Bhikkhubhāvo kho, mahārāja, loke atuliyo appamāṇo anagghiyo, na sakkā kenaci agghāpetuṃ tuletuṃ parimetuṃ, māyaṃ evarūpe bhikkhubhāve ṭhito lokena samasamo bhavatūti bhikkhūnaṃyeva antare pātimokkhuddeso carati. Yathā, mahārāja, loke varapavarabhaṇḍaṃ vatthaṃ vā attharaṇaṃ vā gajaturaṅgarathasuvaṇṇarajatamaṇimuttāitthiratanādīni vā vijitakammasūrā vā sabbe te rājānamupagacchanti; evameva kho, mahārāja, yāvatā loke sugatāgamapariyattiācārasaṃyamasīlasaṃvaraguṇā, sabbe te bhikkhusaṃghamupagatā bhavanti. Evaṃ bhikkhubhūmiyā garukattā pātimokkhuddeso sīmaṃ katvā pihito”ti. “Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī”ti.

Dhammavinayapaṭicchannāpaṭicchannapañho dutiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

2. Kāḷāyasaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kāḷāyasassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, kāḷāyaso supīto vamati; evameva kho, mahārāja, yogino yogāvacarassa mānasaṃ yoniso manasikārena apītaṃ vamati. Idaṃ, mahārāja, kāḷāyasassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, kāḷāyaso sakiṃ pītaṃ udakaṃ na vamati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yo sakiṃ uppanno pasādo, na puna so vamitabbo 'uḷāro so bhagavā sammāsambuddho, svākkhāto dhammo, suppaṭipanno saṃgho'ti. 'Rūpaṃ aniccaṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccan'ti yaṃ sakiṃ uppannaṃ ñāṇaṃ, na puna taṃ vamitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kāḷāyasassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Dassanamhi parisodhito naro, Ariyadhamme niyato visesagū; Nappavedhati anekabhāgaso, Sabbaso ca mukhabhāvameva so'"ti.

Kāḷāyasaṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Nibbānavagga

2. Nāgasenapañha

Thero āha—"loṇaṃ, mahārāja, cakkhuviññeyyan"ti. "Āma, bhante, cakkhuviññeyyan"ti. "Suṭṭhu kho, mahārāja, jānāhī"ti. "Kiṃ pana, bhante, jivhāviññeyyan"ti? "Āma, mahārāja, jivhāviññeyyan"ti. "Kiṃ pana, bhante, sabbaṃ loṇaṃ jivhāya vijānātī"ti? "Āma, mahārāja, sabbaṃ loṇaṃ jivhāya vijānāti".

"Yadi, bhante, sabbaṃ loṇaṃ jivhāya vijānāti, kissa pana taṃ sakaṭehi balībaddā āharanti, nanu loṇameva āharitabban"ti? "Na sakkā, mahārāja, loṇameva āharituṃ ekatobhāvagatā ete dhammā gocaranānattagatā loṇaṃ garubhāvo cāti. Sakkā pana, mahārāja, loṇaṃ tulāya tulayitun"ti? "Āma, bhante, sakkā"ti. "Na sakkā, mahārāja, loṇaṃ tulāya tulayituṃ, garubhāvo tulāya tuliyatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nāgasenapañho dutiyo.

Milindapañha

Mahāvagga

10. Sampasādanalakkhaṇasaddhāpañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇā saddhā"ti? "Sampasādanalakkhaṇā ca, mahārāja, saddhā, sampakkhandanalakkhaṇā cā"ti. "Kathaṃ, bhante, sampasādanalakkhaṇā saddhā"ti? "Saddhā kho, mahārāja, uppajjamānā nīvaraṇe vikkhambheti, vinīvaraṇaṃ cittaṃ hoti acchaṃ vippasannaṃ anāvilaṃ. Evaṃ kho, mahārāja, sampasādanalakkhaṇā saddhā"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, rājā cakkavattī caturaṅginiyā senāya saddhiṃ addhānamaggappaṭipanno parittaṃ udakaṃ tareyya, taṃ udakaṃ hatthīhi ca assehi ca rathehi ca pattīhi ca khubhitaṃ bhaveyya āvilaṃ luḷitaṃ kalalībhūtaṃ. Uttiṇṇo ca rājā cakkavattī manusse āṇāpeyya 'pānīyaṃ, bhaṇe, āharatha, pivissāmī'ti, rañño ca udakappasādako maṇi bhaveyya. 'Evaṃ, devā'ti kho te manussā rañño cakkavattissa paṭissutvā taṃ udakappasādakaṃ maṇiṃ udake pakkhipeyyuṃ, tasmiṃ udake pakkhittamatte saṅkhasevālapaṇakaṃ vigaccheyya, kaddamo ca sannisīdeyya, acchaṃ bhaveyya udakaṃ vippasannaṃ anāvilaṃ. Tato rañño cakkavattissa pānīyaṃ upanāmeyyuṃ 'pivatu, deva, pānīyan'ti.

Yathā, mahārāja, udakaṃ, evaṃ cittaṃ daṭṭhabbaṃ, yathā te manussā, evaṃ yogāvacaro daṭṭhabbo, yathā saṅkhasevālapaṇakaṃ kaddamo ca, evaṃ kilesā daṭṭhabbā. Yathā udakappasādako maṇi, evaṃ saddhā daṭṭhabbā, yathā udakappasādake maṇimhi udake pakkhittamatte saṅkhasevālapaṇakaṃ vigaccheyya, kaddamo ca sannisīdeyya, acchaṃ bhaveyya udakaṃ vippasannaṃ anāvilaṃ; evameva kho, mahārāja, saddhā uppajjamānā nīvaraṇe vikkhambheti, vinīvaraṇaṃ cittaṃ hoti acchaṃ vippasannaṃ anāvilaṃ. Evaṃ kho, mahārāja, sampasādanalakkhaṇā saddhā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Sampasādanalakkhaṇasaddhāpañho dasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

1. Upacikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'upacikāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, upacikā upari chadanaṃ katvā attānaṃ pidahitvā gocarāya carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sīlasaṃvarachadanaṃ katvā mānasaṃ pidahitvā piṇḍāya caritabbaṃ, sīlasaṃvarachadanena kho, mahārāja, yogī yogāvacaro sabbabhayasamatikkanto hoti. Idaṃ, mahārāja, upacikāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena upasenena vaṅgantaputtena—

'Sīlasaṃvarachadanaṃ, yogī katvāna mānasaṃ; Anupalitto lokena, bhayā ca parimuccatī'"ti.

Upacikaṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

Nibbānavagga

8. Nirodhanibbānapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, nirodho nibbānan"ti? "Āma, mahārāja, nirodho nibbānan"ti. "Kathaṃ, bhante nāgasena, nirodho nibbānan"ti? "Sabbe bālaputhujjanā kho, mahārāja, ajjhattikabāhire āyatane abhinandanti abhivadanti ajjhosāya tiṭṭhanti, te tena sotena vuyhanti, na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokena paridevena dukkhehi domanassehi upāyāsehi na parimuccanti dukkhasmāti vadāmi. Sutavā ca kho, mahārāja, ariyasāvako ajjhattikabāhire āyatane nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato taṇhā nirujjhati, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti, evaṃ kho, mahārāja, nirodho nibbānan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nirodhanibbānapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

5. Nakulaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'nakulassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, nakulo uragamupagacchanto bhesajjena kāyaṃ paribhāvetvā uragamupagacchati gahetuṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kodhāghātabahulaṃ kalahaviggahavivādavirodhābhibhūtaṃ lokamupagacchantena mettābhesajjena mānasaṃ anulimpitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, nakulassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Tasmā sakaṃ paresampi, kātabbā mettabhāvanā; Mettacittena pharitabbaṃ, etaṃ buddhāna sāsanan'"ti.

Nakulaṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

1. Panthamakkaṭakaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'panthamakkaṭakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, panthamakkaṭako panthe makkaṭajālavitānaṃ katvā yadi tattha jālake laggati kimi vā makkhikā vā paṭaṅgo vā, taṃ gahetvā bhakkhayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena chasu dvāresu satipaṭṭhānajālavitānaṃ katvā yadi tattha kilesamakkhikā bajjhanti, tattheva ghātetabbā. Idaṃ, mahārāja, panthamakkaṭakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena anuruddhena—

'Cittaṃ niyame chasu dvāresu, Satipaṭṭhānavaruttame; Kilesā tattha laggā ce, Hantabbā te vipassinā'"ti.

Panthamakkaṭakaṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

3. Cittakadharakummaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'cittakadharakummassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, cittakadharakummo udakabhayā udakaṃ parivajjetvā vicarati, tāya ca pana udakaṃ parivajjanāya āyunā na parihāyati; evameva kho,

mahārāja, yoginā yogāvacarena pamāde bhayadassāvinā bhavitabbaṃ, appamāde guṇavisesadassāvinā. Tāya ca pana bhayadassāvitāya na parihāyati sāmaññā, nibbānassa santike upeti. Idaṃ, mahārāja, cittakadharakummassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena dhammapade—

'Appamādarato bhikkhu, pamāde bhayadassi vā; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike'"ti.

Cittakadharakummaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

4. Maccupāsamuttipañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—

'Na antalikkhe na samuddamajjhe, Na pabbatānaṃ vivaraṃ pavissa; Na vijjatī so jagatippadeso, Yatthaṭṭhito mucceyya maccupāsā'ti.

Puna bhagavatā parittā ca uddiṭṭhā. Seyyathidaṃ—ratanasuttaṃ mettasuttaṃ khandhaparittaṃ moraparittaṃ dhajaggaparittaṃ āṭānāṭiyaparittaṃ aṅgulimālaparittaṃ. Yadi, bhante nāgasena, ākāsagatopi samuddamajjhagatopi pāsādakuṭileṇaguhāpabbhāradaribilagirivivarapabbatantaragatopi na muccati maccupāsā, tena hi parittakammaṃ micchā. Yadi parittakaraṇena maccupāsā parimutti bhavati, tena hi 'na antalikkhe ... pe ... maccupāsā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho gaṇṭhitopi gaṇṭhitaro tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'na antalikkhe ... pe ... maccupāsā'ti, parittā ca bhagavatā uddiṭṭhā, tañca pana sāvasesāyukassa vayasampannassa apetakammāvaraṇassa, natthi, mahārāja, khīṇāyukassa ṭhitiyā kiriyā vā upakkamo vā.

Yathā, mahārāja, matassa rukkhassa sukkhassa koḷāpassa nisnehassa uparuddhajīvitassa gatāyusaṅkhārassa kumbhasahassenapi udake ākirante allattaṃ vā pallavitaharitabhāvo vā na bhaveyya; evameva kho, mahārāja, bhesajjaparittakammena natthi khīṇāyukassa ṭhitiyā kiriyā vā upakkamo vā, yāni tāni, mahārāja, mahiyā osadhāni bhesajjāni, tānipi khīṇāyukassa akiccakarāni bhavanti. Sāvasesāyukaṃ, mahārāja, vayasampannaṃ apetakammāvaraṇaṃ parittaṃ rakkhati

gopeti, tassatthāya bhagavatā parittā uddiṭṭhā.

Yathā, mahārāja, kassako paripakke dhaññe mate sassanāḷe udakappavesanaṃ vāreyya, yaṃ pana sassaṃ taruṇaṃ meghasannibhaṃ vayasampannaṃ, taṃ udakavaḍḍhiyā vaḍḍhati. Evameva kho, mahārāja, khīṇāyukassa bhesajjaparittakiriyā ṭhapitā paṭikkhittā, ye pana te manussā sāvasesāyukā vayasampannā, tesaṃ atthāya parittabhesajjāni bhaṇitāni, te parittabhesajjehi vaḍḍhantī"ti.

"Yadi, bhante nāgasena, khīṇāyuko marati, sāvasesāyuko jīvati, tena hi parittabhesajjāni niratthakāni hontī"ti? "Diṭṭhapubbo pana tayā, mahārāja, koci rogo bhesajjehi paṭinivattito"ti? "Āma, bhante, anekasatāni diṭṭhānī"ti. "Tena hi, mahārāja, 'parittabhesajjakiriyā niratthakā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhavatī"ti.

"Dissanti, bhante nāgasena, vejjānaṃ upakkamā bhesajjapānānulepā, tena tesaṃ upakkamena rogo paṭinivattatī"ti. "Parittānampi, mahārāja, pavattīyamānānaṃ saddo suyyati, jivhā sukkhati, hadayaṃ byāvaṭṭati, kaṇṭho āturati. Tena tesaṃ pavattena sabbe byādhayo vūpasamanti, sabbā ītiyo apagacchantīti.

Diṭṭhapubbo pana tayā, mahārāja, koci ahinā daṭṭho mantapadena visaṃ pātīyamāno visaṃ cikkhassanto uddhamadho ācamayamāno"ti? "Āma, bhante, ajjetarahipi taṃ loke vattatī"ti. "Tena hi, mahārāja, 'parittabhesajjakiriyā niratthakā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhavati. Kataparittañhi, mahārāja, purisaṃ ḍaṃsitukāmo ahi na ḍaṃsati, vivaṭaṃ mukhaṃ pidahati, corānaṃ ukkhittalaguḷampi na sambhavati, te laguḷaṃ muñcitvā pemaṃ karonti, kupitopi hatthināgo samāgantvā uparamati, pajjalitamahāaggikkhandhopi upagantvā nibbāyati, visaṃ halāhalampi khāyitaṃ agadaṃ sampajjati, āhāratthaṃ vā pharati, vadhakā hantukāmā upagantvā dāsabhūtā sampajjanti, akkantopi pāso na saṃvarati.

Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, 'morassa kataparittassa sattavassasatāni luddako nāsakkhi pāsaṃ upanetuṃ, akataparittassa taṃ yeva divasaṃ pāsaṃ upanesī'"ti? "Āma, bhante, suyyati, abbhuggato so saddo sadevake loke"ti. "Tena hi, mahārāja 'parittabhesajjakiriyā niratthakā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhavati.

Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, 'dānavo bhariyaṃ parirakkhanto samugge pakkhipitvā gilitvā kucchinā pariharati, atheko vijjādharo

tassa dānavassa mukhena pavisitvā tāya saddhiṃ abhiramati, yadā so dānavo aññāsi, atha samuggaṃ vamitvā vivari, saha samugge vivaṭe vijjādharo yathākāmaṃ pakkāmī'"ti? "Āma, bhante, suyyati, abbhuggato sopi saddo sadevake loke"ti. "Nanu so, mahārāja, vijjādharo parittabalena gahaṇā mutto"ti. "Āma, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, atthi parittabalaṃ.

Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, 'aparopi vijjādharo bārāṇasirañño antepure mahesiyā saddhiṃ sampaduṭṭho gahaṇappatto samāno khaṇena adassanaṃ gato mantabalenā'"ti. "Āma, bhante, suyyatī"ti. "Nanu so, mahārāja, vijjādharo parittabalena gahaṇā mutto"ti? "Āma, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, atthi parittabalan"ti.

"Bhante nāgasena, kiṃ sabbeyeva parittaṃ rakkhatī"ti? "Ekacce, mahārāja, rakkhati, ekacce na rakkhatī"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, parittaṃ na sabbatthikan"ti? "Api nu kho, mahārāja, bhojanaṃ sabbesaṃ jīvitaṃ rakkhatī"ti? "Ekacce, bhante, rakkhati, ekacce na rakkhatī"ti. "Kiṃ kāraṇā"ti. "Yato, bhante, ekacce taṃyeva bhojanaṃ atibhuñjitvā visūcikāya marantī"ti. "Tena hi, mahārāja, bhojanaṃ na sabbesaṃ jīvitaṃ rakkhatī"ti? "Dvīhi, bhante nāgasena, kāraṇehi bhojanaṃ jīvitaṃ harati atibhuttena vā usmādubbalatāya vā, āyudadaṃ, bhante nāgasena, bhojanaṃ durupacārena jīvitaṃ haratī"ti. "Evameva kho, mahārāja, parittaṃ ekacce rakkhati, ekacce na rakkhati.

Tīhi, mahārāja, kāraṇehi parittaṃ na rakkhati kammāvaraṇena, kilesāvaraṇena, asaddahanatāya. Sattānurakkhaṇaṃ, mahārāja, parittaṃ attanā katena ārakkhaṃ jahati, yathā, mahārāja, mātā puttaṃ kucchigataṃ poseti, hitena upacārena janeti, janayitvā asucimalasiṅghāṇikamapanetvā uttamavarasugandhaṃ upalimpati, so aparena samayena paresaṃ putte akkosante vā paharante vā pahāraṃ deti. Te tassa kujjhitvā parisāya ākaḍḍhitvā taṃ gahetvā sāmino upanenti, yadi pana tassā putto aparaddho hoti velātivatto. Atha naṃ sāmino manussā ākaḍḍhayamānā daṇḍamuggarajāṇumuṭṭhīhi tāḷenti pothenti, api nu kho, mahārāja, tassa mātā labhati ākaḍḍhanaparikaḍḍhanaṃ gāhaṃ sāmino upanayanaṃ kātun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti. "Attano, bhante, aparādhenā"ti. "Evameva kho, mahārāja, sattānaṃ ārakkhaṃ parittaṃ attano aparādhena vañjhaṃ karotī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, suvinicchito pañho, gahanaṃ agahanaṃ kataṃ, andhakāro

āloko kato, viniveṭhitaṃ diṭṭhijālaṃ, tvaṃ gaṇivarapavaramāsajjā”ti.

Maccupāsamuttipañho catuttho.

Milindapañha

Sativagga

5. Bhagavatoupasampadāpañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, upasampadā sundarā”ti? “Āma, mahārāja, upasampadā sundarā”ti. “Atthi pana, bhante, buddhassa upasampadā, udāhu natthī”ti? “Upasampanno kho, mahārāja, bhagavā bodhirukkhamūle saha sabbaññutañāṇena, natthi bhagavato upasampadā aññehi dinnā, yathā sāvakānaṃ, mahārāja, bhagavā sikkhāpadaṃ paññapeti yāvajīvaṃ anatikkamanīyan”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Bhagavato upasampadāpañho pañcamo.

Milindapañha

Buddhavagga

2. Buddhassaanuttarabhāvapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, buddho anuttaro”ti? “Āma, mahārāja, bhagavā anuttaro”ti. “Kathaṃ, bhante nāgasena, adiṭṭhapubbaṃ jānāsi ‘buddho anuttaro’”ti? “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yehi adiṭṭhapubbo mahāsamuddo, jāneyyuṃ te, mahārāja, mahanto kho mahāsamuddo gambhīro appameyyo duppariyogāho, yatthimā pañca mahānadiyo satataṃ samitaṃ appenti, seyyathidaṃ— gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, neva tassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyatī”ti? “Āma, bhante, jāneyyun”ti. “Evameva kho, mahārāja, sāvake mahante parinibbute passitvā jānāmi ‘bhagavā anuttaro’”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Buddhassa anuttarabhāvapañho dutiyo.

Milindapañha

Vicāravagga

11. Cetanālakkhaṇapañha

“Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇā cetanā”ti? “Cetayitalakkhaṇā, mahārāja, cetanā abhisaṅkharaṇalakkhaṇā cā”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso visaṃ abhisaṅkharitvā attanā ca piveyya, pare ca pāyeyya, so attanāpi dukkhito bhaveyya, parepi dukkhitā bhaveyyuṃ; evameva kho, mahārāja, id-

hekacco puggalo akusalaṃ kammaṃ cetanāya cetayitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yepi tassa anusikkhanti, tepi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Yathā vā pana, mahārāja, kocideva puriso sappinavanītatelamadhuphāṇitaṃ ekajjhaṃ abhisaṅkharitvā attanā ca piveyya, pare ca pāyeyya, so attanā sukhito bhaveyya, parepi sukhitā bhaveyyuṃ; evameva kho, mahārāja, idhekacco puggalo kusalaṃ kammaṃ cetanāya cetayitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Yepi tassa anusikkhanti, tepi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Evaṃ kho, mahārāja, cetayitalakkhaṇā cetanā abhisaṅkharaṇalakkhaṇā cā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Cetanālakkhaṇapañho ekādasamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

11. Ācariyānācariyapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—

'Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo'ti.

Puna ca bhaṇitaṃ—'iti kho, bhikkhave, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesī'ti. Yadi, bhante nāgasena, tathāgatena bhaṇitaṃ—'na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati. Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo'ti, tena hi 'iti kho, bhikkhave, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'iti kho, bhikkhave, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesī'ti, tena hi 'na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati. Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, tathāgatena

‘Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo’ti.

Bhaṇitañca—‘iti kho, bhikkhave, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesī’ti.

Tañca pana vacanaṃ pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ācariyabhāvaṃ sandhāya bhāsitaṃ.

Pañcime, mahārāja, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattassa sato ācariyā, yehi anusiṭṭho bodhisatto tattha tattha divasaṃ vītināmesi. Katame pañca? Ye te, mahārāja, aṭṭha brāhmaṇā jātamatte bodhisatte lakkhaṇāni pariggaṇhiṃsu, seyyathidaṃ—rāmo dhajo lakkhaṇo mantī yaññо suyāmo subhojo sudattoti. Te tassa sotthiṃ pavedayitvā rakkhākammaṃ akaṃsu, te ca paṭhamaṃ ācariyā.

Puna caparaṃ, mahārāja, bodhisattassa pitā suddhodano rājā yaṃ tena samayena abhijātaṃ udiccajātimantaṃ padakaṃ veyyākaraṇaṃ chaḷaṅgavantaṃ sabbamittaṃ nāma brāhmaṇaṃ upanetvā sovaṇṇena bhiṅgārena udakaṃ oṇojetvā ‘imaṃ kumāraṃ sikkhāpehī’ti adāsi, ayaṃ dutiyo ācariyo.

Puna caparaṃ, mahārāja, yā sā devatā bodhisattaṃ saṃvejesi, yassā vacanaṃ sutvā bodhisatto saṃviggo ubbiggo tasmiṃyeva khaṇe nekkhammaṃ nikkhamitvā pabbaji, ayaṃ tatiyo ācariyo.

Puna caparaṃ, mahārāja, āḷāro kālāmo ākiñcaññāyatanassa parikammaṃ ācikkhi, ayaṃ catuttho ācariyo.

Puna caparaṃ, mahārāja, udako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ ācikkhi, ayaṃ pañcamo ācariyo.

Ime kho, mahārāja, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattassa sato pañca ācariyā. Te ca pana ācariyā lokiye dhamme. Imasmiñca pana, mahārāja, lokuttare dhamme sabbaññutañāṇappaṭivedhāya natthi tathāgatassa anuttaro anusāsako, sayambhū, mahārāja, tathāgato anācariyako, tasmā kāraṇā tathāgatena bhaṇitaṃ—

‘Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo’”ti.

“Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī”ti.

Ācariyānācariyapañho ekādasamo.

Santhavavaggo pañcamo.

Imasmiṃ vagge ekādasa pañhā.

Meṇḍakapañho niṭṭhito.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

8. Niyāmakaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'niyāmakassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, niyāmako rattindivaṃ satataṃ samitaṃ appamatto yattappayatto nāvaṃ sāreti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena cittaṃ niyāmayamānena rattindivaṃ satataṃ samitaṃ appamattena yattappayattena yoniso manasikārena cittaṃ niyāmetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, niyāmakassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena dhammapade—

'Appamādaratā hotha, sacittamanurakkhatha; Duggā uddharathattānaṃ, paṅke sannova kuñjaro'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, niyāmakassa yaṃ kiñci mahāsamudde kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, sabbaṃ taṃ viditaṃ hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kusalākusalaṃ sāvajjānavajjaṃ hīnappaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ vijānitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, niyāmakassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, niyāmako yante muddikaṃ deti 'mā koci yantaṃ āmasitthā'ti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena citte saṃvaramuddikā dātabbā 'mā kiñci pāpakaṃ akusalavitakkaṃ vitakkesī'ti, idaṃ, mahārāja, niyāmakassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare—'mā, bhikkhave, pāpake akusale vitakke vitakkeyyātha, seyyathidaṃ—kāmavitakkaṃ byāpādavitakkaṃ vihiṃsāvitakkan'"ti.

Niyāmakaṅgapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Anumānavagga

2. Dhutaṅgapañha

"Passatāraññake bhikkhū, ajjhogāḷhe dhute guṇe; Puna passati gihī rājā, anāgāmiphale ṭhite.

Ubhopi te viloketvā, uppajji saṃsayo mahā; Bujjheyya ce gihī dhamme, dhutaṅgaṃ nipphalaṃ siyā.

Paravādivādamathanaṃ, nipuṇaṃ piṭakattaye; Handa pucche kathiseṭṭhaṃ, so me kaṅkhaṃ vinessatī"ti.

Atha kho milindo rājā yenāyasmā nāgaseno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"bhante nāgasena, atthi koci gihī agāriko kāmabhogī puttadārasambādhasayanaṃ ajjhāvasanto kāsikacandanaṃ paccanubhonto mālāgandhavilepanaṃ dhārayanto jātarūparajataṃ sādiyanto maṇimuttākañcanavicittamoḷibaddho yena santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikatan"ti?

"Na, mahārāja, ekaññeva sataṃ na dve satāni na tīṇi cattāri pañca satāni na sahassaṃ na satasahassaṃ na koṭisataṃ na koṭisahassaṃ na koṭisatasahassaṃ, tiṭṭhatu, mahārāja, dasannaṃ vīsatiyā satassa sahassassa abhisamayo, katamena te pariyāyena anuyogaṃ dammī"ti.

"Tvamevetaṃ brūhī"ti. "Tena hi te, mahārāja, kathayissāmi satena vā sahassena vā satasahassena vā koṭiyā vā koṭisatena vā koṭisahassena vā koṭisatasahassena vā, yā kāci navaṅge buddhavacane sallekhitācārappaṭipattidhutavaraṅgaguṇanissitā kathā, tā sabbā idha samosarissanti. Yathā, mahārāja, ninnunnatasamavisamathalāthaladesabhāge abhivuṭṭhaṃ udakaṃ, sabbaṃ taṃ tato vinigaḷitvā mahodadhiṃ sāgaraṃ samosarati; evameva kho, mahārāja, sampādake sati yā kāci navaṅge buddhavacane sallekhitācārappaṭipattidhutaṅgaguṇadharanissitā kathā, tā sabbā idha samosarissanti.

Mayhampettha, mahārāja, paribyattatāya buddhiyā kāraṇaparidīpanaṃ samosarissati, teneso attho suvibhatto vicitto paripuṇṇo parisuddho samānīto bhavissati. Yathā, mahārāja, kusalo lekhācariyo anusiṭṭho lekhaṃ osārento attano byattatāya buddhiyā kāraṇaparidīpanena lekhaṃ paripūreti, evaṃ sā lekhā samattā paripuṇṇā anūnikā bhavissati. Evameva mayhampettha paribyattatāya buddhiyā kāraṇaparidīpanaṃ samosarissati, teneso attho suvibhatto vicitto paripuṇṇo parisuddho samānīto bhavissati.

Nagare, mahārāja, sāvatthiyā pañcakoṭimattā ariyasāvakā bhagavato upāsakaupāsikāyo sattapaṇṇāsasahassāni tīṇi ca satasahas-

sāni anāgāmiphale patiṭṭhitā, te sabbepi gihīyeva, na pabbajitā. Puna tattheva kaṇḍambamūle yamakapāṭihāriye vīsati pāṇakoṭiyo abhisamiṃsu, puna cūḷarāhulovāde, mahāmaṅgalasuttante, samacittapariyāye, parābhavasuttante, purābhedasuttante, kalahavivādasuttante, cūḷabyūhasuttante, mahābyūhasuttante, tuvaṭakasuttante, sāriputtasuttante gaṇanapathamatītānaṃ devatānaṃ dhammābhisamayo ahosi.

Nagare rājagahe paññāsasahassāni tīṇi ca satasahassāni ariyasāvakā bhagavato upāsakaupāsikāyo, puna tattheva dhanapālahatthināgadamane navuti pāṇakoṭiyo, pārāyanasamāgame pāsāṇakacetiye cuddasa pāṇakoṭiyo, puna indasālaguhāyaṃ asīti devatākoṭiyo, puna bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye paṭhame dhammadesane aṭṭhārasa brahmakoṭiyo aparimāṇā ca devatāyo, puna tāvatiṃsabhavane paṇḍukambalasilāyaṃ abhidhammadesanāya asīti devatākoṭiyo, devorohaṇe saṅkassanagaradvāre lokavivaraṇapāṭihāriye pasannānaṃ naramarūnaṃ tiṃsa koṭiyo abhisamiṃsu.

Puna sakkesu kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme buddhavaṃsadesanāya mahāsamayasuttantadesanāya ca gaṇanapathamatītānaṃ devatānaṃ dhammābhisamayo ahosi. Puna sumanamālākārasamāgame, garahadinnasamāgame, ānandaseṭṭhisamāgame, jambukājīvakasamāgame, maṇḍukadevaputtasamāgame, maṭṭhakuṇḍalidevaputtasamāgame, sulasānagarasobhinisamāgame, sirimānagarasobhinisamāgame, pesakāradhītusamāgame, cūḷasubhaddāsamāgame, sāketabrāhmaṇassa āḷāhanadassanasamāgame, sūnāparantakasamāgame, sakkapañhasamāgame, tirokuṭṭasamāgame, ratanasuttasamāgame paccekaṃ caturāsītiyā pāṇasahassānaṃ dhammābhisamayo ahosi, yāvatā, mahārāja, bhagavā loke aṭṭhāsi, tāva tīsu maṇḍalesu soḷasasu mahājanapadesu yattha yattha bhagavā vihāsi, tattha tattha yebhuyyena dve tayo cattāro pañca sataṃ sahassaṃ satasahassaṃ devā ca manussā ca santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikariṃsu. Ye te, mahārāja, devā gihīyeva, na te pabbajitā, etāni ceva, mahārāja, aññāni ca anekāni devatākoṭisatasahassāni gihī agārikā kāmabhogino santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikariṃsū”ti.

“Yadi, bhante nāgasena, gihī agārikā kāmabhogino santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti, atha imāni dhutaṅgāni kimatthaṃ sādhenti, tena kāraṇena dhutaṅgāni akiccakarāni honti. Yadi, bhante

nāgasena, vinā mantosadhehi byādhayo vūpasamanti, kiṃ vamanavirecanādinā sarīradubbalakaraṇena? Yadi muṭṭhīhi paṭisattuniggaho bhavati, kiṃ asisattisaradhanukodaṇḍalaguḷamuggarehi? Yadi gaṇṭhikuṭilasusirakaṇṭalatāsākhā ālambitvā rukkhamabhirūhanaṃ bhavati, kiṃ dīghadaḷhanisseṇipariyesanena? Yadi thaṇḍilaseyyāya dhātusamatā bhavati, kiṃ sukhasamphassamahatimahāsirisayanapariyesanena? Yadi ekako sāsaṅkasappaṭibhayavisamakantārataraṇasamattho bhavati, kiṃ sannaddhasajjamahatimahāsatthapariyesanena? Yadi nadisaraṃ bāhunā tarituṃ samattho bhavati, kiṃ dhuvasetunāvāpariyesanena? Yadi sakasantakena ghāsacchādanaṃ kātuṃ pahoti, kiṃ parūpasevanapiyasamullāpapacchāpuredhāvanena? Yadi akhātataḷāke udakaṃ labhati, kiṃ udapānataḷākapokkharaṇikhaṇanena? Evameva kho, bhante nāgasena, yadi gihī agārikā kāmabhogino santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti, kiṃ dhutaguṇavarasamādiyanenā"ti?

"Aṭṭhavīsati kho panime, mahārāja, dhutaṅgaguṇā yathābhuccaguṇā, yehi guṇehi dhutaṅgāni sabbabuddhānaṃ pihayitāni patthitāni. Katame aṭṭhavīsati? Idha, mahārāja, dhutaṅgaṃ suddhājīvaṃ sukhaphalaṃ anavajjaṃ na paradukkhāpanaṃ abhayaṃ asampīḷanaṃ ekantavaḍḍhikaṃ aparihāniyaṃ amāyaṃ ārakkhā patthitadadaṃ sabbasattadamanaṃ saṃvarahitaṃ patirūpaṃ anissitaṃ vippamuttaṃ rāgakkhayaṃ dosakkhayaṃ mohakkhayaṃ mānappahānaṃ kuvitakkacchedanaṃ kaṅkhāvitaraṇaṃ kosajjaviddhaṃsanaṃ aratippahānaṃ khamanaṃ atulaṃ appamāṇaṃ sabbadukkhakkhayagamanaṃ, ime kho, mahārāja, aṭṭhavīsati dhutaṅgaguṇā yathābhuccaguṇā yehi guṇehi dhutaṅgāni sabbabuddhānaṃ pihayitāni patthitāni.

Ye kho te, mahārāja, dhutaguṇe sammā upasevanti, te aṭṭhārasahi guṇehi samupetā bhavanti. Katamehi aṭṭhārasahi? Ācāro tesaṃ suvisuddho hoti, paṭipadā supūritā hoti, kāyikaṃ vācasikaṃ surakkhitaṃ hoti, manosamācāro suvisuddho hoti, vīriyaṃ supaggahitaṃ hoti, bhayaṃ vūpasammati, attānudiṭṭhibyapagatā hoti, āghāto uparato hoti, mettā upaṭṭhitā hoti, āhāro pariññāto hoti, sabbasattānaṃ garukato hoti, bhojane mattaññū hoti, jāgariyamanuyutto hoti, aniketo hoti, yattha phāsu tattha vihārī hoti, pāpajegucchī hoti, vivekārāmo hoti, satataṃ appamatto hoti, ye te, mahārāja, dhutaguṇe sammā upasevanti, te imehi aṭṭhārasahi guṇehi samupetā bhavanti.

Dasa ime, mahārāja, puggalā dhutaguṇārahā. Katame dasa? Saddho hoti hirimā dhitimā akuho atthavasī alolo sikkhākāmo daḷhasamādāno anujjhānabahulo mettāvihārī, ime kho, mahārāja, dasa puggalā dhutaguṇārahā.

Ye te, mahārāja, gihī agārikā kāmabhogino santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti, sabbe te purimāsu jātīsu terasasu dhutaguṇesu katūpāsanā katabhūmikammā, te tattha cārañca paṭipattiñca sodhayitvā ajjetarahi gihīyeva santā santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti.

Yathā, mahārāja, kusalo issāso antevāsike paṭhamaṃ tāva upāsanasālāyaṃ cāpabhedacāpāropanaggahaṇamuṭṭhippaṭipīḷanaaṅgulivināmanapādaṭhapanasaraggahaṇasannahanaākaḍḍhanasandhāraṇalakkhaniyamanakhipane tiṇapurisakachakaṇatiṇapalālamattikāpuñjaphalakalakkhavedhe anusikkhāpet rañño santike upāsanaṃ ārādhayitvā ājaññarathagajaturaṅgadhanadhaññahiraññasuvaṇṇadāsidāsabhariyagāmavaraṃ labhati; evameva kho, mahārāja, ye te gihī agārikā kāmabhogino santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti, te sabbe purimāsu jātīsu terasasu dhutaguṇesu katūpāsanā katabhūmikammā, te tattheva cārañca paṭipattiñca sodhayitvā ajjetarahi gihīyeva santā santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti. Na, mahārāja, dhutaguṇesu pubbāsevanaṃ vinā ekissāyeva jātiyā arahattaṃ sacchikiriyā hoti, uttamena pana vīriyena uttamāya paṭipattiyā tathārūpena ācariyena kalyāṇamittena arahattaṃ sacchikiriyā hoti.

Yathā vā pana, mahārāja, bhisakko sallakatto ācariyaṃ dhanena vā vattappaṭipattiyā vā ārādhetvā satthaggahaṇachedanalekhanavedhanasalluddharaṇavaṇadhovanasosanabhesajjānulimpanavamanavirecanānuvāsanakiriyamanusikkhitvā vijjāsu katasikkho katūpāsano katahattho āture upasaṅkamati tikicchāya; evameva kho, mahārāja, ye te gihī agārikā kāmabhogino santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti, te sabbe purimāsu jātīsu terasasu dhutaguṇesu katūpāsanā katabhūmikammā, te tattheva cārañca paṭipattiñca sodhayitvā ajjetarahi gihīyeva santā santaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikaronti, na, mahārāja, dhutaguṇehi avisuddhānaṃ dhammābhisamayo hoti.

Yathā, mahārāja, udakassa asecanena bījānaṃ avirūhanaṃ hoti; evameva kho, mahārāja, dhutaguṇehi avisuddhānaṃ dhammābhisamayo na hoti.

Yathā vā pana, mahārāja, akatakusalānaṃ akatakalyāṇānaṃ sugatigamanaṃ na hoti; evameva kho, mahārāja, dhutaguṇehi avisuddhānaṃ dhammābhisamayo na hoti.

Pathavisamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ patiṭṭhānaṭṭhena.

Āposamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbakilesamaladhovanaṭṭhena.

Tejosamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbakilesavanajjhāpanaṭṭhena.

Vāyosamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbakilesamalarajopavāhanaṭṭhena.

Agadasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbakilesabyādhivūpasamanaṭṭhena.

Amatasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbakilesavisanāsanaṭṭhena.

Khettasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbasāmaññaguṇasassavirūhanaṭṭhena.

Manoharasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ patthiticchitasabbasampattivaradadaṭṭhena.

Nāvāsamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ saṃsāramahaṇṇavapāragamanaṭṭhena.

Bhīruttāṇasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ jarāmaraṇabhītānaṃ assāsakaraṇaṭṭhena.

Mātusamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ kilesadukkhappaṭipīḷitānaṃ anuggāhakaṭṭhena.

Pitusamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ kusalavaḍḍhikāmānaṃ sabbasāmaññaguṇajanakaṭṭhena.

Mittasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbasāmaññaguṇapariyesanaavisaṃvādakaṭṭhena.

Padumasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbakilesamalehi anupalittaṭṭhena.

Catujjātiyavaragandhasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ kilesaduggandhapaṭivinodanaṭṭhena.

Girirājavarasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ aṭṭhalokadhammavātehi akampiyaṭṭhena.

Ākāsasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbattha gahaṇāpagatauruvisaṭavitthatamahantaṭṭhena.

Nadīsamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ kilesamalapavāhanaṭṭhena.

Sudesakasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ jātikantārakilesavanagahananittharaṇaṭṭhena.

Mahāsatthavāhasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ sabbabhayasuññakhemaabhayavarapavaranibbānanagarasampāpanaṭṭhena.

Sumajjitavimalādāsasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ saṅkhārānaṃ sabhāvadassanaṭṭhena.

Phalakasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ kilesalaguḷasarasattipaṭibāhanaṭṭhena.

Chattasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ kilesavassatividhaggisantāpātapapaṭibāhanaṭṭhena.

Candasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ pihayitapatthitaṭṭhena.

Sūriyasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ mohatamatimiranāsanaṭṭhena.

Sāgarasamaṃ, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ anekavidhasāmaññaguṇavararatanuṭṭhānaṭṭhena, aparimitaasaṅkhyeyyaappameyyaṭṭhena ca.

Evaṃ kho, mahārāja, dhutaguṇaṃ visuddhikāmānaṃ bahūpakāraṃ sabbadarathapariḷāhanudaṃ aratinudaṃ bhayanudaṃ bhavanudaṃ khīlanudaṃ malanudaṃ sokanudaṃ dukkhanudaṃ rāganudaṃ dosanudaṃ mohanudaṃ mānanudaṃ diṭṭhinudaṃ sabbākusaladhammanudaṃ yasāvahaṃ hitāvahaṃ sukhāvahaṃ phāsukaraṃ pītikaraṃ yogakkhemakaraṃ anavajjaṃ iṭṭhasukhavipākaṃ guṇarāsiguṇapuñjaaparimitaasaṅkhyeyyaappameyyaguṇaṃ varaṃ pavaraṃ aggaṃ.

Yathā, mahārāja, manussā upatthambhavasena bhojanaṃ upasevanti, hitavasena bhesajjaṃ upasevanti, upakāravasena mittaṃ upasevanti, tāraṇavasena nāvaṃ upasevanti, sugandhavasena mālāgandhaṃ upasevanti, abhayavasena bhīruttāṇaṃ upasevanti, patiṭṭhāvasena pathaviṃ upasevanti, sippavasena ācariyaṃ upasevanti, yasavasena rājānaṃ upasevanti, kāmadadavasena maṇiratanaṃ upasevanti; evameva

kho, mahārāja, sabbasāmaññaguṇadadavasena ariyā dhutaguṇaṃ upasevanti.

Yathā vā pana, mahārāja, udakaṃ bījavirūhanāya, aggi jhāpanāya, āhāro balāharaṇāya, latā bandhanāya, satthaṃ chedanāya, pānīyaṃ pipāsāvinayanāya, nidhi assāsakaraṇāya, nāvā tīrasampāpanāya, bhesajjaṃ byādhivūpasamanāya, yānaṃ sukhagamanāya, bhīruttāṇaṃ bhayavinodanāya, rājā ārakkhatthāya, phalakaṃ daṇḍaleḍḍulaguḷasarasattipaṭibāhanāya, ācariyo anusāsanāya, mātā posanāya, ādāso olokanāya, alaṅkāro sobhanāya, vatthaṃ paṭicchādanāya, nisseṇī ārohanāya, tulā visamavikkhepanāya, mantaṃ parijappanāya, āvudhaṃ tajjanīyapaṭibāhanāya, padīpo andhakāravidhamanāya, vāto pariḷāhanibbāpanāya, sippaṃ vuttinipphādanāya, agadaṃ jīvitarakkhaṇāya, ākaro ratanuppādanāya, ratanaṃ alaṅkarāya, āṇā anatikkamanāya, issariyaṃ vasavattanāya; evameva kho, mahārāja, dhutaguṇaṃ sāmaññabījavirūhanāya, kilesamalajhāpanāya, iddhibalāharaṇāya, satisaṃvaranibandhanāya, vimativicikicchāsamucchedanāya, taṇhāpipāsāvinayanāya, abhisamayaassāsakaraṇāy caturoghanittharaṇāya, kilesabyādhivūpasamāya, nibbānasukhappaṭilābhāya, jātijarābyādhimaraṇasokaparidevadukkhadomanassupāyāsabhayavinodanāya, sāmaññaguṇaparirakkhaṇāya, aratikuvitakkapaṭibāhanāya, sakalasāmaññatthānusāsanāya, sabbasāmaññaguṇaposanāya, samathavipassanāmaggaphalanibbānadassanāya, sakalalokathutathomitamahatimahāsobhanakaraṇāya, sabbāpāyapidahanāya, sāmaññatthaselasikharamuddhani abhirūhanāya, vaṅkakuṭilavisamacittavikkhepanāya, sevitabbāsevitabbadhamme sādhusajjhāyakaraṇāya, sabbakilesapaṭisattutajjanāya, avijjandhakāravidhamanāya, tividhaggisantāpapariḷāhanibbāpanāya, saṇhasukhumasantasamāpattinipphādanāya, sakalasāmaññaguṇaparirakkhaṇāya, bojjhaṅgavararatanuppādanāya, yogijanālaṅkaraṇāya, anavajjanipuṇasukhumasantisukhamanatikkamanāya, sakalasāmaññaariyadhammavasavattanāya. Iti, mahārāja, imesaṃ guṇānaṃ adhigamāya yadidaṃ ekamekaṃ dhutaguṇaṃ, evaṃ, mahārāja, atuliyaṃ dhutaguṇaṃ appameyyaṃ asamaṃ appaṭisamaṃ appaṭibhāgaṃ appaṭiseṭṭhaṃ uttaraṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ adhikaṃ āyataṃ puthulaṃ visaṭaṃ vitthataṃ garukaṃ bhāriyaṃ mahantaṃ.

Yo kho, mahārāja, puggalo pāpiccho icchāpakato kuhako luddho odariko lābhakāmo yasakāmo kittikāmo ayutto appatto ananuccha-

viko anaraho appatirūpo dhutaṅgaṃ samādiyati, so diguṇaṃ daṇḍamāpajjati, sabbaguṇaghātamāpajjati, diṭṭhadhammikaṃ hīḷanaṃ khīḷanaṃ garahanaṃ uppaṇḍanaṃ khipanaṃ asambhogaṃ nissāraṇaṃ nicchubhanaṃ pavāhanaṃ pabbājanaṃ paṭilabhati, samparāyepi satayojanike avīcimahāniraye uṇhakaṭhitatattasantattaaccijālāmālake anekavassakoṭisatasahassāni uddhamadho tiriyaṃ pheṇuddehakaṃ samparivattakaṃ paccati, tato muccitvā kisapharusakāḷaṅgapaccaṅgo sūnuddhumātasusiruttamaṅgo chāto pipāsito visamabhīmarūpavaṇṇo bhaggakaṇṇasoto ummīlitanimīlitanettanayano arugattapakkagatto pulavākiṇṇasabbakāyo vātamukhe jalamāno viya aggikkhandho anto jalamāno pajjalamāno atāṇo asaraṇo āruṇṇaruṇṇakāruññaravaṃ paridevamāno nijjhāmataṇhiko samaṇamahāpeto hutvā āhiṇḍamāno mahiyā aṭṭassaraṃ karoti.

Yathā, mahārāja, koci ayutto appatto ananucchaviko anaraho appatirūpo hīno kujātiko khattiyābhisekena abhisiñcati, so labhati hatthacchedaṃ pādacchedaṃ hatthapādacchedaṃ kaṇṇacchedaṃ nāsacchedaṃ kaṇṇanāsacche bilaṅgathālikaṃ saṅkhamuṇḍikaṃ rāhumukhaṃ jotimālikaṃ hatthapajjotikaṃ erakavattikaṃ cīrakavāsikaṃ eṇeyyakaṃ baḷisamaṃsikaṃ kahāpaṇakaṃ khārāpatacchikaṃ palighaparivattikaṃ palālapīṭhakaṃ tattena telena osiñcanaṃ sunakhehi khādāpanaṃ jīvasūlāropanaṃ asinā sīsacchedaṃ anekavihitampi kammakāraṇaṃ anubhavati. Kiṃ kāraṇā? Ayutto appatto ananucchaviko anaraho appatirūpo hīno kujātiko mahante issariye ṭhāne attānaṃ ṭhapesi, velaṃ ghātesi. Evameva kho, mahārāja, yo koci puggalo pāpiccho ... pe ... mahiyā aṭṭassaraṃ karoti.

Yo pana, mahārāja, puggalo yutto patto anucchaviko araho patirūpo appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo pahitatto asaṭho amāyo anodariko alābhakāmo ayasakāmo akittikāmo saddho saddhāpabbajito jarāmaraṇā muccitukāmo 'sāsanaṃ paggaṇhissāmī'ti dhutaṅgaṃ samādiyati, so diguṇaṃ pūjaṃ arahati devānañca piyo hoti manāpo pihayito patthito, jātisumanamallikādīnaṃ viya pupphaṃ nahātānulittassa, jighacchitassa viya paṇītabhojanaṃ, pipāsitassa viya sītalavimalasurabhipānīyaṃ, visagatassa viya osadhavaraṃ, sīghagamanakāmassa viya ājaññarathavaruttamaṃ, atthakāmassa viya manoharamaṇiratanaṃ, abhisiñcitukāmassa viya paṇḍaravimalasetacchattaṃ,

dhammakāmassa viya arahattaphalādhigamamanuttaraṃ. Tassa cattāro satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati, samathavipassanā adhigacchati, adhigamappaṭipatti pariṇamati, cattāri sāmaññaphalāni catasso paṭisambhidā tisso vijjā chaḷabhiññā kevalo ca samaṇadhammo sabbe tassādheyyā honti, vimuttipaṇḍaravimalasetacchattena abhisiñcati.

Yathā, mahārāja, rañño khattiyassa abhijātakulakulīnassa khattiyābhisekena abhisittassa paricaranti saraṭṭhanegamajānapadabhaṭabalā aṭṭhattiṃsā ca rājaparisā naṭanaccakā mukhamaṅgalikā sotthivācakā samaṇabrāhmaṇasabbapāsaṇḍagaṇā abhigacchanti, yaṃ kiñci pathaviyā paṭṭanaratanākaranagarasuṅkaṭṭhānaverajjakachejjabhejjajanamanusāsanaṃ sabbattha sāmiko bhavati; evameva kho, mahārāja, yo koci puggalo yutto patto ... pe ... vimuttipaṇḍaravimalasetacchattena abhisiñcati.

Terasimāni, mahārāja, dhutaṅgāni, yehi suddhikato nibbānamahāsamuddaṃ pavisitvā bahuvidhaṃ dhammakīḷamabhikīḷati, rūpārūpaaṭṭhasamāpattiyo vaḷañjeti, iddhividhaṃ dibbasotadhātuṃ paracittavijānanaṃ pubbenivāsānussatiṃ dibbacakkhuṃ sabbāsavakkhayañca pāpuṇāti. Katame terasa? Paṃsukūlikaṅgaṃ tecīvarikaṅgaṃ piṇḍapātikaṅgaṃ sapadānacārikaṅgaṃ ekāsanikaṅgaṃ pattapiṇḍikaṅgaṃ khalupacchābhattikaṅgaṃ āraññikaṅgaṃ rukkhamūlikaṅgaṃ abbhokāsikaṅgaṃ sosānikaṅgaṃ yathāsanthatikaṅgaṃ nesajjikaṅgaṃ, imehi kho, mahārāja, terasahi dhutaguṇehi pubbe āsevitehi nisevitehi ciṇṇehi pariciṇṇehi caritehi upacaritehi paripūritehi kevalaṃ sāmaññaṃ paṭilabhati, tassādheyyā honti kevalā santā sukhā samāpattiyo.

Yathā, mahārāja, sadhano nāviko paṭṭane suṭṭhu katasuṅko mahāsamuddaṃ pavisitvā vaṅgaṃ takkolaṃ cīnaṃ sovīraṃ suraṭṭhaṃ alasandaṃ kolapaṭṭanaṃ suvaṇṇabhūmiṃ gacchati aññampi yaṃ kiñci nāvāsañcaraṇaṃ; evameva kho, mahārāja, imehi terasahi dhutaguṇehi pubbe āsevitehi nisevitehi ciṇṇehi pariciṇṇehi caritehi upacaritehi paripūritehi kevalaṃ sāmaññaṃ paṭilabhati, tassādheyyā honti kevalā santā sukhā samāpattiyo.

Yathā, mahārāja, kassako paṭhamaṃ khettadosaṃ tiṇakaṭṭhapāsāṇaṃ

apanetvā kasitvā vapitvā sammā udakaṃ pavesetvā rakkhitvā gopetvā lavanamaddanena bahudhaññako hoti, tassādheyyā bhavanti ye keci adhanā kapaṇā daliddā duggatajanā; evameva kho, mahārāja, imehi terasahi dhutaguṇehi pubbe āsevitehi … pe … kevalā santā sukhā samāpattiyo.

Yathā vā pana, mahārāja, khattiyo muddhāvasitto abhijātakulīno chejjabhejjajanamanusāsane issaro hoti vasavattī sāmiko icchākaraṇo, kevalā ca mahāpathavī tassādheyyā hoti; evameva kho, mahārāja, imehi terasahi dhutaguṇehi pubbe āsevitehi nisevitehi ciṇṇehi pariciṇṇehi caritehi upacaritehi paripūritehi jinasāsanavare issaro hoti vasavattī sāmiko icchākaraṇo, kevalā ca samaṇaguṇā tassādheyyā honti.

Nanu, mahārāja, thero upaseno vaṅgantaputto sallekhadhutaguṇe paripūrakāritāya anādiyitvā sāvatthiyā saṃghassa katikaṃ sapariso naradammasārathiṃ paṭisallānagataṃ upasaṅkamitvā bhagavato pāde sirasā vanditvā ekamantaṃ nisīdi, bhagavā ca taṃ suvinītaṃ parisaṃ oloketvā haṭṭhatuṭṭho pamudito udaggo parisāya saddhiṃ sallāpaṃ sallapitvā asambhinnena brahmassarena etadavoca—'pāsādikā kho pana tyāyaṃ, upasena, parisā, kathaṃ tvaṃ, upasena, parisaṃ vinesī'ti. Sopi sabbaññunā dasabalena devātidevena puṭṭho yathābhūtasabhāvaguṇavasena bhagavantaṃ etadavoca—

'Yo koci maṃ, bhante, upasaṅkamitvā pabbajjaṃ vā nissayaṃ vā yācati, tamahaṃ evaṃ vadāmi "ahaṃ kho, āvuso, āraññiko piṇḍapātiko paṃsukūliko tecīvariko. Sace tvampi āraññiko bhavissasi piṇḍapātiko paṃsukūliko tecīvariko, evāhaṃ taṃ pabbājessāmi nissayaṃ dassāmī"ti, sace so me, bhante, paṭissuṇitvā nandati oramati, evāhaṃ taṃ pabbājemi nissayaṃ demi, sace na nandati na oramati, na taṃ pabbājemi, na nissayaṃ demi, evāhaṃ, bhante, parisaṃ vinemī'ti. Evaṃ kho, mahārāja, dhutaguṇavarasamādiṇṇo jinasāsanavare issaro hoti. Vasavattī sāmiko icchākaraṇo, tassādheyyā honti kevalā santā sukhā samāpattiyo.

Yathā, mahārāja, padumaṃ abhivuddhaparisuddhaudiccajātippabhavaṃ siniddhaṃ mudu lobhanīyaṃ sugandhaṃ piyaṃ patthitaṃ pasatthaṃ jalakaddamamanupalittaṃ aṇupattakesarakaṇṇikābhimaṇḍitaṃ bhamaragaṇasevitaṃ sītalasalilasaṃvaddhaṃ; evameva kho, mahārāja, imehi terasahi dhutaguṇehi pubbe āsevitehi nisevitehi

ciṇṇehi pariciṇṇehi caritehi upacaritehi paripūritehi ariyasāvako tiṃsaguṇavarehi samupeto hoti.

Katamehi tiṃsaguṇavarehi? Siniddhamudumaddavamettacitto hoti, ghātitahatavihatakileso hoti, hatanihatamānadabbo hoti, acaladaḷhaniviṭṭhanibbematikasaddho hoti, paripuṇṇapīṇitapahaṭṭhalobhanīyasantasukhasamāpattilābhī hoti, sīlavarapavaraasamasucigandhaparibhāvito hoti, devamanussānaṃ piyo hoti manāpo, khīṇāsavaariyavarapuggalapatthito, devamanussānaṃ vanditapūjito, budhavibudhapaṇḍitajanānaṃ thutathavitathomitapasattho, idha vā huraṃ vā lokena anupalitto, appathokavajjepi bhayadassāvī, vipulavarasampattikāmānaṃ maggaphalavaratthasādhano, āyācitavipulapaṇītapaccayabhāgī, aniketasayano, jhānajjhositatappavaravihārī, vijaṭitakilesajālavatthu, bhinnabhaggasaṅkuṭitasañchinnagatinīvaraṇo, akuppadhammo, abhinītavāso, anavajjabhogī, gativimutto, uttiṇṇasabbavicikiccho, vimuttijjhositattho, diṭṭhadhammo, acaladaḷhabhīruttāṇamupagato, samucchinnānusayo, sabbāsavakkhayaṃ patto, santasukhasamāpattivihārabahulo, sabbasamaṇaguṇasamupeto, imehi tiṃsaguṇavarehi samupeto hoti.

Nanu, mahārāja, thero sāriputto dasasahassilokadhātuyā aggapuriso ṭhapetvā dasabalaṃ lokācariyaṃ, sopi aparimitamasaṅkhyeyyakappe samācitakusalamūlo brāhmaṇakulakulīno manāpikaṃ kāmaratiṃ anekasatasaṅkhaṃ dhanavarañca ohāya jinasāsane pabbajitvā imehi terasahi dhutaguṇehi kāyavacīcittaṃ damayitvā ajjetarahi anantaguṇasamannāgato gotamassa bhagavato sāsanavare dhammacakkamanuppavattako jāto. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena ekaṅguttaranikāyavaralañchake—

'Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekapuggalampi samanupassāmi, yo evaṃ tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavatteti, yathayidaṃ, bhikkhave, sāriputto, sāriputto, bhikkhave, tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavattetī'"ti.

"Sādhu, bhante nāgasena, yaṃ kiñci navaṅgaṃ buddhavacanaṃ, yā ca lokuttarā kiriyā, yā ca loke adhigamavipulavarasampattiyo, sabbaṃ taṃ terasasu dhutaguṇesu samodhānopagatan"ti.

Dhutaṅgapañho dutiyo.

Anumānavaggo catuttho.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

9. Uttarakurukādigamanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, atthi koci, yo iminā sarīrena uttarakuruṃ vā gaccheyya, brahmalokaṃ vā, aññaṃ vā pana dīpan"ti? "Atthi, mahārāja, yo iminā cātummahābhūtikena kāyena uttarakuruṃ vā gaccheyya, brahmalokaṃ vā, aññaṃ vā pana dīpan"ti.

"Kathaṃ, bhante nāgasena, iminā cātummahābhūtikena kāyena uttarakuruṃ vā gaccheyya, brahmalokaṃ vā, aññaṃ vā pana dīpan"ti? "Abhijānāsi nu tvaṃ, mahārāja, imissā pathaviyā vidatthiṃ vā ratanaṃ vā laṅghitā"ti? "Āma, bhante, abhijānāmi 'ahaṃ, bhante nāgasena, aṭṭhapi rataniyo laṅghemī'"ti. "Kathaṃ tvaṃ, mahārāja, aṭṭhapi rataniyo laṅghesī"ti? "Ahañhi, bhante, cittaṃ uppādemi 'ettha nipatissāmī'ti saha cittuppādena kāyo me lahuko hotī"ti. "Evameva kho, mahārāja, iddhimā bhikkhu cetovasippatto kāyaṃ citte samāropetvā cittavasena vehāsaṃ gacchatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Uttarakurukādigamanapañho navamo.

Milindapañha

8. Milindapañhapucchāvisajjanā

Thero āha—"jānāsi kho, mahārāja, sampati kā velā"ti? "Āma, bhante, jānāmi 'sampati paṭhamo yāmo atikkanto, majjhimo yāmo pavattati, ukkā padīpīyanti, cattāri paṭākāni āṇattāni gamissanti bhaṇḍato rājadeyyānī'"ti.

Yonakā evamāhaṃsu "kallosi, mahārāja, paṇḍito thero"ti. "Āma, bhaṇe, paṇḍito thero, ediso ācariyo bhaveyya mādiso ca antevāsī, nacirasseva paṇḍito dhammaṃ ājāneyyā"ti. Tassa pañhaveyyākaraṇena tuṭṭho rājā theraṃ nāgasenaṃ satasahassagghanakena kambalena acchādetvā "bhante nāgasena, ajjatagge te aṭṭhasataṃ bhattaṃ paññapemi, yaṃ kiñci antepure kappiyaṃ, tena ca pavāremī"ti—āha. "Alaṃ, mahārāja jīvāmī"ti. "Jānāmi, bhante nāgasena, jīvasi, api ca attānañca rakkha, mamañca rakkhāhī"ti. "Kathaṃ attānaṃ rakkhasi, 'nāgaseno milindaṃ rājānaṃ pasādeti, na ca kiñci alabhī'ti parāpavādo āgaccheyyāti, evaṃ attānaṃ rakkha. Kathaṃ mamaṃ rakkhasi, 'milindo rājā pasanno pasannākāraṃ na karotī'ti parāpavādo āgaccheyyāti, evaṃ mamaṃ

rakkhāhī"ti. "Tathā hotu, mahārājā"ti. "Seyyathāpi, bhante, sīho migarājā suvaṇṇapañjare pakkhittopi bahimukhoyeva hoti; evameva kho ahaṃ, bhante, kiñcāpi agāraṃ ajjhāvasāmi bahimukho yeva pana acchāmi. Sace ahaṃ, bhante, agārasmā anāgāriyaṃ pabbajeyyaṃ, na ciraṃ jīveyyaṃ, bahū me paccatthikā"ti.

Atha kho āyasmā nāgaseno milindassa rañño pañhaṃ visajjetvā uṭṭhāyāsanā saṃghārāmaṃ agamāsi. Acirapakkante ca āyasmante nāgasene milindassa rañño etadahosi—"kiṃ mayā pucchitaṃ, kiṃ bhadantena nāgasenena visajjitan"ti? Atha kho milindassa rañño etadahosi—"sabbaṃ mayā supucchitaṃ, sabbaṃ bhadantena nāgasenena suvisajjitan"ti. Āyasmatopi nāgasenassa saṃghārāmagatassa etadahosi—"kiṃ milindena raññā pucchitaṃ, kiṃ mayā visajjitan"ti. Atha kho āyasmato nāgasenassa etadahosi—"sabbaṃ milindena raññā supucchitaṃ, sabbaṃ mayā suvisajjitan"ti.

Atha kho āyasmā nāgaseno tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena milindassa rañño nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—

"Mā kho bhadantassa evaṃ ahosi 'nāgaseno mayā pañhaṃ pucchito'ti teneva somanassena taṃ rattāvasesaṃ vītināmesīti na te evaṃ daṭṭhabbaṃ. Tassa mayhaṃ, bhante, taṃ rattāvasesaṃ etadahosi—'kiṃ mayā pucchitaṃ, kiṃ bhadantena visajjitan'ti, 'sabbaṃ mayā supucchitaṃ, sabbaṃ bhadantena suvisajjitan'"ti.

Theropi evamāha—"mā kho mahārājassa evaṃ ahosi 'milindassa rañño mayā pañho visajjito'ti teneva somanassena taṃ rattāvasesaṃ vītināmesīti na te evaṃ daṭṭhabbaṃ. Tassa mayhaṃ, mahārāja, taṃ rattāvasesaṃ etadahosi—'kiṃ milindena raññā pucchitaṃ, kiṃ mayā visajjitan'ti, 'sabbaṃ milindena raññā supucchitaṃ, sabbaṃ mayā suvisajjitan'"ti itiha te mahānāgā aññamaññassa subhāsitaṃ samanumodiṃsūti.

Milindapañhapucchāvisajjanā niṭṭhitā.

Milindapañha

Meṇḍakapañhārambhakathā

Upāsakaguṇavagga

3. Navaguyhamantavidhaṃsaka

"Bhante nāgasena, navime puggalā mantitaṃ guyhaṃ vivaranti na dhārenti. Katame nava? Rāgacarito dosacarito mohacarito bhīruko āmisagaruko itthī soṇḍo paṇḍako dārako"ti.

Thero āha—"tesaṃ ko doso"ti? "Rāgacarito, bhante nāgasena, rāgavasena mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, dosacarito, bhante, dosavasena mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, mūḷho mohavasena mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, bhīruko bhayavasena mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, āmisagaruko āmisahetu mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, itthī paññāya ittaratāya mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, soṇḍiko surālolatāya mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, paṇḍako anekaṃsikatāya mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti, dārako capalatāya mantitaṃ guyhaṃ vivarati na dhāreti. Bhavatīha—

'Ratto duṭṭho ca mūḷho ca, bhīru āmisagaruko; Itthī soṇḍo paṇḍako ca, navamo bhavati dārako.

Navete puggalā loke, ittarā calitā calā; Etehi mantitaṃ guyhaṃ, khippaṃ bhavati pākaṭan'"ti.

Nava guyhamantavidhaṃsakā puggalā.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

8. Dhammābhisamayapañha

"Bhante nāgasena, ye te sammā paṭipajjanti, tesaṃ sabbesaṃyeva dhammābhisamayo hoti, udāhu kassaci na hotī"ti? "Kassaci, mahārāja, hoti, kassaci na hotī"ti. "Kassa, bhante, hoti, kassa na hotī"ti? "Tiracchānagatassa, mahārāja, suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti, pettivisayūpapannassa ... micchādiṭṭhikassa ... kuhakassa ... mātughātakassa ... pitughātakassa ... arahantaghātakassa ... saṃghabhedakassa ... lohituppādakassa ... theyyasaṃvāsakassa ... titthiyapakkantassa ... bhikkhunidūsakassa ... terasannaṃ garukāpattīnaṃ aññataraṃ āpajjitvā avuṭṭhitassa ... paṇḍakassa ... ubhatobyañjanakassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti ... yopi manussadaharako ūnakasattavassiko, tassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti. Imesaṃ kho, mahārāja, soḷasannaṃ puggalānaṃ suppaṭipannānampi dham-

mābhisamayo na hotī"ti.

"Bhante nāgasena, ye te pannarasa puggalā viruddhāyeva, tesaṃ dhammābhisamayo hotu vā mā vā hotu, atha kena kāraṇena manussadaharakassa ūnakasattavassikassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti? Ettha tāva pañho bhavati 'nanu nāma daharakassa na rāgo hoti, na doso hoti, na moho hoti, na māno hoti, na micchādiṭṭhi hoti, na arati hoti, na kāmavitakko hoti, amissito kilesehi, so nāma daharako yutto ca patto ca arahati ca cattāri saccāni ekappaṭivedhena paṭivijjhitun'"ti.

"Taññevettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yenāhaṃ kāraṇena bhaṇāmi 'ūnakasattavassikassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hotī'ti. Yadi, mahārāja, ūnakasattavassiko rajanīye rajjeyya, dussanīye dusseyya, mohanīye muyheyya, madanīye majjeyya, diṭṭhiṃ vijāneyya, ratiñca aratiñca vijāneyya, kusalākusalaṃ vitakkeyya, bhaveyya tassa dhammābhisamayo, api ca, mahārāja, ūnakasattavassikassa cittaṃ abalaṃ dubbalaṃ parittaṃ appaṃ thokaṃ mandaṃ avibhūtaṃ, asaṅkhatā nibbānadhātu garukā bhārikā vipulā mahatī. Ūnakasattavassiko, mahārāja, tena dubbalena cittena parittakena mandena avibhūtena na sakkoti garukaṃ bhārikaṃ vipulaṃ mahatiṃ asaṅkhataṃ nibbānadhātuṃ paṭivijjhituṃ.

Yathā, mahārāja, sinerupabbatarājā garuko bhāriko vipulo mahanto, api nu kho taṃ, mahārāja, puriso attano pākatikena thāmabalavīriyena sakkuṇeyya sinerupabbatarājānaṃ uddharitun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Dubbalattā, bhante, purisassa, mahantattā sinerupabbatarājassā"ti. "Evameva kho, mahārāja, ūnakasattavassikassa cittaṃ abalaṃ dubbalaṃ parittaṃ appaṃ thokaṃ mandaṃ avibhūtaṃ, asaṅkhatā nibbānadhātu garukā bhārikā vipulā mahatī. Ūnakasattavassiko tena dubbalena cittena parittena mandena avibhūtena na sakkoti garukaṃ bhārikaṃ vipulaṃ mahatiṃ asaṅkhataṃ nibbānadhātuṃ paṭivijjhituṃ, tena kāraṇena ūnakasattavassikassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti.

Yathā vā pana, mahārāja, ayaṃ mahāpathavī dīghā āyatā puthulā vitthatā visālā vitthiṇṇā vipulā mahantā, api nu kho taṃ, mahārāja, mahāpathaviṃ sakkā parittakena udakabindukena temetvā udakacikkhallaṃ kātun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Parit-

tattā, bhante, udakabindussa, mahantattā mahāpathaviyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, ūnakasattavassikassa cittaṃ abalaṃ dubbalaṃ parittaṃ appaṃ thokaṃ mandaṃ avibhūtaṃ, asaṅkhatā nibbānadhātu dīghā āyatā puthulā vitthatā visālā vitthiṇṇā vipulā mahantā. Ūnakasattavassiko tena dubbalena cittena parittakena mandena avibhūtena na sakkoti mahatiṃ asaṅkhataṃ nibbānadhātuṃ paṭivijjhituṃ, tena kāraṇena ūnakasattavassikassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti.

Yathā vā pana, mahārāja, abaladubbalaparittaappathokamandaggi bhaveyya, api nu kho, mahārāja, tāvatakena mandena agginā sakkā sadevake loke andhakāraṃ vidhamitvā ālokaṃ dassetun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Mandattā, bhante, aggissa, lokassa mahantattā"ti. "Evameva kho, mahārāja, ūnakasattavassikassa cittaṃ abalaṃ dubbalaṃ parittaṃ appaṃ thokaṃ mandaṃ avibhūtaṃ, mahatā ca avijjandhakārena pihitaṃ. Tasmā dukkaraṃ ñāṇālokaṃ dassayituṃ, tena kāraṇena ūnakasattavassikassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hoti.

Yathā vā pana, mahārāja, āturo kiso aṇuparimitakāyo sālakakimi hatthināgaṃ tidhā pabhinnaṃ navāyataṃ tivitthataṃ dasapariṇāhaṃ aṭṭharatanikaṃ sakaṭṭhānamupagataṃ disvā gilituṃ parikaḍḍheyya, api nu kho so, mahārāja, sālakakimi sakkuṇeyya taṃ hatthināgaṃ gilitun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Parittattā, bhante, sālakakimissa, mahantattā hatthināgassā"ti. "Evameva kho, mahārāja, ūnakasattavassikassa cittaṃ abalaṃ dubbalaṃ parittaṃ appaṃ thokaṃ mandaṃ avibhūtaṃ, mahatī asaṅkhatā nibbānadhātu. So tena dubbalena cittena parittakena mandena avibhūtena na sakkoti mahatiṃ asaṅkhataṃ nibbānadhātuṃ paṭivijjhituṃ, tena kāraṇena ūnakasattavassikassa suppaṭipannassāpi dhammābhisamayo na hotī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Dhammābhisamayapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

8. Akusalacchedanapañha

"Bhante nāgasena, tathāgato sabbaṃ akusalaṃ jhāpetvā sabbaññu-

taṃ patto, udāhu sāvasese akusale sabbaññutaṃ patto”ti? “Sabbaṃ, mahārāja, akusalaṃ jhāpetvā bhagavā sabbaññutaṃ patto, natthi bhagavato sesakaṃ akusalan”ti.

“Kiṃ pana, bhante, dukkhā vedanā tathāgatassa kāye uppannapubbā”ti? “ Āma, mahārāja, rājagahe bhagavato pādo sakalikāya khato, lohitapakkhandikābādho uppanno, kāye abhisanne jīvakena vireko kārito, vātābādhe uppanne upaṭṭhākena therena uṇhodakaṃ pariyiṭṭhan”ti.

“Yadi, bhante nāgasena, tathāgato sabbaṃ akusalaṃ jhāpetvā sabbaññutaṃ patto, tena hi bhagavato pādo sakalikāya khato, lohitapakkhandikā ca ābādho uppannoti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatassa pādo sakalikāya khato, lohitapakkhandikā ca ābādho uppanno, tena hi tathāgato sabbaṃ akusalaṃ jhāpetvā sabbaññutaṃ pattoti tampi vacanaṃ micchā. Natthi, bhante, vinā kammena vedayitaṃ, sabbaṃ taṃ vedayitaṃ kammamūlakaṃ, taṃ kammeneva vedayati, ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo”ti.

“Na hi, mahārāja, sabbaṃ taṃ vedayitaṃ kammamūlakaṃ. Aṭṭhahi, mahārāja, kāraṇehi vedayitāni uppajjanti, yehi kāraṇehi puthū sattā vedanā vediyanti. Katamehi aṭṭhahi? Vātasamuṭṭhānānipi kho, mahārāja, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti, pittasamuṭṭhānānipi kho, mahārāja ... pe ... semhasamuṭṭhānānipi kho, mahārāja ... pe ... sannipātikānipi kho, mahārāja ... pe ... utupariṇāmajānipi kho, mahārāja ... pe ... visamaparihārajānipi kho, mahārāja ... pe ... opakkamikānipi kho, mahārāja ... pe ... kammavipākajānipi kho, mahārāja, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Imehi kho, mahārāja, aṭṭhahi kāraṇehi puthū sattā vedanā vedayanti. Tattha ye te puggalā ‘satte kammaṃ vibādhatī’ti vadeyyuṃ, te ime puggalā sattakāraṇaṃ paṭibāhanti. Tesaṃ taṃ vacanaṃ micchā”ti. “Bhante nāgasena, yañca vātikaṃ yañca pittikaṃ yañca semhikaṃ yañca sannipātikaṃ yañca utupariṇāmajaṃ yañca visamaparihārajaṃ yañca opakkamikaṃ, sabbete kammasamuṭṭhānāyeva, kammeneva te sabbe sambhavantī”ti.

“Yadi, mahārāja, tepi sabbe kammasamuṭṭhānāva ābādhā bhaveyyuṃ, na tesaṃ koṭṭhāsato lakkhaṇāni bhaveyyuṃ. Vāto kho, mahārāja, kuppamāno dasavidhena kuppati sītena uṇhena jighacchāya pipāsāya atibhuttena ṭhānena padhānena ādhāvanena upakkamena kammavipākena.

Tatra ye te nava vidhā, na te atīte, na anāgate, vattamānake bhave uppajjanti, tasmā na vattabbā 'kammasambhavā sabbā vedanā'ti. Pittaṃ, mahārāja, kuppamānaṃ tividhena kuppati sītena uṇhena visamabhojanena. Semhaṃ, mahārāja, kuppamānaṃ tividhena kuppati sītena uṇhena annapānena. Yo ca, mahārāja, vāto yañca pittaṃ yañca semhaṃ, tehi tehi kopehi kuppitvā missī hutvā sakaṃ sakaṃ vedanaṃ ākaḍḍhati. Utupariṇāmajā, mahārāja, vedanā utupariṇāmena uppajjati. Visamaparihārajā vedanā visamaparihārena uppajjati. Opakkamikā, mahārāja, vedanā atthi kiriyā, atthi kammavipākā, kammavipākajā vedanā pubbe katena kammena uppajjati. Iti kho, mahārāja, appaṃ kammavipākajaṃ, bahutaraṃ avasesaṃ. Tattha bālā 'sabbaṃ kammavipākajaṃ yevā'ti atidhāvanti. Taṃ kammaṃ na sakkā vinā buddhañāṇena vavatthānaṃ kātuṃ.

Yaṃ pana, mahārāja, bhagavato pādo sakalikāya khato, taṃ vedayitaṃ neva vātasamuṭṭhānaṃ, na pittasamuṭṭhānaṃ, na semhasamuṭṭhānaṃ, na sannipātikaṃ, na utupariṇāmajaṃ, na visamaparihārajaṃ, na kammavipākajaṃ, opakkamikaṃyeva. Devadatto hi, mahārāja, bahūni jātisatasahassāni tathāgate āghātaṃ bandhi, so tena āghātena mahatiṃ garuṃ silaṃ gahetvā 'matthake pātessāmī'ti muñci, athaññe dve selā āgantvā taṃ silaṃ tathāgataṃ asampattaṃyeva sampaṭicchiṃsu, tāsaṃ pahārena papaṭikā bhijjitvā bhagavato pāde patitvā ruhiraṃ uppādesi, kammavipākato vā, mahārāja, bhagavato esā vedanā nibbattā kiriyato vā, tatuddhaṃ natthaññā vedanā.

Yathā, mahārāja, khettaduṭṭhatāya vā bījaṃ na sambhavati bījaduṭṭhatāya vā; evameva kho, mahārāja, kammavipākato vā bhagavato esā vedanā nibbattā kiriyato vā, tatuddhaṃ natthaññā vedanā.

Yathā vā pana, mahārāja, koṭṭhaduṭṭhatāya vā bhojanaṃ visamaṃ pariṇamati āhāraduṭṭhatāya vā; evameva kho, mahārāja, kammavipākato vā bhagavato esā vedanā nibbattā kiriyato vā, tatuddhaṃ natthaññā vedanā. Api ca, mahārāja, natthi bhagavato kammavipākajā vedanā, natthi visamaparihārajā vedanā, avasesehi samuṭṭhānehi bhagavato vedanā uppajjati, tāya ca pana vedanāya na sakkā bhagavantaṃ jīvitā voropetuṃ.

Nipatanti, mahārāja, imasmiṃ cātumahābhūtike kāye iṭṭhāniṭṭhā subhāsubhavedanā. Idha, mahārāja, ākāse khitto leḍḍu mahāpathaviyā

nipatati, api nu kho so, mahārāja, leḍḍu pubbe katena mahāpathaviyā nipatī"ti? "Na hi, bhante, natthi so, bhante, hetu mahāpathaviyā, yena hetunā mahāpathavī kusalākusalavipākaṃ paṭisaṃvedeyya, paccuppannena, bhante, akammakena hetunā so leḍḍu mahāpathaviyaṃ nipatati". "Yathā, mahārāja, mahāpathavī, evaṃ tathāgato daṭṭhabbo. Yathā leḍḍu pubbe akatena mahāpathaviyaṃ nipatati; evameva kho, mahārāja, tathāgatassa pubbe akatena sā sakalikā pāde nipatitā.

Idha pana, mahārāja, manussā mahāpathaviṃ bhindanti ca khaṇanti ca, api nu kho, mahārāja, te manussā pubbe katena mahāpathaviṃ bhindanti ca khaṇanti cā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, yā sā sakalikā bhagavato pāde nipatitā, na sā sakalikā pubbe katena bhagavato pāde nipatitā. Yopi, mahārāja, bhagavato lohitapakkhandikābādho uppanno, sopi ābādho na pubbe katena uppanno, sannipātikeneva uppanno, ye keci, mahārāja, bhagavato kāyikā ābādhā uppannā, na te kammābhinibbattā, channaṃ etesaṃ samuṭṭhānānaṃ aññatarato nibbattā.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavaralañchake moḷiyasīvake veyyākaraṇe—

'Pittasamuṭṭhānānipi kho, sīvaka, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Sāmampi kho etaṃ, sīvaka, veditabbaṃ, yathā pittasamuṭṭhānānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Lokassapi kho etaṃ, sīvaka, saccasammataṃ, yathā pittasamuṭṭhānānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Tatra, sīvaka, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbe katahetū"ti. Yañca sāmaṃ ñātaṃ, tañca atidhāvanti, yañca loke saccasammataṃ, tañca atidhāvanti. Tasmā tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ micchāti vadāmi.

Semhasamuṭṭhānānipi kho, sīvaka, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Vātasamuṭṭhānānipi kho, sīvaka ... pe ... sannipātikānipi kho, sīvaka ... pe ... utupariṇāmajānipi kho, sīvaka ... pe ... visamaparihārajānipi kho, sīvaka ... pe ... opakkamikānipi kho, sīvaka ... pe ... kammavipākajānipi kho, sīvaka, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Sāmampi kho etaṃ, sīvaka, veditabbaṃ, yathā kammavipākajānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Lokassapi kho etaṃ, sīvaka, saccasammataṃ, yathā kammavipākajānipi idhekaccāni vedayitāni uppa-

jjanti. Tatra, sīvaka, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbe katahetū"ti. Yañca sāmaṃ ñātaṃ, tañca atidhāvanti, yañca loke saccasammataṃ, tañca atidhāvanti. Tasmā tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ micchāti vadāmī'ti.

Itipi, mahārāja, na sabbā vedanā kammavipākajā, sabbaṃ, mahārāja, akusalaṃ jhāpetvā bhagavā sabbaññutaṃ pattoti evametaṃ dhārehī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Akusalacchedanapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

6. Apuññapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'yo ajānanto pāṇātipātaṃ karoti, so balavataraṃ apuññaṃ pasavatī'ti. Puna ca bhagavatā vinayapaññattiyā bhaṇitaṃ— 'anāpatti ajānantassā'ti. Yadi, bhante nāgasena, ajānitvā pāṇātipātaṃ karonto balavataraṃ apuññaṃ pasavati, tena hi 'anāpatti ajānantassā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi anāpatti ajānantassa, tena hi 'ajānitvā pāṇātipātaṃ karonto balavataraṃ apuññaṃ pasavatī'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho duruttaro duratikkamo tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'yo ajānanto pāṇātipātaṃ karoti, so balavataraṃ apuññaṃ pasavatī'ti. Puna ca vinayapaññattiyā bhagavatā bhaṇitaṃ— 'anāpatti ajānantassā'ti. Tattha atthantaraṃ atthi. Katamaṃ atthantaraṃ? Atthi, mahārāja, āpatti saññāvimokkhā, atthi āpatti nosaññāvimokkhā. Yāyaṃ, mahārāja, āpatti saññāvimokkhā, taṃ āpattiṃ ārabbha bhagavatā bhaṇitaṃ—'anāpatti ajānantassā'"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Apuññapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

1. Gadrabhaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'gadrabhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja,

gadrabho nāma saṅkārakūṭepi catukkepi siṅghāṭakepi gāmadvārepi thusarāsimhipi yattha katthaci sayati, na sayanabahulo hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena tiṇasanthārepi paṇṇasanthārepi kaṭṭhamañcakepi chamāyapi yattha katthaci cammakhaṇḍaṃ pattharitvā yattha katthaci sayitabbaṃ, na sayanabahulena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, gadrabhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena 'kaliṅgarūpadhānā, bhikkhave, etarahi mama sāvakā viharanti appamattā ātāpino padhānasmin'ti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatināpi—

'Pallaṅkena nisinnassa, jaṇṇuke nābhivassati; Alaṃ phāsuvihārāya, pahitattassa bhikkhuno'"ti.

Gadrabhaṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

1. Ārambhakathā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Milindo nāma so rājā, sāgalāyaṃ puruttame; Upagañchi nāgasenaṃ, gaṅgā ca yathā sāgaraṃ.

Āsajja rājā citrakathiṃ, ukkādhāraṃ tamonudaṃ; Apucchi nipuṇe pañhe, ṭhānāṭṭhānagate puthū.

Pucchā visajjanā ceva, gambhīratthūpanissitā; Hadayaṅgamā kaṇṇasukhā, abbhutā lomahaṃsanā.

Abhidhammavinayogāḷhā, suttajālasamattitā; Nāgasenakathā citrā, opammehi nayehi ca.

Tattha ñāṇaṃ paṇidhāya, hāsayitvāna mānasaṃ; Suṇātha nipuṇe pañhe, kaṅkhāṭṭhānavidālaneti.

Taṃ yathānusūyate—atthi yonakānaṃ nānāpuṭabhedanaṃ sāgalaṃ nāma nagaraṃ nadīpabbatasobhitaṃ ramaṇīyabhūmippadesabhāgaṃ ārāmuyyānopavanataḷākapokkharaṇisampannaṃ nadīpabbatavanarāmaṇeyyakaṃ sutavantanimmitaṃ nihatapaccatthikaṃ paccāmittānupapīḷitaṃ vividhavicitradaḷhamaṭṭālakoṭṭhakaṃ varapavaragopuratoraṇaṃ gambhīraparikhāpaṇḍarapākāraparikkhittantepuraṃ. Suvibhattavīthicaccaracatukkasiṅghāṭakaṃ suppasāritānekavidhavarabhaṇḍaparipūritantarāpaṇaṃ vividhadānaggasatasamupasobhitaṃ himagirisikharasaṅkāsavarabhavanasatasahassappaṭimaṇḍitaṃ gajahayarathapattisamākulaṃ abhirūpanaranārigaṇānucaritaṃ ākiṇṇajanamanus-

saṃ puthukhattiyabrāhmaṇavessasuddaṃ vividhasamaṇabrāhmaṇasabhājanasaṅghaṭitaṃ bahuvidhavijjāvanta naraciranisevitaṃ kāsikakoṭumbarikādinānāvidhavatthāpaṇasampannaṃ suppasāritarucirabahuvidhapupphagandhāpaṇaṃ gandhagandhitaṃ āsīsanīyabahuratanaparipūritaṃ disāmukhasuppasāritāpaṇaṃ siṅgāravāṇijagaṇānucaritaṃ kahāpaṇarajatasuvaṇṇakaṃsapattharaparipūraṃ pajjotamānanidhiniketaṃ pahūtadhanadhaññavittūpakaraṇaṃ paripuṇṇakosakoṭṭhāgāraṃ bahvannapānaṃ bahuvidhakhajjabhojjaleyyapeyyasāyanīyaṃ uttarakurusaṅkāsaṃ sampannasassaṃ āḷakamandā viya devapuraṃ.

Ettha ṭhatvā tesaṃ pubbakammaṃ kathetabbaṃ, kathentena ca chadhā vibhajitvā kathetabbaṃ. Seyyathidaṃ—pubbayogo milindapañhaṃ lakkhaṇapañhaṃ meṇḍakapañhaṃ anumānapañhaṃ opammakathāpañhanti.

Tattha milindapañho lakkhaṇapañho, vimaticchedanapañhoti duvidho. Meṇḍakapañhopi mahāvaggo, yogikathāpañhoti duvidho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

4. Vāyuṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'vāyussa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, vāyu supupphitavanasaṇḍantaraṃ abhivāyati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena vimuttivarakusumapupphitārammaṇavanantare ramitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vāyussa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, vāyu dharaṇīruhapādapagaṇe mathayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena vanantaragatena saṅkhāre vicinantena kilesā mathayitabbā. Idaṃ, mahārāja, vāyussa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, vāyu ākāse carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena lokuttaradhammesu mānasaṃ sañcārayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vāyussa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, vāyu gandhaṃ anubhavati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena attano sīlavarasurabhigandho anubhavitabbo. Idaṃ, mahārāja, vāyussa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, vāyu nirālayo aniketavāsī; evameva kho,

mahārāja, yoginā yogāvacarena nirālayamaniketamasanthavena sabbattha vimuttena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vāyussa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena suttanipāte—

'Santhavāto bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo; Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanan'"ti.

Vāyuṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

8. Jalūkaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'jalūkāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, jalūkā yattha allīyati, tattheva daḷhaṃ allīyitvā ruhiraṃ pivati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yasmiṃ ārammaṇe cittaṃ allīyati, taṃ ārammaṇaṃ vaṇṇato ca saṇṭhānato ca disato ca okāsato ca paricchedato ca liṅgato ca nimittato ca daḷhaṃ patiṭṭhāpetvā tenevārammaṇena vimuttirasamasecanakaṃ pātabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, jalūkāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena anuruddhena—

'Parisuddhena cittena, Ārammaṇe patiṭṭhāya; Tena cittena pātabbaṃ, Vimuttirasamasecanan'"ti.

Jalūkaṅgapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

7. Candaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'candassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, cando sukkapakkhe udayanto uttaruttariṃ vaḍḍhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ācārasīlaguṇavattappaṭipattiyā āgamādhigame paṭisallāne satipaṭṭhāne indriyesu guttadvāratāya bhojane mattaññutāya jāgariyānuyoge uttaruttariṃ vaḍḍhitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, candassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cando uḷārādhipati; evameva kho, mahārāja,

yoginā yogāvacarena uḷārena chandādhipatinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, candassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cando nisāya carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena pavivittena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, candassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cando vimānaketu; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sīlaketunā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, candassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cando āyācitapatthito udeti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena āyācitapatthitena kulāni upasaṅkamitabbāni. Idaṃ, mahārāja, candassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare 'candūpamā, bhikkhave, kulāni upasaṅkamatha, apakasseva kāyaṃ apakassa cittaṃ niccanavakā kulesu appagabbhā'"ti.

Candaṅgapañho sattamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

5. Pabbataṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'pabbatassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, pabbato acalo akampito asampavedhī; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sammānane vimānane sakkāre asakkāre garukāre agarukāre yase ayase nindāya pasaṃsāya sukhe dukkhe iṭṭhāniṭṭhesu sabbattha rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbadhammesu rajanīyesu na rajjitabbaṃ, dussanīyesu na dussitabbaṃ, muyhanīyesu na muyhitabbaṃ, na kampitabbaṃ na calitabbaṃ, pabbatena viya acalena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pabbatassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Selo yathā ekaghano, vātena na samīrati; Evaṃ nindāpasaṃsāsu, na samiñjanti paṇḍitā'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, pabbato thaddho na kenaci saṃsaṭṭho; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena thaddhena asaṃsaṭṭhena bhavitabbaṃ, na kenaci saṃsaggo karaṇīyo. Idaṃ, mahārāja, pabbatassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bha-

gavatā devātidevena—

'Asaṃsaṭṭhaṃ gahaṭṭhehi, anāgārehi cūbhayaṃ; Anokasārimappicchaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇan'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, pabbate bījaṃ na virūhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sakamānase kilesā na virūhāpetabbā. Idaṃ, mahārāja, pabbatassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena subhūtinā—

'Rāgūpasaṃhitaṃ cittaṃ, yadā uppajjate mama; Sayaṃva paccavekkhāmi, ekaggo taṃ damemahaṃ.

Rajjase rajanīye ca, dussanīye ca dussase; Muyhase mohanīye ca, nikkhamassu vanā tuvaṃ.

Visuddhānaṃ ayaṃ vāso, nimmalānaṃ tapassinaṃ; Mā kho visuddhaṃ dūsesi, nikkhamassu vanā tuvan'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, pabbato accuggato; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ñāṇaccuggatena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pabbatassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Pamādaṃ appamādena, yadā nudati paṇḍito; Paññāpāsādamāruyha, asoko sokiniṃ pajaṃ; Pabbataṭṭhova bhūmaṭṭhe, dhīro bāle avekkhatī'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, pabbato anunnato anonato; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena unnatāvanati na karaṇīyā. Idaṃ, mahārāja, pabbatassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, upāsikāya cūḷasubhaddāya sakasamaṇe parikittayamānāya—

'Lābhena unnato loko, alābhena ca onato; Lābhālābhena ekaṭṭhā, tādisā samaṇā mamā'"ti.

Pabbataṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

10 Buddhasabbaññubhāvapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'tathāgato sabbaññū'ti. Puna ca bhaṇatha— 'tathāgatena sāriputtamoggallānappamukhe bhikkhusaṃghe paṇāmite cātumeyyakā ca sakyā brahmā ca sahampati bījūpamañca vacchataruṇūpamañca upadassetvā bhagavantaṃ pasādesuṃ khamāpesuṃ nijjhattaṃ akaṃsū'ti. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, aññātā tā

upamā tathāgatassa, yāhi tathāgato upamāhi orato khamito upasanto nijjhattaṃ gato? Yadi, bhante nāgasena, tathāgatassa tā upamā aññātā, tena hi buddho asabbaññū, yadi ñātā, tena hi okassa pasayha vīmaṃsāpekkho paṇāmesi, tena hi tassa akāruññatā sambhavati. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Sabbaññū, mahārāja, tathāgato, tāhi ca upamāhi bhagavā pasanno orato khamito upasanto nijjhattaṃ gato. Dhammassāmī, mahārāja, tathāgato, tathāgatappaveditheva te opammehi tathāgataṃ ārādhesuṃ tosesuṃ pasādesuṃ, tesañca tathāgato pasanno 'sādhū'ti abbhānumodi.

Yathā, mahārāja, itthī sāmikassa santakeneva dhanena sāmikaṃ ārādheti toseti pasādeti, tañca sāmiko 'sādhū'ti abbhānumodati; evameva kho, mahārāja, cātumeyyakā ca sakyā brahmā ca sahampati tathāgatappaveditheva opammehi tathāgataṃ ārādhesuṃ tosesuṃ pasādesuṃ, tesañca tathāgato pasanno 'sādhū'ti abbhānumodi.

Yathā vā pana, mahārāja, kappako rañño santakeneva suvaṇṇaphaṇakena rañño uttamaṅgaṃ pasādhayamāno rājānaṃ ārādheti toseti pasādeti, tassa ca rājā pasanno 'sādhū'ti abbhānumodati, yathicchitamanuppadeti; evameva kho, mahārāja, cātumeyyakā ca sakyā brahmā ca sahampati tathāgatappaveditheva opammehi tathāgataṃ ārādhesuṃ tosesuṃ pasādesuṃ, tesañca tathāgato pasanno 'sādhū'ti abbhānumodi.

Yathā vā pana, mahārāja, saddhivihāriko upajjhāyābhataṃ piṇḍapātaṃ gahetvā upajjhāyassa upanāmento upajjhāyaṃ ārādheti toseti pasādeti, tañca upajjhāyo pasanno 'sādhū'ti abbhānumodati; evameva kho, mahārāja, cātumeyyakā ca sakyā brahmā ca sahampati tathāgatappaveditheva opammehi tathāgataṃ ārādhesuṃ tosesuṃ pasādesuṃ, tesañca tathāgato pasanno 'sādhū'ti abbhānumoditvā sabbadukkhaparimuttiyā dhammaṃ desesī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Buddhasabbaññubhāvapañho dasamo.

Sabbaññutañāṇavaggo catuttho.

Imasmiṃ vagge dasa pañhā.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

5. Rukkhaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'rukkhassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, rukkho nāma pupphaphaladharo; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena vimuttipupphasāmaññaphaladhārinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, rukkhassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, rukkho upagatānamanuppaviṭṭhānaṃ janānaṃ chāyaṃ deti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena upagatānamanuppaviṭṭhānaṃ puggalānaṃ āmisappaṭisandhārena vā dhammappaṭisanthārena vā paṭisantharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, rukkhassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, rukkho chāyāvemattaṃ na karoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbasattesu vemattatā na kātabbā, coravadhakapaccatthikesupi attanipi samasamā mettābhāvanā kātabbā, 'kinti ime sattā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ parihareyyun'ti. Idaṃ, mahārāja, rukkhassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Vadhake devadattamhi, core aṅgulimālake; Dhanapāle rāhule ca, sabbattha samako munī'"ti.

Rukkhaṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

3. Peṇāhikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'peṇāhikāya dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, peṇāhikā sakapatimhi usūyāya chāpake na posayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sakamane kilese uppanne usūyāyitabbaṃ, satipaṭṭhānena sammāsaṃvarasusire pakkhipitvā manodvāre kāyagatāsati bhāvetabbā. Idaṃ, mahārāja, peṇāhikāya paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, peṇāhikā pavane divasaṃ gocaraṃ caritvā sāyaṃ pakkhigaṇaṃ upeti attano guttiyā; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ekakena pavivekaṃ sevitabbaṃ saṃyojanaparimut-

tiyā, tatra ratiṃ alabhamānena upavādabhayaparirakkhaṇāya saṃghaṃ osaritvā saṃgharakkhitena vasitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, peṇāhikāya dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, brahmunā sahampatinā bhagavato santike—

'Sevetha pantāni senāsanāni, Careyya saṃyojanavippamokkhā; Sace ratiṃ nādhigaccheyya tattha, Saṃghe vase rakkhitatto satīmā'"ti.

Peṇāhikaṅgapañho tatiyo.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

4. Paṭipadādosapañha

"Bhante nāgasena, yadā bodhisatto dukkarakārikaṃ akāsi, netādiso aññatra ārambho ahosi nikkamo kilesayuddhaṃ maccusenaṃ vidhamanaṃ āhārapariggaho dukkarakārikā, evarūpe parakkame kiñci assādaṃ alabhitvā tameva cittaṃ parihāpetvā evamavoca 'na kho panāhaṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigacchāmi uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanavisesaṃ, siyā nu kho añño maggo bodhāyā'ti, tato nibbinditvā aññena maggena sabbaññutaṃ patto, puna tāya paṭipadāya sāvake anusāsati samādapeti.

'Ārambhatha nikkhamatha, yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro'ti.

Kena nu kho, bhante nāgasena, kāraṇena tathāgato yāya paṭipadāya attanā nibbinno virattarūpo, tattha sāvake anusāsati samādapetī"ti?

"Tadāpi, mahārāja, etarahipi sāyeva paṭipadā, taṃyeva paṭipadaṃ paṭipajjitvā bodhisatto sabbaññutaṃ patto. Api ca, mahārāja, bodhisatto ativīriyaṃ karonto niravasesato āhāraṃ uparundhi. Tassa āhārūparodhena cittadubbalyaṃ uppajji. So tena dubbalyena nāsakkhi sabbaññutaṃ pāpuṇituṃ, so mattamattaṃ kabaḷīkārāhāraṃ sevanto tāyeva paṭipadāya nacirasseva sabbaññutaṃ pāpuṇi. Sāyeva, mahārāja, paṭipadā sabbesaṃ tathāgatānaṃ sabbaññutaññāṇappaṭilābhāya.

Yathā, mahārāja, sabbesaṃ sattānaṃ āhāro upatthambho, āhārūpanissitā sabbe sattā sukhaṃ anubhavanti; evameva kho, mahārāja, sāyeva paṭipadā sabbesaṃ tathāgatānaṃ sabbaññutaññāṇappaṭilābhāya, neso, mahārāja, doso ārambhassa, na nikkamassa, na kilesayuddhassa, yena tathāgato tasmiṃ samaye na pāpuṇi sabbaññutaññāṇaṃ,

atha kho āhārūparodhasseveso doso, sadā paṭiyattā yevesā paṭipadā.

Yathā, mahārāja, puriso addhānaṃ ativegena gaccheyya, tena so pakkhahato vā bhaveyya pīṭhasappī vā asañcaro pathavitale. Api nu kho, mahārāja, mahāpathaviyā doso atthi, yena so puriso pakkhahato ahosī"ti? "Na hi, bhante; sadā paṭiyattā, bhante, mahāpathavī, kuto tassā doso? Vāyāmasseveso doso, yena so puriso pakkhahato ahosī"ti. "Evameva kho, mahārāja, neso doso ārambhassa, na nikkamassa, na kilesayuddhassa, yena tathāgato tasmiṃ samaye na pāpuṇi sabbaññutañāṇaṃ, atha kho āhārūparodhasseveso doso sadā paṭiyattā yevesā paṭipadā.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso kiliṭṭhaṃ sāṭakaṃ nivāseyya, na so taṃ dhovāpeyya, neso doso udakassa, sadā paṭiyattaṃ udakaṃ. Purisasseveso doso. Evameva kho, mahārāja, neso doso ārambhassa, na nikkamassa, na kilesayuddhassa, yena tathāgato tasmiṃ samaye na pāpuṇi sabbaññutañāṇaṃ, atha kho āhārūparodhasseveso doso, sadā paṭiyattā yevesā paṭipadā, tasmā tathāgato tāyeva paṭipadāya sāvake anusāsati samādapeti, evaṃ kho, mahārāja, sadā paṭiyattā anavajjā sā paṭipadā"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Paṭipadādosapañho catuttho.

Milindapañha

Vicāravagga

13. Vitakkalakkhaṇapañha

"Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇo vitakko"ti? "Appanālakkhaṇo, mahārāja, vitakko"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, vaḍḍhakī suparikammakataṃ dāruṃ sandhismiṃ appeti; evameva kho, mahārāja, appanālakkhaṇo vitakko"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vitakkalakkhaṇapañho terasamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

9. Sūriyatapanapañha

"Bhante nāgasena, ayaṃ sūriyo sabbakālaṃ kaṭhinaṃ tapati, udāhu

kiñcikālaṃ mandaṃ tapatī”ti? “Sabbakālaṃ, mahārāja, sūriyo kaṭhinaṃ tapati, na kiñcikālaṃ mandaṃ tapatī”ti. “Yadi, bhante nāgasena, sūriyo sabbakālaṃ kaṭhinaṃ tapati, kissa pana appekadā sūriyo kaṭhinaṃ tapati, appekadā mandaṃ tapatī”ti? “Cattārome, mahārāja, sūriyassa rogā, yesaṃ aññatarena rogena paṭipīḷito sūriyo mandaṃ tapati. Katame cattāro? Abbhaṃ, mahārāja, sūriyassa rogo, tena rogena paṭipīḷito sūriyo mandaṃ tapati. Mahikā, mahārāja, sūriyassa rogo, tena rogena paṭipīḷito sūriyo mandaṃ tapati. Megho, mahārāja, sūriyassa rogo, tena rogena paṭipīḷito sūriyo mandaṃ tapati. Rāhu, mahārāja, sūriyassa rogo, tena rogena paṭipīḷito sūriyo mandaṃ tapati. Ime kho, mahārāja, cattāro sūriyassa rogā, yesaṃ aññatarena rogena paṭipīḷito sūriyo mandaṃ tapatī”ti. “Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, sūriyassapi tāva tejosampannassa rogo uppajjissati, kimaṅgaṃ pana aññesaṃ sattānaṃ, natthi, bhante, esā vibhatti aññassa aññatra tavādisena buddhimatā”ti.

Sūriyatapanapañho navamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

11. Nibbānasacchikaraṇapañha

“Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—‘nibbānaṃ na atītaṃ, na anāgataṃ, na paccuppannaṃ, na uppannaṃ na anuppannaṃ na uppādanīyan’ti. Idha, bhante nāgasena, yo koci sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikaroti, so uppannaṃ sacchikaroti, udāhu uppādetvā sacchikarotī”ti? “Yo koci, mahārāja, sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikaroti, so na uppannaṃ sacchikaroti, na uppādetvā sacchikaroti, api ca, mahārāja, atthesā nibbānadhātu, yaṃ so sammāpaṭipanno sacchikarotī”ti.

“Mā, bhante nāgasena, imaṃ pañhaṃ paṭicchannaṃ katvā dīpehi, vivaṭaṃ pākaṭaṃ katvā dīpehi chandajāto ussāhajāto, yaṃ te sikkhitaṃ, taṃ sabbaṃ etthevākirāhi, etthāyaṃ jano sammūḷho vimatijāto saṃsayapakkhando, bhindetaṃ antodosasallan”ti. “Atthesā, mahārāja, nibbānadhātu santā sukhā paṇītā, taṃ sammāpaṭipanno jinānusiṭṭhiyā saṅkhāre sammasanto paññāya sacchikaroti. Yathā, mahārāja, antevāsiko ācariyānusiṭṭhiyā vijjaṃ paññāya sacchikaroti; evameva kho,

mahārāja, sammāpaṭipanno jinānusiṭṭhiyā paññāya nibbānaṃ sacchikaroti.

Kathaṃ pana taṃ nibbānaṃ daṭṭhabbanti? Anītito nirupaddavato abhayato khemato santato sukhato sātato paṇītato sucito sītalato daṭṭhabbaṃ.

Yathā, mahārāja, puriso bahukaṭṭhapuñjena jalitakaṭṭhitena agginā dayhamāno vāyāmena tato muñcitvā niraggikokāsaṃ pavisitvā tattha paramasukhaṃ labheyya; evameva kho, mahārāja, yo sammāpaṭipanno, so yoniso manasikārena byapagatatividhaggisantāpaṃ paramasukhaṃ nibbānaṃ sacchikaroti. Yathā, mahārāja, aggi, evaṃ tividhaggi daṭṭhabbo; yathā aggigato puriso, evaṃ sammāpaṭipanno daṭṭhabbo; yathā niraggikokāso, evaṃ nibbānaṃ daṭṭhabbaṃ.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso ahikukkuramanussakuṇapasarīravaḷañjakoṭṭhāsarāsigato kuṇapajaṭājaṭitantaramanupaviṭṭho vāyāmena tato muñcitvā nikkuṇapokāsaṃ pavisitvā tattha paramasukhaṃ labheyya; evameva kho, mahārāja, yo sammāpaṭipanno, so yoniso manasikārena byapagatakilesakuṇapaṃ paramasukhaṃ nibbānaṃ sacchikaroti. Yathā, mahārāja, kuṇapaṃ, evaṃ pañca kāmaguṇā daṭṭhabbā; yathā kuṇapagato puriso, evaṃ sammāpaṭipanno daṭṭhabbo; yathā nikkuṇapokāso, evaṃ nibbānaṃ daṭṭhabbaṃ.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso bhīto tasito kampito viparītavibbhantacitto vāyāmena tato muñcitvā daḷhaṃ thiraṃ acalaṃ abhayaṭṭhānaṃ pavisitvā tattha paramasukhaṃ labheyya; evameva kho, mahārāja, yo sammāpaṭipanno, so yoniso manasikārena byapagatabhayasantāsaṃ paramasukhaṃ nibbānaṃ sacchikaroti. Yathā, mahārāja, bhayaṃ, evaṃ jātijarābyādhimaraṇaṃ paṭicca aparāparaṃ pavattabhayaṃ daṭṭhabbaṃ; yathā bhīto puriso, evaṃ sammāpaṭipanno daṭṭhabbo; yathā abhayaṭṭhānaṃ, evaṃ nibbānaṃ daṭṭhabbaṃ.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso kiliṭṭhamalinakalalakaddamadese patito vāyāmena taṃ kalalakaddamaṃ apavāhetvā parisuddhavimaladesamupagantvā tattha paramasukhaṃ labheyya; evameva kho, mahārāja, yo sammāpaṭipanno, so yoniso manasikārena byapagatakilesamalakaddamaṃ paramasukhaṃ nibbānaṃ sacchikaroti. Yathā, mahārāja, kalalaṃ, evaṃ lābhasakkārasiloko daṭṭhabbo; yathā kalalagato puriso, evaṃ sammāpaṭipanno daṭṭhabbo; yathā parisuddhavimaladeso, evaṃ nib-

bānaṃ daṭṭhabbaṃ.

Tañca pana nibbānaṃ sammāpaṭipanno kinti sacchikaroti? Yo so, mahārāja, sammāpaṭipanno, so saṅkhārānaṃ pavattaṃ sammasati. Pavattaṃ sammasamāno tattha jātiṃ passati jaraṃ passati byādhiṃ passati maraṇaṃ passati, na tattha kiñci sukhaṃ sātaṃ passati āditopi majjhatopi pariyosānatopi. So tattha kiñci na gayhūpagaṃ passati. Yathā, mahārāja, puriso divasasantatte ayoguḷe jalite tatte kaṭhite āditopi majjhatopi pariyosānatopi na kiñci gayhūpagaṃ padesaṃ passati; evameva kho, mahārāja, yo saṅkhārānaṃ pavattaṃ sammasati, so pavattaṃ sammasamāno tattha jātiṃ passati jaraṃ passati byādhiṃ passati maraṇaṃ passati, na tattha kiñci sukhaṃ sātaṃ passati āditopi majjhatopi pariyosānatopi. So tattha na kiñci gayhūpagaṃ passati, tassa gayhūpagaṃ apassantassa citte arati saṇṭhāti, kāyasmiṃ ḍāho okkamati, so atāṇo asaraṇo asaraṇībhūto bhavesu nibbindati.

Yathā, mahārāja, puriso jalitajālaṃ mahantaṃ aggikkhandhaṃ paviseyya, so tattha atāṇo asaraṇo asaraṇībhūto aggimhi nibbindeyya; evameva kho, mahārāja, tassa gayhūpagaṃ apassantassa citte arati saṇṭhāti, kāyasmiṃ ḍāho okkamati, so atāṇo asaraṇo asaraṇībhūto bhavesu nibbindati.

Tassa pavatte bhayadassāvissa evaṃ cittaṃ uppajjati ‘santattaṃ kho panetaṃ pavattaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ bahudukkhaṃ bahūpāyāsaṃ, yadi koci labhetha appavattaṃ etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan’ti. Iti hetaṃ tassa appavatte cittaṃ pakkhandati pasīdati pahaṃsayati tusayati ‘paṭiladdhaṃ kho me nissaraṇan’ti.

Yathā, mahārāja, puriso vippanaṭṭho videsapakkhando nibbāhanamaggaṃ disvā tattha pakkhandati pasīdati pahaṃsayati tusayati ‘paṭiladdho me nibbāhanamaggo’ti; evameva kho, mahārāja, pavatte bhayadassāvissa appavatte cittaṃ pakkhandati pasīdati pahaṃsayati tusayati ‘paṭiladdhaṃ kho me nissaraṇan’ti.

So appavattatthāya maggaṃ āyūhati gavesati bhāveti bahulīkaroti, tassa tadatthaṃ sati santiṭṭhati, tadatthaṃ vīriyaṃ santiṭṭhati, tadatthaṃ pīti santiṭṭhati, tassa taṃ cittaṃ aparāparaṃ manasikaroto pavattaṃ samatikkamitvā appavattaṃ okkamati, appavattamanuppatto, mahārāja, sammāpaṭipanno ‘nibbānaṃ sacchikarotī’ti vuccatī”ti. “Sādhu,

bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī”ti.

Nibbānasacchikaraṇapañho ekādasamo.

Milindapañha

Vicāravagga

2. Purimakoṭipañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi ‘purimā koṭi na paññāyatī’ti, tassa opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, puriso parittaṃ bījaṃ pathaviyaṃ nikkhipeyya, tato aṅkuro uṭṭhahitvā anupubbena vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjitvā phalaṃ dadeyya. Tato bījaṃ gahetvā puna ropeyya, tatopi aṅkuro uṭṭhahitvā anupubbena vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjitvā phalaṃ dadeyya. Evametissā santatiyā atthi anto”ti? “Natthi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, addhānassāpi purimā koṭi na paññāyatī”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kukkuṭiyā aṇḍaṃ bhaveyya, aṇḍato kukkuṭī kukkuṭiyā aṇḍanti. Evametissā santatiyā atthi anto”ti? “Natthi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, addhānassāpi purimā koṭi na paññāyatī”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. Thero pathaviyā cakkaṃ likhitvā milindaṃ rājānaṃ etadavoca—“atthi, mahārāja, imassa cakkassa anto”ti? “Natthi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, imāni cakkāni vuttāni bhagavatā ‘cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā kammaṃ, kammato puna cakkhuṃ jāyatī’ti. Evametissā santatiyā atthi anto”ti? “Natthi, bhante”ti.

“‘Sotañca paṭicca sadde ca … pe … manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā kammaṃ, kammato puna mano jāyatī’ti. Evametissā santatiyā atthi anto”ti? “Natthi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, addhānassāpi purimā koṭi na paññāyatī”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Purimakoṭipañho dutiyo.

Milindapañha

Buddhavagga

5. Asaṅkamanapaṭisandahanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, na ca saṅkamati paṭisandahati cā"ti? "Āma, mahārāja, na ca saṅkamati paṭisandahati cā"ti. "Kathaṃ, bhante nāgasena, na ca saṅkamati paṭisandahati ca, opammaṃ karohī"ti? "Yathā, mahārāja, kocideva puriso padīpato padīpaṃ padīpeyya, kiṃ nu kho so, mahārāja, padīpo padīpamhā saṅkanto"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, na ca saṅkamati paṭisandahati cā"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Abhijānāsi nu tvaṃ, mahārāja, daharako santo silokācariyassa santike kiñci silokaṃ gahitan"ti? "Āma, bhante"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, so siloko ācariyamhā saṅkanto"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, na ca saṅkamati paṭisandahati cā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Asaṅkamanapaṭisandahanapañho pañcamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

2. Udarasaṃyatapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—

'Uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti.

Puna ca bhagavatā bhaṇitaṃ—'ahaṃ kho panudāyi, appekadā iminā pattena samatitthikampi bhuñjāmi, bhiyyopi bhuñjāmī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti, tena hi 'ahaṃ kho panudāyi, appekadā iminā pattena samatitthikampi bhuñjāmi, bhiyyopi bhuñjāmī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'ahaṃ kho panudāyi, appekadā iminā pattena samatitthikampi bhuñjāmi, bhiyyopi bhuñjāmī'ti, tena hi 'uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti, bhaṇitañca—'ahaṃ kho panudāyi, appekadā iminā pattena samatitthikampi bhuñjāmi, bhiyyopi bhuñjāmī'ti. Yaṃ, mahārāja, bhagavatā bhaṇitaṃ—'uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti, taṃ sabhāvavacanaṃ asesavacanaṃ nissesavacanaṃ nippariyāyavacanaṃ bhūtavacanaṃ tacchavacanaṃ yāthāvavacanaṃ aviparītavacanaṃ isivacanaṃ munivacanaṃ bhagavantavacanaṃ arahan-

tavacanaṃ paccekabuddhavacanaṃ jinavacanaṃ sabbaññuvacanaṃ tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa vacanaṃ.

Udare asaṃyato, mahārāja, pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, majjampi pivati, mātarampi jīvitā voropeti, pitarampi jīvitā voropeti, arahantampi jīvitā voropeti, saṃghampi bhindati, duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitampi uppādeti. Nanu, mahārāja, devadatto udare asaṃyato saṃghaṃ bhinditvā kappaṭṭhiyaṃ kammaṃ āyūhi. Evarūpāni, mahārāja, aññānipi bahuvidhāni kāraṇāni disvā bhagavatā bhaṇitaṃ—'uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti.

Udare saṃyato, mahārāja, catusaccābhisamayaṃ abhisameti, cattāri sāmaññaphalāni sacchikaroti, catūsu paṭisambhidāsu aṭṭhasu samāpattīsu chasu abhiññāsu vasībhāvaṃ pāpuṇāti, kevalañca samaṇadhammaṃ pūreti. Nanu, mahārāja, sukapotako udare saṃyato hutvā yāva tāvatiṃsabhavanaṃ kampetvā sakkaṃ devānamindaṃ upaṭṭhānamupanesi, evarūpāni, mahārāja, aññānipi bahuvidhāni kāraṇāni disvā bhagavatā bhaṇitaṃ—'uttiṭṭhe nappamajjeyya, udare saṃyato siyā'ti.

Yaṃ pana, mahārāja, bhagavatā bhaṇitaṃ—'ahaṃ kho panudāyi appekadā iminā pattena samatitthikampi bhuñjāmi, bhiyyopi bhuñjāmī'ti, taṃ katakiccena niṭṭhitakiriyena siddhatthena vusitavosānena nirāvaraṇena sabbaññunā sayambhunā tathāgatena attānaṃ upādāya bhaṇitaṃ.

Yathā, mahārāja, vantassa virittassa anuvāsitassa āturassa sappāyakiriyā icchitabbā hoti; evameva kho, mahārāja, sakilesassa adiṭṭhasaccassa udare saṃyamo karaṇīyo hoti. Yathā, mahārāja, maṇiratanassa sappabhāsassa jātimantassa abhijātiparisuddhassa majjananighaṃsanaparisodhanena karaṇīyaṃ na hoti; evameva kho, mahārāja, tathāgatassa buddhavisaye pāramiṃ gatassa kiriyākaraṇesu āvaraṇaṃ na hotī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Udarasaṃyatapañho dutiyo.

Milindapañha

Anumānavagga

1. Anumānapañha

Atha kho milindo rājā yenāyasmā nāgaseno tenupasaṅkami, up-

asaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho milindo rājā ñātukāmo sotukāmo dhāretukāmo ñāṇālokaṃ daṭṭhukāmo aññāṇaṃ bhinditukāmo ñāṇālokaṃ uppādetukāmo avijjandhakāraṃ nāsetukāmo adhimattaṃ dhitiñca ussāhañca satiñca sampajaññañca upaṭṭhapetvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"bhante nāgasena, kiṃ pana buddho tayā diṭṭho"ti. "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ pana te ācariyehi buddho diṭṭho"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Bhante nāgasena, na kira tayā buddho diṭṭho, nāpi kira te ācariyehi buddho diṭṭho. Tena hi, bhante nāgasena, natthi buddho, na hettha buddho paññāyatī"ti.

"Atthi pana te, mahārāja, pubbakā khattiyā, ye te tava khattiyavaṃsassa pubbaṅgamā"ti? "Āma, bhante. Ko saṃsayo, atthi pubbakā khattiyā, ye mama khattiyavaṃsassa pubbaṅgamā"ti. "Diṭṭhapubbā tayā, mahārāja, pubbakā khattiyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Ye pana taṃ, mahārāja, anusāsanti purohitā senāpatino akkhadassā mahāmattā, tehi pubbakā khattiyā diṭṭhapubbā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yadi pana te, mahārāja, pubbakā khattiyā na diṭṭhā, nāpi kira te anusāsakehi pubbakā khattiyā diṭṭhā, tena hi natthi pubbakā khattiyā, na hettha pubbakā khattiyā paññāyantī"ti.

"Dissanti, bhante nāgasena, pubbakānaṃ khattiyānaṃ anubhūtāni paribhogabhaṇḍāni. Seyyathidaṃ—setacchattaṃ uṇhīsaṃ pādukā vālabījanī khaggaratanaṃ mahārahāni ca sayanāni. Yehi mayaṃ jāneyyāma saddaheyyāma 'atthi pubbakā khattiyā'"ti. "Evameva kho, mahārāja, mayampetaṃ bhagavantaṃ jāneyyāma saddaheyyāma. Atthi taṃ kāraṇaṃ, yena mayaṃ kāraṇena jāneyyāma saddaheyyāma 'atthi so bhagavā'ti. Katamaṃ taṃ kāraṇaṃ? Atthi kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena anubhūtāni paribhogabhaṇḍāni. Seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, yehi sadevako loko jānāti saddahati 'atthi so bhagavā'ti. Iminā, mahārāja, kāraṇena iminā hetunā iminā nayena iminā anumānena ñātabbo 'atthi so bhagavā'ti.

'Bahū jane tārayitvā, nibbuto upadhikkhaye; Anumānena ñātabbaṃ, atthi so dvipaduttamo'"ti.

"Bhante nāgasena, opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, nagaravaḍḍhakī nagaraṃ māpetukāmo paṭhamaṃ tāva samaṃ anunnata-

manonataṃ asakkharapāsāṇaṃ nirupaddavamanavajjaṃ ramaṇīyaṃ bhūmibhāgaṃ anuviloketvā yaṃ tattha visamaṃ, taṃ samaṃ kārāpetvā khāṇukaṇṭakaṃ visodhāpetvā tattha nagaraṃ māpeyya sobhanaṃ vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ ukkiṇṇaparikhāpākāraṃ daḷhagopuraṭṭālakoṭṭakaṃ puthucaccaracatukkasandhisiṅghāṭakaṃ sucisamatalarājamaggaṃ suvibhattaantarāpaṇaṃ ārāmuyyānataḷākapokkharaṇiudapānasampannaṃ bahuvidhadevaṭṭhānappaṭimaṇḍitaṃ sabbadosavirahitaṃ, so tasmiṃ nagare sabbathā vepullattaṃ patte aññaṃ desaṃ upagaccheyya, atha taṃ nagaraṃ aparena samayena iddhaṃ bhaveyya phītaṃ subhikkhaṃ khemaṃ samiddhaṃ sivaṃ anītikaṃ nirupaddavaṃ nānājanasamākulaṃ, puthū khattiyā brāhmaṇā vessā suddā hatthārohā assārohā rathikā pattikā dhanuggahā tharuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā vammino yodhino dāsikaputtā bhaṭiputtā mallakā gaṇakā āḷārikā sūdā kappakā nahāpakā cundā mālākārā suvaṇṇakārā sajjhukārā sīsakārā tipukārā lohakārā vaṭṭakārā ayokārā maṇikārā pesakārā kumbhakārā veṇukārā loṇakārā cammakārā rathakārā dantakārā rajjukārā kocchakārā suttakārā vilīvakārā dhanukārā jiyakārā usukārā cittakārā raṅgakārā rajakā tantavāyā tunnavāyā heraññikā dussikā gandhikā tiṇahārakā kaṭṭhahārakā bhatakā paṇṇikā phalikā mūlikā odanikā pūvikā macchikā maṃsikā majjikā naṭakā naccakā laṅghakā indajālikā vetālikā mallā chavaḍāhakā pupphachaḍḍakā venā nesādā gaṇikā lāsikā kumbhadāsiyo sakkayavanacīnavilātā ujjenakā bhārukacchakā kāsikosalā parantakā māgadhakā sāketakā soreyyakā pāveyyakā koṭumbaramāthurakā alasandakasmīragandhārā taṃ nagaraṃ vāsāya upagatā nānāvisayino janā navaṃ suvibhattaṃ adosamanavajjaṃ ramaṇīyaṃ taṃ nagaraṃ passitvā anumānena jānanti ‘cheko vata bho so nagaravaḍḍhakī, yo imassa nagarassa māpetā’ti. Evameva kho, mahārāja, so bhagavā asamo asamasamo appaṭisamo asadiso atulo asaṅkhyeyyo appameyyo aparimeyyo amitaguṇo guṇapāramippatto anantadhiti anantatejo anantavīriyo anantabalo buddhabalapāramiṃ gato sasenamāraṃ parājetvā diṭṭhijālaṃ padāletvā avijjaṃ khepetvā vijjaṃ uppādetvā dhammukkaṃ dhārayitvā sabbaññutaṃ pāpuṇitvā vijitasaṅgāmo dhammanagaraṃ māpesi.

Bhagavato kho, mahārāja, dhammanagaraṃ sīlapākāraṃ hiriparikhaṃ ñāṇadvārakoṭṭhakaṃ vīriyaaṭṭālakaṃ saddhāesikaṃ satidovārikaṃ

paññāpāsādaṃ suttantacaccaraṃ abhidhammasiṅghāṭakaṃ vinayavinicchayaṃ satipaṭṭhānavīthikaṃ, tassa kho pana, mahārāja, satipaṭṭhānavīthiyaṃ evarūpā āpaṇā pasāritā honti. Seyyathidaṃ—pupphāpaṇaṃ gandhāpaṇaṃ phalāpaṇaṃ agadāpaṇaṃ osadhāpaṇaṃ amatāpaṇaṃ ratanāpaṇaṃ sabbāpaṇan"ti.

"Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato pupphāpaṇan"ti? "Atthi kho pana, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ārammaṇavibhattiyo akkhātā. Seyyathidaṃ—aniccasaññā dukkhasaññā anattasaññā asubhasaññā ādīnavasaññā pahānasaññā virāgasaññā nirodhasaññā sabbaloke anabhiratisaññā sabbasaṅkhāresu aniccasaññā ānāpānassati uddhumātakasaññā vinīlakasaññā vipubbakasaññā vicchiddakasaññā vikkhāyitakasaññā vikkhittakasaññā hatavikkhittakasaññā lohitakasaññā puḷavakasaññā aṭṭhikasaññā mettāsaññā karuṇāsaññā muditāsaññā upekkhāsaññā maraṇānussati kāyagatāsati, ime kho, mahārāja, buddhena bhagavatā ārammaṇavibhattiyo akkhātā. Tattha yo koci jarāmaraṇā muccitukāmo, so tesu aññataraṃ ārammaṇaṃ gaṇhāti, tena ārammaṇena rāgā vimuccati, dosā vimuccati, mohā vimuccati, mānato vimuccati, diṭṭhito vimuccati, saṃsāraṃ tarati, taṇhāsotaṃ nivāreti, tividhaṃ malaṃ visodheti, sabbakilese upahantvā amalaṃ virajaṃ suddhaṃ paṇḍaraṃ ajātiṃ ajaraṃ amaraṃ sukhaṃ sītibhūtaṃ abhayaṃ nagaruttamaṃ nibbānanagaraṃ pavisitvā arahatte cittaṃ vimoceti, idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato pupphāpaṇan'ti.

'Kammamūlaṃ gahetvāna, āpaṇaṃ upagacchatha; Ārammaṇaṃ kiṇitvāna, tato muccatha muttiyā'"ti.

"Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato gandhāpaṇan"ti? "Atthi kho pana, mahārāja, tena bhagavatā sīlavibhattiyo akkhātā, yena sīlagandhena anulittā bhagavato puttā sadevakaṃ lokaṃ sīlagandhena dhūpenti sampadhūpenti, disampi anudisampi anuvātampi paṭivātampi vāyanti ativāyanti, pharitvā tiṭṭhanti. Katamā tā sīlavibhattiyo? Saraṇasīlaṃ pañcaṅgasīlaṃ aṭṭhaṅgasīlaṃ dasaṅgasīlaṃ pañcuddesapariyāpannaṃ pātimokkhasaṃvarasīlaṃ. Idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato gandhāpaṇan'ti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

‘Na pupphagandho paṭivātameti, Na candanaṃ taggaramallikā vā; Satañca gandho paṭivātameti, Sabbā disā sappuriso pavāyati.

Candanaṃ tagaraṃ vāpi, uppalaṃ atha vassikī; Etesaṃ gandhajātānaṃ, sīlagandho anuttaro.

Appamatto ayaṃ gandho, yvāyaṃ tagaracandanaṃ; Yo ca sīlavataṃ gandho, vāti devesu uttamo’”ti.

“Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato phalāpaṇan”ti? “Phalāni kho, mahārāja, bhagavatā akkhātāni. Seyyathidaṃ—sotāpattiphalaṃ sakadāgāmiphalaṃ anāgāmiphalaṃ arahattaphalaṃ suññataphalasamāpatti animittaphalasamāpatti appaṇihitaphalasamāpatti. Tattha yo koci yaṃ phalaṃ icchati, so kammamūlaṃ datvā patthitaṃ phalaṃ kiṇāti. Yadi sotāpattiphalaṃ, yadi sakadāgāmiphalaṃ, yadi anāgāmiphalaṃ, yadi arahattaphalaṃ, yadi suññataphalasamāpattiṃ, yadi animittaphalasamāpattiṃ, yadi appaṇihitaphalasamāpattiṃ. Yathā, mahārāja, kassaci purisassa dhuvaphalo ambo bhaveyya, so na tāva tato phalāni pāteti, yāva kayikā na āgacchanti, anuppatte pana kayike mūlaṃ gahetvā evaṃ ācikkhati ‘ambho purisa, eso kho dhuvaphalo ambo, tato yaṃ icchasi, ettakaṃ phalaṃ gaṇhāhi salāṭukaṃ vā dovilaṃ vā kesikaṃ vā āmaṃ vā pakkaṃ vā’ti, so tena attanā dinnamūlena yadi salāṭukaṃ icchati, salāṭukaṃ gaṇhāti, yadi dovilaṃ icchati, dovilaṃ gaṇhāti, yadi kesikaṃ icchati, kesikaṃ gaṇhāti, yadi āmakaṃ icchati, āmakaṃ gaṇhāti, yadi pakkaṃ icchati, pakkaṃ gaṇhāti. Evameva kho, mahārāja, yo yaṃ phalaṃ icchati, so kammamūlaṃ datvā patthitaṃ phalaṃ gaṇhāti, yadi sotāpattiphalaṃ … pe … yadi appaṇihitaphalasamāpattiṃ, idaṃ vuccati, mahārāja, ‘bhagavato phalāpaṇan’ti.

‘Kammamūlaṃ janā datvā, gaṇhanti amatapphalaṃ; Tena te sukhitā honti, ye kītā amatapphalan’”ti.

“Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato agadāpaṇan”ti? “Agadāni kho, mahārāja, bhagavatā akkhātāni, yehi agadehi so bhagavā sadevakaṃ lokaṃ kilesavisato parimoceti. Katamāni pana tāni agadāni? Yānimāni, mahārāja, bhagavatā cattāri ariyasaccāni akkhātāni. Seyyathidaṃ—dukkhaṃ ariyasaccaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ, tattha ye keci aññāpekkhā catusaccaṃ dhammaṃ suṇanti,

te jātiyā parimuccanti, jarāya parimuccanti, maraṇā parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti, idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato agadāpaṇan'ti.

'Ye keci agadā loke, visānaṃ paṭibāhakā; Dhammāgadasamaṃ natthi, etaṃ pivatha bhikkhavo'"ti.

"Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato osadhāpaṇan"ti? "Osadhāni kho, mahārāja, bhagavatā akkhātāni, yehi osadhehi so bhagavā devamanusse tikicchati. Seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etehi osadhehi bhagavā micchādiṭṭhiṃ vireceti, micchāsaṅkappaṃ vireceti, micchāvācaṃ vireceti, micchākammantaṃ vireceti, micchāājīvaṃ vireceti, micchāvāyāmaṃ vireceti, micchāsatiṃ vireceti, micchāsamādhiṃ vireceti, lobhavamanaṃ kāreti, dosavamanaṃ kāreti, mohavamanaṃ kāreti, mānavamanaṃ kāreti, diṭṭhivamanaṃ kāreti, vicikicchāvamanaṃ kāreti, uddhaccavamanaṃ kāreti, thinamiddhavamanaṃ kāreti, ahirikānottappavamanaṃ kāreti, sabbakilesavamanaṃ kāreti, idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato osadhāpaṇan'ti.

'Ye keci osadhā loke, vijjanti vividhā bahū; Dhammosadhasamaṃ natthi, etaṃ pivatha bhikkhavo.

Dhammosadhaṃ pivitvāna, ajarāmaraṇā siyuṃ; Bhāvayitvā ca passitvā, nibbutā upadhikkhaye'"ti.

"Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato amatāpaṇan"ti? "Amataṃ kho, mahārāja, bhagavatā akkhātaṃ, yena amatena so bhagavā sadevakaṃ lokaṃ abhisiñci, yena amatena abhisittā devamanussā jātijarābyādhimaraṇasokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimucciṃsu. Katamaṃ taṃ amataṃ? Yadidaṃ kāyagatāsati. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena 'amataṃ te, bhikkhave, paribhuñjanti, ye kāyagatāsatiṃ paribhuñjantī'ti. Idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato amatāpaṇan'ti.

'Byādhitaṃ janataṃ disvā, Amatāpaṇaṃ pasārayi; Kammena taṃ kiṇitvāna, Amataṃ ādetha bhikkhavo'"ti.

"Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato ratanāpaṇan"ti? "Ratanāni kho, mahārāja, bhagavatā akkhātāni, yehi ratanehi vibhūsitā bhagavato puttā sadevakaṃ lokaṃ virocanti obhāsenti pabhāsenti

jalanti pajjalanti uddhaṃ adho tiriyaṃ ālokaṃ dassenti. Katamāni tāni ratanāni? Sīlaratanaṃ samādhiratanaṃ paññāratanaṃ vimuttiratanaṃ vimuttiñāṇadassanaratanaṃ paṭisambhidāratanaṃ bojjhaṅgaratanaṃ.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato sīlaratanaṃ? Pātimokkhasaṃvarasīlaṃ indriyasaṃvarasīlaṃ ājīvapārisuddhisīlaṃ paccayasannissitasīlaṃ cūḷasīlaṃ majjhimasīlaṃ mahāsīlaṃ maggasīlaṃ phalasīlaṃ. Sīlaratanena kho, mahārāja, vibhūsitassa puggalassa sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā pihayati pattheti, sīlaratanapiḷandho kho, mahārāja, bhikkhu disampi anudisampi uddhampi adhopi tiriyampi virocati ativirocati, heṭṭhato avīciṃ uparito bhavaggaṃ upādāya etthantare sabbaratanāni atikkamitvā abhibhavitvā ajjhottharitvā tiṭṭhati, evarūpāni kho, mahārāja, sīlaratanāni bhagavato ratanāpaṇe pasāritāni, idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato sīlaratanan'ti.

'Evarūpāni sīlāni, santi buddhassa āpaṇe; Kammena taṃ kiṇitvāna, ratanaṃ vo piḷandhathā'ti.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato samādhiratanaṃ? Savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakkaavicāro samādhi, suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi. Samādhiratanaṃ kho, mahārāja, piḷandhassa bhikkhuno ye te kāmavitakkabyāpādavitakkavihiṃsāvitakkamānuddhaccadiṭṭhivicikicchākilesavatthūni vividhāni ca kuvitakkāni, te sabbe samādhiṃ āsajja vikiranti vidhamanti viddhaṃsanti na saṇṭhanti na upalimpanti. Yathā, mahārāja, vāri pokkharapatte vikirati vidhamati viddhaṃsati na saṇṭhāti na upalimpati. Taṃ kissa hetu? Parisuddhattā padumassa. Evameva kho, mahārāja, samādhiratanaṃ piḷandhassa bhikkhuno ye te kāmavitakkabyāpādavitakkavihiṃsāvitakkamānuddhaccadiṭṭhivicikicchākilesavatthūni vividhāni ca kuvitakkāni, te sabbe samādhiṃ āsajja vikiranti vidhamanti viddhaṃsanti na saṇṭhanti na upalimpanti. Taṃ kissa hetu? Parisuddhattā samādhissa. Idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato samādhiratanan'ti, evarūpāni kho, mahārāja, samādhiratanāni bhagavato ratanāpaṇe pasāritāni.

'Samādhiratanamālassa, kuvitakkā na jāyare; Na ca vikkhipate cittaṃ, etaṃ tumhe piḷandhathā'ti.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato paññāratanaṃ? Yāya, mahārāja,

paññāya ariyasāvako 'idaṃ kusalan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'idaṃ akusalan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'idaṃ sāvajjaṃ, idaṃ anavajjaṃ, idaṃ sevitabbaṃ, idaṃ na sevitabbaṃ, idaṃ hīnaṃ, idaṃ paṇītaṃ, idaṃ kaṇhaṃ, idaṃ sukkaṃ, idaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato paññāratanan'ti.

'Paññāratanamālassa, na ciraṃ vattate bhavo; Khippaṃ phasseti amataṃ, na ca so rocate bhave'ti.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato vimuttiratanaṃ? Vimuttiratanaṃ kho, mahārāja, arahattaṃ vuccati, arahattaṃ patto kho, mahārāja, bhikkhu 'vimuttiratanaṃ piḷandho'ti vuccati. Yathā, mahārāja, puriso muttākalāpamaṇikalāpapavāḷakalāpābharaṇappaṭimaṇḍito agalutagaratālīsakalohitacandanānulittagatto nāgapunnāgasālasalaḷacampakayūthikātimuttakapāṭaluppalavassikamallikāvicitto sesajane atikkamitvā virocati ativirocati obhāsati pabhāsati sampabhāsati jalati pajjalati abhibhavati ajjhottharati mālāgandharatanābharaṇehi; evameva kho, mahārāja, arahattaṃ patto khīṇāsavo vimuttiratanapiḷandho upādāyupādāya vimuttānaṃ bhikkhūnaṃ atikkamitvā samatikkamitvā virocati ativirocati obhāsati pabhāsati sampabhāsati jalati pajjalati abhibhavati ajjhottharati vimuttiyā. Taṃ kissa hetu? Aggaṃ, mahārāja, etaṃ piḷandhanaṃ sabbapiḷandhanānaṃ, yadidaṃ vimuttipiḷandhanaṃ. Idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato vimuttiratanan'ti.

'Maṇimālādharaṃ geha, jano sāmiṃ udikkhati; Vimuttiratanamālantu, udikkhanti sadevakā'ti.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato vimuttiñāṇadassanaratanaṃ? Paccavekkhaṇañāṇaṃ, mahārāja, bhagavato vimuttiñāṇadassanaratananti vuccati, yena ñāṇena ariyasāvako maggaphalanibbānāni pahīnakilesāvasiṭṭhakilese ca paccavekkhati.

'Yena ñāṇena bujjhanti, ariyā katakiccataṃ; Taṃ ñāṇaratanaṃ laddhuṃ, vāyametha jinorasā'ti.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato paṭisambhidāratanaṃ? Catasso kho, mahārāja, paṭisambhidāyo atthapaṭisambhidā dhammapaṭisambhidā niruttipaṭisambhidā paṭibhānapaṭisambhidāti. Imehi kho, mahārāja,

catūhi paṭisambhidāratanehi samalaṅkato bhikkhu yaṃ yaṃ parisaṃ upasaṅkamati, yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ, visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto abhīru acchambhī anutrāsī vigatalomahaṃso parisaṃ upasaṅkamati.

Yathā, mahārāja, yodho saṅgāmasūro sannaddhapañcāvudho acchambhito saṅgāmaṃ otarati, 'sace amittā dūre bhavissanti usunā pātayissāmi, tato orato bhavissanti sattiyā paharissāmi, tato orato bhavissanti kaṇayena paharissāmi, upagataṃ santaṃ maṇḍalaggena dvidhā chindissāmi, kāyūpagataṃ churikāya vinivijjhissāmī'ti; evameva kho, mahārāja, catupaṭisambhidāratanamaṇḍito bhikkhu acchambhito parisaṃ upasaṅkamati.

'Yo koci maṃ atthapaṭisambhide pañhaṃ pucchissati, tassa atthena atthaṃ kathayissāmi, kāraṇena kāraṇaṃ kathayissāmi, hetunā hetuṃ kathayissāmi, nayena nayaṃ kathayissāmi, nissaṃsayaṃ karissāmi, vimatiṃ vivecessāmi, tosayissāmi pañhaveyyākaraṇena.

Yo koci maṃ dhammapaṭisambhide pañhaṃ pucchissati, tassa dhammena dhammaṃ kathayissāmi, amatena amataṃ kathayissāmi, asaṅkhatena asaṅkhataṃ kathayissāmi, nibbānena nibbānaṃ kathayissāmi, suññatena suññataṃ kathayissāmi, animittena animittaṃ kathayissāmi, appaṇihitena appaṇihitaṃ kathayissāmi, anejena anejaṃ kathayissāmi, nissaṃsayaṃ karissāmi, vimatiṃ vivecessāmi, tosayissāmi pañhaveyyākaraṇen

Yo koci maṃ niruttipaṭisambhide pañhaṃ pucchissati, tassa niruttiyā niruttiṃ kathayissāmi, padena padaṃ kathayissāmi, anupadena anupadaṃ kathayissāmi, akkharena akkharaṃ kathayissāmi, sandhiyā sandhiṃ kathayissāmi, byañjanena byañjanaṃ kathayissāmi, anubyañjanena anubyañjanaṃ kathayissāmi, vaṇṇena vaṇṇaṃ kathayissāmi, sarena saraṃ kathayissāmi, paññattiyā paññattiṃ kathayissāmi, vohārena vohāraṃ kathayissāmi, nissaṃsayaṃ karissāmi, vimatiṃ vivecessāmi, tosayissāmi pañhaveyyākaraṇena.

Yo koci maṃ paṭibhānapaṭisambhide pañhaṃ pucchissati, tassa paṭibhānena paṭibhānaṃ kathayissāmi, opammena opammaṃ kathayissāmi, lakkhaṇena lakkhaṇaṃ kathayissāmi, rasena rasaṃ kathayissāmi, nissaṃsayaṃ karissāmi, vimatiṃ vivecessāmi, tosayissāmi pañhaveyyākaraṇen

Idaṃ vuccati, mahārāja, 'bhagavato paṭisambhidāratanan'ti.

‘Paṭisambhidā kiṇitvāna, Ñāṇena phassayeyya yo; Acchambhito anubbiggo, Atirocati sadevake’ti.

Katamaṃ, mahārāja, bhagavato bojjhaṅgaratanaṃ? Sattime, mahārāja, bojjhaṅgā, satisambojjhaṅgo dhammavicayasambojjhaṅgo vīriyasambojjhaṅgo pītisambojjhaṅgo passaddhisambojjhaṅgo samādhisambojjhaṅgo upekkhāsambojjhaṅgo. Imehi kho, mahārāja, sattahi bojjhaṅgaratanehi paṭimaṇḍito bhikkhu sabbaṃ tamaṃ abhibhuyya sadevakaṃ lokaṃ obhāseti pabhāseti ālokaṃ janeti. Idaṃ vuccati, mahārāja, ‘bhagavato bojjhaṅgaratanan’ti.

‘Bojjhaṅgaratanamālassa, uṭṭhahanti sadevakā; Kammena taṃ kiṇitvāna, ratanaṃ vo piḷandhathā’”ti.

“Bhante nāgasena, katamaṃ buddhassa bhagavato sabbāpaṇan”ti? “Sabbāpaṇaṃ kho, mahārāja, bhagavato navaṅgaṃ buddhavacanaṃ sārīrikāni pāribhogikāni cetiyāni saṃgharatanañca. Sabbāpaṇe, mahārāja, bhagavatā jātisampatti pasāritā, bhogasampatti pasāritā, āyusampatti pasāritā, ārogyasampatti pasāritā, vaṇṇasampatti pasāritā, paññāsampatti pasāritā, mānusikasampatti pasāritā, dibbasampatti pasāritā, nibbānasampatti pasāritā. Tattha ye taṃ taṃ sampattiṃ icchanti, te kammamūlaṃ datvā patthitapatthitaṃ sampattiṃ kiṇanti, keci sīlasamādānena kiṇanti, keci uposathakammena kiṇanti, appamattakenapi kammamūlena upādāyupādāya sampattiyo paṭilabhanti. Yathā, mahārāja, āpaṇikassa āpaṇe tilamuggamāse parittakenapi taṇḍulamuggamāsena appakenapi mūlena upādāyupādāya gaṇhanti; evameva kho, mahārāja, bhagavato sabbāpaṇe appamattakenapi kammamūlena upādāyupādāya sampattiyo paṭilabhanti. Idaṃ vuccati, mahārāja, ‘bhagavato sabbāpaṇan’ti.

‘Āyu arogatā vaṇṇaṃ, saggaṃ uccākulīnatā; Asaṅkhatañca amataṃ, atthi sabbāpaṇe jine.

Appena bahukenāpi, kammamūlena gayhati; Kiṇitvā saddhāmūlena, samiddhā hotha bhikkhavo’ti.

Bhagavato kho, mahārāja, dhammanagare evarūpā janā paṭivasanti, suttantikā venayikā ābhidhammikā dhammakathikā jātakabhāṇakā dīghabhāṇakā majjhimabhāṇakā saṃyuttabhāṇakā aṅguttarabhāṇakā khuddakabhāṇakā sīlasampannā samādhisampannā paññāsampannā bojjhaṅgabhāvanāratā vipassakā sadatthamanuyuttā āraññikā

rukkhamūlikā abbhokāsikā palālapuñjikā sosānikā nesajjikā paṭipannakā phalaṭṭhā sekkhā phalasamaṅgino sotāpannā sakadāgāmino anāgāmino arahanto tevijjā chaḷabhiññā iddhimanto paññāya pāramiṅgatā satipaṭṭhānasammappadhānaiddhipādaindriyabalabojjhaṅgamaggavarajhānavimokkharūpārūpasantasukhasamāpattikusalā, tehi arahantehi ākulaṃ samākulaṃ ākiṇṇaṃ samākiṇṇaṃ naḷavanasaravanamiva dhammanagaraṃ ahosi. Bhavatīha—

'Vītarāgā vītadosā, vītamohā anāsavā; Vītataṇhā anādānā, dhammanagare vasanti te.

Āraññikā dhutadharā, jhāyino lūkhacīvarā; Vivekābhiratā dhīrā, dhammanagare vasanti te.

Nesajjikā santhatikā, athopi ṭhānacaṅkamā; Paṃsukūladharā sabbe, dhammanagare vasanti te.

Ticīvaradharā santā, cammakhaṇḍacatutthakā; Ratā ekāsane viññū, dhammanagare vasanti te.

Appicchā nipakā dhīrā, appāhārā alolupā; Lābhālābhena santuṭṭhā, dhammanagare vasanti te.

Jhāyī jhānaratā dhīrā, santacittā samāhitā; Ākiñcaññaṃ patthayānā, dhammanagare vasanti te.

Paṭipannā phalaṭṭhā ca, sekkhā phalasamaṅgino; Āsīsakā uttamatthaṃ, dhammanagare vasanti te.

Sotāpannā ca vimalā, sakadāgāmino ca ye; Anāgāmī ca arahanto, dhammanagare vasanti te.

Satipaṭṭhānakusalā, bojjhaṅgabhāvanāratā; Vipassakā dhammadharā, dhammanagare vasanti te.

Iddhipādesu kusalā, samādhibhāvanāratā; Sammappadhānānuyuttā, dhammanagare vasanti te.

Abhiññāpāramippattā, pettike gocare ratā; Antalikkhamhi caraṇā, dhammanagare vasanti te.

Okkhittacakkhū mitabhāṇī, guttadvārā susaṃvutā; Sudantā uttame damme, dhammanagare vasanti te.

Tevijjā chaḷabhiññā ca, Iddhiyā pāramiṃ gatā; Paññāya pāramippattā, Dhammanagare vasanti te'ti.

Ye kho te, mahārāja, bhikkhū aparimitañāṇavaradharā asaṅgā atulaguṇā atulayasā atulabalā atulatejā dhammacakkānuppavattakā

paññāpāramiṃ gatā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘dhammasenāpatino’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū iddhimanto adhigatappaṭisambhidāpattavesārajjā gaganacarā durāsadā duppasahā anālambacarā sasāgaramahidharapathavikampakā candasūriyaparimajjakā vikubbanādhiṭṭhānābhinīhārakusalā iddhiyā pāramiṃ gatā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘purohitā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū dhutaṅgamanugatā appicchā santuṭṭhā viññattimanesanajigucchakā piṇḍāya sapadānacārino bhamarāva gandhamanughāyitvā pavisanti vivittakānanaṃ, kāye ca jīvite ca nirapekkhā arahattamanuppattā dhutaṅgaguṇe agganikkhittā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘akkhadassā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū parisuddhā vimalā nikkilesā cutūpapātakusalā dibbacakkhumhi pāramiṃ gatā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘nagarajotakā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā sithiladhanitadīgharassagarukalahukakkharaparicchedakusalā navaṅgasāsanadharā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘dhammarakkhā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū vinayaññū vinayakovidā ṭhānāṭṭhānakusalā āpattānāpattigarukalahukasatekicchaatekicchavuṭṭhānadesanāniggahapaṭikammaosāraṇanissāraṇapaṭisāraṇakusalā vinaye pāramiṃ gatā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘rūparakkhā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū vimuttivarakusumamālabaddhā varapavaramahagghaseṭṭhabhāvamanuppattā bahujanakantamabhipatthitā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘pupphāpaṇikā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū catusaccābhisamayappaṭividdhā diṭṭhasaccā viññātasāsanā catūsu sāmaññaphalesu tiṇṇavicikicchā paṭiladdhaphalasukhā aññesampi paṭipannānaṃ te phale saṃvibhajanti, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘phalāpaṇikā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū sīlasaṃvaragandhamanulittā anekavid-

habahuguṇadharā kilesamaladuggandhavidhamakā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘gandhāpaṇikā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū dhammakāmā piyasamudāhārā abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjā araññagatāpi rukkhamūlagatāpi suññāgāragatāpi dhammavararasaṃ pivanti, kāyena vācāya manasā dhammavararasamogāḷhā adhimattapaṭibhānā dhammesu dhammesanappaṭipannā ito vā tato vā yattha yattha appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, tattha tattha gantvā taṃ taṃ kathārasaṃ pivanti, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘soṇḍā pipāsā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogamanuyuttā nisajjaṭṭhānacaṅkamehi rattindivaṃ vītināmenti, bhāvanānuyogamanuyuttā kilesapaṭibāhanāya sadatthappasutā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘nagaraguttikā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū navaṅgaṃ buddhavacanaṃ atthato ca byañjanato ca nayato ca kāraṇato ca hetuto ca udāharaṇato ca vācenti anuvācenti bhāsanti anubhāsanti, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘dhammāpaṇikā’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū dhammaratanabhogena āgamapariyattisutabhogena bhogino dhanino niddiṭṭhasarabyañjanalakkhaṇappaṭivedhā viññū pharaṇā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘dhammaseṭṭhino’ti vuccanti.

Ye pana te, mahārāja, bhikkhū uḷāradesanāpaṭivedhā pariciṇṇārammaṇavibhattiniddesā sikkhāguṇapāramippattā, evarūpā kho, mahārāja, bhikkhū bhagavato dhammanagare ‘vissutadhammikā’ti vuccanti.

Evaṃ suvibhattaṃ kho, mahārāja, bhagavato dhammanagaraṃ evaṃ sumāpitaṃ evaṃ suvihitaṃ evaṃ suparipūritaṃ evaṃ suvavatthāpitaṃ evaṃ surakkhitaṃ evaṃ sugopitaṃ evaṃ duppasayhaṃ paccatthikehi paccāmittehi, iminā, mahārāja, kāraṇena iminā hetunā iminā nayena iminā anumānena ñātabbaṃ atthi so bhagavāti.

‘Yathāpi nagaraṃ disvā, suvibhattaṃ manoramaṃ; Anumānena jānanti, vaḍḍhakissa mahattanaṃ.

Tatheva lokanāthassa, disvā dhammapuraṃ varaṃ; Anumānena jānanti, atthi so bhagavā iti.

Anumānena jānanti, ūmiṃ disvāna sāgare; Yathāyaṃ dissate ūmi, mahanto so bhavissati.

Tathā buddhaṃ sokanudaṃ, sabbatthamaparājitaṃ; Taṇhakkhayamanuppattaṃ, bhavasaṃsāramocanaṃ.

Anumānena ñātabbaṃ, ūmiṃ disvā sadevake; Yathā dhammūmivipphāro, aggo buddho bhavissati.

Anumānena jānanti, disvā accuggataṃ giriṃ; Yathā accuggato eso, himavā so bhavissati.

Tathā disvā dhammagiriṃ, sītībhūtaṃ nirūpadhiṃ; Accuggataṃ bhagavato, acalaṃ suppatiṭṭhitaṃ.

Anumānena ñātabbaṃ, disvāna dhammapabbataṃ; Tathā hi so mahāvīro, aggo buddho bhavissati.

Yathāpi gajarājassa, padaṃ disvāna mānusā; Anumānena jānanti, mahā eso gajo iti.

Tatheva buddhanāgassa, padaṃ disvā vibhāvino; Anumānena jānanti, uḷāro so bhavissati.

Anumānena jānanti, bhīte disvāna kummige; Migarājassa saddena, bhītāme kummigā iti.

Tatheva titthiye disvā, vitthate bhītamānase; Anumānena ñātabbaṃ, dhammarājena gajjitaṃ.

Nibbutaṃ pathaviṃ disvā, haritapattaṃ mahodikaṃ; Anumānena jānanti, mahāmeghena nibbutaṃ.

Tathevimaṃ janaṃ disvā, āmoditapamoditaṃ; Anumānena ñātabbaṃ, dhammameghena tappitaṃ.

Laggaṃ disvā bhusaṃ paṅkaṃ, kalaladdagataṃ mahiṃ; Anumānena jānanti, vārikkhandho mahā gato.

Tathevimaṃ janaṃ disvā, rajapaṅkasamohitaṃ; Vahitaṃ dhammanadiyā, visaṭṭhaṃ dhammasāgare.

Dhammāmatagataṃ disvā, sadevakamimaṃ mahiṃ; Anumānena ñātabbaṃ, dhammakkhandho mahā gato.

Anumānena jānanti, ghāyitvā gandhamuttamaṃ; Yathāyaṃ vāyate gandho, hessanti pupphitā dumā.

Tathevāyaṃ sīlagandho, pavāyati sadevake; Anumānena ñātabbaṃ, atthi buddho anuttaro'ti.

Evarūpena kho, mahārāja, kāraṇasatena kāraṇasahassena hetusatena hetusahassena nayasatena nayasahassena opammasatena opammasahassena sakkā buddhabalaṃ upadassayituṃ. Yathā, mahārāja, dakkho mālākāro nānāpuppharāsimhā ācariyānusiṭṭhiyā paccattapurisakārena vicittaṃ mālāguṇarāsiṃ kareyya; evameva kho, mahārāja, so bhagavā vicittapuppharāsi viya anantaguṇo appameyyaguṇo, ahametarahi jinasāsane mālākāro viya pupphaganthako pubbakānaṃ ācariyānaṃ maggenapi mayhaṃ buddhibalenapi asaṅkhyeyyenapi kāraṇena anumānena buddhabalaṃ dīpayissāmi, tvaṃ panettha chandaṃ janehi savanāyā"ti.

"Dukkaraṃ, bhante nāgasena, aññesaṃ evarūpena kāraṇena anumānena buddhabalaṃ upadassayituṃ, nibbutosmi, bhante nāgasena, tumhākaṃ paramavicittena pañhaveyyākaraṇenā"ti.

Anumānapañho paṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

10 Iddhibaladassanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā ... pe ... kappāvasesaṃ vā'ti, tena hi temāsaparicchedo micchā. Yadi, bhante, tathāgatena bhaṇitaṃ—'ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī'ti, tena hi 'tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā ... pe ... kappāvasesaṃ vā'ti tampi vacanaṃ micchā. Natthi tathāgatānaṃ aṭṭhāne gajjitaṃ. Amoghavacanā buddhā bhagavanto tathavacanā advejjhavacanā. Ayampi ubhato koṭiko pañho gambhīro sunipuṇo dunnijjhāpayo tavānuppatto, bhindetaṃ diṭṭhijālaṃ, ekaṃse ṭhapaya, bhinda paravādan"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'tathāgatassa kho, ānanda,

cattāro iddhipādā bhāvitā ... pe ... kappāvasesaṃ vā'ti, temāsaparicchedo ca bhaṇito, so ca pana kappo āyukappo vuccati. Na, mahārāja, bhagavā attano balaṃ kittayamāno evamāha, iddhibalaṃ pana, mahārāja, bhagavā parikittayamāno evamāha— 'tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā ... pe ... kappāvasesaṃ vā'ti.

Yathā, mahārāja, rañño assājānīyo bhaveyya sīghagati anilajavo, tassa rājā javabalaṃ parikittayanto sanegamajānapadabhaṭabalabrāhmaṇagahapatikaamaccajanamajjhe evaṃ vadeyya 'ākaṅkhamāno me, bho, ayaṃ hayavaro sāgarajalapariyantaṃ mahiṃ anuvicaritvā khaṇena idhāgaccheyyā'ti, na ca taṃ javagatiṃ tassaṃ parisāyaṃ dasseyya, vijjati ca so javo tassa, samattho ca so khaṇena sāgarajalapariyantaṃ mahiṃ anuvicarituṃ. Evameva kho, mahārāja, bhagavā attano iddhibalaṃ parikittayamāno evamāha, tampi tevijjānaṃ chaḷabhiññānaṃ arahantānaṃ vimalakhīṇāsavānaṃ devamanussānañca majjhe nisīditvā bhaṇitaṃ—'tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'ti. Vijjati ca taṃ, mahārāja, iddhibalaṃ bhagavato, samattho ca bhagavā iddhibalena kappaṃ vā ṭhātuṃ kappāvasesaṃ vā, na ca bhagavā taṃ iddhibalaṃ tassaṃ parisāyaṃ dasseti, anatthiko, mahārāja, bhagavā sabbabhavehi, garahitā ca tathāgatassa sabbabhavā. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'seyyathāpi, bhikkhave, appamattakopi gūtho duggandho hoti; evameva kho ahaṃ, bhikkhave, appamattakampi bhavaṃ na vaṇṇemi antamaso accharāsaṅghātamattampī'ti api nu kho, mahārāja, bhagavā sabbabhavagatiyoniyo gūthasamaṃ disvā iddhibalaṃ nissāya bhavesu chandarāgaṃ kareyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, bhagavā iddhibalaṃ parikittayamāno evarūpaṃ buddhasīhanādamabhinadī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Iddhibaladassanapañho dasamo.

Iddhibalavaggo paṭhamo.

Imasmiṃ vagge dasa pañhā.

Milindapañha

Nibbānavagga

7. Pathavisandhārakapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'ayaṃ mahā pathavī udake patiṭṭhitā, udakaṃ vāte patiṭṭhitaṃ, vāto ākāse patiṭṭhito'ti, etampi vacanaṃ na saddahāmī"ti. Thero dhammakarakena udakaṃ gahetvā rājānaṃ milindaṃ saññāpesi—"yathā, mahārāja, imaṃ udakaṃ vātena ādhāritaṃ, evaṃ tampi udakaṃ vātena ādhāritan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Pathavisandhārakapañho sattamo.

Milindapañha

Addhānavagga

3. Ñāṇapaññāpañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yassa ñāṇaṃ uppannaṃ, tassa paññā uppannā"ti? "Āma, mahārāja, yassa ñāṇaṃ uppannaṃ, tassa paññā uppannā"ti. "Kiṃ, bhante, yaññeva ñāṇaṃ sāyeva paññā"ti? "Āma, mahārāja, yaññeva ñāṇaṃ sāyeva paññā"ti. "Yassa pana, bhante, taññeva ñāṇaṃ sāyeva paññā uppannā, kiṃ sammuyheyya so, udāhu na sammuyheyyā"ti? "Katthaci, mahārāja, sammuyheyya, katthaci na sammuyheyyā"ti. "Kuhiṃ, bhante, sammuyheyyā"ti? "Aññātapubbesu vā, mahārāja, sippaṭṭhānesu, agatapubbāya vā disāya, assutapubbāya vā nāmapaññattiyā sammuyheyyā"ti. "Kuhiṃ na sammuyheyyā"ti? "Yaṃ kho pana, mahārāja, tāya paññāya kataṃ 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā, tahiṃ na sammuyheyyā"ti. "Moho panassa, bhante, kuhiṃ gacchatī"ti? "Moho kho, mahārāja, ñāṇe uppannamatte tattheva nirujjhatī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kocideva puriso andhakāragehe padīpaṃ āropeyya, tato andhakāro nirujjheyya, āloko pātubhaveyya; evameva kho, mahārāja, ñāṇe uppannamatte moho tattheva nirujjhatī"ti.

"Paññā pana, bhante, kuhiṃ gacchatī"ti? "Paññāpi kho, mahārāja, sakiccayaṃ katvā tattheva nirujjhati, yaṃ pana tāya paññāya kataṃ 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā, taṃ na nirujjhatī"ti.

"Bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'paññā sakiccayaṃ katvā tattheva nirujjhati, yaṃ pana tāya paññāya kataṃ "aniccan"ti vā "dukkhan"ti vā "anattā"ti vā, taṃ na nirujjhatī'ti, tassa opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, yo koci puriso rattiṃ lekhaṃ pesetukāmo lekhakaṃ pakkosāpetvā padīpaṃ āropetvā lekhaṃ likhāpeyya, likhite pana lekhe padīpaṃ vijjhāpeyya, vijjhāpitepi padīpe lekhaṃ na vinasseyya. Evameva kho,

mahārāja, paññā sakiccayaṃ katvā tattheva nirujjhati, yaṃ pana tāya paññāya kataṃ 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā, taṃ na nirujjhatī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, puratthimesu janapadesu manussā anugharaṃ pañca pañca udakaghaṭakāni ṭhapenti ālimpanaṃ vijjhāpetuṃ, ghare paditte tāni pañca udakaghaṭakāni gharassūpari khipanti, tato aggi vijjhāyati, kiṃ nu kho, mahārāja, tesaṃ manussānaṃ evaṃ hoti 'puna tehi ghaṭehi ghaṭakiccaṃ karissāmā'"ti? "Na hi, bhante, alaṃ tehi ghaṭehi, kiṃ tehi ghaṭehī"ti? "Yathā, mahārāja, pañca udakaghaṭakāni, evaṃ pañcindriyāni daṭṭhabbāni saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ. Yathā te manussā, evaṃ yogāvacaro daṭṭhabbo. Yathā aggi, evaṃ kilesā daṭṭhabbā. Yathā pañcahi udakaghaṭakehi aggi vijjhāpīyati, evaṃ pañcindriyehi kilesā vijjhāpiyanti, vijjhāpitāpi kilesā na puna sambhavanti. Evameva kho, mahārāja, paññā sakiccayaṃ katvā tattheva nirujjhati, yaṃ pana tāya paññāya kataṃ 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā, taṃ na nirujjhatī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, vejjo pañcamūlabhesajjāni gahetvā gilānakaṃ upasaṅkamitvā tāni pañcamūlabhesajjāni pisitvā gilānakaṃ pāyeyya, tehi ca dosā niddhameyyuṃ, kiṃ nu kho, mahārāja, tassa vejjassa evaṃ hoti 'puna tehi pañcamūlabhesajjehi bhesajjakiccaṃ karissāmī'"ti? "Na hi, bhante, alaṃ tehi pañcamūlabhesajjehi, kiṃ tehi pañcamūlabhesajjehī"ti? "Yathā, mahārāja, pañcamūlabhesajjāni, evaṃ pañcindriyāni daṭṭhabbāni saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ, yathā vejjo, evaṃ yogāvacaro daṭṭhabbo. Yathā byādhi, evaṃ kilesā daṭṭhabbā. Yathā byādhito puriso, evaṃ puthujjano daṭṭhabbo. Yathā pañcamūlabhesajjehi gilānassa dosā niddhantā, dose niddhante gilāno arogo hoti, evaṃ pañcindriyehi kilesā niddhamīyanti, niddhamitā ca kilesā na puna sambhavanti. Evameva kho, mahārāja, paññā sakiccayaṃ katvā tattheva nirujjhati, yaṃ pana tāya paññāya kataṃ 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā, taṃ na nirujjhatī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, saṅgāmāvacaro yodho pañca kaṇḍāni gahetvā saṅgāmaṃ otareyya parasenaṃ vijetuṃ, so saṅgāmagato tāni pañca kaṇḍāni khipeyya, tehi ca parasenā bhijjeyya,

kiṃ nu kho, mahārāja, tassa saṅgāmāvacarassa yodhassa evaṃ hoti 'puna tehi kaṇḍehi kaṇḍakiccaṃ karissāmī'"ti? "Na hi, bhante, alaṃ tehi kaṇḍehi, kiṃ tehi kaṇḍehī"ti? "Yathā, mahārāja, pañca kaṇḍāni, evaṃ pañcindriyāni daṭṭhabbāni saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ. Yathā, mahārāja, saṅgāmāvacaro yodho, evaṃ yogāvacaro daṭṭhabbo. Yathā parasenā, evaṃ kilesā daṭṭhabbā. Yathā pañcahi kaṇḍehi parasenā bhijjati, evaṃ pañcindriyehi kilesā bhijjanti, bhaggā ca kilesā na puna sambhavanti. Evameva kho, mahārāja, paññā sakiccayaṃ katvā tattheva nirujjhati, yaṃ pana tāya paññāya kataṃ 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā, taṃ na nirujjhatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Ñāṇapaññāpañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

10. Samuddaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'samuddassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, mahāsamuddo matena kuṇapena saddhiṃ na saṃvasati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena rāgadosamohamānadiṭṭhimakkhapaḷāsaissāmacchariyamāyāsāṭheyyakuṭilavisamaduccaritakilesamalehi saddhiṃ na saṃvasitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, samuddassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo muttāmaṇiveḷuriyasaṅkhasilāpavāḷaphalikamaṇivividharatananicayaṃ dhārento pidahati, na bahi vikirati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena maggaphalajhānavimokkhasamādhisamāpattivipassanābhiññāvividhaguṇaratanāni adhigantvā pidahitabbāni, na bahi nīharitabbāni. Idaṃ, mahārāja, samuddassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo mahantehi mahābhūtehi saddhiṃ saṃvasati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena appicchaṃ santuṭṭhaṃ dhutavādaṃ sallekhavuttiṃ ācārasampannaṃ lajjiṃ pesalaṃ garuṃ bhāvanīyaṃ vattāraṃ vacanakkhamaṃ codakaṃ pāpagarahiṃ ovādakaṃ anusāsakaṃ viññāpakaṃ sandassakaṃ samā-

dapakaṃ samuttejakaṃ sampahaṃsakaṃ kalyāṇamittaṃ sabrahmacāriṃ nissāya vasitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo navasalilasampuṇṇāhi gaṅgāyamunāaciravatīsarabhūmahīādīhi nadīsatasahassehi antalikkhe saliladhārāhi ca pūritopi sakaṃ velaṃ nātivattati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena lābhasakkārasilokavandanamānanapūjanakāraṇā jīvitahetupi sañcicca sikkhāpadavītikkamo na karaṇīyo. Idaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Seyyathāpi, mahārāja, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātikkamati; evameva kho, mahārāja, yaṃ mayā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamantī'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo sabbasavantīhi gaṅgāyamunāaciravatīsarabhūmahīhi antalikkhe udakadhārāhipi na paripūrati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena uddesaparipucchāsavanadhāraṇavinicchayaabhidhammavinayagāḷhasuttantaviggahapadanikkhepapadasandhi padavibhattinavaṅgajinasāsanavaraṃ suṇantenāpi na tappitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena sutasomajātake—

'Aggi yathā tiṇakaṭṭhaṃ dahanto, Na tappati sāgaro vā nadīhi; Evampi ce paṇḍitā rājaseṭṭha, Sutvā na tappanti subhāsitenā'"ti.

Samuddaṅgapañho dasamo.

Samuddavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Lābulatā ca padumaṃ, bījaṃ sālakalyāṇikā; Nāvā ca nāvālagganaṃ, kūpo niyāmako tathā; Kammakāro samuddo ca, vaggo tena pavuccatīti.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

8 Anavasesasikkhāpadapañha

"Bhante nāgasena, ye te ahesuṃ tikicchakānaṃ pubbakā ācariyā seyyathidaṃ— nārado dhammantarī aṅgiraso kapilo kaṇḍaraggi sāmo atulo pubbakaccāyano, sabbepete ācariyā sakiṃyeva roguppattiñca

nidānañca sabhāvañca samuṭṭhānañca tikicchañca kiriyañca siddhāsiddhañca sabbaṃ taṃ niravasesaṃ jānitvā ‘imasmiṃ kāye ettakā rogā uppajjissantī’ti ekappahārena kalāpaggāhaṃ karitvā suttaṃ bandhiṃsu, asabbaññuno ete sabbe, kissa pana tathāgato sabbaññū samāno anāgataṃ kiriyaṃ buddhañāṇena jānitvā ‘ettake nāma vatthusmiṃ ettakaṃ nāma sikkhāpadaṃ paññapetabbaṃ bhavissatī’ti paricchinditvā anavasesato sikkhāpadaṃ na paññapesi, uppannuppanne vatthusmiṃ ayase pākaṭe dose vitthārike puthugate ujjhāyantesu manussesu tasmiṃ tasmiṃ kāle sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapesī”ti?

“Ñātametaṃ, mahārāja, tathāgatassa ‘imasmiṃ samaye imesu manussesu sādhikaṃ diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ paññapetabbaṃ bhavissatī’ti, api ca tathāgatassa evaṃ ahosi ‘sace kho ahaṃ sādhikaṃ diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ ekappahāraṃ paññapessāmi, mahājano santāsamāpajjissati “bahukaṃ idha rakkhitabbaṃ, dukkaraṃ vata bho samaṇassa gotamassa sāsane pabbajitun”ti, pabbajitukāmāpi na pabbajissanti, vacanañca me na saddahissanti, asaddahantā te manussā apāyagāmino bhavissanti uppannuppanne vatthusmiṃ dhammadesanāya viññāpetvā pākaṭe dose sikkhāpadaṃ paññapessāmī’”ti.

“Acchariyaṃ, bhante nāgasena, buddhānaṃ, abbhutaṃ, bhante nāgasena, buddhānaṃ, yāva mahantaṃ tathāgatassa sabbaññutañāṇaṃ, evametaṃ, bhante nāgasena, suniddiṭṭho eso attho tathāgatena, ‘bahukaṃ idha sikkhitabban’ti sutvā sattānaṃ santāso uppajjeyya, ekopi jinasāsane na pabbajeyya, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī”ti.

Anavasesasikkhāpadapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

6. Kammajādipañha

“Bhante nāgasena, katame ettha kammajā, katame hetujā, katame utujā, katame na kammajā, na hetujā, na utujā”ti? “Ye keci, mahārāja, sattā sacetanā, sabbe te kammajā; aggi ca sabbāni ca bījajātāni hetujāni; pathavī ca pabbatā ca udakañca vāto ca, sabbe te utujā; ākāso ca nibbānañca ime dve akammajā ahetujā anutujā. Nibbānaṃ pana, mahārāja, na vattabbaṃ kammajanti vā hetujanti vā utujanti vā uppannanti vā anuppannanti vā uppādanīyanti vā atītanti vā anāgatanti vā

paccuppannanti vā cakkhuviññeyyanti vā sotaviññeyyanti vā ghānaviññeyyanti vā jivhāviññeyyanti vā kāyaviññeyyanti vā, api ca, mahārāja, manoviññeyyaṃ nibbānaṃ, yaṃ so sammāpaṭipanno ariyasāvako visuddhena ñāṇena passatī"ti. "Ramaṇīyo, bhante nāgasena, pañho suvinicchito nissaṃsayo ekantagato, vimati uppacchinnā, tvaṃ gaṇivarapavaramāsajjā"ti.

Kammajādipañho chaṭṭho.

Milindapañha

Vicāravagga

9. Vedanālakkhaṇapañha

"Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇā vedanā"ti? "Vedayitalakkhaṇā, mahārāja, vedanā anubhavanalakkhaṇā cā"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kocideva puriso rañño adhikāraṃ kareyya, tassa rājā tuṭṭho adhikāraṃ dadeyya, so tena adhikārena pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricareyya, tassa evamassa 'mayā kho pubbe rañño adhikāro kato, tassa me rājā tuṭṭho adhikāraṃ adāsi, svāhaṃ tatonidānaṃ imaṃ evarūpaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, kocideva puriso kusalaṃ kammaṃ katvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, so ca tattha dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricareyya, tassa evamassa 'svāhaṃ kho pubbe kusalaṃ kammaṃ akāsiṃ, sohaṃ tatonidānaṃ imaṃ evarūpaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti. Evaṃ kho, mahārāja, vedayitalakkhaṇā vedanā anubhavanalakkhaṇā cā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vedanālakkhaṇapañho navamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

6. Piṇḍapātamahapphalapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ dhammasaṅgītikārakehi therehi—

'Cundassa bhattaṃ bhuñjitvā, Kammārassāti me sutaṃ; Ābādhaṃ samphusī dhīro, Pabāḷhaṃ māraṇantikan'ti.

Puna ca bhagavatā bhaṇitaṃ—'dveme, ānanda, piṇḍapātā samasamaphalā

samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca. Katame dve? Yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhi, yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati. Ime dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā, ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavato cundassa bhattaṃ bhuttāvissa kharo ābādho uppanno, pabāḷhā ca vedanā pavattā māraṇantikā, tena hi 'dveme, ānanda, piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi dveme piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca, tena hi bhagavato cundassa bhattaṃ bhuttāvissa kharo ābādho uppanno, pabāḷhā ca vedanā pavattā māraṇantikāti tampi vacanaṃ micchā. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, so piṇḍapāto visagatatāya mahapphalo, roguppādakatāya mahapphalo, āyuvināsakatāya mahapphalo, bhagavato jīvitaharaṇatāya mahapphalo? Tattha me kāraṇaṃ brūhi paravādānaṃ niggahāya, etthāyaṃ jano sammūḷho lobhavasena atibahuṃ khāyitena lohitapakkhandikā uppannāti. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, dhammasaṅgītikārakehi therehi—

'Cundassa bhattaṃ bhuñjitvā, kammārassāti me sutaṃ; Ābādhaṃ samphusī dhīro, pabāḷhaṃ māraṇantikan'ti.

Bhagavatā ca bhaṇitaṃ—'dveme, ānanda, piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca. Katame dve? Yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhi, yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, ime dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā, ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā'ti.

So pana piṇḍapāto bahuguṇo anekānisaṃso. Devatā, mahārāja, haṭṭhā pasannamānasā 'ayaṃ bhagavato pacchimo piṇḍapāto'ti dibbaṃ ojaṃ sūkaramaddave ākiriṃsu. Tañca pana sammāpākaṃ lahupākaṃ manuññaṃ bahurasaṃ jaṭṭharaggitejassa hitaṃ. Na, mahārāja, tatonidānaṃ bhagavato koci anuppanno rogo uppanno, api ca, mahārāja, bha-

gavato pakatidubbale sarīre khīṇe āyusaṅkhāre uppanno rogo bhiyyo abhivaḍḍhi.

Yathā, mahārāja, pakatiyā jalamāno aggi aññasmiṃ upādāne dinne bhiyyo pajjalati; evameva kho, mahārāja, bhagavato pakatidubbale sarīre khīṇe āyusaṅkhāre uppanno rogo bhiyyo abhivaḍḍhi.

Yathā vā pana, mahārāja, soto pakatiyā sandamāno abhivuṭṭhe mahāmeghe bhiyyo mahogho udakavāhako hoti; evameva kho, mahārāja, bhagavato pakatidubbale sarīre khīṇe āyusaṅkhāre uppanno rogo bhiyyo abhivaḍḍhi.

Yathā vā pana, mahārāja, pakatiyā abhisannadhātu kucchi aññasmiṃ ajjhoharite bhiyyo āyameyya; evameva kho, mahārāja, bhagavato pakatidubbale sarīre khīṇe āyusaṅkhāre uppanno rogo bhiyyo abhivaḍḍhi, natthi, mahārāja, tasmiṃ piṇḍapāte doso, na ca tassa sakkā dosaṃ āropetun"ti.

"Bhante nāgasena, kena kāraṇena te dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā"ti? "Dhammānumajjanasamāpattivasena, mahārāja, te dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā"ti.

"Bhante nāgasena, katamesaṃ dhammānaṃ anumajjanasamāpattivasena te dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā"ti? "Navannaṃ, mahārāja, anupubbavihārasamāpattīnaṃ anulomappaṭilomasamāpajjanavasena te dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā"ti.

"Bhante nāgasena, dvīsuyeva divasesu adhimattaṃ tathāgato navānupubbavihārasamāpattiyo anulomappaṭilomaṃ samāpajjī"ti? "Āma, mahārājā"ti.

"Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena. Yaṃ imasmiṃ buddhakkhette asadisaṃ paramadānaṃ, tampi imehi dvīhi piṇḍapātehi agaṇitaṃ. Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena. Yāva mahantā navānupubbavihārasamāpattiyo, yatra hi nāma navānupubbavihārasamāpattivasena dānaṃ mahapphalataraṃ hoti mahānisaṃsatarañca. Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Piṇḍapātamahapphalapañho chaṭṭho.

Milindapañha
Anumānapañha
Nippapañcavagga
4. Lokenatthibhāvapañha

"Bhante nāgasena, dissanti loke buddhā, dissanti paccekabuddhā, dissanti tathāgatassa sāvakā, dissanti cakkavattirājāno, dissanti padesarājāno, dissanti devamanussā, dissanti sadhanā, dissanti adhanā, dissanti sugatā, dissanti duggatā, dissati purisassa itthiliṅgaṃ pātubhūtaṃ, dissati itthiyā purisaliṅgaṃ pātubhūtaṃ, dissati sukataṃ dukkataṃ kammaṃ, dissanti kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākūpabhogino sattā, atthi loke sattā aṇḍajā jalābujā saṃsedajā opapātikā, atthi sattā apadā dvipadā catuppadā bahuppadā, atthi loke yakkhā rakkhasā kumbhaṇḍā asurā dānavā gandhabbā petā pisācā, atthi kinnarā mahoragā nāgā supaṇṇā siddhā vijjādharā, atthi hatthī assā gāvo mahiṃsā oṭṭhā gadrabhā ajā eḷakā migā sūkarā sīhā byagghā dīpī acchā kokā taracchā soṇā siṅgālā, atthi bahuvidhā sakuṇā, atthi suvaṇṇaṃ rajataṃ muttā maṇi saṅkho silā pavāḷaṃ lohitaṅko masāragallaṃ veḷuriyo vajiraṃ phalikaṃ kāḷalohaṃ tambalohaṃ vaṭṭalohaṃ kaṃsalohaṃ, atthi khomaṃ koseyyaṃ kappāsikaṃ sāṇaṃ bhaṅgaṃ kambalaṃ, atthi sāli vīhi yavo kaṅgu kudrūso varako godhūmo muggo, māso tilaṃ kulatthaṃ, atthi mūlagandho sāragandho pheggugandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho sabbagandho, atthi tiṇalatāgaccharukkhaosadhivanappatinadīpabbatasamuddamacchakacchapā sabbaṃ loke atthi. Yaṃ, bhante, loke natthi, taṃ me kathehī"ti.

"Tīṇimāni, mahārāja, loke natthi. Katamāni tīṇi? Sacetanā vā acetanā vā ajarāmarā loke natthi, saṅkhārānaṃ niccatā natthi, paramatthena sattūpaladdhi natthi, imāni kho, mahārāja, tīṇi loke natthī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Loke natthibhāvapañho catuttho.

Milindapañha
Opammakathāpañha
Samuddavagga
7. Kūpaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kūpassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi,

katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban”ti? “Yathā, mahārāja, kūpo rajjuñca varattañca laṅkārañca dhāreti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena satisampajaññasamannāgatena bhavitabbaṃ, abhikkante paṭikkante ālokite vilokite samiñjite pasārite saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe asite pīte khāyite sāyite uccārapassāvakamme gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kūpassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena ‘sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno, ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī’”ti.

Kūpaṅgapañho sattamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

2. Abyākaraṇīyapañha

“Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—‘natthānanda, tathāgatassa dhammesu ācariyamuṭṭhī’ti, puna ca therena mālukyaputtena pañhaṃ puṭṭho na byākāsi. Eso kho, bhante nāgasena, pañho dvayanto ekantanissito bhavissati ajānanena vā guyhakaraṇena vā. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—‘natthānanda, tathāgatassa dhammesu ācariyamuṭṭhī’ti, tena hi therassa mālukyaputtassa ajānantena na byākataṃ. Yadi jānantena na byākataṃ, tena hi atthi tathāgatassa dhammesu ācariyamuṭṭhi. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo”ti.

“Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā ‘natthānanda, tathāgatassa dhammesu ācariyamuṭṭhī’ti, abyākato ca therena mālukyaputtena pucchito pañho, tañca pana na ajānantena na guyhakaraṇena. Cattārimāni, mahārāja, pañhabyākaraṇāni. Katamāni cattāri? Ekaṃsabyākaraṇīyo pañho vibhajjabyākaraṇīyo pañho paṭipucchābyākaraṇīyo pañho ṭhapanīyo pañhoti.

Katamo ca, mahārāja, ekaṃsabyākaraṇīyo pañho? ‘Rūpaṃ aniccan’ti ekaṃsabyākaraṇīyo pañho, ‘vedanā aniccā’ti … pe … ‘saññā aniccā’ti … pe … ‘saṅkhārā aniccā’ti … pe … ‘viññāṇaṃ aniccan’ti ekaṃsabyākaraṇīyo pañho, ayaṃ ekaṃsabyākaraṇīyo pañho.

Katamo vibhajjabyākaraṇīyo pañho? ‘Aniccaṃ pana rūpan’ti vibhajjabyākaraṇīyo pañho, ‘aniccā pana vedanā’ti … pe … ‘aniccā pana

saññā'ti ... pe ... 'aniccā pana saṅkhārā'ti ... pe ... 'aniccaṃ pana viññāṇan'ti vibhajjabyākaraṇīyo pañho, ayaṃ vibhajjabyākaraṇīyo pañho.

Katamo paṭipucchābyākaraṇīyo pañho? 'Kiṃ nu kho cakkhunā sabbaṃ vijānātī'ti ayaṃ paṭipucchābyākaraṇīyo pañho.

Katamo ṭhapanīyo pañho? 'Sassato loko'ti ṭhapanīyo pañho, 'asassato loko'ti, 'antavā loko'ti, 'anantavā loko'ti, 'antavā ca anantavā ca loko'ti, 'nevantavā nānantavā loko'ti, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti ṭhapanīyo pañho, ayaṃ ṭhapanīyo pañho.

Bhagavā, mahārāja, therassa mālukyaputtassa taṃ ṭhapanīyaṃ pañhaṃ na byākāsi. So pana pañho kiṃkāraṇā ṭhapanīyo? Na tassa dīpanāya hetu vā kāraṇaṃ vā atthi, tasmā so pañho ṭhapanīyo. Natthi buddhānaṃ bhagavantānaṃ akāraṇamahetukaṃ giramudīraṇan"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Abyākaraṇīyapañho dutiyo.

Milindapañha

Nibbānavagga

4. Kammanānākaraṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kena kāraṇena manussā na sabbe samakā, aññe appāyukā, aññe dīghāyukā, aññe bahvābādhā aññe appābādhā, aññe dubbaṇṇā, aññe vaṇṇavanto, aññe appesakkhā, aññe mahesakkhā, aññe appabhogā, aññe mahābhogā, aññe nīcakulīnā, aññe mahākulīnā, aññe duppaññā, aññe paññavanto"ti?

Thero āha—"kissa pana, mahārāja, rukkhā na sabbe samakā, aññe ambilā, aññe lavaṇā, aññe tittakā, aññe kaṭukā, aññe kasāvā, aññe madhurā"ti? "Maññāmi, bhante, bījānaṃ nānākaraṇenā"ti. "Evameva kho, mahārāja, kammānaṃ nānākaraṇena manussā na sabbe samakā, aññe appāyukā, aññe dīghāyukā, aññe bahvābādhā, aññe appābādhā, aññe dubbaṇṇā, aññe vaṇṇavanto, aññe appesakkhā, aññe mahesakkhā, aññe appabhogā, aññe mahābhogā, aññe nīcakulīnā, aññe mahākulīnā, aññe duppaññā, aññe paññavanto. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'kammassakā, māṇava, sattā kammadāyādā kammayonī kammabandhū kammappaṭisaraṇā, kammaṃ satte vibhajati yadidaṃ hīnap-

paṇītatāyā'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Kammanānākaraṇapañho catuttho.

Milindapañha

Mahāvagga

2. Vassagaṇanapañha

"Kativassosi tvaṃ, bhante nāgasenā"ti? "Sattavassohaṃ, mahārājā"ti. "Ke te, bhante, satta, tvaṃ vā satta, gaṇanā vā sattā"ti?

Tena kho pana samayena milindassa rañño sabbābharaṇapaṭimaṇḍitassa alaṅkatapaṭiyattassa pathaviyaṃ chāyā dissati, udakamaṇike ca chāyā dissati. Atha kho āyasmā nāgaseno milindaṃ rājānaṃ etadavoca—"ayaṃ te, mahārāja, chāyā pathaviyaṃ udakamaṇike ca dissati, kiṃ pana, mahārāja, tvaṃ vā rājā, chāyā vā rājā"ti? "Ahaṃ, bhante nāgasena, rājā, nāyaṃ chāyā rājā, maṃ pana nissāya chāyā pavattatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, vassānaṃ gaṇanā satta, na panāhaṃ satta, maṃ pana nissāya satta pavattati, chāyūpamaṃ, mahārājā"ti. "Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, aticitrāni pañhapaṭibhānāni visajjitānī"ti.

Vassagaṇanapañho dutiyo.

Milindapañha

Nibbānavagga

6. Nerayikaggiuṇhabhāvapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'pākatikaaggito nerayiko aggi mahābhitāpataro hoti, khuddakopi pāsāṇo pākatike aggimhi pakkhitto divasampi paccamāno na vilayaṃ gacchati, kūṭāgāramattopi pāsāṇo nerayikaggimhi pakkhitto khaṇena vilayaṃ gacchatī'ti, etaṃ vacanaṃ na saddahāmi, evañca pana vadetha 'ye ca tattha uppannā sattā, te anekānipi vassasahassāni niraye paccamānā na vilayaṃ gacchantī'ti, tampi vacanaṃ na saddahāmī"ti.

Thero āha—"taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yā tā santi makariniyopi susumāriniyopi kacchapiniyopi moriniyopi kapotiniyopi, kiṃ nu tā kakkhaḷāni pāsāṇāni sakkharāyo ca khādantī"ti? "Āma, bhante, khādantī"ti. "Kiṃ pana tāni tāsaṃ kucchiyaṃ koṭṭhabbhantaragatāni vilayaṃ gacchantī"ti? "Āma, bhante, vilayaṃ gacchantī"ti. "Yo pana tāsaṃ kucchiyaṃ gabbho, sopi vilayaṃ gacchatī"ti? "Na hi, bhante"ti.

"Kena kāraṇenā"ti? "Maññāmi, bhante, kammādhikatena na vilayaṃ gacchatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, kammādhikatena nerayikā sattā anekānipi vassasahassāni niraye paccamānā na vilayaṃ gacchanti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'so na tāva kālaṃ karoti, yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhotī'"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yā tā santi sīhiniyopi byagghiniyopi dīpiniyopi kukkuriniyopi, kiṃ nu tā kakkhaḷāni aṭṭhikāni maṃsāni khādantī"ti? "Āma, bhante, khādantī"ti. "Kiṃ pana tāni tāsaṃ kucchiyaṃ koṭṭhabbhantaragatāni vilayaṃ gacchantī"ti? "Āma, bhante, vilayaṃ gacchantī"ti. "Yo pana tāsaṃ kucchiyaṃ gabbho, sopi vilayaṃ gacchatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇenā"ti? "Maññāmi, bhante, kammādhikatena na vilayaṃ gacchatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, kammādhikatena nerayikā sattā anekānipi vassasahassāni niraye paccamānā na vilayaṃ gacchantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yā tā santi yonakasukhumāliniyopi khattiyasukhumāliniyopi brāhmaṇasukhumāliniyopi gahapatisukhumāliniyopi, kiṃ nu tā kakkhaḷāni khajjakāni maṃsāni khādantī"ti? "Āma, bhante, khādantī"ti. "Kiṃ pana tāni tāsaṃ kucchiyaṃ koṭṭhabbhantaragatāni vilayaṃ gacchantī"ti? "Āma, bhante, vilayaṃ gacchantī"ti. "Yo pana tāsaṃ kucchiyaṃ gabbho sopi vilayaṃ gacchatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇenā"ti? "Maññāmi, bhante, kammādhikatena na vilayaṃ gacchatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, kammādhikatena nerayikā sattā anekānipi vassasahassāni niraye paccamānā na vilayaṃ gacchanti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'so na tāva kālaṃ karoti, yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhotī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nerayikaggiuṇhabhāvapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

9. Arahantaabhāyanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'vigatabhayasantāsā arahanto'ti. Puna ca nagare rājagahe dhanapālakaṃ hatthiṃ bhagavati opatantaṃ disvā pañca khīṇāsavasatāni pariccajitvā jinavaraṃ

pakkantāni disāvidisaṃ ekaṃ ṭhapetvā theraṃ ānandaṃ. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, te arahanto bhayā pakkantā, paññāyissati sakena kammenāti dasabalaṃ pātetukāmā pakkantā, udāhu tathāgatassa atulaṃ vipulamasamaṃ pāṭihāriyaṃ daṭṭhukāmā pakkantā? Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'vigatabhayasantāsā arahanto'ti, tena hi 'nagare ... pe ... ānandan'ti yaṃ vacanaṃ taṃ micchā. Yadi nagare rājagahe dhanapālakaṃ hatthiṃ bhagavati opatantaṃ disvā pañca khīṇāsavasatāni pariccajitvā jinavaraṃ pakkantāni disāvidisaṃ ekaṃ ṭhapetvā theraṃ ānandaṃ, tena hi 'vigatabhayasantāsā arahanto'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'vigatabhayasantāsā arahanto'ti, nagare rājagahe dhanapālakaṃ hatthiṃ bhagavati opatantaṃ disvā pañca khīṇāsavasatāni pariccajitvā jinavaraṃ pakkantāni disāvidisaṃ ekaṃ ṭhapetvā theraṃ ānandaṃ, tañca pana na bhayā, nāpi bhagavantaṃ pātetukāmatāya.

Yena pana, mahārāja, hetunā arahanto bhāyeyyuṃ vā tāseyyuṃ vā, so hetu arahantānaṃ samucchinno, tasmā vigatabhayasantāsā arahanto, bhāyati nu, mahārāja, mahāpathavī khaṇantepi bhindantepi dhārentepi samuddapabbatagirisikhare"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Natthi, bhante, mahāpathaviyā so hetu, yena hetunā mahāpathavī bhāyeyya vā tāseyya vā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi arahantānaṃ so hetu, yena hetunā arahanto bhāyeyyuṃ vā tāseyyuṃ vā.

Bhāyati nu, mahārāja, girisikharaṃ chindante vā bhindante vā patante vā agginā dahante vā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti? "Natthi, bhante, girisikharassa so hetu, yena hetunā girisikharaṃ bhāyeyya vā tāseyya vā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi arahantānaṃ so hetu, yena hetunā arahanto bhāyeyyuṃ vā tāseyyuṃ vā.

Yadipi, mahārāja, lokadhātusatasahassesu ye keci sattanikāyapariyāpannā sabbepi te sattihatthā ekaṃ arahantaṃ upadhāvitvā tāseyyuṃ, na bhaveyya arahato cittassa kiñci aññathattaṃ. Kiṃkāraṇaṃ? Aṭṭhānamanavakāsatāya.

Api ca, mahārāja, tesaṃ khīṇāsavānaṃ evaṃ cetoparivitakko ahosi

'ajja naravarapavare jinavaravasabhe nagaravaramanuppaviṭṭhe vīthiyā dhanapālako hatthī āpatissati, asaṃsayamatidevadevaṃ upaṭṭhāko na pariccajissati, yadi mayaṃ sabbepi bhagavantaṃ na pariccajissāma, ānandassa guṇo pākaṭo na bhavissati, na heva ca tathāgataṃ samupagamissati hatthināgo, handa mayaṃ apagacchāma, evamidaṃ mahato janakāyassa kilesabandhanamokkho bhavissati, ānandassa ca guṇo pākaṭo bhavissatī'ti. Evaṃ te arahanto ānisaṃsaṃ disvā disāvidisaṃ pakkantā"ti. "Suvibhatto, bhante nāgasena, pañho, evametaṃ natthi arahantānaṃ bhayaṃ vā santāso vā, ānisaṃsaṃ disvā arahanto pakkantā disāvidisan"ti.

Arahantaabhāyanapañho navamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

14. Sukhumapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, sakkā sabbaṃ sukhumaṃ chinditun"ti? "Āma, mahārāja, sakkā sabbaṃ sukhumaṃ chinditun"ti. "Kiṃ pana, bhante, sabbaṃ sukhuman"ti? "Dhammo kho, mahārāja, sabbasukhumo, na kho, mahārāja, dhammā sabbe sukhumā, 'sukhuman'ti vā 'thūlan'ti vā dhammānametamadhivacanaṃ. Yaṃ kiñci chinditabbaṃ, sabbaṃ taṃ paññāya chindati, natthi dutiyaṃ paññāya chedanan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Sukhumapañho cuddasamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

3. Khīṇāsavasatisammosapañha

"Bhante nāgasena, atthi arahato satisammoso"ti? "Vigatasatisammosā kho, mahārāja, arahanto, natthi arahantānaṃ satisammoso"ti. "Āpajjeyya pana, bhante, arahā āpattin"ti? "Āma, mahārājā"ti. "Kismiṃ vatthusmin"ti? "Kuṭikāre, mahārāja, sañcaritte, vikāle kālasaññāya, pavārite appavāritasaññāya, anatiritte atirittasaññāyā"ti.

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'ye āpattiṃ āpajjanti, te dvīhi kāraṇehi āpajjanti anādariyena vā ajānanena vā'ti. Api nu kho, bhante, arahato anādariyaṃ hoti, yaṃ arahā āpattiṃ āpajjatī"ti? "Na hi, mahārājā"ti.

"Yadi, bhante nāgasena, arahā āpattiṃ āpajjati, natthi ca arahato

anādariyaṃ, tena hi atthi arahato satisammoso"ti? "Natthi, mahārāja, arahato satisammoso, āpattiñca arahā āpajjatī"ti.

"Tena hi, bhante, kāraṇena maṃ saññāpehi, kiṃ tattha kāraṇan"ti? "Dveme, mahārāja, kilesā lokavajjaṃ paṇṇattivajjañcāti. Katamaṃ, mahārāja, lokavajjaṃ? Dasa akusalakammapathā, idaṃ vuccati lokavajjaṃ. Katamaṃ paṇṇattivajjaṃ? Yaṃ loke atthi samaṇānaṃ ananucchavikaṃ ananulomikaṃ, gihīnaṃ anavajjaṃ. Tattha bhagavā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti 'yāvajīvaṃ anatikkamanīyan'ti. Vikālabhojanaṃ, mahārāja, lokassa anavajjaṃ, taṃ jinasāsane vajjaṃ. Bhūtagāmavikopanaṃ, mahārāja, lokassa anavajjaṃ, taṃ jinasāsane vajjaṃ. Udake hassadhammaṃ, mahārāja, lokassa anavajjaṃ, taṃ jinasāsane vajjaṃ. Iti evarūpāni evarūpāni, mahārāja, jinasāsane vajjāni, idaṃ vuccati paṇṇattivajjaṃ. Lokavajjaṃ abhabbo khīṇāsavo taṃ ajjhācarituṃ.

Yaṃ kilesaṃ paṇṇattivajjaṃ, taṃ ajānanto āpajjeyya. Avisayo, mahārāja, ekaccassa arahato sabbaṃ jānituṃ, na hi tassa balaṃ atthi sabbaṃ jānituṃ. Anaññātaṃ, mahārāja, arahato itthipurisānaṃ nāmampi gottampi, maggopi tassa mahiyā anaññāto; vimuttiṃyeva, mahārāja, ekacco arahā jāneyya; chaḷabhiñño arahā sakavisayaṃ jāneyya; sabbaññū, mahārāja, tathāgatova sabbaṃ jānātī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Khīṇāsavasatisammosapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

5. Agadaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'agadassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti. "Yathā, mahārāja, agade kimī na saṇṭhahanti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena mānase kilesā na saṇṭhapetabbā. Idaṃ, mahārāja, agadassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, agado daṭṭhaphuṭṭhadiṭṭhaasitapītakhāyitasāyitaṃ sabbaṃ visaṃ paṭihanati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena rāgadosamohamānadiṭṭhivisaṃ sabbaṃ paṭihanitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, agadassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsita-

mpetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Saṅkhārānaṃ sabhāvatthaṃ, daṭṭhukāmena yoginā; Agadeneva hotabbaṃ, kilesavisanāsane'"ti.

Agadaṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Addhānavagga

7. Therapaṭisandahanāpaṭisandahanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tvaṃ pana paṭisandahissasī"ti? "Alaṃ, mahārāja, kiṃ te tena pucchitena, nanu mayā paṭikacceva akkhātaṃ 'sace, mahārāja, saupādāno bhavissāmi, paṭisandahissāmi, sace anupādāno bhavissāmi, na paṭisandahissāmī'"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kocideva puriso rañño adhikāraṃ kareyya. Rājā tuṭṭho adhikāraṃ dadeyya, so tena adhikārena pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricareyya, so ce janassa āroceyya 'na me rājā kiñci paṭikarotī'ti. Kiṃ nu kho so, mahārāja, puriso yuttakārī bhaveyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, kiṃ te tena pucchitena, nanu mayā paṭikacceva akkhātaṃ 'sace saupādāno bhavissāmi, paṭisandahissāmi, sace anupādāno bhavissāmi, na paṭisandahissāmī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Therapaṭisandahanāpaṭisandahanapañho sattamo.

Milindapañha

Addhānavagga

1. Dhammasantatipañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo uppajjati, so eva so, udāhu aññe"ti? Thero āha—"na ca so, na ca aññe"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadā tvaṃ daharo taruṇo mando uttānaseyyako ahosi, soyeva tvaṃ etarahi mahanto"ti? "Na hi, bhante, aññe so daharo taruṇo mando uttānaseyyako ahosi, aññe ahaṃ etarahi mahanto"ti. "Evaṃ sante kho, mahārāja, mātātipi na bhavissati, pitātipi na bhavissati, ācariyotipi na bhavissati, sippavātipi na bhavissati, sīlavātipi na bhavissati, paññavātipi na bhavissati. Kiṃ nu kho, mahārāja, aññā eva kalalassa mātā, aññā abbudassa mātā, aññā pesiyā mātā, aññā ghanassa mātā, aññā khuddakassa mātā, aññā mahantassa mātā, aññe sippaṃ sikkhati, aññe sikkhito

bhavati, aññо pāpakammaṃ karoti, aññassa hatthapādā chijjantī”ti? “Na hi, bhante. Tvaṃ pana, bhante, evaṃ vutte, kiṃ vadeyyāsī”ti? Thero āha—“ahaññeva kho, mahārāja, daharo ahosiṃ taruṇo mando uttānaseyyako, ahaññeva etarahi mahanto, imameva kāyaṃ nissāya sabbe te ekasaṅgahitā”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso padīpaṃ padīpeyya, kiṃ so sabbarattiṃ padīpeyyā”ti? “Āma, bhante, sabbarattiṃ padīpeyyā”ti. “Kiṃ nu kho, mahārāja, yā purime yāme acci, sā majjhime yāme accī”ti? “Na hi, bhante”ti. “Yā majjhime yāme acci, sā pacchime yāme accī”ti? “Na hi, bhante”ti. “Kiṃ nu kho, mahārāja, aññо so ahosi purime yāme padīpo, aññо majjhime yāme padīpo, aññо pacchime yāme padīpo”ti? “Na hi, bhante, taṃyeva nissāya sabbarattiṃ padīpito”ti. “Evameva kho, mahārāja, dhammasantati sandahati, aññо uppajjati, aññо nirujjhati, apubbaṃ acarimaṃ viya sandahati, tena na ca so, na ca aññо, purimaviññāṇe pacchimaviññāṇaṃ saṅgahaṃ gacchatī”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, khīraṃ duyhamānaṃ kālantarena dadhi parivatteyya, dadhito navanītaṃ, navanītato ghataṃ parivatteyya, yo nu kho, mahārāja, evaṃ vadeyya ‘yaṃyeva khīraṃ taṃyeva dadhi, yaṃyeva dadhi taṃyeva navanītaṃ, yaṃyeva navanītaṃ taṃyeva ghatan’ti, sammā nu kho so, mahārāja, vadamāno vadeyyā”ti? “Na hi, bhante, taṃyeva nissāya sambhūtan”ti. “Evameva kho, mahārāja, dhammasantati sandahati, aññо uppajjati, aññо nirujjhati, apubbaṃ acarimaṃ viya sandahati, tena na ca so, na ca aññо, purimaviññāṇe pacchimaviññāṇaṃ saṅgahaṃ gacchatī”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Dhammasantatipañho paṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

5. Akammajādipañha

“Bhante nāgasena, dissanti loke kammanibbattā, dissanti hetunibbattā, dissanti utunibbattā, yaṃ loke akammajaṃ ahetujaṃ anutujaṃ, taṃ me kathehī”ti. “Dveme, mahārāja, lokasmiṃ akammajā ahetujā anutujā. Katame dve? Ākāso, mahārāja, akammajo ahetujo

anutujo; nibbānaṃ, mahārāja, akammajaṃ ahetujaṃ anutujaṃ. Ime kho, mahārāja, dve akammajā ahetujā anutujā"ti.

"Mā, bhante nāgasena, jinavacanaṃ makkhehi, mā ajānitvā pañhaṃ byākarohī"ti. "Kiṃ kho, mahārāja, ahaṃ vadāmi, yaṃ maṃ tvaṃ evaṃ vadesi 'mā, bhante nāgasena, jinavacanaṃ makkhehi, mā ajānitvā pañhaṃ byākarohī'"ti? "Bhante nāgasena, yuttamidaṃ tāva vattuṃ 'ākāso akammajo ahetujo anutujo'ti. Anekasatehi pana, bhante nāgasena, kāraṇehi bhagavatā sāvakānaṃ nibbānassa sacchikiriyāya maggo akkhāto, atha ca pana tvaṃ evaṃ vadesi 'ahetujaṃ nibbānan'"ti. "Saccaṃ, mahārāja, bhagavatā anekasatehi kāraṇehi sāvakānaṃ nibbānassa sacchikiriyāya maggo akkhāto, na ca pana nibbānassa uppādāya hetu akkhāto"ti.

"Ettha mayaṃ, bhante nāgasena, andhakārato andhakārataraṃ pavisāma, vanato vanataraṃ pavisāma, gahanato gahanataraṃ pavisāma, yatra hi nāma nibbānassa sacchikiriyāya hetu atthi, tassa pana dhammassa uppādāya hetu natthi. Yadi, bhante nāgasena, nibbānassa sacchikiriyāya hetu atthi, tena hi nibbānassa uppādāyapi hetu icchitabbo.

Yathā pana, bhante nāgasena, puttassa pitā atthi, tena kāraṇena pitunopi pitā icchitabbo. Yathā antevāsikassa ācariyo atthi, tena kāraṇena ācariyassapi ācariyo icchitabbo. Yathā aṅkurassa bījaṃ atthi, tena kāraṇena bījassapi bījaṃ icchitabbaṃ. Evameva kho, bhante nāgasena, yadi nibbānassa sacchikiriyāya hetu atthi, tena kāraṇena nibbānassa uppādāyapi hetu icchitabbo.

Yathā rukkhassa vā latāya vā agge sati tena kāraṇena majjhampi atthi, mūlampi atthi. Evameva kho, bhante nāgasena, yadi nibbānassa sacchikiriyāya hetu atthi, tena kāraṇena nibbānassa uppādāyapi hetu icchitabbo"ti.

"Anuppādanīyaṃ, mahārāja, nibbānaṃ, tasmā na nibbānassa uppādāya hetu akkhāto"ti. "Iṅgha, bhante nāgasena, kāraṇaṃ dassetvā kāraṇena maṃ saññāpehi, yathāhaṃ jāneyyaṃ nibbānassa sacchikiriyāya hetu atthi, nibbānassa uppādāya hetu natthī"ti.

"Tena hi, mahārāja, sakkaccaṃ sotaṃ odaha, sādhukaṃ suṇohi, vakkhāmi tattha kāraṇaṃ, sakkuṇeyya, mahārāja, puriso pākatikena balena ito himavantaṃ pabbatarājaṃ upagantun"ti? "Āma, bhante"ti. "Sakkuṇeyya pana so, mahārāja, puriso pākatikena balena himavan-

taṃ pabbatarājaṃ idha āharitun”ti? “Na hi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, sakkā nibbānassa sacchikiriyāya maggo akkhātuṃ, na sakkā nibbānassa uppādāya hetu dassetuṃ.

Sakkuṇeyya, mahārāja, puriso pākatikena balena mahāsamuddaṃ nāvāya uttaritvā pārimatīraṃ gantun”ti? “Āma, bhante”ti? “Sakkuṇeyya pana so, mahārāja, puriso pākatikena balena mahāsamuddassa pārimatīraṃ idha āharitun”ti? “Na hi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, sakkā nibbānassa sacchikiriyāya maggo akkhātuṃ, na sakkā nibbānassa uppādāya hetu dassetuṃ. Kiṃ kāraṇā? Asaṅkhatattā dhammassā”ti.

“Asaṅkhataṃ, bhante nāgasena, nibbānan”ti? “Āma, mahārāja, asaṅkhataṃ nibbānaṃ na kehici kataṃ, nibbānaṃ, mahārāja, na vattabbaṃ uppannanti vā anuppannanti vā uppādanīyanti vā atītanti vā anāgatanti vā paccuppannanti vā cakkhuviññeyyanti vā sotaviññeyyanti vā ghānaviññeyyanti vā jivhāviññeyyanti vā kāyaviññeyyanti vā”ti. “Yadi, bhante nāgasena, nibbānaṃ na uppannaṃ na anuppannaṃ na uppādanīyaṃ na atītaṃ na anāgataṃ na paccuppannaṃ na cakkhuviññeyyaṃ na sotaviññeyyaṃ na ghānaviññeyyaṃ na jivhāviññeyyaṃ na kāyaviññeyyaṃ, tena hi, bhante nāgasena, tumhe natthidhammaṃ nibbānaṃ apadisatha ‘natthi nibbānan’”ti. “Atthi, mahārāja, nibbānaṃ, manoviññeyyaṃ nibbānaṃ, visuddhena mānasena paṇītena ujukena anāvaraṇena nirāmisena sammāpaṭipanno ariyasāvako nibbānaṃ passatī”ti.

“Kīdisaṃ pana taṃ, bhante, nibbānaṃ, yaṃ taṃ opammehi ādīpanīyaṃ kāraṇehi maṃ saññāpehi, yathā atthidhammaṃ opammehi ādīpanīyan”ti. “Atthi, mahārāja, vāto nāmā”ti? “Āma, bhante”ti. “Iṅgha, mahārāja, vātaṃ dassehi vaṇṇato vā saṇṭhānato vā aṇuṃ vā thūlaṃ vā dīghaṃ vā rassaṃ vā”ti. “Na sakkā, bhante nāgasena, vāto upadassayituṃ, na so vāto hatthaggahaṇaṃ vā nimmaddanaṃ vā upeti, api ca atthi so vāto”ti. “Yadi, mahārāja, na sakkā vāto upadassayituṃ, tena hi natthi vāto”ti? “Jānāmahaṃ, bhante nāgasena, vāto atthīti me hadaye anupaviṭṭhaṃ, na cāhaṃ sakkomi vātaṃ upadassayitun”ti. “Evameva kho, mahārāja, atthi nibbānaṃ, na ca sakkā nibbānaṃ upadassayituṃ vaṇṇena vā saṇṭhānena vā”ti. “Sādhu, bhante nāgasena, sūpadassitaṃ opammaṃ, suniddiṭṭhaṃ kāraṇaṃ, evametaṃ tathā sampaṭicchāmi

‘atthi nibbānan’”ti.

Akammajādipañho pañcamo.

Milindapañha

Buddhavagga

7. Aññakāyasaṅkamanapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, atthi koci satto yo imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ saṅkamatī”ti? “Na hi, mahārājā”ti. “Yadi, bhante nāgasena, imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ saṅkamanto natthi, nanu mutto bhavissati pāpakehi kammehī”ti? “Āma, mahārāja, yadi na paṭisandaheyya, mutto bhavissati pāpakehi kammehīti, yasmā ca kho, mahārāja, paṭisandahati, tasmā na parimutto pāpakehi kammehī”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso aññatarassa purisassa ambaṃ avahareyya, kiṃ so daṇḍappatto bhaveyyā”ti? “Āma, bhante, daṇḍappatto bhaveyyā”ti. “Na kho so, mahārāja, tāni ambāni avahari, yāni tena ropitāni, kasmā daṇḍappatto bhaveyyā”ti? “Tāni, bhante, ambāni nissāya jātāni, tasmā daṇḍappatto bhaveyyā”ti. “Evameva kho, mahārāja, iminā nāmarūpena kammaṃ karoti sobhanaṃ vā asobhanaṃ vā, tena kammena aññaṃ nāmarūpaṃ paṭisandahati, tasmā na parimutto pāpakehi kammehī”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Aññakāyasaṅkamanapañho sattamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

7. Maṇiratanaṅgapañha

“Bhante nāgasena, ‘maṇiratanassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī’ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī”ti? “Yathā, mahārāja, maṇiratanaṃ ekantaparisuddhaṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ekantaparisuddhājīvena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, maṇiratanassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, maṇiratanaṃ na kenaci saddhiṃ missīyati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena pāpehi pāpasahāyehi saddhiṃ na missitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, maṇiratanassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, maṇiratanaṃ jātiratanehi yojīyati; evameva

kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena uttamavarajātimantehi saddhiṃ saṃvasitabbaṃ, paṭipannakaphalaṭṭhasekkhaphalasamaṅgīhi sotāpannasakadāgāmianāgāmiarahantatevijjachaḷabhiññasamaṇamaṇiratanehi saddhiṃ saṃvasitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, maṇiratanassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena suttanipāte—

'Suddhā suddhehi saṃvāsaṃ, Kappayavho patissatā; Tato samaggā nipakā, Dukkhassantaṃ karissathā'"ti.

Maṇiratanaṅgapañho sattamo.

Milindapañha

Sativagga

11. Abhijānantasatipañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, sabbā sati abhijānantī uppajjati, udāhu kaṭumikāva satī"ti? "Abhijānantīpi, mahārāja, kaṭumikāpi satī"ti. "Evañhi kho, bhante nāgasena, sabbā sati abhijānantī, natthi kaṭumikā satī"ti? "Yadi natthi, mahārāja, kaṭumikā sati, natthi kiñci sippikānaṃ kammāyatanehi vā sippāyatanehi vā vijjāṭṭhānehi vā karaṇīyaṃ, niratthakā ācariyā, yasmā ca kho, mahārāja, atthi kaṭumikā sati, tasmā atthi kammāyatanehi vā sippāyatanehi vā vijjāṭṭhānehi vā karaṇīyaṃ, attho ca ācariyehī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Abhijānantasatipañho ekādasamo.

Sativaggo chaṭṭho.

Imasmiṃ vagge ekādasa pañhā.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

3. Kalandakaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kalandakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, kalandako paṭisattumhi opatante naṅguṭṭhaṃ papphoṭetvā mahantaṃ katvā teneva naṅguṭṭhalaguḷena paṭisattuṃ paṭibāhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kilesasattumhi opatante satipaṭṭhānalaguḷaṃ papphoṭetvā mahantaṃ katvā teneva satipaṭṭhānalaguḷena sabbakilesā paṭibāhitabbā. Idaṃ, mahārāja, kalandakassa ekaṃ aṅgaṃ

gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena cūḷapanthakena—

'Yadā kilesā opatanti, sāmaññaguṇadhaṃsanā; Satipaṭṭhānalaguḷena, hantabbā te punappunan'"ti.

Kalandakaṅgapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

6. Jarasiṅgālaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'jarasiṅgālassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, jarasiṅgālo bhojanaṃ paṭilabhitvā ajigucchamāno yāvadatthaṃ āharayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena bhojanaṃ paṭilabhitvā ajigucchamānena sarīrayāpanamattameva paribhuñjitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, jarasiṅgālassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena mahākassapena—

'Senāsanamhā oruyha, gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ; Bhuñjantaṃ purisaṃ kuṭṭhiṃ, sakkacca naṃ upaṭṭhahiṃ.

So me pakkena hatthena, ālopaṃ upanāmayi; Ālopaṃ pakkhipantassa, aṅgulipettha chijjatha.

Kuṭṭamūlañca nissāya, ālopaṃ taṃ abhuñjisaṃ; Bhuñjamāne vā bhutte vā, jegucchaṃ me na vijjatī'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, jarasiṅgālo bhojanaṃ paṭilabhitvā na vicināti lūkhaṃ vā paṇītaṃ vāti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena bhojanaṃ paṭilabhitvā na vicinitabbaṃ 'lūkhaṃ vā paṇītaṃ vā sampannaṃ vā asampannaṃ vā'ti, yathāladdhena santussitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, jarasiṅgālassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena upasenena vaṅgantaputtena—

'Lūkhenapi ca santusse, nāññaṃ patthe rasaṃ bahuṃ; Rasesu anugiddhassa, jhāne na ramate mano; Itarītarena santuṭṭho, sāmaññaṃ paripūratī'"ti.

Jarasiṅgālaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Meṇḍakapañhārambhakathā

Upāsakaguṇavagga

2. Aṭṭhamantavināsakapuggala

"Bhante nāgasena, aṭṭhime puggalā mantiyamānā mantitaṃ atthaṃ byāpādenti. Katame aṭṭha? Rāgacarito dosacarito mohacarito mānacarito luddho alaso ekacintī bāloti. Ime aṭṭha puggalā mantitaṃ atthaṃ byāpādentī"ti.

Thero āha—"tesaṃ ko doso"ti? "Rāgacarito, bhante nāgasena, rāgavasena mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, dosacarito dosavasena mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, mohacarito mohavasena mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, mānacarito mānavasena mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, luddho lobhavasena mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, alaso alasatāya mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, ekacintī ekacintitāya mantitaṃ atthaṃ byāpādeti, bālo bālatāya mantitaṃ atthaṃ byāpādeti. Bhavatīha—

'Ratto duṭṭho ca mūḷho ca, mānī luddho tathālaso; Ekacintī ca bālo ca, ete atthavināsakā'"ti.

Aṭṭha mantavināsakapuggalā.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

4. Pathavicalanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'aṭṭhime, bhikkhave, hetū aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā'ti. Asesavacanaṃ idaṃ, nissesavacanaṃ idaṃ, nippariyāyavacanaṃ idaṃ, natthañño navamo hetu mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. Yadi, bhante nāgasena, añño navamo hetu bhaveyya mahato bhūmicālassa pātubhāvāya, tampi hetuṃ bhagavā katheyya. Yasmā ca kho, bhante nāgasena, natthañño navamo hetu mahato bhūmicālassa pātubhāvāya, tasmā anācikkhito bhagavatā, ayañca navamo hetu dissati mahato bhūmicālassa pātubhāvāya, yaṃ vessantarena raññā mahādāne dīyamāne sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitāti. Yadi, bhante nāgasena, aṭṭheva hetū aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāya, tena hi vessantarena raññā mahādāne dīyamāne sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitāti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi vessantarena raññā mahādāne dīyamāne sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitā, tena hi aṭṭheva hetū aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāyāti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho sukhumo dunniveṭhiyo andhakaraṇo ceva gambhīro ca, so tavānuppatto, neso aññena ittarapaññena

sakkā visajjetuṃ aññatra tavādisena buddhimatā"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'aṭṭhime, bhikkhave, hetū aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā'ti. Yaṃ vessantarena raññā mahādāne dīyamāne sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitā, tañca pana akālikaṃ kadācuppattikaṃ aṭṭhahi hetūhi vippamuttaṃ, tasmā agaṇitaṃ aṭṭhahi hetūhi.

Yathā, mahārāja, loke tayoyeva meghā gaṇīyanti vassiko hemantiko pāvusakoti. Yadi te muñcitvā aññho megho pavassati, na so megho gaṇīyati sammatehi meghehi, akālameghotveva saṅkhaṃ gacchati. Evameva kho, mahārāja, vessantarena raññā mahādāne dīyamāne yaṃ sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitā, akālikaṃ etaṃ kadācuppattikaṃ aṭṭhahi hetūhi vippamuttaṃ, na taṃ gaṇīyati aṭṭhahi hetūhi.

Yathā vā pana, mahārāja, himavantā pabbatā pañca nadisatāni sandanti, tesaṃ, mahārāja, pañcannaṃ nadisatānaṃ daseva nadiyo nadigaṇanāya gaṇīyanti. Seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī sindhu sarassatī vetravatī vītaṃsā candabhāgāti, avasesā nadiyo nadigaṇanāya agaṇitā. Kiṃ kāraṇā? Na tā nadiyo dhuvasalilā. Evameva kho, mahārāja, vessantarena raññā mahādāne dīyamāne yaṃ sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitā, akālikaṃ etaṃ kadācuppattikaṃ aṭṭhahi hetūhi vippamuttaṃ, na taṃ gaṇīyati aṭṭhahi hetūhi.

Yathā vā pana, mahārāja, raññho satampi dvisatampi tisatampi amaccā honti, tesaṃ chayeva janā amaccagaṇanāya gaṇīyanti. Seyyathidaṃ—senāpati purohito akkhadasso bhaṇḍāgāriko chattaggāhako khaggaggāhako. Eteyeva amaccagaṇanāya gaṇīyanti. Kiṃ kāraṇā? Yuttattā rājaguṇehi, avasesā agaṇitā, sabbe amaccātveva saṅkhaṃ gacchanti. Evameva kho, mahārāja, vessantarena raññā mahādāne dīyamāne yaṃ sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitā, akālikaṃ etaṃ kadācuppattikaṃ aṭṭhahi hetūhi vippamuttaṃ, na taṃ gaṇīyati aṭṭhahi hetūhi.

Suyyati nu kho, mahārāja, etarahi jinasāsane katādhikārānaṃ diṭṭhadhammasukhavedanīyakammaṃ, kitti ca yesaṃ abbhuggatā devamanussesū"ti? "Āma, bhante, suyyati etarahi jinasāsane katādhikārānaṃ diṭṭhadhammasukhavedanīyakammaṃ, kitti ca yesaṃ abbhuggatā devamanussesu satta janāti". "Ke ca te, mahārājā"ti? "Sumano ca, bhante, mālākāro, ekasāṭako ca brāhmaṇo, puṇṇo ca bhatako, mallikā ca devī, gopālamātā ca devī, suppiyā ca upāsikā, puṇṇā ca dāsīti ime

satta diṭṭhadhammasukhavedanīyā sattā, kitti ca imesaṃ abbhuggatā devamanussesū"ti.

"Aparepi suyyanti nu kho atīte mānusakeneva sarīradehena tidasabhavanaṃ gatā"ti? "Āma, bhante, suyyantī"ti. "Ke ca te, mahārājā"ti? "Guttilo ca gandhabbo, sādhīno ca rājā, nimi ca rājā, mandhātā ca rājāti ime caturo janā suyyanti, teneva mānusakena sarīradehena tidasabhavanaṃ gatā"ti. "Sucirampi kataṃ suyyati sukatadukkaṭanti? Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, atīte vā addhāne vattamāne vā addhāne itthannāmassa dāne dīyamāne sakiṃ vā dvikkhattuṃ vā tikkhattuṃ vā mahāpathavī kampitā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Atthi me, mahārāja, āgamo adhigamo pariyatti savanaṃ sikkhābalaṃ sussūsā paripucchā ācariyupāsanaṃ, mayāpi na sutapubbaṃ 'itthannāmassa dāne dīyamāne sakiṃ vā dvikkhattuṃ vā tikkhattuṃ vā mahāpathavī kampitā'ti ṭhapetvā vessantarassa rājavasabhassa dānavaraṃ. Bhagavato ca, mahārāja, kassapassa, bhagavato ca sakyamuninoti dvinnaṃ buddhānaṃ antare gaṇanapathaṃ vītivattā vassakoṭiyo atikkantā, tatthapi me savanaṃ natthi 'itthannāmassa dāne dīyamāne sakiṃ vā dvikkhattuṃ vā tikkhattuṃ vā mahāpathavī kampitā'ti. Na, mahārāja, tāvatakena vīriyena tāvatakena parakkamena mahāpathavī kampati, guṇabhārabharitā, mahārāja, sabbasoceyyakiriyaguṇabhārabharitā dhāretuṃ na visahantī mahāpathavī calati kampati pavedhati.

Yathā, mahārāja, sakaṭassa atibhārabharitassa nābhiyo ca nemiyo ca phalanti akkho bhijjati; evameva kho, mahārāja, sabbasoceyyakiriyaguṇabhārabharitā mahāpathavī dhāretuṃ na visahantī calati kampati pavedhati.

Yathā vā pana, mahārāja, gaganaṃ anilajalavegasañchāditaṃ ussannajalabhārabharitaṃ ativātena phuṭitattā nadati ravati gaḷagaḷāyati; evameva kho, mahārāja, mahāpathavī rañño vessantarassa dānabalavipulaussannabhārabharitā dhāretuṃ na visahantī calati kampati pavedhati. Na hi, mahārāja, rañño vessantarassa cittaṃ rāgavasena pavattati, na dosavasena pavattati, na mohavasena pavattati, na mānavasena pavattati, na diṭṭhivasena pavattati, na kilesavasena pavattati, na vitakkavasena pavattati, na arativasena pavattati, atha kho dānavasena bahulaṃ pavattati 'kinti anāgatā yācakā mama santike āgaccheyyuṃ, āgatā ca yācakā yathākāmaṃ labhitvā attamanā bhaveyyun'ti

satataṃ samitaṃ dānaṃ pati mānasaṃ ṭhapitaṃ hoti. Rañño, mahārāja, vessantarassa satataṃ samitaṃ dasasu ṭhānesu mānasaṃ ṭhapitaṃ hoti dame same khantiyaṃ saṃvare yame niyame akkodhe avihiṃsāyaṃ sacce soceyye. Rañño, mahārāja, vessantarassa kāmesanā pahīnā, bhavesanā paṭippassaddhā, brahmacariyesanāyayeva ussukkaṃ āpanno, rañño, mahārāja, vessantarassa attarakkhā pahīnā, sabbasattarakkhāya ussukkaṃ āpanno 'kinti ime sattā samaggā assu arogā sadhanā dīghāyukā'ti bahulaṃyeva mānasaṃ pavattati. Dadamāno ca, mahārāja, vessantaro rājā taṃ dānaṃ na bhavasampattihetu deti, na dhanahetu deti, na paṭidānahetu deti, na upalāpanahetu deti, na āyuhetu deti, na vaṇṇahetu deti, na sukhahetu deti, na balahetu deti, na yasahetu deti, na puttahetu deti, na dhītuhetu deti, atha kho sabbaññutañāṇahetu sabbaññutañāṇaratanassa kāraṇā evarūpe atulavipulānuttare dānavare adāsi, sabbaññutaṃ patto ca imaṃ gāthaṃ abhāsi—

'Jāliṃ kaṇhājinaṃ dhītaṃ, maddideviṃ patibbataṃ; Cajamāno na cintesiṃ, bodhiyāyeva kāraṇā'ti.

Vessantaro, mahārāja, rājā akkodhena kodhaṃ jināti, asādhuṃ sādhunā jināti, kadariyaṃ dānena jināti, alikavādinaṃ saccena jināti, sabbaṃ akusalaṃ kusalena jināti. Tassa evaṃ dadamānassa dhammānugatassa dhammasīsakassa dānanissandabalava vīriyavipulavipphārena heṭṭhā mahāvātā sañcalanti saṇikaṃ saṇikaṃ sakiṃ sakiṃ ākulākulā vāyanti onamanti unnamanti vinamanti, chinnapattapādapā papatanti, gumbaṃ gumbaṃ valāhakā gagane sandhāvanti, rajosañcitā vātā dāruṇā honti, gaganaṃ uppīḷitā vātā vāyanti, sahasā dhamadhamāyanti, mahābhīmo saddo niccharati, tesu vātesu kupitesu udakaṃ saṇikaṃ saṇikaṃ calati, udake calite khubbhanti macchakacchapā, yamakayamakā ūmiyo jāyanti, jalacarā sattā tasanti, jalavīci yuganaddho vattati, vīcināḍo pavattati, ghorā bubbuḷā uṭṭhahanti, pheṇamālā bhavanti, uttarati mahāsamuddo, disāvidisaṃ dhāvati udakaṃ, uddhaṃsotapaṭisotamukhā sandanti saliladhārā, tasanti asurā garuḷā nāgā yakkhā, ubbijjanti 'kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho, sāgaro viparivattatī'ti, gamanapathamesanti bhītacittā, khubhite luḷite jaladhāre pakampati mahāpathavī sanagā sasāgarā, parivattati sinerugiri kūṭaselasikharo vinamamāno hoti, vimanā honti ahinakulabiḷārakoṭṭhukasūkaramigapakkhino, rudanti yakkhā appesakkhā, hasanti yakkhā mahesakkhā

kampamānāya mahāpathaviyā.

Yathā, mahārāja, mahati mahāpariyoge uddhanagate udakasampuṇṇe ākiṇṇataṇḍule heṭṭhato aggi jalamāno paṭhamaṃ tāva pariyogaṃ santāpeti, pariyogo santatto udakaṃ santāpeti, udakaṃ santattaṃ taṇḍulaṃ santāpeti, taṇḍulaṃ santattaṃ ummujjati nimujjati, bubbuḷakajātaṃ hoti, pheṇamālā uttarati; evameva kho, mahārāja, vessantaro rājā yaṃ loke duccajaṃ, taṃ caji, tassa taṃ duccajaṃ cajantassa dānassa sabhāvanissandena heṭṭhā mahāvātā dhāretuṃ na visahantā parikuppiṃsu, mahāvātesu parikupitesu udakaṃ kampi, udake kampite mahāpathavī kampi, iti tadā mahāvātā ca udakañca mahāpathavī cāti ime tayo ekamanā viya ahesuṃ mahādānanissandena vipulabalavīriyena natthediso, mahārāja, aññassa dānānubhāvo, yathā vessantarassa rañño mahādānānubhāvo. Yathā, mahārāja, mahiyā bahuvidhā maṇayo vijjanti. Seyyathidaṃ—indanīlo mahānīlo jotiraso veḷuriyo ummāpuppho sirīsapuppho manoharo sūriyakanto candakanto vajiro khajjopanako phussarāgo lohitaṅgo masāragalloti, ete sabbe atikkamma cakkavattimaṇi aggamakkhāyati, cakkavattimaṇi, mahārāja, samantā yojanaṃ obhāseti. Evameva kho, mahārāja, yaṃ kiñci mahiyā dānaṃ vijjati api asadisadānaṃ paramaṃ, taṃ sabbaṃ atikkamma vessantarassa rañño mahādānaṃ aggamakkhāyati, vessantarassa, mahārāja, rañño mahādāne dīyamāne sattakkhattuṃ mahāpathavī kampitā"ti.

"Acchariyaṃ, bhante nāgasena, buddhānaṃ, abbhutaṃ, bhante nāgasena, buddhānaṃ, yaṃ tathāgato bodhisatto samāno asamo lokena evaṃkhanti evaṃcitto evaṃadhimutti evaṃadhippāyo, bodhisattānaṃ, bhante nāgasena, parakkamo dakkhāpito, pāramī ca jinānaṃ bhiyyo obhāsitā, cariyaṃ caratopi tāva tathāgatassa sadevake loke seṭṭhabhāvo anudassito. Sādhu, bhante nāgasena, thomitaṃ jinasāsanaṃ, jotitā jinapāramī, chinno titthiyānaṃ vādagaṇṭhi, bhinno parāpavādakumbho, pañho gambhīro uttānīkato, gahanaṃ agahanaṃ kataṃ, sammā laddhaṃ jinaputtānaṃ nibbāhanaṃ, evametaṃ, gaṇivarapavara, tathā sampaṭicchāmā"ti.

Pathavicalanapañho catuttho.

Milindapañha

Vicāravagga

3. Koṭipaññāyanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'purimā koṭi na paññāyatī'ti, katamā ca sā purimā koṭī"ti? "Yo kho, mahārāja, atīto addhā, esā purimā koṭī"ti. "Bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'purimā koṭi na paññāyatī'ti, kiṃ pana, bhante, sabbāpi purimā koṭi na paññāyatī"ti? "Kāci, mahārāja, paññāyati, kāci na paññāyatī"ti. "Katamā, bhante, paññāyati, katamā na paññāyatī"ti? "Ito pubbe, mahārāja, sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ avijjā nāhosīti esā purimā koṭi na paññāyati, yaṃ ahutvā sambhoti, hutvā paṭivigacchati, esā purimā koṭi paññāyatī"ti.

"Bhante nāgasena, yaṃ ahutvā sambhoti, hutvā paṭivigacchati, nanu taṃ ubhato chinnaṃ atthaṃ gacchatī"ti? "Yadi, mahārāja, ubhato chinnaṃ atthaṃ gacchati, ubhato chinnā sakkā vaḍḍhetun"ti? "Āma sāpi sakkā vaḍḍhetun"ti. "Nāhaṃ, bhante, etaṃ pucchāmi koṭito sakkā vaḍḍhetun"ti? "Āma sakkā vaḍḍhetun"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. Thero tassa rukkhūpamaṃ akās, "khandhā ca kevalassa dukkhakkhandhassa bījānī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Koṭipaññāyanapañho tatiyo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

15. Viññāṇanānatthapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, 'viññāṇan'ti vā 'paññā'ti vā 'bhūtasmiṃ jīvo'ti vā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti? "Vijānanalakkhaṇaṃ, mahārāja, viññāṇaṃ, pajānanalakkhaṇā paññā, bhūtasmiṃ jīvo nupalabbhatī"ti. "Yadi jīvo nupalabbhati, atha ko carahi cakkhunā rūpaṃ passati, sotena saddaṃ suṇāti, ghānena gandhaṃ ghāyati, jivhāya rasaṃ sāyati, kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati, manasā dhammaṃ vijānātī"ti? Thero āha—"yadi jīvo cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... manasā dhammaṃ vijānāti, so jīvo cakkhudvāresu uppāṭitesu mahantena ākāsena bahimukho suṭṭhutaraṃ rūpaṃ passeyya, sotesu uppāṭitesu, ghāne uppāṭite, jivhāya uppāṭitāya, kāye uppāṭite mahantena ākāsena suṭṭhutaraṃ saddaṃ suṇeyya, gandhaṃ ghāyeyya, rasaṃ sāyeyya, phoṭṭhabbaṃ phuseyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, bhūtasmiṃ jīvo nupalabbhatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Viññāṇanānatthapañho pannarasamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

2 Sabbaññubhāvapañha

"Bhante nāgasena, buddho sabbaññū"ti? "Āma, mahārāja, bhagavā sabbaññū, na ca bhagavato satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ, āvajjanapaṭibaddhaṃ bhagavato sabbaññutañāṇaṃ, āvajjitvā yadicchakaṃ jānātī"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, buddho asabbaññūti. Yadi tassa pariyesanāya sabbaññutañāṇaṃ hotī"ti. "Vāhasataṃ kho, mahārāja, vīhīnaṃ aḍḍhacūḷañca vāhā vīhisattambaṇāni dve ca tumbā ekaccharākkhaṇe pavattacittassa ettakā vīhī lakkhaṃ ṭhapīyamānā parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyyuṃ?

Tatrime sattavidhā cittā pavattanti—ye te, mahārāja, sarāgā sadosā samohā sakilesā abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, tesaṃ taṃ cittaṃ garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Abhāvitattā cittassa. Yathā, mahārāja, vaṃsanāḷassa vitatassa visālassa vitthiṇṇassa saṃsibbitavisibbitassa sākhājaṭājaṭitassa ākaḍḍhiyantassa garukaṃ hoti āgamanaṃ dandhaṃ. Kiṃ kāraṇā? Saṃsibbitavisibbitattā sākhānaṃ. Evameva kho, mahārāja, ye te sarāgā sadosā samohā sakilesā abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, tesaṃ taṃ cittaṃ garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Saṃsibbitavisibbitattā kilesehi, idaṃ paṭhamaṃ cittaṃ.

Tatridaṃ dutiyaṃ cittaṃ vibhattamāpajjati—ye te, mahārāja, sotāpannā pihitāpāyā diṭṭhippattā viññātasatthusāsanā, tesaṃ taṃ cittaṃ tīsu ṭhānesu lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati. Uparibhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Tīsu ṭhānesu cittassa parisuddhattā upari kilesānaṃ appahīnattā. Yathā, mahārāja, vaṃsanāḷassa tipabbaganṭhiparisuddhassa upari sākhājaṭājaṭitassa ākaḍḍhiyantassa yāva tipabbaṃ tāva lahukaṃ eti, tato upari thaddhaṃ. Kiṃ kāraṇā? Heṭṭhā parisuddhattā upari sākhājaṭājaṭitattā. Evameva kho, mahārāja, ye te sotāpannā pihitāpāyā diṭṭhippattā viññātasatthusāsanā, tesaṃ taṃ cittaṃ tīsu ṭhānesu lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, uparibhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ

kāraṇā? Tīsu ṭhānesu cittassa parisuddhattā upari kilesānaṃ appahīnattā, idaṃ dutiyaṃ cittaṃ.

Tatridaṃ tatiyaṃ cittaṃ vibhattamāpajjati—ye te, mahārāja, sakadāgāmino, yesaṃ rāgadosamohā tanubhūtā, tesaṃ taṃ cittaṃ pañcasu ṭhānesu lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, uparibhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Pañcasu ṭhānesu cittassa parisuddhattā upari kilesānaṃ appahīnattā. Yathā, mahārāja, vaṃsanāḷassa pañcapabbaganṭhiparisuddhassa upari sākhājaṭājaṭitassa ākaḍḍhiyantassa yāva pañcapabbaṃ tāva lahukaṃ eti, tato upari thaddhaṃ. Kiṃ kāraṇā? Heṭṭhā parisuddhattā upari sākhājaṭājaṭitattā. Evameva kho, mahārāja, ye te sakadāgāmino, yesaṃ rāgadosamohā tanubhūtā, tesaṃ taṃ cittaṃ pañcasu ṭhānesu lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, uparibhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Pañcasu ṭhānesu cittassa parisuddhattā upari kilesānaṃ appahīnattā, idaṃ tatiyaṃ cittaṃ.

Tatridaṃ catutthaṃ cittaṃ vibhattamāpajjati—ye te, mahārāja, anāgāmino, yesaṃ pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, tesaṃ taṃ cittaṃ dasasu ṭhānesu lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, uparibhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Dasasu ṭhānesu cittassa parisuddhattā upari kilesānaṃ appahīnattā. Yathā, mahārāja, vaṃsanāḷassa dasapabbaganṭhiparisuddhassa upari sākhājaṭājaṭitassa ākaḍḍhiyantassa yāva dasapabbaṃ tāva lahukaṃ eti, tato upari thaddhaṃ. Kiṃ kāraṇā? Heṭṭhā parisuddhattā upari sākhājaṭājaṭitattā. Evameva kho, mahārāja, ye te anāgāmino, yesaṃ pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, tesaṃ taṃ cittaṃ dasasu ṭhānesu lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, uparibhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Dasasu ṭhānesu cittassa parisuddhattā upari kilesānaṃ appahīnattā, idaṃ catutthaṃ cittaṃ.

Tatridaṃ pañcamaṃ cittaṃ vibhattamāpajjati—ye te, mahārāja, arahanto khīṇāsavā dhotamalā vantakilesā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā pattapaṭisambhidā sāvakabhūmīsu parisuddhā, tesaṃ taṃ cittaṃ sāvakavisaye lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, paccekabuddhabhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Parisuddhattā sāvakavisaye, aparisuddhattā paccekabuddhavisaye. Yathā, mahārāja, vaṃsanāḷassa

sabbapabbagaṇṭhiparisuddhassa ākaḍḍhiyantassa lahukaṃ hoti āgamanaṃ adandhaṃ. Kiṃ kāraṇā? Sabbapabbagaṇṭhiparisuddhattā agahanattā vaṃsassa. Evameva kho, mahārāja, ye te arahanto khīṇāsavā dhotamalā vantakilesā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā pattapaṭisambhidā sāvakabhūmīsu parisuddhā, tesaṃ taṃ cittaṃ sāvakavisaye lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, paccekabuddhabhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Parisuddhattā sāvakavisaye, aparisuddhattā paccekabuddhavisaye, idaṃ pañcamaṃ cittaṃ.

Tatridaṃ chaṭṭhaṃ cittaṃ vibhattamāpajjati—ye te, mahārāja, paccekabuddhā sayambhuno anācariyakā ekacārino khaggavisāṇakappā sakavisaye parisuddhavimalacittā, tesaṃ taṃ cittaṃ sakavisaye lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, sabbaññubuddhabhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Parisuddhattā sakavisaye mahantattā sabbaññubuddhavisayassa. Yathā, mahārāja, puriso sakavisayaṃ parittaṃ nadiṃ rattimpi divāpi yadicchakaṃ acchambhito otareyya, atha parato mahāsamuddaṃ gambhīraṃ vitthataṃ agādhamapāraṃ disvā bhāyeyya, dandhāyeyya na visaheyya otarituṃ. Kiṃ kāraṇā? Tiṇṇattā sakavisayassa, mahantattā ca mahāsamuddassa. Evameva kho, mahārāja, ye te paccekabuddhā sayambhuno anācariyakā ekacārino khaggavisāṇakappā sakavisaye parisuddhavimalacittā, tesaṃ taṃ cittaṃ sakavisaye lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati, sabbaññubuddhabhūmīsu garukaṃ uppajjati dandhaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Parisuddhattā sakavisaye mahantattā sabbaññubuddhavisayassa, idaṃ chaṭṭhaṃ cittaṃ.

Tatridaṃ sattamaṃ cittaṃ vibhattamāpajjati—ye te, mahārāja, sammāsambuddhā sabbaññuno dasabaladharā catuvesārajjavisāradā aṭṭhārasahi buddhadhammehi samannāgatā anantajinā anāvaraṇañāṇā, tesaṃ taṃ cittaṃ sabbattha lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Sabbattha parisuddhattā. Api nu kho, mahārāja, nārācassa sudhotassa vimalassa niggaṇṭhissa sukhumadhārassa ajimhassa avaṅkassa akuṭilassa daḷhacāpasamārūḷhassa khomasukhume vā kappāsasukhume vā kambalasukhume vā balavanipātitassa dandhāyitattaṃ vā lagganaṃ vā hotī"ti? "Na hi, bhante". "Kiṃ kāraṇā? Sukhumattā vatthānaṃ sudhotattā nārācassa nipātassa ca balavattāti; evameva kho,

mahārāja, ye te sammāsambuddhā sabbaññuno dasabaladharā catuvesārajjavisāradā aṭṭhārasahi buddhadhammehi samannāgatā anantajinā anāvaraṇañāṇā, tesaṃ taṃ cittaṃ sabbattha lahukaṃ uppajjati lahukaṃ pavattati. Kiṃ kāraṇā? Sabbattha parisuddhattā, idaṃ sattamaṃ cittaṃ.

Tatra, mahārāja, yadidaṃ sabbaññubuddhānaṃ cittaṃ, taṃ channampi cittānaṃ gaṇanaṃ atikkamitvā asaṅkhyeyyena guṇena parisuddhañca lahukañca. Yasmā ca bhagavato cittaṃ parisuddhañca lahukañca, tasmā, mahārāja, bhagavā yamakapāṭihīraṃ dasseti. Yamakapāṭihīre, mahārāja, ñātabbaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ cittaṃ evaṃ lahuparivattanti, na tattha sakkā uttariṃ kāraṇaṃ vattuṃ, tepi, mahārāja, pāṭihīrā sabbaññubuddhānaṃ cittaṃ upādāya gaṇanampi saṅkhampi kalampi kalabhāgampi na upenti, āvajjanapaṭibaddhaṃ, mahārāja, bhagavato sabbaññutañāṇaṃ, āvajjetvā yadicchakaṃ jānāti.

Yathā, mahārāja, puriso hatthe ṭhapitaṃ yaṃ kiñci dutiye hatthe ṭhapeyya vivaṭena mukhena vācaṃ nicchāreyya, mukhagataṃ bhojanaṃ gileyya, ummīletvā vā nimīleyya, nimīletvā vā ummīleyya, samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya, ciratarаṃ etaṃ, mahārāja, lahutaraṃ bhagavato sabbaññutañāṇaṃ, lahutaraṃ āvajjanaṃ, āvajjetvā yadicchakaṃ jānāti, āvajjanavikalamattakena na tāvatā buddhā bhagavanto asabbaññuno nāma hontī”ti.

“Āvajjanampi, bhante nāgasena, pariyesanāya kātabbaṃ, iṅgha maṃ tattha kāraṇena saññāpehī”ti. “Yathā, mahārāja, purisassa aḍḍhassa mahaddhanassa mahābhogassa pahūtajātarūparajatassa pahūtavittūpakaraṇassa pahūtadhanadhaññassa sālivīhiyavataṇḍulatilamuggamāsapubbaṇṇāparaṇṇasappitelanavanītakhīradadhimadhuguḷaphāṇitā ca khaḷopikumbhipīṭharakoṭṭhabhājanagatā bhaveyyuṃ, tassa ca purisassa pāhunako āgaccheyya bhattāraho bhattābhikaṅkhī, tassa ca gehe yaṃ randhaṃ bhojanaṃ, taṃ pariniṭṭhitaṃ bhaveyya, kumbhito taṇḍule nīharitvā bhojanaṃ randheyya, api ca kho so, mahārāja, tāvatakena bhojanavekallamattakena adhano nāma kapaṇo nāma bhaveyyā”ti? “Na hi, bhante, cakkavattirañño gharepi, bhante, akāle bhojanavekallaṃ hoti, kiṃ pana gahapatikassā”ti? “Evameva kho, mahārāja, tathāgatassa āvajjanavikalamattakaṃ sabbaññutañāṇaṃ āvajjetvā yadicchakaṃ jānāti.

Yathā vā pana, mahārāja, rukkho assa phalito oṇatavinato piṇḍibhārabharito, na kiñci tattha patitaṃ phalaṃ bhaveyya, api nu kho so, mahārāja, rukkho tāvatakena patitaphalavekallamattakena aphalo nāma bhaveyyā"ti? "Na hi, bhante, patanapaṭibaddhāni tāni rukkhaphalāni, patite yadicchakaṃ labhatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgatassa āvajjanapaṭibaddhaṃ sabbaññutañāṇaṃ āvajjetvā yadicchakaṃ jānātī"ti.

"Bhante nāgasena, āvajjetvā āvajjetvā buddho yadicchakaṃ jānātī"ti? "Āma, mahārāja, bhagavā āvajjetvā āvajjetvā yadicchakaṃ jānātīti.

Yathā, mahārāja, cakkavattī rājā yadā cakkaratanaṃ sarati 'upetu me cakkaratanan'ti, sarite cakkaratanaṃ upeti; evameva kho, mahārāja, tathāgato āvajjetvā āvajjetvā yadicchakaṃ jānātī"ti. "Daḷhaṃ, bhante nāgasena, kāraṇaṃ, buddho sabbaññū, sampaṭicchāma buddho sabbaññū"ti.

Buddhasabbaññubhāvapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

4. Bodhisattadhammatāpañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā dhammatādhammapariyāye 'pubbeva bodhisattānaṃ mātāpitaro niyatā honti, bodhi niyatā hoti, aggasāvakā niyatā honti, putto niyato hoti, upaṭṭhāko niyato hotī'ti. Puna ca tumhe bhaṇatha— 'tusite kāye ṭhito bodhisatto aṭṭha mahāvilokanāni viloketi, kālaṃ viloketi, dīpaṃ viloketi, desaṃ viloketi, kulaṃ viloketi, janettiṃ viloketi, āyuṃ viloketi, māsaṃ viloketi, nekkhammaṃ viloketī'ti. Bhante nāgasena, aparipakke ñāṇe bujjhanaṃ natthi, paripakke ñāṇe na sakkā nimesantarampi āgametuṃ, anatikkamanīyaṃ paripakkamānasaṃ. Kasmā bodhisatto kālaṃ viloketi 'kamhi kāle uppajjāmī'ti. Aparipakke ñāṇe bujjhanaṃ natthi, paripakke ñāṇe na sakkā nimesantarampi āgametuṃ, kasmā bodhisatto kulaṃ viloketi 'kamhi kule uppajjāmī'ti. Yadi, bhante nāgasena, pubbeva bodhisattassa mātāpitaro niyatā, tena hi 'kulaṃ viloketī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi kulaṃ viloketi, tena hi 'pubbeva bodhisattassa mātāpitaro niyatā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Niyatā, mahārāja, pubbeva bodhisattassa mātāpitaro, kulañca

bodhisatto viloketi. Kinti pana kulaṃ viloketi 'ye me mātāpitaro, te khattiyā udāhu brāhmaṇā'ti. Evaṃ kulaṃ viloketi.

Aṭṭhannaṃ, mahārāja, pubbeva anāgataṃ oloketabbaṃ hoti. Katamesaṃ aṭṭhannaṃ? Vāṇijassa, mahārāja, pubbeva vikkayabhaṇḍaṃ oloketabbaṃ hoti, hatthināgassa pubbeva soṇḍāya anāgato maggo oloketabbo hoti, sākaṭikassa pubbeva anāgataṃ titthaṃ oloketabbaṃ hoti, niyāmakassa pubbeva anāgataṃ tīraṃ oloketvā nāvā pesetabbā hoti, bhisakkassa pubbeva āyuṃ oloketvā āturo upasaṅkamitabbo hoti, uttarasetussa pubbeva thirāthirabhāvaṃ jānitvā abhiruhitabbaṃ hoti, bhikkhussa pubbeva anāgataṃ kālaṃ paccavekkhitvā bhojanaṃ bhuñjitabbaṃ hoti, bodhisattānaṃ pubbeva kulaṃ oloketabbaṃ hoti 'khattiyakulaṃ vā brāhmaṇakulaṃ vā'ti. Imesaṃ kho, mahārāja, aṭṭhannaṃ pubbeva anāgataṃ oloketabbaṃ hotī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Bodhisattadhammatāpañho catuttho.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

1. Satiuppajjanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, katihākārehi sati uppajjatī"ti? "Sattarasahākārehi, mahārāja, sati uppajjatī"ti. "Katamehi sattarasahākārehī"ti? "Abhijānatopi, mahārāja, sati uppajjati, kaṭumikāyapi sati uppajjati, oḷārikaviññāṇatopi sati uppajjati, hitaviññāṇatopi sati uppajjati, ahitaviññāṇatopi sati uppajjati, sabhāganimittatopi sati uppajjati, visabhāganimittatopi sati uppajjati, kathābhiññāṇatopi sati uppajjati, lakkhaṇatopi sati uppajjati, sāraṇatopi sati uppajjati, muddātopi sati uppajjati, gaṇanātopi sati uppajjati, dhāraṇatopi sati uppajjati, bhāvanatopi sati uppajjati, potthakanibandhanatopi sati uppajjati, upanikkhepatopi sati uppajjati, anubhūtatopi sati uppajjatīti.

Kathaṃ abhijānato sati uppajjati? Yathā, mahārāja, āyasmā ca ānando khujjuttarā ca upāsikā, ye vā pana aññepi keci jātissarā jātiṃ saranti, evaṃ abhijānato sati uppajjati.

Kathaṃ kaṭumikāya sati uppajjati? Yo pakatiyā muṭṭhassatiko, pare ca taṃ sarāpanatthaṃ nibandhanti, evaṃ kaṭumikāya sati uppajjati.

Kathaṃ oḷārikaviññāṇato sati uppajjati? Yadā rajje vā abhisitto hoti, sotāpattiphalaṃ vā patto hoti, evaṃ oḷārikaviññāṇato sati uppajjati.

Kathaṃ hitaviññāṇato sati uppajjati? Yamhi sukhāpito, ‘amukasmiṃ evaṃ sukhāpito’ti sarati, evaṃ hitaviññāṇato sati uppajjati.

Kathaṃ ahitaviññāṇato sati uppajjati? Yamhi dukkhāpito, ‘amukasmiṃ evaṃ dukkhāpito’ti sarati, evaṃ ahitaviññāṇato sati uppajjati.

Kathaṃ sabhāganimittato sati uppajjati? Sadisaṃ puggalaṃ disvā mātaraṃ vā pitaraṃ vā bhātaraṃ vā bhaginiṃ vā sarati, oṭṭhaṃ vā goṇaṃ vā gadrabhaṃ vā disvā aññaṃ tādisaṃ oṭṭhaṃ vā goṇaṃ vā gadrabhaṃ vā sarati, evaṃ sabhāganimittato sati uppajjati.

Kathaṃ visabhāganimittato sati uppajjati? Asukassa nāma vaṇṇo ediso, saddo ediso, gandho ediso, raso ediso, phoṭṭhabbo edisoti sarati, evampi visabhāganimittatopi sati uppajjati.

Kathaṃ kathābhiññāṇato sati uppajjati? Yo pakatiyā muṭṭhassatiko hoti, taṃ pare sarāpenti, tena so sarati, evaṃ kathābhiññāṇato sati uppajjati.

Kathaṃ lakkhaṇato sati uppajjati? Yo pakatiyā balībaddānaṃ aṅgena jānāti, lakkhaṇena jānāti, evaṃ lakkhaṇato sati uppajjati.

Kathaṃ sāraṇato sati uppajjati? Yo pakatiyā muṭṭhassatiko hoti, yo taṃ ‘sarāhi bho, sarāhi bho’ti punappunaṃ sarāpeti, evaṃ sāraṇato sati uppajjati.

Kathaṃ muddāto sati uppajjati? Lipiyā sikkhitattā jānāti ‘imassa akkharassa anantaraṃ imaṃ akkharaṃ kātabban’ti evaṃ muddāto sati uppajjati.

Kathaṃ gaṇanāto sati uppajjati? Gaṇanāya sikkhitattā gaṇakā bahumpi gaṇenti, evaṃ gaṇanāto sati uppajjati.

Kathaṃ dhāraṇato sati uppajjati? Dhāraṇāya sikkhitattā dhāraṇakā bahumpi dhārenti, evaṃ dhāraṇato sati uppajjati.

Kathaṃ bhāvanāto sati uppajjati? Idha bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, evaṃ bhāvanāto sati uppajjati.

Kathaṃ potthakanibandhanato sati uppajjati? Rājāno anusāsaniyaṃ assarantā etaṃ potthakaṃ āharathāti, tena potthakena anussaranti, evaṃ potthakanibandhanato sati uppajjati.

Kathaṃ upanikkhepato sati uppajjati? Upanikkhittaṃ bhaṇḍaṃ disvā sarati, evaṃ upanikkhepato sati uppajjati.

Kathaṃ anubhūtato sati uppajjati? Diṭṭhattā rūpaṃ sarati, sutattā saddaṃ sarati, ghāyitattā gandhaṃ sarati, sāyitattā rasaṃ sarati, phuṭṭhattā phoṭṭhabbaṃ sarati, viññātattā dhammaṃ sarati, evaṃ anubhūtato sati uppajjati. Imehi kho, mahārāja, sattarasahākārehi sati uppajjatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Satiuppajjanapañho paṭhamo.

Milindapañha

Vicāravagga

5. Bhavantasaṅkhārajāyamānapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, atthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyantī"ti? "Natthi, mahārāja, keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva kho, mahārāja, saṅkhārā jāyantī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idaṃ gehaṃ abhavantaṃ jātaṃ, yattha tvaṃ nisinnosī"ti? "Natthi kiñci, bhante, idha abhavantaṃ jātaṃ, bhavantaṃyeva jātaṃ, imāni kho, bhante, dārūni vane ahesuṃ, ayañca mattikā pathaviyaṃ ahosi, itthīnañca purisānañca tajjena vāyāmena evamidaṃ gehaṃ nibbattan"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva saṅkhārā jāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, ye keci bījagāmabhūtagāmā pathaviyaṃ nikkhittā anupubbena vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjamānā pupphāni ca phalāni ca dadeyyuṃ, na te rukkhā abhavantā jātā, bhavantāyeva te rukkhā jātā; evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva te saṅkhārā jāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kumbhakāro pathaviyā mattikaṃ uddharitvā nānābhājanāni karoti, na tāni bhājanāni abhavantāni jātāni, bhavantāniyeva jātāni; evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva saṅkhārā jāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, vīṇāya pattaṃ na siyā, cammaṃ na siyā, doṇi na siyā, daṇḍo na siyā, upavīṇo na siyā, tantiyo na siyuṃ, koṇo na siyā, purisassa ca tajjo vāyāmo na siyā, jāyeyya saddo"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yato ca kho, mahārāja, vīṇāya pattaṃ siyā, cammaṃ siyā, doṇi siyā, daṇḍo siyā, upavīṇo siyā, tantiyo siyuṃ, koṇo siyā, purisassa ca tajjo vāyāmo siyā, jāyeyya saddo"ti? "Āma, bhante,

jāyeyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva kho saṅkhārā jāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, araṇi na siyā, araṇipotako na siyā, araṇiyottakaṃ na siyā, uttarāraṇi na siyā, coḷakaṃ na siyā, purisassa ca tajjo vāyāmo na siyā, jāyeyya so aggī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yato ca kho, mahārāja, araṇi siyā, araṇipotako siyā, araṇiyottakaṃ siyā, uttarāraṇi siyā, coḷakaṃ siyā, purisassa ca tajjo vāyāmo siyā, jāyeyya so aggī"ti? "Āma, bhante, jāyeyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva kho saṅkhārā jāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, maṇi na siyā, ātapo na siyā, gomayaṃ na siyā, jāyeyya so aggī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yato ca kho, mahārāja, maṇi siyā, ātapo siyā, gomayaṃ siyā, jāyeyya so aggī"ti? "Āma, bhante, jāyeyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva kho saṅkhārā jāyantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, ādāso na siyā, ābhā na siyā, mukhaṃ na siyā, jāyeyya attā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yato ca kho, mahārāja, ādāso siyā, ābhā siyā, mukhaṃ siyā, jāyeyya attā"ti? "Āma, bhante, jāyeyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi keci saṅkhārā, ye abhavantā jāyanti, bhavantāyeva kho saṅkhārā jāyantī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Bhavantasaṅkhārajāyamānapañho pañcamo.

Milindapañha

Sativagga

6. Assubhesajjābhesajjapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo ca mātari matāya rodati, yo ca dhammapemena rodati, ubhinnaṃ tesaṃ rodantānaṃ kassa assu bhesajjaṃ, kassa na bhesajjan"ti? "Ekassa kho, mahārāja, assu rāgadosamohehi samalaṃ uṇhaṃ, ekassa pītisomanassena vimalaṃ sītalaṃ. Yaṃ kho, mahārāja, sītalaṃ, taṃ bhesajjaṃ, yaṃ uṇhaṃ, taṃ na bhesajjan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Assubhesajjābhesajjapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

3. Tejaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'tejassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, tejo tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ ḍahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ye te abbhantarā vā bāhirā vā kilesā iṭṭhāniṭṭhārammaṇānubhavanā, sabbe te ñāṇagginā ḍahitabbā. Idaṃ, mahārāja, tejassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, tejo niddayo akāruṇiko; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbakilesesu kāruññānuddayā na kātabbā. Idaṃ, mahārāja, tejassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, tejo sītaṃ paṭihanati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena vīriyasantāpatejaṃ abhijanetvā kilesā paṭihantabbā. Idaṃ, mahārāja, tejassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, tejo anunayappaṭighavippamutto uṇhamabhijaneti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena anunayappaṭighavippamuttena tejosamena cetasā viharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, tejassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, tejo andhakāraṃ vidhamitvā ālokaṃ dassayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena avijjandhakāraṃ vidhamitvā ñāṇālokaṃ dassayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, tejassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena sakaṃ puttaṃ rāhulaṃ ovadantena—

'Tejosamaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Tejosamaṃ hi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassantī'"ti.

Tejaṅgapañho tatiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

6. Gabbhāvakkantipañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'tiṇṇaṃ kho pana, bhikkhave, sannipātā gabbhassa avakkanti hoti, idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupaṭṭhito hoti, imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ sannipātā gabbhassa avakkanti hotī'ti,

asesavacanametaṃ, nissesavacanametaṃ, nippariyāyavacanametaṃ, arahassavacanametaṃ, sadevamanussānaṃ majjhe nisīditvā bhaṇitaṃ, ayañca dvinnaṃ sannipātā gabbhassa avakkanti dissati, dukūlena tāpasena pārikāya tāpasiyā utunikāle dakkhiṇena hatthaṅguṭṭhena nābhi parāmaṭṭhā, tassa tena nābhiparāmasanena sāmakumāro nibbatto. Mātaṅgenāpi isinā brāhmaṇakaññāya utunikāle dakkhiṇena hatthaṅguṭṭhena nābhi parāmaṭṭhā, tassa tena nābhiparāmasanena maṇḍabyo nāma māṇavako nibbattoti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'tiṇṇaṃ kho pana, bhikkhave, sannipātā gabbhassa avakkanti hotī'ti. Tena hi sāmo ca kumāro maṇḍabyo ca māṇavako ubhopi te nābhiparāmasanena nibbattāti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi, bhante, tathāgatena bhaṇitaṃ—'sāmo ca kumāro maṇḍabyo ca māṇavako nābhiparāmasanena nibbattā'ti, tena hi 'tiṇṇaṃ kho pana, bhikkhave, sannipātā gabbhassa avakkanti hotī'ti yaṃ vacanaṃ, tampi micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho sugambhīro sunipuṇo visayo buddhimantānaṃ, so tavānuppatto, chinda vimatipathaṃ, dhārehi ñāṇavarappajjotan"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'tiṇṇaṃ kho pana, bhikkhave, sannipātā gabbhassa avakkanti hoti, idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupaṭṭhito hoti, evaṃ tiṇṇaṃ sannipātā gabbhassa avakkanti hotī'ti. Bhaṇitañca—'sāmo ca kumāro maṇḍabyo ca māṇavako nābhiparāmasanena nibbattā'"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, yena kāraṇena pañho suvinicchito hoti, tena kāraṇena maṃ saññāpehī"ti.

"Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, saṅkicco ca kumāro isisiṅgo ca tāpaso thero ca kumārakassapo iminā nāma te nibbattā"ti? "Āma, bhante, suyyati, abbhuggatā tesaṃ jāti, dve migadhenuyo tāva utunikāle dvinnaṃ tāpasānaṃ passāvaṭṭhānaṃ āgantvā sasambhavaṃ passāvaṃ piviṃsu, tena passāvasambhavena saṅkicco ca kumāro isisiṅgo ca tāpaso nibbattā. Therassa udāyissa bhikkhunupassayaṃ upagatassa rattacittena bhikkhuniyā aṅgajātaṃ upanijjhāyantassa sambhavaṃ kāsāve mucci. Atha kho āyasmā udāyi taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—'gaccha bhagini, udakaṃ āhara antaravāsakaṃ dhovissāmī'ti. 'Āharayya, ahameva dhovissāmī'ti. Tato sā bhikkhunī utunisamaye taṃ sambhavaṃ ekadesaṃ mukhena aggahesi, ekadesaṃ aṅgajāte pakkhipi,

tena thero kumārakassapo nibbattoti etaṃ jano āhā"ti.

"Api nu kho tvaṃ, mahārāja, saddahasi taṃ vacanan"ti? "Āma, bhante, balavaṃ tattha mayaṃ kāraṇaṃ upalabhāma, yena mayaṃ kāraṇena saddahāma iminā kāraṇena nibbattā"ti. "Kiṃ panettha, mahārāja, kāraṇan"ti? "Suparikammakate, bhante, kalale bījaṃ nipatitvā khippaṃ saṃviruhatī"ti. "Āma, mahārājā"ti. "Evameva kho, bhante, sā bhikkhunī utunī samānā saṇṭhite kalale ruhire pacchinnavege ṭhitāya dhātuyā taṃ sambhavaṃ gahetvā tasmiṃ kalale pakkhipi, tena tassā gabbho saṇṭhāsi, evaṃ tattha kāraṇaṃ paccema tesaṃ nibbattiyā"ti. "Evametaṃ, mahārāja, tathā sampaṭicchāmi, yonippavesena gabbho sambhavatīti. Sampaṭicchasi pana, tvaṃ, mahārāja, therassa kumārakassapassa gabbhāvakkamanan"ti? "Āma, bhante"ti. "Sādhu, mahārāja, paccāgatosi mama visayaṃ, ekavidhenapi gabbhāvakkantiṃ kathayanto mamānubalaṃ bhavissasi, atha yā pana tā dve migadhenuyo passāvaṃ pivitvā gabbhaṃ paṭilabhiṃsu, tāsaṃ tvaṃ saddahasi gabbhassāvakkamanan"ti? "Āma, bhante, yaṃ kiñci bhuttaṃ pītaṃ khāyitaṃ lehitaṃ, sabbaṃ taṃ kalalaṃ osarati, ṭhānagataṃ vuḍḍhimāpajjati. Yathā, bhante nāgasena, yā kāci saritā nāma, sabbā tā mahāsamuddaṃ osaranti, ṭhānagatā vuḍḍhimāpajjanti. Evameva kho, bhante nāgasena, yaṃ kiñci bhuttaṃ pītaṃ khāyitaṃ lehitaṃ, sabbaṃ taṃ kalalaṃ osarati, ṭhānagataṃ vuḍḍhimāpajjati, tenāhaṃ kāraṇena saddahāmi mukhagatenapi gabbhassa avakkanti hotī"ti. "Sādhu, mahārāja, gāḷhataraṃ upagatosi mama visayaṃ, mukhapānenapi dvayasannipāto bhavati. Saṅkiccassa ca, mahārāja, kumārassa isisiṅgassa ca tāpasassa therassa ca kumārakassapassa gabbhāvakkamanaṃ sampaṭicchasī"ti? "Āma, bhante, sannipāto osaratī"ti.

"Sāmopi, mahārāja, kumāro maṇḍabyopi māṇavako tīsu sannipātesu antogadhā, ekarasāyeva purimena, tattha kāraṇaṃ vakkhāmi. Dukūlo ca, mahārāja, tāpaso pārikā ca tāpasī ubhopi te araññavāsā ahesuṃ pavivekādhimuttā uttamatthagavesakā, tapatejena yāva brahmalokaṃ santāpesuṃ. Tesaṃ tadā sakko devānamindo sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ āgacchati. So tesaṃ garukatamettatāya upadhārento addasa anāgatamaddhāne dvinnampi tesaṃ cakkhūnaṃ antaradhānaṃ, disvā te evamāha—'ekaṃ me, bhonto, vacanaṃ karotha, sādhu ekaṃ puttaṃ janeyyātha, so tumhākaṃ upaṭṭhāko bhavissati ālambano cā'ti. 'Alaṃ,

kosiya, mā evaṃ bhaṇī'ti. Te tassa taṃ vacanaṃ na sampaṭicchiṃsu. Anukampako atthakāmo sakko devānamindo dutiyampi ... tatiyampi te evamāha—'ekaṃ me, bhonto, vacanaṃ karotha, sādhu ekaṃ puttaṃ janeyyātha, so tumhākaṃ upaṭṭhāko bhavissati ālambano cā'ti. Tatiyampi te āhaṃsu 'alaṃ, kosiya, mā tvaṃ kho amhe anatthe niyojehi, kadāyaṃ kāyo na bhijjissati, bhijjatu ayaṃ kāyo bhedanadhammo, bhijjantiyāpi dharaṇiyā patantepi selasikhare phalantepi ākāse patantepi candimasūriye neva mayaṃ lokadhammehi missayissāma, mā tvaṃ amhākaṃ sammukhabhāvaṃ upagaccha, upagatassa te eso vissāso, anatthacaro tvaṃ maññe'ti.

Tato sakko devānamindo tesaṃ manaṃ alabhamāno garukato pañjaliko puna yāci— 'yadi me vacanaṃ na ussahatha kātuṃ, yadā tāpasī utunī hoti pupphavatī, tadā tvaṃ, bhante, dakkhiṇena hatthaṅguṭṭhena nābhiṃ parāmaseyyāsi, tena sā gabbhaṃ lacchati, sannipāto yevesa gabbhāvakkantiyā'ti. 'Sakkomahaṃ, kosiya, taṃ vacanaṃ kātuṃ, na tāvatakena amhākaṃ tapo bhijjati, hotū'ti—sampaṭicchiṃsu. Tāya ca pana velāya devabhavane atthi devaputto ussannakusalamūlo khīṇāyuko āyukkhayappatto yadicchakaṃ samattho okkamituṃ api cakkavattikulepi. Atha sakko devānamindo taṃ devaputtaṃ upasaṅkamitvā evamāha—'ehi kho, mārisa, supabhāto te divaso, atthasiddhi upagatā, yamahaṃ te upaṭṭhānamāgamiṃ, ramaṇīye te okāse vāso bhavissati, patirūpe kule paṭisandhi bhavissati, sundarehi mātāpitūhi vaḍḍhetabbo, ehi me vacanaṃ karohī'ti yāci. Dutiyampi ... tatiyampi yāci sirasi pañjalikato.

Tato so devaputto evamāha—'katamaṃ taṃ, mārisa, kulaṃ, yaṃ tvaṃ abhikkhaṇaṃ kittayasi punappunan'ti. 'Dukūlo ca tāpaso pārikā ca tāpasī'ti. So tassa vacanaṃ sutvā tuṭṭho sampaṭicchi 'sādhu, mārisa, yo tava chando, so hotu, ākaṅkhamāno ahaṃ, mārisa, patthite kule uppajjeyyaṃ, kimhi kule uppajjāmi aṇḍaje vā jalābuje vā saṃsedaje vā opapātike vā'ti? 'Jalābujāya, mārisa, yoniyā uppajjāhī'ti.

Atha sakko devānamindo uppattidivasaṃ vigaṇetvā dukūlassa tāpasassa ārocesi 'asukasmiṃ nāma divase tāpasī utunī bhavissati pupphavatī, tadā tvaṃ, bhante, dakkhiṇena hatthaṅguṭṭhena nābhiṃ parāmaseyyāsī'ti. Tasmiṃ, mahārāja, divase tāpasī ca utunī pupphavatī ahosi, devaputto ca tatthūpago paccupaṭṭhito ahosi, tāpaso ca

dakkhiṇena hatthaṅguṭṭhena tāpasiyā nābhiṃ parāmasi, iti te tayo sannipātā ahesuṃ, nābhiparāmasanena tāpasiyā rāgo udapādi, so panassā rāgo nābhiparāmasanaṃ paṭicca mā tvaṃ sannipātaṃ ajjhācārameva maññi, ūhasanampi sannipāto, ullapanampi sannipāto, upanijjhāyanampi sannipāto, pubbabhāgabhāvato rāgassa uppādāya āmasanena sannipāto jāyati, sannipātā okkamanaṃ hotīti.

Anajjhācārepi, mahārāja, parāmasanena gabbhāvakkanti hoti. Yathā, mahārāja, aggi jalamāno aparāmasanopi upagatassa sītaṃ byapahanti; evameva kho, mahārāja, anajjhācārepi parāmasanena gabbhāvakkanti hoti.

Catunnaṃ, mahārāja, vasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti kammavasena yonivasena kulavasena āyācanavasena, api ca sabbepete sattā kammasambhavā kammasamuṭṭhānā.

Kathaṃ, mahārāja, kammavasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti? Ussannakusalamūlā, mahārāja, sattā yadicchakaṃ uppajjanti khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā devesu vā aṇḍajāya vā yoniyā jalābujāya vā yoniyā saṃsedajāya vā yoniyā opapātikāya vā yoniyā. Yathā, mahārāja, puriso aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtajātarūparajato pahūtavittūpakaraṇo pahūtadhanadhañño pahūtañātipakkho dāsiṃ vā dāsaṃ vā khettaṃ vā vatthuṃ vā gāmaṃ vā nigamaṃ vā janapadaṃ vā yaṃ kiñci manasā abhipatthitaṃ, yadicchakaṃ dviguṇatiguṇampi dhanaṃ datvā kiṇāti; evameva kho, mahārāja, ussannakusalamūlā sattā yadicchakaṃ uppajjanti khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā devesu vā aṇḍajāya vā yoniyā jalābujāya vā yoniyā saṃsedajāya vā yoniyā opapātikāya vā yoniyā. Evaṃ kammavasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti.

Kathaṃ yonivasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti? Kukkuṭānaṃ, mahārāja, vātena gabbhāvakkanti hoti. Balākānaṃ meghasaddena gabbhāvakkanti hoti. Sabbepi devā agabbhaseyyakā sattāyeva, tesaṃ nānāvaṇṇena gabbhāvakkanti hoti. Yathā, mahārāja, manussā nānāvaṇṇena mahiyā caranti, keci purato paṭicchādenti, keci pacchato paṭicchādenti, keci naggā honti, keci bhaṇḍū honti setapaṭadharā, keci moḷibaddhā honti, keci bhaṇḍū kāsāvavasanā honti, keci kāsāvavasanā moḷibaddhā honti, keci jaṭino vākacīradharā honti, keci cam-

mavasanā honti, keci rasmiyo nivāsenti, sabbepete manussā nānāvaṇṇena mahiyā caranti; evameva kho, mahārāja, sattāyeva te sabbe, tesaṃ nānāvaṇṇena gabbhāvakkanti hoti. Evaṃ yonivasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti.

Kathaṃ kulavasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti? Kulaṃ nāma, mahārāja, cattāri kulāni aṇḍajaṃ jalābujaṃ saṃsedajaṃ opapātikaṃ. Yadi tattha gandhabbo yato kutoci āgantvā aṇḍaje kule uppajjati, so tattha aṇḍajo hoti ... pe ... jalābuje kule ... saṃsedaje kule ... opapātike kule uppajjati, so tattha opapātiko hoti. Tesu tesu kulesu tādisāyeva sattā sambhavanti. Yathā, mahārāja, himavati nerupabbataṃ ye keci migapakkhino upenti, sabbe te sakavaṇṇaṃ vijahitvā suvaṇṇavaṇṇā honti; evameva kho, mahārāja, yo koci gandhabbo yato kutoci āgantvā aṇḍajaṃ yoniṃ upagantvā sabhāvavaṇṇaṃ vijahitvā aṇḍajo hoti ... pe ... jalābujaṃ ... saṃsedajaṃ ... opapātikaṃ yoniṃ upagantvā sabhāvavaṇṇaṃ vijahitvā opapātiko hoti, evaṃ kulavasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti.

Kathaṃ āyācanavasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti? Idha, mahārāja, kulaṃ hoti aputtakaṃ bahusāpateyyaṃ saddhaṃ pasannaṃ sīlavantaṃ kalyāṇadhammaṃ tapanissitaṃ, devaputto ca ussannakusalamūlo cavanadhammo hoti. Atha sakko devānamindo tassa kulassa anukampāya taṃ devaputtaṃ āyācati 'paṇidhehi, mārisa, asukassa kulassa mahesiyā kucchin'ti. So tassa āyācanahetu taṃ kulaṃ paṇidheti. Yathā, mahārāja, manussā puññakāmā samaṇaṃ manobhāvanīyaṃ āyācitvā gehaṃ upanenti, ayaṃ upagantvā sabbassa kulassa sukhāvaho bhavissatīti. Evameva kho, mahārāja, sakko devānamindo taṃ devaputtaṃ āyācitvā taṃ kulaṃ upaneti. Evaṃ āyācanavasena sattānaṃ gabbhāvakkanti hoti.

Sāmo, mahārāja, kumāro sakkena devānamindena āyācito pārikāya tāpasiyā kucchiṃ okkanto. Sāmo, mahārāja, kumāro katapuñño, mātāpitaro sīlavanto kalyāṇadhammā, āyācako sakko, tiṇṇaṃ cetopaṇidhiyā sāmo kumāro nibbatto. Idha, mahārāja, nayakusalo puriso sukaṭṭhe anūpakhette bījaṃ ropeyya, api nu tassa bījassa antarāyaṃ vivajjentassa vuḍḍhiyā koci antarāyo bhaveyyā"ti? "Na hi, bhante, nirupaghātaṃ bījaṃ khippaṃ saṃviruheyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, sāmo kumāro mutto uppannantarāyehi tiṇṇaṃ cetopaṇidhiyā nibbatto.

Api nu kho, mahārāja, sutapubbaṃ tayā isīnaṃ manopadosena iddho phīto mahājanapado sajano samucchinno"ti? "Āma, bhante, suyyati. Mahiyā daṇḍakāraññaṃ majjhāraññaṃ kāliṅgāraññaṃ mātaṅgāraññaṃ, sabbaṃ taṃ araññaṃ araññabhūtaṃ, sabbepete janapadā isīnaṃ manopadosena khayaṃ gatā"ti. "Yadi, mahārāja, tesaṃ manopadosena susamiddhā janapadā ucchijjanti, api nu kho tesaṃ manopasādena kiñci nibbatteyyā"ti? "Āma, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, sāmo kumāro tiṇṇaṃ balavantānaṃ cetopasādena nibbatto isinimmito devanimmito puññanimmitoti. Evametaṃ, mahārāja, dhārehi.

Tayome, mahārāja, devaputtā sakkena devānamindena āyācitā kulaṃ uppannā. Katame tayo? Sāmo kumāro mahāpanādo kusarājā, tayopete bodhisattā"ti. "Suniddiṭṭhā, bhante nāgasena, gabbhāvakkanti, sukathitaṃ kāraṇaṃ, andhakāro āloko kato, jaṭā vijaṭitā, nicchuddhā paravādā, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Gabbhāvakkantipañho chaṭṭho.

Milindapañha

Mahāvagga

9. Sīlalakkhaṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'aññehi ca kusalehi dhammehī'ti, katame te kusalā dhammā"ti? "Sīlaṃ, mahārāja, saddhā vīriyaṃ sati samādhi, ime te kusalā dhammā"ti. "Kiṃlakkhaṇaṃ, bhante, sīlan"ti? "Patiṭṭhānalakkhaṇaṃ, mahārāja, sīlaṃ sabbesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ, indriyabalabojjhaṅgamaggaṅgasatipaṭṭhānasammappadhānaiddhipādajhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ sīlaṃ patiṭṭhaṃ, sīle patiṭṭhito kho, mahārāja, yogāvacaro sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāveti saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyanti, sabbe kusalā dhammā na parihāyantī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, ye keci bījagāmabhūtagāmā vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti; evameva kho, mahārāja, yogāvacaro sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāveti saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyan"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, ye keci balakaraṇīyā kammantā kayiranti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya

kayiranti; evameva kho, mahārāja, yogāvacaro sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāveti saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyan”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, nagaravaḍḍhakī nagaraṃ māpetukāmo paṭhamaṃ nagaraṭṭhānaṃ sodhāpetvā khāṇukaṇṭakaṃ apakaḍḍhāpetvā bhūmiṃ samaṃ kārāpetvā tato aparabhāge vīthicatukkasiṅghāṭakādipariccheda vibhajitvā nagaraṃ māpeti; evameva kho, mahārāja, yogāvacaro sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāveti saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyan”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, laṅghako sippaṃ dassetukāmo pathaviṃ khaṇāpetvā sakkharakathalaṃ apakaḍḍhāpetvā bhūmiṃ samaṃ kārāpetvā mudukāya bhūmiyā sippaṃ dasseti; evameva kho, mahārāja, yogāvacaro sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāveti saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyanti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—

‘Sīle patiṭṭhāya naro sapañño, Cittaṃ paññañca bhāvayaṃ; Ātāpī nipako bhikkhu, So imaṃ vijaṭaye jaṭanti.

Ayaṃ patiṭṭhā dharaṇīva pāṇinaṃ, Idañca mūlaṃ kusalābhivuḍḍhiyā; Mukhañcidaṃ sabbajinānusāsane, Yo sīlakkhandho varapātimokkhiyo’”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Sīlalakkhaṇapañho navamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

1 Iddhikammavipākapañha

“Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—‘etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ iddhimantānaṃ yadidaṃ mahāmoggallāno’ti. Puna ca kira so laguḷehi paripothito bhinnasīso sañcuṇṇitaṭṭhimaṃsadhamanichinnaparigatto parinibbuto. Yadi, bhante nāgasena, thero mahāmoggallāno iddhiyā koṭiṃ gato, tena hi laguḷehi pothito parinibbutoti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi laguḷehi paripothito parinibbuto, tena hi iddhiyā koṭiṃ gatoti tampi vacanaṃ micchā. Kiṃ na samattho iddhiyā attano upaghātaṃ apanayituṃ, sadevakassapi lokassa paṭisaraṇaṃ bhavituṃ arahoti? Ayampi ubhato koṭiko

pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ iddhimantānaṃ yadidaṃ mahāmoggallāno'ti. Āyasmā ca mahāmoggallāno laguḷahato parinibbuto, tañca pana kammādhiggahitenā"ti.

"Nanu, bhante nāgasena, iddhimato iddhivisayopi kammavipākopi dve acintiyā, acintiyena acintiyaṃ apanayitabbaṃ. Yathā nāma, bhante, keci phalakāmā kapitthena kapitthaṃ pothenti, ambena ambaṃ pothenti; evameva kho, bhante nāgasena, acintiyena acintiyaṃ pothayitvā apanetabban"ti? "Acintiyānampi, mahārāja, ekaṃ adhimattaṃ balavataraṃ. Yathā, mahārāja, mahiyā rājāno honti samajaccā, samajaccānampi tesaṃ eko sabbe abhibhavitvā āṇaṃ pavatteti; evameva kho, mahārāja, tesaṃ acintiyānaṃ kammavipākaṃyeva adhimattaṃ balavataraṃ, kammavipākaṃ yeva sabbe abhibhaviya āṇaṃ pavatteti, kammādhiggahitassa avasesā kiriyā okāsaṃ na labhanti.

Idha pana, mahārāja, koci puriso kismiñcideva pakaraṇe aparajjhati, na tassa mātā vā pitā vā bhaginī vā bhātaro vā sakhī vā sahāyakā vā tāyanti, atha kho rājāyeva tattha abhibhaviya āṇaṃ pavatteti. Kiṃ tattha kāraṇaṃ? Aparādhikatā. Evameva kho, mahārāja, tesaṃ acintiyānaṃ kammavipākaṃyeva adhimattaṃ balavataraṃ, kammavipākaṃyeva sabbe abhibhaviya āṇaṃ pavatteti, kammādhiggahitassa avasesā kiriyā okāsaṃ na labhanti.

Yathā vā pana, mahārāja, mahiyā davaḍāhe samuṭṭhite ghaṭasahassampi udakaṃ na sakkoti nibbāpetuṃ, atha kho aggiyeva tattha abhibhaviya āṇaṃ pavatteti. Kiṃ tattha kāraṇaṃ? Balavatā tejassa. Evameva kho, mahārāja, tesaṃ acintiyānaṃ kammavipākaṃ yeva adhimattaṃ balavataraṃ, kammavipākaṃyeva sabbe abhibhaviya āṇaṃ pavatteti, kammādhiggahitassa avasesā kiriyā okāsaṃ na labhanti, tasmā, mahārāja, āyasmato mahāmoggallānassa kammādhiggahitassa laguḷehi pothiyamānassa iddhiyā samannāhāro nāhosī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Iddhikammavipākapañho paṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

10. Kaṭhinatapanapañha

"Bhante nāgasena, kissa hemante sūriyo kaṭhinaṃ tapati, no tathā gimhe"ti? "Gimhe, mahārāja, anupahataṃ hoti rajojallaṃ, vātakkhubhitā reṇū gaganānugatā honti, ākāsepi abbhā subahalā honti, mahāvāto ca adhimattaṃ vāyati, te sabbe nānākulā samāyutā sūriyaraṃsiyo pidahanti, tena gimhe sūriyo mandaṃ tapati.

Hemante pana, mahārāja, heṭṭhā pathavī nibbutā hoti, upari mahāmegho upaṭṭhito hoti, upasantaṃ hoti rajojallaṃ, reṇu ca santasantaṃ gagane carati, vigatavalāhako ca hoti ākāso, vāto ca mandamandaṃ vāyati, etesaṃ uparatiyā visuddhā honti sūriyaraṃsiyo, upaghātavimuttassa sūriyassa tāpo ativiya tapati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena sūriyo hemante kaṭhinaṃ tapati, no tathā gimhe"ti. "Sabbītimutto, bhante, sūriyo kaṭhinaṃ tapati, meghādisahagato kaṭhinaṃ na tapatī"ti.

Kaṭhinatapanapañho dasamo.

Nippapañcavaggo dutiyo.

Imasmiṃ vagge dasa pañhā.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

8. Cāpaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'cāpassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, cāpo sutacchito namito yāvaggamūlaṃ samakameva anunamati nappaṭitthambhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena theranavamajjhimasamakesu anunamitabbaṃ nappaṭipharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, cāpassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena vidhura (puṇṇaka) jātake—

'Cāpovūnudaro dhīro, vaṃso vāpi pakampaye; Paṭilomaṃ na vatteyya, sa rājavasatiṃ vase'"ti.

Cāpaṅgapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

1. Vessantarapañha

"Bhante nāgasena, sabbeva bodhisattā puttadāraṃ denti, udāhu vessantareneva raññā puttadāraṃ dinnan"ti? "Sabbepi, mahārāja, bodhisattā puttadāraṃ denti, na vessantareneva raññā puttadāraṃ dinnan"ti. "Api ca kho, bhante nāgasena, tesaṃ anumatena dentī"ti. "Bhariyā, mahārāja, anumatā, dārakā pana bālatāya vilapiṃsu, yadi te atthato jāneyyuṃ, tepi anumodeyyuṃ, na te vilapeyyun"ti.

"Dukkaraṃ, bhante nāgasena, bodhisattena kataṃ, yaṃ so attano orase piye putte brāhmaṇassa dāsatthāya adāsi.

Idampi dutiyaṃ dukkarato dukkarataraṃ, yaṃ so attano orase piye putte bālake taruṇake latāya bandhitvā tena brāhmaṇena latāya anumajjīyante disvā ajjhupekkhi.

Idampi tatiyaṃ dukkarato dukkarataraṃ, yaṃ so sakena balena bandhanā muccitvā āgate dārake sārajjamupagate punadeva latāya bandhitvā adāsi.

Idampi catutthaṃ dukkarato dukkarataraṃ, yaṃ so dārake 'ayaṃ kho, tāta, yakkho khādituṃ neti amhe'ti vilapante 'mā bhāyitthā'ti na assāsesi.

Idampi pañcamaṃ dukkarato dukkarataraṃ, yaṃ so jālissa kumārassa rudamānassa pādesu nipatitvā 'alaṃ, tāta, kaṇhājinaṃ nivattehi, ahameva gacchāmi yakkhena saha, khādatu maṃ yakkho'ti yācamānassa evaṃ na sampaṭicchi.

Idampi chaṭṭhaṃ dukkarato dukkarataraṃ, yaṃ so jālissa kumārassa 'pāsāṇasamaṃ nūna te, tāta, hadayaṃ, yaṃ tvaṃ amhākaṃ dukkhitānaṃ pekkhamāno nimmanussake brahāraññe yakkhena nīyamāne na nivāresī'ti vilapamānassa kāruññaṃ nākāsi.

Idampi sattamaṃ dukkarato dukkarataraṃ, yaṃ tassa ruḷaruḷassa bhīmabhīmassa nīte dārake adassanaṃ gamite na phali hadayaṃ satadhā vā sahassadhā vā, puññakāmena manujena kiṃ paradukkhāpanena, nanu nāma sakadānaṃ dātabbaṃ hotī"ti?

"Dukkarassa, mahārāja, katattā bodhisattassa kittisaddo dasasahassiyā lokadhātuyā sadevamanussesu abbhuggato, devā devabhavane pakittenti, asurā asurabhavane pakittenti, garuḷā garuḷabhavane pakittenti, nāgā nāgabhavane pakittenti, yakkhā yakkhabhavane pakittenti, anupubbena tassa kittisaddo paramparāya ajjetarahi idha amhākaṃ samayaṃ anuppatto, taṃ mayaṃ dānaṃ pakittentā vikopentā nisinnā

sudinnaṃ, udāhu duddinnanti. So kho panāyaṃ, mahārāja, kittisaddo nipuṇānaṃ viññūnaṃ vidūnaṃ vibhāvīnaṃ bodhisattānaṃ dasa guṇe anudassati. Katame dasa? Agedhatā nirālayatā cāgo pahānaṃ apunarāvattitā sukhumatā mahantatā duranubodhatā dullabhatā asadisatā buddhadhammassa, so kho panāyaṃ, mahārāja, kittisaddo nipuṇānaṃ viññūnaṃ vidūnaṃ vibhāvīnaṃ bodhisattānaṃ ime dasa guṇe anudassatī"ti.

"Bhante nāgasena, yo paraṃ dukkhāpetvā dānaṃ deti, api nu taṃ dānaṃ sukhavipākaṃ hoti saggasaṃvattanikan"ti? "Āma, mahārāja, kiṃ vattabban"ti. "Iṅgha, bhante nāgasena, kāraṇaṃ upadassehī"ti. "Idha, mahārāja, koci samaṇo vā brāhmaṇo vā sīlavā hoti kalyāṇadhammo, so bhaveyya pakkhahato vā pīṭhasappī vā aññataraṃ vā byādhiṃ āpanno, tamenaṃ yo koci puññakāmo yānaṃ āropetvā patthitaṃ desamanupāpeyya, api nu kho, mahārāja, tassa purisassa tatonidānaṃ kiñci sukhaṃ nibbatteyya saggasaṃvattanikaṃ taṃ kamman"ti? "Āma, bhante, kiṃ vattabbaṃ? Hatthiyānaṃ vā so, bhante, puriso labheyya assayānaṃ vā rathayānaṃ vā, thale thalayānaṃ jale jalayānaṃ devesu devayānaṃ manussesu manussayānaṃ, tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ bhave bhave nibbatteyya, tadanucchavikāni tadanulomikāni cassa sukhāni nibbatteyyuṃ, sugatito sugatiṃ gaccheyya, teneva kammābhisandena iddhiyānaṃ abhiruyha patthitaṃ nibbānanagaraṃ pāpuṇeyyā"ti. "Tena hi, mahārāja, paradukkhāpanena dinnadānaṃ sukhavipākaṃ hoti saggasaṃvattanikaṃ, yaṃ so puriso balībadde dukkhāpetvā evarūpaṃ sukhaṃ anubhavati.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yathā paradukkhāpanena dinnadānaṃ sukhavipākaṃ hoti saggasaṃvattanikaṃ. Idha, mahārāja, yo koci rājā janapadato dhammikaṃ baliṃ uddharāpetvā āṇāpavattanena dānaṃ dadeyya, api nu kho so, mahārāja, rājā tatonidānaṃ kiñci sukhaṃ anubhaveyya saggasaṃvattanikaṃ taṃ dānan"ti? "Āma, bhante, kiṃ vattabbaṃ, tatonidānaṃ so, bhante, rājā uttariṃ anekasatasahassaguṇaṃ labheyya. Rājūnaṃ atirājā bhaveyya, devānaṃ atidevo bhaveyya, brahmānaṃ atibrahmā bhaveyya, samaṇānaṃ atisamaṇo bhaveyya, brāhmaṇānaṃ atibrāhmaṇo bhaveyya, arahantānaṃ atiarahā bhaveyyā"ti. "Tena hi, mahārāja, paradukkhāpanena dinnadānaṃ sukhavipākaṃ hoti saggasaṃvattanikaṃ, yaṃ so rājā

balinā janaṃ pīḷetvā dinnadānena evarūpaṃ uttariṃ yasasukhaṃ anubhavatī"ti.

"Atidānaṃ, bhante nāgasena, vessantarena rañña dinnaṃ, yaṃ so sakaṃ bhariyaṃ parassa bhariyatthāya adāsi, sake orase putte brāhmaṇassa dāsatthāya adāsi, atidānaṃ nāma, bhante nāgasena, loke vidūhi ninditaṃ garahitaṃ, yathā nāma, bhante nāgasena, atibhārena sakaṭassa akkho bhijjati, atibhārena nāvā osīdati, atibhuttena bhojanaṃ visamaṃ pariṇamati, ativassena dhaññaṃ vinassati, atidānena bhogakkhayaṃ upeti, atitāpena pathavī upaḍayhati, atirāgena ummattako hoti, atidosena vajjho hoti, atimohena anayaṃ āpajjati, atilobhena coraggahaṇamupagacchati, atibhayena nirujjhati, atipūrena nadī uttarati, ativātena asani patati, atiagginā odanaṃ uttarati, atisañcaraṇena na ciraṃ jīvati. Evameva kho, bhante nāgasena, atidānaṃ nāma loke vidūhi ninditaṃ garahitaṃ, atidānaṃ, bhante nāgasena, vessantarena rañña dinnaṃ, na tattha kiñci phalaṃ icchitabban"ti.

"Atidānaṃ, mahārāja, loke vidūhi vaṇṇitaṃ thutaṃ pasatthaṃ, ye keci yādisaṃ kīdisaṃ dānaṃ denti, atidānadāyī loke kittiṃ pāpuṇāti. Yathā, mahārāja, atipavaratāya dibbaṃ vanamūlaṃ gahitampi hatthapāse ṭhitānaṃ parajanānaṃ na dassayati, agado atijaccatāya pīḷāya samugghātako rogānaṃ antakaro, aggi atijotitāya ḍahati, udakaṃ atisītatāya nibbāpeti, padumaṃ parisuddhatāya na upalimpati vārikaddamena, maṇi atiguṇatāya kāmadado, vajiraṃ atitikhiṇatāya vijjhati maṇimuttāphalikaṃ, pathavī atimahantatāya naroragamigapakkhijalaselapabbatadume dhāreti, samuddo atimahantatāya aparipūraṇo, sineru atibhāratāya acalo, ākāso ativitthāratāya ananto, sūriyo atippabhatāya timiraṃ ghāteti, sīho atijātitāya vigatabhayo, mallo atibalavatāya paṭimallaṃ khippaṃ ukkhipati, rājā atipuññatāya adhipati, bhikkhu atisīlavantatāya nāgayakkhanaramarūhi namassanīyo, buddho atiaggatāya anupamo. Evameva kho, mahārāja, atidānaṃ nāma loke vidūhi vaṇṇitaṃ thutaṃ pasatthaṃ, ye keci yādisaṃ kīdisaṃ dānaṃ denti, atidānadāyī loke kittiṃ pāpuṇāti, atidānena vessantaro rājā dasasahassiyā lokadhātuyā vaṇṇito thuto pasattho mahito kittito, teneva atidānena vessantaro rājā ajjetarahi buddho jāto aggo sadevake loke.

Atthi pana, mahārāja, loke ṭhapanīyaṃ dānaṃ, yaṃ dakkhiṇeyye anuppatte na dātabban"ti? "Dasa kho panimāni, bhante nāgasena,

dānāni, yāni loke adānasammatāni, yo tāni dānāni deti, so apāyagāmī hoti. Katamāni dasa? Majjadānaṃ, bhante nāgasena, loke adānasammataṃ, yo taṃ dānaṃ deti, so apāyagāmī hoti. Samajjadānaṃ ... pe ... itthidānaṃ ... usabhadānaṃ ... cittakammadānaṃ ... satthadānaṃ ... visadānaṃ ... saṅkhalikadānaṃ ... kukkuṭasūkaradānaṃ ... tulākūṭamānakūṭadānaṃ, bhante nāgasena, loke adānasammataṃ hoti, yo taṃ dānaṃ deti, so apāyagāmī hoti. Imāni kho, bhante nāgasena, dasa dānāni loke adānasammatāni, yo tāni dānāni deti, so apāyagāmī hotī"ti.

"Nāhaṃ taṃ, mahārāja, adānasammataṃ pucchāmi, imaṃ khvāhaṃ, mahārāja, taṃ pucchāmi 'atthi pana, mahārāja, loke ṭhapanīyaṃ dānaṃ, yaṃ dakkhiṇeyye anuppatte na dātabban'"ti. "Natthi, bhante nāgasena, loke ṭhapanīyaṃ dānaṃ. Yaṃ dakkhiṇeyye anuppatte na dātabbaṃ, cittappasāde uppanne keci dakkhiṇeyyānaṃ bhojanaṃ denti, keci acchādanaṃ, keci sayanaṃ, keci āvasathaṃ, keci attharaṇapāvuraṇaṃ, keci dāsidāsaṃ, keci khettavatthuṃ, keci dvipadacatuppadaṃ, keci sataṃ sahassaṃ satasahassaṃ, keci mahārajjaṃ, keci jīvitampi dentī"ti. "Yadi pana, mahārāja, keci jīvitampi denti, kiṃ kāraṇā vessantaraṃ dānapatiṃ atibāḷhaṃ paripātesi sudinne putte ca dāre ca?

Api nu kho, mahārāja, atthi lokapakati lokāciṇṇaṃ, labhati pitā puttaṃ iṇaṭṭo vā ājīvikapakato vā āvapituṃ vā vikkiṇituṃ vā"ti? "Āma, bhante, labhati pitā puttaṃ iṇaṭṭo vā ājīvikapakato vā āvapituṃ vā vikkiṇituṃ vā"ti. "Yadi, mahārāja, labhati pitā puttaṃ iṇaṭṭo vā ājīvikapakato vā āvapituṃ vā vikkiṇituṃ vā, vessantaropi, mahārāja, rājā alabhamāno sabbaññutañāṇaṃ upadduto dukkhito tassa dhammadhanassa paṭilābhāya puttadāraṃ āvapesi ca vikkiṇi ca. Iti, mahārāja, vessantarena raññā aññesaṃ dinnaṃyeva dinnaṃ, kataṃyeva kataṃ. Kissa pana tvaṃ, mahārāja, tena dānena vessantaraṃ dānapatiṃ atibāḷhaṃ apasādesī"ti?

"Nāhaṃ, bhante nāgasena, vessantarassa dānapatino dānaṃ garahāmi, api ca puttadāraṃ yācante niminitvā attānaṃ dātabban"ti. "Etaṃ kho, mahārāja, asabbhikāraṇaṃ, yaṃ puttadāraṃ yācante attānaṃ dadeyya, yaṃ yaṃ hi yācante taṃ tadeva dātabbaṃ, etaṃ sappurisānaṃ kammaṃ. Yathā, mahārāja, koci puriso pānīyaṃ āharāpeyya, tassa yo bhojanaṃ dadeyya, api nu so, mahārāja, puriso tassa kiccakārī assā"ti? "Na hi, bhante, yaṃ so āharāpeti, tameva tassa dento kiccakārī assā"ti.

“Evameva kho, mahārāja, vessantaro rājā brāhmaṇe puttadāraṃ yācante puttadāraṃ yeva adāsi. Sace, mahārāja, brāhmaṇo vessantarassa sarīraṃ yāceyya, na so, mahārāja, attānaṃ rakkheyya na kampeyya na rajjeyya, tassa dinnaṃ pariccattaṃyeva sarīraṃ bhaveyya. Sace, mahārāja, koci vessantaraṃ dānapatiṃ upagantvā yāceyya ‘dāsattaṃ me upehī’ti, dinnaṃ pariccattaṃyevassa sarīraṃ bhaveyya, na so datvā tapeyya, rañño, mahārāja, vessantarassa kāyo bahusādhāraṇo.

Yathā, mahārāja, pakkā maṃsapesi bahusādhāraṇā; evameva kho, mahārāja, rañño vessantarassa kāyo bahusādhāraṇo. Yathā vā pana, mahārāja, phalito rukkho nānādijagaṇasādhāraṇo; evameva kho, mahārāja, rañño vessantarassa kāyo bahusādhāraṇo. Kiṃ kāraṇā? ‘Evāhaṃ paṭipajjanto sammāsambodhiṃ pāpuṇissāmī’ti.

Yathā, mahārāja, puriso adhano dhanatthiko dhanapariyesanaṃ caramāno ajapathaṃ saṅkupathaṃ vettapathaṃ gacchati, jalathalavāṇijjaṃ karoti, kāyena vācāya manasā dhanaṃ ārādheti, dhanappaṭilābhāya vāyamati; evameva kho, mahārāja, vessantaro dānapati adhano buddhadhanena sabbaññutañāṇaratanappaṭilābhāya yācakānaṃ dhanadhaññaṃ dāsidāsaṃ yānavāhanaṃ sakalasāpateyyaṃ sakaṃ puttadāraṃ attānañca cajitvā sammāsambodhiṃyeva pariyesati.

Yathā vā pana, mahārāja, amacco muddakāmo muddādhikaraṇaṃ yaṃ kiñci gehe dhanadhaññaṃ hiraññasuvaṇṇaṃ, taṃ sabbaṃ datvāpi muddappaṭilābhāya vāyamati; evameva kho, mahārāja, vessantaro dānapati sabbaṃ taṃ bāhirabbhantaradhanaṃ datvā jīvitampi paresaṃ datvā sammāsambodhiṃyeva pariyesati.

Api ca, mahārāja, vessantarassa dānapatino evaṃ ahosi ‘yaṃ so brāhmaṇo yācati, tamevāhaṃ tassa dento kiccakārī nāma homī’ti, evaṃ so tassa puttadāramadāsi. Na kho, mahārāja, vessantaro dānapati dessatāya brāhmaṇassa puttadāramadāsi, na adassanakāmatāya puttadāramadāsi, na atibahukā me puttadārā, ‘na sakkomi te posetun’ti puttadāramadāsi, na ukkaṇṭhito ‘appiyā me’ti nīharitukāmatāya puttadāramadāsi. Atha kho sabbaññutañāṇaratanasseva piyattā sabbaññutañāṇassa kāraṇā vessantaro rājā evarūpaṃ atulaṃ vipulamanuttaraṃ piyaṃ manāpaṃ dayitaṃ pāṇasamaṃ puttadāradānavaraṃ brāhmaṇassa adāsi.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena cariyāpiṭake—

‘Na me dessā ubho puttā, maddī devī na dessiyā; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā piye adāsahan’ti.

Tasmā, mahārāja, vessantaro rājā puttadānaṃ datvā paṇṇasālaṃ pavisitvā nipajji. Tassa atipemena dukkhitassa balavasoko uppajji, hadayavatthu uṇhamahosi. Nāsikāya appahontiyā mukhena uṇhe assāsapassāse vissajjesi, assūni parivattitvā lohitabindūni hutvā nettehi nikkhamiṃsu. Evameva kho, mahārāja, dukkhena vessantaro rājā brāhmaṇassa puttadāramadāsi ‘mā me dānapatho parihāyī’ti.

Api ca, mahārāja, vessantaro rājā dve atthavase paṭicca brāhmaṇassa dve dārake adāsi. Katame dve? Dānapatho ca me aparihīno bhavissati, dukkhite ca me puttake vanamūlaphalehi itonidānaṃ ayyako mocessatīti. Jānāti hi, mahārāja, vessantaro rājā ‘na me dārakā sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ, ime ca dārake ayyako nikkiṇissati, evaṃ amhākampi gamanaṃ bhavissatī’ti. Ime kho, mahārāja, dve atthavase paṭicca brāhmaṇassa dve dārake adāsi.

Api ca, mahārāja, vessantaro rājā jānāti ‘ayaṃ kho brāhmaṇo jiṇṇo vuḍḍho mahallako dubbalo bhaggo daṇḍaparāyaṇo khīṇāyuko parittapuñño, neso samattho ime dārake dāsabhogena bhuñjitun’ti. Sakkuṇeyya pana, mahārāja, puriso pākatikena balena ime candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve gahetvā peḷāya vā samugge vā pakkhipitvā nippabhe katvā thālakaparibhogena paribhuñjitun”ti? “Na hi, bhante”ti. “Evameva kho, mahārāja, imasmiṃ loke candimasūriyappaṭibhāgassa vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjitunti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ. Yathā, mahārāja, rañño cakkavattissa maṇiratanaṃ subhaṃ jātimantaṃ aṭṭhaṃsaṃ suparikammakataṃ catuhatthāyāmaṃ sakaṭanābhipariṇāhaṃ na sakkā kenaci pilotikāya veṭhetvā peḷāya pakkhipitvā satthakanisānaparibhogena paribhuñjituṃ; evameva kho, mahārāja, loke cakkavattirañño maṇiratanappaṭibhāgassa vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ. Yathā, mahārāja, tidhā pabhinno sabbaseto sattappatiṭṭhito aṭṭharatanubbedho

navaratanāyāmapariṇāho pāsādiko dassanīyo uposatho nāgarājā na sakkā kenaci suppena vā sarāvena vā pidahituṃ, govacchako viya vacchakasālāya pakkhipitvā pariharituṃ vā; evameva kho, mahārāja, loke uposathanāgarājappaṭibhāgassa vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ. Yathā, mahārāja, mahāsamuddo dīghaputhulavitthiṇṇo gambhīro appameyyo duruttaro apariyogāḷho anāvaṭo na sakkā kenaci sabbattha pidahitvā ekatitthena paribhogaṃ kātuṃ; evameva kho, mahārāja, loke mahāsamuddappaṭibhāgassa vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ. Yathā, mahārāja, himavanto pabbatarājā pañcayojanasataṃ accuggato nabhe tisahassayojanāyāmavitthāro caturāsītikūṭasahassappaṭimaṇḍito pañcannaṃ mahānadīsatānaṃ pabhavo mahābhūtagaṇālayo nānāvidhagandhadharo dibbosadhasatasamalaṅkato nabhe valāhako viya accuggato dissati; evameva kho, mahārāja, loke himavantapabbatarājappaṭibhāgassa vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ. Yathā, mahārāja, rattandhakāratimisāyaṃ uparipabbatagge jalamāno mahāaggikkhandho suvidūrepi paññāyati; evameva kho, mahārāja, vessantaro rājā pabbatagge jalamāno mahāaggikkhandho viya suvidūrepi pākaṭo paññāyati, tassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena vessantarassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ. Yathā, mahārāja, himavante pabbate nāgapupphasamaye ujuvāte vāyante dasa dvādasa yojanāni pupphagandho vāyati; evameva kho, mahārāja, vessantarassa rañño api yojanasahassehipi yāva akaniṭṭhabhavanaṃ etthantare surāsuragaruḷagandhabbayakkharakkhasamahoragakinnaraindabhavanesu kittisaddo abbhuggato, sīlavaragandho cassa sampavāyati, tena tassa dārakā na sakkā kenaci dāsabhogena bhuñjituṃ.

Anusiṭṭho, mahārāja, jālī kumāro pitarā vessantarena raññā 'ayyako te, tāta, tumhe brāhmaṇassa dhanaṃ datvā nikkiṇanto taṃ nikkhasahassaṃ datvā nikkiṇātu, kaṇhājinaṃ nikkiṇanto dāsasataṃ dāsisataṃ hatthisataṃ assasataṃ dhenusataṃ usabhasataṃ nikkhasatanti sabbasataṃ datvā nikkiṇātu, yadi te, tāta, ayyako tumhe brāhmaṇassa hatthato āṇāya balasā mudhā gaṇhāti, mā tumhe ayyakassa vacanaṃ karittha, brāhmaṇasseva anuyāyino hothā'ti, evamanusāsitvā putte pesesi, tato jālīkumāro gantvā ayyakena puṭṭho kathesi—

'Sahassagghañhi maṃ tāta, brāhmaṇassa pitā adā; Atho kaṇhājinaṃ kaññaṃ, hatthīnañca satena cā'"ti.

"Sunibbeṭhito, bhante nāgasena, pañho; subhinnaṃ diṭṭhijālaṃ; sumaddito paravādo; sakasamayo sudīpito; byañjanaṃ suparisodhitaṃ; suvibhatto attho; evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Vessantarapañho paṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

5. Attanipātanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'na, bhikkhave, attānaṃ pātetabbaṃ, yo pāteyya, yathādhammo kāretabbo'ti. Puna ca tumhe bhaṇatha—'yattha katthaci bhagavā sāvakānaṃ dhammaṃ desayamāno anekapariyāyena jātiyā jarāya byādhino maraṇassa samucchedāya dhammaṃ deseti, yo hi koci jātijarābyādhimaraṇaṃ samatikkamati, taṃ paramāya pasaṃsāya pasaṃsatī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'na, bhikkhave, attānaṃ pātetabbaṃ, yo pāteyya, yathādhammo kāretabbo'ti, tena hi 'jātiyā jarāya byādhino maraṇassa samucchedāya dhammaṃ desetī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi jātiyā jarāya byādhino maraṇassa samucchedāya dhammaṃ deseti, tena hi 'na, bhikkhave, attānaṃ pātetabbaṃ, yo pāteyya, yathādhammo kāretabbo'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'na, bhikkhave, attānaṃ pātetabbaṃ, yo pāteyya, yathādhammo kāretabbo'ti. Yattha katthaci bhagavatā sāvakānaṃ dhammaṃ desayamānena ca anekapariyāyena jātiyā jarāya byādhino maraṇassa samucchedāya dhammo desito, tattha

pana kāraṇaṃ atthi, yena bhagavā kāraṇena paṭikkhipi samādapesi cā"ti.

"Kiṃ panettha, bhante nāgasena, kāraṇaṃ, yena bhagavā kāraṇena paṭikkhipi samādapesi cā"ti? "Sīlavā, mahārāja, sīlasampanno agadasamo sattānaṃ kilesavisavināsane, osadhasamo sattānaṃ kilesabyādhivūpasame, udakasamo sattānaṃ kilesarajojallāpaharaṇe, maṇiratanasamo sattānaṃ sabbasampattidāne, nāvāsamo sattānaṃ caturoghapāragamane, satthavāhasamo sattānaṃ jātikantāratāraṇe, vātasamo sattānaṃ tividhaggisantāpanibbāpane, mahāmeghasamo sattānaṃ mānasaparipūraṇe, ācariyasamo sattānaṃ kusalasikkhāpane, sudesakasamo sattānaṃ khemapathamācikkhaṇe. Evarūpo, mahārāja, bahuguṇo anekaguṇo appamāṇaguṇo guṇarāsi guṇapuñjo sattānaṃ vaḍḍhikaro sīlavā 'mā vinassī'ti sattānaṃ anukampāya bhagavā sikkhāpadaṃ paññapesi 'na, bhikkhave, attānaṃ pātetabbaṃ, yo pāteyya, yathādhammo kāretabbo'ti. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena bhagavā paṭikkhipi. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena kumārakassapena vicitrakathikena pāyāsirājaññassa paralokaṃ dīpayamānena 'yathā yathā kho, rājañña, samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti tathā tathā bahuṃ puññaṃ pasavanti, bahujanahitāya ca paṭipajjanti bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti.

Kena pana kāraṇena bhagavā samādapesi? Jātipi, mahārāja, dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, sokopi dukkho, paridevopi dukkho, dukkhampi dukkhaṃ, domanassampi dukkhaṃ, upāyāsopi dukkho, appiyehi sampayogopi dukkho, piyehi vippayogopi dukkho, mātumaraṇampi dukkhaṃ, pitumaraṇampi dukkhaṃ, bhātumaraṇampi dukkhaṃ, bhaginimaraṇampi dukkhaṃ, puttamaraṇampi dukkhaṃ, dāramaraṇampi dukkhaṃ, dāsamaraṇampi dukkhaṃ, ñātimaraṇampi dukkhaṃ, ñātibyasanampi dukkhaṃ, rogabyasanampi dukkhaṃ, bhogabyasanampi dukkhaṃ, sīlabyasanampi dukkhaṃ, diṭṭhibyasanampi dukkhaṃ, rājabhayampi dukkhaṃ, corabhayampi dukkhaṃ, veribhayampi dukkhaṃ, dubbhikkhabhayampi dukkhaṃ, aggibhayampi dukkhaṃ, udakabhayampi dukkhaṃ, ūmibhayampi dukkhaṃ, āvaṭṭabhayampi dukkhaṃ, kumbhīlabhayampi dukkhaṃ, susukābhayampi dukkhaṃ, attānuvādabhayampi dukkhaṃ, parānu-

vādabhayampi dukkhaṃ, daṇḍabhayampi dukkhaṃ, duggatibhayampi dukkhaṃ, parisāsārajjabhayampi dukkhaṃ, ājīvakabhayampi dukkhaṃ, maraṇabhayampi dukkhaṃ, vettehi tāḷanampi dukkhaṃ, kasāhi tāḷanampi dukkhaṃ, addhadaṇḍakehi tāḷanampi dukkhaṃ, hatthacchedanampi dukkhaṃ, pādacchedanampi dukkhaṃ, hatthapādacchedanampi dukkhaṃ, kaṇṇacchedanampi dukkhaṃ, nāsacchedanampi dukkhaṃ, kaṇṇanāsacchedana dukkhaṃ, bilaṅgathālikampi dukkhaṃ, saṅkhamuṇḍikampi dukkhaṃ, rāhumukhampi dukkhaṃ, jotimālikampi dukkhaṃ, hatthapajjotikampi dukkhaṃ, erakavattikampi dukkhaṃ, cīrakavāsikampi dukkhaṃ, eṇeyyakampi dukkhaṃ, baḷisamaṃsikampi dukkhaṃ, kahāpaṇikampi dukkhaṃ, khārāpatacchikampi dukkhaṃ, palighaparivattikampi dukkhaṃ, palālapīṭhakam dukkhaṃ, tattena telena osiñcanampi dukkhaṃ, sunakhehi khādāpanampi dukkhaṃ, jīvasūlāropanampi dukkhaṃ, asinā sīsacchedanampi dukkhaṃ, evarūpāni, mahārāja, bahuvidhāni anekavidhāni dukkhāni saṃsāragato anubhavati.

Yathā, mahārāja, himavantapabbate abhivuṭṭhaṃ udakaṃ gaṅgāya nadiyā pāsāṇasakkharakharamarumbaāvaṭṭagaggalakaūmikavaṅkacadikaāvaraṇanīvaraṇamūlakasākhāsu pariyottharati; evameva kho, mahārāja, evarūpāni bahuvidhāni anekavidhāni dukkhāni saṃsāragato anubhavati. Pavattaṃ, mahārāja, dukkhaṃ, appavattaṃ sukhaṃ. Appavattassa guṇaṃ pavatte ca bhayaṃ dīpayamāno, mahārāja, bhagavā appavattassa sacchikiriyāya jātijarābyādhimaraṇasamatikkamāya samādapesi, idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena bhagavā samādapesī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, sunibbeṭhito pañho, sukathitaṃ kāraṇaṃ, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Attanipātanapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

1. Kumbhaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kumbhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, kumbho sampuṇṇo na saṇati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena āgame adhigame pariyattiyaṃ sāmaññe pāramiṃ patvā na saṇitabbaṃ, na tena māno karaṇīyo, na dabbo dassetabbo, nihatamā-

nena nihatadabbena bhavitabbaṃ, ujukena amukharena avikatthinā. Idaṃ, mahārāja, kumbhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena suttanipāte—

'Yadūnakaṃ taṃ saṇati, Yaṃ pūraṃ santameva taṃ; Aḍḍhakumbhūpamo bālo, Rahado pūrova paṇḍito'"ti.

Kumbhaṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

6. Bojjhaṅgapañha

Rājā āha—"kati nu kho, bhante nāgasena, bojjhaṅgā"ti? "Satta kho, mahārāja, bojjhaṅgā"ti. "Katihi pana, bhante, bojjhaṅgehi bujjhatī"ti? "Ekena kho, mahārāja, bojjhaṅgena bujjhati dhammavicayasambojjhaṅgenā"ti. "Atha kissa nu kho, bhante, vuccanti 'satta bojjhaṅgā'"ti? "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, asi kosiyā pakkhitto aggahito hatthena ussahati chejjaṃ chinditun"ti. "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, dhammavicayasambojjhaṅgena vinā chahi bojjhaṅgehi na bujjhatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Bojjhaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Buddhavagga

9. Uppajjatijānanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo uppajjati, jānāti so 'uppajjissāmī'"ti? "Āma, mahārāja, yo uppajjati jānāti so 'uppajjissāmī'"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kassako gahapatiko bījāni pathaviyaṃ nikkhipitvā sammā deve vassante jānāti 'dhaññaṃ nibbattissatī'"ti? "Āma, bhante, jāneyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo uppajjati, jānāti so 'uppajjissāmī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Uppajjatijānanapañho navamo.

Milindapañha

Vicāravagga

14. Vicāralakkhaṇapañha

"Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇo vicāro"ti? "Anumajjanalakkhaṇo, mahārāja, vicāro"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kaṃsathālaṃ ākoṭitaṃ

pacchā anuravati anusandahati, yathā, mahārāja, ākoṭanā, evaṃ vitakko daṭṭhabbo. Yathā anuravanā, evaṃ vicāro daṭṭhabbo”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Vicāralakkhaṇapañho cuddasamo.

Vicāravaggo tatiyo.

Imasmiṃ vagge cuddasa pañhā.

Milindapañha

Nigamana

Iti chasu kaṇḍesu bāvīsativaggapatimaṇḍitesu dvāsaṭṭhiadhikā dvesatā imasmiṃ potthake āgatā milindapañhā samattā, anāgatā ca pana dvācattālīsā honti, āgatā ca anāgatā ca sabbā samodhānetvā catūhi adhikā tisatapañhā honti, sabbāva milindapañhāti saṅkhaṃ gacchanti.

Rañño ca therassa ca pucchāvisajjanāvasāne caturāsītisatasahassayojanabahalā udakapariyantaṃ katvā ayaṃ mahāpathavī chadhā kampittha, vijjullatā niccharimṣu, devatā dibbapupphavassaṃ pavassiṃsu, mahābrahmā sādhukāramadāsi, mahāsamuddakucchiyaṃ meghatthanitanigghoso viya mahāghoso ahosi, iti so milindo rājā ca orodhagaṇā ca sirasā añjaliṃ paṇāmetvā vandiṃsu.

Milindo rājā ativiya pamuditahadayo sumathitamānahadayo buddhasāsane sāramatino ratanattaye sunikkaṅkho niggumbo nitthaddho hutvā therassa guṇesu pabbajjāsu paṭipadāiriyāpathesu ca ativiya pasanno vissattho nirālayo nihatamānatthambho uddhaṭadāṭho viya bhujagindo evamāha—“sādhu, bhante nāgasena, buddhavisayo pañho tayā visajjito, imasmiṃ buddhasāsane ṭhapetvā dhammasenāpatiṃ sāriputtattheraṃ añño tayā sadiso pañhavisajjane natthi, khamatha, bhante nāgasena, mama accayaṃ, upāsakaṃ maṃ, bhante nāgasena, dhāretha ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Tadā rājā saha balakāyehi nāgasenattheraṃ payirupāsitvā milindaṃ nāma vihāraṃ kāretvā therassa niyyātetvā catūhi paccayehi nāgasenaṃ koṭisatehi bhikkhūhi saddhiṃ paricari, punapi therassa paññāya pasīditvā puttassa rajjaṃ niyyātetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā vipassanaṃ vaḍḍhetvā arahattaṃ pāpuṇi, tena vuttaṃ—

“Paññā pasatthā lokasmiṃ, katā saddhammaṭṭhitiyā; Paññāya vimatiṃ hantvā, santiṃ papponti paṇḍitā.

Yasmiṃ khandhe ṭhitā paññā, sati tattha anūnakā; Pūjā visesassād-

hāro, aggo seṭṭho anuttaro; Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ hitamattano; Paññavantaṃbhipūjeyya, cetiyaṃ viya sādaro”ti.

Laṅkāyaṃ doṇinagare, vasatā doṇināminā; Mahātherena lekhitvā, suṭṭhapitaṃ yathāsutaṃ; Milindarājapañho ca, nāgasenavisajjanaṃ; Milindo hi mahāpañño, nāgaseno supaṇḍito.

Iminā puññakammena, Ito gacchāmi tussitaṃ; Metteyyaṃnāgate passe, Suṇeyyaṃ dhammamuttamanti.

Milindapañho niṭṭhito.

Milindapañha

Meṇḍakapañhārambhakathā

Upāsakaguṇavagga

5. Ācariyaguṇa

“Bhante nāgasena, ayaṃ bhūmibhāgo aṭṭha mantadosavivajjito, ahañca loke paramo mantisahāyo, guyhamanurakkhī cāhaṃ yāvāhaṃ jīvissāmi tāva guyhamanurakkhissāmi, aṭṭhahi ca me kāraṇehi buddhi pariṇāmaṃ gatā, dullabho etarahi mādiso antevāsī, sammā paṭipanne antevāsike ye ācariyānaṃ pañcavīsati ācariyaguṇā, tehi guṇehi ācariyena sammā paṭipajjitabbaṃ. Katame pañcavīsati guṇā?

Idha, bhante nāgasena, ācariyena antevāsimhi satataṃ samitaṃ ārakkhā upaṭṭhapetabbā, asevanasevanā jānitabbā, pamattāppamattā jānitabbā, seyyāvakāso jānitabbo, gelaññaṃ jānitabbaṃ, bhojanassa laddhāladdhaṃ jānitabbaṃ, viseso jānitabbo, pattagataṃ saṃvibhajitabbaṃ, assāsitabbo ‘mā bhāyi, attho te abhikkamatī’ti, ‘iminā puggalena paṭicaratī’ti paṭicāro jānitabbo, gāme paṭicāro jānitabbo, vihāre paṭicāro jānitabbo, na tena hāso davo kātabbo, tena saha ālāpo kātabbo, chiddaṃ disvā adhivāsetabbaṃ, sakkaccakārinā bhavitabbaṃ, akhaṇḍakārinā bhavitabbaṃ, arahassakārinā bhavitabbaṃ, niravasesakārinā bhavitabbaṃ, ‘janemimaṃ sippesū’ti janakacittaṃ upaṭṭhapetabbaṃ, ‘kathaṃ ayaṃ na parihāyeyyā’ti vaḍḍhicittaṃ upaṭṭhapetabbaṃ, ‘balavaṃ imaṃ karomi sikkhābalenā’ti cittaṃ upaṭṭhapetabbaṃ, mettacittaṃ upaṭṭhapetabbaṃ, āpadāsu na vijahitabbaṃ, karaṇīye nappamajjitabbaṃ, khalite dhammena paggahetabboti. Ime kho, bhante, pañcavīsati ācariyassa ācariyaguṇā, tehi guṇehi mayi sammā paṭipajjassu, saṃsayo me, bhante, uppanno, atthi meṇḍakapañhā jinabhāsitā, anāgate addhāne tattha viggaho uppajjissati, anā-

gate ca addhāne dullabhā bhavissanti tumhādisā buddhimanto, tesu me pañhesu cakkhuṃ dehi paravādānaṃ niggahāyā"ti.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

9. Kammakāraṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kammakārassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, kammakāro evaṃ cintayati 'bhatako ahaṃ imāya nāvāya kammaṃ karomi, imāyāhaṃ nāvāya vāhasā bhattavetanaṃ labhāmi, na me pamādo karaṇīyo, appamādena me ayaṃ nāvā vāhetabbā'ti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena evaṃ cintayitabbaṃ 'imaṃ kho ahaṃ cātumahābhūtikaṃ kāyaṃ sammasanto satataṃ samitaṃ appamatto upaṭṭhitassati sato sampajāno samāhito ekaggacitto jātijarābyādhimaraṇasokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccissāmīti appamādo me karaṇīyo'ti. Idaṃ, mahārāja, kammakārassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Kāyaṃ imaṃ sammasatha, parijānātha punappunaṃ; Kāye sabhāvaṃ disvāna, dukkhassantaṃ karissathā'"ti.

Kammakāraṅgapañho navamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

3. Devadattapabbajjapañha

"Bhante nāgasena, devadatto kena pabbājito"ti? "Chayime, mahārāja, khattiyakumārā bhaddiyo ca anuruddho ca ānando ca bhagu ca kimilo ca devadatto ca upālikappako sattamo abhisambuddhe satthari sakyakulānandajanane bhagavantaṃ anupabbajantā nikkhamiṃsu, te bhagavā pabbājesī"ti. "Nanu, bhante, devadattena pabbajitvā saṃgho bhinno"ti? "Āma, mahārāja, devadattena pabbajitvā saṃgho bhinno, na gihī saṃghaṃ bhindati, na bhikkhunī, na sikkhamānā, na sāmaṇero, na sāmaṇerī saṃghaṃ bhindati, bhikkhu pakatatto samānasaṃvāsako samānasīmāyaṃ ṭhito saṃghaṃ bhindatī"ti. "Saṃghabhedako, bhante, puggalo kiṃ kammaṃ phusatī"ti? "Kappaṭṭhitikaṃ, mahārāja, kam-

maṃ phusatī”ti.

“Kiṃ pana, bhante nāgasena, buddho jānāti ‘devadatto pabbajitvā saṃghaṃ bhindissati, saṃghaṃ bhinditvā kappaṃ niraye paccissatī’”ti? “Āma, mahārāja, tathāgato jānāti ‘devadatto pabbajitvā saṃghaṃ bhindissati, saṃghaṃ bhinditvā kappaṃ niraye paccissatī’”ti. “Yadi, bhante nāgasena, buddho jānāti ‘devadatto pabbajitvā saṃghaṃ bhindissati, saṃghaṃ bhinditvā kappaṃ niraye paccissatī’ti, tena hi, bhante nāgasena, buddho kāruṇiko anukampako hitesī sabbasattānaṃ ahitaṃ apanetvā hitamupadahatīti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi taṃ ajānitvā pabbājesi, tena hi buddho asabbaññūti, ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, vijaṭehi etaṃ mahājaṭaṃ, bhinda parāpavādaṃ, anāgate addhāne tayā sadisā buddhimanto bhikkhū dullabhā bhavissanti, ettha tava balaṃ pakāsehī”ti.

“Kāruṇiko, mahārāja, bhagavā sabbaññū ca, kāruññena, mahārāja, bhagavā sabbaññutañāṇena devadattassa gatiṃ olokento addasa devadattaṃ āpāyikaṃ kammaṃ āyūhitvā anekāni kappakoṭisatasahassāni nirayena nirayaṃ vinipātena vinipātaṃ gacchantaṃ, taṃ bhagavā sabbaññutañāṇena jānitvā imassa apariyantakataṃ kammaṃ mama sāsane pabbajitassa pariyantakataṃ bhavissati, purimaṃ upādāya pariyantakataṃ dukkhaṃ bhavissati, apabbajitopi ayaṃ moghapuriso kappaṭṭhiyameva kammaṃ āyūhissatīti kāruññena devadattaṃ pabbājesī”ti.

“Tena hi, bhante nāgasena, buddho vadhitvā telena makkheti, papāte pātetvā hatthaṃ deti, māretvā jīvitaṃ pariyesati, yaṃ so paṭhamaṃ dukkhaṃ datvā pacchā sukhaṃ upadahatī”ti? “Vadhetipi, mahārāja, tathāgato sattānaṃ hitavasena, pātetipi sattānaṃ hitavasena, māretipi sattānaṃ hitavasena, vadhitvāpi, mahārāja, tathāgato sattānaṃ hitameva upadahati, pātetvāpi sattānaṃ hitameva upadahati, māretvāpi sattānaṃ hitameva upadahati. Yathā, mahārāja, mātāpitaro nāma vadhitvāpi pātayitvāpi puttānaṃ hitameva upadahanti; evameva kho, mahārāja, tathāgato vadhetipi sattānaṃ hitavasena, pātetipi sattānaṃ hitavasena, māretipi sattānaṃ hitavasena, vadhitvāpi, mahārāja, tathāgato sattānaṃ hitameva upadahati, pātetvāpi sattānaṃ hitameva upadahati, māretvāpi sattānaṃ hitameva upadahati, yena yena yogena sattānaṃ guṇavuḍḍhi hoti, tena tena yogena sabbasattānaṃ

hitameva upadahati. Sace, mahārāja, devadatto na pabbājeyya, gihibhūto samāno nirayasaṃvattanikaṃ bahuṃ pāpakammaṃ katvā anekāni kappakoṭisatasahassāni nirayena nirayaṃ vinipātena vinipātaṃ gacchanto bahuṃ dukkhaṃ vedayissati, taṃ bhagavā jānamāno kāruññena devadattaṃ pabbājesi, 'mama sāsane pabbajitassa dukkhaṃ pariyantakataṃ bhavissatī'ti kāruññena garukaṃ dukkhaṃ lahukaṃ akāsi.

Yathā vā, mahārāja, dhanayasasiriñātibalena balavā puriso attano ñātiṃ vā mittaṃ vā raññā garukaṃ daṇḍaṃ dhārentaṃ attano bahuvissatthabhāvena samatthatāya garukaṃ daṇḍaṃ lahukaṃ akāsi; evameva kho, mahārāja, bhagavā bahūni kappakoṭisatasahassāni dukkhaṃ vedayamānaṃ devadattaṃ pabbājetvā sīlasamādhipaññāvimuttibalasamatthabhāvena garukaṃ dukkhaṃ lahukaṃ akāsi.

Yathā vā pana, mahārāja, kusalo bhisakko sallakatto garukaṃ rogaṃ balavosadhabalena lahukaṃ karoti; evameva kho, mahārāja, bahūni kappakoṭisatasahassāni dukkhaṃ vedayamānaṃ devadattaṃ bhagavā rogaññutāya pabbājetvā kāruññabalo patthaddhadhammosadhabalena garukaṃ dukkhaṃ lahukaṃ akāsi. Api nu kho so, mahārāja, bhagavā bahuvedanīyaṃ devadattaṃ appavedanīyaṃ karonto kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti? "Na kiñci, bhante, apuññaṃ āpajjeyya antamaso gaddūhanamattampī"ti. "Imampi kho, mahārāja, kāraṇaṃ atthato sampaṭiccha, yena kāraṇena bhagavā devadattaṃ pabbājesi.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena bhagavā devadattaṃ pabbājesi. Yathā, mahārāja, coraṃ āgucāriṃ gahetvā raññō dasseyyuṃ, 'ayaṃ kho, deva, coro āgucārī, imassa yaṃ icchasi, taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya 'tena hi, bhaṇe, imaṃ coraṃ bahinagaraṃ nīharitvā āghātane sīsaṃ chindathā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho te raññō paṭissutvā taṃ bahinagaraṃ nīharitvā āghātanaṃ nayeyyuṃ. Tamenaṃ passeyya kocideva puriso raññō santikā laddhavaro laddhayasadhanabhogo ādeyyavacano balavicchitakārī, so tassa kāruññaṃ katvā te purise evaṃ vadeyya 'alaṃ, bho, kiṃ tumhākaṃ imassa sīsacchedanena, tena hi bho imassa hatthaṃ vā pādaṃ vā chinditvā jīvitaṃ rakkhatha, ahametassa kāraṇā raññō santike paṭivacanaṃ karissāmī'ti. Te tassa balavato vacanena tassa corassa hatthaṃ vā pādaṃ vā chinditvā jīvitaṃ rakkheyyuṃ. Api nu

kho so, mahārāja, puriso evaṃ kārī tassa corassa kiccakārī assā"ti? "Jīvitadāyako so, bhante, puriso tassa corassa, jīvite dinne kiṃ tassa akataṃ nāma atthī"ti? "Yā pana hatthapādacchedane vedanā, so tāya vedanāya kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti? "Attano katena so, bhante, coro dukkhavedanaṃ vedayati, jīvitadāyako pana puriso na kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, bhagavā kāruññena devadattaṃ pabbājesi 'mama sāsane pabbajitassa dukkhaṃ pariyantakataṃ bhavissatī'ti. Pariyantakatañca, mahārāja, devadattassa dukkhaṃ, devadatto, mahārāja, maraṇakāle—

'Imehi aṭṭhīhi tamaggapuggalaṃ, Devātidevaṃ naradammasārathiṃ; Samantacakkhuṃ satapuññalakkhaṇaṃ, Pāṇehi buddhaṃ saraṇaṃ upemī'ti.

Pāṇupetaṃ saraṇamagamāsi. Devadatto, mahārāja, cha koṭṭhāse kate kappe atikkante paṭhamakoṭṭhāse saṃghaṃ bhindi, pañca koṭṭhāse niraye paccitvā tato muccitvā aṭṭhissaro nāma paccekabuddho bhavissati. Api nu kho so, mahārāja, bhagavā evaṃ kārī devadattassa kiccakārī assā"ti? "Sabbadado, bhante nāgasena, tathāgato devadattassa, yaṃ tathāgato devadattaṃ paccekabodhiṃ pāpessati, kiṃ tathāgatena devadattassa akataṃ nāma atthī"ti? "Yaṃ pana, mahārāja, devadatto saṃghaṃ bhinditvā niraye dukkhavedanaṃ vedayati, api nu kho bhagavā tatonidānaṃ kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti? "Na hi, bhante, attanā katena, bhante, devadatto kappaṃ niraye paccati, dukkhapariyantakārako satthā na kiñci apuññaṃ āpajjatī"ti. "Imampi kho tvaṃ, mahārāja, kāraṇaṃ atthato sampaṭiccha, yena kāraṇena bhagavā devadattaṃ pabbājesi.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena bhagavā devadattaṃ pabbājesi. Yathā, mahārāja, kusalo bhisakko sallakatto vātapittasemhasannipātautupariṇāmavisamaparihāraopakkamikopakkantaṃ pūtikuṇapaduggandhābhisañchannaṃ antosallaṃ susiragataṃ pubbaruhirasampuṇṇaṃ vaṇaṃ vūpasamento vaṇamukhaṃ kakkhaḷatikhiṇakhāral bhesajjena anulimpati paripaccanāya, paripaccitvā mudubhāvamupagataṃ satthena vikantayitvā ḍahati salākāya, daḍḍhe khāralavaṇaṃ deti, bhesajjena anulimpati vaṇaruhanāya byādhitassa sotthibhāvamanuppattiyā, api nu kho so, mahārāja, bhisakko sallakatto ahitacitto bhesajjena anulimpati, satthena vikanteti, ḍahati salākāya, khāralavaṇaṃ

detī"ti? "Na hi, bhante, hitacitto sotthikāmo tāni kiriyāni karotī"ti. "Yā panassa bhesajjakiriyākaraṇena uppannā dukkhavedanā, tatonidānaṃ so bhisakko sallakatto kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti? "Hitacitto, bhante, sotthikāmo bhisakko sallakatto tāni kiriyāni karoti, kiṃ so tatonidānaṃ apuññaṃ āpajjeyya, saggagāmī so, bhante, bhisakko sallakatto"ti. "Evameva kho, mahārāja, kāruññena bhagavā devadattaṃ pabbājesi dukkhaparimuttiyā.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena bhagavā devadattaṃ pabbājesi. Yathā, mahārāja, puriso kaṇṭakena viddho assa, athaññataro puriso tassa hitakāmo sotthikāmo tiṇhena kaṇṭakena vā satthamukhena vā samantato chinditvā paggharantena lohitena taṃ kaṇṭakaṃ nīhareyya, api nu kho so, mahārāja, puriso ahitakāmo taṃ kaṇṭakaṃ nīharatī"ti? "Na hi, bhante, hitakāmo so, bhante, puriso sotthikāmo taṃ kaṇṭakaṃ nīharati. Sace so, bhante, taṃ kaṇṭakaṃ na nīhareyya, maraṇaṃ vā so tena pāpuṇeyya maraṇamattaṃ vā dukkhan"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgato kāruññena devadattaṃ pabbājesi dukkhaparimuttiyā. Sace, mahārāja, bhagavā devadattaṃ na pabbājeyya, kappakoṭisatasahassampi devadatto bhavaparamparāya niraye pacceyyā"ti.

"Anusotagāmiṃ, bhante nāgasena, devadattaṃ tathāgato paṭisotaṃ pāpesi, vipanthapaṭipannaṃ devadattaṃ panthe paṭipādesi, papāte patitassa devadattassa patiṭṭhaṃ adāsi, visamagataṃ devadattaṃ tathāgato samaṃ āropesi. Ime ca, bhante nāgasena, hetū imāni ca kāraṇāni na sakkā aññena sandassetuṃ aññatra tavādisena buddhimatā"ti.

Devadattapabbajjapañho tatiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

8. Brāhmaṇarājavādapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ tathāgatena 'ahamasmi, bhikkhave, brāhmaṇo yācayogo'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'rājāhamasmi selā'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'ahamasmi, bhikkhave, brāhmaṇo yācayogo'ti, tena hi 'rājāhamasmi selā'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ— 'rājāhamasmi selā'ti, tena hi

'ahamasmi, bhikkhave, brāhmaṇo yācayogo'ti tampi vacanaṃ micchā. Khattiyo vā hi bhaveyya brāhmaṇo vā, natthi ekāya jātiyā dve vaṇṇā nāma, ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'ahamasmi, bhikkhave, brāhmaṇo yācayogo'ti, puna ca bhaṇitaṃ—'rājāhamasmi selā'ti, tattha kāraṇaṃ atthi, yena kāraṇena tathāgato brāhmaṇo ca rājā ca hotī"ti.

"Kiṃ pana taṃ, bhante nāgasena, kāraṇaṃ, yena kāraṇena tathāgato brāhmaṇo ca rājā ca hoti"? "Sabbe, mahārāja, pāpakā akusalā dhammā tathāgatassa bāhitā pahīnā apagatā byapagatā ucchinnā khīṇā khayaṃ pattā nibbutā upasantā, tasmā tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇo nāma saṃsayamanekaṃsaṃ vimatipathaṃ vītivatto, bhagavāpi, mahārāja, saṃsayamanekaṃsaṃ vimatipathaṃ vītivatto, tena kāraṇena tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇo nāma sabbabhavagatiyoninissaṭo malarajagatavippamutto asahāyo, bhagavāpi, mahārāja, sabbabhavagatiyoninissaṭo malarajagatavippamutto asahāyo, tena kāraṇena tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇo nāma aggaseṭṭhavarapavaradibbavihārabahulo, bhagavāpi, mahārāja, aggaseṭṭhavarapavaradibbavihārabahulo, tenāpi kāraṇena tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇo nāma ajjhayanaajjhāpanadānappaṭiggahaṇadamasaṃyamaniyamapubbamanusiṭṭhipaveṇivaṃsadharaṇo, bhagavāpi, mahārāja, ajjhayanaajjhāpanadānappaṭiggahaṇadamasaṃyamaniyamapubbajināciṇṇaanusiṭṭhipaveṇivaṃsadharaṇo, tenāpi kāraṇena tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇo nāma brahāsukhavihārajjhānajhāyī; bhagavāpi, mahārāja, brahāsukhavihārajjhānajhāyī, tenāpi kāraṇena tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇo nāma sabbabhavābhavagatīsu abhijātivattitamanucaritaṃ jānāti, bhagavāpi, mahārāja, sabbabhavābhavagatīsu abhijātivattitamanucaritaṃ jānāti, tenāpi kāraṇena tathāgato 'brāhmaṇo'ti vuccati.

Brāhmaṇoti, mahārāja, bhagavato netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmac-

cehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ, vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ nāmaṃ bodhiyāyeva mūle mārasenaṃ vidhamitvā atītānāgatapaccuppanne pāpake akusale dhamme bāhetvā saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā paṭiladdhapātubhūtasamuppannamatte sacchikā paññatti yadidaṃ brāhmaṇoti, tena kāraṇena tathāgato vuccati 'brāhmaṇo'"ti.

"Kena pana, bhante nāgasena, kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'"ti? "Rājā nāma, mahārāja, yo koci rajjaṃ kāreti lokamanusāsati, bhagavāpi, mahārāja, dasasahassiyā lokadhātuyā dhammena rajjaṃ kāreti, sadevakaṃ lokaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ anusāsati, tenāpi kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'ti.

Rājā nāma, mahārāja, sabbajanamanusse abhibhavitvā nandayanto ñātisaṅghaṃ, socayanto amittasaṃghaṃ, mahatimahāyasasiriharaṃ thirasāradaṇḍaṃ anūnasatasalākālaṅkataṃ ussāpeti paṇḍaravimalasetacchattaṃ, bhagavāpi, mahārāja, socayanto mārasenaṃ micchāpaṭipannaṃ, nandayanto devamanusse sammāpaṭipanne dasasahassiyā lokadhātuyā mahatimahāyasasiriharaṃ khantithirasāradaṇḍaṃ ñāṇavarasatasalākālaṅkataṃ ussāpeti aggavaravimuttipaṇḍaravimalasetacchattaṃ, tenāpi kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'ti.

Rājā nāma upagatasampattajanānaṃ bahūnamabhivandanīyo bhavati, bhagavāpi, mahārāja, upagatasampattadevamanussānaṃ bahūnamabhivandanīyo, tenāpi kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'ti.

Rājā nāma yassa kassaci ārādhakassa pasīditvā varitaṃ varaṃ datvā kāmena tappayati, bhagavāpi, mahārāja, yassa kassaci kāyena vācāya manasā ārādhakassa pasīditvā varitaṃ varamanuttaraṃ sabbadukkhaparimuttiṃ datvā asesakāmavarena ca tappayati, tenāpi kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'ti.

Rājā nāma āṇaṃ vītikkamantaṃ vigarahati jhāpeti dhaṃseti, bhagavatopi, mahārāja, sāsanavare āṇaṃ atikkamanto alajjī maṅkubhāvena oññāto hīḷito garahito bhavitvā vajjati jinasāsanavaramhā, tenāpi kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'ti.

Rājā nāma pubbakānaṃ dhammikānaṃ rājūnaṃ paveṇimanusiṭṭhiyā dhammādhammamanudīpayitvā dhammena rajjaṃ kārayamāno pihayito piyo patthito bhavati janamanussānaṃ, ciraṃ rājakulavaṃsaṃ ṭhapayati dhammaguṇabalena, bhagavāpi, mahārāja, pubbakānaṃ

sayambhūnaṃ paveṇimanusiṭṭhiyā dhammādhammamanudīpayitvā dhammena lokamanusāsamāno pihayito piyo patthito devamanussānaṃ ciraṃ sāsanaṃ pavatteti dhammaguṇabalena, tenāpi kāraṇena tathāgato vuccati 'rājā'ti. Evamanekavidhaṃ, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena tathāgato brāhmaṇopi bhaveyya rājāpi bhaveyya, sunipuṇo bhikkhu kappampi no naṃ sampādeyya, kiṃ atibahuṃ bhaṇitena, saṃkhittaṃ sampaṭicchitabban"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Brāhmaṇarājavādapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

4. Sālakalyāṇikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'sālakalyāṇikāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, sālakalyāṇikā nāma antopathaviyaṃyeva abhivaḍḍhati hatthasatampi bhiyyopi; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena cattāri sāmaññaphalāni catasso paṭisambhidā chaḷabhiññāyo kevalañca samaṇadhammaṃ suññāgāreyeva paripūrayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sālakalyāṇikāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena rāhulena—

'Sālakalyāṇikā nāma, pādapo dharaṇīruho; Antopathaviyaṃyeva, satahatthopi vaḍḍhati.

Yathā kālamhi sampatte, paripākena so dumo; Uggañchitvāna ekāhaṃ, satahatthopi vaḍḍhati.

Evamevāhaṃ mahāvīra, sālakalyāṇikā viya; Abbhantare suññāgāre, dhammato abhivaḍḍhayin'"ti.

Sālakalyāṇikaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

5. Hīnāyāvattanapañha

"Bhante nāgasena, mahantaṃ idaṃ tathāgatasāsanaṃ sāraṃ varaṃ seṭṭhaṃ pavaraṃ anupamaṃ parisuddhaṃ vimalaṃ paṇḍaraṃ anavajjaṃ, na yuttaṃ gihiṃ tāvatakaṃ pabbajetuṃ, gihīyeva ekasmiṃ phale

vinetvā yadā apunarāvattī hoti tadā so pabbājetabbo. Kiṃ kāraṇā? Ime dujjanā tāva tattha sāsane visuddhe pabbajitvā paṭinivattitvā hīnāyāvattanti, tesaṃ paccāgamanena ayaṃ mahājano evaṃ vicinteti 'tucchakaṃ vata bho etaṃ samaṇassa gotamassa sāsanaṃ bhavissati, yaṃ ime paṭinivattantī'ti, idamettha kāraṇan"ti.

"Yathā, mahārāja, taḷāko bhaveyya sampuṇṇasucivimalasītalasalilo, atha yo koci kiliṭṭho malakaddamagato taṃ taḷākaṃ gantvā anahāyitvā kiliṭṭhova paṭinivatteyya, tattha, mahārāja, katamaṃ jano garaheyya kiliṭṭhaṃ vā taḷākaṃ vā"ti? "Kiliṭṭhaṃ, bhante, jano garaheyya 'ayaṃ taḷākaṃ gantvā anahāyitvā kiliṭṭhova paṭinivatto, kiṃ imaṃ anahāyitukāmaṃ taḷāko sayaṃ nahāpessati, ko doso taḷākassā'"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgato vimuttivarasalilasampuṇṇaṃ saddhammavarataḷākaṃ māpesi 'ye keci kilesamalakiliṭṭhā sacetanā budhā, te idha nahāyitvā sabbakilese pavāhayissantī'ti. Yadi koci taṃ saddhammavarataḷākaṃ gantvā anahāyitvā sakilesova paṭinivattitvā hīnāyāvattati taṃyeva jano garahissati 'ayaṃ jinasāsane pabbajitvā tattha patiṭṭhaṃ alabhitvā hīnāyāvatto, kiṃ imaṃ appaṭipajjantaṃ jinasāsanaṃ sayaṃ bodhessati, ko doso jinasāsanassā'ti?

Yathā vā pana, mahārāja, puriso paramabyādhito roguppattikusalaṃ amoghadhuvasiddhakammaṃ bhisakkaṃ sallakattaṃ disvā atikicchāpetvā sabyādhikova paṭinivatteyya, tattha katamaṃ jano garaheyya āturaṃ vā bhisakkaṃ vā"ti? "Āturaṃ, bhante, jano garaheyya 'ayaṃ roguppattikusalaṃ amoghadhuvasiddhakammaṃ bhisakkaṃ sallakattaṃ disvā atikicchāpetvā sabyādhikova paṭinivatto, kiṃ imaṃ atikicchāpentaṃ bhisakko sayaṃ tikicchissati, ko doso bhisakkassā'"ti? "Evameva kho, mahārāja, tathāgato antosāsanasamugge kevalaṃ sakalakilesabyādhivūpasamanasamatthaṃ amatosadhaṃ pakkhipi, 'ye keci kilesabyādhipīḷitā sacetanā budhā, te imaṃ amatosadhaṃ pivitvā sabbakilesabyādhiṃ vūpasamessantī'ti. Yadi koci taṃ amatosadhaṃ apivitvā sakilesova paṭinivattitvā hīnāyāvattati, taṃyeva jano garahissati 'ayaṃ jinasāsane pabbajitvā tattha patiṭṭhaṃ alabhitvā hīnāyāvatto, kiṃ imaṃ appaṭipajjantaṃ jinasāsanaṃ sayaṃ bodhessati, ko doso jinasāsanassā'ti?

Yathā vā pana, mahārāja, chāto puriso mahatimahāpuññabhattaparivesanaṃ gantvā taṃ bhattaṃ abhuñjitvā chātova paṭinivatteyya,

tattha katamaṃ jano garaheyya chātaṃ vā puññabhattaṃ vā”ti? “Chātaṃ, bhante, jano garaheyya ‘ayaṃ khudāpīḷito puññabhattaṃ paṭilabhitvā abhuñjitvā chātova paṭinivatto, kiṃ imassa abhuñjantassa bhojanaṃ sayaṃ mukhaṃ pavisissati, ko doso bhojanassā’”ti? “Evameva kho, mahārāja, tathāgato antosāsanasamugge paramapavaraṃ santaṃ sivaṃ paṇītaṃ amataṃ paramamadhuraṃ kāyagatāsatibhojanaṃ ṭhapesi ‘ye keci kilesachātajjhattā taṇhāparetamānasā sacetanā budhā, te imaṃ bhojanaṃ bhuñjitvā kāmarūpārūpabhavesu sabbaṃ taṇhamapanessantī’ti. Yadi koci taṃ bhojanaṃ abhuñjitvā taṇhāsitova paṭinivattitvā hīnāyāvattati, taññeva jano garahissati ‘ayaṃ jinasāsane pabbajitvā tattha patiṭṭhaṃ alabhitvā hīnāyāvatto, kiṃ imaṃ appaṭipajjantaṃ jinasāsanaṃ sayaṃ bodhessasi, ko doso jinasāsanassā’ti?

Yadi, mahārāja, tathāgato gihiṃyeva ekasmiṃ phale vinītaṃ pabbājeyya, na nāmāyaṃ pabbajjā kilesappahānāya visuddhiyā vā, natthi pabbajjāya karaṇīyaṃ. Yathā, mahārāja, puriso anekasatena kammena taḷākaṃ khaṇāpetvā parisāya evamanussāveyya ‘mā me, bhonto, keci saṃkiliṭṭhā imaṃ taḷākaṃ otaratha, pavāhitarajojallā parisuddhā vimalamaṭṭhā imaṃ taḷākaṃ otarathā’ti. Api nu kho, mahārāja, tesaṃ pavāhitarajojallānaṃ parisuddhānaṃ vimalamaṭṭhānaṃ tena taḷākena karaṇīyaṃ bhaveyyā”ti? “Na hi, bhante, yassatthāya te taṃ taḷākaṃ upagaccheyyuṃ, taṃ aññatreva tesaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, kiṃ tesaṃ tena taḷākenā”ti? “Evameva kho, mahārāja, yadi tathāgato gihiṃyeva ekasmiṃ phale vinītaṃ pabbājeyya, tattheva tesaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, kiṃ tesaṃ pabbajjāya.

Yathā vā pana, mahārāja, sabhāvaisibhattiko sutamantapadadharo atakkiko roguppattikusalo amoghadhuvasiddhakammo bhisakko sallakatto sabbarogūpasamabhesajjaṃ sannipātetvā parisāya evamanussāveyya ‘mā kho, bhonto, keci sabyādhikā mama santike upagacchatha, abyādhikā arogā mama santike upagacchathā’ti. Api nu kho, mahārāja, tesaṃ abyādhikānaṃ arogānaṃ paripuṇṇānaṃ udaggānaṃ tena bhisakkena karaṇīyaṃ bhaveyyā”ti? “Na hi, bhante, yassatthāya te taṃ bhisakkaṃ sallakattaṃ upagaccheyyuṃ, taṃ aññatreva tesaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, kiṃ tesaṃ tena bhisakkenā”ti? “Evameva kho, mahārāja, yadi tathāgato gihiṃyeva ekasmiṃ phale vinītaṃ pabbājeyya, tattheva tesaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, kiṃ tesaṃ pabbajjāya?

Yathā vā pana, mahārāja, koci puriso anekathālipākasataṃ bhojanaṃ paṭiyādāpetvā parisāya evamanussāveyya 'mā me, bhonto, keci chātā imaṃ parivesanaṃ upagacchatha, subhuttā tittā suhitā dhātā pīṇitā paripuṇṇā imaṃ parivesanaṃ upagacchathā'ti. Api nu kho, mahārāja, tesaṃ bhuttāvīnaṃ tittānaṃ suhitānaṃ dhātānaṃ pīṇitānaṃ paripuṇṇānaṃ tena bhojanena karaṇīyaṃ bhaveyyā"ti? "Na hi, bhante, yassatthāya te taṃ parivesanaṃ upagaccheyyuṃ, taṃ aññatreva tesaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, kiṃ tesaṃ tāya parivesanāyā"ti? "Evameva kho, mahārāja, yadi tathāgato gihiṃyeva ekasmiṃ phale vinītaṃ pabbājeyya, tattheva tesaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, kiṃ tesaṃ pabbajjāya?

Api ca, mahārāja, ye hīnāyāvattanti, te jinasāsanassa pañca atuliye guṇe dassenti. Katame pañca? Bhūmimahantabhāvaṃ dassenti, parisuddhavimalabhāvaṃ dassenti, pāpehi asaṃvāsiyabhāvaṃ dassenti, duppaṭivedhabhāvaṃ dassenti, bahusaṃvararakkhiyabhāvaṃ dassenti.

Kathaṃ bhūmimahantabhāvaṃ dassenti? Yathā, mahārāja, puriso adhano hīnajacco nibbiseso buddhiparihīno mahārajjaṃ paṭilabhitvā na cirasseva paripatati paridhaṃsati parihāyati yasato, na sakkoti issariyaṃ sandhāretuṃ. Kiṃkāraṇaṃ? Mahantattā issariyassa. Evameva kho, mahārāja, ye keci nibbisesā akatapuññā buddhiparihīnā jinasāsane pabbajanti, te taṃ pabbajjaṃ pavaruttamaṃ sandhāretuṃ avisahantā na cirasseva jinasāsanā paripatitvā paridhaṃsitvā parihāyitvā hīnāyāvattanti, na sakkonti jinasāsanaṃ sandhāretuṃ. Kiṃkāraṇaṃ? Mahantattā jinasāsanabhūmiyā. Evaṃ bhūmimahantabhāvaṃ dassenti.

Kathaṃ parisuddhavimalabhāvaṃ dassenti? Yathā, mahārāja, vāri pokkharapatte vikirati vidhamati vidhaṃseti, na ṭhānamupagacchati nūpalimpati. Kiṃkāraṇaṃ? Parisuddhavimalattā padumassa. Evameva kho, mahārāja, ye keci saṭhā kūṭā vaṅkā kuṭilā visamadiṭṭhino jinasāsane pabbajanti, te parisuddhavimalanikkaṇṭakapaṇḍaravarappavarasāsanato na cirasseva vikiritvā vidhamitvā vidhaṃsetvā asaṇṭhahitvā anupalimpitvā hīnāyāvattanti. Kiṃkāraṇaṃ? Parisuddhavimalattā jinasāsanassa. Evaṃ parisuddhavimalabhāvaṃ dassenti.

Kathaṃ pāpehi asaṃvāsiyabhāvaṃ dassenti? Yathā, mahārāja, mahāsamudde na matena kuṇapena saṃvasati, yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippameva tīraṃ upaneti thalaṃ vā ussāreti. Kiṃkāraṇaṃ? Mahābhūtānaṃ bhavanattā mahāsamuddassa. Evameva kho, mahārāja,

ye keci pāpakā asaṃvutā ahirikā akiriyā osannavīriyā kusītā kiliṭṭhā dujjanā manussā jinasāsane pabbajanti, te na cirasseva jinasāsanato arahantavimalakhīṇāsavamahābhūtabhavanato nikkhamitvā asaṃvasitvā hīnāyāvattanti. Kiṃkāraṇaṃ? Pāpehi asaṃvāsiyattā jinasāsanassa. Evaṃ pāpehi asaṃvāsiyabhāvaṃ dassenti.

Kathaṃ duppaṭivedhabhāvaṃ dassenti? Yathā, mahārāja, ye keci achekā asikkhitā asippino mativippahīnā issāsā vālaggavedhaṃ avisahantā vigaḷanti pakkamanti. Kiṃkāraṇaṃ? Saṇhasukhumaduppaṭivedhattā vālaggassa. Evameva kho, mahārāja, ye keci duppaññā jaḷā eḷamūgā mūḷhā dandhagatikā janā jinasāsane pabbajanti, te taṃ paramasaṇhasukhumacatusaccappaṭivedhaṃ paṭivijjhituṃ avisahantā jinasāsanā vigaḷitvā pakkamitvā na cirasseva hīnāyāvattanti. Kiṃkāraṇaṃ? Paramasaṇhasukhumaduppaṭivedhatāya saccānaṃ. Evaṃ duppaṭivedhabhāvaṃ dassenti.

Kathaṃ bahusaṃvararakkhiyabhāvaṃ dassenti? Yathā, mahārāja, kocideva puriso mahatimahāyuddhabhūmimupagato parasenāya disāvidisāhi samantā parivārito sattihatthaṃ janamupentaṃ disvā bhīto osakkati paṭinivattati palāyati. Kiṃkāraṇaṃ? Bahuvidhayuddhamukharakkhaṇabhayā. Evameva kho, mahārāja, ye keci pāpakā asaṃvutā ahirikā akiriyā akkhantī capalā calitā ittarā bālajanā jinasāsane pabbajanti, te bahuvidhaṃ sikkhāpadaṃ parirakkhituṃ avisahantā osakkitvā paṭinivattitvā palāyitvā na cirasseva hīnāyāvattanti. Kiṃkāraṇaṃ? Bahuvidhasaṃvararakkhiyabhāvattā jinasāsanassa. Evaṃ bahuvidhasaṃvararakkhiyabhāvaṃ dassenti.

Thalajuttamepi, mahārāja, vassikāgumbe kimividdhāni pupphāni honti, tāni aṅkurāni saṅkuṭitāni antarāyeva paripatanti, na ca tesu paripatitesu vassikāgumbo hīḷito nāma hoti. Yāni tattha ṭhitāni pupphāni, tāni sammā gandhena disāvidisaṃ abhibyāpenti. Evameva kho, mahārāja, ye te jinasāsane pabbajitvā hīnāyāvattanti, te jinasāsane kimividdhāni vassikāpupphāni viya vaṇṇagandharahitā nibbaṇṇākārasīlā abhabbā vepullāya, na ca tesaṃ hīnāyāvattanena jinasāsanaṃ hīḷitaṃ nāma hoti. Ye tattha ṭhitā bhikkhū, te sadevakaṃ lokaṃ sīlavaragandhena abhibyāpenti.

Sālīnampi, mahārāja, nirātaṅkānaṃ lohitakānaṃ antare karumbhakaṃ nāma sālijāti uppajjitvā antarā yeva vinassati, na ca tassā vinaṭṭhattā

lohitakasālī hīḷitā nāma honti. Ye tattha ṭhitā sālī, te rājūpabhogā honti. Evameva kho, mahārāja, ye te jinasāsane pabbajitvā hīnāyāvattanti, te lohitakasālīnamantare karumbhakā viya jinasāsane na vaḍḍhitvā vepullataṃ na pāpuṇitvā antarāyeva hīnāyāvattanti, na ca tesaṃ hīnāyāvattanena jinasāsanaṃ hīḷitaṃ nāma hoti. Ye tattha ṭhitā bhikkhū te arahattassa anucchavikā honti.

Kāmadadassāpi, mahārāja, maṇiratanassa ekadesaṃ kakkasaṃ uppajjati, na ca tattha kakkasuppannattā maṇiratanaṃ hīḷitaṃ nāma hoti. Yaṃ tattha parisuddhaṃ maṇiratanassa, taṃ janassa hāsakaraṃ hoti. Evameva kho, mahārāja, ye te jinasāsane pabbajitvā hīnāyāvattanti, kakkasā te jinasāsane papaṭikā, na ca tesaṃ hīnāyāvattanena jinasāsanaṃ hīḷitaṃ nāma hoti. Ye tattha ṭhitā bhikkhū, te devamanussānaṃ hāsajanakā honti.

Jātisampannassapi, mahārāja, lohitacandanassa ekadesaṃ pūtikaṃ hoti appagandhaṃ. Na tena lohitacandanaṃ hīḷitaṃ nāma hoti. Yaṃ tattha apūtikaṃ sugandhaṃ, taṃ samantā vidhūpeti abhibyāpeti. Evameva kho, mahārāja, ye te jinasāsane pabbajitvā hīnāyāvattanti, te lohitacandanasārantare pūtikadesamiva chaḍḍanīyā jinasāsane, na ca tesaṃ hīnāyāvattanena jinasāsanaṃ hīḷitaṃ nāma hoti. Ye tattha ṭhitā bhikkhū, te sadevakaṃ lokaṃ sīlavaracandanagandhena anulimpayantī"ti.

"Sādhu, bhante nāgasena, tena tena anucchavikena tena tena sadisena kāraṇena niravajjamanupāpitaṃ jinasāsanaṃ seṭṭhabhāvena paridīpitaṃ, hīnāyāvattamānāpi te jinasāsanassa seṭṭhabhāvaṃyeva paridīpentī"ti.

Hīnāyāvattanapañho pañcamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañhārambhakathā

Upāsakaguṇavagga

6. Upāsakaguṇa

Thero "sādhū"ti sampaṭicchitvā dasa upāsakassa upāsakaguṇe paridīpesi. "Dasa ime, mahārāja, upāsakassa upāsakaguṇā. Katame dasa, idha, mahārāja, upāsako saṃghena samānasukhadukkho hoti, dhammādhipateyyo hoti, yathābalaṃ saṃvibhāgarato hoti, jinasāsanaparihāniṃ disvā abhivaḍḍhiyā vāyamati. Sammādiṭṭhiko hoti, apagatakotūhalamaṅgaliko jīvitahetupi na aññaṃ satthāraṃ uddisati, kāyikavācasikañcassa rakkhitaṃ hoti, samaggārāmo hoti samaggarato, anusūyako

hoti, na ca kuhanavasena sāsane carati, buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṃghaṃ saraṇaṃ gato hoti. Ime kho, mahārāja, dasa upāsakassa upāsakaguṇā, te sabbe guṇā tayi saṃvijjanti, taṃ te yuttaṃ pattaṃ anucchavikaṃ patirūpaṃ yaṃ tvaṃ jinasāsanaparihāniṃ disvā abhivaḍḍhiṃ icchasi, karomi te okāsaṃ, puccha maṃ tvaṃ yathāsukhan"ti.

Meṇḍakapañhārambhakathā niṭṭhitā.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

2. Padumaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'padumassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, padumaṃ udake jātaṃ udake saṃvaddhaṃ anupalittaṃ udakena; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kule gaṇe lābhe yase sakkāre sammānanāya paribhogapaccayesu ca sabbattha anupalittena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, padumassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, padumaṃ udakā accuggamma ṭhāti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbalokaṃ abhibhavitvā accuggamma lokuttaradhamme ṭhātabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, padumassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, padumaṃ appamattakenapi anilena eritaṃ calati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena appamattakesupi kilesesu saṃyamo karaṇīyo, bhayadassāvinā viharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, padumassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena 'aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesū'"ti.

Padumaṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

2. Dukkarakārikapañha

"Bhante nāgasena, sabbeva bodhisattā dukkarakārikaṃ karonti, udāhu gotameneva bodhisattena dukkarakārikā katā"ti? "Natthi, mahārāja, sabbesaṃ bodhisattānaṃ dukkarakārikā, gotameneva bodhisattena

dukkarakārikā katā"ti.

"Bhante nāgasena, yadi evaṃ ayuttaṃ, yaṃ bodhisattānaṃ bodhisattehi vemattatā hotī"ti. "Catūhi, mahārāja, ṭhānehi bodhisattānaṃ bodhisattehi vemattatā hoti. Katamehi catūhi? Kulavemattatā padhānavemattatā āyuvemattatā pamāṇavemattatāti. Imehi kho, mahārāja, catūhi ṭhānehi bodhisattānaṃ bodhisattehi vemattatā hoti. Sabbesampi, mahārāja, buddhānaṃ rūpe sīle samādhimhi paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassane catuvesārajje dasatathāgatabale chaasādhāraṇañāṇe cuddasabuddhañāṇe aṭṭhārasabuddhadhamme kevale ca buddhaguṇe natthi vemattatā, sabbepi buddhā buddhadhammehi samasamā"ti.

"Yadi, bhante nāgasena, sabbepi buddhā buddhadhammehi samasamā, kena kāraṇena gotameneva bodhisattena dukkarakārikā katā"ti? "Aparipakke, mahārāja, ñāṇe aparipakkāya bodhiyā gotamo bodhisatto nekkhammamabhinikkhanto aparipakkaṃ ñāṇaṃ paripācayamānena dukkarakārikā katā"ti.

"Bhante nāgasena, kena kāraṇena bodhisatto aparipakke ñāṇe aparipakkāya bodhiyā mahābhinikkhamanaṃ nikkhanto, nanu nāma ñāṇaṃ paripācetvā paripakke ñāṇe nikkhamitabban"ti?

"Bodhisatto, mahārāja, viparītaṃ itthāgāraṃ disvā vippaṭisārī ahosi, tassa vippaṭisārissa arati uppajji, araticittaṃ uppannaṃ disvā aññataro mārakāyiko devaputto 'ayaṃ kho kālo araticittassa vinodanāyā'ti vehāse ṭhatvā idaṃ vacanamabravi—

'Mārisa, mā kho tvaṃ ukkaṇṭhito ahosi, ito te sattame divase dibbaṃ cakkaratanaṃ pātubhavissati sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ, pathavigatāni ca te ratanāni ākāsaṭṭhāni ca sayameva upagacchissanti, dvisahassaparittadīpaparivāresu catūsu mahādīpesu ekamukhena āṇā pavattissati, parosahassañca te puttā bhavissanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā, tehi puttehi parikiṇṇo sattaratanasamannāgato catuddīpamanusāsissasī'ti.

Yathā nāma divasasantattaṃ ayosūlaṃ sabbattha upaḍahantaṃ kaṇṇasotaṃ paviseyya; evameva kho, mahārāja, bodhisattassa taṃ vacanaṃ kaṇṇasotaṃ pavisittha, iti so pakatiyāva ukkaṇṭhito tassā devatāya vacanena bhiyyoso mattāya ubbijji saṃvijji saṃvegamāpajji.

Yathā pana, mahārāja, mahatimahāaggikkhandho jalamāno aññena kaṭṭhena upaḍahito bhiyyoso mattāya jaleyya; evameva kho, mahārāja,

bodhisatto pakatiyāva ukkaṇṭhito tassā devatāya vacanena bhiyyoso mattāya ubbijji saṃvijji saṃvegamāpajji.

Yathā vā pana, mahārāja, mahāpathavī pakatitintā nibbattaharitasaddalā āsittodakā cikkhallajātā punadeva mahāmeghe abhivuṭṭhe bhiyyoso mattāya cikkhallatarā assa; evameva kho, mahārāja, bodhisatto pakatiyāva ukkaṇṭhito tassā devatāya vacanena bhiyyoso mattāya ubbijji saṃvijji saṃvegamāpajjī"ti.

"Api nu kho, bhante nāgasena, bodhisattassa yadi sattame divase dibbaṃ cakkaratanaṃ nibbatteyya, paṭinivatteyya bodhisatto dibbe cakkaratane nibbatte"ti? "Na hi, mahārāja, sattame divase bodhisattassa dibbaṃ cakkaratanaṃ nibbatteyya, api ca palobhanatthāya tāya devatāya musā bhaṇitaṃ, yadipi, mahārāja, sattame divase dibbaṃ cakkaratanaṃ nibbatteyya, bodhisatto na nivatteyya. Kiṃkāraṇaṃ? 'Aniccan'ti, mahārāja, bodhisatto daḷhaṃ aggahesi, 'dukkhaṃ anattā'ti daḷhaṃ aggahesi, upādānakkhayaṃ patto.

Yathā, mahārāja, anotattadahato udakaṃ gaṅgaṃ nadiṃ pavisati, gaṅgāya nadiyā mahāsamuddaṃ pavisati, mahāsamuddato pātālamukhaṃ pavisati, api nu, mahārāja, taṃ udakaṃ pātālamukhagataṃ paṭinivattitvā mahāsamuddaṃ paviseyya, mahāsamuddato gaṅgaṃ nadiṃ paviseyya, gaṅgāya nadiyā puna anotattaṃ paviseyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, bodhisattena kappānaṃ satasahassaṃ caturo ca asaṅkhyeyye kusalaṃ paripācitaṃ imassa bhavassa kāraṇā, soyaṃ antimabhavo anuppatto paripakkaṃ bodhiñāṇaṃ chahi vassehi buddho bhavissati sabbaññū loke aggapuggalo, api nu kho, mahārāja, bodhisatto cakkaratanakāraṇā paṭinivatteyyā"ti? "Na hi, bhante"ti.

"Api ca, mahārāja, mahāpathavī parivatteyya sakānanā sapabbatā, na tveva bodhisatto paṭinivatteyya apatvā sammāsambodhiṃ. Āroheyyapi ce, mahārāja, gaṅgāya udakaṃ paṭisotaṃ, na tveva bodhisatto paṭinivatteyya apatvā sammāsambodhiṃ; visusseyyapi ce, mahārāja, mahāsamuddo aparimitajaladharo gopade udakaṃ viya, na tveva bodhisatto paṭinivatteyya apatvā sammāsambodhiṃ; phaleyyapi ce, mahārāja, sinerupabbatarājā satadhā vā sahassadhā vā, na tveva bodhisatto paṭinivatteyya apatvā sammāsambodhiṃ; pateyyumpi ce, mahārāja, candimasūriyā satārakā leḍḍu viya chamāyaṃ, na tveva bodhisatto paṭini-

vatteyya apatvā sammāsambodhiṃ; saṃvatteyyapi ce, mahārāja, ākāso kilañjamiva, na tveva bodhisatto paṭinivatteyya apatvā sammāsambodhiṃ. Kiṃ kāraṇā? Padālitattā sabbabandhanānan"ti.

"Bhante nāgasena, kati loke bandhanānī"ti? "Dasa kho panimāni, mahārāja, loke bandhanāni, yehi bandhanehi baddhā sattā na nikkhamanti, nikkhamitvāpi paṭinivattanti. Katamāni dasa? Mātā, mahārāja, loke bandhanaṃ, pitā, mahārāja, loke bandhanaṃ, bhariyā, mahārāja, loke bandhanaṃ, puttā, mahārāja, loke bandhanaṃ, ñātī, mahārāja, loke bandhanaṃ, mittaṃ, mahārāja, loke bandhanaṃ, dhanaṃ, mahārāja, loke bandhanaṃ, lābhasakkāro, mahārāja, loke bandhanaṃ, issariyaṃ, mahārāja, loke bandhanaṃ, pañca kāmaguṇā, mahārāja, loke bandhanaṃ, imāni kho, mahārāja, dasa loke bandhanāni, yehi bandhanehi baddhā sattā na nikkhamanti, nikkhamitvāpi paṭinivattanti, tāni dasa bandhanāni bodhisattassa chinnāni padālitāni, tasmā, mahārāja, bodhisatto na paṭinivattatī"ti.

"Bhante nāgasena, yadi bodhisatto uppanne araticitte devatāya vacanena aparipakke ñāṇe aparipakkāya bodhiyā nekkhammamabhinikkhanto, kiṃ tassa dukkarakārikāya katāya, nanu nāma sabbabhakkhena bhavitabbaṃ ñāṇaparipākaṃ āgamayamānenā"ti?

"Dasa kho panime, mahārāja, puggalā lokasmiṃ oññātā avaññātā hīḷitā khīḷitā garahitā paribhūtā acittīkatā. Katame dasa? Itthī, mahārāja, vidhavā lokasmiṃ oññātā avaññātā hīḷitā khīḷitā garahitā paribhūtā acittīkatā. Dubbalo, mahārāja, puggalo ... pe ... amittañāti, mahārāja, puggalo ... mahagghaso, mahārāja, puggalo ... agarukulavāsiko, mahārāja, puggalo ... pāpamitto, mahārāja, puggalo ... dhanahīno, mahārāja, puggalo ... ācārahīno, mahārāja, puggalo ... kammahīno, mahārāja, puggalo ... payogahīno, mahārāja, puggalo lokasmiṃ oññāto avaññāto hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato. Ime kho, mahārāja, dasa puggalā lokasmiṃ oññātā avaññātā hīḷitā khīḷitā garahitā paribhūtā acittīkatā. Imāni kho, mahārāja, dasa ṭhānāni anussaramānassa bodhisattassa evaṃ saññā uppajji 'māhaṃ kammahīno assaṃ payogahīno garahito devamanussānaṃ, yannūnāhaṃ kammassāmī assaṃ kammagaru kammādhipateyyo kammasīlo kammadhorayho kammaniketavā appamatto vihareyyan'ti, evaṃ kho, mahārāja, bodhisatto ñāṇaṃ paripācento dukkarakārikaṃ akāsī"ti.

"Bhante nāgasena, bodhisatto dukkarakārikaṃ karonto evamāha 'na kho panāhaṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigacchāmi uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanavisesaṃ, siyā nu kho añño maggo bodhāyā'ti. Api nu tasmiṃ samaye bodhisattassa maggaṃ ārabbha satisammoso ahosī"ti?

"Pañcavīsati kho panime, mahārāja, cittadubbalīkaraṇā dhammā, yehi dubbalīkataṃ cittaṃ na sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Katame pañcavīsati? Kodho, mahārāja, cittadubbalīkaraṇo dhammo, yena dubbalīkataṃ cittaṃ na sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya, upanāho ... pe ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... thinamiddhaṃ ... tandi ... ālasyaṃ ... pāpamittatā ... rūpā ... saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... khudāpipāsā ... arati, mahārāja, cittadubbalīkaraṇo dhammo, yena dubbalīkataṃ cittaṃ na sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Ime kho, mahārāja, pañcavīsati cittadubbalīkaraṇā dhammā, yehi dubbalīkataṃ cittaṃ na sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya.

Bodhisattassa kho, mahārāja, khudāpipāsā kāyaṃ pariyādiyiṃsu, kāye pariyādinne cittaṃ na sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Satasahassaṃ, mahārāja, kappānaṃ caturo ca asaṅkhyeyye kappe bodhisatto catunnaṃyeva ariyasaccānaṃ abhisamayaṃ anvesi tāsu tāsu jātīsu, kiṃ panassa pacchime bhave abhisamayajātiyaṃ maggaṃ ārabbha satisammoso hessati? Api ca, mahārāja, bodhisattassa saññāmattaṃ uppajji 'siyā nu kho añño maggo bodhāyā'ti. Pubbe kho, mahārāja, bodhisatto ekamāsiko samāno pitu sakkassa kammante sītāya jambucchāyāya sirisayane pallaṅkaṃ ābhujitvā nisinno vivicceva kāmehi vicicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmi, ñāṇaṃ paripācento bodhisatto dukkarakārikaṃ akāsī"ti.

Dukkarakārikapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

12. Bhikkhupaṇāmitapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'akkodhano vigatakhilohamasmī'ti, puna ca tathāgato there sāriputtamoggallāne saparise paṇāmesi, kiṃ nu kho, bhante nāgasena, tathāgato kupito parisaṃ paṇāmesi, udāhu tuṭṭho paṇāmesi, etaṃ tāva jānāhi imaṃ nāmāti? Yadi, bhante nāgasena, kupito parisaṃ paṇāmesi, tena hi tathāgatassa kodho appaṭivattito, yadi tuṭṭho paṇāmesi, tena hi avatthusmiṃ ajānantena paṇāmitā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'akkodhano vigatakhilohamasmī'ti, paṇāmitā ca therā sāriputtamoggallānā saparisā, tañca pana na kopena. Idha, mahārāja, kocideva puriso mahāpathaviyā mūle vā khāṇuke vā pāsāṇe vā kaṭhale vā visame vā bhūmibhāge khalitvā patati, api nu kho, mahārāja, mahāpathavī kupitā taṃ pātetī"ti? "Na hi, bhante, natthi mahāpathaviyā kopo vā pasādo vā, anunayappaṭighavippamuttā mahāpathavī, sayameva so alaso khalitvā patito"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi tathāgatānaṃ kopo vā pasādo vā, anunayappaṭighavippamuttā tathāgatā arahanto sammāsambuddhā, atha kho sayaṃ kateneva te attano aparādhena paṇāmitā.

Idha pana, mahārāja, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati, yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippameva nicchubhati thalaṃ ussāreti. Api nu kho, mahārāja, mahāsamuddo kupito taṃ kuṇapaṃ nicchubhatī"ti? "Na hi, bhante, natthi mahāsamuddassa kopo vā pasādo vā, anunayappaṭighavippamutto mahāsamuddo"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi tathāgatānaṃ kopo vā pasādo vā, anunayappaṭighavippamuttā tathāgatā arahanto sammāsambuddhā, atha kho sayaṃ kateneva te attano aparādhena paṇāmitā.

Yathā, mahārāja, pathaviyā khalito patīyati, evaṃ jinasāsanavare khalito paṇāmīyati. Yathā, mahārāja, samudde mataṃ kuṇapaṃ nicchubhīyati, evaṃ jinasāsanavare khalito paṇāmīyati. Yaṃ pana te, mahārāja, tathāgato paṇāmesi, tesaṃ atthakāmo hitakāmo sukhakāmo visuddhikāmo 'evaṃ ime jātijarābyādhimaraṇehi parimuccissantī'ti—paṇāmesī "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Bhikkhupaṇāmitapañho dvādasamo.

Paṇāmitavaggo tatiyo.

Imasmiṃ vagge dvādasa pañhā.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

5. Buddhalābhantarāyapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'lābhī tathāgato cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan'ti. Puna ca tathāgato pañcasālaṃ brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pavisitvā kiñcideva alabhitvā yathādhotena pattena nikkhantoti. Yadi, bhante nāgasena, tathāgato lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, tena hi pañcasālaṃ brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pavisitvā kiñcideva alabhitvā yathādhotena pattena nikkhantoti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi pañcasālaṃ brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pavisitvā kiñcideva alabhitvā yathādhotena pattena nikkhanto, tena hi lābhī tathāgato cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānanti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho sumahanto dunnibbeṭho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Lābhī, mahārāja, tathāgato cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, pañcasālañca brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pavisitvā kiñcideva alabhitvā yathādhotena pattena nikkhanto, tañca pana mārassa pāpimato kāraṇā"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, bhagavato gaṇanapathaṃ vītivattakappe abhisaṅkhataṃ kusalaṃ kinti niṭṭhitaṃ, adhunuṭṭhitena mārena pāpimatā tassa kusalassa balavegaṃ kinti pihitaṃ; tena hi, bhante nāgasena, tasmiṃ vatthusmiṃ dvīsu ṭhānesu upavādo āgacchati, kusalatopi akusalaṃ balavataraṃ hoti, buddhabalatopi mārabalaṃ balavataraṃ hotīti; tena hi rukkhassa mūlatopi aggaṃ bhārataraṃ hoti, guṇasamparikiṇṇatopi pāpiyaṃ balavataraṃ hotī"ti. "Na, mahārāja, tāvatakena kusalatopi akusalaṃ balavataraṃ nāma hoti, na buddhabalatopi mārabalaṃ balavataraṃ nāma hoti. Api cettha kāraṇaṃ icchitabbaṃ.

Yathā, mahārāja, puriso rañño cakkavattissa madhuṃ vā madhupiṇḍikaṃ vā aññaṃ vā upāyanaṃ abhihareyya, tamenaṃ rañño dvārapālo evaṃ vadeyya 'akālo, bho, ayaṃ rañño dassanāya, tena hi, bho, tava upāyanaṃ gahetvā sīghasīghaṃ paṭinivatta, pure tava rājā daṇḍaṃ dhāressatī'ti. Tato so puriso daṇḍabhayā tasito ubbiggo taṃ

upāyanaṃ ādāya sīghasīghaṃ paṭinivatteyya, api nu kho so, mahārāja, rājā cakkavattī tāvatakena upāyanavikalamattakena dvārapālato dubbalataro nāma hoti, aññaṃ vā pana kiñci upāyanaṃ na labheyyā"ti? "Na hi, bhante, issāpakato so, bhante, dvārapālo upāyanaṃ nivāresi, aññena pana dvārena satasahassaguṇampi rañño upāyanaṃ upetī"ti. "Evameva kho, mahārāja, issāpakato māro pāpimā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi, aññāni pana anekāni devatāsatasahassāni amataṃ dibbaṃ ojaṃ gahetvā upagatāni 'bhagavato kāye ojaṃ odahissāmā'ti bhagavantaṃ namassamānāni pañjalikāni ṭhitānī"ti.

"Hotu, bhante nāgasena, sulabhā bhagavato cattāro paccayā loke uttamapurisassa, yācitova bhagavā devamanussehi cattāro paccaye paribhuñjati, api ca kho pana mārassa yo adhippāyo, so tāvatakena siddho, yaṃ so bhagavato bhojanassa antarāyamakāsi. Ettha me, bhante, kaṅkhā na chijjati, vimatijātohaṃ tattha saṃsayapakkhando. Na me tattha mānasaṃ pakkhandati, yaṃ tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa sadevake loke aggapuggalavarassa kusalavarapuññasambhavassa asamasamassa anupamassa appaṭisamassa chavakaṃ lāmakaṃ parittaṃ pāpaṃ anariyaṃ vipannaṃ māro lābhantarāyamakāsī"ti.

"Cattāro kho, mahārāja, antarāyā adiṭṭhantarāyo uddissa katantarāyo upakkhaṭantarāyo paribhogantarāyoti. Tattha katamo adiṭṭhantarāyo? Anodissa adassanena anabhisaṅkhataṃ koci antarāyaṃ karoti 'kiṃ parassa dinnenā'ti, ayaṃ adiṭṭhantarāyo nāma.

Katamo uddissa katantarāyo? Idhekaccaṃ puggalaṃ upadisitvā uddissa bhojanaṃ paṭiyattaṃ hoti, taṃ koci antarāyaṃ karoti, ayaṃ uddissa katantarāyo nāma.

Katamo upakkhaṭantarāyo? Idha yaṃ kiñci upakkhaṭaṃ hoti appaṭiggahitaṃ, tattha koci antarāyaṃ karoti, ayaṃ upakkhaṭantarāyo nāma.

Katamo paribhogantarāyo? Idha yaṃ kiñci paribhogaṃ, tattha koci antarāyaṃ karoti, ayaṃ paribhogantarāyo nāma. Ime kho, mahārāja, cattāro antarāyā.

Yaṃ pana māro pāpimā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi, taṃ neva bhagavato paribhogaṃ na upakkhaṭaṃ na uddissakataṃ, anāgataṃ asampattaṃ adassanena antarāyaṃ kataṃ, taṃ pana nekassa bhagavatoyeva, atha kho ye te tena samayena nikkhantā abbhāgatā,

sabbepi te taṃ divasaṃ bhojanaṃ na labhiṃsu, nāhaṃ taṃ, mahārāja, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yo tassa bhagavato uddissa kataṃ upakkhaṭaṃ paribhogaṃ antarāyaṃ kareyya. Sace koci issāya uddissa kataṃ upakkhaṭaṃ paribhogaṃ antarāyaṃ kareyya, phaleyya tassa muddhā satadhā vā sahassadhā vā.

Cattārome, mahārāja, tathāgatassa kenaci anāvaraṇīyā guṇā. Katame cattāro? Lābho, mahārāja, bhagavato uddissa kato upakkhaṭo na sakkā kenaci antarāyaṃ kātuṃ; sarīrānugatā, mahārāja, bhagavato byāmappabhā na sakkā kenaci antarāyaṃ kātuṃ; sabbaññutaṃ, mahārāja, bhagavato ñāṇaratanaṃ na sakkā kenaci antarāyaṃ kātuṃ; jīvitaṃ, mahārāja, bhagavato na sakkā kenaci antarāyaṃ kātuṃ. Ime kho, mahārāja, cattāro tathāgatassa kenaci anāvaraṇīyā guṇā, sabbepete, mahārāja, guṇā ekarasā arogā akuppā aparūpakkamā aphusāni kiriyāni. Adassanena, mahārāja, māro pāpimā nilīyitvā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi.

Yathā, mahārāja, rañño paccante dese visame adassanena nilīyitvā corā panthaṃ dūsenti. Yadi pana rājā te core passeyya, api nu kho te corā sotthiṃ labheyyun"ti? "Na hi, bhante, pharasunā phālāpeyya satadhā vā sahassadhā vā"ti. "Evameva kho, mahārāja, adassanena māro pāpimā nilīyitvā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi.

Yathā vā pana, mahārāja, itthī sapatikā adassanena nilīyitvā parapurisaṃ sevati; evameva kho, mahārāja, adassanena māro pāpimā nilīyitvā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi. Yadi, mahārāja, itthī sāmikassa sammukhā parapurisaṃ sevati, api nu kho sā itthī sotthiṃ labheyyā"ti? "Na hi, bhante, haneyyāpi taṃ, bhante, sāmiko vadheyyāpi bandheyyāpi dāsittaṃ vā upaneyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, adassanena māro pāpimā nilīyitvā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi. Yadi, mahārāja, māro pāpimā bhagavato uddissa kataṃ upakkhaṭaṃ paribhogaṃ antarāyaṃ kareyya, phaleyya tassa muddhā satadhā vā sahassadhā vā"ti. "Evametaṃ, bhante nāgasena, corikāya kataṃ mārena pāpimatā, nilīyitvā māro pāpimā pañcasālake brāhmaṇagahapatike anvāvisi. Sace so, bhante, māro pāpimā bhagavato uddissa kataṃ upakkhaṭaṃ paribhogaṃ antarāyaṃ kareyya, muddhā vāssa phaleyya satadhā vā sahassadhā vā, kāyo vāssa bhusamuṭṭhi

viya vikireyya. Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Buddhalābhantarāyapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

9. Sakkaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'sakkassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, sakko ekantasukhasamappito; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ekantapavivekasukhābhiratena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sakkassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sakko deve disvā paggaṇhāti, hāsamabhijaneti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kusalesu dhammesu alīnamatanditaṃ santaṃ mānasaṃ paggahetabbaṃ, hāsamabhijanetabbaṃ, uṭṭhahitabbaṃ ghaṭitabbaṃ vāyamitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sakkassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sakkassa anabhirati nuppajjati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena suññāgāre anabhirati na uppādetabbā. Idaṃ, mahārāja, sakkassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena subhūtinā—

'Sāsane te mahāvīra, yato pabbajito ahaṃ; Nābhijānāmi uppannaṃ, mānasaṃ kāmasaṃhitan'"ti.

Sakkaṅgapañho navamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

10. Nibbānarūpasaṇṭhānapañha

"Bhante nāgasena, 'nibbānaṃ nibbānan'ti yaṃ vadesi, sakkā pana tassa nibbānassa rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayitun"ti? "Appaṭibhāgaṃ, mahārāja, nibbānaṃ, na sakkā nibbānassa rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayitun"ti. "Etampāhaṃ, bhante nāgasena, na sampaṭicchāmi, yaṃ atthidhammassa nibbānassa rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā

vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā apaññāpanaṃ, kāraṇena maṃ saññāpehī"ti. "Hotu, mahārāja, kāraṇena taṃ saññāpessāmi. Atthi, mahārāja, mahāsamuddo nāmā"ti? "Āma, bhante, attheso mahāsamuddo"ti. "Sace taṃ, mahārāja, koci evaṃ puccheyya 'kittakaṃ, mahārāja, mahāsamudde udakaṃ, kati pana te sattā, ye mahāsamudde paṭivasantī'ti, evaṃ puṭṭho tvaṃ, mahārāja, kinti tassa byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, koci evaṃ puccheyya 'kittakaṃ, mahārāja, mahāsamudde udakaṃ, kati pana te sattā, ye mahāsamudde paṭivasantī'ti, tamahaṃ, bhante, evaṃ vadeyyaṃ 'apucchitabbaṃ maṃ tvaṃ, ambho purisa, pucchasi, nesā pucchā kenaci pucchitabbā, ṭhapanīyo eso pañho. Avibhatto lokakkhāyikehi mahāsamuddo, na sakkā mahāsamudde udakaṃ pariminituṃ sattā vā ye tattha vāsamupagatāti evāhaṃ, bhante tassa paṭivacanaṃ dadeyyan'"ti.

"Kissa pana tvaṃ, mahārāja, atthidhamme mahāsamudde evaṃ paṭivacanaṃ dadeyyāsi, nanu vigaṇetvā tassa ācikkhitabbaṃ 'ettakaṃ mahāsamudde udakaṃ, ettakā ca sattā mahāsamudde paṭivasantī'"ti? "Na sakkā, bhante, avisayo eso pañho"ti.

"Yathā, mahārāja, atthidhammeyeva mahāsamudde na sakkā udakaṃ parigaṇetuṃ sattā vā ye tattha vāsamupagatā; evameva kho, mahārāja, atthidhammasseva nibbānassa na sakkā rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayituṃ, vigaṇeyya, mahārāja, iddhimā cetovasippatto mahāsamudde udakaṃ tatrāsaye ca satte, na tveva so iddhimā cetovasippatto sakkuṇeyya nibbānassa rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayituṃ.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, atthidhammasseva nibbānassa na sakkā rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayitunti. Atthi, mahārāja, devesu arūpakāyikā nāma devā"ti. "Āma, bhante, suyyati 'atthi devesu arūpakāyikā nāma devā'"ti. "Sakkā pana, mahārāja, tesaṃ arūpakāyikānaṃ devānaṃ rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayitun"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, natthi arūpakāyikā devā"ti? "Atthi, bhante, arūpakāyikā devā, na ca sakkā tesaṃ rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā

hetunā vā nayena vā upadassayitun"ti. "Yathā, mahārāja, atthisattānaṃyeva arūpakāyikānaṃ devānaṃ na sakkā rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayituṃ; evameva kho, mahārāja, atthidhammasseva nibbānassa na sakkā rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayitun"ti.

"Bhante nāgasena, hotu ekantasukhaṃ nibbānaṃ, na ca sakkā tassa rūpaṃ vā saṇṭhānaṃ vā vayaṃ vā pamāṇaṃ vā opammena vā kāraṇena vā hetunā vā nayena vā upadassayituṃ. Atthi pana, bhante, nibbānassa guṇaṃ aññehi anupaviṭṭhaṃ kiñci opammanidassanamattan"ti? "Sarūpato, mahārāja, natthi, guṇato pana sakkā kiñci opammanidassanamattaṃ upadassayitun"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, yathāhaṃ labhāmi nibbānassa guṇatopi ekadesaparidīpanamattaṃ, tathā sīghaṃ brūhi, nibbāpehi me hadayapariḷāhaṃ vinaya sītalamadhuravacanamālutenā"ti.

"Padumassa, mahārāja, eko guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho, udakassa dve guṇā, agadassa tayo guṇā, mahāsamuddassa cattāro guṇā, bhojanassa pañca guṇā, ākāsassa dasa guṇā, maṇiratanassa tayo guṇā, lohitacandanassa tayo guṇā, sappimaṇḍassa tayo guṇā, girisikharassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'padumassa eko guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho'ti yaṃ vadesi, katamo padumassa eko guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho"ti? "Yathā, mahārāja, padumaṃ anupalittaṃ udakena; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sabbakilesehi anupalittaṃ. Ayaṃ, mahārāja, padumassa eko guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho"ti.

"Bhante nāgasena, 'udakassa dve guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame udakassa dve guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti? "Yathā, mahārāja, udakaṃ sītalaṃ pariḷāhanibbāpanaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sītalaṃ sabbakilesapariḷāhanibbāpanaṃ. Ayaṃ, mahārāja, udakassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, udakaṃ kilantatasitapipāsitaghammābhitattānaṃ janapasupajānaṃ pipāsāvinayanaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ kāmataṇhābhavataṇhāvibhavataṇhāpipāsāvinayanaṃ. Ayaṃ, mahārāja, udakassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, udakassa dve guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'agadassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame agadassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti? "Yathā, mahārāja, agado visapīḷitānaṃ sattānaṃ paṭisaraṇaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ kilesavisapīḷitānaṃ sattānaṃ paṭisaraṇaṃ. Ayaṃ, mahārāja, agadassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, agado rogānaṃ antakaro; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sabbadukkhānaṃ antakaraṃ. Ayaṃ, mahārāja, agadassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, agado amataṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ amataṃ. Ayaṃ, mahārāja, agadassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, agadassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'mahāsamuddassa cattāro guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame mahāsamuddassa cattāro guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti? "Yathā, mahārāja, mahāsamuddo suñño sabbakuṇapehi; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ suññaṃ sabbakilesakuṇapehi. Ayaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo mahanto anorapāro, na paripūrati sabbasavantīhi; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ mahantaṃ anorapāraṃ, na pūrati sabbasattehi. Ayaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo mahantānaṃ bhūtānaṃ āvāso; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ mahantānaṃ arahantānaṃ vimalakhīṇāsavabalappattavasībhūtamahābhūtānaṃ āvāso. Ayaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, mahāsamuddo aparimitavividhavipulavīcipupphasaṅkusumito; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ aparimitavividhavipulaparisuddhavijjāvimuttipupphasaṅkusumitaṃ. Ayaṃ, mahārāja, mahāsamuddassa catuttho guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, mahāsamuddassa cattāro guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'bhojanassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame bhojanassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti? "Yathā, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ āyudhāraṇaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sacchikataṃ jarāmaraṇanāsanato āyudhāraṇaṃ. Ayaṃ, mahārāja, bhojanassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ balavaḍḍhanaṃ;

evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sacchikataṃ sabbasattānaṃ iddhibalavaḍḍhanaṃ. Ayaṃ, mahārāja, bhojanassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ vaṇṇajananaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sacchikataṃ sabbasattānaṃ guṇavaṇṇajananaṃ. Ayaṃ, mahārāja, bhojanassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ darathavūpasamanaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sacchikataṃ sabbasattānaṃ sabbakilesadarathavūpasamanaṃ. Ayaṃ, mahārāja, bhojanassa catuttho guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ jighacchādubbalyapaṭivinodanaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sacchikataṃ sabbasattānaṃ sabbadukkhajighacchādubbalyapaṭivinodanaṃ. Ayaṃ, mahārāja, bhojanassa pañcamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, bhojanassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'ākāsassa dasa guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame ākāsassa dasa guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti? "Yathā, mahārāja, ākāso na jāyati, na jīyati, na mīyati, na cavati, na uppajjati, duppasaho, acorāharaṇo, anissito, vihagagamano, nirāvaraṇo, ananto. Evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ na jāyati, na jīyati, na mīyati, na cavati, na uppajjati, duppasahaṃ, acorāharaṇaṃ, anissitaṃ, ariyagamanaṃ, nirāvaraṇaṃ, anantaṃ. Ime kho, mahārāja, ākāsassa dasa guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'maṇiratanassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame maṇiratanassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti? "Yathā, mahārāja, maṇiratanaṃ kāmadadaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ kāmadadaṃ. Ayaṃ, mahārāja, maṇiratanassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, maṇiratanaṃ hāsakaraṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ hāsakaraṃ. Ayaṃ, mahārāja, maṇiratanassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, maṇiratanaṃ ujjotattakaraṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ ujjotattakaraṃ. Ayaṃ, mahārāja, maṇiratanassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, maṇiratanassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti.

"Bhante nāgasena, 'lohitacandanassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā'ti yaṃ vadesi, katame lohitacandanassa tayo guṇā nibbānaṃ

anupaviṭṭhā”ti? “Yathā, mahārāja, lohitacandanaṃ dullabhaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ dullabhaṃ. Ayaṃ, mahārāja, lohitacandanassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, lohitacandanaṃ asamasugandhaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ asamasugandhaṃ. Ayaṃ, mahārāja, lohitacandanassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, lohitacandanaṃ sajjanapasatthaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ ariyasajjanapasatthaṃ. Ayaṃ, mahārāja, lohitacandanassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, lohitacandanassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā”ti.

“Bhante nāgasena, ‘sappimaṇḍassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā’ti yaṃ vadesi, katame sappimaṇḍassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā”ti? “Yathā, mahārāja, sappimaṇḍo vaṇṇasampanno; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ guṇavaṇṇasampannaṃ. Ayaṃ, mahārāja, sappimaṇḍassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, sappimaṇḍo gandhasampanno; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sīlagandhasampannaṃ. Ayaṃ, mahārāja, sappimaṇḍassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, sappimaṇḍo rasasampanno; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ rasasampannaṃ. Ayaṃ, mahārāja, sappimaṇḍassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, sappimaṇḍassa tayo guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā”ti.

“Bhante nāgasena, ‘girisikharassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā’ti yaṃ vadesi, katame girisikharassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā”ti? “Yathā, mahārāja, girisikharaṃ accuggataṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ accuggataṃ. Ayaṃ, mahārāja, girisikharassa paṭhamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, girisikharaṃ acalaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ acalaṃ. Ayaṃ, mahārāja, girisikharassa dutiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, girisikharaṃ duradhirohaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ duradhirohaṃ sabbakilesānaṃ. Ayaṃ, mahārāja, girisikharassa tatiyo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, girisikharaṃ sabbabījānaṃ avirūhanaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ sabbakilesānaṃ avirūhanaṃ. Ayaṃ, mahārāja, girisikharassa catuttho guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Puna caparaṃ, mahārāja, girisikharaṃ anunayappaṭighavippamuttaṃ; evameva kho, mahārāja, nibbānaṃ

anunayappaṭighavippamuttaṃ. Ayaṃ, mahārāja, girisikharassa pañcamo guṇo nibbānaṃ anupaviṭṭho. Ime kho, mahārāja, girisikharassa pañca guṇā nibbānaṃ anupaviṭṭhā"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Nibbānarūpasaṇṭhānapañho dasamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

4. Magguppādanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'tathāgato bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'addasaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, purāṇaṃ maggaṃ purāṇaṃ añjasaṃ pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātan'ti. Yadi, bhante nāgasena, tathāgato anuppannassa maggassa uppādetā, tena hi 'addasaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, purāṇaṃ maggaṃ purāṇaṃ añjasaṃ pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātan'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—'addasaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, purāṇaṃ maggaṃ purāṇaṃ añjasaṃ pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātan'ti, tena hi 'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'ti. Bhaṇitañca—'addasaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, purāṇaṃ maggaṃ purāṇaṃ añjasaṃ pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātan'ti, taṃ dvayampi sabhāvavacanameva, pubbakānaṃ, mahārāja, tathāgatānaṃ antaradhānena asati anusāsake maggo antaradhāyi, taṃ tathāgato maggaṃ luggaṃ paluggaṃ gūḷhaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ asañcaraṇaṃ paññācakkhunā sampassamāno addasa pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātaṃ, taṃkāraṇā āha—'addasaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, purāṇaṃ maggaṃ purāṇaṃ añjasaṃ pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātan'ti.

Pubbakānaṃ, mahārāja, tathāgatānaṃ antaradhānena asati anusāsake luggaṃ paluggaṃ gūḷhaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ asañcaraṇaṃ maggaṃ yaṃ dāni tathāgato sañcaraṇaṃ akāsi, taṃkāraṇā āha—'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa

uppādetā'ti.

Idha, mahārāja, rañño cakkavattissa antaradhānena maṇiratanaṃ girisikhantare nilīyati, aparassa cakkavattissa sammāpaṭipattiyā upagacchati, api nu kho taṃ, mahārāja, maṇiratanaṃ tassa pakatan"ti? "Na hi, bhante, pākatikaṃyeva taṃ maṇiratanaṃ, tena pana nibbattitan"ti. "Evameva kho, mahārāja, pākatikaṃ pubbakehi tathāgatehi anuciṇṇaṃ aṭṭhaṅgikaṃ sivaṃ maggaṃ asati anusāsake luggaṃ paluggaṃ gūḷhaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ asañcaraṇaṃ bhagavā paññācakkhunā sampassamāno uppādesi, sañcaraṇaṃ akāsi, taṃkāraṇā āha—'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, santaṃyeva puttaṃ yoniyā janayitvā mātā 'janikā'ti vuccati; evameva kho, mahārāja, tathāgato santaṃyeva maggaṃ luggaṃ paluggaṃ gūḷhaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ asañcaraṇaṃ paññācakkhunā sampassamāno uppādesi, sañcaraṇaṃ akāsi, taṃkāraṇā āha—'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, koci puriso yaṃ kiñci naṭṭhaṃ passati, 'tena taṃ bhaṇḍaṃ nibbattitan'ti jano voharati; evameva kho, mahārāja, tathāgato santaṃyeva maggaṃ luggaṃ paluggaṃ gūḷhaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ asañcaraṇaṃ paññācakkhunā sampassamāno uppādesi, sañcaraṇaṃ akāsi, taṃkāraṇā āha— 'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, koci puriso vanaṃ sodhetvā bhūmiṃ nīharati, 'tassa sā bhūmī'ti jano voharati, na cesā bhūmi tena pavattitā, taṃ bhūmiṃ kāraṇaṃ katvā bhūmisāmiko nāma hoti; evameva kho, mahārāja, tathāgato santaṃyeva maggaṃ luggaṃ paluggaṃ gūḷhaṃ pihitaṃ paṭicchannaṃ asañcaraṇaṃ paññāya sampassamāno uppādesi, sañcaraṇaṃ akāsi, taṃkāraṇā āha—'tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā'"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Magguppādanapañho catuttho.

Milindapañha

Addhānavagga

6. Nāmarūpaekattanānattapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, ko paṭisandahatī"ti? Thero āha—"nāmarūpaṃ kho, mahārāja, paṭisandahatī"ti. "Kiṃ imaṃyeva nāmarūpaṃ paṭisandahatī"ti? "Na kho, mahārāja, imaṃyeva nāmarūpaṃ paṭisandahati, iminā pana, mahārāja, nāmarūpena kammaṃ karoti sobhanaṃ vā pāpakaṃ vā, tena kammena aññaṃ nāmarūpaṃ paṭisandahatī"ti. "Yadi, bhante, na imaṃ yeva nāmarūpaṃ paṭisandahati, nanu so mutto bhavissati pāpakehi kammehī"ti? Thero āha—"yadi na paṭisandaheyya, mutto bhaveyya pāpakehi kammehi. Yasmā ca kho, mahārāja, paṭisandahati, tasmā na mutto pāpakehi kammehī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kocideva puriso aññatarassa purisassa ambaṃ avahareyya, tamenaṃ ambasāmiko gahetvā rañño dasseyya 'iminā, deva, purisena mayhaṃ ambā avahaṭā'ti, so evaṃ vadeyya 'nāhaṃ, deva, imassa ambe avaharāmi, aññe te ambā, ye iminā ropitā, aññe te ambā, ye mayā avahaṭā, nāhaṃ daṇḍappatto'ti. Kiṃ nu kho so, mahārāja, puriso daṇḍappatto bhaveyyā"ti? "Āma, bhante, daṇḍappatto bhaveyyā"ti. "Kena kāraṇenā"ti? "Kiñcāpi so evaṃ vadeyya, purimaṃ, bhante, ambaṃ appaccakkhāya pacchimena ambena so puriso daṇḍappatto bhaveyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, iminā nāmarūpena kammaṃ karoti sobhanaṃ vā pāpakaṃ vā, tena kammena aññaṃ nāmarūpaṃ paṭisandahati, tasmā na mutto pāpakehi kammehī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kocideva puriso aññatarassa purisassa sāliṃ avahareyya ... pe ... ucchuṃ avahareyya ... pe ... yathā, mahārāja, koci puriso hemantakāle aggiṃ jāletvā visibbetvā avijjhāpetvā pakkameyya, atha kho so aggi aññatarassa purisassa khettaṃ ḍaheyya, tamenaṃ khettasāmiko gahetvā rañño dasseyya 'iminā, deva, purisena mayhaṃ khettaṃ daḍḍhan'ti. So evaṃ vadeyya 'nāhaṃ, deva, imassa khettaṃ jhāpemi, añño so aggi, yo mayā avijjhāpito, añño so aggi, yenimassa khettaṃ daḍḍhaṃ, nāhaṃ daṇḍappatto'ti. Kiṃ nu kho so, mahārāja, puriso daṇḍappatto bhaveyyā"ti? "Āma, bhante, daṇḍappatto bhaveyyā"ti. "Kena kāraṇenā"ti? "Kiñcāpi so evaṃ vadeyya, purimaṃ, bhante, aggiṃ appaccakkhāya pacchimena agginā so puriso daṇḍappatto bhaveyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, iminā nāmarūpena kammaṃ karoti sobhanaṃ vā pāpakaṃ vā, tena kammena aññaṃ nāmarūpaṃ paṭisandahati, tasmā na mutto pāpakehi

kammehī”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso padīpaṃ ādāya pāsādaṃ abhirūhitvā bhuñjeyya, padīpo jhāyamāno tiṇaṃ jhāpeyya, tiṇaṃ jhāyamānaṃ gharaṃ jhāpeyya, gharaṃ jhāyamānaṃ gāmaṃ jhāpeyya, gāmajano taṃ purisaṃ gahetvā evaṃ vadeyya ‘kissa tvaṃ, bho purisa, gāmaṃ jhāpesī’ti, so evaṃ vadeyya ‘nāhaṃ, bho, gāmaṃ jhāpemi, añño so padīpaggi, yassāhaṃ ālokena bhuñjiṃ, añño so aggi, yena gāmo jhāpito’ti, te vivadamānā tava santike āgaccheyyuṃ, kassa tvaṃ, mahārāja, aṭṭaṃ dhāreyyāsī”ti? “Gāmajanassa, bhante”ti. “Kiṃ kāraṇā”ti? “Kiñcāpi so evaṃ vadeyya, api ca tato eva so aggi nibbatto”ti. “Evameva kho, mahārāja, kiñcāpi aññaṃ māraṇantikaṃ nāmarūpaṃ, aññaṃ paṭisandhismiṃ nāmarūpaṃ, api ca tatoyeva taṃ nibbattaṃ, tasmā na mutto pāpakehi kammehī”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso dahariṃ dārikaṃ vāretvā suṅkaṃ datvā pakkameyya. Sā aparena samayena mahatī assa vayappattā, tato añño puriso suṅkaṃ datvā vivāhaṃ kareyya, itaro āgantvā evaṃ vadeyya ‘kissa pana me tvaṃ, ambho purisa, bhariyaṃ nesī’ti? So evaṃ vadeyya ‘nāhaṃ tava bhariyaṃ nemi, aññā sā dārikā daharī taruṇī, yā tayā vāritā ca dinnasuṅkā ca, aññāyaṃ dārikā mahatī vayappattā mayā vāritā ca dinnasuṅkā cā’ti, te vivadamānā tava santike āgaccheyyuṃ. Kassa tvaṃ, mahārāja, aṭṭaṃ dhāreyyāsī”ti? “Purimassa, bhante”ti. “Kiṃ kāraṇā”ti? “Kiñcāpi so evaṃ vadeyya, api ca tatoyeva sā mahatī nibbattā”ti. “Evameva kho, mahārāja, kiñcāpi aññaṃ māraṇantikaṃ nāmarūpaṃ, aññaṃ paṭisandhismiṃ nāmarūpaṃ, api ca tatoyeva taṃ nibbattaṃ, tasmā naparimutto pāpakehi kammehī”ti.

“Bhiyyo opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso gopālakassa hatthato khīraghaṭaṃ kiṇitvā tasseva hatthe nikkhipitvā pakkameyya ‘sve gahetvā gamissāmī’ti, taṃ aparajju dadhi sampajjeyya. So āgantvā evaṃ vadeyya ‘dehi me khīraghaṭan’ti. So dadhiṃ dasseyya. Itaro evaṃ vadeyya ‘nāhaṃ tava hatthato dadhiṃ kiṇāmi, dehi me khīraghaṭan’ti. So evaṃ vadeyya ‘ajānato te khīraṃ dadhibhūtan’ti te vivadamānā tava santike āgaccheyyuṃ, kassa tvaṃ, mahārāja, aṭṭaṃ dhāreyyāsī”ti? “Gopālakassa, bhante”ti. “Kiṃ kāraṇā”ti? “Kiñcāpi so evaṃ vadeyya, api ca tato yeva taṃ nibbattan”ti. “Evameva kho,

mahārāja, kiñcāpi aññaṃ māraṇantikaṃ nāmarūpaṃ, aññaṃ paṭisandhismiṃ nāmarūpaṃ, api ca tato yeva taṃ nibbattaṃ, tasmā na parimutto pāpakehi kammehī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nāmarūpaekattanānattapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

12. Nibbānasannihitapañha

"Bhante nāgasena, atthi so padeso puratthimāya vā disāya dakkhiṇāya vā disāya pacchimāya vā disāya uttarāya vā disāya uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā, yattha nibbānaṃ sannihitan"ti? "Natthi, mahārāja, so padeso puratthimāya vā disāya dakkhiṇāya vā disāya pacchimāya vā disāya uttarāya vā disāya uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā, yattha nibbānaṃ sannihitan"ti.

"Yadi, bhante nāgasena, natthi nibbānassa sannihitokāso, tena hi natthi nibbānaṃ? Yesañca taṃ nibbānaṃ sacchikataṃ, tesampi sacchikiriyā micchā, kāraṇaṃ tattha vakkhāmi. Yathā, bhante nāgasena, mahiyā dhaññuṭṭhānaṃ khettaṃ atthi, gandhuṭṭhānaṃ pupphaṃ atthi, pupphuṭṭhānaṃ gumbo atthi, phaluṭṭhānaṃ rukkho atthi, ratanuṭṭhānaṃ ākaro atthi, tattha yo koci yaṃ yaṃ icchati, so tattha gantvā taṃ taṃ harati; evameva kho, bhante nāgasena, yadi nibbānaṃ atthi, tassa nibbānassa uṭṭhānokāsopi icchitabbo, yasmā ca kho, bhante nāgasena, nibbānassa uṭṭhānokāso natthi, tasmā natthi nibbānanti brūmi, yesañca nibbānaṃ sacchikataṃ, tesampi sacchikiriyā micchā"ti.

"Natthi, mahārāja, nibbānassa sannihitokāso, atthi cetaṃ nibbānaṃ, sammāpaṭipanno yoniso manasikārena nibbānaṃ sacchikaroti. Yathā pana, mahārāja, atthi aggi nāma, natthi tassa sannihitokāso, dve kaṭṭhāni saṅghaṭṭento aggiṃ adhigacchati; evameva kho, mahārāja, atthi nibbānaṃ, natthi tassa sannihitokāso, sammāpaṭipanno yoniso manasikārena nibbānaṃ sacchikaroti.

Yathā vā pana, mahārāja, atthi satta ratanāni nāma. Seyyathidaṃ—cakkarata hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanaṃ. Na ca tesaṃ ratanānaṃ sannihitokāso atthi, khat-

tiyassa pana sammāpaṭipannassa paṭipattibalena tāni ratanāni upagacchanti. Evameva kho, mahārāja, atthi nibbānaṃ, natthi tassa sannihitokāso, sammāpaṭipanno yoniso manasikārena nibbānaṃ sacchikarotī"ti.

"Bhante nāgasena, nibbānassa sannihitokāso mā hotu, atthi pana taṃ ṭhānaṃ, yattha ṭhito sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikarotī"ti? "Āma, mahārāja, atthi taṃ ṭhānaṃ, yattha ṭhito sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikarotī"ti.

"Katamaṃ pana, bhante, taṃ ṭhānaṃ, yattha ṭhito sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikarotī"ti? "Sīlaṃ, mahārāja, ṭhānaṃ, sīle patiṭṭhito yoniso manasikaronto sakkayavanepi cīnavilātepi alasandepi nigumbepi kāsikosalepi kasmīrepi gandhārepi nagamuddhanipi brahmalokepi yattha katthacipi ṭhito sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikaroti. Yathā, mahārāja, yo koci cakkhumā puriso sakayavanepi cīnavilātepi alasandepi nigumbepi kāsikosalepi kasmīrepi gandhārepi nagamuddhanipi brahmalokepi yattha katthacipi ṭhito ākāsaṃ passati; evameva kho, mahārāja, sīle patiṭṭhito yoniso manasikaronto sakayavanepi ... pe ... yattha katthacipi ṭhito sammāpaṭipanno nibbānaṃ sacchikaroti.

Yathā vā pana, mahārāja, sakayavanepi ... pe ... yattha katthacipi ṭhitassa pubbadisā atthi; evameva kho, mahārāja, sīle patiṭṭhitassa yoniso manasikarontassa sakkayavanepi ... pe ... yattha katthacipi ṭhitassa sammāpaṭipannassa atthi nibbānasacchikiriyā"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, desitaṃ tayā nibbānaṃ, desitā nibbānasacchikiriyā, parikkhatā sīlaguṇā, dassitā sammāpaṭipatti, ussāpito dhammaddhajo, saṇṭhapitā dhammanetti, avañjho suppayuttānaṃ sammāpayogo, evametaṃ gaṇivarapavara tathā sampaṭicchāmī"ti.

Nibbānasannihitapañho dvādasamo.

Vessantaravaggo tatiyo.

Imasmiṃ vagge dvādasa pañhā.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

8. Pādasakalikāhatapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'bhagavato gacchantassa ayaṃ acetanā mahāpathavī ninnaṃ unnamati, unnataṃ onamatī'ti, puna

ca bhaṇatha—'bhagavato pādo sakalikāya khato'ti. Yā sā sakalikā bhagavato pāde patitā, kissa pana sā sakalikā bhagavato pādā na nivattā. Yadi, bhante nāgasena, bhagavato gacchantassa ayaṃ acetanā mahāpathavī ninnaṃ unnamati, unnataṃ onamati, tena hi 'bhagavato pādo sakalikāya khato'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi bhagavato pādo sakalikāya khato, tena hi 'bhagavato gacchantassa ayaṃ acetanā mahāpathavī ninnaṃ unnamati unnataṃ onamatī'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Saccaṃ, mahārāja, atthetaṃ bhagavato gacchantassa ayaṃ acetanā mahāpathavī ninnaṃ unnamati unnataṃ onamati, bhagavato ca pādo sakalikāya khato, na ca pana sā sakalikā attano dhammatāya patitā, devadattassa upakkamena patitā. Devadatto, mahārāja, bahūni jātisatasahassāni bhagavati āghātaṃ bandhi, so tena āghātena 'mahantaṃ kūṭāgārappamāṇaṃ pāsāṇaṃ bhagavato upari pātessāmī'ti muñci. Atha dve selā pathavito uṭṭhahitvā taṃ pāsāṇaṃ sampaṭicchiṃsu, atha nesaṃ sampahārena pāsāṇato papaṭikā bhijjitvā yena vā tena vā patantī bhagavato pāde patitā"ti.

"Yathā ca, bhante nāgasena, dve selā pāsāṇaṃ sampaṭicchiṃsu, tatheva papaṭikāpi sampaṭicchitabbā"ti? "Sampaṭicchitampi, mahārāja, idhekaccaṃ paggharati pasavati na ṭhānamupagacchati, yathā, mahārāja, udakaṃ pāṇinā gahitaṃ aṅgulantarikāhi paggharati pasavati na ṭhānamupagacchati, khīraṃ takkaṃ madhuṃ sappi telaṃ maccharasaṃ maṃsarasaṃ pāṇinā gahitaṃ aṅgulantarikāhi paggharati pasavati na ṭhānamupagacchati; evameva kho, mahārāja, sampaṭicchanatthaṃ upagatānaṃ dvinnaṃ selānaṃ sampahārena pāsāṇato papaṭikā bhijjitvā yena vā tena vā patantī bhagavato pāde patitā.

Yathā vā pana, mahārāja, saṇhasukhumaaṇurajasamaṃ puḷinaṃ muṭṭhinā gahitaṃ aṅgulantarikāhi paggharati pasavati na ṭhānamupagacchati; evameva kho, mahārāja, sampaṭicchanatthaṃ upagatānaṃ dvinnaṃ selānaṃ sampahārena pāsāṇato papaṭikā bhijjitvā yena vā tena vā patantī bhagavato pāde patitā.

Yathā vā pana, mahārāja, kabaḷo mukhena gahito idhekaccassa mukhato muccitvā paggharati pasavati na ṭhānamupagacchati; evameva kho, mahārāja, sampaṭicchanatthaṃ upagatānaṃ dvinnaṃ selānaṃ sampahārena pāsāṇato papaṭikā bhijjitvā yena vā tena vā patantī bha-

gavato pāde patitā"ti.

"Hotu, bhante nāgasena, selehi pāsāṇo sampaṭicchito, atha papaṭikāyapi apaciti kātabbā yatheva mahāpathaviyā"ti? "Dvādasime, mahārāja, apacitiṃ na karonti. Katame dvādasa? Ratto rāgavasena apacitiṃ na karoti, duṭṭho dosavasena, mūḷho mohavasena, unnato mānavasena, nigguṇo avisesatāya, atithaddho anisedhanatāya, hīno hīnasabhāvatāya, vacanakaro anissaratāya, pāpo kadariyatāya, dukkhāpito paṭidukkhāpanatāya, luddho lobhābhibhūtatāya, āyūhito atthasādhanatāya apacitiṃ na karoti. Ime kho, mahārāja, dvādasa apacitiṃ na karonti. Sā ca pana papaṭikā pāsāṇasampahārena bhijjitvā animittakatadisā yena vā tena vā patamānā bhagavato pāde patitā.

Yathā vā pana, mahārāja, saṇhasukhumaaṇurajo anilabalasamāhato animittakatadiso yena vā tena vā abhikirati; evameva kho, mahārāja, sā papaṭikā pāsāṇasampahārena bhijjitvā animittakatadisā yena vā tena vā patamānā bhagavato pāde patitā. Yadi pana, mahārāja, sā papaṭikā pāsāṇato visuṃ na bhaveyya, tampi te selā pāsāṇapapaṭikaṃ uppatitvā gaṇheyyuṃ. Esā pana, mahārāja, papaṭikā na bhūmaṭṭhā na ākāsaṭṭhā, pāsāṇasampahāravegena bhijjitvā animittakatadisā yena vā tena vā patamānā bhagavato pāde patitā.

Yathā vā pana, mahārāja, vātamaṇḍalikāya ukkhittaṃ purāṇapaṇṇaṃ animittakatadisaṃ yena vā tena vā patati; evameva kho, mahārāja, esā papaṭikā pāsāṇasampahāravegena animittakatadisā yena vā tena vā patamānā bhagavato pāde patitā. Api ca, mahārāja, akataññussa kadariyassa devadattassa dukkhānubhavanāya papaṭikā bhagavato pāde patitā"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Pādasakalikāhatapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

2. Thanassitadārakaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'thanassitadārakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, thanassitadārako sadatthe laggati, khīratthiko rodati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sadatthe laggitabbaṃ, sabbattha dham-

mañāṇena bhavitabbaṃ, uddese paripucchāya sammappayoge paviveke garusaṃvāse kalyāṇamittasevane. Idaṃ, mahārāja, thanassitadārakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena dīghanikāyavare parinibbānasuttante—

'Iṅgha tumhe, ānanda, sāratthe ghaṭatha, sāratthe anuyuñjatha, sāratthe appamattā ātāpino pahitattā viharathā'"ti.

Thanassitadārakaṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

13. Samuddaekarasapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kena kāraṇena samuddo ekaraso loṇaraso"ti? "Cirasaṇṭhitattā kho, mahārāja, udakassa samuddo ekaraso loṇaraso"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Samuddaekarasapañho terasamo.

Milindapañha

Vicāravagga

6. Vedagūpañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, vedagū upalabbhatī"ti? "Ko panesa, mahārāja, vedagū nāmā"ti? "Yo, bhante, abbhantare jīvo cakkhunā rūpaṃ passati, sotena saddaṃ suṇāti, ghānena gandhaṃ ghāyati, jivhāya rasaṃ sāyati, kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati, manasā dhammaṃ vijānāti, yathā mayaṃ idha pāsāde nisinnā yena yena vātapānena iccheyyāma passituṃ, tena tena vātapānena passeyyāma, puratthimenapi vātapānena passeyyāma, pacchimenapi vātapānena passeyyāma, uttarenapi vātapānena passeyyāma, dakkhiṇenapi vātapānena passeyyāma. Evameva kho, bhante, ayaṃ abbhantare jīvo yena yena dvārena icchati passituṃ, tena tena dvārena passatī"ti.

Thero āha—"pañcadvāraṃ, mahārāja, bhaṇissāmi, taṃ suṇohi, sādhukaṃ manasikarohi, yadi abbhantare jīvo cakkhunā rūpaṃ passati, yathā mayaṃ idha pāsāde nisinnā yena yena vātapānena iccheyyāma passituṃ, tena tena vātapānena rūpaṃyeva passeyyāma, puratthimenapi vātapānena rūpaṃyeva passeyyāma, pacchimenapi vātapānena rūpaṃyeva passeyyāma, uttarenapi vātapānena rūpaṃyeva passeyyāma, dakkhiṇenapi vātapānena rūpaṃyeva passeyyāma, evametena abb-

hantare jīvena sotenapi rūpaṃyeva passitabbaṃ, ghānenapi rūpaṃyeva passitabbaṃ, jivhāyapi rūpaṃyeva passitabbaṃ, kāyenapi rūpaṃyeva passitabbaṃ, manasāpi rūpaṃyeva passitabbaṃ; cakkhunāpi saddoyeva sotabbo, ghānenapi saddoyeva sotabbo, jivhāyapi saddoyeva sotabbo, kāyenapi saddoyeva sotabbo, manasāpi saddoyeva sotabbo; cakkhunāpi gandhoyeva ghāyitabbo, sotenapi gandhoyeva ghāyitabbo, jivhāyapi gandhoyeva ghāyitabbo, kāyenapi gandhoyeva ghāyitabbo, manasāpi gandhoyeva ghāyitabbo; cakkhunāpi rasoyeva sāyitabbo, sotenapi rasoyeva sāyitabbo, ghānenapi rasoyeva sāyitabbo, kāyenapi rasoyeva sāyitabbo, manasāpi rasoyeva sāyitabbo; cakkhunāpi phoṭṭhabbaṃyeva phusitabbaṃ, sotenapi phoṭṭhabbaṃ yeva phusitabbaṃ, ghānenapi phoṭṭhabbaṃyeva phusitabbaṃ, jivhāyapi phoṭṭhabbaṃ yeva phusitabbaṃ, manasāpi phoṭṭhabbaṃyeva phusitabbaṃ; cakkhunāpi dhammaṃ yeva vijānitabbaṃ, sotenapi dhammaṃyeva vijānitabbaṃ, ghānenapi dhammaṃ yeva vijānitabbaṃ, jivhāyapi dhammaṃyeva vijānitabbaṃ, kāyenapi dhammaṃyeva vijānitabban"ti? "Na hi, bhante"ti.

"Na kho te, mahārāja, yujjati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ, yathā vā pana, mahārāja, mayaṃ idha pāsāde nisinnā imesu jālavātapānesu ugghāṭitesu mahantena ākāsena bahimukhā suṭṭhutaraṃ rūpaṃ passāma, evametena abbhantare jīvenāpi cakkhudvāresu ugghāṭitesu mahantena ākāsena suṭṭhutaraṃ rūpaṃ passitabbaṃ, sotesu ugghāṭitesu ... ghāne ugghāṭite ... jivhāya ugghāṭitāya ... kāye ugghāṭite mahantena ākāsena suṭṭhutaraṃ saddo sotabbo, gandho ghāyitabbo, raso sāyitabbo, phoṭṭhabbo phusitabbo"ti? "Na hi, bhante"ti.

"Na kho te, mahārāja, yujjati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ, yathā vā pana, mahārāja, ayaṃ dinno nikkhamitvā bahidvārakoṭṭhake tiṭṭheyya, jānāsi tvaṃ, mahārāja, 'ayaṃ dinno nikkhamitvā bahidvārakoṭṭhake ṭhito'"ti? "Āma, bhante, jānāmī"ti. "Yathā vā pana, mahārāja, ayaṃ dinno anto pavisitvā tava purato tiṭṭheyya, jānāsi tvaṃ, mahārāja, 'ayaṃ dinno anto pavisitvā mama purato ṭhito'"ti? "Āma, bhante, jānāmī"ti. "Evameva kho, mahārāja, abbhantare so jīvo jivhāya rase nikkhitte jāneyya ambilattaṃ vā lavaṇattaṃ vā tittakattaṃ vā kaṭukattaṃ vā kasāyattaṃ vā madhurattaṃ vā"ti? "Āma, bhante, jāneyyā"ti. "Te rase anto paviṭṭhe jāneyya ambilattaṃ vā lavaṇattaṃ

vā tittakattaṃ vā kaṭukattaṃ vā kasāyattaṃ vā madhurattaṃ vā"ti. "Na hi, bhante"ti.

"Na kho te, mahārāja, yujjati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ, yathā, mahārāja, kocideva puriso madhughaṭasataṃ āharāpetvā madhudoṇiṃ pūrāpetvā purisassa mukhaṃ pidahitvā madhudoṇiyā pakkhipeyya, jāneyya, mahārāja, so puriso madhuṃ sampannaṃ vā na sampannaṃ vā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇenā"ti? "Na hi tassa, bhante, mukhe madhu paviṭṭhan"ti.

"Na kho te, mahārāja, yujjati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā puriman"ti. "Nāhaṃ paṭibalo tayā vādinā saddhiṃ sallapituṃ; sādhu, bhante, atthaṃ jappehī"ti.

Thero abhidhammasaṃyuttāya kathāya rājānaṃ milindaṃ saññāpesi—"idha mahārāja, cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, taṃsahajātā phasso vedanā saññā cetanā ekaggatā jīvitindriyaṃ manasikāroti evamete dhammā paccayato jāyanti, na hettha vedagū upalabbhati, sotañca paṭicca sadde ca ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, taṃsahajātā phasso vedanā saññā cetanā ekaggatā jīvitindriyaṃ manasikāroti evamete dhammā paccayato jāyanti, na hettha vedagū upalabbhatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vedagūpañho chaṭṭho.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

9. Ekantasukhanibbānapañha

"Bhante nāgasena, kiṃ ekantasukhaṃ nibbānaṃ, udāhu dukkhena missan"ti? "Ekantasukhaṃ, mahārāja, nibbānaṃ, dukkhena amissan"ti.

"Na mayaṃ taṃ, bhante nāgasena, vacanaṃ saddahāma 'ekantasukhaṃ nibbānan'ti, evamettha mayaṃ, bhante nāgasena, paccema 'nibbānaṃ dukkhena missan'ti, kāraṇañcettha upalabhāma 'nibbānaṃ dukkhena missan'ti. Katamaṃ ettha kāraṇaṃ? Ye te, bhante nāgasena, nibbānaṃ pariyesanti, tesaṃ dissati kāyassa ca cittassa ca ātāpo paritāpo ṭhānacaṅkamanisajjāsayanāhārapariggaho middhassa ca uparodho āyatanānañca paṭipīḷanaṃ dhanadhaññapiyañātimittappajahanaṃ. Ye keci loke sukhitā sukhasamappitā, te sabbepi pañc-

ahi kāmaguṇehi āyatane ramenti brūhenti, manāpikamanāpikabahuvidhasubhanimittena rūpena cakkhuṃ ramenti brūhenti, manāpikamanāpikagītavāditabahuvidhasubhanimittena saddena sotaṃ ramenti brūhenti, manāpikamanāpikapupphaphalapattatacamūlasārabahuvidhasubhanimittena gandhena ghānaṃ ramenti brūhenti, manāpikamanāpikakhajjabhojjaleyyapeyyasāyanīyabahuvidhasubhanimittena rasena jivhaṃ ramenti brūhenti, manāpikamanāpikasaṇhasukhumamudumaddavabahuvidhasubhanimittena phassena kāyaṃ ramenti brūhenti, manāpikamanāpikakalyāṇapāpakasubhāsubhabahuvidhavitakkamanasikārena manaṃ ramenti brūhenti. Tumhe taṃ cakkhusotaghānajivhākāyamanobrūhanaṃ hanatha upahanatha, chindatha upacchindatha, rundhatha uparundhatha. Tena kāyopi paritapati, cittampi paritapati, kāye paritatte kāyikadukkhavedanaṃ vediyati, citte paritatte cetasikadukkhavedanaṃ vedayati. Nanu māgaṇḍiyopi paribbājako bhagavantaṃ garahamāno evamāha 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. Idamettha kāraṇaṃ, yenāhaṃ kāraṇena brūmi 'nibbānaṃ dukkhena missan'"ti.

"Na hi, mahārāja, nibbānaṃ dukkhena missaṃ, ekantasukhaṃ nibbānaṃ. Yaṃ pana tvaṃ, mahārāja, brūsi 'nibbānaṃ dukkhan'ti, netaṃ dukkhaṃ nibbānaṃ nāma, nibbānassa pana sacchikiriyāya pubbabhāgo eso, nibbānapariyesanaṃ etaṃ, ekantasukhaṃyeva, mahārāja, nibbānaṃ, na dukkhena missaṃ. Ettha kāraṇaṃ vadāmi. Atthi, mahārāja, rājūnaṃ rajjasukhaṃ nāmā"ti? "Āma, bhante, atthi rājūnaṃ rajjasukhan"ti. "Api nu kho taṃ, mahārāja, rajjasukhaṃ dukkhena missan"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana te, mahārāja, rājāno paccante kupite tesaṃ paccantanissitānaṃ paṭisedhāya amaccehi pariṇāyakehi bhaṭehi balatthehi parivutā pavāsaṃ gantvā ḍaṃsamakasavātātapapaṭipīḷitā samavisame paridhāvanti, mahāyuddhañca karonti, jīvitasaṃsayañca pāpuṇantī"ti? "Netaṃ, bhante nāgasena, rajjasukhaṃ nāma, rajjasukhassa pariyesanāya pubbabhāgo eso, dukkhena, bhante nāgasena, rājāno rajjaṃ pariyesitvā rajjasukhaṃ anubhavanti, evaṃ, bhante nāgasena, rajjasukhaṃ dukkhena amissaṃ, aññaṃ taṃ rajjasukhaṃ, aññaṃ dukkhan"ti. "Evameva kho, mahārāja, ekantasukhaṃ nibbānaṃ, na dukkhena missaṃ. Ye pana taṃ nibbānaṃ pariyesanti, te kāyañca cittañca ātāpetvā ṭhānacaṅkamanisajjāsayanāhāraṃ pariggahetvā middhaṃ uparundhitvā āyatanāni paṭipīḷetvā kāyañca jīvi-

tañca pariccajitvā dukkhena nibbānaṃ pariyesitvā ekantasukhaṃ nibbānaṃ anubhavanti, nihatapaccāmittā viya rājāno rajjasukhaṃ. Evaṃ, mahārāja, ekantasukhaṃ nibbānaṃ, na dukkhena missaṃ, aññaṃ nibbānaṃ, aññaṃ dukkhanti.

Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi ekantasukhaṃ nibbānaṃ, na dukkhena missaṃ, aññaṃ dukkhaṃ, aññaṃ nibbānanti. Atthi, mahārāja, ācariyānaṃ sippavantānaṃ sippasukhaṃ nāmā"ti? "Āma, bhante, atthi ācariyānaṃ sippavantānaṃ sippasukhan"ti. "Api nu kho taṃ, mahārāja, sippasukhaṃ dukkhena missan"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana te, mahārāja, ācariyā ācariyānaṃ abhivādanapaccuṭṭhānena udakāharaṇagharasammajjanadantakaṭṭhamukhodakānuppadānena ucchiṭṭhapaṭiggahaṇaucchādananahāpanapādaparikammena sakacittaṃ nikkhipitvā paracittānuvattanena dukkhaseyyāya visamabhojanena kāyaṃ ātāpentī"ti? "Netaṃ, bhante nāgasena, sippasukhaṃ nāma, sippapariyesanāya pubbabhāgo eso, dukkhena, bhante nāgasena, ācariyā sippaṃ pariyesitvā sippasukhaṃ anubhavanti, evaṃ, bhante nāgasena, sippasukhaṃ dukkhena amissaṃ, aññaṃ taṃ sippasukhaṃ, aññaṃ dukkhan"ti. "Evameva kho, mahārāja, ekantasukhaṃ nibbānaṃ, na dukkhena missaṃ. Ye pana taṃ nibbānaṃ pariyesanti, te kāyañca cittañca ātāpetvā ṭhānacaṅkamanisajjāsayanāhāraṃ pariggahetvā middhaṃ uparundhitvā āyatanāni paṭipīḷetvā kāyañca jīvitañca pariccajitvā dukkhena nibbānaṃ pariyesitvā ekantasukhaṃ nibbānaṃ anubhavanti, ācariyā viya sippasukhaṃ. Evaṃ, mahārāja, ekantasukhaṃ nibbānaṃ, na dukkhena missaṃ, aññaṃ dukkhaṃ, aññaṃ nibbānan"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Ekantasukhanibbānapañho navamo.

Milindapañha

Nibbānavagga

1. Phassādivinibbhujanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, sakkā imesaṃ dhammānaṃ ekatobhāvagatānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ 'ayaṃ phasso, ayaṃ vedanā, ayaṃ saññā, ayaṃ cetanā, idaṃ viññāṇaṃ, ayaṃ vitakko, ayaṃ vicāro'"ti? "Na sakkā, mahārāja, imesaṃ dhammānaṃ ekatobhāvagatānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ

paññāpetuṃ ‘ayaṃ phasso, ayaṃ vedanā, ayaṃ saññā, ayaṃ cetanā, idaṃ viññāṇaṃ, ayaṃ vitakko, ayaṃ vicāro’”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, rañño sūdo arasaṃ vā rasaṃ vā kareyya, so tattha dadhimpi pakkhipeyya, loṇampi pakkhipeyya, siṅgiverampi pakkhipeyya, jīrakampi pakkhipeyya, maricampi pakkhipeyya, aññānipi pakārāni pakkhipeyya, tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya, ‘dadhissa me rasaṃ āhara, loṇassa me rasaṃ āhara, siṅgiverassa me rasaṃ āhara, jīrakassa me rasaṃ āhara, maricassa me rasaṃ āhara, sabbesaṃ me pakkhittānaṃ rasaṃ āharā’ti. Sakkā nu kho, mahārāja, tesaṃ rasānaṃ ekatobhāvagatānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā rasaṃ āharituṃ ambilattaṃ vā lavaṇattaṃ vā tittakattaṃ vā kaṭukattaṃ vā kasāyattaṃ vā madhurattaṃ vā”ti? “Na hi, bhante, sakkā tesaṃ rasānaṃ ekatobhāvagatānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā rasaṃ āharituṃ ambilattaṃ vā lavaṇattaṃ vā tittakattaṃ vā kaṭukattaṃ vā kasāyattaṃ vā madhurattaṃ vā, api ca kho pana sakena sakena lakkhaṇena upaṭṭhahantī”ti. “Evameva kho, mahārāja, na sakkā imesaṃ dhammānaṃ ekatobhāvagatānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ ‘ayaṃ phasso, ayaṃ vedanā, ayaṃ saññā, ayaṃ cetanā, idaṃ viññāṇaṃ, ayaṃ vitakko, ayaṃ vicāro’ti, api ca kho pana sakena sakena lakkhaṇena upaṭṭhahantī”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Phassādivinibbhujanapañho paṭhamo.

Milindapañha

Addhānavagga

2. Paṭisandahanapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, yo na paṭisandahati, jānāti so ‘na paṭisandahissāmī’”ti? “Āma, mahārāja, yo na paṭisandahati, jānāti so ‘na paṭisandahissāmī’”ti. “Kathaṃ, bhante, jānātī”ti? “Yo hetu yo paccayo, mahārāja, paṭisandahanāya, tassa hetussa tassa paccayassa uparamā jānāti so ‘na paṭisandahissāmī’”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kassako gahapatiko kasitvā ca vapitvā ca dhaññāgāraṃ paripūreyya. So aparena samayena neva kasseyya na vappeyya, yathāsambhatañca dhaññaṃ paribhuñjeyya vā visajjeyya vā yathā paccayaṃ vā kareyya, jāneyya so, mahārāja, kassako gahapatiko ‘na me dhaññāgāraṃ paripūressatī’”ti? “Āma, bhante,

jāneyyā"ti. "Kathaṃ jāneyyā"ti? "Yo hetu yo paccayo dhaññāgārassa paripūraṇāya, tassa hetussa tassa paccayassa uparamā jānāti 'na me dhaññāgāraṃ paripūressatī'"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo hetu yo paccayo paṭisandahanāya, tassa hetussa tassa paccayassa uparamā jānāti so 'na paṭisandahissāmī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Paṭisandahanapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

9. Gāthābhigītabhojanakathāpañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—

'Gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, Sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo; Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, Dhamme satī brāhmaṇa vuttiresā'ti.

Puna ca bhagavā parisāya dhammaṃ desento kathento anupubbikathaṃ paṭhamaṃ tāva dānakathaṃ katheti, pacchā sīlakathaṃ, tassa bhagavato sabbalokissarassa bhāsitaṃ sutvā devamanussā abhisaṅkharitvā dānaṃ denti, tassa taṃ uyyojitaṃ dānaṃ sāvakā paribhuñjanti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ— 'gāthābhigītaṃ me abhojaneyyan'ti, tena hi 'bhagavā dānakathaṃ paṭhamaṃ kathetī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi dānakathaṃ paṭhamaṃ katheti, tena hi 'gāthābhigītaṃ me abhojaneyyan'ti tampi vacanaṃ micchā. Kiṃkāraṇaṃ? Yo so, bhante, dakkhiṇeyyo gihīnaṃ piṇḍapātadānassa vipākaṃ katheti, tassa te dhammakathaṃ sutvā pasannacittā aparāparaṃ dānaṃ denti, ye taṃ dānaṃ paribhuñjanti, sabbe te gāthābhigītaṃ paribhuñjanti. Ayampi ubhato koṭiko pañho nipuṇo gambhīro tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo. Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, dhamme satī brāhmaṇa vuttiresā'ti, katheti ca bhagavā paṭhamaṃ dānakathaṃ, tañca pana kiriyaṃ sabbesaṃ tathāgatānaṃ paṭhamaṃ dānakathāya, tattha cittaṃ abhiramāpetvā pacchā sīle niyojenti. Yathā, mahārāja, manussā taruṇadārakānaṃ paṭhamaṃ tāva kīḷābhaṇḍakāni denti. Seyyathidaṃ—vaṅkakaṃ ghaṭikaṃ ciṅgu-

lakaṃ pattāḷhakaṃ rathakaṃ dhanukaṃ, pacchā te sake sake kamme niyojenti. Evameva kho, mahārāja, tathāgato paṭhamaṃ dānakathāya cittaṃ abhiramāpetvā pacchā sīle niyojeti.

Yathā vā pana, mahārāja, bhisakko nāma āturānaṃ paṭhamaṃ tāva catūhapañcāhaṃ telaṃ pāyeti balakaraṇāya sinehanāya, pacchā vireceti; evameva kho, mahārāja, tathāgato paṭhamaṃ tāva dānakathāya cittaṃ abhiramāpetvā pacchā sīle niyojeti. Dāyakānaṃ, mahārāja, dānapatīnaṃ cittaṃ mudukaṃ hoti maddavaṃ siniddhaṃ, tena te dānasetusaṅkamena dānanāvāya saṃsārasāgarapāramanugacchanti, tasmā tesaṃ paṭhamaṃ kammabhūmimanusāsati, na ca kenaci viññattimāpajjatī"ti.

"Bhante nāgasena, 'viññattin'ti yaṃ vadesi, kati pana tā viññattiyo"ti? "Dvemā, mahārāja, viññattiyo kāyaviññatti vacīviññatti cāti. Tattha atthi kāyaviññatti sāvajjā, atthi anavajjā. Atthi vacīviññatti sāvajjā, atthi anavajjā.

Katamā kāyaviññatti sāvajjā? Idhekacco bhikkhu kulāni upagantvā anokāse ṭhito ṭhānaṃ bhañjati, ayaṃ kāyaviññatti sāvajjā. Tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Puna caparaṃ, mahārāja, idhekacco bhikkhu kulāni upagantvā anokāse ṭhito galaṃ paṇāmetvā morapekkhitaṃ pekkhati 'evaṃ ime passantī'ti, tena ca te passanti, ayampi kāyaviññatti sāvajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Puna caparaṃ, mahārāja, idhekacco bhikkhu hanukāya vā bhamukāya vā aṅguṭṭhena vā viññāpeti, ayampi kāyaviññatti sāvajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Katamā kāyaviññatti anavajjā? Idha bhikkhu kulāni upagantvā sato samāhito sampajāno ṭhānepi aṭṭhānepi yathānusiṭṭhiṃ gantvā ṭhāne tiṭṭhati, dātukāmesu tiṭṭhati, adātukāmesu pakkamati. Ayaṃ kāyaviññatti anavajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā paribhuñjanti, so ca

puggalo ariyānaṃ samaye vaṇṇito hoti thuto pasattho sallekhitācāro, parisuddhājīvotveva saṅkhaṃ gacchati. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Na ve yācanti sappaññā, Dhīro ca veditumarahati; Uddissa ariyā tiṭṭhanti, Esā ariyāna yācanā'ti.

Katamā vacīviññatti sāvajjā? Idha, mahārāja, bhikkhu vācāya bahuvidhaṃ viññāpeti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṇ ayaṃ vacīviññatti sāvajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Puna caparaṃ, mahārāja, idhekacco bhikkhu paresaṃ sāvento evaṃ bhaṇati 'iminā me attho'ti, tāya ca vācāya paresaṃ sāvitāya tassa lābho uppajjati, ayampi vacīviññatti sāvajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Puna caparaṃ, mahārāja, idhekacco bhikkhu vacīvipphārena parisāya sāveti 'evañca evañca bhikkhūnaṃ dātabban'ti, tañca te vacanaṃ sutvā parikittitaṃ abhiharanti, ayampi vacīviññatti sāvajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Nanu, mahārāja, theropi sāriputto atthaṅgate sūriye rattibhāge gilāno samāno therena mahāmoggallānena bhesajjaṃ pucchīyamāno vācaṃ bhindi, tassa tena vacībhedena bhesajjaṃ uppajji. Atha thero sāriputto 'vacībhedena me imaṃ bhesajjaṃ uppannaṃ, mā me ājīvo bhijjī'ti ājīvabhedabhayā taṃ bhesajjaṃ pajahi na upajīvi. Evampi vacīviññatti sāvajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā na paribhuñjanti. So ca puggalo ariyānaṃ samaye oññāto hoti hīḷito khīḷito garahito paribhūto acittīkato, bhinnājīvotveva saṅkhaṃ gacchati.

Katamā vacīviññatti anavajjā? Idha, mahārāja, bhikkhu sati paccaye bhesajjaṃ viññāpeti ñātipavāritesu kulesu, ayaṃ vacīviññatti anavajjā, tāya ca viññāpitaṃ ariyā paribhuñjanti, so ca puggalo ariyānaṃ samaye vaṇṇito hoti thomito pasattho, parisuddhājīvotveva saṅkhaṃ gacchati, anumato tathāgatehi arahantehi sammāsambuddhehi.

Yaṃ pana, mahārāja, tathāgato kasibhāradvājassa brāhmaṇassa bhojanaṃ pajahi, taṃ āveṭhanaviniveṭhanakaḍḍhananiggahappaṭikammena nibbatti, tasmā tathāgato taṃ piṇḍapātaṃ paṭikkhipi na upajīvī"ti.

"Sabbakālaṃ, bhante nāgasena, tathāgate bhuñjamāne devatā dibbaṃ ojaṃ patte ākiranti, udāhu 'sūkaramaddave ca madhupāyāse cā'ti dvīsuyeva piṇḍapātesu ākiriṃsū"ti? "Sabbakālaṃ, mahārāja, tathāgate bhuñjamāne devatā dibbaṃ ojaṃ gahetvā upatiṭṭhitvā uddhaṭuddhaṭe ālope ākiranti.

Yathā, mahārāja, rañño sūdo rañño bhuñjantassa sūpaṃ gahetvā upatiṭṭhitvā kabaḷe kabaḷe sūpaṃ ākirati; evameva kho, mahārāja, sabbakālaṃ tathāgate bhuñjamāne devatā dibbaṃ ojaṃ gahetvā upatiṭṭhitvā uddhaṭuddhaṭe ālope dibbaṃ ojaṃ ākiranti. Verañjāyampi, mahārāja, tathāgatassa sukkhayavapulake bhuñjamānassa devatā dibbena ojena temayitvā temayitvā upasaṃhariṃsu, tena tathāgatassa kāyo upacito ahosī"ti. "Lābhā vata, bhante nāgasena, tāsaṃ devatānaṃ, yā tathāgatassa sarīrappaṭijaggane satataṃ samitaṃ ussukkamāpannā. Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Gāthābhigītabhojanakathāpañho navamo.

Milindapañha

Addhānavagga

5. Vedanāpañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, sukhā vedanā kusalā vā akusalā vā abyākatā vā"ti? "Siyā, mahārāja, kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā"ti. "Yadi, bhante, kusalā na dukkhā, yadi dukkhā na kusalā, kusalaṃ dukkhanti nuppajjatī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha purisassa hatthe tattaṃ ayoguḷaṃ nikkhipeyya, dutiye hatthe sītaṃ himapiṇḍaṃ nikkhipeyya, kiṃ nu kho, mahārāja, ubhopi te daheyyun"ti? "Āma, bhante, ubhopi te daheyyun"ti. "Kiṃ nu kho te, mahārāja, ubhopi uṇhā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ pana te, mahārāja, ubhopi sītalā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Ājānāhi niggahaṃ yadi tattaṃ dahati, na ca te ubhopi uṇhā, tena nuppajjati. Yadi sītalaṃ dahati, na ca te ubhopi sītalā, tena nuppajjati. Kissa pana te, mahārāja, ubhopi dahanti, na ca te ubhopi uṇhā, na ca te ubhopi sītalā? Ekaṃ uṇhaṃ, ekaṃ sītalaṃ, ubhopi te dahanti, tena nuppajjatī"ti. "Nāhaṃ paṭibalo tayā vādinā saddhiṃ

sallapituṃ, sādhu atthaṃ jappehī"ti. Tato thero abhidhammasaṃyuttāya kathāya rājānaṃ milindaṃ saññāpesi—

"Chayimāni, mahārāja, gehanissitāni somanassāni, cha nekkhammanissitāni somanassāni, cha gehanissitāni domanassāni, cha nekkhammanissitāni domanassāni, cha gehanissitā upekkhā, cha nekkhammanissitā upekkhāti, imāni cha chakkāni, atītāpi chattiṃsavidhā vedanā, anāgatāpi chattiṃsavidhā vedanā, paccuppannāpi chattiṃsavidhā vedanā, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisampiṇḍetvā aṭṭhasataṃ vedanā hontī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vedanāpañho pañcamo.

Milindapañha

Nibbānavagga

10. Nibbānasukhajānanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo na labhati nibbānaṃ, jānāti so 'sukhaṃ nibbānan'"ti? "Āma, mahārāja, yo na labhati nibbānaṃ, jānāti so 'sukhaṃ nibbānan'"ti. "Kathaṃ, bhante nāgasena, alabhanto jānāti 'sukhaṃ nibbānan'"ti? "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yesaṃ nacchinnā hatthapādā, jāneyyuṃ te, mahārāja, 'dukkhaṃ hatthapādacchedanan'"ti? "Āma, bhante, jāneyyun"ti. "Kathaṃ jāneyyun"ti? "Aññesaṃ, bhante, chinnahatthapādānaṃ paridevitasaddaṃ sutvā jānanti 'dukkhaṃ hatthapādacchedanan'"ti. "Evameva kho, mahārāja, yesaṃ diṭṭhaṃ nibbānaṃ, tesaṃ saddaṃ sutvā jānāti 'sukhaṃ nibbānan'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nibbānasukhajānanapañho dasamo.

Nibbānavaggo catuttho.

Imasmiṃ vagge dasa pañhā.

Milindapañha

Vicāravagga

12. Viññāṇalakkhaṇapañha

"Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇaṃ viññāṇan"ti? "Vijānanalakkhaṇaṃ, mahārāja, viññāṇan"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, nagaraguttiko majjhe nagarasiṅghāṭake nisinno passeyya puratthimadisato purisaṃ āgacchantaṃ, passeyya dakkhiṇadisato purisaṃ āgacchantaṃ, passeyya pac-

chimadisato purisaṃ āgacchantaṃ, passeyya uttaradisato purisaṃ āgacchantaṃ; evameva kho, mahārāja, yañca puriso cakkhunā rūpaṃ passati, taṃ viññāṇena vijānāti. Yañca sotena saddaṃ suṇāti, taṃ viññāṇena vijānāti. Yañca ghānena gandhaṃ ghāyati, taṃ viññāṇena vijānāti. Yañca jivhāya rasaṃ sāyati, taṃ viññāṇena vijānāti. Yañca kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati, taṃ viññāṇena vijānāti, yañca manasā dhammaṃ vijānāti, taṃ viññāṇena vijānāti. Evaṃ kho, mahārāja, vijānanalakkhaṇaṃ viññāṇan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Viññāṇalakkhaṇapañho dvādasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

2. Biḷāraṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'biḷārassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, biḷāro guhāgatopi susiragatopi hammiyantaragatopi undūraṃyeva pariyesati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena gāmagatenāpi araññagatenāpi rukkhamūlagatenāpi suññāgāragatenāpi satataṃ samitaṃ appamattena kāyagatāsatibhojanaṃyeva pariyesitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, biḷārassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, biḷāro āsanneyeva gocaraṃ pariyesati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena imesuyeva pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassinā viharitabbaṃ 'iti rūpaṃ iti rūpassa samudayo iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā iti vedanāya samudayo iti vedanāya atthaṅgamo, iti saññā iti saññāya samudayo iti saññāya atthaṅgamo, iti saṅkhārā iti saṅkhārānaṃ samudayo iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo, iti viññāṇaṃ iti viññāṇassa samudayo iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Idaṃ, mahārāja, biḷārassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Na ito dūre bhavitabbaṃ, bhavaggaṃ kiṃ karissati; Paccuppannamhi vohāre, sake kāyamhi vindathā'"ti.

Biḷāraṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

8. Abhejjaparisapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'tathāgato abhejjapariso'ti, puna ca bhaṇatha—'devadattena ekappahāraṃ pañca bhikkhusatāni bhinnānī'ti. Yadi, bhante nāgasena, tathāgato abhejjapariso, tena hi devadattena ekappahāraṃ pañca bhikkhusatāni bhinnānīti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi devadattena ekappahāraṃ pañca bhikkhusatāni bhinnāni, tena hi 'tathāgato abhejjapariso'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, gambhīro dunniveṭhiyo, gaṇṭhitopi gaṇṭhitaro, etthāyaṃ jano āvaṭo nivuto ovuto pihito pariyonaddho, ettha tava ñāṇabalaṃ dassehi paravādesū"ti.

"Abhejjapariso, mahārāja, tathāgato, devadattena ca ekappahāraṃ pañca bhikkhusatāni bhinnāni, tañca pana bhedakassa balena, bhedake vijjamāne natthi, mahārāja, abhejjaṃ nāma. Bhedake sati mātāpi puttena bhijjati, puttopi mātarā bhijjati, pitāpi puttena bhijjati, puttopi pitarā bhijjati, bhātāpi bhaginiyā bhijjati, bhaginīpi bhātarā bhijjati, sahāyopi sahāyena bhijjati, nāvāpi nānādārusaṅghaṭitā ūmivegasampahārena bhijjati, rukkhopi madhukappasampannaphalo anilabalavegābhihato bhijjati, suvaṇṇampi jātimantaṃ lohena bhijjati. Api ca, mahārāja, neso adhippāyo viññūnaṃ, nesā buddhānaṃ adhimutti, neso paṇḍitānaṃ chando 'tathāgato bhejjapariso'ti. Api cettha kāraṇaṃ atthi, yena kāraṇena tathāgato vuccati 'abhejjapariso'ti. Katamaṃ ettha kāraṇaṃ? Tathāgatassa, mahārāja, katena adānena vā appiyavacanena vā anatthacariyāya vā asamānattatāya vā yato kutoci cariyaṃ carantassapi parisā bhinnāti na sutapubbaṃ, tena kāraṇena tathāgato vuccati 'abhejjapariso'ti. Tayāpetaṃ, mahārāja, ñātabbaṃ 'atthi kiñci navaṅge buddhavacane suttāgataṃ, iminā nāma kāraṇena bodhisattassa katena tathāgatassa parisā bhinnā'"ti? "Natthi, bhante, no cetaṃ loke dissati nopi suyyati. Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Abhejjaparisapañho aṭṭhamo.

Abhejjavaggo dutiyo.

Imasmiṃ vagge aṭṭha pañhā.

Milindapañha

Buddhavagga

3. Buddhassaanuttarabhāvajānanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, sakkā jānituṃ 'buddho anuttaro'"ti? "Āma, mahārāja, sakkā jānituṃ 'bhagavā anuttaro'"ti. "Kathaṃ, bhante nāgasena, sakkā jānituṃ 'buddho anuttaro'"ti? "Bhūtapubbaṃ, mahārāja, tissatthero nāma lekhācariyo ahosi, bahūni vassāni abbhatītāni kālaṅkatassa kathaṃ so ñāyatī"ti. "Lekhena, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo dhammaṃ passati, so bhagavantaṃ passati, dhammo hi, mahārāja, bhagavatā desito"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Buddhassa anuttarabhāvajānanapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

5. Dīpikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'dīpikassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, dīpiko araññe tiṇagahanaṃ vā vanagahanaṃ vā pabbatagahanaṃ vā nissāya nilīyitvā mige gaṇhāti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena vivekaṃ sevitabbaṃ araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ appasaddaṃ appanigghosaṃ vijanavātaṃ manussarāhaseyyakaṃ paṭisallānasāruppaṃ; vivekaṃ sevamāno hi, mahārāja, yogī yogāvacaro nacirasseva chaḷabhiññāsu ca vasibhāvaṃ pāpuṇāti. Idaṃ, mahārāja, dīpikassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therehi dhammasaṅgāhakehi—

'Yathāpi dīpiko nāma, nilīyitvā gaṇhate mige; Tathevāyaṃ buddhaputto, yuttayogo vipassako; Araññaṃ pavisitvāna, gaṇhāti phalamuttaman'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, dīpiko yaṃ kiñci pasuṃ vadhitvā vāmena passena patitaṃ na bhakkheti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena veḷudānena vā pattadānena vā pupphadānena vā phaladānena vā sinānadānena vā mattikādānena vā cuṇṇadānena vā dantakaṭṭhadānena vā mukhodakadānena vā cātukamyatāya vā muggasupyatāya vā pāribhaṭyatāya vā jaṅghapesanīyena vā vejjakammena vā dūtakammena vā pahiṇagamanena vā piṇḍapaṭipiṇḍena vā dānānup-

padānena vā vatthuvijjāya vā nakkhattavijjāya vā aṅgavijjāya vā aññataraññatare vā buddhappaṭikuṭṭhena micchājīvena nipphāditaṃ bhojanaṃ na bhuñjitabbaṃ vāmena passena patitaṃ pasuṃ viya dīpiko. Idaṃ, mahārāja, dīpikassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Vacīviññattivipphārā, uppannaṃ madhupāyasaṃ; Sace bhutto bhaveyyāhaṃ, sājīvo garahito mama.

Yadipi me antaguṇaṃ, nikkhamitvā bahī care; Neva bhindeyyamājīvaṃ, cajamānopi jīvitan'"ti.

Dīpikaṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

5. Nāvaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'nāvāya tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, nāvā bahuvidhadārusaṅghāṭasamavāyena bahumpi janaṃ tārayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ācārasīlaguṇavattappaṭivattabahuvidhadhammasaṅghāṭasamavāyena sadevako loko tārayitabbo. Idaṃ, mahārāja, nāvāya paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, nāvā bahuvidhaūmitthanitavegavisaṭamāvaṭṭavegaṃ sahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena bahuvidhakilesaūmivegaṃ lābhasakkārayasasilokapūjanavandanā parakulesu nindāpasaṃsāsukhadukkhasammānanavimānanabahuvidhadosaūmivegañca sahitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, nāvāya dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, nāvā aparimitamanantamapāramakkhobhitagambhīre mahatimahāghose timitimiṅgalamakaramacchagaṇākule mahatimahāsamudde carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena tiparivaṭṭadvādasākāracatusaccābhisamayappaṭivedhe mānasaṃ sañcārayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, nāvāya tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare saccasaṃyutte—

'Vitakkentā ca kho tumhe, bhikkhave, "idaṃ dukkhan"ti vitakkeyyātha, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti vitakkeyyātha, "ayaṃ dukkhanirodho"ti vi-

takkeyyātha, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti vitakkeyyāthā'"ti.

Nāvaṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

4. Brahmalokapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kīvadūro ito brahmaloko"ti? "Dūro kho, mahārāja, ito brahmaloko kūṭāgāramattā silā tamhā patitā ahorattena aṭṭhacattālīsayojanasahassāni bhassamānā catūhi māsehi pathaviyaṃ patiṭṭhaheyyā"ti.

"Bhante nāgasena, tumhe evaṃ bhaṇatha—'seyyathāpi balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva iddhimā bhikkhu cetovasippatto jambudīpe antarahito brahmaloke pātubhaveyyā'ti etaṃ vacanaṃ na saddahāmi, evaṃ atisīghaṃ tāva bahūni yojanasatāni gacchissatī"ti.

Thero āha—"kuhiṃ pana, mahārāja, tava jātabhūmī"ti? "Atthi, bhante, alasando nāma dīpo, tatthāhaṃ jāto"ti. "Kīva dūro, mahārāja, ito alasando hotī"ti? "Dvimattāni, bhante, yojanasatānī"ti. "Abhijānāsi nu tvaṃ, mahārāja, tattha kiñcideva karaṇīyaṃ karitvā saritā"ti? "Āma, bhante, sarāmī"ti. "Lahuṃ kho tvaṃ, mahārāja, gatosi dvimattāni yojanasatānī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Brahmalokapañho catuttho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

4. Dīpiniyaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'dīpiniyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, dīpinī sakiṃyeva gabbhaṃ gaṇhāti, na punappunaṃ purisaṃ upeti? Evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena āyatiṃ paṭisandhiṃ uppattiṃ gabbhaseyyaṃ cutiṃ bhedaṃ khayaṃ vināsaṃ saṃsārabhayaṃ duggatiṃ visamaṃ sampīḷitaṃ disvā 'punabbhave nappaṭisandahissāmī'ti yoniso manasikāro karaṇīyo. Idaṃ, mahārāja, dīpiniyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena suttanipāte dhaniyagopālakasutte—

'Usabhoriva chetva bandhanāni, Nāgo pūtilataṃva dālayitvā; Nāhaṃ punupessaṃ gabbhaseyyaṃ, Atha ce patthayasī pavassa devā'"ti.

Dīpiniyaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

9. Aggaggasamaṇapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'āsavānaṃ khayā samaṇo hotī'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—

'Catubbhi dhammehi samaṅgibhūtaṃ, Taṃ ve naraṃ samaṇaṃ āhu loke'ti.

Tatrime cattāro dhammā khanti appāhāratā rativippahānaṃ ākiñcaññaṃ. Sabbāni panetāni aparikkhīṇāsavassa sakilesasseva honti. Yadi, bhante nāgasena, āsavānaṃ khayā samaṇo hoti, tena hi 'catubbhi dhammehi samaṅgibhūtaṃ, taṃ ve naraṃ samaṇaṃ āhu loke'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi catubbhi dhammehi samaṅgibhūto samaṇo hoti, tena hi 'āsavānaṃ khayā samaṇo hotī'ti tampi vacanaṃ micchā, ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'āsavānaṃ khayā samaṇo hotī'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'catubbhi dhammehi samaṅgibhūtaṃ, taṃ ve naraṃ samaṇaṃ āhu loke'ti. Tadidaṃ, mahārāja, vacanaṃ tesaṃ tesaṃ puggalānaṃ guṇavasena bhaṇitaṃ— 'catubbhi dhammehi samaṅgibhūtaṃ, taṃ ve naraṃ samaṇaṃ āhu loke'ti, idaṃ pana niravasesavacanaṃ 'āsavānaṃ khayā samaṇo hotī'ti.

Api ca, mahārāja, ye keci kilesūpasamāya paṭipannā, te sabbe upādāyupādāya samaṇo khīṇāsavo aggamakkhāyati. Yathā, mahārāja, yāni kānici jalajathalajapupphāni, vassikaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, avasesāni yāni kānici vividhāni pupphajātāni, sabbāni tāni pupphāniyeva, upādāyupādāya pana vassikaṃyeva pupphaṃ janassa patthitaṃ pihayitaṃ; evameva kho, mahārāja, ye keci kilesūpasamāya paṭipannā, te sabbe upādāyupādāya samaṇo khīṇāsavo aggamakkhāyati.

Yathā vā pana, mahārāja, sabbadhaññānaṃ sāli aggamakkhāyati, yā kāci avasesā vividhā dhaññajātiyo, tā sabbā upādāyupādāya bhojanāni sarīrayāpanāya, sāliyeva tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, mahārāja, ye keci kilesūpasamāya paṭipannā, te sabbe upādāyupādāya

samaṇo khīṇāsavo aggamakkhāyatī”ti. “Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī”ti.

Aggaggasamaṇapañho navamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

16. Arūpadhammavavatthānadukkarapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, dukkaraṃ nu kho bhagavatā katan”ti? Thero āha— “dukkaraṃ, mahārāja, bhagavatā katan”ti. “Kiṃ pana, bhante nāgasena, bhagavatā dukkaraṃ katan”ti. “Dukkaraṃ, mahārāja, bhagavatā kataṃ imesaṃ arūpīnaṃ cittacetasikānaṃ dhammānaṃ ekārammaṇe vattamānānaṃ vavatthānaṃ akkhātaṃ ‘ayaṃ phasso, ayaṃ vedanā, ayaṃ saññā, ayaṃ cetanā, idaṃ cittan’”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, kocideva puriso nāvāya mahāsamuddaṃ ajjhogāhetvā hatthapuṭena udakaṃ gahetvā jivhāya sāyitvā jāneyya nu kho, mahārāja, so puriso ‘idaṃ gaṅgāya udakaṃ, idaṃ yamunāya udakaṃ, idaṃ aciravatiyā udakaṃ, idaṃ sarabhuyā udakaṃ, idaṃ mahiyā udakan’”ti? “Dukkaraṃ, bhante, jānitun”ti. “Ito dukkarataraṃ kho, mahārāja, bhagavatā kataṃ imesaṃ arūpīnaṃ cittacetasikānaṃ dhammānaṃ ekārammaṇe vattamānānaṃ vavatthānaṃ akkhātaṃ ‘ayaṃ phasso, ayaṃ vedanā, ayaṃ saññā, ayaṃ cetanā, idaṃ cittan’”ti. “Suṭṭhu, bhante”ti rājā abbhānumodīti.

Arūpadhammavavatthānadukkarapañho soḷasamo.

Arūpadhammavavatthānavaggo sattamo.

Imasmiṃ vagge soḷasa pañhā.

Milindapañha

Mahāvagga

3. Vīmaṃsanapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, sallapissasi mayā saddhin”ti? “Sace tvaṃ, mahārāja, paṇḍitavādaṃ sallapissasi sallapissāmi, sace pana rājavādaṃ sallapissasi na sallapissāmī”ti. “Kathaṃ, bhante nāgasena, paṇḍitā sallapantī”ti? “Paṇḍitānaṃ kho, mahārāja, sallāpe āveṭhanampi kayirati, nibbeṭhanampi kayirati, niggahopi kayirati, paṭikammampi kayirati, vissāsopi kayirati, paṭivissāsopi kayirati, na ca tena paṇḍitā kuppanti, evaṃ kho, mahārāja, paṇḍitā sallapantī”ti. “Kathaṃ pana, bhante, rājāno sallapantī”ti? “Rājāno kho, mahārāja, sallāpe ekaṃ

vatthuṃ paṭijānanti, yo taṃ vatthuṃ vilometi, tassa daṇḍaṃ āṇāpenti 'imassa daṇḍaṃ paṇethā'ti, evaṃ kho, mahārāja, rājāno sallapantī"ti. "Paṇḍitavādāhaṃ, bhante, sallapissāmi, no rājavādaṃ, vissaṭṭho bhadanto sallapatu yathā bhikkhunā vā sāmaṇerena vā upāsakena vā ārāmikena vā saddhiṃ sallapati, evaṃ vissaṭṭho bhadanto sallapatu mā bhāyatū"ti. "Suṭṭhu, mahārājā"ti thero abbhānumodi.

Rājā āha—"bhante nāgasena, pucchissāmī"ti. "Puccha, mahārājā"ti. "Pucchitosi me, bhante"ti. "Visajjitaṃ, mahārājā"ti. "Kiṃ pana, bhante, tayā visajjitan"ti? "Kiṃ pana, mahārāja, tayā pucchitan"ti.

Vīmaṃsanapañho tatiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

7 Kusalākusalasamavisamapañha

"Bhante nāgasena kusalakārissapi akusalakārissapi vipāko samasamo, udāhu koci viseso atthī"ti? "Atthi, mahārāja, kusalassa ca akusalassa ca viseso, kusalaṃ, mahārāja, sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ, akusalaṃ dukkhavipākaṃ nirayasaṃvattanikan"ti.

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'devadatto ekantakaṇho, ekantakaṇhehi dhammehi samannāgato, bodhisatto ekantasukko, ekantasukkehi dhammehi samannāgato'ti. Puna ca devadatto bhave bhave yasena ca pakkhena ca bodhisattena samasamo hoti, kadāci adhikataro vā. Yadā devadatto nagare bārāṇasiyaṃ brahmadattassa rañño purohitaputto ahosi, tadā bodhisatto chavakacaṇḍālo ahosi vijjādharo, vijjaṃ parijappitvā akāle ambaphalāni nibbattesi, ettha tāva bodhisatto devadattato jātiyā nihīno yasena ca nihīno.

Puna caparaṃ yadā devadatto rājā ahosi mahā mahīpati sabbakāmasamaṅgī, tadā bodhisatto tassūpabhogo ahosi hatthināgo sabbalakkhaṇasampanno, tassa cārugativilāsaṃ asahamāno rājā vadhamicchanto hatthācariyaṃ evamavoca 'asikkhito te, ācariya, hatthināgo, tassa ākāsagamanaṃ nāma kāraṇaṃ karohī'ti, tatthapi tāva bodhisatto devadattato jātiyā nihīno lāmako tiracchānagato.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi pavane naṭṭhāyiko, tadā bodhisatto mahāpathavī nāma makkaṭo ahosi, etthapi tāva dissati viseso manussassa ca tiracchānagatassa ca, tatthapi tāva bodhisatto

devadattato jātiyā nihīno.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi soṇuttaro nāma nesādo balavā balavataro nāgabalo, tadā bodhisatto chaddanto nāma nāgarājā ahosi, tadā so luddako taṃ hatthināgaṃ ghātesi, tatthapi tāva devadattova adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi vanacarako aniketavāsī, tadā bodhisatto sakuṇo ahosi tittiro mantajjhāyī, tadāpi so vanacarako taṃ sakuṇaṃ ghātesi, tatthapi tāva devadattova jātiyā adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto () kalābu nāma kāsirājā ahosi, tadā bodhisatto tāpaso ahosi khantivādī, tadā so rājā tassa tāpasassa kuddho hatthapāde vaṃsakaḷīre viya chedāpesi, tatthapi tāva devadattoyeva adhikataro jātiyā ca yasena ca.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi vanacaro, tadā bodhisatto nandiyo nāma vānarindo ahosi, tadāpi so vanacaro taṃ vānarindaṃ ghātesi saddhiṃ mātarā kaniṭṭhabhātikena ca, tatthapi tāva devadattoyeva adhikataro jātiyā.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi acelako kārambhiyo nāma, tadā bodhisatto paṇḍarako nāma nāgarājā ahosi, tatthapi tāva devadattoyeva adhikataro jātiyā.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi pavane jaṭilako, tadā bodhisatto tacchako nāma mahāsūkaro ahosi, tatthapi tāva devadattoyeva jātiyā adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto cetīsu sūraparicaro nāma rājā ahosi upari purisamatte gagane vehāsaṅgamo, tadā bodhisatto kapilo nāma brāhmaṇo ahosi, tatthapi tāva devadattoyeva adhikataro jātiyā ca yasena ca.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi sāmo nāma, tadā bodhisatto ruru nāma migarājā ahosi, tatthapi tāva devadatto yeva jātiyā adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto manusso ahosi luddako pavanacaro, tadā bodhisatto hatthināgo ahosi, so luddako tassa hatthināgassa sattakkhattuṃ dante chinditvā hari, tatthapi tāva devadatto yeva yoniyā adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto siṅgālo ahosi khattiyadhammo, so yā-

vatā jambudīpe padesarājāno te sabbe anuyutte akāsi, tadā bodhisatto vidhuro nāma paṇḍito ahosi, tatthapi tāva devadattoyeva yasena adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto hatthināgo hutvā laṭukikāya sakuṇikāya puttake ghātesi, tadā bodhisattopi hatthināgo ahosi yūthapati, tattha tāva ubhopi te samasamā ahesuṃ.

Puna caparaṃ yadā devadatto yakkho ahosi adhammo nāma, tadā bodhisattopi yakkho ahosi dhammo nāma, tatthapi tāva ubhopi samasamā ahesuṃ.

Puna caparaṃ yadā devadatto nāviko ahosi pañcannaṃ kulasatānaṃ issaro, tadā bodhisattopi nāviko ahosi pañcannaṃ kulasatānaṃ issaro, tatthapi tāva ubhopi samasamā ahesuṃ.

Puna caparaṃ yadā devadatto satthavāho ahosi pañcannaṃ sakaṭasatānaṃ issaro, tadā bodhisattopi satthavāho ahosi pañcannaṃ sakaṭasatānaṃ issaro, tatthapi tāva ubhopi samasamā ahesuṃ.

Puna caparaṃ yadā devadatto sākho nāma migarājā ahosi, tadā bodhisattopi nigrodho nāma migarājā ahosi, tatthapi tāva ubhopi samasamā ahesuṃ.

Puna caparaṃ yadā devadatto sākho nāma senāpati ahosi, tadā bodhisattopi nigrodho nāma rājā ahosi, tatthapi tāva ubhopi samasamā ahesuṃ.

Puna caparaṃ yadā devadatto khaṇḍahālo nāma brāhmaṇo ahosi, tadā bodhisatto cando nāma rājakumāro ahosi, tadā so khaṇḍahāloyeva adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto brahmadatto nāma rājā ahosi, tadā bodhisatto tassa putto mahāpadumo nāma kumāro ahosi, tadā so rājā sakaputtaṃ corapapāte khipāpesi, yato kutoci pitāva puttānaṃ adhikataro hoti visiṭṭhoti, tatthapi tāva devadattoyeva adhikataro.

Puna caparaṃ yadā devadatto mahāpatāpo nāma rājā ahosi, tadā bodhisatto tassa putto dhammapālo nāma kumāro ahosi, tadā so rājā sakaputtassa hatthapāde sīsañca chedāpesi, tatthapi tāva devadattoyeva uttaro adhikataro.

Ajjetarahi ubhopi sakyakule jāyiṃsu. Bodhisatto buddho ahosi sabbaññū lokanāyako, devadatto tassa devātidevassa sāsane pabbajitvā iddhiṃ nibbattetvā buddhālayaṃ akāsi. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena,

yaṃ mayā bhaṇitaṃ, taṃ sabbaṃ tathaṃ udāhu vitathan”ti?

“Yaṃ tvaṃ, mahārāja, bahuvidhaṃ kāraṇaṃ osāresi, sabbaṃ taṃ tatheva, no aññathā”ti. “Yadi, bhante nāgasena, kaṇhopi sukkopi samasamagatikā honti, tena hi kusalampi akusalampi samasamavipākaṃ hotī”ti? “Na hi, mahārāja, kusalampi akusalampi samasamavipākaṃ hoti, na hi, mahārāja, devadatto sabbajanehi paṭiviruddho, bodhisatteneva paṭiviruddho. Yo tassa bodhisattena paṭiviruddho, so tasmiṃ tasmiṃyeva bhave paccati phalaṃ deti. Devadattopi, mahārāja, issariye ṭhito janapadesu ārakkhaṃ deti, setuṃ sabhaṃ puññasālaṃ kāreti, samaṇabrāhmaṇānaṃ kapaṇaddhikavaṇibbakānaṃ nāthānāthānaṃ yathāpaṇihitaṃ dānaṃ deti. Tassa so vipākena bhave bhave sampattiyo paṭilabhati. Kassetaṃ, mahārāja, sakkā vattuṃ vinā dānena damena saṃyamena uposathakammena sampattiṃ anubhavissatīti?

Yaṃ pana tvaṃ, mahārāja, evaṃ vadesi ‘devadatto ca bodhisatto ca ekato anuparivattantī’ti, so na jātisatassa accayena samāgamo ahosi, na jātisahassassa accayena, na jātisatasahassassa accayena, kadāci karahaci bahūnaṃ ahorattānaṃ accayena samāgamo ahosi. Yaṃ panetaṃ, mahārāja, bhagavatā kāṇakacchapopamaṃ upadassitaṃ manussattappaṭilābhāya, tathūpamaṃ, mahārāja, imesaṃ samāgamaṃ dhārehi.

Na, mahārāja, bodhisattassa devadatteneva saddhiṃ samāgamo ahosi, theropi, mahārāja, sāriputto anekesu jātisatasahassesu bodhisattassa pitā ahosi, mahāpitā ahosi, cūḷapitā ahosi, bhātā ahosi, putto ahosi, bhāgineyyo ahosi, mitto ahosi.

Bodhisattopi, mahārāja, anekesu jātisatasahassesu therassa sāriputtassa pitā ahosi, mahāpitā ahosi, cūḷapitā ahosi, bhātā ahosi, putto ahosi, bhāgineyyo ahosi, mitto ahosi, sabbepi, mahārāja, sattanikāyapariyāpannā saṃsārasotamanugatā saṃsārasotena vuyhantā appiyehipi piyehipi samāgacchanti. Yathā, mahārāja, udakaṃ sotena vuyhamānaṃ suciasucikalyāṇapāpakena samāgacchati; evameva kho, mahārāja, sabbepi sattanikāyapariyāpannā saṃsārasotamanugatā saṃsārasotena vuyhantā appiyehipi piyehipi samāgacchanti. Devadatto, mahārāja, yakkho samāno attanā adhammo pare adhamme niyojetvā sattapaññāsavassakoṭiyo saṭṭhi ca vassasatasahassāni mahāniraye pacci, bodhisattopi, mahārāja, yakkho samāno attanā dhammo pare dhamme niyojetvā sattapaññāsavassakoṭiyo saṭṭhi ca vassasatasahassāni sagge modi sab-

bakāmasamaṅgī, api ca, mahārāja, devadatto imasmiṃ bhave buddhaṃ anāsādanīyamāsādayitvā samaggañca saṃghaṃ bhinditvā pathaviṃ pāvisi, tathāgato bujjhitvā sabbadhamme parinibbuto upadhisaṅkhaye"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Kusalākusalasamavisamapañho sattamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

2. Cakkavākaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'cakkavākassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānīti"? "Yathā, mahārāja, cakkavāko yāva jīvitapariyādānā dutiyikaṃ na vijahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yāva jīvitapariyādānā yoniso manasikāro na vijahitabbo. Idaṃ, mahārāja, cakkavākassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cakkavāko sevālapaṇakabhakkho, tena ca santuṭṭhiṃ āpajjati, tāya ca santuṭṭhiyā balena ca vaṇṇena ca na parihāyati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yathālābhasantoso karaṇīyo, yathālābhasantuṭṭho kho, mahārāja, yogī yogāvacaro na parihāyati sīlena, na parihāyati samādhinā, na parihāyati paññāya, na parihāyati vimuttiyā, na parihāyati vimuttiñāṇadassanena, na parihāyati sabbehi kusalehi dhammehi. Idaṃ, mahārāja, cakkavākassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cakkavāko pāṇe na viheṭhayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena nihitadaṇḍena nihitasatthena lajjinā dayāpannena sabbapāṇabhūtahitānukampinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, cakkavākassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena cakkavākajātake—

'Yo na hanti na ghāteti, na jināti na jāpaye; Mettaṃso sabbabhūtesu, veraṃ tassa na kenacī'"ti.

Cakkavākaṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

2. Buddhaguṇasatipaṭilābhapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tumhe etaṃ bhaṇatha—'yo vassasa-

taṃ akusalaṃ kareyya, maraṇakāle ca ekaṃ buddhaguṇaṃ satiṃ paṭilabheyya, so devesu uppajjeyyā'ti etaṃ na saddahāmi, evañca pana vadetha 'ekena pāṇātipātena niraye uppajjeyyā'ti etampi na saddahāmī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, khuddakopi pāsāṇo vinā nāvāya udake uppilaveyyā"ti. "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, vāhasatampi pāsāṇānaṃ nāvāya āropitaṃ udake uppilaveyyā"ti? "Āma, bhante"ti. "Yathā, mahārāja, nāvā, evaṃ kusalāni kammāni daṭṭhabbānī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Buddhaguṇasatipaṭilābhapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

6. Chaddantajotipālārabbhapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā chaddanto nāgarājā—

'Vadhissametanti parāmasanto, Kāsāvamaddakkhi dhajaṃ isīnaṃ; Dukkhena phuṭṭhassudapādi saññā, Arahaddhajo sabbhi avajjharūpo'ti.

Puna ca bhaṇitaṃ—'jotipālamāṇavo samāno kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ muṇḍakavādena samaṇakavādena asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosi paribhāsī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bodhisatto tiracchānagato samāno kāsāvaṃ abhipūjayi, tena hi 'jotipālena māṇavena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho muṇḍakavādena samaṇakavādena asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkuṭṭho paribhāsito'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi jotipālena māṇavena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho muṇḍakavādena samaṇakavādena asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkuṭṭho paribhāsito, tena hi 'chaddantena nāgarājena kāsāvaṃ pūjitan'ti tampi vacanaṃ micchā. Yadi tiracchānagatena bodhisattena kakkhaḷakharakaṭukavedanaṃ vedayamānena luddakena nivatthaṃ kāsāvaṃ pūjitaṃ, kiṃ manussabhūto samāno paripakkañāṇo paripakkāya bodhiyā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dasabalaṃ lokanāyakaṃ uditoditaṃ jalitabyāmobhāsaṃ pavaruttamaṃ pavararucirakāsikakāsāvamabhipārutaṃ disvā na pūjayi? Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabboti.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā chaddanto nāgarājā 'vadhissametanti ... pe ... avajjharūpo'ti. Jotipālena ca māṇavena kassapo

bhagavā arahaṃ sammāsambuddho muṇḍakavādena samaṇakavādena asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkuṭṭho paribhāsito, tañca pana jātivasena kulavasena. Jotipālo, mahārāja, māṇavo assaddhe appasanne kule paccājāto, tassa mātāpitaro bhaginibhātaro dāsidāsaceṭakaparivārakamanussā brahmadevatā brahmagarukā, te 'brāhmaṇā eva uttamā pavarā'ti avasese pabbajite garahanti jigucchanti, tesaṃ taṃ vacanaṃ sutvā jotipālo māṇavo ghaṭikārena kumbhakārena satthāraṃ dassanāya pakkosito evamāha—'kiṃ pana tena muṇḍakena samaṇakena diṭṭhenā'ti.

Yathā, mahārāja, amataṃ visamāsajja tittakaṃ hoti, yathā ca sītodakaṃ aggimāsajja uṇhaṃ hoti; evameva kho, mahārāja, jotipālo māṇavo assaddhe appasanne kule paccājāto, so kulavasena andho hutvā tathāgataṃ akkosi paribhāsi.

Yathā, mahārāja, jalitapajjalito mahāaggikkhandho sappabhāso udakamāsajja upahatappabhātejo sītalo kāḷako bhavati paripakkaniggunḍiphalasadiso; evameva kho, mahārāja, jotipālo māṇavo puññavā saddho ñāṇavipulasappabhāso assaddhe appasanne kule paccājāto, so kulavasena andho hutvā tathāgataṃ akkosi paribhāsi, upagantvā ca buddhaguṇamaññāya ceṭakabhūto viya ahosi, jinasāsane pabbajitvā abhiññā ca samāpattiyo ca nibbattetvā brahmalokūpago ahosī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Chaddantajotipālārabbhapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Sativagga

3. Mahāpurisalakkhaṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, buddho dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato asītiyā ca anubyañjanehi parirañjito suvaṇṇavaṇṇo kañcanasannibhattaco byāmappabho"ti? "Āma, mahārāja, bhagavā dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato asītiyā ca anubyañjanehi parirañjito suvaṇṇavaṇṇo kañcanasannibhattaco byāmappabho"ti.

"Kiṃ panassa, bhante, mātāpitaropi dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgatā asītiyā ca anubyañjanehi parirañjitā suvaṇṇavaṇṇā kañcanasannibhattacā byāmappabhā"ti? "No cassa, mahārāja, mātāpitaro dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgatā asītiyā ca anubyañjanehi parirañjitā suvaṇṇavaṇṇā kañcanasannibhattacā byāmappabhā"ti.

"Evaṃ sante kho, bhante nāgasena, na uppajjati buddho dvattiṃsamahāpuris

samannāgato asītiyā ca anubyañjanehi parirañjito suvaṇṇavaṇṇo kañcanasannibhattaco byāmappabhoti, api ca mātusadiso vā putto hoti mātupakkho vā, pitusadiso vā putto hoti pitupakkho vā"ti. Thero āha—"atthi pana, mahārāja, kiñci padumaṃ satapattan"ti? "Āma, bhante, atthī"ti. "Tassa pana kuhiṃ sambhavo"ti? "Kaddame jāyati udake āsīyatī"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, padumaṃ kaddamena sadisaṃ vaṇṇena vā gandhena vā rasena vā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Atha udakena vā gandhena vā rasena vā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, bhagavā dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato asītiyā ca anubyañjanehi parirañjito suvaṇṇavaṇṇo kañcanasannibhattaco byāmappabho, no cassa mātāpitaro dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgatā asītiyā ca anubyañjanehi parirañjitā suvaṇṇavaṇṇā kañcanasannibhattacā byāmappabhā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Mahāpurisalakkhaṇapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

6. Bhojanaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'bhojanassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ upatthambho; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbasattānaṃ maggupatthambhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, bhojanassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ balaṃ vaḍḍheti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena puññavaḍḍhiyā vaḍḍhitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, bhojanassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ abhipatthitaṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbalokābhipatthitena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, bhojanassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena mahāmoggallānena—

'Saṃyamena niyamena, sīlena paṭipattiyā; Patthitena bhavitabbaṃ, sabbalokassa yoginā'"ti.

Bhojanaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

2. Khīṇāsavabhāvapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'yo gihī arahattaṃ patto, dve vāssa gatiyo bhavanti anaññā, tasmiṃyeva divase pabbajati vā parinibbāyati vā. Na so divaso sakkā atikkametun'ti. Sace so, bhante nāgasena, tasmiṃ divase ācariyaṃ vā upajjhāyaṃ vā pattacīvaraṃ vā na labhetha, api nu kho so arahā sayaṃ vā pabbajeyya divasaṃ vā atikkameyya, añño koci arahā iddhimā āgantvā taṃ pabbājeyya vā parinibbāyeyya vā"ti? "Na so, mahārāja, arahā sayaṃ pabbajeyya, sayaṃ pabbajanto theyyaṃ āpajjati, na ca divasaṃ atikkameyya, aññassa arahantassa āgamanaṃ bhaveyya vā na vā bhaveyya, tasmiṃyeva divase parinibbāyeyyā"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, arahattassa santabhāvo vijahito hoti, yena adhigatassa jīvitahāro bhavatī"ti.

"Visamaṃ, mahārāja, gihiliṅgaṃ, visame liṅge liṅgadubbalatāya arahattaṃ patto gihī tasmiṃyeva divase pabbajati vā parinibbāyati vā. Neso, mahārāja, doso arahattassa, gihiliṅgasseveso doso yadidaṃ liṅgadubbalatā.

Yathā, mahārāja, bhojanaṃ sabbasattānaṃ āyupālakaṃ jīvitarakkhakaṃ visamakoṭṭhassa mandadubbalagahaṇikassa avipākena jīvitaṃ harati. Neso, mahārāja, doso bhojanassa, koṭṭhasseveso doso yadidaṃ aggidubbalatā. Evameva kho, mahārāja, visame liṅge liṅgadubbalatāya arahattaṃ patto gihī tasmiṃyeva divase pabbajati vā parinibbāyati vā. Neso, mahārāja, doso arahattassa, gihiliṅgasseveso doso yadidaṃ liṅgadubbalatā.

Yathā vā pana, mahārāja, parittaṃ tiṇasalākaṃ upari garuke pāsāṇe ṭhapite dubbalatāya bhijjitvā patati; evameva kho, mahārāja, arahattaṃ patto gihī tena liṅgena arahattaṃ dhāretuṃ asakkonto tasmiṃyeva divase pabbajati vā parinibbāyati vā.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso abalo dubbalo nihīnajacco parittapuñño mahatimahārajjaṃ labhitvā khaṇena paripatati paridhaṃsati osakkati, na sakkoti issariyaṃ dhāretuṃ; evameva kho, mahārāja, arahattaṃ patto gihī tena liṅgena arahattaṃ dhāretuṃ na sakkoti, tena kāraṇena tasmiṃyeva divase pabbajati vā parinibbāyati vā"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Khīṇāsavabhāvapañho dutiyo.

Milindapañha

Addhānavagga

4. Paṭisandahanapuggalavediyanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo na paṭisandahati, vedeti so kiñci dukkhaṃ vedanan"ti? Thero āha—"kiñci vedeti, kiñci na vedetī"ti. "Kiṃ vedeti, kiṃ na vedetī"ti? "Kāyikaṃ, mahārāja, vedanaṃ vedeti, cetasikaṃ vedanaṃ na vedetī"ti. "Kathaṃ, bhante, kāyikaṃ vedanaṃ vedeti, kathaṃ cetasikaṃ vedanaṃ na vedetī"ti? "Yo hetu yo paccayo kāyikāya dukkhavedanāya uppattiyā, tassa hetussa tassa paccayassa anuparamā kāyikaṃ dukkhavedanaṃ vedeti, yo hetu yo paccayo cetasikāya dukkhavedanāya uppattiyā, tassa hetussa tassa paccayassa uparamā cetasikaṃ dukkhavedanaṃ na vedeti. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'so ekaṃ vedanaṃ vedeti kāyikaṃ na cetasikan'"ti.

"Bhante nāgasena, yo dukkhaṃ vedanaṃ vedeti, kasmā so na parinibbāyatī"ti? "Natthi, mahārāja, arahato anunayo vā paṭigho vā, na ca arahanto apakkaṃ pātenti paripākaṃ āgamenti paṇḍitā. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, nibbisaṃ bhatako yathā.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, sampajāno patissato'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Paṭisandahanapuggalavediyanapañho catuttho.

Milindapañha

Meṇḍakapañhārambhakathā

Upāsakaguṇavagga

1. Aṭṭhamantaparivajjanīyaṭṭhāna

Bhassappavādo vetaṇḍī, atibuddhi vicakkhaṇo; Milindo ñāṇabhedāya, nāgasenamupāgami.

Vasanto tassa chāyāya, paripucchaṃ punappunaṃ; Pabhinnabuddhi hutvāna, sopi āsi tipeṭako.

Navaṅgaṃ anumajjanto, rattibhāge rahogato; Addakkhi meṇḍake pañhe, dunniveṭhe saniggahe.

"Pariyāyabhāsitaṃ atthi, atthi sandhāyabhāsitaṃ; Sabhāvabhāsitaṃ atthi, dhammarājassa sāsane.

Tesamatthaṃ aviññāya, meṇḍake jinabhāsite; Anāgatamhi addhāne, viggaho tattha hessati.

Handa kathiṃ pasādetvā, chejjāpessāmi meṇḍake; Tassa niddiṭṭhamaggena, niddisissantyanāgate"ti.

Atha kho milindo rājā pabhātāya rattiyā uddhaste aruṇe sīsaṃ nhatvā sirasi añjaliṃ paggahetvā atītānāgatapaccuppanne sammāsambuddhe anussaritvā aṭṭha vattapadāni samādiyi "ito me anāgatāni satta divasāni aṭṭha guṇe samādiyitvā tapo caritabbo bhavissati, sohaṃ ciṇṇatapo samāno ācariyaṃ ārādhetvā meṇḍake pañhe pucchissāmī"ti. Atha kho milindo rājā pakatidussayugaṃ apanetvā ābharaṇāni ca omuñcitvā kāsāvaṃ nivāsetvā muṇḍakapaṭisīsakaṃ sīse paṭimuñcitvā munibhāvamupagantvā aṭṭha guṇe samādiyi "imaṃ sattāhaṃ mayā na rājattho anusāsitabbo, na rāgūpasañhitaṃ cittaṃ uppādetabbaṃ, na dosūpasañhitaṃ cittaṃ uppādetabbaṃ, na mohūpasañhitaṃ cittaṃ uppādetabbaṃ, dāsakammakaraporise janepi nivātavuttinā bhavitabbaṃ, kāyikaṃ vācasikaṃ anurakkhitabbaṃ, chapi āyatanāni niravasesato anurakkhitabbāni, mettābhāvanāya mānasaṃ pakkhipitabban"ti. Ime aṭṭha guṇe samādiyitvā tesveva aṭṭhasu guṇesu mānasaṃ patiṭṭhapetvā bahi anikkhamitvā sattāhaṃ vītināmetvā aṭṭhame divase pabhātāya rattiyā pageva pātarāsaṃ katvā okkhittacakkhu mitabhāṇī susaṇṭhitena iriyāpathena avikkhittena cittena haṭṭhena udaggena vippasannena theraṃ nāgasenaṃ upasaṅkamitvā therassa pāde sirasā vanditvā ekamantaṃ ṭhito idamavoca—

"Atthi me, bhante nāgasena, koci attho tumhehi saddhiṃ mantayitabbo, na tattha añño koci tatiyo icchitabbo, suññe okāse pavivitte araññe aṭṭhaṅgupāgate samaṇasāruppe. Tattha so pañho pucchitabbo bhavissati, tattha me guyhaṃ na kātabbaṃ na rahassakaṃ, arahāmahaṃ rahassakaṃ suṇituṃ sumantane upagate, upamāyapi so attho upaparikkhitabbo, yathā kiṃ viya, yathā nāma, bhante nāgasena, mahāpathavī nikkhepaṃ arahati nikkhepe upagate. Evameva kho, bhante nāgasena, arahāmahaṃ rahassakaṃ suṇituṃ sumantane upagate"ti.

Garunā saha pavivittapavanaṃ pavisitvā idamavoca—"bhante nāgasena, idha purisena mantayitukāmena aṭṭha ṭhānāni parivajjayitab-

bāni bhavanti, na tesu ṭhānesu viññū puriso atthaṃ manteti, mantitopi attho paripatati na sambhavati. Katamāni aṭṭha ṭhānāni? Visamaṭṭhānaṃ parivajjanīyaṃ, sabhayaṃ parivajjanīyaṃ, ativātaṭṭhānaṃ parivajjanīyaṃ, paṭicchannaṭṭhānaṃ parivajjanīyaṃ, devaṭṭhānaṃ parivajjanīyaṃ, pantho parivajjanīyo, saṅgāmo parivajjanīyo, udakatitthaṃ parivajjanīyaṃ. Imāni aṭṭha ṭhānāni parivajjanīyānī"ti.

Thero āha—"ko doso visamaṭṭhāne, sabhaye, ativāte, paṭicchanne, devaṭṭhāne, panthe, saṅgāme, udakatitthe"ti? "Visame, bhante nāgasena, mantito attho vikirati vidhamati paggharati na sambhavati, sabhaye mano santassati, santassito na sammā atthaṃ samanupassati, ativāte saddo avibhūto hoti, paṭicchanne upassutiṃ tiṭṭhanti, devaṭṭhāne mantito attho garukaṃ pariṇamati, panthe mantito attho tuccho bhavati, saṅgāme cañcalo bhavati, udakatitthe pākaṭo bhavati. Bhavatīha—

'Visamaṃ sabhayaṃ ativāto, Paṭicchannaṃ devanissitaṃ; Pantho ca saṅgāmo titthaṃ, Aṭṭhete parivajjiyā'"ti.

Aṭṭha mantanassa parivajjanīyaṭṭhānāni.

Milindapañha

Mahāvagga

1. Paññattipañha

Atha kho milindo rājā yenāyasmā nāgaseno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā nāgasenena saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Āyasmāpi kho nāgaseno paṭisammodanīyeneva milindassa rañño cittaṃ ārādhesi.

Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"kathaṃ bhadanto ñāyati, kinnāmosi, bhante"ti? "'Nāgaseno'ti kho ahaṃ, mahārāja, ñāyāmi, 'nāgaseno'ti kho maṃ, mahārāja, sabrahmacārī samudācaranti, api ca mātāpitaro nāmaṃ karonti 'nāgaseno'ti vā 'sūraseno'ti vā 'vīraseno'ti vā 'sīhaseno'ti vā, api ca kho, mahārāja, saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmamattaṃ yadidaṃ nāgasenoti, na hettha puggalo upalabbhatī"ti.

Atha kho milindo rājā evamāha—"suṇantu me bhonto pañcasatā yonakā asītisahassā ca bhikkhū, ayaṃ nāgaseno evamāha—'na hettha puggalo upalabbhatī'ti, kallaṃ nu kho tadabhinanditun"ti. Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"sace, bhante

nāgasena, puggalo nūpalabbhati, ko carahi tumhākaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ deti, ko taṃ paribhuñjati, ko sīlaṃ rakkhati, ko bhāvanamanuyuñjati, ko maggaphalanibbānāni sacchikaroti, ko pāṇaṃ hanati, ko adinnaṃ ādiyati, ko kāmesumicchācāraṃ carati, ko musā bhaṇati, ko majjaṃ pivati, ko pañcānantariyakammaṃ karoti, tasmā natthi kusalaṃ, natthi akusalaṃ, natthi kusalākusalānaṃ kammānaṃ kattā vā kāretā vā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, sace, bhante nāgasena, yo tumhe māreti, natthi tassāpi pāṇātipāto, tumhākampi, bhante nāgasena, natthi ācariyo, natthi upajjhāyo, natthi upasampadā. 'Nāgasenoti maṃ, mahārāja, sabrahmacārī samudācarantī'ti yaṃ vadesi, katamo ettha nāgaseno? Kiṃ nu kho, bhante, kesā nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Lomā nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Nakhā ... pe ... dantā ... taco ... maṃsaṃ ... nhāru ... aṭṭhi ... aṭṭhimiñjaṃ ... vakkaṃ ... hadayaṃ ... yakanaṃ ... kilomakaṃ ... pihakaṃ ... papphāsaṃ ... antaṃ ... antaguṇaṃ ... udariyaṃ ... karīsaṃ ... pittaṃ ... semhaṃ ... pubbo ... lohitaṃ ... sedo ... medo ... assu ... vasā ... kheḷo ... siṅghāṇikā ... lasikā ... muttaṃ ... pe ... matthake matthaluṅgaṃ nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ nu kho, bhante, rūpaṃ nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Vedanā nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Saññā nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Saṅkhārā nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Viññāṇaṃ nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ pana, bhante, rūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ pana, bhante, aññatra rūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Tamahaṃ, bhante, pucchanto pucchanto na passāmi nāgasenaṃ. Nāgasenasaddoyeva nu kho, bhante, nāgaseno"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Ko panettha nāgaseno, alikaṃ tvaṃ, bhante, bhāsasi musāvādaṃ, natthi nāgaseno"ti.

Atha kho āyasmā nāgaseno milindaṃ rājānaṃ etadavoca—"tvaṃ khosi, mahārāja, khattiyasukhumālo accantasukhumālo, tassa te, mahārāja, majjhanhikasamayaṃ tattāya bhūmiyā uṇhāya vālikāya kharāya sakkharakathalikāya madditvā pādenāgacchantassa pādā rujjanti, kāyo kilamati, cittaṃ upahaññati, dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ uppajjati, kiṃ nu kho tvaṃ pādenāgatosi, udāhu vāhanenā"ti? "Nāhaṃ, bhante, pādenāgacchāmi, rathenāhaṃ āgatosmī"ti. "Sace tvaṃ, mahārāja, rathenā-

gatosi, rathaṃ me ārocehi, kiṃ nu kho, mahārāja, īsā ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Akkho ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Cakkāni ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Rathapañjaraṃ ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Rathadaṇḍako ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yugaṃ ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Rasmiyo ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Patodalaṭṭhi ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, īsāakkhacakkarathapañjararathadaṇḍayugarasmipatodā ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ pana, mahārāja, aññatra īsāakkhacakkarathapañjararathadaṇḍayugarasmipatodā ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tamahaṃ, mahārāja, pucchanto pucchanto na passāmi rathaṃ. Rathasaddoyeva nu kho, mahārāja, ratho"ti? "Na hi, bhante"ti. "Ko panettha ratho, alikaṃ tvaṃ, mahārāja, bhāsasi musāvādaṃ, natthi ratho, tvaṃsi, mahārāja, sakalajambudīpe aggarājā, kassa pana tvaṃ bhāyitvā musāvādaṃ bhāsasi, suṇantu me bhonto pañcasatā yonakā asītisahassā ca bhikkhū, ayaṃ milindo rājā evamāha—'rathenāhaṃ āgatosmī'ti, sace tvaṃ, mahārāja, rathenāgatosi, 'rathaṃ me ārocehī'ti vutto samāno rathaṃ na sampādeti, kallaṃ nu kho tadabhinanditun"ti.

Evaṃ vutte, pañcasatā yonakā āyasmato nāgasenassa sādhukāraṃ datvā milindaṃ rājānaṃ etadavocuṃ—"idāni kho tvaṃ, mahārāja, sakkonto bhāsassū"ti.

Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"nāhaṃ, bhante nāgasena, musā bhaṇāmi, īsañca paṭicca akkhañca paṭicca cakkāni ca paṭicca rathapañjarañca paṭicca rathadaṇḍakañca paṭicca 'ratho'ti saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmamattaṃ pavattatī"ti.

"Sādhu kho tvaṃ, mahārāja, rathaṃ jānāsi; evameva kho, mahārāja, mayhampi kese ca paṭicca lome ca paṭicca ... pe ... matthake matthaluṅgañca paṭicca rūpañca paṭicca vedanañca paṭicca saññañca paṭicca saṅkhāre ca paṭicca viññāṇañca paṭicca 'nāgaseno'ti saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmamattaṃ pavattati, paramatthato panettha puggalo nūpalabbhati. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, vajirāya bhikkhuniyā bhagavato sammukhā—

'Yathā hi aṅgasambhārā, hoti saddo ratho iti; Evaṃ khandhesu santesu, hoti "satto"ti sammutī'"ti.

"Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, aticitrāni pañhapaṭibhānāni visajjitāni, yadi buddho tiṭṭheyya sādhukāraṃ dadeyya, sādhu sādhu, nāgasena, aticitrāni pañhapaṭibhānāni visajjitānī"ti.

Paññattipañho paṭhamo.

Milindapañha

Sativagga

2. Sabbaññūbhāvapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, buddho sabbaññū sabbadassāvī"ti? "Āma, mahārāja, bhagavā sabbaññū sabbadassāvī"ti. "Atha kissa nu kho, bhante nāgasena, sāvakānaṃ anupubbena sikkhāpadaṃ paññapesī"ti? "Atthi pana te, mahārāja, koci vejjo, yo imissaṃ pathaviyaṃ sabbabhesajjāni jānātī"ti? "Āma, bhante, atthī"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, so vejjo gilānakaṃ sampatte kāle bhesajjaṃ pāyeti, udāhu asampatte kāle"ti? "Sampatte kāle, bhante, gilānakaṃ bhesajjaṃ pāyeti, no asampatte kāle"ti? "Evameva kho, mahārāja, bhagavā sabbaññū sabbadassāvī na asampatte kāle sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti, sampatte kāle sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti yāvajīvaṃ anatikkamanīyan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Sabbaññūbhāvapañho dutiyo.

Milindapañha

Sativagga

4. Bhagavatobrahmacāripañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, buddho brahmacārī"ti? "Āma, mahārāja, bhagavā brahmacārī"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, buddho brahmuno sisso"ti? "Atthi pana te, mahārāja, hatthipāmokkho"ti? "Atthi, bhante"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, so hatthī kadāci karahaci koñcanādaṃ nadatī"ti? "Āma, bhante, nadatī"ti. "Tena hi, mahārāja, so hatthī koñcasakuṇassa sisso"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kiṃ pana, mahārāja, brahmā sabuddhiko abuddhiko"ti? "Sabuddhiko, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, brahmā bhagavato sisso"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Bhagavato brahmacāripañho catuttho.

Milindapañha

Mahāvagga

8. Manasikāralakkhaṇapañha

Rājā āha—"kiṃlakkhaṇo, bhante nāgasena, manasikāro, kiṃlakkhaṇā paññā"ti? "Ūhanalakkhaṇo kho, mahārāja, manasikāro, chedanalakkhaṇā paññā"ti.

"Kathaṃ ūhanalakkhaṇo manasikāro, kathaṃ chedanalakkhaṇā paññā? Opammaṃ karohī"ti. "Jānāsi tvaṃ, mahārāja, yavalāvake"ti. "Āma, bhante, jānāmī"ti. "Kathaṃ, mahārāja, yavalāvakā yavaṃ lunantī"ti? "Vāmena, bhante, hatthena yavakalāpaṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena dāttaṃ gahetvā dāttena chindantī"ti.

"Yathā, mahārāja, yavalāvako vāmena hatthena yavakalāpaṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena dāttaṃ gahetvā yavaṃ chindati; evameva kho, mahārāja, yogāvacaro manasikārena mānasaṃ gahetvā paññāya kilese chindati, evaṃ kho, mahārāja, ūhanalakkhaṇo manasikāro, evaṃ chedanalakkhaṇā paññā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Manasikāralakkhaṇapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

3. Dukkhappahānavāyamapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kiṃ tumhe atītassa dukkhassa pahānāya vāyamathā"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ pana, bhante, anāgatassa dukkhassa pahānāya vāyamathā"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ pana paccuppannassa dukkhassa pahānāya vāyamathā"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Yadi tumhe na atītassa dukkhassa pahānāya vāyamatha, na anāgatassa dukkhassa pahānāya vāyamatha, na paccuppannassa dukkhassa pahānāya vāyamatha, atha kimatthāya vāyamathā"ti. Thero āha—"'kinti, mahārāja, idañca dukkhaṃ nirujjheyya, aññañca dukkhaṃ nuppajjeyyā'ti etadatthāya vāyamāmā"ti.

"Atthi pana te, bhante nāgasena, anāgataṃ dukkhan"ti? "Natthi, mahārājā"ti. "Tumhe kho, bhante nāgasena, atipaṇḍitā, ye tumhe asantānaṃ anāgatānaṃ dukkhānaṃ pahānāya vāyamathā"ti? "Atthi pana te, mahārāja, keci paṭirājāno paccatthikā paccāmittā paccupaṭṭhitā hontī"ti? "Āma, bhante, atthī"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, tadā tumhe parikhaṃ khaṇāpeyyātha, pākāraṃ cināpeyyātha gopuraṃ kārāpeyyātha, aṭṭālakaṃ kārāpeyyātha, dhaññaṃ atiharāpeyyāthā"ti? "Na hi, bhante, paṭikacceva taṃ paṭiyattaṃ hotī"ti. "Kiṃ tumhe, mahārāja, tadā hatthismiṃ sikkheyyātha, assasmiṃ sikkheyyātha, rathasmiṃ sikkheyyātha, dhanusmiṃ sikkheyyātha, tharusmiṃ sikkheyyāthā"ti? "Na hi, bhante, paṭikacceva taṃ sikkhitaṃ hotī"ti. "Kissatthāyā"ti? "Anāgatānaṃ, bhante,

bhayānaṃ paṭibāhanatthāyā"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, atthi anāgataṃ bhayan"ti? "Natthi, bhante"ti. "Tumhe ca kho, mahārāja, atipaṇḍitā, ye tumhe asantānaṃ anāgatānaṃ bhayānaṃ paṭibāhanatthāya paṭiyādethā"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadā tvaṃ pipāsito bhaveyyāsi, tadā tvaṃ udapānaṃ khaṇāpeyyāsi, pokkharaṇiṃ khaṇāpeyyāsi, taḷākaṃ khaṇāpeyyāsi 'pānīyaṃ pivissāmī'"ti? "Na hi, bhante, paṭikacceva taṃ paṭiyattaṃ hotī"ti. "Kissatthāyā"ti? "Anāgatānaṃ, bhante, pipāsānaṃ paṭibāhanatthāya paṭiyattaṃ hotī"ti. "Atthi pana, mahārāja, anāgatā pipāsā"ti? "Natthi, bhante"ti. "Tumhe kho, mahārāja, atipaṇḍitā, ye tumhe asantānaṃ anāgatānaṃ pipāsānaṃ paṭibāhanatthāya taṃ paṭiyādethā"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadā tvaṃ bubhukkhito bhaveyyāsi, tadā tvaṃ khettaṃ kasāpeyyāsi, sāliṃ vapāpeyyāsi 'bhattaṃ bhuñjissāmī'"ti? "Na hi, bhante, paṭikacceva taṃ paṭiyattaṃ hotī"ti. "Kissatthāyā"ti. "Anāgatānaṃ, bhante, bubhukkhānaṃ paṭibāhanatthāyā"ti. "Atthi pana, mahārāja, anāgatā bubhukkhā"ti? "Natthi, bhante"ti. "Tumhe kho, mahārāja, atipaṇḍitā, ye tumhe asantānaṃ anāgatānaṃ bubhukkhānaṃ paṭibāhanatthāya paṭiyādethā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Dukkhappahānavāyamapañho tatiyo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

10. Dīghaṭṭhipañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tumhe evaṃ bhaṇatha—'aṭṭhikāni dīghāni yojanasatikānipī'ti, rukkhopi tāva natthi yojanasatiko, kuto pana aṭṭhikāni dīghāni yojanasatikāni bhavissantī"ti?

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, sutaṃ te 'mahāsamudde pañcayojanasatikāpi macchā atthī'"ti? "Āma, bhante, sutan"ti. "Nanu, mahārāja, pañcayojanasatikassa macchassa aṭṭhikāni dīghāni bhavissanti yojanasatikānipī"ti?

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Dīghaṭṭhipañho dasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

4. Pavanaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'pavanassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, pavanaṃ nāma asucijanaṃ paṭicchādeti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena paresaṃ aparaddhaṃ khalitaṃ paṭicchādetabbaṃ na vivaritabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pavanassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pavanaṃ suññaṃ pacurajanehi; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena rāgadosamohamānadiṭṭhijālehi sabbehi ca kilesehi suññena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pavanassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pavanaṃ vivittaṃ janasambādharahitaṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena pāpakehi akusalehi dhammehi anariyehi pavivittena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pavanassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pavanaṃ santaṃ parisuddhaṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena santena parisuddhena bhavitabbaṃ, nibbutena pahīnamānena pahīnamakkhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pavanassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pavanaṃ ariyajanasaṃsevitaṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ariyajanasaṃsevitena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pavanassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare—

'Pavivittehi ariyehi, pahitattehi jhāyibhi; Niccaṃ āraddhavīriyehi, paṇḍitehi sahāvase'"ti.

Pavanaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

5. Supinapañha

"Bhante nāgasena, imasmiṃ loke naranāriyo supinaṃ passanti kalyāṇampi pāpakampi, diṭṭhapubbampi adiṭṭhapubbampi, katapubbampi akatapubbampi, khemampi sabhayampi, dūrepi santikepi, bahu-

vidhānipi anekavaṇṇasahassāni dissanti, kiñcetaṃ supinaṃ nāma, ko cetaṃ passatī"ti? "Nimittametaṃ, mahārāja, supinaṃ nāma, yaṃ cittassa āpātamupagacchati. Chayime, mahārāja, supinaṃ passanti, vātiko supinaṃ passati, pittiko supinaṃ passati, semhiko supinaṃ passati, devatūpasaṃhārato supinaṃ passati, samudāciṇṇato supinaṃ passati, pubbanimittato supinaṃ passati, tatra, mahārāja, yaṃ pubbanimittato supinaṃ passati, taṃyeva saccaṃ, avasesaṃ micchā"ti.

"Bhante nāgasena, yo pubbanimittato supinaṃ passati, kiṃ tassa cittaṃ sayaṃ gantvā taṃ nimittaṃ vicināti, taṃ vā nimittaṃ cittassa āpātamupagacchati, aññо vā āgantvā tassa ārocetī"ti? "Na, mahārāja, tassa cittaṃ sayaṃ gantvā taṃ nimittaṃ vicināti, nāpi aññо koci āgantvā tassa āroceti, atha kho taṃyeva nimittaṃ cittassa āpātamupagacchati. Yathā, mahārāja, ādāso na sayaṃ kuhiñci gantvā chāyaṃ vicināti, nāpi aññо koci chāyaṃ ānetvā ādāsaṃ āropeti, atha kho yato kutoci chāyā āgantvā ādāsassa āpātamupagacchati; evameva kho, mahārāja, na tassa cittaṃ sayaṃ gantvā taṃ nimittaṃ vicināti, nāpi aññо koci āgantvā āroceti, atha kho yato kutoci nimittaṃ āgantvā cittassa āpātamupagacchatī"ti.

"Bhante nāgasena, yaṃ taṃ cittaṃ supinaṃ passati, api nu taṃ cittaṃ jānāti 'evaṃ nāma vipāko bhavissati khemaṃ vā bhayaṃ vā'ti? Na hi, mahārāja, taṃ cittaṃ jānāti 'evaṃvipāko bhavissati khemaṃ vā bhayaṃ vā'ti, nimitte pana uppanne aññesaṃ katheti, tato te atthaṃ kathentī"ti.

"Iṅgha, bhante nāgasena, kāraṇaṃ me dassehī"ti. "Yathā, mahārāja, sarīre tilakā pīḷakā daddūni uṭṭhahanti lābhāya vā alābhāya vā, yasāya vā ayasāya vā, nindāya vā pasaṃsāya vā, sukhāya vā dukkhāya vā, api nu tā, mahārāja, pīḷakā jānitvā uppajjanti 'imaṃ nāma mayaṃ atthaṃ nipphādessāmā'"ti? "Na hi, bhante, yādise tā okāse pīḷakā sambhavanti, tattha tā pīḷakā disvā nemittakā byākaronti 'evaṃ nāma vipāko bhavissatī'"ti. "Evameva kho, mahārāja, yaṃ taṃ cittaṃ supinaṃ passati, na taṃ cittaṃ jānāti 'evaṃ nāma vipāko bhavissati khemaṃ vā bhayaṃ vā'ti, nimitte pana uppanne aññesaṃ katheti, tato te atthaṃ kathentī"ti.

"Bhante nāgasena, yo supinaṃ passati, so niddāyanto, udāhu jāgaranto passatī"ti? "Yo so, mahārāja, supinaṃ passati, na so niddāyanto

passati, nāpi jāgaranto passati. Api ca okkante middhe asampatte bhavaṅge etthantare supinaṃ passati. Middhasamārūḷhassa, mahārāja, cittaṃ bhavaṅgagataṃ hoti, bhavaṅgagataṃ cittaṃ nappavattati, appavattaṃ cittaṃ sukhadukkhaṃ nappajānāti, appaṭivijānantassa supino na hoti, pavattamāne citte supinaṃ passati.

Yathā, mahārāja, timire andhakāre appabhāse suparisuddhepi ādāse chāyā na dissati; evameva kho, mahārāja, middhasamārūḷhe citte bhavaṅgagate tiṭṭhamānepi sarīre cittaṃ appavattaṃ hoti, appavatte citte supinaṃ na passati. Yathā, mahārāja, ādāso, evaṃ sarīraṃ daṭṭhabbaṃ; yathā andhakāro, evaṃ middhaṃ daṭṭhabbaṃ; yathā āloko, evaṃ cittaṃ daṭṭhabbaṃ.

Yathā vā pana, mahārāja, mahikotthaṭassa sūriyassa pabhā na dissati santāyeva sūriyarasmi appavattā hoti, appavattāya sūriyarasmiyā āloko na hoti; evameva kho, mahārāja, middhasamārūḷhassa cittaṃ bhavaṅgagataṃ hoti, bhavaṅgagataṃ cittaṃ nappavattati, appavatte citte supinaṃ na passati. Yathā, mahārāja, sūriyo, evaṃ sarīraṃ daṭṭhabbaṃ; yathā mahikottharaṇaṃ, evaṃ middhaṃ daṭṭhabbaṃ; yathā sūriyarasmi, evaṃ cittaṃ daṭṭhabbaṃ.

Dvinnaṃ, mahārāja, santepi sarīre cittaṃ appavattaṃ hoti, middhasamārūḷhassa bhavaṅgagatassa santepi sarīre cittaṃ appavattaṃ hoti, nirodhasamāpannassa santepi sarīre cittaṃ appavattaṃ hoti, jāgarantassa, mahārāja, cittaṃ lolaṃ hoti vivaṭaṃ pākaṭaṃ anibaddhaṃ, evarūpassa citte nimittaṃ āpātaṃ na upeti. Yathā, mahārāja, purisaṃ vivaṭaṃ pākaṭaṃ akiriyaṃ arahassaṃ rahassakāmā parivajjenti; evameva kho, mahārāja, jāgarantassa dibbo attho āpātaṃ na upeti, tasmā jāgaranto supinaṃ na passati. Yathā vā pana, mahārāja, bhikkhuṃ bhinnājīvaṃ anācāraṃ pāpamittaṃ dussīlaṃ kusītaṃ hīnavīriyaṃ kusalā bodhipakkhiyā dhammā āpātaṃ na upenti; evameva kho, mahārāja, jāgarantassa dibbo attho āpātaṃ na upeti, tasmā jāgaranto supinaṃ na passatī"ti.

"Bhante nāgasena, atthi middhassa ādimajjhapariyosānan"ti? "Āma, mahārāja, atthi middhassa ādimajjhapariyosānan"ti. "Katamaṃ ādi, katamaṃ majjhaṃ, katamaṃ pariyosānan"ti? "Yo, mahārāja, kāyassa onāho pariyonāho dubbalyaṃ mandatā akammaññatā kāyassa, ayaṃ middhassa ādi; yo, mahārāja, kapiniddāpareto vokiṇṇakaṃ jaggati,

idaṃ middhassa majjhaṃ; bhavaṅgagati pariyosānaṃ. Majjhūpagato, mahārāja, kapiniddāpareto supinaṃ passati. Yathā, mahārāja, koci yatacārī samāhitacitto ṭhitadhammo acalabuddhi pahīnakotūhalasaddaṃ vanamajjhogāhitvā sukhumaṃ atthaṃ cintayati, na ca so tattha middhaṃ okkamati, so tattha samāhito ekaggacitto sukhumaṃ atthaṃ paṭivijjhati; evameva kho, mahārāja, jāgaro na middhasamāpanno, majjhūpagato kapiniddāpareto supinaṃ passati. Yathā, mahārāja, kotūhalasaddo, evaṃ jāgaraṃ daṭṭhabbaṃ; yathā vivittaṃ vanaṃ, evaṃ kapiniddāpareto daṭṭhabbo; yathā so kotūhalasaddaṃ ohāya middhaṃ vivajjetvā majjhattabhūto sukhumaṃ atthaṃ paṭivijjhati, evaṃ jāgaro na middhasamāpanno kapiniddāpareto supinaṃ passatī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Supinapañho pañcamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañhārambhakathā

Upāsakaguṇavagga

4. Aṭṭhapaññāpaṭilābhakāraṇa

"Bhante nāgasena, aṭṭhahi kāraṇehi buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati. Katamehi aṭṭhahi? Vayapariṇāmena buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, yasapariṇāmena buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, paripucchāya buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, titthasaṃvāsena buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, yoniso manasikārena buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, sākacchāya buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, snehūpasevanena buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati, patirūpadesavāsena buddhi pariṇamati paripākaṃ gacchati. Bhavatīha—

'Vayena yasapucchāhi, titthavāsena yoniso; Sākacchā snehasaṃsevā, patirūpavasena ca.

Etāni aṭṭha ṭhānāni, buddhivisadakāraṇā; Yesaṃ etāni sambhonti, tesaṃ buddhi pabhijjatī'"ti.

Aṭṭha paññāpaṭilābhakāraṇāni.

Milindapañha

Buddhavagga

4. Dhammadiṭṭhapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, dhammo tayā diṭṭho"ti. "Buddhanet-

tiyā kho, mahārāja, buddhapaññattiyā yāvajīvaṃ sāvakehi vattitabban”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Dhammadiṭṭhapañho catuttho.

Milindapañha

Vicāravagga

10. Saññālakkhaṇapañha

“Bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇā saññā”ti? “Sañjānanalakkhaṇā, mahārāja, saññā. Kiṃ sañjānāti? Nīlampi sañjānāti, pītampi sañjānāti, lohitampi sañjānāti, odātampi sañjānāti, mañjiṭṭhampi sañjānāti. Evaṃ kho, mahārāja, sañjānanalakkhaṇā saññā”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, raññho bhaṇḍāgāriko bhaṇḍāgāraṃ pavisitvā nīlapītalohitodātamañjiṭṭhāni rājabhogāni rūpāni passitvā sañjānāti. Evaṃ kho, mahārāja, sañjānanalakkhaṇā saññā”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Saññālakkhaṇapañho dasamo.

Milindapañha

Mahāvagga

13. Satilakkhaṇapañha

Rājā āha—“bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇā satī”ti? “Apilāpanalakkhaṇā, mahārāja, sati, upaggaṇhanalakkhaṇā cā”ti. “Kathaṃ, bhante, apilāpanalakkhaṇā satī”ti? “Sati, mahārāja, uppajjamānā kusalākusalasāvajjānavajjahīnappaṇītakaṇhasukkasappaṭibhāgadhamme apilāpeti ‘ime cattāro satipaṭṭhānā, ime cattāro sammappadhānā, ime cattāro iddhipādā, imāni pañcindriyāni, imāni pañca balāni, ime satta bojjhaṅgā, ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, ayaṃ samatho, ayaṃ vipassanā, ayaṃ vijjā, ayaṃ vimuttī’ti. Tato yogāvacaro sevitabbe dhamme sevati, asevitabbe dhamme na sevati. Bhajitabbe dhamme bhajati abhajitabbe dhamme na bhajati. Evaṃ kho, mahārāja, apilāpanalakkhaṇā satī”ti.

“Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, raññho cakkavattissa bhaṇḍāgāriko rājānaṃ cakkavattiṃ sāyaṃ pātaṃ yasaṃ sarāpeti ‘ettakā, deva, te hatthī, ettakā assā, ettakā rathā, ettakā pattī, ettakaṃ hiraññaṃ, ettakaṃ suvaṇṇaṃ, ettakaṃ sāpateyyaṃ, taṃ devo saratū’ti raññho sāpateyyaṃ apilāpeti; evameva kho, mahārāja, sati uppajjamānā kusalākusalasāvajjānavajjahīnappaṇītakaṇhasukkasappaṭibhāgadhamme apilāpeti

'ime cattāro satipaṭṭhānā, ime cattāro sammappadhānā, ime cattāro iddhipādā, imāni pañcindriyāni, imāni pañca balāni, ime satta bojjhaṅgā, ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, ayaṃ samatho, ayaṃ vipassanā, ayaṃ vijjā, ayaṃ vimuttī'ti. Tato yogāvacaro sevitabbe dhamme sevati, asevitabbe dhamme na sevati. Bhajitabbe dhamme bhajati, abhajitabbe dhamme na bhajati. Evaṃ kho, mahārāja, apilāpanalakkhaṇā satī"ti.

"Kathaṃ, bhante, upaggaṇhanalakkhaṇā satī"ti? "Sati, mahārāja, uppajjamānā hitāhitānaṃ dhammānaṃ gatiyo samanveti 'ime dhammā hitā, ime dhammā ahitā. Ime dhammā upakārā, ime dhammā anupakārā'ti. Tato yogāvacaro ahite dhamme apanudeti, hite dhamme upaggaṇhāti. Anupakāre dhamme apanudeti, upakāre dhamme upaggaṇhāti. Evaṃ kho, mahārāja, upaggaṇhanalakkhaṇā satī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, rañño cakkavattissa pariṇāyakaratanaṃ rañño hitāhite jānāti 'ime rañño hitā, ime ahitā. Ime upakārā, ime anupakārā'ti. Tato ahite apanudeti, hite upaggaṇhāti. Anupakāre apanudeti, upakāre upaggaṇhāti. Evameva kho, mahārāja, sati uppajjamānā hitāhitānaṃ dhammānaṃ gatiyo samanveti 'ime dhammā hitā, ime dhammā ahitā. Ime dhammā upakārā, ime dhammā anupakārā'ti. Tato yogāvacaro ahite dhamme apanudeti, hite dhamme upaggaṇhāti. Anupakāre dhamme apanudeti, upakāre damme upaggaṇhāti. Evaṃ kho, mahārāja, upaggaṇhanalakkhaṇā sati. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā— 'satiñca khvāhaṃ, bhikkhave, sabbatthikaṃ vadāmī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Satilakkhaṇapañho terasamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

5. Buddhaaviheṭhakapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'pubbe vāhaṃ manussabhūto samāno sattānaṃ aviheṭhakajātiko ahosin'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'lomasakassapo nāma isi samāno anekasate pāṇe ghātayitvā vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yajī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'pubbe vāhaṃ manussabhūto samāno sattānaṃ aviheṭhakajātiko ahosin'ti, tena hi 'lomasakassapena isinā anekasate pāṇe ghātay-

itvā vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yajitan'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi 'lomasakassapena isinā anekasate pāṇe ghātayitvā vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yajitaṃ', tena hi 'pubbe vāhaṃ manussabhūto samāno sattānaṃ aviheṭhakajātiko ahosin'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'pubbe vāhaṃ manussabhūto samāno sattānaṃ aviheṭhakajātiko ahosin'ti, 'lomasakassapena isinā anekasate pāṇe ghātayitvā vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yajitaṃ', tañca pana rāgavasena visaññinā, no sacetanenā"ti.

"Aṭṭhime, bhante nāgasena, puggalā pāṇaṃ hananti. Katame aṭṭha? Ratto rāgavasena pāṇaṃ hanati, duṭṭho dosavasena pāṇaṃ hanati, mūḷho mohavasena pāṇaṃ hanati, mānī mānavasena pāṇaṃ hanati, luddho lobhavasena pāṇaṃ hanati, akiñcano jīvikatthāya pāṇaṃ hanati, bālo hassavasena pāṇaṃ hanati, rājā vinayanavasena pāṇaṃ hanati. Ime kho, bhante nāgasena, aṭṭha puggalā pāṇaṃ hananti. Pākatikaṃyeva, bhante nāgasena, bodhisattena katan"ti. "Na, mahārāja, pākatikaṃ bodhisattena kataṃ, yadi, mahārāja, bodhisatto pakatibhāvena onameyya mahāyaññaṃ yajituṃ, na yimaṃ gāthaṃ bhaṇeyya—

'Sasamuddapariyāyaṃ, mahiṃ sāgarakuṇḍalaṃ; Na icche saha nindāya, evaṃ seyha vijānahī'ti.

Evaṃvādī, mahārāja, bodhisatto saha dassanena candavatiyā rājakaññāya visaññī ahosi khittacitto ratto visaññibhūto ākulākulo turitaturito tena vikkhittabhantaluḷitacittena mahatimahāpasughātagalaruhirasañcayaṃ vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yaji.

Yathā, mahārāja, ummattako khittacitto jalitampi jātavedaṃ akkamati, kupitampi āsīvisaṃ gaṇhāti, mattampi hatthiṃ upeti, samuddampi atīradassiṃ pakkhandati, candanikampi oḷigallampi omaddati, kaṇṭakādhānampi abhiruhati, papātepi patati, asucimpi bhakkheti, naggopi rathiyā carati, aññampi bahuvidhaṃ akiriyaṃ karoti. Evameva kho, mahārāja, bodhisatto saha dassanena candavatiyā rājakaññāya visaññī ahosi khittacitto ratto visaññibhūto ākulākulo turitaturito, tena vikkhittabhantaluḷitacittena mahatimahāpasughātagalaruhirasañcayaṃ vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yaji.

Khittacittena, mahārāja, kataṃ pāpaṃ diṭṭhadhammepi na mahāsāvajjaṃ hoti, samparāye vipākenapi no tathā. Idha, mahārāja, koci

ummattako vajjhamāpajjeyya, tassa tumhe kiṃ daṇḍaṃ dhārethā"ti? "Ko, bhante, ummattakassa daṇḍo bhavissati, taṃ mayaṃ pothāpetvā nīharāpema, esova tassa daṇḍo"ti. "Iti kho, mahārāja, ummattakassa aparādhe daṇḍopi na bhavati, tasmā ummattakassa katepi na doso bhavati satekiccho. Evameva kho, mahārāja, lomasakassapo isi saha dassanena candavatiyā rājakaññāya visaññī ahosi khittacitto ratto visaññibhūto visaṭapayāto ākulākulo turitaturito, tena vikkhittabhantaluḷitacittena mahatimahāpasughātagalaruhirasañcayaṃ vājapeyyaṃ mahāyaññaṃ yaji. Yadā ca pana pakaticitto ahosi paṭiladdhassati, tadā punadeva pabbajitvā pañcābhiññāyo nibbattetvā brahmalokūpago ahosī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Buddhaaviheṭhakapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

4. Gharakapotaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'gharakapotassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, gharakapoto paragehe vasamāno na tesaṃ kiñci bhaṇḍassa nimittaṃ gaṇhāti, majjhatto vasati saññābahulo; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena parakulaṃ upagatena tasmiṃ kule itthīnaṃ vā purisānaṃ vā mañce vā pīṭhe vā vatthe vā alaṅkāre vā upabhoge vā paribhoge vā bhojanavikatīsu vā na nimittaṃ gahetabbaṃ, majjhattena bhavitabbaṃ, samaṇasaññā paccupaṭṭhapetabbā. Idaṃ, mahārāja, gharakapotassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena cūḷanāradajātake—

'Pavisitvā parakulaṃ, pānatthaṃ bhojanāya vā; Mitaṃ khāde mitaṃ bhuñje, na ca rūpe manaṃ kare'"ti.

Gharakapotaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

7. Migaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'migassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, migo

divā araññe carati, rattiṃ abbhokāse; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena divā araññe viharitabbaṃ, rattiṃ abbhokāse. Idaṃ, mahārāja, migassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena lomahaṃsanapariyāye—

'So kho ahaṃ, sāriputta, yā tā rattiyo sītā hemantikā antaraṭṭhakā himapātasamayā, tathārūpāsu rattīsu rattiṃ abbhokāse viharāmi, divā vanasaṇḍe. Gimhānaṃ pacchime māse divā abbhokāse viharāmi, rattiṃ vanasaṇḍe'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, migo sattimhi vā sare vā opatante vañceti palāyati, na kāyamupaneti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kilesesu opatantesu vañcayitabbaṃ palāyitabbaṃ, na cittamupanetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, migassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, migo manusse disvā yena vā tena vā palāyati 'mā maṃ te addasaṃsū'ti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena bhaṇḍanakalahaviggahavivādasīle dussīle kusīte saṅgaṇikārāme disvā yena vā tena vā palāyitabbaṃ 'mā maṃ te addasaṃsu, ahañca te mā addasan'ti. Idaṃ, mahārāja, migassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Mā me kadāci pāpiccho, kusīto hīnavīriyo; Appassuto anācāro, sammato ahu katthacī'"ti.

Migaṅgapañho sattamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

8. Jānantājānantapāpakaraṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo jānanto pāpakammaṃ karoti, yo ajānanto pāpakammaṃ karoti, kassa bahutaraṃ apuññan"ti? Thero āha " yo kho, mahārāja, ajānanto pāpakammaṃ karoti, tassa bahutaraṃ apuññan"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, yo amhākaṃ rājaputto vā rājamahāmatto vā ajānanto pāpakammaṃ karoti, taṃ mayaṃ diguṇaṃ daṇḍemā"ti? "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, tattaṃ ayoguḷaṃ āditaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ eko jānanto gaṇheyya, eko ajānanto gaṇheyya, katamo balavataraṃ ḍayheyyā"ti. "Yo kho, bhante, ajānanto gaṇheyya, so balavataraṃ ḍayheyyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo

ajānanto pāpakammaṃ karoti, tassa bahutaraṃ apuññan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Jānantājānantapāpakaraṇapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

12. Samuddapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, 'samuddo samuddo'ti vuccati, kena kāraṇena udakaṃ 'samuddo'ti vuccatī"ti? Thero āha—"yattakaṃ, mahārāja, udakaṃ, tattakaṃ loṇaṃ. Yattakaṃ loṇaṃ, tattakaṃ udakaṃ. Tasmā 'samuddo'ti vuccatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Samuddapañho dvādasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

8. Sūriyaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'sūriyassa satta aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni satta aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, sūriyo sabbaṃ udakaṃ parisoseti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbakilesā anavasesaṃ parisosetabbā. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sūriyo tamandhakāraṃ vidhamati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbaṃ rāgatamaṃ dosatamaṃ mohatamaṃ mānatamaṃ diṭṭhitamaṃ kilesatamaṃ sabbaṃ duccaritatamaṃ vidhamayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sūriyo abhikkhaṇaṃ carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena abhikkhaṇaṃ yoniso manasikāro kātabbo. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sūriyo raṃsimālī; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ārammaṇamālinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sūriyo mahājanakāyaṃ santāpento carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ācārasīlaguṇavattappaṭipattiyā jhānavimokkhasamādhisamāpattiindriyabalabojjhaṅgasati-

paṭṭhānasammappadhānaiddhipādehi sadevako loko santāpayitabbo. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sūriyo rāhubhayā bhīto carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena duccaritaduggativisamakantāravipākavinipātakilesajālajaṭite diṭṭhisaṅghāṭapaṭimukke kupathapakkhande kummaggapaṭipanne satte disvā mahatā saṃvegabhayena mānasaṃ saṃvejetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa chaṭṭhaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sūriyo kalyāṇapāpake dasseti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena indriyabalabojjhaṅgasatipaṭṭhānasammappadhānaiddhipādalokiyalokuttaradhammā dassetabbā. Idaṃ, mahārāja, sūriyassa sattamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena vaṅgīsena—

'Yathāpi sūriyo udayanto, Rūpaṃ dasseti pāṇinaṃ; Suciñca asuciñcāpi, Kalyāṇañcāpi pāpakaṃ.

Tathā bhikkhu dhammadharo, avijjāpihitaṃ janaṃ; Pathaṃ dasseti vividhaṃ, ādiccovudayaṃ yathā'"ti.

Sūriyaṅgapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Addhānavagga

8. Nāmarūpapaṭisandahanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'nāmarūpan'ti, tattha katamaṃ nāmaṃ, katamaṃ rūpan"ti. "Yaṃ tattha, mahārāja, oḷārikaṃ, etaṃ rūpaṃ, ye tattha sukhumā cittacetasikā dhammā, etaṃ nāman"ti. "Bhante nāgasena, kena kāraṇena nāmaṃyeva na paṭisandahati, rūpaṃyeva vā"ti? "Aññamaññūpanissitā, mahārāja, ete dhammā ekatova uppajjantī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kukkuṭiyā kalalaṃ na bhaveyya, aṇḍampi na bhaveyya, yañca tattha kalalaṃ, yañca aṇḍaṃ, ubhopete aññamaññūpanissitā, ekatova nesaṃ uppatti hoti; evameva kho, mahārāja, yadi tattha nāmaṃ na bhaveyya, rūpampi na bhaveyya, yañceva tattha nāmaṃ, yañceva rūpaṃ, ubhopete aññamaññūpanissitā, ekatova nesaṃ uppatti hoti. Evametaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nāmarūpapaṭisandahanapañho aṭṭhamo.

Milindapañha
Meṇḍakapañha
Paṇāmitavagga
5. Rukkhaacetanābhāvapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ tathāgatena—

'Acetanaṃ brāhmaṇa assuṇantaṃ, Jāno ajānantamimaṃ palāsaṃ; Āraddhavīriyo dhuvaṃ appamatto, Sukhaseyyaṃ pucchasi kissa hetūti.

Puna ca bhaṇitaṃ—

Iti phandanarukkhopi, tāvade ajjhabhāsatha; Mayhampi vacanaṃ atthi, bhāradvāja suṇohi me'ti.

Yadi, bhante nāgasena, rukkho acetano, tena hi phandanena rukkhena bhāradvājena saha sallapitanti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi phandanena rukkhena bhāradvājena saddhiṃ sallapitaṃ, tena hi rukkho acetanoti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'rukkho acetano'ti, phandanena ca rukkhena bhāradvājena saddhiṃ sallapitaṃ, tañca pana vacanaṃ lokasamaññāya bhaṇitaṃ. Natthi, mahārāja, acetanassa rukkhassa sallāpo nāma, api ca, mahārāja, tasmiṃ rukkhe adhivatthāya devatāyetaṃ adhivacanaṃ rukkhoti, rukkho sallapatīti cesā lokapaṇṇatti, yathā, mahārāja, sakaṭaṃ dhaññassa paripūritaṃ dhaññasakaṭanti jano voharati, na ca taṃ dhaññamayaṃ sakaṭaṃ, rukkhamayaṃ sakaṭaṃ, tasmiṃ sakaṭe dhaññassa pana ākiritattā dhaññasakaṭanti jano voharati; evameva kho, mahārāja, na rukkho sallapati, rukkho acetano, yā pana tasmiṃ rukkhe adhivatthā devatā, tassāyeva taṃ adhivacanaṃ rukkhoti, rukkho sallapatīti cesā lokapaṇṇatti.

Yathā vā pana, mahārāja, dadhiṃ manthayamāno takkaṃ manthemīti voharati, na taṃ takkaṃ, yaṃ so mantheti, dadhiṃyeva so manthento takkaṃ manthemīti voharati; evameva kho, mahārāja, na rukkho sallapati, rukkho acetano. Yā pana tasmiṃ rukkhe adhivatthā devatā, tassāyeva taṃ adhivacanaṃ rukkhoti, rukkho sallapatīti cesā lokapaṇṇatti.

Yathā vā pana, mahārāja, asantaṃ sādhetukāmo santaṃ sādhemīti voharati, asiddhaṃ siddhanti voharati, evamesā lokasamaññā; evameva

kho, mahārāja, na rukkho sallapati, rukkho acetano. Yā pana tasmiṃ rukkhe adhivatthā devatā, tassāyeva taṃ adhivacanaṃ rukkhoti, rukkho sallapatīti cesā lokapaṇṇatti, yāya, mahārāja, lokasamaññāya jano voharati, tathāgatopi tāyeva lokasamaññāya sattānaṃ dhammaṃ desetī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Rukkhaacetanābhāvapañho pañcamo.

Milindapañha

Mahāvagga

15. Paññālakkhaṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇā paññā"ti? "Pubbeva kho, mahārāja, mayā vuttaṃ—'chedanalakkhaṇā paññā'ti, api ca obhāsanalakkhaṇā paññā"ti. "Kathaṃ, bhante, obhāsanalakkhaṇā paññā"ti? "Paññā, mahārāja, uppajjamānā avijjandhakāraṃ vidhameti, vijjobhāsaṃ janeti, ñāṇālokaṃ vidaṃseti, ariyasaccāni pākaṭāni karoti. Tato yogāvacaro 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā sammappaññāya passatī"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, puriso andhakāre gehe padīpaṃ paveseyya, paviṭṭho padīpo andhakāraṃ vidhameti, obhāsaṃ janeti, ālokaṃ vidaṃseti, rūpāni pākaṭāni karoti; evameva kho, mahārāja, paññā uppajjamānā avijjandhakāraṃ vidhameti, vijjobhāsaṃ janeti, ñāṇālokaṃ vidaṃseti, ariyasaccāni pākaṭāni karoti. Tato yogāvacaro 'aniccan'ti vā 'dukkhan'ti vā 'anattā'ti vā sammappaññāya passati. Evaṃ kho, mahārāja, obhāsanalakkhaṇā paññā"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Paññālakkhaṇapañho pannarasamo.

Milindapañha

Mahāvagga

7. Yonisomanasikārapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo na paṭisandahati, nanu so yoniso manasikārena na paṭisandahatī"ti? "Yoniso ca, mahārāja, manasikārena paññāya ca aññehi ca kusalehi dhammehī"ti. "Nanu, bhante, yoniso manasikāroyeva paññā"ti? "Na hi, mahārāja, añño manasikāro, aññā paññā, imesaṃ kho, mahārāja, ajeḷakagoṇamahiṃsaoṭṭhagadrabhānampi manasikāro atthi, paññā pana tesaṃ natthī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Yonisomanasikārapañho sattamo.

Milindapañha

Mahāvagga

6. Paṭisandhipañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, atthi koci mato na paṭisandahatī"ti. Thero āha— "koci paṭisandahati, koci na paṭisandahatī"ti. "Ko paṭisandahati, ko na paṭisandahatī"ti? "Sakileso, mahārāja, paṭisandahati, nikkileso na paṭisandahatī"ti. "Tvaṃ pana, bhante nāgasena, paṭisandahissasī"ti? "Sace, mahārāja, saupādāno bhavissāmi paṭisandahissāmi, sace anupādāno bhavissāmi na paṭisandahissāmī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Paṭisandhipañho chaṭṭho.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

2. Sabbasattahitapharaṇapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'tathāgato sabbasattānaṃ ahitamapanetvā hitamupadahatī'ti. Puna ca bhaṇatha aggikkhandhūpame dhammapariyāye bhaññamāne 'saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggatan'ti. Aggikkhandhūpamaṃ, bhante, dhammapariyāyaṃ desentena tathāgatena saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ hitamapanetvā ahitamupadahitaṃ. Yadi, bhante nāgasena, tathāgato sabbasattānaṃ ahitamapanetvā hitamupadahati, tena hi aggikkhandhūpame dhammapariyāye bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggatanti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi aggikkhandhūpame dhammapariyāye bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggataṃ, tena hi tathāgato sabbasattānaṃ ahitamapanetvā hitamupadahatīti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Tathāgato, mahārāja, sabbasattānaṃ ahitamapanetvā hitamupadahati, aggikkhandhūpame dhammapariyāye bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggataṃ, tañca pana na tathāgatassa katena, tesaṃyeva attano katenā"ti.

"Yadi, bhante nāgasena, tathāgato aggikkhandhūpamaṃ dhammapariyāyaṃ na bhāseyya, api nu tesaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggac-

cheyyā"ti. "Na hi, mahārāja, micchāpaṭipannānaṃ tesaṃ bhagavato dhammapariyāyaṃ sutvā pariḷāho kāye uppajji, tena tesaṃ pariḷāhena uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggatan"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, tathāgatasseva katena tesaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggataṃ, tathāgatoyeva tattha adhikāro tesaṃ nāsanāya, yathā nāma, bhante nāgasena, ahi vammikaṃ paviseyya, athaññataro paṃsukāmo puriso vammikaṃ bhinditvā paṃsuṃ hareyya, tassa paṃsuharaṇena vammikassa susiraṃ pidaheyya, atha tattheva so assāsaṃ alabhamāno mareyya, nanu so, bhante, ahi tassa purisassa katena maraṇappatto"ti. "Āma, mahārājā"ti. "Evameva kho, bhante nāgasena, tathāgatoyeva tattha adhikāro tesaṃ nāsanāyā"ti.

"Tathāgato, mahārāja, dhammaṃ desayamāno anunayappaṭighaṃ na karoti, anunayappaṭighavippamutto dhammaṃ deseti, evaṃ dhamme desīyamāne ye tattha sammāpaṭipannā, te bujjhanti. Ye pana micchāpaṭipannā, te patanti. Yathā, mahārāja, purisassa ambaṃ vā jambuṃ vā madhukaṃ vā cālayamānassa yāni tattha phalāni sārāni daḷhabandhanāni, tāni tattheva accutāni tiṭṭhanti, yāni tattha phalāni pūtivaṇṭamūlāni dubbalabandhanāni, tāni patanti; evameva kho, mahārāja, tathāgato dhammaṃ desayamāno anunayappaṭighaṃ na karoti, anunayappaṭighavippamutto dhammaṃ deseti, evaṃ dhamme desīyamāne ye tattha sammāpaṭipannā, te bujjhanti. Ye pana micchāpaṭipannā, te patanti.

Yathā vā pana, mahārāja, kassako dhaññaṃ ropetukāmo khettaṃ kasati, tassa kasantassa anekasatasahassāni tiṇāni maranti; evameva kho, mahārāja, tathāgato paripakkamānase satte bodhento anunayappaṭighavippamutto dhammaṃ deseti, evaṃ dhamme desīyamāne ye tattha sammāpaṭipannā, te bujjhanti. Ye pana micchāpaṭipannā, te tiṇāni viya maranti.

Yathā vā pana, mahārāja, manussā rasahetu yantena ucchuṃ pīḷayanti, tesaṃ ucchuṃ pīḷayamānānaṃ ye tattha yantamukhagatā kimayo, te pīḷiyanti; evameva kho, mahārāja, tathāgato paripakkamānase satte bodhento dhammayantamabhipīḷayati, ye tattha micchāpaṭipannā, te kimī viya marantī"ti.

"Nanu, bhante nāgasena, te bhikkhū tāya dhammadesanāya patitā"ti? "Api nu kho, mahārāja, tacchako rukkhaṃ tacchanto ujukaṃ parisud-

dhaṃ karotī"ti? "Na hi, bhante, vajjanīyaṃ apanetvā tacchako rukkhaṃ ujukaṃ parisuddhaṃ karotī"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgato parisaṃ rakkhanto na sakkoti bodhaneyye satte bodhetuṃ, micchāpaṭipanne pana satte apanetvā bodhaneyye satte bodheti, attakatena pana te, mahārāja, micchāpaṭipannā patanti.

Yathā, mahārāja, kadalī veḷu assatarī attajena haññati; evameva kho, mahārāja, ye te micchāpaṭipannā, te attakatena haññanti patanti.

Yathā, mahārāja, corā attakatena cakkhuppāṭanaṃ sūlāropanaṃ sīsacchedanaṃ pāpuṇanti; evameva kho, mahārāja, ye te micchāpaṭipannā, te attakatena haññanti patanti. Yesaṃ, mahārāja, saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggataṃ, tesaṃ taṃ neva bhagavato katena, na paresaṃ katena, atha kho attanoyeva katena.

Yathā, mahārāja, puriso sabbajanassa amataṃ dadeyya, te taṃ amataṃ asitvā arogā dīghāyukā sabbītito parimucceyyuṃ, athaññataro puriso durupacārena taṃ asitvā maraṇaṃ pāpuṇeyya, api nu kho so, mahārāja, amatadāyako puriso tatonidānaṃ kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgato dasasahassiyā lokadhātuyā devamanussānaṃ amataṃ dhammadānaṃ deti, ye te sattā bhabbā, te dhammāmatena bujjhanti. Ye pana te sattā abhabbā, te dhammāmatena haññanti patanti. Bhojanaṃ, mahārāja, sabbasattānaṃ jīvitaṃ rakkhati, tamekacce bhuñjitvā visūcikāya maranti, api nu kho so, mahārāja, bhojanadāyako puriso tatonidānaṃ kiñci apuññaṃ āpajjeyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, tathāgato dasasahassiyā lokadhātuyā devamanussānaṃ amataṃ dhammadānaṃ deti, ye te sattā bhabbā, te dhammāmatena bujjhanti. Ye pana te sattā abhabbā, te dhammāmatena haññanti patantī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Sabbasattahitapharaṇapañho dutiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

3. Chattaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'chattassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, chattaṃ upari muddhani carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena

kilesānaṃ upari muddhani carena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, chattassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, chattaṃ muddhanupatthambhaṃ hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yoniso manasikārupatthambhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, chattassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, chattaṃ vātātapameghavuṭṭhiyo paṭihanati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena nānāvidhadiṭṭhiputhusamaṇabrāhmaṇānaṃ matavāta-tividhaggisantāpakilesavuṭṭhiyo paṭihantabbā. Idaṃ, mahārāja, chattassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Yathāpi chattaṃ vipulaṃ, acchiddaṃ thirasaṃhitaṃ; Vātātapaṃ nivāreti, mahatī meghavuṭṭhiyo.

Tatheva buddhaputtopi, sīlachattadharo suci; Kilesavuṭṭhiṃ vāreti, santāpatividhaggayo'"ti.

Chattaṅgapañho tatiyo.

Milindapañha

Sativagga

9. Saṃsārapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'saṃsāro'ti, katamo so saṃsāro"ti? "Idha, mahārāja, jāto idheva marati, idha mato aññatra uppajjati, tahiṃ jāto tahiṃyeva marati, tahiṃ mato aññatra uppajjati, evaṃ kho, mahārāja, saṃsāro hotī"ti. "Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kocideva puriso pakkaṃ ambaṃ khāditvā aṭṭhiṃ ropeyya, tato mahanto ambarukkho nibbattitvā phalāni dadeyya, atha so puriso tatopi pakkaṃ ambaṃ khāditvā aṭṭhiṃ ropeyya, tatopi mahanto ambarukkho nibbattitvā phalāni dadeyya, evametesaṃ rukkhānaṃ koṭi na paññāyati; evameva kho, mahārāja, idha jāto idheva marati, idha mato aññatra uppajjati, tahiṃ jāto tahiṃyeva marati, tahiṃ mato aññatra uppajjati, evaṃ kho, mahārāja, saṃsāro hotī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Saṃsārapañho navamo.

Milindapañha

Sativagga

10. Cirakatasaraṇapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kena atītaṃ cirakataṃ saratī"ti? "Satiyā, mahārājā"ti. "Nanu, bhante nāgasena, cittena sarati no satiyā"ti? "Abhijānāsi nu tvaṃ, mahārāja, kiñcideva karaṇīyaṃ katvā pamuṭṭhan"ti? "Āma, bhante"ti. "Kiṃ nu kho tvaṃ, mahārāja, tasmiṃ samaye acittako ahosī"ti? "Na hi, bhante, sati tasmiṃ samaye nāhosī"ti. "Atha kasmā tvaṃ, mahārāja, evamāha—'cittena sarati, no satiyā'"ti?

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Cirakatasaraṇapañho dasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

9. Varāhaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'varāhassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, varāho santattakaṭhite gimhasamaye sampatte udakaṃ upagacchati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena dosena citte āluḷitakhalitavibbhantasantatte sītalāmatapaṇītamettābhāvanaṃ upagantabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, varāhassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, varāho cikkhallamudakamupagantvā nāsikāya pathaviṃ khaṇitvā doṇiṃ katvā doṇikāya sayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena mānase kāyaṃ nikkhipitvā ārammaṇantaragatena sayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, varāhassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena piṇḍolabhāradvājena—

'Kāye sabhāvaṃ disvāna, vicinitvā vipassako; Ekākiyo adutiyo, seti ārammaṇantare'"ti.

Varāhaṅgapañho navamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

3. Maccubhāyanābhāyanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti, puna bhaṇitaṃ—'arahā sabbabhayamatikkanto'ti. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, arahā daṇḍabhayā tasati, niraye vā nerayikā sattā jalitā kuthitā tattā santattā tamhā jalitaggijālakā mahāni-

rayā cavamānā maccuno bhāyanti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti, tena hi 'arahā sabbabhayamatikkanto'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi bhagavatā bhaṇitaṃ—'arahā sabbabhayamatikkanto'ti, tena hi 'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayaṃ ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Netaṃ, mahārāja, vacanaṃ bhagavatā arahante upādāya bhaṇitaṃ—'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti. Ṭhapito arahā tasmiṃ vatthusmiṃ, samūhato bhayahetu arahato. Ye te, mahārāja, sattā sakilesā, yesañca adhimattā attānudiṭṭhi, ye ca sukhadukkhesu unnatāvanatā, te upādāya bhagavatā bhaṇitaṃ— 'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti. Arahato, mahārāja, sabbagati upacchinnā, yoni viddhaṃsitā, paṭisandhi upahatā, bhaggā phāsukā, samūhatā sabbabhavālayā, samucchinnā sabbasaṅkhārā, hataṃ kusalākusalaṃ, vihatā avijjā, abījaṃ viññāṇaṃ kataṃ, daḍḍhā sabbakilesā, ativattā lokadhammā, tasmā arahā na tasati sabbabhayehi.

Idha, mahārāja, rañño cattāro mahāmattā bhaveyyuṃ anurakkhā laddhayasā vissāsikā ṭhapitā mahati issariye ṭhāne. Atha rājā kismiñci deva karaṇīye samuppanne yāvatā sakavijite sabbajanassa āṇāpeyya 'sabbeva me baliṃ karontu, sādhetha tumhe cattāro mahāmattā taṃ karaṇīyan'ti. Api nu kho, mahārāja, tesaṃ catunnaṃ mahāmattānaṃ balibhayā santāso uppajjeyyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kena kāraṇena, mahārājā"ti. "Ṭhapitā te, bhante, raññā uttamaṭṭhāne, natthi tesaṃ bali, samatikkantabalino te, avasese upādāya raññā āṇāpitaṃ 'sabbeva me baliṃ karontū'"ti. "Evameva kho, mahārāja, netaṃ vacanaṃ bhagavatā arahante upādāya bhaṇitaṃ, ṭhapito arahā tasmiṃ vatthusmiṃ, samūhato bhayahetu arahato, ye te, mahārāja, sattā sakilesā, yesañca adhimattā attānudiṭṭhi, ye ca sukhadukkhesu unnatāvanatā, te upādāya bhagavatā bhaṇitaṃ—'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti. Tasmā arahā na tasati sabbabhayehī"ti.

"Netaṃ, bhante nāgasena, vacanaṃ sāvasesaṃ, niravasesavacanametaṃ 'sabbe'ti. Tattha me uttariṃ kāraṇaṃ brūhi taṃ vacanaṃ patiṭṭhāpetun"ti.

"Idha, mahārāja, gāme gāmassāmiko āṇāpakaṃ āṇāpeyya 'ehi, bho āṇāpaka, yāvatā gāme gāmikā, te sabbe sīghaṃ mama santike sannipātehī'ti. So 'sādhu, sāmī'ti sampaṭicchitvā gāmamajjhe ṭhatvā tikkhat-

tuṃ saddamanussāveyya 'yāvatā gāme gāmikā, te sabbe sīghasīghaṃ sāmino santike sannipatantū'ti. Tato te gāmikā āṇāpakassa vacanena turitaturitā sannipatitvā gāmassāmikassa ārocenti 'sannipatitā, sāmi, sabbe gāmikā, yaṃ te karaṇīyaṃ taṃ karohī'ti. Iti so, mahārāja, gāmassāmiko kuṭipurise sannipātento sabbe gāmike āṇāpeti, te ca āṇattā na sabbe sannipatanti, kuṭipurisāyeva sannipatanti, 'ettakāyeva me gāmikā'ti gāmassāmiko ca tathā sampaṭicchati, aññe bahutarā anāgatā itthipurisā dāsidāsā bhatakā kammakarā gāmikā gilānā gomahiṃsā ajeḷakā suvānā, ye anāgatā, sabbe te agaṇitā, kuṭipuriseyeva upādāya āṇāpitattā 'sabbe sannipatantū'ti. Evameva kho, mahārāja, netaṃ vacanaṃ bhagavatā arahante upādāya bhaṇitaṃ, ṭhapito arahā tasmiṃ vatthusmiṃ, samūhato bhayahetu arahato, ye te, mahārāja, sattā sakilesā, yesañca adhimattā attānudiṭṭhi, ye ca sukhadukkhesu unnatāvanatā, te upādāya bhagavatā bhaṇitaṃ—'sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno'ti. Tasmā arahā na tasati sabbabhayehi.

Atthi, mahārāja, sāvasesaṃ vacanaṃ sāvaseso attho, atthi sāvasesaṃ vacanaṃ niravaseso attho, atthi niravasesaṃ vacanaṃ sāvaseso attho, atthi niravasesaṃ vacanaṃ niravaseso attho. Tena tena attho sampaṭicchitabbo.

Pañcavidhehi, mahārāja, kāraṇehi attho sampaṭicchitabbo āhaccapadena rasena ācariyavaṃsena adhippāyā kāraṇuttariyatāya. Ettha hi āhaccapadanti suttaṃ adhippetaṃ. Rasoti suttānulomaṃ. Ācariyavaṃsoti ācariyavādo. Adhippāyoti attano mati. Kāraṇuttariyatāti imehi catūhi samentaṃ kāraṇaṃ. Imehi kho, mahārāja, pañcahi kāraṇehi attho sampaṭicchitabbo. Evameso pañho suvinicchito hotī"ti.

"Hotu, bhante nāgasena, tathā taṃ sampaṭicchāmi. Ṭhapito hotu arahā tasmiṃ vatthusmiṃ, tasantu avasesā sattā, niraye pana nerayikā sattā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānā jalitapajjalitasabbaṅgapaccaṅgā ruṇṇakāruññakanditaparidevitalālappitamukhā asayhatibbadukkhābhibhūtā atāṇā asaraṇā asaraṇībhūtā anappasokāturā antimapacchimagatikā ekantasokaparāyaṇā uṇhatikhiṇacaṇḍakharatapanatejavanto bhīmabhayajanakaninādamahāsaddā saṃsibbitachabbidhajālāmālākulā samantā satayojanānupharaṇaccivegā kadariyā tapanā mahānirayā cavamānā maccuno bhāyantī"ti? "Āma, mahārājā"ti.

"Nanu, bhante nāgasena, nirayo ekantadukkhavedanīyo, kissa pana

te nerayikā sattā ekantadukkhavedanīyā nirayā cavamānā maccuno bhāyanti, kissa niraye ramantī"ti? "Na te, mahārāja, nerayikā sattā niraye ramanti, muñcitukāmāva te nirayā. Maraṇasseva so, mahārāja, ānubhāvo, yena tesaṃ santāso uppajjatī"ti. "Etaṃ kho, bhante nāgasena, na saddahāmi, yaṃ muccitukāmānaṃ cutiyā santāso uppajjatīti, hāsanīyaṃ, bhante nāgasena, taṃ ṭhānaṃ, yaṃ te patthitaṃ labhanti, kāraṇena maṃ saññāpehī"ti.

"Maraṇanti kho, mahārāja, etaṃ adiṭṭhasaccānaṃ tāsanīyaṭṭhānaṃ, etthāyaṃ jano tasati ca ubbijjati ca. Yo ca, mahārāja, kaṇhasappassa bhāyati, so maraṇassa bhāyanto kaṇhasappassa bhāyati. Yo ca hatthissa bhāyati ... pe ... sīhassa ... byagghassa ... dīpissa ... acchassa ... taracchassa ... mahiṃsassa ... gavayassa ... aggissa ... udakassa ... khāṇukassa ... kaṇṭakassa bhāyati. Yo ca sattiyā bhāyati, so maraṇassa bhāyanto sattiyā bhāyati. Maraṇasseva so, mahārāja, sarasasabhāvatejo, tassa sarasasabhāvatejena sakilesā sattā maraṇassa tasanti bhāyanti, muccitukāmāpi, mahārāja, nerayikā sattā maraṇassa tasanti bhāyanti.

Idha, mahārāja, purisassa kāye medo gaṇṭhi uppajjeyya. So tena rogena dukkhito upaddavā parimuccitukāmo bhisakkaṃ sallakattaṃ āmantāpeyya. Tassa vacanaṃ so bhisakko sallakatto sampaṭicchitvā tassa rogassa uddharaṇāya upakaraṇaṃ upaṭṭhāpeyya, satthakaṃ tikhiṇaṃ kareyya, yamakasalākā aggimhi pakkhipeyya, khāralavaṇaṃ nisadāya pisāpeyya, api nu kho, mahārāja, tassa āturassa tikhiṇasatthakacchedanena yamakasalākādahanena khāraloṇappavesanena tāso uppajjeyyā"ti? "Āma, bhante"ti. "Iti, mahārāja, tassa āturassa rogā muccitukāmassāpi vedanābhayā santāso uppajjati. Evameva kho, mahārāja, nirayā muccitukāmānampi nerayikānaṃ sattānaṃ maraṇabhayā santāso uppajjati.

Idha, mahārāja, puriso issarāparādhiko baddho saṅkhalikabandhanena gabbhe pakkhitto parimuccitukāmo assa, tamenaṃ so issaro mocetukāmo pakkosāpeyya. Api nu kho, mahārāja, tassa issarāparādhikassa purisassa 'katadoso ahan'ti jānantassa issaradassanena santāso uppajjeyyā"ti? "Āma, bhante"ti. "Iti, mahārāja, tassa issarāparādhikassa purisassa parimuccitukāmassāpi issarabhayā santāso uppajjati. Evameva kho, mahārāja, nirayā muccitukāmānampi nerayikānaṃ sattānaṃ maraṇabhayā santāso uppajjatī"ti.

"Aparampi, bhante, uttariṃ kāraṇaṃ brūhi, yenāhaṃ kāraṇena okappeyyan"ti. "Idha, mahārāja, puriso daṭṭhavisena āsīvisena daṭṭho bhaveyya, so tena visavikārena pateyya uppateyya vaṭṭeyya pavaṭṭeyya, athaññataro puriso balavantena mantapadena taṃ daṭṭhavisaṃ āsīvisaṃ ānetvā taṃ daṭṭhavisaṃ paccācamāpeyya, api nu kho, mahārāja, tassa visagatassa purisassa tasmiṃ daṭṭhavise sappe sotthihetu upagacchante santāso uppajjeyyā"ti? "Āma, bhante"ti. "Iti, mahārāja, tathārūpe ahimhi sotthihetupi upagacchante tassa santāso uppajjati. Evameva kho, mahārāja, nirayā muccitukāmānampi nerayikānaṃ sattānaṃ maraṇabhayā santāso uppajjati. Aniṭṭhaṃ, mahārāja, sabbasattānaṃ maraṇaṃ, tasmā nerayikā sattā nirayā parimuccitukāmāpi maccuno bhāyantī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Maccubhāyanābhāyanapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

6. Nāvālagganakaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'nāvālagganakassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, nāvālagganakaṃ bahuūmijālākulavikkhobhitasalilatale mahatimahāsamudde nāvaṃ laggeti ṭhapeti, na deti disāvidisaṃ harituṃ; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena rāgadosamohūmijāle mahatimahāvitakkasampahāre cittaṃ laggetabbaṃ, na dātabbaṃ disāvidisaṃ harituṃ. Idaṃ, mahārāja, nāvālagganakassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, nāvālagganakaṃ na plavati visīdati, hatthasatepi udake nāvaṃ laggeti ṭhānamupaneti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena lābhayasasakkāramānanavandanapūjanaapacitīsu lābhaggayasaggepi na plavitabbaṃ, sarīrayāpanamattake yeva cittaṃ ṭhapetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, nāvālagganakassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Yathā samudde lagganakaṃ, na plavati visīdati; Tatheva lābhasakkāre, mā plavatha visīdathā'"ti.

Nāvālagganakaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha
Anumānapañha
Vessantaravagga
3. Kusalākusalabalavatarapañha

"Bhante nāgasena, katamaṃ adhimattaṃ balavataraṃ kusalaṃ vā akusalaṃ vā"ti? "Kusalaṃ, mahārāja, adhimattaṃ balavataraṃ, no tathā akusalan"ti. "Nāhaṃ, bhante nāgasena, taṃ vacanaṃ sampaṭicchāmi 'kusalaṃ adhimattaṃ balavataraṃ, no tathā akusalan'ti, dissanti, bhante nāgasena, idha pāṇātipātino adinnādāyino kāmesumicchācārino musāvādino gāmaghātikā panthadūsakā nekatikā vañcanikā, sabbe te tāvatakena pāpena labhanti hatthacchedaṃ pādacchedaṃ hatthapādacchedaṃ kaṇṇacchedaṃ nāsacchedaṃ kaṇṇanāsacchedaṃ bilaṅgathālikaṃ saṅkhamuṇḍikaṃ rāhumukhaṃ jotimālikaṃ hatthapajjotikaṃ erakavattikaṃ cīrakavāsikaṃ eṇeyyakaṃ baḷisamaṃsikaṃ kahāpaṇikaṃ khārāpatacchikaṃ palighaparivattikaṃ palālapīṭhakaṃ tattenapi telena osiñcanaṃ sunakhehipi khādāpanaṃ jīvasūlāropanaṃ asināpi sīsacchedaṃ, keci rattiṃ pāpaṃ katvā rattiṃ yeva vipākaṃ anubhavanti, keci rattiṃ katvā divāyeva anubhavanti, keci divā katvā divāyeva anubhavanti, keci divā katvā rattiṃ yeva anubhavanti, keci dve tayo divase vītivatte anubhavanti, sabbepi te diṭṭheva dhamme vipākaṃ anubhavanti. Atthi pana, bhante nāgasena, koci ekassa vā dvinnaṃ vā tiṇṇaṃ vā catunnaṃ vā pañcannaṃ vā dasannaṃ vā satassa vā sahassassa vā satasahassassa vā saparivāraṃ dānaṃ datvā diṭṭhadhammikaṃ bhogaṃ vā yasaṃ vā sukhaṃ vā anubhavitā sīlena vā uposathakammena vā"ti?

"Atthi, mahārāja, cattāro purisā dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā diṭṭheva dhamme teneva sarīradehena tidasapure samanuppattā"ti. "Ko ca ko ca, bhante"ti? "Mandhātā, mahārāja, rājā, nimi rājā, sādhīno rājā, guttilo ca gandhabbo"ti.

"Bhante nāgasena, anekehi taṃ bhavasahassehi antaritaṃ, dvinnampetaṃ amhākaṃ parokkhaṃ, yadi samatthosi vattamānake bhave bhagavato dharamānakāle kathehī"ti? "Vattamānakepi, mahārāja, bhave puṇṇako dāso therassa sāriputtassa bhojanaṃ datvā tadaheva seṭṭhiṭṭhānaṃ ajjhupagato, so etarahi puṇṇako seṭṭhīti paññāyi, gopālamātā devī attano kese vikkiṇitvā laddhehi aṭṭhahi kahāpaṇehi therassa mahākac-

cāyanassa attaṭṭhamakassa piṇḍapātaṃ datvā tadaheva rañño candapajjotassa aggamahesiṭṭhānaṃ pattā. Suppiyā upāsikā aññatarassa gilānabhikkhuno attano ūrumaṃsena paṭicchādanīyaṃ datvā dutiyadivaseyeva rūḷhavaṇā sañchavī arogā jātā. Mallikā devī bhagavato ābhidosikaṃ kummāsapiṇḍaṃ datvā tadaheva rañño kosalassa aggamahesī jātā. Sumano mālākāro aṭṭhahi sumanapupphamuṭṭhīhi bhagavantaṃ pūjetvā taṃ divasaṃyeva mahāsampattiṃ patto. Ekasāṭako brāhmaṇo uttarasāṭakena bhagavantaṃ pūjetvā taṃ divasaṃ yeva sabbaṭṭhakaṃ labhi, sabbepete, mahārāja, diṭṭhadhammikaṃ bhogañca yasañca anubhaviṃsū"ti.

"Bhante nāgasena, vicinitvā pariyesitvā cha janeyeva addasāsī"ti. "Āma, mahārājā"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, akusalaṃyeva adhimattaṃ balavataraṃ, no tathā kusalaṃ. Ahañhi, bhante nāgasena, ekadivasaṃyeva dasapi purise passāmi pāpassa kammassa vipākena sūlesu āropente, vīsampi tiṃsampi cattālīsampi paññāsampi purisasatampi purisasahassampi passāmi pāpassa kammassa vipākena sūlesu āropente. Nandakulassa, bhante nāgasena, bhaddasālo nāma senāpatiputto ahosi. Tena ca raññā candaguttena saṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, bhante nāgasena, saṅgāme ubhato balakāye asītikabandharūpāni ahesuṃ, ekasmiṃ kira sīsakabandhe paripāte ekaṃ kabandharūpaṃ uṭṭhahati, sabbepete pāpasseva kammassa vipākena anayabyasanaṃ āpannā. Imināpi, bhante nāgasena, kāraṇena bhaṇāmi akusalaṃyeva adhimattaṃ balavataraṃ, no tathā kusalanti.

Suyyati, bhante nāgasena, imasmiṃ buddhasāsane kosalena raññā asadisadānaṃ dinnan"ti? "Āma, mahārāja, suyyatī"ti. "Api nu kho, bhante nāgasena, kosalarājā taṃ asadisaṃ dānaṃ datvā tatonidānaṃ kañci diṭṭhadhammikaṃ bhogaṃ vā yasaṃ vā sukhaṃ vā paṭilabhī"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Yadi, bhante nāgasena, kosalarājā evarūpaṃ anuttaraṃ dānaṃ datvāpi na labhi tatonidānaṃ kañci diṭṭhadhammikaṃ bhogaṃ vā yasaṃ vā sukhaṃ vā, tena hi, bhante nāgasena, akusalaṃyeva adhimattaṃ balavataraṃ, no tathā kusalan"ti.

"Parittattā, mahārāja, akusalaṃ khippaṃ pariṇamati, vipulattā kusalaṃ dīghena kālena pariṇamati, upamāyapi, mahārāja, etaṃ upaparikkhitabbaṃ. Yathā, mahārāja, aparante janapade kumudabhaṇḍikā nāma dhaññajāti māsalūnā antogehagatā hoti, sālayo chappañcamāsehi

pariṇamanti, kiṃ panettha, mahārāja, antaraṃ ko viseso kumudabhaṇḍikāya ca sālīnañcā"ti? "Parittattā, bhante, kumudabhaṇḍikāya, vipulattā ca sālīnaṃ. Sālayo, bhante nāgasena, rājārahā rājabhojanaṃ, kumudabhaṇḍikā dāsakammakarānaṃ bhojanan"ti. "Evameva kho, mahārāja, parittattā akusalaṃ khippaṃ pariṇamati, vipulattā kusalaṃ dīghena kālena pariṇamatī"ti.

"Yaṃ tattha, bhante nāgasena, khippaṃ pariṇamati, taṃ nāma loke adhimattaṃ balavataraṃ, tasmā akusalaṃ balavataraṃ, no tathā kusalaṃ. Yathā nāma, bhante nāgasena, yo koci yodho mahatimahāyuddhaṃ pavisitvā paṭisattuṃ upakacchake gahetvā ākaḍḍhitvā khippataraṃ sāmino upaneyya, so yodho loke samattho sūro nāma. Yo ca bhisakko khippaṃ sallaṃ uddharati rogamapaneti, so bhisakko cheko nāma. Yo gaṇako sīghasīghaṃ gaṇetvā khippaṃ dassayati, so gaṇako cheko nāma. Yo mallo khippaṃ paṭimallaṃ ukkhipitvā uttānakaṃ pāteti, so mallo samattho sūro nāma. Evameva kho, bhante nāgasena, yaṃ khippaṃ pariṇamati kusalaṃ vā akusalaṃ vā, taṃ loke adhimattaṃ balavataran"ti.

"Ubhayampi taṃ, mahārāja, kammaṃ samparāyavedanīyameva, api ca kho akusalaṃ sāvajjatāya khaṇena diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, pubbakehi, mahārāja, khattiyehi ṭhapito eso niyamo 'yo pāṇaṃ hanati, so daṇḍāraho ... yo adinnaṃ ādiyati ... yo paradāraṃ gacchati ... yo musā bhaṇati ... yo gāmaṃ ghāteti ... yo panthaṃ dūseti ... yo nikatiṃ karoti ... yo vañcanaṃ karoti, so daṇḍāraho vadhitabbo chettabbo bhettabbo hantabbo'ti. Taṃ te upādāya vicinitvā vicinitvā daṇḍenti vadhenti chindanti bhindanti hananti ca, api nu, mahārāja, atthi kehici ṭhapito niyamo 'yo dānaṃ vā deti, sīlaṃ vā rakkhati, uposathakammaṃ vā karoti, tassa dhanaṃ vā yasaṃ vā dātabban'ti; api nu taṃ vicinitvā vicinitvā dhanaṃ vā yasaṃ vā denti, corassa katakammassa vadhabandhanaṃ viyā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Yadi, mahārāja, dāyakānaṃ vicinitvā vicinitvā dhanaṃ vā yasaṃ vā dadeyyuṃ, kusalampi diṭṭhadhammavedanīyaṃ bhaveyya, yasmā ca kho, mahārāja, dāyake na vicinanti 'dhanaṃ vā yasaṃ vā dassāmā'ti, tasmā kusalaṃ na diṭṭhadhammavedanīyaṃ. Iminā, mahārāja, kāraṇena akusalaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ, samparāyeva so adhimattaṃ balavataraṃ vedanaṃ vedayatī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, tavādisena buddhimantena vinā

neso pañho sunibbeṭhiyo, lokikaṃ, bhante nāgasena, lokuttarena viññāpitan”ti.

Kusalākusalabalavatarapañho tatiyo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

1. Nippapañcapañha

“Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—‘nippapañcārāmā, bhikkhave, viharatha nippapañcaratino’ti, katamaṃ taṃ nippapañcan”ti? “Sotāpattiphalaṃ, mahārāja, nippapañcaṃ, sakadāgāmiphalaṃ nippapañcaṃ, anāgāmiphalaṃ nippapañcaṃ, arahattaphalaṃ nippapañcan”ti.

“Yadi, bhante nāgasena, sotāpattiphalaṃ nippapañcaṃ, sakadāgāmianāgāmiarahattaphalaṃ nippapañcaṃ, kissa pana ime bhikkhū uddisanti paripucchanti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ, navakammena palibujjhanti dānena ca pūjāya ca, nanu te jinappaṭikkhittaṃ kammaṃ karontī”ti?

“Ye te, mahārāja, bhikkhū uddisanti paripucchanti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ, navakammena palibujjhanti dānena ca pūjāya ca, sabbe te nippapañcassa pattiyā karonti. Ye te, mahārāja, sabhāvaparisuddhā pubbe vāsitavāsanā, te ekacittakkhaṇena nippapañcā honti. Ye pana te bhikkhū mahārajakkhā, te imehi payogehi nippapañcā honti.

Yathā, mahārāja, eko puriso khette bījaṃ ropetvā attano yathābalavīriyena vinā pākāravatiyā dhaññaṃ uddhareyya, eko puriso khette bījaṃ ropetvā vanaṃ pavisitvā kaṭṭhañca sākhañca chinditvā vatipākāraṃ katvā dhaññaṃ uddhareyya. Yā tattha tassa vatipākārapariyesanā, sā dhaññatthāya. Evameva kho, mahārāja, ye te sabhāvaparisuddhā pubbe vāsitavāsanā, te ekacittakkhaṇena nippapañcā honti, vinā vatipākāraṃ puriso viya dhaññuddhāro. Ye pana te bhikkhū mahārajakkhā, te imehi payogehi nippapañcā honti, vatipākāraṃ katvā puriso viya dhaññuddhāro.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso mahatimahante ambarukkhamatthake phalapiṇḍi bhaveyya, atha tattha yo koci iddhimā āgantvā tassa phalaṃ

hareyya, yo pana tattha aniddhimā, so kaṭṭhañca valliñca chinditvā nisseṇiṃ bandhitvā tāya taṃ rukkhaṃ abhiruhitvā phalaṃ hareyya. Yā tattha tassa nisseṇipariyesanā, sā phalatthāya. Evameva kho, mahārāja, ye te sabhāvaparisuddhā pubbe vāsitavāsanā, te ekacittakkhaṇena nippapañcā honti, iddhimā viya rukkhaphalaṃ haranto. Ye pana te bhikkhū mahārajakkhā, te iminā payogena saccāni abhisamenti, nisseṇiyā viya puriso rukkhaphalaṃ haranto.

Yathā vā pana, mahārāja, eko puriso atthakaraṇiko ekakoyeva sāmikaṃ upagantvā atthaṃ sādheti. Eko dhanavā dhanavasena parisaṃ vaḍḍhetvā parisāya atthaṃ sādheti. Yā tattha tassa parisapariyesanā, sā atthatthāya. Evameva kho, mahārāja, ye te sabhāvaparisuddhā pubbe vāsitavāsanā, te ekacittakkhaṇena chasu abhiññāsu vasibhāvaṃ pāpuṇanti, puriso viya ekako atthasiddhiṃ karonto. Ye pana te bhikkhū mahārajakkhā, te imehi payogehi sāmaññatthamabhisādhenti, parisāya viya puriso atthasiddhiṃ karonto.

Uddesopi, mahārāja, bahukāro, paripucchāpi bahukārā, navakammampi bahukāraṃ, dānampi bahukāraṃ, pūjāpi bahukārā tesu tesu karaṇīyesu. Yathā, mahārāja, puriso rājūpasevī katāvī amaccabhaṭabaladovārikaanīkaṭṭhapārisajjajanehi, te tassa karaṇīye anuppatte sabbepi upakārā honti. Evameva kho, mahārāja, uddesopi bahukāro, paripucchāpi bahukārā, navakammampi bahukāraṃ, dānampi bahukāraṃ, pūjāpi bahukārā tesu tesu karaṇīyesu. Yadi, mahārāja, sabbepi abhijātiparisuddhā bhaveyyuṃ, anusāsanena karaṇīyaṃ na bhaveyya. Yasmā ca kho, mahārāja, savanena karaṇīyaṃ hoti, thero, mahārāja, sāriputto aparimitamasaṅkheyyakappaṃ upādāya upacitakusalamūlo paññāya koṭiṃ gato, sopi vinā savanena nāsakkhi āsavakkhayaṃ pāpuṇituṃ, tasmā, mahārāja, bahukāraṃ savanaṃ, tathā uddesopi paripucchāpi, tasmā uddesaparipucchāpi nippapañcā saṅkhatā"ti. "Sunijjhāpito, bhante nāgasena, pañho, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Nippapañcapañho paṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

3. Undūraṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'undūrassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ

vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, undūro itocito ca vicaranto āhārūpāsīsako yeva carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena itocito ca vicarantena yoniso manasikārūpāsīsakeneva bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, undūrassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena upasenena vaṅgantaputtena—

'Dhammāsīsaṃ karitvāna, viharanto vipassako; Anolīno viharati, upasanto sadā sato'"ti.

Undūraṅgapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

10. Tacchakaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'tacchakassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, tacchako kāḷasuttaṃ anulometvā rukkhaṃ tacchati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena jinasāsanamanulomayitvā sīlapathaviyaṃ patiṭṭhahitvā saddhāhatthena paññāvāsiṃ gahetvā kilesā tacchetabbā. Idaṃ, mahārāja, tacchakassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, tacchako pheggum apaharitvā sāramādiyati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sassataṃ ucchedaṃ taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ taduttamaṃ aññaduttamaṃ akatamabhabbaṃ apurisakāraṃ abrahmacariyavāsaṃ sattavināsaṃ navasattapātubhāvaṃ saṅkhārasassatabhāvaṃ yo karoti, so paṭisaṃvedeti, añño karoti, añño paṭisaṃvedeti, kammaphaladassanā ca kiriyaphaladiṭṭhi ca iti evarūpāni ceva aññāni ca vivādapathāni apanetvā saṅkhārānaṃ sabhāvaṃ paramasuññataṃ nirīhanijjīvataṃ accantaṃ suññataṃ ādiyitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, tacchakassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena suttanipāte—

'Kāraṇḍavaṃ niddhamatha, Kasambuṃ apakassatha; Tato palāpe vāhetha, Assamaṇe samaṇamānine.

Niddhamitvāna pāpicche, pāpaācāragocare; Suddhā suddhehi saṃvāsaṃ, kappayavho patissatā; Tato samaggā nipakā, dukkhassantaṃ karissathā'"ti.

Tacchakaṅgapañho dasamo.

Makkaṭakavaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Makkaṭo dārako kummo, vanaṃ rukkho ca pañcamo; Megho maṇi māgaviko, bāḷisī tacchakena cāti.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

5. Sivirājacakkhudānapañha

"Bhante nāgasena, tumhe evaṃ bhaṇatha—'sivirājena yācakassa cakkhūni dinnāni, andhassa sato puna dibbacakkhūni uppannānī'ti, etampi vacanaṃ sakasaṭaṃ saniggahaṃ sadosaṃ 'hetusamugghāte ahetusmiṃ avatthusmiṃ natthi dibbacakkhussa uppādo'ti sutte vuttaṃ, yadi, bhante nāgasena, sivirājena yācakassa cakkhūni dinnāni, tena hi 'puna dibbacakkhūni uppannānī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā; yadi dibbacakkhūni uppannāni, tena hi 'sivirājena yācakassa cakkhūni dinnānī'ti yaṃ vacanaṃ, tampi micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho gaṇṭhitopi gaṇṭhitaro veṭhatopi veṭhataro gahanatopi gahanataro, so tavānuppatto, tattha chandamabhijanehi nibbāhanāya paravādānaṃ niggahāyā"ti.

"Dinnāni, mahārāja, sivirājena yācakassa cakkhūni, tattha mā vimatiṃ uppādehi, puna dibbāni ca cakkhūni uppannāni, tatthāpi mā vimatiṃ janehī"ti. "Api nu kho, bhante nāgasena, hetusamugghāte ahetusmiṃ avatthusmiṃ dibbacakkhu uppajjatī"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Kiṃ pana, bhante, ettha kāraṇaṃ, yena kāraṇena hetusamugghāte ahetusmiṃ avatthusmiṃ dibbacakkhu uppajjati, iṅgha tāva kāraṇena maṃ saññāpehī"ti?

"Kiṃ pana, mahārāja, atthi loke saccaṃ nāma, yena saccavādino saccakiriyaṃ karontī"ti? "Āma, bhante, atthi loke saccaṃ nāma, saccena, bhante nāgasena, saccavādino saccakiriyaṃ katvā devaṃ vassāpenti, aggiṃ nibbāpenti, visaṃ paṭihananti, aññampi vividhaṃ kattabbaṃ karontī"ti. "Tena hi, mahārāja, yujjati sameti sivirājassa saccabalena dibbacakkhūni uppannānīti, saccabalena, mahārāja, avatthusmiṃ dibbacakkhu uppajjati, saccaṃyeva tattha vatthu bhavati dibbacakkhussa uppādāya.

Yathā, mahārāja, ye keci sattā saccamanugāyanti 'mahāmegho pavassatū'ti, tesaṃ saha saccamanugītena mahāmegho pavassati, api nu kho, mahārāja, atthi ākāse vassahetu sannicito 'yena hetunā mahāmegho pavassatī'"ti? "Na hi, bhante, saccaṃyeva tattha hetu bhavati mahato meghassa pavassanāyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi tassa pakatihetu, saccaṃ yevettha vatthu bhavati dibbacakkhussa uppādāyāti.

Yathā vā pana, mahārāja, ye keci sattā saccamanugāyanti 'jalitapajjalitamahāaggikkhandho paṭinivattatū'ti, tesaṃ saha saccamanugītena jalitapajjalitamahāaggikkhandho khaṇena paṭinivattati. Api nu kho, mahārāja, atthi tasmiṃ jalitapajjalite mahāaggikkhandhe hetu sannicito 'yena hetunā jalitapajjalitamahāaggikkhandho khaṇena paṭinivattatī'"ti? "Na hi, bhante, saccaṃyeva tattha vatthu hoti tassa jalitapajjalitassa mahāaggikkhandhassa khaṇena paṭinivattanāyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, natthi tassa pakatihetu, saccaṃ yevettha vatthu bhavati dibbacakkhussa uppādāyāti.

Yathā vā pana, mahārāja, ye keci sattā saccamanugāyanti 'visaṃ halāhalaṃ agadaṃ bhavatū'ti. Tesaṃ saha saccamanugītena visaṃ halāhalaṃ khaṇena agadaṃ bhavati, api nu kho, mahārāja, atthi tasmiṃ halāhalavise hetu sannicito 'yena hetunā visaṃ halāhalaṃ khaṇena agadaṃ bhavatī'"ti? "Na hi, bhante, saccaṃyeva tattha hetu bhavati visassa halāhalassa khaṇena paṭighātāyā"ti. "Evameva kho, mahārāja, vinā pakatihetuṃ saccaṃ yevettha vatthu bhavati dibbacakkhussa uppādāyāti.

Catunnampi, mahārāja, ariyasaccānaṃ paṭivedhāya natthaññaṃ vatthu, saccaṃ vatthuṃ katvā cattāri ariyasaccāni paṭivijjhantīti. Atthi, mahārāja, cīnavisaye cīnarājā, so mahāsamudde kīḷitukāmo catumāse catumāse saccakiriyaṃ katvā saha rathena antomahāsamudde yojanaṃ pavisati, tassa rathasīsassa purato purato mahāvārikkhandho paṭikkamati, nikkhantassa puna ottharati, api nu kho, mahārāja, so mahāsamuddo sadevamanussenapi lokena pakatikāyabalena sakkā paṭikkamāpetun"ti? "Atiparittakepi, bhante, taḷāke udakaṃ na sakkā sadevamanussenapi lokena pakatikāyabalena paṭikkamāpetuṃ, kiṃ pana mahāsamudde udakan"ti? "Imināpi, mahārāja, kāraṇena saccabalaṃ ñātabbaṃ 'natthi taṃ ṭhānaṃ, yaṃ saccena na pattabban'ti.

Nagare, mahārāja, pāṭaliputte asoko dhammarājā sanegamajāna-

padaamaccabhaṭabalamahāmattehi parivuto gaṅgaṃ nadiṃ navasalilasampuṇṇaṃ samatitthikaṃ sambharitaṃ pañcayojanasatāyāmaṃ yojanaputhulaṃ sandamānaṃ disvā amacce evamāha—'atthi koci, bhaṇe, samattho, yo imaṃ mahāgaṅgaṃ paṭisotaṃ sandāpetun'ti. Amaccā āhaṃsu 'dukkaraṃ, devā'ti.

Tasmiṃyeva gaṅgākūle ṭhitā bandhumatī nāma gaṇikā assosi raññā kira evaṃ vuttaṃ—'sakkā nu kho imaṃ mahāgaṅgaṃ paṭisotaṃ sandāpetun'ti, sā evamāha— 'ahañhi nagare pāṭaliputte gaṇikā rūpūpajīvinī antimajīvikā, mama tāva rājā saccakiriyaṃ passatū'ti. Atha sā saccakiriyaṃ akāsi, saha tassā saccakiriyāya khaṇena sā mahāgaṅgā gaḷagaḷāyantī paṭisotaṃ sandittha mahato janakāyassa passato.

Atha rājā gaṅgāya āvaṭṭaūmivegajanitaṃ halāhalasaddaṃ sutvā vimhito acchariyabbhutajāto amacce evamāha—'kissāyaṃ, bhaṇe, mahāgaṅgā paṭisotaṃ sandatī'ti? 'Bandhumatī, mahārāja, gaṇikā tava vacanaṃ sutvā saccakiriyaṃ akāsi, tassā saccakiriyāya mahāgaṅgā uddhammukhā sandatī'ti.

Atha saṃviggahadayo rājā turitaturito sayaṃ gantvā taṃ gaṇikaṃ pucchi—'saccaṃ kira, je, tayā saccakiriyāya ayaṃ gaṅgā paṭisotaṃ sandāpitā'ti? 'Āma, devā'ti. Rājā āha—'kiṃ te tattha balaṃ atthi, ko vā te vacanaṃ ādiyati anummatto, kena tvaṃ balena imaṃ mahāgaṅgaṃ paṭisotaṃ sandāpesī'ti? Sā āha—'saccabalenāhaṃ, mahārāja, imaṃ mahāgaṅgaṃ paṭisotaṃ sandāpesin'ti. Rājā āha—'kiṃ te saccabalaṃ atthi coriyā dhuttiyā asatiyā chinnikāya pāpiyā bhinnasīlāya hiriatikkantikāya andhajanapalobhikāyā'ti. 'Saccaṃ, mahārāja, tādisikā ahaṃ, tādisikāyapi me, mahārāja, saccakiriyā atthi, yāyāhaṃ icchamānā sadevakampi lokaṃ parivatteyyan'ti. Rājā āha—'katamā pana sā hoti saccakiriyā, iṅgha maṃ sāvehī'ti. 'Yo me, mahārāja, dhanaṃ deti khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā añño vā koci, tesaṃ samakaṃyeva upaṭṭhahāmi, "khattiyo"ti viseso natthi, "suddo"ti atimaññanā natthi, anunayappaṭighavippamuttā dhanassāmikaṃ paricarāmi, esā me, deva, saccakiriyā, yāyāhaṃ imaṃ mahāgaṅgaṃ paṭisotaṃ sandāpesin'ti.

Itipi, mahārāja, sacce ṭhitā na kiñci atthaṃ na vindanti. Dinnāni ca, mahārāja, sivirājena yācakassa cakkhūni, dibbacakkhūni ca uppannāni, tañca saccakiriyāya. Yaṃ pana sutte vuttaṃ—'maṃsacakkhus-

miṃ naṭṭhe ahetusmiṃ avatthusmiṃ natthi dibbacakkhussa uppādo'ti. Taṃ bhāvanāmayaṃ cakkhuṃ sandhāya vuttaṃ, evametaṃ, mahārāja, dhārehī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, sunibbeṭhito pañho, suniddiṭṭho niggaho, sumadditā paravādā, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Sivirājacakkhudānapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

9. Bāḷisikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'bāḷisikassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, bāḷisiko baḷisena macche uddharati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ñāṇena uttariṃ sāmaññaphalāni uddharitabbāni. Idaṃ, mahārāja, bāḷisikassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, bāḷisiko parittakaṃ vadhitvā vipulaṃ lābhamadhigacchati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena parittalokāmisamattaṃ pariccajitabbaṃ. Lokāmisamattaṃ, mahārāja, pariccajitvā yogī yogāvacaro vipulaṃ sāmaññaphalaṃ adhigacchati. Idaṃ, mahārāja, bāḷisikassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena rāhulena—

'Suññatañcānimittañca, Vimokkhañcāppaṇihitaṃ; Caturo phale chaḷabhiññā, Cajitvā lokāmisaṃ labhe'"ti.

Bāḷisikaṅgapañho navamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

1. Khuddānukhuddakapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi no anabhiññāyā'ti. Puna ca vinayapaññattiyā evaṃ bhaṇitaṃ— 'ākaṅkhamāno, ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanatū'ti. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni duppaññattāni, udāhu avatthusmiṃ ajānitvā paññattāni, yaṃ bhagavā attano accayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanāpeti? Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi

no anabhiññāyā'ti, tena hi 'ākaṅkhamāno, ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanatū'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena vinayapaññattiyā evaṃ bhaṇitaṃ—'ākaṅkhamāno, ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanatū'ti tena hi 'abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi no anabhiññāyā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho sukhumo nipuṇo gambhīro sugambhīro dunnijjhāpayo, so tavānuppatto, tattha te ñāṇabalavipphāraṃ dassehī"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi no anabhiññāyā'ti, vinayapaññattiyāpi evaṃ bhaṇitaṃ—'ākaṅkhamāno, ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanatū'ti, taṃ pana, mahārāja, tathāgato bhikkhū vīmaṃsamāno āha—'ukkalessanti nu kho mama sāvakā mayā vissajjāpīyamānā mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni, udāhu ādiyissantī'ti.

Yathā, mahārāja, cakkavattī rājā putte evaṃ vadeyya 'ayaṃ kho, tātā, mahājanapado sabbadisāsu sāgarapariyanto, dukkaro, tātā, tāvatakena balena dhāretuṃ, etha tumhe, tātā, mamaccayena paccante paccante dese pajahathā'ti. Api nu kho te, mahārāja, kumārā pituaccayena hatthagate janapade sabbe te paccante paccante dese muñceyyun"ti? "Na hi, bhante, rājato, bhante, luddhatarā kumārā rajjalobhena taduttariṃ diguṇatiguṇaṃ janapadaṃ pariggaṇheyyuṃ, kiṃ pana te hatthagataṃ janapadaṃ muñceyyun"ti? "Evameva kho, mahārāja, tathāgato bhikkhū vīmaṃsamāno evamāha—'ākaṅkhamāno, ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanatū'ti. Dukkhaparimuttiyā, mahārāja, buddhaputtā dhammalobhena aññampi uttariṃ diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ gopeyyuṃ, kiṃ pana pakatipaññattaṃ sikkhāpadaṃ muñceyyun"ti?

"Bhante nāgasena, yaṃ bhagavā āha—'khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī'ti, etthāyaṃ jano sammūḷho vimatijāto adhikato saṃsayapakkhando. Katamāni tāni khuddakāni sikkhāpadāni, katamāni anukhuddakāni sikkhāpadānī"ti? "Dukkaṭaṃ, mahārāja, khuddakaṃ sikkhāpadaṃ, dubbhāsitaṃ anukhuddakaṃ sikkhāpadaṃ, imāni dve khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni, pubbakehipi, mahārāja, mahātherehi ettha vimati uppāditā, tehipi ekajjhaṃ na kato dhammasaṇṭhitipariyāye bha-

gavatā eso pañho upadiṭṭho"ti. "Ciranikkhittaṃ, bhante nāgasena, jinarahassaṃ ajjetarahi loke vivaṭaṃ pākaṭaṃ katan"ti.

Khuddānukhuddakapañho paṭhamo.

Milindapañha

Sativagga

8. Paññāpatiṭṭhānapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, paññā kuhiṃ paṭivasatī"ti? "Na katthaci, mahārājā"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, natthi paññā"ti. "Vāto, mahārāja, kuhiṃ paṭivasatī"ti? "Na katthaci, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, natthi vāto"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Paññāpatiṭṭhānapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Upacikāvagga

4. Vicchikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'vicchikassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, vicchiko naṅgulāvudho naṅgulaṃ ussāpetvā carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ñāṇāvudhena bhavitabbaṃ, ñāṇaṃ ussāpetvā viharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vicchikassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena upasenena vaṅgantaputtena—

'Ñāṇakhaggaṃ gahetvāna, viharanto vipassako; Parimuccati sabbabhayā, duppasaho ca so bhave'"ti.

Vicchikaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

6. Meghaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'meghassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, megho uppannaṃ rajojallaṃ vūpasameti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena uppannaṃ kilesarajojallaṃ vūpasametabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, meghassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, megho pathaviyā uṇhaṃ nibbāpeti; evameva

kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena mettābhāvanāya sadevako loko nibbāpetabbo. Idaṃ, mahārāja, meghassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, megho sabbabījāni viruhāpeti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbasattānaṃ saddhaṃ uppādetvā taṃ saddhābījaṃ tīsu sampattīsu ropetabbaṃ, dibbamānusikāsu sukhasampattīsu yāvaparamatthanibbānasukhasampatti. Idaṃ, mahārāja, meghassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, megho ututo samuṭṭhahitvā dharaṇitalaruhe tiṇarukkhalatāgumbaosadhivanappatayo parirakkhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yoniso manasikāraṃ nibbattetvā tena yoniso manasikārena samaṇadhammo parirakkhitabbo, yoniso manasikāramūlakā sabbe kusalā dhammā. Idaṃ, mahārāja, meghassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, megho vassamāno naditaḷākapokkharaṇiyo kandarapadarasarasobbhaudapānāni ca paripūreti udakadhārāhi; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena āgamapariyattiyā dhammamegham-abhivassayitvā adhigamakāmānaṃ mānasaṃ paripūrayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, meghassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Bodhaneyyaṃ janaṃ disvā, satasahassepi yojane; Khaṇena upagantvāna, bodheti taṃ mahāmunī'"ti.

Meghaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

6. Kummaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'kummassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, kummo udakacaro udakeyeva vāsaṃ kappeti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbapāṇabhūtapuggalānaṃ hitānukampinā mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena sabbāvantaṃ lokaṃ pharitvā viharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kummassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, kummo udake uppilavanto sīsaṃ ukkhip-

itvā yadi koci passati, tattheva nimujjati gāḷhamogāhati 'mā maṃ te puna passeyyun'ti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kilesesu opatantesu ārammaṇasare nimujjitabbaṃ gāḷhamogāhitabbaṃ 'mā maṃ kilesā puna passeyyun'ti. Idaṃ, mahārāja, kummassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, kummo udakato nikkhamitvā kāyaṃ otāpeti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena nisajjaṭṭhānasayanacaṅkamato mānasaṃ nīharitvā sammappadhāne mānasaṃ otāpetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kummassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, kummo pathaviṃ khaṇitvā vivitte vāsaṃ kappeti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena lābhasakkārasilokaṃ pajahitvā suññaṃ vivittaṃ kānanaṃ vanapatthaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ appasaddaṃ appanigghosaṃ pavivittamogāhitvā vivitte yeva vāsaṃ upagantabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, kummassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena upasenena vaṅgantaputtena—

'Vivittaṃ appanigghosaṃ, vāḷamiganisevitaṃ; Seve senāsanaṃ bhikkhu, paṭisallānakāraṇā'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, kummo cārikaṃ caramāno yadi kañci passati vā, saddaṃ suṇāti vā, soṇḍipañcamāni aṅgāni sake kapāle nidahitvā appossukko tuṇhībhūto tiṭṭhati kāyamanurakkhanto; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbattha rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbadhammesu āpatantesu chasu dvāresu saṃvarakavāṭaṃ anugghāṭetvā mānasaṃ samodahitvā saṃvaraṃ katvā satena sampajānena vihātabbaṃ samaṇadhammaṃ anurakkhamānena. Idaṃ, mahārāja, kummassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare kummūpamasuttante—

'Kummova aṅgāni sake kapāle, Samodahaṃ bhikkhu manovitakke; Anissito aññamaheṭhayāno, Parinibbuto nūpavadeyya kañcī'"ti.

Kummaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

7. Vagguliṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'vaggulissa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, vagguli gehaṃ pavisitvā vicaritvā nikkhamati, na tattha palibuddhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena gāmaṃ piṇḍāya pavisitvā sapadānaṃ vicaritvā paṭiladdhalābhena khippameva nikkhamitabbaṃ, na tattha palibuddhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vaggulissa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, vagguli paragehe vasamāno na tesaṃ parihāniṃ karoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kulāni upasaṅkamitvā atiyācanāya vā viññattibahulatāya vā kāyadosabahulatāya vā atibhāṇitāya vā samānasukhadukkhatāya vā na tesaṃ koci vippaṭisāro karaṇīyo, napi tesaṃ mūlakammaṃ parihāpetabbaṃ, sabbathā vaḍḍhiyeva icchitabbā. Idaṃ, mahārāja, vaggulissa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena dīghanikāyavare lakkhaṇasuttante—

'Suddhāya sīlena sutena buddhiyā, Cāgena dhammena bahūhi sādhuhi; Dhanena dhaññena ca khettavatthunā, Puttehi dārehi catuppadehi ca.

Ñātīhi mittehi ca bandhavehi, Balena vaṇṇena sukhena cūbhayaṃ; Kathaṃ na hāyeyyuṃ pareti icchati, Atthasamiddhiñca panābhikaṅkhatī'"ti.

Vaggulingapañho sattamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

6. Satapattaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'satapattassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, satapatto ravitvā paresaṃ khemaṃ vā bhayaṃ vā ācikkhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena paresaṃ dhammaṃ desayamānena vinipātaṃ bhayato dassayitabbaṃ, nibbānaṃ khemato dassayitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, satapattassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena piṇḍolabhāradvājena—

'Niraye bhayasantāsaṃ, nibbāne vipulaṃ sukhaṃ; Ubhayānetānatthāni, dassetabbāni yoginā'"ti.

Satapattaṅgapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

11. Assāsapassāsanirodhapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, tumhe evaṃ bhaṇatha—'sakkā assāsapassāse nirodhetun'"ti? "Āma, mahārāja, sakkā assāsapassāse nirodhetun"ti. "Kathaṃ, bhante nāgasena, sakkā assāsapassāse nirodhetun"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, sutapubbo te koci kākacchamāno"ti. "Āma, bhante, sutapubbo"ti. "Kiṃ nu kho, mahārāja, so saddo kāye namite virameyyā"ti. "Āma, bhante, virameyyā"ti. "So hi nāma, mahārāja, saddo abhāvitakāyassa abhāvitasīlassa abhāvitacittassa abhāvitapaññassa kāye namite viramissati, kiṃ pana bhāvitakāyassa bhāvitasīlassa bhāvitacittassa bhāvitapaññassa catutthajjhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā na nirujjhissantī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Assāsapassāsanirodhapañho ekādasamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

3. Buddhaappābādhapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'ahamasmi, bhikkhave, brāhmaṇo yācayogo sadā payatapāṇi antimadehadharo anuttaro bhisakko sallakatto'ti. Puna ca bhaṇitaṃ bhagavatā—'etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ appābādhānaṃ yadidaṃ bākulo'ti. Bhagavato ca sarīre bahukkhattuṃ ābādho uppanno dissati. Yadi, bhante nāgasena, tathāgato anuttaro, tena hi 'etadaggaṃ ... pe ... bākulo'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi thero bākulo appābādhānaṃ aggo, tena hi 'ahamasmi ... pe ... sallakatto'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'ahamasmi ... pe ... sallakatto'ti, bhaṇitañca—'etadaggaṃ ... pe ... bākulo'ti, tañca pana bāhirānaṃ āgamānaṃ adhigamānaṃ pariyattīnaṃ attani vijjamānataṃ sandhāya bhāsitaṃ.

Santi kho pana, mahārāja, bhagavato sāvakā ṭhānacaṅkamikā, te ṭhānena caṅkamena divārattiṃ vītināmenti, bhagavā pana, mahārāja, ṭhānena caṅkamena nisajjāya sayanena divārattiṃ vītināmeti, ye te,

mahārāja, bhikkhū ṭhānacaṅkamikā, te tena aṅgena atirekā.

Santi kho pana, mahārāja, bhagavato sāvakā ekāsanikā, te jīvitahetupi dutiyaṃ bhojanaṃ na bhuñjanti, bhagavā pana, mahārāja, dutiyampi yāva tatiyampi bhojanaṃ bhuñjati, ye te, mahārāja, bhikkhū ekāsanikā, te tena aṅgena atirekā, anekavidhāni, mahārāja, tāni kāraṇāni tesaṃ tesaṃ taṃ taṃ sandhāya bhaṇitāni. Bhagavā pana, mahārāja, anuttaro sīlena samādhinā paññāya vimuttiyā vimuttiñāṇadassanena dasahi ca balehi catūhi vesārajjehi aṭṭhārasahi buddhadhammehi chahi asādhāraṇehi ñāṇehi, kevale ca buddhavisaye taṃ sandhāya bhaṇitaṃ—'ahamasmi ... pe ... sallakatto'ti.

Idha, mahārāja, manussesu eko jātimā hoti, eko dhanavā, eko vijjavā, eko sippavā, eko sūro, eko vicakkhaṇo, sabbepete abhibhaviya rājāyeva tesaṃ uttamo hoti; evameva kho, mahārāja, bhagavā sabbasattānaṃ aggo jeṭṭho seṭṭho.

Yaṃ pana āyasmā bākulo appābādho ahosi, taṃ abhinīhāravasena, so hi, mahārāja, anomadassissa bhagavato udaravātābādhe uppanne vipassissa ca bhagavato aṭṭhasaṭṭhiyā ca bhikkhusatasahassānaṃ tiṇapupphakaroge uppanne sayaṃ tāpaso samāno nānābhesajjehi taṃ byādhiṃ apanetvā appābādhataṃ patto, bhaṇito ca 'etadaggaṃ ... pe ... bākulo'ti.

Bhagavato, mahārāja, byādhimhi uppajjantepi anuppajjantepi dhutaṅgaṃ ādiyantepi anādiyantepi natthi bhagavatā sadiso koci satto. Bhāsitampetaṃ, mahārāja bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavaralañchake—

'Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññīnāsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho'"ti.

"Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Buddhaappābādhapañho tatiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

3. Vatthaguyhanidassanapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ tathāgatena—

'Kāyena saṃvaro sādhu, sādhu vācāya saṃvaro; Manasā saṃvaro sādhu, sādhu sabbattha saṃvaro'ti.

Puna ca tathāgato catunnaṃ parisānaṃ majjhe nisīditvā purato devamanussānaṃ selassa brāhmaṇassa kosohitaṃ vatthaguyhaṃ dassesi. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'kāyena saṃvaro sādhū'ti, tena hi selassa brāhmaṇassa kosohitaṃ vatthaguyhaṃ dassesīti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi selassa brāhmaṇassa kosohitaṃ vatthaguyhaṃ dassesi, tena hi 'kāyena saṃvaro sādhū'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'kāyena saṃvaro sādhū'ti, selassa ca brāhmaṇassa kosohitaṃ vatthaguyhaṃ dassitaṃ. Yassa kho, mahārāja, tathāgate kaṅkhā uppannā, tassa bodhanatthāya bhagavā iddhiyā tappaṭibhāgaṃ kāyaṃ dasseti, soyeva taṃ pāṭihāriyaṃ passatī"ti.

"Ko panetaṃ, bhante nāgasena, saddahissati, yaṃ parisagato ekoyeva taṃ guyhaṃ passati, avasesā tattheva vasantā na passantīti. Iṅgha me tvaṃ tattha kāraṇaṃ upadisa, kāraṇena maṃ saññāpehī"ti. "Diṭṭhapubbo pana tayā, mahārāja, koci byādhito puriso parikiṇṇo ñātimittehī"ti. "Āma, bhante"ti. "Api nu kho sā, mahārāja, parisā passatetaṃ vedanaṃ, yāya so puriso vedanāya vedayatī"ti. "Na hi, bhante, attanā yeva so, bhante, puriso vedayatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, yasseva tathāgate kaṅkhā uppannā, tasseva tathāgato bodhanatthāya iddhiyā tappaṭibhāgaṃ kāyaṃ dasseti, soyeva taṃ pāṭihāriyaṃ passati.

Yathā vā pana, mahārāja, kañcideva purisaṃ bhūto āviseyya, api nu kho sā, mahārāja, parisā passati taṃ bhūtāgamanan"ti? "Na hi, bhante, soyeva āturo tassa bhūtassa āgamanaṃ passatī"ti. "Evameva kho, mahārāja, yasseva tathāgate kaṅkhā uppannā, tasseva tathāgato bodhanatthāya iddhiyā tappaṭibhāgaṃ kāyaṃ dasseti, so yeva taṃ pāṭihāriyaṃ passatī"ti.

"Dukkaraṃ, bhante nāgasena, bhagavatā kataṃ, yaṃ ekassapi adassanīyaṃ, taṃ dassentenā"ti. "Na, mahārāja, bhagavā guyhaṃ dassesi, iddhiyā pana chāyaṃ dassesī"ti. "Chāyāyapi, bhante, diṭṭhāya diṭṭhaṃyeva hoti guyhaṃ, yaṃ disvā niṭṭhaṃ gato"ti. "Dukkarañcāpi, mahārāja, tathāgato karoti bodhaneyye satte bodhetuṃ. Yadi, mahārāja, tathāgato kiriyaṃ hāpeyya, bodhaneyyā sattā na bujjheyyuṃ. Yasmā ca kho, mahārāja, yogaññū tathāgato bodhaneyye satte bodhetuṃ,

tasmā tathāgato yena yena yogena bodhaneyyā bujjhanti, tena tena yogena bodhaneyye bodheti.

Yathā, mahārāja, bhisakko sallakatto yena yena bhesajjena āturo arogo hoti, tena tena bhesajjena āturaṃ upasaṅkamati, vamanīyaṃ vameti, virecanīyaṃ vireceti, anulepanīyaṃ anulimpeti, anuvāsanīyaṃ anuvāseti; evameva kho, mahārāja, tathāgato yena yena yogena bodhaneyyā sattā bujjhanti, tena tena yogena bodheti.

Yathā vā pana, mahārāja, itthī mūḷhagabbhā bhisakkassa adassanīyaṃ guyhaṃ dasseti; evameva kho, mahārāja, tathāgato bodhaneyye satte bodhetuṃ adassanīyaṃ guyhaṃ iddhiyā chāyaṃ dassesi. Natthi, mahārāja, adassanīyo nāma okāso puggalaṃ upādāya. Yadi, mahārāja, koci bhagavato hadayaṃ disvā bujjheyya, tassapi bhagavā yogena hadayaṃ dasseyya, yogaññū, mahārāja, tathāgato desanākusalo.

Nanu, mahārāja, tathāgato therassa nandassa adhimuttiṃ jānitvā taṃ devabhavanaṃ netvā devakaññāyo dassesi 'imināyaṃ kulaputto bujjhissatī'ti, tena ca so kulaputto bujjhi. Iti kho, mahārāja, tathāgato anekapariyāyena subhanimittaṃ hīḷento garahanto jigucchanto tassa bodhanahetu kakuṭapādiniyo accharāyo dassesi. Evampi tathāgato yogaññū desanākusalo.

Puna caparaṃ, mahārāja, tathāgato therassa cūḷapanthakassa bhātarā nikkaḍḍhitassa dukkhitassa dummanassa upagantvā sukhumaṃ coḷakhaṇḍaṃ adāsi 'imināyaṃ kulaputto bujjhissatī'ti, so ca kulaputto tena kāraṇena jinasāsane vasībhāvaṃ pāpuṇi. Evampi, mahārāja, tathāgato yogaññū desanākusalo.

Puna caparaṃ, mahārāja, tathāgato brāhmaṇassa mogharājassa yāva tatiyaṃ pañhaṃ puṭṭho na byākāsi 'evamimassa kulaputtassa māno upasamissati, mānūpasamā abhisamayo bhavissatī'ti, tena ca tassa kulaputtassa māno upasami, mānūpasamā so brāhmaṇo chasu abhiññāsu vasībhāvaṃ pāpuṇi. Evampi, mahārāja, tathāgato yogaññū desanākusalo"ti.

"Sādhu, bhante nāgasena, sunibbeṭhito pañho bahuvidhehi kāraṇehi, gahanaṃ agahanaṃ kataṃ, andhakāro āloko kato, gaṇṭhi bhinno, bhaggā paravādā, jinaputtānaṃ cakkhuṃ tayā uppāditaṃ, nippaṭibhānā titthiyā, tvaṃ gaṇivarapavaramāsajjā"ti.

Vatthaguyhanidassanapañho tatiyo.

Milindapañha

7 Opammakathāpañha

Mātikā

"Bhante nāgasena, katihaṅgehi samannāgato bhikkhu arahattaṃ sacchikarotī"ti?

"Idha, mahārāja, arahattaṃ sacchikātukāmena bhikkhunā—

Gadrabhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Kukkuṭassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Kalandakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Dīpiniyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Dīpikassa dve aṅgāni gahetabbāni.

Kummassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Vaṃsassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Cāpassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Vāyasassa dve aṅgāni gahetabbāni.

Makkaṭassa dve aṅgāni gahetabbāni.

Gadrabhavaggo paṭhamo.

Lābulatāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Padumassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.

Bījassa dve aṅgāni gahetabbāni.

Sālakalyāṇikāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Nāvāya tīṇi aṅgāni gahetabbāni.

Nāvālagganakassa dve aṅgāni gahetabbāni.

Kūpassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Niyāmakassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.

Kammakārassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Samuddassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Samuddavaggo dutiyo.

Pathaviyā pañca aṅgāni gahetabbāni.

Āpassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Tejassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Vāyussa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Pabbatassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Ākāsassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Candassa pañca aṅgāni gahetabbāni.

Sūriyassa satta aṅgāni gahetabbāni.
Sakkassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Cakkavattissa cattāri aṅgāni gahetabbāni.
Pathavīvaggo tatiyo.
Upacikāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Biḷārassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Undūrassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Vicchikassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Nakulassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Jarasiṅgālassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Migassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Gorūpassa cattāri aṅgāni gahetabbāni.
Varāhassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Hatthissa pañca aṅgāni gahetabbāni.
Upacikāvaggo catuttho.
Sīhassa satta aṅgāni gahetabbāni.
Cakkavākassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Peṇāhikāya dve aṅgāni gahetabbāni.
Gharakapotassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Ulūkassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Satapattassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Vaggulissa dve aṅgāni gahetabbāni.
Jalūkāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Sappassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Ajagarassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Sīhavaggo pañcamo.
Panthamakkaṭakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Thanasitadārakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Cittakadharakummassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Pavanassa pañca aṅgāni gahetabbāni.
Rukkhassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Meghassa pañca aṅgāni gahetabbāni.
Maṇiratanassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Māgavikassa cattāri aṅgāni gahetabbāni.
Bāḷisikassa dve aṅgāni gahetabbāni.

Tacchakassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Makkaṭavaggo chaṭṭho.
Kumbhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Kāḷāyasassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Chattassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Khettassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Agadassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Bhojanassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Issāsassa cattāri aṅgāni gahetabbāni.
Kumbhavaggo sattamo.
Rañño cattāri aṅgāni gahetabbāni.
Dovārikassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Nisadāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Padīpassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Mayūrassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Turaṅgassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Soṇḍikassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Indakhīlassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Tulāya ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Khaggassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Macchassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Iṇaggāhakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Byādhitassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Matassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Nadiyā dve aṅgāni gahetabbāni.
Usabhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Maggassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Suṅkasāyikassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Corassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Sakuṇagghiyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Sunakhassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Tikicchakassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Gabbhiniyā dve aṅgāni gahetabbāni.
Camariyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Kikiyā dve aṅgāni gahetabbāni.

Kapotikāya tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Ekanayanassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Kassakassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Jambukasiṅgāliyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Caṅgavārakassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Dabbiyā ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Iṇasādhakassa tīṇi aṅgāni gahetabbāni.
Anuvicinakassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Sārathissa dve aṅgāni gahetabbāni.
Bhojakassa dve aṅgāni gahetabbāni.
Tunnavāyassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Nāvikassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.
Bhamarassa dve aṅgāni gahetabbānī"ti.
Mātikā niṭṭhitā.
Milindapañha
Buddhavagga
1. Buddhassaatthinatthibhāvapañha
Rājā āha—"bhante nāgasena, buddho tayā diṭṭho"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Atha te ācariyehi buddho diṭṭho"ti? "Na hi, mahārājā"ti. "Tena hi, bhante nāgasena, natthi buddho"ti. "Kiṃ pana, mahārāja, himavati ūhā nadī tayā diṭṭhā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Atha te pitarā ūhā nadī diṭṭhā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Tena hi, mahārāja, natthi ūhā nadī"ti. "Atthi, bhante, kiñcāpi mayā ūhā nadī na diṭṭhā, pitarāpi me ūhā nadī na diṭṭhā, api ca atthi ūhā nadī"ti. "Evameva kho, mahārāja, kiñcāpi mayā bhagavā na diṭṭho, ācariyehipi me bhagavā na diṭṭho, api ca atthi bhagavā"ti.
"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.
Buddhassa atthinatthibhāvapañho paṭhamo.
Milindapañha
Anumānapañha
Buddhavagga
8. Dussīlapañha
"Bhante nāgasena, gihidussīlassa ca samaṇadussīlassa ca ko viseso, kiṃ nānākaraṇaṃ, ubhopete samasamagatikā, ubhinnampi samasamo vipāko hoti, udāhu kiñci nānākāraṇaṃ atthī"ti?

“Dasayime, mahārāja, guṇā samaṇadussīlassa gihidussīlato visesena atirekā, dasahi ca kāraṇehi uttariṃ dakkhiṇaṃ visodheti.

Katame dasa guṇā samaṇadussīlassa gihidussīlato visesena atirekā? Idha, mahārāja, samaṇadussīlo buddhe sagāravo hoti, dhamme sagāravo hoti, saṃghe sagāravo hoti, sabrahmacārīsu sagāravo hoti, uddesaparipucchāya vāyamati, savanabahulo hoti, bhinnasīlopi, mahārāja, dussīlo parisagato ākappaṃ upaṭṭhapeti, garahabhayā kāyikaṃ vācasikaṃ rakkhati, padhānābhimukhañcassa hoti cittaṃ, bhikkhusāmaññaṃ upagato hoti. Karontopi, mahārāja, samaṇadussīlo pāpaṃ paṭicchannaṃ ācarati. Yathā, mahārāja, itthī sapatikā nilīyitvā rahasseneva pāpamācarati; evameva kho, mahārāja, karontopi samaṇadussīlo pāpaṃ paṭicchannaṃ ācarati. Ime kho, mahārāja, dasa guṇā samaṇadussīlassa gihidussīlato visesena atirekā.

Katamehi dasahi kāraṇehi uttariṃ dakkhiṇaṃ visodheti? Anavajjakavacadhāraṇatāyapi dakkhiṇaṃ visodheti, isisāmaññabhaṇḍuliṅgadhāraṇatopi dakkhiṇaṃ visodheti, saṃghasamayamanuppaviṭṭhatāyapi dakkhiṇaṃ visodheti, buddhadhammasaṃghasaraṇagatatāyapi dakkhiṇaṃ visodheti, padhānāsayaniketavāsitāyapi dakkhiṇaṃ visodheti, jinasāsanadharapariyesanatopi dakkhiṇaṃ visodheti, pavaradhammadesanatopi dakkhiṇaṃ visodheti, dhammadīpagatiparāyaṇatāyapi dakkhiṇaṃ visodheti, ‘aggo buddho’ti ekantaujudiṭṭhitāyapi dakkhiṇaṃ visodheti, uposathasamādānatopi dakkhiṇaṃ visodheti. Imehi kho, mahārāja, dasahi kāraṇehi uttariṃ dakkhiṇaṃ visodheti.

Suvipannopi hi, mahārāja, samaṇadussīlo dāyakānaṃ dakkhiṇaṃ visodheti. Yathā, mahārāja, udakaṃ subahalampi kalalakaddamarajojallaṃ apaneti; evameva kho, mahārāja, suvipannopi samaṇadussīlo dāyakānaṃ dakkhiṇaṃ visodheti.

Yathā vā pana, mahārāja, uṇhodakaṃ sukudhitampi pajjalantaṃ mahantaṃ aggikkhandhaṃ nibbāpeti; evameva kho, mahārāja, suvipannopi samaṇadussīlo dāyakānaṃ dakkhiṇaṃ visodheti.

Yathā vā pana, mahārāja, bhojanaṃ virasampi khudādubbalyaṃ apaneti; evameva kho, mahārāja, suvipannopi samaṇadussīlo dāyakānaṃ dakkhiṇaṃ visodheti.

Bhāsitampetaṃ, mahārāja, tathāgatena devātidevena majjhimanikāyavaralañchake dakkhiṇavibhaṅge veyyākaraṇe—

'Yo sīlavā dussīlesu dadāti dānaṃ, Dhammena laddhaṃ supasannacitto; Abhisaddahaṃ kammaphalaṃ uḷāraṃ, Sā dakkhiṇā dāyakato visujjhatī'"ti.

"Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, tāvatakaṃ mayaṃ pañhaṃ apucchimha, taṃ tvaṃ opammehi kāraṇehi vibhāvento amatamadhuraṃ savanūpagaṃ akāsi. Yathā nāma, bhante, sūdo vā sūdantevāsī vā tāvatakaṃ maṃsaṃ labhitvā nānāvidhehi sambhārehi sampādetvā rājūpabhogaṃ karoti; evameva kho, bhante nāgasena, tāvatakaṃ mayaṃ pañhaṃ apucchimha, taṃ tvaṃ opammehi kāraṇehi vibhāvetvā amatamadhuraṃ savanūpagaṃ akāsī"ti.

Dussīlapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Kumbhavagga

4. Khettaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'khettassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, khettaṃ mātikāsampannaṃ hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sucaritavattappaṭivattamātikāsampannena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, khettassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, khettaṃ mariyādāsampannaṃ hoti, tāya ca mariyādāya udakaṃ rakkhitvā dhaññaṃ paripāceti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sīlahirimariyādāsampannena bhavitabbaṃ, tāya ca sīlahirimariyādāya sāmaññaṃ rakkhitvā cattāri sāmaññaphalāni gahetabbāni. Idaṃ, mahārāja, khettassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, khettaṃ uṭṭhānasampannaṃ hoti, kassakassa hāsajanakaṃ appampi bījaṃ vuttaṃ bahu hoti, bahu vuttaṃ bahutaraṃ hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena uṭṭhānasampannena vipulaphaladāyinā bhavitabbaṃ, dāyakānaṃ hāsajanakena bhavitabbaṃ, yathā appaṃ dinnaṃ bahu hoti, bahu dinnaṃ bahutaraṃ hoti. Idaṃ, mahārāja, khettassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena upālinā vinayadharena—

'Khettūpamena bhavitabbaṃ, Uṭṭhānavipuladāyinā; Esa khettavaro nāma, Yo dadāti vipulaṃ phalan'"ti.

Khettaṅgapañho catuttho.

Milindapañha

Mahāvagga

5. Pabbajjapañha

Atha kho āyasmā nāgaseno yena milindassa rañño nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ saparisaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā ekamekaṃ bhikkhuṃ ekamekena dussayugena acchādetvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ ticīvarena acchādetvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"bhante nāgasena, dasahi, bhikkhūhi saddhiṃ idha nisīdatha, avasesā gacchantū"ti.

Atha kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ viditvā aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho milindo rājā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"bhante nāgasena, kimhi hoti kathāsallāpo"ti? "Atthena mayaṃ, mahārāja, atthikā, atthe hotu kathāsallāpo"ti.

Rājā āha—"kimatthiyā, bhante nāgasena, tumhākaṃ pabbajjā, ko ca tumhākaṃ paramattho"ti. Thero āha—"kinti, mahārāja, idaṃ dukkhaṃ nirujjheyya, aññañca dukkhaṃ na uppajjeyyāti. Etadatthā, mahārāja, amhākaṃ pabbajjā, anupādā parinibbānaṃ kho pana amhākaṃ paramattho"ti.

"Kiṃ pana, bhante nāgasena, sabbe etadatthāya pabbajantī"ti? "Na hi, mahārāja, keci etadatthāya pabbajanti, keci rājābhinītā pabbajanti, keci corābhinītā pabbajanti, keci iṇaṭṭā pabbajanti, keci ājīvikatthāya pabbajanti, ye pana sammā pabbajanti, te etadatthāya pabbajantī"ti.

"Tvaṃ pana, bhante, etadatthāya pabbajitosī"ti? "Ahaṃ kho, mahārāja, daharako santo pabbajito, na jānāmi imassa nāmatthāya pabbajāmīti, api ca kho me evaṃ ahosi 'paṇḍitā ime samaṇā sakyaputtiyā, te maṃ sikkhāpessantī'ti, svāhaṃ tehi sikkhāpito jānāmi ca passāmi ca 'imassa nāmatthāya pabbajjā'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Pabbajjapañho pañcamo.

Milindapañha

Buddhavagga

6. Vedagūpañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, vedagū upalabbhatī"ti? Thero āha—"paramatthena kho, mahārāja, vedagū nupalabbhatī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Vedagūpañho chaṭṭho.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

10. Ajagaraṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'ajagarassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabban'ti yaṃ vadesi, katamaṃ taṃ ekaṃ aṅgaṃ gahetabban"ti? "Yathā, mahārāja, ajagaro mahatimahākāyo bahūpi divase ūnūdaro dīnataro kucchipūraṃ āhāraṃ na labhati, aparipuṇṇo yeva yāvadeva sarīrayāpanamattakena yāpeti; evameva kho, mahārāja, yogino yogāvacarassa bhikkhācariyappasutassa parapiṇḍamupagatassa paradinnappāṭikaṅkhissa sayaṅgāhappaṭiviratassa dullabhaṃ udaraparipūraṃ āhāraṃ, api ca atthavasikena kulaputtena cattāro pañca ālope abhuñjitvā avasesaṃ udakena paripūretabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, ajagarassa ekaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Allaṃ sukkhaṃ vā bhuñjanto, Na bāḷhaṃ suhito siyā; Ūnūdaro mitāhāro, Sato bhikkhu paribbaje.

Cattāro pañca ālope, abhutvā udakaṃ pive; Alaṃ phāsu vihārāya, pahitattassa bhikkhuno'"ti.

Ajagaraṅgapañho dasamo.

Sīhavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Kesarī cakkavāko ca, peṇāhi gharakapotako; Ulūko satapatto ca, vagguli ca jalūpikā; Sappo ajagaro ceva, vaggo tena pavuccatīti.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

9. Vāyasaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'vāyasassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, vāyaso

āsaṅkitaparisaṅkito yattappayatto carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena āsaṅkitaparisaṅkitena yattapayattena upaṭṭhitāya satiyā saṃvutehi indriyehi caritabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, vāyasassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, vāyaso yaṃ kiñci bhojanaṃ disvā ñātīhi saṃvibhajitvā bhuñjati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi, tathārūpehi lābhehi paṭivibhattabhoginā bhavitabbaṃ sīlavantehi sabrahmacārīhi. Idaṃ, mahārāja, vāyasassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Sace me upanāmenti, yathāladdhaṃ tapassino; Sabbe saṃvibhajitvāna, tato bhuñjāmi bhojanan'"ti.

Vāyasaṅgapañho navamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

1. Sīhaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'sīhassa satta aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni satta aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, sīho nāma setavimalaparisuddhapaṇḍaro; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena setavimalaparisuddhapaṇḍaracittena byapagatakukkuccena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sīho catucaraṇo vikkantacārī; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena caturiddhipādacaraṇena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sīho abhirūparucirakesarī; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena abhirūparucirasīlakesarinā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sīho jīvitapariyādānepi na kassaci onamati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārapariyādānepi na kassaci onamitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sīho sapadānabhakkho yasmiṃ okāse

nipatati, tattheva yāvadatthaṃ bhakkhayati, na varamaṃsaṃ vicināti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sapadānabhakkhena bhavitabbaṃ, na kulāni vicinitabbāni, na pubbagehaṃ hitvā kulāni upasaṅkamitabbāni, na bhojanaṃ vicinitabbaṃ, yasmiṃ okāse kabaḷaṃ ādīyati, tasmiṃyeva okāse bhuñjitabbaṃ sarīrayāpanatthaṃ, na varabhojanaṃ vicinitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sīho asannidhibhakkho, sakiṃ gocaraṃ bhakkhayitvā na puna taṃ upagacchati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena asannidhikāraparibhoginā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa chaṭṭhaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sīho bhojanaṃ aladdhā na paritassati, laddhāpi bhojanaṃ agadhito amucchito anajjhosanno paribhuñjati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena bhojanaṃ aladdhā na paritassitabbaṃ, laddhāpi bhojanaṃ agadhitena amucchitena anajjhosannena ādīnavadassāvinā nissaraṇapaññena paribhuñjitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sīhassa sattamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare theraṃ mahākassapaṃ parikittayamānena—

'Santuṭṭhoyaṃ, bhikkhave, kassapo itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca piṇḍapātahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca piṇḍapātaṃ na paritassati, laddhā ca piṇḍapātaṃ agadhito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapaññō paribhuñjatī'"ti.

Sīhaṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Nippapañcavagga

7. Yakkhapañha

"Bhante nāgasena, atthi loke yakkhā nāmā"ti? "Āma, mahārāja, atthi loke yakkhā nāmā"ti. "Cavanti pana te, bhante, yakkhā tamhā yoniyā"ti? "Āma, mahārāja, cavanti te yakkhā tamhā yoniyā"ti. "Kissa pana, bhante nāgasena, tesaṃ matānaṃ yakkhānaṃ sarīraṃ na dissati, kuṇapagandhopi na vāyatī"ti? "Dissati, mahārāja, matānaṃ yakkhānaṃ sarīraṃ, kuṇapagandhopi tesaṃ vāyati, matānaṃ, mahārāja,

yakkhānaṃ sarīraṃ kīṭavaṇṇena vā dissati, kimivaṇṇena vā dissati, kipillikavaṇṇena vā dissati, paṭaṅgavaṇṇena vā dissati, ahivaṇṇena vā dissati, vicchikavaṇṇena vā dissati, satapadivaṇṇena vā dissati, dijavaṇṇena vā dissati, migavaṇṇena vā dissatī"ti. "Ko hi, bhante nāgasena, añño idaṃ pañhaṃ puṭṭho visajjeyya aññatra tavādisena buddhimatā"ti.

Yakkhapañho sattamo.

Milindapañha

Buddhavagga

10. Buddhanidassanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, buddho atthī"ti? "Āma, mahārāja, bhagavā atthī"ti. "Sakkā pana, bhante nāgasena, buddho nidassetuṃ idha vā idha vā"ti? "Parinibbuto, mahārāja, bhagavā anupādisesāya nibbānadhātuyā, na sakkā bhagavā nidassetuṃ 'idha vā idha vā'"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, mahato aggikkhandhassa jalamānassa yā acci atthaṅgatā, sakkā sā acci dassetuṃ 'idha vā idha vā'"ti? "Na hi, bhante, niruddhā sā acci appaññattiṃ gatā"ti. "Evameva kho, mahārāja, bhagavā anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto atthaṅgato, na sakkā bhagavā nidassetuṃ 'idha vā idha vā'ti, dhammakāyena pana kho, mahārāja, sakkā bhagavā nidassetuṃ. Dhammo hi, mahārāja, bhagavatā desito"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Buddhanidassanapañho dasamo.

Buddhavaggo pañcamo.

Imasmiṃ vagge dasa pañhā.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

3. Gihipabbajitasammāpaṭipattipañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'gihino vāhaṃ, bhikkhave, pabbajitassa vā sammāpaṭipattiṃ vaṇṇemi, gihī vā, bhikkhave, pabbajito vā sammāpaṭipanno sammāpaṭipattādhikaraṇahetu ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan'ti. Yadi, bhante nāgasena, gihī odātavasano kāmabhogī puttadārasambādhasayanaṃ ajjhāvasanto kāsikacandanaṃ paccanubhonto mālāgandhavilepanaṃ dhārento jātarū-

parajataṃ sādiyanto maṇikuṇḍalavicittamoḷibaddho sammāpaṭipanno ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ, pabbajitopi bhaṇḍukāsāvavatthavasano parapiṇḍamajjhupagato catūsu sīlakkhandhesu sammāparipūrakārī diyaḍḍhesu sikkhāpadasatesu samādāya vattanto terasasu dhutaguṇesu anavasesaṃ vattanto sammāpaṭipanno ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ. Tattha, bhante, ko viseso gihino vā pabbajitassa vā? Aphalaṃ hoti tapokammaṃ, niratthakā pabbajjā. Vañjhā sikkhāpadagopanā, moghaṃ dhutaguṇasamādānaṃ, kiṃ tattha dukkhamanuciṇṇena, nanu nāma sukheneva sukhaṃ adhigantabban"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'gihino vāhaṃ, bhikkhave, pabbajitassa vā sammāpaṭipattiṃ vaṇṇemi, gihī vā, bhikkhave, pabbajito vā sammāpaṭipanno sammāpaṭipattādhikaraṇahetu ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan'ti. Evametaṃ, mahārāja, sammāpaṭipannova seṭṭho, pabbajitopi, mahārāja, 'pabbajitomhī'ti na sammā paṭipajjeyya, atha kho so ārakāva sāmaññā, ārakāva brahmaññā, pageva gihī odātavasano. Gihīpi, mahārāja, sammāpaṭipanno ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ, pabbajitopi, mahārāja, sammāpaṭipanno ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Api ca kho, mahārāja, pabbajitova sāmaññassa issaro adhipati; pabbajjā, mahārāja, bahuguṇā anekaguṇā appamāṇaguṇā, na sakkā pabbajjāya guṇaṃ parimāṇaṃ kātuṃ.

Yathā, mahārāja, kāmadadassa maṇiratanassa na sakkā dhanena aggho parimāṇaṃ kātuṃ 'ettakaṃ maṇiratanassa mūlan'ti; evameva kho, mahārāja, pabbajjā bahuguṇā anekaguṇā appamāṇaguṇā, na sakkā pabbajjāya guṇaṃ parimāṇaṃ kātuṃ.

Yathā vā pana, mahārāja, mahāsamudde ūmiyo na sakkā parimāṇaṃ kātuṃ 'ettakā mahāsamudde ūmiyo'ti; evameva kho, mahārāja, pabbajjā bahuguṇā anekaguṇā appamāṇaguṇā, na sakkā pabbajjāya guṇaṃ parimāṇaṃ kātuṃ.

Pabbajitassa, mahārāja, yaṃ kiñci karaṇīyaṃ, sabbaṃ taṃ khippameva samijjhati no cirarattāya. Kiṃ kāraṇā? Pabbajito, mahārāja, appiccho hoti santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo nirālayo aniketo paripuṇṇasīlo sallekhitācāro dhutappaṭipattikusalo hoti, taṃ kāraṇā pabbajitassa yaṃ kiñci karaṇīyaṃ, sabbaṃ taṃ khippameva samijjhati no cirarattāya. Yathā, mahārāja, niggaṇṭhisamasudhotau-

juvimalanārāco susajjito sammā vahati; evameva kho, mahārāja, pabbajitassa yaṃ kiñci karaṇīyaṃ, sabbaṃ taṃ khippameva samijjhati no cirarattāyā"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Gihipabbajitasammāpaṭipattipañho tatiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

1. Seṭṭhadhammapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāye cā'ti. Puna ca 'upāsako gihī sotāpanno pihitāpāyo diṭṭhippatto viññātasāsano bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā puthujjanaṃ abhivādeti paccuṭṭhetī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāye cā'ti, tena hi 'upāsako gihī sotāpanno pihitāpāyo diṭṭhippatto viññātasāsano bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā puthujjanaṃ abhivādeti paccuṭṭhetī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi 'upāsako gihī sotāpanno pihitāpāyo diṭṭhippatto viññātasāsano bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā puthujjanaṃ abhivādeti paccuṭṭheti', tena hi 'dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāye cā'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā 'dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāye cā'ti, 'upāsako ca gihī sotāpanno pihitāpāyo diṭṭhippatto viññātasāsano bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā puthujjanaṃ abhivādeti paccuṭṭheti'. Tattha pana kāraṇaṃ atthi. Katamaṃ taṃ kāraṇaṃ?

Vīsati kho panime, mahārāja, samaṇassa samaṇakaraṇā dhammā dve ca liṅgāni, yehi samaṇo abhivādanapaccuṭṭhānasammānanapūjanāraho hoti. Katame vīsati samaṇassa samaṇakaraṇā dhammā dve ca liṅgāni? Seṭṭho dhammārāmo, aggo niyamo, cāro vihāro saṃyamo saṃvaro khanti soraccaṃ ekattacariyā ekattābhirati paṭisallānaṃ hiriottappaṃ vīriyaṃ appamādo sikkhāsamādānaṃ uddeso paripucchā sīlādiabhirati nirālayatā sikkhāpadapāripūritā, kāsāvadhāraṇaṃ, bhaṇḍubhāvo. Ime kho, mahārāja, vīsati samaṇassa samaṇakaraṇā dhammā dve

ca liṅgāni. Ete guṇe bhikkhu samādāya vattati, so tesaṃ dhammānaṃ anūnattā paripuṇṇattā sampannattā samannāgatattā asekkhabhūmiṃ arahantabhūmiṃ okkamati, seṭṭhaṃ bhūmantaraṃ okkamati, arahattāsannagatoti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'Khīṇāsavehi so sāmaññaṃ upagato, natthi me so samayo'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'Aggaparisaṃ so upagato, nāhaṃ taṃ ṭhānaṃ upagato'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'Labhati so pātimokkhuddesaṃ sotuṃ, nāhaṃ taṃ labhāmi sotun'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'So aññe pabbājeti upasampādeti jinasāsanaṃ vaḍḍheti, ahametaṃ na labhāmi kātun'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'Appamāṇesu so sikkhāpadesu samattakārī, nāhaṃ tesu vattāmī'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'Upagato so samaṇaliṅgaṃ, buddhādhippāye ṭhito, tenāhaṃ liṅgena dūramapagato'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

'Parūḷhakacchalomo so anañjitaamaṇḍito anulittasīlagandho, ahaṃ pana maṇḍanavibhūsanābhirato'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

Api ca, mahārāja, 'ye te vīsati samaṇakaraṇā dhammā dve ca liṅgāni, sabbepete dhammā bhikkhussa saṃvijjanti, soyeva te dhamme dhāreti, aññepi tattha sikkhāpeti, so me āgamo sikkhāpanañca natthī'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

Yathā, mahārāja, rājakumāro purohitassa santike vijjaṃ adhīyati, khattiyadhammaṃ sikkhati, so aparena samayena abhisitto ācariyaṃ abhivādeti paccuṭṭheti 'sikkhāpako me ayan'ti; evameva kho, mahārāja, 'bhikkhu sikkhāpako vaṃsadharo'ti arahati upāsako sotāpanno bhikkhuṃ

puthujjanaṃ abhivādetuṃ paccuṭṭhātuṃ.

Api ca, mahārāja, imināpetaṃ pariyāyena jānāhi bhikkhubhūmiyā mahantataṃ asamavipulabhāvaṃ. Yadi, mahārāja, upāsako sotāpanno arahattaṃ sacchikaroti, dveva tassa gatiyo bhavanti anaññā tasmiṃyeva divase parinibbāyeyya vā, bhikkhubhāvaṃ vā upagaccheyya. Acalā hi sā, mahārāja, pabbajjā, mahatī accuggatā, yadidaṃ bhikkhubhūmī"ti. "Ñāṇagato, bhante nāgasena, pañho sunibbeṭhito balavatā atibuddhinā tayā, na yimaṃ pañhaṃ samattho añño evaṃ viniveṭhetuṃ aññatra tavādisena buddhimatā"ti.

Seṭṭhadhammapañho paṭhamo.

Milindapañha

Mahāvagga

4. Anantakāyapañha

Atha kho milindassa rañño etadahosi—"paṇḍito kho ayaṃ bhikkhu paṭibalo mayā saddhiṃ sallapituṃ, bahukāni ca me ṭhānāni pucchitabbāni bhavissanti, yāva apucchitāniyeva tāni ṭhānāni bhavissanti, atha sūriyo atthaṃ gamissati, yannūnāhaṃ sve antepure sallapeyyan"ti.

Atha kho rājā devamantiyaṃ etadavoca—"tena hi tvaṃ, devamantiya, bhadantassa āroceyyāsi 'sve antepure raññā saddhiṃ sallāpo bhavissatī'"ti. Idaṃ vatvā milindo rājā uṭṭhāyāsanā theraṃ nāgasenaṃ āpucchitvā rathaṃ abhirūhitvā "nāgaseno nāgaseno"ti sajjhāyaṃ karonto pakkāmi.

Atha kho devamantiyo āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"rājā, bhante, milindo evamāha—'sve antepure raññā saddhiṃ sallāpo bhavissatī'"ti. "Suṭṭhū"ti thero abbhānumodi. Atha kho tassā rattiyā accayena devamantiyo ca anantakāyo ca maṅkuro ca sabbadinno ca yena milindo rājā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā rājānaṃ milindaṃ etadavocuṃ—"āgacchatu, mahārāja, bhadanto nāgaseno"ti? "Āma āgacchatū"ti. "Kittakehi bhikkhūhi saddhiṃ āgacchatū"ti? "Yattake bhikkhū icchati, tattakehi bhikkhūhi saddhiṃ āgacchatū"ti.

Atha kho sabbadinno āha—"āgacchatu, mahārāja, dasahi bhikkhūhi saddhin"ti. Dutiyampi kho rājā āha—"yattake bhikkhū icchati, tattakehi bhikkhūhi saddhiṃ āgacchatū"ti. Dutiyampi kho sabbadinno āha—"āgacchatu, mahārāja, dasahi bhikkhūhi saddhin"ti. Tatiyampi kho rājā āha—"yattake bhikkhū icchati, tattakehi bhikkhūhi saddhiṃ

āgacchatū"ti. Tatiyampi kho sabbadinno āha— "āgacchatu, mahārāja, dasahi bhikkhūhi saddhin"ti. "Sabbo panāyaṃ sakkāro paṭiyādito, ahaṃ bhaṇāmi 'yattake bhikkhū icchati, tattakehi bhikkhūhi saddhiṃ āgacchatū'ti. Ayaṃ bhaṇe sabbadinno aññathā bhaṇati, kiṃ nu mayaṃ nappaṭibalā bhikkhūnaṃ bhojanaṃ dātun"ti? Evaṃ vutte, sabbadinno maṅku ahosi.

Atha kho devamantiyo ca anantakāyo ca maṅkuro ca yenāyasmā nāgaseno tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavocuṃ—"rājā, bhante, milindo evamāha—'yattake bhikkhū icchati, tattakehi bhikkhūhi saddhiṃ āgacchatū'"ti. Atha kho āyasmā nāgaseno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya asītiyā bhikkhusahassehi saddhiṃ sāgalaṃ pāvisi.

Atha kho anantakāyo āyasmantaṃ nāgasenaṃ nissāya gacchanto āyasmantaṃ nāgasenaṃ etadavoca—"bhante nāgasena, yaṃ panetaṃ brūsi 'nāgaseno'ti, katamo ettha nāgaseno"ti? Thero āha—"ko panettha 'nāgaseno'ti maññasī"ti? "Yo so, bhante, abbhantare vāto jīvo pavisati ca nikkhamati ca, so 'nāgaseno'ti maññāmī"ti. "Yadi paneso vāto nikkhamitvā nappaviseyya, pavisitvā na nikkhameyya, jīveyya nu kho so puriso"ti? "Na hi, bhante"ti. "Ye panime saṅkhadhamakā saṅkhaṃ dhamenti, tesaṃ vāto puna pavisatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Ye panime vaṃsadhamakā vaṃsaṃ dhamenti, tesaṃ vāto puna pavisatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Ye panime siṅgadhamakā siṅgaṃ dhamenti, tesaṃ vāto puna pavisatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Atha kissa pana te na marantī"ti. "Nāhaṃ paṭibalo tayā vādinā saddhiṃ sallapituṃ, sādhu, bhante, atthaṃ jappehī"ti. "Neso jīvo, assāsapassāsā nāmete kāyasaṅkhārā"ti thero abhidhammakathaṃ kathesi. Atha anantakāyo upāsakattaṃ paṭivedesīti.

Anantakāyapañho catuttho.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

8. Amarādevīpañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—

'Sace labhetha khaṇaṃ vā raho vā, Nimantakaṃ vāpi labhetha tādisaṃ; Sabbāva itthī kayiruṃ nu pāpaṃ, Aññaṃ aladdhā pīṭhasappinā saddhin'ti.

Puna ca kathīyati 'mahosadhassa bhariyā amarā nāma itthī gāmake ṭhapitā pavutthapatikā raho nisinnā vivittā rājappaṭisamaṃ sāmikaṃ karitvā sahassena nimantīyamānā pāpaṃ nākāsī'ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ— 'sace ... pe ... saddhin'ti tena hi 'mahosadhassa bhariyā ... pe ... nākāsī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi mahosadhassa bhariyā ... pe ... nākāsi, tena hi 'sace ... pe ... saddhin'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'sace ... pe ... saddhin'ti. Kathīyati ca 'mahosadhassa bhariyā ... pe ... nākāsī'ti. Kareyya sā, mahārāja, itthī sahassaṃ labhamānā tādisena purisena saddhiṃ pāpakammaṃ, na sā kareyya sace khaṇaṃ vā raho vā nimantakaṃ vāpi tādisaṃ labheyya, vicinantī sā, mahārāja, amarā itthī na addasa khaṇaṃ vā raho vā nimantakaṃ vāpi tādisaṃ.

Idha loke garahabhayā khaṇaṃ na passi, paraloke nirayabhayā khaṇaṃ na passi, kaṭukavipākaṃ pāpanti khaṇaṃ na passi, piyaṃ amuñcitukāmā khaṇaṃ na passi, sāmikassa garukatāya khaṇaṃ na passi, dhammaṃ apacāyantī khaṇaṃ na passi, anariyaṃ garahantī khaṇaṃ na passi, kiriyaṃ abhinditukāmā khaṇaṃ na passi. Evarūpehi bahūhi kāraṇehi khaṇaṃ na passi.

Rahopi sā loke vicinitvā apassantī pāpaṃ nākāsi. Sace sā manussehi raho labheyya, atha amanussehi raho na labheyya. Sace amanussehi raho labheyya, atha paracittavidūhi pabbajitehi raho na labheyya. Sace paracittavidūhi pabbajitehi raho labheyya, atha paracittavidūnīhi devatāhi raho na labheyya. Sace paracittavidūnīhi devatāhi raho labheyya, attanāva pāpehi raho na labheyya. Sace attanāva pāpehi raho labheyya, atha adhammena raho na labheyya. Evarūpehi bahuvidhehi kāraṇehi raho alabhitvā pāpaṃ nākāsi.

Nimantakampi sā loke vicinitvā tādisaṃ alabhantī pāpaṃ nākāsi. Mahosadho, mahārāja, paṇḍito aṭṭhavīsatiyā aṅgehi samannāgato. Katamehi aṭṭhavīsatiyā aṅgehi samannāgato? Mahosadho, mahārāja, sūro hirimā ottappī sapakkho mittasampanno khamo sīlavā saccavādī soceyyasampanno akkodhano anatimānī anusūyako vīriyavā āyūhako saṅgāhako saṃvibhāgī sakhilo nivātavutti saṇho asaṭho amāyāvī atibuddhisampanno kittimā vijjāsampanno hitesī upanissitānaṃ patthito sabba-

janassa dhanavā yasavā. Mahosadho, mahārāja, paṇḍito imehi aṭṭhavīsatiyā aṅgehi samannāgato. Sā aññaṃ tādisaṃ nimantakaṃ alabhitvā pāpaṃ nākāsī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Amarādevīpañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

10. Cakkavattiṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'cakkavattissa cattāri aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni cattāri aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, cakkavattī catūhi saṅgahavatthūhi janaṃ saṅgaṇhāti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena catassannaṃ parisānaṃ mānasaṃ saṅgahetabbaṃ anuggahetabbaṃ sampahaṃsetabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, cakkavattissa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, cakkavattissa vijite corā na uṭṭhahanti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kāmarāgabyāpādavihiṃsāvitakkā na uppādetabbā. Idaṃ, mahārāja, cakkavattissa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Vitakkūpasame ca yo rato, Asubhaṃ bhāvayate sadā sato; Esa kho byanti kāhiti, Esa checchati mārabandhanan'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, cakkavattī divase divase samuddapariyantaṃ mahāpathaviṃ anuyāyati kalyāṇapāpakāni vicinamāno; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ divase divase paccavekkhitabbaṃ 'kiṃ nu kho me imehi tīhi ṭhānehi anupavajjassa divaso vītivattatī'ti. Idaṃ, mahārāja, cakkavattissa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena aṅguttaranikāyavare—

'Kathambhūtassa me rattindivā vītivattantīti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabban'ti.

Puna caparaṃ, mahārāja, cakkavattissa abbhantarabāhirārakkhā susaṃvihitā hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena abbhantarānaṃ bāhirānaṃ kilesānaṃ ārakkhāya satidovāriko ṭhapetabbo. Idaṃ, mahārāja, cakkavattissa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsi-

tampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena—

'Satidovāriko, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati kusalaṃ bhāveti, sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti, suddhamattānaṃ pariharatī'"ti.

Cakkavattiṅgapañho dasamo.

Pathavīvaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Pathavī āpo ca tejo ca, vāyo ca pabbatena ca; Ākāso candasūriyo ca, sakko ca cakkavattināti.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

3. Musāvādagarulahubhāvapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'sampajānamusāvāde pārājiko hotī'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'sampajānamusāvāde lahukaṃ āpattiṃ āpajjati ekassa santike desanāvatthukan'ti. Bhante nāgasena, ko panettha viseso, kiṃkāraṇaṃ, yañcekena musāvādena ucchijjati, yañcekena musāvādena satekiccho hoti? Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'sampajānamusāvāde pārājiko hotī'ti, tena hi 'sampajānamusāvāde lahukaṃ āpattiṃ āpajjati ekassa santike desanāvatthukan'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ— 'sampajānamusāvāde lahukaṃ āpattiṃ āpajjati ekassa santike desanāvatthukan'ti, tena hi 'sampajānamusāvāde pārājiko hotī'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'sampajānamusāvāde pārājiko hotī'ti. Bhaṇitañca—'sampajānamusāvāde lahukaṃ āpattiṃ āpajjati ekassa santike desanāvatthukan'ti, tañca pana vatthuvasena garukalahukaṃ hoti. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha koci puriso parassa pāṇinā pahāraṃ dadeyya, tassa tumhe kiṃ daṇḍaṃ dhārethā"ti? "Yadi so, bhante, āha—'nakkhamāmī'ti, tassa mayaṃ akkhamamāne kahāpaṇaṃ harāpemā"ti. "Idha pana, mahārāja, soyeva puriso tava pāṇinā pahāraṃ dadeyya, tassa pana ko daṇḍo"ti? "Hatthampissa, bhante, chedāpeyyāma, pādampi chedāpeyyāma, yāva sīsaṃ kaḷīracchejjaṃ chedāpeyyāma, sabbampi taṃ gehaṃ vilumpāpeyyāma, ubhatopakkhe yāva sattamaṃ kulaṃ samugghātāpeyyāmā"ti. "Ko panettha, mahārāja, viseso,

kiṃkāraṇaṃ, yaṃ ekassa pāṇippahāre sukhumo kahāpaṇo daṇḍo, yaṃ tava pāṇippahāre hatthacchejjaṃ pādacchejjaṃ yāva kaḷīracchejjaṃ sabbagehādānaṃ ubhatopakkhe yāva sattamakulā samugghāto"ti? "Manussantarena, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, sampajānamusāvādo vatthuvasena garukalahuko hotī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Musāvādagarulahubhāvapañho tatiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Iddhibalavagga

9. Uttarikaraṇīyapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'yaṃ kiñci karaṇīyaṃ tathāgatassa, sabbaṃ taṃ bodhiyāyeva mūle pariniṭṭhitaṃ, natthi tathāgatassa uttariṃ karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo'ti, idañca temāsaṃ paṭisallānaṃ dissati. Yadi, bhante nāgasena, yaṃ kiñci karaṇīyaṃ tathāgatassa, sabbaṃ taṃ bodhiyāyeva mūle pariniṭṭhitaṃ, natthi tathāgatassa uttariṃ karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo, tena hi 'temāsaṃ paṭisallīno'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi temāsaṃ paṭisallīno, tena hi 'yaṃ kiñci karaṇīyaṃ, tathāgatassa, sabbaṃ taṃ bodhiyāyeva mūle pariniṭṭhitan'ti tampi vacanaṃ micchā. Natthi katakaraṇīyassa paṭisallānaṃ, sakaraṇīyasseva paṭisallānaṃ yathā nāma byādhitasseva bhesajjena karaṇīyaṃ hoti, abyādhitassa kiṃ bhesajjena. Chātasseva bhojanena karaṇīyaṃ hoti, achātassa kiṃ bhojanena. Evameva kho, bhante nāgasena, natthi katakaraṇīyassa paṭisallānaṃ, sakaraṇīyasseva paṭisallānaṃ. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Yaṃ kiñci, mahārāja, karaṇīyaṃ tathāgatassa, sabbaṃ taṃ bodhiyāyeva mūle pariniṭṭhitaṃ, natthi tathāgatassa uttariṃ karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo, bhagavā ca temāsaṃ paṭisallīno, paṭisallānaṃ kho, mahārāja, bahuguṇaṃ, sabbepi tathāgatā paṭisallīyitvā sabbaññutaṃ pattā, taṃ te sukataguṇamanussarantā paṭisallānaṃ sevanti. Yathā, mahārāja, puriso rañño santikā laddhavaro paṭiladdhabhogo taṃ sukataguṇamanussaranto aparāparaṃ rañño upaṭṭhānaṃ eti; evameva kho, mahārāja, sabbepi tathāgatā paṭisallīyitvā sabbaññutaṃ pattā, taṃ te sukataguṇamanussarantā paṭisallānaṃ sevanti.

Yathā vā pana, mahārāja, puriso āturo dukkhito bāḷhagilāno bhisakkamupasevitvā sotthimanuppatto taṃ sukataguṇamanussaranto aparāparaṃ bhisakkamupasevati; evameva kho, mahārāja, sabbepi tathāgatā paṭisallīyitvā sabbaññutaṃ pattā, taṃ te sukataguṇamanussarantā paṭisallānaṃ sevanti.

Aṭṭhavīsati kho panime, mahārāja, paṭisallānaguṇā, ye guṇe samanussarantā tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti. Katame aṭṭhavīsati? Idha, mahārāja, paṭisallānaṃ paṭisallīyamānaṃ attānaṃ rakkhati, āyuṃ vaḍḍheti, balaṃ deti, vajjaṃ pidahati, ayasamapaneti, yasamupaneti, aratiṃ vinodeti, ratimupadahati, bhayamapaneti, vesārajjaṃ karoti, kosajjamapaneti, vīriyamabhijaneti, rāgamapaneti, dosamapaneti, mohamapaneti, mānaṃ nihanti, vitakkaṃ bhañjati, cittaṃ ekaggaṃ karoti, mānasaṃ snehayati, hāsaṃ janeti, garukaṃ karoti, lābhamuppādayati, namassiyaṃ karoti, pītiṃ pāpeti, pāmojjaṃ karoti, saṅkhārānaṃ sabhāvaṃ dassayati, bhavappaṭisandhiṃ ugghāṭeti, sabbasāmaññaṃ deti. Ime kho, mahārāja, aṭṭhavīsati paṭisallānaguṇā, ye guṇe samanussarantā tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti.

Api ca kho, mahārāja, tathāgatā santaṃ sukhaṃ samāpattiratiṃ anubhavitukāmā paṭisallānaṃ sevanti pariyositasaṅkappā. Catūhi kho, mahārāja, kāraṇehi tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti. Katamehi catūhi? Vihāraphāsutāyapi, mahārāja, tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti, anavajjaguṇabahulatāyapi tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti, asesaariyavīthitopi tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti, sabbabuddhānaṃ thutathomitavaṇṇitapasatthatopi tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti. Imehi kho, mahārāja, catūhi kāraṇehi tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti. Iti kho, mahārāja, tathāgatā paṭisallānaṃ sevanti na sakaraṇīyatāya, na katassa vā paticayāya, atha kho guṇavisesadassāvitāya tathāgatā paṭisallānaṃ sevantī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Uttarikaraṇīyapañho navamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

2. Āpaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'āpassa pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, āpo

susaṇṭhitamakampitamaluḷitasabhāvaparisuddho; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kuhanalapananemittakanippesikataṃ apanetvā susaṇṭhitamakampitamaluḷitasabhāvaparisuddhācārena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, āpassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, āpo sītalasabhāvasaṇṭhito; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena sabbasattesu khantimettānuddayasampannena hitesinā anukampakena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, āpassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, āpo asuciṃ suciṃ karoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena gāme vā araññe vā upajjhāye upajjhāyamattesu ācariye ācariyamattesu sabbattha anadhikaraṇena bhavitabbaṃ anavasesakārinā. Idaṃ, mahārāja, āpassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, āpo bahujanapatthito; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena appicchasantuṭṭhapavivittapaṭisallānena satataṃ sabbalokamabhipatthitena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, āpassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, āpo na kassaci ahitamupadahati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena parabhaṇḍanakalahaviggahavivādarittajjhānaaratijananaṃ kāyavacīcittehi pāpakaṃ na karaṇīyaṃ. Idaṃ, mahārāja, āpassa pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā, devātidevena kaṇhajātake—

'Varañce me ado sakka, sabbabhūtānamissara; Na mano vā sarīraṃ vā, maṃ-kate sakka kassaci; Kadāci upahaññetha, etaṃ sakka varaṃ vare'"ti.

Āpaṅgapañho dutiyo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Sabbaññutañāṇavagga

6. Mettābhāvanānisaṃsapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame ekādasa? Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, manussānaṃ piyo hoti, amanussānaṃ piyo hoti, de-

vatā rakkhanti, nāssa aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati, tuvaṭaṃ cittaṃ samādhiyati, mukhavaṇṇo vippasīdati, asammūḷho kālaṃ karoti, uttariṃ appaṭivijjhanto brahmalokūpago hotī'ti. Puna ca tumhe bhaṇatha—'sāmo kumāro mettāvihārī migasaṅghena parivuto pavane vicaranto pīḷiyakkhena raññā viddho visapītena sallena tattheva mucchito patito'ti.

Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—'mettāya bhikkhave ... pe ... brahmalokūpago hotī'ti, tena hi 'sāmo kumāro mettāvihārī migasaṅghena parivuto pavane vicaranto pīḷiyakkhena raññā viddho visapītena sallena tattheva mucchito patito'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi sāmo kumāro mettāvihārī migasaṅghena parivuto pavane vicaranto pīḷiyakkhena raññā viddho visapītena sallena tattheva mucchito patito, tena hi 'mettāya, bhikkhave ... pe ... satthaṃ vā kamatī'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho sunipuṇo parisaṇho sukhumo gambhīro, api sunipuṇānaṃ manujānaṃ gatte sedaṃ moceyya, so tavānuppatto, vijaṭehi taṃ mahājaṭājaṭitaṃ, anāgatānaṃ jinaputtānaṃ cakkhuṃ dehi nibbāhanāyā"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'mettāya bhikkhave ... pe ... satthaṃ vā kamatī'ti. Sāmo ca kumāro mettāvihārī migasaṅghena parivuto pavane vicaranto pīḷiyakkhena raññā viddho visapītena sallena tattheva mucchito patito, tattha pana, mahārāja, kāraṇaṃ atthi. Katamaṃ tattha kāraṇaṃ? Nete, mahārāja, guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā, sāmo, mahārāja, kumāro ghaṭaṃ ukkhipanto tasmiṃ khaṇe mettābhāvanāya pamatto ahosi.

Yasmiṃ, mahārāja, khaṇe puggalo mettaṃ samāpanno hoti, na tassa puggalassa tasmiṃ khaṇe aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati. Tassa ye keci ahitakāmā upagantvā taṃ na passanti, na tasmiṃ okāsaṃ labhanti. Nete, mahārāja, guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā. Idha, mahārāja, puriso saṅgāmasūro abhejjakavacajālikaṃ sannayhitvā saṅgāmaṃ otareyya, tassa sarā khittā upagantvā patanti vikiranti, na tasmiṃ okāsaṃ labhanti, neso, mahārāja, guṇo saṅgāmasūrassa, abhejjakavacajālikāyeso guṇo, yassa sarā khittā upagantvā patanti vikiranti. Evameva kho, mahārāja, nete guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā.

Yasmiṃ, mahārāja, khaṇe puggalo mettaṃ samāpanno hoti, na tassa puggalassa tasmiṃ khaṇe aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati.

Tassa ye keci ahitakāmā upagantvā taṃ na passanti, tasmiṃ okāsaṃ na labhanti, nete, mahārāja, guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā. Idha pana, mahārāja, puriso dibbaṃ antaradhānaṃ mūlaṃ hatthe kareyya, yāva taṃ mūlaṃ tassa hatthagataṃ hoti, tāva na añño koci pakatimanusso taṃ purisaṃ passati. Neso, mahārāja, guṇo purisassa, mūlasseso guṇo antaradhānassa, yaṃ so pakatimanussānaṃ cakkhupathe na dissati. Evameva kho, mahārāja, nete guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā.

Yasmiṃ, mahārāja, khaṇe puggalo mettaṃ samāpanno hoti, na tassa puggalassa tasmiṃ khaṇe aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati. Tassa ye keci ahitakāmā upagantvā taṃ na passanti, na tasmiṃ okāsaṃ labhanti. Nete, mahārāja, guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā. Yathā vā pana, mahārāja, purisaṃ sukataṃ mahāleṇamanuppaviṭṭhaṃ mahatimahāmegho abhivassanto na sakkoti temayituṃ, neso, mahārāja, guṇo purisassa, mahāleṇasseso guṇo, yaṃ mahāmegho abhivassamāno na taṃ temeti. Evameva kho, mahārāja, nete guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā.

Yasmiṃ, mahārāja, khaṇe puggalo mettaṃ samāpanno hoti, na tassa puggalassa tasmiṃ khaṇe aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati. Tassa ye keci ahitakāmā upagantvā taṃ na passanti, na tassa sakkonti ahitaṃ kātuṃ, nete, mahārāja, guṇā puggalassa, mettābhāvanāyete guṇā"ti. "Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, sabbapāpanivāraṇā mettābhāvanā"ti. "Sabbakusalaguṇāvahā, mahārāja, mettābhāvanā hitānampi ahitānampi, ye te sattā viññāṇabaddhā, sabbesaṃ mahānisaṃsā mettābhāvanā saṃvibhajitabbā"ti.

Mettābhāvanānisaṃsapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Anumānapañha

Vessantaravagga

6. Akālamaraṇapañha

"Bhante nāgasena, ye te sattā maranti, sabbe te kāleyeva maranti, udāhu akālepi marantī"ti? "Atthi, mahārāja, kālepi maraṇaṃ, atthi akālepi maraṇan"ti.

"Bhante nāgasena, ke kāle maranti, ke akāle marantī"ti? "Diṭṭhapubbā pana, mahārāja, tayā ambarukkhā vā jamburukkhā vā, aññasmā

vā pana phalarukkhā phalāni patantāni āmāni ca pakkāni cā"ti? "Āma, bhante"ti. "Yāni tāni, mahārāja, phalāni rukkhato patanti, sabbāni tāni kāleyeva patanti, udāhu akālepī"ti? "Yāni tāni, bhante nāgasena, phalāni paripakkāni vilīnāni patanti, sabbāni tāni kāle patanti. Yāni pana tāni avasesāni phalāni tesu kānici kimividdhāni patanti, kānici laguḷahatāni patanti, kānici vātappahatāni patanti, kānici antopūtikāni hutvā patanti, sabbāni tāni akāle patantī"ti. "Evameva kho, mahārāja, ye te jarāvegahatā maranti, teyeva kāle maranti, avasesā keci kammappaṭibāḷhā maranti, keci gatippaṭibāḷhā maranti, keci kiriyappaṭibāḷhā marantī"ti.

"Bhante nāgasena, ye te kammappaṭibāḷhā maranti, yepi te gatippaṭibāḷhā maranti, yepi te kiriyappaṭibāḷhā maranti, yepi te jarāvegappaṭibāḷhā maranti, sabbe te kāleyeva maranti, yopi mātukucchigato marati, so tassa kālo, kāleyeva so marati. Yopi vijātaghare marati, so tassa kālo, sopi kāleyeva marati. Yopi māsiko marati ... pe ... yopi vassasatiko marati, so tassa kālo, kāleyeva so marati, tena hi, bhante nāgasena, akāle maraṇaṃ nāma na hoti, ye keci maranti, sabbe te kāleyeva marantī"ti.

"Sattime, mahārāja, vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle maranti. Katame satta? Jighacchito, mahārāja, bhojanaṃ alabhamāno upahatabbhantaro vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; pipāsito, mahārāja, pānīyaṃ alabhamāno parisukkhahadayo vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; ahinā daṭṭho, mahārāja, visavegābhihato tikicchakaṃ alabhamāno vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; visamāsito, mahārāja, ḍayhantesu aṅgapaccaṅgesu agadaṃ alabhamāno vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; aggigato, mahārāja, jhāyamāno nibbāpanaṃ alabhamāno vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; udakagato, mahārāja, patiṭṭhaṃ alabhamāno vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; sattihato, mahārāja, ābādhiko bhisakkaṃ alabhamāno vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle marati; ime kho, mahārāja, satta vijjamānepi uttariṃ āyusmiṃ akāle maranti. Tatrāpāhaṃ, mahārāja, ekaṃsena vadāmi.

Aṭṭhavidhena, mahārāja, sattānaṃ kālaṃkiriyā hoti, vātasamuṭṭhānena pittasamuṭṭhānena semhasamuṭṭhānena sannipātikena utuviparināmena visamaparihārena opakkamikena kammavipākena, mahārāja,

sattānaṃ kālaṃkiriyā hoti. Tatra, mahārāja, yadidaṃ kammavipākena kālaṃkiriyā, sāyeva tattha sāmayikā kālaṃkiriyā, avasesā asāmayikā kālaṃkiriyāti. Bhavati ca—

'Jighacchāya pipāsāya, ahidaṭṭhā visena ca; Aggiudakasattīhi, akāle tattha mīyati; Vātapittena semhena, sannipātenutūhi ca; Visamopakkamakammehi, akāle tattha mīyatī'ti.

Keci, mahārāja, sattā pubbe katena tena tena akusalakammavipākena maranti. Idha, mahārāja, yo pubbe pare jighacchāya māreti, so bahūni vassasatasahassāni jighacchāya paripīḷito chāto parikilanto sukkhamilātahadayo bubhukkhito visukkhito jhāyanto abbhantaraṃ pariḍayhanto jighacchāyayeva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ.

Yo pubbe pare pipāsāya māreti, so bahūni vassasatasahassāni peto hutvā nijjhāmataṇhiko samāno lūkho kiso parisukkhitahadayo pipāsāyayeva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ.

Yo pubbe pare ahinā ḍaṃsāpetvā māreti, so bahūni vassasatasahassāni ajagaramukheneva ajagaramukhaṃ kaṇhasappamukheneva kaṇhasappamukhaṃ parivattitvā tehi khāyitakhāyito ahīhi daṭṭhoyeva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ.

Yo pubbe pare visaṃ datvā māreti, so bahūni vassasatasahassāni ḍayhantehi aṅgapaccaṅgehi bhijjamānena sarīrena kuṇapagandhaṃ vāyanto viseneva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ.

Yo pubbe pare agginā māreti, so bahūni vassasatasahassāni aṅgārapabbateneva aṅgārapabbataṃ yamavisayeneva yamavisayaṃ parivattitvā daḍḍhavidaḍḍhagatto agginā yeva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ.

Yo pubbe pare udakena māreti, so bahūni vassasatasahassāni hataviluttabhaggadubbalagatto khubbhitacitto udakeneva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ.

Yo pubbe pare sattiyā māreti, so bahūni vassasatasahassāni chinnabhinnakoṭṭitavikoṭṭito sattimukhasamāhato sattiyāyeva marati daharopi majjhimopi mahallakopi, idampi tassa sāmayikamaraṇaṃ".

"Bhante nāgasena, akāle maraṇaṃ atthīti yaṃ vadesi, iṅgha me tvaṃ tattha kāraṇaṃ atidisāti". "Yathā, mahārāja, mahatimahāaggikkhandho ādinnatiṇakaṭṭhasākhāpalāso pariyādinnabhakkho upādānasaṅkhayā nibbāyati, so aggi vuccati 'anītiko anupaddavo samaye nibbuto nāmā'ti; evameva kho, mahārāja, yo koci bahūni divasasahassāni jīvitvā jarājiṇṇo āyukkhayā anītiko anupaddavo marati, so vuccati 'samaye maraṇamupagato'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, mahatimahāaggikkhandho ādinnatiṇakaṭṭhasākhāpalāso assa, taṃ apariyādinneyeva tiṇakaṭṭhasākhāpalāse mahatimahāmegho abhippavassitvā nibbāpeyya, api nu kho, mahārāja, mahāaggikkhandho samaye nibbuto nāma hotī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana so, mahārāja, pacchimo aggikkhandho purimakena aggikkhandhena samasamagatiko nāhosī"ti? "Āgantukena, bhante, meghena paṭipīḷito so aggikkhandho asamaye nibbuto"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā pittasamuṭṭhānena vā semhasamuṭṭhānena vā sannipātikena vā utupariṇāmajena vā visamaparihārajena vā opakkamikena vā jighacchāya vā pipāsāya vā sappadaṭṭhena vā visamāsitena vā agginā vā udakena vā sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthi.

Yathā vā pana, mahārāja, gagane mahatimahāvalāhako uṭṭhahitvā ninnañca thalañca paripūrayanto abhivassati, so vuccati 'megho anītiko anupaddavo vassatī'ti; evameva kho, mahārāja, yo koci ciraṃ jīvitvā jarājiṇṇo āyukkhayā anītiko anupaddavo marati, so vuccati 'samaye maraṇamupagato'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, gagane mahatimahāvalāhako uṭṭhahitvā antarāyeva mahatā vātena abbhatthaṃ gaccheyya, api nu kho so, mahārāja, mahāvalāhako samaye vigato nāma hotī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana so, mahārāja, pacchimo valāhako purimena valāhakena samasamagatiko nāhosī"ti? "Āgantukena, bhante, vātena paṭipīḷito so valāhako asamayappattoyeva vigato"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā ... pe ... sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthīti.

Yathā vā pana, mahārāja, balavā āsīviso kupito kiñcideva purisaṃ

ḍaṃseyya, tassa taṃ visaṃ anītikaṃ anupaddavaṃ maraṇaṃ pāpeyya, taṃ visaṃ vuccati 'anītikamanupaddavaṃ koṭigatan'ti; evameva kho, mahārāja, yo koci ciraṃ jīvitvā jarājiṇṇo āyukkhayā anītiko anupaddavo marati, so vuccati 'anītiko anupaddavo jīvitakoṭigato sāmayikaṃ maraṇamupagato'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, balavatā āsīvisena daṭṭhassa antarāyeva āhituṇḍiko agadaṃ datvā avisaṃ kareyya, api nu kho taṃ, mahārāja, visaṃ samaye vigataṃ nāma hotī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana taṃ, mahārāja, pacchimaṃ visaṃ purimakena visena samasamagatikaṃ nāhosī"ti? "Āgantukena, bhante, agadena paṭipīḷitaṃ visaṃ akoṭigataṃyeva vigatan"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā ... pe ... sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthīti.

Yathā vā pana, mahārāja, issāso saraṃ pāteyya, sace so saro yathāgatigamanapathamatthakaṃ gacchati, so saro vuccati 'anītiko anupaddavo yathāgatigamanapathamatthakaṃ gato nāmā'ti; evameva kho, mahārāja, yo koci ciraṃ jīvitvā jarājiṇṇo āyukkhayā anītiko anupaddavo marati, so vuccati 'anītiko anupaddavo samaye maraṇamupagato'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, issāso saraṃ pāteyya, tassa taṃ saraṃ tasmiṃyeva khaṇe koci gaṇheyya, api nu kho so, mahārāja, saro yathāgatigamanapathamatthakaṃ gato nāma hotī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana so, mahārāja, pacchimo saro purimakena sarena samasamagatiko nāhosī"ti? "Āgantukena, bhante, gahaṇena tassa sarassa gamanaṃ upacchinnan"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā ... pe ... sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthīti.

Yathā vā pana, mahārāja, yo koci lohamayaṃ bhājanaṃ ākoṭeyya, tassa ākoṭanena saddo nibbattitvā yathāgatigamanapathamatthakaṃ gacchati, so saddo vuccati 'anītiko anupaddavo yathāgatigamanapathamatthakaṃ gato nāmā'ti; evameva kho, mahārāja, yo koci bahūni divasasahassāni jīvitvā jarājiṇṇo āyukkhayā anītiko anupaddavo marati, so vuccati 'anītiko anupaddavo samaye maraṇamupagato'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, yo koci lohamayaṃ bhājanaṃ ākoṭeyya, tassa ākoṭanena saddo nibbatteyya, nibbatte sadde adūragate koci āmaseyya, saha āmasanena saddo nirujjheyya, api nu kho so, mahārāja, saddo yathāgatigamanapathamatthakaṃ gato nāma hotī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana, mahārāja, pacchimo saddo purimakena saddena samasamagatiko nāhosī"ti? "Āgantukena, bhante, āmasanena so saddo uparato"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā ... pe ... sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthīti.

Yathā vā pana, mahārāja, khette suvirūḷhaṃ dhaññabījaṃ sammā pavattamānena vassena otatavitataākiṇṇabahuphalaṃ hutvā sassuṭṭhānasamayaṃ pāpuṇāti, taṃ dhaññaṃ vuccati 'anītikamanupaddavaṃ samayasampattaṃ nāma hotī'ti; evameva kho, mahārāja, yo koci bahūni divasasahassāni jīvitvā jarājiṇṇo āyukkhayā anītiko anupaddavo marati, so vuccati 'anītiko anupaddavo samaye maraṇamupagato'ti.

Yathā vā pana, mahārāja, khette suvirūḷhaṃ dhaññabījaṃ udakena vikalaṃ mareyya, api nu kho taṃ, mahārāja, dhaññaṃ samayasampattaṃ nāma hotī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Kissa pana taṃ, mahārāja, pacchimaṃ dhaññaṃ purimakena dhaññena samasamagatikaṃ nāhosī"ti? "Āgantukena, bhante, uṇhena paṭipīḷitaṃ taṃ dhaññaṃ matan"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā ... pe ... sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthīti.

Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, 'sampannataruṇasassaṃ kimayo uṭṭhahitvā samūlaṃ nāsentī'"ti? "Sutapubbañceva taṃ, bhante, amhehi diṭṭhapubbañcā"ti. "Kiṃ nu kho taṃ, mahārāja, sassaṃ kāle naṭṭhaṃ, udāhu akāle naṭṭhan"ti? "Akāle, bhante, yadi kho taṃ, bhante, sassaṃ kimayo na khādeyyuṃ, sassuddharaṇasamayaṃ pāpuṇeyyā"ti. "Kiṃ pana, mahārāja, āgantukena upaghātena sassaṃ vinassati, nirupaghātaṃ sassaṃ sassuddharaṇasamayaṃ pāpuṇātī"ti? "Āma, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā ... pe ... sattivegappaṭipīḷito vā marati. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthīti.

Sutapubbaṃ pana tayā, mahārāja, 'sampanne sasse phalabhārana-

mite mañjaritapatte karakavassaṃ nāma vassajāti nipatitvā vināseti aphalaṃ karotī'"ti? "Sutapubbañceva taṃ, bhante, amhehi diṭṭhapubbañcā"ti. "Api nu kho taṃ, mahārāja, sassaṃ kāle naṭṭhaṃ, udāhu akāle naṭṭhan"ti? "Akāle, bhante, yadi kho taṃ, bhante, sassaṃ karakavassaṃ na vasseyya sassuddharaṇasamayaṃ pāpuṇeyyā"ti. "Kiṃ pana, mahārāja, āgantukena upaghātena sassaṃ vinassati, nirupaghātaṃ sassaṃ sassuddharaṇasamayaṃ pāpuṇātī"ti? "Āma, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo koci akāle marati, so āgantukena rogena paṭipīḷito vātasamuṭṭhānena vā pittasamuṭṭhānena vā semhasamuṭṭhānena vā sannipātikena vā utupariṇāmajena vā visamaparihārajena vā opakkamikena vā jighacchāya vā pipāsāya vā sappadaṭṭhena vā visamāsitena vā agginā vā udakena vā sattivegappaṭipīḷito vā akāle marati. Yadi pana āgantukena rogena paṭipīḷito na bhaveyya, samayeva maraṇaṃ pāpuṇeyya. Idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena akāle maraṇaṃ atthī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, sudassitaṃ kāraṇaṃ, sudassitaṃ opammaṃ akāle maraṇassa paridīpanāya, 'atthi akāle maraṇan'ti uttānīkataṃ pākaṭaṃ kataṃ vibhūtaṃ kataṃ, acittavikkhittakopi, bhante nāgasena, manujo ekamekenapi tāva opammena niṭṭhaṃ gaccheyya 'atthi akāle maraṇan'ti, kiṃ pana manujo sacetano? Paṭhamopammenevāhaṃ, bhante, saññatto 'atthi akāle maraṇan'ti, api ca aparāparaṃ nibbāhanaṃ sotukāmo na sampaṭicchin"ti.

Akālamaraṇapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Vicāravagga

7. Cakkhuviññāṇādipañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjatī"ti? "Āma, mahārāja, yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjatī"ti.

"Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, paṭhamaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, pacchā manoviññāṇaṃ, udāhu manoviññāṇaṃ paṭhamaṃ uppajjati, pacchā cakkhuviññāṇan"ti? "Paṭhamaṃ, mahārāja, cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, pacchā manoviññāṇan"ti.

"Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, cakkhuviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ āṇāpeti 'yatthāhaṃ uppajjāmi, tvampi tattha uppajjāhī'ti, udāhu manoviññāṇaṃ

cakkhuviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yattha tvaṃ uppajjissasi, ahampi tattha uppajjissāmī’”ti? “Na hi, mahārāja, anālāpo tesaṃ aññamaññehī”ti.

“Kathaṃ, bhante nāgasena, yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjatī”ti? “Ninnattā ca, mahārāja, dvārattā ca ciṇṇattā ca samudācaritattā cā”ti.

“Kathaṃ, bhante nāgasena, ninnattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati? Opammaṃ karohī”ti. “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, deve vassante katamena udakaṃ gaccheyyā”ti? “Yena, bhante, ninnaṃ, tena gaccheyyā”ti. “Athāparena samayena devo vasseyya, katamena taṃ udakaṃ gaccheyyā”ti. “Yena, bhante, purimaṃ udakaṃ gataṃ, tampi tena gaccheyyā”ti.

“Kiṃ nu kho, mahārāja, purimaṃ udakaṃ pacchimaṃ udakaṃ āṇāpeti ‘yenāhaṃ gacchāmi, tvampi tena gacchāhī’ti, pacchimaṃ vā udakaṃ purimaṃ udakaṃ āṇāpeti ‘yena tvaṃ gacchissasi, ahampi tena gacchissāmī’”ti. “Na hi, bhante, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, ninnattā gacchantī”ti. “Evameva kho, mahārāja, ninnattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati, na cakkhuviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yatthāhaṃ uppajjāmi, tvampi tattha uppajjāhī’ti, nāpi manoviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yattha tvaṃ uppajjissasi, ahampi tattha uppajjissāmī’ti, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, ninnattā uppajjantī”ti.

“Kathaṃ, bhante nāgasena, dvārattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati? Opammaṃ karohī”ti. “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, rañño paccantimaṃ nagaraṃ assa daḷhapākāratoraṇaṃ ekadvāraṃ, tato puriso nikkhamitukāmo bhaveyya, katamena nikkhameyyā”ti? “Dvārena, bhante, nikkhameyyā”ti. “Athāparo puriso nikkhamitukāmo bhaveyya, katamena so nikkhameyyā”ti? “Yena, bhante, purimo puriso nikkhanto, sopi tena nikkhameyyā”ti.

“Kiṃ nu kho, mahārāja, purimo puriso pacchimaṃ purisaṃ āṇāpeti ‘yenāhaṃ gacchāmi, tvampi tena gacchāhī’ti, pacchimo vā puriso purimaṃ purisaṃ āṇāpeti ‘yena tvaṃ gacchissasi, ahampi tena gacchissāmī’”ti. “Na hi, bhante, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, dvārattā gacchantī”ti. “Evameva kho, mahārāja, dvārattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati, na cakkhuviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yatthāhaṃ uppajjāmi, tvampi tattha uppajjāhī’ti, nāpi manoviññāṇaṃ

cakkhuviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yattha tvaṃ uppajjissasi, ahampi tattha uppajjissāmī’ti, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, dvārattā uppajjantī”ti.

“Kathaṃ, bhante nāgasena, ciṇṇattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati? Opammaṃ karohī”ti. “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, paṭhamaṃ ekaṃ sakaṭaṃ gaccheyya, atha dutiyaṃ sakaṭaṃ katamena gaccheyyā”ti? “Yena, bhante, purimaṃ sakaṭaṃ gataṃ, tampi tena gaccheyyā”ti.

“Kiṃ nu kho, mahārāja, purimaṃ sakaṭaṃ pacchimaṃ sakaṭaṃ āṇāpeti ‘yenāhaṃ gacchāmi, tvampi tena gacchāhī’ti, pacchimaṃ vā sakaṭaṃ purimaṃ sakaṭaṃ āṇāpeti ‘yena tvaṃ gacchissasi, ahampi tena gacchissāmī’”ti. “Na hi, bhante, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, ciṇṇattā gacchantī”ti. “Evameva kho, mahārāja, ciṇṇattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati, na cakkhuviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yatthāhaṃ uppajjāmi, tvampi tattha uppajjāhī’ti, nāpi manoviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yattha tvaṃ uppajjissasi, ahampi tattha uppajjissāmī’ti, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, ciṇṇattā uppajjantī”ti.

“Kathaṃ, bhante nāgasena, samudācaritattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati? Opammaṃ karohī”ti. “Yathā, mahārāja, muddāgaṇanāsaṅkhyālekhāsippaṭṭhānesu ādikammikassa dandhāyanā bhavati, athāparena samayena nisammakiriyāya samudācaritattā adandhāyanā bhavati. Evameva kho, mahārāja, samudācaritattā yattha cakkhuviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjati, na cakkhuviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yatthāhaṃ uppajjāmi, tvampi tattha uppajjāhī’ti, nāpi manoviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaṃ āṇāpeti ‘yattha tvaṃ uppajjissasi, ahampi tattha uppajjissāmī’ti, anālāpo tesaṃ aññamaññehi, samudācaritattā uppajjantī”ti.

“Bhante nāgasena, yattha sotaviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjatīti … pe … yattha ghānaviññāṇaṃ uppajjati … yattha jivhāviññāṇaṃ uppajjati … yattha kāyaviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjatī”ti? “Āma, mahārāja, yattha kāyaviññāṇaṃ uppajjati, tattha manoviññāṇampi uppajjatī”ti.

“Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, paṭhamaṃ kāyaviññāṇaṃ uppajjati, pacchā manoviññāṇaṃ, udāhu manoviññāṇaṃ paṭhamaṃ uppajjati, pacchā kāyaviññāṇan”ti? “Kāyaviññāṇaṃ, mahārāja, paṭhamaṃ

uppajjati, pacchā manoviññāṇan”ti.

“Kiṃ nu kho, bhante nāgasena … pe … anālāpo tesaṃ aññamaññehi, samudācaritattā uppajjantī”ti.

“Kallosi, bhante nāgasenā”ti.

Cakkhuviññāṇādipañho sattamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Paṇāmitavagga

10. Vaṇṇabhaṇanapañha

“Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—‘mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā, saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na ānando, na somanassaṃ, na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyan’ti puna ca tathāgato selassa brāhmaṇassa yathābhucce vaṇṇe bhaññamāne ānandito sumano uppilāvito bhiyyo uttariṃ sakaguṇaṃ pakittesi—

‘Rājāhamasmi selāti, dhammarājā anuttaro; Dhammena cakkaṃ vattemi, cakkaṃ appaṭivattiyan’ti.

Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—‘mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na ānando, na somanassaṃ, na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyan’ti, tena hi selassa brāhmaṇassa yathābhucce vaṇṇe bhaññamāne ānandito sumano uppilāvito bhiyyo uttariṃ sakaguṇaṃ pakittesīti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi selassa brāhmaṇassa yathābhucce vaṇṇe bhaññamāne ānandito sumano uppilāvito bhiyyo uttariṃ sakaguṇaṃ pakittesi, tena hi ‘mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na ānando, na somanassaṃ, na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyan’ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo”ti.

“Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—‘mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na ānando, na somanassaṃ, na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyan’ti. Selassa ca brāhmaṇassa yathābhucce vaṇṇe bhaññamāne bhiyyo uttariṃ sakaguṇaṃ pakittitaṃ—

'Rājāhamasmi selāti, dhammarājā anuttaro; Dhammena cakkaṃ vattemi, cakkaṃ appaṭivattiyan'ti.

Paṭhamaṃ, mahārāja, bhagavatā dhammassa sabhāvasarasalakkhaṇaṃ sabhāvaṃ avitathaṃ bhūtaṃ tacchaṃ tathatthaṃ paridīpayamānena bhaṇitaṃ—'mamaṃ vā bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na ānando, na somanassaṃ, na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyan'ti. Yaṃ pana bhagavatā selassa brāhmaṇassa yathābhucce vaṇṇe bhaññamāne bhiyyo uttariṃ sakaguṇaṃ pakittitaṃ—'rājāhamasmi selāti, dhammarājā anuttaro'ti taṃ na lābhahetu, na yasahetu, na attahetu, na pakkhahetu, na antevāsikamyatāya, atha kho anukampāya kāruññena hitavasena evaṃ imassa dhammābhisamayo bhavissati tiṇṇañca māṇavakasatānanti, evaṃ bhiyyo uttariṃ sakaguṇaṃ bhaṇitaṃ— 'rājāhamasmi selāti, dhammarājā anuttaro'"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Vaṇṇabhaṇanapañho dasamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Gadrabhavagga

10. Makkaṭaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'makkaṭassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, makkaṭo vāsamupagacchanto tathārūpe okāse mahatimahārukkhe pavivitte sabbaṭṭhakasākhe bhīruttāṇe vāsamupagacchati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena lajjiṃ pesalaṃ sīlavantaṃ kalyāṇadhammaṃ bahussutaṃ dhammadharaṃ vinayadharaṃ piyaṃ garubhāvanīyaṃ vattāraṃ vacanakkhamaṃ ovādakaṃ viññāpakaṃ sandassakaṃ samādapakaṃ samuttejakaṃ sampahaṃsakaṃ evarūpaṃ kalyāṇamittaṃ ācariyaṃ nissāya viharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, makkaṭassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, makkaṭo rukkheyeva carati tiṭṭhati nisīdati, yadi niddaṃ okkamati, tattheva rattiṃ vāsamanubhavati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena pavanābhimukhena bhavitabbaṃ, pavaneyeva ṭhānacaṅkamanisajjāsayanaṃ niddaṃ okkamitabbaṃ, tattheva satipaṭṭhānamanubhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, makkaṭassa

dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena sāriputtena dhammasenāpatinā—

'Caṅkamantopi tiṭṭhanto, nisajjāsayanena vā; Pavane sobhate bhikkhu, pavanantaṃva vaṇṇitan'"ti.

Makkaṭaṅgapañho dasamo.

Gadrabhavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Gadrabho ceva kukkuṭo, kalando dīpini dīpiko; Kummo vaṃso ca cāpo ca, vāyaso atha makkaṭoti.

Milindapañha

Mahāvagga

14. Samādhipañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, kiṃlakkhaṇo samādhī"ti? "Pamukhalakkhaṇo, mahārāja, samādhi, ye keci kusalā dhammā, sabbe te samādhipamukhā honti samādhininnā samādhipoṇā samādhipabbhārā"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo, sabbā tā kūṭaṅgamā honti kūṭaninnā kūṭasamosaraṇā, kūṭaṃ tāsaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, mahārāja, ye keci kusalā dhammā, sabbe te samādhipamukhā honti samādhininnā samādhipoṇā samādhipabbhārā"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Yathā, mahārāja, koci rājā caturaṅginiyā senāya saddhiṃ saṅgāmaṃ otareyya, sabbāva senā hatthī ca assā ca rathā ca pattī ca tappamukhā bhaveyyuṃ tanninnā tapponā tappabbhārā taṃyeva anupariyāyeyyuṃ; evameva kho, mahārāja, ye keci kusalā dhammā, sabbe te samādhipamukhā honti samādhininnā samādhipoṇā samādhipabbhārā. Evaṃ kho, mahārāja, pamukhalakkhaṇo samādhi. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha, samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānātī'"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Samādhipañho cuddasamo.

Milindapañha

Arūpadhammavavatthānavagga

5. Dvinnaṃlokuppannānaṃsamakabhāvapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, yo idha kālaṅkato brahmaloke uppajjeyya, yo ca idha kālaṅkato kasmīre uppajjeyya, ko cirataraṃ ko

sīghataran"ti? "Samakaṃ, mahārājā"ti.

"Opammaṃ karohī"ti. "Kuhiṃ pana, mahārāja, tava jātanagaran"ti? "Atthi, bhante, kalasigāmo nāma, tatthāhaṃ jāto"ti. "Kīva dūro, mahārāja, ito kalasigāmo hotī"ti. "Dvimattāni, bhante, yojanasatānī"ti. "Kīva dūraṃ, mahārāja, ito kasmīraṃ hotī"ti? "Dvādasa, bhante, yojanānī"ti. "Iṅgha tvaṃ, mahārāja, kalasigāmaṃ cintehī"ti. "Cintito, bhante"ti. "Iṅgha tvaṃ, mahārāja, kasmīraṃ cintehī"ti. "Cintitaṃ, bhante"ti. "Katamaṃ nu kho, mahārāja, cirena cintitaṃ, katamaṃ sīghataran"ti? "Samakaṃ, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo idha kālaṅkato brahmaloke uppajjeyya, yo ca idha kālaṅkato kasmīre uppajjeyya, samakaṃyeva uppajjantī"ti.

"Bhiyyo opammaṃ karohī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, dve sakuṇā ākāsena gaccheyyuṃ, tesu eko ucce rukkhe nisīdeyya, eko nīce rukkhe nisīdeyya, tesaṃ samakaṃ patiṭṭhitānaṃ katamassa chāyā paṭhamataraṃ pathaviyaṃ patiṭṭhaheyya, katamassa chāyā cirena pathaviyaṃ patiṭṭhaheyyā"ti? "Samakaṃ, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, yo idha kālaṅkato brahmaloke uppajjeyya, yo ca idha kālaṅkato kasmīre uppajjeyya, samakaṃyeva uppajjantī"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Dvinnaṃ lokuppannānaṃ samakabhāvapañho pañcamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Samuddavagga

3. Bījaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'bījassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, bījaṃ appakampi samānaṃ bhaddake khette vuttaṃ deve sammā dhāraṃ pavecchante subahūni phalāni anudassati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena yathā paṭipāditaṃ sīlaṃ kevalaṃ sāmaññaphalamanudassati. Evaṃ sammā paṭipajjitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, bījassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, bījaṃ suparisodhite khette ropitaṃ khippameva saṃvirūhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena mānasaṃ supariggahitaṃ suññāgāre parisodhitaṃ satipaṭṭhānakhettavare khittaṃ khippameva virūhati. Idaṃ, mahārāja, bījassa dutiyaṃ

aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena anuruddhena—

'Yathāpi khette parisuddhe, bījañcassa patiṭṭhitaṃ; Vipulaṃ tassa phalaṃ hoti, api toseti kassakaṃ.

Tatheva yogino cittaṃ, suññāgāre visodhitaṃ; Satipaṭṭhānakhettamhi, khippameva virūhatī'"ti.

Bījaṅgapañho tatiyo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

9. Sappaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'sappassa tīṇi aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni tīṇi aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, sappo urena gacchati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena paññāya caritabbaṃ, paññāya caramānassa kho, mahārāja, yogino cittaṃ ñāye carati, vilakkhaṇaṃ vivajjeti, salakkhaṇaṃ bhāveti. Idaṃ, mahārāja, sappassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sappo caramāno osadhaṃ parivajjento carati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena duccaritaṃ parivajjentena caritabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, sappassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, sappo manusse disvā tappati socati cintayati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena kuvitakke, vitakketvā aratiṃ uppādayitvā tappitabbaṃ socitabbaṃ cintayitabbaṃ 'pamādena me divaso vītināmito, na so puna sakkā laddhun'ti. Idaṃ, mahārāja, sappassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā bhallāṭiyajātake dvinnaṃ kinnarānaṃ—

'Mayekarattaṃ vippavasimha ludda, Akāmakā aññamaññaṃ sarantā; Tamekarattaṃ anutappamānā, Socāmasā ratti puna na hessatī'"ti.

Sappaṅgapañho navamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Abhejjavagga

7. Bhikkhusaṃghapariharaṇapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'tathāgatassa kho, ānanda, na evaṃ hoti "ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī"ti vā,

“mamuddesiko bhikkhusaṃgho”ti vā’ti. Puna ca metteyyassa bhagavato sabhāvaguṇaṃ paridīpayamānena bhagavatā evaṃ bhaṇitaṃ—‘so anekasahassaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissati, seyyathāpi ahaṃ etarahi anekasataṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharāmī’ti. Yadi, bhante nāgasena, bhagavatā bhaṇitaṃ—‘tathāgatassa kho, ānanda, na evaṃ hoti “ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī”ti vā, “mamuddesiko bhikkhusaṃgho”ti vā’ti, tena hi anekasataṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharāmīti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatena bhaṇitaṃ—‘so anekasahassaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissati, seyyathāpi ahaṃ etarahi anekasataṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharāmī’ti, tena hi ‘tathāgatassa kho, ānanda, na evaṃ hoti “ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī”ti vā, “mamuddesiko bhikkhusaṃgho”ti vā’ti tampi vacanaṃ micchā, ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo”ti.

“Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā ‘tathāgatassa kho, ānanda, na evaṃ hoti “ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī”ti vā, “mamuddesiko bhikkhusaṃgho”ti vā’ti. Puna ca metteyyassāpi bhagavato sabhāvaguṇaṃ paridīpayamānena bhagavatā bhaṇitaṃ—‘so anekasahassaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissati, seyyathāpi ahaṃ etarahi anekasataṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharāmī’ti. Etasmiñca, mahārāja, pañhe eko attho sāvaseso, eko attho niravaseso. Na, mahārāja, tathāgato parisāya anugāmiko, parisā pana tathāgatassa anugāmikā. Sammuti, mahārāja, esā ‘ahan’ti ‘mamā’ti, na paramattho eso, vigataṃ, mahārāja, tathāgatassa pemaṃ, vigato sineho, ‘mayhan’tipi tathāgatassa gahaṇaṃ natthi, upādāya pana avassayo hoti.

Yathā, mahārāja, pathavī bhūmaṭṭhānaṃ sattānaṃ patiṭṭhā hoti upassayaṃ, pathaviṭṭhā cete sattā, na ca mahāpathaviyā ‘mayhete’ti apekkhā hoti; evameva kho, mahārāja, tathāgato sabbasattānaṃ patiṭṭhā hoti upassayaṃ, tathāgataṭṭhā cete sattā, na ca tathāgatassa ‘mayhete’ti apekkhā hoti. Yathā vā pana, mahārāja, mahatimahāmegho abhivassanto tiṇarukkhapasumanussānaṃ vuḍḍhiṃ deti santatiṃ anupāleti. Vuṭṭhūpajīvino cete sattā sabbe, na ca mahāmeghassa ‘mayhete’ti apekkhā hoti. Evameva kho, mahārāja, tathāgato sabbasattānaṃ kusaladhamme janeti anupāleti, satthūpajīvino cete sattā sabbe, na ca tathāgatassa ‘mayhete’ti apekkhā hoti. Taṃ kissa hetu? Attānudiṭṭhiyā pahīnattā”ti.

"Sādhu, bhante nāgasena, sunibbeṭhito pañho bahuvidhehi kāraṇehi, gambhīro uttānīkato, gaṇṭhi bhinno, gahanaṃ agahanaṃ kataṃ, andhakāro āloko kato, bhaggā paravādā, jinaputtānaṃ cakkhuṃ uppāditan"ti.

Bhikkhusaṃghaparihāraṇapañho sattamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Sīhavagga

5. Ulūkaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'ulūkassa dve aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni dve aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, ulūko kākehi paṭiviruddho, rattiṃ kākasaṅghaṃ gantvā bahūpi kāke hanati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena aññāṇena paṭiviruddho kātabbo, ekena raho nisīditvā aññāṇaṃ sampamadditabbaṃ, mūlato chinditabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, ulūkassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, ulūko suppaṭisallīno hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena paṭisallānārāmena bhavitabbaṃ paṭisallānaratena. Idaṃ, mahārāja, ulūkassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā devātidevena saṃyuttanikāyavare—

'Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisallānārāmo paṭisallānarato "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānātī'"ti.

Ulūkaṅgapañho pañcamo.

Milindapañha

Anumānapañha

Buddhavagga

6. Arahantavedanāvediyanapañha

"Bhante nāgasena, tumhe bhaṇatha—'arahā ekaṃ vedanaṃ vedayati kāyikaṃ, na cetasikan'ti. Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, arahato cittaṃ yaṃ kāyaṃ nissāya pavattati, tattha arahā anissaro assāmī avasavattī"ti? "Āma, mahārājā"ti. "Na kho, bhante nāgasena, yuttametaṃ, yaṃ so sakacittassa pavattamāne kāye anissaro hoti assāmī avasavattī; sakuṇopi tāva, bhante, yasmiṃ kulāvake paṭivasati, tattha so issaro

hoti sāmī vasavattī"ti.

"Dasayime, mahārāja, kāyānugatā dhammā bhave bhave kāyaṃ anudhāvanti anuparivattanti. Katame dasa? Sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo middhaṃ jarā byādhi maraṇaṃ. Ime kho, mahārāja, dasa kāyānugatā dhammā bhave bhave kāyaṃ anudhāvanti anuparivattanti, tattha arahā anissaro assāmī avasavattī"ti.

"Bhante nāgasena, kena kāraṇena arahato kāye āṇā nappavattati issariyaṃ vā, tattha me kāraṇaṃ brūhī"ti? "Yathā, mahārāja, ye keci pathavinissitā sattā, sabbe te pathaviṃ nissāya caranti viharanti vuttiṃ kappenti, api nu kho, mahārāja, tesaṃ pathaviyā āṇā pavattati issariyaṃ vā"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, arahato cittaṃ kāyaṃ nissāya pavattati, na ca arahato kāye āṇā pavattati issariyaṃ vā"ti.

"Bhante nāgasena, kena kāraṇena puthujjano kāyikampi cetasikampi vedanaṃ vedayatī"ti? "Abhāvitattā, mahārāja, cittassa puthujjano kāyikampi cetasikampi vedanaṃ vedayati. Yathā, mahārāja, goṇo chāto paritasito abaladubbalaparittakatiṇesu vā latāya vā upanibaddho assa, yadā so goṇo parikupito hoti, tadā saha upanibandhanena pakkamati. Evameva kho, mahārāja, abhāvitacittassa vedanā uppajjitvā cittaṃ parikopeti, cittaṃ parikupitaṃ kāyaṃ ābhujati nibbhujati samparivattakaṃ karoti. Atha kho so abhāvitacitto tasati ravati bheravarāvamabhiravati, idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena puthujjano kāyikampi cetasikampi vedanaṃ vedayatī"ti.

"Kiṃ pana taṃ kāraṇaṃ, yena kāraṇena arahā ekaṃ vedanaṃ vedayati kāyikaṃ, na cetasikan"ti? "Arahato, mahārāja, cittaṃ bhāvitaṃ hoti subhāvitaṃ dantaṃ sudantaṃ assavaṃ vacanakaraṃ, so dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno 'aniccan'ti daḷhaṃ gaṇhāti, samādhithambhe cittaṃ upanibandhati, tassa taṃ cittaṃ samādhithambhe upanibandhanaṃ na vedhati na calati, ṭhitaṃ hoti avikkhittaṃ, tassa vedanāvikāravipphārena kāyo ābhujati nibbhujati samparivattati, idamettha, mahārāja, kāraṇaṃ, yena kāraṇena arahā ekaṃ vedanaṃ vedayati kāyikaṃ, na cetasikan"ti.

"Bhante nāgasena, taṃ nāma loke acchariyaṃ yaṃ kāye calamāne cittaṃ na calati, tattha me kāraṇaṃ brūhī"ti. "Yathā, mahārāja, mahatimahārukkhe khandhasākhāpalāsasampanne anilabalasamāhate

sākhā calati, api nu tassa khandhopi calatī"ti? "Na hi, bhante"ti. "Evameva kho, mahārāja, arahā dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno 'aniccan'ti daḷhaṃ gaṇhāti, samādhithambhe cittaṃ upanibandhati, tassa taṃ cittaṃ samādhithambhe upanibandhanaṃ na vedhati na calati, ṭhitaṃ hoti avikkhittaṃ, tassa vedanāvikāravipphārena kāyo ābhujati nibbhujati samparivattati, cittaṃ pana tassa na vedhati na calati khandho viya mahārukkhassā"ti. "Acchariyaṃ, bhante nāgasena, abbhutaṃ, bhante nāgasena, na me evarūpo sabbakāliko dhammapadīpo diṭṭhapubbo"ti.

Arahantavedanāvediyanapañho chaṭṭho.

Milindapañha

Nibbānavagga

9. Nibbānalabhanapañha

Rājā āha—"bhante nāgasena, sabbeva labhanti nibbānan"ti? "Na kho, mahārāja, sabbeva labhanti nibbānaṃ, api ca kho, mahārāja, yo sammā paṭipanno abhiññeyye dhamme abhijānāti, pariññeyye dhamme parijānāti, pahātabbe dhamme pajahati, bhāvetabbe dhamme bhāveti, sacchikātabbe dhamme sacchikaroti, so labhati nibbānan"ti.

"Kallosi, bhante nāgasenā"ti.

Nibbānalabhanapañho navamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Pathavīvagga

1. Pathavīaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'pathaviyā pañca aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni pañca aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, pathavī iṭṭhāniṭṭhāni kappūrāgarutagaracandanakuṅkumādīni ākirantepi pittasemhapubbaruhirasedamedakheḷasiṅghāṇikalasikamuttakarīsādīni ākirantepi tādisāyeva; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena iṭṭhāniṭṭhe lābhālābhe yasāyase nindāpasaṃsāya sukhadukkhe sabbattha tādināyeva bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pathaviyā paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pathavī maṇḍanavibhūsanāpagatā sakagandhaparibhāvitā; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena vibhūsanāpagatena sakasīlagandhaparibhāvitena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pathaviyā dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pathavī nirantarā akhaṇḍacchiddā asusirā bahalā ghanā vitthiṇṇā; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena nirantaramakhaṇḍacchiddamasusirabahalaghanavitthiṇṇasīlena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pathaviyā tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pathavī gāmanigamanagarajanapadarukkhapabbatanadītaḷākapokkharaṇīmigapakkhimanujanaranārigaṇaṃ dhārentīpi akilāsu hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ovadantenapi anusāsantenapi viññāpentenapi sandassentenapi samādapentenapi samuttejentenapi sampahaṃsentenapi dhammadesanāsu akilāsunā bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pathaviyā catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, pathavī anunayappaṭighavippamuttā; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena anunayappaṭighavippamuttena pathavisamena cetasā viharitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, pathaviyā pañcamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, upāsikāya cūḷasubhaddāya sakasamaṇe parikittayamānāya—

'Ekañce bāhaṃ vāsiyā, tacche kupitamānasā; Ekañce bāhaṃ gandhena, ālimpeyya pamoditā.

Amusmiṃ paṭigho natthi, rāgo asmiṃ na vijjati; Pathavīsamacittā te, tādisā samaṇā mamā'"ti.

Pathavīaṅgapañho paṭhamo.

Milindapañha

Opammakathāpañha

Makkaṭakavagga

8. Māgavikaṅgapañha

"Bhante nāgasena, 'māgavikassa cattāri aṅgāni gahetabbānī'ti yaṃ vadesi, katamāni tāni cattāri aṅgāni gahetabbānī"ti? "Yathā, mahārāja, māgaviko appamiddho hoti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena appamiddhena bhavitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, māgavikassa paṭhamaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, māgaviko migesuyeva cittaṃ upanibandhati; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ārammaṇesuyeva cittaṃ upanibandhitabbaṃ. Idaṃ, mahārāja, māgavikassa dutiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, māgaviko kālaṃ kammassa jānāti; evameva

kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena paṭisallānassa kālo jānitabbo 'ayaṃ kālo paṭisallānassa, ayaṃ kālo nikkhamanāyā'ti. Idaṃ, mahārāja, māgavikassa tatiyaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ.

Puna caparaṃ, mahārāja, māgaviko migaṃ disvā hāsamabhijaneti 'imaṃ lacchāmī'ti; evameva kho, mahārāja, yoginā yogāvacarena ārammaṇe abhiramitabbaṃ, hāsamabhijanetabbaṃ 'uttariṃ visesamadhigacchissāmī'ti. Idaṃ, mahārāja, māgavikassa catutthaṃ aṅgaṃ gahetabbaṃ. Bhāsitampetaṃ, mahārāja, therena mogharājena—

'Ārammaṇe labhitvāna, Pahitattena bhikkhunā; Bhiyyo hāso janetabbo, Adhigacchissāmi uttarin'"ti.

Māgavikaṅgapañho aṭṭhamo.

Milindapañha

Meṇḍakapañha

Santhavavagga

7. Ghaṭikārapañha

"Bhante nāgasena, bhāsitampetaṃ bhagavatā—'ghaṭikārassa kumbhakārassa āvesanaṃ sabbaṃ temāsaṃ ākāsacchadanaṃ aṭṭhāsi, na devotivassī'ti. Puna ca bhaṇitaṃ—'kassapassa tathāgatassa kuṭi ovassatī'ti. Kissa pana, bhante nāgasena, tathāgatassa evamussannakusalamūlassa kuṭi ovassati, tathāgatassa nāma so ānubhāvo icchitabbo? Yadi, bhante nāgasena, ghaṭikārassa kumbhakārassa āvesanaṃ anovassaṃ ākāsacchadanaṃ ahosi, tena hi 'tathāgatassa kuṭi ovassatī'ti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā. Yadi tathāgatassa kuṭi ovassati, tena hi 'ghaṭikārassa kumbhakārassa āvesanaṃ anovassakaṃ ahosi ākāsacchadanan'ti tampi vacanaṃ micchā. Ayampi ubhato koṭiko pañho tavānuppatto, so tayā nibbāhitabbo"ti.

"Bhāsitampetaṃ, mahārāja, bhagavatā—'ghaṭikārassa kumbhakārassa āvesanaṃ sabbaṃ temāsaṃ ākāsacchadanaṃ aṭṭhāsi, na devotivassī'ti. Bhaṇitañca—'kassapassa tathāgatassa kuṭi ovassatī'ti. Ghaṭikāro, mahārāja, kumbhakāro sīlavā kalyāṇadhammo ussannakusalamūlo andhe jiṇṇe mātāpitaro poseti, tassa asammukhā anāpucchāyevassa ghare tiṇaṃ haritvā bhagavato kuṭiṃ chādesuṃ, so tena tiṇaharaṇena akampitaṃ asañcalitaṃ susaṇṭhitaṃ vipulamasamaṃ pītiṃ paṭilabhati, bhiyyo somanassañca atulaṃ uppādesi 'aho vata me bhagavā lokuttamo suvissattho'ti, tena tassa diṭṭhadhammiko vipāko nibbatto. Na hi, mahārāja,

tathāgato tāvatakena vikārena calati.

Yathā, mahārāja, sineru girirājā anekasatasahassavātasampahārenapi na kampati na calati, mahodadhi varappavarasāgaro anekasatanahutamahāgaṅgāsatasahassehipi na pūrati na vikāramāpajjati; evameva kho, mahārāja, tathāgato na tāvatakena vikārena calati.

Yaṃ pana, mahārāja, tathāgatassa kuṭi ovassati, taṃ mahato janakāyassa anukampāya. Dveme, mahārāja, atthavase sampassamānā tathāgatā sayaṃ nimmitaṃ paccayaṃ nappaṭisevanti, 'ayaṃ aggadakkhiṇeyyo satthā'ti bhagavato paccayaṃ datvā devamanussā sabbaduggatito parimuccissantīti, pāṭihīraṃ dassetvā vuttiṃ pariyesantīti 'mā aññe upavadeyyun'ti. Ime dve atthavase sampassamānā tathāgatā sayaṃ nimmitaṃ paccayaṃ nappaṭisevanti. Yadi, mahārāja, sakko vā taṃ kuṭiṃ anovassaṃ kareyya brahmā vā sayaṃ vā, sāvajjaṃ bhaveyya taṃyeva karaṇaṃ sadosaṃ saniggahaṃ, ime vibhūtaṃ katvā lokaṃ sammohenti adhikataṃ karontīti, tasmā taṃ karaṇaṃ vajjanīyaṃ. Na, mahārāja, tathāgatā vatthuṃ yācanti, tāya avatthuyācanāya aparibhāsiyā bhavantī"ti. "Sādhu, bhante nāgasena, evametaṃ tathā sampaṭicchāmī"ti.

Ghaṭikārapañho sattamo.

Peṭakopadesa

Pakiṇṇakaniddesa

Jhānaṃ virāgo. Cattāri jhānāni vitthārena kātabbāni. Tāni duvidhāni; bojjhaṅgavippayuttāni ca bojjhaṅgasampayuttāni ca. Tattha bojjhaṅgavippayuttāni bāhirakāni, bojjhaṅgasampayuttāni ariyapuggalāni. Tattha yena cha puggalamūlāni tesaṃ nikkhipetvā rāgacarito, dosacarito, mohacarito, rāgadosacarito, rāgamohacarito, dosamohacarito, samabhāgacarito, iti imesaṃ puggalānaṃ jhānaṃ samāpajjitānaṃ pañca nīvaraṇāni paṭipakkho tesaṃ paṭighātāya yathā asamattho tīṇi akusalamūlāni niggaṇhāti. Lobhena akusalamūlena abhijjhā ca uddhaccañca uppilavataṃ alobhena kusalamūlena niggaṇhāti, kukkuccañca vicikicchā ca mohapakkho, taṃ amohena niggaṇhāti. Doso ca thinamiddhañca dosapakkho, taṃ adosena niggaṇhāti.

Tattha alobhassa pāripūriyā nekkhammavitakkaṃ vitakketi. Tattha adosassa pāripūriyā abyāpādavitakkaṃ vitakketi. Tattha amohassa pāripūriyā avihiṃsāvitakkaṃ vitakketi. Tattha alobhassa pāripūriyā vivitto hoti kāmehi. Tattha adosassa pāripūriyā amohassa pāripūriyā

ca vivitto hoti pāpakehi akusalehi dhammehi, savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Vitakkāti tayo vitakkā—nekkhammavitakko abyāpādavitakko avihiṃsāvitakko. Tattha paṭhamābhinipāto vitakko, paṭiladdhassa vicaraṇaṃ vicāro. Yathā puriso dūrato purisaṃ passati āgacchantaṃ, na ca tāva jānāti eso itthīti vā purisoti vā yadā tu paṭilabhati itthīti vā purisoti vā evaṃ vaṇṇoti vā evaṃ saṇṭhānoti vā ime vitakkayanto uttari upaparikkhanti kiṃ nu kho ayaṃ sīlavā udāhu dussīlo aḍḍho vā duggatoti vā. Evaṃ vicāro vitakke appeti, vicāro cariyati ca anuvattati ca. Yathā pakkhī pubbaṃ āyūhati pacchā nāyūhati yathā āyūhanā evaṃ vitakko, yathā pakkhānaṃ pasāraṇaṃ evaṃ vicāro anupālati vitakketi vicarati vicāreti. Vitakkayati vitakketi, anuvicarati vicāreti. Kāmasaññāya paṭipakkho vitakko, byāpādasaññāya vihiṃsasaññāya ca paṭipakkho vicāro. Vitakkānaṃ kammaṃ akusalassa amanasikāro, vicārānaṃ kammaṃ jeṭṭhānaṃ saṃvāraṇā. Yathā paliko tuṇhiko sajjhāyaṃ karoti evaṃ vitakko, yathā taṃyeva anupassati evaṃ vicāro. Yathā apariññā evaṃ vitakko. Yathā pariññā evaṃ vicāro. Niruttipaṭisambhidāyañca paṭibhānapaṭisambhidāyañca vitakko, dhammapaṭisambhidāyañca atthapaṭisambhidāyañca vicāro. Kallitā kosallattaṃ cittassa vitakko, abhinīhārakosallaṃ cittassa vicāro. Idaṃ kusalaṃ idaṃ akusalaṃ idaṃ bhāvetabbaṃ idaṃ pahātabbaṃ idaṃ sacchikātabbanti vitakko, yathā pahānañca bhāvanā ca sacchikiriyā ca evaṃ vicāro. Imesu vitakkavicāresu ṭhitassa duvidhaṃ dukkhaṃ na uppajjati kāyikañca cetasikañca; duvidhaṃ sukhaṃ uppajjati kāyikañca cetasikañca. Iti vitakkajanitaṃ cetasikaṃ sukhaṃ pīti kāyikaṃ sukhaṃ kāyikoyeva. Yā tattha cittassa ekaggatā, ayaṃ samādhi. Iti paṭhamaṃ jhānaṃ pañcaṅgavippahīnaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ.

Tesaṃyeva vitakkavicārānaṃ abhikkhaṇaṃ āsevanāya tassa tappoṇamānasaṃ hoti. Tassa vitakkavicārā oḷārikā khāyanti. Yañca pītisukhañca nekkhammañca oḷārikaṃ bhavati. Api ca samādhijā pīti rati ca jāyati. Tassa vicārārammaṇaṃ. Tesaṃ vūpasamā ajjhattaṃ ceto sampasīdati. Ye vitakkavicārā dve dhammānussaritabbā. Paccuppannā daraṇitabbaṃ. Tesaṃ vūpasamā ekodibhāvaṃ cittekaggataṃ hoti. Tassa ekodibhāvena pīti pāripūriṃ gacchati. Yā pīti, taṃ somanassindriyaṃ, yaṃ sukhaṃ, taṃ sukhindriyaṃ. Yā cittekaggatā, ayaṃ samādhi. Taṃ du-

tiyaṃ jhānaṃ caturaṅgasamannāgataṃ. So pītiyā virāgā yāti ojahi jallasahagataṃ.

Tattha somanassacittamupādānanti ca so taṃ vicinanto upekkhameva manasikaroti. So pītiyā virāgā upekkhako viharati. Yathā ca pītiyā sukhamānitaṃ, taṃ kāyena paṭisaṃvedeti sampajāno viharati. Yena satisampajaññena upekkhāpāripūriṃ gacchati. Idaṃ tatiyaṃ jhānaṃ caturaṅgasamannāgataṃ.

Tathā kāyikassa sukhassa pahānāya paṭhame jhāne somanassindriyaṃ nirujjhati. Dutiye jhāne dukkhindriyaṃ nirujjhati. So sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tattha catūhi indriyehi upekkhā pasādā hoti, dukkhindriyena domanassindriyena sukhindriyena somanassindriyena ca. Tesaṃ nirodhā upekkhāsampajaññaṃ hoti, tattha sukhindriyena somanassindriyena ca asati hoti, tesaṃ nirodhā satimā hoti, dukkhindriyena domanassindriyena ca asampajaññaṃ, tesaṃ nirodhā sampajaññaṃ hoti, iti upekkhāya ca saññā, sato sampajāno cittekaggatā ca idaṃ vuccate ca catutthaṃ jhānaṃ.

Tattha yo rāgacarito puggalo tassa sukhindriyañca somanassindriyañca; yo dosacarito puggalo tassa dukkhindriyañca domanassindriyañca; yo mohacarito puggalo tassa asati ca asampajaññañca.

Tattha rāgacaritassa puggalassa tatiye jhāne catutthe ca anunayo nirujjhati, dosacaritassa paṭhame jhāne dutiye ca paṭighaṃ nirujjhati, mohacaritassa puggalassa paṭhame jhāne dutiye ca asampajaññaṃ nirujjhati. Tatiye jhāne catutthe ca asati nirujjhati, evameva tesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ cattāri jhānāni vodānaṃ gamissanti.

Tattha rāgadosacaritassa puggalassa asampajaññañca anunayo ca paṭighañca, tena hānabhāgiyaṃ jhānaṃ hoti. Tattha rāgamohacaritassa puggalassa anunayattaṃ ca ādīnavaṃ dassitā, taṃ tassa hānabhāgiyaṃ jhānaṃ hoti. Tattha dosamohacaritassa puggalassa paṭigho ca asati ca asampajaññañca ādīnavaṃ dassitā tena tassa hānabhāgiyaṃ jhānaṃ hoti.

Tattha rāgadosamohasamabhāgacaritassa puggalassa visesabhāgiyaṃ jhānaṃ hoti, imāni cattāri jhānāni sattasu puggalesu niddisitabbāni. Catūsu ca samādhīsu chandasamādhinā paṭhamaṃ jhānaṃ, vīriyasamād-

hinā dutiyaṃ jhānaṃ, cittasamādhinā tatiyaṃ jhānaṃ, vīmaṃsāsamādhinā catutthaṃ jhānaṃ. Appaṇihitena paṭhamaṃ jhānaṃ, suññatāya dutiyaṃ jhānaṃ, animittena tatiyaṃ jhānaṃ, ānāpānassatiyā catutthaṃ jhānaṃ. Kāmavitakkabyāpādānañca taṃ taṃ vūpasamena paṭhamaṃ jhānaṃ hoti, vitakkavicārānaṃ vūpasamena dutiyaṃ jhānaṃ, sukhindriyasomanassindriyānaṃ vūpasamena tatiyaṃ jhānaṃ, kāyasaṅkhārānaṃ vūpasamena catutthaṃ jhānañca. Cāgādhiṭṭhānena paṭhamaṃ jhānaṃ, saccādhiṭṭhānena dutiyaṃ jhānaṃ, paññādhiṭṭhānena tatiyaṃ jhānaṃ, upasamādhiṭṭhānena catutthaṃ jhānaṃ. Imāni cattāri jhānāni saṅkhepaniddesena niddiṭṭhāni, tattha samādhindriyaṃ pāripūriṃ gacchati. Anuvattanakāni cattāri, tattha yo paṭhamaṃ jhānaṃ nissāya āsavakkhayaṃ pāpuṇāti, so sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya domanassindriyapaṭipakkhena. Yo dutiyaṃ jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, so sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya dukkhindriyapaṭipakkhena. Yo tatiyaṃ jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, so sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya somanassindriyapaṭipakkhena. Yo catutthaṃ jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, so sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya sukhindriyapaṭipakkhena gato.

Pakiṇṇakaniddeso.

Peṭakopadesa

Hārasampātabhūmi

Yāni cattāri jhānāni, tesaṃ jhānānaṃ imāni aṅgāni, tesaṃ aṅgānaṃ samūho assa aṅgā, ayaṃ jhānabhūmi ko visesoti assa viseso. Ime sambhārā tehi ayaṃ samudāgamo, tassa samudāgamassa ayaṃ upanisā, tāya upanisāya ayaṃ bhāvanā. Tassā bhāvanāya ayaṃ ādīnavo. Tena ayaṃ parihāni. Kassa parihānīti tadupagajjhāyino. Taṃ yathā bhaṇitaṃ paccavekkhanto ayaṃ viseso. Tena visesena ayaṃ assādo, so kassa assādo ajhāniyā jhāyino, tassā ajhāniyā jhāyino, idaṃ kallitā kosalle ṭhitajjhānaṃ anomaddiyataṃ gacchati jhānabalaṃ, jhānabale ṭhitassa ayaṃ pāramippattassa imāni jhānaṅgāni anāvilasaṅkappo paṭhame jhāne jhānaṅgāni bhāvī. So pīti tadanusārittāva paṭhame jhāne jhānaṅgaṃ tassaṅguno ca dhammā tadabhisannitāya ca. Pīti dutiye jhāne jhānaṅgadhammatā kho pana tathā pavattassa sahagataṃ jhānaṅgadhammaṃ sasukhatāya ajjhattaṃ sampasādo dutiye jhāne

jhānaṅgaṃ manosampasādanatāya tadabhisannitāya ca. Pīti dutiye jhāne jhānaṅgaṃ ajjhattaṃ sampasādanaṃ samādhitā pīti dutiye jhāne jhānaṅgaṃ, cetaso ekodibhāvo dutiye jhāne jhānaṅgaṃ, upekkhā phassatā tatiye jhāne jhānaṅgaṃ, sukhaṃ tassa aṅganti ca. Cetaso ekodibhāvo catutthe jhāne jhānaṅgaṃ, upekkhā adukkhamasukhā catutthe jhāne jhānaṅgaṃ, abhinisābhūmi upekkhāsatipārisuddhi catutthe jhāne jhānaṅgaṃ. Satipārisuddhi ca anekajjhānabhūmīsu jhānaṅgasamāyuttā pīti cetaso ekodibhāvo catutthe jhāne jhānaṅgaṃ.

Tattha katamā jhānabhūmi? Savitakke savicāre vivekā anugatā paṭhame jhāne jhānabhūmi. Avitakke avicāre ajjhattaṃ sampasādanaṃ janitaṃ pītimanugatā dutiye jhāne jhānabhūmi. Sukhasātasamohitā sappītikā tatiye jhāne jhānabhūmi. Tassa sukhadukkhasahagatā abhinīhārasahagatā catutthe jhāne jhānabhūmi. Appamāṇasahagatā sattārammaṇā paṭhame jhāne jhānabhūmi. Abhibhūmiāyatanasahagatā rūpasaññīsu dutiye jhāne jhānabhūmi. Vimokkhasahagatānaṃ vimokkhesu tatiye jhāne jhānabhūmi. Anupassanāsahagatā kāyasaṅkhārā sammā catutthassa jhānassa bhūmi.

Tattha katame jhānavisesā? Vivicceva kāmehi vivicca pāpakehi akusalehi dhammehi cittacetasikasahagatā kāmadhātusamatikkamanatāpi, ayaṃ jhānaviseso. Avitakkā ceva avicārā ca sappītikāya satisahagatāya pītisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Ayaṃ jhānaviseso. Avitakkāya bhūmiyā avicāreyeva sati anugatā upekkhāsahagatā manasikārā samudācaranti. Tadanudhammatāya ca sati saṇḍahati. Tañca bhūmiṃ upasampajja viharati, ayaṃ jhānaviseso. Satipārisuddhisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, tañca bhūmiṃ upasampajja viharati, ayaṃ jhānaviseso. Viññāṇañcāyatanasahagatāya bhūmiyaṃ ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, tañca bhūmiṃ upasampajja viharati, ayaṃ jhānaviseso.

Jhānasambhārā nekkhammavitakko sambhāro kāmavitakkavinodanādhippāyatā. Abyāpādavitakko sambhāro byāpādavitakkapaṭivinodanādhippāyatā. Avihiṃsāvitakko sambhāro vihiṃsāvitakkapaṭivinodanādhippāyatā. Indriyesu guttadvāratā appicchatā sambhāro parisuddhājīvo catunnaṃ samāpattīnaṃ sambhāro akammassa vihāritā. Maggasambhāro samāpattipajjanatā. Phalasambhāro jhānanibbattitāya jhānasamudāgamo. Kusalahetu yaṃ jhānaṃ samudayaṃ gacchanti

ko ca na kutoci nekkhammappattā samudāgacchanti. Ālambanirodhasamādhi santo samudāgacchanti. Avītikkantā samudāgacchanti. Sukhindriyaṃ somanassindriyaṃ pahānāya te ca abyāpajjatāya samudāgacchanti. Taṃ pana sandhāya samudāgacchanti. Aparidāhanāya samudāgacchanti. Ayaṃ ñāṇasamudāgamo.

Tattha katamā upanisā? Kalyāṇamittatā jhānassa upanisā. Kalyāṇasampavaṅkatā jhānassa upanisā. Indriyesu guttadvāratā jhānassa upanisā. Asantuṭṭhitā kusalesu dhammesu jhānassa upanisā. Saddhammassavanaṃ jhānassa upanisā. Saṃvejaniye ṭhāne saṃviggassa yoniso padhānaṃ. Ayaṃ jhānopanisā.

Tattha katamā bhāvanā? Mettāsevanā abyāpādavitakkabhāvanā. Karuṇāsevanā avihiṃsāvitakkabhāvanā. Muditābhāvanā pītisukhasampajaññā kāritā. Upekkhābhāvanā passavatā upekkhābhāvanā apassavatā upekkhā ca ajjhupekkhā ca, asubhasaññābhāvanā dukkhāpaṭipadā dandhābhiññā bhavasandhābhiññā bhavasandhānaṃ, sā chabbidhā bhāvanā bhāvitā bahulīkatā anuṭṭhitā vatthukatā yānīkatā paricitā susamāraddhā. Ayaṃ bhāvanā.

Evaṃ bhāvayantassa ayaṃ ādīnavo. Paṭhame jhāne saṅkhārasamannāgato eso dhammo assuto sāsavo. Sace esa dhammo ayaṃ sīlo āsannapaṭipakkho ca esa dhammo kāmo paticāro pativicāro samāpattīnaṃ ca sabboḷāriko esa dhammo vitakkavicāro ca. Tattha cittaṃ khobhenti, kāyo cettha kilamati, kāyamhi cettha kilante cittaṃ vihaññati. Anabhinīhārakkhamova abhiññānaṃ ime ādīnavā paṭhame jhāne.

Dutiye jhāne ime ādīnavā pītipharaṇasahagato ca eso dhammo, na samudācārasseti cittaṃ. Asodhayaṃ upagamo cesa dhammo upagamiparissayo domanassapaccatthiko cesa dhammo. Tattha tattha yuttīnaṃ pīti parajjato cesa dhammo dukkaraṃ hoti, avattasantāsabhūmiparivajjayanto catūsu dukkhatāsu esa dhammo anuviddhāpanasaddhāya dukkhatāya ca na palibodhadukkhatāya ca abhiññādukkhatāya ca rogadukkhatāya ca, ime ādīnavā dutiye jhāne.

Tattha katame ādīnavā tatiye jhāne? Upekkhāsukhasahagatāya tattha sātāvīnaṃ pañcannaṃ upekkhāsukhaṃ parivattito esa dhammo tena niccasaññitānañca yaṃ hoti. Dukkhopaniyaṃ sukhaṃ cittassa saṅkhobhataṃ upādāya sukhadukkhāya gato savati. Sukhadukkhānukatañca upādāya anabhihārakkhamaṃ cittaṃ hoti. Abhiññāya sacchikiriyāsu

sabbepi cete dhammā tīsu jhānasamāpattīsu catūhi ca dukkhatāhi anuviddhānaṃ sā bhayā dukkhatāya palibodhadukkhatāya ca abhiññāya dukkhatāya ca ime ādīnavā tatiye jhāne.

Tattha katame ādīnavā catutthe jhāne? Ākiñcaññāsamāpattikā te dhammānusamāpattikā etissā ca bhūmiyaṃ sātānaṃ bālaputhujjanānaṃ anekavidhāni diṭṭhigatāni uppajjanti. Oḷārikā sukhumehi ca rūpasaññāhi anuvidhāni etāni jhānāni sadā anudayamettājhānakalānudanukalāya sādhāraṇā, dukkarā ca sabbe cattāro mahāsambhārā samudāgatāni ca etāni jhānāni aññamaññaṃ nissāya samudāgacchanti. Ettha samudāgatā ca ete dhammā na samattā honti. Asamuggahitanimittā ca ete dhammā parihāyanti. Nirujjhanti ca ete dhammā na upādiyanti nirujjhaṅgāni ca, etesaṃ dhammānaṃ jhānāni nimittāni na jhānanimittasaññā vokirati. Appaṭiladdhapubbā ca jhāyīvasena ca bhavati. Imehi ādīnavehi ayaṃ jhānaparihāni.

Nirodhasamāpattiyā apaṭisaṅkhāya avasesasaññino ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, so nirodhasamāpattito parihāyati. Āneñjasaññino asaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasahagatā manasikārā samudācaranti, tañca bhūmiṃ na pajānāti, so tato parihāyati. Ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā manasikārā samudācaranti, tañca bhūmiṃ na pajānāti, so tato parihāyati. Viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññāsahagatā. Vitthārena ... pe ... yāva paṭhame jhāne kāmasaññāsahagatā kātabbā. Sakassa parihāyati, kalaṅkajjhāne kalaṅkaṃ jhāyati, parisamantato jhāyati, bhindanto jhāyati, na sajjhāyati, āyūhanto jhāyati, kiñci ca niparicito jhāyati. Atividhāvanto jhāyati, atimaññanto jhāyati, kāyasaṅkhāre appaṭisambhāre jhāyati, pariyuṭṭhānassa nissaraṇaṃ ajānanto jhāyati, nīvaraṇābhibhūto jhāyati, assāpattimanasikaronto jhānassa assādo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ pahānaṃ jhānassa assādo kāmarāgahetūnaṃ dhammānaṃ udayanti, nirujjhaṅgāni etesaṃ dhammānaṃ jhānāni uparimā sukhupekkhā kāmakammakilesānaṃ pahānaṃ assādo, evaṃ kho puna jhānassa assādo mahāsaṃvāsamappīḷite lokasannivāse asambodhokāsā vigamessamidaṃ jhānappahānā. Ayaṃ palirodhamappalirodhalokasannivāse esanidhamidaṃ jhānaṃ anamataggasaṃsārasamāpannānaṃ sattānaṃ saṃsārappahānanā ānisaṃso, yamidaṃ jhānassa assādo kāyassa ajhāniyajhāyino bhavati. Ajhāniyajhāniyajhāyīhi aparā-

masanto ajhāniyajhāyitaṃ jhāyati, yāni kalaṅkajjhāyino padāni, tāni anudhitāni paṭipakkhe.

Tattha katamaṃ jhānakosallaṃ? Samāpattikosallaṃ jhānakosallaṃ, jhānavisesakosallaṃ jhānakosallaṃ, jhānantarikakosallaṃ jhānakosallaṃ, samāpattivuṭṭhānakosallaṃ jhānakosallaṃ, jhāne sabhāvakosallaṃ jhānakosallaṃ, jhāne ādīnavakosallaṃ jhānakosallaṃ, jhāne nissaraṇakosallaṃ jhānakosallaṃ, jhānaphalena upādāya kosallaṃ, jhānaphalena paṭisaṅkhānaphale aparihānadhammatā nibbattijhāne ca kīḷitāpi visesabhāgiyaṃ jhānaṃ paṭilabbhati. Idaṃ panassāti bhavahāritā ca ārammaṇānimittaggāho anabhinīhārabalaṃ, cittekaggatā nimittāsu gatisahitā samathabalena asaṃsīdanañca jhāne maggaphalaṃ samathaṃ pavatte samādhino upekkhāpalipubbāparanimittāsayo paggāhino satibalaṃ taṃ pavattitānañca vipassanānaṃ samaññābale.

Tattha katamā jhānapāramitā? Supāramitā mettā kāmesu sattā kāmasaṅgasattāti yamhi sutte desanāya vohārena dve saccāni niddiṭṭhāni, dukkhañca samudayo ca, vicayena hārena ye saṃyojanīyesu dhammesu vajjaṃ na passanti, te oghaṃ tarissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Na tarissantīti atthi esā yutti ca vicayo ca idaṃ nu kissa padaṭṭhānaṃ, kāmesu sattāti pañca kāmaguṇā, taṃ kāmataṇhāya padaṭṭhānaṃ. Saṃyojane vajjamapassamānāti avijjāya padaṭṭhānaṃ, na hi jātu saṃyojanasaṅgasattā oghaṃ tareyyuṃ vipulaṃ mahantanti upādānassa padaṭṭhānaṃ. Kāmesu sattāti kāmā dvidhā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca, tattha kilesakāmā kāmataṇhā kāmataṇhāya yuttā bhavanti rūpataṇhā bhavataṇhā lakkhaṇena hārena, saṃyojane vajjamapassamānāti saṃyojanassa. Yo tattha chandarāgo tassa kiṃ padaṭṭhānaṃ? Sukhā vedanā dve ca indriyāni—sukhindriyañca somanassindriyañca. Iti sukhāya vedanāya gahitāya tayopi vedanā gahitā honti. Vedanākkhandhe gahite sabbe pañcakkhandhā gahitā honti. Rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbā gahitā, vatthukāmesu gahitesu sabbāni cha bāhirāni āyatanāni gahitāni honti. Ajjhattikabāhiresu āyatanesu yo sato, ayaṃ vuccate lakkhaṇo hāro, tattha yo oḷārikamhi kilese ajjhāvasito sabbakilesesu yo na tato sukhumataresu na vītarāgo bhavati. Tattha bāhirasaṃyojanaṃ mamanti ajjhattasaṃyojanaṃ ahanti. Tattha bhagavato ko adhippāyo? Ye oghaṃ taritukāmā te saṃyojanīyesu dhammesu ādīnavānupassino viharissantīti ayamettha bhagavato adhippāyo. Kāmesu

sattāti yesu ca sattā yena ca sattā yesañca sattā ayaṃ catubbidho ākāro sabbesaṃ hārabhāgiyo.

Tattha katamāni tīṇi vipallāsāni padaṭṭhānāni ca? Cittavipallāsassa diṭṭhivipallāsassa saññāvipallāsassa tayo vipallāsā tīṇi akusalamūlāni padaṭṭhānaṃ. Tīṇi akusalamūlāni hīnappaṇītakāriyakammassa padaṭṭhānaṃ. Catunnañca upādānānaṃ doso akusalamūlaṃ dissati. Hīnappaṇītakāriyakammassa padaṭṭhānaṃ. Yathā mātuyā vā pituno vā aññatarassa vā puna uḷārassa bhikkhuno abhayaṃ deti. Tattha añño micchā paṭipajjeyya kāyena vā vācāya vā. Tattha so byāpādamupādāya tesaṃ uḷārānaṃ rakkhāvaraṇaguttiyā anupālayanto yo uḷārānaṃ abhayaṃ deti. Tesaṃ abhaye dinne yo tattha micchā paṭipajjeyya. Tattha so byāpādaṃ upādāyanto dosajaṃ kammaṃ karoti. Yo tattha asādhu indriyā nīvaraṇaṃ yaṃ tesaṃ abhayaṃ dakkhiṇato saññaṃ idaṃ paṇītaṃ kāraṇaṃ mayā puna tattha micchāpaṭipatti ayaṃ byāpādo hīnagamivakammaṃ lobho moho ca imāni nīvaraṇāni vacanāni tāni cattāri upādānāni tehi catūhi upādānehi yo so upādāno itthī vā puriso vā tesaṃ pañcakkhandhānaṃ teyeva upādāno samudayo idaṃ dukkhañca samudayo ca soyeva desanāhāro.

Tattha kāmesu ye na pajjanti, te ādīnavānupassanāya pajjanti. Itissā kāmadhātuyā nikkhamitukāmatā, ayaṃ vuccati nekkhammacchando. Yo tattha anabhisaṅkhārānaṃ kiñci visodheti tassa dhāvarā vā, ayaṃ abyāpādacchando. Kiñci vihiṃsati, ayaṃ vihiṃsāchando. Iti nekkhammābhinīhatā tayo chandā— nekkhammacchando abyāpādacchando avihiṃsāchando. Tattha nekkhammacchando alobho; abyāpādacchando adoso; avihiṃsāchando amoho. Imāni tīṇi kusalamūlāni aṭṭhasu sampattesu parahitāni, tesaṃyeva catunnaṃ upādānānaṃ nirodhāya saṃvattanti. Sace vā puna kammaṃ kareyya kaṇhaṃ vā sukkaṃ vā tassa vipākahānāya saṃvattanti. Idaṃ kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Tattha yo tiṇṇaṃ akusalamūlānaṃ nirodho, ayaṃ nirodho. Soyeva maggo tattha paṭipadāni imāni dve saccāni imāni cattāri saccāni āvaṭṭo hāro.

Kāmesu sattāti ye sekkhā, te ekenevākārena sattā. Ye puthujjanā, te dvīhākārehi sattā, tassāyaṃ pañho vibhajjabyākaraṇīyo vattabbo. Kiñcāpi sotāpanno paṭisevanāya, no ca kho abhinivese satto yo hi apacayāya padahati, na upacayāya. Sekkho hi kilesavasena kāme paṭi-

sevati. Puthujjano pana kilesasamuṭṭhānāya kāme paṭisevati. Tattha kāmesu sattānaṃ catuoghaṃ tarissatīti vibhajjabyākaraṇīyo, ayaṃ vibhatti.

Parivattanoti kāme ye neva sajjanti na ca saṃyojanehi saṃyuttā, te oghaṃ tarissanti vipulaṃ mahantanti. Ayaṃ suttassa paṭipakkho.

Vevacananti yo kāmesu satto yo ca tattha kāmānaṃ guṇo, tattha viso satto. Yepi kāmānaṃ āhārā dhammā, tattha viso satto. Tatthimaṃ kāmānaṃ vevacanaṃ pāko rajo sallaṃ gaṇḍo īti upaddavoti. Yāni vā pana aññāni vevacanāni tattha viso sattoti vevacanaṃ. Satto bandho mucchito gadhito ajjhosito kāme ajjhāpannā parimutto tabbahulavihārīti. Yāni vā pana aññāni vevacanāni, ayaṃ vevacano nāma. Kāmappacārapaññattiyā kilesagocarapaññattiyā paññattā cittanti vevacanaṃ. Satto tabbahulavihārīti yāni vā pana aññāni. Ime kāmappacārapaññattiyā kilesagocarapaññattiyā paññattā, bījapaññattiyā paññattā, saṅkhārā saṃyojanapaññattiyā paññattā, upādānaṃ hetupaññattiyā paññattaṃ, puggalo puthupaññattiyā paññatto.

Otaraṇoti imāya paṭiccasamuppādo dukkhañca samudayo ca. Ye kilesā ye saṅkhārā saṃyojanāni ca pañcasu khandhesu saṅkhārakkhandho dhammāyatanesu akusalā dhammāyatanāni indriyesu sukhindriyañca, somanassindriyañca, ayaṃ indriyotaraṇo.

Sodhanoti ettako. Eseva ārambho niddisitabbo suttattho.

Adhiṭṭhānoti ime dhammā atthi ekattatāya paññattā atthi vemattatāya. Ye saññā bāhiro kāme, te vemattatāya paññattā. Pañcasu kāmaguṇesu sattāti pariyuṭṭhānavipallāsā vemattatāya paññattā oghaṃ tareyyuṃ. Vipulaṃ mahantanti avijjā ekattatāya paññattā.

Parikkhāroti tassa ko hetu ko paccayo? Ārammaṇapaccayatāya paccayo. Ayoniso ca manasikāro sannissayassa paccayatāya paccayo. Avijjā samanantarapaccayatāya paccayo. Rāgānusayo hetupaccayatāya paccayo. Ayaṃ hetu, ayaṃ paccayo.

Samāropano paccayoti ye kāmesu sattā sugatā surūpāti ayaṃ kāmadhātuyā chando rāgo te apuññamayā saṅkhārā. Te kiṃ paccayā? Avijjā paccayā. Te kissa paccayā? Viññāṇassa paccayā. Iti avijjāpaccayā saṅkhārā. Saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ yāva jarāmaraṇaṃ evametassa kevalassa mahato dukkhakkhandhassa samudayo hoti ekaṃ suttaṃ gataṃ. Pañcanīvaraṇikaṃ suttaṃ kātabbaṃ.

Tattha katamo desanāhāro nāma? Yā ca abhijjhā yo ca byāpādo yañca uddhaccaṃ, ayaṃ taṇhā. Yañca thinamiddhaṃ, yañca kukkuccaṃ yā ca vicikicchā, ayaṃ diṭṭhi. Yā pana kāyassa akammaniyatā kiñcāpi taṃ middhaṃ no tu sabhāvakilesatāya kileso, iti yā ca cittasallīyanā yā ca kāyākammaniyatā, ayaṃ pakkhopakileso na tu sabhāvakileso. Tattha attasaññānupacittaṃ kilamatho kukkuccānupacittaṃ thinaṃ yā cittassa līyanā, iti ime pañca nīvaraṇā cattāri nīvaraṇāni sabhāvakilesā thinamiddhaṃ nīvaraṇapakkhopakileso. Yathā cattāro āsavā sabhāvaāsavatāya āsavā no tu cittasāsavatāya āsavā. Sabhāvatāya āsavā. Pakkhe āsavatāya āsavā. Atha panāha suttantaṃ yena te sampayuttā vā vippayuttā vā āsavā, teyeva ete vattabbā sāsavā vā anāsavā vā. (1)

Tattha katamo vicayo. Abhijjhā kāmataṇhā rūpataṇhā bhavataṇhā. Yaṃ vā pana kiñci ajjhosānagataṃ sāsavā abhijjhitassa mettānupassiya yo anatthaṃ carati. Tattha yo byāpādaṃ uppādeti, acari carissatīti. Evaṃ nava āghātavatthūni kattabbāni, tassevaṃ byāpādānupassissa kileso yo paridāho kāyakilamatho akammaniyatā middhaṃ. Cittānupassissa paṭighātena khiyanā, idaṃ thinamiddhaṃ. Tattha adhikaraṇaavūpasamo, idaṃ uddhaccaṃ. Yaṃ kiṃ kasathamīti idaṃ kukkuccaṃ. Yaṃ yathā idaṃ santīraṇaṃ, ayaṃ vicikicchā. Tattha avijjā ca taṇhā ca atthi, idaṃ pariyuṭṭhānaṃ. Āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ upakkileso ca atthi, idaṃ kāmacchando kāmarāgapariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Byāpādo byāpādapariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Thinamiddhaṃ thinamiddhapariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Uddhaccakukkuccaṃ avijjāpariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ anusayasaṃyojanassa padaṭṭhānaṃ. Byāpādapariyuṭṭhānaṃ paṭighasaṃyojanassa padaṭṭhānaṃ. Thinamiddhapariyuṭṭhānaṃ mānasaṃyojanassa padaṭṭhānaṃ. Avijjāpariyuṭṭhānañca vicikicchāpariyuṭṭhānañca diṭṭhisaṃyojanassa padaṭṭhānaṃ. (2)

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? Kāmarāgapariyuṭṭhāne vutte sabbāni pariyuṭṭhānāni vuttāni hontīti. Saṃyojanesu vuttesu sabbasaṃyojanāni vuttāni honti. Ayaṃ lakkhaṇo hāro. (3)

Tattha katamo catubyūho hāro? Ye ime pañca nīvaraṇā jhānapaṭipakkho so dukkhasamudayo. Yaṃ phalaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Tattha

kāmacchandassa nekkhammavitakko paṭipakkho; byāpādassa abyāpādavitakko paṭipakkho; tiṇṇaṃ nīvaraṇānaṃ avihiṃsāvitakko paṭipakkho. Iti ime tayo vitakkā. Nekkhammavitakko samādhikkhandhaṃ bhajati. Abyāpādavitakko sīlakkhandhaṃ bhajati. Avihiṃsāvitakko paññākkhandhaṃ bhajati. Ime tayo khandhā. Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo nīvaraṇappahānāya saṃvattati. Yaṃ nīvaraṇappahānaṃ, ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Ayaṃ catubyūho hāro. (4)

Tattha katamo āvaṭṭo hāro? Pañca nīvaraṇāni dasa bhavanti. Yadapi ajjhattaṃ sārajjati, tadapi nīvaraṇaṃ. Yadapi bahiddhā sārajjati, tadapi nīvaraṇaṃ, evaṃ yāva vicikicchā ime dasa nīvaraṇā. Ajjhattabahiddhā kilesā imāni dve saṃyojanāni ajjhattasaṃyojanañca bahiddhāsaṃyojanañca. Tattha ahanti ajjhattaṃ, mamanti bahiddhā. Sakkāyadiṭṭhi ajjhattaṃ, ekasaṭṭhi diṭṭhigatāni bahiddhā. Yo ajjhattaṃ chandarāgo rūpesu avītarāgo bhavati avītacchando. Evaṃ yāva viññāṇe, ayaṃ ajjhattā taṇhā. Yaṃ chasu bāhiresu āyatanesu tīsu ca bhavesu ajjhosānaṃ, ayaṃ bahiddhā taṇhā. Imāni dve saccāni saṃyojanāni saṃyojanīyā ca dhammā. Tattha saṃyojanesu dhammesu yā nibbidānupassanā ca, ayaṃ maggo. Yaṃ saṃyojanappahānaṃ, ayaṃ nirodho. Ayaṃ āvaṭṭo hāro. (5)

Tattha katamo vibhattihāro? Saṃyojananti na etaṃ ekaṃsena. Mānasaṃyojanaṃ diṭṭhibhāgiyanti na taṃ ekaṃsena adiṭṭhamānaṃ nissāyamānaṃ na pajahati. Yo pañca uddhambhāgiyo māno kiñcāpi so diṭṭhipakkhe siyā. Na tu orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ tassa pahānāya saṃvattatīti. Yo ca ahaṅkāro na paviddhoyaṃ panassa evaṃ hoti. Kadāsu nāmāhaṃ taṃ santaṃ āyatanaṃ sacchikatvā upasampajja viharissāmi, yaṃ ariyā santaṃ āyatanaṃ upasampajja viharissantīti, ayaṃ abhijjhā na ca taṃ nīvaraṇaṃ. Atthi pana arahato kāyakilesamiddhañca okkamati na ca taṃ nīvaraṇaṃ tassa thinamiddhaṃ nīvaraṇanti. Na ekaṃsena. Ayaṃ vibhattihāro. (6)

Parivattanoti pañca nīvaraṇā pañcaṅgikena jhānena pahānaṃ gacchanti. Ayaṃ tesaṃ paṭipakkho nīvaraṇo asukassa pahīnāti na aññānuminitabbaṃ, paramatthamajjhattaṃ, ayaṃ parivattanā. (7)

Tattha katamo vevacano? Kāmacchando chandarāgo pemaṃ nikantīti vevacanaṃ. Nīvaraṇaṃ chadanaṃ upakkileso pariyuṭṭhānanti vevacanaṃ. (8)

Paññattīti avijjāpaccayā kiccapaññattiyā paññatti, byāpādo vikkhepapaññattiyā paññatti, thinamiddhaṃ asamugghātapaññattiyā paññatti. Evaṃ sabbepi ete pañca nīvaraṇā imamhi sutte vikkhepapaññattiyā paññatti. (9)

Tattha katamo otaraṇo? Ime pañca nīvaraṇā avijjā ca taṇhā ca tattha avijjāmūlā nīvaraṇā. Yā taṇhā ime saṅkhārā, te avijjāpaccayā ime dve dhammā pañcasu khandhesu saṅkhārakkhandhapariyāpannā, āyatanesu dhammāyatanaṃ, dhātūsu dhammadhātu, indriyesu imesaṃ dhammānaṃ padaṭṭhānaṃ sukhindriyassa ca somanassindriyassa ca itthindriyassa ca purisindriyassa ca. (10)

Tattha katamo sodhano hāro? Idaṃ suttaṃ yathā ārabbha nikkhittaṃ so attho bhāsito imehi pañcahi padehi. (11)

Tattha kāmacchando ca byāpādo ca vicikicchā ca na ekattatāya paññattā, kāmāti na ekattatāya paññattā, atha khalu vemattatāya paññattā. Ayaṃ adhiṭṭhāno hāro. (12)

Tattha katamo parikkhāro? Kāmacchandassa ayoniso manasikāro subhārammaṇapaccayo; subhanimittañca hetu. Byāpādassa ayoniso manasikāro āghātavatthūni ca paccayo; paṭighānusayo hetu. Thinamiddhassa paṭisaṃhāro paccayo; pavattiyā kilamathā calanā tañca hetu. Uddhaccakukkuccassa rajanīyaṃ ārammaṇiyaṃ assādiyākindriyaṃ tāva aparipuṇṇañca ñāṇaṃ paccayo; kāmasaññā ca diṭṭhianusayo ca hetu. Vicikicchāya nava mānavidhā ārammaṇaṃ mānānusayo, sova paccayo; vicikicchānusayo hetu. Ete pañca dhammā sahetu sappaccayā uppajjanti. (13)

Tattha katamo samāropano hāro? Ime pañca nīvaraṇā cattāropi ete āsavā gaṇḍāpi ete sallāpi ete upādānāni ete. Tesu eva bāhiresu dhammesu saṃkilesabhāgiyaṃ suttanti paññattiṃ gacchati. Ayaṃ samāropano hāro. (14)

Niddiṭṭhaṃ saṃkilesikabhāgiyaṃ suttaṃ.

Manopubbaṅgamā dhammāti gāthā.

Tattha katamo desanā hāro? Imamhi sutte ko attho khandhavavatthānena viññāṇakkhandhaṃ deseti, dhātuvavatthānena manoviññāṇadhātuṃ, āyatanavavatthānena manāyatanaṃ, indriyavavatthānena manindriyaṃ. Tassa kiṃ pubbaṅgamā dhammā? Saṃkhittena cha dhammā pubbaṅgamā dhammā kusalamūlāni ca akusalamūlāni ca animittaṃ

imamhi sutte kusalamūlaṃ desitaṃ. Tattha katamā manopubbaṅgamā dhammā? Mano tesaṃ pubbaṅgamaṃ, yathāpi balassa rājā pubbaṅgamo, evameva dhammānaṃ manopubbaṅgamā. Tattha tividhānaṃ pubbaṅgamānaṃ nekkhammacchandena abyāpādacchandena avihiṃsāchandena. Alobhassa nekkhammacchandena pubbaṅgamā. Adosassa abyāpādacchandena pubbaṅgamā. Amohassa avihiṃsāchandena pubbaṅgamā. Tattha manoseṭṭhāti manasā ime dhammā ussaṭā manena vā nimmitā. Manova imesaṃ dhammānaṃ seṭṭhoti manova imesaṃ dhammānaṃ seṭṭhajeṭṭhoti manova imesaṃ dhammānaṃ ādhipaccaṃ karotīti manoseṭṭhā. Manojavāti yattha mano gacchati. Tattha ime dhammā gacchantīti manojavā. Yathā vāto sīghaṃ gacchati aññо vā koci sīghaṃ gāmako vuccate vātajavoti pakkhigāmikoti, evameva ime dhammā manena sampajāyamānā gacchanti, tattha ime dhammā gacchantīti manojavāti. Te tividhā chandasamudānitā anāvilatā ca saṅkappo. Sattavidhā ca kāyikaṃ sucaritaṃ vācasikaṃ sucaritaṃ, te dasa kusalakammapathā. Tattha manasā ce pasannenāti manokammaṃ. Bhāsati vāti vacīkammaṃ. Karoti vāti kāyakammaṃ. Imehi imasmiṃ sutte dasa kusalakammapathā paramāpi santā sīlavatā paramā. So bhavati vivattiyaṃ na lokaniyyānāya vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ bhavati. Ayaṃ desanā.

Tattha katamo vicayo hāro? Manopubbaṅgamā dhammāti kusalamūlāni ca aṭṭhaṅgasammattāni. Idaṃ suttaṃ.

Yuttīti dasannaṃ kusalakammapathānaṃ yo vipāko, so sukhavedanīyo abyāpādassaṅgamāno. Chāyāva anapāyinīti anugacchati atthi esā yutti.

Padaṭṭhānanti aṭṭhārasannaṃ manopavicārānaṃ padaṭṭhānaṃ. Manopubbaṅgamā dhammāti sabbakusalapakkhassa ime dhammā padaṭṭhānaṃ. Manasā ce pasannenāti yo cetaso pasādo, idaṃ saddhindriyassa padaṭṭhānaṃ. Bhāsati vāti sammāvācāya. Karoti vāti sammākammantassa ca sammāvāyāmassa ca padaṭṭhānaṃ.

Lakkhaṇoti iti pubbaṅgamā dhammāti vedanāpubbaṅgamāpi ete, saññāpubbaṅgamāpi ete, saṅkhārapubbaṅgamāpi ete. Ye keci dhammā sahajātā sabbe pubbaṅgamā etesaṃ dhammānaṃ. Tato naṃ sukhamanvetīti somanassamapi naṃ anveti yaṃ susukhacchāyā tadāpi naṃ sukhaṃ tadapi anveti.

Tattha katamo catubyūho hāro? Manopubbaṅgamāti na idaṃ ekā-

divacanaṃ. Kiṃ kāraṇā? Sabbeyeva ime chaviññāṇakāyā, imamhi bhagavato ko adhippāyo? Ye sukhena atthikā, te manaṃ pasādentīti ayaṃ imamhi sutte bhagavato adhippāyo. Attho pubbeyeva niddiṭṭho.

Yāni hi kusalamūlāni, tāni aṭṭhānisaṃsamattā hetu, ayaṃ aṭṭhaṅgiko maggo. Dasa ṭhānāni desanāhetūni desanāpaccayā niddesanā ca. Tattha yaṃ maññe dukkhena saha nāmarūpaṃ viññāṇasaccanti aṅgena kusalamūlaṃ pahīyati, ayaṃ appahīnabhūmiyaṃ samudayo. Yaṃ tesaṃ pahānā, ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Ayaṃ āvaṭṭo hāro.

Vibhattīti—

"Manopubbaṅgamā dhammā, Manoseṭṭhā manojavā; Manasā ce pasannena, Bhāsati vā karoti vā; Tato naṃ sukhamanveti, Chāyāva anapāyinī"ti.

Taṃ na ekaṃsena samaṇassa vā brāhmaṇassa vā pana hoti. Tassa vā micchādiṭṭhikassa sakasatthe cittaṃ pasādeti, tena ca pasannena cittena bhāsati byākaroti na taṃ sukhamanveti na chāyāva anugāminī, dukkhameva taṃ anveti. Yathā vahantaṃ cakkaṃ padamanveti, idaṃ taṃ vibhajjabyākaraṇīyaṃ. Manasā ce pasannena kāyakammaṃ vacīkammaṃ sukhavedanīyanti samaggate sukhavedanīyaṃ micchaggate dukkhavedanīyaṃ, ayaṃ vibhatti.

Tattha katamo parivattano hāro? Manopubbaṅgamā dhammāti yaṃ manasā paduṭṭhena bhāsati vā karoti vā dukkhamassānugāminī, etāniyeva dve suttāni bhāsitāni esa eva ca paṭipakkho. Vevacananti yadidaṃ mano cittaṃ viññāṇaṃ manindriyaṃ manoviññāṇadhātu.

Paññattīti manopubbaṅgamā dhammāti ayaṃ mano kiñci paññattiyā paññattaṃ. Dhammāti kusalakammapathapaññattiyā paññattaṃ. Manoseṭṭhāti visiṭṭhapaññattiyā paññattaṃ. Manojavāti sahapaññattiyā paññattaṃ. Cittanti nekkhammapaññattiyā paññattaṃ. Manasā ce pasannenāti saddhindriyapaññattiyā paññattaṃ. Manasā ce pasannenāti anāvilasaṅkappadutiyajjhānapaññattiyā paññattaṃ. Manasā ce pasannenāti assaddhānaṃ paṭipakkhapaññattiyā paññattaṃ. Bhāsati vāti sammāvācāpaññattiyā paññattaṃ. Karoti vāti sammākammantapaññattiyā paññattaṃ. Tato naṃ sukhamanvetīti jhānasamādhānaṃ. Indriyesu manindriyaṃ. Paṭiccasamuppāde viññāṇaṃ. Manopubbaṅgamā dhammāti mettā ca mudutā ca jhānesu dutiyaṃ jhānaṃ tatiyañca. Khandhesu saṅkhārakkhandhapariyāpanno. Dhātūsu dham-

madhātu, āyatanesu dhammāyatanaṃ. Yaṃ kusalaṃ indriyesu sukhindriyañca somanassindriyañca padaṭṭhānaṃ. Imesaṃ dhammānaṃ paṭiccasamuppannānaṃ phassapaccayā sukhavedanīyo phasso sukhavedanā manopavicāresu somanassavicāro chattiṃsesu paṭhamapadesu cha somanassanekkhammassitā. Iti ayaṃ otaraṇo hāro.

Tattha katamo sodhano hāro? Yaṃ atthaṃ ārabbha idaṃ suttaṃ bhāsitaṃ. So attho niyutto etamatthaṃ ārabbha suttaṃ. Ayaṃ sodhano hāro.

Tattha katamo adhiṭṭhāno hāro? Manopubbaṅgamā dhammāti vevacanapaññatti, na ekattapaññatti. Dhammāti ekato na vevacanapaññatti. Manasā ce pasannenāti so pasādo dvidho ajjhattañca abyāpādāvikkhamhanabahiddhā ca okappanato. So ajjhattapasādo dvidho. Samugghātapasādo ca vikkhambhanapasādo ca byāpādapariyuṭṭhānaṃ. Vighāto na mūlapasādo jātamūlampi vā. Pasādo sabyāpādaṃ vighātena. Tato naṃ sukhamanvetīti sukhaṃ kāyikañca cetasikañca appiyavippayogopi piyasampayogopi nekkhammasukhampi puthujjanasukhampi pītisambojjhaṅgampi cetasikaṃ sukhaṃ. Yampi passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, tampi kāyikaṃ sukhaṃ bojjhaṅgā ca cetasikaṃ sukhaṃ. Yampi passaddhakāyo sukhaṃ vedesi, tampi tañca sukhapadaṭṭhānaṃ paññattiyā yathāvuttaṃ taṃ aparāmaṭṭhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ. Anvetīti appanā sandissati na cāyaṃ vā pattabhūto anveti. Tadidaṃ suttaṃ dvīhi ākārehi adhiṭṭhātabbaṃ. Hetunā ca yo pasannamānaso vipākena ca yo dukkhavedanīyo.

Parikkhāroti bhagavā pañcasatena bhikkhusaṃghena nagaraṃ pavisati rājagahaṃ. Tattha manusso puggalo bhagavantaṃ parivisati, tassa pasādo uppanno kusalamūlapubbayogāvacaropi. So aññesañca akkhāti, idaṃ vācaṃ bhāsati lābhā tesaṃ, yesaṃ nivesanaṃ bhagavā pavisati, amhākampi yadi bhaveyya mayampi bhagavato sampasādaṃ lacchamhāti. Yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā “namo bhagavato namo bhagavato”ti abyāpādamāno ekamante aṭṭhāsi. Tadanantare bhagavā imaṃ suttaṃ abhāsittha “manopubbaṅgamā dhammā”ti. Sabbaṃ suttaṃ tathā yaṃ paresaṃ bhāsati idaṃ vācākammaṃ. Yaṃ añjaliṃ paṇāmeti, idaṃ kāyakammaṃ. Yo manopasādo, idaṃ manokammaṃ. Tattha yaṃ paresaṃ pakāseti bhāsati vaṇṇaṃ. Yesaṃ bhagavā nivesanaṃ gacchatīti. Sabbaṃ tassa alobho kusalamūlaṃ. Yaṃ bha-

gavati mettacitto, tassa adoso kusalamūlaṃ. Yaṃ añjaliṃ paṇāmeti mānañca niggaṇhāti, tatthassa amoho kusalamūlaṃ pātubhavati. Yaṃ uḷārapaññaṃ paṭilabhati, idamassa diṭṭhivipallāsappahānaṃ. Yaṃ tathāyeva saṃvaro hoti, idamassa saññāvipallāsappahānaṃ. Yaṃ manassa pasādanaṃ, idamassa cittavipallāsappahānanti akusalavipallāsānaṃ vikkhambhanaṃ pahānaṃ paccayo. Tīṇi kusalamūlāni yo anāvilacittasaṅkappo, so tassa manasikāroti vuccati. Yaṃ kilesehi vikkhambhanaṃ iti vipallāsā ca ārammaṇā sappaccayatāya paccayo kusalamūlāni ca sandissayatāya paccayo, so ca manasikāro hetunā iminā paccayena cittaṃ uppannaṃ. Tattha yaṃ sasatthārammaṇaṃ cittaṃ pavattaṃ ayaṃ buddhānussati. Yampi bhagavato guṇe manasi karoti, ayamassa dhammānussati. Tattha satisampajaññaṃ hetu, ayañca paccayo. Vācā paññā hetu vitakkavicārā paccayo. Kāyasaṅkhārā kammassa abhisaṅkhāro nāma hetu vā appaccayo sukhavedanīyassa kammassa upacayo hetukā kammassa paccayo.

Tattha katamo samāropano hāro? Manasāyeva pasannena satoyevettha pasanno api ca cittavodānā sattā vimuccantīti tena sattā cittapubbaṅgamā cittena pasannena cetanāpi tattha cittabhūtā bhavantīti paṭighā ayaṃ cetanānaṃ pasādena kāyo cassa pasādo, so ca ārabhati pasādena pasanno saññānanti cassa aviparītā, so pañcavidho vikkhambhanā, kāyapassambhanāyeva pasādo cittasito cittaṃ pana pubbaṃyeva pasannaṃ. Ayaṃ samāropanā. Evaṃ pañcannampi pasādo. Tato naṃ sukhamanvetīti katamaṃ bhagavā niddisati? Na hi attasaccaṃ tassa kammassa vipāko anveti. Tassa upāyo anugacchati yadā sitapaccayā uppajjate somanassaṃ avippaṭisāropi anveti. Ayaṃ samāropano hāro.

Mahānāmasakkassa suttaṃ. Tasmiñce samaye assato asampajāno kālaṃ kareyya kāme bhavati. Assato abhisamāhāro yo mā bhāyi, mahānāma, yaṃ taṃ cittaṃ dīgharattaṃ saddhāparibhāvitaṃ sīlaparibhāvitaṃ sutacāgaparibhāvitanti vitthārena kātabbaṃ. Cāgena ca paññāya ca kiṃ dasseti? Yā saddhā, sā cetaso pasādo. Yā anāvilasaṅkappitā, sā saddhā. Kiṃ kāraṇā? Anāvilalakkhaṇā. Anāvilalakkhaṇā hi saddhā. Apare āhu guṇaparisuddhiniṭṭhāgamanalakkhaṇā, yañca apare vā vacanapaṭiggahalakkhaṇā saddhā. Aparo pariyāyo attānaṃ yadi evaṃ okappeti "nāhaṃ kiñci jānāmīti esā ahaṃ tattha anuññattā anaññatā"ti.

Ayaṃ saddhāti. Aparo pariyāyo ekasaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ ādīnavānupassanā aniccaṃ dukkhamanattāti. Tena ca padiṭṭhaṃ bhavati yathā gambhīre udapāne udakaṃ cakkhunā passati na ca kāyena abhisambhunāti. Evamassa ariyā nijjhānakkhantiyā diṭṭhi bhavati, na ca sacchikatā. Ayaṃ vuccati saddhā. Sā ca lokikā. Aparo pariyāyo khamati puthujjanabhūtassa vīsati cāti ko sakkāyādhīnā na niveso. Na etaṃ ekanti nayasaññā yathābhūtaṃ diṭṭhiyā tu khalu mudūhi pañcahi indriyehi dassanamaggena pahīnā bhavanti. Diṭṭhekaṭṭhā ca kilesā, ayaṃ saddhā.

Sotāpattaṅgamadukkhāyaṃ bhūmiyaṃ paripuṇṇā vuccati. Tasmiṃyeva bhūmiyaṃ sekkhasīlaṃ ariyā dhāranti vuccati. Tasmiṃyeva bhūmiyaṃ mudupaññā paññindriyanti vuccati. Tasmiṃyeva bhūmiyaṃ khandhehi anatthikatā, ayaṃ cāgo. Tasmā saddhā cāgādhiṭṭhānena niddisitabbā. Yatikena bhiyyo manena sā hissa viparītā diṭṭhikā assaddhā, sā nayanaupadhīsu pamattā samādinnā. Tattha saddhindriyaṃ yo kāmaṃ parivissanti iti santapāpapaṭinissaggā na cāgādhiṭṭhānaṃ paññindriyena paññādhiṭṭhānaṃ, sīlena upasamādhiṭṭhānaṃ. Ime cattāro dhammā sīlaṃ paribhāvayanti saddhā sīlaṃ cāgo ca paññāti. Tattha saddhāya oghaṃ tarati. Yaṃ sīlaṃ, ayaṃ appamādo. Yo cāgo, idaṃ paññāya kammaṃ. Yā paññā, idaṃ paññindriyaṃ, tattha yaṃ saddhindriyaṃ. Taṃ tīsu aveccappasādesu. Yaṃ sīlaṃ, taṃ saddhindriyesu. Yo cāgo, so catūsu jhānesu. Yā paññā, sā saccesu, sati sabbatthagāminī. Tassa sekkhassa bhaddikā bhati, bhaddiko abhisamparāyo. Tassa sammuṭṭhassatikassa sīlaṃ karontassa na kāyasammuṭṭhassatitāya tāni vā indriyāni taṃ vā kusalamūlaṃ kammavipākaṃ bhavati. Tassa tikassa atthaniddeso. Tattha saddhā sīlaṃ cāgo paññā cattāro dhammā. Yā saddhā yā ca paññā, idaṃ manosucaritaṃ. Yaṃ sīlaṃ, idaṃ kāyikaṃ vācasikaṃ sucaritaṃ. Yo cāgo, idaṃ cetasikaṃ alobho sucaritaṃ. Iti citte gahite pañcakkhandhā gahitā bhavanti. Imehi dhammehi sucaritaṃ idaṃ dukkhañca ariyasaccaṃ padaṭṭhānaṃ maggassa.

Tattha katamo vicayo hāro? Yā ca saddhā yañca sīlaṃ. Taṃ kissa karoti? Yā saddhā tāya bhagavantaṃ anussarati mattenapi hatthinā samāgatā, assa bho kukkurā sabbaṃ sīlena nappaṭipajjati kāyena vā vācāya vā ṭhānaṃ visārado bhavatīti avippaṭisārī paññā yassa paññat-

taṃ upaṭṭhapeti. Tassa akhaṇḍassa sīlaṃ yaṃ na pacchi tassaṃ mohassa akusalacittaṃ uppajjati micchādiṭṭhisahagataṃ vā, ayaṃ vicayo hāro. Dhammavādino bhaddikārāti bhavissati atthi esā yutti.

Tattha katamo padaṭṭhāno hāro? Yamidaṃ cittaṃ dīgharattaṃ paribhāvitaṃ saddhāya sīlena cāgena paññāya samādhinā paṭhamajjhānassa padaṭṭhānaṃ. Yā saddhā assa anāvilasaṅkappo, taṃ dutiyajjhānassa padaṭṭhānaṃ. Tīṇi ca aveccappasādā yaṃ sīlaṃ, taṃ ariyakantaṃ, taṃ sīlakkhandhassa padaṭṭhānaṃ. Yā paññā, sā paññākkhandhassa padaṭṭhānaṃ. Ime ca dhammā idañca cittaṃ ekodibhūtasamādhissa padaṭṭhānaṃ. Saddhā saddhindriyassa padaṭṭhānaṃ. Cāgo samādhindriyassa padaṭṭhānaṃ. Paññā paññindriyassa padaṭṭhānaṃ. Saddhā ca paññā ca vipassanāya padaṭṭhānaṃ. Sīlañca cāgo ca samathassa padaṭṭhānaṃ. Saddhā ca paññā ca avijjā virāgāya paññāvimuttiyā padaṭṭhānaṃ. Sīlañca cāgo ca rāgavirāgāya cetovimuttiyā padaṭṭhānaṃ.

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? Viññāṇe vutte saddhāsatibhāvite sabbe pañcakkhandhā vuttā bhavanti. Saddhāya bhaṇitāya sabbāni satta dhanāni bhaṇitāni honti saddhādhanaṃ ... pe ... sīlakkhandhe vutte samādhikkhandho ca paññākkhandho ca vuttā bhavanti. Yaṃ taṃ cittaṃ dīgharattaṃ paribhāvitaṃ pacchimake kāle na tadanuparivatti bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Tattha saññāpi tadanuparivattinī bhavati. Yepi tajjātikā dhammā, tepi tadanuparivattino bhavanti. Rūpasaññā rūpasañcetanānupassanamanasikāro evaṃ channaṃ āyatanānaṃ viññāṇakāye, ayaṃ lakkhaṇo hāro.

Tattha katamo catubyūho hāro? Idha sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye bhaddikaṃ bhatiṃ ākaṅkheyya bhaddikañca abhisamparāyaṃ, te saddhaṃ sīlaṃ cāgaṃ paññañca manasi karissanti, ayaṃ adhippāyo. Ye caññepi sattā tathāgatassa sammukhaṃ na paṭiyujjhante, imaṃ dhammaṃ sotā avippaṭisārato kālaṃ karissantīti, ayaṃ adhippāyo.

Tattha katamo āvaṭṭo hāro? Idampi cattāro dhammā saddhā ca paññā ca assaddhiyañca avijjañca hananti. Sīlañca cāgo ca taṇhā ca dosañca hananti. Tassa dve mūlāni pahīyanti. Dukkhaṃ nivatteti appahīnabhūmiyañca dvimūlāni pañcakkhandhā. Dve ariyasaccāni samatho ca vipassanā ca. Dvinnaṃ mūlānaṃ pahānaṃ. Imāni dve saccāni nirodho ca maggo ca. Ayaṃ āvaṭṭo hāro.

Tattha katamo vibhatti? Yaṃ taṃ cittaṃ saddhāparibhāvitaṃ ... pe ... sace puthujjanassa tassapi bhaddikā bhati bhavissatīti na ekaṃsena tassa kammaṃ diṭṭheyeva dhamme vipākanti paccessati, aparamhi vā pariyāye bhavissati. Yaṃ vā atītaṃ vipākāya paccupaṭṭhitaṃ, tappaccayāni cetāni, ye yathā mahākammavibhaṅge "tenāyaṃ vibhajjabyākaraṇiyo niddeso dhammacārino yā bhaddikā bhatī"ti.

Tattha katamā parivattanā? Assaddhiyaṃ dussīlyaṃ yaṃ maccheraṃ duppaññaṃ ca yañca paṭipakkhena pahīnā bhavanti, ayaṃ parivattanā.

Tattha katamaṃ vevacanaṃ? Yaṃ taṃ cittaṃ dīgharattaṃ paribhāvitaṃ cittaṃ manoviññāṇaṃ ... pe ... yaṃ saddhābalaṃ saddhindriyaṃ, yaṃ sīlaṃ taṃ sucaritaṃ, saṃyamo niyamo damo khandhatā imāni tassa vevacanāni. Yo cāgo so paṭinissaggo alobho vosaggo cāgoyiṭṭhānaṃ. Yā paññā sā paññattā paññappabhā paññindriyaṃ paññābalaṃ.

Tattha katamā paññatti? Yaṃ taṃ cittaṃ bījaṃ paññattiyā paññattaṃ. Paribhāvanā vāsanā paññattiyā paññatti. Saddhā pasādapaññattiyā paññattā. Sīlaṃ sucaritapaññattiyā paññattaṃ. Cāgo puññakiriyapaññattiyā paññatto. Paññā vīmaṃsapaññattiyā paññattā. Ime tayo dhammā saddhā sīlaṃ cāgo paññavato pārisuddhiṃ gacchanti.

Tattha katamo otaraṇo? Yaṃ cittaṃ, taṃ khandhesu viññāṇakkhandho, dhātūsu manoviññāṇadhātu, āyatanesu manāyatanaṃ. Ye cattāro dhammā, te khandhesu saṅkhārakkhandhe pariyāpannā ... pe ... dhātūsu āyatanesu.

Tattha katamo sodhano hāro? Idaṃ bhagavato bhāsitaṃ mahānāmena sakkena pucchitena sabbaṃ taṃ niyuttaṃ.

Tattha katamo adhiṭṭhāno? Idaṃ cittaṃ vemattatāya paññattaṃ akusalehi cittehi aparibhāvitehi paribhāvitanti yāni puna paribhāvitāni aññesampi tattha upādāya paññattaṃ sabbepime cattāro dhammā ekattatāya paññattā. Bhaddikā bhatīti kāmabhogino teva rūpadhātu arūpadhātu manussāti sabbā bhaddikā bhati tadeva kathāya paññattaṃ, ayaṃ paññatti.

Tattha katamo parikkhāro? Cittassa indriyāni paccayo ādhipateyyapaccayatāya manasikāro. Hetupaccayatāya paccayo. Saddhāya lokikā paññā hetupaccayatāya paccayo. Yoniso ca manasikāro paccayo. Sīlassa

patirūpadesavāso paccayo. Attasammāpaṇidhānañca hetu. Cāgassa alobho hetu. Avippaṭisāro ca hetupaccayo. Paññā parato ca ghoso ajjhattañca yoniso manasikāro hetupaccayo ca.

Tattha katamo samāropano? Yaṃ taṃ cittaṃ dīgharattaṃ paribhāvitanti cetasikāpi. Ettha sabbe dhammā paribhāvitā bhaddikā te bhati bhavissati, bhaddikā upapattiko abhisamparāyo. Iti ye keci manussakā upabhogaparibhogā sabbe bhaddikā bhatiyeva, ayaṃ samāropano.

Uddhaṃ adho sabbadhi vītarāgoti gāthā. Tattha kiṃ uddhaṃ nāma? Yaṃ ito uddhaṃ bhavissati anāgāmī, idaṃ uddhaṃ. Adho nāma yamatikkantamatītaṃ, idamavoca apadānatanti uddhaṃ. Tattha atītena sassatadiṭṭhi pubbantākappikānaṃ aparantadiṭṭhi kesañci, ucchedadiṭṭhiṃ yaṃ vuttakappikānaṃ imā ceva diṭṭhiyo ucchedadiṭṭhi ca sassatadiṭṭhi ca. Tatthāyaṃ sassatadiṭṭhi imāni pannarasa padāni sakkāyadiṭṭhi sassataṃ bhajanti. Rūpavantaṃ me attā, attani me rūpaṃ, rūpaṃ me attāti yaduccate paññaṃ paridahanti. Yā ucchedadiṭṭhi sā pañcasatāni ucchedaṃ bhajanti. Te "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti passanti, rūpaṃ me attāti tathārūpā catubbidhā sakkāyadiṭṭhi ucchedena ca sassatena ca. Evaṃ pañcasu khandhesu vīsativatthukāya diṭṭhiyā pannarasa padāni pubbantaṃ bhajanti. Sassatadiṭṭhiyā pañca padāni aparantaṃ bhajanti ucchedadiṭṭhiyā. Tattha "ayamahamasmī"ti passantā rūpaṃ attato samanupassati, so ucchedavādī rūpavantañca attānaṃ, attani ca rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attāti so passati cāti iti ucchedadiṭṭhi ca, attato paṭissarati sassatadiṭṭhi pubbantato ca paṭissarati. "Ayamahamasmī"ti na samanupassati. Tassa diṭṭhāsavā pahānaṃ gacchanti. Yo tīsu addhāsu pubbante ca aparante ca tena tena niddiṭṭhānena uddhaṃ adho sabbadhi vītarāgo "ahamasmī"ti na anupassatīti iminā dvārena iminā payogena iminā upāyena idaṃ dassanabhūmi ca sotāpattiphalañca so ariyo payogo anabhāvaṃgatena saṃsārena apunabbhavāti yo koci ariyo payogo punabbhavāya mudūni vā pañcindriyāni majjhāni adhimattāni vā sabbaṃ apunabbhavappahānāya saṃvattanti. Ahanti diṭṭhogho kāmogho bhavogho avijjogho ca odhiso. Tattha desanāhārena cattāri saccāni pañcahi indriyehi sotāpattiphalena ca dve saccāni maggo ca nirodho ca. Sakkāyasamudayena dve saccāni dukkhañca samudayo ca, ayaṃ desanā hāro.

Tattha katamo vicayo? "Ayamahamasmī"ti asamanupassanto tīṇi dassanappahātabbāni saṃyojanāni pajahati. Ayaṃ vicayo.

Tattha katamā yutti? Tividhā puggalā koci ugghaṭitaññū koci vipañcitaññū koci neyyo. Ugghaṭitaññū tikkhindriyo ca tato vipañcitaññū mudindriyo tato mudindriyehi neyyo. Tattha ugghaṭitaññū tikkhindriyatāya dassanabhūmimāgamma sotāpattiphalaṃ pāpuṇāti, ekabījako bhavati. Ayaṃ paṭhamo sotāpanno. Vipañcitaññū mudūhi indriyehi dassanabhūmimāgamma sotāpattiphalaṃ pāpuṇāti, kolaṃkolo ca hoti. Ayaṃ dutiyo sotāpanno. Tattha neyyo dassanabhūmimāgamma sotāpattiphalaṃ pāpuṇāti, sattakkhattuparamo ca bhavati. Ayaṃ tatiyo sotāpanno.

Atthi esā yutti mudumajjhādhimattehi indriyehi mudumajjhādhimattaṃ bhūmiṃ sacchikareyya sakkāyadiṭṭhippahānena vā diṭṭhigatāni pajahati. Ayaṃ yutti.

Tattha katamo padaṭṭhāno? Tattha sakkāyadiṭṭhi sabbamicchādiṭṭhiyā padaṭṭhānaṃ. Sakkāyo nāmarūpassa padaṭṭhānaṃ. Nāmarūpaṃ sakkāyadiṭṭhiyā padaṭṭhānaṃ. Pañca indriyāni rūpīni rūparāgassa padaṭṭhānaṃ. Saḷāyatanaṃ ahaṅkārassa padaṭṭhānaṃ. Tattha katamo lakkhaṇo? Dvīsu diṭṭhīsu pahīnāsu tattha ekā diṭṭhi diṭṭhigatāni pahānaṃ gacchanti. Uddhaṃ ca adho ca vītarāgo sabbarajanīyesu vītarāgo hoti. Tajjā parabhūmiyaṃ, idaṃ paccayanti yathābhūtaṃ passati. So sabbapaṭiccasamuppādaṃ āmasati. Ayaṃ lakkhaṇo hāro.

Tattha katamo catubyūho hāro? Imamhi sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye sattā ye nābhiramissanti, te diṭṭhippahānāya vāyamissanti. Ayamettha bhagavato adhippāyo. Ayaṃ catubyūho hāro.

Tattha katamo āvaṭṭo hāro? Yānimāni mudūni pañcindriyāni tāni orambhāgiyāni pañcindriyāni. Sabbena sabbaṃ samūhananti abhijjhābyāpādo ca bhāvanākārena sekkhāya vimuttiyā balaṃ saddhā, uddhambhāgiyāni diṭṭhivasena balaṃ saddhā, vīriyindriyaṃ ārabhitattā satindriyaṃ paggahitattā accantaṃ niṭṭhaṃ gacchanti. Tattha yāni indriyāni, ayaṃ maggo saṃkilesappahānaṃ. Ayaṃ nirodho āyatiṃ anuppādadhammo, idaṃ dukkhaṃ. Ayaṃ āvaṭṭo hāro.

Tattha katamo vibhatti hāro? "Ayamahamasmī"ti yo samanupassati, so ca kho adhimattena lokikā yaṃ bhūmiyaṃ na tu ariyena payogena so sakkāyadiṭṭhi pajahati. Yaṃ vuccati tajjāya bhūmiyā adhimat-

tāya. Tattha tajjāya bhūmiyaṃ pañcahi ākārehi adhimattataṃ paṭilabhati sīlena vatena bāhusaccena samādhinā nekkhammasukhena. Tattha appatte pattasaññī adhimānaṃ gaṇhāti. Etasmiṃyeva vatthuppattiyaṃ bhagavā idaṃ suttaṃ bhāsati. Sīlavā vatamattenāti. Tattha yo appatte pattasaññī tassa yo samādhi, so sāmiso kāpurisasevito pana so kāpurisā vuccanti puthujjanā. Āmisaṃ yañca ariyamaggamāgamma lokikā anariyaṃ tena samādhi hoti anariyo kāpurisasevito. Yo pana ariyākārena yathābhūtaṃ na jānāti na passati, so adhigamanaṃ pajahati yo ariyena samādhinā akāpurisasevitena nirāmisena nīyati, tattha akāpurisā vuccanti ariyapuggalā. Yo tehi sevito samādhi, so akāpurisasevito. Tasmā ekaṃ vibhajjabyākaraṇīyaṃ "ayamahamasmī"ti asamanupassanto tathā pāteti.

Tattha katamā parivattanā? Imāya dassanabhūmiyā kilesā pahātabbā, tehi pahīyanti aniddiṭṭhāpi bhagavatā niddisitabbā yo.

Tattha katamaṃ vevacanaṃ? Yā sakkāyadiṭṭhiyā attadiṭṭhiyā. Ayaṃ bhūmi. Ye kilesā pahātabbā. Te appahīyanti aniddiṭṭhāpi bhagavatā sassatadiṭṭhi ca ucchedadiṭṭhi ca, sā pariyantadiṭṭhi ca. Yā apariyantadiṭṭhi ca, sā sassatadiṭṭhi ca. Yā ucchedadiṭṭhi, sā natthikā diṭṭhi. Yā sassatadiṭṭhi, sā akiriyadiṭṭhi. Idaṃ vevacanaṃ.

Tattha katamā paññatti? Taṇhā saṃyojanapaññattiyā paññattā. Maggo paṭilābhapaññattiyā paññatto. Indriyā paṭilābhapaññattiyā paññattāti. Tattha katamo otaraṇo? Sakkāyo dukkhaṃ dassanappahātabbo. Samudayo maggo. Indriyāni tāni ca niddiṭṭhāni khandhadhātuāyatanesu.

Tattha katamo sodhano hāro? Yañhi ārabbha bhagavatā idaṃ suttaṃ bhāsitaṃ, so ārabbha niddiṭṭho. Tattha katamo parikkhāro? Nāmarūpassa hetupaccayopi viññāṇaṃ hetu bījaṃ. Tena avijjā ca saṅkhārā ca paccayo. Nivattinayo na aparo pariyāyo sabbabhavo, ye ca sabbabhavassa hetu parabhaṇḍapaccayo iti sammādiṭṭhi parato ca ghoso yoniso ca manasikāro paccayo. Yā paññā uppādeti, esā hetu sammādiṭṭhiyā sammāsaṅkappo bhavati, yā sammāsamādhi, ayaṃ parikkhāro.

Tattha katamo samāropano? "Ayamahamasmī"ti asamanupassī dukkhato rogato ... pe ... pannarasa padāni. Sīlāni bhagavā kimatthiyāni kimānisaṃsāni. Sīlāni, ānanda, avippaṭisāratthāni yāva vimutti. Tattha duvidho attho—purisattho ca vacanattho ca.

Tattha katamo purisattho? Yāyaṃ na pacchānutāpitā ayaṃ avip-

paṭisāro, ayaṃ purisattho. Yathā koci brūhayati imatthamāsevati so bhaṇeyya, kiñci mamettha adhīnaṃ tassatthāya idaṃ kiriyaṃ ārabhāmīti. Ayaṃ purisattho.

Tattha katamo vacanattho? Sīlāni kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā sucaritaṃ avippaṭisāroti. Tattha sīlassa vatassa ca bhāsoyeva. Anaññā sugatakammatā sucaritaṃ ayaṃ avippaṭisāro. Evaṃ yāva vimuttīti ekamekasmiṃ pade dve atthā— purisattho ca vacanattho ca, yathā imamhi sutte evaṃ sabbesu suttesu dve dve atthā. Ayaṃ hi paramattho uttamattho ca. Yaṃ nibbānasacchikaṃ nissāya yaṃ sakaṃ sacchikātabbaṃ bhavati, so vuccati katassa katthoti. Ayaṃ puna vevacanaṃ sampajānāti. Iminā niyuttatthamabhilabbhanti vacanattho. Tattha yaṃ atthaṃ sāvako abhikaṅkhati. Tassa yo paṭilābho, ayaṃ purisattho. Yaṃ yaṃ bhagavā dhammaṃ deseti, tassa tassa dhammassa yā atthaviññatti. Ayaṃ attho, tattha sīlānaṃ avippaṭisāro atthopi ānisaṃsopi. Eso ca ānisaṃso yaṃ duggatiṃ na gacchati. Yathā taṃ bhagavatā esānisaṃso dhamme suciṇṇe na duggatiṃ gacchati dhammacārī, ayaṃ attho.

Yaṃ puriso bhāvanābhūmiyaṃ sīlāni ārabbha sīlena saṃyutto hoti evaṃ yāva vimutti tathā sīlakkhandho. Tattha yo ca avippaṭisāro anusayavasena niddiṭṭho, tañca sīlaṃ ayaṃ sīlakkhandho. Pāmojjapītipassaddhīti ca samādhindriyena, ayaṃ samādhikkhandho. Yaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ paññākkhandho. Ime tayo khandhā sīlaṃ samādhi paññā ca tathā sīlaṃ paripūreti yaṃ vīriyindriyaṃ tena kāraṇena so sīlaṃ paripūreti, anuppannassa ca akusalassa anuppādāya vāyamati, uppannassa ca pahānāya anuppannassa ca kusalassa uppādāya, uppannassa ca kusalassa bhiyyobhāvāya iti vīriyindriyaṃ niddiṭṭhaṃ. Tattha yo samādhikkhandho, idaṃ samādhindriyaṃ. Paññākkhandho paññindriyaṃ, taṃ catūsu sammappadhānesu daṭṭhabbaṃ. Tathā yo anuppannassa ca akusalassa anuppādāya vāyamati, idaṃ paṭhamaṃ sammappadhānaṃ. Yaṃ uppannassa, idaṃ dutiyaṃ. Cattāri sammappadhānāni catūsu jhānesu passitabbāni. Tathā sīlakkhandhena nekkhammadhātu ca adhikā, tayo ca vitakkā nekkhammavitakko abyāpādavitakko avihiṃsāvitakko ca. Sādhāraṇabhūtā. Yā piyāyamānassa pāmojjena idaṃ kāyikaṃ sukhaṃ ānitaṃ aniyamītipemena, idaṃ dukkhaṃ. Yo tattha avikkhepo, ayaṃ samādhi. Idaṃ pañcaṅgikaṃ paṭhamaṃ

jhānaṃ. Yā cetasikā passaddhi savitakkaṃ savicāraṃ virodhanaṃ, yo kileso ca paridāho, so paṭhame jhāne niruddho. Tathā yā ca kilesapassaddhi yā ca vitakkavicārānaṃ passaddhi, ubhayepi ete dhamme passaddhāyaṃ. Tattha kāyassa cittassa ca sukhaṃ sukhāyanā, idaṃ pītisukhino passaddhi. Yopi ekodibhāvo cittassa, tena ekodibhāvena yaṃ cittassa ajjhattaṃ sampasādanaṃ, idaṃ catutthaṃ jhānaṅgaṃ. Iti ajjhattañca sampasādo cetaso ca ekodibhāvo pīti ca sukhañca, idaṃ dutiyaṃ jhānaṃ caturaṅgikaṃ. Yo passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, tena adhimattena sukhena pharitvā sukhaṃ cetasikaṃ yaṃ, so pītivītarāgo evaṃ tassa pītivītarāgatāya upekkhaṃ paṭilabhati. So pītiyā ca virāgā upekkhaṃ paṭilabhati. Sukhañca paṭisaṃvedeti. Sati ca sammā paññāya paṭilabhati. Sace sati ekaggatā idaṃ pañcaṅgikaṃ tatiyaṃ jhānaṃ. Yaṃ sukhino cittaṃ samādhiyati, ayaṃ ekaggatāya parāvidhānabhāgiyā, paṭhame jhāne atthi cittekaggatā no cakkhussa vedanā sabbaṃ pāripūriṃ gacchati. Yathā catutthe jhāne, tathā yā upekkhā passambhayaṃ satisampajaññaṃ cittekaggatā ca, idaṃ catutthaṃ jhānaṃ.

Yathā samādhi dassayitabbaṃ, tathā paññindriyaṃ taṃ catūsu ariyasaccesu passitabbaṃ. Yaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, sā pajānanā catubbidhā asubhato dukkhato anattato ca, yadārammaṇaṃ taṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ, yaṃ pajānanto nibbindati vimuccati tathā yaṃ kāmāsavassa pahānaṃ bhavāsavassa diṭṭhāsavassa avijjāsavassa, ayaṃ nirodho appahīnabhūmiyaṃ āsavasamudayo. Imāni cattāri ariyasaccāni yathā paññindriyaṃ passitabbaṃ. Yathāyaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dassanabhūmi. Sotāpattiphalañca yathābhūtaṃ pajānanto nibbindatīti, idaṃ tanukañca. Kāmarāgabyāpādaṃ sakadāgāmiphalañca yaṃ nibbindati virajjati, ayaṃ paṭhamajjhānabhāvanābhūmi ca rāgavirāgā cetovimutti anāgāmiphalañca. Yaṃ vimutti vimuccati, ayaṃ avijjāvirāgā paññāvimutti arahattañca. Ime avippaṭisārā ca vīriyindriyañca cattāro sammappadhānā avippaṭisārā tañca upari yāva samādhi, evaṃ te cattāri jhānāni samādhindriyañca yaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajānāti. Ime cattāro satipaṭṭhānā sīlapāripūrimupādāya cāgasaṃhitena ca nibbedhikānañca nimittānaṃ anāvilamanā, idaṃ satindriyaṃ cattāro satipaṭṭhānā. Yaṃ puna imāya dhammadesanāya tīsu ṭhānesu diṭṭhogamanakindriyaṃ kilesapahānena ca sekkhasīlaṃ,

idaṃ saddhindriyaṃ. Cattāri ca sotāpattiyaṅgāni phalāni. Samādhindriyāni sopaniyāhārīni sabbasuttesu niddisitabbāni. Yaṃ jhānaṃ paṭilabhanaṃ vīriyagahitaṃyeva ñāṇaṃ paṭissarato, ayaṃ sutamayī paññā. Yo samādhi pubbāparanimittābhāso anomagatitāya yathākāmo, ayaṃ cintāmayī paññā, yaṃ tathāsamāhito yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ bhāvanāmayī paññā. Ayaṃ suttaniddeso.

Imaṃ suttaṃ nibbedhabhāgiyaṃ bujjhakāradhikaṃ bujjhitabbaṃ. Yehi aṅgehi samannāgataṃ taṃ bujjhissanti tassa aṅgāni bujjhissanti, tena bojjhaṅgā. Tathā ādito yāva sīlaṃ vataṃ cetanā karaṇīyā, kissa sīlāni pāripūreti. Anuppannassa ca akusalassa anuppādāya uppannassa ca akusalassa pahānāya anuppannassa kusalassa uppādāya uppannassa ca kusalassa bhiyyobhāvāya, idaṃ vīriyaṃ tassa tassa bujjhitassa aṅganti. Ayaṃ vīriyasambojjhaṅgo. Iminā vīriyena dve dhammā ādito avippaṭisāro pāmojjañca yā puna pīti avippaṭisārapaccayā pāmojjapaccayā, ayaṃ pītisambojjhaṅgo. Yaṃ pītimanassa kāyo passambhati. Ayaṃ passaddhisambojjhaṅgo. Tena kāyikasukhamānitaṃ yaṃ sukhino cittaṃ samādhiyati, ayaṃ samādhisambojjhaṅgo. Yaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo. Yā sīlamupādāya pañcannaṃ bojjhaṅgānaṃ upādāyānulomatā nimittāyanā pītibhāgiyānañca visesabhāgiyānañca apilāpanatā sahagatā hoti anavamaggo, ayaṃ satisambojjhaṅgo. Yaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, accāraddhavīriyaṃ karoti. Uddhaccabhūmīti katā abhipatthitaṃ peseti. Kosajjabhūmīti garahito rahitehi aṅgehi bujjhati yaṃ cakkhusamathapathaṃ, sā upekkhāti. Tena sā upekkhā tassa bojjhaṅgassa aṅganti karitvā upekkhāsambojjhaṅgoti vuccate. Eso suttaniddeso.

Tattha katamā desanā? Asmiṃ sutte cattāri ariyasaccāni desitāni. Tattha katamo vicayo? Sīlavato avippaṭisāro yāva vimutti imissāya pucchāya minikimatthassamīti dve padāni pucchā dve padāni visajjanāni dvīhi padehi dve abhiññaṃ dvīhi ceva padehi visajjanā kiṃ pucchati nibbādhikaṃ kāyabhūmiṃ kammassa tathā hi patiṭṭhā ca asekkhe dhamme uppādeti. Tattha katamā yutti? Sīlavato avippaṭisāro bhavati kiṃ nicchandassa ca virāgo atthi esā yutti. Tattha katamaṃ padaṭṭhānaṃ? Vīriyaṃ vīriyindriyassa padaṭṭhānaṃ. Samādhi samādhindriyassa padaṭṭhānaṃ. Paññā paññindriyassa padaṭṭhānaṃ. Vīriyaṃ adosassa padaṭṭhānaṃ. Samādhi alobhassa padaṭṭhānaṃ. Paññā amo-

hassa padaṭṭhānaṃ. Vīriyindriyaṃ tiṇṇaṃ maggaṅgānaṃ padaṭṭhānaṃ, sammāvācāya sammākammantassa sammāājīvassa. Samādhindriyaṃ tiṇṇaṃ maggaṅgānaṃ padaṭṭhānaṃ, sammāsaṅkappassa sammāvācāya sammāsamādhino. Paññindriyaṃ dvinnaṃ maggaṅgānaṃ padaṭṭhānaṃ, sammāsatiyā sammādiṭṭhiyā ca.

Tattha katamo lakkhaṇo? Sīlakkhandhe vutte sabbe tayo khandhā vuttā bhavanti, sīlameva hi selopamatā yathā selo sabbapaccatthikehi akaraṇīyo evaṃ taṃ cittaṃ sabbakilesehi na kampatīti, ayaṃ amoho. Virattaṃ rajanīyesūti ayaṃ alobho. Kopaneyye na kuppatīti ayaṃ adoso. Tattha paññā amoho kusalamūlaṃ, alobho alobhoyeva, adoso adosoyeva. Imehi tīhi kusalamūlehi sekkhabhūmiyaṃ ṭhito asekkhamaggaṃ uppādeti. Sekkhabhūmi sampattikammadhamme uppādeti, sā ca sammāvimutti, yañca vimuttirasañāṇadassanaṃ ime dasa asekkhānaṃ arahattaṃ dhammā. Tattha aṭṭhaṅgikena maggena catubbidhā bhāvanāpi labbhati. Sīlabhāvanā kāyabhāvanā cittabhāvanā paññābhāvanā ca. Tattha sammākammantena sammāājīvena ca kāyo bhāvito. Sammāvācāya sammāvāyāmena ca sīlaṃ bhāvitaṃ. Sammāsaṅkappena sammāsamādhinā ca cittaṃ bhāvitaṃ. Sammādiṭṭhiyā sammāsatiyā ca paññā bhāvitā. Imāya catubbidhāya bhāvanāya dve dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti cittaṃ paññañca. Cittaṃ bhāvanāya samatho, paññā bhāvanāya vipassanā. Tattha paññā avijjāpahānena cittaṃ upakkilesehi amissīkatanti. Paññā bhāvanāya cittabhāvanaṃyeva paripūreti. Evaṃ yassa subhāvitaṃ cittaṃ kuto taṃ dukkhamessatīti. Api ca kho pana tassa āyasmato abyāpādadhātu adhimuttā, na so petaṃ samāpanno tassa saṅkhāpahāraṃ deti, saṅkhāvitakkite sarīre dukkhaṃ na vediyati, ayaṃ suttattho.

Tattha katamā desanā? Imamhi sutte dasa asekkhā arahattadhammā desitā appamāṇā ca sammā vibhāvanā. Tattha katamo vicayo? Selopamatā ye ye dhammā vedanīyasukhadukkhopagatā, te sabbe nirūpaṃ vānupassantānaṃ vūpagatā kāyato vedayitaparikkhāro appavattito dukkhaṃ na vediyati. Tattha katamā yutti, yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ kuto taṃ dukkhamessatīti. Tīsu bhāvanāsu dukkhaṃ nakkhamati cittaṃ cittabhāvanāya ca. Nirodhabhāvanāya ca ānantarikā samādhibhāvanāya ca. Iti yassevaṃ bhāvitaṃ cittanti samādhi phalassa padaṭṭhānaṃ.

Tattha katamo lakkhaṇo? Yassevaṃ bhāvitaṃ cittanti cittāni bhāvitāni yathā paṭhamaṃ niddiṭṭhāni paññā sīlaṃ kāyo cittaṃ, sīlampi subhāvitaṃ kāyikacetasikañca ṭhitattā nānupakampatīti vedanāpi tathā saññāpi saṅkhārāpi. Kuto taṃ dukkhamessatīti sukhampi nānugacchati, adukkhamasukhampi nāgatanti.

Tattha katamo catubyūho hāro? Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye dukkhena adhikā bhavissanti, te evarūpāhi samāpattīhi virahissanti. Ayamettha bhagavato adhippāyo. Ye ca appasannā, te hi bhavissanti, pasannānañca pītipāmojjaṃ bhavissati, ayaṃ tattha bhagavato adhippāyo. Āvaṭṭoti natthi āvaṭṭanassa bhūmi.

Vibhattīti yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ kuto taṃ dukkhamessatīti duvidho niddeso— dukkhahetuniddeso ca paṭipakkhaniddeso ca. Ko so dukkhahetu? Yato dukkhaṃ āgacchati paṭipakkhe vutte sesadhammānaṃ sīlaṃ hetu ca paccayo ca, te sabbe dhammā vuttā honti. Ekabodhipakkhiye dhamme vutte sabbe bodhagamanīyā dhammā vuttā bhavanti.

Tattha katamo catubyūho hāro? Imamhi sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye avippaṭisārena chandikā, te sīlapāripūrī bhavanti pāmojjachandikā avippaṭisārīpāripūrī, ayamettha bhagavato adhippāyo ... pe ... ayaṃ catubyūho hāro.

Tattha katamo āvaṭṭo? Idaṃ suttaṃ nibbedhabhāgiyaṃ. Yo nibbedho, ayaṃ nirodho. Yena nibbijjhati, so maggo. Yaṃ nibbijjhati, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ nibbedhagāminā maggena pahīyati, samudayoyaṃ vutto.

Tattha katamā vibhatti? Sīlavato avippaṭisāroti vibhajjabyākaraṇīyaṃ, parāmasantassa natthi avippaṭisāro yāva dosakataṃ kāyena vā vācāya vā akusalaṃ ārabhati. Kiñcipissa evaṃ hoti "sukatametaṃ sucaritametaṃ no cassa tena avippaṭisārena pāmojjaṃ jāyati yāva vimutti, tassa sīlavato avippaṭisāro"ti vibhajjabyākaraṇīyaṃ, ayaṃ vibhattihāro.

Tattha katamā parivattanā? Imehi sattahi upanisāsampattīhi ekādasa upanisā vibhattiyaṃ pajahānaṃ pajahanti, ayaṃ parivattanā.

Tattha katamā vevacanā? Imesaṃ ariyadhammānaṃ balabojjhaṅgavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ imāni vevacanāni.

Tattha katamā paññatti? Sīlavato avippaṭisāroti sīlakkhandhe nekkhammapaññattiyā paññattaṃ, nisajjapaññatti ca evaṃ dasa aṅgāni dvīhi dvīhi

aṅgehi paññattāni.

Tattha katamo otaraṇo? Idaṃ nibbedhabhāgiyasuttaṃ pañcasu otiṇṇaṃ yathā yaṃ paṭhamaṃ niddiṭṭhaṃ evamindriyādikhandhadhātuāyatanesu niddisitabbāni.

Tattha katamo sodhano hāro? Sīlavato avippaṭisāroti na tāva suddho ārambho avippaṭisārino pāmojjanti na tāva suddho ārambho yāni ekādasa padāni desitāni yadā tadā suddho ārambho, ayaṃ sodhano.

Tattha katamo adhiṭṭhāno? Sīlavemattatāya paññattaṃ evaṃ dasa padāni sabbāni sīlakkhandhassa ānisaṃso, te ca patirūpadesavāso ca paccayo attasammāpaṇidhānañca hetu, samādhikkhandhassa sukhaṃ hetu passaddhi paccayo, yena jhānasahajāti ca ṭhānanti jhānaṅgā aparo pariyāyo kāmesu ādīnavānupassanā samādhino paccayo nekkhamme ānisaṃsadassāvitā hetu.

Tattha katamā samāropanā? Yaṃ vīriyindriyaṃ, so sīlakkhandho. Yaṃ sīlaṃ, te cattāro dhammā padhānā. Yaṃ dhammānudhammapaṭipatti, so pātimokkhasaṃvaro.

Yassa selopamaṃ cittanti gāthā, selopamanti upamā yathā selo vātena na kampati na uṇhena na sītena saṅkampati. Yathā anekā acetanā, te uṇhena milāyanti, sītena avasussanti, vātena bhajanti. Na evaṃ selo () virattaṃ rajanīyesu dosanīye na dussatīti kāraṇaṃ dosanīye domanassantaṃ, na duṭṭhena vā kampati uṇhena vā, so milāyati sītena vā avasussati, evaṃ cittaṃ rāgena nānussati sītena kampatīti. Kiṃkāraṇaṃ? Virattaṃ rajanīyesu dosanīye na dussati. Kiṃkāraṇaṃ? Dosanīye panassanti na dussati, aduṭṭhaṃ taṃ na kosissanti, tena kuppanīye na kuppati, yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ kuto taṃ dukkhaniddeso ca kuto evarūpassa dukkhaṃ āgamissatīti niddiṭṭhaṃ. ()

Parivattanāti kuto taṃ dukkhamessatīti yaṃ cetasikaṃ sukhaṃ anupādisesā ayaṃ natthi sopādisesā ayaṃ atthi. Puna evamāhaṃsu taṃ khaṇaṃ taṃ muhuttaṃ ubhayameva avedayitaṃ sopādisesaṃ yañca anupādisesaṃ yañca taṃ khaṇaṃ taṃ muhuttaṃ anupādisesaṃ yañca sopādisesaṃ ca avedayitaṃ. Sukhamāpannassa anāvattikanti ayamettha viseso parivattanā.

Tattha katamo vevacano? Yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ vā bhāvitaṃ subhāvitaṃ anuṭṭhitaṃ vatthukataṃ susamāraddhaṃ. Cittanti mano

viññāṇaṃ manindriyaṃ manoviññāṇadhātu.

Tattha katamā paññatti? Cittaṃ mano saṅkhārā vūpasamapaññattiyā paññattaṃ. Samādhi asekkhapaññattiyā paññatto. Dukkhaṃ ucchinnapaññattiyā paññattaṃ.

Tattha katamo otaraṇo? Citte niddiṭṭhe pañcakkhandhā niddiṭṭhā honti, ayaṃ khandhesu otaraṇo, manoviññāṇadhātuyā niddiṭṭhāya aṭṭhārasa dhātuyo niddiṭṭhā honti, ayaṃ dhātūsu otaraṇo. Manāyatane niddiṭṭhe sabbāni āyatanāni niddiṭṭhāni honti. Tattha manāyatanaṃ nāmarūpassa padaṭṭhānaṃ. Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ. Tathā paṭiccasamuppāde. Ayaṃ otaraṇo. Tattha katamo sodhano suddhoyeva ārambho.

Tattha katamo adhiṭṭhāno? Chaḷindriyaṃ bhāvanā ekattāyaṃ paññatti chaṭṭhitena kāyo ekattāya paññatto.

Tattha katamo parikkhāro? Cittassa pubbahetu samuppādāya manasikāro ca tappoṇatā ca yaṃ asamāhitabhūmiyaṃ ca visesadhammānaṃ abhāvitattā cittasatataṃ gacchati, sace samādhino sukhaṃ hetu avippaṭisāro paccayo, ayaṃ hetu ayaṃ paccayo parikkhāro.

Tattha katamā samāropanā? Yassevaṃ bhāvitanti tassa dhammā samāropayitabbā. Kāyo sīlaṃ paññā bhāvitacittanti anabhirataṃ anapaṇataṃ anekaṃ anutaṃ anāpajjāsattaṃ ayaṃ samaññāyatanā na tassa sekkhassa sammāsamādhi sabbe asekkhā dasa arahantadhammā niddiṭṭhā honti. Asekkhabhāgiyāni suttāni.

Yassa nūna, bhante, kāyagatāsati abhāvitā, ayaṃ so aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja samāpajja appaṭinissajja janapadacārikaṃ pakkameyya, so āyasmā imasmiṃ vippaṭijānāti dve pajāni paṭijānāti cittabhāvanāyañca diṭṭhiyā pahānaṃ, kāyabhāvanāyañca diṭṭhippahānaṃ, kāyabhāvanāyañca taṇhāpahānaṃ, yaṃ paṭhamaṃ upamaṃ karoti. Asucināpi sucināpi pathavī neva aṭṭiyati na jigucchati na pītipāmojjaṃ paṭilabhati, evameva hi pathavīsamena so cetasā anvayena appakena averena abyāpajjena viharāmīti. Iti so āyasmā kiṃ paṭijānāti, kāyabhāvanāya sukhindriyapahānaṃ paṭijānāti, cittabhāvanāya somanassindriyapahānaṃ paṭijānāti. Kāyikā vedanā rāgānusayamanugatānaṃ sukhindriyaṃ paṭikkhipati. Na hi vedanākkhandhaṃ yā cetasikā sukhavedanā tattha ayaṃ paṭilābhapaccayā uppajjati sukhaṃ somanassaṃ. Sotaṃ paṭikkhipati, na hi manosamphassajaṃ vedanaṃ. Tattha catūsu mahābhūtesu rūpakkhand-

hassa anusayapaṭighapahānaṃ bhaṇati. Kāme rūpañca tañca asekkhabhūmiyaṃ. Kāye kāyānupassanā diṭṭhadhammasukhavihārañca. Balena ca ussāhena ca sabbaṃ manasi katattānaṃ pahānaṃ medaṃ katālikāya ca purisena ca maṇḍanakajātikena ca, etehi imassa mātāpitusambhūtaṃ paccavekkhaṇaṃ, so kāyena ca kāyānupassanāya ca cittena ca cittānupassanāya ca dve dhamme dhāreti. Kāyakilesavatthuṃ cittena ca cittasannissaye cittena subhāvitena sattannaṃ ca samāpattīnaṃ viharituṃ paṭijānāti.

Gahapatiputtopamatāya ca yathā gahapatiputtassa nānāraṅgānaṃ vatthakaraṇḍako puṇṇo bhaveyya, so yaṃ yadeva vatthayugaṃ pubbaṇhasamaye ākaṅkhati, pubbaṇhasamaye nibbāpeti, evaṃ majjhanhikasamaye, sāyanhasamaye, evameva so āyasmā cittassa subhāvitattā yathārūpena vihārena ākaṅkhati pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tathārūpena pubbaṇhasamayaṃ viharati, majjhanhikasamaye, sāyanhasamaye. Tena vesa āyasmatā upamāya me āsitāya pathavī vā anuttarā indriyabhāvanā bhāvitacittena. Tena so āyasmā idaṃ aṭṭhavidhaṃ bhāvanaṃ paṭijānāti catūsu mahābhūtesu, kāyabhāvanaṃ upakacaṇḍālaṃ purisametakaṃ bhavatalākāsu cittabhāvanaṃ, imāhi bhāvanāhi tāya bhāvanāya ca samathā pāripūrimantehi. Imehi catūhi paññāpāripūrimantehi.

Kathaṃ upakacaṇḍālaṃ paṭikūlesu dhammesu appaṭikūlasaññī viharati? Kāyo pakatiyā appaṭikūlaṃ kāye uddhumātakasaññā saṃkhittena nava saññā ime paṭikūlā dhammā ceso āyasmā paṭikūlato ajigucchito kāyagatāsatiyā bhāvanānuyogamanuyutto viharati, na hi tassa jigucchappahāya cittaṃ paṭikūlati.

Kathaṃ appaṭikūlesu dhammesu paṭikūlasaññī viharatīti? Kāyo sabbalokassa appaṭikūlo taṃ so āyasmā asubhasaññāya viharati. Evaṃ appaṭikūlesu dhammesu paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca appaṭikūlasaññī viharatīti api sabboyaṃ lokassa yamidaṃ muṇḍo pattapāṇī kulesu piṇḍāya vicarati, tena ca so āyasmā suvaṇṇadubbaṇṇena appaṭikūlasaññī cittena ca kāyena nibbidāsahagatena appaṭikūlasaññī, evaṃ paṭikūlesu appaṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati? Paṭikūlesu ca dhammesu subhasaññino itthirūpe paṭikūlesu ca jigucchino vinīlakavipub-

bake tattha so āyasmā paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu dhammesu tadubhayaṃ abhinivajjayitvā upekkhako viharati sato ca sampajāno ca? Appaṭikūlesu ca dhammesu subhasaññino itthirūpe paṭikūlesu ca jigucchino vinīlakavipubbake tadubhayaṃ abhinivajjayitvā "netaṃ mama, nesohamasmi, neso me attā"ti viharati. Evaṃ tadubhayaṃ abhinivajjayitvā upekkhako viharati sato sampajāno.

Aparo pariyāyo. Tedhātuko lokasannivāso sabbabālaputhujjanānaṃ appaṭikūlasaññā. Tattha ca āyasmā sāriputto appaṭikūlasaññī viharati. Evaṃ appaṭikūlesu dhammesu paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu dhammesu appaṭikūlasaññī viharati? Paṭikūlasaññino sabbasekkhā idha kā tedhātuke sabbaloke. Tattha katamo bhūmippatto samādhiphale sacchikato appaṭikūlasaññī viharati? Kiṃkāraṇaṃ? Na hi taṃ atthi yassa lokassa pahānāya paṭikūlasaññī uppādeyya.

Kathaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca dhammesu paṭikūlasaññī viharati? Tedhātuke lokasannivāse yāva kāmalokabhūmatā hi rāgānaṃ vītarāgānaṃ paṭikūlasamatā rūpārūpadhātuṃ appaṭikūlasamatā. Tattha ca āyasmā sāriputto paṭikūlasaññī viharati. Evaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca dhammesu paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati? Yaṃ kiñci parato duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ taṃ vacanaṃ appaṭikūlaṃ yāvatā vācaso appatirūpā tathā janassa appaṭikūlasaññā. Tattha āyasmā sāriputto abhiññāya sacchikato appaṭikūlasaññī viharati, evaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca dhammesu tadubhayaṃ abhinivajjayitvā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno? Yañca nesaṃ samanupassati ye dhammā duccaritā, te dhammā appaṭikūlā. Tattha āyasmā sāriputto iti paṭisañcikkhati ye dhammā duccaritā, te dhammā aniṭṭhavipākā. Ye dhammā sucaritā, te ācayagāmino. So ca sucaritaṃ ācayagāminiṃ karitvā duccaritaṃ aniṭṭhavipākaṃ karitvā tadubhayaṃ abhinivajjayitvā upekkhako viharati.

Atha paṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlesu ca paṭikūlasaññī viharati. Taṇhā paṭikūladhammā kiṃkāraṇaṃ? Taṇhāvasena hi sattā dvīhi dhammehi sattā, kabaḷīkāre āhāre rasataṇhāya sattā, phasse

sukhasaññāya sattā. Tatthāyasmā sāriputto kabaḷīkāre ca āhāre paṭikūlasaññī viharati, phasse ca dukkhasaññī viharati. Evaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati? Taṇhākkhayaṃ anuttaraṃ nibbānaṃ tathā bālaputhujjanānaṃ paṭikūlasaññā pahatasaññā ca. Tatthāyasmato sāriputtassa appaṭikūlasaññā abyāpādasaññā ca sāmaṃ paññāya passitvā evaṃ paṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlesu ca appaṭikūlesu ca dhammesu appaṭikūlasaññī viharati? Tatiye ca nibbāne paṭikūlasaññino yasena ca kittini ca appaṭikūlasaññino. Tatthāyasmā sāriputto assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ sammāpaññāya paṭijānanto paṭikūlañca appaṭikūlañca dhammaṃ tadubhayaṃ abhinivajjayitvā appaṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūlaṃ appaṭikūlañca dhammaṃ tadubhayaṃ abhinivajjayitvā upekkhako viharati? Sato ca sampajāno ca, yañca samanupassati anunayo appaṭikūlo dhammo paṭigho ca paṭikūlo dhammo, tatthāyasmā sāriputto anunayassa paṭighappahīnattā upekkhako viharati sato sampajāno ca. Yañcassa samanupassati ayaṃ pañcavidhā anuttarā indriyabhāvanā. Ayaṃ suttaniddeso.

Tattha katamo desanāhāro? Imamhi sutte kiṃ desitabbaṃ? Tattha vuccate, imamhi sutte diṭṭhadhammasukhavihāro desito, tathā vimuttaṃ cittaṃ paccavekkhaṇā ca adhipaññādhammaṃ desitaṃ. (1)

Tattha katamo vicayo? Ye kāye kāyānupassino viharanti, tesaṃ cittaṃ anunayappaṭighena na viharati anunayappaṭighena cābhiramamānassa cittaṃ samaggataṃ bhavissatīti bhāvanāya balametaṃ, ayaṃ vicayo hāro. (2)

Tattha katamo yuttihāro? Kāyabhāvanāya ca cittabhāvanāya ca na kiñci sabrahmacārī atimaññissatīti. Atthi esā yutti, ayaṃ yuttihāro. (3)

Tattha katamo padaṭṭhāno hāro? Kāyabhāvanāya paṭhamassa sati upaṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Yā pathavīsamacittatā, sā aniccānupassanāya padaṭṭhānaṃ. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo? Yaṃ pathavīsamena cetasā viharati attānupassī pathavīsamena gihī viharati. Ko attho pathavīsamenāti?

Yathā ye ca selopamatāya akammayuttā evameva pathavīsamo ayaṃ hiriyatāya. Ayaṃ lakkhaṇo. (5)

Tattha katamo catubyūho hāro? Imamhi byākaraṇe ko tassa āyasmato adhippāyo? Ye keci arahantā indriyabhāvanaṃ ākaṅkhiyanti, te pathavīsamataṃ uppādayissantīti. Ayaṃ adhippāyo. (6)

Tattha katamo āvaṭṭoti? Natthi āvaṭṭassa bhūmi. (7)

Tattha katamo vibhatti? Yo kāyānupassī viharati, so pathavīsamacittataṃ paṭilabhissatīti na ekaṃsena. Kiṃkāraṇaṃ? Ye khaṇḍakādichinnakādino, na te pathavīsamacittataṃ paṭilabhanti. Sabbā kāyagatāsati sekkhabhāvanāya nibbānaṃ phalaṃ, ayaṃ vibhatti. (8)

Tattha katamo parivattano hāro? Ye kāyānupassino viharissanti, tesaṃyeva kāyapaccayā uppajjeyya āsavā vighātapariḷāhā, ayaṃ parivattano hāro. (9)

Tattha katamo otaraṇo? Pañcakkhandhā avitiṇṇā bāvīsatindriyāni, tathā yaṃ manindriyaṃ, taṃ manodhātu manāyatanañca. Yaṃ samādhindriyaṃ, taṃ dhammadhātu dhammāyatanañca. Ayaṃ otaraṇo hāro. (12)

Tattha katamo sodhano hāro? Ye ca manasā cattāro bhāvetabbā, te sabbe bhāvitā yaṃ taṃ manena pahīne pattabbataṃ sabbattha etassa ca atthāya ārambho, so attho suddho. Ayaṃ sodhano hāro. (13)

Tattha katamo adhiṭṭhāno? Ayaṃ samādhi ekattatāya paññatto, cha kāyā ekattatāya paññattā. Pañcindriyāni rūpīni rūpakāyo. Cha vedanākāyā vedanākāyo. Cha saññākāyā saññākāyo. Cha cetanākāyā cetanākāyo. Cha viññāṇakāyā viññāṇakāyo. Sabbepi ete dhammā dhammakāyotiyeva saṅkhaṃ gacchanti. Ayaṃ adhiṭṭhāno. (14)

Parikkhāroti samāpattikosallañca vīthikosallañca hetu. Yañca gocarakosallaṃ yañca kallaṃ taṃ kosallaṃ paccayo. Vodānakosallaṃ hetu, kallaṃ paccayo. Sukhaṃ hetu, abyāpajjaṃ paccayo. Ayaṃ parikkhāro. (15)

Tattha katamo samāropanoti? Yathā pathavī sucimpi nikkhīpante asucimpi nikkhitte tādiseyeva evaṃ kāyo manāpikehipi phassehi amanāpikehipi phassehi tādisoyeva paṭighasamphassena vā sukhāya vedanāya tādisaṃ yo cittaṃ. Idaṃ suttaṃ vibhattaṃ saopammaṃ ugghaṭitaññussa puggalassa vibhāgena. Tattha samāropanāya avakāso natthi. (16)

Tattha katamaṃ suttaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ? Yato ca kusalehi dham-

mehi na virodhati, na vaḍḍhati, imaṃ ādīnavaṃ bhagavā deseti, tasmā channaṃ vivareyya, vivaṭaṃ nātivassati, tato ādīnavato vivareyyāti taṃ tīhi dhammehi nābhidhaṃsitāti asubhasaññāya rāgena nābhidhaṃsiyati. Mettāya dosena nābhidhaṃsiyati. Vipassanāya mohena nābhidhaṃsiyati. Evañcassa yo yo dhammo paṭipakkho tamhi tamhi dhamme paripūrissati. Yo tassa dhammassa akusalo dhammo paṭipakkho, tena nādhivāsiyati.

Aparo pariyāyo. Ye ime dhammā attanā na sakkoti vuṭṭhānaṃ, te ete dhammā desitā. Channamativassatīti tehi vitakkaṃ yena ca sakkā puna desitaṃ cittaṃ vibhāvetuṃ pariyodāpetuṃ vivekaninnassa vivekapoṇassa vivekapabbhārassa vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullataṃ āpajjati kusalesu dhammesu, seyyathāpi nāma uppalaṃ vā kumudaṃ vā padumaṃ vā udake sukkapakkhe cando yāvaratti yāvadivaso āgacchati, tassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhitabbā, na parihāni, evaṃvidhaṃ taṃ cittaṃ nābhidhaṃsiyati. Aparopettha yo akūṭo asaṭho amāyāvī uju puriso yathābhūtaṃ attānaṃ āvikaroti. Tattha yo chādeti tassa akusalā dhammā cittaṃ anudhāvanti. Channamativassatīti yo pana hoti asaṭho akūṭo amāyāvī uju puriso yathābhūtaṃ attānaṃ āvikaroti. Tassa cittaṃ akusalehi dhammehi na viddhaṃsiyati, ayaṃ suttattho.

Tattha katamā desanā? Idha desitā dasa akusalakammapathā adhivassanatāya dasa kusalakammapathā anadhivassanatāya akusalehi na visujjhati. Yathā vuttaṃ bhagavatā "cittasaṃkilesā, bhikkhave, sattā saṅkilissantī"ti. (1)

Tattha katamo vicayo? Yassevaṃ cittaṃ adhivāsiyati, tassa bujjhitassa yaṃ bhaveyya kūṭeyya, taṃ ānantariyenapi satthari vā guṇānukampanatāya, ayaṃ vicayo. (2)

Tattha katamā yuttīti? Evaṃ anadhivasiyantaṃ cittaṃ vuṭṭhāti. Vuṭṭhitaṃ patiṭṭhahati kusalesu dhammesūti atthi esā yutti. (3)

Padaṭṭhānanti channamativassatīti channaṃ asaṃvarānaṃ padaṭṭhānaṃ, vivaṭaṃ nātivassatīti achannaṃ saṃvaraṇānaṃ. Tasmā channaṃ vivareyya vivaṭaṃ nātivassatīti desanāya padaṭṭhānaṃ. (4)

Lakkhaṇoti channamativassatīti ye keci vicittena channena ekalakkhaṇā dhammā sabbe te aviddhaṃsiyanti. Tasmā channaṃ vivareyya. Vivaṭaṃ nātivassatīti ye keci tena acchannena ekalakkhaṇā dhammā sabbe te nātivassantīti lakkhaṇo hāro. (5)

Tattha katamo catubyūho hāro? Imamhi sutte bhagavato ko adhippāyo? Yesaṃ kesañci cittaṃ akusalā dhammā adhipaṭidesitā te yathādhammaṃ paṭikarissantīti ayaṃ tattha bhagavato adhippāyo. Ayaṃ catubyūho hāro. (6)

Āvaṭṭoti yaṃ channaṃ taṃ duvidhaṃ kampamānaṃ samucchitabbo. Ānantariyasamādhīnaṃ. Tattha passaddhiyañca māno āsave vaḍḍheti, assaddhiyena ca pamādaṃ gacchati, pamādena onamati, unnaḷabhāvaṃ gacchati. Vuttañcetaṃ bhagavatā "unnaḷānaṃ pamattānaṃ tesaṃ vaḍḍhanti āsavā"ti cattāri tāni upādānāni, yāni cattāri upādānāni, te pañcupādānakkhandhā bhavanti. Imāni saccāni dukkhañca samudayo ca. Tasmā channaṃ vivareyyāti yena hetunā, te āsavā vaḍḍhanti. Tesaṃ pahīnattā āsavā pahīyante. Tattha appamādena assaddhiyaṃ pahīyati uddhaccakukkuccappahānena oḷārikatā tassa dve dhammā na samatho ca bhāvanā ca pāripūriṃ gacchanti. Yo tesaṃ āsavānaṃ khayo, ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni, ayaṃ āvaṭṭo. (7)

Tattha katamo vibhatti hāro? Channamativassatīti na ekaṃso. Kiṃkāraṇaṃ? Yassa assā nivattanā yathāpi sekkhānaṃ. Yathāvuttaṃ bhagavatā—

"Kiñcāpi sekkho pakareyya pāpaṃ, Kāyena vācāya uda cetasā vā; Abhabbo hi tassa pariguhanāya, Abhabbatā diṭṭhapadassa hotī"ti.

Kiñcāpi tesaṃ nivāraṇaṃ cittaṃ hoti. Api tu appaccayā samāye ca te niddisitabbā, ayaṃ vibhattihāro. (8)

Tattha katamo parivattano hāro. Channamativassatīti yassa ye dhammā sabbaṃ anavivaṭaṃ ativassiyati, vivaṭaṃ nātivassati, avaguṇantaṃ nātivassati. Ayaṃ parivattano hāro. (9)

Tattha katamo vevacano hāro. Channanti āvutaṃ nivutaṃ pihitaṃ paṭikujjitaṃ sañchannaṃ parodhaṃ, vivaṭaṃ nātivassatīti yassa te dhammā pabbajjitā vinodaṃ nādhivassitā vantikatāti, ayaṃ vevacano hāro. (10)

Tattha katamo paññatti hāro. Channamativassatīti kilesabhāgiyapaññattaṃ vivaṭaṃ nātivassatīti sadhammakiccaṃ yaṃ paṭipadā paññattiyā paññattaṃ, tasmā hi channaṃ vivareyyāti anusāsanapaññattiyā paññattaṃ, vivaṭaṃ nātivassatīti niddhānapaññattiyā paññattaṃ, ayaṃ paññatti hāro. (11)

Tattha katamo otaraṇo hāro? Channamativassatīti tayo kilesā rāgo doso moho, te khandhesu saṅkhārakkhandho ... pe ... te purā yathā

niddiṭṭhaṃ khandhadhātuāyatanesu, ayaṃ otaraṇo hāro. (12)

Tattha katamo sodhano hāro? Yenārambhena idaṃ suttaṃ bhāsati so ārambho niyutto. (13)

Adhiṭṭhānoti channamativassatīti ekattatāya paññattaṃ. Kiṃkāraṇaṃ? Idaṃ hi ativassatīti imassa ca ativassati evañca ativassatīti ayaṃ vemattatāya yā suṇasādhāraṇehi lakkhaṇehi paññāpiyati, sā ekattapaññatti. (14)

Tattha katamo parikkhāro? Yañca taṃ ativassiyanti, tassa dve hetū dve paccayā akusalapasuteva vācakattābhirati ca. Ime dve ayonisomanasikāro ca kusalā dhammā vopasaggā ca, ime dve paccayā. (15)

Tattha katamo samāropano? Channamativassatīti vemati passatīti channaṃ yaṃ pariggahituṃ yaṃ adesituṃ appassutaṃ yaṃ kathaṃkathā vibhūtena akusalamūlena yaṃ taṇhāya ca te vaḍḍhati dosāti sannitvā te appasakkhayena saṅkhārā. Saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ yāva jarāmaraṇaṃ, ayaṃ samāropano. Yaṃ puna tathā desanā, tasseva akusalā dhammā vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullatamāpajjati tassa saṅkhārā nirodhā, ayaṃ samāropano. (16)

Cattāro puggalā tamo tamaparāyanoti ... pe ... tattha katamo vuccate tamo nāma? Yo tamo andhakāro, yathā vuttaṃ bhagavatā "yathā andhakāre tasmiṃ bhayānake sakampidhātupuriso na passati, evameva aññāṇato tamopanandhakāro pāpakasakammasavipākaṃ na saddho hoti". Iti evaṃ lakkhaṇatā aññāṇaṃ tamo avijjā moho, yena sattā yathābhūtaṃ nappajānanti, iti vuccati tamoti. So tiṇṇaṃ cakkhūnaṃ tamo maṃsacakkhuno dibbacakkhuno paññācakkhuno, imesaṃ cakkhūnaṃ idha tamo niddisiyati aññāṇanti. Tattha katamaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ? Atha nissaye yaṃ pubbante aññāṇaṃ aparante aññāṇaṃ pubbantāparante aññāṇaṃ hetumhi aññāṇaṃ paccayamhi aññāṇaṃ tassa aññāṇino samādhibhūtassa eso nissando. Yaṃ na jānāti idaṃ sevitabbaṃ idaṃ na manasikātabbanti. So tena tamena niddisiyati tamopi yathā vuccati. Mūḷhoti evaṃ cetanā. Tena tamena so puggalo vuccati. Tamoti so tena tamena asamūhatena asamucchinnena tapparamo bhavati tapparāyano, ayaṃ vuccati puggalo tamo tamaparāyanoti. Parāyanoyeva dhammo manasikātabbo so tamo dahati aññacittaṃ upaṭṭhapeti. Te cassa dhammā nijjhānakkhamanti. So sutamayāya paññāya samanupassati. (1)

Tattha katamo tamo jotiparāyano? So tena paññāvasena iriyati evaṃ tasseva iriyantassa parāyano bhavati. Ayaṃ vuccate puggalo tamo jotiparāyano. (2)

Tattha katamo puggalo joti jotiparāyano? Tattha vuccati joti nāma yaṃ tassa ce tamassa paṭipakkhena ye ca dhamme antamaso ñāṇāloko, so suṇadhammo puggalo tamo jotiparāyano, tattha vuccate, yoyaṃ puggalo tamo jotiparāyano, so yadi tathārūpaṃ kalyāṇamittaṃ paṭilabhati, yo naṃ akusalato ca nivāreti bhāvitakusalatāva bhāvī niyojetīti. Evañca saddhammaṃ deseti. Ime dhammā kusalā, ime dhammā akusalā. Ime dhammā sāvajjā, ime dhammā anavajjā. Ime dhammā sevitabbā, ime dhammā na sevitabbā. Ime dhammā bhajitabbā, ime dhammā na bhajitabbā. Ime dhammā upasampajja vihātabbā, ime dhammā na upasampajja vihātabbā. Ime dhammā manasikātabbā, ime dhammā na manasikātabbāti. Paccate saññāya yathā saññāyati satindriyāni, so evaṃ pajānāti. Ime dhammā kusalā, ime dhammā akusalā. Ime dhammā sāvajjā, ime dhammā anavajjā. Ime dhammā sevitabbā, ime dhammā na sevitabbā. Ime dhammā bhāvetabbā, ime dhammā na bhāvetabbā. Ime dhammā upasampajja vihātabbā, ime dhammā na upasampajja vihātabbā. Ime dhammā manasikātabbā, ime dhammā na manasikātabbāti. So te dhamme susuyyati, sotaṃ odahati, aññaṃ cittaṃ upaṭṭhapeti, te cassa dhammā nijjhānakkhamanti, so sutamayāya paññāya samannāgato so tena paccayavasena iriyati evaṃ tasseva iriyanti tapparamo bhavati tapparāyano. Ayaṃ vuccate puggalo tamo tamaparāyano. (3)

Tattha katamo puggalo joti tamaparāyano? Joti nāma yā tasseva tamassa paṭipakkhena ye dhammā antamaso ñāṇāloko, so puna dhammo. Katamā uccate? Paññāyato paṇḍitoti vuccate, so evaṃ pajānāti. Ime dhammā kusalā, ime dhammā akusalā. Ime dhammā sāvajjā, ime dhammā anavajjā. Ime dhammā sevitabbā, ime dhammā na sevitabbā. Ime dhammā bhāvitabbā, ime dhammā na bhāvitabbā. Ime dhammā upasampajja vihātabbā, ime dhammā na upasampajja vihātabbā. Ime dhammā manasikātabbā, ime dhammā na manasikātabbā. Idha pana pāpamittasaṃsevano pāpamittavasānugo akusale dhamme abhivaḍḍheti, kusale dhamme pajahati. So tena pamādena paccayasaññā amanasikatvā assatiasampajaññaṃ āsevati. Tayā yo paṭipakkho tamo, so pavaḍḍheti.

So tamābhibhūto parāyano tamaparamo ceva bhavati. Ayaṃ vuccati puggalo joti tamaparāyano. (4)

Tattha katamo puggalo joti jotiparāyano? Tattha vuccate soyaṃ puggalo kalyāṇamittassa sannissito bhavati sakkā saṃyogī kusalaṃ gavesī, so kalyāṇamitte upasaṅkamitvā paripucchati, paripañhayati—kiṃ kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ? Kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ? Kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ? Kiṃ bhāvitabbaṃ, kiṃ na bhāvitabbaṃ? Kiṃ upasampajja vihātabbaṃ, kiṃ na upasampajja vihātabbaṃ? Kiṃ manasikātabbaṃ, kiṃ na manasikātabbaṃ? Kathaṃ saṃkileso hoti, kathaṃ vodānaṃ hoti? Kathaṃ pavatti hoti, kathaṃ nivatti hoti? Kathaṃ bandho hoti, kathaṃ mokkho hoti? Kathaṃ sakkāyasamudayo hoti, kathaṃ sakkāyanirodho hoti? So ettha desitaṃ yathā upaṭṭhitaṃ tathā sampaṭipajjanto so evaṃ pajānāti. Ime dhammā kusalā, ime dhammā akusalā. Evaṃ ... pe ... yāva kathaṃ sakkāyasamudayo hoti, kathaṃ sakkāyanirodho hotīti vitthārena kātabbaṃ. So te dhamme adhipāṭikaṅkhāti evaṃ lakkhaṇaṃ ñāṇaṃ vijjā ālokaṃ vaḍḍheti. So puggalo tapparamo bhavati tapparāyano, ayaṃ vuccate puggalo joti jotiparāyano.

Tattha katamo puggalo tamo tamaparāyano? Yo akusalaṃ dhammaṃ dīpeti. Taṃ bhāvanāya hīnāsu gatīsu upapattiṃ dasseti, tapparamo bhavati tapparāyano. Ayaṃ vuccate puggalo tamo tamaparāyano.

Tattha yo puggalo tamo jotiparāyano? So tamena akusalassa kammassa vipākaṃ dasseti. Tameti yaṃ cakkhu kalyāṇamittassa yena akusale dhamme pajahati, kusale dhamme abhivaḍḍhati.

Tattha yo ca paṇītāsu gatīsu upapattiṃ dasseti, tapparamo tena vuccate tamo jotiparāyano.

Tattha yo puggalo joti tamaparāyano? Kusalassa kammavipākaṃ dasseti. Yaṃ cakkhu pāpamittasaṃsaggena pāpamittupasevena pāpamittavasānugo akusalaṃ dhammaṃ abhivaḍḍhati, taṃ bhāvanāya hīnāsu gatīsu upapattiṃ dasseti. Tapparamo tena vuccate joti tamaparāyano.

Tattha yo puggalo joti jotiparāyano so jotitā pabhātā yāva paṇītāsu gatīsu upapattiṃ dasseti. Tapparamo tenāha joti jotiparāyano.

Jotitamaparāyanena dasa akusalānaṃ kammānaṃ udayaṃ dasseti. Tamena puggalena akusalānaṃ kammānaṃ vipākaṃ dasseti. Na akusalānaṃ dhammānaṃ vipākaṃ dasseti. Tamena aṭṭha micchattāni

dasseti. Jotinā aṭṭha sammattāni dasseti. Jotinā tamaparāyanena dasa akusalakammapathe dasseti. Jotinā paṇītattaṃ dasseti. Tamena jotiparāyanena atapanīyaṃ dhammaṃ dasseti. Jotinā tamaparāyanena tapanīyaṃ dhammaṃ dasseti. Ayaṃ suttattho.

Tattha katamo desanā hāro? Imamhi sutte kiṃ desitaṃ? Tattha vuccate imamhi sutte kusalākusalā dhammā desitā. Kusalākusalānañca dhammānaṃ vipāko desito. Hīnappaṇītānañca sattānaṃ gati nānākāraṇaṃ desitaṃ. Ayaṃ desanā hāro. (1)

Tattha katamo vicayo hāro? Akusalassa kammassa yo vipākaṃ paccanubhoti. Tattha ṭhito akusale dhamme uppādiyati vicayantaṃ yujjati. Kusalassa kammassa yo vipākaṃ paccanubhoti. Tattha ṭhito kusale dhamme uppādiyati vicayantaṃ yujjati. Ayaṃ vicayo yutti ca. (2–3)

Tattha katamo padaṭṭhāno hāro? Yo puggalo joti, so paccavekkhaṇāya padaṭṭhānaṃ. Yo puggalo tamo, so tamādinnaṃ vānupassanāya padaṭṭhānanti dasseti. Tamena jotiparāyanena appamādassa padaṭṭhānaṃ dasseti, tamo avijjāya ca diṭṭhiyā ca padaṭṭhānaṃ dasseti. Jotinā tamaparāyanena pamādassa ca diṭṭhiyā ca padaṭṭhānaṃ dasseti. Ayaṃ padaṭṭhāno. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? Tamena tamaparāyanena tamoti avijjāya niddiṭṭhāya sabbakilesadhammā niddiṭṭhā honti. Tamena jotiparāyanena jotivijjāya niddiṭṭhāya sabbe bodhipakkhiyadhammā niddiṭṭhā honti. Jotitamaparāyanena pamādo niddiṭṭho hoti. Tamena jotiparāyanena appamādo niddiṭṭho hoti. Ayaṃ lakkhaṇo hāro. (5)

Tattha katamo catubyūho hāro? Imamhi sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye sattā nīcakulino, na te imaṃ sutvā kusale dhamme samādāya vattissanti. Ye sattā uccakulino, te imaṃ dhammadesanaṃ sutvā bhiyyoso mattāya kusale dhamme samādāya vattissantīti. Ayaṃ catubyūho hāro. Bhūmiyaṃ upadeso. (6)

Tattha katamo āvaṭṭo hāro? Yā avijjāto pabhūti taṇhā, ayaṃ samudayo. Yo tamo tamaparāyano, idaṃ dukkhaṃ. Imāni dve saccāni dukkhañca samudayo ca joti yena suttena dhammena paññāpiyati, so dhammo paññindriyassa padaṭṭhānaṃ. Tena amohena tīṇi kusalamūlāni pāripūriṃ gacchanti saggassa padaṭṭhānaṃ. (7)

Tattha katamā vibhatti? Tamo tamaparāyanoti na ekaṃsena. Kiṃkāraṇaṃ?

Atthi tamo ca bhavo aparāpariyavedanīyena ca kusalena jotinā puggalena sahopattibhāve. Atthi joti ca bhavo aparāpariyavedanīyena ca akusalena tamena puggalena sahopattibhāve parivattanā tamesu paṭipakkhoti jotinā tamaparāyano. (8–9)

Tattha katamo vevacano? Yo tamo, so evaṃ attabyāpādāya paṭipanno, so assaddhāya bālo akusalo abyatto anādīnavadassī. Yo joti, so attahitāya paṭipanno paṇḍito kusalo byatto ādīnavadassī. Ayaṃ vevacano. (10)

Tattha katamā paññatti? So puggalo vipākapaññattiyā paññāpiyati, akusale pariyādinnatā paññāpiyati. Jotikusaladhammupapattipaññattiyā paññāpiyati kusaladhammavipākapaññattiyā cāti. (11)

Otaraṇoti ye avijjāpaccayā saṅkhārā yañca jarāmaraṇaṃ yā ca avijjā, taṃ padaṭṭhānaṃ, niddesena vijjuppādo avijjānirodho yo yāva jarāmaraṇanirodho, ime dve dhammā saṅkhārakkhandhapariyāpannā. Dhammadhātu dhammāyatanañca padaṭṭhānaṃ niddesena dhātūsu. (12)

Tattha katamo sodhano? Imassa suttassa desitassa ārambho. (13)

Adhiṭṭhānoti tamoti bhagavā bravīti, na ekaṃ puggalaṃ deseti. Yāvatā sattānaṃ gati, tattha ye duccaritadhammena upapannā, te bahulādhivacanena tamo niddisati. Yā joti sabbasattesu kusaladhammopapatti sabbaṃ taṃ jotīti abhilapati ayamekatā paccayo yonisomanasikārapaññatti catunnaṃ mahābhūtānaṃ puggalānaṃ. (14)

Tattha katamo parikkhāro? Akusalassa pāpamittatā paccayo, ayoniso manasikāro hetu. Kusalassa kalyāṇamittatā paccayo, yoniso manasikāro hetu. (15)

Tattha katamā samāropanāti? Idhekacco nīce kule paccājāto hotīti nīce kule paccājāto rūpesu saddesu gandhesu rasesu phassesu, so upapanno sabbamhi mānussake upabhogaparibhoge. Joti paṇītesu kusalesu upapanno sabbamhi mānussake upabhogaparibhoge upapannoti. (16)

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ nibbedhabhāgiyaṃ ca suttaṃ? Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrāti gāthā. Kena kāraṇena taṃ bandhanaṃ daḷhaṃ? Catūhi kāraṇehi issariyena sakkā mocetuṃ dhanena vā aññena vā yācanāya vā parāyanena vā. Yesu ca ayaṃ rāgo maṇikuṇḍalesu puttesu dāresu ca yā apekkhā, idamassa cetasik-

abandhanaṃ. Taṃ na sakkā issariyena vā dhanena vā aññena vā yācanāya vā parāyanena vā mocetuṃ. Na ca tattha koci atthi pāṭibhogo. Iminā bandhanato mocayitthāti devo vā manusso vā tadidaṃ bandhanaṃ rāgānusayena ca chasu bāhiresu ca āyatanesu bandhati. Rūpesu rūpataṇhā bandhati, yāva dhammesu dhammataṇhā. Yo idha loke bandho paralokasmiṃ bandho nīyati. So bandho jāyati, bandho mīyati. Bandho asmā lokā paraṃ lokaṃ gacchati. Na sakkā mocetuṃ aññatra ariyamaggena imañca bandhanaṃ. Maraṇabhāvañca upapattibhāvañca bhayato viditvā chandarāgaṃ pajahati. So imaṃ chandarāgaṃ pajahitvā atikkamati. Ayañca loko ito paraṃ dutiyo.

Tattha yaṃ bandhanāsaṅkhārānaṃ pahānaṃ idaṃ vuccati ubhayesu ṭhānesu vīriyaṃ, gandhaparivāto sumuni nopalimpati. Tatheva pariggahesu puttesu dāresu ca avūḷho salloti tasseva taṇhāya pahānaṃ dasseti. Ayaṃ taṇhāmūlassa pahānā vare appamattoti kāmo pamādavattati pahānāya nekkhammābhirato appamādavihārī bhavati. Tassa āsayaṃ pahānāya neva imaṃ lokaṃ āsīsati na paralokaṃ. Na idhalokaṃ nissitaṃ, piyarūpaṃ sātarūpaṃ ākaṅkhati. Nāpi paralokaṃ nissitaṃ piyarūpaṃ sātarūpaṃ ākaṅkhati, tena vuccate "nāsīsate lokamimaṃ paraṃ lokañcā"ti. Yaṃ tassa pahānaṃ taṃ chedanaṃ aṭṭhakavaggiyesu muni niddiṭṭho. So idha virodho aṭṭhakavaggiyesu nāsīsanaṃ idha anāthā. Tathāyaṃ taṇhāya tassa pariggahassa vatthukāmassa ekagāthāya ete sabbe kāmā dassitā. Tena bhagavā deseti "etampi chetvāna paribbajanti anapekkhino sabbakāme pahāyā"ti. Imissā gāthāya dvidhā niddeso saṃsandananiddeso ca samayaniddeso ca, yathā ayaṃ gāthā saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca, evaṃ tāya gāthāya saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca visajjanā. Evaṃ gāthā sabbagāthāsu byākaraṇesu vā niddiṭṭhaṃ suttaṃ.

Tattha katamā desanā? Imaṃ suttaṃ kenādhippāyena desitaṃ. Ye rāgacaritā sattā, te kāme pajahissantīti ayaṃ tattha bhagavato adhippāyo. (1)

Tattha katamo vicayo? Yassa dasavatthukā kilesā uttiṇṇā vantā viditā. Katame dasavidhāti, kilesakāmā ca orambhāgiyauddhambhāgiyā ca saṃyojanā dasavatthukāni āyatanāni, ayaṃ vicayo. (2)

Tattha katamā yutti? Ye sārattā te gāḷhabandhanena bandhanti atthi esā yutti. (3)

Tattha katamo padaṭṭhāno? Sāratto maṇikuṇḍalesu mamaṅkārassa padaṭṭhānaṃ. Apekkhāti atītavatthussa sarāgassa padaṭṭhānaṃ. Etampi chetvāti bhāvanāya padaṭṭhānaṃ. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo? Sārattacitto maṇikuṇḍalesu yo ahaṅkāre visatto mamaṅkāre visatto, yo puttadāre sāratto. Khettavatthusmiṃ sāratto. Ayaṃ lakkhaṇo hāro. (5)

Tattha katamo catubyūho hāro? Idha sutte bhagavato ko adhippāyo. Ye nibbānena chandikā bhavissanti, te puttadāre taṇhaṃ pajahissanti. Ayaṃ tattha bhagavato adhippāyo. Imāni cattāri saccāni. (6)

Tattha katamo āvaṭṭo? Yā puttadāre taṇhā, ayaṃ samudayo. Ye upādinnakkhandhā, te ye ca bāhiresu rūpesu rūpapariggaho, idaṃ dukkhaṃ, yaṃ tattha chedanīyaṃ, ayaṃ nirodho. Yena bhijjati, ayaṃ maggo. (7)

Vibhattīti natthi vibhattiyā bhūmi. (8)

Parivattanoti paṭipakkho niddiṭṭho. (9)

Tattha katamo vevacano? Niddiṭṭho vevacano. (10)

Tattha katamo otaraṇo? Atthi taṇhā eko satto otiṇṇo tappaccayā viññāṇaṃ yāva jarāmaraṇaṃ. Yā tattha vedanā, ayaṃ avijjā vijjuppādā avijjānirodho yāva jarāmaraṇanirodho. (12)

Tattha katamo sodhano? Suddho gāthāya ārambho. (13)

Tattha katamo adhiṭṭhāno? Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrāti ekattatāya paññattā, na vemattatāya. Cattāro rāgā kāmarāgo rūparāgo bhavarāgo diṭṭhirāgo cāti ekattatāya paññattā. (14)

Tattha katamo parikkhāro? Yesaṃ rāgo maṇikuṇḍalesu tassa subhasaññā hetu, anubyañjanaso ca nimittaggāhitā paccayo. Yāya te chinnāni tassa asubhasaññā hetu, nimittaggahaṇaanubyañjanaggahaṇavinodanaṃ paccayo. (15)

Tattha katamo samāropano? Sāratto maṇikuṇḍalesu sammūḷhavidho duṭṭhātipi etampi chetvāna paribbajantīti taṃ pariññātatthaṃ parivajjitatthaṃ pajahitā, ayaṃ samāropano. (16)

Yaṃ cetasikaṃ yaṃ pakappitaṃ vitthārena paccayo, yaṃ vā cetasikaṃ kāyikaṃ cetasikaṃ kammaṃ. Kiṃkāraṇā? Cetasikā hi cetanā manokammāti vuccate, sā cetanākammaṃ, yaṃ cetasikaṃ imaṃ kāyikañca vācasikañca imāni tīṇi kammāni niddiṭṭhāni. Kāyakammaṃ vacīkammañca tāni kusalāni piyaṃ kāyena ca vācāya ca ārabhati parāmasati,

ayaṃ vuccati sīlabbataparāmāso. Saṅkappanā te tividhā saṅkhārā puññamayā apuññamayā āneñjamayā, tappaccayā viññāṇaṃ te ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Yā subhasaññā sukhasaññā attasaññā ca. Idaṃ cetasikaṃ. Yaṃ rūpūpagaṃ viññāṇaṃ tiṭṭhati rūpārammaṇaṃ rūpapatiṭṭhitaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullataṃ gacchati, ayaṃ saṅkappanā, iti yaṃ viññāṇaṭṭhitīsu ṭhitaṃ paṭhamābhinibbattiārammaṇavasena upādānaṃ, idaṃ vuccati cetasikanti.

Tattha ṭhitassa arūpassa yā nikanti ajjhosānaṃ, idampi sakampitaṃ manāpikesu rūpesu piyarūpasātarūpesu ābhogo, idaṃ cetasikaṃ. Yaṃ ceteti sattesu manāpikesu abhijjhākāyagantho paṭighānusayesu byāpādakāyagantho sabbe cattāro ganthā, ayaṃ pañcasu kāmaguṇesu paṭhamābhinipāto cittassa yā cetanā yassa tattha assādānupassissa anekā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ arūpavatiyo honti. Puggalo rāgānubandhibhūto tehi kilesakāmehi yathā kāmakaraṇīyo, ayaṃ vuccate kāmesu pakappanā. Evaṃ sabbe cattāro oghā. Yaṃ tehi kāmehi saṃyutto viharati bhāvito ajjhosanno, ayaṃ cetanā. Yassa tathāyaṃ avītarāgassa adhigatapemassa tassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā dukkhānuparivattitaṃ viññāṇaṃ hoti saritassa vayadhammasamuppādo cittaṃ pariyādiyati, idaṃ vuccati pakappitanti.

Ekamekassa ceteti ca pakappeti ca viññāṇassa ṭhiti yā hoti, sā ca ṭhiti dvidhā ārammaṇaṭṭhiti ca āhāraṭṭhiti ca. Tattha yā ārammaṇaṭṭhiti, ayaṃ nāmarūpassa paccayo. Yā āhāraṭṭhiti yā punabbhavābhinibbattikā ṭhiti yā ca ponobhavikā ṭhiti, ayaṃ vuccati ārammaṇaṃ. Taṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā tassa viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ yāva jarāmaraṇañca ceteti, atha ca puna patthayate yato na ponobhavikā anāgatavatthumhi, ayaṃ paṭipakkho niddiṭṭho. Na ceteti na patthayati atha ca dūsetīti duvidho niddeso. Assa pubbe hoti taṃ cetasikaṃ taṃ pakappitaṃ asamūhataṃ tappaccayā, ayaṃ viññāṇassa ṭhiti hoti.

Atha vā tassa anusayā āvibhavanti tappaccayā tassa punabbhavo nibbattati. Atha vā naṃ saṃkiyate appetu āgāre vā, sukhumā vā santi vā na saṃkiyate kāme taṃ evaṃ niccesupi āgāresu jāto hoti. Taṃ nayati yaṃ no kappetuṃ evaṃ saṅkhārā cetitā pakappitā ca ārammaṇabhūtā honti, yā ca cetanā yā ca pakappanā yañca vatthu nibbattaṃ, ubhopi ete ārammaṇaṃ viññāṇassa tathā cetanāya ca saṅkappanāya

ca patthanāya ca bhūtā sattā ceteti ca saṅkappeti ca. Yaṃ gavesanā na ca ceteti na ca saṅkappeti. Katame ca sattā bhūtā? Ye ca tanujātaaṇḍajāpi aṇḍakā anubhinnā saṃsedajā na ca sambhinnā ime bhūtā. Katame sambhavesino gabbhagatā aṇḍagatā saṃsaranto ime na ceteti na pattheti na ca saṅkappeti. Anusaye na ca punabbhavo nibbattīti? Ye bhūtā sattā ye sambhavesino, te thāvarā. Ye vā sato cetenti patthenti ca ye thāvarā. Te na ca cetenti, na ca patthenti, na ca saṅkappenti, anusayena ca saṃsaranti.

Aparo pariyāyo. Ye ariyapuggalā sekkhā, tattha te na ca cetenti, na ca saṅkappenti, anusayena puna uppajjanti.

Aparo pariyāyo. Sukhumā pāṇā bhūmigatā udakagatā cakkhuno āpāthaṃ nāgacchanti, te na ca cetenti, na ca saṅkappenti, anusayena ca saṃsaranti.

Aparo pariyāyo. Bāhikā sabbe bhikkhū abhimānikā, te na ca cetenti, na ca patthayanti, anusayena ca saṃsaranti, na ca cetenti, na ca saṅkappenti, na ca anusenti. Ārammaṇampetaṃ na hoti viññāṇassa ṭhitiyā.

Na ca cetetīti pariyuṭṭhānasamugghātaṃ dasseti. Na ca anusetīti anusayasamugghātaṃ dasseti. Na ca cetetīti oḷārikānaṃ kilesānaṃ pahānaṃ dasseti. Na ca anusetīti sukhumānaṃ kilesānaṃ pahānaṃ dasseti. Na ca cetetīti yena bhūmi ca na ca patthayantīti sakadāgāmī anāgāmī, na ca anusetīti arahaṃ, na ca cetetīti sīlakkhandhassa paṭipakkhena pahānaṃ dasseti, na ca patthayatīti samādhikkhandhassa paṭipakkhena pahānaṃ dasseti, na ca anusayatīti paññākkhandhassa paṭipakkhena pahānaṃ dasseti, na ca cetetīti apuññamayānaṃ saṅkhārānaṃ pahānaṃ dasseti, na ca patthayatīti puññamayānaṃ saṅkhārānaṃ pahānaṃ dasseti, na ca anusetīti āneñjamayānaṃ saṅkhārānaṃ pahānaṃ dasseti, na ca cetetīti anaññātaññassāmītindriyaṃ, na ca patthayatīti aññindriyaṃ, na ca anusayatīti aññātāvino indriyaṃ. Na ca cetetīti mudukā indriyabhāvanā, na ca patthayatīti majjhaindriyabhāvanā, na ca anusetīti adhimattā indriyabhāvanā. Ayaṃ suttattho.

Tattha katamā desanā? Idha sutte cattāri saccāni desitāni. (1)

Yañca cetayitaṃ yañca pakappitaṃ atthi etaṃ ārammaṇaṃ cittaṃ patiṭṭhati vicinati yujjati. Na ca cetetīti na ca patthayatīti atthi evaṃ ārammaṇaṃ anusaye viññāṇamiti viciniyati yujjati na ca ceteti na ca

patthayati. Anusayappahānā viññāṇaṭṭhitiṃ na gavesanti, viciyantaṃ yujjati. Ayaṃ yuttivicayo. (2–3)

Tattha katamo padaṭṭhāno? Cetanā pariyuṭṭhānaṃ cetanāpariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Saṅkappanaṃ upādānassa padaṭṭhānaṃ. Anusayo pariyuṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Tesaṃ chandarāgavināsāya bhāvanā bhavarāgassa pahānaṃ. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo? Yaṃ cetasikanti vedayitaṃ pakappitaṃ uggahitaṃ viññātaṃ tabbiññāṇaṃ ārammaṇampi paccayopi. (5)

Tattha katamo catubyūho? Idha sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye punabbhavaṃ na icchanti, te na cetayissanti na ca patthayissantīti, ayaṃ adhippāyo. (6)

Āvaṭṭoti yā ca cetanā patthanā ca anusayo ca viññāṇaṭṭhitipahānā ca, imāni dve saccāni. (7)

Vibhattīti natthi vibhattiyā bhūmi. (8)

Parivattanā pana paṭipakkhaṃ suttaṃ. (9)

Tattha katamo vevacano? Cetanā rūpasañcetanā yāva dhammasañcetanā. Yo anusayo, te satta anusayā. (10)

Paññattīti cetanāpariyuṭṭhānaṃ paññattiyā paññattā. Saṅkappanaṃ upādānapaññattiyā paññattaṃ. Anusayo hetupaññattiyā paññatto. Viññāṇaṭṭhiti upapattihetupaññattiyā paññattā. Cetanā saṅkappanā anusayo samucchedo chandarāgavinayapaññattiyā paññatto. Paṭhame keci dvīhi parivattakehi paṭiccasamuppādo idappaccayatāya majjhapaññatti. (11)

Otaraṇoti dvīhi parivattakehi dukkhañca samudayo ca majjhimakehi maggo ca nirodho ca. (12)

Sodhanoti sutte suttassa ārambho. (13)

Adhiṭṭhānoti yañcetayitaṃ sabbaṃ adhiṭṭhānena ekattāya paññattaṃ. Saṅkappitanti upādānekattāya paññattaṃ. Viññāṇaṃ ekattāya paññattaṃ. (14)

Parikkhāroti subhañca ārammaṇaṃ ayoniso manasikāro cetanā hetupaccayatāya paccayo. Viññāṇassa patiṭṭhāno dhammo ārammaṇapaccayatāya paccayo. Tassa manasikāro hetupaccayatāya paccayo. (15)

Tattha katamo samāropano? Idaṃ suttaṃ saññitaṃ tattha ceteti visajjanā iti niddisitabbā. Tassa diṭṭhiyā viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ yāva jarāmaraṇaṃ, ayaṃ samāropano. (16)

Ārammaṇametaṃ na hoti viññāṇassa ṭhitiyā, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā yāva jarāmaraṇanirodho.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ? Ayaṃ loko santāpajāto yāva ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavena bhavassa vippamokkhamāhaṃsu. Saṃkilesabhāgiyaṃ upadhiṃ hi paṭicca dukkhamidaṃ sambhoti, yā tā pana taṇhā pahīyanti, bhavaṃ nābhinandatīti nibbedhassa nibbutassa bhikkhuno anupādāya punabbhavo na hoti. Upaccagā sabbabhavāni tādīti asekkhabhāgiyaṃ.

Tattha santāpajātoti rāgajo santāpo dosajo mohajoti. Tesaṃ sattānaṃ ṭhānaṃ dasseti. Loko santāpajātoti phasso tividho sukhavedanīyo dukkhavedanīyo adukkhamasukhavedanīyo. Tattha sukhavedanīyo phasso rāgasantāpo, dukkhavedanīyo dosasantāpo, adukkhamasukhavedanīyo mohasantāpo. Yathā ca bhagavā āha paṭhamakassa valāhakassa gomagge yehi gahapatiputta rāgajehi dosajehi mohajehi santāpehi dukkhaṃ supati, te mama santāpā na santi.

Rogaṃ vadati attatoti tehi santāpehi santāpito tividhaṃ vipallāsaṃ paṭilabhati saññāvipallāsaṃ cittavipallāsaṃ diṭṭhivipallāsaṃ. Tattha asubhe subhanti saññāvipallāso. Dukkhe sukhanti cittavipallāso. Anicce niccanti anattani attāti diṭṭhivipallāso.

Yathā cittassa vipallāso saññādiṭṭhite tividhā vitakkā—cittavitakko vipallāso saññāvitakko vipallāso diṭṭhivitakko vipallāsopi. Tattha avijjā vipallāso gocarā gatipateyyabhūmi, yathā hi taṃ sañjānāti yathā vijānāti yathā sañjānāti ca vijānāti ca. Yathā khanti ceteti ime cattāro vipallāsā sattā yehi catubbidhaṃ attabhāvavatthuṃ rogabhūtaṃ gaṇḍabhūtaṃ "attā"ti vadanti. Rogaṃ vadati attatoti ayaṃ āvaṭṭo. Yena yena hi maññati tato taṃ hoti aññathāti subhanti maññati na tathā hoti. Evaṃ sukhanti niccaṃ attāti so aññathā bhavameva santaṃ anāgataṃ bhavaṃ patthayati, tena vuccati "bhavarāgo"ti. Bhavamevābhinandati, yaṃ abhinandati, taṃ dukkhanti pañcakkhandhe niddisiyati. Yañca tappaccayā sokaparidevadukkhaṃ tassa hi bhāvessati. Ettāvatā saṃkileso hoti. Pahānatthaṃ kho pana brahmacariyaṃ vussati. Tiṇṇaṃ santāpānaṃ chandarāgavinayo hoti.

Upadhiṃ hi paṭicca dukkhamidaṃ bhavatīti ye bhavamevābhinandanti yassa bhāvessati, taṃ dukkhaṃ tassa dukkhassa pahānamāha.

Sabbaso upādānañca yaṃ natthi dukkhassa sambhavoti cattāro vipallāsā yathā niddiṭṭhaupādānamāha. Tassa paṭhamo vipallāso kāmupādānaṃ, dutiyaṃ diṭṭhupādānaṃ, tatiyaṃ sīlabbatupādānaṃ, catutthaṃ attavādupādānaṃ, tesaṃ yo khayo natthi dukkhassa sambhavo upadhi nidānaṃ dukkhanirodhamāha. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato vibhavataṇhā na hoti. Vibhavaṃ nābhinandatīti dassanabhūmiṃ manteti sabbaso taṇhakkhayaṃ nibbānanti dve vimuttiyo katheti rāgavirāgañca avijjāvirāgañca. Tassa bhikkhunoti anupādisesanibbānadhātuṃ manteti. Ayaṃ suttassa atthaniddeso.

Tattha katamo vicayo? Yassa yattha pariḷāheti tassa pariḍayhantassa so yathābhūtaṃ natthi nibbindati ca, ayaṃ vicayo ca yutti ca. (2–3)

Padaṭṭhāno rāgajo pariḷāho sukhindriyassa domanassindriyassa ca padaṭṭhānaṃ. Dosajo pariḷāho sukhindriyassa domanassindriyassa ca padaṭṭhānaṃ. Mohajo pariḷāho upekkhindriyassa domanassindriyassa ca padaṭṭhānaṃ. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? Phassapareto vedanāpareto saññāparetopi saṅkhāraparetopi yena yena maññati yadi subhanimittena yadi sukhanimittena yadi niccanimittena yadi attanimittena asubhe subhanti maññati, evaṃ sabbaṃ rāgaje pariḷāhe vutte cattāro pariḷāhā vuttā bhavanti. Rāgajo dosajo mohajo diṭṭhijo ca rāgaṃ vadāmīti attato vadati. Sabbāni pannarasa padāni aniccaṃ dukkhanti. (5)

Tattha katamo catubyūho? Idha sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye pariḷāhena na acchanti te bhavaṃ nābhinandanti. Ye bhavaṃ nābhinandanti, te parinibbāyissanti. Ayaṃ adhippāyo. (6)

Tattha katamo āvaṭṭo? Saṃkilesabhāgiyena dukkhañca samudayañca niddisati. Nibbedhabhāgiyena maggañca nirodhañca. (7)

Tattha katamā vibhatti? Santāpajāto rogajāto rogaṃ vadati attato taṃ na ekaṃsena hoti amanasikārā santāpajāto kho na ca rogaṃ attato vadati. (8)

Tattha katamo parivattano? Pakkhapaṭipakkhanidassanatthaṃ bhūmi parivattanāya. (9)

Tattha katamo vevacano hāro? Rogañca attato vadati sallaṃ attato vadati. Pannarasa padāni sabbāni vattabbāni. (10)

Tattha katamā paññatti? Santāpajātoti domanassapadaṭṭhānaṃ.

Sabbe vacanapaññattiyā paññapeti. Rogaṃ vadati attato vipallāso saṃkilesapaññattiyā paññapeti. Yaṃ nābhinandati, taṃ dukkhanti vipallāsanikkhepapaññattiyā paññattā. Te akatasattā lokā majjhena vemattatāya paññattā. (11)

Tattha katamo otaraṇo? Santāpajātoti tīṇi akusalamūlāni, te saṅkhārā saṅkhārakkhandhapariyāpannā, dhātūsu dhammadhātu, āyatanesu dhammāyatanaṃ. Indriyesu itthindriyaṃ purisindriyañca padaṭṭhānaṃ. (12)

Tattha katamo sodhano? Suddho suttassa ārambho. (13)

Tattha katamo adhiṭṭhāno hāro? Pariḷāhoti ye sattā lokā ekattapaññattiyā paññattā, te akatasattā lokā majjhena vemattatāya paññattā. (14)

Tattha katamo parikkhāro? Santāpajātoti ayoniso manasikāro hetu, vipallāsañca paccayo. Tattha dvīhi dhammehi attā abhiniviṭṭhā cittañca cetasikañca dhamme ubhayāni tassa viparītena parāmasato. Aparo pariyāyo, cetasikehi dhammehi attasaññā anattasaññā samugghāteti. Aparo pariyāyo. Aniccasaññā cetasikesu dhammesu, na tu attasaññā. Idaṃ vuccati cittanti vā manoti vā viññāṇanti vā idaṃ dīgharattaṃ abbhuggataṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti. Tattha cetasikā dhammānupassanā esāpi dhammasaññā. Tassa ko hetu, ko paccayo? Ahaṃkāro hetu, mamaṅkāro paccayo. (15)

Tattha katamo samāropano? Ayaṃ loko santāpajātoti akusalaṃ manteti viññāṇaṃ nāmarūpassa paccayo yāva jarāmaraṇanti, ayaṃ samāropano.

Evametaṃ yathābhūtaṃ, sammappaññāya passati akusalamūlānaṃ pahānaṃ. Tattha avijjānirodho avijjānirodhā yāva jarāmaraṇanirodho, ayaṃ samāropano. (16)

Cattāro puggalā—anusotagāmī paṭisotagāmī ṭhitatto, tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇoti.

Tattha yo anusotagāmī ayaṃ kāme sevati. Pāpañca kammaṃ karoti yāva kāme paṭisevati. Idaṃ lobho akusalamūlaṃ, soyeva taṇhā, so tehi kāmehi vuyhati anusotagāmīti vuccati. Yo puggalo tāhi gamito tappaccayā tassa hetu akusalakammaṃ karoti kāyena ca vācāya ca, ayaṃ vuccati pāpakammaṃ karotīti. Tassa tīṇi sotāni sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso. Imehi tīhi sotehi tividhadhātuyaṃ uppajjati kā-

madhātuyaṃ rūpadhātuyaṃ arūpadhātuyaṃ. Tena paṭipakkhena yo kāme na paṭisevati. Yo sīlavataṃ na parāmasati. Yo sakkāyadiṭṭhīnaṃ pahānāya kāmesu yathābhūtaṃ ādīnavaṃ passati. Yena ca te dhamme paṭisevati. Yañca tappaccayā tiṭṭhati brāhmaṇoti arahaṃ kira. Tattha arahaṃ tassa pāraṅgato hoti, pāraṅgatassa thale tiṭṭhati sopādisesā nibbānadhātu. Anusotagāminīti dassanappahātabbānaṃ saṃyojanānaṃ appahānamāha. Paṭisotagāminīti phale diṭṭhekaṭṭhānañca kilesānaṃ pahānamāha, ṭhitattena pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānamāha. Tattha anusotagāminā maggarūpimāha. Paṭisotagāminā ṭhitattena ca maggamitimāha. Pāraṅgatena sāvakā asekkhā ca sammāsambuddhā ca vuttā. Anusotagāminā sakkāyasamudayagāminiṃ paṭipadamāha. Paṭisotagāminā ṭhitattena sakkāyanirodhagāminiṃ paṭipadamāha. Pāraṅgatena dasa asekkhā arahantā dhammā vuttā. Ayaṃ suttattho.

Tattha katamā desanā? Imasmiṃ hi sutte cattāri ariyasaccāni desitāni. Tedhātukalokasamatikkamanañca. (1)

Tattha katamo vicayo hāro? Yo kāme paṭisevati pāpaṃ kareyyāti yo ca kāme na paṭisevati so pāpakammaṃ na kareyyāti yo ca imehi dvīhi bhūmīhi uttiṇṇo pāraṅgatoti yā vīmaṃsā ayaṃ vicayo. (2)

Yuttīti yujjati suttesu, nāyujjatīti yā vīmaṃsāya, ayaṃ yutti. (3)

Padaṭṭhānoti anusotagāminā sattannaṃ saṃyojanānaṃ padaṭṭhānaṃ. Akusalassa kiriyā akusalassa mūlānaṃ padaṭṭhānaṃ. Paṭisotagāminā yathābhūtadassanassa padaṭṭhānaṃ. Ṭhitattena asaṃhāriyāya padaṭṭhānaṃ. Pāraṅgatoti kadāci bhūmiyā padaṭṭhānaṃ. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? Yo anusotaṃ gacchati taṇhāvasena. Sabbesampi kilesānaṃ vasena gacchati. Yo paṭisotaṃ vāyamati. Taṇhāya sabbesampi so kilesānaṃ vāyamati paṭisotaṃ. Yo attanā ṭhito kāyenapi so ṭhito vācācittenapi so ṭhito. Ayaṃ lakkhaṇo hāro. (5)

Tattha katamo catubyūho? Idha sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye anusotagāminiyā paṭipadāya nābhiramissanti, te paṭisotaṃ vāyamissantīti yāva kadāci bhūmiyaṃ, ayaṃ adhippāyo. (6)

Āvaṭṭoti idha sutte cattāri suttāni desitāni. (7)

Tattha katamo vibhatti hāro? Yo kāme paṭisevati pāpañca kammaṃ karoti. So anusotagāmīti na ekaṃsena sotāpannopi kāme paṭisevati. Taṃ bhāgiyañca pāpakammaṃ karoti. Kiñcāpi sekkhopi kareyya pā-

paṃ yathā sutte niddiṭṭho na ca so anusotagāmī, idaṃ vibhajjabyākaraṇīyaṃ. Na ca kāme paṭisevati na ca pāpakammaṃ karoti paṭisotagāmī na ca ekaṃsena sabbe bāhirako kāmesu vītarāgo na ca kāme paṭisevati, tena ca pāpakammaṃ karoti anusotagāmī paṭisotagāmī, ayaṃ vibhatti. (8)

Tattha katamo parivattano hāro? Niddiṭṭho paṭipakkho. (9)

Vevacanoti kāmesu vatthukāmāpi kilesakāmāpi rūpasaddagandharasaphassaputtadāradāsakammakaraporisañca pariggahā. (10)

Paññattīti sabbe puthujjanā ekattāya paññattā. Anusotagāmīti kilesasamudācārapaññattiyā paññattā. Ye pana sekkhā puggalā, te nibbānapaññattiyā paññattā. Ye pana anāgāmī, te asaṃhāriya paññattiyā paññattā, ayaṃ paññatti. (11)

Otaraṇoti yo anusotagāmī, so dukkhaṃ. Ye tassa dhammā, te dukkhassa samudayo. Yaṃ rūpaṃ, ayaṃ rūpakkhandho, evaṃ pañcapi khandhā paṭiccasamuppādo, te kilesā saṅkhārakkhandhapariyāpannā dhammāyatanaṃ dhammadhātu indriyesu ca paññattā. (12)

Sodhanoti yenārambhena idaṃ suttaṃ desitaṃ, so ārambho sabbo suddho. (13)

Adhiṭṭhānoti paṭisotagāminā sabbe sotāpannā ekattena vā niddiṭṭhā rāgānusayapaṭisotagāmino sekkhāva maggo ca sekkho ca puggalo ṭhitattoti.

Vītarāgo ekattāya paññatto. Pāraṅgatoti sabbe arahanto sabbe paccekabuddhā sammāsambuddhā ca ekattāya paññattā. (14)

Parikkhāroti anusotagāmino pāpamittapaccayo kāmapariyuṭṭhānaṃ hetu. Paṭisotagāmino dve hetū dve paccayā ca yāva sammādiṭṭhiyā uppādāyadiṭṭhi, tassa paṭiladdhamaggo hetu ārambho paccayo kāyiko cetasikassa koṭṭhāso ca. (15)

Samāropanoti vibhatti idaṃ suttaṃ natthi samāropanāya bhūmi. (16)

Pañcānisaṃsā sotānugatānaṃ dhammānaṃ yāva diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ suttaṃ vitthārena kātabbaṃ. Yuñjato ghaṭentassa vāyamato gilāno maraṇakāle devabhūto paccekabodhiṃ pāpuṇāti. Sotānugatāti saddhammassavanena kataṃ hoti. Na ca adhipaññādhammavipassanāya tassa cittaṃ tasitaṃ hoti, na ca anibbiddhattaṃ, idaṃ ca suttaṃ pañcannaṃ puggalānaṃ desitaṃ, saddhānusārino mudindriyassa tikkhindriyassa ca dhammānusārino tikkhindriyassa mudindriyassa

ca. Yo pana mohacarito puggalo na sakkoti yuñjituṃ ghaṭituṃ vāyamituṃ yathābhūtaṃ yathāsamādhikā vimutti taṃ khaṇaṃ taṃ layaṃ taṃ muhuttaṃ phalaṃ dasseti. Sādhu parihāyati paro taṃ duyhati, no tu sukhaavipākinī bhavati. Tassa diṭṭheyeva ca dhamme upapajjaaparāpariyavedanīyaṃ. Tattha yo puggalo dhammānusārī tassa yadi sotānugatā dhammā honti so yuñjanto pāpuṇāti. Yo dhammānusārī mudindriyo, so gilāno pāpuṇāti. Yo saddhānusārī tikkhindriyo, so maraṇakālasamaye pāpuṇāti. Yo mudindriyo, so devabhūto pāpuṇāti. Yadā devabhūto na pāpuṇāti, na so teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā paccekabodhiṃ pāpuṇāti. Yo sotānugatesu yuñjati ghaṭeti vāyamati, so pubbāpannena visesaṃ sañjānāti, sañjānanto pāpuṇāti. Sace pana gilānassa manasikāro hoti, tattha yuñjanto pāpuṇāti. Sace panassa maraṇakāle saṃviggo hoti, tattha yuñjanto pāpuṇāti. Sace pana na katthaci saṃvego hoti, tassa devabhūtassa sukhino dhammabhūtā pādā evaṃ avilapati. So evaṃ jānāti "ayaṃ so dhammavinayo yattha mayaṃ pubbe manussabhūtā brahmacariyaṃ carimhā"ti. Atha devabhūto pāpuṇāti. Dibbesu vā pañcasu kāmaguṇesu ajjhosito hoti pamādavihārī, so tena kusalamūlena paccekabodhiṃ pāpuṇāti.

Yā paratoghosena vacasā suparicitā, ayaṃ sutamayī paññā. Ye pana dhammā honti manasā anupekkhitā, ayaṃ cintāmayī paññā. Yaṃ diṭṭhiyā suppaṭividdhā, ayaṃ bhāvanāmayī paññā. Yaṃ sotānugatā vacasā paricitā honti, so ca diṭṭheyeva dhamme parinibbāyī, ayaṃ arahaṃ puggalo. Yo upapajjati devabhūto pāpuṇāti, tattha ca parinibbāyati, ayaṃ anāgāmī. Yo tena kusalamūlena paccekabodhiṃ pāpuṇāti, ayaṃ pubbayogasambhārasambhūto puggalo.

Sotānugatā dhammāti paṭhamaṃ vimuttāyatanaṃ, vacasā paricitāti dutiyaṃ tatiyañca vimuttāyatanaṃ, manasā anupekkhitāti catutthaṃ vimuttāyatanaṃ diṭṭhiyā suppaṭividdhāti pañcamaṃ vimuttāyatanaṃ.

Sotānugatāya vimuttiyā vacasā yā vācā suppaṭividdhā anupubbadhammassa sotena sutvā sīlakkhandhe paripūreti, manasā anupekkhitā samādhikkhandhaṃ paripūreti, diṭṭhiyā suppaṭividdhā paññākkhandhaṃ paripūreti.

Sotānugatā dhammā bahussutā hontīti vitthārena kātabbaṃ. Idaṃ paṭhamaṃ saddhāpadānaṃ manasā anupekkhitāti paṭisallānabahulo

viharati, vitthārena kātabbaṃ. Idaṃ dutiyaṃ saddhāpadānaṃ diṭṭhiyā suppaṭividdhāti anāsavā cetovimuttiyā nāparaṃ itthattāyāti pajānātīti. Idaṃ tatiyaṃ saddhāpadānaṃ.

Sotānugatā dhammāti sekkhaṃ satthā dasseti. Manasā anupekkhitāti arahattaṃ satthā dasseti. Diṭṭhiyā suppaṭividdhāti tathāgataṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ satthā dasseti.

Sotānugatā dhammāti kāmānaṃ nissaraṇaṃ dasseti. Manasā anupekkhitāti rūpadhātuyā nissaraṇaṃ dasseti. Diṭṭhiyā suppaṭividdhāti tedhātukānaṃ nissaraṇaṃ dasseti. Ayaṃ suttattho.

Tattha katamo desanāhāro? Imamhi sutte tayo esanā desitā sotānugatehi dhammehi vacasā paricitehi kāmesanāya samathamaggo. Diṭṭhiyā suppaṭividdhehi brahmacariyesanāya samathamaggo.

Vicayoti yathā suttaṃ manasikaronto vicinanto sutamayipaññaṃ paṭilabhati. Yathā ca so manasikarotīti yathā sutadhammā tadā cintāmayipaññaṃ paṭilabhati. Yathā diṭṭheva dhamme manasikaroti tadā bhāvanāmayipaññaṃ paṭilabhati. Ayaṃ vicayo.

Sutena sutamayipaññaṃ paṭilabhati. Cintāya cintāmayipaññaṃ bhāvanāya bhāvanāmayipaññaṃ paṭilabhati. Atthi esā yutti.

Padaṭṭhānoti sotānugatā dhammāti dhammassavanassa padaṭṭhānaṃ. Vacasā paricitāti yuñjanāya padaṭṭhānaṃ. Manasā anupekkhitāti dhammānudhammāya vipassanāya padaṭṭhānaṃ. Diṭṭhiyā anupekkhitāti paññāyapi anupekkhitā diṭṭhiyāpi anupekkhitā.

Catubyūhoti imamhi sutte bhagavato ko adhippāyo? Ye imāhi dvīhi paññāhi samannāgatā tehi ....

Sa nibbutoti maggaphalaṃ anupādisesañca nibbānadhātuṃ manteti, dānena oḷārikānaṃ kilesānaṃ pahānaṃ manteti. Sīlena majjhimānaṃ, paññāya sukhumakilesānaṃ manteti, rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti katā ca bhūmi.

“Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, Saṃyamato veraṃ na cīyati”.

Kusalo ca jahāti pāpakanti maggo vutto. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti maggaphalamāha.

Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamatoti tīhi padehi lokikaṃ kusalamūlaṃ vuttaṃ. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti lokuttaraṃ kusalamūlaṃ vuttaṃ.

Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamato veraṃ na cīyatīti puthuj-

janabhūmiṃ manteti. Kusalo ca jahāti pāpakanti sekkhabhūmiṃ manteti. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti asekkhabhūmi vuttā.

Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamato veraṃ na cīyatīti magganiyā paṭipadā vuttā. Kusalo ca jahāti pāpakanti sekkhavimutti. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti asekkhavimutti.

Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamato veraṃ na cīyatīti dānakathaṃ sīlakathaṃ maggakathaṃ lokikānaṃ dhammānaṃ desanamāha. Kusalo ca jahāti pāpakanti loke ādīnavānupassanā. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti sāmukkaṃsikāya dhammadesanāyapi paṭividdhā.

Dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti pāṇānaṃ abhayadānena pāṇātipātā veramaṇisattānaṃ abhayaṃ deti. Evaṃ sabbāni sikkhāpadāni kātabbāni. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti sīle patiṭṭhāya cittaṃ saṃyameti, tassa saṃyamato pāripūriṃ gacchati. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti dve vimuttiyo. Ayaṃ suttaniddeso.

Tattha katamā desanā? Imamhi sutte kiṃ desitaṃ? Dve sugatiyo devā ca manussā ca, dibbā ca pañcakāmaguṇā, mānussakā ca. Dvīhi padehi niddeso. Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamato veraṃ na cīyati, kusalo ca jahāti pāpakanti maggo vutto. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti dve nibbānadhātuyo desitā sopādisesā ca anupādisesā ca. Ayaṃ desanā. (1)

Vicayoti dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti iminā paṭhamena padena dānamayikapuññakiriyavatthu vuttaṃ. Tenassa ānantariyānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ. Dutiyena padena ... yanti, niyyānikaṃ sāsananti, ayaṃ adhippāyo. (2–6)

Assavanena ca amanasikārena ca appaṭivedhena ca sakkāyasamudayagāminī paṭipadā vuttā. Savanena ca manasikārena ca paṭivedhena ca sakkāyanirodhagāminī paṭipadā vuttā. Ayaṃ āvaṭṭo. (7)

Vibhattīti ekaṃsabyākaraṇīyo. Natthi tattha vibhattiyā bhūmi. Parivattanāti ye pañcānisaṃsā, te pañcādinā paṭipakkhena teneva diṭṭheva dhamme pāpuṇāti, taṃ upapajjamānā aparo pariyāyo. (8)

Vevacananti sotānugatā dhammāti yaṃ suttaṃ diṭṭhampi paññindriyaṃ viññattampi diṭṭhiyā suppaṭividdhampi vibhāvitampi. (9)

Paññattīti sotānugatādhammāti desanā avijjāpaññattiyā paññattaṃ. Manasikāro pāmojjapaññattiyā paññatto, diṭṭhadhammāpi ānisaṃsapaññattiyā paññattā. (11)

Otaraṇoti tisso paññā vacasā paricitesu sutamayī paññā manasā anupekkhitesu cintāmayī paññā diṭṭhiyā suppaṭividdhāsu bhāvanāmayī paññā. Imāni ariyasaccāni indriyāni vijjuppādā avijjānirodho paṭiccasamuppādo indriyesu tīṇi indriyāni, āyatanesu dhammāyatanapariyāpannā dhātūsu dhammadhātupariyāpannāti. (12)

Sodhanoti yo ārambho suttassa paveso niyutto. (13)

Adhiṭṭhānoti pañcānisaṃsāti vemattatāya paññattā ānisaṃsā sotā anugatāti vemattatāya ariyavohāro paññatto, dhamme ca savananti ekattatāya paññattaṃ. (14)

Parikkhāroti dhammassavanassa payirupāsanā paccayo, saddhā hetu. Manasā anupekkhitāti atthappaṭisaṃveditā paccayo, dhammappaṭisaṃveditā hetu, diṭṭhiyā suppaṭividdhāti saddhammassavanañca manasikāro ca paccayo, sutamayī cintāmayī paññā hetu. (15)

Samāropanoti vibhattaṃ suttaṃ aparo pariyāyo nibbatti bale natthi. Tattha samāropanāya bhūmi. (16)

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ? Dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti gāthā. Dadatoti dānamayikapuññakiriyavatthu vuttaṃ. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti sīlamayikapuññakiriyavatthu vuttaṃ. Kusalo ca jahāti pāpakanti lobhassa ca mohassa ca byāpādassa ca pahānamāha. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti lobhassa ca mohassa ca byāpādassa ca chandarāgavinayamāhāti. Dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti gāthā alobho kusalamūlaṃ bhavati. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti adoso kusalamūlaṃ bhavati. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti averā asapattā abyāpādatāya sadā. Kusalo ca jahāti pāpakanti ñāṇuppādā aññāṇanirodho. Catutthapadena rāgadosamohakkhayena rāgavirāgā cetovimuttimohakkhayena avijjāvirāgā paññāvimutti, ayaṃ vicayo. (1–2)

Yuttīti dāne ṭhito ubhayaṃ hi paripūreti. Macchariyañca pajahati. Puññañca pavaḍḍhati. Atthi esā yutti. (3)

Padaṭṭhānanti dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti cāgādhiṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti paññādhiṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ kusalo ca jahāti pāpakanti saccādhiṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti upasamādhiṭṭhānassa padaṭṭhānaṃ. Ayaṃ padaṭṭhāno. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo? Dadato puññaṃ pavaḍḍhati saṃyamato

veraṃ na cīyati. Dadatopi veraṃ na kariyāti kusalo ca jahāti pāpakaṃ rāgadosamohakkhayā sa nibbuto rūpakkhayāpi vedanakkhayāpi, yena rūpena diṭṭhaṃ, tena tathāgato paññapento paññapeyya rūpassa khayā virāganirodhāti evaṃ pañcakkhandhā. (5)

Catubyūho idha bhagavato ko adhippāyo? Ye mahābhogānaṃ patthayissanti? Te dānaṃ dassanti parissayapahānāya, ye averābhichandakā, te pañca verāni pajahissanti, ye kusalābhichandakā, te aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessanti aṭṭhannaṃ micchattānaṃ pahānāya. Ye nibbāyitukāmā, te rāgadosamohaṃ pajahissantīti ayaṃ bhagavato adhippāyo. (6)

Āvaṭṭoti yañca adadato macchariyaṃ yañca asaṃyamato veraṃ yañca akusalassa pāpassa appahānaṃ, ayaṃ dukkhaniddeso na samudayo. Alobhena ca adosena ca amohena ca kusalena imāni tīṇi kusalamūlāni. Tesaṃ paccayo aṭṭha sammattāni, ayaṃ maggo. Tesaṃ rāgadosamohānaṃ khayā, ayaṃ nirodho. (7)

Vibhattīti dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti na ekaṃsena yo rājadaṇḍabhayena deti, yo ca akappiyassa paribhogena sīlavantesu deti, na tassa puññaṃ pavaḍḍhatīti so cetaṃ dānaṃ akusalena deti, daṇḍadānaṃ satthadānaṃ apuññamayaṃ pavaḍḍhati, na puññaṃ. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti na ekaṃsena kiṃkāraṇaṃ yañca yo padaṃ diṭṭhadhammikaṃ passati yadi mama rājāno gahetvā hatthaṃ vā chindeyya ... pe ... na tena saṃyamena veraṃ na karoti. Yo tu evaṃ samādiyati pāṇātipātassa pāpako vipākoti, diṭṭhe yeva dhamme abhisamparāye ca evaṃ sabbassa akusalassa hetuto ārati. Iminā saṃyamena veraṃ na cīyati. (8)

Parivattanāti dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti adadato puññaṃ na pavaḍḍhati. Yaṃ dānamayaṃ, taṃ saṃyamato veraṃ na cīyati, asaṃyamato veraṃ karīyati. Kusalo ca jahāti pāpakaṃ akusalo na jahāti. Rāgadosamohakkhayā sanibbutoti dūtaṃ pesetvā paṇītaṃ pesetvāpi na pakkosāmi, so sayameva pana mahābhikkhusaṃghaparivāro amhākaṃ vasanaṭṭhānaṃ sampatto amhehi ca santhāgārasālā kāritā, ettha mayaṃ dasabalaṃ ānetvā maṅgalaṃ bhaṇāpemāti cintetvā upasaṅkamiṃsu. Yena santhāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsūti taṃ divasaṃ kira santhāgāre cittakammaṃ niṭṭhāpetvā aṭṭakā muttamattā honti. Buddhā nāma araññajjhāsayā araññārāmā antogāme vaseyyuṃ vā no vāti tasmā bha-

gavato manaṃ jānitvāva paṭijaggissāmāti cintetvā te bhagavantaṃ upasaṅkamiṃsu. Idāni pana manaṃ labhitvā paṭijaggitukāmā yena santhāgāraṃ, tenupasaṅkamiṃsu. Sabbasantharinti yathā sabbaṃ santhataṃ hoti evaṃ yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsūti. Ettha pana te mallarājāno santhāgāraṃ paṭijaggitvā nagaravīthiyopi sammajjāpetvā dhaje ussāpetvā suvaṇṇaghaṭikadaliyo ca ṭhapāpetvā sakalanagaraṃ dīpamālāhi vippakiṇṇatārakaṃ viya katvā khīrapake dārake khīraṃ pāyetha, dahare kumāre lahuṃ lahuṃ bhojāpetvā sayāpetha, uccāsaddaṃ mākari, ajja ekarattiṃ satthā antogāmeva vasissati, buddhā nāma appasaddakāmā hontīti bheriṃ carāpetvā sayaṃ daṇḍakadīpikā ādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. Bhagavantaṃyeva purakkhatvāti bhagavantaṃ purato katvā, tattha bhagavā bhikkhūnañceva upāsakānañca majjhe nisinno ativiya virocati. Samantapāsādiko suvaṇṇavaṇṇo abhirūpo dassanīyo puratthimakāyato suvaṇṇavaṇṇā rasmi uṭṭhahitvā gaganatale asītihatthaṃ ṭhānaṃ gaṇhāti. Pacchimakāyato dakkhiṇahatthato vāmahatthato suvaṇṇavaṇṇā heṭṭhā pādatalehi pavāḷavaṇṇarasmi uṭṭhahitvā ghanapathaviyaṃ asītihatthaṃ ṭhānaṃ gaṇhāti, evaṃ samantā asītihatthamattaṃ ṭhānaṃ chabbaṇṇabuddharasmiyo vijjotamānā vitaṇḍamānā vidhāvanti, sabbe disābhāgā suvaṇṇacampakapupphehi vikiriyamānā viya suvaṇṇaghaṭato nikkhantasuvaṇṇarasadhārāhi siñcamānā viya pasāritasuvaṇṇapaṭaparikkhittā viya verambhavātasamuṭṭhitakiṃsukakiṃsukārakaṇikārapupphacuṇṇasamokiṇṇā viya vippakasantaṃ asītianubyañjanabyāmappabhā dvattiṃsavaralakkhaṇasamujjalaṃ sarīraṃ samuggatatārakaṃ viya gaganatalaṃ vikasitamiva padumavanaṃ sabbaphāliphullo viya yojanasatiko pāricchattako paṭipāṭiyā ṭhapitānaṃ dvattiṃsacandānaṃ dvattiṃsasūriyānaṃ dvattiṃsacakkavattīnaṃ dvattiṃsadevarājānaṃ dvattiṃsamahābrahmānaṃ nibbuto asekkhassa natthi nibbuti. (9)

Vevacananti dadato puññaṃ pavaḍḍhati, anumodatopi puññaṃ pavaḍḍhati. Cittassa samādahatopi veyyāvaccakiriyāyapi puññaṃ pavaḍḍhatīti. (10)

Paññattīti dadato puññaṃ pavaḍḍhati, alobhassa paṭinissayaghātapaññattiyā paññattaṃ. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti adosassa paṭinissayaghātapaññattiyā paññattaṃ kusalo ca jahāti pāpakanti amohassa paṭinissayaghātapaññattiyā paññattaṃ. (11)

Otaraṇoti pañcasu indriyesu dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamato veraṃ na cīyati saṃyamena sīlakkhandho. Otiṇṇo chasu indriyesu saṃvaro, ayaṃ samādhikkhandho, yaṃ kusalo ca jahāti pāpakaṃ, ayaṃ paññākkhandho, rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti vimuttikkhandho. Dhātūsu dhammadhātu, āyatanesu manāyatanaṃ. (12)

Sodhanoti yenārambhena idaṃ suttaṃ desitaṃ so ārambho suddho. (13)

Adhiṭṭhāno dānanti ekattatāya paññattaṃ. Cāgo pariccāgo dhammadānaṃ āmisadānaṃ, aṭṭha dānāni vitthārena kātabbāni, ayaṃ vemattatā. Na ca dadato ekattapaññattiyā paññattaṃ. Khantī anavajjanti paññattiyā paññattaṃ. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti rodhavīriyapaññattiyā paññattā. (14)

Parikkhāroti dānassa pāmojjaṃ paccayo, alobho hetu. Saṃyamato yoniso manasikāro hetu, pariccāgo paccayo. Kusalo ca jahāti pāpakanti yathābhūtadassanaṃ paccayo, ñāṇappaṭilābho hetu. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti parato ca ghoso ajjhattañca yoniso manasikāro maggo ca hetu ca paccayo ca. (15)

Samāropanoti dadato puññaṃ pavaḍḍhatīti gāthā tassa sīlampi vaḍḍhati. Saṃyamopi vaḍḍhati. Saṃyamato veraṃ na cīyatīti. Aññepi kilesā na cīyanti yepissa tappaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātā, tepissa na uppajjanti. Rāgadosamohakkhayā sa nibbutoti rāgadosassāpi khayā rāgānusayassapi khayā dosassa mohassāpi sa nibbutoti sopādisesā nibbānadhātu anupādisesāpi. Ayaṃ samāropano. (16)

Therassa mahākaccāyanassa peṭakopadese hārassa sampātabhūmi samattā.

Peṭakopadesa

6. Suttatthasamuccayabhūmi

Buddhānaṃ bhagavantānaṃ sāsanaṃ tividhena saṅgahaṃ gacchati, khandhesu dhātūsu āyatanesu ca. Tattha pañcakkhandhā rūpakkhandho yāva viññāṇakkhandho. Dasa rūpaāyatanāni cakkhu rūpā ca yāva kāyo phoṭṭhabbā ca, ayaṃ rūpakkhandho. Tattha cha vedanākāyā vedanākkhandho cakkhusamphassajā vedanā yāva manosamphassajā vedanā, ayaṃ vedanākkhandho. Tattha cha saññākāyā saññākkhandho, rūpasaññā yāva dhammasaññā ime cha saññākāyā, ayaṃ saññākkhandho. Tattha cha cetanākāyā saṅkhārakkhandho, rūpasañcetanā yāva dham-

masañcetanā ime cha cetanākāyā, ayaṃ saṅkhārakkhandho. Tattha cha viññāṇakāyā viññāṇakkhandho, cakkhuviññāṇaṃ yāva manoviññāṇaṃ ime cha viññāṇakāyā, ayaṃ viññāṇakkhandho. Ime pañcakkhandhā. (1)

Tesaṃ kā pariññā? Aniccaṃ dukkhaṃ saññā anattāti esā etesaṃ pariññā. Tattha katamo khandhattho? Samūhattho khandhattho, puñjattho khandhattho, rāsattho khandhattho. Taṃ yathā dabbakkhandho vanakkhandho dārukkhandho aggikkhandho udakakkhandho vāyukkhandho iti evaṃ khandhesu sabbasaṅgahova evaṃ khandhattho.

Tattha aṭṭhārasa dhātuyo cakkhudhātu rūpadhātu cakkhuviññāṇadhātu ... pe ... manodhātu dhammadhātu manoviññāṇadhātu. Etāyo aṭṭhārasa dhātuyo. Tāsaṃ pariññā aniccaṃ dukkhaṃ saññā anattāti esā etāsaṃ pariññā. Tattha ko dhātuattho? Vuccate avayavattho dhātuattho. Avayavoti cakkhu no pasādo cakkhudhātu. Evaṃ pañcasu dhātūsu puna rāgavavacchedattho dhātuattho. Vavacchinnā hi cakkhudhātu. Evaṃ pañcasu punarāha ekantipakatyatthena dhātuatthoti vuccate. Taṃ yathā, pakatiyā ayaṃ puriso pittiko semhiko vātiko sannipātikoti evaṃ pakaticakkhudhātu dasannaṃ piyā ca sabbesu indriyesu ... pe ... visabhāgattho dhātuattho. (2)

Tattha dvādasāyatanāni katamāni? Cha ajjhattikāni cha bāhirāni. Cakkhāyatanaṃ yāva manāyatananti ajjhattikaṃ, rūpāyatanaṃ yāva dhammāyatananti bāhiraṃ. Etāni dvādasa āyatanāni. Etesaṃ kā pariññā? Aniccaṃ dukkhaṃ saññā anattāti, esā etesaṃ pariññā. Api ca dvidhā pariññā ñātapariññā ca pahānapariññā ca. Tattha ñātapariññā nāma aniccaṃ dukkhaṃ saññā anattāti, esā ñātapariññā. Pahānapariññā pana chandarāgappahānā, esā pahānapariññā. Tattha katamo āyatanattho? Vuccate ākārattho āyatanattho. Yathā suvaṇṇākaro dubbaṇṇākaro, yathā dvīhi tehi ākārehi te te gāvā uttiṭṭhanti. Evaṃ ete hi cittacetasikā gāvā uttiṭṭhanti kammakilesā dukkhadhammā ca. Punarāha āyadānattho āyatanattho. Yathā rañño āyadānehi āyo bhavati, evaṃ āyadānattho āyatanattho. (3)

Cattāri ariyasaccāni dukkhaṃ samudayo nirodho maggo ca. Dukkhaṃ yathā samāsena dhammācariyaṃ mānasañca, samudayo samāsena avijjā ca taṇhā ca, nirodho samāsena vijjā ca vimutti ca, maggo samāsena samatho ca vipassanā ca. (4)

Tattha sattatiṃsa bodhipakkhikā dhammā katame? Cattāro satipaṭṭhānā yāva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, evamete sattatiṃsa bodhipakkhikā dhammā. Ye dhammā atītānāgatapaccuppannānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ paccekabuddhānaṃ sāvakānaṃ ca nibbānāya saṃvattantīti, so maggo cattāro satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati, sammappadhānaṃ ... iddhipādaṃ ... indriyāni ... balāni ... tattha ko indriyattho? Indattho indriyattho, ādhipateyyattho indriyattho, pasādattho indriyattho, asādhāraṇaṃ kassa kiriyattho indriyattho; anavapariyattho balattho, thāmattho balattho, upādāyattho balattho, upatthambhanattho balattho.

Tattha katame satta bojjhaṅgā? Satisambojjhaṅgo yāva upekkhāsambojjhaṅgo. Tattha katamo aṭṭhaṅgiko maggo? Sammādiṭṭhi yāva sammāsamādhi. Tattha aṭṭhaṅgiko maggoti khandho sīlakkhandho ca samādhikkhandho ca paññākkhandho ca. Tattha yā ca sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammāājīvo, ayaṃ sīlakkhandho. Yā ca sammāsati yo ca sammāvāyāmo yo ca sammāsamādhi, ayaṃ samādhikkhandho. Yo ca sammāsaṅkappo yā ca sammādiṭṭhi, ayaṃ paññākkhandho. Evaṃ tāyo tisso sikkhā. Evaṃ tīhākārehi dasa padāni ... pe ....

Tattha yogāvacaro sīlakkhandhe ṭhito dosaṃ akusalaṃ na upādiyati, dosānusayaṃ samūhanati, dosasallaṃ uddharati, dukkhavedanaṃ parijānāti, kāmadhātuṃ samatikkamati. Samādhikkhandhe ṭhito lobhaṃ akusalaṃ na upādiyati, rāgānusayaṃ samūhanati, lobhasallaṃ uddharati, sukhavedanaṃ parijānāti, rūpadhātuṃ samatikkamati. Paññākkhandhe ṭhito mohaṃ akusalaṃ na upādiyati, avijjānusayaṃ samūhanati, mohasallaṃ diṭṭhisallañca uddharati, adukkhamasukhavedanaṃ parijānāti, arūpadhātuṃ samatikkamati. Iti tīhi khandhehi tīṇi akusalamūlāni na upādiyati, cattāri sallāni uddharati, tisso vedanā parijānāti, tedhātukaṃ samatikkamati. (5)

Tattha katamā avijjā? Yaṃ catūsu ariyasaccesu aññāṇanti vitthārena yathā so pāṇasajjesu kathaṃkathā kātabbaṃ. Tattha katamaṃ viññāṇaṃ? Cha viññāṇakāyā vedanā saññā cetanā phasso manasikāro, idaṃ nāmaṃ. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cātumahābhūtikaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyarūpassa paññattiṃ. Iti purimakañca nāmaṃ idañca rūpaṃ tadubhayaṃ nāmarūpanti vuccati. Tattha chaḷāyatananti cha ajjhattikāni āyatanāni, cakkhu ajjhattikaṃ āyatanaṃ yāva mano ajjhat-

tikaṃ āyatanaṃ. Phassoti cha phassakāyā cakkhusamphasso yāva manosamphassoti phasso. Cha vedanākāyā vedanā. Taṇhāti cha taṇhākāyā taṇhā. Upādānanti cattāri upādānāni kāmupādānaṃ diṭṭhupādānaṃ sīlabbatupādānaṃ attavādupādānanti upādānaṃ. Bhavoti tayo bhavā kāmabhavo rūpabhavo arūpabhavo. Tattha katamā jāti? Yā paṭhamaṃ khandhānaṃ paṭhamaṃ dhātūnaṃ paṭhamaṃ āyatanānaṃ uppatti jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo, ayaṃ jāti. Tattha katamā jarā? Jarā nāma yaṃ taṃ khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā pavivittaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ vivaṇṇataṃ bhaggo taṃ jarā hīyanā pahīyanā āyuno hāni saṃhāni indriyānaṃ paribhedo upanāho paripāko, ayaṃ jarā. Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Maraṇaṃ nāma yaṃ tasmiṃ tasmiṃ sattanikāye tesaṃ tesaṃ sattānaṃ cuti cavanatā maraṇaṃ kālaṃkiriyā uddhumātakānaṃ bhedo kāyassa jīvitindriyassa upacchedo, idaṃ maraṇaṃ. Iti purimikā ca jarā idañca maraṇaṃ tadubhayaṃ jarāmaraṇaṃ.

Tattha andhakāratimisā yathābhūtaṃ appajānanalakkhaṇā avijjā saṅkhārānaṃ padaṭṭhānaṃ. Abhisaṅkharaṇalakkhaṇā saṅkhārā, upacayapunabbhavābhiropanapaccupaṭṭhānā. Te viññāṇassa padaṭṭhānaṃ. Vatthu saviññattilakkhaṇaṃ viññāṇaṃ, taṃ nāmarūpassa padaṭṭhānaṃ. Anekasannissayalakkhaṇaṃ nāmarūpaṃ, taṃ saḷāyatanassa padaṭṭhānaṃ. Indriyavavatthāpanalakkhaṇaṃ saḷāyatanaṃ, taṃ phassassa padaṭṭhānaṃ. Sannipātalakkhaṇo phasso, so vedanāya padaṭṭhānaṃ. Anubhavanalakkhaṇā vedanā, sā taṇhāya padaṭṭhānaṃ. Ajjhosānalakkhaṇā taṇhā, sā upādānassa padaṭṭhānaṃ. Ādānaparihananalakkhaṇaṃ upādānaṃ, taṃ bhavassa padaṭṭhānaṃ. Nānāgativikkhepalakkhaṇo bhavo, so jātiyā padaṭṭhānaṃ. Khandhānaṃ pātubhāvalakkhaṇā jāti, sā jarāya padaṭṭhānaṃ. Upanayaparipākalakkhaṇā jarā, sā maraṇassa padaṭṭhānaṃ. Āyukkhayajīvitauparodhalakkhaṇaṃ maraṇaṃ, taṃ dukkhassa padaṭṭhānaṃ. Kāyasampīḷanalakkhaṇaṃ dukkhaṃ, taṃ domanassassa padaṭṭhānaṃ. Cittasampīḷanalakkhaṇaṃ domanassaṃ, taṃ sokassa padaṭṭhānaṃ. Socanalakkhaṇo soko, so paridevassa padaṭṭhānaṃ. Vacīnicchāraṇalakkhaṇo paridevo, so upāyāsassa padaṭṭhānaṃ. Ye āyāsā te upāyāsā.

Nava padāni yattha sabbo akusalapakkho saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchati. Katamāni nava padāni? Dve mūlakilesā, tīṇi akusalamūlāni,

cattāro vipallāsā. Tattha dve mūlakilesā avijjā ca bhavataṇhā ca, tīṇi akusalamūlāni lobho doso moho ca. Cattāro vipallāsā—"anicce niccan"ti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, "dukkhe sukhan"ti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, "anattani attā"ti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso, "asubhe subhan"ti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso.

Tattha avijjā nāma catūsu ariyasaccesu yathābhūtaṃ aññāṇaṃ, ayaṃ avijjā. Bhavataṇhā nāma yo bhavesu rāgo sārāgo icchā mucchā patthanā nandī ajjhosānaṃ apariccāgo, ayaṃ bhavataṇhā.

Tattha katamo lobho akusalamūlaṃ? Lobho nāma so tesu tesu paravatthūsu paradabbesu paraṭṭhānesu parasāpateyyesu parapariggahitesu lobho lubbhanā icchā mucchā patthanā nandī ajjhosānaṃ apariccāgo, ayaṃ lobho akusalamūlaṃ. Kassetaṃ mūlaṃ? Lobho lobhajassa akusalassa kāyakammassa vacīkammassa manokammassa ca, tathā yathā taṃsampayuttānaṃ cittacetasikānaṃ dhammānaṃ mūlaṃ.

Tattha katamo doso akusalamūlaṃ? So sattesu āghāto akkhanti appaccayo byāpādo padoso anatthakāmatā cetaso paṭighāto, ayaṃ doso akusalamūlaṃ.

Kassetaṃ mūlaṃ? Dosajassa kāyakammassa vacīkammassa manokammassa sampayuttānañca cittacetasikānaṃ dhammānaṃ mūlaṃ.

Tattha katamo moho akusalamūlaṃ? Yaṃ catūsu ariyasaccesu anabhisamayo asampajjaggāho appaṭivedho moho muyhanā sammoho sammuyhanā avijjā tamo andhakāro āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ acchadanaṃ apasacchāgamanaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ, ayaṃ moho akusalamūlaṃ.

Kassetaṃ mūlaṃ? Mohajassa akusalassa kāyakammassa vacīkammassa manokammassa ca taṃsampayuttakānañca cittacetasikānaṃ dhammānaṃ mūlaṃ. (6)

Tattha vipallāsā jānitabbā, vipallāsānaṃ vatthu jānitabbaṃ. Yaṃ vipallāsaṃ siyā, taṃ jānitabbaṃ. Tattha eko vipallāso tīṇi vipallāsāni cattāri vipallāsavatthūni. Katamo eko vipallāso ca, yena paṭipakkhena vipallāsitaṃ gaṇhāti? "Anicce niccan"ti, "dukkhe sukhan"ti, "anattani attā"ti, "asubhe subhan"ti, ayaṃ eko vipallāso.

Katamāni cattāri vipallāsavatthūni? Kāyo vedanā cittaṃ dhammā ca. Imāni cattāri vipallāsavatthūni.

Katamāni tīṇi vipallāsāni? Saññā cittaṃ diṭṭhi ca. Imāni tīṇi vipallāsāni.

Tattha manāpike vatthumhi indriyavatthe vaṇṇāyatane vā yo nimittassa uggāho, ayaṃ saññāvipallāso. Tattha viparītacittassa vatthumhi sati viññatti, ayaṃ cittavipallāso. Tattha viparītacittassa tamhi rūpe "asubhe subhan"ti yā khanti ruci upekkhanā nicchayo diṭṭhi nidassanaṃ santīraṇā, ayaṃ diṭṭhivipallāso. Tattha vatthubhedena kāyesu dvādasa vipallāsā bhavanti. Tayo kāye tayo vedanāya tayo citte tayo dhamme, cattāro saññāvipallāsā cattāro cittavipallāsā cattāro diṭṭhivipallāsā, āyatanūpacayato cakkhuviññāṇasaññāsamaṅgissa rūpesu dvādasa vipallāsā yāva mano saññāsamaṅgissa, dhammesu dvādasa vipallāsā cha dvādasakā cattāri vipallāsā bhavanti. Ārammaṇanānattato hi aparimitasaṅkheyyānaṃ sattānaṃ aparimitamasaṅkheyyā vipallāsā bhavanti hīnukkaṭṭhamajjhimatāya.

Tattha pañcakkhandhā cattāri attabhāvavatthūni bhavanti. Yo rūpakkhandho, so kāyo attabhāvavatthu. Yo vedanākkhandho, so vedanā attabhāvavatthu. Yo saññākkhandho ca saṅkhārakkhandho ca, te dhammā attabhāvavatthu. Yo viññāṇakkhandho, so cittaṃ attabhāvavatthu. Iti pañcakkhandhā cattāri attabhāvavatthūni. Tattha kāye "asubhe subhan"ti. Vipallāso bhavati. Evaṃ vedanāsu ... citte ... dhammesu ca attavipallāso bhavati. Tattha catunnaṃ vipallāsānaṃ samugghātanatthaṃ bhagavā cattāro satipaṭṭhāne deseti paññapeti kāye kāyānupassī viharato "asubhe subhan"ti. Vipallāsaṃ samugghāteti, evaṃ vedanāsu, citte, dhammesu ca kātabbaṃ.

Tattha andhakāratimisā appaṭivedhalakkhaṇā avijjā, tassā vipallāsapadaṭṭhānaṃ. Ajjhosānalakkhaṇā taṇhā, tassā piyarūpasātarūpaṃ padaṭṭhānaṃ. Attāsayavañcanālakkhaṇo lobho, tassa adinnādānaṃ padaṭṭhānaṃ. Idha vivādalakkhaṇo doso, tassa pāṇātipāto padaṭṭhānaṃ. Vatthuvippaṭipattilakkhaṇo moho, tassa micchāpaṭipatti padaṭṭhānaṃ. Saṅkhatānaṃ dhammānaṃ avināsaggahaṇalakkhaṇā niccasaññā, tassā sabbasaṅkhārā padaṭṭhānaṃ. Sāsavaphassopagamanalakkhaṇā sukhasaññā, tassā mamaṅkāro padaṭṭhānaṃ. Dhammesu upagamanalakkhaṇā attasaññā, tassā ahaṅkāro padaṭṭhānaṃ. Vaṇṇasaṅgahaṇalakkhaṇā

subhasaññā, tassā indriyaasaṃvaro padaṭṭhānaṃ. Etehi navahi padehi uddiṭṭhehi sabbo akusalapakkho niddiṭṭho bhavati, so ca kho bahussutena sakkā jānituṃ no appassutena, paññavatā no duppaññena, yuttena no ayuttena.

Nava padāni kusalāni yattha sabbo kusalapakkho saṅgaho samosaraṇaṃ gacchanti. Katamāni nava padāni? Samatho vipassanā alobho adoso amoho aniccasaññā dukkhasaññā anattasaññā asubhasaññā ca. (7)

Tattha katamo samatho? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti ṭhānaṃ paṭṭhānaṃ upaṭṭhānaṃ samādhi samādhānaṃ avikkhepo avippaṭisāro vūpasamo mānaso ekaggaṃ cittassa, ayaṃ samatho. (8)

Tattha katamā vipassanā? Khandhesu vā dhātūsu vā āyatanesu vā nāmarūpesu vā paṭiccasamuppādesu vā paṭiccasamuppannesu vā dhammesu dukkhesu vā samudayesu vā nirodhe vā magge vā kusalākusalesu vā dhammesu sāvajjaanavajjesu vā kaṇhasukkesu vā sevitabbaasevitabbesu vā so yathābhūtaṃ vicayo pavicayo vīmaṃsā paravīmaṃsā gāhanā aggāhanā pariggāhanā cittena paricitanā tulanā upaparikkhā ñāṇaṃ vijjā vā cakkhu buddhi medhā paññā obhāso āloko ābhā pabhā khaggo nārāco dhammavicayasambojjhaṅgo sammādiṭṭhi maggaṅgaṃ, ayaṃ vipassanā. Tenesā vipassanā iti vuccati vividhā vā esā vipassanāti, tasmā esā vipassanāti vuccati. Dvidhā cesā hi vipassanā dhammavipassanāti vuccati, dvidhā imāya passati subhañca asubhañca kaṇhañca sukkañca sevitabbañca asevitabbañca kammañca vipākañca bandhañca vimokkhañca ācayañca apacayañca pavattiñca nivattiñca saṃkilesañca vodānañca, evaṃ vipassanāti vuccati. Atha vā viiti upasaggo passanāti attho tasmā vipassanāti vuccate, ayaṃ vipassanā. (9)

Tattha dve rogā sattānaṃ avijjā ca bhavataṇhā ca, etesaṃ dvinnaṃ rogānaṃ nighātāya bhagavatā dve bhesajjāni vuttāni samatho ca vipassanā ca. Imāni dve bhesajjāni paṭisevento dve aroge sacchikaroti rāgavirāgaṃ cetovimuttiṃ avijjāvirāgañca paññāvimuttiṃ. Tattha taṇhārogassa samatho bhesajjaṃ, rāgavirāgā cetovimutti arogaṃ. Avijjārogassa vipassanābhesajjaṃ avijjāvirāgā paññāvimutti arogaṃ. Evañhi bhagavā cāha, “ dve dhammā pariññeyyā nāmañca rūpañca, dve dhammā pahātabbā avijjā ca bhavataṇhā ca, dve dhammā bhāvetabbā samatho ca vipassanā ca, dve dhammā sacchikātabbā vijjā ca vimutti cā”ti.

Tattha samathaṃ bhāvento rūpaṃ parijānāti, rūpaṃ parijānanto taṇhaṃ pajahati, taṇhaṃ pajahanto rāgavirāgā cetovimuttiṃ sacchikaroti, vipassanaṃ bhāvento nāmaṃ parijānāti, nāmaṃ parijānanto avijjaṃ pajahati, avijjaṃ pajahanto avijjāvirāgā paññāvimuttiṃ sacchikaroti. Yadā bhikkhuno dve dhammā pariññātā bhavanti nāmañca rūpañca, tathāssa dve dhammā pahīnā bhavanti avijjā ca bhavataṇhā ca. Dve dhammā bhāvitā bhavanti samatho ca vipassanā ca, dve dhammā sacchikātabbā bhavanti vijjā ca vimutti ca. Ettāvatā bhikkhu katakicco bhavati. Esā sopādisesā nibbānadhātu. Tassa āyupariyādānā jīvitindriyassa uparodhā idañca dukkhaṃ nirujjhati, aññañca dukkhaṃ na uppajjati. Tattha yo imesaṃ khandhānaṃ dhātuāyatanānaṃ nirodho vūpasamo aññesañca khandhadhātuāyatanānaṃ appaṭisandhi apātubhāvo, ayaṃ anupādisesā nibbānadhātu.

Tattha katamaṃ alobho kusalamūlaṃ? Yaṃdhātuko alobho alubbhanā alubbhitattaṃ anicchā apatthanā akantā anajjhosānaṃ. Ayaṃ alobho kusalamūlaṃ. Kassetaṃ mūlaṃ? Alobhajassa kusalassa kāyakammassa vacīkammassa manokammassa taṃsampayuttānañca cittacetasikānaṃ dhammānaṃ mūlaṃ. Atha vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo kusalanti vuccati, so tiṇṇaṃ maggaṅgānaṃ mūlaṃ. Katamesaṃ tiṇṇaṃ, sammāsaṅkappassa sammāvāyāmassa sammāsamādhissa ca imesaṃ mūlanti, tasmā kusalamūlanti vuccati. (10)

Tattha katamaṃ adoso kusalamūlaṃ? Yā sattesu vā saṅkhāresu vā anaghāto appaṭighāto abyāpatti abyāpādo adoso mettā mettāyanā atthakāmatā hitakāmatā cetaso pasādo, ayaṃ adoso kusalamūlaṃ. Kassetaṃ mūlaṃ? Adosajassa kusalassa kāyakammassa vacīkammassa manokammassa taṃsampayuttānañca cittacetasikānaṃ dhammānaṃ mūlaṃ. Atha vā tiṇṇaṃ maggaṅgānaṃ mūlaṃ. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Sammāvācāya sammākammantassa sammāājīvassa ca imesaṃ tiṇṇaṃ maggaṅgānaṃ mūlaṃ, tasmā kusalamūlanti vuccati. (11)

Tattha katamaṃ amoho kusalamūlaṃ? Yaṃ catūsu ariyasaccesu yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ abhisamayo sammā ca paccāgamo paṭivedho amoho asammuyhanā asammoho vijjāpakāso āloko anāvaraṇaṃ sekkhānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ, ayaṃ amoho kusalamūlaṃ. Kassetaṃ mūlaṃ? Amohajassa kusalassa kāyakammassa vacīkammassa manokammassa taṃsampayuttānañca cittacetasikānaṃ dhammānaṃ mūlaṃ.

Atha vā dvinnaṃ maggaṅgānaṃ etaṃ mūlaṃ. Katamesaṃ dvinnaṃ? Sammādiṭṭhiyā ca sammāsatiyā ca imesaṃ dvinnaṃ maggaṅgānaṃ mūlaṃ, tasmā kusalamūlanti vuccati. (12)

Evaṃ imesaṃ tīhi kusalamūlehi aṭṭhaṅgiko maggo yojetabbo.

Tattha katamā aniccasaññā? "Sabbe saṅkhārā uppādavayadhammino"ti ca yā saññā sañjānanā vavatthapanā uggāho, ayaṃ aniccasaññā. Tassā ko nissando? Aniccasaññāya bhāvitāya bahulīkatāya aṭṭhasu lokadhammesu cittaṃ nānusandhati na sandhati na saṇṭhahati, upekkhā vā paṭikkūlatā vā saṇṭhahati, ayamassā nissando.

Tattha katamā dukkhasaññā? "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti yā saññā sañjānanā vavatthapanā uggāho, ayaṃ dukkhasaññā. Tassā ko nissando? Dukkhasaññāya bhāvitāya bahulīkatāya ālasse sampamāde vimhaye ca cittaṃ nānusandhati na sandhati na saṇṭhahati, upekkhā vā paṭikkūlatā vā saṇṭhahati, ayamassā nissando.

Tattha katamā anattasaññā? "Sabbesu dhammesu anattā"ti yā saññā sañjānanā vavatthapanā uggāho, ayaṃ anattasaññā. Tassā ko nissando, anattasaññāya bhāvitāya bahulīkatāya ahaṅkāro cittaṃ nānusandhati na sandhati, mamaṅkāro na saṇṭhahati, upekkhā vā paṭikkūlatā vā saṇṭhahati, ayamassā nissando.

Tattha katamā asubhasaññā? "Satta saṅkhārā asubhā"ti yā saññā sañjānanā vavatthapanā uggāho, ayaṃ asubhasaññā. Tassā ko nissando? Asubhasaññāya bhāvitāya bahulīkatāya subhanimitte cittaṃ nānusandhati na sandhati na saṇṭhahati, upekkhā vā paṭikkūlatā vā saṇṭhahati, ayamassā nissando.

Tattha pañcannaṃ khandhānaṃ pariññā bhagavatā desitā, yo tattha asubhasaññā rūpakkhandhassa pariññattaṃ, dukkhasaññā vedanākkhandhassa pariññattaṃ, anattasaññā saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa pariññattaṃ, aniccasaññā viññāṇakkhandhassa pariññattaṃ. Tattha samathena taṇhaṃ samugghāteti, vipassanāya avijjaṃ samugghāteti, adosena dosaṃ samugghāteti, amohena mohaṃ samugghāteti, aniccasaññāya niccasaññaṃ samugghāteti, dukkhasaññāya sukhasaññaṃ samugghāteti, anattasaññāya attasaññaṃ samugghāteti, asubhasaññāya subhasaññaṃ samugghāteti.

Cittavikkhepapaṭisaṃharaṇalakkhaṇo samatho, tassa jhānāni padaṭṭhānaṃ. Sabbadhammaṃ yathābhūtaṃ paṭivedhalakkhaṇā vipassanā,

tassā sabbaneyyaṃ padaṭṭhānaṃ. Icchāpaṭisaṃharaṇalakkhaṇo alobho, tassa adinnādānā veramaṇī padaṭṭhānaṃ. Abyāpādalakkhaṇo adoso, tassa pāṇātipātā veramaṇī padaṭṭhānaṃ. Vatthuappaṭihatalakkhaṇo amoho, tassa sammāpaṭipatti padaṭṭhānaṃ. Saṅkhatānaṃ dhammānaṃ vināsaggahaṇalakkhaṇā aniccasaññā, tassā udayabbayo padaṭṭhānaṃ. Sāsavaphassasañjānanalakkhaṇā dukkhasaññā, tassā vedanā padaṭṭhānaṃ. Sabbadhammaanupagamanalakkhaṇā anattasaññā, tassā dhammasaññā padaṭṭhānaṃ. Vinīlakavipubbakauddhumātakasamuggahaṇalakkhaṇā asubhasaññā, tassā nibbidā padaṭṭhānaṃ. Imesu navasu padesu upadiṭṭhesu sabbo kusalapakkho upadiṭṭho bhavati, so ca bahussutena sakkā jānituṃ no appassutena, paññavatā no duppaññena, yuttena no ayuttenāti.

Tattha niccasaññādhimuttassa aparāparaṃ cittaṃ paṇāmento satimapaccavekkhato aniccasaññā na upaṭṭhāti, pañcasu kāmaguṇesu sukhassādādhimuttassa iriyāpathassa agatimapaccavekkhato dukkhasaññā na upaṭṭhāti, khandhadhātuāyatanesu attādhimuttassa nānādhātuanekadhātuvinibbhogamapaccavekkhato anattasaññā na upaṭṭhāti, vaṇṇasaṇṭhānābhiratassa kāye subhādhimuttassa ca vippaṭicchannā asubhasaññā na upaṭṭhāti.

Avippaṭisāralakkhaṇā saddhā, saddahanā paccupaṭṭhānaṃ. Tassa cattāri sotāpattiyaṅgāni padaṭṭhānaṃ. Evañhi vuttaṃ bhagavatā saddhindriyaṃ bhikkhave, kuhiṃ daṭṭhabbaṃ, catūsu sotāpattiyaṅgesu kusalesu dhammesu.

Sūrāapaṭikkhepanalakkhaṇaṃ vīriyindriyaṃ, vīriyindriyārambho paccupaṭṭhānaṃ. Tassa atītā cattāro sammappadhānā padaṭṭhānaṃ. Yathā vuttaṃ bhagavatā vīriyindriyaṃ, bhikkhave, kuhiṃ daṭṭhabbaṃ, catūsu sammappadhānesu.

Sati saraṇalakkhaṇā, asammohapaccupaṭṭhānā. Tassa atītā cattāro satipaṭṭhānā padaṭṭhānaṃ. Yathā vuttaṃ bhagavatā satindriyaṃ bhikkhave, kuhiṃ daṭṭhabbaṃ, catūsu satipaṭṭhānesu.

Ekaggalakkhaṇo samādhi, avikkhepapaccupaṭṭhāno, tassa cattāri ñāṇāni padaṭṭhānaṃ. Yathā vuttaṃ bhagavatā samādhindriyaṃ, bhikkhave, kuhiṃ daṭṭhabbaṃ, catūsu jhānesu.

Pajānanalakkhaṇā paññā, bhūtatthasantīraṇā paccupaṭṭhānā, tassa cattāri ariyasaccāni padaṭṭhānaṃ. Yathā vuttaṃ bhagavatā paññin-

driyaṃ, bhikkhave, kuhiṃ daṭṭhabbaṃ, catūsu ariyasaccesu. (13)

Cattāri cakkāni patirūpadesavāso cakkaṃ, sappurisūpanissayo cakkaṃ, attasammāpaṇidhānaṃ cakkaṃ, pubbe katapuññatā cakkaṃ. Tattha ariyasannissayalakkhaṇo patirūpadesavāso, so sappurisūpanissayassa padaṭṭhānaṃ. Ariyasannissayalakkhaṇo sappurisūpanissayo, so attasammāpaṇidhānassa padaṭṭhānaṃ. Sammāpaṭipattilakkhaṇaṃ attasammāpaṇidhānaṃ, taṃ puññānaṃ padaṭṭhānaṃ. Kusaladhammopacayalakkhaṇaṃ puññaṃ, taṃ sabbasampattīnaṃ padaṭṭhānaṃ.

Ekādasasīlamūlakā dhammā sīlavato avippaṭisāro bhavati ... pe ... so vimuttiñāṇadassanaṃ "nāparaṃ itthattāyā"ti pajānanā. Tattha veramaṇilakkhaṇaṃ sīlaṃ, taṃ avippaṭisārassa padaṭṭhānaṃ. Na attānuvādalakkhaṇo avippaṭisāro, so pāmojjassa padaṭṭhānaṃ. Abhippamodanalakkhaṇaṃ pāmojjaṃ, taṃ pītiyā padaṭṭhānaṃ. Attamanalakkhaṇā pīti, sā passaddhiyā padaṭṭhānaṃ. Kammaniyalakkhaṇā passaddhi, sā sukhassa padaṭṭhānaṃ. Abyāpādalakkhaṇaṃ sukhaṃ, taṃ samādhino padaṭṭhānaṃ. Avikkhepanalakkhaṇo samādhi, so yathābhūtañāṇadassanassa padaṭṭhānaṃ. Aviparītasantīraṇalakkhaṇā paññā, sā nibbidāya padaṭṭhānaṃ anālayanalakkhaṇā nibbidā, sā virāgassa padaṭṭhānaṃ. Asaṃkilesalakkhaṇo virāgo, so vimuttiyā padaṭṭhānaṃ. Akusaladhammavivekalakkhaṇā vimutti, sā vimuttino vodānassa padaṭṭhānaṃ. (14)

Catasso ariyabhūmiyo cattāri sāmaññaphalāni. Tattha yo yathābhūtaṃ pajānāti, esā dassanabhūmi. Sotāpattiphalañca so yathābhūtaṃ pajānitvā nibbindati, idaṃ tanukāmarāgassa padaṭṭhānaṃ byāpādānaṃ. Sakadāgāmiphalañca saṇhaṃ virajjati, ayaṃ rāgavirāgā cetovimutti. Anāgāmiphalañca yaṃ avijjāvirāgā vimuccati, ayaṃ katābhūmi. Arahattañca sāmaññaphalānīti ko vacanattho, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sāmaññaṃ, tassetāni phalāni sāmaññaphalānīti vuccati. Kissa brahmaññaphalānīti vuccante? Brahmaññaariyo aṭṭhaṅgiko maggo, tassa tāni phalānīti brahmaññaphalānīti vuccante.

Tattha sotāpanno kathaṃ hoti? Saha saccābhisamayā ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso ca, imesaṃ tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānā parikkhayā ariyasāvako hoti sotāpanno avinipātadhammo yāva dukkhassantaṃ karoti.

Tattha katamā sakkāyadiṭṭhi? Assutavā bālo puthujjano yāva ariyadhamme akovido, so rūpaṃ attato samanupassati yāva viññāṇasmiṃ at-

tānaṃ, so imesu pañcasu khandhesu attaggāho vā attaniyaggāho vā esohamasmi ekasmiṃ vasavattiko pakkhitto anuggaho anusayanto aṅgamaṅganti parati. Yā tathābhūtassa khanti ruci pekkhanā ākāraparivitakko diṭṭhinijjhāyanā abhippasannā, ayaṃ vuccate sakkāyadiṭṭhīti.

Tattha pañca diṭṭhiyo ucchedaṃ bhajanti. Katamāyo pañca? Rūpaṃ attato samanupassati, yāva viññāṇaṃ attato samanupassati, imāyo pañca ucchedaṃ bhajanti, avasesāyo pannarasa sassataṃ bhajanti. Iti sakkāyadiṭṭhipahānā dvāsaṭṭhidiṭṭhigatāni pahīyanti. Pahānā ucchedaṃ sassatañca na bhajati. Iti ucchedasassatappahānā ariyasāvakassa na kiñci diṭṭhigataṃ bhavati, aññā vā lokuttarāya sammādiṭṭhiyā. Kathaṃ pana sakkāyadiṭṭhi na bhavati? Idha ariyasāvako sutavā hoti, sabbo sukkapakkho kātabbo, yāva ariyadhammesu kovido rūpaṃ anattato samanupassati, yāva viññāṇaṃ ... pe ... evamassa samanupassantassa sakkāyadiṭṭhi na bhavati.

Kathaṃ vicikicchā na bhavati? Idha ariyasāvako buddhe na kaṅkhati, na vicikicchati abhippasīdati, itipi so bhagavāti sabbaṃ. Dhamme na kaṅkhati na vicikicchati sabbaṃ. Yāva taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti, iminā dutiyena ākaṅkhiyena dhammena samannāgato hoti. Saṃghe na kaṅkhati ... pe ... yāva pūjā devānañca manussānañcāti, iminā tatiyena ākaṅkhiyena dhammena samannāgato hoti.

Sabbe saṅkhārā dukkhāti na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati abhippasīdati. Taṇhā dukkhasamudayoti na kaṅkhati na vicikicchati. Taṇhānirodhā dukkhanirodhoti na kaṅkhati na vicikicchati. Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhanirodhagāminī paṭipadāti na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati abhippasīdati. Yāva buddhe vā dhamme vā saṃghe vā dukkhe vā samudaye vā nirodhe vā magge vā kaṅkhāyanā vimati vicikicchā dvedhāpathā āsappanā parisappanā anavaṭṭhānaṃ adhiṭṭhāgamanaṃ anekaṃso anekaṃsikatā, te tassa pahīnā bhavanti paṇunnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā.

Tattha sīlabbataparāmāso dvidhā—sīlassa vā suddhassa vā. Tattha sīlassa sīlabbataparāmāso imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā tattha kapotapādāhi accharāhi saddhiṃ kīḷissāmi ramissāmi paricarissāmīti. Yathābhūtadassananti rucivimutti rāgo rāgaparivattakā diṭṭhirūpanā passanā

asantussitassa sīlabbataparāmāso. Tattha katamo suddhassa sīlabbataparāmāso? Idhekacco sīlaṃ parāmasati, sīlena sujjhati, sīlena nīyati, sīlena muccati, sukhaṃ vītikkamati, dukkhaṃ vītikkamati, sukhadukkhaṃ vītikkamati anupāpuṇāti uparimena. Tadubhayaṃ sīlavataṃ parāmasati tadubhayena sīlavatena sujjhanti muccanti nīyanti, sukhaṃ vītikkamanti, dukkhaṃ vītikkamanti, sukhadukkhaṃ vītikkamanti, anupāpuṇantīti avisucikaraṃ dhammaṃ avimuttikaraṃ dhammaṃ visucito vimuttito paccāgacchantassa yā tathābhūtassa khanti ruci mutti pekkhanā ākāraparivitakko diṭṭhinijjhāyanā passanā, ayaṃ suddhassa sīlabbataparāmāso. Ete ubho parāmāsā ariyasāvakassa pahīnā bhavanti yāva āyatiṃ anuppādadhammā, so sīlavā bhavati ariyakantehi sīlehi samannāgato akkhaṇḍehi yāva upasamasaṃvattanikehi. Imesaṃ tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānā sutavā ariyasāvako bhavati sotāpanno avinipātadhammo, sabbaṃ.

Sahasaccābhisamayā, iti ko vacanattho? Cattāro abhisamayā, pariññābhisamayo pahānābhisamayo sacchikiriyābhisamayo bhāvanābhisamayo.

Tattha ariyasāvako dukkhaṃ pariññābhisamayena abhisameti, samudayaṃ pahānābhisamayena abhisameti, nirodhaṃ sacchikiriyābhisamayena abhisameti, maggaṃ bhāvanābhisamayena abhisameti. Kiṃkāraṇaṃ? Dukkhassa pariññābhisamayo, samudayassa pahānābhisamayo, nirodhassa sacchikiriyābhisamayo, maggassa bhāvanābhisamayo. Samathavipassanāya kathaṃ abhisameti? Ārammaṇe cittaṃ upanibandhetvā pañcakkhandhe dukkhato passati. Tattha yo upanibandho, ayaṃ samatho. Yā pariyogāhanā, ayaṃ vipassanā. Pañcakkhandhe dukkhāti passato yo pañcakkhandhesu ālayo nikanti upagamanaṃ ajjhosānā icchā mucchā paṇidhi patthanā pahīyati. Tattha pañcakkhandhā dukkhaṃ. Yo tattha ālayo nikanti upagamanaṃ ajjhosānaṃ icchā mucchā paṇidhi patthanā, ayaṃ samudayo. Yaṃ tassa pahānaṃ, so nirodho samatho vipassanā ca maggo, evaṃ tesaṃ catunnaṃ ariyasaccānaṃ ekakāle ekakkhaṇe ekacitte apubbaṃ acarimaṃ abhisamayo bhavati. Tenāha bhagavā "sahasaccābhisamayā ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyantī"ti.

Tattha samathavipassanā yuganaddhā vattamānā ekakāle ekakkhaṇe ekacitte cattāri kiccāni karoti, dukkhaṃ pariññābhisamayena abhisameti,

yāva maggaṃ bhāvanābhisamayena abhisameti. Kiṃ kāraṇā? Dukkhaṃ pariññābhisamayo, yāva maggaṃ bhāvanābhisamayo. Evaṃ diṭṭhanto yathā nāvā jalaṃ gacchantī cattāri kiccāni karoti, pārimaṃ tīraṃ pāpeti, orimaṃ tīraṃ jahati, bhāraṃ vahati, sotaṃ chindati; evameva samathavipassanā yuganaddhā vattamānā ekakāle ekakkhaṇe ekacitte cattāri kiccāni karoti, dukkhaṃ pariññābhisamayena abhisameti, yāva maggaṃ bhāvanābhisamayena abhisameti. Yathā vā sūriyo udayanto ekakāle apubbaṃ acarimaṃ cattāri kiccāni karoti, andhakāraṃ vidhamati, ālokaṃ pātukaroti, rūpaṃ nidassīyati, sītaṃ pariyādiyati; evameva samathavipassanā yuganaddhā vattamānā ekakāle ... pe ... yathā padīpo jalanto ekakāle apubbaṃ acarimaṃ cattāri kiccāni karoti, andhakāraṃ vidhamati, ālokaṃ pātukaroti, rūpaṃ nidassīyati, upādānaṃ pariyādiyati; evameva samathavipassanā yuganaddhā vattamānā ekakāle ... pe ....

Yadā ariyasāvako sotāpanno bhavati avinipātadhammo niyato yāva dukkhassantaṃ karoti, ayaṃ dassanabhūmi. Sotāpattiphalañca sotāpattiphale ṭhito uttari samathavipassanaṃ bhāvento yuganaddhā vattamānā kāmarāgabyāpādānaṃ yebhuyyena pahānā ariyasāvako hoti. Sakadāgāmi pariniṭṭhitattā sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti, ayaṃ tanubhūmi.

Sakadāgāmiphalañca yo sakadāgāmiphale ṭhito vipassanaṃ bhāvento kāmarāgabyāpāde sānusaye anavasesaṃ pajahati, kāmarāgabyāpādesu anavasesaṃ pahīnesu pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni bhavanti sakkāyadiṭṭhi sīlabbataparāmāso vicikicchā kāmacchando byāpādo ca, imesaṃ pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānā ariyasāvako hoti anāgāmī tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā, ayaṃ vītarāgabhūmi.

Anāgāmiphalañca anāgāmiphale ṭhito uttari samathavipassanaṃ bhāvento pañca uddhambhāgiyāni saṃyojanāni pajahati rūparāgaarūparāgamānauddhaccaavijjañca. Imesaṃ pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānā ariyasāvako arahā bhavati, khīṇāsavo vusitavā sammadaññāvimutto parikkhīṇabhavasaṃyojano anuppattasadattho, ayaṃ katābhūmi.

Arahantova ayaṃ sopādisesā nibbānadhātu. Tassa āyukkhayā jīvitindriyāparodhā idañca dukkhaṃ nirujjhati, aññañca dukkhaṃ na uppa-

jjati. Yo imassa dukkhassa nirodho vūpasamo, aññassa ca apātubhāvo, ayaṃ anupādisesā nibbānadhātu. Imā dve nibbānadhātuyo. Iti saccāni vuttāni. Saccābhisamayo vutto, kilesavavatthānaṃ vuttaṃ, pahānaṃ vuttaṃ, bhūmiyo vuttā, phalāni vuttāni, nibbānadhātuyo vuttā. Evamimesu vuttesu sabbabodhi vuttā bhavati. Ettha yogo karaṇīyo. (15)

Tattha katamāyo nava anupubbasamāpattiyo? Cattāri jhānāni catasso ca arūpasamāpattiyo nirodhasamāpatti ca. Tattha cattāri jhānāni katamāni? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehīti vitthārena kātabbāni. Tattha katamā cattāro arūpasamāpattiyo? Virāgino vata vattabbo, yāva nirodhasamāpatti vitthārena kātabbā. Imāyo nava anupubbasamāpattiyo.

Tattha katamaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Pañcaṅgavippayuttaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ. Katamehi pañcahi aṅgehi vippayuttaṃ? Pañcahi nīvaraṇehi. Tattha katamāni pañca nīvaraṇāni? Kāmacchandoti vitthāretabbo. Tattha katamo kāmacchando? Yo pañcasu kāmaguṇesu chandarāgo pemaṃ nikanti ajjhosānaṃ icchā mucchā patthanā apariccāgo anusayo pariyuṭṭhānaṃ, ayaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ. Tattha katamaṃ byāpādanīvaraṇaṃ? Yo sattesu saṅkhāresu ca āghāto ... pe ... yathā dose tathā nioṭṭhānā, ayaṃ byāpādo nīvaraṇaṃ. Tattha katamaṃ middhaṃ? Yā cittassa jaḷatā cittassa garuttaṃ cittassa akammaniyatā cittassa nikkhepo niddāyanā pacalikatā pacalāyanā pacalāyanaṃ, idaṃ middhaṃ. Tattha katamaṃ thinaṃ? Yā kāyassa thinatā jaḷatā kāyassa garuttā kāyassa appassaddhi, idaṃ thinaṃ. Iti idañca thinaṃ purimakañca middhaṃ tadubhayaṃ thinamiddhanīvaraṇanti vuccati. Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yo avūpasamo cittassa, idaṃ uddhaccaṃ. Tattha katamaṃ kukkuccaṃ? Yo cetaso vilekho alañcanā vilañcanā hadayalekho vippaṭisāro, idaṃ kukkuccaṃ. Iti idañca kukkuccaṃ purimakañca uddhaccaṃ tadubhayaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇanti vuccati. Tattha katamaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ? Yo buddhe vā dhamme vā saṃghe vā ... pe ... ayaṃ vicikicchā. Api ca kho pana pañca vicikicchāyo samanantarāyikā desantarāyikā samāpattantarāyikā maggantarāyikā saggantarāyikā, imāyo pañca vicikicchāyo. Idha pana samāpattantarāyikā vicikicchā adhippetā. Ime pañca nīvaraṇā.

Tattha nīvaraṇānīti ko vacanattho, kuto nivārayantīti? Sabbato

kusalapakkhikā nivārayanti. Kathaṃ nivārayanti? Kāmacchando asubhato nivārayati, byāpādo mettāya nivārayati, thinaṃ passaddhito nivārayati, middhaṃ vīriyārambhato nivārayati, uddhaccaṃ samathato nivārayati, kukkuccaṃ avippaṭisārato nivārayati, vicikicchā paññāto paṭiccasamuppādato nivārayati.

Aparo pariyāyo. Kāmacchando alobhato kusalamūlato nivārayati, byāpādo adosato nivārayati, thinamiddhaṃ samādhito nivārayati, uddhaccakukkuccaṃ satipaṭṭhānehi nivārayati, vicikicchā amohato kusalamūlato nivārayati.

Aparo pariyāyo. Tayo vihārā dibbavihāro brahmavihāro ariyavihāro. Dibbavihāro cattāri jhānāni, brahmavihāro cattāri appamāṇāni, ariyavihāro sattatiṃsa bodhipakkhiyā dhammā. Tattha kāmacchando uddhaccaṃ kukkuccañca dibbavihāraṃ nivārayati, byāpādo brahmavihāraṃ nivārayati, thinamiddhaṃ vicikicchā ca ariyavihāraṃ nivārayati.

Aparo pariyāyo. Kāmacchando byāpādo uddhaccakukkuccañca samathaṃ nivārayanti, thinamiddhaṃ vicikicchā ca vipassanaṃ nivārayanti, ato nīvaraṇanti vuccante. Imehi pañcahi aṅgehi vippayuttaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ.

Katamehi pañcahi aṅgehi sampayuttaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Vitakkavicārehi pītiyā sukhena ca cittekaggatāya ca. Imesaṃ pañcannaṃ aṅgānaṃ uppādapaṭilābhasamannāgamo sacchikiriyaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ paṭiladdhanti vuccati. Imāni pañca aṅgāni uppādetvā viharatīti, tena vuccate paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharatīti dibbena vihārena. (1)

Tattha dutiyaṃ jhānaṃ caturaṅgasamannāgataṃ pītisukhena cittekaggatāya ajjhattaṃ sampasādanena imāni cattāri aṅgāni uppādetvā sampādetvā viharati, tena vuccati dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharatīti. (2)

Tattha pañcaṅgasamannāgataṃ tatiyaṃ jhānaṃ satiyā sampajaññena sukhena cittekaggatāya upekkhāya imāni pañcaṅgāni uppādetvā sampādetvā viharati, tena vuccati tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharatīti. (3)

Tattha catutthaṃ jhānaṃ caturaṅgasamannāgataṃ upekkhāya satipārisuddhiyā adukkhamasukhāya vedanāya cittekaggatā ca, imehi

catūhaṅgehi samannāgataṃ catutthaṃ jhānaṃ. Iti imesaṃ catunnaṃ aṅgānaṃ uppādo paṭilābho samannāgamo sacchikiriyā catutthaṃ jhānaṃ paṭiladdhanti vuccati. Imāni cattāri jhānāni uppādetvā sampādetvā upasampajja viharati, tena vuccati dibbena vihārena viharatīti. (4)

Tattha katamo aniccaṭṭho? Pīḷanaṭṭho aniccaṭṭho pabhaṅgaṭṭho sampāpanaṭṭho vivekaṭṭho aniccaṭṭho, ayaṃ aniccaṭṭho.

Tattha katamo dukkhaṭṭho? Pīḷanaṭṭho dukkhaṭṭho sampīḷanaṭṭho saṃvegaṭṭho byādhinaṭṭho, ayaṃ dukkhaṭṭho.

Tattha katamo suññaṭṭho? Anupalitto suññaṭṭho, asambhajanaṭṭho gatapaṭṭho vivaṭṭaṭṭho, ayaṃ suññaṭṭho.

Tattha katamo anattaṭṭho? Anissariyaṭṭho anattaṭṭho, avasavattanaṭṭho, akāmakāriṭṭho parividaṭṭho, ayaṃ anattaṭṭhoti.

Suttatthasamuccayo nāma saṃvattisantikā peṭakabhūmi samattā.

Peṭakopadesa

4. Suttavicayacatutthabhūmi

Tattha katamo suttavicayo?

Tattha kusalehi dhammehi akusalehi dhammehi pubbāparaso sādhukaṃ upaparikkhiyati. Kiṃ nu kho idaṃ suttaṃ ārabhi ... pe ... tehi suttehi saha adhisannaṭṭhehi yujjati udāhu na yujjatīti?

Yathā bhagavā kilese ādimhi tattha deseti. Kiṃ desitaṃ? Tesaṃ kilesānaṃ pahānaṃ udāhu no desitanti upaparikkhitabbaṃ. Yadi na desitaṃ bhagavati tesaṃ kilesānaṃ pahānaṃ kusalā dhammā pariyesitabbā; yattha te akusalā pahānaṃ gacchanti. Sace samannehamāno na labhati. Tattha akusalā dhammā apakaḍḍhitabbā vīmaṃsitabbā, saṃkilesabhāgiyasuttaṃ, yadi kilesā apakaḍḍhiyantā. Ye vā na denti tattha upaparikkhitabbā ariyamaggadhammā tāsu bhūmīsu kilesā pahānaṃ gacchanti, udāhu na gacchantīti. Yattakā pana kilesā desitā. Na tattakā ariyadhammā desitā. Yattha kilesā pahānaṃ gacchanti, tattha ye kilesā ariyadhammānaṃ paṭipakkhena na yujjanti, te apakaḍḍhitabbā, sace apakaḍḍhiyantā yojanaṃ deti. Tattha evaṃ vīmaṃsitabbaṃ. Dve tīṇi vā taduttari vā kilesā ekena ariyamaggena pahānaṃ gacchantīti. Sace evaṃ vīmaṃsiyantā yojanaṃ deti, tattha upaparikkhitabbaṃ. Paramparāya vā piṭakasampadānena vā suttassa attho ca nattho ca. Yaṃ vā na sakkā suttaṃ niddisituṃ neva suttaṃ

vicikicchitabbaṃ. Evaṃ yathā ādimhi kusalā dhammā honti. Ye kilesā te pahīneyyāti. Te upaparikkhitabbā. Puro vā kusalo paṭipakkhena vā puro desanā, anūnā anadhikā uggahetabbā. Yathā paṭhamo uttilo yesamidāni kilesānaṃ ye ariyadhammā desitā ime kilesā imehi ariyadhammehi pahīyanti, udāhu nappahīyantīti vicinitabbā. Yadi upaparikkhiyamānā yujjanti, gahetabbā. Atha na yujjanti, ye kilesā apaṭipakkhā honti, te kilesā aparipakkhitabbā. Ye ca ariyadhammā paṭipakkhā honti, te ariyadhammā apakaḍḍhitabbā. Na hi ariyadhammā anāgāmikilesappahānaṃ gacchanti, nāpi ariyadhammā sabbakilesānaṃ pahānāya saṃvattanti. Yathā kusalā mettā akusalo rāgo na tu kusalā mettāti kāretvā akusalassa rāgassa pahānāya sambhavati byāpādo mettāya pahānaṃ gacchati. Tasmā ubho kilesā upaparikkhitabbā. Yo yo ca dhammo upadisiyati kusalo vā akusalo vā so apakaḍḍhitabbo. Sace te yujjanti apakaḍḍhiyamāno natthi upaparikkhitabbaṃ. Dve vā kilesā ekena ariyadhammena pahīneyyāti dvīhi vā ariyadhammehi eko vā kileso pahīyatīti.

Atha vā evampi upaparikkhiyamānaṃ yujjati, tattha vīmaṃsitabbaṃ vā yathā yujjati tattha vīmaṃsitabbaṃ vā, yathā nanu sakkā suttaṃ niddisituṃ, na hi sutte vicikicchitabbaṃ. Kileso maṃ ariyadhammesu desitesu ubhayato upaparikkhitabbaṃ. Kira ye vā ime kilesā desitā ye ca ariyadhammā desitā gāthāya vā byākaraṇena vā, kiṃ nu kho ime kilesā imehi ariyadhammehi pahīyanti, udāhu nappahīyanti? Ime vā ariyadhammā imesaṃ kilesānaṃ pahānāya saṃvattantīti. Kiñcāpi kusalehi dhammehi akusalā dhammā pahānaṃ gacchanti. Na tu sabbehi ariyadhammehi sabbākusalā pahānaṃ gacchanti. Yathā mettā kusalo akusalo ca rāgo na tu kusalā mettā akusalo rāgoti kāretvā mettāya rāgo pahānaṃ, byāpādo mettāya pahānaṃ gacchanti. Evaṃ kilesoti kāretvā suttena pahānaṃ gacchati. Na sutto dhammoti kāretvā sabbaṃ kilesassa pahānāya saṃvattati. Yaṃ tu suttassa ariyadhammo saṃkilesapaṭipakkho, so tena pahānaṃ gacchatīti.

Tattha kusale desite sutte byākaraṇe vā saṃkilesā na yujjanti ariyadhammā vā, te mahāpadese niddisitabbāvayavena apakaḍḍhitabbā. Tattha kilesehi ca desitehi ariyadhammesu ca yadipi tena ariyadhammena te kilesā pahānaṃ gacchanti. Tatthapi uttari upaparikkhitabbaṃ. Kena kāraṇena ete kilesā pajahitabbā, kena kāraṇena ariyadhammā desitāti?

Yena yena vā ākārena ariyadhammā desitā, tena tena pakārena ayaṃ kileso ṭhito. Atthi hi eko kileso, tena vā ariyadhammā na aññathā aññathā pahātabbo, yathā diṭṭhi rāgo avijjā ca dassanena pahātabbā. Sā ce evañca avijjā bhāvanāya bhūmi vā dhammā bhāvanāya pahātabbā. Sāyeva uddhambhāgiyaṃ asaṅkhatadassanāya vimuttiyā animittena cetosamādhinā amanasikārena pahīyati. Evaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ upaparikkhitabbaṃ. Ye dassanena pahātabbā kilesā dassanākārena ariyadhammo desito, bhāvanāya pahātabbā bhāvanākārena ariyadhammo desito, patisevanā pahātabbā patisevanākārena ariyadhammo desito, evaṃ vinodanapahātabbā yāva satta āsavā kātabbā, yāvaññathā. Aññathā hesa dhammo pahātabbo aññenākārena ariyadhammo desito, so ariyadhammo aññathā pariyesitabbo. Yadi ayaṃ dhammo pariyesato yo ca deseti yena yenākārena, so ariyadhammo pariyesitabbo, tenākārena kileso pahīyati. So tattha upaparikkhitabbo. Atha na yujjati yadi hi tena suttena vihitaṃ suttaṃ vīmaṃsitabbaṃ. Yathā yujjati, tathā gahetabbaṃ. Yathā na yujjati, tathā na gahetabbaṃ, addhā etaṃ bhagavatā na bhāsitaṃ, āyasmatā vā duggahitaṃ, yathā mahāpadese niddisitabbaṃ, bhagavatā yathābhūtaṃ desitaṃ, yo ca dhammo desito kusalo ca akusalo ca tassa dhammassa paccayo pariyesitabbo. Na hi paccayā vinā dhammo appaccayo uppajjati. Tattha ko ākāro pariyesanāya?

Tattha tathārūpaṃ sahetu sappaccayaṃ soyaṃ dhammo vuttoti idaṃ vīmaṃsitabbaṃ. So ca paccayo tividho—mudu majjho adhimatto. Tattha mudumhi paccaye mududhammo gahetabbo, evaṃ satyesa paccayo duvidho paramparāpaccayo ca samanantarapaccayo ca. So paccayo mudutena byādhimattaṃ pariyesitabbaṃ. Kiṃkāraṇaṃ? Aññataropi paccayo aññehi paccayehi pariyattiṃ vā pāripūriṃ vā gacchati. Tattha yo dhammo desito, tassa dhammassa etena vā kāraṇena vā hetu pariyesitabbo. Yathā paccayo hetunā paccayena ca, so tassa dhammassa nissando pariyesitabbo. Yathā niddiṭṭho adhiṭṭhāne padhānaṃ pariyesati, so paccayo pariyesitabbo. Na hi mudussa dhammassa adhimatto nissando adhimattassa vā nissandassa mududhammo, atha mudussa mudu majjhāya majjho adhimattassa adhimatto yujjati, taṃ gahetabbaṃ, atha na yujjati na gahetabbaṃ. Yañca bhagavā ārabhati dhammaṃ desetuṃ, taṃyeva dhammaṃ majjhantapariyosānaṃ deseti, yathā

suttādhiṭṭhāne dhammā ādimhi niddisati, taṃyeva bahu tassa suttassa pariyosānaṃ. Tassa hi dhammassa vasena taṃ suttaṃ hoti gāthā vā byākaraṇaṃ khuddakaṃ mahantaṃ vā, yathā pana duvidhā anurūpanti vā thapanā ca desanāthapanā. Rūpantipi dhammassa pariyesitabbā. Yathā ca bhagavatā pañcannaṃ indriyānaṃ saṃvaraṇaṃ desitaṃ taṇhāya niggahaṇatthaṃ icchāva hoti. Deseti yathā gopālakopame sutte aññehipi suttehi bhagavā bhāsati icchāva hoti majjhimanikāye vitakko ayaṃ bhagavato desanānurūpanti iti so dhammo aññesupi veyyākaraṇesu pariyesitabbo. Na hi ekaṃ hi sutte daṭṭhabbo. Yujjanaṃ taṃ gahetabbaṃ.

Tattha katamaṃ anuññātaṃ? Yaṃ kiñci suttaṃ bhagavatā na bhāsitaṃ tañca suttesuyeva dissati, evametaṃ dhāretabbaṃ. Yathā asukena bhāsitanti, taṃ suttaṃ vīmaṃsitabbaṃ. Kiṃ nu kho imaṃ suttaṃ anuññātaṃ khamaṃ bhagavato udāhu nānuññātaṃ khamaṃ, kiñci rūpañca suttaṃ bhagavato anuññātaṃ khamaṃ kiñci rūpañca nānuññātaṃ khamaṃ? Yaṃ sabbaso anotāretvā dasabalo gocaraṃ deseti, taṃ sabbaṃ suttaṃ bhagavato nānuññātaṃ khamaṃ. Atthipi so sāvako dasabalānaṃ gocaraṃ jānāti odhiso anodhiso, taṃ pana balaṃ sabbaso na jānāti aññathā nāma savanena, yathā āyasmatā sāriputtena yena brāhmaṇo ovadito, tassa āyasmato natthi indriyabalavemattañāṇaṃ, tena puggalaparo parañca taṃ ajānanto sati uttarikaraṇīye uppādito, so bhagavatā apasādito. Yathāva āyasmā mahākassapo bhāgineyyaṃ ovadati anantariyasamannāgato iddhipāṭihīrena aṅguliyo adīpetvā yaṃ sabbesaṃ dhammānaṃ kammasamādānānaṃ hetuso ṭhānaso yathābhūtaṃ ñāṇaṃ, tassa āyasmato saṃvijjate, tena naṃ ovadati, taṃ bhagavā karoti.

"Sacepi dasa pajjote, dhārayissasi kassapa; Neva dakkhati rūpāni, cakkhu tassa na vijjatī"ti.

Api ca kho yathā dūto rājavacanena sattamanusāsati, evaṃ sesānugo aññātakaṃ ghosaṃ paresaṃ deseti. Anuññātakhamasuttaṃ gahetabbaṃ. Ananuññātakhamaṃ na gahetabbaṃ.

Tattha katamo suttasaṅkaro? Pañcavidhaṃ suttaṃ, saṃkilesabhāgiyaṃ vāsanābhāgiyaṃ dassanabhāgiyaṃ bhāvanābhāgiyaṃ asekkhabhāgiyaṃ. Aññaṃ ārādheyya aññaṃ deseti aññassa ca suttassa atthaṃ aññamhi sutte niddisati. Suttassa vā hi anekākāraṃ atthaṃ niddisati.

Ariyadhammasādhane atthaṃ vivarati. Vāsanābhāgiyassa atthaṃ dassanabhāgiyesu niddisati. Orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ atthaṃ uddhambhāgiyesu niddisati. Mudumajjhānaṃ indriyānaṃ adhimattesu suttesu niddisati. Iti ayaṃ suttaṃ sambhedaṃ hetunā ca nissandena ca phalena ca niddesena ca mudumajjhādhimattatāyapi ca atthena ca byañjanena ca yo sambhedo, ayaṃ vuccati suttasaṅkaro. Yo asambhedo, ayaṃ vuccati suttavicayo.

Tatthāyaṃ uddānagāthā

Purimānaṃ akkhaṇḍaṃ, yathābhūtassa paccayo; Nissando vāsanāsaddhi, anuññā suttasaṅkaro.

Therassa mahākaccāyanassa suttavicayo nāma catutthabhūmi.

Peṭakopadesa

3. Suttādhiṭṭhānatatiyabhūmi

Tattha katamaṃ suttādhiṭṭhānaṃ?

Lobhādhiṭṭhānaṃ dosādhiṭṭhānaṃ mohādhiṭṭhānaṃ alobhādhiṭṭhānaṃ adosādhiṭṭhānaṃ amohādhiṭṭhānaṃ kāyakammādhiṭṭhānaṃ vācākammādhiṭṭhānaṃ manokammādhiṭṭhānaṃ saddhindriyādhiṭṭhānaṃ vīriyindriyādhiṭṭhānaṃ satindriyādhiṭṭhānaṃ samādhindriyādhiṭṭhānaṃ paññindriyādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ lobhādhiṭṭhānaṃ?

“Vitakkamathitassa jantuno, Tibbarāgassa subhānupassino; Bhiyyo taṇhā pavaḍḍhati, Esa kho gāḷhaṃ karoti bandhanaṃ”.

Vitakkamathitassāti kāmarāgo. Subhānupassinoti kāmarāgavatthu. Bhiyyo taṇhā pavaḍḍhatīti kāmataṇhā. Esa gāḷhaṃ karoti bandhananti rāgaṃ, iti yo yo dhammo mūlanikkhitto, so yevettha dhammo uggāvahitabbo. Na bhagavā ekaṃ dhammaṃ ārabbha aññaṃ dhammaṃ deseti. Yassa vitakketi kāmavitakko tameva vitakkaṃ kāmavitakkena niddisīyati. Tibbarāgassāti tasseva vitakkassa vatthuṃ niddisati. Subhānupassino bhiyyo taṇhā pavaḍḍhatīti tameva rāgaṃ kāmataṇhāti niddisati. Esa gāḷhaṃ karoti bandhananti tameva taṇhāsaṃyojanaṃ niddisati. Evaṃ gāthāsu anuminitabbaṃ. Evaṃ saveyyākaraṇesu.

Tattha bhagavā ekaṃ dhammaṃ tividhaṃ niddisati, nissandato hetuto phalato.

“Dadaṃ piyo hoti bhajanti naṃ bahū, Kittiñca pappoti yaso ca vaḍḍhati; Amaṅkubhūto parisaṃ vigāhati, Visārado hoti naro amac-

charī".

Dadanti yaṃ yaṃ dānaṃ, idaṃ dānamayikaṃ puññakriyaṃ. Tattha hetu. Yañcetaṃ. Bhajanti naṃ bahū, kittinti yo ca kalyāṇo kittisaddo loke abbhuggacchati, yaṃ bahukassa janassa piyo bhavati manāpo ca. Yañca avippaṭisārī kālaṃ karoti ayaṃ nissando. Yaṃ kāyassa bhedā devesu upapajjatīti idaṃ phalaṃ. Idaṃ lobhādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ dosādhiṭṭhānaṃ?

"Yo pāṇamatipāteti, musāvādañca bhāsati; Loke adinnaṃ ādiyati, paradārañca gacchati; Surāmerayapānañca, yo naro anuyuñjati.

Appahāya pañca verāni, dussīlo iti vuccati; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjati".

Yo pāṇamatipātetīti duṭṭho pāṇamatipāteti. Musāvādañca bhāsatīti dosopaghātāya musāvādañca bhāsati. Surāmerayapānañca, yo naro anuyuñjatīti doso nidānaṃ. Yo ca surāmerayapānaṃ anuyuñjati yathāparadāravihārī amittā janayanti.

Pañca verāni appahāyāti pañcannaṃ bhikkhāpadānaṃ samatikkamanaṃ sabbesaṃ dosajānaṃ sā paṇṇatti, teneva dosajanitena kammena dussīlo iti vuccati sopi dhammo hetunā niddisitabbo, nissandena phalena ca.

Tīṇi bālassa bālalakkhaṇāni—dubbhāsitabhāsī ca hoti, duccintitacintī ca dukkaṭakammakārī ca. Tattha yaṃ kāyena ca vācāya ca parakkamati, idamassa dukkaṭakammakārī. Tāyaṃ yathā ca musāvādaṃ bhāsati yathā pubbaniddiṭṭhaṃ, idamassa dubbhāsitā. Yañca saṅkappeti manoduccaritaṃ byāpādaṃ, idamassa duccintitacintitā. Yaṃ so imehi tīhi bālalakkhaṇehi samannāgato tīṇi tajjāni dukkhāni domanassāni anubhavati, so ca hoti sabhaggato vā parisaggato vā tajjaṃ kathaṃ kathanti. Yadā bhavati so ca pāṇātipātādidasaakusalakammapatho, so tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedetīti. Puna caparaṃ yadā passati coraṃ rājāparādhikaṃ raññā gahitaṃ jīvitā voropetaṃ, tassevaṃ bhavati sace mamampi rājā jāneyya mamampi rājā gāhāpetvā jīvitā voropeyyāti, so tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Puna caparaṃ bālo yadā bhavati āsanā samārūḷho yāva yā me gati bhavissati ito pecca paraṃ maraṇāti so tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti iti bālalakkhaṇaṃ hetu. Tīṇi tajjāni dukkhāni nissando. Kāyassa bhedā nirayesu upapajjati, idaṃ

phalaṃ. Idaṃ dosādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ mohādhiṭṭhānaṃ?

"Satañceva sahassānaṃ, kappānaṃ saṃsarissati; Atha vāpi tato bhiyyo, gabbhā gabbhaṃ gamissatha.

Anupādāya buddhavacanaṃ, Saṅkhāre attato upādāya; Dukkhassantaṃ karissanti, Ṭhānametaṃ na vijjati".

Yo yaṃ anamataggasaṃsāraṃ samāpanno jāyate ca mīyate ca, ayaṃ avijjāhetukā. Yānipi ca saṅkhārānaṃ payojanāni, tānipi avijjāpaccayāni, yaṃ adassanaṃ buddhavacanassa, ayaṃ avijjāsutteyeva niddiṭṭhaṃ. Yo ca saṅkhāre attato harati pañcakkhandhe pañca diṭṭhiyo upagacchati. "Etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti idaṃ suttaṃ avijjāya nikkhittaṃ, avijjāya nikkhipitaṃ. Evaṃ satthā sutte nayena dhammena niddisati. Asādhāraṇena taṃyeva tattha niddisitabbaṃ. Na aññaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā "idaṃ dukkhan"ti nappajānanti cattāri saccāni vitthārena, yaṃ tattha appajānanā, idaṃ dukkhaṃ, ayaṃ hetu. Appajānanto vividhe saṅkhāre abhisaṅkharoti, ayaṃ nissando. Yañca diṭṭhigatāni parāmasati "idameva saccaṃ moghamaññan"ti ayaṃ nissando. Yaṃ punabbhavaṃ nibbatteti, idaṃ phalaṃ. Ayampi dhammo saniddiṭṭho hetuto ca phalato ca nissandato ca.

Ettha pana keci dhammā sādhāraṇā bhavanti. Hetu khalu āditoyeva sutte nikkhipissanti. Yathā kiṃ bhave cattārimāni, bhikkhave, agatigamanāni. Tattha yañca chandāgatiṃ gacchati yañca bhayāgatiṃ gacchati, ayaṃ lobho akusalamūlaṃ. Yaṃ dosā, ayaṃ dosoyeva. Yaṃ mohā, ayaṃ mohoyeva. Evaṃ imāni tīṇi akusalamūlāni āditoyeva upaparikkhitabbāni. Yattha ekaṃ niddisitabbaṃ, tattha ekaṃ niddisīyati. Tathā dve yathā tīṇi, na hi ādīhi anikkhitte hetu vā nissando vā phalaṃ vā niddisitabbaṃ.

Ayañcettha gāthā—

"Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ ativattati; Nihīyati tassa yaso, kāḷapakkheva candimā".

Kattha chandā ca ayaṃ lobho yathā niddiṭṭhaṃ pubbe. Idaṃ mohādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ alobhādhiṭṭhānaṃ?

"Asubhānupassiṃ viharantaṃ, Indriyesu susaṃvutaṃ; Bhojanamhi

ca mattaññuṃ, Saddhaṃ āraddhavīriyaṃ; Taṃ ve nappasahati māro, Vāto selaṃva pabbatan”ti.

Tattha yā asubhāya upaparikkhā, ayaṃ kāmesu ādīnavadassanena pariccāgo. Indriyesu susaṃvuto tasseva alobhassa pāripūriyaṃ mama āyatanasocitaṃ anupādāya. Bhojanamhi ca mattaññunti rasataṇhāpahānaṃ. Iti ayaṃ alobho asubhānupassitāya vatthuto dhārayati, so alobho hetu. Indriyesu guttadvāratāya gocarato dhārayati, bhojanemattaññutāya parato dhārayati, ayaṃ nissando. Taṃ ve nappasahati māro, vāto selaṃ va pabbatanti, idaṃ phalaṃ. Iti yoyeva dhammo ādimhi nikkhitto, soyeva majjhe ceva avasāne ca.

Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi asamuppannassa kāmacchandassa anuppādāya uppannassa vā pahānāya, yathayidaṃ asubhanimittaṃ. Tattha asubhanimittaṃ manasikarontassa anuppanno ceva kāmacchando na uppajjati, uppanno ca kāmacchando pahīyati. Idaṃ alobhassa vatthu. Yaṃ puna anuppanno kāmarāgo pariyādiyati rūparāgaṃ arūparāgaṃ, iti phalaṃ. Iti ayampi ca dhammo niddiṭṭho hetuto ca nissandato ca phalato ca. Idaṃ alobhādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ adosādhiṭṭhānaṃ?

“Ekampi ce pāṇamaduṭṭhacitto, Mettāyati kusalo tena hoti; Sabbe ca pāṇe manasānukampaṃ, Pahūtamariyo pakaroti puññaṃ”.

Ekampi ce pāṇamaduṭṭhacitto mettāyatīti ayaṃ adoso. Nigghātena assādo, kusalo tena hotīti tena kusalena dhammena saṃyutto dhammapaññattiṃ gacchati. Kusaloti yathā paññāya pañño paṇḍiccena paṇḍito. Pahūtamariyo pakaroti puññanti tassāyeva vipāko ayaṃ lokiyassa, na hi lokuttarassa. Tattha yā mettāyanā, ayaṃ hetu. Yaṃ kusalo bhavati ayaṃ nissando. Yāva abyāpajjo bhūmiyaṃ bahupuññaṃ pasavati, idaṃ phalaṃ. Iti adoso niddiṭṭho hetuto ca nissandato ca phalato ca.

Ekādasānisaṃsā mettāya cetovimuttiyā. Tattha yā mettācetovimutti, ayaṃ ariyadhammesu rāgavirāgā cetovimutti, lokikāya bhūmikā hetu, yaṃ sukhaṃ āyatiṃ manāpo hoti manussānaṃ, ime ekādasa dhammā nissando. Yañca akatāvī brahmakāye upapajjati. Idaṃ phalaṃ. Idaṃ adosādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ amohādhiṭṭhānaṃ?

“Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, yāyaṃ nibbedhagāminī; Yāya sammā pajānāti, jātimaraṇasaṅkhayaṃ”.

Paññā hi seṭṭhāti vatthuṃ. Nibbedhagāminīti nibbānagāminiyaṃ yathābhūtaṃ paṭivijjhati. Sammā pajānāti, jātimaraṇasaṅkhayanti amoho. Paññāti hetu. Yaṃ pajānāti ayaṃ nissando. Yo jātimaraṇasaṅkhayo, idaṃ phalaṃ. Iti amoho niddiṭṭho hetunā ca nissandena ca phalena ca.

Tīṇimāni, bhikkhave, indriyāni anaññātaññassāmītindriyaṃ aññindriyaṃ aññātāvindriyaṃ. Tattha katamaṃ anaññātaññassāmītindriyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu anabhisametassa dukkhassa ariyasaccassa abhisamayāya chandaṃ janeti vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ catunnaṃ ariyasaccānaṃ kātabbaṃ. Tattha katamaṃ aññindriyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu "idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, yā ca maggo, idaṃ aññindriyaṃ. Āsavakkhayā anāsavo hoti, idaṃ vuccati aññātāvindriyaṃ. Tathāyaṃ paññā, ayaṃ hetu. Yaṃ chandaṃ janeti vāyamati, yā pajānāti, ayaṃ nissando. Yena sabbaso āsavānaṃ khayā hetu, yaṃ khaye ñāṇamuppajjati, anuppāde ñāṇañca, ayaṃ nissando. Yaṃ arahattaṃ, idaṃ phalaṃ. Tattha khīṇā me jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyanti, idaṃ khaye ñāṇaṃ. Nāparaṃ itthattāyāti pajānāmīti idaṃ anuppāde ñāṇaṃ. Iti imāni indriyāni amoho niddiṭṭho hetunā ca nissandena ca phalena ca. Imāni asādhāraṇāni niddiṭṭhāni.

Tattha katamāni kusalamūlāni sādhāraṇāni? Kusalañca vo, bhikkhave, desessāmi kusalamūlañceva. Tattha katamaṃ kusalamūlaṃ? Alobho adoso amoho. Tattha katamaṃ kusalaṃ? Aṭṭha sammattāni sammādiṭṭhi yāva sammāsamādhi. Tattha yāni kusalamūlāni, ayaṃ hetu. Yañca alobho tīṇi kammāni samuṭṭhāpeti saṅkappaṃ vāyāmaṃ samādhiñca, ayaṃ alobhassa nissando. Tattha yo adoso, ayaṃ hetu. Yaṃ tayo dhamme paṭṭhapeti sammāvācaṃ sammākammantaṃ sammāājīvañca, ayaṃ nissando. Tattha yo amoho hetu, yaṃ dve dhamme upaṭṭhapeti aviparītadassanampi ca anabhilāpanaṃ, ayaṃ nissando. Imassa brahmacariyassa yaṃ phalaṃ, tā dve vimuttiyo rāgavirāgā cetovimutti avijjā virāgā ca paññāvimutti, idaṃ phalaṃ. Iti imāni tīṇi kusalamūlāni niddiṭṭhāni hetuto ca nissandato ca phalato ca. Evaṃ sādhāraṇāni kusalāni paṭivijjhitabbāni.

Yattha duve yattha tīṇi. Ayañcettha gāthā.

"Tulamatulañca sambhavaṃ, Bhavasaṅkhāramavassaji muni; Ajjhattarato samāhito, Abhindi kavacamivattasambhavan"ti.

Tulamatulañca sambhavanti tulasaṅkhataṃ atulasaṅkhataṃ. Tattha ye saṅkhatā tulaṃ, te dve dhammā assādo ca ādīnavo ca tulitā bhavanti. Ettako kāmesu assādo. Ettako ādīnavo imassa, idaṃ nissaraṇanti iti nibbānaṃ pajānāti. Dvīhi kāraṇehi atulaṃ na ca sakkā tulayituṃ. Ettakaṃ etaṃ netaṃ paramatthīti tena atulaṃ. Atha pāpuṇā ratanaṃ karitvā acchariyabhāvena atulaṃ. Tattha kusalassa ca abhisambhavā jānanā passanā, ayaṃ amoho. Yaṃ tattha ñātā osiraṇā bhavasaṅkhārānaṃ, ayaṃ alobho. Yaṃ ajjhattarato samāhitoti vikkhepapaṭisaṃharaṇā, ayaṃ adoso. Iti imāni tīṇi kusalamūlāni. Tulamatulasambhavanti ayaṃ amoho. Yo bhavasaṅkhārānaṃ samosaraṇaṃ lobho sammāsamādhīnaṃ assādo, ayaṃ hetu. Yaṃ ajjhattarato avijjaṇḍakosaṃ sambhedo, ayaṃ nissando. Sā pavatti imāni tīṇi niddiṭṭhāni kusalamūlāni hetuto ca nissandato ca phalato ca.

Ettāvatā esā pavatti ca nivatti ca akusalamūlehi pavattati, kusalamūlehi nivattatīti imehi ca tīhi sabbaṃ akusalamūlaṃ samosaraṇaṃ gacchati. So dhamme vā vacanato niddiṭṭho taṇhāti vā kodhoti vā asampajaññanti vā anusayoti vā makkhoti vā paḷāsoti vā assatīti vā issāti vā macchariyanti vā aññāṇanti vā, tehi ye ca vatthūhi niddisitabbaṃ. Yassimāni dve vacanāni dhammapadāni niddiṭṭhāni na so atthi kilesā, yo imesu navasu padesu samodhānaṃ samosaraṇaṃ gacchati. Ayaṃ kileso, na ca lobho, na ca doso, na ca moho.

Yathā akusalamūlāni, evaṃ kusalāni paṭikkhepena niddisitabbāni. Idaṃ amohādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ kāyakammādhiṭṭhānaṃ?

"Kāyena kusalaṃ kare, assa kāyena saṃvuto; Kāyaduccaritaṃ hitvā, kāyena sucaritaṃ care".

Tīṇimāni, bhikkhave, sucaritāni. Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, idaṃ kāyakammādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ vācākammādhiṭṭhānaṃ?

"Subhāsitaṃ uttamamāhu santo, Dhammaṃ bhaṇe nādhammaṃ taṃ dutiyaṃ; Piyaṃ bhaṇe nāppiyaṃ taṃ tatiyaṃ, Saccaṃ bhaṇe nālikaṃ taṃ catutthaṃ".

Cattārimāni ca vacīsucaritāni idaṃ vācākammādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ manokammādhiṭṭhānaṃ?

“Manena kusalaṃ kammaṃ, manasā saṃvuto bhave; Manoduccaritaṃ hitvā, manasā sucaritaṃ care”.

Tīṇimāni manosucaritāni, anabhijjhā, abyāpādo, sammādiṭṭhi, idaṃ manokammādhiṭṭhānaṃ. Imāni asādhāraṇāni suttāni.

Tattha katamāni sādhāraṇāni suttāni?

“Vācānurakkhī manasā susaṃvuto, Kāyena ca nākusalaṃ kayirā; Ete tayo kammapathe visodhaye, Ārādhaye maggamisippaveditaṃ”.

Tisso imā, bhikkhave, pārisuddhiyo—kāyakammapārisuddhi, vācākammapārisuddhi, manokammapārisuddhi.

Tattha katamā kāyakammapārisuddhi? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī. Tattha katamā vacīkammapārisuddhi? Musāvādā veramaṇī … pe … samphappalāpā veramaṇī. Tattha katamā manokammapārisuddhi? Anabhijjhā abyāpādo sammādiṭṭhi. Idaṃ sādhāraṇasuttaṃ.

Iti sādhāraṇāni ca suttāni asādhāraṇāni ca suttāni paṭivijjhitabbāni. Paṭivijjhitvā vācāya kāyena ca suttassa attho niddisitabbo.

Tattha katamaṃ saddhindriyādhiṭṭhānaṃ?

“Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṃghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Saddhā ve nandikā ārādhiko, No tassa saddhoti; Sabbaṃ siyāti bhagavantaṃ, Tathārūpo dhammasampasādo”.

Idaṃ saddhindriyādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ vīriyādhiṭṭhānaṃ?

“Ārambhatha nikkamatha, yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro”.

Cattārome, bhikkhave, sammappadhānā, idaṃ vīriyādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ satindriyādhiṭṭhānaṃ?

“Satīmato sadā bhaddaṃ, bhaddamatthu satīmato; Satīmato sadā seyyo, satīmā sukhamedhati”.

Cattāro satipaṭṭhānā vitthārena kātabbā, idaṃ satindriyādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ samādhindriyādhiṭṭhānaṃ?

“Ākaṅkhato te naradammasārathi, Devā manussā manasā vicin-

titaṃ; Sabbe na jaññā kasiṇāpi pāṇino, Santaṃ samādhiṃ araṇaṃ nisevato".

Tayome, bhikkhave, samādhī—savitakko savicāro, avitakko vicāramatto, avitakko avicāro. Idaṃ samādhindriyādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ paññindriyādhiṭṭhānaṃ?

Paññā hi seṭṭhā lokasminti vitthārena.

Tisso imā, bhikkhave, paññā—sutamayī, cintāmayī, bhāvanāmayī, idaṃ paññindriyādhiṭṭhānaṃ suttaṃ, imāni indriyādhiṭṭhānāni asādhāraṇāni suttāni.

Tattha katamāni sādhāraṇāni indriyādhiṭṭhānāni suttāni?

"Avītarāgo kāmesu, yassa pañcindriyā mudū; Saddhā sati ca vīriyaṃ, samatho ca vipassanā; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, pubbeva upahaññati".

Pañcimāni indriyāni. Saddhindriyādiindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Tīsu aveccappasāde vitthārena suttaṃ kātabbaṃ. Imāni sādhāraṇāni indriyādhiṭṭhānāni suttāni. Yaṃ yassa sambandhaṃ kusalassa vā akusalassa vā tena tena adhiṭṭhānena taṃ suttaṃ niddisitabbaṃ, natthañño dhammo niddisitabbo. Tattha sādhāraṇaṃ kusalaṃ nāpi kusalaṃ akusalaṃ yathā sādhāraṇāni ca kusalamūlāni sādhāraṇāni ca akusalamūlāni uppannaṃ kāmavitakkaṃ pajahati ... pe ... cattāro sammappadhānā kusalaṃ akusalañca.

Tatthimā uddānagāthā

Vitakko hi mamatthiko, dadaṃ piyo naro iti; Yo pāṇamatipāteti, tīṇi tassa bālalakkhaṇaṃ.

Satañceva sahassānaṃ, ye ca samaṇabrāhmaṇā; Chandā dosā bhayā mohā, catūhi agatīhi ca.

Asubhānupassiṃ viharantaṃ, Nimittesu asubhā ca; Ekampi ce piyaṃ pāṇaṃ, Mittā sace subhāsitā.

Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, Anuññā tīṇi indriyāni; Kusalākusalamūlāni ca, Tulamatulañca sambhavaṃ.

Kāyena kusalaṃ kare, Tīṇi sucaritāni ca; Subhāsitaṃ uttamamāhu, Santo vacīsucaritāni ca.

Kāyena ca kusalaṃ kayirā, Manoduccaritāni ca; Kāyānurakkhī ca sadā, Tisso ca pārisuddhiyo.

Yassa saddhā tathāgate, samuppāde ca desito; Ārambhatha nikkamatha, yā ca sammappadhānatā.

Satīmato sadā bhaddaṃ, satipaṭṭhānabhāvanā; Ākaṅkhato ca anaññāṇaṃ, ye ca tīṇi samādhayo.

Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, tisso paññā pakāsitā; Avītarāgo kāmesu, tatheva pañcindriyā.

Iti therassa mahākaccāyanassa jambuvanavāsino peṭakopadese tatiyabhūmi suttādhiṭṭhānaṃ nāma.

Peṭakopadesa

2. Sāsanapaṭṭhānadutiyabhūmi

Tattha katamaṃ sāsanappaṭṭhānaṃ? Saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ, nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ, asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ, saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca, saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca, saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca, vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca. Āṇatti, phalaṃ, upāyo, āṇatti ca phalañca, phalañca upāyo ca, āṇatti ca phalañca upāyo ca. Assādo, ādīnavo, nissaraṇaṃ, assādo ca ādīnavo ca, assādo ca nissaraṇañca, ādīnavo ca nissaraṇañca, assādo ca ādīnavo ca nissaraṇañca. Lokikaṃ, lokuttaraṃ, lokikañca lokuttarañca. Kammaṃ, vipāko, kammañca vipāko ca. Niddiṭṭhaṃ, aniddiṭṭhaṃ, niddiṭṭhañca aniddiṭṭhañca. Ñāṇaṃ, ñeyyaṃ, ñāṇañca ñeyyañca. Dassanaṃ, bhāvanā, dassanañca bhāvanā ca. Vipākakammaṃ, na vipākakammaṃ, nevavipākanavipākakammaṃ. Sakavacanaṃ, paravacanaṃ, sakavacanañca paravacanañca. Sattādhiṭṭhānaṃ, dhammādhiṭṭhānaṃ, sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca. Thavo, sakavacanādhiṭṭhānaṃ, paravacanādhiṭṭhānaṃ, sakavacanādhiṭṭhānañca paravacanādhiṭṭhānañca. Kiriyaṃ, phalaṃ, kiriyañca phalañca. Anuññātaṃ, paṭikkhittaṃ, anuññātañca paṭikkhittañca. Imāni cha paṭikkhittāni.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ?

Kāmandhā jālasañchannā, Taṇhāchadanachāditā; Pamattabandhunā baddhā, Macchāva kumināmukhe; Jarāmaraṇamanventi, Vaccho khīrapakova mātaraṃ.

Pañcime, bhikkhave, nīvaraṇā.

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ?

Manopubbaṅgamā dhammā, manoseṭṭhā manomayā; Manasā ce pasannena, bhāsati vā karoti vā; Tato naṃ sukhamanveti, chāyāva anapāyinī.

Saṃyuttake suttaṃ.

Mahānāmassa sakkassa idaṃ bhagavā sakyānaṃ kapilavatthumhi nagare nayavitthārena saddhāsīlaparibhāvitaṃ suttaṃ bhāvaññena paribhāvitaṃ taṃ nāma pacchime kāle.

Tattha katamaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ?

Uddhaṃ adho sabbadhi vippamutto, Ayaṃ ahasmīti anānupassī; Evaṃ vimutto udatāri oghaṃ, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāya.

Sīlāni nu kho bhavanti kimatthiyāni ānando pucchati satthāraṃ.

Tattha katamaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ?

"Yassa selūpamaṃ cittaṃ, ṭhitaṃ nānupakampati; Virattaṃ rajanīyesu, kopaneyye na kuppati; Yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ, kuto taṃ dukkhamessatī"ti.

Sāriputto nāma bhagavā theraññataro so maṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkamati, sāriputtassa byākaraṇaṃ kātabbaṃ. Yassa nūna bhagavā kāyagatā sati abhāvitā assa abahulīkatā vitthārena kātabbaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca?

Channamativassati, vivaṭaṃ nātivassati; Tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassati.

Channamativassatīti saṃkileso. Vivaṭaṃ nātivassatīti vāsanā. Tamo tamaparāyanoti vitthārena. Tattha yo ca tamo yo ca tamaparāyano, ayaṃ saṃkileso. Yo ca joti yo ca jotiparāyano, ayaṃ vāsanā.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ?

Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Yadāyasaṃ dārujapabbajañca; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca yā apekkhā.

Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, yadā puttesu dāresu ca yā apekkhā, ayaṃ saṃkileso. Etampi chetvā paribbajanti dhīrā anapekkhino sabbakāme pahāyāti, ayaṃ nibbedho. Yaṃ cetayitaṃ pakappitaṃ yā ca nāmarūpassa avakkanti hoti. Imehi catūhi padehi saṃkileso. Pacchimakehi catūhi nibbedho.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ?

Ayaṃ loko santāpajāto, Phassapareto rogaṃ vadati attato; Yena yena hi maññanti, Tato taṃ hoti aññathā.

Aññathābhāvī bhavasatto loko, Bhavapareto bhavamevābhinan-

dati; Yadabhinandati taṃ bhayaṃ, Yassa bhāyati taṃ dukkhaṃ; Bhavavippahānāya kho panidaṃ brahmacariyaṃ vussati.

Ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavena bhavassa vippamokkhamāhaṃsu, sabbete "avippamuttā bhavasmā"ti vadāmi. Ye vā pana keci samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavena bhavassa nissaraṇamāhaṃsu, sabbete "anissaṭā bhavasmā"ti vadāmi. Upadhiṃ hi paṭicca dukkhamidaṃ sambhoti, sabbupādānakkhayā natthi dukkhassa sambhavo, lokamimaṃ passa, puthū avijjāya paretā bhūtā bhūtaratā bhavā aparimuttā. Ye hi keci bhavā sabbadhi sabbatthatāya sabbete bhavā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammāti.

"Evametaṃ yathābhūtaṃ, Sammappaññāya passato; Bhavataṇhā pahīyati, Vibhavaṃ nābhinandati; Sabbaso taṇhānaṃ khayā, Asesavirāganirodho nibbānaṃ.

Tassa nibbutassa bhikkhuno, Anupādā punabbhavo na hoti; Abhibhūto māro vijitasaṅgāmo, Upeccagā sabbabhavāni tādī"ti.

Ayaṃ loko santāpajāto yāva dukkhanti yaṃ taṇhā saṃkileso.

Yaṃ punaggahaṇaṃ ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavena bhavassa vimokkhamāhaṃsu, sabbete "avimuttā bhavasmā"ti vadāmi. Ye vā pana keci samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavena bhavassa nissaraṇamāhaṃsu "anissaṭā bhavasmā"ti vadāmi. Ayaṃ diṭṭhisaṃkileso, taṃ diṭṭhisaṃkileso ca taṇhāsaṃkileso ca, ubhayametaṃ saṃkileso. Yaṃ punaggahaṇaṃ bhavavippahānāya brahmacariyaṃ vussati, yāva sabbaso upādānakkhayā sambhavā, idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ. Tassa nibbutassa bhikkhuno yāva upaccagā sabbabhavāni tādīti idaṃ asekkhabhāgiyaṃ. Cattāro puggalā anusotagāmī saṃkileso ṭhitatto ca paṭisotagāmī ca nibbedho. Thale tiṭṭhatīti asekkhabhūmi.

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ?

"Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, Saṃyamato veraṃ na cīyati; Kusalo ca jahāti pāpakaṃ, Rāgadosamohakkhayā sanibbuto"ti.

"Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, saṃyamato veraṃ na cīyatī"ti vāsanā. "Kusalo ca jahāti pāpakaṃ, rāgadosamohakkhayā sanibbuto"ti nibbedho.

Sotānugatesu dhammesu vacasā paricitesu manasānupekkhitesu diṭṭhiyā suppaṭividdhesu pañcānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Idhekaccassa bahussutā dhammā honti dhātā apamuṭṭhā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, so yuñjanto ghaṭento vāyāmanto

diṭṭheva dhamme visesaṃ pappoti. No ce diṭṭheva dhamme visesaṃ pappoti, gilāno pappoti. No ce gilāno pappoti, maraṇakālasamaye pappoti. No ce maraṇakālasamaye pappoti, devabhūto pāpuṇāti. No ce devabhūto pāpuṇāti, tena dhammarāgena tāya dhammanandiyā paccekabodhiṃ pāpuṇāti.

Tatthāyaṃ diṭṭheva dhamme pāpuṇāti, ayaṃ nibbedho. Yaṃ samparāye paccekabodhiṃ pāpuṇāti, ayaṃ vāsanā. Imāni soḷasa suttāni sabbasāsanaṃ atiggaṇhanto tiṭṭhanti. Imehi soḷasahi suttehi navavidho suttanto vibhatto bhavati. So ca paññavato no duppaññassa, yuttassa no ayuttassa, akammassa vihārissa pakatiyā loke saṃkileso carati. So saṃkileso tividho—taṇhāsaṃkileso diṭṭhisaṃkileso duccaritasaṃkileso. Tato saṃkilesato uṭṭhahanto saṃkileso dhammesu patiṭṭhahati, lokiyesu patiṭṭhahatīti. Tatthākusalo diṭṭhato sace taṃ sīlañca diṭṭhiñca parāmasati, tassa so taṇhāsaṃkileso hoti. Sace panassa evaṃ hoti "imināhaṃ sīlena vā vatena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissaṃ devaññataro vā"ti yassa hoti micchādiṭṭhi, etassa micchādiṭṭhisaṃkileso bhavati. Sace pana sīle patiṭṭhito aparāmaṭṭhassa hi sīlavataṃ hoti, tassa taṃ sīlavato yoniso gahitaṃ avippaṭisāraṃ janeti yāva vimuttiñāṇadassanaṃ, tañca tassa diṭṭheva dhamme kālaṅkatassa vā tamhiyeva vā pana aparāpariyāyena vā, aññesu khandhesu evaṃ sutaṃ "sucaritaṃ vāsanāya saṃvattatī"ti vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ vuccati. Tattha sīlesu ṭhitassa vinīvaraṇaṃ cittaṃ, taṃ tato sakkāyadiṭṭhippahānāya bhagavā dhammaṃ deseti. So accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ pāpuṇāti; yadi vā sāsanantare, accantaṃ nibbānaṃ pāpuṇāti, yadi vā ekāsane cha abhiññe. Tattha dve puggalā ariyadhamme pāpuṇanti saddhānusārī ca dhammānusārī ca. Tattha dhammānusārī ugghaṭitaññū, saddhānusārī neyyo. Tattha ugghaṭitaññū duvidho— koci tikkhindriyo koci mudindriyo. Tattha neyyopi duvidho—koci tikkhindriyo koci mudindriyo. Tattha yo ca ugghaṭitaññū mudindriyo, yo ca neyyo tikkhindriyo, ime puggalā asamindriyā honti. Tattha ime puggalā samindriyā parihāyanti ca ugghaṭitaññuto, vipañcitaññū neyyato, ime majjhimā bhūmigatā vipañcitaññū hoti. Ime tayo puggalā.

Tattha catutthā pana pañcamā ugghaṭitaññū vipañcitaññū neyyo ca, tattha ugghaṭitaññū puggalo indriyāni paṭilabhitvā dassanabhūmiyaṃ ṭhito sotāpattiphalañca pāpuṇāti, ekabījī hoti paṭhamo sotāpanno.

Tattha vipañcitaññū puggalo indriyāni paṭilabhitvā dassanabhūmiyaṃ ṭhito sotāpattiphalañca pāpuṇāti, kolaṃkolo ca hoti dutiyo sotāpanno. Tattha neyyo puggalo indriyāni paṭilabhitvā dassanabhūmiyaṃ ṭhito sotāpattiphalañca pāpuṇāti, sattakkhattuparamo ca hoti, ayaṃ tatiyo sotāpanno. Ime tayo puggalā indriyavemattatāya sotāpattiphale ṭhitā.

Ugghaṭitaññū ekabījī hoti, vipañcitaññū kolaṃkolo hoti, neyyo sattakkhattuparamo hoti. Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ. Sace pana taduttari vāyamati, accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ pāpuṇāti. Tattha ugghaṭitaññū puggalo yo tikkhindriyo, te dve puggalā honti—anāgāmiphalaṃ pāpuṇitvā antarāparinibbāyī ca upahaccaparinibbāyī ca. Tattha vipañcitaññū puggalo yo tikkhindriyo, te dve puggalā honti—anāgāmiphalaṃ pāpuṇanti asaṅkhāraparinibbāyī ca sasaṅkhāraparinibbāyī ca. Tattha neyyo anāgāmiphalaṃ pāpuṇanto uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī hoti, ugghaṭitaññū ca vipañcitaññū ca, indriyanānattena ugghaṭitaññū puggalo tikkhindriyo antarāparinibbāyī hoti, ugghaṭitaññū mudindriyo uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī hoti. Ugghaṭitaññū ca vipañcitaññū ca indriyanānattena ugghaṭitaññū puggalo tikkhindriyo sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, tikkhindriyo antarāparinibbāyī hoti, ugghaṭitaññū mudindriyo upahaccaparinibbāyī hoti. Vipañcitaññū tikkhindriyo asaṅkhāraparinibbāyī hoti, vipañcitaññū mudindriyo sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, neyyo upahaccaparinibbāyī hoti, vipañcitaññū tikkhindriyo asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Vipañcitaññū mudindriyo sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, neyyo uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī hoti. Iti pañca anāgāmino, chaṭṭho sakadāgāmī, tayo ca sotāpannāti ime nava sekkhā.

Tattha ugghaṭitaññū puggalo tikkhindriyo arahattaṃ pāpuṇanto dve puggalā honti ubhatobhāgavimutto paññāvimutto ca. Tattha ugghaṭitaññū puggalo mudindriyo arahattaṃ pāpuṇanto dve puggalā honti, ṭhitakappī ca paṭivedhanabhāvo ca. Tattha vipañcitaññū puggalo ca tikkhindriyo so arahattaṃ pāpuṇanto dve puggalā honti cetanābhabbo ca rakkhaṇābhabbo ca. Tattha vipañcitaññū mudindriyo arahattaṃ pāpuṇanto dve puggalā honti, sace ceteti na parinibbāyī, no ce ceteti parinibbāyīti. Sace anurakkhati na parinibbāyī, no ce anurakkhati parinibbāyīti. Tattha neyyo puggalo bhāvanānuyogamanuyutto parihānadhammo hoti kammaniyato vā samasīsi vā, ime nava arahanto idaṃ catubbidhaṃ suttaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ asekkhabhāgiyaṃ.

Imesu puggalesu tathāgatassa dasavidhaṃ balaṃ pavattati.

Katamaṃ dasavidhaṃ? Idha buddhānaṃ bhagavantānaṃ appavattite dhammacakke mahesakkhā devaputtā yācanāya abhiyātā honti "desetu sugato dhamman"ti. So anuttarena buddhacakkhunā volokento addasāsi sattānaṃ tayo rāsīnaṃ sammattaniyato micchattaniyato aniyato. Tattha sammattaniyato rāsi micchāsatiṃ āpajjeyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, asatthuko parinibbāyeyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, samāpattiṃ āpajjeyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Tattha micchattaniyato rāsi ariyasamāpattiṃ paṭipajjissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, anariyamicchāpaṭipattiṃ paṭipajjissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Tattha aniyato rāsi sammāpaṭipajjamānaṃ sammattaniyatarāsiṃ gamissatīti ṭhānametaṃ vijjati, micchāpaṭipajjamāno sammattaniyatarāsiṃ gamissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Sammāpaṭipajjamānaṃ sammattaniyatarāsiṃ gamissatīti ṭhānametaṃ vijjati, micchāpaṭipajjamānaṃ micchattaniyatarāsiṃ gamissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Ime tayo anuttarena buddhacakkhunā volokentassa sammāsambuddhassa me sato ime dhammā anabhisambuddhāti ettāvatā maṃ koci sahadhammena paṭicodissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, vītarāgassa te paṭijānato akhīṇāsavatāya sahadhammena koci paṭicodissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yato pana imassa aniyatassa rāsissa dhammadesanā, sā na dissati takkarassa sammādukkhakkhayāyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, tathā ovadito yaṃ pana me aniyatarāsi sāvako pubbenāparaṃ visesaṃ na sacchikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yaṃ kho muni nānappakārassa nānāniruttiyo devanāgayakkhānaṃ dameti dhamme vavatthānena vatvā kāraṇato aññaṃ pāraṃ gamissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Dhammapaṭisambhidā. Yato panimā niruttito satta satta niruttiyo nābhisambhuneyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Niruttipaṭisambhidā. Nirutti kho pana abhisamaggaratānaṃ sāvakānaṃ tamatthamaviññāpayeti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Atthapaṭisambhidā. Mahesakkhā devaputtā upasaṅkamitvā pañhe pucchiṃsu. Kāyikena vā mānasikena vā paripīḷitassa hatthakuṇīti vā pāde vā khañje dandhassa so attho na paribhājiyatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Paṭibhānapaṭisambhidā. Yamhi taṃ tesaṃ hoti tamhi asantaṃ bhavatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yaṃ hi nāsaṃ tesaṃ na bhavati, tamhi nāsaṃ tesaṃ bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Evaṃ samudayassa nirodhāya dasa akusalakammapathā. Māro vā indo vā brahmā vā tathāgato

vā cakkavattī vā so vata nāma mātugāmo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puriso assa rājā cakkavattī sakko devānamindo bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Itissa evarūpaṃ balaṃ evarūpaṃ ñāṇaṃ, idaṃ vuccati ṭhānāṭṭhānañāṇaṃ paṭhamaṃ tathāgatabalaṃ taṃ niddisitabbaṃ. Tīhi rāsīhi catūhi vesārajjehi catūhi paṭisambhidāhi paṭiccasamuppādassa pavattiyaṃ nivattiyaṃ bhāgiyañca. Kusalaṃ kusalavipākesu ca upapajjati yañca itthipurisānaṃ. Idaṃ paṭhamaṃ balaṃ tathāgato evaṃ jānāti.

Yesaṃ pana sammattaniyato rāsi, nāyaṃ sabbatthagāminī paṭipadā, nibbānagāminīyevāyaṃ paṭipadā. Tattha siyā micchattaniyato rāsi, esāpi na sabbatthagāminī paṭipadā. Sakkāyasamudayagāminīyevāyaṃ paṭipadā hotu, ayaṃ tattha tattha paṭipattiyā ṭhito gacchati nibbānaṃ, gacchati apāyaṃ, gacchati devamanussassa. Yaṃ yaṃ vā paṭipadaṃ paṭipajjeyya sabbattha gaccheyya, ayaṃ sabbatthagāminī paṭipadā. Yaṃ ettha ñāṇaṃ yathābhūtaṃ, idaṃ vuccati sabbatthagāminī paṭipadāñāṇaṃ dutiyaṃ tathāgatabalaṃ.

Sā kho panāyaṃ sabbatthagāminī paṭipadā nānādhimuttā keci kāmesu keci dukkarakāriyaṃ keci attakilamathānuyogamanuyuttā keci saṃsārena suddhiṃ paccenti keci anajjābhāvanāti. Tena tena caritena vinibandhānaṃ sattānaṃ yaṃ ñāṇaṃ yathābhūtaṃ nānāgataṃ lokassa anekādhimuttagataṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Idaṃ tatiyaṃ tathāgatabalaṃ.

Tattha sattānaṃ adhimuttā bhavanti āsevanti bhāventi bahulīkaronti. Tesaṃ kammupasayānaṃ tadādhimuttānaṃ. Sā ceva dhātu saṃvahati. Katarā panesā dhātu nekkhammadhātu baladhātu kāci sampatti kāci micchattañca dhātu adhimuttā bhavanti. Aññatarā uttari na samanupassanti. Te tadevaṭṭhānaṃ mayā jarāmaraṇassa abhinivissa voharanti "idameva saccaṃ moghamaññan"ti. Yathā bhagavā sakkassa devānamindassa bhāsitaṃ. Yaṃ tattha yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. Idaṃ vuccati catutthaṃ tathāgatabalaṃ.

Tattha yaṃyeva dhātu seṭṭhanti taṃ taṃ kāyena ca vācāya ca ārambhanti cetasiko. Ārambho cetanā kammaṃ kāyikā vācasikā ārambho cetasikattā kammantaraṃ tathāgato evaṃ pajānāti "iminā sattena evaṃ dhātukena evarūpaṃ kammaṃ kataṃ, taṃ atītamaddhānaṃ iminā hetunā tassa evarūpo vipāko vipaccati etarahi vipaccissati vā anā-

gatamaddhānan"ti. Evaṃ paccuppannamaddhānaṃ pajānāti "ayaṃ puggalo evaṃdhātuko idaṃ kammaṃ karoti. Taṇhāya ca diṭṭhiyā ca iminā hetunā na tassa vipāko diṭṭheyeva dhamme nibbattissati, upapajje vā"ti aparamhi vā pariyāye evaṃ pajānāti "ayaṃ puggalo evarūpaṃ kammaṃ karissati anāgatamaddhānaṃ, iminā hetunā tassa evarūpo vipāko nibbattissati, iminā hetunā yāni cattāri kammaṭṭhānāni idaṃ kammaṭṭhānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ ca sukhavipākaṃ" ... pe ... iti ayaṃ atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ hetuso ṭhānaso vipākavemattataṃ pajānāti uccāvacā hīnapaṇītatā, idaṃ vuccati kammavipākañāṇaṃ pañcamaṃ tathāgatabalaṃ.

Tathā sattā yaṃ vā kammasamādānaṃ samādiyantā tattha evaṃ pajānāti imassa puggalassa kammādhimuttassa rāgacaritassa nekkhammadhātūnaṃ pāripūriṃ gacchanti, tassa rāgānugate suññamānassa paṭhamaṃ jhānaṃ saṅkilissati, sace puna uttari vāyāmato jhānavodānagate mānase visesabhāgiyaṃ paṭipadaṃ anuyuñjiyati. Tassa hi jhānabhāgiyaṃyeva paṭhamajjhāne ṭhitassa dutiyaṃ jhānaṃ vodānaṃ gacchati, tatiyañca jhānaṃ samāpajjitukāmassa somanassindriyaṃ cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, tassa sā pīti avisesabhāgiyaṃ tatiyaṃ jhānaṃ ādissa tiṭṭhati. Sace tassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Tathāgatassa catutthajjhānaṃ vodānaṃ gacchatiyeva, catutthassa jhānassa hānabhāgiyā dhammā, te ca dhammā yattha pajāyanti yehi catutthajjhānaṃ vodānaṃ dissati. Evaṃ ajjhāsayasamāpattiyā yā catasso samāpattiyo tīṇi vimokkhamukhāni aṭṭha vimokkhajhānānīti cattāri jhānāni vimokkhāti. Aṭṭha ca vimokkhā tīṇi ca vimokkhamukhāni. Samādhīti cattāro samādhī—chandasamādhi vīriyasamādhi cittasamādhi vīmaṃsāsamādhīti. Samāpattiyo catasso ajjhāsayasamāpattiyo iti imesaṃ jhānānaṃ vimokkhasamāpattīti evarūpo saṃkileso rāgacaritassa puggalassa. Evaṃ dosacaritassa ... mohacaritassa ... rāgacaritassa puggalassa evarūpaṃ vodānaṃ iti yaṃ ettha ñāṇaṃ yathābhūtaṃ asādhāraṇaṃ sabbasattehi. Idaṃ vuccati chaṭṭhaṃ tathāgatabalaṃ.

Tattha tathāgato evaṃ pajānāti lokikā dhammā lokuttarā dhammā bhāvanābhāgiyaṃ indriyaṃ nāmaṃ labhanti. Ādhipateyyabhūmiṃ upādāya balaṃ nāmaṃ labhanti thāmagataṃ mano manindriyaṃ taṃ upādāya. Vīriyaṃ nāmaṃ labhanti ārambhadhātuṃ upādāya. Itissa deva evarūpaṃ ñāṇaṃ imehi ca dhammehi ime puggalā samannā-

gatātipi dhammadesanaṃ akāsi. Ākārato ca vokārato ca āsayajjhāsayassa adhimuttisamannāgatānaṃ. Idaṃ vuccati parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyabalavīriyavemattataṃ ñāṇaṃ sattamaṃ tathāgatabalaṃ.

Tattha ca tathāgato lokādīsu ca bhūmīsu saṃyojanānañca sekkhānaṃ dvīhi balehi gatiṃ pajānāti, pubbenivāsānussatiyā atīte saṃsāre etarahi ca paccuppanne dibbacakkhunā cutūpapātaṃ iti imāni dve balāni dibbacakkhuto abhinīhitāni. So atītamaddhānaṃ dibbassa cakkhuno gocaro so etarahi sati gocaro iti attano ca paresaṃ ca pubbenivāsañāṇaṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ paccuppannamaddhānaṃ dibbena cakkhunā imāni dve tathāgatabalāni, aṭṭhamaṃ pubbenivāso, navamaṃ dibbacakkhu.

Puna caparaṃ tathāgato ariyapuggalānaṃ jhānaṃ vodānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ pajānāti ayaṃ puggalo iminā maggena imāya paṭipadāya āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sacchikatvā upasampajja viharatīti iti attano ca āsavānaṃ khayaṃ ñāṇaṃ diṭṭhekaṭṭhānaṃ catubhūmimupādāya yāva navannaṃ arahantānaṃ āsavakkhayo odhiso sekkhānaṃ anodhiso arahantānaṃ. Tattha cetovimutti dvīhi āsavehi anāsavā kāmāsavena ca bhavāsavena ca, paññāvimutti dvīhi āsavehi anāsavā diṭṭhāsavena ca avijjāsavena ca, imāsaṃ dvinnaṃ vimuttīnaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ, idaṃ vuccati āsavakkhaye ñāṇaṃ. Dasamaṃ tathāgatabalaṃ.

Imesu dasasu balesu ṭhito tathāgato pañcavidhaṃ sāsanaṃ deseti saṃkilesabhāgiyaṃ vāsanābhāgiyaṃ dassanabhāgiyaṃ bhāvanābhāgiyaṃ asekkhabhāgiyaṃ. Tattha yo taṇhāsaṃkileso, imassa alobho nissaraṇaṃ. Yo diṭṭhisaṃkileso, imassa amoho nissaraṇaṃ. Yo duccaritasaṃkileso, imassa tīṇi kusalāni nissaraṇaṃ. Kiṃ nidānaṃ? Tīṇi imāni manoduccaritāni—abhijjhā byāpādo micchādiṭṭhi. Tattha abhijjhā manoduccaritaṃ kāyakammaṃ upaṭṭhapeti, adinnādānaṃ sabbañca tadupanibbaddhaṃ vācākammaṃ upaṭṭhapeti, musāvādañca sabbavitathaṃ sabbaṃ vācamabhāvaṃ sabbamakkhaṃ palāsaṃ abhijjhā akusalamūlanti, sucarite sucaritaṃ musāvādā adinnādānā abhijjhāya cetanā, tattha byāpādo manoduccaritaṃ kāyakammaṃ upaṭṭhapeti, pāṇātipātaṃ sabbañca metaṃ ākaḍḍhanaṃ parikaḍḍhanaṃ nibbaddhaṃ rocanaṃ vācākammaṃ upaṭṭhapeti, pisuṇavācaṃ pharusavācaṃ micchādiṭṭhi manoduccaritañca abhijjhaṃ byāpādaṃ micchādiṭṭhiṃ

payojeti, tassa yo koci micchādiṭṭhi cāgo rāgajo vā dosajo vā sabbaso micchādiṭṭhi sambhūto iminā kāraṇena micchādiṭṭhiṃ upaṭṭhapeti, kāmesumicchācāraṃ vacīkammaṃ upaṭṭhapeti samphappalāpaṃ. Imāni tīṇi duccaritāni akusalamūlāni.

Yā abhijjhā, so lobho. Yo byāpādo, so doso. Yā micchādiṭṭhi, so moho. Tāni aṭṭha micchattāni upaṭṭhapenti. Tesu gahitesu tīsu akusalamūlesu dasavidhaṃ akusalamūlaṃ pāripūriṃ gacchati, tassa tividhassa duccaritasaṃkilesassa vāsanābhāgiyañca suttaṃ nissaraṇaṃ. Tattha yo bahusito niddeso yathā lobho doso mohopi, tattha asituṃ ettha lobho ussado tena kāraṇena tesu vā dhammesu lobho paññapiyati. Tatthāyaṃ moho akusalaṃ moho ayaṃ avijjā, sā catubbidhā rūpe abhiniviṭṭhā, rūpaṃ attato samanupassati, avijjāgato rūpavantaṃ attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tattha katamaṃ padaṃ sakkāyadiṭṭhiyā ucchedaṃ vadati "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti natthikadiṭṭhi adhiccasamuppannadiṭṭhi ca añño ca karoti, añño paṭisaṃvediyati. Pacchimasaṭṭhikappānaṃ tīṇi padāni sakkāyadiṭṭhiyā sassataṃ bhajanti "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti akiriyañca taṃ dukkhamicchato ahetukā ca patanti anajjhābhāvo ca kammānaṃ sabbañca mānayi. Tattha "idameva saccaṃ moghamaññan"ti saṃsārena suddhi ājīvakā chaḷāsīti paññapenti. Yathārūpe sakkāyadiṭṭhiyā catuvatthukā, evaṃ pañcasu khandhesu vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhiyā sassataṃ bhajati. Aññājīvakā ca sassatavādike ca sīlabbataṃ bhajanti parāmasanti iminā bhavissāmi devo vā devaññataro vā, ayaṃ sīlabbataparāmāso. Tattha sakkāyadiṭṭhiyā so rūpaṃ attato samanupassati, "taṃ jīvaṃ taṃ sarīram"iti taṃ kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati nābhippasīdati pubbante aparante pubbantāparante ... pe ... iti vāsanābhāgiyesu ṭhitassa ayaṃ upakkileso.

Tattha saddhindriyena sabbaṃ vicikicchitaṃ pajahati, paññindriyena udayabbayaṃ passati, samādhindriyena cittaṃ ekodi karoti vīriyindriyena ārabhati. So imehi pañcahi indriyehi saddhānusārī aveccappasāde nirato anantariyaṃ samādhiṃ uppādeti. Indriyehi suddhehi dhammānusārī appaccayatāya anantariyaṃ samādhiṃ uppādeti. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Saccāni idaṃ dassanabhāgiyaṃ suttaṃ. Tassa pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ tīṇi saṃyojanāni dassanapahātabbāni sabbena sabbaṃ pahīnāni dve puggalakatāni. Tattha tīṇi akusalamūlāni bhāvanāpahātabbāni

uparikkhittāni cha bhave nibbattenti. Tattha tesu abhijjhāya ca byāpādesu tanukatesu cha bhavā parikkhayā mariyādaṃ gacchanti, dve bhavā avasiṭṭhā. Tassa abhijjhā ca byāpādo ca sabbena sabbaṃ parikkhīṇā honti. Eko bhavo avasiṭṭho hoti. So ca mānavasena nibbatteti. Kiñcāpi ettha aññepi cattāro kilesā rūparāgo bhavarāgo avijjā uddhaccaṃ ketusmimānabhūtā nappaṭibalā asmimānaṃ vinivattetuṃ, sabbepi te asmimānassa pahānaṃ ārabhate. Khīṇesu na ca tesu idamuttaridassanabhūmiyaṃ pañcasu sekkhapuggalesu tīsu ca paṭippannakesu dvīsu ca phalaṭṭhesu bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ. Taduttari asekkhabhāgiyasuttaṃ, katthaci bhūmi nipīḷiyati. Idañca pañcamaṃ suttaṃ. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ desitaṃ puthujjanassa sekkhassa asekkhassa saṃkilesabhāgiyaṃ vāsanābhāgiyaṃ. Puthujjanassa dassanabhāgiyaṃ. Bhāvanābhāgiyaṃ pañcannaṃ sekkhānaṃ. Yaṃ paṭhamaniddiṭṭhaṃ asekkhabhāgiyaṃ sabbesaṃ arahantānaṃ. Sā pana pañcavidhā sattavīsaākāre pariyesitabbaṃ. Etesu tassa gatīnaṃ tato uttari. Tañca kho saṅkhepena paññāsāya ākārehi sampatati, ye paññāsa ākārā sāsane niddiṭṭhā, te saṅkhipiyantā dasahi ākārehi patanti. Ye ariyasaccaṃ nikkhepena ṭhite saṅkhipiyattā aṭṭhasu ākāresu patanti. Catūsu ca sādhāraṇesu suttesu yā hārasampātassa bhūmi, te saṅkhipiyantā pañcasu suttesu patanti. Saṃkilesabhāgiye vāsanābhāgiye bhāvanābhāgiye nibbedhabhāgiye asekkhabhāgiye ca. Te saṅkhipiyantā catūsu suttesu patanti. Saṃkilesabhāgiye vāsanābhāgiye nibbedhabhāgiye asekkhabhāgiye ca. Te saṅkhipiyamānā tīsu suttesu patanti, puthujjanabhāgiye sekkhabhāgiye asekkhabhāgiye ca. Te saṅkhipiyantā dvīsu suttesu patanti nibbedhabhāgiye ca pubbayogabhāgiye ca. Yathā vuttaṃ bhagavatā dve atthavase sampassamānā tathāgatā arahanto sammāsambuddhā dhammaṃ desenti suttaṃ geyyaṃ ... pe ... satthā pubbayogasamannāgate appakasirena maññamānā vasiyanti pubbayogā ca bhavissanti santānaṃ maññamānādharāya. Tattha paññāvemattataṃ attano samanupassamānena aṭṭhavidhe suttasaṅkhepe, yattha yattha sakkoti, tattha tattha yojetabbaṃ. Tattha tattha yojetvā suttassa attho niddisitabbo. Na hi sati vedanā mano dhāretvā sakkā yena kenaci suttassa attho yathābhūtaṃ niddisituṃ.

Tattha purimakānaṃ suttānaṃ imā uddānagāthā

Kāmandhā jālasañchannā, pañca nīvaraṇāni ca; Manopubbaṅgamā dhammā, mahānāmo ca sākiyo.

Uddhaṃ adho vippamutto, yañca sīlakimatthiyā; Yassa selūpamaṃ cittaṃ, upatissa pucchādikā.

Yassa kāyagatāsati, channaṃ tamoparāyaṇo; Na taṃ daḷhaṃ cetasikaṃ, ayaṃ lokotiādikaṃ.

Cattāro ceva puggalā, dadato puññaṃ pavaḍḍhitaṃ; Sotānugatadhammesu, imā tesaṃ uddānagāthā.

Tattha katamā āṇatti?

"Sace bhāyatha dukkhassa, sace vo dukkhamappiyaṃ; Mākattha pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho".

"Atīte, rādha, rūpe anapekkho hohī"ti vitthārena kātabbā. "Sīlavantena, ānanda, puggalena sadā karaṇīyā kintime avippaṭisāro assā"ti. Ayaṃ vuccati āṇatti.

Tattha katamaṃ phalaṃ?

"Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Chattaṃ mahantaṃ yatha vassakāle; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī".

Idaṃ phalaṃ.

Tattha katamo upāyo?

"Sabbe dhammā anattāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā".

"Sattahaṅgehi samannāgato kho, bhikkhu, api himavantaṃ pabbatarājānaṃ cāleyya, ko pana vādo chavaṃ avijjaṃ sattakesu" veyyākaraṇaṃ kātabbaṃ. Ayaṃ upāyo.

Tattha katamā āṇatti ca phalañca?

Sace bhāyatha dukkhassa, sace vo dukkhamappiyaṃ; Mākattha pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho.

"Sace hi pāpakaṃ kammaṃ, karotha vā karissatha; Na vo dukkhā pamokkhātthi, upaccāpi palāyataṃ".

Purimikāya gāthāya āṇatti pacchimikāya phalaṃ. Sīle patiṭṭhāya dve dhammā bhāvetabbā yā ca cittabhāvanā yā ca paññābhāvanā yā ca āṇatti rāgavirāgā ca phalaṃ.

Tattha katamaṃ phalañca upāyo ca?

“Sīle patiṭṭhāya naro sapañño, Cittaṃ paññañca bhāvayaṃ; Ātāpī nipako bhikkhu, So imaṃ vijaṭaye jaṭaṃ”.

Purimikāya aḍḍhagāthāya upāyo, pacchimikāya aḍḍhagāthāya phalaṃ. Nandiyo sakko isivutthapuririkāmaekarakkhe suttaṃ mūlato upādāya yāva chasu dhammesu. Uttari pañcasu dhammesu yācayogo karaṇīyo, ayaṃ upāyo. Asahagatassa kāmāsavāpi cittaṃ muccatīti. Sabbāsu chasu tīsu. Ayaṃ upāyo ca phalañca.

Tattha katamā āṇatti ca phalañca upāyo ca?

“Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ uhacca, evaṃ maccutaro siyā”.

“Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharājā”ti āṇatti. “Sadā sato”ti upāyo. “Attānudiṭṭhiṃ uhacca, evaṃ maccutaro siyā”ti phalaṃ. “Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha, samāhito, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ aniccanti pajānāti. Evaṃ passaṃ ariyasāvako parimuccati jātiyāpi ... pe ... upāyāsehipi idha tīṇipi”.

Tattha katamo assādo?

Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa cetaṃ samijjhati. Ayaṃ assādo.

“Dhammacariyā samacariyā kusalacariyā hetūhi, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti”. Ayaṃ assādo.

Tattha katamo ādīnavo?

Kāmesu ve haññate sabbā mucceva—ayaṃ ādīnavo. Pasenadisaṃyuttake sutte pabbatopamā—ayaṃ ādīnavo.

Tattha katamaṃ nissaraṇaṃ?

“Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattati”.

Saṃyuttake suttaṃ pāricchattako paṇḍupalāso sannipalāso—idaṃ nissaraṇaṃ.

Tattha katamo assādo ca ādīnavo ca?

“Yāni karoti puriso, tāni attani passati; Kalyāṇakārī kalyāṇaṃ, pāpakārī ca pāpakaṃ”.

Tattha yaṃ pāpakārī paccanubhoti ayaṃ assādo. Lābhālābhaaṭṭhakesu byākaraṇaṃ, tattha alābho ayaso nindā dukkhaṃ, ayaṃ ādīnavo. Lābho yaso sukhaṃ pasaṃsā, ayaṃ assādo.

Tattha katamaṃ assādo ca nissaraṇañca?

“Sukho vipāko puññānaṃ, adhippāyo ca ijjhati; Khippañca paramaṃ santiṃ, nibbānamadhigacchatī”ti.

Yo ca vipāko puññānaṃ yā ca adhippāyassa ijjhanā, ayaṃ assādo. Yaṃ khippañca paramaṃ santiṃ nibbānamadhigacchati, idaṃ nissaraṇaṃ.

Bāttiṃsāya ceva mahāpurisalakkhaṇehi samannāgatassa mahāpurisassa dveyeva gatiyo honti, sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī yāva abhivijinitvā ajjhāvasati ayaṃ assādo. Sace agārasmā anagāriyaṃ pabbajati sabbena oghena nissaraṇaṃ ayaṃ assādo ca nissaraṇañca.

Tattha katamo ādīnavo ca nissaraṇañca?

“Ādānassa bhayaṃ ñatvā, Jātimaraṇasambhavaṃ; Anādātuṃ nibbattati, Jātimaraṇasaṅkhayā”.

Purimikāya aḍḍhagāthāya jātimaraṇasambhavo ādīnavo. Anādātuṃ nibbattati jātimaraṇasaṅkhayāti nissaraṇaṃ.

Kicchaṃ vatāyaṃ loko āpanno yamidaṃ jāyate ca mīyate ca. Yāva kudassunāmassa dukkhassa anto bhavissati parato vāti ettha yā uparikkhā, ayaṃ ādīnavo. Yo gedhaṃ ñatvā abhinikkhamati yāva purāṇakāya rājadhāniyā, idaṃ nissaraṇaṃ. Ayaṃ ādīnavo ca nissaraṇañca.

Tattha katamo assādo ca ādīnavo ca nissaraṇañca?

“Kāmā hi citrā vividhā manoramā, Virūparūpehi mathenti cittaṃ; Tasmā ahaṃ pabbajitomhi rāja, Apaṇṇakaṃ sāmaññameva seyyo”.

Yaṃ “kāmā hi citrā vividhā manoramā”ti ayaṃ assādo. Yaṃ “virūparūpehi mathenti cittan”ti ayaṃ ādīnavo. Yaṃ ahaṃ agārasmā pabbajitomhi rāja apaṇṇakaṃ sāmaññameva seyyoti idaṃ nissaraṇaṃ.

Balavaṃ bālopamasuttaṃ yaṃ āsāya vā vedanīyaṃ kammaṃ gāhati, tathā cepi yaṃ yaṃ pāpakammaṃ anubhoti, tattha dukkhavedanīyena kammena abhāvitakāyena ca yāva parittacetaso ca ādīnavaṃ dasseti sukhavedanīyena kammena assādeti. Yaṃ purāsadiso hoti. Bhāvitacitto bhāvitakāyo bhāvitapañño mahānāmo aparittacetaso, idaṃ nissaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ lokikaṃ suttaṃ?

“Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ, Sajjukhīraṃva muccati; Ḍahantaṃ bālamanveti, Bhasmacchannova pāvako”.

Cattāri agatigamanāni, idaṃ lokikaṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ lokuttaraṃ suttaṃ?

"Yassindriyāni samathaṅgatāni, Assā yathā sārathinā sudantā; Pahīnamānassa anāsavassa, Devāpi tassa pihayanti tādino"ti.

"Ariyaṃ vo, bhikkhave, sammāsamādhiṃ desessāmī"ti idaṃ lokuttaraṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ lokikaṃ lokuttarañca suttaṃ?

"Sattiyā viya omaṭṭho, dayhamānova matthake; Kāmarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje".

"Sattiyā viya omaṭṭho, Dayhamānova matthake"ti lokikaṃ; "Kāmarāgappahānāya, Sato bhikkhu paribbaje"ti lokuttaraṃ.

Kabaḷīkāre āhāre atthi chandoti lokikaṃ. Natthi chandoti lokuttaraṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ kammaṃ?

"Yo pāṇamatipāteti, musāvādañca bhāsati; Loke adinnaṃ ādiyati, paradārañca gacchati.

Surāmerayapānañca, yo naro anuyuñjati; Appahāya pañca verāni, dussīlo iti vuccati".

Tīṇimāni, bhikkhave, duccaritāni. Idaṃ kammaṃ.

Tattha katamo vipāko?

Saṭṭhivassasahassāni, yathārūpī vipaccagā.

"Diṭṭhā mayā, bhikkhave, cha phassāyatanikā nāma nirayā. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, cha phassāyatanikā nāma saggā". Ayaṃ vipāko.

Tattha katamaṃ kammañca vipāko ca?

"Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ, Tatuṭṭhāya tameva khādati; Evaṃ atidhonacārinaṃ, Sāni kammāni nayanti duggatiṃ".

Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ, yāva sāni kammānīti idaṃ kammaṃ. Nayanti duggatinti vipāko.

Catūsu sammāpaṭipajjamāno mātari pitari tathāgate tathāgatasāvake yā sammāpaṭipatti, idaṃ kammaṃ. Yaṃ devesu upapajjati, ayaṃ vipāko. Idaṃ kammañca vipāko ca.

Tattha katamaṃ niddiṭṭhaṃ suttaṃ?

"Nelaṅgo setapacchādo, ekāro vattatī ratho; Anīghaṃ passa āyantaṃ, chinnasotaṃ abandhanaṃ; Yaṃ vā cittaṃ samaṇesu, cittāgahapati dissati".

Evaṃ imāya gāthāya niddiṭṭho attho.

Gopālakopame ekādasa padāni. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu

rūpaññū hoti. Yā ca atirekapūjāya pūjetā hotīti. Imāni ekādasa padāni yathābhāsitāni niddiṭṭho attho.

Tattha katamo aniddiṭṭho attho?

"Sukho viveko tuṭṭhassa, sutadhammassa passato; Abyāpajjaṃ sukhaṃ loke, pāṇabhūtesu saṃyamoti.

Sukhā virāgatā loke, kāmānaṃ samatikkamo; Asmimānassa yo vinayo, etaṃ ve paramaṃ sukhanti".

Idaṃ aniddiṭṭhaṃ. Aṭṭha mahāpurisavitakkā. Idaṃ aniddiṭṭhaṃ.

Tattha katamaṃ niddiṭṭhañca aniddiṭṭhañca?

"Pasannanetto sumukho, brahā uju patāpavā; Majjhe samaṇasaṃghassa, ādiccova virocasi".

Pasannanetto yāva ādiccova virocasīti niddiṭṭho. Pasannanetto yo bhagavā kathañca pana pasannanettatā, kathaṃ sumukhatā, kathaṃ brahakāyatā, kathaṃ ujukatā, kathaṃ patāpavatā, kathaṃ virocatāti aniddiṭṭho. Pheṇapiṇḍopamaṃ veyyākaraṇaṃ yathā pheṇapiṇḍo evaṃ rūpaṃ yathā pubbuḷo evaṃ vedanā māyā viññāṇaṃ pañcakkhandhā pañcahi upamāhi niddiṭṭhā. Kena kāraṇena pheṇapiṇḍopamaṃ rūpaṃ sabbañca cakkhuviññeyyaṃ yaṃ vā catūhi āyatanehi? Kathaṃ vedanā pubbuḷūpamā? Katarā ca sā vedanā sukhā dukkhā adukkhamasukhā? Evamesā aniddiṭṭhā. Evaṃ niddiṭṭhañca aniddiṭṭhañca.

Tattha katamaṃ ñāṇaṃ?

"Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, yāyaṃ nibbedhagāminī; Yāya sammā pajānāti, jātimaraṇasaṅkhayaṃ".

Tīṇimāni indriyāni anaññātaññassāmītindriyaṃ aññindriyaṃ aññātāvindriyaṃ, idaṃ ñāṇaṃ.

Tattha katamaṃ neyyaṃ?

"Kāmesu sattā kāmasaṅgasattā, Saṃyojane vajjamapassamānā; Na hi jātu saṃyojanasaṅgasattā, Oghaṃ tareyyuṃ vipulaṃ mahantaṃ".

Catūhi aṅgehi samannāgatā kāyassa bhedā devesu uppajjanti. Udāne kāpiyaṃ suttaṃ apaṇṇakapasādanīyaṃ—idaṃ neyyaṃ.

Tattha katamaṃ ñāṇañca neyyañca?

"Sabbe dhammā anattāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā".

Yadā passatīti ñāṇaṃ. Yo sabbadhamme anattākārena upaṭṭhapeti idaṃ neyyaṃ.

Cattāri ariyasaccāni, tattha tīṇi neyyāni maggasaccaṃ sīlakkhandho ca paññākkhandho ca, idaṃ ñāṇañca neyyañca.

Tattha katamaṃ dassanaṃ?

"Eseva maggo natthañño, Dassanassa visuddhiyā; Etañhi tumhe paṭipajjatha, Mārassetaṃ pamohanaṃ".

Catūhi aṅgehi samannāgato ariyasāvako attanāva attānaṃ byākareyya "khīṇanirayomhi yāva sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti. Idaṃ dassanaṃ.

Tattha katamā bhāvanā?

"Yassindriyāni subhāvitāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; So puggalo mati ca rūpasaññī, Sumohagatā na jānāti".

Cattāri dhammapadāni—anabhijjhā abyāpādo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ bhāvanā.

Tattha katamaṃ dassanañca bhāvanā ca?

"Vacasā manasātha kammunā ca, Aviruddho sammā viditvā dhammaṃ; Nibbānapadābhipatthayāno, Sammā so loke paribbajeyya".

Sotāpattiphalaṃ sacchikātukāmena katame dhammā manasikātabbā, bhagavā āha pañcupādānakkhandhā. Idaṃ dassanañca bhāvanā ca.

Tattha katame vipākadhammadhammā?

Yāni karoti purisoti vitthāro. Tīṇimāni, bhikkhave, sucaritāni. Ime vipākadhammadhammā.

Tattha katame navipākadhammadhammā?

"Rūpaṃ vedayitaṃ saññā, Viññāṇaṃ yā ceva cetanā; Nesohamasmi na meso attā, Iti diṭṭho virajjati".

Pañcime, bhikkhave, khandhā—ime navipākadhammadhammā.

Tattha katamo nevavipāko navipākadhammadhammo?

"Ye evaṃ paṭipajjanti, nayaṃ buddhena desitaṃ; Te dukkhassantaṃ karissanti, satthusāsanakārakā"ti.

Iti yā ca sammāpaṭipatti yo ca nirodho, ubhayametaṃ nevavipāko navipākadhammo. Brahmacariyaṃ vo, bhikkhave, desessāmi, brahmacariyaphalāni ca brahmacariyañca ariyo aṭṭhaṅgiko maggo brahmacariyaphalāni sotāpattiphalaṃ yāva arahattaṃ.

Tattha katamaṃ sakavacanaṃ?

"Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodāpanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanaṃ".

Tīṇimāni, bhikkhave, vimokkhamukhāni. Idaṃ sakavacanaṃ.

Tattha katamaṃ paravacanaṃ?

"Natthi puttasamaṃ pemaṃ, Natthi goṇasamitaṃ dhanaṃ; Natthi sūriyasamā ābhā, Samuddaparamā sarā".

Hetunā mārisā kosiyā subhāsitena saṅgāmavijayo sopi nāma, bhikkhave, sakko devānamindo sakaṃ phalaṃ paribhuñjamānoti vitthārena kātabbaṃ. Idaṃ paravacanaṃ.

Tattha katamaṃ sakavacanañca paravacanañca?

"Yaṃ pattaṃ yañca pattabbaṃ, Ubhayametaṃ rajānukiṇṇaṃ; Ye evaṃvādino natthi, Tesaṃ kāmesu doso"ti.

Idaṃ paravacanaṃ. Ye ca kho te ubho ante anupagamma vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya. Idaṃ sakavacanaṃ.

"Nandati puttehi puttimā, Gomā gohi tatheva nandati; Upadhī hi narassa nandanā, Na hi so nandati yo nirūpadhī"ti—paravacanaṃ.

"Socati puttehi puttimā, Gomā gohi tatheva socati; Upadhī hi narassa socanā, Na hi so socati yo nirūpadhī"ti—sakavacanaṃ.

Idaṃ sakavacanaṃ paravacanañca.

Tattha katamaṃ sattādhiṭṭhānaṃ?

"Ye keci bhūtā bhavissanti ye vāpi, Sabbe gamissanti pahāya dehaṃ; Taṃ sabbajāniṃ kusalo viditvā, Dhamme ṭhito brahmacariyaṃ careyya".

Tayome, bhikkhave, satthāro, tathāgato arahaṃ sekkho paṭipado. Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ?

"Yañca kāmasukhaṃ loke, yañcidaṃ diviyaṃ sukhaṃ; Taṇhakkhayasukhassete, kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ".

Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā, idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca? Duddasamantaṃ saccaṃ duddaso paṭivedho bālehi, jānato passato natthi nandīti vadāmi. Duddasamantaṃ saccaṃ duddaso paṭivedho bālehīti dhammādhiṭṭhānaṃ. Jānato passato natthi nandīti sattādhiṭṭhānaṃ. Dārukkhandhopamaṃ gaṅgāya tīriyā orimañca tīraṃ pārimañca tīraṃ thale vā na ca ussīdanaṃ, majjhe ca na saṃsīdanaṃ manussaggāho ca amanussaggāho ca antopūtibhāvo ca, idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ. Evaṃ pana bhikkhu nibbānaninno bhavissati nibbānaparāyaṇoti sat-

tādhiṭṭhānaṃ. Idaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca.

Tattha katamo thavo?

"Maggānaṭṭhaṅgiko seṭṭho, saccānaṃ caturo padā; Virāgo seṭṭho dhammānaṃ, dvipadānañca cakkhumā".

Tīṇimāni, bhikkhave, aggāni—buddho sattānaṃ, virāgo dhammānaṃ, saṃgho gaṇānaṃ. Ayaṃ thavo.

Tattha katamaṃ anuññātaṃ?

"Kāyena saṃvaro sādhu, sādhu vācāya saṃvaro; Manasā saṃvaro sādhu, sādhu sabbattha saṃvuto; Sabbattha saṃvuto bhikkhu, sabbadukkhā pamuccati".

Idaṃ bhagavatā anuññātaṃ.

Tīṇimāni, bhikkhave, karaṇīyāni—kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ. Idaṃ anuññātaṃ.

Tattha katamaṃ paṭikkhittaṃ?

Natthi puttasamaṃ pemaṃ. Vitthāro idaṃ paṭikkhittaṃ.

Tīṇimāni, bhikkhave, akaraṇīyāni sayaṃ abhiññāya desitāni. Katamāni tīṇi? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Idaṃ paṭikkhittaṃ.

Tattha katamaṃ anuññātañca paṭikkhittañca?

"Kāyena kusalaṃ kare, assa kāyena saṃvuto; Kāyaduccaritaṃ hitvā, kāyasucaritaṃ care".

Dvīhi paṭhamapadehi catutthena ca padena anujānāti. Kāyaduccaritaṃ hitvāti tatiyena padena paṭikkhittanti. Mahāvibhaṅgo aciratapānādo.

Tatthimā uddānagāthā

Sace bhāyasi dukkhassa, mābhinandi anāgataṃ; Vassakāle yathā chattaṃ, kusalāni kamatthake.

Sabbe dhammā anattāti, samāgataṃ vicālaye; Na vo dukkhā pamokkhātthi, samatho ca vipassanā.

Kāmacchandaṃ upādāya, yo so vitakkehi khajjati; Subhāvitatte bojjhaṅge, so imaṃ vijaṭaye jaṭaṃ.

Suññato lokaṃ avekkhassu, samādhibhāvi bhāvase; Kāmaṃ kāmayamānassa, dhammacariyāya sugatiṃ.

Haññate sabbā mucceva, nippoṭhento catuddisā; Yo kāme parivajjeti, pārichattopameva ca.

Yāni karoti puriso, lokadhammā pakāsitā; Sukho vipāko puññānaṃ, tatiyaṃ aññaṃ na vijjati.

Ādānassa bhayaṃ ñatvā, jāyate jīyatepi ca; Kāmā hi citrā vividhā, atha loṇasallopamaṃ.

Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ, Agatīhi ca gacchati; Yassindriyāni samathaṅgatāni, Tatheva pañcañāṇiko.

Sattiyā viya omaṭṭho, viññāṇañca patiṭṭhitā; Yo pāṇamatipāteti, tīṇi duccaritāni ca.

Saṭṭhivassasahassāni, Khaṇaṃ laddhāna dullabhaṃ; Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ, Catūsu paṭipattisu.

Nelaṅgo setapacchādo, atha gopālakopamaṃ; Sukho viveko tuṭṭhassa, vitakkā ca sudesitā.

Pheṇapiṇḍopamaṃ rūpaṃ, brahā uju patāpavā; Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, anaññā tīṇi indriyāni.

Kāmesu sattā kāmasaṅgasattā, Atha vaṇṇo rahassavā; Sabbe dhammā anattāti, Ariyasaccañca desitaṃ.

Eseva maggo natthañño, Sotāpannoti byākare; Yassindriyāni subhāvitāni, Atha dhammapadehi ca.

Vacasā manasā ceva, pañcakkhandhā aniccato; Yāni karoti puriso, tīṇi sucaritāni ca.

Rūpaṃ vedayitaṃ saññā, pañcakkhandhā pakāsitā; Yo evaṃ paṭipajjati, brahmā ceva phalāni ca.

Sabbapāpassa akaraṇaṃ, vimokkhā taṃ hi desitā; Natthi puttasamaṃ pemaṃ, devānaṃ asurāna ca.

Yaṃ pattaṃ yañca pattabbaṃ, nandati socati niccaṃ; Ye keci bhūtā bhavissanti, satthāro ca pakāsitā.

Yañca kāmasukhaṃ loke, bojjhaṅgā ca sudesitā; Maggānaṭṭhaṅgiko seṭṭho, tayo ca aggapattiyo.

Kāyena saṃvaro sādhu, karaṇīyañca desitaṃ; Natthi attasamaṃ pemaṃ, ariyā tīṇi ca desitā.

Kāyena kusalaṃ abhirato, Vinayañca kāmasukhaṃ loke; Bojjhaṅgā ca sudesitā, Duddasaṃ anataṃ ceva parāparaṃ ca.

Peṭakopadese sāsanappaṭṭhānaṃ nāma dutiyabhūmi samattā.

Peṭakopadesa

5. Hāravibhaṅgapañcamabhūmi

Tattha katamo hāravibhaṅgo? Yattha soḷasa hārā akkharaso bhedaṃ gacchanti. Tattha ādimhi desanāhāro. Tattha ayaṃ gāthā kusalā vā akusalā vā saccāni vā saccekadeso vā. Kiṃ desitanti? Sutte vīmaṃsā desanāhāro. Yathā ariyasaccāni nikkhepo cattāri saccāni sādhāraṇāni asādhāraṇāni ca. Yāni ca aṭṭhārasa padāni dukkhato satta padāni saṅkhepena kāyikena cetasikena dukkhena, appiyasampayogena piyavippayogena ca tīhi ca saṅkhatāhi. Tattha tīṇi saṅkhatalakkhaṇāni tisso dukkhatā uppādo saṅkhatalakkhaṇaṃ, saṅkhāradukkhatāya dukkhatā ca saṅkhatalakkhaṇaṃ, vipariṇāmadukkhatāya dukkhatāti aññathattaṃ ca saṅkhatalakkhaṇaṃ, dukkhadukkhatāya ca dukkhatā, imesaṃ tiṇṇaṃ saṅkhatalakkhaṇānaṃ tīsu vedanābhūmīsu adukkhamasukhā vedanā uppādo saṅkhatalakkhaṇaṃ, saṅkhāradukkhatāya ca dukkhatā tayo saṅkhatalakkhaṇaṃ, sukhā vedanāya ca vipariṇāmadukkhatāya ca dukkhatāti aññathattaṃ saṅkhatalakkhaṇaṃ, dukkhāvedanā dukkhadukkhatā ca dukkhatā imamhi imesu navapadesu paṭhamakesu sattasu padesu soḷasasu padesu dukkhā pariyesitabbā, ekādasa dukkhatāya ca lakkhaṇaṃ niddese niddiṭṭhaṃ. Pātubhāvalakkhaṇā jātiyā ca pātubhāvacutilakkhaṇo cutoti vitthārena pannarasapadāni kattabbāni, evaṃ sādhāraṇāni asādhāraṇāni ca sattasu dasasu padesu paññāsa tividhe ca sāsanappaṭṭhāne aṭṭhārasavidhesu ca suttādhiṭṭhānesu dasavidhesu ca suttavidheyyesu soḷasavidhesu ca hāresu ekavīsatividhāya ca pavicayavīmaṃsāyāti idaṃ desitaṃ. Yathābhūtañca desitanti, ayaṃ vuccati desanāhāro. (1)

Tattha katamo vicayo hāro?

"Padaṃ pañhā ca pucchā ca, kiṃ pubbaṃ kiñca pacchimaṃ; Anugīti sā ca vicayo, hāro vicayoti niddiṭṭho".

Padanti paṭhamaṃ padaṃ. Tassa ko attho? Yaṃ bhagavā puṭṭho āyasmatā ajitena taṃ gahetabbaṃ, katipadāni puṭṭhāni yathā kiṃ kenassu nivuto lokoti gāthā, imāni katipadāni cattāri iti visajjanāya pucchā. Yattakehi padehi bhagavatā visajjitāni padāni iti pucchāya ca yā padānaṃ saṅkāsanā, idaṃ vuccati padanti.

Pañhāti imāni cattāri padāni. Kati pañhā? Eko vā dve vā taduttari vā imāni cattāri padāni eko pañho, atthānuparivatti byañjanaṃ hoti, sambahulānipi padāni ekamevatthaṃ pucchati. Imāni cattāri padāni anuparivattīni taṃ byañjanena eko pañhova hoti. Kenassu nivuto lokoti lokaṃ sandhāya pucchati, kenassu nappakāsati kissāb-

hilepanaṃ brūsīti taṃyeva pucchati. Kiṃsu tassa mahabbhayanti taṃyeva pucchati. Evaṃ atthānuparivatti byañjanaṃ eko pañho hoti, so pañho catubbidho ekaṃsabyākaraṇīyo vibhajjabyākaraṇīyo paṭipucchābyākaraṇīyo ṭhapaniyoti. Tattha cakkhu aniccanti ekaṃsabyākaraṇīyo, yaṃ aniccaṃ taṃ dukkhanti vibhajjabyākaraṇīyo, siyā aniccaṃ na cakkhu, yānipi āyatanāni ca na cakkhu, tānipi aniccanti na cakkhuyeva, ayaṃ vibhajjabyākaraṇīyo, yaṃ cakkhu taṃ cakkhundriyaṃ neti paṭipucchābyākaraṇīyo, taṃ cakkhu tathāgatoti ṭhapaniyo. Aññatra cakkhunāti ṭhapaniyo pañho. Idaṃ pañhaṃ bhagavā kiṃ pucchito, lokassa saṃkileso pucchito. Kiṃkāraṇaṃ? Tividho hi saṃkileso taṇhāsaṃkileso ca diṭṭhisaṃkileso ca duccaritasaṃkileso ca. Tattha avijjāya nivutoti avijjaṃ dasseti, jappāti taṇhaṃ dasseti, mahabbhayanti akusalassa kammassa vipākaṃ dasseti, sotaṃ nāma sukhavedanīyassa kammassa dukkhavedanīyo vipāko bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatīti bhagavā visajjeti, catūhi yo padehi avijjāya nivuto lokoti ... pe ... evaṃ vuccati.

Taduttari paṭipucchati, savanti sabbadhi sotāti gāthā, cattāri padāni pucchati taṃ bhagavā dvīhi padehi visajjeti.

"Yāni sotāni lokasmiṃ, sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, paññāyete pidhīyare".

Imāni cattāri padāni dvīhi padehi visajjeti. Idaṃ padanti pucchito, tassa saṃkiliṭṭhassa lokassa vodānaṃ pucchito, sotāni cha taṇhākāyā bahulādhivacanena niddiṭṭhā bhavanti sabbehi āyatanehi. Tāni sotāni kena nivāriyantīti pariyuṭṭhānapahānaṃ pucchati, kena sotā pidhīyareti anusayasamugghātaṃ pucchati. Tattha bhagavā chasu dvāresu satiyā deseti, yo hi sampajāno viharati satidovārikena ca tassa indriyāni guttāni sambhavanti. Tattha guttesu indriyesu yā yā vipassanā, sā sā tesaṃ tesaṃ sotānaṃ tassā ca avijjāya yo loko nivuto accantapahānāya saṃvattati. Evaṃ sotāni pihitānipi bhavanti tato uttari pucchati.

Paññā ca sati ca nāmarūpassa kho tassa bhagavantaṃ puṭṭhumāgamma katthetaṃ upasammati imāni cattāri padāni bhagavā ekena padena visajjeti.

"Yametaṃ pañhaṃ apucchi, Ajita taṃ vadāmi te; ... pe ... Viññāṇassa nirodhena, Etthetaṃ upasammati".

Iminā pañhena kiṃ pucchati? Anupādisesanibbānadhātuṃ puc-

chati, taṃ bhagavā anupādisesāya nibbānadhātuyā visajjeti. Tattha paṭhamena pañhena saṃkilesaṃ pucchati. Dutiyena pañhena vodānaṃ pucchati. Tatiyena pañhena sopādisesanibbānadhātuṃ pucchati. Catutthena pañhena anupādisesanibbānadhātuṃ paṭipucchati tato uttari paṭipucchati.

"Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisa".

Imāni cattāri padāni pucchati. Kati ca pana te pañhe saṅkhātadhammā ca arahantā sekkhā ca? Kiṃ pubbaṃ kiñca pacchimanti ayamattho. Tattha kataraṃ paṭhamaṃ pucchati, kataraṃ pacchā? Arahantaṃ paṭhamaṃ pucchati. Sekkhadhamme tattha kena padena saṅkhātadhammāti arahanto gahitā, puthūti sekkhā gahitā. Tesaṃ me nipakoti sādhāraṇaṃ padaṃ bhagavantaṃ pucchati. Tassa sādhāraṇāni ca asādhāraṇāni ca pañhesu pucchitabbāni. Taṃ bhagavā visajjeti. Na tathā puṭṭhaṃ, paṭhamaṃ puṭṭhaṃ, taṃ pucchā visajjeti. Yaṃ pacchā pucchitaṃ paṭhamaṃ visajjeti. Kiñca idaṃ pucchitaṃ visuddhānaṃ visujjhantānañca kā iriyāti idaṃ pucchi, taṃ kāmesu nābhigijjheyya. Manasānāvilo siyāti pariyuṭṭhānāni vitakkena ca bhagavā nivāreti, dve pana vitakkaanāvilatāya pariyuṭṭhānaṃ, yathā nīvaraṇesu niddiṭṭhaṃ. Kusalā sabbadhammesūti arahantaṃ visajjeti.

Kenassu tarati oghanti gāthā, imāni cattāri padāni. Cattāroyeva pañhā. Kiṃkāraṇaṃ, na hi ettha atthānuparivatti byañjanaṃ yathā paṭhamaṃ ajitapañhesu, tassa na ekaṃsena bahūni visajjanāni, bahukā pañhā, ekova na cāpi, sabbe pucchati, pubbe visajjito, yathā catuttho ajitapañhe, yaṃ ettha yathābhūtaṃ pariyesanāpadabandhena visajjanāyo evaṃ yathābhūtaṃ pariyesati. Yo puna ettha yaṃ evaṃ pucchati tattha ayamākāro pucchanāyaṃ antojaṭā bahijaṭāti gāthā pucchitavisajjanāya maggitabbā. Kathaṃ visajjitāti bhagavāti visajjeti? Sīle patiṭṭhāya naro sapaññoti gāthā. Tattha cittabhāvanāya samathā, paññābhāvanāya vipassanā. Tattha evaṃ anumīyati, ye dhammā samathena ca vipassanāya ca pahīyanti, te ime antojaṭā bahijaṭā. Tattha visajjanaṃ samathena rāgo pahīyati, vipassanāya avijjā. Ajjhattavatthuko rāgo antojaṭā, bāhiravatthuko rāgo bahijaṭā. Ajjhattavatthukā sakkāyadiṭṭhi, ayaṃ antojaṭā. Ekasaṭṭhi diṭṭhigatāni ca bāhiravatthukāni bahijaṭā, yā hi ajjhattavatthukā yā diṭṭhibhāgiyena bhavissati, ayaṃ jaṭā. Tathā

saṃkhittena yā kāci ajjhattavatthukā taṇhā ca diṭṭhi ca, ayaṃ antojaṭā. Yā kāci bāhiravatthukā taṇhā ca diṭṭhi ca, ayaṃ bahijaṭā.

Yathā devatā bhagavantaṃ pucchati "catucakkaṃ navadvāran"ti gāthā. Tattha bhagavā visajjeti "chetvā naddhiṃ varattaṃ cā"ti gāthā, idaṃ bhagavā dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ visajjeti. Imāya visajjanāya bhagavā anumīyati kilese ettha purimāya gāthāya niddisitabbena. Taṃ hi catucakkanti cattāro vā hatthapādā. Navadvāranti nava vaṇamukhāni. Yathā catucakkanti cattāro upādānā, upādānappaccayā bhavo, upādānanirodhā bhavanirodho. Navadvāranti nava mānavidhā, mānajātikāya hi dukkhaṃ seyyenamhi paraso tīṇi tikāni puṇṇaṃ. Tikena saṃyuttaṃ hi pañcakāmaguṇiko rāgo. Tattha naddhīti taṇhā visajjīyati. Varattanti mānaṃ visajjeti, icchā lobho ca pāpakoti pañcakāmaguṇiko rāgo. Tattha visamalobho pāpakoti niddisiyati samūlataṇhanti. Aññāṇamūlakā taṇhāti aññāṇamūlakā taṇhā, taṇhāya ca diṭṭhiyā ca pahānaṃ. Ye ca puna aññepi keci catucakkayogena teneva kāraṇena ca yujjanti, saṃsāragāmino dhammā sabbe niddisitabbā. Tatthāyaṃ gāthā visajjanā pucchāya ca visajjanāya sameti. Yaṃ yadi sandena atha saha byākaraṇena anugītiyaṃ ca so vicayoti bhagavā yattakāni padāni nikkhipati, tattakehi anugāyati.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato bhikkhu dūteyyaṃ gantumarahati. Imāni aṭṭha padāni nikkhittāni. Chahi padehi bhagavā anugāyati.

"Yo ve na byathati patvā, parisaṃ uggavādiniṃ; Na ca hāpeti vacanaṃ, na ca chādeti sāsanaṃ.

Asandiddhiṃ ca bhaṇati, Pucchito na ca kuppati; Sa ve tādisako bhikkhu, Dūteyyaṃ gantumarahatī"ti.

Tattha pana bhagavā yattakāni padāni nikkhipati, tattakehi anugāyati. Sattahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato kalyāṇamitto piyo garubhāvanīyoti vitthārena, idaṃ bhagavā sattahi padehi anugāyati. Iti bahussutavā anugāyati, appatarakathaṃ padaṃ vā nikkhepo, bahussutavā nava padāni nikkhepo, appatarikā anugītiyā bahutarikā anugāyati. Ayaṃ vuccati te anugīti ca vicayo, ayaṃ vicayo nāma hāro. (2)

Tattha katamo yuttihāro?

"Sabbesaṃ hārānaṃ, Yā bhūmī yo ca gocaro tesaṃ; Yuttāyutti parikkhā, Hāro yuttīti niddiṭṭho".

Hārānaṃ soḷasannaṃ yathā desanā yathā vicayo yo ca niddisiyati, ayaṃ niddeso. Ayaṃ pucchā suttesu na yujjatīti yā tattha vīmaṃsā, ayaṃ yutti.

Yathā hi sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti, atthi hetu atthi paccayo sattānaṃ saṃkilesāya, sahetū sappaccayā sattā visujjhanti, atthi hetu atthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā. Sīlavatā, ānanda, puggalena na veyyākaraṇiyā kinti me vippaṭisāro uppādeyya ... pe ... abyākaraṇaṃ kattabbaṃ, ayaṃ visuddhiyā maggo. Tassa hetu ko paccayo, sīlakkhandhassa cattāri cattāri hetu ca paccayo ca. Sappurisasaṃsevo yo ca patirūpadesavāso ca, ayaṃ upādāpaccayatā sappaccayo. Yaṃ porāṇakammaṃ assa vipāko paccayo, tāya paccayāya attasammāpaṇidhi, ayaṃ hetu. Iti sīlakkhandho sahetu sappaccayoti idaṃ lokikaṃ sīlaṃ.

Yaṃ pana lokuttaraṃ sīlaṃ, tassa tīṇi indriyāni paccayo—saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ—ayaṃ paccayo. Satindriyañca paññindriyañca hetu. Paññāya nibbedhagāminiyā, yaṃ sīlaṃ jāyati. Sotāpannassa ca sīlaṃ tenāyaṃ hetu ayaṃ paccayo. Yaṃ puna samādhino passaddhi ca pīti ca pāmojjaṃ paccayo. Yaṃ sukhaṃ hetu tena samādhikkhandho sahetu sappaccayo. Yaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ paññā. Tassa paratoghoso ajjhattaṃ ca yoniso manasikāro hetu ca paccayo ca, iti ime tayo khandhā sahetū sappaccayā evaṃ satta paññā. Sattabyākaraṇīsu ca suttesu na yujjati. Ayaṃ yuttihāro. (3) So catūsu mahāpadesesu daṭṭhabbo.

Tattha katamaṃ padaṭṭhānaṃ?

"Dhammaṃ deseti jino, Tassa ca dhammassa yaṃ padaṭṭhānaṃ; Iti yāva sabbadhammā, Eso hāro padaṭṭhāno".

Tattha pañca kāmaguṇā kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ. Yesaṃ kesañci kāmarāgo uppajjati uppanno vā uppajjissati vā, etesu yepi pañcasu rūpesu āyatanesu nāññatra etehi kāmarāgassa padaṭṭhānanti. Vuccate, tena pañca kāmaguṇā kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ. Pañcindriyāni rūparāgassa padaṭṭhānaṃ. Manindriyaṃ bhavarāgassa padaṭṭhānaṃ. Pañcakkhandhā sakkāyadiṭṭhiyā padaṭṭhānaṃ. Ekasaṭṭhi diṭṭhigatāni diṭṭhirāgassa padaṭṭhānaṃ. Kāmadhātu kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ. Arūpadhātu arūparāgassa padaṭṭhānaṃ. Sukhasaññā kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ. Byāpādasaññā byāpādassa padaṭṭhānaṃ. Asampajaññatā

sammohassa padaṭṭhānaṃ. Nava āghātavatthūni byāpādassa padaṭṭhānaṃ. Navavidhaṃ mānaṃ mānassa padaṭṭhānaṃ. Sukhā vedanā rāgānusayassa padaṭṭhānaṃ. Dukkhā vedanā paṭighānusayassa padaṭṭhānaṃ. Adukkhamasukhā vedanā avijjānusayassa padaṭṭhānaṃ. Attavādupādānañca musāvādo ca lobhassa padaṭṭhānaṃ. Pāṇātipāto ca pisuṇavācā ca pharusavācā ca byāpādassa padaṭṭhānaṃ. Micchattañca samphappalāpo ca mohassa padaṭṭhānaṃ. Bhavaṃ bhogañca vokāro ahaṅkārassa padaṭṭhānaṃ. Bāhirānaṃ pariggaho mamaṅkārassa padaṭṭhānaṃ. Kāyassa saṅgaṃ diṭṭhiyā padaṭṭhānaṃ. Kāyikadoso dosassa padaṭṭhānaṃ. Kāyikakāsāvo lobhassa padaṭṭhānaṃ. Yo yo vā pana dhammo yena yena ārammaṇena uppajjati saccādhiṭṭhānena vā dhammādhiṭṭhānena vā anusayanena vā, so dhammo tassa padaṭṭhānaṃ. Tena sārammaṇena so dhammo uppajjati.

Yathā manusso purimassa padassa padaṭṭhānaṃ alabhanto dutiyaṃ padaṃ uddharati, so pacchānupadaṃ saṃharati. Yadi pana yo na dutiyapadassa padaṭṭhānaṃ labhati, aparaṃ padaṃ uddharati. Tassa yo ceso paccayo bhavati. Evaṃ dhammo kusalo vā akusalo vā abyākato vā padaṭṭhānaṃ alabhanto na pavattati. Yathā payuttassa dhammassa yonilābho, ayaṃ vuccati padaṭṭhāno hāro. (4)

Tattha katamo lakkhaṇo hāro?

"Vuttamhi ekadhamme, Ye dhammā ekalakkhaṇā tena; Sabbe bhavanti vuttā, So hāro lakkhaṇo nāma".

Yesañca susamāraddhā, niccaṃ kāyagatāsatīti gāthāya vuttāya kāyagatāsatiyā vuttā vedanāgatā cittagatā dhammagatā ca sati catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ ekena satipaṭṭhānena. Na hi cittaṃ ekasmiṃ viññāṇaṭṭhitiyā pavattati, nānāsu gatīsu pavattati, kāyagatāsatiyā vuttāya vuttā vedanāgatā cittadhammagatā ca. Na hi kāyagatāsatiyā bhāvitāya satipaṭṭhānā cattāro bhāvanāpāripūriṃ na gacchanti. Evaṃ tassadisesu dhammesu vuttesu sabbadhammā vuttā ca bhavanti.

Sacittapariyodāpanaṃ, etaṃ buddhāna sāsananti gāthā cetasikā dhammā vuttā, citte rūpaṃ vuttaṃ. Idaṃ nāmarūpaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ. Tato sacittapariyodāpanā yaṃ yaṃ odapeti, taṃ dukkhaṃ. Yena odapeti, so maggo. Yato odapanā, so nirodho. Cakkhuṃ ca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tattha sahajātā vedanā saññā cetanā phasso manasikāro etete dhammā ekalakkhaṇā uppādalakkhaṇena.

Yo ca rūpe nibbindati, vedanāya so nibbindati, saññāsaṅkhāraviññāṇesupi so nibbindati. Iti ye ekalakkhaṇā dhammā, tesaṃ ekamhi dhamme niddiṭṭhe sabbe dhammā niddiṭṭhā honti, ayaṃ vuccati lakkhaṇo hāro. (5)

Tattha katamo catubyūho hāro?

"Nirutti adhippāyo ca, byañjanā desanāya ca; Suttattho pubbāparasandhi, eso hāro catubyūho".

Tattha katamā nirutti, sā kathaṃ pariyesitabbā? Yathā vuttaṃ bhagavatā ekādasahi aṅgehi samannāgato bhikkhu khippaṃ dhammesu mahattaṃ pāpuṇāti, atthakusalo ca hoti, dhammakusalo ca hoti, niruttikusalo ca hoti, itthādhivacanakusalo ca hoti, purisādhivacanakusalo ca, vipurisādhivacanakusalo ca, atītādhivacanakusalo ca, anāgatādhivacanakusalo ca, paccuppannādhivacanakusalo ca. Ekādhippāyena kusalo nānādhippāyena kusalo. Kimhi desitaṃ, atītānāgatapaccuppannaṃ. Itthādhivacanena purisādhivacanena vipurisādhivacanena sabbaṃ yathāsuttaṃ niddiṭṭhaṃ. Taṃ byañjanato niruttikosallato yo yaṃ suttassa suniruttidunniruttitaṃ avekkhati, idaṃ evaṃ niropayitabbaṃ. Idampi na niropayitabbaṃ. Idaṃ vuccate niruttikosallaṃ.

Tattha katamaṃ adhippāyakosallaṃ? Yathādesitassa suttassa sabbassa vāraṃ gacchati imena bhagavatā desitabbanti. Yathā kiṃ appamādo amataṃ padaṃ, pamādo maccuno padanti gāthā. Ettha bhagavato ko adhippāyo? Ye asītimeva ākaṅkhanti te appamattā viharissanti, ayaṃ adhippāyo.

"Yogassa kālaṃ na nivattati yā ca, So na tattha pāpintave bhavanti; Vedanāmaggaisinā paveditaṃ, Dhutarajāsavā dukkhā pamokkhātā".

Ettha bhagavato ko adhippāyo? Ye dukkhe nāssādakā, te vīriyamārabhissanti dukkhakkhayāyāti. Ayaṃ tattha bhagavato adhippāyo. Iti gāthāya vā byākaraṇena vā desite iminā suttena sādhakā, yo evaṃ dhammānudhammaṃ paṭipajjatīti so adhippāyo, ayaṃ vuccati desanādhippāyo.

Tattha katamo pubbāparasandhi? Yaṃ gāthāyaṃ vā suttesu vā padāni asīti tāni bhavanti evaṃ vā evameti tassā gāthāya suttassa vā yāni purimāni padāni yāni ca pacchimakāni, tāni samosāretabbāni. Evaṃ so pubbāparena sandhi ñāyati. Yā ekā samāraddhā gāthā dve tīṇi vā tassa mekadese bhāsitānaṃ abhāsitāhi gāthāhi aniddiṭṭho attho bha-

vati tadupadhāritabbaṃ. Yaṃva sabbā itissa pariyesamānassa pariyesanā kaṅkhā, tassa vā puggalassa paññattīnaṃ apare pariyesitabbaṃ. Idaṃ vuccate pubbāparena sandhi. Kosallanti vatthuto nidānakosallaṃ. Byañjanato niruttikosallaṃ. Desanādhippāyakosallaṃ. Pubbāparena sandhikosallaṃ. Tattha tassa gāthā pariyesitā nidānaṃ vā. Upalabbhituṃ na attho niddisitabbo vatthuto nidānakosallaṃ atthakosallaṃ imehi catūhi padehi attho pariyesiyanto yathābhūtaṃ pariyiṭṭho hoti. Atha ca sabbo vatthuto vā nidānena vā yo adhippāyo byañjano nirutti sandhi ca anuttaro eso pubbāparena evaṃ suttatthena desitabbaṃ. Ayaṃ catubyūho hāro. (6)

Tattha katamo āvaṭṭo hāro?

"Ekamhi padaṭṭhāne, Pariyesati sesakaṃ padaṭṭhānaṃ; Āvaṭṭati paṭipakkhe, Āvaṭṭo nāma so hāro".

Yathā kiṃ unnaḷānaṃ pamattānanti gāthāyo. Yaṃ pamādo, idaṃ kissa padaṭṭhānaṃ? Kusalānaṃ dhammānaṃ osaggassa. Kusaladhammosaggo pana kissa padaṭṭhānaṃ? Akusaladhammapaṭisevanāya. Kissa padaṭṭhānaṃ, kusaladhammapaṭisevanāya? Kissa padaṭṭhānaṃ, kilesavatthupaṭisevanāya? Iti pamādena mohapakkhiyā diṭṭhi avijjā chandarāgapakkhiyā. Tattha taṇhā ca diṭṭhi cattāro āsavā taṇhā kāmāsavo ca bhavāsavo ca diṭṭhāsavo ca avijjāsavo ca. Tattha citte atthīti diṭṭhi cetasikesu niccanti pañcasu kāmaguṇesu ajjhāvahanena kāmāsavo, upapattīsu āsatti bhavāsavo. Tattha rūpakāyo kāmāsavassa bhavāsavassa ca padaṭṭhānaṃ. Nāmakāyo diṭṭhāsavassa avijjāsavassa ca padaṭṭhānaṃ.

Tattha alliyanāya ajjhattavāhanaṃ kāmāsavassa lakkhaṇaṃ. Patthanaganthanaabhisaṅkhārakāyasaṅkhāraṇaṃ bhavāsavassa lakkhaṇaṃ, abhiniveso ca parāmāso ca diṭṭhāsavassa lakkhaṇaṃ. Appaṭivedho dhammesu asampajaññā ca avijjāsavassa lakkhaṇaṃ. Ime cattāro āsavā cattāri upādānāni. Kāmāsavo kāmupādānaṃ, bhavāsavo bhavupādānaṃ, diṭṭhāsavo diṭṭhupādānaṃ, avijjāsavo attavādupādānaṃ, imehi catūhi upādānehi pañcakkhandhā. Tattha avijjāsavo citte pahātabbo, so citte cittānupassissa pahīyati. Diṭṭhāsavo dhammesu pahātabbo, so dhammesu dhammānupassissa pahīyati. Bhavāsavo āsattiyā pahātabbo, so vedanāsu vedanānupassissa pahīyati. Kāmāsavo pañcasu kāmaguṇesu pahātabbo, so kāye kāyānupassissa pahīyati. Tattha kāyānupassanā

dukkhamariyasaccaṃ bhajati. Vedanānupassanā pañcannaṃ indriyānaṃ paccayo sukhindriyassa dukkhindriyassa somanassindriyassa domanassindriyassa upekkhindriyassa, sattakilesopacāro tena samudayaṃ bhajati. Citte cittānupassanā nirodhaṃ bhajati. Dhammesu dhammānupassanā maggaṃ bhajati. Tenassa catūsu ca dassanena tasseva sabbe pahīyanti, yena niddiṭṭhā paṭhamaṃ unnaḷānaṃ pamattānaṃ tesaṃ vaḍḍhanti āsavā. Jānato hi passato āsavānaṃ khayo dukkhaṃ samudayo nirodho maggo hi akusalā dhammā. Evaṃ pariyesitabbā. Yāva tassa akusalassa gati tato paṭipakkhena akusale dhamme pariyesati tesaṃ kilesānaṃ hārena āvaṭṭati. Ayaṃ vuccate āvaṭṭo hāro. (7) Evaṃ sukkāpi dhammā pariyesitabbā. Akusaladhamme āgamissa.

Tattha āvaṭṭassa hārassa ayaṃ bhūmi sati upaṭṭhānā ca vipallāsā ca cattāri ñāṇāni sakkāyasamuppādāyagāminī ca paṭipadā sakkāyanirodhagāminī paṭipadā.

Tattha katamo vibhatti hāro? Yaṃ kiñci vibhajjabyākaraṇīyaṃ vuccati vibhatti hāro. Yathā kiṃ āgantvā ca puna puggalo hoti, no vāgataṃ na paribhāsati paripucchatāya pañhāya atiyanaṃ ekassa kiñci—ayaṃ vuccate vibhatti hāro. (8)

Tattha katamo parivattano hāro? Yaṃ kiñci paṭipakkhaniddeso, ayaṃ vuccati parivattano hāro. Yathā vuttaṃ bhagavatā sammādiṭṭhikassa purisapuggalassa micchādiṭṭhi nijjiṇṇā hotīti vitthārena sabbāni maggaṅgāni. Ayaṃ vuccate parivattano hāro. (9)

Tattha katamo vevacano hāro?

"Vevacanehi anekehi, Ekaṃ dhammaṃ pakāsitaṃ; Sutte yo jānāti suttavidū, Vevacano nāma so hāro".

Yathā āyasmā sāriputto ekamhi vatthumhi vevacanena nānāvuttena bhagavatā pasaṃsito "mahāpañño sāriputto hāsapañño javanapañño"ti idaṃ paññāya vevacanaṃ. Yathā ca maggavibhaṅge niyyānattho ekamekaṃ maggaṅgaṃ vevacanehi niddiṭṭhaṃ. Evaṃ avijjāya vevacanā. Ekaṃ akusalamūlaṃ tadeva santaṃ tesu tesu janapadesu tena tena pajānanti. Na hi anena tadevapi ālapiyanti aññaṃ bhajati. Sabbakāmajahassa bhikkhunoti kāmā ālapitā. Yassa nitthiṇṇo saṅkoti teyeva kāme saṅkāti ālapati. Suṇamānassa puretaraṃ rajjanti teyeva kāme rajjanti ālapati. Evaṃ suttamhi yo dhammo desiyati tassa pariyeṭṭhi "katamassa dhammassa idaṃ nāmaṃ katamassa idaṃ vevacanan"ti.

Sabbaññū hi yesaṃ yesaṃ yā nirutti hoti, yathā gāmi tena tena desetīti tassa vevacanaṃ pariyesitabbaṃ. Ayaṃ vevacano hāro. (10)

Tattha katamo paññatti hāro? Cattāri ariyasaccānīti suttaṃ niddisati, nikkhepapaññatti. Yā samudayapaññatti. Kabaḷīkāre āhāre atthi chando atthi rāgo yāva patiṭṭhitaṃ. Tattha viññāṇaṃ pabhavapaññattiṃ paññapeti. Kabaḷīkāre āhāre natthi chando ... pe ... samugghāti paññatti.

Tassa kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccatīti pahānapaññattiṃ paññapeti. Taṇhā yassa purakkhatā paññā parivattati gāthā manāpapaññattiṃ paññapeti. Evaṃ pana manāpapaññattīti ekadhammaṃ bhagavā paññapeti. Na hi taṇhā dukkhasamudayoti kāretvā sabbattha taṇhāsamudayo niddisitabbo. Yathā uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti vinodeti pajahatīti paṭikkhepapaññatti. Evaṃ sabbesaṃ dhammānaṃ kusalānañca akusalānañca yañcassa dhammakkhettaṃ bhavati, so ceva dhammo tattha pavattati. Tadavasiṭṭhā dhammā tassānuvattakā honti. Sā duvidhā paññatti—parādhīnapaññatti ca sādhīnapaññatti ca. Katamā sādhīnapaññatti? Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha, samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. "Rūpaṃ aniccan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ sādhīnapaññatti parādhīnapaññatti ca, sā paññatti paññāya ca sīlassa ca, yathā cattāri jhānāni bhāvetha. Tassa atthi samādhindriyaṃ mudūni cattāri indriyāni tāni catuparādhīnāni, tīṇi aveccappasādeti parādhīnaṃ samādhindriyaṃ cattāri indriyāni parādhīnāti catūsu ariyasaccesu aparādhīnaṃ paññindriyaṃ satipaṭṭhānesu sammappadhānesu vīriyindriyaṃ. Iti sake padaṭṭhāne sake khettasādhīno so dhammo, so ca tattha paññāpetabbo. Tassa paṭipakkhā nighāto niddisitabbo. Etthāyaṃ anekākārapaññatti kena kāraṇena ayaṃ dhammo paññattoti. Ayaṃ vuccate paññatti. (11)

Tattha katamo otaraṇo hāro? Chasu dhammesu otāretabbaṃ. Katamesu chasu? Khandhesu dhātūsu āyatanesu indriyesu saccesu paṭiccasamuppādesu. Natthi taṃ suttaṃ vā gāthā vā byākaraṇaṃ vā. Imesu channaṃ dhammānaṃ aññatarasmiṃ na sandissati. Ettāvatā esa sabbā desanā yā tā khandhā vā dhātuyo vā āyatanāni vā saccāni vā paṭiccasamuppādo vā, tattha pañcannaṃ khandhānaṃ vedanākkhandho rāgadosamohānaṃ padaṭṭhānaṃ. Tattha tisso vedanāyo tassa sukhāya

vedanāya somanasso savicāro, dukkhāya vedanāya domanasso savicāro, adukkhamasukhāya vedanāya upekkho savicāro. Yaṃ puna tattha vedayitaṃ idaṃ dukkhasaccaṃ, khandhesu saṅkhārakkhandho tattha kāyo pamattaṃ saupavattati, tañca saṅkhāragato dvidhā ca bhavaṅgotaraṇaṃ kammaṃ tīṇi ca saṅkhārāni puññābhisaṅkhārā vā apuññā vā āneñjā vā hetu sabbasarāgassa no vītarāgassa, dosassa abhisaṅkhārāni ca avītarāgo ceteti ca pakappeti ca, vītarāgo pana ceteti ca no abhisaṅkharoti, yaṃ uṇhaṃ vajiraṃ kaṭṭhe vā rukkhe vā aññattha vā patantaṃ bhindati ca ḍahati ca, evaṃ sarāgacetanā ceteti ca abhisaṅkharoti ca. Yathā sataṃ vajiraṃ na bhindati na ca ḍahati, evaṃ vītarāgacetanā ceteti na ca abhisaṅkharoti. Tattha pañcannaṃ khandhānaṃ eko khandho anindriyasarīraṃ saññākkhandho.

Tattha dhātūnaṃ aṭṭhārasa dhātuyo. Tattha yā rūpī dasa dhātuyo, tāsu desiyamānāsu rūpakkhandho niddisitabbo, dukkhaṃ ariyasaccaṃ. Yepi ca cha viññāṇakāyā manodhātusattamā, tattha viññāṇakkhandho ca niddisitabbo, dukkhaṃ ariyasaccaṃ. Dhammadhātu pana dhammasamosaraṇā, so dhammo hetunā ca nissandena ca phalena ca kiccena ca vevacanena ca yena yena upalabbhati, tena tena niddisitabbo. Yadi vā kusalā yadi vā akusalā yadi vā abyākatā yadi vā asaṅkhatā. Dvādasannaṃ āyatanānaṃ dasa āyatanāni rūpāni taṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ niddisitabbaṃ. Rūpakkhandho ca manāyatanañca viññāṇakkhandhena niddisitabbaṃ, dukkhaṃ ariyasaccaṃ. Dhammāyatanaṃ nānādhammasamosaraṇaṃ. Tattha ye dhammā indriyānaṃ indriyesu niddisitabbā, ye anindriyānaṃ anindriyesu niddisitabbā. Pariyāyato ca otāretabbā. Yathā sā dhammadhātu tathā dhammāyatanaṃ pariyesitabbaṃ. Yāyeva hi dhammadhātu tadeva dhammāyatanaṃ anūnaṃ anadhikaṃ.

Tattha paṭiccasamuppādo atthi tividho, atthi catubbidho, atthi duvidho. Tattha tividho paṭiccasamuppādo hetuphalanissando. Avijjā saṅkhārā taṇhā upādānaṃ ca ayaṃ hetu, viññāṇaṃ nāmarūpaṃ saḷāyatanaṃ phasso vedanā ca ayaṃ paccayo, yo bhavo ayaṃ vipāko, yā jāti maraṇaṃ ayaṃ nissando.

Kathaṃ catubbidho hetu paccayo vipāko nissando ca? Avijjā ca taṇhāsaṅkhārā ca upādānaṃ ca—ayaṃ hetu. Viññāṇaṃ nāmarūpassa paccayo. Nāmarūpaṃ upapajjati, tathā upapannassa saḷāyatanaṃ phasso

vedanā ca—ayaṃ paccayo. Yo bhavo ayaṃ vipāko. Yā jāti yā ca jarāmaraṇaṃ—ayaṃ nissando.

Kathaṃ duvidho paṭiccasamuppādo? Avijjā saṅkhārā taṇhā upādānaṃ—ayaṃ samudayo. Viññāṇaṃ nāmarūpaṃ saḷāyatanaṃ phasso vedanā bhavo jāti maraṇañca— idaṃ dukkhaṃ. Yaṃ pana avijjānirodhā saṅkhāranirodho imāni tappaṭipakkhena dve saccāni. Tasmā paṭiccasamuppādo yena ākārena niddiṭṭho, tena tena niddisitabbo.

Tathā bāvīsati indriyāni. Dvādasa indriyāni cakkhundriyāni cakkhundriyaṃ yena domanassindriyaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Purisindriyaṃ ca diṭṭhiyā ca taṇhāpadaṭṭhānaṃ. Yato puriso purisakānaṃ taṃ evaṃ kātabbatā. Atha ajjhattaṃ sārajjati. Ayaṃ ahaṅkāro taṃ yasā sāratto bahiddhā pariyesati, ayaṃ mamaṅkāro evaṃ itthī, tattha sukhindriyaṃ ca somanassindriyaṃ ca purisindriyassānuvattakā honti. Tassa adhippāyaparipuṇṇā lobhadhammā kusalamūle pavaḍḍhenti. Tassa ce ayamadhippāyo na pāripūriṃ gacchati. Tassa dukkhindriyaṃ ca domanassindriyaṃ ca vattati. Doso ca akusalamūlaṃ pavaḍḍhati. Sace pana upekkhā bhāveti upekkhindriyassa anuvattakāmā bhavati. Amoho ca kusalamūlaṃ pavaḍḍhati. Iti satta indriyāni kilesavatthumupādāya ananvemāni avamāni sabbassa vedanā itthindriyaṃ purisindriyaṃ. Tattha aṭṭha indriyāni saddhindriyaṃ yāva aññātāvino indriyaṃ, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā. Dasannaṃ paññindriyānaṃ kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ. Manindriyaṃ bhavarāgassa padaṭṭhānaṃ. Paññindriyāni rūparāgassa padaṭṭhānaṃ. Itthindriyaṃ ca purisindriyaṃ ca satta paññattiyā padaṭṭhānaṃ. Tattha yena yena indriyena yuttaṃ vā gāthāya otāretuṃ sakkoti, tena tena niddisitabbo. Evaṃ khandhesu dhātūsu āyatanesu saccesu paṭiccasamuppādesu ayaṃ otaraṇo hāro. (12)

Tattha katamo sodhano hāro? Yo gāthā ekena ārambho bhāsissanti. Tattha ekissā bhāsitāya avasiṭṭhāsu bhāsitāsu so attho na niddisitabbo. Kiṃkāraṇaṃ? Na hi tāva so attho bhāsito, so abhāsito na sakkā niddisituṃ. Yathā kiṃ appamādo amataṃ padanti gāthā ayamekā gāthā niddisitabbā. Kiṃkāraṇaṃ, atthikkhātāva imassa ārambhassa anabhāsitaṃ?

"Evaṃ visesato ñatvā, Appamādamhi paṇḍitā; Appamāde pamodanti, Ariyānaṃ gocare ratāti".

Idaṃ abhāsitaṃ. Imissāpi gāthāya bhāsitāya attho niddisitabbo. Kiṃkāraṇaṃ, atthi tattha avasiṭṭhaṃ? Te jhāyino sātatikā, niccaṃ daḷhaparakkamāti gāthā, evaṃ imā gāthāyo upadhāritā yadā bhavanti, tadā attho niddisitabbo. Evaṃ assutapubbesu suttesu byākaraṇesu vā ekuddeso bhāsito. Yā vīmaṃsā tulanā idaṃ atthi kiccaṃ, idaṃ suttaṃ bhāsitaṃ tassa vevacanaṃ niddiṭṭhaṃ vā na vāti. Tattha yā vīmaṃsā, ayaṃ vuccate sodhano hāro. (13)

Tattha katamo adhiṭṭhāno hāro? Ekattatā ca vemattatā ca. Tattha kitapaññatti ca kiccapaññatti ca. Sā ekattatā ca vemattatā ca yathā paññatti ekavevacanena vemattatā pajānātīti paññā, sā ca ādhipateyyaṭṭhena paññatti. Yaṃ anomattiyaṭṭhena paññattanti. Taṃ anomattiyaṭṭhena paññābalaṃ. Tanubhūtā gocarattavasā sevasati tīsu ratanesu anussati buddhānussati dhammānussati saṃghānussati aviparītānussaraṇatāya. Sammādiṭṭhi dhammānaṃ pavicayena dhammavicayasambojjhaṅgo abhinīhārato abhiññāti. Saṅkhepena maggā kā vatthu avikopanatāya ekattā, yathā uṇhena saṃsaṭṭhaṃ uṇhodakaṃ, sītena saṃsaṭṭhaṃ sītodakaṃ khārodakaṃ guḷhodakanti, idaṃ ekattatā vemattatā ca.

Atthi puna dhammo nānādhammasaṃghato ekato yathārūpaṃ cattāro vāretabbā, tañca rūpanti ekattatā. Pathavīdhātu āpo tejo vāyodhātūti vemattatā. Evaṃ sabbā catasso dhātuyo rūpanti ekattatā, pathavīdhātu āpo tejo vāyodhātūti vemattatā. Pathavīdhātūti lakkhaṇato ekattatā, saṃkiṇṇavatthuto vemattatā. Yaṃ kiñci kakkhaḷalakkhaṇaṃ, sabbaṃ taṃ pathavīdhātūti ekattatā. Kesā lomā nakhā dantā chavi cammanti vemattatā. Evaṃ sabbaṃ catasso dhātuyo rūpanti ekattaṃ. Saddā gandhā rasā phoṭṭhabbāti vemattatā.

Atthi puna dhammo vemattatā añño nāmaṃ labhati. Yathā kāyānupassanāya navasaññā vinīlakasaññā uddhumātakasaññā, ayaṃ asubhasaññā, yā ekattatā ārammaṇato vemattato, sā evaṃ saññāvedanāsu ādīnavaṃ samanupassato tathādhiṭṭhānaṃ samādhindriyaṃ ca sāyeva dhammesu tattha saññābhāvanā vīriyindriyaṃ ca dhammesu dhammānupassanā citte attasaññaṃ pajahato paññindriyaṃ ca citte cittānupassanā. Iti yo koci ñāṇapacāro sabbaso paññāya gocaro paññā, ayaṃ vemattatā, yathā kāmarāgo bhavarāgo diṭṭhirāgoti vemattatā taṇhāya. Iti yaṃ ekattatāya ca vemattatāya ca ñāṇaṃ vīmaṃsanā tulanā. Ayaṃ adhiṭṭhāno hāro. (14)

Tattha katamo parikkhāro hāro? Sahetu sappaccayaṃ vodānañca saṃkileso ca, yaṃ tadubhayaṃ pariyeṭṭhi, saparikkhāro hāro. Iti dhammānaṃ sahetukānaṃ hetu pariyesitabbo, sappaccayānaṃ paccayo pariyesitabbo.

Tattha kiṃ nānākaraṇaṃ, hetussa ca paccayassa ca? Sabhāvo hetu, parabhāvo paccayo. Parabhāvassa paccayo hetupi, sabhāvassa hetuyā parabhāvassa kassaci paccayo avutto hetu, vutto paccayo. Ajjhattiko hetu, bāhiro paccayo. Sabhāvo hetu, parabhāvo paccayo. Nibbattako hetu, paṭiggāhako paccayo. Nevāsiko hetu, āgantuko paccayo. Asādhāraṇo hetu, sādhāraṇo paccayo. Ekoyeva hetu, aparāparo paccayo.

Hetussa upakaraṇaṃ samudānetabbo. Samudānaṃ hetu, tattha duvidho hetu. Duvidho paccayo—samanantarapaccayo ca paramparapaccayo ca. Hetupi duvidho— samanantarahetu ca paramparahetu ca. Tattha katamo paramparapaccayo? Avijjā nāmarūpassa paramparapaccayo, viññāṇaṃ samanantarapaccayatāya paccayo. Yadi ādimhi avijjānirodho bhavati nāmarūpassa nirodhopi. Tattha samanantaraṃ kiṃkāraṇaṃ paramparapaccayo samanantarapaccayo samuddānito, ayaṃ paccayato. Tattha katamo paramparahetu? Vijānantassa paramparahetutāya hetu, aññākāro samanantarahetutāya hetu. Yassa hi yaṃ samanantaraṃ nibbattati, so tassa hetupi jātinirodhā bahi ākāranirodho, ākāranirodhā daṇḍanirodho, daṇḍanirodhā khaṇḍanirodho. Evaṃ hetupi dvidhā so tāhi passitabbo.

Paṭiccasamuppādo yathā avijjāpaccayo tassa puna kiṃpaccayo, ayoniso manasikāro. So kassa paccayo saṅkhārānaṃ, iti paccayo ca samuppannaṃ ca tassa ko hetu avijjāyeva. Tathā hi purimā koṭi na paññāyati. Tattha avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānassa hetu purimā hetu pacchā paccayo, sāpi avijjāsaṅkhārānaṃ paccayo catūhi kāraṇehi sahajātapaccayatāya samanantarapaccayatāya abhisandanapaccayatāya patiṭṭhānapaccayatāya.

Kathaṃ sahajātapaccayatāya avijjāsaṅkhārānaṃ paccayo? Yaṃ cittaṃ rāgapariyuṭṭhaṃ, tattha avijjāpariyuṭṭhānena sabbaṃ paññāya gocaraṃ hanti. Tattha saṅkhārā tipaccayaṭṭhikā addhābhūmikāramahattassa ayaṃ avijjāsahasamuppannaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullatamāpajjantī catūhi kāraṇehi paññā pahīyati. Katamehi catūhi? Anusayo pariyuṭṭhānaṃ saṃyojanaṃ upādānaṃ. Tattha anusayo pariyuṭṭhā-

naṃ jāti pariyuṭṭhitā saṃyujjati saṃyuttā upādiyati upādānapaccayā bhavo. Evaṃ te saṅkhārā tividhā uppannā bhūmigatā nāsaññattha ayaṃ maggena vinītattāyāti te thāmagatā apativinītātipi te saṅkhārāti vuccati, evaṃ sahetusamuppannaṭṭhena atthi meva paccayā saṅkhārānaṃ paccayo niddiṭṭhaṃ apanetvā kusalaṃ akusalaṃ kusalo ca akusalo ca pakkhipitabbo, vipākadhammā apanetvā vacanīyaṃ avacanīyaṃ vacanīyañca avacanīyañca pakkhipitabbaṃ, bhavaapevirittā, sabbasuttaṃ parikkhipitabbaṃ.

Dasa tathāgatabalāni cattāri vesārajjāni puññāni anaññākataṃ avijjā samanantarapaccayatāya saṅkhārānaṃ paccayo yena cittena saha samuppannā avijjā tassa cittassa samanantaracittaṃ samuppannanti, tassa yaṃ samanantaracittaṃ samuppannanti, tassa pacchimassa cittassa purimacittaṃ hetupaccayatāya paccayo, tena avijjā hetu tena cittena upādānaṃ anokāsakatā ñāṇaṃ na uppajjanti. Yā tassa appamādā dhātu abhijjhābhisanditā tahiṃ vipallāsā uppajjanti "asubhe subhan"ti "dukkhe sukhan"ti, tattha saṅkhārā uppajjanti rattā duṭṭhā mūlassa cetanā rāgapariyuṭṭhānena byāpādapariyuṭṭhānena avijjāpariyuṭṭhānena diṭṭhivipallāso vatthuniddese niddisitabbo, yaṃ viparītacitto vijānāti ayaṃ cittavipallāso, yā viparītasaññā upaggaṇhāti ayaṃ saññāvipallāso. Yaṃ viparītadiṭṭhi abhinivisati ayaṃ diṭṭhivipallāso. Aṭṭha micchattāni vaḍḍhanti, tīṇi akusalāni ayoniso manasikāre uppannaṃ viññāṇañca vijjañca karonti. Iti pubbāparante akusalānātaritaro saṅkhārā vuddhiṃ vepullataṃ gacchanti. Te ca mahatā ca appaṭividitā ponobhavikā saṅkhārā bhavanti. Iti evaṃ avijjā sahajātapaccayatāya saṅkhārānaṃ paccayo samanantarapaccayatāya ca.

Kathaṃ abhisandanākārena avijjā saṅkhārānaṃ paccayo? Sā avijjā te saṅkhāre abhisanneti parippharati. Seyyathāpi nāma uppalaṃ vā padumaṃ vā taṃ udake vaḍḍhaṃ assa, sītena vārinā abhisannaṃ parisandanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullataṃ āpajjati. Evaṃ abhisandanaṭṭhena avijjā saṅkhārānaṃ paccayo.

Kathaṃ patiṭṭhahanaṭṭhena avijjā saṅkhārānaṃ paccayo? Te saṅkhārā avijjāyaṃ nissāya vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullataṃ āpajjanti. Seyyathāpi nāma uppalaṃ vā padumaṃ vā pathaviṃ nissāya pathaviṃ patiṭṭhāya vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullataṃ āpajjati. Ete saṅkhārā avijjāyaṃ patiṭṭhitā avijjāyaṃ nissāya vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullataṃ gacchanti. Evaṃ patiṭṭha-

hanaṭṭhena avijjā saṅkhārānaṃ paccayo.

Puna rāgasahagatassa kammassa vipākena paṭisandhimhi bhavo nibbattati, taṃ kammassa sabbaṃ abhiniviṭṭhaṃ aññāṇavasena ponobhavikā saṅkhārāti vuccanti, evampi avijjāpaccayā saṅkhārā atthi. Puna pañcasu ye ca sekkhā puggalā, ye ca asaññisamāpattiṃ samāpannā, ye ca bhavagatā, ye ca antogatāyeva saṃsedajā, ye ca vā pana añño hi koci anāgāmibhūtā na cetenti na ca patthenti, tesaṃ kiṃ paccayā saṅkhārā. Puna rāgā atthi tesaṃ saṅkhārāni upādānāni cittamanussarantiyeva avipakkavipākasamūhatā asamucchinnapaccayā tesaṃ puna ca gato bhavati. Evampi hi avijjāpaccayā saṅkhārā. Puna sā te na upādānā napi saṅkhārā atthi, puna tesaṃ satta anusayā asamūhatā asamucchinnā tadārammaṇaṃ bhavati. Viññāṇassa patiṭṭhāya viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ. Evampi avijjāpaccayā saṅkhārā. Puna sā yaṃ kiñci kammaṃ ācayagāmi sabbaṃ taṃ avijjāvasena abhisaṅkhariyati taṇhāvasena ca allīyati aññāṇavasena ca tattha ādīnavampi na jānāti. Tadeva viññāṇabījaṃ bhavati, sāyeva taṇhāsineho bhavati. Sāyeva avijjā sammohoti. Evampi avijjāpaccayā saṅkhārā vattabbā. Iti imehi ākārehi avijjā saṅkhārānaṃ paccayo.

Tattha avijjāya hetu ayoniso manasikāro paccayo hoti. Tattha abhicchedo ayaṃ tattha tatiyaṃ balaṃ nivatti, ayaṃ paṭisandhi. Tattha punabbhavo yo avecchedo asamugghātanaṭṭhena ayaṃ anusayo. Yathā paṭākaṃ vā sāṭakaṃ vā dve janā pīḷesu ca ekā vā balaṃ vā assa nivāṭassesu, na pana pīḷesu soseyya. Tattha yaṃ sinehā āpodhātu anupullanā sosetabbā. Uṇhadhātumāgamma sace puna taṃ ākāse nikkhipeyya taṃ ussāvena yebhuyyataraṃ sinehamāpajjeyya, na hi anāgamma tejodhātuṃ parisesaṃ gaccheyya. Evameva bhavaggaparamāpi samāpatti na anurūpassa samugghātāya saṃvattati. Te hi ālayanti sammasanti, na ca taṇhāya taṇhāpahānaṃ gacchanti. Tattha so asamugghāto. Avijjāya anusayo ca cittassa sampalibodho, idaṃ pariyuṭṭhānaṃ. Yathābhūtaṃ viññāṇassa appaṭivedho ayaṃ avijjāāsavo avijjāviññāṇabījaṃ bhavati. Yaṃ bījaṃ so hetu na samucchijjati, asamucchijjanto paṭisandehati. Paṭisandahanto na samugghātaṃ gacchati. Asamugghātaṃ cittaṃ pariyonahati, pariyonaddhacitto yathābhūtaṃ nappajānāti, iti saññāṇassa sāsavattho, avijjattho, hetuattho, avacchedattho, anivattiattho, phalattho paṭisandhiattho, punabbhavattho, asamugghātattho,

anusayattho, pariyuṭṭhānattho, apaṭivedhanattho. Ettāvatā avijjāya khettaṃ niddiṭṭhaṃ bhavati. Ayaṃ vuccate parikkhāro nāma hāro. (15)

Tattha katamo samāropano hāro? Ugghaṭitamhi tamhi santañceva ca naṃ vitthāraṃ pana vattabbaṃ. Vitthāravidhaṃ cittaññā ayaṃ samāropano hāro. Tattha nāmaniddeso upaghaṭakā vatthuniddeso vevacanaṃ vatthubhūto vitthāro. Yathā kiṃ, yā bhikkhūnaṃ vattato pahātabbo, ayaṃ upaghaṭanā.

Tattha katamo samāropano? Kiñci na vattabbaṃ, rūparāgaṃ vā nāmavantapahātabbaṃ. Yāva viññāṇanti vitthārena kātabbāni. Avijjā tā opammena paññāpetabbā, ayaṃ samāropano. Nissitacittassa ca mattiko ca nissayo taṇhā ca diṭṭhi ca. Tattha diṭṭhi avijjā taṇhā saṅkhārā. Tattha diṭṭhipaccayā taṇhā ime avijjāpaccayā saṅkhārā. Tattha nissitaṃ viññāṇaṃ idaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ yāva jarāmaraṇaṃ, idaṃ saṃkhittena bhāsite avasiṭṭhaṃ paropayati.

Anissitassa calitaṃ natthīti tassa evaṃ diṭṭhiyā taṇhāya ca pahānaṃ tattha diṭṭhiavijjānirodhāya bhūtaṃ viññāṇaṃ sarāgaṭṭhāniyesu dhammesu taṃ taṃ dhammaṃ upecca aññaṃ dhammaṃ dhāvati makkaṭopamatāya, atha khvassa parittesu dhammesu sarāgaṭṭhāniyesu chandarāgo natthi kuto tato calanā, adhimattesu sattesu cittaṃ nivessayati taṃ apatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ anāhāraṃ nirujjhati viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho yāva jarāmaraṇanirodho. Ayaṃ samāropano. (16)

Tattha rāgavasena viññāṇassa calitaṃ sapariggaho, tasmiṃ calite asati yo parikilesopacāro tividho aggi paṭippassaddho bhavati. Tenāha calite asante passaddhi hoti. Tattha yaṃ samāropanā passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Yāva vimuttitamiti ñāṇadassanaṃ bhavati. So āsavānaṃ khayā ca vimutti no upapajjati. Tassa upapattissa āgatigatiyā asantiyā nevidha na huraṃ na ubhayamantarena. Esevanto dukkhassāti anupādisesā nibbānadhātu. Idamassa suttassa majjhe samāropitaṃ paṭiccasamuppāde ca vimuttiyaṃ ca yogo na ca etaṃ tassa saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ vibhajjanti. Ayaṃ vuccate samāropano hāro. Na ca saṃkilesabhāgiyena suttena saṃkilesabhāgiyo ye ca dhammā samāropayitabbā nāñne. Evaṃ vāsanābhāgiye nibbedhabhāgiye, ayaṃ samāropano hāro. Ime soḷasa hārā.

Suvīrassa mahākaccāyanassa jambuvanavāsino peṭakopadese hāravibhaṅgo nāma pañcamā bhūmi.

Peṭakopadesa

Suttavebhaṅgiya

Pubbā koṭi na paññāyati avijjāya ca bhavataṇhāya ca. Tattha avijjānīvaraṇānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sattānaṃ pubbakoṭi na paññāyati. Tattha ye sattā taṇhāsaṃyojanā, te ajjhosānabahulā mandavipassakā. Ye pana ussannadiṭṭhikā sattā, te vipassanābahulā mandajjhosānā.

Tattha taṇhācaritā sattā sattasaññābhiniviṭṭhā anuppādavayadassino. Te pañcasu khandhesu attānaṃ samanupassanti "rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānan"ti. Evaṃ pañcakkhandhā. Aññehi khandhehi attānaṃ samanupassanti tassa ussannadiṭṭhikā sattā vipassamānā khandhe ujuṃ attato samanupassanti. Te rūpaṃ attako samanupassanti. Yaṃ rūpaṃ, so attā. Yo ahaṃ, taṃ rūpaṃ. So rūpavināsaṃ passati, ayaṃ ucchedavādī. Iti pañcannaṃ khandhānaṃ paṭhamābhinipātā sakkāyadiṭṭhiyo pañca ucchedaṃ bhajanti "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti. Ekamekamhi khandhe tīhi padehi pacchimakehi sassataṃ bhajati "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti. Ito bahiddhāte pabbajitā taṇhācaritā kāmasukhallikānuyogamanuyuttā viharanti. Tena ye ca nissandena diṭṭhicaritā attakilamathānuyogamanuyuttā viharanti. Tenayeva diṭṭhisukhena ettāvatā bāhirako payogo.

Tattha diṭṭhicaritā sattā ye ariyadhammavinayaṃ otaranti, te dhammānusārino honti. Ye taṇhācaritā sattā ariyaṃ dhammavinayaṃ otaranti, te saddhānusārino honti.

Tattha ye diṭṭhicaritā sattā, te kāmesu dosadiṭṭhī, na ca ye kāmesu anusayā samūhatā, te attakilamathānuyogamanuyuttā viharanti. Tesaṃ satthā dhammaṃ deseti. Añño vā sāvako kāmehi natthi atthoti te ca pubbeyeva kāmehi anatthikā iti kāme appakasirena paṭinissajjanti. Te cetasikena dukkhena anajjhositā. Tena vuccati "sukhā paṭipadā"ti. Ye pana taṇhācaritā sattā, te kāmesu ajjhositā, tesaṃ satthā vā dhammaṃ deseti. Aññataro vā bhikkhu kāmehi natthi atthoti, te piyarūpaṃ dukkhena paṭinissajjanti. Tena vuccati "dukkhā paṭipadā"ti. Iti ime sabbasattā dvīsu paṭipadāsu samosaraṇaṃ gacchanti dukkhāyañca sukhāyañca.

Tattha ye diṭṭhicaritā sattā, te dvidhā mudindriyā ca tikkhindriyā

ca. Tattha ye diṭṭhicaritā sattā tikkhindriyā sukhena paṭinissajjanti, khippañca abhisamenti, tena vuccati "khippābhiññā sukhā paṭipadā"ti. Tattha ye diṭṭhicaritā sattā mudindriyā paṭhamaṃ tikkhindriyaṃ upādāya dandhataraṃ abhisamenti, te sukhena paṭinissajjanti, dandhañca abhisamenti. Tena vuccati "sukhā paṭipadā dandhābhiññā"ti. Tattha taṇhācaritā sattā dvidhā tikkhindriyā ca mudindriyā ca. Tattha ye taṇhācaritā sattā tikkhindriyā dukkhena paṭinissajjanti, khippañca abhisamenti. Tena vuccati "dukkhā paṭipadā khippābhiññā"ti. Tattha ye taṇhācaritā sattā mudindriyā paṭhamaṃ tikkhindriyaṃ upādāya dandhataraṃ abhisamenti, te dukkhena paṭinissajjanti, dandhañca abhisamenti. Tena vuccati "dukkhā paṭipadā dandhābhiññā"ti. Imā catasso paṭipadāyo apañcamā achaṭṭhā. Ye hi keci nibbutā nibbāyissanti vā imāhi catūhi paṭipadāhi anaññāhi ayaṃ paṭipadācatukkena kilese niddisati. Yā catukkamaggena ariyadhammesu niddisitabbā, ayaṃ vuccati sīhavikkīḷito nāma nayo.

Tatrime cattāro āhārā. Cattāro vipallāsā upādānā yogā ganthā āsavā oghā sallā viññāṇaṭṭhitiyo agatigamanāti, evaṃ imāni sabbāni dasa padāni. Ayaṃ suttassa saṃsandanā.

Cattāro āhārā. Tattha yo ca kabaḷīkāro āhāro yo ca phasso āhāro, ime taṇhācaritena pahātabbā. Tattha yo ca manosañcetanāhāro yo ca viññāṇāhāro, ime diṭṭhicaritena pahātabbā.

Paṭhamo āhāro paṭhamo vipallāso, dutiyo āhāro dutiyo vipallāso, tatiyo āhāro tatiyo vipallāso, catuttho āhāro catuttho vipallāso. Ime cattāro vipallāsā apañcamā achaṭṭhā. Idañca pamāṇā cattāro āhārā.

Tattha paṭhame vipallāse ṭhito kāme upādiyati, idaṃ kāmupādānaṃ. Dutiye vipallāse ṭhito anāgataṃ bhavaṃ upādiyati, idaṃ sīlabbatupādānaṃ. Tatiye vipallāse ṭhito viparīto diṭṭhiṃ upādiyati, idaṃ diṭṭhupādānaṃ. Catutthe vipallāse ṭhito khandhe attato upādiyati, idaṃ attavādupādānaṃ.

Tattha kāmupādāne ṭhito kāme abhijjhāyati ganthati, ayaṃ abhijjhākāyagantho. Sīlabbatupādāne ṭhito byāpādaṃ ganthati, ayaṃ byāpādakāyagantho. Diṭṭhupādāne ṭhito parāmāsaṃ ganthati, ayaṃ parāmāsakāyagantho. Attavādupādāne ṭhito papañcanto ganthati, ayaṃ idaṃsaccābhiniveso kāyagantho.

Tassa ganthitā kilesā āsavanti. Kiñci pana vuccati vippaṭisāro. Ye

vippaṭisārā te anusayā. Tattha abhijjhākāyaganthena kāmāsavo, byāpādakāyaganthena bhavāsavo, parāmāsakāyaganthena diṭṭhāsavo, idaṃ saccābhinivesakāyaganthena avijjāsavo.

Te cattāro āsavā vepullabhāvaṃ gatā oghā honti, tena vuccanti "oghā"ti. Tattha kāmāsavo kāmogho, bhavāsavo bhavogho, avijjāsavo avijjogho, diṭṭhāsavo diṭṭhogho.

Te cattāro oghā āsayamanupaviṭṭhā anusayasahagatā vuccanti. Sallāti hadayamāhacca tiṭṭhantā. Tattha kāmogho rāgasallaṃ, bhavogho dosasallaṃ, avijjogho mohasallaṃ, diṭṭhogho diṭṭhisallaṃ.

Imehi catūhi sallehi pariyādinnaṃ viññāṇaṃ catūsu dhammesu tiṭṭhati rūpe vedanāya saññāya saṅkhāresu. Imā catasso viññāṇaṭṭhitiyo. Tattha rāgasallena nandūpasecanaṃ rūpūpagaṃ viññāṇaṃ tiṭṭhati. Dosasallena vedanūpagaṃ mohasallena saññūpagaṃ diṭṭhisallena nandūpasecanaṃ saṅkhārūpagaṃ viññāṇaṃ tiṭṭhati.

Catūhi viññāṇaṭṭhitīhi catubbidhaṃ agatiṃ gacchanti chandā dosā bhayā mohā. Rāgena chandā agatiṃ gacchati, dosena dosā agatiṃ gacchati, mohena mohā agatiṃ gacchati, diṭṭhiyā bhayā agatiṃ gacchati. Iti idañca kammaṃ ime ca kilesā. Ayaṃ saṃsārassa hetu.

Tatthimā catasso disā kabaḷīkārāhāro "asubhe subhan"ti vipallāso kāmupādānaṃ kāmayogo abhijjhākāyagantho kāmāsavo kāmogho rāgasallaṃ rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti chandā agatigamanaṃ. Ayaṃ paṭhamā disā.

Phasso āhāro "dukkhe sukhan"ti vipallāso sīlabbatupādānaṃ bhavayogobyāpādo kāyagantho bhavāsavo bhavogho dosasallaṃ vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti dosā agatigamanaṃ, ayaṃ dutiyā disā.

Manosañcetanāhāro "anattani attā"ti vipallāso diṭṭhupādānaṃ diṭṭhiyogo parāmāsakāyagantho diṭṭhāsavo diṭṭhogho diṭṭhisallaṃ saññūpagā viññāṇaṭṭhiti bhayā agatigamanaṃ. Ayaṃ tatiyā disā.

Viññāṇāhāro "anicce niccan"ti vipallāso attavādupādānaṃ avijjāyogo idaṃsaccābhiniveso kāyagantho avijjāsavo avijjogho mohasallaṃ saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti mohā agatigamanaṃ, ayaṃ catutthī disā. Iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ paṭhamena padena paṭhamāya disāya ālokanaṃ. Ayaṃ vuccati disālokanā.

Catūhi vipallāsehi akusalapakkhe disāvilokanā kilesaṃ saṃyojetvā ayaṃ akusalapakkhe disāvilokanāya bhūmi pañcannaṃ dasannaṃ

suttānaṃ yāni paṭhamāni padāni imesaṃ dhammānaṃ ko attho? Eko attho, byañjanameva nānaṃ. Evaṃ dutiyā evaṃ tatiyā evaṃ catutthī. Ayaṃ paṭhamā saṃsandanā.

Iminā peyyālena sabbe kilesā catūsu padesu pakkhipitabbā. Tato kusalapakkhe catasso paṭipadā cattāri jhānāni cattāro satipaṭṭhānā cattāro vihārā dibbo brahmā ariyo āneñjo cattāro sammappadhānā cattāro acchariyā abbhutadhammā cattāro adhiṭṭhānā cattāro samādhayo chandasamādhi vīriyasamādhi cittasamādhi vīmaṃsāsamādhi. Cattāro dhammā sukhabhāgiyā nāññatra bojjhaṅgā nāññatra tapasā nāññatindriyasaṃvarā nāññatra sabbanissaggā cattāri appamāṇāni.

Tattha dukkhā paṭipadā dandhābhiññā bhāviyamānā bahulīkariyamānā paṭhamaṃ jhānaṃ paripūreti, paṭhamaṃ jhānaṃ paripuṇṇaṃ paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ paripuṇṇaṃ paṭhamaṃ vihāraṃ paripūreti, paṭhamo vihāro paripuṇṇo paṭhamaṃ sammappadhānaṃ paripūreti, paṭhamaṃ sammappadhānaṃ paripuṇṇaṃ paṭhamaṃ acchariyaṃ abbhutadhammaṃ paripūreti, paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo paripuṇṇo paṭhamaṃ adhiṭṭhānaṃ paripūreti, paṭhamaṃ adhiṭṭhānaṃ paripuṇṇaṃ chandasamādhiṃ paripūreti, chandasamādhi paripuṇṇo indriyasaṃvaraṃ paripūreti, indriyasaṃvaro paripuṇṇo paṭhamaṃ mettāappamāṇaṃ paripūreti. Evaṃ yāva sabbanissaggo catutthaṃ appamāṇaṃ paripūreti.

Tattha paṭhamā ca paṭipadā paṭhamañca jhānaṃ paṭhamañca satipaṭṭhānaṃ paṭhamo ca vihāro paṭhamañca sammappadhānaṃ paṭhamo ca acchariyo abbhuto dhammo saccādhiṭṭhānañca chandasamādhi ca indriyasaṃvaro ca mettā ca appamāṇaṃ. Ayaṃ paṭhamā disā.

Dukkhā ca paṭipadā khippābhiññā dutiyaṃ jhānaṃ dutiyañca satipaṭṭhānaṃ dutiyo ca vihāro dutiyañca sammappadhānaṃ dutiyo ca acchariyo abbhuto dhammo cāgādhiṭṭhānaṃ cittasamādhi cattāro iddhipādā karuṇā ca appamāṇaṃ, ayaṃ dutiyā disā.

Sukhā ca paṭipadā dandhābhiññā tatiyañca jhānaṃ tatiyañca satipaṭṭhānaṃ tatiyo ca vihāro tatiyañca sammappadhānaṃ tatiyo ca acchariyo abbhuto dhammo paññādhiṭṭhānañca vīriyasamādhi ca bojjhaṅgā ca muditā ca appamāṇaṃ. Ayaṃ tatiyā disā.

Sukhā ca paṭipadā khippābhiññā catutthaṃ jhānaṃ catutthañca satipaṭṭhānaṃ catuttho ca vihāro catutthañca sammappadhānaṃ catut-

tho ca acchariyo abbhuto dhammo upasamādhiṭṭhānañca vīmaṃsāsamādhi ca sabbanissaggo ca upekkhā appamāṇañca. Ayaṃ catutthī disā. Imāsaṃ catassannaṃ disānaṃ ālokanā. Ayaṃ vuccati disālokano nāma nayo.

Tatthāyaṃ yojanā. Cattāro ca āhārā catasso ca paṭipadā, cattāro ca vipallāsā cattāro ca satipaṭṭhānā, cattāri ca upādānāni cattāri ca jhānāni cattāro ca yogā vihārā ca, ganthā ca sammappadhānā ca, āsavā ca acchariyā abbhutadhammā ca, oghā ca adhiṭṭhānāni ca, sallā ca samādhayo, viññāṇaṭṭhitiyo cattāro ca sukhabhāgiyā dhammā, cattāri ca agatigamanāni cattāri ca appamāṇāni iti kusalākusalānaṃ paṭipakkhavasena yojanā, ayaṃ vuccati disālokano nayo.

Tassa cattāri sāmaññaphalāni pariyosānaṃ, yo ca dhammo kusalākusalaniddese paṭhamo disāniddeso, imassa sotāpattiphalaṃ pariyosānaṃ dutiyaṃ sakadāgāmiphalaṃ, tatiyaṃ anāgāmiphalaṃ, catutthaṃ arahattaphalaṃ.

Tattha katamo tipukkhalo nayo? Ye ca dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti dve puggalā, ye ca sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti dve puggalā.

Imesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ yo puggalo sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya niyyāti, yo ca puggalo dukkhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti. Ime dve puggalā bhavanti. Tattha yo sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti, ayaṃ ugghaṭitaññū. Yo pacchimo puggalo sādhāraṇo, ayaṃ vipañcitaññū. Yo puggalo dandhābhiññāya dukkhāya paṭipadāya niyyāti, ayaṃ neyyo. Ime cattāro bhavitvā tīṇi honti, tattha ugghaṭitaññussa samathapubbaṅgamā vipassanā, neyyassa vipassanāpubbaṅgamo samatho, vipañcitaññussa samathavipassanā yuganaddhā. Ugghaṭitaññussa mudukā desanā, neyyassa tikkhā desanā, vipañcitaññussa tikkhamudukā desanā.

Ugghaṭitaññussa adhipaññāsikkhā, neyyassa adhicittasikkhā, vipañcitaññussa adhisīlasikkhā. Iti imesaṃ puggalānaṃ catūhi paṭipadāhi niyyānaṃ.

Tattha ayaṃ saṃkileso, tīṇi akusalamūlāni tayo phassā tisso vedanā tayo upavicārā tayo saṃkilesā tayo vitakkā tayo pariḷāhā tīṇi saṅkhatalakkhaṇāni tisso dukkhatāti.

Tīṇi akusalamūlānīti lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ. Tayo phassāti sukhavedanīyo phasso, dukkhavedanīyo

phasso, adukkhamasukhavedanīyo phasso. Tisso vedanāti sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā. Tayo upavicārāti somanassopavicāro domanassopavicāro upekkhopavicāro. Tayo saṃkilesāti rāgo doso moho. Tayo vitakkāti kāmavitakko byāpādavitakko vihiṃsāvitakko. Tayo pariḷāhāti rāgajo dosajo mohajo. Tīṇi saṅkhatalakkhaṇānīti uppādo ṭhiti vayo. Tisso dukkhatāti dukkhadukkhatā vipariṇāmadukkhatā saṅkhatadukkhatā.

Tattha lobho akusalamūlaṃ kuto samuṭṭhitaṃ? Tividhaṃ ārammaṇaṃ manāpikaṃ amanāpikaṃ upekkhāṭhāniyañca. Tattha manāpikena ārammaṇena lobho akusalamūlaṃ samuṭṭhahati. Iti manāpikā ārammaṇā sukhavedanīyo phasso, sukhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjate sukhavedanā, sukhavedanaṃ paṭicca uppajjate somanassūpavicāro, somanassūpavicāraṃ paṭicca uppajjate rāgo, rāgaṃ paṭicca uppajjate kāmavitakko, kāmavitakkaṃ paṭicca uppajjate rāgajo pariḷāho rāgajaṃ pariḷāhaṃ paṭicca uppajjate uppādo saṅkhatalakkhaṇo, uppādaṃ saṅkhatalakkhaṇaṃ paṭicca uppajjate vipariṇāmadukkhatā.

Doso akusalamūlaṃ kuto samuṭṭhitaṃ? Amanāpikena ārammaṇena doso akusalamūlaṃ samuṭṭhitaṃ. Iti amanāpikā ārammaṇā dukkhavedanīyo phasso, dukkhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjate dukkhavedanā, dukkhavedanaṃ paṭicca uppajjate domanassūpavicāro, domanassūpavicāraṃ paṭicca uppajjate doso, dosaṃ paṭicca uppajjate byāpādavitakko, byāpādavitakkaṃ paṭicca uppajjate dosajo pariḷāho, dosajaṃ pariḷāhaṃ paṭicca uppajjate ṭhitassa aññathattaṃ saṅkhatalakkhaṇaṃ, ṭhitassa aññathattaṃ saṅkhatalakkhaṇaṃ paṭicca uppajjate dukkhadukkhatā vedanā.

Moho akusalamūlaṃ kuto samuṭṭhitaṃ? Upekkhāṭhāniyena ārammaṇena moho akusalamūlaṃ samuṭṭhitaṃ. Iti upekkhāṭhāniyā ārammaṇā adukkhamasukhavedanīyo phasso, adukkhamasukhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjate adukkhamasukhā vedanā, adukkhamasukhavedanaṃ paṭicca uppajjate upekkhūpavicāro, upekkhūpavicāraṃ paṭicca uppajjate moho, mohaṃ paṭicca uppajjate vihiṃsāvitakko, vihiṃsāvitakkaṃ paṭicca uppajjate mohajo pariḷāho, mohajaṃ pariḷāhaṃ paṭicca uppajjate vayo saṅkhatalakkhaṇaṃ, vayaṃ saṅkhatalakkhaṇaṃ paṭicca uppajjate saṅkhatadukkhatā, iti ayaṃ tiṇṇaṃ kilesānaṃ niddeso, ayaṃ vuccate kusalapakkhe tipukkhalo nayo.

Iti tīṇi akusalamūlāni na catutthāni na pañcamāni, tayo phassāti tisso vedanā yāva saṅkhatadukkhatāti, yo koci akusalapakkho, sabbo so tīsu akusalamūlesu samosarati.

Tattha katamo kusalapakkho? Tīṇi kusalamūlāni, tisso paññā sutamayī paññā cintāmayī paññā bhāvanāmayī paññā. Tayo samādhī savitakkasavicāro ... pe ... tisso sikkhā adhisīlasikkhā ... pe ... sikkhā. Tīṇi nimittāni samathanimittaṃ paggahanimittaṃ upekkhānimittaṃ. Tayo vitakkā nekkhammavitakko ... pe ... avihiṃsāvitakko. Tīṇi indriyāni anaññātaññassāmītindriyanti vitthāro. Tayo upavicārā nekkhammūpavicāro abyāpādūpavicāro avihiṃsūpavicāro. Tisso esanā kāmesanā bhavesanā brahmacariyesanā. Tayo khandhā sīlakkhandho samādhikkhandho paññākkhandho.

Tattha yaṃ alobho kusalamūlaṃ, taṃ sutamayipaññaṃ paripūreti, sutamayī paññā paripuṇṇā savitakkaṃ savicāraṃ samādhiṃ paripūreti, savitakko savicāro samādhi paripuṇṇo adhicittasikkhaṃ paripūreti, adhicittasikkhā paripuṇṇā samathanimittaṃ paripūreti, samathanimittaṃ paripuṇṇaṃ nekkhammavitakkaṃ paripūreti, nekkhammavitakko paripuṇṇo anaññātaññassāmītindriyaṃ paripūreti, anaññātaññassāmītindriyaṃ paripuṇṇaṃ nekkhammūpavicāraṃ paripūreti, nekkhammūpavicāro paripuṇṇo kāmesanaṃ pajahati, kāmesanappahānaṃ samādhikkhandhaṃ paripūreti.

Adoso kusalamūlaṃ cintāmayipaññaṃ paripūreti, cintāmayī paññā paripuṇṇā avitakkavicāramattaṃ samādhiṃ paripūreti. Avitakkavicāramatto samādhi paripuṇṇo adhisīlasikkhaṃ paripūreti, adhisīlasikkhā paripuṇṇā upekkhānimittaṃ paripūreti, upekkhānimittaṃ paripuṇṇaṃ abyāpādavitakkaṃ paripūreti, abyāpādavitakko paripuṇṇo aññindriyaṃ paripūreti, aññindriyaṃ paripuṇṇaṃ abyāpādūpavicāraṃ paripūreti, abyāpādūpavicāro paripuṇṇo bhavesanaṃ pajahati, bhavesanappahānaṃ sīlakkhandhaṃ paripūreti.

Amoho kusalamūlaṃ bhāvanāmayipaññaṃ paripūreti, bhāvanāmayī paññā paripuṇṇā avitakkaavicāraṃ samādhiṃ paripūreti, avitakko avicāro samādhi paripuṇṇo adhipaññāsikkhaṃ paripūreti, adhipaññāsikkhā paripuṇṇā paggahanimittaṃ paripūreti, paggahanimittaṃ paripuṇṇaṃ aññātāvino indriyaṃ paripūreti, aññātāvino indriyaṃ paripuṇṇaṃ avihiṃsūpavicāraṃ paripūreti, avihiṃsūpavicāro paripuṇṇo

brahmacariyesanaṃ paripūreti, brahmacariyesanā paripuṇṇā paññākkhandhaṃ paripūreti.

Iti ime tayo dhammā kusalapakkhikā sabbe kusalā dhammā tīhi tikaniddesehi niddisiyanti tīṇi vimokkhamukhāni tassa pariyosānaṃ. Tattha paṭhamena appaṇihitaṃ, dutiyena suññataṃ, tatiyena animittaṃ. Ayaṃ vuccati dutiyo tipukkhalo nāma nayo.

Tattha ye ime tayo puggalā ugghaṭitaññū vipañcitaññū neyyoti. Imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ ye ca puggalā sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya, sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya ca niyyanti, te dve puggalā. Ye ca dve puggalā dukkhāya paṭipadāya khippābhiññāya, dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya ca niyyanti, ime cattāro tena visesena dve bhavanti diṭṭhicarito ca taṇhācarito ca. Ime cattāro bhavitvā tayo bhavanti, tayo bhavitvā dve bhavanti. Imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkileso, avijjā ca taṇhā ca, ahirikañca anottappañca, assati ca asampajaññañca, nīvaraṇāni ca saṃyojanāni ca, ajjhosānañca abhiniveso ca, ahaṅkāro ca mamaṅkāro ca, assaddhiyañca dovacassañca, kosajjañca ayoniso ca manasikāro, vicikicchā ca abhijjhā ca, asaddhammassavanañca asamāpatti ca.

Tattha avijjā ca ahirikañca assati ca nīvaraṇāni ca ajjhosānañca ahaṅkāro ca assaddhiyañca kosajjañca vicikicchā ca asaddhammassavanañca, ayaṃ ekā disā.

Taṇhā ca anottappañca asampajaññañca saṃyojanāni ca abhiniveso ca mamaṅkāro ca dovacassatā ca ayoniso manasikāro ca abhijjhā ca asamāpatti ca, ayaṃ dutiyā disā. Dasannaṃ dukānaṃ dasa padāni paṭhamāni kātabbāni. Saṃkhittena atthaṃ ñāpenti paṭipakkhe kaṇhapakkhassa sabbesaṃ dukānaṃ dasa padāni dutiyakāni, ayaṃ dutiyā disā.

Iti akusalānaṃ dhammānaṃ dukkhaniddeso, ayaṃ samudayo. Yaṃ taṃ dhammaṃ ajjhāvasati nāmañca rūpañca idaṃ dukkhaṃ iti ayañca samudayo, idañca dukkhaṃ, imāni dve saccāni dukkhañca samudayo ca nandiyāvaṭṭassa nayassa paṭhamaniddeso.

Tattha katamo kusalapakkho? Samatho ca vipassanā ca, vijjā ca caraṇañca, sati ca sampajaññañca, hirī ca ottappañca, ahaṅkārappahānañca mamaṅkārappahānañca, sammāvāyāmo ca yoniso ca manasikāro, sammāsati ca sammāsamādhi ca, paññā ca nibbidā ca, samā-

patti ca saddhammassavanañca, somanassañca dhammānudhammappaṭipatti ca.

Tattha samatho ca vijjā ca sati ca hirī ca ahaṅkārappahānañca sammāvāyāmo ca sammāsati ca paññā ca samāpatti ca somanassañca, ime dhammā ekā disā. Vipassanā ca caraṇañca sampajaññañca ottappañca mamaṅkārappahānañca yoniso manasikāro ca sammāsamādhi ca nibbidā ca saddhammassavanañca dhammānudhammappaṭipatti ca, ayaṃ dutiyā disā. Iti kusalapakkhe ca akusalapakkhe ca nandiyāvaṭṭassa pana nayassa catasso disā.

Tāsu yāni akusalapakkhassa paṭhamāni padāni akusalāni kusalehi pahānaṃ gacchanti, tāni kusalapakkhe dutiyehi padehi pahānaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā rāgavirāgā cetovimutti yāni akusalapakkhassa dutiyāni akusalapadāni pahānaṃ gacchanti, tāni kusalapakkhassa paṭhamehi padehi pahānaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā avijjāvirāgā paññāvimutti pariyosānaṃ. Imesaṃ tiṇṇaṃ nayānaṃ paṭhamo nayo sīhavikkīḷito nāma. Aṭṭha padāni cattāri ca kusalāni cattāri ca akusalāni imāni aṭṭha padāni mūlapadāni, atthanayena dutiyo tipukkhalo. So chahi dhammehi neti kusalamūlāni ca neti akusalamūlāni ca, iti imāni cha padāni purimakāni ca aṭṭha mūlapadāni imāni cuddasa padāni aṭṭhārasannaṃ mūlapadānaṃ. Tattha yo pacchimako nayo nandiyāvaṭṭo, so catūhi dhammehi neti. Avijjāya ca taṇhāya ca samathena ca vipassanāya ca, ime cattāro dhammā imāni aṭṭhārasa mūlapadāni tīsu nayesu niddiṭṭhāni.

Tattha yāni nava padāni kusalāni, tattha sabbaṃ kusalaṃ samosarati. Tesañca navannaṃ mūlānaṃ cattāri padāni sīhavikkīḷitanaye tīṇi tipukkhale dve nandiyāvaṭṭe, iccete kusalassa pakkhā. Tattha yāni nava padāni kusalāni, tattha sabbaṃ kusalaṃ yujjati. Tattha sīhavikkīḷite naye cattāri padāni tīṇi tipukkhale dve nandiyāvaṭṭe imāni nava padāni kusalāni niddiṭṭhāni.

Tattha yāni nandiyāvaṭṭe naye cattāri padāni, tattha aṭṭhārasa mūlapadāni samosaranti. Yathā kathaṃ, samatho ca alobho ca adoso ca asubhasaññā ca dukkhasaññā ca imāni kusalapakkhe pañca padāni samathaṃ bhajanti. Vipassanā ca amoho ca aniccasaññā ca anattasaññā ca imāni cattāri padāni vipassanaṃ bhajanti. Imāni nava padāni kusalāni dvīsu padesu yojitāni, tattha akusalapakkhe navannaṃ akusalamūla-

padānaṃ yā ca taṇhā yo ca lobho yo ca doso yā ca subhasaññā yā ca sukhasaññā, imāni pañca padāni taṇhaṃ bhajanti. Yā ca avijjā yo ca moho yā ca niccasaññā yā ca attasaññā, imāni cattāri padāni avijjaṃ bhajanti. Etāni nava padāni akusalāni susaṃkhittāni. Iti tayo nayā ekaṃ nayaṃ na paviṭṭhā. Evaṃ aṭṭhārasa mūlapadāni nandiyāvaṭṭanaye niddisitabbāni.

Kathaṃ aṭṭhārasa mūlapadāni, tipukkhale naye yujjanti? Navannaṃ padānaṃ kusalānaṃ, vipassanā ca amoho ca aniccasaññā ca anattasaññā ca, imāni cattāri padāni; amoho ca samatho ca alobho ca asubhasaññā ca, imāni cattāri padāni; lobho ca doso ca, evaṃ imāni nava padāni tīsu kusalesu yojetabbāni. Tattha navannaṃ padānaṃ akusalānaṃ taṇhā ca lobho ca subhasaññā ca sukhasaññā ca, imāni cattāri padāni lobho akusalamūlaṃ; avijjā ca moho ca niccasaññā ca attasaññā ca ayaṃ moho ayaṃ doso, ye ca imāni nava padāni tīsu akusalesu yojitāni. Evaṃ aṭṭhārasa mūlapadāni kusalamūlesu ca yojetvā tipukkhalena nayena niddisitabbāni.

Kathaṃ aṭṭhārasa mūlapadāni sīhavikkīḷite naye yujjanti? Taṇhā ca subhasaññā ca, ayaṃ paṭhamo vipallāso. Lobho ca sukhasaññā ca, ayaṃ dutiyo vipallāso. Avijjā ca niccasaññā ca, ayaṃ tatiyo vipallāso. Moho ca attasaññā ca, ayaṃ catuttho vipallāso. Iti nava padāni akusalamūlāni catūsu padesu yojitāni. Tattha navannaṃ mūlapadānaṃ kusalānaṃ samatho ca asubhasaññā ca, idaṃ paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ. Alobho ca dukkhasaññā ca, idaṃ dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ. Vipassanā ca aniccasaññā ca, idaṃ tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ. Amoho ca anattasaññā ca, idaṃ catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ. Imāni aṭṭhārasa mūlapadāni sīhavikkīḷitanayaṃ anupaviṭṭhāni. Imesaṃ tiṇṇaṃ nayānaṃ yā bhūmi ca yo rāgo ca yo doso ca ekaṃ nayaṃ pavisati. Ekassa nayassa akusale vā dhamme kusale vā dhamme viññāte paṭipakkho anvesitabbo, paṭipakkhe anvesitvā so nayo niddisitabbo, tamhi naye niddiṭṭho. Yathā ekamhi naye sabbe nayā paviṭṭhā tathā niddisitabbā. Ekamhi ca naye aṭṭhārasa mūlapadāni paviṭṭhāni, tamhi dhamme viññāte sabbe dhammā viññātā honti. Imesaṃ tiṇṇaṃ nayānaṃ sīhavikkīḷitanayassa cattāri phalāni pariyosānaṃ. Paṭhamāya disāya paṭhamaṃ phalaṃ, dutiyāya disāya dutiyaṃ phalaṃ, tatiyāya disāya tatiyaṃ phalaṃ, catutthāya disāya catutthaṃ phalaṃ. Tipukkhalassa nayassa tīṇi

vimokkhamukhāni pariyosānaṃ. Paṭhamāya disāya appaṇihitaṃ, dutiyāya disāya suññataṃ, tatiyāya disāya animittaṃ. Nandiyāvaṭṭassa nayassa rāgavirāgā cetovimutti avijjāvirāgā ca paññāvimutti pariyosānaṃ. Paṭhamāya disāya rāgavirāgā cetovimutti, dutiyāya disāya avijjāvirāgā paññāvimutti. Ime tayo nayā imesaṃ tiṇṇaṃ nayānaṃ aṭṭhārasannaṃ mūlapadānaṃ ālokanā, ayaṃ vuccati disālokano nayo. Āloketvāna jānāti "ayaṃ dhammo imaṃ dhammaṃ bhajatī"ti sammā yojanā. Kusalapakkhe akusalapakkhe ca ayaṃ nayo aṅkuso nāma. Ime pañca nayā.

Tatthimā uddānagāthā

Taṇhā ca avijjāpi ca, Lobho doso tatheva moho ca; Cattāro ca vipallāsā, Kilesabhūmī nava padāni.

Ye ca satipaṭṭhānā, Samatho ca vipassanā kusalamūlā; Etaṃ sabbaṃ kusalaṃ, Indriyabhūmī nava padāni.

Sabbakusalaṃ navahi padehi yujjati, Navahi ceva akusalaṃ; Ete te mūlapadā, Ubhato aṭṭhārasa padāni.

Taṇhā ceva avijjā ca, Samatho ca vipassanā; Yo neti sabbesu yogayutto, Ayaṃ nayo nandiyāvaṭṭo.

Yaṃ kusalamūlehi, Nayati kusalaakusalamūlehi; Bhūtaṃ tathaṃ avitathaṃ, Tipukkhalaṃ taṃ nayaṃ āhu.

So neti vipallāsehi, Kilesaindriyehi ca; Dhamme taṃ nayaṃ vinayamāhu, Sīhavikkīḷitaṃ nāma.

Veyyākaraṇe vutte, Kusalatāhi akusalatāhi ca; Tayo ālokayati, Ayaṃ nayo disālocano nāma.

Oloketvā disālocanena, Ukkhipiya yaṃ samāneti; Sabbe kusalākusale, Ayaṃ nayo aṅkuso nāma.

Nayasamuṭṭhānaṃ. Peṭakopadese mahākaccāyanassa therassa suttavibhaṅgassa dassanaṃ samattaṃ.

Yāni catukkāni akusalāni kusalāni ca sīhavikkīḷite naye niddiṭṭhāni, tikāni kusalāni ca akusalāni ca tipukkhale naye niddiṭṭhāni, dukāni kusalāni ca akusalāni ca nandiyāvaṭṭe naye niddiṭṭhāni. Yesu dvīsu dhammesu kusalesu so attho tikesu vibhajjamānassa bhavabhūmi, atha ca sabbo ca attho tīhi byañjanehi niddisati. Tattakāni vuccati. Yo attho catūhi padehi aṭṭhavīsatibhāgehi natthibhūmi niddisituṃ, avacarantova catūhi padehi niddisati. Iti yaṃ yathāniddiṭṭhassa avikosanā idaṃ pamāṇaṃ. Yathā sabbe samādhayo tīsu samādhīsu pariyesitabbā,

savitakkasavicāre avitakkavicāramatte avitakkaavicāre idaṃ pamāṇaṃ, natthi catuttho samādhi. Tathā tisso paññā cintāmayī sutamayī bhāvanāmayī sabbāsu paññāsu niddisati, natthi catutthī paññā na cintāmayī na sutamayī na bhāvanāmayī, paññā nassa atthi imesaṃ dhammānaṃ yā avikkhepanā, idaṃ vuccati pamāṇanti.

Therassa mahākaccāyanassa jambuvanavāsino peṭakopadeso samatto.

Peṭakopadesapakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Peṭakopadesa

1. Ariyasaccappakāsanapaṭhamabhūmi

Namo sammāsambuddhānaṃ paramatthadassīnaṃ sīlādiguṇapāramippattānaṃ.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Duve hetū duve paccayā sāvakassa sammādiṭṭhiyā uppādāya—parato ca ghoso saccānusandhi, ajjhattañca yoniso manasikāro. Tattha katamo parato ghoso? Yā parato desanā ovādo anusāsanī saccakathā saccānulomo. Cattāri saccāni—dukkhaṃ samudayo nirodho maggo. Imesaṃ catunnaṃ saccānaṃ yā desanā sandassanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkiriyā pakāsanā—ayaṃ vuccati saccānulomo ghosoti.

Tattha katamo ajjhattaṃ yoniso manasikāro?

Ajjhattaṃ yoniso manasikāro nāma yo yathādesite dhamme bahiddhā ārammaṇaṃ anabhinīharitvā yoniso manasikāro—ayaṃ vuccati yoniso manasikāro.

Taṃākāro yoniso dvāro vidhi upāyo. Yathā puriso sukkhe kaṭṭhe vigatasnehe sukkhāya uttarāraṇiyā thale abhimanthamānaṃ bhabbo jotissa adhigamāya. Taṃ kissa hetu. Yoniso aggissa adhigamāya. Evamevassa yamidaṃ dukkhasamudayanirodhamaggānaṃ aviparītadhammadesanaṃ manasikaroti—ayaṃ vuccati yoniso manasikāro.

Yathā tisso upamā pubbe assutā ca assutapubbā ca paṭibhanti. Yo hi koci kāmesu avītarāgoti ... pe ... duve upamā ayoniso kātabbā pacchimesu vuttaṃ. Tattha yo ca parato ghoso yo ca ajjhattaṃ yoniso manasikāro—ime dve paccayā. Parato ghosena yā uppajjati paññā—ayaṃ vuccati sutamayī paññā. Yā ajjhattaṃ yoniso manasikārena uppajjati paññā—ayaṃ vuccati cintāmayī paññāti. Imā dve paññā veditabbā. Purimakā ca dve paccayā. Ime dve hetū dve paccayā sāvakassa sammādiṭṭhiyā uppādāya.

Tattha parato ghosassa saccānusandhissa desitassa atthaṃ avijānanto atthappaṭisaṃvedī bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Na ca atthappaṭisaṃvedī yoniso manasikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Parato ghosassa saccānusandhissa desitassa atthaṃ vijānanto atthappaṭisaṃvedī bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Atthappaṭisaṃvedī ca yoniso manasikarissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Esa hetu etaṃ ārammaṇaṃ eso upāyo sāvakassa niyyānassa, natthañño. Soyaṃ na ca suttassa atthavijānanāya saha yutto nāpi ghosānuyogena parato ghosassa atthaṃ avijānantena sakkā uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanaṃ adhigantuṃ, tasmā nibbāyitukāmena sutamayena atthā pariyesitabbā. Tattha pariyesanāya ayaṃ anupubbī bhavati soḷasa hārā, pañca nayā, aṭṭhārasa mūlapadāni.

Tatthāyaṃ uddānagāthā

Soḷasahārā nettī, Pañcanayā sāsanassa pariyeṭṭhi; Aṭṭhārasamūlapadā, Kaccāyanagottaniddiṭṭhā.

Tattha katame soḷasahārā?

Desanā vicayo yutti padaṭṭhānaṃ lakkhaṇaṃ catubyūho āvaṭṭo vibhatti parivattano vevacano paññatti otaraṇo sodhano adhiṭṭhāno parikkhāro samāropano—ime soḷasa hārā.

Tattha uddānagāthā

Desanā vicayo yutti, padaṭṭhāno ca lakkhaṇo; Catubyūho ca āvaṭṭo, vibhatti parivattano.

Vevacano ca paññatti, otaraṇo ca sodhano; Adhiṭṭhāno parikkhāro, samāropano soḷaso.

Tattha katame pañca nayā?

Nandiyāvaṭṭo tipukkhalo sīhavikkīḷito disālocano aṅkusoti.

Tattha uddānagāthā

Paṭhamo nandiyāvaṭṭo, dutiyo ca tipukkhalo; Sīhavikkīḷito nāma, tatiyo hoti so nayo.

Disālocanamāhaṃsu, catuttho nayalañjako; Pañcamo aṅkuso nāma, sabbe pañca nayā gatā.

Tattha katamāni aṭṭhārasa mūlapadāni?

Avijjā taṇhā lobho doso moho subhasaññā sukhasaññā niccasaññā attasaññā samatho vipassanā alobho adoso amoho asubhasaññā dukkhasaññā aniccasaññā anattasaññā, imāni aṭṭhārasa mūlapadāni. Tattha nava

padāni akusalāni yattha sabbaṃ akusalaṃ samosarati. Nava padāni kusalāni yattha sabbaṃ kusalaṃ samosarati.

Katamāni nava padāni akusalāni yattha sabbaṃ akusalaṃ samosarati?

Avijjā yāva attasaññā, imāni nava padāni akusalāni, yattha sabbaṃ akusalaṃ samosarati.

Katamāni nava padāni kusalāni yattha sabbaṃ kusalaṃ samosarati?

Samatho yāva anattasaññā, imāni nava padāni kusalāni yattha sabbaṃ kusalaṃ samosarati. Imāni aṭṭhārasa mūlapadāni.

Tattha imā uddānagāthā

Taṇhā ca avijjā lobho, Doso tatheva moho ca; Cattāro ca vipallāsā, Kilesabhūmi nava padāni.

Ye ca satipaṭṭhānā samatho, Vipassanā kusalamūlaṃ; Etaṃ sabbaṃ kusalaṃ, Indriyabhūmi navapadāni.

Sabbaṃ kusalaṃ navahi padehi yujjati, Navahi ceva akusalaṃ; Ekake nava mūlapadāni, Ubhayato aṭṭhārasa mūlapadāni.

Imesaṃ aṭṭhārasannaṃ mūlapadānaṃ yāni nava padāni akusalāni, ayaṃ dukkhasamudayo; yāni nava padāni kusalāni, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā. Iti samudayassa dukkhaṃ phalaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nirodhaṃ phalaṃ. Imāni cattāri ariyasaccāni bhagavatā bārāṇasiyaṃ desitāni.

Tattha dukkhassa ariyasaccassa aparimāṇāni akkharāni padāni byañjanāni ākārāni niruttiyo niddesā desitā etassevatthassa saṅkāsanāya pakāsanāya vivaraṇāya vibhajanāya uttānīkammatāya paññāpanāyāti. Yā evaṃ sabbesaṃ saccānaṃ iti ekamekaṃ saccaṃ aparimāṇehi akkharapadabyañjanaākāraniruttiniddesehi pariyesitabbaṃ, tañca byañjanaṃ atthaputhuttena pana attheva byañjanaputhuttena.

Yo hi koci samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ vadeyya "ahaṃ idaṃ dukkhaṃ paccakkhāya aññaṃ dukkhaṃ paññapessāmī"ti tassa taṃ vācāvatthukamevassa pucchito ca na sampāyissati. Evaṃ saccāni. Yañca rattiṃ bhagavā abhisambuddho, yañca rattiṃ anupādāya parinibbuto, etthantare yaṃ kiñci bhagavatā bhāsitaṃ suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ, sabbaṃ taṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ. Na kiñci buddhānaṃ bhagavantānaṃ dhammadesanāya dhammacakkato bahiddhā, tassa sabbaṃ suttaṃ ariyadhammesu pariyesitabbaṃ. Tattha pariggaṇhanāya

ālokasabhāni cattāri ariyasaccāni thāvarāni imāni.

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Jāti jarā byādhi maraṇaṃ saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Tatthāyaṃ lakkhaṇaniddeso, pātubhāvalakkhaṇā jāti, paripākalakkhaṇā jarā, dukkhadukkhatālakkhaṇo byādhi, cutilakkhaṇaṃ maraṇaṃ, piyavippayogavipariṇāmaparitāpanalakkhaṇo soko, lālappanalakkhaṇo paridevo, kāyasampīḷanalakkhaṇaṃ dukkhaṃ, cittasampīḷanalakkhaṇaṃ domanassaṃ, kilesaparidahanalakkhaṇo upāyāso, amanāpasamodhānalakkhaṇo appiyasampayogo, manāpavinābhāvalakkhaṇo piyavippayogo, adhippāyavivattanalakkhaṇo alābho, apariññālakkhaṇā pañcupādānakkhandhā, paripākacutilakkhaṇaṃ jarāmaraṇaṃ, pātubhāvacutilakkhaṇaṃ cutopapatti, paṭisandhinibbattanalakkhaṇo samudayo, samudayaparijahanalakkhaṇo nirodho, anusayasamucchedalakkhaṇo maggo. Byādhilakkhaṇaṃ dukkhaṃ, sañjānanalakkhaṇo samudayo, niyyānikalakkhaṇo maggo, santilakkhaṇo nirodho. Appaṭisandhibhāvanirodhalakkhaṇā anupādisesā nibbānadhātu, dukkhañca samudayo ca, dukkhañca nirodho ca, dukkhañca maggo ca, samudayo ca dukkhañca, samudayo ca nirodho ca, samudayo ca maggo ca, nirodho ca samudayo ca, nirodho ca dukkhañca, nirodho ca maggo ca, maggo ca nirodho ca, maggo ca samudayo ca, maggo ca dukkhañca.

Tatthimāni suttāni.

"Yamekarattiṃ paṭhamaṃ, gabbhe vasati māṇavo; Abbhuṭṭhitova so yāti, sa gacchaṃ na nivattatī"ti.

Aṭṭhimā, ānanda, dānūpapattiyo ekuttarike suttaṃ—ayaṃ jāti.

Tattha katamā jarā?

"Acaritvā brahmacariyaṃ, aladdhā yobbane dhanaṃ; Jiṇṇakoñcāva jhāyanti, khīṇamaccheva pallale".

Pañca pubbanimittāni devesu—ayaṃ jarā.

Tattha katamo byādhi?

Sāmaṃ tena kuto rāja, Tuvampi jarāyanti vedesi; Khattiya kammassa phalo, Loko na hi kammaṃ panayati.

Tayo gilānā—ayaṃ byādhi.

Tattha katamaṃ maraṇaṃ?

Yathāpi kumbhakārassa, kataṃ mattikabhājanaṃ; Khuddakañca mahantañca, yaṃ pakkaṃ yañca āmakaṃ; Sabbaṃ bhedanapariyan-

taṃ, evaṃ maccāna jīvitaṃ.

Mamāyite passatha phandamāne, Maccheva appodake khīṇasote; Etampi disvā amamo careyya, Bhavesu āsattimakubbamāno.

Udakappanasuttaṃ—idaṃ maraṇaṃ.

Tattha katamo soko?

Idha socati pecca socati, Pāpakārī ubhayattha socati; So socati so vihaññati, Disvā kammakiliṭṭhamattano.

Tīṇi duccaritāni—ayaṃ soko.

Tattha katamo paridevo?

Kāmesu giddhā pasutā pamūḷhā, Avadāniyā te visame niviṭṭhā; Dukkhūpanītā paridevayanti, Kiṃsu bhavissāma ito cutāse.

Tisso vipattiyo—ayaṃ paridevo.

Tattha katamaṃ dukkhaṃ?

Sataṃ āsi ayosaṅkū, sabbe paccattavedanā; Jalitā jātavedāva, accisaṃghasamākulā.

Mahā vata so pariḷāho saṃyuttake suttaṃ saccasaṃyuttesu—idaṃ dukkhaṃ.

Tattha katamaṃ domanassaṃ?

Saṅkappehi pareto so, kapaṇo viya jhāyati; Sutvā paresaṃ nigghosaṃ, maṅku hoti tathāvidho.

Dveme tapanīyā dhammā—idaṃ domanassaṃ.

Tattha katamo upāyāso?

Kammārānaṃ yathā ukkā, anto ḍayhati no bahi; Evaṃ ḍayhati me hadayaṃ, sutvā nibbattamambujaṃ.

Tayo aggī—ayaṃ upāyāso.

Tattha katamo appiyasampayogo?

Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ, Tatuṭṭhāya tameva khādati; Evaṃ atidhonacārinaṃ, Sāni kammāni nayanti duggatiṃ.

Dveme tathāgataṃ abbhācikkhanti, ekuttarike suttaṃ dukesu—ayaṃ appiyasampayogo.

Tattha katamo piyavippayogo?

Supinena yathāpi saṅgataṃ, Paṭibuddho puriso na passati; Evampi piyāyitaṃ janaṃ, Petaṃ kālaṅkataṃ na passati.

Te devā cavanadhammaṃ viditvā tīhi vācāhi anusāsanti. Ayaṃ piyavippayogo.

Yampicchaṃ na labhati, tisso māradhītaro; Tassa ce kāmayānassa, chandajātassa jantuno; Te kāmā parihāyanti, sallaviddhova ruppati.

Saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Cakkhu sotañca ghānañca, jivhā kāyo tato manaṃ; Ete lokāmisā ghorā, yattha sattā puthujjanā.

Pañcime bhikkhave khandhā—idaṃ dukkhaṃ.

Tattha katamā jarā ca maraṇañca?

Appaṃ vata jīvitaṃ idaṃ, Oraṃ vassasatāpi mīyate; Atha vāpi akicchaṃ jīvitaṃ, Atha kho so jarasāpi mīyate.

Saṃyuttake pasenadisaṃyuttake suttaṃ ayyikā me kālaṅkatā—ayaṃ jarā ca maraṇañca.

Tattha katamā cuti ca upapatti ca?

"Sabbe sattā marissanti, Maraṇantaṃ hi jīvitaṃ; Yathākammaṃ gamissanti, Attakammaphalūpagā"ti.—

Ayaṃ cuti ca upapatti ca.

Imehi suttehi ekasadisehi ca aññehi navavidhaṃ suttaṃ taṃ anupaviṭṭhehi lakkhaṇato dukkhaṃ ñatvā sādhāraṇañca asādhāraṇañca dukkhaṃ ariyasaccaṃ niddisitabbaṃ. Gāthāhi gāthā anuminitabbā, byākaraṇehi vā byākaraṇaṃ—idaṃ dukkhaṃ.

Tattha katamo dukkhasamudayo?

Kāmesu sattā kāmasaṅgasattā, Saṃyojane vajjamapassamānā; Na hi jātu saṃyojanasaṅgasattā, Oghaṃ tareyyuṃ vipulaṃ mahantaṃ.

Cattāro āsavā suttaṃ—ayaṃ dukkhasamudayo.

Tattha katamo dukkhanirodho?

Yamhi na māyā vasatī na māno, Yo vītalobho amamo nirāso; Panuṇṇakodho abhinibbutatto, So brāhmaṇo so samaṇo sa bhikkhu.

Dvemā vimuttiyo, rāgavirāgā ca cetovimutti; avijjāvirāgā ca paññāvimutti—ayaṃ nirodho.

Tattha katamo maggo?

Eseva maggo natthaññho, dassanassa visuddhiyā; Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, mārassetaṃ pamohanaṃ.

Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā—ayaṃ maggo.

Tattha katamāni cattāri ariyasaccāni?

"Ye dhammā hetuppabhavā, Tesaṃ hetuṃ tathāgato āha; Tesañca yo nirodho, Evaṃvādī mahāsamaṇo"ti.

Hetuppabhavā dhammā dukkhaṃ, hetusamudayo, yaṃ bhagavato vacanaṃ. Ayaṃ dhammo yo nirodho, ye hi keci saṃyojaniyesu dhammesu assadānupassino viharanti. Kilesā taṇhā pavaḍḍhati, taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Tattha yaṃ saṃyojanaṃ—ayaṃ samudayo. Ye saṃyojaniyā dhammā ye ca sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti—idaṃ dukkhaṃ. Yā saṃyojaniyesu dhammesu ādīnavānupassanā—ayaṃ maggo. Parimuccati jātiyā jarāya byādhīhi maraṇehi sokehi paridevehi yāva upāyāsehi—idaṃ nibbānaṃ. Imāni cattāri saccāni.

Tattha katamā anupādisesā nibbānadhātu?

Atthaṅgatassa na pamāṇamatthi, Taṃ hi vā natthi yena naṃ paññapeyya; Sabbasaṅgānaṃ samūhatattā vidū, Sitā vādasatassu sabbe.

Saṃyuttake godhikasaṃyuttaṃ.

Imāni asādhāraṇāni suttāni. Yahiṃ yahiṃ saccāni niddiṭṭhāni, tahiṃ tahiṃ saccalakkhaṇato otāretvā aparimāṇehi byañjanehi so attho pariyesitabbo. Tattha atthānuparivatti byañjanena puna byañjanānuparivatti atthena tassa ekamekassa aparimāṇāni byañjanāni imehi suttehi yathānikkhittehi cattāri ariyasaccāni niddisitabbāni. Pañcanikāye anupaviṭṭhāhi gāthāhi gāthā anuminitabbā, byākaraṇena byākaraṇaṃ. Imāni asādhāraṇāni suttāni.

Tesaṃ imā uddānagāthā

Yamekarattiṃ paṭhamaṃ, aṭṭha dānūpapattiyo; Pañca pubbanimittāni, khīṇamacchaṃva pallalaṃ.

Sāmaṃ tena kuto rāja, tayo devā gilānakā; Yathāpi kumbhakārassa, yathā nadidakappanaṃ.

Idha socati pecca socati, Tīṇi duccaritāni ca; Kāmesu giddhā pasutā, Yāva tisso vipattiyo.

Sataṃ āsi ayosaṅkū, pariḷāho mahattaro; Saṅkappehi pareto so, tattha tapaniyehi ca.

Kammārānaṃ yathā ukkā, tayo aggī pakāsitā; Ayato malamuppannaṃ, abbhakkhānaṃ tathāgate.

Tividhaṃ devānusāsanti, supinena saṅgamo yathā; Tisso ceva māradhītā, sallaviddhova ruppati.

Cakkhu sotañca ghānañca, pañcakkhandhā pakāsitā; Appaṃ vata jīvitaṃ idaṃ, ayyikā me mahallikā.

Sabbe sattā marissanti, upapatti cuticayaṃ; Kāmesu sattā pasutā, āsavehi catūhi ca.

Yamhi na māyā vasati, dvemā cetovimuttiyo; Eseva maggo natthañño, bojjhaṅgā ca sudesitā.

Atthaṅgatassa na pamāṇamatthi, Godhiko parinibbuto; Ye dhammā hetuppabhavā, Saṃyojanānupassino.

Imā dasa tesaṃ uddānagāthā.

Tatthimāni sādhāraṇāni suttāni yesu suttesu sādhāraṇāni saccāni desitāni anulomampi paṭilomampi vomissakampi. Tattha ayaṃ ādi.

Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā) Vivicchā pamādā nappakāsati; Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayaṃ.

Tattha yā avijjā ca vivicchā ca, ayaṃ samudayo. Yaṃ mahabbhayaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Imāni dve saccāni—dukkhañca samudayo ca. "Saṃyojanaṃ saṃyojaniyā ca dhammā"ti saṃyuttake cittasaṃyuttakesu byākaraṇaṃ. Tattha yaṃ saṃyojanaṃ, ayaṃ samudayo. Ye saṃyojaniyā dhammā, idaṃ dukkhaṃ. Imāni dve saccāni—dukkhañca samudayo ca.

Tattha katamaṃ dukkhañca nirodho ca?

Ucchinnabhavataṇhassa, netticchinnassa bhikkhuno; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo.

Yaṃ cittaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Yo bhavataṇhāya upacchedo, ayaṃ dukkhanirodho. Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavoti niddeso. Imāni dve saccāni— dukkhañca nirodho ca. Dvemā, bhikkhave, vimuttiyo; rāgavirāgā ca cetovimutti, avijjāvirāgā ca paññāvimutti. Yaṃ cittaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Yā vimutti, ayaṃ nirodho. Imāni dve saccāni—dukkhañca nirodho ca.

Tattha katamaṃ dukkhañca maggo ca?

Kumbhūpamaṃ kāyamimaṃ viditvā, Nagarūpamaṃ cittamidaṃ ṭhapetvā; Yodhetha māraṃ paññāvudhena, Jitañca rakkhe anivesano siyā.

Tattha yañca kumbhūpamo kāyo yañca nagarūpamaṃ cittaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Yaṃ paññāvudhena māraṃ yodhethāti ayaṃ maggo. Imāni dve saccāni. Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahitabbaṃ. Yā saṃyojanā, ayaṃ maggo. Ye te dhammā anattaniyā pahātabbā, rūpaṃ yāva viññāṇaṃ, idaṃ dukkhañca maggo ca.

Tattha katamaṃ dukkhañca samudayo ca nirodho ca?

Ye keci sokā paridevitā vā, Dukkhā ca lokasmimanekarūpā; Piyaṃ paṭiccappabhavanti ete, Piye asante na bhavanti ete.

Ye sokaparidevā, yaṃ ca anekarūpaṃ dukkhaṃ, yaṃ pemato bhavati, idaṃ dukkhaṃ. Yaṃ pemaṃ, ayaṃ samudayo. Yo tattha chandarāgavinayo piyassa akiriyā, ayaṃ nirodho. Imāni tīṇi saccāni. Timbaruko paribbājako pacceti "sayaṃkataṃ paraṃkatan"ti. Yathesā vīmaṃsā, idaṃ dukkhaṃ. Yā ete dve ante anupagamma majjhimā paṭipadā avijjāpaccayā saṅkhārā yāva jātipaccayā jarāmaraṇaṃ, idampi dukkhañca samudayo ca. Viññāṇaṃ nāmarūpaṃ saḷāyatanaṃ phasso vedanā bhavo jāti jarāmaraṇaṃ, idaṃ dukkhaṃ. Avijjā saṅkhārā taṇhā upādānaṃ, ayaṃ samudayo. Iti idaṃ sayaṃkataṃ vīmaṃseyyāti yañca paṭiccasamuppāde dukkhaṃ, idaṃ eso samudayo niddiṭṭho. Avijjānirodhā saṅkhāranirodho ca yāva ca jarāmaraṇanirodhoti ayaṃ nirodho. Imāni tīṇi saccāni dukkhañca samudayo ca nirodho ca.

Tattha katamaṃ dukkhañca samudayo ca maggo ca?

"Yo dukkhamaddakkhi yatonidānaṃ, Kāmesu so jantu kathaṃ nameyya; Kāmā hi loke saṅgāti ñatvā, Tesaṃ satīmā vinayāya sikkhe"ti.

Yo dukkhamaddakkhi, idaṃ dukkhaṃ. Yato bhavati, ayaṃ samudayo. Sandiṭṭhaṃ yato bhavati yāva tassa vinayāya sikkhā, ayaṃ maggo. Imāni tīṇi saccāni.

Ekādasaṅguttaresu gopālakopamasuttaṃ.

Tattha yāva rūpasaññuttā yañca saḷāyatanaṃ yathā vaṇaṃ paṭicchādeti yañca titthaṃ yathā ca labhati dhammūpasañhitaṃ uḷāraṃ pītipāmojjaṃ catubbidhaṃ ca attabhāvato ca vatthu, idaṃ dukkhaṃ. Yāva āsāṭikaṃ hāretā hoti, ayaṃ samudayo. Rūpasaññuttā āsāṭakaharaṇaṃ vaṇapaṭicchādanaṃ vīthiññutā gocarakusalañca, ayaṃ maggo. Avasesā dhammā atthi hetū atthi paccayā atthi nissayā sāvasesadohitā anekapūjā ca kalyāṇamittatappaccayā dhammā vīthiññutā ca hetu, imāni tīṇi saccāni.

Tattha katamaṃ dukkhañca maggo ca nirodho ca?

Sati kāyagatā upaṭṭhitā, Chasu phassāyatanesu saṃvuto; Satataṃ bhikkhu samāhito, Jaññā nibbānamattano.

Tattha yā ca kāyagatā sati yañca saḷāyatanaṃ yattha sabbañcetaṃ dukkhaṃ. Yā ca kāyagatā sati yo ca sīlasaṃvaro yo ca samādhi yattha yā

sati, ayaṃ paññākkhandho. Sabbampi sīlakkhandho samādhikkhandho, ayaṃ maggo. Evaṃvihārinā ñātabbaṃ nibbānaṃ. Ayaṃ nirodho, imāni tīṇi saccāni. Sīle patiṭṭhāya dve dhammā bhāvetabbā samatho ca vipassanā ca. Tattha yaṃ cittasahajātā dhammā, idaṃ dukkhaṃ. Yo ca samatho yā ca vipassanā, ayaṃ maggo. Rāgavirāgā ca cetovimutti, avijjāvirāgā ca paññāvimutti, ayaṃ nirodho. Imāni tīṇi saccāni.

Tattha katamo samudayo ca nirodho ca?

Āsā ca pīhā abhinandanā ca, Anekadhātūsu sarā patiṭṭhitā; Aññāṇamūlappabhavā pajappitā, Sabbā mayā byantikatā samūlikā.

Aññāṇamūlappabhavāti purimakehi samudayo. Sabbā mayā byantikatā samūlikāti nirodho. Imāni dve saccāni. Catunnaṃ dhammānaṃ ananubodhā appaṭivedhā vitthārena kātabbaṃ. Ariyassa sīlassa samādhino paññāya vimuttiyā. Tattha yo imesaṃ catunnaṃ dhammānaṃ ananubodhā appaṭivedhā, ayaṃ samudayo. Paṭivedho bhavanettiyā, ayaṃ nirodho. Ayaṃ samudayo ca nirodho ca.

Tattha katamo samudayo ca maggo ca?

Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā) Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhīyare.

Yāni sotānīti ayaṃ samudayo. Yā ca paññā yā ca sati nivāraṇaṃ pidhānañca, ayaṃ maggo. Imāni dve saccāni. Sañcetaniyaṃ suttaṃ daḷhanemiyānākāro chahi māsehi niddiṭṭho. Tattha yaṃ kāyaṃ kāyakammaṃ savaṅkaṃ sadosaṃ sakasāvaṃ yā savaṅkatā sadosatā sakasāvatā, ayaṃ samudayo. Evaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ avaṅkaṃ adosaṃ akasāvaṃ, yā avaṅkatā adosatā akasāvatā, ayaṃ maggo. Evaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ. Imāni dve saccāni samudayo ca maggo ca.

Tattha katamo samudayo ca nirodho ca maggo ca?

"Nissitassa calitaṃ, anissitassa calitaṃ natthi, calite asati passaddhi, passaddhiyā sati nati na hoti, natiyā asati āgatigati na hoti, āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti, cutūpapāte asati nevidha na huraṃ na ubhayamantarena. Esevanto dukkhassā"ti.

Tattha dve nissayā, ayaṃ samudayo. Yo ca anissayo, yā ca anati, ayaṃ maggo. Yā āgatigati na hoti cutūpapāto ca yo esevanto dukkhassāti, ayaṃ nirodho. Imāni tīṇi saccāni. Anupaṭṭhitakāyagatā sati ... pe ... yaṃ vimuttiñāṇadassanaṃ, ayaṃ samudayo. Ekārasaupanissayā vimuttiyo yāva upanissayaupasampadā upaṭṭhitakāyagatāsatissa vi-

harati. Sīlasaṃvaro sosāniyo hoti, yañca vimuttiñāṇadassanaṃ, ayaṃ maggo. Yā ca vimutti, ayaṃ nirodho. Imāni tīṇi saccāni. Samudayo ca nirodho ca maggo ca.

Tattha katamo nirodho ca maggo ca?

Sayaṃ katena saccena, Tena attanā abhinibbānagato vitiṇṇakaṅkho;
Vibhavañca ñatvā lokasmiṃ, Tāva khīṇapunabbhavo sa bhikkhu.

Yaṃ saccena, ayaṃ maggo. Yaṃ khīṇapunabbhavo, ayaṃ nirodho. Imāni dve saccāni. Pañca vimuttāyatanāni satthā vā dhammaṃ desesi aññataro vā viññū sabrahmacārīti vitthārena kātabbā. Tassa atthappaṭisaṃvedissa pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, yāva nibbindanto virajjati, ayaṃ maggo. Yā vimutti, ayaṃ nirodho. Evaṃ pañca vimuttāyatanāni vitthārena. Imāni dve saccāni nirodho ca maggo ca.

Imāni sādhāraṇāni suttāni. Imehi sādhāraṇehi suttehi yathānikkhittehi paṭivedhato ca lakkhaṇato ca otāretvā aññāni suttāni niddisitabbāni aparihāyantena. Gāthāhi gāthā anuminitabbā, byākaraṇehi byākaraṇaṃ. Ime ca sādhāraṇā dasa parivaḍḍhakā eko ca catukko niddeso sādhāraṇo. Ayañca pakiṇṇakaniddeso. Ekaṃ pañca cha ca savekadeso sabbaṃ. Ime dve parivajjanā purimakā ca dasa. Ime dvādasa parivaḍḍhakā saccāni. Ettāvatā sabbaṃ suttaṃ natthi, taṃ byākaraṇaṃ vā gāthā viya. Imehi dvādasahi parivaḍḍhakehi na otarituṃ appamattena pariyesitvā niddisitabbā.

Tatthāyaṃ saṅkhepo. Sabbaṃ dukkhaṃ sattahi padehi samosaraṇaṃ gacchati. Katarehi sattahi? Appiyasampayogo ca piyavippayogo ca, imehi dvīhi padehi sabbaṃ dukkhaṃ niddisitabbaṃ. Tassa dve nissayā—kāyo ca cittañca. Tena vuccati "kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikañce"ti, natthi taṃ dukkhaṃ na kāyikaṃ vā na cetasikaṃ, sabbaṃ dukkhaṃ dvīhi dukkhehi niddisitabbaṃ kāyikena ca cetasikena ca. Tīhi dukkhatāhi saṅgahitaṃ dukkhadukkhatāya saṅkhāradukkhatāya vipariṇāmadukkhatāya. Iti taṃ sabbaṃ dukkhaṃ tīhi dukkhatāhi saṅgahitaṃ. Iti idañca dukkhaṃ tividhaṃ. Duvidhaṃ dukkhaṃ kāyikañca cetasikañca. Duvidhaṃ appiyasampayogo ca piyavippayogo ca. Idaṃ sattavidhaṃ dukkhaṃ.

Tattha tividho samudayo acatuttho apañcamo. Katamo tividho? Taṇhā ca diṭṭhi ca kammaṃ. Tattha taṇhā ca bhavasamudayo kammaṃ. Tathā nibbattassa hīnapaṇītatā, ayaṃ samudayo. Iti yāpi bhavagatīsu hīnatā ca paṇītatā ca, yāpi tīhi dukkhatāhi saṅgahitā, yopi dvīhi mūlehi

samudānīto avijjāya nivutassa bhavataṇhāsaṃyuttassa saviññāṇako kāyo, sopi tīhi dukkhatāhi saṅgahito.

Tathā vipallāsato diṭṭhi āgantabbā. Sā sattavidhā niddisitabbā. Eko vipallāso tīṇi niddisīyati, cattāri vipallāsavatthūni. Tattha katamo eko vipallāso? Yo viparītaggāho paṭikkhepena, otaraṇaṃ yathā "anicce niccam"iti viparītaṃ gaṇhāti. Evaṃ cattāro vipallāsā. Ayameko vipallāsīyati saññā cittaṃ diṭṭhi. Katamāni cattāri vipallāsavatthūni? Kāyo vedanā cittaṃ dhammā. Evaṃ vipallāsagatassa akusalañca pavaḍḍheti. Tattha saññāvipallāso dosaṃ akusalamūlaṃ pavaḍḍheti. Cittavipallāso lobhaṃ akusalamūlaṃ pavaḍḍheti. Diṭṭhivipallāso mohaṃ akusalamūlaṃ pavaḍḍheti. Tattha dosassa akusalamūlassa tīṇi micchattāni phalaṃ—micchāvācā micchākammanto micchāājīvo; lobhassa akusalamūlassa tīṇi micchattāni phalaṃ—micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi; mohassa akusalamūlassa dve micchattāni phalaṃ—micchādiṭṭhi ca micchāsati ca. Evaṃ akusalaṃ sahetu sappaccayaṃ vipallāsā ca paccayo, akusalamūlāni sahetū eteyeva paṭipakkhena anūnā anadhikā dvīhi paccayehi niddisitabbā. Nirodhe ca magge ca vipallāsamupādāya parato paṭipakkhena catasso.

Tatthimā uddānagāthā

Avijjāya nivuto loko, cittaṃ saṃyojanampi; Sā pacchinnabhavataṇhā, dvemā ceva vimuttiyo.

Kumbhūpamaṃ kāyamimaṃ, Yaṃ na tumhākaṃ taṃ pajaha; Ye keci sokaparidevā, Timbaruko ca sayaṃkataṃ.

Dukkhaṃ diṭṭhi ca uppannaṃ, yañca gopālakopamaṃ; Sati kāyagatā māhu, samatho ca vipassanā.

Āsā pihā ca abhinandanā ca, Catunnamananubodhanā; Yāni sotāni lokasmiṃ, Daḷhaṃ nemiyānākāro.

Yaṃ nissitassa calitaṃ, Anupaṭṭhitakāyagatāsati; Sayaṃ katena saccena, Vimuttāyatanehi ca.

Peṭakopadese mahākaccāyanena bhāsite paṭhamabhūmi ariyasaccappakāsanā nāma taṃ jīvatā bhagavatā mādisena samuddanena tathāgatenāti.

Petavatthu

Cūḷavagga

2. Sāṇavāsītherapetavatthu

Kuṇḍināgariyo thero, sāṇavāsinivāsiko; Poṭṭhapādoti nāmena, samaṇo bhāvitindriyo.

Tassa mātā pitā bhātā, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Te duggatā sūcikaṭṭā, kilantā naggino kisā; Uttasantā mahattāsā, na dassenti kurūrino.

Tassa bhātā vitaritvā, naggo ekapathekako; Catukuṇḍiko bhavitvāna, therassa dassayītumaṃ.

Thero cāmanasikatvā, tuṇhībhūto atikkami; So ca viññāpayī theraṃ, "bhātā petagato ahaṃ.

Mātā pitā ca te bhante, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Te duggatā sūcikaṭṭā, kilantā naggino kisā; Uttasantā mahattāsā, na dassenti kurūrino.

Anukampassu kāruṇiko, datvā anvādisāhi no; Tava dinnena dānena, yāpessanti kurūrino"ti.

Thero caritvā piṇḍāya, bhikkhū aññe ca dvādasa; Ekajjhaṃ sannipatiṃsu, bhattavissaggakāraṇā.

Thero sabbeva te āha, "yathāladdhaṃ dadātha me; Saṃghabhattaṃ karissāmi, anukampāya ñātinaṃ".

Niyyādayiṃsu therassa, thero saṃghaṃ nimantayi; Datvā anvādisi thero, mātu pitu ca bhātuno; "Idaṃ me ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo".

Samanantarānuddiṭṭhe, bhojanaṃ udapajjatha; Suciṃ paṇītaṃ sampannaṃ, anekarasabyañjanaṃ.

Tato uddassayī bhātā, vaṇṇavā balavā sukhī; "Pahūtaṃ bhojanaṃ bhante, passa naggāmhase mayaṃ; Tathā bhante parakkama, yathā vatthaṃ labhāmase"ti.

Thero saṅkārakūṭamhā, uccinitvāna nantake; Pilotikaṃ paṭaṃ katvā, saṃghe cātuddise adā.

Datvā anvādisī thero, mātu pitu ca bhātuno; "Idaṃ me ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo".

Samanantarānuddiṭṭhe, vatthāni udapajjisuṃ; Tato suvatthavasano, therassa dassayītumaṃ.

“Yāvatā nandarājassa, vijitasmiṃ paṭicchadā; Tato bahutarā bhante, vatthānacchādanāni no.

Koseyyakambalīyāni, khoma kappāsikāni ca; Vipulā ca mahagghā ca, tepākāsevalambare.

Te mayaṃ paridahāma, yaṃ yaṃ hi manaso piyaṃ; Tathā bhante parakkama, yathā gehaṃ labhāmase”ti.

Thero paṇṇakuṭiṃ katvā, saṃghe cātuddise adā; Datvā anvādisī thero, mātu pitu ca bhātuno; “Idaṃ me ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo”.

Samanantarānuddiṭṭhe, gharāni udapajjisuṃ; Kūṭāgāranivesanā, vibhattā bhāgaso mitā.

“Na manussesu īdisā, yādisā no gharā idha; Api dibbesu yādisā, tādisā no gharā idha.

Daddallamānā ābhenti, Samantā caturo disā; Tathā bhante parakkama, Yathā pānīyaṃ labhāmase”ti.

Thero karaṇaṃ pūretvā, saṃghe cātuddise adā; Datvā anvādisī thero, mātu pitu ca bhātuno; “Idaṃ me ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo”.

Samanantarānuddiṭṭhe, pānīyaṃ udapajjatha; Gambhīrā caturassā ca, pokkharañño sunimmitā.

Sītodikā suppatitthā, sītā appaṭigandhiyā; Padumuppalasañchannā, vārikiñjakkhapūritā.

Tattha nhatvā pivitvā ca, therassa paṭidassayuṃ; “Pahūtaṃ pānīyaṃ bhante, pādā dukkhā phalanti no”.

“Āhiṇḍamānā khañjāma, sakkhare kusakaṇṭake; ‘Tathā bhante parakkama, yathā yānaṃ labhāmase’”ti.

Thero sipāṭikaṃ laddhā, saṃghe cātuddise adā; Datvā anvādisī thero, mātu pitu ca bhātuno; “Idaṃ me ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo”.

Samanantarānuddiṭṭhe, petā rathena māgamuṃ; “Anukampitamha bhadante, bhattenacchādanena ca.

Gharena pānīyadānena, yānadānena cūbhayaṃ; Muniṃ kāruṇikaṃ loke, bhante vanditumāgatā”ti.

Sāṇavāsītherapetavatthu dutiyaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

8. Dutiyamigaluddakapetavatthu

"Kūṭāgāre ca pāsāde, pallaṅke gonakatthate; Pañcaṅgikena turiyena, ramasi suppavādite.

Tato ratyā vivasāne, sūriyuggamanaṃ pati; Apaviddho susānasmiṃ, bahudukkhaṃ nigacchasi.

Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasi".

"Ahaṃ rājagahe ramme, ramaṇīye giribbaje; Migaluddo pure āsiṃ, luddo cāsimasaññato.

Tassa me sahāyo suhadayo, Saddho āsi upāsako; Tassa kulupako bhikkhu, Āsi gotamasāvako; Sopi maṃ anukampanto, Nivāresi punappunaṃ.

'Mākāsi pāpakaṃ kammaṃ, Mā tāta duggatiṃ agā; Sace icchasi pecca sukhaṃ, Virama pāṇavadhā asaṃyamā'.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, Sukhakāmassa hitānukampino; Nākāsiṃ sakalānusāsaniṃ, Cirapāpābhirato abuddhimā.

So maṃ puna bhūrisumedhaso, Anukampāya saṃyame nivesayi; 'Sace divā hanasi pāṇino, Atha te rattiṃ bhavatu saṃyamo'.

Svāhaṃ divā hanitvā pāṇino, Virato rattimahosi saññato; Rattāhaṃ paricāremi, Divā khajjāmi duggato.

Tassa kammassa kusalassa, Anubhomi rattiṃ amānusiṃ; Divā paṭihatāva kukkurā, Upadhāvanti samantā khādituṃ.

Ye ca te satatānuyogino, Dhuvaṃ payuttā sugatassa sāsane; Maññāmi te amatameva kevalaṃ, Adhigacchanti padaṃ asaṅkhatan"ti.

Dutiyamigaluddakapetavatthu aṭṭhamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

7. Rājaputtapetavatthu

Pubbe katānaṃ kammānaṃ, vipāko mathaye manaṃ; Rūpe sadde rase gandhe, phoṭṭhabbe ca manorame.

Naccaṃ gītaṃ ratiṃ khiḍḍaṃ, anubhutvā anappakaṃ; Uyyāne paricaritvā, pavisanto giribbajaṃ.

Isiṃ sunetta maddakkhi, attadantaṃ samāhitaṃ; Appicchaṃ hirisampannaṃ, uñche pattagate rataṃ.

Hatthikkhandhato oruyha, laddhā bhanteti cābravi; Tassa pattaṃ gahetvāna, uccaṃ paggayha khattiyo.

Thaṇḍile pattaṃ bhinditvā, hasamāno apakkami; "Rañño kitavassāhaṃ putto, kiṃ maṃ bhikkhu karissasi".

Tassa kammassa pharusassa, vipāko kaṭuko ahu; Yaṃ rājaputto vedesi, nirayamhi samappito.

Chaḷeva caturāsīti, vassāni navutāni ca; Bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho, niraye katakibbiso.

Uttānopi ca paccittha, nikujjo vāmadakkhiṇo; Uddhampādo ṭhito ceva, ciraṃ bālo apaccatha.

Bahūni vassasahassāni, pūgāni nahutāni ca; Bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho, niraye katakibbiso.

Etādisaṃ kho kaṭukaṃ, appaduṭṭhappadosinaṃ; Paccanti pāpakammantā, isimāsajja subbataṃ.

So tattha bahuvassāni, vedayitvā bahuṃ dukhaṃ; Khuppipāsahato nāma, peto āsi tato cuto.

Etamādīnavaṃ ñatvā, issaramadasambhavaṃ; Pahāya issaramadaṃ, nivātamanuvattaye.

Diṭṭheva dhamme pāsaṃso, yo buddhesu sagāravo; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatīti.

Rājaputtapetavatthu sattamaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

7. Dhanapālaseṭṭhipetavatthu

"Naggo dubbaṇṇarūposi, kiso dhamanisanthato; Upphāsuliko kisiko, ko nu tvamasi mārisa".

"Ahaṃ bhadante petomhi, duggato yamalokiko; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gato".

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, petalokaṃ ito gato".

"Nagaraṃ atthi paṇṇānaṃ, erakacchanti vissutaṃ; Tattha seṭṭhi pure āsiṃ, dhanapāloti maṃ vidū.

Asīti sakaṭavāhānaṃ, hiraññassa ahosi me; Pahūtaṃ me jātarūpaṃ, muttā veḷuriyā bahū.

Tāva mahaddhanassāpi, na me dātuṃ piyaṃ ahu; Pidahitvā dvāraṃ bhuñjiṃ, mā maṃ yācanakāddasuṃ.

Assaddho maccharī cāsiṃ, kadariyo paribhāsako; Dadantānaṃ karontānaṃ, vārayissaṃ bahū jane.

Vipāko natthi dānassa, saṃyamassa kuto phalaṃ; Pokkharañño-dapānāni, ārāmāni ca ropite; Papāyo ca vināsesiṃ, dugge saṅkamanāni ca.

Svāhaṃ akatakalyāṇo, katapāpo tato cuto; Upapanno pettivisayaṃ, khuppipāsasamappito.

Pañcapaṇṇāsavassāni, yato kālaṅkato ahaṃ; Nābhijānāmi bhuttaṃ vā, pītaṃ vā pana pāniyaṃ.

Yo saṃyamo so vināso, yo vināso so saṃyamo; Petā hi kira jānanti, yo saṃyamo so vināso.

Ahaṃ pure saṃyamissaṃ, nādāsiṃ bahuke dhane; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākāsimattano; Svāhaṃ pacchānutappāmi, attakammaphalūpago.

Uddhaṃ catūhi māsehi, kālaṃkiriyā bhavissati; Ekantakaṭukaṃ ghoraṃ, nirayaṃ papatissahaṃ.

Catukkaṇṇaṃ catudvāraṃ, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ; Ayopākārapariyantaṃ, ayasā paṭikujjitaṃ.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Tatthāhaṃ dīghamaddhānaṃ, Dukkhaṃ vedissa vedanaṃ; Phalaṃ pāpassa kammassa, Tasmā socāmahaṃ bhusaṃ.

Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo, yāvantettha samāgatā; Mākattha pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho.

Sace taṃ pāpakaṃ kammaṃ, karissatha karotha vā; Na vo dukkhā pamutyatthi, uppaccāpi palāyataṃ.

Matteyyā hotha petteyyā, kule jeṭṭhāpacāyikā; Sāmaññā hotha brahmaññā, evaṃ saggaṃ gamissathā”ti.

Dhanapālaseṭṭhipetavatthu sattamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

8. Goṇapetavatthu

“Kiṃ nu ummattarūpova, lāyitvā haritaṃ tiṇaṃ; Khāda khādāti lapasi, gatasattaṃ jaraggavaṃ.

Na hi annena pānena, mato goṇo samuṭṭhahe; Tvaṃsi bālo ca dummedho, yathā taññova dummatī”ti.

“Ime pādā idaṃ sīsaṃ, ayaṃ kāyo savāladhi; Nettā tatheva tiṭṭhanti, ayaṃ goṇo samuṭṭhahe.

Nāyyakassa hatthapādā, kāyo sīsañca dissati; Rudaṃ mattikathūpasmiṃ, nanu tvaññeva dummatī”ti.

“Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, sokaṃ hadayanissitaṃ; Yo me sokaparetassa, pitusokaṃ apānudi.

Svāhaṃ abbūḷhasallosmi, sītibhūtosmi nibbuto; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna māṇava”.

Evaṃ karonti sappaññā, ye honti anukampakā; Vinivattayanti sokamhā, sujāto pitaraṃ yathāti.

Goṇapetavatthu aṭṭhamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

4. Piṭṭhadhītalikapetavatthu

“Yaṃ kiñcārammaṇaṃ katvā, dajjā dānaṃ amaccharī; Pubbapete ca ārabbha, atha vā vatthudevatā.

Cattāro ca mahārāje, lokapāle yasassine; Kuveraṃ dhataraṭṭhañca, virūpakkhaṃ virūḷhakaṃ; Te ceva pūjitā honti, dāyakā ca anipphalā.

Na hi ruṇṇaṃ vā soko vā, yā caññā paridevanā; Na taṃ petassa atthāya, evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.

Ayañca kho dakkhiṇā dinnā, saṃghamhi suppatiṭṭhitā; Dīgharattaṃ hitāyassa, ṭhānaso upakappatī”ti.

Piṭṭhadhītalikapetavatthu catutthaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

13. Ubbaripetavatthu

Ahu rājā brahmadatto, pañcālānaṃ rathesabho; Ahorattānamaccayā, rājā kālamakrubbatha.

Tassa āḷāhanaṃ gantvā, bhariyā kandati ubbarī; Brahmadattaṃ apassantī, brahmadattāti kandati.

Isi ca tattha āgacchi, sampannacaraṇo muni; So ca tattha apucchittha, ye tattha susamāgatā.

"Kassa idaṃ āḷāhanaṃ, nānāgandhasameritaṃ; Kassāyaṃ kandati bhariyā, ito dūragataṃ patiṃ; Brahmadattaṃ apassantī, 'brahmadattā'ti kandati".

Te ca tattha viyākaṃsu, ye tattha susamāgatā; "Brahmadattassa bhadante, brahmadattassa mārisa.

Tassa idaṃ āḷāhanaṃ, nānāgandhasameritaṃ; Tassāyaṃ kandati bhariyā, ito dūragataṃ patiṃ; Brahmadattaṃ apassantī, 'brahmadattā'ti kandati".

"Chaḷāsītisahassāni, brahmadattassanāmakā; Imasmiṃ āḷāhane daḍḍhā, tesaṃ kamanusocasī"ti.

"Yo rājā cūḷanīputto, pañcālānaṃ rathesabho; Taṃ bhante anusocāmi, bhattāraṃ sabbakāmadan"ti.

"Sabbe vāhesuṃ rājāno, brahmadattassanāmakā; Sabbeva cūḷanīputtā, pañcālānaṃ rathesabhā.

Sabbesaṃ anupubbena, mahesittamakārayi; Kasmā purimake hitvā, pacchimaṃ anusocasī"ti.

"Ātume itthibhūtāya, dīgharattāya mārisa; Yassā me itthibhūtāya, saṃsāre bahubhāsasī"ti.

"Ahu itthī ahu puriso, pasuyonimpi āgamā; Evametaṃ atītānaṃ, pariyanto na dissatī"ti.

"Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, sokaṃ hadayanissitaṃ; Yo me sokaparetāya, patisokaṃ apānudi.

Sāhaṃ abbūḷhasallāsmi, sītibhūtāsmi nibbutā; Na socāmi na rodāmi, tava sutvā mahāmunī"ti.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, samaṇassa subhāsitaṃ; Pattacīvaramādāya, pabbaji anagāriyaṃ.

Sā ca pabbajitā santā, agārasmā anagāriyaṃ; Mettacittaṃ abhāvesi, brahmalokūpapattiyā.

Gāmā gāmaṃ vicarantī, nigame rājadhāniyo; Uruvelā nāma so gāmo, yattha kālamakrubbatha.

Mettacittaṃ ābhāvetvā, brahmalokūpapattiyā; Itthicittaṃ virājetvā, brahmalokūpagā ahūti.

Ubbaripetavatthu terasamaṃ.

Ubbarivaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Mocakaṃ mātā mattā ca, Nandā kuṇḍalīnā ghaṭo; Dve seṭṭhī tunnavāyo ca, Uttara suttakaṇṇa ubbarīti.

Petavatthu

Mahāvagga

4. Revatīpetavatthu

"Uṭṭhehi revate supāpadhamme, Apārutadvāre adānasīle; Nessāma taṃ yattha thunanti duggatā, Samappitā nerayikā dukhenā"ti.

Icceva vatvāna yamassa dūtā, Te dve yakkhā lohitakkhā brahantā; Paccekabāhāsu gahetvā revataṃ, Pakkāmayuṃ devagaṇassa santike.

"Ādiccavaṇṇaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ, Byamhaṃ subhaṃ kañcanajālachannaṃ; Kassetamākiṇṇajanaṃ vimānaṃ, Suriyassa raṃsīriva jotamānaṃ.

Nārīgaṇā candanasāralittā, Ubhato vimānaṃ upasobhayanti; Taṃ dissati suriyasamānavaṇṇaṃ, Ko modati saggapatto vimāne"ti.

"Bārāṇasiyaṃ nandiyo nāmāsi, Upāsako amaccharī dānapati vadaññū; Tassetamākiṇṇajanaṃ vimānaṃ, Suriyassa raṃsīriva jotamānaṃ.

Nārīgaṇā candanasāralittā, Ubhato vimānaṃ upasobhayanti; Taṃ dissati suriyasamānavaṇṇaṃ, So modati saggapatto vimāne"ti.

"Nandiyassāhaṃ bhariyā, Agārinī sabbakulassa issarā; Bhattu vimāne ramissāmi dānahaṃ, Na patthaye nirayadassanāyā"ti.

"Eso te nirayo supāpadhamme, Puññaṃ tayā akataṃ jīvaloke; Na hi maccharī rosako pāpadhammo, Saggūpagānaṃ labhati sahabyatan"ti.

"Kiṃ nu gūthañca muttañca, asucī paṭidissati; Duggandhaṃ kimidaṃ mīḷhaṃ, kimetaṃ upavāyatī"ti.

"Esa saṃsavako nāma, gambhīro sataporiso; Yattha vassasahassāni, tuvaṃ paccasi revate"ti.

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kena saṃsavako laddho, gambhīro sataporiso"ti.

“Samaṇe brāhmaṇe cāpi, aññe vāpi vanibbake; Musāvādena vañcesi, taṃ pāpaṃ pakataṃ tayā.

Tena saṃsavako laddho, gambhīro sataporiso; Tattha vassasahassāni, tuvaṃ paccasi revate.

Hatthepi chindanti athopi pāde, Kaṇṇepi chindanti athopi nāsaṃ; Athopi kākoḷagaṇā samecca, Saṅgamma khādanti viphandamānan”ti.

“Sādhu kho maṃ paṭinetha, kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, saṃyamena damena ca; Yaṃ katvā sukhitā honti, na ca pacchānutappare”ti.

“Pure tuvaṃ pamajjitvā, idāni paridevasi; Sayaṃ katānaṃ kammānaṃ, vipākaṃ anubhossasī”ti.

“Ko devalokato manussalokaṃ, Gantvāna puṭṭho me evaṃ vadeyya; ‘Nikkhittadaṇḍesu dadātha dānaṃ, Acchādanaṃ seyya mathannapānaṃ; Na hi maccharī rosako pāpadhammo, Saggūpagānaṃ labhati sahabyataṃ’.

Sāhaṃ nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ; Vadaññū sīlasampannā, kāhāmi kusalaṃ bahuṃ; Dānena samacariyāya, saṃyamena damena ca.

Ārāmāni ca ropissaṃ, dugge saṅkamanāni ca; Papañca udapānañca, vippasannena cetasā.

Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasissaṃ, sadā sīlesu saṃvutā; Na ca dāne pamajjissaṃ, sāmaṃ diṭṭhamidaṃ mayā”ti.

Iccevaṃ vippalapantiṃ, phandamānaṃ tato tato; Khipiṃsu niraye ghore, uddhampādaṃ avaṃsiraṃ.

“Ahaṃ pure maccharinī ahosiṃ, Paribhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Vitathena ca sāmikaṃ vañcayitvā, Paccāmahaṃ niraye ghorarūpe”ti.

Revatīpetavatthu catutthaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

6. Pañcaputtakhādapetivatthu

“Naggā dubbaṇṇarūpāsi, duggandhā pūti vāyasi; Makkhikāhi parikiṇṇā, kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasī”ti.

“Ahaṃ bhadante petīmhi, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Kālena pañca puttāni, sāyaṃ pañca punāpare; Vijāyitvāna khādāmi, tepi nā honti me alaṃ.

Pariḍayhati dhūmāyati, khudāya hadayaṃ mama; Pānīyaṃ na labhe pātuṃ, passa maṃ byasanaṃ gatan”ti.

“Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, puttamaṃsāni khādasī”ti.

“Sapatī me gabbhinī āsi, tassā pāpaṃ acetayiṃ; Sāhaṃ paduṭṭhamanasā, akariṃ gabbhapātanaṃ.

Tassā dvemāsiko gabbho, lohitaññeva pagghari; Tadassā mātā kupitā, mayhaṃ ñātī samānayi; Sapathañca maṃ kāresi, paribhāsāpayī ca maṃ.

Sāhaṃ ghorañca sapathaṃ, musāvādaṃ abhāsisaṃ; Puttamaṃsāni khādāmi, sace taṃ pakataṃ mayā.

Tassa kammassa vipākena, musāvādassa cūbhayaṃ; Puttamaṃsāni khādāmi, pubbalohitamakkhitā”ti.

Pañcaputtakhādapetivatthu chaṭṭhaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

5. Kumārapetavatthu

Accherarūpaṃ sugatassa ñāṇaṃ, Satthā yathā puggalaṃ byākāsi; Ussannapuññāpi bhavanti heke, Parittapuññāpi bhavanti heke.

Ayaṃ kumāro sīvathikāya chaḍḍito, Aṅguṭṭhasnehena yāpeti rattiṃ; Na yakkhabhūtā na sarīsapā vā, Viheṭhayeyyuṃ katapuññaṃ kumāraṃ.

Sunakhāpimassa palihiṃsu pāde, Dhaṅkā siṅgālā parivattayanti; Gabbhāsayaṃ pakkhigaṇā haranti, Kākā pana akkhimalaṃ haranti.

Nayimassa rakkhaṃ vidahiṃsu keci, Na osadhaṃ sāsapadhūpanaṃ vā; Nakkhattayogampi na aggahesuṃ, Na sabbadhaññānipi ākiriṃsu.

Etādisaṃ uttamakicchapattaṃ, Rattābhataṃ sīvathikāya chaḍḍitaṃ; Nonītapiṇḍaṃva pavedhamānaṃ, Sasaṃsayaṃ jīvitasāvasesaṃ.

Tamaddasā devamanussapūjito, Disvā ca taṃ byākari bhūripaññho; “Ayaṃ kumāro nagarassimassa, Aggakuliko bhavissati bhogato ca”.

“Kissa vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ

vipāko; Etādisaṃ byasanaṃ pāpuṇitvā, Taṃ tādisaṃ paccanubhossatiddhin”ti.

Buddhapamukhassa bhikkhusaṃghassa, Pūjaṃ akāsi janatā uḷāraṃ; Tatrassa cittassahu aññathattaṃ, Vācaṃ abhāsi pharusaṃ asabbhaṃ.

So taṃ vitakkaṃ pavinodayitvā, Pītiṃ pasādaṃ paṭiladdhā pacchā; Tathāgataṃ jetavane vasantaṃ, Yāguyā upaṭṭhāsi sattarattaṃ.

Tassa vataṃ taṃ pana brahmacariyaṃ, Tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Etādisaṃ byasanaṃ pāpuṇitvā, Taṃ tādisaṃ paccanubhossatiddhiṃ.

Ṭhatvāna so vassasataṃ idheva, Sabbehi kāmehi samaṅgibhūto; Kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ, Sahabyataṃ gacchati vāsavassāti.

Kumārapetavatthu pañcamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

15. Seṭṭhiputtapetavatthu

“Saṭṭhivassasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Niraye paccamānānaṃ, kadā anto bhavissati.

Natthi anto kuto anto, na anto paṭidissati; Tathā hi pakataṃ pāpaṃ, tuyhaṃ mayhañca mārisā.

Dujjīvitamajīvamha, ye sante na dadamhase; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.

Sohaṃ nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ; Vadaññū sīlasampanno, kāhāmi kusalaṃ bahun”ti.

Seṭṭhiputtapetavatthu pannarasamaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

7. Migaluddakapetavatthu

“Naranāripurakkhato yuvā, Rajanīyehi kāmaguṇehi sobhasi; Divasaṃ anubhosi kāraṇaṃ, Kimakāsi purimāya jātiyā”ti.

“Ahaṃ rājagahe ramme, ramaṇīye giribbaje; Migaluddo pure āsiṃ, lohitapāṇi dāruṇo.

Avirodhakaresu pāṇisu, Puthusattesu paduṭṭhamānaso; Vicariṃ atidāruṇo sadā, Parahiṃsāya rato asaññato.

Tassa me sahāyo suhadayo, Saddho āsi upāsako; Sopi maṃ anukampanto, Nivāresi punappunaṃ.

‘Mākāsi pāpakaṃ kammaṃ, Mā tāta duggatiṃ agā; Sace icchasi pecca sukhaṃ, Virama pāṇavadhā asaṃyamā’.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, Sukhakāmassa hitānukampino; Nākāsiṃ sakalānusāsaniṃ, Cirapāpābhirato abuddhimā.

So maṃ puna bhūrisumedhaso, Anukampāya saṃyame nivesayi; ‘Sace divā hanasi pāṇino, Atha te rattiṃ bhavatu saṃyamo’.

Svāhaṃ divā hanitvā pāṇino, Virato rattimahosi saññato; Rattāhaṃ paricāremi, Divā khajjāmi duggato.

Tassa kammassa kusalassa, Anubhomi rattiṃ amānusiṃ; Divā paṭihatāva kukkurā, Upadhāvanti samantā khādituṃ.

Ye ca te satatānuyogino, Dhuvaṃ payuttā sugatassa sāsane; Maññāmi te amatameva kevalaṃ, Adhigacchanti padaṃ asaṅkhatan”ti.

Migaluddakapetavatthu sattamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

10. Gaṇapetavatthu

“Naggā dubbaṇṇarūpāttha, kisā dhamanisanthatā; Upphāsulikā kisikā, ke nu tumhettha mārisā”ti.

“Mayaṃ bhadante petāmhā, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Anāvaṭesu titthesu, vicinimhaddhamāsakaṃ; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.

Nadiṃ upema tasitā, rittakā parivattati; Chāyaṃ upema uṇhesu, ātapo parivattati.

Aggivaṇṇo ca no vāto, ḍahanto upavāyati; Etañca bhante arahāma, aññañca pāpakaṃ tato.

Api yojanāni gacchāma, chātā āhāragedhino; Aladdhāva nivattāma, aho no appapuññatā.

Chātā pamucchitā bhantā, bhūmiyaṃ paṭisumbhitā; Uttānā paṭikirāma, avakujjā patāmase.

Te ca tattheva patitā, bhūmiyaṃ paṭisumbhitā; Uraṃ sīsañca ghaṭṭema, aho no appapuññatā.

Etañca bhante arahāma, aññañca pāpakaṃ tato; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.

Te hi nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ; Vadaññū sīlasampannā, kāhāma kusalaṃ bahun"ti.

Gaṇapetavatthu dasamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

2. Serīsakapetavatthu

"Suṇotha yakkhassa vāṇijāna ca, Samāgamo yattha tadā ahosi; Yathā kathaṃ itaritarena cāpi, Subhāsitaṃ tañca suṇātha sabbe.

Yo so ahu rājā pāyāsi nāma, Bhummānaṃ sahabyagato yasassī; So modamānova sake vimāne, Amānuso mānuse ajjhabhāsī"ti.

"Vaṅke araññe amanussaṭṭhāne, Kantāre appodake appabhakkhe; Suduggame vaṇṇupathassa majjhe, Vaṅkambhayā naṭṭhamanā manussā.

Nayidha phalā mūlamayā ca santi, Upādānaṃ natthi kutodha bhakkho; Aññatra paṃsūhi ca vālukāhi ca, Tatāhi uṇhāhi ca dāruṇāhi ca.

Ujjaṅgalaṃ tattamivaṃ kapālaṃ, Anāyasaṃ paralokena tulyaṃ; Luddānamāvāsamidaṃ purāṇaṃ, Bhūmippadeso abhisattarūpo.

Atha tumhe kena vaṇṇena, Kimāsamānā imaṃ padesaṃ hi; Anupaviṭṭhā sahasā samacca, Lobhā bhayā atha vā sampamūḷhā"ti.

"Magadhesu aṅgesu ca satthavāhā, Āropayitvā paṇiyaṃ puthuttaṃ; Te yāmase sindhusovīrabhūmiṃ, Dhanatthikā uddayaṃ patthayānā.

Divā pipāsaṃ nadhivāsayantā, Yoggānukampañca samekkhamānā; Etena vegena āyāma sabbe, Rattiṃ maggaṃ paṭipannā vikāle.

Te duppayātā aparaddhamaggā, Andhākulā vippanaṭṭhā araññe; Suduggame vaṇṇupathassa majjhe, Disaṃ na jānāma pamūḷhacittā.

Idañca disvāna adiṭṭhapubbaṃ, Vimānaseṭṭhañca tavañca yakkha; Tatuttariṃ jīvitamāsamānā, Disvā patītā sumanā udaggā"ti.

"Pāraṃ samuddassa imañca vaṇṇuṃ, Vettācaraṃ saṅkupathañca maggaṃ; Nadiyo pana pabbatānañca duggā, Puthuddisā gacchatha bhogahetu.

Pakkhandiyāna vijitaṃ paresaṃ, Verajjake mānuse pekkhamānā; Yaṃ vo sutaṃ vā atha vāpi diṭṭhaṃ, Accherakaṃ taṃ vo suṇoma tātā"ti.

"Itopi accherataraṃ kumāra, Na no sutaṃ vā atha vāpi diṭṭhaṃ; Atītamānussakameva sabbaṃ, Disvā na tappāma anomavaṇṇaṃ.

Vehāyasaṃ pokkharañño savanti, Pahūtamalyā bahupuṇḍarīkā; Dumā cime niccaphalūpapannā, Atīva gandhā surabhiṃ pavāyanti.

Veḷūriyathambhā satamussitāse, Silāpavāḷassa ca āyataṃsā; Masāragallā sahalohitaṅgā, Thambhā ime jotirasāmayāse.

Sahassathambhaṃ atulānubhāvaṃ, Tesūpari sādhumidaṃ vimānaṃ; Ratanantaraṃ kañcanavedimissaṃ, Tapanīyapaṭṭehi ca sādhuchannaṃ.

Jambonaduttattamidaṃ sumaṭṭho, Pāsādasopānaphalūpapanno; Daḷho ca vaggu ca susaṅgato ca, Atīva nijjhānakhamo manuñño.

Ratanantarasmiṃ bahuannapānaṃ, Parivārito accharāsaṅgaṇena; Murajaālambaratūriyaghuṭṭho, Abhivanditosi thutivandanāya.

So modasi nārigaṇappabodhano, Vimānapāsādavare manorame; Acintiyo sabbaguṇūpapanno, Rājā yathā vessavaṇo naḷinyā.

Devo nu āsi udavāsi yakkho, Udāhu devindo manussabhūto; Pucchanti taṃ vāṇijā satthavāhā, Ācikkha ko nāma tuvaṃsi yakkho"ti.

"Serīsako nāma ahamhi yakkho, Kantāriyo vaṇṇupathamhi gutto; Imaṃ padesaṃ abhipālayāmi, Vacanakaro vessavaṇassa rañño"ti.

"Adhiccaladdhaṃ pariṇāmajaṃ te, Sayaṃkataṃ udāhu devehi dinnaṃ; Pucchanti taṃ vāṇijā satthavāhā, Kathaṃ tayā laddhamidaṃ manuññan"ti.

"Nādhiccaladdhaṃ na pariṇāmajaṃ me, Na sayaṃkataṃ na hi devehi dinnaṃ; Sakehi kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ manuññan"ti.

"Kiṃ te vataṃ kiṃ pana brahmacariyaṃ, Kissa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Pucchanti taṃ vāṇijā satthavāhā, Kathaṃ tayā laddhamidaṃ vimānan"ti.

"Mamaṃ pāyāsīti ahu samaññā, Rajjaṃ yadā kārayiṃ kosalānaṃ; Natthikadiṭṭhi kadariyo pāpadhammo, Ucchedavādī ca tadā ahosiṃ.

Samaṇo ca kho āsi kumārakassapo, Bahussuto cittakathī uḷāro; So me tadā dhammakathaṃ abhāsi, Diṭṭhivisūkāni vinodayī me.

Tāhaṃ tassa dhammakathaṃ suṇitvā, Upāsakattaṃ paṭivedayissaṃ; Pāṇātipātā virato ahosiṃ, Loke adinnaṃ parivajjayissaṃ; Amajjapo no ca musā abhāṇiṃ, Sakena dārena ca ahosi tuṭṭho.

Taṃ me vataṃ taṃ pana brahmacariyaṃ, Tassa suciṇṇassa ayaṃ vipāko; Teheva kammehi apāpakehi, Puññehi me laddhamidaṃ vimā-

nan”ti.

“Saccaṃ kirāhaṃsu narā sapaññā, Anaññathā vacanaṃ paṇḍitānaṃ; Yahiṃ yahiṃ gacchati puññakammo, Tahiṃ tahiṃ modati kāmakāmī.

Yahiṃ yahiṃ sokapariddavo ca, Vadho ca bandho ca parikkileso; Tahiṃ tahiṃ gacchati pāpakammo, Na muccati duggatiyā kadācī”ti.

“Sammūḷharūpova jano ahosi, Asmiṃ muhutte kalalīkatova; Janassimassa tuyhañca kumāra, Appaccayo kena nu kho ahosī”ti.

“Ime ca sirīsavanā tātā, Dibbā gandhā surabhī sampavanti; Te sampavāyanti imaṃ vimānaṃ, Divā ca ratto ca tamaṃ nihantvā.

Imesañca kho vassasataccayena, Sipāṭikā phalati ekamekā; Mānussakaṃ vassasataṃ atītaṃ, Yadagge kāyamhi idhūpapanno.

Disvānahaṃ vassasatāni pañca, Asmiṃ vimāne ṭhatvāna tātā; Āyukkhayā puññakkhayā cavissaṃ, Teneva sokena pamucchitosmī”ti.

“Kathaṃ nu soceyya tathāvidho so, Laddhā vimānaṃ atulaṃ cirāya; Ye cāpi kho ittaramupapannā, Te nūna soceyyuṃ parittapuññā”ti.

“Anucchaviṃ ovadiyañca me taṃ, Yaṃ maṃ tumhe peyyavācaṃ vadetha; Tumhe ca kho tātā mayānuguttā, Yenicchakaṃ tena paletha sotthin”ti.

“Gantvā mayaṃ sindhusovīrabhūmiṃ, Dhanatthikā uddayaṃ patthayānā; Yathāpayogā paripuṇṇacāgā, Kāhāma serīsamahaṃ uḷāran”ti.

“Mā ceva serīsamahaṃ akattha, Sabbañca vo bhavissati yaṃ vadetha; Pāpāni kammāni vivajjayātha, Dhammānuyogañca adhiṭṭhahātha.

Upāsako atthi imamhi saṃghe, Bahussuto sīlavatūpapanno; Saddho ca cāgī ca supesalo ca, Vicakkhaṇo santusito mutīmā.

Sañjānamāno na musā bhaṇeyya, Parūpaghātāya na cetayeyya; Vebhūtikaṃ pesuṇaṃ no kareyya, Saṇhañca vācaṃ sakhilaṃ bhaṇeyya.

Sagāravo sappatisso vinīto, Apāpako adhisīle visuddho; So mātaraṃ pitarañcāpi jantu, Dhammena poseti ariyavutti.

Maññe so mātāpitūnaṃ kāraṇā, Bhogāni pariyesati na attahetu; Mātāpitūnañca yo accayena, Nekkhammapoṇo carissati brahmacariyaṃ.

Ujū avaṅko asaṭho amāyo, Na lesakappena ca vohareyya; So tādiso sukatakammakārī, Dhamme ṭhito kinti labhetha dukkhaṃ.

Taṃ kāraṇā pātukatomhi attanā, Tasmā dhammaṃ passatha vāṇijāse; Aññatra teniha bhasmī bhavetha, Andhākulā vippanaṭṭhā araññe;

Taṃ khippamānena lahuṃ parena, Sukho have sappurisena saṅgamo”ti.

“Kiṃ nāma so kiñca karoti kammaṃ, Kiṃ nāmadheyyaṃ kiṃ pana tassa gottaṃ; Mayampi naṃ daṭṭhukāmamha yakkha, Yassānukampāya idhāgatosi; Lābhā hi tassa yassa tuvaṃ pihesī”ti.

“Yo kappako sambhavanāmadheyyo, Upāsako kocchaphalūpajīvī; Jānātha naṃ tumhākaṃ pesiyo so, Mā kho naṃ hīḷittha supesalo so”ti.

“Jānāmase yaṃ tvaṃ pavadesi yakkha, Na kho naṃ jānāma sa edisoti; Mayampi naṃ pūjayissāma yakkha, Sutvāna tuyhaṃ vacanaṃ uḷāran”ti.

“Ye keci imasmiṃ satthe manussā, Daharā mahantā athavāpi majjhimā; Sabbeva te ālambantu vimānaṃ, Passantu puññānaṃ phalaṃ kadariyā”ti.

Te tattha sabbeva “ahaṃ pure”ti, Taṃ kappakaṃ tattha purakkhatvā; Sabbeva te ālambiṃsu vimānaṃ, Masakkasāraṃ viya vāsavassa.

Te tattha sabbeva “ahaṃ pure”ti, Upāsakattaṃ paṭivedayiṃsu; Pāṇātipātā paṭiviratā ahesuṃ, Loke adinnaṃ parivajjayiṃsu; Amajjapā no ca musā bhaṇiṃsu, Sakena dārena ca ahesuṃ tuṭṭhā.

Te tattha sabbeva “ahaṃ pure”ti, Upāsakattaṃ paṭivedayitvā; Pakkāmi sattho anumodamāno, Yakkhiddhiyā anumato punappunaṃ.

Gantvāna te sindhusovīrabhūmiṃ, Dhanatthikā uddayaṃ patthayānā; Yathāpayogā paripuṇṇalābhā, Paccāgamuṃ pāṭaliputtamakkhataṃ.

Gantvāna te saṃgharaṃ sotthivanto, Puttehi dārehi samaṅgibhūtā; Ānandī vittā sumanā patītā, Akaṃsu serīsamahaṃ uḷāraṃ; Serīsakaṃ te pariveṇaṃ māpayiṃsu.

Etādisā sappurisāna sevanā, Mahatthikā dhammaguṇāna sevanā; Ekassa atthāya upāsakassa, Sabbeva sattā sukhitā ahesunti.

Serīsakapetavatthu dutiyaṃ. Bhāṇavāraṃ tatiyaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

9. Kūṭavinicchayikapetavatthu

“Mālī kiriṭī kāyūrī, gattā te candanussadā; Pasannamukhavaṇṇosi, sūriyavaṇṇova sobhasi.

Amānusā pārisajjā, ye teme paricārakā; Dasa kaññāsahassāni, yā temā paricārikā; Tā kambukāyūradharā, kañcanāveḷabhūsitā.

Mahānubhāvosi tuvaṃ, lomahaṃsanarūpavā; Piṭṭhimaṃsāni attano, sāmaṃ ukkacca khādasi.

Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkuṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, piṭṭhimaṃsāni attano; Sāmaṃ ukkacca khādasī"ti.

"Attanohaṃ anatthāya, jīvaloke acārisaṃ; Pesuññamusāvādena, nikativañcanāya ca.

Tatthāhaṃ parisaṃ gantvā, Saccakāle upaṭṭhite; Atthaṃ dhammaṃ nirākatvā, Adhammamanuvattisaṃ.

Evaṃ so khādatattānaṃ, yo hoti piṭṭhimaṃsiko; Yathāhaṃ ajja khādāmi, piṭṭhimaṃsāni attano.

Tayidaṃ tayā nārada sāmaṃ diṭṭhaṃ, Anukampakā ye kusalā vadeyyuṃ; Mā pesuṇaṃ mā ca musā abhāṇi, Mā khosi piṭṭhimaṃsiko tuvan"ti.

Kūṭavinicchayikapetavatthu navamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

3. Nandakapetavatthu

Rājā piṅgalako nāma, Suraṭṭhānaṃ adhipati ahu; Moriyānaṃ upaṭṭhānaṃ gantvā, Suraṭṭhaṃ punarāgamā.

Uṇhe majjhanhike kāle, Rājā paṅkaṃ upāgami; Addasa maggaṃ ramaṇīyaṃ, Petānaṃ taṃ vaṇṇupathaṃ.

Sārathiṃ āmantayī rājā—

"Ayaṃ maggo ramaṇīyo, khemo sovatthiko sivo; Iminā sārathi yāma, suraṭṭhānaṃ santike ito".

Tena pāyāsi soraṭṭho, senāya caturaṅginiyā; Ubbiggarūpo puriso, soraṭṭhaṃ etadabravi.

"Kummaggaṃ paṭipannamhā, bhiṃsanaṃ lomahaṃsanaṃ; Purato dissati maggo, pacchato ca na dissati.

Kummaggaṃ paṭipannamhā, yamapurisāna santike; Amānuso vāyati gandho, ghoso suyyati dāruṇo".

Saṃviggo rājā soraṭṭho, sārathiṃ etadabravi; "Kummaggaṃ paṭipannamhā, bhiṃsanaṃ lomahaṃsanaṃ; Purato dissati maggo, pacchato ca na dissati.

Kummaggaṃ paṭipannamhā, yamapurisāna santike; Amānuso vāyati gandho, ghoso suyyati dāruṇo".

Hatthikkhandhaṃ samāruyha, Olokento catuddisaṃ; Addasa ni-

grodhaṃ ramaṇīyaṃ, Pādapaṃ chāyāsampannaṃ; Nīlabbhavaṇṇasadisaṃ, Meghavaṇṇasirīnibhaṃ.

Sārathiṃ āmantayī rājā, "kiṃ eso dissati brahā; Nīlabbhavaṇṇasadiso, meghavaṇṇasirīnibho".

"Nigrodho so mahārāja, pādapo chāyāsampanno; Nīlabbhavaṇṇasadiso, meghavaṇṇasirīnibho".

Tena pāyāsi soraṭṭho, yena so dissate brahā; Nīlabbhavaṇṇasadiso, meghavaṇṇasirīnibho.

Hatthikkhandhato oruyha, rājā rukkhaṃ upāgami; Nisīdi rukkhamūlasmiṃ, sāmacco saparijjano; Pūraṃ pānīyasarakaṃ, pūve vitte ca addasa.

Puriso ca devavaṇṇī, sabbābharaṇabhūsito; Upasaṅkamitvā rājānaṃ, soraṭṭhaṃ etadabravi.

"Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ; Pivatu devo pānīyaṃ, pūve khāda arindama".

Pivitvā rājā pānīyaṃ, sāmacco saparijjano; Pūve khāditvā pitvā ca, soraṭṭho etadabravi.

"Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Ajānantā taṃ pucchāma, kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Nāmhi devo na gandhabbo, nāpi sakko purindado; Peto ahaṃ mahārāja, suraṭṭhā idha māgato"ti.

"Kiṃsīlo kiṃsamācāro, suraṭṭhasmiṃ pure tuvaṃ; Kena te brahmacariyena, ānubhāvo ayaṃ tavā"ti.

"Taṃ suṇohi mahārāja, arindama raṭṭhavaḍḍhana; Amaccā pārisajjā ca, brāhmaṇo ca purohito.

Suraṭṭhasmiṃ ahaṃ deva, puriso pāpacetaso; Micchādiṭṭhi ca dussīlo, kadariyo paribhāsako.

Dadantānaṃ karontānaṃ, vārayissaṃ bahujjanaṃ; Aññesaṃ dadamānānaṃ, antarāyakaro ahaṃ.

Vipāko natthi dānassa, saṃyamassa kuto phalaṃ; Natthi ācariyo nāma, adantaṃ ko damessati.

Samatulyāni bhūtāni, kuto jeṭṭhāpacāyiko; Natthi balaṃ vīriyaṃ vā, kuto uṭṭhānaporisaṃ.

Natthi dānaphalaṃ nāma, na visodheti verinaṃ; Laddheyyaṃ labhate macco, niyatipariṇāmajaṃ.

Natthi mātā pitā bhātā, loko natthi ito paraṃ; Natthi dinnaṃ natthi hutaṃ, sunihitaṃ na vijjati.

Yopi haneyya purisaṃ, parassa chindate siraṃ; Na koci kañci hanati, sattannaṃ vivaramantare.

Acchejjābhejjo hi jīvo, Aṭṭhaṃso guḷaparimaṇḍalo; Yojanānaṃ sataṃ pañca, Ko jīvaṃ chettumarahati.

Yathā suttaguḷe khitte, nibbeṭhentaṃ palāyati; Evamevaṃ ca so jīvo, nibbeṭhento palāyati.

Yathā gāmato nikkhamma, aññaṃ gāmaṃ pavīsati; Evamevaṃ ca so jīvo, aññaṃ bondiṃ pavīsati.

Yathā gehato nikkhamma, aññaṃ gehaṃ pavīsati; Evamevaṃ ca so jīvo, aññaṃ bondiṃ pavīsati.

Cullāsīti mahākappino, satasahassāni hi; Ye bālā ye ca paṇḍitā, saṃsāraṃ khepayitvāna; Dukkhassantaṃ karissare.

Mitāni sukhadukkhāni, doṇehi piṭakehi ca; Jino sabbaṃ pajānāti, sammūḷhā itarā pajā.

Evaṃdiṭṭhi pure āsiṃ, sammūḷho mohapāruto; Micchādiṭṭhi ca dussīlo, kadariyo paribhāsako.

Oraṃ me chahi māsehi, kālakiriyā bhavissati; Ekantakaṭukaṃ ghoraṃ, nirayaṃ papatissahaṃ.

Catukkaṇṇaṃ catudvāraṃ, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ; Ayopākārapariyantaṃ, ayasā paṭikujjitaṃ.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Vassāni satasahassāni, ghoso suyyati tāvade; Lakkho eso mahārāja, satabhāgavassakoṭiyo.

Koṭisatasahassāni, niraye paccare janā; Micchādiṭṭhī ca dussīlā, ye ca ariyūpavādino.

Tatthāhaṃ dīghamaddhānaṃ, dukkhaṃ vedissa vedanaṃ; Phalaṃ pāpassa kammassa, tasmā socāmahaṃ bhusaṃ.

Taṃ suṇohi mahārāja, arindama raṭṭhavaḍḍhana; Dhītā mayhaṃ mahārāja, uttarā bhaddamatthu te.

Karoti bhaddakaṃ kammaṃ, sīlesuposathe ratā; Saññatā saṃvibhāgī ca, vadaññū vītamaccharā.

Akhaṇḍakārī sikkhāya, suṇhā parakulesu ca; Upāsikā sakyamunino, sambuddhassa sirīmato.

Bhikkhu ca sīlasampanno, gāmaṃ piṇḍāya pāvisi; Okkhittacakkhu satimā, guttadvāro susaṃvuto.

Sapadānaṃ caramāno, agamā taṃ nivesanaṃ; 'Tamaddasa mahārāja, uttarā bhaddamatthu te'.

Pūraṃ pānīyasarakaṃ, pūve vitte ca sā adā; 'Pitā me kālakato bhante, tassetaṃ upakappatu'.

Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha; Bhuñjāmi kāmakāmīhaṃ, rājā vessavaṇo yathā.

Taṃ suṇohi mahārāja, arindama raṭṭhavaḍḍhana; Sadevakassa lokassa, buddho aggo pavuccati; Taṃ buddhaṃ saraṇaṃ gaccha, saputtadāro arindama.

Aṭṭhaṅgikena maggena, phusanti amataṃ padaṃ; Taṃ dhammaṃ saraṇaṃ gaccha, saputtadāro arindama.

Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṃgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito; Taṃ saṃghaṃ saraṇaṃ gaccha, saputtadāro arindama.

Pāṇātipātā viramassu khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayassu; Amajjapo mā ca musā abhāṇi, Sakena dārena ca hohi tuṭṭho"ti.

"Atthakāmosi me yakkha, hitakāmosi devate; Karomi tuyhaṃ vacanaṃ, tvaṃsi ācariyo mama.

Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammañcāpi anuttaraṃ; Saṃghañca naradevassa, gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.

Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayāmi; Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, Sakena dārena ca homi tuṭṭho.

Ophuṇāmi mahāvāte, nadiyā sīghagāmiyā; Vamāmi pāpikaṃ diṭṭhiṃ, buddhānaṃ sāsane rato".

Idaṃ vatvāna soraṭṭho, viramitvā pāpadassanā; Namo bhagavato katvā, pāmokkho rathamāruhīti.

Nandakapetavatthu tatiyaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

5. Ucchupetavatthu

"Idaṃ mama ucchuvanaṃ mahantaṃ, Nibbattati puññaphalaṃ

anappakaṃ; Taṃ dāni me na paribhogameti, Ācikkha bhante kissa ayaṃ vipāko.

Haññāmi khajjāmi ca vāyamāmi, Parisakkāmi paribhuñjituṃ kiñci; Svāhaṃ chinnathāmo kapaṇo lālapāmi, Kissa kammassa ayaṃ vipāko.

Vighāto cāhaṃ paripatāmi chamāyaṃ, Parivattāmi vāricarova ghamme; Rudato ca me assukā niggalanti, Ācikkha bhante kissa ayaṃ vipāko.

Chāto kilanto ca pipāsito ca, Santassito sātasukhaṃ na vinde; Pucchāmi taṃ etamatthaṃ bhadante, Kathaṃ nu ucchuparibhogaṃ labheyyan"ti.

"Pure tuvaṃ kammamakāsi attanā, Manussabhūto purimāya jātiyā; Ahañca taṃ etamatthaṃ vadāmi, Sutvāna tvaṃ etamatthaṃ vijāna.

Ucchuṃ tuvaṃ khādamāno payāto, Puriso ca te piṭṭhito anvagacchi; So ca taṃ paccāsanto kathesi, Tassa tuvaṃ na kiñci ālapittha.

So ca taṃ abhaṇantaṃ ayāci, 'Dehayya ucchun'ti ca taṃ avoca; Tassa tuvaṃ piṭṭhito ucchuṃ adāsi, Tassetaṃ kammassa ayaṃ vipāko.

Iṅgha tvaṃ gantvāna piṭṭhito gaṇheyyāsi, Gahetvāna taṃ khādassu yāvadatthaṃ; Teneva tvaṃ attamano bhavissasi, Haṭṭho cudaggo ca pamodito cā"ti.

Gantvāna so piṭṭhito aggahesi, Gahetvāna taṃ khādi yāvadatthaṃ; Teneva so attamano ahosi, Haṭṭho cudaggo ca pamodito cāti.

Ucchupetavatthu pañcamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

11. Nāgapetavatthu

"Puratova setena paleti hatthinā, Majjhe pana assatarīrathena; Pacchā ca kaññā sivikāya nīyati, Obhāsayantī dasa sabbaso disā.

Tumhe pana muggarahatthapāṇino, Rudammukhā chinnapabhinnagattā; Manussabhūtā kimakattha pāpaṃ, Yenaññamaññassa pivātha lohitan"ti.

"Puratova yo gacchati kuñjarena, Setena nāgena catukkamena; Amhāka putto ahu jeṭṭhako so, Dānāni datvāna sukhī pamodati.

Yo so majjhe assatarīrathena, Catubbhi yuttena suvaggitena; Amhāka putto ahu majjhimo so, Amaccharī dānavatī virocati.

Yā sā ca pacchā sivikāya nīyati, Nārī sapaññā migamandalocanā; Amhāka dhītā ahu sā kaniṭṭhikā, Bhāgaḍḍhabhāgena sukhī pamodati.

Ete ca dānāni adaṃsu pubbe, Pasannacittā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Mayaṃ pana maccharino ahumha, Paribhāsakā samaṇabrāhmaṇānaṃ; Ete ca datvā paricārayanti, Mayañca sussāma naḷova chinno"ti.

"Kiṃ tumhākaṃ bhojanaṃ kiṃ sayānaṃ, Kathañca yāpetha supāpadhammino; Pahūtabhogesu anappakesu, Sukhaṃ virādhāya dukkhajja pattā"ti.

"Aññamaññaṃ vadhitvāna, pivāma pubbalohitaṃ; Bahuṃ pitvā na dhātā homa, nacchādimhase mayaṃ.

Icceva maccā paridevayanti, Adāyakā pecca yamassa ṭhāyino; Ye te vidicca adhigamma bhoge, Na bhuñjare nāpi karonti puññaṃ.

Te khuppipāsūpagatā parattha, Pacchā ciraṃ jhāyare ḍayhamānā; Kammāni katvāna dukhudrāni, Anubhonti dukkhaṃ kaṭukapphalāni.

Ittaraṃ hi dhanaṃ dhaññaṃ, ittaraṃ idha jīvitaṃ; Ittaraṃ ittarato ñatvā, dīpaṃ kayirātha paṇḍito.

Ye te evaṃ pajānanti, narā dhammassa kovidā; Te dāne nappamajjanti, sutvā arahataṃ vaco"ti.

Nāgapetavatthu ekādasamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

6. Kumārapetavatthu

"Sāvatthi nāma nagaraṃ, himavantassa passato; Tattha āsuṃ dve kumārā, rājaputtāti me sutaṃ.

Sammattā rajanīyesu, kāmassādābhinandino; Paccuppannasukhe giddhā, na te passiṃsunāgataṃ.

Te cutā ca manussattā, paralokaṃ ito gatā; Tedha ghosentyadissantā, pubbe dukkaṭamattano.

Bahūsu vata santesu, deyyadhamme upaṭṭhite; Nāsakkhimhā ca attānaṃ, parittaṃ kātuṃ sukhāvahaṃ.

Kiṃ tato pāpakaṃ assa, yaṃ no rājakulā cutā; Upapannā pettivisayaṃ, khuppipāsasamappitā.

Sāmino idha hutvāna, honti asāmino tahiṃ; Bhamanti khuppipāsāya, manussā unnatonatā.

Etamādīnavaṃ ñatvā, issaramadasambhavaṃ; Pahāya issaramadaṃ, bhave saggagato naro; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī"ti.

Kumārapetavatthu chaṭṭhaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

10. Uttaramātupetivatthu

Divāvihāragataṃ bhikkhuṃ, gaṅgātīre nisinnakaṃ; Taṃ petī upasaṅkamma, dubbaṇṇā bhīrudassanā.

Kesā cassā atidīghā, yāvabhūmāvalambare; Kesehi sā paṭicchannā, samaṇaṃ etadabravi.

"Pañcapaṇṇāsavassāni, yato kālaṅkatā ahaṃ; Nābhijānāmi bhuttaṃ vā, pītaṃ vā pana pāniyaṃ; Dehi tvaṃ pāniyaṃ bhante, tasitā pāniyāya me"ti.

"Ayaṃ sītodikā gaṅgā, himavantato sandati; Piva etto gahetvāna, kiṃ maṃ yācasi pāniyan"ti.

"Sacāhaṃ bhante gaṅgāya, sayaṃ gaṇhāmi pāniyaṃ; Lohitaṃ me parivattati, tasmā yācāmi pāniyan"ti.

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, gaṅgā te hoti lohitan"ti.

"Putto me uttaro nāma, saddho āsi upāsako; So ca mayhaṃ akāmāya, samaṇānaṃ pavecchati.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Tamahaṃ paribhāsāmi, maccherena upaddutā.

Yaṃ tvaṃ mayhaṃ akāmāya, samaṇānaṃ pavecchasi; Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ.

Etaṃ te paralokasmiṃ, lohitaṃ hotu uttara; Tassa kammassa vipākena, gaṅgā me hoti lohitan"ti.

Uttaramātupetivatthu dasamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

2. Sūkaramukhapetavatthu

"Kāyo te sabbasovaṇṇo, sabbā obhāsate disā; Mukhaṃ te sūkarasseva, kiṃ kammamakarī pure".

"Kāyena saññato āsiṃ, vācāyāsimasaññato; Tena metādiso vaṇṇo, yathā passasi nārada.

Taṃ tyāhaṃ nārada brūmi, Sāmaṃ diṭṭhamidaṃ tayā; Mākāsi mukhasā pāpaṃ, Mā kho sūkaramukho ahū"ti.

Sūkaramukhapetavatthu dutiyaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

2. Sāriputtattheramātupetivatthu

"Naggā dubbaṇṇarūpāsi, kisā dhamanisanthatā; Upphāsulike kisike, kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasi".

"Ahaṃ te sakiyā mātā, pubbe aññāsu jātīsu; Upapannā pettivisayaṃ, khuppipāsasamappitā.

Chaḍḍitaṃ khipitaṃ kheḷaṃ, siṅghāṇikaṃ silesumaṃ; Vasañca ḍayhamānānaṃ, vijātānañca lohitaṃ.

Vaṇikānañca yaṃ ghāna- sīsacchinnāna lohitaṃ; Khudāparetā bhuñjāmi, itthipurisanissitaṃ.

Pubbalohitaṃ bhakkhāmi, pasūnaṃ mānusāna ca; Aleṇā anagārā ca, nīlamañcaparāyaṇā.

Dehi puttaka me dānaṃ, datvā anvādisāhi me; Appeva nāma muc-ceyyaṃ, pubbalohitabhojanā"ti.

Mātuyā vacanaṃ sutvā, upatissonukampako; Āmantayi moggallā-naṃ, anuruddhañca kappinaṃ.

Catasso kuṭiyo katvā, saṃghe cātuddise adā; Kuṭiyo annapānañca, mātu dakkhiṇamādisī.

Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha; Bhojanaṃ pānīyaṃ vatthaṃ, dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.

Tato suddhā sucivasanā, kāsikuttamadhārinī; Vicittavatthābharaṇā, kolitaṃ upasaṅkami.

"Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Sāriputtassāhaṃ mātā, pubbe aññāsu jātīsu; Upapannā pettivisayaṃ, khuppipāsasamappitā.

Chaḍḍitaṃ khipitaṃ kheḷaṃ, siṅghāṇikaṃ silesumaṃ; Vasañca ḍayhamānānaṃ, vijātānañca lohitaṃ.

Vaṇikānañca yaṃ ghāna- sīsacchinnāna lohitaṃ; Khudāparetā bhuñjāmi, itthipurisanissitaṃ.

Pubbalohitaṃ bhakkhissaṃ, pasūnaṃ mānusāna ca; Aleṇā anagārā ca, nīlamañcaparāyaṇā.

Sāriputtassa dānena, modāmi akutobhayā; Muniṃ kāruṇikaṃ loke, bhante vanditumāgatā"ti.

Sāriputtattherassa mātupetivatthu dutiyaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

9. Gūthakhādakapetivatthu

"Gūthakūpato uggantvā, kā nu dīnā patiṭṭhasi; Nissaṃsayaṃ pāpakammantā, kiṃ nu saddahase tuvan"ti.

"Ahaṃ bhadante petīmhi, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā"ti.

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasī"ti.

"Ahu āvāsiko mayhaṃ, issukī kulamaccharī; Ajjhāsito mayhaṃ ghare, kadariyo paribhāsako.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhikkhavo paribhāsisaṃ; Tassa kammavipākena, petalokaṃ ito gatā"ti.

"Amitto mittavaṇṇena, yo te āsi kulūpako; Kāyassa bhedā duppañño, kiṃ nu pecca gatiṃ gato"ti.

"Tassevāhaṃ pāpakammassa, sīse tiṭṭhāmi matthake; So ca paravisayaṃ patto, mameva paricārako.

Yaṃ bhadante hadantaññe, etaṃ me hoti bhojanaṃ; Ahañca kho yaṃ hadāmi, etaṃ so upajīvatī"ti.

Gūthakhādakapetivatthu navamaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

3. Mattāpetivatthu

"Naggā dubbaṇṇarūpāsi, kisā dhamanisanthatā; Upphāsulike kisike, kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasī"ti.

"Ahaṃ mattā tuvaṃ tissā, sapattī te pure ahuṃ; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā"ti.

“Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Caṇḍī ca pharusā cāsiṃ, issukī maccharī saṭhā; Tāhaṃ duruttaṃ vatvāna, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Sabbaṃ ahampi jānāmi, yathā tvaṃ caṇḍikā ahu; Aññañca kho taṃ pucchāmi, kenāsi paṃsukunthitā”ti.

“Sīsaṃnhātā tuvaṃ āsi, sucivatthā alaṅkatā; Ahañca kho adhimattaṃ, samalaṅkatatarā tayā.

Tassā me pekkhamānāya, sāmikena samantayi; Tato me issā vipulā, kodho me samajāyatha.

Tato paṃsuṃ gahetvāna, paṃsunā taṃ hi okiriṃ; Tassa kammavipākena, tenamhi paṃsukunthitā”ti.

“Sabbaṃ ahampi jānāmi, paṃsunā maṃ tvamokiri; Aññañca kho taṃ pucchāmi, kena khajjasi kacchuyā”ti.

“Bhesajjahārī ubhayo, vanantaṃ agamimhase; Tvañca bhesajjamāhari, ahañca kapikacchuno.

Tassā tyājānamānāya, seyyaṃ tyāhaṃ samokiriṃ; Tassa kammavipākena, tena khajjāmi kacchuyā”ti.

“Sabbaṃ ahampi jānāmi, seyyaṃ me tvaṃ samokiri; Aññañca kho taṃ pucchāmi, kenāsi naggiyā tuvan”ti.

“Sahāyānaṃ samayo āsi, ñātīnaṃ samitī ahu; Tvañca āmantitā āsi, sasāminī no ca kho ahaṃ.

Tassā tyājānamānāya, dussaṃ tyāhaṃ apānudiṃ; Tassa kammavipākena, tenamhi naggiyā ahan”ti.

“Sabbaṃ ahampi jānāmi, dussaṃ me tvaṃ apānudi; Aññañca kho taṃ pucchāmi, kenāsi gūthagandhinī”ti.

“Tava gandhañca mālañca, paccagghañca vilepanaṃ; Gūthakūpe atāresiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā; Tassa kammavipākena, tenamhi gūthagandhinī”ti.

“Sabbaṃ ahampi jānāmi, taṃ pāpaṃ pakataṃ tayā; Aññañca kho taṃ pucchāmi, kenāsi duggatā tuvan”ti.

“Ubhinnaṃ samakaṃ āsi, yaṃ gehe vijjate dhanaṃ; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākāsimattano; Tassa kammavipākena, tenamhi duggatā ahaṃ.

Tadeva maṃ tvaṃ avaca, ‘pāpakammaṃ nisevasi; Na hi pāpehi kammehi, sulabhā hoti suggatī’”ti.

“Vāmato maṃ tvaṃ paccesi, athopi maṃ usūyasi; Passa pāpānaṃ kammānaṃ, vipāko hoti yādiso.

Te gharā tā ca dāsiyo, tānevābharaṇānime; Te aññe paricārenti, na bhogā honti sassatā.

Idāni bhūtassa pitā, āpaṇā gehamehiti; Appeva te dade kiñci, mā su tāva ito agā”ti.

“Naggā dubbaṇṇarūpāmhi, kisā dhamanisanthatā; Kopīnametaṃ itthīnaṃ, mā maṃ bhūtapitāddasā”ti.

“Handa kiṃ vā tyāhaṃ dammi, Kiṃ vā tedha karomahaṃ; Yena tvaṃ sukhitā assa, Sabbakāmasamiddhinī”ti.

“Cattāro bhikkhū saṃghato, cattāro pana puggale; Aṭṭha bhikkhū bhojayitvā, mama dakkhiṇamādisa; Tadāhaṃ sukhitā hessaṃ, sabbakāmasamiddhinī”ti.

Sādhūti sā paṭissutvā, bhojayitvāṭṭha bhikkhavo; Vatthehacchādayitvāna, tassā dakkhiṇamādisī.

Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha; Bhojanacchādanapānīyaṃ, dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.

Tato suddhā sucivasanā, kāsikuttamadhārinī; Vicittavatthābharaṇā, sapattiṃ upasaṅkami.

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

“Ahaṃ mattā tuvaṃ tissā, sapattī te pure ahuṃ; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Tava dinnena dānena, modāmi akutobhayā; Ciraṃ jīvāhi bhagini, saha sabbehi ñātibhi; Asokaṃ virajaṃ ṭhānaṃ, āvāsaṃ vasavattinaṃ.

Idha dhammaṃ caritvāna, Dānaṃ datvāna sobhane; Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ, Aninditā saggamupehi ṭhānan”ti.

Mattāpetivatthu tatiyaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

4. Nandāpetivatthu

"Kāḷī dubbaṇṇarūpāsi, pharusā bhīrudassanā; Piṅgalāsi kaḷārāsi, na taṃ maññāmi mānusin"ti.

"Ahaṃ nandā nandisena, bhariyā te pure ahuṃ; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā"ti.

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, petalokaṃ ito gatā"ti.

"Caṇḍī ca pharusā cāsiṃ, tayi cāpi agāravā; Tāhaṃ duruttaṃ vatvāna, petalokaṃ ito gatā"ti.

"Handuttarīyaṃ dadāmi te, imaṃ dussaṃ nivāsaya; Imaṃ dussaṃ nivāsetvā, ehi nessāmi taṃ gharaṃ.

Vatthañca annapānañca, lacchasi tvaṃ gharaṃ gatā; Putte ca te passissasi, suṇisāyo ca dakkhasī"ti.

"Hatthena hatthe te dinnaṃ, na mayhaṃ upakappati; Bhikkhū ca sīlasampanne, vītarāge bahussute.

Tappehi annapānena, mama dakkhiṇamādisa; Tadāhaṃ sukhitā hessaṃ, sabbakāmasamiddhinī"ti.

Sādhūti so paṭissutvā, dānaṃ vipulamākiri; Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca; Chattaṃ gandhañca mālañca, vividhā ca upāhanā.

Bhikkhū ca sīlasampanne, vītarāge bahussute; Tappetvā annapānena, tassā dakkhiṇamādisī.

Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha; Bhojanacchādanapānīyaṃ, dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.

Tato suddhā sucivasanā, kāsikuttamadhārinī; Vicittavatthābharaṇā, sāmikaṃ upasaṅkami.

"Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena tetādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī"ti.

"Ahaṃ nandā nandisena, bhariyā te pure ahuṃ; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Tava dinnena dānena, modāmi akutobhayā; Ciraṃ jīva gahapati, saha sabbehi ñātibhi; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, āvāsaṃ vasavattinaṃ.

Idha dhammaṃ caritvāna, Dānaṃ datvā gahapati; Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ, Anindito saggamupehi ṭhānan"ti.

Nandāpetivatthu catutthaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

12. Kaṇṇamuṇḍapetivatthu

"Soṇṇasopānaphalakā, soṇṇavālukasanthatā; Tattha sogandhiyā vaggū, sucigandhā manoramā.

Nānārukkhehi sañchannā, nānāgandhasameritā; Nānāpadumasañchannā, puṇḍarīkasamotatā.

Surabhiṃ sampavāyanti, manuññā māluteritā; Haṃsakoñcābhirudā ca, cakkavakkābhikūjitā.

Nānādijagaṇākiṇṇā, nānāsaragaṇāyutā; Nānāphaladharā rukkhā, nānāpupphadharā vanā.

Na manussesu īdisaṃ, nagaraṃ yādisaṃ idaṃ; Pāsādā bahukā tuyhaṃ, sovaṇṇarūpiyāmayā; Daddallamānā ābhenti, samantā caturo disā.

Pañca dāsisatā tuyhaṃ, yā temā paricārikā; Tā kambukāyūradharā, kañcanāveḷabhūsitā.

Pallaṅkā bahukā tuyhaṃ, sovaṇṇarūpiyāmayā; Kadalimigasañchannā, sajjā gonakasanthatā.

Yattha tvaṃ vāsūpagatā, sabbakāmasamiddhinī; Sampattāyaḍḍharattāya, tato uṭṭhāya gacchasi.

Uyyānabhūmiṃ gantvāna, pokkharaññā samantato; Tassā tīre tuvaṃ ṭhāsi, harite saddale subhe.

Tato te kaṇṇamuṇḍo sunakho, Aṅgamaṅgāni khādati; Yadā ca khāyitā āsi, Aṭṭhisaṅkhalikā katā; Ogāhasi pokkharaṇiṃ, Hoti kāyo yathā pure.

Tato tvaṃ aṅgapaccaṅgī, sucāru piyadassanā; Vatthena pārupitvāna, āyāsi mama santikaṃ.

Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, kaṇṇamuṇḍo sunakho tava; Aṅgamaṅgāni khādatī"ti.

“Kimilāyaṃ gahapati, saddho āsi upāsako; Tassāhaṃ bhariyā āsiṃ, dussīlā aticārinī.

So maṃ aticaramānāya, sāmiko etadabravi; ‘Netaṃ channaṃ patirūpaṃ, yaṃ tvaṃ aticarāsi maṃ’.

Sāhaṃ ghorañca sapathaṃ, musāvādañca bhāsisaṃ; ‘Nāhaṃ taṃ aticarāmi, kāyena uda cetasā.

Sacāhaṃ taṃ aticarāmi, kāyena uda cetasā; Kaṇṇamuṇḍoyaṃ sunakho, aṅgamaṅgāni khādatu’.

Tassa kammassa vipākaṃ, musāvādassa cūbhayaṃ; Satteva vassasatāni, anubhūtaṃ yato hi me; Kaṇṇamuṇḍo ca sunakho, aṅgamaṅgāni khādati.

Tvañca deva bahukāro, atthāya me idhāgato; Sumuttāhaṃ kaṇṇamuṇḍassa, asokā akutobhayā.

Tāhaṃ deva namassāmi, yācāmi pañjalīkatā; Bhuñja amānuse kāme, rama deva mayā sahā”ti.

“Bhuttā amānusā kāmā, ramitomhi tayā saha; Tāhaṃ subhage yācāmi, khippaṃ paṭinayāhi man”ti.

Kaṇṇamuṇḍapetivatthu dvādasamaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

6. Seriṇīpetivatthu

“Naggā dubbaṇṇarūpāsi, kisā dhamanisanthatā; Upphāsulike kisike, kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasī”ti.

“Ahaṃ bhadante petīmhi, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Anāvaṭesu titthesu, viciniṃ aḍḍhamāsakaṃ; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākāsimattano.

Nadiṃ upemi tasitā, rittakā parivattati; Chāyaṃ upemi uṇhesu, ātapo parivattati.

Aggivaṇṇo ca me vāto, ḍahanto upavāyati; Etañca bhante arahāmi, aññañca pāpakaṃ tato.

Gantvāna hatthiniṃ puraṃ, vajjesi mayha mātaraṃ; ‘Dhītā ca te mayā diṭṭhā, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ

ito gatā'.

Atthi me ettha nikkhittaṃ, anakkhātañca taṃ mayā; Cattārisatasahassāni, pallaṅkassa ca heṭṭhato.

Tato me dānaṃ dadatu, tassā ca hotu jīvikā; Dānaṃ datvā ca me mātā, dakkhiṇaṃ anudicchatu; Tadāhaṃ sukhitā hessaṃ, sabbakāmasamiddhinī"ti.

"Sādhū"ti so paṭissutvā, gantvāna hatthiniṃ puraṃ; Avoca tassā mātaraṃ—

"Dhītā ca te mayā diṭṭhā, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Sā maṃ tattha samādapesi, () Vajjesi mayha mātaraṃ; 'Dhītā ca te mayā diṭṭhā, Duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, Petalokaṃ ito gatā.

Atthi ca me ettha nikkhittaṃ, anakkhātañca taṃ mayā; Cattārisatasahassāni, pallaṅkassa ca heṭṭhato.

Tato me dānaṃ dadatu, tassā ca hotu jīvikā; Dānaṃ datvā ca me mātā, dakkhiṇaṃ anudicchatu (); Tadāhaṃ sukhitā hessaṃ, sabbakāmasamiddhinī'"ti.

Tato hi sā dānamadā, tassā dakkhiṇamādisī; Petī ca sukhitā āsi, tassā cāsi sujīvikāti.

Seriṇīpetivatthu chaṭṭhaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

8. Gūthakhādakapetavatthu

"Gūthakūpato uggantvā, ko nu dīno patiṭṭhasi; Nissaṃsayaṃ pāpakammanto, kiṃ nu saddahase tuvan"ti.

"Ahaṃ bhadante petomhi, duggato yamalokiko; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gato".

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasī"ti.

"Ahu āvāsiko mayhaṃ, issukī kulamaccharī; Ajjhāsito mayhaṃ ghare, kadariyo paribhāsako.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhikkhavo paribhāsisaṃ; Tassa kammavipākena, petalokaṃ ito gato"ti.

“Amitto mittavaṇṇena, yo te āsi kulūpako; Kāyassa bhedā duppañño, kiṃ nu pecca gatiṃ gato”ti.

“Tassevāhaṃ pāpakammassa, sīse tiṭṭhāmi matthake; So ca paravisayaṃ patto, mameva paricārako.

Yaṃ bhadante hadantaññe, etaṃ me hoti bhojanaṃ; Ahañca kho yaṃ hadāmi, etaṃ so upajīvatī”ti.

Gūthakhādakapetavatthu aṭṭhamaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

11. Suttapetavatthu

“Ahaṃ pure pabbajitassa bhikkhuno, Suttaṃ adāsiṃ upasaṅkamma yācitā; Tassa vipāko vipulaphalūpalabbhati, Bahukā ca me uppajjare vatthakoṭiyo.

Pupphābhikiṇṇaṃ ramitaṃ vimānaṃ, Anekacittaṃ naranārisevitaṃ; Sāhaṃ bhuñjāmi ca pārupāmi ca, Pahūtavittā na ca tāva khīyati.

Tasseva kammassa vipākamanvayā, Sukhañca sātañca idhūpalabbhati; Sāhaṃ gantvā punadeva mānusaṃ, Kāhāmi puññāni nayayyaputta man”ti.

“Satta tuvaṃ vassasatā idhāgatā, Jiṇṇā ca vuḍḍhā ca tahiṃ bhavissasi; Sabbeva te kālakatā ca ñātakā, Kiṃ tattha gantvāna ito karissasī”ti.

“Satteva vassāni idhāgatāya me, Dibbañca sukhañca samappitāya; Sāhaṃ gantvāna punadeva mānusaṃ, Kāhāmi puññāni nayayyaputta man”ti.

So taṃ gahetvāna pasayha bāhāyaṃ, Paccānayitvāna theriṃ sudubbalaṃ; “Vajjesi aññampi janaṃ idhāgataṃ, ‘Karotha puññāni sukhūpalabbhati’.

Diṭṭhā mayā akatena sādhunā, Petā vihaññanti tatheva manussā; Kammañca katvā sukhavedanīyaṃ, Devā manussā ca sukhe ṭhitā pajā”ti.

Suttapetavatthu ekādasamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

12. Uragapetavatthu

“Uragova tacaṃ jiṇṇaṃ, hitvā gacchati saṃ tanuṃ; Evaṃ sarīre nibbhoge, pete kālaṅkate sati.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na rodāmi, gato so tassa yā gati".

"Anabbhito tato āgā, nānuññāto ito gato; Yathāgato tathā gato, tattha kā paridevanā.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na rodāmi, gato so tassa yā gati".

"Sace rode kisā assaṃ, tattha me kiṃ phalaṃ siyā; Ñātimittasuhajjānaṃ, bhiyyo no aratī siyā.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na rodāmi, gato so tassa yā gati".

"Yathāpi dārako candaṃ, gacchantamanurodati; Evaṃ sampadamevetaṃ, yo petamanusocati.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na rodāmi, gato so tassa yā gati".

"Yathāpi brahme udakumbho, bhinno appaṭisandhiyo; Evaṃ sampadamevetaṃ, yo petamanusocati.

Ḍayhamāno na jānāti, ñātīnaṃ paridevitaṃ; Tasmā etaṃ na rodāmi, gato so tassa yā gatī"ti.

Uragapetavatthu dvādasamaṃ.

Uragavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Khettañca sūkaraṃ pūti, piṭṭhaṃ cāpi tirokuṭṭaṃ; Pañcāpi sattaputtañca, goṇaṃ pesakārakañca; Tathā khallāṭiyaṃ nāgaṃ, dvādasaṃ uragañcevāti.

Petavatthu

Mahāvagga

14. Bhogasaṃharaṇapetavatthu

"Mayaṃ bhoge saṃharimhā, samena visamena ca; Te aññe paribhuñjanti, mayaṃ dukkhassa bhāginī"ti.

Bhogasaṃharaṇapetavatthu cuddasamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

10. Khallāṭiyapetivatthu

"Kā nu antovimānasmiṃ, tiṭṭhantī nūpanikkhami; Upanikkhamassu bhadde, passāma taṃ bahiṭṭhitan"ti.

“Aṭṭīyāmi harāyāmi, naggā nikkhamituṃ bahi; Kesehamhi paṭicchannā, puññaṃ me appakaṃ katan”ti.

“Handuttarīyaṃ dadāmi te, idaṃ dussaṃ nivāsaya; Idaṃ dussaṃ nivāsetvā, ehi nikkhama sobhane; Upanikkhamassu bhadde, passāma taṃ bahiṭṭhitan”ti.

“Hatthena hatthe te dinnaṃ, na mayhaṃ upakappati; Esetthupāsako saddho, sammāsambuddhasāvako.

Etaṃ acchādayitvāna, mama dakkhiṇamādisa; Tathāhaṃ sukhitā hessaṃ, sabbakāmasamiddhinī”ti.

Tañca te nhāpayitvāna, vilimpetvāna vāṇijā; Vatthehacchādayitvāna, tassā dakkhiṇamādisuṃ.

Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha; Bhojanacchādanapānīyaṃ, dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.

Tato suddhā sucivasanā, kāsikuttamadhārinī; Hasantī vimānā nikkhami, dakkhiṇāya idaṃ phalanti.

“Sucittarūpaṃ ruciraṃ, vimānaṃ te pabhāsati; Devate pucchitācikkha, kissa kammassidaṃ phalan”ti.

“Bhikkhuno caramānassa, doṇinimmajjaniṃ ahaṃ; Adāsiṃ ujubhūtassa, vippasannena cetasā.

Tassa kammassa kusalassa, vipākaṃ dīghamantaraṃ; Anubhomi vimānasmiṃ, tañca dāni parittakaṃ.

Uddhaṃ catūhi māsehi, kālakiriyā bhavissati; Ekantakaṭukaṃ ghoraṃ, nirayaṃ papatissahaṃ.

Catukkaṇṇaṃ catudvāraṃ, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ; Ayopākārapariyantaṃ, ayasā paṭikujjitaṃ.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Tatthāhaṃ dīghamaddhānaṃ, dukkhaṃ vedissa vedanaṃ; Phalañca pāpakammassa, tasmā socāmahaṃ bhusan”ti.

Khallāṭiyapetivatthu dasamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

3. Pūtimukhapetavatthu

“Dibbaṃ subhaṃ dhāresi vaṇṇadhātuṃ, Vehāyasaṃ tiṭṭhasi antalikkhe; Mukhañca te kimayo pūtigandhaṃ, Khādanti kiṃ kamma-

makāsi pubbe”.

“Samaṇo ahaṃ pāpotiduṭṭhavāco, Tapassirūpo mukhasā asaññato; Laddhā ca me tapasā vaṇṇadhātu, Mukhañca me pesuṇiyena pūti.

Tayidaṃ tayā nārada sāmaṃ diṭṭhaṃ, Anukampakā ye kusalā vadeyyuṃ; ‘Mā pesuṇaṃ mā ca musā abhāṇi, Yakkho tuvaṃ hohisi kāmakāmī’”ti.

Pūtimukhapetavatthu tatiyaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

5. Tirokuṭṭapetavatthu

“Tirokuṭṭesu tiṭṭhanti, sandhisiṅghāṭakesu ca; Dvārabāhāsu tiṭṭhanti, āgantvāna sakaṃ gharaṃ.

Pahūte annapānamhi, khajjabhojje upaṭṭhite; Na tesaṃ koci sarati, sattānaṃ kammapaccayā.

Evaṃ dadanti ñātīnaṃ, ye honti anukampakā; Suciṃ paṇītaṃ kālena, kappiyaṃ pānabhojanaṃ; ‘Idaṃ vo ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo’.

Te ca tattha samāgantvā, ñātipetā samāgatā; Pahūte annapānamhi, sakkaccaṃ anumodare.

‘Ciraṃ jīvantu no ñātī, yesaṃ hetu labhāmase; Amhākañca katā pūjā, dāyakā ca anipphalā’.

Na hi tattha kasī atthi, gorakkhettha na vijjati; Vaṇijjā tādisī natthi, hiraññena kayākayaṃ; Ito dinnena yāpenti, petā kālagatā tahiṃ.

Unname udakaṃ vuṭṭhaṃ, yathā ninnaṃ pavattati; Evamevaṃ ito dinnaṃ, petānaṃ upakappati.

Yathā vārivahā pūrā, paripūrenti sāgaraṃ; Evamevaṃ ito dinnaṃ, petānaṃ upakappati.

‘Adāsi me akāsi me, ñāti mittā sakhā ca me’; Petānaṃ dakkhiṇaṃ dajjā, pubbe katamanussaraṃ.

Na hi ruṇṇaṃ vā soko vā, yā caññā paridevanā; Na taṃ petānamatthāya, evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.

Ayañca kho dakkhiṇā dinnā, saṃghamhi suppatiṭṭhitā; Dīgharattaṃ hitāyassa, ṭhānaso upakappati.

So ñātidhammo ca ayaṃ nidassito, Petāna pūjā ca katā uḷārā; Balañca bhikkhūnamanuppadinnaṃ, Tumhehi puññaṃ pasutaṃ anappakan”ti.

Tirokuṭṭapetavatthu pañcamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

11. Pāṭaliputtapetavatthu

"Diṭṭhā tayā nirayā tiracchānayoni, Petā asurā athavāpi mānusā devā; Sayamaddasa kammavipākamattano, Nessāmi taṃ pāṭaliputtamakkhataṃ; Tattha gantvā kusalaṃ karohi kammaṃ".

"Atthakāmosi me yakkha, hitakāmosi devate; Karomi tuyhaṃ vacanaṃ, tvaṃsi ācariyo mama.

Diṭṭhā mayā nirayā tiracchānayoni, Petā asurā athavāpi mānusā devā; Sayamaddasaṃ kammavipākamattano, Kāhāmi puññāni anappakānī"ti.

Pāṭaliputtapetavatthu ekādasamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

13. Akkharukkhapetavatthu

"Yaṃ dadāti na taṃ hoti, Detheva dānaṃ datvā ubhayaṃ tarati; Ubhayaṃ tena dānena gacchati, Jāgaratha māpamajjathā"ti.

Akkharukkhapetavatthu terasamaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

6. Kaṇhapetavatthu

"Uṭṭhehi kaṇha kiṃ sesi, Ko attho supanena te; Yo ca tuyhaṃ sako bhātā, Hadayaṃ cakkhu ca dakkhiṇaṃ; Tassa vātā balīyanti, Sasaṃ jappati kesavā"ti.

"Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, rohiṇeyyassa kesavo; Taramānarūpo vuṭṭhāsi, bhātusokena aṭṭito.

Kiṃ nu ummattarūpova, kevalaṃ dvārakaṃ imaṃ; Saso sasoti lapasi, kīdisaṃ sasamicchasi.

Sovaṇṇamayaṃ maṇimayaṃ, Lohamayaṃ atha rūpiyamayaṃ; Saṅkhasilāpavāḷamayaṃ, Kārayissāmi te sasaṃ.

Santi aññepi sasakā, araññavanagocarā; Tepi te ānayissāmi, kīdisaṃ sasamicchasī"ti.

"Nāhamete sase icche, ye sasā pathavissitā; Candato sasamicchāmi, taṃ me ohara kesavā"ti.

“So nūna madhuraṃ ñāti, jīvitaṃ vijahissasi; Apatthiyaṃ patthayasi, candato sasamicchasī”ti.

“Evañce kaṇha jānāsi, yathaññamanusāsasi; Kasmā pure mataṃ puttaṃ, ajjāpi manusocasi.

Na yaṃ labbhā manussena, amanussena vā pana; Jāto me mā mari putto, kuto labbhā alabbhiyaṃ.

Na mantā mūlabhesajjā, osadhehi dhanena vā; Sakkā ānayituṃ kaṇha, yaṃ petamanusocasi.

Mahaddhanā mahābhogā, raṭṭhavantopi khattiyā; Pahūtadhanadhaññāse, tepi no ajarāmarā.

Khattiyā brāhmaṇā vessā, suddā caṇḍālapukkusā; Ete caññe ca jātiyā, tepi no ajarāmarā.

Ye mantaṃ parivattenti, chaḷaṅgaṃ brahmacintitaṃ; Ete caññe ca vijjāya, tepi no ajarāmarā.

Isayo vāpi ye santā, saññatattā tapassino; Sarīraṃ tepi kālena, vijahanti tapassino.

Bhāvitattā arahanto, katakiccā anāsavā; Nikkhipanti imaṃ dehaṃ, puññapāpaparikkhayā”ti.

“Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, sokaṃ hadayanissitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Svāhaṃ abbūḷhasallosmi, sītibhūtosmi nibbuto; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna bhātika”.

Evaṃ karonti sappaññā, ye honti anukampakā; Nivattayanti sokamhā, ghaṭo jeṭṭhaṃva bhātaraṃ.

Yassa etādisā honti, amaccā paricārakā; Subhāsitena anventi, ghaṭo jeṭṭhaṃva bhātaranti.

Kaṇhapetavatthu chaṭṭhaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

8. Cūḷaseṭṭhipetavatthu

“Naggo kiso pabbajitosi bhante, Rattiṃ kuhiṃ gacchasi kissa hetu; Ācikkha me taṃ api sakkuṇemu, Sabbena vittaṃ paṭipādaye tuvan”ti.

“Bārāṇasī nagaraṃ dūraghuṭṭhaṃ, Tatthāhaṃ gahapati aḍḍhako

ahu dīno; Adātā gedhitamano āmisasmiṃ, Dussīlyena yamavisayamhi patto.

So sūcikāya kilamito tehi, Teneva ñātīsu yāmi āmisakiñcikkhahetu; Adānasīlā na ca saddahanti, Dānaphalaṃ hoti paramhi loke.

Dhītā ca mayhaṃ lapate abhikkhaṇaṃ, 'Dassāmi dānaṃ pitūnaṃ pitāmahānaṃ'; Tamupakkhaṭaṃ parivisayanti brāhmaṇā, 'Yāmi ahaṃ andhakavindaṃ bhottun'"ti.

Tamavoca rājā "anubhaviyāna tampi, Eyyāsi khippaṃ ahamapi kassaṃ pūjaṃ; Ācikkha me taṃ yadi atthi hetu, Saddhāyitaṃ hetuvaco suṇomā"ti.

"Tathā"ti vatvā agamāsi tattha, Bhuñjiṃsu bhattaṃ na ca dakkhiṇārahā; Paccāgami rājagahaṃ punāparaṃ, Pāturahosi purato janādhipassa.

Disvāna petaṃ punadeva āgataṃ, Rājā avoca "ahamapi kiṃ dadāmi; Ācikkha me taṃ yadi atthi hetu, Yena tuvaṃ cirataraṃ pīṇito siyā"ti.

"Buddhañca saṃghaṃ parivisiyāna rāja, Annena pānena ca cīvarena; Taṃ dakkhiṇaṃ ādisa me hitāya, Evaṃ ahaṃ cirataraṃ pīṇito siyā"ti.

Tato ca rājā nipatitvā tāvade, Dānaṃ sahatthā atulaṃ daditvā saṃghe; Ārocesi pakataṃ tathāgatassa, Tassa ca petassa dakkhiṇaṃ ādisittha.

So pūjito ativiya sobhamāno, Pāturahosi purato janādhipassa; "Yakkhohamasmi paramiddhipatto, Na mayhamatthi samā sadisā mānusā.

Passānubhāvaṃ aparimitaṃ mamayidaṃ, Tayānudiṭṭhaṃ atulaṃ datvā saṃghe; Santappito satataṃ sadā bahūhi, Yāmi ahaṃ sukhito manussadevā"ti.

Cūḷaseṭṭhipetavatthu aṭṭhamaṃ. Bhāṇavāraṃ paṭhamaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

3. Rathakārapetivatthu

"Veḷuriyathambhaṃ ruciraṃ pabhassaraṃ, Vimānamāruyha anekacittaṃ; Tatthacchasi devi mahānubhāve, Pathaddhani pannaraseva cando.

Vaṇṇo ca te kanakassa sannibho, Uttattarūpo bhusa dassaneyyo; Pallaṅkaseṭṭhe atule nisinnā, Ekā tuvaṃ natthi ca tuyha sāmiko.

Imā ca te pokkharaṇī samantā, Pahūtamalyā bahupuṇḍarīkā; Suvaṇṇacuṇṇehi samantamotthatā, Na tattha paṅko paṇako ca vijjati.

Haṃsā cime dassanīyā manoramā, Udakasmimanupariyanti sab-

badā; Samayya vaggūpanadanti sabbe, Bindussarā dundubhīnaṃva ghoso.

Daddallamānā yasasā yasassinī, Nāvāya ca tvaṃ avalamba tiṭṭhasi; Āḷārapamhe hasite piyaṃvade, Sabbaṅgakalyāṇi bhusaṃ virocasi.

Idaṃ vimānaṃ virajaṃ same ṭhitaṃ, Uyyānavantaṃ ratinandivaḍḍhanaṃ; Icchāmahaṃ nāri anomadassane, Tayā saha nandane idha moditun"ti.

"Karohi kammaṃ idha vedanīyaṃ, Cittañca te idha nihitaṃ bhavatu; Katvāna kammaṃ idha vedanīyaṃ, Evaṃ mamaṃ lacchasi kāmakāminin"ti.

"Sādhū"ti so tassā paṭissuṇitvā, Akāsi kammaṃ tahiṃ vedanīyaṃ; Katvāna kammaṃ tahiṃ vedanīyaṃ, Upapajji so māṇavo tassā sahabyatanti.

Rathakārapetivatthu tatiyaṃ. Bhāṇavāraṃ dutiyaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

4. Bhusapetavatthu

"Bhusāni eko sāliṃ punāparo, Ayañca nārī sakamaṃsalohitaṃ; Tuvañca gūthaṃ asuciṃ akantaṃ, Paribhuñjasi kissa ayaṃ vipāko"ti.

"Ayaṃ pure mātaraṃ hiṃsati, Ayaṃ pana kūṭavāṇijo; Ayaṃ maṃsāni khāditvā, Musāvādena vañceti.

Ahaṃ manussesu manussabhūtā, Agārinī sabbakulassa issarā; Santesu pariguhāmi, Mā ca kiñci ito adaṃ.

Musāvādena chādemi, 'natthi etaṃ mama gehe; Sace santaṃ niguhāmi, gūtho me hotu bhojanaṃ'.

Tassa kammassa vipākena, musāvādassa cūbhayaṃ; Sugandhaṃ sālino bhattaṃ, gūthaṃ me parivattati.

Avañjhāni ca kammāni, Na hi kammaṃ vinassati; Duggandhaṃ kiminaṃ mīḷaṃ, Bhuñjāmi ca pivāmi cā"ti.

Bhusapetavatthu catutthaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

5. Maṭṭhakuṇḍalīpetavatthu

"Alaṅkato maṭṭhakuṇḍalī, Māladhārī haricandanussado; Bāhā paggayha kandasi, Vanamajjhe kiṃ dukkhito tuvan"ti.

“Sovaṇṇamayo pabhassaro, Uppanno rathapañjaro mama; Tassa cakkayugaṃ na vindāmi, Tena dukkhena jahāmi jīvitan”ti.

“Sovaṇṇamayaṃ maṇimayaṃ, Lohitakamayaṃ atha rūpiyamayaṃ; Ācikkha me bhaddamāṇava, Cakkayugaṃ paṭipādayāmi te”ti.

So māṇavo tassa pāvadi, “Candasūriyā ubhayettha dissare; Sovaṇṇamayo ratho mama, Tena cakkayugena sobhatī”ti.

“Bālo kho tvaṃ asi māṇava, Yo tvaṃ patthayase apatthiyaṃ; Maññāmi tuvaṃ marissasi, Na hi tvaṃ lacchasi candasūriye”ti.

“Gamanāgamanampi dissati, Vaṇṇadhātu ubhayattha vīthiyā; Peto kālakato na dissati, Ko nidha kandataṃ bālyataro”ti.

“Saccaṃ kho vadesi māṇava, Ahameva kandataṃ bālyataro; Candaṃ viya dārako rudaṃ, Petaṃ kālakatābhipatthayinti.

Ādittaṃ vata maṃ santaṃ, ghatasittaṃva pāvakaṃ; Vārinā viya osiñcaṃ, sabbaṃ nibbāpaye daraṃ.

Abbahī vata me sallaṃ, sokaṃ hadayanissitaṃ; Yo me sokaparetassa, puttasokaṃ apānudi.

Svāhaṃ abbūḷhasallosmi, sītibhūtosmi nibbuto; Na socāmi na rodāmi, tava sutvāna māṇavā”ti.

“Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado; Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayan”ti.

“Yañca kandasi yañca rodasi, Puttaṃ āḷāhane sayaṃ dahitvā; Svāhaṃ kusalaṃ karitvā kammaṃ, Tidasānaṃ sahabyataṃ gato”ti.

“Appaṃ vā bahuṃ vā nāddasāma, Dānaṃ dadantassa sake agāre; Uposathakammaṃ vā tādisaṃ, Kena kammena gatosi devalokan”ti.

“Ābādhikohaṃ dukkhito gilāno, Āturarūpomhi sake nivesane; Buddhaṃ vigatarajaṃ vitiṇṇakaṅkhaṃ, Addakkhiṃ sugataṃ anomapaññaṃ.

Svāhaṃ muditamano pasannacitto, Añjaliṃ akariṃ tathāgatassa; Tāhaṃ kusalaṃ karitvāna kammaṃ, Tidasānaṃ sahabyataṃ gato”ti.

“Acchariyaṃ vata abbhutaṃ vata, Añjalikammassa ayamīdiso vipāko; Ahampi muditamano pasannacitto, Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ vajāmī”ti.

“Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ vajāhi, Dhammañca saṃghañca pasannacitto; Tatheva sikkhāya padāni pañca, Akhaṇḍaphullāni samādiyassu.

Pāṇātipātā viramassu khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayassu; Amajjapo mā ca musā bhaṇāhi, Sakena dārena ca hohi tuṭṭho”ti.

“Atthakāmosi me yakkha, hitakāmosi devate; Karomi tuyhaṃ vacanaṃ, tvaṃsi ācariyo mamāti.

Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammañcāpi anuttaraṃ; Saṃghañca naradevassa, gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.

Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayāmi; Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, Sakena dārena ca homi tuṭṭho”ti.

Maṭṭhakuṇḍalīpetavatthu pañcamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

12. Ambavanapetavatthu

“Ayañca te pokkharaṇī surammā, Samā sutitthā ca mahodakā ca; Supupphitā bhamaragaṇānukiṇṇā, Kathaṃ tayā laddhā ayaṃ manuññā.

Idañca te ambavanaṃ surammaṃ, Sabbotukaṃ dhārayate phalāni; Supupphitaṃ bhamaragaṇānukiṇṇaṃ, Kathaṃ tayā laddhamidaṃ vimānaṃ”.

“Ambapakkaṃ dakaṃ yāgu, sītacchāyā manoramā; Dhītāya dinnadānena, tena me idha labbhati”.

“Sandiṭṭhikaṃ kammaṃ evaṃ passatha, Dānassa damassa saṃyamassa vipākaṃ; Dāsī ahaṃ ayyakulesu hutvā, Suṇisā homi agārassa issarā”ti.

Ambavanapetavatthu dvādasamaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

10. Dhātuvivaṇṇapetavatthu

“Antalikkhasmiṃ tiṭṭhanto, Duggandho pūti vāyasi; Mukhañca te kimayo pūtigandhaṃ, Khādanti kiṃ kammamakāsi pubbe.

Tato satthaṃ gahetvāna, okkantanti punappunaṃ; Khārena paripphositvā, okkantanti punappunaṃ.

Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasī”ti.

“Ahaṃ rājagahe ramme, ramaṇīye giribbaje; Issaro dhanadhaññassa, supahūtassa mārisa.

Tassāyaṃ me bhariyā ca, dhītā ca suṇisā ca me; Tā mālaṃ uppalañcāpi, paccagghañca vilepanaṃ; Thūpaṃ harantiyo vāresiṃ, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā.

Chaḷāsītisahassāni, mayaṃ paccattavedanā; Thūpapūjaṃ vivaṇṇetvā, paccāma niraye bhusaṃ.

Ye ca kho thūpapūjāya, vattante arahato mahe; Ādīnavaṃ pakāsenti, vivecayetha ne tato.

Imā ca passa āyantiyo, Māladhārī alaṅkatā; Mālāvipākaṃnubhontiyo, Samiddhā ca tā yasassiniyo.

Tañca disvāna accheraṃ, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Namo karonti sappaññā, vandanti taṃ mahāmuniṃ.

Sohaṃ nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ; Thūpapūjaṃ karissāmi, appamatto punappunan"ti.

Dhātuvivaṇṇapetavatthu dasamaṃ.

Cūḷavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Abhijjamāno kuṇḍiyo, rathakārī bhusena ca; Kumāro gaṇikā ceva, dve luddā piṭṭhipūjanā; Vaggo tena pavuccatīti.

Petavatthu

Uragavagga

9. Mahāpesakārapetivatthu

"Gūthañca muttaṃ ruhirañca pubbaṃ, Paribhuñjati kissa ayaṃ vipāko; Ayaṃ nu kiṃ kammamakāsi nārī, Yā sabbadā lohitapubbabhakkhā.

Navāni vatthāni subhāni ceva, Mudūni suddhāni ca lomasāni; Dinnānimissā kitakā bhavanti, Ayaṃ nu kiṃ kammamakāsi nārī"ti.

"Bhariyā mamesā ahū bhadante, Adāyikā maccharinī kadariyā; Sā maṃ dadantaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ, Akkosati ca paribhāsati ca.

'Gūthañca muttaṃ ruhirañca pubbaṃ, Paribhuñja tvaṃ asuciṃ sabbakālaṃ; Etaṃ te paralokasmiṃ hotu, Vatthā ca te kitakasamā bhavantu'; Etādisaṃ duccaritaṃ caritvā, Idhāgatā cirarattāya khādatī"ti.

Mahāpesakārapetivatthu navamaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

1. Saṃsāramocakapetivatthu

"Naggā dubbaṇṇarūpāsi, kisā dhamanisanthatā; Upphāsulike kisike, kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasī"ti.

“Ahaṃ bhadante petīmhi, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, petalokaṃ ito gatā”ti.

“Anukampakā mayhaṃ nāhesuṃ bhante, Pitā ca mātā athavāpi ñātakā; Ye maṃ niyojeyyuṃ dadāhi dānaṃ, Pasannacittā samaṇabrāhmaṇānaṃ.

Ito ahaṃ vassasatāni pañca, Yaṃ evarūpā vicarāmi naggā; Khudāya taṇhāya ca khajjamānā, Pāpassa kammassa phalaṃ mamedaṃ.

Vandāmi taṃ ayya pasannacittā, Anukampa maṃ vīra mahānubhāva; Datvā ca me ādisa yaṃ hi kiñci, Mocehi maṃ duggatiyā bhadante”ti.

Sādhūti so paṭissutvā, sāriputtonukampako; Bhikkhūnaṃ ālopaṃ datvā, pāṇimattañca coḷakaṃ; Thālakassa ca pānīyaṃ, tassā dakkhiṇamādisi.

Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha; Bhojanacchādanapānīyaṃ, dakkhiṇāya idaṃ phalaṃ.

Tato suddhā sucivasanā, kāsikuttamadhārinī; Vicittavatthābharaṇā, sāriputtaṃ upasaṅkami.

“Abhikkantena vaṇṇena, yā tvaṃ tiṭṭhasi devate; Obhāsentī disā sabbā, osadhī viya tārakā.

Kena te tādiso vaṇṇo, kena te idha mijjhati; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manaso piyā.

Pucchāmi taṃ devi mahānubhāve, Manussabhūtā kimakāsi puññaṃ; Kenāsi evaṃ jalitānubhāvā, Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsatī”ti.

“Uppaṇḍukiṃ kisaṃ chātaṃ, naggaṃ sampatitacchaviṃ; Muni kāruṇiko loke, taṃ maṃ addakkhi duggataṃ.

Bhikkhūnaṃ ālopaṃ datvā, pāṇimattañca coḷakaṃ; Thālakassa ca pānīyaṃ, mama dakkhiṇamādisi.

Ālopassa phalaṃ passa, bhattaṃ vassasataṃ dasa; Bhuñjāmi kāmakāminī, anekarasabyañjanaṃ.

Pāṇimattassa coḷassa, vipākaṃ passa yādisaṃ; Yāvatā nandarājassa, vijitasmiṃ paṭicchadā.

Tato bahutarā bhante, vatthānacchādanāni me; Koseyyakambalīyāni, khomakappāsikāni ca.

Vipulā ca mahagghā ca, tepākāsevalambare; Sāhaṃ taṃ paridahāmi, yaṃ yaṃ hi manaso piyaṃ.

Thālakassa ca pānīyaṃ, vipākaṃ passa yādisaṃ; Gambhīrā caturassā ca, pokkharañño sunimmitā.

Setodakā suppatitthā, sītā appaṭigandhiyā; Padumuppalasañchannā, vārikiñjakkhapūritā.

Sāhaṃ ramāmi kīḷāmi, modāmi akutobhayā; Muniṃ kāruṇikaṃ loke, bhante vanditumāgatā"ti.

Saṃsāramocakapetivatthu paṭhamaṃ.

Petavatthu

Mahāvagga

16. Saṭṭhikūṭapetavatthu

"Kiṃ nu ummattarūpova, Migo bhantova dhāvasi; Nissaṃsayaṃ pāpakammanto, Kiṃ nu saddāyase tuvan"ti.

"Ahaṃ bhadante petomhi, duggato yamalokiko; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gato.

Saṭṭhi kūṭasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Sīse mayhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthakan"ti.

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasi.

Saṭṭhi kūṭasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Sīse tuyhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthakan"ti.

"Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, sunettaṃ bhāvitindriyaṃ; Nisinnaṃ rukkhamūlasmiṃ, jhāyantaṃ akutobhayaṃ.

Sālittakappahārena, bhindissaṃ tassa matthakaṃ; Tassa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchisaṃ.

Saṭṭhi kūṭasahassāni, Paripuṇṇāni sabbaso; Sīse mayhaṃ nipatanti, Te bhindanti ca matthakan"ti.

"Dhammena te kāpurisa, saṭṭhikūṭasahassāni; Paripuṇṇāni sabbaso, sīse tuyhaṃ nipatanti; Te bhindanti ca matthakan"ti.

Saṭṭhikūṭapetavatthu soḷasamaṃ.

Mahāvaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Ambasakkaro serīsako, piṅgalo revati ucchu; Dve kumārā duve gūthā, gaṇapāṭaliambavanaṃ.

Akkharukkhabhogasaṃharā, seṭṭhiputtasaṭṭhikūṭā; Iti soḷasavatthūni, vaggo tena pavuccati.

Atha vagguddānaṃ

Urago uparivaggo, cūḷamahāti catudhā; Vatthūni ekapaññāsaṃ, catudhā bhāṇavārato.

Petavatthupāḷi niṭṭhitā.

Petavatthu

Mahāvagga

1. Ambasakkarapetavatthu

Vesālī nāma nagaratthi vajjīnaṃ, Tattha ahu licchavi ambasakkaro; Disvāna petaṃ nagarassa bāhiraṃ, Tattheva pucchittha taṃ kāraṇatthiko.

"Seyyā nisajjā nayimassa atthi, Abhikkamo natthi paṭikkamo ca; Asitapītakhāyitavatthabhogā, Paricārikā sāpi imassa natthi.

Ye ñātakā diṭṭhasutā suhajjā, Anukampakā yassa ahesuṃ pubbe; Daṭṭhumpi te dāni na taṃ labhanti, Virājitatto hi janena tena.

Na oggatattassa bhavanti mittā, Jahanti mittā vikalaṃ viditvā; Atthañca disvā parivārayanti, Bahū mittā uggatattassa honti.

Nihīnatto sabbabhogehi kiccho, Sammakkhito samparibhinnagatto; Ussāvabindūva palimpamāno, Ajja suve jīvitassūparodho.

Etādisaṃ uttamakicchappattaṃ, Uttāsitaṃ pucimandassa sūle; 'Atha tvaṃ kena vaṇṇena vadesi yakkha, Jīva bho jīvitameva seyyo'"ti.

"Sālohito esa ahosi mayhaṃ, Ahaṃ sarāmi purimāya jātiyā; Disvā ca me kāruññamahosi rāja, Mā pāpadhammo nirayaṃ patāyaṃ.

Ito cuto licchavi esa poso, Sattussadaṃ nirayaṃ ghorarūpaṃ; Upapajjati dukkaṭakammakārī, Mahābhitāpaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ.

Anekabhāgena guṇena seyyo, Ayameva sūlo nirayena tena; Ekantadukkhaṃ kaṭukaṃ bhayānakaṃ, Ekantatibbaṃ nirayaṃ patāyaṃ.

Idañca sutvā vacanaṃ mameso, Dukkhūpanīto vijaheyya pāṇaṃ; Tasmā ahaṃ santike na bhaṇāmi, Mā me kato jīvitassūparodho".

"Aññāto eso purisassa attho, Aññampi icchāmase pucchituṃ tuvaṃ; Okāsakammaṃ sace no karosi, Pucchāma taṃ no na ca kujjhitabban"ti.

"Addhā paṭiññā me tadā ahu, Nācikkhanā appasannassa hoti; Akāmā saddheyyavacoti katvā, Pucchassu maṃ kāmaṃ yathā visayhan"ti.

"Yaṃ kiñcahaṃ cakkhunā passissāmi, Sabbampi tāhaṃ abhisad-

daheyyaṃ; Disvāva taṃ nopi ce saddaheyyaṃ, Kareyyāsi me yakkha niyassakamman”ti.

“Saccappaṭiññā tava mesā hotu, Sutvāna dhammaṃ labha suppasādaṃ; Aññatthiko no ca paduṭṭhacitto, Yaṃ te sutaṃ asutañcāpi dhammaṃ; Sabbampi akkhissaṃ yathā pajānanti”.

“Setena assena alaṅkatena, Upayāsi sūlāvutakassa santike; Yānaṃ idaṃ abbhutaṃ dassaneyyaṃ, Kissetaṃ kammassa ayaṃ vipāko”ti.

“Vesāliyā nagarassa majjhe, Cikkhallamagge narakaṃ ahosi; Gosīsamekāhaṃ pasannacitto, Setaṃ gahetvā narakasmiṃ nikkhipiṃ.

Etasmiṃ pādāni patiṭṭhapetvā, Mayañca aññe ca atikkamimhā; Yānaṃ idaṃ abbhutaṃ dassaneyyaṃ, Tasseva kammassa ayaṃ vipāko”ti.

“Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsati, Gandho ca te sabbadisā pavāyati; Yakkhiddhipattosi mahānubhāvo, Naggo cāsi kissa ayaṃ vipāko”ti.

“Akkodhano niccapasannacitto, Saṇhāhi vācāhi janaṃ upemi; Tasseva kammassa ayaṃ vipāko, Dibbo me vaṇṇo satataṃ pabhāsati.

Yasañca kittiñca dhamme ṭhitānaṃ, Disvāna mantemi pasannacitto; Tasseva kammassa ayaṃ vipāko, Dibbo me gandho satataṃ pavāyati.

Sahāyānaṃ titthasmiṃ nhāyantānaṃ, Thale gahetvā nidahissa dussaṃ; Khiḍḍatthiko no ca paduṭṭhacitto, Tenamhi naggo kasirā ca vuttī”ti.

“Yo kīḷamāno pakaroti pāpaṃ, Tassedisaṃ kammavipākamāhu; Akīḷamāno pana yo karoti, Kiṃ tassa kammassa vipākamāhū”ti.

“Ye duṭṭhasaṅkappamanā manussā, Kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhā; Kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ, Asaṃsayaṃ te nirayaṃ upenti.

Apare pana sugatimāsamānā, Dāne ratā saṅgahitattabhāvā; Kāyassa bhedā abhisamparāyaṃ, Asaṃsayaṃ te sugatiṃ upentī”ti.

“Taṃ kinti jāneyyamahaṃ avecca, Kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko; Kiṃ vāhaṃ disvā abhisaddaheyyaṃ, Ko vāpi maṃ saddahāpeyya etan”ti.

“Disvā ca sutvā abhisaddahassu, Kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko; Kalyāṇapāpe ubhaye asante, Siyā nu sattā sugatā duggatā vā.

No cettha kammāni kareyyuṃ maccā, Kalyāṇapāpāni manussaloke; Nāhesuṃ sattā sugatā duggatā vā, Hīnā paṇītā ca manussaloke.

Yasmā ca kammāni karonti maccā, Kalyāṇapāpāni manussaloke; Tasmā hi sattā sugatā duggatā vā, Hīnā paṇītā ca manussaloke.

Dvayajja kammānaṃ vipākamāhu, Sukhassa dukkhassa ca vedanīyaṃ; Tā devatāyo paricārayanti, Paccanti bālā dvayataṃ apassino.

Na matthi kammāni sayaṃkatāni, Datvāpi me natthi yo ādiseyya; Acchādanaṃ sayanamathannapānaṃ, Tenamhi naggo kasirā ca vuttī"ti.

"Siyā nu kho kāraṇaṃ kiñci yakkha, Acchādanaṃ yena tuvaṃ labhetha; Ācikkha me tvaṃ yadatthi hetu, Saddhāyikaṃ hetuvaco suṇomā"ti.

"Kappitako nāma idhatthi bhikkhu, Jhāyī susīlo arahā vimutto; Guttindriyo saṃvutapātimokkho, Sītibhūto uttamadiṭṭhipatto.

Sakhilo vadaññū suvaco sumukho, Svāgamo suppaṭimuttako ca; Puññassa khettaṃ araṇavihārī, Devamanussānañca dakkhiṇeyyo.

Santo vidhūmo anīgho nirāso, Mutto visallo amamo avaṅko; Nirūpadhī sabbapapañcakhīṇo, Tisso vijjā anuppatto jutimā.

Appaññāto disvāpi na ca sujāno, Munīti naṃ vajjisu voharanti; Jānanti taṃ yakkhabhūtā anejaṃ, Kalyāṇadhammaṃ vicarantaṃ loke.

Tassa tuvaṃ ekayugaṃ duve vā, Mamuddisitvāna sace dadetha; Paṭiggahītāni ca tāni assu, Mamañca passetha sannaddhadussan"ti.

"Kasmiṃ padese samaṇaṃ vasantaṃ, Gantvāna passemu mayaṃ idāni; Yo majja kaṅkhaṃ vicikicchitañca, Diṭṭhīvisūkāni vinodayeyyā"ti.

"Eso nisinno kapinaccanāyaṃ, Parivārito devatāhi bahūhi; Dhammiṃ kathaṃ bhāsati saccanāmo, Sakasmimācerake appamatto"ti.

"Tathāhaṃ kassāmi gantvā idāni, Acchādayissaṃ samaṇaṃ yugena; Paṭiggahitāni ca tāni assu, Tuvañca passemu sannaddhadussan"ti.

"Mā akkhaṇe pabbajitaṃ upāgami, Sādhu vo licchavi nesa dhammo; Tato ca kāle upasaṅkamitvā, Tattheva passāhi raho nisinnan"ti.

Tathāti vatvā agamāsi tattha, Parivārito dāsagaṇena licchavi; So taṃ nagaraṃ upasaṅkamitvā, Vāsūpagacchittha sake nivesane.

Tato ca kāle gihikiccāni katvā, Nhatvā pivitvā ca khaṇaṃ labhitvā; Viceyya peḷāto ca yugāni aṭṭha, Gāhāpayī dāsagaṇena licchavi.

So taṃ padesaṃ upasaṅkamitvā, Taṃ addasa samaṇaṃ santacittaṃ; Paṭikkantaṃ gocarato nivattaṃ, Sītibhūtaṃ rukkhamūle nisinnaṃ.

Tamenamavoca upasaṅkamitvā, Appābādhaṃ phāsuvihārañca pucchi; "Vesāliyaṃ licchavihaṃ bhadante, Jānanti maṃ licchavi ambasakkaro.

Imāni me aṭṭha yugā subhāni, Paṭigaṇha bhante padadāmi tuyhaṃ; Teneva atthena idhāgatosmi, Yathā ahaṃ attamano bhaveyyan"ti.

"Dūratova samaṇabrāhmaṇā ca, Nivesanaṃ te parivajjayanti; Pattāni bhijjanti ca te nivesane, Saṅghāṭiyo cāpi vidālayanti.

Athāpare pādakuṭhārikāhi, Avaṃsirā samaṇā pātayanti; Etādisaṃ pabbajitā vihesaṃ, Tayā kataṃ samaṇā pāpuṇanti.

Tiṇena telampi na tvaṃ adāsi, Muḷhassa maggampi na pāvadāsi; Andhassa daṇḍaṃ sayamādiyāsi, Etādiso kadariyo asaṃvuto tuvaṃ; Atha tvaṃ kena vaṇṇena kimeva disvā, Amhehi saha saṃvibhāgaṃ karosī"ti.

"Paccemi bhante yaṃ tvaṃ vadesi, Vihesayiṃ samaṇe brāhmaṇe ca; Khiḍḍatthiko no ca paduṭṭhacitto, Etampi me dukkaṭameva bhante.

Khiḍḍāya yakkho pasavitvā pāpaṃ, Vedeti dukkhaṃ asamattabhogī; Daharo yuvā nagganiyassa bhāgī, Kiṃ su tato dukkhatarassa hoti.

Taṃ disvā saṃvegamalatthaṃ bhante, Tappaccayā vāpi dadāmi dānaṃ; Paṭigaṇha bhante vatthayugāni aṭṭha, Yakkhassimā gacchantu dakkhiṇāyo"ti.

"Addhā hi dānaṃ bahudhā pasatthaṃ, Dadato ca te akkhayadhammamatthu; Paṭigaṇhāmi te vatthayugāni aṭṭha, Yakkhassimā gacchantu dakkhiṇāyo"ti.

Tato hi so ācamayitvā licchavi, Therassa datvāna yugāni aṭṭha; Paṭiggahitāni ca tāni assu, Yakkhañca passetha sannaddhadussaṃ.

Tamaddasā candanasāralittaṃ, Ājaññamārūḷhamuḷāravaṇṇaṃ; Alaṅkataṃ sādhunivatthadussaṃ, Parivāritaṃ yakkhamahiddhipattaṃ.

So taṃ disvā attamano udaggo, Pahaṭṭhacitto ca subhaggarūpo; Kammañca disvāna mahāvipākaṃ, Sandiṭṭhikaṃ cakkhunā sacchikatvā.

Tamenamavoca upasaṅkamitvā, "Dassāmi dānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ; Na cāpi me kiñci adeyyamatthi, Tuvañca me yakkha bahūpakāro"ti.

"Tuvañca me licchavi ekadesaṃ, Adāsi dānāni amoghametaṃ; Svāhaṃ karissāmi tayāva sakkhiṃ, Amānuso mānusakena saddhin"ti.

"Gatī ca bandhū ca parāyaṇañca, Mitto mamāsi atha devatā me; Yācāmi taṃ pañjaliko bhavitvā, Icchāmi taṃ yakkha punāpi daṭṭhun"ti.

“Sace tuvaṃ assaddho bhavissasi, Kadariyarūpo vippaṭipannacitto; Tvaṃ neva maṃ lacchasi dassanāya, Disvā ca taṃ nopi ca ālapissaṃ.

Sace pana tvaṃ bhavissasi dhammagāravo, Dāne rato saṅgahitattabhāvo; Opānabhūto samaṇabrāhmaṇānaṃ, Evaṃ mamaṃ lacchasi dassanāya.

Disvā ca taṃ ālapissaṃ bhadante, Imañca sūlato lahuṃ pamuñca; Yatonidānaṃ akarimha sakkhiṃ, Maññāmi sūlāvutakassa kāraṇā.

Te aññamaññaṃ akarimha sakkhiṃ, Ayañca sūlato lahuṃ pamutto; Sakkacca dhammāni samācaranto, Mucceyya so nirayā ca tamhā; Kammaṃ siyā aññatra vedanīyaṃ.

Kappitakañca upasaṅkamitvā, Teneva saha saṃvibhajitvā kāle; Sayaṃ mukhenūpanisajja puccha, So te akkhissati etamatthaṃ.

Tameva bhikkhuṃ upasaṅkamitvā, Pucchassu aññatthiko no ca paduṭṭhacitto; So te sutaṃ asutañcāpi dhammaṃ, Sabbampi akkhissati yathā pajānan”ti.

So tattha rahassaṃ samullapitvā, Sakkhiṃ karitvāna amānusena; Pakkāmi so licchavīnaṃ sakāsaṃ, Atha bravi parisaṃ sannisinnaṃ.

“Suṇantu bhonto mama ekavākyaṃ, Varaṃ varissaṃ labhissāmi atthaṃ; Sūlāvuto puriso luddakammo, Paṇihitadaṇḍo anusattarūpo.

Ettāvatā vīsatirattimattā, Yato āvuto neva jīvati na mato; Tāhaṃ mocayissāmi dāni, Yathāmatiṃ anujānātu saṃgho”ti.

“Etañca aññañca lahuṃ pamuñca, Ko taṃ vadetha tathā karontaṃ; Yathā pajānāsi tathā karohi, Yathāmatiṃ anujānāti saṃgho”ti.

So taṃ padesaṃ upasaṅkamitvā, Sūlāvutaṃ mocayi khippameva; “Mā bhāyi sammā”ti ca taṃ avoca, Tikicchakānañca upaṭṭhapesi.

“Kappitakañca upasaṅkamitvā, Teneva saha saṃvibhajitvā kāle; Sayaṃ mukhenūpanisajja licchavi, Tatheva pucchittha naṃ kāraṇatthiko.

Sūlāvuto puriso luddakammo, Paṇihitadaṇḍo anusattarūpo; Ettāvatā vīsatirattimattā, Yato āvuto neva jīvati na mato.

So mocito gantvā mayā idāni, Etassa yakkhassa vaco hi bhante; Siyā nu kho kāraṇaṃ kiñcideva, Yena so nirayaṃ no vajeyya.

Ācikkha bhante yadi atthi hetu, Saddhāyikaṃ hetuvaco suṇoma; Na tesaṃ kammānaṃ vināsamatthi, Avedayitvā idha byantibhāvo”ti.

“Sace sa dhammāni samācareyya, Sakkacca rattindivamappamatto; Mucceyya so nirayā ca tamhā, Kammaṃ siyā aññatra vedanīyan”ti.

"Aññāto eso purisassa attho, Mamampi dāni anukampa bhante; Anusāsa maṃ ovada bhūripaññā, Yathā ahaṃ no nirayaṃ vajeyyan"ti.

"Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ upehi, Dhammañca saṃghañca pasannacitto; Tatheva sikkhāya padāni pañca, Akhaṇḍaphullāni samādiyassu.

Pāṇātipātā viramassu khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayassu; Amajjapo mā ca musā abhāṇī, Sakena dārena ca hohi tuṭṭho; Imañca ariyaṃ aṭṭhaṅgavarenupetaṃ, Samādiyāhi kusalaṃ sukhudrayaṃ.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca; Dadāhi ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Bhikkhūpi sīlasampanne, vītarāge bahussute; Tappehi annapānena, sadā puññaṃ pavaḍḍhati.

Evañca dhammāni samācaranto, Sakkacca rattindivamappamatto; Muñca tuvaṃ nirayā ca tamhā, Kammaṃ siyā aññatra vedanīyan"ti.

"Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ upemi, Dhammañca saṃghañca pasannacitto; Tatheva sikkhāya padāni pañca, Akhaṇḍaphullāni samādiyāmi.

Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, Loke adinnaṃ parivajjayāmi; Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, Sakena dārena ca homi tuṭṭho; Imañca ariyaṃ aṭṭhaṅgavarenupetaṃ, Samādiyāmi kusalaṃ sukhudrayaṃ.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca.

Bhikkhū ca sīlasampanne, vītarāge bahussute; Dadāmi na vikampāmi, buddhānaṃ sāsane rato"ti.

Etādiso licchavi ambasakkaro, Vesāliyaṃ aññataro upāsako; Saddho mudū kārakaro ca bhikkhu, Saṃghañca sakkacca tadā upaṭṭhahi.

Sūlāvuto ca arogo hutvā, Serī sukhī pabbajjaṃ upāgami; Bhikkhuñca āgamma kappitakuttamaṃ, Ubhopi sāmaññaphalāni ajjhaguṃ.

Etādisā sappurisāna sevanā, Mahapphalā hoti sataṃ vijānataṃ; Sūlāvuto aggaphalaṃ aphassayi, Phalaṃ kaniṭṭhaṃ pana ambasakkaroti.

Ambasakkarapetavatthu paṭhamaṃ.

Petavatthu

Cūḷavagga

1. Abhijjamānapetavatthu

"Abhijjamāne vārimhi, gaṅgāya idha gacchasi; Naggo pubbaddhapetova, māladhārī alaṅkato; Kuhiṃ gamissasi peta, kattha vāso bhavissatī"ti.

“Cundaṭṭhilaṃ gamissāmi, peto so iti bhāsati; Antare vāsabhagāmaṃ, bārāṇasiṃ ca santike”.

Tañca disvā mahāmatto, koliyo iti vissuto; Sattuṃ bhattañca petassa, pītakañca yugaṃ adā.

Nāvāya tiṭṭhamānāya, kappakassa adāpayi; Kappakassa padinnamhi, ṭhāne petassa dissatha.

Tato suvatthavasano, māladhārī alaṅkato; Ṭhāne ṭhitassa petassa, dakkhiṇā upakappatha; Tasmā dajjetha petānaṃ, anukampāya punappunaṃ.

Sātunnavasanā eke, aññe kesanivāsanā; Petā bhattāya gacchanti, pakkamanti disodisaṃ.

Dūre eke padhāvitvā, aladdhāva nivattare; Chātā pamucchitā bhantā, bhūmiyaṃ paṭisumbhitā.

Te ca tattha papatitā, bhūmiyaṃ paṭisumbhitā; Pubbe akatakalyāṇā, aggidaḍḍhāva ātape.

“Mayaṃ pubbe pāpadhammā, gharaṇī kulamātaro; Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.

Pahūtaṃ annapānampi, apissu avakirīyati; Sammaggate pabbajite, na ca kiñci adamhase.

Akammakāmā alasā, Sādukāmā mahagghasā; Ālopapiṇḍadātāro, Paṭiggahe paribhāsimhase.

Te gharā tā ca dāsiyo, tānevābharaṇāni no; Te aññe paricārenti, mayaṃ dukkhassa bhāgino.

Veṇī vā avaññā honti, rathakārī ca dubbhikā; Caṇḍālī kapaṇā honti, kappakā ca punappunaṃ.

Yāni yāni nihīnāni, kulāni kapaṇāni ca; Tesu tesveva jāyanti, esā maccharino gati.

Pubbe ca katakalyāṇā, dāyakā vītamaccharā; Saggaṃ te paripūrenti, obhāsenti ca nandanaṃ.

Vejayante ca pāsāde, ramitvā kāmakāmino; Uccākulesu jāyanti, sabhogesu tato cutā.

Kūṭāgāre ca pāsāde, pallaṅke gonakatthate; Bījitaṅgā morahatthehi, kule jātā yasassino.

Aṅkato aṅkaṃ gacchanti, māladhārī alaṅkatā; Dhātiyo upatiṭṭhanti, sāyaṃ pātaṃ sukhesino.

Nayidaṃ akatapuññānaṃ, katapuññānamevidaṃ; Asokaṃ nandanaṃ rammaṃ, tidasānaṃ mahāvanaṃ.

Sukhaṃ akatapuññānaṃ, idha natthi parattha ca; Sukhañca katapuññānaṃ, idha ceva parattha ca.

Tesaṃ sahabyakāmānaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ bahuṃ; Katapuññā hi modanti, sagge bhogasamaṅgino"ti.

Abhijjamānapetavatthu paṭhamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

1. Khettūpamapetavatthu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

"Khettūpamā arahanto, dāyakā kassakūpamā; Bījūpamaṃ deyyadhammaṃ, etto nibbattate phalaṃ.

Etaṃ bījaṃ kasi khettaṃ, petānaṃ dāyakassa ca; Taṃ petā paribhuñjanti, dātā puññena vaḍḍhati.

Idheva kusalaṃ katvā, Pete ca paṭipūjiya; Saggañca kamatiṭṭhānaṃ, Kammaṃ katvāna bhaddakan"ti.

Khettūpamapetavatthu paṭhamaṃ.

Petavatthu

Ubbarivagga

9. Aṅkurapetavatthu

"Yassa atthāya gacchāma, kambojaṃ dhanahārakā; Ayaṃ kāmadado yakkho, imaṃ yakkhaṃ nayāmase.

Imaṃ yakkhaṃ gahetvāna, Sādhukena pasayha vā; Yānaṃ āropayitvāna, Khippaṃ gacchāma dvārakan"ti.

"Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa sākhaṃ bhañjeyya, mittadubbho hi pāpako"ti.

"Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Khandhampi tassa chindeyya, attho ce tādiso siyā"ti.

"Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Na tassa pattaṃ bhindeyya, mittadubbho hi pāpako"ti.

"Yassa rukkhassa chāyāya, nisīdeyya sayeyya vā; Samūlampi taṃ abbuhe, attho ce tādiso siyā"ti.

"Yassekarattimpi ghare vaseyya, Yatthannapānaṃ puriso labhetha; Na tassa pāpaṃ manasāpi cintaye, Kataññutā sappurisehi vaṇṇitā.

Yassekarattimpi ghare vaseyya, Annena pānena upaṭṭhito siyā; Na tassa pāpaṃ manasāpi cintaye, Adubbhapāṇī dahate mittadubbhiṃ.

Yo pubbe katakalyāṇo, pacchā pāpena hiṃsati; Allapāṇihato poso, na so bhadrāni passatī"ti.

"Nāhaṃ devena vā manussena vā, Issariyena vāhaṃ suppasayho; Yakkhohamasmi paramiddhipatto, Dūraṅgamo vaṇṇabalūpapanno"ti.

"Pāṇi te sabbaso vaṇṇo, pañcadhāro madhussavo; Nānārasā paggharanti, maññehaṃ taṃ purindadan"ti.

"Nāmhi devo na gandhabbo, nāpi sakko purindado; Petaṃ maṃ aṅkura jānāhi, roruvamhā idhāgatan"ti.

"Kiṃsīlo kiṃsamācāro, roruvasmiṃ pure tuvaṃ; Kena te brahmacariyena, puññaṃ pāṇimhi ijjhatī"ti.

"Tunnavāyo pure āsiṃ, roruvasmiṃ tadā ahaṃ; Sukicchavutti kapaṇo, na me vijjati dātave.

Nivesanañca me āsi, asayhassa upantike; Saddhassa dānapatino, katapuññassa lajjino.

Tattha yācanakāyanti, nānāgottā vanibbakā; Te ca maṃ tattha pucchanti, asayhassa nivesanaṃ.

Kattha gacchāma bhaddaṃ vo, kattha dānaṃ padīyati; Tesāhaṃ puṭṭho akkhāmi, asayhassa nivesanaṃ.

Paggayha dakkhiṇaṃ bāhuṃ, ettha gacchatha bhaddaṃ vo; Ettha dānaṃ padīyati, asayhassa nivesane.

Tena pāṇi kāmadado, tena pāṇi madhussavo; Tena me brahmacariyena, puññaṃ pāṇimhi ijjhatī"ti.

"Na kira tvaṃ adā dānaṃ, Sakapāṇīhi kassaci; Parassa dānaṃ anumodamāno, Pāṇiṃ paggayha pāvadi.

Tena pāṇi kāmadado, tena pāṇi madhussavo; Tena te brahmacariyena, puññaṃ pāṇimhi ijjhati.

Yo so dānamadā bhante, pasanno sakapāṇibhi; So hitvā mānusaṃ dehaṃ, kiṃ nu so disataṃ gato"ti.

"Nāhaṃ pajānāmi asayhasāhino, Aṅgīrasassa gatiṃ āgatiṃ vā; Sutañca me vessavaṇassa santike, Sakkassa sahabyataṃ gato asayho"ti.

"Alameva kātuṃ kalyāṇaṃ, dānaṃ dātuṃ yathārahaṃ; Pāṇiṃ kāmadadaṃ disvā, ko puññaṃ na karissati.

So hi nūna ito gantvā, anuppatvāna dvārakaṃ; Dānaṃ paṭṭhapayissāmi, yaṃ mamassa sukhāvahaṃ.

Dassāmannañca pānañca, vatthasenāsanāni ca; Papañca udapānañca, dugge saṅkamanāni cā"ti.

"Kena te aṅgulī kuṇā, mukhañca kuṇalīkataṃ; Akkhīni ca paggharanti, kiṃ pāpaṃ pakataṃ tayā"ti.

"Aṅgīrasassa gahapatino, Saddhassa gharamesino; Tassāhaṃ dānavissagge, Dāne adhikato ahuṃ.

Tattha yācanake disvā, āgate bhojanatthike; Ekamantaṃ apakkamma, akāsiṃ kuṇaliṃ mukhaṃ.

Tena me aṅgulī kuṇā, mukhañca kuṇalīkataṃ; Akkhīni me paggharanti, taṃ pāpaṃ pakataṃ mayā"ti.

"Dhammena te kāpurisa, mukhañca kuṇalīkataṃ; Akkhīni ca paggharanti, yaṃ taṃ parassa dānassa; Akāsi kuṇaliṃ mukhaṃ.

Kathaṃ hi dānaṃ dadamāno, kareyya parapattiyaṃ; Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca.

So hi nūna ito gantvā, anuppatvāna dvārakaṃ; Dānaṃ paṭṭhapayissāmi, yaṃ mamassa sukhāvahaṃ.

Dassāmannañca pānañca, vatthasenāsanāni ca; Papañca udapānañca, dugge saṅkamanāni cā"ti.

Tato hi so nivattitvā, anuppatvāna dvārakaṃ; Dānaṃ paṭṭhapayi aṅkuro, yaṃtumassa sukhāvahaṃ.

Adā annañca pānañca, vatthasenāsanāni ca; Papañca udapānañca, vippasannena cetasā.

Ko chāto ko ca tasito, ko vatthaṃ paridahissati; Kassa santāni yoggāni, ito yojentu vāhanaṃ.

Ko chatticchati gandhañca, ko mālaṃ ko upāhanaṃ; Itissu tattha ghosenti, kappakā sūdamāgadhā; Sadā sāyañca pāto ca, aṅkurassa nivesane.

"'Sukhaṃ supati aṅkuro', iti jānāti maṃ jano; Dukkhaṃ supāmi sindhaka, yaṃ na passāmi yācake.

'Sukhaṃ supati aṅkuro', iti jānāti maṃ jano; Dukkhaṃ sindhaka supāmi, appake su vanibbake"ti.

"Sakko ce te varaṃ dajjā, tāvatiṃsānamissaro; Kissa sabbassa lokassa, varamāno varaṃ vare"ti.

“Sakko ce me varaṃ dajjā, tāvatiṃsānamissaro; Kāluṭṭhitassa me sato, sūriyuggamanaṃ pati; Dibbā bhakkhā pātubhaveyyuṃ, sīlavanto ca yācakā.

Dadato me na khīyetha, datvā nānutapeyyahaṃ; Dadaṃ cittaṃ pasādeyyaṃ, etaṃ sakkaṃ varaṃ vare”ti.

“Na sabbavittāni pare pavecche, Dadeyya dānañca dhanañca rakkhe; Tasmā hi dānā dhanameva seyyo, Atippadānena kulā na honti.

Adānamatidānañca, Nappasaṃsanti paṇḍitā; Tasmā hi dānā dhanameva seyyo, Samena vatteyya sa dhīradhammo”ti.

“Aho vata re ahameva dajjaṃ, Santo ca maṃ sappurisā bhajeyyuṃ; Meghova ninnāni paripūrayanto, Santappaye sabbavanibbakānaṃ.

Yassa yācanake disvā, mukhavaṇṇo pasīdati; Datvā attamano hoti, taṃ gharaṃ vasato sukhaṃ.

Yassa yācanake disvā, mukhavaṇṇo pasīdati; Datvā attamano hoti, esā yaññassa sampadā.

Pubbeva dānā sumano, dadaṃ cittaṃ pasādaye; Datvā attamano hoti, esā yaññassa sampadā”ti.

Saṭṭhi vāhasahassāni, aṅkurassa nivesane; Bhojanaṃ dīyate niccaṃ, puññapekkhassa jantuno.

Tisahassāni sūdāni hi, āmuttamaṇikuṇḍalā; Aṅkuraṃ upajīvanti, dāne yaññassa vāvaṭā.

Saṭṭhi purisasahassāni, āmuttamaṇikuṇḍalā; Aṅkurassa mahādāne, kaṭṭhaṃ phālenti māṇavā.

Soḷasitthisahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Aṅkurassa mahādāne, vidhā piṇḍenti nāriyo.

Soḷasitthisahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Aṅkurassa mahādāne, dabbigāhā upaṭṭhitā.

Bahuṃ bahūnaṃ pādāsi, ciraṃ pādāsi khattiyo; Sakkaccañca sahatthā ca, cittīkatvā punappunaṃ.

Bahū māse ca pakkhe ca, utusaṃvaccharāni ca; Mahādānaṃ pavattesi, aṅkuro dīghamantaraṃ.

Evaṃ datvā yajitvā ca, aṅkuro dīghamantaraṃ; So hitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpago ahu.

Kaṭacchubhikkhaṃ datvāna, anuruddhassa indako; So hitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpago ahu.

Dasahi ṭhānehi aṅkuraṃ, indako atirocati; Rūpe sadde rase gandhe, phoṭṭhabbe ca manorame.

Āyunā yasasā ceva, vaṇṇena ca sukhena ca; Ādhipaccena aṅkuraṃ, indako atirocati.

()

Tāvatiṃse yadā buddho, silāyaṃ paṇḍukambale; Pāricchattakamūlamhi, vihāsi purisuttamo.

Dasasu lokadhātūsu, sannipatitvāna devatā; Payirupāsanti sambuddhaṃ, vasantaṃ nagamuddhani.

Na koci devo vaṇṇena, sambuddhaṃ atirocati; Sabbe deve atikkamma, sambuddhova virocati.

Yojanāni dasa dve ca, aṅkuroyaṃ tadā ahu; Avidūreva buddhassa, indako atirocati.

Oloketvāna sambuddho, Aṅkurañcāpi indakaṃ; Dakkhiṇeyyaṃ sambhāvento, Idaṃ vacanamabravi.

"Mahādānaṃ tayā dinnaṃ, aṅkura dīghamantaraṃ; Atidūre nisinnosi, āgaccha mama santike"ti.

Codito bhāvitattena, aṅkuro idamabravi; "Kiṃ mayhaṃ tena dānena, dakkhiṇeyyena suññataṃ.

Ayaṃ so indako yakkho, dajjā dānaṃ parittakaṃ; Atirocati amhehi, cando tāragaṇe yathā"ti.

"Ujjaṅgale yathā khette, bījaṃ bahumpi ropitaṃ; Na vipulaphalaṃ hoti, napi toseti kassakaṃ.

Tatheva dānaṃ bahukaṃ, dussīlesu patiṭṭhitaṃ; Na vipulaphalaṃ hoti, napi toseti dāyakaṃ.

Yathāpi bhaddake khette, bījaṃ appampi ropitaṃ; Sammā dhāraṃ pavecchante, phalaṃ toseti kassakaṃ.

Tatheva sīlavantesu, guṇavantesu tādisu; Appakampi kataṃ kāraṃ, puññaṃ hoti mahapphalan"ti.

Viceyya dānaṃ dātabbaṃ, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ; Viceyya dānaṃ datvāna, saggaṃ gacchanti dāyakā.

Viceyya dānaṃ sugatappasatthaṃ, Ye dakkhiṇeyyā idha jīvaloke; Etesu dinnāni mahapphalāni, Bījāni vuttāni yathā sukhetteti.

Aṅkurapetavatthu navamaṃ.

Petavatthu

Uragavagga

7. Sattaputtakhādapetivatthu

"Naggā dubbaṇṇarūpāsi, duggandhā pūti vāyasi; Makkhikāhi parikiṇṇā, kā nu tvaṃ idha tiṭṭhasī"ti.

"Ahaṃ bhadante petīmhi, duggatā yamalokikā; Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā.

Kālena satta puttāni, sāyaṃ satta punāpare; Vijāyitvāna khādāmi, tepi nā honti me alaṃ.

Pariḍayhati dhūmāyati, khudāya hadayaṃ mama; Nibbutiṃ nādhigacchāmi, aggidaḍḍhāva ātape"ti.

"Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ; Kissa kammavipākena, puttamaṃsāni khādasī"ti.

"Ahū mayhaṃ duve puttā, ubho sampattayobbanā; Sāhaṃ puttabalūpetā, sāmikaṃ atimaññisaṃ.

Tato me sāmiko kuddho, sapatiṃ mayhamānayi; Sā ca gabbhaṃ alabhittha, tassā pāpaṃ acetayiṃ.

Sāhaṃ paduṭṭhamanasā, akariṃ gabbhapātanaṃ; Tassā temāsiko gabbho, pūtilohitako pati.

Tadassā mātā kupitā, mayhaṃ ñātī samānayi; Sapathañca maṃ kāresi, paribhāsāpayī ca maṃ.

Sāhaṃ ghorañca sapathaṃ, musāvādaṃ abhāsisaṃ; 'Puttamaṃsāni khādāmi, sace taṃ pakataṃ mayā'.

Tassa kammassa vipākena, musāvādassa cūbhayaṃ; Puttamaṃsāni khādāmi, pubbalohitamakkhitā"ti.

Sattaputtakhādapetivatthu sattamaṃ.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 14

Adhiṭṭhānahārasampāta

Tattha katamo adhiṭṭhāno hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. Tasmā rakkhitacittassāti ekattatā. Cittaṃ mano viññāṇaṃ, ayaṃ vemattatā. Sammāsaṅkappagocaroti ekattatā. Nekkhammasaṅkappo abyāpādasaṅkappo avihiṃsāsaṅkappo ayaṃ vemattatā. Sammādiṭṭhipurekkhāroti ekattatā. Sammādiṭṭhi nāma yaṃ dukkhe ñāṇaṃ dukkhasamudaye ñāṇaṃ

dukkhanirodhe ñāṇaṃ dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ magge ñāṇaṃ hetumhi ñāṇaṃ hetusamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ paccaye ñāṇaṃ paccayasamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ, yaṃ tattha tattha yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ abhisamayo sampaṭivedho saccāgamanaṃ, ayaṃ vemattatā. Ñatvāna udayabbayanti ekattatā, udayena avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, evaṃ sabbaṃ samudayo bhavati. Vayena avijjānirodhā saṅkhāranirodho, evaṃ sabbaṃ nirodho hoti, ayaṃ vemattatā. Thinamiddhābhibhū bhikkhūti ekattatā, thinaṃ nāma yā cittassa akallatā akammaniyatā, middhaṃ nāma yaṃ kāyassa līnattaṃ, ayaṃ vemattatā. Sabbā duggatiyo jaheti ekattatā, devamanusse vā upanidhāya apāyā duggati, nibbānaṃ vā upanidhāya sabbā upapattiyo duggati, ayaṃ vemattatā.

Niyutto adhiṭṭhāno hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 11

Paññattihāravibhaṅga

Tattha katamo paññattihāro? "Ekaṃ bhagavā dhammaṃ paññattīhi vividhāhi desetī"ti.

Yā pakatikathāya desanā. Ayaṃ nikkhepapaññatti. Kā ca pakatikathāya desanā, cattāri saccāni. Yathā bhagavā āha—"idaṃ dukkhan"ti ayaṃ paññatti pañcannaṃ khandhānaṃ channaṃ dhātūnaṃ aṭṭhārasannaṃ dhātūnaṃ dvādasannaṃ āyatanānaṃ dasannaṃ indriyānaṃ nikkhepapaññatti.

Kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sadaraṃ saupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce … pe … manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre. Viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ,

atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sadaraṃ saupāyāsanti vadāmi. Ayaṃ pabhavapaññatti dukkhassa ca samudayassa ca.

Kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo natthi nandī natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti, natthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuddhi, natthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha natthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, natthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha natthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, asokaṃ taṃ, bhikkhave, adaraṃ anupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce … pe … manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre. Viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo natthi nandī natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti, natthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuddhi, natthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha natthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, natthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha natthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, asokaṃ taṃ, bhikkhave, adaraṃ anupāyāsanti vadāmi.

Ayaṃ pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, bhāvanāpaññatti maggassa, sacchikiriyāpaññatti nirodhassa.

Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Appamatto nipako sato, samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? "Cakkhu aniccan"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Rūpā aniccā"ti yathābhūtaṃ pajānāti "cakkhuviññāṇaṃ aniccan"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Cakkhusamphasso anicco"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi aniccanti yathābhūtaṃ pajānāti.

Sotaṃ … pe … ghānaṃ … jivhā … kāyo … "mano anicco"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Dhammā aniccā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Manoviññāṇaṃ aniccan"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Manosamphasso anicco"ti yathāb-

hūtaṃ pajānāti. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi aniccanti yathābhūtaṃ pajānāti.

Ayaṃ bhāvanāpaññatti maggassa, pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, sacchikiriyāpaññatti nirodhassa.

Rūpaṃ, rādha, vikiratha vidhamatha viddhaṃsetha vikīḷaniyaṃ karotha, paññāya taṇhakkhayāya paṭipajjatha. Taṇhakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā nibbānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre viññāṇaṃ vikiratha vidhamatha viddhaṃsetha vikīḷaniyaṃ karotha, paññāya taṇhakkhayāya paṭipajjatha. Taṇhakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā nibbānaṃ.

Ayaṃ nirodhapaññatti nirodhassa, nibbidāpaññatti assādassa, pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, bhāvanāpaññatti maggassa, sacchikiriyāpaññatti nirodhassa.

"So idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Ayaṃ paṭivedhapaññatti saccānaṃ, nikkhepapaññatti dassanabhūmiyā, bhāvanāpaññatti maggassa, sacchikiriyāpaññatti sotāpattiphalassa. "So ime āsavā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Ime āsavā asesaṃ nirujjhantī"ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Ayaṃ uppādapaññatti khaye ñāṇassa, okāsapaññatti anuppāde ñāṇassa, bhāvanāpaññatti maggassa, pariññāpaññatti dukkhassa, pahānapaññatti samudayassa, ārambhapaññatti vīriyindriyassa, āhaṭanāpaññatti āsāṭikānaṃ, nikkhepapaññatti bhāvanābhūmiyā, abhinighātapaññatti pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ.

Idaṃ "dukkhan"ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Ayaṃ "dukkhasamudayo"ti me, bhikkhave ... pe ... ayaṃ "dukkhanirodho"ti me, bhikkhave .... Ayaṃ "dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Ayaṃ desanāpaññatti saccānaṃ, nikkhepapaññatti sutamayiyā paññāya sacchikiriyāpaññatti anaññātaññassāmītindriyassa, pavattanāpaññatti dhammacakkassa.

"Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ pariññeyyan"ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. "So kho panāyaṃ dukkhasamudayo pahātabbo"ti me, bhikkhave ... pe ... "so kho panāyaṃ dukkhanirodho sacchikātabbo"ti me, bhikkhave ... pe ... " sā kho panāyaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā bhāvetabbā"ti me, bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Ayaṃ bhāvanāpaññatti maggassa, nikkhepapaññatti cintāmayiyā paññāya, sacchikiriyāpaññatti aññindriyassa.

"Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ pariññātan"ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. "So kho panāyaṃ dukkhasamudayo pahīno"ti me, bhikkhave ... pe ... so kho panāyaṃ dukkhanirodho sacchikato"ti me, bhikkhave ... pe ... "sā kho panāyaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā bhāvitā"ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Ayaṃ bhāvanāpaññatti maggassa, nikkhepapaññatti bhāvanāmayiyā paññāya, sacchikiriyāpaññatti aññātāvino indriyassa, pavattanāpaññatti dhammacakkassa.

"Tulamatulañca sambhavaṃ, Bhavasaṅkhāramavassaji muni; Ajjhattarato samāhito, Abhindi kavacamivattasambhavan"ti.

"Tulan"ti saṅkhāradhātu. "Atulan"ti nibbānadhātu, "tulamatulañca sambhavan"ti abhiññāpaññatti sabbadhammānaṃ. Nikkhepapaññatti dhammapaṭisambhidāya. "Bhavasaṅkhāramavassaji munī"ti pariccāgapaññatti samudayassa. Pariññāpaññatti dukkhassa. "Ajjhattarato samāhito"ti bhāvanāpaññatti kāyagatāya satiyā. Ṭhitipaññatti cittekaggatāya. "Abhindi kavacamivattasambhavan"ti abhinibbidāpaññatti cittassa, upādānapaññatti sabbaññutāya, padālanāpaññatti avijjaṇḍakosānaṃ. Tenāha bhagavā "tulamatulañca sambhavan"ti.

"Yo dukkhamaddakkhi yatonidānaṃ, Kāmesu so jantu kathaṃ nameyya; Kāmā hi loke saṅgoti ñatvā, Tesaṃ satīmā vinayāya sikkhe"ti.

"Yo dukkhan"ti vevacanapaññatti ca dukkhassa pariññāpaññatti ca. "Yatonidānan"ti pabhavapaññatti ca samudayassa pahānapaññatti ca. "Addakkhī"ti vevacanapaññatti ca ñāṇacakkhussa paṭivedhapaññatti ca. "Kāmesu so jantu kathaṃ nameyyā"ti vevacanapaññatti ca kāmataṇhāya abhinivesapaññatti ca. "Kāmā hi loke saṅgoti ñatvā"ti paccatthikato dassanapaññatti kāmānaṃ. Kāmā hi aṅgārakāsūpamā maṃsapesūpamā pāvakakappā papātauragopamā ca. "Tesaṃ satīmā"ti apacayapaññatti pahānāya, nikkhepapaññatti kāyagatāya satiyā, bhāvanāpaññatti maggassa. "Vinayāya sikkhe"ti paṭivedhapaññatti rāgavinayassa dosavinayassa mohavinayassa. "Jantū"ti vevacanapaññatti yogissa. Yadā hi yogī kāmā saṅgoti pajānāti. So kāmānaṃ anuppādāya kusale dhamme uppādayati, so anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya vāyamati. Ayaṃ vāyāmapaññatti appattassa pattiyā. Nikkhepapaññatti oramattikāya asantuṭṭhiyā. Tattha so uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā vāyamatīti ayaṃ appamādapaññatti bhāvanāya, nikkhepapaññatti vīriyindriyassa, ārakkhapaññatti kusalānaṃ dhammānaṃ, ṭhitipaññatti adhicittasikkhāya. Tenāha bhagavā "yo dukkhamaddakkhi yatonidānan"ti.

"Mohasambandhano loko, bhabbarūpova dissati; Upadhibandhano bālo, tamasā parivārito; Assirī viya khāyati, passato natthi kiñcanan"ti.

"Mohasambandhano loko"ti desanāpaññatti vipallāsānaṃ. "Bhabbarūpova dissatī"ti viparītapaññatti lokassa. "Upadhibandhano bālo"ti pabhavapaññatti pāpakānaṃ icchāvacarānaṃ, kiccapaññatti pariyuṭṭhānānaṃ. Balavapaññatti kilesānaṃ. Virūhanāpaññatti saṅkhārānaṃ. "Tamasā parivārito"ti desanāpaññatti avijjandhakārassa vevacanapaññatti ca. "Assirī viya khāyatī"ti dassanapaññatti dibbacakkhussa, nikkhepapaññatti paññācakkhussa. "Passato natthi kiñcanan"ti paṭivedhapaññatti sattānaṃ, rāgo kiñcanaṃ doso kiñcanaṃ moho kiñcanaṃ. Tenāha bhagavā "mohasambandhano loko"ti.

"Atthi, bhikkhave, ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ, no cetaṃ, bhikkhave, abhavissa ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ. Nayidha jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyetha. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ, tasmā

jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyatī”ti.

“No cetaṃ, bhikkhave, abhavissa ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatan”ti desanāpaññatti nibbānassa vevacanapaññatti ca. “Nayidha jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyethā”ti vevacanapaññatti saṅkhatassa upanayanapaññatti ca. “Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhatan”ti vevacanapaññatti nibbānassa jotanāpaññatti ca. “Tasmā jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyatī”ti ayaṃ vevacanapaññatti nibbānassa, niyyānikapaññatti maggassa, nissaraṇapaññatti saṃsārato. Tenāha bhagavā “no cetaṃ, bhikkhave, abhavissā”ti. Tenāha āyasmā mahākaccāyano “ekaṃ bhagavā dhammaṃ, paññattīhi vividhāhi desetī”ti.

Niyutto paññatti hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 16

Samāropanahāravibhaṅga

Tattha katamo samāropano hāro? “Ye dhammā yaṃmūlā, ye cekatthā pakāsitā muninā”ti.

Ekasmiṃ padaṭṭhāne yattakāni padaṭṭhānāni otaranti, sabbāni tāni samāropayitabbāni. Yathā āvaṭṭe hāre bahukāni padaṭṭhānāni otarantīti. Tattha samāropanā catubbidhā padaṭṭhānaṃ, vevacanaṃ, bhāvanā, pahānamiti.

Tattha katamā padaṭṭhānena samāropanā?

“Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodāpanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanan”ti.

Tassa kiṃ padaṭṭhānaṃ? Tīṇi sucaritāni—kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ—idaṃ padaṭṭhānaṃ; tattha yaṃ kāyikañca vācasikañca sucaritaṃ, ayaṃ sīlakkhandho. Manosucarite yā anabhijjhā abyāpādo ca, ayaṃ samādhikkhandho. Yā sammādiṭṭhi, ayaṃ paññākkhandho. Idaṃ padaṭṭhānaṃ, tattha sīlakkhandho ca samādhikkhandho ca samatho, paññākkhandho vipassanā. Idaṃ padaṭṭhānaṃ, tattha samathassa phalaṃ rāgavirāgā cetovimutti, vipassanāya phalaṃ avijjāvirāgā paññāvimutti. Idaṃ padaṭṭhānaṃ.

Vanaṃ vanathassa padaṭṭhānaṃ. Kiñca vanaṃ? Ko ca vanatho? Vanaṃ nāma pañca kāmaguṇā, taṇhā vanatho. Idaṃ padaṭṭhānaṃ.

Vanaṃ nāma nimittaggāho "itthī"ti vā "puriso"ti vā. Vanatho nāma tesaṃ tesaṃ aṅgapaccaṅgānaṃ anubyañjanaggāho "aho cakkhu, aho sotaṃ, aho ghānaṃ, aho jivhā, aho kāyo" iti. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Vanaṃ nāma cha ajjhattikabāhirāni āyatanāni apariññātāni. Yaṃ tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ, ayaṃ vanatho. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Vanaṃ nāma anusayo. Vanatho nāma pariyuṭṭhānaṃ. Idaṃ padaṭṭhānaṃ. Tenāha bhagavā "chetvā vanañca vanathañcā"ti. Ayaṃ padaṭṭhānena samāropanā. (1)

Tattha katamā vevacanena samāropanā? Rāgavirāgā cetovimutti sekkhaphalaṃ; avijjāvirāgā paññāvimutti asekkhaphalaṃ. Idaṃ vevacanaṃ. Rāgavirāgā cetovimutti anāgāmiphalaṃ; avijjāvirāgā paññāvimutti aggaphalaṃ arahattaṃ. Idaṃ vevacanaṃ. Rāgavirāgā cetovimutti kāmadhātusamatikkamanaṃ; avijjāvirāgā paññāvimutti tedhātusamatikkamanaṃ. Idaṃ vevacanaṃ. Paññindriyaṃ, paññābalaṃ, adhipaññāsikkhā, paññākkhandho, dhammavicayasambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo, ñāṇaṃ, sammādiṭṭhi, tīraṇā, santīraṇā, hirī, vipassanā, dhamme ñāṇaṃ, sabbaṃ, idaṃ vevacanaṃ. Ayaṃ vevacanena samāropanā. (2)

Tattha katamā bhāvanāya samāropanā? Yathāha bhagavā "tasmātiha tvaṃ bhikkhu kāye kāyānupassī viharāhi, ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ". Ātāpīti vīriyindriyaṃ. Sampajānoti paññindriyaṃ. Satimāti satindriyaṃ. Vineyya loke abhijjhādomanassanti samādhindriyaṃ. Evaṃ kāye kāyānupassino viharato cattāro satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Kena kāraṇena? Ekalakkhaṇattā catunnaṃ indriyānaṃ. Catūsu satipaṭṭhānesu bhāviyamānesu cattāro sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Catūsu sammappadhānesu bhāviyamānesu cattāro iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Catūsu iddhipādesu bhāviyamānesu pañcindriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Evaṃ sabbe. Kena kāraṇena? Sabbe hi bodhaṅgamā dhammā bodhipakkhiyā niyyānikalakkhaṇena ekalakkhaṇā, te ekalakkhaṇattā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Ayaṃ bhāvanāya samāropanā. (3)

Tattha katamā pahānena samāropanā? Kāye kāyānupassī viharanto "asubhe subhan"ti vipallāsaṃ pajahati, kabaḷīkāro cassa āhāro pariññaṃ gacchati, kāmupādānena ca anupādāno bhavati, kāmayogena ca visaṃyutto bhavati, abhijjhākāyaganthena ca vippayujjati,

kāmāsavena ca anāsavo bhavati, kāmoghañca uttiṇṇo bhavati, rāgasallena ca visallo bhavati, rūpūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, rūpadhātuyaṃ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca chandāgatiṃ gacchati.

Vedanāsu vedanānupassī viharanto "dukkhe sukhan"ti vipallāsaṃ pajahati, phasso cassa āhāro pariññaṃ gacchati, bhavūpādānena ca anupādāno bhavati, bhavayogena ca visaṃyutto bhavati, byāpādakāyaganthena ca vippayujjati, bhavāsavena ca anāsavo bhavati, bhavoghañca uttiṇṇo bhavati, dosasallena ca visallo bhavati, vedanūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, vedanādhātuyaṃ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca dosāgatiṃ gacchati.

Citte cittānupassī viharanto "anicce niccan"ti vipallāsaṃ pajahati, viññāṇaṃ cassa āhāro pariññaṃ gacchati, diṭṭhupādānena ca anupādāno bhavati, diṭṭhiyogena ca visaṃyutto bhavati, sīlabbataparāmāsakāyaganthena ca vippayujjati, diṭṭhāsavena ca anāsavo bhavati, diṭṭhoghañca uttiṇṇo bhavati, mānasallena ca visallo bhavati, saññūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, saññādhātuyaṃ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca bhayāgatiṃ gacchati.

Dhammesu dhammānupassī viharanto "anattani attā"ti vipallāsaṃ pajahati, manosañcetanā cassa āhāro pariññaṃ gacchati, attavādupādānena ca anupādāno bhavati, avijjāyogena ca visaṃyutto bhavati, idaṃsaccābhinivesakāyaganthena ca vippayujjati, avijjāsavena ca anāsavo bhavati, avijjoghañca uttiṇṇo bhavati, mohasallena ca visallo bhavati, saṅkhārūpikā cassa viññāṇaṭṭhiti pariññaṃ gacchati, saṅkhāradhātuyaṃ cassa rāgo pahīno bhavati, na ca mohāgatiṃ gacchati. Ayaṃ pahānena samāropanā. (4)

Tenāha āyasmā mahākaccāyano—

"Ye dhammā yaṃmūlā, Ye cekatthā pakāsitā muninā; Te samāropayitabbā, Esa samāropano hāro"ti.

Niyutto samāropano hāro. Niṭṭhito ca hāravibhaṅgo.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 7

Āvaṭṭahārasampāta

Tattha katamo āvaṭṭo hārasampāto?

“Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro”ti gāthā. “Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro”ti samatho. “Sammādiṭṭhipurekkhāro”ti vipassanā. “Ñatvāna udayabbayan”ti dukkhapariññā. “Thinamiddhābhibhū bhikkhū”ti samudayapahānaṃ. “Sabbā duggatiyo jahe”ti nirodho. Imāni cattāri saccāni.

Niyutto āvaṭṭo hārasampāto.

Netti

3. Niddesavāra

Tattha saṅkhepato netti kittitā.

3.1. Hārasaṅkhepa

Assādādīnavatā, Nissaraṇampi ca phalaṃ upāyo ca; Āṇattī ca bhagavato, Yogīnaṃ desanāhāro.

Yaṃ pucchitañca vissajjitañca, Suttassa yā ca anugīti; Suttassa yo pavicayo, Hāro vicayoti niddiṭṭho.

Sabbesaṃ hārānaṃ, Yā bhūmī yo ca gocaro tesaṃ; Yuttāyuttaparikkhā, Hāro yuttīti niddiṭṭho.

Dhammaṃ deseti jino, Tassa ca dhammassa yaṃ padaṭṭhānaṃ; Iti yāva sabbadhammā, Eso hāro padaṭṭhāno.

Vuttamhi ekadhamme, Ye dhammā ekalakkhaṇā keci; Vuttā bhavanti sabbe, So hāro lakkhaṇo nāma.

Neruttamadhippāyo, Byañjanamatha desanānidānañca; Pubbāparānusandhī, Eso hāro catubyūho.

Ekamhi padaṭṭhāne, Pariyesati sesakaṃ padaṭṭhānaṃ; Āvaṭṭati paṭipakkhe, Āvaṭṭo nāma so hāro.

Dhammañca padaṭṭhānaṃ, Bhūmiñca vibhajjate ayaṃ hāro; Sādhāraṇe asādhā- Raṇe ca neyyo vibhattīti.

Kusalākusale dhamme, Niddiṭṭhe bhāvite pahīne ca; Parivattati paṭipakkhe, Hāro parivattano nāma.

Vevacanāni bahūni tu, Sutte vuttāni ekadhammassa; Yo jānāti suttavidū, Vevacano nāma so hāro.

Ekaṃ bhagavā dhammaṃ, Paññattīhi vividhāhi deseti; So ākāro ñeyyo, Paññattī nāma hāroti.

Yo ca paṭiccuppādo, Indriyakhandhā ca dhātu āyatanā; Etehi otarati yo, Otaraṇo nāma so hāro.

Vissajjitamhi pañhe, Gāthāyaṃ pucchitā yamārabbha; Suddhāsuddhaparikkhā, Hāro so sodhano nāma.

Ekattatāya dhammā, Yepi ca vemattatāya niddiṭṭhā; Te na vikappayitabbā, Eso hāro adhiṭṭhāno.

Ye dhammā yaṃ dhammaṃ, Janayantippaccayā paramparato; Hetumavakaḍḍhayitvā, Eso hāro parikkhāro.

Ye dhammā yaṃmūlā, Ye cekatthā pakāsitā muninā; Te samaropayitabbā, Esa samāropano hāro.

3.2. Nayasaṅkhepa

Taṇhañca avijjampi ca, Samathena vipassanāya yo neti; Saccehi yojayitvā, Ayaṃ nayo nandiyāvaṭṭo.

Yo akusale samūlehi, Neti kusale ca kusalamūlehi; Bhūtaṃ tathaṃ avitathaṃ, Tipukkhalaṃ taṃ nayaṃ āhu.

Yo neti vipallāsehi, Kilese indriyehi saddhamme; Etaṃ nayaṃ nayavidū, Sīhavikkīḷitaṃ āhu.

Veyyākaraṇesu hi ye, Kusalākusalā tahiṃ tahiṃ vuttā; Manasā volokayate, Taṃ khu disālocanaṃ āhu.

Oloketvā disalocanena, Ukkhipiya yaṃ samāneti; Sabbe kusalākusale, Ayaṃ nayo aṅkuso nāma.

Soḷasa hārā paṭhamaṃ, Disalocanato disā viloketvā; Saṅkhipiya aṅkusena hi, Nayehi tīhi niddise suttaṃ.

3.3. Dvādasapada

Akkharaṃ padaṃ byañjanaṃ, nirutti tatheva niddeso; Ākārachaṭṭhavacanaṃ, ettāva byañjanaṃ sabbaṃ.

Saṅkāsanā pakāsanā, Vivaraṇā vibhajanuttānīkammapaññatti; Etehi chahi padehi, Attho kammañca niddiṭṭhaṃ.

Tīṇi ca nayā anūnā, Atthassa ca chappadāni gaṇitāni; Navahi padehi bhagavato, Vacanassattho samāyutto.

Atthassa navappadāni, Byañjanapariyeṭṭhiyā catubbīsa; Ubhayaṃ saṅkalayitvā, Tettiṃsā ettikā nettīti.

Niddesavāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 15

Parikkhārahāravibhaṅga

Tattha katamo parikkhāro hāro? "Ye dhammā yaṃ dhammaṃ janayantī"ti.

Yo dhammo yaṃ dhammaṃ janayati, tassa so parikkhāro. Kiṃlakkhaṇo parikkhāro? Janakalakkhaṇo parikkhāro. Dve dhammā janayanti hetu ca paccayo ca. Tattha kiṃlakkhaṇo hetu, kiṃlakkhaṇo paccayo? Asādhāraṇalakkhaṇo hetu, sādhāraṇalakkhaṇo paccayo. Yathā kiṃ bhave? Yathā aṅkurassa nibbattiyā bījaṃ asādhāraṇaṃ, pathavī āpo ca sādhāraṇā. Aṅkurassa hi pathavī āpo ca paccayo sabhāvo hetu. Yathā vā pana ghaṭe duddhaṃ pakkhittaṃ dadhi bhavati, na catthi ekakālasamavadhānaṃ duddhassa ca dadhissa ca. Evamevaṃ natthi ekakālasamavadhānaṃ hetussa ca paccayassa ca.

Ayañhi saṃsāro sahetu sappaccayo nibbatto. Vuttaṃ hi avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo. Iti avijjā avijjāya hetu ayoniso manasikāro paccayo. Purimikā avijjā pacchimikāya avijjāya hetu. Tattha purimikā avijjā avijjānusayo pacchimikā avijjā avijjāpariyuṭṭhānaṃ, purimiko avijjānusayo pacchimikassa avijjāpariyuṭṭhānassa hetubhūto paribrūhanāya, bījaṅkuro viya samanantarahetutāya. Yaṃ pana yattha phalaṃ nibbattati, idamassa paramparahetutāya hetubhūtaṃ. Duvidho hi hetu samanantarahetu paramparahetu ca, evaṃ avijjāyapi duvidho hetu samanantarahetu paramparahetu ca.

Yathā vā pana thālakañca vaṭṭi ca telañca padīpassa paccayabhūtaṃ na sabhāvahetu, na hi sakkā thālakañca vaṭṭiñca telañca anaggikaṃ dīpetuṃ padīpassa paccayabhūtaṃ. Padīpo viya sabhāvo hetu hoti. Iti sabhāvo hetu, parabhāvo paccayo. Ajjhattiko hetu, bāhiro paccayo. Janako hetu, pariggāhako paccayo. Asādhāraṇo hetu, sādhāraṇo paccayo.

Avupacchedattho santati attho, nibbatti attho phalattho, paṭisandhi attho punabbhavattho, palibodhattho pariyuṭṭhānattho, asamugghātattho anusayattho, asampaṭivedhattho avijjattho, apariññātattho viññāṇassa bījattho. Yattha avupacchedo tattha santati, yattha santati tattha nibbatti, yattha nibbatti tattha phalaṃ, yattha phalaṃ tattha paṭisandhi, yattha paṭisandhi tattha punabbhavo, yattha punabbhavo tattha palibodho, yattha palibodho tattha pariyuṭṭhānaṃ, yattha pariyuṭṭhānaṃ tattha asamugghāto. Yattha asamugghāto tattha anusayo, yattha anusayo tattha asampaṭivedho, yattha asampaṭivedho tattha avijjā,

yattha avijjā tattha sāsavaṃ viññāṇaṃ apariññātaṃ, yattha sāsavaṃ viññāṇaṃ apariññātaṃ tattha bījattho.

Sīlakkhandho samādhikkhandhassa paccayo, samādhikkhandho paññākkhandhassa paccayo, paññākkhandho vimuttikkhandhassa paccayo, vimuttikkhandho vimuttiñāṇadassanakkhandhassa paccayo. Titthaññutā pītaññutāya paccayo, pītaññutā pattaññutāya paccayo, pattaññutā attaññutāya paccayo.

Yathā vā pana cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tattha cakkhu ādhipateyyapaccayatāya paccayo, rūpā ārammaṇapaccayatāya paccayo. Āloko sannissayatāya paccayo, manasikāro sabhāvo hetu. Saṅkhārā viññāṇassa paccayo, sabhāvo hetu. Viññāṇaṃ nāmarūpassa paccayo, sabhāvo hetu. Nāmarūpaṃ saḷāyatanassa paccayo, sabhāvo hetu. Saḷāyatanaṃ phassassa paccayo, sabhāvo hetu. Phasso vedanāya paccayo, sabhāvo hetu. Vedanā taṇhāya paccayo, sabhāvo hetu. Taṇhā upādānassa paccayo, sabhāvo hetu. Upādānaṃ bhavassa paccayo, sabhāvo hetu. Bhavo jātiyā paccayo, sabhāvo hetu. Jāti jarāmaraṇassa paccayo, sabhāvo hetu. Jarāmaraṇaṃ sokassa paccayo, sabhāvo hetu. Soko paridevassa paccayo, sabhāvo hetu. Paridevo dukkhassa paccayo, sabhāvo hetu. Dukkhaṃ domanassassa paccayo, sabhāvo hetu. Domanassaṃ upāyāsassa paccayo, sabhāvo hetu. Evaṃ yo koci upanissayo sabbo so parikkhāro. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "ye dhammā yaṃ dhammaṃ janayantī"ti.

Niyutto parikkhāro hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 3

Yuttihāravibhaṅga

Tattha katamo yuttihāro? "Sabbesaṃ hārānan"ti, ayaṃ yuttihāro. Kiṃ yojayati? Cattāro mahāpadesā buddhāpadeso saṃghāpadeso sambahulattherāpadeso ekattherāpadeso. Ime cattāro mahāpadesā, tāni padabyañjanāni sutte otārayitabbāni, vinaye sandassayitabbāni, dhammatāyaṃ upanikkhipitabbāni.

Katamasmiṃ sutte otārayitabbāni? Catūsu ariyasaccesu. Katamasmiṃ vinaye sandassayitabbāni? Rāgavinaye dosavinaye mohavinaye. Katamissaṃ dhammatāyaṃ upanikkhipitabbāni? Paṭiccasamuppāde.

Yadi catūsu ariyasaccesu avatarati, kilesavinaye sandissati, dhammatañca na vilometi, evaṃ āsave na janeti. Catūhi mahāpadesehi yaṃ yaṃ yujjati, yena yena yujjati, yathā yathā yujjati, taṃ taṃ gahetabbaṃ.

Pañhaṃ pucchitena kati padāni pañheti padaso pariyogāhitabbaṃ vicetabbaṃ? Yadi sabbāni padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha cattāri padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha tīṇi padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha dve padāni ekaṃ atthaṃ abhivadanti, eko pañho. Atha ekaṃ padaṃ ekaṃ atthaṃ abhivadati, eko pañho. Taṃ upaparikkhamānena aññātabbaṃ kiṃ ime dhammā nānatthā nānābyañjanā, udāhu imesaṃ dhammānaṃ eko attho byañjanameva nānanti. Yathā kiṃ bhave? Yathā sā devatā bhagavantaṃ pañhaṃ pucchati.

"Kenassubbhāhato loko, kenassu parivārito; Kena sallena otiṇṇo, kissa dhūpāyito sadā"ti.

Imāni cattāri padāni pucchitāni. Te tayo pañhā kathaṃ ñāyati? Bhagavā hi devatāya visajjeti.

"Maccunābbhāhato loko, jarāya parivārito; Taṇhāsallena otiṇṇo, icchādhūpāyito sadā"ti.

Tattha jarā ca maraṇañca imāni dve saṅkhatassa saṅkhatalakkhaṇāni. Jarāyaṃ ṭhitassa aññathattaṃ, maraṇaṃ vayo. Tattha jarāya ca maraṇassa ca atthato nānattaṃ. Kena kāraṇena, gabbhagatāpi hi mīyanti, na ca te jiṇṇā bhavanti. Atthi ca devānaṃ maraṇaṃ, na ca tesaṃ sarīrāni jīranti. Sakkateva jarāya paṭikammaṃ kātuṃ, na pana sakkate maraṇassa paṭikammaṃ kātuṃ aññatreva iddhimantānaṃ iddhivisayā. Yaṃ panāha taṇhāsallena otiṇṇoti dissanti vītarāgā jīrantāpi mīyantāpi. Yadi ca yathā jarāmaraṇaṃ, evaṃ taṇhāpi siyā. Evaṃ sante sabbe yobbanaṭṭhāpi vigatataṇhā siyuṃ. Yathā ca taṇhā dukkhassa samudayo, evaṃ jarāmaraṇampi siyā dukkhassa samudayo, na ca siyā taṇhā dukkhassa samudayo, na hi jarāmaraṇaṃ dukkhassa samudayo, taṇhā dukkhassa samudayo. Yathā ca taṇhā maggavajjhā, evaṃ jarāmaraṇampi siyā maggavajjhaṃ. Imāya yuttiyā aññamaññehi kāraṇehi gavesitabbaṃ. Yadi ca sandissati yuttisamārūḷhaṃ atthato ca aññattaṃ, byañjanatopi gavesitabbaṃ.

Salloti vā dhūpāyananti vā imesaṃ dhammānaṃ atthato ekattaṃ.

Na hi yujjati icchāya ca taṇhāya ca atthato aññattaṃ. Taṇhāya adhippāye aparipūramāne navasu āghātavatthūsu kodho ca upanāho ca uppajjati. Imāya yuttiyā jarāya ca maraṇassa ca taṇhāya ca atthato aññattaṃ.

Yaṃ panidaṃ bhagavatā dvīhi nāmehi abhilapitaṃ icchātipi taṇhātipi, idaṃ bhagavatā bāhirānaṃ vatthūnaṃ ārammaṇavasena dvīhi nāmehi abhilapitaṃ icchātipi taṇhātipi, sabbā hi taṇhā ajjhosānalakkhaṇena ekalakkhaṇā. Yathā sabbo aggi uṇhattalakkhaṇena ekalakkhaṇo, api ca upādānavasena aññamaññāni nāmāni labhati, kaṭṭhaggītipi tiṇaggītipi sakalikaggītipi gomayaggītipi thusaggītipi saṅkāraggītipi, sabbo hi aggi uṇhattalakkhaṇova. Evaṃ sabbā taṇhā ajjhosānalakkhaṇena ekalakkhaṇā, api tu ārammaṇaupādānavasena aññamaññehi nāmehi abhilapitā icchāitipi taṇhāitipi salloitipi dhūpāyanāitipi saritāitipi visattikāitipi sinehoitipi kilamathoitipi latāitipi maññanāitipi bandhoitipi āsāitipi pipāsāitipi abhinandanāitipi, iti sabbā taṇhā ajjhosānalakkhaṇena ekalakkhaṇā. Yathā ca vevacane vuttā.

"Āsā ca pihā abhinandanā ca, Anekadhātūsu sarā patiṭṭhitā; Aññāṇamūlappabhavā pajappitā, Sabbā mayā byantikatā samūlikā"ti.

Taṇhāyetaṃ vevacanaṃ. Yathāha bhagavā—rūpe, tissa, avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa. Evaṃ vedanāya saññāya saṅkhāresu viññāṇe avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa sabbaṃ suttaṃ vitthāretabbaṃ. Taṇhāyetaṃ vevacanaṃ, evaṃ yujjati.

Sabbo dukkhūpacāro kāmataṇhāsaṅkhāramūlako, na pana yujjati sabbo nibbidūpacāro kāmataṇhāparikkhāramūlako. Imāya yuttiyā aññamaññehi kāraṇehi gavesitabbaṃ.

Yathā hi bhagavā rāgacaritassa puggalassa asubhaṃ desayati, dosacaritassa bhagavā puggalassa mettaṃ desayati. Mohacaritassa bhagavā puggalassa paṭiccasamuppādaṃ desayati. Yadi hi bhagavā rāgacaritassa puggalassa mettaṃ cetovimuttiṃ deseyya. Sukhaṃ vā paṭipadaṃ dandhābhiññaṃ sukhaṃ vā paṭipadaṃ khippābhiññaṃ vipassanāpubbaṅgamaṃ vā pahānaṃ deseyya, na yujjati desanā. Evaṃ yaṃ kiñci rāgassa anulomappahānaṃ dosassa anulomappahānaṃ mohassa anulomappahānaṃ. Sabbaṃ taṃ vicayena hārena vicinitvā yuttihārena

yojetabbaṃ. Yāvatikā ñāṇassa bhūmi.

Mettāvihārissa sato byāpādo cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, byāpādo pahānaṃ abbhatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Karuṇāvihārissa sato vihesā cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, vihesā pahānaṃ abbhatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Muditāvihārissa sato arati cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, arati pahānaṃ abbhatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Upekkhāvihārissa sato rāgo cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, rāgo pahānaṃ abbhatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Animittavihārissa sato nimittānusārī tena teneva viññāṇaṃ pavattatīti na yujjati desanā, nimittaṃ pahānaṃ abbhatthaṃ gacchatīti yujjati desanā. Asmīti vigataṃ ayamahamasmīti na samanupassāmi. Atha ca pana me kismīti kathasmīti vicikicchā kathaṃkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti na yujjati desanā, vicikicchā kathaṃkathāsallaṃ pahānaṃ abbhatthaṃ gacchatīti yujjati desanā.

Yathā vā pana paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa sato kāmarāgabyāpādā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Vitakkasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa sato vitakkavicārasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Upekkhāsukhasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa sato pītisukhasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā, upekkhāsatipārisuddhisahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa sato upekkhāsahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Ākāsānañcāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā.

Ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa sato rūpasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Viññāṇañcāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā.

Viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa sato ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Ākiñcaññāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa sato viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Nevasaññānāsaññāyatanasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa sato saññūpacārā visesāya saṃvattantīti na yujjati desanā, hānāya saṃvattantīti yujjati desanā. Saññāvedayitanirodhasahagatā vā saññāmanasikārā hānāya saṃvattantīti na yujjati desanā, visesāya saṃvattantīti yujjati desanā. Kallatāparicitaṃ cittaṃ na ca abhinīhāraṃ khamatīti na yujjati desanā, kallatāparicitaṃ cittaṃ atha ca abhinīhāraṃ khamatīti yujjati desanā.

Evaṃ sabbe navasuttantā yathādhammaṃ yathāvinayaṃ yathāsatthusāsana sabbato vicayena hārena vicinitvā yuttihārena yojetabbāti. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "sabbesaṃ hārānaṃ yā bhūmi yo ca gocaro tesan"ti.

Niyutto yutti hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 16

Samāropanahārasampāta

Tattha katamo samāropano hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro; Sammādiṭṭhipurekkhāro, ñatvāna udayabbayaṃ; Thinamiddhābhibhū bhikkhu, sabbā duggatiyo jahe"ti.

"Tasmā rakkhitacittassā"ti tiṇṇaṃ sucaritānaṃ padaṭṭhānaṃ, citte rakkhite taṃ rakkhitaṃ bhavati kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ. Sammādiṭṭhipurekkhāroti sammādiṭṭhiyā bhāvitāya bhāvito bhavati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Kena kāraṇena? Sammādiṭṭhito hi sammāsaṅkappo pabhavati, sammāsaṅkappato sammāvācā pabhavati, sammāvācāto sammākammanto pabhavati, sammākammantato sammāājīvo pabhavati, sammāājīvato sammāvāyāmo pabhavati, sam-

māvāyāmato sammāsati pabhavati, sammāsatito sammāsamādhi pabhavati, sammāsamādhito sammāvimutti pabhavati, sammāvimuttito sammāvimuttiñāṇadassanaṃ pabhavati. Ayaṃ anupādiseso puggalo anupādisesā ca nibbānadhātu.

Niyutto samāropano hārasampāto.

Tenāha āyasmā mahākaccāyano—

"Soḷasa hārā paṭhamaṃ, Disalocanato disā viloketvā; Saṅkhipiya aṅkusena hi, Nayehi tīhi niddise suttan"ti.

Niyutto hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 11

Paññattihārasampāta

Tattha katamo paññattihārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. "Tasmā rakkhitacittassā"ti padaṭṭhānapaññatti satiyā. "Sammāsaṅkappagocaro"ti bhāvanāpaññatti samathassa. "Sammādiṭṭhipurekkhāro, ñatvāna udayabbayan"ti dassanabhūmiyā nikkhepapaññatti. "Thinamiddhābhibhū bhikkhū"ti samudayassa anavasesappahānapaññatti, "sabbā duggatiyo jahe"ti bhāvanāpaññatti maggassa.

Niyutto paññattihārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 10

Vevacanahārasampāta

Tattha katamo vevacano hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. "Tasmā rakkhitacittassā"ti cittaṃ mano viññāṇaṃ manindriyaṃ manāyatanaṃ vijānanā vijānitattaṃ, idaṃ vevacanaṃ. "Sammāsaṅkappagocaro"ti nekkhammasaṅkappo abyāpādasaṅkappo avihiṃsāsaṅkappo, idaṃ vevacanaṃ. "Sammādiṭṭhipurekkhāro"ti sammādiṭṭhi nāma paññāsatthaṃ paññākhaggo paññāratanaṃ paññāpajjoto paññāpatodo paññāpāsādo, idaṃ vevacanaṃ.

Niyutto vevacano hārasampāto.

Netti

6. Sāsanapaṭṭhāna

Tattha aṭṭhārasa mūlapadā kuhiṃ daṭṭhabbā? Sāsanapaṭṭhāne. Tattha katamaṃ sāsanapaṭṭhānaṃ? Saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ, nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ, asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ, saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ, saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ, vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ, taṇhāsaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, diṭṭhisaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, duccaritasaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ, taṇhāvodānabhāgiyaṃ suttaṃ, diṭṭhivodānabhāgiyaṃ suttaṃ, duccaritavodānabhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha saṃkileso tividho—taṇhāsaṃkileso diṭṭhisaṃkileso duccaritasaṃkileso. Tattha taṇhāsaṃkileso samathena visujjhati, so samatho samādhikkhandho. Diṭṭhisaṃkileso vipassanāya visujjhati, sā vipassanā paññākkhandho. Duccaritasaṃkileso sucaritena visujjhati, taṃ sucaritaṃ sīlakkhandho. Tassa sīle patiṭṭhitassa yadi āsatti uppajjati bhavesu, evaṃ sāyaṃ samathavipassanā bhāvanāmayaṃ puññakriyavatthu bhavati tatrūpapattiyā saṃvattati. Imāni cattāri suttāni, sādhāraṇāni katāni aṭṭha bhavanti, tāniyeva aṭṭha suttāni sādhāraṇāni katāni soḷasa bhavanti.

Imehi soḷasahi suttehi bhinnehi navavidhaṃ suttaṃ bhinnaṃ bhavati. Gāthāya gāthā anuminitabbā, veyyākaraṇena veyyākaraṇaṃ anuminitabbaṃ. Suttena suttaṃ anuminitabbaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ?

"Kāmandhā jālasañchannā, Taṇhāchadanachāditā; Pamattabandhanā baddhā, Macchāva kumināmukhe; Jarāmaraṇamanventi, Vaccho khīrapakova mātaran"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

Cattārimāni, bhikkhave, agatigamanāni. Katamāni cattāri? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri agatigamanāni. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā—

"Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ ativattati; Nihīyati tassa yaso, kāḷapakkheva candimā"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Manopubbaṅgamā dhammā, Manoseṭṭhā manomayā; Manasā ce paduṭṭhena, Bhāsati vā karoti vā; Tato naṃ dukkhamanveti, Cakkaṃva vahato padan"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Middhī yadā hoti mahagghaso ca, Niddāyitā samparivattasāyī; Mahāvarāhova nivāpapuṭṭho, Punappunaṃ gabbhamupeti mando"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ, Tatuṭṭhāya tameva khādati; Evaṃ atidhonacārinaṃ, Sāni kammāni nayanti duggatin"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Coro yathā sandhimukhe gahīto, Sakammunā haññati bajjhate ca; Evaṃ ayaṃ pecca pajā parattha, Sakammunā haññati bajjhate cā"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Sukhakāmāni bhūtāni, Yo daṇḍena vihiṃsati; Attano sukhamesāno, Pecca so na labhate sukhan"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Gunnañce taramānānaṃ, Jimhaṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā jimhaṃ gacchanti, Nette jimhaṃ gate sati.

Evameva manussesu, Yo hoti seṭṭhasammato; So ce adhammaṃ carati, Pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ dukkhaṃ seti, Rājā ce hoti adhammiko"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Sukiccharūpāvatime manussā, Karonti pāpaṃ upadhīsu rattā; Gacchanti te bahujanasannivāsaṃ, Nirayaṃ avīciṃ kaṭukaṃ bhayānakan"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Phalaṃ ve kadaliṃ hanti, phalaṃ veḷuṃ phalaṃ naḷaṃ; Sakkāro kāpurisaṃ hanti, gabbho assatariṃ yathā"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Kodhamakkhagaru bhikkhu, Lābhasakkāragāravo; Sukhette pūtibījaṃva, Saddhamme na virūhatī"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ paduṭṭhacittaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi, yathā kho ayaṃ puggalo iriyati, yañca

paṭipadaṃ paṭipanno, yañca maggaṃ samārūḷho. Imamhi cāyaṃ samaye kālaṃ kareyya, yathābhataṃ nikkhitto, evaṃ niraye. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa, bhikkhave, paduṭṭhaṃ, cetopadosahetu kho pana, bhikkhave, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca, tatthetaṃ iti vuccati—

"Paduṭṭhacittaṃ ñatvāna, ekaccaṃ idha puggalaṃ; Etamatthañca byākāsi, buddho bhikkhūna santike.

Imamhi cāyaṃ samaye, kālaṃ kayirātha puggalo; Nirayaṃ upapajjeyya, cittaṃ hissa padūsitaṃ.

Cetopadosahetu hi, sattā gacchanti duggatiṃ; Yathābhataṃ nikkhipeyya, evameva tathāvidho; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā iti me sutanti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Sace bhāyatha dukkhassa, sace vo dukkhamappiyaṃ; Mākattha pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho.

Sace ca pāpakaṃ kammaṃ, karissatha karotha vā; Na vo dukkhā pamutyatthi, upeccapi palāyatan"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Adhammena dhanaṃ laddhā, musāvādena cūbhayaṃ; Mameti bālā maññanti, taṃ kathaṃ nu bhavissati.

Antarāyā su bhavissanti, sambhatassa vinassati; Matā saggaṃ na gacchanti, nanu ettāvatā hatā"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Kathaṃ khaṇati attānaṃ, kathaṃ mittehi jīrati; Kathaṃ vivaṭṭate dhammā, kathaṃ saggaṃ na gacchati.

Lobhā khaṇati attānaṃ, luddho mittehi jīrati; Lobhā vivaṭṭate dhammā, lobhā saggaṃ na gacchatī"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Caranti bālā dummedhā, amitteneva attanā; Karontā pāpakaṃ kammaṃ, yaṃ hoti kaṭukapphalaṃ.

Na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā anutappati; Yassa assumukho rodaṃ, vipākaṃ paṭisevatī"ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Dukkaraṃ duttitikkhañca, abyattena ca sāmaññaṃ; Bahū hi tattha sambādhā, yattha bālo visīdati.

Yo hi atthañca dhammañca, bhāsamāne tathāgate; Manaṃ padosaye bālo, moghaṃ kho tassa jīvitaṃ.

Etañcāhaṃ arahāmi, Dukkhañca ito ca pāpiyataraṃ bhante; Yo appameyyesu tathāgatesu, Cittaṃ padosemi avītarāgo”ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Appameyyaṃ paminanto, Kodha vidvā vikappaye; Appameyyaṃ pamāyinaṃ, Nivutaṃ taṃ maññe akissavan”ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Purisassa hi jātassa, kuṭhārī jāyate mukhe; Yāya chindati attānaṃ, bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ.

Na hi satthaṃ sunisitaṃ, visaṃ halāhalaṃ iva; Evaṃ viraddhaṃ pāteti, vācā dubbhāsitā yathā”ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamatto ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahantataro kali; Yo sugatesu manaṃ padosaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsatī pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakan”ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Yo lobhaguṇe anuyutto, So vacasā paribhāsati aññe; Assaddho kadariyo avadaññū, Macchari pesuṇiyaṃ anuyutto.

Mukhadugga vibhūta anariya, Bhūnahu pāpaka dukkaṭakāri; Purisanta kalī avajātaputta, Mā bahubhāṇidha nerayikosi.

Rajamākirasī ahitāya, Sante garahasi kibbisakārī; Bahūni duccaritāni caritvā, Gacchasi kho papataṃ cirarattan”ti.

Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ?

“Manopubbaṅgamā dhammā, Manoseṭṭhā manomayā; Manasā ce pasannena, Bhāsati vā karoti vā; Tato naṃ sukhamanveti, Chāyāva anapāyinī”ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

Mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca—“idaṃ, bhante, kapilavatthu

iddhañceva phītañca bāhujaññaṃ ākiṇṇamanussaṃ sambādhabyūhaṃ, so kho ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ vā payirupāsitvā manobhāvanīye vā bhikkhū sāyanhasamayaṃ kapilavatthuṃ pavisanto bhantenapi hatthinā samāgacchāmi, bhantenapi assena samāgacchāmi, bhantenapi rathena samāgacchāmi, bhantenapi sakaṭena samāgacchāmi, bhantenapi purisena samāgacchāmi, tassa mayhaṃ, bhante, tasmiṃ samaye mussateva bhagavantaṃ ārabbha sati, mussati dhammaṃ ārabbha sati, mussati saṃghaṃ ārabbha sati. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti 'imamhi cāhaṃ sāyanhasamaye kālaṃ kareyyaṃ, kā mayhaṃ gati, ko abhisamparāyo'"ti.

"Mā bhāyi, mahānāma, mā bhāyi, mahānāma, apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati, apāpikā kālaṃkiriyā. Catūhi kho, mahānāma, dhammehi samannāgato ariyasāvako nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Katamehi catūhi? Idha, mahānāma, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti, itipi so bhagavā arahaṃ ... pe ... buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Seyyathāpi, mahānāma, rukkho pācīnaninno pācīnapoṇo pācīnapabbhāro, so mūlacchinno katamena papateyyā"ti? "Yena, bhante, ninno yena poṇo yena pabbhāro"ti. "Evameva kho, mahānāma, imehi catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Mā bhāyi, mahānāma, mā bhāyi, mahānāma, apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati, apāpikā kālaṃkiriyā"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena na hiṃsati; Attano sukhamesāno, pecca so labhate sukhan"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Gunnañce taramānānaṃ, ujuṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā ujuṃ gacchanti, nette ujuṃ gate sati.

Evameva manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So sace dhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ sukhaṃ seti, rājā ce hoti dhammiko"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

Bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakam-

maṃ karonti "niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti. Tena kho pana samayena isidattapurāṇā thapatayo sākete paṭivasanti kenaci deva karaṇīyena. Assosuṃ kho isidattapurāṇā thapatayo "sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti. Niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti.

Atha kho isidattapurāṇā thapatayo magge purisaṃ ṭhapesuṃ "yadā tvaṃ, ambho purisa, passeyyāsi bhagavantaṃ āgacchantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ, atha amhākaṃ āroceyyāsī"ti. Dvīhatīhaṃ ṭhito kho so puriso addasa bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna yena isidattapurāṇā thapatayo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā isidattapurāṇe thapatayo etadavoca—"ayaṃ so, bhante bhagavā āgacchati arahaṃ sammāsambuddho, yassadāni kālaṃ maññathā"ti.

Atha kho isidattapurāṇā thapatayo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhiṃsu. Atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññataraṃ rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Isidattapurāṇā thapatayo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, ekamantaṃ nisinnā kho isidattapurāṇā thapatayo bhagavantaṃ etadavocuṃ—

"Yadā mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇoma 'sāvatthiyā kosalesu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ bhante bhagavantaṃ suṇoma 'sāvatthiyā kosalesu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ 'dūre no bhagavā'ti ... pe ....

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇoma 'kāsīsu magadhesu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇoma 'kāsīsu magadhesu cārikaṃ pakkanto'ti, anappakā no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti anappakaṃ domanassaṃ 'dūre no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇoma 'magadhesu kāsīsu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ 'āsanne no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ bhante bhagavantaṃ suṇoma 'magadhesu kāsīsu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti

no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ ‘āsanne no bhagavā’ti ... pe ....

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇoma ‘kosalesu sāvatthiṃ cārikaṃ pakkamissatī’ti. Hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ ‘āsanne no bhagavā bhavissatī’ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇoma ‘sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme’ti hoti anappakā no tasmiṃ samaye attamanatā, hoti anappakaṃ somanassaṃ ‘āsanne no bhagavā’”ti.

“Tasmātiha, thapatayo, sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, alañca pana vo, thapatayo, appamādāyā”ti. “Atthi kho no, bhante, etamhā sambādhā aññо sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā”ti? “Katamo pana vo, thapatayo, etamhā sambādhā aññо sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā”ti?

“Idha mayaṃ, bhante, yadā rājā pasenadi kosalo uyyānabhūmiṃ niyyātukāmo hoti, ye te rañño pasenadissa kosalassa nāgā opavayhā, te kappetvā yā tā rañño pasenadissa kosalassa pajāpatiyo piyā manāpā, tā ekaṃ purato ekaṃ pacchato nisīdāpema, tāsaṃ kho pana, bhante, bhaginīnaṃ evarūpo gandho hoti. Seyyathāpi nāma gandhakaraṇḍakassa tāvadeva vivariyamānassa, yathā taṃ rājakaññānaṃ gandhena vibhūsitānaṃ. Tāsaṃ kho pana, bhante, bhaginīnaṃ evarūpo kāyasamphasso hoti, seyyathāpi nāma tūlapicuno vā kappāsapicuno vā, yathā taṃ rājakaññānaṃ sukhedhitānaṃ. Tasmiṃ kho pana, bhante, samaye nāgopi rakkhitabbo hoti. Tāpi bhaginiyo rakkhitabbā honti. Attāpi rakkhitabbo hoti. Na kho pana mayaṃ, bhante, abhijānāma tāsu bhaginīsu pāpakaṃ cittaṃ uppādentā, ayaṃ kho no, bhante, etamhā sambādhā aññо sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā”ti.

“Tasmātiha, thapatayo, sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Alañca pana vo, thapatayo, appamādāya. Catūhi kho, thapatayo, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, thapatayo, sutavā ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti itipi so bhagavā arahaṃ ... pe ... buddho bhagavāti, dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... vigatamalamaccher-

ena cetasā agāraṃ ajjhāvasati, muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato appaṭivibhattaṃ. Imehi kho, thapatayo, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Tumhe kho, thapatayo, buddhe aveccappasādena samannāgatā itipi so bhagavā arahaṃ ... pe ... buddho bhagavāti, dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... yaṃ kho pana kiñci kule deyyadhammaṃ, sabbaṃ taṃ appaṭivibhattaṃ sīlavantehi kalyāṇadhammehi, taṃ kiṃ maññatha, thapatayo, katividhā te kosalesu manussā ye tumhākaṃ samasamā yadidaṃ dānasaṃvibhāgehī"ti? "Lābhā no, bhante, suladdhaṃ no, bhante, yesaṃ no bhagavā evaṃ pajānātī"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Ekapupphaṃ cajitvāna, sahassaṃ kappakoṭiyo; Deve ceva manusse ca, sesena parinibbuto"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Assatthe haritobhāse, Saṃvirūḷhamhi pādape; Ekaṃ buddhagataṃ saññaṃ, Alabhiṃhaṃ patissato.

Ajja tiṃsaṃ tato kappā, nābhijānāmi duggatiṃ; Tisso vijjā sacchikatā, tassā saññāya vāsanā"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Piṇḍāya kosalaṃ puraṃ, pāvisi aggapuggalo; Anukampako purebhattaṃ, taṇhānighātako muni.

Purisassa vaṭaṃsako hatthe, Sabbapupphehilaṅkato; So addasāsi sambuddhaṃ, Bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Pavisantaṃ rājamaggena, devamānusapūjitaṃ; Haṭṭho cittaṃ pasādetvā, sambuddhamupasaṅkami.

So taṃ vaṭaṃsakaṃ surabhiṃ, vaṇṇavantaṃ manoramaṃ; Sambuddhassupanāmesi, pasanno sehi pāṇibhi.

Tato aggisikhā vaṇṇā, buddhassa lapanantarā; Sahassaraṃsi vijjuriva, okkā nikkhami ānanā.

Padakkhiṇaṃ karitvāna, sīse ādiccabandhuno; Tikkhattuṃ parivaṭṭetvā, muddhanantaradhāyatha.

Idaṃ disvā acchariyaṃ, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, ānando etadabravi.

‘Ko hetu sitakammassa, byākarohi mahāmune; Dhammāloko bhavissati, kaṅkhaṃ vitara no mune.

Yassa taṃ sabbadhammesu, sadā ñāṇaṃ pavattati; Kaṅkhiṃ vematikaṃ theraṃ, ānandaṃ etadabravi.

Yo so ānanda puriso, mayi cittaṃ pasādayi; Caturāsītikappāni, duggatiṃ na gamissati.

Devesu devasobhaggaṃ, dibbaṃ rajjaṃ pasāsiya; Manujesu manujindo, rājā raṭṭhe bhavissati.

So carimaṃ pabbajitvā, Sacchikatvā ca dhammataṃ; Paccekabuddho dhutarāgo, Vaṭaṃsako nāma bhavissati.

Natthi citte pasannamhi, appakā nāma dakkhiṇā; Tathāgate vā sambuddhe, atha vā tassa sāvake.

Evaṃ acintiyā buddhā, Buddhadhammā acintiyā; Acintiye pasannānaṃ, Vipāko hoti acintiyo’”ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

“Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ pasannacittaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi yathā kho ayaṃ puggalo iriyati, yañca paṭipadaṃ paṭipanno, yañca maggaṃ samārūḷho. Imamhi cāyaṃ samaye kālaṃ kareyya, yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa, bhikkhave, pasannaṃ, cetopasādahetu kho pana evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca, tatthetaṃ iti vuccati—

“Pasannacittaṃ ñatvāna, ekaccaṃ idha puggalaṃ; Etamatthañca byākāsi, buddho bhikkhūna santike.

Imamhi cāyaṃ samaye, kālaṃ kayirātha puggalo; Saggamhi upapajjeyya, cittaṃ hissa pasāditaṃ.

Cetopasādahetu hi, sattā gacchanti suggatiṃ; Yathābhataṃ nikkhipeyya, evamevaṃ tathāvidho; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī”ti.

“Ayampi attho vutto bhagavatā iti me sutan”ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

“Suvaṇṇacchadanaṃ nāvaṃ, Nāri āruyha tiṭṭhasi; Ogāhasi pokkharaṇiṃ, Padmaṃ chindasi pāṇinā.

Kena te tādiso vaṇṇo, ānubhāvo juti ca te; Uppajjanti ca te bhogā, ye keci manasicchitā.

Pucchitā devate saṃsa, kissa kammassidaṃ phalaṃ; Sā devatā attamanā, devarājena pucchitā.

Pañhaṃ puṭṭhā viyākāsi, sakkassa iti me sutaṃ; Addhānaṃ paṭipannāhaṃ, disvā thūpaṃ manoramaṃ.

Tattha cittaṃ pasādesiṃ, Kassapassa yasassino; Paddhapupphehi pūjesiṃ, Pasannā sehi tasseva; Kammassa phalaṃ vipāko, Etādisaṃ katapuññā labhantī"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Dānakathā sīlakathā saggakathā puññakathā puññavipākakathā"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Api cāpi paṃsuthūpesu uddissakatesu dasabaladharānaṃ tatthapi kāraṃ katvā saggesu narā pamodantī"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Devaputtasarīravaṇṇā, sabbe subhagasaṇṭhitī; Udakena paṃsuṃ temetvā, thūpaṃ vaḍḍhetha kassapaṃ.

Ayaṃ sugatte sugatassa thūpo, Mahesino dasabaladhammadhārino; Tasmiṃ ime devamanujā pasannā, Kāraṃ karontā jarāmaraṇā pamuccare"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Uḷāraṃ vata taṃ āsi, yāhaṃ thūpaṃ mahesino; Uppalāni ca cattāri, mālañca abhiropayiṃ.

Ajja tiṃsaṃ tato kappā, Nābhijānāmi duggatiṃ; Vinipātaṃ na gacchāmi, Thūpaṃ pūjetva satthuno"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Bāttiṃsalakkhaṇadharassa, Vijitavijayassa lokanāthassa; Satasahassaṃ kappe, Mudito thūpaṃ apūjesi.

Yaṃ mayā pasutaṃ puññaṃ, Tena ca puññena deva sobhaggaṃ; Rajjāni ca kāritāni, Anāgantuna vinipātaṃ.

Yaṃ cakkhu adantadamakassa, Sāsane paṇihitaṃ tathā; Cittaṃ taṃ me sabbaṃ, Laddhaṃ vimuttacittamhi vidhūtalato"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Sāmākapatthodanamattameva hi, Paccekabuddhamhi adāsi dakkhiṇaṃ; Vimuttacitte akhile anāsave, Araṇavihārimhi asaṅgamānase.

Tasmiñca okappayi dhammamuttamaṃ, Tasmiñca dhamme paṇidhesiṃ mānasaṃ; Evaṃvihārīhi me saṅgamo siyā, Bhave kudāsupi ca

mā apekkhavā.

Tasseva kammassa vipākato ahaṃ, Sahassakkhattuṃ kurusūpapajjatha; Dīghāyukesu amamesu pāṇisu, Visesagāmīsu ahīnagāmisu.

Tasseva kammassa vipākato ahaṃ, Sahassakkhattuṃ tidasopapajjatha; Vicitramālābharaṇānulepisu, Visiṭṭhakāyūpagato yasassisu.

Tasseva kammassa vipākato ahaṃ, Vimuttacitto akhilo anāsavo; Imehi me antimadehadhāribhi, Samāgamo āsi hitāhitāsihi.

Paccakkhaṃ khvimaṃ avaca tathāgato jino, Samijjhate sīlavato yadicchati; Yathā yathā me manasā vicintitaṃ, Tathā samiddhaṃ ayamantimo bhavo"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Ekatiṃsamhi kappamhi jino anejo, Anantadassī bhagavā sikhīti; Tassāpi rājā bhātā sikhiddhe, Buddhe ca dhamme ca abhippasanno.

Parinibbute lokavināyakamhi, Thūpaṃ sakāsi vipulaṃ mahantaṃ; Samantato gāvutikaṃ mahesino, Devātidevassa naruttamassa.

Tasmiṃ manusso balimābhihārī, Paggayha jātisumanaṃ pahaṭṭho; Vātena pupphaṃ patitassa ekaṃ, Tāhaṃ gahetvāna tasseva dāsi.

So maṃ avocābhipasannacitto, Tuyhameva etaṃ pupphaṃ dadāmi; Tāhaṃ gahetvā abhiropayesiṃ, Punappunaṃ buddhamanussaranto.

Ajja tiṃsaṃ tato kappā, nābhijānāmi duggatiṃ; Vinipātañca na gacchāmi, thūpapūjāyidaṃ phalan"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

"Kapilaṃ nāma nagaraṃ, suvibhattaṃ mahāpathaṃ; Ākiṇṇamiddhaṃ phītañca, brahmadattassa rājino.

Kummāsaṃ vikkiṇiṃ tattha, pañcālānaṃ puruttame; Sohaṃ addasiṃ sambuddhaṃ, upariṭṭhaṃ yasassinaṃ.

Haṭṭho cittaṃ pasādetvā, nimantesiṃ naruttamaṃ; Ariṭṭhaṃ dhuvabhattena, yaṃ me gehamhi vijjatha.

Tato ca kattiko puṇṇo, puṇṇamāsī upaṭṭhitā; Navaṃ dussayugaṃ gayha, ariṭṭhassopanāmayiṃ.

Pasannacittaṃ ñatvāna, paṭiggaṇhi naruttamo; Anukampako kāruṇiko, taṇhānighātako muni.

Tāhaṃ kammaṃ karitvāna, kalyāṇaṃ buddhavaṇṇitaṃ; Deve ceva manusse ca, sandhāvitvā tato cuto.

Bārāṇasiyaṃ nagare, seṭṭhissa ekaputtako; Aḍḍhe kulasmiṃ uppajjiṃ, pāṇehi ca piyataro.

Tato ca viññutaṃ patto, devaputtena codito; Pāsādā orūhitvāna, sambuddhamupasaṅkamiṃ.

So me dhammamadesayi, anukampāya gotamo; Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ.

Ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ; Cattāri ariyasaccāni, muni dhammamadesayi.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vihariṃ sāsane rato; Samathaṃ paṭivijjhāhaṃ, rattindivamatandito.

Ajjhattañca bahiddhā ca, ye me vijjiṃsu āsavā; Sabbe āsuṃ samucchinnā, na ca uppajjare puna.

Pariyantakataṃ dukkhaṃ, carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ?

"Uddhaṃ adho sabbadhi vippamutto, Ayaṃ ahasmīti anānupassī; Evaṃ vimutto udatāri oghaṃ, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā"ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Sīlavato, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kinti me avippaṭisāro jāyeyyā'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ sīlavato avippaṭisāro jāyeyya. Avippaṭisārinā, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kinti me pāmojjaṃ jāyeyyā'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ avippaṭisārino pāmojjaṃ jāyeyya. Pamuditena, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kinti me pīti jāyeyyā'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ pamuditassa pīti jāyeyya. Pītimanassa, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kinti me kāyo passambheyyā'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ pītimanassa kāyo passambheyya. Passaddhakāyassa, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kintāhaṃ sukhaṃ vediyeyyan'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ passaddhakāyo sukhaṃ vediyeyya. Sukhino ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kinti me samādhi jāyeyyā'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ sukhino samādhi jāyeyya. Samāhitassa, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kintāhaṃ yathābhūtaṃ pajāneyyan'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ samāhito yathābhūtaṃ pajāneyya. Yathābhūtaṃ pajānatā, ānanda, na cetanā karaṇīyā 'kinti me nibbidā jāyeyyā'ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ yathābhūtaṃ pajānanto nibbindeyya. Nibbindantena, ānanda, na

cetanā karaṇīyā ‘kinti me virāgo jāyeyyā’ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ nibbindanto virajjeyya. Virajjantena, ānanda, na cetanā karaṇīyā ‘kinti me vimutti jāyeyyā’ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ virajjanto vimucceyya. Vimuttena, ānanda, na cetanā karaṇīyā ‘kinti me vimuttiñāṇadassanaṃ uppajjeyyā’ti. Dhammatā esā, ānanda, yaṃ vimuttassa vimuttiñāṇadassanaṃ uppajjeyyā”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato pajānāti sahetudhamman”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato khayaṃ paccayānaṃ avedī”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Kiṃ nu kujjhasi mā kujjhi, Akkodho tissa te varaṃ; Kodhamānamakkhavinayatthaṃ hi, Tissa brahmacariyaṃ vussatī”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Kadāhaṃ nandaṃ passeyyaṃ, Āraññaṃ paṃsukūlikaṃ; Aññātuñchena yāpentaṃ, Kāmesu anapekkhinan”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Kiṃsu chetvā sukhaṃ seti, kiṃsu chetvā na socati; Kissassu ekadhammassa, vadhaṃ rocesi gotamāti.

Kodhaṃ chetvā sukhaṃ seti, kodhaṃ chetvā na socati; Kodhassa visamūlassa, madhuraggassa brāhmaṇa; Vadhaṃ ariyā pasaṃsanti, taṃ hi chetvā na socatī”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Kiṃsu hane uppatitaṃ, kiṃsu jātaṃ vinodaye; Kiñcassu pajahe dhīro, kissābhisamayo sukho.

Kodhaṃ hane uppatitaṃ, rāgaṃ jātaṃ vinodaye; Avijjaṃ pajahe dhīro, saccābhisamayo sukho”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Kāmarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje.

Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Sakkāyadiṭṭhippahānāya, sato bhikkhu paribbaje”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Sabbe khayantā nicayā, Patanantā samussayā; Sabbesaṃ maraṇamāgamma, Sabbesaṃ jīvitamaddhuvaṃ; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Puññāni kayirātha sukhāvahāni.

Sabbe khayantā nicayā, Patanantā samussayā; Sabbesaṃ maraṇamāgamma, Sabbesaṃ jīvitamaddhuvaṃ; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Lokāmisaṃ pajahe santipekkho”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Sukhaṃ sayanti munayo, Na te socanti māvidha; Yesaṃ jhānarataṃ cittaṃ, Paññavā susamāhito; Āraddhavīriyo pahitatto, Oghaṃ tarati duttaraṃ.

Virato kāmasaññāya, sabbasaṃyojanātīto; Nandibhavaparikkhīṇo, so gambhīre na sīdatī”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Saddahāno arahataṃ, dhammaṃ nibbānapattiyā; Sussūsaṃ labhate paññaṃ, appamatto vicakkhaṇo.

Patirūpakārī dhuravā, uṭṭhātā vindate dhanaṃ; Saccena kittiṃ pappoti, dadaṃ mittāni ganthati; Asmā lokā paraṃ lokaṃ, evaṃ pecca na socatī”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Sabbaganthapahīnassa, vippamuttassa te sato; Samaṇassa na taṃ sādhu, yadaññamanusāsasīti.

Yena kenaci vaṇṇena, saṃvāso sakka jāyati; Na taṃ arahati sappañño, manasā anukampituṃ.

Manasā ce pasannena, yadaññamanusāsati; Na tena hoti saṃyutto, yānukampā anuddayā”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Rāgo ca doso ca kutonidānā, Aratī ratī lomahaṃso kutojā; Kuto samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajanti.

Rāgo ca doso ca itonidānā, Aratī ratī lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajanti.

Snehajā attasambhūtā, nigrodhasseva khandhajā; Puthu visattā kāmesu, māluvāva vitatā vane.

Ye naṃ pajānanti yatonidānaṃ, Te naṃ vinodenti suṇohi yakkha; Te duttaraṃ oghamimaṃ taranti, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā”ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Dukkaraṃ bhagavā sudukkaraṃ bhagavā"ti.

"Dukkaraṃ vāpi karonti, (kāmadāti bhagavā) Sekkhā sīlasamāhitā; Ṭhitattā anagāriyupetassa, Tuṭṭhi hoti sukhāvahā"ti.

"Dullabhā bhagavā yadidaṃ tuṭṭhī"ti.

"Dullabhaṃ vāpi labhanti, (kāmadāti bhagavā) Cittavūpasame ratā; Yesaṃ divā ca ratto ca, Bhāvanāya rato mano"ti.

"Dussamādahaṃ bhagavā yadidaṃ cittan"ti.

"Dussamādahaṃ vāpi samādahanti, (kāmadāti bhagavā) Indriyūpasame ratā; Te chetvā maccuno jālaṃ, Ariyā gacchanti kāmadā"ti.

"Duggamo bhagavā visamo maggo"ti.

"Duggame visame vāpi, Ariyā gacchanti kāmada; Anariyā visame magge, Papatanti avaṃsirā; Ariyānaṃ samo maggo, Ariyā hi visame samā"ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Idaṃ hi taṃ jetavanaṃ, isisaṃghanisevitaṃ; Āvutthaṃ dhammarājena, pītisañjananaṃ mama.

Kammaṃ vijjā ca dhammo ca, sīlaṃ jīvitamuttamaṃ; Etena maccā sujjhanti, na gottena dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Yoniso vicine dhammaṃ, evaṃ tattha visujjhati.

Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā"ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, Tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, Taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃ vihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī"ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Cattārimāni, bhikkhave, sacchikātabbāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, dhammā cakkhunā paññāya ca sacchikātabbā, atthi dhammā satiyā paññāya ca sacchikātabbā, atthi dhammā kāyena paññāya ca sac-

chikātabbā, atthi dhammā paññāya veditabbā, paññāya ca sacchikātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā cakkhunā paññāya ca sacchikātabbā? Dibbacakkhu suvisuddhaṃ atikkantamānusakaṃ cakkhunā paññāya ca sacchikātabbaṃ.

Katame ca, bhikkhave, dhammā satiyā paññāya ca sacchikātabbā? Pubbenivāsānussati satiyā paññāya ca sacchikātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā kāyena paññāya ca sacchikātabbā? Iddhividhā nirodhā kāyena paññāya ca sacchikātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā paññāya veditabbā, paññāya sacchikātabbā? Āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ paññāya veditabbaṃ, paññāya ca sacchikātabban"ti.

Idaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ?

"Yassa selūpamaṃ cittaṃ, Ṭhitaṃ nānupakampati; Virattaṃ rajanīyesu, Kopaneyye na kuppati; Yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ, Kuto naṃ dukkhamessatī"ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

Āyasmato ca sāriputtassa cārikādasamaṃ veyyākaraṇaṃ kātabbanti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Yo brāhmaṇo bāhitapāpadhammo, Nihuṃhuṅko nikkasāvo yatatto; Vedantagū vūsitabrahmacariyo, Dhammena so brahmavādaṃ vadeyya; Yassussadā natthi kuhiñci loke"ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Bāhitvā pāpake dhamme, ye caranti sadā satā; Khīṇasaṃyojanā buddhā, te ve lokasmi brāhmaṇā"ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Yattha āpo ca pathavī, tejo vāyo na gādhati; Na tattha sukkā jotanti, ādicco nappakāsati; Na tattha candimā bhāti, tamo tattha na vijjati.

Yadā ca attanāvedi, muni monena brāhmaṇo; Atha rūpā arūpā ca, sukhadukkhā pamuccatī"ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

"Yadā sakesu dhammesu, pāragū hoti brāhmaṇo; Atha etaṃ pisācañca, pakkulañcātivattatī"ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Nābhinandati āyantiṃ, pakkamantiṃ na socati; Saṅgā saṅgāmajiṃ muttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇan”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Na udakena sucī hoti, bahvettha nhāyatī jano; Yamhi saccañca dhammo ca, so sucī so ca brāhmaṇo”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Vidhūpayaṃ tiṭṭhati mārasenaṃ, Sūriyova obhāsayamantalikkhan”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Santindriyaṃ passatha iriyamānaṃ, Tevijjapattaṃ apahānadhammaṃ; Sabbāni yogāni upātivatto, Akiñcano iriyati paṃsukūliko.

Taṃ devatā sambahulā uḷārā, Brahmavimānaṃ upasaṅkamitvā; Ājāniyaṃ jātibalaṃ nisedhaṃ, Nītaṃ namassanti pasannacittā.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Yassa te nābhijānāma, kiṃ tvaṃ nissāya jhāyasī”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Sahāyā vatime bhikkhū, cirarattasametikā; Sameti nesaṃ saddhammo, dhamme buddhappavedite.

Suvinītā kappinena, dhamme ariyappavedite; Dhārenti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Nayidaṃ sithilamārabbha, nayidaṃ appena thāmasā; Nibbānaṃ adhigantabbaṃ, sabbadukkhappamocanaṃ.

Ayañca daharo bhikkhu, ayamuttamaporiso; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Dubbaṇṇako lūkhacīvaro, mogharājā sadā sato; Khīṇāsavo visaṃyutto, katakicco anāsavo.

Tevijjo iddhippatto ca, cetopariyāyakovido; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin”ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

“Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto sammāsambuddhoti vuccati. Bhikkhupi, bhikkhave, paññāvimutto rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto paññāvimuttoti vuccati.

Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto sammāsambuddhoti vuccati. Bhikkhupi, bhikkhave, paññāvimutto viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto paññāvimuttoti vuccati.

Tatra kho, bhikkhave, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa paññāvimuttena bhikkhunāti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido, maggānugā ca, bhikkhave, etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso, ayaṃ adhippayāso, idaṃ nānākaraṇaṃ tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa paññāvimuttena bhikkhunā"ti.

Idaṃ asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca suttaṃ?

"Channamativassati, vivaṭaṃ nātivassati; Tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassatī"ti.

"Channamativassatī"ti saṃkileso, "vivaṭaṃ nātivassatī"ti vāsanā, "tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassatī"ti ayaṃ saṃkileso ca vāsanā ca. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca suttaṃ.

"Cattārome, mahārāja, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Tamo tamaparāyaṇo tamo jotiparāyaṇo joti tamaparāyaṇo joti jotiparāyaṇo"ti. Tattha yo ca puggalo joti tamaparāyaṇo yo ca puggalo tamo tamaparāyaṇo, ime dve puggalā saṃkilesabhāgiyā, yo ca puggalo tamo jotiparāyaṇo yo ca puggalo joti jotiparāyaṇo, ime dve puggalā vāsanābhāgiyā. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca suttaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ?

"Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Yadāyasaṃ dārujapabbajañca; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca yā apekkhā"ti.

Ayaṃ saṃkileso.

"Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Ohārinaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ; Etampi chetvāna paribbajanti, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā"ti.

Ayaṃ nibbedho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

"Yañca, bhikkhave, ceteti, yañca pakappeti, yañca anuseti. Ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā, ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti, tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti, āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā sati āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

No ce, bhikkhave, ceteti, no ce pakappeti, atha ce anuseti. Ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā, ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti, tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti, āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā sati āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. Ayaṃ saṃkileso.

"Yato ca kho, bhikkhave, no ceva ceteti, no ca pakappeti, no ca anuseti. Ārammaṇametaṃ na hoti viññāṇassa ṭhitiyā, ārammaṇe asati patiṭṭhā viññāṇassa na hoti, tasmiṃ appatiṭṭhite viññāṇe avirūḷhe āyatiṃ punabbhavābhinibbatti na hoti, āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā asati āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti, ayaṃ nibbedho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ?

"'Samuddo samuddo'ti kho, bhikkhave, assutavā puthujjano bhāsati. Neso, bhikkhave, ariyassa vinaye samuddo. Mahā eso, bhikkhave, udakarāsi mahāudakaṇṇavo. Cakkhu, bhikkhave, purisassa samuddo, tassa rūpamayo vego"ti. Ayaṃ saṃkileso.

"Yo taṃ rūpamayaṃ vegaṃ sahati ayaṃ vuccati, bhikkhave, atari cakkhusamuddaṃ saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagahaṃ sarakkhasaṃ tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo"ti. Ayaṃ asekkho.

"Sotaṃ, bhikkhave ... pe ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano, bhikkhave, purisassa samuddo tassa dhammamayo vego"ti. Ayaṃ saṃkileso.

"Yo taṃ dhammamayaṃ vegaṃ sahati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, atari manosamuddaṃ saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagahaṃ sarakkhasaṃ tiṇṇo

pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo”ti. Ayaṃ asekkho. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā—

“Yo imaṃ samuddaṃ sagahaṃ sarakkhasaṃ, Saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sabhayaṃ duttaraṃ accatari; Sa vedantagū vusitabrahmacariyo, Lokantagū pāragatoti vuccatī”ti.

Ayaṃ asekkho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ.

“Chayime, bhikkhave, baḷisā lokasmiṃ anayāya sattānaṃ byābādhāya pāṇīnaṃ. Katame cha? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu gilitabaḷiso mārassa anayaṃ āpanno, byasanaṃ āpanno, yathākāmakaraṇīyo pāpimato.

Santi, bhikkhave, sotaviññeyyā saddā … pe … ghānaviññeyyā gandhā … jivhāviññeyyā rasā … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā … manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu gilitabaḷiso mārassa anayaṃ āpanno, byasanaṃ āpanno, yathākāmakaraṇīyo pāpimato”ti. Ayaṃ saṃkileso.

Santi ca, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu na gilitabaḷiso mārassa, abhedi baḷisaṃ, paribhedi baḷisaṃ, na anayaṃ āpanno, na byasanaṃ āpanno, na yathākāmakaraṇīyo pāpimato.

Santi ca, bhikkhave, sotaviññeyyā saddā … pe … manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati, nājjhosāya tiṭṭhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu na gilitabaḷiso mārassa, abhedi baḷisaṃ, paribhedi baḷisaṃ, na anayaṃ āpanno, na byasanaṃ āpanno, na yathākāmakaraṇīyo pāpimato”ti. Ayaṃ asekkho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ?

“Ayaṃ loko santāpajāto, Phassapareto rogaṃ vadati attato; Yena yena hi maññanti, Tato taṃ hoti aññathā.

Aññathābhāvī bhavasatto loko, Bhavapareto bhavamevābhinandati; Yadabhinandati taṃ bhayaṃ, Yassa bhāyati taṃ dukkhan”ti. Ayaṃ saṃkileso.

“Bhavavippahānāya kho panidaṃ brahmacariyaṃ vussatī”ti. Ayaṃ nibbedho.

“Ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavena bhavassa vippamokkhamāhaṃsu sabbe te ‘avippamuttā bhavasmā’ti vadāmi. Ye vā pana keci samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavena bhavassa nissaraṇamāhaṃsu, sabbe te ‘anissaṭā bhavasmā’ti vadāmi. Upadhiṃ hi paṭicca dukkhamidaṃ sambhotī”ti. Ayaṃ saṃkileso.

“Sabbupādānakkhayā natthi dukkhassa sambhavo”ti. Ayaṃ nibbedho.

“Lokamimaṃ passa, puthū avijjāya paretā bhūtā bhūtaratā, bhavā aparimuttā, ye hi keci bhavā sabbadhi sabbatthatāya, sabbe te bhavā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā”ti. Ayaṃ saṃkileso.

“Evametaṃ yathābhūtaṃ, Sammappaññāya passato; Bhavataṇhā pahīyati, Vibhavaṃ nābhinandati; Sabbaso taṇhānaṃ khayā, Asesavirāganirodho nibbānan”ti.

Ayaṃ nibbedho.

“Tassa nibbutassa bhikkhuno, Anupādā punabbhavo na hoti; Abhibhūto māro vijitasaṅgāmo, Upaccagā sabbabhavāni tādī”ti.

Ayaṃ asekkho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ.

“Cattārome, bhikkhave, puggalā. Katame cattāro? Anusotagāmī paṭisotagāmī ṭhitatto tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo”ti. Tattha yoyaṃ puggalo anusotagāmī, ayaṃ puggalo saṃkilesabhāgiyo. Tattha yoyaṃ puggalo paṭisotagāmī yo ca ṭhitatto, ime dve puggalā nibbedhabhāgiyā. Tattha yoyaṃ puggalo tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo, ayaṃ asekkho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca asekkhabhāgiyañca suttaṃ.

Tattha katamaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ?

Chaḷābhijātiko atthi puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati, atthi puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, atthi puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ accantadiṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādheti, atthi pug-

galo sukko sukkābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati, atthi puggalo sukko sukkābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, atthi puggalo sukko sukkābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ accantadiṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādheti.

Tattha yo ca puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati, yo ca puggalo sukko sukkābhijātiko kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati, ime dve puggalā saṃkilesabhāgiyā.

Tattha yo ca puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, yo ca puggalo sukko sukkābhijātiko sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati, ime dve puggalā vāsanābhāgiyā.

Tattha yo ca puggalo kaṇho kaṇhābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ accantadiṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādheti, yo ca puggalo sukko sukkābhijātiko akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ accantadiṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādheti, ime dve puggalā nibbedhabhāgiyā, idaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni. Katamāni cattāri? Atthi kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ, atthi kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ, atthi kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ, atthi kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammuttamaṃ kammaseṭṭhaṃ kammakkhayāya saṃvattati".

Tattha yañca kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ, yañca kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ, ayaṃ saṃkileso. Yañca kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ, ayaṃ vāsanā. Yañca kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammuttamaṃ kammaseṭṭhaṃ kammakkhayāya saṃvattati, ayaṃ nibbedho. Idaṃ saṃkilesabhāgiyañca vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyañca, nibbedhabhāgiyañca suttaṃ?

"Laddhāna mānusattaṃ dve, Kiccaṃ akiccameva ca; Sukiccaṃ ceva puññāni, Saṃyojanavippahānaṃ vā"ti.

"Sukiccaṃ ceva puññānī"ti vāsanā. "Saṃyojanavippahānaṃ vā"ti nibbedho.

"Puññāni karitvāna, Saggā saggaṃ vajanti katapuññā; Saṃyojanappahānā, Jarāmaraṇā vippamuccantī"ti.

"Puññāni karitvāna, saggā saggaṃ vajanti katapuññā"ti vāsanā.

“Saṃyojanappahānā jarāmaraṇā vippamuccantī”ti nibbedho. Idaṃ vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

“Dvemāni, bhikkhave, padhānāni. Katamāni dve? Yo ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajitesu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ pariccajati, yo ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajitesu sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan”ti. Tattha yo agārasmā anagāriyaṃ pabbajitesu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ pariccajati, ayaṃ vāsanā.

Yo agārasmā anagāriyaṃ pabbajitesu sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ, ayaṃ nibbedho. Idaṃ vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca suttaṃ.

Tattha taṇhāsaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ taṇhāpakkheneva niddisitabbaṃ tīhi taṇhāhi—kāmataṇhāya bhavataṇhāya vibhavataṇhāya. Yena yena vā pana vatthunā ajjhositā, tena teneva niddisitabbaṃ, tassā vitthāro chattiṃsataṇhājāliniyā vicaritāni.

Tattha diṭṭhisaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ diṭṭhipakkheneva niddisitabbaṃ ucchedasassatena, yena yena vā pana vatthunā diṭṭhivasena abhinivisati “idameva saccaṃ moghamaññan”ti, tena teneva niddisitabbaṃ, tassā vitthāro dvāsaṭṭhidiṭṭhigatāni.

Tattha duccaritasaṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ cetanāya cetasikakammena niddisitabbaṃ tīhi duccaritehi—kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, tassa vitthāro dasaakusalakammapathā.

Tattha taṇhāvodānabhāgiyaṃ suttaṃ samathena niddisitabbaṃ, diṭṭhivodānabhāgiyaṃ suttaṃ vipassanāya niddisitabbaṃ, duccaritavodānabhāgiyaṃ suttaṃ sucaritena niddisitabbaṃ—tīṇi akusalamūlāni. Taṃ kissa hetu? Saṃsārassa nibbattiyā. Tathā nibbatte saṃsāre kāyaduccaritaṃ kāyasucaritaṃ vacīduccaritaṃ vacīsucaritaṃ manoduccaritaṃ manosucaritaṃ iminā asubhena kammavipākena idaṃ bālalakkhaṇaṃ nibbattatīti. Idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

Iminā subhena kammavipākena idaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ nibbattatīti. Idaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ.

Tattha saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ catūhi kilesabhūmīhi niddisitabbaṃ— anusayabhūmiyā pariyuṭṭhānabhūmiyā saṃyojanabhūmiyā upādānabhūmiyā. Sānusayassa pariyuṭṭhānaṃ jāyati, pariyuṭṭhito saṃyujjati, saṃyujjanto upādiyati, upādānapaccayā bhavo, bhavapac-

cayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Imāhi catūhi kilesabhūmīhi sabbe kilesā saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchanti, idaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ suttaṃ.

Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ tīhi sucaritehi niddisitabbaṃ, nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ catūhi saccehi niddisitabbaṃ, asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ tīhi dhammehi niddisitabbaṃ—buddhadhammehi paccekabuddhadhammehi sāvakabhūmiyā. Jhāyivisaye niddisitabbanti.

Tattha katame aṭṭhārasa mūlapadā? Lokiyaṃ lokuttaraṃ lokiyañca lokuttarañca, sattādhiṭṭhānaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca, ñāṇaṃ ñeyyaṃ ñāṇañca ñeyyañca, dassanaṃ bhāvanā dassanañca bhāvanā ca, sakavacanaṃ paravacanaṃ sakavacanañca paravacanañca, visajjanīyaṃ avisajjanīyaṃ visajjanīyañca avisajjanīyañca, kammaṃ vipāko kammañca vipāko ca, kusalaṃ akusalaṃ kusalañca akusalañca, anuññātaṃ paṭikkhittaṃ anuññātañca paṭikkhittañca, thavo cāti.

Tattha katamaṃ lokiyaṃ?

"Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ, Sajjukhīraṃva muccati; Ḍahantaṃ bālamanveti, Bhasmacchannova pāvako"ti.

Idaṃ lokiyaṃ.

"Cattārimāni, bhikkhave, agatigamanāni sabbaṃ ... pe ... nihīyate tassa yaso kāḷapakkheva candimā"ti. Idaṃ lokiyaṃ.

"Aṭṭhime, bhikkhave, lokadhammā. Katame aṭṭha? Lābho alābho, yaso ayaso, nindā pasaṃsā, sukhaṃ dukkhaṃ. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha lokadhammā"ti. Idaṃ lokiyaṃ.

Tattha katamaṃ lokuttaraṃ?

"Yassindriyāni samathaṅgatāni, Assā yathā sārathinā sudantā; Pahīnamānassa anāsavassa, Devāpi tassa pihayanti tādino"ti.

Idaṃ lokuttaraṃ.

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni lokuttarāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni lokuttarānī"ti. Idaṃ lokuttaraṃ. (1)

Tattha katamaṃ lokiyañca lokuttarañca?

"Laddhāna mānusattaṃ dve, kiccaṃ akiccameva cā"ti dve gāthā.

Yaṃ iha "sukiccaṃ ceva puññānī"ti ca "puññāni karitvāna, saggā saggaṃ vajanti katapuññā"ti ca. Idaṃ lokiyaṃ.

Yaṃ iha "saṃyojanavippahānaṃ vā"ti ca "saṃyojanappahānā, jarāmaraṇā vippamuccantī"ti ca, idaṃ lokuttaraṃ. Idaṃ lokiyañca lokuttarañca.

"Viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre sati nāmarūpassa avakkanti hoti, nāmarūpassa avakkantiyā sati punabbhavo hoti, punabbhave sati jāti hoti, jātiyā sati jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho, tassa yāni ceva mūlāni adhogamāni yāni ca tiriyaṅgamāni, sabbāni tāni uddhaṃ ojaṃ abhiharanti. Evaṃ hi so, bhikkhave, mahārukkho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Evameva kho, bhikkhave, viññāṇe āhāre sati nāmarūpassa avakkanti hoti sabbaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. Idaṃ lokiyaṃ.

"Viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre asati nāmarūpassa avakkanti na hoti, nāmarūpassa avakkantiyā asati punabbhavo na hoti, punabbhave asati jāti na hoti, jātiyā asati jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya, so taṃ rukkhaṃ mūle chindeyya, mūle chetvā palikhaṇeyya, palikhaṇitvā mūlāni uddhareyya antamaso usīranāḷimattānipi. So taṃ rukkhaṃ khaṇḍākhaṇḍikaṃ chindeyya, khaṇḍākhaṇḍikaṃ chinditvā phāleyya, phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya, sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā vātātape visoseyya, vātātape visosetvā agginā ḍaheyya, agginā ḍahetvā masiṃ kareyya, masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuṇeyya, nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya, evaṃ hi so, bhikkhave, mahārukkho ucchinnamūlo assa tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, bhikkhave, viññāṇe āhāre asati nāmarūpassa avakkanti na hoti, nāmarūpassa avakkantiyā asati sabbaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti. Idaṃ lokuttaraṃ. Idaṃ lokiyañca lokuttarañca. (2)

Tattha katamaṃ sattādhiṭṭhānaṃ?

"Sabbā disā anuparigamma cetasā, Nevajjhagā piyataramattanā kvaci; Evaṃ piyo puthu attā paresaṃ, Tasmā na hiṃse paramattakāmo"ti.

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

"Ye keci bhūtā bhavissanti ye vāpi, Sabbe gamissanti pahāya dehaṃ; Taṃ sabbajāniṃ kusalo viditvā, Ātāpiyo brahmacariyaṃ careyyā"ti.

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

"Sattahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ kalyāṇamittaṃ api viveciyamānena paṇāmiyamānena gale pisanamajjamānena yāvajīvaṃ na vijahitabbaṃ. Katamehi sattahi? Piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca vattā ca vacanakkhamo ca gambhīrañca kathaṃ kattā hoti, no ca aṭṭhāne niyojeti. Imehi kho, bhikkhave, sattahi ... pe ... na vijahitabbaṃ. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato, athāparaṃ etadavoca satthā—

"Piyo garu bhāvanīyo, vattā ca vacanakkhamo; Gambhīrañca kathaṃ kattā, na caṭṭhāne niyojako; Taṃ mittaṃ mittakāmena, yāvajīvampi seviyan"ti.

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

Tattha katamaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ?

"Yañca kāmasukhaṃ loke, yañcidaṃ diviyaṃ sukhaṃ; Taṇhakkhayasukhassete, kalaṃ nāgghanti soḷasin"ti.

Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

"Susukhaṃ vata nibbānaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, yattha dukkhaṃ nirujjhatī"ti.

Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ. (3)

Tattha katamaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca

"Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rājāno dve ca khattiye; Raṭṭhaṃ sānucaraṃ hantvā"ti.

Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

"Anīgho yāti brāhmaṇo"ti.

Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ.

Idaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca.

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā. Katame cattāro? Chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo, vīriya ... pe ... citta ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo"ti. Idaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ.

So kāyepi cittaṃ samodahati, cittepi kāyaṃ samodahati, kāye sukhasaññañca lahusaññañca okkamitvā upasampajja viharati. Idaṃ sattādhiṭṭhānaṃ,

idaṃ sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca. (4)

Tattha katamaṃ ñāṇaṃ?

"Yaṃ taṃ lokuttaraṃ ñāṇaṃ, sabbaññū yena vuccati; Na tassa parihānatthi, sabbakāle pavattatī"ti.

Idaṃ ñāṇaṃ.

"Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, yāyaṃ nibbānagāminī; Yāya sammā pajānāti, jātimaraṇasaṅkhayan"ti.

Idaṃ ñāṇaṃ.

Tattha katamaṃ ñeyyaṃ?

"Kittayissāmi te santiṃ, (dhotakāti bhagavā) Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ.

Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi santimuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ.

Yaṃ kiñci sampajānāsi, (dhotakāti bhagavā) Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etaṃ viditvā saṅgoti loke, Bhavābhavāya mākāsi taṇhan"ti.

Idaṃ ñeyyaṃ.

"Catunnaṃ, bhikkhave, ariyasaccānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca ... pe ... tayidaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ. Ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavo"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā—

"Catunnaṃ ariyasaccānaṃ, Yathābhūtaṃ adassanā; Saṃsitaṃ dīghamaddhānaṃ, Tāsu tāsveva jātisu.

Tāni etāni diṭṭhāni, bhavanetti samūhatā; Ucchinnaṃ mūlaṃ dukkhassa, natthi dāni punabbhavo"ti.

Idaṃ ñeyyaṃ. (5)

Tattha katamaṃ ñāṇañca ñeyyañca? Rūpaṃ aniccaṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccanti. Idaṃ ñeyyaṃ.

Evaṃ jānaṃ evaṃ passaṃ ariyasāvako "rūpaṃ aniccan"ti passati, "vedanā aniccā"ti passati, "saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ aniccan"ti passatīti. Idaṃ ñāṇaṃ.

So parimuccati rūpena, parimuccati vedanāya, parimuccati saññāya, parimuccati saṅkhārehi, parimuccati viññāṇamhā, parimuccati dukkhasmāti vadāmīti. Idaṃ ñāṇañca ñeyyañca.

"Sabbe saṅkhārā aniccā"ti idaṃ ñeyyaṃ. "Yadā paññāya passatī"ti idaṃ ñāṇaṃ. "Atha nibbindati dukkhe esa maggo visuddhiyā"ti idaṃ ñāṇañca ñeyyañca.

"Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti idaṃ ñeyyaṃ. "Yadā paññāya passatī"ti idaṃ ñāṇaṃ. "Atha nibbindati dukkhe esa maggo visuddhiyā"ti idaṃ ñāṇañca ñeyyañca.

"Sabbe dhammā anattā"ti idaṃ ñeyyaṃ. "Yadā paññāya passatī"ti idaṃ ñāṇaṃ. "Atha nibbindati dukkhe esa maggo visuddhiyā"ti idaṃ ñāṇañca ñeyyañca.

"Ye hi keci, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā aniccena rūpena dukkhena vipariṇāmadhammena 'seyyohamasmī'ti vā samanupassanti, 'sadisohamasmī'ti vā samanupassanti, 'hīnohamasmī'ti vā samanupassanti. Kimaññatra yathābhūtassa adassanā. Aniccāya vedanāya ... pe ... aniccāya saññāya ... aniccehi saṅkhārehi ... aniccena viññāṇena dukkhena vipariṇāmadhammena 'seyyohamasmī'ti vā samanupassanti, 'sadisohamasmī'ti vā samanupassanti, 'hīnohamasmī'ti vā samanupassanti, kimaññatra yathābhūtassa adassanā"ti. Idaṃ ñeyyaṃ.

"Ye ca kho keci, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā aniccena rūpena dukkhena vipariṇāmadhammena 'seyyohamasmī'tipi na samanupassanti, 'sadisohamasmī'tipi na samanupassanti, 'hīnohamasmī'tipi na samanupassanti, kimaññatra yathābhūtassa dassanā. Aniccāya vedanāya ... pe ... aniccāya saññāya ... aniccehi saṅkhārehi ... aniccena viññāṇena dukkhena vipariṇāmadhammena 'seyyohamasmī'tipi na samanupassanti, 'sadisohamasmī'tipi na samanupassanti, 'hīnohamasmī'tipi na samanupassanti, kimaññatra yathābhūtassa dassanā"ti. Idaṃ ñāṇaṃ.

Idaṃ ñāṇañca ñeyyañca. (6)

Tattha katamaṃ dassanaṃ?

"Ye ariyasaccāni vibhāvayanti, Gambhīrapaññena sudesitāni; Kiñcāpi te honti bhusaṃ pamattā, Na te bhavaṃ aṭṭhamamādiyantī"ti.

Idaṃ dassanaṃ.

"Yathindakhīlo pathavissito siyā, Catubbhi vātehi asampakampiyo; Tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi, Yo ariyasaccāni avecca passatī"ti.

Idaṃ dassanaṃ.

"Catūhi, bhikkhave, sotāpattiyaṅgehi samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya 'khīṇanirayomhi, khīṇatiracchānayoni, khīṇapettivisayo, khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo, sattakkhattuparamaṃ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissāmī'ti. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvakassa tathāgate saddhā niviṭṭhā patiṭṭhitā virūḷhā mūlajātā asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ saha dhammena, dhamme kho pana niṭṭhaṃ gato hoti, svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi, yadidaṃ madanimmadano ... pe ... nirodho nibbānaṃ, saha dhammiyā kho panassa honti iṭṭhā kantā piyā manāpā gihī ceva pabbajitā ca. Ariyakantehi kho pana sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasaṭṭhehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya 'khīṇanirayomhi, khīṇatiracchānayoni, khīṇapettivisayo, khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo, sattakkhattuparamaṃ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissāmī'"ti.

Idaṃ dassanaṃ.

Tattha katamā bhāvanā?

"Yassindriyāni bhāvitāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Nibbijjha imaṃ parañca lokaṃ, Kālaṃ kaṅkhati bhāvito sa danto"ti.

Ayaṃ bhāvanā.

"Cattārimāni, bhikkhave, dhammapadāni. Katamāni cattāri? Anabhijjhā dhammapadaṃ, abyāpādo dhammapadaṃ, sammāsati dhammapadaṃ, sammāsamādhi dhammapadaṃ, imāni kho, bhikkhave, cattāri dhammapadānī"ti. Ayaṃ bhāvanā. (7)

Tattha katamaṃ dassanañca bhāvanā ca? "Pañca chinde pañca jahe"ti idaṃ dassanaṃ. " Pañca cuttari bhāvaye. Pañca saṅgātigo bhikkhu, oghatiṇṇoti vuccatī"ti ayaṃ bhāvanā. Idaṃ dassanañca bhāvanā ca.

"Tīṇimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni tīṇi, anaññātaññassāmītindriyaṃ aññindriyaṃ aññātāvindriyaṃ. Katamañca, bhikkhave, anaññā-

taññassāmītindriyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu anabhisametassa dukkhassa ariyasaccassa abhisamayāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anabhisametassa dukkhasamudayassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhassa ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa abhisamayāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Idaṃ, bhikkhave, anaññātaññassāmītindriyan"ti. Idaṃ dassanaṃ.

"Katamañca, bhikkhave, aññindriyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idaṃ, bhikkhave, aññindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, aññātāvindriyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Idaṃ, bhikkhave, aññātāvindriyan"ti. Ayaṃ bhāvanā.

Idaṃ dassanañca bhāvanā ca. (8)

Tattha katamaṃ sakavacanaṃ?

"Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodāpanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanan"ti.

Idaṃ sakavacanaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave, bālassa bālalakkhaṇāni bālanimittāni bālāpadānāni, yehi bālaṃ bāloti pare sañjānanti. Katamāni tīṇi? Bālo, bhikkhave, duccintitacintī ca hoti, dubbhāsitabhāsī ca hoti, dukkaṭakammakārī ca hoti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi bālassa bālalakkhaṇāni bālanimittāni bālāpadānāni.

Tīṇimāni, bhikkhave, paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānāni, yehi paṇḍitaṃ paṇḍitoti pare sañjānanti. Katamāni tīṇi? Paṇḍito, bhikkhave, sucintitacintī ca hoti, subhāsitabhāsī ca hoti, sukatakammakārī ca hoti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānānī"ti.

Idaṃ sakavacanaṃ.

Tattha katamaṃ paravacanaṃ?

"Pathavīsamo natthi vitthato, Ninno pātālasamo na vijjati; Merusamo natthi unnato, Cakkavattisadiso natthi poriso"ti.

Idaṃ paravacanaṃ.

"'Hotu, devānaminda, subhāsitena jayoti. Hotu, vepacitti, subhāsitena jayoti. Bhaṇa, vepacitti, gāthan'ti. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo imaṃ gāthaṃ abhāsi—

'Bhiyyo bālā pakujjheyyuṃ, no cassa paṭisedhako; Tasmā bhusena daṇḍena, dhīro bālaṃ nisedhaye'ti.

Bhāsitāya kho pana, bhikkhave, vepacittinā asurindena gāthāya asurā anumodiṃsu, devā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca—'bhaṇa, devānaminda, gāthan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, sakko devānamindo imaṃ gāthaṃ abhāsi—

'Etadeva ahaṃ maññe, bālassa paṭisedhanaṃ; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammatī'ti.

Bhāsitāya kho pana, bhikkhave, sakkena devānamindena gāthāya devā anumodiṃsu, asurā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo vepacittiṃ asurindaṃ etadavoca—'bhaṇa, vepacitti, gāthan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, vepacitti asurindo imaṃ gāthaṃ abhāsi—

'Etadeva titikkhāya, vajjaṃ passāmi vāsava; Yadā naṃ maññati bālo, bhayā myāyaṃ titikkhati; Ajjhāruhati dummedho, gova bhiyyo palāyinan'ti.

Bhāsitāya kho pana, bhikkhave, vepacittinā asurindena gāthāya asurā anumodiṃsu, devā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca— 'bhaṇa, devānaminda, gāthan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, sakko devānamindo imā gāthāyo abhāsi—

'Kāmaṃ maññatu vā mā vā, bhayā myāyaṃ titikkhati; Sadattha-paramā atthā, khantyā bhiyyo na vijjati.

Yo have balavā santo, dubbalassa titikkhati; Tamāhu paramaṃ khantiṃ, niccaṃ khamati dubbalo.

Abalaṃ taṃ balaṃ āhu, yassa bālabalaṃ balaṃ; Balassa dhammaguttassa, paṭivattā na vijjati.

Tasseva tena pāpiyo, yo kuddhaṃ paṭikujjhati; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.

Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammati.

Ubhinnaṃ tikicchantānaṃ, attano ca parassa ca; Janā maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā'ti.

Bhāsitāsu kho pana, bhikkhave, sakkena devānamindena gāthāsu devā anumodiṃsu, asurā tuṇhī ahesun"ti. Idaṃ paravacanaṃ. (9)

Tattha katamaṃ sakavacanañca paravacanañca?

Yañca pattaṃ yañca pattabbaṃ ubhayametaṃ rajānukiṇṇaṃ āturassānusikkhato Ye ca sikkhāsārā sīlaṃ vataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasārā, ayameko anto. Ye ca evaṃvādino evaṃdiṭṭhino "natthi kāmesu doso"ti, ayaṃ dutiyo anto. Iccete ubho antā kaṭasivaḍḍhanā kaṭasiyo diṭṭhiṃ vaḍḍhenti. Ete ubho ante anabhiññāya olīyanti eke atidhāvanti eketi. Idaṃ paravacanaṃ.

Ye ca kho te ubho ante abhiññāya tatra ca na ahesuṃ, tena ca amaññiṃsu, vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāyāti. Idaṃ sakavacanaṃ. Ayaṃ udāno sakavacanañca paravacanañca.

Rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca—idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi "kesaṃ nu kho piyo attā, kesaṃ appiyo attā"ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi—"ye ca kho keci kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti, tesaṃ appiyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ 'piyo no attā'ti, atha kho tesaṃ appiyo attā. Taṃ kissa hetu? Yaṃ hi appiyo appiyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti, tasmā tesaṃ appiyo attā. Ye ca kho keci kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti, tesaṃ piyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ 'appiyo no attā'ti, atha kho tesaṃ piyo attā. Taṃ kissa hetu? Yaṃ hi piyo piyassa kareyya. Taṃ te attanāva attano karonti. Tasmā tesaṃ piyo attā"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja, ye hi keci, mahārāja, kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti tasmā tesaṃ appiyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ 'piyo no attā'ti, atha kho tesaṃ appiyo attā. Taṃ kissa hetu? Yaṃ hi, mahārāja, appiyo appiyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti, tasmā tesaṃ appiyo attā. Ye ca kho keci mahārāja kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti, tesaṃ

piyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ ‘appiyo no attā’ti, atha kho tesaṃ piyo attā. Taṃ kissa hetu? Yaṃ hi, mahārāja, piyo piyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti, tasmā tesaṃ piyo attāti. Idamavoca bhagavā … pe … satthā—

“Attānañce piyaṃ jaññā, na naṃ pāpena saṃyuje; Na hi taṃ sulabhaṃ hoti, sukhaṃ dukkaṭakārinā.

Antakenādhipannassa, jahato mānusaṃ bhavaṃ; Kiṃ hi tassa sakaṃ hoti, kiñca ādāya gacchati; Kiñcassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī.

Ubho puññañca pāpañca, yaṃ macco kurute idha; Tañhi tassa sakaṃ hoti, taṃva ādāya gacchati; Taṃvassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī.

Tasmā kareyya kalyāṇaṃ, nicayaṃ samparāyikaṃ; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan”ti.

Idaṃ suttaṃ paravacanaṃ. Anugīti sakavacanaṃ. Idaṃ sakavacanañca paravacanañca. (10)

Tattha katamaṃ visajjanīyaṃ?

Pañhe pucchite idaṃ abhiññeyyaṃ, idaṃ pariññeyyaṃ, idaṃ pahātabbaṃ, idaṃ bhāvetabbaṃ, idaṃ sacchikātabbaṃ, ime dhammā evaṃgahitā idaṃ phalaṃ nibbattayanti. Tesaṃ evaṃgahitānaṃ ayamattho iti idaṃ visajjanīyaṃ. “Uḷāro buddho bhagavā”ti buddhauḷārataṃ dhammasvākkhātataṃ saṃghasuppaṭipattiñca ekaṃseneva niddise. “Sabbe saṅkhārā aniccā”ti “sabbe saṅkhārā dukkhā”ti “sabbe dhammā anattā”ti ekaṃseneva niddise. Yaṃ vā panaññampi evaṃ jātiyaṃ. Idaṃ visajjanīyaṃ.

Tattha katamaṃ avisajjanīyaṃ?

“Ākaṅkhato te naradammasārathi, Devā manussā manasā vicintitaṃ; Sabbe na jaññā kasiṇāpi pāṇino, Santaṃ samādhiṃ araṇaṃ nisevato; Kintaṃ bhagavā ākaṅkhatī”ti.

Idaṃ avisajjanīyaṃ.

Ettako bhagavā sīlakkhandhe samādhikkhandhe paññākkhandhe vimuttikkhandhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe iriyāyaṃ pabhāve hitesitāyaṃ karuṇāyaṃ iddhiyanti. Idaṃ avisajjanīyaṃ.

“Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa loke uppādā tiṇṇaṃ ratanānaṃ uppādo buddharatanassa dhammaratanassa saṃgharatanassa”. Kiṃpamāṇāni tīṇi ratanānīti? Idaṃ avisajjanīyaṃ.

Buddhavisayo avisajjanīyo. Puggalaparoparaññutā avisajjanīyā. "Pubbā, bhikkhave, koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sakiṃ nirayaṃ sakiṃ tiracchānayoniṃ sakiṃ pettivisayaṃ sakiṃ asurayoniṃ sakiṃ deve sakiṃ manusse sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ". Katamā pubbā koṭīti avisajjanīyaṃ. Na paññāyatīti sāvakānaṃ ñāṇavekallena. Duvidhā buddhānaṃ bhagavantānaṃ desanā attūpanāyikā ca parūpanāyikā ca. Na paññāyatīti parūpanāyikā. Natthi buddhānaṃ bhagavantānaṃ avijānanāti attūpanāyikā. Yathā bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ ārabbha aññataraṃ bhikkhuṃ evamāha—

"Seyyathāpi, bhikkhu, vīsatikhāriko kosalako tilavāho ... pe ... na tveva eko abbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati abbudā nirayā, evameko nirabbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati nirabbudā nirayā, evameko ababo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ababā nirayā, evameko aṭaṭo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati aṭaṭā nirayā, evameko ahaho nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ahahā nirayā, evameko kumudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati kumudā nirayā, evameko sogandhiko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati sogandhikā nirayā, evameko uppalako nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati uppalakā nirayā, evameko puṇḍarīko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati puṇḍarīkā nirayā, evameko padumo nirayo. Padume pana, bhikkhu, niraye kokāliko bhikkhu upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Yaṃ vā pana kiñci bhagavā āha—"ayaṃ appameyyo asaṅkheyyo"ti. Sabbaṃ taṃ avisajjanīyaṃ. Idaṃ avisajjanīyaṃ. (11)

Tattha katamaṃ visajjanīyañca avisajjanīyañca, yadā so upako ājīvako bhagavantaṃ āha—"kuhiṃ, āvuso gotama, gamissasī"ti. Bhagavā āha—

"Bārāṇasiṃ gamissāmi, ahaṃ taṃ amatadundubhiṃ; Dhammacakkaṃ pavattetuṃ, loke appaṭivattiyan"ti.

Upako ājīvako āha—"'jino'ti kho āvuso, bho gotama, paṭijānāsī"ti. Bhagavā āha—

"Mādisā ve jinā honti, ye pattā āsavakkhayaṃ; Jitā me pāpakā dhammā, tasmāhaṃ upakā jino"ti.

Kathaṃ jino kena jinoti visajjanīyaṃ. Katamo jinoti avisajjanīyaṃ. Katamo āsavakkhayo, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayoti visajjanīyaṃ. Kittako āsavakkhayoti avisajjanīyaṃ. Idaṃ visajjanīyañca

avisajjanīyañca.

Atthi tathāgatoti visajjanīyaṃ. Atthi rūpanti visajjanīyaṃ. Rūpaṃ tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Rūpavā tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Rūpe tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Tathāgate rūpanti avisajjanīyaṃ. Evaṃ atthi vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... atthi viññāṇanti visajjanīyaṃ. Viññāṇaṃ tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Viññāṇavā tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Viññāṇe tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Tathāgate viññāṇanti avisajjanīyaṃ. Aññatra rūpena tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Aññatra vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārehi ... viññāṇena tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Ayaṃ so tathāgato arūpako ... avedanako ... asaññako ... asaṅkhārako ... aviññāṇakoti avisajjanīyaṃ. Idaṃ visajjanīyañca avisajjanīyañca.

Passati bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte cavamāne upapajjamāne evaṃ sabbaṃ ... pe ... yathākammūpage satte pajānātīti visajjanīyaṃ. Katame sattā, katamo tathāgatoti avisajjanīyaṃ. Idaṃ visajjanīyañca avisajjanīyañca.

Atthi tathāgatoti visajjanīyaṃ. Atthi tathāgato paraṃ maraṇāti avisajjanīyaṃ. Idaṃ visajjanīyañca avisajjanīyañca. (12)

Tattha katamaṃ kammaṃ?

"Antakenādhipannassa, jahato mānusaṃ bhavaṃ; Kiṃ hi tassa sakaṃ hoti, kiñca ādāya gacchati; Kiñcassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī.

Ubho puññañca pāpañca, yaṃ macco kurute idha; Tañhi tassa sakaṃ hoti, taṃva ādāya gacchati; Taṃvassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī"ti.

Idaṃ kammaṃ.

"Puna caparaṃ, bhikkhave, bālaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ yānissa pubbe pāpakāni kammāni katāni kāyena duccaritāni vācāya duccaritāni manasā duccaritāni, tānissa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Seyyathāpi, bhikkhave, mahataṃ pabbatakūṭānaṃ chāyā sāyanhasamayaṃ pathaviyaṃ olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Evameva kho, bhikkhave, bālaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ yānissa pubbe pāpakāni kammāni katāni kāyena duccaritāni vācāya duccaritāni manasā duccaritāni, tānissa tamhi samaye olam-

banti ajjholambanti abhippalambanti. Tatra, bhikkhave, bālassa evaṃ hoti 'akataṃ vata me kalyāṇaṃ, akataṃ kusalaṃ, akataṃ bhīruttāṇaṃ. Kataṃ pāpaṃ, kataṃ luddaṃ, kataṃ kibbisaṃ, yāvatā bho akatakalyāṇānaṃ akatakusalānaṃ akatabhīruttāṇānaṃ katapāpānaṃ kataluddānaṃ katakibbisānaṃ gati, taṃ gatiṃ pecca gacchāmī'ti, so socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjatīti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, paṇḍitaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ yānissa pubbe kalyāṇāni kammāni katāni kāyena sucaritāni vācāya sucaritāni manasā sucaritāni, tānissa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Seyyathāpi, bhikkhave, mahataṃ pabbatakūṭānaṃ chāyā sāyanhasamayaṃ pathaviyaṃ olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Evameva kho, bhikkhave, paṇḍitaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ yānissa pubbe kalyāṇāni kammāni katāni kāyena sucaritāni vācāya sucaritāni manasā sucaritāni, tānissa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Tatra, bhikkhave, paṇḍitassa 'evaṃ hoti akataṃ vata me pāpaṃ, akataṃ luddaṃ, akataṃ kibbisaṃ. Kataṃ kalyāṇaṃ, kataṃ kusalaṃ, kataṃ bhīruttāṇaṃ, yāvatā bho akatapāpānaṃ akataluddānaṃ akatakibbisānaṃ katakalyāṇānaṃ katakusalānaṃ katabhīruttāṇānaṃ gati, taṃ gatiṃ pecca gacchāmī'ti, so na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati, 'kataṃ me puññaṃ, akataṃ pāpaṃ, yā bhavissati gati akatapāpassa akataluddassa akatakibbisassa katapuññassa katakusalassa katabhīruttāṇassa, taṃ pecca bhave gatiṃ paccanubhavissāmī'ti vippaṭisāro na jāyati. Avippaṭisārino kho, bhikkhave, itthiyā vā purisassa vā gihino vā pabbajitassa vā bhaddakaṃ maraṇaṃ bhaddikā kālaṃkiriyāti vadāmī"ti. Idaṃ kammaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave, duccaritāni. Katamāni tīṇi, kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi duccaritāni. Tīṇimāni, bhikkhave, sucaritāni. Katamāni tīṇi? Kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi sucaritāni". Idaṃ kammaṃ.

Tattha katamo vipāko?

"Lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo, bhikkhave, paṭiladdho brahmacariyavāsāya. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, chaphas-

sāyatanikā nāma nirayā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati aniṭṭharūpaṃyeva passati, no iṭṭharūpaṃ. Akantarūpaṃyeva passati, no kantarūpaṃ. Amanāparūpaṃyeva passati, no manāparūpaṃ.

Yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... ghānena ... jivhāya ... kāyena ... yaṃ kiñci manasā dhammaṃ vijānāti aniṭṭhadhammaṃyeva vijānāti, no iṭṭhadhammaṃ. Akantadhammaṃyeva vijānāti, no kantadhammaṃ. Amanāpadhammaṃyeva vijānāti, no manāpadhammaṃ. Lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo, bhikkhave, paṭiladdho brahmacariyavāsāya.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, chaphassāyatanikā nāma saggā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati iṭṭharūpaṃyeva passati, no aniṭṭharūpaṃ. Kantarūpaṃyeva passati, no akantarūpaṃ. Manāparūpaṃyeva passati, no amanāparūpaṃ. Yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... ghānena ... jivhāya ... kāyena ... manasā dhammaṃ vijānāti iṭṭhadhammaṃyeva vijānāti, no aniṭṭhadhammaṃ. Kantadhammaṃyeva vijānāti, no akantadhammaṃ. Manāpadhammaṃyeva vijānāti, no amanāpadhammaṃ. Lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo, bhikkhave, paṭiladdho brahmacariyavāsāyā"ti. Ayaṃ vipāko.

"Saṭṭhivassasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Niraye paccamānānaṃ, kadā anto bhavissati.

Natthi anto kuto anto, na anto paṭidissati; Tadā hi pakataṃ pāpaṃ, tuyhaṃ mayhañca mārisā"ti.

Ayaṃ vipāko. (13)

Tattha katamaṃ kammañca vipāko ca?

"Adhammacārī hi naro pamatto, Yahiṃ yahiṃ gacchati duggatiṃ yo; So naṃ adhammo carito hanāti, Sayaṃ gahīto yathā kaṇhasappo.

Na hi dhammo adhammo ca, ubho samavipākino; Adhammo nirayaṃ neti, dhammo pāpeti suggatin"ti.

Idaṃ kammañca vipāko ca.

"Mā, bhikkhave, puññānaṃ bhāyittha, sukhassetaṃ, bhikkhave, adhivacanaṃ iṭṭhassa kantassa piyassa manāpassa yadidaṃ puññāni. Abhijānāmi kho panāhaṃ, bhikkhave, dīgharattaṃ katānaṃ puññānaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ piyaṃ manāpaṃ vipākaṃ paccanubhūtaṃ, satta vassāni mettacittaṃ bhāvetvā satta saṃvaṭṭavivaṭṭakappe na imaṃ lokaṃ punarāgamāsiṃ. Saṃvaṭṭamāne sudāhaṃ, bhikkhave, kappe

ābhassarūpago homi. Vivaṭṭamāne kappe suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjāmi. Tatra sudāhaṃ, bhikkhave, brahmā homi mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Chattiṃsakkhattuṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, sakko ahosiṃ devānamindo, anekasatakkhattuṃ rājā ahosiṃ cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato, ko pana vādo padesarajjassa? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi—'kissa nu kho me idaṃ kammassa phalaṃ, kissa kammassa vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi—'tiṇṇaṃ kho me idaṃ kammānaṃ phalaṃ, tiṇṇaṃ kammānaṃ vipāko. Yenāhaṃ etarahi evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo'ti. Seyyathidaṃ—dānassa damassa saṃyamassā"ti. Tattha yañca dānaṃ yo ca damo yo ca saṃyamo, idaṃ kammaṃ. Yo tappaccayā vipāko paccanubhūto, ayaṃ vipāko. Tathā cūḷakammavibhaṅgo vattabbo.

Yaṃ subhassa māṇavassa todeyyaputtassa desitaṃ. Tattha ye dhammā appāyukadīghāyukatāya saṃvattanti bahvābādhaappābādhatāya appesakkhamahesakkhatāya dubbaṇṇasuvaṇṇatāya nīcakulikauccakulikatāya appabhogamahābhogatāya duppaññapaññavantatāya ca saṃvattanti, idaṃ kammaṃ. Yā tattha appāyukadīghāyukatā ... pe ... duppaññapaññavantatā, ayaṃ vipāko. Idaṃ kammañca vipāko ca. (14)

Tattha katamaṃ kusalaṃ?

"Vācānurakkhī manasā susaṃvuto, Kāyena ca nākusalaṃ kayirā;
Ete tayo kammapathe visodhaye, Ārādhaye maggamisippaveditan"ti.

Idaṃ kusalaṃ.

"Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ; Saṃvutaṃ tīhi ṭhānehi, tamahaṃ brūmi brāhmaṇan"ti.

Idaṃ kusalaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave, kusalamūlāni. Katamāni tīṇi? Alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi kusalamūlāni". Idaṃ kusalaṃ. " Vijjā, bhikkhave, pubbaṅgamā kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā anudeva hirī ottappañcā"ti. Idaṃ kusalaṃ.

Tattha katamaṃ akusalaṃ?

"Yassa accantadussīlyaṃ, māluvā sālamivotthataṃ; Karoti so tathattānaṃ, yathā naṃ icchatī diso"ti.

Idaṃ akusalaṃ.

"Attanā hi kataṃ pāpaṃ, Attajaṃ attasambhavaṃ; Abhimatthati dummedhaṃ, Vajiraṃvasmamayaṃ maṇin"ti.

Idaṃ akusalaṃ.

"Dasa kammapathe niseviya, Akusalākusalehi vivajjitā; Garahā ca bhavanti devate, Bālamatī nirayesu paccare"ti.

Idaṃ akusalaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave, akusalamūlāni, katamāni tīṇi? Lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi akusalamūlāni". Idaṃ akusalaṃ. (15)

Tattha katamaṃ kusalañca akusalañca?

"Yādisaṃ vapate bījaṃ, tādisaṃ harate phalaṃ; Kalyāṇakārī kalyāṇaṃ, pāpakārī ca pāpakan"ti.

Tattha yaṃ āha—"kalyāṇakārī kalyāṇan"ti, idaṃ kusalaṃ. Yaṃ āha—"pāpakārī ca pāpakan"ti, idaṃ akusalaṃ. Idaṃ kusalañca akusalañca.

"Subhena kammena vajanti suggatiṃ, Apāyabhūmiṃ asubhena kammunā; Khayā ca kammassa vimuttacetaso, Nibbanti te jotirivindhanakkhayā".

Tattha yaṃ āha—"subhena kammena vajanti suggatin"ti, idaṃ kusalaṃ. Yaṃ āha— "apāyabhūmiṃ asubhena kammunā"ti, idaṃ akusalaṃ. Idaṃ kusalañca akusalañca. (16)

Tattha katamaṃ anuññātaṃ?

"Yathāpi bhamaro pupphaṃ, Vaṇṇagandhamaheṭhayaṃ; Paleti rasamādāya, Evaṃ gāme munī care"ti.

Idaṃ anuññātaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave, bhikkhūnaṃ karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, bhikkhu pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, kāyakammavacīkammena samannāgato kusalena parisuddhājīvo. Āraddhavīriyo kho pana hoti thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya sacchikiriyāya. Paññavā kho pana hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Imāni kho, bhikkhave, bhikkhūnaṃ tīṇi karaṇīyānī"ti. Idaṃ anuññātaṃ.

"Dasayime, bhikkhave, dhammā pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbā.

Katame dasa? 'Vevaṇṇiyamhi ajjhupagato'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ ... pe ... ime kho, bhikkhave, dasa dhammā pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbā"ti. Idaṃ anuññātaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave, karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritanti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi karaṇīyānī"ti. Idaṃ anuññātaṃ.

Tattha katamaṃ paṭikkhittaṃ?

"Natthi puttasamaṃ pemaṃ, Natthi gosamitaṃ dhanaṃ; Natthi sūriyasamā ābhā, Samuddaparamā sarā"ti.

Bhagavā āha—

"Natthi attasamaṃ pemaṃ, natthi dhaññasamaṃ dhanaṃ; Natthi paññāsamā ābhā, vuṭṭhiveparamā sarā"ti.

Ettha yaṃ purimakaṃ, idaṃ paṭikkhittaṃ.

"Tīṇimāni, bhikkhave akaraṇīyāni. Katamāni tīṇi? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritanti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi akaraṇīyānī"ti. Idaṃ paṭikkhittaṃ. (17)

Tattha katamaṃ anuññātañca paṭikkhittañca?

"Kiṃsūdha bhītā janatā anekā, Maggo canekāyatano pavutto; Pucchāmi taṃ gotama bhūripaññā, Kismiṃ ṭhito paralokaṃ na bhāyeti.

Vācaṃ manañca paṇidhāya sammā, Kāyena pāpāni akubbamāno; Bahvannapānaṃ gharamāvasanto, Saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū; Etesu dhammesu ṭhito catūsu, Dhamme ṭhito paralokaṃ na bhāye"ti.

Tattha yaṃ āha—"vācaṃ manañca paṇidhāya sammā"ti, idaṃ anuññātaṃ. "Kāyena pāpāni akubbamāno"ti, idaṃ paṭikkhittaṃ. "Bahvannapānaṃ gharamāvasanto, saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū. Etesu dhammesu ṭhito catūsu, dhamme ṭhito paralokaṃ na bhāye"ti, idaṃ anuññātaṃ. Idaṃ anuññātañca paṭikkhittañca.

"Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodāpanaṃ, etaṃ buddhānasāsanaṃ".

Tattha yaṃ āha—"sabbapāpassa akaraṇan"ti, idaṃ paṭikkhittaṃ, yaṃ āha— "kusalassa upasampadā"ti, idaṃ anuññātaṃ. Idaṃ anuññātañca paṭikkhittañca.

"Kāyasamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampi. Vacīsamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampi. Manosamācārampāhaṃ,

devānaminda, duvidhena vadāmi ... pe ... pariyesanampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampi.

Kāyasamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampī"ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ. Yathārūpañca kho kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpo kāyasamācāro na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā kāyasamācāraṃ "imaṃ kho me kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī"ti, evarūpo kāyasamācāro sevitabbo. "Kāyasamācārampāhaṃ devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampī"ti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

"Vacīsamācāraṃ ... pe ... pariyesanampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampī"ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ. Yathārūpañca kho pariyesanaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpā pariyesanā na sevitabbā. Tattha yaṃ jaññā pariyesanaṃ "imaṃ kho me pariyesanaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī"ti, evarūpā pariyesanā sevitabbā.

"Pariyesanampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampī"ti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Tattha yaṃ āha—"sevitabbampī"ti, idaṃ anuññātaṃ. Yaṃ āha—"na sevitabbampī"ti, idaṃ paṭikkhittaṃ. Idaṃ anuññātañca paṭikkhittañca. (18)

Tattha katamo thavo?

"Maggānaṭṭhaṅgiko seṭṭho, saccānaṃ caturo padā; Virāgo seṭṭho dhammānaṃ, dvipadānañca cakkhumā"ti.

Ayaṃ thavo.

"Tīṇimāni, bhikkhave, aggāni. Katamāni tīṇi? Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññīnāsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati seṭṭhamakkhāyati pavaramakkhāyati, yadidaṃ arahaṃ sammāsambuddho. Yāvatā, bhikkhave, dhammānaṃ paṇṇattisaṅkhatānaṃ vā asaṅkhatānaṃ vā, virāgo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati seṭṭhamakkhāyati pavaramakkhāyati, yadidaṃ madanimmadano ... pe ... nirodho nibbānaṃ. Yāvatā, bhikkhave, saṃghānaṃ

paṇṇatti gaṇānaṃ paṇṇatti mahājanasannipātānaṃ paṇṇatti, tathāgatasāvakasaṃgho tesaṃ aggamakkhāyati seṭṭhamakkhāyati pavaramakkhāyati, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā ... pe ... puññakkhettaṃ lokassā"ti.

"Sabbalokuttaro satthā, dhammo ca kusalakkhato; Gaṇo ca narasīhassa, tāni tīṇi vississare.

Samaṇapadumasañcayo gaṇo, Dhammavaro ca vidūnaṃ sakkato; Naravaradamako ca cakkhumā, Tāni tīṇi lokassa uttari.

Satthā ca appaṭisamo, Dhammo ca sabbo nirupadāho; Ariyo ca gaṇavaro, Tāni khalu vississare tīṇi.

Saccanāmo jino khemo sabbābhibhū, Saccadhammo natthaññho tassa uttari; Ariyasaṃgho niccaṃ viññūnaṃ pūjito, Tāni tīṇi lokassa uttari.

Ekāyanaṃ jātikhayantadassī, Maggaṃ pajānāti hitānukampī; Etena maggena tariṃsu pubbe, Tarissanti ye ca taranti oghaṃ.

Taṃ tādisaṃ devamanussaseṭṭhaṃ, Sattā namassanti visuddhipekkhā"ti.

Ayaṃ thavoti.

Tattha lokiyaṃ suttaṃ dvīhi suttehi niddisitabbaṃ saṃkilesabhāgiyena ca vāsanābhāgiyena ca. Lokuttarampi suttaṃ tīhi suttehi niddisitabbaṃ dassanabhāgiyena ca bhāvanābhāgiyena ca asekkhabhāgiyena ca. Lokiyañca lokuttarañca. Yasmiṃ sutte yaṃ yaṃ padaṃ dissati saṃkilesabhāgiyaṃ vā vāsanābhāgiyaṃ vā, tena tena lokiyanti niddisitabbaṃ, dassanabhāgiyaṃ vā bhāvanābhāgiyaṃ vā asekkhabhāgiyaṃ vā yaṃ yaṃ padaṃ dissati tena tena lokuttaranti niddisitabbaṃ.

Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ saṃkilesabhāgiyassa suttassa nigghātāya, dassanabhāgiyaṃ suttaṃ vāsanābhāgiyassa suttassa nigghātāya, bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ dassanabhāgiyassa suttassa paṭinissaggāya, asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ bhāvanābhāgiyassa suttassa paṭinissaggāya, asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ diṭṭhadhammasukhavihāratthaṃ.

Lokuttaraṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ chabbīsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ, te tīhi suttehi samanvesitabbā dassanabhāgiyena bhāvanābhāgiyena asekkhabhāgiyena cāti.

Tattha dassanabhāgiyaṃ suttaṃ pañcahi puggalehi niddisitabbaṃ ekabījinā kolaṃkolena sattakkhattuparamena saddhānusārinā dham-

mānusārinā cāti, dassanabhāgiyaṃ suttaṃ imehi pañcahi puggalehi niddisitabbaṃ. Bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ dvādasahi puggalehi niddisitabbaṃ sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena, sakadāgāminā, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena, anāgāminā, antarā parinibbāyinā, upahacca parinibbāyinā, asaṅkhāraparinibbāyinā, sasaṅkhāraparinibbāyinā, uddhaṃsotena akaniṭṭhagāminā, saddhāvimuttena, diṭṭhippattena, kāyasakkhinā cāti, bhāvanābhāgiyaṃ suttaṃ imehi dvādasahi puggalehi niddisitabbaṃ. Asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ navahi puggalehi niddisitabbaṃ saddhāvimuttena, paññāvimuttena, suññatavimuttena, animittavimuttena, appaṇihitavimuttena, ubhatobhāgavimuttena samasīsinā paccekabuddhasammāsambuddhehi cāti, asekkhabhāgiyaṃ suttaṃ imehi navahi puggalehi niddisitabbaṃ. Evaṃ lokuttaraṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ imehi chabbīsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ.

Lokiyaṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ ekūnavīsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ. Te caritehi niddiṭṭhā samanvesitabbā keci rāgacaritā, keci dosacaritā, keci mohacaritā, keci rāgacaritā ca dosacaritā ca, keci rāgacaritā ca mohacaritā ca, keci dosacaritā ca mohacaritā ca, keci rāgacaritā ca dosacaritā ca mohacaritā ca, rāgamukhe ṭhito rāgacarito, rāgamukhe ṭhito dosacarito, rāgamukhe ṭhito mohacarito, rāgamukhe ṭhito rāgacarito ca dosacarito ca mohacarito ca, dosamukhe ṭhito dosacarito, dosamukhe ṭhito mohacarito, dosamukhe ṭhito rāgacarito, dosamukhe ṭhito rāgacarito ca dosacarito ca mohacarito ca, mohamukhe ṭhito mohacarito, mohamukhe ṭhito rāgacarito mohamukhe ṭhito dosacarito, mohamukhe ṭhito rāgacarito ca dosacarito ca mohacarito cāti, lokiyaṃ suttaṃ sattādhiṭṭhānaṃ imehi ekūnavīsatiyā puggalehi niddisitabbaṃ.

Vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ sīlavantehi niddisitabbaṃ, te sīlavanto pañca puggalā pakatisīlaṃ samādānasīlaṃ cittappasādo samatho vipassanā cāti, vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ imehi pañcahi puggalehi niddisitabbaṃ.

Lokuttaraṃ suttaṃ dhammādhiṭṭhānaṃ tīhi suttehi niddisitabbaṃ dassanabhāgiyena bhāvanābhāgiyena asekkhabhāgiyena ca.

Lokiyañca lokuttarañca sattādhiṭṭhānañca dhammādhiṭṭhānañca ubhayena niddisitabbaṃ, ñāṇaṃ paññāya niddisitabbaṃ paññindriyena

paññābalena adhipaññāsikkhāya dhammavicayasambojjhaṅgena sammādiṭṭhiyā tīraṇāya santīraṇāya dhamme ñāṇena anvaye ñāṇena khaye ñāṇena anuppāde ñāṇena anaññātaññassāmītindriyena aññindriyena aññātāvindriyena cakkhunā vijjāya buddhiyā bhūriyā medhāya, yaṃ yaṃ vā pana labbhati, tena tena paññādhivacanena niddisitabbaṃ.

Ñeyyaṃ atītānāgatapaccuppannehi ajjhattikabāhirehi hīnappaṇītehi dūrasantikehi saṅkhatāsaṅkhatehi kusalākusalābyākatehi saṅkhepato vā chahi ārammaṇehi niddisitabbaṃ. Ñāṇañca ñeyyañca tadubhayena niddisitabbaṃ, paññāpi ārammaṇabhūtā ñeyyaṃ, yaṃ kiñci ārammaṇabhūtaṃ ajjhattikaṃ vā bāhiraṃ vā, sabbaṃ taṃ saṅkhatena asaṅkhatena ca niddisitabbaṃ.

Dassanaṃ bhāvanā sakavacanaṃ paravacanaṃ visajjanīyaṃ avisajjanīyaṃ kammaṃ vipākoti sabbattha tadubhayaṃ sutte yathā niddiṭṭhaṃ, tathā upadhārayitvā labbhamānato niddisitabbaṃ, yaṃ vā pana kiñci bhagavā aññataravacanaṃ bhāsati, sabbaṃ taṃ yathāniddiṭṭhaṃ dhārayitabbaṃ.

Duvidho hetu yañca kammaṃ ye ca kilesā, samudayo kilesā. Tattha kilesā saṃkilesabhāgiyena suttena niddisitabbā. Samudayo saṃkilesabhāgiyena ca vāsanābhāgiyena ca suttena niddisitabbo. Tattha kusalaṃ catūhi suttehi niddisitabbaṃ vāsanābhāgiyena dassanabhāgiyena bhāvanābhāgiyena asekkhabhāgiyena ca. Akusalaṃ saṃkilesabhāgiyena suttena niddisitabbaṃ. Kusalañca akusalañca tadubhayena niddisitabbaṃ. Anuññātaṃ bhagavato anuññātāya niddisitabbaṃ, taṃ pañcavidhaṃ saṃvaro pahānaṃ bhāvanā sacchikiriyā kappiyānulomoti, yaṃ dissati tāsu tāsu bhūmīsu, taṃ kappiyānulomena niddisitabbaṃ. Paṭikkhittaṃ bhagavatā paṭikkhittakāraṇena niddisitabbaṃ. Anuññātañca paṭikkhittañca tadubhayena niddisitabbaṃ. Thavo pasaṃsāya niddisitabbo. So pañcavidhena veditabbo bhagavato dhammassa ariyasaṃghassa ariyadhammānaṃ sikkhāya lokiyaguṇasampattiyāti. Evaṃ thavo pañcavidhena niddisitabbo.

Indriyabhūmi navahi padehi niddisitabbā, kilesabhūmi navahi padehi niddisitabbā, evametāni aṭṭhārasa padāni honti nava padāni kusalāni nava padāni akusalānīti, tathāhi vuttaṃ " aṭṭhārasa mūlapadā kuhiṃ daṭṭhabbā, sāsanappaṭṭhāne"ti. Tenāha āyasmā mahākaccāyano—

"Navahi ca padehi kusalā, Navahi ca yujjanti akusalapakkhā; Ete kho mūlapadā, Bhavanti aṭṭhārasa padānī"ti.

Niyuttaṃ sāsanappaṭṭhānaṃ.

Ettāvatā samattā netti yā āyasmatā mahākaccāyanena bhāsitā bhagavatā anumoditā mūlasaṅgītiyaṃ saṅgītāti.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 12

Otaraṇahāravibhaṅga

Tattha katamo otaraṇo hāro? "Yo ca paṭiccuppādo"ti.

"Uddhaṃ adho sabbadhi vippamutto, Ayaṃ ahasmīti anānupassī; Evaṃ vimutto udatāri oghaṃ, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā"ti.

"Uddhan"ti rūpadhātu ca arūpadhātu ca. "Adho"ti kāmadhātu. "Sabbadhi vippamutto"ti tedhātuke ayaṃ asekkhāvimutti. Tāniyeva asekkhāni pañcindriyāni, ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tāniyeva asekkhāni pañcindriyāni vijjā, vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodh taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Tāniyeva asekkhāni pañcindriyāni tīhi khandhehi saṅgahitāni—sīlakkhandhena samādhikkhandhena paññākkhandhena, ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Tāniyeva asekkhāni pañcindriyāni saṅkhārapariyāpannāni ye saṅkhārā anāsavā, no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ, no ca bhavaṅgaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

"Ayaṃ ahasmīti anānupassī"ti ayaṃ sakkāyadiṭṭhiyā samugghāto, sā sekkhāvimutti, tāniyeva sekkhāni pañcindriyāni. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tāniyeva sekkhāni pañcindriyāni vijjā, vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo. Ayaṃ

paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Sāyeva vijjā paññākkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Sāyeva vijjā saṅkhārapariyāpannā, ye saṅkhārā anāsavā, no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ, no ca bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

Sekkhāya ca vimuttiyā asekkhāya ca vimuttiyā vimutto udatāri oghaṃ atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāya. Tenāha bhagavā "uddhaṃ adho"ti.

"Nissitassa calitaṃ, anissitassa calitaṃ natthi, calite asati passaddhi, passaddhiyā sati nati na hoti, natiyā asati āgatigati na hoti, āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti, cutūpapāte asati nevidha na huraṃ na ubhayamantarena esevanto dukkhassā"ti.

"Nissitassa calitan"ti nissayo nāma duvidho taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca. Tattha yā rattassa cetanā, ayaṃ taṇhānissayo; yā mūḷhassa cetanā, ayaṃ diṭṭhinissayo. Cetanā pana saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Tattha yā rattassa vedanā, ayaṃ sukhā vedanā. Yā sammūḷhassa vedanā, ayaṃ adukkhamasukhā vedanā, imā dve vedanā vedanākkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Tattha sukhā vedanā dve indriyāni sukhindriyaṃ somanassindriyañca, adukkhamasukhā vedanā upekkhindriyaṃ. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tāniyeva indriyāni saṅkhārapariyāpannāni, ye saṅkhārā sāsavā bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ sāsavaṃ bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

"Anissitassa calitaṃ natthī"ti samathavasena vā taṇhāya anissito vipassanāvasena vā diṭṭhiyā anissito. Yā vipassanā ayaṃ vijjā, vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, evaṃ sabbo paṭiccasamuppādo. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Sāyeva vipassanā paññākkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Sāyeva vipassanā dve indriyāni—vīriyindriyañca paññindriyañca. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Sāyeva vipassanā saṅkhārapariyāpannā, ye saṅkhārā anāsavā, no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ, no ca bhavaṅgaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

"Passaddhiyā satī"ti duvidhā passaddhi kāyikā ca cetasikā ca. Yaṃ kāyikaṃ sukhaṃ, ayaṃ kāyapassaddhi. Yaṃ cetasikaṃ sukhaṃ, ayaṃ cetasikā passaddhi. Passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati, samāhito yathābhūtaṃ pajānāti, yathābhūtaṃ pajānanto nibbindati, nibbindanto virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ "vimuttam"iti ñāṇaṃ hoti, "khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāti. So na namati rūpesu, na saddesu, na gandhesu, na rasesu, na phoṭṭhabbesu, na dhammesu khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa yena rūpena tathāgataṃ tiṭṭhantaṃ carantaṃ paññāpayamāno paññāpeyya, tassa rūpassa khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā rūpasaṅkhaye vimutto, tathāgato atthītipi na upeti, natthītipi na upeti, atthi natthītipi na upeti, nevatthi no natthītipi na upeti. Atha kho gambhīro appameyyo asaṅkheyyo nibbutotiyeva saṅkhaṃ gacchati khayā rāgassa, khayā dosassa, khayā mohassa.

Yāya vedanāya ... pe ... yāya saññāya. Yehi saṅkhārehi. Yena viññāṇena tathāgataṃ tiṭṭhantaṃ carantaṃ paññāpayamāno paññāpeyya, tassa viññāṇassa khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā viññāṇasaṅkhaye vimutto, tathāgato atthītipi na upeti, natthītipi na upeti, atthi natthītipi na upeti, nevatthi no natthītipi na upeti. Atha kho gambhīro appameyyo asaṅkheyyo nibbutotiyeva saṅkhaṃ gacchati khayā rāgassa, khayā dosassa, khayā mohassa. "Āgatī"ti idhāgati. "Gatī"ti peccabhavo. Āgatigatīpi na bhavanti, "nevidhā"ti chasu ajjhattikesu āyatanesu. "Na huran"ti chasu bāhiresu āyatanesu. "Na ubhayamantarenā"ti phassasamuditesu dhammesu attānaṃ na passati. "Esevanto dukkhassā"ti paṭiccasamuppādo. So duvidho lokiyo ca lokuttaro ca. Tattha lokiyo avijjāpaccayā saṅkhārā, yāva jarāmaraṇā. Lokuttaro sīlavato avippaṭisāro jāyati, yāva nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Tenāha bhagavā "nissitassa calitaṃ anissitassa calitaṃ natthi ... pe ... esevanto dukkhassā"ti.

"Ye keci sokā paridevitā vā, Dukkhā ca lokasmimanekarūpā; Piyaṃ paṭiccappabhavanti ete, Piye asante na bhavanti ete.

Tasmā hi te sukhino vītasokā, Yesaṃ piyaṃ natthi kuhiñci loke; Tasmā asokaṃ virajaṃ patthayāno, Piyaṃ na kayirātha kuhiñci loke"ti.

"Ye keci sokā paridevitā vā, dukkhā ca lokasmimanekarūpā piyaṃ paṭiccappabhavanti ete"ti—ayaṃ dukkhā vedanā. "Piye asante na bhavanti ete"ti—ayaṃ sukhā vedanā. Vedanā vedanākkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ, evaṃ sabbaṃ. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Tattha sukhā vedanā dve indriyāni—sukhindriyaṃ somanassindriyañca. Dukkhā vedanā dve indriyāni—dukkhindriyaṃ domanassindriyañca. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tāniyeva indriyāni saṅkhārapariyāpannāni, ye saṅkhārā sāsavā bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ sāsavaṃ bhavaṅgaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

"Tasmā hi te sukhino vītasokā, Yesaṃ piyaṃ natthi kuhiñci loke; Tasmā asokaṃ virajaṃ patthayāno, Piyaṃ na kayirātha kuhiñci loke"ti.

Idaṃ taṇhāpahānaṃ. Taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, evaṃ sabbaṃ. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Taṃyeva taṇhāpahānaṃ samatho. So samatho dve indriyāni satindriyaṃ samādhindriyañca. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Soyeva samatho samādhikkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Soyeva samatho saṅkhārapariyāpanno, ye saṅkhārā anāsavā, no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ, no ca bhavaṅgaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā. Tenāha bhagavā "ye keci sokā"ti.

"Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa ce taṃ samijjhati; Addhā pītimano hoti, laddhā macco yadicchati.

Tassa ce kāmayānassa, chandajātassa jantuno; Te kāmā parihāyanti, sallaviddhova ruppati.

Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattatī”ti.

Tattha yā pītimanatā, ayaṃ anunayo. Yadāha sallaviddhova ruppatīti, idaṃ paṭighaṃ. Anunayaṃ paṭighañca pana taṇhāpakkho, taṇhāya ca pana dasarūpīni āyatanāni padaṭṭhānaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

Tāniyeva dasa rūpīni rūpakāyo nāmasampayutto, tadubhayaṃ nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, evaṃ sabbaṃ. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Tadeva nāmarūpaṃ pañcakkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Tadeva nāmarūpaṃ aṭṭhārasa dhātuyo. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Tattha yo rūpakāyo imāni pañca rūpīni indriyāni, yo nāmakāyo imāni pañca arūpīni indriyāni, imāni dasa indriyāni. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tattha yadāha—

“Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattatī”ti.

Ayaṃ saupādisesā nibbānadhātu, ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sāyeva saupādisesā nibbānadhātu vijjā, vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, evaṃ sabbaṃ. Ayaṃ paṭiccasamuppādehi otaraṇā.

Sāyeva vijjā paññākkhandho. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Sāyeva vijjā dve indriyāni—vīriyindriyaṃ paññindriyañca. Ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Sāyeva vijjā saṅkhārapariyāpannā, ye saṅkhārā anāsavā, no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā. Ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ, no ca bhavaṅgaṃ. Ayaṃ āyatanehi otaraṇā. Tenāha bhagavā “kāmaṃ kāmayamānassā”ti.

Ettāvatā paṭicca indriyakhandhadhātuāyatanāni samosaraṇotaraṇāni bhavanti. Evaṃ paṭicca indriyakhandhadhātuāyatanāni otāretabbāni. Tenāha āyasmā mahākaccāyano “yo ca paṭiccuppādo”ti.

Niyutto otaraṇo hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 9

Parivattanahārasampāta

Tattha katamo parivattano hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. Samathavipassanāya bhāvitāya nirodho phalaṃ, pariññātaṃ dukkhaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito paṭipakkhena.

Niyutto parivattano hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 15

Parikkhārahārasampāta

Tattha katamo parikkhāro hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. Ayaṃ samathavipassanāya parikkhāro.

Niyutto parikkhāro hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 2

Vicayahārasampāta

Tattha katamo vicayo hārasampāto? Tattha taṇhā duvidhā kusalāpi akusalāpi. Akusalā saṃsāragāminī, kusalā apacayagāminī pahānataṇhā. Mānopi duvidho kusalopi akusalopi. Yaṃ mānaṃ nissāya mānaṃ pajahati, ayaṃ māno kusalo. Yo pana māno dukkhaṃ nibbattayati, ayaṃ māno akusalo. Tattha yaṃ nekkhammasitaṃ domanassaṃ kudāssunāmāhaṃ taṃ āyatanaṃ sacchikatvā upasampajja viharissaṃ yaṃ ariyā santaṃ āyatanaṃ sacchikatvā upasampajja viharantīti tassa uppajjati pihā, pihāpaccayā domanassaṃ, ayaṃ taṇhā kusalā rāgavirāgā cetovimutti, tadārammaṇā kusalā avijjāvirāgā paññāvimutti.

Tassā ko pavicayo? Aṭṭha maggaṅgāni sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. So kattha daṭṭhabbo? Catutthe jhāne pāramitāya. Catutthe hi jhāne aṭṭhaṅgasamannāgataṃ cittaṃ bhāvayati parisuddhaṃ pariyodātaṃ anaṅgaṇaṃ vigatūpakkilesaṃ mudu kammaniyaṃ ṭhitaṃ āneñjappattaṃ. So tattha aṭṭhavidhaṃ adhigacchati cha abhiññā dve ca visese, taṃ cittaṃ yato parisuddhaṃ, tato pariyodātaṃ, yato

pariyodātaṃ, tato anaṅgaṇaṃ, yato anaṅgaṇaṃ, tato vigatūpakkilesaṃ, yato vigatūpakkilesaṃ, tato mudu, yato mudu, tato kammaniyaṃ, yato kammaniyaṃ, tato ṭhitaṃ, yato ṭhitaṃ, tato āneñjappattaṃ. Tattha aṅgaṇā ca upakkilesā ca tadubhayaṃ taṇhāpakkho. Yā ca iñjanā yā ca cittassa aṭṭhiti, ayaṃ diṭṭhipakkho.

Cattāri indriyāni dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ sukhindriyaṃ somanassindriyañca catutthajjhāne nirujjhanti, tassa upekkhindriyaṃ avasiṭṭhaṃ bhavati. So uparimaṃ samāpattiṃ santato manasikaroti, tassa uparimaṃ samāpattiṃ santato manasikaroto catutthajjhāne oḷārikā saññā saṇṭhahati ukkaṇṭhā ca paṭighasaññā, so sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā "anantaṃ ākāsan"ti ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ sacchikatvā upasampajja viharati. Abhiññābhinīhāro rūpasaññā vokāro nānattasaññā samatikkamati paṭighasaññā cassa abbhatthaṃ gacchati, evaṃ samādhi tassa samāhitassa obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ, so samādhi chaḷaṅgasamannāgato paccavekkhitabbo. Anabhijjhāsahagataṃ me mānasaṃ sabbaloke, abyāpannaṃ me cittaṃ sabbasattesu, āraddhaṃ me vīriyaṃ paggahitaṃ, passaddho me kāyo asāraddho, samāhitaṃ me cittaṃ avikkhittaṃ, upaṭṭhitā me sati asammuṭṭhā, tattha yañca anabhijjhāsahagataṃ mānasaṃ sabbaloke yañca abyāpannaṃ cittaṃ sabbasattesu yañca āraddhaṃ vīriyaṃ paggahitaṃ yañca samāhitaṃ cittaṃ avikkhittaṃ, ayaṃ samatho. Yo passaddho kāyo asāraddho, ayaṃ samādhiparikkhāro. Yā upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā ayaṃ vipassanā.

So samādhi pañcavidhena veditabbo. Ayaṃ samādhi "paccuppannasukho"ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati, ayaṃ samādhi "āyatiṃ sukhavipāko"ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati, ayaṃ samādhi "ariyo nirāmiso"ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati, ayaṃ samādhi "akāpurisasevito"ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati, ayaṃ samādhi "santo ceva paṇīto ca paṭippassaddhiladdho ca ekodibhāvādhigato ca na sasaṅkhāraniggayhavāritagato cā"ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Taṃ kho panimaṃ samādhiṃ "sato samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmī"ti itissa paccattameva ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavati. Tattha yo ca

samādhi paccuppannasukho yo ca samādhi āyatiṃ sukhavipāko ayaṃ samatho. Yo ca samādhi ariyo nirāmiso, yo ca samādhi akāpurisasevito, yo ca samādhi santo ceva paṇīto ca paṭippassaddhiladdho ca ekodibhāvādhigato ca na sasaṅkhāraniggayhavāritagato ca yañcāhaṃ taṃ kho panimaṃ samādhiṃ sato samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmīti, ayaṃ vipassanā.

So samādhi pañcavidhena veditabbo pītipharaṇatā sukhapharaṇatā cetopharaṇatā ālokapharaṇatā paccavekkhaṇānimittaṃ. Tattha yo ca pītipharaṇo yo ca sukhapharaṇo yo ca cetopharaṇo, ayaṃ samatho. Yo ca ālokapharaṇo yañca paccavekkhaṇānimittaṃ. Ayaṃ vipassanā.

Dasa kasiṇāyatanāni pathavīkasiṇaṃ āpokasiṇaṃ tejokasiṇaṃ vāyokasiṇaṃ nīlakasiṇaṃ pītakasiṇaṃ lohitakasiṇaṃ odātakasiṇaṃ ākāsakasiṇaṃ viññāṇakasiṇaṃ. Tattha yañca pathavīkasiṇaṃ yañca āpokasiṇaṃ evaṃ sabbaṃ, yañca odātakasiṇaṃ. Imāni aṭṭha kasiṇāni samatho. Yañca ākāsakasiṇaṃ yañca viññāṇakasiṇaṃ, ayaṃ vipassanā. Evaṃ sabbo ariyo maggo yena yena ākārena vutto, tena tena samathavipassanena yojayitabbo. Te tīhi dhammehi saṅgahitā aniccatāya dukkhatāya anattatāya. So samathavipassanaṃ bhāvayamāno tīṇi vimokkhamukhāni bhāvayati. Tīṇi vimokkhamukhāni bhāvayanto tayo khandhe bhāvayati. Tayo khandhe bhāvayanto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayati.

Rāgacarito puggalo animittena vimokkhamukhena niyyāti adhicittasikkhāya sikkhanto lobhaṃ akusalamūlaṃ pajahanto sukhavedanīyaṃ phassaṃ anupagacchanto sukhaṃ vedanaṃ parijānanto rāgamalaṃ pavāhento rāgarajaṃ niddhunanto rāgavisaṃ vamento rāgaggiṃ nibbāpento rāgasallaṃ uppāṭento rāgajaṭaṃ vijaṭento. Dosacarito puggalo appaṇihitena vimokkhamukhena niyyāti adhisīlasikkhāya sikkhanto dosaṃ akusalamūlaṃ pajahanto dukkhavedanīyaṃ phassaṃ anupagacchanto dukkhavedanaṃ parijānanto dosamalaṃ pavāhento dosarajaṃ niddhunanto dosavisaṃ vamento dosaggiṃ nibbāpento dosasallaṃ uppāṭento dosajaṭaṃ vijaṭento. Mohacarito puggalo suññatavimokkhamukhena niyyāti adhipaññāsikkhāya sikkhanto mohaṃ akusalamūlaṃ pajahanto adukkhamasukhavedanīyaṃ phassaṃ anupagacchanto adukkhamasukhaṃ vedanaṃ parijānanto mohamalaṃ pavāhento moharajaṃ niddhunanto mohavisaṃ vamento mohaggiṃ nibbāpento mohasallaṃ

uppāṭento mohajaṭaṃ vijaṭento.

Tattha suññatavimokkhamukhaṃ paññākkhandho, animittavimokkhamukh samādhikkhandho, appaṇihitavimokkhamukhaṃ sīlakkhandho. So tīṇi vimokkhamukhāni bhāvayanto tayo khandhe bhāvayati, tayo khandhe bhāvayanto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayati. Tattha yā ca sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammāājīvo, ayaṃ sīlakkhandho, yo ca sammāvāyāmo yā ca sammāsati yo ca sammāsamādhi, ayaṃ samādhikkhandho, yā ca sammādiṭṭhi yo ca sammāsaṅkappo, ayaṃ paññākkhandho.

Tattha sīlakkhandho ca samādhikkhandho ca samatho, paññākkhandho vipassanā. Yo samathavipassanaṃ bhāveti, tassa dve bhavaṅgāni bhāvanaṃ gacchanti kāyo cittañca, bhavanirodhagāminī paṭipadā dve padāni sīlaṃ samādhi ca. So hoti bhikkhu bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño. Kāye bhāviyamāne dve dhammā bhāvanaṃ gacchanti sammākammanto sammāvāyāmo ca, sīle bhāviyamāne dve dhammā bhāvanaṃ gacchanti sammāvācā sammāājīvo ca, citte bhāviyamāne dve dhammā bhāvanaṃ gacchanti sammāsati sammāsamādhi ca, paññāya bhāviyamānāya dve dhammā bhāvanaṃ gacchanti sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo ca.

Tattha yo ca sammākammanto yo ca sammāvāyāmo siyā kāyiko siyā cetasiko, tattha yo kāyasaṅgaho, so kāye bhāvite bhāvanaṃ gacchati, yo cittasaṅgaho, so citte bhāvite bhāvanaṃ gacchati. So samathavipassanaṃ bhāvayanto pañcavidhaṃ adhigamaṃ gacchati, khippādhigamo ca hoti, vimuttādhigamo ca hoti, mahādhigamo ca hoti, vipulādhigamo ca hoti, anavasesādhigamo ca hoti. Tattha samathena khippādhigamo ca mahādhigamo ca vipulādhigamo ca hoti, vipassanāya vimuttādhigamo ca anavasesādhigamo ca hoti.

Tattha yo desayati, so dasabalasamannāgato satthā ovādena sāvake na visaṃvādayati. So tividhaṃ idaṃ karotha iminā upāyena karotha idaṃ vo kurumānānaṃ hitāya sukhāya bhavissati, so tathā ovadito tathānusiṭṭho tathākaronto tathāpaṭipajjanto taṃ bhūmiṃ na pāpuṇissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So tathā ovadito tathānusiṭṭho sīlakkhandhaṃ aparipūrayanto taṃ bhūmiṃ anupāpuṇissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So tathā ovadito tathānusiṭṭho sīlakkhandhaṃ paripūrayanto taṃ bhūmiṃ anupāpuṇissatīti ṭhānametaṃ vijjati.

Sammāsambuddhassa te sato ime dhammā anabhisambuddhāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Sabbāsavaparikkhīṇassa te sato ime āsavā aparikkhīṇāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yassa te atthāya dhammo desito, so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Sāvako kho pana te dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī so pubbena aparaṃ uḷāraṃ visesādhigamaṃ na sacchikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Ye kho pana dhammā antarāyikā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ye kho pana dhammā aniyyānikā, te niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ye kho pana dhammā niyyānikā, te niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti ṭhānametaṃ vijjati. Sāvako kho pana te saupādiseso anupādisesaṃ nibbānadhātuṃ anupāpuṇissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Diṭṭhisampanno mātaraṃ jīvitā voropeyya hatthehi vā pādehi vā suhataṃ kareyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puthujjano mātaraṃ jīvitā voropeyya hatthehi vā pādehi vā suhataṃ kareyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Evaṃ pitaraṃ, arahantaṃ, bhikkhuṃ. Diṭṭhisampanno puggalo saṃghaṃ bhindeyya saṃghe vā saṃgharājiṃ janeyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puthujjano saṃghaṃ bhindeyya saṃghe vā saṃgharājiṃ janeyyāti ṭhānametaṃ vijjati, diṭṭhisampanno tathāgatassa duṭṭhacitto lohitaṃ uppādeyya, parinibbutassa vā tathāgatassa duṭṭhacitto thūpaṃ bhindeyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano tathāgatassa duṭṭhacitto lohitaṃ uppādeyya, parinibbutassa vā tathāgatassa duṭṭhacitto thūpaṃ bhindeyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Diṭṭhisampanno aññaṃ satthāraṃ apadiseyya api jīvitahetūti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puthujjano aññaṃ satthāraṃ apadiseyyāti ṭhānametaṃ vijjati. Diṭṭhisampanno ito bahiddhā aññaṃ dakkhiṇeyyaṃ pariyeseyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puthujjano ito bahiddhā aññaṃ dakkhiṇeyyaṃ pariyeseyyāti ṭhānametaṃ vijjati, diṭṭhisampanno kutūhalamaṅgalena suddhiṃ pacceyyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Puthujjano kutūhalamaṅgalena suddhiṃ pacceyyāti ṭhānametaṃ vijjati.

Itthī rājā cakkavattī siyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puriso rājā cakkavattī siyāti ṭhānametaṃ vijjati; itthī sakko devānamindo siyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puriso sakko devānamindo siyāti ṭhānametaṃ vijjati; itthī māro pāpimā siyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puriso māro pāpimā

siyāti ṭhānametaṃ vijjati; itthī mahābrahmā siyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puriso mahābrahmā siyāti ṭhānametaṃ vijjati; itthī tathāgato arahaṃ sammāsambuddho siyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, puriso tathāgato arahaṃ sammāsambuddho siyāti ṭhānametaṃ vijjati.

Dve tathāgatā arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ ekissā lokadhātuyā uppajjeyyuṃ vā dhammaṃ vā deseyyunti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, ekova tathāgato arahaṃ sammāsambuddho ekissā lokadhātuyā uppajjissati vā dhammaṃ vā desessatīti ṭhānametaṃ vijjati.

Tiṇṇaṃ duccaritānaṃ iṭṭho kanto piyo manāpo vipāko bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, tiṇṇaṃ duccaritānaṃ aniṭṭho akanto appiyo amanāpo vipāko bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Tiṇṇaṃ sucaritānaṃ aniṭṭho akanto appiyo amanāpo vipāko bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, tiṇṇaṃ sucaritānaṃ iṭṭho kanto piyo manāpo vipāko bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati.

Aññataro samaṇo vā brāhmaṇo vā kuhako lapako nemittako kuhanalapananemittakattaṃ pubbaṅgamaṃ katvā pañca nīvaraṇe appahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu anupaṭṭhitassati viharanto satta bojjhaṅge abhāvayitvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati, aññataro samaṇo vā brāhmaṇo vā sabbadosāpagato pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu upaṭṭhitassati viharanto satta bojjhaṅge bhāvayitvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso idaṃ vuccati ṭhānāṭṭhānañāṇaṃ paṭhamaṃ tathāgatabalaṃ. (1)

Iti ṭhānāṭṭhānagatā sabbe khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā keci saggūpagā keci apāyūpagā keci nibbānūpagā, evaṃ bhagavā āha—

"Sabbe sattā marissanti, maraṇantaṃ hi jīvitaṃ; Yathākammaṃ gamissanti, puññapāpaphalūpagā; Nirayaṃ pāpakammantā, puññakammā ca suggatiṃ; Apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavā"ti.

Sabbe sattāti ariyā ca anariyā ca sakkāyapariyāpannā ca sakkāyavītivattā ca. Marissantīti dvīhi maraṇehi dandhamaraṇena ca adandhamaraṇena ca, sakkāyapariyāpannānaṃ adandhamaraṇaṃ sakkāyavītivattānaṃ dandhamaraṇaṃ. Maraṇantaṃ hi jīvitanti khayā āyussa

indriyānaṃ uparodhā jīvitapariyanto maraṇapariyanto. Yathākammaṃ gamissantīti kammassakatā. Puññapāpaphalūpagāti kammānaṃ phaladassāvitā ca avippavāso ca.

Nirayaṃ pāpakammantāti apuññasaṅkhārā. Puññakammā ca suggatinti puññasaṅkhārā sugatiṃ gamissanti. Apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavāti sabbasaṅkhārānaṃ samatikkamanaṃ. Tenāha bhagavā—"sabbe ... pe ... nāsavā"ti.

"Sabbe sattā marissanti, maraṇantaṃ hi jīvitaṃ. Yathākammaṃ gamissanti, puññapāpaphalūpagā. Nirayaṃ pāpakammantā"ti āgāḷhā ca nijjhāmā ca paṭipadā. "Apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavā"ti majjhimā paṭipadā. "Sabbe sattā marissanti, maraṇantaṃ hi jīvitaṃ, yathākammaṃ gamissanti, puññapāpaphalūpagā, nirayaṃ pāpakammantā"ti ayaṃ saṃkileso. Evaṃ saṃsāraṃ nibbattayati. "Sabbe sattā marissanti ... pe ... nirayaṃ pāpakammantā"ti ime tayo vaṭṭā dukkhavaṭṭo kammavaṭṭo kilesavaṭṭo. "Apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavā"ti tiṇṇaṃ vaṭṭānaṃ vivaṭṭanā. "Sabbe sattā marissanti ... pe ... nirayaṃ pāpakammantā"ti ādīnavo, "puññakammā ca suggatin"ti assādo, "apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavā"ti nissaraṇaṃ. "Sabbe sattā marissanti ... pe ... nirayaṃ pāpakammantā"ti hetu ca phalañca, pañcakkhandhā phalaṃ, taṇhā hetu, "apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavā"ti maggo ca phalañca. "Sabbe sattā marissanti, maraṇantaṃ hi jīvitaṃ. Yathākammaṃ gamissanti, puññapāpaphalūpagā, nirayaṃ pāpakammantā"ti ayaṃ saṃkileso, so saṃkileso tividho taṇhāsaṃkileso diṭṭhisaṃkileso duccaritasaṃkilesoti.

Tattha taṇhāsaṃkileso tīhi taṇhāhi niddisitabbo—kāmataṇhāya bhavataṇhāya vibhavataṇhāya. Yena yena vā pana vatthunā ajjhosito, tena teneva niddisitabbo, tassā vitthāro chattiṃsāya taṇhāya jāliniyā vicaritāni. Tattha diṭṭhisaṃkileso ucchedasassatena niddisitabbo, yena yena vā pana vatthunā diṭṭhivasena abhinivisati, "idameva saccaṃ moghamaññan"ti tena teneva niddisitabbo, tassā vitthāro dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Tattha duccaritasaṃkileso cetanā cetasikakammena niddisitabbo, tīhi duccaritehi kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, tassā vitthāro dasa akusalakammapathā. Apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavāti idaṃ vodānaṃ.

Tayidaṃ vodānaṃ tividhaṃ; taṇhāsaṃkileso samathena visujjhati,

so samatho samādhikkhandho, diṭṭhisaṃkileso vipassanāya visujjhati, sā vipassanā paññākkhandho, duccaritasaṃkileso sucaritena visujjhati, taṃ sucaritaṃ sīlakkhandho.

"Sabbe sattā marissanti, maraṇantaṃ hi jīvitaṃ, yathākammaṃ gamissanti, puññapāpaphalūpagā, nirayaṃ pāpakammantā"ti apuññappaṭipadā, "puññakammā ca suggatin"ti puññappaṭipadā, "apare ca maggaṃ bhāvetvā, parinibbantināsavā"ti puññapāpasamatikkamappaṭipadā, tattha yā ca puññappaṭipadā yā ca apuññappaṭipadā, ayaṃ ekā paṭipadā sabbatthagāminī ekā apāyesu, ekā devesu, yā ca puññapāpasamatikkamā paṭipadā ayaṃ tattha tattha gāminī paṭipadā.

Tayo rāsī—micchattaniyato rāsi, sammattaniyato rāsi, aniyato rāsi, tattha yo ca micchattaniyato rāsi yo ca sammattaniyato rāsi ekā paṭipadā tattha tattha gāminī, tattha yo aniyato rāsi, ayaṃ sabbatthagāminī paṭipadā. Kena kāraṇena? Paccayaṃ labhanto niraye upapajjeyya, paccayaṃ labhanto tiracchānayonīsu upapajjeyya, paccayaṃ labhanto pettivisayesu upapajjeyya, paccayaṃ labhanto asuresu upapajjeyya, paccayaṃ labhanto devesu upapajjeyya, paccayaṃ labhanto manussesu upapajjeyya, paccayaṃ labhanto parinibbāyeyya, tasmāyaṃ sabbatthagāminī paṭipadā, yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso, idaṃ vuccati sabbatthagāminī paṭipadā ñāṇaṃ dutiyaṃ tathāgatabalaṃ. (2)

Iti sabbatthagāminī paṭipadā anekadhātuloko, tattha tattha gāminī paṭipadā nānādhātuloko. Tattha katamo anekadhātuloko? Cakkhudhātu rūpadhātu cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu saddadhātu sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu gandhadhātu ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu rasadhātu jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu phoṭṭhabbadhātu kāyaviññāṇadhātu, manodhātu dhammadhātu manoviññāṇadhātu, pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu, kāmadhātu, byāpādadhātu, vihiṃsādhātu, nekkhammadhātu, abyāpādadhātu, avihiṃsādhātu, dukkhadhātu, domanassadhātu, avijjādhātu, sukhadhātu, somanassadhātu, upekkhādhātu, rūpadhātu, arūpadhātu, nirodhadhātu, saṅkhāradhātu, nibbānadhātu, ayaṃ anekadhātuloko.

Tattha katamo nānādhātuloko? Aññā cakkhudhātu, aññā rūpadhātu, aññā cakkhuviññāṇadhātu, evaṃ sabbā, aññā nibbānadhātu. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso, idaṃ vuccati anekadhātu

nānādhātu ñāṇaṃ tatiyaṃ tathāgatabalaṃ. (3)

Iti anekadhātu nānādhātukassa lokassa yaṃ yadeva dhātuṃ sattā adhimuccanti, taṃ tadeva adhiṭṭhahanti abhinivisanti, keci rūpādhimuttā, keci saddādhimuttā, keci gandhādhimuttā, keci rasādhimuttā, keci phoṭṭhabbādhimuttā, keci dhammādhimuttā, keci itthādhimuttā, keci purisādhimuttā, keci cāgādhimuttā, keci hīnādhimuttā, keci paṇītādhimuttā, keci devādhimuttā, keci manussādhimuttā, keci nibbānādhimuttā. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso, ayaṃ veneyyo, ayaṃ na veneyyo, ayaṃ saggagāmī, ayaṃ duggatigāmīti, idaṃ vuccati sattānaṃ nānādhimuttikatā ñāṇaṃ catutthaṃ tathāgatabalaṃ. (4)

Iti te yathādhimuttā ca bhavanti, taṃ taṃ kammasamādānaṃ samādiyanti. Te chabbidhaṃ kammaṃ samādiyanti—keci lobhavasena, keci dosavasena, keci mohavasena, keci saddhāvasena, keci vīriyavasena, keci paññāvasena. Taṃ vibhajjamānaṃ duvidhaṃ—saṃsāragāmi ca nibbānagāmi ca.

Tattha yaṃ lobhavasena dosavasena mohavasena ca kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ. Tattha yaṃ saddhāvasena kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ. Tattha yaṃ lobhavasena dosavasena mohavasena saddhāvasena ca kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ. Tattha yaṃ vīriyavasena paññāvasena ca kammaṃ karoti, idaṃ kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammuttamaṃ kammaseṭṭhaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Cattāri kammasamādānāni—atthi kammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ, atthi kammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ, atthi kammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ, atthi kammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiṃ ca sukhavipākaṃ. Yaṃ evaṃ jātiyaṃ kammasamādānaṃ, iminā puggalena akusalakammasamādānaṃ upacitaṃ avipakkaṃ vipākāya paccupaṭṭhitaṃ na ca bhabbo abhinibbidhā gantunti taṃ bhagavā na ovadati. Yathā devadattaṃ kokālikaṃ sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ, ye vā panaññepi sattā micchattaniyatā imesañca puggalānaṃ upacitaṃ akusalaṃ na ca tāva pāripūriṃ gataṃ, purā pāripūriṃ gacchati. Purā phalaṃ nibbattayati, purā maggamāvārayati, purā veneyyattaṃ samatikkamatīti te bha-

gavā asamatte ovadati. Yathā puṇṇañca govatikaṃ acelañca kukkuravatikaṃ.

Imassa ca puggalassa akusalakammasamādānaṃ paripūramānaṃ maggaṃ āvārayissati purā pāripūriṃ gacchati, purā phalaṃ nibbattayati, purā maggamāvārayati, purā veneyyattaṃ samatikkamatīti taṃ bhagavā asamattaṃ ovadati. Yathā āyasmantaṃ aṅgulimālaṃ.

Sabbesaṃ mudumajjhādhimattatā. Tattha mudu āneñjābhisaṅkhārā majjhaṃ avasesakusalasaṅkhārā, adhimattaṃ akusalasaṅkhārā, yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso, idaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ, idaṃ upapajjavedanīyaṃ, idaṃ aparāpariyavedanīyaṃ, idaṃ nirayavedanīyaṃ, idaṃ tiracchānavedanīyaṃ, idaṃ pettivisayavedanīyaṃ, idaṃ asuravedanīyaṃ, idaṃ devavedanīyaṃ, idaṃ manussavedanīyanti, idaṃ vuccati atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso vipākavemattatā ñāṇaṃ pañcamaṃ tathāgatabalaṃ. (5)

Iti tathā samādinnānaṃ kammānaṃ samādinnānaṃ jhānānaṃ vimokkhānaṃ samādhīnaṃ samāpattīnaṃ ayaṃ saṃkileso, idaṃ vodānaṃ, idaṃ vuṭṭhānaṃ, evaṃ saṅkilissati, evaṃ vodāyati, evaṃ vuṭṭhahatīti ñāṇaṃ anāvaraṇaṃ.

Tattha kati jhānāni? Cattāri jhānāni. Kati vimokkhā? Ekādasa ca aṭṭha ca satta ca tayo ca dve ca. Kati samādhī? Tayo samādhī—savitakko savicāro samādhi, avitakko vicāramatto samādhi, avitakko avicāro samādhi. Kati samāpattiyo? Pañca samāpattiyo—saññāsamāpatti asaññāsamāpatti nevasaññānāsaññāsamāpatti vibhūtasaññāsamāpatti nirodhasamāpatti.

Tattha katamo saṃkileso? Paṭhamajjhānassa kāmarāgabyāpādā saṃkileso. Ye ca kukkuṭajhāyī dve paṭhamakā yo vā pana koci hānabhāgiyo samādhi, ayaṃ saṃkileso. Tattha katamaṃ vodānaṃ, nīvaraṇapārisuddhi, paṭhamassa jhānassa ye ca kukkuṭajhāyī dve pacchimakā yo vā pana koci visesabhāgiyo samādhi, idaṃ vodānaṃ. Tattha katamaṃ vuṭṭhānaṃ? Yaṃ samāpattivuṭṭhānakosallaṃ, idaṃ vuṭṭhānaṃ. Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso, idaṃ vuccati sabbesaṃ jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesavodānavuṭṭhānañāṇaṃ chaṭṭhaṃ tathāgatabalaṃ. (6)

Iti tasseva samādhissa tayo dhammā parivārā indriyāni balāni

vīriyamiti, tāniyeva indriyāni vīriyavasena balāni bhavanti, ādhipateyyaṭṭhena indriyāni, akampiyaṭṭhena balāni, iti tesaṃ mudumajjhādhimattatā ayaṃ mudindriyo ayaṃ majjhindriyo ayaṃ tikkhindriyoti. Tattha bhagavā tikkhindriyaṃ saṃkhittena ovādena ovadati, majjhindriyaṃ bhagavā saṃkhittavitthārena ovadati, mudindriyaṃ bhagavā vitthārena ovadati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa mudukaṃ dhammadesanaṃ upadisati, majjhindriyassa bhagavā mudutikkhadhammadesanaṃ upadisati, mudindriyassa bhagavā tikkhaṃ dhammadesanaṃ upadisati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa samathaṃ upadisati, majjhindriyassa bhagavā samathavipassanaṃ upadisati, mudindriyassa bhagavā vipassanaṃ upadisati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa nissaraṇaṃ upadisati, majjhindriyassa bhagavā ādīnavañca nissaraṇañca upadisati, mudindriyassa bhagavā assādañca ādīnavañca nissaraṇañca upadisati. Tattha bhagavā tikkhindriyassa adhipaññāsikkhāya paññāpayati, majjhindriyassa bhagavā adhicittasikkhāya paññāpayati, mudindriyassa bhagavā adhisīlasikkhāya paññāpayati.

Yaṃ ettha ñāṇaṃ hetuso ṭhānaso anodhiso ayaṃ imaṃ bhūmiṃ bhāvanañca gato, imāya velāya imāya anusāsaniyā evaṃ dhātuko cāyaṃ ayaṃ cassa āsayo ayañca anusayo iti, idaṃ vuccati parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattavemattatā ñāṇaṃ sattamaṃ tathāgatabalaṃ. (7)

Iti tattha yaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekānipi jātisatāni anekānipi jātisahassāni anekānipi jātisatasahassāni anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe. Amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ. Tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapannoti, iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Tattha saggūpagesu ca sattesu manussūpagesu ca sattesu apāyūpagesu ca sattesu imassa puggalassa lobhādayo ussannā alobhādayo mandā, imassa puggalassa alobhādayo ussannā lobhādayo mandā, ye

vā pana ussannā ye vā pana mandā imassa puggalassa imāni indriyāni upacitāni imassa puggalassa imāni indriyāni anupacitāni amukāya vā kappakoṭiyaṃ kappasatasahasse vā kappasahasse vā kappasate vā kappe vā antarakappe vā upaḍḍhakappe vā saṃvacchare vā upaḍḍhasaṃvacchare vā māse vā pakkhe vā divase vā muhutte vā iminā pamādena vā pasādena vāti. Taṃ taṃ bhavaṃ bhagavā anussaranto asesaṃ jānāti, tattha yaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā, tattha saggūpagesu ca sattesu manussūpagesu ca sattesu apāyūpagesu ca sattesu iminā puggalena evarūpaṃ kammaṃ amukāya kappakoṭiyaṃ upacitaṃ kappasatasahasse vā kappasahasse vā kappasate vā kappe vā antarakappe vā upaḍḍhakappe vā saṃvacchare vā upaḍḍhasaṃvacchare vā māse vā pakkhe vā divase vā muhutte vā iminā pamādena vā pasādena vāti. Imāni bhagavato dve ñāṇāni— pubbenivāsānussatiñāṇañca dibbacakkhu ca aṭṭhamaṃ navamaṃ tathāgatabalaṃ. (8–9)

Iti tattha yaṃ sabbaññutā pattā viditā sabbadhammā virajaṃ vītamalaṃ uppannaṃ sabbaññutañāṇaṃ nihato māro bodhimūle, idaṃ bhagavato dasamaṃ balaṃ sabbāsavaparikkhayaṃ ñāṇaṃ. Dasabalasamannāgatā hi buddhā bhagavantoti. (10)

Niyutto vicayo hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 1

Desanāhārasampāta

“Soḷasa hārā paṭhamaṃ, Disalocanato disā viloketvā; Saṅkhipiya aṅkusena hi, Nayehi tīhi niddise suttan”ti.

Vuttā, tassā niddeso kuhiṃ daṭṭhabbo? Hārasampāte. Tattha katamo desanāhārasampāto?

"Arakkhitena cittena, micchādiṭṭhihatena ca; Thinamiddhābhibhūtena, vasaṃ mārassa gacchatī"ti.

Arakkhitena cittenāti kiṃ desayati, pamādaṃ taṃ maccuno padaṃ. Micchādiṭṭhihatena cāti micchādiṭṭhihataṃ nāma vuccati yadā "anicce niccan"ti passati, so vipallāso. So pana vipallāso kiṃlakkhaṇo? Viparītaggāhalakkhaṇo vipallāso. So kiṃ vipallāsayati? Tayo dhamme saññaṃ cittaṃ diṭṭhimiti. So kuhiṃ vipallāsayati? Catūsu attabhāvavatthūsu, rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

Tattha rūpaṃ paṭhamaṃ vipallāsavatthu "asubhe subhan"ti. Vedanā dutiyaṃ vipallāsavatthu "dukkhe sukhan"ti. Saññā saṅkhārā ca tatiyaṃ vipallāsavatthu "anattani attā"ti. Viññāṇaṃ catutthaṃ vipallāsavatthu "anicce niccan"ti. Dve dhammā cittassa saṃkilesā—taṇhā ca avijjā ca. Taṇhānivutaṃ cittaṃ dvīhi vipallāsehi vipallāsīyati "asubhe subhan"ti "dukkhe sukhan"ti. Diṭṭhinivutaṃ cittaṃ dvīhi vipallāsehi vipallāsīyati "anicce niccan"ti "anattani attā"ti.

Tattha yo diṭṭhivipallāso, so atītaṃ rūpaṃ attato samanupassati, atītaṃ vedanaṃ ... pe ... atītaṃ saññaṃ, atīte saṅkhāre ... atītaṃ viññāṇaṃ attato samanupassati. Tattha yo taṇhāvipallāso, so anāgataṃ rūpaṃ abhinandati, anāgataṃ vedanaṃ ... pe ... anāgataṃ saññaṃ, anāgate saṅkhāre, anāgataṃ viññāṇaṃ abhinandati. Dve dhammā cittassa upakkilesā—taṇhā ca avijjā ca. Tāhi visujjhantaṃ cittaṃ visujjhati. Tesaṃ avijjānīvaraṇānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ pubbā koṭi na paññāyati sandhāvantānaṃ saṃsarantānaṃ sakiṃ nirayaṃ sakiṃ tiracchānayoniṃ sakiṃ pettivisayaṃ sakiṃ asurakāyaṃ sakiṃ deve sakiṃ manusse.

Thinamiddhābhibhūtenāti. Thinaṃ nāma yā cittassa akallatā akammaniyatā; middhaṃ nāma yaṃ kāyassa līnattaṃ. Vasaṃ mārassa gacchatīti kilesamārassa ca sattamārassa ca vasaṃ gacchati, so hi nivuto saṃsārābhimukho hoti. Imāni bhagavatā dve saccāni desitāni dukkhaṃ samudayo ca. Tesaṃ bhagavā pariññāya ca pahānāya ca dhammaṃ de-

seti dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya. Yena ca parijānāti yena ca pajahati, ayaṃ maggo. Yaṃ taṇhāya avijjāya ca pahānaṃ, ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā "arakkhitena cittenā"ti. Tenāhāyasmā mahākaccāyano "assādādīnavatā"ti.

Niyutto desanāhārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 9

Parivattanahāravibhaṅga

Tattha katamo parivattano hāro? "Kusalākusale dhamme"ti. Sammādiṭṭhissa purisapuggalassa micchādiṭṭhi nijjiṇṇā bhavati. Ye cassa micchādiṭṭhipaccayā uppajjeyyuṃ aneke pāpakā akusalā dhammā, te cassa nijjiṇṇā honti. Sammādiṭṭhipaccayā cassa aneke kusalā dhammā sambhavanti, te cassa bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Sammāsaṅkappassa purisapuggalassa micchāsaṅkappo nijjiṇṇo bhavati. Ye cassa micchāsaṅkappapaccayā uppajjeyyuṃ aneke pāpakā akusalā dhammā, te cassa nijjiṇṇā honti. Sammāsaṅkappapaccayā cassa aneke kusalā dhammā sambhavanti. Te cassa bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Evaṃ sammāvācassa sammākammantassa sammāājīvassa sammāvāyāmassa sammāsatissa sammāsamādhissa sammāvimuttassa sammāvimuttiñāṇadassanassa purisapuggalassa micchāvimuttiñāṇadassanaṃ nijjiṇṇaṃ bhavati. Ye cassa micchāvimuttiñāṇadassanapaccayā uppajjeyyuṃ aneke pāpakā akusalā dhammā, te cassa nijjiṇṇā honti. Sammāvimuttiñāṇadassanapaccayā cassa aneke kusalā dhammā sambhavanti, te cassa bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Yassa vā pāṇātipātā paṭiviratassa pāṇātipāto pahīno hoti. Adinnādānā paṭiviratassa adinnādānaṃ pahīnaṃ hoti. Brahmacārissa abrahmacariyaṃ pahīnaṃ hoti. Saccavādissa musāvādo pahīno hoti. Apisuṇavācassa pisuṇā vācā pahīnā hoti. Saṇhavācassa pharusā vācā pahīnā hoti. Kālavādissa samphappalāpo pahīno hoti. Anabhijjhālussa abhijjhā pahīnā hoti. Abyāpannacittassa byāpādo pahīno hoti. Sammādiṭṭhissa micchādiṭṭhi pahīnā hoti.

Ye ca kho keci ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ garahanti, nesaṃ sandiṭṭhikā sahadhammikā gārayhā vādānuvādā āgacchanti. Sammādiṭṭhiñca te bhavanto dhammaṃ garahanti. Tena hi ye micchādiṭṭhikā,

tesaṃ bhavantānaṃ pujjā ca pāsaṃsā ca. Evaṃ sammāsaṅkappaṃ sammāvācaṃ sammākammantaṃ sammāājīvaṃ sammāvāyāmaṃ sammāsatiṃ sammāsamādhiṃ sammāvimuttiṃ sammāvimuttiñāṇadassanañca te bhavanto dhammaṃ garahanti. Tena hi ye micchāvimuttiñāṇadassanā, tesaṃ bhavantānaṃ pujjā ca pāsaṃsā ca.

Ye ca kho keci evamāhaṃsu "bhuñjitabbā kāmā, paribhuñjitabbā kāmā, āsevitabbā kāmā, nisevitabbā kāmā, bhāvayitabbā kāmā, bahulīkātabbā kāmā"ti. Kāmehi veramaṇī tesaṃ adhammo.

Ye vā pana keci evamāhaṃsu "attakilamathānuyogo dhammo"ti. Niyyāniko tesaṃ dhammo adhammo. Ye ca kho keci evamāhaṃsu "dukkho dhammo"ti. Sukho tesaṃ dhammo adhammo. Yathā vā pana bhikkhuno sabbasaṅkhāresu asubhānupassino viharato subhasaññā pahīyanti. Dukkhānupassino viharato sukhasaññā pahīyanti. Aniccānupassino viharato niccasaññā pahīyanti. Anattānupassino viharato attasaññā pahīyanti. Yaṃ yaṃ vā pana dhammaṃ rocayati vā upagacchati vā, tassa tassa dhammassa yo paṭipakkho, svassa aniṭṭhato ajjhāpanno bhavati. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "kusalākusaladhamme"ti.

Niyutto parivattano hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 5

Lakkhaṇahārasampāta

Tattha katamo lakkhaṇo hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. "Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti idaṃ satindriyaṃ, satindriye gahite gahitāni bhavanti pañcindriyāni. "Sammādiṭṭhipurekkhāro"ti sammādiṭṭhiyā gahitāya gahito bhavati ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Taṃ kissa hetu? Sammādiṭṭhito hi sammāsaṅkappo pabhavati, sammāsaṅkappato sammāvācā pabhavati, sammāvācāto sammākammanto pabhavati, sammākammantato sammāājīvo pabhavati, sammāājīvato sammāvāyāmo pabhavati, sammāvāyāmato sammāsati pabhavati, sammāsatito sammāsamādhi pabhavati, sammāsamādhito sammāvimutti pabhavati, sammāvimuttito sammāvimuttiñāṇadassanaṃ pabhavati.

Niyutto lakkhaṇo hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 7

Āvaṭṭahāravibhaṅga

Tattha katamo āvaṭṭo hāro? "Ekamhi padaṭṭhāne"ti ayaṃ.

"Ārambhatha nikkamatha, Yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, Naḷāgāraṃva kuñjaro"ti.

"Ārambhatha nikkamathā"ti vīriyassa padaṭṭhānaṃ. "Yuñjatha buddhasāsane"ti samādhissa padaṭṭhānaṃ. "Dhunātha maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro"ti paññāya padaṭṭhānaṃ. "Ārambhatha nikkamathā"ti vīriyindriyassa padaṭṭhānaṃ. "Yuñjatha buddhasāsane"ti samādhindriyassa padaṭṭhānaṃ. "Dhunātha maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro"ti paññindriyassa padaṭṭhānaṃ. Imāni padaṭṭhānāni desanā.

Ayuñjantānaṃ vā sattānaṃ yoge, yuñjantānaṃ vā ārambho.

Tattha ye na yuñjanti, te pamādamūlakā na yuñjanti. So pamādo duvidho taṇhāmūlako avijjāmūlako ca. Tattha avijjāmūlako yena aññāṇena nivuto ñeyyaṭṭhānaṃ nappajānāti pañcakkhandhā uppādavayadhammāti, ayaṃ avijjāmūlako. Yo taṇhāmūlako, so tividho anuppannānaṃ bhogānaṃ uppādāya pariyesanto pamādaṃ āpajjati, uppannānaṃ bhogānaṃ ārakkhanimittaṃ paribhoganimittañca pamādaṃ āpajjati ayaṃ loke catubbidho pamādo ekavidho avijjāya tividho taṇhāya. Tattha avijjāya nāmakāyo padaṭṭhānaṃ. Taṇhāya rūpakāyo padaṭṭhānaṃ. Taṃ kissa hetu, rūpīsu bhavesu ajjhosānaṃ, arūpīsu sammoho? Tattha rūpakāyo rūpakkhandho nāmakāyo cattāro arūpino khandhā. Ime pañcakkhandhā katamena upādānena saupādānā, taṇhāya ca avijjāya ca? Tattha taṇhā dve upādānāni kāmupādānañca sīlabbatupādānañca. Avijjā dve upādānāni diṭṭhupādānañca attavādupādānañca. Imehi catūhi upādānehi ye saupādānā khandhā, idaṃ dukkhaṃ. Cattāri upādānāni, ayaṃ samudayo. Pañcakkhandhā dukkhaṃ. Tesaṃ bhagavā pariññāya pahānāya ca dhammaṃ deseti dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya.

Tattha yo tividho taṇhāmūlako pamādo anuppannānaṃ bhogānaṃ uppādāya pariyesati, uppannānaṃ bhogānaṃ ārakkhaṇañca karoti paribhoganimittañca, tassa sampaṭivedhena rakkhaṇā paṭisaṃharaṇā, ayaṃ samatho.

So kathaṃ bhavati? Yadā jānāti kāmānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato okārañca saṃkilesañca vodānañca nekkhamme ca ānisaṃsaṃ. Tattha yā vīmaṃsā upaparikkhā ayaṃ vipassanā. Ime dve dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti samatho ca vipassanā ca. Imesu dvīsu dhammesu bhāviyamānesu dve dhammā pahīyanti taṇhā ca avijjā ca, imesu dvīsu dhammesu pahīnesu cattāri upādānāni nirujjhanti. Upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Iti purimakāni ca dve saccāni dukkhaṃ samudayo ca, samatho ca vipassanā ca maggo. Bhavanirodho nibbānaṃ imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā "ārambhatha nikkamathā"ti.

"Yathāpi mūle anupaddave daḷhe, Chinnopi rukkho punareva rūhati; Evampi taṇhānusaye anūhate, Nibbattatī dukkhamidaṃ punappunaṃ".

Ayaṃ taṇhānusayo. Katamassā taṇhāya? Bhavataṇhāya. Yo etassa dhammassa paccayo ayaṃ avijjā. Avijjāpaccayā hi bhavataṇhā. Ime dve kilesā taṇhā ca avijjā ca. Tāni cattāri upādānāni tehi catūhi upādānehi ye saupādānā khandhā, idaṃ dukkhaṃ. Cattāri upādānāni ayaṃ samudayo. Pañcakkhandhā dukkhaṃ. Tesaṃ bhagavā pariññāya ca pahānāya ca dhammaṃ deseti dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya.

Yena taṇhānusayaṃ samūhanati, ayaṃ samatho. Yena taṇhānusayassa paccayaṃ avijjaṃ vārayati, ayaṃ vipassanā. Ime dve dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti samatho ca vipassanā ca. Tattha samathassa phalaṃ rāgavirāgā cetovimutti, vipassanāya phalaṃ avijjāvirāgā paññāvimutti. Iti purimakāni ca dve saccāni dukkhaṃ samudayo ca, samatho vipassanā ca maggo, dve ca vimuttiyo nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā "yathāpi mūle"ti.

"Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodāpanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanan"ti.

Sabbapāpaṃ nāma tīṇi duccaritāni kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ, te dasa akusalakammapathā pāṇātipāto adinnādānaṃ kāmesumicchācāro musāvādo pisuṇā vācā pharusā vācā samphappalāpo abhijjhā byāpādo micchādiṭṭhi, tāni dve kammāni cetanā cetasikañca. Tattha yo ca pāṇātipāto yā ca pisuṇā vācā yā ca pharusā

vācā, idaṃ dosasamuṭṭhānaṃ. Yañca adinnādānaṃ yo ca kāmesumicchācāro yo ca musāvādo, idaṃ lobhasamuṭṭhānaṃ, yo samphappalāpo, idaṃ mohasamuṭṭhānaṃ. Imāni satta kāraṇāni cetanākammaṃ. Yā abhijjhā, ayaṃ lobho akusalamūlaṃ. Yo byāpādo, ayaṃ doso akusalamūlaṃ. Yā micchādiṭṭhi, ayaṃ micchāmaggo. Imāni tīṇi kāraṇāni cetasikakammaṃ. Tenāha "cetanākammaṃ cetasikakamman"ti.

Akusalamūlaṃ payogaṃ gacchantaṃ catubbidhaṃ agatiṃ gacchati chandā dosā bhayā mohā. Tattha yaṃ chandā agatiṃ gacchati, idaṃ lobhasamuṭṭhānaṃ. Yaṃ dosā agatiṃ gacchati, idaṃ dosasamuṭṭhānaṃ. Yaṃ bhayā ca mohā ca agatiṃ gacchati, idaṃ mohasamuṭṭhānaṃ. Tattha lobho asubhāya pahīyati. Doso mettāya. Moho paññāya. Tathā lobho upekkhāya pahīyati. Doso mettāya ca karuṇāya ca. Moho muditāya pahānaṃ abbhatthaṃ gacchati. Tenāha bhagavā "sabbapāpassa akaraṇan"ti.

Sabbapāpaṃ nāma aṭṭha micchattāni micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā micchākammanto micchāājīvo micchāvāyāmo micchāsati micchāsamādhi, idaṃ vuccati sabbapāpaṃ. Imesaṃ aṭṭhannaṃ micchattānaṃ yā akiriyā akaraṇaṃ anajjhācāro, idaṃ vuccati sabbapāpassa akaraṇaṃ.

Aṭṭhasu micchattesu pahīnesu aṭṭha sammattāni sampajjanti. Aṭṭhannaṃ sammattānaṃ yā kiriyā karaṇaṃ sampādanaṃ, ayaṃ vuccati kusalassa upasampadā. Sacittapariyodāpananti atītassa maggassa bhāvanākiriyaṃ dassayati, citte pariyodāpite pañcakkhandhā pariyodāpitā bhavanti, evañhi bhagavā āha— "cetovisuddhatthaṃ, bhikkhave, tathāgate brahmacariyaṃ vussatī"ti. Duvidhā hi pariyodāpanā nīvaraṇappahānañca anusayasamugghāto ca. Dve pariyodāpanabhūmiyo dassanabhūmi ca, bhāvanābhūmi ca, tattha yaṃ paṭivedhena pariyodāpeti, idaṃ dukkhaṃ. Yato pariyodāpeti, ayaṃ samudayo. Yena pariyodāpeti, ayaṃ maggo. Yaṃ pariyodāpitaṃ, ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā "sabbapāpassa akaraṇan"ti.

"Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Chattaṃ mahantaṃ yatha vassakāle; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī"ti.

Dhammo nāma duvidho indriyasaṃvaro maggo ca. Duggati nāma duvidhā devamanusse vā upanidhāya apāyā duggati, nibbānaṃ vā up-

anidhāya sabbā upapattiyo duggati. Tattha yā saṃvarasīle akhaṇḍakāritā, ayaṃ dhammo suciṇṇo apāyehi rakkhati. Evaṃ bhagavā āha—"dvemā, bhikkhave, sīlavato gatiyo devā ca manussā ca". Evañca nāḷandāyaṃ nigame asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca—

"Brāhmaṇā, bhante, pacchābhūmakā kāmaṇḍalukā sevālamālikā udakorohakā aggiparicārakā, te mataṃ kālaṅkataṃ uyyāpenti nāma, saññāpenti nāma, saggaṃ nāma okkāmenti. Bhagavā pana, bhante, arahaṃ sammāsambuddho pahoti tathā kātuṃ, yathā sabbo loko kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyā"ti.

"Tena hi, gāmaṇi, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsīti.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, idhassa puriso pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhiko, tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya 'ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatū'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu so puriso mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetuvā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyā"ti. "No hetaṃ, bhante".

"Seyyathāpi, gāmaṇi, puriso mahatiṃ puthusilaṃ gambhīre udakarahade pakkhipeyya, tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya 'ummujja, bho, puthusile, uplava bho puthusile, thalamuplava, bho puthusile'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu sā mahatī puthusilā mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā ummujjeyya vā uplaveyya vā thalaṃ vā uplaveyyā"ti. "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, gāmaṇi, yo so puriso pāṇātipātī ... pe ... micchādiṭṭhiko, kiñcāpi naṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya 'ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatū'ti. Atha kho so puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, idhassa puriso pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato kāmesumicchācārā paṭivirato musāvādā paṭivirato pisuṇāya vācāya paṭivirato pharusāya vācāya paṭivirato samphap-

palāpā paṭivirato anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhiko, tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya ‘ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatū’ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu so puriso mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyā”ti. “No hetaṃ, bhante”.

“Seyyathāpi, gāmaṇi, puriso sappikumbhaṃ vā telakumbhaṃ vā gambhīre udakarahade ogāhetvā bhindeyya. Tatra yāssa sakkharakaṭhalaṃ, sā adhogāmī assa. Yañca khvassa tatra sappi vā telaṃ vā, taṃ uddhaṅgāmi assa. Tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya ‘osīda, bho sappitela, saṃsīda, bho sappitela, adho gaccha, bho sappitelā’ti. Taṃ kiṃ maññasi gāmaṇi, api nu taṃ sappitelaṃ mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikaṃ anuparisakkanahetu vā ‘osīdeyya vā saṃsīdeyya vā adho vā gaccheyyā’”ti. “No hetaṃ, bhante”.

“Evameva kho, gāmaṇi, yo so puriso pāṇātipātā paṭivirato … pe … sammādiṭṭhiko, kiñcāpi naṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya ‘ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatū’”ti. Atha kho so puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Iti dhammo suciṇṇo apāyehi rakkhati. Tattha yā maggassa tikkhatā adhimattatā, ayaṃ dhammo suciṇṇo sabbāhi upapattīhi rakkhati. Evaṃ bhagavā āha—

“Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro; Sammādiṭṭhipurekkhāro, ñatvāna udayabbayaṃ; Thinamiddhābhibhū bhikkhu, sabbā duggatiyo jahe”ti.

Tattha duggatīnaṃ hetu taṇhā ca avijjā ca, tāni cattāri upādānāni, tehi catūhi upādānehi ye saupādānā khandhā, idaṃ dukkhaṃ. Cattāri upādānāni, ayaṃ samudayo. Pañcakkhandhā dukkhaṃ, tesaṃ bhagavā pariññāya ca pahānāya ca dhammaṃ deseti dukkhassa pariññāya samudayassa pahānāya. Tattha taṇhāya pañcindriyāni rūpīni padaṭṭhānaṃ. Avijjāya manindriyaṃ padaṭṭhānaṃ. Pañcindriyāni rūpīni rakkhanto samādhiṃ bhāvayati, taṇhañca niggaṇhāti. Manin-

driyaṃ rakkhanto vipassanaṃ bhāvayati, avijjañca niggaṇhāti. Taṇhāniggahena dve upādānāni pahīyanti kāmupādānañca sīlabbatupādānañca. Avijjāniggahena dve upādānāni pahīyanti diṭṭhupādānañca attavādupādānañca. Catūsu upādānesu pahīnesu dve dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti samatho ca vipassanā ca. Idaṃ vuccati brahmacariyanti.

Tattha brahmacariyassa phalaṃ cattāri sāmaññaphalāni sotāpattiphalaṃ sakadāgāmiphalaṃ anāgāmiphalaṃ arahattaṃ aggaphalaṃ. Imāni cattāri brahmacariyassa phalāni. Iti purimakāni ca dve saccāni dukkhaṃ samudayo ca. Samatho ca vipassanā ca brahmacariyañca maggo, brahmacariyassa phalāni ca tadārammaṇā ca asaṅkhatādhātu nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha bhagavā "dhammo have rakkhatī"ti.

Tattha yaṃ paṭivedhena rakkhati, idaṃ dukkhaṃ. Yato rakkhati, ayaṃ samudayo. Yena rakkhati, ayaṃ maggo. Yaṃ rakkhati, ayaṃ nirodho. Imāni cattāri saccāni. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "ekamhi padaṭṭhāne"ti.

Niyutto āvaṭṭo hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 2

Vicayahāravibhaṅga

Tattha katamo vicayo hāro? "Yaṃ pucchitañca vissajjitañcā"ti gāthā, ayaṃ vicayo hāro.

Kiṃ vicinati? Padaṃ vicinati, pañhaṃ vicinati, visajjanaṃ vicinati, pubbāparaṃ vicinati, assādaṃ vicinati, ādīnavaṃ vicinati, nissaraṇaṃ vicinati, phalaṃ vicinati, upāyaṃ vicinati, āṇattiṃ vicinati, anugītiṃ vicinati, sabbe nava suttante vicinati. Yathā kiṃ bhave, yathā āyasmā ajito pārāyane bhagavantaṃ pañhaṃ pucchati—

"Kenassu nivuto loko, (iccāyasmā ajito) Kenassu nappakāsati; Kissābhilepanaṃ brūsi, Kiṃ su tassa mahabbhayan"ti.

Imāni cattāri padāni pucchitāni, so eko pañho. Kasmā? Ekavatthupariggahā, evañhi āha—"kenassu nivuto loko"ti lokādhiṭṭhānaṃ pucchati, "kenassu nappakāsatī"ti lokassa appakāsanaṃ pucchati, "kissābhilepanaṃ brūsī"ti lokassa abhilepanaṃ pucchati, "kiṃsu tassa mahabbhayan"ti tasseva lokassa mahābhayaṃ pucchati. Loko tividho kilesaloko bhavaloko indriyaloko.

Tattha visajjanā—

"Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā) Vivicchā pamādā nappakāsati; Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayan"ti.

Imāni cattāri padāni imehi catūhi padehi visajjitāni paṭhamaṃ paṭhamena, dutiyaṃ dutiyena, tatiyaṃ tatiyena, catutthaṃ catutthena.

"Kenassu nivuto loko"ti pañhe "avijjāya nivuto loko"ti visajjanā. Nīvaraṇehi nivuto loko, avijjānīvaraṇā hi sabbe sattā. Yathāha bhagavā "sabbasattānaṃ, bhikkhave, sabbapāṇānaṃ sabbabhūtānaṃ pariyāyato ekameva nīvaraṇaṃ vadāmi yadidaṃ avijjā, avijjānīvaraṇā hi sabbe sattā. Sabbasova, bhikkhave, avijjāya nirodhā cāgā paṭinissaggā natthi sattānaṃ nīvaraṇanti vadāmī"ti. Tena ca paṭhamassa padassa visajjanā yuttā.

"Kenassu nappakāsatī"ti pañhe "vivicchā pamādā nappakāsatī"ti visajjanā. Yo puggalo nīvaraṇehi nivuto, so vivicchati. Vivicchā nāma vuccati vicikicchā. So vicikicchanto nābhisaddahati, na abhisaddahanto vīriyaṃ nārabhati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya. So idhappamādamanuyutto viharati pamatto, sukke dhamme na uppādiyati, tassa te anuppādiyamānā nappakāsanti, yathāha bhagavā—

"Dūre santo pakāsanti, himavantova pabbato; Asantettha na dissanti, rattiṃ khittā yathā sarā; Te guṇehi pakāsanti, kittiyā ca yasena cā"ti.

Tena ca dutiyassa padassa visajjanā yuttā.

"Kissābhilepanaṃ brūsī"ti pañhe "jappābhilepanaṃ brūmī"ti visajjanā. Jappā nāma vuccati taṇhā. Sā kathaṃ abhilimpati? Yathāha bhagavā—

"Ratto atthaṃ na jānāti, ratto dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ rāgo sahate naran"ti.

Sāyaṃ taṇhā āsattibahulassa puggalassa "evaṃ abhijappā"ti karitvā tattha loko abhilitto nāma bhavati, tena ca tatiyassa padassa visajjanā yuttā.

"Kiṃ su tassa mahabbhayan"ti pañhe "dukkhamassa mahabbhayan"ti visajjanā. Duvidhaṃ dukkhaṃ—kāyikañca cetasikañca. Yaṃ kāyikaṃ idaṃ dukkhaṃ, yaṃ cetasikaṃ idaṃ domanassaṃ. Sabbe sattā hi dukkhassa ubbijjanti, natthi bhayaṃ dukkhena samasamaṃ, kuto vā

pana tassa uttaritaraṃ? Tisso dukkhatā— dukkhadukkhatā saṅkhāradukkhatā vipariṇāmadukkhatā. Tattha loko odhaso kadāci karahaci dukkhadukkhatāya muccati. Tathā vipariṇāmadukkhatāya. Taṃ kissa hetu? Honti loke appābādhāpi dīghāyukāpi. Saṅkhāradukkhatāya pana loko anupādisesāya nibbānadhātuyā muccati, tasmā saṅkhāradukkhatā dukkhaṃ lokassāti katvā dukkhamassa mahabbhayanti. Tena ca catutthassa padassa visajjanā yuttā. Tenāha bhagavā "avijjāya nivuto loko"ti.

"Savanti sabbadhi sotā, (iccāyasmā ajito) Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, Kena sotā pidhīyare".

Imāni cattāri padāni pucchitāni. Te dve pañhā. Kasmā? Ime hi batvādhivacanena pucchitā. Evaṃ samāpannassa lokassa evaṃ saṃkiliṭṭhassa kiṃ lokassa vodānaṃ vuṭṭhānamiti, evañhi āha.

Savanti sabbadhi sotāti asamāhitassa savanti abhijjhābyāpādappamādabahulassa. Tattha yā abhijjhā ayaṃ lobho akusalamūlaṃ, yo byāpādo ayaṃ doso akusalamūlaṃ, yo pamādo ayaṃ moho akusalamūlaṃ. Tassevaṃ asamāhitassa chasu āyatanesu taṇhā savanti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā, yathāha bhagavā—

"Savatī"ti ca kho, bhikkhave, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ. Cakkhu savati manāpikesu rūpesu, amanāpikesu paṭihaññatīti. Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano savati manāpikesu dhammesu amanāpikesu paṭihaññatīti. Iti sabbā ca savati, sabbathā ca savati. Tenāha "savanti sabbadhi sotā"ti.

"Sotānaṃ kiṃ nivāraṇan"ti pariyuṭṭhānavighātaṃ pucchati, idaṃ vodānaṃ. "Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, kena sotā pidhīyare"ti anusayasamugghātaṃ pucchati, idaṃ vuṭṭhānaṃ.

Tattha visajjanā—

"Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā) Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhīyare"ti.

Kāyagatāya satiyā bhāvitāya bahulīkatāya cakkhu nāviñchati manāpikesu rūpesu, amanāpikesu na paṭihaññati, sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano nāviñchati manāpikesu dhammesu, amanāpikesu na paṭihaññati. Kena kāraṇena? Saṃvutanivāritattā indriyānaṃ. Kena te saṃvutanivāritā? Satiārakkhena. Tenāha bhagavā—"sati tesaṃ nivāraṇan"ti.

Paññāya anusayā pahīyanti, anusayesu pahīnesu pariyuṭṭhānā

pahīyanti. Kissa, anusayassa pahīnattā? Taṃ yathā khandhavantassa rukkhassa anavasesamūluddharaṇe kate pupphaphalapallavaṅkurasantati samucchinnā bhavati. Evaṃ anusayesu pahīnesu pariyuṭṭhānasantati samucchinnā bhavati pidahitā paṭicchannā. Kena? Paññāya. Tenāha bhagavā "paññāyete pidhīyare"ti.

"Paññā ceva sati ca, (iccāyasmā ajito) Nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, Katthetaṃ uparujjhatī"ti.

"Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhatī"ti.

Ayaṃ pañhe anusandhiṃ pucchati. Anusandhiṃ pucchanto kiṃ pucchati? Anupādisesaṃ nibbānadhātuṃ. Tīṇi ca saccāni saṅkhatāni nirodhadhammāni dukkhaṃ samudayo maggo, nirodho asaṅkhato. Tattha samudayo dvīsu bhūmīsu pahīyati dassanabhūmiyā ca bhāvanābhūmiyā ca. Dassanena tīṇi saṃyojanāni pahīyanti sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso, bhāvanāya satta saṃyojanāni pahīyanti kāmacchando byāpādo rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjāvasesā. Tedhātuke imāni dasa saṃyojanāni pañcorambhāgiyāni pañcuddhambhāgiyāni.

Tattha tīṇi saṃyojanāni sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso anaññātaññassāmītindriyaṃ adhiṭṭhāya nirujjhanti. Satta saṃyojanāni kāmacchando byāpādo rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjāvasesā aññindriyaṃ adhiṭṭhāya nirujjhanti. Yaṃ pana evaṃ jānāti "khīṇā me jātī"ti, idaṃ khaye ñāṇaṃ. "Nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāti, idaṃ anuppāde ñāṇaṃ. Imāni dve ñāṇāni aññātāvindriyaṃ. Tattha yañca anaññātaññassāmītindriyaṃ yañca aññindriyaṃ, imāni aggaphalaṃ arahattaṃ pāpuṇantassa nirujjhanti, tattha yañca khaye ñāṇaṃ yañca anuppāde ñāṇaṃ, imāni dve ñāṇāni ekapaññā.

Api ca ārammaṇasaṅketena dve nāmāni labbhanti, "khīṇā me jātī"ti pajānantassa khaye ñāṇanti nāmaṃ labhati, "nāparaṃ itthattāyā"ti pajānantassa anuppāde ñāṇanti nāmaṃ labhati. Sā pajānanaṭṭhena paññā, yathādiṭṭhaṃ apilāpanaṭṭhena sati.

Tattha ye pañcupādānakkhandhā, idaṃ nāmarūpaṃ. Tattha ye phassapañcamakā dhammā, idaṃ nāmaṃ. Yāni pañcindriyāni rūpāni, idaṃ rūpaṃ. Tadubhayaṃ nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ tassa

nirodhaṃ bhagavantaṃ pucchanto āyasmā ajito pārāyane evamāha—

"Paññā ceva sati ca, nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, katthetaṃ uparujjhatī"ti.

Tattha sati ca paññā ca cattāri indriyāni, sati dve indriyāni satindriyañca samādhindriyañca, paññā dve indriyāni paññindriyañca vīriyindriyañca. Yā imesu catūsu indriyesu saddahanā okappanā, idaṃ saddhindriyaṃ. Tattha yā saddhādhipateyyā cittekaggatā, ayaṃ chandasamādhi. Samāhite citte kilesānaṃ vikkhambhanatāya paṭisaṅkhānabalena vā bhāvanābalena vā, idaṃ pahānaṃ. Tattha ye assāsapassāsā vitakkavicārā saññāvedayitā sarasaṅkappā, ime saṅkhārā. Iti purimako ca chandasamādhi, kilesavikkhambhanatāya ca pahānaṃ ime ca saṅkhārā, tadubhayaṃ chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Tattha yā vīriyādhipateyyā cittekaggatā, ayaṃ vīriyasamādhi ... pe ... tattha yā cittādhipateyyā cittekaggatā, ayaṃ cittasamādhi ... pe ... tattha yā vīmaṃsādhipateyyā cittekaggatā, ayaṃ vīmaṃsāsamādhi. Samāhite citte kilesānaṃ vikkhambhanatāya paṭisaṅkhānabalena vā bhāvanābalena vā, idaṃ pahānaṃ. Tattha ye assāsapassāsā vitakkavicārā saññāvedayitā sarasaṅkappā, ime saṅkhārā. Iti purimako ca vīmaṃsāsamādhi, kilesavikkhambhanatāya ca pahānaṃ ime ca saṅkhārā, tadubhayaṃ vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ.

Sabbo samādhi ñāṇamūlako ñāṇapubbaṅgamo ñāṇānuparivatti.

Yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; Yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā.

Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Pañcindriyāni kusalāni cittasahabhūni citte uppajjamāne uppajjanti, citte nirujjhamāne nirujjhanti. Nāmarūpañca viññāṇahetukaṃ viññāṇapaccayā nibbattaṃ, tassa maggena hetu upacchinno, viññāṇaṃ anāhāraṃ anabhinanditaṃ appaṭisandhikaṃ taṃ nirujjhati. Nāmarūpamapi ahetu appaccayaṃ punabbhavaṃ na nibbattayati. Evaṃ viññāṇassa nirodhā paññā ca sati ca nāmarūpañca nirujjhati. Tenāha bhagavā—

"Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparu-

jjhatī”ti.

“Ye ca saṅkhātadhammāse, (iccāyasmā ajito) Ye ca sekkhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, Puṭṭho pabrūhi mārisā”ti.

Imāni tīṇi padāni pucchitāni, te tayo pañhā. Kissa? Sekhāsekhavipassanāpubbaṅgamappahānayogena, evañhi āha. “Ye ca saṅkhātadhammāse”ti arahattaṃ pucchati, “ye ca sekkhā puthū idhā”ti sekhaṃ pucchati, “tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisā”ti vipassanāpubbaṅgamaṃ pahānaṃ pucchati.

Tattha visajjanā—

“Kāmesu nābhigijjheyya, (ajitāti bhagavā) Manasānāvilo siyā; Kusalo sabbadhammānaṃ, Sato bhikkhu paribbaje”ti.

Bhagavato sabbaṃ kāyakammaṃ ñāṇapubbaṅgamaṃ ñāṇānuparivatti, sabbaṃ vacīkammaṃ ñāṇapubbaṅgamaṃ ñāṇānuparivatti, sabbaṃ manokammaṃ ñāṇapubbaṅgamaṃ ñāṇānuparivatti. Atīte aṃse appaṭihataññāṇadassanaṃ, anāgate aṃse appaṭihataññāṇadassanaṃ, paccuppanne aṃse appaṭihataññāṇadassanaṃ.

Ko ca ñāṇadassanassa paṭighāto? Yaṃ anicce dukkhe anattani ca aññāṇaṃ adassanaṃ, ayaṃ ñāṇadassanassa paṭighāto. Yathā idha puriso tārakarūpāni passeyya, no ca gaṇanasaṅketena jāneyya, ayaṃ ñāṇadassanassa paṭighāto.

Bhagavato pana appaṭihataññāṇadassanaṃ, anāvaraṇaññāṇadassanā hi buddhā bhagavanto. Tattha sekhena dvīsu dhammesu cittaṃ rakkhitabbaṃ gedhā ca rajanīyesu dhammesu, dosā ca pariyuṭṭhānīyesu. Tattha yā icchā mucchā patthanā piyāyanā kīḷanā, taṃ bhagavā nivārento evamāha—“kāmesu nābhigijjheyyā”ti.

“Manasānāvilo siyā”ti pariyuṭṭhānavighātaṃ āha. Tathā hi sekho abhigijjhanto asamuppannañca kilesaṃ uppādeti, uppannañca kilesaṃ phātiṃ karoti. Yo pana anāvilasaṅkappo anabhigijjhanto vāyamati, so anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. So uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. So anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. So uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya

vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

Katame anuppannā pāpakā akusalā dhammā? Kāmavitakko byāpādavitakko vihiṃsāvitakko, ime anuppannā pāpakā akusalā dhammā. Katame uppannā pāpakā akusalā dhammā? Anusayā akusalamūlāni, ime uppannā pāpakā akusalā dhammā. Katame anuppannā kusalā dhammā? Yāni sotāpannassa indriyāni, ime anuppannā kusalā dhammā. Katame uppannā kusalā dhammā? Yāni aṭṭhamakassa indriyāni, ime uppannā kusalā dhammā.

Yena kāmavitakkaṃ vāreti, idaṃ satindriyaṃ. Yena byāpādavitakkaṃ vāreti, idaṃ samādhindriyaṃ. Yena vihiṃsāvitakkaṃ vāreti, idaṃ vīriyindriyaṃ. Yena uppannuppanne pāpake akusale dhamme pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti nādhivāseti, idaṃ paññindriyaṃ. Yā imesu catūsu indriyesu saddahanā okappanā, idaṃ saddhindriyaṃ.

Tattha saddhindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catūsu sotāpattiyaṅgesu. Vīriyindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catūsu sammappadhānesu. Satindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catūsu satipaṭṭhānesu. Samādhindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catūsu jhānesu. Paññindriyaṃ kattha daṭṭhabbaṃ? Catūsu ariyasaccesu. Evaṃ sekho sabbehi kusalehi dhammehi appamatto vutto bhagavatā anāvilatāya manasā. Tenāha bhagavā "manasānāvilo siyā"ti.

"Kusalo sabbadhammānan"ti loko nāma tividho kilesaloko bhavaloko indriyaloko. Tattha kilesalokena bhavaloko samudāgacchati, so indriyāni nibbatteti, indriyesu bhāviyamānesu neyyassa pariññā bhavati. Sā duvidhena upaparikkhitabbā dassanapariññāya ca bhāvanāpariññāya ca. Yadā hi sekho ñeyyaṃ parijānāti, tadā nibbidāsahagatehi saññāmanasikārehi neyyaṃ pariññātaṃ bhavati. Tassa dve dhammā kosallaṃ gacchanti—dassanakosallañca bhāvanākosallañca.

Taṃ ñāṇaṃ pañcavidhena veditabbaṃ—abhiññā pariññā pahānaṃ bhāvanā sacchikiriyā. Tattha katamā abhiññā? Yaṃ dhammānaṃ salakkhaṇe ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā ca atthapaṭisambhidā ca, ayaṃ abhiññā.

Tattha katamā pariññā? Evaṃ abhijānitvā yā parijānanā "idaṃ kusalaṃ, idaṃ akusalaṃ, idaṃ sāvajjaṃ, idaṃ anavajjaṃ, idaṃ kaṇhaṃ,

idaṃ sukkaṃ, idaṃ sevitabbaṃ, idaṃ na sevitabbaṃ, ime dhammā evaṃgahitā, idaṃ phalaṃ nibbattenti, tesaṃ evaṃgahitānaṃ ayaṃ attho"ti, ayaṃ pariññā.

Evaṃ parijānitvā tayo dhammā avasiṭṭhā bhavanti pahātabbā bhāvetabbā sacchikātabbā ca. Tattha katame dhammā pahātabbā? Ye akusalā. Tattha katame dhammā bhāvetabbā? Ye kusalā. Tattha katame dhammā sacchikātabbā? Yaṃ asaṅkhataṃ. Yo evaṃ jānāti ayaṃ vuccati atthakusalo dhammakusalo kalyāṇatākusalo phalatākusalo, āyakusalo apāyakusalo upāyakusalo mahatā kosallena samannāgatoti, tenāha bhagavā "kusalo sabbadhammānan"ti.

"Sato bhikkhu paribbaje"ti tena diṭṭhadhammasukhavihāratthaṃ abhikkante paṭikkante ālokite vilokite samiñjite pasārite saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe asite pīte khāyite sāyite uccārapassāvakamme gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhibhāve satena sampajānena vihātabbaṃ. Imā dve cariyā anuññātā bhagavatā ekā visuddhānaṃ, ekā visujjhantānaṃ. Ke visuddhā? Arahanto. Ke visujjhantā? Sekkhā. Katakiccāni hi arahato indriyāni. Yaṃ bojjhaṃ, taṃ catubbidhaṃ dukkhassa pariññābhisamayena samudayassa pahānābhisamayena maggassa bhāvanābhisamayena nirodhassa sacchikiriyābhisamayena, idaṃ catubbidhaṃ bojjhaṃ yo evaṃ jānāti, ayaṃ vuccati sato abhikkamati sato paṭikkamati khayā rāgassa khayā dosassa khayā mohassa. Tenāha bhagavā "sato bhikkhu paribbaje"ti, tenāha—

"Kāmesu nābhigijjheyya, (ajitāti bhagavā) Manasānāvilo siyā; Kusalo sabbadhammānaṃ, Sato bhikkhu paribbaje"ti.

Evaṃ pucchitabbaṃ, evaṃ visajjitabbaṃ. Suttassa ca anugīti atthato ca byañjanato ca samānetabbā. Atthāpagataṃ hi byañjanaṃ samphappalāpaṃ bhavati. Dunnikkhittassa padabyañjanassa atthopi dunnayo bhavati, tasmā atthabyañjanūpetaṃ saṅgāyitabbaṃ. Suttañca pavicinitabbaṃ. Kiṃ idaṃ suttaṃ āhacca vacanaṃ anusandhivacanaṃ nītatthaṃ neyyatthaṃ saṃkilesabhāgiyaṃ nibbedhabhāgiyaṃ asekkhabhāgiyaṃ? Kuhiṃ imassa suttassa sabbāni saccāni passitabbāni, ādimajjhapariyosāneti? Evaṃ suttaṃ pavicetabbaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano—"yaṃ pucchitañca vissajjitañca, suttassa yā ca anugītī"ti.

Niyutto vicayo hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 8

Vibhattihārasampāta

Tattha katamo vibhattihārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. Kusalapakkho kusalapakkhena niddisitabbo. Akusalapakkho akusalapakkhena niddisitabbo.

Niyutto vibhattihārasampāto.

Netti

5. Nayasamuṭṭhāna

Tattha katamaṃ nayasamuṭṭhānaṃ? Pubbā koṭi na paññāyati avijjāya ca bhavataṇhāya ca, tattha avijjānīvaraṇaṃ taṇhāsaṃyojanaṃ. Avijjānīvaraṇā sattā avijjāsaṃyuttā avijjāpakkhena vicaranti, te vuccanti diṭṭhicaritāti. Taṇhāsaṃyojanā sattā taṇhāsaṃyuttā taṇhāpakkhena vicaranti, te vuccanti taṇhācaritāti. Diṭṭhicaritā ito bahiddhā pabbajitā attakilamathānuyogamanuyuttā viharanti. Taṇhācaritā ito bahiddhā pabbajitā kāmesu kāmasukhallikānuyogamanuyuttā viharanti.

Tattha kiṃkāraṇaṃ yaṃ diṭṭhicaritā ito bahiddhā pabbajitā attakilamathānuyogamanuyuttā viharanti, taṇhācaritā ito bahiddhā pabbajitā kāmesu kāmasukhallikānuyogamanuyuttā viharanti? Ito bahiddhā natthi saccavavatthānaṃ, kuto catusaccappakāsanā vā samathavipassanākosallaṃ vā upasamasukhappatti vā. Te upasamasukhassa anabhiññā viparītacetā evamāhaṃsu "natthi sukhena sukhaṃ, dukkhena nāma sukhaṃ adhigantabban"ti. Yo kāme paṭisevati, so lokaṃ vaḍḍhayati, yo lokaṃ vaḍḍhayati, so bahuṃ puññaṃ pasavatīti te evaṃsaññī evaṃdiṭṭhī dukkhena sukhaṃ patthayamānā kāmesu puññasaññī attakilamathānuyogamanuyuttā ca viharanti kāmasukhallikānuyogamanuyuttā ca, te tadabhiññā santā rogameva vaḍḍhayanti, gaṇḍameva vaḍḍhayanti, sallameva vaḍḍhayanti, te rogābhitunnā gaṇḍapaṭipīḷitā sallānuviddhā nirayatiracchānayonipetāsuresu ummujjanimujjāni karontā ugghātanigghātaṃ paccanubhontā rogagaṇḍasallabhesajjaṃ na vindanti. Tattha attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca saṃkileso, samathavipassanā vodānaṃ. Attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca rogo, samathavipassanā roganigghātakabhesajjaṃ. Attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca gaṇḍo, samathavipas-

sanā gaṇḍanigghātakabhesajjaṃ. Attakilamathānuyogo kāmasukhallikānuyogo ca sallo, samathavipassanā salluddharaṇabhesajjaṃ.

Tattha saṃkileso dukkhaṃ, tadabhisaṅgo taṇhā samudayo, taṇhānirodho dukkhanirodho, samathavipassanā dukkhanirodhagāminī paṭipadā, imāni cattāri saccāni. Dukkhaṃ pariññeyyaṃ, samudayo pahātabbo, maggo bhāvetabbo, nirodho sacchikātabbo.

Tattha diṭṭhicaritā rūpaṃ attato upagacchanti. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato upagacchanti. Taṇhācaritā rūpavantaṃ attānaṃ upagacchanti. Attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ, vedanāvantaṃ ... pe ... saññāvantaṃ ... saṅkhāravantaṃ ... viññāṇavantaṃ attānaṃ upagacchanti, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ, ayaṃ vuccati vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi.

Tassā paṭipakkho lokuttarā sammādiṭṭhi, anvāyikā sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi, ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Te tayo khandhā sīlakkhandho samādhikkhandho paññākkhandho. Sīlakkhandho samādhikkhandho ca samatho, paññākkhandho vipassanā. Tattha sakkāyo dukkhaṃ, sakkāyasamudayo dukkhasamudayo, sakkāyanirodho dukkhanirodho, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhanirodhagāminī paṭipadā, imāni cattāri saccāni. Dukkhaṃ pariññeyyaṃ, samudayo pahātabbo, maggo bhāvetabbo, nirodho sacchikātabbo.

Tattha ye rūpaṃ attato upagacchanti. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato upagacchanti. Ime vuccanti "ucchedavādino"ti. Ye rūpavantaṃ attānaṃ upagacchanti. Attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Ye vedanāvantaṃ ... pe ... ye saññāvantaṃ ... ye saṅkhāravantaṃ ... ye viññāṇavantaṃ attānaṃ upagacchanti, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Ime vuccanti "sassatavādino"ti, tattha ucchedasassatavādā ubho antā, ayaṃ saṃsārapavatti. Tassa paṭipakkho majjhimā paṭipadā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, ayaṃ saṃsāranivatti. Tattha pavatti dukkhaṃ, tadabhisaṅgo taṇhā samudayo, taṇhānirodho dukkhanirodho, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhanirodhagāminī paṭipadā, imāni cattāri saccāni. Dukkhaṃ pariññeyyaṃ, samudayo pahātabbo, maggo bhāvetabbo, nirodho sacchikātabbo.

Tattha ucchedasassataṃ samāsato vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, vitthārato dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni, tesaṃ paṭipakkho tecattālīsaṃ bod-

hipakkhiyā dhammā aṭṭha vimokkhā dasa kasiṇāyatanāni. Dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni mohajālaṃ anādianidhanappavattaṃ. Tecattālīsaṃ bodhipakkhiyā dhammā ñāṇavajiraṃ mohajālappadālanaṃ. Tattha moho avijjā, jālaṃ bhavataṇhā, tena vuccati "pubbā koṭi na paññāyati avijjāya ca bhavataṇhāya cā"ti.

Tattha diṭṭhicarito asmiṃ sāsane pabbajito sallekhānusantatavutti bhavati sallekhe tibbagāravo. Taṇhācarito asmiṃ sāsane pabbajito sikkhānusantatavutti bhavati sikkhāya tibbagāravo. Diṭṭhicarito sammattaniyāmaṃ okkamanto dhammānusārī bhavati. Taṇhācarito sammattaniyāmaṃ okkamanto saddhānusārī bhavati, diṭṭhicarito sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyāti. Taṇhācarito dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyāti.

Tattha kiṃkāraṇaṃ, yaṃ taṇhācarito dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyāti, tassa hi kāmā apariccattā bhavanti, so kāmehi viveciyamāno dukkhena paṭinissarati dandhañca dhammaṃ ājānāti? Yo panāyaṃ diṭṭhicarito ayaṃ āditoyeva kāmehi anatthiko bhavati. So tato viveciyamāno khippañca paṭinissarati, khippañca dhammaṃ ājānāti. Dukkhāpi paṭipadā duvidhā dandhābhiññā ca khippābhiññā ca. Sukhāpi paṭipadā duvidhā dandhābhiññā ca khippābhiññā ca. Sattāpi duvidhā mudindriyāpi tikkhindriyāpi. Ye mudindriyā, te dandhañca paṭinissaranti dandhañca dhammaṃ ājānanti. Ye tikkhindriyā, te khippañca paṭinissaranti, khippañca dhammaṃ ājānanti, imā catasso paṭipadā. Ye hi keci niyyiṃsu vā niyyanti vā niyyissanti vā, te imāhi eva catūhi paṭipadāhi. Evaṃ ariyā catukkamaggaṃ paññāpenti abudhajanasevitāya bālakantāya rattavāsiniyā nandiyā bhavataṇhāya avaṭṭanatthaṃ. Ayaṃ vuccati nandiyāvaṭṭassa nayassa bhūmīti, tenāha "taṇhañca avijjampi ca samathenā"ti.

Veyyākaraṇesu hi ye kusalākusalāti te duvidhā upaparikkhitabbā—lokavaṭṭānusārī ca lokavivaṭṭānusārī ca. Vaṭṭaṃ nāma saṃsāro. Vivaṭṭaṃ nibbānaṃ. Kammakilesā hetu saṃsārassa. Tattha kammaṃ cetanā cetasikañca niddisitabbaṃ. Taṃ kathaṃ daṭṭhabbaṃ? Upacayena sabbepi kilesā catūhi vipallāsehi niddisitabbā. Te kattha daṭṭhabbā? Dasa vatthuke kilesapuñje. Katamāni dasa vatthūni? Cattāro āhārā, cattāro vipallāsā, cattāri upādānāni, cattāro yogā, cattāro ganthā, cattāro āsavā, cattāro oghā, cattāro sallā, catasso viññāṇaṭṭhitiyo cat-

tāri agatigamanāni. Paṭhame āhāre paṭhamo vipallāso, dutiye āhāre dutiyo vipallāso, tatiye āhāre tatiyo vipallāso, catutthe āhāre catuttho vipallāso. Paṭhame vipallāse paṭhamaṃ upādānaṃ. Dutiye vipallāse dutiyaṃ upādānaṃ, tatiye vipallāse tatiyaṃ upādānaṃ, catutthe vipallāse catutthaṃ upādānaṃ. Paṭhame upādāne paṭhamo yogo, dutiye upādāne dutiyo yogo, tatiye upādāne tatiyo yogo, catutthe upādāne catuttho yogo. Paṭhame yoge paṭhamo gantho, dutiye yoge dutiyo gantho, tatiye yoge tatiyo gantho, catutthe yoge catuttho gantho. Paṭhame ganthe paṭhamo āsavo, dutiye ganthe dutiyo āsavo, tatiye ganthe tatiyo āsavo, catutthe ganthe catuttho āsavo. Paṭhame āsave paṭhamo ogho, dutiye āsave dutiyo ogho, tatiye āsave tatiyo ogho, catutthe āsave catuttho ogho. Paṭhame oghe paṭhamo sallo, dutiye oghe dutiyo sallo, tatiye oghe tatiyo sallo, catutthe oghe catuttho sallo. Paṭhame salle paṭhamā viññāṇaṭṭhiti, dutiye salle dutiyā viññāṇaṭṭhiti, tatiye salle tatiyā viññāṇaṭṭhiti, catutthe salle catutthī viññāṇaṭṭhiti. Paṭhamāyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ paṭhamaṃ agatigamanaṃ, dutiyāyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ dutiyaṃ agatigamanaṃ, tatiyāyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ tatiyaṃ agatigamanaṃ, catutthiyaṃ viññāṇaṭṭhitiyaṃ catutthaṃ agatigamanaṃ.

Tattha yo ca kabaḷīkāro āhāro phasso āhāro, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca manosañcetanāhāro yo ca viññāṇāhāro, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca "asubhe subhan"ti vipallāso, yo ca "dukkhe sukhan"ti vipallāso, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca "anicce niccan"ti vipallāso, yo ca "anattani attā"ti vipallāso, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yañca kāmupādānaṃ yañca bhavupādānaṃ, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yañca diṭṭhupādānaṃ yañca attavādupādānaṃ, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca kāmayogo, yo ca bhavayogo, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca diṭṭhiyogo, yo ca avijjāyogo, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca abhijjhākāyagantho, yo ca byāpādo kāyagantho, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca parāmāsakāyagantho, yo ca idaṃsaccābhinivesakāyagantho, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca kāmāsavo, yo ca bhavāsavo, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca diṭṭhāsavo, yo ca avijjāsavo, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca kāmogho, yo ca bhavogho,

ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca diṭṭhogho, yo ca avijjogho, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yo ca rāgasallo, yo ca dosasallo, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yo ca mānasallo, yo ca mohasallo, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yā ca rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti, yā ca vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yā ca saññūpagā viññāṇaṭṭhiti, yā ca saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā. Tattha yañca chandā agatigamanaṃ yañca dosā agatigamanaṃ, ime taṇhācaritassa puggalassa upakkilesā. Yañca bhayā agatigamanaṃ, yañca mohā agatigamanaṃ, ime diṭṭhicaritassa puggalassa upakkilesā.

Tattha kabaḷīkāre āhāre "asubhe subhan"ti vipallāso, phasse āhāre "dukkhe sukhan"ti vipallāso, viññāṇe āhāre "anicce niccan"ti vipallāso, manosañcetanāya āhāre "anattani attā"ti vipallāso. Paṭhame vipallāse ṭhito kāme upādiyati, idaṃ vuccati kāmupādānaṃ; dutiye vipallāse ṭhito anāgataṃ bhavaṃ upādiyati, idaṃ vuccati bhavupādānaṃ; tatiye vipallāse ṭhito saṃsārābhinandiniṃ diṭṭhiṃ upādiyati, idaṃ vuccati diṭṭhupādānaṃ; catutthe vipallāse ṭhito attānaṃ kappiyaṃ upādiyati, idaṃ vuccati attavādupādānaṃ.

Kāmupādānena kāmehi saṃyujjati, ayaṃ vuccati kāmayogo; bhavupādānena bhavehi saṃyujjati, ayaṃ vuccati bhavayogo; diṭṭhupādānena pāpikāya diṭṭhiyā saṃyujjati, ayaṃ vuccati diṭṭhiyogo; attavādupādānena avijjāya saṃyujjati, ayaṃ vuccati avijjāyogo.

Paṭhame yoge ṭhito abhijjhāya kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati abhijjhākāyagantho; dutiye yoge ṭhito byāpādena kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati byāpādakāyagantho; tatiye yoge ṭhito parāmāsena kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati parāmāsakāyagantho; catutthe yoge ṭhito idaṃsaccābhinivesena kāyaṃ ganthati, ayaṃ vuccati idaṃsaccābhinivesakāyagantho.

Tassa evaṃganthitā kilesā āsavanti. Kuto ca vuccati āsavantīti? Anusayato vā pariyuṭṭhānato vā. Tattha abhijjhākāyaganthena kāmāsavo, byāpādakāyaganthena bhavāsavo, parāmāsakāyaganthena diṭṭhāsavo, idaṃsaccābhinivesakāyaganthena avijjāsavo.

Tassa ime cattāro āsavā vepullaṃ gatā oghā bhavanti. Iti āsavavepullā oghavepullaṃ. Tattha kāmāsavena kāmogho, bhavāsavena bhavogho, diṭṭhāsavena diṭṭhogho, avijjāsavena avijjogho.

Tassa ime cattāro oghā anusayasahagatā ajjhāsayaṃ anupaviṭṭhā hadayaṃ āhacca tiṭṭhanti, tena vuccanti sallāiti. Tattha kāmoghena rāgasallo, bhavoghena dosasallo, diṭṭhoghena mānasallo, avijjoghena mohasallo.

Tassa imehi catūhi sallehi pariyādinnaṃ viññāṇaṃ catūsu dhammesu saṇṭhahati rūpe vedanāya saññāya saṅkhāresu. Tattha rāgasallena nandūpasecanena viññāṇena rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti, dosasallena nandūpasecanena viññāṇena vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti, mānasallena nandūpasecanena viññāṇena saññūpagā viññāṇaṭṭhiti, mohasallena nandūpasecanena viññāṇena saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti.

Tassa imāhi catūhi viññāṇaṭṭhitīhi upatthaddhaṃ viññāṇaṃ catūhi dhammehi agatiṃ gacchati chandā dosā bhayā mohā. Tattha rāgena chandāgatiṃ gacchati, dosena dosāgatiṃ gacchati, bhayena bhayāgatiṃ gacchati, mohena mohāgatiṃ gacchati. Iti kho tañca kammaṃ ime ca kilesā, esa hetu saṃsārassa, evaṃ sabbe kilesā catūhi vipallāsehi niddisitabbā.

Tattha imā catasso disā kabaḷīkāro āhāro "asubhe subhan"ti vipallāso, kāmupādānaṃ, kāmayogo, abhijjhākāyagantho, kāmāsavo, kāmogho, rāgasallo, rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti, chandā agatigamananti paṭhamā disā.

Phasso āhāro "dukkhe sukhan"ti vipallāso, bhavupādānaṃ, bhavayogo, byāpādakāyagantho, bhavāsavo, bhavogho, dosasallo, vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti, dosā agatigamananti dutiyā disā.

Viññāṇāhāro "anicce niccan"ti vipallāso, diṭṭhupādānaṃ, diṭṭhiyogo parāmāsakāyagantho, diṭṭhāsavo, diṭṭhogho, mānasallo, saññūpagā viññāṇaṭṭhiti, bhayā agatigamananti tatiyā disā.

Manosañcetanāhāro "anattani attā"ti vipallāso, attavādupādānaṃ, avijjāyogo, idaṃsaccābhinivesakāyagantho, avijjāsavo, avijjogho, mohasallo, saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti, mohā agatigamananti catutthī disā.

Tattha yo ca kabaḷīkāro āhāro yo ca "asubhe subhan"ti vipallāso, kāmupādānaṃ, kāmayogo, abhijjhākāyagantho, kāmāsavo, kāmogho, rāgasallo, rūpūpagā viññāṇaṭṭhiti chandā agatigamananti, imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Ime rāgacaritassa puggalassa upakkilesā.

Tattha yo ca phasso āhāro yo ca "dukkhe sukhan"ti vipallāso, bhavupādānaṃ, bhavayogo, byāpādakāyagantho, bhavāsavo, bhavogho, dosasallo, vedanūpagā viññāṇaṭṭhiti, dosā agatigamananti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho byañjanameva nānaṃ, ime dosacaritassa puggalassa upakkilesā.

Tattha yo ca viññāṇāhāro yo ca "anicce niccan"ti vipallāso, diṭṭhupādānaṃ, diṭṭhiyogo, parāmāsakāyagantho, diṭṭhāsavo, diṭṭhogho, mānasallo, saññūpagā viññāṇaṭṭhiti, bhayā agatigamananti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Ime diṭṭhicaritassa mandassa upakkilesā.

Tattha yo ca manosañcetanāhāro yo ca "anattani attā"ti vipallāso, attavādupādānaṃ, avijjāyogo, idaṃsaccābhinivesakāyagantho, avijjāsavo, avijjogho, mohasallo, saṅkhārūpagā viññāṇaṭṭhiti, mohā agatigamananti, imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Ime diṭṭhicaritassa udattassa upakkilesā.

Tattha yo ca kabaḷīkāro āhāro yo ca phasso āhāro, ime appaṇihitena vimokkhamukhena pariññaṃ gacchanti, viññāṇāhāro suññatāya, manosañcetanāhāro animittena, tattha yo ca "asubhe subhan"ti vipallāso, yo ca "dukkhe sukhan"ti vipallāso, ime appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ abbhatthaṃ gacchanti. "Anicce niccan"ti vipallāso suññatāya, "anattani attā"ti vipallāso animittena. Tattha kāmupādānañca bhavupādānañca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti. Diṭṭhupādānaṃ suññatāya, attavādupādānaṃ animittena. Tattha kāmayogo ca bhavayogo ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhiyogo suññatāya, avijjāyogo animittena. Tattha abhijjhākāyagantho ca byāpādakāyagantho ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, parāmāsakāyagantho suññatāya, idaṃsaccābhinivesakāyagantho animittena.

Tattha kāmāsavo ca bhavāsavo ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhāsavo suññatāya, avijjāsavo animittena. Tattha kāmogho ca bhavogho ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, diṭṭhogho suññatāya, avijjogho animittena. Tattha rāgasallo ca dosasallo ca appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, mānasallo suññatāya, mohasallo animittena. Tattha rūpūpagā ca viññāṇaṭṭhiti vedanūpagā ca viññāṇaṭṭhiti appaṇihitena vimokkhamukhena

pariññaṃ gacchanti, saññūpagā suññatāya, saṅkhārūpagā animittena.

Tattha chandā ca agatigamanaṃ dosā ca agatigamanaṃ appaṇihitena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti, bhayā agatigamanaṃ suññatāya, mohā agatigamanaṃ animittena vimokkhamukhena pahānaṃ gacchanti. Iti sabbe lokavaṭṭānusārino dhammā niyyanti. Te lokā tīhi vimokkhamukhehi.

Tatridaṃ niyyānaṃ—

Catasso paṭipadā, cattāro satipaṭṭhānā, cattāri jhānāni, cattāro vihārā, cattāro sammappadhānā, cattāro acchariyā abbhutā dhammā, cattāri adhiṭṭhānāni, catasso samādhibhāvanā, cattāro sukhabhāgiyā dhammā, catasso appamāṇā.

Paṭhamā paṭipadā paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ, dutiyā paṭipadā dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ, tatiyā paṭipadā tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ, catutthī paṭipadā catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ. Paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ catutthaṃ jhānaṃ. Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭhamo vihāro, dutiyaṃ jhānaṃ dutiyo vihāro, tatiyaṃ jhānaṃ tatiyo vihāro, catutthaṃ jhānaṃ catuttho vihāro. Paṭhamo vihāro paṭhamaṃ sammappadhānaṃ, dutiyo vihāro dutiyaṃ sammappadhānaṃ, tatiyo vihāro tatiyaṃ sammappadhānaṃ, catuttho vihāro catutthaṃ sammappadhānaṃ. Paṭhamaṃ sammappadhānaṃ paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, dutiyaṃ dutiyo, tatiyaṃ tatiyo, catutthaṃ sammappadhānaṃ catuttho acchariyo abbhuto dhammo. Paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo paṭhamaṃ adhiṭṭhānaṃ, dutiyo acchariyo abbhuto dhammo dutiyaṃ adhiṭṭhānaṃ, tatiyo acchariyo abbhuto dhammo tatiyaṃ adhiṭṭhānaṃ, catuttho acchariyo abbhuto dhammo catutthaṃ adhiṭṭhānaṃ. Paṭhamaṃ adhiṭṭhānaṃ paṭhamā samādhibhāvanā, dutiyaṃ adhiṭṭhānaṃ dutiyā samādhibhāvanā, tatiyaṃ adhiṭṭhānaṃ tatiyā samādhibhāvanā, catutthaṃ adhiṭṭhānaṃ catutthī samādhibhāvanā. Paṭhamā samādhibhāvanā paṭhamo sukhabhāgiyo dhammo, dutiyā samādhibhāvanā dutiyo sukhabhāgiyo dhammo, tatiyā samādhibhāvanā tatiyo sukhabhāgiyo dhammo, catutthī samādhibhāvanā catuttho sukhabhāgiyo dhammo. Paṭhamo sukhabhāgiyo dhammo paṭhamaṃ appamāṇaṃ, dutiyo sukhabhāgiyo dhammo dutiyaṃ appamāṇaṃ, tatiyo sukhabhāgiyo dhammo tatiyaṃ appamāṇaṃ, catut-

tho sukhabhāgiyo dhammo catutthaṃ appamāṇaṃ. Paṭhamā paṭipadā bhāvitā bahulīkatā paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, dutiyā paṭipadā bhāvitā bahulīkatā dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, tatiyā paṭipadā bhāvitā bahulīkatā tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti, catutthī paṭipadā bhāvitā bahulīkatā catutthaṃ satipaṭṭhānaṃ paripūreti. Paṭhamo satipaṭṭhāno bhāvito bahulīkato paṭhamaṃ jhānaṃ paripūreti, dutiyo satipaṭṭhāno bhāvito bahulīkato dutiyaṃ jhānaṃ paripūreti, tatiyo satipaṭṭhāno bhāvito bahulīkato tatiyaṃ jhānaṃ paripūreti, catuttho satipaṭṭhāno bhāvito bahulīkato catutthaṃ jhānaṃ paripūreti.

Paṭhamaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ paṭhamaṃ vihāraṃ paripūreti, dutiyaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ dutiyaṃ vihāraṃ paripūreti, tatiyaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ tatiyaṃ vihāraṃ paripūreti, catutthaṃ jhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ catutthaṃ vihāraṃ paripūreti. Paṭhamo vihāro bhāvito bahulīkato anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādaṃ paripūreti, dutiyo vihāro bhāvito bahulīkato uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ paripūreti, tatiyo vihāro bhāvito bahulīkato anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādaṃ paripūreti, catuttho vihāro bhāvito bahulīkato uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiṃ asammosaṃ bhiyyobhāvaṃ paripūreti. Paṭhamaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ mānappahānaṃ paripūreti, dutiyaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ ālayasamugghātaṃ paripūreti, tatiyaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ avijjāpahānaṃ paripūreti, catutthaṃ sammappadhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ bhavūpasamaṃ paripūreti. Mānappahānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ saccādhiṭṭhānaṃ paripūreti, ālayasamugghāto bhāvito bahulīkato cāgādhiṭṭhānaṃ paripūreti, avijjāpahānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ paññādhiṭṭhānaṃ paripūreti, bhavūpasamo bhāvito bahulīkato upasamādhiṭṭhānaṃ paripūreti. Saccādhiṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ chandasamādhiṃ paripūreti, cāgādhiṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ vīriyasamādhiṃ paripūreti, paññādhiṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ cittasamādhiṃ paripūreti, upasamādhiṭṭhānaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ vīmaṃsāsamādhiṃ paripūreti. Chandasamādhi bhāvito bahulīkato indriyasaṃvaraṃ paripūreti, vīriyasamādhi bhāvito bahulīkato tapaṃ paripūreti, cittasamādhi bhāvito bahulīkato buddhiṃ paripūreti, vīmaṃsāsamādhi bhāvito bahulīkato sabbūpad-

hipaṭinissaggaṃ paripūreti. Indriyasaṃvaro bhāvito bahulīkato mettaṃ paripūreti, tapo bhāvito bahulīkato karuṇaṃ paripūreti, buddhi bhāvitā bahulīkatā muditaṃ paripūreti, sabbūpadhipaṭinissaggo bhāvito bahulīkato upekkhaṃ paripūreti.

Tattha imā catasso disā paṭhamā paṭipadā paṭhamo satipaṭṭhāno paṭhamaṃ jhānaṃ paṭhamo vihāro paṭhamo sammappadhāno paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saccādhiṭṭhānaṃ chandasamādhi indriyasaṃvaro mettā iti paṭhamā disā.

Dutiyā paṭipadā dutiyo satipaṭṭhāno dutiyaṃ jhānaṃ dutiyo vihāro dutiyo sammappadhāno dutiyo acchariyo abbhuto dhammo bhavādhiṭṭhānaṃ vīriyasamādhi tapo karuṇā iti dutiyā disā.

Tatiyā paṭipadā tatiyo satipaṭṭhāno tatiyaṃ jhānaṃ tatiyo vihāro tatiyo sammappadhāno tatiyo acchariyo abbhuto dhammo paññādhiṭṭhānaṃ cittasamādhi buddhi muditā iti tatiyā disā.

Catutthī paṭipadā catuttho satipaṭṭhāno catutthaṃ jhānaṃ catuttho vihāro catuttho sammappadhāno catuttho acchariyo abbhuto dhammo upasamādhiṭṭhānaṃ vīmaṃsāsamādhi sabbūpadhipaṭinissaggo upekkhā iti catutthī disā.

Tattha paṭhamā paṭipadā paṭhamo satipaṭṭhāno paṭhamaṃ jhānaṃ paṭhamo vihāro paṭhamo sammappadhāno paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saccādhiṭṭhānaṃ chandasamādhi indriyasaṃvaro, mettā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Idaṃ rāgacaritassa puggalassa bhesajjaṃ.

Dutiyā paṭipadā dutiyo satipaṭṭhāno dutiyaṃ jhānaṃ dutiyo vihāro dutiyo sammappadhāno dutiyo acchariyo abbhuto dhammo cāgādhiṭṭhānaṃ vīriyasamādhi tapo karuṇā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Idaṃ dosacaritassa puggalassa bhesajjaṃ.

Tatiyā paṭipadā tatiyo satipaṭṭhāno tatiyaṃ jhānaṃ tatiyo vihāro tatiyo sammappadhāno tatiyo acchariyo abbhuto dhammo paññādhiṭṭhānaṃ cittasamādhi buddhi muditā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Idaṃ diṭṭhicaritassa mandassa bhesajjaṃ.

Catutthī paṭipadā catuttho satipaṭṭhāno catutthaṃ jhānaṃ catuttho vihāro catuttho sammappadhāno catuttho acchariyo abbhuto dhammo

upasamādhiṭṭhānaṃ vīmaṃsāsamādhi sabbūpadhipaṭinissaggo upekkhā iti imesaṃ dasannaṃ suttānaṃ eko attho, byañjanameva nānaṃ. Idaṃ diṭṭhicaritassa udattassa bhesajjaṃ.

Tattha dukkhā ca paṭipadā dandhābhiññā dukkhā ca paṭipadā khippābhiññā appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, sukhā paṭipadā dandhābhiññā suññataṃ vimokkhamukhaṃ, sukhā paṭipadā khippābhiññā animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha kāye kāyānupassitā satipaṭṭhānañca vedanāsu vedanānupassitā satipaṭṭhānañca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, citte cittānupassitā suññataṃ vimokkhamukhaṃ. Dhammesu dhammānupassitā animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ suññataṃ vimokkhamukhaṃ, catutthaṃ jhānaṃ animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha paṭhamo ca vihāro dutiyo ca vihāro appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, tatiyo vihāro suññataṃ vimokkhamukhaṃ, catuttho vihāro animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Yattha paṭhamañca sammappadhānaṃ dutiyañca sammappadhānaṃ appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, tatiyaṃ sammappadhānaṃ suññataṃ vimokkhamukhaṃ, catutthaṃ sammappadhānaṃ animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha mānappahānañca ālayasamugghāto ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, avijjāpahānaṃ suññataṃ vimokkhamukhaṃ, bhavūpasamo animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha saccādhiṭṭhānañca cāgādhiṭṭhānañca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, paññādhiṭṭhānaṃ suññataṃ vimokkhamukhaṃ, upasamādhiṭṭhānaṃ animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha chandasamādhi ca vīriyasamādhi ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, cittasamādhi suññataṃ vimokkhamukhaṃ, vīmaṃsāsamādhi animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha indriyasaṃvaro ca tapo ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, buddhi suññataṃ vimokkhamukhaṃ sabbūpadhipaṭinissaggo animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tattha mettā ca karuṇā ca appaṇihitaṃ vimokkhamukhaṃ, muditā suññataṃ vimokkhamukhaṃ upekkhā animittaṃ vimokkhamukhaṃ.

Tesaṃ vikkīḷitaṃ. Cattāro āhārā tesaṃ paṭipakkho catasso paṭi-

padā ... pe ... cattāro vipallāsā tesaṃ paṭipakkho cattāro satipaṭṭhānā. Cattāri upādānāni tesaṃ paṭipakkho cattāri jhānāni. Cattāro yogā tesaṃ paṭipakkho cattāro vihārā. Cattāro ganthā tesaṃ paṭipakkho cattāro sammappadhānā. Cattāro āsavā tesaṃ paṭipakkho cattāro acchariyā abbhutā dhammā. Cattāro oghā tesaṃ paṭipakkho cattāri adhiṭṭhānāni. Cattāro sallā tesaṃ paṭipakkho catasso samādhibhāvanā. Catasso viññāṇaṭṭhitiyo tāsaṃ paṭipakkho cattāro sukhabhāgiyā dhammā. Cattāri agatigamanāni tesaṃ paṭipakkho catasso appamāṇā.

Sīhā buddhā paccekabuddhā sāvakā ca hatarāgadosamohā, tesaṃ vikkīḷitaṃ bhāvanā sacchikiriyā byantīkiriyā ca. Vikkīḷitaṃ indriyādhiṭṭhānaṃ vikkīḷitaṃ vipariyāsānadhiṭṭhānañca. Indriyāni saddhammagocaro vipariyāsā kilesagocaro. Ayaṃ vuccati sīhavikkīḷitassa ca nayassa disālocanassa ca nayassa bhūmīti. Tenāha "yo neti vipallāsehi saṃkilese"ti. Veyyākaraṇesu hi ye "kusalākusalā"ti ca.

Tattha ye dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti, ime dve puggalā; ye sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti, ime dve puggalā. Tesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkileso, cattāro āhārā, cattāro vipallāsā, cattāri upādānāni, cattāro yogā, cattāro ganthā, cattāro āsavā, cattāro oghā, cattāro sallā, catasso viññāṇaṭṭhitiyo, cattāri agatigamanānīti. Tesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ idaṃ vodānaṃ, catasso paṭipadā, cattāro satipaṭṭhānā, cattāri jhānāni, cattāro vihārā, cattāro sammappadhānā, cattāro acchariyā abbhutā dhammā, cattāri adhiṭṭhānāni, catasso samādhibhāvanā, cattāro sukhabhāgiyā dhammā, catasso appamāṇā iti.

Tattha ye dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti ime dve puggalā. Ye sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti, ime dve puggalā. Tattha yo sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti, ayaṃ ugghaṭitaññū. Yo sādhāraṇāya, ayaṃ vipañcitaññū. Yo dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya niyyāti, ayaṃ neyyo.

Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa samathaṃ upadisati, neyyassa vipassanaṃ, samathavipassanaṃ vipañcitaññussa. Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa mudukaṃ dhammadesanaṃ upadisati, tikkhaṃ neyyassa, mudutikkhaṃ vipañcitaññussa, tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa saṃkhittena dhammaṃ desay-

ati, saṃkhittavitthārena vipañcitaññussa, vitthārena neyyassa. Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa nissaraṇaṃ upadisati, vipañcitaññussa ādīnavañca nissaraṇañca upadisati, neyyassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca upadisati. Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa adhipaññāsikkhaṃ paññāpayati, adhicittaṃ vipañcitaññussa, adhisīlaṃ neyyassa.

Tattha ye dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti, ime dve puggalā. Ye sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya khippābhiññāya ca niyyanti. Ime dve puggalā. Iti kho cattāri hutvā tīṇi bhavanti ugghaṭitaññū vipañcitaññū neyyoti.

Tesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkileso, tīṇi akusalamūlāni lobho akusalamūlaṃ doso akusalamūlaṃ moho akusalamūlaṃ, tīṇi duccaritāni—kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ; tayo akusalavitakkā—kāmavitakko byāpādavitakko vihiṃsāvitakko; tisso akusalasaññā—kāmasaññā byāpādasaññā vihiṃsāsaññā; tisso viparītasaññā—niccasaññā sukhasaññā attasaññā; tisso vedanā—sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā; tisso dukkhatā—dukkhadukkhatā saṅkhāradukkhatā vipariṇāmadukkhatā; tayo aggī—rāgaggi dosaggi mohaggi; tayo sallā—rāgasallo dosasallo mohasallo; tisso jaṭā—rāgajaṭā dosajaṭā mohajaṭā; tisso akusalūpaparikkhā—akusalaṃ kāyakammaṃ akusalaṃ vacīkammaṃ akusalaṃ manokammaṃ. Tisso vipattiyo—sīlavipatti diṭṭhivipatti ācāravipattīti. Tesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ idaṃ vodānaṃ. Tīṇi kusalamūlāni—alobho kusalamūlaṃ adoso kusalamūlaṃ amoho kusalamūlaṃ. Tīṇi sucaritāni—kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ. Tayo kusalavitakkā—nekkhammavitakko abyāpādavitakko avihiṃsāvitakko. Tayo samādhī—savitakko savicāro samādhi avitakko vicāramatto samādhi avitakko avicāro samādhi. Tisso kusalasaññā—nekkhammasaññā abyāpādasaññā avihiṃsāsaññā. Tisso aviparītasaññā—aniccasaññā dukkhasaññā anattasaññā. Tisso kusalūpaparikkhā—kusalaṃ kāyakammaṃ kusalaṃ vacīkammaṃ kusalaṃ manokammaṃ. Tīṇi soceyyāni—kāyasoceyyaṃ vacīsoceyyaṃ manosoceyyaṃ; tisso sampattiyo—sīlasampatti samādhisampatti paññāsampatti. Tisso sikkhā— adhisīlasikkhā adhicittasikkhā adhipaññāsikkhā; tayo khandhā—sīlakkhandho samādhikkhandho paññākkhandho. Tīṇi vimokkhamukhāni—suññataṃ animittaṃ appaṇihitanti.

Iti kho cattāri hutvā tīṇi bhavanti, tīṇi hutvā dve bhavanti taṇhā-carito ca diṭṭhicarito ca.

Tesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ ayaṃ saṃkileso, taṇhā ca avijjā ca ahirikañca anottappañca assati ca asampajaññañca ayoniso manasikāro ca kosajjañca dovacassañca ahaṅkāro ca mamaṅkāro ca assaddhā ca pamādo ca asaddhammassavanañca asaṃvaro ca abhijjhā ca byāpādo ca nīvaraṇañca saṃyojanañca kodho ca upanāho ca makkho ca palāso ca issā ca maccherañca māyā ca sāṭheyyañca sassatadiṭṭhi ca ucchedadiṭṭhi cāti.

Tesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ idaṃ vodānaṃ, samatho ca vipassanā ca hirī ca ottappañca sati ca sampajaññañca yoniso manasikāro ca vīriyārambho ca sovacassañca dhamme ñāṇañca anvaye ñāṇañca khaye ñāṇañca anuppāde ñāṇañca saddhā ca appamādo ca saddhammassavanañca saṃvaro ca anabhijjhā ca abyāpādo ca rāgavirāgā ca cetovimutti avijjāvirāgā ca paññāvimutti abhisamayo ca appicchatā ca santuṭṭhi ca akkodho ca anupanāho ca amakkho ca apalāso ca issāpahānañca macchariyappahānañca vijjā ca vimutti ca saṅkhatārammaṇo ca vimokkho asaṅkhatārammaṇo ca vimokkho saupādisesā ca nibbānadhātu anupādisesā ca nibbānadhātūti.

Ayaṃ vuccati tipukkhalassa ca nayassa aṅkusassa ca nayassa bhūmīti. Tenāha "yo akusale samūlehi netī"ti "oloketvā disalocanenā"ti ca.

Niyuttaṃ nayasamuṭṭhānaṃ.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 6

Catubyūhahāravibhaṅga

Tattha katamo catubyūho hāro? "Neruttamadhippāyo"ti ayaṃ. Byañjanena suttassa neruttañca adhippāyo ca nidānañca pubbāparasandhi ca gavesitabbo. Tattha katamaṃ neruttaṃ, yā niruttipadasaṃhitā, yaṃ dhammānaṃ nāmaso ñāṇaṃ. Yadā hi bhikkhu atthassa ca nāmaṃ jānāti, dhammassa ca nāmaṃ jānāti, tathā tathā naṃ abhiniropeti. Ayañca vuccati atthakusalo dhammakusalo byañjanakusalo niruttikusalo pubbāparakusalo desanākusalo atītādhivacanakusalo anāgatādhivacanakusalo paccuppannādhivacanakusalo itthādhivacanakusalo purisādhivacanakusalo napuṃsakādhivacanakusalo ekādhivacanakusalo anekād-

hivacanakusalo, evaṃ sabbāni kātabbāni janapadaniruttāni sabbā ca janapadaniruttiyo. Ayaṃ niruttipadasaṃhitā. (1)

Tattha katamo adhippāyo?

"Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Chattaṃ mahantaṃ yatha vassakāle; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī"ti.

Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye apāyehi parimuccitukāmā bhavissanti, te dhammacārino bhavissantīti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

"Coro yathā sandhimukhe gahīto, Sakammunā haññati bajjhate ca; Evaṃ ayaṃ pecca pajā parattha, Sakammunā haññati bajjhate cā"ti.

Idha bhagavato ko adhippāyo? Sañcetanikānaṃ katānaṃ kammānaṃ upacitānaṃ dukkhavedanīyānaṃ aniṭṭhaṃ asātaṃ vipākaṃ paccanubhavissatīti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

"Sukhakāmāni bhūtāni, Yo daṇḍena vihiṃsati; Attano sukhamesāno, Pecca so na labhate sukhan"ti.

Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye sukhena atthikā bhavissanti, te pāpakammaṃ na karissantīti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

"Middhī yadā hoti mahagghaso ca, Niddāyitā samparivattasāyī; Mahāvarāhova nivāpapuṭṭho, Punappunaṃ gabbhamupeti mando"ti.

Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye jarāmaraṇena aṭṭiyitukāmā bhavissanti, te bhavissanti bhojane mattaññuno indriyesu guttadvārā pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogamanuyuttā vipassakā kusalesu dhammesu sagāravā ca sabrahmacārīsu theresu navesu majjhimesūti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo.

"Appamādo amatapadaṃ, Pamādo maccuno padaṃ; Appamattā na mīyanti, Ye pamattā yathā matā"ti.

Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye amatapariyesanaṃ pariyesitukāmā bhavissanti, te appamattā viharissantīti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo. Ayaṃ adhippāyo. (2)

Tattha katamaṃ nidānaṃ? Yathā so dhaniyo gopālako bhagavantaṃ āha—

"Nandati puttehi puttimā, Gomā gohi tatheva nandati; Upadhī hi narassa nandanā, Na hi so nandati yo nirūpadhī"ti.

Bhagavā āha—

"Socati puttehi puttimā, Gopiko gohi tatheva socati; Upadhī hi narassa socanā, Na hi so socati yo nirūpadhī"ti.

Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati "idha bhagavā bāhiraṃ pariggahaṃ upadhiṃ āhā"ti. Yathā ca māro pāpimā gijjhakūṭā pabbatā puthusilaṃ pātesi, bhagavā āha—

"Sacepi kevalaṃ sabbaṃ, gijjhakūṭaṃ calessasi; Neva sammāvimuttānaṃ, buddhānaṃ atthi iñjitaṃ.

Nabhaṃ phaleyyappathavī caleyya, Sabbeva pāṇā uda santaseyyuṃ; Sallampi ce urasi pakappayeyyuṃ, Upadhīsu tāṇaṃ na karonti buddhā"ti.

Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati "idha bhagavā kāyaṃ upadhiṃ āhā"ti. Yathā cāha—

"Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Yadāyasaṃ dārujapabbajañca; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca yā apekkhā"ti.

Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati "idha bhagavā bāhiresu vatthūsu taṇhaṃ āhā"ti. Yathā cāha—

"Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Ohārinaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ; Etampi chetvāna paribbajanti, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā"ti.

Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati "idha bhagavā bāhiravatthukāya taṇhāya pahānaṃ āhā"ti. Yathā cāha—

"Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, duggandhaṃ dehanissitaṃ; Paggharantaṃ divā rattiṃ, bālānaṃ abhinanditan"ti.

Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati "idha bhagavā ajjhattikavatthukāya taṇhāya pahānaṃ āhā"ti. Yathā cāha—

"Ucchinda sinehamattano, Kumudaṃ sāradikaṃva pāṇinā; Santimaggameva brūhaya, Nibbānaṃ sugatena desitan"ti.

Iminā vatthunā iminā nidānena evaṃ ñāyati "idha bhagavā ajjhattikavatthukāya taṇhāya pahānaṃ āhā"ti. Idaṃ nidānaṃ. (3)

Tattha katamo pubbāparasandhi. Yathāha—

"Kāmandhā jālasañchannā, Taṇhāchadanachāditā; Pamattabandhanā baddhā, Macchāva kumināmukhe; Jarāmaraṇamanventi, Vaccho khīrapakova mātaran"ti.

Ayaṃ kāmataṇhā vuttā. Sā katamena pubbāparena yujjati? Yathāha—

"Ratto atthaṃ na jānāti, ratto dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ rāgo sahate naran"ti.

Iti andhatāya ca sañchannatāya ca sāyeva taṇhā abhilapitā. Yañcāha kāmandhā jālasañchannā, taṇhāchadanachāditāti. Yañcāha ratto atthaṃ na jānāti, ratto dhammaṃ na passatīti, imehi padehi pariyuṭṭhānehi sāyeva taṇhā abhilapitā. Yaṃ andhakāraṃ, ayaṃ dukkhasamudayo, yā ca taṇhā ponobhavikā, yañcāha kāmāti ime kilesakāmā. Yañcāha jālasañchannāti tesaṃyeva kāmānaṃ payogena pariyuṭṭhānaṃ dasseti, tasmā kilesavasena ca pariyuṭṭhānavasena ca taṇhābandhanaṃ vuttaṃ. Ye edisikā, te jarāmaraṇaṃ anventi, ayaṃ bhagavatā yathānikkhittagāthābalena dassitā jarāmaraṇamanventīti.

"Yassa papañcā ṭhitī ca natthi, Sandānaṃ palighañca vītivatto; Taṃ nittaṇhaṃ muniṃ carantaṃ, Na vijānāti sadevakopi loko"ti.

Papañcā nāma taṇhādiṭṭhimānā, tadabhisaṅkhatā ca saṅkhārā. Ṭhiti nāma anusayā. Sandānaṃ nāma taṇhāya pariyuṭṭhānaṃ, yāni chattiṃsataṇhāya jāliniyā vicaritāni. Paligho nāma moho. Ye ca papañcā saṅkhārā yā ca ṭhiti yaṃ sandānañca yaṃ palighañca yo etaṃ sabbaṃ samatikkanto, ayaṃ vuccati nittaṇho iti.

Tattha pariyuṭṭhānasaṅkhārā diṭṭhadhammavedanīyā vā upapajjavedanīyā vā aparāpariyavedanīyā vā, evaṃ taṇhā tividhaṃ phalaṃ deti diṭṭhe vā dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Evaṃ bhagavā āha—"yaṃ lobhapakataṃ kammaṃ karoti kāyena vā vācāya vā manasā vā, tassa vipākaṃ anubhoti diṭṭhe vā dhamme upapajje vā apare vā pariyāye"ti. Idaṃ bhagavato pubbāparena yujjati. Tattha pariyuṭṭhānaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ vā kammaṃ upapajjavedanīyaṃ vā kammaṃ aparāpariyāyavedanīyaṃ vā kammaṃ, evaṃ kammaṃ tidhā vipaccati diṭṭhe vā dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Yathāha—

"Yañce bālo idha pāṇātipātī hoti ... pe ... micchādiṭṭhi hoti, tassa diṭṭhe vā dhamme vipākaṃ paṭisaṃvedeti upapajje vā apare vā pariyāye"ti. Idaṃ bhagavato pubbāparena yujjati. Tattha pariyuṭṭhānaṃ paṭisaṅkhānabalena pahātabbaṃ, saṅkhārā dassanabalena, chattiṃsa taṇhāvicaritāni bhāvanābalena pahātabbānīti evaṃ taṇhāpi tidhā pahīyati. Yā nittaṇhātā ayaṃ saupādisesā nibbānadhātu. Bhedā kāyassa ayaṃ anupādisesā nibbānadhātu.

Papañco nāma vuccati anubandho. Yañcāha bhagavā "papañceti

atītānāgatapaccuppannaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ ārabbhā"ti. Yañcāha bhagavā—"atīte, rādha, rūpe anapekkho hohi, anāgataṃ rūpaṃ mā abhinandi, paccuppannassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭinissaggāya paṭipajjā"ti. Idaṃ bhagavato pubbāparena yujjati. Yo cāpi papañco ye ca saṅkhārā yā ca atītānāgatapaccuppannassa abhinandanā, idaṃ ekatthaṃ. Api ca aññamaññehi padehi aññamaññehi akkharehi aññamaññehi byañjanehi aparimāṇā dhammadesanā vuttā bhagavatā. Evaṃ suttena suttaṃ saṃsandayitvā pubbāparena saddhiṃ yojayitvā suttaṃ niddiṭṭhaṃ bhavati.

So cāyaṃ pubbāparo sandhi catubbidho atthasandhi byañjanasandhi desanāsandhi niddesasandhīti.

Tattha atthasandhi chappadāni saṅkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammatā paññattīti.

Byañjanasandhi chappadāni akkharaṃ padaṃ byañjanaṃ ākāro nirutti niddesoti.

Desanāsandhi na ca pathaviṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca. Na ca āpaṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, na ca tejaṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca, na ca vāyuṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca ... pe ... na ca ākāsānañcāyatanaṃ nissāya ... na ca viññāṇañcāyatanaṃ nissāya ... na ca ākiñcaññāyatanaṃ nissāya ... na ca nevasaññānāsaññāyatanaṃ nissāya ... na ca imaṃ lokaṃ nissāya ... na ca paralokaṃ nissāya jhāyati jhāyī jhāyati ca. Yamidaṃ ubhayamantarena diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ vitakkitaṃ vicāritaṃ manasānucintitaṃ, tampi nissāya na jhāyati jhāyī jhāyati ca. Ayaṃ sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anissitena cittena na ñāyati jhāyanto.

Yathā māro pāpimā godhikassa kulaputtassa viññāṇaṃ samanvesanto na jānāti na passati. So hi papañcātīto taṇhāpahānena diṭṭhinissayopissa natthi. Yathā ca godhikassa, evaṃ vakkalissa sadevakena lokena samārakena sabrahmakena sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anissitacittā na ñāyanti jhāyamānā. Ayaṃ desanāsandhi.

Tattha katamā niddesasandhi? Nissitacittā akusalapakkhena niddisitabbā, anissitacittā kusalapakkhena niddisitabbā. Nissitacittā kilesena niddisitabbā, anissitacittā vodānena niddisitabbā. Nissitacittā saṃsārappavattiyā niddisitabbā, anissitacittā saṃsāranivattiyā nid-

disitabbā. Nissitacittā taṇhāya ca avijjāya ca niddisitabbā, anissitacittā samathena ca vipassanāya ca niddisitabbā. Nissitacittā ahirikena ca anottappena ca niddisitabbā, anissitacittā hiriyā ca ottappena ca niddisitabbā. Nissitacittā asatiyā ca asampajaññena ca niddisitabbā, anissitacittā satiyā ca sampajaññena ca niddisitabbā. Nissitacittā ayoniyā ca ayonisomanasikārena ca niddisitabbā, anissitacittā yoniyā ca yonisomanasikārena ca niddisitabbā. Nissitacittā kosajjena ca dovacassena ca niddisitabbā, anissitacittā vīriyārambhena ca sovacassena ca niddisitabbā. Nissitacittā assaddhiyena ca pamādena ca niddisitabbā, anissitacittā saddhāya ca appamādena ca niddisitabbā. Nissitacittā asaddhammassavanena ca asaṃvaraṇena ca niddisitabbā, anissitacittā saddhammassavanena ca saṃvarena ca niddisitabbā. Nissitacittā abhijjhāya ca byāpādena ca niddisitabbā, anissitacittā anabhijjhāya ca abyāpādena ca niddisitabbā. Nissitacittā nīvaraṇehi ca saṃyojaniyehi ca niddisitabbā, anissitacittā rāgavirāgāya ca cetovimuttiyā avijjāvirāgāya ca paññāvimuttiyā niddisitabbā. Nissitacittā ucchedadiṭṭhiyā ca sassatadiṭṭhiyā ca niddisitabbā, anissitacittā saupādisesāya ca anupādisesāya ca nibbānadhātuyā niddisitabbā. Ayaṃ niddesasandhi. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "neruttamadhippāyo"ti.

Niyutto catubyūho hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 8

Vibhattihāravibhaṅga

Tattha katamo vibhattihāro? "Dhammañca padaṭṭhānaṃ bhūmiñcā"ti.

Dve suttāni vāsanābhāgiyañca nibbedhabhāgiyañca. Dve paṭipadā puññabhāgiyā ca phalabhāgiyā ca. Dve sīlāni saṃvarasīlañca pahānasīlañca, tattha bhagavā vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ puññabhāgiyāya paṭipadāya desayati, so saṃvarasīle ṭhito tena brahmacariyena brahmacārī bhavati, tattha bhagavā nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ phalabhāgiyāya paṭipadāya desayati, so pahānasīle ṭhito tena brahmacariyena brahmacārī bhavati.

Tattha katamaṃ vāsanābhāgiyaṃ suttaṃ? Vāsanābhāgiyaṃ nāma suttaṃ dānakathā sīlakathā saggakathā kāmānaṃ ādīnavo nekkhamme ānisaṃsoti.

Tattha katamaṃ nibbedhabhāgiyaṃ suttaṃ? Nibbedhabhāgiyaṃ nāma suttaṃ yā catusaccappakāsanā, vāsanābhāgiye sutte natthi pajānanā, natthi maggo, natthi phalaṃ. Nibbedhabhāgiye sutte atthi pajānanā, atthi maggo, atthi phalaṃ. Imāni cattāri suttāni. Imesaṃ catunnaṃ suttānaṃ desanāya phalena sīlena brahmacariyena sabbato vicayena hārena vicinitvā yuttihārena yojayitabbā yāvatikā ñāṇassa bhūmi.

Tattha katame dhammā sādhāraṇā? Dve dhammā sādhāraṇā nāmasādhāraṇā vatthusādhāraṇā ca. Yaṃ vā pana kiñci aññampi evaṃ jātiyaṃ, micchattaniyatānaṃ sattānaṃ aniyatānañca sattānaṃ dassanappahātabbā kilesā sādhāraṇā, puthujjanassa sotāpannassa ca kāmarāgabyāpādā sādhāraṇā, puthujjanassa anāgāmissa ca uddhambhāgiyā saṃyojanā sādhāraṇā, yaṃ kiñci ariyasāvako lokiyaṃ samāpattiṃ samāpajjati, sabbā sā avītarāgehi sādhāraṇā, sādhāraṇā hi dhammā evaṃ aññamaññaṃ paraṃ paraṃ sakaṃ sakaṃ visayaṃ nātivattanti. Yopi imehi dhammehi samannāgato na so taṃ dhammaṃ upātivattati. Ime dhammā sādhāraṇā.

Tattha katame dhammā asādhāraṇā? Yāva desanaṃ upādāya gavesitabbā sekkhāsekkhā bhabbābhabbāti, aṭṭhamakassa sotāpannassa ca kāmarāgabyāpādā sādhāraṇā dhammatā asādhāraṇā, aṭṭhamakassa anāgāmissa ca uddhambhāgiyā saṃyojanā sādhāraṇā dhammatā asādhāraṇā. Sabbesaṃ sekkhānaṃ nāmaṃ sādhāraṇaṃ dhammatā asādhāraṇā. Sabbesaṃ paṭipannakānaṃ nāmaṃ sādhāraṇaṃ dhammatā asādhāraṇā. Sabbesaṃ sekkhānaṃ sekkhasīlaṃ sādhāraṇaṃ dhammatā asādhāraṇā. Evaṃ visesānupassinā hīnukkaṭṭhamajjhimaṃ upādāya gavesitabbaṃ.

Dassanabhūmi niyāmāvakkantiyā padaṭṭhānaṃ, bhāvanābhūmi uttarikānaṃ phalānaṃ pattiyā padaṭṭhānaṃ, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā samathassa padaṭṭhānaṃ, sukhā paṭipadā khippābhiññā vipassanāya padaṭṭhānaṃ, dānamayaṃ puññakiriyavatthu parato ghosassa sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu cintāmayiyā paññāya sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthu bhāvanāmayiyā paññāya sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Dānamayaṃ puññakiriyavatthu parato ca ghosassa sutamayiyā ca paññāya sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ sīlamayaṃ puññakiriyavatthu cintāmayiyā ca paññāya yoniso ca

manasikārassa sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthu bhāvanāmayiyā ca paññāya sammādiṭṭhiyā ca sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Patirūpadesavāso vivekassa ca samādhissa ca sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, sappurisūpanissayo tiṇṇañca aveccappasādānaṃ samathassa ca sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, attasammāpaṇidhānaṃ hiriyā ca vipassanāya ca sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, akusalapariccāgo kusalavīmaṃsāya ca samādhindriyassa ca sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, dhammasvākkhātatā kusalamūlaropanāya ca phalasamāpattiyā ca sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, saṃghasuppaṭipannatā saṃghasuṭṭhutāya sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, satthusampadā appasannānañca pasādāya pasannānañca bhiyyobhāvāya sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ, appaṭihatapātimokkhatā dummaṅkūnañca puggalānaṃ niggahāya pesalānañca puggalānaṃ phāsuvihārāya sādhāraṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "dhammañca padaṭṭhānan"ti.

Niyutto vibhatti hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 4

Padaṭṭhānahāravibhaṅga

Tattha katamo padaṭṭhāno hāro? "Dhammaṃ deseti jino"ti, ayaṃ padaṭṭhāno hāro. Kiṃ deseti? Sabbadhammayāthāvaasampaṭivedhalakkhaṇā avijjā, tassā vipallāsā padaṭṭhānaṃ. Ajjhosānalakkhaṇā taṇhā, tassā piyarūpaṃ sātarūpaṃ padaṭṭhānaṃ. Patthanalakkhaṇo lobho, tassa adinnādānaṃ padaṭṭhānaṃ. Vaṇṇasaṇṭhānabyañjanaggahaṇalakkhaṇā subhasaññā, tassā indriyā saṃvaro padaṭṭhānaṃ. Sāsavaphassaupagamanalakkhaṇā sukhasaññā, tassā assādo padaṭṭhānaṃ. Saṅkhatalakkhaṇānaṃ dhammānaṃ asamanupassanalakkhaṇā niccasaññā, tassā viññāṇaṃ padaṭṭhānaṃ. Aniccasaññādukkhasaññāasamanupassanalakkhaṇā attasaññā, tassā nāmakāyo padaṭṭhānaṃ. Sabbadhammasampaṭivedhalakkhaṇā vijjā, tassā sabbaṃ neyyaṃ padaṭṭhānaṃ. Cittavikkhepapaṭisaṃharaṇalakkhaṇo samatho, tassa asubhā padaṭṭhānaṃ. Icchāvacarapaṭisaṃharaṇalakkhaṇo alobho, tassa adinnādānā veramaṇī padaṭṭhānaṃ. Abyāpajjalakkhaṇo adoso, tassa pāṇātipātā veramaṇī padaṭṭhānaṃ. Vatthuavippaṭipattilakkhaṇo amoho, tassa sammāpaṭipatti padaṭṭhānaṃ. Vinīlakavipubbakagahaṇalakkhaṇā asubhasaññā,

tassā nibbidā padaṭṭhānaṃ. Sāsavaphassaparijānanalakkhaṇā dukkhasaññā, tassā vedanā padaṭṭhānaṃ. Saṅkhatalakkhaṇānaṃ dhammānaṃ samanupassanalakkhaṇā aniccasaññā, tassā uppādavayā padaṭṭhānaṃ. Sabbadhammaabhinivesalakkhaṇā anattasaññā, tassā dhammasaññā padaṭṭhānaṃ.

Pañca kāmaguṇā kāmarāgassa padaṭṭhānaṃ, pañcindriyāni rūpīni rūparāgassa padaṭṭhānaṃ, chaṭṭhāyatanaṃ bhavarāgassa padaṭṭhānaṃ, nibbattabhavānupassitā pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ padaṭṭhānaṃ, pubbenivāsānussatiñāṇadassanassa padaṭṭhānaṃ. Okappanalakkhaṇā saddhā adhimuttipaccupaṭṭhānā ca, anāvilalakkhaṇo pasādo sampasīdanapaccupaṭṭhāno ca. Abhipatthiyanalakkhaṇā saddhā, tassā aveccappasādo padaṭṭhānaṃ. Anāvilalakkhaṇo pasādo, tassa saddhā padaṭṭhānaṃ. Ārambhalakkhaṇaṃ vīriyaṃ, tassa sammappadhānaṃ padaṭṭhānaṃ. Apilāpanalakkhaṇā sati, tassā satipaṭṭhānaṃ padaṭṭhānaṃ. Ekaggalakkhaṇo samādhi, tassa jhānāni padaṭṭhānaṃ. Pajānanalakkhaṇā paññā, tassā saccāni padaṭṭhānaṃ.

Aparo nayo, assādamanasikāralakkhaṇo ayonisomanasikāro, tassa avijjā padaṭṭhānaṃ. Saccasammohanalakkhaṇā avijjā, sā saṅkhārānaṃ padaṭṭhānaṃ. Punabbhavavirohaṇalakkhaṇā saṅkhārā, te viññāṇassa padaṭṭhānaṃ. Opapaccayikanibbattilakkhaṇaṃ viññāṇaṃ, taṃ nāmarūpassa padaṭṭhānaṃ. Nāmakāyarūpakāyasaṅghātalakkhaṇaṃ nāmarūpaṃ, taṃ chaḷāyatanassa padaṭṭhānaṃ. Indriyavavatthānalakkhaṇaṃ chaḷāyatanaṃ, taṃ phassassa padaṭṭhānaṃ. Cakkhurūpaviññāṇasannipātalakkhaṇo phasso, so vedanāya padaṭṭhānaṃ. Iṭṭhāniṭṭhaanubhavanalakkhaṇā vedanā, sā taṇhāya padaṭṭhānaṃ. Ajjhosānalakkhaṇā taṇhā, sā upādānassa padaṭṭhānaṃ. Opapaccayikaṃ upādānaṃ, taṃ bhavassa padaṭṭhānaṃ. Nāmakāyarūpakāyasambhavanalakkhaṇo bhavo, so jātiyā padaṭṭhānaṃ. Khandhapātubhavanalakkhaṇā jāti, sā jarāya padaṭṭhānaṃ. Upadhiparipākalakkhaṇā jarā, sā maraṇassa padaṭṭhānaṃ. Jīvitindriyupacchedalakkhaṇaṃ maraṇaṃ, taṃ sokassa padaṭṭhānaṃ. Ussukkakārako soko, so paridevassa padaṭṭhānaṃ. Lālappakārako paridevo, so dukkhassa padaṭṭhānaṃ. Kāyasampīḷanaṃ dukkhaṃ, taṃ domanassassa padaṭṭhānaṃ. Cittasampīḷanaṃ domanassaṃ, taṃ upāyāsassa padaṭṭhānaṃ. Odahanakārako upāyāso, so bhavassa padaṭṭhānaṃ. Imāni bhavaṅgāni yadā samaggāni nibbattāni bhavanti so bhavo,

taṃ saṃsārassa padaṭṭhānaṃ. Niyyānikalakkhaṇo maggo, so nirodhassa padaṭṭhānaṃ.

Titthaññutā pītaññutāya padaṭṭhānaṃ, pītaññutā pattaññutāya padaṭṭhānaṃ, pattaññutā attaññutāya padaṭṭhānaṃ, attaññutā pubbekatapuññatāya padaṭṭhānaṃ, pubbekatapuññatā patirūpadesavāsassa padaṭṭhānaṃ, patirūpadesavāso sappurisūpanissayassa padaṭṭhānaṃ, sappurisūpanissayo attasammāpaṇidhānassa padaṭṭhānaṃ, attasammāpaṇidhānaṃ sīlānaṃ padaṭṭhānaṃ, sīlāni avippaṭisārassa padaṭṭhānaṃ, avippaṭisāro pāmojjassa padaṭṭhānaṃ, pāmojjaṃ pītiyā padaṭṭhānaṃ, pīti passaddhiyā padaṭṭhānaṃ, passaddhi sukhassa padaṭṭhānaṃ, sukhaṃ samādhissa padaṭṭhānaṃ, samādhi yathābhūtañāṇadassanassa padaṭṭhānaṃ, yathābhūtañāṇadassanaṃ nibbidāya padaṭṭhānaṃ, nibbidā virāgassa padaṭṭhānaṃ, virāgo vimuttiyā padaṭṭhānaṃ. Vimutti vimuttiñāṇadassanassa padaṭṭhānaṃ. Evaṃ yo koci upanissayo yo koci paccayo, sabbo so padaṭṭhānaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "dhammaṃ deseti jino"ti.

Niyutto padaṭṭhāno hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 6

Catubyūhahārasampāta

Tattha katamo catubyūho hārasampāto.

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. "Tasmā rakkhitacittassā"ti rakkhitaṃ paripālīyatīti esā nirutti. Idha bhagavato ko adhippāyo? Ye duggatīhi parimuccitukāmā bhavissanti, te dhammacārino bhavissantīti ayaṃ ettha bhagavato adhippāyo. Kokāliko hi sāriputtamoggallānesu theresu cittaṃ padosayitvā mahāpadumaniraye upapanno. Bhagavā ca satiārakkhena cetasā samannāgato, suttamhi vuttaṃ—"satiyā cittaṃ rakkhitabban"ti.

Niyutto catubyūho hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 13

Sodhanahāravibhaṅga

Tattha katamo sodhano hāro? "Vissajjitamhi pañhe"ti gāthā. Yathā āyasmā ajito pārāyane bhagavantaṃ pañhaṃ pucchati—

"Kenassu nivuto loko, kenassu nappakāsati; Kissābhilepanaṃ brūsi, kiṃsu tassa mahabbhayan"ti.

"Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā) Vivicchā pamādā nappakāsati; Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayan"ti.

"Kenassu nivuto loko"ti pañhe "avijjāya nivuto loko"ti bhagavā padaṃ sodheti, no ca ārambhaṃ. "Kenassu nappakāsatī"ti pañhe "vivicchā pamādā nappakāsatī"ti bhagavā padaṃ sodheti, no ca ārambhaṃ. "Kissābhilepanaṃ brūsī"ti pañhe "jappābhilepanaṃ brūmī"ti bhagavā padaṃ sodheti, no ca ārambhaṃ. "Kiṃsu tassa mahabbhayan"ti pañhe "dukkhamassa mahabbhayan"ti suddho ārambho. Tenāha bhagavā "avijjāya nivuto loko"ti.

"Savanti sabbadhi sotā, (iccāyasmā ajito) Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, Kena sotā pidhīyare"ti.

"Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā) Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhīyare"ti.

"Savanti sabbadhi sotā, sotānaṃ kiṃ nivāraṇan"ti pañhe "yāni sotāni lokasmiṃ, sati tesaṃ nivāraṇan"ti bhagavā padaṃ sodheti, no ca ārambhaṃ. "Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, kena sotā pidhīyare"ti pañhe "sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, paññāyete pidhīyare"ti suddho ārambho. Tenāha bhagavā "yāni sotāni lokasmin"ti.

"Paññā ceva sati ca, (iccāyasmā ajito) Nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, Katthetaṃ uparujjhatī"ti.

Pañhe—

"Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhatī"ti.

Suddho ārambho. Tenāha bhagavā "yametaṃ pañhaṃ apucchī"ti. Yattha evaṃ suddho ārambho, so pañho visajjito bhavati. Yattha pana ārambho asuddho, na tāva so pañho visajjito bhavati. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "vissajjitamhi pañhe"ti.

Niyutto sodhano hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 14

Adhiṭṭhānahāravibhaṅga

Tattha katamo adhiṭṭhāno hāro? "Ekattatāya dhammā, yepi ca vemattatāya niddiṭṭhā"ti.

Ye tattha niddiṭṭhā, tathā te dhārayitabbā.

"Dukkhan"ti ekattatā. Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Jāti dukkhā, jarā dukkhā, byādhi dukkho, maraṇaṃ dukkhaṃ, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā, rūpā dukkhā, vedanā dukkhā, saññā dukkhā, saṅkhārā dukkhā, viññāṇaṃ dukkhaṃ. Ayaṃ vemattatā.

"Dukkhasamudayo"ti ekattatā. Tattha katamo dukkhasamudayo? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī. Seyyathidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā. Ayaṃ vemattatā.

"Dukkhanirodho"ti ekattatā. Tattha katamo dukkhanirodho? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. Ayaṃ vemattatā.

"Dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti ekattatā. Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ vemattatā.

"Maggo"ti ekattatā. Tattha katamo maggo? Nirayagāmī maggo tiracchānayonigāmī maggo pettivisayagāmī maggo asurayoniyo maggo saggagāmiyo maggo manussagāmī maggo nibbānagāmī maggo. Ayaṃ vemattatā.

"Nirodho"ti ekattatā. Tattha katamo nirodho? Paṭisaṅkhānirodho appaṭisaṅkhānirodho anunayanirodho paṭighanirodho mānanirodho makkhanirodho paḷāsanirodho issānirodho macchariyanirodho sabbakilesanirodho. Ayaṃ vemattatā.

"Rūpan"ti ekattatā. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cātumahābhūtikaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya rūpassa paññatti. Tattha katamāni cattāri mahābhūtāni? Pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu.

Dvīhi ākārehi dhātuyo pariggaṇhāti saṅkhepena ca vitthārena ca.

Kathaṃ vitthārena dhātuyo pariggaṇhāti? Vīsatiyā ākārehi pathavīdhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti, dvādasahi ākārehi āpodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti, catūhi ākārehi tejodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti, chahi ākārehi vāyodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti.

Katamehi vīsatiyā ākārehi pathavīdhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti? Atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ matthake matthaluṅganti imehi vīsatiyā ākārehi pathavīdhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti.

Katamehi dvādasahi ākārehi āpodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti? Atthi imasmiṃ kāye pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttanti imehi dvādasahi ākārehi āpodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti.

Katamehi catūhi ākārehi tejodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti? Yena ca santappati, yena ca jīrīyati, yena ca pariḍayhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ sammā pariṇāmaṃ gacchati, imehi catūhi ākārehi tejodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti.

Katamehi chahi ākārehi vāyodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti? Uddhaṅgamā vātā, adhogamā vātā, kucchisayā vātā, koṭṭhāsayā vātā, aṅgamaṅgānusārino vātā, assāso passāso iti, imehi chahi ākārehi vāyodhātuṃ vitthārena pariggaṇhāti.

Evaṃ imehi dvācattālīsāya ākārehi vitthārena dhātuyo sabhāvato upalakkhayanto tulayanto parivīmaṃsanto pariyogāhanto paccavekkhanto na kiñci gayhūpagaṃ passati kāyaṃ vā kāyapadesaṃ vā, yathā candanikaṃ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, yathā saṅkāraṭṭhānaṃ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, yathā vaccakuṭiṃ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya, yathā sivathikaṃ pavicinanto na kiñci gayhūpagaṃ passeyya. Evameva imehi dvācattālīsāya ākārehi evaṃ vitthārena dhātuyo sabhāvato upalakkhayanto tulayanto parivīmaṃsanto pariyogāhanto paccavekkhanto na kiñci gayhūpagaṃ passati kāyaṃ vā kāyapadesaṃ vā. Tenāha bhagavā yā ceva kho pana ajjhattikā pathavīdhātu, yā ca bāhirā pathavīdhātu, pathavīdhāturevesā. Taṃ "netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā"ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā pathavīdhātuyā nibbindati, pathavīdhātuyā

cittaṃ virājeti. Yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu, yā ca bāhirā āpodhātu ... pe ... yā ceva kho pana ajjhattikā tejodhātu, yā ca bāhirā tejodhātu ... pe ... yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu, yā ca bāhirā vāyodhātu, vāyodhāturevesā. Taṃ "netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā"ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittaṃ virājeti. Ayaṃ vemattatā.

"Avijjā"ti ekattatā. Tattha katamā avijjā? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ, yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asallakkhaṇā anupalakkhaṇā apaccupalakkhaṇā asamavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ. Ayaṃ vemattatā.

"Vijjā"ti ekattatā. Tattha katamā vijjā? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ, pubbante ñāṇaṃ, aparante ñāṇaṃ, pubbantāparante ñāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ, yā evarūpā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ. Ayaṃ vemattatā.

"Samāpattī"ti ekattatā. Tattha katamā samāpatti? Saññāsamāpatti asaññāsamāpatti, nevasaññānāsaññāsamāpatti. Vibhūtasaññāsamāpatti nirodhasamāpattīti. Ayaṃ vemattatā.

"Jhāyī"ti ekattatā. Tattha katamo jhāyī? Atthi sekkho jhāyī, atthi asekkho jhāyī, nevasekkhanāsekkho jhāyī, ājāniyo jhāyī, assakhaluṅko jhāyī, diṭṭhuttaro jhāyī, taṇhuttaro jhāyī, paññuttaro jhāyī. Ayaṃ vemattatā.

"Samādhī"ti ekattatā. Tattha katamo samādhi? Saraṇo samādhi, araṇo samādhi, savero samādhi, avero samādhi, sabyāpajjo samādhi, abyāpajjo samādhi, sappītiko samādhi, nippītiko samādhi, sāmiso samādhi, nirāmiso samādhi, sasaṅkhāro samādhi, asaṅkhāro samādhi, ekaṃsabhāvito samādhi, ubhayaṃsabhāvito samādhi, ubhayato bhāvitabhāvano samādhi, savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakkaavicāro samādhi, hānabhāgiyo samādhi, ṭhitibhāgiyo samādhi, visesabhāgiyo samādhi, nibbedhabhāgiyo samādhi, lokiyo samādhi, lokuttaro samādhi, micchāsamādhi, sammāsamādhi. Ayaṃ vemattatā.

"Paṭipadā"ti ekattatā. Tattha katamā paṭipadā? Āgāḷhapaṭipadā, nijjhāmapaṭipadā, majjhimapaṭipadā, akkhamā paṭipadā, khamā paṭipadā, samā paṭipadā, damā paṭipadā, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññāti. Ayaṃ vemattatā.

"Kāyo"ti ekattatā. Tattha katamo kāyo? Nāmakāyo rūpakāyo ca. Tattha katamo rūpakāyo? Kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttaṃ matthaluṅganti—ayaṃ rūpakāyo. Nāmakāyo nāma vedanā saññā cetanā cittaṃ phasso manasikāroti—ayaṃ nāmakāyoti. Ayaṃ vemattatā.

Evaṃ yo dhammo yassa dhammassa samānabhāvo, so dhammo tassa dhammassa ekattatāya ekī bhavati. Yena yena vā pana vilakkhaṇo, tena tena vemattaṃ gacchati. Evaṃ sutte vā veyyākaraṇe vā gāthāyaṃ vā pucchitena vīmaṃsayitabbaṃ, kiṃ ekattatāya pucchati, udāhu vemattatāyāti. Yadi ekattatāya pucchitaṃ, ekattatāya visajjayitabbaṃ. Yadi vemattatāya pucchitaṃ, vemattatāya visajjayitabbaṃ. Yadi sattādhiṭṭhānena pucchitaṃ, sattādhiṭṭhānena visajjayitabbaṃ. Yadi dhammādhiṭṭhānena pucchitaṃ, dhammādhiṭṭhānena visajjayitabbaṃ. Yathā yathā vā pana pucchitaṃ tathā tathā visajjayitabbaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "ekattatāya dhammā"ti.

Niyutto adhiṭṭhāno hāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 1

Desanāhāravibhaṅga

Tattha katamo desanāhāro? "Assādādīnavatā"ti gāthā ayaṃ desanāhāro. Kiṃ desayati? Assādaṃ ādīnavaṃ nissaraṇaṃ phalaṃ upāyaṃ āṇattiṃ. " Dhammaṃ vo, bhikkhave, desessāmi ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsessāmī"ti.

Tattha katamo assādo?

"Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa cetaṃ samijjhati; Addhā pītimano hoti, laddhā macco yadicchatī"ti.

Ayaṃ assādo. (1)

Tattha katamo ādīnavo?

"Tassa ce kāmayānassa, chandajātassa jantuno; Te kāmā parihāyanti, sallaviddhova ruppatī"ti.

Ayaṃ ādīnavo. (2)

Tattha katamaṃ nissaraṇaṃ?

"Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattatī"ti.

Idaṃ nissaraṇaṃ. (3)

Tattha katamo assādo?

"Khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ vā, gavāssaṃ dāsaporisaṃ; Thiyo bandhū puthū kāme, yo naro anugijjhatī"ti.

Ayaṃ assādo. (4)

Tattha katamo ādīnavo?

"Abalā naṃ balīyanti, maddantenaṃ parissayā; Tato naṃ dukkhamanveti, nāvaṃ bhinnamivodakan"ti.

Ayaṃ ādīnavo. (5)

Tattha katamaṃ nissaraṇaṃ?

"Tasmā jantu sadā sato, kāmāni parivajjaye; Te pahāya tare oghaṃ, nāvaṃ sitvāva pāragū"ti.

Idaṃ nissaraṇaṃ. (6)

Tattha katamaṃ phalaṃ?

"Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Chattaṃ mahantaṃ yatha vassakāle; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī"ti.

Idaṃ phalaṃ. (7)

Tattha katamo upāyo?

"Sabbe saṅkhārā aniccāti, ... pe ...

"Sabbe saṅkhārā dukkhāti, ... pe ...

"Sabbe dhammā anattāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā"ti.

Ayaṃ upāyo. (8)

Tattha katamā āṇatti?

"Cakkhumā visamānīva, vijjamāne parakkame; Paṇḍito jīvalokasmiṃ, pāpāni parivajjaye"ti.

Ayaṃ āṇatti. (9)

Tattha katamaṃ phalaṃ?

"'Suññato lokaṃ avekkhassu, Mogharājā'ti āṇatti; 'Sadā sato'ti upāyo, 'Attānudiṭṭhiṃ ūhacca; Evaṃ maccutaro siyā'".

Idaṃ phalaṃ. (10)

Tattha bhagavā ugghaṭitaññussa puggalassa nissaraṇaṃ desayati, vipañcitaññussa puggalassa ādīnavañca nissaraṇañca desayati, neyyassa puggalassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca desayati.

Tattha catasso paṭipadā, cattāro puggalā. Taṇhācarito mando satindriyena dukkhāya paṭipadāya dandhābhiññāya niyyāti satipaṭṭhānehi nissayehi. Taṇhācarito udattho samādhindriyena dukkhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti jhānehi nissayehi. Diṭṭhicarito mando vīriyindriyena sukhāya paṭipadāya dandhābhiññāya niyyāti sammappadhānehi nissayehi. Diṭṭhicarito udatto paññindriyena sukhāya paṭipadāya khippābhiññāya niyyāti saccehi nissayehi.

Ubho taṇhācaritā samathapubbaṅgamāya vipassanāya niyyanti rāgavirāgāya cetovimuttiyā. Ubho diṭṭhicaritā vipassanāpubbaṅgamena samathena niyyanti avijjāvirāgāya paññāvimuttiyā.

Tattha ye samathapubbaṅgamāhi paṭipadāhi niyyanti, te nandiyāvaṭṭena nayena hātabbā, ye vipassanāpubbaṅgamāhi paṭipadāhi niyyanti, te sīhavikkīḷitena nayena hātabbā.

Svāyaṃ hāro kattha sambhavati, yassa satthā vā dhammaṃ desayati aññataro vā garuṭṭhānīyo sabrahmacārī, so taṃ dhammaṃ sutvā saddhaṃ paṭilabhati. Tattha yā vīmaṃsā ussāhanā tulanā upaparikkhā, ayaṃ sutamayī paññā. Tathā sutena nissayena yā vīmaṃsā tulanā up-

aparikkhā manasānupekkhaṇā, ayaṃ cintāmayī paññā. Imāhi dvīhi paññāhi manasikārasampayuttassa yaṃ ñāṇaṃ uppajjati dassanabhūmiyaṃ vā bhāvanābhūmiyaṃ vā, ayaṃ bhāvanāmayī paññā.

Paratoghosā sutamayī paññā. Paccattasamuṭṭhitā yoniso manasikārā cintāmayī paññā. Yaṃ parato ca ghosena paccattasamuṭṭhitena ca yonisomanasikārena ñāṇaṃ uppajjati, ayaṃ bhāvanāmayī paññā. Yassa imā dve paññā atthi sutamayī cintāmayī ca, ayaṃ ugghaṭitaññū. Yassa sutamayī paññā atthi, cintāmayī natthi, ayaṃ vipañcitaññū. Yassa neva sutamayī paññā atthi na cintāmayī, ayaṃ neyyo.

Sāyaṃ dhammadesanā kiṃ desayati? Cattāri saccāni dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Ādīnavo ca phalañca dukkhaṃ, assādo samudayo, nissaraṇaṃ nirodho, upāyo āṇatti ca maggo. Imāni cattāri saccāni. Idaṃ dhammacakkaṃ.

Yathāha bhagavā—"idaṃ dukkhan"ti me, bhikkhave, bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ, sabbaṃ dhammacakkaṃ.

Tattha aparimāṇā padā, aparimāṇā akkharā, aparimāṇā byañjanā, aparimāṇā ākārā neruttā niddesā. Etasseva atthassa saṅkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ paññatti, itipidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

"Ayaṃ dukkhasamudayo"ti me, bhikkhave, bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodho"ti me, bhikkhave ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti me, bhikkhave, bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Tattha aparimāṇā padā, aparimāṇā akkharā, aparimāṇā byañjanā, aparimāṇā ākārā neruttā niddesā. Etasseva atthassa saṅkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ paññatti itipidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Tattha bhagavā akkharehi saṅkāseti, padehi pakāseti, byañjanehi vivarati, ākārehi vibhajati, niruttīhi uttānīkaroti, niddesehi paññapeti. Tattha bhagavā akkharehi ca padehi ca ugghaṭeti, byañjanehi ca ākārehi ca vipañcayati, niruttīhi ca niddesehi ca vitthāreti. Tattha ugghaṭanā

ādi, vipañcanā majjhe, vitthāraṇā pariyosānaṃ. Soyaṃ dhammavinayo ugghaṭīyanto ugghaṭitaññūpuggalaṃ vineti, tena naṃ āhu "ādikalyāṇo"ti. Vipañcīyanto vipañcitaññūpuggalaṃ vineti, tena naṃ āhu "majjhekalyāṇo"ti. Vitthārīyanto neyyaṃ puggalaṃ vineti, tena naṃ āhu "pariyosānakalyāṇo"ti.

Tattha chappadāni attho saṅkāsanā pakāsanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ paññatti, imāni chappadāni attho. Chappadāni byañjanaṃ akkharaṃ padaṃ byañjanaṃ ākāro nirutti niddeso, imāni chappadāni byañjanaṃ. Tenāha bhagavā "dhammaṃ vo, bhikkhave, desessāmi ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanan"ti.

Kevalanti lokuttaraṃ, na missaṃ lokiyehi dhammehi. Paripuṇṇanti paripūraṃ anūnaṃ anatirekaṃ. Parisuddhanti nimmalaṃ sabbamalāpagataṃ pariyodātaṃ upaṭṭhitaṃ sabbavisesānaṃ, idaṃ vuccati tathāgatapadaṃitipi tathāgatanisevitaṃitipi tathāgatārañjitaṃitipi, ato cetaṃ brahmacariyaṃ paññāyati. Tenāha bhagavā "kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsessāmī"ti.

Kesaṃ ayaṃ dhammadesanā, yogīnaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano—

"Assādādīnavatā, Nissaraṇampi ca phalaṃ upāyo ca; Āṇattī ca bhagavato, Yogīnaṃ desanāhāro"ti.

Niyutto desanāhāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 3

Yuttihārasampāta

Tattha katamo yuttihārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro; Sammādiṭṭhipurekkhāro, ñatvāna udayabbayaṃ; Thinamiddhābhibhū bhikkhu, sabbā duggatiyo jahe"ti.

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti rakkhitacittassa sammāsaṅkappagocaro bhavissatīti yujjati, sammāsaṅkappagocaro sammādiṭṭhi bhavissatīti yujjati, sammādiṭṭhipurekkhāro viharanto udayabbayaṃ paṭivijjhissatīti yujjati, udayabbayaṃ paṭivijjhanto sabbā duggatiyo jahissatīti yujjati. Sabbā duggatiyo jahanto sabbāni

duggativinipātabhayāni samatikkamissatīti yujjatīti.

Niyutto yuttihārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 12

Otaraṇahārasampāta

Tattha katamo otaraṇo hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. "Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro". "Sammādiṭṭhipurekkhāro"ti sammādiṭṭhiyā gahitāya gahitāni bhavanti pañcindriyāni, ayaṃ indriyehi otaraṇā.

Tāniyeva indriyāni vijjā, vijjuppādā avijjānirodho, avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, evaṃ sabbaṃ, ayaṃ paṭiccasamuppādena otaraṇā.

Tāniyeva pañcindriyāni tīhi khandhehi saṅgahitāni—sīlakkhandhena samādhikkhandhena paññākkhandhena. Ayaṃ khandhehi otaraṇā.

Tāni yeva pañcindriyāni saṅkhārapariyāpannāni. Ye saṅkhārā anāsavā no ca bhavaṅgā, te saṅkhārā dhammadhātusaṅgahitā, ayaṃ dhātūhi otaraṇā.

Sā dhammadhātu dhammāyatanapariyāpannā, yaṃ āyatanaṃ anāsavaṃ no ca bhavaṅgaṃ, ayaṃ āyatanehi otaraṇā.

Niyutto otaraṇo hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 13

Sodhanahārasampāta

Tattha katamo sodhano hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. Yattha ārambho suddho, so pañho visajjito bhavati. Yattha pana ārambho na suddho, na tāva so pañho visajjito bhavati.

Niyutto sodhano hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 5

Lakkhaṇahāravibhaṅga

Tattha katamo lakkhaṇo hāro? "Vuttamhi ekadhamme"ti, ayaṃ lakkhaṇo hāro. Kiṃ lakkhayati? Ye dhammā ekalakkhaṇā, tesaṃ dhammānaṃ ekasmiṃ dhamme vutte avasiṭṭhā dhammā vuttā bhavanti. Yathā kiṃ bhave? Yathāha bhagavā—

"Cakkhuṃ, bhikkhave, anavaṭṭhitaṃ ittaraṃ parittaṃ pabhaṅgu parato dukkhaṃ byasanaṃ calanaṃ kukkuḷaṃ saṅkhāraṃ vadhakaṃ amittamajjhe". Imasmiṃ cakkhusmiṃ vutte avasiṭṭhāni ajjhattikāni āyatanāni vuttāni bhavanti. Kena kāraṇena? Sabbāni hi cha ajjhattikāni āyatanāni vadhakaṭṭhena ekalakkhaṇāni. Yathā cāha bhagavā—

"Atīte, rādha, rūpe anapekkho hohi, anāgataṃ rūpaṃ mā abhinandi, paccuppannassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya cāgāya paṭinissaggāya paṭipajja". Imasmiṃ rūpakkhandhe vutte avasiṭṭhā khandhā vuttā bhavanti. Kena kāraṇena? Sabbe hi pañcakkhandhā yamakovādasutte vadhakaṭṭhena ekalakkhaṇā vuttā. Yathā cāha bhagavā—

"Yesañca susamāraddhā, niccaṃ kāyagatāsati; Akiccaṃ te na sevanti, kicce sātaccakārino".

Iti kāyagatāya satiyā vuttāya vuttā bhavanti vedanāgatā sati cittagatā dhammagatā ca. Tathā yaṃ kiñci diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā mutaṃ vāti vutte vuttaṃ bhavati viññātaṃ. Yathā cāha bhagavā—

"Tasmātiha tvaṃ bhikkhu kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ". "Ātāpī"ti vīriyindriyaṃ, "sampajāno"ti paññindriyaṃ, "satimā"ti satindriyaṃ, "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti samādhindriyaṃ, evaṃ kāye kāyānupassino viharato cattāro satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Kena kāraṇena, ekalakkhaṇattā catunnaṃ indriyānaṃ.

Catūsu satipaṭṭhānesu bhāviyamānesu cattāro sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, catūsu sammappadhānesu bhāviyamānesu cattāro iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, catūsu iddhipādesu bhāviyamānesu pañcindriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcasu indriyesu bhāviyamānesu pañca balāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcasu balesu bhāviyamānesu satta bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, sattasu bojjhaṅgesu bhāviyamānesu ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati, sabbeva bodhaṅgamā dhammā bodhipakkhiyā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Kena kāraṇena, sabbe hi bodhaṅgamā

bodhipakkhiyā neyyānikalakkhaṇena ekalakkhaṇā, te ekalakkhaṇattā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Evaṃ akusalāpi dhammā ekalakkhaṇattā pahānaṃ abbhatthaṃ gacchanti. Catūsu satipaṭṭhānesu bhāviyamānesu vipallāsā pahīyanti, āhārā cassa pariññaṃ gacchanti, upādānehi anupādāno bhavati, yogehi ca visaṃyutto bhavati, ganthehi ca vippayutto bhavati, āsavehi ca anāsavo bhavati, oghehi ca nitthiṇṇo bhavati, sallehi ca visallo bhavati, viññāṇaṭṭhitiyo cassa pariññaṃ gacchanti, agatigamanehi na agatiṃ gacchati, evaṃ akusalāpi dhammā ekalakkhaṇattā pahānaṃ abbhatthaṃ gacchanti.

Yattha vā pana rūpindriyaṃ desitaṃ, desitā tattheva rūpadhātu rūpakkhandho rūpañcāyatanaṃ. Yattha vā pana sukhā vedanā desitā, desitaṃ tattha sukhindriyaṃ somanassindriyaṃ dukkhasamudayo ca ariyasaccaṃ. Yattha vā pana dukkhā vedanā desitā, desitaṃ tattha dukkhindriyaṃ domanassindriyaṃ dukkhañca ariyasaccaṃ. Yattha vā pana adukkhamasukhā vedanā desitā, desitaṃ tattha upekkhindriyaṃ sabbo ca paṭiccasamuppādo. Kena kāraṇena, adukkhamasukhāya hi vedanāya avijjā anuseti. Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. So ca sarāgasadosasamohasaṃkilesapakkhena hātabbo, vītarāgavītadosavītamohaariyadhammehi hātabbo.

Evaṃ ye dhammā ekalakkhaṇā kiccato ca lakkhaṇato ca sāmaññato ca cutūpapātato ca, tesaṃ dhammānaṃ ekasmiṃ dhamme vutte avasiṭṭhā dhammā vuttā bhavanti. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "vuttamhi ekadhamme"ti.

Niyutto lakkhaṇo hāro.

Netti

2. Uddesavāra

Tattha katame soḷasa hārā? Desanā vicayo yutti padaṭṭhāno lakkhaṇo catubyūho āvaṭṭo vibhatti parivattano vevacano paññatti otaraṇo sodhano adhiṭṭhāno parikkhāro samāropano iti.

Tassānugīti

Desanā vicayo yutti, padaṭṭhāno ca lakkhaṇo; Catubyūho ca āvaṭṭo, vibhatti parivattano.

Vevacano ca paññatti, otaraṇo ca sodhano; Adhiṭṭhāno parikkhāro, samāropano soḷaso.

Ete soḷasa hārā, Pakittitā atthato asaṃkiṇṇā; Etesañceva bhavati, Vitthāratayā nayavibhattīti.

Tattha katame pañca nayā? Nandiyāvaṭṭo tipukkhalo sīhavikkīḷito disālocano aṅkuso iti.

Tassānugīti

Paṭhamo nandiyāvaṭṭo, dutiyo ca tipukkhalo; Sīhavikkīḷito nāma, tatiyo nayalañjako.

Disālocanamāhaṃsu, catutthaṃ nayamuttamaṃ; Pañcamo aṅkuso nāma, sabbe pañca nayā gatāti.

Tattha katamāni aṭṭhārasa mūlapadāni? Nava padāni kusalāni nava padāni akusalāni. Tattha katamāni nava padāni akusalāni, taṇhā avijjā lobho doso moho subhasaññā sukhasaññā niccasaññā attasaññāti, imāni nava padāni akusalāni, yattha sabbo akusalapakkho saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchati.

Tattha katamāni nava padāni kusalāni? Samatho vipassanā alobho adoso amoho asubhasaññā dukkhasaññā aniccasaññā anattasaññāti, imāni nava padāni kusalāni, yattha sabbo kusalapakkho saṅgahaṃ samosaraṇaṃ gacchati.

Tatridaṃ uddānaṃ

Taṇhā ca avijjāpi ca, Lobho doso tatheva moho ca; Caturo ca vipallāsā, Kilesabhūmī nava padāni.

Samatho ca vipassanā ca, Kusalāni ca yāni tīṇi mūlāni; Caturo satipaṭṭhānā, Indriyabhūmī nava padāni.

Navahi ca padehi kusalā, Navahi ca yujjanti akusalapakkhā; Ete kho mūlapadā, Bhavanti aṭṭhārasa padānīti.

Uddesavāro.

Netti

Paṭiniddesavāra

Sampāta 4

Padaṭṭhānahārasampāta

Tattha katamo padaṭṭhāno hārasampāto?

"Tasmā rakkhitacittassa, sammāsaṅkappagocaro"ti gāthā. "Tasmā rakkhitacittassā"ti tiṇṇaṃ sucaritānaṃ padaṭṭhānaṃ. "Sammāsaṅkappagocaro"ti samathassa padaṭṭhānaṃ. "Sammādiṭṭhipurekkhāro"ti vipassanāya padaṭṭhānaṃ. "Ñatvāna udayabbayan"ti dassanabhūmiyā padaṭṭhānaṃ. "Thinamiddhābhibhū bhikkhū"ti vīriyassa padaṭṭhānaṃ. "Sabbā duggatiyo jahe"ti bhāvanāya padaṭṭhānaṃ.

Niyutto padaṭṭhāno hārasampāto.

Netti

Paṭiniddesavāra

Vibhaṅga 10

Vevacanahāravibhaṅga

Tattha katamo vevacano hāro? "Vevacanāni bahūnī"ti. Yathā ekaṃ bhagavā dhammaṃ aññamaññehi vevacanehi niddisati. Yathāha bhagavā—

"Āsā ca pihā abhinandanā ca, Anekadhātūsu sarā patiṭṭhitā; Aññāṇamūlappabhavā pajappitā, Sabbā mayā byantikatā samūlikā"ti.

Āsā nāma vuccati yā bhavissassa atthassa āsīsanā avassaṃ āgamissatīti āsāssa uppajjati. Pihā nāma yā vattamānassa atthassa patthanā, seyyataraṃ vā disvā "ediso bhaveyyan"ti pihāssa uppajjati. Atthanipphattipaṭipālanā abhinandanā nāma, piyaṃ vā ñātiṃ abhinandati, piyaṃ vā dhammaṃ abhinandati, appaṭikūlato vā abhinandati.

Anekadhātūti cakkhudhātu rūpadhātu cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu saddadhātu sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu gandhadhātu ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu rasadhātu jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu phoṭṭhabbadhātu kāyaviññāṇadhātu, manodhātu dhammadhātu manoviññāṇadhātu.

Sarāti keci rūpādhimuttā keci saddādhimuttā keci gandhādhimuttā keci rasādhimuttā keci phoṭṭhabbādhimuttā keci dhammādhimuttā. Tattha yāni cha gehasitāni domanassāni yāni ca cha gehasitāni somanassāni yāni ca cha nekkhammasitāni domanassāni yāni ca cha nekkhammasitāni somanassāni, imāni catuvīsapadāni taṇhāpakkho, taṇhāya etaṃ vevacanaṃ. Yā cha upekkhā gehasitā, ayaṃ diṭṭhipakkho.

Sāyeva patthanākārena dhammanandī dhammapemaṃ dhammajjhosānanti taṇhāya etaṃ vevacanaṃ. Cittaṃ mano viññāṇanti cittassa

etaṃ vevacanaṃ. Manindriyaṃ manodhātu manāyatanaṃ vijānanāti manassetaṃ vevacanaṃ. Paññindriyaṃ paññābalaṃ adhipaññā sikkhā paññā paññākkhandho dhammavicayasambojjhaṅgo ñāṇaṃ sammādiṭṭhi tīraṇā vipassanā dhamme ñāṇaṃ atthe ñāṇaṃ anvaye ñāṇaṃ khaye ñāṇaṃ anuppāde ñāṇaṃ anaññātaññassāmītindriyaṃ aññindriyaṃ aññātāvindriyaṃ cakkhu vijjā buddhi bhūri medhā āloko, yaṃ vā pana yaṃ kiñci aññampi evaṃ jātiyaṃ, paññāya etaṃ vevacanaṃ. Pañcindriyāni lokuttarāni, sabbā paññā. Api ca ādhipateyyaṭṭhena saddhā, ārambhaṭṭhena vīriyaṃ, apilāpanaṭṭhena sati, avikkhepaṭṭhena samādhi, pajānanaṭṭhena paññā.

Yathā ca buddhānussatiyaṃ vuttaṃ itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārasatthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. Balanipphattigato vesārajjappatto adhigatappaṭisambhido catuyogavippahīno agatigamanavītivatto uddhaṭasallo nirūḷhavaṇo madditakaṇḍako nibbāpitapariyuṭṭhāno bandhanātīto ganthaviniveṭhano ajjhāsayavītivatto bhinnandhakāro cakkhumā lokadhammasamatikkanto anurodhavirodhavippayutto iṭṭhāniṭṭhesu dhammesu asaṅkhepagato bandhanātivatto ṭhapitasaṅgāmo abhikkantataro ukkādharo ālokakaro pajjotakaro tamonudo raṇañjaho aparimāṇavaṇṇo appameyyavaṇṇo asaṅkheyyavaṇṇo ābhaṅkaro pabhaṅkaro dhammobhāsapajjotakaroti ca buddhā bhagavantoti ca buddhānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

Yathā ca dhammānussatiyaṃ vuttaṃ svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi. Yadidaṃ madanimmadano pipāsavinayo ālayasamugghāṭo vaṭṭūpacchedo suññato atidullabho taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ.

"Asaṅkhataṃnantamanāsavañca, Saccañca pāraṃ nipuṇaṃ sududdasaṃ; Ajajjaraṃ dhuvaṃ apalokitaṃ, Anidassanaṃ nippapañca santaṃ.

Amataṃ paṇītañca sivañca khemaṃ, Taṇhakkhayo acchariyañca abbhutaṃ; Anītikaṃ anītikadhammaṃ, Nibbānametaṃ sugatena desitaṃ.

Ajātaṃ abhūtaṃ anupaddavañca, Akataṃ asokañca atho visokaṃ; Anūpasaggaṃnupasaggadhammaṃ, Nibbānametaṃ sugatena desitaṃ.

Gambhīrañceva duppassaṃ, uttarañca anuttaraṃ; Asamaṃ appaṭisamaṃ, jeṭṭhaṃ seṭṭhanti vuccati.

Leṇañca tāṇaṃ araṇaṃ anaṅgaṇaṃ, Akāca metaṃ vimalanti vuccati; Dīpo sukhaṃ appamāṇaṃ patiṭṭhā, Akiñcanaṃ appapañcanti vuttan"ti.

Dhammānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

Yathā ca saṃghānussatiyaṃ vuttaṃ suppaṭipanno ujuppaṭipanno ñāyappaṭipanno sāmīcippaṭipanno yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno vimuttisampanno vimuttiñāṇadassanasampanno sattānaṃ sāro sattānaṃ maṇḍo sattānaṃ uddhāro sattānaṃ esikā sattānaṃ surabhipasūnaṃ pujjo devānañca manussānañcāti saṃghānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

Yathā ca sīlānussatiyaṃ vuttaṃ yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni ariyāni ariyakantāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni, alaṅkāro ca sīlaṃ uttamaṅgopasobhaṇatāya, nidhānañca sīlaṃ sabbadobhaggasamatikkamanaṭṭhena, sippañca sīlaṃ akkhaṇavedhitāya, velā ca sīlaṃ anatikkamanaṭṭhena, dhaññañca sīlaṃ daliddopacchedanaṭṭhena, ādāso ca sīlaṃ dhammavolokanatāya, pāsādo ca sīlaṃ volokanaṭṭhena, sabbabhūmānuparivatti ca sīlaṃ amatapariyosānanti sīlānussatiyā etaṃ vevacanaṃ.

Yathā ca cāgānussatiyaṃ vuttaṃ yasmiṃ samaye ariyasāvako agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgaratoti cāgānussatiyā etaṃ vevacanaṃ. Tenāha āyasmā mahākaccāyano "vevacanāni bahūnī"ti.

Niyutto vevacano hāro.

Netti

1. Saṅgahavāra

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Yaṃ loko pūjayate, Salokapālo sadā namassati ca; Tasseta sāsanavaraṃ, Vidūhi ñeyyaṃ naravarassa.

Dvādasa padāni suttaṃ, Taṃ sabbaṃ byañjanañca attho ca; Taṃ viññeyyaṃ ubhayaṃ, Ko attho byañjanaṃ katamaṃ.

Soḷasahārā netti, Pañcanayā sāsanassa pariyeṭṭhi; Aṭṭhārasamūlapadā, Mahakaccānena niddiṭṭhā.

Hārā byañjanavicayo, Suttassa nayā tayo ca suttattho; Ubhayaṃ pariggahītaṃ, Vuccati suttaṃ yathāsuttaṃ.

Yā ceva desanā yañca, Desitaṃ ubhayameva viññeyyaṃ; Tatrāyamānupubbī, Navavidhasuttantapariyeṭṭhīti.

Saṅgahavāro.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

7. Tissametteyyasuttaniddesa

Atha tissametteyyasuttaniddesaṃ vakkhati—

Methunamanuyuttassa, (iccāyasmā tisso metteyyo) Vighātaṃ brūhi mārisa; Sutvāna tava sāsanaṃ, Viveke sikkhissāmase.

Methunamanuyuttassāti. Methunadhammo nāma yo so asaddhammo gāmadhammo vasaladhammo duṭṭhullo odakantiko rahasso dvayaṃdvayasamāpatti. Kiṃkāraṇā vuccati methunadhammo? Ubhinnaṃ rattānaṃ sārattānaṃ avassutānaṃ pariyuṭṭhitānaṃ pariyādinnacittānaṃ ubhinnaṃ sadisānaṃ dhammoti—taṃkāraṇā vuccati methunadhammo. Yathā ubho kalahakārakā methunakāti vuccanti, ubho bhaṇḍanakārakā methunakāti vuccanti, ubho bhassakārakā methunakāti vuccanti, ubho vivādakārakā methunakāti vuccanti, ubho adhikaraṇakārakā methunakāti vuccanti, ubho vādino methunakāti vuccanti, ubho sallāpakā methunakāti vuccanti; evamevaṃ ubhinnaṃ rattānaṃ sārattānaṃ avassutānaṃ pariyuṭṭhitānaṃ pariyādinnacittānaṃ ubhinnaṃ sadisānaṃ dhammoti— taṃkāraṇā vuccati methunadhammo.

Methunamanuyuttassāti. Methunadhamme yuttassa payuttassa āyuttassa samāyuttassa taccaritassa tabbahulassa taggarukassa tanninnassa tappoṇassa tappabbhārassa tadadhimuttassa tadadhipateyyassāti—methunamanuyuttassa.

Iccāyasmā tisso metteyyoti. Iccāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravavacanaṃ sappatissavacanametaṃ—āyasmāti. Tissoti tassa therassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañ-

janaṃ abhilāpo. Metteyyoti tassa therassa gottaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāroti—iccāyasmā tisso metteyyo.

Vighātaṃ brūhi mārisāti. Vighātanti vighātaṃ upaghātaṃ pīḷanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavaṃ upasaggaṃ brūhi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehi. Mārisāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravavacanaṃ sappatissavacanametaṃ mārisāti—vighātaṃ brūhi mārisa.

Sutvāna tava sāsananti. Tuyhaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhiṃ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvāti—sutvāna tava sāsanaṃ.

Viveke sikkhissāmaseti. Vivekoti tayo vivekā—kāyaviveko, cittaviveko, upadhiviveko. Katamo kāyaviveko? Idha bhikkhu vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palāsapuñjaṃ, kāyena vivitto viharati. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati, eko viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti—ayaṃ kāyaviveko.

Katamo cittaviveko? Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa nīvaraṇehi cittaṃ vivittaṃ hoti, dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārehi cittaṃ vivittaṃ hoti, tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pītiyā cittaṃ vivittaṃ hoti, catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa sukhadukkhehi cittaṃ vivittaṃ hoti, ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, sotāpannassa sakkāyadiṭṭhiyā vicikicchāya sīlabbataparāmāsā diṭṭhānusayā vicikicchānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti, sakadāgāmissa oḷārikā kāmarāgasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti, anāgāmissa anusahagatā kāmarāgasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti, arahato rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avi-

jjānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi bahiddhā ca sabbanimittehi cittaṃ vivittaṃ hoti—ayaṃ cittaviveko.

Katamo upadhiviveko? Upadhi vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Upadhiviveko vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ—ayaṃ upadhiviveko. Kāyaviveko ca vivekaṭṭhakāyānaṃ nekkhammābhiratānaṃ; cittaviveko ca parisuddhacittānaṃ paramavodānappattānaṃ; upadhiviveko ca nirūpadhīnaṃ puggalānaṃ visaṅkhāragatānaṃ. Viveke sikkhissāmaseti. So thero pakatiyā sikkhitasikkho. Api ca dhammadesanaṃ upādāya dhammadesanaṃ sāvento evamāha—viveke sikkhissāmaseti.

Tenāha thero tissametteyyo—

"Methunamanuyuttassa, (iccāyasmā tisso metteyyo) Vighātaṃ brūhi mārisa; Sutvāna tava sāsanaṃ, Viveke sikkhissāmase"ti.

Methunamanuyuttassa, (metteyyāti bhagavā) Mussate vāpi sāsanaṃ; Micchā ca paṭipajjati, Etaṃ tasmiṃ anāriyaṃ.

Methunamanuyuttassāti. Methunadhammo nāma yo so asaddhammo gāmadhammo vasaladhammo duṭṭhullo odakantiko rahasso dvayaṃdvayasamāpatti. Kiṃkāraṇā vuccati methunadhammo? Ubhinnaṃ rattānaṃ sārattānaṃ avassutānaṃ pariyuṭṭhitānaṃ pariyādinnacittānaṃ ubhinnaṃ sadisānaṃ dhammoti—taṃkāraṇā vuccati methunadhammo. Yathā ubho kalahakārakā methunakāti vuccanti, ubho bhaṇḍanakārakā methunakāti vuccanti, ubho bhassakārakā methunakāti vuccanti, ubho vivādakārakā methunakāti vuccanti, ubho adhikaraṇakārakā methunakāti vuccanti, ubho vādino methunakāti vuccanti, ubho sallāpakā methunakāti vuccanti; evamevaṃ ubhinnaṃ rattānaṃ sārattānaṃ avassutānaṃ pariyuṭṭhitānaṃ pariyādinnacittānaṃ ubhinnaṃ sadisānaṃ dhammoti— taṃkāraṇā vuccati methunadhammo.

Methunamanuyuttassāti. Methunadhamme yuttassa payuttassa āyuttassa samāyuttassa taccaritassa tabbahulassa taggarukassa tanninnassa tappoṇassa tappabbhārassa tadadhimuttassa tadadhipateyyassāti—methunamanuyuttassa.

Metteyyāti bhagavā taṃ theraṃ gottena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca bhaggarāgoti bhagavā, bhaggadosoti bhagavā, bhagg-

amohoti bhagavā, bhaggamānoti bhagavā, bhaggadiṭṭhīti bhagavā, bhaggakaṇḍakoti bhagavā, bhaggakilesoti bhagavā, bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā, bhavānaṃ antakaroti bhagavā, bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā, bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā, bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ dasannaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā. Bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ. Vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutaññāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—metteyyāti bhagavā.

Mussate vāpi sāsananti. Dvīhi kāraṇehi sāsanaṃ mussati—pariyattisāsanampi mussati, paṭipattisāsanampi mussati. Katamaṃ pariyattisāsanaṃ? Yaṃ tassa pariyāpuṭaṃ— suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ—idaṃ pariyattisāsanaṃ. Tampi mussati sammussati pamussati sampamussati paribāhiro hotīti—evampi mussate vāpi sāsanaṃ.

Katamaṃ paṭipattisāsanaṃ? Sammāpaṭipadā anulomapaṭipadā apaccanīkapaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā sīlesu paripūrakāritā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jā-

gariyānuyogo satisampajaññaṃ cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—idaṃ paṭipattisāsanaṃ. Tampi mussati sammussati pamussati sampamussati paribāhiro hotīti. Evampi mussate vāpi sāsanaṃ.

Micchā ca paṭipajjatīti. Pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇatīti—micchā ca paṭipajjati.

Etaṃ tasmiṃ anāriyanti. Etaṃ tasmiṃ puggale anariyadhammo bāladhammo mūḷhadhammo aññāṇadhammo amarāvikkhepadhammo, yadidaṃ micchāpaṭipadāti—etaṃ tasmiṃ anāriyaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Methunamanuyuttassa, (metteyyāti bhagavā) Mussate vāpi sāsanaṃ; Micchā ca paṭipajjati, Etaṃ tasmiṃ anāriyan"ti.

Eko pubbe caritvāna, methunaṃ yo nisevati; Yānaṃ bhantaṃva taṃ loke, hīnamāhu puthujjanaṃ.

Eko pubbe caritvānāti. Dvīhi kāraṇehi eko pubbe caritvāna—pabbajjāsaṅkhātena vā gaṇāvavassaggaṭṭhena vā. Kathaṃ pabbajjāsaṅkhātena eko pubbe caritvāna? Sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti. Evaṃ pabbajjāsaṅkhātena eko pubbe caritvāna.

Kathaṃ gaṇāvavassaggaṭṭhena eko pubbe caritvāna? So evaṃ pabbajito samāno eko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti. Evaṃ gaṇāvavassaggaṭṭhena eko pubbe caritvāna.

Methunaṃ yo nisevatīti. Methunadhammo nāma yo so asaddhammo ... pe ... taṃkāraṇā vuccati methunadhammo. Methunaṃ yo nisevatīti.

Yo aparena samayena buddhaṃ dhammaṃ saṃghaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā methunaṃ dhammaṃ sevati nisevati saṃsevati paṭisevatīti— methunaṃ yo nisevati.

Yānaṃ bhantaṃva taṃ loketi. Yānanti hatthiyānaṃ assayānaṃ goyānaṃ ajayānaṃ meṇḍayānaṃ oṭṭhayānaṃ kharayānaṃ bhantaṃ adantaṃ akāritaṃ avinītaṃ uppathaṃ gaṇhāti, visamaṃ khāṇumpi pāsāṇampi abhiruhati, yānampi ārohanakampi bhañjati, papātepi papatati. Yathā taṃ bhantaṃ yānaṃ adantaṃ akāritaṃ avinītaṃ uppathaṃ gaṇhāti; evamevaṃ so vibbhantako bhantayānapaṭibhāgo uppathaṃ gaṇhāti, micchādiṭṭhiṃ gaṇhāti ... pe ... micchāsamādhiṃ gaṇhāti. Yathā taṃ bhantaṃ yānaṃ adantaṃ akāritaṃ avinītaṃ visamaṃ khāṇumpi pāsāṇampi abhiruhati; evamevaṃ so vibbhantako bhantayānapaṭibhāgo visamaṃ kāyakammaṃ abhiruhati, visamaṃ vacīkammaṃ abhiruhati, visamaṃ manokammaṃ abhiruhati, visamaṃ pāṇātipātaṃ abhiruhati, visamaṃ adinnādānaṃ abhiruhati, visamaṃ kāmesumicchācāraṃ abhiruhati, visamaṃ musāvādaṃ abhiruhati, visamaṃ pisuṇavācaṃ abhiruhati, visamaṃ pharusavācaṃ abhiruhati, visamaṃ samphappalāpaṃ abhiruhati, visamaṃ abhijjhaṃ abhiruhati, visamaṃ byāpādaṃ abhiruhati, visamaṃ micchādiṭṭhiṃ abhiruhati, visame saṅkhāre abhiruhati, visame pañca kāmaguṇe abhiruhati, visame nīvaraṇe abhiruhati. Yathā taṃ bhantaṃ yānaṃ adantaṃ akāritaṃ avinītaṃ yānampi ārohanakampi bhañjati; evamevaṃ so vibbhantako bhantayānapaṭibhāgo niraye attānaṃ bhañjati, tiracchānayoniyaṃ attānaṃ bhañjati, pettivisaye attānaṃ bhañjati, manussaloke attānaṃ bhañjati, devaloke attānaṃ bhañjati. Yathā taṃ bhantaṃ yānaṃ adantaṃ akāritaṃ avinītaṃ papāte papatati; evamevaṃ so vibbhantako bhantayānapaṭibhāgo jātipapātampi papatati, jarāpapātampi papatati, byādhipapātampi papatati, maraṇapapātampi papatati, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsapapātampi papatati. Loketi apāyaloke manussaloketi—yānaṃ bhantaṃva taṃ loke.

Hīnamāhu puthujjananti. Puthujjanāti kenaṭṭhena puthujjanā? Puthu kilese janentīti puthujjanā, puthu avihatasakkāyadiṭṭhikāti puthujjanā, puthu satthārānaṃ mukhullokikāti puthujjanā, puthu sabbagatīhi avuṭṭhitāti puthujjanā, puthu nānābhisaṅkhāre abhisaṅkharontīti puthujjanā, puthu nānāoghehi vuyhantīti puthujjanā, puthu nānāsan-

tāpehi santapantīti puthujjanā, puthu nānāpariḷāhehi paridayhantīti puthujjanā, puthu pañcasu kāmaguṇesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhāti puthujjanā, puthu pañcahi nīvaraṇehi āvutā nivutā ovutā pihitā paṭicchannā paṭikujjitāti puthujjanā. Hīnamāhu puthujjananti. Puthujjanaṃ hīnaṃ nihīnaṃ omakaṃ lāmakaṃ chatukkaṃ parittanti evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—hīnamāhu puthujjanaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Eko pubbe caritvāna, methunaṃ yo nisevati; Yānaṃ bhantaṃva taṃ loke, hīnamāhu puthujjanan"ti.

Yaso kitti ca yā pubbe, hāyate vāpi tassa sā; Etampi disvā sikkhetha, methunaṃ vippahātave.

Yaso kitti ca yā pubbe, hāyate vāpi tassa sāti. Katamo yaso? Idhekacco pubbe samaṇabhāve sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ—ayaṃ yaso. Katamā kitti? Idhekacco pubbe samaṇabhāve kittivaṇṇagato hoti paṇḍito viyatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno—suttantikoti vā vinayadharoti vā dhammakathikoti vā āraññikoti vā piṇḍapātikoti vā paṃsukūlikoti vā tecīvarikoti vā sapadānacārikoti vā khalupacchābhattikoti vā nesajjikoti vā yathāsanthatikoti vā paṭhamassa jhānassa lābhīti vā dutiyassa jhānassa lābhīti vā tatiyassa jhānassa lābhīti vā catutthassa jhānassa lābhīti vā ākāsānañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā viññāṇañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā ākiñcaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, ayaṃ kittīti—yaso kitti ca yā pubbe.

Hāyate vāpi tassa sāti. Tassa aparena samayena buddhaṃ dhammaṃ saṃghaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattassa so ca yaso sā ca kitti hāyati parihāyati paridhaṃsati paripatati antaradhāyati vippalujjatīti—yaso kitti ca yā pubbe hāyate vāpi tassa sā.

Etampi disvā sikkhetha methunaṃ vippahātaveti. Etanti pubbe samaṇabhāve yaso kitti ca, aparabhāge buddhaṃ dhammaṃ saṃghaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattassa ayaso ca akitti ca; etaṃ sampattiṃ vipattiṃ. Disvāti passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—etampi disvā. Sikkhethāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā,

adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā. Katamā adhisīlasikkhā? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Khuddako sīlakkhandho, mahanto sīlakkhandho. Sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mukhaṃ pamukhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ adhisīlasikkhā.

Katamā adhicittasikkhā? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ adhicittasikkhā.

Katamā adhipaññāsikkhā? Idha bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti, ime āsavāti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ adhipaññāsikkhā. Methunadhammo nāma yo so asaddhammo ... pe ... taṃkāraṇā vuccati methunadhammo.

Etampi disvā sikkhetha, methunaṃ vippahātaveti. Methunadhammassa pahānāya vūpasamāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya, passanto sikkheyya, paccavekkhanto sikkheyya, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkheyya, saddhāya adhimuccanto sikkheyya, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkheyya, satiṃ upaṭṭhapento sikkheyya, cittaṃ samādahanto sikkheyya, paññāya pajānanto sikkheyya, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkheyya, pariññeyyaṃ parijānanto sikkheyya, pahātabbaṃ pajahanto sikkheyya, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkheyya, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—etampi disvā sikkhetha, methunaṃ vippahātave.

Tenāha bhagavā—

"Yaso kitti ca yā pubbe, hāyate vāpi tassa sā; Etampi disvā sikkhetha, methunaṃ vippahātave"ti.

Saṅkappehi pareto so, kapaṇo viya jhāyati; Sutvā paresaṃ nigghosaṃ, maṅku hoti tathāvidho.

Saṅkappehi pareto so, kapaṇo viya jhāyatīti. Kāmasaṅkappena byāpādasaṅkappena vihiṃsāsaṅkappena diṭṭhisaṅkappena phuṭṭho pareto samohito samannāgato pihito kapaṇo viya mando viya momūho viya jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. Yathā ulūko rukkhasākhāyaṃ mūsikaṃ magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, yathā kotthu nadītīre macche magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, yathā biḷāro sandhisamalasaṅkaṭire mūsikaṃ magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, yathā gadrabho vahacchinno sandhisamalasaṅkaṭire jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati; evamevaṃ so vibbhantako kāmasaṅkappena byāpādasaṅkappena vihiṃsāsaṅkappena diṭṭhisaṅkappena phuṭṭho pareto samohito samannāgato pihito kapaṇo viya mando viya momūho viya jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyatīti—saṅkappehi pareto so kapaṇo viya jhāyati.

Sutvā paresaṃ nigghosaṃ, maṅku hoti tathāvidhoti. Paresanti upajjhāyā vā ācariyā vā samānupajjhāyakā vā samānācariyakā vā mittā vā sandiṭṭhā vā sambhattā vā sahāyā vā codenti—"tassa te, āvuso, alābhā, tassa te dulladdhaṃ, yaṃ tvaṃ evarūpaṃ uḷāraṃ satthāraṃ labhitvā evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā evarūpaṃ ariyagaṇaṃ labhitvā hīnassa methunadhammassa kāraṇā buddhaṃ dhammaṃ saṃghaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattosi. Saddhāpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, hirīpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, ottappampi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, vīriyampi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, satipi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, paññāpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesū"ti. Tesaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusāsanaṃ anusiṭṭhiṃ sutvā suṇitvā uggahetvā upadhārayitvā upalakkhayitvā maṅku hoti, pīḷito ghaṭṭito byādhito domanassito hoti. Tathāvidhoti tathāvidho tādiso tassaṇṭhito tappakāro tappaṭibhāgo. Yo so vibbhantakoti— sutvā paresaṃ nigghosaṃ maṅku hoti tathāvidho.

Tenāha bhagavā—

"Saṅkappehi pareto so, kapaṇo viya jhāyati; Sutvā paresaṃ nigghosaṃ, maṅku hoti tathāvidho"ti.

Atha satthāni kurute, paravādehi codito; Esa khvassa mahāgedho, mosavajjaṃ pagāhati.

Atha satthāni kurute, paravādehi coditoti. Athāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—athāti. Satthānīti tīṇi satthāni—kāyasatthaṃ, vacīsatthaṃ, manosatthaṃ. Tividhaṃ kāyaduccaritaṃ kāyasatthaṃ, catubbidhaṃ vacīduccaritaṃ vacīsatthaṃ, tividhaṃ manoduccaritaṃ manosatthaṃ. Paravādehi coditoti. Upajjhāyehi vā ācariyehi vā samānupajjhāyakehi vā samānācariyakehi vā mittehi vā sandiṭṭhehi vā sambhattehi vā sahāyehi vā codito sampajānamusā bhāsati. "Abhirato ahaṃ, bhante, ahosiṃ pabbajjāya. Mātā me posetabbā, tenamhi vibbhanto"ti bhaṇati. "Pitā me posetabbo, tenamhi vibbhanto"ti bhaṇati. "Bhātā me posetabbo ... bhaginī me posetabbā ... putto me posetabbo ... dhītā me posetabbā ... mittā me posetabbā ... amaccā me posetabbā ... ñātakā me posetabbā ... sālohitā me posetabbā, tenamhi vibbhanto"ti bhaṇati. Vacīsatthaṃ karoti saṅkaroti janeti sañjaneti nibbatteti abhinibbattetīti—atha satthāni kurute, paravādehi codito.

Esa khvassa mahāgedhoti. Eso tassa mahāgedho mahāvanaṃ mahāgahanaṃ mahākantāro mahāvisamo mahākuṭilo mahāpaṅko mahāpalipo mahāpalibodho mahābandhanaṃ, yadidaṃ sampajānamusāvādoti— esa khvassa mahāgedho.

Mosavajjaṃ pagāhatīti. Mosavajjaṃ vuccati musāvādo. Idhekacco sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho—"ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī"ti, so ajānaṃ vā āha— "jānāmī"ti, jānaṃ vā āha—"na jānāmī"ti, apassaṃ vā āha—"passāmī"ti, passaṃ vā āha—"na passāmī"ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsati—idaṃ vuccati mosavajjaṃ.

Api ca tīhākārehi musāvādo hoti. Pubbevassa hoti—"musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti—"musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti—"musā mayā bhaṇitan"ti. Imehi tīhākārehi musāvādo hoti. Api ca catūhākārehi musāvādo hoti. Pubbevassa hoti—"musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti—"musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti—"musā mayā bhaṇitan"ti,

vinidhāya diṭṭhiṃ. Imehi catūhākārehi musāvādo hoti. Api ca pañcahākārehi ... chahākārehi ... sattahākārehi ... aṭṭhahākārehi musāvādo hoti. Pubbevassa hoti—"musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti—"musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti—"musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya saññaṃ, vinidhāya bhāvaṃ. Imehi aṭṭhahākārehi musāvādo hoti. Mosavajjaṃ pagāhatīti. Mosavajjaṃ pagāhati ogāhati ajjhogāhati pavisatīti—mosavajjaṃ pagāhati.

Tenāha bhagavā—

"Atha satthāni kurute, paravādehi codito; Esa khvassa mahāgedho, mosavajjaṃ pagāhatī"ti.

Paṇḍitoti samaññāto, ekacariyaṃ adhiṭṭhito; Sa cāpi methune yutto, mandova parikissati.

Paṇḍitoti samaññātoti. Idhekacco pubbe samaṇabhāve kitti vaṇṇagato hoti—"paṇḍito viyatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno suttantikoti vā vinayadharoti vā dhammakathikoti vā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhī"ti vā. Evaṃ ñāto hoti paññāto samaññāto hotīti—paṇḍitoti samaññāto.

Ekaccariyaṃ adhiṭṭhitoti. Dvīhi kāraṇehi ekaccariyaṃ adhiṭṭhito—pabbajjāsaṅkhātena vā gaṇāvavassaggaṭṭhena vā. Kathaṃ pabbajjāsaṅkhātena ekacariyaṃ adhiṭṭhito? Sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā ... pe ... evaṃ pabbajjāsaṅkhātena ekaccariyaṃ adhiṭṭhito. Kathaṃ gaṇāvavassaggaṭṭhena ekacariyaṃ adhiṭṭhito? So evaṃ pabbajito samāno eko araññavanapatthāni pantāni ... pe ... evaṃ gaṇāvavassaggaṭṭhena ekacariyaṃ adhiṭṭhitoti—ekacariyaṃ adhiṭṭhito.

Sa cāpi methune yuttoti. Methunadhammo nāma yo so asaddhammo gāmadhammo ... pe ... taṃkāraṇā vuccati methunadhammo. Sa cāpi methune yuttoti. So aparena samayena buddhaṃ dhammaṃ saṃghaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā methunadhamme yutto payutto āyutto samāyuttoti—sa cāpi methune yutto.

Mandova parikissatīti. Kapaṇo viya mando viya momūho viya kissati parikissati parikilissati. Pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati. Evampi kissati parikissati parikilissati. Tamenaṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti—kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, addhadaṇḍakehipi tāḷenti,

hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, eṇeyyakampi karonti, baḷisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti. Evampi kissati parikissati parikilissati.

Atha vā kāmataṇhāya abhibhūto pariyādinnacitto bhoge pariyesanto nāvāya mahāsamuddaṃ pakkhandati, sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi pīḷiyamāno khuppipāsāya miyyamāno tigumbaṃ gacchati, takkolaṃ gacchati, takkasīlaṃ gacchati, kālamukhaṃ gacchati, purapūraṃ gacchati, vesuṅgaṃ gacchati, verāpathaṃ gacchati, javaṃ gacchati, tāmaliṃ gacchati, vaṅgaṃ gacchati, eḷabandhanaṃ gacchati, suvaṇṇakūṭaṃ gacchati, suvaṇṇabhūmiṃ gacchati, tambapāṇiṃ gacchati, suppārakaṃ gacchati, bhārukacchaṃ gacchati, suraṭṭhaṃ gacchati, bhaṅgalokaṃ gacchati, bhaṅgaṇaṃ gacchati, paramabhaṅgaṇaṃ gacchati, yonaṃ gacchati, paramayonaṃ gacchati, vinakaṃ gacchati, mūlapadaṃ gacchati, marukantāraṃ gacchati, jaṇṇupathaṃ gacchati, ajapathaṃ gacchati, meṇḍapathaṃ gacchati, saṅkupathaṃ gacchati, chattapathaṃ gacchati, vaṃsapathaṃ gacchati, sakuṇapathaṃ gacchati, mūsikapathaṃ gacchati, daripathaṃ gacchati, vettācāraṃ gacchati. Evampi kissati parikissati parikilissati.

Gavesanto na vindati, alābhamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evampi kissati parikissati parikilissati.

Gavesanto vindati, laddhāpi ārakkhamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti— "kinti me bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi daheyya, na udakaṃ vaheyya, na apiyā dāyādā hareyyun"ti. Tassa evaṃ ārakkhato gopayato te bhogā vippalujjanti. So vippayogamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evampi kissati parikissati parikilissatīti—sa cāpi methune yutto, mandova parikissati.

Tenāha bhagavā—

"Paṇḍitoti samaññāto, ekacariyaṃ adhiṭṭhito; Sa cāpi methune yutto, mandova parikissatī"ti.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Muni pubbāpare idha; Ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirā, Na nisevetha methunaṃ.

Etamādīnavaṃ ñatvā, muni pubbāpare idhāti. Etanti pubbe samaṇabhāve yaso ca kitti ca, aparabhāge buddhaṃ dhammaṃ saṃghaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattassa ayaso ca akitti ca; etaṃ sampattiṃ vipattiñca. Ñatvāti jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Idhāti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvacane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane imasmiṃ attabhāve imasmiṃ manussaloketi—etamādīnavaṃ ñatvā muni pubbāpare idha.

Ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirāti. Dvīhi kāraṇehi ekacariyaṃ daḷhaṃ kareyya—pabbajjāsaṅkhātena vā gaṇāvavassaggaṭṭhena vā. Kathaṃ pabbajjāsaṅkhātena ekacariyaṃ daḷhaṃ kareyya? Sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko careyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyya. Evaṃ pabbajjāsaṅkhātena ekacariyaṃ daḷhaṃ kareyya.

Kathaṃ gaṇāvavassaggaṭṭhena ekacariyaṃ daḷhaṃ kareyya? So evaṃ pabbajito samāno eko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭiseveyya appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko gaccheyya, eko tiṭṭheyya, eko nisīdeyya, eko seyyaṃ kappeyya, eko gāmaṃ piṇḍāya paviseyya, eko paṭikkameyya, eko raho nisīdeyya, eko caṅkamaṃ adhiṭṭheyya, eko careyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyya. Evaṃ gaṇāvavassaggaṭṭhena ekacariyaṃ daḷhaṃ kareyyāti—ekacariyaṃ daḷhaṃ kareyya, thiraṃ kareyya, daḷhaṃ samādāno assa, avaṭṭhitasamādāno assa kusalesu dhammesūti—ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirā.

Na nisevetha methunanti. Methunadhammo nāma yo so asaddhammo

gāmadhammo ... pe ... taṃkāraṇā vuccati methunadhammo. Methunadhammaṃ na seveyya na niseveyya na saṃseveyya na paṭiseveyya na careyya na samācareyya na samādāya vatteyyāti—na nisevetha methunaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Etamādīnavaṃ ñatvā, Muni pubbāpare idha; Ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirā, Na nisevetha methunan"ti.

Vivekaññeva sikkhetha, etaṃ ariyānamuttamaṃ; Na tena seṭṭho maññetha, sa ve nibbānasantike.

Vivekaññeva sikkhethāti. Vivekoti tayo vivekā—kāyaviveko, cittaviveko, upadhiviveko. Katamo kāyaviveko ... pe ... ayaṃ upadhiviveko. Kāyaviveko ca vivekaṭṭhakāyānaṃ nekkhammābhiratānaṃ. Cittaviveko ca parisuddhacittānaṃ paramavodānappattānaṃ. Upadhiviveko ca nirūpadhīnaṃ puggalānaṃ visaṅkhāragatānaṃ. Sikkhāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Vivekaññeva sikkhethāti vivekaññeva sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—vivekaññeva sikkhetha.

Etaṃ ariyānamuttamanti. Ariyā vuccanti buddhā ca buddhasāvakā ca paccekabuddhā ca. Ariyānaṃ etaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ yadidaṃ vivekacariyāti—etaṃ ariyānamuttamaṃ.

Na tena seṭṭho maññethāti. Kāyavivekacariyāya unnatiṃ na kareyya, unnamaṃ na kareyya, mānaṃ na kareyya, thāmaṃ na kareyya, thambhaṃ na kareyya, na tena mānaṃ janeyya, na tena thaddho assa patthaddho paggahitasiroti—tena seṭṭho na maññetha.

Sa ve nibbānasantiketi. So nibbānassa santike sāmantā āsanne avidūre upakaṭṭheti—sa ve nibbānasantike.

Tenāha bhagavā—

"Vivekaññeva sikkhetha, etaṃ ariyānamuttamaṃ; Na tena seṭṭho maññetha, sa ve nibbānasantike"ti.

Rittassa munino carato, kāmesu anapekkhino; Oghatiṇṇassa pihayanti, kāmesu gadhitā pajā.

Rittassa munino caratoti. Rittassa vivittassa pavivittassa, kāyaduccaritena rittassa vivittassa pavivittassa. Vacīduccaritena ... pe ...

manoduccaritena ... rāgena ... dosena ... mohena ... kodhena ... upanāhena ... makkhena ... paḷāsena ... issāya ... macchariyena ... māyāya ... sāṭheyyena ... thambhena ... sārambhena ... mānena ... atimānena ... madena ... pamādena ... sabbakilesehi ... sabbaduccaritehi ... sabbadarathehi ... sabbapariḷāhehi ... sabbasantāpehi ... sabbākusalābhisaṅkhārehi rittassa vivittassa pavivittassa. Muninoti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Caratoti carato viharato iriyato vattato pālayato yapayato yāpayatoti—rittassa munino carato.

Kāmesu anapekkhinoti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā kāmesu anapekkhamāno cattakāmo vantakāmo muttakāmo pahīnakāmo paṭinissaṭṭhakāmo, vītarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—kāmesu anapekkhino.

Oghatiṇṇassa pihayanti, kāmesu gadhitā pajāti. Pajāti sattādhivacanaṃ pajā kāmesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā. Te kāmoghaṃ tiṇṇassa bhavoghaṃ tiṇṇassa diṭṭhoghaṃ tiṇṇassa avijjoghaṃ tiṇṇassa sabbasaṅkhārapathaṃ tiṇṇassa uttiṇṇassa nittiṇṇassa atikkantassa samatikkantassa vītivattassa pāraṅgatassa pāraṃ pattassa antaṃ gatassa antaṃ pattassa koṭiṃ gatassa koṭiṃ pattassa pariyantaṃ gatassa pariyantaṃ pattassa vosānaṃ gatassa vosānaṃ pattassa tāṇaṃ gatassa tāṇaṃ pattassa leṇaṃ gatassa leṇaṃ pattassa saraṇaṃ gatassa saraṇaṃ pattassa abhayaṃ gatassa abhayaṃ pattassa accutaṃ gatassa accutaṃ pattassa amataṃ gatassa amataṃ pattassa nibbānaṃ gatassa nibbānaṃ pattassa icchanti sādiyanti patthayanti pihayanti abhijappanti. Yathā iṇāyikā ānaṇyaṃ patthenti pihayanti, yathā ābādhikā ārogyaṃ patthenti pihayanti, yathā bandhanabaddhā bandhanamokkhaṃ patthenti pihayanti, yathā dāsā bhujissaṃ patthenti pihayanti, yathā kantāraddhānapakkhandā khemantabhūmiṃ patthenti pihayanti; evamevaṃ pajā kāmesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā te kāmoghaṃ tiṇṇassa bhavoghaṃ tiṇṇassa ... pe ... nibbānaṃ gatassa nibbānaṃ pattassa icchanti sādiyanti patthayanti pihayanti abhijappantīti—oghatiṇṇassa pihayanti, kāmesu

gadhitā pajā.

Tenāha bhagavā—

"Rittassa munino carato, kāmesu anapekkhino; Oghatiṇṇassa pihayanti, kāmesu gadhitā pajā"ti.

Tissametteyyasuttaniddeso sattamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

9. Māgaṇḍiyasuttaniddesa

Atha māgaṇḍiyasuttaniddesaṃ vakkhati—

Disvāna taṇhaṃ aratiṃ ragañca, Nāhosi chando api methunasmiṃ; Kimevidaṃ muttakarīsapuṇṇaṃ, Pādāpi naṃ samphusituṃ na icche.

Disvāna taṇhaṃ aratiṃ ragañca, nāhosi chando api methunasminti. Taṇhañca aratiñca ragañca māradhītaro disvā passitvā methunadhamme chando vā rāgo vā pemaṃ vā nāhosīti—disvāna taṇhaṃ aratiṃ ragañca nāhosi chando api methunasmiṃ.

Kimevidaṃ muttakarīsapuṇṇaṃ, pādāpi naṃ samphusituṃ na iccheti. Kimevidaṃ sarīraṃ muttapuṇṇaṃ karīsapuṇṇaṃ semhapuṇṇaṃ ruhirapuṇṇaṃ aṭṭhisaṅghātanhārusambandhaṃ rudhiramaṃsāvalepanaṃ cammavinaddhaṃ chaviyā paṭicchannaṃ chiddāvachiddaṃ uggharantaṃ paggharantaṃ kimisaṅghanisevitaṃ nānākalimalaparipūraṃ pādena akkamituṃ na iccheyya, kuto pana saṃvāso vā samāgamo vāti—kimevidaṃ muttakarīsapuṇṇaṃ, pādāpi naṃ samphusituṃ na icche. Anacchariyañcetaṃ manusso dibbe kāme patthayanto mānusake kāme na iccheyya, mānusake vā kāme patthayanto dibbe kāme na iccheyya. Yaṃ tvaṃ ubhopi na icchasi na sādiyasi na patthesi na pihesi nābhijappasi, kiṃ te dassanaṃ, katamāya tvaṃ diṭṭhiyā samannāgatoti pucchatīti.

Tenāha bhagavā—

"Disvāna taṇhaṃ aratiṃ ragañca, Nāhosi chando api methunasmiṃ; Kimevidaṃ muttakarīsapuṇṇaṃ, Pādāpi naṃ samphusituṃ na icche"ti.

Etādisañce ratanaṃ na icchasi, Nāriṃ narindehi bahūhi patthitaṃ; Diṭṭhigataṃ sīlavataṃ nu jīvitaṃ, Bhavūpapattiñca vadesi kīdisaṃ.

Idaṃ vadāmīti na tassa hoti, (māgaṇḍiyāti bhagavā) Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Passañca diṭṭhīsu anuggahāya, Ajjhattasan-

tiṃ pacinaṃ adassaṃ.

Idaṃ vadāmīti na tassa hotīti. Idaṃ vadāmīti idaṃ vadāmi, etaṃ vadāmi, ettakaṃ vadāmi, ettāvatā vadāmi, idaṃ diṭṭhigataṃ vadāmi—"sassato loko"ti vā ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā. Na tassa hotīti na mayhaṃ hoti, "ettāvatā vadāmī"ti na tassa hotīti—idaṃ vadāmīti na tassa hoti.

Māgaṇḍiyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—māgaṇḍiyāti bhagavā.

Dhammesu niccheyya samuggahītanti. Dhammesūti dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatesu. Niccheyyāti nicchinitvā vinicchinitvā vicinitvā pavicinitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Samuggahītanti odhiggāho bilaggāho varaggāho koṭṭhāsaggāho uccayaggāho samuccayaggāho, "idaṃ saccaṃ tacchaṃ tathaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītan"ti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ, natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—dhammesu niccheyya samuggahītaṃ.

Passañca diṭṭhīsu anuggahāyāti. Diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmi. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi passañca diṭṭhīsu anuggahāya.

Atha vā "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ, sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattatīti. Diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmi. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi passañca diṭṭhīsu anuggahāya.

Atha vā "asassato loko, antavā loko, anantavā loko, taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, hoti tathāgato paraṃ maraṇā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro

diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ, sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattatīti. Diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmi. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi passañca diṭṭhīsu anuggahāya.

Atha vā imā diṭṭhiyo evaṃgahitā evaṃparāmaṭṭhā evaṃgatikā bhavissanti evaṃabhisamparāyāti. Diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmi. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi passañca diṭṭhīsu anuggahāya.

Atha vā imā diṭṭhiyo nirayasaṃvattanikā tiracchānayonisaṃvattanikā pettivisayasaṃvattanikāti. Diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmi. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi passañca diṭṭhīsu anuggahāya.

Atha vā imā diṭṭhiyo aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammāti. Diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmi. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi passañca diṭṭhīsu anuggahāya.

Ajjhattasantiṃ pacinaṃ adassanti. Ajjhattasantiṃ ajjhattaṃ rāgassa santiṃ, dosassa santiṃ, mohassa santiṃ, kodhassa … upanāhassa … makkhassa … paḷāsassa … issāya … macchariyassa … māyāya … sāṭheyyassa … thambhassa … sārambhassa … mānassa … atimānassa … madassa … pamādassa … sabbakilesānaṃ … sabbaduccaritānaṃ … sabbadarathānaṃ … sabbapariḷāhānaṃ … sabbasantāpānaṃ … sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santiṃ upasantiṃ vūpasantiṃ nibbutiṃ paṭipassaddhiṃ santiṃ. Pacinanti pacinanto vicinanto pavicinanto tulayanto tīrayanto vibhāvayanto vibhūtaṃ karonto, “sabbe saṅkhārā aniccā”ti pacinanto vicinanto pavicinanto tulayanto tīrayanto vibhāvayanto vibhūtaṃ karonto, “sabbe saṅkhārā dukkhā”ti … “sabbe dhammā anattā”ti pacinanto vicinanto pavicinanto … “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti pacinanto vicinanto pavicinanto tulayanto tīrayanto vibhāvayanto vibhūtaṃ karonto. Adas-

santi adassaṃ adakkhiṃ apassiṃ paṭivijjhinti—ajjhattasantiṃ pacinaṃ adassaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Idaṃ vadāmīti na tassa hoti, (māgaṇḍiyāti bhagavā) Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Passañca diṭṭhīsu anuggahāya, Ajjhattasantiṃ pacinaṃ adassan"ti.

Vinicchayā yāni pakappitāni, (iti māgaṇḍiyo) Te ve munī brūsi anuggahāya; Ajjhattasantīti yametamatthaṃ, Kathaṃ nu dhīrehi paveditaṃ taṃ.

Vinicchayā yāni pakappitānīti. Vinicchayā vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni diṭṭhivinicchayā. Pakappitānīti kappitā pakappitā abhisaṅkhatā saṇṭhapitātipi pakappitā. Atha vā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā vipariṇāmadhammātipi pakappitāti—vinicchayā yāni pakappitāni.

Iti māgaṇḍiyoti. Itīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—itīti. Māgaṇḍiyoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro—iti māgaṇḍiyoti.

Te ve munī brūsi anuggahāya, ajjhattasantīti yametamatthanti. Te veti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so munīti. Anuggahāyāti diṭṭhīsu ādīnavaṃ passanto diṭṭhiyo na gaṇhāmi na parāmasāmi nābhinivisāmīti ca bhaṇasi, ajjhattasantīti ca bhaṇasi. Yametamatthanti yaṃ paramatthanti—te ve munī brūsi anuggahāya, ajjhattasantīti yametamatthaṃ.

Kathaṃ nu dhīrehi paveditaṃ tanti. Kathaṃ nūti padaṃ saṃsayapucchā vimatipucchā dveḷhakapucchā anekaṃsapucchā, evaṃ nu kho nanu kho kiṃ nu kho kathaṃ nu khoti—kathaṃ nu. Dhīrehīti dhīrehi paṇḍitehi paññavantehi buddhimantehi ñāṇīhi vibhāvīhi medhāvīhi. Paveditanti veditaṃ paveditaṃ ācikkhitaṃ desitaṃ paññāpitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaṭaṃ vibhattaṃ uttānīkataṃ pakāsitanti—kathaṃ nu dhīrehi paveditaṃ taṃ.

Tenāha so brāhmaṇo—

"Vinicchayā yāni pakappitāni, (iti māgaṇḍiyo) Te ve munī brūsi anuggahāya; Ajjhattasantīti yametamatthaṃ, Kathaṃ nu dhīrehi paveditaṃ tan"ti.

Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, (māgaṇḍiyāti bhagavā) Sīlabbatenāpi na suddhimāha; Adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, Asīlatā abbatā nopi tena; Ete ca nissajja anuggahāya, Santo anissāya bhavaṃ na jappe.

Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇenāti. Diṭṭhenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasi; sutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasi; diṭṭhasutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasi; ñāṇenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasīti—na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena.

Māgaṇḍiyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—māgaṇḍiyāti bhagavā.

Sīlabbatenāpi na suddhimāhāti. Sīlenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasi; vatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasi; sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasīti—sīlabbatenāpi na suddhimāha.

Adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, asīlatā abbatā nopi tenāti. Diṭṭhipi icchitabbā. Dasavatthukā sammādiṭṭhi—atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti; savanampi icchitabbaṃ—parato ghoso, suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthā, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ; ñāṇampi icchitabbaṃ—kammassakatañāṇaṃ, saccānulomikañāṇaṃ, abhiññāñāṇaṃ, samāpattiñāṇaṃ; sīlampi icchitabbaṃ— pātimokkhasaṃvaro; vatampi icchitabbaṃ—aṭṭha dhutaṅgāni—āraññikaṅgaṃ, piṇḍapātikaṅgaṃ, paṃsukūlikaṅgaṃ, tecīvarikaṅgaṃ, sapadānacārikaṅgaṃ, khalupacchābhattikaṅgaṃ, nesajjikaṅgaṃ, yathāsanthatikaṅganti.

Adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, asīlatā abbatā nopi tenāti. Nāpi sammādiṭṭhimattena, nāpi savanamattena, nāpi ñāṇamattena, nāpi sīlamattena, nāpi vatamattena ajjhattasantiṃ patto hoti, nāpi vinā etehi dhammehi ajjhattasantiṃ pāpuṇāti. Api ca sambhārā ime dhammā honti ajjhattasantiṃ pāpuṇituṃ adhigantuṃ phassituṃ sacchikātunti—adiṭṭhiy assutiyā aññāṇā asīlatā abbatā nopi tena.

Ete ca nissajja anuggahāyāti. Eteti kaṇhapakkhikānaṃ dhammānaṃ samugghātato pahānaṃ icchitabbaṃ, tedhātukesu kusalesu dhammesu atammayatā icchitabbā, yato kaṇhapakkhiyā dhammā samugghātapahānena pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tedhātukesu ca kusalesu dhammesu atammayatā hoti, ettāvatāpi na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisati. Atha vā na gaṇhitabbā na parāmasitabbā nābhinivisitabbāti. Evampi ete ca nissajja anuggahāya. Yato taṇhā ca diṭṭhi ca māno ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammāti, ettāvatāpi na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti. Evampi ete ca nissajja anuggahāya.

Yato puññābhisaṅkhāro ca apuññābhisaṅkhāro ca āneñjābhisaṅkhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammāti, ettāvatāpi na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti. Evampi ete ca nissajja anuggahāya.

Santo anissāya bhavaṃ na jappeti. Santoti rāgassa samitattā santo, dosassa samitattā santo, mohassa samitattā santo, kodhassa … upanāhassa … makkhassa … paḷāsassa … issāya … macchariyassa … māyāya … sāṭheyyassa … thambhassa … sārambhassa … mānassa … atimānassa … madassa … pamādassa … sabbakilesānaṃ … sabbaduccaritānaṃ … sabbadarathānaṃ … sabbapariḷāhānaṃ … sabbasantāpānaṃ … sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti—santo.

Anissāyāti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca … pe … ayaṃ taṇhānissayo … pe … ayaṃ diṭṭhinissayo. Taṇhānissayaṃ pahāya diṭṭhinissayaṃ paṭinissajjitvā cakkhuṃ anissāya, sotaṃ anissāya, ghānaṃ anissāya, jivhaṃ anissāya, kāyaṃ anissāya, manaṃ anissāya, rūpe … sadde … gandhe … rase … phoṭṭhabbe … kulaṃ … gaṇaṃ

... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ ... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arūpabhavaṃ ... saññābhavaṃ ... asaññābhavaṃ ... nevasaññānāsaññābhavaṃ ... ekavokārabhavaṃ ... catuvokārabhavaṃ ... pañcavokārabhavaṃ ... atītaṃ ... anāgataṃ ... paccuppannaṃ ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme anissāya aggaṇhitvā aparāmasitvā anabhinivisitvāti—santo anissāya. Bhavaṃ na jappeti kāmabhavaṃ na jappeyya, rūpabhavaṃ na jappeyya, arūpabhavaṃ na jappeyya nappajappeyya na abhijappeyyāti—santo anissāya bhavaṃ na jappe.

Tenāha bhagavā—

"Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, (māgaṇḍiyāti bhagavā) Sīlabbatenāpi na suddhimāha; Adiṭṭhiyā assutiyā aññā, Asīlatā abbatā nopi tena; Ete ca nissajja anuggahāya, Santo anissāya bhavaṃ na jappe"ti.

No ce kira diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, (iti māgaṇḍiyo) Sīlabbatenāpi na suddhimāha; Adiṭṭhiyā assutiyā aññā, Asīlatā abbatā nopi tena; Maññāmahaṃ momuhameva dhammaṃ, Diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ.

No ce kira diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇenāti. Diṭṭhiyāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasi; sutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ ... diṭṭhasutenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ ... ñāṇenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasīti—no ce kira diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena.

Iti māgaṇḍiyoti itīti padasandhi ... pe .... Māgaṇḍiyoti tassa brāhmaṇassa nāmaṃ ... pe ... iti māgaṇḍiyo.

Sīlabbatenāpi na suddhimāhāti. Sīlenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ ... pe ... vatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ ... pe ... sīlabbatenāpi suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ nāha na kathesi na bhaṇasi na dīpayasi na voharasīti—sīlabbatenāpi na suddhimāha.

Adiṭṭhiyā assutiyā aññā, asīlatā abbatā nopi tenāti. Diṭṭhipi icchitabbāti evaṃ bhaṇasi, savanampi icchitabbanti evaṃ bhaṇasi, ñāṇampi

icchitabbanti evaṃ bhaṇasi, na sakkosi ekaṃsena anujānituṃ, napi sakkosi ekaṃsena paṭikkhipitunti—adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, asīlatā abbatā nopi tena.

Maññāmahaṃ momuhameva dhammanti. Momūhadhammo ayaṃ tuyhaṃ bāladhammo mūḷhadhammo aññāṇadhammo amarāvikkhepadhammoti evaṃ maññāmi evaṃ jānāmi evaṃ ājānāmi evaṃ vijānāmi evaṃ paṭivijānāmi evaṃ paṭivijjhāmīti—maññāmahaṃ momuhameva dhammaṃ.

Diṭṭhiyā eke paccenti suddhinti. Suddhidiṭṭhiyā eke samaṇabrāhmaṇā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti; "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti diṭṭhiyā eke samaṇabrāhmaṇā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti; "asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti diṭṭhiyā eke samaṇabrāhmaṇā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccentīti—diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ.

Tenāha so brāhmaṇo—

"No ce kira diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, (iti māgaṇḍiyo) Sīlabbatenāpi na suddhimāha; Adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, Asīlatā abbatā nopi tena; Maññāmahaṃ momuhameva dhammaṃ, Diṭṭhiyā eke paccenti suddhin"ti.

Diṭṭhiñca nissāyanupucchamāno, (māgaṇḍiyāti bhagavā) Samuggahītesu pamohamāgā; Ito ca nāddakkhi aṇumpi saññaṃ, Tasmā tuvaṃ momuhato dahāsi.

Diṭṭhiñca nissāyanupucchamānoti. Māgaṇḍiyo brāhmaṇo diṭṭhiṃ nissāya diṭṭhiṃ pucchati, lagganaṃ nissāya lagganaṃ pucchati, bandhanaṃ nissāya bandhanaṃ pucchati, palibodhaṃ nissāya palibodhaṃ pucchati. Anupucchamānoti punappunaṃ pucchatīti—diṭṭhiñca nissāyanupucchamāno.

Māgaṇḍiyāti bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ nāmena ālapati. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—māgaṇḍiyāti bhagavā.

Samuggahītesu pamohamāgāti. Yā sā diṭṭhi tayā gahitā parāmaṭṭhā abhiniviṭṭhā ajjhositā adhimuttā, tāyeva tvaṃ diṭṭhiyā mūḷhosi pamūḷhosi sammūḷhosi mohaṃ āgatosi pamohaṃ āgatosi sammohaṃ āgatosi and-

hakāraṃ pakkhandosīti—samuggahītesu pamohamāgā.

Ito ca nāddakkhi aṇumpi saññanti. Ito ajjhattasantito vā paṭipadāto vā dhammadesanāto vā, yuttasaññaṃ pattasaññaṃ lakkhaṇasaññaṃ kāraṇasaññaṃ ṭhānasaññaṃ na paṭilabhati, kuto ñāṇanti. Evampi ito ca nāddakkhi aṇumpi saññaṃ. Atha vā aniccaṃ vā aniccasaññānulomaṃ vā, dukkhaṃ vā dukkhasaññānulomaṃ vā, anattaṃ vā anattasaññānulomaṃ vā, saññuppādamattaṃ vā sañjānitamattaṃ vā na paṭilabhati, kuto ñāṇanti. Evampi ito ca nāddakkhi aṇumpi saññaṃ.

Tasmā tuvaṃ momuhato dahāsīti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā momūhadhammato bāladhammato mūḷhadhammato aññāṇadhammato amarāvikkhepadhammato dahāsi passasi dakkhasi olokesi nijjhāyasi upaparikkhasīti—tasmā tuvaṃ momuhato dahāsi.

Tenāha bhagavā—

"Diṭṭhiñca nissāyanupucchamāno, (māgaṇḍiyāti bhagavā) Samuggahītesu pamohamāgā; Ito ca nāddakkhi aṇumpi saññaṃ, Tasmā tuvaṃ momuhato dahāsī"ti.

Samo visesī uda vā nihīno, Yo maññati so vivadetha tena; Tīsu vidhāsu avikampamāno, Samo visesīti na tassa hoti.

Samo visesī uda vā nihīno, yo maññati so vivadetha tenāti. Sadisohamasmīti vā seyyohamasmīti vā hīnohamasmīti vā yo maññati, so tena mānena tāya diṭṭhiyā tena vā puggalena kalahaṃ kareyya bhaṇḍanaṃ kareyya viggahaṃ kareyya vivādaṃ kareyya medhagaṃ kareyya—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi, micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, pure vacanīyaṃ pacchā avaca, pacchā vacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—samo visesī uda vā nihīno yo maññati so vivadetha tena.

Tīsu vidhāsu avikampamāno, samo visesīti na tassa hotīti. Yassetā tisso vidhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so tīsu vidhāsu na kampati na vikampati, avikampamānassa puggalassa sadisohamasmīti vā seyyohamasmīti vā hīnohamasmīti vā. Na tassa hotīti. Tīsu vidhāsu avikampamāno, samo

visesīti—na tassa hoti.

Tenāha bhagavā—

"Samo visesī uda vā nihīno, Yo maññati so vivadetha tena; Tīsu vidhāsu avikampamāno, Samo visesīti na tassa hotī"ti.

Saccanti so brāhmaṇo kiṃ vadeyya, Musāti vā so vivadetha kena; Yasmiṃ samaṃ visamaṃ vāpi natthi, Sa kena vādaṃ paṭisaṃyujeyya.

Saccanti so brāhmaṇo kiṃ vadeyyāti. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo ... pe ... asito tādi pavuccate sa brahmā. Saccanti so brāhmaṇo kiṃ vadeyyāti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti brāhmaṇo kiṃ vadeyya kiṃ katheyya kiṃ bhaṇeyya kiṃ dīpayeyya kiṃ vohareyya; "asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti brāhmaṇo kiṃ vadeyya kiṃ katheyya kiṃ bhaṇeyya kiṃ dīpayeyya kiṃ vohareyyāti—saccanti so brāhmaṇo kiṃ vadeyya.

Musāti vā so vivadetha kenāti. Brāhmaṇo mayhaṃva saccaṃ, tuyhaṃ musāti kena mānena, kāya diṭṭhiyā, kena vā puggalena kalahaṃ kareyya bhaṇḍanaṃ kareyya viggahaṃ kareyya vivādaṃ kareyya medhagaṃ kareyya—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—musāti vā so vivadetha kena.

Yasmiṃ samaṃ visamaṃ vāpi natthīti. Yasminti yasmiṃ puggale arahante khīṇāsave sadisohamasmīti māno natthi, seyyohamasmīti māno natthi, hīnohamasmīti omāno natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—yasmiṃ samaṃ visamaṃ vāpi natthi.

Sa kena vādaṃ paṭisaṃyujeyyāti. So kena mānena, kāya diṭṭhiyā, kena vā puggalena vādaṃ paṭisaṃyojeyya paṭibaleyya kalahaṃ kareyya bhaṇḍanaṃ kareyya viggahaṃ kareyya vivādaṃ kareyya medhagaṃ kareyya—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—sa kena vādaṃ paṭisaṃyujeyya.

Tenāha bhagavā—

"Saccanti so brāhmaṇo kiṃ vadeyya, Musāti vā so vivadetha kena; Yasmiṃ samaṃ visamaṃ vāpi natthi, Sa kena vādaṃ paṭisaṃyujeyyā"ti.

Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ muni santhavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā.

Atha kho hāliddakāni gahapati yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho hāliddakāni gahapati āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca— "vuttamidaṃ, bhante kaccāna, bhagavatā aṭṭhakavaggiye māgaṇḍiyapañhe—

'Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ muni santhavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā'ti.

Imassa nu kho, bhante kaccāna, bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti?

"Rūpadhātu kho, gahapati, viññāṇassa oko rūpadhāturāgavinibaddhañca pana viññāṇaṃ okasārīti vuccati. Vedanādhātu kho, gahapati ... saññādhātu kho, gahapati ... saṅkhāradhātu kho, gahapati, viññāṇassa oko saṅkhāradhāturāgavinibandhañca pana viññāṇaṃ okasārīti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, okasārī hoti.

Kathañca, gahapati, anokasārī hoti? Rūpadhātuyā kho, gahapati, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upāyupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā; tasmā tathāgato anokasārīti vuccati. Vedanādhātuyā kho, gahapati ... saññādhātuyā kho, gahapati ... saṅkhāradhātuyā kho, gahapati ... viññāṇadhātuyā kho, gahapati, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upāyupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā; tasmā tathāgato anokasārīti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, anokasārī hoti.

Kathañca, gahapati, niketasārī hoti? Rūpanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, niketasārīti vuccati. Saddanimitta ... gandhanimitta ... rasanimitta ... phoṭṭhabbanimitta ... dhammanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, niketasārīti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, niketasārī hoti.

Kathañca, gahapati, aniketasārī hoti? Rūpanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā; tasmā tathāgato aniketasārīti vuccati. Saddanimitta ... gandhanimitta ... rasanimitta ... phoṭṭhabbanimitta ... dhammanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āy-

atiṃ anuppādadhammā; tasmā tathāgato aniketasārīti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, aniketasārī hoti.

Kathañca, gahapati, gāme santhavajāto hoti? Idha, gahapati, ekacco bhikkhu gihīhi saṃsaṭṭho viharati sahanandī sahasokī, sukhitesu sukhito, dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu attanā voyogaṃ āpajjati. Evaṃ kho, gahapati, gāme santhavajāto hoti.

Kathañca, gahapati, gāme na santhavajāto hoti? Idha, gahapati, ekacco bhikkhu gihīhi asaṃsaṭṭho viharati na sahanandī na sahasokī, na sukhitesu sukhito, na dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu na attanā voyogaṃ āpajjati. Evaṃ kho, gahapati, gāme na santhavajāto hoti.

Kathañca, gahapati, kāmehi aritto hoti? Idha, gahapati, ekacco bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Evaṃ kho, gahapati, kāmehi aritto hoti.

Kathañca, gahapati, kāmehi ritto hoti? Idha, gahapati, ekacco bhikkhu kāmesu vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho. Evaṃ kho, gahapati, kāmehi ritto hoti.

Kathañca, gahapati, purakkharāno hoti? Idha, gahapati, ekaccassa bhikkhuno evaṃ hoti—'evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti ... 'evaṃvedano siyaṃ ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti ... evaṃ kho, gahapati, purakkharāno hoti.

Kathañca, gahapati, apurakkharāno hoti? Idha, gahapati, ekaccassa bhikkhuno na evaṃ hoti—'evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti ... 'evaṃvedano siyaṃ ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti ... evaṃ kho, gahapati, apurakkharāno hoti.

Kathañca, gahapati, kathaṃ viggayha janena kattā hoti? Idha, gahapati, ekacco evarūpiṃ kathaṃ kattā hoti—'na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi, micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, pure vacanīyaṃ pacchā avaca, pacchā vacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi

vā sace pahosī'ti. Evaṃ kho, gahapati, kathaṃ viggayha janena kattā hoti.

Kathañca, gahapati, kathaṃ na viggayha janena kattā hoti? Idha, gahapati, ekacco na evarūpiṃ kathaṃ kattā hoti—'na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī'ti. Evaṃ kho, gahapati, na viggayha janena kattā hoti. Iti kho, gahapati, yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā aṭṭhakavaggiye māgaṇḍiyapañhe—

'Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ muni santhavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā'ti.

Imassa kho, gahapati, bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Tenāha bhagavā—

"Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ muni santhavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā"ti.

Yehi vivitto vicareyya loke, Na tāni uggayha vadeyya nāgo; Elambujaṃ kaṇḍakavārijaṃ yathā, Jalena paṅkena canūpalittaṃ; Evaṃ munī santivādo agiddho, Kāme ca loke ca anūpalitto.

Yehi vivitto vicareyya loketi. Yehīti yehi diṭṭhigatehi. Vivittoti kāyaduccaritena ritto vivitto pavivitto, vacīduccaritena ... manoduccaritena ... rāgena ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārehi ritto vivitto pavivitto. Vicareyyāti vicareyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyya. Loketi manussaloketi—yehi vivitto vicareyya loke.

Na tāni uggayha vadeyya nāgoti. Nāgoti āguṃ na karotīti—nāgo, na gacchatīti—nāgo, nāgacchatīti—nāgo. Kathaṃ āguṃ na karotīti—nāgo? Āgū vuccanti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Āguṃ na karoti kiñci loke, (sabhiyāti bhagavā) Sabbasaññoge visajja bandhanāni; Sabbattha na sajjatī vimutto, Nāgo tādi pavuccate tathattā.

Evaṃ āguṃ na karotīti—nāgo.

Kathaṃ na gacchatīti—nāgo? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, nānusayavasena gacchati, na vaggehi dhammehi yāyati nīyati vuyhati saṃharīyati. Evaṃ na gaccha-

tīti—nāgo.

Kathaṃ nāgacchatīti—nāgo? Sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Sakadāgāmimaggena ... anāgāmimaggena ... arahattamaggena ye kilesā pahīnā te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Evaṃ nāgacchatīti—nāgo.

Na tāni uggayha vadeyya nāgoti. Nāgo na tāni diṭṭhigatāni gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā vadeyya katheyya bhaṇeyya dīpayeyya vohareyya; "sassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti vadeyya katheyya bhaṇeyya dīpayeyya vohareyyāti—na tāni uggayha vadeyya nāgo.

Elambujaṃ kaṇḍakavārijaṃ yathā, jalena paṅkena canūpalittanti. Elaṃ vuccati udakaṃ, ambujaṃ vuccati padumaṃ, kaṇḍako vuccati kharadaṇḍo, vāri vuccati udakaṃ, vārijaṃ vuccati padumaṃ vārisambhavaṃ, jalaṃ vuccati udakaṃ, paṅko vuccati kaddamo. Yathā padumaṃ vārijaṃ vārisambhavaṃ jalena ca paṅkena ca na limpati na palimpati na upalimpati, alittaṃ asaṃlittaṃ anupalittanti—elambujaṃ kaṇḍakavārijaṃ yathā jalena paṅkena canūpalittaṃ.

Evaṃ munī santivādo agiddho, kāme ca loke ca anūpalittoti. Evanti opammasaṃpaṭipādanaṃ. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Santivādoti santivādo muni tāṇavādo leṇavādo saraṇavādo abhayavādo accutavādo amatavādo nibbānavādoti—evaṃ muni santivādo. Agiddhoti. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yasseso gedho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho so vuccati agiddho. So rūpe agiddho, sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kule ... gaṇe ... āvāse ... lābhe ... yase ... pasaṃsāya ... sukhe ... cīvare ... piṇḍapāte ... senāsane ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāre ... kāmadhātuyā ... rūpadhātuyā ... arūpadhātuyā ... kāmabhave ... rūpabhave ... arūpabhave ... saññābhave ... asaññābhave ... nevasaññānāsaññābhave ... ekavokārabhave ... catuvokārabhave ... pañcavokārabhave ... atīte ... anāgate ... paccuppanne ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu agiddho agadhito amucchito anajjhosanno, vītagedho vigatagedho cattagedho vantagedho muttagedho pahīnagedho paṭinissaṭṭhagedho, vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinis-

saṭṭharāgo, nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—evaṃ muni santivādo agiddho.

Kāme ca loke ca anūpalittoti. Kāmāti udānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Lepāti dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca ... pe ... ayaṃ taṇhālepo ... pe ... ayaṃ diṭṭhilepo. Muni taṇhālepaṃ pahāya diṭṭhilepaṃ paṭinissajjitvā kāme ca loke ca na limpati na palimpati na upalimpati, alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—evaṃ munī santivādo agiddho, kāme ca loke ca anūpalitto.

Tenāha bhagavā—

"Yehi vivitto vicareyya loke, Na tāni uggayha vadeyya nāgo; Elambujaṃ kaṇḍakavārijaṃ yathā, Jalena paṅkena canūpalittaṃ; Evaṃ munī santivādo agiddho, Kāme ca loke ca anūpalitto"ti.

Na vedagū diṭṭhiyāyako na mutiyā, Sa mānameti na hi tammayo so; Na kammunā nopi sutena neyyo, Anūpanīto sa nivesanesu.

Na vedagū diṭṭhiyāyako na mutiyā, sa mānametīti. Nāti paṭikkhepo. Vedagūti. Vedo vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ, paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Tehi vedehi jātijarāmaraṇassa antagato antappatto, koṭigato koṭippatto, pariyantagato pariyantappatto, vosānagato vosānappatto, tāṇagato tāṇappatto, leṇagato leṇappatto, saraṇagato saraṇappatto, abhayagato abhayappatto, accutagato accutappatto, amatagato amatappatto, nibbānagato nibbānappatto, vedānaṃ vā antaṃ gatoti vedagū, vedehi vā antaṃ gatoti vedagū, sattannaṃ vā dhammānaṃ viditattā vedagū, sakkāyadiṭṭhi viditā hoti, vicikicchā viditā hoti, sīlabbataparāmāso vidito hoti, rāgo vidito hoti, doso vidito hoti, moho vidito hoti, māno vidito hoti, viditāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Vedāni viceyya kevalāni, (sabhiyāti bhagavā) Samaṇānaṃ yānīdhatthi brāhmaṇānaṃ; Sabbavedanāsu vītarāgo, Sabbaṃ vedamaticca vedagū soti.

Na diṭṭhiyāti tassa dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni.

So diṭṭhiyā na yāyati na nīyati na vuyhati na saṃharīyati, napi taṃ diṭṭhigataṃ sārato pacceti na paccāgacchatīti—na vedagū diṭṭhiyā. Na mutiyāti mutarūpena vā parato ghosena vā mahājanasammutiyā vā mānaṃ neti na upeti na upagacchati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—na vedagū diṭṭhiyāyako na mutiyā sa mānameti.

Na hi tammayo soti na taṇhāvasena diṭṭhivasena tammayo hoti tapparamo tapparāyaṇo. Yato taṇhā ca diṭṭhi ca māno cassa pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā ettāvatā na tammayo hoti na tapparamo na tapparāyaṇoti—sa mānameti na hi tammayo so.

Na kammunā nopi sutena neyyoti. Na kammunāti puññābhisaṅkhārena vā apuññābhisaṅkhārena vā āneñjābhisaṅkhārena vā na yāyati na nīyati na vuyhati na saṃharīyatīti—na kammunā. Nopi sutena neyyoti sutasuddhiyā vā parato ghosena vā mahājanasammutiyā vā na yāyati na nīyati na vuyhati na saṃharīyatīti—na kammunā nopi sutena neyyo.

Anūpanīto sa nivesanesūti. Upayāti dve upayā—taṇhūpayo ca diṭṭhūpayo ca … pe … ayaṃ taṇhūpayo … pe … ayaṃ diṭṭhūpayo. Tassa taṇhūpayo pahīno, diṭṭhūpayo paṭinissaṭṭho. Taṇhūpayassa pahīnattā, diṭṭhūpayassa paṭinissaṭṭhattā so nivesanesu anūpanīto anupalitto anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—anūpanīto sa nivesanesu.

Tenāha bhagavā—

"Na vedagū diṭṭhiyāyako na mutiyā, Sa mānameti na hi tammayo so; Na kammunā nopi sutena neyyo, Anūpanīto sa nivesanesū"ti.

Saññāvirattassa na santi ganthā, Paññāvimuttassa na santi mohā; Saññañca diṭṭhiñca ye aggahesuṃ, Te ghaṭṭayantā vicaranti loke.

Saññāvirattassa na santi ganthāti. Yo samathapubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti tassa ādito upādāya ganthā vikkhambhitā honti, arahatte patte arahato ganthā ca mohā ca nīvaraṇā ca kāmasaññā byāpādasaññā vihiṃsāsaññā diṭṭhisaññā ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammāti—saññāvirattassa na santi ganthā.

Paññāvimuttassa na santi mohāti. Yo vipassanāpubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti, tassa ādito upādāya mohā vikkhambhitā honti,

arahatte patte arahato mohā ca ganthā ca nīvaraṇā ca kāmasaññā byāpādasaññā vihiṃsāsaññā diṭṭhisaññā ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammāti—paññāvimuttassa na santi mohā.

Saññañca diṭṭhiñca ye aggahesuṃ, te ghaṭṭayantā vicaranti loketi. Ye saññaṃ gaṇhanti kāmasaññaṃ byāpādasaññaṃ vihiṃsāsaññaṃ te saññāvasena ghaṭṭenti saṅghaṭṭenti. Rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhaginīpi bhaginiyā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati. Te tattha kalahaviggahavivādamāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi upakkamanti, leḍḍūhipi upakkamanti, daṇḍehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. Ye diṭṭhiṃ gaṇhanti "sassato loko"ti vā ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā te diṭṭhivasena ghaṭṭenti saṅghaṭṭenti, satthārato satthāraṃ ghaṭṭenti, dhammakkhānato dhammakkhānaṃ ghaṭṭenti, gaṇato gaṇaṃ ghaṭṭenti, diṭṭhiyā diṭṭhiṃ ghaṭṭenti, paṭipadāya paṭipadaṃ ghaṭṭenti, maggato maggaṃ ghaṭṭenti.

Atha vā te vivadanti, kalahaṃ karonti, bhaṇḍanaṃ karonti, viggahaṃ karonti, vivādaṃ karonti, medhagaṃ karonti—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Tesaṃ abhisaṅkhārā appahīnā; abhisaṅkhārānaṃ appahīnattā gatiyā ghaṭṭenti, niraye ghaṭṭenti, tiracchānayoniyā ghaṭṭenti, pettivisaye ghaṭṭenti, manussaloke ghaṭṭenti, devaloke ghaṭṭenti, gatiyā gatiṃ ... upapattiyā upapattiṃ ... paṭisandhiyā paṭisandhiṃ ... bhavena bhavaṃ ... saṃsārena saṃsāraṃ ... vaṭṭena vaṭṭaṃ ghaṭṭenti saṅghaṭṭenti vadanti vicaranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpenti. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—saññañca diṭṭhiñca ye aggahesuṃ te ghaṭṭayantā vicaranti loke.

Tenāha bhagavā—

"Saññāvirattassa na santi ganthā, Paññāvimuttassa na santi mohā; Saññañca diṭṭhiñca ye aggahesuṃ, Te ghaṭṭayantā vicaranti loke"ti.

Māgaṇḍiyasuttaniddeso navamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

1. Kāmasuttaniddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Kāmaṃ kāmayamānassa, Tassa ce taṃ samijjhati; Addhā pītimano hoti, Laddhā macco yadicchati.

Kāmaṃ kāmayamānassāti kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca. Katame vatthukāmā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā; attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthu hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, yaṃ kiñci rajanīyaṃ vatthu—vatthukāmā.

Api ca atītā kāmā anāgatā kāmā paccuppannā kāmā; ajjhattā kāmā bahiddhā kāmā ajjhattabahiddhā kāmā; hīnā kāmā majjhimā kāmā paṇītā kāmā; āpāyikā kāmā mānusikā kāmā dibbā kāmā; paccupaṭṭhitā kāmā nimmitā kāmā animmitā kāmā paranimmitā kāmā; pariggahitā kāmā apariggahitā kāmā mamāyitā kāmā amamāyitā kāmā; sabbepi kāmāvacarā dhammā, sabbepi rūpāvacarā dhammā, sabbepi arūpāvacarā dhammā, taṇhāvatthukā taṇhārammaṇā kāmanīyaṭṭhena rajanīyaṭṭhena madanīyaṭṭhena kāmā—ime vuccanti vatthukāmā.

Katame kilesakāmā? Chando kāmo rāgo kāmo chandarāgo kāmo; saṅkappo kāmo rāgo kāmo saṅkapparāgo kāmo; yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasneho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ.

"Addasaṃ kāma te mūlaṃ, Saṅkappā kāma jāyasi; Na taṃ saṅkappayissāmi, Evaṃ kāma na hehisī"ti.—

Ime vuccanti kilesakāmā. Kāmayamānassāti kāmayamānassa icchamānassa sādiyamānassa patthayamānassa pihayamānassa abhijappamānassāti—kāmaṃ kāmayamānassa.

Tassa ce taṃ samijjhatīti. Tassa ceti tassa khattiyassa vā brāhmaṇassa vā vessassa vā suddassa vā gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā devassa vā manussassa vā. Tanti vatthukāmā vuccanti—manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā

phoṭṭhabbā. Samijjhatīti ijjhati samijjhati labhati paṭilabhati adhigacchati vindatīti—tassa ce taṃ samijjhati.

Addhā pītimano hotīti. Addhāti ekaṃsavacanaṃ nissaṃsayavacanaṃ nikkaṅkhāvacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyogavacanaṃ apaṇṇakavacanaṃ avatthāpanavacanametaṃ— addhāti. Pītīti yā pañcakāmaguṇapaṭisaññuttā pīti pāmujjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti tuṭṭhi odagyaṃ attamanatā abhipharaṇatā cittassa. Manoti yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu, ayaṃ vuccati mano. Ayaṃ mano imāya pītiyā sahagato hoti sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho ekavatthuko ekārammaṇo. Pītimano hotīti pītimano hoti tuṭṭhamano haṭṭhamano pahaṭṭhamano attamano udaggamano muditamano pamoditamano hotīti—addhā pītimano hoti.

Laddhā macco yadicchatīti. Laddhāti labhitvā paṭilabhitvā adhigantvā vinditvā. Maccoti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Yadicchatīti yaṃ icchati yaṃ sādiyati yaṃ pattheti yaṃ piheti yaṃ abhijappati, rūpaṃ vā saddaṃ vā gandhaṃ vā rasaṃ vā phoṭṭhabbaṃ vāti, laddhā macco yadicchati.

Tenāha bhagavā—

"Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa ce taṃ samijjhati; Addhā pītimano hoti, laddhā macco yadicchatī"ti.

Tassa ce kāmayānassa, chandajātassa jantuno; Te kāmā parihāyanti, sallaviddhova ruppati.

Tassa ce kāmayānassāti. Tassa ceti tassa khattiyassa vā brāhmaṇassa vā vessassa vā suddassa vā gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā devassa vā manussassa vā. Kāmayānassāti kāme icchamānassa sādiyamānassa patthayamānassa pihayamānassa abhijappamānassa. Atha vā kāmataṇhāya yāyati niyyati vuyhati saṃharīyati. Yathā hatthiyānena vā assayānena vā goyānena vā ajayānena vā meṇḍayānena vā oṭṭhayānena vā kharayānena vā yāyati niyyati vuyhati saṃharīyati; evamevaṃ kāmataṇhāya yāyati niyyati vuyhati saṃharīyatīti—tassa ce kāmayānassa.

Chandajātassa jantunoti. Chandoti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasneho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmaccha-

ndanīvaraṇaṃ, tassa so kāmacchando jāto hoti sañjāto nibbatto abhinibbatto pātubhūto. Jantunoti sattassa narassa mānavassa posassa puggalassa jīvassa jāgussa jantussa indagussa manujassāti—chandajātassa jantuno.

Te kāmā parihāyantīti—te vā kāmā parihāyanti, so vā kāmehi parihāyati. Kathaṃ te kāmā parihāyanti? Tassa tiṭṭhantasseva te bhoge rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā dahati, udakaṃ vā vahati, appiyā vā dāyādā haranti, nihitaṃ vā nādhigacchati, duppayuttā vā kammantā bhijjanti, kule vā kulaṅgāro uppajjati, yo te bhoge vikirati vidhamati viddhaṃseti aniccatāyeva aṭṭhamī. Evaṃ te kāmā hāyanti parihāyanti paridhaṃsenti paripatanti antaradhāyanti vippalujjanti. Kathaṃ so kāmehi parihāyati? Tiṭṭhanteva te bhoge so cavati marati vippalujjati. Evaṃ so kāmehi hāyati parihāyati paridhaṃsati paripatati antaradhāyati vippalujjati.

Corā haranti rājāno, aggi dahati nassati; Atha antena jahati, sarīraṃ sapariggahaṃ; Etadaññāya medhāvī, bhuñjetha ca dadetha ca.

Datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ, anindito saggamupeti ṭhānanti, te kāmā parihāyanti.

Sallaviddhova ruppatīti. Yathā ayomayena vā sallena viddho, aṭṭhimayena vā sallena dantamayena vā sallena visāṇamayena vā sallena kaṭṭhamayena vā sallena viddho ruppati kuppati ghaṭṭīyati pīḷīyati, byādhito domanassito hoti, evamevaṃ vatthukāmānaṃ vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. So kāmasallena ca sokasallena ca viddho, ruppati kuppati ghaṭṭīyati pīḷīyati byādhito domanassito hotīti—sallaviddhova ruppati.

Tenāha bhagavā—

"Tassa ce kāmayānassa, chandajātassa jantuno; Te kāmā parihāyanti, sallaviddhova ruppatī"ti.

Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattati.

Yo kāme parivajjetīti. Yoti yo yādiso yathāyutto yathāvihito yathāpakāro yaṃṭhānappatto yaṃdhammasamannāgato khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā gahaṭṭho vā pabbajito vā devo vā manusso vā. Kāme parivajjetīti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuc-

canti kilesakāmā. Kāme parivajjetīti dvīhi kāraṇehi kāme parivajjeti—vikkhambhanato vā samucchedato vā. Kathaṃ vikkhambhanato kāme parivajjeti? “ Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā appassādaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “maṃsapesūpamā kāmā bahusādhāraṇaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “tiṇukkūpamā kāmā anudahanaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “aṅgārakāsūpamā kāmā mahāpariḷāhaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “supinakūpamā kāmā ittarapaccupaṭṭhānaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “yācitakūpamā kāmā tāvakālikaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “rukkhaphalūpamā kāmā sambhañjanaparibhañjanaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “asisūnūpamā kāmā adhikuṭṭanaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “sattisūlūpamā kāmā vinivijjhanaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “sappasirūpamā kāmā sappaṭibhayaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti, “aggikkhandhūpamā kāmā mahābhitāpanaṭṭhenā”ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeti.

Buddhānussatiṃ bhāventopi vikkhambhanato kāme parivajjeti, dhammānussatiṃ bhāventopi ... pe ... saṃghānussatiṃ bhāventopi ... sīlānussatiṃ bhāventopi ... cāgānussatiṃ bhāventopi ... devatānussatiṃ bhāventopi ... ānāpānassatiṃ bhāventopi ... maraṇassatiṃ bhāventopi ... kāyagatāsatiṃ bhāventopi ... upasamānussatiṃ bhāventopi vikkhambhanato kāme parivajjeti.

Paṭhamaṃ jhānaṃ bhāventopi vikkhambhanato kāme parivajjeti ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ bhāventopi ... tatiyaṃ jhānaṃ bhāventopi ... catutthaṃ jhānaṃ bhāventopi ... ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ bhāventopi ... viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ bhāventopi ... ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ bhāventopi ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ bhāventopi vikkhambhanato kāme parivajjeti. Evaṃ vikkhambhanato kāme parivajjeti.

Kathaṃ samucchedato kāme parivajjeti? Sotāpattimaggaṃ bhāventopi apāyagamanīye kāme samucchedato parivajjeti, sakadāgāmimaggaṃ bhāventopi oḷārike kāme samucchedato parivajjeti, anāgāmimaggaṃ bhāventopi anusahagate kāme samucchedato parivajjeti, arahattamaggaṃ bhāventopi sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ niss-

esaṃ samucchedato kāme parivajjeti. Evaṃ samucchedato kāme parivajjetīti—yo kāme parivajjeti.

Sappasseva padā siroti. Sappo vuccati ahi. Kenaṭṭhena sappo? Saṃsappanto gacchatīti sappo; bhujanto gacchatīti bhujago; urena gacchatīti urago; pannasiro gacchatīti pannago; sirena supatīti sarīsapo; bile sayatīti bilāsayo; guhāyaṃ sayatīti guhāsayo; dāṭhā tassa āvudhoti dāṭhāvudho; visaṃ tassa ghoranti ghoraviso; jivhā tassa duvidhāti dvijivho; dvīhi jivhāhi rasaṃ sāyatīti dvirasaññū. Yathā puriso jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo pādena sappasiraṃ vajjeyya vivajjeyya parivajjeyya abhinivajjeyya; evamevaṃ sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo kāme vajjeyya vivajjeyya parivajjeyya abhinivajjeyyāti—sappasseva padā siro.

Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattatīti. Soti yo kāme parivajjeti. Visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandirāgo, cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko, ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā, suttaṃ visatā āyūhinī dutiyā paṇidhi bhavanetti, vanaṃ vanatho sandhavo sneho apekkhā paṭibandhu, āsā āsīsanā āsīsitattaṃ, rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā, lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā, jappā pajappā abhijappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā, adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā, kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā, rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā, rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā, ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ bandhanaṃ, upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ, dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo, taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddūlaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ.

Visattikāti. Kenaṭṭhena visattikā? Visatāti visattikā; visālāti visattikā; visaṭāti visattikā; visakkatīti visattikā; visaṃharatīti visattikā; visaṃvādikāti visattikā; visamūlāti visattikā; visaphalāti visattikā; visaparibhogoti visattikā; visālā vā pana sā taṇhā rūpe sadde gandhe rase phoṭṭhabbe, kule gaṇe āvāse lābhe yase, pasaṃsāya sukhe cīvare piṇḍapāte senāsane gilānapaccayabhesajjaparikkhāre, kāmad-

hātuyā rūpadhātuyā arūpadhātuyā, kāmabhave rūpabhave arūpabhave, saññābhave asaññābhave nevasaññānāsaññābhave, ekavokārabhave catuvokārabhave pañcavokārabhave, atīte anāgate paccuppanne, diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu visaṭā vitthatāti visattikā.

Loketi apāyaloke manussaloke devaloke, khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... citte ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—asatiparivajjanāya sato, satikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ katattā sato, satiparibandhānaṃ dhammānaṃ hatattā sato, satinimittānaṃ dhammānaṃ asammuṭṭhattā sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—satiyā samannāgatattā sato, satiyā vasitattā sato, satiyā pāguññatāya sato, satiyā apaccorohaṇatāya sato.

Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—sattattā sato, santattā sato, samitattā sato, santadhammasamannāgatattā sato. Buddhānussatiyā sato, dhammānussatiyā sato, saṃghānussatiyā sato, sīlānussatiyā sato, cāgānussatiyā sato, devatānussatiyā sato, ānāpānassatiyā sato, maraṇassatiyā sato, kāyagatāsatiyā sato, upasamānussatiyā sato. Yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo, ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto hoti samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato, so vuccati sato.

Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattatīti. Loke vā sā visattikā, loke vā taṃ visattikaṃ sato tarati uttarati patarati samatikkamati vītivattatīti—somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattati.

Tenāha bhagavā—

"Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattatī"ti.

Khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ vā, Gavāssaṃ dāsaporisaṃ; Thiyo bandhū puthu kāme, Yo naro anugijjhati.

Khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ vāti. Khettanti sālikkhettaṃ vīhikkhettaṃ muggakkhettaṃ māsakkhettaṃ yavakkhettaṃ godhumakkhettaṃ tilakkhettaṃ. Vatthunti gharavatthuṃ koṭṭhakavatthuṃ purevatthuṃ pacchāvatthuṃ ārāmavatthuṃ vihāravatthuṃ. Hiraññanti hiraññaṃ vuccati kahāpaṇoti—khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ vā.

Gavāssaṃ dāsaporisanti. Gavanti gavā vuccanti. Assāti pasukādayo vuccanti. Dāsāti cattāro dāsā—antojātako dāso, dhanakkītako dāso, sāmaṃ vā dāsabyaṃ upeti, akāmako vā dāsavisayaṃ upeti.

"Āmāya dāsāpi bhavanti heke, Dhanena kītāpi bhavanti dāsā; Sāmañca eke upayanti dāsyaṃ, Bhayāpanuṇṇāpi bhavanti dāsā"ti.

Purisāti tayo purisā—bhatakā, kammakarā, upajīvinoti—gavāssaṃ dāsaporisaṃ.

Thiyo bandhū puthu kāmeti. Thiyoti itthipariggaho vuccati. Bandhūti cattāro bandhū—ñātibandhavāpi bandhu, gottabandhavāpi bandhu, mantabandhavāpi bandhu, sippabandhavāpi bandhu. Puthu kāmeti bahū kāme. Ete puthu kāmā manāpikā rūpā ... pe ... manāpikā phoṭṭhabbāti—thiyo bandhū puthu kāme.

Yo naro anugijjhatīti. Yoti yo yādiso yathāyutto yathāvihito yathāpakāro yaṃṭhānappatto yaṃdhammasamannāgato khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā gahaṭṭho vā pabbajito vā devo vā manusso vā. Naroti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Anugijjhatīti kilesakāmena vatthukāmesu gijjhati anugijjhati paligijjhati palibajjhatīti— yo naro anugijjhati.

Tenāha bhagavā—

"Khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ vā, gavāssaṃ dāsaporisaṃ; Thiyo bandhū puthu kāme, yo naro anugijjhatī"ti.

Abalā naṃ balīyanti, maddantenaṃ parissayā; Tato naṃ dukkhamanveti, nāvaṃ bhinnamivodakaṃ.

Abalā naṃ balīyantīti. Abalāti abalā kilesā dubbalā appabalā appathāmakā hīnā nihīnā () omakā lāmakā chatukkā parittā. Te kilesā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddantīti, evampi abalā naṃ balīyanti. Atha vā abalaṃ puggalaṃ dubbalaṃ appabalaṃ appathāmakaṃ hīnaṃ nihīnaṃ omakaṃ lāmakaṃ chatukkaṃ parittaṃ, yassa natthi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ paññābalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ. Te kilesā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddantīti—evampi abalā naṃ balīyantīti.

Maddantenaṃ parissayāti. Dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca. Katame pākaṭaparissayā? Sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā hatthī ahī vicchikā satapadī, corā vā assu

mānavā vā katakammā vā akatakammā vā, cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo, kāso sāso pināso ḍāho jaro, kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā, kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro, daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ, madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā, pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā, opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā, sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassā iti vā—ime vuccanti pākaṭaparissayā.

Katame paṭicchannaparissayā? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ, kāmacchandanīvaraṇaṃ byāpādanīvaraṇaṃ thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ, rāgo doso moho kodho upanāho makkho paḷāso issā macchariyaṃ, māyā sāṭheyyaṃ thambho sārambho māno atimāno mado pamādo, sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā—ime vuccanti paṭicchannaparissayā.

Parissayāti kenaṭṭhena parissayā? Parisahantīti parissayā, parihānāya saṃvattantīti parissayā, tatrāsayāti parissayā. Kathaṃ parisahantīti parissayā? Te parissayā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddanti. Evaṃ parisahantīti parissayā. Kathaṃ parihānāya saṃvattantīti parissayā? Te parissayā kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Katamesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ? Sammāpaṭipadāya anulomapaṭipadāya apaccanīkapaṭipadāya aviruddhapaṭipadāya anvatthapaṭipadāya dhammānudhammapaṭipadāya, sīlesu paripūrikāritāya indriyesu guttadvāratāya bhojane mattaññutāya, jāgariyānuyogassa satisampajaññassa, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyogassa catunnaṃ sammappadhānānaṃ bhāvanānuyogassa catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvanānuyogassa, pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanānuyogassa pañcannaṃ balānaṃ bhāvanānuyogassa, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvanānuyogassa ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyogassa—imesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Evaṃ parihānāya saṃvattantīti—parissayā.

Kathaṃ tatrāsayāti parissayā? Tatthete pāpakā akusalā dhammā

uppajjanti attabhāvasannissayā. Yathā bile bilāsayā pāṇā sayanti, dake dakāsayā pāṇā sayanti, vane vanāsayā pāṇā sayanti, rukkhe rukkhāsayā pāṇā sayanti, evamevaṃ tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayā. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Sāntevāsiko, bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti ye pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, tyassa anto vasanti anvāsavanti pāpakā akusalā dhammāti—tasmā sāntevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti. Samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti—tasmā sācariyakoti vuccati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā, ghānena gandhaṃ ghāyitvā, jivhāya rasaṃ sāyitvā, kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā, manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti ye pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, tyassa anto vasanti anvāsavanti pāpakā akusalā dhammāti—tasmā sāntevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti. Samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti—tasmā sācariyakoti vuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharatī"ti. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Tayome, bhikkhave, antarāmalā—antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā. Katame tayo? Lobho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Doso ... pe ... moho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Ime kho, bhikkhave, tayo antarāmalā—antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā.

Anatthajanano lobho, lobho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Luddho atthaṃ na jānāti, luddho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ lobho sahate naraṃ.

Anatthajanano doso, doso cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Kuddho atthaṃ na jānāti, kuddho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ doso sahate naraṃ.

Anatthajanano moho, moho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Mūḷho atthaṃ na jānāti, mūḷho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ moho sahate naran"ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—" tayo kho, mahārāja, purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti, ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati, ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Doso kho, mahārāja ... pe ... moho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati, ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho, mahārāja, tayo purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti, ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya.

Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan"ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttampi cetaṃ bhagavatā—

"Rāgo ca doso ca itonidānā, Arati rati lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajantī"ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā. Maddantenaṃ parissayāti. Te parissayā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddantīti—maddantenaṃ parissayā.

Tato naṃ dukkhamanvetīti. Tatoti tato tato parissayato taṃ puggalaṃ dukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, jātidukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, jarādukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, byādhidukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, maraṇadukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, nerayikaṃ dukkhaṃ, tiracchānayonikaṃ dukkhaṃ, pettivisayikaṃ dukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, mānusikaṃ dukkhaṃ ... gabbhokkantimūlakaṃ dukkhaṃ ... gabbhe ṭhitimūlakaṃ dukkhaṃ ... gabbhā vuṭṭhānamūlakaṃ dukkhaṃ ... jātassūpanibandhakaṃ dukkhaṃ ... jātassa parādheyyakaṃ dukkhaṃ ... attūpakkamaṃ dukkhaṃ ...

parūpakkamaṃ dukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, dukkhadukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, saṅkhāradukkhaṃ ... vipariṇāmadukkhaṃ ... cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo, kāso sāso pināso ḍāho jaro, kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā, kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro, daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ, madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā, opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā, sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassadukkhaṃ ... mātumaraṇaṃ dukkhaṃ ... pitumaraṇaṃ dukkhaṃ ... bhātumaraṇaṃ dukkhaṃ ... bhaginimaraṇaṃ dukkhaṃ ... puttamaraṇaṃ dukkhaṃ ... dhītumaraṇaṃ dukkhaṃ ... ñātibyasanaṃ dukkhaṃ ... bhogabyasanaṃ dukkhaṃ ... rogabyasanaṃ dukkhaṃ ... sīlabyasanaṃ dukkhaṃ ... diṭṭhibyasanaṃ dukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hotīti—tato naṃ dukkhamanveti.

Nāvaṃ bhinnamivodakanti. Yathā bhinnaṃ nāvaṃ dakamesiṃ tato tato udakaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, puratopi udakaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, pacchatopi ... heṭṭhatopi ... passatopi udakaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti; evamevaṃ tato tato parissayato taṃ puggalaṃ dukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti, jātidukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hoti ... pe ... diṭṭhibyasanaṃ dukkhaṃ anveti anugacchati anvāyikaṃ hotīti—nāvaṃ bhinnamivodakaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Abalā naṃ balīyanti, maddante naṃ parissayā; Tato naṃ dukkhamanveti, nāvaṃ bhinnamivodakan"ti.

Tasmā jantu sadā sato, kāmāni parivajjaye; Te pahāya tare oghaṃ, nāvaṃ sitvāva pāragū.

Tasmā jantu sadā satoti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā etaṃ ādīnavaṃ sampassamāno kāmesūti—tasmā. Jantūti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Sadāti sadā sabbadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ udakūmikajātaṃ avīci san-

tati sahitaṃ phassitaṃ, purebhattaṃ pacchābhattaṃ purimayāmaṃ majjhimayāmaṃ pacchimayāmaṃ, kāḷe juṇhe vasse hemante gimhe, purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... citte ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato. Aparehi catūhi kāraṇehi sato ... pe ... so vuccati satoti—tasmā jantu sadā sato.

Kāmāni parivajjayeti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Kāmāni parivajjayeti dvīhi kāraṇehi kāme parivajjeyya—vikkhambhanato vā samucchedato vā. Kathaṃ vikkhambhanato kāme parivajjeyya? "Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā appassādaṭṭhenā"ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeyya, "maṃsapesūpamā kāmā bahusādhāraṇaṭṭhenā"ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeyya, "tiṇukkūpamā kāmā anudahanaṭṭhenā"ti passanto vikkhambhanato kāme parivajjeyya ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ bhāvento vikkhambhanato kāme parivajjeyya. Evaṃ vikkhambhanato kāme parivajjeyya ... pe ... evaṃ samucchedato kāme parivajjeyyāti—kāmāni parivajjaye.

Te pahāya tare oghanti. Teti vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gamitvā; kāmacchandanīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gamitvā; byāpādanīvaraṇaṃ ... pe ... thinamiddhanīvaraṇaṃ ... uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ ... vicikicchānīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gamitvā kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyāti—te pahāya tare oghaṃ.

Nāvaṃ sitvāva pāragūti. Yathā garukaṃ nāvaṃ bhārikaṃ udakaṃ sitvā osiñcitvā chaḍḍetvā lahukāya nāvāya khippaṃ lahuṃ appakasireneva pāraṃ gaccheyya; evamevaṃ vatthukāme parijānitvā kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gamitvā; kāmacchandanīvaraṇaṃ ... byāpādanīvaraṇaṃ ... thinamiddhanīvaraṇaṃ ... uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ ... vicikicchānīvaraṇaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gamitvā khippaṃ lahuṃ appakasireneva pāraṃ gaccheyya. Pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ.

Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Pāraṃ gaccheyyāti—pāraṃ adhigaccheyya, pāraṃ phuseyya, pāraṃ sacchikareyya. Pāragūti yopi pāraṃ gantukāmo sopi pāragū; yopi pāraṃ gacchati sopi pāragū; yopi pāraṅgato, sopi pāragū.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—

"Tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇoti kho, bhikkhave, arahato etaṃ adhivacanaṃ. So abhiññāpāragū pariññāpāragū pahānapāragū bhāvanāpāragū sacchikiriyāpāragū samāpattipāragū. Abhiññāpāragū sabbadhammānaṃ, pariññāpāragū sabbadukkhānaṃ, pahānapāragū sabbakilesānaṃ, bhāvanāpāragū catunnaṃ ariyamaggānaṃ, sacchikiriyāpāragū nirodhassa, samāpattipāragū sabbasamāpattīnaṃ. So vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ sīlasmiṃ, vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ samādhismiṃ, vasippatto pāramippatto ariyāya paññāya, vasippatto pāramippatto ariyāya vimuttiyā. So pāraṅgato pārappatto antagato antappatto koṭigato koṭippatto pariyantagato pariyantappatto vosānagato vosānappatto tāṇagato tāṇappatto leṇagato leṇappatto saraṇagato saraṇappatto abhayagato abhayappatto accutagato accutappatto amatagato amatappatto nibbānagato nibbānappatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo gataddho gatadiso gatakoṭiko pālitabrahmacariyo uttamadiṭṭhippatto bhāvitamaggo pahīnakileso paṭividdhākuppo sacchikatanirodho, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito, nirodho sacchikato, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ.

So ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikkho abbuḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto pañcaṅgavippahīno chaḷaṅgasamannāgato ekārakkho caturāpasseno panuṇṇapaccekasacco samavayasaṭṭhesano anāvilasaṅkappo passaddhakāyasaṅkhāro suvimuttacitto suvimuttapañño kevalī vusitavā uttamapuriso paramapuriso paramapattippatto. So nevācinati nāpacinati, apacinitvā ṭhito. Neva pajahati na upādiyati, pajahitvā ṭhito. Neva saṃsibbati na ussineti, visinitvā ṭhito. Neva vidhūpeti na sandhūpeti, vidhūpetvā ṭhito. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgatattā ṭhito. Asekkhena samādhikkhandhena … asekkhena paññākkhandhena … asekkhena vimuttikkhandhena … asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgatattā

ṭhito. Saccaṃ sampaṭipādiyitvā ṭhito. Ejaṃ samatikkamitvā ṭhito. Kilesaggiṃ pariyādiyitvā ṭhito, aparigamanatāya ṭhito, kaṭaṃ samādāya ṭhito, muttipaṭisevanatāya ṭhito, mettāya pārisuddhiyā ṭhito, karuṇāya ... muditāya ... upekkhāya pārisuddhiyā ṭhito, accantapārisuddhiyā ṭhito, atammayatāya pārisuddhiyā ṭhito, vimuttattā ṭhito, santussitattā ṭhito, khandhapariyante ṭhito, dhātupariyante ṭhito, āyatanapariyante ṭhito, gatipariyante ṭhito, upapattipariyante ṭhito, paṭisandhipariyante ṭhito, bhavapariyante ṭhito, saṃsārapariyante ṭhito vaṭṭapariyante ṭhito, antime bhave ṭhito, antime samussaye ṭhito, antimadehadharo arahā.

Tassāyaṃ pacchimako bhavo, carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavo"ti.

Nāvaṃ sitvāva pāragūti. Tenāha bhagavā—

"Tasmā jantu sadā sato, kāmāni parivajjaye; Te pahāya tare oghaṃ, nāvaṃ sitvāva pāragū"ti.

Kāmasuttaniddeso paṭhamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

14. Tuvaṭakasuttaniddesa

Atha tuvaṭakasuttaniddesaṃ vakkhati—

Pucchāmi taṃ ādiccabandhu, Vivekaṃ santipadañca mahesi; Kathaṃ disvā nibbāti bhikkhu, Anupādiyāno lokasmiṃ kiñci.

Pucchāmi taṃ ādiccabandhūti. Pucchāti tisso pucchā—adiṭṭhajotanā pucchā, diṭṭhasaṃsandanā pucchā, vimaticchedanā pucchā. Katamā adiṭṭhajotanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ aññātaṃ hoti adiṭṭhaṃ atulitaṃ atīritaṃ avibhūtaṃ avibhāvitaṃ, tassa ñāṇāya dassanāya tulanāya tīraṇāya vibhāvanāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ adiṭṭhajotanā pucchā. Katamā diṭṭhasaṃsandanā pucchā? Pakatiyā lakkhaṇaṃ ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ tulitaṃ tīritaṃ vibhūtaṃ vibhāvitaṃ, aññehi paṇḍitehi saddhiṃ saṃsandanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ diṭṭhasaṃsandanā pucchā. Katamā vimaticchedanā pucchā? Pakatiyā saṃsayapakkhando hoti vimatipakkhando dveḷhakajāto, "evaṃ nu kho, na nu kho, kiṃ nu kho, kathaṃ nu kho"ti so vimaticchedanatthāya pañhaṃ pucchati—ayaṃ vimaticchedanā pucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā—manussapucchā, amanussapucchā, nimmi-

tapucchā. Katamā manussapucchā? Manussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti, bhikkhū pucchanti, bhikkhuniyo pucchanti, upāsakā pucchanti, upāsikāyo pucchanti, rājāno pucchanti, khattiyā pucchanti, brāhmaṇā pucchanti, vessā pucchanti, suddā pucchanti, gahaṭṭhā pucchanti, pabbajitā pucchanti—ayaṃ manussapucchā. Katamā amanussapucchā? Amanussā buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti, nāgā pucchanti, supaṇṇā pucchanti, yakkhā pucchanti, asurā pucchanti, gandhabbā pucchanti, mahārājāno pucchanti, indā pucchanti, brahmāno pucchanti, devatāyo pucchanti—ayaṃ amanussapucchā. Katamā nimmitapucchā? Yaṃ bhagavā rūpaṃ abhinimminātī manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīnindriyaṃ taṃ so nimmito buddhaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchati, bhagavā tassa visajjeti—ayaṃ nimmitapucchā. Imā tisso pucchā.

Aparāpi tisso pucchā—attatthapucchā, paratthapucchā, ubhayatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā—diṭṭhadhammikatthapucchā, samparāyikatthapucchā, paramatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā—anavajjatthapucchā, nikkilesatthapucchā, vodānatthapucchā. Aparāpi tisso pucchā—atītapucchā, anāgatapucchā, paccuppannapucchā. Aparāpi tisso pucchā—ajjhattapucchā, bahiddhāpucchā, ajjhattabahiddhāpucchā. Aparāpi tisso pucchā—kusalapucchā, akusalapucchā, abyākatapucchā. Aparāpi tisso pucchā—khandhapucchā, dhātupucchā, āyatanapucchā. Aparāpi tisso pucchā—satipaṭṭhānapucchā, sammappadhānapucchā, iddhipādapucchā. Aparāpi tisso pucchā—indriyapucchā, balapucchā, bojjhaṅgapucchā. Aparāpi tisso pucchā—maggapucchā, phalapucchā, nibbānapucchā.

Pucchāmi tanti pucchāmi taṃ yācāmi taṃ ajjhesāmi taṃ pasādemi taṃ, "kathayassu me"ti— pucchāmi taṃ. Ādiccabandhūti. Ādicco vuccati sūriyo. Sūriyo gotamo gottena, bhagavāpi gotamo gottena, bhagavā sūriyassa gottañātako gottabandhu; tasmā buddho ādiccabandhūti—pucchāmi taṃ ādiccabandhu.

Vivekaṃ santipadañca mahesīti. Vivekāti tayo vivekā—kāyaviveko, cittaviveko, upadhiviveko.

Katamo kāyaviveko? Idha bhikkhu vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vana-

patthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ kāyena vivittena viharati. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti— ayaṃ kāyaviveko.

Katamo cittaviveko? Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa nīvaraṇehi cittaṃ vivittaṃ hoti, dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārehi cittaṃ vivittaṃ hoti, tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pītiyā cittaṃ vivittaṃ hoti, catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa sukhadukkhehi cittaṃ vivittaṃ hoti, ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti, nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhiyā vicikicchāya sīlabbataparāmāsā diṭṭhānusayā vicikicchānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Sakadāgāmissa oḷārikā kāmarāgasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Anāgāmissa anusahagatā kāmarāgasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Arahato rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi bahiddhā ca sabbanimittehi cittaṃ vivittaṃ hoti—ayaṃ cittaviveko.

Katamo upadhiviveko? Upadhi vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Upadhiviveko vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ—ayaṃ upadhiviveko. Kāyaviveko ca vivekaṭṭhakāyānaṃ nekkhammābhiratānaṃ, cittaviveko ca parisuddhacittānaṃ paramavodānappattānaṃ, upadhiviveko ca nirupadhīnaṃ puggalānaṃ visaṅkhāragatānaṃ.

Santīti ekena ākārena santipi santipadampi taṃyeva amataṃ nibbānaṃ, yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ santametaṃ padaṃ, paṇītametaṃ padaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sab-

būpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan”ti. Atha aparena ākārena ye dhammā santādhigamāya santiphusanāya santisacchikiriyāya saṃvattanti, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—ime vuccanti santipadaṃ tāṇapadaṃ leṇapadaṃ saraṇapadaṃ abhayapadaṃ accutapadaṃ amatapadaṃ nibbānapadaṃ.

Mahesīti kiṃ mahesi bhagavā. Mahantaṃ sīlakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahantaṃ samādhikkhandhaṃ ... pe ... mahantaṃ paññākkhandhaṃ ... mahantaṃ vimuttikkhandhaṃ ... mahantaṃ vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi; mahato tamokāyassa padālanaṃ, mahato vipallāsassa bhedanaṃ, mahato taṇhāsallassa abbahanaṃ, mahato diṭṭhisaṅghāṭassa viniveṭhanaṃ, mahato mānadhajassa papātanaṃ, mahato abhisaṅkhārassa vūpasamaṃ, mahato oghassa nittharaṇaṃ, mahato bhārassa nikkhepanaṃ, mahato saṃsāravaṭṭassa upacchedaṃ, mahato santāpassa nibbāpanaṃ, mahato pariḷāhassa paṭipassaddhiṃ, mahato dhammadhajassa ussāpanaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi, mahante satipaṭṭhāne mahante sammappadhāne mahante iddhipāde mahantāni indriyāni mahantāni balāni mahante bojjhaṅge mahantaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ mahantaṃ paramatthaṃ amataṃ nibbānaṃ esī gavesī pariyesīti mahesi; mahesakkhehi vā sattehi esito gavesito pariyesito kahaṃ buddho kahaṃ bhagavā kahaṃ devadevo kahaṃ narāsabhoti mahesīti—vivekaṃ santipadañca mahesi.

Kathaṃ disvā nibbāti bhikkhūti. Kathaṃ disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā attano rāgaṃ nibbāpeti, dosaṃ nibbāpeti, mohaṃ nibbāpeti, kodhaṃ ... upanāhaṃ ... makkhaṃ ... paḷāsaṃ ... issaṃ ... macchariyaṃ ... māyaṃ ... sāṭheyyaṃ ... thambhaṃ ... sārambhaṃ ... mānaṃ ... atimānaṃ ... madaṃ ... pamādaṃ ... sabbe kilese ... sabbe duccarite ... sabbe darathe ... sabbe pariḷāhe ... sabbe santāpe ... sabbākusalābhisaṅkhāre nibbāpeti sameti upasameti vūpasameti paṭipassambheti. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā bhikkhu sekho vā bhikkhūti—kathaṃ disvā nibbāti bhikkhu.

Anupādiyāno lokasmiṃ kiñcīti. Catūhi upādānehi anupādiyamāno agaṇhayamāno aparāmasamāno anabhinivisamāno. Lokasminti apāyaloke

manussaloke devaloke, khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Kiñcīti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagatanti— anupādiyāno lokasmiṃ kiñci.

Tenāha so nimmito—

"Pucchāmi taṃ ādiccabandhu, Vivekaṃ santipadañca mahesi; Kathaṃ disvā nibbāti bhikkhu, Anupādiyāno lokasmiṃ kiñcī"ti.

Mūlaṃ papañcasaṅkhāya, (iti bhagavā) Mantā asmīti sabbamuparundhe; Yā kāci taṇhā ajjhattaṃ, Tāsaṃ vinayā sadā sato sikkhe.

Mūlaṃ papañcasaṅkhāya, (iti bhagavā) mantā asmīti sabbamuparundheti. Papañcāyeva papañcasaṅkhā. Taṇhāpapañcasaṅkhā diṭṭhipapañcasaṅkhā. Katamaṃ taṇhāpapañcassa mūlaṃ? Avijjāmūlaṃ, ayonisomanasikāro mūlaṃ, asmimāno mūlaṃ, ahirikaṃ mūlaṃ, anottappaṃ mūlaṃ, uddhaccaṃ mūlaṃ—idaṃ taṇhāpapañcassa mūlaṃ. Katamaṃ diṭṭhipapañcassa mūlaṃ? Avijjāmūlaṃ, ayonisomanasikāro mūlaṃ, asmimāno mūlaṃ, ahirikaṃ mūlaṃ, anottappaṃ mūlaṃ, uddhaccaṃ mūlaṃ—idaṃ diṭṭhipapañcassa mūlaṃ.

Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca bhaggarāgoti bhagavā, bhaggadosoti bhagavā, bhaggamohoti bhagavā, bhaggamānoti bhagavā, bhaggadiṭṭhīti bhagavā, bhaggakaṇḍakoti bhagavā, bhaggakilesoti bhagavā, bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā, bhavānaṃ antakaroti bhagavā, bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā; bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā, bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ dasannaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa

maggassāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā, bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ; vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—mūlaṃ papañcasaṅkhāya iti bhagavā.

Mantā asmīti sabbamuparundheti. Mantā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Asmīti rūpe asmīti māno asmīti chando asmīti anusayo; vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe asmīti māno asmīti chando asmīti anusayoti. Mūlaṃ papañcasaṅkhāya iti bhagavā. Mantā asmīti sabbamuparundheti. Papañcasaṅkhāya mūlañca asmimānañca mantāya sabbaṃ rundheyya uparundheyya nirodheyya vūpasameyya atthaṅgameyya paṭipassambheyyāti—mūlaṃ papañcasaṅkhāya iti bhagavā, mantā asmīti sabbamuparundhe.

Yā kāci taṇhā ajjhattanti. Yā kācīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—yā kācīti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Ajjhattanti ajjhattasamuṭṭhānā vā sā taṇhāti—ajjhattaṃ. Atha vā ajjhattikaṃ vuccati cittaṃ. Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Cittena sā taṇhā sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā sampayuttā ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇātipi ajjhattanti—yā kāci taṇhā ajjhattaṃ.

Tāsaṃ vinayā sadā sato sikkheti. Sadāti sadā sabbadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ, satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ poṅkhānupoṅkhaṃ udakūmigajātaṃ avīcisantatisahitaṃ phusitaṃ, purebhattaṃ pacchābhattaṃ, purimaṃ yāmaṃ majjhimaṃ yāmaṃ pacchimaṃ yāmaṃ, kāḷe juṇhe, vasse hemante gimhe, purime vayokhandhe majjhime vayokhandhe pacchime vayokhandhe. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato. Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—asati parivajjanāya sato, satikaraṇīyā-

naṃ dhammānaṃ katattā sato, satipaṭipakkhānaṃ dhammānaṃ hatattā sato, satinimittānaṃ asammuṭṭhattā sato. Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—satiyā samannāgatattā sato, satiyā vasitattā sato, satiyā pāguññatāya sato, satiyā apaccorohaṇatāya sato. Aparehipi catūhi kāraṇehi sato—sattattā sato, santattā sato, samitattā sato, santadhammasamannāgatattā sato. Buddhānussatiyā sato, dhammānussatiyā sato, saṃghānussatiyā sato, sīlānussatiyā sato, cāgānussatiyā sato, devatānussatiyā sato, ānāpānassatiyā sato, maraṇassatiyā sato, kāyagatāsatiyā sato, upasamānussatiyā sato. Yā sati anussati paṭissati, sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā, sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo—ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto samupeto, upagato samupagato, upapanno samupapanno, samannāgato so vuccati sato.

Sikkheti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā. Katamā adhisīlasikkhā? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, khuddako sīlakkhandho ... mahanto sīlakkhandho, sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mukhaṃ pamukhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ adhisīlasikkhā.

Katamā adhicittasikkhā? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti "upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ adhicittasikkhā.

Katamā adhipaññāsikkhā? Idha bhikkhu paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ime

āsavā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ adhipaññāsikkhā.

Tāsaṃ vinayā sadā sato sikkheti. Tāsaṃ taṇhānaṃ vinayāya paṭivinayāya pahānāya vūpasamāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya; imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, pajānanto sikkheyya, passanto sikkheyya, paccavekkhanto sikkheyya, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkheyya, saddhāya adhimuccanto sikkheyya, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkheyya, satiṃ upaṭṭhapento sikkheyya, cittaṃ samādahanto sikkheyya, paññāya pajānanto sikkheyya, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkheyya, pariññeyyaṃ parijānanto sikkheyya, pahātabbaṃ pajahanto sikkheyya, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkheyya, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—tāsaṃ vinayā sadā sato sikkhe.

Tenāha bhagavā—

"Mūlaṃ papañcasaṅkhāya, (iti bhagavā) Mantā asmīti sabbamuparundhe; Yā kāci taṇhā ajjhattaṃ, Tāsaṃ vinayā sadā sato sikkhe"ti.

Yaṃ kiñci dhammamabhijaññā, Ajjhattaṃ atha vāpi bahiddhā; Na tena thāmaṃ kubbetha, Na hi sā nibbuti sataṃ vuttā.

Yaṃ kiñci dhammamabhijaññā ajjhattanti. Yaṃ kiñci attano guṇaṃ jāneyya kusale vā dhamme abyākate vā dhamme. Katame attano guṇā? Uccā kulā pabbajito vā assaṃ, mahābhogakulā pabbajito vā assaṃ, uḷārabhogakulā pabbajito vā assaṃ, ñāto yasassī sagahaṭṭhapabbajitānanti vā assaṃ, lābhimhi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti vā assaṃ, suttantiko vā assaṃ, vinayadharo vā assaṃ, dhammakathiko vā assaṃ, āraññiko vā assaṃ, piṇḍapātiko vā assaṃ, paṃsukūliko vā assaṃ, tecīvariko vā assaṃ, sapadānacāriko vā assaṃ, khalupacchābhattiko vā assaṃ, nesajjiko vā assaṃ, yathāsanthatiko vā assaṃ, paṭhamassa jhānassa lābhīti vā assaṃ, dutiyassa jhānassa lābhīti vā assaṃ, tatiyassa jhānassa lābhīti vā assaṃ, catutthassa jhānassa lābhīti vā assaṃ, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā assaṃ, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā assaṃ—ime vuccanti attano guṇā. Yaṃ kiñci attano guṇaṃ jāneyya ājāneyya vi-

jāneyya paṭivijāneyya paṭivijjheyyāti—yaṃ kiñci dhammamabhijaññā ajjhattaṃ. Atha vāpi bahiddhāti. Upajjhāyassa vā ācariyassa vā te guṇā assūti—atha vāpi bahiddhā.

Na tena thāmaṃ kubbethāti. Attano vā guṇena paresaṃ vā guṇena thāmaṃ na kareyya, thambhaṃ na kareyya, mānaṃ na kareyya, unnatiṃ na kareyya, unnamaṃ na kareyya, na tena mānaṃ janeyya, na tena thaddho assa patthaddho paggahitasiroti—na tena thāmaṃ kubbetha.

Na hi sā nibbuti sataṃ vuttāti. Satānaṃ santānaṃ sappurisānaṃ buddhānaṃ buddhasāvakānaṃ paccekabuddhānaṃ sā nibbutīti na vuttā na pavuttā na ācikkhitā na desitā na paññapitā na paṭṭhapitā na vivaṭā na vibhattā na uttānīkatā nappakāsitāti—na hi sā nibbuti sataṃ vuttā.

Tenāha bhagavā—

"Yaṃ kiñci dhammamabhijaññā, Ajjhattaṃ atha vāpi bahiddhā;
Na tena thāmaṃ kubbetha, Na hi sā nibbuti sataṃ vuttā"ti.

Seyyo na tena maññeyya, Nīceyyo atha vāpi sarikkho; Phuṭṭho anekarūpehi, Nātumānaṃ vikappayaṃ tiṭṭhe.

Seyyo na tena maññeyyāti. "Seyyohamasmī"ti atimānaṃ na janeyya jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunāti— seyyo na tena maññeyya.

Nīceyyo atha vāpi sarikkhoti. "Hīnohamasmī"ti omānaṃ na janeyya jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunā. "Sadisohamasmī"ti mānaṃ na janeyya jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunāti—nīceyyo atha vāpi sarikkho.

Phuṭṭho anekarūpehīti. Anekavidhehi ākārehi phuṭṭho pareto samohito samannāgatoti—phuṭṭho anekarūpehi.

Nātumānaṃ vikappayaṃ tiṭṭheti. Ātumā vuccati attā. Attānaṃ kappento vikappento vikappaṃ āpajjanto na tiṭṭheyyāti— nātumānaṃ vikappayaṃ tiṭṭhe.

Tenāha bhagavā—

"Seyyo na tena maññeyya, Nīceyyo atha vāpi sarikkho; Phuṭṭho anekarūpehi, Nātumānaṃ vikappayaṃ tiṭṭhe"ti.

Ajjhattamevupasame, Na aññato bhikkhu santimeseyya; Ajjhattaṃ upasantassa, Natthi attā kuto nirattā vā.

Ajjhattamevupasameti. Ajjhattaṃ rāgaṃ sameyya, dosaṃ sameyya, mohaṃ sameyya, kodhaṃ ... upanāhaṃ ... makkhaṃ ... paḷāsaṃ ... issaṃ ... macchariyaṃ ... māyaṃ ... sāṭheyyaṃ ... thambhaṃ ... sārambhaṃ ... mānaṃ ... atimānaṃ ... madaṃ ... pamādaṃ ... sabbe kilese ... sabbe duccarite ... sabbe darathe ... sabbe pariḷāhe ... sabbe santāpe ... sabbākusalābhisaṅkhāre sameyya upasameyya vūpasameyya nibbāpeyya paṭipassambheyyāti—ajjhattamevupasame.

Na aññato bhikkhu santimeseyyāti. Aññato asuddhimaggena, micchāpaṭipadāya, aniyyānapatena, aññatra satipaṭṭhānehi, aññatra sammappadhānehi, aññatra iddhipādehi, aññatra indriyehi, aññatra balehi, aññatra bojjhaṅgehi, aññatra ariyā aṭṭhaṅgikā maggā santiṃ upasantiṃ vūpasantiṃ nibbutiṃ paṭipassaddhiṃ na eseyya na gaveseyya na pariyeseyyāti—na aññato bhikkhu santimeseyya.

Ajjhattaṃ upasantassāti. Ajjhattaṃ rāgaṃ santassa, dosaṃ santassa, mohaṃ santassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhāre santassa upasantassa vūpasantassa nibbutassa paṭipassaddhiyāti—ajjhattaṃ upasantassa.

Natthi attā kuto nirattā vāti. Natthīti paṭikkhepo. Attāti attadiṭṭhi natthi; nirattāti ucchedadiṭṭhi natthi. Attāti gahitaṃ natthi; nirattāti muñcitabbaṃ natthi. Yassatthi gahitaṃ, tassatthi muñcitabbaṃ. Yassatthi muñcitabbaṃ, tassa gahitaṃ gāhaṃ muñcanaṃ samatikkanto arahā vuddhipārihānivītivatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti—natthi attā kuto nirattā vā.

Tenāha bhagavā—

"Ajjhattamevupasame, Na aññato bhikkhu santimeseyya; Ajjhattaṃ upasantassa, Natthi attā kuto nirattā vā"ti.

Majjhe yathā samuddassa, Ūmi no jāyatī ṭhito hoti; Evaṃ ṭhito anejassa, Ussadaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci.

Majjhe yathā samuddassa, ūmi no jāyatī ṭhito hotīti. Samuddo caturāsītiyojanasahassāni ubbedhena gambhīro. Heṭṭhā cattārīsay-

ojanasahassāni udakaṃ macchakacchapehi kampati. Upari cattārīsayojanasahassāni udakaṃ vātehi kampati. Majjhe cattārīsayojanasahassāni udakaṃ na kampati na vikampati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhati. Anerito aghaṭṭito acalito aluḷito abhanto vūpasanto tatra ūmi no jāyati, ṭhito hoti samuddoti. Evampi majjhe yathā samuddassa ūmi no jāyatī ṭhito hoti.

Atha vā sattannaṃ pabbatānaṃ antarikāsu sattasīdantarā mahāsamuddā. Tatra udakaṃ na kampati na vikampati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhati. Anerito aghaṭṭito acalito aluḷito abhanto vūpasanto tatra ūmi no jāyati, ṭhito hoti samuddoti. Evampi majjhe yathā samuddassa ūmi no jāyatī ṭhito hoti.

Evaṃ ṭhito anejassāti. Evanti opammasampaṭipādanaṃ. Ṭhitoti lābhepi na kampati, alābhepi na kampati, yasepi na kampati, ayasepi na kampati, pasaṃsāyapi na kampati, nindāyapi na kampati, sukhepi na kampati, dukkhepi na kampati na vikampati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhatīti—evaṃ ṭhito. Anejassāti ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā ejā taṇhā pahīnā ucchinnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anejo. Ejāya pahīnattā anejo; so lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, pasaṃsāyapi na iñjati, nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati, na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhatīti—evaṃ ṭhito anejassa.

Ussadaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñcīti. Ussadāti sattussadā—rāgussadaṃ, dosussadaṃ, mohussadaṃ, mānussadaṃ, diṭṭhussadaṃ, kilesussadaṃ, kammussadaṃ na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya. Kuhiñcīti kuhiñci kismiñci katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— ussadaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci.

Tenāha bhagavā—

"Majjhe yathā samuddassa, Ūmi no jāyatī ṭhito hoti; Evaṃ ṭhito anejassa, Ussadaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñcī"ti.

Akittayī vivaṭacakkhu, Sakkhidhammaṃ parissayavinayaṃ; Paṭipadaṃ vadehi bhaddante, Pātimokkhaṃ atha vāpi samādhiṃ.

Akittayī vivaṭacakkhūti. Akittayīti akittayi parikittayi ācikkhi de-

sesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānimakāsi pakāsesīti akittayi. Vivaṭacakkhūti bhagavā pañcahi cakkhūhi vivaṭacakkhu—maṃsacakkhunā vivaṭacakkhu, dibbena cakkhunāpi vivaṭacakkhu, paññācakkhunāpi vivaṭacakkhu, buddhacakkhunāpi vivaṭacakkhu, samantacakkhunāpi vivaṭacakkhu.

Kathaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi vivaṭacakkhu? Maṃsacakkhumhipi bhagavato pañca vaṇṇā saṃvijjanti—nīlo ca vaṇṇo, pītako ca vaṇṇo, lohitako ca vaṇṇo, kaṇho ca vaṇṇo, odāto ca vaṇṇo. Akkhilomāni ca bhagavato yattha ca akkhilomāni patiṭṭhitāni taṃ nīlaṃ hoti sunīlaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ umāpupphasamānaṃ. Tassa parato pītakaṃ hoti supītakaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ kaṇikārapupphasamānaṃ. Ubhato ca akkhikūṭāni bhagavato lohitakāni honti sulohitakāni pāsādikāni dassaneyyāni indagopakasamānāni. Majjhe kaṇhaṃ hoti sukaṇhaṃ alūkhaṃ siniddhaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ addāriṭṭhakasamānaṃ. Tassa parato odātaṃ hoti suodātaṃ setaṃ paṇḍaraṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ osadhitārakasamānaṃ. Tena bhagavā pākatikena maṃsacakkhunā attabhāvapariyāpannena purimasucaritakammābhinibbattena samantā yojanaṃ passati divā ceva rattiñca. Yadā hipi caturaṅgasamannāgato andhakāro hoti. Sūriyo vā atthaṅgato hoti. Kāḷapakkho ca uposatho hoti. Tibbo ca vanasaṇḍo hoti. Mahā ca kāḷamegho abbhuṭṭhito hoti. Evarūpepi caturaṅgasamannāgate andhakāre samantā yojanaṃ passati. Natthi so kuṭṭo vā kavāṭaṃ vā pākāro vā pabbato vā gaccho vā latā vā āvaraṇaṃ rūpānaṃ dassanāya. Ekañce tilaphalaṃ nimittaṃ katvā tilavāhe pakkhipeyya. Taññeva tilaphalaṃ uddhareyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato pākatikaṃ maṃsacakkhu. Evaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi vivaṭacakkhu.

Kathaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi vivaṭacakkhu? Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate. Yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anu-

pavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate; yathākammūpage satte pajānāti. Ākaṅkhamāno ca bhagavā ekampi lokadhātuṃ passeyya, dvepi lokadhātuyo passeyya, tissopi lokadhātuyo passeyya, catassopi lokadhātuyo passeyya, pañcapi lokadhātuyo passeyya, dasapi lokadhātuyo passeyya, vīsampi lokadhātuyo passeyya, tiṃsampi lokadhātuyo passeyya, cattālīsampi lokadhātuyo passeyya, paññāsampi lokadhātuyo passeyya, satampi lokadhātuyo passeyya, sahassimpi cūḷanikaṃ lokadhātuṃ passeyya, dvisahassimpi majjhimikaṃ lokadhātuṃ passeyya, tisahassimpi lokadhātuṃ passeyya, mahāsahassimpi lokadhātuṃ passeyya. Yāvatakaṃ vā pana ākaṅkheyya tāvatakaṃ passeyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato dibbacakkhu. Evaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi vivaṭacakkhu.

Kathaṃ bhagavā paññācakkhunāpi vivaṭacakkhu? Bhagavā mahāpañño puthupañño hāsapañño javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño paññāpabhedakusalo pabhinnañāṇo adhigatapaṭisambhido catuvesārajjappatto dasabaladhārī purisāsabho purisasīho purisanāgo purisājañño purisadhorayho anantañāṇo anantatejo anantayaso aḍḍho mahaddhano dhanavā netā vinetā anunetā paññāpetā anijjhāpetā pekkhetā pasādetā. So hi bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā.

So hi bhagavā jānaṃ jānāti passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. Natthi tassa bhagavato aññātaṃ adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya. Atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ upādāya sabbe dhammā sabbākārena buddhassa bhagavato ñāṇamukhe āpāthaṃ āgacchanti. Yaṃ kiñci neyyaṃ nāma atthi jānitabbaṃ attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho samparāyiko vā attho uttāno vā attho gambhīro vā attho gūḷho vā attho paṭicchanno vā attho neyyo vā attho nīto vā attho anavajjo vā attho nikkileso vā attho vodāno vā attho paramattho vā

attho, sabbaṃ taṃ antobuddhañāṇe parivattati.

Sabbaṃ kāyakammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti sabbaṃ vacīkammaṃ ... sabbaṃ manokammaṃ ... atīte buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ, anāgate paccuppanne appaṭihataṃ ñāṇaṃ. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ; neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ, neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā. Yathā dvinnaṃ samuggapaṭalānaṃ sammāphusitānaṃ heṭṭhimaṃ samuggapaṭalaṃ uparimaṃ nātivattati, uparimaṃ samuggapaṭalaṃ heṭṭhimaṃ nātivattati, aññamaññapariyantaṭṭhāyino; evamevaṃ buddhassa bhagavato neyyañca ñāṇañca aññamaññapariyantaṭṭhāyino. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ; neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ. Neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā.

Sabbadhammesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbe dhammā buddhassa bhagavato āvajjanapaṭibaddhā ākaṅkhapaṭibaddhā manasikārapaṭibaddhā cittuppādapaṭibaddhā. Sabbasattesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbesaṃ sattānaṃ bhagavā āsayaṃ jānāti, anusayaṃ jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti, apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbābhabbe satte pajānāti. Sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati.

Yathā ye keci macchakacchapā antamaso timitimiṅgalaṃ upādāya antomahāsamudde parivattanti; evamevaṃ sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati. Yathā ye keci pakkhī antamaso garuḷaṃ venateyyaṃ upādāya ākāsassa padese parivattanti; evamevaṃ yepi te sāriputtasamā paññāya tepi buddhañāṇassa padese parivattanti; buddhañāṇaṃ devamanussānaṃ paññaṃ pharitvā abhibhavitvā tiṭṭhati. Yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te pañhaṃ abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathā-

gataṃ upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni ca. Kathitā visajjitā ca te pañhā bhagavatā honti niddiṭṭhakāraṇā. Upakkhittakā ca te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavā tattha atirocati yadidaṃ paññāyāti. Evaṃ bhagavā paññācakkhunāpi vivaṭacakkhu.

Kathaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi vivaṭacakkhu? Bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvino viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakā anuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakā accuggamma tiṭṭhanti anupalittāni udakena; evamevaṃ bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvino viharante. Jānāti bhagavā—"ayaṃ puggalo rāgacarito, ayaṃ dosacarito, ayaṃ mohacarito, ayaṃ vitakkacarito, ayaṃ saddhācarito, ayaṃ ñāṇacarito"ti. Rāgacaritassa bhagavā puggalassa asubhakathaṃ katheti; dosacaritassa bhagavā puggalassa mettābhāvanaṃ ācikkhati; mohacaritassa bhagavā puggalassa uddese paripucchāya kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya garusaṃvāse niveseti; vitakkacaritassa bhagavā puggalassa ānāpānassatiṃ ācikkhati; saddhācaritassa bhagavā puggalassa pasādanīyaṃ nimittaṃ ācikkhati buddhasubodhiṃ dhammasudhammataṃ saṃghasuppaṭipattiṃ sīlāni ca attano; ñāṇacaritassa bhagavā puggalassa ācikkhati vipassanānimittaṃ aniccākāraṃ dukkhākāraṃ anattākāraṃ.

"Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtan"ti.

Evaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi vivaṭacakkhu.

Kathaṃ bhagavā samantacakkhunāpi vivaṭacakkhu? Samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ. Bhagavā sabbaññutañāṇena upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato.

"Na tassa adiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ; Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhū"ti.

Evaṃ bhagavā samantacakkhunāpi vivaṭacakkhūti—akittayi vivaṭacakkhu.

Sakkhidhammaṃ parissayavinayanti. Sakkhidhammanti na itihitihaṃ, na itikirāya, na paramparāya, na piṭakasampadāya, na takkahetu, na nayahetu, na ākāraparivitakkena, na diṭṭhinijjhānakkhantiyā sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhaṃ dhammanti—sakkhidhammaṃ. Parissayavinayanti. Parissayāti dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca. Katame pākaṭaparissayā? Sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā hatthī ahi vicchikā satapadī, corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vā, cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍāho jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitapittaṃ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā, pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā, sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassā iti vā—ime vuccanti pākaṭaparissayā.

Katame paṭicchannaparissayā? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ byāpādanīvaraṇaṃ thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ rāgo doso moho kodho upanāho makkho paḷāso issā macchariyaṃ māyā sāṭheyyaṃ thambho sārambho māno atimāno mado pamādo, sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā—ime vuccanti paṭicchannaparissayā.

Parissayāti kenaṭṭhena parissayā? Parisahantīti parissayā, parihānāya saṃvattantīti parissayā, tatrāsayāti parissayā. Kathaṃ parisahantīti parissayā? Te parissayā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddanti. Evaṃ parisahan-

tīti—parissayā.

Kathaṃ parihānāya saṃvattantīti parissayā? Te parissayā kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Katamesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ? Sammāpaṭipadāya anulomapaṭipadāya apaccanīkapaṭipadāya aviruddhapaṭipadāya anvatthapaṭipadāya dhammānudhammapaṭipadāya sīlesu paripūrakāritāya indriyesu guttadvāratāya bhojane mattaññutāya jāgariyānuyogassa satisampajaññassa catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyogassa catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyogassa—imesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Evampi parihānāya saṃvattantīti—parissayā.

Kathaṃ tatrāsayāti parissayā? Tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayā. Yathā bile bilāsayā pāṇā sayanti, dake dakāsayā pāṇā sayanti, vane vanāsayā pāṇā sayanti, rukkhe rukkhāsayā pāṇā sayanti; evamevaṃ tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayāti. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ sāntevāsiko, bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, tyassa anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sāntevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, tyassa anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sāntevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharatī”ti. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ tayome, bhikkhave, antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā. Katame tayo? Lobho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko; doso, bhikkhave ... pe ... moho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Ime kho, bhikkhave, tayo antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikāti.

Anatthajanano lobho, lobho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Luddho atthaṃ na jānāti, luddho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ lobho sahate naraṃ.

Anatthajanano doso, doso cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Kuddho atthaṃ na jānāti, kuddho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ doso sahate naraṃ.

Anatthajanano moho, moho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Mūḷho atthaṃ na jānāti, mūḷho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ moho sahate naran”ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ tayo kho, mahārāja, purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya; doso kho, mahārāja ... pe ... moho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho, mahārāja, tayo purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya.

Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan”ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

“Rāgo ca doso ca itonidānā, Aratī ratī lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajantī”ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Parissayavinayanti parissayavinayaṃ parissayappahānaṃ parissayavūpasamaṃ parissayapaṭinissaggaṃ parissayapaṭipassaddhiṃ amataṃ nibbānanti—sakkhidhammaṃ parissayavinayaṃ.

Paṭipadaṃ vadehi bhaddanteti. Paṭipadaṃ vadehi—sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ aviruddhapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ sīlesu paripūrakāritaṃ indriyesu guttadvārataṃ bhojane mattaññutaṃ jāgariyānuyogaṃ satisampajaññaṃ cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ vadehi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehīti—paṭipadaṃ vadehi. Bhaddanteti so nimmito buddhaṃ bhagavantaṃ ālapati. Atha vā yaṃ tvaṃ dhammaṃ ācikkhasi desesi paññapesi paṭṭhapesi vivari vibhaji uttānīakāsi pakāsesi sabbaṃ taṃ sundaraṃ bhaddakaṃ kalyāṇaṃ anavajjaṃ sevitabbanti—paṭipadaṃ vadehi bhaddante.

Pātimokkhaṃ atha vāpi samādhinti. Pātimokkhanti sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mukhaṃ pamukhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Atha vāpi samādhinti yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhatamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhīti—pātimokkhaṃ atha vāpi samādhiṃ.

Tenāha so nimmito—

"Akittayī vivaṭacakkhu, Sakkhidhammaṃ parissayavinayaṃ; Paṭipadaṃ vadehi bhaddante, Pātimokkhaṃ atha vāpi samādhin"ti.

Cakkhūhi neva lolassa, Gāmakathāya āvaraye sotaṃ; Rase ca nānugijjheyya, Na ca mamāyetha kiñci lokasmiṃ.

Cakkhūhi neva lolassāti. Kathaṃ cakkhuloloti? Idhekacco cakkhuloliyena samannāgato hoti—"adiṭṭhaṃ dakkhitabbaṃ, diṭṭhaṃ samatikkamitabban"ti ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto ca hoti rūpassa dassanāya. Evampi cakkhulolo hoti.

Atha vā bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno asaṃvuto gacchati hatthiṃ olokento, assaṃ olokento, rathaṃ olokento, pattiṃ

olokento, itthiyo olokento, purise olokento, kumārake olokento, kumārikāyo olokento, antarāpaṇaṃ olokento, gharamukhāni olokento, uddhaṃ olokento, adho olokento, disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati. Evampi cakkhulolo hoti.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Evampi cakkhulolo hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetāḷaṃ kumbhathūṇaṃ sobhanakaṃ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahiṃsayuddhaṃ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ anīkadassanaṃ iti vā. Evampi cakkhulolo hoti.

Kathaṃ na cakkhulolo hoti? Idha bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno saṃvuto gacchati na hatthiṃ olokento, na assaṃ olokento, na rathaṃ olokento, na pattiṃ olokento, na itthiyo olokento, na purise olokento, na kumārake olokento, na kumārikāyo olokento, na antarāpaṇaṃ olokento, na gharamukhāni olokento, na uddhaṃ olokento, na adho olokento, na disāvidisāvipekkhamāno gacchati. Evampi na cakkhulolo hoti.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Evampi na cakkhulolo hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ ananuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ ... pe ... anīkadassanaṃ iti vā. Evarūpā visūkadassanā paṭivirato hoti. Evampi na cakkhulolo hoti.

Cakkhūhi neva lolassāti. Cakkhuloliyaṃ pajaheyya vinodeyya byan-

tiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, cakkhuloliyā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—cakkhūhi neva lolassa.

Gāmakathāya āvaraye sotanti. Gāmakathā vuccati bāttiṃsa tiracchānakathā, seyyathidaṃ—rājakathā corakathā mahāmattakathā senākathā bhayakathā yuddhakathā annakathā pānakathā vatthakathā yānakathā sayanakathā mālākathā gandhakathā ñātikathā gāmakathā nigamakathā nagarakathā janapadakathā itthikathā sūrakathā visikhākathā kumbhaṭṭhānakathā pubbapetakathā nānattakathā lokakkhāyikā samuddakkhāyikā itibhavābhavakathā iti vā. Gāmakathāya āvaraye sotanti. Gāmakathāya sotaṃ āvareyya nivāreyya saṃvareyya rakkheyya gopeyya pidaheyya pacchindeyyāti—gāmakathāya āvaraye sotaṃ.

Rase ca nānugijjheyyāti. Rase cāti mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambikaṃ kasāvo sādu asādu sītaṃ uṇhaṃ. Santeke samaṇabrāhmaṇā rasagiddhā; te jivhaggena rasaggāni pariyesantā āhiṇḍanti, te ambilaṃ labhitvā anambilaṃ pariyesanti, anambilaṃ labhitvā ambilaṃ pariyesanti ... pe ... sītaṃ labhitvā uṇhaṃ pariyesanti, uṇhaṃ labhitvā sītaṃ pariyesanti. Te yaṃ yaṃ labhitvā tena tena na tussanti, aparāparaṃ pariyesanti, manāpikesu rasesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā. Yassesā rasataṇhā pahīnā samucchinnā ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhā, so paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti neva davāya ... pe ... anavajjatā ca phāsuvihāro cāti.

Yathā vaṇaṃ ālimpeyya yāvadeva āruhaṇatthāya, yathā vā pana akkhaṃ abbhañjeyya yāvadeva bhārassa nittharaṇatthāya, yathā vā puttamaṃsaṃ āhāraṃ āhāreyya yāvadeva kantārassa nittharaṇatthāya; evamevaṃ bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti neva davāya ... pe ... anavajjatā ca phāsuvihāro cāti rasataṇhaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, rasataṇhāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—rase ca nānugijjheyya.

Na ca mamāyetha kiñci lokasminti. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Taṇhāmamattaṃ pahāya diṭṭhimamattaṃ

paṭinissajjitvā cakkhuṃ na mamāyeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniviseyya; sotaṃ … ghānaṃ … jivhaṃ … kāyaṃ … rūpe … sadde … gandhe … rase … phoṭṭhabbe … kulaṃ … gaṇaṃ … āvāsaṃ … lābhaṃ … yasaṃ … pasaṃsaṃ … sukhaṃ … cīvaraṃ … piṇḍapātaṃ … senāsanaṃ … gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ … kāmadhātuṃ … rūpadhātuṃ … arūpadhātuṃ … kāmabhavaṃ … rūpabhavaṃ … arūpabhavaṃ … saññābhavaṃ … asaññābhavaṃ … nevasaññānāsaññābhavaṃ … ekavokārabhavaṃ … catuvokārabhavaṃ … pañcavokārabhavaṃ … atītaṃ … anāgataṃ … paccuppannaṃ … diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme na mamāyeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniviseyya. Kiñcīti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ. Lokasminti apāyaloke … pe … āyatanaloketi—na ca mamāyetha kiñci lokasmiṃ.

Tenāha bhagavā—

"Cakkhūhi neva lolassa, Gāmakathāya āvaraye sotaṃ; Rase ca nānugijjheyya, Na ca mamāyetha kiñci lokasmin"ti.

Phassena yadā phuṭṭhassa, Paridevaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci; Bhavañca nābhijappeyya, Bheravesu ca na sampavedheyya.

Phassena yadā phuṭṭhassāti. Phassoti rogaphasso. Rogaphassena phuṭṭho pareto samohito samannāgato assa; cakkhurogena phuṭṭho pareto samohito samannāgato assa, sotarogena … pe … ghānarogena … jivhārogena … kāyarogena … sīsarogena … kaṇṇarogena … mukharogena … dantarogena … kāsena … sāsena … pināsena … ḍāhena … jarena … kucchirogena … mucchāya … pakkhandikāya … sūlāya … visūcikāya … kuṭṭhena … gaṇḍena … kilāsena … sosena … apamārena … dadduyā … kaṇḍuyā … kacchuyā … rakhasāya … vitacchikāya … lohitena … pittena … madhumehena … aṃsāya … piḷakāya … bhagandalāya … pittasamuṭṭhānena ābādhena … semhasamuṭṭhānena ābādhena … vātasamuṭṭhānena ābādhena … sannipātikena ābādhena … utupariṇāmajena ābādhena … visamaparihārajena ābādhena … opakkamikena ābādhena … kammavipākajena ābādhena … sītena … uṇhena … jighacchāya … pipāsāya … uccārena … passāvena … ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi phuṭṭho pareto samohito samannāgato assāti—phassena yadā phuṭṭhassa.

Paridevaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñcīti. Ādevaṃ paridevaṃ āde-

vanaṃ paridevanaṃ ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpaṃ vippalāpaṃ lālappaṃ lālappāyanaṃ lālappāyitattaṃ na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya. Kuhiñcīti kuhiñci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti—paridevaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci.

Bhavañca nābhijappeyyāti. Kāmabhavaṃ na jappeyya, rūpabhavaṃ na jappeyya, arūpabhavaṃ na jappeyya na pajappeyya nābhijappeyyāti—bhavañca nābhijappeyya.

Bheravesu ca na sampavedheyyāti. Bheravāti ekenākārena bhayampi bheravampi taññeva. Vuttañhetaṃ bhagavatā—"etaṃ nūna taṃ bhayabheravaṃ āgacchatī"ti. Bahiddhārammaṇaṃ vuttaṃ sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā assā hatthī ahi vicchikā satapadī, corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vā. Athāparena ākārena bhayaṃ vuccati ajjhattikaṃ cittasamuṭṭhānaṃ bhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso ubbego utrāso, jātibhayaṃ jarābhayaṃ byādhibhayaṃ maraṇabhayaṃ rājabhayaṃ corabhayaṃ aggibhayaṃ udakabhayaṃ attānuvādabhayaṃ parānuvādabhayaṃ daṇḍabhayaṃ duggatibhayaṃ ūmibhayaṃ kumbhīlabhayaṃ āvaṭṭabhayaṃ susukābhayaṃ ājīvikabhayaṃ asilokabhayaṃ parisāya sārajjabhayaṃ madanabhayaṃ duggatibhayaṃ bhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso ubbego utrāso. Bheravesu ca na sampavedheyyāti bherave passitvā vā suṇitvā vā na vedheyya na pavedheyya na sampavedheyya na taseyya na uttaseyya na paritaseyya na bhāyeyya na santāsaṃ āpajjeyya, abhīrū assa achambhī anutrāsī apalāyī, pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso vihareyyāti—bheravesu ca na sampavedheyya.

Tenāha bhagavā—

"Phassena yadā phuṭṭhassa, Paridevaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci;
Bhavañca nābhijappeyya, Bheravesu ca na sampavedheyyā"ti.

Annānamatho pānānaṃ, Khādanīyānamathopi vatthānaṃ; Laddhā na sannidhiṃ kayirā, Na ca parittase tāni alabhamāno.

Annānamatho pānānaṃ, khādanīyānamathopi vatthānanti. Annānanti odano kummāso sattu maccho maṃsaṃ. Pānānanti aṭṭha pānāni—ambapānaṃ, jambupānaṃ, cocapānaṃ, mocapānaṃ, madhupānaṃ, muddikapānaṃ, sālūkapānaṃ, phārusakapānaṃ. Aparānipi

aṭṭha pānāni— kosambapānaṃ, kolapānaṃ, badarapānaṃ, ghatapānaṃ, telapānaṃ, payopānaṃ, yāgupānaṃ, rasapānaṃ. Khādanīyānanti piṭṭhakhajjakaṃ, pūvakhajjakaṃ, mūlakhajjakaṃ, tacakhajjakaṃ, pattakhajjakaṃ, pupphakhajjakaṃ, phalakhajjakaṃ. Vatthānanti cha cīvarāni—khomaṃ, kappāsikaṃ, koseyyaṃ, kambalaṃ, sāṇaṃ, bhaṅganti— annānamatho pānānaṃ khādanīyānamathopi vatthānaṃ.

Laddhā na sannidhiṃ kayirāti. Laddhāti laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvā na kuhanāya, na lapanāya, na nemittikatāya, na nippesikatāya, na lābhena lābhaṃ nijigīsanatāya, na dārudānena, na veḷudānena, na pattadānena, na pupphadānena, na phaladānena, na sinānadānena, na cuṇṇadānena, na mattikādānena, na dantakaṭṭhadānena, na mukhodakadānena, na cāṭukamyatāya, na muggasūpyatāya, na pāribhaṭyatāya, na pīṭhamaddikatāya, na vatthuvijjāya, na tiracchānavijjāya, na aṅgavijjāya, na nakkhattavijjāya, na dūtagamanena, na pahiṇagamanena, na jaṅghapesaniyena, na vejjakammena, na navakammena, na piṇḍapaṭipiṇḍakena, na dānānuppadānena dhammena samena laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvāti—laddhā. Na sannidhiṃ kayirāti annasannidhiṃ pānasannidhiṃ vatthasannidhiṃ yānasannidhiṃ sayanasannidhiṃ gandhasannidhiṃ āmisasannidhiṃ na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyyāti—laddhā na sannidhiṃ kayirā.

Na ca parittase tāni alabhamānoti. Annaṃ vā na labhāmi, pānaṃ vā na labhāmi, vatthaṃ vā na labhāmi, kulaṃ vā na labhāmi, gaṇaṃ vā na labhāmi, āvāsaṃ vā na labhāmi, lābhaṃ vā na labhāmi, yasaṃ vā na labhāmi, pasaṃsaṃ vā na labhāmi, sukhaṃ vā na labhāmi, cīvaraṃ vā na labhāmi, piṇḍapātaṃ vā na labhāmi, senāsanaṃ vā na labhāmi, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ vā na labhāmi, gilānupaṭṭhākaṃ vā na labhāmi, "appaññātomhī"ti na taseyya na uttaseyya na parittaseyya na bhāyeyya na santāsaṃ āpajjeyya, abhīrū assa achambhī anutrāsī apalāyī, pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso vihareyyāti—na ca parittase tāni alabhamāno.

Tenāha bhagavā—

"Annānamatho pānānaṃ, Khādanīyānamathopi vatthānaṃ; Laddhā na sannidhiṃ kayirā, Na ca parittase tāni alabhamāno"ti.

Jhāyī na pādalolassa, Virame kukkuccā nappamajjeyya; Athāsanesu sayanesu, Appasaddesu bhikkhu vihareyya.

Jhāyī na pādalolassāti. Jhāyīti paṭhamenapi jhānena jhāyī, dutiyenapi jhānena jhāyī, tatiyenapi jhānena jhāyī, catutthenapi jhānena jhāyī, savitakkasavicārenapi jhānena jhāyī, avitakkavicāramattenapi jhānena jhāyī, avitakkaavicārenapi jhānena jhāyī, sappītikenapi jhānena jhāyī, nippītikenapi jhānena jhāyī, pītisahagatenapi jhānena jhāyī, sātasahagatenapi jhānena jhāyī, sukhasahagatenapi jhānena jhāyī, upekkhāsahagatenapi jhānena jhāyī, suññatenapi jhānena jhāyī, animittenapi jhānena jhāyī, appaṇihitenapi jhānena jhāyī, lokiyenapi jhānena jhāyī, lokuttarenapi jhānena jhāyī, jhānarato ekattamanuyutto paramatthagarukoti— jhāyī.

Na pādalolassāti. Kathaṃ pādalolo hoti? Idhekacco pādaloliyena samannāgato hoti ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto viharati. Evampi pādalolo hoti.

Atha vā bhikkhu antopi saṃghārāme pādaloliyena samannāgato hoti. Na atthahetu na kāraṇahetu uddhato avūpasantacitto pariveṇato pariveṇaṃ gacchati, vihārato vihāraṃ gacchati, aḍḍhayogato aḍḍhayogaṃ gacchati, pāsādato pāsādaṃ gacchati, hammiyato hammiyaṃ gacchati, guhāya guhaṃ gacchati, leṇato leṇaṃ gacchati, kuṭito kuṭiṃ gacchati, kūṭāgārato kūṭāgāraṃ gacchati, aṭṭato aṭṭaṃ gacchati, māḷato māḷaṃ gacchati, uddaṇḍato uddaṇḍaṃ gacchati, upaṭṭhānasālato upaṭṭhānasālaṃ gacchati, maṇḍalamāḷato maṇḍalamāḷaṃ gacchati, rukkhamūlato rukkhamūlaṃ gacchati. Yattha vā pana bhikkhū nisīdanti tahiṃ gacchati, tattha ekassa vā dutiyo hoti, dvinnaṃ vā tatiyo hoti, tiṇṇaṃ vā catuttho hoti. Tattha bahuṃ samphappalāpaṃ palapati, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ yānakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ iti bhavābhavakathaṃ iti vā. Evampi pādalolo hoti.

Na pādalolassāti. Pādaloliyaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, pādaloliyā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyya careyya vicareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyya, paṭisallānārāmo assa paṭisallānarato ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ jhāyī jhānarato ekattamanuyutto paramatthagarukoti—jhāyī na pādalolassa.

Virame kukkuccā nappamajjeyyāti. Kukkuccanti hatthakukkuccampi kukkuccaṃ, pādakukkuccampi kukkuccaṃ, hatthapādakukkuccampi kukkuccaṃ, akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, vikāle kālasaññitā, kāle vikālasaññitā, avajje vajjasaññitā, vajje avajjasaññitā, yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho—idaṃ vuccati kukkuccaṃ.

Api ca dvīhi kāraṇehi uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho— katattā ca akatattā ca. Kathaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho? "Kataṃ me kāyaduccaritaṃ, akataṃ me kāyasucaritan"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho, "kataṃ me vacīduccaritaṃ, akataṃ me vacīsucaritan"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho, "kataṃ me manoduccaritaṃ, akataṃ me manosucaritaṃ ... pe ... "kato me pāṇātipāto, akatā me pāṇātipātā veramaṇī"ti uppajjati kukkuccaṃ ... pe ... manovilekho, "kataṃ me adinnādānaṃ ... kato me kāmesumicchācāro ... kato me musāvādo ... katā me pisuṇā vācā ... katā me pharusā vācā ... kato me samphappalāpo ... katā me abhijjhā ... kato me byāpādo ... katā me micchādiṭṭhi, akatā me sammādiṭṭhī"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Evaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho.

Atha vā "sīlesumhi na paripūrakārī"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho, "indriyesumhi aguttadvāro"ti ... pe ... "bhojane amattaññumhī"ti ... "jāgariyaṃ ananuyuttomhī"ti ... "na satisampajaññena samannāgatomhī"ti ... "abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro sammappadhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro iddhipādā"ti ... "abhāvitāni me pañcindriyānī"ti ... "abhāvitāni me pañca balānī"ti ... "abhāvitā me satta bojjhaṅgā"ti ... "abhāvito me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo"ti ... "dukkhaṃ me apariññātan"ti ... "samudayo me

appahīno”ti … “maggo me abhāvito”ti … “nirodho me asacchikato”ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Virame kukkuccāti kukkuccā ārameyya virameyya paṭivirameyya kukkuccaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya. Kukkuccā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti— virame kukkuccā.

Nappamajjeyyāti sakkaccakārī assa sātaccakārī aṭṭhitakārī anolīnavuttiko anikkhittacchando anikkhittadhuro appamādo kusalesu dhammesu. “Kadāhaṃ aparipūraṃ vā sīlakkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā sīlakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggaṇheyyan”ti? Yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca thāmo ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamādo kusalesu dhammesu. “Kadāhaṃ aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ … pe … paññākkhandhaṃ … vimuttikkhandhaṃ … vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ … kadāhaṃ apariññātaṃ vā dukkhaṃ parijāneyyaṃ, appahīne vā kilese pajaheyyaṃ, abhāvitaṃ vā maggaṃ bhāveyyaṃ, asacchikataṃ vā nirodhaṃ sacchikareyyan”ti? Yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca thāmo ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamādo kusalesu dhammesūti—virame kukkuccā nappamajjeyya.

Athāsanesu sayanesu, appasaddesu bhikkhu vihareyyāti. Athāti padasandhi … pe … āsanaṃ vuccati yattha nisīdati—mañco pīṭhaṃ bhisi taṭṭikā cammakhaṇḍo tiṇasanthāro paṇṇasanthāro palālasanthāro. Sayanaṃ vuccati senāsanaṃ vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhāti—athāsanesu sayanesu.

Appasaddesu bhikkhu vihareyyāti. Appasaddesu appanigghosesu vijanavātesu manussarāhasseyyakesu paṭisallānasāruppesu senāsanesu careyya vicareyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti—athāsanesu sayanesu appasaddesu bhikkhu vihareyya.

Tenāha bhagavā—

“Jhāyī na pādalolassa, Virame kukkuccā nappamajjeyya; Athāsanesu sayanesu, Appasaddesu bhikkhu vihareyyā”ti.

Niddaṃ na bahulīkareyya, Jāgariyaṃ bhajeyya ātāpī; Tandiṃ māyaṃ hassaṃ khiḍḍaṃ, Methunaṃ vippajahe savibhūsaṃ.

Niddaṃ na bahulīkareyyāti. Rattindivaṃ chakoṭṭhāsaṃ kāretvā

pañcakoṭṭhāsaṃ paṭijaggeyya ekakoṭṭhāsaṃ nippajjeyyāti—niddaṃ na bahulīkareyya.

Jāgariyaṃ bhajeyya ātāpīti. Idha bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheyya, rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheyya, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeyya pādepādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasikaritvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheyya.

Jāgariyaṃ bhajeyyāti jāgariyaṃ bhajeyya sambhajeyya seveyya niseveyya saṃseveyya paṭiseveyyāti— jāgariyaṃ bhajeyya.

Ātāpīti. Ātappaṃ vuccati vīriyaṃ. Yo cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo ṭhiti asithilaparakkamatā anikkhittacchandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggaho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo. Iminā ātāpena upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato so vuccati ātāpīti—jāgariyaṃ bhajeyya ātāpī.

Tandiṃ māyaṃ hassaṃ khiḍḍaṃ, methunaṃ vippajahe savibhūsanti. Tandīti tandī tandiyanā tandiyitattaṃ tandimanakatā ālasyaṃ ālasyāyanā ālasyāyitattaṃ. Māyā vuccati vañcanikā cariyā. Idhekacco kāyena duccaritaṃ caritvā ... vācāya ... pe ... manasā duccaritaṃ caritvā tassa paṭicchādanahetu pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati. Mā maṃ jaññāti icchati, mā maṃ jaññāti saṅkappeti, mā maṃ jaññāti vācaṃ bhāsati, mā maṃ jaññāti kāyena parakkamati. Yā evarūpā māyāvitā accasarā vañcanā nikati nikiraṇā pariharaṇā gūhanā parigūhanā chādanā paricchādanā anuttānikammaṃ anāvikammaṃ vocchādanā pāpakiriyā—ayaṃ vuccati māyā. Hassanti idhekacco ativelaṃ dantavidaṃsakaṃ hasati. Vuttañhetaṃ bhagavatā— " komārakamidaṃ, bhikkhave, ariyassa vinaye yadidaṃ ativelaṃ dantavidaṃsakaṃ hasitan"ti.

Khiḍḍāti dve khiḍḍā—kāyikā ca khiḍḍā vācasikā ca khiḍḍā. Katamā kāyikā khiḍḍā? Hatthīhipi kīḷanti, assehipi kīḷanti, rathehipi kīḷanti, dhanūhipi kīḷanti, aṭṭhapadehipi kīḷanti, dasapadehipi kīḷanti, ākāsepi kīḷanti, parihārapathepi kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi kīḷanti, akkhenapi kīḷanti, paṅkacīrenapi kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulak-

enapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti—ayaṃ kāyikā khiḍḍā. Katamā vācasikā khiḍḍā? Mukhabherikaṃ mukhālambaraṃ mukhaḍiṇḍimakaṃ mukhavalimakaṃ mukhabheruḷakaṃ mukhadaddarikaṃ nāṭakaṃ lāpaṃ gītaṃ davakammaṃ—ayaṃ vācasikā khiḍḍā.

Methunadhammo nāma yo so asaddhammo gāmadhammo vasaladhammo duṭṭhullo odakantiko rahasso dvayaṃdvayasamāpatti. Kiṃkāraṇā vuccati methunadhammo? Ubhinnaṃ rattānaṃ sārattānaṃ avassutānaṃ pariyuṭṭhitānaṃ pariyādinnacittānaṃ ubhinnaṃ sadisānaṃ dhammoti, taṃkāraṇā vuccati methunadhammo. Yathā ubho kalahakārakā methunakāti vuccanti, ubho bhaṇḍanakārakā ... ubho bhassakārakā ... ubho adhikaraṇakārakā ... ubho vivādakārakā ... ubho vādino ... ubho sallāpakā methunakāti vuccanti; evamevaṃ ubhinnaṃ rattānaṃ sārattānaṃ avassutānaṃ pariyuṭṭhitānaṃ pariyādinnacittānaṃ ubhinnaṃ sadisānaṃ dhammoti, taṃkāraṇā vuccati methunadhammo.

Vibhūsāti dve vibhūsā—atthi agāriyassa vibhūsā, atthi pabbajitassa vibhūsā. Katamā agāriyassa vibhūsā? Kesā ca massu ca mālā ca gandhā ca vilepanā ca ābharaṇā ca pilandhanā ca vatthañca sayanāsanañca veṭhanañca ucchādanaṃ parimaddanaṃ nhāpanaṃ sambāhanaṃ ādāsaṃ añjanaṃ mālāvilepanaṃ mukhacuṇṇakaṃ mukhalepaṃ hatthabandhaṃ sikhābandhaṃ daṇḍanāḷiyaṃ khaggaṃ chattaṃ citrā upāhanā uṇhīsaṃ maṇiṃ vāḷabījaniṃ odātāni vatthāni dīghadasāni iti vā—ayaṃ agāriyassa vibhūsā. Katamā pabbajitassa vibhūsā? Cīvaramaṇḍanā pattamaṇḍanā senāsanamaṇḍanā imassa vā pūtikāyassa bāhirānaṃ vā parikkhārānaṃ maṇḍanā vibhūsanā keḷanā parikeḷanā gedhitatā gedhitattaṃ capalatā cāpalyaṃ—ayaṃ pabbajitassa vibhūsā.

Tandiṃ māyaṃ hassaṃ khiḍḍaṃ, methunaṃ vippajahe savibhūsanti. Tandiñca māyañca hassañca khiḍḍañca methunadhammañca savibhūsaṃ saparivāraṃ saparibhaṇḍaṃ saparikkhāraṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti—tandiṃ māyaṃ hassaṃ khiḍḍaṃ, methunaṃ vippajahe savibhūsaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Niddaṃ na bahulīkareyya, Jāgariyaṃ bhajeyya ātāpī; Tandiṃ māyaṃ hassaṃ khiḍḍaṃ, Methunaṃ vippajahe savibhūsan"ti.

Āthabbaṇaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ, No vidahe athopi nakkhattaṃ; Virutañca gabbhakaraṇaṃ, Tikicchaṃ māmako na seveyya.

Āthabbaṇaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ, no vidahe athopi nakkhattanti. Āthabbaṇikā āthabbaṇaṃ payojenti, nagare vā ruddhe saṅgāme vā paccupaṭṭhite parasenapaccatthikesu paccāmittesu ītiṃ uppādenti, upaddavaṃ uppādenti, rogaṃ uppādenti, pajjarakaṃ karonti, sūlaṃ karonti, visūcikaṃ karonti, pakkhandikaṃ karonti. Evaṃ āthabbaṇikā āthabbaṇaṃ payojenti.

Supinapāṭhakā supinaṃ ādisanti, yo pubbaṇhasamayaṃ supinaṃ passati, evaṃ vipāko hoti. Yo majjhanhikasamayaṃ supinaṃ passati, evaṃ vipāko hoti. Yo sāyanhasamayaṃ supinaṃ passati, evaṃ vipāko hoti. Yo purime yāme … yo majjhime yāme … yo pacchime yāme … yo dakkhiṇena passena nipanno … yo vāmena passena nipanno … yo uttānaṃ nipanno … yo avakujja nipanno … yo candaṃ passati … yo sūriyaṃ passati … yo mahāsamuddaṃ passati … yo sineruṃ pabbatarājānaṃ passati … yo hatthiṃ passati … yo assaṃ passati … yo rathaṃ passati … yo pattiṃ passati … yo senābyūhaṃ passati … yo ārāmarāmaṇeyyakaṃ passati … yo vanarāmaṇeyyakaṃ passati … yo bhūmirāmaṇeyyakaṃ passati … yo pokkharaṇīrāmaṇeyyakaṃ passati, evaṃ vipāko hotīti. Evaṃ supinapāṭhakā supinaṃ ādisanti.

Lakkhaṇapāṭhakā lakkhaṇaṃ ādisanti—maṇilakkhaṇaṃ daṇḍalakkhaṇaṃ vatthalakkhaṇaṃ asilakkhaṇaṃ usulakkhaṇaṃ dhanulakkhaṇaṃ āvudhalakkhaṇaṃ itthilakkhaṇaṃ purisalakkhaṇaṃ kumārikālakkhaṇaṃ kumāralakkhaṇaṃ dāsilakkhaṇaṃ dāsalakkhaṇaṃ hatthilakkhaṇaṃ assalakkhaṇaṃ mahiṃsalakkhaṇaṃ usabhalakkhaṇaṃ goṇalakkhaṇaṃ ajalakkhaṇaṃ meṇḍalakkhaṇaṃ kukkuṭalakkhaṇaṃ vaṭṭalakkhaṇaṃ godhālakkhaṇaṃ kaṇṇikālakkhaṇaṃ kacchapalakkhaṇaṃ migalakkhaṇaṃ iti vāti. Evaṃ lakkhaṇapāṭhakā lakkhaṇaṃ ādisanti.

Nakkhattapāṭhakā nakkhattaṃ ādisanti. Aṭṭhavīsati nakkhattāni. Iminā nakkhattena gharappaveso kattabbo, iminā nakkhattena makuṭaṃ bandhitabbaṃ, iminā nakkhattena vāreyyaṃ kāretabbaṃ, iminā nakkhattena bījanīhāro kattabbo, iminā nakkhattena saṃvāso gantabboti. Evaṃ nakkhattapāṭhakā nakkhattaṃ ādisanti.

Āthabbaṇaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ, no vidahe athopi nakkhattanti. Āthabbaṇañca supinañca lakkhaṇañca nakkhattañca no vidaheyya na

careyya na samācareyya na samādāya vatteyya. Atha vā na gaṇheyya na uggaṇheyya na dhāreyya na upadhāreyya na upalakkheyya nappayojeyyāti—āthabbaṇaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ, no vidahe athopi nakkhattaṃ.

Virutañca gabbhakaraṇaṃ, tikicchaṃ māmako na seveyyāti. Virutaṃ vuccati migavākkaṃ. Migavākkapāṭhakā migavākkaṃ ādisanti—sakuntānaṃ vā catuppadānaṃ vā rutaṃ vassitaṃ jānantīti. Evaṃ migavākkapāṭhakā migavākkaṃ ādisanti. Gabbhakaraṇīyā gabbhaṃ saṇṭhāpenti. Dvīhi kāraṇehi gabbho na saṇṭhāti—pāṇakehi vā vātakuppehi vā. Pāṇakānaṃ vā vātakuppānaṃ vā paṭighātāya osadhaṃ dentīti. Evaṃ gabbhakaraṇīyā gabbhaṃ saṇṭhāpenti. Tikicchāti pañca tikicchā—sālākiyaṃ, sallakattiyaṃ, kāyatikicchaṃ, bhūtiyaṃ, komārabhaccaṃ. Māmakoti buddhamāmako dhammamāmako saṃghamāmako, so vā bhagavantaṃ mamāyati bhagavā vā taṃ puggalaṃ pariggaṇhāti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" ye te, bhikkhave, bhikkhū kuhā thaddhā lapā siṅgī unnaḷā asamāhitā na me te, bhikkhave, bhikkhū māmakā, apagatā ca te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā, na ca te bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti. Ye ca kho, bhikkhave, bhikkhū nikkuhā nillapā dhīrā atthaddhā susamāhitā te kho me, bhikkhave, bhikkhū māmakā na ca apagatā te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā, te ca bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti.

Kuhā thaddhā lapā siṅgī, unnaḷā asamāhitā; Na te dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite.

Nikkuhā nillapā dhīrā, atthaddhā susamāhitā; Te ve dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite".

Virutañca gabbhakaraṇaṃ, tikicchaṃ māmako na seveyyāti. Virutañca gabbhakaraṇañca tikicchañca māmako na seveyya na niseveyya na saṃseveyya nappaṭiseveyya na careyya na samācareyya na samādāya vatteyya. Atha vā na gaṇheyya na uggaṇheyya na dhāreyya na upadhāreyya na upalakkheyya nappayojeyyāti—virutañca gabbhakaraṇaṃ tikicchaṃ māmako na seveyya.

Tenāha bhagavā—

"Āthabbaṇaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ, No vidahe athopi nakkhattaṃ; Virutañca gabbhakaraṇaṃ, Tikicchaṃ māmako na seveyyā"ti.

Nindāya nappavedheyya, Na unnameyya pasaṃsito bhikkhu; Lobhaṃ saha macchariyena, Kodhaṃ pesuṇiyañca panudeyya.

Nindāya nappavedheyyāti. Idhekacce bhikkhū nindanti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā nindanti garahanti upavadanti, nindito garahito upavadito nindāya garahāya upavādena akittiyā avaṇṇahārikāya na vedheyya nappavedheyya na sampavedheyya na taseyya na uttaseyya na paritaseyya na bhāyeyya na santāsaṃ āpajjeyya, abhīrū assa achambhī anutrāsī apalāyī, pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso vihareyyāti—nindāya nappavedheyya.

Na unnameyya pasaṃsito bhikkhūti. Idhekacce bhikkhū pasaṃsanti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā pasaṃsanti thomenti kittenti vaṇṇenti, pasaṃsito thomito kittito vaṇṇito pasaṃsāya thomanena kittiyā vaṇṇahārikāya unnatiṃ na kareyya unnamaṃ na kareyya mānaṃ na kareyya thambhaṃ na kareyya, na tena mānaṃ janeyya na tena thaddho assa patthaddho paggahitasiroti—na unnameyya pasaṃsito bhikkhu.

Lobhaṃ saha macchariyena, kodhaṃ pesuṇiyañca panudeyyāti. Lobhoti yo lobho lubbhanā lubbhitattaṃ sārāgo sārajjanā sārajjitattaṃ abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Macchariyanti pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ ... pe ... gāho vuccati macchariyaṃ. Kodhoti yo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho, kopo pakopo sampakopo, doso padoso sampadoso, cittassa byāpatti manopadoso, kodho kujjhanā kujjhitattaṃ, doso dussanā dussitattaṃ, byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ, virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa. Pesuññanti idhekacco pisuṇavāco hoti ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā bhinnānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti— idaṃ vuccati pesuññaṃ.

Api ca dvīhi kāraṇehi pesuññaṃ upasaṃharati—piyakamyatāya vā bhedādhippāyena vā. Kathaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharati? Imassa piyo bhavissāmi manāpo bhavissāmi vissāsiko bhavissāmi

abbhantariko bhavissāmi suhadayo bhavissāmīti. Evaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharati. Kathaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharati? Kathaṃ ime nānā assu vinā assu vaggā assu dvidhā assu dvejjhā assu dve pakkhā assu bhijjheyyuṃ na samāgaccheyyuṃ dukkhaṃ na phāsu vihareyyunti. Evaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharati. Lobhaṃ saha macchariyena, kodhaṃ pesuṇiyañca panudeyyāti. Lobhañca macchariyañca kodhañca pesuññañca nudeyya panudeyya pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti—lobhaṃ saha macchariyena, kodhaṃ pesuṇiyañca panudeyya.

Tenāha bhagavā—

"Nindāya nappavedheyya, Na unnameyya pasaṃsito bhikkhu; Lobhaṃ saha macchariyena, Kodhaṃ pesuṇiyañca panudeyyā"ti.

Kayavikkaye na tiṭṭheyya, Upavādaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci; Gāme ca nābhisajjeyya, Lābhakamyā janaṃ na lapayeyya.

Kayavikkaye na tiṭṭheyyāti. Ye kayavikkayā vinaye paṭikkhittā na te imasmiṃ atthe adhippetā. Kathaṃ kayavikkaye tiṭṭhati? Pañcannaṃ saddhiṃ pattaṃ vā cīvaraṃ vā aññaṃ vā kiñci parikkhāraṃ vañcaniyaṃ vā karonto udayaṃ vā patthayanto parivatteti. Evaṃ kayavikkaye tiṭṭhati. Kathaṃ kayavikkaye na tiṭṭhati? Pañcannaṃ saddhiṃ pattaṃ vā cīvaraṃ vā aññaṃ vā kiñci parikkhāraṃ na vañcaniyaṃ vā karonto na udayaṃ vā patthayanto parivatteti. Evaṃ kayavikkaye na tiṭṭhati. Kayavikkaye na tiṭṭheyyāti. Kayavikkaye na tiṭṭheyya na santiṭṭheyya, kayavikkayaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, kayavikkayā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—kayavikkaye na tiṭṭheyya.

Upavādaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñcīti. Katame upavādakarāti kilesā? Santeke samaṇabrāhmaṇā iddhimanto dibbacakkhukā paracittaviduno, te dūratopi passanti āsannāpi na dissanti cetasāpi cittaṃ pajānanti, devatāpi kho santi iddhimantiniyo dibbacakkhukā paracittaviduniyo, tā dūratopi passanti, āsannāpi na dissanti cetasāpi cittaṃ pajānanti. Te oḷārikehi vā kilesehi majjhimehi vā kilesehi sukhumehi vā kilesehi upavadeyyuṃ. Katame oḷārikā kilesā? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ—ime vuccanti oḷārikā kilesā. Katame majjhimā kilesā? Kāmavitakko byāpādavitakko vihiṃsāvitakko—ime

vuccanti majjhimā kilesā. Katame sukhumā kilesā? Ñātivitakko, janapadavitakko, amaravitakko, parānudayatā paṭisaññutto vitakko, lābhasakkārasilokapaṭisaññutto vitakko, anavaññattipaṭisaññutto vitakko—ime vuccanti sukhumā kilesā. Te oḷārikehi vā kilesehi majjhimehi vā kilesehi sukhumehi vā kilesehi na upavadeyya upavādaṃ na kareyya upavādakare kilese na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya, upavādakare kilese pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, upavādakarehi kilesehi ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyya. Kuhiñcīti kuhiñci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— upavādaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci.

Gāme ca nābhisajjeyyāti. Kathaṃ gāme sajjati? Idha bhikkhu gāme gihīhi saṃsaṭṭho viharati sahanandī sahasokī sukhitesu sukhito dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu attanā voyogaṃ āpajjati. Evampi gāme sajjati.

Atha vā bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tatra tatra sajjati tatra tatra gaṇhāti tatra tatra bajjhati tatra tatra anayabyasanaṃ āpajjati. Evampi gāme sajjati.

Kathaṃ gāme na sajjati? Idha bhikkhu gāme gihīhi asaṃsaṭṭho viharati na sahanandī na sahasokī na sukhitesu sukhito na dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu na attanā voyogaṃ āpajjati. Evampi gāme na sajjati.

Atha vā bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati rakkhiteneva kāyena rakkhitāya vācāya rakkhitena cittena upaṭṭhitāya satiyā saṃvutehi indriyehi. So tatra tatra na sajjati tatra tatra na gaṇhāti tatra tatra na bajjhati tatra tatra na anayabyasanaṃ āpajjati. Evampi gāme na sajjati. Gāme ca nābhisajjeyyāti gāme na sajjeyya na gaṇheyya na bajjheyya na palibajjheyya, agiddho assa agadhito amucchito anajjhosanno vītagedho vigatagedho cattagedho … pe … brahmabhūtena attanā vihareyyāti—gāme ca nābhisajjeyya.

Lābhakamyā janaṃ na lapayeyyāti. Katamā lapanā? Lābhasakkārasilokasan-

nissitassa pāpicchassa icchāpakatassa āmisacakkhukassa lokadhammagarukassa yā paresaṃ ālapanā lapanā sallapanā ullapanā samullapanā unnahanā samunnahanā ukkācanā samukkācanā anupiyabhāṇitā cāṭukamyatā muggasūpyatā pāribhaṭyatā parapiṭṭhimaṃsikatā, yā tattha saṇhavācatā sakhilavācatā sithilavācatā apharusavācatā—ayaṃ vuccati lapanā.

Api ca dvīhi kāraṇehi janaṃ lapati—attānaṃ vā nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento janaṃ lapati, attānaṃ vā uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento janaṃ lapati. Kathaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento janaṃ lapati? "Tumhe me bahūpakārā, ahaṃ tumhe nissāya labhāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ, yepi me aññe dātuṃ vā kātuṃ vā maññanti, tumhe nissāya tumhe sampassantā yampi me purāṇaṃ mātāpettikaṃ nāmadheyyaṃ tampi me antarahitaṃ. Tumhehi ahaṃ ñāyāmi asukassa kulūpako asukāya kulūpako"ti. Evaṃ attānaṃ nīcaṃ ṭhapento paraṃ uccaṃ ṭhapento janaṃ lapati.

Kathaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento janaṃ lapati? "Ahaṃ tumhākaṃ bahūpakāro, tumhe maṃ āgamma buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṃghaṃ saraṇaṃ gatā, pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesumicchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭiviratā. Ahaṃ tumhākaṃ uddesaṃ demi, paripucchaṃ demi, uposathaṃ ācikkhāmi, navakammaṃ adhiṭṭhāmi. Atha pana tumhe maṃ ujjhitvā aññe sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjethā"ti. Evaṃ attānaṃ uccaṃ ṭhapento paraṃ nīcaṃ ṭhapento janaṃ lapati.

Lābhakamyā janaṃ na lapayeyyāti. Lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā lābhābhinibbattiyā lābhaṃ paripācento janaṃ na lapayeyya, lapanaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, lapanā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—lābhakamyā janaṃ na lapayeyya.

Tenāha bhagavā—

"Kayavikkaye na tiṭṭheyya, Upavādaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci;
Gāme ca nābhisajjeyya, Lābhakamyā janaṃ na lapayeyyā"ti.

Na ca katthiko siyā bhikkhu, Na ca vācaṃ payuttaṃ bhāseyya;
Pāgabbhiyaṃ na sikkheyya, Kathaṃ viggāhikaṃ na kathayeyya.

Na ca katthiko siyā bhikkhūti. Idhekacco katthī hoti vikatthī. So katthati vikatthati ahamasmi sīlasampannoti vā vatasampannoti vā sīlabbatasampannoti vā jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā. Uccā kulā pabbajitoti vā mahābhogakulā pabbajitoti vā uḷārabhogakulā pabbajitoti vā ... pe ... suttantikoti vā vinayadharoti vā dhammakathikoti vā āraññikoti vā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā katthati vikatthati. Evaṃ na kattheyya na vikattheyya, katthaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, katthanā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti— na ca katthiko siyā bhikkhu.

Na ca vācaṃ payuttaṃ bhāseyyāti. Katamā payuttavācā? Idhekacco cīvarapayuttaṃ vācaṃ bhāsati, piṇḍapātapayuttaṃ vācaṃ bhāsati, senāsanapayuttaṃ vācaṃ bhāsati, gilānapaccayabhesajjaparikkhārapayuttaṃ vācaṃ bhāsati—ayampi vuccati payuttavācā.

Atha vā cīvarahetu piṇḍapātahetu senāsanahetu gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu saccampi bhaṇati musāpi bhaṇati, pisuṇampi bhaṇati apisuṇampi bhaṇati, pharusampi bhaṇati apharusampi bhaṇati, samphappalāpampi bhaṇati asamphappalāpampi bhaṇati, mantāpi vācaṃ bhāsati—ayampi vuccati payuttavācā. Atha vā pasannacitto paresaṃ dhammaṃ deseti—"aho vata me dhammaṃ suṇeyyuṃ, sutvāva dhammaṃ pasīdeyyuṃ, pasannā ca me pasannākāraṃ kareyyun"ti—ayaṃ vuccati payuttavācā. Na ca vācaṃ payuttaṃ bhāseyyāti. Antamaso dhammadesanaṃ vācaṃ upādāya payuttavācaṃ na bhāseyya na katheyya na bhaṇeyya na dīpeyya na vohareyya, payuttaṃ vācaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, payuttavācāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—na ca vācaṃ payuttaṃ bhāseyya.

Pāgabbhiyaṃ na sikkheyyāti. Pāgabbhiyanti tīṇi pāgabbhiyāni—kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ, vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ, cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ. Katamaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ? Idhekacco saṃghagatopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, gaṇagatopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, bhojanasālāyampi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, jantāgharepi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, udakatitthepi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, an-

taragharaṃ pavisantopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, antaragharaṃ paviṭṭhopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ saṃghagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco saṃghagato acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, sasīsaṃ pārupitvā nisīdati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ saṃghagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ gaṇagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco gaṇagato acittīkārakato therānaṃ bhikkhūnaṃ anupāhanānaṃ caṅkamantānaṃ saupāhano caṅkamati, nīce caṅkame caṅkamantānaṃ ucce caṅkame caṅkamati, chamāya caṅkamantānaṃ caṅkame caṅkamati, ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, sasīsaṃ pārupitvāpi nisīdati, ṭhitopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ gaṇagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ bhojanasālāyaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco bhojanasālāyaṃ acittīkārakato there bhikkhū anupakhajja nisīdati, navepi bhikkhū āsanena paṭibāhati, ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, sasīsaṃ pārupitvā nisīdati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ bhojanasālāyaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ jantāghare kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco jantāghare acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, anāpucchāpi kaṭṭhaṃ pakkhipati, anāpucchāpi dvāraṃ pidahati. Evaṃ jantāghare kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ udakatitthe kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco udakatitthe acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi otarati, puratopi otarati, ghaṭṭayantopi nhāyati, puratopi nhāyati, uparitopi nhāyati, ghaṭṭayantopi uttarati, puratopi uttarati, uparitopi uttarati. Evaṃ udakatitthe kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ antaragharaṃ pavisanto kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco antaragharaṃ pavisanto acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi gacchati, puratopi gacchati, vokkammāpi therānaṃ bhikkhūnaṃ purato gacchati. Evaṃ antaragharaṃ pavisanto kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ

dasseti.

Kathaṃ antaragharaṃ paviṭṭho kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco antaragharaṃ paviṭṭho "na pavisa, bhante"ti vuccamāno pavisati, "na tiṭṭha, bhante"ti vuccamāno tiṭṭhati, "na nisīda, bhante"ti vuccamāno nisīdati, anokāsampi pavisati, anokāsepi tiṭṭhati, anokāsepi nisīdati, yānipi tāni honti kulānaṃ ovarakāni gūḷhāni ca paṭicchannāni ca, yattha kulitthiyo kuladhītaro kulasuṇhāyo kulakumāriyo nisīdanti tatthapi sahasā pavisati, kumārakassapi sīsaṃ parāmasati. Evaṃ antaragharaṃ paviṭṭho kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti—idaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ.

Katamaṃ vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ? Idhekacco saṃghagatopi vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, gaṇagatopi vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, antaragharaṃ paviṭṭhopi vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti. Kathaṃ saṃghagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco saṃghagato acittīkārakato there bhikkhū anāpucchaṃ vā anajjhiṭṭho vā ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ bhaṇati, pañhaṃ visajjeti, pātimokkhaṃ uddisati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ saṃghagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ gaṇagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco gaṇagato acittīkārakato there bhikkhū anāpucchaṃ vā anajjhiṭṭho vā ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ bhaṇati, pañhaṃ visajjeti, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati; ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ bhaṇati, pañhaṃ visajjeti, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ gaṇagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ antaragharaṃ paviṭṭho vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco antaragharaṃ paviṭṭho itthiṃ vā kumāriṃ vā evamāha—"itthannāme itthaṅgotte kiṃ atthi? Yāgu atthi, bhattaṃ atthi, khādanīyaṃ atthi? Kiṃ pivissāma, kiṃ bhuñjissāma, kiṃ khādissāma, kiṃ vā atthi, kiṃ vā me dassathā"ti vippalapati. Evaṃ antaragharaṃ paviṭṭho vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti—idaṃ vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ.

Katamaṃ cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ? Idhekacco na uccā kulā pabbajito samāno uccā kulā pabbajitena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena, na mahābhogakulā pabbajito samāno mahābhogakulā pabbajitena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena, na uḷārabhogakulā

pabbajito samāno uḷārabhogakulā pabbajitena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena, na suttantiko samāno suttantikena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena, na vinayadharo samāno … na dhammakathiko samāno … na āraññiko samāno … na piṇḍapātiko samāno … na paṃsukūliko samāno … na tecīvariko samāno … na sapadānacāriko samāno … na khalupacchābhattiko samāno … na nesajjiko samāno … na yathāsanthatiko samāno yathāsanthatikena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena, na paṭhamassa jhānassa lābhī samāno paṭhamassa jhānassa lābhinā saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena, na dutiyassa jhānassa … na tatiyassa jhānassa … na catutthassa jhānassa lābhī samāno … na ākāsānañcāyatanasamāpattiyā lābhī samāno … na viññāṇañcāyatanasamāpattiyā … na ākiñcaññāyatanasamāpattiyā … na nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhī samāno nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhinā saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ karoti cittena—idaṃ cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ. Na sikkheyyāti pāgabbhiyaṃ na sikkheyya na careyya na ācareyya na samācareyya na samādāya vatteyya, pāgabbhiyaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, pāgabbhiyā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—pāgabbhiyaṃ na sikkheyya.

Kathaṃ viggāhikaṃ na kathayeyyāti. Katamā viggāhikā kathā? Idhekacco evarūpiṃ kathaṃ kattā hoti—“na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi … pe … nibbeṭhehi vā sace pahosī”ti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ viggāhikāya kho, moggallāna, kathāya sati kathābāhullaṃ pāṭikaṅkhaṃ, kathābāhulle sati uddhaccaṃ, uddhatassa asaṃvaro, asaṃvutassa ārā cittaṃ samādhimhā”ti. Kathaṃ viggāhikaṃ na kathayeyyāti. Viggāhikaṃ kathaṃ na katheyya na bhaṇeyya na dīpeyya na vohareyya, viggāhikaṃ kathaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, viggāhikakathāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—kathaṃ viggāhikaṃ na kathayeyya.

Tenāha bhagavā—

“Na ca katthiko siyā bhikkhu, Na ca vācaṃ payuttaṃ bhāseyya;
Pāgabbhiyaṃ na sikkheyya, Kathaṃ viggāhikaṃ na kathayeyyā”ti.

Mosavajje na niyyetha, Sampajāno saṭhāni na kayirā; Atha jīvitena paññāya, Sīlabbatena nāññamatimaññe.

Mosavajje na niyyethāti. Mosavajjaṃ vuccati musāvādo. Idhekacco sabhaggato vā parisaggato vā ... pe ... āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti—idaṃ vuccati mosavajjaṃ. Api ca tīhākārehi musāvādo hoti—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti, imehi tīhākārehi musāvādo hoti. Api ca catūhākārehi ... pañcahākārehi ... chahākārehi ... sattahākārehi ... aṭṭhahākārehi ... musāvādo hoti—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti vinidhāya diṭṭhiṃ vinidhāya khantiṃ vinidhāya ruciṃ vinidhāya saññaṃ vinidhāya bhāvaṃ—imehi aṭṭhahākārehi musāvādo hoti. Mosavajje na niyyethāti. Mosavajje na yāyeyya na niyyāyeyya na vaheyya na saṃhareyya, mosavajjaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, mosavajjā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—mosavajje na niyyetha.

Sampajāno saṭhāni na kayirāti. Katamaṃ sāṭheyyaṃ? Idhekacco saṭho hoti parisaṭho, yaṃ tattha saṭhaṃ saṭhatā sāṭheyyaṃ kakkaratā kakkariyaṃ parikkhattatā pārikkhattiyaṃ—idaṃ vuccati sāṭheyyaṃ. Sampajāno saṭhāni na kayirāti. Sampajāno hutvā sāṭheyyaṃ na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyya, sāṭheyyaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, sāṭheyyā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—sampajāno saṭhāni na kayirā.

Atha jīvitena paññāya, sīlabbatena nāññamatimaññeti. Athāti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ—athāti. Idhekacco lūkhajīvitaṃ jīvanto paraṃ paṇītajīvitaṃ jīvantaṃ atimaññati—"kiṃ panāyaṃ bahulājīvo sabbaṃ sambhakkheti, seyyathidaṃ—mūlabījaṃ khandhabījaṃ phaḷubījaṃ aggabījaṃ bījabījameva pañcamaṃ asanivicakkadantakūṭasamaṇappadhānenā"ti. So tāya lūkhajīvitāya paraṃ paṇītajīvitaṃ jīvantaṃ atimaññati.

Idhekacco paṇītajīvitaṃ jīvanto paraṃ lūkhajīvitaṃ jīvantaṃ atimaññati—"kiṃ panāyaṃ appapuñño appesakkho na lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. So tāya paṇītajīvitāya paraṃ lūkhajīvitaṃ jīvantaṃ atimaññati. Idhekacco paññāsampanno hoti. So puṭṭho pañhaṃ visajjeti. Tassa evaṃ hoti—"ahamasmi

paññāsampanno, ime panaññe na paññāsampannā"ti. So tāya paññāsampadāya paraṃ atimaññati. Idhekacco sīlasampanno hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Tassa evaṃ hoti—"ahamasmi sīlasampanno, ime panaññe bhikkhū dussīlā pāpadhammā"ti. So tāya sīlasampadāya paraṃ atimaññati. Idhekacco vatasampanno hoti āraññiko vā piṇḍapātiko vā paṃsukūliko vā tecīvariko vā sapadānacāriko vā khalupacchābhattiko vā nesajjiko vā yathāsanthatiko vā. Tassa evaṃ hoti—"ahamasmi vatasampanno, ime panaññe na vatasampannā"ti. So tāya vatasampadāya paraṃ atimaññati. Atha jīvitena paññāya, sīlabbatena nāññamatimaññeti. Lūkhajīvitāya vā paṇītajīvitāya vā paññāsampadāya vā sīlasampadāya vā vatasampadāya vā paraṃ nātimaññeyya, nāvajāneyya, na tena mānaṃ janeyya, na tena thaddho assa, patthaddho paggahitasiroti—atha jīvitena paññāya sīlabbatena nāññamatimaññe.

Tenāha bhagavā—

"Mosavajje na niyyetha, Sampajāno saṭhāni na kayirā; Atha jīvitena paññāya, Sīlabbatena nāññamatimaññe"ti.

Sutvā rusito bahuṃ vācaṃ, Samaṇānaṃ vā puthujanānaṃ; Pharusena ne na paṭivajjā, Na hi santo paṭiseniṃ karonti.

Sutvā rusito bahuṃ vācaṃ, samaṇānaṃ puthujanānanti. Rusitoti dūsito khuṃsito ghaṭṭito vambhito garahito upavadito. Samaṇānanti ye keci ito bahiddhā paribbajūpagatā paribbajasamāpannā. Puthujanānanti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca, te bahukāhi vācāhi aniṭṭhāhi akantāhi amanāpāhi akkoseyyuṃ paribhāseyyuṃ roseyyuṃ viroseyyuṃ hiṃseyyuṃ vihiṃseyyuṃ heṭheyyuṃ viheṭheyyuṃ ghāteyyuṃ upaghāteyyuṃ upaghātaṃ kareyyuṃ tesaṃ bahuṃ vācaṃ aniṭṭhaṃ akantaṃ amanāpaṃ sutvā suṇitvā uggahitvā upadhārayitvā upalakkhayitvāti—sutvā rusito bahuṃ vācaṃ, samaṇānaṃ vā puthujanānaṃ.

Pharusena ne na paṭivajjāti. Pharusenāti pharusena kakkhaḷena na paṭivajjā nappaṭibhaṇeyya, akkosantaṃ na paccakkoseyya, rosantaṃ nappaṭiroseyya, bhaṇḍanaṃ nappaṭibhaṇḍeyya na kalahaṃ kareyya na bhaṇḍanaṃ kareyya na viggahaṃ kareyya na vivādaṃ kareyya na medhagaṃ kareyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagaṃ pa-

jaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—pharusena ne na paṭivajjā.

Na hi santo paṭiseniṃ karontīti. Santoti rāgassa santattā santo, dosassa ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti—santo. Na hi santo paṭiseniṃ karontīti. Santo paṭiseniṃ paṭimallaṃ paṭikaṇṭakaṃ paṭipakkhaṃ na karonti na janenti na sañjanenti na nibbattenti nābhinibbattentīti—na hi santo paṭiseniṃ karonti.

Tenāha bhagavā—

"Sutvā rusito bahuṃ vācaṃ, Samaṇānaṃ vā puthujanānaṃ; Pharusena ne na paṭivajjā, Na hi santo paṭiseniṃ karontī"ti.

Etañca dhammamaññāya, Vicinaṃ bhikkhu sadā sato sikkhe; Santīti nibbutiṃ ñatvā, Sāsane gotamassa nappamajjeyya.

Etañca dhammamaññāyāti. Etanti ācikkhitaṃ desitaṃ paññapitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaṭaṃ vibhattaṃ uttānīkataṃ pakāsitaṃ dhammaṃ aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti. Evampi etañca dhammamaññāya. Atha vā samañca visamañca pathañca vipathañca sāvajjañca anavajjañca hīnañca paṇītañca kaṇhañca sukkañca viññūgarahitañca viññūpasatthañca dhammaṃ aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti. Evampi etañca dhammamaññāya. Atha vā sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ aviruddhapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ sīlesu paripūrakāritaṃ indriyesu guttadvārataṃ bhojane mattaññutaṃ jāgariyānuyogaṃ satisampajaññaṃ, cattāro satipaṭṭhāne cattāro sammappadhāne cattāro iddhipāde pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅge ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ dhammaṃ aññāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti. Evampi tañca dhammamaññāya.

Vicinaṃ bhikkhu sadā sato sikkheti. Vicinanti vicinanto pavicinanto tulayanto tīrayanto vibhāvayanto vibhūtaṃ karonto. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti vicinanto pavicinanto tulayanto tīrayanto

vibhāvayanto vibhūtaṃ karontoti—vicinaṃ bhikkhu. Sadāti sadā sabbadā sabbakālaṃ ... pe ... pacchime vayokhandhe. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati sato. Sikkheti tisso sikkhāyo—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya ... pe ... sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—vicinaṃ bhikkhu sadā sato sikkhe.

Santīti nibbutiṃ ñatvāti. Rāgassa nibbutiṃ santīti ñatvā, dosassa ... mohassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ nibbutiṃ santīti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—santīti nibbutiṃ ñatvā.

Sāsane gotamassa nappamajjeyyāti. Gotamassa sāsane buddhasāsane jinasāsane tathāgatasāsane devasāsane arahantasāsane. Nappamajjeyyāti sakkaccakārī assa sātaccakārī aṭṭhitakārī anolīnavuttiko anikkhittacchando anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. "Kadāhaṃ aparipūraṃ vā sīlakkhandhaṃ paripūreyyaṃ ... pe ... aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ ... paññākkhandhaṃ ... vimuttikkhandhaṃ ... vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ? Kadāhaṃ apariññātaṃ vā dukkhaṃ parijāneyyaṃ, appahīne vā kilese pajaheyyaṃ, abhāvitaṃ vā maggaṃ bhāveyyaṃ, asacchikataṃ vā nirodhaṃ sacchikareyyan"ti? Yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca thāmo ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamādo kusalesu dhammesūti—sāsane gotamassa nappamajjeyya.

Tenāha bhagavā—

"Etañca dhammamaññāya, Vicinaṃ bhikkhu sadā sato sikkhe; Santīti nibbutiṃ ñatvā, Sāsane gotamassa nappamajjeyyā"ti.

Abhibhū hi so anabhibhūto, Sakkhidhammamanītihamaddasi; Tasmā hi tassa bhagavato sāsane, Appamatto sadā namassamanusikkhe. (Iti bhagavā.)

Abhibhū hi so anabhibhūtoti. Abhibhūti rūpābhibhū saddābhibhū gandhābhibhū rasābhibhū phoṭṭhabbābhibhū dhammābhibhū, anabhibhūto kehici kilesehi, abhibhosi ne pāpake akusale dhamme saṃkilesike ponobhavike sadare dukkhavipāke āyatiṃ jātijarāmaraṇiyeti—abhibhū hi so anabhibhūto.

Sakkhidhammamanītihamaddasīti. Sakkhidhammanti na itihiti-

haṃ na itikiriyāya na paramparāya na piṭakasampadāya na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhinijjhānakkhantiyā sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhadhammaṃ addasi addakkhi apassi paṭivijjhīti— sakkhidhammamanītihamaddasi.

Tasmā hi tassa bhagavato sāsaneti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā. Tassa bhagavato sāsaneti. Tassa bhagavato sāsane gotamasāsane buddhasāsane jinasāsane tathāgatasāsane devasāsane arahantasāsaneti—tasmā tassa bhagavato sāsane.

Appamatto sadā namassamanusikkhe (iti bhagavā)ti. Appamattoti sakkaccakārī ... pe ... appamādo kusalesu dhammesu. Sadāti sadā sabbakālaṃ ... pe ... pacchime vayokhandhe. Namassanti kāyena vā namassamāno vācāya vā namassamāno cittena vā namassamāno anvatthapaṭipattiyā vā namassamāno dhammānudhammapaṭipattiyā vā namassamāno sakkurumāno garukurumāno mānayamāno pūjayamāno apacayamāno. Anusikkheti tisso sikkhāyo—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya careyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyya. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—appamatto sadā namassamanusikkhe. (Iti bhagavā.)

Tenāha bhagavā—

"Abhibhū hi so anabhibhūto, Sakkhidhammamanītihamaddasi;
Tasmā hi tassa bhagavato sāsane, Appamatto sadā namassamanusikkhe".
(Iti bhagavāti.)

Tuvaṭakasuttaniddeso cuddasamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

4. Suddhaṭṭhakasuttaniddesa

Atha suddhaṭṭhakasuttaniddesaṃ vakkhati—

Passāmi suddhaṃ paramaṃ arogaṃ, Diṭṭhena saṃsuddhi narassa hoti; Evābhijānaṃ paramanti ñatvā, Suddhānupassīti pacceti ñāṇaṃ.

Passāmi suddhaṃ paramaṃ aroganti. Passāmi suddhanti passāmi suddhaṃ, dakkhāmi suddhaṃ, olokemi suddhaṃ, nijjhāyāmi suddhaṃ, upaparikkhāmi suddhaṃ. Paramaṃ aroganti paramaṃ ārogyappattaṃ tāṇappattaṃ leṇappattaṃ saraṇappattaṃ abhayappattaṃ

accutappattaṃ amatappattaṃ nibbānappattanti—passāmi suddhaṃ paramaṃ arogaṃ.

Diṭṭhena saṃsuddhi narassa hotīti. Cakkhuviññāṇaṃ rūpadassanena narassa suddhi visuddhi parisuddhi, mutti vimutti parimutti hoti, naro sujjhati visujjhati parisujjhati, muccati vimuccati parimuccatīti—diṭṭhena saṃsuddhi narassa hoti.

Evābhijānaṃ paramanti ñatvāti. Evaṃ abhijānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto. "Idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaran"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—evābhijānaṃ paramanti ñatvā.

Suddhānupassīti pacceti ñāṇanti. Yo suddhaṃ passati, so suddhānupassī, pacceti ñāṇanti cakkhuviññāṇaṃ rūpadassanena ñāṇanti pacceti, maggoti pacceti, pathoti pacceti, niyyānanti paccetīti—suddhānupassī pacceti ñāṇaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Passāmi suddhaṃ paramaṃ arogaṃ, Diṭṭhena saṃsuddhi narassa hoti; Evābhijānaṃ paramanti ñatvā, Suddhānupassīti pacceti ñāṇan"ti.

Diṭṭhena ce suddhi narassa hoti, Ñāṇena vā so pajahāti dukkhaṃ; Aññena so sujjhati sopadhīko, Diṭṭhī hi naṃ pāva tathā vadānaṃ.

Diṭṭhena ce suddhi narassa hotīti. Cakkhuviññāṇaṃ rūpadassanena ce narassa suddhi visuddhi parisuddhi, mutti vimutti parimutti hoti, naro sujjhati visujjhati parisujjhati, muccati vimuccati parimuccatīti—diṭṭhena ce suddhi narassa hoti.

Ñāṇena vā so pajahāti dukkhanti cakkhuviññāṇaṃ rūpadassanena ce naro jātidukkhaṃ pajahati, jarādukkhaṃ pajahati, byādhidukkhaṃ pajahati, maraṇadukkhaṃ pajahati, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadukkhaṃ pajahatīti—ñāṇena vā so pajahāti dukkhaṃ.

Aññena so sujjhati sopadhīkoti. Aññena asuddhimaggena micchāpaṭipadāya aniyyānikapathena aññatra satipaṭṭhānehi aññatra sammappadhānehi aññatra iddhipādehi aññatra indriyehi aññatra balehi aññatra bojjhaṅgehi aññatra ariyā aṭṭhaṅgikā maggā naro sujjhati visujjhati parisujjhati, muccati vimuccati parimuccati. Sopadhīkoti sarāgo sadoso samoho samāno sataṇho sadiṭṭhi sakileso saupādānoti—aññena so sujjhati sopadhīko.

Diṭṭhī hi naṃ pāva tathā vadānanti. Sāva diṭṭhi taṃ puggalaṃ pāvadati—iti vāyaṃ puggalo micchādiṭṭhiko viparītadassano. Tathā vadānanti tathā vadantaṃ kathentaṃ bhaṇantaṃ dīpayantaṃ voharantaṃ. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti tathā vadantaṃ kathentaṃ bhaṇantaṃ dīpayantaṃ voharantaṃ. "Asassato loko ... antavā loko ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti tathā vadantaṃ kathentaṃ bhaṇantaṃ dīpayantaṃ voharantanti—diṭṭhī hi naṃ pāva tathā vadānaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Diṭṭhena ce suddhi narassa hoti, Ñāṇena vā so pajahāti dukkhaṃ; Aññena so sujjhati sopadhīko, Diṭṭhī hi naṃ pāva tathā vadānan"ti.

Na brāhmaṇo aññato suddhimāha, Diṭṭhe sute sīlavate mute vā; Puññe ca pāpe ca anūpalitto, Attañjaho nayidha pakubbamāno.

Na brāhmaṇo aññato suddhimāha diṭṭhe sute sīlavate mute vāti. Nāti paṭikkhepo. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo—sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti, vicikicchā bāhitā hoti, sīlabbataparāmāso bāhito hoti, rāgo bāhito hoti, doso bāhito hoti, moho bāhito hoti, māno bāhito hoti. Bāhitāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Bāhitvā sabbapāpakāni, (sabhiyāti bhagavā) Vimalo sādhusamāhito ṭhitatto; Saṃsāramaticca kevalī so, Asito tādi pavuccate sa brahmā.

Na brāhmaṇo aññato suddhimāhāti. Brāhmaṇo aññena asuddhimaggena micchāpaṭipadāya aniyyānikapathena aññatra satipaṭṭhānehi aññatra sammappadhānehi aññatra iddhipādehi aññatra indriyehi aññatra balehi aññatra bojjhaṅgehi aññatra ariyena aṭṭhaṅgikena maggena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ, nāha na katheti na bhaṇati na dīpayati na voharatīti—na brāhmaṇo aññato suddhimāha.

Diṭṭhe sute sīlavate mute vāti. Santeke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhisuddhikā. Te ekaccānaṃ rūpānaṃ dassanaṃ maṅgalaṃ paccenti, ekaccānaṃ rūpānaṃ dassanaṃ amaṅgalaṃ paccenti. Katamesaṃ rūpānaṃ dassanaṃ maṅgalaṃ paccenti? Te kālato vuṭṭhahitvā abhimaṅ-

galagatāni rūpāni passanti—cāṭakasakuṇaṃ passanti, phussaveḷu-valaṭṭhiṃ passanti, gabbhinitthiṃ passanti, kumārakaṃ khandhe āropetvā gacchantaṃ passanti, puṇṇaghaṭaṃ passanti, rohitamacchaṃ passanti, ājaññaṃ passanti, ājaññarathaṃ passanti, usabhaṃ passanti, gokapilaṃ passanti. Evarūpānaṃ rūpānaṃ dassanaṃ maṅgalaṃ paccenti. Katamesaṃ rūpānaṃ dassanaṃ amaṅgalaṃ paccenti? Palālapuñjaṃ passanti, takkaghaṭaṃ passanti, rittaghaṭaṃ passanti, naṭaṃ passanti, naggasamaṇakaṃ passanti, kharaṃ passanti, kharayānaṃ passanti, ekayuttayānaṃ passanti, kāṇaṃ passanti, kuṇiṃ passanti, khañjaṃ passanti, pakkhahataṃ passanti, jiṇṇakaṃ passanti, byādhikaṃ passanti, mataṃ passanti. Evarūpānaṃ rūpānaṃ dassanaṃ amaṅgalaṃ paccenti. Ime te samaṇabrāhmaṇā diṭṭhisuddhikā. Te diṭṭhena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā sutasuddhikā. Te ekaccānaṃ saddānaṃ savanaṃ maṅgalaṃ paccenti, ekaccānaṃ saddānaṃ savanaṃ amaṅgalaṃ paccenti. Katamesaṃ saddānaṃ savanaṃ maṅgalaṃ paccenti? Te kālato vuṭṭhahitvā abhimaṅgalagatāni saddāni suṇanti—vaḍḍhāti vā vaḍḍhamānāti vā puṇṇāti vā phussāti vā asokāti vā sumanāti vā sunakkhattāti vā sumaṅgalāti vā sirīti vā sirīvaḍḍhāti vā. Evarūpānaṃ saddānaṃ savanaṃ maṅgalaṃ paccenti. Katamesaṃ saddānaṃ savanaṃ amaṅgalaṃ paccenti? Kāṇoti vā kuṇīti vā khañjoti vā pakkhahatoti vā jiṇṇakoti vā byādhikoti vā matoti vā chindanti vā bhindanti vā daḍḍhanti vā naṭṭhanti vā natthīti vā. Evarūpānaṃ saddānaṃ savanaṃ amaṅgalaṃ paccenti. Ime te samaṇabrāhmaṇā sutasuddhikā. Te sutena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā sīlasuddhikā. Te sīlamattena saṃyamamattena saṃvaramattena avītikkamamattena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti. Samaṇamuṇḍikāputto evamāha—“ catūhi kho ahaṃ, gahapati, dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññāpemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattippattaṃ samaṇaṃ ayojjaṃ. Katamehi catūhi? Idha, gahapati, na kāyena pāpakaṃ kammaṃ karoti, na pāpikaṃ vācaṃ bhāsati, na pāpakaṃ saṅkappaṃ saṅkappati, na pāpakaṃ ājīvaṃ ājīvati. Imehi kho

ahaṃ, gahapati, catūhi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññāpemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattippattaṃ samaṇaṃ ayojjaṃ". Evamevaṃ santeke samaṇabrāhmaṇā sīlasuddhikā, te sīlamattena saṃyamamattena saṃvaramattena avītikkamamattena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā vatasuddhikā. Te hatthivatikā vā honti, assavatikā vā honti, govatikā vā honti, kukkuravatikā vā honti, kākavatikā vā honti, vāsudevavatikā vā honti, baladevavatikā vā honti, puṇṇabhaddavatikā vā honti, maṇibhaddavatikā vā honti, aggivatikā vā honti, nāgavatikā vā honti, supaṇṇavatikā vā honti, yakkhavatikā vā honti, asuravatikā vā honti, gandhabbavatikā vā honti, mahārājavatikā vā honti, candavatikā vā honti, sūriyavatikā vā honti, indavatikā vā honti, brahmavatikā vā honti, devavatikā vā honti, disāvatikā vā honti. Ime te samaṇabrāhmaṇā vatasuddhikā. Te vatena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti.

Santeke samaṇabrāhmaṇā mutasuddhikā. Te kālato uṭṭhahitvā pathaviṃ āmasanti, haritaṃ āmasanti, gomayaṃ āmasanti, kacchapaṃ āmasanti, phālaṃ akkamanti, tilavāhaṃ āmasanti, phussatilaṃ khādanti, phussatelaṃ makkhenti, phussadantakaṭṭhaṃ khādanti, phussamattikāya nhāyanti, phussasāṭakaṃ nivāsenti, phussaveṭhanaṃ veṭhenti. Ime te samaṇabrāhmaṇā mutasuddhikā. Te mutena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti. Na brāhmaṇo aññato suddhimāha.

Diṭṭhe sute sīlavate mute vāti. Brāhmaṇo diṭṭhasuddhiyāpi suddhiṃ nāha, sutasuddhiyāpi suddhiṃ nāha, sīlasuddhiyāpi suddhiṃ nāha, vatasuddhiyāpi suddhiṃ nāha, mutasuddhiyāpi suddhiṃ nāha na katheti na bhaṇati na dīpayati na voharatīti—na brāhmaṇo aññato suddhimāha diṭṭhe sute sīlavate mute vā.

Puññe ca pāpe ca anūpalittoti. Puññaṃ vuccati yaṃ kiñci tedhātukaṃ kusalābhisaṅkhāraṃ, apuññaṃ vuccati sabbaṃ akusalaṃ. Yato puññābhisaṅkhāro ca apuññābhisaṅkhāro ca āneñjābhisaṅkhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā; ettāvatā puññe ca pāpe ca na limpati na palimpati na upalimpati alitto apalitto anūpalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto

visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—puññe ca pāpe ca anūpalitto.

Attañjaho nayidha pakubbamānoti. Attañjahoti attadiṭṭhijaho. Attañjahoti gāhaṃ jaho. Attañjahoti taṇhāvasena diṭṭhivasena gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ, sabbaṃ taṃ cattaṃ hoti vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhaṃ. Nayidha pakubbamānoti puññābhisaṅkhāraṃ vā apuññābhisaṅkhāraṃ vā āneñjābhisaṅkhāraṃ vā apakubbamāno ajanayamāno asañjanayamāno anibbattayamāno anabhinibbattayamānoti—attañjaho nayidha pakubbamāno.

Tenāha bhagavā—

"Na brāhmaṇo aññato suddhimāha, Diṭṭhe sute sīlavate mute vā;
Puññe ca pāpe ca anūpalitto, Attañjaho nayidha pakubbamāno"ti.

Purimaṃ pahāya aparaṃ sitāse, Ejānugā te na taranti saṅgaṃ; Te uggahāyanti nirassajanti, Kapīva sākhaṃ pamuñcaṃ gahāya.

Purimaṃ pahāya aparaṃ sitāseti. Purimaṃ satthāraṃ pahāya paraṃ satthāraṃ nissitā; purimaṃ dhammakkhānaṃ pahāya aparaṃ dhammakkhānaṃ nissitā; purimaṃ gaṇaṃ pahāya aparaṃ gaṇaṃ nissitā; purimaṃ diṭṭhiṃ pahāya aparaṃ diṭṭhiṃ nissitā; purimaṃ paṭipadaṃ pahāya aparaṃ paṭipadaṃ nissitā; purimaṃ maggaṃ pahāya aparaṃ maggaṃ nissitā sannissitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti—purimaṃ pahāya aparaṃ sitāse.

Ejānugā te na taranti saṅganti. Ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Ejānugāti ejānugā ejānugatā ejānusaṭā ejāya pannā patitā abhibhūtā pariyādinnacittā. Te na taranti saṅganti rāgasaṅgaṃ dosasaṅgaṃ mohasaṅgaṃ mānasaṅgaṃ diṭṭhisaṅgaṃ kilesasaṅgaṃ duccaritasaṅgaṃ na taranti na uttaranti na pataranti na samatikkamanti na vītivattantīti—ejānugā te na taranti saṅgaṃ.

Te uggahāyanti nirassajantīti satthāraṃ gaṇhanti, taṃ muñcitvā aññaṃ satthāraṃ gaṇhanti; dhammakkhānaṃ gaṇhanti, taṃ muñcitvā aññaṃ dhammakkhānaṃ gaṇhanti; gaṇaṃ gaṇhanti, taṃ muñcitvā aññaṃ gaṇaṃ gaṇhanti; diṭṭhiṃ gaṇhanti, taṃ muñcitvā aññaṃ diṭṭhiṃ gaṇhanti; paṭipadaṃ gaṇhanti, taṃ muñcitvā aññaṃ paṭipadaṃ gaṇhanti; maggaṃ gaṇhanti, taṃ muñcitvā aññaṃ maggaṃ gaṇhanti; gaṇhanti ca muñcanti ca ādiyanti ca nirassajanti cāti—te uggahāyanti nirassajanti.

Kapīva sākhaṃ pamuñcaṃ gahāyāti. Yathā makkaṭo araññe pavane caramāno sākhaṃ gaṇhāti, taṃ muñcitvā aññaṃ sākhaṃ gaṇhāti. Evamevaṃ puthusamaṇabrāhmaṇā puthudiṭṭhigatāni gaṇhanti ca muñcanti ca ādiyanti ca nirassajanti cāti—kapīva sākhaṃ pamuñcaṃ gahāya.

Tenāha bhagavā—

"Purimaṃ pahāya aparaṃ sitāse, Ejānugā te na taranti saṅgaṃ; Te uggahāyanti nirassajanti, Kapīva sākhaṃ pamuñcaṃ gahāyā"ti.

Sayaṃ samādāya vatāni jantu, Uccāvacaṃ gacchati saññasatto; Vidvā ca vedehi samecca dhammaṃ, Na uccāvacaṃ gacchati bhūripañño.

Sayaṃ samādāya vatāni jantūti. Sayaṃ samādāyāti sāmaṃ samādāya. Vatānīti hatthivataṃ vā assavataṃ vā govataṃ vā kukkūravataṃ vā kākavataṃ vā vāsudevavataṃ vā baladevavataṃ vā puṇṇabhaddavataṃ vā maṇibhaddavataṃ vā aggivataṃ vā nāgavataṃ vā supaṇṇavataṃ vā yakkhavataṃ vā asuravataṃ vā ... pe ... disāvataṃ vā ādāya samādāya ādiyitvā samādiyitvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā. Jantūti satto naro ... pe ... manujoti—sayaṃ samādāya vatāni jantu.

Uccāvacaṃ gacchati saññasattoti satthārato satthāraṃ gacchati; dhammakkhānato dhammakkhānaṃ gacchati; gaṇato gaṇaṃ gacchati; diṭṭhiyā diṭṭhiṃ gacchati; paṭipadāya paṭipadaṃ gacchati; maggato maggaṃ gacchati. Saññasattoti kāmasaññāya byāpādasaññāya vihiṃsāsaññāya diṭṭhisaññāya satto visatto āsatto laggo laggito palibuddho. Yathā bhittikhile vā nāgadante vā bhaṇḍaṃ sattaṃ visattaṃ āsattaṃ laggaṃ laggitaṃ palibuddhaṃ, evamevaṃ kāmasaññāya byāpādasaññāya vihiṃsāsaññāya diṭṭhisaññāya satto visatto āsatto laggo laggito palibuddhoti—uccāvacaṃ gacchati saññasatto.

Vidvā ca vedehi samecca dhammanti. Vidvāti vidvā vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. Vedehīti vedā vuccanti catūsu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Tehi vedehi jātijarāmaraṇassa antagato antappatto, koṭigato koṭippatto, pariyantagato pariyantappatto, vosānagato vosānappatto, tāṇagato tāṇappatto, leṇagato leṇappatto, saraṇagato saraṇappatto, abhayagato abhayappatto, accutagato accutappatto, amatagato amatappatto, nibbānagato nibbānappatto. Vedānaṃ vā antaga-

toti vedagū, vedehi vā antagatoti vedagū, sattannaṃ vā dhammānaṃ viditattā vedagū. Sakkāyadiṭṭhi viditā hoti, vicikicchā viditā hoti, sīlabbataparāmāso vidito hoti, rāgo vidito hoti, doso vidito hoti, moho vidito hoti, māno vidito hoti, viditāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

Vedāni viceyya kevalāni, (sabhiyāti bhagavā) Samaṇānaṃ yānīdhatthi brāhmaṇānaṃ; Sabbavedanāsu vītarāgo, Sabbaṃ vedamaticca vedagū soti.

Vidvā ca vedehi samecca dhammanti. Samecca abhisamecca dhammaṃ. Sabbe saṅkhārā aniccāti samecca abhisamecca dhammaṃ; sabbe saṅkhārā dukkhāti samecca abhisamecca dhammaṃ; sabbe dhammā anattāti samecca abhisamecca dhammaṃ; avijjāpaccayā saṅkhārāti samecca abhisamecca dhammaṃ; saṅkhārapaccayā viññāṇanti samecca abhisamecca dhammaṃ; viññāṇapaccayā nāmarūpanti ... nāmarūpapaccayā saḷāyatananti ... saḷāyatanapaccayā phassoti ... phassapaccayā vedanāti ... vedanāpaccayā taṇhāti ... taṇhāpaccayā upādānanti ... upādānapaccayā bhavoti ... bhavapaccayā jātīti ... jātipaccayā jarāmaraṇanti samecca abhisamecca dhammaṃ; avijjānirodhā saṅkhāranirodhoti samecca abhisamecca dhammaṃ; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhoti samecca abhisamecca dhammaṃ; viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti ... nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodhoti ... saḷāyatananirodhā phassanirodhoti ... phassanirodhā vedanānirodhoti ... vedanānirodhā taṇhānirodhoti ... taṇhānirodhā upādānanirodhoti ... upādānanirodhā bhavanirodhoti ... bhavanirodhā jātinirodhoti ... jātinirodhā jarāmaraṇanirodhoti samecca abhisamecca dhammaṃ; idaṃ dukkhanti samecca abhisamecca dhammaṃ; ayaṃ dukkhasamudayoti ... ayaṃ dukkhanirodhoti ... ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti samecca abhisamecca dhammaṃ; ime āsavāti samecca abhisamecca dhammaṃ; ayaṃ āsavasamudayoti ... ayaṃ āsavanirodhoti ... ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti samecca abhisamecca dhammaṃ; ime dhammā abhiññeyyāti samecca abhisamecca dhammaṃ; ime dhammā pariññeyyāti ... ime dhammā pahātabbāti ... ime dhammā bhāvetabbāti ... ime dhammā sacchikātabbāti samecca abhisamecca dhammaṃ. Channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca samecca abhisamecca dhammaṃ. Pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samu-

dayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca samecca abhisamecca dhammaṃ. Catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca samecca abhisamecca dhammaṃ. Yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti samecca abhisamecca dhammanti— vidvā ca vedehi samecca dhammaṃ.

Na uccāvacaṃ gacchati bhūripaññoti na satthārato satthāraṃ gacchati, na dhammakkhānato dhammakkhānaṃ gacchati, na gaṇato gaṇaṃ gacchati, na diṭṭhiyā diṭṭhiṃ gacchati, na paṭipadāya paṭipadaṃ gacchati, na maggato maggaṃ gacchati. Bhūripaññoti bhūripañño mahāpañño puthupañño hāsapañño javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño. Bhūri vuccati pathavī. Tāya pathavisamāya paññāya vipulāya vitthatāya samannāgatoti—na uccāvacaṃ gacchati bhūripañño.

Tenāha bhagavā—

"Sayaṃ samādāya vatāni jantu, Uccāvacaṃ gacchati saññasatto; Vidvā ca vedehi samecca dhammaṃ, Na uccāvacaṃ gacchati bhūripañño"ti.

Sa sabbadhammesu visenibhūto, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Tameva dassiṃ vivaṭaṃ carantaṃ, Kenīdha lokasmi vikappayeyya.

Sa sabbadhammesu visenibhūto yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vāti. Senā vuccati mārasenā. Kāyaduccaritaṃ mārasenā, vacīduccaritaṃ mārasenā, manoduccaritaṃ mārasenā, rāgo mārasenā, doso mārasenā, moho mārasenā, kodho mārasenā, upanāho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā mārasenā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Kāmā te paṭhamā senā, dutiyā arati vuccati; Tatiyā khuppipāsā te, catutthī taṇhā vuccati.

Pañcamī thinamiddhaṃ te, chaṭṭhā bhīrū pavuccati; Sattamī vicikicchā te, makkho thambho te aṭṭhamo.

Lābho siloko sakkāro, micchāladdho ca yo yaso; Yo cattānaṃ samukkaṃse, pare ca avajānati.

Esā namuci te senā, kaṇhassābhippahārinī; Na naṃ asūro jināti, jetvāva labhate sukhan"ti.

Yato catūhi ariyamaggehi sabbā ca mārasenā sabbe ca paṭisenikarā

kilesā jitā ca parājitā ca bhaggā vippaluggā parammukhā, so vuccati visenibhūto. So diṭṭhe visenibhūto, sute visenibhūto, mute visenibhūto, viññāte visenibhūtoti—sa sabbadhammesu visenibhūto yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā.

Tameva dassiṃ vivaṭaṃ carantanti. Tameva suddhadassiṃ visuddhadassiṃ parisuddhadassiṃ vodātadassiṃ pariyodātadassiṃ. Atha vā, suddhadassanaṃ visuddhadassanaṃ parisuddhadassanaṃ vodātadassanaṃ pariyodātadassanaṃ. Vivaṭanti taṇhāchadanaṃ diṭṭhichadanaṃ kilesachadanaṃ duccaritachadanaṃ avijjāchadanaṃ. Tāni chadanāni vivaṭāni honti viddhaṃsitāni ugghāṭitāni samugghāṭitāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇaggināḍḍhāni. Carantanti carantaṃ vicarantaṃ viharantaṃ iriyantaṃ vattentaṃ pālentaṃ yapentaṃ yāpentanti—tameva dassiṃ vivaṭaṃ carantaṃ.

Kenīdha lokasmi vikappayeyyāti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca … pe … ayaṃ taṇhākappo … pe … ayaṃ diṭṭhikappo. Tassa taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho. Taṇhākappassa pahīnattā diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā kena rāgena kappeyya, kena dosena kappeyya, kena mohena kappeyya, kena mānena kappeyya, kāya diṭṭhiyā kappeyya, kena uddhaccena kappeyya, kāya vicikicchāya kappeyya, kehi anusayehi kappeyya— rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā. Te abhisaṅkhārā pahīnā. Abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyo kena kappeyya—nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi, paccayo natthi, kāraṇaṃ natthi, yena kappeyya vikappeyya vikappaṃ āpajjeyya. Lokasminti apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloketi—kenīdha lokasmiṃ vikappayeyya.

Tenāha bhagavā—

"Sa sabbadhammesu visenibhūto, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Tameva dassiṃ vivaṭaṃ carantaṃ, Kenīdha lokasmi vikappayeyyā"ti.

Na kappayanti na purekkharonti, Accantasuddhīti na te vadanti; Ādānaganthaṃ gathitaṃ visajja, Āsaṃ na kubbanti kuhiñci loke.

Na kappayanti na purekkharontīti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca … pe … ayaṃ taṇhākappo … pe … ayaṃ diṭṭhikappo. Tesaṃ taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho. Taṇhākappassa pahīnattā, diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā na kappenti na janenti na sañjanenti na nibbattenti nābhinibbattentīti—na kappayanti. Na purekkharontīti. Purekkhārāti dve purekkhārā—ca diṭṭhipurekkhāro ca … pe … ayaṃ taṇhāpurekkhāro … pe … ayaṃ diṭṭhipurekkhāro. Tesaṃ taṇhāpurekkhāro pahīno, diṭṭhipurekkhāro paṭinissaṭṭho. Taṇhāpurekkhārassa pahīnattā, diṭṭhipurekkhārassa paṭinissaṭṭhattā na taṇhaṃ vā na diṭṭhiṃ vā purato katvā caranti, na taṇhādhajā na taṇhāketū na taṇhādhipateyyā, na diṭṭhidhajā na diṭṭhiketū na diṭṭhādhipateyyā, na taṇhāya vā na diṭṭhiyā vā parivāritā carantīti—na kappayanti na purekkharonti.

Accantasuddhīti na te vadantīti accantasuddhiṃ saṃsārasuddhiṃ akiriyadiṭṭhiṃ sassatavādaṃ na vadanti na kathenti na bhaṇanti na dīpayanti na voharantīti—accantasuddhīti na te vadanti.

Ādānaganthaṃ gathitaṃ visajjāti. Ganthāti cattāro ganthā—abhijjhākāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Attano diṭṭhiyā rāgo abhijjhākāyagantho; paravādesu āghāto appaccayo byāpādo kāyagantho; attano sīlaṃ vā vataṃ vā sīlavataṃ vā parāmasantīti sīlabbataparāmāso kāyagantho, attano diṭṭhi idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Kiṃkāraṇā vuccati ādānagantho? Tehi ganthehi rūpaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti; vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ … gatiṃ … upapattiṃ … paṭisandhiṃ … bhavaṃ … saṃsāravaṭṭaṃ ādiyanti upādiyanti gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. Taṃkāraṇā vuccati ādānagantho. Visajjāti ganthe vosajjitvā vā—visajja. Atha vā ganthe gadhite ganthite bandhe vibandhe ābandhe lagge laggite palibuddhe bandhane phoṭayitvā—visajja. Yathā vayhaṃ vā rathaṃ vā sakaṭaṃ vā sandamānikaṃ vā sajjaṃ visajjaṃ karonti vikopenti; evamevaṃ ganthe vosajjitvā—visajja. Atha vā ganthe gathite ganthite bandhe vibandhe ābandhe lagge laggite palibuddhe bandhane phoṭayitvā visajjāti—ādānaganthaṃ gathitaṃ visajja.

Āsaṃ na kubbanti kuhiñci loketi. Āsā vuccati taṇhā yo rāgo sārāgo … pe … abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Āsaṃ na kubbantīti āsaṃ na

kubbanti na janenti na sañjanenti na nibbattenti na abhinibbattenti. Kuhiñcīti kuhiñci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vā. Loketi apāyaloke … pe … āyatanaloketi—āsaṃ na kubbanti kuhiñci loke.

Tenāha bhagavā—

"Na kappayanti na purekkharonti, Accantasuddhīti na te vadanti; Ādānaganthaṃ gathitaṃ visajja, Āsaṃ na kubbanti kuhiñci loke"ti.

Sīmātigo brāhmaṇo tassa natthi, Ñatvā va disvā va samuggahītaṃ; Na rāgarāgī na virāgaratto, Tassīdha natthi paramuggahītaṃ.

Sīmātigo brāhmaṇo tassa natthi, ñatvā va disvā va samuggahītanti. Sīmāti catasso sīmāyo—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, tadekaṭṭhā ca kilesā—ayaṃ paṭhamā sīmā. Oḷārikaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, oḷāriko kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, tadekaṭṭhā ca kilesā—ayaṃ dutiyā sīmā. Anusahagataṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, anusahagato kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, tadekaṭṭhā ca kilesā—ayaṃ tatiyā sīmā. Rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjā, mānānusayo bhavarāgānusayo avijjānusayo, tadekaṭṭhā ca kilesā—ayaṃ catutthā sīmā. Yato ca catūhi ariyamaggehi imā catasso sīmāyo atikkanto hoti samatikkanto vītivatto, so vuccati sīmātigo. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo—sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti, vicikicchā bāhitā hoti, sīlabbataparāmāso bāhito hoti … pe … asito tādi pavuccate sa brahmā. Tassāti arahato khīṇāsavassa.

Ñatvāti paracittañāṇena vā ñatvā pubbenivāsānussatiñāṇena vā ñatvā. Disvāti maṃsacakkhunā vā disvā dibbacakkhunā vā disvā. Sīmātigo brāhmaṇo tassa natthi, ñatvā va disvā va samuggahītanti. Tassa idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaranti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—sīmātigo brāhmaṇo tassa natthi ñatvā va disvā va samuggahītaṃ.

Na rāgarāgī na virāgarattoti. Rāgarattā vuccanti ye pañcasu kāmaguṇesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā. Virāgarattā vuccanti ye rūpāvacaraarūpāvacarasamāpattīsu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā.

Na rāgarāgī na virāgarattoti yato kāmarāgo ca rūparāgo ca arūparāgo ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ettāvatā na rāgarāgī na virāgaratto.

Tassīdha natthi paramuggahītanti. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Tassa idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaranti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—tas natthi paramuggahītaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Sīmātigo brāhmaṇo tassa natthi, Ñatvā va disvā va samuggahītaṃ; Na rāgarāgī na virāgaratto, Tassīdha natthi paramuggahītan"ti.

Suddhaṭṭhakasuttaniddeso catuttho.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

11. Kalahavivādasuttaniddesa

Atha kalahavivādasuttaniddesaṃ vakkhati—

Kutopahūtā kalahā vivādā, Paridevasokā sahamaccharā ca; Mānātimānā sahapesuṇā ca, Kutopahūtā te tadiṅgha brūhi.

Kutopahūtā kalahā vivādāti. Kalahoti ekena ākārena kalaho; vivādotipi taññeva. Yo kalaho so vivādo, yo vivādo so kalaho. Atha vā aparena ākārena vivādo vuccati kalahassa pubbabhāgo vivādo. Rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati— ayaṃ vivādo. Katamo kalaho? Āgārikā daṇḍapasutā kāyena vācāya kalahaṃ karonti, pabbajitā āpattiṃ āpajjantā kāyena vācāya kalahaṃ karonti—ayaṃ kalaho.

Kutopahūtā kalahā vivādāti. Kalahā ca vivādā ca kutopahūtā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti kalahassa ca vivādassa ca mūlaṃ pucchati, hetuṃ pucchati, nidānaṃ pucchati, sambhavaṃ pucchati, pabhavaṃ pucchati, samuṭṭhānaṃ pucchati, āhāraṃ pucchati, āram-

maṇaṃ pucchati, paccayaṃ pucchati, samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—kutopahūtā kalahā vivādā.

Paridevasokā sahamaccharā cāti. Paridevoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena vā byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena vā dukkhadhammena phuṭṭhassa, ādevo paridevo, ādevanā paridevanā, ādevitattaṃ paridevitattaṃ, vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappāyanā lālappāyitattaṃ. Sokoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogarogasīladiṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena vā byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena vā dukkhadhammena phuṭṭhassa, soko socanā socitattaṃ, antosoko antoparisoko, antoḍāho antopariḍāho, cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ. Maccharanti pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ macchariyaṃ maccharāyanaṃ maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca, khandhamacchariyampi macchariyaṃ, dhātumacchariyampi macchariyaṃ, āyatanamacchariyampi macchariyaṃ gāho. Idaṃ vuccati macchariyanti—paridevasokā sahamaccharā ca.

Mānātimānā sahapesuṇā cāti. Mānoti idhekacco mānaṃ janeti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā. Atimānoti idhekacco paraṃ atimaññati jātiyā vā gottena vā … pe … aññataraññatarena vā vatthunā. Pesuññanti idhekacco pisuṇavāco hoti—ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā, bhinnānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti— idaṃ vuccati pesuññaṃ. Api ca dvīhi kāraṇehi pesuññaṃ upasaṃharati— piyakamyatāya vā bhedādhippāyena vā. Kathaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharati? Imassa piyo bhavissāmi, manāpo bhavissāmi, vissāsiko bhavissāmi, abbhantariko bhavissāmi, suhadayo bhavissāmīti—evaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharati. Kathaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharati? Kathaṃ ime nānā assu, vinā assu, vaggā

assu, dvidhā assu, dvejjhā assu, dve pakkhā assu, bhijjeyyuṃ na samāgaccheyyuṃ, dukkhaṃ na phāsu vihareyyunti—evaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharatīti—mānātimānā sahapesuṇā ca.

Kutopahūtā te tadiṅgha brūhīti. Kalaho ca vivādo ca paridevo ca soko ca macchariyañca māno ca atimāno ca pesuññañcāti—ime aṭṭha kilesā kutopahūtā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti. Imesaṃ aṭṭhannaṃ kilesānaṃ mūlaṃ pucchati, hetuṃ pucchati, nidānaṃ pucchati, sambhavaṃ pucchati, pabhavaṃ pucchati, samuṭṭhānaṃ pucchati, āhāraṃ pucchati, ārammaṇaṃ pucchati, paccayaṃ pucchati, samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—kutopahūtā te tadiṅgha brūhīti. Iṅgha brūhi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehīti—kutopahūtā te tadiṅgha brūhi.

Tenāha so nimmito—

"Kutopahūtā kalahā vivādā, Paridevasokā sahamaccharā ca; Mānātimānā sahapesuṇā ca, Kutopahūtā te tadiṅgha brūhī"ti.

Piyappahūtā kalahā vivādā, Paridevasokā sahamaccharā ca; Mānātimānā sahapesuṇā ca, Maccherayuttā kalahā vivādā; Vivādajātesu ca pesuṇāni.

Piyappahūtā kalahā vivādā, paridevasokā sahamaccharā cāti. Piyāti dve piyā—sattā vā saṅkhārā vā. Katame sattā piyā? Idha yassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā putto vā dhītā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—ime sattā piyā. Katame saṅkhārā piyā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā—ime saṅkhārā piyā.

Piyaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi kalahaṃ karonti, acchijjantepi kalahaṃ karonti, acchinnepi kalahaṃ karonti. Piyaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi kalahaṃ karonti, vipariṇāmantepi kalahaṃ karonti, vipariṇatepi kalahaṃ karonti. Piyaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi vivadanti, acchijjantepi vivadanti, acchinnepi vivadanti. Piyaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi vivadanti, vipariṇāmantepi vivadanti, vipariṇatepi vivadanti. Piyaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi paridevanti, acchijjantepi paridevanti, acchinnepi paridevanti. Piyaṃ vatthuṃ vipar-

iṇāmasaṅkinopi paridevanti, vipariṇāmantepi paridevanti, vipariṇatepi paridevanti. Piyaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi socanti, acchijjantepi socanti, acchinnepi socanti. Piyaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi socanti, vipariṇāmantepi socanti, vipariṇatepi socanti. Piyaṃ vatthuṃ rakkhanti gopenti pariggaṇhanti mamāyanti maccharāyanti.

Mānātimānā sahapesuṇā cāti. Piyaṃ vatthuṃ nissāya mānaṃ janenti, piyaṃ vatthuṃ nissāya atimānaṃ janenti. Kathaṃ piyaṃ vatthuṃ nissāya mānaṃ janenti? Mayaṃ lābhino manāpikānaṃ rūpānaṃ saddānaṃ gandhānaṃ rasānaṃ phoṭṭhabbānanti. Evaṃ piyaṃ vatthuṃ nissāya mānaṃ janenti. Kathaṃ piyaṃ vatthuṃ nissāya atimānaṃ janenti? Mayaṃ lābhino manāpikānaṃ rūpānaṃ saddānaṃ gandhānaṃ rasānaṃ phoṭṭhabbānaṃ, ime panaññe na lābhino manāpikānaṃ rūpānaṃ saddānaṃ gandhānaṃ rasānaṃ phoṭṭhabbānanti. Evaṃ piyaṃ vatthuṃ nissāya atimānaṃ janenti. Pesuññanti idhekacco pisuṇavāco hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya ... pe ... evaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharatīti ... pe ... mānātimānā sahapesuṇā ca.

Maccherayuttā kalahā vivādāti. Kalaho ca vivādo ca paridevo ca soko ca māno ca atimāno ca pesuññañcāti— ime satta kilesā macchariye yuttā payuttā āyuttā samāyuttāti—maccherayuttā kalahā vivādā.

Vivādajātesu ca pesuṇānīti. Vivāde jāte sañjāte nibbatte abhinibbatte pātubhūte pesuññaṃ upasaṃharanti; ito sutvā amutra akkhāyanti imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhāyanti amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettāro, bhinnānaṃ vā anuppadātāro, vaggārāmā vaggaratā vagganandī vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitāro honti—idaṃ vuccati pesuññaṃ. Api ca dvīhi kāraṇehi pesuññaṃ upasaṃharanti—piyakamyatāya vā bhedādhippāyena vā. Kathaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharanti? Imassa piyā bhavissāma, manāpā bhavissāma, vissāsikā bhavissāma, abbhantarikā bhavissāma, suhadayā bhavissāmāti. Evaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharanti. Kathaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharanti? "Kathaṃ ime nānā assu, vinā assu, vaggā assu, dvedhā assu, dvejjhā assu, dve pakkhā assu, bhijjeyyuṃ na samāgaccheyyuṃ, dukkhaṃ na phāsu vihareyyun"ti—evaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharantīti—vivādajātesu ca pesuṇāni.

Tenāha bhagavā—

"Piyappahūtā kalahā vivādā, Paridevasokā sahamaccharā ca; Mānātimānā sahapesuṇā ca, Maccherayuttā kalahā vivādā; Vivādajātesu ca pesuṇānī"ti.

Piyā su lokasmiṃ kutonidānā, Ye cāpi lobhā vicaranti loke; Āsā ca niṭṭhā ca kutonidānā, Ye samparāyāya narassa honti.

Piyā su lokasmiṃ kutonidānāti. Piyā kutonidānā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti piyānaṃ mūlaṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—piyā su lokasmiṃ kutonidānā.

Ye cāpi lobhā vicaranti loketi. Ye cāpīti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Lobhāti yo lobho lubbhanā lubbhitattaṃ sārāgo sārajjanā sārajjitattaṃ abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Vicarantīti vicaranti viharanti iriyanti vattanti pālenti yapenti yāpenti. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloketi—ye cāpi lobhā vicaranti loke.

Āsā ca niṭṭhā ca kutonidānāti. Āsā ca niṭṭhā ca kutonidānā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti āsāya ca niṭṭhāya ca mūlaṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—āsā ca niṭṭhā ca kutonidānā. Ye samparāyāya narassa hontīti. Ye narassa parāyanā honti dīpā honti tāṇā honti leṇā honti saraṇā honti niṭṭhā parāyanā hontīti—ye samparāyāya narassa honti.

Tenāha so nimmito—

"Piyā su lokasmiṃ kutonidānā, Ye cāpi lobhā vicaranti loke; Āsā ca niṭṭhā ca kutonidānā, Ye samparāyāya narassa hontī"ti.

Chandānidānāni piyāni loke, Ye cāpi lobhā vicaranti loke; Āsā ca niṭṭhā ca itonidānā, Ye samparāyāya narassa honti.

Chandānidānāni piyāni loketi. Chandoti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasneho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ. Api ca pañca chandā—pariyesanacchando, paṭilābhacchando, paribhogacchando, sannidhicchando, visajjanacchando. Katamo pariyesanacchando? Idhekacco ajjhositoyeva atthiko chan-

dajāto rūpe pariyesati, sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe pariyesati—ayaṃ pariyesanacchando. Katamo paṭilābhacchando? Idhekacco ajjhositoyeva atthiko chandajāto rūpe paṭilabhati, sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paṭilabhati—ayaṃ paṭilābhacchando. Katamo paribhogacchando? Idhekacco ajjhositoyeva atthiko chandajāto rūpe paribhuñjati, sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paribhuñjati—ayaṃ paribhogacchando. Katamo sannidhicchando? Idhekacco ajjhositoyeva atthiko chandajāto dhanasannicayaṃ karoti "āpadāsu bhavissatī"ti—ayaṃ sannidhicchando. Katamo visajjanacchando? Idhekacco ajjhositoyeva atthiko chandajāto dhanaṃ visajjeti hatthārohānaṃ assārohānaṃ rathikānaṃ dhanuggahānaṃ pattikānaṃ "ime maṃ rakkhissanti gopissanti samparivārissantī"ti—ayaṃ visajjanacchando. Piyānīti dve piyā—sattā vā saṅkhārā vā ... pe ... ime sattā piyā ... pe ... ime saṅkhārā piyā. Chandānidānāni piyāni loketi. Piyā chandanidānā chandasamudayā chandajātikā chandapabhavāti— chandānidānāni piyāni loke.

Ye cāpi lobhā vicaranti loketi. Ye cāpīti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Lobhāti yo lobho lubbhanā lubbhitattaṃ sārāgo sārajjanā sārajjitattaṃ abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Vicarantīti vicaranti viharanti iriyanti vattanti pālenti yapenti yāpenti. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—ye cāpi lobhā vicaranti loke.

Āsā ca niṭṭhā ca itonidānāti. Āsā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Niṭṭhāti idhekacco rūpe pariyesanto rūpaṃ paṭilabhati, rūpaniṭṭho hoti, sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... suttantaṃ ... vinayaṃ ... abhidhammaṃ ... āraññikaṅgaṃ ... piṇḍapātikaṅgaṃ ... paṃsukūlikaṅgaṃ ... tecīvarikaṅgaṃ ... sapadānacārikaṅgaṃ ... khalupacchābhattikaṅgaṃ ... nesajjikaṅgaṃ ... yathāsanthatikaṅgaṃ ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ ... ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ ... viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ ... ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ pariyesanto nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilabhati, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiniṭṭho hoti.

"Āsāya kasate khettaṃ, bījaṃ āsāya vappati; Āsāya vāṇijā yanti, samuddaṃ dhanahārakā; Yāya āsāya tiṭṭhāmi, sā me āsā samijjhatī"ti.

Āsāya samiddhi vuccate niṭṭhā. Āsā ca niṭṭhā ca itonidānāti. Āsā ca niṭṭhā ca ito chandanidānā chandasamudayā chandajātikā chandapabhavāti—āsā ca niṭṭhā ca itonidānā.

Ye samparāyāya narassa hontīti. Ye narassa parāyanā honti dīpā honti tāṇā honti leṇā honti saraṇā honti niṭṭhā parāyanā hontīti—ye samparāyāya narassa honti.

Tenāha bhagavā—

"Chandānidānāni piyāni loke, Ye cāpi lobhā vicaranti loke; Āsā ca niṭṭhā ca itonidānā, Ye samparāyāya narassa hontī"ti.

Chando nu lokasmiṃ kutonidāno, Vinicchayā cāpi kutopahūtā; Kodho mosavajjañca kathaṃkathā ca, Ye cāpi dhammā samaṇena vuttā.

Chando nu lokasmiṃ kutonidānoti. Chando kutonidāno kutojāto kutosañjāto kutonibbatto kutoabhinibbatto kutopātubhūto, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavoti chandassa mūlaṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—chando nu lokasmiṃ kutonidāno.

Vinicchayā cāpi kutopahūtāti. Vinicchayā kutopahūtā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti vinicchayānaṃ mūlaṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti— vinicchayā cāpi kutopahūtā.

Kodho mosavajjañca kathaṃkathā cāti. Kodhoti yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto, paṭighaṃ paṭivirodho, kopo pakopo sampakopo, doso padoso sampadoso, cittassa byāpatti manopadoso, kodho kujjhanā kujjhitattaṃ, doso dussanā dussitattaṃ, byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ, virodho paṭivirodho, caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa. Mosavajjaṃ vuccati musāvādo. Kathaṃkathā vuccati vicikicchāti—kodho mosavajjañca kathaṃkathā ca.

Ye cāpi dhammā samaṇena vuttāti. Ye cāpīti ye kodhena ca mosavajjena ca kathaṃkathāya ca sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā sampayuttā, ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇā—ime vuccanti ye cāpi dhammā. Atha vā ye te kilesā aññajātikā aññavihitakā—ime vuccanti ye cāpi dhammā. Samaṇena vuttāti samaṇena samitapāpena

brāhmaṇena bāhitapāpadhammena bhikkhunā bhinnakilesamūlena sabbākusalamūlabandhanā pamuttena vuttā pavuttā ācikkhitā desitā paññapitā paṭṭhapitā vivaṭā vibhattā uttānīkatā pakāsitāti—ye cāpi dhammā samaṇena vuttā.

Tenāha so nimmito—

"Chando nu lokasmiṃ kutonidāno, Vinicchayā cāpi kutopahūtā; Kodho mosavajjañca kathaṃkathā ca, Ye cāpi dhammā samaṇena vuttā"ti.

Sātaṃ asātanti yamāhu loke, Tamūpanissāya pahoti chando; Rūpesu disvā vibhavaṃ bhavañca, Vinicchayaṃ kubbati jantu loke.

Sātaṃ asātanti yamāhu loketi. Sātanti sukhā ca vedanā, iṭṭhañca vatthu. Asātanti dukkhā ca vedanā, aniṭṭhañca vatthu. Yamāhu loketi yaṃ āhaṃsu yaṃ kathenti yaṃ bhaṇanti yaṃ dīpenti yaṃ voharantīti—sātaṃ asātanti yamāhu loke.

Tamūpanissāya pahoti chandoti. Sātāsātaṃ nissāya, sukhadukkhaṃ nissāya, somanassadomanassaṃ nissāya, iṭṭhāniṭṭhaṃ nissāya, anunayapaṭighaṃ nissāya chando pahoti pabhavati jāyati sañjāyati nibbattati abhinibbattatīti—tamūpanissāya pahoti chando.

Rūpesu disvā vibhavaṃ bhavañcāti. Rūpesūti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Katamo rūpānaṃ bhavo? Yo rūpānaṃ bhavo jāti sañjāti nibbatti abhinibbatti pātubhāvo—ayaṃ rūpānaṃ bhavo. Katamo rūpānaṃ vibhavo? Yo rūpānaṃ khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—ayaṃ rūpānaṃ vibhavo. Rūpesu disvā vibhavaṃ bhavañcāti rūpesu bhavañca vibhavañca disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—rūpesu disvā vibhavaṃ bhavañca.

Vinicchayaṃ kubbati jantu loketi. Vinicchayāti dve vinicchayā—taṇhāvinicchayo ca, diṭṭhivinicchayo ca. Kathaṃ taṇhāvinicchayaṃ karoti? Idhekaccassa anuppannā ceva bhogā na uppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchanti. Tassa evaṃ hoti—"kena nu kho me upāyena anuppannā ceva bhogā na uppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchantī"ti. Tassa pana evaṃ hoti "surāmerayamajjappamādaṭṭhānānuyogaṃ anuyuttassa me anuppannā ceva bhogā na uppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchanti; vikālavisikhācariyānuyogaṃ anuyuttassa me anuppannā ceva bhogā na uppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchanti; samajjābhicaraṇaṃ anuyuttassa me … jutap-

pamādaṭṭhānānuyogaṃ anuyuttassa me … pāpamittānuyogaṃ anuyuttassa me anuppannā ceva bhogā na uppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchanti; ālasyānuyogaṃ anuyuttassa me anuppannā ceva bhogā na uppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchantī"ti evaṃ ñāṇaṃ katvā cha bhogānaṃ apāyamukhāni na sevati, cha bhogānaṃ āyamukhāni sevati. Evampi taṇhāvinicchayaṃ karoti.

Atha vā kasiyā vā vaṇijjāya vā gorakkhena vā issatthena vā rājaporisena vā sippaññatarena vā paṭipajjati. Evampi taṇhāvinicchayaṃ karoti. Kathaṃ diṭṭhivinicchayaṃ karoti? Cakkhusmiṃ uppanne jānāti—"attā me uppanno"ti, cakkhusmiṃ antarahite jānāti—"attā me antarahito vigato me attā"ti. Evampi diṭṭhivinicchayaṃ karoti. Sotasmiṃ … ghānasmiṃ … jivhāya … kāyasmiṃ … rūpasmiṃ … saddasmiṃ … gandhasmiṃ … rasasmiṃ … phoṭṭhabbasmiṃ uppanne jānāti—"attā me uppanno"ti, phoṭṭhabbasmiṃ antarahite jānāti—"attā me antarahito vigato me attā"ti. Evampi diṭṭhivinicchayaṃ karoti janeti sañjaneti nibbatteti abhinibbatteti. Jantūti satto naro mānavo … pe … manujo. Loketi apāyaloke … pe … āyatanaloketi—vinicchayaṃ kubbati jantu loke.

Tenāha bhagavā—

"Sātaṃ asātanti yamāhu loke, Tamūpanissāya pahoti chando; Rūpesu disvā vibhavaṃ bhavañca, Vinicchayaṃ kubbati jantu loke"ti.

Kodho mosavajjañca kathaṃkathā ca, Etepi dhammā dvayameva sante; Kathaṃkathī ñāṇapathāya sikkhe, Ñatvā pavuttā samaṇena dhammā.

Kodho mosavajjañca kathaṃkathā cāti. Kodhoti yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto … pe … mosavajjaṃ vuccati musāvādo. Kathaṃkathā vuccati vicikicchā. Iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāyapi kodho jāyati, aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāyapi kodho jāyati. Iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāyapi musāvādo uppajjati, aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāyapi musāvādo uppajjati. Iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāyapi kathaṃkathā uppajjati, aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāyapi kathaṃkathā uppajjati.

Kathaṃ aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kodho jāyati? Pakatiyā aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kodho jāyati. Anatthaṃ me acarīti kodho jāyati, anatthaṃ me caratīti kodho jāyati, anatthaṃ me carissatīti kodho jāyati; piyassa me manāpassa anatthaṃ acari … anatthaṃ carati … anatthaṃ caris-

satīti kodho jāyati; appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... atthaṃ carati ... atthaṃ carissatīti kodho jāyati. Evaṃ aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kodho jāyati.

Kathaṃ iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kodho jāyati? Iṭṭhaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi kodho jāyati, acchijjantepi kodho jāyati, acchinnepi kodho jāyati. Iṭṭhaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi kodho jāyati, vipariṇāmantepi kodho jāyati, vipariṇatepi kodho jāyati. Evaṃ iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kodho jāyati.

Kathaṃ aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya musāvādo uppajjati? Idhekacco andubandhanena vā baddho; tassa bandhanassa mokkhatthāya sampajānamusā bhāsati ... rajjubandhanena vā baddho ... saṅkhalikabandhanena vā baddho ... vettabandhanena vā baddho ... latābandhanena vā baddho ... pakkhepabandhanena vā baddho ... parikkhepabandhanena vā baddho ... gāmanigamanagararaṭṭhabandhanena vā baddho ... janapadabandhanena vā baddho; tassa bandhanassa mokkhatthāya sampajānamusā bhāsati. Evaṃ aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya musāvādo uppajjatīti.

Kathaṃ iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya musāvādo uppajjati? Idhekacco manāpikānaṃ rūpānaṃ hetu sampajānamusā bhāsati ... manāpikānaṃ saddānaṃ ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānaṃ hetu ... cīvarahetu ... piṇḍapātahetu ... senāsanahetu ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu sampajānamusā bhāsati. Evaṃ iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya musāvādo uppajjati.

Kathaṃ aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kathaṃkathā uppajjati? "Muccissāmi nu kho cakkhurogato, na nu kho muccissāmi cakkhurogato. Muccissāmi nu kho sotarogato ... ghānarogato ... jivhārogato ... kāyarogato ... sīsarogato ... kaṇṇarogato ... mukharogato ... muccissāmi nu kho dantarogato, na nu kho muccissāmi dantarogato"ti. Evaṃ aniṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kathaṃkathā uppajjati.

Kathaṃ iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kathaṃkathā uppajjati? "Labhissāmi nu kho manāpike rūpe, na nu kho labhissāmi manāpike rūpe. Labhissāmi nu kho manāpike sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāran"ti. Evaṃ iṭṭhaṃ vatthuṃ nissāya kathaṃkathā uppajjatīti—kodho mosava-

jjañca kathaṃkathā ca.

Etepi dhammā dvayameva santeti. Sātāsāte sante, sukhadukkhe sante, somanassadomanasse sante, iṭṭhāniṭṭhe sante, anunayapaṭighe sante saṃvijjamāne atthi upalabbhamāneti—etepi dhammā dvayameva sante.

Kathaṃkathī ñāṇapathāya sikkheti. Ñāṇampi ñāṇapatho, ñāṇassa ārammaṇampi ñāṇapatho, ñāṇasahabhunopi dhammā ñāṇapatho. Yathā ariyamaggo ariyapatho, devamaggo devapatho, brahmamaggo brahmapatho; evamevaṃ ñāṇampi ñāṇapatho, ñāṇassa ārammaṇampi ñāṇapatho, ñāṇasahabhunopi dhammā ñāṇapatho.

Sikkheti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā. Katamā adhisīlasikkhā? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, khuddako sīlakkhandho ... mahanto sīlakkhandho ... sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mukhaṃ pamukhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ adhisīlasikkhā. Katamā adhicittasikkhā? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ adhicittasikkhā. Katamā adhipaññāsikkhā? Idha bhikkhu paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ime āsavā"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ adhipaññāsikkhā.

Kathaṃkathī ñāṇapathāya sikkheti. Kathaṃkathī puggalo sakaṅkho savilekho sadveḷhako savicikiccho, ñāṇādhigamāya ñāṇaphusanāya ñāṇasacchikiriyāya adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya; imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya, passanto sikkheyya, paccavekkhanto sikkheyya, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkheyya, saddhāya adhimuccanto sikkheyya, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkheyya, satiṃ upaṭṭhahanto sikkheyya, cittaṃ samādahanto sikkheyya, paññāya pajānanto sikkheyya, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkheyya, pariññeyyaṃ parijānanto sikkheyya, pahātabbaṃ pajahanto sikkheyya, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkheyya, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vat-

teyyāti—kathaṃkathī ñāṇapathāya sikkhe.

Ñatvā pavuttā samaṇena dhammāti. Ñatvāti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā vuttā pavuttā ācikkhitā desitā paññapitā paṭṭhapitā vivaṭā vibhattā uttānīkatā pakāsitā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā vuttā pavuttā ācikkhitā desitā paññapitā paṭṭhapitā vivaṭā vibhattā uttānīkatā pakāsitā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti ... pe ... "jātipaccayā jarāmaraṇan"ti ... "avijjānirodhā saṅkhāranirodho"ti ... pe ... "jātinirodhā jarāmaraṇanirodho"ti ... "idaṃ dukkhan"ti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti ... "ime āsavā"ti ... pe ... "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti ... "ime dhammā abhiññeyyā"ti ... "ime dhammā pariññeyyā"ti ... "ime dhammā pahātabbā"ti ... "ime dhammā bhāvetabbā"ti ... "ime dhammā sacchikātabbā"ti ... channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca ... pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ ... catunnaṃ mahābhūtānaṃ ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā vuttā pavuttā ācikkhitā desitā paññapitā paṭṭhapitā vivaṭā vibhattā uttānīkatā pakāsitā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no anabhiññāya. Sanidānāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no anidānaṃ. Sappāṭihāriyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no appāṭihāriyaṃ. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, abhiññāya dhammaṃ desayato, no anabhiññāya, sanidānaṃ dhammaṃ desayato, no anidānaṃ, sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desayato, no appāṭihāriyaṃ, karaṇīyo ovādo, karaṇīyā anusāsanī. Alañca pana, bhikkhave, vo tuṭṭhiyā alaṃ pāmojjāya alaṃ somanassāya sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto dhammo, suppaṭipanno saṃghoti ... pe .... Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne dasasahassī lokadhātu akampitthā"ti—ñatvā pavuttā samaṇena dhammā.

Tenāha bhagavā—

"Kodho mosavajjañca kathaṃkathā ca, Etepi dhammā dvayameva sante; Kathaṃkathī ñāṇapathāya sikkhe, Ñatvā pavuttā samaṇena dhammā"ti.

Sātaṃ asātañca kutonidānā, Kismiṃ asante na bhavanti hete; Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ, Etaṃ me pabrūhi yatonidānaṃ.

Sātaṃ asātañca kutonidānāti. Sātā asātā kutonidānā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti sātāsātānaṃ mūlaṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—sātaṃ asātañca kutonidānā.

Kismiṃ asante na bhavanti heteti. Kismiṃ asante asaṃvijjamāne natthi anupalabbhamāne sātāsātā na bhavanti nappabhavanti na jāyanti na sañjāyanti na nibbattanti na abhinibbattantīti— kismiṃ asante na bhavanti hete.

Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthanti. Katamo sātāsātānaṃ bhavo? Yo sātāsātānaṃ bhavo pabhavo jāti sañjāti nibbatti abhinibbatti pātubhāvo—ayaṃ sātāsātānaṃ bhavo. Katamo sātāsātānaṃ vibhavo? Yo sātāsātānaṃ khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—ayaṃ sātāsātānaṃ vibhavo. Yametamatthanti yaṃ paramatthanti—vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ.

Etaṃ me pabrūhi yatonidānanti. Etanti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemi. Pabrūhīti brūhi vadehi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehīti—etaṃ me pabrūhi. Yatonidānanti yaṃnidānaṃ yaṃsamudayaṃ yaṃjātikaṃ yaṃpabhavanti—etaṃ me pabrūhi yatonidānaṃ.

Tenāha so nimmito—

"Sātaṃ asātañca kutonidānā, Kismiṃ asante na bhavanti hete; Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ, Etaṃ me pabrūhi yatonidānan"ti.

Phassanidānaṃ sātaṃ asātaṃ, Phasse asante na bhavanti hete; Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ, Etaṃ te pabrūmi itonidānaṃ.

Phassanidānaṃ sātaṃ asātanti. Sukhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Yā tasseva sukhavedanīyassa phassassa nirodhā, yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammati. Dukkhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Yā tasseva dukkhavedanīyassa phassassa nirodhā, yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ dukkhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā dukkhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammati. Adukkhamasukhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhama-

sukhā vedanā. Yā tasseva adukkhamasukhavedanīyassa phassassa nirodhā, yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ adukkhamasukhavedanīyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhā vedanā sā nirujjhati, vūpasammati. Phassanidānaṃ sātaṃ asātanti. Sātāsātā phassanidānā phassasamudayā phassajātikā phassappabhavāti— phassanidānaṃ sātaṃ asātaṃ.

Phasse asante na bhavanti heteti. Phasse asante asaṃvijjamāne natthi anupalabbhamāne sātāsātā na bhavanti nappabhavanti na jāyanti na sañjāyanti na nibbattanti nābhinibbattanti na pātubhavantīti—phasse asante na bhavanti hete.

Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthanti. Bhavadiṭṭhipi phassanidānā, vibhavadiṭṭhipi phassanidānā. Yametamatthanti yaṃ paramatthanti—vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ.

Etaṃ te pabrūmi itonidānanti. Etanti yaṃ pucchasi yaṃ yācasi yaṃ ajjhesasi yaṃ pasādesi. Pabrūmīti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—etaṃ te pabrūmi. Itonidānanti ito phassanidānaṃ phassasamudayaṃ phassajātikaṃ phassappabhavanti—etaṃ te pabrūmi itonidānaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Phassanidānaṃ sātaṃ asātaṃ, Phasse asante na bhavanti hete; Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ, Etaṃ te pabrūmi itonidānan"ti.

Phasso nu lokasmiṃ kutonidāno, Pariggahā cāpi kutopahūtā; Kismiṃ asante na mamattamatthi, Kismiṃ vibhūte na phusanti phassā.

Phasso nu lokasmiṃ kutonidānoti. Phasso kutonidāno kutojāto kutosañjāto kutonibbatto kutoabhinibbatto kutopātubhūto, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavoti phassassa mūlaṃ pucchati hetuṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—phasso nu lokasmiṃ kutonidāno.

Pariggahā cāpi kutopahūtāti pariggahā kutopahūtā kutojātā kutosañjātā kutonibbattā kutoabhinibbattā kutopātubhūtā, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavāti pariggahānaṃ mūlaṃ pucchati hetuṃ pucchati ... pe ... samudayaṃ pucchati papucchati yācati ajjhesati pasādetīti—pariggahā cāpi kutopahūtā.

Kismiṃ asante na mamattamatthīti. Kismiṃ asante asaṃvijjamāne natthi anupalabbhamāne mamattā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhab-

buppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—kismiṃ asante na mamattamatthi.

Kismiṃ vibhūte na phusanti phassāti. Kismiṃ vibhūte vibhavite atikkante samatikkante vītivatte phassā na phusantīti—kismiṃ vibhūte na phusanti phassā.

Tenāha so nimmito—

"Phasso nu lokasmiṃ kutonidāno, Pariggahā cāpi kutopahūtā; Kismiṃ asante na mamattamatthi, Kismiṃ vibhūte na phusanti phassā"ti.

Nāmañca rūpañca paṭicca phasso, Icchānidānāni pariggahāni; Icchāyasantyā na mamattamatthi, Rūpe vibhūte na phusanti phassā.

Nāmañca rūpañca paṭicca phassoti. Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Cakkhu ca rūpā ca rūpasmiṃ cakkhusamphassaṃ ṭhapetvā sampayuttakā dhammā nāmasmiṃ. Evampi nāmañca rūpañca paṭicca phasso. Sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Sotañca saddā ca rūpasmiṃ sotasamphassaṃ ṭhapetvā sampayuttakā dhammā nāmasmiṃ. Evampi nāmañca rūpañca paṭicca phasso. Ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Ghānañca gandhā ca rūpasmiṃ ghānasamphassaṃ ṭhapetvā sampayuttakā dhammā nāmasmiṃ. Evampi nāmañca rūpañca paṭicca phasso. Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Jivhā ca rasā ca rūpasmiṃ jivhāsamphassaṃ ṭhapetvā sampayuttakā dhammā nāmasmiṃ. Evampi nāmañca rūpañca paṭicca phasso. Kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Kāyo ca phoṭṭhabbā ca rūpasmiṃ kāyasamphassaṃ ṭhapetvā sampayuttakā dhammā nāmasmiṃ. Evampi nāmañca rūpañca paṭicca phasso. Manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Vatthu rūpaṃ rūpasmiṃ, dhammā rūpino rūpasmiṃ manosamphassaṃ ṭhapetvā sampayuttakā dhammā nāmasmiṃ. Evampi nāmañca rūpañca paṭicca phasso.

Icchānidānāni pariggahānīti. Icchā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo … pe … abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Pariggahāti dve pariggahā—taṇhāpariggaho ca diṭṭhipariggaho ca … pe … ayaṃ taṇhāpariggaho … pe … ayaṃ diṭṭhipariggaho. Icchānidānāni pariggahānīti. Pariggahā icchānidānā icchāhetukā icchāpaccayā icchākāraṇā icchāpabhavāti—icchānidānāni pariggahāni.

Icchāyasantyā na mamattamatthīti. Icchā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Icchāyasantyā na mamattamatthīti. Icchāya asantyā asaṃvijjamānāya natthi anupalabbhamānāya mamattā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—icchāyasantyā na mamattamatthi.

Rūpe vibhūte na phusanti phassāti. Rūpeti cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Rūpe vibhūteti catūhākārehi rūpaṃ vibhūtaṃ hoti—ñātavibhūtena, tīraṇavibhūtena, pahānavibhūtena, samatikkamavibhūtena. Kathaṃ ñātavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti? Rūpaṃ jānāti—"yaṃ kiñci rūpaṃ sabbaṃ rūpaṃ cattāri ca mahābhūtāni catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpan"ti jānāti passati. Evaṃ ñātavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti.

Kathaṃ tīraṇavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti? Evaṃ ñātaṃ katvā rūpaṃ tīreti, aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato ītito upaddavato bhayato upasaggato calato pabhaṅguto adhuvato atāṇato aleṇato asaraṇato rittato tucchato suññato anattato ādīnavato vipariṇāmadhammato asārakato aghamūlato vadhakato vibhavato sāsavato saṅkhatato mārāmisato jātidhammato jarādhammato byādhidhammato maraṇadhammato, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammato saṃkilesikadhammato samudayato atthaṅgamato, assādato ādīnavato nissaraṇato tīreti. Evaṃ tīraṇavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti.

Kathaṃ pahānavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti? Evaṃ tīrayitvā rūpe chandarāgaṃ pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" yo, bhikkhave, rūpasmiṃ chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ rūpaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhamman"ti. Evaṃ pahānavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti.

Kathaṃ samatikkamavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti. Catasso arūpasamāpattiyo paṭiladdhassa rūpā vibhūtā honti vibhāvitā atikkantā samatikkantā vītivattā. Evaṃ samatikkamavibhūtena rūpaṃ vibhūtaṃ hoti. Imehi catūhi kāraṇehi rūpaṃ vibhūtaṃ hoti.

Rūpe vibhūte na phusanti phassāti. Rūpe vibhūte vibhāvite atikkante samatikkante vītivatte pañca phassā na phusanti—cakkhusamphasso, sotasamphasso, ghānasamphasso, jivhāsamphasso, kāyasamphassoti—rūpe vibhūte na phusanti phassā.

Tenāha bhagavā—

"Nāmañca rūpañca paṭicca phasso, Icchānidānāni pariggahāni; Icchāyasantyā na mamattamatthi, Rūpe vibhūte na phusanti phassā"ti.

Kathaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ, Sukhaṃ dukhañcāpi kathaṃ vibhoti; Etaṃ me pabrūhi yathā vibhoti, Taṃ jāniyāmāti me mano ahu.

Kathaṃ sametassa vibhoti rūpanti. Kathaṃ sametassāti kathaṃ sametassa kathaṃ paṭipannassa kathaṃ iriyantassa kathaṃ vattentassa kathaṃ pālentassa kathaṃ yapentassa kathaṃ yāpentassa rūpaṃ vibhoti vibhāvīyati atikkamīyati samatikkamīyati vītivattīyatīti—kathaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ.

Sukhaṃ dukhañcāpi kathaṃ vibhotīti sukhañca dukkhañca kathaṃ vibhoti vibhāvīyati atikkamīyati samatikkamīyati vītivattīyatīti—sukhaṃ dukhañcāpi kathaṃ vibhoti.

Etaṃ me pabrūhi yathā vibhotīti. Etanti yaṃ pucchāmi yaṃ yācāmi yaṃ ajjhesāmi yaṃ pasādemīti—etaṃ. Me pabrūhīti me pabrūhi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehīti—etaṃ me pabrūhi. Yathā vibhotīti yathā vibhoti vibhāvīyati atikkamīyati samatikkamīyati vītivattīyatīti— etaṃ me pabrūhi yathā vibhoti.

Taṃ jāniyāmāti me mano ahūti. Taṃ jāniyāmāti taṃ jāneyyāma ājāneyyāma vijāneyyāma paṭivijāneyyāma paṭivijjheyyāmāti—taṃ jāniyāma. Iti me mano ahūti iti me mano ahu, iti me cittaṃ ahu, iti me saṅkappo ahu, iti me viññāṇaṃ ahūti—taṃ jāniyāma iti me mano ahu.

Tenāha so nimmito—

"Kathaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ, Sukhaṃ dukhañcāpi kathaṃ vibhoti; Etaṃ me pabrūhi yathā vibhoti, Taṃ jāniyāmāti me mano ahū"ti.

Na saññasaññī na visaññasaññī, Nopi asaññī na vibhūtasaññī; Evaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ, Saññānidānā hi papañcasaṅkhā.

Na saññasaññī na visaññasaññīti. Saññasaññino vuccanti ye pakatisaññāya ṭhitā, napi so pakatisaññāya ṭhito. Visaññasaññino vuccanti

ummattakā ye ca khittacittā, napi so ummattako, nopi khittacittoti—na saññasaññī na visaññasaññī.

Nopi asaññī na vibhūtasaññīti. Asaññino vuccanti nirodhasamāpannā ye ca asaññasattā, napi so nirodhasamāpanno, napi asaññasatto. Vibhūtasaññino vuccanti ye catunnaṃ arūpasamāpattīnaṃ lābhino, napi so catunnaṃ arūpasamāpattīnaṃ lābhīti—nopi asaññī na vibhūtasaññī.

Evaṃ sametassa vibhoti rūpanti. Idha bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte ākāsānañcāyatanasamāpattipaṭilābhatthāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti āruppamaggasamaṅgīti. Evaṃ sametassa evaṃ paṭipannassa evaṃ iriyantassa evaṃ vattentassa evaṃ pālentassa evaṃ yapentassa evaṃ yāpentassa rūpaṃ vibhoti vibhāvīyati atikkamīyati samatikkamīyati vītivattīyatīti—evaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ.

Saññānidānā hi papañcasaṅkhāti. Papañcāyeva papañcasaṅkhā taṇhāpapañcasaṅkhā, diṭṭhipapañcasaṅkhā, mānapapañcasaṅkhā saññānidānā saññāsamudayā saññājātikā saññāpabhavāti— saññānidānā hi papañcasaṅkhā.

Tenāha bhagavā—

"Na saññasaññī na visaññasaññī, Nopi asaññī na vibhūtasaññī; Evaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ, Saññānidānā hi papañcasaṅkhā"ti.

Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; Ettāvataggaṃ nu vadanti heke, Yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse; Udāhu aññampi vadanti etto.

Yaṃ taṃ apucchimha akittayī noti. Yaṃ taṃ apucchimha ayācimha ajjhesimha pasādayimha. Akittayī noti kittitaṃ pakittitaṃ ācikkhitaṃ desitaṃ paññapitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaṭaṃ vibhattaṃ uttānīkataṃ pakāsitanti—yaṃ taṃ apucchimha akittayī no.

Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhīti. Aññaṃ taṃ pucchāma, aññaṃ taṃ yācāma, aññaṃ taṃ ajjhesāma, aññaṃ taṃ pasādema, uttariṃ taṃ pucchāma. Tadiṅgha brūhīti iṅgha brūhi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehīti—aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi.

Ettāvataggaṃ nu vadanti heke yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāseti. Eke samaṇabrāhmaṇā etā arūpasamāpattiyo aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Yakkhassāti sattassa narassa mānavassa posassa puggalassa jīvassa jāgussa jantussa indagussa manujassa. Suddhinti suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ. Idha paṇḍitāseti idha paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—ettāvataggaṃ nu vadanti heke yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse.

Udāhu aññampi vadanti ettoti. Udāhu eke samaṇabrāhmaṇā etā arūpasamāpattiyo atikkamitvā samatikkamitvā vītivattetvā etto arūpasamāpattito aññaṃ uttariṃ yakkhassa suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—udāhu aññampi vadanti etto.

Tenāha so nimmito—

"Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; Ettāvataggaṃ nu vadanti heke, Yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse; Udāhu aññampi vadanti etto"ti.

Ettāvataggampi vadanti heke, Yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse; Tesaṃ paneke samayaṃ vadanti, Anupādisese kusalāvadānā.

Ettāvataggampi vadanti heke, yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāseti. Santeke samaṇabrāhmaṇā sassatavādā, etā arūpasamāpattiyo aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Yakkhassāti sattassa narassa mānavassa posassa puggalassa jīvassa jāgussa jantussa indagussa manujassa. Suddhinti suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ. Idha paṇḍitāseti idha paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—ettāvataggampi vadanti heke yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse.

Tesaṃ paneke samayaṃ vadanti, anupādisese kusalāvadānāti tesaṃyeva samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā bhavatajjitā vibhavaṃ abhinandanti, te sattassa samaṃ upasamaṃ vūpasamaṃ nirodhaṃ paṭipassaddhinti vadanti, yato kiṃ, bho, ayaṃ attā kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā anupādisesoti. Kusalāvadānāti kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā het-

uvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—tesaṃ paneke samayaṃ vadanti anupādisese kusalāvadānā.

Tenāha bhagavā—

"Ettāvataggampi vadanti heke, Yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse; Tesaṃ paneke samayaṃ vadanti, Anupādisese kusalāvadānā"ti.

Ete ca ñatvā upanissitāti, Ñatvā munī nissaye so vimaṃsī; Ñatvā vimutto na vivādameti, Bhavābhavāya na sameti dhīro.

Ete ca ñatvā upanissitāti. Eteti diṭṭhigatike. Upanissitāti sassatadiṭṭhinissitāti ñatvā, ucchedadiṭṭhinissitāti ñatvā, sassatucchedadiṭṭhinissitāti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—ete ca ñatvā upanissitāti.

Ñatvā munī nissaye so vimaṃsīti. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Muni sassatadiṭṭhinissitāti ñatvā, ucchedadiṭṭhinissitāti ñatvā, sassatucchedadiṭṭhinissitāti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. So vimaṃsīti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvīti ñatvā muni nissaye so vimaṃsī. Ñatvā vimutto na vivādametīti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Vimuttoti mutto vimutto parimutto suvimutto accantaanupādāvimokkhena. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā mutto vimutto parimutto suvimutto accantaanupādāvimokkhena. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā mutto vimutto parimutto suvimutto accantaanupādāvimokkhenāti—ñatvā vimutto. Na vivādametīti na kalahaṃ karoti, na bhaṇḍanaṃ karoti, na viggahaṃ karoti, na vivādaṃ karoti, na medhagaṃ karoti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" evaṃ vimuttacitto kho, aggivessana, bhikkhu na kenaci saṃvadati, na kenaci vivadati, yañca loke vuttaṃ tena ca voharati aparāmasan"ti—ñatvā vimutto na vivādameti.

Bhavābhavāya na sameti dhīroti. Bhavābhavāyāti bhavāya kammabhavāya punabbhavāya kāmabhavāya, kammabhavāya kāmabhavāya punabbhavāya rūpabhavāya, kammabhavāya rūpabhavāya punabbhavāya arūpabhavāya, kammabhavāya arūpabhavāya punabbhavāya punappunabbhavāya punappunagatiyā punappunaupapattiyā punap-

punapaṭisandhiyā punappunaattabhāvāya punappunābhinibbattiyā na sameti na samāgacchati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisati. Dhīroti dhīro paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvīti—bhavābhavāya na sameti dhīro.

Tenāha bhagavā—

"Ete ca ñatvā upanissitāti, Ñatvā munī nissaye so vimaṃsī; Ñatvā vimutto na vivādameti, Bhavābhavāya na sameti dhīro"ti.

Kalahavivādasuttaniddeso ekādasamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

3. Duṭṭhaṭṭhakasuttaniddesa

Atha duṭṭhaṭṭhakasuttaniddesaṃ vakkhati—

Vadanti ve duṭṭhamanāpi eke, Athopi ve saccamanā vadanti; Vādañca jātaṃ muni no upeti, Tasmā munī natthi khilo kuhiñci.

Vadanti ve duṭṭhamanāpi eketi te titthiyā duṭṭhamanā paduṭṭhamānā viruddhamanā paṭiviruddhamanā āhatamanā paccāhatamanā āghātitamanā paccāghātitamanā vadanti upavadanti bhagavantañca bhikkhusaṃghañca abhūtenāti—vadanti ve duṭṭhamanāpi eke.

Athopi ve saccamanā vadantīti ye tesaṃ titthiyānaṃ saddahantā okappentā adhimuccantā saccamanā saccasaññino bhūtamanā bhūtasaññino tathamanā tathasaññino yāthāvamanā yāthāvasaññino aviparītamanā aviparītasaññino vadanti upavadanti bhagavantañca bhikkhusaṃghañca abhūtenāti—athopi ve saccamanā vadanti.

Vādañca jātaṃ muni no upetīti. So vādo jāto hoti sañjāto nibbatto abhinibbatto pātubhūto paratoghoso akkoso upavādo bhagavato ca bhikkhusaṃghassa ca abhūtenāti—vādañca jātaṃ. Muni no upetīti. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi, tena ñāṇena samannāgato muni monappatto ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Yo vādaṃ upeti so dvīhi kāraṇehi vādaṃ upeti—kārako kārakatāya vādaṃ upeti, atha vā vuccamāno upavadiyamāno kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Akārakomhīti yo vādaṃ upeti so imehi dvīhi kāraṇehi vādaṃ upeti. Muni dvīhi kāraṇehi vādaṃ na upeti—akārako muni akārakatāya vādaṃ na upeti, atha vā vuccamāno upavadiyamāno na kuppati na byāpajjati na patitthīyati na kopañca dosañca appac-

cayañca pātukaroti. Akārakomhīti muni imehi dvīhi kāraṇehi vādaṃ na upeti na upagacchati na gaṇhāti na parāmasati na abhinivisatīti—vādañca jātaṃ muni no upeti.

Tasmā munī natthi khilo kuhiñcīti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānaṃ munino āhatacittatā khilajātatāpi natthi. Pañcapi cetokhilā natthi, tayopi khilā natthi. Rāgakhilo dosakhilo mohakhilo natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho. Kuhiñcīti kuhiñci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vāti— tasmā munī natthi khilo kuhiñcīti.

Tenāha bhagavā—

"Vadanti ve duṭṭhamanāpi eke, Athopi ve saccamanā vadanti; Vādañca jātaṃ muni no upeti, Tasmā munī natthi khilo kuhiñcī"ti.

Sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyya, Chandānunīto ruciyā niviṭṭho; Sayaṃ samattāni pakubbamāno, Yathā hi jāneyya tathā vadeyya.

Sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyyāti. Yaṃ te titthiyā sundaripariblbājikaṃ hantvā samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ avaṇṇaṃ pakāsayitvā "evaṃ etaṃ lābhaṃ yasasakkāraṃ sammānaṃ paccāharissāmā"ti te evaṃdiṭṭhikā evaṃkhantikā evaṃrucikā evaṃladdhikā evaṃajjhāsayā evaṃadhippāyā, te nāsakkhiṃsu sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ atikkamituṃ; atha kho sveva ayaso te paccāgatoti, evampi—sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyya. Atha vā "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti yo so evaṃvādo, so sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ kathaṃ accayeyya atikkameyya samatikkameyya vītivatteyya? Taṃ kissa hetu? Tassa sā diṭṭhi tathā samattā samādinnā gahitā parāmaṭṭhā abhiniviṭṭhā ajjhositā adhimuttāti. Evampi—sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyya? "Asassato loko ... pe ... antavā loko ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti yo so evaṃ vādo, so sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ khantiṃ sakaṃ ruciṃ sakaṃ laddhiṃ sakaṃ ajjhāsayaṃ sakaṃ adhippāyaṃ kathaṃ accayeyya atikkameyya samatikkameyya vītivatteyya?

Taṃ kissa hetu? Tassa sā diṭṭhi tathā samattā samādinnā gahitā parāmaṭṭhā abhiniviṭṭhā ajjhositā adhimuttāti. Evampi—sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyya.

Chandānunīto ruciyā niviṭṭhoti. Chandānunītoti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā yāyati niyyati vuyhati saṃharīyati. Yathā hatthiyānena vā assayānena vā rathayānena vā goyānena vā ajayānena vā meṇḍayānena vā oṭṭhayānena vā kharayānena vā yāyati niyyati vuyhati saṃharīyati, evamevaṃ sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā yāyati niyyati vuyhati saṃharīyatīti—chandānunīto. Ruciyā niviṭṭhoti sakāya diṭṭhiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā niviṭṭho patiṭṭhito allīno upagato ajjhosito adhimuttoti—chandānunīto ruciyā niviṭṭho.

Sayaṃ samattāni pakubbamānoti. Sayaṃ samattaṃ karoti paripuṇṇaṃ karoti anomaṃ karoti aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ karoti. "Ayaṃ satthā sabbaññū"ti sayaṃ samattaṃ karoti paripuṇṇaṃ karoti anomaṃ karoti aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ karoti. "Ayaṃ dhammo svākkhāto, ayaṃ gaṇo suppaṭipanno, ayaṃ diṭṭhi bhaddikā, ayaṃ paṭipadā supaññattā, ayaṃ maggo niyyāniko"ti sayaṃ samattaṃ karoti paripuṇṇaṃ karoti anomaṃ karoti aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ karoti janeti sañjaneti nibbatteti abhinibbattetīti—sayaṃ samattāni pakubbamāno.

Yathā hi jāneyya tathā vadeyyāti yathā jāneyya, tathā vadeyya katheyya bhaṇeyya dīpayeyya vohareyya. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti yathā jāneyya, tathā vadeyya katheyya bhaṇeyya dīpayeyya vohareyya. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti yathā jāneyya, tathā vadeyya katheyya bhaṇeyya dīpayeyya vohareyyāti—yathā hi jāneyya tathā vadeyya.

Tenāha bhagavā—

"Sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyya, Chandānunīto ruciyā niviṭṭho;
Sayaṃ samattāni pakubbamāno, Yathā hi jāneyya tathā vadeyyā"ti.

Yo attano sīlavatāni jantu, Anānupuṭṭhova paresa pāva; Anariyadhammaṃ kusalā tamāhu, Yo ātumānaṃ sayameva pāva.

Yo attano sīlavatāni jantūti. Yoti yo yādiso yathāyutto yathāvi-

hito yathāpakāro yaṃṭhānappatto yaṃdhammasamannāgato khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā gahaṭṭho vā pabbajito vā devo vā manusso vā. Sīlavatānīti atthi sīlañceva vatañca, atthi vataṃ na sīlaṃ. Katamaṃ sīlañceva vatañca? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yo tattha saṃyamo saṃvaro avītikkamo, idaṃ sīlaṃ. Yaṃ samādānaṃ taṃ vataṃ. Saṃvaraṭṭhena sīlaṃ; samādānaṭṭhena vataṃ—idaṃ vuccati sīlañceva vatañca. Katamaṃ vataṃ, na sīlaṃ? Aṭṭha dhutaṅgāni—āraññikaṅgaṃ, piṇḍapātikaṅgaṃ, paṃsukūlikaṅgaṃ, tecīvarikaṅgaṃ, sapadānacārikaṅgaṃ, khalupacchābhattikaṅgaṃ, nesajjikaṅgaṃ, yathāsanthatikaṅgaṃ—idaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. Vīriyasamādānampi vuccati vataṃ, na sīlaṃ. " Kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ. Yaṃ taṃ purisathāmena purisabalena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ, na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī"ti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpaṃ vīriyasamādānaṃ—idaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ.

"Nāsissaṃ na pivissāmi, vihārato na nikkhame; Napi passaṃ nipātessaṃ, taṇhāsalle anūhate"ti.

Cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. "Na tāvāhaṃ imaṃ pallaṅkaṃ bhindissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī"ti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. "Na tāvāhaṃ imamhā āsanā vuṭṭhahissāmi, caṅkamā orohissāmi, vihārā nikkhamissāmi, aḍḍhayogā nikkhamissāmi, pāsādā nikkhamissāmi, hammiyā nikkhamissāmi, guhāya nikkhamissāmi, leṇā nikkhamissāmi, kuṭiyā nikkhamissāmi, kūṭāgārā nikkhamissāmi, aṭṭā nikkhamissāmi, māḷā nikkhamissāmi, uddaṇḍā nikkhamissāmi upaṭṭhānasālāya nikkhamissāmi maṇḍapā nikkhamissāmi, rukkhamūlā nikkhamissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī"ti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ.

"Imasmiññeva pubbaṇhasamayaṃ ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmī"ti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na

sīlaṃ. "Imasmiññeva majjhanhikasamayaṃ, sāyanhasamayaṃ, purebhattaṃ, pacchābhattaṃ, purimaṃ yāmaṃ, majjhimaṃ yāmaṃ, pacchimaṃ yāmaṃ, kāḷe, juṇhe, vasse, hemante, gimhe, purime vayokhandhe, majjhime vayokhandhe, pacchime vayokhandhe ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmī"ti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. Jantūti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujoti—yo attano sīlavatāni jantu.

Anānupuṭṭhova paresa pāvāti. Paresanti paresaṃ khattiyānaṃ brāhmaṇānaṃ vessānaṃ suddānaṃ gahaṭṭhānaṃ pabbajitānaṃ devānaṃ manussānaṃ. Anānupuṭṭhoti apuṭṭho apucchito ayācito anajjhesito apasādito. Pāvāti attano sīlaṃ vā vataṃ vā sīlabbataṃ vā pāvadati. Ahamasmi sīlasampannoti vā, vatasampannoti vā, sīlabbatasampannoti vā jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā, uccā kulā pabbajitoti vā, mahākulā pabbajitoti vā, mahābhogakulā pabbajitoti vā, uḷārabhogakulā pabbajitoti vā, ñāto yasassī sagahaṭṭhapabbajitānanti vā, lābhimhi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti vā, suttantikoti vā, vinayadharoti vā, dhammakathikoti vā, āraññikoti vā, piṇḍapātikoti vā, paṃsukūlikoti vā, tecīvarikoti vā, sapadānacārikoti vā, khalupacchābhattikoti vā, nesajjikoti vā, yathāsanthatikoti vā, paṭhamassa jhānassa lābhīti vā, dutiyassa jhānassa lābhīti vā, tatiyassa jhānassa lābhīti vā, catutthassa jhānassa lābhīti vā, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā pāvadati katheti bhaṇati dīpayati voharatīti—anānu paresaṃ pāva.

Anariyadhammaṃ kusalā tamāhūti. Kusalāti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojjhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā, te kusalā evamāhaṃsu–"anariyānaṃ eso dhammo, neso dhammo ariyānaṃ; bālānaṃ eso dhammo, neso dhammo paṇḍitānaṃ; asappurisānaṃ eso dhammo, neso dhammo sappurisānan"ti. Evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ

dīpayanti evaṃ voharantīti—anariyadhammaṃ kusalā tamāhu.

Yo ātumānaṃ sayameva pāvāti. Ātumā vuccati attā. Sayameva pāvāti sayameva attānaṃ pāvadati—ahamasmi sīlasampannoti vā, vatasampannoti vā, sīlabbatasampannoti vā, jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā, uccā kulā pabbajitoti vā, mahākulā pabbajitoti vā, mahābhogakulā pabbajitoti vā, uḷārabhogakulā pabbajitoti vā, ñāto yasassī sagahaṭṭhapabbajitānanti vā, lābhimhi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti vā, suttantikoti vā, vinayadharoti vā, dhammakathikoti vā, āraññikoti vā, piṇḍapātikoti vā, paṃsukūlikoti vā, tecīvarikoti vā, sapadānacārikoti vā, khalupacchābhattikoti vā, nesajjikoti vā, yathāsanthatikoti vā, paṭhamassa jhānassa lābhīti vā, dutiyassa jhānassa lābhīti vā, tatiyassa jhānassa lābhīti vā, catutthassa jhānassa lābhīti vā, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā pāvadati katheti bhaṇati dīpayati voharatīti—yo ātumānaṃ sayameva pāvāti.

Tenāha bhagavā—

"Yo attano sīlavatāni jantu, Anānupuṭṭhova paresa pāva; Anariyadhammaṃ kusalā tamāhu, Yo ātumānaṃ sayameva pāvā"ti.

Santo ca bhikkhu abhinibbutatto, Itihanti sīlesu akatthamāno; Tamariyadhammaṃ kusalā vadanti, Yassussadā natthi kuhiñci loke.

Santo ca bhikkhu abhinibbutattoti. Santoti rāgassa samitattā santo, dosassa samitattā santo, mohassa samitattā santo, kodhassa … upanāhassa … makkhassa … paḷāsassa … issāya … macchariyassa … māyāya … sāṭheyyassa … thambhassa … sārambhassa … mānassa … atimānassa … madassa … pamādassa … sabbakilesānaṃ … sabbaduccaritānaṃ … sabbadarathānaṃ … sabbapariḷāhānaṃ … sabbasantāpānaṃ … sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti—santo. Bhikkhūti sattannaṃ dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu—sakkāyadiṭṭhi bhinnā hoti, vicikicchā bhinnā hoti, sīlabbataparāmāso bhinno hoti, rāgo bhinno hoti, doso bhinno hoti,

moho bhinno hoti, māno bhinno hoti. Bhinnāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā.

"Pajjena katena attanā, (sabhiyāti bhagavā) Parinibbānagato vitiṇṇakaṅkho; Vibhavañca bhavañca vippahāya, Vusitavā khīṇapunabbhavo sa bhikkhū"ti.

Santo ca bhikkhu abhinibbutattoti rāgassa nibbāpitattā abhinibbutatto, dosassa nibbāpitattā abhinibbutatto, mohassa nibbāpitattā abhinibbutatto, kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa ... sabbakilesānaṃ ... sabbaduccaritānaṃ ... sabbadarathānaṃ ... sabbapariḷāhānaṃ ... sabbasantāpānaṃ ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ nibbāpitattā abhinibbutattoti—santo ca bhikkhu abhinibbutatto.

Itihanti sīlesu akatthamānoti. Itīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatā metaṃ—itihanti. Sīlesu akatthamānoti. Idhekacco katthī hoti vikatthī. So katthati vikatthati. Ahamasmi sīlasampannoti vā, vatasampannoti vā, sīlabbatasampannoti vā, jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā katthati vikatthati. Evaṃ na katthati na vikatthati. Katthanā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—itihanti sīlesu akatthamāno.

Tamariyadhammaṃ kusalā vadantīti. Kusalāti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojjhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā, te kusalā evaṃ vadanti— "ariyānaṃ eso dhammo, neso dhammo anariyānaṃ; paṇḍitānaṃ eso dhammo, neso dhammo bālānaṃ; sappurisānaṃ eso dhammo, neso dhammo asappurisānan"ti. Evaṃ vadanti, ariyānaṃ evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti— tamariyadhammaṃ kusalā vadanti.

Yassussadā natthi kuhiñci loketi. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Ussadāti sattussadā—rāgussado, dosussado, mohussado, mānussado, diṭṭhussado, kilesussado, kammussado. Yassime ussadā natthi na santi

na vijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā. Kuhiñcīti kuhiñci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vā. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloketi— yassussadā natthi kuhiñci loke.

Tenāha bhagavā—

"Santo ca bhikkhu abhinibbutatto, Itihanti sīlesu akatthamāno;
Tamariyadhammaṃ kusalā vadanti, Yassussadā natthi kuhiñci loke"ti.

Pakappitā saṅkhatā yassa dhammā, Purakkhatā santi avīvadātā;
Yadattani passati ānisaṃsaṃ, Taṃ nissito kuppapaṭiccasantiṃ.

Pakappitā saṅkhatā yassa dhammāti. Pakappanāti dve pakappanā—taṇhāpakappanā ca diṭṭhipakappanā ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpakappanā ... pe ... ayaṃ diṭṭhipakappanā. Saṅkhatāti saṅkhatā abhisaṅkhatā saṇṭhapitātipi—saṅkha Atha vā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammātipi— saṅkhatā. Yassāti diṭṭhigatikassa. Dhammā vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatānīti—pakappitā saṅkhatā yassa dhammā.

Purakkhatā santi avīvadātāti. Purakkhatāti dve purekkhārā—taṇhāpurekkhāro ca diṭṭhipurekkhāro ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpurekkhāro ... pe ... ayaṃ diṭṭhipurekkhāro. Tassa taṇhāpurekkhāro appahīno, diṭṭhipurekkhāro appaṭinissaṭṭho. Tassa taṇhāpurekkhārassa appahīnattā, diṭṭhipurekkhārassa appaṭinissaṭṭhattā so taṇhaṃ vā diṭṭhiṃ vā purato katvā carati taṇhādhajo taṇhāketu taṇhādhipateyyo, diṭṭhidhajo diṭṭhiketu diṭṭhādhipateyyo, taṇhāya vā diṭṭhiyā vā parivārito caratīti—purakkhatā. Santīti santi saṃvijjanti atthi upalabbhanti. Avīvadātāti avevadātā avodātā aparisuddhā saṃkiliṭṭhā saṃkilesikāti—purakkhatā santi avīvadātā.

Yadattani passati ānisaṃsanti. Yadattanīti yaṃ attani. Attā vuccati diṭṭhigataṃ. Attano diṭṭhiyā dve ānisaṃse passati—diṭṭhadhammikañca ānisaṃsaṃ, samparāyikañca ānisaṃsaṃ. Katamo diṭṭhiyā diṭṭhadhammiko ānisaṃso? Yaṃdiṭṭhiko satthā hoti, taṃdiṭṭhikā sāvakā honti. Taṃdiṭṭhikaṃ satthāraṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti apacitiṃ karonti. Labhati ca tatonidānaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ—ayaṃ diṭṭhiyā diṭṭhadhammiko ānisaṃso. Katamo diṭṭhiyā samparāyiko ānisaṃso? Ayaṃ diṭṭhi alaṃ nāgattāya vā supaṇṇattāya vā yakkhattāya vā asur-

attāya vā gandhabbattāya vā mahārājattāya vā indattāya vā brahmattāya vā devattāya vā. Ayaṃ diṭṭhi suddhiyā visuddhiyā parisuddhiyā, muttiyā vimuttiyā parimuttiyā. Imāya diṭṭhiyā sujjhanti visujjhanti parisujjhanti muccanti vimuccanti parimuccanti. Imāya diṭṭhiyā sujjhissāmi visujjhissāmi parisujjhissāmi, muccissāmi vimuccissāmi parimuccissāmīti āyatiṃ phalapāṭikaṅkhī hoti—ayaṃ diṭṭhiyā samparāyiko ānisaṃso. Attano diṭṭhiyā ime dve ānisaṃse passati dakkhati oloketi nijjhāyati upaparikkhatīti—yadattani passati ānisaṃsaṃ.

Taṃ nissito kuppapaṭiccasantinti. Tisso santiyo—accantasanti, tadaṅgasanti, sammutisanti. Katamā accantasanti? Accantasanti vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ayaṃ accantasanti. Katamā tadaṅgasanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa nīvaraṇā santā honti; dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā santā honti; tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti santā hoti; catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa sukhadukkhā santā honti; ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā paṭighasaññā nānattasaññā santā hoti; viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā santā hoti; ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā santā hoti; nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā santā hoti. Ayaṃ tadaṅgasanti. Katamā sammutisanti? Sammutisantiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni diṭṭhisantiyo. Api ca sammutisanti imasmiṃ atthe adhippetā santīti. Taṃ nissito kuppapaṭiccasantinti. Kuppasantiṃ pakuppasantiṃ eritasantiṃ sameritasantiṃ calitasantiṃ ghaṭṭitasantiṃ kappitasantiṃ pakappitasantiṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ, santiṃ nissito asito allīno upagato ajjhosito adhimuttoti—taṃ nissito kuppapaṭiccasantiṃ.

Tenāha bhagavā—

"Pakappitā saṅkhatā yassa dhammā, Purakkhatā santi avīvadātā;
Yadattani passati ānisaṃsaṃ, Taṃ nissito kuppapaṭiccasantin"ti.

Diṭṭhīnivesā na hi svātivattā, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ;
Tasmā naro tesu nivesanesu, Nirassatī ādiyatī ca dhammaṃ.

Diṭṭhīnivesā na hi svātivattāti. Diṭṭhīnivesāti "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti abhinivesaparāmāso diṭṭhinivesanaṃ. "Asas-

sato loko ... antavā loko ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti abhinivesaparāmāso diṭṭhinivesananti. Diṭṭhīnivesā na hi svātivattāti diṭṭhinivesā na hi svātivattā durativattā duttarā duppatarā dussamatikkamā dubbinivattāti—diṭṭhīnivesā na hi svātivattā.

Dhammesu niccheyya samuggahītanti. Dhammesūti dvāsaṭṭhidiṭṭhigatesu. Niccheyyāti nicchinitvā vinicchinitvā vicinitvā pavicinitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Samuggahītanti nivesanesu odhiggāho bilaggāho varaggāho koṭṭhāsaggāho uccayaggāho samuccayaggāho. Idaṃ saccaṃ tacchaṃ tathaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītanti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttanti—dhammesu niccheyya samuggahītaṃ.

Tasmā naro tesu nivesanesūti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānaṃ. Naroti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Tesu nivesanesūti tesu diṭṭhinivesanesūti—tasmā naro tesu nivesanesu.

Nirassatī ādiyatī ca dhammanti. Nirassatīti dvīhi kāraṇehi nirassati—paravicchindanāya vā nirassati, anabhisambhuṇanto vā nirassati. Kathaṃ paravicchindanāya nirassati? Paro vicchindeti—so satthā na sabbaññū, dhammo na svākkhāto, gaṇo na suppaṭipanno, diṭṭhi na bhaddikā, paṭipadā na supaññattā, maggo na niyyāniko, natthettha suddhi vā visuddhi vā parisuddhi vā mutti vā vimutti vā parimutti vā, natthettha sujjhanti vā visujjhanti vā parisujjhanti vā muccanti vā vimuccanti vā parimuccanti vā, hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittāti—evaṃ paro vicchindeti. Evaṃ vicchindiyamāno satthāraṃ nirassati, dhammakkhānaṃ nirassati, gaṇaṃ nirassati, diṭṭhiṃ nirassati, paṭipadaṃ nirassati, maggaṃ nirassati. Evaṃ paravicchindanāya nirassati. Kathaṃ anabhisambhuṇanto nirassati? Sīlaṃ anabhisambhuṇanto sīlaṃ nirassati, vataṃ anabhisambhuṇanto vataṃ nirassati, sīlabbataṃ anabhisambhuṇanto sīlabbataṃ nirassati. Evaṃ anabhisambhuṇanto nirassati. Ādiyatī ca dhammanti. Satthāraṃ gaṇhāti, dhammakkhānaṃ gaṇhāti, gaṇaṃ gaṇhāti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, paṭipadaṃ gaṇhāti, maggaṃ gaṇhāti parāmasati abhinivisatīti—nirassatī ādiyatī

ca dhammaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Diṭṭhīnivesā na hi svātivattā, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Tasmā naro tesu nivesanesu, Nirassatī ādiyatī ca dhamman"ti.

Dhonassa hi natthi kuhiñci loke, Pakappitā diṭṭhi bhavābhavesu; Māyañca mānañca pahāya dhono, Sa kena gaccheyya anūpayo so.

Dhonassa hi natthi kuhiñci loke pakappitā diṭṭhi bhavābhavesūti. Dhonoti. Dhonā vuccati paññā—yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūri medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Kiṃkāraṇā dhonā vuccati paññā? Tāya paññāya kāyaduccaritaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca; vacīduccaritaṃ ... manoduccaritaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca; rāgo dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca; doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca; issā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca; macchariyaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca; māyā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca; sāṭheyyaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca; thambho dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca; sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca; sabbe kilesā, sabbe duccaritā, sabbe darathā, sabbe pariḷāhā, sabbe santāpā, sabbākusalābhisaṅkhārā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Taṃkāraṇā dhonā vuccati paññā.

Atha vā sammādiṭṭhiyā micchādiṭṭhi dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca; sammāsaṅkappena micchāsaṅkappo dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca; sammāvācāya micchāvācā dhutā ca dhotā ca ... pe ... sammākammantena micchākammanto dhuto ca ... sammāājīvena micchāājīvo dhuto ca ... sammāvāyāmena micchāvāyāmo dhuto ca ... sammāsatiyā micchāsati dhutā ca ... sammāsamādhinā micchāsamādhi dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca; sammāñāṇena micchāñāṇaṃ dhutaṃ ca ... sammāvimuttiyā micchāvimutti dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca.

Atha vā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena sabbe kilesā, sabbe duccaritā, sabbe darathā, sabbe pariḷāhā, sabbe santāpā, sabbākusalābhisaṅkhārā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Arahā imehi dhoneyyehi dhammehi upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato; tasmā arahā dhono. So dhutarāgo dhutapāpo dhutakileso dhutapariḷāhoti—dhono. Kuhiñcīti kuhiñci kimhici katthaci ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ajjhattabahiddhā vā. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloke.

Pakappitāti dve pakappanā—taṇhāpakappanā ca diṭṭhipakappanā ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpakappanā ... pe ... ayaṃ diṭṭhipakappanā. Bhavābhavesūti bhavābhave kammabhave punabbhave kāmabhave, kammabhave kāmabhave punabbhave rūpabhave, kammabhave rūpabhave punabbhave arūpabhave, kammabhave arūpabhave punabbhave punappunabbhave punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā. Dhonassa hi natthi kuhiñci loke pakappitā diṭṭhi bhavābhavesūti dhonassa kuhiñci loke bhavābhavesu ca kappitā pakappitā abhisaṅkhatā saṇṭhapitā diṭṭhi natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti— dhonassa hi natthi kuhiñci loke pakappitā diṭṭhi bhavābhavesu.

Māyañca mānañca pahāya dhonoti. Māyā vuccati vañcanikā cariyā. Idhekacco kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā tassa paṭicchādanahetu pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati—"mā maṃ jaññā"ti icchati, "mā maṃ jaññā"ti saṅkappeti, "mā maṃ jaññā"ti vācaṃ bhāsati, "mā maṃ jaññā"ti kāyena parakkamati. Yā evarūpā māyā māyāvitā accasarā vañcanā nikati nikiraṇā pariharaṇā gūhanā parigūhanā chādanā paricchādanā anuttānikammaṃ anāvikammaṃ vocchādanā pāpakiriyā, ayaṃ vuccati māyā.

Mānoti ekavidhena māno—yā cittassa unnati. Duvidhena māno—attukkaṃsanamāno, paravambhanamāno. Tividhena māno—"seyyohamasmī"ti māno, "sadisohamasmī"ti māno, "hīnohamasmī"ti māno. Catubbidhena māno—lābhena mānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, pasaṃsāya mānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti. Pañcavidhena māno— "lābhimhi manāpikānaṃ rūpānan"ti mānaṃ janeti, "lābhimhi manāpikānaṃ saddānaṃ ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānan"ti mā-

naṃ janeti. Chabbidhena māno— cakkhusampadāya mānaṃ janeti, sotasampadāya ... ghānasampadāya ... jivhāsampadāya ... kāyasampadāya ... manosampadāya mānaṃ janeti. Sattavidhena māno—māno, atimāno, mānātimāno, omāno, adhimāno, asmimāno, micchāmāno. Aṭṭhavidhena māno—lābhena mānaṃ janeti, alābhena omānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, ayasena omānaṃ janeti, pasaṃsāya mānaṃ janeti, nindāya omānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti, dukkhena omānaṃ janeti. Navavidhena māno—seyyassa seyyohamasmīti māno, seyyassa sadisohamasmīti māno, seyyassa hīnohamasmīti māno, sadisassa seyyohamasmīti māno, sadisassa sadisohamasmīti māno, sadisassa hīnohamasmīti māno, hīnassa seyyohamasmīti māno, hīnassa sadisohamasmīti māno, hīnassa hīnohamasmīti māno. Dasavidhena māno—idhekacco mānaṃ janeti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati māno. Māyañca mānañca pahāya dhonoti. Dhono māyañca mānañca pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti—māyañca mānañca pahāya dhono.

Sa kena gaccheyya anūpayo soti. Upayāti dve upayā—taṇhūpayo ca diṭṭhūpayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhūpayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhūpayo. Tassa taṇhūpayo pahīno, diṭṭhūpayo paṭinissaṭṭho. Taṇhūpayassa pahīnattā, diṭṭhūpayassa paṭinissaṭṭhattā anūpayo puggalo kena rāgena gaccheyya, kena dosena gaccheyya, kena mohena gaccheyya, kena mānena gaccheyya, kāya diṭṭhiyā gaccheyya, kena uddhaccena gaccheyya, kāya vicikicchāya gaccheyya, kehi anusayehi gaccheyya—rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā. Te abhisaṅkhārā pahīnā. Abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyo kena gaccheyya— nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi, yena gaccheyyāti—sa kena gaccheyya anūpayo so.

Tenāha bhagavā—

"Dhonassa hi natthi kuhiñci loke, Pakappitā diṭṭhi bhavābhavesu;
Māyañca mānañca pahāya dhono, Sa kena gaccheyya anūpayo so"ti.

Upayo hi dhammesu upeti vādaṃ, Anūpayaṃ kena kathaṃ vadeyya;
Attā nirattā na hi tassa atthi, Adhosi so diṭṭhimidheva sabbaṃ.

Upayo hi dhammesu upeti vādanti. Upayāti dve upayā—taṇhūpayo ca diṭṭhūpayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhūpayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhūpayo. Tassa taṇhūpayo appahīno, diṭṭhūpayo appaṭinissaṭṭho. Taṇhūpayassa appahīnattā, diṭṭhūpayassa appaṭinissaṭṭhattā dhammesu vādaṃ upeti—rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā. Te abhisaṅkhārā appahīnā. Abhisaṅkhārānaṃ appahīnattā gatiyā vādaṃ upeti. Nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā vādaṃ upeti upagacchati gaṇhāti parāmasati abhinivisatīti—upayo hi dhammesu upeti vādaṃ.

Anūpayaṃ kena kathaṃ vadeyyāti. Upayāti dve upayā—taṇhūpayo ca diṭṭhūpayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhūpayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhūpayo. Tassa taṇhūpayo pahīno, diṭṭhūpayo paṭinissaṭṭho. Taṇhūpayassa pahīnattā, diṭṭhūpayassa paṭinissaṭṭhattā anūpayaṃ puggalaṃ kena rāgena vadeyya, kena dosena vadeyya, kena mohena vadeyya, kena mānena vadeyya, kāya diṭṭhiyā vadeyya, kena uddhaccena vadeyya, kāya vicikicchāya vadeyya, kehi anusayehi vadeyya—rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā. Te abhisaṅkhārā pahīnā. Abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyo kena vadeyya—nerayikoti vā ... pe ... nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi, paccayo natthi, kāraṇaṃ natthi, yena vadeyya katheyya bhaṇeyya dīpayeyya vohareyyāti—anūpayaṃ kena kathaṃ vadeyya.

Attā nirattā na hi tassa atthīti. Attāti attānudiṭṭhi natthi. Nirattāti ucchedadiṭṭhi natthi. Attāti gahitaṃ natthi. Nirattāti muñcitabbaṃ natthi. Yassatthi gahitaṃ, tassatthi muñcitabbaṃ; yassatthi muñcitabbaṃ, tassatthi gahitaṃ. Gahaṇaṃ muñcanā samatikkanto arahā buddhiparihānivītivatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo gataddho gatadiso jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti—attā nirattā na hi tassa atthi.

Adhosi so diṭṭhimidheva sabbanti tassa dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni

samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇaggina daḍḍhāni. So sabbadiṭṭhigataṃ idheva adhosi dhuni sandhuni niddhuni pajahi vinodesi byantiṃ akāsi anabhāvaṃ gamesīti—adhosi so diṭṭhimidheva sabbaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Upayo hi dhammesu upeti vādaṃ, Anūpayaṃ kena kathaṃ vadeyya; Attā nirattā na hi tassa atthi, Adhosi so diṭṭhimidheva sabban"ti.

Duṭṭhaṭṭhakasuttaniddeso tatiyo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

2. Guhaṭṭhakasuttaniddesa

Atha guhaṭṭhakasuttaniddesaṃ vakkhati—

Satto guhāyaṃ bahunābhichanno, Tiṭṭhaṃ naro mohanasmiṃ pagāḷho; Dūre vivekā hi tathāvidho so, Kāmā hi loke na hi suppahāyā.

Satto guhāyaṃ bahunābhichannoti. Sattoti hi kho vuttaṃ, api ca guhā tāva vattabbā. Guhā vuccati kāyo. Kāyoti vā guhāti vā dehoti vā sandehoti vā nāvāti vā rathoti vā dhajoti vā vammikoti vā nagaranti vā nīḷanti vā kuṭīti vā gaṇḍoti vā kumbhoti vā nāgoti vā kāyassetaṃ adhivacanaṃ. Satto guhāyanti guhāyaṃ satto visatto āsatto laggo laggito palibuddho. Yathā bhittikhile vā nāgadante vā gaṇḍaṃ sattaṃ visattaṃ āsattaṃ laggaṃ laggitaṃ palibuddhaṃ; evamevaṃ guhāyaṃ satto visatto āsatto laggo laggito palibuddho. Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Rūpe kho, rādha, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, tatra satto tatra visatto; tasmā sattoti vuccati. Vedanāya kho, rādha ... pe ... saññāya kho, rādha ... saṅkhāresu kho, rādha ... viññāṇe kho, rādha, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, tatra satto tatra visatto; tasmā sattoti vuccati. Sattoti lagganādhivacanan"ti—satto guhāyaṃ. Bahunābhichannoti bahukehi kilesehi channo, rāgena channo dosena channo mohena channo kodhena channo upanāhena channo makkhena channo paḷāsena channo issāya channo macchariyena channo māyāya channo sāṭheyyena channo thambhena channo sārambhena channo mānena channo atimānena channo madena channo pamādena channo— sabbakilesehi ... sabbaduccaritehi ... sabbadarathehi ... sabbapariḷāhehi ... sabbasantāpehi ... sabbākusalāb-

hisaṅkhārehi channo vichanno ucchanno āvuto nivuto ovuto pihito paṭicchanno paṭikujjitoti—satto guhāyaṃ bahunābhichanno.

Tiṭṭhaṃ naro mohanasmiṃ pagāḷhoti tiṭṭhanto naro ratto rāgavasena tiṭṭhati, duṭṭho dosavasena tiṭṭhati, mūḷho mohavasena tiṭṭhati, vinibaddho mānavasena tiṭṭhati, parāmaṭṭho diṭṭhivasena tiṭṭhati, vikkhepagato uddhaccavasena tiṭṭhati, aniṭṭhaṅgato vicikicchāvasena tiṭṭhati, thāmagato anusayavasena tiṭṭhati. Evampi tiṭṭhaṃ naro.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Santi, bhikkhave, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhatī"ti. Evampi tiṭṭhaṃ naro.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" rūpūpayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭhati, rūpārammaṇaṃ rūpapatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjati. Vedanūpayaṃ vā, bhikkhave ... saññūpayaṃ ... saṅkhārūpayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭhati, saṅkhārārammaṇaṃ saṅkhārapatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjatī"ti. Evampi tiṭṭhaṃ naro.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—" kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassāvakkanti. Yattha atthi nāmarūpassāvakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sarajaṃ saupāyāsanti vadāmī"ti. Evampi tiṭṭhaṃ naro.

"Phasse ce, bhikkhave, āhāre ... pe ... manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre ... viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassāvakkanti. Yattha atthi nāmarūpassāvakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi

āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sarajaṃ saupāyāsanti vadāmī"ti. Evampi tiṭṭhaṃ naro.

Mohanasmiṃ pagāḷhoti. Mohanā vuccanti pañca kāmaguṇā. Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā; sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Kiṃ kāraṇā mohanā vuccanti pañca kāmaguṇā? Yebhuyyena devamanussā pañcasu kāmaguṇesu muyhanti sammuyhanti sampamuyhanti, mūḷhā sammūḷhā sampamūḷhā avijjāya andhīkatā āvutā nivutā ovutā pihitā paṭicchannā paṭikujjitā, taṃ kāraṇā mohanā vuccanti pañca kāmaguṇā. Mohanasmiṃ pagāḷhoti mohanasmiṃ pagāḷho ogāḷho ajjhogāḷho nimuggoti—tiṭṭhaṃ naro mohanasmiṃ pagāḷho.

Dūre vivekā hi tathāvidho soti. Vivekāti tayo vivekā—kāyaviveko, cittaviveko, upadhiviveko. Katamo kāyaviveko? Idha bhikkhu vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Kāyena vivitto viharati. So eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti. Ayaṃ kāyaviveko.

Katamo cittaviveko? Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa nīvaraṇehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pītiyā cittaṃ vivittaṃ hoti. Catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa sukhadukkhehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti. Viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti. Ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññāya cittaṃ vivittaṃ hoti. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhiyā vicikicchāya sīlabbataparāmāsā diṭṭhānusayā vicikicchānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Sakadāgāmissa oḷārikā kāmarāgasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Anāgāmissa anusahagatā kāmarā-

gasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Arahato rūpārūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā, tadekaṭṭhehi ca kilesehi bahiddhā ca sabbanimittehi cittaṃ vivittaṃ hoti. Ayaṃ cittaviveko.

Katamo upadhiviveko? Upadhi vuccanti kilesā ca khandhā ca abhisaṅkhārā ca. Upadhiviveko vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ayaṃ upadhiviveko. Kāyaviveko ca vivekaṭṭhakāyānaṃ nekkhammābhiratānaṃ, cittaviveko ca parisuddhacittānaṃ paramavodānappattānaṃ, upadhiviveko ca nirūpadhīnaṃ puggalānaṃ visaṅkhāragatānaṃ.

Dūre vivekā hīti. Yo so evaṃ guhāyaṃ satto, evaṃ bahukehi kilesehi channo, evaṃ mohanasmiṃ pagāḷho, so kāyavivekāpi dūre, cittavivekāpi dūre, upadhivivekāpi dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā anāsanne vivekaṭṭhe. Tathāvidhoti tādiso tassaṇṭhito tappakāro tappaṭibhāgo yo so mohanasmiṃ pagāḷhoti—dūre vivekā hi tathāvidho so.

Kāmā hi loke na hi suppahāyāti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca. Katame vatthukāmā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā, attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā, khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ suvaṇṇaṃ, gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, yaṃ kiñci rajanīyaṃ vatthu—vatthukāmā. Api ca atītā kāmā anāgatā kāmā paccuppannā kāmā, ajjhattā kāmā bahiddhā kāmā ajjhattabahiddhā kāmā, hīnā kāmā majjhimā kāmā paṇītā kāmā, āpāyikā kāmā mānusikā kāmā dibbā kāmā paccupaṭṭhitā kāmā, nimmitā kāmā animmitā kāmā paranimmitā kāmā, pariggahitā kāmā apariggahitā kāmā, mamāyitā kāmā amamāyitā kāmā, sabbepi kāmāvacarā dhammā, sabbepi rūpāvacarā dhammā, sabbepi arūpāvacarā dhammā, taṇhāvatthukā taṇhārammaṇā kāmanīyaṭṭhena rajanīyaṭṭhena madanīyaṭṭhena kāmā. Ime vuccanti vatthukāmā.

Katame kilesakāmā? Chando kāmo rāgo kāmo chandarāgo kāmo, saṅkappo kāmo rāgo kāmo saṅkapparāgo kāmo, yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasneho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kā-

macchandanīvaraṇaṃ.

"Addasaṃ kāma te mūlaṃ, Saṅkappā kāma jāyasi; Na taṃ saṅkappayissāmi, Evaṃ kāma na hehisī"ti.—

Ime vuccanti kilesakāmā. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke, khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Kāmā hi loke na hi suppahāyāti. Kāmā hi loke duppahāyā duccajjā duppariccajjā dunnimmadayā dunniveṭhayā dubbiniveṭhayā duttarā duppatarā dussamatikkamā dubbinivattāti—kāmā hi loke na hi suppahāyā.

Tenāha bhagavā—

"Satto guhāyaṃ bahunābhichanno, Tiṭṭhaṃ naro mohanasmiṃ pagāḷho; Dūre vivekā hi tathāvidho so, Kāmā hi loke na hi suppahāyā"ti.

Icchānidānā bhavasātabaddhā, Te duppamuñcā na hi aññamokkhā; Pacchā pure vāpi apekkhamānā, Ime va kāme purime va jappaṃ.

Icchānidānā bhavasātabaddhāti. Icchā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandirāgo, cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko, ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā, suttaṃ visaṭā āyūhinī dutiyā paṇidhi bhavanetti, vanaṃ vanatho sandhavo sneho apekkhā paṭibandhu, āsā āsīsanā āsīsitattaṃ, rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā, lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā, jappā pajappā abhijappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañchikatā sādhukamyatā, adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā, kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā, rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā, rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā, ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ bandhanaṃ, upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ, dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo, taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Icchānidānāti icchānidānakā icchāhetukā icchāpaccayā icchākāraṇā icchāpabhavāti—icchānidānā.

Bhavasātabaddhāti. Ekaṃ bhavasātaṃ—sukhā vedanā. Dve bhavasātāni—su ca vedanā iṭṭhañca vatthu. Tīṇi bhavasātāni—yobbaññaṃ, ārogyaṃ, jīvitaṃ. Cattāri bhavasātāni— lābho, yaso, pasaṃsā, sukhaṃ. Pañca bhavasātāni—manāpikā rūpā, manāpikā saddā, manāpikā gandhā,

manāpikā rasā, manāpikā phoṭṭhabbā. Cha bhavasātāni— cakkhusampadā, sotasampadā, ghānasampadā, jivhāsampadā, kāyasampadā, manosampadā. Bhavasātabaddhā, sukhāya vedanāya sātabaddhā, iṭṭhasmiṃ vatthusmiṃ baddhā, yobbaññe baddhā, ārogye baddhā, jīvite baddhā, lābhe baddhā, yase baddhā, pasaṃsāyaṃ baddhā, sukhe baddhā, manāpikesu rūpesu baddhā, saddesu ... gandhesu ... rasesu ... manāpikesu phoṭṭhabbesu baddhā, cakkhusampadāya baddhā, sota ... ghāna ... jivhā ... kāya ... manosampadāya baddhā, vibaddhā ābaddhā laggā laggitā palibaddhāti—icchānidānā bhavasātabaddhā.

Te duppamuñcā na hi aññamokkhāti te vā bhavasātavatthū duppamuñcā, sattā vā etto dummocayā. Kathaṃ te bhavasātavatthū duppamuñcā? Sukhā vedanā duppamuñcā, iṭṭhaṃ vatthu duppamuñcaṃ, yobbaññaṃ duppamuñcaṃ, ārogyaṃ duppamuñcaṃ, jīvitaṃ duppamuñcaṃ, lābho duppamuñco, yaso duppamuñco, pasaṃsā duppamuñcā, sukhaṃ duppamuñcaṃ, manāpikā rūpā duppamuñcā, manāpikā saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā duppamuñcā, cakkhusampadā duppamuñcā, sota ... ghāna ... jivhā ... kāya ... manosampadā duppamuñcā dummocayā duppamocayā dunniveṭhayā dubbiniveṭhayā, duttarā duppatarā dussamatikkamā dubbinivattā. Evaṃ te bhavasātavatthū duppamuñcā.

Kathaṃ sattā etto dummocayā? Sukhāya vedanāya sattā dummocayā, iṭṭhasmā vatthusmā dummocayā, yobbaññā dummocayā, ārogyā dummocayā, jīvitā dummocayā, lābhā dummocayā, yasā dummocayā, pasaṃsāya dummocayā, sukhā dummocayā, manāpikehi rūpehi dummocayā, manāpikehi saddehi ... gandhehi ... rasehi ... phoṭṭhabbehi dummocayā, cakkhusampadāya dummocayā, sota ... ghāna ... jivhā ... kāya ... manosampadāya dummocayā duruddharā, dussamuddharā dubbuṭṭhāpayā dussamuṭṭhāpayā dunniveṭhayā dubbiniveṭhayā duttarā duppatarā dussamatikkamā dubbinivattā. Evaṃ sattā etto dummocayāti—te duppamuñcā.

Na hi aññamokkhāti te attanā palipapalipannā na sakkonti paraṃ palipapalipannaṃ uddharituṃ. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" so vata, cunda, attanā palipapalipanno paraṃ palipapalipannaṃ uddharissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vata, cunda, attanā adanto avinīto aparinibbuto paraṃ damessati vinessati parinibbāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vij-

jatī”ti. Evampi na hi aññamokkhā.

Atha vā natthaññо koci mocetā. Te yadi muñceyyuṃ, sakena thāmena sakena balena sakena vīriyena sakena parakkamena sakena purisathāmena sakena purisabalena sakena purisavīriyena sakena purisaparakkamena attanā sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ dhammānudhammapaṭipadaṃ paṭipajjamānā muñceyyunti. Evampi na hi aññamokkhā.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—

“Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya, Kathaṃkathiṃ dhotaka kiñci loke; Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamāno, Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresī”ti.

Evampi na hi aññamokkhā.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—

“Attanā hi kataṃ pāpaṃ, attanā saṅkilissati; Attanā akataṃ pāpaṃ, attanāva visujjhati; Suddhī asuddhi paccattaṃ, nāñño aññaṃ visodhaye”ti.

Evampi na hi aññamokkhā.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—“ evamevaṃ kho, brāhmaṇa, tiṭṭhateva nibbānaṃ, tiṭṭhati nibbānagāmī maggo, tiṭṭhāmahaṃ samādapetā. Atha ca pana mama sāvakā mayā evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā appekacce accantaniṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti, ekacce nārādhenti. Ettha kyāhaṃ, brāhmaṇa, karomi? Maggakkhāyī, brāhmaṇa, tathāgato. Maggaṃ buddho ācikkhati. Attanā paṭipajjamānā mucceyyun”ti. Evampi na hi aññamokkhāti—te duppamuñcā na hi aññamokkhā.

Pacchā pure vāpi apekkhamānāti. Pacchā vuccati anāgataṃ, pure vuccati atītaṃ. Api ca atītaṃ upādāya anāgatañca paccuppannañca pacchā, anāgataṃ upādāya atītañca paccuppannañca pure. Kathaṃ pure apekkhaṃ karoti? “Evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānan”ti tattha nandiṃ samannāneti. “Evaṃvedano ahosiṃ … evaṃsañño ahosiṃ … evaṃsaṅkhāro ahosiṃ … evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānan”ti tattha nandiṃ samannāneti. Evampi pure apekkhaṃ karoti.

Atha vā “iti me cakkhu ahosi atītamaddhānaṃ, iti rūpā”ti—tattha chandarāgapaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ. Chandarāgapaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati. Tadabhinandanto evampi pure apekkhaṃ karoti. “Iti me sotaṃ ahosi atītamaddhānaṃ, iti saddā”ti … pe … “iti me ghānaṃ ahosi atītamaddhānaṃ, iti gandhā”ti … “iti me jivhā ahosi

atītamaddhānaṃ, iti rasā"ti ... "iti me kāyo ahosi atītamaddhānaṃ, iti phoṭṭhabbā"ti ... "iti me mano ahosi atītamaddhānaṃ, iti dhammā"ti—tattha chandarāgapaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ. Chandarāgapaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati. Tadabhinandanto evampi pure apekkhaṃ karoti.

Atha vā yānissa tāni pubbe mātugāmena saddhiṃ hasitalapitakīḷitāni tadassādeti taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Evampi pure apekkhaṃ karoti.

Kathaṃ pacchā apekkhaṃ karoti? "Evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan"ti tattha nandiṃ samannāneti. "Evaṃvedano siyaṃ ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan"ti tattha nandiṃ samannāneti. Evampi pacchā apekkhaṃ karoti.

Atha vā "iti me cakkhu siyā anāgatamaddhānaṃ, iti rūpā"ti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ paṇidahati. Cetaso paṇidhānapaccayā tadabhinandati. Tadabhinandanto evampi pacchā apekkhaṃ karoti. "Iti me sotaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ, iti saddā"ti ... "iti me ghānaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ, iti gandhā"ti ... "iti me jivhā siyā anāgatamaddhānaṃ, iti rasā"ti ... "iti me kāyo siyā anāgatamaddhānaṃ, iti phoṭṭhabbā"ti ... "iti me mano siyā anāgatamaddhānaṃ, iti dhammā"ti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ paṇidahati. Cetaso paṇidhānapaccayā tadabhinandati. Tadabhinandanto evampi pacchā apekkhaṃ karoti.

Atha vā "imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā"ti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ paṇidahati. Cetaso paṇidhānapaccayā tadabhinandati. Tadabhinandanto evampi pacchā apekkhaṃ karotīti—pacchā pure vāpi apekkhamānā.

Ime va kāme purime va jappanti. Ime va kāmeti paccuppanne pañca kāmaguṇe icchantā sādiyantā patthayantā pihayantā abhijappantā. Purime va jappanti atīte pañca kāmaguṇe jappantā pajappantā abhijappantāti—ime va kāme purime va jappaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Icchānidānā bhavasātabaddhā, Te duppamuñcā na hi aññamokkhā;
Pacchā pure vāpi apekkhamānā, Ime va kāme purime va jappan"ti.

Kāmesu giddhā pasutā pamūḷhā, Avadāniyā te visame niviṭṭhā;
Dukkhūpanītā paridevayanti, Kiṃsū bhavissāma ito cutāse.

Kāmesu giddhā pasutā pamūḷhāti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Kilesakāmena vatthukāmesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhāti—kāmesu giddhā.

Pasutāti yepi kāme esanti gavesanti pariyesanti, taccaritā tabbahulā taggarukā, tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yepi taṇhāvasena rūpe esanti gavesanti pariyesanti ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... pe ... pariyesanti taccaritā tabbahulā taggarukā, tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yepi taṇhāvasena rūpe paṭilabhanti ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paṭilabhanti taccaritā tabbahulā taggarukā, tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yepi taṇhāvasena rūpe paribhuñjanti ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paribhuñjanti taccaritā tabbahulā taggarukā, tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yathā kalahakārako kalahapasuto, kammakārako kammapasuto, gocare caranto gocarapasuto, jhāyī jhānapasuto; evamevaṃ yepi kāme esanti gavesanti pariyesanti, taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yepi taṇhāvasena rūpe esanti gavesanti pariyesanti ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... pe ... pariyesanti taccaritā tabbahulā taggarukā tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yepi taṇhāvasena rūpe paṭilabhanti ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paṭilabhanti taccaritā tabbahulā taggarukā, tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā. Yepi taṇhāvasena rūpe paribhuñjanti ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe paribhuñjanti taccaritā tabbahulā taggarukā, tanninnā tappoṇā tappabbhārā tadadhimuttā tadadhipateyyā, tepi kāmapasutā.

Pamūḷhāti yebhuyyena devamanussā pañcasu kāmaguṇesu muyhanti sammuyhanti sampamuyhanti mūḷhā sammūḷhā sampamūḷhā avijjāya andhīkatā āvutā nivutā ovutā pihitā paṭicchannā paṭikujjitāti—kāmesu giddhā pasutā pamūḷhā.

Avadāniyā te visame niviṭṭhāti. Avadāniyāti avagacchantītipi avadāniyā,

maccharinopi vuccanti avadāniyā, buddhānaṃ sāvakānaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusiṭṭhiṃ nādiyantīti—avadāniyā. Kathaṃ avagacchantīti avadāniyā? Nirayaṃ gacchanti, tiracchānayoniṃ gacchanti, pettivisayaṃ gacchantīti, evaṃ avagacchantīti—avadāniyā. Kathaṃ maccharino vuccanti avadāniyā? Pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ macchariyaṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa, idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca khandhamacchariyampi macchariyaṃ, dhātumacchariyampi macchariyaṃ, āyatanamacchariyampi macchariyaṃ gāho. Idaṃ vuccati macchariyaṃ. Iminā macchariyena avadaññutāya samannāgatā janā pamattā. Evaṃ maccharino vuccanti avadāniyā. Kathaṃ buddhānaṃ sāvakānaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusiṭṭhiṃ nādiyantīti—avadāniyā? Buddhānaṃ sāvakānaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusiṭṭhiṃ na ādiyanti na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, anassavā avacanakarā paṭilomavuttino, aññeneva mukhaṃ karonti. Evaṃ buddhānaṃ sāvakānaṃ vacanaṃ byappathaṃ desanaṃ anusiṭṭhiṃ nādiyantīti avadāniyāti—avadāniyā.

Te visame niviṭṭhāti visame kāyakamme niviṭṭhā, visame vacīkamme niviṭṭhā, visame manokamme niviṭṭhā, visame pāṇātipāte niviṭṭhā, visame adinnādāne niviṭṭhā, visame kāmesumicchācāre niviṭṭhā, visame musāvāde niviṭṭhā, visamāya pisuṇāya vācāya ... visamāya pharusāya vācāya ... visame samphappalāpe ... visamāya abhijjhāya niviṭṭhā, visame byāpāde ... visamāya micchādiṭṭhiyā niviṭṭhā, visamesu saṅkhāresu niviṭṭhā, visamesu pañcasu kāmaguṇesu niviṭṭhā, visamesu pañcasu nīvaraṇesu niviṭṭhā viniviṭṭhā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā laggā laggitā palibuddhāti—avadāniyā te visame niviṭṭhā.

Dukkhūpanītā paridevayantīti. Dukkhūpanītāti dukkhappattā dukkhasampattā dukkhūpagatā, mārappattā mārasampattā mārūpagatā, maraṇappattā maraṇasampattā maraṇūpagatā. Paridevayantīti lapanti lālapanti, socanti kilamanti paridevanti urattāḷiṃ kandanti sammohaṃ āpajjantīti—dukkhūpanītā paridevayanti.

Kiṃsū bhavissāma ito cutāseti ito cutā kiṃ bhavissāma? Nerayikā bhavissāma, tiracchānayonikā bhavissāma, pettivisayikā bhavissāma,

manussā bhavissāma, devā bhavissāma, rūpī bhavissāma, arūpī bhavissāma, saññī bhavissāma, asaññī bhavissāma, nevasaññīnāsaññī bhavissāma, "bhavissāma nu kho mayaṃ anāgatamaddhānaṃ, nanu kho bhavissāma anāgatamaddhānaṃ, kiṃ nu kho bhavissāma anāgatamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho bhavissāma anāgatamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ bhavissāma nu kho mayaṃ anāgatamaddhānan"ti saṃsayapakkhandā vimatipakkhandā dveḷhakajātā lapanti lālapanti, socanti kilamanti paridevanti urattāḷiṃ kandanti sammohaṃ āpajjantīti—kiṃsū bhavissāma ito cutāse.

Tenāha bhagavā—

"Kāmesu giddhā pasutā pamūḷhā, Avadāniyā te visame niviṭṭhā;
Dukkhūpanītā paridevayanti, Kiṃsū bhavissāma ito cutāse"ti.

Tasmā hi sikkhetha idheva jantu, Yaṃ kiñci jaññā visamanti loke;
Na tassa hetū visamaṃ careyya, Appañhidaṃ jīvitamāhu dhīrā.

Tasmā hi sikkhetha idheva jantūti. Tasmāti taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā, etamādīnavaṃ sampassamāno kāmesūti— tasmā. Sikkhethāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā.

Katamā adhisīlasikkhā? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Khuddako sīlakkhandho, mahanto sīlakkhandho, sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mokkhaṃ pāmokkhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ adhisīlasikkhā.

Katamā adhicittasikkhā? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—"upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ adhicittasikkhā.

Katamā adhipaññāsikkhā? Idha bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato, ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā.

So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. "Ime āsavā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ adhipaññāsikkhā.

Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya, passanto sikkheyya, paccavekkhanto sikkheyya, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkheyya, saddhāya adhimuccanto sikkheyya, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkheyya, satiṃ upaṭṭhapento sikkheyya, cittaṃ samādahanto sikkheyya, paññāya pajānanto sikkheyya, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkheyya, pariññeyyaṃ parijānanto sikkheyya, pahātabbaṃ pajahanto sikkheyya, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkheyya, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyya.

Idhāti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvacane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane imasmiṃ attabhāve imasmiṃ manussaloke—tena vuccati idhāti. Jantūti satto naro ... pe ... manujoti—tasmā hi sikkhetha idheva jantu.

Yaṃ kiñci jaññā visamanti loketi. Yaṃ kiñcīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—yaṃ kiñcīti. Visamanti jaññāti visamaṃ kāyakammaṃ visamanti jāneyya, visamaṃ vacīkammaṃ visamanti jāneyya, visamaṃ manokammaṃ visamanti jāneyya, visamaṃ pāṇātipātaṃ visamoti jāneyya, visamaṃ adinnādānaṃ visamanti jāneyya, visamaṃ kāmesumicchācāraṃ visamoti jāneyya, visamaṃ musāvādaṃ visamoti jāneyya, visamaṃ pisuṇaṃ vācaṃ visamāti jāneyya, visamaṃ pharusaṃ vācaṃ visamāti jāneyya, visamaṃ samphappalāpaṃ visamoti jāneyya, visamaṃ abhijjhaṃ visamāti jāneyya, visamaṃ byāpādaṃ visamoti jāneyya, visamaṃ micchādiṭṭhiṃ visamāti jāneyya, visame saṅkhāre visamāti jāneyya, visame pañca kāmaguṇe visamāti jāneyya, visame pañca nīvaraṇe visamāti jāneyya ājāneyya vijāneyya paṭivijāneyya paṭivijjheyya. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—yaṃ kiñci jaññā visamanti loke.

Na tassa hetū visamaṃ careyyāti. Visamassa kāyakammassa hetu visamaṃ na careyya, visamassa vacīkammassa hetu visamaṃ na careyya,

visamassa manokammassa hetu visamaṃ na careyya, visamassa pāṇātipātassa hetu visamaṃ na careyya, visamassa adinnādānassa hetu visamaṃ na careyya, visamassa kāmesumicchācārassa hetu visamaṃ na careyya, visamassa musāvādassa hetu visamaṃ na careyya, visamāya pisuṇāya vācāya hetu visamaṃ na careyya, visamāya pharusāya vācāya hetu visamaṃ na careyya, visamassa samphappalāpassa hetu visamaṃ na careyya, visamāya abhijjhāya hetu visamaṃ na careyya, visamassa byāpādassa hetu visamaṃ na careyya, visamāya micchādiṭṭhiyā hetu visamaṃ na careyya, visamānaṃ saṅkhārānaṃ hetu visamaṃ na careyya, visamānaṃ pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ hetu visamaṃ na careyya, visamānaṃ pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ hetu visamaṃ na careyya, visamāya cetanāya hetu visamaṃ na careyya, visamāya patthanāya hetu visamaṃ na careyya, visamāya paṇidhiyā hetu visamaṃ na careyya na ācareyya na samācareyya na samādāya vatteyyāti—na tassa hetū visamaṃ careyya.

Appañhidaṃ jīvitamāhu dhīrāti. Jīvitanti āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ. Api ca dvīhi kāraṇehi appakaṃ jīvitaṃ—ṭhitiparittatāya vā appakaṃ jīvitaṃ, sarasaparittatāya vā appakaṃ jīvitaṃ. Kathaṃ ṭhitiparittatāya appakaṃ jīvitaṃ? Atīte cittakkhaṇe jīvittha, na jīvati na jīvissati; anāgate cittakkhaṇe jīvissati, na jīvati na jīvittha; paccuppanne cittakkhaṇe jīvati, na jīvittha na jīvissati.

"Jīvitaṃ attabhāvo ca, sukhadukkhā ca kevalā; Ekacittasamāyuttā, lahuso vattate khaṇo.

Cullāsītisahassāni, kappā tiṭṭhanti ye marū; Na tveva tepi jīvanti, dvīhi cittehi saṃyutā.

Ye niruddhā marantassa, tiṭṭhamānassa vā idha; Sabbepi sadisā khandhā, gatā appaṭisandhikā.

Anantarā ca ye bhaggā, ye ca bhaggā anāgatā; Tadantare niruddhānaṃ, vesamaṃ natthi lakkhaṇe.

Anibbattena na jāto, paccuppannena jīvati; Cittabhaggā mato loko, paññatti paramatthiyā.

Yathā ninnā pavattanti, chandena pariṇāmitā; Acchinnadhārā vattanti, saḷāyatanapaccayā.

Anidhānagatā bhaggā, puñjo natthi anāgate; Nibbattā ye ca tiṭṭhanti, āragge sāsapūpamā.

Nibbattānañca dhammānaṃ, bhaṅgo nesaṃ purakkhato; Palokadhammā tiṭṭhanti, purāṇehi amissitā.

Adassanato āyanti, Bhaṅgā gacchantyadassanaṃ; Vijjuppādova ākāse, Uppajjanti vayanti cā"ti.

Evaṃ ṭhitiparittatāya appakaṃ jīvitaṃ.

Kathaṃ sarasaparittatāya appakaṃ jīvitaṃ? Assāsūpanibandhaṃ jīvitaṃ, passāsūpanibandhaṃ jīvitaṃ, assāsapassāsūpanibandhaṃ jīvitaṃ, mahābhūtūpanibandhaṃ jīvitaṃ, kabaḷīkārāhārūpanibandhaṃ jīvitaṃ, usmūpanibandhaṃ jīvitaṃ, viññāṇūpanibandhaṃ jīvitaṃ. Mūlampi imesaṃ dubbalaṃ, pubbahetūpi imesaṃ dubbalā. Ye paccayā tepi dubbalā, yepi pabhāvikā tepi dubbalā. Sahabhūpi imesaṃ dubbalā, sampayogāpi imesaṃ dubbalā, sahajāpi imesaṃ dubbalā, yāpi payojikā sāpi dubbalā, aññamaññaṃ ime niccadubbalā, aññamaññaṃ anavaṭṭhitā ime. Aññamaññaṃ paripātayanti ime, aññamaññassa hi natthi tāyitā, na cāpi ṭhapenti aññamaññaṃ ime. Yopi nibbattako so na vijjati.

"Na ca kenaci koci hāyati, Gandhabbā ca ime hi sabbaso; Purimehi pabhāvikā ime, Yepi pabhāvikā te pure matā; Purimāpi ca pacchimāpi ca, Aññamaññaṃ na kadāci maddasaṃsū"ti.

Evaṃ sarasaparittatāya appakaṃ jīvitaṃ.

Api ca cātumahārājikānaṃ devānaṃ jīvitaṃ upādāya manussānaṃ appakaṃ jīvitaṃ parittakaṃ jīvitaṃ thokaṃ jīvitaṃ khaṇikaṃ jīvitaṃ lahukaṃ jīvitaṃ ittaraṃ jīvitaṃ anaddhanīyaṃ jīvitaṃ naciraṭṭhitikaṃ jīvitaṃ. Tāvatiṃsānaṃ devānaṃ ... pe ... yāmānaṃ devānaṃ ... tusitānaṃ devānaṃ ... nimmānaratīnaṃ devānaṃ ... paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ ... brahmakāyikānaṃ devānaṃ jīvitaṃ upādāya manussānaṃ appakaṃ jīvitaṃ parittakaṃ jīvitaṃ thokaṃ jīvitaṃ khaṇikaṃ jīvitaṃ lahukaṃ jīvitaṃ ittaraṃ jīvitaṃ anaddhanīyaṃ jīvitaṃ naciraṭṭhitikaṃ jīvitaṃ.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Appamidaṃ, bhikkhave, manussānaṃ āyu. Gamaniyo samparāyo mantāya boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. Yo, bhikkhave, ciraṃ jīvati so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo.

Appamāyu manussānaṃ, hīḷeyya naṃ suporiso; Careyyādittasīsova, natthi maccussanāgamo.

Accayanti ahorattā, jīvitaṃ uparujjhati; Āyu khiyyati maccānaṃ, kunnadīnaṃva odakan"ti.

Appañhidaṃ jīvitamāhu dhīrāti. Dhīrāti dhīrā, dhitimāti dhīrā, dhitisampannāti dhīrā, dhīkatapāpāti dhīrā. Dhī vuccati paññā. Yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūri medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi, tāya paññāya samannāgatattā dhīrā. Api ca khandhadhīrā dhātudhīrā āyatanadhīrā, paṭiccasamuppādadhīrā satipaṭṭhānadhīrā sammappadhānadhīrā iddhipādadhīrā, indriyadhīrā baladhīrā bojjhaṅgadhīrā maggadhīrā phaladhīrā nibbānadhīrā. Te dhīrā evamāhaṃsu—"manussānaṃ appakaṃ jīvitaṃ, parittakaṃ jīvitaṃ, thokaṃ jīvitaṃ, khaṇikaṃ jīvitaṃ, lahukaṃ jīvitaṃ, ittaraṃ jīvitaṃ, anaddhanīyaṃ jīvitaṃ, naciraṭṭhitikaṃ jīvitan"ti. Evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—appañhidaṃ jīvitamāhu dhīrā.

Tenāha bhagavā—

"Tasmā hi sikkhetha idheva jantu, Yaṃ kiñci jaññā visamanti loke; Na tassa hetū visamaṃ careyya, Appañhidaṃ jīvitamāhu dhīrā"ti.

Passāmi loke pariphandamānaṃ, Pajaṃ imaṃ taṇhagataṃ bhavesu; Hīnā narā maccumukhe lapanti, Avītataṇhāse bhavābhavesu.

Passāmi loke pariphandamānanti. Passāmīti maṃsacakkhunāpi passāmi, dibbacakkhunāpi passāmi, paññācakkhunāpi passāmi, buddhacakkhunāpi passāmi, samantacakkhunāpi passāmi dakkhāmi olokemi nijjhāyāmi upaparikkhāmi. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke.

Pariphandamānanti taṇhāphandanāya phandamānaṃ, diṭṭhiphandanāya phandamānaṃ, kilesaphandanāya phandamānaṃ, payogaphandanāya phandamānaṃ, vipākaphandanāya phandamānaṃ, duccaritaphandanāya phandamānaṃ, rattaṃ rāgena phandamānaṃ, duṭṭhaṃ dosena phandamānaṃ, mūḷhaṃ mohena phandamānaṃ, vinibaddhaṃ mānena phandamānaṃ, parāmaṭṭhaṃ diṭṭhiyā phandamānaṃ, vikkhep-

agataṃ uddhaccena phandamānaṃ, aniṭṭhaṅgataṃ vicikicchāya phandamānaṃ, thāmagataṃ anusayehi phandamānaṃ, lābhena phandamānaṃ, alābhena phandamānaṃ, yasena phandamānaṃ, ayasena phandamānaṃ, pasaṃsāya phandamānaṃ, nindāya phandamānaṃ, sukhena phandamānaṃ, dukkhena phandamānaṃ, jātiyā phandamānaṃ, jarāya phandamānaṃ, byādhinā phandamānaṃ, maraṇena phandamānaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi phandamānaṃ, nerayikena dukkhena phandamānaṃ, tiracchānayonikena dukkhena phandamānaṃ, pettivisayikena dukkhena phandamānaṃ, mānusikena dukkhena phandamānaṃ, gabbhokkantimūlakena dukkhena phandamānaṃ, gabbhe ṭhitimūlakena dukkhena phandamānaṃ, gabbhā vuṭṭhānamūlakena dukkhena phandamānaṃ, jātassūpanibandhakena dukkhena phandamānaṃ, jātassa parādheyyakena dukkhena phandamānaṃ, attūpakkamena dukkhena phandamānaṃ, parūpakkamena dukkhena phandamānaṃ, dukkhadukkhena phandamānaṃ, saṅkhāradukkhena phandamānaṃ, vipariṇāmadukkhena phandamānaṃ, cakkhurogena dukkhena phandamānaṃ, sotarogena dukkhena phandamānaṃ, ghānarogena dukkhena ... pe ... jivhārogena ... kāyarogena ... sīsarogena ... kaṇṇarogena ... mukharogena ... dantarogena ... kāsena ... sāsena ... pināsena ... dāhena ... jarena ... kucchirogena ... mucchāya ... pakkhandikāya ... sūlāya ... visucikāya ... kuṭṭhena ... gaṇḍena ... kilāsena ... sosena ... apamārena ... dadduyā ... kaṇḍuyā ... kacchuyā ... rakhasāya ... vitacchikāya ... lohitena ... pittena ... madhumehena ... aṃsāya ... piḷakāya ... bhagandalāya ... pittasamuṭṭhānena ābādhena ... semhasamuṭṭhānena ābādhena ... vātasamuṭṭhānena ābādhena ... sannipātikena ābādhena ... utupariṇāmajena ābādhena ... visamaparihārajena ābādhena ... opakkamikena ābādhena ... kammavipākajena ābādhena ... sītena ... uṇhena ... jighacchāya ... pipāsāya ... uccārena ... passāvena ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassena dukkhena ... mātumaraṇena dukkhena ... pitumaraṇena dukkhena ... bhātumaraṇena dukkhena ... bhaginimaraṇena dukkhena ... puttamaraṇena dukkhena ... dhītumaraṇena dukkhena ... ñātibyasanena ... bhogabyasanena ... rogabyasanena ... sīlabyasanena ... diṭṭhibyasanena dukkhena phandamānaṃ samphandamānaṃ vipphandamānaṃ vedhamānaṃ pavedhamānaṃ sampavedhamānaṃ passāmi dakkhāmi olokemi nijjhāyāmi upaparikkhāmīti—passāmi

loke pariphandamānaṃ.

Pajaṃ imaṃ taṇhagataṃ bhavesūti. Pajāti sattādhivacanaṃ. Taṇhāti rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā. Taṇhagatanti taṇhāgataṃ taṇhānugataṃ taṇhāyānusaṭaṃ taṇhāyāsannaṃ taṇhāya pātitaṃ abhibhūtaṃ pariyādinnacittaṃ. Bhavesūti kāmabhave rūpabhave arūpabhaveti—pajaṃ imaṃ taṇhagataṃ bhavesu.

Hīnā narā maccumukhe lapantīti. Hīnā narāti hīnā narā hīnena kāyakammena samannāgatāti hīnā narā, hīnena vacīkammena samannāgatāti hīnā narā, hīnena manokammena samannāgatāti hīnā narā, hīnena pāṇātipātena samannāgatāti hīnā narā, hīnena adinnādānena ... hīnena kāmesumicchācārena ... hīnena musāvādena ... hīnāya pisuṇāya vācāya ... hīnāya pharusāya vācāya ... hīnena samphappalāpena ... hīnāya abhijjhāya ... hīnena byāpādena ... hīnāya micchādiṭṭhiyā ... hīnehi saṅkhārehi ... hīnehi pañcahi kāmaguṇehi nīvaraṇehi ... hīnāya cetanāya ... hīnāya patthanāya ... hīnāya paṇidhiyā samannāgatāti hīnā narā hīnā nihīnā ohīnā omakā lāmakā chatukkā parittāti— hīnā narā. Maccumukhe lapantīti. Maccumukheti māramukhe maraṇamukhe, maccuppattā maccusampattā maccūpāgatā, mārappattā mārasampattā mārūpāgatā, maraṇappattā maraṇasampattā maraṇūpāgatā lapanti lālapanti socanti kilamanti paridevanti urattāḷiṃ kandanti sammohaṃ āpajjantīti—hīnā narā maccumukhe lapanti.

Avītataṇhāse bhavābhavesūti. Taṇhāti rūpataṇhā ... pe ... dhammataṇhā. Bhavābhavesūti bhavābhave kammabhave punabbhave kāmabhave, kammabhave kāmabhave punabbhave rūpabhave, kammabhave rūpabhave punabbhave arūpabhave, kammabhave arūpabhave punabbhave punappunabbhave, punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā, avītataṇhā avigatataṇhā acattataṇhā avantataṇhā. Amuttataṇhā appahīnataṇhā appaṭinissaṭṭhataṇhāti— avītataṇhāse bhavābhavesu.

Tenāha bhagavā—

"Passāmi loke pariphandamānaṃ, Pajaṃ imaṃ taṇhagataṃ bhavesu; Hīnā narā maccumukhe lapanti, Avītataṇhāse bhavābhavesū"ti.

Mamāyite passatha phandamāne, Maccheva appodake khīṇasote; Etampi disvā amamo careyya, Bhavesu āsattimakubbamāno.

Mamāyite passatha phandamāneti. Mamattāti dve mamattā—taṇhā-

mamattañca diṭṭhimamattañca. Katamaṃ taṇhāmamattaṃ? Yāvatā taṇhāsaṅkhātena sīmakataṃ mariyādikataṃ odhikataṃ pariyantakataṃ pariggahitaṃ mamāyitaṃ. Idaṃ mamaṃ, etaṃ mamaṃ, ettakaṃ mamaṃ, ettāvatā mamaṃ, mama rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthu hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, kevalampi mahāpathaviṃ taṇhāvasena mamāyati. Yāvatā aṭṭhasataṃ taṇhāvicaritaṃ, idaṃ taṇhāmamattaṃ.

Katamaṃ diṭṭhimamattaṃ? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphandikaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparītaggāho vipallāsaggāho micchāgāho "ayāthāvakasmiṃ yāthāvakan"ti gāho. Yāvatā dvāsaṭṭhidiṭṭhigatāni, idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Mamāyite passatha phandamāneti mamāyitaṃ vatthuṃ acchedasaṃkinopi phandanti, acchindantepi phandanti, acchinnepi phandanti, mamāyitaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṃkinopi phandanti, vipariṇāmantepi phandanti, vipariṇatepi phandanti paphandanti samphandanti vipphandanti vedhanti pavedhanti sampavedhanti. Evaṃ phandamāne paphandamāne samphandamāne vipphandamāne vedhamāne pavedhamāne sampavedhamāne passatha dakkhatha oloketha nijjhāyatha upaparikkhathāti—mamāyite passatha phandamāne.

Maccheva appodake khīṇasoteti. Yathā macchā appodake parittodake udakapariyādāne kākehi vā kulalehi vā balākāhi vā paripātiyamānā ukkhipiyamānā khajjamānā phandanti paphandanti samphandanti vipphandanti vedhanti pavedhanti sampavedhanti; evamevaṃ pajā mamāyitaṃ vatthuṃ acchedasaṃkinopi phandanti, acchindantepi phandanti, acchinnepi phandanti, mamāyitaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṃkinopi phandanti, vipariṇāmantepi phandanti, vipariṇatepi phandanti paphandanti samphandanti vipphandanti vedhanti pavedhanti sampavedhantīti—maccheva appodake khīṇasote.

Etampi disvā amamo careyyāti. Etaṃ ādīnavaṃ disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā mamattesūti—etampi

disvā. Amamo careyyāti mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Taṇhāmamattaṃ pahāya diṭṭhimamattaṃ paṭinissajjitvā cakkhuṃ amamāyanto sotaṃ amamāyanto ghānaṃ amamāyanto jivhaṃ amamāyanto kāyaṃ amamāyanto manaṃ amamāyanto rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ ... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arūpabhavaṃ ... saññābhavaṃ ... asaññābhavaṃ ... nevasaññānāsaññābhavaṃ ... ekavokārabhavaṃ ... catuvokārabhavaṃ ... pañcavokārabhavaṃ ... atītaṃ ... anāgataṃ ... paccuppannaṃ ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme amamāyanto agaṇhanto aparāmasanto anabhinivisanto careyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti— etampi disvā amamo careyya.

Bhavesu āsattimakubbamānoti. Bhavesūti kāmabhave rūpabhave arūpabhave. Āsatti vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Bhavesu āsattimakubbamānoti. Bhavesu āsattiṃ akubbamāno, chandaṃ pemaṃ rāgaṃ khantiṃ akubbamāno ajanayamāno asañjanayamāno anibbattayamāno anabhinibbattayamānoti—bhavesu āsattimakubbamāno.

Tenāha bhagavā—

"Mamāyite passatha phandamāne, Maccheva appodake khīṇasote; Etampi disvā amamo careyya, Bhavesu āsattimakubbamāno"ti.

Ubhosu antesu vineyya chandaṃ, Phassaṃ pariññāya anānugiddho; Yadattagarahī tadakubbamāno, Na limpatī diṭṭhasutesu dhīro.

Ubhosu antesu vineyya chandanti. Antāti phasso eko anto phassasamudayo dutiyo anto, atīto eko anto anāgato dutiyo anto, sukhā vedanā eko anto dukkhā vedanā dutiyo anto, nāmaṃ eko anto rūpaṃ dutiyo anto, cha ajjhattikāni āyatanāni eko anto cha bāhirāni āyatanāni dutiyo anto, sakkāyo eko anto sakkāyasamudayo dutiyo anto. Chandoti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasneho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ. Ubhosu antesu vineyya chandanti ubhosu antesu chandaṃ vineyya paṭivineyya

pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti—ubhosu antesu vineyya chandaṃ.

Phassaṃ pariññāya anānugiddhoti. Phassoti cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso, adhivacanasamphasso, paṭighasamphasso, sukhavedanīyo samphasso dukkhavedanīyo samphasso adukkhamasukhavedanīyo samphasso, kusalo phasso akusalo phasso abyākato phasso, kāmāvacaro phasso rūpāvacaro phasso arūpāvacaro phasso, suññato phasso animitto phasso appaṇihito phasso, lokiyo phasso lokuttaro phasso, atīto phasso anāgato phasso paccuppanno phasso, yo evarūpo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati phasso.

Phassaṃ pariññāyāti phassaṃ tīhi pariññāhi parijānitvā—ñātapariññāya, tīraṇapariññāya, pahānapariññāya. Katamā ñātapariññā? Phassaṃ jānāti—ayaṃ cakkhusamphasso, ayaṃ sotasamphasso, ayaṃ ghānasamphasso, ayaṃ jivhāsamphasso, ayaṃ kāyasamphasso, ayaṃ manosamphasso, ayaṃ adhivacanasamphasso, ayaṃ paṭighasamphasso, ayaṃ sukhavedanīyo phasso, ayaṃ dukkhavedanīyo phasso, ayaṃ adukkhamasukhavedanīyo phasso, ayaṃ kusalo phasso, ayaṃ akusalo phasso, ayaṃ abyākato phasso, ayaṃ kāmāvacaro phasso, ayaṃ rūpāvacaro phasso, ayaṃ arūpāvacaro phasso, ayaṃ suññato phasso, ayaṃ animitto phasso, ayaṃ appaṇihito phasso, ayaṃ lokiyo phasso, ayaṃ lokuttaro phasso, ayaṃ atīto phasso, ayaṃ anāgato phasso, ayaṃ paccuppanno phassoti jānāti passati—ayaṃ ñātapariññā.

Katamā tīraṇapariññā? Evaṃ ñātaṃ katvā phassaṃ tīreti. Aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato ītito upaddavato bhayato upasaggato calato pabhaṅguto adhuvato atāṇato aleṇato asaraṇato rittato tucchato suññato anattato ādīnavato vipariṇāmadhammato asārakato aghamūlato vadhakato vibhavato sāsavato saṅkhatato mārāmisato jātijarābyādhimaraṇadhammato sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammato saṃkilesadhammato samudayato atthaṅgamato assādato ādīnavato nissaraṇato tīreti—ayaṃ tīraṇapariññā.

Katamā pahānapariññā? Evaṃ tīrayitvā phasse chandarāgaṃ pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ yo, bhikkhave, phassesu chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ

so phasso pahīno bhavissati ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃ kato āyatiṃ anuppādadhammo"ti—ayaṃ pahānapariññā. Phassaṃ pariññāyāti. Phassaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvā. Anānugiddhoti. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yasseso gedho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati agiddho. So rūpe agiddho sadde agiddho gandhe agiddho rase agiddho phoṭṭhabbe agiddho kule ... gaṇe ... āvāse ... lābhe ... yase ... pasaṃsāya ... sukhe ... cīvare ... piṇḍapāte ... senāsane ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāre kāmadhātuyā ... rūpadhātuyā ... arūpadhātuyā ... kāmabhave ... rūpabhave ... arūpabhave ... saññābhave ... asaññābhave ... nevasaññānāsaññābhave ... ekavokārabhave ... catuvokārabhave ... pañcavokārabhave ... atīte ... anāgate ... paccuppanne ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu agiddho agadhito amucchito anajjhosanno vītagedho vigatagedho cattagedho vantagedho muttagedho pahīnagedho paṭinissaṭṭhagedho vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—phassaṃ pariññāya anānugiddho.

Yadattagarahī tadakubbamānoti. Yaditi yaṃ. Attagarahīti dvīhi kāraṇehi attānaṃ garahati—katattā ca akatattā ca. Kathaṃ katattā ca akatattā ca attānaṃ garahati? Kataṃ me kāyaduccaritaṃ, akataṃ me kāyasucaritanti—attānaṃ garahati. Kataṃ me vacīduccaritaṃ, akataṃ me vacīsucaritanti—attānaṃ garahati. Kataṃ me manoduccaritaṃ, akataṃ me manosucaritanti—attānaṃ garahati. Kato me pāṇātipāto, akatā me pāṇātipātā veramaṇīti—attānaṃ garahati. Kataṃ me adinnādānaṃ, akatā me adinnādānā veramaṇīti—attānaṃ garahati. Kato me kāmesumicchācāro, akatā me kāmesumicchācārā veramaṇīti—attānaṃ garahati. Kato me musāvādo, akatā me musāvādā veramaṇīti—attānaṃ garahati. Katā me pisuṇā vācā, akatā me pisuṇāya vācāya veramaṇīti—attānaṃ garahati. Katā me pharusā vācā, akatā me pharusāya vācāya veramaṇīti—attānaṃ garahati. Kato me samphappalāpo, akatā me samphappalāpā veramaṇīti—attānaṃ garahati. Katā me abhijjhā, akatā me anabhijjhāti—attānaṃ garahati. Kato me byāpādo, akato me abyāpādoti—attānaṃ garahati. Katā me micchādiṭṭhi, akatā me sammādiṭṭhīti—attānaṃ garahati. Evaṃ katattā ca akatattā

ca attānaṃ garahati. Atha vā sīlesumhi na paripūrakārīti— attānaṃ garahati. Indriyesumhi aguttadvāroti—attānaṃ garahati. Bhojanemhi amattaññūti—attānaṃ garahati. Jāgariyaṃ ananuyuttoti—attānaṃ garahati. Satisampajaññena asamannāgatoti—attānaṃ garahati. Abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānāti—attānaṃ garahati. Abhāvitā me cattāro sammappadhānāti— attānaṃ garahati. Abhāvitā me cattāro iddhipādāti—attānaṃ garahati. Abhāvitāni me pañcindriyānīti—attānaṃ garahati. Abhāvitāni me pañca balānīti—attānaṃ garahati. Abhāvitā me satta bojjhaṅgāti—attānaṃ garahati. Abhāvito me ariyo aṭṭhaṅgiko maggoti—attānaṃ garahati. Dukkhaṃ me apariññātanti—attānaṃ garahati. Samudayo me appahīnoti—attānaṃ garahati. Maggo me abhāvitoti—attānaṃ garahati. Nirodho me asacchikatoti—attānaṃ garahati. Evaṃ katattā ca akatattā ca attānaṃ garahati. Evaṃ attagarahitaṃ kammaṃ akubbamāno ajanayamāno asañjanayamāno anibbattayamāno anabhinibbattayamānoti—yadattagarahī tadakubbamāno. Na limpatī diṭṭhasutesu dhīroti. Lepoti dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca ... pe ... ayaṃ taṇhālepo ... pe ... ayaṃ diṭṭhilepo. Dhīroti paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Dhīro taṇhālepaṃ pahāya diṭṭhilepaṃ paṭinissajjitvā diṭṭhe na limpati, sute na limpati, mute na limpati, viññāte na limpati, na palimpati, na upalimpati. Alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—na limpatī diṭṭhasutesu dhīroti.

Tenāha bhagavā—

"Ubhosu antesu vineyya chandaṃ, Phassaṃ pariññāya anānugiddho; Yadattagarahī tadakubbamāno, Na limpatī diṭṭhasutesu dhīro"ti.

Saññaṃ pariññā vitareyya oghaṃ, Pariggahesu muni nopalitto; Abbūḷhasallo caramappamatto, Nāsīsatī lokamimaṃ parañca.

Saññaṃ pariññā vitareyya oghanti. Saññāti kāmasaññā byāpādasaññā vihiṃsāsaññā nekkhammasaññā abyāpādasaññā avihiṃsāsaññā rūpasaññā saddasaññā gandhasaññā rasasaññā phoṭṭhabbasaññā dhammasaññā—yā evarūpā saññā sañjananā sañjānitattaṃ—ayaṃ vuccati saññā. Saññaṃ pariññāti saññaṃ tīhi pariññāhi parijānitvā—ñātapariññāya, tīraṇapariññāya, pahānapariññāya.

Katamā ñātapariññā? Saññaṃ jānāti—ayaṃ kāmasaññā, ayaṃ byāpādasaññā, ayaṃ vihiṃsāsaññā, ayaṃ nekkhammasaññā, ayaṃ

abyāpādasaññā, ayaṃ avihiṃsāsaññā, ayaṃ rūpasaññā, ayaṃ saddasaññā, ayaṃ gandhasaññā, ayaṃ rasasaññā, ayaṃ phoṭṭhabbasaññā, ayaṃ dhammasaññāti jānāti passati—ayaṃ ñātapariññā.

Katamā tīraṇapariññā? Evaṃ ñātaṃ katvā saññaṃ tīreti. Aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato ītito upaddavato bhayato upasaggato calato pabhaṅguto ... pe ... samudayato atthaṅgamato assādato ādīnavato nissaraṇato tīreti—ayaṃ tīraṇapariññā.

Katamā pahānapariññā? Evaṃ tīrayitvā saññāya chandarāgaṃ pajahati vinodeti anabhāvaṃ gameti. Vuttampi hetaṃ bhagavatā—" yo, bhikkhave, saññāya chandarāgo, taṃ pajahatha. Evaṃ sā saññā pahīnā bhavissati ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃ katā āyatiṃ anuppādadhammā"ti—ayaṃ pahānapariññā. Saññaṃ pariññāti saññaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijānitvā. Vitareyya oghanti kāmoghaṃ bhavoghaṃ diṭṭhoghaṃ avijjoghaṃ tareyya uttareyya patareyya samatikkameyya vītivatteyyāti—saññaṃ pariññā vitareyya oghaṃ.

Pariggahesu muni nopalittoti. Pariggahāti dve pariggahā—taṇhāpariggaho ca diṭṭhipariggaho ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpariggaho ... pe ... ayaṃ diṭṭhipariggaho. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi, tena ñāṇena samannāgato muni monappattoti. Tīṇi moneyyāni—kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ.

Katamaṃ kāyamoneyyaṃ? Tividhānaṃ kāyaduccaritānaṃ pahānaṃ kāyamoneyyaṃ, tividhaṃ kāyasucaritaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyārammaṇe ñāṇaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyapariññā kāyamoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo kāyamoneyyaṃ, kāye chandarāgassa pahānaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyasaṅkhāranirodho catutthajjhānasamāpatti kāyamoneyyaṃ—id kāyamoneyyaṃ.

Katamaṃ vacīmoneyyaṃ? Catubbidhānaṃ vacīduccaritānaṃ pahānaṃ vacīmoneyyaṃ, catubbidhaṃ vacīsucaritaṃ vacīmoneyyaṃ, vācārammaṇe ñāṇaṃ vacīmoneyyaṃ, vācāpariññā vacīmoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo vacīmoneyyaṃ, vācāya chandarāgassa pahānaṃ vacīmoneyyaṃ, vacīsaṅkhāranirodho dutiyajjhānasamāpatti vacīmoneyyaṃ—idaṃ vacīmoneyyaṃ.

Katamaṃ manomoneyyaṃ? Tividhānaṃ manoduccaritānaṃ pahā-

naṃ manomoneyyaṃ, tividhaṃ manosucaritaṃ manomoneyyaṃ, cittārammaṇe ñāṇaṃ manomoneyyaṃ, cittapariññā manomoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo manomoneyyaṃ, citte chandarāgassa pahānaṃ manomoneyyaṃ, cittasaṅkhāranirodho saññāvedayitanirodhaṃ manomoneyyaṃ—idaṃ manomoneyyaṃ.

"Kāyamuniṃ vācāmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu sabbappahāyinaṃ.

Kāyamuniṃ vācāmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu ninhātapāpakan"ti.

Imehi tīhi moneyyehi dhammehi samannāgatā cha munino—agāramunino, anagāramunino, sekhamunino, asekhamunino, paccekamunino, munimuninoti. Katame agāramunino? Ye te agārikā diṭṭhapadā viññātasāsanā—ime agāramunino. Katame anagāramunino? Ye te pabbajitā diṭṭhapadā viññātasāsanā—ime anagāramunino. Satta sekhā sekhamunino. Arahanto asekhamunino. Paccekabuddhā paccekamunino. Munimunino vuccanti tathāgatā arahanto sammāsambuddhā.

"Na monena munī hoti, mūḷharūpo aviddasu; Yo ca tulaṃva paggayha, varamādāya paṇḍito.

Pāpāni parivajjeti, sa munī tena so muni; Yo munāti ubho loke, muni tena pavuccati.

Asatañca satañca ñatvā dhammaṃ, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Devamanussehi pūjanīyo, Saṅgajālamaticca so munī"ti.

Lepāti dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca … pe … ayaṃ taṇhālepo … pe … ayaṃ diṭṭhilepo. Muni taṇhālepaṃ pahāya diṭṭhilepaṃ paṭinissajjitvā pariggahesu na limpati na palimpati na upalimpati. Alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—pariggahesu muni nopalitto.

Abbūḷhasallo caramappamattoti. Sallanti satta sallāni—rāgasallaṃ, dosasallaṃ, mohasallaṃ, mānasallaṃ, diṭṭhisallaṃ, sokasallaṃ, kathaṃkathāsallaṃ. Yassete sallā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati abbūḷhasallo abbahitasallo uddhatasallo samuddhatasallo uppāṭitasallo samuppāṭitasallo cattasallo vantasallo muttasallo pahīnasallo paṭinissaṭṭhasallo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—abbūḷhasallo.

Caranti caranto viharanto iriyanto vattanto pālento yapento yāpento. Appamattoti sakkaccakārī sātaccakārī aṭṭhitakārī anolīnavuttiko anikkhittacchando anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. "Kathāhaṃ aparipūraṃ vā sīlakkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā sīlakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggaṇheyyan"ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamādo kusalesu dhammesu. "Kathāhaṃ aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā samādhikkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggaṇheyyaṃ ... pe ... kusalesu dhammesu. "Kathāhaṃ aparipūraṃ vā paññākkhandhaṃ paripūreyyaṃ ... vimuttikkhandhaṃ ... vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ paripūreyyaṃ, paripūraṃ vā vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggaṇheyyan"ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamādo kusalesu dhammesu. "Kathāhaṃ apariññātaṃ vā dukkhaṃ parijāneyyaṃ, appahīne vā kilese pajaheyyaṃ, abhāvitaṃ vā maggaṃ bhāveyyaṃ, asacchikataṃ vā nirodhaṃ sacchikareyyan"ti yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca ātappaṃ padhānaṃ adhiṭṭhānaṃ anuyogo appamādo kusalesu dhammesūti—abbūḷhasallo caramappamatto.

Nāsīsatī lokamimaṃ parañcāti imaṃ lokaṃ nāsīsati sakattabhāvaṃ, paralokaṃ nāsīsati parattabhāvaṃ; imaṃ lokaṃ nāsīsati sakarūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ, paraṃ lokaṃ nāsīsati pararūpavedanāsaññā iññāṇaṃ; imaṃ lokaṃ nāsīsati cha ajjhattikāni āyatanāni, paraṃ lokaṃ nāsīsati cha bāhirāni āyatanāni; imaṃ lokaṃ nāsīsati manussalokaṃ, paraṃ lokaṃ nāsīsati devalokaṃ. Imaṃ lokaṃ nāsīsati kāmadhātuṃ, paraṃ lokaṃ nāsīsati rūpadhātuṃ arūpadhātuṃ; imaṃ lokaṃ nāsīsati kāmadhātuṃ rūpadhātuṃ, paraṃ lokaṃ nāsīsati arūpadhātuṃ. Puna gatiṃ vā upapattiṃ vā paṭisandhiṃ vā bhavaṃ vā saṃsāraṃ vā vaṭṭaṃ vā nāsīsati na icchati na sādiyati na pattheti na piheti nātijappatīti—nāsīsatī lokamimaṃ parañcāti.

Tenāha bhagavā—

"Saññaṃ pariññā vitareyya oghaṃ, Pariggahesu muni nopalitto; Abbūḷhasallo caramappamatto, Nāsīsatī lokamimaṃ parañcā"ti.

Guhaṭṭhakasuttaniddeso dutiyo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

16. Sāriputtasuttaniddesa

Atha sāriputtasuttaniddesaṃ vakkhati—

Na me diṭṭho ito pubbe, (iccāyasmā sāriputto) Na suto uda kassaci; Evaṃ vagguvado satthā, Tusitā gaṇimāgato.

Na me diṭṭho ito pubbeti. Ito pubbe me mayā na diṭṭhapubbo so bhagavā iminā cakkhunā iminā attabhāvena. Yadā bhagavā tāvatiṃsabhavane pāricchattakamūle paṇḍukambalasilāyaṃ vassaṃvuṭṭho devagaṇaparivuto majjhe maṇimayena sopāṇena saṅkassanagaraṃ otiṇṇo imaṃ dassanaṃ pubbe na diṭṭhoti—na me diṭṭho ito pubbe.

Iccāyasmā sāriputtoti. Iccāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—iccāti. Āyasmāti piyavacanaṃ garuvacanaṃ sagāravasappatissavacanametaṃ—āyasmāti. Sāriputtoti tassa therassa nāmaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpoti—iccāyasmā sāriputto.

Na suto uda kassacīti. Nāti paṭikkhepo. Udāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—udāti. Kassacīti khattiyassa vā brāhmaṇassa vā vessassa vā suddassa vā gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā devassa vā manussassa vāti—na suto uda kassaci.

Evaṃ vagguvado satthāti. Evaṃ vagguvado madhuravado pemanīyavado hadayaṅgamavado karavīkarutamañjughoso. Aṭṭhaṅgasamannāgato kho pana tassa bhagavato mukhato ghoso niccharati—visaṭṭho ca viññeyyo ca mañju ca savanīyo ca bindu ca avisārī ca gambhīro ca ninnādī ca. Yathā parisaṃ kho pana so bhagavā sarena viññāpeti, na assa bahiddhā parisāya ghoso niccharati, brahmassaro kho pana so bhagavā karavīkabhāṇīti—evaṃ vagguvado.

Satthāti satthā bhagavā satthavāho. Yathā satthavāho satte kantāraṃ tāreti, corakantāraṃ tāreti, vāḷakantāraṃ tāreti, dubbhikkhakantāraṃ tāreti, nirudakakantāraṃ tāreti uttāreti nittāreti patāreti khemantabhūmiṃ sampāpeti; evamevaṃ bhagavā satthavāho satte kantāraṃ tāreti, jātikantāraṃ tāreti, jarākantāraṃ tāreti, byādhikantāraṃ ... pe ... maraṇakantāraṃ ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsakan-

tāraṃ tāreti, rāgakantāraṃ tāreti, dosakantāraṃ ... mohakantāraṃ ... mānakantāraṃ ... diṭṭhikantāraṃ ... kilesakantāraṃ ... duccaritakantāraṃ tāreti, rāgagahanaṃ tāreti, dosagahanaṃ ... mohagahanaṃ ... mānagahanaṃ ... diṭṭhigahanaṃ ... kilesagahanaṃ ... duccaritagahanaṃ tāreti uttāreti nittāreti patāreti khemantaṃ amataṃ nibbānaṃ sampāpetīti. Evampi bhagavā satthavāho.

Atha vā bhagavā netā vinetā anunetā paññāpetā nijjhāpetā pekkhetā pasādetāti. Evampi bhagavā satthavāho.

Atha vā bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatāti. Evampi bhagavā satthavāhoti— evaṃ vagguvado satthā.

Tusitā gaṇimāgatoti. Bhagavā tusitakāyā cavitvā sato sampajāno mātukucchiṃ okkantoti. Evampi tusitā gaṇimāgato.

Atha vā devā vuccanti tusitā. Te tuṭṭhā santuṭṭhā attamanā pamuditā pītisomanassajātā devalokato gaṇiṃ āgatoti. Evampi tusitā gaṇimāgato. Atha vā arahanto vuccanti tusitā. Te tuṭṭhā santuṭṭhā attamanā paripuṇṇasaṅkappā arahantānaṃ gaṇiṃ āgatoti. Evampi tusitā gaṇimāgato. Gaṇīti gaṇī bhagavā. Gaṇācariyoti gaṇī, gaṇassa satthāti gaṇī, gaṇaṃ pariharatīti gaṇī, gaṇaṃ ovadatīti gaṇī, gaṇamanusāsatīti gaṇī, visārado gaṇaṃ upasaṅkamatīti gaṇī, gaṇassa sussūsati sotaṃ odahati aññā cittaṃ upaṭṭhapetīti gaṇī, gaṇaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetīti gaṇī, bhikkhugaṇassa gaṇī, bhikkhunigaṇassa gaṇī, upāsakagaṇassa gaṇī, upāsikāgaṇassa gaṇī, rājagaṇassa gaṇī, khattiyagaṇassa ... brāhmaṇagaṇassa ... vessagaṇassa ... suddagaṇassa ... devagaṇassa ... brahmagaṇassa gaṇī, saṃghī gaṇī gaṇācariyo. Āgatoti upagato samupagato samupapanno saṅkassanagaranti—tusitā gaṇimāgato.

Tenāha thero sāriputto—

"Na me diṭṭho ito pubbe, (iccāyasmā sāriputto) Na suto uda kassaci; Evaṃ vagguvado satthā, Tusitā gaṇimāgato"ti.

Sadevakassa lokassa, yathā dissati cakkhumā; Sabbaṃ tamaṃ vinodetvā, ekova ratimajjhagā.

Sadevakassa lokassāti sadevakassa lokassa samārakassa sabrah-

makassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāyāti—sadevakassa lokassa.

Yathā dissati cakkhumāti yathā bhagavantaṃ tāvatiṃsabhavane pāricchattakamūle paṇḍukambalasilāyaṃ nisinnaṃ dhammaṃ desentaṃ devatā passanti tathā manussā passanti. Yathā manussā passanti tathā devatā passanti. Yathā devānaṃ dissati tathā manussānaṃ dissati. Yathā manussānaṃ dissati tathā devānaṃ dissatīti. Evampi yathā dissati cakkhumā. Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā adantā dantavaṇṇena dissanti, asantā santavaṇṇena dissanti, anupasantā upasantavaṇṇena dissanti, anibbutā nibbutavaṇṇena dissanti.

"Patirūpako mattikākuṇḍalova, Lohaḍḍhamāsova suvaṇṇachanno; Caranti loke parivārachannā, Anto asuddhā bahi sobhamānā"ti.

Na bhagavā evaṃ dissati. Bhagavā bhūtena tacchena tathena yāthāvena aviparītena sabhāvena danto dantavaṇṇena dissati, santo santavaṇṇena dissati, upasanto upasantavaṇṇena dissati, nibbuto nibbutavaṇṇena dissati, akappitairiyāpathā ca buddhā bhagavanto paṇidhisampannāti. Evampi yathā dissati cakkhumā.

Atha vā bhagavā visuddhasaddo gatakittisaddasiloko nāgabhavane ca supaṇṇabhavane ca yakkhabhavane ca asurabhavane ca gandhabbabhavane ca mahārājabhavane ca indabhavane ca brahmabhavane ca devabhavane ca ediso ca tādiso ca tato ca bhiyyoti. Evampi yathā dissati cakkhumā.

Atha vā bhagavā dasahi balehi samannāgato, catūhi vesārajjehi, catūhi paṭisambhidāhi, chahi abhiññāhi, chahi buddhadhammehi, tejena ca balena ca guṇena ca vīriyena ca paññāya ca dissati ñāyati paññāyati.

"Dūre santo pakāsenti, himavantova pabbato; Asantettha na dissanti, rattiṃ khittā yathā sarā"ti.

Evampi yathā dissati cakkhumā.

Cakkhumāti bhagavā pañcahi cakkhūhi cakkhumā—maṃsacakkhunāpi cakkhumā, dibbacakkhunāpi cakkhumā, paññācakkhunāpi cakkhumā, buddhacakkhunāpi cakkhumā, samantacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā? Maṃsacakkhumhi bhagavato pañca vaṇṇā saṃvijjanti—nīlo ca vaṇṇo, pītako ca vaṇṇo, lohitako ca vaṇṇo, kaṇho ca vaṇṇo, odāto ca vaṇṇo. Akkhilomāni ca

bhagavato. Yattha ca akkhilomāni patiṭṭhitāni taṃ nīlaṃ hoti sunīlaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ umāpupphasamānaṃ. Tassa parato pītakaṃ hoti supītakaṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ kaṇikārapupphasamānaṃ. Ubhato ca akkhikūṭāni bhagavato lohitakāni honti sulohitakāni pāsādikāni dassaneyyāni indagopakasamānāni. Majjhe kaṇhaṃ hoti sukaṇhaṃ alūkhaṃ suddhaṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ addāriṭṭhakasamānaṃ. Tassa parato odātaṃ hoti suodātaṃ setaṃ paṇḍaraṃ pāsādikaṃ dassaneyyaṃ osadhitārakasamānaṃ. Tena bhagavā pākatikena maṃsacakkhunā attabhāvapariyāpannena purimasucaritakammābhinibbattena samantā yojanaṃ passati divā ceva rattiñca. Yadāpi caturaṅgasamannāgato andhakāro hoti sūriyo ca atthaṅgato hoti; kāḷapakkho ca uposatho hoti, tibbo ca vanasaṇḍo hoti, mahā ca kāḷamegho abbhuṭṭhito hoti. Evarūpepi caturaṅgasamannāgate andhakāre samantā yojanaṃ passati. Natthi so kuṭṭo vā kavāṭaṃ vā pākāro vā pabbato vā gaccho vā latā vā āvaraṇaṃ rūpānaṃ dassanāya. Ekañce tilaphalaṃ nimittaṃ katvā tilavāhe pakkhipeyya, taññeva tilaphalaṃ uddhareyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato pākatikamaṃsacakkhu. Evaṃ bhagavā maṃsacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate; yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate; yathākammūpage satte pajānāti. Ākaṅkhamāno ca bhagavā ekampi lokadhātuṃ passeyya, dvepi lokadhātuyo passeyya, tissopi lokadhātuyo passeyya, catassopi lokadhātuyo passeyya, pañcapi lokadhātuyo passeyya, dasapi lokadhātuyo passeyya, vīsampi lokadhātuyo passeyya, tiṃsampi lokad-

hātuyo passeyya, cattālīsampi lokadhātuyo passeyya, paññāsampi lokadhātuyo passeyya, satampi lokadhātuṃ passeyya, sahassimpi cūḷanikaṃ lokadhātuṃ passeyya, dvisahassimpi majjhimikaṃ lokadhātuṃ passeyya, tisahassimpi lokadhātuṃ passeyya, mahāsahassimpi lokadhātuṃ passeyya, yāvatakaṃ pana ākaṅkheyya tāvatakaṃ passeyya. Evaṃ parisuddhaṃ bhagavato dibbacakkhu. Evaṃ bhagavā dibbena cakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā paññācakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā mahāpañño puthupañño hāsapañño javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño paññāpabhedakusalo pabhinnañāṇo adhigatapaṭisambhido catuvesārajjappatto dasabaladhārī purisāsabho purisasīho purisanāgo purisājañño purisadhorayho anantañāṇo anantatejo anantayaso aḍḍho mahaddhano dhanavā netā vinetā anunetā paññāpetā nijjhāpetā pekkhetā pasādetā. So hi bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā.

So hi bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. Natthi tassa bhagavato aññātaṃ adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya. Atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ upādāya sabbe dhammā sabbākārena buddhassa bhagavato ñāṇamukhe āpāthaṃ āgacchanti. Yaṃ kiñci neyyaṃ nāma atthi jānitabbaṃ attattho vā, parattho vā, ubhayattho vā, diṭṭhadhammiko vā attho, samparāyiko vā attho, uttāno vā attho, gambhīro vā attho, gūḷho vā attho, paṭicchanno vā attho, neyyo vā attho, nīto vā attho, anavajjo vā attho, nikkileso vā attho, vodāno vā attho, paramattho vā attho, sabbaṃ taṃ antobuddhañāṇe parivattati.

Atīte buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ, anāgate appaṭihataṃ ñāṇaṃ, paccuppanne appaṭihataṃ ñāṇaṃ. Sabbaṃ kāyakammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti. Sabbaṃ vacīkammaṃ ... sabbaṃ manokammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ; neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ; neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi; aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā. Yathā dvinnaṃ samug-

gapaṭalānaṃ sammāphusitānaṃ heṭṭhimaṃ samuggapaṭalaṃ uparimaṃ nātivattati, uparimaṃ samuggapaṭalaṃ heṭṭhimaṃ nātivattati, aññamaññapariyantaṭṭhāyino; evamevaṃ buddhassa bhagavato neyyañca ñāṇañca aññamaññapariyantaṭṭhāyino. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ, neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ; neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ na pavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi; aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā.

Sabbadhammesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbe dhammā buddhassa bhagavato āvajjanapaṭibaddhā ākaṅkhapaṭibaddhā manasikārapaṭibaddhā cittuppādapaṭibaddhā. Sabbasattesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbesaṃ sattānaṃ bhagavā āsayaṃ jānāti, anusayaṃ jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti, apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbābhabbe satte pajānāti. Sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati.

Yathā ye keci macchakacchapā antamaso timitimiṅgalaṃ upādāya antomahāsamudde parivattanti; evamevaṃ sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati. Yathā ye keci pakkhī antamaso garuḷaṃ venateyyaṃ upādāya ākāsassa padese parivattanti; evamevaṃ yepi te sāriputtasamā paññāya tepi buddhañāṇassa padese parivattanti; buddhañāṇaṃ devamanussānaṃ paññaṃ pharitvā abhibhavitvā tiṭṭhati. Yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te pañhe abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni ca. Kathitā visajjitāva te pañhā bhagavatā honti niddiṭṭhakāraṇā upakkhittakā ca. Te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavāva tattha atirocati, yadidaṃ paññāyāti. Evaṃ bhagavā paññācakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi cakkhumā? Bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante appekacce naparalokava-

jjabhayadassāvino viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakaṃ accuggamma tiṭṭhanti anupalittāni udakena; evamevaṃ bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante appekacce naparalokavajjabhayadassāvino viharante. Jānāti bhagavā—"ayaṃ puggalo rāgacarito, ayaṃ dosacarito, ayaṃ mohacarito, ayaṃ vitakkacarito, ayaṃ saddhācarito, ayaṃ ñāṇacarito"ti. Rāgacaritassa bhagavā puggalassa asubhakathaṃ katheti; dosacaritassa bhagavā puggalassa mettābhāvanaṃ ācikkhati; mohacaritassa bhagavā puggalassa uddese paripucchāya kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya garusaṃvāse niveseti; vitakkacaritassa bhagavā puggalassa ānāpānassatiṃ ācikkhati; saddhācaritassa bhagavā puggalassa pasādanīyaṃ nimittaṃ ācikkhati buddhasubodhiṃ dhammasudhammataṃ saṃghasuppaṭipattiṃ sīlāni ca attano; ñāṇacaritassa bhagavā puggalassa vipassanānimittaṃ ācikkhati aniccākāraṃ dukkhākāraṃ anattākāraṃ.

"Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtan"ti.

Evaṃ bhagavā buddhacakkhunāpi cakkhumā.

Kathaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumā? Samantacakkhu vuccati sabbaññutañāṇaṃ. Bhagavā sabbaññutañāṇena upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato.

"Na tassa adiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ; Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhū"ti.

Evaṃ bhagavā samantacakkhunāpi cakkhumāti—yathā dissati cakkhumā.

Sabbaṃ tamaṃ vinodetvāti sabbaṃ rāgatamaṃ dosatamaṃ mo-

hatamaṃ mānatamaṃ diṭṭhitamaṃ kilesatamaṃ duccaritatamaṃ andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhikaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ nuditvā panuditvā jahitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti—sabbaṃ tamaṃ vinodetvā.

Ekova ratimajjhagāti. Ekoti bhagavā pabbajjāsaṅkhātena eko, adutiyaṭṭhena eko, taṇhāya pahānaṭṭhena eko, ekantavītarāgoti eko, ekantavītadosoti eko, ekantavītamohoti eko, ekantanikkilesoti eko, ekāyanamaggaṃ gatoti eko, anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko.

Kathaṃ bhagavā pabbajjāsaṅkhātena eko? Bhagavā daharova samāno susu kāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ vilapantānaṃ ñātisaṅghaṃ pahāya sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti—evaṃ bhagavā pabbajjāsaṅkhātena eko.

Kathaṃ bhagavā adutiyaṭṭhena eko? So evaṃ pabbajito samāno eko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. So eko carati, eko gacchati, eko tiṭṭhati, eko nisīdati, eko seyyaṃ kappeti, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati, eko paṭikkamati, eko raho nisīdati, eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti, eko carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti—evaṃ bhagavā adutiyaṭṭhena eko.

Kathaṃ bhagavā taṇhāya pahānaṭṭhena eko? So evaṃ eko adutiyo appamatto ātāpī pahitatto viharanto najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle mahāpadhānaṃ padahanto māraṃ sasenaṃ kaṇhaṃ namuciṃ pamattabandhuṃ vidhamitvā taṇhājāliniṃ visaritaṃ visattikaṃ pajahasi vinodesi byantiṃ akāsi anabhāvaṃ gamesi.

"Taṇhādutiyo puriso, dīghamaddhānasaṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, Sato bhikkhu paribbaje"ti.

Evaṃ bhagavā taṇhāya pahānaṭṭhena eko.

Kathaṃ bhagavā ekantavītarāgoti eko? Rāgassa pahīnattā ekantavītarāgoti eko, dosassa pahīnattā ekantavītadosoti eko, mohassa pahīnattā ekantavītamohoti eko, kilesānaṃ pahīnattā ekantanikkilesoti eko.

Kathaṃ bhagavā ekāyanamaggaṃ gatoti eko? Ekāyanamaggo vuccati cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

"Ekāyanaṃ jātikhayantadassī, Maggaṃ pajānāti hitānukampī; Etena maggena tariṃsu pubbe, Tarissanti ye ca taranti oghan"ti.

Evaṃ bhagavā ekāyanamaggaṃ gatoti eko.

Kathaṃ bhagavā eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko? Bodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Bhagavā tena bodhiñāṇena "sabbe saṅkhārā aniccā"ti bujjhi, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti bujjhi, "sabbe dhammā anattā"ti bujjhi, "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti bujjhi ... pe ... "jātipaccayā jarāmaraṇan"ti bujjhi; "avijjānirodhā saṅkhāranirodho"ti bujjhi ... pe ... "jātinirodhā jarāmaraṇanirodho"ti bujjhi; "idaṃ dukkhan"ti bujjhi, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti bujjhi, "ayaṃ dukkhanirodho"ti bujjhi, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti bujjhi; "ime āsavā"ti bujjhi ... pe ... "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti bujjhi; "ime dhammā pariññeyyā"ti bujjhi ... pahātabbāti ... bhāvetabbāti ... sacchikātabbāti bujjhi, channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca bujjhi, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca bujjhi, catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca bujjhi, "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti bujjhi.

Atha vā yaṃ kiñci bujjhitabbaṃ anubujjhitabbaṃ paṭibujjhitabbaṃ sambujjhitabbaṃ adhigantabbaṃ phassitabbaṃ sacchikātabbaṃ, sabbaṃ taṃ tena bodhiñāṇena bujjhi anubujjhi paṭibujjhi sambujjhi sammābujjhi adhigacchi phassesi sacchākāsi. Evaṃ bhagavā eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti eko.

Ratimajjhagāti. Ratinti nekkhammaratiṃ vivekaratiṃ upasamaratiṃ sambodhiratiṃ ajjhagā samajjhagā adhigacchi phassesi sacchākāsīti—ekova

ratimajjhagā.

Tenāha thero sāriputto—

"Sadevakassa lokassa, yathā dissati cakkhumā; Sabbaṃ tamaṃ vinodetvā, ekova ratimajjhagā"ti.

Taṃ buddhaṃ asitaṃ tādiṃ, Akuhaṃ gaṇimāgataṃ; Bahūnamidha baddhānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ.

Taṃ buddhaṃ asitaṃ tādinti. Buddhoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutaṃ pāpuṇi balesu ca vasībhāvaṃ. Buddhoti kenaṭṭhena buddho? Bujjhitā saccānīti buddho, bodhetā pajāyāti buddho, sabbaññutāya buddho, sabbadassāvitāya buddho, anaññaneyyatāya buddho, visavitāya buddho, khīṇāsavasaṅkhātena buddho, nirupalepasaṅkhātena buddho, ekantavītarāgoti buddho, ekantavītadosoti buddho, ekantavītamohoti buddho, ekantanikkilesoti buddho, ekāyanamaggaṃ gatoti buddho, eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti buddho, abuddhivihatattā buddhipaṭilābhattā buddho. Buddhoti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ. Vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti, yadidaṃ buddhoti—taṃ buddhaṃ. Asitanti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca. Katamo taṇhānissayo? Yāva taṇhāsaṅkhātena sīmakataṃ odhikataṃ pariyantakataṃ pariggahitaṃ mamāyitaṃ— idaṃ mama, etaṃ mama, ettakaṃ mama, ettāvatā mama, mama rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā, khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ suvaṇṇaṃ, gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, kevalampi mahāpathaviṃ taṇhāvasena mamāyati, yāvatā aṭṭhasataṃ taṇhāvicaritaṃ—ayaṃ taṇhānissayo.

Katamo diṭṭhinissayo? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisukāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparī-

taggāho vipallāsaggāho micchāgāho "ayāthāvakasmiṃ yāthāvakan"ti gāho yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni—ayaṃ diṭṭhinissayo.

Buddhassa bhagavato taṇhānissayo pahīno, diṭṭhinissayo paṭinissaṭṭho; taṇhānissayassa pahīnattā diṭṭhinissayassa paṭinissaṭṭhattā bhagavā cakkhuṃ asito, sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ asito, rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ ... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arūpabhavaṃ ... saññābhavaṃ ... asaññābhavaṃ ... nevasaññānāsaññābhavaṃ ... ekavokārabhavaṃ ... catuvokārabhavaṃ ... pañcavokārabhavaṃ ... atītaṃ ... anāgataṃ ... paccuppannaṃ ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme asito anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—taṃ buddhaṃ asitaṃ.

Tādinti bhagavā pañcahākārehi tādī—iṭṭhāniṭṭhe tādī, cattāvīti tādī, tiṇṇāvīti tādī, muttāvīti tādī, taṃniddesā tādī.

Kathaṃ bhagavā iṭṭhāniṭṭhe tādī? Bhagavā lābhepi tādī, alābhepi tādī, yasepi tādī, ayasepi tādī, pasaṃsāyapi tādī nindāyapi tādī, sukhepi tādī, dukkhepi tādī; ekacce bāhaṃ gandhena limpeyyuṃ, ekacce bāhaṃ vāsiyā taccheyyuṃ, amukasmiṃ natthi rāgo, amukasmiṃ natthi paṭighaṃ, anunayapaṭighavippahīno ugghātinigghātivītivatto anurodhavirodhaṃ samatikkanto. Evaṃ bhagavā iṭṭhāniṭṭhe tādī.

Kathaṃ bhagavā cattāvīti tādī? Bhagavato rāgo catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā cattā vantā muttā pahīnā paṭinissaṭṭhā. Evaṃ bhagavā cattāvīti tādī.

Kathaṃ bhagavā tiṇṇāvīti tādī? Bhagavā kāmoghaṃ tiṇṇo, bhavoghaṃ tiṇṇo, diṭṭhoghaṃ tiṇṇo, avijjoghaṃ tiṇṇo, sabbaṃ saṃsārapathaṃ tiṇṇo uttiṇṇo nittiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo gataddho gatadiso gatakoṭiyo pālitabrahmacariyo uttamadiṭṭhippatto bhāvitamaggo pahīnakileso paṭividdhākuppo sacchikatanirodho.

Dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, maggo bhāvito, nirodho sacchikato, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ. So ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikkho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto pañcaṅgavippahīno chaḷaṅgasamannāgato ekārakkho caturāpasseno panuṇṇapaccekasacco samavayasaṭṭhesano anāvilasaṅkappo passaddhakāyasaṅkhāro suvimuttacitto suvimuttapañño kevalī vusitavā uttamapuriso paramapuriso paramapattippatto. So nevācinati, nāpacinati; apacinitvā ṭhito neva pajahati, na upādiyati; pajahitvā ṭhito neva saṃsibbati, na ussineti; visinetvā ṭhito neva vidhūpeti, na sandhūpeti; vidhūpetvā ṭhito, asekhena sīlakkhandhena samannāgatattā ṭhito, asekhena samādhikkhandhena samannāgatattā ṭhito, asekhena paññākkhandhena samannāgatattā ṭhito, asekhena vimuttikkhandhena samannāgatattā ṭhito, asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgatattā ṭhito, saccaṃ sampaṭipādiyitvā ṭhito, ejaṃ samatikkamitvā ṭhito, kilesaggiṃ pariyādiyitvā ṭhito, aparigamanatāya ṭhito, kaṭaṃ samādāya ṭhito, muttipaṭisevanatāya ṭhito, mettāya pārisuddhiyā ṭhito, karuṇāya pārisuddhiyā ṭhito, muditāya pārisuddhiyā ṭhito, upekkhāya pārisuddhiyā ṭhito, accantapārisuddhiyā ṭhito, atammayatāya pārisuddhiyā ṭhito, vimuttattā ṭhito, santusitattā ṭhito, khandhapariyante ṭhito, dhātupariyante ṭhito, āyatanapariyante ṭhito, gatipariyante ṭhito, upapattipariyante ṭhito, paṭisandhipariyante ṭhito, bhavapariyante ṭhito, saṃsārapariyante ṭhito, vaṭṭapariyante ṭhito, antime bhave ṭhito, antime samussaye ṭhito, antimadehadharo bhagavā.

"Tassāyaṃ pacchimako bhavo, carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavo"ti.

Evaṃ bhagavā tiṇṇāvīti tādī.

Kathaṃ bhagavā muttāvīti tādī? Bhagavato rāgā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, dosā cittaṃ … mohā cittaṃ … kodhā … upanāhā … makkhā … paḷāsā … issāya … macchariyā … māyāya … sāṭheyyā … thambhā … sārambhā … mānā … atimānā … madā … pamādā … sabbakilesehi … sabbaduccaritehi … sabbadarathehi … sabbapariḷāhehi … sabbasantāpehi … sabbākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ. Evaṃ bhagavā muttāvīti tādī.

Kathaṃ bhagavā taṃniddesā tādī? Bhagavā sīle sati sīlavāti taṃniddesā tādī, saddhāya sati saddhoti taṃniddesā tādī, vīriye sati vīriyavāti taṃniddesā tādī, satiyā sati satimāti taṃniddesā tādī, samādhismiṃ sati samāhitoti taṃniddesā tādī, paññāya sati paññavāti taṃniddesā tādī, vijjāya sati tevijjoti taṃniddesā tādī, abhiññāya sati chaḷabhiññoti taṃniddesā tādī, dasabale sati dasabaloti taṃniddesā tādī. Evaṃ bhagavā taṃniddesā tādīti—taṃ buddhaṃ asitaṃ tādiṃ.

Akuhaṃ gaṇimāgatanti. Akuhoti tīṇi kuhanavatthūni—paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu, iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu, sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idha gahapatikā bhikkhuṃ nimantenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. So pāpiccho icchāpakato atthiko cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ bhiyyokamyataṃ upādāya cīvaraṃ paccakkhāti, piṇḍapātaṃ paccakkhāti, senāsanaṃ paccakkhāti, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paccakkhāti. So evamāha—"kiṃ samaṇassa mahagghena cīvarena. Etaṃ sāruppaṃ, yaṃ samaṇo susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭiṃ karitvā dhāreyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena piṇḍapātena. Etaṃ sāruppaṃ, yaṃ samaṇo uñchācariyāya piṇḍiyālopena jīvitaṃ kappeyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena senāsanena. Etaṃ sāruppaṃ, yaṃ samaṇo rukkhamūliko vā assa sosāniko vā abbhokāsiko vā. Kiṃ samaṇassa mahagghena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena. Etaṃ sāruppaṃ, yaṃ samaṇo pūtimuttena haritakīkhaṇḍena osadhaṃ kareyyā"ti tadupādāya lūkhaṃ cīvaraṃ dhāreti, lūkhaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati, lūkhaṃ senāsanaṃ paṭisevati, lūkhaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati. Tamenaṃ gahapatikā evaṃ jānanti—"ayaṃ samaṇo appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo dhutavādo"ti bhiyyo bhiyyo nimantenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. So evamāha—"tiṇṇaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, saddhāya sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, deyyadhammassa sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, dakkhiṇeyyānaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Tumhākañcevāyaṃ saddhā atthi, deyyadhammo ca saṃvijjati, ahañca paṭiggāhako. Sace ahaṃ na paṭiggahessāmi,

evaṃ tumhe puññena paribāhirā bhavissatha, na mayhaṃ iminā attho, api ca tumhākaṃyeva anukampāya paṭiggaṇhāmī"ti. Tadupādāya bahumpi cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi senāsanaṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭiggaṇhāti. Yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo, "evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti gamanaṃ saṇṭhapeti, ṭhānaṃ saṇṭhapeti, nisajjaṃ saṇṭhapeti, sayanaṃ saṇṭhapeti, paṇidhāya gacchati, paṇidhāya tiṭṭhati, paṇidhāya nisīdati, paṇidhāya seyyaṃ kappeti, samāhito viya gacchati, samāhito viya tiṭṭhati, samāhito viya nisīdati, samāhito viya seyyaṃ kappeti, āpāthakajjhāyīva hoti. Yā evarūpā iriyāpathassa āṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo "evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti, ariyadhammasannissitaṃ vācaṃ bhāsati. "Yo evarūpaṃ cīvaraṃ dhāreti so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpaṃ pattaṃ dhāreti ... lohathālakaṃ dhāreti ... dhammakaraṇaṃ dhāreti ... parissāvanaṃ dhāreti ... kuñcikaṃ dhāreti ... upāhanaṃ dhāreti ... kāyabandhanaṃ dhāreti ... āyogaṃ dhāreti, so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yassa evarūpo upajjhāyo so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yassa evarūpo ācariyo ... evarūpā samānupajjhāyakā ... samānācariyakā ... mittā ... sandiṭṭhā ... sambhattā ... sahāyā, so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpe vihāre vasati, so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpe aḍḍhayoge vasati ... pāsāde vasati ... hammiye vasati ... guhāyaṃ vasati ... leṇe vasati ... kuṭiyā vasati ... kūṭāgāre vasati ... aṭṭe vasati ... māḷe vasati ... uddaṇḍe vasati ... upaṭṭhānasālāyaṃ vasati ... maṇḍape vasati ... rukkhamūle vasati, so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati.

Atha vā korajikakorajiko, bhākuṭikabhākuṭiko, kuhakakuhako, lapakalapako, mukhasambhāvito "ayaṃ samaṇo imāsaṃ evarūpānaṃ vihārasamāpattīnaṃ lābhī"ti. Tādisaṃ gambhīraṃ gūḷhaṃ nipuṇaṃ paṭicchannaṃ lokuttaraṃ suññatāpaṭisaññuttaṃ kathaṃ katheti. Yā

evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ— idaṃ sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu. Buddhassa bhagavato imāni tīṇi kuhanavatthūni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. Tasmā buddho akuhoti—akuhaṃ.

Gaṇimāgatanti. Gaṇīti gaṇī bhagavā. Gaṇācariyoti gaṇī, gaṇassa satthāti gaṇī, gaṇaṃ pariharatīti gaṇī, gaṇaṃ ovadatīti gaṇī, gaṇaṃ anusāsatīti gaṇī, visārado gaṇaṃ upasaṅkamatīti gaṇī, gaṇassa sussūsati sotaṃ odahati aññā cittaṃ upaṭṭhapetīti gaṇī, gaṇaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetīti gaṇī, bhikkhugaṇassa gaṇī, bhikkhunigaṇassa gaṇī, upāsakagaṇassa gaṇī, upāsikāgaṇassa gaṇī, rājagaṇassa gaṇī, khattiyagaṇassa gaṇī, brāhmaṇagaṇassa gaṇī, vessagaṇassa gaṇī, suddagaṇassa gaṇī, brahmagaṇassa gaṇī, devagaṇassa gaṇī, saṃghiṃ gaṇiṃ gaṇācariyaṃ. Āgatanti upagataṃ samupagataṃ samupapannaṃ saṅkassanagaranti—akuhaṃ gaṇimāgataṃ.

Bahūnamidha baddhānanti. Bahūnaṃ khattiyānaṃ brāhmaṇānaṃ vessānaṃ suddānaṃ gahaṭṭhānaṃ pabbajitānaṃ devānaṃ manussānaṃ. Baddhānanti baddhānaṃ baddhacarānaṃ paricārakānaṃ sissānanti—bahūnamidha baddhānaṃ.

Atthi pañhena āgamanti. Pañhena atthiko āgatomhi, pañhaṃ pucchitukāmo āgatomhi, pañhaṃ sotukāmo āgatomhīti. Evampi atthi pañhena āgamaṃ. Atha vā pañhatthikānaṃ pañhaṃ pucchitukāmānaṃ pañhaṃ sotukāmānaṃ āgamanaṃ abhikkamanaṃ upasaṅkamanaṃ payirupāsanaṃ siyā atthīti. Evampi atthi pañhena āgamaṃ. Atha vā pañhāgamo tuyhaṃ atthi, tvampi pahu, tvamasi alamattho mayā pucchitaṃ kathetuṃ visajjetuṃ "vahassetaṃ bhāran"ti. Evampi atthi pañhena āgamaṃ.

Tenāha thero sāriputto—

"Taṃ buddhaṃ asitaṃ tādiṃ, akuhaṃ gaṇimāgataṃ; Bahūnamidha baddhānaṃ, atthi pañhena āgaman"ti.

Bhikkhuno vijigucchato, bhajato rittamāsanaṃ; Rukkhamūlaṃ susānaṃ vā, pabbatānaṃ guhāsu vā.

Bhikkhuno vijigucchatoti. Bhikkhunoti puthujjanakalyāṇassa vā bhikkhuno sekkhassa vā bhikkhuno. Vijigucchatoti jātiyā vijigucchato, jarāya ... byādhinā ... maraṇena ... sokehi ... paridevehi ... dukkhehi ... domanassehi ... upāyāsehi vijigucchato, nerayikena dukkhena ... tirac-

chānayonikena dukkhena ... pettivisayikena dukkhena ... mānusikena dukkhena ... gabbhokkantimūlakena dukkhena ... gabbhaṭṭhitimūlakena dukkhena ... gabbhavuṭṭhānamūlakena dukkhena ... jātassūpanibandhakena dukkhena ... jātassa parādheyyakena dukkhena ... attūpakkamena dukkhena ... parūpakkamena dukkhena ... dukkhadukkhena ... saṅkhāradukkhena ... vipariṇāmadukkhena ... cakkhurogena dukkhena ... sotarogena dukkhena ... ghānarogena dukkhena ... jivhārogena dukkhena ... kāyarogena dukkhena ... sīsarogena dukkhena ... kaṇṇarogena dukkhena ... mukharogena dukkhena ... dantarogena dukkhena ... kāsena ... sāsena ... pināsena ... ḍāhena ... jarena ... kucchirogena ... mucchāya ... pakkhandikāya ... sūlāya ... visūcikāya ... kuṭṭhena ... gaṇḍena ... kilāsena ... sosena ... apamārena ... dadduyā ... kaṇḍuyā ... kacchuyā ... rakhasāya ... vitacchikāya ... lohitena ... pittena ... madhumehena ... aṃsāya ... piḷakāya ... bhagandalāya ... pittasamuṭṭhānena ābādhena ... semhasamuṭṭhānena ābādhena ... vātasamuṭṭhānena ābādhena ... sannipātikena ābādhena ... utupariṇāmajena ābādhena ... visamaparihārajena ābādhena ... opakkamikena ābādhena ... kammavipākajena ābādhena ... sītena ... uṇhena ... jighacchāya ... pipāsāya ... uccārena ... passāvena ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassena dukkhena ... mātumaraṇena dukkhena ... pitumaraṇena dukkhena ... bhātumaraṇena ... bhaginimaraṇena ... puttamaraṇena ... dhītumaraṇena ... ñātibyasanena ... bhogabyasanena ... rogabyasanena ... sīlabyasanena ... diṭṭhibyasanena dukkhena vijigucchato aṭṭīyato harāyato jigucchatoti—bhikkhuno vijigucchato.

Bhajato rittamāsananti. Āsanaṃ vuccati yattha nisīdati—mañco pīṭhaṃ bhisi taṭṭikā cammakhaṇḍo tiṇasanthāro paṇṇasanthāro palālasanthāro. Taṃ āsanaṃ asappāyarūpadassanena rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ, asappāyasaddassavanena rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ, asappāyehi pañcahi kāmaguṇehi rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ. Taṃ pavivittaṃ āsanaṃ bhajato sambhajato sevato nisevato saṃsevato paṭisevatoti—bhajato rittamāsanaṃ.

Rukkhamūlaṃ susānaṃ vāti. Rukkhamūlaṃyeva rukkhamūlaṃ, susānaṃyeva susānanti—rukkhamūlaṃ susānaṃ vā. Pabbatānaṃ guhāsu vāti. Pabbatāyeva pabbatā, kandarāyeva kandarā, giriguhāyeva giriguhā. Pabbatantarikāyo vuccanti pabbatapabbhārāti—pabbatā-

naṃ guhāsu vā.

Tenāha thero sāriputto—

"Bhikkhuno vijigucchato, bhajato rittamāsanaṃ; Rukkhamūlaṃ susānaṃ vā, pabbatānaṃ guhāsu vā"ti.

Uccāvacesu sayanesu, kīvanto tattha bheravā; Ye hi bhikkhu na vedheyya, nigghose sayanāsane.

Uccāvacesu sayanesūti. Uccāvacesūti uccāvacesu hīnappaṇītesu chekapāpakesu. Sayanaṃ vuccati senāsanaṃ vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhāti—uccāvacesu sayanesu. Kīvanto tattha bheravāti. Kīvantoti kīvanto kūjanto nadanto saddaṃ karonto. Atha vā kīvantoti kati kittakā kīvatakā kīvabahukā te. Bheravāti sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā hatthī ahī vicchikā satapadī, corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vāti—kīvanto tattha bheravā.

Ye hi bhikkhu na vedheyyāti. Ye hīti ye hi bherave passitvā vā suṇitvā vā na vedheyya nappavedheyya na sampavedheyya na taseyya na uttaseyya na parittaseyya na bhāyeyya na santāsaṃ āpajjeyya, abhīrū assa acchambhī anutrāsī apalāyī, pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso vihareyyāti—ye hi bhikkhu na vedheyya.

Nigghose sayanāsaneti. Appasadde appanigghose vijanavāte manussarāhasseyyake paṭisallānasāruppe senāsaneti—nigghose sayanāsane.

Tenāha thero sāriputto—

"Uccāvacesu sayanesu, kīvanto tattha bheravā; Ye hi bhikkhu na vedheyya, nigghose sayanāsane"ti.

Kati parissayā loke, gacchato agataṃ disaṃ; Ye bhikkhu abhisambhave, pantamhi sayanāsane.

Kati parissayā loketi. Katīti kati kittakā kīvatakā kīvabahukā. Parissayāti dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca. Katame pākaṭaparissayā? Sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā hatthī ahī vicchikā satapadī, corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vā, cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo kāso sāso pināso ḍāho jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu rakhasā vitacchikā lohitaṃ pittaṃ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā, pittasamuṭṭhānā ābādhā ... pe ... sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo ḍaṃsamakasavātāta-

pasarīsapasamphassā—ime vuccanti pākaṭaparissayā.

Katame paṭicchannaparissayā? Kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ byāpādanīvaraṇaṃ thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ rāgo doso moho kodho upanāho makkho paḷāso issā macchariyaṃ māyā sāṭheyyaṃ thambho sārambho māno atimāno mado pamādo, sabbe kilesā sabbe duccaritā sabbe darathā sabbe pariḷāhā sabbe santāpā sabbākusalābhisaṅkhārā—ime vuccanti paṭicchannaparissayā.

Parissayāti kenaṭṭhena parissayā? Parisahantīti parissayā, parihānāya saṃvattantīti parissayā, tatrāsayāti parissayā.

Kathaṃ parisahantīti parissayā? Te parissayā taṃ puggalaṃ sahanti parisahanti abhibhavanti ajjhottharanti pariyādiyanti maddanti. Evaṃ parisahantīti— parissayā.

Kathaṃ parihānāya saṃvattantīti parissayā? Te parissayā kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Katamesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ? Sammāpaṭipadāya anulomapaṭipadāya apaccanīkapaṭipadāya aviruddhapaṭipadāya anvatthapaṭipadāya dhammānudhammapaṭipadāya sīlesu paripūrakāritāya indriyesu guttadvāratāya bhojane mattaññutāya jāgariyānuyogassa satisampajaññassa catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyogassa catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyogassa—imesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ antarāyāya parihānāya saṃvattanti. Evaṃ parihānāya saṃvattantīti—parissayā.

Kathaṃ tatrāsayāti parissayā? Tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayā. Yathā bile bilāsayā pāṇā sayanti, dake dakāsayā pāṇā sayanti, vane vanāsayā pāṇā sayanti, rukkhe rukkhāsayā pāṇā sayanti; evamevaṃ tatthete pāpakā akusalā dhammā uppajjanti attabhāvasannissayāti. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Sāntevāsiko, bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, tyassa

anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sāntevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, tyassa anto vasanti anvāssavanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sāntevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sāntevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharatī"ti. Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Tayome, bhikkhave, antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā. Katame tayo? Lobho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko; doso, bhikkhave ... pe ... moho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Ime kho, bhikkhave, tayo antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā.

Anatthajanano lobho, lobho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Luddho atthaṃ na jānāti, luddho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ lobho sahate naraṃ.

Anatthajanano doso, doso cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Kuddho atthaṃ na jānāti, kuddho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ doso sahate naraṃ.

Anatthajanano moho, moho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Mūḷho atthaṃ na jānāti, mūḷho dhammaṃ na passati; Andhantamaṃ tadā hoti, yaṃ moho sahate naran"ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā. Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Tayo kho, mahārāja, purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho,

mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya; doso kho, mahārāja ... pe ... moho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho, mahārāja, tayo purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāyāti.

Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan"ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Rāgo ca doso ca itonidānā, Aratī ratī lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajantī"ti.

Evampi tatrāsayāti—parissayā. Loketi manussaloketi—kati parissayā loke.

Gacchato agataṃ disanti. Agatā disā vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Agatapubbā sā disā na sā disā gatapubbā iminā dīghena addhunā.

"Samatittikaṃ anavasesaṃ, Telapattaṃ yathā parihareyya; Evaṃ sacittamanurakkhe, Patthayāno disaṃ agatapubbaṃ".

Agatapubbaṃ disaṃ vajato gacchato abhikkamatoti—gacchato agataṃ disaṃ.

Ye bhikkhu abhisambhaveti. Yeti ye parissaye abhisambhaveyya abhibhaveyya ajjhotthareyya pariyādiyeyya maddeyyāti—ye bhikkhu abhisambhave.

Pantamhi sayanāsaneti. Ante pante pariyante selante vā vanante vā nadante vā udakante vā yattha na kasīyati na vapīyati, janantaṃ atikkamitvā manussānaṃ anupacāre senāsaneti— pantamhi sayanāsane.

Tenāha thero sāriputto—

"Kati parissayā loke, gacchato agataṃ disaṃ; Ye bhikkhu abhisambhave, pantamhi sayanāsane"ti.

Kyāssa byappathayo assu, kyāssassu idha gocarā; Kāni sīlabbatānāssu, pahitattassa bhikkhuno.

Kyāssa byappathayo assūti. Kīdisena byappathena samannāgato assa kiṃsaṇṭhitena kiṃpakārena kiṃpaṭibhāgenāti vacīpārisuddhiṃ pucchati. Katamā vacīpārisuddhi? Idha bhikkhu musāvādaṃ pahāya

musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya, iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti; yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. Catūhi vacīsucaritehi samannāgato catudosāpagataṃ vācaṃ bhāsati, bāttiṃsāya tiracchānakathāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati. Dasa kathāvatthūni katheti, seyyathidaṃ—appicchakathaṃ santuṭṭhikathaṃ pavivekakathaṃ asaṃsaggakathaṃ vīriyārambhakathaṃ sīlakathaṃ samādhikathaṃ paññākathaṃ vimuttikathaṃ vimuttiñāṇadassanakathaṃ satipaṭṭhānakathaṃ sammappadhānakathaṃ iddhipādakathaṃ indriyakathaṃ balakathaṃ bojjhaṅgakathaṃ maggakathaṃ phalakathaṃ nibbānakathaṃ katheti. Vācāya yato yatto paṭiyatto gutto gopito rakkhito saṃvuto—ayaṃ vacīpārisuddhi. Edisāya vacīpārisuddhiyā samannāgato assāti—kyāssa byappathayo assu.

Kyāssassu idha gocarāti. Kīdisena gocarena samannāgato assa kiṃsaṇṭhitena kiṃpakārena kiṃpaṭibhāgenāti gocaraṃ pucchati. Atthi gocaro, atthi agocaro.

Katamo agocaro? Idhekacco vesiyāgocaro vā hoti, vidhavāgocaro vā hoti, thullakumārīgocaro vā hoti, paṇḍakagocaro vā hoti, bhikkhunīgocaro vā hoti, pānāgāragocaro vā hoti, saṃsaṭṭho viharati rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi ananulomikena saṃsaggena. Yāni vā pana tāni kulāni assaddhāni appasannāni anopānabhūtāni akkosakaparibhāsakāni anatthakāmāni ahitakāmāni aphāsukāmāni ayogakkhemakāmāni bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ, tathārūpāni kulāni sevati bhajati payirupāsati—ayaṃ vuccati agocaro.

Atha vā antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno asaṃvuto gac-

chati, hatthiṃ olokento, assaṃ olokento, rathaṃ olokento, pattiṃ olokento, itthiyo olokento, purise olokento, kumārikāyo olokento, kumārake olokento, antarāpaṇaṃ olokento, gharamukhāni olokento, uddhaṃ olokento, adho olokento, disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati—ayampi vuccati agocaro.

Atha vā cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ ... pe ... manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa na saṃvarāya paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ manindriye na saṃvaraṃ āpajjati—ayampi vuccati agocaro.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetāḷaṃ kumbhathūṇaṃ sobhanakaṃ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahiṃsayuddhaṃ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ anīkadassanaṃ iti vā iti, evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyutto hoti—ayampi vuccati agocaro.

Pañcapi kāmaguṇā agocarā. Vuttañhetaṃ bhagavatā—"mā, bhikkhave, agocare caratha paravisaye. Agocare, bhikkhave, caraṭaṃ paravisaye lacchati māro otāraṃ, lacchati māro ārammaṇaṃ. Ko ca, bhikkhave, bhikkhuno agocaro paravisayo? Yadidaṃ pañca kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhuno agocaro paravisayo"—ayampi vuccati agocaro.

Katamo gocaro? Idha bhikkhu na vesiyāgocaro hoti, na vidhavāgocaro hoti, na thullakumārīgocaro hoti, na paṇḍakagocaro hoti, na bhikkhunīgocaro hoti, na pānāgāragocaro hoti, asaṃsaṭṭho viharati rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi ananulomikena saṃsaggena. Yāni vā pana tāni kulāni saddhāni pasannāni opānabhūtāni kāsāvapajjotāni isivātapaṭivātāni atthakāmāni hitakāmāni phāsukāmāni yogakkhemakāmāni bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakā-

naṃ upāsikānaṃ, tathārūpāni kulāni sevati bhajati payirupāsati—ayampi vuccati gocaro.

Atha vā bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno saṃvuto gacchati, na hatthiṃ olokento, na assaṃ olokento, na rathaṃ olokento, na pattiṃ olokento ... pe ... na disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati—ayampi vuccati gocaro.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti ... pe ... manindriye saṃvaraṃ āpajjati—ayampi vuccati gocaro.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ ananuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ ... pe ... anīkadassanaṃ iti vā iti, evarūpā visūkadassanā paṭivirato hoti— ayampi vuccati gocaro.

Cattāropi satipaṭṭhānā gocaro. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" gocare, bhikkhave, caratha sake pettike visaye. Gocare, bhikkhave, carataṃ sake pettike visaye na lacchati māro otāraṃ, na lacchati māro ārammaṇaṃ. Ko ca, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo? Yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati, vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo—ayampi vuccati gocaro. Edisena gocarena samannāgato assā"ti—kyāssassu idha gocarā.

Kāni sīlabbatānāssūti. Kīdisena sīlabbatena samannāgato assa kiṃsaṇṭhitena kiṃpakārena kiṃpaṭibhāgenāti sīlabbatapārisuddhiṃ pucchati. Katamā sīlabbatapārisuddhi? Atthi sīlañceva vatañca, atthi vataṃ na sīlaṃ. Katamaṃ sīlañceva vatañca? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yo tattha saññamo saṃvaro avītikkamo—idaṃ sīlaṃ. Yaṃ samādānaṃ—taṃ vataṃ. Saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, samādānaṭṭhena vataṃ—idaṃ vuccati sīlañceva vatañca.

Katamaṃ vataṃ na sīlaṃ? Aṭṭha dhutaṅgāni—āraññikaṅgaṃ, piṇḍapātikaṅgaṃ, paṃsukūlikaṅgaṃ, tecīvarikaṅgaṃ, sapadānacārikaṅgaṃ, khalupacchābhattikaṅgaṃ, nesajjikaṅgaṃ, yathāsanthatikaṅgaṃ—idaṃ vuccati vataṃ na sīlaṃ. Vīriyasamādānampi vuccati vataṃ na sīlaṃ. Kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsa-

lohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisabalena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatīti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ na sīlaṃ.

"Nāsissaṃ na pivissāmi, vihārato na nikkhame; Napi passaṃ nipātessaṃ, taṇhāsalle anūhate"ti.

Cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ na sīlaṃ. Na tāvāhaṃ imaṃ pallaṅkaṃ bhindissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatīti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. Na tāvāhaṃ imamhā āsanā vuṭṭhahissāmi ... na tāvāhaṃ imamhā caṅkamā orohissāmi ... vihārā nikkhamissāmi ... aḍḍhayogā nikkhamissāmi ... pāsādā nikkhamissāmi ... hammiyā ... guhāya ... leṇā ... kuṭiyā ... kūṭāgārā ... aṭṭā ... māḷā ... uddaṇḍā ... upaṭṭhānasālāya ... maṇḍapā ... rukkhamūlā nikkhamissāmi yāva me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatīti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. Imasmiññeva pubbaṇhasamayaṃ ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmīti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ. Imasmiññeva majjhanhikasamayaṃ ... sāyanhasamayaṃ ... purebhattaṃ ... pacchābhattaṃ ... purimayāmaṃ ... majjhimayāmaṃ ... pacchimayāmaṃ ... kāḷe ... juṇhe ... vasse ... hemante ... gimhe ... purime vayokhandhe ... majjhime vayokhandhe ... pacchime vayokhandhe ariyadhammaṃ āharissāmi samāharissāmi adhigacchissāmi phassayissāmi sacchikarissāmīti—cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evarūpampi vīriyasamādānaṃ vuccati vataṃ, na sīlaṃ—ayaṃ sīlabbatapārisuddhi. Edisāya sīlabbatapārisuddhiyā samannāgato assāti—kāni sīlabbatānāssu.

Pahitattassa bhikkhunoti. Pahitattassāti āraddhavīriyassa thāmagatassa daḷhaparakkamassa anikkhittacchandassa anikkhittadhurassa kusalesu dhammesu. Atha vā pesitattassa yassatthāya pesito attatthe ca ñāye ca lakkhaṇe ca kāraṇe ca ṭhānāṭhāne ca. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti pesitattassa, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti pesitattassa, "sabbe dhammā anattā"ti pesitattassa, "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti pesitattassa ... pe ... "jātipaccayā jarāmaraṇan"ti pesitattassa, "avijjānirodhā saṅkhāranirodho

pesitattassa ... pe ... "jātinirodhā jarāmaraṇanirodho"ti pesitattassa, "idaṃ dukkhan"ti pesitattassa ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti pesitattassa, "ime āsavā"ti pesitattassa ... pe ... "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti pesitattassa, "ime dhammā abhiññeyyā"ti pesitattassa ... pe ... "ime dhammā sacchikātabbā"ti pesitattassa, channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca pesitattassa, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ ... catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca pesitattassa, "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti pesitattassa. Bhikkhunoti puthujjanakalyāṇakassa vā bhikkhuno sekkhassa vā bhikkhunoti—pahitattassa bhikkhuno.

Tenāha thero sāriputto—

"Kyāssa byappathayo assu, kyāssassu idha gocarā; Kāni sīlabbatānāssu, pahitattassa bhikkhuno"ti.

Kaṃ so sikkhaṃ samādāya, ekodi nipako sato; Kammāro rajatasseva, niddhame malamattano.

Kaṃ so sikkhaṃ samādāyāti kaṃ so sikkhaṃ ādāya samādāya ādiyitvā samādiyitvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvāti—kaṃ so sikkhaṃ samādāya.

Ekodi nipako satoti. Ekodīti ekaggacitto avikkhittacitto avisāhaṭamānaso samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ ... pe ... sammāsamādhi. Nipakoti nipako paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato. So vuccati satoti—sato. Kaṃ so sikkhaṃ samādāyāti adhisīlasikkhaṃ pucchati. Ekodīti adhicittasikkhaṃ pucchati. Nipakoti adhipaññāsikkhaṃ pucchati. Satoti pārisuddhiṃ pucchatīti—kaṃ so sikkhaṃ samādāya, ekodi nipako sato.

Kammāro rajatasseva, niddhame malamattanoti. Kammāro vuccati suvaṇṇakāro, rajataṃ vuccati jātarūpaṃ. Yathā suvaṇṇakāro jātarūpassa oḷārikampi malaṃ dhamati sandhamati niddhamati, majjhimakampi malaṃ dhamati sandhamati niddhamati, sukhumakampi malaṃ dhamati sandhamati niddhamati; evamevaṃ bhikkhu attano oḷārikepi kilese dhamati sandhamati niddhamati pajahati vinodeti

byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti, majjhimakepi kilese ... sukhumakepi kilese dhamati sandhamati niddhamati pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti.

Atha vā bhikkhu attano rāgamalaṃ dosamalaṃ mohamalaṃ mānamalaṃ diṭṭhimalaṃ kilesamalaṃ duccaritamalaṃ andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhikaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ dhamati sandhamati niddhamati pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti.

Atha vā sammādiṭṭhiyā micchādiṭṭhiṃ dhamati sandhamati niddhamati pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti. Sammāsaṅkappena micchāsaṅkappaṃ ... pe ... sammāvācāya micchāvācaṃ ... sammākammantena micchākammantaṃ ... sammāājīvena micchāājīvaṃ ... sammāvāyāmena micchāvāyāmaṃ ... sammāsatiyā micchāsatiṃ ... sammāsamādhinā micchāsamādhiṃ ... sammāñāṇena micchāñāṇaṃ ... sammāvimuttiyā micchāvimuttiṃ dhamati sandhamati niddhamati pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti.

Atha vā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena sabbe kilese sabbe duccarite sabbe darathe sabbe pariḷāhe sabbe santāpe sabbākusalābhisaṅkhāre dhamati sandhamati niddhamati pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gametīti—kammāro rajatasseva niddhame malamattano.

Tenāha thero sāriputto—

"Kaṃ so sikkhaṃ samādāya, ekodi nipako sato; Kammāro rajatasseva, niddhame malamattano"ti.

Vijigucchamānassa yadidaṃ phāsu, (sāriputtāti bhagavā) Rittāsanaṃ sayanaṃ sevato ve; Sambodhikāmassa yathānudhammaṃ, Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ.

Vijigucchamānassa yadidaṃ phāsūti. Vijigucchamānassāti jātiyā vijigucchamānassa, jarāya ... byādhinā ... maraṇena ... sokehi ... paridevehi ... dukkhehi ... domanassehi ... upāyāsehi ... pe ... diṭṭhibyasanena dukkhena vijigucchamānassa aṭṭīyamānassa harāyamānassāti—vijigucchamānassa. Yadidaṃ phāsūti yaṃ phāsuvihāraṃ taṃ kathayissāmi. Katamo phāsuvihāro? Sammāpaṭipadā anulomapaṭipadā apaccanīkapaṭipadā aviruddhapaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā sīlesu paripūrakāritā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satisampajaññaṃ cattāro satipaṭṭhānā cat-

tāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo nibbānañca nibbānagāminī ca paṭipadā—ayaṃ phāsuvihāroti—vijigucchamānassa yadidaṃ phāsu.

Sāriputtāti bhagavāti. Taṃ theraṃ nāmenālapati. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca bhaggarāgoti bhagavā, bhaggadosoti bhagavā, bhaggamohoti bhagavā, bhaggamānoti bhagavā, bhaggadiṭṭhīti bhagavā, bhaggakaṇḍakoti bhagavā, bhaggakilesoti bhagavā, bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā, bhavānaṃ antakaroti bhagavā, bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā; bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appaniggghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā, bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ āruppasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhiññāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ dasannaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā; bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ; vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—sāriputtāti bhagavā.

Rittāsanaṃ sayanaṃ sevato veti. Āsanaṃ vuccati yattha nisīdati—mañco pīṭhaṃ bhisi taṭṭikā cammakhaṇḍo tiṇasanthāro paṇṇasanthāro palālasanthāro. Sayanaṃ vuccati senāsanaṃ vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhā. Taṃ sayanāsanaṃ asappāyarūpadassanena rittaṃ vivit-

taṃ pavivittaṃ, asappāyasaddassavanena ... pe ... asappāyehi pañcahi kāmaguṇehi rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ. Taṃ sayanāsanaṃ sevato nisevato saṃsevato paṭisevatoti—rittāsanaṃ sayanaṃ sevato ve.

Sambodhikāmassa yathānudhammanti. Sambodhi vuccati catūsu maggesu ñāṇaṃ paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ ... pe ... dhammavicayasambojjhaṅgo vīmaṃsā vipassanā sammādiṭṭhi. Taṃ sambodhiṃ bujjhitukāmassa anubujjhitukāmassa paṭibujjhitukāmassa sambujjhitukāmassa adhigantukāmassa phassitukāmassa sacchikātukāmassāti—sambodhikāmassa.

Yathānudhammanti katame bodhiyā anudhammā? Sammāpaṭipadā anulomapaṭipadā apaccanīkapaṭipadā aviruddhapaṭipadā anvatthapaṭipadā dhammānudhammapaṭipadā sīlesu paripūrakāritā indriyesu guttadvāratā bhojane mattaññutā jāgariyānuyogo satisampajaññaṃ—ime vuccanti bodhiyā anudhammā. Atha vā catunnaṃ maggānaṃ pubbabhāge vipassanā— ime vuccanti bodhiyā anudhammāti—sambodhikāmassa yathānudhammaṃ.

Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānanti. Tanti bodhiyā anudhammaṃ. Pavakkhāmīti pavakkhāmi ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsissāmi. Yathā pajānanti yathā pajānaṃ yathā pajānanto ājānanto vijānanto paṭivijānanto paṭivijjhanto na itihitihaṃ na itikirāya na paramparāya na piṭakasampadāya na takkahetu na nayahetu na ākāraparivitakkena na diṭṭhinijjhānakkhantiyā sāmaṃ sayamabhiññātaṃ attapaccakkhaṃ dhammaṃ, taṃ kathayissāmīti—taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Vijigucchamānassa yadidaṃ phāsu, (sāriputtāti bhagavā) Rittāsanaṃ sayanaṃ sevato ve; Sambodhikāmassa yathānudhammaṃ, Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānan"ti.

Pañcannaṃ dhīro bhayānaṃ na bhāye, Bhikkhu sato sapariyantacārī; Ḍaṃsādhipātānaṃ sarīsapānaṃ, Manussaphassānaṃ catuppadānaṃ.

Pañcannaṃ dhīro bhayānaṃ na bhāyeti. Dhīroti dhīro paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī. Dhīro pañcannaṃ bhayānaṃ na bhāyeyya na taseyya na santaseyya na uttaseyya na parittaseyya na santāsaṃ āpajjeyya, abhīrū assa acchambhī anutrāsī apalāyī

pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso vihareyyāti—pañcannaṃ dhīro bhayānaṃ na bhāye.

Bhikkhu sato sapariyantacārīti. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā bhikkhu sekkho vā bhikkhu. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato—so vuccati sato. Sapariyantacārīti cattāro pariyantā—sīlasaṃvarapariyanto, indriyasaṃvarapariyanto, bhojane mattaññutāpariyanto, jāgariyānuyogapariyanto.

Katamo sīlasaṃvarapariyanto? Idha bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Antopūtibhāvaṃ paccavekkhamāno anto sīlasaṃvarapariyante carati, mariyādaṃ na bhindati—ayaṃ sīlasaṃvarapariyanto.

Katamo indriyasaṃvarapariyanto? Idha bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ ... pe ... cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ susaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā nānvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Ādittapariyāyaṃ paccavekkhamāno anto indriyasaṃvarapariyante carati, mariyādaṃ na bhindati—ayaṃ indriyasaṃvarapariyanto.

Katamo bhojane mattaññutāpariyanto? Idha bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti. Akkhabbhañjanavaṇapaṭicchādanaputtamaṃsūpamaṃ paccavekkhamāno anto bhojane mattaññutāpariyante carati, mariyādaṃ na bhindati—ayaṃ bhojane mattaññutāpariyanto.

Katamo jāgariyānuyogapariyanto? Idha bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā paṭhamaṃ

yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Bhaddekarattavihāraṃ paccavekkhamāno anto jāgariyānuyogapariyante carati, mariyādaṃ na bhindati— ayaṃ jāgariyānuyogapariyantoti—bhikkhu sato sapariyantacārī.

Ḍaṃsādhipātānaṃ sarīsapānanti. Ḍaṃsā vuccanti piṅgalamakkhikāyo. Adhipātakā vuccanti sabbāpi makkhikāyo. Kiṃkāraṇā adhipātakā vuccanti sabbāpi makkhikāyo? Tā uppatitvā uppatitvā khādanti; taṃkāraṇā adhipātakā vuccanti sabbāpi makkhikāyo. Sarīsapā vuccanti ahīti—ḍaṃsādhipātānaṃ sarīsapānaṃ.

Manussaphassānaṃ catuppadānanti. Manussaphassā vuccanti corā vā assu mānavā vā katakammā vā akatakammā vā. Te bhikkhuṃ pañhaṃ vā puccheyyuṃ vādaṃ vā āropeyyuṃ akkoseyyuṃ paribhāseyyuṃ roseyyuṃ viroseyyuṃ hiṃseyyuṃ vihiṃseyyuṃ heṭheyyuṃ viheṭheyyuṃ ghāteyyuṃ upaghāteyyuṃ upaghātaṃ vā kareyyuṃ. Yo koci manussato upaghāto—manussaphasso. Catuppadānanti sīhā byagghā dīpī acchā taracchā kokā mahiṃsā hatthī. Te bhikkhuṃ maddeyyuṃ khādeyyuṃ hiṃseyyuṃ vihiṃseyyuṃ heṭheyyuṃ viheṭheyyuṃ ghāteyyuṃ upaghāteyyuṃ upaghātaṃ vā kareyyuṃ. Catuppadato upaghāto yaṃ kiñci catuppadabhayanti— manussaphassānaṃ catuppadānaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Pañcannaṃ dhīro bhayānaṃ na bhāye, Bhikkhu sato sapariyantacārī; Ḍaṃsādhipātānaṃ sarīsapānaṃ, Manussaphassānaṃ catuppadānan"ti.

Paradhammikānampi na santaseyya, Disvāpi tesaṃ bahubheravāni; Athāparāni abhisambhaveyya, Parissayāni kusalānuesī.

Paradhammikānampi na santaseyya, disvāpi tesaṃ bahubheravānīti. Paradhammikā vuccanti satta sahadhammike ṭhapetvā ye keci buddhe dhamme saṃghe appasannā. Te bhikkhuṃ pañhaṃ vā puccheyyuṃ vādaṃ vā āropeyyuṃ akkoseyyuṃ paribhāseyyuṃ roseyyuṃ viroseyyuṃ hiṃseyyuṃ vihiṃseyyuṃ heṭheyyuṃ viheṭheyyuṃ ghāteyyuṃ upaghāteyyuṃ upaghātaṃ vā kareyyuṃ. Tesaṃ bahubherave passitvā vā

suṇitvā vā na vedheyya na pavedheyya na sampavedheyya na taseyya na santaseyya na uttaseyya na parittaseyya na bhāyeyya na santāsaṃ āpajjeyya, abhīrū assa acchambhī anutrāsī apalāyī pahīnabhayabheravo vigatalomahaṃso vihareyyāti—paradhammikānampi na santaseyya disvāpi tesaṃ bahubheravāni.

Athāparāni abhisambhaveyya, parissayāni kusalānuesīti. Athāparānipi atthi abhisambhotabbāni abhibhavitabbāni ajjhottharitabbāni pariyādiyitabbāni madditabbāni. Parissayāti dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca ... pe ... evampi tatrāsayāti—parissayā. Kusalānuesīti sammāpaṭipadaṃ anulomapaṭipadaṃ apaccanīkapaṭipadaṃ aviruddhapaṭipadaṃ anvatthapaṭipadaṃ ... pe ... ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ nibbānañca nibbānagāminiñca paṭipadaṃ esantena gavesantena pariyesantena parissayā abhisambhotabbā abhibhavitabbā ajjhottharitabbā pariyādiyitabbā madditabbāti—athāparāni abhisambhaveyya parissayāni kusalānuesī.

Tenāha bhagavā—

"Paradhammikānampi na santaseyya, Disvāpi tesaṃ bahubheravāni; Athāparāni abhisambhaveyya, Parissayāni kusalānuesī"ti.

Ātaṅkaphassena khudāya phuṭṭho, Sītaṃ athuṇhaṃ adhivāsayeyya; So tehi phuṭṭho bahudhā anoko, Vīriyaparakkamaṃ daḷhaṃ kareyya.

Ātaṅkaphassena khudāya phuṭṭhoti. Ātaṅkaphasso vuccati rogaphasso. Rogaphassena phuṭṭho pareto samohito samannāgato assa; cakkhurogena phuṭṭho pareto samohito samannāgato assa, sotarogena ... ghānarogena ... jivhārogena ... kāyarogena ... pe ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassena phuṭṭho pareto samohito samannāgato assa. Khudā vuccati chātako. Chātakena phuṭṭho pareto samohito samannāgato assāti—ātaṅkaphassena khudāya phuṭṭho.

Sītaṃ athuṇhaṃ adhivāsayeyyāti. Sītanti dvīhi kāraṇehi sītaṃ hoti—abbhantaradhātuppakopavasena vā sītaṃ hoti, bahiddhā utuvasena vā sītaṃ hoti. Uṇhanti dvīhi kāraṇehi uṇhaṃ hoti—abbhantaradhātuppakopavasena vā uṇhaṃ hoti, bahiddhā utuvasena vā uṇhaṃ hotīti—sītaṃ athuṇhaṃ. Adhivāsayeyyāti khamo assa sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ

amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko assāti—sītaṃ athuṇhaṃ adhivāsayeyya.

So tehi phuṭṭho bahudhā anokoti. So tehīti ātaṅkaphassena ca khudāya ca sītena ca uṇhena ca phuṭṭho pareto samohito samannāgato assāti—so tehi phuṭṭho. Bahudhāti anekavidhehi ākārehi phuṭṭho pareto samohito samannāgato assāti—so tehi phuṭṭho bahudhā. Anokoti abhisaṅkhārasahagataviññāṇassa okāsaṃ na karotītipi—anoko. Atha vā kāyaduccaritassa vacīduccaritassa manoduccaritassa okāsaṃ na karotītipi— anokoti—so tehi phuṭṭho bahudhā anoko.

Vīriyaparakkamaṃ daḷhaṃ kareyyāti. Vīriyaparakkamo vuccati yo cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī appaṭivānī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittacchandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo. Vīriyaparakkamaṃ daḷhaṃ kareyyāti. Vīriyaṃ parakkamaṃ daḷhaṃ kareyya thiraṃ kareyya, daḷhasamādāno assa avatthitasamādānoti—vīriyaṃ parakkamaṃ daḷhaṃ kareyya.

Tenāha bhagavā—

"Ātaṅkaphassena khudāya phuṭṭho, Sītaṃ athuṇhaṃ adhivāsayeyya;
So tehi phuṭṭho bahudhā anoko, Vīriyaparakkamaṃ daḷhaṃ kareyyā"ti.

Theyyaṃ na kāre na musā bhaṇeyya, Mettāya phasse tasathāvarāni;
Yadāvilattaṃ manaso vijaññā, Kaṇhassa pakkhoti vinodayeyya.

Theyyaṃ na kāre na musā bhaṇeyyāti. Theyyaṃ na kāreti idha bhikkhu adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato assa dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā vihareyyāti—theyyaṃ na kāre. Na musā bhaṇeyyāti idha bhikkhu musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato assa saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassāti—theyyaṃ na kāre na musā bhaṇeyya.

Mettāya phasse tasathāvarānīti. Mettāti yā sattesu metti mettāyanā mettāyitattaṃ anudā anudāyanā anudāyitattaṃ hitesitā anukampā abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ. Tasāti yesaṃ tasitā taṇhā appahīnā, yesañca bhayabheravā appahīnā. Kiṃkāraṇā vuccanti tasā? Te tasanti uttasanti paritasanti bhāyanti santāsaṃ āpajjanti; taṃkāraṇā vuccanti tasā. Thāvarāti yesaṃ tasitā taṇhā pahīnā, yesañca bhayabheravā pahīnā. Kiṃkāraṇā vuccanti thāvarā? Te na tasanti na uttasanti na paritasanti na bhāyanti santāsaṃ na āpajjanti; taṃkāraṇā vuccanti thā-

varā. Mettāya phasse tasathāvarānīti. Tase ca thāvare ca mettāya phasseyya phareyya, mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā vihareyyāti— mettāya phasse tasathāvarāni.

Yadāvilattaṃ manaso vijaññāti. Yadāti yadā. Manasoti yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Kāyaduccaritena cittaṃ āvilaṃ hoti luḷitaṃ eritaṃ ghaṭṭitaṃ calitaṃ bhantaṃ avūpasantaṃ. Vacīduccaritena ... pe ... manoduccaritena ... rāgena ... dosena ... mohena ... kodhena ... upanāhena ... makkhena ... paḷāsena ... issāya ... macchariyena ... māyāya ... sāṭheyyena ... thambhena ... sārambhena ... mānena ... atimānena ... madena ... pamādena ... sabbakilesehi ... sabbaduccaritehi ... sabbadarathehi ... sabbapariḷāhehi ... sabbasantāpehi ... sabbākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ āvilaṃ hoti luḷitaṃ eritaṃ ghaṭṭitaṃ calitaṃ bhantaṃ avūpasantaṃ. Yadāvilattaṃ manaso vijaññāti. Cittassa āvilabhāvaṃ jāneyya ājāneyya vijāneyya paṭivijāneyya paṭivijjheyyāti—yadāvilattaṃ manaso vijaññā.

Kaṇhassa pakkhoti vinodayeyyāti. Kaṇhoti yo so māro kaṇho adhipati antagu namuci pamattabandhu. Kaṇhassa pakkho mārapakkho mārapāso mārabaḷisaṃ mārāmisaṃ māravisayo māranivāso māragocaro mārabandhananti pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti. Evampi kaṇhassa pakkhoti vinodayeyya. Atha vā kaṇhassa pakkho mārapakkho akusalapakkho dukkhuddayo dukkhavipāko nirayasaṃvattaniko tiracchānayonisaṃvattaniko pettivisayasaṃvattanikoti pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti. Evampi kaṇhassa pakkhoti vinodayeyya.

Tenāha bhagavā—

"Theyyaṃ na kāre na musā bhaṇeyya, Mettāya phasse tasathāvarāni; Yadāvilattaṃ manaso vijaññā, Kaṇhassa pakkhoti vinodayeyyā"ti.

Kodhātimānassa vasaṃ na gacche, Mūlampi tesaṃ palikhaññā tiṭṭhe; Athappiyaṃ vā pana appiyaṃ vā, Addhā bhavanto abhisambhaveyya.

Kodhātimānassa vasaṃ na gaccheti. Kodhoti yo cittassa āghāto paṭighāto ... pe ... caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa. Atimānoti idhekacco paraṃ atimaññati jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena

vā vatthunā. Kodhātimānassa vasaṃ na gaccheti. Kodhassa ca atimānassa ca vasaṃ na gaccheyya, kodhañca atimānañca pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti—kodhātimānassa vasaṃ na gacche.

Mūlampi tesaṃ palikhañña tiṭṭheti. Katamaṃ kodhassa mūlaṃ? Avijjā mūlaṃ, ayoniso manasikāro mūlaṃ, asmimāno mūlaṃ, ahirikaṃ mūlaṃ, anottappaṃ mūlaṃ, uddhaccaṃ mūlaṃ—idaṃ kodhassa mūlaṃ. Katamaṃ atimānassa mūlaṃ? Avijjā mūlaṃ, ayoniso manasikāro mūlaṃ, asmimāno mūlaṃ, ahirikaṃ mūlaṃ, anottappaṃ mūlaṃ, uddhaccaṃ mūlaṃ—idaṃ atimānassa mūlaṃ. Mūlampi tesaṃ palikhañña tiṭṭheti. Kodhassa ca atimānassa ca mūlaṃ palikhaṇitvā uddharitvā samuddharitvā uppāṭayitvā samuppāṭayitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā tiṭṭheyya santiṭṭheyyāti—mūlampi tesaṃ palikhañña tiṭṭhe.

Athappiyaṃ vā pana appiyaṃ vā, addhā bhavanto abhisambhaveyyāti. Athāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—athāti. Piyāti dve piyā—sattā vā saṅkhārā vā. Katame sattā piyā? Idha yāssa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā puttā vā dhītā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—ime sattā piyā. Katame saṅkhārā piyā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā—ime saṅkhārā piyā. Appiyāti dve appiyā—sattā vā saṅkhārā vā. Katame sattā appiyā? Idha yāssa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukāmā ayogakkhemakāmā jīvitā voropetukāmā—ime sattā appiyā. Katame saṅkhārā appiyā? Amanāpikā rūpā amanāpikā saddā, gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā—ime saṅkhārā appiyā. Addhāti ekaṃsavacanaṃ nissaṃsayavacanaṃ nikkaṅkhavacanaṃ advejjhavacanaṃ adveḷhakavacanaṃ niyyānikavacanaṃ apaṇṇakavacanaṃ avatthāpanavacanametaṃ— addhāti. Athappiyaṃ vā pana appiyaṃ vā, addhā bhavanto abhisambhaveyyāti. Piyāppiyaṃ sātāsātaṃ sukhadukkhaṃ somanassadomanassaṃ iṭṭhāniṭṭhaṃ abhisambhavanto vā abhibhaveyya adhibhavanto vā abhisambhaveyyāti—athappiyaṃ vā pana appiyaṃ vā addhā bhavanto abhisambhaveyya.

Tenāha bhagavā—

“Kodhātimānassa vasaṃ na gacche, Mūlampi tesaṃ palikhañña

tiṭṭhe; Athappiyaṃ vā pana appiyaṃ vā, Addhā bhavanto abhisambhaveyyā"ti.

Paññaṃ purakkhatvā kalyāṇapīti, Vikkhambhaye tāni parissayāni; Aratiṃ sahetha sayanamhi pante, Caturo sahetha paridevadhamme.

Paññaṃ purakkhatvā kalyāṇapītīti. Paññāti yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo ... pe ... amoho sammādiṭṭhi. Paññaṃ purakkhatvāti idhekacco paññaṃ purato katvā carati paññādhajo paññāketu paññādhipateyyo vicayabahulo pavicayabahulo pekkhāyanabahulo sampekkhāyanabahulo vibhūtavihārī taccariko tabbahulo taggaruko tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyoti. Evampi paññaṃ purakkhatvā.

Atha vā gacchanto vā "gacchāmī"ti pajānāti, ṭhito vā "ṭhitomhī"ti pajānāti, nisinno vā "nisinnomhī"ti pajānāti, sayāno vā "sayānomhī"ti pajānāti, yathā yathā vā panassa kāyo paṇihito hoti tathā tathā naṃ pajānātīti. Evampi paññaṃ purakkhatvā.

Atha vā abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhibhāve sampajānakārī hotīti. Evampi paññaṃ purakkhatvā.

Kalyāṇapītīti buddhānussativasena uppajjati pīti pāmojjaṃ—kalyāṇapītīti. Dhammānussati saṃghānussati sīlānussati cāgānussati devatānussati ānāpānassati maraṇassati kāyagatāsativasena upasamānussativasena uppajjati pīti pāmojjaṃ— kalyāṇapītīti—paññaṃ purakkhatvā kalyāṇapīti.

Vikkhambhaye tāni parissayānīti. Parissayāti dve parissayā—pākaṭaparissayā ca paṭicchannaparissayā ca ... pe ... ime vuccanti pākaṭaparissayā ... pe ... ime vuccanti paṭicchannaparissayā ... pe ... evampi tatrāsayāti—parissayā. Vikkhambhaye tāni parissayānīti. Tāni parissayāni vikkhambheyya abhibhaveyya ajjhotthareyya pariyādiyeyya maddeyyāti—vikkhambhaye tāni parissayāni.

Aratiṃ sahetha sayanamhi panteti. Aratīti yā arati aratitā anabhirati anabhiramaṇā ukkaṇṭhitā paritassitā. Sayanamhi panteti pantesu vā senāsanesu aññataraññataresu vā adhikusalesu dhammesu aratiṃ

saheyya abhibhaveyya ajjhotthareyya pariyādiyeyya maddeyyāti—aratiṃ sahetha sayanamhi pante.

Caturo sahetha paridevadhammeti. Cattāro paridevanīye dhamme saheyya parisaheyya abhibhaveyya ajjhotthareyya pariyādiyeyya maddeyyāti—c sahetha paridevadhamme.

Tenāha bhagavā—

"Paññaṃ purakkhatvā kalyāṇapīti, Vikkhambhaye tāni parissayāni; Aratiṃ sahetha sayanamhi pante, Caturo sahetha paridevadhamme"ti.

Kiṃsū asissaṃ kuva vā asissaṃ, Dukkhaṃ vata settha kuvajja sessaṃ; Ete vitakke paridevaneyye, Vinayetha sekho aniketacārī.

Kiṃsū asissaṃ kuva vā asissanti. Kiṃsū asissāmīti kiṃ bhuñjissāmi odanaṃ vā kummāsaṃ vā sattuṃ vā macchaṃ vā maṃsaṃ vāti—kiṃsū asissaṃ. Kuva vā asissanti kattha bhuñjissāmi khattiyakule vā brāhmaṇakule vā vessakule vā suddakule vāti—kiṃsū asissaṃ kuva vā asissaṃ.

Dukkhaṃ vata settha kuvajja sessanti imaṃ rattiṃ dukkhaṃ sayittha phalake vā taṭṭikāya vā cammakhaṇḍe vā tiṇasanthāre vā paṇṇasanthāre vā palālasanthāre vā. Āgāmirattiṃ kattha sukhaṃ sayissāmi mañce vā pīṭhe vā bhisiyā vā bimbohane vā vihāre vā aḍḍhayoge vā pāsāde vā hammiye vā guhāya vāti—dukkhaṃ vata settha kuvajja sessaṃ.

Ete vitakke paridevaneyyeti. Ete vitakketi dve piṇḍapātapaṭisaññutte vitakke, dve senāsanapaṭisaññutte vitakke. Paridevaneyyeti ādevaneyye paridevaneyyeti—ete vitakke paridevaneyye.

Vinayetha sekho aniketacārīti. Sekhoti kiṃkāraṇā vuccati sekho? Sikkhatīti—sekho. Kiñca sikkhati? Adhisīlampi sikkhati, adhicittampi sikkhati, adhipaññampi sikkhati. Katamā adhisīlasikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto passanto paccavekkhanto cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, vīriyaṃ paggaṇhanto, satiṃ upaṭṭhapento, cittaṃ samādahanto, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ parijānanto, pahātabbaṃ pajahanto, bhāvetabbaṃ bhāvento, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati ācarati samācarati samādāya sikkhati. Taṃkāraṇā vuccati—sekho. Vinayāya paṭivinayāya pahānāya vūpasamāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā

adhisīlampi sikkheyya, adhicittampi sikkheyya, adhipaññampi sikkheyya. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya jānanto ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—vinayetha sekho.

Aniketacārīti. Kathaṃ niketacārī hoti? Idhekacco kulapalibodhena samannāgato hoti, gaṇapalibodhena ... āvāsapalibodhena ... cīvarapalibodhena ... piṇḍapātapalibodhena ... senāsanapalibodhena ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārapalibodhena samannāgato hoti. Evaṃ niketacārī hoti. Kathaṃ aniketacārī hoti? Idha bhikkhu na kulapalibodhena samannāgato hoti, na gaṇapalibodhena ... na āvāsapalibodhena ... na cīvarapalibodhena ... na piṇḍapātapalibodhena ... na senāsanapalibodhena ... na gilānapaccayabhesajjaparikkhārapalibodhena samannāgato hoti. Evaṃ aniketacārī hoti.

"Magadhaṃ gatā kosalaṃ gatā, Ekacciyā pana vajjibhūmiyā; Migā viya asaṅghacārino, Aniketā viharanti bhikkhavo.

Sādhu caritakaṃ sādhu sucaritaṃ, Sādhu sadā aniketavihāro; Atthapucchanaṃ padakkhiṇaṃ kammaṃ, Etaṃ sāmaññaṃ akiñcanassā"ti.

Vinayetha sekho aniketacārī. Tenāha bhagavā—

"Kiṃsū asissaṃ kuva vā asissaṃ, Dukkhaṃ vata settha kuvajja sessaṃ; Ete vitakke paridevaneyye, Vinayetha sekho aniketacārī"ti.

Annañca laddhā vasanañca kāle, Mattaṃ sa jaññā idha tosanatthaṃ; So tesu gutto yatacāri gāme, Rusitopi vācaṃ pharusaṃ na vajjā.

Annañca laddhā vasanañca kāleti. Annanti odano kummāso sattu maccho maṃsaṃ. Vasananti cha cīvarāni—khomaṃ, kappāsikaṃ, koseyyaṃ, kambalaṃ, sāṇaṃ, bhaṅgaṃ. Annañca laddhā vasanañca kāleti. Cīvaraṃ labhitvā piṇḍapātaṃ labhitvā na kuhanāya, na lapanāya, na nemittikatāya, na nippesikatāya, na lābhena lābhaṃ nijigīsanatāya, na dārudānena, na veḷudānena, na pattadānena, na pupphadānena, na phaladānena, na sinānadānena, na cuṇṇadānena, na mattikādānena, na dantakaṭṭhadānena, na mukhodakadānena, na cāṭukamyatāya, na muggasūpyatāya, na pāribhaṭyatāya, na pīṭhamaddikatāya, na vatthuvijjāya, na tiracchānavijjāya, na aṅgavijjāya, na nakkhattavijjāya, na dūtagamanena, na pahiṇagamanena, na jaṅghapesaniyena, na vejjakammena, na piṇḍapaṭipiṇḍakena, na dānānuppadānena, dhammena samena laddhā labhitvā adhigantvā vinditvā paṭilab-

hitvāti—annañca laddhā vasanañca kāle.

Mattaṃ sa jaññā idha tosanatthanti. Mattaṃ sa jaññāti dvīhi kāraṇehi mattaṃ jāneyya—paṭiggahaṇato vā paribhogato vā. Kathaṃ paṭiggahaṇato mattaṃ jānāti? Thokepi diyyamāne kulānudayāya kulānurakkhāya kulānukampāya paṭiggaṇhāti, bahukepi diyyamāne kāyaparihārikaṃ cīvaraṃ paṭiggaṇhāti kucchiparihārikaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti. Evaṃ paṭiggahaṇato mattaṃ jānāti. Kathaṃ paribhogato mattaṃ jānāti?

Paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṃ paṭisevati yāvadeva sītassa paṭighātāya uṇhassa paṭighātāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva hirikopīnapaṭicchādanatthaṃ.

Paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātaṃ paṭisevati neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca.

Paṭisaṅkhā yoniso senāsanaṃ paṭisevati yāvadeva sītassa paṭighātāya uṇhassa paṭighātāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva utuparissayavinodanapaṭisallānārāmatthaṃ.

Paṭisaṅkhā yoniso gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati yāvadeva uppannānaṃ veyyābādhikānaṃ vedanānaṃ paṭighātāya abyāpajjaparamatāya.

Evaṃ paribhogato mattaṃ jānāti. Mattaṃ sa jaññāti. Imehi dvīhi kāraṇehi mattaṃ jāneyya ājāneyya paṭivijāneyya paṭivijjheyyāti—mattaṃ sa jaññā.

Idha tosanatthanti. Idha bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca cīvarahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca cīvaraṃ na paritassati, laddhā ca cīvaraṃ agadhito amucchito anajjhosanno, ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītaracīvarasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato—ayaṃ vuccati bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito.

Puna caparaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca piṇḍapātahetu ane-

sanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca piṇḍapātaṃ na paritassati, laddhā ca piṇḍapātaṃ agadhito amucchito anajjhosanno, ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato—ayaṃ vuccati bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito.

Puna caparaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca senāsanahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca senāsanaṃ na paritassati, laddhā ca senāsanaṃ agadhito amucchito anajjhosanno, ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato—ayaṃ vuccati bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito.

Puna caparaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena, itarītaragilānapaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ na paritassati, laddhā ca gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ agadhito amucchito anajjhosanno, ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītaragilānapaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato—ayaṃ vuccati bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhitoti—mattaṃ sa jaññā idha tosanatthaṃ.

So tesu gutto yatacāri gāmeti. So tesu guttoti cīvare piṇḍapāte senāsane gilānapaccayabhesajjaparikkhāre gutto gopito rakkhito saṃvutoti. Evampi so tesu gutto. Atha vā āyatanesu gutto gopito rakkhito saṃvutoti. Evampi so tesu gutto.

Yatacāri gāmeti gāme yato yatto paṭiyatto gutto gopito rakkhito saṃvutoti—so tesu gutto yatacāri gāme.

Rusitopi vācaṃ pharusaṃ na vajjāti. Dūsito khuṃsito vambhito ghaṭṭito garahito upavadito pharusena kakkhaḷena nappaṭivajjā nappaṭibhaṇeyya, akkosantaṃ na paccakkoseyya, rosantaṃ nappaṭiroseyya, bhaṇḍantaṃ na paṭibhaṇḍeyya, na kalahaṃ kareyya, na bhaṇḍanaṃ kareyya, na viggahaṃ kareyya, na vivādaṃ kareyya, na medhagaṃ

kareyya, kalahaṃ bhaṇḍanaṃ viggahaṃ vivādaṃ medhagaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—rusitopi vācaṃ pharusaṃ na vajjā.

Tenāha bhagavā—

"Annañca laddhā vasanañca kāle, Mattaṃ sa jaññā idha tosanatthaṃ; So tesu gutto yatacāri gāme, Rusitopi vācaṃ pharusaṃ na vajjā"ti.

Okkhittacakkhu na ca pādalolo, Jhānānuyutto bahujāgarassa; Upekkhamārabbha samāhitatto, Takkāsayaṃ kukkuccañcupacchinde.

Okkhittacakkhu na ca pādaloloti. Kathaṃ khittacakkhu hoti? Idhekacco bhikkhu cakkhulolo, cakkhuloliyena samannāgato hoti, "adiṭṭhaṃ dakkhitabbaṃ, diṭṭhaṃ samatikkamitabban"ti ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ gāmena gāmaṃ nigamena nigamaṃ nagarena nagaraṃ raṭṭhena raṭṭhaṃ janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto ca hoti rūpadassanāya. Evampi khittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno asaṃvuto gacchati hatthiṃ olokento, assaṃ olokento, rathaṃ olokento, pattiṃ olokento, itthiyo olokento, purise olokento, kumārake olokento, kumārikāyo olokento, antarāpaṇaṃ olokento, gharamukhāni olokento, uddhaṃ olokento, adho olokento, disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati. Evampi khittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya nappaṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Evampi khittacakkhu hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetāḷaṃ kumbhathūṇaṃ sobhanakaṃ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahiṃsayuddhaṃ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ anīkadassanaṃ iti vā. Evampi khittacakkhu hoti.

Kathaṃ na khittacakkhu hoti? Idhekacco bhikkhu na cakkhulolo na cakkhuloliyena samannāgato hoti "adiṭṭhaṃ dakkhitabbaṃ diṭṭhaṃ samatikkamitabban"ti na ārāmena ārāmaṃ na uyyānena uyyānaṃ na gāmena gāmaṃ na nigamena nigamaṃ na nagarena nagaraṃ na raṭṭhena raṭṭhaṃ na janapadena janapadaṃ dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ ananuyutto ca hoti rūpadassanāya. Evampi na khittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu antaragharaṃ paviṭṭho vīthiṃ paṭipanno saṃvuto gacchati na hatthiṃ olokento ... pe ... na disāvidisaṃ vipekkhamāno gacchati. Evampi na khittacakkhu hoti.

Atha vā bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti ... pe ... cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Evampi na khittacakkhu hoti.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā ... pe ... anīkadassanaṃ iti vā. Evarūpā visūkadassanānuyogā paṭivirato hoti. Evampi na khittacakkhu hotīti—okkhittacakkhu.

Na ca pādaloloti. Kathaṃ pādalolo hoti? Idhekacco bhikkhu pādalolo pādaloliyena samannāgato hoti, ārāmena ārāmaṃ ... pe ... dīghacārikaṃ anavaṭṭhitacārikaṃ anuyutto hoti rūpadassanāya. Evampi pādalolo hoti.

Atha vā bhikkhu antopi saṃghārāme pādalolo pādaloliyena samannāgato hoti, na atthahetu na kāraṇahetu uddhato avūpasantacitto pariveṇato pariveṇaṃ gacchati. Vihārato ... pe ... iti bhavābhavakathaṃ katheti. Evampi pādalolo hoti.

Na ca pādaloloti. Pādaloliyaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, pādaloliyā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyya, paṭisallānārāmo assa paṭisallānarato ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgāraṃ jhāyī jhānarato ekattamanuyutto sadatthagarukoti—okkhittacakkhu na ca pādalolo.

Jhānānuyutto bahujāgarassāti. Jhānānuyuttoti dvīhi kāraṇehi jhānānuyutto—anuppannassa vā paṭhamassa jhānassa uppādāya yutto payutto āyutto samāyutto, anuppannassa vā dutiyassa jhānassa ... tatiyassa jhānassa ... catutthassa jhānassa uppādāya yutto payutto āyutto samāyuttoti. Evampi

jhānānuyutto. Atha vā uppannaṃ vā paṭhamaṃ jhānaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, uppannaṃ vā dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ āsevati bhāveti bahulīkarotīti. Evampi jhānānuyutto.

Bahujāgarassāti idha bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi katvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhetīti—jhānānuyutto bahujāgarassa.

Upekkhamārabbha samāhitattoti. Upekkhāti yā catutthe jhāne upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā cittasamatā cittappassaddhatā majjhattatā cittassa. Samāhitattoti yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi. Upekkhamārabbha samāhitattoti. Catutthe jhāne upekkhaṃ ārabbha ekaggacitto avikkhittacitto avisāhaṭamānasoti—upekkhamārabbha samāhitatto.

Takkāsayaṃ kukkuccañcupacchindeti. Takkāti nava vitakkā—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko, ñātivitakko, janapadavitakko, amaravitakko, parānudayatāpaṭisaññutto vitakko, lābhasakkārasilokapaṭisaññutto vitakko, anavaññattipaṭisaññutto vitakko—ime vuccanti nava vitakkā. Kāmavitakkānaṃ kāmasaññāsayo, byāpādavitakkānaṃ byāpādasaññāsayo, vihiṃsāvitakkānaṃ vihiṃsāsaññāsayo. Atha vā takkānaṃ vitakkānaṃ saṅkappānaṃ avijjāsayo, ayoniso manasikāro āsayo, asmimāno āsayo, anottappaṃ āsayo, uddhaccaṃ āsayo.

Kukkuccanti hatthakukkuccampi kukkuccaṃ pādakukkuccampi kukkuccaṃ hatthapādakukkuccampi kukkuccaṃ, akappiye kappiyasaññitā kappiye akappiyasaññitā, vikāle kālasaññitā, kāle vikālasaññitā, avajje vajjasaññitā, vajje avajjasaññitā. Yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho—idaṃ vuccati kukkuccaṃ.

Api ca dvīhi kāraṇehi uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho— katattā ca akatattā ca. Kathaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho? "Kataṃ me kāyaduccaritaṃ, akataṃ me kāyasucaritan"ti uppajjati kukkuccaṃ

cetaso vippaṭisāro manovilekho. "Kataṃ me vacīduccaritaṃ ... kataṃ me manoduccaritaṃ ... kato me pāṇātipāto, akatā me pāṇātipātā veramaṇī"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. "Kataṃ me adinnādānaṃ ... kato me kāmesumicchācāro ... kato me musāvādo ... katā me pisuṇā vācā ... katā me pharusā vācā ... kato me samphappalāpo ... katā me abhijjhā ... kato me byāpādo ... katā me micchādiṭṭhi, akatā me sammādiṭṭhī"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Evaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho.

Atha vā "sīlesumhi na paripūrakārī"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "indriyesumhi aguttadvāro"ti ... "bhojane amattaññūmhī"ti ... "jāgariyaṃ ananuyuttomhī"ti ... "na satisampajaññena samannāgatomhī"ti ... "abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro sammappadhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro iddhipādā"ti ... "abhāvitāni me pañcindriyānī"ti ... "abhāvitāni me pañca balānī"ti ... "abhāvitā me satta bojjhaṅgā"ti ... "abhāvito me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo"ti ... "dukkhaṃ me apariññātan"ti ... "dukkhasamudayo me appahīno"ti ... "maggo me abhāvito"ti ... "nirodho me asacchikato"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Takkāsayaṃ kukkuccañcupacchindeti. Takkañca takkāsayañca kukkuccañca upacchindeyya chindeyya ucchindeyya samucchindeyya pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti— takkāsayaṃ kukkuccañcupacchinde.

Tenāha bhagavā—

"Okkhittacakkhu na ca pādalolo, Jhānānuyutto bahujāgarassa; Upekkhamārabbha samāhitatto, Takkāsayaṃ kukkuccañcupacchinde"ti.

Cudito vacībhi satimābhinande, Sabrahmacārīsu khilaṃ pabhinde; Vācaṃ pamuñce kusalaṃ nātivelaṃ, Janavādadhammāya na cetayeyya.

Cudito vacībhi satimābhinandeti. Cuditoti upajjhāyā vā ācariyā vā samānupajjhāyakā vā samānācariyakā vā mittā vā sandiṭṭhā vā sambhattā vā sahāyā vā codenti—"idaṃ te, āvuso, ayuttaṃ, idaṃ te appattaṃ, idaṃ te asāruppaṃ, idaṃ te asīlaṭṭhan"ti. Satiṃ upaṭṭhapetvā taṃ codanaṃ nandeyya abhinandeyya modeyya anumodeyya iccheyya sādiyeyya patthayeyya pihayeyya abhijappeyya. Yathā itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃnhāto uppalamālaṃ vā vas-

sikamālaṃ vā adhimuttakamālaṃ vā labhitvā ubhohi hatthehi paṭiggahetvā uttamaṅge sirasmiṃ patiṭṭhāpetvā nandeyya abhinandeyya modeyya anumodeyya iccheyya sādiyeyya patthayeyya pihayeyya abhijappeyya; evamevaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā taṃ codanaṃ nandeyya abhinandeyya modeyya anumodeyya iccheyya sādiyeyya patthayeyya pihayeyya abhijappeyya.

"Nidhīnaṃva pavattāraṃ, yaṃ passe vajjadassinaṃ; Niggayhavādiṃ medhāviṃ, tādisaṃ paṇḍitaṃ bhaje.

Tādisaṃ bhajamānassa, seyyo hoti na pāpiyo; Ovadeyyānusāseyya, asabbhā ca nivāraye; Satañhi so piyo hoti, asataṃ hoti appiyo"ti.

Cudito vacībhi satimābhinande, sabrahmacārīsu khilaṃ pabhindeti. Sabrahmacārīti ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Sabrahmacārīsu khilaṃ pabhindeti. Sabrahmacārīsu āhatacittataṃ khilajātataṃ pabhindeyya, pañcapi cetokhile bhindeyya, tayopi cetokhile bhindeyya, rāgakhilaṃ dosakhilaṃ mohakhilaṃ bhindeyya pabhindeyya sambhindeyyāti—sabrahmacārīsu khilaṃ pabhinde.

Vācaṃ pamuñce kusalaṃ nātivelanti. Ñāṇasamuṭṭhitaṃ vācaṃ muñceyya, atthūpasaṃhitaṃ dhammūpasaṃhitaṃ kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ vācaṃ muñceyya pamuñceyyāti—vācaṃ pamuñce kusalaṃ. Nātivelanti. Velāti dve velā—kālavelā ca sīlavelā ca. Katamā kālavelā? Kālātikkantaṃ vācaṃ na bhāseyya, velātikkantaṃ vācaṃ na bhāseyya, kālavelātikkantaṃ vācaṃ na bhāseyya, kālaṃ asampattaṃ vācaṃ na bhāseyya, velaṃ asampattaṃ vācaṃ na bhāseyya, kālavelaṃ asampattaṃ vācaṃ na bhāseyya.

"Yo ve kāle asampatte, ativelañca bhāsati; Evaṃ so nihato seti, kokilāyeva atrajo"ti.

Ayaṃ kālavelā. Katamā sīlavelā? Ratto vācaṃ na bhāseyya, duṭṭho vācaṃ na bhāseyya, mūḷho vācaṃ na bhāseyya, musāvādaṃ na bhāseyya, pisuṇavācaṃ na bhāseyya, pharusavācaṃ na bhāseyya, samphappalāpaṃ na bhāseyya na katheyya na bhaṇeyya na dīpayeyya na vohareyya. Ayaṃ sīlavelāti—vācaṃ pamuñce kusalaṃ nātivelaṃ.

Janavādadhammāya na cetayeyyāti. Janāti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Janassa vādāya upavādāya nindāya garahāya akittiyā avaṇṇahārikāya sīlavipattiyā vā ācāravipattiyā vā diṭṭhivipattiyā vā ājīvavipattiyā vā

na cetayeyya cetanaṃ na uppādeyya cittaṃ na uppādeyya saṅkappaṃ na uppādeyya manasikāraṃ na uppādeyyāti—janavādadhammāya na cetayeyya.

Tenāha bhagavā—

"Cudito vacībhi satimābhinande, Sabrahmacārīsu khilaṃ pabhinde; Vācaṃ pamuñce kusalaṃ nātivelaṃ, Janavādadhammāya na cetayeyyā"ti.

Athāparaṃ pañca rajāni loke, Yesaṃ satīmā vinayāya sikkhe; Rūpesu saddesu atho rasesu, Gandhesu phassesu sahetha rāgaṃ.

Athāparaṃ pañca rajāni loketi. Athāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatāpetaṃ—athāti. Pañca rajānīti rūparajo, saddarajo, gandharajo, rasarajo, phoṭṭhabbarajo.

"Rāgo rajo na ca pana reṇu vuccati, Rāgassetaṃ adhivacanaṃ rajoti; Etaṃ rajaṃ vippajahitvā paṇḍitā, Viharanti te vigatarajassa sāsane.

Doso rajo na ca pana reṇu vuccati, ... pe ... Viharanti te vigatarajassa sāsane.

Moho rajo na ca pana reṇu vuccati, ... pe ... Viharanti te vigatarajassa sāsane".

Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloketi— athāparaṃ pañca rajāni loke.

Yesaṃ satīmā vinayāya sikkheti. Yesanti rūparāgassa saddarāgassa gandharāgassa rasarāgassa phoṭṭhabbarāgassa. Satīmāti yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo—ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato. So vuccati satimā. Sikkheti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā. Katamā adhisīlasikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Yesaṃ satīmā vinayāya sikkheti. Satimā puggalo yesaṃ rūparāgassa saddarāgassa gandharāgassa rasarāgassa phoṭṭhabbarāgassa vinayāya paṭivinayāya pahānāya vūpasamāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya adhicittampi sikkheyya adhipaññampi sikkheyya, imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya, jānanto sikkheyya ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—yesaṃ satīmā vinayāya sikkhe.

Rūpesu saddesu atho rasesu, gandhesu phassesu sahetha rāganti. Rūpesu saddesu gandhesu rasesu phoṭṭhabbesu rāgaṃ saheyya parisaheyya abhibhaveyya ajjhotthareyya pariyādiyeyya maddeyyāti—rūpesu saddesu atho rasesu, gandhesu phassesu sahetha rāgaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Athāparaṃ pañca rajāni loke, Yesaṃ satīmā vinayāya sikkhe; Rūpesu saddesu atho rasesu, Gandhesu phassesu sahetha rāgan"ti.

Etesu dhammesu vineyya chandaṃ, Bhikkhu satimā suvimuttacitto; Kālena so sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno, Ekodibhūto vihane tamaṃ so. (Iti bhagavā.)

Etesu dhammesu vineyya chandanti. Etesūti rūpesu saddesu gandhesu rasesu phoṭṭhabbesu. Chandoti yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasneho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ kāmogho kāmayogo kāmupādānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇaṃ. Etesu dhammesu vineyya chandanti. Etesu dhammesu chandaṃ vineyya paṭivineyya pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti—etesu dhammesu vineyya chandaṃ.

Bhikkhu satimā suvimuttacittoti. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā bhikkhu, sekho vā bhikkhu. Satimāti yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo—ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā upeto samupeto ... pe ... so vuccati satimā.

Bhikkhu satimā suvimuttacittoti. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa nīvaraṇehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pītiyā ca cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa sukhadukkhehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ; ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññāya cittaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññāya cittaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññāya cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ; sotāpannassa sakkāyadiṭṭhiyā vicikicchāya sīlabbataparāmāsā diṭṭhānusayā vicikicchānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ

suvimuttaṃ, sakadāgāmissa oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, anāgāmissa anusahagatā kāmarāgasaṃyojanā paṭighasaṃyojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, arahato rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā tadekaṭṭhehi ca kilesehi bahiddhā ca sabbanimittehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttanti—bhikkhu satimā suvimuttacitto.

Kālena so sammā dhammaṃ parivīmaṃsamānoti. Kālenāti uddhate citte samathassa kālo, samāhite citte vipassanāya kālo.

"Kāle paggaṇhati cittaṃ, niggaṇhati punāpare; Sampahaṃsati kālena, kāle cittaṃ samādahe.

Ajjhupekkhati kālena, so yogī kālakovido; Kimhi kālamhi paggāho, kimhi kāle viniggaho.

Kimhi pahaṃsanākālo, samathakālo ca kīdiso; Upekkhākālaṃ cittassa, kathaṃ dasseti yogino.

Līne cittamhi paggāho, uddhatasmiṃ viniggaho; Nirassādagataṃ cittaṃ, sampahaṃseyya tāvade.

Sampahaṭṭhaṃ yadā cittaṃ, alīnaṃ bhavatinuddhataṃ; Samathassa ca so kālo, ajjhattaṃ ramaye mano.

Etena mevupāyena, yadā hoti samāhitaṃ; Samāhitacittamaññāya, ajjhupekkheyya tāvade.

Evaṃ kālavidū dhīro, kālaññū kālakovido; Kālena kālaṃ cittassa, nimittamupalakkhaye"ti.

Kālena so sammā dhammaṃ parivīmaṃsamānoti. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno, "sabbe dhammā anattā"ti sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti— sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno.

Ekodibhūto vihane tamaṃ so, iti bhagavāti. Ekodīti ekaggacitto avikkhittacitto avisāhaṭamānaso samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhīti—ekodibhūto. Vihane tamaṃ soti rāgatamaṃ dosatamaṃ mohatamaṃ diṭṭhitamaṃ mānatamaṃ kilesatamaṃ duccaritatamaṃ andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ

paññānirodhikaṃ vighātapakkhikaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ haneyya vihaneyya pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya.

Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca bhaggarāgoti bhagavā, bhaggadosoti bhagavā, bhaggamohoti bhagavā, bhaggamānoti bhagavā, bhaggadiṭṭhīti bhagavā, bhaggakaṇḍakoti bhagavā, bhaggakilesoti bhagavā, bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā, bhavānaṃ antakaroti bhagavā, bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā, bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā, bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ dasannaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā, bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ; vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—ekodibhūto vihane tamaṃ so iti bhagavā.

Tenāha bhagavā—

"Etesu dhammesu vineyya chandaṃ, Bhikkhu satimā suvimuttacitto; Kālena so sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno, Ekodibhūto vihane tamaṃ so". (Iti bhagavāti.)

Sāriputtasuttaniddeso soḷasamo.

Aṭṭhakavaggamhi soḷasa suttaniddesā samattā.

Mahāniddesapāḷi niṭṭhitā.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

12. Cūḷabyūhasuttaniddesa

Atha cūḷabyūhasuttaniddesaṃ vakkhati—

Sakaṃ sakaṃ diṭṭhiparibbasānā, Viggayha nānā kusalā vadanti; Yo evaṃ jānāti sa vedi dhammaṃ, Idaṃ paṭikkosamakevalī so.

Sakaṃ sakaṃ diṭṭhiparibbasānāti. Santeke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā; te dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā sakāya sakāya diṭṭhiyā vasanti saṃvasanti āvasanti parivasanti. Yathā agārikā gharesu vasanti, sāpattikā vā āpattīsu vasanti, sakilesā vā kilesesu vasanti; evamevaṃ santeke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā, te dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā sakāya sakāya diṭṭhiyā vasanti saṃvasanti āvasanti parivasantīti—sakaṃ sakaṃ diṭṭhiparibbasānā.

Viggayha nānā kusalā vadantīti. Viggayhāti gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā nānā vadanti vividhaṃ vadanti aññoññaṃ vadanti puthu vadanti, na ekaṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Kusalāti kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—viggayha nānā kusalā vadanti.

Yo evaṃ jānāti sa vedi dhammanti. Yo imaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ jānāti so dhammaṃ vedi aññāsi apassi paṭivijjhīti—yo evaṃ jānāti sa vedi dhammaṃ.

Idaṃ paṭikkosamakevalī soti. Yo imaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ paṭikkosati, akevalī so asamatto so aparipuṇṇo so hīno nihīno omako lāmako chatukko parittoti—idaṃ paṭikkosamakevalī so.

Tenāha so nimmito—

“Sakaṃ sakaṃ diṭṭhiparibbasānā, Viggayha nānā kusalā vadanti; Yo evaṃ jānāti sa vedi dhammaṃ, Idaṃ paṭikkosamakevalī so”ti.

Evampi viggayha vivādayanti, Bālo paro akkusaloti cāhu; Sacco nu vādo katamo imesaṃ, Sabbeva hīme kusalāvadānā.

Evampi viggayha vivādayantīti. Evaṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā vivādayanti, kalahaṃ karonti, bhaṇḍanaṃ karonti, viggahaṃ karonti, vivādaṃ karonti, medhagaṃ karonti—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—evampi viggayha vivādayanti.

Bālo paro akkusaloti cāhūti. Paro bālo hīno nihīno omako lāmako chatukko paritto akusalo avidvā avijjāgato aññāṇī avibhāvī duppaññoti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—bālo paro akkusaloti cāhu.

Sacco nu vādo katamo imesanti. Imesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ vādo katamo sacco taccho tatho bhūto yāthāvo aviparītoti—sacco nu vādo katamo imesaṃ.

Sabbeva hīme kusalāvadānāti. Sabbevime samaṇabrāhmaṇā kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—sabbeva hīme kusalāvadānā.

Tenāha so nimmito—

"Evampi viggayha vivādayanti, Bālo paro akkusaloti cāhu; Sacco nu vādo katamo imesaṃ, Sabbeva hīme kusalāvadānā"ti.

Parassa ce dhammamanānujānaṃ, Bālomako hoti nihīnapañño; Sabbeva bālā sunihīnapaññā, Sabbevime diṭṭhiparibbasānā.

Parassa ce dhammamanānujānanti. Parassa dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ anānujānanto anānupassanto anānumananto anānumaññanto anānumodantoti—parassa ce dhammamanānujānaṃ.

Bālomako hoti nihīnapaññoti. Paro bālo hoti hīno nihīno omako lāmako chatukko paritto, hīnapañño nihīnapañño omakapañño lāmakapañño chatukkapañño parittapaññoti—bālomako hoti nihīnapañño.

Sabbeva bālā sunihīnapaññāti. Sabbevime samaṇabrāhmaṇā bālā hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittā, sabbeva hīnapaññā nihīnapaññā omakapaññā lāmakapaññā chatukkapaññā parittapaññāti—sabbeva bālā sunihīnapaññā.

Sabbevime diṭṭhiparibbasānāti. Sabbevime samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā; te dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā sakāya sakāya diṭṭhiyā vasanti saṃvasanti āvasanti parivasanti. Yathā agārikā vā gharesu vasanti, sāpattikā vā āpattīsu vasanti, sakilesā vā kilesesu

vasanti; evamevaṃ sabbevime samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā ... pe ... parivasantīti—sabbevime diṭṭhiparibbasānā.

Tenāha bhagavā—

"Parassa ce dhammamanānujānaṃ, Bālomako hoti nihīnapañño; Sabbeva bālā sunihīnapaññā, Sabbevime diṭṭhiparibbasānā"ti.

Sandiṭṭhiyā ceva navīvadātā, Saṃsuddhapaññā kusalā mutīmā; Na tesaṃ koci parihīnapañño, Diṭṭhī hi tesampi tathā samattā.

Sandiṭṭhiyā ceva navīvadātāti. Sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā anavīvadātā avodātā apariyodātā saṃkiliṭṭhā saṃkilesikāti—sandiṭṭhiyā ceva navīvadātā.

Saṃsuddhapaññā kusalā mutīmāti. Suddhapaññā visuddhapaññā parisuddhapaññā vodātapaññā pariyodātapaññā. Atha vā suddhadassanā visuddhadassanā parisuddhadassanā vodātadassanā pariyodātadassanāti—saṃsuddhapaññā. Kusalāti kusalā paṇḍitā paññavanto iddhimanto ñāṇino vibhāvino medhāvinoti— saṃsuddhapaññā kusalā. Mutīmāti mutimā paṇḍitā paññavanto iddhimanto ñāṇino vibhāvino medhāvinoti— saṃsuddhapaññā kusalā mutīmā.

Tesaṃ na koci parihīnapaññoti. Tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ na koci hīnapañño nihīnapañño omakapañño lāmakapañño chatukkapañño parittapañño atthi. Sabbeva seṭṭhapaññā visiṭṭhapaññā pāmokkhapaññā uttamapaññā pavarapaññāti—tesaṃ na koci parihīnapañño.

Diṭṭhī hi tesampi tathā samattāti. Tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ diṭṭhi tathā samattā samādinnā gahitā parāmaṭṭhā abhiniviṭṭhā ajjhositā adhimuttāti—diṭṭhī hi tesampi tathā samattā.

Tenāha bhagavā—

"Sandiṭṭhiyā ceva navīvadātā, Saṃsuddhapaññā kusalā mutīmā; Tesaṃ na koci parihīnapañño, Diṭṭhī hi tesampi tathā samattā"ti.

Na vāhametaṃ tathiyanti brūmi, Yamāhu bālā mithu aññamaññaṃ; Sakaṃ sakaṃ diṭṭhimakaṃsu saccaṃ, Tasmā hi bāloti paraṃ dahanti.

Na vāhametaṃ tathiyanti brūmīti. Nāti paṭikkhepo. Etanti "dvāsaṭṭhidiṭṭhigatāni nāhaṃ etaṃ tacchaṃ tathaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītan"ti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—na vāhametaṃ tathiyanti brūmi.

Yamāhu bālā mithu aññamaññanti. Mithūti dve janā, dve kalahakārakā, dve bhaṇḍanakārakā, dve bhassakārakā, dve vivādakārakā,

dve adhikaraṇakārakā, dve vādino, dve sallapakā; te aññamaññaṃ bālo hīno nihīno omako lāmako chatukko parittoti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—yamāhu bālā mithu aññamaññaṃ.

Sakaṃ sakaṃ diṭṭhimakaṃsu saccanti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti—sakaṃ sakaṃ diṭṭhimakaṃsu saccaṃ. "Asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti—sakaṃ sakaṃ diṭṭhimakaṃsu saccaṃ.

Tasmā hi bāloti paraṃ dahantīti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā paraṃ bālo hīno nihīno omako lāmako chatukko parittoti dahanti passanti dakkhanti olokenti nijjhāyanti upaparikkhantīti—tasmā hi bāloti paraṃ dahanti.

Tenāha bhagavā—

"Na vāhametaṃ tathiyanti brūmi, Yamāhu bālā mithu aññamaññaṃ;
Sakaṃ sakaṃ diṭṭhimakaṃsu saccaṃ, Tasmā hi bāloti paraṃ dahantī"ti.

Yamāhu saccaṃ tathiyanti eke, Tamāhu aññepi tucchaṃ musāti;
Evampi viggayha vivādayanti, Kasmā na ekaṃ samaṇā vadanti.

Yamāhu saccaṃ tathiyanti eketi. Yaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ eke samaṇabrāhmaṇā "idaṃ saccaṃ tacchaṃ tathaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītan"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—yamāhu saccaṃ tathiyanti eke.

Tamāhu aññepi tucchaṃ musātīti. Tameva dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ eke samaṇabrāhmaṇā "tucchaṃ etaṃ, musā etaṃ, abhūtaṃ etaṃ, alikaṃ etaṃ, ayāthāvaṃ etan"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—tamāhu aññepi tucchaṃ musāti.

Evampi viggayha vivādayantīti. Evaṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā vivādayanti, kalahaṃ karonti, bhaṇḍanaṃ karonti, viggahaṃ karonti, vivādaṃ karonti, medhagaṃ karonti—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—evampi viggayha vivādayanti.

Kasmā na ekaṃ samaṇā vadantīti. Kasmāti kasmā kiṃkāraṇā kiṃhetu kiṃpaccayā kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā na ekaṃ

vadanti nānā vadanti vividhaṃ vadanti aññoññaṃ vadanti puthu vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—kasmā na ekaṃ samaṇā vadanti.

Tenāha so nimmito—

"Yamāhu saccaṃ tathiyanti eke, Tamāhu aññepi tucchaṃ musāti;
Evampi viggayha vivādayanti, Kasmā na ekaṃ samaṇā vadantī"ti.

Ekañhi saccaṃ na dutīyamatthi, Yasmiṃ pajā no vivade pajānaṃ;
Nānā te saccāni sayaṃ thunanti, Tasmā na ekaṃ samaṇā vadanti.

Ekañhi saccaṃ na dutīyamatthīti. Ekaṃ saccaṃ vuccati dukkhanirodho nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Atha vā ekaṃ saccaṃ vuccati—maggasaccaṃ, niyyānasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhīti—ekañhi saccaṃ na dutīyamatthi.

Yasmiṃ pajā no vivade pajānanti. Yasminti yasmiṃ sacce. Pajāti sattādhivacanaṃ. Pajānanti yaṃ saccaṃ pajānantā ājānantā vijānantā paṭivijānantā paṭivijjhantā na kalahaṃ kareyyuṃ, na bhaṇḍanaṃ kareyyuṃ, na viggahaṃ kareyyuṃ, na vivādaṃ kareyyuṃ, na medhagaṃ kareyyuṃ, kalahaṃ bhaṇḍanaṃ viggahaṃ vivādaṃ medhagaṃ pajaheyyuṃ, vinodeyyuṃ, byantiṃ kareyyuṃ, anabhāvaṃ gameyyunti—yasmiṃ pajā no vivade pajānaṃ.

Nānā te saccāni sayaṃ thunantīti. Nānā te saccāni sayaṃ thunanti vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti sayaṃ thunanti vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti sayaṃ thunanti vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—nānā te saccāni sayaṃ thunanti.

Tasmā na ekaṃ samaṇā vadantīti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā na ekaṃ vadanti nānā vadanti vividhaṃ vadanti aññoññaṃ vadanti puthu vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—tasmā na ekaṃ samaṇā vadanti.

Tenāha bhagavā—

"Ekañhi saccaṃ na dutīyamatthi, Yasmiṃ pajā no vivade pajānaṃ; Nānā te saccāni sayaṃ thunanti, Tasmā na ekaṃ samaṇā vadantī"ti.

Kasmā nu saccāni vadanti nānā, Pavādiyāse kusalāvadānā; Saccāni sutāni bahūni nānā, Udāhu te takkamanussaranti.

Kasmā nu saccāni vadanti nānāti. Kasmāti kasmā kiṃkāraṇā kiṃhetu kiṃpaccayā kiṃnidānā saccāni nānā vadanti, vividhāni vadanti, aññoññāni vadanti, puthūni vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—kasmā nu saccāni vadanti nānā.

Pavādiyāse kusalāvadānāti. Pavādiyāseti vippavadantītipi pavādiyāse. Atha vā sakaṃ sakaṃ diṭṭhigataṃ pavadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti pavadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti pavadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. Kusalāvadānāti kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—pavādiyāse kusalāvadānā.

Saccāni sutāni bahūni nānāti saccāni sutāni bahukāni nānāni vividhāni aññoññāni puthūnīti—saccāni sutāni bahūni nānā.

Udāhu te takkamanussarantīti udāhu takkena saṅkappena yāyanti nīyanti vuyhanti saṃharīyantīti. Evampi udāhu te takkamanussaranti. Atha vā takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayaṃ paṭibhānaṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti. Evampi udāhu te takkamanussaranti.

Tenāha so nimmito—

"Kasmā nu saccāni vadanti nānā, Pavādiyāse kusalāvadānā; Saccāni sutāni bahūni nānā, Udāhu te takkamanussarantī"ti.

Na heva saccāni bahūni nānā, Aññatra saññāya niccāni loke; Takkañca diṭṭhīsu pakappayitvā, Saccaṃ musāti dvayadhammamāhu.

Na heva saccāni bahūni nānāti na heva saccāni bahukāni nānāni vividhāni aññoññāni puthūnīti—na heva saccāni bahūni nānā.

Aññatra saññāya niccāni loketi aññatra saññāya niccaggāhā ekaññeva saccaṃ loke kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyati—dukkhanirodho nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Atha vā ekaṃ saccaṃ vuccati maggasaccaṃ,

niyyānasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhīti—aññatra saññāya niccāni loke.

Takkañca diṭṭhīsu pakappayitvā, saccaṃ musāti dvayadhammamāhūti. Takkaṃ vitakkaṃ saṅkappaṃ takkayitvā vitakkayitvā saṅkappayitvā diṭṭhigatāni janenti sañjanenti nibbattenti abhinibbattenti. Diṭṭhigatāni janetvā sañjanetvā nibbattetvā abhinibbattetvā "mayhaṃ saccaṃ tuyhaṃ musā"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti— takkañca diṭṭhīsu pakappayitvā saccaṃ musāti dvayadhammamāhu.

Tenāha bhagavā—

"Na heva saccāni bahūni nānā, Aññatra saññāya niccāni loke; Takkañca diṭṭhīsu pakappayitvā, Saccaṃ musāti dvayadhammamāhū"ti.

Diṭṭhe sute sīlavate mute vā, Ete ca nissāya vimānadassī; Vinicchaye ṭhatvā pahassamāno, Bālo paro akkusaloti cāha.

Diṭṭhe sute sīlavate mute vā, ete ca nissāya vimānadassīti. Diṭṭhaṃ vā diṭṭhasuddhiṃ vā, sutaṃ vā sutasuddhiṃ vā, sīlaṃ vā sīlasuddhiṃ vā, vataṃ vā vatasuddhiṃ vā, mutaṃ vā mutasuddhiṃ vā nissāya upanissāya gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvāti—diṭṭhe sute sīlavate mute vā. Ete ca nissāya vimānadassīti. Na sammānetītipi vimānadassī. Atha vā domanassaṃ janetītipi vimānadassīti— diṭṭhe sute sīlavate mute vā ete ca nissāya vimānadassī.

Vinicchaye ṭhatvā pahassamānoti. Vinicchayā vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Diṭṭhivinicchaye vinicchayadiṭṭhiyā ṭhatvā patiṭṭhahitvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvāti— vinicchaye ṭhatvā. Pahassamānoti tuṭṭho hoti haṭṭho pahaṭṭho attamano paripuṇṇasaṅkappo. Atha vā dantavidaṃsakaṃ pahassamānoti—vinicchaye ṭhatvā pahassamāno.

Bālo paro akkusaloti cāhāti. Paro bālo hīno nihīno omako lāmako chatukko paritto akusalo avidvā avijjāgato aññāṇī avibhāvī amedhāvī duppaññoti, evamāha evaṃ katheti evaṃ bhaṇati evaṃ dīpayati evaṃ voharatīti—bālo paro akkusaloti cāha.

Tenāha bhagavā—

"Diṭṭhe sute sīlavate mute vā, Ete ca nissāya vimānadassī; Vinicchaye ṭhatvā pahassamāno, Bālo paro akkusaloti cāhā"ti.

Yeneva bāloti paraṃ dahāti, Tenātumānaṃ kusaloti cāha; Sayamattanā so kusalāvadāno, Aññaṃ vimāneti tadeva pāva.

Yeneva bāloti paraṃ dahātīti. Yeneva hetunā yena paccayena yena kāraṇena yena pabhavena paraṃ bālato hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato dahati passati dakkhati oloketi nijjhāyati upaparikkhatīti—yeneva bāloti paraṃ dahāti.

Tenātumānaṃ kusaloti cāhāti. Ātumāno vuccati attā. Sopi teneva hetunā tena paccayena tena kāraṇena tena pabhavena attānaṃ ahamasmi kusalo paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvīti— tenātumānaṃ kusaloti cāha.

Sayamattanā so kusalāvadānoti. Sayameva attānaṃ kusalavādo paṇḍitavādo thiravādo ñāyavādo hetuvādo lakkhaṇavādo kāraṇavādo ṭhānavādo sakāya laddhiyāti—sayamattanā so kusalāvadāno.

Aññaṃ vimāneti tadeva pāvāti. Na sammānetītipi aññaṃ vimāneti. Atha vā domanassaṃ janetītipi aññaṃ vimāneti. Tadeva pāvāti tadeva taṃ diṭṭhigataṃ pāvadati "itipāyaṃ puggalo micchādiṭṭhiko viparītadassano"ti—aññaṃ vimāneti tadeva pāvada.

Tenāha bhagavā—

"Yeneva bāloti paraṃ dahāti, Tenātumānaṃ kusaloti cāha; Sayamattanā so kusalāvadāno, Aññaṃ vimāneti tadeva pāvā"ti.

Atisāradiṭṭhiyā so samatto, Mānena matto paripuṇṇamānī; Sayameva sāmaṃ manasābhisitto, Diṭṭhī hi sā tassa tathā samattā.

Atisāradiṭṭhiyā so samattoti. Atisāradiṭṭhiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Kiṃkāraṇā atisāradiṭṭhiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni? Sabbā tā diṭṭhiyo kāraṇātikkantā lakkhaṇātikkantā ṭhānātikkantā, taṃkāraṇā atisāradiṭṭhiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Sabbepi titthiyā atisāradiṭṭhiyā. Kiṃkāraṇā sabbepi titthiyā atisāradiṭṭhiyā? Te aññamaññaṃ atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā diṭṭhigatāni janenti sañjanenti nibbattenti abhinibbattenti, taṃkāraṇā sabbepi titthiyā atisāradiṭṭhiyā. Atisāradiṭṭhiyā so samattoti. Atisāradiṭṭhiyā samatto paripuṇṇo anomoti—atisāradiṭṭhiyā so samatto.

Mānena matto paripuṇṇamānīti. Sakāya diṭṭhiyā diṭṭhimānena matto pamatto ummatto atimattoti—mānena matto. Paripuṇṇamānīti paripuṇṇamānī samattamānī anomamānīti—mānena matto paripuṇṇamānī.

Sayameva sāmaṃ manasābhisittoti. Sayameva attānaṃ cittena ab-

hisiñcati "ahamasmi kusalo paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvī"ti—sayameva sāmaṃ manasābhisitto.

Diṭṭhī hi sā tassa tathā samattāti. Tassa sā diṭṭhi tathā samattā samādinnā gahitā parāmaṭṭhā abhiniviṭṭhā ajjhositā adhimuttāti—diṭṭhī hi sā tassa tathā samattā.

Tenāha bhagavā—

"Atisāradiṭṭhiyā so samatto, Mānena matto paripuṇṇamānī; Sayameva sāmaṃ manasābhisitto, Diṭṭhī hi sā tassa tathā samattā"ti.

Parassa ce hi vacasā nihīno, Tumo sahā hoti nihīnapañño; Atha ce sayaṃ vedagū hoti dhīro, Na koci bālo samaṇesu atthi.

Parassa ce hi vacasā nihīnoti parassa ce vācāya vacanena ninditakāraṇā garahitakāraṇā upavaditakāraṇā paro bālo hoti hīno nihīno omako lāmako chatukko parittoti—parassa ce hi vacasā nihīno. Tumo sahā hoti nihīnapaññoti. Sopi teneva sahā hoti hīnapañño nihīnapañño omakapañño lāmakapañño chatukkapañño parittapaññoti—tumo sahā hoti nihīnapañño.

Atha ce sayaṃ vedagū hoti dhīroti atha ce sayaṃ vedagū hoti dhīro paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvīti—atha ce sayaṃ vedagū hoti dhīro.

Na koci bālo samaṇesu atthīti. Samaṇesu na koci bālo hīno nihīno omako lāmako chatukko paritto atthi, sabbeva seṭṭhapaññā visiṭṭhapaññā pāmokkhapaññā uttamapaññā pavarapaññāti—na koci bālo samaṇesu atthi.

Tenāha bhagavā—

"Parassa ce hi vacasā nihīno, Tumo sahā hoti nihīnapañño; Atha ce sayaṃ vedagū hoti dhīro, Na koci bālo samaṇesu atthī"ti.

Aññaṃ ito yābhivadanti dhammaṃ, Aparaddhā suddhimakevalī te; Evampi titthyā puthuso vadanti, Sandiṭṭhirāgena hi tebhirattā.

Aññaṃ ito yābhivadanti dhammaṃ, aparaddhā suddhimakevalī teti. Ito aññaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ ye abhivadanti, te suddhimaggaṃ visuddhimaggaṃ parisuddhimaggaṃ vodātamaggaṃ pariyodātamaggaṃ viraddhā aparaddhā khalitā galitā aññāya aparaddhā akevalī te, asamattā te, aparipuṇṇā te, hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittāti—aññaṃ ito yābhivadanti dhammaṃ, aparaddhā suddhimakevalī te.

Evampi titthyā puthuso vadantīti. Titthaṃ vuccati diṭṭhigataṃ. Titthiyā vuccanti diṭṭhigatikā. Puthudiṭṭhiyā puthudiṭṭhigatāni vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—evampi titthyā puthuso vadanti.

Sandiṭṭhirāgena hi tebhirattāti. Sakāya diṭṭhiyā diṭṭhirāgena rattā abhirattāti—sandiṭṭhirāgena hi tebhirattā.

Tenāha bhagavā—

"Aññaṃ ito yābhivadanti dhammaṃ, Aparaddhā suddhimakevalī te; Evampi titthyā puthuso vadanti, Sandiṭṭhirāgena hi tebhirattā"ti.

Idheva suddhiṃ iti vādayanti, Nāññesu dhammesu visuddhimāhu; Evampi titthyā puthuso niviṭṭhā, Sakāyane tattha daḷhaṃ vadānā.

Idheva suddhiṃ iti vādayantīti. Idha suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti idha suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti idha suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—idheva suddhiṃ iti vādayanti.

Nāññesu dhammesu visuddhimāhūti. Attano satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ ṭhapetvā sabbe paravāde khipanti ukkhipanti parikkhipanti. "So satthā na sabbaññū, dhammo na svākkhāto, gaṇo na suppaṭipanno, diṭṭhi na bhaddikā, paṭipadā na supaññattā, maggo na niyyāniko, natthettha suddhi vā visuddhi vā parisuddhi vā, mutti vā vimutti vā parimutti vā, natthettha sujjhanti vā visujjhanti vā parisujjhanti vā, muccanti vā vimuccanti vā parimuccanti vā hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittā"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—nāññesu dhammesu visuddhimāhu.

Evampi titthyā puthuso niviṭṭhāti. Titthaṃ vuccati diṭṭhigataṃ. Titthiyā vuccanti diṭṭhigatikā. Puthudiṭṭhiyā puthudiṭṭhigatesu niviṭṭhā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti— evampi titthyā puthuso niviṭṭhā.

Sakāyane tattha daḷhaṃ vadānāti. Dhammo sakāyanaṃ, diṭṭhi sakāyanaṃ, paṭipadā sakāyanaṃ, maggo sakāyanaṃ, sakāyane daḷhavādā

thiravādā balikavādā avaṭṭhitavādāti—sakāyane tattha daḷhaṃ vadānā.

Tenāha bhagavā—

"Idheva suddhiṃ iti vādayanti, Nāññesu dhammesu visuddhimāhu;
Evampi titthyā puthuso niviṭṭhā, Sakāyane tattha daḷhaṃ vadānā"ti.

Sakāyane vāpi daḷhaṃ vadāno, Kamettha bāloti paraṃ daheyya;
Sayaṃva so medhagamāvaheyya, Paraṃ vadaṃ bālamasuddhidhammaṃ.

Sakāyane vāpi daḷhaṃ vadānoti. Dhammo sakāyanaṃ, diṭṭhi sakāyanaṃ, paṭipadā sakāyanaṃ, maggo sakāyanaṃ, sakāyane daḷhavādo thiravādo balikavādo avaṭṭhitavādoti—sakāyane vāpi daḷhaṃ vadāno.

Kamettha bāloti paraṃ daheyyāti. Etthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā paraṃ bālato hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato kaṃ daheyya kaṃ passeyya kaṃ dakkheyya kaṃ olokeyya kaṃ nijjhāyeyya kaṃ upaparikkheyyāti—kamettha bāloti paraṃ daheyya.

Sayaṃva so medhagamāvaheyya, paraṃ vadaṃ bālamasuddhidhammanti. Paro bālo hīno nihīno omako lāmako chatukko paritto asuddhidhammo avisuddhidhammo aparisuddhidhammo avodātadhammoti—evaṃ vadanto evaṃ kathento evaṃ bhaṇanto evaṃ dīpayanto evaṃ voharanto sayameva kalahaṃ bhaṇḍanaṃ viggahaṃ vivādaṃ medhagaṃ āvaheyya samāvaheyya āhareyya samāhareyya ākaḍḍheyya samākaḍḍheyya gaṇheyya parāmaseyya abhiniviseyyāti—sayaṃva so medhagamāvaheyya paraṃ vadaṃ bālamasuddhidhammaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Sakāyane vāpi daḷhaṃ vadāno, Kamettha bāloti paraṃ daheyya;
Sayaṃva so medhagamāvaheyya, Paraṃ vadaṃ bālamasuddhidhamman"ti.

Vinicchaye ṭhatvā sayaṃ pamāya, Uddhaṃsa lokasmiṃ vivādameti;
Hitvāna sabbāni vinicchayāni, Na medhagaṃ kubbati jantu loke.

Vinicchaye ṭhatvā sayaṃ pamāyāti. Vinicchayā vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Vinicchayadiṭṭhiyā ṭhatvā patiṭṭhahitvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvāti vinicchaye ṭhatvā. Sayaṃ pamāyāti sayaṃ pamāya paminitvā. "Ayaṃ satthā sabbaññū"ti sayaṃ pamāya paminitvā, "ayaṃ dhammo svākkhāto ... ayaṃ gaṇo suppaṭipanno ... ayaṃ diṭṭhi bhaddikā ... ayaṃ paṭipadā supaññattā ... ayaṃ maggo niyyāniko"ti sayaṃ

pamāya paminitvāti— vinicchaye ṭhatvā sayaṃ pamāya.

Uddhaṃsa lokasmiṃ vivādametīti. Uddhaṃso vuccati anāgataṃ. Attano vādaṃ uddhaṃ ṭhapetvā sayameva kalahaṃ bhaṇḍanaṃ viggahaṃ vivādaṃ medhagaṃ eti upeti upagacchati gaṇhāti parāmasati abhinivisatīti. Evampi uddhaṃsa lokasmiṃ vivādameti. Atha vā aññena uddhaṃ vādena saddhiṃ kalahaṃ karoti bhaṇḍanaṃ karoti viggahaṃ karoti vivādaṃ karoti medhagaṃ karoti—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Evampi uddhaṃsa lokasmiṃ vivādameti.

Hitvāna sabbāni vinicchayānīti. Vinicchayā vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Diṭṭhivinicchayā sabbe vinicchaye hitvā cajitvā pariccajitvā jahitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti—hitvāna sabbāni vinicchayāni.

Na medhagaṃ kubbati jantu loketi. Na kalahaṃ karoti, na bhaṇḍanaṃ karoti, na viggahaṃ karoti, na vivādaṃ karoti, na medhagaṃ karoti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" evaṃ vimuttacitto kho, aggivessana, bhikkhu na kenaci saṃvadati, na kenaci vivadati, yañca loke vuttaṃ tena ca voharati aparāmasan"ti. Jantūti satto naro mānavo poso puggalo jīvo jāgu jantu indagu manujo. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—na medhagaṃ kubbati jantu loketi.

Tenāha bhagavā—

"Vinicchaye ṭhatvā sayaṃ pamāya, Uddhaṃsa lokasmiṃ vivādameti; Hitvāna sabbāni vinicchayāni, Na medhagaṃ kubbati jantu loke"ti.

Cūḷabyūhasuttaniddeso dvādasamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

13. Mahābyūhasuttaniddesa

Atha mahābyūhasuttaniddesaṃ vakkhati—

Ye kecime diṭṭhiparibbasānā, Idameva saccanti ca vādayanti; Sabbeva te nindamanvānayanti, Atho pasaṃsampi labhanti tattha.

Ye kecime diṭṭhiparibbasānāti. Ye kecīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—ye kecīti. Diṭṭhiparibbasānāti. Santeke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā; te dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā sakāya sakāya diṭṭhiyā vasanti saṃvasanti

āvasanti parivasanti. Yathā agārikā vā gharesu vasanti, sāpattikā vā āpattīsu vasanti, sakilesā vā kilesesu vasanti; evamevaṃ santeke ... pe ... parivasantīti—ye kecime diṭṭhiparibbasānā.

Idameva saccanti ca vādayantīti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—idameva saccanti ca vādayanti.

Sabbeva te nindamanvānayantīti. Sabbeva te samaṇabrāhmaṇā nindameva anventi, garahameva anventi, akittimeva anventi; sabbe ninditāyeva honti, garahitāyeva honti, akittitāyeva hontīti— sabbeva te nindamanvānayanti.

Atho pasaṃsampi labhanti tatthāti. Tattha sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā pasaṃsaṃ thomanaṃ kittiṃ vaṇṇahārikaṃ labhanti paṭilabhanti upagacchanti vindantīti—atho pasaṃsampi labhanti tattha.

Tenāha so nimmito—

"Ye kecime diṭṭhiparibbasānā, Idameva saccanti ca vādayanti; Sabbeva te nindamanvānayanti, Atho pasaṃsampi labhanti tatthā"ti.

Appañhi etaṃ na alaṃ samāya, Duve vivādassa phalāni brūmi; Etampi disvā na vivādayetha, Khemābhipassaṃ avivādabhūmiṃ.

Appañhi etaṃ na alaṃ samāyāti. Appañhi etanti appakaṃ etaṃ, omakaṃ etaṃ, thokakaṃ etaṃ, lāmakaṃ etaṃ, chatukkaṃ etaṃ, parittakaṃ etanti—appañhi etaṃ. Na alaṃ samāyāti nālaṃ rāgassa samāya, dosassa samāya, mohassa samāya, kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa ... sabbakilesānaṃ ... sabbaduccaritānaṃ ... sabbadarathānaṃ ... sabbapariḷāhānaṃ ... sabbasantāpānaṃ ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ samāya upasamāya vūpasamāya nibbānāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyāti—appañhi etaṃ na alaṃ samāya.

Duve vivādassa phalāni brūmīti. Diṭṭhikalahassa diṭṭhibhaṇḍanassa diṭṭhiviggahassa diṭṭhivivādassa diṭṭhimedhagassa dve phalāni honti—jayaparājayo hoti, lābhālābho hoti, yasāyaso hoti, nindāpasaṃso hoti, sukhadukkhaṃ hoti, somanassadomanassaṃ hoti, iṭṭhāniṭṭhaṃ hoti, anunayapaṭighaṃ

hoti, ugghātinigghāti hoti, anurodhavirodho hoti. Atha vā taṃ kammaṃ nirayasaṃvattanikaṃ, tiracchānayonisaṃvattanikaṃ, pettivisayasaṃvattanikanti brūmi ācikkhāmi desemi paññapemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—duve vivādassa phalāni brūmi.

Etampi disvā na vivādayethāti. Etampi disvāti etaṃ ādīnavaṃ disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā diṭṭhikalahesu diṭṭhibhaṇḍanesu diṭṭhiviggahesu diṭṭhivivādesu diṭṭhimedhagesūti—etamp disvā. Na vivādayethāti na kalahaṃ kareyya, na bhaṇḍanaṃ kareyya, na viggahaṃ kareyya, na vivādaṃ kareyya, na medhagaṃ kareyya, kalahaṃ bhaṇḍanaṃ viggahaṃ vivādaṃ medhagaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, kalahā bhaṇḍanā viggahā vivādā medhagā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—etampi disvā na vivādayetha.

Khemābhipassaṃ avivādabhūminti. Avivādabhūmiṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Etaṃ avivādabhūmiṃ khemato tāṇato leṇato saraṇato abhayato accutato amatato nibbānato passanto dakkhanto olokento nijjhāyanto upaparikkhantoti—khemābhipassaṃ avivādabhūmiṃ.

Tenāha bhagavā—

"Appañhi etaṃ na alaṃ samāya, Duve vivādassa phalāni brūmi; Etampi disvā na vivādayetha, Khemābhipassaṃ avivādabhūmin"ti.

Yā kācimā sammutiyo puthujjā, Sabbāva etā na upeti vidvā; Anūpayo so upayaṃ kimeyya, Diṭṭhe sute khantimakubbamāno.

Yā kācimā sammutiyo puthujjāti. Yā kācīti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—yā kācīti. Sammutiyoti. Sammutiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni diṭṭhisammutiyo. Puthujjāti puthujjanehi janitā sammutiyoti puthujjā, puthu nānājanehi janitā vā sammutiyoti puthujjāti—yā kācimā sammutiyo puthujjā.

Sabbāva etā na upeti vidvāti. Vidvā vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. Sabbāva etā diṭṭhisammutiyo neti na upeti na upagacchati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—sabbāva etā na upeti vidvā.

Anūpayo so upayaṃ kimeyyāti. Upayoti dve upayā—taṇhūpayo ca

diṭṭhūpayo ca … pe … ayaṃ taṇhūpayo … pe … ayaṃ diṭṭhūpayo. Tassa taṇhūpayo pahīno, diṭṭhūpayo paṭinissaṭṭho; taṇhūpayassa pahīnattā, diṭṭhūpayassa paṭinissaṭṭhattā anūpayo puggalo kiṃ rūpaṃ upeyya upagaccheyya gaṇheyya parāmaseyya abhiniveseyya attā meti. Kiṃ vedanaṃ … kiṃ saññaṃ … kiṃ saṅkhāre … kiṃ viññāṇaṃ … kiṃ gatiṃ … kiṃ upapattiṃ … kiṃ paṭisandhiṃ … kiṃ bhavaṃ … kiṃ saṃsāraṃ … kiṃ vaṭṭaṃ upeyya upagaccheyya gaṇheyya parāmaseyya abhiniveseyyāti—anūpayo so upayaṃ kimeyya.

Diṭṭhe sute khantimakubbamānoti. Diṭṭhe vā diṭṭhasuddhiyā vā sute vā sutasuddhiyā vā mute vā mutasuddhiyā vā khantiṃ akubbamāno chandaṃ akubbamāno pemaṃ akubbamāno rāgaṃ akubbamāno ajanayamāno asañjanayamāno anibbattayamāno anabhinibbattayamānoti—diṭṭhe sute khantimakubbamāno.

Tenāha bhagavā—

"Yā kācimā sammutiyo puthujjā, Sabbāva etā na upeti vidvā; Anūpayo so upayaṃ kimeyya, Diṭṭhe sute khantimakubbamāno"ti.

Sīluttamā saññamenāhu suddhiṃ, Vataṃ samādāya upaṭṭhitāse; Idheva sikkhema athassa suddhiṃ, Bhavūpanītā kusalāvadānā.

Sīluttamā saññamenāhu suddhinti. Santeke samaṇabrāhmaṇā sīluttamavādā; te sīlamattena saññamamattena saṃvaramattena avītikkamamattena suddhiṃ visuddhiṃ parivisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parivimuttiṃ āhaṃsu vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti.

Samaṇamuṇḍikāputto evamāha—" catūhi kho ahaṃ, gahapati, dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ. Katamehi catūhi? Idha, gahapati, na kāyena pāpakammaṃ karoti, na pāpikaṃ vācaṃ bhāsati, na pāpakaṃ saṅkappaṃ saṅkappeti, na pāpakaṃ ājīvaṃ ājīvati. Imehi kho ahaṃ, gahapati, catūhi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ; evamevaṃ santeke samaṇabrāhmaṇā sīluttamavādā; te sīlamattena saññamamattena saṃvaramattena avītikkamamattena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ āhaṃsu vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantī"ti—sīluttamā saññamenāhu suddhiṃ.

Vataṃ samādāya upaṭṭhitāseti. Vatanti hatthivataṃ vā assavataṃ

vā govataṃ vā kukkuravataṃ vā kākavataṃ vā vāsudevavataṃ vā baladevavataṃ vā puṇṇabhaddavataṃ vā maṇibhaddavataṃ vā aggivataṃ vā nāgavataṃ vā supaṇṇavataṃ vā yakkhavataṃ vā asuravataṃ vā gandhabbavataṃ vā mahārājavataṃ vā candavataṃ vā sūriyavataṃ vā indavataṃ vā brahmavataṃ vā devavataṃ vā disāvataṃ vā ādāya samādāya ādiyitvā samādiyitvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā upaṭṭhitā paccupaṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti—vataṃ samādāya upaṭṭhitāse.

Idheva sikkhema athassa suddhinti. Idhāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. Sikkhemāti sikkhema ācarema samācarema samādāya vattemāti—idheva sikkhema. Athassa suddhinti athassa suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttinti—idheva sikkhema athassa suddhiṃ.

Bhavūpanītā kusalāvadānāti. Bhavūpanītāti bhavūpanītā bhavūpagatā bhavajjhositā bhavādhimuttāti—bhavūpanītā. Kusalāvadānāti kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—bhavūpanītā kusalāvadānā.

Tenāha bhagavā—

"Sīluttamā saññamenāhu suddhiṃ, Vataṃ samādāya upaṭṭhitāse; Idheva sikkhema athassa suddhiṃ, Bhavūpanītā kusalāvadānā"ti.

Sace cuto sīlavatato hoti, Pavedhatī kamma virādhayitvā; Pajappatī patthayatī ca suddhiṃ, Satthāva hīno pavasaṃ gharamhā.

Sace cuto sīlavatato hotīti. Dvīhi kāraṇehi sīlavatato cavati—paravicchindanāya vā cavati, anabhisambhuṇanto vā cavati. Kathaṃ paravicchindanāya cavati? Paro vicchindati so satthā na sabbaññū, dhammo na svākkhāto, gaṇo na suppaṭipanno, diṭṭhi na bhaddikā, paṭipadā na supaññattā, maggo na niyyāniko, natthettha suddhi vā visuddhi vā parisuddhi vā, mutti vā vimutti vā parimutti vā, natthettha sujjhanti vā visujjhanti vā parisujjhanti vā, muccanti vā vimuccanti vā, parimuccanti vā, hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittāti. Evaṃ paro vicchindati. Evaṃ vicchindiyamāno satthārā cavati, dhammakkhānā cavati, gaṇā cavati, diṭṭhiyā cavati, paṭipadāya cavati, maggato cavati. Evaṃ paravicchindanāya cavati. Kathaṃ anabhisambhuṇanto cavati? Sīlaṃ anabhisambhuṇanto sīlato cavati, vataṃ anabhisambhuṇanto vatato cavati, sīlabbataṃ anabhisambhuṇanto sīlabbatato cavati. Evaṃ

anabhisambhuṇanto cavatīti—sace cuto sīlavatato hoti.

Pavedhati kamma virādhayitvāti. Pavedhatīti sīlaṃ vā vataṃ vā sīlabbataṃ vā "viraddhaṃ mayā, aparaddhaṃ mayā, khalitaṃ mayā, galitaṃ mayā, aññāya aparaddho ahan"ti vedhati pavedhati sampavedhatīti— pavedhati. Kamma virādhayitvāti puññābhisaṅkhāraṃ vā apuññābhisaṅkhāraṃ vā āneñjābhisaṅkhāraṃ vā "viraddhaṃ mayā, aparaddhaṃ mayā, khalitaṃ mayā, galitaṃ mayā, aññāya aparaddho ahan"ti vedhati pavedhati sampavedhatīti—pavedhati kamma virādhayitvā.

Pajappatī patthayatī ca suddhinti. Pajappatīti sīlaṃ vā jappati, vataṃ vā jappati, sīlabbataṃ vā jappati pajappati abhijappatīti—pajappati. Patthayatī ca suddhinti sīlasuddhiṃ vā pattheti, vatasuddhiṃ vā pattheti, sīlabbatasuddhiṃ vā pattheti piheti abhijappatīti—pajappatī patthayatī ca suddhiṃ.

Satthāva hīno pavasaṃ gharamhāti. Yathā puriso gharato nikkhanto satthena pavasaṃ vasanto satthā ohīno, taṃ vā satthaṃ anubandhati sakaṃ vā gharaṃ paccāgacchati; evamevaṃ so diṭṭhigatiko taṃ vā satthāraṃ gaṇhāti aññaṃ vā satthāraṃ gaṇhāti, taṃ vā dhammakkhānaṃ gaṇhāti aññaṃ vā dhammakkhānaṃ gaṇhāti, taṃ vā gaṇaṃ gaṇhāti aññaṃ vā gaṇaṃ gaṇhāti, taṃ vā diṭṭhiṃ gaṇhāti aññaṃ vā diṭṭhiṃ gaṇhāti, taṃ vā paṭipadaṃ gaṇhāti aññaṃ vā paṭipadaṃ gaṇhāti, taṃ vā maggaṃ gaṇhāti aññaṃ vā maggaṃ gaṇhāti parāmasati abhinivisatīti—satthāva hīno pavasaṃ gharamhā.

Tenāha bhagavā—

"Sace cuto sīlavatato hoti, Pavedhatī kamma virādhayitvā; Pajappatī patthayatī ca suddhiṃ, Satthāva hīno pavasaṃ gharamhā"ti.

Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ, Kammañca sāvajjanavajjametaṃ; Suddhiṃ asuddhinti apatthayāno, Virato care santimanuggahāya.

Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbanti. Sabbā sīlasuddhiyo pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā, sabbā vatasuddhiyo pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā, sabbā sīlabbatasuddhiyo pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti—sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ.

Kammañca sāvajjanavajjametanti. Sāvajjakammaṃ vuccati—kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ. Anavajjakammaṃ vuccati— sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Sāvajjañca kammaṃ anavajjañca kammaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti—kammañca sāvajjanavajjametaṃ.

Suddhiṃ asuddhinti apatthayānoti. Asuddhinti asuddhiṃ patthenti, akusale dhamme patthenti. Suddhinti suddhiṃ patthenti, pañca kāmaguṇe patthenti; asuddhiṃ patthenti, akusale dhamme patthenti, pañca kāmaguṇe patthenti; suddhiṃ patthenti, dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni patthenti, asuddhiṃ patthenti, akusale dhamme patthenti, pañca kāmaguṇe patthenti, dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni patthenti; suddhiṃ patthenti; tedhātuke kusale dhamme patthenti, asuddhiṃ patthenti, akusale dhamme patthenti, pañca kāmaguṇe patthenti, dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni patthenti, tedhātuke kusale dhamme patthenti; suddhiṃ patthenti, puthujjanakalyāṇakā niyāmāvakkantiṃ patthenti. Sekkhā aggadhammaṃ arahattaṃ patthenti. Arahatte patte arahā neva akusale dhamme pattheti, napi pañca kāmaguṇe pattheti, napi dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pattheti, napi tedhātuke kusale dhamme pattheti, napi niyāmāvakkantiṃ pattheti, napi aggadhammaṃ arahattaṃ pattheti. Patthanā samatikkanto arahā vuddhipārihānivītivatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātijarāmaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti—suddhiṃ asuddhinti apatthayāno.

Virato care santimanuggahāyāti. Viratoti suddhiasuddhiyā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto, vimariyādikatena cetasā viharatīti—virato. Careti careyya vicareyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti— virato care. Santimanuggahāyāti. Santiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni diṭṭhisantiyo agaṇhanto aparāmasanto anabhinivisantoti—virato care santimanuggahāya.

Tenāha bhagavā—

"Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ, Kammañca sāvajjanavajjametaṃ; Suddhiṃ asuddhinti apatthayāno, Virato care santimanuggahāyā"ti.

Tamūpanissāya jigucchitaṃ vā, Atha vāpi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Uddhaṃsarā suddhimanutthunanti, Avītataṇhāse bhavābhavesu.

Tamūpanissāya jigucchitaṃ vāti. Santeke samaṇabrāhmaṇā tapojigucchavādā tapojigucchasārā tapojigucchanissitā ānissitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti— tamūpanissāya jigucchitaṃ vā.

Atha vāpi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vāti. Diṭṭhaṃ vā diṭṭhasud-

dhiṃ vā sutaṃ vā sutasuddhiṃ vā mutaṃ vā mutasuddhiṃ vā nissāya upanissāya gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvāti—atha vāpi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā.

Uddhaṃsarā suddhimanutthunantīti. Santeke samaṇabrāhmaṇā uddhaṃsarāvādā. Katame te samaṇabrāhmaṇā uddhaṃsarāvādā? Ye te samaṇabrāhmaṇā accantasuddhikā, saṃsārasuddhikā, akiriyadiṭṭhikā, sassatavādā—ime te samaṇabrāhmaṇā uddhaṃsarāvādā. Te saṃsāre suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ thunanti vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—uddhaṃsarā suddhimanutthunanti.

Avītataṇhāse bhavābhavesūti. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Bhavābhavesūti bhavābhave kammabhave punabbhave kāmabhave, kammabhave kāmabhave punabbhave rūpabhave, kammabhave rūpabhave punabbhave arūpabhave, kammabhave arūpabhave punabbhave punappunabbhave punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā avītataṇhā avigatataṇhā acattataṇhā avantataṇhā amuttataṇhā appahīnataṇhā appaṭinissaṭṭhataṇhāti—avītataṇhāse bhavābhavesu.

Tenāha bhagavā—

"Tamūpanissāya jigucchitaṃ vā, Atha vāpi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Uddhaṃsarā suddhimanutthunanti, Avītataṇhāse bhavābhavesū"ti.

Patthayamānassa hi jappitāni, Pavedhitaṃ vāpi pakappitesu; Cutūpapāto idha yassa natthi, Sa kena vedheyya kuhiṃ va jappe.

Patthayamānassa hi jappitānīti. Patthanā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Patthayamānassāti patthayamānassa icchamānassa sādiyamānassa pihayamānassa abhijappamānassāti—patthayamānassa hi. Jappitānīti. Jappanā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlanti— patthayamānassa hi jappitāni.

Pavedhitaṃ vāpi pakappitesūti. Pakappanāti dve pakappanā—taṇhāpakappanā ca diṭṭhipakappanā ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpakappanā ... pe ... ayaṃ diṭṭhipakappanā. Pavedhitaṃ vāpi pakappitesūti. Pakappitaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi vedhenti, acchijjantepi vedhenti, acchinnepi vedhenti; pakappitaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi ved-

henti, vipariṇamantepi vedhenti, vipariṇatepi vedhenti pavedhenti sampavedhentīti— pavedhitaṃ vāpi pakappitesu.

Cutūpapāto idha yassa natthīti. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Yassa gamanaṃ āgamanaṃ gamanāgamanaṃ kālaṃ gati bhavābhavo cuti ca upapatti ca nibbatti ca bhedo ca jāti ca jarāmaraṇañca natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—cutūpapāto idha yassa natthi.

Sa kena vedheyya kuhiṃ va jappeti. So kena rāgena vedheyya, kena dosena vedheyya, kena mohena vedheyya, kena mānena vedheyya, kāya diṭṭhiyā vedheyya, kena uddhaccena vedheyya, kāya vicikicchāya vedheyya, kehi anusayehi vedheyya—rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā. Te abhisaṅkhārā pahīnā; abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyā kena vedheyya—nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā, so hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi yena vedheyya pavedheyya sampavedheyyāti—sa kena vedheyya. Kuhiṃva jappeti kuhiṃ vā jappeyya kimhi jappeyya, kattha jappeyya pajappeyya abhijappeyyāti—sa kena vedheyya kuhiṃ va jappe.

Tenāha bhagavā—

"Patthayamānassa hi jappitāni, Pavedhitaṃ vāpi pakappitesu; Cutūpapāto idha yassa natthi, Sa kena vedheyya kuhiṃ va jappe"ti.

Yamāhu dhammaṃ paramanti eke, Tameva hīnanti panāhu aññe; Sacco nu vādo katamo imesaṃ, Sabbeva hīme kusalāvadānā.

Yamāhu dhammaṃ paramanti eketi. Yaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ eke samaṇabrāhmaṇā "idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaran"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—yamāhu dhammaṃ paramanti eke.

Tameva hīnanti panāhu aññeti tameva dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ eke samaṇabrāhmaṇā "hīnaṃ etaṃ, nihīnaṃ etaṃ, omakaṃ etaṃ, lāmakaṃ etaṃ, chatukkaṃ etaṃ, parittakaṃ etan"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ vo-

harantīti—tameva hīnanti panāhu aññe.

Sacco nu vādo katamo imesanti. Imesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ vādo katamo sacco taccho tatho bhūto yāthāvo aviparītoti—sacco nu vādo katamo imesaṃ.

Sabbeva hīme kusalāvadānāti. Sabbevime samaṇabrāhmaṇā kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—sabbeva hīme kusalāvadānā.

Tenāha so nimmito—

"Yamāhu dhammaṃ paramanti eke, Tameva hīnanti panāhu aññe; Sacco nu vādo katamo imesaṃ, Sabbeva hīme kusalāvadānā"ti.

Sakañhi dhammaṃ paripuṇṇamāhu, Aññassa dhammaṃ pana hīnamāhu; Evampi viggayha vivādayanti, Sakaṃ sakaṃ sammutimāhu saccaṃ.

Sakañhi dhammaṃ paripuṇṇamāhūti sakaṃ dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ eke samaṇabrāhmaṇā "idaṃ samattaṃ paripuṇṇaṃ anoman"ti, evamāhaṃsu ... pe ... evaṃ voharantīti—sakañhi dhammaṃ paripuṇṇamāhu.

Aññassa dhammaṃ pana hīnamāhūti. Aññassa dhammaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ eke samaṇabrāhmaṇā "hīnaṃ etaṃ, nihīnaṃ etaṃ, omakaṃ etaṃ, lāmakaṃ etaṃ, chatukkaṃ etaṃ, parittakaṃ etan"ti, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti— aññassa dhammaṃ pana hīnamāhu.

Evampi viggayha vivādayantīti evaṃ gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā vivādayanti, kalahaṃ karonti, bhaṇḍanaṃ karonti, viggahaṃ karonti, vivādaṃ karonti, medhagaṃ karonti—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—evampi viggayha vivādayanti.

Sakaṃ sakaṃ sammutimāhu saccanti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti—sakaṃ sakaṃ sammutimāhu saccaṃ. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti—sakaṃ sakaṃ sammutimāhu saccaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Sakañhi dhammaṃ paripuṇṇamāhu, Aññassa dhammaṃ pana hīnamāhu; Evampi viggayha vivādayanti, Sakaṃ sakaṃ sammutimāhu saccan"ti.

Parassa ce vambhayitena hīno, Na koci dhammesu visesi assa;
Puthū hi aññassa vadanti dhammaṃ, Nihīnato samhi daḷhaṃ vadānā.

Parassa ce vambhayitena hīnoti parassa ce vambhayitakāraṇā ninditakāraṇā garahitakāraṇā upavaditakāraṇā paro bālo hoti hīno nihīno omako lāmako chatukko parittoti—parassa ce vambhayitena hīno.

Na koci dhammesu visesi assāti. Dhammesu na koci aggo seṭṭho visiṭṭho pāmokkho uttamo pavaro assāti—na koci dhammesu visesi assa.

Puthū hi aññassa vadanti dhammaṃ, nihīnatoti. Bahukāpi bahūnaṃ dhammaṃ vadanti upavadanti nindanti garahanti hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato, bahukāpi ekassa dhammaṃ vadanti upavadanti nindanti garahanti hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato, ekopi bahūnaṃ dhammaṃ vadati upavadati nindati garahati hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato, ekopi ekassa dhammaṃ vadati upavadati nindati garahati hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittatoti—puthū hi aññassa vadanti dhammaṃ.

Nihīnato samhi daḷhaṃ vadānāti. Dhammo sakāyanaṃ, diṭṭhi sakāyanaṃ, paṭipadā sakāyanaṃ, maggo sakāyanaṃ, sakāyane daḷhavādā thiravādā balikavādā aṭṭhitavādāti—nihīnato samhi daḷhaṃ vadānā.

Tenāha bhagavā—

"Parassa ce vambhayitena hīno, Na koci dhammesu visesi assa;
Puthū hi aññassa vadanti dhammaṃ, Nihīnato samhi daḷhaṃ vadānā"ti.

Saddhammapūjāpi nesaṃ tatheva, Yathā pasaṃsanti sakāyanāni;
Sabbeva vādā tathiyā bhaveyyuṃ, Suddhī hi nesaṃ paccattameva.

Saddhammapūjāpi nesaṃ tathevāti. Katamā saddhammapūjā? Sakaṃ satthāraṃ sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti "ayaṃ satthā sabbaññū"ti—ayaṃ saddhammapūjā. Sakaṃ dhammakkhānaṃ sakaṃ gaṇaṃ sakaṃ diṭṭhiṃ sakaṃ paṭipadaṃ sakaṃ maggaṃ sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti "ayaṃ maggo niyyāniko"ti—ayaṃ saddhammapūjā. Saddhammapūjāpi nesaṃ tathevāti saddhammapūjā tathā tacchā bhūtā yāthāvā aviparītāti—saddhammapūjāpi nesaṃ tatheva.

Yathā pasaṃsanti sakāyanānīti. Dhammo sakāyanaṃ diṭṭhi sakāyanaṃ paṭipadā sakāyanaṃ maggo sakāyanaṃ, sakāyanāni pasaṃsanti tho-

menti kittenti vaṇṇentīti—yathā pasaṃsanti sakāyanāni.

Sabbeva vādā tathiyā bhaveyyunti sabbeva vādā tathā tacchā bhūtā yāthāvā aviparītā bhaveyyunti—sabbeva vādā tathiyā bhaveyyuṃ.

Suddhī hi nesaṃ paccattamevāti. Paccattameva tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ suddhi visuddhi parisuddhi, mutti vimutti parimuttīti—suddhī hi nesaṃ paccattameva.

Tenāha bhagavā—

"Saddhammapūjāpi nesaṃ tatheva, Yathā pasaṃsanti sakāyanāni; Sabbeva vādā tathiyā bhaveyyuṃ, Suddhī hi nesaṃ paccattamevā"ti.

Na brāhmaṇassa paraneyyamatthi, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Tasmā vivādāni upātivatto, Na hi seṭṭhato passati dhammamaññaṃ.

Na brāhmaṇassa paraneyyamatthīti. Nāti paṭikkhepo. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo ... pe ... asito tādi pavuccate sa brahmā. Na brāhmaṇassa paraneyyamatthīti brāhmaṇassa paraneyyatā natthi, brāhmaṇo na paraneyyo, na parapattiyo, na parapaccayo, na parapaṭibaddhagū jānāti passati asammūḷho sampajāno paṭissato. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti brāhmaṇassa paraneyyatā natthi, brāhmaṇo na paraneyyo, na parapattiyo, na parapaccayo, na parapaṭibaddhagū jānāti passati asammūḷho sampajāno paṭissato. "Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti brāhmaṇassa paraneyyatā natthi, brāhmaṇo na paraneyyo, na parapattiyo, na parapaccayo, na parapaṭibaddhagū jānāti passati asammūḷho sampajāno paṭissatoti—na brāhmaṇassa paraneyyamatthi.

Dhammesu niccheyya samuggahītanti. Dhammesūti dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatesu. Niccheyyāti nicchinitvā vinicchinitvā vicinitvā pavicinitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Samuggahītanti odhiggāho bilaggāho varaggāho koṭṭhāsaggāho uccayaggāho samuccayaggāho "idaṃ saccaṃ tathaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītan"ti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti— dhammesu niccheyya samuggahītaṃ.

Tasmā vivādāni upātivattoti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu

tappaccayā taṃnidānā diṭṭhikalahāni diṭṭhibhaṇḍanāni diṭṭhiviggahāni diṭṭhivivādāni diṭṭhimedhagāni upātivatto atikkanto samatikkanto vītivattoti—tasmā vivādāni upātivatto.

Na hi seṭṭhato passati dhammamaññanti. Aññaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ aññatra satipaṭṭhānehi, aññatra sammappadhānehi, aññatra iddhipādehi, aññatra indriyehi, aññatra balehi, aññatra bojjhaṅgehi, aññatra ariyā aṭṭhaṅgikā maggā, aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ dhammaṃ na passati na dakkhati na oloketi na nijjhāyati na upaparikkhatīti—na hi seṭṭhato passati dhammamaññaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Na brāhmaṇassa paraneyyamatthi, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Tasmā vivādāni upātivatto, Na hi seṭṭhato passati dhammamaññan"ti.

Jānāmi passāmi tatheva etaṃ, Diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ; Adakkhi ce kiñhi tumassa tena, Atisitvā aññena vadanti suddhiṃ.

Jānāmi passāmi tatheva etanti. Jānāmīti paracittañāṇena vā jānāmi, pubbenivāsānussatiñāṇena vā jānāmi. Passāmīti maṃsacakkhunā vā passāmi, dibbena cakkhunā vā passāmi. Tatheva etanti etaṃ tathaṃ tacchaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītanti—jānāmi passāmi tatheva etaṃ.

Diṭṭhiyā eke paccenti suddhinti. Diṭṭhiyā eke samaṇabrāhmaṇā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti diṭṭhiyā eke samaṇabrāhmaṇā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccenti. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti diṭṭhiyā eke samaṇabrāhmaṇā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ paccentīti—diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ.

Adakkhi ce kiñhi tumassa tenāti. Adakkhīti paracittañāṇena vā adakkhi, pubbenivāsānussatiñāṇena vā adakkhi, maṃsacakkhunā vā adakkhi, dibbena cakkhunā vā adakkhīti—adakkhi ce. Kiñhi tumassa tenāti. Tassa tena dassanena kiṃ kataṃ? Na dukkhapariññā atthi, na samudayassa pahānaṃ atthi, na maggabhāvanā atthi, na phalasacchikiriyā atthi, na rāgassa samucchedapahānaṃ atthi, na dosassa samucchedapahānaṃ atthi, na mohassa samucchedapahānaṃ atthi, na

kilesānaṃ samucchedapahānaṃ atthi, na saṃsāravaṭṭassa upacchedo atthīti—adakkhi ce kiñhi tumassa tena.

Atisitvā aññena vadanti suddhinti te titthiyā suddhimaggaṃ visuddhimaggaṃ parisuddhimaggaṃ vodātamaggaṃ parivodātamaggaṃ atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā aññatra satipaṭṭhānehi, aññatra sammappadhānehi, aññatra iddhipādehi, aññatra indriyehi, aññatra balehi, aññatra bojjhaṅgehi, aññatra ariyā aṭṭhaṅgikā maggā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti. Evampi atisitvā aññena vadanti suddhiṃ.

Atha vā buddhā ca buddhasāvakā ca paccekabuddhā ca tesaṃ titthiyānaṃ asuddhimaggaṃ avisuddhimaggaṃ aparisuddhimaggaṃ avodātamaggaṃ aparivodātamaggaṃ atikkamitvā samatikkamitvā vītivattitvā catūhi satipaṭṭhānehi catūhi sammappadhānehi catūhi iddhipādehi pañcahi indriyehi pañcahi balehi sattahi bojjhaṅgehi ariyena aṭṭhaṅgikena maggena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—evampi atisitvā aññena vadanti suddhiṃ.

Tenāha bhagavā—

"Jānāmi passāmi tatheva etaṃ, Diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ;
Adakkhi ce kiñhi tumassa tena, Atisitvā aññena vadanti suddhin"ti.

Passaṃ naro dakkhati nāmarūpaṃ, Disvāna vā ñassati tānimeva;
Kāmaṃ bahuṃ passatu appakaṃ vā, Na hi tena suddhiṃ kusalā vadanti.

Passaṃ naro dakkhati nāmarūpanti passaṃ naro dakkhati paracittañāṇena vā passanto, pubbenivāsānussatiñāṇena vā passanto, maṃsacakkhunā vā passanto, dibbena cakkhunā vā passanto nāmarūpaṃyeva dakkhati niccato sukhato attato, na tesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ vā atthaṅgamaṃ vā assādaṃ vā ādīnavaṃ vā nissaraṇaṃ vā dakkhatīti—passaṃ naro dakkhati nāmarūpaṃ.

Disvāna vā ñassati tānimevāti. Disvāti paracittañāṇena vā disvā, pubbenivāsānussatiñāṇena vā disvā, maṃsacakkhunā vā disvā, dibbena cakkhunā vā disvā, nāmarūpaṃyeva disvā ñassati niccato sukhato attato, na tesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ vā atthaṅgamaṃ vā assādaṃ vā ādīnavaṃ vā nissaraṇaṃ vā ñassatīti—disvāna vā ñassati tānimeva.

Kāmaṃ bahuṃ passatu appakaṃ vāti. Kāmaṃ bahukaṃ vā pas-

santo nāmarūpaṃ appakaṃ vā niccato sukhato attatoti— kāmaṃ bahuṃ passatu appakaṃ vā.

Na hi tena suddhiṃ kusalā vadantīti. Kusalāti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojjhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā, te kusalā paracittañāṇena vā pubbenivāsānussatiñāṇena vā maṃsacakkhunā vā dibbena cakkhunā vā nāmarūpadassanena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ na vadanti na kathenti na bhaṇanti na dīpayanti na voharantīti—na hi tena suddhiṃ kusalā vadanti.

Tenāha bhagavā—

"Passaṃ naro dakkhati nāmarūpaṃ, Disvāna vā ñassati tānimeva; Kāmaṃ bahuṃ passatu appakaṃ vā, Na hi tena suddhiṃ kusalā vadantī"ti.

Nivissavādī na hi subbināyo, Pakappitā diṭṭhipurakkharāno; Yaṃ nissito tattha subhaṃ vadāno, Suddhiṃ vado tattha tathaddasā so.

Nivissavādī na hi subbināyoti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan' nivissavādī, "asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti—nivissavādī. Na hi subbināyoti. Nivissavādī dubbinayo duppaññāpayo dunnijjhāpayo duppekkhāpayo duppasādayoti—nivissavādī na hi subbināyo.

Pakappitā diṭṭhipurakkharānoti. Kappitā pakappitā abhisaṅkhatā saṇṭhapitā diṭṭhiṃ purekkhato katvā carati. Diṭṭhidhajo diṭṭhiketu diṭṭhādhipateyyo diṭṭhiyā parivārito caratīti— pakappitā diṭṭhipurakkharāno.

Yaṃ nissito tattha subhaṃ vadānoti. Yaṃ nissitoti yaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ nissito ānissito allīno upagato ajjhosito adhimuttoti—yaṃ nissito. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. Subhaṃ vadānoti subhavādo sobhanavādo paṇḍitavādo thiravādo ñāyavādo hetuvādo lakkhaṇavādo kāraṇavādo ṭhānavādo sakāya laddhiyāti—yaṃ nissito tattha subhaṃ vadāno.

Suddhiṃ vado tattha tathaddasā soti. Suddhivādo visuddhivādo parisuddhivādo vodātavādo parivodātavādo. Atha vā suddhidassano visuddhidassano parisuddhidassano vodātadassano parivodātadassanoti—suddhiṃ vādo. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya

ruciyā sakāya laddhiyā tathaṃ tacchaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītanti addassa adakkhi apassi paṭivijjhīti—suddhiṃ vādo tattha tathaddasā so.

Tenāha bhagavā—

"Nivissavādī na hi subbināyo, Pakappitā diṭṭhipurakkharāno; Yaṃ nissito tattha subhaṃ vadāno, Suddhiṃ vado tattha tathaddasā so"ti.

Na brāhmaṇo kappamupeti saṅkhā, Na diṭṭhisārī napi ñāṇabandhu; Ñatvā ca so sammutiyo puthujjā, Upekkhatī uggahaṇanti maññe.

Na brāhmaṇo kappamupeti saṅkhāti. Nāti paṭikkhepo. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo ... pe ... asito tādi pavuccate sa brahmā. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca ... pe ... ayaṃ taṇhākappo ... pe ... ayaṃ diṭṭhikappo. Saṅkhā vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Na brāhmaṇo kappamupeti saṅkhāti. Brāhmaṇo saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. "Sabbe saṅkhārā aniccā ... sabbe saṅkhārā dukkhā ... pe ... yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti saṅkhāya jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā neti na upeti na upagacchati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—na brāhmaṇo kappamupeti saṅkhā.

Na diṭṭhisārī napi ñāṇabandhūti. Tassa dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. So diṭṭhiyā na yāyati na nīyati na vuyhati na saṃharīyati napi taṃ diṭṭhigataṃ sārato pacceti na paccāgacchatīti—na diṭṭhisārī. Napi ñāṇabandhūti aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā taṇhābandhuṃ vā diṭṭhibandhuṃ vā na karoti na janeti na sañjaneti na nibbatteti nābhinibbattetīti—na diṭṭhisārī napi ñāṇabandhu.

Ñatvā ca so sammutiyo puthujjāti. Ñatvāti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—ñatvā ca so. Sammutiyo vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni diṭṭhisammutiyo. Puthujjāti puthujjanehi janitā vā tā sammutiyoti—puthujjā. Puthu nānājanehi janitā vā sammutiyoti puthu-

jjāti—ñatvā ca so sammutiyo puthujjā.

Upekkhatī uggahaṇanti maññeti. Aññe taṇhāvasena diṭṭhivasena gaṇhanti parāmasanti abhinivisanti. Arahā upekkhati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—upekkhatī uggahaṇanti maññe.

Tenāha bhagavā—

"Na brāhmaṇo kappamupeti saṅkhā, Na diṭṭhisārī napi ñāṇabandhu; Ñatvā ca so sammutiyo puthujjā, Upekkhatī uggahaṇanti maññe"ti.

Vissajja ganthāni munīdha loke, Vivādajātesu na vaggasārī; Santo asantesu upekkhako so, Anuggaho uggahaṇanti maññe.

Vissajja ganthāni munīdha loketi. Ganthāti cattāro ganthā—abhijjhā kāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Attano diṭṭhiyā rāgo abhijjhā kāyagantho, paravādesu āghāto appaccayo byāpādo kāyagantho, attano sīlaṃ vā vataṃ vā sīlabbataṃ vā parāmasati sīlabbataparāmāso kāyagantho, attano diṭṭhi idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Vissajjāti ganthe vossajjitvā vissajja. Atha vā ganthe gathite ganthite bandhe vibandhe ābandhe lagge laggite palibuddhe bandhane phoṭayitvā vissajja. Yathā vayhaṃ vā rathaṃ vā sakaṭaṃ vā sandamānikaṃ vā sajjaṃ vissajjaṃ karonti vikopenti; evamevaṃ ganthe vossajjitvā vissajja. Atha vā ganthe gathite gaṇṭhite bandhe vibandhe ābandhe lagge laggite palibuddhe bandhane phoṭayitvā vissajja. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ … pe … saṅgajālamaticca so muni. Idhāti imissā diṭṭhiyā … pe … imasmiṃ manussaloketi—vissajja ganthāni munīdha loke.

Vivādajātesu na vaggasārīti. Vivādajātesu sañjātesu nibbattesu abhinibbattesu pātubhūtesu chandāgatiṃ gacchantesu dosāgatiṃ gacchantesu bhayāgatiṃ gacchantesu mohāgatiṃ gacchantesu na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati, na vaggehi dhammehi yāyati nīyati vuyhati saṃharīyatīti— vivādajātesu na vaggasārī.

Santo asantesu upekkhako soti. Santoti rāgassa santattā santo, dosassa santattā santo, mohassa santattā santo … pe … sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbu-

tattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti—santo. Asantesūti asantesu anupasantesu avūpasantesu anibbutesu appaṭipassaddhesūti—santo asantesu. Upekkhako soti arahā chaḷaṅgupekkhāya samannāgato cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā … pe … kālaṃ kaṅkhati bhāvito sa dantoti—santo asantesu upekkhako so.

Anuggaho uggahaṇanti maññeti. Aññe taṇhāvasena diṭṭhivasena gaṇhante parāmasante abhinivisante. Arahā upekkhati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—anuggaho uggahaṇanti maññe.

Tenāha bhagavā—

"Vissajja ganthāni munīdha loke, Vivādajātesu na vaggasārī; Santo asantesu upekkhako so, Anuggaho uggahaṇanti maññe"ti.

Pubbāsave hitvā nave akubbaṃ, Na chandagū nopi nivissavādī; Sa vippamutto diṭṭhigatehi dhīro, Na limpati loke anattagarahī.

Pubbāsave hitvā nave akubbanti. Pubbāsavā vuccanti atītā rūpavedanāsaññāsaṅk iññāṇā. Atīte saṅkhāre ārabbha ye kilesā uppajjeyyuṃ te kilese hitvā cajitvā pariccajitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti—pubbāsave hitvā. Nave akubbanti navā vuccanti paccuppannā rūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇā. Paccuppanne saṅkhāre ārabbha chandaṃ akubbamāno pemaṃ akubbamāno rāgaṃ akubbamāno ajanayamāno asañjanayamāno anibbattayamāno anabhinibbattayamānoti—pubbāsave hitvā nave akubbaṃ.

Na chandagū nopi nivissavādīti. Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati, na vaggehi dhammehi yāyati nīyati vuyhati na saṃharīyatīti—na chandagū. Nopi nivissavādīti "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti na nivissavādī … pe … "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti na nivissavādīti—na chandagū nopi nivissavādī.

Sa vippamutto diṭṭhigatehi dhīroti tassa dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppat-

tikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. So diṭṭhigatehi vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati. Dhīroti dhīro paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvīti—sa vippamutto diṭṭhigatehi dhīro.

Na limpati loke anattagarahīti. Lepāti dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca ... pe ... ayaṃ taṇhālepo ... pe ... ayaṃ diṭṭhilepo. Tassa taṇhālepo pahīno, diṭṭhilepo paṭinissaṭṭho; tassa taṇhālepassa pahīnattā, diṭṭhilepassa paṭinissaṭṭhattā apāyaloke na limpati, manussaloke na limpati, devaloke na limpati, khandhaloke na limpati, dhātuloke na limpati, āyatanaloke na limpati na palimpati na upalimpati, alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—na limpati loke.

Anattagarahīti dvīhi kāraṇehi attānaṃ garahati—katattā ca akatattā ca. Kathaṃ katattā ca akatattā ca attānaṃ garahati? "Kataṃ me kāyaduccaritaṃ, akataṃ me kāyasucaritan"ti attānaṃ garahati. "Kataṃ me vacīduccaritaṃ ... pe ... kataṃ me manoduccaritaṃ ... kato me pāṇātipāto ... pe ... katā me micchādiṭṭhi, akatā me sammādiṭṭhī"ti attānaṃ garahati. Evaṃ katattā ca akatattā ca attānaṃ garahati.

Atha vā "sīlesumhi na paripūrakārī"ti attānaṃ garahati. "Indriyesumhi aguttadvāro"ti ... "bhojanemhi amattaññū"ti ... "jāgariyamhi ananuyutto"ti ... "na satisampajaññenāmhi samannāgato"ti ... "abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro sammappadhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro iddhipādā"ti ... "abhāvitāni me pañcindriyānī"ti ... "abhāvitāni me pañca balānī"ti ... "abhāvitā me satta bojjhaṅgā"ti ... "abhāvito me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo"ti ... "dukkhaṃ me apariññātan"ti ... "dukkhasamudayo me appahīno"ti ... "maggo me abhāvito"ti ... "nirodho me asacchikato"ti attānaṃ garahati. Evaṃ katattā ca akatattā ca attānaṃ garahati. Evaṃ attagarahī. Tayidaṃ kammaṃ akubbamāno ajanayamāno asañjanayamāno anibbattayamāno anabhinibbattayamāno anattagarahīti—na limpati loke anattagarahī.

Tenāha bhagavā—

"Pubbāsave hitvā nave akubbaṃ, Na chandagū nopi nivissavādī;
Sa vippamutto diṭṭhigatehi dhīro, Na limpati loke anattagarahī"ti.

Sa sabbadhammesu visenibhūto, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Sa pannabhāro muni vippamutto, Na kappiyo nūparato na patthiyo. (Iti bhagavā.)

Sa sabbadhammesu visenibhūto yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vāti. Senā vuccati mārasenā. Kāyaduccaritaṃ mārasenā, vacīduccaritaṃ mārasenā, manoduccaritaṃ mārasenā, rāgo ... doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā mārasenā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Kāmā te paṭhamā senā, dutiyā arati vuccati; ... pe ... Na naṃ asūro jināti, jetvāva labhate sukhan"ti.

Yato catūhi ariyamaggehi sabbā ca mārasenā sabbe ca paṭisenikarā kilesā jitā ca parājitā ca bhaggā vippaluggā parammukhā—so vuccati visenibhūto. So diṭṭhe visenibhūto, sute ... mute ... viññāte visenibhūtoti—sa sabbadhammesu visenibhūto, yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā.

Sa pannabhāro muni vippamuttoti. Bhārāti tayo bhārā—khandhabhāro, kilesabhāro, abhisaṅkhārabhāro. Katamo khandhabhāro? Paṭisandhiyā rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ—ayaṃ khandhabhāro. Katamo kilesabhāro? Rāgo doso moho ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā— ayaṃ kilesabhāro. Katamo abhisaṅkhārabhāro? Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro—ayaṃ abhisaṅkhārabhāro. Yato khandhabhāro ca kilesabhāro ca abhisaṅkhārabhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, so vuccati pannabhāro patitabhāro oropitabhāro samoropitabhāro nikkhittabhāro paṭipassaddhabhāro.

Munīti monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā, paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūri medhā parināyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Tena ñāṇena samannāgato muni monappatto.

Tīṇi moneyyāni—kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ. Katamaṃ kāyamoneyyaṃ? Tividhānaṃ kāyaduccaritānaṃ pahānaṃ kāyamoneyyaṃ, tividhaṃ kāyasucaritaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyāram-

maṇe ñāṇaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyapariññā kāyamoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo kāyamoneyyaṃ, kāye chandarāgassa pahānaṃ kāyamoneyyaṃ, kāyasaṅkhāranirodho catutthajjhānasamāpatti kāyamoneyyaṃ—id kāyamoneyyaṃ.

Katamaṃ vacīmoneyyaṃ? Catubbidhānaṃ vacīduccaritānaṃ pahānaṃ vacīmoneyyaṃ, catubbidhaṃ vacīsucaritaṃ vacīmoneyyaṃ, vācārammaṇe ñāṇaṃ vacīmoneyyaṃ, vācāpariññā vacīmoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo vacīmoneyyaṃ, vācāya chandarāgassa pahānaṃ vacīmoneyyaṃ, vacīsaṅkhāranirodho dutiyajjhānasamāpatti vacīmoneyyaṃ—idaṃ vacīmoneyyaṃ.

Katamaṃ manomoneyyaṃ? Tividhānaṃ manoduccaritānaṃ pahānaṃ manomoneyyaṃ, tividhaṃ manosucaritaṃ manomoneyyaṃ, cittārammaṇe ñāṇaṃ manomoneyyaṃ, cittapariññā manomoneyyaṃ, pariññāsahagato maggo manomoneyyaṃ, citte chandarāgassa pahānaṃ manomoneyyaṃ, cittasaṅkhāranirodho saññāvedayitanirodhasamāpatti manomoneyyaṃ—idaṃ manomoneyyaṃ.

"Kāyamuniṃ vācāmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu sabbappahāyinaṃ.

Kāyamuniṃ vācāmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu ninhātapāpakan"ti.

Imehi tīhi moneyyehi dhammehi samannāgatā cha munino—agāramunino, anagāramunino, sekhamunino, asekhamunino, paccekamunino, munimuninoti. Katame agāramunino? Ye te agārikā diṭṭhapadā viññātasāsanā—ime agāramunino. Katame anagāramunino? Ye te pabbajitā diṭṭhapadā viññātasāsanā—ime anagāramunino. Satta sekhā sekhamunino, arahanto asekhamunino. Paccekabuddhā paccekamunino. Munimunino vuccanti tathāgatā arahanto sammāsambuddhā.

"Na monena munī hoti, mūḷharūpo aviddasu; Yo ca tulaṃva paggayha, varamādāya paṇḍito.

Pāpāni parivajjeti, sa munī tena so muni; Yo munāti ubho loke, muni tena pavuccati.

Asatañca satañca ñatvā dhammaṃ, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Devamanussehi pūjito yo, Saṅgajālamaticca so muni".

Vippamuttoti munino rāgā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ; dosā cittaṃ … mohā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ … pe … sab-

bākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttanti—sa pannabhāro muni vippamutto.

Na kappiyo nūparato na patthiyoti bhagavāti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca … pe … ayaṃ taṇhākappo … pe … ayaṃ diṭṭhikappo. Tassa taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho; taṇhākappassa pahīnattā diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā na kappeti na janeti na sañjaneti na nibbatteti nābhinibbattetīti—na kappiyo. Nūparatoti. Sabbe bālaputhujjanā rajjanti, puthujjanakalyāṇakaṃ upādāya satta sekhā appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya āramanti viramanti paṭiviramanti, arahā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—na kappiyo nūparato. Na patthiyoti. Patthanā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo … pe … abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā patthanā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati na patthiyo.

Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca bhaggarāgoti bhagavā, bhaggadosoti bhagavā, bhaggamohoti bhagavā, bhaggamānoti bhagavā, bhaggadiṭṭhīti bhagavā, bhaggakaṇḍakoti bhagavā, bhaggakilesoti bhagavā, bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā, bhavānaṃ antakaroti bhagavā, bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā; bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā, bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ saññābhāvanānaṃ dasannaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa

maggassāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā, bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ; vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutaññāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—na kappiyo nūparato na patthiyo iti bhagavā.

Tenāha bhagavā—

"Sa sabbadhammesu visenibhūto, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Sa pannabhāro muni vippamutto, Na kappiyo nūparato na patthiyo". (Iti bhagavāti.)

Mahābyūhasuttaniddeso terasamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

6. Jarāsuttaniddesa

Atha jarāsuttaniddesaṃ vakkhati—

Appaṃ vata jīvitaṃ idaṃ, Oraṃ vassasatāpi miyyati; Yo cepi aticca jīvati, Atha kho so jarasāpi miyyati.

Appaṃ vata jīvitaṃ idanti. Jīvitanti āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ. Api ca dvīhi kāraṇehi appakaṃ jīvitaṃ thokaṃ jīvitaṃ—ṭhitiparittatāya vā appakaṃ jīvitaṃ, sarasaparittatāya vā appakaṃ jīvitaṃ. Kathaṃ ṭhitiparittatāya vā appakaṃ jīvitaṃ? Atīte cittakkhaṇe jīvittha, na jīvati na jīvissati; anāgate cittakkhaṇe jīvissati, na jīvati na jīvittha; paccuppanne cittakkhaṇe jīvati, na jīvittha na jīvissati.

"Jīvitaṃ attabhāvo ca, sukhadukkhā ca kevalā; Ekacittasamāyuttā, lahuso vattate khaṇo.

Cullāsītisahassāni, kappā tiṭṭhanti ye marū; Na tveva tepi jīvanti, dvīhi cittehi saṃyutā.

Ye niruddhā marantassa, tiṭṭhamānassa vā idha; Sabbepi sadisā khandhā, gatā appaṭisandhikā.

Anantarā ca ye bhaggā, ye ca bhaggā anāgatā; Tadantare niruddhānaṃ, vesamaṃ natthi lakkhaṇe.

Anibbattena na jāto, paccuppannena jīvati; Cittabhaggā mato loko, paññatti paramatthiyā.

Yathā ninnā pavattanti, chandena pariṇāmitā; Acchinnadhārā vattanti, saḷāyatanapaccayā.

Anidhānagatā bhaggā, puñjo natthi anāgate; Nibbattā ye ca tiṭṭhanti, āragge sāsapūpamā.

Nibbattānañca dhammānaṃ, bhaṅgo nesaṃ purakkhato; Palokadhammā tiṭṭhanti, purāṇehi amissitā.

Adassanato āyanti, bhaṅgā gacchantyadassanaṃ; Vijjuppādova ākāse, uppajjanti vayanti cā"ti.

Evaṃ ṭhitiparittatāya appakaṃ jīvitaṃ.

Kathaṃ sarasaparittatāya appakaṃ jīvitaṃ? Assāsūpanibaddhaṃ jīvitaṃ, passāsūpanibaddhaṃ jīvitaṃ, assāsapassāsūpanibaddhaṃ jīvitaṃ, mahābhūtūpanibaddhaṃ jīvitaṃ, kabaḷīkārāhārūpanibaddhaṃ jīvitaṃ, usmūpanibaddhaṃ jīvitaṃ, viññāṇūpanibaddhaṃ jīvitaṃ. Mūlampi imesaṃ dubbalaṃ, pubbahetūpi imesaṃ dubbalā, ye paccayā tepi dubbalā, yepi pabhāvikā tepi dubbalā, sahabhūpi imesaṃ dubbalā, sampayogāpi imesaṃ dubbalā, sahajāpi imesaṃ dubbalā, yāpi payojikā sāpi dubbalā. Aññamaññaṃ ime niccadubbalā, aññamaññaṃ anavaṭṭhitā ime. Aññamaññaṃ paripātayanti ime, aññamaññassa hi natthi tāyitā, na cāpi ṭhapenti aññamaññaṃ ime. Yopi nibbattako so na vijjati.

"Na ca kenaci koci hāyati, Gandhabbā ca ime hi sabbaso; Purimehi pabhāvikā ime, Yepi pabhāvikā te pure matā; Purimāpi ca pacchimāpi ca, Aññamaññaṃ na kadāci maddasaṃsū"ti.

Evaṃ sarasaparittatāya appakaṃ jīvitaṃ.

Api ca cātumahārājikānaṃ devānaṃ jīvitaṃ upādāya manussānaṃ appakaṃ jīvitaṃ parittaṃ jīvitaṃ thokaṃ jīvitaṃ khaṇikaṃ jīvitaṃ lahukaṃ jīvitaṃ ittaraṃ jīvitaṃ anaddhanīyaṃ jīvitaṃ naciraṭṭhitikaṃ jīvitaṃ. Tāvatiṃsānaṃ devānaṃ ... pe ... yāmānaṃ devānaṃ ... tusitānaṃ devānaṃ ... nimmānaratīnaṃ devānaṃ ... paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ ... brahmakāyikānaṃ devānaṃ jīvitaṃ upādāya manussānaṃ appakaṃ jīvitaṃ parittaṃ jīvitaṃ thokaṃ jīvitaṃ khaṇikaṃ jīvitaṃ lahukaṃ jīvitaṃ ittaraṃ jīvitaṃ anaddhanīyaṃ jīvitaṃ naciraṭṭhitikaṃ jīvitaṃ. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" appami-

daṃ, bhikkhave, manussānaṃ āyu, gamaniyo samparāyo, mantāya boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. Yo, bhikkhave, ciraṃ jīvati, so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo.

Appamāyu manussānaṃ, hīḷeyya naṃ suporiso; Careyyādittasīsova, natthi maccussanāgamo.

Accayanti ahorattā, jīvitaṃ uparujjhati; Āyu khiyyati maccānaṃ, kunnadīnaṃva odakan"ti.

Appaṃ vata jīvitaṃ idaṃ.

Oraṃ vassasatāpi miyyatīti. Kalalakālepi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, abbudakālepi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, pesikālepi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, ghanakālepi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, pasākhakālepi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, jātamattopi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, sūtigharepi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, addhamāsikopi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, māsikopi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, dvemāsikopi ... temāsikopi ... catumāsikopi ... pañcamāsikopi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, chamāsikopi ... sattamāsikopi ... aṭṭhamāsikopi ... navamāsikopi ... dasamāsikopi ... saṃvaccharikopi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, dvevassikopi ... tivassikopi ... catuvassikopi ... pañcavassikopi ... chavassikopi ... sattavassikopi ... aṭṭhavassikopi ... navavassikopi ... dasavassikopi ... vīsativassikopi ... tiṃsavassikopi ... cattārīsavassikopi ... paññāsavassikopi ... saṭṭhivassikopi ... sattativassikopi ... asītivassikopi ... navutivassikopi cavati marati antaradhāyati vippalujjatīti—oraṃ vassasatāpi miyyati.

Yo cepi aticca jīvatīti. Yo vassasataṃ atikkamitvā jīvati so ekaṃ vā vassaṃ jīvati, dve vā vassāni jīvati, tīṇi vā vassāni jīvati, cattāri vā vassāni jīvati, pañca vā vassāni jīvati ... pe ... dasa vā vassāni jīvati, vīsati vā vassāni jīvati, tiṃsaṃ vā vassāni jīvati, cattārīsaṃ vā vassāni jīvatīti—yo cepi aticca jīvati. Atha kho so jarasāpi miyyatīti. Yadā jiṇṇo hoti vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto khaṇḍadanto palitakeso vilūnaṃ khalitasiro valinaṃ tilakāhatagatto vaṅko bhoggo daṇḍaparāyano, so jarāyapi cavati marati antaradhāyati vippalujjati, natthi maraṇamhā mokkho.

"Phalānamiva pakkānaṃ, pāto patanato bhayaṃ; Evaṃ jātāna maccānaṃ, niccaṃ maraṇato bhayaṃ.

Yathāpi kumbhakārassa, kataṃ mattikabhājanaṃ; Sabbaṃ bhedanapariyantaṃ, evaṃ maccāna jīvitaṃ.

Daharā ca mahantā ca, ye bālā ye ca paṇḍitā; Sabbe maccuvasaṃ yanti, sabbe maccuparāyanā.

Tesaṃ maccuparetānaṃ, gacchataṃ paralokato; Na pitā tāyate puttaṃ, ñātī vā pana ñātake.

Pekkhataññeva ñātīnaṃ, passa lālappataṃ puthu; Ekamekova maccānaṃ, govajjho viya niyyati; Evamabbhāhato loko, maccunā ca jarāya cā"ti.

Atha kho so jarasāpi miyyati.

Tenāha bhagavā—

"Appaṃ vata jīvitaṃ idaṃ, Oraṃ vassasatāpi miyyati; Yo cepi aticca jīvati, Atha kho so jarasāpi miyyatī"ti.

Socanti janā mamāyite, Na hi santi niccā pariggahā; Vinābhāvaṃ santamevidaṃ, Iti disvā nāgāramāvase.

Socanti janā mamāyiteti. Janāti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Mamāyitaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi socanti, acchijjantepi socanti, acchinnepi socanti. Mamāyitaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi socanti, vipariṇāmantepi socanti, vipariṇatepi socanti kilamanti paridevanti urattāḷiṃ kandanti sammohaṃ āpajjantīti—socanti janā mamāyite.

Na hi santi niccā pariggahāti. Dve pariggahā—taṇhāpariggaho ca diṭṭhipariggaho ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpariggaho ... pe ... ayaṃ diṭṭhipariggaho. Taṇhāpariggaho anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammo. Diṭṭhipariggahopi anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammo. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" passatha no tumhe, bhikkhave, taṃ pariggahaṃ yvāyaṃ pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Ahampi kho taṃ, bhikkhave, pariggahaṃ na samanu-

passāmi, yvāyaṃ pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyyā"ti. Pariggahā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā natthi na santi na saṃvijjanti na labbhantīti—na hi santi niccā pariggahā.

Vinābhāvaṃ santamevidanti. Nānābhāve vinābhāve aññathābhāve sante saṃvijjamāne upalabbhiyamāne. Vuttañhetaṃ bhagavatā —" alaṃ, ānanda. Mā soci mā paridevi. Nanu etaṃ, ānanda, mayā paṭikacceva akkhātaṃ—'sabbeheva piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo. Taṃ kutettha, ānanda, labbhā—yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ taṃ vata mā palujjī'ti. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Purimānaṃ purimānaṃ khandhānaṃ dhātūnaṃ āyatanānaṃ vipariṇāmaññathābhāvā pacchimā pacchimā khandhā ca dhātuyo ca āyatanāni ca pavattantī"ti—vinābhāvaṃ santamevidaṃ.

Iti disvā nāgāramāvaseti. Itīti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatā metaṃ. Itīti iti disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā mamattesūti—iti disvā. Nāgāramāvaseti sabbaṃ gharāvāsapalibodhaṃ chinditvā puttadārapalibodhaṃ chinditvā ñātipalibodhaṃ chinditvā mittāmaccapalibodhaṃ chinditvā sannidhipalibodhaṃ chinditvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā akiñcanabhāvaṃ upagantvā eko careyya vihareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti—iti disvā nāgāramāvase.

Tenāha bhagavā—

"Socanti janā mamāyite, Na hi santi niccā pariggahā; Vinābhāvaṃ santamevidaṃ, Iti disvā nāgāramāvase"ti.

Maraṇenapi taṃ pahīyati, Yaṃ puriso mamidanti maññati; Etampi viditvāna paṇḍito, Na mamattāya nametha māmako.

Maraṇenapi taṃ pahīyatīti. Maraṇanti yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccumaraṇaṃ kālaṃkiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo. Tanti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ. Pahīyatīti pahīyati jahīyati vijahīyati antaradhāyati vippalujjati. Bhāsitampi hetaṃ—

"Pubbeva maccaṃ vijahanti bhogā, Maccova ne pubbataraṃ jahāti; Asassatā bhogino kāmakāmī, Tasmā na socāmahaṃ sokakāle.

Udeti āpūrati veti cando, Atthaṃ tapetvāna paleti sūriyo; Viditā mayā sattuka lokadhammā, Tasmā na socāmahaṃ sokakāle"ti.

Maraṇenapi taṃ pahīyati. Yaṃ puriso mamidanti maññatīti. Yanti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ. Purisoti saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo. Mamidanti maññatīti taṇhāmaññanāya maññati, diṭṭhimaññanāya maññati, mānamaññanāya maññati, kilesamaññanāya maññati, duccaritamaññanāya maññati, payogamaññanāya maññati, vipākamaññanāya maññatīti—yaṃ puriso mamidanti maññati.

Etampi viditvāna paṇḍitoti. Etaṃ ādīnavaṃ ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā mamattesūti, etampi viditvā paṇḍito dhīro paṇḍito paññavā buddhimā ñāṇī vibhāvī medhāvīti—etampi viditvāna paṇḍito.

Na mamattāya nametha māmakoti. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Māmakoti buddhamāmako dhammamāmako saṃghamāmako. So bhagavantaṃ mamāyati, bhagavā taṃ puggalaṃ pariggaṇhāti. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" ye te, bhikkhave, bhikkhū kuhā thaddhā lapā siṅgī unnaḷā asamāhitā, na me te, bhikkhave, bhikkhū māmakā; apagatā ca te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā. Na ca te imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti. Ye ca kho te, bhikkhave, bhikkhū nikkuhā nillapā dhīrā atthaddhā susamāhitā, te kho me, bhikkhave, bhikkhū māmakā; anapagatā ca te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā. Te ca imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti.

Kuhā thaddhā lapā siṅgī, unnaḷā asamāhitā; Na te dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite.

Nikkuhā nillapā dhīrā, atthaddhā susamāhitā; Te ve dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite".

Na mamattāya nametha māmakoti. Māmako taṇhāmamattaṃ pahāya diṭṭhimamattaṃ paṭinissajjitvā mamattāya na nameyya na onameyya, na tanninno assa na tappoṇo na tappabbhāro na tadadhimutto na tadadhipateyyoti—na mamattāya nametha māmako.

Tenāha bhagavā—

"Maraṇenapi taṃ pahīyati, Yaṃ puriso mamidanti maññati; Etampi viditvāna paṇḍito, Na mamattāya nametha māmako"ti.

Supinena yathāpi saṅgataṃ, Paṭibuddho puriso na passati; Evampi piyāyitaṃ janaṃ, Petaṃ kālaṅkataṃ na passati.

Supinena yathāpi saṅgatanti. Saṅgataṃ samāgataṃ samāhitaṃ sannipatitanti—supinena yathāpi saṅgataṃ. Paṭibuddho puriso na passatīti yathā puriso supinagato candaṃ passati, sūriyaṃ passati, mahāsamuddaṃ passati, sineruṃ pabbatarājānaṃ passati, hatthiṃ passati, assaṃ passati, rathaṃ passati, pattiṃ passati, senābyūhaṃ passati, ārāmarāmaṇeyyakaṃ passati, vanarāmaṇeyyakaṃ ... bhūmirāmaṇeyyakaṃ ... pokkharaṇīrāmaṇeyyakaṃ passati; paṭibuddho na kiñci passatīti—paṭibuddho puriso na passati.

Evampi piyāyitaṃ jananti. Evanti opammasampaṭipādanaṃ. Piyāyitaṃ jananti mamāyitaṃ janaṃ mātaraṃ vā pitaraṃ vā bhātaraṃ vā bhaginiṃ vā puttaṃ vā dhītaraṃ vā mittaṃ vā amaccaṃ vā ñātiṃ vā sālohitaṃ vāti—evampi piyāyitaṃ janaṃ.

Petaṃ kālaṅkataṃ na passatīti. Peto vuccati mato. Kālaṅkataṃ na passati na dakkhati nādhigacchati na vindati na paṭilabhatīti—petaṃ kālaṅkataṃ na passati.

Tenāha bhagavā—

"Supinena yathāpi saṅgataṃ, Paṭibuddho puriso na passati; Evampi piyāyitaṃ janaṃ, Petaṃ kālaṅkataṃ na passatī"ti.

Diṭṭhāpi sutāpi te janā, Yesaṃ nāmamidaṃ pavuccati; Nāmaṃyevāvasissati, Akkheyyaṃ petassa jantuno.

Diṭṭhāpi sutāpi te janāti. Diṭṭhāti ye cakkhuviññāṇābhisambhūtā. Sutāti ye sotaviññāṇābhisambhūtā. Te janāti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā cāti—diṭṭhāpi sutāpi te janā.

Yesaṃ nāmamidaṃ pavuccatīti. Yesanti yesaṃ khattiyānaṃ brāhmaṇānaṃ vessānaṃ suddānaṃ gahaṭṭhānaṃ pabbajitānaṃ devānaṃ manussānaṃ. Nāmanti saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo. Pavuccatīti vuccati pavuccati kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyatīti—yesaṃ nāmamidaṃ pavuccati.

Nāmaṃyevāvasissati akkheyyanti. Rūpagataṃ vedanāgataṃ saññā-

gataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ pahīyati jahīyati vijahīyati antaradhāyati vippalujjati, nāmaṃyevāvasissati. Akkheyyanti. Akkhātuṃ kathetuṃ bhaṇituṃ dīpayituṃ voharitunti—nāmaṃ evāvasissati akkheyyaṃ. Petassa jantunoti. Petassāti matassa kālaṅkatassa. Jantunoti sattassa narassa mānavassa posassa puggalassa jīvassa jāgussa jantussa indagussa manujassāti—petassa jantuno.

Tenāha bhagavā—

"Diṭṭhāpi sutāpi te janā, Yesaṃ nāmamidaṃ pavuccati; Nāmaṃyevāvasissati, Akkheyyaṃ petassa jantuno"ti.

Sokapparidevamaccharaṃ, Na pajahanti giddhā mamāyite; Tasmā munayo pariggahaṃ, Hitvā acariṃsu khemadassino.

Sokapparidevamaccharaṃ na pajahanti giddhā mamāyiteti. Sokoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko antodāho antoparidāho cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ. Paridevoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa ... pe ... diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappāyanā lālappāyitattaṃ. Macchariyanti pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ macchariyaṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca khandhamacchariyampi macchariyaṃ, dhātumacchariyampi macchariyaṃ, āyatanamacchariyampi macchariyaṃ gāho—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Mamāyitaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi socanti, acchijjantepi socanti, acchinnepi socanti, mamāyitaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi socanti, vipariṇāmantepi socanti, vipariṇatepi socanti, mamāyitaṃ vatthuṃ acchedasaṅkinopi paridevanti, acchijjantepi paridevanti, acchinnepi paridevanti. Mamāy-

itaṃ vatthuṃ vipariṇāmasaṅkinopi paridevanti, vipariṇāmantepi paridevanti, vipariṇatepi paridevanti. Mamāyitaṃ vatthuṃ rakkhanti gopenti pariggaṇhanti mamāyanti maccharāyanti; mamāyitasmiṃ vatthusmiṃ sokaṃ na jahanti, paridevaṃ na jahanti, macchariyaṃ na jahanti, gedhaṃ na jahanti na pajahanti na vinodenti na byantiṃ karonti na anabhāvaṃ gamentīti— sokapparidevamaccharaṃ na pajahanti giddhā mamāyite.

Tasmā munayo pariggahaṃ, hitvā acariṃsu khemadassinoti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā etaṃ ādīnavaṃ sampassamānā mamattesūti—tasmā. Munayoti monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Tena ñāṇena samannāgatā munayo monappattā. Tīṇi moneyyāni—kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Pariggahoti dve pariggahā—taṇhāpariggaho ca diṭṭhipariggaho ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpariggaho ... pe ... ayaṃ diṭṭhipariggaho. Munayo taṇhāpariggahaṃ pariccajitvā diṭṭhipariggahaṃ paṭinissajjitvā cajitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā acariṃsu vihariṃsu iriyiṃsu vattiṃsu pāliṃsu yapiṃsu yāpiṃsu. Khemadassinoti khemaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Khemadassinoti khemadassino tāṇadassino leṇadassino saraṇadassino abhayadassino accutadassino amatadassino nibbānadassinoti—tasmā munayo pariggahaṃ hitvā acariṃsu khemadassino.

Tenāha bhagavā—

"Sokapparidevamaccharaṃ, Na jahanti giddhā mamāyite; Tasmā munayo pariggahaṃ, Hitvā acariṃsu khemadassino"ti.

Patilīnacarassa bhikkhuno, Bhajamānassa vivittamāsanaṃ; Sāmaggiyamāhu tassa taṃ, Yo attānaṃ bhavane na dassaye.

Patilīnacarassa bhikkhunoti. Patilīnacarā vuccanti satta sekkhā. Arahā patilīno. Kiṃkāraṇā patilīnacarā vuccanti satta sekkhā? Te tato tato cittaṃ patilīnentā patikuṭentā pativaṭṭentā sanniruddhantā sanniggaṇhantā sannivārentā rakkhantā gopentā caranti vicaranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpenti, cakkhudvāre cittaṃ patilīnentā patikuṭentā pativaṭṭentā sanniruddhantā sanniggaṇhantā sannivārentā rakkhantā gopentā caranti vicaranti viharanti iriyanti

vattenti pālenti yapenti yāpenti, sotadvāre cittaṃ ... pe ... ghānadvāre cittaṃ ... jivhādvāre cittaṃ ... kāyadvāre cittaṃ ... manodvāre cittaṃ patilīnentā patikuṭentā pativaṭṭentā sanniruddhantā sanniggaṇhantā sannivārentā rakkhantā gopentā caranti vicaranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpenti. Yathā kukkuṭapattaṃ vā nhārudaddulaṃ vā aggimhi pakkhittaṃ patilīyati patikuṭati pativaṭṭati na sampasāriyati; evamevaṃ tato tato cittaṃ patilīnentā patikuṭentā pativaṭṭentā sanniruddhantā sanniggaṇhantā sannivārentā rakkhantā gopentā caranti vicaranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpenti, cakkhudvāre cittaṃ ... sotadvāre cittaṃ ... ghānadvāre cittaṃ ... jivhādvāre cittaṃ ... kāyadvāre cittaṃ ... manodvāre cittaṃ patilīnentā patikuṭentā pativaṭṭentā sanniruddhantā sanniggaṇhantā sannivārentā rakkhantā gopentā caranti vicaranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpenti. Taṃkāraṇā patilīnacarā vuccanti satta sekkhā. Bhikkhunoti puthujjanakalyāṇakassa vā bhikkhuno sekkhassa vā bhikkhunoti— patilīnacarassa bhikkhuno.

Bhajamānassa vivittamāsananti āsanaṃ vuccati yattha nisīdanti—mañco pīṭhaṃ bhisi taṭṭikā cammakhaṇḍo tiṇasanthāro paṇṇasanthāro palālasanthāro. Taṃ āsanaṃ asappāyarūpadassanena rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ, asappāyasaddassavanena rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ, asappāyagandhaghāyanena ... asappāyarasasāyanena ... asappāyaphoṭṭhabbaphusanena ... asappāyehi pañcahi kāmaguṇehi rittaṃ vivittaṃ pavivittaṃ. Taṃ vivittaṃ āsanaṃ bhajato sambhajato sevato nisevato saṃsevato paṭisevatoti—bhajamānassa vivittamāsanaṃ.

Sāmaggiyamāhu tassa taṃ, yo attānaṃ bhavane na dassayeti. Sāmaggiyoti tisso sāmaggiyo—gaṇasāmaggī, dhammasāmaggī, anabhinibbattisāmaggī. Katamā gaṇasāmaggī? Bahū cepi bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti—ayaṃ gaṇasāmaggī. Katamā dhammasāmaggī? Cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Te ekato pakkhandanti pasīdanti sampatiṭṭhanti vimuccanti; na tesaṃ dhammānaṃ vivādo pavivādo atthi—ayaṃ dhammasāmaggī. Katamā anabhinibbattisāmaggī? Bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti; na tesaṃ nibbānadhātuyā ūnattaṃ

vā puṇṇattaṃ vā paññāyati—ayaṃ anabhinibbattisāmaggī. Bhavaneti nerayikānaṃ nirayo bhavanaṃ, tiracchānayonikānaṃ tiracchānayoni bhavanaṃ, pettivisayikānaṃ pettivisayo bhavanaṃ, manussānaṃ manussaloko bhavanaṃ, devānaṃ devaloko bhavananti. Sāmaggiyamāhu tassa taṃ, yo attānaṃ bhavane na dassayeti. Tassesā sāmaggī etaṃ channaṃ etaṃ patirūpaṃ etaṃ anucchavikaṃ etaṃ anulomaṃ, yo evaṃ paṭicchanne niraye attānaṃ na dasseyya, tiracchānayoniyaṃ attānaṃ na dasseyya, pettivisaye attānaṃ na dasseyya, manussaloke attānaṃ na dasseyya, devaloke attānaṃ na dasseyyāti evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—sāmaggiyamāhu tassa taṃ, yo attānaṃ bhavane na dassaye.

Tenāha bhagavā—

"Patilīnacarassa bhikkhuno, Bhajamānassa vivittamāsanaṃ; Sāmaggiyamāhu tassa taṃ, Yo attānaṃ bhavane na dassaye"ti.

Sabbattha munī anissito, Na piyaṃ kubbati nopi appiyaṃ; Tasmiṃ paridevamaccharaṃ, Paṇṇe vāri yathā na limpati.

Sabbattha munī anissitoti. Sabbaṃ vuccati dvādasāyatanāni—cakkhuñceva rūpā ca, sotañca saddā ca, ghānañca gandhā ca, jivhā ca rasā ca, kāyo ca phoṭṭhabbā ca, mano ca dhammā ca. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Anissitoti. Dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhānissayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhinissayo. Muni taṇhānissayaṃ pahāya diṭṭhinissayaṃ paṭinissajjitvā cakkhuṃ anissito sotaṃ anissito ghānaṃ anissito jivhaṃ anissito kāyaṃ anissito manaṃ anissito rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ ... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arūpabhavaṃ ... saññābhavaṃ ... asaññābhavaṃ ... nevasaññānāsaññābhavaṃ ... ekavokārabhavaṃ ... catuvokārabhavaṃ ... pañcavokārabhavaṃ ... atītaṃ ... anāgataṃ ... paccuppannaṃ ... diṭṭhaṃ ... sutaṃ ... mutaṃ ... viññātaṃ ... sabbe dhamme anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—sabbattha muni anissito.

Na piyaṃ kubbati nopi appiyanti. Piyāti dve piyā—sattā vā saṅkhārā

vā. Katame sattā piyā? Idha yassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā puttā vā dhītarā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—ime sattā piyā. Katame saṅkhārā piyā? Manāpikā rūpā manāpikā saddā manāpikā gandhā manāpikā rasā manāpikā phoṭṭhabbā—ime saṅkhārā piyā. Appiyāti dve appiyā—sattā vā saṅkhārā vā. Katame sattā appiyā? Idha yassa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukāmā ayogakkhemakāmā jīvitā voropetukāmā—ime sattā appiyā. Katame saṅkhārā appiyā? Amanāpikā rūpā amanāpikā saddā amanāpikā gandhā amanāpikā rasā amanāpikā phoṭṭhabbā—ime saṅkhārā appiyā. Na piyaṃ kubbati nopi appiyanti. "Ayaṃ me satto piyo, ime ca saṅkhārā manāpā"ti rāgavasena piyaṃ na karoti; "ayaṃ me satto appiyo, ime ca saṅkhārā amanāpā"ti paṭighavasena appiyaṃ na karoti na janeti na sañjaneti na nibbatteti nābhinibbattetīti—na piyaṃ kubbati nopi appiyaṃ.

Tasmiṃ paridevamaccharaṃ paṇṇe vāri yathā na limpatīti. Tasminti tasmiṃ puggale arahante khīṇāsave. Paridevoti ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappāyanā lālappāyitattaṃ. Macchariyanti pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ macchariyaṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca khandhamacchariyampi macchariyaṃ, dhātumacchariyampi macchariyaṃ, āyatanamacchariyampi macchariyaṃ gāho—idaṃ vuccati macchariyaṃ.

Paṇṇe vāri yathā na limpatīti. Paṇṇaṃ vuccati padumapattaṃ. Vāri vuccati udakaṃ. Yathā vāri padumapattaṃ na limpati na palimpati na upalimpati alittaṃ apalittaṃ anupalittaṃ, evamevaṃ tasmiṃ puggale arahante khīṇāsave paridevo macchariyañca na limpati na palimpati na upalimpati alittā apalittā anupalittā. So ca puggalo arahanto tehi kilesehi na limpati na palimpati na upalimpati alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā

viharatīti—tasmiṃ paridevamaccharaṃ paṇṇe vāri yathā na limpati.

Tenāha bhagavā—

"Sabbattha munī anissito, Na piyaṃ kubbati nopi appiyaṃ; Tasmiṃ paridevamaccharaṃ, Paṇṇe vāri yathā na limpatī"ti.

Udabindu yathāpi pokkhare, Padume vāri yathā na limpati; Evaṃ muni nopalimpati, Yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā.

Udabindu yathāpi pokkhareti. Udabindu vuccati udakathevo. Pokkharaṃ vuccati padumapattaṃ. Yathā udabindu padumapatte na limpati na palimpati na upalimpati alittaṃ apalittaṃ anupalittanti—udabindu yathāpi pokkhare. Padume vāri yathā na limpatīti. Padumaṃ vuccati padumapupphaṃ. Vāri vuccati udakaṃ. Yathā vāri padumapupphaṃ na limpati na palimpati na upalimpati alittaṃ apalittaṃ anupalittanti—padume vāri yathā na limpati.

Evaṃ muni nopalimpati, yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vāti. Evanti opammasampaṭipādanaṃ. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. Lepāti dve lepā—taṇhālepo ca diṭṭhilepo ca ... pe ... ayaṃ taṇhālepo ... pe ... ayaṃ diṭṭhilepo. Muni taṇhālepaṃ pahāya diṭṭhilepaṃ paṭinissajjitvā diṭṭhe na limpati, sute na limpati, mute na limpati, viññāte na limpati na palimpati na upalimpati alitto apalitto anupalitto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—evaṃ muni nopalimpati, yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā.

Tenāha bhagavā—

"Udabindu yathāpi pokkhare, Padume vāri yathā na limpati; Evaṃ muni nopalimpati, Yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā"ti.

Dhono na hi tena maññati, Yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā; Nāññena visuddhimicchati, Na hi so rajjati no virajjati.

Dhono na hi tena maññati, yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vāti. Dhonoti dhonā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Kiṃkāraṇā dhonā vuccati paññā? Tāya paññāya kāyaduccaritaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca, vacīduccaritaṃ ... manoduccaritaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca, rāgo dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ...

mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Taṃkāraṇā dhonā vuccati paññā.

Atha vā sammādiṭṭhiyā micchādiṭṭhi dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca, sammāsaṅkappena micchāsaṅkappo dhuto ca dhoto ca sandhoto ca niddhoto ca, sammāvācāya micchāvācā dhutā ca ... sammākammantena micchākammanto dhuto ca ... sammāājīvena micchāājīvo dhuto ca ... sammāvāyāmena micchāvāyāmo dhuto ca ... sammāsatiyā micchāsati dhutā ca ... sammāsamādhinā micchāsamādhi dhuto ca ... sammāñāṇena micchāñāṇaṃ dhutañca ... sammāvimuttiyā micchāvimutti dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca.

Atha vā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Arahā imehi dhonehi dhammehi upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato. Tasmā arahā dhono. So dhutarāgo dhutapāpo dhutakileso dhutapariḷāhoti—dhono.

Dhono na hi tena maññati, yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vāti. Dhono diṭṭhaṃ na maññati, diṭṭhasmiṃ na maññati, diṭṭhato na maññati, diṭṭhā meti na maññati; sutaṃ na maññati, sutasmiṃ na maññati, sutato na maññati, sutaṃ meti na maññati; mutaṃ na maññati, mutasmiṃ na maññati, mutato na maññati, mutaṃ meti na maññati; viññātaṃ na maññati, viññātasmiṃ na maññati, viññātato na maññati, viññātaṃ meti na maññati. Vuttampi hetaṃ bhagavatā— " asmīti, bhikkhave, maññitametaṃ, ayamahamasmīti maññitametaṃ, bhavissanti maññitametaṃ, na bhavissanti maññitametaṃ, rūpī bhavissanti maññitametaṃ, arūpī bhavissanti maññitametaṃ, saññī bhavissanti maññitametaṃ, asaññī bhavissanti maññitametaṃ, nevasaññīnāsaññī bhavissanti maññitametaṃ. Maññitaṃ, bhikkhave, rogo, maññitaṃ gaṇḍo, maññitaṃ sallaṃ, maññitaṃ upaddavo. Tasmātiha, bhikkhave, amaññamānena cetasā viharissāmāti, evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti— dhono na hi tena maññati yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā.

Nāññena visuddhimicchatīti. Dhono aññena asuddhimaggena micchāpaṭipadāya aniyyānikapathena aññatra satipaṭṭhānehi aññatra sammappadhānehi aññatra iddhipādehi aññatra indriyehi aññatra

balehi aññatra bojjhaṅgehi aññatra ariyā aṭṭhaṅgikā maggā suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ na icchati na sādiyati na pattheti na piheti nābhijappatīti—nāññena visuddhimicchati.

Na hi so rajjati no virajjatīti. Sabbe bālaputhujjanā rajjanti, puthujjanakalyāṇakaṃ upādāya satta sekkhā virajjanti; arahā neva rajjati no virajjati. Viratto so khayā rāgassa vītarāgattā, khayā dosassa vītadosattā, khayā mohassa vītamohattā. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātijarāmaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti— na hi so rajjati no virajjati.

Tenāha bhagavā—

"Dhono na hi tena maññati, Yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā; Nāññena visuddhimicchati, Na hi so rajjati no virajjatī"ti.

Jarāsuttaniddeso chaṭṭho.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

8. Pasūrasuttaniddesa

Atha pasūrasuttaniddesaṃ vakkhati—

Idheva suddhiṃ iti vādayanti, Nāññesu dhammesu visuddhimāhu; Yaṃ nissitā tattha subhaṃ vadānā, Paccekasaccesu puthū niviṭṭhā.

Idheva suddhiṃ iti vādayantīti. Idheva suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Asassato loko ... antavā loko ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—idheva suddhiṃ iti vādayanti.

Nāññesu dhammesu visuddhimāhūti. Attano satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ ṭhapetvā sabbe paravāde khipanti ukkhipanti parikkhipanti. "So satthā na sabbaññū, dhammo na svākkhāto, gaṇo na suppaṭipanno, diṭṭhi na bhaddikā,

paṭipadā na supaññattā, maggo na niyyāniko, natthettha suddhi vā visuddhi vā parisuddhi vā mutti vā vimutti vā parimutti vā, na tattha sujjhanti vā visujjhanti vā parisujjhanti vā muccanti vā vimuccanti vā parimuccanti vā, hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittā"ti—evamāhaṃsu evaṃ vadanti evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—nāññesu dhammesu visuddhimāhu.

Yaṃ nissitā tattha subhaṃ vadānāti. Yaṃ nissitāti yaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ nissitā sannissitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. Subhaṃ vadānāti subhavādā sobhanavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—yaṃ nissitā tattha subhaṃ vadānā.

Paccekasaccesu puthū niviṭṭhāti. Puthū samaṇabrāhmaṇā puthū paccekasaccesu niviṭṭhā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti niviṭṭhā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti niviṭṭhā patiṭṭhitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttāti—paccekasaccesu puthū niviṭṭhā.

Tenāha bhagavā—

"Idheva suddhiṃ iti vādayanti, Nāññesu dhammesu visuddhimāhu;
Yaṃ nissitā tattha subhaṃ vadānā, Paccekasaccesu puthū niviṭṭhā"ti.

Te vādakāmā parisaṃ vigayha, Bālaṃ dahantī mithu aññamaññaṃ;
Vadanti te aññasitā kathojjaṃ, Pasaṃsakāmā kusalāvadānā.

Te vādakāmā parisaṃ vigayhāti. Te vādakāmāti te vādakāmā vādatthikā vādādhippāyā vādapurekkhārā vādapariyesanaṃ carantā. Parisaṃ vigayhāti khattiyaparisaṃ brāhmaṇaparisaṃ gahapatiparisaṃ samaṇaparisaṃ vigayha ogayha ajjhogāhetvā pavisitvāti—te vādakāmā parisaṃ vigayha.

Bālaṃ dahantī mithu aññamaññanti. Mithūti dve janā dve kalahakārakā dve bhaṇḍanakārakā dve bhassakārakā dve vivādakārakā dve adhikaraṇakārakā dve vādino dve sallāpakā; te aññamaññaṃ bālato hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato dahanti passanti dakkhanti olokenti nijjhāyanti upaparikkhantīti—bālaṃ dahantī

mithu aññamaññaṃ.

Vadanti te aññasitā kathojjanti. Aññaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ nissitā sannissitā allīnā upagatā ajjhositā adhimuttā. Kathojjaṃ vuccati kalaho bhaṇḍanaṃ viggaho vivādo medhagaṃ. Atha vā kathojjanti anojavantī sā kathā kathojjaṃ vadanti, kalahaṃ vadanti, bhaṇḍanaṃ vadanti, viggahaṃ vadanti, vivādaṃ vadanti, medhagaṃ vadanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—vadanti te aññasitā kathojjaṃ.

Pasaṃsakāmā kusalāvadānāti. Pasaṃsakāmāti pasaṃsakāmā pasaṃsatthikā pasaṃsādhippāyā pasaṃsapurekkhārā pasaṃsapariyesanaṃ carantā. Kusalāvadānāti kusalavādā paṇḍitavādā thiravādā ñāyavādā hetuvādā lakkhaṇavādā kāraṇavādā ṭhānavādā sakāya laddhiyāti—pasaṃsakāmā kusalāvadānā.

Tenāha bhagavā—

"Te vādakāmā parisaṃ vigayha, Bālaṃ dahantī mithu aññamaññaṃ;
Vadanti te aññasitā kathojjaṃ, Pasaṃsakāmā kusalāvadānā"ti.

Yutto kathāyaṃ parisāya majjhe, Pasaṃsamicchaṃ vinighāti hoti;
Apāhatasmiṃ pana maṅku hoti, Nindāya so kuppati randhamesī.

Yutto kathāyaṃ parisāya majjheti. Khattiyaparisāya vā brāhmaṇaparisāya vā gahapatiparisāya vā samaṇaparisāya vā majjhe attano kathāyaṃ yutto payutto āyutto samāyutto sampayutto kathetunti—yutto kathāyaṃ parisāya majjhe.

Pasaṃsamicchaṃ vinighāti hotīti. Pasaṃsamicchanti pasaṃsaṃ thomanaṃ kittiṃ vaṇṇahāriyaṃ icchanto sādiyanto patthayanto pihayanto abhijappanto. Vinighāti hotīti pubbeva sallāpā kathaṃkathī vinighātī hoti. "Jayo nu kho me bhavissati, parājayo nu kho me bhavissati, kathaṃ niggahaṃ karissāmi, kathaṃ paṭikammaṃ karissāmi, kathaṃ visesaṃ karissāmi, kathaṃ paṭivisesaṃ karissāmi, kathaṃ āveṭhiyaṃ karissāmi, kathaṃ nibbeṭhiyaṃ karissāmi, kathaṃ chedaṃ karissāmi, kathaṃ maṇḍalaṃ karissāmī"ti, evaṃ pubbeva sallāpā kathaṃkathī vinighāti hotīti—pasaṃsamicchaṃ vinighāti hoti.

Apāhatasmiṃ pana maṅku hotīti. Ye te pañhavīmaṃsakā parisā pārisajjā pāsārikā, te apaharanti. "Atthāpagataṃ bhaṇitan"ti atthato apaharanti, "byañjanāpagataṃ bhaṇitan"ti byañjanato apaharanti, "atthabyañjanāpagataṃ bhaṇitan"ti atthabyañjanato apaharanti, "attho

te dunnīto, byañjanaṃ te duropitaṃ, atthabyañjanaṃ te dunnītaṃ duropitaṃ, niggaho te akato, paṭikammaṃ te dukkaṭaṃ, viseso te akato, paṭiviseso te dukkaṭo, āveṭhiyā te akatā, nibbeṭhiyā te dukkaṭā, chedo te akato, maṇḍalaṃ te dukkaṭaṃ visamakathaṃ dukkathitaṃ dubbhaṇitaṃ dullapitaṃ duruttaṃ dubbhāsitan"ti apaharanti. Apāhatasmiṃ pana maṅku hotīti. Apāhatasmiṃ maṅku hoti pīḷito ghaṭṭito byādhito domanassito hotīti— apāhatasmiṃ pana maṅku hoti.

Nindāya so kuppati randhamesīti. Nindāya garahāya akittiyā avaṇṇahārikāya kuppati byāpajjati patiṭṭhīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukarotīti—nindāya so kuppati. Randhamesīti virandhamesī aparaddhamesī khalitamesī gaḷitamesī vivaramesīti—nindāya so kuppati randhamesī.

Tenāha bhagavā—

"Yutto kathāyaṃ parisāya majjhe, Pasaṃsamicchaṃ vinighāti hoti; Apāhatasmiṃ pana maṅku hoti, Nindāya so kuppati randhamesī"ti.

Yamassa vādaṃ parihīnamāhu, Apāhataṃ pañhavimaṃsakāse; Paridevati socati hīnavādo, Upaccagā manti anutthunāti.

Yamassa vādaṃ parihīnamāhūti yaṃ tassa vādaṃ hīnaṃ nihīnaṃ parihīnaṃ parihāpitaṃ na paripūritaṃ, evamāhaṃsu evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti— yamassa vādaṃ parihīnamāhu.

Apāhataṃ pañhavimaṃsakāseti. Ye te pañhavīmaṃsakā parisā pārisajjā pāsārikā, te apaharanti. "Atthāpagataṃ bhaṇitan"ti atthato apaharanti, "byañjanāpagataṃ bhaṇitan"ti byañjanato apaharanti, "atthabyañjanāpagataṃ bhaṇitan"ti atthabyañjanato apaharanti, "attho te dunnīto, byañjanaṃ te duropitaṃ, atthabyañjanaṃ te dunnītaṃ duropitaṃ, niggaho te akato, paṭikammaṃ te dukkaṭaṃ, viseso te akato, paṭiviseso te dukkaṭo, āveṭhiyā te akatā, nibbeṭhiyā te dukkaṭā, chedo te akato, maṇḍalaṃ te dukkaṭaṃ visamakathaṃ dukkathitaṃ dubbhaṇitaṃ dullapitaṃ duruttaṃ dubbhāsitan"ti, apaharantīti—apāhataṃ pañhavimaṃsakāse.

Paridevati socati hīnavādoti. Paridevatīti "aññaṃ mayā āvajjitaṃ aññaṃ cintitaṃ aññaṃ upadhāritaṃ, aññaṃ upalakkhitaṃ so mahāpakkho mahāpariso mahāparivāro; parisā cāyaṃ vaggā, na samaggā; samaggāya parisāya hetu kathāsallāpo puna bhañjissāmī"ti, yā evarūpā

vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappāyanā lālappāyitattanti—paridevati. Socatīti "tassa jayo"ti socati "mayhaṃ parājayo"ti socati, "tassa lābho"ti socati, "mayhaṃ alābho"ti socati, "tassa yaso"ti socati, "mayhaṃ ayaso"ti socati, "tassa pasaṃsā"ti socati, "mayhaṃ nindā"ti socati, "tassa sukhan"ti socati, "mayhaṃ dukkhan"ti socati, "so sakkato garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, ahamasmi asakkato agarukato amānito apūjito anapacito na lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjatīti—paridevati socati. Hīnavādoti hīnavādo nihīnavādo parihīnavādo parihāpitavādo na paripūravādoti— paridevati socati hīnavādo.

Upaccagā manti anutthunātīti. So maṃ vādena vādaṃ accagā upaccagā atikkanto samatikkanto vītivattoti. Evampi upaccagā manti. Atha vā maṃ vādena vādaṃ abhibhavitvā ajjhottharitvā pariyādiyitvā maddayitvā carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpetīti. Evampi upaccagā manti. Anutthunā vuccati vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappāyanā lālappāyitattanti—upaccagā manti anutthunāti.

Tenāha bhagavā—

"Yamassa vādaṃ parihīnamāhu, Apāhataṃ pañhavimaṃsakāse; Paridevati socati hīnavādo, Upaccagā manti anutthunātī"ti.

Ete vivādā samaṇesu jātā, Etesu ugghātinighāti hoti; Etampi disvā virame kathojjaṃ, Na haññadatthatthi pasaṃsalābhā.

Ete vivādā samaṇesu jātāti. Samaṇāti ye keci ito bahiddhā paribbajūpagatā paribbajasamāpannā. Ete diṭṭhikalahā diṭṭhibhaṇḍanā diṭṭhiviggahā diṭṭhivivādā diṭṭhimedhagā samaṇesu jātā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtāti—ete vivādā samaṇesu jātā.

Etesu ugghātinighāti hotīti. Jayaparājayo hoti, lābhālābho hoti, yasāyaso hoti, nindāpasaṃsā hoti, sukhadukkhaṃ hoti, somanassadomanassaṃ hoti, iṭṭhāniṭṭhaṃ hoti, anunayapaṭighaṃ hoti, ugghātitanigghātitaṃ hoti, anurodhavirodho hoti, jayena cittaṃ ugghātitaṃ hoti parājayena cittaṃ nigghātitaṃ hoti, lābhena cittaṃ ugghātitaṃ hoti alābhena cittaṃ nigghātitaṃ hoti, yasena cittaṃ ugghātitaṃ hoti ayasena cittaṃ nigghātitaṃ hoti, pasaṃsāya cittaṃ ugghātitaṃ hoti nindāya cittaṃ nigghātitaṃ hoti, sukhena cittaṃ ugghātitaṃ hoti

dukkhena cittaṃ nigghātitaṃ hoti, somanassena cittaṃ ugghātitaṃ hoti domanassena cittaṃ nigghātitaṃ hoti, unnatiyā cittaṃ ugghātitaṃ hoti, onatiyā cittaṃ nigghātitaṃ hotīti—etesu ugghātinighāti hoti.

Etampi disvā virame kathojjanti. Etampi disvāti etaṃ ādīnavaṃ disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā diṭṭhikalahesu diṭṭhibhaṇḍanesu diṭṭhiviggahesu diṭṭhivivādesu diṭṭhimedhagesūti—etampi disvā virame kathojjanti. Kathojjaṃ vuccati kalaho bhaṇḍanaṃ viggaho vivādo medhagaṃ. Atha vā kathojjanti anojavantī sā kathā kathojjaṃ na kareyya, kalahaṃ na kareyya, bhaṇḍanaṃ na kareyya, viggahaṃ na kareyya, vivādaṃ na kareyya, medhagaṃ na kareyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippayutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—etampi disvā virame kathojjaṃ.

Na haññadatthatthi pasaṃsalābhāti. Pasaṃsalābhā aññо attho natthi attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho, samparāyiko vā attho, uttāno vā attho, gambhīro vā attho, gūḷho vā attho, paṭicchanno vā attho, neyyo vā attho, nīto vā attho, anavajjo vā attho, nikkileso vā attho, vodāno vā attho, paramattho vā attho natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhantīti—na haññadatthatthi pasaṃsalābhā.

Tenāha bhagavā—

"Ete vivādā samaṇesu jātā, Etesu ugghātinighāti hoti; Etampi disvā virame kathojjaṃ, Na haññadatthatthi pasaṃsalābhā"ti.

Pasaṃsito vā pana tattha hoti, Akkhāya vādaṃ parisāya majjhe; So hassatī unnamatī ca tena, Pappuyya tamatthaṃ yathā mano ahu.

Pasaṃsito vā pana tattha hotīti. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā pasaṃsito thomito kittito vaṇṇito hotīti—pasaṃsito vā pana tattha hoti.

Akkhāya vādaṃ parisāya majjheti. Khattiyaparisāya vā brāhmaṇaparisāya vā gahapatiparisāya vā samaṇaparisāya vā majjhe attano vādaṃ akkhāya ācikkhitvā anuvādaṃ akkhāya ācikkhitvā thambhayitvā brūhayitvā dīpayitvā jotayitvā voharitvā pariggaṇhitvāti—akkhāya vādaṃ parisāya majjhe.

So hassatī unnamatī ca tenāti. So tena jayatthena tuṭṭho hoti haṭṭho

pahaṭṭho attamano paripuṇṇasaṅkappo. Atha vā dantavidaṃsakaṃ hasamāno. So hassatī unnamatī ca tenāti so tena jayatthena unnato hoti unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassāti—so hassatī unnamatī ca tena.

Pappuyya tamatthaṃ yathā mano ahūti. Taṃ jayatthaṃ pappuyya pāpuṇitvā adhigantvā vinditvā paṭilabhitvā. Yathā mano ahūti yathā mano ahu, yathā citto ahu, yathā saṅkappo ahu, yathā viññāṇo ahūti—pappuyya tamatthaṃ yathā mano ahu.

Tenāha bhagavā—

"Pasaṃsito vā pana tattha hoti, Akkhāya vādaṃ parisāya majjhe; So hassatī unnamatī ca tena, Pappuyya tamatthaṃ yathā mano ahū"ti.

Yā unnatī sāssa vighātabhūmi, Mānātimānaṃ vadate paneso; Etampi disvā na vivādayetha, Na hi tena suddhiṃ kusalā vadanti.

Yā unnatī sāssa vighātabhūmīti. Yā unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassāti—yā unnati. Sāssa vighātabhūmīti sā tassa vighātabhūmi upaghātabhūmi pīḷanabhūmi ghaṭṭanabhūmi upaddavabhūmi upasaggabhūmīti—yā unnatī sāssa vighātabhūmi.

Mānātimānaṃ vadate panesoti. So puggalo mānañca vadati atimānañca vadatīti—mānātimānaṃ vadate paneso.

Etampi disvā na vivādayethāti. Etaṃ ādīnavaṃ disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā diṭṭhikalahesu diṭṭhibhaṇḍanesu diṭṭhiviggahesu diṭṭhivivādesu diṭṭhimedhagesūti—etampi disvā. Na vivādayethāti na kalahaṃ kareyya na bhaṇḍanaṃ kareyya na viggahaṃ kareyya na vivādaṃ kareyya, na medhagaṃ kareyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, kalahabhaṇḍanaviggahavivādamedhagā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippayutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—etampi disvā na vivādayetha.

Na hi tena suddhiṃ kusalā vadantīti. Kusalāti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojjhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā, te kusalā diṭṭhikalahena diṭṭhibhaṇḍanena diṭṭhiviggahena diṭṭhivivādena diṭṭhimedhagena suddhiṃ visuddhiṃ parisuddhiṃ, muttiṃ vimuttiṃ parimuttiṃ na vadanti na kathenti na bhaṇanti na dīpayanti na voharantīti—na

hi tena suddhiṃ kusalā vadanti.

Tenāha bhagavā—

"Yā unnatī sāssa vighātabhūmi, Mānātimānaṃ vadate paneso; Etampi disvā na vivādayetha, Na hi tena suddhiṃ kusalā vadantī"ti.

Sūro yathā rājakhādāya puṭṭho, Abhigajjameti paṭisūramicchaṃ; Yeneva so tena palehi sūra, Pubbeva natthi yadidaṃ yudhāya.

Sūro yathā rājakhādāya puṭṭhoti. Sūroti sūro vīro vikkanto abhīrū achambhī anutrāsī apalāyī. Rājakhādāya puṭṭhoti rājakhādanīyena rājabhojanīyena puṭṭho posito āpādito vaḍḍhitoti—sūro yathā rājakhādāya puṭṭho.

Abhigajjameti paṭisūramicchanti. So gajjanto uggajjanto abhigajjanto eti upeti upagacchati paṭisūraṃ paṭipurisaṃ paṭisattuṃ paṭimallaṃ icchanto sādiyanto patthayanto pihayanto abhijappantoti—abhigajjameti paṭisūramicchaṃ.

Yeneva so tena palehi sūrāti. Yeneva so diṭṭhigatiko tena palehi, tena vaja, tena gaccha, tena atikkama, so tuyhaṃ paṭisūro paṭipuriso paṭisattu paṭimalloti—yeneva so tena palehi sūra.

Pubbeva natthi yadidaṃ yudhāyāti. Pubbeva bodhiyā mūle ye paṭisenikarā kilesā paṭilomakarā paṭikaṇḍakakarā paṭipakkhakarā te natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā. Yadidaṃ yudhāyāti yadidaṃ yuddhatthāya kalahatthāya bhaṇḍanatthāya viggahatthāya vivādatthāya medhagatthāyāti—pubbeva natthi yadidaṃ yudhāya.

Tenāha bhagavā—

"Sūro yathā rājakhādāya puṭṭho, Abhigajjameti paṭisūramicchaṃ; Yeneva so tena palehi sūra, Pubbeva natthi yadidaṃ yudhāyā"ti.

Ye diṭṭhimuggayha vivādayanti, Idameva saccanti ca vādayanti; Te tvaṃ vadassū na hi tedha atthi, Vādamhi jāte paṭisenikattā.

Ye diṭṭhimuggayha vivādayantīti ye dvāsaṭṭhidiṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ gahetvā gaṇhitvā uggaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā vivādayanti kalahaṃ karonti, bhaṇḍanaṃ karonti, viggahaṃ karonti, vivādaṃ karonti, medhagaṃ karonti—"na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi, micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, pure vacanīyaṃ pacchā avaca,

pacchā vacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti—ye diṭṭhimuggayha vivādayanti.

Idameva saccanti ca vādayantīti. "Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti vādayanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharanti. "Asassato loko ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti vādayanti kathenti bhaṇanti dīpayanti voharantīti—idameva saccanti ca vādayanti.

Te tvaṃ vadassū na hi tedha atthi, vādamhi jāte paṭisenikattāti. Te tvaṃ diṭṭhigatike vadassu vādena vādaṃ, niggahena niggahaṃ, paṭikammena paṭikammaṃ, visesena visesaṃ, paṭivisesena paṭivisesaṃ, āveṭhiyāya āveṭhiyaṃ, nibbeṭhiyāya nibbeṭhiyaṃ, chedena chedaṃ, maṇḍalena maṇḍalaṃ, te tuyhaṃ paṭisūrā paṭipurisā paṭisattū paṭimallāti—te tvaṃ vadassū na hi tedha atthi. Vādamhi jāte paṭisenikattāti. Vāde jāte sañjāte nibbatte abhinibbatte pātubhūteyeva paṭisenikattā paṭilomakattā paṭikaṇḍakakattā paṭipakkhakattā kalahaṃ kareyyuṃ bhaṇḍanaṃ kareyyuṃ viggahaṃ kareyyuṃ vivādaṃ kareyyuṃ medhagaṃ kareyyuṃ, te natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhāti—te tvaṃ vadassū na hi tedha atthi vādamhi jāte paṭisenikattā.

Tenāha bhagavā—

"Ye diṭṭhimuggayha vivādayanti, Idameva saccanti ca vādayanti; Te tvaṃ vadassū na hi tedha atthi, Vādamhi jāte paṭisenikattā"ti.

Visenikatvā pana ye caranti, Diṭṭhīhi diṭṭhiṃ avirujjhamānā; Tesu tvaṃ kiṃ labhetho pasūra, Yesīdha natthi paramuggahītaṃ.

Visenikatvā pana ye carantīti. Senā vuccati mārasenā. Kāyaduccaritaṃ mārasenā, vacīduccaritaṃ mārasenā, manoduccaritaṃ mārasenā, lobho mārasenā, doso mārasenā, moho mārasenā, kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā mārasenā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Kāmā te paṭhamā senā, dutiyā arati vuccati; ... pe ... Na naṃ asuro jināti, jetvāva labhate sukhan"ti.

Yato catūhi ariyamaggehi sabbā ca mārasenā sabbe ca paṭisenikarā kilesā jitā ca parājitā ca bhaggā vippaluggā parammukhā, tena vuccati visenikatvāti. Yeti arahanto khīṇāsavā. Carantīti caranti viharanti iriyanti vattenti pālenti yapenti yāpentīti—visenikatvā pana ye caranti.

Diṭṭhīhi diṭṭhiṃ avirujjhamānāti. Yesaṃ dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni, te diṭṭhīhi diṭṭhiṃ avirujjhamānā appaṭivirujjhamānā appahīyamānā appaṭihaññamānā appaṭihatamānāti—diṭṭhīhi diṭṭhiṃ avirujjhamānā.

Tesu tvaṃ kiṃ labhetho pasūrāti. Tesu arahantesu khīṇāsavesu kiṃ labhetho paṭisūraṃ paṭipurisaṃ paṭisattuṃ paṭimallanti—tesu tvaṃ kiṃ labhetho pasūra.

Yesīdha natthi paramuggahītanti. Yesaṃ arahantānaṃ khīṇāsavānaṃ "idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaran"ti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ, natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—yesīdha natthi paramuggahītaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Visenikatvā pana ye caranti, Diṭṭhīhi diṭṭhiṃ avirujjhamānā; Tesu tvaṃ kiṃ labhetho pasūra, Yesīdha natthi paramuggahītan"ti.

Atha tvaṃ pavitakkamāgamā, Manasā diṭṭhigatāni cintayanto; Dhonena yugaṃ samāgamā, Na hi tvaṃ sakkhasi sampayātave.

Atha tvaṃ pavitakkamāgamāti. Athāti padasandhi padasaṃsaggo padapāripūrī akkharasamavāyo byañjanasiliṭṭhatā padānupubbatā petaṃ—athāti. Pavitakkamāgamāti takkento vitakkento saṅkappento "jayo nu kho me bhavissati, parājayo nu kho me bhavissati, kathaṃ niggahaṃ karissāmi, kathaṃ paṭikammaṃ karissāmi, kathaṃ visesaṃ karissāmi, kathaṃ paṭivisesaṃ karissāmi, kathaṃ āveṭhiyaṃ karissāmi, kathaṃ nibbeṭhiyaṃ karissāmi, kathaṃ chedaṃ karissāmi, kathaṃ maṇḍalaṃ karissāmi" evaṃ takkento vitakkento saṅkappento āgatosi upagatosi sampattosi mayā saddhiṃ samāgatosīti—atha tvaṃ pavitakkamāgamā.

Manasā diṭṭhigatāni cintayantoti. Manoti yaṃ cittaṃ mano mā-

nasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ, mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Cittena diṭṭhiṃ cintento vicintento "sassato loko"ti vā, "asassato loko"ti vā ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vāti—manasā diṭṭhigatāni cintayanto.

Dhonena yugaṃ samāgamā, na hi tvaṃ sakkhasi sampayātaveti. Dhonā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Kiṃkāraṇā dhonā vuccati paññā? Tāya paññāya kāyaduccaritaṃ dhutañca dhotañca sandhotañca niddhotañca, vacīduccaritaṃ ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Atha vā sammādiṭṭhiyā micchādiṭṭhi ... sammāsaṅkappena micchāsaṅkappo ... pe ... sammāvimuttiyā micchāvimutti dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Atha vā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā dhutā ca dhotā ca sandhotā ca niddhotā ca. Bhagavā imehi dhoneyyehi dhammehi upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato, tasmā bhagavā dhono. So dhutarāgo dhutapāpo dhutakileso dhutapariḷāhoti—dhonoti.

Dhonena yugaṃ samāgamā, na hi tvaṃ sakkhasi sampayātaveti. Pasūro paribbājako na paṭibalo dhonena buddhena bhagavatā saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhitvā sākacchetuṃ sallapituṃ sākacchaṃ samāpajjituṃ. Taṃ kissa hetu? Pasūro paribbājako hīno nihīno omako lāmako chatukko paritto. So hi bhagavā aggo ca seṭṭho ca visiṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca. Yathā saso na paṭibalo mattena mātaṅgena saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhituṃ; yathā kotthuko na paṭibalo sīhena migarañña saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhituṃ; yathā vacchako taruṇako dhenupako na paṭibalo usabhena calakakunā saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhituṃ; yathā dhaṅko na paṭibalo garuḷena venateyyena saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhituṃ; yathā caṇḍālo na paṭibalo rañña cakkavattinā saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhituṃ; yathā paṃsupisācako na paṭibalo indena devarañña saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugag-

gāhaṃ gaṇhituṃ; evamevaṃ pasūro paribbājako na paṭibalo dhonena buddhena bhagavatā saddhiṃ yugaṃ samāgamaṃ samāgantvā yugaggāhaṃ gaṇhitvā sākacchetuṃ sallapituṃ sākacchaṃ samāpajjituṃ. Taṃ kissa hetu? Pasūro paribbājako hīnapañño nihīnapañño omakapañño lāmakapañño chatukkapañño parittapañño. So hi bhagavā mahāpañño puthupañño hāsapañño javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño, paññāpabhedakusalo pabhinnañāṇo adhigatapaṭisambhido, catuvesārajjappatto dasabaladhārī, purisāsabho purisasīho purisanāgo purisājañño purisadhorayho, anantañāṇo anantatejo anantayaso aḍḍho mahaddhano dhanavā, netā vinetā anunetā, paññāpetā nijjhāpetā pekkhetā pasādetā. So hi bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugā ca panassa etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā.

So hi bhagavā jānaṃ jānāti passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto, vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato; natthi tassa bhagavato aññātaṃ adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya. Atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ upādāya sabbe dhammā sabbākārena buddhassa bhagavato ñāṇamukhe āpāthaṃ āgacchanti. Yaṃ kiñci neyyaṃ nāma atthi dhammaṃ jānitabbaṃ. Attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho, samparāyiko vā attho, uttāno vā attho, gambhīro vā attho, gūḷho vā attho, paṭicchanno vā attho, neyyo vā attho, nīto vā attho, anavajjo vā attho, nikkileso vā attho, vodāno vā attho, paramattho vā attho, sabbaṃ taṃ antobuddhañāṇe parivattati.

Sabbaṃ kāyakammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti, sabbaṃ vacīkammaṃ ñāṇānuparivatti, sabbaṃ manokammaṃ ñāṇānuparivatti. Atīte buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ, anāgate appaṭihataṃ ñāṇaṃ, paccuppanne appaṭihataṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ, neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ, neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā. Yathā dvinnaṃ samuggapaṭalānaṃ sammā phusitānaṃ heṭṭhimaṃ samuggapaṭalaṃ uparimaṃ nātivattati, uparimaṃ samuggapaṭalaṃ heṭṭhimaṃ nātivattati añña-

maññapariyantaṭṭhāyino; evamevaṃ buddhassa bhagavato neyyañca ñāṇañca aññamaññapariyantaṭṭhāyino; yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ, neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ, neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati, ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā sabbadhammesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati.

Sabbe dhammā buddhassa bhagavato āvajjanapaṭibaddhā ākaṅkhapaṭibaddhā manasikārapaṭibaddhā cittuppādapaṭibaddhā. Sabbasattesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati, sabbesañca sattānaṃ bhagavā āsayaṃ jānāti anusayaṃ jānāti caritaṃ jānāti adhimuttiṃ jānāti. Apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbābhabbe satte pajānāti. Sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati.

Yathā ye keci macchakacchapā antamaso timitimiṅgalaṃ upādāya antomahāsamudde parivattanti; evamevaṃ sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati. Yathā ye keci pakkhī antamaso garuḷaṃ venateyyaṃ upādāya ākāsassa padese parivattanti; evamevaṃ yepi te sāriputtasamā paññāya tepi buddhañāṇassa padese parivattanti. Buddhañāṇaṃ devamanussānaṃ paññaṃ pharitvā abhibhavitvā tiṭṭhati.

Yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā Vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te pañhe abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathāgate upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni ca. Kathitā visajjitāva te pañhā bhagavatā honti niddiṭṭhakāraṇā. Upakkhittakā ca te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavāva tattha atirocati yadidaṃ paññāyāti—dhonena yugaṃ samāgamā, na hi tvaṃ sakkhasi sampayātave.

Tenāha bhagavā—

"Atha tvaṃ pavitakkamāgamā, Manasā diṭṭhigatāni cintayanto; Dhonena yugaṃ samāgamā, Na hi tvaṃ sakkhasi sampayātave"ti.

Pasūrasuttaniddeso aṭṭhamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

15. Attadaṇḍasuttaniddesa

Atha attadaṇḍasuttaniddesaṃ vakkhati—

Attadaṇḍā bhayaṃ jātaṃ, janaṃ passatha medhagaṃ; Saṃvegaṃ kittayissāmi, yathā saṃvijitaṃ mayā.

Attadaṇḍā bhayaṃ jātanti. Daṇḍāti tayo daṇḍā—kāyadaṇḍo, vacīdaṇḍo, manodaṇḍo. Tividhaṃ kāyaduccaritaṃ kāyadaṇḍo, catubbidhaṃ vacīduccaritaṃ vacīdaṇḍo, tividhaṃ manoduccaritaṃ manodaṇḍo. Bhayanti dve bhayāni—diṭṭhadhammikañca bhayaṃ samparāyikañca bhayaṃ. Katamaṃ diṭṭhadhammikaṃ bhayaṃ? Idhekacco kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati, pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati. Tamenaṃ gahetvā rañño dassenti—"ayaṃ, deva, coro āgucārī. Imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī"ti. Tamenaṃ rājā paribhāsati. So paribhāsapaccayā bhayampi uppādeti, dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ.

Ettakenapi rājā na tussati. Tamenaṃ rājā bandhāpeti andubandhanena vā rajjubandhanena vā saṅkhalikabandhanena vā vettabandhanena vā latābandhanena vā pakkhepabandhanena vā parikkhepabandhanena vā gāmabandhanena vā nigamabandhanena vā nagarabandhanena vā raṭṭhabandhanena vā janapadabandhanena vā antamaso savacanīyampi karoti—"na te labbhā ito pakkamitun"ti. So bandhanapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ.

Ettakenapi rājā na tussati. Rājā tassa dhanaṃ āharāpeti—sataṃ vā sahassaṃ vā satasahassaṃ vā. So dhanajānipaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ.

Ettakenapi rājā na tussati. Tamenaṃ rājā vividhā kammakāraṇā kārāpeti— kasāhipi tāḷeti, vettehipi tāḷeti, aḍḍhadaṇḍakehipi tāḷeti,

hatthampi chindati, pādampi chindati, hatthapādampi chindati, kaṇṇampi chindati, nāsampi chindati, kaṇṇanāsampi chindati, bilaṅgathālikampi karoti, saṅkhamuṇḍikampi karoti, rāhumukhampi karoti, jotimālikampi karoti, hatthapajjotikampi karoti, erakavattikampi karoti, cīrakavāsikampi karoti, eṇeyyakampi karoti, baḷisamaṃsikampi karoti, kahāpaṇikampi karoti, khārāpatacchikampi karoti, palighaparivattakampi karoti, palālapīṭhaka karoti, tattenapi telena osiñcati, sunakhehipi khādāpeti, jīvantampi sūle uttāseti, asināpi sīsaṃ chindati. So kammakāraṇapaccayāpi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ. Rājā imesaṃ catunnaṃ daṇḍānaṃ issaro.

So sakena kammena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tamenaṃ nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kammakāraṇaṃ kārenti— tattaṃ ayokhilaṃ hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ majjhe urasmiṃ gamenti. So tattha dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedeti; na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ.

Tamenaṃ nirayapālā saṃvesetvā kuṭhārīhi tacchenti. So tattha dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedeti; na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā vāsīhi tacchenti. Tamenaṃ nirayapālā rathe yojetvā ādittāya pathaviyā sampajjalitāya sajotibhūtāya sārentipi paccāsārentipi ... pe ... tamenaṃ nirayapālā mahantaṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi ... pe ... tamenaṃ nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. So tattha pheṇuddehakaṃ paccati. So tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gacchati, sakimpi adho gacchati, sakimpi tiriyaṃ gacchati. So tattha dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedeti; na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ. Tamenaṃ nirayapālā mahāniraye pakkhipanti. So kho

pana mahānirayo—

Catukkaṇṇo catudvāro, vibhatto bhāgaso mito; Ayopākārapariyanto, ayasā paṭikujjito.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Kadariyātapanā ghorā, accimanto durāsadā; Lomahaṃsanarūpā ca, bhesmā paṭibhayā dukhā.

Puratthimāya bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Dahanto pāpakammante, pacchimāya paṭihaññati.

Pacchimāya ca bhittiyā, Accikkhandho samuṭṭhito; Dahanto pāpakammante, Puratthimāya paṭihaññati.

Uttarāya ca bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Dahanto pāpakammante, dakkhiṇāya paṭihaññati.

Dakkhiṇāya ca bhittiyā, accikkhandho samuṭṭhito; Dahanto pāpakammante, uttarāya paṭihaññati.

Heṭṭhato ca samuṭṭhāya, accikkhandho bhayānako; Dahanto pāpakammante, chadanasmiṃ paṭihaññati.

Chadanamhā samuṭṭhāya, accikkhandho bhayānako; Dahanto pāpakammante, bhūmiyaṃ paṭihaññati.

Ayokapālamādittaṃ, santattaṃ jalitaṃ yathā; Evaṃ avīcinirayo, heṭṭhā upari passato.

Tattha sattā mahāluddā, mahākibbisakārino; Accantapāpakammantā, paccanti na ca miyyare.

Jātavedasamo kāyo, tesaṃ nirayavāsinaṃ; Passa kammānaṃ daḷhattaṃ, na bhasmā hoti napī masi.

Puratthimenapi dhāvanti, tato dhāvanti pacchimaṃ; Uttarenapi dhāvanti, tato dhāvanti dakkhiṇaṃ.

Yaṃ yaṃ disaṃ padhāvanti, taṃ taṃ dvāraṃ pidhīyati; Abhinikkhamitāsā te, sattā mokkhagavesino.

Na te tato nikkhamituṃ, labhanti kammapaccayā; Tesañca pāpakammantaṃ, avipakkaṃ kataṃ bahunti.

Etaṃ bhayaṃ dukkhaṃ domanassaṃ kuto tassa? Attadaṇḍato jātaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ. Yāni ca nerayikāni dukkhāni yāni ca tiracchānayonikāni dukkhāni yāni ca pettivisayikāni dukkhāni yāni ca mānusikāni dukkhāni; tāni kuto jātāni

kuto sañjātāni kuto nibbattāni kuto abhinibbattāni kuto pātubhūtāni? Attadaṇḍato jātāni sañjātāni nibbattāni abhinibbattāni pātubhūtānīti—attadaṇḍā bhayaṃ jātaṃ.

Janaṃ passatha medhaganti. Jananti khattiyā ca brāhmaṇā ca vessā ca suddā ca gahaṭṭhā ca pabbajitā ca devā ca manussā ca medhagaṃ janaṃ kalahaṃ janaṃ viruddhaṃ janaṃ paṭiviruddhaṃ janaṃ āhataṃ janaṃ paccāhataṃ janaṃ āghātitaṃ janaṃ paccāghātitaṃ janaṃ passatha dakkhatha oloketha nijjhāyetha upaparikkhathāti—janaṃ passatha medhagaṃ.

Saṃvegaṃ kittayissāmīti. Saṃvegaṃ ubbegaṃ utrāsaṃ bhayaṃ pīḷanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavaṃ upasaggaṃ. Kittayissāmīti pakittayissāmi ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttānīkarissāmi pakāsissāmīti—saṃvegaṃ kittayissāmi.

Yathā saṃvijitaṃ mayāti. Yathā mayā attanāyeva attānaṃ saṃvejito ubbejito saṃvegamāpāditoti—yathā saṃvijitaṃ mayā.

Tenāha bhagavā—

"Attadaṇḍā bhayaṃ jātaṃ, janaṃ passatha medhagaṃ; Saṃvegaṃ kittayissāmi, yathā saṃvijitaṃ mayā"ti.

Phandamānaṃ pajaṃ disvā, macche appodake yathā; Aññamaññehi byāruddhe, disvā maṃ bhayamāvisi.

Phandamānaṃ pajaṃ disvāti. Pajāti sattādhivacanaṃ. Pajaṃ taṇhāphandanāya phandamānaṃ diṭṭhiphandanāya phandamānaṃ kilesaphandanāya phandamānaṃ duccaritaphandanāya phandamānaṃ payogaphandanāya phandamānaṃ vipākaphandanāya phandamānaṃ rattaṃ rāgena phandamānaṃ duṭṭhaṃ dosena phandamānaṃ mūḷhaṃ mohena phandamānaṃ vinibaddhaṃ mānena phandamānaṃ parāmaṭṭhaṃ diṭṭhiyā phandamānaṃ vikkhepagataṃ uddhaccena phandamānaṃ aniṭṭhaṅgataṃ vicikicchāya phandamānaṃ thāmagataṃ anusayehi phandamānaṃ lābhena phandamānaṃ alābhena phandamānaṃ yasena phandamānaṃ ayasena phandamānaṃ pasaṃsāya phandamānaṃ nindāya phandamānaṃ sukhena phandamānaṃ dukkhena phandamānaṃ jātiyā phandamānaṃ jarāya phandamānaṃ byādhinā phandamānaṃ maraṇena phandamānaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi phandamānaṃ nerayikena dukkhena phandamānaṃ tirac-

chānayonikena dukkhena phandamānaṃ pettivisayikena dukkhena phandamānaṃ mānusikena dukkhena phandamānaṃ gabbhokkantimūlakena dukkhena ... gabbhaṭṭhitimūlakena dukkhena ... gabbhavuṭṭhānamūlakena dukkhena ... jātassūpanibandhakena dukkhena ... jātassa parādheyyakena dukkhena ... attūpakkamena dukkhena ... parūpakkamena dukkhena ... dukkhadukkhena ... saṅkhāradukkhena ... vipariṇāmadukkhena ... cakkhurogena dukkhena ... sotarogena ... ghānarogena ... jivhārogena ... kāyarogena ... sīsarogena ... kaṇṇarogena ... mukharogena ... dantarogena ... kāsena ... sāsena ... pināsena ... ḍāhena ... jarena ... kucchirogena ... mucchāya ... pakkhandikāya ... sūlāya ... visūcikāya ... kuṭṭhena ... gaṇḍena ... kilāsena ... sosena ... apamārena ... dadduyā ... kaṇḍuyā ... kacchuyā ... rakhasāya ... vitacchikāya ... lohitena ... pittena ... madhumehena ... aṃsāya ... pīḷakāya ... bhagandalāya ... pittasamuṭṭhānena ābādhena ... semhasamuṭṭhānena ābādhena ... vātasamuṭṭhānena ābādhena ... sannipātikena ābādhena ... utupariṇāmajena ābādhena ... visamaparihārajena ābādhena ... opakkamikena ābādhena ... kammavipākajena ābādhena ... sītena ... uṇhena ... jighacchāya ... pipāsāya ... uccārena ... passāvena ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassena dukkhena ... mātumaraṇena dukkhena ... pitumaraṇena dukkhena ... bhātumaraṇena dukkhena ... bhaginimaraṇena dukkhena ... puttamaraṇena dukkhena ... dhītumaraṇena dukkhena ... ñātimaraṇena dukkhena ... bhogabyasanena dukkhena ... rogabyasanena dukkhena ... sīlabyasanena dukkhena ... diṭṭhibyasanena dukkhena phandamānaṃ samphandamānaṃ vipphandamānaṃ vedhamānaṃ pavedhamānaṃ sampavedhamānaṃ. Disvāti disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti— phandamānaṃ pajaṃ disvā.

Macche appodake yathāti yathā macchā appodake udakapariyādāne kākehi vā kulalehi vā balākāhi vā paripātiyamānā ukkhipiyamānā khajjamānā phandanti samphandanti vipphandanti vedhanti pavedhanti sampavedhanti; evamevaṃ pajā taṇhāphandanāya phandanti ... pe ... diṭṭhibyasanena dukkhena phandanti samphandanti vipphandanti vedhanti pavedhanti sampavedhantīti—macche appodake yathā.

Aññamaññehi byāruddheti aññamaññaṃ sattā viruddhā paṭiviruddhā āhatā paccāhatā āghātitā paccāghātitā. Rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti,

gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhaginīpi bhaginiyā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginipi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati; te tattha kalahaviggahavivādāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi upakkamanti, leḍḍūhipi upakkamanti, daṇḍehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti, te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhanti—aññamaññehi byāruddhe.

Disvā maṃ bhayamāvisīti. Disvāti disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā bhayaṃ pīḷanaṃ ghaṭṭanaṃ upaddavo upasaggo āvisīti—disvā maṃ bhayamāvisi.

Tenāha bhagavā—

"Phandamānaṃ pajaṃ disvā, macche appodake yathā; Aññamaññehi byāruddhe, disvā maṃ bhayamāvisī"ti.

Samantamasāro loko, disā sabbā sameritā; Icchaṃ bhavanamattano, nāddasāsiṃ anositaṃ.

Samantamasāro lokoti. Lokoti nirayaloko tiracchānayoniloko pettivisayaloko manussaloko devaloko, khandhaloko dhātuloko āyatanaloko, ayaṃ loko paro loko, brahmaloko devaloko— ayaṃ vuccati loko. Nirayaloko asāro nissāro sārāpagato niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Tiracchānayoniloko ... pettivisayaloko ... manussaloko ... devaloko ... khandhaloko ... dhātuloko ... āyatanaloko ... ayaṃ loko ... paro loko ... brahmaloko ... devaloko asāro nissāro sārāpagato niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā.

Yathā pana naḷo asāro nissāro sārāpagato, yathā eraṇḍo asāro nissāro sārāpagato, yathā udumbaro asāro nissāro sārāpagato, yathā setakaccho asāro nissāro sārāpagato, yathā pāribhaddako asāro nissāro sārāpagato, yathā pheṇapiṇḍo asāro nissāro sārāpagato, yathā udakapubbuḷaṃ asāraṃ nissāraṃ sārāpagataṃ, yathā marīci asārā nissārā sārāpagatā, yathā kadalikkhandho asāro nissāro sārāpagato, yathā māyā asārā nissārā sārāpagatā; evamevaṃ nirayaloko asāro nissāro sārāpagato niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā.

Tiracchānayoniloko … pettivisayaloko … manussaloko … devaloko asāro nissāro sārāpagato niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Khandhaloko … dhātuloko … āyatanaloko … ayaṃ loko … paro loko … brahmaloko … devaloko asāro nissāro sārāpagato niccasārasārena vā sukhasārasārena vā attasārasārena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vāti—samantamasāro loko.

Disā sabbā sameritāti. Ye puratthimāya disāya saṅkhārā, tepi eritā sameritā calitā ghaṭṭitā aniccatāya jātiyā anugatā jarāya anusaṭā byādhinā abhibhūtā maraṇena abbhāhatā dukkhe patiṭṭhitā atāṇā aleṇā asaraṇā asaraṇībhūtā. Ye pacchimāya disāya saṅkhārā … ye uttarāya disāya saṅkhārā … ye dakkhiṇāya disāya saṅkhārā … ye puratthimāya anudisāya saṅkhārā … ye pacchimāya anudisāya saṅkhārā … ye uttarāya anudisāya saṅkhārā … ye dakkhiṇāya anudisāya saṅkhārā … ye heṭṭhimāya disāya saṅkhārā … ye uparimāya disāya saṅkhārā … ye dasasu disāsu saṅkhārā, tepi eritā sameritā calitā ghaṭṭitā aniccatāya jātiyā anugatā jarāya anusaṭā byādhinā abhibhūtā maraṇena abbhāhatā dukkhe patiṭṭhitā atāṇā aleṇā asaraṇā asaraṇībhūtā. Bhāsitampi cetaṃ—

"Kiñcāpi te taṃ jalatī vimānaṃ, Obhāsayaṃ uttariyaṃ disāya; Rūpe raṇaṃ disvā sadā pavedhitaṃ, Tasmā na rūpe ramatī sumedho.

Maccunābbhāhato loko, jarāya parivārito; Taṇhāsallena otiṇṇo, icchādhūmāyito sadā.

Sabbo ādīpito loko, sabbo loko padhūpito; Sabbo pajjalito loko, sabbo loko pakampito"ti.

Disā sabbā sameritā.

Icchaṃ bhavanamattanoti. Attano bhavanaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ gatiṃ parāyanaṃ icchanto sādiyanto patthayanto pihayanto abhijappantoti—icchaṃ bhavanamattano. Nāddasāsiṃ anositanti. Ajjhositaṃyeva addasaṃ, anajjhositaṃ nāddasaṃ, sabbaṃ yobbaññaṃ jarāya ositaṃ, sabbaṃ ārogyaṃ byādhinā ositaṃ, sabbaṃ jīvitaṃ maraṇena ositaṃ, sabbaṃ lābhaṃ alābhena ositaṃ, sabbaṃ yasaṃ ayasena ositaṃ, sabbaṃ pasaṃsaṃ nindāya ositaṃ, sabbaṃ sukhaṃ dukkhena ositaṃ.

"Lābho alābho yaso ayaso ca, Nindā pasaṃsā ca sukhaṃ dukhañca; Ete aniccā manujesu dhammā, Asassatā vipariṇāmadhammā"ti.

Nāddasāsiṃ anositaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Samantamasāro loko, disā sabbā sameritā; Icchaṃ bhavanamattano, nāddasāsiṃ anositan"ti.

Osāne tveva byāruddhe, disvā me aratī ahu; Athettha sallamaddakkhiṃ, duddasaṃ hadayassitaṃ.

Osāne tveva byāruddheti. Osāne tvevāti sabbaṃ yobbaññaṃ jarā osāpeti, sabbaṃ ārogyaṃ byādhi osāpeti, sabbaṃ jīvitaṃ maraṇaṃ osāpeti, sabbaṃ lābhaṃ alābho osāpeti, sabbaṃ yasaṃ ayaso osāpeti, sabbaṃ pasaṃsaṃ nindā osāpeti, sabbaṃ sukhaṃ dukkhaṃ osāpetīti—osāne tveva. Byāruddheti yobbaññakāmā sattā jarāya paṭiviruddhā, ārogyakāmā sattā byādhinā paṭiviruddhā, jīvitukāmā sattā maraṇena paṭiviruddhā, lābhakāmā sattā alābhena paṭiviruddhā, yasakāmā sattā ayasena paṭiviruddhā, pasaṃsakāmā sattā nindāya paṭiviruddhā, sukhakāmā sattā dukkhena paṭiviruddhā āhatā paccāhatā āghātitā paccāghātitāti—osāne tveva byāruddhe.

Disvā me aratī ahūti. Disvāti disvā passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvāti—disvā. Me aratīti yā arati yā anabhirati yā anabhiramanā yā ukkaṇṭhitā yā paritasitā ahūti—disvā me aratī ahu.

Athettha sallamaddakkhinti. Athāti padasandhi ... pe ... padānupubbatāpetaṃ—athāti. Etthāti sattesu. Sallanti satta sallāni—rāgasallaṃ, dosasallaṃ, mohasallaṃ, mānasallaṃ, diṭṭhisallaṃ, sokasallaṃ, kathaṃkathāsallaṃ. Addakkhinti addasaṃ adakkhiṃ apassiṃ paṭivijjhinti—athettha sallamaddakkhiṃ.

Duddasaṃ hadayassitanti. Duddasanti duddasaṃ duddakkhaṃ duppassaṃ dubbujjhaṃ duranubujjhaṃ duppaṭivijjhanti— duddasaṃ. Hadayassitanti hadayaṃ vuccati cittaṃ. Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Hadayassitanti hadayanissitaṃ cittasitaṃ cittanissitaṃ cittena sahagataṃ sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ ekuppādaṃ ekanirodhaṃ ekavatthukaṃ ekārammaṇanti—duddasaṃ hadayassitaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Osāne tveva byāruddhe, disvā me aratī ahu; Athettha sallamaddakkhiṃ, duddasaṃ hadayassitan"ti.

Yena sallena otiṇṇo, disā sabbā vidhāvati; Tameva sallamabbuyha, na dhāvati na sīdati.

Yena sallena otiṇṇo, disā sabbā vidhāvatīti. Sallanti. Satta sallāni—rāgasallaṃ, dosasallaṃ, mohasallaṃ, mānasallaṃ, diṭṭhisallaṃ, sokasallaṃ, kathaṃkathāsallaṃ. Katamaṃ rāgasallaṃ? Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandirāgo cittassa sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—idaṃ rāgasallaṃ.

Katamaṃ dosasallaṃ? "Anatthaṃ me acarī"ti āghāto jāyati "anatthaṃ me caratī"ti āghāto jāyati, "anatthaṃ me carissatī"ti āghāto jāyati ... pe ... caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—idaṃ dosasallaṃ.

Katamaṃ mohasallaṃ? Dukkhe aññāṇaṃ ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ. Yaṃ evarūpaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhaṇā apariyogāhaṇā asamapekkhanā apaccavekkhanā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ mohasallaṃ.

Katamaṃ mānasallaṃ? "Seyyohamasmī"ti māno, "sadisohamasmī"ti māno, "hīnohamasmī"ti māno. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—idaṃ mānasallaṃ.

Katamaṃ diṭṭhisallaṃ? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparītaggāho vipallāsaggāho micchāgāho ayāthāvakasmiṃ "yāthāvakan"ti gāho yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni—idaṃ diṭṭhisallaṃ.

Katamaṃ sokasallaṃ? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasa-

nena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko antoḍāho antopariḍāho cetaso parijjhāyanā domanassaṃ—idaṃ sokasallaṃ.

Katamaṃ kathaṃkathāsallaṃ? Dukkhe kaṅkhā, dukkhasamudaye kaṅkhā, dukkhanirodhe kaṅkhā, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya kaṅkhā, pubbante kaṅkhā, aparante kaṅkhā, pubbantāparante kaṅkhā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhā. Yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhaṇā chambhitattaṃ cittassa manovilekho—idaṃ kathaṃkathāsallaṃ.

Yena sallena otiṇṇo, disā sabbā vidhāvatīti. Rāgasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati, pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati; evampi rāgasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati. Atha vā rāgasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato bhoge pariyesanto nāvāya mahāsamuddaṃ pakkhandati. Sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi pīḷiyamāno khuppipāsāya miyyamāno tigumbaṃ gacchati, takkolaṃ gacchati, takkasīlaṃ gacchati, kāḷamukhaṃ gacchati, purapūraṃ gacchati, vesuṅgaṃ gacchati, verāpathaṃ gacchati, javaṃ gacchati, tāmaliṃ gacchati, vaṅkaṃ gacchati, eḷabandhanaṃ gacchati, suvaṇṇakūṭaṃ gacchati, suvaṇṇabhūmiṃ gacchati, tambapaṇṇiṃ gacchati, suppārakaṃ gacchati, bhārukacchaṃ gacchati, suraṭṭhaṃ gacchati, bhaṅgalokaṃ gacchati, bhaṅgaṇaṃ gacchati, paramabhaṅgaṇaṃ gacchati, yonaṃ gacchati, paramayonaṃ gacchati, vinakaṃ gacchati, mūlapadaṃ gacchati, marukantāraṃ gacchati, jaṇṇupathaṃ gacchati, ajapathaṃ gacchati, meṇḍapathaṃ gacchati, saṅkupathaṃ gacchati, chattapathaṃ gacchati, vaṃsapathaṃ gacchati, sakuṇapathaṃ gacchati, mūsikapathaṃ gacchati, daripathaṃ gacchati, vettācāraṃ gacchati; pariyesanto na labhati, alābhamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, pariyesanto labhati, laddhā ārakkhamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti

“kinti me bhoge neva rājāno hareyyuṃ na corā hareyyuṃ na aggi daheyya na udakaṃ vaheyya na appiyā dāyādā hareyyun”ti. Tassa evaṃ ārakkhato gopayato te bhogā vippalujjanti, so vippayogamūlakampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evampi rāgasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati.

Dosasallena … mohasallena … mānasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati, pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati. Evaṃ mānasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati.

Diṭṭhisallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano, naehibhadantiko, natiṭṭhabhadantiko; nābhihaṭaṃ, na uddissakataṃ, na nimantanaṃ sādiyati, so na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakamantaraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṃkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī. Na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko … pe … sattāgāriko vā hoti sattālopiko. Ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti … pe … sattahipi dattīhi yāpeti. Ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti … pe … sattāhikampi āhāraṃ āhāreti. Iti evarūpaṃ aḍḍhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. Evampi diṭṭhisallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati.

Atha vā diṭṭhisallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato so sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti, nīvārabhakkho vā hoti, daddulabhakkho vā hoti, haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti, ācāmabhakkho vā hoti, piññākabhakkho vā hoti, tilabhakkho vā hoti, tiṇabhakkho vā hoti, gomayabhakkho vā hoti, vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojano. So sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti,

chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinānipi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, ulūkapakkhampi dhāreti, kesamassulocakopi hoti, kesamassulocanānuyogamanuyutto viharati. Ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayiko hoti, kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti, phalakaseyyampi kappeti, thaṇḍilaseyyampi kappeti, ekāpassayiko hoti rajojalladharo, abbhokāsikopi hoti yathāsanthatiko, vekaṭikopi hoti vikaṭabhojanānuyogamanuyutto, apānakopi hoti apānakattamanuyutto, sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Evampi diṭṭhisallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati.

Sokasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Vuttañhetaṃ bhagavatā—

"Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarissā itthiyā mātā kālamakāsi. Sā tassā kālakiriyāya ummattikā khittacittā rathiyāya rathiyaṃ, siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha—'api me mātaraṃ addassatha, api me mātaraṃ addassathā'ti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarissā itthiyā pitā kālamakāsi … bhātā kālamakāsi … bhaginī kālamakāsi … putto kālamakāsi … dhītā kālamakāsi … sāmiko kālamakāsi. Sā tassa kālakiriyāya ummattikā khittacittā rathiyāya rathiyaṃ, siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha—'api me sāmikaṃ addassatha, api me sāmikaṃ addassathā'ti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarassa purisassa mātā kālamakāsi. So tassā kālakiriyāya ummattako khittacitto rathiyāya rathiyaṃ, siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha—'api me mātaraṃ addassatha, api me mātaraṃ addassathā'ti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarassa purisassa pitā kālamakāsi … bhātā kālamakāsi … bhaginī kālamakāsi … putto kālamakāsi … dhītā kālamakāsi … pajāpati kālamakāsi. So tassā kālakiriyāya ummattako khittacitto rathiyāya rathiyaṃ, siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha—'api me pajāpatiṃ addassatha, api me pajā-

patiṃ addassathā'ti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarā itthī ñātikulaṃ agamāsi. Tassā te ñātakā sāmikaṃ acchinditvā aññassa dātukāmā, sā ca taṃ na icchati. Atha kho sā itthī sāmikaṃ etadavoca—'ime maṃ, ayyaputta, ñātakā tava acchinditvā aññassa dātukāmā, ubho mayaṃ marissāmā'ti. Atha kho so puriso taṃ itthiṃ dvidhā chetvā attānaṃ opāteti—'ubho pecca bhavissāmā'"ti. Evaṃ sokasallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati.

Kathaṃkathāsallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato saṃsayapakkhando hoti vimatipakkhando dveḷhakajāto—"ahosiṃ nu kho ahaṃ atītamaddhānaṃ, nanu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ, kiṃ nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ ahosiṃ nu kho atītamaddhānaṃ, bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatamaddhānaṃ, nanu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ, kiṃ nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ bhavissāmi nu kho anāgatamaddhānaṃ, etarahi vā paccuppannaṃ addhānaṃ ajjhattaṃ kathaṃkathī hoti, ahaṃ nu khosmi, no nu khosmi, kiṃ nu khosmi kathaṃ nu khosmi, ayaṃ nu kho satto kuto āgato, so kuhiṃ gāmī bhavissatī"ti. Evaṃ kathaṃkathāsallena otiṇṇo viddho phuṭṭho pareto samohito samannāgato dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsarati.

Te salle abhisaṅkharoti; te salle abhisaṅkharonto sallābhisaṅkhāravasena puratthimaṃ disaṃ dhāvati, pacchimaṃ disaṃ dhāvati, uttaraṃ disaṃ dhāvati, dakkhiṇaṃ disaṃ dhāvati. Te sallābhisaṅkhārā appahīnā; sallābhisaṅkhārānaṃ appahīnattā gatiyā dhāvati, niraye dhāvati, tiracchānayoniyā dhāvati, pettivisaye dhāvati, manussaloke dhāvati, devaloke dhāvati, gatiyā gatiṃ, upapattiyā upapattiṃ, paṭisandhiyā paṭisandhiṃ, bhavena bhavaṃ, saṃsārena saṃsāraṃ, vaṭṭena vaṭṭaṃ dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsaratīti—yena sallena otiṇṇo disā sabbā vidhāvati.

Tameva sallamabbuyha, na dhāvati na sīdatīti. Tameva rāgasallaṃ dosasallaṃ mohasallaṃ mānasallaṃ diṭṭhisallaṃ sokasallaṃ kathaṃkathāsallaṃ abbuyha abbuhitvā uddharitvā samuddharitvā uppāṭayitvā samuppāṭayitvā pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā

neva puratthimaṃ disaṃ dhāvati na pacchimaṃ disaṃ dhāvati na uttaraṃ disaṃ dhāvati na dakkhiṇaṃ disaṃ dhāvati. Te sallābhisaṅkhārā pahīnā; sallābhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyā na dhāvati, niraye na dhāvati, tiracchānayoniyā na dhāvati, pettivisaye na dhāvati, manussaloke na dhāvati, devaloke na dhāvati, na gatiyā gatiṃ, na upapattiyā upapattiṃ, na paṭisandhiyā paṭisandhiṃ, na bhavena bhavaṃ, na saṃsārena saṃsāraṃ, na vaṭṭena vaṭṭaṃ dhāvati vidhāvati sandhāvati saṃsaratīti—tameva sallamabbuyha na dhāvati. Na sīdatīti kāmoghe na sīdati, bhavoghe na sīdati, diṭṭhoghe na sīdati, avijjoghe na sīdati, na saṃsīdati na osīdati na avasīdati na gacchati na avagacchatīti—tameva sallamabbuyha, na dhāvati na sīdati.

Tenāha bhagavā—

"Yena sallena otiṇṇo, disā sabbā vidhāvati; Tameva sallamabbuyha, na dhāvati na sīdatī"ti.

Tattha sikkhānugīyanti, yāni loke gadhitāni; Na tesu pasuto siyā, nibbijjha sabbaso kāme; Sikkhe nibbānamattano.

Tattha sikkhānugīyanti, yāni loke gadhitānīti. Sikkhāti hatthisikkhā assasikkhā rathasikkhā dhanusikkhā sālākiyaṃ sallakattiyaṃ kāyatikicchaṃ bhūtiyaṃ komārabhaccaṃ. Anugīyantīti gīyanti niggīyanti kathīyanti bhaṇīyanti dīpīyanti voharīyanti. Atha vā gīyanti gaṇhīyanti uggaṇhīyanti dhārīyanti upadhārīyanti upalakkhīyanti gadhitapaṭilābhāya. Gadhitā vuccanti pañca kāmaguṇā—cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasañhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasañhitā rajanīyā. Kiṃkāraṇā gadhitā vuccanti pañca kāmaguṇā? Yebhuyyena devamanussā pañca kāmaguṇe icchanti sādiyanti patthayanti pihayanti abhijappanti taṃkāraṇā gadhitā vuccanti pañca kāmaguṇā. Loketi manussaloketi—tattha sikkhānugīyanti, yāni loke gadhitāni.

Na tesu pasuto siyāti. Tāsu vā sikkhāsu tesu vā pañcasu kāmaguṇesu na pasuto siyā, na tanninno assa, na tappoṇo, na tappabbhāro, na tadadhimutto, na tadadhipateyyoti—na tesu pasuto siyā.

Nibbijjha sabbaso kāmeti. Nibbijjhāti paṭivijjhitvā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti paṭivijjhitvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti paṭivijjhitvā ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti

paṭivijjhitvā. Sabbasoti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ— sabbasoti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmāti—nibbijjha sabbaso kāme.

Sikkhe nibbānamattanoti. Sikkhāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā ... pe ... ayaṃ adhipaññāsikkhā. Nibbānamattanoti attano rāgassa nibbāpanāya dosassa nibbāpanāya mohassa nibbāpanāya ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ samāya upasamāya vūpasamāya nibbāpanāya paṭinissaggāya paṭipassaddhiyā adhisīlampi sikkheyya adhicittampi sikkheyya adhipaññampi sikkheyya, imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkheyya jānanto sikkheyya ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkheyya ācareyya samācareyya samādāya vatteyyāti—sikkhe nibbānamattano.

Tenāha bhagavā—

"Tattha sikkhānugīyanti, yāni loke gadhitāni; Na tesu pasuto siyā, nibbijjha sabbaso kāme; Sikkhe nibbānamattano"ti.

Sacco siyā appagabbho, amāyo rittapesuṇo; Akkodhano lobhapāpaṃ, vevicchaṃ vitare muni.

Sacco siyā appagabbhoti. Sacco siyāti saccavācāya samannāgato siyā, sammādiṭṭhiyā samannāgato siyā, ariyena aṭṭhaṅgikena maggena samannāgato siyāti—sacco siyā. Appagabbhoti tīṇi pāgabbhiyāni—kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ, vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ, cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ ... pe ... idaṃ cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ. Yassimāni tīṇi pāgabbhiyāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni, so vuccati appagabbhoti—sacco siyā appagabbho.

Amāyo rittapesuṇoti. Māyā vuccati vañcanikā cariyā. Idhekacco kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā tassa paṭicchādanahetu pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati, mā maṃ jaññāti icchati, mā maṃ jaññāti saṅkappeti, mā maṃ jaññāti vācaṃ bhāsati, mā maṃ jaññāti kāyena parakkamati. Yā evarūpā māyā māyāvitā accasarā vañcanā nikati nikiraṇā pariharaṇā gūhanā parigūhanā chādanā paricchādanā anuttānikammaṃ anāvikammaṃ vocchādanā pāpakiriyā—ayaṃ vuccati māyā. Yassesā māyā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati amāyo. Rittapesuṇoti pesuññanti idhekacco pisuṇavāco hoti ...

pe … evaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharati. Yassetaṃ pesuññaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati rittapesuṇo vivittapesuṇo pavivittapesuṇoti—amāyo rittapesuṇo.

Akkodhano lobhapāpaṃ, vevicchaṃ vitare munīti. Akkodhanoti hi kho vuttaṃ, api ca kodho tāva vattabbo. Dasahākārehi kodho jāyati. "Anatthaṃ me acarī"ti kodho jāyati … pe … yasseso kodho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati akkodhano. Kodhassa pahīnattā akkodhano, kodhavatthussa pariññātattā akkodhano, kodhahetussa upacchinnattā akkodhano. Lobhoti yo lobho lubbhanā lubbhitattaṃ … pe … abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Vevicchaṃ vuccati pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ … pe … gāho vuccati macchariyaṃ. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ … pe … saṅgajālamaticca so muni. Akkodhano lobhapāpaṃ, vevicchaṃ vitare munīti. Muni lobhapāpañca vevicchañca atari uttari patari samatikkami vītivattayīti—akkodhano lobhapāpaṃ, vevicchaṃ vitare muni.

Tenāha bhagavā—

"Sacco siyā appagabbho, amāyo rittapesuṇo; Akkodhano lobhapāpaṃ, vevicchaṃ vitare munī"ti.

Niddaṃ tandiṃ sahe thīnaṃ, Pamādena na saṃvase; Atimāne na tiṭṭheyya, Nibbānamanaso naro.

Niddaṃ tandiṃ sahe thīnanti. Niddāti yā kāyassa akalyatā akammaññatā onāho pariyonāho antosamorodho middhaṃ suppaṃ pacalāyikā suppaṃ suppanā suppitattaṃ. Tandinti yā tandī tandiyanā tandiyitattaṃ tandimanakatā ālasyaṃ ālasyāyanā ālasyāyitattaṃ. Thīnanti yā cittassa akalyatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnaṃ līyanā līyitattaṃ, thinaṃ thiyanā thiyitattaṃ cittassa. Niddaṃ tandiṃ sahe thīnanti. Niddañca tandiñca thinañca sahe saheyya parisaheyya abhibhaveyya ajjhotthareyya pariyādiyeyya maddeyyāti—niddaṃ tandiṃ sahe thīnaṃ.

Pamādena na saṃvaseti. Pamādo vattabbo kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu. Cittassa vosaggo vosaggānuppādanaṃ vā kusalānaṃ vā dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittac-

chandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo. Yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ— ayaṃ vuccati pamādo. Pamādena na saṃvaseti pamādena na vaseyya na saṃvaseyya na āvaseyya na parivaseyya, pamādaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, pamādā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—pamādena na saṃvase.

Atimāne na tiṭṭheyyāti. Atimānoti idhekacco paraṃ atimaññati jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunā. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati atimāno. Atimāne na tiṭṭheyyāti. Atimāne na tiṭṭheyya na santiṭṭheyya, atimānaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, atimānā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—atimāne na tiṭṭheyya.

Nibbānamanaso naroti. Idhekacco dānaṃ dento sīlaṃ samādiyanto uposathakammaṃ karonto pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapento pariveṇaṃ sammajjanto cetiyaṃ vandanto cetiye gandhamālaṃ āropento cetiyaṃ padakkhiṇaṃ karonto yaṃ kiñci tedhātukaṃ kusalābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharonto na gatihetu na upapattihetu na paṭisandhihetu na bhavahetu na saṃsārahetu na vaṭṭahetu, sabbaṃ taṃ visaṃyogādhippāyo nibbānaninno nibbānapoṇo nibbānapabbhāro abhisaṅkharotīti. Evampi nibbānamanaso naro. Atha vā sabbasaṅkhāradhātuyā cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati—"etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan"ti. Evampi nibbānamanaso naro.

"Na paṇḍitā upadhisukhassa hetu, Dadanti dānāni punabbhavāya;
Kāmañca te upadhiparikkhayāya, Dadanti dānaṃ apunabbhavāya.

Na paṇḍitā upadhisukhassa hetu, Bhāventi jhānāni punabbhavāya;
Kāmañca te upadhiparikkhayāya, Bhāventi jhānaṃ apunabbhavāya.

Te nibbutiṃ āsisamānasā dadanti, Tanninnacittā tadadhimuttā;
Najjo yathā sāgaramajjhupetā, Bhavanti nibbānaparāyanā te"ti.

Nibbānamanaso naro. Tenāha bhagavā—

"Niddaṃ tandiṃ sahe thīnaṃ, pamādena na saṃvase; Atimāne na tiṭṭheyya, nibbānamanaso naro"ti.

Mosavajje na niyyetha, rūpe snehaṃ na kubbaye; Mānañca parijāneyya, sāhasā virato care.

Mosavajje na niyyethāti. Mosavajjaṃ vuccati musāvādo. Idhekacco sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho—"ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī"ti, so ajānaṃ vā āha—"jānāmī"ti, jānaṃ vā āha— "na jānāmī"ti, apassaṃ vā āha—"passāmī"ti, passaṃ vā āha—"na passāmī"ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti— idaṃ vuccati mosavajjaṃ. Api ca tīhākārehi ... pe ... catūhākārehi ... pañcahākārehi ... chahākārehi ... sattahākārehi ... aṭṭhahākārehi ... pe ... imehi aṭṭhahākārehi musāvādo hoti. Mosavajje na niyyethāti. Mosavajje na yāyeyya na niyyāyeyya na vaheyya na saṃhareyya, mosavajjaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, mosavajjā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—mosavajje na niyyetha.

Rūpe snehaṃ na kubbayeti. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Rūpe snehaṃ na kubbayeti. Rūpe snehaṃ na kareyya chandaṃ na kareyya pemaṃ na kareyya rāgaṃ na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyyāti—rūpe snehaṃ na kubbaye.

Mānañca parijāneyyāti. Mānoti ekavidhena māno—yā cittassa unnati. Duvidhena māno—attukkaṃsanamāno, paravambhanamāno. Tividhena māno—"seyyohamasmī"ti māno, "sadisohamasmī"ti māno, "hīnohamasmī"ti māno. Catuvidhena māno—lābhena mānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, pasaṃsāya mānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti. Pañcavidhena māno— "lābhimhi manāpikānaṃ rūpānan"ti mānaṃ janeti, "lābhimhi manāpikānaṃ saddānaṃ ... pe ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānan"ti mānaṃ janeti. Chabbidhena māno—cakkhusampadāya mānaṃ janeti, sotasampadāya ... pe ... ghānasampadāya ... jivhāsampadāya ... kāyasampadāya ... manosampadāya mānaṃ janeti. Sattavidhena māno—atimāno, mānātimāno, omāno, sadisamāno, adhimāno, asmimāno, micchāmāno. Aṭṭhavidhena māno—lāb-

hena mānaṃ janeti, alābhena omānaṃ janeti, yasena mānaṃ janeti, ayasena omānaṃ janeti, pasaṃsāya mānaṃ janeti, nindāya omānaṃ janeti, sukhena mānaṃ janeti, dukkhena omānaṃ janeti. Navavidhena māno—seyyassa "seyyohamasmī"ti māno, seyyassa "sadisohamasmī"ti māno, seyyassa "hīnohamasmī"ti māno, sadisassa "seyyohamasmī"ti māno, sadisassa "sadisohamasmī"ti māno, sadisassa "hīnohamasmī"ti māno, hīnassa "seyyohamasmī"ti māno, hīnassa "sadisohamasmī"ti māno, hīnassa "hīnohamasmī"ti māno. Dasavidhena māno—idhekacco mānaṃ janeti jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunā. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati māno.

Mānañca parijāneyyāti. Mānaṃ tīhi pariññāhi parijāneyya—ñātapariññāya, tīraṇapariññāya, pahānapariññāya. Katamā ñātapariññā? Mānaṃ jānāti ayaṃ ekavidhena māno—yā cittassa unnati. Ayaṃ duvidhena māno—attukkaṃsanamāno paravambhanamāno ... pe ... ayaṃ dasavidhena māno—idhekacco mānaṃ janeti jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunāti jānāti passati—ayaṃ ñātapariññā.

Katamā tīraṇapariññā? Etaṃ ñātaṃ katvā mānaṃ tīreti aniccato dukkhato ... pe ... nissaraṇato tīreti—ayaṃ tīraṇapariññā.

Katamā pahānapariññā? Evaṃ tīrayitvā mānaṃ pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti—ayaṃ pahānapariññā. Mānañca parijāneyyāti mānaṃ imāhi tīhi pariññāhi parijāneyyāti—mānañca parijāneyya.

Sāhasā virato careti. Katamā sāhasā cariyā? Rattassa rāgacariyā sāhasā cariyā, duṭṭhassa dosacariyā sāhasā cariyā, mūḷhassa mohacariyā sāhasā cariyā, vinibaddhassa mānacariyā sāhasā cariyā, parāmaṭṭhassa diṭṭhicariyā sāhasā cariyā, vikkhepagatassa uddhaccacariyā sāhasā cariyā, aniṭṭhaṅgatassa vicikicchācariyā sāhasā cariyā, thāmagatassa anusayacariyā sāhasā cariyā—ayaṃ sāhasā cariyā. Sāhasā virato careti sāhasā cariyāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyya careyya vicareyya iriyeyya vatteyya pāleyya yapeyya yāpeyyāti—sāhasā virato care.

Tenāha bhagavā—

"Mosavajje na niyyetha, rūpe snehaṃ na kubbaye; Mānañca parijāneyya, sāhasā virato care"ti.

Purāṇaṃ nābhinandeyya, nave khantiṃ na kubbaye; Hīyamāne na soceyya, ākāsaṃ na sito siyā.

Purāṇaṃ nābhinandeyyāti. Purāṇaṃ vuccati atītā rūpavedanāsaññāsaṅkhār iññāṇā. Atīte saṅkhāre taṇhāvasena diṭṭhivasena nābhinandeyya nābhivadeyya na ajjhoseyya, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyyāti—purāṇaṃ nābhinandeyya.

Nave khantiṃ na kubbayeti. Navā vuccati paccuppannā rūpavedanāsaññāsaṅ iññāṇā. Paccuppanne saṅkhāre taṇhāvasena diṭṭhivasena khantiṃ na kareyya chandaṃ na kareyya pemaṃ na kareyya rāgaṃ na kareyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya nābhinibbatteyyāti—nave khantiṃ na kubbaye.

Hīyamāne na soceyyāti. Hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne vigacchamāne antaradhāyamāne na soceyya na kilameyya na parāmaseyya na parideveyya na urattāḷiṃ kandeyya na sammohaṃ āpajjeyya. Cakkhusmiṃ hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne vigacchamāne antaradhāyamāne, sotasmiṃ ... pe ... ghānasmiṃ ... jivhāya ... kāyasmiṃ ... rūpasmiṃ ... saddasmiṃ ... gandhasmiṃ ... rasasmiṃ ... phoṭṭhabbasmiṃ ... kulasmiṃ ... gaṇasmiṃ ... āvāsasmiṃ ... lābhasmiṃ ... yasasmiṃ ... pasaṃsāya ... sukhasmiṃ ... cīvarasmiṃ ... piṇḍapātasmiṃ ... senāsanasmiṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārasmiṃ hīyamāne hāyamāne parihāyamāne vemāne vigacchamāne antaradhāyamāne na soceyya na kilameyya na parāmaseyya na parideveyya na urattāḷiṃ kandeyya na sammohaṃ āpajjeyyāti—hīyamāne na soceyya.

Ākāsaṃ na sito siyāti. Ākāsaṃ vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Kiṃkāraṇā ākāsaṃ vuccati taṇhā? Yāya taṇhāya rūpaṃ ākassati samākassati gaṇhāti parāmasati abhinivisati, vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... gatiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāraṃ ... vaṭṭaṃ ākassati samākassati gaṇhāti parāmasati abhinivisati; taṃkāraṇā ākāsaṃ vuccati taṇhā. Ākāsaṃ na sito siyāti. Taṇhānissito na siyā. Taṇhaṃ pajaheyya vinodeyya byantiṃ kareyya anabhāvaṃ gameyya, taṇhāya

ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā vihareyyāti—ākāsaṃ na sito siyā.

Tenāha bhagavā—

"Purāṇaṃ nābhinandeyya, nave khantiṃ na kubbaye; Hīyamāne na soceyya, ākāsaṃ na sito siyā"ti.

Gedhaṃ brūmi mahoghoti, ājavaṃ brūmi jappanaṃ; Ārammaṇaṃ pakampanaṃ, kāmapaṅko duraccayo.

Gedhaṃ brūmi mahoghotīti. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Mahogho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Gedhaṃ brūmi mahoghotīti. Gedhaṃ "mahogho"ti brūmi ācikkhāmi desemi paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi pakāsemīti—gedhaṃ brūmi mahoghoti.

Ājavaṃ brūmi jappananti. Ājavā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Jappanāpi vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Ājavaṃ brūmi jappananti ājavaṃ "jappanā"ti brūmi ācikkhāmi ... pe ... uttānīkaromi pakāsemīti—ājavaṃ brūmi jappanaṃ.

Ārammaṇaṃ pakampananti. Ārammaṇampi vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Pakampanāpi vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlanti— ārammaṇaṃ pakampanaṃ.

Kāmapaṅko duraccayoti. Kāmapaṅko kāmakaddamo kāmakileso kāmapalipo kāmapalirodho duraccayo durativatto duttaro duppataro dussamatikkamo dubbītivattoti—kāmapaṅko duraccayo.

Tenāha bhagavā—

"Gedhaṃ brūmi mahoghoti, ājavaṃ brūmi jappanaṃ; Ārammaṇaṃ pakampanaṃ, kāmapaṅko duraccayo"ti.

Saccā avokkamaṃ muni, thale tiṭṭhati brāhmaṇo; Sabbaṃ so paṭinissajja, sa ve santoti vuccati.

Saccā avokkamaṃ munīti. Saccavācāya avokkamanto, sammādiṭṭhiyā avokkamanto, ariyā aṭṭhaṅgikā maggā avokkamanto. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so munīti—saccā avokkamaṃ muni.

Thale tiṭṭhati brāhmaṇoti. Thalaṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so

sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo ... pe ... asito tādi pavuccate sa brahmā. Thale tiṭṭhati brāhmaṇoti. Thale tiṭṭhati dīpe tiṭṭhati tāṇe tiṭṭhati leṇe tiṭṭhati saraṇe tiṭṭhati abhaye tiṭṭhati accute tiṭṭhati amate tiṭṭhati nibbāne tiṭṭhatīti—thale tiṭṭhati brāhmaṇo.

Sabbaṃ so paṭinissajjāti. Sabbaṃ vuccati dvādasāyatanāni—cakkhu ceva rūpā ca ... pe ... mano ceva dhammā ca. Yato ajjhattikabāhiresu āyatanesu chandarāgo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, ettāvatāpi sabbaṃ cattaṃ hoti vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhaṃ. Yato taṇhā ca diṭṭhi ca māno ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, ettāvatāpi sabbaṃ cattaṃ hoti vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhaṃ. Yato puññābhisaṅkhāro ca apuññābhisaṅkhāro ca āneñjābhisaṅkhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, ettāvatāpi sabbaṃ cattaṃ hoti vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhanti—sabbaṃ so paṭinissajja.

Sa ve santoti vuccatīti. So santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti vuccati kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyatīti—sa ve santoti vuccati.

Tenāha bhagavā—

"Saccā avokkamaṃ muni, thale tiṭṭhati brāhmaṇo; Sabbaṃ so paṭinissajja, sa ve santoti vuccatī"ti.

Sa ve vidvā sa vedagū, ñatvā dhammaṃ anissito; Sammā so loke iriyāno, na pihetīdha kassaci.

Sa ve vidvā sa vedagūti. Vidvāti vidvā vijjāgato ñāṇī vibhāvī medhāvī. Vedagūti. Vedā vuccanti catūsu maggesu ñāṇaṃ ... pe ... sabbavedanāsu vītarāgo sabbavedamaticca vedagū soti—sa ve vidvā sa vedagū.

Ñatvā dhammaṃ anissitoti. Ñatvāti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ

katvā. Anissitoti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca … pe … ayaṃ taṇhānissayo … pe … ayaṃ diṭṭhinissayo. Taṇhānissayaṃ pahāya diṭṭhinissayaṃ paṭinissajjitvā cakkhuṃ anissito … sotaṃ anissito … ghānaṃ anissito … pe … diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—ñatvā dhammaṃ anissito.

Sammā so loke iriyānoti. Yato ajjhattikabāhiresu āyatanesu chandarāgo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, ettāvatāpi sammā so loke carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti … pe … yato puññābhisaṅkhāro ca apuññābhisaṅkhāro ca āneñjābhisaṅkhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, ettāvatāpi sammā so loke carati viharati iriyati vattati pāleti yapeti yāpetīti—sammā so loke iriyāno.

Na pihetīdha kassacīti. Pihā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo … pe … abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā pihā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so kassaci na piheti khattiyassa vā brāhmaṇassa vā vessassa vā suddassa vā gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā devassa vā manussassa vāti—na pihetīdha kassaci.

Tenāha bhagavā—

“Sa ve vidvā sa vedagū, ñatvā dhammaṃ anissito; Sammā so loke iriyāno, na pihetīdha kassacī”ti.

Yodha kāme accatari, saṅgaṃ loke duraccayaṃ; Na so socati nājjheti, chinnasoto abandhano.

Yodha kāme accatari, saṅgaṃ loke duraccayanti. Yoti yo yādiso yathāyutto yathāvihito yathāpakāro yaṃ ṭhānappatto yaṃ dhammasamannāgato khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā gahaṭṭho vā pabbajito vā devo vā manusso vā. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca … pe … ime vuccanti vatthukāmā … pe … ime vuccanti kilesakāmā. Saṅgāti satta saṅgā—rāgasaṅgo, dosasaṅgo, mohasaṅgo, mānasaṅgo, diṭṭhisaṅgo, kilesasaṅgo, duccaritasaṅgo. Loketi apāyaloke manussaloke devaloke khandhaloke dhātuloke āyatanaloke. Saṅgaṃ loke duraccayanti. Yo kāme ca saṅge ca loke duraccaye dura-

tivatte duttare duppatare dussamatikkame dubbītivatte atari uttari patari samatikkami vītivattayīti— yodha kāme accatari, saṅgaṃ loke duraccayaṃ.

Na so socati nājjhetīti. Vipariṇataṃ vā vatthuṃ na socati, vipariṇatasmiṃ vā vatthusmiṃ na socati. "Cakkhu me vipariṇatan"ti na socati ... pe ... sotaṃ me ... ghānaṃ me ... jivhā me ... kāyo me ... rūpā me ... saddā me ... gandhā me ... rasā me ... phoṭṭhabbā me ... kulaṃ me ... gaṇo me ... āvāso me ... lābho me ... yaso me ... pasaṃsā me ... sukhaṃ me ... cīvaraṃ me ... piṇḍapāto me ... senāsanaṃ me ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārā me ... mātā me ... pitā me ... bhātā me ... bhaginī me ... putto me ... dhītā me ... mittā me ... amaccā me ... ñātī me ... "sālohitā me vipariṇatā"ti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti—na socati. Nājjhetīti najjheti na ajjheti na upanijjhāyati na nijjhāyati na pajjhāyati. Atha vā na jāyati na jiyyati na miyyati na cavati na upapajjatīti—nājjhetīti—na so socati nājjheti.

Chinnasoto abandhanoti. Sotaṃ vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā sotā taṇhā pahīnā samucchinnā ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati chinnasoto. Abandhanoti rāgabandhanaṃ dosabandhanaṃ mohabandhanaṃ mānabandhanaṃ diṭṭhibandhanaṃ kilesabandhanaṃ duccaritabandhanaṃ, yassete bandhanā pahīnā samucchinnā ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati abandhanoti—chinnasoto abandhano.

Tenāha bhagavā—

"Yodha kāme accatari, saṅgaṃ loke duraccayaṃ; Na so socati nājjheti, chinnasoto abandhano"ti.

Yaṃ pubbe taṃ visosehi, pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, upasanto carissasi.

Yaṃ pubbe taṃ visosehīti. Atīte saṅkhāre ārabbha ye kilesā uppajjeyyuṃ te kilese sosehi visosehi sukkhāpehi visukkhāpehi abījaṃ karohi pajaha vinodehi byantiṃ karohi anabhāvaṃ gamehīti. Evampi yaṃ pubbe taṃ visosehi. Atha vā ye atītā kammābhisaṅkhārā avipakkavipākā te kammābhisaṅkhāre sosehi visosehi sukkhāpehi visukkhāpehi abījaṃ karohi pajaha vinodehi byantiṃ karohi anabhāvaṃ gamehīti. Evampi yaṃ pubbe taṃ visosehi.

Pacchā te māhu kiñcananti. Pacchā vuccati anāgataṃ. Anāgate saṅkhāre ārabbha yāni uppajjeyyuṃ rāgakiñcanaṃ dosakiñcanaṃ mohakiñcanaṃ mānakiñcanaṃ diṭṭhikiñcanaṃ kilesakiñcanaṃ duccaritakiñcanaṃ, imāni kiñcanāni tuyhaṃ mā ahu mā akāsi mā janesi mā sañjanesi mā nibbattesi mā abhinibbattesi pajaha vinodehi byantiṃ karohi anabhāvaṃ gamehīti—pacchā te māhu kiñcanaṃ.

Majjhe ce no gahessasīti. Majjhaṃ vuccati paccuppannā rūpavedanāsaññāsaṅkhā iññāṇā. Paccuppanne saṅkhāre taṇhāvasena diṭṭhivasena na gahessasi na uggahessasi na gaṇhissasi na parāmasissasi nābhinandissasi nābhicarissasi na ajjhosissasi, abhinandanaṃ abhivadanaṃ ajjhosānaṃ gāhaṃ parāmāsaṃ abhinivesaṃ pajahissasi vinodessasi byantiṃ karissasi anabhāvaṃ gamessasīti—majjhe ce no gahessasi.

Upasanto carissasīti. Rāgassa santattā samitattā upasamitattā, dosassa santattā samitattā upasamitattā ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā samitattā upasamitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddho carissasi viharissasi iriyissasi vattissasi pālissasi yapissasi yāpissasīti—upasanto carissasi.

Tenāha bhagavā—

"Yaṃ pubbe taṃ visosehi, pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, upasanto carissasī"ti.

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, yassa natthi mamāyitaṃ; Asatā ca na socati, sa ve loke na jīyati.

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, yassa natthi mamāyitanti. Sabbasoti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ pariyādiyanavacanametaṃ—sabbasoti. Nāmanti cattāro arūpino khandhā. Rūpanti cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Mamāyitanti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Sabbaso nāmarūpasmiṃ, yassa natthi mamāyitanti sabbaso nāmarūpasmiṃ mamattā yassa natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—sabbaso nāmarūpasmiṃ, yassa natthi mamāyitaṃ.

Asatā ca na socatīti. Vipariṇataṃ vā vatthuṃ na socati, vipariṇatas-

miṃ vā vatthusmiṃ na socati. "Cakkhu me vipariṇatan"ti na socati, sotaṃ me ... ghānaṃ me ... jivhā me ... kāyo me ... rūpā me ... saddā me ... gandhā me ... rasā me ... phoṭṭhabbā me ... kulaṃ me ... gaṇo me ... āvāso me ... lābho me ... pe ... "sālohitā me vipariṇatā"ti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi asatā ca na socati.

Atha vā asatāya dukkhāya vedanāya phuṭṭho pareto samohito samannāgato na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi asatā ca na socati. Atha vā cakkhurogena phuṭṭho pareto ... pe ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassena phuṭṭho pareto samohito samannāgato na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi asatā ca na socati. Atha vā asante asaṃvijjamāne anupalabbhamāne "ahu vata me, taṃ vata me natthi, siyā vata me, taṃ vatāhaṃ na labhāmī"ti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi asatā ca na socati.

Sa ve loke na jīyatīti. Yassa "mayhaṃ vā idaṃ paresaṃ vā idan"ti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ atthi, tassa jāni atthi.

Bhāsitampi hetaṃ—

"Jīno rathassaṃ maṇikuṇḍale ca, Putte ca dāre ca tatheva jīno; Sabbesu bhogesu asesakesu, Kasmā na santappasi sokakāle.

Pubbeva maccaṃ vijahanti bhogā, Macco dhane pubbataraṃ jahāsi; Asassatā bhogino kāmakāmī, Tasmā na socāmahaṃ sokakāle.

Udeti āpūrati veti cando, Atthaṃ tapetvāna paleti sūriyo; Viditā mayā sattuka lokadhammā, Tasmā na socāmahaṃ sokakāle"ti.

Yassa "mayhaṃ vā idaṃ paresaṃ vā idan"ti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ natthi, tassa jāni natthi. Bhāsitampi hetaṃ—"'nandasi, samaṇā'ti. 'Kiṃ laddhā, āvuso'ti? 'Tena hi, samaṇa, socasī'ti. 'Kiṃ jīyittha, āvuso'ti? 'Tena hi, samaṇa, neva nandasi na ca socasī'ti. 'Evamāvuso'ti.

'Cirassaṃ vata passāma, brāhmaṇaṃ parinibbutaṃ; Anandiṃ anaghaṃ bhikkhuṃ, tiṇṇaṃ loke visattikan'"ti.

Sa ve loke na jīyati. Tenāha bhagavā—

"Sabbaso nāmarūpasmiṃ, yassa natthi mamāyitaṃ; Asatā ca na socati, sa ve loke na jīyatī"ti.

Yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ; Mamattaṃ so asaṃvindaṃ, natthi meti na socati.

Yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcananti. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Yassa "mayhaṃ vā idaṃ paresaṃ vā idan"ti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti. Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—" nāyaṃ, bhikkhave, kāyo tumhākaṃ, napi aññesaṃ. Purāṇamidaṃ, bhikkhave, kammaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ vedanīyaṃ daṭṭhabbaṃ. Tatra kho, bhikkhave, sutavā ariyasāvako paṭiccasamuppādaṃyeva sādhukaṃ yoniso manasikaroti—'iti imasmiṃ sati idaṃ hoti imassuppādā idaṃ uppajjati, imasmiṃ asati idaṃ na hoti imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti. Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—

"Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ ūhacca, evaṃ maccutaro siyā; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passatī"ti.

Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ.

Vuttampi hetaṃ bhagavatā—"yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākhā-

palāsaṃ, taṃ jano hareyya vā ḍaheyya vā yathāpaccayaṃ vā kareyya, api nu tumhākaṃ evamassa— ‘amhe jano harati vā ḍahati vā yathāpaccayaṃ vā karotī’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kissa hetu”? “Na hi no etaṃ, bhante, attā vā attaniyaṃ vā”ti. “Evamevaṃ kho, bhikkhave, yaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissatī”ti. Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ. Bhāsitampi hetaṃ—

“Suddhadhammasamuppādaṃ, Suddhasaṅkhārasantatiṃ; Passantassa yathābhūtaṃ, Na bhayaṃ hoti gāmaṇi.

Tiṇakaṭṭhasamaṃ lokaṃ, Yadā paññāya passati; Nāññaṃ patthayate kiñci, Aññatra appaṭisandhiyā”ti.

Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ. Vajirā bhikkhunī māraṃ pāpimantaṃ etadavoca—

“Kaṃ nu sattoti paccesi, māra diṭṭhigataṃ nu te; Suddhasaṅkhārapuñjoyaṃ, nayidha sattupalabbhati.

Yathā hi aṅgasambhārā, hoti saddo ratho iti; Evaṃ khandhesu santesu, hoti sattoti sammuti.

Dukkhameva hi sambhoti, dukkhaṃ tiṭṭhati veti ca; Nāññatra dukkhā sambhoti, nāññaṃ dukkhā nirujjhatī”ti.

Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ. Vuttañhetaṃ bhagavatā—

“Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ samannesati yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ samannesati yāvatā viññāṇassa gati. Tassa rūpaṃ samannesato yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ samannesato yāvatā viññāṇassa gati, yampissa taṃ hoti ‘ahan’ti vā ‘maman’ti vā, ‘asmī’ti vā, tampi tassa na hotī”ti. Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ.

Āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—“‘ suñño loko, suñño loko’ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, suñño lokoti vuccatī”ti? “Yasmā ca kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā

suñño lokoti vuccati. Kiñcānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā? Cakkhu kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā. Rūpā suññā, cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ, cakkhusamphasso suñño, yadidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi suññaṃ ... sotaṃ suññaṃ ... saddā suññā ... ghānaṃ suññaṃ ... gandhā suññā ... jivhā suññā ... rasā suññā ... kāyo suñño ... phoṭṭhabbā suññā ... mano suñño ... dhammā suññā ... manoviññāṇaṃ suññaṃ ... manosamphasso suñño, yadidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Yasmā kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā suñño lokoti vuccatī"ti. Evampi yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ.

Mamattaṃ so asaṃvindanti. Mamattāti dve mamattā—taṇhāmamattañca diṭṭhimamattañca ... pe ... idaṃ taṇhāmamattaṃ ... pe ... idaṃ diṭṭhimamattaṃ. Taṇhāmamattaṃ pahāya diṭṭhimamattaṃ paṭinissajjitvā mamattaṃ avindanto asaṃvindanto anadhigacchanto appaṭilabhantoti—mamattaṃ so asaṃvindaṃ.

Natthi meti na socatīti. Vipariṇataṃ vā vatthuṃ na socati, vipariṇatasmiṃ vā vatthusmiṃ na socati. "Cakkhu me vipariṇatan"ti na socati, "sotaṃ me ... pe ... sālohitā me vipariṇatā"ti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti—natthi meti na socati.

Tenāha bhagavā—

"Yassa natthi idaṃ meti, paresaṃ vāpi kiñcanaṃ; Mamattaṃ so asaṃvindaṃ, natthi meti na socatī"ti.

Aniṭṭhurī ananugiddho, anejo sabbadhī samo; Tamānisaṃsaṃ pabrūmi, pucchito avikampinaṃ.

Aniṭṭhurī ananugiddho anejo sabbadhī samoti. Katamaṃ niṭṭhuriyaṃ? Idhekacco niṭṭhuriyo hoti, paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issati usūyati issaṃ bandhati. Yaṃ evarūpaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ issā issāyanā issāyitattaṃ usūyā usūyanā usūyitattaṃ—idaṃ vuccati niṭṭhuriyaṃ. Yassetaṃ niṭṭhuriyaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati aniṭṭhurīti. Ananugiddhoti. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yasseso gedho pahīno samucchinno ... pe ... ñāṇagginā daḍḍho, so

vuccati ananugiddho. So rūpe agiddho sadde ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu agiddho agadhito amucchito anajjhosanno, vītagedho vigatagedho cattagedho vantagedho muttagedho pahīnagedho paṭinissaṭṭhagedho, vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo, nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti—aniṭṭhurī ananugiddho.

Anejo sabbadhī samoti. Ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā ejā taṇhā pahīnā samucchinnā ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anejo. Ejāya pahīnattā anejo. So lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, pasaṃsāyapi na iñjati, nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati, na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhatīti—anejo. Sabbadhī samoti sabbaṃ vuccati dvādasāyatanāni. Cakkhu ceva rūpā ca ... pe ... mano ceva dhammā ca. Yato ajjhattikabāhiresu āyatanesu chandarāgo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, so vuccati sabbadhi samo. So sabbattha tādi sabbattha majjhatto sabbattha upekkhakoti—anejo sabbadhī samo.

Tamānisaṃsaṃ pabrūmi, pucchito avikampinanti. Avikampinaṃ puggalaṃ puṭṭho pucchito yācito ajjhesito pasādito ime cattāro ānisaṃse pabrūmi. Yo so aniṭṭhurī ananugiddho anejo sabbadhi samoti brūmi ācikkhāmi ... pe ... pakāsemīti—tamānisaṃsaṃ pabrūmi pucchito avikampinaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Aniṭṭhurī ananugiddho, anejo sabbadhī samo; Tamānisaṃsaṃ pabrūmi, pucchito avikampinan"ti.

Anejassa vijānato, natthi kāci nisaṅkhati; Virato so viyārabbhā, khemaṃ passati sabbadhi.

Anejassa vijānatoti. Ejā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā ejā taṇhā pahīnā samucchinnā ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati anejo. Ejāya pahīnattā anejo. So lābhepi na iñjati, alābhepi na iñjati, yasepi na iñjati, ayasepi na iñjati, pasaṃsāyapi na iñjati, nindāyapi na iñjati, sukhepi na iñjati, dukkhepi na iñjati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhatīti—anejassa. Vijānatoti jānato ājānato vijānato paṭivijānato paṭivijjhato. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti jānato ājānato vijānato paṭivijānato

paṭivijjhato, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti jānato ājānato vijānato paṭivijānato paṭivijjhatoti—anejassa vijānato.

Natthi kāci nisaṅkhatīti. Nisaṅkhatiyo vuccanti puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro. Yato puññābhisaṅkhāro ca apuññābhisaṅkhāro ca āneñjābhisaṅkhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, ettāvatā nisaṅkhatiyo natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇaggināḍaḍḍhāti—natthi kāci nisaṅkhati.

Virato so viyārabbhāti. Viyārabbho vuccati puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro. Yato puññābhisaṅkhāro ca apuññābhisaṅkhāro ca āneñjābhisaṅkhāro ca pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, ettāvatā ārabbhā viyārabbhā ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—virato so viyārabbhā.

Khemaṃ passati sabbadhīti. Bhayakaro rāgo bhayakaro doso bhayakaro moho ... pe ... bhayakarā kilesā. Bhayakarassa rāgassa pahīnattā ... pe ... bhayakarānaṃ kilesānaṃ pahīnattā sabbattha khemaṃ passati sabbattha abhayaṃ passati sabbattha anītikaṃ passati sabbattha anupaddavaṃ passati sabbattha anupasaggaṃ passati sabbattha anupasaṭṭhattaṃ passatīti—khemaṃ passati sabbadhi.

Tenāha bhagavā—

"Anejassa vijānato, natthi kāci nisaṅkhati; Virato so viyārabbhā, khemaṃ passati sabbadhī"ti.

Na samesu na omesu, Na ussesu vadate muni; Santo so vītamaccharo, Nādeti na nirassati. (Iti bhagavā.)

Na samesu na omesu, na ussesu vadate munīti. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. "Seyyohamasmī"ti vā "sadisohamasmī"ti vā "hīnohamasmī"ti vā na vadati na katheti na bhaṇati na dīpayati na voharatīti—na samesu na omesu, na ussesu vadate muni.

Santo so vītamaccharoti. Santoti rāgassa santattā samitattā santo, dosassa ... pe ... mohassa ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ santattā

samitattā vūpasamitattā vijjhātattā nibbutattā vigatattā paṭipassaddhattā santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti—santo. So vītamaccharoti. Pañca macchariyāni āvāsamacchariyaṃ ... pe ... gāho vuccati macchariyaṃ. Yassetaṃ macchariyaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati vītamaccharo vigatamaccharo cattamaccharo vantamaccharo muttamaccharo pahīnamaccharo paṭinissaṭṭhamaccharoti—santo so vītamaccharo.

Nādeti na nirassati, iti bhagavāti. Nādetīti rūpaṃ nādiyati na upādiyati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisati, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... gatiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāraṃ ... vaṭṭaṃ nādiyati na upādiyati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—nādeti. Na nirassatīti rūpaṃ na pajahati na vinodeti na byantiṃ karoti na anabhāvaṃ gameti, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... gatiṃ ... upapattiṃ ... paṭisandhiṃ ... bhavaṃ ... saṃsāraṃ ... vaṭṭaṃ na pajahati na vinodeti na byantiṃ karoti na anabhāvaṃ gameti. Bhagavāti gāravādhivacanaṃ ... pe ... sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti.

Tenāha bhagavā—

"Na samesu na omesu, Na ussesu vadate muni; Santo so vītamaccharo, Nādeti na nirassati". (Iti bhagavā.)

Attadaṇḍasuttaniddeso pannarasamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

5. Paramaṭṭhakasuttaniddesa

Atha paramaṭṭhakasuttaniddesaṃ vakkhati—

Paramanti diṭṭhīsu paribbasāno, Yaduttariṃ kurute jantu loke; Hīnāti aññe tato sabbamāha, Tasmā vivādāni avītivatto.

Paramanti diṭṭhīsu paribbasānoti. Santeke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā. Te dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ "idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaran"ti gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā sakāya sakāya diṭṭhiyā vasanti pavasanti āvasanti parivasanti. Yathā āgārikā vā gharesu vasanti, sāpattikā vā āpattīsu vasanti, sakilesā vā kilesesu vasanti; evamevaṃ santeke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhigatikā. Te dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatānaṃ aññataraññataraṃ diṭṭhigataṃ "idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ

visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaran”ti gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvā sakāya sakāya diṭṭhiyā vasanti pavasanti āvasanti parivasantīti—paramanti diṭṭhīsu paribbasāno.

Yaduttariṃ kurute jantu loketi. Yaditi yaṃ. Uttariṃ kuruteti uttariṃ karoti, aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ karoti “ayaṃ satthā sabbaññū”ti uttariṃ karoti, aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ karoti. “Ayaṃ dhammo svākkhāto ... , ayaṃ gaṇo suppaṭipanno ... , ayaṃ diṭṭhi bhaddikā ... , ayaṃ paṭipadā supaññattā ... , ayaṃ maggo niyyāniko”ti uttariṃ karoti, aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ karoti nibbatteti abhinibbatteti. Jantūti satto naro ... pe ... manujo. Loketi apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—yaduttariṃ kurute jantu loke.

Hīnāti aññe tato sabbamāhāti attano satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ ṭhapetvā sabbe parappavāde khipati ukkhipati parikkhipati. “So satthā na sabbaññū, dhammo na svākkhāto, gaṇo na suppaṭipanno, diṭṭhi na bhaddikā, paṭipadā na supaññattā, maggo na niyyāniko, natthettha suddhi vā visuddhi vā parisuddhi vā mutti vā vimutti vā parimutti vā, natthettha sujjhanti vā visujjhanti vā parisujjhanti vā muccanti vā vimuccanti vā parimuccanti vā, hīnā nihīnā omakā lāmakā chatukkā parittā”ti evamāha evaṃ katheti evaṃ bhaṇati evaṃ dīpayati evaṃ voharatīti— hīnāti aññe tato sabbamāha.

Tasmā vivādāni avītivattoti. Tasmāti taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā. Vivādānīti diṭṭhikalahāni diṭṭhibhaṇḍanāni diṭṭhiviggahāni diṭṭhivivādāni diṭṭhimedhagāni ca. Avītivattoti anatikkanto asamatikkanto avītivattoti—tasmā vivādāni avītivatto.

Tenāha bhagavā—

“Paramanti diṭṭhīsu paribbasāno, Yaduttariṃ kurute jantu loke; Hīnāti aññe tato sabbamāha, Tasmā vivādāni avītivatto”ti.

Yadattanī passati ānisaṃsaṃ, Diṭṭhe sute sīlavate mute vā; Tadeva so tattha samuggahāya, Nihīnato passati sabbamaññaṃ.

Yadattanī passati ānisaṃsaṃ, diṭṭhe sute sīlavate mute vāti. Yadattanīti yaṃ attani. Attā vuccati diṭṭhigataṃ. Attano diṭṭhiyā dve ānisaṃse passati—diṭṭhadhammikañca ānisaṃsaṃ, samparāyikañca ānisaṃsaṃ. Katamo diṭṭhiyā diṭṭhadhammiko ānisaṃso? Yaṃdiṭṭhiko

satthā hoti, taṃdiṭṭhikā sāvakā honti. Taṃdiṭṭhikaṃ satthāraṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, labhati ca tatonidānaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ. Ayaṃ diṭṭhiyā diṭṭhadhammiko ānisaṃso. Katamo diṭṭhiyā samparāyiko ānisaṃso? Ayaṃ diṭṭhi alaṃ nāgattāya vā supaṇṇattāya vā yakkhattāya vā asurattāya vā gandhabbattāya vā mahārājattāya vā indattāya vā brahmattāya vā devattāya vā; ayaṃ diṭṭhi alaṃ suddhiyā visuddhiyā parisuddhiyā muttiyā vimuttiyā parimuttiyā; imāya diṭṭhiyā sujjhanti visujjhanti parisujjhanti muccanti vimuccanti parimuccanti; imāya diṭṭhiyā sujjhissāmi visujjhissāmi parisujjhissāmi muccissāmi vimuccissāmi parimuccissāmi āyatiṃ phalapāṭikaṅkhī hoti. Ayaṃ diṭṭhiyā samparāyiko ānisaṃso. Attano diṭṭhiyā ime dve ānisaṃse passati, diṭṭhasuddhiyāpi dve ānisaṃse passati, sutasuddhiyāpi dve ānisaṃse passati, sīlasuddhiyāpi dve ānisaṃse passati, vatasuddhiyāpi dve ānisaṃse passati, mutasuddhiyāpi dve ānisaṃse passati—diṭṭhadhammikañca ānisaṃsaṃ samparāyikañca ānisaṃsaṃ. Katamo mutasuddhiyā diṭṭhadhammiko ānisaṃso? Yaṃdiṭṭhiko satthā hoti taṃdiṭṭhikā sāvakā honti ... pe ... ayaṃ mutasuddhiyā diṭṭhadhammiko ānisaṃso. Katamo mutasuddhiyā samparāyiko ānisaṃso? Ayaṃ diṭṭhi alaṃ nāgattāya vā ... pe ... ayaṃ mutasuddhiyā samparāyiko ānisaṃso. Mutasuddhiyāpi ime dve ānisaṃse passati dakkhati oloketi nijjhāyati upaparikkhatīti—yadattanī passati ānisaṃsaṃ diṭṭhe sute sīlavate mute vā.

Tadeva so tattha samuggahāyāti. Tadevāti taṃ diṭṭhigataṃ. Tatthāti sakāya diṭṭhiyā sakāya khantiyā sakāya ruciyā sakāya laddhiyā. Samuggahāyāti idaṃ paramaṃ aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaranti gahetvā uggahetvā gaṇhitvā parāmasitvā abhinivisitvāti—tadeva so tattha samuggahāya.

Nihīnato passati sabbamaññanti. Aññaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato dissati passati dakkhati oloketi nijjhāyati upaparikkhatīti—nihīnato passati sabbamaññaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Yadattanī passati ānisaṃsaṃ, Diṭṭhe sute sīlavate mute vā; Tadeva so tattha samuggahāya, Nihīnato passati sabbamaññan"ti.

Taṃ vāpi ganthaṃ kusalā vadanti, Yaṃ nissito passati hīnamaññaṃ;
Tasmā hi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ bhikkhu na nissayeyya.

Taṃ vāpi ganthaṃ kusalā vadantīti. Kusalāti ye te khandhakusalā dhātukusalā āyatanakusalā paṭiccasamuppādakusalā satipaṭṭhānakusalā sammappadhānakusalā iddhipādakusalā indriyakusalā balakusalā bojjhaṅgakusalā maggakusalā phalakusalā nibbānakusalā, te kusalā evaṃ vadanti— "gantho eso, lagganaṃ etaṃ, bandhanaṃ etaṃ, palibodho eso"ti. Evaṃ vadanti evaṃ kathenti evaṃ bhaṇanti evaṃ dīpayanti evaṃ voharantīti—taṃ vāpi ganthaṃ kusalā vadanti.

Yaṃ nissito passati hīnamaññanti. Yaṃ nissitoti yaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ nissito sannissito allīno upagato ajjhosito adhimutto. Passati hīnamaññanti aññaṃ satthāraṃ dhammakkhānaṃ gaṇaṃ diṭṭhiṃ paṭipadaṃ maggaṃ hīnato nihīnato omakato lāmakato chatukkato parittato dissati passati dakkhati oloketi nijjhāyati upanijjhāyati upaparikkhatīti—yaṃ nissito passati hīnamaññaṃ.

Tasmā hi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, sīlabbataṃ bhikkhu na nissayeyyāti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā diṭṭhaṃ vā diṭṭhasuddhiṃ vā sutaṃ vā sutasuddhiṃ vā mutaṃ vā mutasuddhiṃ vā sīlaṃ vā sīlasuddhiṃ vā vataṃ vā vatasuddhiṃ vā na nissayeyya na gaṇheyya na parāmaseyya nābhiniveseyyāti— tasmā hi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā sīlabbataṃ bhikkhu na nissayeyya.

Tenāha bhagavā—

"Taṃ vāpi ganthaṃ kusalā vadanti, Yaṃ nissito passati hīnamaññaṃ;
Tasmā hi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ bhikkhu na nissayeyyā"ti.

Diṭṭhimpi lokasmiṃ na kappayeyya, Ñāṇena vā sīlavatena vāpi;
Samoti attānamanūpaneyya, Hīno na maññetha visesi vāpi.

Diṭṭhimpi lokasmiṃ na kappayeyya, ñāṇena vā sīlavatena vāpīti. Aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā micchāñāṇena vā, sīlena vā vatena vā sīlabbatena vā, diṭṭhiṃ na kappayeyya na janeyya na sañjaneyya na nibbatteyya na abhinibbatteyya. Lokasminti apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—diṭṭhimpi lokasmiṃ na kappayeyya ñāṇena vā sīlavatena vāpi.

Samoti attānamanūpaneyyāti. Sadisohamasmīti attānaṃ na upaneyya jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunāti— samoti attānamanūpaneyya.

Hīno na maññetha visesi vāpīti. Hīnohamasmīti attānaṃ na upaneyya jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunā. Seyyohamasmīti attānaṃ na upaneyya jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunāti—hīno na maññetha visesi vāpi.

Tenāha bhagavā—

"Diṭṭhimpi lokasmiṃ na kappayeyya, Ñāṇena vā sīlavatena vāpi; Samoti attānamanūpaneyya, Hīno na maññetha visesi vāpī"ti.

Attaṃ pahāya anupādiyāno, Ñāṇenapi so nissayaṃ no karoti; Sa ve viyattesu na vaggasārī, Diṭṭhimpi so na pacceti kiñci.

Attaṃ pahāya anupādiyānoti. Attaṃ pahāyāti attadiṭṭhiṃ pahāya. Attaṃ pahāyāti gāhaṃ pahāya. Attaṃ pahāyāti taṇhāvasena diṭṭhivasena gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvāti— attaṃ pahāya. Anupādiyānoti catūhi upādānehi anupādiyamāno agaṇhamāno aparāmāsamāno anabhinivisamānoti— attaṃ pahāya anupādiyāno.

Ñāṇenapi so nissayaṃ no karotīti aṭṭhasamāpattiñāṇena vā pañcābhiññāñāṇena vā micchāñāṇena vā taṇhānissayaṃ vā diṭṭhinissayaṃ vā na karoti na janeti na sañjaneti na nibbatteti na abhinibbattetīti—ñāṇenapi so nissayaṃ no karoti.

Sa ve viyattesu na vaggasārīti sa ve viyattesu bhinnesu dvejjhāpannesu dveḷhakajātesu nānādiṭṭhikesu nānākhantikesu nānārucikesu nānāladdhikesu nānādiṭṭhinissayaṃ nissitesu chandāgatiṃ gacchantesu dosāgatiṃ gacchantesu mohāgatiṃ gacchantesu bhayāgatiṃ gacchantesu na chandāgatiṃ gacchati na dosāgatiṃ gacchati na mohāgatiṃ gacchati na bhayāgatiṃ gacchati na rāgavasena gacchati na dosavasena gacchati na mohavasena gacchati na mānavasena gacchati na diṭṭhivasena gacchati na uddhaccavasena gacchati na vicikicchāvasena gacchati na anusayavasena gacchati na vaggehi dhammehi yāyati niyyati vuyhati saṃharīyatīti—sa ve viyattesu na vaggasārī.

Diṭṭhimpi so na pacceti kiñcīti. Tassa dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni

samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. So kiñci diṭṭhigataṃ na pacceti na paccāgacchatīti—diṭṭhimpi so na pacceti kiñci.

Tenāha bhagavā—

"Attaṃ pahāya anupādiyāno, Ñāṇenapi so nissayaṃ no karoti; Sa ve viyattesu na vaggasārī, Diṭṭhimpi so na pacceti kiñcī"ti.

Yassūbhayante paṇidhīdha natthi, Bhavābhavāya idha vā huraṃ vā; Nivesanā tassa na santi keci, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ.

Yassūbhayante paṇidhīdha natthi, bhavābhavāya idha vā huraṃ vāti yassāti arahato khīṇāsavassa. Antoti phasso eko anto, phassasamudayo dutiyo anto; atīto eko anto, anāgato dutiyo anto; sukhā vedanā eko anto, dukkhā vedanā dutiyo anto; nāmaṃ eko anto, rūpaṃ dutiyo anto; cha ajjhattikāni āyatanāni eko anto, cha bāhirāni āyatanāni dutiyo anto; sakkāyo eko anto, sakkāyasamudayo dutiyo anto. Paṇidhi vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ.

Bhavābhavāyāti bhavābhavāya kammabhavāya punabbhavāya kāmabhavāya, kammabhavāya kāmabhavāya punabbhavāya rūpabhavāya, kammabhavāya rūpabhavāya punabbhavāya arūpabhavāya, kammabhavāya arūpabhavāya punabbhavāya punappunabbhavāya punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā. Idhāti sakattabhāvo, hurāti parattabhāvo; idhāti sakarūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ, hurāti pararūpavedanāsaññāsaṅkhāraviññāṇaṃ; idhāti cha ajjhattikāni āyatanāni, hurāti cha bāhirāni āyatanāni; idhāti manussaloko, hurāti devaloko; idhāti kāmadhātu, hurāti rūpadhātu arūpadhātu; idhāti kāmadhātu rūpadhātu. Hurāti arūpadhātu. Yassūbhayante paṇidhīdha natthi bhavābhavāya idha vā huraṃ vāti. Yassa ubho ante ca bhavābhavāya ca idha hurañca paṇidhi taṇhā natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—yassūbhayante paṇidhīdha natthi bhavābhavāya idha vā huraṃ vā.

Nivesanā tassa na santi kecīti. Nivesanāti dve nivesanā—taṇhānivesanā ca diṭṭhinivesanā ca ... pe ... ayaṃ taṇhānivesanā ... pe ... ayaṃ diṭṭhinivesanā. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Nivesanā tassa na santi kecīti nivesanā tassa na santi keci natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā

daḍḍhāti— nivesanā tassa na santi keci.

Dhammesu niccheyya samuggahītanti. Dhammesūti dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatesu. Niccheyyāti nicchinitvā vinicchinitvā vicinitvā pavicinitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Samuggahītanti odhiggāho bilaggāho varaggāho koṭṭhāsaggāho uccayaggāho samuccayaggāho, "idaṃ saccaṃ tacchaṃ tathaṃ bhūtaṃ yāthāvaṃ aviparītan"ti gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhanti—dhammesu niccheyya samuggahītaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Yassūbhayante paṇidhīdha natthi, Bhavābhavāya idha vā huraṃ vā; Nivesanā tassa na santi keci, Dhammesu niccheyya samuggahītan"ti.

Tassīdha diṭṭhe va sute mute vā, Pakappitā natthi aṇūpi saññā; Taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyānaṃ, Kenīdha lokasmiṃ vikappayeyya.

Tassīdha diṭṭhe va sute mute vā, pakappitā natthi aṇūpi saññāti. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Tassa diṭṭhe vā diṭṭhasuddhiyā vā sute vā sutasuddhiyā vā mute vā mutasuddhiyā vā saññāpubbaṅgamatā saññāvikappayeyyatā saññāviggahena saññāya uṭṭhapitā samuṭṭhapitā kappitā pakappitā saṅkhatā abhisaṅkhatā saṇṭhapitā, diṭṭhi natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti— tassīdha diṭṭhe va sute mute vā pakappitā natthi aṇūpi saññā.

Taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyānanti. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo—sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti ... pe ... asito tādi pavuccate sa brahmā. Taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyānanti. Taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyantaṃ agaṇhantaṃ aparāmasantaṃ anabhinivesantanti— taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyānaṃ.

Kenīdha lokasmiṃ vikappayeyyāti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca ... pe ... ayaṃ taṇhākappo ... pe ... ayaṃ diṭṭhikappo. Tassa taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho. Taṇhākappassa pahīnattā, diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā kena rāgena kappeyya kena dosena kappeyya kena mohena kappeyya kena mānena kappeyya kāya diṭṭhiyā kappeyya kena uddhaccena kappeyya kāya vicikicchāya

kappeyya kehi anusayehi kappeyya— rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā. Te abhisaṅkhārā pahīnā. Abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyo kena kappeyya—nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi, yena kappeyya vikappeyya vikappaṃ āpajjeyya. Lokasminti apāyaloke ... pe ... āyatanaloketi—kenīdha lokasmiṃ vikappayeyya.

Tenāha bhagavā—

"Tassīdha diṭṭhe va sute mute vā, Pakappitā natthi aṇūpi saññā; Taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyānaṃ, Kenīdha lokasmiṃ vikappayeyyā"ti.

Na kappayanti na purekkharonti, Dhammāpi tesaṃ na paṭicchitāse; Na brāhmaṇo sīlavatena neyyo, Pāraṅgato na pacceti tādī.

Na kappayanti na purekkharontīti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca. Katamo taṇhākappo? Yāvatā taṇhāsaṅkhātena sīmakataṃ mariyādikataṃ odhikataṃ pariyantakataṃ pariggahitaṃ mamāyitaṃ—idaṃ mamaṃ, etaṃ mamaṃ, ettakaṃ mamaṃ, ettāvatā mamaṃ, mama rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, attharaṇā pāvuraṇā dāsidāsā ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigavāssavaḷavā khettaṃ vatthu hiraññaṃ suvaṇṇaṃ gāmanigamarājadhāniyo raṭṭhañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca, kevalampi mahāpathaviṃ taṇhāvasena mamāyati, yāvatā aṭṭhasatataṇhāvicaritaṃ—ayaṃ taṇhākappo. Katamo diṭṭhikappo? Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi, dasavatthukā micchādiṭṭhi, dasavatthukā antaggāhikādiṭṭhi, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyesaggāho viparītaggāho vipallāsaggāho micchāgāho, ayāthāvakasmiṃ yāthāvakanti gāho, yāvatā dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni—ayaṃ diṭṭhikappo. Tesaṃ taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho. Taṇhākappassa pahīnattā, diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā na kappenti na janenti na sañjanenti na nibbattenti na abhinibbattentīti—na kappayanti.

Na purekkharontīti. Purekkhārāti dve purekkhārā—taṇhāpurekkhāro ca diṭṭhipurekkhāro ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpurekkhāro ... pe ... ayaṃ

diṭṭhipurekkhāro. Tesaṃ taṇhāpurekkhāro pahīno, diṭṭhipurekkhāro paṭinissaṭṭho. Taṇhāpurekkhārassa pahīnattā, diṭṭhipurekkhārassa paṭinissaṭṭhattā na taṇhaṃ vā na diṭṭhiṃ vā purato katvā caranti na taṇhādhajā na taṇhāketū na taṇhādhipateyyā na diṭṭhidhajā na diṭṭhiketū na diṭṭhādhipateyyā. Na taṇhāya vā na diṭṭhiyā vā parivāretvā carantīti—na kappayanti na purekkharonti.

Dhammāpi tesaṃ na paṭicchitāseti. Dhammā vuccanti dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Tesanti tesaṃ arahantānaṃ khīṇāsavānaṃ. Na paṭicchitāseti "sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti na paṭicchitāse. "Asassato loko ... antavā loko ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti na paṭicchitāseti—dhammāpi tesaṃ na paṭicchitāse.

Na brāhmaṇo sīlavatena neyyoti. Nāti paṭikkhepo. Brāhmaṇoti sattannaṃ dhammānaṃ bāhitattā brāhmaṇo—sakkāyadiṭṭhi bāhitā hoti ... pe ... asito tādi vuccate sa brahmā. Na brāhmaṇo sīlavatena neyyoti. Brāhmaṇo sīlena vā vatena vā sīlabbatena vā na yāyati na niyyati na vuyhati na saṃharīyatīti—na brāhmaṇo sīlavatena neyyo.

Pāraṅgato na pacceti tādīti. Pāraṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ. Yo so sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. So pāraṅgato pārappatto antagato antappatto koṭigato koṭippatto (vitthāro) jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti—pāraṅgato. Na paccetīti sotāpattimaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Sakadāgāmimaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Anāgāmimaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchati. Arahattamaggena ye kilesā pahīnā, te kilese na puneti na pacceti na paccāgacchatīti—pāraṅgato na pacceti. Tādīti arahā pañcahākārehi tādī—iṭṭhāniṭṭhe tādī, cattāvīti tādī, tiṇṇāvīti tādī, muttāvīti tādī, taṃniddesā tādī.

Kathaṃ arahā iṭṭhāniṭṭhe tādī? Arahā lābhepi tādī, alābhepi tādī, yasepi tādī, ayasepi tādī, pasaṃsāyapi tādī, nindāyapi tādī, sukhepi tādī, dukkhepi tādī. Ekañce bāhaṃ gandhena limpeyyuṃ, ekañce bāhaṃ vāsiyā taccheyyuṃ—amusmiṃ natthi rāgo, amusmiṃ natthi

paṭighaṃ, anunayapaṭighavippahīno ugghātinighātivītivatto anurodhavirodhasamatikkanto. Evaṃ arahā iṭṭhāniṭṭhe tādī.

Kathaṃ arahā cattāvīti tādī? Arahato rāgo catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho. Doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe darathā ... sabbe pariḷāhā ... sabbe santāpā ... sabbākusalābhisaṅkhārā cattā vantā muttā pahīnā paṭinissaṭṭhā. Evaṃ arahā cattāvīti tādī.

Kathaṃ arahā tiṇṇāvīti tādī? Arahā kāmoghaṃ tiṇṇo bhavoghaṃ tiṇṇo diṭṭhoghaṃ tiṇṇo avijjoghaṃ tiṇṇo sabbaṃ saṃsārapathaṃ tiṇṇo uttiṇṇo nittiṇṇo atikkanto samatikkanto vītivatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo jātimaraṇasaṃsāro, natthi tassa punabbhavoti. Evaṃ arahā tiṇṇāvīti tādī.

Kathaṃ arahā muttāvīti tādī? Arahato rāgā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, dosā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, mohā cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ, kodhā ... upanāhā ... makkhā ... paḷāsā ... issāya ... macchariyā ... māyāya ... sāṭheyyā ... thambhā ... sārambhā ... mānā ... atimānā ... madā ... pamādā ... sabbakilesehi ... sabbaduccaritehi ... sabbadarathehi ... sabbapariḷāhehi ... sabbasantāpehi ... sabbākusalābhisaṅkhārehi cittaṃ muttaṃ vimuttaṃ suvimuttaṃ. Evaṃ arahā muttāvīti tādī.

Kathaṃ arahā taṃniddesā tādī? Arahā sīle sati sīlavāti taṃniddesā tādī; saddhāya sati saddhoti taṃniddesā tādī; vīriye sati vīriyavāti taṃniddesā tādī; satiyā sati satimāti taṃniddesā tādī; samādhimhi sati samāhitoti taṃniddesā tādī; paññāya sati paññavāti taṃniddesā tādī; vijjāya sati tevijjoti taṃniddesā tādī; abhiññāya sati chaḷabhiññoti taṃniddesā tādī. Evaṃ arahā taṃniddesā tādīti—pāraṅgato na pacceti tādī.

Tenāha bhagavā—

"Na kappayanti na purekkharonti, Dhammāpi tesaṃ na paṭicchitāse;
Na brāhmaṇo sīlavatena neyyo, Pāraṅgato na pacceti tādī"ti.

Paramaṭṭhakasuttaniddeso pañcamo.

Mahāniddesa

Aṭṭhakavagga

10. Purābhedasuttaniddesa

Atha purābhedasuttaniddesaṃ vakkhati—

Kathaṃdassī kathaṃsīlo, upasantoti vuccati; Taṃ me gotama pabrūhi, pucchito uttamaṃ naraṃ.

Kathaṃdassī kathaṃsīlo, upasantoti vuccatīti. Kathaṃdassīti kīdisena dassanena samannāgato, kiṃsaṇṭhitena, kiṃpakārena, kiṃpaṭibhāgenāti—kathaṃdassī. Kathaṃsīloti kīdisena sīlena samannāgato, kiṃsaṇṭhitena, kiṃpakārena, kiṃpaṭibhāgenāti— kathaṃdassī kathaṃsīlo. Upasantoti vuccatīti santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti vuccati pavuccati kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyati. Kathaṃdassīti adhipaññaṃ pucchati, kathaṃsīloti adhisīlaṃ pucchati, upasantoti adhicittaṃ pucchatīti—kathaṃdassī kathaṃsīlo upasantoti vuccati.

Taṃ me gotama pabrūhīti. Tanti yaṃ pucchāmi, yaṃ yācāmi, yaṃ ajjhesāmi, yaṃ pasādemi. Gotamāti so nimmito buddhaṃ bhagavantaṃ gottena ālapati. Pabrūhīti brūhi ācikkha desehi paññapehi paṭṭhapehi vivara vibhaja uttānīkarohi pakāsehīti—taṃ me gotama pabrūhi.

Pucchito uttamaṃ naranti. Pucchitoti puṭṭho pucchito yācito ajjhesito pasādito. Uttamaṃ naranti aggaṃ seṭṭhaṃ visiṭṭhaṃ pāmokkhaṃ uttamaṃ pavaraṃ naranti—pucchito uttamaṃ naraṃ.

Tenāha so nimmito—

"Kathaṃdassī kathaṃsīlo, upasantoti vuccati; Taṃ me gotama pabrūhi, pucchito uttamaṃ naran"ti.

Vītataṇho purā bhedā, (iti bhagavā) Pubbamantamanissito; Vemajjhe nupasaṅkheyyo, Tassa natthi purakkhataṃ.

Vītataṇho purā bhedāti. Purā kāyassa bhedā, purā attabhāvassa bhedā, purā kaḷevarassa nikkhepā, purā jīvitindriyassa upacchedā vītataṇho vigatataṇho cattataṇho vantataṇho muttataṇho pahīnataṇho paṭinissaṭṭhataṇho, vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo, nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati.

Bhagavāti gāravādhivacanaṃ. Api ca bhaggarāgoti bhagavā, bhaggadosoti bhagavā, bhaggamohoti bhagavā, bhaggamānoti bhagavā, bhaggadiṭṭhīti bhagavā, bhaggataṇhoti bhagavā, bhaggakilesoti bhagavā, bhaji vibhaji pavibhaji dhammaratananti bhagavā, bhavānaṃ an-

takaroti bhagavā, bhāvitakāyo bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapaññoti bhagavā, bhaji vā bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānīti bhagavā, bhāgī vā bhagavā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā atthrasassa dhammarasassa vimuttirasassa adhisīlassa adhicittassa adhipaññāyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ catunnaṃ appamaññānaṃ catunnaṃ arūpasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā aṭṭhannaṃ vimokkhānaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnanti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ paññābhāvanānaṃ dasannaṃ kasiṇasamāpattīnaṃ ānāpānassatisamādhissa asubhasamāpattiyāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ catunnaṃ sammappadhānānaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ pañcannaṃ balānaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassāti bhagavā, bhāgī vā bhagavā dasannaṃ tathāgatabalānaṃ catunnaṃ vesārajjānaṃ catunnaṃ paṭisambhidānaṃ channaṃ abhiññānaṃ channaṃ buddhadhammānanti bhagavā. Bhagavāti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ; vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutañāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ bhagavāti—vītataṇho purābhedāti bhagavā.

Pubbamantamanissitoti pubbanto vuccati atīto addhā. Atītaṃ addhānaṃ ārabbha taṇhā pahīnā, diṭṭhi paṭinissaṭṭhā taṇhāya pahīnattā, diṭṭhiyā paṭinissaṭṭhattā. Evampi pubbamantamanissito. Atha vā "evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānan"ti tattha nandiṃ na samannāneti, "evaṃvedano ahosiṃ ... evaṃsañño ahosiṃ ... evaṃsaṅkhāro ahosiṃ ... evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānan"ti tattha nandiṃ na samannāneti. Evampi pubbamantamanissito. Atha vā "iti me cakkhu ahosi atītamaddhānaṃ—iti rūpā"ti tattha na chandarāgapaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, na chandarāgapaṭibaddhattā viññāṇassa na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi pubbamantamanissito. "Iti me sotaṃ ahosi atītamaddhānaṃ—iti saddā"ti, "iti me ghānaṃ ahosi atītamaddhānaṃ—iti gandhā"ti, "iti me jivhā ahosi atītamaddhānaṃ—iti

rasā"ti, "iti me kāyo ahosi atītamaddhānaṃ—iti phoṭṭhabbā"ti, "iti me mano ahosi atītamaddhānaṃ—iti dhammā"ti tattha na chandarāgapaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, na chandarāgapaṭibaddhattā viññāṇassa na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi pubbamantamanissito. Atha vā yāni tāni pubbe mātugāmena saddhiṃ hasitalapitakīḷitāni na tadassādeti, na taṃ nikāmeti, na ca tena vittiṃ āpajjati. Evampi pubbamantamanissito.

Vemajjhe nupasaṅkheyyoti. Vemajjhaṃ vuccati paccuppanno addhā. Paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha taṇhā pahīnā, diṭṭhi paṭinissaṭṭhā. Taṇhāya pahīnattā, diṭṭhiyā paṭinissaṭṭhattā rattoti nupasaṅkheyyo, duṭṭhoti nupasaṅkheyyo, mūḷhoti nupasaṅkheyyo, vinibaddhoti nupasaṅkheyyo, parāmaṭṭhoti nupasaṅkheyyo, vikkhepagatoti nupasaṅkheyyo, aniṭṭhaṅgatoti nupasaṅkheyyo, thāmagatoti nupasaṅkheyyo; te abhisaṅkhārā pahīnā; abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyā nupasaṅkheyyo, nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi yena saṅkhaṃ gaccheyyāti—vemajjhe nupasaṅkheyyo.

Tassa natthi purakkhatanti. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Purekkhārāti dve purekkhārā—taṇhāpurekkhāro ca diṭṭhipurekkhāro ca ... pe ... ayaṃ taṇhāpurekkhāro ... pe ... ayaṃ diṭṭhipurekkhāro. Tassa taṇhāpurekkhāro pahīno, diṭṭhipurekkhāro paṭinissaṭṭho. Taṇhāpurekkhārassa pahīnattā, diṭṭhipurekkhārassa paṭinissaṭṭhattā na taṇhaṃ vā diṭṭhiṃ vā purato katvā carati, na taṇhādhajo na taṇhāketu na taṇhādhipateyyo, na diṭṭhidhajo na diṭṭhiketu na diṭṭhādhipateyyo, na taṇhāya vā diṭṭhiyā vā parivārito carati. Evampi tassa natthi purakkhataṃ. Atha vā " evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan"ti tattha nandiṃ na samannāneti, "evaṃvedano siyaṃ ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan"ti tattha nandiṃ na samannāneti. Evampi tassa natthi purakkhataṃ. Atha vā " iti me cakkhu siyā anāgatamaddhānaṃ—iti rūpā"ti appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ na paṇidahati, cetaso appaṇidhānappaccayā na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi tassa natthi purakkhataṃ. "Iti me sotaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ—iti saddā"ti, "iti me ghānaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ—iti gandhā"ti, "iti me jivhā siyā anāgatamaddhānaṃ—iti rasā"ti, "iti me

kāyo siyā anāgatamaddhānaṃ—iti phoṭṭhabbā"ti, "iti me mano siyā anāgatamaddhānaṃ—iti dhammā"ti appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ na paṇidahati, cetaso appaṇidhānappaccayā na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi tassa natthi purakkhataṃ. Atha vā "imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro"ti vā appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ na paṇidahati, cetaso appaṇidhānappaccayā na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi tassa natthi purakkhataṃ.

Tenāha bhagavā—

"Vītataṇho purā bhedā, (iti bhagavā) Pubbamantamanissito; Vemajjhe nupasaṅkheyyo, Tassa natthi purakkhatan"ti.

Akkodhano asantāsī, avikatthī akukkuco; Mantabhāṇī anuddhato, sa ve vācāyato muni.

Akkodhano asantāsīti. Akkodhanoti yañhi kho vuttaṃ. Api ca kodho tāva vattabbo. Dasahākārehi kodho jāyati— " anatthaṃ me acarī"ti kodho jāyati, "anatthaṃ me caratī"ti kodho jāyati, "anatthaṃ me carissatī"ti kodho jāyati, "piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... anatthaṃ carati ... anatthaṃ carissatī"ti kodho jāyati, "appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... atthaṃ carati ... atthaṃ carissatī"ti kodho jāyati, aṭṭhāne vā pana kodho jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto, paṭighaṃ paṭivirodho, kopo pakopo sampakopo, doso padoso sampadoso, cittassa byāpatti manopadoso, kodho kujjhanā kujjhitattaṃ, doso dussanā dussitattaṃ, byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ, virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ, asuropo anattamanatā cittassa— ayaṃ vuccati kodho.

Api ca kodhassa adhimattaparittatā veditabbā. Atthi kañci kālaṃ kodho cittāvilakaraṇamatto hoti, na ca tāva mukhakulānavikulāno hoti; atthi kañci kālaṃ kodho mukhakulānavikulānamatto hoti, na ca tāva hanusañcopano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho hanusañcopanamatto hoti, na ca tāva pharusavācaṃ nicchāraṇo hoti; atthi kañci kālaṃ kodho pharusavācaṃ nicchāraṇamatto hoti, na ca tāva disāvidisānuvilokano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho disāvidisānuvilokanamatto hoti, na ca tāva daṇḍasatthaparāmasano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho daṇḍasatthaparāmasanamatto hoti, na ca tāva daṇḍasatthaabbhukkiraṇo hoti; atthi kañci kālaṃ kodho daṇḍasatthaabbhukkiraṇamatto

hoti, na ca tāva daṇḍasatthaabhinipātano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho daṇḍasatthaabhinipātamatto hoti, na ca tāva chinnavicchinnakaraṇo hoti; atthi kañci kālaṃ kodho chinnavicchinnakaraṇamatto hoti, na ca tāva sambhañjanapalibhañjano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho sambhañjanapalibhañjanamatto hoti, na ca tāva aṅgamaṅgaapakaḍḍhano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho aṅgamaṅgaapakaḍḍhanamatto hoti, na ca tāva jīvitāvoropano hoti; atthi kañci kālaṃ kodho jīvitāvoropanamatto hoti, na ca tāva sabbacāgapariccāgāya saṇṭhito hoti. Yato kodho parapuggalaṃ ghāṭetvā attānaṃ ghāṭeti, ettāvatā kodho paramussadagato paramavepullappatto hoti. Yassa so kodho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati akkodhano. Kodhassa pahīnattā akkodhano, kodhavatthussa pariññātattā akkodhano, kodhahetussa upacchinnattā akkodhanoti—akkodhano.

Asantāsīti idhekacco tāsī hoti uttāsī parittāsī, so tasati uttasati parittasati bhāyati santāsaṃ āpajjati. Kulaṃ vā na labhāmi, gaṇaṃ vā na labhāmi, āvāsaṃ vā na labhāmi, lābhaṃ vā na labhāmi, yasaṃ vā na labhāmi, pasaṃsaṃ vā na labhāmi, sukhaṃ vā na labhāmi, cīvaraṃ vā na labhāmi, piṇḍapātaṃ vā na labhāmi, senāsanaṃ vā na labhāmi, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ vā na labhāmi, gilānupaṭṭhākaṃ vā na labhāmi, appaññātomhīti tasati uttasati parittasati bhāyati santāsaṃ āpajjati.

Idha bhikkhu asantāsī hoti anuttāsī aparittāsī; so na tasati na uttasati na parittasati na bhāyati na santāsaṃ āpajjati. Kulaṃ vā na labhāmi, gaṇaṃ vā na labhāmi, āvāsaṃ vā na labhāmi, lābhaṃ vā na labhāmi, yasaṃ vā na labhāmi, pasaṃsaṃ vā na labhāmi, sukhaṃ vā na labhāmi, cīvaraṃ vā na labhāmi, piṇḍapātaṃ vā na labhāmi, senāsanaṃ vā na labhāmi, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ vā na labhāmi, gilānupaṭṭhākaṃ vā na labhāmi, appaññātomhīti na tasati na uttasati na parittasati na bhāyati na santāsaṃ āpajjatīti—akkodhano asantāsī.

Avikatthī akukkucoti. Idhekacco katthī hoti vikatthī, so katthati vikatthati—ahamasmi sīlasampannoti vā vatasampannoti vā sīlabbatasampannoti vā jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vi-

jjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vā vatthunā. Uccā kulā pabbajitoti vā mahākulā pabbajitoti vā, mahābhogakulā pabbajitoti vā uḷārabhogakulā pabbajitoti vā, ñāto yasassī gahaṭṭhapabbajitānanti vā, lābhimhi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānanti vā, suttantikoti vā vinayadharoti vā dhammakathikoti vā, āraññikoti vā piṇḍapātikoti vā paṃsukūlikoti vā tecīvarikoti vā, sapadānacārikoti vā khalupacchābhattikoti vā nesajjikoti vā yathāsanthatikoti vā, paṭhamassa jhānassa lābhīti vā dutiyassa jhānassa lābhīti vā tatiyassa jhānassa lābhīti vā catutthassa jhānassa lābhīti vā, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā ... viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhīti vā katthati vikatthati. Evaṃ na katthati na vikatthati, katthanā vikatthanā ārato virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—avikatthī.

Akukkucoti. Kukkuccanti hatthakukkuccampi kukkuccaṃ, pādakukkuccampi kukkuccaṃ, hatthapādakukkuccampi kukkuccaṃ, akappiye kappiyasaññitā kappiye akappiyasaññitā, vikāle kālasaññitā kāle vikālasaññitā, avajje vajjasaññitā vajje avajjasaññitā; yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho—idaṃ vuccati kukkuccaṃ.

Api ca dvīhi kāraṇehi uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho katattā ca akatattā ca. Kathaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho? "Kataṃ me kāyaduccaritaṃ, akataṃ me kāyasucaritan"ti uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "kataṃ me vacīduccaritaṃ, akataṃ me vacīsucaritaṃ ... kataṃ me manoduccaritaṃ, akataṃ me manosucaritan"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "kato me pāṇātipāto, akatā me pāṇātipātā veramaṇī"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "kataṃ me adinnādānaṃ, akatā me adinnādānā veramaṇī"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "kato me kāmesumicchācāro, akatā me kāmesumicchācārā veramaṇī"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "kato me musāvādo, akatā me musāvādā veramaṇī"ti ... "katā me pisuṇā vācā, akatā me pisuṇāya vācāya veramaṇī"ti ... "katā me pharusā vācā, akatā me pharusāya vācāya veramaṇī"ti ... "kato me samphappalāpo,

akatā me samphappalāpā veramaṇī"ti ... "katā me abhijjhā, akatā me anabhijjhā"ti ... "kato me byāpādo, akato me abyāpādo"ti ... "katā me micchādiṭṭhi, akatā me sammādiṭṭhī"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Evaṃ katattā ca akatattā ca uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho.

Atha vā "sīlesumhi na paripūrakārī"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho; "indriyesumhi aguttadvāro"ti ... "bhojane amattaññumhī"ti ... "jāgariyaṃ ananuyuttomhī"ti ... "na satisampajaññena samannāgatomhī"ti ... "abhāvitā me cattāro satipaṭṭhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro sammappadhānā"ti ... "abhāvitā me cattāro iddhipādā"ti ... "abhāvitāni me pañcindriyānī"ti ... "abhāvitāni me pañca balānī"ti ... "abhāvitā me satta bojjhaṅgā"ti ... "abhāvito me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo"ti ... "dukkhaṃ me apariññātan"ti ... "samudayo me appahīno"ti ... "maggo me abhāvito"ti ... "nirodho me asacchikato"ti—uppajjati kukkuccaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho. Yassetaṃ kukkuccaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati akukkuccoti—avikatthī akukkuco.

Mantabhāṇī anuddhatoti. Mantā vuccati paññā. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi. Mantāya pariggahetvā pariggahetvā vācaṃ bhāsati bahumpi kathento bahumpi bhaṇanto bahumpi dīpayanto bahumpi voharanto. Dukkathitaṃ dubbhaṇitaṃ dullapitaṃ duruttaṃ dubbhāsitaṃ vācaṃ na bhāsatīti—mantabhāṇī. Anuddhatoti. Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati uddhaccaṃ. Yassetaṃ uddhaccaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati anuddhatoti—mantabhāṇī anuddhato.

Sa ve vācāyato munīti. Idha bhikkhu musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti—ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya

vācāya paṭivirato hoti—yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti—kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. Catūhi vacīsucaritehi samannāgato catuddosāpagataṃ vācaṃ bhāsati, bāttiṃsāya tiracchānakathāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati.

Dasa kathāvatthūni kathesi, seyyathidaṃ—appicchakathaṃ katheti, santuṭṭhīkathaṃ katheti, pavivekakathaṃ ... asaṃsaggakathaṃ ... vīriyārambhakathaṃ ... sīlakathaṃ ... samādhikathaṃ ... paññākathaṃ ... vimuttikathaṃ ... vimuttiñāṇadassanakathaṃ ... satipaṭṭhānakathaṃ ... sammappadhānakathaṃ ... iddhipādakathaṃ ... indriyakathaṃ ... balakathaṃ ... bojjhaṅgakathaṃ ... maggakathaṃ ... phalakathaṃ ... nibbānakathaṃ katheti. Vācāyatoti yatto pariyatto gutto gopito rakkhito vūpasanto. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi ... pe ... saṅgajālamaticca so munīti—sa ve vācāyato muni.

Tenāha bhagavā—

"Akkodhano asantāsī, avikatthī akukkuco; Mantabhāṇī anuddhato, sa ve vācāyato munī"ti.

Nirāsatti anāgate, atītaṃ nānusocati; Vivekadassī phassesu, diṭṭhīsu ca na nīyati.

Nirāsatti anāgateti. Āsatti vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā āsatti taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti. Evampi nirāsatti anāgate. Atha vā " evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan"ti tattha nandiṃ na samannāneti, "evaṃvedano siyaṃ ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan"ti tattha nandiṃ na samannāneti. Evampi nirāsatti anāgate. Atha vā "iti me cakkhu siyā anāgatamaddhānaṃ—iti rūpā"ti appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ na paṇidahati, cetaso appaṇidhānappaccayā na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi nirāsatti anāgate. "Iti me sotaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ—iti saddā"ti ... pe ... "iti me mano siyā anāgatamaddhānaṃ—iti dhammā"ti appaṭiladdhassa paṭilābhāya

cittaṃ na paṇidahati, cetaso appaṇidhānappaccayā na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi nirāsatti anāgate. Atha vā "imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā"ti appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ na paṇidahati, cetaso appaṇidhānappaccayā na tadabhinandati; na tadabhinandanto. Evampi nirāsatti anāgate.

Atītaṃ nānusocatīti. Vipariṇataṃ vā vatthuṃ na socati, vipariṇatasmiṃ vā vatthusmiṃ na socati, "cakkhu me vipariṇatan"ti na socati, "sotaṃ me ... ghānaṃ me ... jivhā me ... kāyo me ... rūpā me ... saddā me ... gandhā me ... rasā me ... phoṭṭhabbā me ... kulaṃ me ... gaṇo me ... āvāso me ... lābho me ... yaso me ... pasaṃsā me ... sukhaṃ me ... cīvaraṃ me ... piṇḍapāto me ... senāsanaṃ me ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāro me ... mātā me ... pitā me ... bhātā me ... bhaginī me ... putto me ... dhītā me ... mittā me ... amaccā me ... ñātakā me ... sālohitā me vipariṇatā"ti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti—atītaṃ nānusocati.

Vivekadassī phassesūti. Cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso, adhivacanasamphasso paṭighasamphasso, sukhavedanīyo phasso dukkhavedanīyo phasso adukkhamasukhavedanīyo phasso, kusalo phasso akusalo phasso abyākato phasso, kāmāvacaro phasso rūpāvacaro phasso arūpāvacaro phasso, suññato phasso animitto phasso appaṇihito phasso, lokiyo phasso lokuttaro phasso, atīto phasso anāgato phasso paccuppanno phasso; yo evarūpo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati phasso.

Vivekadassī phassesūti. Cakkhusamphassaṃ vivittaṃ passati attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā, sotasamphassaṃ vivittaṃ passati ... ghānasamphassaṃ vivittaṃ passati ... jivhāsamphassaṃ vivittaṃ passati ... kāyasamphassaṃ vivittaṃ passati ... manosamphassaṃ vivittaṃ passati ... adhivacanasamphassaṃ vivittaṃ passati ... paṭighasamphassaṃ vivittaṃ passati ... sukhavedanīyaṃ phassaṃ ... dukkhavedanīyaṃ phassaṃ ... adukkhamasukhavedanīyaṃ phassaṃ ... kusalaṃ phassaṃ ... akusalaṃ phassaṃ ... abyākataṃ phassaṃ ... kāmāvacaraṃ phassaṃ ... rūpāvacaraṃ phassaṃ ... arūpāvacaraṃ phassaṃ ... lokiyaṃ phas-

saṃ vivittaṃ passati attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā.

Atha vā atītaṃ phassaṃ anāgatehi ca paccuppannehi ca phassehi vivittaṃ passati, anāgataṃ phassaṃ atītehi ca paccuppannehi ca phassehi vivittaṃ passati, paccuppannaṃ phassaṃ atītehi ca anāgatehi ca phassehi vivittaṃ passati. Atha vā ye te phassā ariyā anāsavā lokuttarā suññatapaṭisaññuttā, te phasse vivitte passati rāgena dosena mohena kodhena upanāhena makkhena paḷāsena issāya macchariyena māyāya sāṭheyyena thambhena sārambhena mānena atimānena madena pamādena sabbakilesehi sabbaduccaritehi sabbadarathehi sabbapariḷāhehi sabbasantāpehi sabbākusalābhisaṅkhārehi vivitte passatīti—vivekadassī phassesu.

Diṭṭhīsu ca na nīyatīti. Tassa dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni. So diṭṭhiyā na yāyati na nīyati na vuyhati na saṃharīyati; napi taṃ diṭṭhigataṃ sārato pacceti na paccāgacchatīti—diṭṭhīsu ca na nīyati.

Tenāha bhagavā—

"Nirāsatti anāgate, atītaṃ nānusocati; Vivekadassī phassesu, diṭṭhīsu ca na nīyatī"ti.

Patilīno akuhako, apihālu amaccharī; Appagabbho ajeguccho, pesuṇeyye ca no yuto.

Patilīno akuhakoti. Patilīnoti rāgassa pahīnattā patilīno, dosassa pahīnattā patilīno, mohassa pahīnattā patilīno, kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... pe ... sabbākusalābhisaṅkhārānaṃ pahīnattā patilīno. Vuttañhetaṃ bhagavatā—" kathañca, bhikkhave, bhikkhu patilīno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu patilīno hotī"ti—patilīno.

Akuhakoti tīṇi kuhanavatthūni—paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu, iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu, sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idha gahapatikā bhikkhuṃ nimantenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. So pāpiccho icchāpakato atthiko cīvara-

piṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ bhiyyokamyatataṃ upādāya cīvaraṃ paccakkhāti, piṇḍapātaṃ paccakkhāti, senāsanaṃ paccakkhāti, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paccakkhāti. So evamāha—"ki
samaṇassa mahagghena cīvarena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭiṃ katvā dhāreyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena piṇḍapātena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo uñchācariyāya piṇḍiyālopena jīvikaṃ kappeyya. Kiṃ samaṇassa mahagghena senāsanena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo rukkhamūliko vā assa sosāniko vā abbhokāsiko vā. Kiṃ samaṇassa mahagghena gilānapaccayabhesajjaparikkhārena. Etaṃ sāruppaṃ yaṃ samaṇo pūtimuttena vā haritakīkhaṇḍena vā osadhaṃ kareyyā"ti. Tadupādāya lūkhaṃ cīvaraṃ dhāreti, lūkhaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati, lūkhaṃ senāsanaṃ paṭisevati, lūkhaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati. Tamenaṃ gahapatikā evaṃ jānanti—"ayaṃ samaṇo appiccho santuṭṭho pavivitto asaṃsaṭṭho āraddhavīriyo dhutavādo"ti bhiyyo bhiyyo nimantenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. So evamāha—"tiṇṇaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Saddhāya sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, deyyadhammassa sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati, dakkhiṇeyyānaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. 'Tumhākañcevāyan
saddhā atthi, deyyadhammo ca saṃvijjati, ahañca paṭiggāhako. Sacehaṃ na paṭiggahessāmi, evaṃ tumhe puññena paribāhirā bhavissatha. Na mayhaṃ iminā attho. Api ca tumhākaṃyeva anukampāya paṭiggaṇhāmī'"ti. Tadupādāya bahumpi cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi senāsanaṃ paṭiggaṇhāti, bahumpi gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭiggaṇhāti. Yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ paccayapaṭisevanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo, "evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti, gamanaṃ saṇṭhapeti ṭhānaṃ saṇṭhapeti nisajjaṃ saṇṭhapeti sayanaṃ saṇṭhapeti, paṇidhāya gacchati paṇidhāya tiṭṭhati paṇidhāya nisīdati paṇidhāya seyyaṃ kappeti, samāhito viya gacchati samāhito viya tiṭṭhati samāhito viya nisīdati samāhito viya seyyaṃ kappeti,

āpāthakajjhāyīva hoti. Yā evarūpā iriyāpathassa āṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ iriyāpathasaṅkhātaṃ kuhanavatthu.

Katamaṃ sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu? Idhekacco pāpiccho icchāpakato sambhāvanādhippāyo, "evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti, ariyadhammasannissitaṃ vācaṃ bhāsati. "Yo evarūpaṃ cīvaraṃ dhāreti so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpaṃ pattaṃ dhāreti ... lohathālakaṃ dhāreti ... dhammakaraṇaṃ dhāreti ... parisāvanaṃ dhāreti ... kuñcikaṃ dhāreti ... upāhanaṃ dhāreti ... kāyabandhanaṃ dhāreti ... āyogaṃ dhāreti so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yassa evarūpo upajjhāyo so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yassa evarūpo ācariyo ... evarūpā samānupajjhāyakā ... samānācariyakā ... mittā ... sandiṭṭhā ... sambhattā ... sahāyā so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpe vihāre vasati so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati; "yo evarūpe aḍḍhayoge vasati ... pāsāde vasati ... hammiye vasati ... guhāyaṃ vasati ... leṇe vasati ... kuṭiyā vasati ... kūṭāgāre vasati ... aṭṭe vasati ... māḷe vasati ... uddaṇḍe vasati ... upaṭṭhānasālāyaṃ vasati ... maṇḍape vasati ... rukkhamūle vasati, so samaṇo mahesakkho"ti bhaṇati.

Atha vā korajikakorajiko bhākuṭikabhākuṭiko kuhakakuhako lapakalapako mukhasambhāviko, "ayaṃ samaṇo imāsaṃ evarūpānaṃ santānaṃ vihārasamāpattīnaṃ lābhī"ti tādisaṃ gambhīraṃ gūḷhaṃ nipuṇaṃ paṭicchannaṃ lokuttaraṃ suññatāpaṭisaṃyuttaṃ kathaṃ kathesi. Yā evarūpā bhākuṭikā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—idaṃ sāmantajappanasaṅkhātaṃ kuhanavatthu. Yassimāni tīṇi kuhanavatthūni pahīnāni samucchinnāni vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni, so vuccati akuhakoti—patilīno akuhako.

Apihālu amaccharīti. Pihā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yassesā pihā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so vuccati apihālu. So rūpe na piheti, sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... lābhaṃ ... yasaṃ ... pasaṃsaṃ ... sukhaṃ ... cīvaraṃ ... piṇḍapātaṃ ... senāsanaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ... kāmadhātuṃ ... rūpadhātuṃ ... arūpadhātuṃ

... kāmabhavaṃ ... rūpabhavaṃ ... arūpabhavaṃ ... saññābhavaṃ ... asaññābhavaṃ ... nevasaññānāsaññābhavaṃ ... ekavokārabhavaṃ ... catuvokārabhavaṃ ... pañcavokārabhavaṃ ... atītaṃ ... anāgataṃ ... paccuppannaṃ ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme na piheti na icchati na sādiyati na pattheti nābhijappatīti—apihālu. Amaccharīti pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccharaṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Api ca khandhamacchariyampi macchariyaṃ, dhātumacchariyampi macchariyaṃ, āyatanamacchariyampi macchariyaṃ gāho—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Yassetaṃ macchariyaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati amaccharīti— apihālu amaccharī.

Appagabbho ajegucchoti. Pāgabbhiyanti tīṇi pāgabbhiyāni—kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ, vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ, cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ. Katamaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ? Idhekacco saṃghagatopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, gaṇagatopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, bhojanasālāyampi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, jantāgharepi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, udakatitthepi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, antaragharaṃ pavisantopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, antaragharaṃ paviṭṭhopi kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ saṃghagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco saṃghagato acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, sasīsaṃ pārupitvāpi nisīdati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ saṃghagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ gaṇagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco gaṇagato acittīkārakato therānaṃ bhikkhūnaṃ anupāhanānaṃ caṅkamantānaṃ saupāhano caṅkamati, nīce caṅkame caṅkamantānaṃ ucce caṅkame caṅkamati, chamāya caṅkamantānaṃ caṅkame caṅkamati, ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, sasīsaṃ pārupitvā nisīdati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ gaṇagato kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ bhojanasālāyaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco bhojanasālāyaṃ acittīkārakato there bhikkhū anupakhajja nisīdati, navepi bhikkhū āsanena paṭibāhati, ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, sasīsaṃ pārupitvāpi nisīdati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ bhojanasālāyaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ jantāghare kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco jantāghare acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi tiṭṭhati, ghaṭṭayantopi nisīdati, puratopi tiṭṭhati, puratopi nisīdati, uccepi āsane nisīdati, anāpucchampi anajjhiṭṭhopi kaṭṭhaṃ pakkhipati, dvārampi pidahati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ jantāghare kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ udakatitthe kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco udakatitthe acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi otarati, puratopi otarati, ghaṭṭayantopi nhāyati, puratopi nhāyati, uparitopi nhāyati, ghaṭṭayantopi uttarati, puratopi uttarati, uparitopi uttarati. Evaṃ udakatitthe kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ antaragharaṃ pavisanto kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco antaragharaṃ pavisanto acittīkārakato there bhikkhū ghaṭṭayantopi gacchati, puratopi gacchati, vokkammāpi therānaṃ bhikkhūnaṃ purato purato gacchati. Evaṃ antaragharaṃ pavisanto kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ antaragharaṃ paviṭṭho kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco antaragharaṃ paviṭṭho, "na pavisa, bhante"ti vuccamāno pavisati, "na tiṭṭha, bhante"ti vuccamāno tiṭṭhati, "na nisīda, bhante"ti vuccamāno nisīdati, anokāsampi pavisati, anokāsepi tiṭṭhati, anokāsepi nisīdati, yānipi tāni honti kulānaṃ ovarakāni gūḷhāni ca paṭicchannāni ca. Yattha kulitthiyo kuladhītaro kulasuṇhāyo kulakumāriyo nisīdanti, tatthapi sahasā pavisati kumārakassapi siraṃ parāmasati. Evaṃ antaragharaṃ paviṭṭho kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti—idaṃ kāyikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Katamaṃ vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco saṃghagatopi vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, gaṇagatopi vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti, antaragharaṃ paviṭṭhopi vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ saṃghagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco saṃghagato acittīkārakato there bhikkhū anāpucchaṃ vā anajjhiṭṭho vā ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ bhaṇati, pañhaṃ visajjeti, pātimokkhaṃ uddisati, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ saṃghagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ gaṇagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco gaṇagato acittīkārakato there bhikkhū anāpucchaṃ vā anajjhiṭṭho vā ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ bhaṇati, pañhaṃ visajjeti, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ bhaṇati, pañhaṃ visajjeti, ṭhitakopi bhaṇati, bāhāvikkhepakopi bhaṇati. Evaṃ gaṇagato vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti.

Kathaṃ antaragharaṃ paviṭṭho vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti? Idhekacco antaragharaṃ paviṭṭho itthiṃ vā kumāriṃ vā evamāha—"itthannāme itthaṅgotte kiṃ atthi? Yāgu atthi, bhattaṃ atthi, khādanīyaṃ atthi. Kiṃ pivissāma, kiṃ bhuñjissāma, kiṃ khādissāma? Kiṃ vā atthi, kiṃ vā me dassathā"ti vippalapati, yā evarūpā vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattaṃ. Evaṃ antaragharaṃ paviṭṭho vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ dasseti—idaṃ vācasikaṃ pāgabbhiyaṃ.

Katamaṃ cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ? Idhekacco na uccā kulā pabbajito samāno uccā kulā pabbajitena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ dahati cittena, na mahākulā pabbajito samāno mahākulā pabbajitena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ dahati cittena, na mahābhogakulā pabbajito samāno mahābhogakulā pabbajitena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ dahati cittena, na uḷārabhogakulā pabbajito samāno ... na suttantiko samāno suttantikena saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ dahati cittena, na vinayadharo samāno ... na dhammakathiko samāno ... na āraññiko samāno ... na piṇḍapātiko samāno ... na paṃsukūliko samāno ... na tecīvariko samāno ... na sapadānacāriko samāno ... na khalupacchābhattiko samāno ... na nesajjiko samāno ... na yathāsanthatiko samāno ... na paṭhamassa jhānassa lābhī samāno paṭhamassa jhānassa lābhinā saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ dahati cittena ... pe ... na nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhī samāno nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhinā saddhiṃ sadisaṃ attānaṃ dahati cittena—idaṃ cetasikaṃ pāgabbhiyaṃ. Yassimāni tīṇi pāgabbhiyāni pahīnāni samucchinnāni

vūpasantāni paṭipassaddhāni abhabbuppattikāni ñāṇagginā daḍḍhāni, so vuccati appagabbhoti—appagabbho.

Ajegucchoti. Atthi puggalo jeguccho, atthi ajeguccho. Katamo ca puggalo jeguccho? Idhekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto—ayaṃ vuccati puggalo jeguccho. Atha vā kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patiṭṭhīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti—ayaṃ vuccati puggalo jeguccho. Atha vā kodhano hoti upanāhī, makkhī hoti paḷāsī, issukī hoti maccharī, saṭho hoti māyāvī, thaddho hoti atimānī, pāpiccho hoti micchādiṭṭhi, sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādānaggāhī duppaṭinissaggī—ayaṃ vuccati puggalo jeguccho.

Katamo ca puggalo ajeguccho? Idha bhikkhu sīlavā hoti pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu—ayaṃ vuccati puggalo ajeguccho. Atha vā akkodhano hoti anupāyāsabahulo, bahumpi vutto samāno na abhisajjati na kuppati na byāpajjati na patiṭṭhīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti—ayaṃ vuccati puggalo ajeguccho. Atha vā akkodhano hoti anupanāhī, amakkhī hoti apaḷāsī, anissukī hoti amaccharī, asaṭho hoti amāyāvī, athaddho hoti anatimānī, na pāpiccho hoti na micchādiṭṭhi, asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādānaggāhī suppaṭinissaggī—ayaṃ vuccati puggalo ajeguccho. Sabbe bālaputhujjanā jegucchā, puthujjanakalyāṇakaṃ upādāya aṭṭha ariyapuggalā ajegucchāti—appagabbho ajeguccho.

Pesuṇeyye ca no yutoti. Pesuññanti idhekacco pisuṇavāco hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā, bhinnānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo, vaggarato, vagganandī, vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti— idaṃ vuccati pesuññaṃ.

Api ca dvīhi kāraṇehi pesuññaṃ upasaṃharati—piyakamyatāya vā, bhedādhippāyena vā. Kathaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharati? "Imassa piyo bhavissāmi, manāpo bhavissāmi, vissāsiko bhavissāmi, abbhantariko bhavissāmi, suhadayo bhavissāmī"ti. Evaṃ piyakamyatāya pesuññaṃ upasaṃharati. Kathaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ

upasaṃharati? "Kathaṃ ime nānā assu vinā assu vaggā assu dvedhā assu dvejjhā assu dve pakkhā assu bhijjeyyuṃ na samāgaccheyyuṃ dukkhaṃ na phāsu vihareyyun"ti. Evaṃ bhedādhippāyena pesuññaṃ upasaṃharati. Yassetaṃ pesuññaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so pesuññe no yuto na yutto na payutto na sammāyuttoti—pesuṇeyye ca no yuto.

Tenāha bhagavā—

"Patilīno akuhako, apihālu amaccharī; Appagabbho ajeguccho, pesuṇeyye ca no yuto"ti.

Sātiyesu anassāvī, atimāne ca no yuto; Saṇho ca paṭibhānavā, na saddho na virajjati.

Sātiyesu anassāvīti. Sātiyā vuccanti pañca kāmaguṇā. Kiṃkāraṇā sātiyā vuccanti pañca kāmaguṇā? Yebhuyyena devamanussā pañca kāmaguṇe icchanti sātiyanti patthayanti pihayanti abhijappanti, taṃkāraṇā sātiyā vuccanti pañca kāmaguṇā. Yesaṃ esā sātiyā taṇhā appahīnā tesaṃ cakkhuto rūpataṇhā savati āsavati sandati pavattati, sotato saddataṇhā ... ghānato gandhataṇhā ... jivhāto rasataṇhā ... kāyato phoṭṭhabbataṇhā ... manato dhammataṇhā savati āsavati sandati pavattati. Yesaṃ esā sātiyā taṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā tesaṃ cakkhuto rūpataṇhā na savati nāsavati na sandati na pavattati, sotato saddataṇhā ... pe ... manato dhammataṇhā na savati nāsavati na sandati na pavattatīti—sātiyesu anassāvī.

Atimāne ca no yutoti. Katamo atimāno? Idhekacco paraṃ atimaññati jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunā. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati atimāno. Yasseso atimāno pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so atimāne ca no yuto na yutto nappayutto na sammāyuttoti—atimāne ca no yuto.

Saṇho ca paṭibhānavāti. Saṇhoti saṇhena kāyakammena samannāgatoti saṇho, saṇhena vacīkammena ... saṇhena manokammena samannāgatoti saṇho, saṇhehi satipaṭṭhānehi samannāgatoti saṇho, saṇhehi sammappadhānehi ... saṇhehi iddhipādehi ... saṇhehi indriyehi

... saṇhehi balehi ... saṇhehi bojjhaṅgehi samannāgatoti saṇho, saṇhena ariyena aṭṭhaṅgikena maggena samannāgatoti—saṇho.

Paṭibhānavāti tayo paṭibhānavanto—pariyattipaṭibhānavā, paripucchāpaṭibhānavā, adhigamapaṭibhānavā. Katamo pariyattipaṭibhānavā? Idhekaccassa pakatiyā pariyāpuṭaṃ hoti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ, tassa pariyattiṃ nissāya paṭibhāyati—ayaṃ pariyattipaṭibhānavā. Katamo paripucchāpaṭibhānavā? Idhekacco paripucchitā hoti attatthe ca ñāyatthe ca lakkhaṇe ca kāraṇe ca ṭhānāṭhāne ca, tassa taṃ paripucchaṃ nissāya paṭibhāyati—ayaṃ paripucchāpaṭibhānavā. Katamo adhigamapaṭibhānavā? Idhekaccassa adhigatā honti cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo cattāro ariyamaggā cattāri sāmaññaphalāni catasso paṭisambhidāyo cha abhiññāyo, tassa attho ñāto dhammo ñāto nirutti ñātā, atthe ñāte attho paṭibhāyati, dhamme ñāte dhammo paṭibhāyati, niruttiyā ñātāya nirutti paṭibhāyati; imesu tīsu ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Imāya paṭibhānapaṭisambhidāya upeto samupeto upagato samupagato upapanno samupapanno samannāgato so vuccati paṭibhānavā. Yassa pariyatti natthi, paripucchā natthi, adhigamo natthi, kiṃ tassa paṭibhāyissatīti—saṇho ca paṭibhānavā.

Na saddho na virajjatīti. Na saddhoti sāmaṃ sayaṃ abhiññātaṃ attapaccakkhaṃ dhammaṃ na kassaci saddahati aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā devassa vā mārassa vā brahmuno vā. "Sabbe saṅkhārā aniccā"ti sāmaṃ sayaṃ abhiññātaṃ ... pe ... "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... "avijjāpaccayā saṅkhārā"ti ... pe ... "jātipaccayā jarāmaraṇan"ti ... "avijjānirodhā saṅkhāranirodho"ti ... pe ... "jātinirodhā jarāmaraṇanirodho"ti ... "idaṃ dukkhan"ti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti ... "ime āsavā"ti ... pe ... "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti ... "ime dhammā abhiññeyyā"ti ... pe ... "ime dhammā sacchikātabbā"ti sāmaṃ sayaṃ abhiññātaṃ ... pe ... channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca ... pe ... catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca sāmaṃ sayaṃ abhiññā-

taṃ … pe … “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti sāmaṃ sayaṃ abhiññātaṃ attapaccakkhaṃ dhammaṃ na kassaci saddahati aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā devassa vā mārassa vā brahmuno vā.

Vuttañhetaṃ bhagavatā—“ saddahasi tvaṃ, sāriputta, saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ; vīriyindriyaṃ … satindriyaṃ … samādhindriyaṃ … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānan”ti?

“Na khvāhaṃ ettha, bhante, bhagavato saddhāya gacchāmi saddhindriyaṃ … vīriyindriyaṃ … satindriyaṃ … samādhindriyaṃ … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Yesaṃ hetaṃ, bhante, aññātaṃ assa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya, te tattha paresaṃ saddhāya gaccheyyuṃ saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Vīriyindriyaṃ … satindriyaṃ … samādhindriyaṃ … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Yesañca kho etaṃ, bhante, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya, nikkaṅkhā te tattha nibbicikicchā. Saddhindriyaṃ … vīriyindriyaṃ … satindriyaṃ … samādhindriyaṃ … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Mayhañca kho etaṃ, bhante, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya, nikkaṅkhohaṃ tattha nibbicikiccho. Saddhindriyaṃ … vīriyindriyaṃ … satindriyaṃ … samādhindriyaṃ … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānan”ti.

“Sādhu sādhu, sāriputta. Yesañhetaṃ, sāriputta, aññātaṃ assa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya, te tattha paresaṃ saddhāya gaccheyyuṃ saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyanaṃ amatapariyosānan”ti.

Assaddho akataññū ca, sandhicchedo ca yo naro; Hatāvakāso vantāso, sa ve uttamaporisoti.

Na saddho na virajjatīti. Sabbe bālaputhujjanā rajjanti, puthuj-

janakalyāṇakaṃ upādāya satta sekkhā virajjanti. Arahā neva rajjati no virajjati, viratto so khayā rāgassa vītarāgattā khayā dosassa vītadosattā, khayā mohassa vītamohattā. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti—na saddho na virajjati.

Tenāha bhagavā—

"Sātiyesu anassāvī, atimāne ca no yuto; Saṇho ca paṭibhānavā, na saddho na virajjatī"ti.

Lābhakamyā na sikkhati, alābhe ca na kuppati; Aviruddho ca taṇhāya, rasesu nānugijjhati.

Lābhakamyā na sikkhati, alābhe ca na kuppatīti. Kathaṃ lābhakamyā sikkhati? Idha, bhikkhave, bhikkhu bhikkhuṃ passati lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Tassa evaṃ hoti—"kena nu kho ayamāyasmā lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti? Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho āyasmā suttantiko, tenāyamāyasmā lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. So lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā lābhābhinibbattiyā lābhaṃ paripācento suttantaṃ pariyāpuṇāti. Evampi lābhakamyā sikkhati.

Atha vā bhikkhu bhikkhuṃ passati lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Tassa evaṃ hoti—"kena nu kho ayamāyasmā lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti? Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho āyasmā vinayadharo ... pe ... dhammakathiko ... ābhidhammiko, tenāyamāyasmā lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. So lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā lābhābhinibbattiyā lābhaṃ paripācento abhidhammaṃ pariyāpuṇāti. Evampi lābhakamyā sikkhati.

Atha vā bhikkhu bhikkhuṃ passati lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Tassa evaṃ hoti—"kena nu kho ayamāyasmā lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti? Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho āyasmā āraññiko ... piṇḍapātiko ... paṃsukūliko ... tecīvariko ... sapadānacāriko ... khalupacchābhattiko ... nesajjiko ... yathāsanthatiko, tenāyamāyasmā lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. So lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā lābhābhinibbattiyā lābhaṃ paripācento āraññiko

hoti ... pe ... yathāsanthatiko hoti. Evampi lābhakamyā sikkhati.

Kathaṃ na lābhakamyā sikkhati? Idha bhikkhu na lābhahetu, na lābhapaccayā, na lābhakāraṇā, na lābhābhinibbattiyā, na lābhaṃ paripācento, yāvadeva attadamatthāya attasamatthāya attaparinibbāpanatthāya suttantaṃ pariyāpuṇāti, vinayaṃ pariyāpuṇāti, abhidhammaṃ pariyāpuṇāti. Evampi na lābhakamyā sikkhati.

Atha vā bhikkhu na lābhahetu, na lābhapaccayā, na lābhakāraṇā, na lābhābhinibbattiyā, na lābhaṃ paripācento, yāvadeva appicchaññeva nissāya santuṭṭhiññeva nissāya sallekhaññeva nissāya pavivekaññeva nissāya idamatthitaññeva nissāya āraññiko hoti, piṇḍapātiko hoti, paṃsukūliko hoti, tecīvariko hoti, sapadānacāriko hoti, khalupacchābhattiko hoti, nesajjiko hoti, yathāsanthatiko hoti. Evampi na lābhakamyā sikkhatīti—lābhakamyā na sikkhati.

Alābhe ca na kuppatīti. Kathaṃ alābhe kuppati? Idhekacco "kulaṃ vā na labhāmi, gaṇaṃ vā na labhāmi, āvāsaṃ vā na labhāmi, lābhaṃ vā na labhāmi, yasaṃ vā na labhāmi, pasaṃsaṃ vā na labhāmi, sukhaṃ vā na labhāmi, cīvaraṃ vā na labhāmi, piṇḍapātaṃ vā na labhāmi, senāsanaṃ vā na labhāmi, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ vā na labhāmi, gilānupaṭṭhākaṃ vā na labhāmi, appaññātomhī"ti kuppati byāpajjati patiṭṭhīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Evaṃ alābhe kuppati.

Kathaṃ alābhe na kuppati? Idha bhikkhu "kulaṃ vā na labhāmi gaṇaṃ vā na labhāmi ... pe ... appaññātomhī"ti na kuppati na byāpajjati na patiṭṭhīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Evaṃ alābhe na kuppatīti—lābhakamyā na sikkhati alābhe ca na kuppati.

Aviruddho ca taṇhāya, rasesu nānugijjhatīti. Viruddhoti yo cittassa āghāto paṭighāto, paṭighaṃ paṭivirodho, kopo pakopo sampakopo, doso padoso sampadoso, cittassa byāpatti manopadoso, kodho kujjhanā kujjhitattaṃ, doso dussanā dussitattaṃ, byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho, caṇḍikkaṃ, asuropo, anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati virodho. Yasseso virodho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati aviruddho. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Rasoti mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso, ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ

loṇikaṃ khārikaṃ lambikaṃ kasāvo sādu asādu sītaṃ uṇhaṃ. Santeke samaṇabrāhmaṇā rasagiddhā. Te jivhaggena rasaggāni pariyesantā āhiṇḍanti, te ambilaṃ labhitvā anambilaṃ pariyesanti, anambilaṃ labhitvā ambilaṃ pariyesanti; madhuraṃ labhitvā amadhuraṃ pariyesanti, amadhuraṃ labhitvā madhuraṃ pariyesanti; tittakaṃ labhitvā atittakaṃ pariyesanti, atittakaṃ labhitvā tittakaṃ pariyesanti; kaṭukaṃ labhitvā akaṭukaṃ pariyesanti, akaṭukaṃ labhitvā kaṭukaṃ pariyesanti; loṇikaṃ labhitvā aloṇikaṃ pariyesanti, aloṇikaṃ labhitvā loṇikaṃ pariyesanti; khārikaṃ labhitvā akhārikaṃ pariyesanti, akhārikaṃ labhitvā khārikaṃ pariyesanti; lambikaṃ labhitvā kasāvaṃ pariyesanti, kasāvaṃ labhitvā lambikaṃ pariyesanti; sāduṃ labhitvā asāduṃ pariyesanti, asāduṃ labhitvā sāduṃ pariyesanti; sītaṃ labhitvā uṇhaṃ pariyesanti, uṇhaṃ labhitvā sītaṃ pariyesanti. Te yaṃ yaṃ labhitvā tena tena na santussanti aparāparaṃ pariyesanti, manāpikesu rasesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhā. Yassesā rasataṇhā pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhā, so paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti—neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca.

Yathā vanaṃ ālimpeyya yāvadeva ropanatthāya, yathā vā pana akkhaṃ abbhañjeyya yāvadeva bhārassa nittharaṇatthāya, yathā vā pana puttamaṃsaṃ āhāraṃ āhareyya yāvadeva kantārassa nittharaṇatthāya; evamevaṃ bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti—"neva davāya ... pe ... phāsuvihāro cā"ti. Rasataṇhaṃ pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti, rasataṇhāya ārato assa virato paṭivirato nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti— aviruddho ca taṇhāya rasesu nānugijjhati.

Tenāha bhagavā—

"Lābhakamyā na sikkhati, alābhe ca na kuppati; Aviruddho ca taṇhāya, rasesu nānugijjhatī"ti.

Upekkhako sadā sato, na loke maññate samaṃ; Na visesī na nīceyyo, tassa no santi ussadā.

Upekkhako sadā satoti. Upekkhakoti chaḷaṅgupekkhāya samannāgato. Cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Cakkhunā rūpaṃ disvā manāpaṃ nābhigijjhati nābhihaṃsati na rāgaṃ janeti, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Cakkhunā kho paneva rūpaṃ disvā amanāpaṃ na maṅku hoti appatiṭṭhitacitto alīnamanaso abyāpannacetaso, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya manāpaṃ nābhigijjhati nābhihaṃsati na rāgaṃ janeti, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Manasā kho paneva dhammaṃ viññāya amanāpaṃ na maṅku hoti appatiṭṭhitacitto alīnamanaso abyāpannacetaso, tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā manāpāmanāpesu rūpesu tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya manāpāmanāpesu dhammesu tassa ṭhitova kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Cakkhunā rūpaṃ disvā rajanīye na rajjati, dussanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kopanīye na kuppati, madanīye na majjati, kilesanīye na kilissati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya rajanīye na rajjati dussanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kopanīye na kuppati, madanīye na majjati, kilesanīye na kilissati. Diṭṭhe diṭṭhamatto, sute sutamatto, mute mutamatto, viññāte viññātamatto. Diṭṭhe na limpati, sute na limpati, mute na limpati, viññāte na limpati. Diṭṭhe anūpayo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati. Sute ... mute ... viññāte anūpayo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharati.

Saṃvijjati arahato cakkhu, passati arahā cakkhunā rūpaṃ. Chandarāgo arahato natthi, suvimuttacitto arahā. Saṃvijjati arahato sotaṃ, suṇāti arahā sotena saddaṃ. Chandarāgo arahato natthi, suvimuttacitto

arahā. Saṃvijjati arahato ghānaṃ, ghāyati arahā ghānena gandhaṃ. Chandarāgo arahato natthi, suvimuttacitto arahā. Saṃvijjati arahato jivhā, sāyati arahā jivhāya rasaṃ ... pe ... saṃvijjati arahato kāyo, phusati arahā kāyena phoṭṭhabbaṃ ... pe ... saṃvijjati arahato mano, vijānāti arahā manasā dhammaṃ. Chandarāgo arahato natthi suvimuttacitto arahā.

Cakkhu rūpārāmaṃ rūparataṃ rūpasammuditaṃ, taṃ arahato dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Sotaṃ saddārāmaṃ ... pe ... ghānaṃ gandhārāmaṃ ... jivhā rasārāmā rasaratā rasasammuditā, sā arahato dantā guttā rakkhitā saṃvutā, tassā ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Kāyo phoṭṭhabbārāmo ... pe ... mano dhammārāmo dhammarato dhammasammudito, so arahato danto gutto rakkhito saṃvuto, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti.

"Dantaṃ nayanti samitiṃ, dantaṃ rājābhirūhati; Danto seṭṭho manussesu, yotivākyaṃ titikkhati.

Varamassatarā dantā, ājānīyā ca sindhavā; Kuñjarā ca mahānāgā, attadanto tato varaṃ.

Na hi etehi yānehi, gaccheyya agataṃ disaṃ; Yathāttanā sudantena, danto dantena gacchati.

Vidhāsu na vikampanti, vippamuttā punabbhavā; Dantabhūmimanuppattā, te loke vijitāvino.

Yassindriyāni bhāvitāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Nibbijjha imaṃ parañca lokaṃ, Kālaṃ kaṅkhati bhāvito sa danto"ti.

Upekkhako sadāti. Sadā sabbadā sabbakālaṃ niccakālaṃ dhuvakālaṃ ... pe ... pacchime vayokhandhe. Satoti catūhi kāraṇehi sato—kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato, vedanāsu ... citte ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānaṃ bhāvento sato ... pe ... so vuccati satoti—upekkhako sadā sato.

Na loke maññate samanti. "Sadisohamasmī"ti mānaṃ na janeti jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunāti—na loke maññate samaṃ.

Na visesī na nīceyyoti. "Seyyohamasmī"ti atimānaṃ na janeti jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā vatthunā. "Hīnohamasmī"ti omānaṃ na janeti jātiyā vā gottena vā ... pe ... aññataraññatarena vā

vatthunāti—na visesī na nīceyyo.

Tassa no santi ussadāti. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Ussadāti sattussadā—rāgussado dosussado mohussado mānussado diṭṭhussado kilesussado kammussado. Tassime ussadā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—tassa no santi ussadā.

Tenāha bhagavā—

"Upekkhako sadā sato, na loke maññate samaṃ; Na visesī na nīceyyo, tassa no santi ussadā"ti.

Yassa nissayatā natthi, ñatvā dhammaṃ anissito; Bhavāya vibhavāya vā, taṇhā yassa na vijjati.

Yassa nissayatā natthīti. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Nissayāti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhānissayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhinissayo. Tassa taṇhānissayo pahīno, diṭṭhinissayo paṭinissaṭṭho; taṇhānissayassa pahīnattā diṭṭhinissayassa paṭinissaṭṭhattā nissayatā yassa natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—yassa nissayatā natthi.

Ñatvā dhammaṃ anissitoti. Ñatvāti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā aniccā"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā, "sabbe saṅkhārā dukkhā"ti ... "sabbe dhammā anattā"ti ... pe ... "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti ñatvā jānitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā. Anissitoti dve nissayā—taṇhānissayo ca diṭṭhinissayo ca ... pe ... ayaṃ taṇhānissayo ... pe ... ayaṃ diṭṭhinissayo. Taṇhānissayaṃ pahāya diṭṭhinissayaṃ paṭinissajjitvā cakkhuṃ anissito, sotaṃ anissito, ghānaṃ anissito, jivhaṃ anissito, kāyaṃ anissito, manaṃ anissito, rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kulaṃ ... gaṇaṃ ... āvāsaṃ ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbe dhamme anissito anallīno anupagato anajjhosito anadhimutto nikkhanto nissaṭo vippamutto visaññutto vimariyādikatena cetasā viharatīti—ñatvā dhammaṃ anissito.

Bhavāya vibhavāya vā, taṇhā yassa na vijjatīti. Taṇhāti rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Bhavāyāti bhavadiṭṭhiyā, vibhavāyāti

vibhavadiṭṭhiyā; bhavāyāti sassatadiṭṭhiyā, vibhavāyāti ucchedadiṭṭhiyā; bhavāyāti punappunabbhavāya punappunagatiyā punappunaupapattiyā punappunapaṭisandhiyā punappunaattabhāvābhinibbattiyā. Taṇhā yassa natthi na santi na saṃvijjati nupalabbhati, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—bhavāya vibhavāya vā taṇhā yassa na vijjati.

Tenāha bhagavā—

"Yassa nissayatā natthi, ñatvā dhammaṃ anissito; Bhavāya vibhavāya vā, taṇhā yassa na vijjatī"ti.

Taṃ brūmi upasantoti, kāmesu anapekkhinaṃ; Ganthā tassa na vijjanti, atarī so visattikaṃ.

Taṃ brūmi upasantoti. Upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti. Taṃ brūmi taṃ kathemi taṃ bhaṇāmi taṃ dīpayāmi taṃ voharāmīti—taṃ brūmi upasantoti.

Kāmesu anapekkhinanti. Kāmāti uddānato dve kāmā—vatthukāmā ca kilesakāmā ca ... pe ... ime vuccanti vatthukāmā ... pe ... ime vuccanti kilesakāmā. Vatthukāme parijānitvā, kilesakāme pahāya pajahitvā vinodetvā byantiṃ karitvā anabhāvaṃ gametvā kāmesu anapekkhino vītakāmo cattakāmo vantakāmo muttakāmo pahīnakāmo paṭinissaṭṭhakāmo, kāmesu vītarāgo vigatarāgo cattarāgo vantarāgo muttarāgo pahīnarāgo paṭinissaṭṭharāgo nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatīti— kāmesu anapekkhinaṃ.

Ganthā tassa na vijjantīti. Ganthāti cattāro ganthā—abhijjhā kāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Attano diṭṭhiyā rāgo abhijjhā kāyagantho, paravādesu āghāto appaccayo byāpādo kāyagantho, attano sīlaṃ vā vataṃ vā sīlabbataṃ vā parāmāso sīlabbataparāmāso kāyagantho, attano diṭṭhi idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Ganthā tassa na vijjantīti. Ganthā tassa natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—ganthā tassa na vijjanti.

Atarī so visattikanti. Visattikā vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Visattikāti kenaṭṭhena visattikā? Visatāti visattikā, visālāti visattikā, visaṭāti visattikā, visamāti visattikā, visakkatīti visattikā, visaṃharatīti visattikā, visaṃvādikāti visat-

tikā, visamūlāti visattikā, visaphalāti visattikā, visaparibhogāti visattikā, visālā vā pana sā taṇhā rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... kule ... gaṇe ... āvāse ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu visaṭā vitthatāti visattikā. Atarī so visattikanti. So imaṃ visattikaṃ taṇhaṃ atari uttari patari samatikkami vītivattīti— atarī so visattikaṃ.

Tenāha bhagavā—

"Taṃ brūmi upasantoti, kāmesu anapekkhinaṃ; Ganthā tassa na vijjanti, atarī so visattikan"ti.

Na tassa puttā pasavo, khettaṃ vatthuñca vijjati; Attā vāpi nirattā vā, na tasmiṃ upalabbhati.

Na tassa puttā pasavo, khettaṃ vatthuñca vijjatīti. Nāti paṭikkhepo. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Puttāti cattāro puttā—attajo putto, khettajo putto, dinnako putto, antevāsiko putto. Pasavoti. Ajeḷakā kukkuṭasūkarā hatthigāvāssavaḷavā. Khettanti sālikkhettaṃ vīhikkhettaṃ muggakkhettaṃ māsakkhettaṃ yavakkhettaṃ godhumakkhettaṃ tilakkhettaṃ. Vatthunti gharavatthuṃ koṭṭhavatthuṃ purevatthuṃ pacchāvatthuṃ ārāmavatthuṃ vihāravatthuṃ. Na tassa puttā pasavo, khettaṃ vatthuñca vijjatīti. Tassa puttapariggaho vā pasupariggaho vā khettapariggaho vā vatthupariggaho vā natthi na santi na saṃvijjanti nupalabbhanti, pahīnā samucchinnā vūpasantā paṭipassaddhā abhabbuppattikā ñāṇagginā daḍḍhāti—na tassa puttā pasavo, khettaṃ vatthuñca vijjati.

Attā vāpi nirattā vā, na tasmiṃ upalabbhatīti. Attāti attadiṭṭhi, nirattāti ucchedadiṭṭhi; attāti gahitaṃ natthi, nirattāti muñcitabbaṃ natthi. Yassa natthi gahitaṃ tassa natthi muñcitabbaṃ. Yassa natthi muñcitabbaṃ tassa natthi gahitaṃ. Gāhamuñcanasamatikkanto arahā vuddhiparihānivītivatto. So vuṭṭhavāso ciṇṇacaraṇo ... pe ... jātimaraṇasaṃsāro natthi tassa punabbhavoti—attā vāpi nirattā vā, na tasmiṃ upalabbhati.

Tenāha bhagavā—

"Na tassa puttā pasavo, khettaṃ vatthuñca vijjati; Attā vāpi nirattā vā, na tasmiṃ upalabbhatī"ti.

Yena naṃ vajjuṃ puthujjanā, Atho samaṇabrāhmaṇā; Taṃ tassa apurakkhataṃ, Tasmā vādesu nejati.

Yena naṃ vajjuṃ puthujjanā, atho samaṇabrāhmaṇāti. Puthuj-

janāti puthu kilese janentīti puthujjanā, puthu avihatasakkāyadiṭṭhikāti puthujjanā, puthu satthārānaṃ mukhullokikāti puthujjanā, puthu sabbagatīhi avuṭṭhitāti puthujjanā, puthu nānābhisaṅkhāre abhisaṅkharontīti puthujjanā, puthu nānāoghehi vuyhantīti puthujjanā, puthu nānāsantāpehi santappentīti puthujjanā, puthu nānāpariḷāhehi pariḍayhantīti puthujjanā, puthu pañcasu kāmaguṇesu rattā giddhā gadhitā mucchitā ajjhosannā laggā laggitā palibuddhāti puthujjanā, puthu pañcahi nīvaraṇehi āvutā nivutā ovutā pihitā paṭicchannā paṭikujjitāti—puthujjanā. Samaṇāti ye keci ito bahiddhā paribbajūpagatā paribbajasamāpannā. Brāhmaṇāti ye keci bhovādikā. Yena naṃ vajjuṃ puthujjanā, atho samaṇabrāhmaṇāti. Puthujjanā yena taṃ rāgena vadeyyuṃ, yena dosena vadeyyuṃ, yena mohena vadeyyuṃ, yena mānena vadeyyuṃ, yāya diṭṭhiyā vadeyyuṃ, yena uddhaccena vadeyyuṃ, yāya vicikicchāya vadeyyuṃ, yehi anusayehi vadeyyuṃ, rattoti vā duṭṭhoti vā mūḷhoti vā vinibaddhoti vā parāmaṭṭhoti vā vikkhepagatoti vā aniṭṭhaṅgatoti vā thāmagatoti vā te abhisaṅkhārā pahīnā; abhisaṅkhārānaṃ pahīnattā gatiyā yena taṃ vadeyyuṃ—nerayikoti vā tiracchānayonikoti vā pettivisayikoti vā manussoti vā devoti vā rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā. So hetu natthi paccayo natthi kāraṇaṃ natthi yena naṃ vadeyyuṃ katheyyuṃ bhaṇeyyuṃ dīpayeyyuṃ vohareyyunti—yena naṃ vajjuṃ puthujjanā, atho samaṇabrāhmaṇā.

Taṃ tassa apurakkhatanti. Tassāti arahato khīṇāsavassa. Purekkhārāti dve purekkhārā—taṇhāpurekkhāro ca diṭṭhipurekkhāro ca … pe … ayaṃ taṇhāpurekkhāro … pe … ayaṃ diṭṭhipurekkhāro. Tassa taṇhāpurekkhāro pahīno, diṭṭhipurekkhāro paṭinissaṭṭho; taṇhāpurekkhārassa pahīnattā, diṭṭhipurekkhārassa paṭinissaṭṭhattā na taṇhaṃ vā diṭṭhiṃ vā purato katvā carati, na taṇhādhajo na taṇhāketu na taṇhādhipateyyo, na diṭṭhidhajo na diṭṭhiketu na diṭṭhādhipateyyo, na taṇhāya vā na diṭṭhiyā vā parivārito caratīti—taṃ tassa apurakkhataṃ.

Tasmā vādesu nejatīti. Tasmāti tasmā taṃkāraṇā taṃhetu tappaccayā taṃnidānā vādesu upavādesu nindāya garahāya akittiyā avaṇṇahārikāya nejati na iñjati na calati na vedhati nappavedhati na sampavedhatīti—tasmā vādesu nejati.

Tenāha bhagavā—

"Yena naṃ vajjuṃ puthujjanā, atho samaṇabrāhmaṇā; Taṃ tassa apurakkhataṃ, tasmā vādesu nejatī"ti.

Vītagedho amaccharī, na ussesu vadate muni; Na samesu na omesu, kappaṃ neti akappiyo.

Vītagedho amaccharīti. Gedho vuccati taṇhā. Yo rāgo sārāgo ... pe ... abhijjhā lobho akusalamūlaṃ. Yasseso gedho pahīno samucchinno vūpasanto paṭipassaddho abhabbuppattiko ñāṇagginā daḍḍho, so vuccati vītagedho. So rūpe agiddho ... pe ... diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu agiddho agadhito amucchito anajjhosito, vītagedho vigatagedho cattagedho vantagedho muttagedho pahīnagedho paṭinissaṭṭhagedho nicchāto ... pe ... brahmabhūtena attanā viharatīti—vītagedho. Amaccharīti macchariyanti pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ ... pe ... gāho—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Yassetaṃ macchariyaṃ pahīnaṃ samucchinnaṃ vūpasantaṃ paṭipassaddhaṃ abhabbuppattikaṃ ñāṇagginā daḍḍhaṃ, so vuccati amaccharīti— vītagedho amaccharī.

Na ussesu vadate muni, na samesu na omesūti. Munīti. Monaṃ vuccati ñāṇaṃ ... pe ... saṅgajālamaticca so muni. "Seyyohamasmī"ti vā, "sadisohamasmī"ti vā, "hīnohamasmī"ti vā na vadati na katheti na bhaṇati na dīpayati na voharatīti—na ussesu vadate muni, na samesu na omesu.

Kappaṃ neti akappiyoti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca ... pe ... ayaṃ taṇhākappo ... pe ... ayaṃ diṭṭhikappo. Tassa taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho; taṇhākappassa pahīnattā, diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā neti na upeti na upagacchati na gaṇhāti na parāmasati nābhinivisatīti—kappaṃ neti. Akappiyoti. Kappāti dve kappā—taṇhākappo ca diṭṭhikappo ca ... pe ... ayaṃ taṇhākappo ... pe ... ayaṃ diṭṭhikappo. Tassa taṇhākappo pahīno, diṭṭhikappo paṭinissaṭṭho; tassa taṇhākappassa pahīnattā, diṭṭhikappassa paṭinissaṭṭhattā taṇhākappaṃ vā diṭṭhikappaṃ vā na kappeti na janeti na sañjaneti na nibbatteti nābhinibbattetīti—kappaṃ neti akappiyo.

Tenāha bhagavā—

"Vītagedho amaccharī, na ussesu vadate muni; Na samesu na omesu, kappaṃ neti akappiyo"ti.

Yassa loke sakaṃ natthi, asatā ca na socati; Dhammesu ca na gacchati, sa ve santoti vuccati.

Yassa loke sakaṃ natthīti. Yassāti arahato khīṇāsavassa. Loke sakaṃ natthīti. Tassa mayhaṃ vā idaṃ paresaṃ vā idanti kiñci rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, gahitaṃ parāmaṭṭhaṃ abhiniviṭṭhaṃ ajjhositaṃ adhimuttaṃ, natthi na santi ... pe ... ñāṇagginā daḍḍhanti—yassa loke sakaṃ natthi. Asatā ca na socatīti. Vipariṇataṃ vā vatthuṃ na socati, vipariṇatasmiṃ vā vatthusmiṃ na socati. Cakkhu me vipariṇatanti na socati. Sotaṃ me ... ghānaṃ me ... jivhā me ... kāyo me ... mano me ... rūpā me ... saddā me ... gandhā me ... rasā me ... phoṭṭhabbā me ... kulaṃ me ... gaṇo me ... āvāso me ... lābho me ... yaso me ... pasaṃsā me ... sukhaṃ me ... cīvaraṃ me ... piṇḍapāto me ... senāsanaṃ me ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāro me ... mātā me ... pitā me ... bhātā me ... bhaginī me ... putto me ... dhītā me ... mittā me ... amaccā me ... ñātakā me ... sālohitā me vipariṇatāti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi, asatā ca na socati.

Atha vā asantāya dukkhāya vedanāya phuṭṭho pareto samohito samannāgato na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati. Cakkhurogena phuṭṭho pareto samohito samannāgato na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati, sotarogena ... ghānarogena ... jivhārogena ... kāyarogena ... sīsarogena ... kaṇṇarogena ... mukharogena ... dantarogena ... kāsena ... sāsena ... pināsena ... ḍāhena ... jarena ... kucchirogena ... mucchāya ... pakkhandikāya ... sūlena ... visūcikāya ... kuṭṭhena ... gaṇḍena ... kilāsena ... sosena ... apamārena ... dadduyā ... kaṇḍuyā ... kacchuyā ... rakhasāya ... vitacchikāya ... lohitena ... pittena ... madhumehena ... aṃsāya ... piḷakāya ... bhagandalāya ... pittasamuṭṭhānena ābādhena ... semhasamuṭṭhānena ābādhena ... vātasamuṭṭhānena ābādhena ... sannipātikena ābādhena ... utupariṇāmajena ābādhena ... visamaparihārajena ābādhena ... opakkamikena ābādhena ... kammavipākajena ābādhena ... sītena ... uṇhena ... jighacchāya ... pipāsāya ... ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi phuṭṭho pareto samo-

hito samannāgato na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi, asatā ca na socati.

Atha vā asante asaṃvijjamāne anupalabbhamāne—"aho vata me taṃ natthi, siyā vata me taṃ, taṃ vatāhaṃ na ca labhāmī"ti na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjatīti. Evampi asatā ca na socati. Dhammesu ca na gacchatīti na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, na rāgavasena gacchati, na dosavasena gacchati, na mohavasena gacchati, na mānavasena gacchati, na diṭṭhivasena gacchati, na uddhaccavasena gacchati, na vicikicchāvasena gacchati, na anusayavasena gacchati na ca vaggehi dhammehi yāyati nīyati vuyhati saṃharīyatīti—dhammesu ca na gacchati.

Sa ve santoti vuccatīti. So santo upasanto vūpasanto nibbuto paṭipassaddhoti vuccati pavuccati kathīyati bhaṇīyati dīpīyati voharīyatīti—sa ve santoti vuccati.

Tenāha bhagavā—

"Yassa loke sakaṃ natthi, asatā ca na socati; Dhammesu ca na gacchati, sa ve santoti vuccatī"ti.

Purābhedasuttaniddeso dasamo.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.1. Yuganaddhakathā

Evaṃ me sutaṃ—ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tatra kho āyasmā ānando bhikkhū āmantesi—"āvuso bhikkhavo"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Āyasmā ānando etadavoca—

"Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā mama santike arahattappattaṃ byākaroti, sabbaso catūhi maggehi etesaṃ vā aññatarena. Katamehi catūhi?

Idhāvuso, bhikkhu samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāveti. Tassa samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāvayato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ

bhāveti. Tassa vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāvayato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti. Tassa samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvayato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno dhammuddhaccaviggahitaṃ mānasaṃ hoti; hoti so, āvuso, samayo yaṃ taṃ cittaṃ ajjhattameva santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tassa maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā mama santike arahattappattaṃ byākaroti, sabbaso imehi catūhi maggehi, etesaṃ vā aññatarenā"ti.

2.1.1. Suttantaniddesa

Kathaṃ samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāveti? Nekkhammavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Tattha jāte dhamme aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Iti paṭhamaṃ samatho, pacchā vipassanā. Tena vuccati—"samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati? Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi maggo sañjāyati, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo maggo sañjāyati, pariggahaṭṭhena sammāvācā maggo sañjāyati, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto maggo sañjāyati, vodānaṭṭhena sammāājīvo maggo sañjāyati, paggahaṭṭhena sammāvāyāmo maggo sañjāyati, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati maggo sañjāyati, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi maggo sañjāyati—evaṃ maggo sañjāyati.

So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti āsevatīti kathaṃ āsevati? Āvajjanto āsevati, jānanto āsevati, passanto āsevati, paccavekkhanto

āsevati, cittaṃ adhiṭṭhahanto āsevati, saddhāya adhimuccanto āsevati, vīriyaṃ paggaṇhanto āsevati, satiṃ upaṭṭhāpento āsevati, cittaṃ samādahanto āsevati, paññāya pajānanto āsevati, abhiññeyyaṃ abhijānanto āsevati, pariññeyyaṃ parijānanto āsevati, pahātabbaṃ pajahanto āsevati, bhāvetabbaṃ bhāvento āsevati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto āsevati—evaṃ āsevati.

Bhāvetīti kathaṃ bhāveti? Āvajjanto bhāveti, jānanto bhāveti, passanto bhāveti, paccavekkhanto bhāveti, cittaṃ adhiṭṭhahanto bhāveti, saddhāya adhimuccanto bhāveti, vīriyaṃ paggaṇhanto bhāveti, satiṃ upaṭṭhāpento bhāveti, cittaṃ samādahanto bhāveti, paññāya pajānanto bhāveti, abhiññeyyaṃ abhijānanto bhāveti, pariññeyyaṃ parijānanto bhāveti, pahātabbaṃ pajahanto bhāveti, bhāvetabbaṃ bhāvento bhāveti, sacchikātabbaṃ sacchikaronto bhāveti—evaṃ bhāveti.

Bahulīkarotīti kathaṃ bahulīkaroti? Āvajjanto bahulīkaroti, jānanto bahulīkaroti, passanto bahulīkaroti, paccavekkhanto bahulīkaroti, cittaṃ adhiṭṭhahanto bahulīkaroti, saddhāya adhimuccanto bahulīkaroti, vīriyaṃ paggaṇhanto bahulīkaroti, satiṃ upaṭṭhāpento bahulīkaroti, cittaṃ samādahanto bahulīkaroti, paññāya pajānanto bahulīkaroti, abhiññeyyaṃ abhijānanto bahulīkaroti, pariññeyyaṃ parijānanto bahulīkaroti, pahātabbaṃ pajahanto bahulīkaroti, bhāvetabbaṃ bhāvento bahulīkaroti, sacchikātabbaṃ sacchikaronto bahulīkaroti—evaṃ bahulīkaroti.

Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saññojanāni pahīyanti anusayā byantīhontīti kathaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti? Sotāpattimaggena, sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso—imāni tīṇi saññojanāni pahīyanti; diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo—ime dve anusayā byantīhonti. Sakadāgāmimaggena oḷārikaṃ kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ—imāni dve saññojanāni pahīyanti; oḷāriko kāmarāgānusayo, paṭighānusayo—ime dve anusayā byantīhonti. Anāgāmimaggena anusahagataṃ kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ—imāni dve saññojanāni pahīyanti; anusahagato kāmarāgānusayo, paṭighānusayo—ime dve anusayā byantīhonti. Arahattamaggena rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni pañca saññojanāni pahīyanti; mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo—ime tayo anusayā byantīhonti. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Abyāpādavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi ... pe ... ālokasaññāvasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi ... pe ... paṭinissaggānupassī assāsavasena paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Tattha jāte dhamme aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Iti paṭhamaṃ samatho, pacchā vipassanā. Tena vuccati—"samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati? Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi maggo sañjāyati, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo maggo sañjāyati ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi maggo sañjāyati. Evaṃ maggo sañjāyati.

So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti āsevatīti kathaṃ āsevati? Āvajjanto āsevati ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto āsevati, evaṃ āsevati. Bhāvetīti kathaṃ bhāveti? Āvajjanto bhāveti, jānanto bhāveti ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto bhāveti, evaṃ bhāveti. Bahulīkarotīti kathaṃ bahulīkaroti? Āvajjanto bahulīkaroti, jānanto bahulīkaroti ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto bahulīkaroti, evaṃ bahulīkaroti.

Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhontīti kathaṃ saññojanā pahīyanti, anusayā byantīhonti? Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso—imāni tīṇi saññojanāni pahīyanti; diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo—ime dve anusayā byantīhonti. Sakadāgāmimaggena oḷārikaṃ kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ—imāni dve saññojanāni pahīyanti; oḷāriko kāmarāgānusayo paṭighānusayo—ime dve anusayā byantīhonti. Anāgāmimaggena anusahagataṃ kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ—imāni dve saññojanāni pahīyanti; anusahagato kāmarāgānusayo, paṭighānusayo—ime dve anusayā byantīhonti. Arahattamaggena rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni pañca saññojanāni pahīyanti; mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo—ime tayo anusayā byantīhonti. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti. Evaṃ samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāveti.

Kathaṃ vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāveti? Aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Tattha jātānaṃ dhammānañca vosaggārammaṇatā cittassa ekaggatā avikkhepo. Samādhi iti paṭhamaṃ vipassanā, pacchā samatho. Tena vuccati—"vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Rūpaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, rūpaṃ dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, rūpaṃ anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Tattha jātānaṃ dhammānañca vosaggārammaṇatā cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Iti paṭhamaṃ vipassanā, pacchā samatho. Tena vuccati—"vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, jarāmaraṇaṃ dukkhato ... pe ... anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Tattha jātānaṃ dhammānañca vosaggārammaṇatā cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Iti paṭhamaṃ vipassanā, pacchā samatho. Tena vuccati—"vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti. Evaṃ vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāveti.

Kathaṃ samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Soḷasahi ākārehi samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti. Ārammaṇaṭṭhena gocaraṭṭhena pahānaṭṭhena pariccāgaṭṭhena vuṭṭhānaṭṭhena vivaṭṭanaṭṭhena santaṭṭhena paṇītaṭṭhena vimuttaṭṭhena anāsavaṭṭhena taraṇaṭṭhena animittaṭṭhena appaṇihitaṭṭhena suññataṭṭhena ekarasaṭṭhena anativattanaṭṭhena yuganaddhaṭṭhena.

Kathaṃ ārammaṇaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi nirodhārammaṇo, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhārammaṇā. Iti ārammaṇaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā

honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"ārammaṇaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti. Evaṃ ārammaṇaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti. (1)

Kathaṃ gocaraṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhagocarā. Iti gocaraṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"gocaraṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (2)

Kathaṃ pahānaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi nirodhagocaro, avijjāsahagatakilese ca khandhe ca pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhagocarā. Iti pahānaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati— "pahānaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (3)

Kathaṃ pariccāgaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca pariccajato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi nirodhagocaro, avijjāsahagatakilese ca khandhe ca pariccajato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhagocarā. Iti pariccāgaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati— "pariccāgaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (4)

Kathaṃ vuṭṭhānaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccasahagatakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi nirodhagocaro, avijjāsahagatakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhahato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhagocarā. Iti vuṭṭhānaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"vuṭṭhānaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (5)

Kathaṃ vivaṭṭanaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccasahagatakilesehi ca khandhehi ca vivaṭṭato cittassa ekaggatā

avikkhepo samādhi nirodhagocaro, avijjāsahagatakilesehi ca khandhehi ca vivaṭṭato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhagocarā. Iti vivaṭṭanaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati— "vivaṭṭanaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (6)

Kathaṃ santaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi santo honti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā santā hoti nirodhagocarā. Iti santaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"santaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (7)

Kathaṃ paṇītaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi paṇīto hoti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā paṇītā hoti nirodhagocarā. Iti paṇītaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"paṇītaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (8)

Kathaṃ vimuttaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi kāmāsavā vimutto hoti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā avijjāsavā vimuttā hoti nirodhagocarā. Iti rāgavirāgā cetovimutti avijjāvirāgā paññāvimutti vimuttaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"vimuttaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (9)

Kathaṃ anāsavaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi kāmāsavena anāsavo hoti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā avijjāsavena anāsavā hoti nirodhagocarā. Iti anāsavaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"anāsavaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (10)

Kathaṃ taraṇaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca tarato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi nirodhagocaro, avijjāsahagatakilese ca khandhe ca tarato anupassanaṭṭhena vipassanā nirodhagocarā. Iti taraṇaṭṭhena samath-

avipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati— "taraṇaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (11)

Kathaṃ animittaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi sabbanimittehi animitto hoti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā sabbanimittehi animittā hoti nirodhagocarā. Iti animittaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"animittaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (12)

Kathaṃ appaṇihitaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi sabbapaṇidhīhi appaṇihito hoti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā sabbapaṇidhīhi appaṇihitā hoti nirodhagocarā. Iti appaṇihitaṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati—"appaṇihitaṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. (13)

Kathaṃ suññataṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti? Uddhaccaṃ pajahato cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi sabbābhinivesehi suñño hoti nirodhagocaro, avijjaṃ pajahato anupassanaṭṭhena vipassanā sabbābhinivesehi suññā hoti nirodhagocarā. Iti suññataṭṭhena samathavipassanā ekarasā honti, yuganaddhā honti, aññamaññaṃ nātivattantīti. Tena vuccati— "suññataṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvetī"ti. Bhāvetīti catasso bhāvanā—āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... maggo sañjāyatīti kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti. Evaṃ suññataṭṭhena samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti. Imehi soḷasahi ākārehi samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti, evaṃ samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti. (14)

Suttantaniddeso.

2. Dhammuddhaccavāraniddesa

Kathaṃ dhammuddhaccaviggahitaṃ mānasaṃ hoti? Aniccato manasikaroto obhāso uppajjati, obhāso dhammoti obhāsaṃ āvajjati, tato vikkhepo uddhaccaṃ. Tena uddhaccena viggahitamānaso aniccato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, dukkhato upaṭṭhānaṃ yathāb-

hūtaṃ nappajānāti, anattato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tena vuccati—"dhammuddhaccaviggahitamānaso hoti so samayo, yaṃ taṃ cittaṃ ajjhattameva santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tassa maggo sañjāyatī"ti kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati, evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Aniccato manasikaroto ñāṇaṃ uppajjati, pīti uppajjati, passaddhi uppajjati, sukhaṃ uppajjati, adhimokkho uppajjati, paggaho uppajjati, upaṭṭhānaṃ uppajjati, upekkhā uppajjati, nikanti uppajjati, "nikanti dhammo"ti nikantiṃ āvajjati. Tato vikkhepo uddhaccaṃ. Tena uddhaccena viggahitamānaso aniccato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, dukkhato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, anattato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tena vuccati— "dhammuddhaccaviggahitamānaso hoti so samayo, yaṃ taṃ cittaṃ ajjhattameva santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tassa maggo sañjāyatī"ti. Kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati, evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Dukkhato manasikaroto ... pe ... anattato manasikaroto obhāso uppajjati ... pe ... ñāṇaṃ uppajjati, pīti uppajjati, passaddhi uppajjati, sukhaṃ uppajjati, adhimokkho uppajjati, paggaho uppajjati, upaṭṭhānaṃ uppajjati, upekkhā uppajjati, nikanti uppajjati, "nikanti dhammo"ti nikantiṃ āvajjati. Tato vikkhepo uddhaccaṃ. Tena uddhaccena viggahitamānaso anattato upaṭṭhānaṃ, aniccato upaṭṭhānaṃ, dukkhato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tena vuccati—"dhammuddhaccaviggahitamānaso ... pe ... evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti".

Rūpaṃ aniccato manasikaroto ... pe ... rūpaṃ dukkhato manasikaroto ... rūpaṃ anattato manasikaroto ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccato manasikaroto ... pe ... jarāmaraṇaṃ dukkhato manasikaroto, jarāmaraṇaṃ anattato manasikaroto obhāso uppajjati ... pe ... ñāṇaṃ uppajjati, pīti uppajjati, passaddhi uppajjati, sukhaṃ uppajjati, adhimokkho uppajjati, paggaho uppajjati, upaṭṭhānaṃ uppajjati, upekkhā uppajjati, nikanti uppajjati, "nikanti dhammo"ti nikantiṃ āvajjati. Tato vikkhepo uddhaccaṃ. Tena uddhaccena viggahitamānaso. Jarāmaraṇaṃ anattato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Jarāmaraṇaṃ aniccato upaṭṭhā-

naṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, jarāmaraṇaṃ dukkhato upaṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tena vuccati—"dhammuddhaccaviggahitamānaso hoti. So samayo, yaṃ taṃ cittaṃ ajjhattameva santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tassa maggo sañjāyatī"ti. Kathaṃ maggo sañjāyati ... pe ... evaṃ maggo sañjāyati. Evaṃ saññojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti. Evaṃ dhammuddhaccaviggahitaṃ mānasaṃ hoti.

Obhāse ceva ñāṇe ca, pītiyā ca vikampati; Passaddhiyā sukhe ceva, yehi cittaṃ pavedhati.

Adhimokkhe ca paggāhe, upaṭṭhāne ca kampati; Upekkhāvajjanāya ceva, upekkhāya ca nikantiyā.

Imāni dasa ṭhānāni, paññā yassa pariccitā; Dhammuddhaccakusalo hoti, na ca sammoha gacchati.

Vikkhipati ceva kilissati ca, Cavati cittabhāvanā; Vikkhipati na kilissati, Bhāvanā parihāyati.

Vikkhipati na kilissati, Bhāvanā na parihāyati; Na ca vikkhipate cittaṃ na kilissati, Na cavati cittabhāvanā.

Imehi catūhi ṭhānehi cittassa saṅkhepavikkhepaviggahitaṃ dasa ṭhāne sampajānātīti.

Yuganaddhakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

Paññāvagga

3.9. Vipassanākathā

Evaṃ me sutaṃ—ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca—

"So vata, bhikkhave, bhikkhu kañci saṅkhāraṃ niccato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ anokkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (1)

So vata, bhikkhave, bhikkhu sabbasaṅkhāre aniccato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—ṭhānametaṃ

vijjati; anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—ṭhānametaṃ vijjati, sammattaniyāmaṃ okkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—ṭhānametaṃ vijjati. (2)

So vata, bhikkhave, bhikkhu kañci saṅkhāraṃ sukhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ anokkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (3)

So vata, bhikkhave, bhikkhu sabbasaṅkhāre dukkhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ okkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—ṭhānametaṃ vijjati. (4)

So vata, bhikkhave, bhikkhu kañci dhammaṃ attato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ anokkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (5)

So vata, bhikkhave, bhikkhu sabbadhamme anattato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ okkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—ṭhānametaṃ vijjati. (6)

So vata, bhikkhave, bhikkhu nibbānaṃ dukkhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ anokkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (7)

So vata, bhikkhave, bhikkhu nibbānaṃ sukhato samanupassanto

anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; sammattaniyāmaṃ okkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatīti—ṭhānametaṃ vijjati". (8)

Katihākārehi anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati, katihākārehi sammattaniyāmaṃ okkamati? Cattārīsāya ākārehi anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati, cattārīsāya ākārehi sammattaniyāmaṃ okkamati.

Katamehi cattārīsāya ākārehi anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati, katamehi cattārīsāya ākārehi sammattaniyāmaṃ okkamati? Pañcakkhandhe aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato ītito upaddavato bhayato upasaggato calato pabhaṅguto addhuvato atāṇato aleṇato asaraṇato rittato tucchato suññato anattato ādīnavato vipariṇāmadhammato asārakato aghamūlato vadhakato vibhavato sāsavato saṅkhatato mārāmisato jātidhammato jarādhammato byādhidhammato maraṇadhammato sokadhammato paridevadhammato upāyāsadhammato saṃkilesikadhammato.

Pañcakkhandhe aniccato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho niccaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe dukkhato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho sukhaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe rogato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho ārogyaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe gaṇḍato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho agaṇḍaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe sallato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho visallaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (5)

Pañcakkhandhe aghato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anagho nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe ābādhato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anābādhaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe parato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañ-

cannaṃ khandhānaṃ nirodho aparappaccayaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe palokato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho apalokadhammo nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe ītito passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anītikaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (10)

Pañcakkhandhe upaddavato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anupaddavaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe bhayato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho abhayaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe upasaggato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anupasaggaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe calato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho acalaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe pabhaṅguto passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho apabhaṅgu nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (15)

Pañcakkhandhe addhuvato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho dhuvaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe atāṇato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho tāṇaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe aleṇato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho leṇaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe asaraṇato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho saraṇaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe rittato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho arittaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (20)

Pañcakkhandhe tucchato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho atucchaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe suññato passanto an-

ulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho paramasuññaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe anattato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho paramatthaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe ādīnavato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anādīnavaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe vipariṇāmadhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho avipariṇāmadhammaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (25)

Pañcakkhandhe asārakato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho sāraṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe aghamūlato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anaghamūlaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe vadhakato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho avadhakaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe vibhavato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho avibhavaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe sāsavato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anāsavaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (30)

Pañcakkhandhe saṅkhatato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho asaṅkhataṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe mārāmisato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho nirāmisaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe jātidhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho ajātaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe jarādhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho ajaraṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe byādhidhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho abyādhi nibbānanti pas-

santo sammattaniyāmaṃ okkamati. (35)

Pañcakkhandhe maraṇadhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho amataṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe sokadhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho asokaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe paridevadhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho aparidevaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe upāyāsadhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho anupāyāsaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. Pañcakkhandhe saṃkilesikadhammato passanto anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Pañcannaṃ khandhānaṃ nirodho asaṃkiliṭṭhaṃ nibbānanti passanto sammattaniyāmaṃ okkamati. (40)

Aniccatoti, aniccānupassanā. Dukkhatoti, dukkhānupassanā. Rogatoti, dukkhānupassanā. Gaṇḍatoti, dukkhānupassanā. Sallatoti, dukkhānupassanā. Aghatoti, dukkhānupassanā. Ābādhatoti, dukkhānupassanā. Paratoti, anattānupassanā. Palokatoti, aniccānupassanā. Ītitoti, dukkhānupassanā. [10]

Upaddavatoti, dukkhānupassanā. Bhayatoti, dukkhānupassanā. Upasaggatoti, dukkhānupassanā. Calatoti, aniccānupassanā. Pabhaṅgutoti, aniccānupassanā. Addhuvatoti, aniccānupassanā. Atāṇatoti, dukkhānupassanā. Aleṇatoti, dukkhānupassanā. Asaraṇatoti, dukkhānupassanā. Rittatoti, anattānupassanā. (10:20)

Tucchatoti, anattānupassanā. Suññatoti, anattānupassanā. Anattatoti, anattānupassanā. Ādīnavatoti, dukkhānupassanā. Vipariṇāmadhammatoti, aniccānupassanā. Asārakatoti, anattānupassanā. Aghamūlatoti, dukkhānupassanā. Vadhakatoti, dukkhānupassanā. Vibhavatoti, aniccānupassanā. Sāsavatoti, dukkhānupassanā. (10:30)

Saṅkhatatoti, aniccānupassanā. Mārāmisatoti, dukkhānupassanā. Jātidhammatoti, dukkhānupassanā. Jarādhammatoti, dukkhānupassanā. Byādhidhammatoti, dukkhānupassanā. Maraṇadhammatoti, aniccānupassanā. Sokadhammatoti, dukkhānupassanā. Paridevadhammatoti, dukkhānupassanā. Upāyāsadhammatoti, dukkhānupassanā.

Saṃkilesikadhammatoti, dukkhānupassanā. (10:40)

Imehi cattālīsāya ākārehi anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhati. Imehi cattālīsāya ākārehi sammattaniyāmaṃ okkamati.

Imehi cattālīsāya ākārehi anulomikaṃ khantiṃ paṭilabhantassa, imehi cattālīsāya ākārehi sammattaniyāmaṃ okkamantassa kati aniccānupassanā, kati dukkhānupassanā, kati anattānupassanā?

Pañcavīsati anattānupassanā, Paññāsa aniccānupassanā; Sataṃ pañcavīsati ceva, Yāni dukkhe pavuccareti.

Vipassanākathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.4. Indriyakathā

1.4.1 Paṭhamasuttantaniddesa

Evaṃ me sutaṃ—ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca—

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni".

Imāni pañcindriyāni katihākārehi visujjhanti? Imāni pañcindriyāni pannarasahi ākārehi visujjhanti. Assaddhe puggale parivajjayato, saddhe puggale sevato bhajato payirupāsato, pasādanīye suttante paccavekkhato—imehi tīhākārehi saddhindriyaṃ visujjhati. Kusīte puggale parivajjayato, āraddhavīriye puggale sevato bhajato payirupāsato, sammappadhāne paccavekkhato—imehi tīhākārehi vīriyindriyaṃ visujjhati. Muṭṭhassatī puggale parivajjayato, upaṭṭhitassatī puggale sevato bhajato payirupāsato, satipaṭṭhāne paccavekkhato—imehi tīhākārehi satindriyaṃ visujjhati. Asamāhite puggale parivajjayato, samāhite puggale sevato bhajato payirupāsato, jhānavimokkhe paccavekkhato—imehi tīhākārehi samādhindriyaṃ visujjhati. Duppañño puggale parivajjayato, paññavante puggale sevato bhajato payirupāsato, gambhīrañāṇacariyaṃ paccavekkhato—imehi tīhākārehi paññindriyaṃ visujjhati. Iti ime pañca puggale parivajjayato, pañca puggale sevato bhajato payirupāsato, pañca suttantakkhandhe paccavekkhato—imehi pannarasahi ākārehi

imāni pañcindriyāni visujjhanti.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāviyanti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti? Dasahākārehi pañcindriyāni bhāviyanti, dasahākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti. Assaddhiyaṃ pajahanto saddhindriyaṃ bhāveti, saddhindriyaṃ bhāvento assaddhiyaṃ pajahati; kosajjaṃ pajahanto vīriyindriyaṃ bhāveti, vīriyindriyaṃ bhāvento kosajjaṃ pajahati; pamādaṃ pajahanto satindriyaṃ bhāveti, satindriyaṃ bhāvento pamādaṃ pajahati; uddhaccaṃ pajahanto samādhindriyaṃ bhāveti, samādhindriyaṃ bhāvento uddhaccaṃ pajahati; avijjaṃ pajahanto paññindriyaṃ bhāveti, paññindriyaṃ bhāvento avijjaṃ pajahati. Imehi dasahākārehi pañcindriyāni bhāviyanti, imehi dasahākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni? Dasahākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Assaddhiyassa pahīnattā suppahīnattā saddhindriyaṃ bhāvitaṃ hoti subhāvitaṃ; saddhindriyassa bhāvitattā subhāvitattā assaddhiyaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ. Kosajjassa pahīnattā suppahīnattā vīriyindriyaṃ bhāvitaṃ hoti subhāvitaṃ; vīriyindriyassa bhāvitattā subhāvitattā kosajjaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ. Pamādassa pahīnattā suppahīnattā satindriyaṃ bhāvitaṃ hoti subhāvitaṃ; satindriyassa bhāvitattā subhāvitattā pamādo pahīno hoti suppahīno. Uddhaccassa pahīnattā suppahīnattā samādhindriyaṃ bhāvitaṃ hoti subhāvitaṃ; samādhindriyassa bhāvitattā subhāvitattā uddhaccaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ. Avijjāya pahīnattā paññindriyaṃ bhāvitaṃ hoti subhāvitaṃ; paññindriyassa bhāvitattā subhāvitattā avijjā pahīnā hoti suppahīnā. Imehi dasahākārehi pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni.

Katihākārehi pañcindriyāni bhāviyanti, katihākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca? Catūhākārehi pañcindriyāni bhāviyanti catūhākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca. Sotāpattimaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāviyanti; sotāpattiphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca. Sakadāgāmimaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāviyanti; sakadāgāmiphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippas-

saddhāni ca. Anāgāmimaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāviyanti; anāgāmiphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca. Arahattamaggakkhaṇe pañcindriyāni bhāviyanti; arahattaphalakkhaṇe pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca. Iti catasso maggavisuddhiyo, catasso phalavisuddhiyo, catasso samucchedavisuddhiyo, catasso paṭippassaddhivisuddhiyo. Imehi catūhākārehi pañcindriyāni bhāviyanti; imehi catūhākārehi pañcindriyāni bhāvitāni ceva honti subhāvitāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Katinaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā; kati puggalā bhāvitindriyā? Aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā; tayo puggalā bhāvitindriyā. Katamesaṃ aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā? Sattannañca sekkhānaṃ, puthujjanakalyāṇakassa ca— imesaṃ aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā. Katame tayo puggalā bhāvitindriyā? Savanena buddho tathāgatassa sāvako khīṇāsavo bhāvitindriyo, sayaṃ bhūtaṭṭhena paccekasambuddho bhāvitindriyo, appameyyaṭṭhena tathāgato arahaṃ sammāsambuddho bhāvitindriyo—ime tayo puggalā bhāvitindriyā. Iti imesaṃ aṭṭhannaṃ puggalānaṃ indriyabhāvanā; ime tayo puggalā bhāvitindriyā.

Suttantaniddeso paṭhamo.

1.4.2. Dutiyasuttantaniddesa

Sāvatthinidānaṃ. “ Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā, brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā; na ca panete āyasmantā sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā

vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā, brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā; te ca panāyasmantā sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti; katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti; katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti, katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavo hoti; katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ pajānāti? Katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti; katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti?

Cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti; cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti. Cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti; cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti. Pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti; pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti. Pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavo hoti; pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ pajānāti. Asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti; asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti.

Katamehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti; katamehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti? Adhimokkhatthāya āvajjanāya samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, adhimokkhavasena chandassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, adhimokkhavasena manasikārassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, saddhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa samudayo hoti; paggahatthāya āvajjanāya samudayo vīriyindriyassa samudayo hoti, paggahavasena chandassa samudayo vīriyindriyassa samudayo hoti, paggahavasena manasikārassa samudayo vīriyindriyassa samudayo hoti, vīriyindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa samudayo hoti; upaṭṭhānatthāya āvajjanāya samudayo satindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa

samudayo satindriyassa samudayo hoti, satindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ satindriyassa samudayo hoti; avikkhepatthāya āvajjanāya samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena chandassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena manasikārassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, samādhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa samudayo hoti; dassanatthāya āvajjanāya samudayo paññindriyassa samudayo hoti, dassanavasena chandassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti, dassanavasena manasikārassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti, paññindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ paññindriyassa samudayo hoti. Adhimokkhatthāya āvajjanāya samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahatthāya āvajjanāya samudayo vīriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānatthāya āvajjanāya samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepatthāya āvajjanāya samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanatthāya āvajjanāya samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Adhimokkhavasena chandassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahavasena chandassa samudayo vīriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena chandassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanavasena chandassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Adhimokkhavasena manasikārassa samudayo saddhindriyassa samudayo hoti, paggahavasena manasikārassa samudayo vīriyindriyassa samudayo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa samudayo satindriyassa samudayo hoti, avikkhepavasena manasikārassa samudayo samādhindriyassa samudayo hoti, dassanavasena manasikārassa samudayo paññindriyassa samudayo hoti. Saddhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa samudayo hoti vīriyindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa samudayo hoti, satindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ satindriyassa samudayo hoti, samādhindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa samudayo hoti, paññindriyassa vasena ekattupaṭṭhānaṃ paññindriyassa samudayo hoti.

Imehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayo hoti, imehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ samudayaṃ pajānāti.

Katamehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo

hoti; katamehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti? Adhimokkhatthāya āvajjanāya atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, adhimokkhavasena chandassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, adhimokkhavasena manasikārassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, saddhindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa vasena atthaṅgamo hoti; paggahatthāya āvajjanāya atthaṅgamo vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena chandassa atthaṅgamo vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena manasikārassa atthaṅgamo vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, vīriyindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti; upaṭṭhānatthāya āvajjanāya atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, satindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ satindriyassa atthaṅgamo hoti; avikkhepatthāya āvajjanāya atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena chandassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena manasikārassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, samādhindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa atthaṅgamo hoti; dassanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena chandassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena manasikārassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti, paññindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Adhimokkhatthāya āvajjanāya atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahatthāya āvajjanāya atthaṅgamo vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānatthāya āvajjanāya atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepatthāya āvajjanāya atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanatthāya āvajjanāya atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti. Adhimokkhavasena chandassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena chandassa atthaṅgamo vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena chandassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena chandassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena chandassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti. Adhimokkhavasena

manasikārassa atthaṅgamo saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, paggahavasena manasikārassa atthaṅgamo vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, upaṭṭhānavasena manasikārassa atthaṅgamo satindriyassa atthaṅgamo hoti, avikkhepavasena manasikārassa atthaṅgamo samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, dassanavasena manasikārassa atthaṅgamo paññindriyassa atthaṅgamo hoti. Saddhindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa atthaṅgamo hoti, vīriyindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa atthaṅgamo hoti, satindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ satindriyassa atthaṅgamo hoti, samādhindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa atthaṅgamo hoti, paññindriyassa vasena ekattaanupaṭṭhānaṃ paññindriyassa atthaṅgamo hoti.

Imehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamo hoti; imehi cattārīsāya ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ atthaṅgamaṃ pajānāti.

1.4.2.1. Assādaniddesa

Katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti; katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti? Assaddhiyassa anupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa assādo hoti, assaddhiyapariḷāhassa anupaṭṭhānaṃ saddhindriyassa assādo hoti, adhimokkhacariyāya vesārajjaṃ saddhindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo saddhindriyassa assādo hoti, yaṃ saddhindriyaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ ayaṃ saddhindriyassa assādo.

Kosajjassa anupaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa assādo hoti, kosajjapariḷāhassa anupaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa assādo hoti, paggahacariyāya vesārajjaṃ vīriyindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo vīriyindriyassa assādo hoti, yaṃ vīriyindriyaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ ayaṃ vīriyindriyassa assādo.

Pamādassa anupaṭṭhānaṃ satindriyassa assādo hoti, pamādapariḷāhassa anupaṭṭhānaṃ satindriyassa assādo hoti, upaṭṭhānacariyāya vesārajjaṃ satindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo satindriyassa assādo hoti, yaṃ satindriyaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ ayaṃ satindriyassa assādo.

Uddhaccassa anupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa assādo hoti, uddhaccapariḷāhassa anupaṭṭhānaṃ samādhindriyassa assādo hoti, avikkhep-

acariyāya vesārajjaṃ samādhindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo samādhindriyassa assādo hoti, yaṃ samādhindriyaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ ayaṃ samādhindriyassa assādo.

Avijjāya anupaṭṭhānaṃ paññindriyassa assādo hoti, avijjāpariḷāhassa anupaṭṭhānaṃ paññindriyassa assādo hoti, dassanacariyāya vesārajjaṃ paññindriyassa assādo hoti, santo ca vihārādhigamo paññindriyassa assādo hoti, yaṃ paññindriyaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ ayaṃ paññindriyassa assādo.

Imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādo hoti; imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ assādaṃ pajānāti.

1.4.2.2. Ādīnavaniddesa

Katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavo hoti; katamehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ pajānāti? Assaddhiyassa upaṭṭhānaṃ saddhindriyassa ādīnavo hoti, assaddhiyapariḷāhassa upaṭṭhānaṃ saddhindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena saddhindriyassa ādīnavo hoti.

Kosajjassa upaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa ādīnavo hoti, kosajjapariḷāhassa upaṭṭhānaṃ vīriyindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena vīriyindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena ... pe ... anattaṭṭhena vīriyindriyassa ādīnavo hoti.

Pamādassa upaṭṭhānaṃ satindriyassa ādīnavo hoti, pamādapariḷāhassa upaṭṭhānaṃ satindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena ... pe ... anattaṭṭhena satindriyassa ādīnavo hoti.

Uddhaccassa upaṭṭhānaṃ samādhindriyassa ādīnavo hoti, uddhaccapariḷāhassa upaṭṭhānaṃ samādhindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena ... pe ... anattaṭṭhena samādhindriyassa ādīnavo hoti.

Avijjāya upaṭṭhānaṃ paññindriyassa ādīnavo hoti, avijjāpariḷāhassa upaṭṭhānaṃ paññindriyassa ādīnavo hoti, aniccaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti, anattaṭṭhena paññindriyassa ādīnavo hoti.

Imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavo hoti; imehi pañcavīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ ādīnavaṃ pa-

jānāti.

1.4.2.3. Nissaraṇaniddesa

Katamehi asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti; katamehi asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti?

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ assaddhiyā nissaṭaṃ hoti, assaddhiyapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarasaddhindriyassa paṭilābhā purimatarasaddhindriyā nissaṭaṃ hoti.

Paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ kosajjā nissaṭaṃ hoti, kosajjapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītataravīriyindriyassa paṭilābhā purimataravīriyindriyā nissaṭaṃ hoti.

Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ pamādā nissaṭaṃ hoti, pamādapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarasatindriyassa paṭilābhā purimatarasatindriyā nissaṭaṃ hoti.

Avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ uddhaccā nissaṭaṃ hoti, uddhaccapariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarasamādhindriyassa paṭilābhā purimatarasamādhindriyā nissaṭaṃ hoti.

Dassanaṭṭhena paññindriyaṃ avijjāya nissaṭaṃ hoti, avijjāpariḷāhā nissaṭaṃ hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca nissaṭaṃ hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi nissaṭaṃ hoti, tato paṇītatarapaññindriyassa paṭilābhā purimatarapaññindriyā nissaṭaṃ hoti.

Pubbabhāge pañcahi indriyehi paṭhamajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭhame jhāne pañcahindriyehi dutiyajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, dutiye jhāne pañcahindriyehi tatiyajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, tatiye jhāne pañcahindriyehi catutthajjhānavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, catutthe jhāne pañcahindriyehi ākāsānañcāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā pañcahindriyehi viññāṇañcāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, viññāṇañcāy-

atanasamāpattiyā pañcahindriyehi ākiñcaññāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā pañcahindriyehi nevasaññānāsaññāyatanasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti. (8:8)

Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā pañcahindriyehi aniccānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, aniccānupassanāya pañcahindriyehi dukkhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, dukkhānupassanāya pañcahindriyehi anattānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anattānupassanāya pañcahindriyehi nibbidānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, nibbidānupassanāya pañcahindriyehi virāgānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, virāgānupassanāya pañcahindriyehi nirodhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, nirodhānupassanāya pañcahindriyehi paṭinissaggānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭinissaggānupassanāya pañcahindriyehi khayānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, khayānupassanāya pañcahindriyehi vayānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, vayānupassanāya pañcahindriyehi vipariṇāmānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, vipariṇāmānupassanāya pañcahindriyehi animittānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, animittānupassanāya pañcahindriyehi appaṇihitānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, appaṇihitānupassanāya pañcahindriyehi suññatānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti suññatānupassanāya pañcahindriyehi adhipaññādhammavipassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti. Adhipaññādhammavipassanāya pañcahindriyehi yathābhūtañāṇadassanavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, yathābhūtañāṇadassane pañcahindriyehi ādīnavānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, ādīnavānupassanāya pañcahindriyehi paṭisaṅkhānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, paṭisaṅkhānupassanāya pañcahindriyehi vivaṭṭanānupassanāvasena pañcindriyāni nissaṭāni honti. (18:26)

Vivaṭṭanānupassanāya pañcahindriyehi sotāpattimaggavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sotāpattimagge pañcahindriyehi sotāpattiphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sotāpattiphalasamāpattiyā pañcahindriyehi sakadāgāmimaggavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sakadāgāmimagge pañcahindriyehi sakadāgāmiphalasamā-

pattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, sakadāgāmiphalasamāpattiyā pañcahindriyehi anāgāmimaggavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anāgāmimagge pañcahindriyehi anāgāmiphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, anāgāmiphalasamāpattiyā pañcahindriyehi arahattamaggavasena pañcindriyāni nissaṭāni honti, arahattamagge pañcahindriyehi arahattaphalasamāpattivasena pañcindriyāni nissaṭāni honti. (8:34)

Nekkhamme pañcindriyāni kāmacchandato nissaṭāni honti, abyāpāde pañcindriyāni byāpādato nissaṭāni honti, ālokasaññāya pañcindriyāni thinamiddhato nissaṭāni honti, avikkhepe pañcindriyāni uddhaccato nissaṭāni honti, dhammavavatthāne pañcindriyāni vicikicchāya nissaṭāni honti, ñāṇe pañcindriyāni avijjāya nissaṭāni honti, pāmojje pañcindriyāni aratiyā nissaṭāni honti.

Paṭhame jhāne pañcindriyāni nīvaraṇehi nissaṭāni honti, dutiye jhāne pañcindriyāni vitakkavicārehi nissaṭāni honti, tatiye jhāne pañcindriyāni pītiyā nissaṭāni honti, catutthe jhāne pañcindriyāni sukhadukkhehi nissaṭāni honti, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya nissaṭāni honti, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni ākāsānañcāyatanasaññāya nissaṭāni honti, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni viññāṇañcāyatanasaññāya nissaṭāni honti, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā pañcindriyāni ākiñcaññāyatanasaññāya nissaṭāni honti.

Aniccānupassanāya pañcindriyāni niccasaññāya nissaṭāni honti, dukkhānupassanāya pañcindriyāni sukhasaññāya nissaṭāni honti, anattānupassanāya pañcindriyāni attasaññāya nissaṭāni honti, nibbidānupassanāya pañcindriyāni nandiyā nissaṭāni honti, virāgānupassanāya pañcindriyāni rāgato nissaṭāni honti, nirodhānupassanāya pañcindriyāni samudayato nissaṭāni honti, paṭinissaggānupassanāya pañcindriyāni ādānato nissaṭāni honti, khayānupassanāya pañcindriyāni ghanasaññāya nissaṭāni honti, vayānupassanāya pañcindriyāni āyūhanato nissaṭāni honti, vipariṇāmānupassanāya pañcindriyāni dhuvasaññāya nissaṭāni honti, animittānupassanāya pañcindriyāni nimittato nissaṭāni honti, appaṇihitānupassanāya pañcindriyāni paṇidhiyā nissaṭāni honti, suññatānupassanāya pañcindriyāni abhinivesato nissaṭāni honti. Adhipaññādhammavipassanāya pañcindriyāni sārādānāb-

hinivesato nissaṭāni honti, yathābhūtañāṇadassane pañcindriyāni sammohābhinivesato nissaṭāni honti, ādīnavānupassanāya pañcindriyāni ālayābhinivesato nissaṭāni honti, paṭisaṅkhānupassanāya pañcindriyāni appaṭisaṅkhāya nissaṭāni honti, vivaṭṭanānupassanāya pañcindriyāni saññogābhinivesato nissaṭāni honti.

Sotāpattimagge pañcindriyāni diṭṭhekaṭṭhehi kilesehi nissaṭāni honti, sakadāgāmimagge pañcindriyāni oḷārikehi kilesehi nissaṭāni honti, anāgāmimagge pañcindriyāni anusahagatehi kilesehi nissaṭāni honti, arahattamagge pañcindriyāni sabbakilesehi nissaṭāni honti, sabbesaññeva khīṇāsavānaṃ tattha tattha pañcindriyāni nissaṭāni ceva honti sunissaṭāni ca paṭippassaddhāni ca suppaṭippassaddhāni ca.

Imehi asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ hoti; imehi asītisataṃ ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ nissaraṇaṃ pajānāti.

Suttantaniddeso dutiyo. Paṭhamabhāṇavāro.

1.4.3. Tatiyasuttantaniddesa

Sāvatthinidānaṃ. " Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Kattha ca, bhikkhave, saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu sotāpattiyaṅgesu—ettha saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu sammappadhānesu—ettha vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu satipaṭṭhānesu—ettha satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu jhānesu—ettha samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu ariyasaccesu—ettha paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ".

Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Catūsu sammappadhānesu vīriyindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Catūsu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Catūsu jhānesu samādhindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katihākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni?

Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni. Catūsu sammappadhānesu vīriyindriyassa

vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni. Catūsu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni. Catūsu jhānesu samādhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni. Catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

1.4.3.1. Pabhedagaṇananiddesa

Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Sappurisasaṃseve sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ; saddhammasavane sotāpattiyaṅge ... yonisomanasikāre sotāpattiyaṅge ... dhammānudhammapaṭipattiyā sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catūsu sammappadhānesu vīriyindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, vīriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya sammappadhāne ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya sammappadhāne ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, vīriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Catūsu sammappadhānesu vīriyindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catūsu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhāne upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāne ... pe ... citte cittānupassanāsatipaṭṭhāne ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhāne upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Catūsu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catūsu jhānesu samādhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Paṭhame jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Dutiye jhāne ... pe ... tatiye jhāne ... catutthe jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Catūsu jhānesu samādhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

Catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni? Dukkhe ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Dukkhasamudaye ariyasacce ... pe ... dukkhanirodhe ariyasacce ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Catūsu ariyasaccesu paññin-

driyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcindriyāni daṭṭhabbāni.

1.4.3.2. Cariyavāra

Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā?

Catūsu sammappadhānesu ... pe ... catūsu satipaṭṭhānesu ... catūsu jhānesu ... catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katihākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā. Catūsu sammappadhānesu ... pe ... catūsu satipaṭṭhānesu ... catūsu jhānesu ... catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Sappurisasaṃseve sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Saddhammasavane sotāpattiyaṅge ... pe ... yoniso manasikāre sotāpattiyaṅge ... dhammānudhammapaṭipattiyā sotāpattiyaṅge adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Catūsu sotāpattiyaṅgesu saddhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catūsu sammappadhānesu vīriyindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, vīriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya sammappadhāne ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ

uppādāya sammappadhāne ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā sammappadhāne paggahādhipateyyaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā ... pe ... catūsu sammappadhānesu vīriyindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catūsu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhāne upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhāne ... pe ... citte cittānupassanāsatipaṭṭhāne ... pe ... dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhāne upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā ... pe ... catūsu satipaṭṭhānesu satindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catūsu jhānesu samādhindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Paṭhame jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Dutiye jhāne ... pe ... tatiye jhāne ... pe ... catutthe jhāne avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā ... pe ... catūsu jhānesu samādhindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

Catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena katamehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā? Dukkhe ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Dukkhasamudaye ariyasacce ... pe ... dukkhanirodhe ariyasacce ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena

saddhindriyassa cariyā daṭṭhabbā, paggahaṭṭhena vīriyindriyassa cariyā daṭṭhabbā, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyassa cariyā daṭṭhabbā, avikkhepaṭṭhena samādhindriyassa cariyā daṭṭhabbā. Catūsu ariyasaccesu paññindriyassa vasena imehi vīsatiyā ākārehi pañcannaṃ indriyānaṃ cariyā daṭṭhabbā.

1.4.3.3. Cāravihāraniddesa

Cāro ca vihāro ca anubuddho hoti paṭividdho, yathācarantaṃ yathāviharantaṃ viññū sabrahmacārī gambhīresu ṭhānesu okappeyyuṃ—"addhā, ayamāyasmā patto vā pāpuṇissati vā".

Cariyāti aṭṭha cariyāyo—iriyāpathacariyā, āyatanacariyā, saticariyā, samādhicariyā, ñāṇacariyā, maggacariyā, patticariyā, lokatthacariyāti. Iriyāpathacariyāti catūsu iriyāpathesu. Āyatanacariyāti chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Saticariyāti catūsu satipaṭṭhānesu. Samādhicariyāti catūsu jhānesu. Ñāṇacariyāti catūsu ariyasaccesu. Maggacariyāti catūsu ariyamaggesu. Patticariyāti catūsu sāmaññaphalesu. Lokatthacariyāti tathāgatesu arahantesu sammāsambuddhesu, padese paccekabuddhesu, padese sāvakesu. Iriyāpathacariyā ca paṇidhisampannānaṃ, āyatanacariyā ca indriyesu guttadvārānaṃ, saticariyā ca appamādavihārīnaṃ, samādhicariyā ca adhicittamanuyuttānaṃ, ñāṇacariyā ca buddhisampannānaṃ, maggacariyā ca sammāpaṭipannānaṃ, patticariyā ca adhigataphalānaṃ, lokatthacariyā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ, padese paccekabuddhānaṃ, padese sāvakānaṃ. Imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo. Adhimuccanto saddhāya carati, paggaṇhanto vīriyena carati, upaṭṭhāpento satiyā carati, avikkhepaṃ karonto samādhinā carati, pajānanto paññāya carati, vijānanto viññāṇacariyāya carati, evaṃ paṭipannassa kusalā dhammā āyāpentīti āyatanacariyāya carati, evaṃ paṭipanno visesamadhigacchatīti visesacariyāya carati—imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo. Dassanacariyā ca sammādiṭṭhiyā, abhiniropanacariyā ca sammāsaṅkappassa, pariggahacariyā ca sammāvācāya, samuṭṭhānacariyā ca sammākammantassa, vodānacariyā ca sammāājīvassa, paggahacariyā ca sammāvāyāmassa, upaṭṭhānacariyā ca sammāsatiyā, avikkhepacariyā ca sammāsamādhissa—imā aṭṭha cariyāyo.

Vihāroti adhimuccanto saddhāya viharati, paggaṇhanto vīriyena

viharati, upaṭṭhāpento satiyā viharati, avikkhepaṃ karonto samādhinā viharati, pajānanto paññāya viharati.

Anubuddhoti saddhindriyassa adhimokkhaṭṭho anubuddho hoti, vīriyindriyassa paggahaṭṭho anubuddho hoti, satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho anubuddho hoti, samādhindriyassa avikkhepaṭṭho anubuddho hoti, paññindriyassa dassanaṭṭho anubuddho hoti.

Paṭividdhoti saddhindriyassa adhimokkhaṭṭho paṭividdho hoti, vīriyindriyassa paggahaṭṭho paṭividdho hoti, satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho paṭividdho hoti, samādhindriyassa avikkhepaṭṭho paṭividdho hoti, paññindriyassa dassanaṭṭho paṭividdho hoti. Yathācarantanti evaṃ saddhāya carantaṃ, evaṃ vīriyena carantaṃ, evaṃ satiyā carantaṃ, evaṃ samādhinā carantaṃ, evaṃ paññāya carantaṃ. Yathāviharantanti evaṃ saddhāya viharantaṃ, evaṃ vīriyena viharantaṃ, evaṃ satiyā viharantaṃ, evaṃ samādhinā viharantaṃ, evaṃ paññāya viharantaṃ. Viññūti viññū vibhāvī medhāvī paṇḍitā buddhisampannā. Sabrahmacārīti ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Gambhīresu ṭhānesūti gambhīrāni ṭhānāni vuccanti jhānā ca vimokkhā ca samādhī ca samāpattiyo ca maggā ca phalāni ca abhiññāyo ca paṭisambhidā ca. Okappeyyunti saddaheyyuṃ adhimucceyyuṃ. Addhāti ekaṃsavacanametaṃ nissaṃsayavacanametaṃ nikkaṅkhavacanametaṃ advejjhavacanametaṃ adveḷhakavacanametaṃ niyogavacanametaṃ apaṇṇakavacanametaṃ avatthāpanavacanametaṃ—addhāti. Āyasmāti piyavacanametaṃ garuvacanametaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ—āyasmāti. Patto vāti adhigato vā. Pāpuṇissati vāti adhigamissati vā.

Suttantaniddeso tatiyo.

1.4.4. Catutthasuttantaniddesa

Purimanidānaṃ. "Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imāni pañcindriyāni katihākārehi kenaṭṭhena daṭṭhabbāni? Imāni pañcindriyāni chahākārehi tenaṭṭhena daṭṭhabbāni— ādhipateyyaṭṭhena ādivisodhanaṭṭhena adhimattaṭṭhena, adhiṭṭhānaṭṭhena, pariyādānaṭṭhena, patiṭṭhāpakaṭṭhena".

1.4.4.1. Ādhipateyyaṭṭhaniddesa

Kathaṃ ādhipateyyaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni? Assaddhiyaṃ pajahato adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ,

saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kosajjaṃ pajahato paggahādhipateyyaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, vīriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Pamādaṃ pajahato upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Uddhaccaṃ pajahato avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Avijjaṃ pajahato dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena paggahādhipateyyaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, vīriyindriyassa vasena upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena upaṭṭhānādhipateyyaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, satindriyassa vasena avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena avikkhepādhipateyyaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, samādhindriyassa

vasena dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Byāpādaṃ pajahato abyāpādavasena ... pe ... thinamiddhaṃ pajahato ālokasaññāvasena ... pe ... sabbakilese pajahato arahattamaggavasena adhimokkhādhipateyyaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, saddhindriyassa vasena paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ ... pe ... sabbakilese pajahato arahattamaggavasena dassanādhipateyyaṭṭhena paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Evaṃ ādhipateyyaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni. (1)

1.4.4.2. Ādivisodhanaṭṭhaniddesa

Kathaṃ ādivisodhanaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, assaddhiyasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi— saddhindriyassa ādivisodhanā. Paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ, kosajjasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi—vīriyindriyassa ādivisodhanā. Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, pamādasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi—satindriyassa ādivisodhanā. Avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ, uddhaccasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi—samādhindriyassa ādivisodhanā. Dassanaṭṭhena paññindriyaṃ, avijjāsaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi— paññindriyassa ādivisodhanā. Nekkhamme pañcindriyāni, kāmacchandasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi—pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā. Abyāpāde pañcindriyāni, byāpādasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi—pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā ... pe ... arahattamagge pañcindriyāni, sabbakilesasaṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi—pañcannaṃ indriyānaṃ ādivisodhanā. Evaṃ ādivisodhanaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni. (2)

1.4.4.3. Adhimattaṭṭhaniddesa

Kathaṃ adhimattaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni? Saddhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati—chandavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Chandavasena pāmojjaṃ uppajjati—pāmojjavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Pāmojjavasena pīti uppajjati— pītivasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Pītivasena passaddhi uppajjati—passaddhivasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Passaddhivasena sukhaṃ uppajjati—sukhavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Sukhavasena obhāso uppajjati—obhāsavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Obhāsavasena saṃvego uppajjati—saṃvegavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saṃvejetvā cittaṃ samādahati— samādhivasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Tathā samāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ paggaṇhāti—paggahavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Tathāpaggahitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhati—upekkhāvasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Upekkhāvasena nānattakilesehi cittaṃ vimuccati—vimokkhavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Vimuttattā te dhammā ekarasā honti—ekarasaṭṭhena bhāvanāvasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Bhāvitattā tato paṇītatare vivaṭṭanti— vivaṭṭanāvasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Vivaṭṭitattā tato vosajjati—vosaggavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Vosajjitattā tato nirujjhanti—nirodhavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti.

Nirodhavasena dve vosaggā—pariccāgavosaggo ca, pakkhandanavosaggo ca. Kilese ca khandhe ca pariccajatīti—pariccāgavosaggo. Nirodhanibbānadhātuyā cittaṃ pakkhandatīti—pakkhandanavosaggo. Nirodhavasena ime dve vosaggā.

Assaddhiyassa pahānāya chando uppajjati … pe … assaddhiyapariḷāhassa pahānāya chando uppajjati … diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati … oḷārikānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati … anusahagatānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati … sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati— chandavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti … pe … vīriyindriyassa bhāvanāya

chando uppajjati ... pe ... kosajjassa pahānāya chando uppajjati ... kosajjapariḷāhassa pahānāya chando uppajjati ... diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... pe ... sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... satindriyassa bhāvanāya chando uppajjati ... pe ... pamādassa pahānāya chando uppajjati ... pamādapariḷāhassa pahānāya chando uppajjati ... pe ... sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... samādhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati ... pe ... uddhaccassa pahānāya chando uppajjati uddhaccapariḷāhassa pahānāya chando uppajjati ... pe ... sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... paññindriyassa bhāvanāya chando uppajjati ... pe ... avijjāya pahānāya chando uppajjati ... avijjāpariḷāhassa pahānāya chando uppajjati ... diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... oḷārikānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... anusahagatānaṃ kilesānaṃ pahānāya chando uppajjati ... sabbakilesānaṃ pahānāya chando uppajjati—chandavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Chandavasena pāmojjaṃ uppajjati—pāmojjavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Pāmojjavasena pīti uppajjati—pītivasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Pītivasena passaddhi uppajjati—passaddhivasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Passaddhivasena sukhaṃ uppajjati— sukhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Sukhavasena obhāso uppajjati—obhāsavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Obhāsavasena saṃvego uppajjati—saṃvegavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saṃvejetvā cittaṃ samādahati—samādhivasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ paggaṇhāti—paggahavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Tathāpaggahitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhati—upekkhāvasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Upekkhāvasena nānattakilesehi cittaṃ vimuccati—vimokkhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Vimuttattā te dhammā ekarasā honti— bhāvanāvasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Bhāvitattā tato paṇītatare vivaṭṭanti—vivaṭṭanāvasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Vivaṭṭitattā tato vosajjati—vosaggavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Vosajjitattā tato nirujjhanti—nirodhavasena paññāvasena paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti.

Nirodhavasena dve vosaggā—pariccāgavosaggo ca, pakkhandanavosaggo ca. Kilese ca khandhe ca pariccajatīti—pariccāgavosaggo. Nirodhanibbānadhātuyā cittaṃ pakkhandatīti—pakkhandanavosaggo. Nirodhavasena ime dve vosaggā. Evaṃ adhimattaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

Dutiyabhāṇavāro.

1.4.4.4. Adhiṭṭhānaṭṭhaniddesa

Kathaṃ adhiṭṭhānaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni? Saddhindriyassa bhāvanāya chando uppajjati—chandavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhiṭṭhāti. Chandavasena pāmojjaṃ uppajjati—pāmojjavasena saddhāvasena saddhindriyaṃ adhiṭṭhāti ... pe ... evaṃ adhiṭṭhānaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

1.4.4.5. Pariyādānaṭṭhaniddesa

Kathaṃ pariyādānaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ assaddhiyaṃ pariyādiyati, assaddhiyapariḷāhaṃ pariyādiyati. Paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ kosajjaṃ pariyādiyati, kosajjapariḷāhaṃ pariyādiyati. Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ pamādaṃ pariyādiyati, pamādapariḷāhaṃ pariyādiyati. Avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ uddhaccaṃ pariyādiyati, uddhaccapariḷāhaṃ pariyādiyati. Dassanaṭṭhena paññindriyaṃ avijjaṃ pariyādiyati, avijjāpariḷāhaṃ pariyādiyati. Nekkhamme pañcindriyāni kāmacchandaṃ pariyādiyanti. Abyāpāde pañcindriyāni byāpādaṃ pariyādiyanti. Ālokasaññāya pañcindriyāni thinamiddhaṃ pariyādiyanti. Avikkhepe pañcindriyāni uddhaccaṃ pariyādiyanti ... pe ... arahattamagge pañcindriyāni sabbakilese pariyādiyanti. Evaṃ pariyādānaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

1.4.4.6. Patiṭṭhāpakaṭṭhaniddesa

Kathaṃ patiṭṭhāpakaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni? Saddho saddhindriyaṃ adhimokkhe patiṭṭhāpeti, saddhassa saddhindriyaṃ adhimokkhe patiṭṭhāpeti. Vīriyavā vīriyindriyaṃ paggahe patiṭṭhāpeti, vīriyavato vīriyindriyaṃ paggahe patiṭṭhāpeti. Satimā satindriyaṃ upaṭṭhāne patiṭṭhāpeti, satimato satindriyaṃ upaṭṭhāne patiṭṭhāpeti. Samāhito samādhindriyaṃ avikkhepe patiṭṭhāpeti, samāhitassa samādhindriyaṃ avikkhepe patiṭṭhāpeti. Paññavā paññindriyaṃ dassane patiṭṭhāpeti, paññavato paññindriyaṃ dassane patiṭṭhāpeti. Yogāvacaro pañcindriyāni nekkhamme patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni nekkhamme patiṭṭhāpenti. Yogāvacaro pañcindriyāni abyāpāde

patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni abyāpāde patiṭṭhāpenti. Yogāvacaro pañcindriyāni ālokasaññāya patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni ālokasaññāya patiṭṭhāpenti. Yogāvacaro pañcindriyāni avikkhepe patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni avikkhepe patiṭṭhāpenti ... pe ... yogāvacaro pañcindriyāni arahattamagge patiṭṭhāpeti, yogāvacarassa pañcindriyāni arahattamagge patiṭṭhāpenti. Evaṃ patiṭṭhāpakaṭṭhena indriyāni daṭṭhabbāni.

Suttantaniddeso catuttho.

1.4.5. Indriyasamodhāna

Puthujjano samādhiṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti? Sekkho samādhiṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti? Vītarāgo samādhiṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti? Puthujjano samādhiṃ bhāvento sattahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho samādhiṃ bhāvento aṭṭhahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti. Vītarāgo samādhiṃ bhāvento dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano samādhiṃ bhāvento katamehi sattahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti? Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, samathanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, paggahanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, avikkhepūpaṭṭhānakusalo hoti, obhāsūpaṭṭhānakusalo hoti, sampahaṃsanūpaṭṭhānakusalo hoti, upekkhūpaṭṭhānakusalo hoti—puthujjano samādhiṃ bhāvento imehi sattahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Sekkho samādhiṃ bhāvento katamehi aṭṭhahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti? Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti, samathanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, paggahanimittūpaṭṭhānakusalo hoti, avikkhepūpaṭṭhānakusalo hoti, obhāsūpaṭṭhānakusalo hoti, sampahaṃsanūpaṭṭhānakusalo hoti, upekkhūpaṭṭhānakusalo hoti, ekattūpaṭṭhānakusalo hoti—sekkho samādhiṃ bhāvento imehi aṭṭhahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Vītarāgo samādhiṃ bhāvento katamehi dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti? Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalo hoti ... pe ... ekattūpaṭṭhānakusalo hoti, ñāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, vimuttūpaṭṭhānakusalo hoti—vītarāgo samādhiṃ bhāvento imehi dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano vipassanaṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Sekkho vipassanaṃ bhāvento

katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Vītarāgo vipassanaṃ bhāvento katihākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katihākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti?

Puthujjano vipassanaṃ bhāvento navahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, navahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti. Sekkho vipassanaṃ bhāvento dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, dasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti. Vītarāgo vipassanaṃ bhāvento dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Puthujjano vipassanaṃ bhāvento katamehi navahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi navahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti. Dukkhato upaṭṭhānakusalo hoti, sukhato anupaṭṭhānakusalo hoti. Anattato upaṭṭhānakusalo hoti, attato anupaṭṭhānakusalo hoti. Khayato upaṭṭhānakusalo hoti, ghanato anupaṭṭhānakusalo hoti. Vayato upaṭṭhānakusalo hoti, āyūhanānupaṭṭhānakusalo hoti. Vipariṇāmūpaṭṭhānakusalo hoti, dhuvato anupaṭṭhānakusalo hoti. Animittūpaṭṭhānakusalo hoti, nimittānupaṭṭhānakusalo hoti. Appaṇihitūpaṭṭhānakusalo hoti, paṇidhianupaṭṭhānakusalo hoti. Suññatūpaṭṭhānakusalo hoti, abhinivesānupaṭṭhānakusalo hoti—puthujjano vipassanaṃ bhāvento imehi navahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi navahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Sekkho vipassanaṃ bhāvento katamehi dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi dasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti ... pe ... suññatūpaṭṭhānakusalo hoti, abhinivesānupaṭṭhānakusalo hoti. Ñāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, añāṇānupaṭṭhānakusalo hoti—sekkho vipassanaṃ bhāvento imehi dasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi dasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Vītarāgo vipassanaṃ bhāvento katamehi dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, katamehi dvādasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti? Aniccato upaṭṭhānakusalo hoti, niccato anupaṭṭhānakusalo hoti ... pe ... ñāṇūpaṭṭhānakusalo hoti, añāṇānupaṭṭhānakusalo hoti. Visaññogūpaṭṭhānakusalo hoti, saññogānupaṭṭhānakusalo hoti. Nirodhūpaṭṭhānakusalo hoti, saṅkhārānupaṭṭhānakusalo hoti—vītarāgo vipassanaṃ bhāvento imehi dvādasahi ākārehi upaṭṭhānakusalo hoti, imehi dvā-

dasahi ākārehi anupaṭṭhānakusalo hoti.

Āvajjitattā ārammaṇūpaṭṭhānakusalavasena indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati ... pe ... dhamme samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati. Indriyāni samodhānetīti kathaṃ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ samodhāneti ... pe ... samathanimittūpaṭṭhānakusalavasena, paggahanimittūpaṭṭhānakusalavasena, avikkhepūpaṭṭhānakusalavasena, obhāsūpaṭṭhānakusalavasena, sampahaṃsanūpaṭṭhānakusalavasena, upekkhūpaṭṭhānakusalavasena, ekattūpaṭṭhānakusalavasena, ñāṇūpaṭṭhānakusalavasena, vimuttūpaṭṭhānakusalavasena.

Aniccato upaṭṭhānakusalavasena, niccato anupaṭṭhānakusalavasena, dukkhato upaṭṭhānakusalavasena, sukhato anupaṭṭhānakusalavasena, anattato upaṭṭhānakusalavasena, attato anupaṭṭhānakusalavasena, khayato upaṭṭhānakusalavasena, ghanato anupaṭṭhānakusalavasena, vayato upaṭṭhānakusalavasena, āyūhanānupaṭṭhānakusalavasena, vipariṇāmūpaṭṭhānakusalavasena, dhuvato anupaṭṭhānakusalavasena, animittūpaṭṭhānakusalavasena, nimittānupaṭṭhānakusalavasena, appaṇihitūpaṭṭhānakusalavasena, paṇidhianupaṭṭhānakusalavasena, suññatūpaṭṭhānakusalavasena, abhinivesānupaṭṭhānakusalavasena, ñāṇūpaṭṭhānakusalavasena, aññānupaṭṭhānakusalavasena, visaññogūpaṭṭhānakusalavasena, saññogānupaṭṭhānakusalavasena, nirodhūpaṭṭhānakusalavasena, saṅkhārānupaṭṭhānakusalavasena indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

Catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇannaṃ indriyānaṃ vasibhāvatā paññā āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ. Katamesaṃ tiṇṇannaṃ indriyānaṃ? Anaññātaññassāmītindriyassa, aññindriyassa, aññātāvindriyassa.

Anaññātaññassāmītindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati? Aññindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati? Aññātāvindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati? Anaññātaññassāmītindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati—sotāpattimaggaṃ. Aññindriyaṃ cha ṭhānāni gacchati— sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattamaggaṃ. Aññātāvindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati— arahattaphalaṃ.

Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkhaparivāraṃ hoti, vīriyindriyaṃ paggahaparivāraṃ hoti, satindriyaṃ upaṭṭhānaparivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkhepa-

parivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Sotāpattimaggakkhaṇe jātā dhammā, ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Sotāpattiphalakkhaṇe … pe … arahattaphalakkhaṇe aññātāvindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkhaparivāraṃ hoti … pe … jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Arahattaphalakkhaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti, ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Arahattaphalakkhaṇe aññātāvindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaparivārā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca. Iti imāni aṭṭha aṭṭhakāni catusaṭṭhi honti.

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati. Apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Sakadāgāmimaggeoḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti.

Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ;
Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhūti.

Samantacakkhūti kenaṭṭhena samantacakkhu? Cuddasa buddhañāṇāni—dukkheñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ … pe … sabbaññutaññāṇaṃ buddhañāṇaṃ, anāvaraṇañāṇaṃ buddhañāṇaṃ. Imāni cuddasa buddhañāṇāni. Imesaṃ cuddasannaṃ buddhañāṇānaṃ aṭṭha ñāṇāni sāvakasādhāraṇāni, cha ñāṇāni asādhāraṇāni sā-

vakehi.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho ñāto, aññāto dukkhaṭṭho natthīti—samantacakkhu. Yaṃ samantacakkhu taṃ paññindriyaṃ. Paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ. Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya; aphassito paññāya dukkhaṭṭho natthīti— samantacakkhu. Yaṃ samantacakkhu taṃ paññindriyaṃ. Paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ. Yāvatā samudayassa samudayaṭṭho ... pe ... yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭho ... yāvatā maggassa maggaṭṭho ... yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā indriyaparopariyattañāṇaṃ ... yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ ... yāvatā yamakapāṭihīre ñāṇaṃ ... yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ ... yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, taṃ ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya. Aphassitaṃ paññāya natthīti— samantacakkhu. Yaṃ samantacakkhu taṃ paññindriyaṃ. Paññindriyassa vasena adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ.

Saddahanto paggaṇhāti, paggaṇhanto saddahati. Saddahanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento saddahati. Saddahanto samādahati, samādahanto saddahati. Saddahanto pajānāti, pajānanto saddahati. Paggaṇhanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento paggaṇhāti. Paggaṇhanto samādahati, samādahanto paggaṇhāti. Paggaṇhanto pajānāti, pajānanto paggaṇhāti. Paggaṇhanto saddahati, saddahanto paggaṇhāti. Upaṭṭhāpento samādahati, samādahanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento pajānāti, pajānanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento saddahati, saddahanto upaṭṭhāpeti. Upaṭṭhāpento paggaṇhāti, paggaṇhanto upaṭṭhāpeti. Samādahanto pajānāti, pajānanto samādahati. Samādahanto saddahati, saddahanto

samādahati. Samādahanto paggaṇhāti, paggaṇhanto samādahati. Samādahanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento samādahati. Pajānanto saddahati, saddahanto pajānāti. Pajānanto paggaṇhāti, paggaṇhanto pajānāti. Pajānanto upaṭṭhāpeti, upaṭṭhāpento pajānāti. Pajānanto samādahati, samādahanto pajānāti.

Saddahitattā paggahitaṃ, paggahitattā saddahitaṃ. Saddahitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā saddahitaṃ. Saddahitattā samādahitaṃ, samādahitattā saddahitaṃ. Saddahitattā pajānitaṃ, pajānitattā saddahitaṃ. Paggahitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā paggahitaṃ. Paggahitattā samādahitaṃ, samādahitattā paggahitaṃ. Paggahitattā pajānitaṃ pajānitattā paggahitaṃ. Paggahitattā saddahitaṃ, saddahitattā paggahitaṃ. Upaṭṭhāpitattā samādahitaṃ, samādahitattā upaṭṭhāpitaṃ. Upaṭṭhāpitattā pajānitaṃ, pajānitattā upaṭṭhāpitaṃ. Upaṭṭhāpitattā saddahitaṃ, saddahitattā upaṭṭhāpitaṃ. Upaṭṭhāpitattā paggahitaṃ, paggahitattā upaṭṭhāpitaṃ. Samādahitattā pajānitaṃ, pajānitattā samādahitaṃ. Samādahitattā saddahitaṃ, saddahitattā samādahitaṃ. Samādahitattā paggahitaṃ, paggahitattā samādahitaṃ. Samādahitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā samādahitaṃ. Pajānitattā saddahitaṃ, saddahitattā pajānitaṃ. Pajānitattā paggahitaṃ, paggahitattā pajānitaṃ. Pajānitattā upaṭṭhāpitaṃ, upaṭṭhāpitattā pajānitaṃ. Pajānitattā samādahitaṃ, samādahitattā pajānitaṃ.

Yaṃ buddhacakkhu taṃ buddhañāṇaṃ, yaṃ buddhañāṇaṃ taṃ buddhacakkhu, yena cakkhunā tathāgato satte passati apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino, appekacce naparalokavajjabhayadassāvino.

Apparajakkhe mahārajakkheti saddho puggalo apparajakkho, assaddho puggalo mahārajakkho. Āraddhavīriyo puggalo apparajakkho, kusīto puggalo mahārajakkho. Upaṭṭhitassati puggalo apparajakkho, muṭṭhassati puggalo mahārajakkho. Samāhito puggalo apparajakkho, asamāhito puggalo mahārajakkho. Paññavā puggalo apparajakkho, duppañño puggalo mahārajakkho.

Tikkhindriye mudindriyeti saddho puggalo tikkhindriyo, assaddho puggalo mudindriyo … pe … paññavā puggalo tikkhindriyo, duppañño puggalo mudindriyo. Svākāre dvākāreti saddho puggalo svākāro, as-

saddho puggalo dvākāro ... pe ... paññavā puggalo svākāro, duppañño puggalo dvākāro. Suviññāpaye duviññāpayeti saddho puggalo suviññāpayo, assaddho puggalo duviññāpayo ... pe ... paññavā puggalo suviññāpayo, duppañño puggalo duviññāpayo.

Appekacce paralokavajjabhayadassāvino, appekacce naparalokavajjabhayadassāvinoti saddho puggalo paralokavajjabhayadassāvī, assaddho puggalo naparalokavajjabhayadassāvī. Āraddhavīriyo puggalo paralokavajjabhayadassāvī, kusīto puggalo naparalokavajjabhayadassāvī ... pe ... paññavā puggalo paralokavajjabhayadassāvī, duppañño puggalo naparalokavajjabhayadassāvī.

Lokoti khandhaloko dhātuloko āyatanaloko vipattibhavaloko vipattisambhavaloko sampattibhavaloko sampattisambhavaloko.

Eko loko—sabbe sattā āhāraṭṭhitikā. Dve lokā—nāmañca rūpañca. Tayo lokā— tisso vedanā. Cattāro lokā—cattāro āhārā. Pañca lokā—pañcupādānakkhandhā. Cha lokā—cha ajjhattikāni āyatanāni. Satta lokā—satta viññāṇaṭṭhitiyo. Aṭṭha lokā—aṭṭha lokadhammā. Nava lokā—nava sattāvāsā. Dasa lokā— dasāyatanāni. Dvādasa lokā—dvādasāyatanāni. Aṭṭhārasa lokā—aṭṭhārasa dhātuyo.

Vajjanti sabbe kilesā vajjā, sabbe duccaritā vajjā, sabbe abhisaṅkhārā vajjā, sabbe bhavagāmikammā vajjā. Iti imasmiñca loke imasmiñca vajje tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā honti, seyyathāpi ukkhittāsike vadhake. Imehi paññāsāya ākārehi imāni pañcindriyāni jānāti passati aññāti paṭivijjhatīti.

Tatiyabhāṇavāro. Indriyakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.10. Mātikākathā

Nicchāto, mokkho vimokkho, vijjāvimutti, adhisīlaṃ, adhicittaṃ, adhipaññā, passaddhi, ñāṇaṃ, dassanaṃ, visuddhi, nekkhammaṃ, nissaraṇaṃ, paviveko, vosaggo, cariyā, jhānavimokkho, bhāvanā, adhiṭṭhānaṃ, jīvitaṃ. [19]

Nicchātoti nekkhammena kāmacchandato nicchāto, abyāpādena byāpādato nicchāto ... pe ... paṭhamena jhānena nīvaraṇehi nicchāto ... pe ... arahattamaggena sabbakilesehi nicchāto. (1)

Mokkho vimokkhoti nekkhammena kāmacchandato muccatīti—mokkho

vimokkho. Abyāpādena byāpādato muccatīti—mokkho vimokkho ... pe ... paṭhamena jhānena nīvaraṇehi muccatīti— mokkho vimokkho ... pe ... arahattamaggena sabbakilesehi muccatīti—mokkho vimokkho. (2)

Vijjāvimuttīti nekkhammaṃ vijjatīti vijjā, kāmacchandato muccatīti vimutti. Vijjanto muccati, muccanto vijjatīti—vijjāvimutti. Abyāpādo vijjatīti vijjā, byāpādato vimuccatīti vimutti. Vijjanto muccati, muccanto vijjatīti—vijjāvimutti ... pe ... arahattamaggo vijjatīti vijjā, sabbakilesehi muccatīti vimutti. Vijjanto muccati, muccanto vijjatīti—vijjāvimutti. (3)

Adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññāti nekkhammena kāmacchandaṃ, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. Abyāpādena byāpādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... arahattamaggena sabbakilese saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi. Dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. (4–6)

Passaddhīti nekkhammena kāmacchandaṃ paṭippassambheti, abyāpādena byāpādaṃ paṭippassambheti ... pe ... arahattamaggena sabbakilese paṭippassambheti. (7)

Ñāṇanti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ; byāpādassa pahīnattā abyāpādo ñātaṭṭhena ñāṇaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo ñātaṭṭhena ñāṇaṃ. (8)

Dassananti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ diṭṭhattā dassanaṃ. Byāpādassa pahīnattā abyāpādo diṭṭhattā dassanaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo diṭṭhattā dassanaṃ. (9)

Visuddhīti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammena visujjhati. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādena visujjhati ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggena visujjhati. (10)

Nekkhammanti kāmānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ nekkhammaṃ. Rūpānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ āruppaṃ. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ, nirodho tassa nekkham-

maṃ. Byāpādassa abyāpādo nekkhammaṃ. Thinamiddhassa ālokasaññā nekkhammaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ arahattamaggo nekkhammaṃ. (11)

Nissaraṇanti kāmānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ nekkhammaṃ. Rūpānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ āruppaṃ. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ, nirodho tassa nissaraṇaṃ. Kāmacchandassa nekkhammaṃ nissaraṇaṃ. Byāpādassa abyāpādo nissaraṇaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ arahattamaggo nissaraṇaṃ. (12)

Pavivekoti kāmacchandassa nekkhammaṃ paviveko ... pe ... sabbakilesānaṃ arahattamaggo paviveko. (13)

Vosaggoti nekkhammena kāmacchandaṃ vosajjatīti—vosaggo. Abyāpādena byāpādaṃ vosajjatīti—vosaggo ... pe ... arahattamaggena sabbakilese vosajjatīti—vosaggo. (14)

Cariyāti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammena carati. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādena carati ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggena carati. (15)

Jhānavimokkhoti nekkhammaṃ jhāyatīti—jhānaṃ. Kāmacchandaṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti—jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti dhammā. Jhāpentīti kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānajhāyī. Abyāpādo jhāyatīti jhānaṃ. Byāpādaṃ jhāpetīti—jhānaṃ ... pe ... ālokasaññā jhāyatīti— jhānaṃ. Thinamiddhaṃ jhāpetīti—jhānaṃ ... pe ... arahattamaggo jhāyatīti—jhānaṃ. Sabbakilese jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti—jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti—dhammā. Jhāpentīti—kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānajhāyī. (16)

Bhāvanā adhiṭṭhānaṃ jīvitanti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno. Nekkhammavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno samaṃ jīvati, no visamaṃ; sammā jīvati, no micchā; visuddhaṃ jīvati, no kiliṭṭhanti—ājīvasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampanno.

Byāpādaṃ pajahanto abyāpādaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno ... pe ... thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno ... pe ... uddhaccaṃ pajahanto avikkhepaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno ... pe ... vicikicchaṃ pajahanto dhammavavatthānaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno ... pe ... avijjaṃ pajahanto vijjaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno ... pe ... aratiṃ pajahanto pāmojjaṃ bhāvetīti— bhāvanāsampanno ... pe ... nīvaraṇe pajahanto paṭhamaṃ jhānaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggaṃ bhāvetīti— bhāvanāsampanno. Arahattamaggavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno samaṃ jīvati, no visamaṃ; sammā jīvati, no micchā; visuddhaṃ jīvati, no kiliṭṭhanti—ājīvasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampannoti. (17–19)

Mātikākathā niṭṭhitā.

Paññāvaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Paññā iddhi abhisamayo, viveko cariyapañcamo; Pāṭihāri samasīsi, satipaṭṭhānā vipassanā; Tatiye paññāvaggamhi, mātikāya ca te dasāti.

Mahāvaggo yuganaddho, paññāvaggo ca nāmato; Tayova vaggā imamhi, paṭisambhidāpakaraṇe.

Anantanayamaggesu, gambhīro sāgarūpamo; Nabhañca tārakākiṇṇaṃ, thūlo jātassaro yathā; Kathikānaṃ visālāya, yogīnaṃ ñāṇajotananti.

Paṭisambhidāmaggapāḷi niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.8. Lokuttarakathā

Katame dhammā lokuttarā? Cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, cattāro ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā lokuttarā.

Lokuttarāti kenaṭṭhena lokuttarā? Lokaṃ tarantīti—lokuttarā. Lokā uttarantīti— lokuttarā. Lokato uttarantīti—lokuttarā. Lokamhā uttarantīti—lokuttarā. Lokaṃ atikkamantīti—lokuttarā. Lokaṃ samatikkamantīti—lokuttarā. Lokaṃ samatikkantāti—lokuttarā. Lokena atirekāti—lokuttarā. Lokantaṃ tarantīti— lokuttarā. Lokā nissarantīti—lokuttarā. Lokato nissarantīti—lokuttarā. Lokamhā nissarantīti—lokuttarā. Lokā nissaṭāti—lokuttarā. Lokena nissaṭāti—lokuttarā. Lokamhā nissaṭāti—lokuttarā. Loke na tiṭṭhantīti— lokuttarā. Lokasmiṃ na tiṭṭhantīti—lokuttarā. Loke na limpantīti—lokuttarā. Lokena na limpantīti—lokuttarā. Loke asaṃlittāti—lokuttarā. Lokena asaṃlittāti—lokuttarā. Loke anupalittāti—lokuttarā. Lokena anupalittāti— lokuttarā. Loke vippamuttāti—lokuttarā. Lokena vippamuttāti—lokuttarā. Lokā vippamuttāti—lokuttarā. Lokato vippamuttāti—lokuttarā. Lokamhā vippamuttāti—lokuttarā. Loke visaññuttāti—lokuttarā. Lokena visaññuttāti— lokuttarā. Lokā visaññuttāti—lokuttarā. Lokasmiṃ visaññuttāti—lokuttarā. Lokato visaññuttāti—lokuttarā. Lokamhā visaññuttāti—lokuttarā. Lokā sujjhantīti—lokuttarā. Lokato sujjhantīti—lokuttarā. Lokamhā sujjhantīti— lokuttarā. Lokā visujjhantīti—lokuttarā. Lokato visujjhantīti—lokuttarā. Lokamhā visujjhantīti—lokuttarā. Lokā vuṭṭhahantīti—lokuttarā. Lokato vuṭṭhahantīti—lokuttarā. Lokamhā vuṭṭhahantīti—lokuttarā. Lokā vivaṭṭantīti—lokuttarā. Lokato vivaṭṭantīti—lokuttarā. Lokamhā vivaṭṭantīti—lokuttarā. Loke na sajjantīti—lokuttarā. Loke na gayhantīti— lokuttarā. Loke na bajjhantīti—lokuttarā. Lokaṃ samucchindantīti—lokuttarā. Lokaṃ samucchinnattāti—lokuttarā. Lokaṃ paṭippassambhentīti—lokuttarā. Lokaṃ paṭippassambhitattāti—lokuttarā. Lokassa apathāti—lokuttarā. Lokassa agatīti—lokuttarā. Lokassa avisayāti—lokuttarā. Lokassa asādhāraṇāti— lokuttarā. Lokaṃ vamantīti—lokuttarā. Lokaṃ na paccāvamantīti—lokuttarā. Lokaṃ pajahantīti—lokuttarā. Lokaṃ na upādiyantīti—lokuttarā. Lokaṃ visinentīti—lokuttarā. Lokaṃ na ussinentīti—lokuttarā. Lokaṃ vidhūpentīti— lokuttarā. Lokaṃ na sandhūpentīti—lokuttarā. Lokaṃ samatikkamma abhibhuyya tiṭṭhantīti—lokuttarā.

Lokuttarakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.5. Cariyākathā

Cariyāti, aṭṭha cariyāyo—iriyāpathacariyā, āyatanacariyā, saticariyā, samādhicariyā, ñāṇacariyā, maggacariyā, patticariyā, lokatthacariyāti.

Iriyāpathacariyāti catūsu iriyāpathesu. Āyatanacariyāti chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Saticariyāti catūsu satipaṭṭhānesu. Samādhicariyāti catūsu jhānesu. Ñāṇacariyāti catūsu ariyasaccesu. Maggacariyāti catūsu ariyamaggesu. Patticariyāti catūsu sāmaññaphalesu. Lokatthacariyāti tathāgatesu arahantesu sammāsambuddhesu padese paccekabuddhesu padese sāvakesu.

Iriyāpathacariyā ca paṇidhisampannānaṃ. Āyatanacariyā ca indriyesu guttadvārānaṃ. Saticariyā ca appamādavihārīnaṃ. Samādhicariyā ca adhicittamanuyuttānaṃ. Ñāṇacariyā ca buddhisampannānaṃ. Maggacariyā ca sammāpaṭipannānaṃ. Patticariyā ca adhigataphalānaṃ. Lokatthacariyā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ padese paccekabuddhānaṃ padese sāvakānaṃ. Imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo. Adhimuccanto saddhāya carati, paggaṇhanto vīriyena carati, upaṭṭhāpento satiyā carati, avikkhepaṃ karonto samādhinā carati, pajānanto paññāya carati, vijānanto viññāṇacariyāya carati, evaṃ paṭipannassa kusalā dhammā āyāpentīti āyatanacariyāya carati, evaṃ paṭipanno visesamadhigacchatīti visesacariyāya carati. Imā aṭṭha cariyāyo.

Aparāpi aṭṭha cariyāyo. Dassanacariyā ca sammādiṭṭhiyā, abhiniropanacariyā ca sammāsaṅkappassa, pariggahacariyā ca sammāvācāya, samuṭṭhānacariyā ca sammākammantassa, vodānacariyā ca sammāājīvassa, paggahacariyā ca sammāvāyāmassa, upaṭṭhānacariyā ca sammāsatiyā, avikkhepacariyā ca sammāsamādhissa. Imā aṭṭha cariyāyoti.

Cariyākathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1Mahāvagga

1.9. Maggakathā

Maggoti kenaṭṭhena maggo? Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva

hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Vodānaṭṭhena sammāājīvo micchāājīvassa pahānāya maggo ceva hetu ca ... pe ... paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmassa pahānāya maggo ceva hetu ca ... pe ... upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā pahānāya maggo ceva hetu ca ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhissa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo

ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikassa kāmarāgasaññojanassa paṭighasaññojanassa oḷārikassa kāmarāgānusayassa paṭighānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi anusahagatassa kāmarāgasaññojanassa paṭighasaññojanassa, anusahagatassa kāmarāgānusayassa paṭighānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgassa arūparāgassa mānassa uddhaccassa avijjāya, mānānusayassa bhavarāgānusayassa avijjānusayassa pahānāya maggo ceva hetu ca, sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanāya maggo ceva hetu ca, kilesānaṃ pariyādānāya maggo ceva hetu ca, paṭivedhādivisodhanāya maggo ceva hetu ca, cittassa adhiṭṭhānāya maggo ceva hetu ca, cittassa, vodānāya maggo ceva hetu ca, visesādhigamāya maggo ceva hetu ca, uttaripaṭivedhāya maggo ceva hetu ca, saccābhisamayāya maggo ceva, hetu ca, nirodhe patiṭṭhāpanāya maggo ceva hetu ca.

Dassanamaggo sammādiṭṭhi, abhiniropanamaggo sammāsaṅkappo, pariggahamaggo sammāvācā, samuṭṭhānamaggo sammākammanto,

vodānamaggo sammāājīvo, paggahamaggo sammāvāyāmo, upaṭṭhānamaggo sammāsati, avikkhepamaggo sammāsamādhi. Upaṭṭhānamaggo satisambojjhaṅgo, pavicayamaggo dhammavicayasambojjhaṅgo, paggahamaggo vīriyasambojjhaṅgo, pharaṇamaggo pītisambojjhaṅgo, upasamamaggo passaddhisambojjhaṅgo, avikkhepamaggo samādhisambojjhaṅgo, paṭisaṅkhānamaggo upekkhāsambojjhaṅgo.

Assaddhiye akampiyamaggo saddhābalaṃ, kosajje akampiyamaggo vīriyabalaṃ, pamāde akampiyamaggo satibalaṃ, uddhacce akampiyamaggo samādhibalaṃ, avijjāya akampiyamaggo paññābalaṃ. Adhimokkhamaggo saddhindriyaṃ, paggahamaggo vīriyindriyaṃ, upaṭṭhānamaggo satindriyaṃ, avikkhepamaggo samādhindriyaṃ, dassanamaggo paññindriyaṃ.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā maggo, akampiyaṭṭhena balā maggo, niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā maggo, hetuṭṭhena maggaṅgā maggo, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā maggo, padahanaṭṭhena sammappadhānā maggo, ijjhanaṭṭhena iddhipādā maggo, tathaṭṭhena saccāni maggo, avikkhepaṭṭhena samatho maggo, anupassanaṭṭhena vipassanā maggo, ekarasaṭṭhena samathavipassanā maggo, anativattanaṭṭhena yuganaddhā maggo, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi maggo, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi maggo, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi maggo, muttaṭṭhena vimokkho maggo, paṭivedhaṭṭhena vijjā maggo, pariccāgaṭṭhena vimutti maggo, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ maggo, chando mūlaṭṭhena maggo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena maggo, phasso samodhānaṭṭhena maggo, vedanā samosaraṇaṭṭhena maggo, samādhi pamukhaṭṭhena maggo, sati ādhipateyyaṭṭhena maggo, paññā taduttaraṭṭhena maggo, vimutti sāraṭṭhena maggo, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena maggoti.

Maggakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.10. Maṇḍapeyyakathā

“Maṇḍapeyyamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ. Satthā sammukhībhūto tidhattamaṇḍo. Satthari sammukhībhūte desanāmaṇḍo, paṭiggahamaṇḍo, brahmacariyamaṇḍo”.

Katamo desanāmaṇḍo? Catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhanā de-

sanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ ... pe ... catunnaṃ sammappadhānānaṃ ... catunnaṃ iddhipādānaṃ ... pañcannaṃ indriyānaṃ ... pañcannaṃ balānaṃ ... sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ... ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ—ayaṃ desanāmaṇḍo. (1)

Katamo paṭiggahamaṇḍo? Bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā ye vā panaññepi keci viññātāro—ayaṃ paṭiggahamaṇḍo. (2)

Katamo brahmacariyamaṇḍo? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi— ayaṃ brahmacariyamaṇḍo. (3)

Adhimokkhamaṇḍo saddhindriyaṃ, assaddhiyaṃ kasaṭo; assaddhiyaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā saddhindriyassa adhimokkhamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Paggahamaṇḍo vīriyindriyaṃ, kosajjaṃ kasaṭo; kosajjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā vīriyindriyassa paggahamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyya
Upaṭṭhānamaṇḍo satindriyaṃ, pamādo kasaṭo; pamādaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā satindriyassa upaṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti— maṇḍapeyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhindriyaṃ, uddhaccaṃ kasaṭo; uddhaccaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā samādhindriyassa avikkhepamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Dassanamaṇḍo paññindriyaṃ, avijjā kasaṭo; avijjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā paññindriyassa dassanamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalaṃ, assaddhiyaṃ kasaṭo; assaddhiyaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā saddhābalassa assaddhiye akampiyamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Kosajje akampiyamaṇḍo vīriyabalaṃ, kosajjaṃ kasaṭo; kosajjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā vīriyabalassa kosajje akampiyamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Pamāde akampiyamaṇḍo satibalaṃ, pamādo kasaṭo; pamādaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā satibalassa pamāde akampiyamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalaṃ, uddhaccaṃ kasaṭo; uddhaccaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā samādhibalassa uddhacce akampiyamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalaṃ, avijjā kasaṭo; avijjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā paññābalassa avijjāya akampiyamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ.

Upaṭṭhānamaṇḍo satisambojjhaṅgā, pamādo kasaṭo; pamādaṃ

kasaṭaṃ chaḍḍetvā satisambojjhaṅgassa upaṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapey
Pavicayamaṇḍo dhammavicayasambojjhaṅgo, avijjā kasaṭo; avijjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā dhammavicayasambojjhaṅgassa pavicayamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Paggahamaṇḍo vīriyasambojjhaṅgo, kosajjaṃ kasaṭo; kosajjaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā vīriyasambojjhaṅgassa paggahamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo, pariḷāho kasaṭo; pariḷāhaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā pītisambojjhaṅgassa pharaṇamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Upasamamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, duṭṭhullaṃ kasaṭo; duṭṭhullaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā passaddhisambojjhaṅgassa upasamamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, uddhaccaṃ kasaṭo; uddhaccaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā samādhisambojjhaṅgassa avikkhepamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Paṭisaṅkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo, appaṭisaṅkhā kasaṭo; appaṭisaṅkhaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā upekkhāsambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānamaṇḍaṃ pivatīti— maṇḍapeyyaṃ.

Dassanamaṇḍo sammādiṭṭhi, micchādiṭṭhi kasaṭo; micchādiṭṭhiṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammādiṭṭhiyā dassanamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Abhiniropanamaṇḍo sammāsaṅkappo, micchāsaṅkappo kasaṭo; micchāsaṅkappaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāsaṅkappassa abhiniropanamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Pariggahamaṇḍo sammāvācā, micchāvācā kasaṭo; micchāvācaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāvācāya pariggahamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, micchākammanto kasaṭo; micchākammantaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammākammantassa samuṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Vodānamaṇḍo sammāājīvo, micchāājīvo kasaṭo; micchāājīvaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāājīvassa vodānamaṇḍaṃ pivatīti— maṇḍapeyyaṃ. Paggahamaṇḍo sammāvāyāmo, micchāvāyāmo kasaṭo; micchāvāyāmaṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāvāyāmassa paggahamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍape
Upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, micchāsati kasaṭo; micchāsatiṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāsatiyā upaṭṭhānamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍapeyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo sammāsamādhi, micchāsamādhi kasaṭo; micchāsamādhiṃ kasaṭaṃ chaḍḍetvā sammāsamādhissa avikkhepamaṇḍaṃ pivatīti—maṇḍa

Atthi maṇḍo, atthi peyyaṃ, atthi kasaṭo. Adhimokkhamaṇḍo saddhindriyaṃ, assaddhiyaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Paggahamaṇḍo vīriyindriyaṃ, kosajjaṃ

kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Upaṭṭhānamaṇḍo satindriyaṃ, pamādo kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhindriyaṃ, uddhaccaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Dassanamaṇḍo paññindriyaṃ, avijjā kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalaṃ, assaddhiyaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Kosajje akampiyamaṇḍo vīriyabalaṃ, kosajjaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Pamāde akampiyamaṇḍo satibalaṃ, pamādo kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalaṃ, uddhaccaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalaṃ, avijjā kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ.

Upaṭṭhānamaṇḍo satisambojjhaṅgo, pamādo kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Pavicayamaṇḍo dhammavicayasambojjhaṅgo, avijjā kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Paggahamaṇḍo vīriyasambojjhaṅgo, kosajjaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo, pariḷāho kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Upasamamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo, duṭṭhullaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo, uddhaccaṃ kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Paṭisaṅkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo, apaṭisaṅkhā kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ.

Dassanamaṇḍo sammādiṭṭhi, micchādiṭṭhi kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Abhiniropanamaṇḍo sammāsaṅkappo, micchāsaṅkappo kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Pariggahamaṇḍo sammāvācā, micchāvācā kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto, micchākammanto kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Vodā-

namaṇḍo sammāājīvo, micchāājīvo kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso— idaṃ peyyaṃ. Paggahamaṇḍo sammāvāyāmo, micchāvāyāmo kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati, micchāsati kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ. Avikkhepamaṇḍo sammāsamādhi, micchāsamādhi kasaṭo; yo tattha attharaso dhammaraso vimuttiraso—idaṃ peyyaṃ.

Dassanamaṇḍo sammādiṭṭhi ... abhiniropanamaṇḍo sammāsaṅkappo ... pariggahamaṇḍo sammāvācā ... samuṭṭhānamaṇḍo sammākammanto ... vodānamaṇḍo sammāājīvo ... paggahamaṇḍo sammāvāyāmo ... upaṭṭhānamaṇḍo sammāsati ... avikkhepamaṇḍo sammāsamādhi.

Upaṭṭhānamaṇḍo satisambojjhaṅgo ... pavicayamaṇḍo dhammavicayasambojjhaṅgo ... paggahamaṇḍo vīriyasambojjhaṅgo ... pharaṇamaṇḍo pītisambojjhaṅgo ... upasamamaṇḍo passaddhisambojjhaṅgo ... avikkhepamaṇḍo samādhisambojjhaṅgo ... paṭisaṅkhānamaṇḍo upekkhāsambojjhaṅgo.

Assaddhiye akampiyamaṇḍo saddhābalaṃ ... kosajje akampiyamaṇḍo vīriyabalaṃ ... pamāde akampiyamaṇḍo satibalaṃ ... uddhacce akampiyamaṇḍo samādhibalaṃ ... avijjāya akampiyamaṇḍo paññābalaṃ.

Adhimokkhamaṇḍo saddhindriyaṃ ... paggahamaṇḍo vīriyindriyaṃ ... upaṭṭhānamaṇḍo satindriyaṃ ... avikkhepamaṇḍo samādhindriyaṃ ... dassanamaṇḍo paññindriyaṃ.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā maṇḍo, akampiyaṭṭhena balā maṇḍo, niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā maṇḍo, hetuṭṭhena maggo maṇḍo, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā maṇḍo, padahanaṭṭhena sammappadhānā maṇḍo, ijjhanaṭṭhena iddhipādā maṇḍo, tathaṭṭhena saccā maṇḍo, avikkhepaṭṭhena samatho maṇḍo, anupassanaṭṭhena vipassanā maṇḍo, ekarasaṭṭhena samathavipassanā maṇḍo, anativattanaṭṭhena yuganaddhā maṇḍo, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi maṇḍo, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi maṇḍo, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi maṇḍo, muttaṭṭhena vimokkho maṇḍo, paṭivedhaṭṭhena vijjā maṇḍo, pariccāgaṭṭhena vimutti maṇḍo, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ maṇḍo, paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ maṇḍo, chando mūlaṭṭhena maṇḍo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena maṇḍo, phasso samodhānaṭṭhena maṇḍo, vedanā samosaraṇaṭṭhena maṇḍo, samādhi pamukhaṭṭhena maṇḍo, sati ādhipateyyaṭṭhena maṇḍo,

paññā taduttaraṭṭhena maṇḍo, vimutti sāraṭṭhena maṇḍo, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena maṇḍoti.

Maṇḍapeyyakathā niṭṭhitā. Catutthabhāṇavāro.

Mahāvaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Ñāṇadiṭṭhī ca assāsā, indriyaṃ vimokkhapañcamā; Gatikammavipallāsā, maggo maṇḍena te dasāti.

Esa nikāyadharehi ṭhapito, asamo paṭhamo pavaro varavaggoti.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.3. Abhisamayakathā

Abhisamayoti. Kena abhisameti? Cittena abhisameti.

Hañci cittena abhisameti, tena hi aññāṇī abhisameti? Na aññāṇī abhisameti. Ñāṇena abhisameti.

Hañci ñāṇena abhisameti, tena hi acittena ca ñāṇena ca acittako abhisameti? Na acittako abhisameti. Cittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Hañci cittena ca ñāṇena ca abhisameti, tena hi kāmāvacaracittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na kāmāvacaracittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi rūpāvacaracittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na rūpāvacaracittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi arūpāvacaracittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na arūpāvacaracittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi kammassakatacittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na kammassakatacittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi saccānulomikacittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na saccānulomikacittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi atītacittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na atītacittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi anāgatacittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na anāgatacittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Tena hi paccuppannalokiyacittena ca ñāṇena ca abhisameti? Na paccuppannalokiyacittena ca ñāṇena ca abhisameti. Lokuttaramaggakkhaṇe paccuppannacittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Kathaṃ lokuttaramaggakkhaṇe paccuppannacittena ca ñāṇena

ca abhisameti? Lokuttaramaggakkhaṇe uppādādhipateyyaṃ cittaṃ ñāṇassa hetu paccayo ca taṃsampayuttaṃ nirodhagocaraṃ dassanādhipateyyaṃ ñāṇaṃ cittassa hetu paccayo ca taṃsampayuttaṃ ñāṇaṃ nirodhagocaraṃ. Evaṃ lokuttaramaggakkhaṇe paccuppannacittena ca ñāṇena ca abhisameti.

Kiṃ nu ettakoyeva abhisamayoti? Na hi. Lokuttaramaggakkhaṇe dassanābhisamayo sammādiṭṭhi, abhiniropanābhisamayo sammāsaṅkappo, pariggahābhisamayo sammāvācā, samuṭṭhānābhisamayo sammākammanto, vodānābhisamayo sammāājīvo, paggahābhisamayo sammāvāyāmo, upaṭṭhānābhisamayo sammāsati, avikkhepābhisamayo sammāsamādhi; upaṭṭhānābhisamayo satisambojjhaṅgo, pavicayābhisamayo dhammavicayasambojjhaṅgo, paggahābhisamayo vīriyasambojjhaṅgo, pharaṇābhisamayo pītisambojjhaṅgo, upasamābhisamayo passaddhisambojjhaṅgo, avikkhepābhisamayo samādhisambojjhaṅgo, paṭisaṅkhānābhisamayo upekkhāsambojjhaṅgo; assaddhiye akampiyābhisamayo saddhābalaṃ, kosajje akampiyābhisamayo vīriyabalaṃ, pamāde akampiyābhisamayo satibalaṃ, uddhacce akampiyābhisamayo samādhibalaṃ, avijjāya akampiyābhisamayo paññābalaṃ; adhimokkhābhisamayo saddhindriyaṃ, paggahābhisamayo vīriyindriyaṃ, upaṭṭhānābhisamayo satindriyaṃ, avikkhepābhisamayo samādhindriyaṃ, dassanābhisamayo paññindriyaṃ. Ādhipateyyaṭṭhena indriyābhisamayo, akampiyaṭṭhena balābhisamayo, niyyānaṭṭhena bojjhaṅgābhisamayo, hetuṭṭhena maggābhisamayo, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānābhisamayo, padahaṭṭhena sammappadhānābhisamayo, ijjhanaṭṭhena iddhipādābhisamayo, tathaṭṭhena saccābhisamayo, avikkhepaṭṭhena samathābhisamayo, anupassanaṭṭhena vipassanābhisamayo, ekarasaṭṭhena samathavipassanābhisamayo, anativattanaṭṭhena yuganaddhābhisamayo, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhiabhisamayo, avikkhepaṭṭhena visuddhiabhisamayo, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhiabhisamayo, muttaṭṭhena vimokkhābhisamayo, paṭivedhaṭṭhena vijjābhisamayo, pariccāgaṭṭhena vimuttiabhisamayo, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ abhisamayo. Chando mūlaṭṭhena abhisamayo, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena abhisamayo, phasso samodhānaṭṭhena abhisamayo, vedanā samosaraṇaṭṭhena abhisamayo, samādhi pamukhaṭṭhena abhisamayo, sati ādhipateyyaṭṭhena abhisamayo, paññā taduttaraṭṭhena abhisamayo, vimutti sāraṭṭhena abhisamayo, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosā-

naṭṭhena abhisamayo.

Kiṃ nu ettakoyeva abhisamayoti? Na hi. Sotāpattimaggakkhaṇe dassanābhisamayo sammādiṭṭhi ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena abhisamayo.

Kiṃ nu ettakoyeva abhisamayoti? Na hi. Sotāpattiphalakkhaṇe dassanābhisamayo sammādiṭṭhi ... pe ... paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ abhisamayo. Chando mūlaṭṭhena abhisamayo ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena abhisamayo.

Kiṃ nu ettakoyeva abhisamayoti? Na hi. Sakadāgāmimaggakkhaṇe ... pe ... sakadāgāmiphalakkhaṇe ... anāgāmimaggakkhaṇe ... anāgāmiphalakkhaṇe ... arahattamaggakkhaṇe ... pe ... arahattaphalakkhaṇe dassanābhisamayo sammādiṭṭhi, abhiniropanābhisamayo sammāsaṅkappo ... pe ... paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ abhisamayo. Chando mūlaṭṭhena abhisamayo ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena abhisamayo.

Yvāyaṃ kilese pajahati, atīte kilese pajahati ... pe ... anāgate kilese pajahati, paccuppanne kilese pajahati, atīte kilese pajahatīti. Hañci atīte kilese pajahati, tena hi khīṇaṃ khepeti, niruddhaṃ nirodheti, vigataṃ vigameti, atthaṅgataṃ atthaṅgameti, atītaṃ yaṃ na atthi taṃ pajahatīti? Na atīte kilese pajahatīti. Anāgate kilese pajahatīti. Hañci anāgate kilese pajahati, tena hi ajātaṃ pajahati, anibbattaṃ pajahati, anuppannaṃ pajahati, apātubhūtaṃ pajahati, anāgataṃ yaṃ na atthi taṃ pajahatīti? Na anāgate kilese pajahatīti. Paccuppanne kilese pajahatīti. Hañci paccuppanne kilese pajahati, tena hi ratto rāgaṃ pajahati, duṭṭho dosaṃ pajahati, mūḷho mohaṃ pajahati, vinibaddho mānaṃ pajahati, parāmaṭṭho diṭṭhiṃ pajahati, vikkhepagato uddhaccaṃ pajahati, aniṭṭhaṅgato vicikicchaṃ pajahati, thāmagato anusayaṃ pajahati, kaṇhasukkadhammā yuganaddhā samameva vattanti, saṃkilesikā maggabhāvanā hoti?

Na hi atīte kilese pajahati, na anāgate kilese pajahati, na paccuppanne kilese pajahatīti. Hañci na atīte kilese pajahati, na anāgate ... pe ... na paccuppanne kilese pajahati, tena hi natthi maggabhāvanā, natthi phalasacchikiriyā, natthi kilesappahānaṃ, natthi dhammābhisamayoti? Atthi maggabhāvanā, atthi phalasacchikiriyā, atthi kilesappahānaṃ, atthi dhammābhisamayo. Yathā kathaṃ viya? Seyy-

athāpi taruṇo rukkho ajātaphalo. Tamenaṃ puriso mūlaṃ chindeyya. Ye tassa rukkhassa ajātaphalā, te ajātāyeva na jāyanti, anibbattāyeva na nibbattanti, anuppannāyeva na uppajjanti, apātubhūtāyeva na pātubhavanti. Evamevaṃ uppādo hetu, uppādo paccayo kilesānaṃ nibbattiyāti. Uppāde ādīnavaṃ disvā anuppāde cittaṃ pakkhandati. Anuppāde cittassa pakkhandattā ye uppādapaccayā kilesā nibbatteyyuṃ, te ajātāyeva na jāyanti, anibbattāyeva na nibbattanti, anuppannāyeva na uppajjanti, apātubhūtāyeva na pātubhavanti. Evaṃ hetunirodhā dukkhanirodho. Pavattaṃ hetu, nimittaṃ hetu, āyūhanā hetu. Āyūhanā paccayo kilesānaṃ nibbattiyāti. Āyūhane ādīnavaṃ disvā anāyūhane cittaṃ pakkhandati. Anāyūhane cittassa pakkhandattā, ye āyūhanapaccayā kilesā nibbatteyyuṃ, te ajātāyeva na jāyanti, anibbattāyeva na nibbattanti, anuppannāyeva na uppajjanti, apātubhūtāyeva na pātubhavanti. Evaṃ hetunirodhā dukkhanirodho. Evaṃ atthi maggabhāvanā, atthi phalasacchikiriyā, atthi kilesappahānaṃ, atthi dhammābhisamayoti.

Abhisamayakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.2. Diṭṭhikathā

Kā diṭṭhi, kati diṭṭhiṭṭhānāni, kati diṭṭhipariyuṭṭhānāni, kati diṭṭhiyo, kati diṭṭhābhinivesā, katamo diṭṭhiṭṭhānasamugghātoti?

Kā diṭṭhīti abhinivesaparāmāso diṭṭhi. (1)

Kati diṭṭhiṭṭhānānīti aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni. (2)

Kati diṭṭhipariyuṭṭhānānīti aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni. (3)

Kati diṭṭhiyoti soḷasa diṭṭhiyo. (4)

Kati diṭṭhābhinivesāti tīṇi sataṃ diṭṭhābhinivesā. (5)

Katamo diṭṭhiṭṭhānasamugghātoti sotāpattimaggo diṭṭhiṭṭhānasamugghāto. (6)

Kathaṃ abhinivesaparāmāso diṭṭhi? Rūpaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Vedanaṃ etaṃ mama ... pe ... saññaṃ etaṃ mama ... pe ... saṅkhāre etaṃ mama ... pe ... viññāṇaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Cakkhuṃ etaṃ mama ... sotaṃ etaṃ mama ... ghānaṃ etaṃ mama ... jivhaṃ etaṃ mama ... kāyaṃ etaṃ mama ... manaṃ etaṃ mama,

esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpe etaṃ mama ... sadde etaṃ mama ... gandhe etaṃ mama ... rase etaṃ mama ... phoṭṭhabbe etaṃ mama ... dhamme etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Cakkhuviññāṇaṃ etaṃ mama ... sotaviññāṇaṃ etaṃ mama ... ghānaviññāṇaṃ etaṃ mama ... jivhāviññāṇaṃ etaṃ mama ... kāyaviññāṇaṃ etaṃ mama ... manoviññāṇaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Cakkhusamphassaṃ etaṃ mama ... sotasamphassaṃ etaṃ mama ... ghānasamphassaṃ etaṃ mama ... jivhāsamphassaṃ etaṃ mama ... kāyasamphassaṃ etaṃ mama ... manosamphassaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ ... sotasamphassajaṃ vedanaṃ ... ghānasamphassajaṃ vedanaṃ ... jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ ... kāyasamphassajaṃ vedanaṃ ... manosamphassajaṃ vedanaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Rūpasaññaṃ etaṃ mama ... saddasaññaṃ etaṃ mama ... gandhasaññaṃ etaṃ mama ... rasasaññaṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbasaññaṃ etaṃ mama ... dhammasaññaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpasañcetanaṃ etaṃ mama ... saddasañcetanaṃ etaṃ mama ... gandhasañcetanaṃ etaṃ mama ... rasasañcetanaṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbasañcetanaṃ etaṃ mama ... dhammasañcetanaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpataṇhaṃ etaṃ mama ... saddataṇhaṃ etaṃ mama ... gandhataṇhaṃ etaṃ mama ... rasataṇhaṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbataṇhaṃ etaṃ mama ... dhammataṇhaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpavitakkaṃ etaṃ mama ... saddavitakkaṃ etaṃ mama ... gandhavitakkaṃ etaṃ mama ... rasavitakkaṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbavitakkaṃ etaṃ mama ... dhammavitakkaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Rūpavicāraṃ etaṃ mama ... saddavicāraṃ etaṃ mama ... gandhavicāraṃ etaṃ mama ... rasavicāraṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbavicāraṃ etaṃ mama ... dhammavicāraṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Pathavīdhātuṃ etaṃ mama ... āpodhātuṃ etaṃ mama ... tejodhātuṃ etaṃ mama ... vāyodhātuṃ etaṃ mama ... ākāsadhātuṃ etaṃ

mama ... viññāṇadhātuṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Pathavīkasiṇaṃ etaṃ mama ... āpokasiṇaṃ ... tejokasiṇaṃ ... vāyokasiṇaṃ ... nīlakasiṇaṃ ... pītakasiṇaṃ ... lohitakasiṇaṃ ... odātakasiṇaṃ ... ākāsakasiṇaṃ ... viññāṇakasiṇaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Kesaṃ etaṃ mama ... lomaṃ etaṃ mama ... nakhaṃ etaṃ mama ... dantaṃ etaṃ mama ... tacaṃ etaṃ mama ... maṃsaṃ etaṃ mama ... nhāruṃ etaṃ mama ... aṭṭhiṃ etaṃ mama ... aṭṭhimiñjaṃ etaṃ mama ... vakkaṃ etaṃ mama ... hadayaṃ etaṃ mama ... yakanaṃ etaṃ mama ... kilomakaṃ etaṃ mama ... pihakaṃ etaṃ mama ... papphāsaṃ etaṃ mama ... antaṃ etaṃ mama ... antaguṇaṃ etaṃ mama ... udariyaṃ etaṃ mama ... karīsaṃ etaṃ mama ... pittaṃ etaṃ mama ... semhaṃ etaṃ mama ... pubbaṃ etaṃ mama ... lohitaṃ etaṃ mama ... sedaṃ etaṃ mama ... medaṃ etaṃ mama ... assuṃ etaṃ mama ... vasaṃ etaṃ mama ... kheḷaṃ etaṃ mama ... siṅghāṇikaṃ etaṃ mama ... lasikaṃ etaṃ mama ... muttaṃ etaṃ mama ... matthaluṅgaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhāyatanaṃ etaṃ mama ... rūpāyatanaṃ etaṃ mama ... sotāyatanaṃ etaṃ mama ... saddāyatanaṃ etaṃ mama ... ghānāyatanaṃ etaṃ mama ... gandhāyatanaṃ etaṃ mama ... jivhāyatanaṃ etaṃ mama ... rasāyatanaṃ etaṃ mama ... kāyāyatanaṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbāyatanaṃ etaṃ mama ... manāyatanaṃ etaṃ mama ... dhammāyatanaṃ etaṃ mama.

Cakkhudhātuṃ etaṃ mama ... rūpadhātuṃ etaṃ mama ... cakkhuviññāṇadhātuṃ etaṃ mama ... sotadhātuṃ etaṃ mama ... saddadhātuṃ etaṃ mama ... sotaviññāṇadhātuṃ etaṃ mama ... ghānadhātuṃ etaṃ mama ... gandhadhātuṃ etaṃ mama ... ghānaviññāṇadhātuṃ etaṃ mama ... jivhādhātuṃ etaṃ mama ... rasadhātuṃ etaṃ mama ... jivhāviññāṇadhātuṃ etaṃ mama ... kāyadhātuṃ etaṃ mama ... phoṭṭhabbadhātuṃ etaṃ mama ... kāyaviññāṇadhātuṃ etaṃ mama ... manodhātuṃ etaṃ mama ... dhammadhātuṃ etaṃ mama ... manoviññāṇadhātuṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Cakkhundriyaṃ etaṃ mama ... sotindriyaṃ etaṃ mama ... ghānindriyaṃ etaṃ mama ... jivhindriyaṃ etaṃ mama ... kāyindriyaṃ etaṃ

mama ... manindriyaṃ etaṃ mama ... jīvitindriyaṃ etaṃ mama ... itthindriyaṃ etaṃ mama ... purisindriyaṃ etaṃ mama ... sukhindriyaṃ etaṃ mama ... dukkhindriyaṃ etaṃ mama ... somanassindriyaṃ etaṃ mama ... domanassindriyaṃ etaṃ mama ... upekkhindriyaṃ etaṃ mama ... saddhindriyaṃ etaṃ mama ... vīriyindriyaṃ etaṃ mama ... satindriyaṃ etaṃ mama ... samādhindriyaṃ etaṃ mama ... paññindriyaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Kāmadhātuṃ etaṃ mama ... rūpadhātuṃ etaṃ mama ... arūpadhātuṃ etaṃ mama ... kāmabhavaṃ etaṃ mama ... rūpabhavaṃ etaṃ mama ... arūpabhavaṃ etaṃ mama ... saññābhavaṃ etaṃ mama ... asaññābhavaṃ etaṃ mama ... nevasaññānāsaññābhavaṃ etaṃ mama ... ekavokārabhavaṃ etaṃ mama ... catuvokārabhavaṃ etaṃ mama ... pañcavokārabhavaṃ etaṃ mama ... paṭhamajjhānaṃ etaṃ mama ... dutiyajjhānaṃ etaṃ mama ... tatiyajjhānaṃ etaṃ mama ... catutthajjhānaṃ etaṃ mama ... mettaṃ cetovimuttiṃ etaṃ mama ... karuṇaṃ cetovimuttiṃ etaṃ mama ... muditaṃ cetovimuttiṃ etaṃ mama ... upekkhaṃ cetovimuttiṃ etaṃ mama ... ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama ... viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama ... ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi.

Avijjaṃ etaṃ mama ... saṅkhāre etaṃ mama ... viññāṇaṃ etaṃ mama ... nāmarūpaṃ etaṃ mama ... saḷāyatanaṃ etaṃ mama ... phassaṃ etaṃ mama ... vedanaṃ etaṃ mama ... taṇhaṃ etaṃ mama ... upādānaṃ etaṃ mama ... bhavaṃ etaṃ mama ... jātiṃ etaṃ mama ... jarāmaraṇaṃ etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Evaṃ abhinivesaparāmāso diṭṭhi. (1)

Katamāni aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni? Khandhāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ, avijjāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ, phassopi diṭṭhiṭṭhānaṃ, saññāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ, vitakkopi diṭṭhiṭṭhānaṃ, ayoniso manasikāropi diṭṭhiṭṭhānaṃ, pāpamittopi diṭṭhiṭṭhānaṃ, paratoghosopi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Khandhā hetu khandhā paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ khandhāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Avijjā hetu avijjā paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ avijjāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Phasso hetu phasso paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ phassopi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Saññā hetu saññā paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ saññāpi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Vitakko hetu vitakko paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya, samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ vitakkopi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Ayoniso manasikāro hetu ayoniso manasikāro paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ ayoniso manasikāropi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Pāpamitto hetu pāpamitto paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya, samuṭṭhānaṭṭhena—evaṃ pāpamittopi diṭṭhiṭṭhānaṃ.

Paratoghoso hetu paratoghoso paccayo diṭṭhiṭṭhānaṃ upādāya samuṭṭhānaṭṭhena— evaṃ paratoghosopi diṭṭhiṭṭhānaṃ. Imāni aṭṭha diṭṭhiṭṭhānāni. (2)

Katamāni aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ, diṭṭhigahanaṃ, diṭṭhikantāraṃ, diṭṭhivisūkaṃ, diṭṭhivipphanditaṃ, diṭṭhisaññojanaṃ, diṭṭhisallaṃ, diṭṭhisambādho, diṭṭhipalibodho, diṭṭhibandhanaṃ, diṭṭhipapāto, diṭṭhānusayo, diṭṭhisantāpo, diṭṭhipariḷāho, diṭṭhigantho, diṭṭhupādānaṃ, diṭṭhābhiniveso, diṭṭhiparāmāso— imāni aṭṭhārasa diṭṭhipariyuṭṭhānāni. (3)

Katamā soḷasa diṭṭhiyo? Assādadiṭṭhi, attānudiṭṭhi, micchādiṭṭhi, sakkāyadiṭṭhi, sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhi, sakkāyavatthukā ucchedadiṭṭhi, antaggāhikā diṭṭhi, pubbantānudiṭṭhi, aparantānudiṭṭhi, saññojanikā diṭṭhi, ahanti mānavinibandhā diṭṭhi, mamanti mānavinibandhā diṭṭhi, attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi, bhavadiṭṭhi, vibhavadiṭṭhi—imā soḷasa diṭṭhiyo. (4)

Katame tīṇi sataṃ diṭṭhābhinivesā? Assādadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Attānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Micchādiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Sakkāyadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Pubbantānudiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Aparantānudiṭṭhiyā

katihākārehi abhiniveso hoti? Saññojanikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Ahanti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Mamanti mānavinibandhāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Bhavadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? Vibhavadiṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

Assādadiṭṭhiyā pañcatiṃsāya ākārehi abhiniveso hoti. Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti. Micchādiṭṭhiyā dasahākārehi abhiniveso hoti. Sakkāyadiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti. Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti. Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti. Antaggāhikāya diṭṭhiyā paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti. Pubbantānudiṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti. Aparantānudiṭṭhiyā catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti. Saññojanikāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti. Ahanti mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti. Mamanti mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti. Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti. Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti. Bhavadiṭṭhiyā ekena ākārena abhiniveso hoti. Vibhavadiṭṭhiyā ekena ākārena abhiniveso hoti.

1.2.1. Assādadiṭṭhiniddesa

Assādadiṭṭhiyā katamehi pañcatiṃsāya ākārehi abhiniveso hoti? Yaṃ rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ rūpassa assādoti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na assādo, assādo na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, añño assādo. Yā ca diṭṭhi yo ca assādo—ayaṃ vuccati assādadiṭṭhi.

Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti. Tāya diṭṭhivipattiyā samannāgato puggalo diṭṭhivipanno. Diṭṭhivipanno puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Yo diṭṭhiyā rāgo, so na diṭṭhi. Diṭṭhi na rāgo. Aññā diṭṭhi, añño rāgo. Yā ca diṭṭhi yo ca rāgo—ayaṃ vuccati diṭṭhirāgo. Tāya ca diṭṭhiyā tena ca rāgena samannāgato puggalo diṭṭhirāgaratto. Diṭṭhirāgaratte puggale dinnaṃ dānaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi.

Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo—nirayo vā tiracchānayoni vā. Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ ... pe ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Seyyathāpi nimbabījaṃ vā kosātakībījaṃ vā tittakālābubījaṃ vā allāya pathaviyā nikkhittaṃ yaṃ ceva pathavirasaṃ upādiyati, yañca āporasaṃ upādiyati, sabbaṃ taṃ tittakattāya kaṭukattāya asātattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījaṃ hissa pāpikaṃ. Evamevaṃ micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ ... pe ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi.

Micchādiṭṭhi diṭṭhigataṃ, diṭṭhigahanaṃ, diṭṭhikantāraṃ, diṭṭhivisūkaṃ, diṭṭhivipphanditaṃ, diṭṭhisaññojanaṃ, diṭṭhisallaṃ, diṭṭhisambādho, diṭṭhipalibodho, diṭṭhibandhanaṃ, diṭṭhipapāto, diṭṭhānusayo, diṭṭhisantāpo, diṭṭhipariḷāho, diṭṭhigantho, diṭṭhupādānaṃ, diṭṭhābhiniveso, diṭṭhiparāmāso— imehi aṭṭhārasahi ākārehi pariyuṭṭhitacittassa saññogo.

Atthi saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca, atthi saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Katamāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca? Sakkāyadiṭṭhi, sīlabbataparāmāso—imāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca.

Katamāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo? Kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, mānasaññojanaṃ, vicikicchāsaññojanaṃ, bhavarāgasaññojanaṃ, issāsaññojanaṃ, macchariyasaññojanaṃ, anunayasaññojanaṃ, avijjāsaññojanaṃ—imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Yaṃ vedanaṃ paṭicca ... pe ... yaṃ saññaṃ paṭicca ... pe ... yaṃ saṅkhāre paṭicca ... pe ... yaṃ viññāṇaṃ paṭicca ... yaṃ cakkhuṃ paṭicca ... yaṃ sotaṃ paṭicca ... yaṃ ghānaṃ paṭicca ... yaṃ jivhaṃ paṭicca ... yaṃ kāyaṃ paṭicca ... yaṃ manaṃ paṭicca ... yaṃ rūpe paṭicca ... yaṃ sadde paṭicca ... yaṃ gandhe paṭicca ... yaṃ rase paṭicca ... yaṃ phoṭṭhabbe paṭicca ... yaṃ dhamme paṭicca ... yaṃ cakkhuviññāṇaṃ paṭicca ... yaṃ sotaviññāṇaṃ paṭicca ... yaṃ ghānaviññāṇaṃ

paṭicca … yaṃ jivhāviññāṇaṃ paṭicca … yaṃ kāyaviññāṇaṃ paṭicca … yaṃ manoviññāṇaṃ paṭicca … yaṃ cakkhusamphassaṃ paṭicca … yaṃ sotasamphassaṃ paṭicca … yaṃ ghānasamphassaṃ paṭicca … yaṃ jivhāsamphassaṃ paṭicca … yaṃ kāyasamphassaṃ paṭicca … yaṃ manosamphassaṃ paṭicca … yaṃ cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca … yaṃ sotasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca … yaṃ ghānasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca … yaṃ jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca … yaṃ kāyasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca … yaṃ manosamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ manosamphassajāya vedanāya assādoti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na assādo, assādo na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, añño assādo. Yā ca diṭṭhi yo ca assādo—ayaṃ vuccati assādadiṭṭhi.

Assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti. Tāya diṭṭhivipattiyā samannāgato puggalo diṭṭhivipanno. Diṭṭhivipanno puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Yo diṭṭhiyā rāgo, so na diṭṭhi. Diṭṭhi na rāgo. Aññā diṭṭhi, añño rāgo. Yā ca diṭṭhi yo ca rāgo, ayaṃ vuccati diṭṭhirāgo. Tāya ca diṭṭhiyā tena ca rāgena samannāgato puggalo diṭṭhirāgaratto. Diṭṭhirāgaratte puggale dinnaṃ dānaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi.

Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo—nirayo vā tiracchānayoni vā. Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ … pe … yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā. Seyyathāpi nimbabījaṃ vā kosātakībījaṃ vā tittakālābubījaṃ vā allāya pathaviyā nikkhittaṃ yañceva pathavirasaṃ upādiyati yañca āporasaṃ upādiyati, sabbaṃ taṃ tittakattāya kaṭukattāya asātattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījaṃ hissa pāpikaṃ. Evamevaṃ micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ … pe … yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ, yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ

kissa hetu? Diṭṭhi hissa pāpikā assādadiṭṭhi micchādiṭṭhi.

Micchādiṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ ... pe ... diṭṭhābhiniveso diṭṭhiparāmāso— imehi aṭṭhārasahi ākārehi pariyuṭṭhitacittassa saññogo.

Atthi saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca, atthi saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Katamāni saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca? Sakkāyadiṭṭhi, sīlabbataparāmāso—imā saññojanāni ceva diṭṭhiyo ca. Katamāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo? Kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, mānasaññojanaṃ, vicikicchāsaññojanaṃ, bhavarāgasaññojanaṃ, issāsaññojanaṃ, macchariyasaññojanaṃ, anunayasaññojanaṃ, avijjāsaññojanaṃ—imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Assādadiṭṭhiyā imehi pañcatiṃsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Assādadiṭṭhiniddeso paṭhamo.

1.2.2. Attānudiṭṭhiniddesa

Attānudiṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco pathavīkasiṇaṃ attato samanupassati—"yaṃ pathavīkasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ pathavīkasiṇan"ti. Pathavīkasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī"ti— acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco pathavīkasiṇaṃ attato samanupassati—"yaṃ pathavīkasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ pathavīkasiṇan"ti. Pathavīkasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco āpokasiṇaṃ ... tejokasiṇaṃ ... vāyokasiṇaṃ ... nīlakasiṇaṃ ... pītakasiṇaṃ ... lohitakasiṇaṃ ... odātakasiṇaṃ attato samanupas-

sati—"yaṃ odātakasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ odātakasiṇan"ti. Odātakasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci, so vaṇṇo; yo vaṇṇo, sā accī"ti— acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco ... pe ... odātakasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati. (1:1)

Kathaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā iminā rūpena rūpavā"ti. Rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ rukkho, ayaṃ chāyā. Añño rukkho, aññā chāyā. So kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā"ti. Chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana ayaṃ attā iminā rūpena rūpavā"ti. Rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ dutiyā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. (1:2)

Kathaṃ attani rūpaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani idaṃ rūpan"ti. Attani rūpaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"idaṃ pupphaṃ, ayaṃ gandho; aññaṃ pupphaṃ, añño gandho. So kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe"ti. Pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani idaṃ rūpan"ti. Attani rūpaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ

tatiyā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani rūpaṃ samanupassati. (1:3)

Kathaṃ rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ rūpe"ti. Rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ maṇi, ayaṃ karaṇḍako. Añño maṇi, añño karaṇḍako. So kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake"ti. Karaṇḍakasmiṃ maṇiṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ rūpe"ti. Rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ catutthā rūpavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati. (1:4)

Kathaṃ vedanaṃ attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ sotasamphassajaṃ vedanaṃ ghānasamphassajaṃ vedanaṃ jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ kāyasamphassajaṃ vedanaṃ manosamphassajaṃ vedanaṃ attato samanupassati. "Yā manosamphassajā vedanā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā vedanā"ti—manosamphassajaṃ vedanañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī"ti—acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco manosamphassajaṃ vedanaṃ attato samanupassati. "Yā manosamphassajā vedanā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā vedanā"ti—manosamphassajaṃ vedanañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ vedanaṃ attato samanupassati. (1:5)

Kathaṃ vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāya

vedanāvā"ti. Vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ rukkho, ayaṃ chāyā. Añño rukkho, aññā chāyā. So kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā"ti. Chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāya vedanāvā"ti. Vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ dutiyā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati. (2:6)

Kathaṃ attani vedanaṃ samanupassati? Idhekacco saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani ayaṃ vedanā"ti. Attani vedanaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"idaṃ pupphaṃ, ayaṃ gandho; aññaṃ pupphaṃ, añño gandho. So kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe"ti. Pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani ayaṃ vedanā"ti. Attani vedanaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ tatiyā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani vedanaṃ samanupassati. (3:7)

Kathaṃ vedanāya attānaṃ samanupassati? Idhekacco saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāyā"ti. Vedanāya attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ maṇi, ayaṃ karaṇḍako. Añño maṇi, añño karaṇḍako. So kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake"ti. Karaṇḍakasmiṃ maṇiṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya vedanāyā"ti.

Vedanāya attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ catutthā vedanāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ vedanāya attānaṃ samanupassati. (4:8)

Kathaṃ saññaṃ attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajaṃ saññaṃ ... sotasamphassajaṃ saññaṃ ... ghānasamphassajaṃ saññaṃ ... jivhāsamphassajaṃ saññaṃ ... kāyasamphassajaṃ saññaṃ ... manosamphassajaṃ saññaṃ attato samanupassati. "Yā manosamphassajā saññā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā saññā"ti—manosamphassajaṃ saññañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī"ti—acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco manosamphassajaṃ saññaṃ attato samanupassati. "Yā manosamphassajā saññā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā saññā"ti. Manosamphassajaṃ saññañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saññaṃ attato samanupassati. (1:9)

Kathaṃ saññāvantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ ... vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya saññāya saññāvā"ti. Saññāvantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ rukkho, ayaṃ chāyā. Añño rukkho, aññā chāyā. So kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā"ti. Chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... rūpaṃ ... vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya saññāya saññāvā"ti. Saññāvantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ dutiyā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saññāvantaṃ attānaṃ samanupassati. (2:10)

Kathaṃ attani saññaṃ samanupassati? Idhekacco saṅkhāre … viññāṇaṃ … rūpaṃ … vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani ayaṃ saññā"ti. Attani saññaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"idaṃ pupphaṃ, ayaṃ gandho. Aññaṃ pupphaṃ, añño gandho. So kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe"ti. Pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco saṅkhāre … viññāṇaṃ … rūpaṃ … vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani ayaṃ saññā"ti. Attani saññaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ tatiyā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani saññaṃ samanupassati. (3:11)

Kathaṃ saññāya attānaṃ samanupassati? Idhekacco saṅkhāre … viññāṇaṃ … rūpaṃ … vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya saññāyā"ti. Saññāya attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ maṇi, ayaṃ karaṇḍako. Añño maṇi, añño karaṇḍako. So kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake"ti. Karaṇḍakasmiṃ maṇiṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco saṅkhāre … viññāṇaṃ … rūpaṃ … vedanaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imāya saññāyā"ti. Saññāya attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ catutthā saññāvatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saññāya attānaṃ samanupassati. (4:12)

Kathaṃ saṅkhāre attato samanupassati? Idhekacco cakkhusamphassajaṃ cetanaṃ sotasamphassajaṃ cetanaṃ ghānasamphassajaṃ cetanaṃ jivhāsamphassajaṃ cetanaṃ kāyasamphassajaṃ cetanaṃ manosamphassajaṃ cetanaṃ attato samanupassati. "Yā manosamphassajā cetanā, so ahaṃ; yo ahaṃ sā manosamphassajā cetanā"ti—manosamphassajaṃ cetanañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī"ti—acciñca

vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco manosamphassajaṃ cetanaṃ attato samanupassati. "Yā manosamphassajā cetanā so ahaṃ, yo ahaṃ sā manosamphassajā cetanā"ti—manosamphassajaṃ cetanañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāre attato samanupassati. (1:13)

Kathaṃ saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco viññāṇaṃ ... rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imehi saṅkhārehi saṅkhāravā"ti. Saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ rukkho, ayaṃ chāyā. Añño rukkho, aññā chāyā. So kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā"ti. Chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco viññāṇaṃ ... rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā. Imehi saṅkhārehi saṅkhāravā"ti. Saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ dutiyā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati. (2:14)

Kathaṃ attani saṅkhāre samanupassati? Idhekacco viññāṇaṃ ... rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani ime saṅkhārā"ti. Attani saṅkhāre samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"idaṃ pupphaṃ, ayaṃ gandho; aññaṃ pupphaṃ, añño gandho. So kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe"ti. Pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco viññāṇaṃ ... rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani ime saṅkhārā"ti. Attani saṅkhāre samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ tatiyā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi mic-

chādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani saṅkhāre samanupassati. (3:15)

Kathaṃ saṅkhāresu attānaṃ samanupassati? Idhekacco viññāṇaṃ … rūpaṃ … vedanaṃ … saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imesu saṅkhāresū"ti. Saṅkhāresu attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ maṇi, ayaṃ karaṇḍako. Añño maṇi, añño karaṇḍako. So kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake"ti. Karaṇḍakasmiṃ maṇiṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco viññāṇaṃ … rūpaṃ … vedanaṃ … saññaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imesu saṅkhāresū"ti. Saṅkhāresu attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ catutthā saṅkhāravatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ saṅkhāresu attānaṃ samanupassati. (4:16)

Kathaṃ viññāṇaṃ attato samanupassati? Idhekacco cakkhuviññāṇaṃ … sotaviññāṇaṃ … ghānaviññāṇaṃ … jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ … manoviññāṇaṃ attato samanupassati. "Yaṃ manoviññāṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ manoviññāṇan"ti—manoviññāṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci so vaṇṇo, yo vaṇṇo sā accī"ti— acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco manoviññāṇaṃ attato samanupassati. "Yaṃ manoviññāṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ taṃ manoviññāṇan"ti— manoviññāṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ viññāṇaṃ attato samanupassati. (1:17)

Kathaṃ viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco rūpaṃ … vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā iminā viññāṇena viññāṇavā"ti. Viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ rukkho, ayaṃ chāyā. Añño rukkho, aññā chāyā. So kho panāyaṃ rukkho

imāya chāyāya chāyāvā"ti. Chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā iminā viññāṇena viññāṇavā"ti. Viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ dutiyā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ viññāṇavantaṃ attānaṃ samanupassati. (2:18)

Kathaṃ attani viññāṇaṃ samanupassati? Idhekacco rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani idaṃ viññāṇan"ti. Attani viññāṇaṃ samanupassati. Seyyathāpi pupphaṃ gandhasampannaṃ assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"idaṃ pupphaṃ, ayaṃ gandho; aññaṃ pupphaṃ, añño gandho. So kho panāyaṃ gandho imasmiṃ pupphe"ti. Pupphasmiṃ gandhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. Imasmiñca pana attani idaṃ viññāṇan"ti. Attani viññāṇaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ tatiyā viññāṇavatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ attani viññāṇaṃ samanupassati. (3:19)

Kathaṃ viññāṇasmiṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ viññāṇe"ti. Viññāṇasmiṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi maṇi karaṇḍake pakkhitto assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ maṇi, ayaṃ karaṇḍako. Añño maṇi, añño karaṇḍako. So kho panāyaṃ maṇi imasmiṃ karaṇḍake"ti. Karaṇḍakasmiṃ maṇiṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā imasmiṃ viññāṇe"ti. Viññāṇasmiṃ attānaṃ samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ catutthā viññāṇa-

vatthukā attānudiṭṭhi. Attānudiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ viññāṇasmiṃ attānaṃ samanupassati. Attānudiṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti. (4:20)

Attānudiṭṭhiniddeso dutiyo.

1.2.3. Micchādiṭṭhiniddesa

Micchādiṭṭhiyā katamehi dasahākārehi abhiniveso hoti? "Natthi dinnan"ti— vatthu. Evaṃvādo micchābhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā micchāvatthukā micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. "Natthi yiṭṭhan"ti—vatthu ... pe ... "natthi hutan"ti—vatthu ... "natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti—vatthu ... "natthi ayaṃ loko"ti—vatthu ... "natthi paro loko"ti—vatthu ... "natthi mātā"ti—vatthu ... "natthi pitā"ti—vatthu ... "natthi sattā opapātikā"ti—vatthu ... "natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā, ye imañca lokaṃ, parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti—vatthu. Evaṃvādo micchābhinivesaparāmāso diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ dasamā micchāvatthukā micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti ... pe ... micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa dveva gatiyo ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Micchādiṭṭhiyā imehi dasahākārehi abhiniveso hoti.

Micchādiṭṭhiniddeso tatiyo.

1.2.4. Sakkāyadiṭṭhiniddesa

Sakkāyadiṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco pathavīkasiṇaṃ ... pe ... odātakasiṇaṃ attato samanupassati. "Yaṃ odātakasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ odātakasiṇan"ti—odātakasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ... pe ... evamevaṃ

idhekacco odātakasiṇaṃ attato samanupassati. Abhinivesaparāmāso diṭṭhi ... pe ... ayaṃ paṭhamā rūpavatthukā sakkāyadiṭṭhi. Sakkāyadiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati ... pe ... sakkāyadiṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Sakkāyadiṭṭhiniddeso catuttho.

2.5 Sassatadiṭṭhiniddesa

Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā katamehi pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanāvantaṃ vā attānaṃ ... pe ... saññāvantaṃ vā attānaṃ ... saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ ... viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

Kathaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati? Idhekacco vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati. Tassa evaṃ hoti—"ayaṃ kho me attā. So kho pana me ayaṃ attā iminā rūpena rūpavā"ti. Rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Seyyathāpi rukkho chāyāsampanno assa. Tamenaṃ puriso evaṃ vadeyya—"ayaṃ rukkho, ayaṃ chāyā; aññho rukkho, aññā chāyā. So kho panāyaṃ rukkho imāya chāyāya chāyāvā"ti. Chāyāvantaṃ rukkhaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco vedanaṃ ... pe ... ayaṃ paṭhamā sakkāyavatthukā sassatadiṭṭhi. Sassatadiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati ... pe ... sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā imehi pannarasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Sassatadiṭṭhiniddeso pañcamo.

2.6 Ucchedadiṭṭhiniddesa

Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā katamehi pañcahi ākārehi abhiniveso hoti? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, vedanaṃ attato samanupassati, saññaṃ attato samanupassati, saṅkhāre attato samanupassati, viññāṇaṃ attato samanupas-

sati.

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco pathavīkasiṇaṃ ... pe ... odātakasiṇaṃ attato samanupassati. "Yaṃ odātakasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ odātakasiṇan"ti—odātakasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato ... pe ... ayaṃ paṭhamā sakkāyavatthukā ucchedadiṭṭhi. Ucchedadiṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati ... pe ... sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā imehi pañcahi ākārehi abhiniveso hoti.

Ucchedadiṭṭhiniddeso chaṭṭho

1.2.7. Antaggāhikādiṭṭhiniddesa

Antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti? "Sassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? "Asassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti? "Antavā loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā ... "anantavā loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā ... "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā ... "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā ... "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti ... pe ... "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti ... "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katihākārehi abhiniveso hoti?

"Sassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso hoti.

"Sassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ loko ceva sassataṃ cāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "sassato loko"ti— antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā loko ceva sassatā cāti ... pe ... saññā loko ceva sassatā cāti ... pe ... saṅkhārā loko ceva sassatā cāti ... pe ... viññāṇaṃ loko ceva sassatañcāti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ pañcamī sassato lokoti—an-

taggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. "Sassato loko"ti— antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:5)

"Asassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ loko ceva asassatañcāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi … pe … ayaṃ paṭhamā "asassato loko"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā loko ceva asassatā cāti … pe … saññā loko ceva asassatā cāti … pe … saṅkhārā loko ceva asassatā cāti … pe … viññāṇaṃ loko ceva asassatañcāti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. "Asassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:10)

"Antavā loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Idhekacco parittaṃ okāsaṃ nīlakato pharati. Tassa evaṃ hoti—"antavā ayaṃ loko parivaṭumo"ti. Antasaññī hoti. Yaṃ pharati, taṃ vatthu ceva loko ca. Yena pharati, so attā ceva loko cāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "antavā loko"ti antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi … pe … imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco parittaṃ okāsaṃ pītakato pharati … lohitakato pharati … odātakato pharati … obhāsakato pharati. Tassa evaṃ hoti—"antavā ayaṃ loko parivaṭumo"ti. Antasaññī hoti. Yaṃ pharati taṃ vatthu ceva loko ca. Yena pharati so attā ceva loko cāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi … pe … antavā lokoti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:15)

"Anantavā loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Idhekacco vipulaṃ okāsaṃ nīlakato pharati. Tassa evaṃ hoti—"anantavā ayaṃ loko apariyanto"ti. Anantasaññī hoti. Yaṃ pharati taṃ vatthu ceva loko ca; yena pharati so attā ceva loko cāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā

diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "anantavā loko"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Idhekacco vipulaṃ okāsaṃ pītakato pharati ... lohitakato pharati ... odātakato pharati ... obhāsakato pharati. Tassa evaṃ hoti—"anantavā ayaṃ loko apariyanto"ti. Anantasaññī hoti. Yaṃ pharati taṃ vatthu ceva loko ca; yena pharati so attā ceva loko cāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi ... pe ... anantavā lokoti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:20)

"Taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ jīvañceva sarīrañca; yaṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, yaṃ sarīraṃ taṃ jīvanti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā jīvā ceva sarīraṃ ca ... saññā jīvā ceva sarīraṃ ca ... saṅkhārā jīvā ceva sarīraṃ ca ... viññāṇaṃ jīvañceva sarīrañca; yaṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, yaṃ sarīraṃ taṃ jīvanti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti— antaggāhikā diṭṭhi ... pe ... "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:25)

"Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ sarīraṃ, na jīvaṃ; jīvaṃ na sarīraṃ. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā sarīraṃ, na jīvaṃ ... saññā sarīraṃ, na jīvaṃ ... saṅkhārā sarīraṃ, na jīvaṃ ... viññāṇaṃ sarīraṃ, na jīvaṃ; jīvaṃ na sarīraṃ. Aññaṃ jīvaṃ, aññaṃ sarīranti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti— antaggāhikā diṭṭhi ... pe ... aññaṃ jīvaṃ, aññaṃ

sarīranti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:30)

"Hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgato kāyassa bhedā hotipi tiṭṭhatipi uppajjatipi nibbattatipīti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti— antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā idheva maraṇadhammā ... pe ... saññā idheva maraṇadhammā ... saṅkhārā idheva maraṇadhammā ... viññāṇaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgato kāyassa bhedā hotipi tiṭṭhatipi uppajjatipi nibbattatipīti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi ... pe ... "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:35)

"Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgatopi kāyassa bhedā ucchijjati vinassati; na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā idheva maraṇadhammā ... saññā idheva maraṇadhammā ... saṅkhārā idheva maraṇadhammā ... viññāṇaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgatopi kāyassa bhedā ucchijjati vinassati. "Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi ... pe ... "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:40)

"Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgato kāyassa bhedā hoti ca na ca hotīti— abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na

vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni na ca diṭṭhiyo.

Vedanā idheva maraṇadhammā ... saññā idheva maraṇadhammā ... saṅkhārā idheva maraṇadhammā ... viññāṇaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgato kāyassa bhedā hoti ca na ca hotīti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti— antaggāhikā diṭṭhi ... pe ... "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti— antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. (5:45)

"Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā katamehi pañcahākārehi abhiniveso hoti? Rūpaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgato kāyassa bhedā paraṃ maraṇā neva hoti na na hotīti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti— antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi, aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Vedanā idheva maraṇadhammā ... saññā idheva maraṇadhammā ... saṅkhārā idheva maraṇadhammā ... viññāṇaṃ idheva maraṇadhammaṃ. Tathāgato kāyassa bhedā paraṃ maraṇā neva hoti na na hotīti—abhinivesaparāmāso diṭṭhi. Tāya diṭṭhiyā so anto gahitoti—antaggāhikā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ pañcamī "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikā diṭṭhi. Antaggāhikā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. "Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi pañcahākārehi abhiniveso hoti. Antaggāhikāya diṭṭhiyā imehi paññāsāya ākārehi abhiniveso hoti. (5:50)

Antaggāhikādiṭṭhiniddeso sattamo.

1.2.8. Pubbantānudiṭṭhiniddesa

Pubbantānudiṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti? Cattāro sassatavādā, cattāro ekaccasassatikā, cattāro antānantikā, cattāro amarāvikkhepikā, dve adhiccasamuppannikā—pubbantānudiṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Pubbantānudiṭṭhiniddeso aṭṭhamo.

1.2.9. Aparantānudiṭṭhiniddesa

Aparantānudiṭṭhiyā katamehi catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti? Soḷasa saññīvādā, aṭṭha asaññīvādā, aṭṭha nevasaññīnāsaññīvādā, satta ucchedavādā, pañca diṭṭhadhammanibbānavādā—aparantānudiṭṭhiyā imehi catucattālīsāya ākārehi abhiniveso hoti.

Aparantānudiṭṭhiniddeso navamo.

1.2.10. Saññojanikādiṭṭhiniddesa

Saññojanikāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ ... pe ... diṭṭhābhiniveso diṭṭhiparāmāso—saññojanikāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Saññojanikādiṭṭhiniddeso dasamo.

1.2.11. Ahantimānavinibandhādiṭṭhiniddesa

"Ahan"ti—mānavinibandhāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti? Cakkhu ahanti—abhinivesaparāmāso. Ahanti—mānavinibandhā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "ahan"ti—mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Sotaṃ ahanti ... pe ... ghānaṃ ahanti ... pe ... jivhā ahanti ... pe ... kāyo ahanti ... pe ... mano ahanti ... pe ... rūpā ahanti ... pe ... dhammā ahanti ... cakkhuviññāṇaṃ ahanti ... pe ... manoviññāṇaṃ ahanti—abhinivesaparāmāso. Ahanti—mānavinibandhā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ aṭṭhārasamī "ahan"ti—mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. "Ahan"ti—mānavinibandhāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Ahantimānavinibandhādiṭṭhiniddeso ekādasamo.

1.2.12. Mamantimānavinibandhādiṭṭhiniddesa

"Maman"ti—mānavinibandhāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti? Cakkhu mamanti—abhinivesaparāmāso. Mamanti—mānavinibandhā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā "maman"ti—mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi

... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Sotaṃ mamanti ... pe ... ghānaṃ mamanti ... pe ... jivhā mamanti ... pe ... kāyo mamanti ... pe ... mano mamanti ... pe ... rūpā mamanti ... pe ... dhammā mamanti ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ mamanti ... pe ... manoviññāṇaṃ mamanti abhinivesaparāmāso. Mamanti mānavinibandhā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ aṭṭhārasamī "maman"ti—mānavinibandhā diṭṭhi. Mānavinibandhā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. "Maman"ti—mānavinibandhāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso hoti.

Mamantimānavinibandhādiṭṭhiniddeso dvādasamo.

1.2.13. Attavādapaṭisaṃyuttadiṭṭhiniddesa

Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katamehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ ... pe ....

Kathaṃ rūpaṃ attato samanupassati? Idhekacco pathavīkasiṇaṃ ... pe ... odātakasiṇaṃ attato samanupassati. "Yaṃ odātakasiṇaṃ, so ahaṃ; yo ahaṃ, taṃ odātakasiṇan"ti—odātakasiṇañca attañca advayaṃ samanupassati. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato "yā acci, so vaṇṇo; yo vaṇṇo, sā accī"ti—acciñca vaṇṇañca advayaṃ samanupassati. Evamevaṃ idhekacco odātakasiṇaṃ attato samanupassati ... pe ... ayaṃ paṭhamā rūpavatthukā attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Evaṃ rūpaṃ attato samanupassati ... pe ... attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā imehi vīsatiyā ākārehi abhiniveso hoti.

Attavādapaṭisaṃyuttadiṭṭhiniddeso terasamo.

1.2.14. Lokavādapaṭisaṃyuttadiṭṭhiniddesa

Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā katamehi aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti? Sassato attā ca loko cāti—abhinivesaparāmāso lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā, diṭṭhi,

aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ paṭhamā lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo.

Asassato attā ca loko cāti ... pe ... sassato ca asassato ca attā ca loko cāti ... pe ... neva sassato nāsassato attā ca loko cāti ... antavā attā ca loko cāti ... anantavā attā ca loko cāti ... antavā ca anantavā ca attā ca loko cāti ... neva antavā na anantavā attā ca loko cāti abhinivesaparāmāso lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Diṭṭhi na vatthu, vatthu na diṭṭhi. Aññā diṭṭhi, aññaṃ vatthu. Yā ca diṭṭhi yañca vatthu—ayaṃ aṭṭhamī lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi. Lokavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhi micchādiṭṭhi ... pe ... imāni saññojanāni, na ca diṭṭhiyo. Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā imehi aṭṭhahi ākārehi abhiniveso hoti.

Lokavādapaṭisaṃyuttadiṭṭhiniddeso cuddasamo.

1.2.15. Bhavavibhavadiṭṭhiniddesa

Olīyanābhiniveso bhavadiṭṭhi. Atidhāvanābhiniveso vibhavadiṭṭhi. Assādadiṭṭhiyā pañcatiṃsāya ākārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo, kati vibhavadiṭṭhiyo? Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo kati vibhavadiṭṭhiyo ... pe ... lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā aṭṭhahi ākārehi abhiniveso kati bhavadiṭṭhiyo kati vibhavadiṭṭhiyo?

Assādadiṭṭhiyā pañcatiṃsāya ākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Attānudiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo. Micchādiṭṭhiyā dasahi ākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. Sakkāyadiṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo. Sakkāyavatthukāya sassatadiṭṭhiyā pannarasahi ākārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. Sakkāyavatthukāya ucchedadiṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo.

"Sassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. "Asassato loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. "Antavā loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. "Anantavā loko"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. "Taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. "Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti—antag-

gāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. "Hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. "Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. "Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti—antaggāhikāya diṭṭhiyā pañcahākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo.

Pubbantānudiṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Aparantānudiṭṭhiyā catucattārīsāya ākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Saññojanikāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo. Ahanti—mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso sabbāva tā vibhavadiṭṭhiyo. Mamanti— mānavinibandhāya diṭṭhiyā aṭṭhārasahi ākārehi abhiniveso sabbāva tā bhavadiṭṭhiyo. Attavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā vīsatiyā ākārehi abhiniveso pannarasa bhavadiṭṭhiyo, pañca vibhavadiṭṭhiyo. Lokavādapaṭisaṃyuttāya diṭṭhiyā aṭṭhahi ākārehi abhiniveso siyā bhavadiṭṭhiyo, siyā vibhavadiṭṭhiyo.

Sabbāva tā diṭṭhiyo assādadiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo attānudiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo micchādiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo sakkāyadiṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo antaggāhikā diṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo saññojanikā diṭṭhiyo. Sabbāva tā diṭṭhiyo attavādapaṭisaṃyuttā diṭṭhiyo.

Bhavañca diṭṭhiṃ vibhavañca diṭṭhiṃ, Etaṃ dvayaṃ takkikā nissitāse; Tesaṃ nirodhamhi na hatthi ñāṇaṃ, Yatthāyaṃ loko viparītasaññīti.

"Dvīhi, bhikkhave, diṭṭhigatehi pariyuṭṭhitā devamanussā olīyanti eke, atidhāvanti eke; cakkhumanto ca passanti. Kathañca, bhikkhave, olīyanti eke? Bhavārāmā, bhikkhave, devamanussā bhavaratā bhavasammuditā. Tesaṃ bhavanirodhāya dhamme desiyamāne cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, olīyanti eke.

Kathañca, bhikkhave, atidhāvanti eke? Bhaveneva kho paneke aṭṭīyamānā harāyamānā jigucchamānā vibhavaṃ abhinandanti—yato kira, bho, ayaṃ attā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ etaṃ yāthāvanti.

Evaṃ kho, bhikkhave, atidhāvanti eke.

Kathañca, bhikkhave, cakkhumanto ca passanti? Idha, bhikkhave, bhikkhu bhūtaṃ bhūtato passati. Bhūtaṃ bhūtato disvā bhūtassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, cakkhumanto ca passanti.

Yo bhūtaṃ bhūtato disvā, bhūtassa ca atikkamaṃ; Yathābhūtedhimuccati, bhavataṇhā parikkhayā.

Sa ve bhūtapariññāto, vītataṇho bhavābhave; Bhūtassa vibhavā bhikkhu, nāgacchati punabbhavan"ti.

Tayo puggalā vipannadiṭṭhī, tayo puggalā sampannadiṭṭhī. Katame tayo puggalā vipannadiṭṭhī? Titthiyo ca, titthiyasāvako ca, yo ca micchādiṭṭhiko—ime tayo puggalā vipannadiṭṭhī.

Katame tayo puggalā sampannadiṭṭhī? Tathāgato ca, tathāgatasāvako ca, yo ca sammādiṭṭhiko—ime tayo puggalā sampannadiṭṭhī.

"Kodhano upanāhī ca, pāpamakkhī ca yo naro; Vipannadiṭṭhi māyāvī, taṃ jaññā vasalo iti".

Akkodhano anupanāhī, visuddho suddhataṃ gato; Sampannadiṭṭhi medhāvī, taṃ jaññā ariyo itīti.

Tisso vipannadiṭṭhiyo, tisso sampannadiṭṭhiyo. Katamā tisso vipannadiṭṭhiyo? Etaṃ mamāti—vipannadiṭṭhi. Esohamasmīti—vipannadiṭṭhi. Eso me attāti— vipannadiṭṭhi. Imā tisso vipannadiṭṭhiyo.

Katamā tisso sampannadiṭṭhiyo? Netaṃ mamāti—sampannadiṭṭhi. Nesohamasmīti— sampannadiṭṭhi. Na meso attāti—sampannadiṭṭhi. Imā tisso sampannadiṭṭhiyo.

Etaṃ mamāti—kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo? Esohamasmīti—kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo? Eso me attāti—kā diṭṭhi, kati diṭṭhiyo, katamantānuggahitā tā diṭṭhiyo?

Etaṃ mamāti—pubbantānudiṭṭhi. Aṭṭhārasa diṭṭhiyo. Pubbantānuggahitā tā diṭṭhiyo. Esohamasmīti—aparantānudiṭṭhi. Catucattārīsaṃ diṭṭhiyo. Aparantānuggahitā tā diṭṭhiyo. Eso me attāti—vīsativatthukā attānudiṭṭhi. Vīsativatthukā sakkāyadiṭṭhi. Sakkāyadiṭṭhippamukhāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni. Pubbantāparantānuggahitā tā diṭṭhiyo.

"Ye keci, bhikkhave, mayi niṭṭhaṃ gatā, sabbe te diṭṭhisampannā. Tesaṃ diṭṭhisampannānaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha

vihāya niṭṭhā. Katamesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṃkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā—imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā.

Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa, akaniṭṭhagāmino—imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci, bhikkhave, mayi niṭṭhaṃ gatā, sabbe te diṭṭhisampannā. Tesaṃ diṭṭhisampannānaṃ imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci, bhikkhave, mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpannā. Tesaṃ sotāpannānaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā. Katamesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṃkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā—imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā.

Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa, akaniṭṭhagāmino—imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Ye keci, bhikkhave, mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpannā. Tesaṃ sotāpannānaṃ imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā. Imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā”ti.

Bhavavibhavadiṭṭhiniddeso soḷasamo. Diṭṭhikathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.5. Vimokkhakathā

1.5.1. Uddesa

Purimanidānaṃ. “Tayome, bhikkhave, vimokkhā. Katame tayo? Suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho—ime kho, bhikkhave, tayo vimokkhā.

Api ca aṭṭhasaṭṭhi vimokkhā—suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho; ajjhattavuṭṭhāno vimokkho, bahiddhāvuṭṭhāno vimokkho, dubhato vuṭṭhāno vimokkho; ajjhattavuṭṭhānā cattāro vimokkhā, bahiddhāvuṭṭhānā cattāro vimokkhā, dubhato vuṭṭhānā cattāro vimokkhā; ajjhattavuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā, bahiddhāvuṭṭhānā-

naṃ anulomā cattāro vimokkhā, dubhato vuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā; ajjhattavuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā, bahiddhāvuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā, dubhato vuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā; rūpī rūpāni passatīti vimokkho, ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passatīti vimokkho, subhaṃ teva adhimutto hotīti vimokkho; ākāsānañcāyatanasamāpatti vimokkho, viññāṇañcāyatanasamāpatti vimokkho, ākiñcaññāyatanasamāpatti vimokkho; nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti vimokkho, saññāvedayitanirodhasamāpatti vimokkho; samayavimokkho, asamayavimokkho; sāmayiko vimokkho, asāmayiko vimokkho; kuppo vimokkho, akuppo vimokkho; lokiko vimokkho, lokuttaro vimokkho; sāsavo vimokkho, anāsavo vimokkho; sāmiso vimokkho, nirāmiso vimokkho; nirāmisānirāmisataro vimokkho, paṇihito vimokkho, appaṇihito vimokkho, paṇihitappaṭippassaddhi vimokkho; saññutto vimokkho, visaññutto vimokkho; ekattavimokkho, nānattavimokkho, saññāvimokkho, ñāṇavimokkho; sītisiyāvimokkho, jhānavimokkho, anupādācittassa vimokkho". [75]

1.5.2. Niddesa

Katamo suññato vimokkho? Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati—"suññamidaṃ attena vā attaniyena vā"ti. So tattha abhinivesaṃ na karotīti—suññato vimokkho. Ayaṃ suññato vimokkho. (1:1)

Katamo animitto vimokkho? Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati—"suññamidaṃ attena vā attaniyena vā"ti. So tattha nimittaṃ na karotīti—animitto vimokkho. Ayaṃ animitto vimokkho. (2:2)

Katamo appaṇihito vimokkho? Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati—"suññamidaṃ attena vā attaniyena vā"ti. So tattha paṇidhiṃ na karotīti—appaṇihito vimokkho. Ayaṃ appaṇihito vimokkho. (3:3)

Katamo ajjhattavuṭṭhāno vimokkho? Cattāri jhānāni—ayaṃ ajjhattavuṭṭhāno vimokkho. Katamo bahiddhāvuṭṭhāno vimokkho? Catasso arūpasamāpattiyo—ayaṃ bahiddhāvuṭṭhāno vimokkho. Katamo dubhato vuṭṭhāno vimokkho? Cattāro ariyamaggā—ayaṃ dubhato vuṭṭhāno vimokkho.

Katame ajjhattavuṭṭhānā cattāro vimokkhā? Paṭhamaṃ jhānaṃ nī-

varaṇehi vuṭṭhāti. Dutiyaṃ jhānaṃ vitakkavicārehi vuṭṭhāti. Tatiyaṃ jhānaṃ pītiyā vuṭṭhāti. Catutthaṃ jhānaṃ sukhadukkhehi vuṭṭhāti. Ime ajjhattavuṭṭhānā cattāro vimokkhā. (4:4)

Katame bahiddhāvuṭṭhānā cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatanasamāpatti rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya vuṭṭhāti. Viññāṇañcāyatanasamāpatti ākāsānañcāyatanasaññāya vuṭṭhāti. Ākiñcaññāyatanasamāpatti viññāṇañcāyatanasaññāya vuṭṭhāti. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti ākiñcaññāyatanasaññāya vuṭṭhāti. Ime bahiddhāvuṭṭhānā cattāro vimokkhā. (4:8)

Katame dubhato vuṭṭhānā cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggo sakkāyadiṭṭhivicikicchāsīlabbataparāmāsā diṭṭhānusayā vicikicchānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Sakadāgāmimaggo oḷārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Anāgāmimaggo anusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Arahattamaggo rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Ime dubhato vuṭṭhānā cattāro vimokkhā. (4:12)

Katame ajjhattavuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā? Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, dutiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya … pe … tatiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya … pe … catutthaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca—ime ajjhattavuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā. (4:16)

Katame bahiddhāvuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ … pe … ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ … pe … nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca—ime bahiddhāvuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā. (4:20)

Katame dubhato vuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā? Sotā-

pattimaggaṃ paṭilābhatthāya aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā. Sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya ... pe ... anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya ... pe ... arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā—ime dubhato vuṭṭhānānaṃ anulomā cattāro vimokkhā. (4:24)

Katame ajjhattavuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Paṭhamassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, dutiyassa jhānassa ... pe ... tatiyassa jhānassa ... pe ... catutthassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā—ime ajjhattavuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā. (4:28)

Katame bahiddhāvuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ... pe ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā—ime bahiddhāvuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā. (4:32)

Katame dubhato vuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā? Sotāpattimaggassa sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggassa sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggassa anāgāmiphalaṃ, arahattamaggassa arahattaphalaṃ—ime dubhato vuṭṭhānapaṭippassaddhī cattāro vimokkhā. (4:36)

Kathaṃ rūpī rūpāni passatīti—vimokkho? Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ nīlanimittaṃ manasikaroti, nīlasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvatthitaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvatthitaṃ avatthāpetvā bahiddhā nīlanimitte cittaṃ upasaṃharati, nīlasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvatthitaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā upadhāretvā svāvatthitaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti—"ajjhattañca bahiddhā ca ubhayamidaṃ rūpan"ti, rūpasaññī hoti. Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ pītanimittaṃ ... pe ... lohitanimittaṃ ... pe ... odātanimittaṃ manasikaroti, odātasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvatthitaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvatthitaṃ avatthāpetvā bahiddhā odātanimitte cittaṃ upasaṃharati, odātasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpad-

hāritaṃ upadhāreti, svāvatthitaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvatthitaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti—"ajjhattañca bahiddhā ca ubhayamidaṃ rūpan"ti, rūpasaññī hoti. Evaṃ rūpī rūpāni passatīti—vimokkho. (1:37)

Kathaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passatīti—vimokkho? Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ nīlanimittaṃ na manasikaroti, nīlasaññaṃ na paṭilabhati; bahiddhā nīlanimitte cittaṃ upasaṃharati, nīlasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvatthitaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvatthitaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti— "ajjhattaṃ arūpaṃ, bahiddhā rūpamidan"ti, rūpasaññī hoti. Idhekacco ajjhattaṃ paccattaṃ pītanimittaṃ ... pe ... lohitanimittaṃ ... pe ... odātanimittaṃ na manasikaroti, odātasaññaṃ na paṭilabhati; bahiddhā odātanimitte cittaṃ upasaṃharati, odātasaññaṃ paṭilabhati. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ karoti, sūpadhāritaṃ upadhāreti, svāvatthitaṃ avatthāpeti. So taṃ nimittaṃ suggahitaṃ katvā sūpadhāritaṃ upadhāretvā svāvatthitaṃ avatthāpetvā āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa evaṃ hoti—"ajjhattaṃ arūpaṃ bahiddhā rūpamidan"ti, rūpasaññī hoti. Evaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passatīti—vimokkho. (1:38)

Kathaṃ subhanteva adhimutto hotīti—vimokkho? Idha bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Mettāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... karuṇāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Muditāsahagatena cetasā ... pe ... muditāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati ... pe ... upekkhāya bhāvitattā sattā appaṭikūlā honti. Evaṃ "subhaṃ" teva adhimutto hotīti—vimokkho. (1:39)

Katamo ākāsānañcāyatanasamāpatti vimokkho? Idha bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā "ananto ākāso"ti ākāsānañcāyatanaṃ

upasampajja viharati—ayaṃ ākāsānañcāyatanasamāpatti vimokkho. (1:40)

Katamo viññāṇañcāyatanasamāpatti vimokkho? Idha bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma "anantaṃ viññāṇan"ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ viññāṇañcāyatanasamāpatti vimokkho. (1:41)

Katamo ākiñcaññāyatanasamāpatti vimokkho? Idha bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma "natthi kiñcī"ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ ākiñcaññāyatanasamāpatti vimokkho. (1:42)

Katamo nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti vimokkho? Idha bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti vimokkho. (1:43)

Katamo saññāvedayitanirodhasamāpatti vimokkho? Idha bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati—ayaṃ saññāvedayitanirodhasamāpatti vimokkho. (1:44)

Katamo samayavimokkho? Cattāri ca jhānāni catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ samayavimokkho. (1:45)

Katamo asamayavimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ asamayavimokkho. (1:46)

Katamo sāmayiko vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ sāmayiko vimokkho. (1:47)

Katamo asāmayiko vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ asāmayiko vimokkho. (1:48)

Katamo kuppo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ kuppo vimokkho. (1:49)

Katamo akuppo vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ akuppo vimokkho. (1:50)

Katamo lokiko vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ lokiko vimokkho. (1:51)

Katamo lokuttaro vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ lokuttaro vimokkho. (1:52)

Katamo sāsavo vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ sāsavo vimokkho. (1:53)

Katamo anāsavo vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ anāsavo vimokkho. (1:54)

Katamo sāmiso vimokkho? Rūpappaṭisaññutto vimokkho—ayaṃ sāmiso vimokkho. (1:55)

Katamo nirāmiso vimokkho? Arūpappaṭisaññutto vimokkho—ayaṃ nirāmiso vimokkho. (1:56)

Katamo nirāmisā nirāmisataro vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ nirāmisānirāmisataro vimokkho. (1:57)

Katamo paṇihito vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ paṇihito vimokkho. Katamo appaṇihito vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ appaṇihito vimokkho. (1:58)

Katamo paṇihitappaṭippassaddhi vimokkho? Paṭhamassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā—ayaṃ paṇihitappaṭippassaddhi vimokkho. (1:59)

Katamo saññutto vimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ saññutto vimokkho. (1:60)

Katamo visaññutto vimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ visaññutto vimokkho. (1:61)

Katamo ekattavimokkho? Cattāro ca ariyamaggā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ayaṃ ekattavimokkho. (1:62)

Katamo nānattavimokkho? Cattāri ca jhānāni, catasso ca arūpasamāpattiyo—ayaṃ nānattavimokkho. (1:63)

Katamo saññāvimokkho? Siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti, vatthuvasena pariyāyena.

Siyāti kathañca siyā? Aniccānupassanañāṇaṃ niccato saññāya muccatīti— saññāvimokkho. Dukkhānupassanañāṇaṃ sukhato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Anattānupassanañāṇaṃ attato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Nibbidānupassanañāṇaṃ nandiyā saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Virāgānupassanañāṇaṃ rāgato saññāya

muccatīti—saññāvimokkho. Nirodhānupassanañāṇaṃ samudayato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ ādānato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Animittānupassanañāṇaṃ nimittato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ paṇidhiyā saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Evaṃ siyā eko saññāvimokkh dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanañāṇaṃ niccato saññāya muccatīti—saññāvimokkho ... pe ... rūpe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Evaṃ siyā eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanañāṇaṃ niccato saññāya muccatīti—saññāvimokkho ... pe ... jarāmaraṇe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato saññāya muccatīti—saññāvimokkho. Evaṃ siyā, eko saññāvimokkho dasa saññāvimokkhā honti, dasa saññāvimokkhā eko saññāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena—ayaṃ saññāvimokkho. (1:64)

Katamo ñāṇavimokkho? Siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena siyāti. Kathañca siyā? Aniccānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ niccato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Dukkhānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ sukhato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Anattānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ attato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Nibbidānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ nandiyā sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Virāgānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ rāgato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Nirodhānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ samudayato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Paṭinissaggānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ ādānato sammohā aññāṇā muccatīti— ñāṇavimokkho. Animittānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ nimittato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Appaṇihitānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ paṇidhiyā sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Suññatānupassanā yathāb-

hūtaṃ ñāṇaṃ abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Evaṃ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ niccato sammohā aññāṇā muccatīti— ñāṇavimokkho ... pe ... rūpe suññatānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Evaṃ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ niccato sammohā aññāṇā muccatīti— ñāṇavimokkho ... pe ... jarāmaraṇe suññatānupassanā yathābhūtaṃ ñāṇaṃ abhinivesato sammohā aññāṇā muccatīti—ñāṇavimokkho. Evaṃ siyā eko ñāṇavimokkho dasa ñāṇavimokkhā honti, dasa ñāṇavimokkhā eko ñāṇavimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena—ayaṃ ñāṇavimokkho. (1:65)

Katamo sītisiyāvimokkho? Siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena siyāti. Kathañca siyā? Aniccānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ niccato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Dukkhānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ sukhato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Anattānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ attato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Nibbidānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ nandiyā santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Virāgānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ rāgato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Nirodhānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ samudayato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Paṭinissaggānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ ādānato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimo
Animittānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ nimittato santāpapariḷāhadarathā muccatīti— sītisiyāvimokkho. Appaṇihitānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ paṇidhiyā santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho. Suññatānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ abhinivesato santāpapariḷāhadarathā muccatīti— sītisiyāvimokkho. Evaṃ siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ niccato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho ... pe ... rūpe suññatānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ abhinivesato santāpapariḷāhadarathā muccatīti— sītisiyāvimokkho. Evaṃ siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ niccato santāpapariḷāhadarathā muccatīti—sītisiyāvimokkho ... pe ... jarāmaraṇe suññatānupassanā anuttaraṃ sītibhāvañāṇaṃ abhinivesato santāpapariḷāhadarathā muccatīti— sītisiyāvimokkho. Evaṃ siyā eko sītisiyāvimokkho dasa sītisiyāvimokkhā honti, dasa sītisiyāvimokkhā eko sītisiyāvimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena—ayaṃ sītisiyāvimokkho. (1:66)

Katamo jhānavimokkho? Nekkhammaṃ jhāyatīti jhānaṃ. Kāmacchandaṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti—jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti— dhammā. Jhāpetīti—kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānavimokkho. Abyāpādo jhāyatīti—jhānaṃ. Byāpādaṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti— jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti—dhammā. Jhāpetīti—kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānavimokkho. Ālokasaññā jhāyatīti—jhānaṃ. Thinamiddhaṃ jhāpetīti—jhānaṃ ... pe ... avikkhepo jhāyatīti—jhānaṃ. Uddhaccaṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Dhammavavatthānaṃ jhāyatīti—jhānaṃ. Vicikicchaṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Ñāṇaṃ jhāyatīti—jhānaṃ. Avijjaṃ jhāpetīti— jhānaṃ. Pāmojjaṃ jhāyatīti—jhānaṃ. Aratiṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Paṭhamaṃ jhānaṃ jhāyatīti—jhānaṃ. Nīvaraṇe jhāpetīti—jhānaṃ ... pe ... arahattamaggo jhāyatīti— jhānaṃ. Sabbakilese jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti—jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti—dhammā. Jhāpetīti—kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānavimokkho—ayaṃ jhānavimokkho. (1:67)

Katamo anupādā cittassa vimokkho? Siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena siyāti. Kathañca siyā? Aniccānupassanañāṇaṃ niccato up-

ādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Dukkhānupassanañāṇaṃ sukhato upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Anattānupassanañāṇaṃ attato upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Nibbidānupassanañāṇaṃ nandiyā upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Virāgānupassanañāṇaṃ rāgato upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Nirodhānupassanañāṇaṃ samudayato upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ ādānato upādānā muccatīti—anupādācittassa vimokkho. Animittānupassanañāṇaṃ nimittato upādānā muccatīti—anupādācittassa vimokkho. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ paṇidhiyā upādānā muccatīti—anupādācittassa vimokkho. Suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato upādānā muccatīti—anupādācittassa vimokkho. Evaṃ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Rūpe aniccānupassanañāṇaṃ niccato upādānā muccatīti—anupādācittassa vimokkho ... pe ... rūpe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Evaṃ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanañāṇaṃ niccato upādānā muccatīti—anupādācittassa vimokkho ... pe ... jarāmaraṇe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato upādānā muccatīti— anupādācittassa vimokkho. Evaṃ siyā eko anupādācittassa vimokkho dasa anupādācittassa vimokkhā honti, dasa anupādācittassa vimokkhā eko anupādācittassa vimokkho hoti vatthuvasena pariyāyena.

Aniccānupassanañāṇaṃ katihupādānehi muccati? Dukkhānupassanañāṇaṃ katihupādānehi muccati? Anattānupassanañāṇaṃ katihupādānehi muccati? Nibbidānupassanañāṇaṃ ... pe ... virāgānupassanañāṇaṃ ... nirodhānupassanañāṇaṃ ... paṭinissaggānupassanañāṇaṃ ... animittānupassanañāṇaṃ ... appaṇihitānupassanañāṇaṃ ... suññatānupassanañāṇaṃ katihupādānehi muccatīti?

Aniccānupassanañāṇaṃ tīhupādānehi muccati. Dukkhānupassanañāṇaṃ

ekupādānā muccati. Anattānupassanañāṇaṃ tīhupādānehi muccati. Nibbidānupassanañāṇaṃ ekupādānā muccati. Virāgānupassanañāṇaṃ ekupādānā muccati. Nirodhānupassanañāṇaṃ catūhupādānehi muccati. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ catūhupādānehi muccati. Animittānupassanañāṇaṃ tīhupādānehi muccati. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ ekupādānā muccati. Suññatānupassanañāṇaṃ tīhupādānehi muccati.

Aniccānupassanañāṇaṃ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā—aniccānupassanañāṇaṃ imehi tīhupādāneh muccati. Dukkhānupassanañāṇaṃ katamā ekupādānā muccati? Kāmupādānā—dukkhānupassanañāṇaṃ idaṃ ekupādānā muccati. Anattānupassanañāṇaṃ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā— anattānupassanañāṇaṃ imehi tīhupādānehi muccati. Nibbidānupassanañāṇaṃ katamā ekupādānā muccati? Kāmupādānā—nibbidānupassanañāṇaṃ idaṃ ekupādānā muccati. Virāgānupassanañāṇaṃ katamā ekupādānā muccati? Kāmupādānā—virāgānupassanañāṇaṃ idaṃ ekupādānā muccati. Nirodhānupassanañāṇaṃ katamehi catūhupādānehi muccati? Kāmupādānā, diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā—nirodhānupassanañāṇaṃ imehi catūhupādānehi muccati. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ katamehi catūhupādānehi muccati? Kāmupādānā, diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā—paṭinissaggānupassanañāṇaṃ imehi catūhupādānehi muccati. Animittānupassanañāṇaṃ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā—animittānupassanañāṇaṃ imehi tīhupādānehi muccati. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ katamā ekupādānā muccati? Kāmupādānā—appaṇihitānupassanañāṇaṃ idaṃ ekupādānā muccati. Suññatānupassanañāṇaṃ katamehi tīhupādānehi muccati? Diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā—suññatānupassanañāṇaṃ imehi tīhupādānehi muccati.

Yañca aniccānupassanañāṇaṃ, yañca anattānupassanañāṇaṃ, yañca animittānupassanañāṇaṃ, yañca suññatānupassanañāṇaṃ—imāni cattāri ñāṇāni tīhupādānehi muccanti—diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā. Yañca dukkhānupassanañāṇaṃ, yaṃ ca nibbidānupassanañāṇaṃ, yañca virāgānupassanañāṇaṃ, yañca appaṇihitānupassanañāṇaṃ—imāni cattāri ñāṇāni ekupādānā muccanti— kāmupādānā. Yañca nirodhānupassanañāṇaṃ, yañca paṭinissaggānupassanañāṇaṃ—

imāni dve ñāṇāni catūhupādānehi muccanti—kāmupādānā, diṭṭhupādānā, sīlabbatupādānā, attavādupādānā—ayaṃ anupādācittassa vimokkho. (1:68)

Vimokkhakathāya paṭhamabhāṇavāro.

Tīṇi kho panimāni vimokkhamukhāni lokaniyyānāya saṃvattanti. Sabbasaṅkhāre paricchedaparivaṭumato samanupassanatāya animittāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya, sabbasaṅkhāresu manosamuttejanatāya appaṇihitāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya, sabbadhamme parato samanupassanatāya suññatāya ca dhātuyā cittasampakkhandanatāya—imāni tīṇi vimokkhamukhāni lokaniyyānāya saṃvattanti.

Aniccato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhanti? Dukkhato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhanti? Anattato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhanti? Aniccato manasikaroto khayato saṅkhārā upaṭṭhanti, dukkhato manasikaroto bhayato saṅkhārā upaṭṭhanti, anattato manasikaroto suññato saṅkhārā upaṭṭhanti.

Aniccato manasikaroto kiṃ bahulaṃ cittaṃ hoti? Dukkhato manasikaroto kiṃ bahulaṃ cittaṃ hoti? Anattato manasikaroto kiṃ bahulaṃ cittaṃ hoti? Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulaṃ cittaṃ hoti. Dukkhato manasikaroto passaddhibahulaṃ cittaṃ hoti. Anattato manasikaroto vedabahulaṃ cittaṃ hoti.

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo katamindriyaṃ paṭilabhati? Dukkhato manasikaronto passaddhibahulo katamindriyaṃ paṭilabhati? Anattato manasikaronto vedabahulo katamindriyaṃ paṭilabhati? Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo saddhindriyaṃ paṭilabhati. Dukkhato manasikaronto passaddhibahulo samādhindriyaṃ paṭilabhati. Anattato manasikaronto vedabahulo paññindriyaṃ paṭilabhati.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā

honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? Anattato manasikaroto vedabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti, bhāvanāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa saddhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Yo sammāpaṭipanno so bhāveti; natthi micchāpaṭipannassa indriyabhāvanā. Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa samādhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Yo sammāpaṭipanno so bhāveti; natthi micchāpaṭipannassa indriyabhāvanā. Anattato manasikaroto vedabahulassa paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Yo sammāpaṭipanno so bhāveti; natthi micchāpaṭipannassa indriyabhāvanā.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti? Bhāvanāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti? Paṭivedhakāle katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti? Paṭivedhāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti? Kenaṭṭhena bhāvanā? Kenaṭṭhena paṭivedho? Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti? Bhāvanāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti? Paṭivedhakāle katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti? Paṭivedhāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti? Kenaṭṭhena bhāvanā? Kenaṭṭhena paṭivedho? Anattato manasikaroto vedabahulassa katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti? Bhāvanāya

katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti? Paṭivedhakāle katamindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti? Paṭivedhāya katindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti? Kenaṭṭhena bhāvanā? Kenaṭṭhena paṭivedho?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa saddhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭivedhakāle paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Paṭivedhāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Dassanaṭṭhena paṭivedho. Evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa samādhindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭivedhakāle paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Paṭivedhāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Dassanaṭṭhena paṭivedho. Evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. Anattato manasikaroto vedabahulassa paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Bhāvanāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭivedhakālepi paññindriyaṃ ādhipateyyaṃ hoti. Paṭivedhāya cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Dassanaṭṭhena paṭivedho. Evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati.

Aniccato manasikaroto katamindriyaṃ adhimattaṃ hoti? Katamindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti? Dukkhato manasikaroto katamindriyaṃ adhimattaṃ hoti? Katamindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti? Anattato manasikaroto katamindriyaṃ adhimattaṃ hoti? Katamindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti?

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti.

Saddahanto vimuttoti—saddhāvimutto. Phuṭṭhattā sacchikatoti—kāyasakkh Diṭṭhattā pattoti—diṭṭhippatto. Saddahanto vimuccatīti—saddhāvimutto. Jhānaphassaṃ paṭhamaṃ phusati, pacchā nirodhaṃ nibbānaṃ sacchikarotīti— kāyasakkhī. "Dukkhā saṅkhārā, sukho nirodho"ti ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāyāti—diṭṭhippatto. Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippatto, siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhippattāpi vatthuvasena pariyāyena siyāti. Kathañca siyā? Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Dukkhato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Anattato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Evaṃ ime tayo puggalā saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Anattato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Aniccato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Evaṃ ime tayo puggalā samādhindriyassa vasena kāyasakkhī.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. Aniccato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. Dukkhato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. Evaṃ ime tayo puggalā paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippatto, evaṃ siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhippattāpi vatthuvasena pariyāyena. Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippatto, siyā ime tayo puggalā ... pe ...

aññoyeva saddhāvimutto, añño kāyasakkhī, añño diṭṭhippatto.

Siyāti. Kathañca siyā? Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Saddhindriyassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Samādhindriyassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti. Paññindriyassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti. Yo cāyaṃ puggalo saddhāvimutto, yo ca kāyasakkhī, yo ca diṭṭhippatto, evaṃ siyā ime tayo puggalā saddhāvimuttāpi kāyasakkhīpi diṭṭhippattāpi vatthuvasena pariyāyena. Aññoyeva saddhāvimutto, añño kāyasakkhī, añño diṭṭhippatto.

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā sotāpattimaggaṃ paṭilabhati; tena vuccati—"saddhānusārī". Cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Saddhindriyassa vasena catunnaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti. Ye hi keci saddhindriyassa vasena sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti, sabbe te saddhānusārino.

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati—"saddhāvimutto". Cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Saddhindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Yehi keci saddhindriyassa vasena sotāpattiphalaṃ sacchikatā, sabbe te saddhāvimuttā.

Aniccato manasikaroto saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhindriyassa adhimattattā sakadāgāmimaggaṃ paṭilabhati ... pe ... sakadāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... pe ... anāgāmimaggaṃ paṭilabhati ... anāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... pe ... arahattamaggaṃ paṭilabhati ... arahattaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati— "saddhāvimutto". Cattārindriyāni tadanvayā honti ... pe ... sampayuttapaccayā honti. Saddhindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Yehi keci saddhindriyassa vasena arahattaṃ sacchikatā, sabbe te saddhāvimuttā.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā sotāpattimaggaṃ paṭilabhati; tena vuccati—"kāyasakkhī". Cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamañña-

paccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Samādhindriyassa vasena catunnaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti. Ye hi keci samādhindriyassa vasena sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti, sabbe te kāyasakkhī.

Dukkhato manasikaroto samādhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, samādhindriyassa adhimattattā sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... pe ... sakadāgāmimaggaṃ paṭilabhati ... pe ... sakadāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... pe ... anāgāmimaggaṃ paṭilabhati ... pe ... anāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... pe ... arahattamaggaṃ paṭilabhati ... pe ... arahattaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati—"kāyasakkhī". Cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Samādhindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Ye hi keci samādhindriyassa vasena arahattaṃ sacchikatā, sabbe te kāyasakkhī.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā sotāpattimaggaṃ paṭilabhati; tena vuccati—"dhammānusārī". Cattārindriyāni tadanvayā honti ... pe ... sampayuttapaccayā honti. Paññindriyassa vasena catunnaṃ indriyānaṃ bhāvanā hoti. Ye hi keci paññindriyassa vasena sotāpattimaggaṃ paṭilabhanti, sabbe te dhammānusārino.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā sotāpattiphalaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati—"diṭṭhippatto". Cattārindriyāni tadanvayā honti ... pe ... sampayuttapaccayā honti. Paññindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Ye hi keci paññindriyassa vasena sotāpattiphalaṃ sacchikatā, sabbe te diṭṭhippattā.

Anattato manasikaroto paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññindriyassa adhimattattā sakadāgāmimaggaṃ paṭilabhati ... pe ... sakadāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... pe ... anāgāmimaggaṃ paṭilabhati ... anāgāmiphalaṃ sacchikataṃ hoti ... arahattamaggaṃ paṭilabhati ... pe ... arahattaṃ sacchikataṃ hoti; tena vuccati—"diṭṭhippatto". Cattārindriyāni tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paññindriyassa vasena cattārindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Ye hi keci paññindriyassa vasena arahattaṃ sacchikatā, sabbe te diṭṭhippattā.

Ye hi keci nekkhammaṃ bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā,

adhigatā vā adhigacchanti vā adhigamissanti vā, pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, paṭiladdhā vā paṭilabhanti vā paṭilabhissanti vā, paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajjappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci abyāpādaṃ ... pe ... ālokasaññaṃ ... avikkhepaṃ ... dhammavavatthānaṃ ... ñāṇaṃ ... pāmojjaṃ ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ ... ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ ... viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ ... ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ ... aniccānupassanaṃ ... dukkhānupassanaṃ ... anattānupassanaṃ ... nibbidānupassanaṃ ... virāgānupassanaṃ ... nirodhānupassanaṃ ... paṭinissaggānupassanaṃ ... khayānupassanaṃ ... vayānupassanaṃ ... vipariṇāmānupassanaṃ ... animittānupassanaṃ ... appaṇihitānupassanaṃ ... suññatānupassanaṃ ... adhipaññādhammavipassanaṃ ... yathābhūtañāṇadassanaṃ ... ādīnavānupassanaṃ ... paṭisaṅkhānupassanaṃ ... vivaṭṭanānupassanaṃ ... sotāpattimaggaṃ ... sakadāgāmimaggaṃ ... anāgāmimaggaṃ ... arahattamaggaṃ ....

Ye hi keci cattāro satipaṭṭhāne ... cattāro sammappadhāne ... cattāro iddhipāde ... pañcindriyāni ... pañca balāni ... satta bojjhaṅge ... ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ ... ye hi keci aṭṭha vimokkhe bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā, adhigatā vā adhigacchanti vā adhigamissanti vā, pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, paṭiladdhā vā paṭilabhanti vā paṭilabhissanti vā, paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajjappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci catasso paṭisambhidā pattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā ... pe ... sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhin-

driyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci tisso vijjā paṭividdhā vā paṭivijjhanti vā paṭivijjhissanti vā ... pe ... sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci tisso sikkhā sikkhitā vā sikkhanti vā sikkhissanti vā, sacchikatā vā sacchikaronti vā sacchikarissanti vā, phassitā vā phassanti vā phassissanti vā, vasippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, pāramippattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, vesārajjappattā vā pāpuṇanti vā pāpuṇissanti vā, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci dukkhaṃ parijānanti samudayaṃ pajahanti nirodhaṃ sacchikaronti maggaṃ bhāventi, sabbe te saddhindriyassa vasena saddhāvimuttā, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippattā.

Katihākārehi saccappaṭivedho hoti? Katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Catūhākārehi saccappaṭivedho hoti. Catūhākārehi saccāni paṭivijjhati. Dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, samudayasaccaṃ pahānappaṭivedhaṃ paṭivijjhati, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Imehi catūhākārehi saccappaṭivedho hoti. Imehi catūhākārehi saccāni paṭivijjhanto saddhindriyassa vasena saddhāvimutto, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippatto.

Katihākārehi saccappaṭivedho hoti? Katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Navahākārehi saccappaṭivedho hoti, navahākārehi saccāni paṭivijjhati. Dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, samudayasaccaṃ pahānappaṭivedhaṃ paṭivijjhati, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Abhiññāpaṭivedho ca sabbadhammānaṃ, pariññāpaṭivedho ca sabbasaṅkhārānaṃ, pahānappaṭivedho ca sabbākusalānaṃ, bhāvanāpaṭivedho ca catunnaṃ maggānaṃ, sacchikiriyāpaṭivedho ca nirodhassa. Imehi navahākārehi saccappaṭivedho hoti. Imehi navahākārehi saccāni paṭivijjhanto saddhindriyassa vasena saddhāvimutto, samādhindriyassa vasena kāyasakkhī, paññindriyassa vasena diṭṭhippatto.

Dutiyabhāṇavāro.

Aniccato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhanti? Dukkhato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhanti? Anattato manasikaroto kathaṃ saṅkhārā upaṭṭhanti? Aniccato manasikaroto khayato saṅkhārā upaṭṭhanti. Dukkhato manasikaroto bhayato saṅkhārā upaṭṭhanti. Anattato manasikaroto suññato saṅkhārā upaṭṭhanti.

Aniccato manasikaroto kiṃ bahulaṃ cittaṃ hoti? Dukkhato manasikaroto kiṃ bahulaṃ cittaṃ hoti? Anattato manasikaroto kiṃ bahulaṃ cittaṃ hoti? Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulaṃ cittaṃ hoti. Dukkhato manasikaroto passaddhibahulaṃ cittaṃ hoti. Anattato manasikaroto vedabahulaṃ cittaṃ hoti.

Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo katamaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati? Dukkhato manasikaronto passaddhibahulo katamaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati? Anattato manasikaronto vedabahulo katamaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati? Aniccato manasikaronto adhimokkhabahulo animittaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati. Dukkhato manasikaronto passaddhibahulo appaṇihitaṃ vimokkhaṃ paṭilabhati. Anattato manasikaronto vedabahulo suññataṃ vimokkhaṃ paṭilabhati.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti? Anattato manasikaroto vedabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, ko bhāveti?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa animitto vimokkho ādhipateyyo hoti. Bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Yo sammāpaṭipanno so bhāveti; natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa appaṇihito vimokkho

ādhipateyyo hoti. Bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Yo sammāpaṭipanno so bhāveti; natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā. Anattato manasikaroto vedabahulassa suññato vimokkho ādhipateyyo hoti. Bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti. Ekarasaṭṭhena bhāvanā. Yo sammāpaṭipanno so bhāveti; natthi micchāpaṭipannassa vimokkhabhāvanā.

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenaṭṭhena paṭivedho? Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenaṭṭhena paṭivedho? Anattato manasikaroto vedabahulassa katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya kati vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakāle katamo vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya kativimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, kenaṭṭhena bhāvanā, kenaṭṭhena paṭivedho?

Aniccato manasikaroto adhimokkhabahulassa animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti,

sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakālepi animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, dassanaṭṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. Dukkhato manasikaroto passaddhibahulassa appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakālepi appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, dassanaṭṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati. Anattato manasikaroto vedabahulassa suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, bhāvanāya dve vimokkhā tadanvayā honti sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, paṭivedhakālepi suññato vimokkho ādhipateyyo hoti, paṭivedhāya dve vimokkhā tadanvayā honti, sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti, ekarasā honti, ekarasaṭṭhena bhāvanā, dassanaṭṭhena paṭivedho, evaṃ paṭivijjhantopi bhāveti, bhāventopi paṭivijjhati.

Aniccato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti? Katamavimokkhassa adhimattattā saddhāvimutto hoti? Dukkhato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti? Katamavimokkhassa adhimattattā kāyasakkhī hoti? Anattato manasikaroto katamo vimokkho adhimatto hoti? Katamavimokkhassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti?

Aniccato manasikaroto animitto vimokkho adhimatto hoti. Animittavimokkhassa adhimattattā saddhāvimutto hoti. Dukkhato manasikaroto appaṇihito vimokkho adhimatto hoti. Appaṇihitavimokkhassa adhimattattā kāyasakkhī hoti. Anattato manasikaroto suññato vimokkho adhimatto hoti. Suññatavimokkhassa adhimattattā diṭṭhippatto hoti.

Saddahanto vimuttoti—saddhāvimutto. Phuṭṭhattā sacchikatoti—kāyasakkhī. Diṭṭhattā pattoti—diṭṭhippatto. Saddahanto vimuccatīti—saddhāvimutto. Jhānaphassaṃ paṭhamaṃ phusati, pacchā nirodhaṃ nibbānaṃ sac-

chikarotīti— kāyasakkhī. "Dukkhā saṅkhārā, sukho nirodho"ti viññātaṃ hoti diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāyāti—diṭṭhippatto ... pe ... ye hi keci nekkhammaṃ bhāvitā vā bhāventi vā bhāvissanti vā ... pe ... sabbe te animittavimokkhassa vasena saddhāvimuttā, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippattā.

Ye hi keci abyāpādaṃ ... ālokasaññaṃ ... avikkhepaṃ ... ye hi keci dukkhaṃ parijānanti, samudayaṃ pajahanti, nirodhaṃ sacchikaronti, maggaṃ bhāventi, sabbe te animittavimokkhassa vasena saddhāvimuttā, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippattā.

Katihākārehi saccappaṭivedho hoti? Katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Catūhākārehi saccappaṭivedho hoti. Catūhākārehi saccāni paṭivijjhati. Dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati, samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Imehi catūhākārehi saccappaṭivedho hoti. Imehi catūhākārehi saccāni paṭivijjhanto animittavimokkhassa vasena saddhāvimutto, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippatto.

Katihākārehi saccappaṭivedho hoti? Katihākārehi saccāni paṭivijjhati? Navahākārehi saccappaṭivedho hoti. Navahākārehi saccāni paṭivijjhati. Dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati ... pe ... sacchikiriyāpaṭivedho ca nirodhassa. Imehi navahākārehi saccappaṭivedho hoti. Imehi navahākārehi saccāni paṭivijjhanto animittavimokkhassa vasena saddhāvimutto, appaṇihitavimokkhassa vasena kāyasakkhī, suññatavimokkhassa vasena diṭṭhippatto.

Aniccato manasikaronto katame dhamme yathābhūtaṃ jānāti passati? Kathaṃ sammādassanaṃ hoti? Kathaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā aniccato sudiṭṭhā honti? Kattha kaṅkhā pahīyati? Dukkhato manasikaronto katame dhamme yathābhūtaṃ jānāti passati? Kathaṃ sammādassanaṃ hoti? Kathaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā dukkhato sudiṭṭhā honti? Kattha kaṅkhā pahīyati? Anattato manasikaronto katame dhamme yathābhūtaṃ jānāti passati? Kathaṃ sammādassanaṃ hoti? Kathaṃ tadanvayena sabbe dhammā anattato sudiṭṭhā honti? Kattha kaṅkhā pahīyati?

Aniccato manasikaronto nimittaṃ yathābhūtaṃ jānāti passati; tena vuccati— "sammādassanaṃ". Evaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā aniccato sudiṭṭhā honti. Ettha kaṅkhā pahīyati. Dukkhato manasikaronto pavattaṃ yathābhūtaṃ jānāti passati; tena vuccati—"sammādassanaṃ". Evaṃ tadanvayena sabbe saṅkhārā dukkhato sudiṭṭhā honti. Ettha kaṅkhā pahīyati. Anattato manasikaronto nimittañca pavattañca yathābhūtaṃ jānāti passati; tena vuccati—"sammādassanaṃ". Evaṃ tadanvayena sabbe dhammā anattato sudiṭṭhā honti. Ettha kaṅkhā pahīyati.

Yañca yathābhūtaṃ ñāṇaṃ yañca sammādassanaṃ yā ca kaṅkhāvitaraṇā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yañca yathābhūtaṃ ñāṇaṃ yañca sammādassanaṃ yā ca kaṅkhāvitaraṇā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Aniccato manasikaroto kiṃ bhayato upaṭṭhāti? Dukkhato manasikaroto kiṃ bhayato upaṭṭhāti? Anattato manasikaroto kiṃ bhayato upaṭṭhāti? Aniccato manasikaroto nimittaṃ bhayato upaṭṭhāti. Dukkhato manasikaroto pavattaṃ bhayato upaṭṭhāti. Anattato manasikaroto nimittañca pavattañca bhayato upaṭṭhāti.

Yā ca bhayatupaṭṭhāne paññā yañca ādīnave ñāṇaṃ yā ca nibbidā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca bhayatupaṭṭhāne paññā yañca ādīnave ñāṇaṃ yā ca nibbidā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Yā ca anattānupassanā yā ca suññatānupassanā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca anattānupassanā yā ca suññatānupassanā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Aniccato manasikaroto kiṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati? Dukkhato manasikaroto kiṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati? Anattato manasikaroto kiṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati? Aniccato manasikaroto nimittaṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati. Dukkhato manasikaroto pavattaṃ paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati. Anattato manasikaroto nimittañca pavattañca paṭisaṅkhā ñāṇaṃ uppajjati.

Yā ca muccitukamyatā yā ca paṭisaṅkhānupassanā yā ca saṅkhārupekkhā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca muccitukamyatā yā ca paṭisaṅkhānu-

passanā yā ca saṅkhārupekkhā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Aniccato manasikaroto kuto cittaṃ vuṭṭhāti, kattha cittaṃ pakkhandati? Dukkhato manasikaroto kuto cittaṃ vuṭṭhāti, kattha cittaṃ pakkhandati? Anattato manasikaroto kuto cittaṃ vuṭṭhāti, kattha cittaṃ pakkhandati? Aniccato manasikaroto nimittā cittaṃ vuṭṭhāti, animitte cittaṃ pakkhandati. Dukkhato manasikaroto pavattā cittaṃ vuṭṭhāti, appavatte cittaṃ pakkhandati. Anattato manasikaroto nimittā ca pavattā ca cittaṃ vuṭṭhāti, animitte appavatte nirodhe nibbānadhātuyā cittaṃ pakkhandati.

Yā ca bahiddhāvuṭṭhānavivaṭṭane paññā ye ca gotrabhū dhammā, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca bahiddhāvuṭṭhānavivaṭṭane paññā ye ca gotrabhū dhammā, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Aniccato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati? Dukkhato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati? Anattato manasikaronto katamena vimokkhena vimuccati? Aniccato manasikaronto animittavimokkhena vimuccati. Dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhena vimuccati. Anattato manasikaronto suññatavimokkhena vimuccati.

Yā ca dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā yañca magge ñāṇaṃ, ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā, byañjanameva nānanti? Yā ca dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā yañca magge ñāṇaṃ, ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Katihākārehi tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti? Katihākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti? Catūhākārehi tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti. Sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Katamehi catūhākārehi tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti? Ādhipateyyaṭṭhena, adhiṭṭhānaṭṭhena, abhinīhāraṭṭhena, niyyānaṭṭhena. Kathaṃ ādhipateyyaṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti? Aniccato manasikaroto animitto vimokkho ādhipateyyo hoti, dukkhato manasikaroto appaṇihito vimokkho ādhipateyyo hoti, anattato manasikaroto suññato vimokkho ādhipateyyo hoti. Evaṃ ādhipateyyaṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti.

Kathaṃ adhiṭṭhānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena cittaṃ adhiṭṭhāti,

dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena cittaṃ adhiṭṭhāti, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena cittaṃ adhiṭṭhāti. Evaṃ adhiṭṭhānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti.

Kathaṃ abhinīhāraṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena cittaṃ abhinīharati, dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena cittaṃ abhinīharati, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena cittaṃ abhinīharati. Evaṃ abhinīhāraṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti.

Kathaṃ niyyānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti? Aniccato manasikaronto animittavimokkhassa vasena nirodhaṃ nibbānaṃ niyyāti, dukkhato manasikaronto appaṇihitavimokkhassa vasena nirodhaṃ nibbānaṃ niyyāti, anattato manasikaronto suññatavimokkhassa vasena nirodhaṃ nibbānaṃ niyyāti. Evaṃ niyyānaṭṭhena tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti. Imehi catūhākārehi tayo vimokkhā nānākkhaṇe honti.

Katamehi sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti? Samodhānaṭṭhena, adhigamanaṭṭhena, paṭilābhaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena, sacchikiriyaṭṭhena, phassanaṭṭhena, abhisamayaṭṭhena. Kathaṃ samodhānaṭṭhena adhigamanaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassanaṭṭhena abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti? Aniccato manasikaronto nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Yato muccati, tattha na paṇidahatīti— appaṇihito vimokkho. Yattha na paṇidahati, tena suññoti—suññato vimokkho. Yena suññho, tena nimittena animittoti—animitto vimokkho. Evaṃ samodhānaṭṭhena adhigamanaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassanaṭṭhena abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Dukkhato manasikaronto paṇidhiyā muccatīti—appaṇihito vimokkho. Yattha na paṇidahati, tena suññoti—suññato vimokkho. Yena suññho, tena nimittena animittoti—animitto vimokkho. Yena nimittena animitto, tattha na paṇidahatīti—appaṇihito vimokkho. Evaṃ samodhānaṭṭhena adhigamanaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassanaṭṭhena abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Anattato manasikaronto abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Yena suñño, tena nimittena animittoti—animitto vimokkho. Yena nimittena animitto, tattha na paṇidahatīti—appaṇihito vimokkho. Yattha na paṇidahati, tena suññoti— suññato vimokkho. Evaṃ samodhānaṭṭhena adhigamanaṭṭhena paṭilābhaṭṭhena paṭivedhaṭṭhena sacchikiriyaṭṭhena phassanaṭṭhena abhisamayaṭṭhena tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti. Imehi sattahākārehi tayo vimokkhā ekakkhaṇe honti.

Atthi vimokkho, atthi mukhaṃ, atthi vimokkhamukhaṃ, atthi vimokkhapaccanīkaṃ, atthi vimokkhānulomaṃ, atthi vimokkhavivaṭṭo, atthi vimokkhabhāvanā, atthi vimokkhappaṭippassaddhi.

Katamo vimokkho? Suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho. Katamo suññato vimokkho? Aniccānupassanañāṇaṃ niccato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Dukkhānupassanañāṇaṃ sukhato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Anattānupassanañāṇaṃ attato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Nibbidānupassanañāṇaṃ nandiyā abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Virāgānupassanañāṇaṃ rāgato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Nirodhānupassanañāṇaṃ samudayato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ ādānato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Animittānupassanañāṇaṃ nimittato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ paṇidhiyā abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho. Suññatānupassanañāṇaṃ sabbābhinivesehi muccatīti—suññato vimokkho.

Rūpe aniccānupassanañāṇaṃ niccato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho ... pe ... rūpe suññatānupassanañāṇaṃ sabbābhinivesehi muccatīti—suññato vimokkho. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanañāṇaṃ niccato abhinivesā muccatīti—suññato vimokkho ... pe ... jarāmaraṇe suññatānupassanañāṇaṃ sabbābhinivesehi muccatīti—suññato vimokkho. Ayaṃ suññato vimokkho.

Katamo animitto vimokkho? Aniccānupassanañāṇaṃ niccato nimittā muccatīti— animitto vimokkho. Dukkhānupassanañāṇaṃ sukhato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Anattānupassanañāṇaṃ attato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Nibbidānupassanañāṇaṃ nandiyā nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Virāgānupassanañāṇaṃ

rāgato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Nirodhānupassanañāṇaṃ samudayato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ ādānato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Animittānupassanañāṇaṃ sabbanimittehi muccatīti—animitto vimokkho. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ paṇidhiyā nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato nimittā muccatīti—animitto vimokkho.

Rūpe aniccānupassanañāṇaṃ niccato nimittā muccatīti—animitto vimokkho … pe … rūpe animittānupassanañāṇaṃ sabbanimittehi muccatīti—animitto vimokkho. Rūpe appaṇihitānupassanañāṇaṃ paṇidhiyā nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Rūpe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe … cakkhusmiṃ … pe … jarāmaraṇe aniccānupassanañāṇaṃ niccato nimittā muccatīti—animitto vimokkho … pe … jarāmaraṇe aniccānupassanañāṇaṃ sabbanimittehi muccatīti—animitto vimokkho. Jarāmaraṇe appaṇihitānupassanañāṇaṃ paṇidhiyā nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Jarāmaraṇe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato nimittā muccatīti—animitto vimokkho. Ayaṃ animitto vimokkho.

Katamo appaṇihito vimokkho? Aniccānupassanañāṇaṃ niccato paṇidhiyā muccatīti— appaṇihito vimokkho. Dukkhānupassanañāṇaṃ sukhato paṇidhi muccatīti— appaṇihito vimokkho. Anattānupassanañāṇaṃ attato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Nibbidānupassanañāṇaṃ nandiyā paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Virāgānupassanañāṇaṃ rāgato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Nirodhānupassanañāṇaṃ samudayato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Paṭinissaggānupassanañāṇaṃ ādānato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Animittānupassanañāṇaṃ nimittato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Appaṇihitānupassanañāṇaṃ sabbapaṇidhīhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho.

Rūpe aniccānupassanañāṇaṃ niccato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho … pe … rūpe appaṇihitānupassanañāṇaṃ sabbapaṇidhīhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Rūpe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Vedanāya …

pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanañāṇaṃ niccato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho ... pe ... jarāmaraṇe appaṇihitānupassanañāṇaṃ sabbapaṇidhīhi muccatīti— appaṇihito vimokkho. Jarāmaraṇe suññatānupassanañāṇaṃ abhinivesato paṇidhi muccatīti—appaṇihito vimokkho. Ayaṃ appaṇihito vimokkho. Ayaṃ vimokkho. (1)

Katamaṃ mukhaṃ? Ye tattha jātā anavajjakusalā bodhipakkhiyā dhammā, idaṃ mukhaṃ. (2)

Katamaṃ vimokkhamukhaṃ? Yaṃ tesaṃ dhammānaṃ ārammaṇaṃ nirodho nibbānaṃ, idaṃ vimokkhamukhaṃ. Vimokkhañca mukhañca vimokkhamukhaṃ, idaṃ vimokkhamukhaṃ. (3)

Katamaṃ vimokkhapaccanīkaṃ? Tīṇi akusalamūlāni vimokkhapaccanīkāni, tīṇi duccaritāni vimokkhapaccanīkāni, sabbepi akusalā dhammā vimokkhapaccanīkā, idaṃ vimokkhapaccanīkaṃ. (4)

Katamaṃ vimokkhānulomaṃ? Tīṇi kusalamūlāni vimokkhānulomāni, tīṇi sucaritāni vimokkhānulomāni, sabbepi kusalā dhammā vimokkhānulomā, idaṃ vimokkhānulomaṃ. (5)

Katamo vimokkhavivaṭṭo? Saññāvivaṭṭo, cetovivaṭṭo, cittavivaṭṭo, ñāṇavivaṭṭo, vimokkhavivaṭṭo, saccavivaṭṭo. Sañjānanto vivaṭṭatīti—saññāvivaṭṭo. Cetayanto vivaṭṭatīti— cetovivaṭṭo. Vijānanto vivaṭṭatīti—cittavivaṭṭo. Ñāṇaṃ karonto vivaṭṭatīti— ñāṇavivaṭṭo. Vosajjanto vivaṭṭatīti—vimo vivaṭṭo. Tathaṭṭhena vivaṭṭatīti—saccavivaṭṭo.

Yattha saññāvivaṭṭo tattha cetovivaṭṭo, yattha cetovivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo, yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo tattha cittavivaṭṭo, yattha cittavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo tattha ñāṇavivaṭṭo, yattha ñāṇavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo tattha vimokkhavivaṭṭo, yattha vimokkhavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo tattha saccavivaṭṭo, yattha saccavivaṭṭo tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo. Ayaṃ vimokkhavivaṭṭo. (6)

Katamā vimokkhabhāvanā? Paṭhamassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, dutiyassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, tatiyassa jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, catutthassa

jhānassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ... pe ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, sotāpattimaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, sakadāgāmimaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, anāgāmimaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, arahattamaggassa āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, ayaṃ vimokkhabhāvanā. (7)

Katamā vimokkhappaṭippassaddhi? Paṭhamassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, dutiyassa jhānassa paṭilābho vā vipāko vā, tatiyassa jhānassa ... pe ... catutthassa jhānassa ... ākāsānañcāyatanasamāpattiyā ... viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā paṭilābho vā vipāko vā, sotāpattimaggassa sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggassa sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggassa anāgāmiphalaṃ, arahattamaggassa arahattaphalaṃ, ayaṃ vimokkhappaṭippassaddhīti. (8)

Vimokkhakathā niṭṭhitā. Tatiyabhāṇavāro.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.3. Bojjhaṅgakathā

Sāvatthinidānaṃ. " Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā".

Bojjhaṅgāti kenaṭṭhena bojjhaṅgā? Bodhāya saṃvattantīti—bojjhaṅgā. Bujjhantīti— bojjhaṅgā. Anubujjhantīti—bojjhaṅgā. Paṭibujjhantīti—bojjhaṅgā. Sambujjhantīti—bojjhaṅgā. (1)

Bujjhanaṭṭhena bojjhaṅgā, anubujjhanaṭṭhena bojjhaṅgā, paṭibujjhanaṭṭhena bojjhaṅgā, sambujjhanaṭṭhena bojjhaṅgā. (2)

Bodhentīti—bojjhaṅgā. Anubodhentīti—bojjhaṅgā. Paṭibodhentīti—bojjhaṅgā. Sambodhentīti—bojjhaṅgā. (3)

Bodhanaṭṭhena bojjhaṅgā, anubodhanaṭṭhena bojjhaṅgā, paṭibodhanaṭṭhena bojjhaṅgā, sambodhanaṭṭhena bojjhaṅgā. (4)

Bodhipakkhiyaṭṭhena bojjhaṅgā, anubodhipakkhiyaṭṭhena bojjhaṅgā, paṭibodhipakkhiyaṭṭhena bojjhaṅgā, sambodhipakkhiyaṭṭhena bojjhaṅgā.

(5) (Pañcamacatukkaṃ)

Buddhilabhanaṭṭhena bojjhaṅgā, buddhipaṭilabhanaṭṭhena bojjhaṅgā, buddhiropanaṭṭhena bojjhaṅgā, buddhiabhiropanaṭṭhena bojjhaṅgā, buddhipāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, buddhisampāpanaṭṭhena bojjhaṅgā. (Chakkaṃ)

2.3.1. Mūlamūlakādidasaka

Mūlaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlaparigga-haṭṭhena bojjhaṅgā, mūlaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, mūlaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlapaṭisamb-hidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, mūlapaṭisambhidāya vasībhāvap-pattānampi bojjhaṅgā. (1)

Hetuṭṭhena bojjhaṅgā, hetucariyaṭṭhena bojjhaṅgā, hetuparigga-haṭṭhena bojjhaṅgā, hetuparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, hetuparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, hetuparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, hetupaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, hetupaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, hetupaṭisamb-hidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, hetupaṭisambhidāya vasībhāvap-pattānampi bojjhaṅgā. (2)

Paccayaṭṭhena bojjhaṅgā, paccayacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, paccaya-pariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, paccayaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, pac-cayaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, paccayaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, paccayapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, paccayapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, paccayapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, pac-cayapaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (3)

Visuddhaṭṭhena bojjhaṅgā, visuddhicariyaṭṭhena bojjhaṅgā, visud-dhipariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, visuddhiparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, vi-suddhiparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, visuddhiparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, visuddhipaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, visuddhipaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, visuddhipaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, visud-dhipaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (4)

Anavajjaṭṭhena bojjhaṅgā, anavajjacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, anavaj-japariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, anavajjaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, anava-jjaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, anavajjaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, anava-jjapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, anavajjapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, anavajjapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, anava-

jjapaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (5)

Nekkhammaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammapariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, nekkhammapaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (6)

Vimuttaṭṭhena bojjhaṅgā, vimutticariyaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttipariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttiparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttiparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttiparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttipaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttipaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttipaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, vimuttipaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (7)

Anāsavaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavapariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, anāsavapaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (8)

Vivekaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekapariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, vivekaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, vivekapaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (9)

Vosaggaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggacariyaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggapariggahaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggaparivāraṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggaparipūraṇaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggaparipākaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggapaṭisambhidaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggapaṭisambhidāpāpanaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhena bojjhaṅgā, vosaggapaṭisambhidāya vasībhāvappattānampi bojjhaṅgā. (10)

Mūlaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Hetuṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paccayaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Visuddhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anavajjaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nekkhammaṭṭhaṃ

bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vimuttaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anāsavaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vivekaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vosaggaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Mūlacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Hetucariyaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Paccayacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Visuddhicariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anavajjacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nekkhammacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vimutticariyaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Anāsavacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vivekacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vosaggacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Mūlapariggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … vosaggapariggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Mūlaparivāraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … vosaggaparivāraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Mūlaparipūraṇaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā … pe … vosaggaparipūraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Mūlaparipākaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … vosaggaparipākaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Mūlapaṭisambhidaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … vosaggapaṭisambhidaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Mūlapaṭisambhidāpāpanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … vosaggapaṭisambhidāpāpanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Mūlapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … vosaggapaṭisambhidāya vasībhāvaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe ….

Pariggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Parivāraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paripūraṇaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekaggaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Avikkhepaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Avisāraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anāvilaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Aniñjanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekattupaṭṭhānavasena cittassa ṭhitaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ārammaṇaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Gocaraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pahānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pariccāgaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vuṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vivaṭṭanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Santaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paṇītaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vimuttaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anāsavaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Taraṇaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Animittaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ap-

paṇihitaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Suññataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekarasaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anativattanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Yuganaddhaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Niyyānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Hetuṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Dassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ādhipateyyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Samathassa avikkhepaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vipassanāya anupassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Samathavipassanānaṃ ekarasaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Yuganaddhassa anativattanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Sikkhāya samādānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ārammaṇassa gocaraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Līnassa cittassa paggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Uddhatassa cittassa niggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ubhovisuddhānaṃ ajjhupekkhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Visesādhigamaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Uttari paṭivedhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Saccābhisamayaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Saddhindriyassa adhimokkhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … paññindriyassa dassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Saddhābalassa assaddhiye akampiyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … paññābalassa avijjāya akampiyaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Satisambojjhaṅgassa upaṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … upekkhāsambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Sammādiṭṭhiyā dassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā … pe … sammāsamādhissa avikkhepaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Indriyānaṃ ādhipateyyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Balānaṃ akampiyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Niyyānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Maggassa hetuṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Satipaṭṭhānānaṃ upaṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Sammappadhānānaṃ padahanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Iddhipādānaṃ ijjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Saccānaṃ tathaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Payogānaṃ paṭippassaddhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Phalānaṃ sacchikiriyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Vitakkassa abhiniropanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vicārassa upavicāraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pītiyā pharaṇaṭṭhaṃ bujjhan-

tīti—bojjhaṅgā. Sukhassa abhisandanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa ekaggaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā.

Āvajjanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vijānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pajānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Sañjānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekodaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Abhiññāya ñātaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Pariññāya tīraṇaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pahānassa pariccāgaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Bhāvanāya ekarasaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Sacchikiriyāya phassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Khandhānaṃ khandhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dhātūnaṃ dhātuṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Āyatanānaṃ āyatanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Saṅkhatānaṃ saṅkhataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Cittaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittānantariyaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Cittassa vuṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa vivaṭṭanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa hetuṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Cittassa paccayaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa vatthuṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa bhūmaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa ārammaṇaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa gocaraṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Cittassa cariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa gataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa abhinīhāraṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa niyyānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Cittassa nissaraṇaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Ekatte āvajjanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte vijānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte pajānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte sañjānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte ekodaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. () Ekatte pakkhandanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte pasīdanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte santiṭṭhanaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ekatte vimuccanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte etaṃ santanti passanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte yānīkataṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ekatte vatthukataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte anuṭṭhitaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte paricitaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ekatte susamāraddhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte pariggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte parivāraṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ekatte paripūraṇaṭṭhaṃ

bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte samodhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte adhiṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ekatte āsevanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte bhāvanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte bahulīkammaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte susamuggataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte suvimuttaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte bujjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte anubujjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte paṭibujjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte sambujjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte bodhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte anubodhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte paṭibodhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte sambujjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte bodhipakkhiyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte anubodhipakkhiyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte paṭibodhipakkhiyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte sambodhipakkhiyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte jotanaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ekatte ujjotanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte anujotanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte paṭijotanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ekatte sañjotanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Patāpanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Virocanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Kilesānaṃ santāpanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Amalaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Vimalaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nimmalaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Samaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Samayaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Vivekaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vivekacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Virāgaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Virāgacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nirodhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nirodhacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vosaggaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vosaggacariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vimuttaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Vimutticariyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Chandaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa mūlaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Chandassa pādaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa padhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa ijjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa adhimokkhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa paggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa upaṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa avikkhepaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Chandassa dassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Vīriyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā ... pe ... cittaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā ... pe ... vīmaṃsaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya mūlaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya pādaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya padhānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya ijjhanaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya adhimokkhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya paggahaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya upaṭṭhānaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya avikkhepaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vīmaṃsāya dassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Dukkhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dukkhassa pīḷanaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Dukkhassa saṅkhataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dukkhassa santāpaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dukkhassa vipariṇāmaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Samudayaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Samudayassa āyūhanaṭṭhaṃ ... nidānaṭṭhaṃ ... saññogaṭṭhaṃ ... palibodhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nirodhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Nirodhassa nissaraṇaṭṭhaṃ ... vivekaṭṭhaṃ ... asaṅkhataṭṭhaṃ ... amataṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Maggaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Maggassa niyyānaṭṭhaṃ ... hetuṭṭhaṃ ... dassanaṭṭhaṃ ... ādhipateyyaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Tathaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anattaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Saccaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paṭivedhaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Abhijānanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Parijānanaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Dhammaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dhātuṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Ñātaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Sacchikiriyaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Phassanaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Abhisamayaṭṭhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā.

Nekkhammaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Abyāpādaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ālokasaññaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Avikkhepaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dhammavavatthānaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ñāṇaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pāmojjaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paṭhamaṃ jhānaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā ... pe ... arahattamaggaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Arahattaphalasamāpattiṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā.

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā ... pe ... dassanaṭṭhena paññindriyaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Assaddhiye akampiyaṭṭhena saddhābalaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā ... pe ... avijjāya

akampiyaṭṭhena paññābalaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā ... pe ... paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhiṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhiṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ādhipateyyaṭṭhena indriyaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Akampiyaṭṭhena balaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Niyyānaṭṭhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Hetuṭṭhena maggaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Padahanaṭṭhena sammappadhānaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Ijjhanaṭṭhena iddhipādaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Tathaṭṭhena saccaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Avikkhepaṭṭhena samathaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anupassanaṭṭhena vipassanaṃ ... pe ... ekarasaṭṭhena samathavipassanaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhiṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Avikkhepaṭṭhena cittavisuddhiṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhiṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Muttaṭṭhena vimokkhaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Paṭivedhaṭṭhena vijjaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Pariccāgaṭṭhena vimuttiṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā. Samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ bujjhantīti— bojjhaṅgā. Paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ bujjhantīti—bojjhaṅgā.

Chandaṃ mūlaṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Manasikāraṃ samuṭṭhānaṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Phassaṃ samodhānaṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vedanaṃ samosaraṇaṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Samādhiṃ pamukhaṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Satiṃ ādhipateyyaṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Paññaṃ taduttaraṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Vimuttiṃ sāraṭṭhena bujjhantīti—bojjhaṅgā. Amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena bujjhantīti— bojjhaṅgā.

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi—"āvuso bhikkhavo"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca—

"Sattime, āvuso, bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, āvuso, satta bojjhaṅgā. Imesaṃ khvāhaṃ, āvuso, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena pubbaṇhasamayaṃ viharāmi. Yena yena bojjhaṅ-

gena ākaṅkhāmi majjhanhikasamayaṃ … pe … sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena sāyanhasamayaṃ viharāmi. Satisambojjhaṅgo iti ce me, ‘āvuso, hoti, appamāṇo’ti me hoti, ‘susamāraddho’ti me hoti. Tiṭṭhantañca naṃ ‘tiṭṭhatī’ti pajānāmi. Sacepi me cavati, ‘idappaccayā me cavatī’ti pajānāmi. Dhammavicayasambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, ‘appamāṇo’ti me hoti, ‘susamāraddho’ti me hoti. Tiṭṭhantañca naṃ ‘tiṭṭhatī’ti pajānāmi. Sacepi me cavati, ‘idappaccayā me cavatī’ti pajānāmi.

Seyyathāpi, āvuso, rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānaṃ dussānaṃ dussakaraṇḍako pūro assa. So yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya pubbaṇhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ pubbaṇhasamayaṃ pārupeyya. Yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya majjhanhikasamayaṃ … pe … sāyanhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ sāyanhasamayaṃ pārupeyya. Evameva khvāhaṃ, āvuso, imesaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena pubbaṇhasamayaṃ viharāmi. Yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi majjhanhikasamayaṃ … pe … sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena sāyanhasamayaṃ viharāmi. Satisambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, ‘appamāṇo’ti me hoti, ‘susamāraddho’ti me hoti. Tiṭṭhantañca naṃ ‘tiṭṭhatī’ti pajānāmi. Sacepi me cavati, ‘idappaccayā me cavatī’ti pajānāmi … pe … upekkhāsambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, ‘appamāṇo’ti me hoti, ‘susamāraddho’ti me hoti. Tiṭṭhantañca naṃ ‘tiṭṭhatī’ti pajānāmi. Sacepi me cavati, ‘idappaccayā me cavatī’ti pajānāmi”.

2.3.2. Suttantaniddesa

Kathaṃ satisambojjhaṅgo iti ce me hotīti bojjhaṅgo? Yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā satisambojjhaṅgo. Iti ce me hotīti bojjhaṅgo. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato yāvatā acci tāvatā vaṇṇo, yāvatā vaṇṇo tāvatā acci. Evameva yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā satisambojjhaṅgo. Iti ce me hotīti bojjhaṅgo.

Kathaṃ appamāṇo iti ce me hotīti bojjhaṅgo? Pamāṇabaddhā kilesā, sabbe ca pariyuṭṭhānā, ye ca saṅkhārā ponobhavikā appamāṇo nirodho acalaṭṭhena asaṅkhataṭṭhena. Yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā appamāṇo. Iti ce me hotīti bojjhaṅgo.

Kathaṃ susamāraddho iti ce me hotīti bojjhaṅgo? Visamā kilesā,

sabbe ca pariyuṭṭhānā, ye ca saṅkhārā ponobhavikā, samadhammo nirodho santaṭṭhena paṇītaṭṭhena. Yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā susamāraddho iti ce me hotīti bojjhaṅgo.

Kathaṃ "tiṭṭhantañca naṃ tiṭṭhatī"ti pajānāmi; sacepi cavati "idappaccayā cavatī"ti pajānāmi? Katihākārehi satisambojjhaṅgo tiṭṭhati? Katihākārehi satisambojjhaṅgo cavati? Aṭṭhahākārehi satisambojjhaṅgo tiṭṭhati. Aṭṭhahākārehi satisambojjhaṅgo cavati.

Katamehi aṭṭhahākārehi satisambojjhaṅgo tiṭṭhati? Anuppādaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, uppādaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, appavattaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, pavattaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, animittaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, nimittaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, nirodhaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati, saṅkhāre anāvajjitattā satisambojjhaṅgo tiṭṭhati—imehi aṭṭhahākārehi satisambojjhaṅgo tiṭṭhati.

Katamehi aṭṭhahākārehi satisambojjhaṅgo cavati? Uppādaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, anuppādaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, pavattaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, appavattaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, nimittaṃ āvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, animittaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, saṅkhāre āvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati, nirodhaṃ anāvajjitattā satisambojjhaṅgo cavati—imehi aṭṭhahākārehi satisambojjhaṅgo cavati. Evaṃ "tiṭṭhantañca naṃ tiṭṭhatī"ti pajānāmi. Sacepi cavati, "idappaccayā me cavatī"ti pajānāmi ... pe ....

Kathaṃ upekkhāsambojjhaṅgo iti ce me hotīti bojjhaṅgo? Yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā upekkhāsambojjhaṅgo iti ce me hotīti bojjhaṅgo. Seyyathāpi telappadīpassa jhāyato yāvatā acci tāvatā vaṇṇo, yāvatā vaṇṇo tāvatā acci. Evameva yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā upekkhāsambojjhaṅgo iti ce hotīti bojjhaṅgo.

Kathaṃ appamāṇo iti ce hotīti bojjhaṅgo? Pamāṇabaddhā kilesā, sabbe ca pariyuṭṭhānā, ye ca saṅkhārā ponobhavikā appamāṇo nirodho acalaṭṭhena asaṅkhataṭṭhena. Yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā appamāṇo iti ce hotīti bojjhaṅgo.

Kathaṃ susamāraddho iti ce hotīti bojjhaṅgo? Visamā kilesā, sabbe ca pariyuṭṭhānā, ye ca saṅkhārā ponobhavikā samadhammo nirodho

santaṭṭhena paṇītaṭṭhena. Yāvatā nirodhūpaṭṭhāti tāvatā susamāraddho iti ce hotīti bojjhaṅgo.

Kathaṃ "tiṭṭhantañca naṃ tiṭṭhatī"ti pajānāmi; sacepi cavati "idappaccayā me cavatī"ti pajānāmi? Katihākārehi upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati? Katihākārehi upekkhāsambojjhaṅgo cavati? Aṭṭhahākārehi upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati. Aṭṭhahākārehi upekkhāsambojjhaṅgo cavati.

Katamehi aṭṭhahākārehi upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati? Anuppādaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, uppādaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, appavattaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, pavattaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, animittaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, nimittaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, nirodhaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati, saṅkhāre anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati—imehi aṭṭhahākārehi upekkhāsambojjhaṅgo tiṭṭhati.

Katamehi aṭṭhahākārehi upekkhāsambojjhaṅgo cavati? Uppādaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, anuppādaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, pavattaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, appavattaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, nimittaṃ āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, animittaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, saṅkhāre āvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati, nirodhaṃ anāvajjitattā upekkhāsambojjhaṅgo cavati—imehi aṭṭhahākārehi upekkhāsambojjhaṅgo cavati. Evaṃ "tiṭṭhantañca naṃ tiṭṭhatī"ti pajānāmi; sacepi cavati, "idappaccayā me cavatī"ti pajānāmi.

Bojjhaṅgakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.6. Paṭisambhidākathā

2.6.1. Dhammacakkapavattanavāra

Evaṃ me sutaṃ—ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi—

"Dveme, bhikkhave, antā pabbajitena na sevitabbā. Katame dve? Yo cāyaṃ kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito; yo cāyaṃ attakilamathānuyogo dukkho anariyo

anatthasaṃhito. Ete kho, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Katamā ca sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ. Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ; saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ—yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ—yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ— ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

'Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti me, bhikkhave ... pe ... pariññātanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban'ti me, bhikkhave ... pe ... pahīnanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ

ariyasaccaṃ sacchikātabban'ti me, bhikkhave ... pe ... sacchikatanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Yāvakīvañca me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ na suvisuddhaṃ ahosi, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ.

Yato ca kho me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahosi, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi—'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne āyasmato koṇḍaññassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Pavattite ca pana bhagavatā dhammacakke bhummā devā saddamanussāvesuṃ—"etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti. Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā saddamanussāvesuṃ ... cātumahārājikānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... pe ... tusitā devā ... pe ... nimmānaratī devā ... pe ... paranimmitavasavattī devā ... pe ... brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ—"etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena

vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin”ti.

Itiha tena khaṇena tena layena tena muhuttena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchi. Ayañca dasasahassī lokadhātu saṅkampi sampakampi sampavedhi, appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pāturahosi atikkamma devānaṃ devānubhāvanti.

Atha kho bhagavā imaṃ udānaṃ udānesi—“aññāsi vata bho koṇḍañño; aññāsi vata bho koṇḍañño”ti. Iti hidaṃ āyasmato koṇḍaññassa “aññāsikoṇḍañño”tvev nāmaṃ ahosi.

“‘Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan’ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi”.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Ñāṇaṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Paññā udapādīti— kenaṭṭhena? Vijjā udapādīti—kenaṭṭhena? Āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena. Ñāṇaṃ udapādīti—ñātaṭṭhena. Paññā udapādīti—pajānanaṭṭhena. Vijjā udapādīti—paṭivedhaṭṭhena. Āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, ñāṇaṃ dhammo, paññā dhammo, vijjā dhammo, āloko dhammo. Ime pañca dhammā dhammapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— “dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā”.

Dassanaṭṭho attho, ñātaṭṭho attho, pajānanaṭṭho attho, paṭivedhaṭṭho attho, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca atthā atthapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—“atthesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā”.

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Imā dasa niruttiyo niruttipaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—“niruttīsu ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā”.

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttīsu ñāṇāni. Imāni vīsati ñāṇāni paṭibhānapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā

te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "paṭibhānesu ñāṇaṃ paṭibhāna-paṭisambhidā".

"'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti ... pe ... pariññātanti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi".

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Ñāṇaṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Paññā udapādīti— kenaṭṭhena? Vijjā udapādīti—kenaṭṭhena? Āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena. Ñāṇaṃ udapādīti—ñātaṭṭhena. Paññā udapādīti—pajānanaṭṭhena. Vijjā udapādīti—paṭ haṭṭhena. Āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, ñāṇaṃ dhammo, paññā dhammo, vijjā dhammo, āloko dhammo. Ime pañca dhammā dhammapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā".

Dassanaṭṭho attho, ñātaṭṭho attho, pajānanaṭṭho attho, paṭivedhaṭṭho attho, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca atthā atthapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—"atthesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā".

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Imā dasa niruttiyo niruttipaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—"niruttīsu ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā".

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttīsu ñāṇāni. Imāni vīsati ñāṇāni paṭibhānapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "paṭibhānesu ñāṇaṃ paṭibhāna-paṭisambhidā".

Dukkhe ariyasacce pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

"'Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban'ti ... pe ... pahīnanti pubbe ananus-

sutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi … pe … ”.

Dukkhasamudaye ariyasacce pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

“‘Idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan’ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi. ‘Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabban’ti … pe … sacchikatanti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi … pe … ”.

Dukkhanirodhe ariyasacce pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

“‘Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan’ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi. ‘Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban’ti … pe … bhāvitanti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi … pe … ”.

Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

Catūsu ariyasaccesu saṭṭhi dhammā, saṭṭhi atthā, vīsatisataniruttiyo, cattālīsañca dve ca ñāṇasatāni.

2.6.2. Satipaṭṭhānavāra

“‘Ayaṃ kāye kāyānupassanā’ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi. Sā kho panāyaṃ kāye kāyānupassanā bhāvetabbāti me, bhikkhave … pe … bhāvitāti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi”.

“Ayaṃ vedanāsu … pe … ayaṃ citte … pe … ayaṃ dhammesu dhammānupassanāti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi. Sā kho panāyaṃ dhammesu dhammānupassanā bhāvetabbāti … pe … bhāvitāti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi”.

“‘Ayaṃ kāye kāyānupassanā’ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi … pe … sā kho panāyaṃ kāye kāyānupassanā bhāvetabbāti … pe … bhāvitāti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā

udapādi, āloko udapādi".

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Ñāṇaṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Paññā udapādīti— kenaṭṭhena? Vijjā udapādīti—kenaṭṭhena? Āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena. Ñāṇaṃ udapādīti—ñātaṭṭhena. Paññā udapādīti—pajānanaṭṭhena. Vijjā udapādīti—paṭ
haṭṭhena. Āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, ñāṇaṃ dhammo, paññā dhammo, vijjā dhammo, āloko dhammo. Ime pañca dhammā dhammapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā".

Dassanaṭṭho attho, ñātaṭṭho attho, pajānanaṭṭho attho, paṭivedhaṭṭho attho, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca atthā atthapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—"atthesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā".

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Imā dasa niruttiyo niruttipaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—"niruttīsu ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā".

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttīsu ñāṇāni. Imāni vīsati ñāṇāni paṭibhānapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "paṭibhānesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā".

Kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhāne pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

"Ayaṃ vedanāsu ... pe ... ayaṃ citte ... pe ... ayaṃ dhammesu dhammānupassanāti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... sā kho panāyaṃ dhammesu dhammānupassanā bhāvetabbāti ... pe ... bhāvitāti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... ".

Dhammesu dhammānupassanā satipaṭṭhāne pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

Catūsu satipaṭṭhānesu saṭṭhi dhammā, saṭṭhi atthā, vīsatisatanirutiyo, cattālīsañca dve ca ñāṇasatāni.

2.6.3. Iddhipādavāra

"Ayaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādoti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. So kho panāyaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitoti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Ayaṃ vīriyasamādhi ... pe ... ayaṃ cittasamādhi ... pe ... ayaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādoti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. So kho panāyaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi".

"'Ayaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo'ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... so kho panāyaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti ... pe ... bhāvitoti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi".

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Ñāṇaṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Paññā udapādīti— kenaṭṭhena? Vijjā udapādīti—kenaṭṭhena? Āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena. Ñāṇaṃ udapādīti—ñātaṭṭhena. Paññā udapādīti—pajānanaṭṭhena. Vijjā udapādīti—paṭivedhaṭṭhena. Āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, ñāṇaṃ dhammo, paññā dhammo, vijjā dhammo, āloko dhammo. Ime pañca dhammā dhammapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā".

Dassanaṭṭho attho, ñātaṭṭho attho, pajānanaṭṭho attho, paṭivedhaṭṭho attho, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca atthā atthapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—"atthesu ñāṇaṃ

atthapaṭisambhidā".

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Imā dasa niruttiyo niruttipaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati—"niruttīsu ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā".

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttīsu ñāṇāni. Imāni vīsati ñāṇāni paṭibhānapaṭisambhidāya ārammaṇā ceva honti gocarā ca. Ye tassā ārammaṇā te tassā gocarā. Ye tassā gocarā te tassā ārammaṇā. Tena vuccati— "paṭibhānesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā".

Chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgate iddhipāde pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

"Ayaṃ vīriyasamādhi ... pe ... ayaṃ cittasamādhi ... pe ... ayaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādoti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... so kho panāyaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti ... pe ... bhāvitoti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... ".

Vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgate iddhipāde pannarasa dhammā, pannarasa atthā, tiṃsa niruttiyo, saṭṭhi ñāṇāni.

Catūsu iddhipādesu saṭṭhi dhammā, saṭṭhi atthā, vīsatisataniruttiyo, cattālīsañca dve ca ñāṇasatāni.

2.6.4. Sattabodhisattavāra

"'Samudayo samudayo'ti kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. 'Nirodho nirodho'ti kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi". Vipassissa bodhisattassa veyyākaraṇe dasa dhammā, dasa atthā, vīsati niruttiyo, cattālīsaṃ ñāṇāni.

"'Samudayo samudayo'ti kho, bhikkhave, sikhissa bodhisattassa ... pe ... vessabhussa bodhisattassa ... pe ... kakusandhassa bodhisattassa ... pe ... koṇāgamanassa bodhisattassa ... pe ... kassapassa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. 'Nirodho nirodho'ti kho, bhikkhave, kassapassa bodhisat-

tassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi". Kassapassa bodhisattassa veyyākaraṇe dasa dhammā, dasa atthā, vīsati niruttiyo, cattālīsaṃ ñāṇāni.

"'Samudayo samudayo'ti kho, bhikkhave, gotamassa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi. 'Nirodho nirodho'ti kho, bhikkhave, gotamassa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi … pe … āloko udapādi". Gotamassa bodhisattassa veyyākaraṇe dasa dhammā, dasa atthā, vīsati niruttiyo, cattālīsaṃ ñāṇāni.

Sattannaṃ bodhisattānaṃ sattasu veyyākaraṇesu sattati dhammā, sattati atthā, cattālīsasataṃ niruttiyo, asīti ca dve ca ñāṇasatāni.

2.6.5. Abhiññādivāra

"'Yāvatā abhiññāya abhiññaṭṭho ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya abhiññaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi". Abhiññāya abhiññaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

"'Yāvatā pariññāya pariññaṭṭho … pe … yāvatā pahānassa pahānaṭṭho … pe … yāvatā bhāvanāya bhāvanaṭṭho … pe … yāvatā sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭho ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya sacchikiriyaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi". Sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

Abhiññāya abhiññaṭṭhe, pariññāya pariññaṭṭhe, pahānāya pahānaṭṭhe, bhāvanāya bhāvanaṭṭhe, sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭhe pañcavīsasataṃ dhammā, pañcavīsasataṃ atthā, aḍḍhateyyāni niruttisatāni, pañca ñāṇasatāni.

2.6.6. Khandhādivāra

"'Yāvatā khandhānaṃ khandhaṭṭho, ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya khandhaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi". Khandhānaṃ khandhaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

"'Yāvatā dhātūnaṃ dhātuṭṭho … pe … yāvatā āyatanānaṃ āyatanaṭṭho

... pe ... yāvatā saṅkhatānaṃ saṅkhataṭṭho ... pe ... yāvatā asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭho ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya asaṅkhataṭṭho natthī'ti— cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi". Asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

Khandhānaṃ khandhaṭṭhe, dhātūnaṃ dhātuṭṭhe, āyatanānaṃ āyatanaṭṭhe saṅkhatānaṃ saṅkhataṭṭhe, asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭhe pañcavīsatisataṃ dhammā, pañcavīsatisataṃ atthā, aḍḍhateyyāni niruttisatāni, pañca ñāṇasatāni.

2.6.7. Saccavāra

"'Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho, ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya dukkhaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi". Dukkhassa dukkhaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

"'Yāvatā samudayassa samudayaṭṭho ... pe ... yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭho ... pe ... yāvatā maggassa maggaṭṭho ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya maggaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi". Maggassa maggaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

Catūsu ariyasaccesu sataṃ dhammā, sataṃ atthā, dve niruttisatāni, cattāri ñāṇasatāni.

2.6.8. Paṭisambhidāvāra

"'Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭho, ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya atthapaṭisambhidaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi". Atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

"'Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidaṭṭho ... pe ... yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidaṭṭho ... pe ... yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭho, ñāto diṭṭho vidito sacchikato phassito paññāya. Aphassito paññāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭho natthī'ti—cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi". Paṭibhānapaṭisambhidaṭṭhe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

Catūsu paṭisambhidāsu sataṃ dhammā, sataṃ atthā, dve niruttisatāni, cattāri ñāṇasatāni.

2.6.9. Chabuddhadhammavāra

"'Yāvatā indriyaparopariyattañāṇaṃ, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya. Aphassitaṃ paññāya indriyaparopariyattañāṇaṃ natthī'ti—cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi". Indriyaparopariyattañāṇe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

"'Yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ ... pe ... yāvatā yamakapāṭihīre ñāṇaṃ ... pe ... yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ ... pe ... yāvatā sabbaññutaññāṇaṃ ... pe ... yāvatā anāvaraṇaṃ ñāṇaṃ, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya. Aphassitaṃ paññāya anāvaraṇaṃ ñāṇaṃ natthī'ti—cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi". Anāvaraṇe ñāṇe pañcavīsati dhammā, pañcavīsati atthā, paññāsaṃ niruttiyo, sataṃ ñāṇāni.

Chasu buddhadhammesu diyaḍḍhasataṃ dhammā, diyaḍḍhasataṃ atthā, tīṇi niruttisatāni, cha ñāṇasatāni.

Paṭisambhidādhikaraṇe aḍḍhanavadhammasatāni, aḍḍhanavaatthasatāni, niruttisahassañca satta ca niruttisatāni, tīṇi ca ñāṇasahassāni, cattāri ca ñāṇasatānīti.

Paṭisambhidākathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.2. Iddhikathā

Kā iddhi? Kati iddhiyo? Iddhiyā kati bhūmiyo, kati pādā, kati padāni, kati mūlāni? Kā iddhīti? Ijjhanaṭṭhena iddhi. Kati iddhiyoti? Dasa iddhiyo. Iddhiyā kati bhūmiyoti? Iddhiyā catasso bhūmiyo, cattāro pādā, aṭṭha padāni, soḷasa mūlāni.

Katamā dasa iddhiyo? Adhiṭṭhānā iddhi, vikubbanā iddhi, manomayā iddhi, ñāṇavipphārā iddhi, samādhivipphārā iddhi, ariyā iddhi, kammavipākajā iddhi, puññavato iddhi, vijjāmayā iddhi, tattha tattha sammāpayogapaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi.

Iddhiyā katamā catasso bhūmiyo? Vivekajābhūmi paṭhamaṃ jhānaṃ, pītisukhabhūmi dutiyaṃ jhānaṃ, upekkhāsukhabhūmi tatiyaṃ

jhānaṃ, adukkhamasukhābhūmi catutthaṃ jhānaṃ. Iddhiyā imā catasso bhūmiyo iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya iddhivikubbanatāya iddhivisavitāya iddhivasībhāvāya iddhivesārajjāya saṃvattantīti.

Iddhiyā katame cattāro pādā? Idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Iddhiyā ime cattāro pādā iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya iddhivikubbanatāya iddhivisavitāya iddhivasībhāvāya iddhivesārajjāya saṃvattantīti.

Iddhiyā katamāni aṭṭha padāni? Chandañce bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ. Chando na samādhi, samādhi na chando. Añño chando, añño samādhi. Vīriyañce bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ. Vīriyaṃ na samādhi, samādhi na vīriyaṃ. Aññaṃ vīriyaṃ, añño samādhi. Cittañce bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ. Cittaṃ na samādhi, samādhi na cittaṃ. Aññaṃ cittaṃ, añño samādhi. Vīmaṃsañce bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ. Vīmaṃsā na samādhi, samādhi na vīmaṃsā. Aññā vīmaṃsā, añño samādhi. Iddhiyā imāni aṭṭha padāni iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya iddhivikubbanatāya iddhivisavitāya iddhivasībhāvāya iddhivesārajjāya saṃvattantīti.

Iddhiyā katamāni soḷasa mūlāni? Anonataṃ cittaṃ kosajje na iñjatīti—āneñjaṃ. Anunnataṃ cittaṃ uddhacce na iñjatīti—āneñjaṃ. Anabhinataṃ cittaṃ rāge na iñjatīti—āneñjaṃ. Anapanataṃ cittaṃ byāpāde na iñjatīti—āneñjaṃ. Anissitaṃ cittaṃ diṭṭhiyā na iñjatīti—āneñjaṃ. Appaṭibaddhaṃ cittaṃ chandarāge na iñjatīti—āneñjaṃ. Vippamuttaṃ cittaṃ kāmarāge na iñjatīti—āneñjaṃ. Visaññuttaṃ cittaṃ kilese na iñjatīti— āneñjaṃ. Vimariyādikataṃ cittaṃ kilesamariyāde na iñjatīti—āneñjaṃ. Ekattagataṃ cittaṃ nānattakilesehi na iñjatīti—āneñjaṃ. Saddhāya pariggahitaṃ cittaṃ assaddhiye na iñjatīti—āneñjaṃ. Vīriyena pariggahitaṃ cittaṃ kosajje na iñjatīti—āneñjaṃ. Satiyā pariggahitaṃ cittaṃ pamāde na iñjatīti—āneñjaṃ. Samādhinā pariggahitaṃ cittaṃ uddhacce na iñjatīti—āneñjaṃ. Paññāya pariggahitaṃ cittaṃ avijjāya na iñjatīti—āneñjaṃ. Obhāsagataṃ cittaṃ avijjandhakāre na iñjatīti—āneñjaṃ. Iddhiyā imāni soḷasa mūlāni iddhilāb-

hāya iddhipaṭilābhāya iddhivikubbanatāya iddhivisavitāya iddhivasībhāvāya iddhivesārajjāya saṃvattantīti.

3.2.1. Dasaiddhiniddesa

Katamā adhiṭṭhānā iddhi? Idha bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattetīti.

Idhāti imissā diṭṭhiyā imissā khantiyā imissā ruciyā imasmiṃ ādāye imasmiṃ dhamme imasmiṃ vinaye imasmiṃ dhammavinaye imasmiṃ pāvacane imasmiṃ brahmacariye imasmiṃ satthusāsane. Tena vuccati—"idhā"ti. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā hoti bhikkhu sekho vā arahā vā akuppadhammo. Anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhotīti nānappakāraṃ iddhividhaṃ paccanubhoti. Ekopi hutvā bahudhā hotīti pakatiyā eko bahukaṃ āvajjati, sataṃ vā sahassaṃ vā satasahassaṃ vā āvajjati. Āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"bahulo homī"ti. Bahulo hoti. Yathāyasmā cūḷapanthako ekopi hutvā bahudhā hoti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto ekopi hutvā bahudhā hoti. Bahudhāpi hutvā eko hotīti pakatiyā bahuko ekaṃ āvajjati; āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"eko homī"ti. Eko hoti. Yathāyasmā cūḷapanthako bahudhāpi hutvā eko hoti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto bahudhāpi hutvā eko hoti.

Āvibhāvanti kenaci anāvaṭaṃ hoti appaṭicchannaṃ vivaṭaṃ pākaṭaṃ. Tirobhāvanti kenaci āvaṭaṃ hoti paṭicchannaṃ pihitaṃ paṭikujjitaṃ. Tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāseti pakatiyā ākāsakasiṇasamāpattiyā lābhī hoti. Tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ āvajjati. Āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"ākāso hotū"ti. Ākāso hoti. Tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati. Yathā manussā pakatiyā aniddhimanto kenaci anāvaṭe aparikkhitte asajjamānā gacchanti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse.

Pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udaketi pakatiyā

āpokasiṇasamāpattiyā lābhī hoti. Pathaviṃ āvajjati. Āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"udakaṃ hotū"ti. Udakaṃ hoti. So pathaviyā ummujjanimujjaṃ karoti. Yathā manussā pakatiyā aniddhimanto udake ummujjanimujjaṃ karonti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto pathaviyā ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake.

Udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyanti pakatiyā pathavīkasiṇasamāpattiyā lābhī hoti. Udakaṃ āvajjati. Āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"pathavī hotū"ti. Pathavī hoti. So abhijjamāne udake gacchati. Yathā manussā pakatiyā aniddhimanto abhijjamānāya pathaviyā gacchanti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto abhijjamāne udake gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ.

Ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇoti pakatiyā pathavīkasiṇasamāpattiyā lābhī hoti. Ākāsaṃ āvajjati. Āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"pathavī hotū"ti. Pathavī hoti. So ākāse antalikkhe caṅkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti. Yathā manussā pakatiyā aniddhimanto pathaviyā caṅkamantipi tiṭṭhantipi nisīdantipi seyyampi kappenti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto ākāse antalikkhe caṅkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti, seyyathāpi pakkhī sakuṇo.

Imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjatīti idha so iddhimā cetovasippatto nisinnako vā nipannako vā candimasūriye āvajjati. Āvajjitvā ñāṇena adhiṭṭhāti—"hatthapāse hotū"ti. Hatthapāse hoti. So nisinnako vā nipannako vā candimasūriye pāṇinā āmasati parāmasati parimajjati. Yathā manussā pakatiyā aniddhimanto kiñcideva rūpagataṃ hatthapāse āmasanti parāmasanti parimajjanti, evamevaṃ so iddhimā cetovasippatto nisinnako vā nipannako vā candimasūriye pāṇinā āmasati parāmasati parimajjati.

Yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattetīti sace so iddhimā cetovasippatto brahmalokaṃ gantukāmo hoti, dūrepi santike adhiṭṭhāti—"santike hotū"ti. Santike hoti. Santikepi dūre adhiṭṭhāti—"dūre hotū"ti. Dūre hoti. Bahukampi thokaṃ adhiṭṭhāti—"thokaṃ hotū"ti. Thokaṃ hoti. Thokampi bahukaṃ adhiṭṭhāti—"bahukaṃ hotū"ti. Bahukaṃ hoti. Dibbena cakkhunā tassa brahmuno rūpaṃ passati. Dibbāya sotadhātuyā tassa brahmuno saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena tassa brahmuno cittaṃ pajānāti. Sace so iddhimā cetovasippatto dissamānena kāyena brahmalokaṃ gantukāmo hoti, kāyavasena cittaṃ pariṇāmeti,

kāyavasena cittaṃ adhiṭṭhāti. Kāyavasena cittaṃ pariṇāmetvā, kāyavasena cittaṃ adhiṭṭhahitvā, sukhasaññañca lahusaññañca okkamitvā dissamānena kāyena brahmalokaṃ gacchati. Sace so iddhimā cetovasippatto adissamānena kāyena brahmalokaṃ gantukāmo hoti, cittavasena kāyaṃ pariṇāmeti, cittavasena kāyaṃ adhiṭṭhāti. Cittavasena kāyaṃ pariṇāmetvā, cittavasena kāyaṃ adhiṭṭhahitvā sukhasaññañca lahusaññañca okkamitvā adissamānena kāyena brahmalokaṃ gacchati. So tassa brahmuno purato rūpiṃ abhinimminātī manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Sace so iddhimā caṅkamati, nimmitopi tattha caṅkamati. Sace so iddhimā tiṭṭhati, nimmitopi tattha tiṭṭhati. Sace so iddhimā nisīdati, nimmitopi tattha nisīdati. Sace so iddhimā seyyaṃ kappeti, nimmitopi tattha seyyaṃ kappeti. Sace so iddhimā dhūmāyati, nimmitopi tattha dhūmāyati. Sace so iddhimā pajjalati, nimmitopi tattha pajjalati. Sace so iddhimā dhammaṃ bhāsati, nimmitopi tattha dhammaṃ bhāsati. Sace so iddhimā pañhaṃ pucchati, nimmitopi tattha pañhaṃ pucchati. Sace so iddhimā pañhaṃ puṭṭho visajjeti, nimmitopi tattha pañhaṃ puṭṭho visajjeti. Sace so iddhimā tena brahmunā saddhiṃ santiṭṭhati sallapati sākacchaṃ samāpajjati, nimmitopi tattha tena brahmunā saddhiṃ santiṭṭhati sallapati sākacchaṃ samāpajjati. Yaññadeva so iddhimā karoti, taṃtadeva hi so nimmito karotīti—ayaṃ adhiṭṭhānā iddhi. (1)

Katamā vikubbanā iddhi? Sikhissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa abhibhū nāma sāvako brahmaloke ṭhito sahassilokadhātuṃ sarena viññāpesi. So dissamānenapi kāyena dhammaṃ desesi; adissamānenapi kāyena dhammaṃ desesi; dissamānenapi heṭṭhimena upaḍḍhakāyena adissamānenapi uparimena upaḍḍhakāyena dhammaṃ desesi. Dissamānenapi uparimena upaḍḍhakāyena, adissamānenapi heṭṭhimena upaḍḍhakāyena dhammaṃ desesi. So pakativaṇṇaṃ vijahitvā kumārakavaṇṇaṃ vā dasseti, nāgavaṇṇaṃ vā dasseti, supaṇṇavaṇṇaṃ vā dasseti, yakkhavaṇṇaṃ vā dasseti, indavaṇṇaṃ vā dasseti, devavaṇṇaṃ vā dasseti, brahmavaṇṇaṃ vā dasseti, samuddavaṇṇaṃ vā dasseti, pabbatavaṇṇaṃ vā dasseti, vanavaṇṇaṃ vā dasseti, sīhavaṇṇaṃ vā dasseti, byagghavaṇṇaṃ vā dasseti, dīpivaṇṇaṃ vā dasseti, hatthimpi dasseti, assampi dasseti, rathampi dasseti, pattimpi dasseti, vividhampi senābyūhaṃ dassetīti—ayaṃ vikubbanā iddhi.

(2)

Katamā manomayā iddhi? Idha bhikkhu imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimminā̄ti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Seyyathāpi puriso muñjamhā īsikaṃ pavāheyya. Tassa evamassa—"ayaṃ muñjo, ayaṃ īsikā. Añño muñjo, aññā īsikā. Muñjamhā tveva īsikā pavāḷhā"ti. Seyyathā vā pana puriso asiṃ kosiyā pavāheyya. Tassa evamassa—"ayaṃ asi, ayaṃ kosi. Añño asi, aññā kosi. Kosiyā tveva asi pavāḷho"ti. Seyyathā vā pana puriso ahiṃ karaṇḍā uddhareyya. Tassa evamassa— "ayaṃ ahi, ayaṃ karaṇḍo. Añño ahi, añño karaṇḍo. Karaṇḍā tveva ahi ubbhato"ti. Evamevaṃ bhikkhu imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimminā̄ti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Ayaṃ manomayā iddhi. (3)

Katamā ñāṇavipphārā iddhi? Aniccānupassanāya niccasaññāya pahānaṭṭho ijjhatīti—ñāṇavipphārā iddhi. Dukkhānupassanāya sukhasaññāya ... anattānupassanāya attasaññāya ... nibbidānupassanāya nandiyā ... virāgānupassanāya rāgassa ... nirodhānupassanāya samudayassa ... paṭinissaggānupassanāya ādānassa pahānaṭṭho ijjhatīti— ñāṇavipphārā iddhi. Āyasmato bākulassa ñāṇavipphārā iddhi, āyasmato saṅkiccassa ñāṇavipphārā iddhi, āyasmato bhūtapālassa ñāṇavipphārā iddhi. Ayaṃ ñāṇavipphārā iddhi. (4)

Katamā samādhivipphārā iddhi? Paṭhamena jhānena nīvaraṇānaṃ pahānaṭṭho ijjhatīti—samādhivipphārā iddhi. Dutiyena jhānena vitakkavicārānaṃ pahānaṭṭho ijjhatīti—samādhivipphārā iddhi. Tatiyena jhānena pītiyā pahānaṭṭho ijjhatīti ... pe ... catutthena jhānena sukhadukkhānaṃ pahānaṭṭho ijjhatīti ... pe ... ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya pahānaṭṭho ijjhatīti ... pe ... viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññāya pahānaṭṭho ijjhatīti ... pe ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññāya pahānaṭṭho ijjhatīti ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññāya pahānaṭṭho ijjhatīti— samādhivipphārā iddhi. Āyasmato sāriputtassa samādhivipphārā iddhi, āyasmato sañjīvassa samādhivipphārā iddhi, āyasmato khāṇukoṇḍaññassa samādhivipphārā iddhi, uttarāya upāsikāya samādhivipphārā iddhi, sāmāvatiyā upāsikāya samādhivipphārā iddhi. Ayaṃ samādhivipphārā iddhi. (5)

Katamā ariyā iddhi? Idha bhikkhu sace ākaṅkhati—" paṭikūle ap-

paṭikūlasaññī vihareyyan”ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati—“appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan”ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati—“paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan”ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati—“appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan”ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati—“paṭikūle ca appaṭikūle ca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno”ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno.

Kathaṃ paṭikūle appaṭikūlasaññī viharati? Aniṭṭhasmiṃ vatthusmiṃ mettāya vā pharati, dhātuto vā upasaṃharati. Evaṃ paṭikūle appaṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ appaṭikūle paṭikūlasaññī viharati? Iṭṭhasmiṃ vatthusmiṃ asubhāya vā pharati, aniccato vā upasaṃharati. Evaṃ appaṭikūle paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī viharati? Aniṭṭhasmiñca iṭṭhasmiñca vatthusmiṃ mettāya vā pharati, dhātuto vā upasaṃharati. Evaṃ paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī viharati? Iṭṭhasmiñca aniṭṭhasmiñca vatthusmiṃ asubhāya vā pharati, aniccato vā upasaṃharati. Evaṃ appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī viharati.

Kathaṃ paṭikūle ca appaṭikūle ca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako viharati sato sampajāno? Idha bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Evaṃ paṭikūle ca appaṭikūle ca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako viharati sato sampajāno. Ayaṃ ariyā iddhi. (6)

Katamā kammavipākajā iddhi? Sabbesaṃ pakkhīnaṃ, sabbesaṃ devānaṃ, ekaccānaṃ manussānaṃ, ekaccānaṃ vinipātikānaṃ. Ayaṃ kammavipākajā iddhi. (7)

Katamā puññavato iddhi? Rājā cakkavattī vehāsaṃ gacchati saddhiṃ caturaṅginiyā senāya, antamaso assabandhagopurise upādāya. Jotikassa gahapatissa puññavato iddhi, jaṭilassa gahapatissa puñña-

vato iddhi, meṇḍakassa gahapatissa puññavato iddhi, ghositassa gahapatissa puññavato iddhi, pañcannaṃ mahāpuññānaṃ puññavato iddhi. Ayaṃ puññavato iddhi. (8)

Katamā vijjāmayā iddhi? Vijjādharā vijjaṃ parijappetvā vehāsaṃ gacchanti, ākāse antalikkhe hatthimpi dassenti, assampi dassenti, rathampi dassenti, pattimpi dassenti, vividhampi senābyūhaṃ dassenti. Ayaṃ vijjāmayā iddhi. (9)

Kathaṃ tattha tattha sammāpayogapaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi? Nekkhammena kāmacchandassa pahānaṭṭho ijjhatīti—tattha tattha sammāpayogapaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi. Abyāpādena byāpādassa pahānaṭṭho ijjhatīti—tattha tattha sammāpayogapaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi ... pe ... arahattamaggena sabbakilesānaṃ pahānaṭṭho ijjhatīti—tattha tattha sammāpayogapaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi. Evaṃ tattha tattha sammāpayogapaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi. (10) Imā dasa iddhiyo.

Iddhikathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

Paññāvagga

10. Mātikākathā

Nicchāto, mokkho vimokkho, vijjāvimutti, adhisīlaṃ, adhicittaṃ, adhipaññā, passaddhi, ñāṇaṃ, dassanaṃ, visuddhi, nekkhammaṃ, nissaraṇaṃ, paviveko, vosaggo, cariyā, jhānavimokkho, bhāvanā, adhiṭṭhānaṃ, jīvitaṃ. [19]

Nicchātoti nekkhammena kāmacchandato nicchāto, abyāpādena byāpādato nicchāto ... pe ... paṭhamena jhānena nīvaraṇehi nicchāto ... pe ... arahattamaggena sabbakilesehi nicchāto. (1)

Mokkho vimokkhoti nekkhammena kāmacchandato muccatīti—mokkho vimokkho. Abyāpādena byāpādato muccatīti—mokkho vimokkho ... pe ... paṭhamena jhānena nīvaraṇehi muccatīti— mokkho vimokkho ... pe ... arahattamaggena sabbakilesehi muccatīti—mokkho vimokkho. (2)

Vijjāvimuttīti nekkhammaṃ vijjatīti vijjā, kāmacchandato muccatīti vimutti. Vijjanto muccati, muccanto vijjatīti—vijjāvimutti. Abyāpādo vijjatīti vijjā, byāpādato vimuccatīti vimutti. Vijjanto muccati, muccanto vijjatīti—vijjāvimutti ... pe ... arahattamaggo vijjatīti vijjā, sabbakilesehi muccatīti vimutti. Vijjanto muccati, muccanto vijjatīti—vi-

jjāvimutti. (3)

Adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññāti nekkhammena kāmacchandaṃ, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. Abyāpādena byāpādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... arahattamaggena sabbakilese saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi. Dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. (4–6)

Passaddhīti nekkhammena kāmacchandaṃ paṭippassambheti, abyāpādena byāpādaṃ paṭippassambheti ... pe ... arahattamaggena sabbakilese paṭippassambheti. (7)

Ñāṇanti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ; byāpādassa pahīnattā abyāpādo ñātaṭṭhena ñāṇaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo ñātaṭṭhena ñāṇaṃ. (8)

Dassananti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ diṭṭhattā dassanaṃ. Byāpādassa pahīnattā abyāpādo diṭṭhattā dassanaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo diṭṭhattā dassanaṃ. (9)

Visuddhīti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammena visujjhati. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādena visujjhati ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggena visujjhati. (10)

Nekkhammanti kāmānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ nekkhammaṃ. Rūpānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ āruppaṃ. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ, nirodho tassa nekkhammaṃ. Byāpādassa abyāpādo nekkhammaṃ. Thinamiddhassa ālokasaññā nekkhammaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ arahattamaggo nekkhammaṃ. (11)

Nissaraṇanti kāmānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ nekkhammaṃ. Rūpānametaṃ nissaraṇaṃ, yadidaṃ āruppaṃ. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ, nirodho tassa nissaraṇaṃ. Kāmacchandassa nekkhammaṃ nissaraṇaṃ. Byāpādassa abyāpādo nissaraṇaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ arahattamaggo nissaraṇaṃ. (12)

Pavivekoti kāmacchandassa nekkhammaṃ paviveko … pe … sabbakilesānaṃ arahattamaggo paviveko. (13)

Vosaggoti nekkhammena kāmacchandaṃ vosajjatīti—vosaggo. Abyāpādena byāpādaṃ vosajjatīti—vosaggo … pe … arahattamaggena sabbakilese vosajjatīti—vosaggo. (14)

Cariyāti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammena carati. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādena carati … pe … sabbakilese pajahanto arahattamaggena carati. (15)

Jhānavimokkhoti nekkhammaṃ jhāyatīti—jhānaṃ. Kāmacchandaṃ jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti—jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti dhammā. Jhāpentīti kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānajhāyī. Abyāpādo jhāyatīti jhānaṃ. Byāpādaṃ jhāpetīti—jhānaṃ … pe … ālokasaññā jhāyatīti— jhānaṃ. Thinamiddhaṃ jhāpetīti—jhānaṃ … pe … arahattamaggo jhāyatīti—jhānaṃ. Sabbakilese jhāpetīti—jhānaṃ. Jhāyanto muccatīti—jhānavimokkho. Jhāpento muccatīti—jhānavimokkho. Jhāyantīti—dhammā. Jhāpentīti—kilese. Jhāte ca jhāpe ca jānātīti—jhānajhāyī. (16)

Bhāvanā adhiṭṭhānaṃ jīvitanti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno. Nekkhammavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno samaṃ jīvati, no visamaṃ; sammā jīvati, no micchā; visuddhaṃ jīvati, no kiliṭṭhanti—ājīvasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampanno.

Byāpādaṃ pajahanto abyāpādaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno … pe … thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno … pe … uddhaccaṃ pajahanto avikkhepaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno … pe … vicikicchaṃ pajahanto dhammavavatthānaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno … pe … avijjaṃ pajahanto vijjaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno … pe … aratiṃ pajahanto pāmojjaṃ bhāvetīti— bhāvanāsampanno … pe … nīvaraṇe pajahanto paṭhamaṃ jhānaṃ bhāvetīti—bhāvanāsampanno … pe … sabbakilese pajahanto arahattamaggaṃ

bhāvetīti— bhāvanāsampanno. Arahattamaggavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno samaṃ jīvati, no visamaṃ; sammā jīvati, no micchā; visuddhaṃ jīvati, no kiliṭṭhanti—ājīvasampanno. Svāyaṃ evaṃ bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so bhāvanāsampanno adhiṭṭhānasampanno ājīvasampannoti. (17–19)

Mātikākathā niṭṭhitā.

Paññāvaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Paññā iddhi abhisamayo, viveko cariyapañcamo; Pāṭihāri samasīsi, satipaṭṭhānā vipassanā; Tatiye paññāvaggamhi, mātikāya ca te dasāti.

Mahāvaggo yuganaddho, paññāvaggo ca nāmato; Tayova vaggā imamhi, paṭisambhidāpakaraṇe.

Anantanayamaggesu, gambhīro sāgarūpamo; Nabhañca tārakākiṇṇaṃ, thūlo jātassaro yathā; Kathikānaṃ visālāya, yogīnaṃ ñāṇajotananti.

Paṭisambhidāmaggapāḷi niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.0 Mātikā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇaṃ.

Sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇaṃ.

Saṃvaritvā samādahane paññā samādhibhāvanāmaye ñāṇaṃ.

Paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Atītānāgatapaccuppannānaṃ dhammānaṃ saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Paccuppannānaṃ dhammānaṃ vipariṇāmānupassane paññā udayabbayānupassane ñāṇaṃ.

Ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane ñāṇaṃ.

Bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

Muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Bahiddhā vuṭṭhānavivaṭṭane paññā gotrabhuñāṇaṃ.

Dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ.

Payogappaṭippassaddhi paññā phale ñāṇaṃ.

Chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ.

Tadā samudāgate dhamme passane paññā paccavekkhaṇe ñāṇaṃ.

Ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte ñāṇaṃ.

Bahiddhāvavatthāne paññā gocaranānatte ñāṇaṃ.

Cariyāvavatthāne paññā cariyānānatte ñāṇaṃ.

Catudhammavavatthāne paññā bhūminānatte ñāṇaṃ.

Navadhammavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇaṃ.

Abhiññāpaññā ñātaṭṭhe ñāṇaṃ.

Pariññāpaññā tīraṇaṭṭhe ñāṇaṃ.

Pahāne paññā pariccāgaṭṭhe ñāṇaṃ.

Bhāvanāpaññā ekarasaṭṭhe ñāṇaṃ.

Sacchikiriyāpaññā phassanaṭṭhe ñāṇaṃ.

Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ.

Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇaṃ.

Samāpattinānatte paññā samāpattaṭṭhe ñāṇaṃ.

Vihārasamāpattinānatte paññā vihārasamāpattaṭṭhe ñāṇaṃ.

Avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimhi ñāṇaṃ.

Dassanādhipateyyaṃ santo ca vihārādhigamo paṇītādhimuttatā paññā araṇavihāre ñāṇaṃ.

Dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā soḷasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasibhāvatā paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇaṃ.

Sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ.

Sabbadhammānaṃ sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ.

Puthunānattatejapariyādāne paññā sallekhaṭṭhe ñāṇaṃ.

Asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ.

Nānādhammappakāsanatā paññā atthasandassane ñāṇaṃ.

Sabbadhammānaṃ ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇaṃ.

Viditattā paññā khantiñāṇaṃ.

Phuṭṭhattā paññā pariyogāhaṇe ñāṇaṃ.

Samodahane paññā padesavihāre ñāṇaṃ.

Adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ.

Nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ.

Adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭṭhe paññā iddhividhe ñāṇaṃ.

Vitakkavipphāravasena nānattekattasaddanimittānaṃ pariyogāhaṇe paññā sotadhātuvisuddhiñāṇaṃ.

Tiṇṇannaṃ cittānaṃ vipphārattā indriyānaṃ pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyā pariyogāhaṇe paññā cetopariyañāṇaṃ.

Paccayappavattānaṃ dhammānaṃ nānattekattakammavipphāravasena pariyogāhaṇe paññā pubbenivāsānussatiñāṇaṃ.

Obhāsavasena nānattekattarūpanimittānaṃ dassanaṭṭhe paññā dibbacakkhuñāṇaṃ.

Catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇannaṃ indriyānaṃ vasibhāvatā paññā āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ.

Pariññaṭṭhe paññā dukkhe ñāṇaṃ.

Pahānaṭṭhe paññā samudaye ñāṇaṃ.

Sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe ñāṇaṃ.

Bhāvanaṭṭhe paññā magge ñāṇaṃ.

Dukkhe ñāṇaṃ.

Dukkhasamudaye ñāṇaṃ.

Dukkhanirodhe ñāṇaṃ.

Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ.

Atthapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ.
Paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.
Indriyaparopariyattañāṇaṃ.
Sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ.
Yamakapāṭihīre ñāṇaṃ.
Mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ.
Sabbaññutaññāṇaṃ.
Anāvaraṇañāṇaṃ.

Imāni tesattati ñāṇāni. Imesaṃ tesattatiyā ñāṇānaṃ sattasaṭṭhi ñāṇāni sāvakasādhāraṇāni; cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvakehi.

Mātikā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.7. Samasīsakathā

Sabbadhammānaṃ sammāsamucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ.

Sabbadhammānanti pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā. Sammā samucchedeti nekkhammena kāmacchandaṃ sammā samucchindati, abyāpādena byāpādaṃ sammā samucchindati, ālokasaññāya thinamiddhaṃ sammā samucchindati, avikkhepena uddhaccaṃ sammā samucchindati, dhammavavatthānena vicikicchaṃ sammā samucchindati, ñāṇena avijjaṃ sammā samucchindati, pāmojjena aratiṃ sammā samucchindati, paṭhamena jhānena nīvaraṇe sammā samucchindati ... pe ... arahattamaggena sabbakilese sammā samucchindati.

Nirodheti nekkhammena kāmacchandaṃ nirodheti, abyāpādena byāpādaṃ nirodheti, ālokasaññāya thinamiddhaṃ nirodheti, avikkhepena uddhaccaṃ nirodheti, dhammavavatthānena vicikicchaṃ nirodheti, ñāṇena avijjaṃ nirodheti, pāmojjena aratiṃ nirodheti, paṭhamena jhānena nīvaraṇe nirodheti ... pe ... arahattamaggena sabbakilese nirodheti.

Anupaṭṭhānatāti nekkhammaṃ paṭiladdhassa kāmacchando na upaṭṭhāti, abyāpādaṃ paṭiladdhassa byāpādo na upaṭṭhāti, ālokasaññaṃ

paṭiladdhassa thinamiddhaṃ na upaṭṭhāti, avikkhepaṃ paṭiladdhassa uddhaccaṃ na upaṭṭhāti, dhammavavatthānaṃ paṭiladdhassa vicikicchā na upaṭṭhāti, ñāṇaṃ paṭiladdhassa avijjā na upaṭṭhāti, pāmojjaṃ paṭiladdhassa arati na upaṭṭhāti, paṭhamaṃ jhānaṃ paṭiladdhassa nīvaraṇā na upaṭṭhanti ... pe ... arahattamaggaṃ paṭiladdhassa sabbakilesā na upaṭṭhanti.

Samanti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ samaṃ, byāpādassa pahīnattā abyāpādo samaṃ, thinamiddhassa pahīnattā ālokasaññā samaṃ, uddhaccassa pahīnattā avikkhepo samaṃ, vicikicchāya pahīnattā dhammavavatthānaṃ samaṃ, avijjāya pahīnattā ñāṇaṃ samaṃ, aratiyā pahīnattā pāmojjaṃ samaṃ, nīvaraṇānaṃ pahīnattā paṭhamaṃ jhānaṃ samaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo samaṃ.

Sīsanti terasa sīsāni—palibodhasīsañca taṇhā, vinibandhanasīsañca māno, parāmāsasīsañca diṭṭhi, vikkhepasīsañca uddhaccaṃ, saṃkilesasīsañca avijjā, adhimokkhasīsañca saddhā, paggahasīsañca vīriyaṃ, upaṭṭhānasīsañca sati, avikkhepasīsañca samādhi, dassanasīsañca paññā, pavattasīsañca jīvitindriyaṃ, gocarasīsañca vimokkho, saṅkhārasīsañca nirodhoti.

Samasīsakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.4. Vivekakathā

Sāvatthinidānaṃ. “Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti; evamevaṃ, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Sammāsaṅkappaṃ ... pe ... sammāvācaṃ ... sammākammantaṃ ... sammāājīvaṃ ... sammāvāyāmaṃ ... sammāsatiṃ ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ

maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci bījagāmabhūtagāmā vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete bījagāmabhūtagāmā vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Sammāsaṅkappaṃ bhāveti ... pe ... sammāvācaṃ bhāveti ... sammākammantaṃ bhāveti ... sammāājīvaṃ bhāveti ... sammāvāyāmaṃ bhāveti ... sammāsatiṃ bhāveti ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesū”ti.

3.4.1. Maggaṅganiddesa

Sammādiṭṭhiyā pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā. Sammāsaṅkappassa ... pe ... sammāvācāya ... sammākammantassa ... sammāājīvassa ... sammāvāyāmassa ... sammāsatiyā ... sammāsamādhissa pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā.

Sammādiṭṭhiyā katame pañca vivekā? Vikkhambhanaviveko, tadaṅgaviveko samucchedaviveko, paṭippassaddhiviveko, nissaraṇaviveko. Vikkhambhanaviveko ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgaviveko ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedaviveko ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhiviveko ca phalakkhaṇe, nissaraṇaviveko ca nirodho nibbānaṃ. Sammādiṭṭhiyā ime pañca vivekā. Imesu pañcasu vivekesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ.

Sammādiṭṭhiyā katame pañca virāgā? Vikkhambhanavirāgo, tadaṅgavirāgo, samucchedavirāgo, paṭippassaddhivirāgo, nissaraṇavirāgo.

Vikkhambhanavirāgo ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgavirāgo ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedavirāgo ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhivirāgo ca phalakkhaṇe, nissaraṇavirāgo ca nirodho nibbānaṃ. Sammādiṭṭhiyā ime pañca virāgā. Imesu pañcasu virāgesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ.

Sammādiṭṭhiyā katame pañca nirodhā? Vikkhambhananirodho, tadaṅganirodho, samucchedanirodho, paṭippassaddhinirodho, nissaraṇanirodho. Vikkhambhananirodho ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅganirodho ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedanirodho ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhinirodho ca phalakkhaṇe, nissaraṇanirodho ca amatā dhātu. Sammādiṭṭhiyā ime pañca nirodhā. Imesu pañcasu nirodhesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ.

Sammādiṭṭhiyā katame pañca vosaggā? Vikkhambhanavosaggo, tadaṅgavosaggo, samucchedavosaggo, paṭippassaddhivosaggo, nissaraṇavosaggo. Vikkhambhanavosaggo ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgavosaggo ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedavosaggo ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhivosaggo ca phalakkhaṇe, nissaraṇavosaggo ca nirodho nibbānaṃ. Sammādiṭṭhiyā ime pañca vosaggā. Imesu pañcasu vosaggesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. Sammādiṭṭhiyā ime pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā.

Sammāsaṅkappassa … pe … sammāvācāya … sammākammantassa … sammāājīvassa … sammāvāyāmassa … sammāsatiyā … sammāsamādhissa katame pañca vivekā? Vikkhambhanaviveko, tadaṅgaviveko, samucchedaviveko, paṭippassaddhiviveko, nissaraṇaviveko. Vikkhambhanaviveko ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgaviveko ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedaviveko ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhiviveko ca phalakkhaṇe nissaraṇaviveko ca nirodho nibbānaṃ. Sammāsamādhissa ime pañca vivekā. Imesu pañcasu vivekesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ.

Sammāsamādhissa katame pañca virāgā? Vikkhambhanavirāgo, tadaṅgavirāgo, samucchedavirāgo, paṭippassaddhivirāgo, nissaraṇavirāgo. Vikkhambhanavirāgo ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgavirāgo ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedavirāgo ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhivirāgo ca phalakkhaṇe, nissaraṇavirāgo ca nirodho nibbānaṃ. Sammāsamādhissa ime pañca virāgā. Imesu pañcasu virāgesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ.

Sammāsamādhissa katame pañca nirodhā? Vikkhambhananirodho, tadaṅganirodho, samucchedanirodho, paṭippassaddhinirodho, nissaraṇanirodho. Vikkhambhananirodho ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅganirodho ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedanirodho ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhinirodho ca phalakkhaṇe, nissaraṇanirodho ca amatā dhātu. Sammāsamādhissa ime pañca nirodhā. Imesu pañcasu nirodhesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ.

Sammāsamādhissa katame pañca vosaggā? Vikkhambhanavosaggo, tadaṅgavosaggo, samucchedavosaggo, paṭippassaddhivosaggo, nissaraṇavosaggo Vikkhambhanavosaggo ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgavosaggo ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedavosaggo ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhivosaggo ca phalakkhaṇe, nissaraṇavosaggo ca nirodho nibbānaṃ. Sammāsamādhissa ime pañca vosaggā. Imesu pañcasu vosaggesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. Sammāsamādhissa ime pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā.

“Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti ... pe ... satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu ... pe ... pañca balāni bhāveti, pañca balāni bahulīkaroti ... pe ... pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti

dhammesu ... pe ... pañcindriyāni bhāveti, pañcindriyāni bahulīkaroti ... pe ....

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci bījagāmabhūtagāmā vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete bījagāmabhūtagāmā vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Vīriyindriyaṃ bhāveti ... pe ... satindriyaṃ bhāveti ... pe ... samādhindriyaṃ bhāveti ... pe ... paññindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya ... pe ... pāpuṇāti dhammesū"ti.

3.4.2. Indriyaniddesa

Saddhindriyassa pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā. Vīriyindriyassa ... pe ... satindriyassa ... pe ... samādhindriyassa ... pe ... paññindriyassa pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā.

Saddhindriyassa katame pañca vivekā? Vikkhambhanaviveko, tadaṅgaviveko, samucchedaviveko, paṭippassaddhiviveko, nissaraṇaviveko. Vikkhambhanaviveko ca nīvaraṇānaṃ paṭhamajjhānaṃ bhāvayato, tadaṅgaviveko ca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato, samucchedaviveko ca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato, paṭippassaddhiviveko ca phalakkhaṇe, nissaraṇaviveko ca nirodho nibbānaṃ. Saddhindriyassa ime pañca vivekā. Imesu pañcasu vivekesu chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ ... pe ... saddhindriyassa ime pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā, pañca vosaggā, dvādasa nissayā.

Vīriyindriyassa ... pe ... satindriyassa ... pe ... samādhindriyassa ... paññindriyassa katame pañca vivekā? Vikkhambhanaviveko, tadaṅgaviveko, samucchedaviveko, paṭippassaddhiviveko, nissaraṇaviveko ... pe ... paññindriyassa ime pañca vivekā, pañca virāgā, pañca nirodhā,

pañca vosaggā, dvādasa nissayāti.

Vivekakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.4. Mettākathā

Sāvatthinidānaṃ. " Mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame ekādasa? Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, manussānaṃ piyo hoti, amanussānaṃ piyo hoti, devatā rakkhanti, nāssa aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati, tuvaṭaṃ cittaṃ samādhiyati, mukhavaṇṇo vippasīdati, asammūḷho kālaṃ karoti, uttari appaṭivijjhanto brahmalokūpago hoti. Mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya—ime ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhā".

Atthi anodhiso pharaṇā mettācetovimutti, atthi odhiso pharaṇā mettācetovimutti, atthi disāpharaṇā mettācetovimutti. Katihākārehi anodhiso pharaṇā mettācetovimutti, katihākārehi odhiso pharaṇā mettācetovimutti, katihākārehi disāpharaṇā mettācetovimutti? Pañcahākārehi anodhiso pharaṇā mettācetovimutti, sattahākārehi odhiso pharaṇā mettācetovimutti, dasahākārehi disāpharaṇā mettācetovimutti.

Katamehi pañcahākārehi anodhiso pharaṇā mettācetovimutti? Sabbe sattā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantu. Sabbe pāṇā ... pe ... sabbe bhūtā ... pe ... sabbe puggalā ... pe ... sabbe attabhāvapariyāpannā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantūti. Imehi pañcahākārehi anodhiso pharaṇā mettācetovimutti.

Katamehi sattahākārehi odhiso pharaṇā mettācetovimutti? Sabbā itthiyo averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantu. Sabbe purisā ... pe ... sabbe ariyā ... pe ... sabbe anariyā ... pe ... sabbe devā ... pe ... sabbe manussā ... pe ... sabbe vinipātikā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantūti. Imehi sattahākārehi odhiso pharaṇā mettācetovimutti.

Katamehi dasahākārehi disāpharaṇā mettācetovimutti? Sabbe puratthimāya disāya sattā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantu. Sabbe pacchimāya disāya sattā ... pe ... sabbe uttarāya disāya

sattā ... pe ... sabbe dakkhiṇāya disāya sattā ... pe ... sabbe puratthimāya anudisāya sattā ... pe ... sabbe pacchimāya anudisāya sattā ... pe ... sabbe uttarāya anudisāya sattā ... pe ... sabbe dakkhiṇāya anudisāya sattā ... pe ... sabbe heṭṭhimāya disāya sattā ... pe ... sabbe uparimāya disāya sattā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantu. Sabbe puratthimāya disāya pāṇā ... pe ... bhūtā ... puggalā ... attabhāvapariyāpannā ... sabbā itthiyo ... sabbe purisā ... sabbe ariyā ... sabbe anariyā ... sabbe devā ... sabbe manussā ... sabbe vinipātikā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantu. Sabbe pacchimāya disāya vinipātikā ... pe ... sabbe uttarāya disāya vinipātikā ... sabbe dakkhiṇāya disāya vinipātikā ... sabbe puratthimāya anudisāya vinipātikā ... sabbe pacchimāya anudisāya vinipātikā ... sabbe uttarāya anudisāya vinipātikā ... sabbe dakkhiṇāya anudisāya vinipātikā ... sabbe heṭṭhimāya disāya vinipātikā ... sabbe uparimāya disāya vinipātikā averā abyāpajjā anīghā sukhī attānaṃ pariharantūti. Imehi dasahākārehi disāpharaṇā mettācetovimutti.

2.4.1. Indriyavāra

Sabbesaṃ sattānaṃ pīḷanaṃ vajjetvā apīḷanāya, upaghātaṃ vajjetvā anupaghātena, santāpaṃ vajjetvā asantāpena, pariyādānaṃ vajjetvā apariyādānena, vihesaṃ vajjetvā avihesāya, sabbe sattā averino hontu mā verino, sukhino hontu mā dukkhino, sukhitattā hontu mā dukkhitattāti—imehi aṭṭhahākārehi sabbe satte mettāyatīti—mettā. Taṃ dhammaṃ cetayatīti—ceto. Sabbabyāpādapariyuṭṭhānehi vimuccatīti—vimutti. Mettā ca ceto ca vimutti cāti—mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—saddhāya adhimuccati. Saddhindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—vīriyaṃ paggaṇhāti. Vīriyindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—satiṃ upaṭṭhāpeti. Satindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—cittaṃ samādahati. Samādhindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—paññāya pajānāti. Paññindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi

pañcahi indriyehi mettācetovimutti āsevīyati. Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā bhāvanā honti. Imehi pañcahi indriyehi mettācetovimutti bhāvīyati. Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā bahulīkatā honti. Imehi pañcahi indriyehi mettācetovimutti bahulīkarīyati. Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā alaṅkārā honti. Imehi pañcahi indriyehi mettācetovimutti svālaṅkatā hoti. Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā parikkhārā honti. Imehi pañcahi indriyehi mettācetovimutti suparikkhatā hoti.

Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā parivārā honti. Imehi pañcahi indriyehi mettācetovimutti suparivutā hoti. Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti, bhāvanā honti, bahulīkatā honti, alaṅkārā honti, parikkhārā honti, parivārā honti, pāripūrī honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, pakkhandanā honti, pasīdanā honti, santiṭṭhanā honti, vimuccanā honti, "etaṃ santan"ti phassanā honti, yānīkatā honti, vatthukatā honti, anuṭṭhitā honti, paricitā honti, susamāraddhā honti, subhāvitā honti, svādhiṭṭhitā honti, susamuggatā honti, suvimuttā honti, nibbattenti jotenti patāpenti.

2.4.2. Balavāra

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—assaddhiye na kampati. Saddhābalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—kosajje na kampati. Vīriyabalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—pamāde na kampati. Satibalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—uddhacce na kampati. Samādhibalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—avijjāya na kampati. Paññābalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi pañcahi balehi mettācetovimutti āsevīyati. Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā bhāvanā honti. Imehi pañcahi balehi mettācetovimutti bhāvīyati. Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā bahulīkatā honti. Imehi pañcahi balehi mettācetovimutti bahulīkarīyati. Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā alaṅkārā honti. Imehi pañcahi balehi

mettācetovimutti svālaṅkatā hoti. Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā parikkhārā honti. Imehi pañcahi balehi mettācetovimutti suparikkhatā hoti. Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā parivārā honti. Imehi pañcahi balehi mettācetovimutti suparivutā hoti. Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti, bhāvanā honti, bahulīkatā honti, alaṅkārā honti, parikkhārā honti, parivārā honti, pāripūrī honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, pakkhandanā honti, pasīdanā honti, santiṭṭhanā honti, vimuccanā honti, "etaṃ santan"ti phassanā honti, yānīkatā honti, vatthukatā honti, anuṭṭhitā honti, paricitā honti, susamāraddhā honti, subhāvitā honti, svādhiṭṭhitā honti, susamuggatā honti, suvimuttā honti nibbattenti jotenti patāpenti.

2.4.3. Bojjhaṅgavāra

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—satiṃ upaṭṭhāpeti. Satisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—paññāya pavicināti. Dhammavicayasambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—vīriyaṃ paggaṇhāti. Vīriyasambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—pariḷāhaṃ paṭippassambheti. Pītisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—duṭṭhullaṃ paṭippassambheti. Passaddhisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—cittaṃ samādahati. Samādhisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—ñāṇena kilese paṭisaṅkhāti. Upekkhāsambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti āsevīyati. Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā bhāvanā honti. Imehi sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti bhāvīyati. Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā bahulīkatā honti. Imehi sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti bahulīkarīyati. Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā alaṅkārā honti. Imehi

sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti svālaṅkatā hoti. Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā parikkhārā honti. Imehi sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti suparikkhatā hoti. Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā parivārā honti. Imehi sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti suparivutā hoti. Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti, bhāvanā honti, bahulīkatā honti, alaṅkārā honti, parikkhārā honti, parivārā honti, pāripūrī honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, pakkhandanā honti, pasīdanā honti, santiṭṭhanā honti, vimuccanā honti, "etaṃ santan"ti phassanā honti, yānīkatā honti, vatthukatā honti, anuṭṭhitā honti, paricitā honti, susamāraddhā honti, subhāvitā honti, svādhiṭṭhitā honti, susamuggatā honti, suvimuttā honti, nibbattenti jotenti patāpenti.

2.4.4. Maggaṅgavāra

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā passati. Sammādiṭṭhiparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā abhiniropeti. Sammāsaṅkappaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā pariggaṇhāti. Sammāvācāparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā samuṭṭhāpeti. Sammākammantaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā vodāpeti. Sammāājīvaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā paggaṇhāti. Sammāvāyāmaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā upaṭṭhāpeti. Sammāsatiparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā samādahati. Sammāsamādhiparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti āsevīyati. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā bhāvanā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti bhāvīyati. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā bahulīkatā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti bahulīkarīyati. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā alaṅkārā honti. Imehi

aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti svālaṅkatā honti. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā parikkhārā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti suparikkhatā hoti. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā parivārā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti suparivutā hoti. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti, bhāvanā honti, bahulīkatā honti, alaṅkārā honti, parikkhārā honti, parivārā honti, pāripūrī honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, pakkhandanā honti, pasīdanā honti, santiṭṭhanā honti, vimuccanā honti, "etaṃ santan"ti phassanā honti, yānīkatā honti, vatthukatā honti, anuṭṭhitā honti, paricitā honti, susamāraddhā honti, subhāvitā honti, svādhiṭṭhitā honti, susamuggatā honti, suvimuttā honti nibbattenti jotenti patāpenti.

Sabbesaṃ pāṇānaṃ ... pe ... sabbesaṃ bhūtānaṃ ... sabbesaṃ puggalānaṃ ... sabbesaṃ attabhāvapariyāpannānaṃ ... sabbāsaṃ itthīnaṃ ... sabbesaṃ purisānaṃ ... sabbesaṃ ariyānaṃ ... sabbesaṃ anariyānaṃ ... sabbesaṃ devānaṃ ... sabbesaṃ manussānaṃ ... sabbesaṃ vinipātikānaṃ pīḷanaṃ vajjetvā apīḷanāya, upaghātaṃ vajjetvā anupaghātena, santāpaṃ vajjetvā asantāpena, pariyādānaṃ vajjetvā apariyādānena, vihesaṃ vajjetvā avihesāya, sabbe vinipātikā averino hontu mā verino, sukhino hontu mā dukkhino, sukhitattā hontu mā dukkhitattāti—imehi aṭṭhahākārehi sabbe vinipātike mettāyatīti—mettā. Taṃ dhammaṃ cetayatīti—ceto. Sabbabyāpādapariyuṭṭhānehi vimuccatīti—vimutti. Mettā ca ceto ca vimutti cāti—mettācetovimutti.

Sabbe vinipātikā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—saddhāya adhimuccati. Saddhindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti ... pe ... nibbattenti jotenti patāpenti.

Sabbesaṃ puratthimāya disāya sattānaṃ ... pe ... sabbesaṃ pacchimāya disāya sattānaṃ ... sabbesaṃ uttarāya disāya sattānaṃ ... sabbesaṃ dakkhiṇāya disāya sattānaṃ ... sabbesaṃ puratthimāya anudisāya sattānaṃ ... sabbesaṃ pacchimāya anudisāya sattānaṃ ... sabbesaṃ uttarāya anudisāya sattānaṃ ... sabbesaṃ dakkhiṇāya anudisāya sattānaṃ ... sabbesaṃ heṭṭhimāya disāya sattānaṃ ... sabbesaṃ uparimāya disāya sattānaṃ pīḷanaṃ vajjetvā apīḷanāya, upaghātaṃ vajjetvā anupaghātena, santāpaṃ vajjetvā asantāpena, pariyādānaṃ vajjetvā apariyādānena, vihesaṃ vajjetvā avihesāya, sabbe uparimāya dis-

āya sattā averino hontu mā verino, sukhino hontu mā dukkhino, sukhitattā hontu mā dukkhitattāti—imehi aṭṭhahākārehi sabbe uparimāya disāya satte mettāyatīti—mettā. Taṃ dhammaṃ cetayatīti—ceto. Sabbabyāpādapariyuṭṭhānehi vimuccatīti—vimutti. Mettā ca ceto ca vimutti cāti—mettācetovimutti.

Sabbe uparimāya disāya sattā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti— saddhāya adhimuccati. Saddhindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti ... pe ... nibbattenti jotenti patāpenti.

Sabbesaṃ puratthimāya disāya pāṇānaṃ ... pe ... bhūtānaṃ ... puggalānaṃ ... attabhāvapariyāpannānaṃ ... sabbāsaṃ itthīnaṃ ... sabbesaṃ purisānaṃ ... sabbesaṃ ariyānaṃ ... sabbesaṃ anariyānaṃ ... sabbesaṃ devānaṃ ... sabbesaṃ manussānaṃ ... sabbesaṃ vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ pacchimāya disāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ uttarāya disāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ dakkhiṇāya disāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ puratthimāya anudisāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ pacchimāya anudisāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ uttarāya anudisāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ dakkhiṇāya anudisāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ heṭṭhimāya disāya vinipātikānaṃ ... sabbesaṃ uparimāya disāya vinipātikānaṃ pīḷanaṃ vajjetvā apīḷanāya, upaghātaṃ vajjetvā anupaghātena, santāpaṃ vajjetvā asantāpena, pariyādānaṃ vajjetvā apariyādānena, vihesaṃ vajjetvā avihesāya, sabbe uparimāya disāya vinipātikā averino hontu mā verino, sukhino hontu mā dukkhino, sukhitattā hontu mā dukkhitattāti—imehi aṭṭhahākārehi sabbe uparimāya disāya vinipātike mettāyatīti—mettā. Taṃ dhammaṃ cetayatīti—ceto. Sabbabyāpādapariyuṭṭhānehi vimuccatīti—vimutti. Mettā ca ceto ca vimutti cāti—mettācetovimutti.

Sabbe uparimāya disāya vinipātikā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—saddhāya adhimuccati. Saddhindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Sabbe uparimāya disāya vinipātikā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—vīriyaṃ paggaṇhāti. Vīriyindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Satiṃ upaṭṭhāpeti. Satindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Cittaṃ samādahati. Samādhindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Paññāya pajānāti. Paññindriyaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Imāni pañcindriyāni mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi pañcahi indriyehi mettācetovimutti āsevīyati ... pe ... nibbattenti jotenti patāpenti.

Sabbe uparimāya disāya vinipātikā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—assaddhiye na kampati, saddhābalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Kosajje na kampati, vīriyabalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Pamāde na kampati, satibalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Uddhacce na kampati, samādhibalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Avijjāya na kampati, paññābalaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Imāni pañca balāni mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi pañcahi balehi mettācetovimutti āsevīyati ... pe ... nibbattenti jotenti patāpenti.

Sabbe uparimāya disāya vinipātikā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—satiṃ upaṭṭhāpeti. Satisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Paññāya pavicināti, dhammavicayasambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Vīriyaṃ paggaṇhāti, vīriyasambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Pariḷāhaṃ paṭippassambheti, pītisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Duṭṭhullaṃ paṭippassambheti, passaddhisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Cittaṃ samādahati, samādhisambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Ñāṇena kilese paṭisaṅkhāti, upekkhāsambojjhaṅgaparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Ime satta bojjhaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi sattahi bojjhaṅgehi mettācetovimutti āsevīyati ... pe ... nibbattenti jotenti patāpenti.

Sabbe uparimāya disāya vinipātikā averino hontu, khemino hontu, sukhino hontūti—sammā passati, sammādiṭṭhi paribhāvitā hoti mettācetovimutti. Sammā abhiniropeti, sammāsaṅkappaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Sammā pariggaṇhāti, sammāvācāparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Sammā samuṭṭhāpeti, sammākammantaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Sammā vodāpeti, sammāājīvaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Sammā paggaṇhāti, sammāvāyāmaparibhāvitā hoti mettācetovimutti. Sammā upaṭṭhāti, sammāsatiparibhāvitā hoti met-

tācetovimutti. Sammā samādahati, sammāsamādhiparibhāvitā hoti mettācetovimutti.

Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti āsevīyati ... pe ... ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā paribhāvitā honti. Imehi aṭṭhahi maggaṅgehi mettācetovimutti suparivutā hoti. Ime aṭṭha maggaṅgā mettāya cetovimuttiyā āsevanā honti, bhāvanā honti, bahulīkatā honti, alaṅkārā honti, parikkhārā honti, parivārā honti, pāripūrī honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti, pakkhandanā honti, pasīdanā honti, santiṭṭhanā honti, vimuccanā honti, "etaṃ santan"ti phassanā honti, yānīkatā honti, vatthukatā honti, anuṭṭhitā honti, paricitā honti, susamāraddhā honti, subhāvitā honti, svādhiṭṭhitā honti, susamuggatā honti, suvimuttā honti nibbattenti jotenti patāpentīti.

Mettākathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.8. Satipaṭṭhānakathā

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Kathaṃ kāye kāyānupassī viharati? Idhekacco pathavīkāyaṃ aniccato anupassati, no niccato; dukkhato anupassati, no sukhato; anattato anupassati, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti, paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati, dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati, anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi kāyaṃ anupassati. Kāyo upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati—"kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Idhekacco āpokāyaṃ ... pe ... tejokāyaṃ ... vāyokāyaṃ ... kesakāyaṃ ... lomakāyaṃ ... chavikāyaṃ ... cammakāyaṃ ... maṃsakāyaṃ ... rudhirakāyaṃ ... nhārukāyaṃ ... aṭṭhikāyaṃ ... aṭṭhimiñjakāyaṃ aniccato anupassati, no niccato; dukkhato anupassati, no sukhato; anattato anupassati, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati, nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati, dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati, anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi kāyaṃ anupassati. Kāyo upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati—"kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ kāye kāyānupassī viharati. (1)

Kathaṃ vedanāsu vedanānupassī viharati? Idhekacco sukhaṃ vedanaṃ aniccato anupassati, no niccato ... pe ... paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati ... pe ... paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi vedanaṃ anupassati. Vedanā upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati—"vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... idhekacco dukkhaṃ vedanaṃ ... pe ... adukkhamasukhaṃ vedanaṃ ... sāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ ... nirāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ ... sāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ ... nirāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ ... sāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ ... nirāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ ... cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ ... sotasamphassajaṃ vedanaṃ ... ghānasamphassajaṃ vedanaṃ ... jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ ... kāyasamphassajaṃ vedanaṃ ... manosamphassajaṃ vedanaṃ aniccato anupassati,

no niccato ... pe ... paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati ... pe ... paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi vedanaṃ anupassati. Vedanā upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati—"vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... evaṃ vedanāsu vedanānupassī viharati. (2)

Kathaṃ citte cittānupassī viharati? Idhekacco sarāgaṃ cittaṃ aniccato anupassati, no niccato ... pe ... paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati ... pe ... paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi cittaṃ anupassati. Cittaṃ upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati—"citte cittānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Idhekacco vītarāgaṃ cittaṃ ... pe ... sadosaṃ cittaṃ ... vītadosaṃ cittaṃ ... samohaṃ cittaṃ ... vītamohaṃ cittaṃ ... saṃkhittaṃ cittaṃ ... vikkhittaṃ cittaṃ ... mahaggataṃ cittaṃ ... amahaggataṃ cittaṃ ... sauttaraṃ cittaṃ ... anuttaraṃ cittaṃ ... samāhitaṃ cittaṃ ... asamāhitaṃ cittaṃ ... vimuttaṃ cittaṃ ... avimuttaṃ cittaṃ ... cakkhuviññāṇaṃ ... sotaviññāṇaṃ ... ghānaviññāṇaṃ ... jivhāviññāṇaṃ ... kāyaviññāṇaṃ ... manoviññāṇaṃ aniccato anupassati, no niccato ... pe ... paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati ... pe ... paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi cittaṃ anupassati. Cittaṃ upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati—"citte cittānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ citte cittānupassī viharati. (3)

Kathaṃ dhammesu dhammānupassī viharati? Idhekacco ṭhapetvā kāyaṃ ṭhapetvā vedanaṃ ṭhapetvā cittaṃ tadavasese dhamme aniccato anupassati, no niccato; dukkhato anupassati, no sukhato; anattato anupassati, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati, dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati, anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pa-

jahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Imehi sattahi ākārehi te dhamme anupassati. Dhammā upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati—"dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānā".

Bhāvanāti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ dhammesu dhammānupassī viharatīti. (4)

Satipaṭṭhānakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.1. Ñāṇakathā

1.1.1. Sutamayañāṇaniddesa

Kathaṃ sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇaṃ?

"Ime dhammā abhiññeyyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (1)

"Ime dhammā pariññeyyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (2)

"Ime dhammā pahātabbā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (3)

"Ime dhammā bhāvetabbā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (4)

"Ime dhammā sacchikātabbā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (5)

"Ime dhammā hānabhāgiyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (6)

"Ime dhammā ṭhitibhāgiyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (7)

"Ime dhammā visesabhāgiyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (8)

"Ime dhammā nibbedhabhāgiyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (9)

"Sabbe saṅkhārā aniccā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (10)

“Sabbe saṅkhārā dukkhā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (11)

“Sabbe dhammā anattā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (12)

“Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (13)

“Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (14)

“Idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (15)

“Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. (16)

Kathaṃ “ime dhammā abhiññeyyā”ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo abhiññeyyo—sabbe sattā āhāraṭṭhitikā.

Dve dhammā abhiññeyyā—dve dhātuyo.

Tayo dhammā abhiññeyyā—tisso dhātuyo.

Cattāro dhammā abhiññeyyā—cattāri ariyasaccāni.

Pañca dhammā abhiññeyyā—pañca vimuttāyatanāni.

Cha dhammā abhiññeyyā—cha anuttariyāni.

Satta dhammā abhiññeyyā—satta niddasavatthūni.

Aṭṭha dhammā abhiññeyyā—aṭṭha abhibhāyatanāni.

Nava dhammā abhiññeyyā—nava anupubbavihārā.

Dasa dhammā abhiññeyyā—dasa nijjaravatthūni. [10]

“Sabbaṃ, bhikkhave, abhiññeyyaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ abhiññeyyaṃ? Cakkhu, bhikkhave, abhiññeyyaṃ; rūpā abhiññeyyā; cakkhuviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; cakkhusamphasso abhiññeyyo; yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi abhiññeyyaṃ. Sotaṃ abhiññeyyaṃ; saddā abhiññeyyā … ghānaṃ abhiññeyyaṃ; gandhā abhiññeyyā … jivhā abhiññeyyā; rasā abhiññeyyā … kāyo abhiññeyyo; phoṭṭhabbā abhiññeyyā … mano abhiññeyyo; dhammā abhiññeyyā; manoviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ, manosamphasso abhiññeyyo; yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi abhiññeyyaṃ”. [30]

Rūpaṃ abhiññeyyaṃ; vedanā abhiññeyyā; saññā abhiññeyyā; saṅkhārā abhiññeyyā; viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ. [5]

Cakkhu abhiññeyyaṃ; sotaṃ abhiññeyyaṃ; ghānaṃ abhiññeyyaṃ; jivhā abhiññeyyā; kāyo abhiññeyyo; mano abhiññeyyo. Rūpā abhiññeyyā; saddā abhiññeyyā; gandhā abhiññeyyā; rasā abhiññeyyā; phoṭṭhabbā abhiññeyyā; dhammā abhiññeyyā. Cakkhuviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; sotaviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; ghānaviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; jivhāviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; kāyaviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; manoviññāṇaṃ abhiññeyyaṃ. Cakkhusamphasso abhiññeyyo; sotasamphasso abhiññeyyo; ghānasamphasso abhiññeyyo; jivhāsamphasso abhiññeyyo; kāyasamphasso abhiññeyyo; manosamphasso abhiññeyyo; cakkhusamphassajā vedanā abhiññeyyā; sotasamphassajā vedanā abhiññeyyā; ghānasamphassajā vedanā abhiññeyyā; jivhāsamphassajā vedanā abhiññeyyā; kāyasamphassajā vedanā abhiññeyyā; manosamphassajā vedanā abhiññeyyā. Rūpasaññā abhiññeyyā; saddasaññā abhiññeyyā; gandhasaññā abhiññeyyā; rasasaññā abhiññeyyā; phoṭṭhabbasaññā abhiññeyyā; dhammasaññā abhiññeyyā. Rūpasañcetanā abhiññeyyā; saddasañcetanā abhiññeyyā; gandhasañcetanā abhiññeyyā; rasasañcetanā abhiññeyyā; phoṭṭhabbasañcetanā abhiññeyyā; dhammasañcetanā abhiññeyyā. Rūpataṇhā abhiññeyyā; saddataṇhā abhiññeyyā; gandhataṇhā abhiññeyyā; rasataṇhā abhiññeyyā; phoṭṭhabbataṇhā abhiññeyyā; dhammataṇhā abhiññeyyā. Rūpavitakko abhiññeyyo; saddavitakko abhiññeyyo; gandhavitakko abhiññeyyo; rasavitakko abhiññeyyo; phoṭṭhabbavitakko abhiññeyyo; dhammavitakko abhiññeyyo. Rūpavicāro abhiññeyyo; saddavicāro abhiññeyyo; gandhavicāro abhiññeyyo; rasavicāro abhiññeyyo; phoṭṭhabbavicāro abhiññeyyo; dhammavicāro abhiññeyyo. [60]

Pathavīdhātu abhiññeyyā; āpodhātu abhiññeyyā; tejodhātu abhiññeyyā; vāyodhātu abhiññeyyā; ākāsadhātu abhiññeyyā; viññāṇadhātu abhiññeyyā. [6]

Pathavīkasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; āpokasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; tejokasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; vāyokasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; nīlakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; pītakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; lohitakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; odātakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; ākāsakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ; viññāṇakasiṇaṃ abhiññeyyaṃ. [10]

Kesā abhiññeyyā; lomā abhiññeyyā; nakhā abhiññeyyā; dantā abhiññeyyā; taco abhiññeyyo, maṃsaṃ abhiññeyyaṃ; nhārū abhiññeyyā; aṭṭhī abhiññeyyā; aṭṭhimiñjā abhiññeyyā; vakkaṃ abhiññeyyaṃ; hadayaṃ abhiññeyyaṃ; yakanaṃ abhiññeyyaṃ; kilomakaṃ abhiññeyyaṃ; pihakaṃ abhiññeyyaṃ; papphāsaṃ abhiññeyyaṃ; antaṃ abhiññeyyaṃ antaguṇaṃ abhiññeyyaṃ; udariyaṃ abhiññeyyaṃ; karīsaṃ abhiññeyyaṃ; pittaṃ abhiññeyyaṃ; semhaṃ abhiññeyyaṃ; pubbo abhiññeyyo; lohitaṃ abhiññeyyaṃ; sedo abhiññeyyo; medo abhiññeyyo; assu abhiññeyyaṃ; vasā abhiññeyyā; kheḷo abhiññeyyo; siṅghāṇikā abhiññeyyā; lasikā abhiññeyyā; muttaṃ abhiññeyyaṃ; matthaluṅgaṃ abhiññeyyaṃ. [32]

Cakkhāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; rūpāyatanaṃ abhiññeyyaṃ. Sotāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; saddāyatanaṃ abhiññeyyaṃ. Ghānāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; gandhāyatanaṃ abhiññeyyaṃ. Jivhāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; rasāyatanaṃ abhiññeyyaṃ. Kāyāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; phoṭṭhabbāyatanaṃ abhiññeyyaṃ. Manāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; dhammāyatanaṃ abhiññeyyaṃ. [12]

Cakkhudhātu abhiññeyyā; rūpadhātu abhiññeyyā; cakkhuviññāṇadhātu abhiññeyyā. Sotadhātu abhiññeyyā; saddadhātu abhiññeyyā; sotaviññāṇadhātu abhiññeyyā. Ghānadhātu abhiññeyyā; gandhadhātu abhiññeyyā; ghānaviññāṇadhātu abhiññeyyā. Jivhādhātu abhiññeyyā; rasadhātu abhiññeyyā; jivhāviññāṇadhātu abhiññeyyā. Kāyadhātu abhiññeyyā; phoṭṭhabbadhātu abhiññeyyā; kāyaviññāṇadhātu abhiññeyyā. Manodhātu abhiññeyyā; dhammadhātu abhiññeyyā; manoviññāṇadhātu abhiññeyyā. [18]

Cakkhundriyaṃ abhiññeyyaṃ; sotindriyaṃ abhiññeyyaṃ; ghānindriyaṃ abhiññeyyaṃ; jivhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; kāyindriyaṃ abhiññeyyaṃ; manindriyaṃ abhiññeyyaṃ; jīvitindriyaṃ abhiññeyyaṃ; itthindriyaṃ abhiññeyyaṃ; purisindriyaṃ abhiññeyyaṃ; sukhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; dukkhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; somanassindriyaṃ abhiññeyyaṃ; domanassindriyaṃ abhiññeyyaṃ; upekkhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; saddhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; vīriyindriyaṃ abhiññeyyaṃ; satindriyaṃ abhiññeyyaṃ; samādhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; paññindriyaṃ abhiññeyyaṃ; anaññātaññassāmītindriyaṃ abhiññeyyaṃ; aññindriyaṃ abhiññeyyaṃ; aññātāvindriyaṃ abhiññeyyaṃ. [22]

Kāmadhātu abhiññeyyā; rūpadhātu abhiññeyyā; arūpadhātu abhiññeyyā. Kāmabhavo abhiññeyyo; rūpabhavo abhiññeyyo; arūpabhavo abhiññeyyo. Saññābhavo abhiññeyyo; asaññābhavo abhiññeyyo; nevasaññānāsaññābhavo abhiññeyyo. Ekavokārabhavo abhiññeyyo; catuvokārabhavo abhiññeyyo; pañcavokārabhavo abhiññeyyo. [12]

Paṭhamaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ; dutiyaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ; tatiyaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ; catutthaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ. Mettācetovimutti abhiññeyyā; karuṇācetovimutti abhiññeyyā; muditācetovimutti abhiññeyyā; upekkhācetovimutti abhiññeyyā. Ākāsānañcāyatanasamāpatti abhiññeyyā; viññāṇañcāyatanasamāpatti abhiññeyyā; ākiñcaññāyatanasamāpatti abhiññeyyā; nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti abhiññeyyā. [12]

Avijjā abhiññeyyā; saṅkhārā abhiññeyyā; viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ; nāmarūpaṃ abhiññeyyaṃ; saḷāyatanaṃ abhiññeyyaṃ; phasso abhiññeyyo; vedanā abhiññeyyā; taṇhā abhiññeyyā; upādānaṃ abhiññeyyaṃ; bhavo abhiññeyyo; jāti abhiññeyyā; jarāmaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. [12]

Dukkhaṃ abhiññeyyaṃ; dukkhasamudayo abhiññeyyo; dukkhanirodho abhiññeyyo; dukkhanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā. Rūpaṃ abhiññeyyaṃ; rūpasamudayo abhiññeyyo; rūpanirodho abhiññeyyo; rūpanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā. Vedanā abhiññeyyā ... pe ... saññā abhiññeyyā ... pe ... saṅkhārā abhiññeyyā ... pe ... viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ. Cakkhu abhiññeyyaṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ abhiññeyyaṃ; jarāmaraṇasamudayo abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodho abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā. [808]

Dukkhassa pariññaṭṭho abhiññeyyo; dukkhasamudayassa pahānaṭṭho abhiññeyyo; dukkhanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo; dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanaṭṭho abhiññeyyo. Rūpassa pariññaṭṭho abhiññeyyo; rūpasamudayassa pahānaṭṭho abhiññeyyo; rūpanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo; rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanaṭṭho abhiññeyyo. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa ... cakkhussa ... pe ... jarāmaraṇassa pariññaṭṭho abhiññeyyo; jarāmaraṇasamudayassa pahānaṭṭho abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodhassa sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanaṭṭho abhiññeyyo. [808]

Dukkhassa pariññāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; dukkhasamudayassa

pahānapaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; dukkhanirodhassa sacchikiriyāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo. Rūpassa pariññāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; rūpasamudayassa pahānapaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; rūpanirodhassa sacchikiriyāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa ... cakkhussa ... pe ... jarāmaraṇassa pariññāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; jarāmaraṇasamudayassa pahānapaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodhassa sacchikiriyāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya bhāvanāpaṭivedhaṭṭho abhiññeyyo. [808]

Dukkhaṃ abhiññeyyaṃ; dukkhasamudayo abhiññeyyo; dukkhanirodho abhiññeyyo; dukkhassa samudayanirodho abhiññeyyo; dukkhassa chandarāganirodho abhiññeyyo; dukkhassa assādo abhiññeyyo; dukkhassa ādīnavo abhiññeyyo; dukkhassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. Rūpaṃ abhiññeyyaṃ; rūpasamudayo abhiññeyyo; rūpanirodho abhiññeyyo; rūpassa samudayanirodho abhiññeyyo; rūpassa chandarāganirodho abhiññeyyo; rūpassa assādo abhiññeyyo; rūpassa ādīnavo abhiññeyyo; rūpassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. Vedanā abhiññeyyā ... pe ... saññā abhiññeyyā ... saṅkhārā abhiññeyyā ... viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ ... cakkhu abhiññeyyaṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ abhiññeyyaṃ; jarāmaraṇasamudayo abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodho abhiññeyyo; jarāmaraṇassa samudayanirodho abhiññeyyo; jarāmaraṇassa chandarāganirodho abhiññeyyo; jarāmaraṇassa assādo abhiññeyyo; jarāmaraṇassa ādīnavo abhiññeyyo; jarāmaraṇassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. [1616]

Dukkhaṃ abhiññeyyaṃ; dukkhasamudayo abhiññeyyo; dukkhanirodho abhiññeyyo; dukkhanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā; dukkhassa assādo abhiññeyyo; dukkhassa ādīnavo abhiññeyyo; dukkhassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. Rūpaṃ abhiññeyyaṃ; rūpasamudayo abhiññeyyo; rūpanirodho abhiññeyyo; rūpanirodhagāminī paṭipadā abhiññeyyā; rūpassa assādo abhiññeyyo; rūpassa ādīnavo abhiññeyyo; rūpassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. Vedanā abhiññeyyā ... pe ... saññā abhiññeyyā ... saṅkhārā abhiññeyyā ... viññāṇaṃ abhiññeyyaṃ ... cakkhu abhiññeyyaṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ abhiññeyyaṃ; jarāmaraṇasamudayo abhiññeyyo; jarāmaraṇanirodho abhiññeyyo; jarāmaraṇanirod-

hagāminī paṭipadā abhiññeyyā; jarāmaraṇassa assādo abhiññeyyo; jarāmaraṇassa ādīnavo abhiññeyyo; jarāmaraṇassa nissaraṇaṃ abhiññeyyaṃ. [1414]

Aniccānupassanā abhiññeyyā; dukkhānupassanā abhiññeyyā; anattānupassanā abhiññeyyā; nibbidānupassanā abhiññeyyā; virāgānupassanā abhiññeyyā; nirodhānupassanā abhiññeyyā; paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā. Rūpe aniccānupassanā abhiññeyyā; rūpe dukkhānupassanā abhiññeyyā; rūpe anattānupassanā abhiññeyyā; rūpe nibbidānupassanā abhiññeyyā; rūpe virāgānupassanā abhiññeyyā; rūpe nirodhānupassanā abhiññeyyā; rūpe paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanā abhiññeyyā; jarāmaraṇe dukkhānupassanā abhiññeyyā; jarāmaraṇe anattānupassanā abhiññeyyā; jarāmaraṇe nibbidānupassanā abhiññeyyā; jarāmaraṇe virāgānupassanā abhiññeyyā; jarāmaraṇe nirodhānupassanā abhiññeyyā; jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā. [1414]

Uppādo abhiññeyyo; pavattaṃ abhiññeyyaṃ; nimittaṃ abhiññeyyaṃ; āyūhanā abhiññeyyā; paṭisandhi abhiññeyyā; gati abhiññeyyā; nibbatti abhiññeyyā; upapatti abhiññeyyā; jāti abhiññeyyā; jarā abhiññeyyā; byādhi abhiññeyyo, maraṇaṃ abhiññeyyaṃ; soko abhiññeyyo; paridevo abhiññeyyo; upāyāso abhiññeyyo. [15]

Anuppādo abhiññeyyo; appavattaṃ abhiññeyyaṃ; animittaṃ abhiññeyyaṃ; anāyūhanā abhiññeyyā; appaṭisandhi abhiññeyyā; agati abhiññeyyā; anibbatti abhiññeyyā; anupapatti abhiññeyyā; ajāti abhiññeyyā; ajarā abhiññeyyā; abyādhi abhiññeyyo; amataṃ abhiññeyyaṃ; asoko abhiññeyyo; aparidevo abhiññeyyo; anupāyāso abhiññeyyo. [15]

Uppādo abhiññeyyo; anuppādo abhiññeyyo; pavattaṃ abhiññeyyaṃ; appavattaṃ abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ abhiññeyyaṃ; animittaṃ abhiññeyyaṃ. Āyūhanā abhiññeyyā; anāyūhanā abhiññeyyā. Paṭisandhi abhiññeyyā; appaṭisandhi abhiññeyyā. Gati abhiññeyyā; agati abhiññeyyā. Nibbatti abhiññeyyā; anibbatti abhiññeyyā. Upapatti abhiññeyyā; anupapatti abhiññeyyā. Jāti abhiññeyyā; ajāti abhiññeyyā. Jarā abhiññeyyā; ajarā abhiññeyyā. Byādhi abhiññeyyo; abyādhi abhiññeyyo. Maraṇaṃ abhiññeyyaṃ; amataṃ abhiññeyyaṃ. Soko abhiññeyyo; asoko abhiññeyyo. Paridevo abhiññeyyo; aparidevo abhiññeyyo. Up-

āyāso abhiññeyyo; anupāyāso abhiññeyyo. [30]

Uppādo dukkhanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ dukkhanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ dukkhanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā dukkhanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi dukkhanti abhiññeyyaṃ. Gati dukkhanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti dukkhanti abhiññeyyaṃ. Upapatti dukkhanti abhiññeyyaṃ. Jāti dukkhanti abhiññeyyaṃ. Jarā dukkhanti abhiññeyyaṃ. Byādhi dukkhanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ dukkhanti abhiññeyyaṃ. Soko dukkhanti abhiññeyyaṃ. Paridevo dukkhanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso dukkhanti abhiññeyyaṃ. [15]

Anuppādo sukhanti abhiññeyyaṃ. Appavattaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ. Animittaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ. Anāyūhanā sukhanti abhiññeyyaṃ. Appaṭisandhi sukhanti abhiññeyyaṃ. Agati sukhanti abhiññeyyaṃ. Anibbatti sukhanti abhiññeyyaṃ. Anupapatti sukhanti abhiññeyyaṃ. Ajāti sukhanti abhiññeyyaṃ. Ajarā sukhanti abhiññeyyaṃ. Abyādhi sukhanti abhiññeyyaṃ. Amataṃ sukhanti abhiññeyyaṃ. Asoko sukhanti abhiññeyyaṃ. Aparidevo sukhanti abhiññeyyaṃ. Anupāyāso sukhanti abhiññeyyaṃ. [15]

Uppādo dukkhaṃ, anuppādo sukhanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ dukkhaṃ, appavattaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ dukkhaṃ, animittaṃ sukhanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā dukkhaṃ, anāyūhanā sukhanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi dukkhaṃ, appaṭisandhi sukhanti abhiññeyyaṃ. Gati dukkhaṃ, agati sukhanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti dukkhaṃ, anibbatti sukhanti abhiññeyyaṃ. Upapatti dukkhaṃ, anupapatti sukhanti abhiññeyyaṃ. Jāti dukkhaṃ, ajāti sukhanti abhiññeyyaṃ. Jarā dukkhaṃ, ajarā sukhanti abhiññeyyaṃ. Byādhi dukkhaṃ, abyādhi sukhanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ dukkhaṃ, amataṃ sukhanti abhiññeyyaṃ. Soko dukkhaṃ, asoko sukhanti abhiññeyyaṃ. Paridevo dukkhaṃ, aparidevo sukhanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso dukkhaṃ, anupāyāso sukhanti abhiññeyyaṃ. [30]

Uppādo bhayanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ bhayanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ bhayanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā bhayanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi bhayanti abhiññeyyaṃ. Gati bhayanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti bhayanti abhiññeyyaṃ. Upapatti bhayanti abhiññeyyaṃ. Jāti bhayanti abhiññeyyaṃ. Jarā bhayanti abhiññeyyaṃ. Byādhi bhayanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ bhayanti abhiññeyyaṃ. Soko bhayanti ab-

hiññeyyaṃ. Paridevo bhayanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso bhayanti abhiññeyyaṃ. [15]

Anuppādo khemanti abhiññeyyaṃ. Appavattaṃ khemanti abhiññeyyaṃ. Animittaṃ khemanti abhiññeyyaṃ. Anāyūhanā khemanti abhiññeyyaṃ. Appaṭisandhi khemanti abhiññeyyaṃ. Agati khemanti abhiññeyyaṃ. Anibbatti khemanti abhiññeyyaṃ. Anupapatti khemanti abhiññeyyaṃ. Ajāti khemanti abhiññeyyaṃ. Ajarā khemanti abhiññeyyaṃ. Abyādhi khemanti abhiññeyyaṃ. Amataṃ khemanti abhiññeyyaṃ. Asoko khemanti abhiññeyyaṃ. Aparidevo khemanti abhiññeyyaṃ. Anupāyāso khemanti abhiññeyyaṃ. [15]

Uppādo bhayaṃ, anuppādo khemanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ bhayaṃ, appavattaṃ khemanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ bhayaṃ, animittaṃ khemanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā bhayaṃ, anāyūhanā khemanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi bhayaṃ, appaṭisandhi khemanti abhiññeyyaṃ. Gati bhayaṃ, agati khemanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti bhayaṃ, anibbatti khemanti abhiññeyyaṃ. Upapatti bhayaṃ, anupapatti khemanti abhiññeyyaṃ. Jāti bhayaṃ, ajāti khemanti abhiññeyyaṃ. Jarā bhayaṃ, ajarā khemanti abhiññeyyaṃ. Byādhi bhayaṃ, abyādhi khemanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ bhayaṃ, amataṃ khemanti abhiññeyyaṃ. Soko bhayaṃ, asoko khemanti abhiññeyyaṃ. Paridevo bhayaṃ, aparidevo khemanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso bhayaṃ, anupāyāso khemanti abhiññeyyaṃ. [30]

Uppādo sāmisanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ sāmisanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ sāmisanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā sāmisanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi sāmisanti abhiññeyyaṃ. Gati sāmisanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti sāmisanti abhiññeyyaṃ. Upapatti sāmisanti abhiññeyyaṃ. Jāti sāmisanti abhiññeyyaṃ. Jarā sāmisanti abhiññeyyaṃ. Byādhi sāmisanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ sāmisanti abhiññeyyaṃ. Soko sāmisanti abhiññeyyaṃ. Paridevo sāmisanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso sāmisanti abhiññeyyaṃ. [15]

Anuppādo nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Appavattaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Animittaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Anāyūhanā nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Appaṭisandhi nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Agati nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Anibbatti nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Anupapatti nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Ajāti nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Ajarā nirāmisanti ab-

hiññeyyaṃ. Abyādhi nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Amataṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Asoko nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Aparidevo nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Anupāyāso nirāmisanti abhiññeyyaṃ. [15]

Uppādo sāmisaṃ, anuppādo nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ sāmisaṃ, appavattaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ sāmisaṃ, animittaṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā sāmisaṃ, anāyūhanā nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi sāmisaṃ, appaṭisandhi nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Gati sāmisaṃ, agati nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti sāmisaṃ, anibbatti nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Upapatti sāmisaṃ, anupapatti nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Jāti sāmisaṃ, ajāti nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Jarā sāmisaṃ, ajarā nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Byādhi sāmisaṃ, abyādhi nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ sāmisaṃ, amataṃ nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Soko sāmisaṃ, asoko nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Paridevo sāmisaṃ, aparidevo nirāmisanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso sāmisaṃ, anupāyāso nirāmisanti abhiññeyyaṃ. [30]

Uppādo saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Gati saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Nibbatti saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Upapatti saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Jāti saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Jarā saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Byādhi saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Soko saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Paridevo saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. Upāyāso saṅkhārāti abhiññeyyaṃ. [15]

Anuppādo nibbānanti abhiññeyyaṃ. Appavattaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Animittaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Anāyūhanā nibbānanti abhiññeyyaṃ. Appaṭisandhi nibbānanti abhiññeyyaṃ. Agati nibbānanti abhiññeyyaṃ. Anibbatti nibbānanti abhiññeyyaṃ. Anupapatti nibbānanti abhiññeyyaṃ. Ajāti nibbānanti abhiññeyyaṃ. Ajaraṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Abyādhi nibbānanti abhiññeyyaṃ. Amataṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Asoko nibbānanti abhiññeyyaṃ. Aparidevo nibbānanti abhiññeyyaṃ. Anupāyāso nibbānanti abhiññeyyaṃ. [15]

Uppādo saṅkhārā, anuppādo nibbānanti abhiññeyyaṃ. Pavattaṃ saṅkhārā, appavattaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Nimittaṃ saṅkhārā, animittaṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Āyūhanā saṅkhārā, anāyūhanā nibbānanti abhiññeyyaṃ. Paṭisandhi saṅkhārā, appaṭisandhi nibbā-

nanti abhiññeyyaṃ. Gati saṅkhārā, agati nibbānanti abhiññeyyaṃ. Nibbatti saṅkhārā, anibbatti nibbānanti abhiññeyyaṃ. Upapatti saṅkhārā, anupapatti nibbānanti abhiññeyyaṃ. Jāti saṅkhārā, ajāti nibbānanti abhiññeyyaṃ. Jarā saṅkhārā, ajarā nibbānanti abhiññeyyaṃ. Byādhi saṅkhārā, abyādhi nibbānanti abhiññeyyaṃ. Maraṇaṃ saṅkhārā, amataṃ nibbānanti abhiññeyyaṃ. Soko saṅkhārā, asoko nibbānanti abhiññeyyaṃ. Paridevo saṅkhārā, aparidevo nibbānanti abhiññeyyaṃ. Upāyāso saṅkhārā, anupāyāso nibbānanti abhiññeyyaṃ. [30]

Paṭhamabhāṇavāro.

Pariggahaṭṭho abhiññeyyo; parivāraṭṭho abhiññeyyo; paripūraṭṭho abhiññeyyo; ekaggaṭṭho abhiññeyyo; avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; paggahaṭṭho abhiññeyyo; avisāraṭṭho abhiññeyyo; anāvilaṭṭho abhiññeyyo; aniñjanaṭṭho abhiññeyyo; ekattupaṭṭhānavasena cittassa ṭhitaṭṭho abhiññeyyo; ārammaṇaṭṭho abhiññeyyo; gocaraṭṭho abhiññeyyo; pahānaṭṭho abhiññeyyo; pariccāgaṭṭho abhiññeyyo; vuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; vivaṭṭanaṭṭho abhiññeyyo; santaṭṭho abhiññeyyo; paṇītaṭṭho abhiññeyyo; vimuttaṭṭho abhiññeyyo; anāsavaṭṭho abhiññeyyo; taraṇaṭṭho abhiññeyyo; animittaṭṭho abhiññeyyo; appaṇihitaṭṭho abhiññeyyo; suññataṭṭho abhiññeyyo; ekarasaṭṭho abhiññeyyo; anativattanaṭṭho abhiññeyyo; yuganaddhaṭṭho abhiññeyyo; niyyānaṭṭho abhiññeyyo; hetuṭṭho abhiññeyyo; dassanaṭṭho abhiññeyyo; ādhipateyyaṭṭho abhiññeyyo. [31]

Samathassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; vipassanāya anupassanaṭṭho abhiññeyyo; samathavipassanānaṃ ekarasaṭṭho abhiññeyyo; yuganaddhassa anativattanaṭṭho abhiññeyyo. [4]

Sikkhāya samādānaṭṭho abhiññeyyo; ārammaṇassa gocaraṭṭho abhiññeyyo; līnassa cittassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; uddhatassa cittassa niggahaṭṭho abhiññeyyo; ubhovisuddhānaṃ ajjhupekkhanaṭṭho abhiññeyyo; visesādhigamaṭṭho abhiññeyyo; uttari paṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; saccābhisamayaṭṭho abhiññeyyo; nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭho abhiññeyyo. [9]

Saddhindriyassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo; vīriyindriyassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; satindriyassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; samādhindriyassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; paññindriyassa dassanaṭṭho abhiññeyyo. [5]

Saddhābalassa assaddhiye akampiyaṭṭho abhiññeyyo; vīriyabal-

assa kosajje akampiyaṭṭho abhiññeyyo; satibalassa pamāde akampiyaṭṭho abhiññeyyo; samādhibalassa uddhacce akampiyaṭṭho abhiññeyyo; paññābalassa avijjāya akampiyaṭṭho abhiññeyyo. [5]

Satisambojjhaṅgassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; dhammavicayasambojjhaṅgassa pavicayaṭṭho abhiññeyyo; vīriyasambojjhaṅgassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; pītisambojjhaṅgassa pharaṇaṭṭho abhiññeyyo; passaddhisambojjhaṅgassa upasamaṭṭho abhiññeyyo; samādhisambojjhaṅgassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; upekkhāsambojjhaṅgassa paṭisaṅkhānaṭṭho abhiññeyyo. [7]

Sammādiṭṭhiyā dassanaṭṭho abhiññeyyo; sammāsaṅkappassa abhiniropanaṭṭho abhiññeyyo; sammāvācāya pariggahaṭṭho abhiññeyyo; sammākammantassa samuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; sammāājīvassa vodānaṭṭho abhiññeyyo; sammāvāyāmassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; sammāsatiyā upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; sammāsamādhissa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo. [8]

Indriyānaṃ ādhipateyyaṭṭho abhiññeyyo; balānaṃ akampiyaṭṭho abhiññeyyo; bojjhaṅgānaṃ niyyānaṭṭho abhiññeyyo; maggassa hetuṭṭho abhiññeyyo; satipaṭṭhānānaṃ upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; sammappadhānānaṃ padahanaṭṭho abhiññeyyo; iddhipādānaṃ ijjhanaṭṭho abhiññeyyo; saccānaṃ tathaṭṭho abhiññeyyo; payogānaṃ paṭippassaddhaṭṭho abhiññeyyo; phalānaṃ sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo. [10]

Vitakkassa abhiniropanaṭṭho abhiññeyyo; vicārassa upavicāraṭṭho abhiññeyyo; pītiyā pharaṇaṭṭho abhiññeyyo; sukhassa abhisandanaṭṭho abhiññeyyo. Cittassa ekaggaṭṭho abhiññeyyo. [50]

Āvajjanaṭṭho abhiññeyyo; vijānanaṭṭho abhiññeyyo; pajānanaṭṭho abhiññeyyo; sañjānanaṭṭho abhiññeyyo; ekodaṭṭho abhiññeyyo. Abhiññāya ñātaṭṭho abhiññeyyo; pariññāya tīraṇaṭṭho abhiññeyyo; pahānassa pariccāgaṭṭho abhiññeyyo; bhāvanāya ekarasaṭṭho abhiññeyyo; sacchikiriyāya phassanaṭṭho abhiññeyyo; khandhānaṃ khandhaṭṭho abhiññeyyo; dhātūnaṃ dhātuṭṭho abhiññeyyo; āyatanānaṃ āyatanaṭṭho abhiññeyyo; saṅkhatānaṃ saṅkhataṭṭho abhiññeyyo; asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭho abhiññeyyo. [15]

Cittaṭṭho abhiññeyyo; cittānantariyaṭṭho abhiññeyyo; cittassa vuṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; cittassa vivaṭṭanaṭṭho abhiññeyyo; cittassa hetuṭṭho abhiññeyyo; cittassa paccayaṭṭho abhiññeyyo; cittassa vatthuṭṭho

abhiññeyyo; cittassa bhūmaṭṭho abhiññeyyo; cittassa ārammaṇaṭṭho abhiññeyyo; cittassa gocaraṭṭho abhiññeyyo; cittassa cariyaṭṭho abhiññeyyo; cittassa gataṭṭho abhiññeyyo; cittassa abhinīhāraṭṭho abhiññeyyo; cittassa niyyānaṭṭho abhiññeyyo; cittassa nissaraṇaṭṭho abhiññeyyo. [15]

Ekatte āvajjanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte vijānanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte pajānanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte sañjānanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte ekodaṭṭho abhiññeyyo; () ekatte pakkhandanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte pasīdanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte santiṭṭhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte vimuccanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte "etaṃ santan"ti passanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte yānīkataṭṭho abhiññeyyo; ekatte vatthukataṭṭho abhiññeyyo; ekatte anuṭṭhitaṭṭho abhiññeyyo; ekatte paricitaṭṭho abhiññeyyo; ekatte susamāraddhaṭṭho abhiññeyyo; ekatte pariggahaṭṭho abhiññeyyo; ekatte parivāraṭṭho abhiññeyyo; ekatte paripūraṭṭho abhiññeyyo; ekatte samodhānaṭṭho abhiññeyyo; ekatte adhiṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; ekatte āsevanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte bhāvanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte bahulīkammaṭṭho abhiññeyyo; ekatte susamuggataṭṭho abhiññeyyo; ekatte suvimuttaṭṭho abhiññeyyo; ekatte bujjhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte anubujjhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte paṭibujjhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte sambujjhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte bodhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte anubodhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte paṭibodhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte sambodhanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte bodhipakkhiyaṭṭho abhiññeyyo; ekatte anubodhipakkhiyaṭṭho abhiññeyyo; ekatte paṭibodhipakkhiyaṭṭho abhiññeyyo; ekatte sambodhipakkhiyaṭṭho abhiññeyyo; ekatte jotanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte ujjotanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte anujotanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte paṭijotanaṭṭho abhiññeyyo; ekatte sañjotanaṭṭho abhiññeyyo. [42]

Patāpanaṭṭho abhiññeyyo; virocanaṭṭho abhiññeyyo; kilesānaṃ santāpanaṭṭho abhiññeyyo; amalaṭṭho abhiññeyyo; vimalaṭṭho abhiññeyyo; nimmalaṭṭho abhiññeyyo; samaṭṭho abhiññeyyo; samayaṭṭho abhiññeyyo; vivekaṭṭho abhiññeyyo; vivekacariyaṭṭho abhiññeyyo; virāgaṭṭho abhiññeyyo; virāgacariyaṭṭho abhiññeyyo; nirodhaṭṭho abhiññeyyo; nirodhacariyaṭṭho abhiññeyyo; vosaggaṭṭho abhiññeyyo; vosaggacariyaṭṭho abhiññeyyo; vimuttaṭṭho abhiññeyyo; vimutticariyaṭṭho abhiññeyyo. [18]

Chandaṭṭho abhiññeyyo; chandassa mūlaṭṭho abhiññeyyo; chandassa pādaṭṭho abhiññeyyo; chandassa padhānaṭṭho abhiññeyyo; chandassa ijjhanaṭṭho abhiññeyyo; chandassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo; chandassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; chandassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; chandassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; chandassa dassanaṭṭho abhiññeyyo. [10]

Vīriyaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa mūlaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa pādaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa padhānaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa ijjhanaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; vīriyassa dassanaṭṭho abhiññeyyo. [10]

Cittaṭṭho abhiññeyyo; cittassa mūlaṭṭho abhiññeyyo; cittassa pādaṭṭho abhiññeyyo; cittassa padhānaṭṭho abhiññeyyo; cittassa ijjhanaṭṭho abhiññeyyo; cittassa adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo; cittassa paggahaṭṭho abhiññeyyo; cittassa upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; cittassa avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; cittassa dassanaṭṭho abhiññeyyo. [10]

Vīmaṃsaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya mūlaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya pādaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya padhānaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya ijjhanaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya adhimokkhaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya paggahaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya upaṭṭhānaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya avikkhepaṭṭho abhiññeyyo; vīmaṃsāya dassanaṭṭho abhiññeyyo. [10]

Dukkhaṭṭho abhiññeyyo; dukkhassa pīḷanaṭṭho abhiññeyyo; dukkhassa saṅkhataṭṭho abhiññeyyo; dukkhassa santāpaṭṭho abhiññeyyo; dukkhassa vipariṇāmaṭṭho abhiññeyyo. Samudayaṭṭho abhiññeyyo; samudayassa āyūhanaṭṭho abhiññeyyo; samudayassa nidānaṭṭho abhiññeyyo; samudayassa saññogaṭṭho abhiññeyyo; samudayassa palibodhaṭṭho abhiññeyyo; nirodhaṭṭho abhiññeyyo; nirodhassa nissaraṇaṭṭho abhiññeyyo; nirodhassa vivekaṭṭho abhiññeyyo; nirodhassa asaṅkhataṭṭho abhiññeyyo; nirodhassa amataṭṭho abhiññeyyo. Maggaṭṭho abhiññeyyo; maggassa niyyānaṭṭho abhiññeyyo; maggassa hetuṭṭho abhiññeyyo; maggassa dassanaṭṭho abhiññeyyo; maggassa ādhipateyyaṭṭho abhiññeyyo. [16]

Tathaṭṭho abhiññeyyo; anattaṭṭho abhiññeyyo; saccaṭṭho abhiññeyyo; paṭivedhaṭṭho abhiññeyyo; abhijānanaṭṭho abhiññeyyo; parijānanaṭṭho abhiññeyyo; dhammaṭṭho abhiññeyyo; dhātuṭṭho abhiññeyyo; ñātaṭṭho

abhiññeyyo; sacchikiriyaṭṭho abhiññeyyo; phassanaṭṭho abhiññeyyo; abhisamayaṭṭho abhiññeyyo. [12]

Nekkhammaṃ abhiññeyyaṃ; abyāpādo abhiññeyyo; ālokasaññā abhiññeyyā; avikkhepo abhiññeyyo; dhammavavatthānaṃ abhiññeyyaṃ; ñāṇaṃ abhiññeyyaṃ; pāmojjaṃ abhiññeyyaṃ.

Paṭhamaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ; dutiyaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ; tatiyaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ; catutthaṃ jhānaṃ abhiññeyyaṃ. Ākāsānañcāyatanasamāpatti abhiññeyyā; viññāṇañcāyatanasamāpatti abhiññeyyā; ākiñcaññāyatanasamāpatti abhiññeyyā; nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti abhiññeyyā. [8]

Aniccānupassanā abhiññeyyā; dukkhānupassanā abhiññeyyā; anattānupassanā abhiññeyyā; nibbidānupassanā abhiññeyyā; virāgānupassanā abhiññeyyā; nirodhānupassanā abhiññeyyā; paṭinissaggānupassanā abhiññeyyā; khayānupassanā abhiññeyyā; vayānupassanā abhiññeyyā; vipariṇāmānupassanā abhiññeyyā; animittānupassanā abhiññeyyā; appaṇihitānupassanā abhiññeyyā; suññatānupassanā abhiññeyyā; adhipaññādhammavipassanā abhiññeyyā; yathābhūtañāṇadassanaṃ abhiññeyyaṃ; ādīnavānupassanā abhiññeyyā; paṭisaṅkhānupassanā abhiññeyyā; vivaṭṭanānupassanā abhiññeyyā. [18]

Sotāpattimaggo abhiññeyyo; sotāpattiphalasamāpatti abhiññeyyā; sakadāgāmimaggo abhiññeyyo; sakadāgāmiphalasamāpatti abhiññeyyā; anāgāmimaggo abhiññeyyo; anāgāmiphalasamāpatti abhiññeyyā; arahattamaggo abhiññeyyo; arahattaphalasamāpatti abhiññeyyā. [8]

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ abhiññeyyaṃ; upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ abhiññeyyaṃ; avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ abhiññeyyaṃ; dassanaṭṭhena paññindriyaṃ abhiññeyyaṃ.

Assaddhiye akampiyaṭṭhena saddhābalaṃ abhiññeyyaṃ; kosajje akampiyaṭṭhena vīriyabalaṃ abhiññeyyaṃ; pamāde akampiyaṭṭhena satibalaṃ abhiññeyyaṃ; uddhacce akampiyaṭṭhena samādhibalaṃ abhiññeyyaṃ; avijjāya akampiyaṭṭhena paññābalaṃ abhiññeyyaṃ; upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgo abhiññeyyo; pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgo abhiññeyyo; paggahaṭṭhena vīriyasambojjhaṅgo abhiññeyyo; pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgo abhiññeyyo; upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgo abhiññeyyo; avikkhepaṭṭhena samādhisam-

bojjhaṅgo abhiññeyyo; paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgo abhiññeyyo.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi abhiññeyyā; abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo abhiññeyyo; pariggahaṭṭhena sammāvācā abhiññeyyā; samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto abhiññeyyo; vodānaṭṭhena sammāājīvo abhiññeyyo; paggahaṭṭhena sammāvāyāmo abhiññeyyo; upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati abhiññeyyā; avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi abhiññeyyo.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā abhiññeyyā; akampiyaṭṭhena balā abhiññeyyā; niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā abhiññeyyā; hetuṭṭhena maggo abhiññeyyo; upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā abhiññeyyā; padahanaṭṭhena sammappadhānā abhiññeyyā; ijjhanaṭṭhena iddhipādā abhiññeyyā; tathaṭṭhena saccā abhiññeyyā. [33]

Avikkhepaṭṭhena samatho abhiññeyyo; anupassanaṭṭhena vipassanā abhiññeyyā; ekarasaṭṭhena samathavipassanā abhiññeyyā; anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ abhiññeyyaṃ. [4]

Saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi abhiññeyyā; avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi abhiññeyyā; dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi abhiññeyyā; muttaṭṭhena vimokkho abhiññeyyo; paṭivedhaṭṭhena vijjā abhiññeyyā; pariccāgaṭṭhena vimutti abhiññeyyā; samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ abhiññeyyaṃ; paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ abhiññeyyaṃ. [8]

Chando mūlaṭṭhena abhiññeyyo; manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena abhiññeyyo; phasso samodhānaṭṭhena abhiññeyyo; vedanā samosaraṇaṭṭhena abhiññeyyā; samādhi pamukhaṭṭhena abhiññeyyo; sati ādhipateyyaṭṭhena abhiññeyyā; paññā taduttaraṭṭhena abhiññeyyā; vimutti sāraṭṭhena abhiññeyyā; amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena abhiññeyyaṃ. [9]

Ye ye dhammā abhiññātā honti te te dhammā ñātā honti. Taṃñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ime dhammā abhiññeyyāti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇan"ti. [1]

Abhiññeyyaniddeso. Dutiyabhāṇavāro.

Kathaṃ "ime dhammā pariññeyyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo pariññeyyo—phasso sāsavo upādāniyo.
Dve dhammā pariññeyyā—nāmañca rūpañca.
Tayo dhammā pariññeyyā—tisso vedanā.
Cattāro dhammā pariññeyyā—cattāro āhārā.
Pañca dhammā pariññeyyā—pañcupādānakkhandhā.
Cha dhammā pariññeyyā—cha ajjhattikāni āyatanāni.
Satta dhammā pariññeyyā—satta viññāṇaṭṭhitiyo.
Aṭṭha dhammā pariññeyyā—aṭṭha lokadhammā.
Nava dhammā pariññeyyā—nava sattāvāsā.
Dasa dhammā pariññeyyā—dasāyatanāni. [10]

"Sabbaṃ, bhikkhave, pariññeyyaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ pariññeyyaṃ? Cakkhu, bhikkhave, pariññeyyaṃ; rūpā pariññeyyā; cakkhuviññāṇaṃ pariññeyyaṃ; cakkhusamphasso pariññeyyo; yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi pariññeyyaṃ. Sotaṃ pariññeyyaṃ; saddā pariññeyyā ... pe ... ghānaṃ pariññeyyaṃ, gandhā pariññeyyā ... jivhā pariññeyyā; rasā pariññeyyā ... kāyo pariññeyyo; phoṭṭhabbā pariññeyyā ... pe ... mano pariññeyyo; dhammā pariññeyyā ... manoviññāṇaṃ pariññeyyaṃ; manosamphasso pariññeyyo; yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi pariññeyyaṃ". Rūpaṃ pariññeyyaṃ ... vedanā pariññeyyā ... saññā pariññeyyā ... saṅkhārā pariññeyyā ... viññāṇaṃ pariññeyyaṃ ... cakkhu pariññeyyaṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ pariññeyyaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena pariññeyyaṃ. Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa te te dhammā paṭiladdhā honti, evaṃ te dhammā pariññātā ceva honti tīritā ca.

Nekkhammaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nekkhammaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Abyāpādaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa abyāpādo paṭiladdho hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Ālokasaññaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ālokasaññā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Avikkhepaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa avikkhepo paṭiladdho hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Dhammavavatthānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa dhammavavatthānaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Ñāṇaṃ

paṭilābhatthāya vāyamantassa ñāṇaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Pāmojjaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa pāmojjaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. [7]

Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭhamaṃ jhānaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa catutthaṃ jhānaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ākāsānañcāyatanasamāpatti paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa viññāṇañcāyatanasamāpatti paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ākiñcaññāyatanasamāpatti paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. [8]

Aniccānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa aniccānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Dukkhānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa dukkhānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Anattānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa anattānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Nibbidānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nibbidānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Virāgānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa virāgānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Nirodhānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa nirodhānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Paṭinissaggānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭinissaggānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Khayānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa khayānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Vayānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa vayānupassanā

paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Vipariṇāmānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa vipariṇāmānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Animittānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa animittānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Appaṇihitānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa appaṇihitānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Suññatānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa suññatānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca.

Adhipaññādhammavipassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa adhipaññādhammavipassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Yathābhūtañāṇadassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa yathābhūtañāṇadassanaṃ paṭiladdhaṃ hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Ādīnavānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa ādīnavānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Paṭisaṅkhānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa paṭisaṅkhānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Vivaṭṭanānupassanaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa vivaṭṭanānupassanā paṭiladdhā hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. [18]

Sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa sotāpattimaggo paṭiladdho hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa sakadāgāmimaggo paṭiladdho hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa anāgāmimaggo paṭiladdho hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. Arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa arahattamaggo paṭiladdho hoti. Evaṃ so dhammo pariññāto ceva hoti tīrito ca. [4]

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ paṭilābhatthāya vāyamantassa te te dhammā paṭiladdhā honti. Evaṃ te dhammā pariññātā ceva honti tīritā ca. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ime dhammā pariññeyyāti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇan"ti. [2]

Pariññeyyaniddeso.

Kathaṃ "ime dhammā pahātabbā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo pahātabbo—asmimāno.

Dve dhammā pahātabbā—avijjā ca bhavataṇhā ca.

Tayo dhammā pahātabbā—tisso taṇhā.

Cattāro dhammā pahātabbā—cattāro oghā.

Pañca dhammā pahātabbā—pañca nīvaraṇāni.

Cha dhammā pahātabbā—cha taṇhākāyā.

Satta dhammā pahātabbā—sattānusayā.

Aṭṭha dhammā pahātabbā—aṭṭha micchattā.

Nava dhammā pahātabbā—nava taṇhāmūlakā.

Dasa dhammā pahātabbā—dasa micchattā.

Dve pahānāni—samucchedappahānaṃ, paṭippassaddhippahānaṃ. Samucchedappahānañca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato; paṭippassaddhippahānañca phalakkhaṇe.

Tīṇi pahānāni—kāmānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ nekkhammaṃ; rūpānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ āruppaṃ; yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ, nirodho tassa nissaraṇaṃ. Nekkhammaṃ paṭiladdhassa kāmā pahīnā ceva honti pariccattā ca. Āruppaṃ paṭiladdhassa rūpā pahīnā ceva honti pariccattā ca. Nirodhaṃ paṭiladdhassa saṅkhārā pahīnā ceva honti pariccattā ca.

Cattāri pahānāni dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahati; samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahati; nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahati; maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto pajahati.

Pañca pahānāni—vikkhambhanappahānaṃ, tadaṅgappahānaṃ, samucchedappahānaṃ, paṭippassaddhippahānaṃ, nissaraṇappahānaṃ. Vikkhambhanappahānañca nīvaraṇānaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ bhāvayato; tadaṅgappahānañca diṭṭhigatānaṃ nibbedhabhāgiyaṃ samādhiṃ bhāvayato; samucchedappahānañca lokuttaraṃ khayagāmimaggaṃ bhāvayato; paṭippassaddhippahānañca phalakkhaṇe; nissaraṇappahānañca nirodho nibbānaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, pahātabbaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ pahātabbaṃ? Cakkhu, bhikkhave, pahātabbaṃ; rūpā pahātabbā; cakkhuviññāṇaṃ pahātabbaṃ; cakkhusamphasso pahātabbo; yampidaṃ cakkhusam-

phassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi pahātabbaṃ. Sotaṃ pahātabbaṃ; saddā pahātabbā ... pe ... ghānaṃ pahātabbaṃ; gandhā pahātabbā ... jivhā pahātabbā; rasā pahātabbā ... kāyo pahātabbo; phoṭṭhabbā pahātabbā ... mano pahātabbo; dhammā pahātabbā ... manoviññāṇaṃ pahātabbaṃ; ... manosamphasso pahātabbo; yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi pahātabbaṃ". Rūpaṃ passanto pajahati, vedanaṃ passanto pajahati, saññaṃ passanto pajahati, saṅkhāre passanto pajahati, viññāṇaṃ passanto pajahati. Cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena passanto pajahati. Ye ye dhammā pahīnā honti te te dhammā pariccattā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ime dhammā pahātabbāti sotāvadhānaṃ, taṃ pajānanā paññā sutamaye ñāṇan"ti. [3]

Tatiyabhāṇavāro.

Kathaṃ "ime dhammā bhāvetabbā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo bhāvetabbo—kāyagatāsati sātasahagatā.

Dve dhammā bhāvetabbā—samatho ca vipassanā ca.

Tayo dhammā bhāvetabbā—tayo samādhī.

Cattāro dhammā bhāvetabbā—cattāro satipaṭṭhānā.

Pañca dhammā bhāvetabbā—pañcaṅgiko samādhi.

Cha dhammā bhāvetabbā—cha anussatiṭṭhānāni.

Satta dhammā bhāvetabbā—satta bojjhaṅgā.

Aṭṭha dhammā bhāvetabbā—ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

Nava dhammā bhāvetabbā—nava pārisuddhipadhāniyaṅgāni.

Dasa dhammā bhāvetabbā—dasa kasiṇāyatanāni.

Dve bhāvanā—lokiyā ca bhāvanā, lokuttarā ca bhāvanā.

Tisso bhāvanā—rūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā, arūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā, apariyāpannakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā. Rūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā atthi hīnā, atthi majjhā, atthi paṇītā. Arūpāvacarakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā atthi hīnā, atthi majjhā, atthi paṇītā. Apariyāpannakusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanā paṇītā.

Catasso bhāvanā—dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto

bhāveti, samudayasaccaṃ pahānappaṭivedhaṃ paṭivijjhanto bhāveti, nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto bhāveti, maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhanto bhāveti. Imā catasso bhāvanā. [4]

Aparāpi catasso bhāvanā—esanābhāvanā, paṭilābhabhāvanā, ekarasabhāvanā, āsevanābhāvanā.

Katamā esanābhāvanā? Sabbesaṃ samādhiṃ samāpajjantānaṃ tattha jātā dhammā ekarasā hontīti—ayaṃ esanābhāvanā.

Katamā paṭilābhabhāvanā? Sabbesaṃ samādhiṃ samāpannānaṃ tattha jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—ayaṃ paṭilābhabhāvanā.

Katamā ekarasabhāvanā? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ bhāvayato saddhindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ bhāvayato vīriyindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ bhāvayato satindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ bhāvayato samādhindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Dassanaṭṭhena paññindriyaṃ bhāvayato paññindriyassa vasena cattāri indriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā.

Assaddhiye akampiyaṭṭhena saddhābalaṃ bhāvayato saddhābalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti—balānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Kosajje akampiyaṭṭhena vīriyabalaṃ bhāvayato vīriyabalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti— balānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Pamāde akampiyaṭṭhena satibalaṃ bhāvayato satibalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti—balānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Uddhacce akampiyaṭṭhena samādhibalaṃ bhāvayato samādhibalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti—balānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Avijjāya akampiyaṭṭhena paññābalaṃ bhāvayato paññābalassa vasena cattāri balāni ekarasā hontīti—balānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgaṃ bhāvayato satisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena

bhāvanā. Pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāvayato dhammavicayasambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Paggahaṭṭhena vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāvayato vīriyasambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgaṃ bhāvayato pītisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāvayato passaddhisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgaṃ bhāvayato samādhisambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvayato upekkhāsambojjhaṅgassa vasena cha bojjhaṅgā ekarasā hontīti—bojjhaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā.

Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhiṃ bhāvayato sammādiṭṭhiyā vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappaṃ bhāvayato sammāsaṅkappassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Pariggahaṭṭhena sammāvācaṃ bhāvayato sammāvācāya vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammantaṃ bhāvayato sammākammantassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Vodānaṭṭhena sammāājīvaṃ bhāvayato sammāājīvassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Paggahaṭṭhena sammāvāyāmaṃ bhāvayato sammāvāyāmassa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatiṃ bhāvayato sammāsatiyā vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhiṃ bhāvayato sammāsamādhissa vasena satta maggaṅgā ekarasā hontīti—maggaṅgānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Ayaṃ ekarasabhāvanā.

Katamā āsevanābhāvanā? Idha bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ āsevati, majjhanhikasamayampi āsevati, sāyanhasamayampi āsevati, purebhattampi āsevati, pacchābhattampi āsevati, purimepi yāme āsevati, majjhimepi yāme āsevati, pacchimepi yāme āsevati, rattimpi āsevati,

divāpi āsevati, rattindivāpi āsevati, kāḷepi āsevati, juṇhepi āsevati, vassepi āsevati, hemantepi āsevati, gimhepi āsevati, purimepi vayokhandhe āsevati, majjhimepi vayokhandhe āsevati, pacchimepi vayokhandhe āsevati—ayaṃ āsevanābhāvanā. Imā catasso bhāvanā.

Aparāpi catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhana bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Kathaṃ tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā? Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahato abyāpādavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Thinamiddhaṃ pajahato ālokasaññāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Uddhaccaṃ pajahato avikkhepavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Vicikicchaṃ pajahato dhammavavatthānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Avijjaṃ pajahato ñāṇavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Aratiṃ pajahato pāmojjavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Nīvaraṇe pajahato paṭhamajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Vitakkavicāre pajahato dutiyajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Pītiṃ pajahato tatiyajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sukhadukkhe pajahato catutthajjhānavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Rūpasaññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ pajahato ākāsānañcāyatanasamāpattivasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ākāsānañcāyatanasaññaṃ pajahato viññāṇañcāyatanasamāpattivasena jātā dhammā aññamaññaṃ

nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Viññāṇañcāyatanasaññaṃ pajahato ākiñcaññāyatanasamāpattivasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ākiñcaññāyatanasaññaṃ pajahato nevasaññānāsaññāyatanasamāpattivasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Niccasaññaṃ pajahato aniccānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sukhasaññaṃ pajahato dukkhānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Attasaññaṃ pajahato anattānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Nandiṃ pajahato nibbidānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Rāgaṃ pajahato virāgānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Samudayaṃ pajahato nirodhānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ādānaṃ pajahato paṭinissaggānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ghanasaññaṃ pajahato khayānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Āyūhanaṃ pajahato vayānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Dhuvasaññaṃ pajahato vipariṇāmānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Nimittaṃ pajahato animittānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Paṇidhiṃ pajahato appaṇihitānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Abhinivesaṃ pajahato suññatānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sārādānābhinivesaṃ

pajahato adhipaññā dhammavipassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sammohābhinivesaṃ pajahato yathābhūtañāṇadassanavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Ālayābhinivesaṃ pajahato ādīnavānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Appaṭisaṅkhaṃ pajahato paṭisaṅkhānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Saññogābhinivesaṃ pajahato vivaṭṭanānupassanāvasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Diṭṭhekaṭṭhe kilese pajahato sotāpattimaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Oḷārike kilese pajahato sakadāgāmimaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti— tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Anusahagate kilese pajahato anāgāmimaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Sabbakilese pajahato arahattamaggavasena jātā dhammā aññamaññaṃ nātivattantīti—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā.

Kathaṃ indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā? Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena pañcindriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahato abyāpādavasena pañcindriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā ... pe ... sabbakilese pajahato arahattamaggavasena pañcindriyāni ekarasā hontīti—indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā.

Kathaṃ tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā? Kāmacchandaṃ pajahato nekkhammavasena vīriyaṃ vāhetīti—tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahato abyāpādavasena vīriyaṃ vāhetīti—tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... sabbakilese pajahato arahattamaggavasena vīriyaṃ vāhetīti— tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā.

Kathaṃ āsevanaṭṭhena bhāvanā? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammaṃ āsevatīti— āsevanaṭṭhena bhāvanā. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādaṃ āsevatīti—āsevanaṭṭhena bhāvanā ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggaṃ āsevatīti—āsevanaṭṭhena bhāvanā. Evaṃ āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Imā catasso bhāvanā rūpaṃ passanto bhāveti, vedanaṃ passanto bhāveti, saññaṃ passanto bhāveti, saṅkhāre passanto bhāveti, viññāṇaṃ passanto bhāveti, cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena passanto bhāveti. Ye ye dhammā bhāvitā honti te te dhammā ekarasā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ime dhammā bhāvetabbāti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇan"ti. [4]

Bhāvetabbaniddeso. Catutthabhāṇavāro.

Kathaṃ "ime dhammā sacchikātabbā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Eko dhammo sacchikātabbo—akuppā cetovimutti.

Dve dhammā sacchikātabbā—vijjā ca vimutti ca.

Tayo dhammā sacchikātabbā—tisso vijjā.

Cattāro dhammā sacchikātabbā—cattāri sāmaññaphalāni.

Pañca dhammā sacchikātabbā—pañca dhammakkhandhā.

Cha dhammā sacchikātabbā—cha abhiññā.

Satta dhammā sacchikātabbā—satta khīṇāsavabalāni.

Aṭṭha dhammā sacchikātabbā—aṭṭha vimokkhā.

Nava dhammā sacchikātabbā—nava anupubbanirodhā.

Dasa dhammā sacchikātabbā—dasa asekkhā dhammā.

"Sabbaṃ, bhikkhave, sacchikātabbaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ sacchikātabbaṃ? Cakkhu, bhikkhave, sacchikātabbaṃ; rūpā sacchikātabbā; cakkhuviññāṇaṃ sacchikātabbaṃ; cakkhusamphasso sacchikātabbo; yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi sacchikātabbaṃ. Sotaṃ sacchikātabbaṃ; saddā sacchikātabbā ... pe ... ghānaṃ sacchikātabbaṃ; gandhā sacchikātabbā ... jivhā sacchikātabbā; rasā sacchikātabbā ... kāyo sacchikātabbo; phoṭṭhabbā sacchikātabbā ... mano sacchikātabbo; dhammā sacchikātabbā; manoviññāṇaṃ sacchikātabbaṃ; manosamphasso sacchikātabbo; yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati

vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi sacchikātabbaṃ". Rūpaṃ passanto sacchikaroti, vedanaṃ passanto sacchikaroti, saññaṃ passanto sacchikaroti, saṅkhāre passanto sacchikaroti, viññāṇaṃ passanto sacchikaroti. Cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena passanto sacchikaroti. Ye ye dhammā sacchikatā honti te te dhammā phassitā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ime dhammā sacchikātabbāti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇan"ti.

Kathaṃ "ime dhammā hānabhāgiyā, ime dhammā ṭhitibhāgiyā, ime dhammā visesabhāgiyā, ime dhammā nibbedhabhāgiyā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Paṭhamassa jhānassa lābhiṃ kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti— hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati—ṭhitibhāgiyo dhammo. Avitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo.

Dutiyassa jhānassa lābhiṃ vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti— hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati—ṭhitibhāgiyo dhammo. Upekkhāsukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo.

Tatiyassa jhānassa lābhiṃ pītisukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti— hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati—ṭhitibhāgiyo dhammo. Adukkhamasukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo.

Catutthassa jhānassa lābhiṃ upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti— hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati—ṭhitibhāgiyo dhammo. Ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo.

Ākāsānañcāyatanassa lābhiṃ rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti— hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati—ṭhitibhāgiyo dhammo. Viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudā-

caranti—visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo.

Viññāṇañcāyatanassa lābhiṃ ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati— ṭhitibhāgiyo dhammo. Ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti— visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo.

Ākiñcaññāyatanassa lābhiṃ viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—hānabhāgiyo dhammo. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati— ṭhitibhāgiyo dhammo. Nevasaññānāsaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti—visesabhāgiyo dhammo. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasaṃhitā—nibbedhabhāgiyo dhammo. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ime dhammā hānabhāgiyā, ime dhammā ṭhitibhāgiyā, ime dhammā visesabhāgiyā, ime dhammā nibbedhabhāgiyāti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ".

Kathaṃ "sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe saṅkhārā dukkhā, sabbe dhammā anattā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ? "Rūpaṃ aniccaṃ khayaṭṭhena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccaṃ khayaṭṭhena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe saṅkhārā dukkhā, sabbe dhammā anattā"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ.

Kathaṃ "idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ?

Tattha katamaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ; saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Tattha katamā jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho—ayaṃ vuccati jāti.

Tattha katamā jarā yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko— ayaṃ vuccati jarā.

Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo—idaṃ vuccati maraṇaṃ.

Tattha katamo soko? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ—ayaṃ vuccati soko.

Tattha katamo paridevo? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā, paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattaṃ—ayaṃ vuccati paridevo.

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati dukkhaṃ.

Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ, cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati domanassaṃ.

Tattha katamo upāyāso? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsanā upāyāsanā āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ—ayaṃ vuccati upāyāso.

Tattha katamo appiyehi sampayogo dukkho? Idha yassa te honti

aniṭṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukāmā ayogakkhemakāmā, yā tehi saddhiṃ saṅgati samāgamo samodhānaṃ missībhāvo—ayaṃ vuccati appiyehi sampayogo dukkho.

Tattha katamo piyehi vippayogo dukkho? Idha yassa te honti iṭṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā, yā tehi saddhiṃ asaṅgati asamāgamo asamodhānaṃ amissībhāvo—ayaṃ vuccati piyehi vippayogo dukkho.

Tattha katamaṃ yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati—"aho vata mayaṃ na jātidhammā assāma, na ca vata no jāti āgaccheyyā"ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ—idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Jarādhammānaṃ sattānaṃ ... pe ... byādhidhammānaṃ sattānaṃ ... maraṇadhammānaṃ sattānaṃ ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati—"aho vata mayaṃ na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma, na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā āgaccheyyun"ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ—idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ.

Tattha katame saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho—ime vuccanti saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ vuccati dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

Tattha katamaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā, sā kho panesā taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaṃ loke ... pe ... ghānaṃ loke ... jivhā loke ... kāyo loke ... mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rūpā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā

taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ... pe ... dhammā loke ... cakkhuviññāṇaṃ loke ... pe ... manoviññāṇaṃ loke ... cakkhusamphasso loke ... pe ... manosamphasso loke ... cakkhusamphassajā vedanā loke ... pe ... manosamphassajā vedanā loke ... rūpasaññā loke ... pe ... dhammasaññā loke ... rūpasañcetanā loke ... pe ... dhammasañcetanā loke ... rūpataṇhā loke ... pe ... dhammataṇhā loke ... rūpavitakko loke ... pe ... dhammavitakko loke ... rūpavicāro loke ... pe ... dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Idaṃ vuccati dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ.

Tattha katamaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, sā kho panesā taṇhā kattha pahīyamānā pahīyati, kattha nirujjhamānā nirujjhati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhuloke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati ... pe ... dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Idaṃ vuccati dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

Tattha katamaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Tattha katamā sammādiṭṭhi? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ—ayaṃ vuccati sammādiṭṭhi.

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo—ayaṃ vuccati sammāsaṅkappo.

Tattha katamā sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī—ayaṃ vuccati sammāvācā.

Tattha katamo sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī—ayaṃ vuccati sammākammanto.

Tattha katamo sammāājīvo? Idha ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvikaṃ kappeti—ayaṃ vuccati sammāājīvo.

Tattha katamo sammāvāyāmo? Idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati—ayaṃ vuccati sammāvāyāmo.

Tattha katamā sammāsati? Idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ— ayaṃ vuccati sammāsati.

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—"upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati sammāsamādhi. Idaṃ vuccati dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"idaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan"ti sotāvadhānaṃ, taṃpajānanā paññā sutamaye ñāṇaṃ. Evaṃ sotāvadhāne paññā sutamaye ñāṇaṃ.

Sutamayañāṇaniddeso paṭhamo.

1.1.2. Sīlamayañāṇaniddesa

Kathaṃ sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇaṃ? Pañca sīlāni—pariyantapārisuddhisīlaṃ, apariyantapārisuddhisīlaṃ, paripuṇṇapārisuddhisīlaṃ, aparāmaṭṭhapārisuddhisīlaṃ, paṭippassaddhipārisuddhisīlanti.

Tattha katamaṃ pariyantapārisuddhisīlaṃ? Anupasampannānaṃ pariyantasikkhāpadānaṃ—idaṃ pariyantapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ apariyantapārisuddhisīlaṃ? Upasampannānaṃ apariyantasikkhāpadānaṃ— idaṃ apariyantapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ paripuṇṇapārisuddhisīlaṃ? Puthujjanakalyāṇakānaṃ kusaladhamme yuttānaṃ sekkhapariyante paripūrakārīnaṃ kāye ca jīvite ca anapekkhānaṃ pariccattajīvitānaṃ—idaṃ paripuṇṇapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ aparāmaṭṭhapārisuddhisīlaṃ? Sattannaṃ sekkhānaṃ—idaṃ aparāmaṭṭhapārisuddhisīlaṃ.

Katamaṃ paṭippassaddhipārisuddhisīlaṃ? Tathāgatasāvakānaṃ khīṇāsavānaṃ paccekabuddhānaṃ tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ—idaṃ paṭippassaddhipārisuddhisīlaṃ.

Atthi sīlaṃ pariyantaṃ, atthi sīlaṃ apariyantaṃ.

Tattha katamaṃ taṃ sīlaṃ pariyantaṃ? Atthi sīlaṃ lābhapariyantaṃ, atthi sīlaṃ yasapariyantaṃ, atthi sīlaṃ ñātipariyantaṃ, atthi sīlaṃ aṅgapariyantaṃ, atthi sīlaṃ jīvitapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ lābhapariyantaṃ? Idhekacco lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati—idaṃ taṃ sīlaṃ lābhapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ yasapariyantaṃ? Idhekacco yasahetu yasapaccayā yasakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati—idaṃ taṃ sīlaṃ yasapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ ñātipariyantaṃ? Idhekacco ñātihetu ñātipaccayā ñātikāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati—idaṃ taṃ sīlaṃ ñātipariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ aṅgapariyantaṃ? Idhekacco aṅgahetu aṅgapaccayā aṅgakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati—idaṃ taṃ sīlaṃ aṅgapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ jīvitapariyantaṃ? Idhekacco jīvitahetu jīvitapaccayā jīvitakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamati—idaṃ taṃ sīlaṃ jīvitapariyantaṃ. Evarūpāni sīlāni khaṇḍāni chiddāni sabalāni kammāsāni na bhujissāni na viññuppasatthāni parāmaṭṭhāni asamādhisaṃvattanikāni na avippaṭisāravatthukāni na pāmojjavatthukāni na pītivatthukāni na passaddhivatthukāni na sukhavatthukāni na

samādhivatthukāni na yathābhūtañāṇadassanavatthukāni na ekantanibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattanti—idaṃ taṃ sīlaṃ pariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ apariyantaṃ? Atthi sīlaṃ na lābhapariyantaṃ, atthi sīlaṃ na yasapariyantaṃ, atthi sīlaṃ na ñātipariyantaṃ, atthi sīlaṃ na aṅgapariyantaṃ, atthi sīlaṃ na jīvitapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na lābhapariyantaṃ? Idhekacco lābhahetu lābhapaccayā lābhakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na lābhapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na yasapariyantaṃ? Idhekacco yasahetu yasapaccayā yasakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na yasapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na ñātipariyantaṃ? Idhekacco ñātihetu ñātipaccayā ñātikāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na ñātipariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na aṅgapariyantaṃ? Idhekacco aṅgahetu aṅgapaccayā aṅgakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na aṅgapariyantaṃ.

Katamaṃ taṃ sīlaṃ na jīvitapariyantaṃ? Idhekacco jīvitahetu jīvitapaccayā jīvitakāraṇā yathāsamādinnaṃ sikkhāpadaṃ vītikkamāya cittampi na uppādeti, kiṃ so vītikkamissati. Idaṃ taṃ sīlaṃ na jīvitapariyantaṃ. Evarūpāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni avippaṭisāravatthukāni pāmojjavatthukāni pītivatthukāni passaddhivatthukāni sukhavatthukāni samādhivatthukāni yathābhūtañāṇadassanavatthukāni ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti—idaṃ taṃ sīlaṃ apariyantaṃ.

Kiṃ sīlaṃ? Kati sīlāni? Kiṃ samuṭṭhānaṃ sīlaṃ? Kati dhammasamodhānaṃ sīlaṃ?

Kiṃ sīlanti cetanā sīlaṃ, cetasikaṃ sīlaṃ, saṃvaro sīlaṃ, avītikkamo sīlaṃ.

Kati sīlānīti tīṇi sīlāni—kusalasīlaṃ, akusalasīlaṃ, abyākatasīlaṃ.

Kiṃ samuṭṭhānaṃ sīlanti kusalacittasamuṭṭhānaṃ kusalasīlaṃ, akusalacittasamuṭṭhānaṃ akusalasīlaṃ, abyākatacittasamuṭṭhānaṃ abyākatasīlaṃ.

Kati dhammasamodhānaṃ sīlanti saṃvarasamodhānaṃ sīlaṃ, avītikkamasamodhānaṃ sīlaṃ, tathābhāve jātacetanāsamodhānaṃ sīlaṃ.

Pāṇātipātaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Adinnādānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Kāmesumicchācāraṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Musāvādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Pisuṇaṃ vācaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Pharusaṃ vācaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Samphappalāpaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Abhijjhaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Byāpādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Micchādiṭṭhiṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ.

Nekkhammena kāmacchandaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Abyāpādena byāpādaṃ saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ … avikkhepaṭṭhena uddhaccaṃ … dhammavavatthānena vicikicchaṃ … ñāṇena avijjaṃ … pāmojjena aratiṃ ….

Paṭhamena jhānena nīvaraṇe … dutiyena jhānena vitakkavicāre … tatiyena jhānena pītiṃ … catutthena jhānena sukhadukkhaṃ … ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ … viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññaṃ … ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññaṃ … nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññaṃ.

Aniccānupassanāya niccasaññaṃ … dukkhānupassanāya sukhasaññaṃ … anattā anupassanāya attasaññaṃ … nibbidānupassanāya nandiṃ … virāgānupassanāya rāgaṃ … nirodhānupassanāya samudayaṃ … paṭinissaggānupassanāya ādānaṃ … khayānupassanāya ghanasaññaṃ … vayānupassanāya āyūhanaṃ … vipariṇāmānupassanāya dhuvasaññaṃ … animittānupassanāya nimittaṃ … appaṇihitānupassanāya paṇid-

hiṃ … suññatānupassanāya abhinivesaṃ … adhipaññādhammavipassanāya sārādānābhinivesaṃ … yathābhūtañāṇadassanena sammohābhinivesaṃ … ādīnavānupassanāya ālayābhinivesaṃ … paṭisaṅkhānupassanāya appaṭisaṅkhaṃ … vivaṭṭanānupassanāya saññogābhinivesaṃ ….

Sotāpattimaggena diṭṭhekaṭṭhe kilese … sakadāgāmimaggena oḷārike kilese … anāgāmimaggena aṇusahagate kilese … arahattamaggena sabbakilese saṃvaraṭṭhena sīlaṃ, avītikkamaṭṭhena sīlaṃ.

Pañca sīlāni—pāṇātipātassa pahānaṃ sīlaṃ, veramaṇī sīlaṃ, cetanā sīlaṃ, saṃvaro sīlaṃ, avītikkamo sīlaṃ. Evarūpāni sīlāni cittassa avippaṭisārāya saṃvattanti, pāmojjāya saṃvattanti, pītiyā saṃvattanti, passaddhiyā saṃvattanti, somanassāya saṃvattanti, āsevanāya saṃvattanti, bhāvanāya saṃvattanti, bahulīkammāya saṃvattanti, alaṅkārāya saṃvattanti, parikkhārāya saṃvattanti, parivārāya saṃvattanti, pāripūriyā saṃvattanti, ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Evarūpānaṃ sīlānaṃ saṃvarapārisuddhi adhisīlaṃ, saṃvarapārisuddhiyā ṭhitaṃ cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati, avikkhepapārisuddhi adhicittaṃ saṃvarapārisuddhiṃ sammā passati, avikkhepapārisuddhiṃ sammā passati. Dassanapārisuddhi adhipaññā. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā.

Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkhati, satiṃ upaṭṭhapento sikkhati, cittaṃ samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ parijānanto sikkhati, pahātabbaṃ pajahanto sikkhati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkhati.

Pañca sīlāni—adinnādānassa … kāmesumicchācārassa … musāvādassa … pisuṇāya vācāya … pharusāya vācāya … samphappalāpassa … abhijjhāya … byāpādassa … micchādiṭṭhiyā …

Nekkhammena kāmacchandassa … abyāpādena byāpādassa … ālokasaññāya thinamiddhassa … avikkhepena uddhaccassa … dhammavavatthānena vicikicchāya … ñāṇena avijjāya … pāmojjena aratiyā …

Paṭhamena jhānena nīvaraṇānaṃ … dutiyena jhānena vitakkavicārānaṃ … tatiyena jhānena pītiyā … catutthena jhānena sukhadukkhānaṃ … ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya … viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññāya … ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññāya … nevasaññānāsaññ atanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññāya …

Aniccānupassanāya niccasaññāya … dukkhānupassanāya sukhasaññāya … anattānupassanāya attasaññāya … nibbidānupassanāya nandiyā … virāgānupassanāya rāgassa … nirodhānupassanāya samudayassa … paṭinissaggānupassanāya ādānassa … khayānupassanāya ghanasaññāya … vayānupassanāya āyūhanassa … vipariṇāmānupassanāya dhuvasaññāya … animittānupassanāya nimittassa … appaṇihitānupassanāya paṇidhiyā … suññatānupassanāya abhinivesassa … adhipaññādhammavipassanāya sārāgābhinivesassa … yathābhūtañāṇadassanena sammohābhinivesassa … ādīnavānupassanāya ālayābhinivesassa … paṭisaṅkhānupassanāya appaṭisaṅkhāya … vivaṭṭanānupassanāya saññogābhinivesassa.

Sotāpattimaggena diṭṭhekaṭṭhānaṃ kilesānaṃ … sakadāgāmimaggena oḷārikānaṃ kilesānaṃ … anāgāmimaggena anusahagatānaṃ kilesānaṃ … arahattamaggena sabbakilesānaṃ pahānaṃ sīlaṃ, veramaṇī sīlaṃ, cetanā sīlaṃ, saṃvaro sīlaṃ, avītikkamo sīlaṃ. Evarūpāni sīlāni cittassa avippaṭisārāya saṃvattanti, pāmojjāya saṃvattanti, pītiyā saṃvattanti, passaddhiyā saṃvattanti, somanassāya saṃvattanti, āsevanāya saṃvattanti, bhāvanāya saṃvattanti, bahulīkammāya saṃvattanti, alaṅkārāya saṃvattanti, parikkhārāya saṃvattanti, parivārāya saṃvattanti, pāripūriyā saṃvattanti, ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Evarūpānaṃ sīlānaṃ saṃvarapārisuddhi adhisīlaṃ. Saṃvarapārisuddhiyā ṭhitaṃ cittaṃ avikkhepaṃ gacchati, avikkhepapārisuddhi adhicittaṃ. Saṃvarapārisuddhiṃ sammā passati, avikkhepapārisuddhiṃ sammā passati. Dassanapārisuddhi adhipaññā. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkhati, satiṃ upaṭṭhapento

sikkhati, cittaṃ samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ parijānanto sikkhati pahātabbaṃ pajahanto sikkhati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkhati. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"sutvāna saṃvare paññā sīlamaye ñāṇaṃ".

Sīlamayañāṇaniddeso dutiyo.

1.1.3. Samādhibhāvanāmayañāṇaniddesa

Kathaṃ saṃvaritvā samādahane paññā samādhibhāvanāmaye ñāṇaṃ?

Eko samādhi—cittassa ekaggatā.

Dve samādhī—lokiyo samādhi, lokuttaro samādhi.

Tayo samādhī—savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakkaavicāro samādhi.

Cattāro samādhī—hānabhāgiyo samādhi, ṭhitibhāgiyo samādhi, visesabhāgiyo samādhi, nibbedhabhāgiyo samādhi.

Pañca samādhī—pītipharaṇatā, sukhapharaṇatā, cetopharaṇatā, ālokapharaṇatā, paccavekkhaṇānimittaṃ.

Cha samādhī—buddhānussativasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, dhammānussativasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, saṃghānussativasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, sīlānussativasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, cāgānussativasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, devatānussativasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi.

Satta samādhī—samādhikusalatā, samādhissa samāpattikusalatā, samādhissa ṭhitikusalatā, samādhissa vuṭṭhānakusalatā, samādhissa kallatākusalatā, samādhissa gocarakusalatā, samādhissa abhinīhārakusalatā.

Aṭṭha samādhī—pathavīkasiṇavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, āpokasiṇavasena ... pe ... tejokasiṇavasena ... vāyokasiṇavasena ... nīlakasiṇavasena ... pītakasiṇavasena ... lohitakasiṇavasena ... odātakasiṇavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi.

Nava samādhī—rūpāvacaro samādhi atthi hīno, atthi majjho, atthi paṇīto; arūpāvacaro samādhi atthi hīno, atthi majjho, atthi paṇīto; suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi.

Dasa samādhī—uddhumātakasaññāvasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, vinīlakasaññāvasena ... vipubbakasaññāvasena ... vicchiddakasaññāvasena ... vikkhāyitakasaññāvasena ... vikkhittakasaññā-

vasena ... hatavikkhittakasaññāvasena ... lohitakasaññāvasena ... puḷavakasaññāvasena ... aṭṭhikasaññāvasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Ime pañcapaññāsa samādhī.

Api ca pañcavīsati samādhissa samādhiṭṭhā—pariggahaṭṭhena samādhi, parivāraṭṭhena samādhi, paripūraṭṭhena samādhi, ekaggaṭṭhena samādhi, avikkhepaṭṭhena samādhi, avisāraṭṭhena samādhi, anāvilaṭṭhena samādhi, aniñjanaṭṭhena samādhi, vimuttaṭṭhena samādhi, ekattupaṭṭhānavasena cittassa ṭhitattā samādhi, samaṃ esatīti samādhi, visamaṃ nesatīti samādhi, samaṃ esitattā samādhi, visamaṃ nesitattā samādhi, samaṃ ādiyatīti samādhi, visamaṃ nādiyatīti samādhi, samaṃ ādinnattā samādhi, visamaṃ anādinnattā samādhi, samaṃ paṭipajjatīti samādhi, visamaṃ nappaṭipajjatīti samādhi, samaṃ paṭipannattā samādhi, visamaṃ nappaṭipannattā samādhi, samaṃ jhāyatīti samādhi, visamaṃ jhāpetīti samādhi, samaṃ jhātattā samādhi, visamaṃ jhāpitattā samādhi, samo ca hito ca sukho cāti samādhi. Ime pañcavīsati samādhissa samādhiṭṭhā. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"saṃvaritvā samādahane paññā samādhibhāvanāmaye ñāṇaṃ".

Samādhibhāvanāmayañāṇaniddeso tatiyo.

1.1.4. Dhammaṭṭhitiñāṇaniddesa

Kathaṃ paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ? Avijjā saṅkhārānaṃ uppādaṭṭhiti ca pavattaṭṭhiti ca nimittaṭṭhiti ca āyūhanaṭṭhiti ca saññogaṭṭhiti ca palibodhaṭṭhiti ca samudayaṭṭhiti ca hetuṭṭhiti ca paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ avijjā saṅkhārānaṃ uppādaṭṭhiti ca pavattaṭṭhiti ca nimittaṭṭhiti ca āyūhanaṭṭhiti ca saññogaṭṭhiti ca palibodhaṭṭhiti ca samudayaṭṭhiti ca hetuṭṭhiti ca paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Saṅkhārā viññāṇassa ... pe ... viññāṇaṃ nāmarūpassa ... nāmarūpaṃ saḷāyatanassa ... saḷāyatanaṃ phassassa ... phasso vedanāya ... vedanā taṇhāya ... taṇhā upādānassa ... upādānaṃ bhavassa ... bhavo jātiyā ... jāti jarāmaraṇassa uppādaṭṭhiti ca pavattaṭṭhiti ca nimittaṭṭhiti ca āyūhanaṭṭhiti ca saññogaṭṭhiti ca palibodhaṭṭhiti ca samudayaṭṭhiti

ca hetuṭṭhiti ca paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi jāti paccayo, jarāmaraṇaṃ paccayasamuppannaṃ. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ jāti jarāmaraṇassa uppādaṭṭhiti ca pavattaṭṭhiti ca nimittaṭṭhiti ca āyūhanaṭṭhiti ca saññogaṭṭhiti ca palibodhaṭṭhiti ca samudayaṭṭhiti ca hetuṭṭhiti ca paccayaṭṭhiti ca. Imehi navahākārehi jāti paccayo, jarāmaraṇaṃ paccayasamuppannaṃ. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti— paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā. Ubhopete dhammā hetusamuppannāti— paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ avijjā hetu, saṅkhārā hetusamuppannā. Ubhopete dhammā hetusamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Saṅkhārā hetu, viññāṇaṃ hetusamuppannaṃ ... pe ... viññāṇaṃ hetu, nāmarūpaṃ hetusamuppannaṃ ... nāmarūpaṃ hetu, saḷāyatanaṃ hetusamuppannaṃ ... saḷāyatanaṃ hetu, phasso hetusamuppanno ... phasso hetu, vedanā hetusamuppannā ... vedanā hetu, taṇhā hetusamuppannā ... taṇhā hetu, upādānaṃ hetusamuppannaṃ ... upādānaṃ hetu, bhavo hetusamuppanno ... bhavo hetu, jāti hetusamuppannā ... jāti hetu, jarāmaraṇaṃ hetusamuppannaṃ. Ubhopete dhammā hetusamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ jāti hetu, jarāmaraṇaṃ hetusamuppannaṃ. Ubhopete dhammā hetusamuppannāti— paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Avijjā paṭiccā, saṅkhārā paṭiccasamuppannā. Ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ avijjā paṭiccā, saṅkhārā paṭiccasamuppannā. Ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Saṅkhārā paṭiccā, viññāṇaṃ paṭiccasamuppannaṃ ... pe ... viññāṇaṃ paṭiccaṃ, nāmarūpaṃ paṭiccasamuppannaṃ ... nāmarūpaṃ paṭiccaṃ, saḷāyatanaṃ paṭiccasamuppannaṃ ... saḷāyatanaṃ paṭiccaṃ, phasso paṭiccasamuppanno ... phasso paṭicco, vedanā paṭiccasamuppannā ... vedanā paṭiccā, taṇhā paṭiccasamuppannā ... taṇhā paṭiccā, upādānaṃ

paṭiccasamuppannaṃ ... upādānaṃ paṭiccaṃ, bhavo paṭiccasamuppanno ... bhavo paṭicco, jāti paṭiccasamuppannā ... jāti paṭiccā, jarāmaraṇaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ jāti paṭiccā, jarāmaraṇaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Ubhopete dhammā paṭiccasamuppannāti— paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ avijjā paccayo, saṅkhārā paccayasamuppannā. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Saṅkhārā paccayā, viññāṇaṃ paccayasamuppannaṃ ... pe ... viññāṇaṃ paccayo, nāmarūpaṃ paccayasamuppannaṃ ... nāmarūpaṃ paccayo, saḷāyatanaṃ paccayasamuppannaṃ ... saḷāyatanaṃ paccayo, phasso paccayasamuppanno ... phasso paccayo, vedanā paccayasamuppannā ... vedanā paccayo, taṇhā paccayasamuppannā ... taṇhā paccayo, upādānaṃ paccayasamuppannaṃ ... upādānaṃ paccayo, bhavo paccayasamuppanno ... bhavo paccayo, jāti paccayasamuppannā ... jāti paccayo, jarāmaraṇaṃ paccayasamuppannaṃ. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ ... anāgatampi addhānaṃ jāti paccayo, jarāmaraṇaṃ paccayasamuppannaṃ. Ubhopete dhammā paccayasamuppannāti—paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ.

Purimakammabhavasmiṃ moho avijjā, āyūhanā saṅkhārā, nikanti taṇhā, upagamanaṃ upādānaṃ, cetanā bhavo. Ime pañca dhammā purimakammabhavasmiṃ idha paṭisandhiyā paccayā. Idha paṭisandhi viññāṇaṃ, okkanti nāmarūpaṃ, pasādo āyatanaṃ, phuṭṭho phasso, vedayitaṃ vedanā. Ime pañca dhammā idhupapattibhavasmiṃ purekatassa kammassa paccayā. Idha paripakkattā āyatanānaṃ moho avijjā, āyūhanā saṅkhārā, nikanti taṇhā upagamanaṃ upādānaṃ, cetanā bhavo. Ime pañca dhammā idha kammabhavasmiṃ āyatiṃ paṭisandhiyā paccayā. Āyatiṃ paṭisandhi viññāṇaṃ, okkanti nāmarūpaṃ, pasādo āyatanaṃ, phuṭṭho phasso, vedayitaṃ vedanā. Ime pañca dhammā āyatiṃ upapattibhavasmiṃ idha katassa kammassa paccayā. Itime catusaṅkhepe

tayo addhe tisandhiṃ vīsatiyā ākārehi paṭiccasamuppādaṃ jānāti passati aññāti paṭivijjhati. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "paccayapariggahe paññā dhammaṭṭhitiñāṇaṃ".

Dhammaṭṭhitiñāṇaniddeso catuttho.

1.1.5. Sammasanañāṇaniddesa

Kathaṃ atītānāgatapaccuppannānaṃ dhammānaṃ saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ?

Yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ aniccato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ, dukkhato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ, anattato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ.

Yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ aniccato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ, dukkhato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ, anattato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ.

Cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ, dukkhato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ, anattato vavattheti ekaṃ sammasanaṃ.

Rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ khayaṭṭhena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena anattā asārakaṭṭhenāti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ ... pe ... cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ khayaṭṭhena, dukkhaṃ bhayaṭṭhena, anattā asārakaṭṭhenāti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ.

Jātipaccayā jarāmaraṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti saṅkhip-

itvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ … anāgatampi addhānaṃ jātipaccayā jarāmaraṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Bhavapaccayā jāti, asati … pe … upādānapaccayā bhavo, asati … pe … taṇhāpaccayā upādānaṃ, asati … pe … vedanāpaccayā taṇhā, asati … pe … phassapaccayā vedanā, asati … pe … saḷāyatanapaccayā phasso, asati … pe … nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, asati … pe … viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, asati … pe … saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, asati … pe … avijjāpaccayā saṅkhārā, asati avijjāya natthi saṅkhārāti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Atītampi addhānaṃ … anāgatampi addhānaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā, asati avijjāya natthi saṅkhārāti saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"atītānāgatapaccuppannānaṃ dhammānaṃ saṅkhipitvā vavatthāne paññā sammasane ñāṇaṃ".

Sammasanañāṇaniddeso pañcamo.

1.1.6. Udayabbayañāṇaniddesa

Kathaṃ paccuppannānaṃ dhammānaṃ vipariṇāmānupassane paññā udayabbayānupassane ñāṇaṃ? Jātaṃ rūpaṃ paccuppannaṃ, tassa nibbattilakkhaṇaṃ udayo, vipariṇāmalakkhaṇaṃ vayo, anupassanā ñāṇaṃ. Jātā vedanā … jātā saññā … jātā saṅkhārā … jātaṃ viññāṇaṃ … jātaṃ cakkhu … pe … jāto bhavo paccuppanno, tassa nibbattilakkhaṇaṃ udayo, vipariṇāmalakkhaṇaṃ vayo, anupassanā ñāṇaṃ.

Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati? Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati; udayabbayaṃ passanto paññāsa lakkhaṇāni passati.

Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati? Vedanākkhandhassa … pe … saññākkhandhassa … pe … saṅkhārakkhandhassa … pe … viññāṇakkhandhassa udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati? Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto

pañca lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati; udayabbayaṃ passanto dasa lakkhaṇāni passati. Vedanākkhandhassa ... pe ... saññākkhandhassa ... saṅkhārakkhandhassa ... viññāṇakkhandhassa udayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañca lakkhaṇāni passati; udayabbayaṃ passanto dasa lakkhaṇāni passati.

Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? Avijjāsamudayā rūpasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati. Taṇhāsamudayā rūpasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati. Kammasamudayā rūpasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati. Āhārasamudayā rūpasamudayoti— paccayasamudayaṭṭhena rūpakkhandhassa udayaṃ passati. Nibbattilakkhaṇaṃ passantopi rūpakkhandhassa udayaṃ passati. Rūpakkhandhassa udayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Vayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? Avijjānirodhā rūpanirodhoti— paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati. Taṇhānirodhā rūpanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati. Kammanirodhā rūpanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati. Āhāranirodhā rūpanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena rūpakkhandhassa vayaṃ passati. Viparināmalakkhaṇaṃ passantopi rūpakkhandhassa vayaṃ passati. Rūpakkhandhassa vayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati. Udayabbayaṃ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Vedanākkhandhassa udayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? Avijjāsamudayā vedanāsamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati. Taṇhāsamudayā vedanāsamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati. Kammasamudayā vedanāsamudayoti— paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati. Phassasamudayā vedanāsamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena vedanākkhandhassa udayaṃ passati. Nibbattilakkhaṇaṃ passantopi vedanākkhandhassa udayaṃ passati. Vedanākkhandhassa udayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Vayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? Avijjānirodhā

vedanānirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṃ passati. Taṇhānirodhā vedanānirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṃ passati. Kammanirodhā vedanānirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṃ passati. Phassanirodhā vedanānirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena vedanākkhandhassa vayaṃ passati. Vipariṇāmalakkhaṇaṃ passantopi vedanākkhandhassa vayaṃ passati. Vedanākkhandhassa vayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati. Udayabbayaṃ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Saññākkhandhassa … pe … saṅkhārakkhandhassa … pe … viññāṇakkhandhassa udayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? Avijjāsamudayā viññāṇasamudayoti— paccayasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayaṃ passati. Taṇhāsamudayā viññāṇasamudayoti paccayasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayaṃ passati. Kammasamudayā viññāṇasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayaṃ passati. Nāmarūpasamudayā viññāṇasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena viññāṇakkhandhassa udayaṃ passati. Nibbattilakkhaṇaṃ passantopi viññāṇakkhandhassa udayaṃ passati. Viññāṇakkhandhassa udayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati.

Vayaṃ passanto katamāni pañca lakkhaṇāni passati? Avijjānirodhā viññāṇanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati. Taṇhānirodhā viññāṇanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati. Kammanirodhā viññāṇanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati. Nāmarūpanirodhā viññāṇanirodhoti— paccayanirodhaṭṭhena viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati. Vipariṇāmalakkhaṇaṃ passantopi viññāṇakkhandhassa vayaṃ passati. Viññāṇakkhandhassa vayaṃ passanto imāni pañca lakkhaṇāni passati. Udayabbayaṃ passanto imāni dasa lakkhaṇāni passati.

Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto imāni pañcavīsati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto imāni pañcavīsati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto imāni paññāsa lakkhaṇāni passati. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—“paccuppannānaṃ dhammānaṃ vipariṇāmānupassane paññā udayabbayānupassane ñāṇaṃ”. Rūpakkhandho āhārasamudayo. Vedanā, saññā, saṅkhārā—tayo khandhā phassasamudayā. Viññāṇakkhandho nāmarūpasamudayo.

Udayabbayañāṇaniddeso chaṭṭho.

1.1.7. Bhaṅgānupassanāñāṇaniddesa

Kathaṃ ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane ñāṇaṃ? Rūpārammaṇatā cittaṃ uppajjitvā bhijjati. Taṃ ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā tassa cittassa bhaṅgaṃ anupassati.

Anupassatīti, kathaṃ anupassati? Aniccato anupassati, no niccato. Dukkhato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no attato. Nibbindati, no nandati, virajjati, no rajjati. Nirodheti, no samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati.

Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati. Dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati. Anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati. Nibbindanto nandiṃ pajahati. Virajjanto rāgaṃ pajahati. Nirodhento samudayaṃ pajahati. Paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati.

Vedanārammaṇatā … pe … saññārammaṇatā … saṅkhārārammaṇatā … viññāṇārammaṇatā … cakkhu … pe … jarāmaraṇārammaṇatā cittaṃ uppajjitvā bhijjati. Taṃ ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā tassa cittassa bhaṅgaṃ anupassati. Anupassatīti, kathaṃ anupassati? Aniccato anupassati, no niccato. Dukkhato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no attato. Nibbindati, no nandati. Virajjati, no rajjati. Nirodheti, no samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati.

Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati. Dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati. Anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati. Nibbindanto nandiṃ pajahati. Virajjanto rāgaṃ pajahati. Nirodhento samudayaṃ pajahati. Paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati.

Vatthusaṅkamanā ceva, paññāya ca vivaṭṭanā; Āvajjanā balañceva, paṭisaṅkhā vipassanā.

Ārammaṇaanvayena, ubho ekavavatthanā; Nirodhe adhimuttatā, vayalakkhaṇavipassanā.

Ārammaṇañca paṭisaṅkhā, bhaṅgañca anupassati; Suññato ca upaṭṭhānaṃ, adhipaññā vipassanā.

Kusalo tīsu anupassanāsu, Catasso ca vipassanāsu; Tayo upaṭṭhāne kusalatā, Nānādiṭṭhīsu na kampatīti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati — "ārammaṇaṃ paṭisaṅkhā bhaṅgānupassane paññā vipassane ñāṇaṃ".

Bhaṅgānupassanāñāṇaniddeso sattamo.

1.1.8. Ādīnavañāṇaniddesa

Kathaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ? Uppādo bhayanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ. Pavattaṃ bhayanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ. Nimittaṃ bhayanti ... pe ... āyūhanā bhayanti ... pe ... paṭisandhi bhayanti ... gati bhayanti ... nibbatti bhayanti ... upapatti bhayanti ... jāti bhayanti ... jarā bhayanti ... byādhi bhayanti ... maraṇaṃ bhayanti ... soko bhayanti ... paridevo bhayanti ... upāyāso bhayanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

Anuppādo khemanti—santipade ñāṇaṃ. Appavattaṃ khemanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... anupāyāso khemanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo bhayaṃ, anuppādo khemanti—santipade ñāṇaṃ. Pavattaṃ bhayaṃ, appavattaṃ khemanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso bhayaṃ, anupāyāso khemanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo dukkhanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ. Pavattaṃ dukkhanti— bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso dukkhanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

Anuppādo sukhanti—santipade ñāṇaṃ. Appavattaṃ sukhanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... anupāyāso sukhanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo dukkhaṃ, anuppādo sukhanti—santipade ñāṇaṃ. Pavattaṃ dukkhaṃ, appavattaṃ sukhanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso dukkhaṃ, anupāyāso sukhanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo sāmisanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ. Pavattaṃ sāmisanti— bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso sāmisanti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

Anuppādo nirāmisanti—santipade ñāṇaṃ. Appavattaṃ nirāmisanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... anupāyāso nirāmisanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo sāmisaṃ, anuppādo nirāmisanti—santipade ñāṇaṃ. Pavattaṃ sāmisaṃ, appavattaṃ nirāmisanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso sāmisaṃ, anupāyāso nirāmisanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo saṅkhārāti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ. Pavattaṃ saṅkhārāti— bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso saṅkhārāti—bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ.

Anuppādo nibbānanti—santipade ñāṇaṃ. Appavattaṃ nibbānanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ... anupāyāso nibbānanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādo saṅkhārā, anuppādo nibbānanti—santipade ñāṇaṃ. Pavattaṃ saṅkhārā, appavattaṃ nibbānanti—santipade ñāṇaṃ ... pe ...

upāyāso saṅkhārā, anupāyāso nibbānanti—santipade ñāṇaṃ.

Uppādañca pavattañca, nimittaṃ dukkhanti passati; Āyūhanaṃ paṭisandhiṃ, ñāṇaṃ ādīnave idaṃ.

Anuppādaṃ appavattaṃ, Animittaṃ sukhanti ca; Anāyūhanaṃ appaṭisandhiṃ, Ñāṇaṃ santipade idaṃ.

Idaṃ ādīnave ñāṇaṃ, Pañcaṭhānesu jāyati; Pañcaṭhāne santipade, Dasa ñāṇe pajānāti; Dvinnaṃ ñāṇānaṃ kusalatā, Nānādiṭṭhīsu na kampatīti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"bhayatupaṭṭhāne paññā ādīnave ñāṇaṃ".

Ādīnavañāṇaniddeso aṭṭhamo.

1.1.9. Saṅkhārupekkhāñāṇaniddesa

Kathaṃ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ? Uppādaṃ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ, pavattaṃ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ, nimittaṃ muñcitukamyatā ... pe ... āyūhanaṃ muñcitukamyatā ... paṭisandhiṃ muñcitukamyatā ... gatiṃ muñcitukamyatā ... nibbattiṃ muñcitukamyatā ... upapattiṃ muñcitukamyatā ... jātiṃ muñcitukamyatā ... jaraṃ muñcitukamyatā ... byādhiṃ muñcitukamyatā ... maraṇaṃ muñcitukamyatā ... sokaṃ muñcitukamyatā ... paridevaṃ muñcitukamyatā ... pe ... upāyāsaṃ muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Uppādo dukkhanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Pavattaṃ dukkhanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso dukkhanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Uppādo bhayanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Pavattaṃ bhayanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ ... pe ... upāyāso bhayanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Uppādo sāmisanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Pavattaṃ sāmisanti—muñcitukamyatā-

paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ … pe … upāyāso sāmisanti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Uppādo saṅkhārāti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Pavattaṃ saṅkhārāti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ … pe … upāyāso saṅkhārāti—muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ.

Uppādo saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti—saṅkhārupekkhā. Ye ca saṅkhārā yā ca upekkhā ubhopete saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti—saṅkhārupekkhā. Pavattaṃ saṅkhārā … pe … nimittaṃ saṅkhārā … āyūhanā saṅkhārā … paṭisandhi saṅkhārā … gati saṅkhārā … nibbatti saṅkhārā … upapatti saṅkhārā … jāti saṅkhārā … jarā saṅkhārā … byādhi saṅkhārā … maraṇaṃ saṅkhārā … soko saṅkhārā … paridevo saṅkhārā … pe … upāyāso saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti—saṅkhārupekkhā. Ye ca saṅkhārā yā ca upekkhā ubhopete saṅkhārā, te saṅkhāre ajjhupekkhatīti—saṅkhārupekkhā.

Katihākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Aṭṭhahākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti. Puthujjanassa katihākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Sekkhassa katihākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Vītarāgassa katihākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Puthujjanassa dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti. Sekkhassa tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti. Vītarāgassa tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Puthujjanassa katamehi dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Puthujjano saṅkhārupekkhaṃ abhinandati vā vipassati vā. Puthujjanassa imehi dvīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti. Sekkhassa katamehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Sekkho saṅkhārupekkhaṃ abhinandati vā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattiṃ samāpajjati. Sekkhassa imehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti. Vītarāgassa katamehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti? Vītarāgo saṅkhārupekkhaṃ vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattiṃ samāpajjati, tadajjhupekkhitvā suññatavihārena vā ani-

mittavihārena vā appaṇihitavihārena vā viharati. Vītarāgassa imehi tīhākārehi saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro hoti.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattaṃ hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhaṃ abhinandato cittaṃ kilissati, bhāvanāya paripantho hoti, paṭivedhassa antarāyo hoti, āyatiṃ paṭisandhiyā paccayo hoti. Sekkhassapi saṅkhārupekkhaṃ abhinandato cittaṃ kilissati, bhāvanāya paripantho hoti, uttaripaṭivedhassa antarāyo hoti, āyatiṃ paṭisandhiyā paccayo hoti. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattaṃ hoti abhinandaṭṭhena.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattaṃ hoti? Puthujjano saṅkhārupekkhaṃ aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati. Sekkhopi saṅkhārupekkhaṃ aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati. Vītarāgopi saṅkhārupekkhaṃ aniccatopi dukkhatopi anattatopi vipassati. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro ekattaṃ hoti anupassanaṭṭhena.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhā kusalā hoti. Sekkhassapi saṅkhārupekkhā kusalā hoti. Vītarāgassa saṅkhārupekkhā abyākatā hoti. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti kusalābyākataṭṭhena.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjanassa saṅkhārupekkhā kiñcikāle suviditā hoti, kiñcikāle na suviditā hoti. Sekkhassapi saṅkhārupekkhā kiñcikāle suviditā hoti, kiñcikāle na suviditā hoti. Vītarāgassa saṅkhārupekkhā accantaṃ suviditā hoti. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti viditaṭṭhena ca aviditaṭṭhena ca.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjano saṅkhārupekkhaṃ atittattā vipassati. Sekkhopi saṅkhārupekkhaṃ atittattā vipassati. Vītarāgo saṅkhārupekkhaṃ tittattā vipassati. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa

abhinīhāro nānattaṃ hoti tittaṭṭhena ca atittaṭṭhena ca.

Kathaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Puthujjano saṅkhārupekkhaṃ tiṇṇaṃ saññojanānaṃ pahānāya sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya vipassati. Sekkho saṅkhārupekkhaṃ tiṇṇaṃ saññojanānaṃ pahīnattā uttaripaṭilābhatthāya vipassati. Vītarāgo saṅkhārupekkhaṃ sabbakilesānaṃ pahīnattā diṭṭhadhammasukhavihāratthāya vipassati. Evaṃ puthujjanassa ca sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti pahīnaṭṭhena ca appahīnaṭṭhena ca.

Kathaṃ sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti? Sekkho saṅkhārupekkhaṃ abhinandati vā vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattiṃ samāpajjati. Vītarāgo saṅkhārupekkhaṃ vipassati vā paṭisaṅkhāya vā phalasamāpattiṃ samāpajjati, tadajjhupekkhitvā suññatavihārena vā animittavihārena vā appaṇihitavihārena vā viharati. Evaṃ sekkhassa ca vītarāgassa ca saṅkhārupekkhāya cittassa abhinīhāro nānattaṃ hoti vihārasamāpattaṭṭhena.

Kati saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti? Kati saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti? Aṭṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti. Dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti.

Katamā aṭṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya nīvaraṇe paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Dutiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakkavicāre paṭisaṅkhāsan tiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Tatiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya pītiṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Catutthaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya sukhadukkhe paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya rūpasaññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya ākāsānañcāyatanasaññaṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya viññāṇañcāyatanasaññaṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya ākiñcaññāyatanasaññaṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu

ñāṇaṃ. Imā aṭṭha saṅkhārupekkhā samathavasena uppajjanti.

Katamā dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti? Sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṃ byādhiṃ maraṇaṃ sokaṃ paridevaṃ upāyāsaṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Sotāpattiphalasamāpattatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya ... pe ... sakadāgāmiphalasamāpattatthāya ... anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya ... pe ... anāgāmiphalasamāpattatthāya ... arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṃ byādhiṃ maraṇaṃ sokaṃ paridevaṃ upāyāsaṃ paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Arahattaphalasamāpattatthāya ... pe ... suññatavihārasamāpattatthāya ... pe ... animittavihārasamāpattatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ ... paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ. Imā dasa saṅkhārupekkhā vipassanāvasena uppajjanti.

Kati saṅkhārupekkhā kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Pannarasa saṅkhārupekkhā kusalā, tisso saṅkhārupekkhā abyākatā. Natthi saṅkhārupekkhā akusalā.

Paṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā, Aṭṭha cittassa gocarā; Puthujjanassa dve honti, Tayo sekkhassa gocarā; Tayo ca vītarāgassa, Yehi cittaṃ vivaṭṭati.

Aṭṭha samādhissa paccayā, dasa ñāṇassa gocarā; Aṭṭhārasa saṅkhārupekkhā, tiṇṇaṃ vimokkhāna paccayā.

Ime aṭṭhārasākārā, Paññā yassa pariccitā; Kusalo saṅkhārupekkhāsu, Nānādiṭṭhīsu na kampatīti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"muñcitukamyatāpaṭisaṅkhāsantiṭṭhanā paññā saṅkhārupekkhāsu ñāṇaṃ".

Saṅkhārupekkhāñāṇaniddeso navamo.

1.1.10. Gotrabhuñāṇaniddesa

Kathaṃ bahiddhā vuṭṭhānavivaṭṭane paññā gotrabhuñāṇaṃ? Uppādaṃ abhibhuyyatīti— gotrabhu. Pavattaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Nimittaṃ abhibhuyyatīti— gotrabhu. Āyūhanaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Paṭisandhiṃ abhibhuyyatīti— gotrabhu. Gatiṃ abhibhuyy-

atīti—gotrabhu. Nibbattiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Upapattiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Jātiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Jaraṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Byādhiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Maraṇaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Sokaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Paridevaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Upāyāsaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Bahiddhā saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Anuppādaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Appavattaṃ pakkhandatīti—gotrabhu ... pe ... nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti— gotrabhu.

Uppādaṃ abhibhuyyitvā anuppādaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Pavattaṃ abhibhuyyitvā appavattaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Nimittaṃ abhibhuyyitvā animittaṃ pakkhandatīti—gotrabhu ... pe ... bahiddhā saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyitvā nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti—gotrabhu.

Uppādā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Pavattā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Nimittā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Āyūhanā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Paṭisandhiyā vuṭṭhātīti— gotrabhu. Gatiyā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Nibbattiyā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Upapattiyā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Jātiyā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Jarāya vuṭṭhātīti—gotrabhu. Byādhimhā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Maraṇā vuṭṭhātīti— gotrabhu. Sokā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Paridevā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Upāyāsā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Bahiddhā saṅkhāranimittā vuṭṭhātīti—gotrabhu. Anuppādaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Appavattaṃ pakkhandatīti—gotrabhu ... pe ... nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti—gotrabhu.

Uppādā vuṭṭhahitvā anuppādaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Pavattā vuṭṭhahitvā appavattaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Nimittā vuṭṭhahitvā animittaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Āyūhanā vuṭṭhahitvā anāyūhanaṃ pakkhandatīti— gotrabhu. Paṭisandhiyā vuṭṭhahitvā appaṭisandhiṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Gatiyā vuṭṭhahitvā agatiṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Nibbattiyā vuṭṭhahitvā anibbattiṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Upapattiyā vuṭṭhahitvā anupapattiṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Jātiyā vuṭṭhahitvā ajātiṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Jarāya vuṭṭhahitvā ajaraṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Byādhimhā vuṭṭhahitvā abyādhiṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Maraṇā vuṭṭhahitvā amataṃ pakkhandatīti— gotrabhu. Sokā vuṭṭhahitvā asokaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Paridevā vuṭṭhahitvā aparidevaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Upāyāsā vuṭṭhahitvā anupāyāsaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Bahiddhā saṅkhāranimittā

vuṭṭhahitvā nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti—gotrabhu.

Uppādā vivaṭṭatīti—gotrabhu. Pavattā vivaṭṭatīti—gotrabhu ... pe ... bahiddhā saṅkhāranimittā vivaṭṭatīti—gotrabhu. Anuppādaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Appavattaṃ pakkhandatīti—gotrabhu ... pe ... nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti— gotrabhu.

Uppādā vivaṭṭitvā anuppādaṃ pakkhandatīti—gotrabhu. Pavattā vivaṭṭitvā appavattaṃ pakkhandatīti—gotrabhu ... pe ... bahiddhā saṅkhāranimittā vivaṭṭitvā nirodhaṃ nibbānaṃ pakkhandatīti—gotrabhu.

Kati gotrabhū dhammā samathavasena uppajjanti? Kati gotrabhū dhammā vipassanāvasena uppajjanti? Aṭṭha gotrabhū dhammā samathavasena uppajjanti. Dasa gotrabhū dhammā vipassanāvasena uppajjanti.

Katame aṭṭha gotrabhū dhammā samathavasena uppajjanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya nīvaraṇe abhibhuyyatīti—gotrabhu. Dutiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakkavicāre abhibhuyyatīti—gotrabhu. Tatiyaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya pītiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Catutthaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya sukhadukkhe abhibhuyyatīti—gotrabhu. Ākāsānañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya rūpasaññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Viññāṇañcāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya ākāsānañcāyatanasaññaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Ākiñcaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya viññāṇañcāyatanasaññaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya ākiñcaññāyatanasaññaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Ime aṭṭha gotrabhū dhammā samathavasena uppajjanti.

Katame dasa gotrabhū dhammā vipassanāvasena uppajjanti? Sotāpattimaggaṃ paṭilābhatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṃ byādhiṃ maraṇaṃ sokaṃ paridevaṃ upāyāsaṃ bahiddhā saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Sotāpattiphalasamāpattatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Sakadāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya ... pe ... sakadāgāmiphalasamāpattatthāya ... anāgāmimaggaṃ paṭilābhatthāya ... anāgāmiphalasamāpattatthāya ... arahattamaggaṃ paṭilābhatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ gatiṃ nibbattiṃ upapattiṃ jātiṃ jaraṃ byādhiṃ maraṇaṃ sokaṃ

paridevaṃ upāyāsaṃ bahiddhā saṅkhāranimittaṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Arahattaphalasamāpattatthāya ... suññatavihārasamāpattatthāya ... animittavihārasamāpattatthāya uppādaṃ pavattaṃ nimittaṃ āyūhanaṃ paṭisandhiṃ abhibhuyyatīti—gotrabhu. Ime dasa gotrabhū dhammā vipassanāvasena uppajjanti.

Kati gotrabhū dhammā kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Pannarasa gotrabhū dhammā kusalā, tayo gotrabhū dhammā abyākatā. Natthi gotrabhū dhammā akusalāti.

Sāmisañca nirāmisaṃ, Paṇihitañca appaṇihitaṃ; Saññuttañca visaññuttaṃ, Vuṭṭhitañca avuṭṭhitaṃ.

Aṭṭha samādhissa paccayā, dasa ñāṇassa gocarā; Aṭṭhārasa gotrabhū dhammā, tiṇṇaṃ vimokkhāna paccayā.

Ime aṭṭhārasākārā, Paññā yassa pariccitā; Kusalo vivaṭṭe vuṭṭhāne, Nānādiṭṭhīsu na kampatīti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"bahiddhā vuṭṭhānavivaṭṭane paññā gotrabhuñāṇaṃ".

Gotrabhuñāṇaniddeso dasamo.

1.1.11. Maggañāṇaniddesa

Kathaṃ dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ? Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ". Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati—"dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Vodānaṭṭhena sammāājīvo micchāājīvā vuṭṭhāti, tadanuvattakak-

ilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati— "dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati—"dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi anusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati—"dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Tena vuccati—"dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Ajātaṃ jhāpeti jātena, jhānaṃ tena pavuccati; Jhānavimokkhe kusalatā, nānādiṭṭhīsu na kampati.

Samādahitvā yathā ce vipassati, Vipassamāno tathā ce samādahe; Vipassanā ca samatho tadā ahu, Samānabhāgā yuganaddhā vattare.

Dukkhā saṅkhārā sukho, nirodho iti dassanaṃ; Dubhato vuṭṭhitā paññā, phasseti amataṃ padaṃ.

Vimokkhacariyaṃ jānāti, Nānattekattakovido; Dvinnaṃ ñāṇānaṃ kusalatā, Nānādiṭṭhīsu na kampatīti.

Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"dubhato vuṭṭhānavivaṭṭane paññā magge ñāṇaṃ".

Maggañāṇaniddeso ekādasamo.

1.1.12. Phalañāṇaniddesa

Kathaṃ payogappaṭippassaddhipaññā phale ñāṇaṃ? Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammādiṭṭhi. Maggassetaṃ phalaṃ.

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vuṭṭhāti tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāsaṅkappo. Maggassetaṃ phalaṃ.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāvācā. Maggassetaṃ phalaṃ.

Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammākammanto. Maggassetaṃ phalaṃ.

Vodānaṭṭhena sammāājīvo micchāājīvā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāājīvo. Maggassetaṃ phalaṃ.

Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāvāyāmo. Maggassetaṃ phalaṃ.

Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāsati. Maggassetaṃ phalaṃ.

Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi. Maggassetaṃ phalaṃ.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi. Maggassetaṃ phalaṃ.

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi anusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi. Maggassetaṃ phalaṃ.

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vuṭṭhāti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vuṭṭhāti, bahiddhā ca sabbanimittehi vuṭṭhāti. Taṃpayogappaṭippassaddhattā uppajjati sammāsamādhi. Maggassetaṃ phalaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "payogappaṭippassaddhipaññā phale ñāṇaṃ".

Phalañāṇaniddeso dvādasamo.

1.1.13. Vimuttiñāṇaniddesa

Kathaṃ chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ? Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti. Imehi pañcahi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ. Taṃvimutti ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ".

Sakadāgāmimaggena oḷārikaṃ kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, oḷāriko kāmarāgānusayo, paṭighānusayo—attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti. Imehi catūhi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ. Taṃvimutti ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pa-

jānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ".

Anāgāmimaggena anusahagataṃ kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, anusahagato kāmarāgānusayo, paṭighānusayo—attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti. Imehi catūhi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ. Taṃvimutti ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ".

Arahattamaggena rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā, mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo—attano cittassa upakkilesā sammā samucchinnā honti. Imehi aṭṭhahi upakkilesehi sapariyuṭṭhānehi cittaṃ vimuttaṃ hoti suvimuttaṃ. Taṃvimutti ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ". Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"chinnavaṭumānupassane paññā vimuttiñāṇaṃ".

Vimuttiñāṇaniddeso terasamo.

1.1.14 Paccavekkhaṇañāṇaniddesa

Kathaṃ tadā samudāgate dhamme passane paññā paccavekkhaṇe ñāṇaṃ? Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā. Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo tadā samudāgato. Pariggahaṭṭhena sammāvācā tadā samudāgatā. Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto tadā samudāgato. Vodānaṭṭhena sammāājīvo tadā samudāgato. Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo tadā samudāgato. Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati tadā samudāgatā. Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi tadā samudāgato.

Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgo tadā samudāgato. Pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgo tadā samudāgato. Paggahaṭṭhena vīriyasambojjhaṅgo tadā samudāgato. Pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgo tadā samudāgato. Upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgo tadā samudāgato. Avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgo tadā samudāgato. Paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgo tadā samudāgato.

Assaddhiye akampiyaṭṭhena saddhābalaṃ tadā samudāgataṃ. Kosajje akampiyaṭṭhena vīriyabalaṃ tadā samudāgataṃ. Pamāde akampiyaṭṭhena satibalaṃ tadā samudāgataṃ. Uddhacce akampiyaṭṭhena samādhibalaṃ tadā samudāgataṃ. Avijjāya akampiyaṭṭhena paññābalaṃ tadā samudā-

gataṃ.

Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ tadā samudāgataṃ. Paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ tadā samudāgataṃ. Upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ tadā samudāgataṃ. Avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ tadā samudāgataṃ. Dassanaṭṭhena paññindriyaṃ tadā samudāgataṃ.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā tadā samudāgatā. Akampiyaṭṭhena balā tadā samudāgatā. Niyyānaṭṭhena sambojjhaṅgā tadā samudāgatā. Hetuṭṭhena maggo tadā samudāgato. Upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā tadā samudāgatā. Padahanaṭṭhena sammappadhānā tadā samudāgatā. Ijjhanaṭṭhena iddhipādā tadā samudāgatā. Tathaṭṭhena saccā tadā samudāgatā. Avikkhepaṭṭhena samatho tadā samudāgato. Anupassanaṭṭhena vipassanā tadā samudāgatā. Ekarasaṭṭhena samathavipassanā tadā samudāgatā. Anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ tadā samudāgataṃ. Saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi tadā samudāgatā. Avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi tadā samudāgatā. Dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi tadā samudāgatā. Vimuttaṭṭhena vimokkho tadā samudāgato. Paṭivedhaṭṭhena vijjā tadā samudāgatā. Pariccāgaṭṭhena vimutti tadā samudāgatā. Samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ.

Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato. Manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena tadā samudāgato. Phasso samodhānaṭṭhena tadā samudāgato. Vedanā samosaraṇaṭṭhena tadā samudāgatā. Samādhi pamukhaṭṭhena tadā samudāgato. Sati ādhipateyyaṭṭhena tadā samudāgatā. Paññā taduttaraṭṭhena tadā samudāgatā. Vimutti sāraṭṭhena tadā samudāgatā. Amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ. Vuṭṭhahitvā paccavekkhati, ime dhammā tadā samudāgatā.

Sotāpattiphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā. Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo tadā samudāgato ... pe ... paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ. Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato. Manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena tadā samudāgato. Phasso samodhānaṭṭhena tadā samudāgato. Vedanā samosaraṇaṭṭhena tadā samudāgatā. Samādhi pamukhaṭṭhena tadā samudāgato. Sati ādhipateyyaṭṭhena tadā samudāgatā. Paññā taduttaraṭṭhena tadā samudāgatā. Vimutti sāraṭṭhena tadā samudāgatā. Amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ. Vuṭṭhahitvā paccavekkhati, ime dhammā tadā samudāgatā.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe ... pe ... sakadāgāmiphalakkhaṇe ... pe ... anāgāmimaggakkhaṇe ... pe ... anāgāmiphalakkhaṇe ... pe ... arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā ... pe ... samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ. Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ. Vuṭṭhahitvā paccavekkhati, ime dhammā tadā samudāgatā.

Arahattaphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi tadā samudāgatā ... pe ... paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ tadā samudāgataṃ. Chando mūlaṭṭhena tadā samudāgato ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena tadā samudāgataṃ. Vuṭṭhahitvā paccavekkhati, ime dhammā tadā samudāgatā. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"tadā samudāgate dhamme passane paññā paccavekkhaṇe ñāṇaṃ".

Paccavekkhaṇañāṇaniddeso cuddasamo.

1.1.15. Vatthunānattañāṇaniddesa

Kathaṃ ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte ñāṇaṃ? Kathaṃ ajjhattadhamme vavattheti? Cakkhuṃ ajjhattaṃ vavattheti, sotaṃ ajjhattaṃ vavattheti, ghānaṃ ajjhattaṃ vavattheti, jivhaṃ ajjhattaṃ vavattheti, kāyaṃ ajjhattaṃ vavattheti, manaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ cakkhuṃ ajjhattaṃ vavattheti? Cakkhu avijjāsambhūtanti vavattheti, cakkhu taṇhāsambhūtanti vavattheti, cakkhu kammasambhūtanti vavattheti, cakkhu āhārasambhūtanti vavattheti, cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti vavattheti, cakkhu uppannanti vavattheti, cakkhu samudāgatanti vavattheti. Cakkhu ahutvā sambhūtaṃ, hutvā na bhavissatīti vavattheti. Cakkhuṃ antavantato vavattheti, cakkhu addhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti vavattheti, cakkhu aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti vavattheti. Cakkhuṃ aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato; anattato vavattheti, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavatthento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati,

paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ cakkhuṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ sotaṃ ajjhattaṃ vavattheti? Sotaṃ avijjāsambhūtanti vavattheti ... pe ... evaṃ sotaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ ghānaṃ ajjhattaṃ vavattheti? Ghānaṃ avijjāsambhūtanti vavattheti ... pe ... evaṃ ghānaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ jivhaṃ ajjhattaṃ vavattheti? Jivhā avijjāsambhūtāti vavattheti, jivhā taṇhāsambhūtāti vavattheti, jivhā kammasambhūtāti vavattheti, jivhā āhārasambhūtāti vavattheti, jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti vavattheti, jivhā uppannāti vavattheti, jivhā samudāgatāti vavattheti. Jivhā ahutvā sambhūtā, hutvā na bhavissatīti vavattheti. Jivhaṃ antavantato vavattheti, jivhā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammāti vavattheti, jivhā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammāti vavattheti. Jivhaṃ aniccato vavattheti, no niccato ... pe ... paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati ... pe ... paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ jivhaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ kāyaṃ ajjhattaṃ vavattheti? Kāyo avijjāsambhūtoti vavattheti, kāyo taṇhāsambhūtoti vavattheti, kāyo kammasambhūtoti vavattheti, kāyo āhārasambhūtoti vavattheti, kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti vavattheti, kāyo uppannoti vavattheti, kāyo samudāgatoti vavattheti. Kāyo ahutvā sambhūto, hutvā na bhavissatīti vavattheti. Kāyaṃ antavantato vavattheti, kāyo addhuvo asassato vipariṇāmadhammoti vavattheti, kāyo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammoti vavattheti. Kāyaṃ aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato ... pe ... paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati ... pe ... paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ kāyaṃ ajjhattaṃ vavattheti.

Kathaṃ manaṃ ajjhattaṃ vavattheti? Mano avijjāsambhūtoti vavattheti, mano taṇhāsambhūtoti vavattheti, mano kammasambhūtoti vavattheti, mano āhārasambhūtoti vavattheti, mano uppannoti vavattheti, mano samudāgatoti vavattheti. Mano ahutvā sambhūto, hutvā na bhavissatīti vavattheti. Manaṃ antavantato vavattheti, mano addhuvo asassato vipariṇāmadhammoti vavattheti, mano anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirod-

hadhammoti vavattheti. Manaṃ aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato; anattato vavattheti, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavatthento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ manaṃ ajjhattaṃ vavattheti. Evaṃ ajjhattadhamme vavattheti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"ajjhattavavatthāne paññā vatthunānatte ñāṇaṃ".

Vatthunānattañāṇaniddeso pannarasamo.

1.1.16. Gocaranānattañāṇaniddesa

Kathaṃ bahiddhā vavatthāne paññā gocaranānatte ñāṇaṃ? Kathaṃ bahiddhā dhamme vavattheti? Rūpe bahiddhā vavattheti, sadde bahiddhā vavattheti, gandhe bahiddhā vavattheti, rase bahiddhā vavattheti, phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti, dhamme bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ rūpe bahiddhā vavattheti? Rūpā avijjāsambhūtāti vavattheti rūpā taṇhāsambhūtāti vavattheti, rūpā kammasambhūtāti vavattheti, rūpā āhārasambhūtāti vavattheti, rūpā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti vavattheti, rūpā uppannāti vavattheti, rūpā samudāgatāti vavattheti. Rūpā ahutvā sambhūtā, hutvā na bhavissantīti vavattheti. Rūpe antavantato vavattheti, rūpā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammāti vavattheti. Rūpā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammāti vavattheti. Rūpe aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato; anattato vavattheti, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavatthento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ rūpe bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ sadde bahiddhā vavattheti? Saddā () catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti vavattheti, saddā uppannāti vavattheti, saddā samudāgatāti vavattheti. Saddā ahutvā sambhūtā, hutvā na bhavissantīti vavattheti. Sadde antavantato vavattheti, saddā addhuvā asas-

satā vipariṇāmadhammāti vavattheti, saddā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammāti vavattheti. Sadde aniccato vavattheti, no niccato … pe … evaṃ sadde bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ gandhe bahiddhā vavattheti? Gandhā avijjāsambhūtāti vavattheti, gandhā taṇhāsambhūtāti vavattheti … pe … evaṃ gandhe bahiddhā vavattheti. Kathaṃ rase bahiddhā vavattheti? Rasā avijjāsambhūtāti vavattheti, rasā taṇhāsambhūtāti vavattheti … pe … evaṃ rase bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti? Phoṭṭhabbā avijjāsambhūtāti vavattheti, phoṭṭhabbā taṇhāsambhūtāti vavattheti, phoṭṭhabbā kammasambhūtāti vavattheti, phoṭṭhabbā āhārasambhūtāti vavattheti, phoṭṭhabbā uppannāti vavattheti. Phoṭṭhabbā samudāgatāti vavattheti … pe … evaṃ phoṭṭhabbe bahiddhā vavattheti.

Kathaṃ dhamme bahiddhā vavattheti? Dhammā avijjāsambhūtāti vavattheti, dhammā taṇhāsambhūtāti vavattheti, dhammā kammasambhūtāti vavattheti, dhammā āhārasambhūtāti vavattheti, dhammā uppannāti vavattheti, dhammā samudāgatāti vavattheti. Dhammā ahutvā sambhūtā, hutvā na bhavissantīti vavattheti. Dhamme antavantato vavattheti, dhammā addhuvā asassatā vipariṇāmadhammāti vavattheti, dhammā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammāti vavattheti. Dhamme aniccato vavattheti, no niccato; dukkhato vavattheti, no sukhato; anattato vavattheti, no attato; nibbindati, no nandati; virajjati, no rajjati; nirodheti, no samudeti; paṭinissajjati, no ādiyati … pe … aniccato vavatthento niccasaññaṃ pajahati, dukkhato vavatthento sukhasaññaṃ pajahati, anattato vavatthento attasaññaṃ pajahati, nibbindanto nandiṃ pajahati, virajjanto rāgaṃ pajahati, nirodhento samudayaṃ pajahati, paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ dhamme bahiddhā vavattheti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"bahiddhā vavatthāne paññā gocaranānatte ñāṇaṃ".

Gocaranānattañāṇaniddeso soḷasamo.

1.1.17. Cariyānānattañāṇaniddesa

Kathaṃ cariyāvavatthāne paññā cariyānānatte ñāṇaṃ? Cariyāti tisso cariyāyo—viññāṇacariyā, aññāṇacariyā, ñāṇacariyā.

Katamā viññāṇacariyā? Dassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā rūpesu, dassanaṭṭho cakkhuviññāṇaṃ viññāṇacariyā rūpesu, diṭṭhattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā rūpesu, abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā rūpesu.

Savanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā saddesu, savanattho sotaviññāṇaṃ viññāṇacariyā saddesu, sutattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā saddesu, abhiniropitattā vipākamanoviññāṇac hātu viññāṇacariyā saddesu.

Ghāyanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā gandhesu, ghāyanaṭṭho ghānaviññāṇaṃ viññāṇacariyā gandhesu, ghāyitattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā gandhesu, abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā gandhesu.

Sāyanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā rasesu, sāyanaṭṭho jivhāviññāṇaṃ viññāṇacariyā rasesu, sāyitattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā rasesu, abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā rasesu.

Phusanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā phoṭṭhabbesu, phusanaṭṭho kāyaviññāṇaṃ viññāṇacariyā phoṭṭhabbesu, phuṭṭhattā abhiniropanā vipākamanodhātu viññāṇacariyā phoṭṭhabbesu, abhiniropitattā vipākamanoviññāṇadhātu viññāṇacariyā phoṭṭhabbesu.

Vijānanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā dhammesu, vijānanaṭṭho manoviññāṇaṃ viññāṇacariyā dhammesu. ()

Viññāṇacariyāti kenaṭṭhena viññāṇacariyā? Nīrāgā caratīti—viññāṇacariyā. Niddosā caratīti—viññāṇacariyā. Nimmohā caratīti—viññāṇacariyā. Nimmānā caratīti— viññāṇacariyā. Niddiṭṭhi caratīti—viññāṇacariyā niuddhaccā caratīti— viññāṇacariyā. Nibbicikicchā caratīti—viññāṇacariyā. Nānusayā caratīti— viññāṇacariyā. Rāgavippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Dosavippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Mohavippayuttā caratīti—viññāṇacari Mānavippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Diṭṭhivippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Uddhaccavippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Vicikicchāvippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Anusayavippayuttā caratīti—viññāṇaca Kusalehi kammehi sampayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Akusalehi kammehi vippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Sāvajjehi kammehi vippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Anavajjehi kammehi sampayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Kaṇhehi kammehi vippayuttā caratīti—viññāṇacariyā.

Sukkehi kammehi sampayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Sukhudrayehi kammehi sampayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Dukkhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Sukhavipākehi kammehi sampayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Dukkhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti—viññāṇacariyā. Viññāte caratīti—viññāṇacariyā. Viññāṇassa evarūpā cariyā hotīti—viññāṇacariyā. Pakatiparisuddhamidaṃ cittaṃ nikkilesaṭṭhenāti—viññāṇacariyā. Ayaṃ viññāṇacariyā.

Katamā aññāṇacariyā? Manāpiyesu rūpesu rāgassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; rāgassa javanā aññāṇacariyā. Amanāpiyesu rūpesu dosassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; dosassa javanā aññāṇacariyā. Tadubhayena asamapekkhanasmiṃ vatthusmiṃ mohassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; mohassa javanā aññāṇacariyā. Vinibandhassa mānassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; mānassa javanā aññāṇacariyā. Parāmaṭṭhāya diṭṭhiyā javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; diṭṭhiyā javanā aññāṇacariyā. Vikkhepagatassa uddhaccassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; uddhaccassa javanā aññāṇacariyā. Aniṭṭhaṅgatāya vicikicchāya javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; vicikicchāya javanā aññāṇacariyā. Thāmagatassa anusayassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; anusayassa javanā aññāṇacariyā.

Manāpiyesu saddesu … pe … manāpiyesu gandhesu … pe … manāpiyesu rasesu … pe … manāpiyesu phoṭṭhabbesu … pe … manāpiyesu dhammesu rāgassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; rāgassa javanā aññāṇacariyā. Amanāpiyesu dhammesu dosassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; dosassa javanā aññāṇacariyā. Tadubhayena asamapekkhanasmiṃ vatthusmiṃ mohassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; mohassa javanā aññāṇacariyā. Vinibandhassa mānassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; mānassa javanā aññāṇacariyā. Parāmaṭṭhāya diṭṭhiyā javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; diṭṭhiyā javanā aññāṇacariyā. Vikkhepagatassa uddhaccassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; uddhaccassa javanā aññāṇacariyā; aniṭṭhaṅgatāya vicikicchāya javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; vicikicchāya javanā aññāṇacariyā. Thāmagatassa anusayassa javanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; anusayassa javanā aññāṇacariyā.

Aññāṇacariyāti kenaṭṭhena aññāṇacariyā? Sarāgā caratīti—aññāṇacariyā. Sadosā caratīti— aññāṇacariyā. Samohā caratīti—aññāṇacariyā. Samānā caratīti—aññāṇacariyā. Sadiṭṭhi caratīti—aññāṇacariyā. Sauddhaccā caratīti—aññāṇacariyā. Savicikicchā caratīti—aññāṇacariyā. Sānusayā caratīti—aññāṇacariyā. Rāgasampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Dosasampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Mohasampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Mānasampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Diṭṭhisampayuttā caratīti—aññāṇaca Uddhaccasampayuttā caratīti— aññāṇacariyā. Vicikicchāsampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Anusayasampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Kusalehi kammehi vippayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Akusalehi kammehi sampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Sāvajjehi kammehi sampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Anavajjehi kammehi vippayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Kaṇhehi kammehi sampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Sukkehi kammehi vippayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Sukhudrayehi kammehi vippayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Dukkhudrayehi kammehi sampayuttā caratīti— aññāṇacariyā. Sukhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Dukkhavipākehi kammehi sampayuttā caratīti—aññāṇacariyā. Aññāte caratīti— aññāṇacariyā. Aññāṇassa evarūpā cariyā hotīti—aññāṇacariyā. Ayaṃ aññāṇacariyā.

Katamā ñāṇacariyā? Aniccānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; aniccānupassanā ñāṇacariyā. Dukkhānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; dukkhānupassanā ñāṇacariyā. Anattānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; anattānupassanā ñāṇacariyā. Nibbidānupassanatthāya ... pe ... virāgānupassanatthāya ... nirodhānupassanatthāya ... paṭinissaggānupassanatthāya ... khayānupassanatthāya ... vayānupassanatthāya ... vipariṇāmānupassanatthāya ... animittānupassanatthāya ... appaṇihitānupassanatthāya ... suññatānupassanatthāya ... adhipaññādhammānupassanatthāya ... yathābhūtañāṇadassanatthāya ... ādīnavānupassanatthāya ... paṭisaṅkhānupassanatthāya āvajjanakiriyābyākatā viññāṇacariyā; paṭisaṅkhānupassanā ñāṇacariyā. Vivaṭṭanānupassanā ñāṇacariyā. Sotāpattimaggo ñāṇacariyā. Sotāpattiphalasamāpatti ñāṇacariyā. Sakadāgāmimaggo ñāṇacariyā. Sakadāgāmiphalasamāpatti ñāṇacariyā. Anāgāmimaggo ñāṇacariyā. Anāgāmiphalasamāpatti ñāṇacariyā. Arahattamaggo ñāṇacariyā. Arahattaphalasamāpatti ñāṇacariyā.

Ñāṇacariyāti kenaṭṭhena ñāṇacariyā? Nīrāgā caratīti—ñāṇacariyā. Niddosā caratīti— ñāṇacariyā ... pe ... nānusayā caratīti—ñāṇacariyā. Rāgavippayuttā caratīti— ñāṇacariyā. Dosavippayuttā caratīti—ñāṇacariyā. Mohavippayuttā caratīti— ñāṇacariyā. Mānavippayuttā ... pe ... diṭṭhivippayuttā ... uddhaccavippayuttā ... vicikicchāvippayuttā ... anusayavippayuttā ... kusalehi kammehi sampayuttā ... akusalehi kammehi vippayuttā ... sāvajjehi kammehi vippayuttā ... anavajjehi kammehi sampayuttā ... kaṇhehi kammehi vippayuttā ... sukkehi kammehi sampayuttā ... sukhudrayehi kammehi sampayuttā ... dukkhudrayehi kammehi vippayuttā ... sukhavipākehi kammehi sampayuttā caratīti—ñāṇacariyā. Dukkhavipākehi kammehi vippayuttā caratīti—ñāṇacariyā. Ñāte caratīti—ñāṇacariy Ñāṇassa evarūpā cariyā hotīti—ñāṇacariyā. Ayaṃ ñāṇacariyā. Aññā viññāṇacariyā, aññā aññāṇacariyā, aññā ñāṇacariyāti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"cariyāvavatthāne paññā cariyānānatte ñāṇaṃ".

Cariyānānattañāṇaniddeso sattarasamo.

1.1.18. Bhūminānattañāṇaniddesa

Kathaṃ catudhammavavatthāne paññā bhūminānatte ñāṇaṃ? Catasso bhūmiyo— kāmāvacarā bhūmi, rūpāvacarā bhūmi, arūpāvacarā bhūmi, apariyāpannā bhūmi. Katamā kāmāvacarā bhūmi? Heṭṭhato avīcinirayaṃ pariyantaṃ karitvā uparito paranimmitavasavattī deve antokaritvā yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā khandhadhātuāyatanā rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ—ayaṃ kāmāvacarā bhūmi.

Katamā rūpāvacarā bhūmi? Heṭṭhato brahmalokaṃ pariyantaṃ karitvā uparito akaniṭṭhe deve antokaritvā yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā—ayaṃ rūpāvacarā bhūmi.

Katamā arūpāvacarā bhūmi? Heṭṭhato ākāsānañcāyatanūpage deve pariyantaṃ karitvā uparito nevasaññānāsaññāyatanūpage deve antokaritvā yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā—ayaṃ arūpāvacarā bhūmi.

Katamā apariyāpannā bhūmi? Apariyāpannā maggā ca maggaphalāni ca asaṅkhatā ca dhātu—ayaṃ apariyāpannā bhūmi. Imā catasso bhūmiyo.

Aparāpi catasso bhūmiyo cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, cattāri jhānāni, catasso appamaññāyo, catasso arūpasamāpattiyo, catasso paṭisambhidā, catasso paṭipadā, cattāri ārammaṇāni, cattāro ariyavaṃsā, cattāri saṅgahavatthūni, cattāri cakkāni, cattāri dhammapadāni—imā catasso bhūmiyo. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "catudhammavavatthāne paññā bhūmināṇatte ñāṇaṃ".

Bhūmināṇattañāṇaniddeso aṭṭhārasamo.

1.1.19. Dhammanānattañāṇaniddesa

Kathaṃ navadhammavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇaṃ? Kathaṃ dhamme vavattheti? Kāmāvacare dhamme kusalato vavattheti, akusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Rūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Arūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Apariyāpanne dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ kāmāvacare dhamme kusalato vavattheti, akusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Dasa kusalakammapathe kusalato vavattheti, dasa akusalakammapathe akusalato vavattheti, rūpañca vipākañca kiriyañca abyākatato vavattheti—evaṃ kāmāvacare dhamme kusalato vavattheti, akusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ rūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Idhaṭṭhassa cattāri jhānāni kusalato vavattheti, tatrūpapannassa cattāri jhānāni abyākatato vavattheti—evaṃ rūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ arūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Idhaṭṭhassa catasso arūpāvacarasamāpattiyo kusalato vavattheti, tatrūpapannassa catasso arūpāvacarasamāpattiyo abyākatato vavattheti—evaṃ arūpāvacare dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti.

Kathaṃ apariyāpanne dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti? Cattāro ariyamagge kusalato vavattheti, cattāri ca sāmaññaphalāni nibbānañca abyākatato vavattheti—evaṃ apariyāpanne dhamme kusalato vavattheti, abyākatato vavattheti. Evaṃ dhamme vavattheti.

Nava pāmojjamūlakā dhammā. Aniccato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhite citte yathābhūtaṃ pajānāti passati. Yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Dukkhato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... anattato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ...

Rūpaṃ aniccato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... rūpaṃ dukkhato manasikaroto ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... jarāmaraṇaṃ dukkhato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... jarāmaraṇaṃ anattato manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhite citte yathābhūtaṃ pajānāti passati. Yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Ime nava pāmojjamūlakā dhammā.

Nava yoniso manasikāramūlakā dhammā. Aniccato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhitena cittena "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Dukkhato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhitena cittena "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Anattato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ....

Rūpaṃ aniccato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... rūpaṃ dukkhato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... rūpaṃ anattato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... jarāmaraṇaṃ dukkhato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati ... pe ... jarāmaraṇaṃ

anattato yoniso manasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhitena cittena "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ime nava yoniso manasikāramūlakā dhammā.

Nava nānattā—dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ, pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati lābhanānattaṃ—ime nava nānattā. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "navadhammavavatthāne paññā dhammanānatte ñāṇaṃ".

Dhammanānattañāṇaniddeso ekūnavīsatimo.

1.1.20–24 Ñāṇapañcakaniddesa

Kathaṃ abhiññāpaññā ñātaṭṭhe ñāṇaṃ, pariññāpaññā tīraṇaṭṭhe ñāṇaṃ, pahāne paññā pariccāgaṭṭhe ñāṇaṃ, bhāvanā paññā ekarasaṭṭhe ñāṇaṃ, sacchikiriyāpaññā phassanaṭṭhe ñāṇaṃ? Ye ye dhammā abhiññātā honti, te te dhammā ñātā honti. Ye ye dhammā pariññātā honti, te te dhammā tīritā honti. Ye ye dhammā pahīnā honti, te te dhammā pariccattā honti. Ye ye dhammā bhāvitā honti, te te dhammā ekarasā honti. Ye ye dhammā sacchikatā honti, te te dhammā phassitā honti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"abhiññā paññā ñātaṭṭhe ñāṇaṃ, pariññā paññā tīraṇaṭṭhe ñāṇaṃ, pahāne paññā pariccāgaṭṭhe ñāṇaṃ, bhāvanā paññā ekarasaṭṭhe ñāṇaṃ, sacchikiriyā paññā phassanaṭṭhe ñāṇaṃ".

Ñāṇapañcakaniddeso catuvīsatimo.

1.1.25–28 Paṭisambhidāñāṇaniddesa

Kathaṃ atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ? Saddhindriyaṃ dhammo, vīriyindriyaṃ dhammo, satin-

driyaṃ dhammo, samādhindriyaṃ dhammo, paññindriyaṃ dhammo. Añño saddhindriyaṃ dhammo, añño vīriyindriyaṃ dhammo, añño satindriyaṃ dhammo, añño samādhindriyaṃ dhammo, añño paññindriyaṃ dhammo. Yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭividitāti. Tena vuccati— "dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ". (1)

Adhimokkhaṭṭho attho, paggahaṭṭho attho, upaṭṭhānaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho, dassanaṭṭho attho. Añño adhimokkhaṭṭho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño upaṭṭhānaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, añño dassanaṭṭho attho. Yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭividitāti. Tena vuccati "atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ". (2)

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭividitāti. Tena vuccati—"niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ". (3)

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttīsu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni niruttīsu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭividitāti. Tena vuccati—"paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ". (4)

Saddhābalaṃ dhammo, vīriyabalaṃ dhammo, satibalaṃ dhammo, samādhibalaṃ dhammo, paññābalaṃ dhammo. Añño saddhābalaṃ dhammo, añño vīriyabalaṃ dhammo, añño satibalaṃ dhammo, añño samādhibalaṃ dhammo, añño paññābalaṃ dhammo. Yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭividitāti. Tena vuccati—"dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ". (1)

Assaddhiye akampiyaṭṭho attho. Kosajje akampiyaṭṭho attho. Pamāde akampiyaṭṭho attho. Uddhacce akampiyaṭṭho attho. Avijjāya akampiyaṭṭho attho. Añño assaddhiye akampiyaṭṭho attho, añño kosajje akampiyaṭṭho attho, añño pamāde akampiyaṭṭho attho, añño uddhacce akampiyaṭṭho attho, añño avijjāya akampiyaṭṭho attho. Yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭividitāti. Tena vuccati—"atthanā-

natte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ". (2)

Pañca dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, pañca atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭividitāti. Tena vuccati—"niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ". (3)

Pañcasu dhammesu ñāṇāni, pañcasu atthesu ñāṇāni, dasasu niruttīsu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni niruttīsu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭividitāti. Tena vuccati—"paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ". (4)

Satisambojjhaṅgo dhammo, dhammavicayasambojjhaṅgo dhammo, vīriyasambojjhaṅgo dhammo, pītisambojjhaṅgo dhammo, passaddhisambojjhaṅgo dhammo, samādhisambojjhaṅgo dhammo, upekkhāsambojjhaṅgo dhammo. Añño satisambojjhaṅgo dhammo, añño dhammavicayasambojjhaṅgo dhammo, añño vīriyasambojjhaṅgo dhammo, añño pītisambojjhaṅgo dhammo, añño passaddhisambojjhaṅgo dhammo, añño samādhisambojjhaṅgo dhammo, añño upekkhāsambojjhaṅgo dhammo. Yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭividitāti. Tena vuccati— "dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ". (1)

Upaṭṭhānaṭṭho attho, pavicayaṭṭho attho, paggahaṭṭho attho, pharaṇaṭṭho attho, upasamaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho, paṭisaṅkhānaṭṭho attho. Añño upaṭṭhānaṭṭho attho, añño pavicayaṭṭho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño pharaṇaṭṭho attho, añño upasamaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho, añño paṭisaṅkhānaṭṭho attho. Yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭividitāti. Tena vuccati—"atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ". (2)

Satta dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, satta atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭividitāti. Tena vuccati—"niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ". (3)

Sattasu dhammesu ñāṇāni, sattasu atthesu ñāṇāni, cuddasasu niruttīsu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni

niruttīsu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭividitāti. Tena vuccati—"paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ". (4)

Sammādiṭṭhi dhammo, sammāsaṅkappo dhammo, sammāvācā dhammo, sammākammanto dhammo, sammāājīvo dhammo, sammāvāyāmo dhammo, sammāsati dhammo, sammāsamādhi dhammo. Añño sammādiṭṭhi dhammo, añño sammāsaṅkappo dhammo, añño sammāvācā dhammo, añño sammākammanto dhammo, añño sammāājīvo dhammo, añño sammāvāyāmo dhammo, añño sammāsati dhammo, añño sammāsamādhi dhammo. Yena ñāṇena ime nānā dhammā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā dhammā paṭividitāti. Tena vuccati— "dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ".

Dassanaṭṭho attho, abhiniropanaṭṭho attho, pariggahaṭṭho attho, samuṭṭhānaṭṭho attho, vodānaṭṭho attho, paggahaṭṭho attho, upaṭṭhānaṭṭho attho, avikkhepaṭṭho attho. Añño dassanaṭṭho attho, añño abhiniropanaṭṭho attho, añño pariggahaṭṭho attho, añño samuṭṭhānaṭṭho attho, añño vodānaṭṭho attho, añño paggahaṭṭho attho, añño upaṭṭhānaṭṭho attho, añño avikkhepaṭṭho attho. Yena ñāṇena ime nānā atthā ñātā teneva ñāṇena ime nānā atthā paṭividitāti. Tena vuccati— "atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ".

Aṭṭha dhamme sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā, aṭṭha atthe sandassetuṃ byañjananiruttābhilāpā. Aññā dhammaniruttiyo, aññā atthaniruttiyo. Yena ñāṇena imā nānā niruttiyo ñātā, teneva ñāṇena imā nānā niruttiyo paṭividitāti. Tena vuccati—"niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ".

Aṭṭhasu dhammesu ñāṇāni, aṭṭhasu atthesu ñāṇāni soḷasasu niruttīsu ñāṇāni. Aññāni dhammesu ñāṇāni, aññāni atthesu ñāṇāni, aññāni niruttīsu ñāṇāni. Yena ñāṇena ime nānā ñāṇā ñātā, teneva ñāṇena ime nānā ñāṇā paṭividitāti. Tena vuccati—"paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ". Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ. Dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ. Niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ. Paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ".

Paṭisambhidāñāṇaniddeso aṭṭhavīsatimo.

1.1.29–31 Ñāṇattayaniddesa

Kathaṃ vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇaṃ, samāpattinānatte paññā samāpattaṭṭhe ñāṇaṃ, vihārasamāpattinānatte paññā vihārasamāpattaṭṭhe ñāṇaṃ? Nimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—animitto vihāro. Paṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—appaṇihito vihāro. Abhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—suññato vihāro.

Nimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati—animittā samāpatti. Paṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati—appaṇihitā samāpatti. Abhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati—suññatā samāpatti.

Nimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati—animittavihārasamāpatti. Paṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati—appaṇihitavihārasamāpatti. Abhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati—suññatavihārasamāpatti.

Rūpanimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—animitto vihāro. Rūpapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—appaṇihito vihāro. Rūpābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—suññato vihāro.

Rūpanimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati—animittā samāpatti. Rūpapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati—appaṇihitā samāpatti. Rūpāb-

hinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati—suññatā samāpatti.

Rūpanimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati—animittavihārasamāpatti. Rūpapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati—appaṇihitavihārasamāpatti. Rūpābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati—suññatavihārasamāpatti.

Vedanānimittaṃ ... pe ... saññānimittaṃ ... saṅkhāranimittaṃ ... viññāṇanimittaṃ ... cakkhunimittaṃ ... pe ... jarāmaraṇanimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—animitto vihāro. Jarāmaraṇapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—appaṇihito vihāro. Jarāmaraṇābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati—suññato vihāro.

Jarāmaraṇanimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati—animittā samāpatti. Jarāmaraṇapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati— appaṇihitā samāpatti. Jarāmaraṇābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati—suññatā samāpatti.

Jarāmaraṇanimittaṃ bhayato sampassamāno animitte adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ animittaṃ āvajjitvā samāpajjati—animittavihārasamāpatti. Jarāmaraṇapaṇidhiṃ bhayato sampassamāno appaṇihite adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhupekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ appaṇihitaṃ āvajjitvā samāpajjati—appaṇihitavihārasamāpatti. Jarāmaraṇābhinivesaṃ bhayato sampassamāno suññate adhimuttattā phussa phussa vayaṃ passati, pavattaṃ ajjhu-

pekkhitvā nirodhaṃ nibbānaṃ suññataṃ āvajjitvā samāpajjati—suññatavihārasamāpatti. Aññо animitto vihāro, aññо appaṇihito vihāro, aññо suññato vihāro. Aññā animittā samāpatti, aññā appaṇihitā samāpatti, aññā suññatā samāpatti. Aññā animittā vihārasamāpatti, aññā appaṇihitā vihārasamāpatti, aññā suññatā vihārasamāpatti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"vihāranānatte paññā vihāraṭṭhe ñāṇaṃ, samāpattinānatte paññā samāpattaṭṭhe ñāṇaṃ, vihārasamāpattinānatte paññā vihārasamāpattaṭṭhe ñāṇaṃ".

Ñāṇattayaniddeso ekatiṃsatimo.

1.1.32. Ānantarikasamādhiñāṇaniddesa

Kathaṃ avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimhi ñāṇaṃ? Nekkhammavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Tassa samādhissa vasena uppajjati ñāṇaṃ. Tena ñāṇena āsavā khīyanti. Iti paṭhamaṃ samatho, pacchā ñāṇaṃ. Tena ñāṇena āsavānaṃ khayo hoti. Tena vuccati—"avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimhi ñāṇaṃ".

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo.

Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Sakadāgāmim oḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti.

Abyāpādavasena ... pe ... ālokasaññāvasena ... avikkhepavasena ... dhammavavatthānavasena ... ñāṇavasena ... pāmojjavasena ... paṭhamajjhānavasena ... dutiyajjhānavasena ... tatiyajjhānavasena ... catutthajjhānavasena ... ākāsānañcāyatanasamāpattivasena ... viññāṇañcāyatanasamāpattivasena ... ākiñcaññāyatanasamāpattivasena ... nevasaññānāsaññ atanasamāpattivasena ... pathavīkasiṇavasena ... āpokasiṇavasena ... tejokasiṇavasena ... vāyokasiṇavasena ... nīlakasiṇavasena ... pītakasiṇavasena ... lohitakasiṇavasena ... odātakasiṇavasena ... ākāsakasiṇavasen ... viññāṇakasiṇavasena ... buddhānussativasena ... dhammānussati-

vasena ... saṃghānussativasena ... sīlānussativasena ... cāgānussativasena ... devatānussativasena ... ānāpānassativasena ... maraṇassativasena ... kāyagatāsativasena ... upasamānussativasena ... uddhumātakasaññāvasena ... vinīlakasaññāvasena ... vipubbakasaññāvasena ... vicchiddakasaññāvasena ... vikkhāyitakasaññāvasena ... vikkhittakasaññāvasena ... hatavikkhittakasaññāvasena ... lohitakasaññāvasena ... puḷavakasaññāvasena ... aṭṭhikasaññāvasena.

Dīghaṃ assāsavasena ... pe ... dīghaṃ passāsavasena ... rassaṃ assāsavasena ... rassaṃ passāsavasena ... sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsavasena ... sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsavasena ... passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsavasena ... passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passāsavasena ... pītipaṭisaṃvedī assāsavasena ... pītipaṭisaṃvedī passāsavasena ... sukhapaṭisaṃvedī assāsavasena ... sukhapaṭisaṃvedī passāsavasena ... cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsavasena ... cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passāsavasena ... passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsavasena ... passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passāsavasena ... cittapaṭisaṃvedī assāsavasena ... cittapaṭisaṃvedī passāsavasena ... abhippamodayaṃ cittaṃ assāsavasena ... abhippamodayaṃ cittaṃ passāsavasena ... samādahaṃ cittaṃ ... pe ... vimocayaṃ cittaṃ ... aniccānupassī ... virāgānupassī ... nirodhānupassī ... paṭinissaggānupassī assāsavasena ... paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Tassa samādhissa vasena uppajjati ñāṇaṃ, tena ñāṇena āsavā khīyanti. Iti paṭhamaṃ samatho, pacchā ñāṇaṃ. Tena ñāṇena āsavānaṃ khayo hoti. Tena vuccati—"avikkhepaparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimhi ñāṇaṃ".

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Sakadāgāmimaggeoḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "avikkhep-

aparisuddhattā āsavasamucchede paññā ānantarikasamādhimhi ñāṇaṃ".

Ānantarikasamādhiñāṇaniddeso dvattiṃsatimo.

1.1.33. Araṇavihārañāṇaniddesa

Kathaṃ dassanādhipateyyaṃ santo ca vihārādhigamo paṇītādhimuttatā paññā araṇavihāre ñāṇaṃ?

Dassanādhipateyyanti aniccānupassanā dassanādhipateyyaṃ, dukkhānupassanā dassanādhipateyyaṃ, anattānupassanā dassanādhipateyyaṃ, rūpe aniccānupassanā dassanādhipateyyaṃ, rūpe dukkhānupassanā dassanādhipateyyaṃ, rūpe anattānupassanā dassanādhipateyyaṃ; vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanā dassanādhipateyyaṃ, jarāmaraṇe dukkhānupassanā dassanādhipateyyaṃ, jarāmaraṇe anattānupassanā dassanādhipateyyaṃ.

Santo ca vihārādhigamoti suññato vihāro santo vihārādhigamo. Animitto vihāro santo vihārādhigamo. Appaṇihito vihāro santo vihārādhigamo.

Paṇītādhimuttatāti suññate adhimuttatā paṇītādhimuttatā. Animitte adhimuttatā paṇītādhimuttatā. Appaṇihite adhimuttatā paṇītādhimuttatā.

Araṇavihāroti paṭhamaṃ jhānaṃ araṇavihāro. Dutiyaṃ jhānaṃ araṇavihāro. Tatiyaṃ jhānaṃ araṇavihāro. Catutthaṃ jhānaṃ araṇavihāro. Ākāsānañcāyatanasamāpatti araṇavihāro ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti araṇavihāro.

Araṇavihāroti kenaṭṭhena araṇavihāro? Paṭhamena jhānena nīvaraṇe haratīti—araṇavihāro. Dutiyena jhānena vitakkavicāre haratīti—araṇavihāro. Tatiyena jhānena pītiṃ haratīti—araṇavihāro. Catutthena jhānena sukhadukkhe haratīti—araṇavihāro. Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññaṃ paṭighasaññaṃ nānattasaññaṃ haratīti— araṇavihāro. Viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññaṃ haratīti— araṇavihāro. Ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññaṃ haratīti— araṇavihāro. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññaṃ haratīti— araṇavihāro. Ayaṃ araṇavihāro. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"dassanādhipateyyaṃ santo ca vihārādhigamo paṇītādhimuttatā paññā araṇavihāre ñāṇaṃ".

Araṇavihārañāṇaniddeso tettiṃsatimo.

1.1.34. Nirodhasamāpattiñāṇaniddesa

Kathaṃ dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā soḷasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasibhāvatā paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇaṃ?

Dvīhi balehīti dve balāni—samathabalaṃ, vipassanābalaṃ. Katamaṃ samathabalaṃ? Nekkhammavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ. Abyāpādavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ. Ālokasaññāvasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ. Avikkhepavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ ... pe ... paṭinissaggānupassī assāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ. Paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassekaggatā avikkhepo samathabalaṃ.

Samathabalanti kenaṭṭhena samathabalaṃ? Paṭhamena jhānena nīvaraṇe na kampatīti— samathabalaṃ. Dutiyena jhānena vitakkavicāre na kampatīti—samathabalaṃ. Tatiyena jhānena pītiyā na kampatīti—samathabalaṃ. Catutthena jhānena sukhadukkhe na kampatīti—samathabalaṃ. Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya na kampatīti—samathabalaṃ. Viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññāya na kampatīti— samathabalaṃ. Ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññāya na kampatīti—samathabalaṃ. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññāya na kampatīti—samathabalaṃ. Uddhacce ca uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca na kampati na calati na vedhatīti—samathabalaṃ. Idaṃ samathabalaṃ.

Katamaṃ vipassanābalaṃ? Aniccānupassanā vipassanābalaṃ. Dukkhānupassanā vipassanābalaṃ. Anattānupassanā vipassanābalaṃ. Nibbidānupassanā vipassanābalaṃ. Virāgānupassanā vipassanābalaṃ. Nirodhānupassanā vipassanābalaṃ. Paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ. Rūpe aniccānupassanā vipassanābalaṃ ... pe ... rūpe paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanā vipassanābalaṃ ... pe ... jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ.

Vipassanābalanti kenaṭṭhena vipassanābalaṃ? Aniccānupassanāya niccasaññāya na kampatīti— vipassanābalaṃ. Dukkhānupassanāya

sukhasaññāya na kampatīti—vipassanābalaṃ. Anattānupassanāya attasaññāya na kampatīti—vipassanābalaṃ. Nibbidānupassanāya nandiyā na kampatīti—vipassanābalaṃ. Virāgānupassanāya rāge na kampatīti—vipassanābalaṃ. Nirodhānupassanāya samudaye na kampatīti—vipassanābalaṃ. Paṭinissaggānupassanāya ādāne na kampatīti—vipassanābalaṃ. Avijjāya ca avijjā sahagatakilese ca khandhe ca na kampati na calati na vedhatīti— vipassanābalaṃ. Idaṃ vipassanābalaṃ.

Tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyāti katamesaṃ tiṇṇannaṃ saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā? Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā vacīsaṅkhārā paṭippassaddhā honti. Catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā kāyasaṅkhārā paṭippassaddhā honti. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca cittasaṅkhārā paṭippassaddhā honti. Imesaṃ tiṇṇannaṃ saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā.

Soḷasahi ñāṇacariyāhīti katamāhi soḷasahi ñāṇacariyāhi? Aniccānupassanā ñāṇacariyā, dukkhānupassanā ñāṇacariyā, anattānupassanā ñāṇacariyā, nibbidānupassanā ñāṇacariyā, virāgānupassanā ñāṇacariyā, nirodhānupassanā ñāṇacariyā, paṭinissaggānupassanā ñāṇacariyā, vivaṭṭanānupassanā ñāṇacariyā, sotāpattimaggo ñāṇacariyā, sotāpattiphalasamāpatti ñāṇacariyā, sakadāgāmimaggo ñāṇacariyā, sakadāgāmiphalasamāpatti ñāṇacariyā, anāgāmimaggo ñāṇacariyā, anāgāmiphalasamāpatti ñāṇacariyā, arahattamaggo ñāṇacariyā, arahattaphalasamāpatti ñāṇacariyā—imāhi soḷasahi ñāṇacariyāhi.

Navahi samādhicariyāhīti katamāhi navahi samādhicariyāhi? Paṭhamaṃ jhānaṃ samādhicariyā, dutiyaṃ jhānaṃ samādhicariyā, tatiyaṃ jhānaṃ samādhicariyā, catutthaṃ jhānaṃ samādhicariyā, ākāsānañcāyatanasamāpatti ... pe ... viññāṇañcāyatanasamāpatti ... ākiñcaññāyatanasamāpatti ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti samādhicariyā. Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ paṭilābhatthāya vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca—imāhi navahi samādhicariyāhi.

Vasīti pañca vasiyo. Āvajjanavasī, samāpajjanavasī, adhiṭṭhānavasī, vuṭṭhānavasī, paccavekkhaṇāvasī. Paṭhamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ āvajjati; āvajjanāya dandhāyitattaṃ natthīti—āvajjanavasī. Paṭhamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvatic-

chakaṃ samāpajjati; samāpajjanāya dandhāyitattaṃ natthīti—samāpajjanavasī. Paṭhamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ adhiṭṭhāti; adhiṭṭhāne dandhāyitattaṃ natthīti— adhiṭṭhānavasī. Paṭhamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ vuṭṭhāti; vuṭṭhāne dandhāyitattaṃ natthīti—vuṭṭhānavasī. Paṭhamaṃ jhānaṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ paccavekkhati; paccavekkhaṇāya dandhāyitattaṃ natthīti—paccavekkhaṇāvasī.

Dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ āvajjati; āvajjanāya dandhāyitattaṃ natthīti—āvajjanavasī. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiṃ yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjati ... pe ... adhiṭṭhāti ... vuṭṭhāti ... paccavekkhati; paccavekkhaṇāya dandhāyitattaṃ natthīti—paccavekkhaṇāvasī. Imā pañca vasiyo. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"dvīhi balehi samannāgatattā tayo ca saṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā soḷasahi ñāṇacariyāhi navahi samādhicariyāhi vasībhāvatā paññā nirodhasamāpattiyā ñāṇaṃ".

Nirodhasamāpattiñāṇaniddeso catuttiṃsatimo.

1.1.35. Parinibbānañāṇaniddesa

Kathaṃ sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ? Idha sampajāno nekkhammena kāmacchandassa pavattaṃ pariyādiyati, abyāpādena byāpādassa pavattaṃ pariyādiyati, ālokasaññāya thinamiddhassa pavattaṃ pariyādiyati, avikkhepena uddhaccassa pavattaṃ pariyādiyati, dhammavavatthānena vicikicchāya ... pe ... ñāṇena avijjāya ... pāmojjena aratiyā ... paṭhamena jhānena nīvaraṇānaṃ pavattaṃ pariyādiyati ... pe ... arahattamaggena sabbakilesānaṃ pavattaṃ pariyādiyati.

Atha vā pana sampajānassa anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyantassa idañceva cakkhupavattaṃ pariyādiyati, aññañca cakkhupavattaṃ na uppajjati. Idañceva sotapavattaṃ ... pe ... ghānapavattaṃ ... jivhāpavattaṃ ... kāyapavattaṃ ... manopavattaṃ pariyādiyati, aññañca manopavattaṃ na uppajjati. Idaṃ sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"sampajānassa pavattapariyādāne paññā parinibbāne ñāṇaṃ".

Parinibbānañāṇaniddeso pañcatiṃsatimo.

1.1.36. Samasīsaṭṭhañāṇaniddesa

Kathaṃ sabbadhammānaṃ sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ? Sabbadhammānanti—pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā. Sammā samucchedeti nekkhammena kāmacchandaṃ sammā samucchindati. Abyāpādena byāpādaṃ sammā samucchindati. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ sammā samucchindati. Avikkhepena uddhaccaṃ sammā samucchindati. Dhammavavatthānena vicikicchaṃ sammā samucchindati. Ñāṇena avijjaṃ sammā samucchindati. Pāmojjena aratiṃ sammā samucchindati. Paṭhamena jhānena nīvaraṇe sammā samucchindati ... pe ... arahattamaggena sabbakilese sammā samucchindati.

Nirodheti nekkhammena kāmacchandaṃ nirodheti. Abyāpādena byāpādaṃ nirodheti. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ nirodheti. Avikkhepena uddhaccaṃ nirodheti. Dhammavavatthānena vicikicchaṃ nirodheti. Ñāṇena avijjaṃ nirodheti. Pāmojjena aratiṃ nirodheti. Paṭhamena jhānena nīvaraṇe nirodheti ... pe ... arahattamaggena sabbakilese nirodheti.

Anupaṭṭhānatāti nekkhammaṃ paṭiladdhassa kāmacchando na upaṭṭhāti. Abyāpādaṃ paṭiladdhassa byāpādo na upaṭṭhāti. Ālokasaññaṃ paṭiladdhassa thinamiddhaṃ na upaṭṭhāti. Avikkhepaṃ paṭiladdhassa uddhaccaṃ na upaṭṭhāti. Dhammavavatthānaṃ paṭiladdhassa vicikicchā na upaṭṭhāti. Ñāṇaṃ paṭiladdhassa avijjā na upaṭṭhāti. Pāmojjaṃ paṭiladdhassa arati na upaṭṭhāti. Paṭhamaṃ jhānaṃ paṭiladdhassa nīvaraṇā na upaṭṭhahanti ... pe ... arahattamaggaṃ paṭiladdhassa sabbakilesā na upaṭṭhahanti.

Samanti kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ samaṃ. Byāpādassa pahīnattā abyāpādo samaṃ. Thinamiddhassa pahīnattā ālokasaññā samaṃ. Uddhaccassa pahīnattā avikkhepo samaṃ. Vicikicchāya pahīnattā dhammavavatthānaṃ samaṃ. Avijjāya pahīnattā ñāṇaṃ samaṃ. Aratiyā pahīnattā pāmojjaṃ samaṃ. Nīvaraṇānaṃ pahīnattā paṭhamaṃ jhānaṃ samaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo samaṃ.

Sīsanti terasa sīsāni—palibodhasīsañca taṇhā, vinibandhanasīsañca māno, parāmāsasīsañca diṭṭhi, vikkhepasīsañca uddhaccaṃ, saṃkile-

sasīsañca avijjā, adhimokkhasīsañca saddhā, paggahasīsañca vīriyaṃ, upaṭṭhānasīsañca sati, avikkhepasīsañca samādhi, dassanasīsañca paññā, pavattasīsañca jīvitindriyaṃ, gocarasīsañca vimokkho, saṅkhārasīsañca nirodho. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"sabbadhammānaṃ sammā samucchede nirodhe ca anupaṭṭhānatā paññā samasīsaṭṭhe ñāṇaṃ".

Samasīsaṭṭhañāṇaniddeso chattiṃsatimo.

1.1.37. Sallekhaṭṭhañāṇaniddesa

Kathaṃ puthunānattatejapariyādāne paññā sallekhaṭṭhe ñāṇaṃ? Puthūti—rāgo puthu, doso puthu, moho puthu, kodho ... pe ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe abhisaṅkhārā ... sabbe bhavagāmikammā.

Nānattekattanti kāmacchando nānattaṃ, nekkhammaṃ ekattaṃ. Byāpādo nānattaṃ, abyāpādo ekattaṃ. Thinamiddhaṃ nānattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ. Uddhaccaṃ nānattaṃ, avikkhepo ekattaṃ. Vicikicchā nānattaṃ, dhammavavatthānaṃ ekattaṃ. Avijjā nānattaṃ, ñāṇaṃ ekattaṃ. Arati nānattaṃ, pāmojjaṃ ekattaṃ. Nīvaraṇā nānattaṃ, paṭhamaṃ jhānaṃ ekattaṃ ... pe ... sabbe kilesā nānattaṃ, arahattamaggo ekattaṃ.

Tejoti pañca tejā—caraṇatejo, guṇatejo, paññātejo, puññatejo, dhammatejo. Caraṇatejena tejitattā dussīlyatejaṃ pariyādiyati. Guṇatejena tejitattā aguṇatejaṃ pariyādiyati. Paññātejena tejitattā duppaññatejaṃ pariyādiyati. Puññatejena tejitattā apuññatejaṃ pariyādiyati. Dhammatejena tejitattā adhammatejaṃ pariyādiyati.

Sallekhoti kāmacchando asallekho, nekkhammaṃ sallekho. Byāpādo asallekho, abyāpādo sallekho. Thinamiddhaṃ asallekho, ālokasaññā sallekho. Uddhaccaṃ asallekho, avikkhepo sallekho. Vicikicchā asallekho, dhammavavatthānaṃ sallekho. Avijjā asallekho, ñāṇaṃ sallekho. Arati asallekho, pāmojjaṃ sallekho. Nīvaraṇā asallekho, paṭhamaṃ jhānaṃ sallekho ... pe ... sabbakilesā asallekho, arahattamaggo sallekho. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "puthunānattatejapariyādāne paññā sallekhaṭṭhe ñāṇaṃ".

Sallekhaṭṭhañāṇaniddeso sattatiṃsatimo.

1.1.38 Vīriyārambhañāṇaniddesa

Kathaṃ asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ? Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ.

Anuppannassa kāmacchandassa anuppādāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannassa kāmacchandassa pahānāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Anuppannassa nekkhammassa uppādāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannassa nekkhammassa ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ ... pe ....

Anuppannānaṃ sabbakilesānaṃ anuppādāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannānaṃ sabbakilesānaṃ pahānāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ ... pe ... anuppannassa arahattamaggassa uppādāya asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Uppannassa arahattamaggassa ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"asallīnattapahitattapaggahaṭṭhe paññā vīriyārambhe ñāṇaṃ".

Vīriyārambhañāṇaniddeso aṭṭhatiṃsatimo.

1.1.39. Atthasandassanañāṇaniddesa

Kathaṃ nānādhammappakāsanatā paññā atthasandassane ñāṇaṃ? Nānādhammāti pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, kusalā dhammā, akusalā dhammā, abyākatā dhammā, kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, apariyāpannā dhammā.

Pakāsanatāti rūpaṃ aniccato pakāseti, rūpaṃ dukkhato pakāseti, rūpaṃ anattato pakāseti. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ...

viññāṇaṃ … cakkhuṃ … pe … jarāmaraṇaṃ aniccato pakāseti, jarāmaraṇaṃ dukkhato pakāseti, jarāmaraṇaṃ anattato pakāseti.

Atthasandassaneti kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammatthaṃ sandasseti. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādatthaṃ sandasseti. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññatthaṃ sandasseti. Uddhaccaṃ pajahanto avikkhepatthaṃ sandasseti. Vicikicchaṃ pajahanto dhammavavatthānatthaṃ sandasseti. Avijjaṃ pajahanto ñāṇatthaṃ sandasseti. Aratiṃ pajahanto pāmojjatthaṃ sandasseti. Nīvaraṇe pajahanto paṭhamajjhānatthaṃ sandasseti … pe … sabbakilese pajahanto arahattamaggatthaṃ sandasseti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"nānādhammappakāsanatā paññā atthasandassane ñāṇaṃ".

Atthasandassanañāṇaniddeso navatiṃsatimo.

1.1.40. Dassanavisuddhiñāṇaniddesa

Kathaṃ sabbadhammānaṃ ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇaṃ? Sabbadhammānanti pañcakkhandhā … pe … apariyāpannā dhammā.

Ekasaṅgahatāti dvādasahi ākārehi sabbe dhammā ekasaṅgahitā. Tathaṭṭhena, anattaṭṭhena, saccaṭṭhena, paṭivedhaṭṭhena, abhijānanaṭṭhena, parijānanaṭṭhena, dhammaṭṭhena, dhātuṭṭhena, ñātaṭṭhena, sacchikiriyaṭṭhena, phusanaṭṭhena, abhisamayaṭṭhena— imehi dvādasahi ākārehi sabbe dhammā ekasaṅgahitā.

Nānattekattanti kāmacchando nānattaṃ, nekkhammaṃ ekattaṃ … pe … sabbakilesā nānattaṃ, arahattamaggo ekattaṃ.

Paṭivedheti dukkhasaccaṃ pariññāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Samudayasaccaṃ pahānapaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Nirodhasaccaṃ sacchikiriyāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati. Maggasaccaṃ bhāvanāpaṭivedhaṃ paṭivijjhati.

Dassanavisuddhīti sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṃ visujjhati; sotāpattiphalakkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ. Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṃ visujjhati; sakadāgāmiphalakkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ. Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṃ visujjhati; anāgāmiphalakkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ. Arahattamaggakkhaṇe dassanaṃ visujjhati; arahattaphalakkhaṇe dassanaṃ visuddhaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"sabbadhammānaṃ ekasaṅgahatānānattekattapaṭivedhe paññā dassanavisuddhiñāṇaṃ".

Dassanavisuddhiñāṇaniddeso cattālīsamo.

1.1.41. Khantiñāṇaniddesa

Kathaṃ viditattā paññā khantiñāṇaṃ? Rūpaṃ aniccato viditaṃ, rūpaṃ dukkhato viditaṃ, rūpaṃ anattato viditaṃ. Yaṃ yaṃ viditaṃ taṃ taṃ khamatīti—viditattā paññā khantiñāṇaṃ. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccato viditaṃ, jarāmaraṇaṃ dukkhato viditaṃ, jarāmaraṇaṃ anattato viditaṃ. Yaṃ yaṃ viditaṃ taṃ taṃ khamatīti—viditattā paññā khantiñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "viditattā paññā khantiñāṇaṃ".

Khantiñāṇaniddeso ekacattālīsamo.

1.1.42 Pariyogāhaṇañāṇaniddesa

Kathaṃ phuṭṭhattā paññā pariyogāhaṇe ñāṇaṃ? Rūpaṃ aniccato phusati, rūpaṃ dukkhato phusati, rūpaṃ anattato phusati. Yaṃ yaṃ phusati taṃ taṃ pariyogahatīti—phuṭṭhattā paññā pariyogāhaṇe ñāṇaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... cakkhuṃ ... pe ... jarāmaraṇaṃ aniccato phusati, dukkhato phusati, anattato phusati. Yaṃ yaṃ phusati taṃ taṃ pariyogahatīti—phuṭṭhattā paññā pariyogāhaṇe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"phuṭṭhattā paññā pariyogāhaṇe ñāṇaṃ".

Pariyogāhaṇañāṇaniddeso dvecattālīsamo.

1.1.43. Padesavihārañāṇaniddesa

Kathaṃ samodahane paññā padesavihāre ñāṇaṃ? Micchādiṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ, micchādiṭṭhivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Sammādiṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ, sammādiṭṭhivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Micchāsaṅkappapaccayāpi vedayitaṃ, micchāsaṅkappavūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Sammāsaṅkappapaccayāpi vedayitaṃ, sammāsaṅkappavūpasamapaccayāpi vedayitaṃ ... pe ... micchāvimuttipaccayāpi vedayitaṃ, micchāvimuttivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Sammāvimuttipaccayāpi vedayitaṃ, sammāvimuttivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Chandapaccayāpi vedayitaṃ, chandavūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Vitakkapaccayāpi vedayitaṃ, vitakkavūpasamapaccayāpi vedayitaṃ. Saññāpaccayāpi vedayitaṃ, saññāvūpasamapaccayāpi vedayitaṃ.

Chando ca avūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā

ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ. Chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ. Chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ. Chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca vūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ. Appattassa pattiyā atthi āyavaṃ, tasmimpi ṭhāne anuppatte tappaccayāpi vedayitaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"samodahane paññā padesavihāre ñāṇaṃ".

Padesavihārañāṇaniddeso tecattālīsamo.

1.1.44–49 Chavivaṭṭañāṇaniddesa

Kathaṃ adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ? Nekkhammādhipatattā paññā kāmacchandato saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Abyāpādādhipatattā paññā byāpādato saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Ālokasaññādhipatattā paññā thinamiddhato saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Avikkhepādhipatattā paññā uddhaccato saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Dhammavavatthānādhipatattā paññā vicikicchāya saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Ñāṇādhipatattā paññā avijjāya saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Pāmojjādhipatattā paññā aratiyā saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Paṭhamajjhānādhipatattā paññā nīvaraṇehi saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ ... pe ... arahattamaggādhipatattā paññā sabbakilesehi saññāya vivaṭṭatīti—adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"adhipatattā paññā saññāvivaṭṭe ñāṇaṃ". (1)

Kathaṃ nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ? Kāmacchando nānattaṃ, nekkhammaṃ ekattaṃ. Nekkhammekattaṃ cetayato kāmacchandato cittaṃ vivaṭṭatīti—nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ. Byāpādo nānattaṃ, abyāpādo ekattaṃ. Abyāpādekattaṃ cetayato byāpādato cittaṃ vivaṭṭatīti—nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ. Thinamiddhaṃ nānattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ. Ālokasaññekattaṃ cetayato thinamiddhato cittaṃ vivaṭṭatīti—nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ ... pe ... sabbakilesā nānattaṃ, arahattamaggo ekattaṃ. Arahattamaggekat-

taṃ cetayato sabbakilesehi cittaṃ vivaṭṭatīti—nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"nānatte paññā cetovivaṭṭe ñāṇaṃ". (2)

Kathaṃ adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti— adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "adhiṭṭhāne paññā cittavivaṭṭe ñāṇaṃ". (3)

Kathaṃ suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ? "Cakkhu suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā"ti yathābhūtaṃ jānato passato cakkhābhinivesato ñāṇaṃ vivaṭṭatīti—suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ. "Sotaṃ suññaṃ ... pe ... ghānaṃ suññaṃ ... jivhā suññā ... kāyo suñño ... mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā"ti yathābhūtaṃ jānato passato manābhinivesato ñāṇaṃ vivaṭṭatīti—suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"suññate paññā ñāṇavivaṭṭe ñāṇaṃ". (4)

Kathaṃ vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ? Nekkhammena kāmacchandaṃ vosajjatīti—vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ. Abyāpādena byāpādaṃ vosajjatīti—vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ vosajjatīti—vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ. Avikkhepena uddhaccaṃ vosajjatīti—vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ. Dhammavavatthānena vicikicchaṃ vosajjatīti—vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ ... pe ... arahattamaggena sabbakilese vosajjatīti—vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"vosagge paññā vimokkhavivaṭṭe ñāṇaṃ". (5)

Kathaṃ tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ? Dukkhassa pīḷanaṭṭhaṃ saṅkhataṭṭhaṃ santāpaṭṭhaṃ vipariṇāmaṭṭhaṃ parijānanto vivaṭṭatīti—tathaṭṭ
paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ. Samudayassa āyūhanaṭṭhaṃ nidānaṭṭhaṃ

saññogaṭṭhaṃ palibodhaṭṭhaṃ pajahanto vivaṭṭatīti—tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ. Nirodhassa nissaraṇaṭṭhaṃ vivekaṭṭhaṃ asaṅkhataṭṭhaṃ amataṭṭhaṃ sacchikaronto vivaṭṭatīti—tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ. Maggassa niyyānaṭṭhaṃ hetuṭṭhaṃ dassanaṭṭhaṃ ādhipateyyaṭṭhaṃ bhāvento vivaṭṭatīti—tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ.

Saññāvivaṭṭo, cetovivaṭṭo, cittavivaṭṭo, ñāṇavivaṭṭo, vimokkhavivaṭṭo, saccavivaṭṭo. Sañjānanto vivaṭṭatīti—saññāvivaṭṭo. Cetayanto vivaṭṭatīti—cetovivaṭṭo. Vijānanto vivaṭṭatīti—cittavivaṭṭo. Ñāṇaṃ karonto vivaṭṭatīti—ñāṇavivaṭṭo. Vosajjanto vivaṭṭatīti—vimokkhavivaṭṭo. Tathaṭṭhe vivaṭṭatīti— saccavivaṭṭo.

Yattha saññāvivaṭṭo, tattha cetovivaṭṭo. Yattha cetovivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo tattha cittavivaṭṭo. Yattha cittavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo, tattha ñāṇavivaṭṭo. Yattha ñāṇavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo, tattha vimokkhavivaṭṭo. Yattha vimokkhavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo. Yattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo, tattha saccavivaṭṭo. Yattha saccavivaṭṭo, tattha saññāvivaṭṭo cetovivaṭṭo cittavivaṭṭo ñāṇavivaṭṭo vimokkhavivaṭṭo. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "tathaṭṭhe paññā saccavivaṭṭe ñāṇaṃ". (6)

Chavivaṭṭañāṇaniddeso navacattālīsamo.

1.1.50. Iddhividhañāṇaniddesa

Kathaṃ kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭṭhe paññā iddhividhe ñāṇaṃ? Idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā muduṃ karitvā kammaniyaṃ kāyampi citte samodahati, cittampi kāye samodahati, kāyavasena cittaṃ pariṇāmeti, cittavasena kāyaṃ pariṇāmeti, kāyavasena cittaṃ adhiṭṭhāti, cittavasena

kāyaṃ adhiṭṭhāti; kāyavasena cittaṃ pariṇāmetvā cittavasena kāyaṃ pariṇāmetvā kāyavasena cittaṃ adhiṭṭhahitvā cittavasena kāyaṃ adhiṭṭhahitvā sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati. So tathābhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena iddhividhañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti.

Ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati — "kāyampi cittampi ekavavatthānatā sukhasaññañca lahusaññañca adhiṭṭhānavasena ijjhanaṭṭhe paññā iddhividhe ñāṇaṃ".

Iddhividhañāṇaniddeso paññāsamo.

1.1.51. Sotadhātuvisuddhiñāṇaniddesa

Kathaṃ vitakkavipphāravasena nānattekattasaddanimittānaṃ pariyogāhaṇe paññā sotadhātuvisuddhiñāṇaṃ? Idha bhikkhu chandasamādhi ... pe ... vīriyasamādhi ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamnāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā, muduṃ karitvā kammaniyaṃ dūrepi saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, santikepi saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, oḷārikānampi saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, sukhumānampi saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, saṇhasaṇhānampi saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, puratthimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, pacchimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, uttarāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, dakkhiṇāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, puratthimāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, pacchimāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, uttarāyapi anudisāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, dakkhiṇāyapi anudisāya

saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, heṭṭhimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti, uparimāyapi disāya saddānaṃ saddanimittaṃ manasi karoti. So tathābhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena sotadhātuvisuddhiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti—dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"vitakkavipphāravasena nānattekattasaddanimittānaṃ pariyogāhaṇe paññā sotadhātuvisuddhiñāṇaṃ".

Sotadhātuvisuddhiñāṇaniddeso ekapaññāsamo.

1.1.52. Cetopariyañāṇaniddesa

Kathaṃ tiṇṇaṃ cittānaṃ vipphārattā indriyānaṃ pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhaṇe paññā cetopariyañāṇaṃ? Idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā, muduṃ karitvā kammaniyaṃ evaṃ pajānāti—"idaṃ rūpaṃ somanassindriyasamuṭṭhitaṃ, idaṃ rūpaṃ domanassindriyasamuṭṭhitaṃ, idaṃ rūpaṃ upekkhindriyasamuṭṭhitan"ti. So tathābhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena cetopariyañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti—sarāgaṃ vā cittaṃ "sarāgaṃ cittan"ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ "vītarāgaṃ cittan"ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ ... pe ... vītadosaṃ vā cittaṃ ... samohaṃ vā cittaṃ ... vītamohaṃ vā cittaṃ ... saṃkhittaṃ vā cittaṃ ... vikkhittaṃ vā cittaṃ ... mahaggataṃ vā cittaṃ ... amahaggataṃ vā cittaṃ ... sauttaraṃ vā cittaṃ ... anuttaraṃ vā cittaṃ ... samāhitaṃ vā cittaṃ ... asamāhitaṃ vā cittaṃ ... vimuttaṃ vā cittaṃ ... avimuttaṃ vā cittaṃ "avimuttaṃ cittan"ti pajānāti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"tiṇṇaṃ cittānaṃ vipphārattā indriyānaṃ pasādavasena nānattekattaviññāṇacariyāpariyogāhaṇe paññā cetopariyañāṇaṃ".

Cetopariyañāṇaniddeso dvepaññāsamo.

1.1.53. Pubbenivāsānussatiñāṇaniddesa

Kathaṃ paccayapavattānaṃ dhammānaṃ nānattekattakammavipphāravasena pariyogāhaṇe paññā pubbenivāsānussatiñāṇaṃ? Idha bhikkhu chandasamādhi … pe … muduṃ karitvā kammaniyaṃ evaṃ pajānāti—“imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, yadidaṃ—avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti; evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti”.

So tathābhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo, jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—“amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno”ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—“paccayapavattānaṃ dhammānaṃ nānattekattakammavipphāravasena pariyogāhaṇe paññā pubbenivāsānussatiñāṇaṃ”.

Pubbenivāsānussatiñāṇaniddeso tepaññāsamo.

1.1.54. Dibbacakkhuñāṇaniddesa

Kathaṃ obhāsavasena nānattekattarūpanimittānaṃ dassanaṭṭhe paññā dibbacakkhuñāṇaṃ? Idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi … pe … cittasamādhi … pe … vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāveti paridameti, muduṃ karoti kammaniyaṃ. So imesu catūsu iddhipādesu cittaṃ paribhāvetvā paridametvā, muduṃ karitvā kammaniyaṃ ālokasaññaṃ manasi karoti, divāsaññaṃ adhiṭṭhāti—“yathā divā tathā rattiṃ, yathā

rattiṃ tathā divā". Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. So tathābhāvitena cittena parisuddhena pariyodātena sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena, satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā, vacīduccaritena samannāgatā, manoduccaritena samannāgatā, ariyānaṃ upavādakā, micchādiṭṭhikā, micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā, vacīsucaritena samannāgatā, manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā, sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"obhāsavasena nānattekattarūpanimittānaṃ dassanaṭṭhe paññā dibbacakkhuñāṇaṃ".

Dibbacakkhuñāṇaniddeso catupaññāsamo.

1.1.55. Āsavakkhayañāṇaniddesa

Kathaṃ catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇannaṃ indriyānaṃ vasibhāvatā paññā āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ? Katamesaṃ tiṇṇannaṃ indriyānaṃ? Anaññātaññassāmītindriyassa aññindriyassa aññātāvindriyassa.

Anaññātaññassāmītindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati, aññindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati, aññātāvindriyaṃ kati ṭhānāni gacchati? Anaññātaññassāmītindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati—sotāpattimaggaṃ. Aññindriyaṃ cha ṭhānāni gacchati— sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattamaggaṃ. Aññātāvindriyaṃ ekaṃ ṭhānaṃ gacchati— arahattaphalaṃ.

Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkhaparivāraṃ hoti, vīriyindriyaṃ paggahaparivāraṃ hoti, satindriyaṃ upaṭṭhānaparivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkhepaparivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ

hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Sotāpattimaggakkhaṇe jātā dhammā ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Sotāpattimaggakkhaṇe anaññātaññassāmītindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Sotāpattiphalakkhaṇe aññindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkhaparivāraṃ hoti, vīriyindriyaṃ paggahaparivāraṃ hoti, satindriyaṃ upaṭṭhānaparivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkhepaparivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Sotāpattiphalakkhaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti, ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Sotāpattiphalakkhaṇe aññindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe … pe … sakadāgāmiphalakkhaṇe … pe … anāgāmimaggakkhaṇe … pe … anāgāmiphalakkhaṇe … pe … arahattamaggakkhaṇe aññindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkhaparivāraṃ hoti … pe … jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Arahattamaggakkhaṇe jātā dhammā ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ sabbeva kusalā honti, sabbeva anāsavā honti, sabbeva niyyānikā honti, sabbeva apacayagāmino honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Arahattamaggakkhaṇe aññindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca.

Arahattaphalakkhaṇe aññātāvindriyassa saddhindriyaṃ adhimokkhaparivāraṃ hoti, vīriyindriyaṃ paggahaparivāraṃ hoti, satindriyaṃ

upaṭṭhānaparivāraṃ hoti, samādhindriyaṃ avikkhepaparivāraṃ hoti, paññindriyaṃ dassanaparivāraṃ hoti, manindriyaṃ vijānanaparivāraṃ hoti, somanassindriyaṃ abhisandanaparivāraṃ hoti, jīvitindriyaṃ pavattasantatādhipateyyaparivāraṃ hoti. Arahattaphalakkhaṇe jātā dhammā sabbeva abyākatā honti, ṭhapetvā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ sabbeva anāsavā honti, sabbeva lokuttarā honti, sabbeva nibbānārammaṇā honti. Arahattaphalakkhaṇe aññātāvindriyassa imāni aṭṭhindriyāni sahajātaparivārā honti, aññamaññaparivārā honti, nissayaparivārā honti, sampayuttaparivārā honti, sahagatā honti, sahajātā honti, saṃsaṭṭhā honti, sampayuttā honti. Teva tassa ākārā ceva honti parivārā ca. Iti imāni aṭṭhaṭṭhakāni catusaṭṭhi honti.

Āsavāti katame te āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Katthete āsavā khīyanti? Sotāpattimaggena anavaseso diṭṭhāsavo khīyati, apāyagamanīyo kāmāsavo khīyati, apāyagamanīyo bhavāsavo khīyati, apāyagamanīyo avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Sakadāgāmimagge oḷāriko kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Anāgāmimaggena anavaseso kāmāsavo khīyati, tadekaṭṭho bhavāsavo khīyati, tadekaṭṭho avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Arahattamaggena anavaseso bhavāsavo khīyati, anavaseso avijjāsavo khīyati. Etthete āsavā khīyanti. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "catusaṭṭhiyā ākārehi tiṇṇannaṃ indriyānaṃ vasibhāvatā paññā āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ".

Āsavakkhayañāṇaniddeso pañcapaññāsamo.

1.1.56–63 Saccañāṇacatukkadvayaniddesa

Kathaṃ pariññaṭṭhe paññā dukkhe ñāṇaṃ, pahānaṭṭhe paññā samudaye ñāṇaṃ, sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe ñāṇaṃ, bhāvanaṭṭhe paññā magge ñāṇaṃ? Dukkhassa pīḷanaṭṭho saṅkhataṭṭho santāpaṭṭho vipariṇāmaṭṭho pariññātaṭṭho; samudayassa āyūhanaṭṭho nidānaṭṭho saññogaṭṭho palibodhaṭṭho pahānaṭṭho; nirodhassa nissaraṇaṭṭho vivekaṭṭho asaṅkhataṭṭho amataṭṭho sacchikiriyaṭṭho; maggassa niyyānaṭṭho hetuṭṭho dassanaṭṭho ādhipateyyaṭṭho bhāvanaṭṭho. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—"pariññaṭṭhe paññā dukkhe ñāṇaṃ, pahānaṭṭhe paññā samudaye ñāṇaṃ, sacchikiriyaṭṭhe paññā nirodhe ñāṇaṃ, bhāvanaṭṭhe paññā magge ñāṇaṃ".

Kathaṃ dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ? Maggasamaṅgissa ñāṇaṃ dukkhepetaṃ ñāṇaṃ, dukkhasamudayepetaṃ ñāṇaṃ, dukkhanirodhepetaṃ ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapetaṃ ñāṇaṃ.

Tattha katamaṃ dukkhe ñāṇaṃ? Dukkhaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūri medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati dukkhe ñāṇaṃ. Dukkhasamudayaṃ ārabbha … pe … dukkhanirodhaṃ ārabbha … pe … dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati—“dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ”.

Saccañāṇacatukkadvayaniddeso tesaṭṭhimo.

1.1.64–67 Suddhikapaṭisambhidāñāṇaniddesa

Kathaṃ atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ? Atthesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, niruttīsu ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, paṭibhānesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Atthanānatte paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammanānatte paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttinānatte paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānanānatte paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ, atthavavatthāne paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammavavatthāne paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ niruttivavatthāne paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānavavatthāne paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Atthasallakkhaṇe paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammasallakkhaṇe paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttisallakkhaṇe paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānasallakkhaṇe paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ. Atthūpalakkhaṇe paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammūpalakkhaṇe paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ,

niruttūpalakkhaṇe paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānūpalakkhaṇe paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Atthappabhede paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammappabhede paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttippabhede paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānappabhede paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ. Atthappabhāvane paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammappabhāvane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttippabhāvane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānappabhāvane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ.

Atthajotane paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammajotane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttijotane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānajotane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ. Atthavirocane paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammavirocane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttivirocane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānavirocane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ. Atthappakāsane paññā atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammappakāsane paññā dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttippakāsane paññā niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānappakāsane paññā paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ. Taṃ ñātaṭṭhena ñāṇaṃ, pajānanaṭṭhena paññā. Tena vuccati— "atthapaṭisambhide ñāṇaṃ, dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ, niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ, paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ".

Suddhikapaṭisambhidāñāṇaniddeso sattasaṭṭhimo.

1.1.68. Indriyaparopariyattañāṇaniddesa

Katamaṃ tathāgatassa indriyaparopariyattañāṇaṃ? Idha tathāgato satte passati apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino appekacce na paralokavajjabhayadassāvino.

Apparajakkhe mahārajakkheti saddho puggalo apparajakkho, assaddho puggalo mahārajakkho. Āraddhavīriyo puggalo apparajakkho, kusīto puggalo mahārajakkho. Upaṭṭhitassati puggalo apparajakkho, muṭṭhassati puggalo mahārajakkho. Samāhito puggalo apparajakkho, asamāhito puggalo mahārajakkho. Paññavā puggalo apparajakkho, duppañño puggalo mahārajakkho.

Tikkhindriye mudindriyeti saddho puggalo tikkhindriyo, assaddho puggalo mudindriyo. Āraddhavīriyo puggalo tikkhindriyo, kusīto

puggalo mudindriyo. Upaṭṭhitassati puggalo tikkhindriyo, muṭṭhassati puggalo mudindriyo. Samāhito puggalo tikkhindriyo, asamāhito puggalo mudindriyo. Paññavā puggalo tikkhindriyo, duppañño puggalo mudindriyo.

Svākāre dvākāreti saddho puggalo svākāro, assaddho puggalo dvākāro. Āraddhavīriyo puggalo svākāro, kusīto puggalo dvākāro. Upaṭṭhitassati puggalo svākāro, muṭṭhassati puggalo dvākāro. Samāhito puggalo svākāro, asamāhito puggalo dvākāro. Paññavā puggalo svākāro, duppañño puggalo dvākāro.

Suviññāpaye duviññāpayeti saddho puggalo suviññāpayo, assaddho puggalo duviññāpayo. Āraddhavīriyo puggalo suviññāpayo, kusīto puggalo duviññāpayo. Upaṭṭhitassati puggalo suviññāpayo, muṭṭhassati puggalo duviññāpayo. Samāhito puggalo suviññāpayo, asamāhito puggalo duviññāpayo. Paññavā puggalo suviññāpayo, duppañño puggalo duviññāpayo.

Appekacce paralokavajjabhayadassāvino, appekacce na paralokavajjabhayadassāvinoti saddho puggalo paralokavajjabhayadassāvī, assaddho puggalo na paralokavajjabhayadassāvī. Āraddhavīriyo puggalo paralokavajjabhayadassāvī, kusīto puggalo na paralokavajjabhayadassāvī. Upaṭṭhitassati puggalo paralokavajjabhayadassāvī, muṭṭhassati puggalo na paralokavajjabhayadassāvī. Samāhito puggalo paralokavajjabhayadassāvī, asamāhito puggalo na paralokavajjabhayadassāvī. Paññavā puggalo paralokavajjabhayadassāvī, duppañño puggalo na paralokavajjabhayadassāvī.

Lokoti—khandhaloko, dhātuloko, āyatanaloko, vipattibhavaloko, vipattisambhavaloko, sampattibhavaloko, sampattisambhavaloko.

Eko loko—sabbe sattā āhāraṭṭhitikā.

Dve lokā—nāmañca, rūpañca.

Tayo lokā—tisso vedanā.

Cattāro lokā—cattāro āhārā.

Pañca lokā—pañcupādānakkhandhā.

Cha lokā—cha ajjhattikāni āyatanāni.

Satta lokā—satta viññāṇaṭṭhitiyo.

Aṭṭha lokā—aṭṭha lokadhammā.

Nava lokā—nava sattāvāsā.

Dasa lokā—dasāyatanāni.

Dvādasa lokā—dvādasāyatanāni.

Aṭṭhārasa lokā—aṭṭhārasa dhātuyo.

Vajjanti sabbe kilesā vajjā, sabbe duccaritā vajjā, sabbe abhisaṅkhārā vajjā, sabbe bhavagāmikammā vajjā. Iti imasmiñca loke imasmiñca vajje tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti, seyyathāpi ukkhittāsike vadhake. Imehi paññāsāya ākārehi imāni pañcindriyāni jānāti passati aññāti paṭivijjhati—idaṃ tathāgatassa indriyaparopariyattañāṇaṃ.

Indriyaparopariyattañāṇaniddeso aṭṭhasaṭṭhimo.

1.1.69. Āsayānusayañāṇaniddesa

Katamaṃ tathāgatassa sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ? Idha tathāgato sattānaṃ āsayaṃ jānāti, anusayaṃ jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti, bhabbābhabbe satte pajānāti. Katamo sattānaṃ āsayo? "Sassato loko"ti vā, "asassato loko"ti vā, "antavā loko"ti vā, "anantavā loko"ti vā, "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti vā, "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti vā, "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā. Iti bhavadiṭṭhisannissitā vā sattā honti vibhavadiṭṭhisannissitā vā.

Ete vā pana ubho ante anupagamma idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu anulomikā khanti paṭiladdhā hoti, yathābhūtaṃ vā ñāṇaṃ. Kāmaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo kāmagaruko kāmāsayo kāmādhimutto"ti. Kāmaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo nekkhammagaruko nekkhammāsayo nekkhammādhimutto"ti. Nekkhammaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo nekkhammagaruko nekkhammāsayo nekkhammādhimutto"ti. Nekkhammaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo kāmagaruko kāmāsayo kāmādhimutto"ti. Byāpādaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo byāpādagaruko byāpādāsayo byāpādādhimutto"ti. Byāpādaṃ sevantaññeva jānāti— "ayaṃ puggalo abyāpādagaruko abyāpādāsayo abyāpādādhimutto"ti. Abyāpādaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo abyāpādagaruko abyāpādāsayo abyāpādādhimutto"ti. Abyāpādaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo byāpādagaruko byāpādāsayo byāpādādhimutto"ti. Thinamiddhaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo thinamiddhagaruko thinamiddhāsayo thinamiddhādhimutto"ti. Thinamiddhaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ

puggalo ālokasaññāgaruko ālokasaññāsayo ālokasaññādhimutto"ti. Ālokasaññaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggaloālokasaññāgaruko ālokasaññāsayo ālokasaññādhimutto"ti. Ālokasaññaṃ sevantaññeva jānāti—"ayaṃ puggalo thinamiddhagaruko thinamiddhāsayo thinamiddhādhimutto"ti. Ayaṃ sattānaṃ āsayo.

Katamo ca sattānaṃ anusayo? Sattānusayā—kāmarāgānusayo, paṭighānusay mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo. Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, ettha sattānaṃ kāmarāgānusayo anuseti. Yaṃ loke appiyarūpaṃ asātarūpaṃ, ettha sattānaṃ paṭighānusayo anuseti. Iti imesu dvīsu dhammesu avijjā anupatitā, tadekaṭṭho māno ca diṭṭhi ca vicikicchā ca daṭṭhabbā. Ayaṃ sattānaṃ anusayo.

Katamañca sattānaṃ caritaṃ? Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhāro āneñjābhisaṅkhāro parittabhūmako vā mahābhūmako vā. Idaṃ sattānaṃ caritaṃ.

Katamā ca sattānaṃ adhimutti? Santi sattā hīnādhimuttikā, santi sattā paṇītādhimuttikā. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti. Paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti. Atītampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu; paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu Anāgatampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti; paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti. Ayaṃ sattānaṃ adhimutti.

Katame sattā abhabbā? Ye te sattā kammāvaraṇena samannāgatā, kilesāvaraṇena samannāgatā, vipākāvaraṇena samannāgatā, assaddhā acchandikā duppaññā, abhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ—ime te sattā abhabbā.

Katame sattā bhabbā? Ye te sattā na kammāvaraṇena samannāgatā, na kilesāvaraṇena samannāgatā, na vipākāvaraṇena samannāgatā, saddhā chandikā paññavanto, bhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ—ime te sattā bhabbā. Idaṃ tathāgatassa sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ.

Āsayānusayañāṇaniddeso navasaṭṭhimo.

1.1.70. Yamakapāṭihīrañāṇaniddesa

Katamaṃ tathāgatassa yamakapāṭihīre ñāṇaṃ? Idha tathāgato yamakapāṭihīraṃ karoti asādhāraṇaṃ sāvakehi. Uparimakāyato aggikkhandho pavattati, heṭṭhimakāyato udakadhārā pavattati; heṭṭhimakāyato aggikkhandho pavattati, uparimakāyato udakadhārā pavattati; puratthimakāyato aggikkhandho pavattati, pacchimakāyato udakadhārā pavattati; pacchimakāyato aggikkhandho pavattati, puratthimakāyato udakadhārā pavattati; dakkhiṇaakkhito aggikkhandho pavattati, vāmaakkhito udakadhārā pavattati; vāmaakkhito aggikkhandho pavattati, dakkhiṇaakkhito udakadhārā pavattati; dakkhiṇakaṇṇasotato aggikkhandho pavattati, vāmakaṇṇasotato udakadhārā pavattati; vāmakaṇṇasotato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇakaṇṇasotato udakadhārā pavattati; dakkhiṇanāsikāsotato aggikkhandho pavattati, vāmanāsikāsotato udakadhārā pavattati; vāmanāsikāsotato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇanāsikāsotato udakadhārā pavattati; dakkhiṇaaṃsakūṭato aggikkhandho pavattati, vāmaaṃsakūṭato udakadhārā pavattati; vāmaaṃsakūṭato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇaaṃsakūṭato udakadhārā pavattati; dakkhiṇahatthato aggikkhandho pavattati, vāmahatthato udakadhārā pavattati; vāmahatthato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇahatthato udakadhārā pavattati; dakkhiṇapassato aggikkhandho pavattati, vāmapassato udakadhārā pavattati; vāmapassato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇapassato udakadhārā pavattati; dakkhiṇapādato aggikkhandho pavattati, vāmapādato udakadhārā pavattati; vāmapādato aggikkhandho pavattati, dakkhiṇapādato udakadhārā pavattati; aṅgulaṅgulehi aggikkhandho pavattati, aṅgulantarikāhi udakadhārā pavattati; aṅgulantarikāhi aggikkhandho pavattati, aṅgulaṅgulehi udakadhārā pavattati; ekekalomato aggikkhandho pavattati, ekekalomato udakadhārā pavattati; lomakūpato lomakūpato aggikkhandho pavattati, lomakūpato lomakūpato udakadhārā pavattati.

Channaṃ vaṇṇānaṃ—nīlānaṃ, pītakānaṃ, lohitakānaṃ, odātānaṃ, mañjiṭṭhānaṃ, pabhassarānaṃ bhagavā caṅkamati, nimmito tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti. Bhagavā tiṭṭhati, nimmito caṅkamati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti. Bhagavā nisīdati, nimmito caṅkamati vā tiṭṭhati vā seyyaṃ vā kappeti. Bhagavā seyyaṃ kappeti, nimmito caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā. Nimmito caṅkamati, bhagavā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti. Nimmito tiṭṭhati,

bhagavā caṅkamati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti. Nimmito nisīdati, bhagavā caṅkamati vā tiṭṭhati vā seyyaṃ vā kappeti. Nimmito seyyaṃ kappeti, bhagavā caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā. Idaṃ tathāgatassa yamakapāṭihīre ñāṇaṃ.

Yamakapāṭihīrañāṇaniddeso sattatimo.

1.1.71. Mahākaruṇāñāṇaniddesa

Katamaṃ tathāgatassa mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ? Bahukehi ākārehi passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Āditto lokasannivāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Uyyutto lokasannivāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Payāto lokasannivāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Kummaggappaṭipanno lokasannivāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Upanīyati loko addhuvoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Atāṇo loko anabhissaroti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Assako loko, sabbaṃ pahāya gamanīyanti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Ūno loko atitto taṇhādāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Atāyano lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... aleṇo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... asaraṇo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... asaraṇībhūto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ....

Uddhato loko avūpasantoti—passantānaṃ ... pe ... sasallo lokasannivāso, viddho puthusallehi; tassa natthañño koci sallānaṃ uddhatā, aññatra mayāti— passantānaṃ ... pe ... avijjandhakārāvaraṇo lokasannivāso aṇḍabhūto kilesapañjarapakkhitto; tassa natthañño koci ālokaṃ dassetā, aññatra mayāti— passantānaṃ ... pe ... avijjāgato lokasannivāso aṇḍabhūto pariyonaddho tantākulakajāto kulāgaṇḍikajāto muñjapabbajabhūto apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattatīti—passantānaṃ ... pe ... avijjāvisadosasaṃlitto lokasannivāso kilesakalalībhūtoti—passantānaṃ ... pe ... rāgadosamohajaṭājaṭito lokasannivāso; tassa natthañño koci jaṭaṃ vijaṭetā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ....

Taṇhāsaṅghāṭapaṭimukko lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe

... taṇhājālena otthaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... taṇhāsotena vuyhati lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... taṇhāsaññojanena saññutto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... taṇhānusayena anusaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... taṇhāsantāpena santappati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... taṇhāpariḷāhena pariḍayhati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ....

Diṭṭhisaṅghāṭapaṭimukko lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... diṭṭhijālena otthaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... diṭṭhisotena vuyhati lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... diṭṭhisaññojanena saññutto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... diṭṭhānusayena anusaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... diṭṭhisantāpena santappati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... diṭṭhipariḷāhena pariḍayhati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ....

Jātiyā anugato lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... jarāya anusaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... byādhinā abhibhūto lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... maraṇena abbhāhato lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... dukkhe patiṭṭhito lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ....

Taṇhāya uḍḍito lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... jarāpākāraparikkhitto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... maccupāsena parikkhitto lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... mahābandhanabaddho lokasannivāso—rāgabandhanena dosabandhanena mohabandhanena mānabandhanena diṭṭhibandhanena kilesabandhanena duccaritabandhanena; tassa natthañño koci bandhanaṃ mocetā, aññatra mayāti— passantānaṃ ... pe ... mahāsambādhappaṭipanno lokasannivāso; tassa natthañño koci okāsaṃ dassetā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... mahāpalibodhena palibuddho lokasannivāso; tassa natthañño koci palibodhaṃ chetā, aññatra mayāti— passantānaṃ ... pe ... mahāpapāte patito lokasannivāso; tassa natthañño koci papātā uddhatā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ... mahākantārappaṭipanno lokasannivāso; tassa natthañño koci kantāraṃ tāretā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ... mahāsaṃsārappaṭipanno lokasannivāso; tassa natthañño koci saṃsārā mocetā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ... mahāvidugge samparivattati lokasannivāso; tassa natthañño koci viduggā uddhatā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ... mahāpalipe palipanno lokasan-

nivāso; tassa natthañño koci palipā uddhatā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ....

Abbhāhato lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... āditto lokasannivāso—rāgagginā dosagginā mohagginā jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi; tassa natthañño koci nibbāpetā, aññatra mayāti— passantānaṃ ... pe ... unnītako lokasannivāso haññati niccamatāṇo pattadaṇḍo takkaroti—passantānaṃ ... pe ... vajjabandhanabaddho lokasannivāso āghātanapaccupaṭṭhito; tassa natthañño koci bandhanaṃ mocetā, aññatra mayāti— passantānaṃ ... pe ... anātho lokasannivāso paramakāruññappatto; tassa natthañño koci tāyetā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ... dukkhābhitunno lokasannivāso cirarattaṃ pīḷitoti—passantānaṃ ... pe ... gadhito lokasannivāso niccaṃ pipāsitoti—passantānaṃ ... pe ....

Andho lokasannivāso acakkhukoti—passantānaṃ ... pe ... hatanetto lokasannivāso apariṇāyakoti—passantānaṃ ... pe ... vipathapakkhando lokasannivāso añjasāparaddho; tassa natthañño koci ariyapathaṃ ānetā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ... mahoghapakkhando lokasannivāso; tassa natthañño koci oghā uddhatā, aññatra mayāti—passantānaṃ ... pe ....

Dvīhi diṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... tīhi duccaritehi vippaṭipanno lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... catūhi yogehi yutto lokasannivāso catuyogayojitoti—passantānaṃ ... pe ... catūhi ganthehi ganthito lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... catūhi upādānehi upādīyati lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... pañcagatisamāruḷho lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... pañcahi kāmaguṇehi rajjati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... pañcahi nīvaraṇehi otthaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... chahi vivādamūlehi vivadati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... chahi taṇhākāyehi rajjati lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... chahi diṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... sattahi anusayehi anusaṭo lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... sattahi saññojanehi saññutto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... sattahi mānehi unnato lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... aṭṭhahi lokadhammehi samparivattati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... aṭṭhahi micchattehi niyyāto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ...

aṭṭhahi purisadosehi dussati lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... navahi āghātavatthūhi āghātito lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... navavidhamānehi unnato lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... navahi taṇhāmūlakehi dhammehi rajjati lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... dasahi kilesavatthūhi kilissati lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... dasahi āghātavatthūhi āghātito lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... dasahi akusalakammapathehi samannāgato lokasannivāsoti— passantānaṃ ... pe ... dasahi saññojanehi saññutto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... dasahi micchattehi niyyāto lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... dasavatthukāya micchādiṭṭhiyā samannāgato lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... dasavatthukāya antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato lokasannivāsoti—passantānaṃ ... pe ... aṭṭhasatataṇhāpapañcasatehi papañcito lokasannivāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Dvāsaṭṭhiyā diṭṭhigatehi pariyuṭṭhito lokasannivāsoti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati.

Ahañcamhi tiṇṇo, loko ca atiṇṇo ahañcamhi mutto, loko ca amutto; ahañcamhi danto, loko ca adanto; ahañcamhi santo, loko ca asanto; ahañcamhi assattho, loko ca anassattho; ahañcamhi parinibbuto, loko ca aparinibbuto; pahomi khvāhaṃ tiṇṇo tāretuṃ, mutto mocetuṃ, danto dametuṃ, santo sametuṃ, assattho assāsetuṃ, parinibbuto pare ca parinibbāpetunti—passantānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ sattesu mahākaruṇā okkamati. Idaṃ tathāgatassa mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ.

Mahākaruṇāñāṇaniddeso ekasattatimo.

1.1.72–73 Sabbaññutañāṇaniddesa

Katamaṃ tathāgatassa sabbaññutaññāṇaṃ? Sabbaṃ saṅkhatamasaṅkhataṃ anavasesaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Atītaṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti— anāvaraṇañāṇaṃ. Anāgataṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Paccuppannaṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Cakkhu ceva rūpā ca, evaṃ taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ.

Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Sotañceva saddā ca ... pe ... ghānañceva gandhā ca ... jivhā ceva rasā ca ... kāyo ceva phoṭṭhabbā ca ... mano ceva dhammā ca, evaṃ taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti— anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā aniccaṭṭhaṃ dukkhaṭṭhaṃ anattaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā rūpassa aniccaṭṭhaṃ dukkhaṭṭhaṃ anattaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā vedanāya ... pe ... yāvatā saññāya ... pe ... yāvatā saṅkhārānaṃ ... pe ... yāvatā viññāṇassa ... pe ... yāvatā cakkhussa ... pe ... jarāmaraṇassa aniccaṭṭhaṃ dukkhaṭṭhaṃ anattaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā abhiññāya abhiññaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā pariññāya pariññaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā pahānassa pahānaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā bhāvanāya bhāvanaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā khandhānaṃ khandhaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā dhātūnaṃ dhātuṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā āyatanānaṃ āyatanaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā saṅkhatānaṃ saṅkhataṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā asaṅkhatassa asaṅkhataṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā kusale dhamme, sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā akusale dhamme ... pe ... yāvatā abyākate dhamme ... yāvatā kāmāvacare dhamme ... yāvatā rūpāvacare dhamme ... yāvatā arūpāvacare dhamme ... yāvatā apariyāpanne dhamme, sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā samudayassa samudayaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā maggassa maggaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti— sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidaṭṭhaṃ ... pe ... yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭhaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā indriyaparopariyattañāṇaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ ... pe ... yāvatā yamakapāṭihīre ñāṇaṃ ... pe ... yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti— anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, taṃ sabbaṃ jānātīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti— anāvaraṇañāṇaṃ.

Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ;
Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhūti.

Samantacakkhūti kenaṭṭhena samantacakkhu? Cuddasa buddhañāṇāni. Dukkhe ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, atthapaṭisambhide ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, dhammapaṭisambhide ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, niruttipaṭisambhide ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, paṭibhānapaṭisambhide ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, indriyaparopariyattañāṇaṃ buddhañāṇaṃ, sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, yamakapāṭihīre ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ buddhañāṇaṃ, sabbaññutaññāṇaṃ buddhañāṇaṃ, anāvaraṇañāṇaṃ buddhañāṇaṃ—imāni cuddasa buddhañāṇāni. Imesaṃ cuddasannaṃ buddhañāṇānaṃ aṭṭha ñāṇāni sāvakasādhāraṇāni; cha ñāṇāni asādhāraṇāni sāvakehi.

Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho, sabbo ñāto; aññāto dukkhaṭṭho natthīti— sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ. Yāvatā dukkhassa dukkhaṭṭho, sabbo ñāto, sabbo diṭṭho, sabbo vidito, sabbo sacchikato, sabbo phassito paññāya; aphassito paññāya dukkhaṭṭho natthīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā samudayassa samudayaṭṭho ... yāvatā nirodhassa nirodhaṭṭho ... yāvatā maggassa maggaṭṭho ... pe ... yāvatā atthapaṭisambhidāya atthapaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā dhammapaṭisambhidāya dhammapaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā niruttipaṭisambhidāya niruttipaṭisambhidaṭṭho ... yāvatā paṭibhānapaṭisambhidāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭho, sabbo ñāto, sabbo diṭṭho, sabbo vidito, sabbo sacchikato, sabbo phassito paññāya; aphassito paññāya paṭibhānapaṭisambhidaṭṭho natthīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā indriyaparopariyattañāṇaṃ ... yāvatā sattānaṃ āsayānusaye ñāṇaṃ ... yāvatā yamakapāṭihīre ñāṇaṃ ... yāvatā mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ; sabbaṃ ñātaṃ, sabbaṃ diṭṭhaṃ, sabbaṃ viditaṃ, sabbaṃ sacchikataṃ, sabbaṃ phassitaṃ paññāya; aphassitaṃ paññāya mahākaruṇāsamāpattiyā ñāṇaṃ natthīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Yāvatā sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, sabbaṃ ñātaṃ, sabbaṃ diṭṭhaṃ, sabbaṃ viditaṃ, sabbaṃ sacchikataṃ, sabbaṃ phassitaṃ paññāya; aphassitaṃ paññāya natthīti—sabbaññutaññāṇaṃ. Tattha āvaraṇaṃ natthīti—anāvaraṇañāṇaṃ.

Na tassa addiṭṭhamidhatthi kiñci, Atho aviññātamajānitabbaṃ;
Sabbaṃ abhiññāsi yadatthi neyyaṃ, Tathāgato tena samantacakkhūti.

Ñāṇakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.6. Gatikathā

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte katinaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte katinaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Rūpāvacarānaṃ devānaṃ katinaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Arūpāvacarānaṃ devānaṃ katinaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti?

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte aṭṭhan-

naṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Rūpāvacarānaṃ devānaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Arūpāvacarānaṃ devānaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti.

Gatisampattiyā ñāṇasampayutte katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā. Nikantikkhaṇe dve hetū akusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā. Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati— "nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi nāmarūpaṃ".

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasaṅkhārā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime aṭṭhavīsati dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Gatisampattiyā ñāṇasampayutte imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (1)

Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā". Nikantikkhaṇe dve hetū akusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā". Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati— "nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi nāmarūpaṃ".

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasaṅkhārā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime aṭṭhavīsati dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇasampayutte imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (2)

Rūpāvacarānaṃ devānaṃ katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā ... pe ... rūpāvacarānaṃ devānaṃ imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (3)

Arūpāvacarānaṃ devānaṃ katamesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe tayo hetū kusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā". Nikantikkhaṇe dve hetū akusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā". Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū abyākatā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati— "nāmapaccayāpi viññāṇaṃ viññāṇapaccayāpi nāmaṃ".

Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe pañcindriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe tayo hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Arūpāvacarānaṃ devānaṃ imesaṃ aṭṭhannaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (4)

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte katinaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte katinaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti?

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti.

Gatisampattiyā ñāṇavippayutte katamesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe dve hetū kusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"kusalamūla-

paccayāpi saṅkhārā". Nikantikkhaṇe dve hetū akusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"akusalamūlapaccayāpi saṅkhārā". Paṭisandhikkhaṇe dve hetū abyākatā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati— "nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi nāmarūpaṃ".

Paṭisandhikkhaṇe pañcakkhandhā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāro mahābhūtā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe tayo jīvitasaṅkhārā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca rūpañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime cuddasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāro khandhā arūpino sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe cattāri indriyāni sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe dve hetū sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe nāmañca viññāṇañca sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime dvādasa dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, sampayuttapaccayā honti. Paṭisandhikkhaṇe ime chabbīsati dhammā sahajātapaccayā honti, aññamaññapaccayā honti, nissayapaccayā honti, vippayuttapaccayā honti. Gatisampattiyā ñāṇavippayutte imesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti. (1)

Khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte katamesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti hoti? Kusalakammassa javanakkhaṇe dve hetū kusalā; tasmiṃ khaṇe jātacetanāya sahajātapaccayā honti. Tena vuccati—"kusalamūlapaccayāpi saṅkhārā ... pe ... khattiyamahāsālānaṃ brāhmaṇamahāsālānaṃ gahapatimahāsālānaṃ kāmāvacarānaṃ devānaṃ ñāṇavippayutte imesaṃ channaṃ hetūnaṃ paccayā upapatti

hotī”ti. (2)

Gatikathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.8. Vipallāsakathā

Purimanidānaṃ. “ Cattārome, bhikkhave, saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā. Katame cattāro? Anicce, bhikkhave, niccanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Dukkhe, bhikkhave, sukhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Anattani, bhikkhave, attāti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Asubhe, bhikkhave, subhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Ime kho, bhikkhave, cattāro saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā.

Cattārome, bhikkhave, nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadiṭṭhivipallāsā. Katame cattāro? Anicce, bhikkhave, aniccanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso. Dukkhe, bhikkhave, dukkhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso. Anattani, bhikkhave, anattāti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso. Asubhe, bhikkhave, asubhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso. Ime kho, bhikkhave, cattāro nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadiṭṭhivipallāsā”ti.

“Anicce niccasaññino, dukkhe ca sukhasaññino; Anattani ca attāti, asubhe subhasaññino; Micchādiṭṭhihatā sattā, khittacittā visaññino.

Te yogayuttā mārassa, ayogakkhemino janā; Sattā gacchanti saṃsāraṃ, jātimaraṇagāmino.

Yadā ca buddhā lokasmiṃ, uppajjanti pabhaṅkarā; Te imaṃ dhammaṃ pakāsenti, dukkhūpasamagāminaṃ.

Tesaṃ sutvāna sappaññā, sacittaṃ paccaladdhu te; Aniccaṃ aniccato dakkhuṃ, dukkhamaddakkhu dukkhato.

Anattani anattāti, asubhaṃ asubhataddasuṃ; Sammādiṭṭhisamādānā, sabbaṃ dukkhaṃ upaccagun”ti.

Ime cattāro vipallāsā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā, appahīnāti. Keci pahīnā, keci appahīnā? Anicce niccanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso pahīno. Dukkhe sukhanti saññā uppajjati, cittaṃ uppajjati, diṭṭhivipallāso pahīno. Anattani attāti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso pahīno. Asubhe subhanti saññā uppaj-

jati, cittaṃ uppajjati, diṭṭhivipallāso pahīno. Dvīsu vatthūsu cha vipallāsā pahīnā. Dvīsu vatthūsu dve vipallāsā pahīnā, cattāro vipallāsā appahīnā. Catūsu vatthūsu aṭṭha vipallāsā pahīnā, cattāro vipallāsā appahīnāti.

Vipallāsakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.7. Dhammacakkakathā

2.7.1. Saccavāra

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati ... pe ... iti hidaṃ āyasmato koṇḍaññassa "aññāsikoṇḍañño" tveva nāmaṃ ahosi.

"Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan"ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Ñāṇaṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Paññā udapādīti— kenaṭṭhena? Vijjā udapādīti—kenaṭṭhena? Āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena. Ñāṇaṃ udapādīti—ñātaṭṭhena. Paññā udapādīti—pajānanaṭṭhena. Vijjā udapādīti—paṭ haṭṭhena. Āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, dassanaṭṭho attho. Ñāṇaṃ dhammo, ñātaṭṭho attho. Paññā dhammo, pajānanaṭṭho attho. Vijjā dhammo, paṭivedhaṭṭho attho. Āloko dhammo, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca dhammā pañca atthā dukkhavatthukā saccavatthukā saccārammaṇā saccagocarā saccasaṅgahitā saccapariyāpannā sacce samudāgatā sacce ṭhitā sacce patiṭṭhitā.

Dhammacakkanti kenaṭṭhena dhammacakkaṃ? Dhammañca pavatteti cakkañcāti—dhammacakkaṃ. Cakkañca pavatteti dhammañcāti—dhammacakkaṃ. Dhammena pavattetīti— dhammacakkaṃ. Dhammacariyāya pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme ṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhāpento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme vasippatto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme vasiṃ pāpento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme pāramippatto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme pāramiṃ pāpento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme vesārajjappatto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme vesārajjaṃ pāpento pavattetīti—dham-

macakkaṃ. Dhammaṃ sakkaronto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaṃ garuṃ karonto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaṃ mānento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaṃ pūjento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaṃ apacāyamāno pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaddhajo pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaketu pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammādhipateyyo pavattetīti—dhammacakkaṃ. Taṃ kho pana dhammacakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti—dhammacakkaṃ.

Saddhindriyaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Vīriyindriyaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Satindriyaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Samādhindriyaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti— dhammacakkaṃ. Paññindriyaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Saddhābalaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Vīriyabalaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Satibalaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Samādhibalaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti— dhammacakkaṃ. Paññābalaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Satisambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammavicayasambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Vīriyasambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Pītisambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Passaddhisambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Samādhisambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Upekkhāsambojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammādiṭṭhi dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammāsaṅkappo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammāvācā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti— dhammacakkaṃ. Sammākammanto dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammāājīvo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammāvāyāmo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammāsati dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sammāsamādhi dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti— dhammacakkaṃ.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Akampiyaṭṭhena balaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Niyyānikaṭṭhena bojjhaṅgo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Hetuṭṭhena maggo dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Padahanaṭṭhena sammappadhānā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Ijjhanaṭṭhena iddhipādā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Tathaṭṭhena saccā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Avikkhepaṭṭhena samatho dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Anupassanaṭṭhena vipassanā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Ekarasaṭṭhena samathavipassanā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Muttaṭṭhena vimokkho dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Paṭivedhaṭṭhena vijjā dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Pariccāgaṭṭhena vimutti dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Chando mūlaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Phasso samodhānaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Vedanā samosaraṇaṭṭhen dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Samādhi pamukhaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Sati ādhipateyyaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Paññā taduttaraṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ. Vimutti sāraṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti— dhammacakkaṃ. Amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ.

"Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan"ti ... pe ... pariññātanti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena. Cakkhuṃ dhammo, dassanaṭṭho attho ... pe ... āloko dhammo, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca dhammā pañca atthā dukkhavatthukā saccavatthukā saccārammaṇā saccagocarā saccasaṅgahitā saccapariyāpannā sacce samudāgatā sacce ṭhitā sacce patiṭṭhitā.

Dhammacakkanti kenaṭṭhena dhammacakkaṃ? Dhammañca pavatteti cakkañcāti—dhammacakkaṃ. Cakkañca pavatteti dhammañcāti—dhammacakkaṃ. Dhammena pavattetīti— dhammacakkaṃ. Dhammacariyāya pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme ṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ.

"Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan"ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... "taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban"ti ... pe ... "pahīnan"ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, dassanaṭṭho attho ... pe ... āloko dhammo, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca dhammā pañca atthā samudayavatthukā saccavatthukā ... pe ... nirodhavatthukā saccavatthukā ... pe ... maggavatthukā saccavatthukā saccārammaṇā saccagocarā saccasaṅgahitā saccapariyāpannā sacce samudāgatā sacce ṭhitā sacce patiṭṭhitā.

Dhammacakkanti kenaṭṭhena dhammacakkaṃ? Dhammañca pavatteti cakkañcāti—dhammacakkaṃ. Cakkañca pavatteti dhammañcāti—dhammacakkaṃ. Dhammena pavattetīti— dhammacakkaṃ. Dhammacariyāya pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme ṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ.

2.7.2. Satipaṭṭhānavāra

"'Ayaṃ kāye kāyānupassanā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. Sā kho panāyaṃ kāye kāyānupassanā bhāvetabbāti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitāti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Ayaṃ vedanāsu ... pe ... ayaṃ citte ... ayaṃ dhammesu dhammānupassanāti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. Sā kho panāyaṃ dhammesu dhammānupassanā bhāvetabbāti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitāti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi".

"Ayaṃ kāye kāyānupassanā"ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... sā kho panāyaṃ kāye kāyānupassanā bhāvetabbāti ... pe ... bhāvitāti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, dassanaṭṭho attho ... pe ... āloko dhammo, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca dhammā pañca atthā kāyavatthukā satipaṭṭhānavatthukā ... pe ... vedanāvatthukā satipaṭṭhānavatthukā ... cittavatthukā satipaṭṭhānavatthukā ... dhammavatthukā satipaṭṭhānavatthukā satipaṭṭhānārammaṇā satipaṭṭhānagocarā satipaṭṭhānasaṅgahitā satipaṭṭhānapariyāpannā satipaṭṭhāne samudāgatā satipaṭṭhāne ṭhitā satipaṭṭhāne patiṭṭhitā.

Dhammacakkanti kenaṭṭhena dhammacakkaṃ? Dhammañca pavatteti cakkañcāti—dhammacakkaṃ. Cakkañca pavatteti dhammañcāti—dhammacakkaṃ. Dhammena pavattetīti— dhammacakkaṃ. Dhammacariyāya pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme ṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena dhammo taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ.

2.7.3. Iddhipādavāra

"'Ayaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo'ti me, bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe

... āloko udapādi. 'So kho panāyaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabbo'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitoti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Ayaṃ vīriyasamādhi ... pe ... ayaṃ cittasamādhi ... pe ... ayaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādoti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. So kho panāyaṃ vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitoti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi".

"Ayaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo"ti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... so kho panāyaṃ chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti ... pe ... bhāvitoti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Ñāṇaṃ udapādīti—kenaṭṭhena? Paññā udapādīti— kenaṭṭhena? Vijjā udapādīti—kenaṭṭhena? Āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena. Ñāṇaṃ udapādīti—ñātaṭṭhena. Paññā udapādīti—pajānanaṭṭhena. Vijjā udapādīti—paṭivedhaṭṭhena. Āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, dassanaṭṭho attho. Ñāṇaṃ dhammo, ñātaṭṭho attho. Paññā dhammo, pajānanaṭṭho attho. Vijjā dhammo, paṭivedhaṭṭho attho. Āloko dhammo, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca dhammā pañca atthā chandavatthukā iddhipādavatthukā iddhipādārammaṇā iddhipādagocarā iddhipādasaṅgahitā iddhipādapariyāpannā iddhipāde samudāgatā iddhipāde ṭhitā iddhipāde patiṭṭhitā.

Dhammacakkanti kenaṭṭhena dhammacakkaṃ? Dhammañca pavatteti cakkañcāti—dhammacakkaṃ. Cakkañca pavatteti dhammañcāti—dhammacakkaṃ. Dhammena pavattetīti— dhammacakkaṃ. Dhammacariyāya pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme ṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhāpento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme vasippatto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme vasiṃ pāpento pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme pāramippatto pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme pāramiṃ

pāpento pavattetīti—dhammacakkaṃ ... pe ... dhammaṃ apacāyamāno pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaddhajo pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammaketu pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhammādhipateyyo pavattetīti—dhammacakkaṃ. Taṃ kho pana dhammacakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti—dhammacakkaṃ.

"Saddhindriyaṃ dhammo. Taṃ dhammaṃ pavattetī"ti—dhammacakkaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena dhammo. Taṃ dhammaṃ pavattetīti—dhammacakkaṃ.

Ayaṃ vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādoti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi ... pe ... so kho panāyaṃ vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabboti ... pe ... bhāvitoti pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi.

Cakkhuṃ udapādīti—kenaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—kenaṭṭhena? Cakkhuṃ udapādīti—dassanaṭṭhena ... pe ... āloko udapādīti—obhāsaṭṭhena.

Cakkhuṃ dhammo, dassanaṭṭho attho ... pe ... āloko dhammo, obhāsaṭṭho attho. Ime pañca dhammā pañca atthā vīriyavatthukā iddhipādavatthukā ... pe ... cittavatthukā iddhipādavatthukā ... vīmaṃsāvatthukā iddhipādavatthukā iddhipādārammaṇā iddhipādagocarā iddhipādasaṅgahitā iddhipādapariyāpannā iddhipāde samudāgatā iddhipāde ṭhitā iddhipāde patiṭṭhitā.

Dhammacakkanti kenaṭṭhena dhammacakkaṃ? Dhammañca pavatteti cakkañcāti—dhammacakkaṃ. Cakkañca pavatteti dhammañcāti—dhammacakkaṃ. Dhammena pavattetīti— dhammacakkaṃ. Dhammacariyāya pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme ṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ. Dhamme patiṭṭhito pavattetīti—dhammacakkaṃ ... pe ... amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena dhammo. Taṃ dhammaṃ pavattetīti— dhammacakkanti.

Dhammacakkakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.2. Saccakathā

Purimanidānaṃ. " Cattārimāni, bhikkhave, tathāni avitathāni anaññathāni.

Katamāni cattāri? 'Idaṃ dukkhan'ti, bhikkhave, tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri tathāni avitathāni anaññathāni".

2.2.1. Paṭhamasuttantaniddesa

Kathaṃ dukkhaṃ tathaṭṭhena saccaṃ? Cattāro dukkhassa dukkhaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Dukkhassa pīḷanaṭṭho, saṅkhataṭṭho, santāpaṭṭho, vipariṇāmaṭṭho— ime cattāro dukkhassa dukkhaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Evaṃ dukkhaṃ tathaṭṭhena saccaṃ.

Kathaṃ samudayo tathaṭṭhena saccaṃ? Cattāro samudayassa samudayaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Samudayassa āyūhanaṭṭho, nidānaṭṭho, saṃyogaṭṭho palibodhaṭṭho—ime cattāro samudayassa samudayaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Evaṃ samudayo tathaṭṭhena saccaṃ.

Kathaṃ nirodho tathaṭṭhena saccaṃ? Cattāro nirodhassa nirodhaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Nirodhassa nissaraṇaṭṭho, vivekaṭṭho, asaṅkhataṭṭho, amataṭṭho—ime cattāro nirodhassa nirodhaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Evaṃ nirodho tathaṭṭhena saccaṃ.

Kathaṃ maggo tathaṭṭhena saccaṃ? Cattāro maggassa maggaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Maggassa niyyānaṭṭho, hetuṭṭho, dassanaṭṭho, ādhipateyyaṭṭho—ime cattāro maggassa maggaṭṭhā tathā avitathā anaññathā. Evaṃ maggo tathaṭṭhena saccaṃ.

Katihākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Catūhākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Tathaṭṭhena, anattaṭṭhena, saccaṭṭhena, paṭivedhaṭṭhena— imehi catūhākārehi cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ tathaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Catūhākārehi tathaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa dukkhaṭṭho tathaṭṭho, samudayassa samudayaṭṭho tathaṭṭho, nirodhassa nirodhaṭṭho tathaṭṭho, maggassa maggaṭṭho tathaṭṭho—imehi catūhākārehi tathaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekap-

paṭivedhāni.

Kathaṃ anattaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Catūhākārehi anattaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa dukkhaṭṭho anattaṭṭho, samudayassa samudayaṭṭho anattaṭṭho, nirodhassa nirodhaṭṭho anattaṭṭho, maggassa maggaṭṭho anattaṭṭho—imehi catūhākārehi anattaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ saccaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Catūhākārehi saccaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa dukkhaṭṭho saccaṭṭho, samudayassa samudayaṭṭho saccaṭṭho, nirodhassa nirodhaṭṭho saccaṭṭho, maggassa maggaṭṭho saccaṭṭho—imehi catūhākārehi saccaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ paṭivedhaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Catūhākārehi paṭivedhaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa dukkhaṭṭho paṭivedhaṭṭho, samudayassa samudayaṭṭho paṭivedhaṭṭho nirodhassa nirodhaṭṭho paṭivedhaṭṭho, maggassa maggaṭṭho paṭivedhaṭṭho—imehi catūhākārehi paṭivedhaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Katihākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Yaṃ aniccaṃ taṃ dukkhaṃ, yaṃ dukkhaṃ taṃ aniccaṃ, yaṃ aniccañca dukkhañca taṃ anattā. Yaṃ aniccañca dukkhañca anattā ca taṃ tathaṃ. Yaṃ aniccaṃ ca dukkhañca anattā ca tathañca taṃ saccaṃ. Yaṃ aniccañca dukkhañca anattā ca tathañca saccañca taṃ ekasaṅgahitaṃ. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Katihākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Navahākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Tathaṭṭhena, anattaṭṭhena, saccaṭṭhena, paṭivedhaṭṭhena, abhiññaṭṭhena, pariññaṭṭhena, pahānaṭṭhena, bhāvanaṭṭhena, sacchikiriyaṭṭhena— imehi navahākārehi cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ tathaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Navahākārehi tathaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa dukkhaṭṭho tathaṭṭho, samudayassa samudayaṭṭho tathaṭṭho, nirodhassa nirodhaṭṭho tathaṭṭho, maggassa maggaṭṭho tathaṭṭho, abhiññāya abhiññaṭṭho tathaṭṭho, pariññāya pariññaṭṭho tathaṭṭho, pahānassa pahānaṭṭho tathaṭṭho, bhāvanāya bhāvanaṭṭho tathaṭṭho, sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭho tathaṭṭho—imehi navahākārehi tathaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ anattaṭṭhena ... saccaṭṭhena ... paṭivedhaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Navahākārehi paṭivedhaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa dukkhaṭṭho paṭivedhaṭṭho, samudayassa samudayaṭṭho paṭivedhaṭṭho, nirodhassa nirodhaṭṭho paṭivedhaṭṭho, maggassa maggaṭṭho paṭivedhaṭṭho, abhiññāya abhiññaṭṭho paṭivedhaṭṭho, pariññāya pariññaṭṭho paṭivedhaṭṭho, pahānassa pahānaṭṭho paṭivedhaṭṭho, bhāvanāya bhāvanaṭṭho paṭivedhaṭṭho, sacchikiriyāya sacchikiriyaṭṭho paṭivedhaṭṭho—imehi navahākārehi paṭivedhaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Katihākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Dvādasahākārehi cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Tathaṭṭhena, anattaṭṭhena, saccaṭṭhena, paṭivedhaṭṭhena, abhijānanaṭṭhena, parijānanaṭṭhena, dhammaṭṭhena, tathaṭṭhena, ñātaṭṭhena, sacchikiriyaṭṭhena, phassanaṭṭhena, abhisamayaṭṭhena—im dvādasahi ākārehi cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ tathaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Soḷasahākārehi tathaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa pīḷanaṭṭho, saṅkhataṭṭho, santāpaṭṭho, vipariṇāmaṭṭho, tathaṭṭho; samudayassa āyūhanaṭṭho, nidānaṭṭho, saṃyogaṭṭho, palibodhaṭṭho tathaṭṭho; nirodhassa nissaraṇaṭṭho, vivekaṭṭho, asaṅkhataṭṭho, amataṭṭho tathaṭṭho; maggassa niyyānaṭṭho, hetuṭṭho, dassanaṭṭho, ādhipateyyaṭṭho tathaṭṭho—imehi soḷasahi ākārehi tathaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Kathaṃ anattaṭṭhena … pe … saccaṭṭhena … paṭivedhaṭṭhena … abhijānanaṭṭhena … parijānanaṭṭhena … dhammaṭṭhena … tathaṭṭhena … ñātaṭṭhena … sacchikiriyaṭṭhena … phassanaṭṭhena … abhisamayaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni? Soḷasahi ākārehi abhisamayaṭṭhena cattāri saccāni ekappaṭivedhāni. Dukkhassa pīḷanaṭṭho, saṅkhataṭṭho, santāpaṭṭho, vipariṇāmaṭṭho, abhisamayaṭṭho; samudayassa āyūhanaṭṭho, nidānaṭṭho, saṃyogaṭṭho, palibodhaṭṭho, abhisamayaṭṭho; nirodhassa nissaraṇaṭṭho, vivekaṭṭho, asaṅkhataṭṭho, amataṭṭho, abhisamayaṭṭho; maggassa niyyānaṭṭho, hetuṭṭho, dassanaṭṭho, ādhipateyyaṭṭho, abhisamayaṭṭho—imehi soḷasahi ākārehi abhisamayaṭṭhena cattāri saccāni ekasaṅgahitāni. Yaṃ ekasaṅgahitaṃ taṃ ekattaṃ. Ekattaṃ ekena ñāṇena paṭivijjhatīti—cattāri saccāni ekappaṭivedhāni.

Saccānaṃ kati lakkhaṇāni? Saccānaṃ dve lakkhaṇāni. Saṅkhatalakkhaṇañca, asaṅkhatalakkhaṇañca—saccānaṃ imāni dve lakkhaṇāni.

Saccānaṃ kati lakkhaṇāni? Saccānaṃ cha lakkhaṇāni. Saṅkhatānaṃ saccānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitānaṃ aññathattaṃ paññāyati asaṅkhatassa saccassa na uppādo paññāyati, na vayo paññāyati, na ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati— saccānaṃ imāni cha lakkhaṇāni.

Saccānaṃ kati lakkhaṇāni? Saccānaṃ dvādasa lakkhaṇāni. Dukkhasaccassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati; samudayasaccassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati; maggasaccassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati; nirodhasaccassa na uppādo paññāyati, na vayo paññāyati, na ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati—saccānaṃ imāni dvādasa lakkhaṇāni.

Catunnaṃ saccānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā? Samudayasaccaṃ akusalaṃ, maggasaccaṃ kusalaṃ, nirodhasaccaṃ abyākataṃ. Dukkhasaccaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ.

Siyā tīṇi saccāni ekasaccena saṅgahitāni, ekasaccaṃ tīhi saccehi saṅgahitaṃ? Vatthuvasena pariyāyena siyāti. Kathañca siyā? Yaṃ dukkhasaccaṃ akusalaṃ, samudayasaccaṃ akusalaṃ—evaṃ akusalaṭṭhena dve saccāni ekasaccena saṅgahitāni, ekasaccaṃ dvīhi saccehi saṅgahitaṃ. Yaṃ dukkhasaccaṃ kusalaṃ, maggasaccaṃ kusalaṃ—evaṃ kusalaṭṭhena dve saccāni ekasaccena saṅgahitāni, ekasaccaṃ dvīhi saccehi saṅgahi-

taṃ. Yaṃ dukkhasaccaṃ abyākataṃ, nirodhasaccaṃ abyākataṃ—evaṃ abyākataṭṭhena dve saccāni ekasaccena saṅgahitāni, ekasaccaṃ dvīhi saccehi saṅgahitaṃ. Evaṃ siyā tīṇi saccāni ekasaccena saṅgahitāni, ekasaccaṃ tīhi saccehi saṅgahitaṃ vatthuvasena pariyāyenāti.

2.2.2. Dutiyasuttantapāḷi

"Pubbe me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi—'ko nu kho rūpassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko saññāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko saṅkhārānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko viññāṇassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi— 'yaṃ kho rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ rūpassa assādo. Yaṃ rūpaṃ aniccaṃ, taṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ—ayaṃ rūpassa ādīnavo. Yo rūpasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ rūpassa nissaraṇaṃ. Yaṃ vedanaṃ paṭicca ... pe ... yaṃ saññaṃ paṭicca ... yaṃ saṅkhāre paṭicca ... yaṃ viññāṇaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ viññāṇassa assādo. Yaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ taṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ—ayaṃ viññāṇassa ādīnavo. Yo viññāṇasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ viññāṇassa nissaraṇaṃ'.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ evaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ evaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, 'sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi— 'akuppā me vimutti. Ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

2.2.3. Dutiyasuttantaniddesa

Yaṃ rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ rūpassa assādoti— pahānappaṭivedho samudayasaccaṃ. Yaṃ rūpaṃ aniccaṃ

taṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ rūpassa ādīnavoti—pariññāpaṭivedho dukkhasaccaṃ. Yo rūpasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ rūpassa nissaraṇanti— sacchikiriyāpaṭivedho nirodhasaccaṃ. Yā imesu tīsu ṭhānesu diṭṭhi saṅkappo vācā kammanto ājīvo vāyāmo sati samādhi—bhāvanāpaṭivedho maggasaccaṃ.

Yaṃ vedanaṃ paṭicca ... pe ... yaṃ saññaṃ paṭicca ... yaṃ saṅkhāre paṭicca ... yaṃ viññāṇaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ viññāṇassa assādoti— pahānappaṭivedho samudayasaccaṃ. Yaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ taṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ viññāṇassa ādīnavoti—pariññāpaṭivedho dukkhasaccaṃ. Yo viññāṇasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ viññāṇassa nissaraṇanti—sacchikiriyāpaṭivedho nirodhasaccaṃ. Yā imesu tīsu ṭhānesu diṭṭhi saṅkappo vācā kammanto ājīvo vāyāmo sati samādhi—bhāvanāpaṭivedho maggasaccaṃ.

Saccanti katihākārehi saccaṃ? Esanaṭṭhena, pariggahaṭṭhena, paṭivedhaṭṭhena. Kathaṃ esanaṭṭhena saccaṃ? Jarāmaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavanti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Jarāmaraṇaṃ jātinidānaṃ, jātisamudayaṃ, jātijātikaṃ, jātippabhavanti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Jarāmaraṇañca pajānāti, jarāmaraṇasamudayañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Jāti kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavāti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Jāti bhavanidānā, bhavasamudayā, bhavajātikā, bhavappabhavāti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Jātiñca pajānāti, jātisamudayañca pajānāti, jātinirodhañca pajānāti, jātinirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Bhavo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavoti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Bhavo upādānanidāno, upādānasamudayo, upādānajātiko, upādānappabhavoti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Bhavaṃ ca pajānāti, bhavasamudayañca pajānāti, bhavanirodhañca pajānāti, bhavanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Upādānaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavanti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Upādānaṃ taṇhānidānaṃ, taṇhāsamu-

dayaṃ, taṇhājātikaṃ, taṇhāpabhavanti— evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Upādānañca pajānāti, upādānasamudayañca pajānāti, upādānanirodhañca pajānāti upādānanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Taṇhā kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavāti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Taṇhā vedanānidānā, vedanāsamudayā, vedanājātikā, vedanāpabhavāti— evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Taṇhañca pajānāti, taṇhāsamudayañca pajānāti, taṇhānirodhañca pajānāti, taṇhānirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Vedanā kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavāti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Vedanā phassanidānā, phassasamudayā, phassajātikā, phassappabhavāti— evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Vedanañca pajānāti, vedanāsamudayañca pajānāti, vedanānirodhañca pajānāti, vedanānirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Phasso kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavoti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Phasso saḷāyatananidāno, saḷāyatanasamudayo, saḷāyatanajātiko, saḷāyatanappabhavoti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Phassañca pajānāti, phassasamudayañca pajānāti, phassanirodhañca pajānāti, phassanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Saḷāyatanaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavanti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Saḷāyatanaṃ nāmarūpanidānaṃ, nāmarūpasamudayaṃ, nāmarūpajātikaṃ, nāmarūpappabhavanti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Saḷāyatanañca pajānāti, saḷāyatanasamudayañca pajānāti, saḷāyatananirodhañca pajānāti, saḷāyatananirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Nāmarūpaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavanti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Nāmarūpaṃ viññāṇanidānaṃ, viññāṇasamudayaṃ, viññāṇajātikaṃ, viññāṇappabhavanti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Nāmarūpañca pajānāti, nāmarūpasamudayañca pajānāti, nāmarūpanirodhañca pajānāti, nāmarūpanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Viññāṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavanti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Viññāṇaṃ saṅkhāranidānaṃ,

saṅkhārasamudayaṃ, saṅkhārajātikaṃ, saṅkhārappabhavanti—evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Viññāṇañca pajānāti, viññāṇasamudayañca pajānāti, viññāṇanirodhañca pajānāti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Saṅkhārā kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavāti—evaṃ esanaṭṭhena saccaṃ. Saṅkhārā avijjānidānā, avijjāsamudayā, avijjājātikā, avijjāpabhavāti— evaṃ pariggahaṭṭhena saccaṃ. Saṅkhāre ca pajānāti, saṅkhārasamudayañca pajānāti, saṅkhāranirodhañca pajānāti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—evaṃ paṭivedhaṭṭhena saccaṃ.

Jarāmaraṇaṃ dukkhasaccaṃ, jāti samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Jāti dukkhasaccaṃ, bhavo samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Bhavo dukkhasaccaṃ, upādānaṃ samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Upādānaṃ dukkhasaccaṃ, taṇhā samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Taṇhā dukkhasaccaṃ, vedanā samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Vedanā dukkhasaccaṃ, phasso samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Phasso dukkhasaccaṃ, saḷāyatanaṃ samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Saḷāyatanaṃ dukkhasaccaṃ, nāmarūpaṃ samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Nāmarūpaṃ dukkhasaccaṃ, viññāṇaṃ samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Viññāṇaṃ dukkhasaccaṃ, saṅkhārā samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Saṅkhārā dukkhasaccaṃ, avijjā samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ.

Jarāmaraṇaṃ siyā dukkhasaccaṃ, siyā samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccaṃ. Jāti siyā dukkhasaccaṃ, siyā samudayasaccaṃ ... pe ... bhavo siyā dukkhasaccaṃ, siyā samudayasaccaṃ, ubhinnampi nissaraṇaṃ nirodhasaccaṃ, nirodhappajānanā maggasaccanti.

Saccakathā niṭṭhitā. Bhāṇavāro.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.10. Suññakathā

Evaṃ me sutaṃ—ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—

"'Suñño loko, suñño loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, 'suñño loko'ti vuccatī"ti? "Yasmā kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā 'suñño loko'ti vuccati. Kiñcānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā? Cakkhu kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā. Rūpā suññā attena vā attaniyena vā. Cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ attena vā attaniyena vā. Cakkhusamphasso suñño attena vā attaniyena vā. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā.

Sotaṃ suññaṃ ... pe ... saddā suññā ... ghānaṃ suññaṃ ... gandhā suññā ... jivhā suññā ... rasā suññā ... kāyo suñño ... phoṭṭhabbā suññā ... mano suñño attena vā attaniyena vā. Dhammā suññā attena vā attaniyena vā. Manoviññāṇaṃ suññaṃ attena vā attaniyena vā. Manosamphasso suñño attena vā attaniyena vā. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Yasmā kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā tasmā 'suñño loko'ti vuccatī"ti.

10.1. Mātikā

Suññasuññaṃ, saṅkhārasuññaṃ, vipariṇāmasuññaṃ, aggasuññaṃ, lakkhaṇasuññaṃ, vikkhambhanasuññaṃ, tadaṅgasuññaṃ, samucchedasuññaṃ, paṭippassaddhisuññaṃ, nissaraṇasuññaṃ, ajjhattasuññaṃ, bahiddhāsuññaṃ, dubhatosuññaṃ, sabhāgasuññaṃ, visabhāgasuññaṃ, esanāsuññaṃ, pariggahasuññaṃ, paṭilābhasuññaṃ, paṭivedhasuññaṃ, ekattasuññaṃ, nānattasuññaṃ, khantisuññaṃ, adhiṭṭhānasuññaṃ, pariyogāhaṇasuññaṃ, sampajānassa pavattapariyādānaṃ sabbasuññatānaṃ paramatthasuññaṃ. [25]

10.2. Niddesa

Katamaṃ suññasuññaṃ? Cakkhu suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Sotaṃ suññaṃ … pe … ghānaṃ suññaṃ … jivhā suññā … kāyo suñño … mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Idaṃ suññasuññaṃ. (1)

Katamaṃ saṅkhārasuññaṃ? Tayo saṅkhārā—puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro. Puññābhisaṅkhāro apuññābhisaṅkhārena ca āneñjābhisaṅkhārena ca suñño. Apuññābhisaṅkhāro puññābhisaṅkhārena ca āneñjābhisaṅkhārena ca suñño. Āneñjābhisaṅkhāro puññābhisaṅkhārena ca apuññābhisaṅkhārena ca suñño. Ime tayo saṅkhārā.

Aparepi tayo saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Kāyasaṅkhāro vacīsaṅkhārena ca cittasaṅkhārena ca suñño. Vacīsaṅkhāro kāyasaṅkhārena ca cittasaṅkhārena ca suñño. Cittasaṅkhāro kāyasaṅkhārena ca vacīsaṅkhārena ca suñño. Ime tayo saṅkhārā.

Aparepi tayo saṅkhārā—atītā saṅkhārā, anāgatā saṅkhārā, paccuppannā saṅkhārā. Atītā saṅkhārā anāgatehi ca paccuppannehi ca saṅkhārehi suññā. Anāgatā saṅkhārā atītehi ca paccuppannehi ca saṅkhārehi suññā paccuppannā saṅkhārā atītehi ca anāgatehi ca saṅkhārehi suññā. Ime tayo saṅkhārā; idaṃ saṅkhārasuññaṃ. (2)

Katamaṃ vipariṇāmasuññaṃ? Jātaṃ rūpaṃ sabhāvena suññaṃ. Vigataṃ rūpaṃ vipariṇatañceva suññañca. Jātā vedanā sabhāvena suññā. Vigatā vedanā vipariṇatā ceva suññā ca … pe … jātā saññā … jātā saṅkhārā … jātaṃ viññāṇaṃ … jātaṃ cakkhu … pe … jāto bhavo sabhāvena suñño. Vigato bhavo vipariṇato ceva suñño ca. Idaṃ vipariṇāmasuññaṃ. (3)

Katamaṃ aggasuññaṃ? Aggametaṃ padaṃ seṭṭhametaṃ padaṃ visiṭṭhametaṃ padaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Idaṃ aggasuññaṃ. (4)

Katamaṃ lakkhaṇasuññaṃ? Dve lakkhaṇāni—bālalakkhaṇañca paṇḍitalakkhaṇañca. Bālalakkhaṇaṃ paṇḍitalakkhaṇena suññaṃ. Paṇḍitalakkhaṇaṃ bālalakkhaṇena suññaṃ. Tīṇi lakkhaṇāni—uppādalakkhaṇaṃ, vayalakkhaṇaṃ, ṭhitaññathattalakkhaṇaṃ. Uppādalakkhaṇaṃ vayalakkhaṇena ca ṭhitaññathattalakkhaṇena ca suññaṃ. Vayalakkhaṇaṃ

uppādalakkhaṇena ca ṭhitaññathattalakkhaṇena ca suññaṃ, ṭhitaññathattalakkhaṇaṃ uppādalakkhaṇena ca vayalakkhaṇena ca suññaṃ.

Rūpassa uppādalakkhaṇaṃ vayalakkhaṇena ca ṭhitaññathattalakkhaṇena ca suññaṃ. Rūpassa vayalakkhaṇaṃ uppādalakkhaṇena ca ṭhitaññathattalakkhaṇena ca suññaṃ. Rūpassa ṭhitaññathattalakkhaṇaṃ uppādalakkhaṇena ca vayalakkhaṇena ca suññaṃ. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa ... cakkhussa ... jarāmaraṇassa uppādalakkhaṇaṃ vayalakkhaṇena ca ṭhitaññathattalakkhaṇena ca suññaṃ. Jarāmaraṇassa vayalakkhaṇaṃ uppādalakkhaṇena ca ṭhitaññathattalakkhaṇena ca suññaṃ. Jarāmaraṇassa ṭhitaññathattalakkhaṇaṃ uppādalakkhaṇena ca vayalakkhaṇena ca suññaṃ. Idaṃ lakkhaṇasuññaṃ. (5)

Katamaṃ vikkhambhanasuññaṃ? Nekkhammena kāmacchando vikkhambhito ceva suñño ca. Abyāpādena byāpādo vikkhambhito ceva suñño ca. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ vikkhambhitañceva suññañca. Avikkhepena uddhaccaṃ vikkhambhitañceva suññañca. Dhammavavatthānena vicikicchā vikkhambhitā ceva suññā ca. Ñāṇena avijjā vikkhambhitā ceva suññā ca. Pāmojjena arati vikkhambhitā ceva suññā ca. Paṭhamena jhānena nīvaraṇā vikkhambhitā ceva suññā ca ... pe ... arahattamaggena sabbakilesā vikkhambhitā ceva suññā ca. Idaṃ vikkhambhanasuññaṃ. (6)

Katamaṃ tadaṅgasuññaṃ? Nekkhammena kāmacchando tadaṅgasuñño. Abyāpādena byāpādo tadaṅgasuñño. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ tadaṅgasuññaṃ. Avikkhepena uddhaccaṃ tadaṅgasuññaṃ. Dhammavavatthānena vicikicchā tadaṅgasuññā. Ñāṇena avijjā tadaṅgasuññā. Pāmojjena arati tadaṅgasuññā. Paṭhamena jhānena nīvaraṇā tadaṅgasuññā ... pe ... vivaṭṭanānupassanāya saññogābhiniveso tadaṅgasuñño. Idaṃ tadaṅgasuññaṃ. (7)

Katamaṃ samucchedasuññaṃ? Nekkhammena kāmacchando samucchinno ceva suñño ca. Abyāpādena byāpādo samucchinno ceva suñño ca. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ samucchinnañceva suññañca. Avikkhepena uddhaccaṃ samucchinnañceva suññañca. Dhammavavatthānena vicikicchā samucchinnā ceva suññā ca. Ñāṇena avijjā samucchinnā ceva suññā ca. Pāmojjena arati samucchinnā ceva suññā ca. Paṭhamena jhānena nīvaraṇā samucchinnā ceva suññā ca ... pe ... arahattamaggena sab-

bakilesā samucchinnā ceva suññā ca. Idaṃ samucchedasuññaṃ. (8)

Katamaṃ paṭippassaddhisuññaṃ? Nekkhammena kāmacchando paṭippassaddho ceva suñño ca. Abyāpādena byāpādo paṭippassaddho ceva suñño ca. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ paṭippassaddhañceva suññañca. Avikkhepena uddhaccaṃ paṭippassaddhañceva suññañca. Dhammavavatthānena vicikicchā paṭippassaddhā ceva suññā ca. Ñāṇena avijjā paṭippassaddhā ceva suññā ca. Pāmojjena arati paṭippassaddhā ceva suññā ca. Paṭhamena jhānena nīvaraṇā paṭippassaddhā ceva suññā ca ... pe ... arahattamaggena sabbakilesā paṭippassaddhā ceva suññā ca. Idaṃ paṭippassaddhisuññaṃ. (9)

Katamaṃ nissaraṇasuññaṃ? Nekkhammena kāmacchando nissaṭo ceva suñño ca. Abyāpādena byāpādo nissaṭo ceva suñño ca. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ nissaṭañceva suññañca. Avikkhepena uddhaccaṃ nissaṭañceva suññañca. Dhammavavatthānena vicikicchā nissaṭā ceva suññā ca. Ñāṇena avijjā nissaṭā ceva suññā ca. Pāmojjena arati nissaṭā ceva suññā ca. Paṭhamena jhānena nīvaraṇā nissaṭā ceva suññā ca ... pe ... arahattamaggena sabbakilesā nissaṭā ceva suññā ca. Idaṃ nissaraṇasuññaṃ. (10)

Katamaṃ ajjhattasuññaṃ? Ajjhattaṃ cakkhuṃ suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Ajjhattaṃ sotaṃ suññaṃ ... ajjhattaṃ ghānaṃ suññaṃ ... ajjhattaṃ jivhā suññā ... ajjhattaṃ kāyo suñño ... ajjhattaṃ mano suñño attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Idaṃ ajjhattasuññaṃ. (11)

Katamaṃ bahiddhāsuññaṃ? Bahiddhā rūpā suññā ... pe ... bahiddhā dhammā suññā attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Idaṃ bahiddhāsuññaṃ. (12)

Katamaṃ dubhatosuññaṃ? Yañca ajjhattaṃ cakkhu ye ca bahiddhā rūpā ubhayametaṃ suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Yañca ajjhattaṃ sotaṃ ye ca bahiddhā saddā ... pe ... yañca ajjhattaṃ ghānaṃ ye ca bahiddhā gandhā ... yā ca ajjhattaṃ jivhā ye ca bahiddhā rasā ... yo ca ajjhattaṃ kāyo ye ca bahiddhā phoṭṭhabbā ... yo ca ajjhattaṃ mano ye ca bahiddhā dhammā ubhayametaṃ suññaṃ attena vā attaniyena vā niccena vā dhuvena vā sassatena vā avipariṇāmadhammena vā. Idaṃ

dubhatosuññaṃ. (13)

Katamaṃ sabhāgasuññaṃ? Cha ajjhattikāni āyatanāni sabhāgāni ceva suññāni ca. Cha bāhirāni āyatanāni sabhāgāni ceva suññāni ca. Cha viññāṇakāyā sabhāgā ceva suññā ca. Cha phassakāyā sabhāgā ceva suññā ca. Cha vedanākāyā sabhāgā ceva suññā ca. Cha saññākāyā sabhāgā ceva suññā ca. Cha cetanākāyā sabhāgā ceva suññā ca. Idaṃ sabhāgasuññaṃ. (14)

Katamaṃ visabhāgasuññaṃ? Cha ajjhattikāni āyatanāni chahi bāhirehi āyatanehi visabhāgāni ceva suññāni ca. Cha bāhirāni āyatanāni chahi viññāṇakāyehi visabhāgāni ceva suññāni ca. Cha viññāṇakāyā chahi phassakāyehi visabhāgā ceva suññā ca. Cha phassakāyā chahi vedanākāyehi visabhāgā ceva suññā ca. Cha vedanākāyā chahi saññākāyehi visabhāgā ceva suññā ca. Cha saññākāyā chahi cetanākāyehi visabhāgā ceva suññā ca. Idaṃ visabhāgasuññaṃ. (15)

Katamaṃ esanāsuññaṃ? Nekkhammesanā kāmacchandena suññā. Abyāpādesanā byāpādena suññā. Ālokasaññesanā thinamiddhena suññā. Avikkhepesanā uddhaccena suññā. Dhammavavatthānesanā vicikicchāya suññā. Ñāṇesanā avijjāya suññā. Pāmojjesanā aratiyā suññā. Paṭhamajjhānesanā nīvaraṇehi suññā ... pe ... arahattamaggesanā sabbakilesehi suññā. Idaṃ esanāsuññaṃ. (16)

Katamaṃ pariggahasuññaṃ? Nekkhammapariggaho kāmacchandena suññо. Abyāpādapariggaho byāpādena suññо. Ālokasaññāpariggaho thinamiddhena suññо. Avikkhepapariggaho uddhaccena suññо. Dhammavavatthānapariggaho vicikicchāya suññо. Ñāṇapariggaho avijjāya suññо. Pāmojjapariggaho aratiyā suññо. Paṭhamajjhānapariggaho nīvaraṇehi suññо ... pe ... arahattamaggapariggaho sabbakilesehi suññо. Idaṃ pariggahasuññaṃ. (17)

Katamaṃ paṭilābhasuññaṃ? Nekkhammapaṭilābho kāmacchandena suññо. Abyāpādapaṭilābho byāpādena suññо. Ālokasaññāpaṭilābho thinamiddhena suññо. Avikkhepapaṭilābho uddhaccena suññо. Dhammavavatthānapaṭilābho vicikicchāya suññо. Ñāṇapaṭilābho avijjāya suññо. Pāmojjapaṭilābho aratiyā suññо. Paṭhamajjhānapaṭilābho nīvaraṇehi suññо ... pe ... arahattamaggapaṭilābho sabbakilesehi suññо. Idaṃ paṭilābhasuññaṃ. (18)

Katamaṃ paṭivedhasuññaṃ? Nekkhammappaṭivedho kāmaccha-

ndena suñño. Abyāpādappaṭivedho byāpādena suñño. Ālokasaññāppaṭivedho thinamiddhena suñño. Avikkhepappaṭivedho uddhaccena suñño. Dhammavavatthānappaṭivedho vicikicchāya suñño. Ñāṇappaṭivedho avijjāya suñño. Pāmojjappaṭivedho aratiyā suñño. Paṭhamajjhānappaṭivedho nīvaraṇehi suñño ... pe ... arahattamaggappaṭivedho sabbakilesehi suñño. Idaṃ paṭivedhasuññaṃ. (19)

Katamaṃ ekattasuññaṃ, nānattasuññaṃ? Kāmacchando nānattaṃ, nekkhammaṃ ekattaṃ. Nekkhammekattaṃ cetayato kāmacchandena suññaṃ. Byāpādo nānattaṃ, abyāpādo ekattaṃ. Abyāpādekattaṃ cetayato byāpādena suññaṃ. Thinamiddhaṃ nānattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ. Ālokasaññekattaṃ cetayato thinamiddhena suññaṃ. Uddhaccaṃ nānattaṃ, avikkhepo ekattaṃ. Avikkhepekattaṃ cetayato uddhaccena suññaṃ. Vicikicchā nānattaṃ, dhammavavatthānaṃ ekattaṃ. Dhammavavatthānekattaṃ cetayato vicikicchāya suññaṃ. Avijjā nānattaṃ, ñāṇaṃ ekattaṃ. Ñāṇekattaṃ cetayato avijjāya suññaṃ. Arati nānattaṃ, pāmojjaṃ ekattaṃ. Pāmojjekattaṃ cetayato aratiyā suññaṃ. Nīvaraṇā nānattaṃ, paṭhamajjhānaṃ ekattaṃ. Paṭhamajjhānekattaṃ cetayato nīvaraṇehi suññaṃ ... pe ... sabbakilesā nānattaṃ, arahattamaggo ekattaṃ. Arahattamaggekattaṃ cetayato sabbakilesehi suññaṃ. Idaṃ ekattasuññaṃ nānattasuññaṃ. (20–21)

Katamaṃ khantisuññaṃ? Nekkhammakhanti kāmacchandena suññā. Abyāpādakhanti byāpādena suññā. Ālokasaññākhanti thinamiddhena suññā. Avikkhepakhanti uddhaccena suññā. Dhammavavatthānakhanti vicikicchāya suññā. Ñāṇakhanti avijjāya suññā. Pāmojjakhanti aratiyā suññā. Paṭhamajjhānakhanti nīvaraṇehi suññā ... pe ... arahattamaggakhanti sabbakilesehi suññā. Idaṃ khantisuññaṃ. (22)

Katamaṃ adhiṭṭhānasuññaṃ? Nekkhammādhiṭṭhānaṃ kāmacchandena suññaṃ. Abyāpādādhiṭṭhānaṃ byāpādena suññaṃ. Ālokasaññādhiṭṭhānaṃ thinamiddhena suññaṃ. Avikkhepādhiṭṭhānaṃ uddhaccena suññaṃ. Dhammavavatthānādhiṭṭhānaṃ vicikicchāya suññaṃ. Ñāṇādhiṭṭhānaṃ avijjāya suññaṃ. Pāmojjādhiṭṭhānaṃ aratiyā suññaṃ. Paṭhamajjhānādhiṭṭhānaṃ nīvaraṇehi suññaṃ ... pe ... arahattamaggādhiṭṭhānaṃ sabbakilesehi suññaṃ. Idaṃ adhiṭṭhānasuññaṃ. (23)

Katamaṃ pariyogāhaṇasuññaṃ? Nekkhammapariyogāhaṇaṃ kāmacchandena suññaṃ. Abyāpādapariyogāhaṇaṃ byāpādena suññaṃ.

Ālokasaññāpariyogāhaṇaṃ thinamiddhena suññaṃ. Avikkhepapariyogāhaṇaṃ uddhaccena suññaṃ. Dhammavavatthānapariyogāhaṇaṃ vicikicchāya suññaṃ. Ñāṇapariyogāhaṇaṃ avijjāya suññaṃ. Pāmojjapariyogāhaṇaṃ aratiyā suññaṃ. Paṭhamajjhānapariyogāhaṇaṃ nīvaraṇehi suññaṃ ... pe ... arahattamaggapariyogāhaṇaṃ sabbakilesehi suññaṃ. Idaṃ pariyogāhaṇasuññaṃ. (24)

Katamaṃ sampajānassa pavattapariyādānaṃ sabbasuññatānaṃ paramatthasuññaṃ? Idha sampajāno nekkhammena kāmacchandassa pavattaṃ pariyādiyati, abyāpādena byāpādassa pavattaṃ pariyādiyati, ālokasaññāya thinamiddhassa pavattaṃ pariyādiyati, avikkhepena uddhaccassa pavattaṃ pariyādiyati, dhammavavatthānena vicikicchāya pavattaṃ pariyādiyati, ñāṇena avijjāya pavattaṃ pariyādiyati, pāmojjena aratiyā pavattaṃ pariyādiyati, paṭhamena jhānena nīvaraṇānaṃ pavattaṃ pariyādiyati ... pe ... arahattamaggena sabbakilesānaṃ pavattaṃ pariyādiyati. Atha vā pana sampajānassa anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyantassa idaṃ ceva cakkhupavattaṃ pariyādiyati, aññañca cakkhupavattaṃ na uppajjati. Idañceva sotapavattaṃ ... pe ... ghānapavattaṃ ... jivhāpavattaṃ ... kāyapavattaṃ ... manopavattaṃ pariyādiyati, aññañca manopavattaṃ na uppajjati. Idaṃ sampajānassa pavattapariyādānaṃ sabbasuññatānaṃ paramatthasuññanti. (25)

Suññakathā niṭṭhitā.

Yuganaddhavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Yuganaddhā saccabojjhaṅgā, mettā virāgapañcamā; Paṭisambhidā dhammacakkaṃ, lokuttarabalasuññāti.

Esa nikāyadharehi ṭhapito, asamo dutiyo pavaro varavaggoti.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.3. Ānāpānassatikathā

1.3.1 Gaṇanavāra

Soḷasavatthukaṃ ānāpānassatisamādhiṃ bhāvayato samadhikāni dve ñāṇasatāni uppajjanti—aṭṭha paripanthe ñāṇāni, aṭṭha ca upakāre ñāṇāni, aṭṭhārasa upakkilese ñāṇāni, terasa vodāne ñāṇāni, bāttiṃsa satokārissa ñāṇāni, catuvīsati samādhivasena ñāṇāni, dvesattati vipassanāvasena ñāṇāni, aṭṭha nibbidāñāṇāni, aṭṭha nibbidānulomañāṇāni,

aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhiñāṇāni, ekavīsati vimuttisukhe ñāṇāni.

Katamāni aṭṭha paripanthe ñāṇāni, aṭṭha ca upakāre ñāṇāni? Kāmacchando samādhissa paripantho, nekkhammaṃ samādhissa upakāraṃ. Byāpādo samādhissa paripantho, abyāpādo samādhissa upakāraṃ. Thinamiddhaṃ samādhissa paripantho, ālokasaññā samādhissa upakāraṃ. Uddhaccaṃ samādhissa paripantho, avikkhepo samādhissa upakāraṃ. Vicikicchā samādhissa paripantho, dhammavavatthānaṃ samādhissa upakāraṃ. Avijjā samādhissa paripantho, ñāṇaṃ samādhissa upakāraṃ. Arati samādhissa paripantho, pāmojjaṃ samādhissa upakāraṃ. Sabbepi akusalā dhammā samādhissa paripanthā, sabbepi kusalā dhammā samādhissa upakārā. Imāni aṭṭha paripanthe ñāṇāni, aṭṭha ca upakāre ñāṇāni.

Gaṇanavāro paṭhamo.

1.3.2. Soḷasañāṇaniddesa

Imehi soḷasahi ākārehi uducitaṃ cittaṃ samuducitaṃ cittaṃ ekatte santiṭṭhati, nīvaraṇehi visujjhati. Katame te ekattā? Nekkhammaṃ ekattaṃ, abyāpādo ekattaṃ, ālokasaññā ekattaṃ, avikkhepo ekattaṃ, dhammavavatthānaṃ ekattaṃ, ñāṇaṃ ekattaṃ, pāmojjaṃ ekattaṃ, sabbepi kusalā dhammā ekattā.

Nīvaraṇāti, katame te nīvaraṇā? Kāmacchando nīvaraṇaṃ, byāpādo nīvaraṇaṃ, thinamiddhaṃ nīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccaṃ nīvaraṇaṃ, vicikicchā nīvaraṇaṃ, avijjā nīvaraṇaṃ, arati nīvaraṇaṃ, sabbepi akusalā dhammā nīvaraṇā.

Nīvaraṇāti, kenaṭṭhena nīvaraṇā? Niyyānāvaraṇaṭṭhena nīvaraṇā.

Katame te niyyānā?

Nekkhammaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ. Tena ca nekkhammena ariyā niyyanti. Kāmacchando niyyānāvaraṇaṃ. Tena ca kāmacchandena nivutattā nekkhammaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—kāmacchando niyyānāvaraṇaṃ.

Abyāpādo ariyānaṃ niyyānaṃ. Tena ca abyāpādena ariyā niyyanti. Byāpādo niyyānāvaraṇaṃ. Tena ca byāpādena nivutattā abyāpādaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—byāpādo niyyānāvaraṇaṃ.

Ālokasaññā ariyānaṃ niyyānaṃ. Tāya ca ālokasaññāya ariyā niyyanti. Thinamiddhaṃ niyyānāvaraṇaṃ. Tena ca thinamiddhena nivutattā ālokasaññaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—thinamiddhaṃ niyyānā-

varaṇaṃ.

Avikkhepo ariyānaṃ niyyānaṃ. Tena ca avikkhepena ariyā niyyanti. Uddhaccaṃ niyyānāvaraṇaṃ. Tena ca uddhaccena nivutattā avikkhepaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—uddhaccaṃ niyyānāvaraṇaṃ.

Dhammavavatthānaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ. Tena ca dhammavavatthānena ariyā niyyanti. Vicikicchā niyyānāvaraṇaṃ. Tāya ca vicikicchāya nivutattā dhammavavatthānaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—vicikicchā niyyānāvaraṇaṃ.

Ñāṇaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ. Tena ca ñāṇena ariyā niyyanti. Avijjā niyyānāvaraṇaṃ. Tāya ca avijjāya nivutattā ñāṇaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—avijjā niyyānāvaraṇaṃ.

Pāmojjaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ. Tena ca pāmojjena ariyā niyyanti. Arati niyyānāvaraṇaṃ. Tāya ca aratiyā nivutattā pāmojjaṃ ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—arati niyyānāvaraṇaṃ.

Sabbepi kusalā dhammā ariyānaṃ niyyānaṃ. Tehi ca kusalehi dhammehi ariyā niyyanti. Sabbepi akusalā dhammā niyyānāvaraṇā. Tehi ca akusalehi dhammehi nivutattā kusale dhamme ariyānaṃ niyyānaṃ nappajānātīti—sabbepi akusalā dhammā niyyānāvaraṇā.

Soḷasañāṇaniddeso dutiyo.

1.3.3. Upakkilesañāṇaniddesa

1.3.3.1. Paṭhamacchakka

Imehi ca pana nīvaraṇehi visuddhacittassa soḷasavatthukaṃ ānāpānassatisamādhiṃ bhāvayato khaṇikasamodhānā katame aṭṭhārasa upakkilesā uppajjanti? Assāsādimajjhapariyosānaṃ satiyā anugacchato ajjhattavikkhepagataṃ cittaṃ samādhissa paripantho. Passāsādimajjhapariyosānaṃ satiyā anugacchato bahiddhāvikkhepagataṃ cittaṃ samādhissa paripantho. Assāsapaṭikaṅkhanā nikanti taṇhācariyā samādhissa paripantho. Passāsapaṭikaṅkhanā nikanti taṇhācariyā samādhissa paripantho. Assāsenābhitunnassa passāsapaṭilābhe mucchanā samādhissa paripantho. Passāsenābhitunnassa assāsapaṭilābhe mucchanā samādhissa paripantho.

Anugacchanā ca assāsaṃ, Passāsaṃ anugacchanā; Sati ajjhattavikkhepā-Kaṅkhanā bahiddhāvikkhepapatthanā.

Assāsenābhitunnassa, Passāsapaṭilābhe mucchanā; Passāsenābhitunnassa, Assāsapaṭilābhe mucchanā.

Cha ete upakkilesā, Ānāpānassatisamādhissa; Yehi vikkhippamānassa, No ca cittaṃ vimuccati; Vimokkhaṃ appajānantā, Te honti parapattiyāti.

1.3.3.2. Dutiyacchakka

Nimittaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampati—samādhissa paripantho. Assāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampati—samādhissa paripantho. Nimittaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampati—samādhissa paripantho. Passāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampati—samādhissa paripantho. Assāsaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampati—samādhissa paripantho. Passāsaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampati— samādhissa paripantho.

Nimittaṃ āvajjamānassa, assāse vikkhipate mano; Assāsaṃ āvajjamānassa, nimitte cittaṃ vikampati.

Nimittaṃ āvajjamānassa, passāse vikkhipate mano; Passāsaṃ āvajjamānassa, nimitte cittaṃ vikampati.

Assāsaṃ āvajjamānassa, passāse vikkhipate mano; Passāsaṃ āvajjamānassa, assāse cittaṃ vikampati.

Cha ete upakkilesā, Ānāpānassatisamādhissa; Yehi vikkhippamānassa, No ca cittaṃ vimuccati; Vimokkhaṃ appajānantā, Te honti parapattiyāti.

1.3.3.3. Tatiyacchakka

Atītānudhāvanaṃ cittaṃ vikkhepānupatitaṃ—samādhissa paripantho. Anāgatapaṭikaṅkhanaṃ cittaṃ vikampitaṃ—samādhissa paripantho. Līnaṃ cittaṃ kosajjānupatitaṃ—samādhissa paripantho. Atipaggahitaṃ cittaṃ uddhaccānupatitaṃ—samādhissa paripantho. Abhinataṃ cittaṃ rāgānupatitaṃ— samādhissa paripantho. Apanataṃ cittaṃ byāpādānupatitaṃ—samādhissa paripantho.

Atītānudhāvanaṃ cittaṃ, Anāgatapaṭikaṅkhanaṃ līnaṃ; Atipaggahitaṃ abhinataṃ, Apanataṃ cittaṃ na samādhiyati.

Cha ete upakkilesā, Ānāpānassatisamādhissa; Yehi upakkiliṭṭhasaṅkappo, Adhicittaṃ nappajānātīti.

Assāsādimajjhapariyosānaṃ satiyā anugacchato ajjhattaṃ vikkhepagatena cittena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Passāsādimajjhapariyosānaṃ satiyā anugacchato bahiddhāvikkhepagatena cittena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca.

Assāsapaṭikaṅkhanāya nikantiyā taṇhācariyāya kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Passāsapaṭikaṅkhanāya nikantiyā taṇhācariyāya kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Assāsenābhitunnassa passāsapaṭilābhe mucchitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Passāsenābhitunnassa assāsapaṭilābhe mucchitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca.

Nimittaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Assāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Nimittaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Passāsaṃ āvajjato nimitte cittaṃ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Assāsaṃ āvajjato passāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Passāsaṃ āvajjato assāse cittaṃ vikampitattā kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Atītānudhāvanena cittena vikkhepānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Anāgatapaṭikaṅkhanena cittena vikampitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Līnena cittena kosajjānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Atipaggahitena cittena uddhaccānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Abhinatena cittena rāgānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca. Apanatena cittena byāpādānupatitena kāyopi cittampi sāraddhā ca honti iñjitā ca phanditā ca.

Ānāpānassati yassa, paripuṇṇā abhāvitā; Kāyopi iñjito hoti, cittampi hoti iñjitaṃ; Kāyopi phandito hoti, cittampi hoti phanditaṃ.

Ānāpānassati yassa, Paripuṇṇā subhāvitā; Kāyopi aniñjito hoti, Cittampi hoti aniñjitaṃ; Kāyopi aphandito hoti, Cittampi hoti aphanditanti.

Imehi ca pana nīvaraṇehi visuddhacittassa soḷasavatthukaṃ ānāpānassatisamādhiṃ bhāvayato khaṇikasamodhānā ime aṭṭhārasa upakkilesā uppajjanti.

Upakkilesañāṇaniddeso tatiyo.

1.3.4. Vodānañāṇaniddesa

Katamāni terasa vodāne ñāṇāni? Atītānudhāvanaṃ cittaṃ vikkhepānupatitaṃ; taṃ vivajjayitvā ekaṭṭhāne samādahati—evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Anāgatapaṭikaṅkhanaṃ cittaṃ vikampitaṃ; taṃ vivajjayitvā tattheva adhimoceti— evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Līnaṃ cittaṃ kosajjānupatitaṃ; taṃ paggaṇhitvā kosajjaṃ pajahati—evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Atipaggahitaṃ cittaṃ uddhaccānupatitaṃ; taṃ viniggaṇhitvā uddhaccaṃ pajahati—evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Abhinataṃ cittaṃ rāgānupatitaṃ; taṃ sampajāno hutvā rāgaṃ pajahati—evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Apanataṃ cittaṃ byāpādānupatitaṃ; taṃ sampajāno hutvā byāpādaṃ pajahati—evampi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati. Imehi chahi ṭhānehi parisuddhaṃ cittaṃ pariyodātaṃ ekattagataṃ hoti.

Katame te ekattā? Dānavosaggupaṭṭhānekattaṃ, samathanimittupaṭṭhānekattaṃ, vayalakkhaṇupaṭṭhānekattaṃ, nirodhupaṭṭhānekattaṃ. Dānavosaggupaṭṭhānekattaṃ cāgādhimuttānaṃ, samathanimittupaṭṭhānekattañca adhicittamanuyuttānaṃ, vayalakkhaṇupaṭṭhānekattañca vipassakānaṃ, nirodhupaṭṭhānekattañca ariyapuggalānaṃ—imehi catūhi ṭhānehi ekattagataṃ cittaṃ paṭipadāvisuddhipakkhandañceva hoti, upekkhānubrūhitañca, ñāṇena ca sampahaṃsitaṃ.

Paṭhamassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā majjhe, sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi. Ādissa kati lakkhaṇāni? Ādissa tīṇi lakkhaṇāni. Yo tassa paripantho tato cittaṃ visujjhati, visuddhattā cittaṃ majjhimaṃ samathanimittaṃ paṭipajjati, paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati. Yañca paripanthato cittaṃ visujjhati, yañca visuddhattā cittaṃ majjhimaṃ samathanimittaṃ paṭipajjati, yañca paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati. Paṭhamassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi. Ādissa imāni tīṇi lakkhaṇāni. Tena vuccati—"paṭhamaṃ jhānaṃ ādikalyāṇañceva hoti lakkhaṇasampannañca".

Paṭhamassa jhānassa upekkhānubrūhanā majjhe. Majjhassa kati lakkhaṇāni? Majjhassa tīṇi lakkhaṇāni. Visuddhaṃ cittaṃ ajjhupekkhati, samathapaṭipannaṃ ajjhupekkhati, ekattupaṭṭhānaṃ ajjhupekkhati. Yañca visuddhaṃ cittaṃ ajjhupekkhati, yañca samathapaṭipannaṃ

ajjhupekkhati, yañca ekattupaṭṭhānaṃ ajjhupekkhati—paṭhamassa jhānassa upekkhānubrūhanā majjhe. Majjhassa imāni tīṇi lakkhaṇāni. Tena vuccati—"paṭhamaṃ jhānaṃ majjhekalyāṇañceva hoti lakkhaṇasampannañca".

Paṭhamassa jhānassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Pariyosānassa kati lakkhaṇāni? Pariyosānassa cattāri lakkhaṇāni. Tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena sampahaṃsanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena sampahaṃsanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena sampahaṃsanā, āsevanaṭṭhena sampahaṃsanā. Paṭhamassa jhānassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Pariyosānassa imāni cattāri lakkhaṇāni. Tena vuccati—"paṭhamaṃ jhānaṃ pariyosānakalyāṇañceva hoti lakkhaṇasampannañca". Evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pītisampannañca sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca vīriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Dutiyassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Dutiyassa jhānassa paṭipadāvisuddhi ādi, upekkhānubrūhanā majjhe, sampahaṃsanā pariyosānaṃ ... pe ... evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ pītisampannañceva hoti sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca vīriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Tatiyassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ ... pe ... evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ sukhasampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca vīriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Catutthassa jhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ ... pe ... evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannañca upekkhāsampannañceva hoti cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca vīriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā ... pe ... viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ... ākiñcaññāyatanasamāpattiyā ... nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ ... pe ... evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ upekkhāsam-

pannañceva hoti cittassa adhiṭṭhānasampannañca ... pe ... paññāsampannañca.

Aniccānupassanāya ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ ... pe ... evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pītisampannañca sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca vīriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca. Dukkhānupassanāya ... pe ... anattānupassanāya ... nibbidānupassanāya ... virāgānupassanāya ... nirodhānupassanāya ... paṭinissaggānupassanāya ... khayānupassanāya ... vayānupassanāya ... vipariṇāmānupassanāya ... animittānupassanāya ... appaṇihitānupassanāya ... suññatānupassanāya ... adhipaññādhammavipassanāya ... yathābhūtañāṇadassanāya ... ādīnavānupassanāya ... paṭisaṅkhānupassanāya ... vivaṭṭanānupassanāya ...

Sotāpattimaggassa ... pe ... sakadāgāmimaggassa ... anāgāmimaggassa ... arahattamaggassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi upekkhānubrūhanā majjhe, sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi. Ādissa kati lakkhaṇāni? Ādissa tīṇi lakkhaṇāni. Yo tassa paripantho tato cittaṃ visujjhati, visuddhattā cittaṃ majjhimaṃ samathanimittaṃ paṭipajjati, paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati. Yañca paripanthato cittaṃ visujjhati, yañca visuddhattā cittaṃ majjhimaṃ samathanimittaṃ paṭipajjati, yañca paṭipannattā tattha cittaṃ pakkhandati—arahattamaggassa paṭipadāvisuddhi ādi. Ādissa imāni tīṇi lakkhaṇāni. Tena vuccati— "arahattamaggo ādikalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca".

Arahattamaggassa upekkhānubrūhanā majjhe. Majjhassa kati lakkhaṇāni? Majjhassa tīṇi lakkhaṇāni. Visuddhaṃ cittaṃ ajjhupekkhati, samathapaṭipannaṃ ajjhupekkhati, ekattupaṭṭhānaṃ ajjhupekkhati. Yañca visuddhaṃ cittaṃ ajjhupekkhati, yañca samathapaṭipannaṃ ajjhupekkhati, yañca ekattupaṭṭhānaṃ ajjhupekkhati. Tena vuccati—"arahattamaggo majjhekalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca".

Arahattamaggassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Pariyosānassa kati lakkhaṇāni? Pariyosānassa cattāri lakkhaṇāni. Tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena sampahaṃsanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena

sampahaṃsanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena sampahaṃsanā, āsevanaṭṭhena sampahaṃsanā. Arahattamaggassa sampahaṃsanā pariyosānaṃ. Pariyosānassa imāni cattāri lakkhaṇāni. Tena vuccati— "arahattamaggo pariyosānakalyāṇo ceva hoti lakkhaṇasampanno ca". Evaṃ tivattagataṃ cittaṃ tividhakalyāṇakaṃ dasalakkhaṇasampannaṃ vitakkasampannañceva hoti vicārasampannañca pītisampannañca sukhasampannañca cittassa adhiṭṭhānasampannañca saddhāsampannañca vīriyasampannañca satisampannañca samādhisampannañca paññāsampannañca.

Nimittaṃ assāsapassāsā, Anārammaṇamekacittassa; Ajānato ca tayo dhamme, Bhāvanā nupalabbhati.

Nimittaṃ assāsapassāsā, Anārammaṇamekacittassa; Jānato ca tayo dhamme, Bhāvanā upalabbhatīti.

Kathaṃ ime tayo dhammā ekacittassa ārammaṇā na honti, na cime tayo dhammā aviditā honti, na ca cittaṃ vikkhepaṃ gacchati, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti, visesamadhigacchati? Seyyathāpi rukkho same bhūmibhāge nikkhitto. Tamenaṃ puriso kakacena chindeyya. Rukkhe phuṭṭhakakacadantānaṃ vasena purisassa sati upaṭṭhitā hoti; na āgate vā gate vā kakacadante manasi karoti. Na āgatā vā gatā vā kakacadantā aviditā honti, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti. Yathā rukkho same bhūmibhāge nikkhitto. Evaṃ upanibandhanā nimittaṃ. Yathā kakacadantā, evaṃ assāsapassāsā. Yathā rukkhe phuṭṭhakakacadantānaṃ vasena purisassa sati upaṭṭhitā hoti, na āgate vā gate vā kakacadante manasi karoti, na āgatā vā gatā vā kakacadantā aviditā honti, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti. Evamevaṃ bhikkhu nāsikagge vā mukhanimitte vā satiṃ upaṭṭhapetvā nisinno hoti, na āgate vā gate vā assāsapassāse manasi karoti, na āgatā vā gatā vā assāsapassāsā aviditā honti, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti. Visesamadhigacchati padhānañca.

Katamaṃ padhānaṃ? Āraddhavīriyassa kāyopi cittampi kammaniyaṃ hoti—idaṃ padhānaṃ. Katamo payogo? Āraddhavīriyassa upakkilesā pahīyanti, vitakkā vūpasammanti—ayaṃ payogo. Katamo viseso? Āraddhavīriyassa saññojanā pahīyanti, anusayā byantīhonti. Ayaṃ viseso. Evaṃ ime tayo dhammā ekacittassa ārammaṇā na honti, na cime tayo dhammā aviditā honti, na ca cittaṃ vikkhepaṃ gacchati, padhānañca paññāyati, payogañca sādheti, visesamadhigacchati.

Ānāpānassati yassa, paripuṇṇā subhāvitā; Anupubbaṃ paricitā, yathā buddhena desitā; So imaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimāti.

Ānanti assāso, no passāso. Āpānanti passāso, no assāso. Assāsavasena upaṭṭhānaṃ sati, passāsavasena upaṭṭhānaṃ sati.

Yo assasati tassupaṭṭhāti, yo passasati tassupaṭṭhāti. Paripuṇṇāti pariggahaṭṭhena paripuṇṇā, parivāraṭṭhena paripuṇṇā, paripūraṭṭhena paripuṇṇā. Subhāvitāti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā. Tassime cattāro bhāvanaṭṭhā yānīkatā honti vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā.

Yānīkatāti yattha yattha ākaṅkhati tattha tattha vasippatto hoti balappatto vesārajjappatto. Tassa me te dhammā āvajjanapaṭibaddhā honti ākaṅkhapaṭibaddhā manasikārapaṭibaddhā cittuppādapaṭibaddhā. Tena vuccati—"yānīkatā"ti. Vatthukatāti yasmiṃ yasmiṃ vatthusmiṃ cittaṃ svādhiṭṭhitaṃ hoti, tasmiṃ tasmiṃ vatthusmiṃ sati sūpaṭṭhitā hoti. Yasmiṃ yasmiṃ vā pana vatthusmiṃ sati sūpaṭṭhitā hoti, tasmiṃ tasmiṃ vatthusmiṃ cittaṃ svādhiṭṭhitaṃ hoti. Tena vuccati—"vatthukatā"ti. Anuṭṭhitāti vatthusmiṃ yena yena cittaṃ abhinīharati tena tena sati anuparivattati. Yena yena vā pana sati anuparivattati tena tena cittaṃ abhinīharati. Tena vuccati— "anuṭṭhitā"ti. Paricitāti pariggahaṭṭhena paricitā, parivāraṭṭhena paricitā, paripūraṭṭhena paricitā. Satiyā pariggaṇhanto jināti pāpake akusale dhamme. Tena vuccati—"paricitā"ti. Susamāraddhāti cattāro susamāraddhā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena susamāraddhā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena susamāraddhā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena susamāraddhā, tappaccanīkānaṃ kilesānaṃ susamūhatattā susamāraddhā.

Susamanti atthi samaṃ, atthi susamaṃ. Katamaṃ samaṃ? Ye tattha jātā anavajjā kusalā bodhipakkhiyā—idaṃ samaṃ. Katamaṃ susamaṃ? Yaṃ tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ ārammaṇaṃ nirodho nibbānaṃ—idaṃ susamaṃ. Iti idañca samaṃ idañca susamaṃ ñātaṃ hoti diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya. Āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Tena vuccati—"susamāraddhā"ti.

Anupubbaṃ paricitāti dīghaṃ assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Dīghaṃ passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Rassaṃ assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Rassaṃ passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā ... pe ... paṭinissaggānupassī assāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Paṭinissaggānupassī passāsavasena purimā purimā paricitā, pacchimā pacchimā anuparicitā. Sabbāpi soḷasavatthukā ānāpānassatiyo aññamaññaṃ paricitā ceva honti anuparicitā ca. Tena vuccati—"anupubbaparicitā"ti.

Yathāti dasa yathatthā—attadamathattho yathattho, attasamathattho yathattho, attaparinibbāpanattho yathattho, abhiññattho yathattho, pariññattho yathattho, pahānattho yathattho, bhāvanattho yathattho, sacchikiriyattho yathattho, saccābhisamayattho yathattho, nirodhe patiṭṭhāpakattho yathattho.

Buddhoti yo so bhagavā sayambhū anācariyako pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhi, tattha ca sabbaññutaṃ pāpuṇi, balesu ca vasībhāvaṃ.

Buddhoti kenaṭṭhena buddho? Bujjhitā saccānīti—buddho. Bodhetā pajāyāti—buddho. Sabbaññutāya buddho. Sabbadassāvitāya buddho. Anaññaneyyatāya buddho. Visavitāya buddho. Khīṇāsavasaṅkhātena buddho. Nirupalepasaṅkhātena buddho. Ekantavītarāgoti—buddho. Ekantavītadosoti—buddho. Ekantavītamohoti— buddho. Ekantanikkilesoti—buddho. Ekāyanamaggaṃ gatoti—buddho. Eko anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti—buddho. Abuddhivihatattā buddhipaṭilābhā—buddho. Buddhoti netaṃ nāmaṃ mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ, na devatāhi kataṃ. Vimokkhantikametaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ bodhiyā mūle saha sabbaññutaññāṇassa paṭilābhā sacchikā paññatti yadidaṃ—buddhoti. Desitāti attadamathattho yathattho yathā buddhena desito, attasamathattho yathattho yathā buddhena desito, attaparinibbāpanattho yathattho yathā buddhena desito ... pe ... nirodhe patiṭṭhāpakattho yathattho yathā buddhena desito.

Soti gahaṭṭho vā hoti pabbajito vā. Lokoti khandhaloko dhātuloko

āyatanaloko vipattibhavaloko vipattisambhavaloko sampattibhavaloko sampattisambhavaloko. Eko loko—sabbe sattā āhāraṭṭhitikā … pe … aṭṭhārasa lokā—aṭṭhārasa dhātuyo. Pabhāsetīti attadamathatthaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā. So imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti. Attasamathatthaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā. So imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti. Attaparinibbāpanatthaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā. So imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti … pe … nirodhe patiṭṭhāpakatthaṃ yathatthaṃ abhisambuddhattā. So imaṃ lokaṃ obhāseti bhāseti pabhāseti.

Abbhā muttova candimāti yathā abbhā, evaṃ kilesā. Yathā cando, evaṃ ariyañāṇaṃ. Yathā candimā devaputto, evaṃ bhikkhu. Yathā cando abbhā mutto mahikā mutto dhūmarajā mutto rāhugahaṇā vippamutto bhāsate ca tapate ca virocate ca, evamevaṃ bhikkhu sabbakilesehi vippamutto bhāsate ca tapate ca virocate ca. Tena vuccati—"abbhā muttova candimā"ti. Imāni terasa vodāne ñāṇāni.

Vodānañāṇaniddeso catuttho. Bhāṇavāro.

1.3.5. Satokāriñāṇaniddesa

Katamāni bāttiṃsa satokārissa ñāṇāni? Idha bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati sato passasati. Dīghaṃ vā assasanto "dīghaṃ assasāmī"ti pajānāti. Dīghaṃ vā passasanto "dīghaṃ passasāmī"ti pajānāti. Rassaṃ vā assasanto "rassaṃ assasāmī"ti pajānāti. Rassaṃ vā passasanto "rassaṃ passasāmī"ti pajānāti. "Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī"ti sikkhati. "Sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī"ti sikkhati. "Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī"ti sikkhati. "Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī"ti sikkhati. Pītipaṭisaṃvedī … pe … sukhapaṭisaṃvedī … cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī … passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ … cittapaṭisaṃvedī … abhippamodayaṃ cittaṃ … samādahaṃ cittaṃ … vimocayaṃ cittaṃ … aniccānupassī … virāgānupassī … nirodhānupassī … "paṭinissaggānupassī assasissāmī"ti sikkhati. "Paṭinissaggānupassī passasissāmī"ti sikkhati.

Idhāti imissā diṭṭhiyā, imissā khantiyā, imissā ruciyā, imasmiṃ ādāye, imasmiṃ dhamme, imasmiṃ vinaye, imasmiṃ dhammavinaye, imasmiṃ pāvacane, imasmiṃ brahmacariye, imasmiṃ satthusāsane.

Tena vuccati—"idhā"ti. Bhikkhūti puthujjanakalyāṇako vā hoti bhikkhu sekkho vā arahā vā akuppadhammo. Araññanti nikkhamitvā bahi indakhīlā sabbametaṃ araññaṃ. Rukkhamūlanti yattha bhikkhuno āsanaṃ paññattaṃ hoti mañco vā pīṭhaṃ vā bhisi vā taṭṭikā vā cammakhaṇḍo vā tiṇasantharo vā paṇṇasantharo vā palālasantharo vā, tattha bhikkhu caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti. Suññanti kenaci anākiṇṇaṃ hoti gahaṭṭhehi vā pabbajitehi vā. Agāranti vihāro aḍḍhayogo pāsādo hammiyaṃ guhā. Nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvāti nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā. Ujuṃ kāyaṃ paṇidhāyāti ujuko hoti kāyo ṭhito supaṇihito. Parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvāti parīti pariggahaṭṭho. Mukhanti niyyānaṭṭho. Satīti upaṭṭhānaṭṭho. Tena vuccati—"parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā"ti.

Satova assasati, sato passasatīti bāttiṃsāya ākārehi sato kārī hoti. Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sato kārī hoti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sato kārī hoti. Rassaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sato kārī hoti. Rassaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sato kārī hoti ... pe ... paṭinissaggānupassī assāsavasena ... paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sato kārī hoti.

1.3.5.1. Paṭhamacatukkaniddesa

Kathaṃ dīghaṃ assasanto "dīghaṃ assasāmī"ti pajānāti, dīghaṃ passasanto "dīghaṃ passasāmī"ti pajānāti? Dīghaṃ assāsaṃ addhānasaṅkhāte assasati, dīghaṃ passāsaṃ addhānasaṅkhāte passasati, dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi chando uppajjati. Chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsaṃ addhānasaṅkhāte assasati, chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ passāsaṃ addhānasaṅkhāte passasati, chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Chandavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi pāmojjaṃ uppajjati. Pāmojjavasena tato sukhumataraṃ

dīghaṃ assāsaṃ addhānasaṅkhāte assasati, pāmojjavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ passāsaṃ addhānasaṅkhāte passasati, pāmojjavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Pāmojjavasena tato sukhumataraṃ dīghaṃ assāsapassāsaṃ addhānasaṅkhāte assasatopi passasatopi dīghaṃ assāsapassāsāpi cittaṃ vivattati, upekkhā saṇṭhāti. Imehi navahākārehi dīghaṃ assāsapassāsā kāyo. Upaṭṭhānaṃ sati. Anupassanā ñāṇaṃ. Kāyo upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati—"kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati? Aniccato anupassati, no niccato. Dukkhato anupassati, no sukhato. Anattato anupassati, no attato. Nibbindati, no nandati. Virajjati, no rajjati. Nirodheti, no samudeti. Paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati. Dukkhato anupassanto sukhasaññaṃ pajahati. Anattato anupassanto attasaññaṃ pajahati. Nibbindanto nandiṃ pajahati. Virajjanto rāgaṃ pajahati. Nirodhento samudayaṃ pajahati. Paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati.

Bhāvanāti catasso bhāvanā—tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā, indriyānaṃ ekarasaṭṭhena bhāvanā, tadupagavīriyavāhanaṭṭhena bhāvanā, āsevanaṭṭhena bhāvanā. Dīghaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti.

Kathaṃ viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti? Kathaṃ vedanāya uppādo vidito hoti? Avijjāsamudayā vedanāsamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena vedanāya uppādo vidito hoti. Taṇhāsamudayā vedanāsamudayoti ... kammasamudayā vedanāsamudayoti ... phassasamudayā vedanāsamudayoti paccayasamudayaṭṭhena vedanāya uppādo vidito hoti. Nibbattilakkhaṇaṃ passatopi vedanāya uppādo vidito hoti. Evaṃ vedanāya uppādo vidito hoti.

Kathaṃ vedanāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Dukkhato manasikaroto bhayatu-

paṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Evaṃ vedanāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti.

Kathaṃ vedanāya atthaṅgamo vidito hoti? Avijjānirodhā vedanānirodhoti— paccayanirodhaṭṭhena vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. Taṇhānirodhā vedanānirodhoti ... pe ... kammanirodhā vedanānirodhoti ... pe ... phassanirodhā vedanānirodhoti paccayanirodhaṭṭhena vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. Vipariṇāmalakkhaṇaṃ passatopi vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ vedanāya atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti.

Kathaṃ viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti? Kathaṃ saññāya uppādo vidito hoti? Avijjāsamudayā saññāsamudayoti— paccayasamudayaṭṭhena saññāya uppādo vidito hoti. Taṇhāsamudayā saññāsamudayoti ... pe ... kammasamudayā saññāsamudayoti ... pe ... phassasamudayā saññāsamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena saññāya uppādo vidito hoti. Nibbattilakkhaṇaṃ passatopi saññāya uppādo vidito hoti. Evaṃ saññāya uppādo vidito hoti.

Kathaṃ saññāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Evaṃ saññāya upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti.

Kathaṃ saññāya atthaṅgamo vidito hoti? Avijjānirodhā saññānirodhoti— paccayanirodhaṭṭhena saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Taṇhānirodhā saññānirodhoti ... pe ... kammanirodhā saññānirodhoti ... pe ... phassanirodhā saññānirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Vipariṇāmalakkhaṇaṃ passatopi saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ saññāya atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti.

Kathaṃ viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti? Kathaṃ vitakkānaṃ uppādo vidito hoti? Avijjāsamudayā vitakkasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena vitakkānaṃ uppādo vidito hoti. Taṇhāsamudayā vitakkasamudayoti ... pe ... kammasamudayā vitakkasamudayoti ... pe ... saññāsamudayā vitakkasamudayoti—paccayasamudayaṭṭhena vitakkānaṃ uppādo vidito hoti. Nibbattilakkhaṇaṃ passatopi vitakkānaṃ uppādo vidito hoti. Evaṃ vi-

takkānaṃ uppādo vidito hoti.

Kathaṃ vitakkānaṃ upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti? Aniccato manasikaroto khayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Dukkhato manasikaroto bhayatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Anattato manasikaroto suññatupaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti. Evaṃ vitakkānaṃ upaṭṭhānaṃ viditaṃ hoti.

Kathaṃ vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti? Avijjānirodhā vitakkanirodhoti— paccayanirodhaṭṭhena vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti. Taṇhānirodhā vitakkanirodhoti ... pe ... kammanirodhā vitakkanirodhoti ... pe ... saññānirodhā vitakkanirodhoti—paccayanirodhaṭṭhena vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti. Vipariṇāmalakkhaṇaṃ passatopi vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ vitakkānaṃ atthaṅgamo vidito hoti. Evaṃ viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti.

Dīghaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati ... pe ... maggaṃ samodhāneti, dhamme samodhāneti, gocarañca pajānāti, samatthañca paṭivijjhati.

Indriyāni samodhānetīti kathaṃ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ samodhāneti, paggahaṭṭhena vīriyindriyaṃ samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena satindriyaṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samādhindriyaṃ samodhāneti, dassanaṭṭhena paññindriyaṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo imāni indriyāni imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati—"indriyāni samodhānetī"ti.

Gocarañca pajānātīti yaṃ tassa ārammaṇaṃ, taṃ tassa gocaraṃ. Yaṃ tassa gocaraṃ, taṃ tassa ārammaṇaṃ. Pajānātīti puggalo. Pajānanā paññā.

Samanti ārammaṇassa upaṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa avikkhepo samaṃ, cittassa adhiṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa vodānaṃ samaṃ. Atthoti anavajjaṭṭho niklesaṭṭho vodānaṭṭho paramaṭṭho. Paṭivijjhatīti ārammaṇassa upaṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa avikkhepaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa adhiṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa vodānaṭṭhaṃ paṭivijjhati. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti.

Balāni samodhānetīti kathaṃ balāni samodhāneti? Assaddhiye akampiyaṭṭhena saddhābalaṃ samodhāneti, kosajje akampiyaṭṭhena vīriyabalaṃ samodhāneti, pamāde akampiyaṭṭhena satibalaṃ samod-

hāneti, uddhacce akampiyaṭṭhena samādhibalaṃ samodhāneti, avijjāya akampiyaṭṭhena paññābalaṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo imāni balāni imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati—balāni samodhānetīti. Gocarañca pajānātīti ... pe ... tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti.

Bojjhaṅge samodhānetīti kathaṃ bojjhaṅge samodhāneti? Upaṭṭhānaṭṭhena satisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, pavicayaṭṭhena dhammavicayasambojjhaṅgaṃ samodhāneti, paggahaṭṭhena vīriyasambojjhaṅgaṃ samodhāneti, pharaṇaṭṭhena pītisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, upasamaṭṭhena passaddhisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samādhisambojjhaṅgaṃ samodhāneti, paṭisaṅkhānaṭṭhena upekkhāsambojjhaṅgaṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo ime bojjhaṅge imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati—"bojjhaṅge samodhānetī"ti. Gocarañca pajānātīti ... pe ... tena vuccati— "samatthañca paṭivijjhatī"ti.

Maggaṃ samodhānetīti kathaṃ maggaṃ samodhāneti? Dassanaṭṭhena sammādiṭṭhiṃ samodhāneti, abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappaṃ samodhāneti, pariggahaṭṭhena sammāvācaṃ samodhāneti, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammantaṃ samodhāneti, vodānaṭṭhena sammāājīvaṃ samodhāneti, paggahaṭṭhena sammāvāyāmaṃ samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsatiṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhiṃ samodhāneti. Ayaṃ puggalo imaṃ maggaṃ imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati—"maggaṃ samodhānetī"ti. Gocarañca pajānātīti ... pe ... tena vuccati— "samatthañca paṭivijjhatī"ti.

Dhamme samodhānetīti kathaṃ dhamme samodhāneti? Ādhipateyyaṭṭhena indriyāni samodhāneti, akampiyaṭṭhena balāni samodhāneti, niyyānaṭṭhena bojjhaṅge samodhāneti, hetuṭṭhena maggaṃ samodhāneti, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānaṃ samodhāneti, padahanaṭṭhena sammappadhānaṃ samodhāneti, ijjhanaṭṭhena iddhipādaṃ samodhāneti tathaṭṭhena saccaṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena samathaṃ samodhāneti, anupassanaṭṭhena vipassanaṃ samodhāneti, ekarasaṭṭhena samathavipassanaṃ samodhāneti, anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ samodhāneti, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhiṃ samodhāneti, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhiṃ samodhāneti, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhiṃ samodhāneti, vimuttaṭṭhena vimokkhaṃ samodhāneti, paṭivedhaṭṭhena vijjaṃ samod-

hāneti, pariccāgaṭṭhena vimuttiṃ samodhāneti, samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ samodhāneti, paṭippassaddhaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ samodhāneti, chandaṃ mūlaṭṭhena samodhāneti, manasikāraṃ samuṭṭhānaṭṭhena samodhāneti, phassaṃ samodhānaṭṭhena samodhāneti, vedanaṃ samosaraṇaṭṭhena samodhāneti, samādhiṃ pamukhaṭṭhena samodhāneti, satiṃ ādhipateyyaṭṭhena samodhāneti, paññaṃ taduttaraṭṭhena samodhāneti, vimuttiṃ sāraṭṭhena samodhāneti, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena samodhāneti. Ayaṃ puggalo ime dhamme imasmiṃ ārammaṇe samodhāneti. Tena vuccati—"dhamme samodhānetī"ti.

Gocarañca pajānātīti yaṃ tassa ārammaṇaṃ, taṃ tassa gocaraṃ. Yaṃ tassa gocaraṃ, taṃ tassa ārammaṇaṃ pajānātīti puggalo. Pajānanā paññā. Samanti ārammaṇassa upaṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa avikkhepo samaṃ, cittassa adhiṭṭhānaṃ samaṃ, cittassa vodānaṃ samaṃ. Atthoti anavajjaṭṭho niklesaṭṭho vodānaṭṭho paramaṭṭho. Paṭivijjhatīti ārammaṇassa upaṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa avikkhepaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa adhiṭṭhānaṭṭhaṃ paṭivijjhati, cittassa vodānaṭṭhaṃ paṭivijjhati. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (1)

Kathaṃ rassaṃ assasanto "rassaṃ assasāmī"ti pajānāti, rassaṃ passasanto "rassaṃ passasāmī"ti pajānāti? Rassaṃ assāsaṃ ittarasaṅkhāte assasati, rassaṃ passāsaṃ ittarasaṅkhāte passasati, rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatopi passasatopi chando uppajjati. Chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsaṃ ittarasaṅkhāte assasati. Chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ passāsaṃ ittarasaṅkhāte passasati. Chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Chandavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatopi passasatopi pāmojjaṃ uppajjati. Pāmojjavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsaṃ ittarasaṅkhāte assasati, pāmojjavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ passāsaṃ ittarasaṅkhāte passasati, pāmojjavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatipi passasatipi. Pāmojjavasena tato sukhumataraṃ rassaṃ assāsapassāsaṃ ittarasaṅkhāte assasatopi passasatopi rassā assāsapassāsā cittaṃ vivattati, upekkhā saṇṭhāti. Imehi navahākārehi rassā assāsapassāsā kāyo upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Kāyo up-

aṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati—"kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Rassaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti ... pe ... rassaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti ... pe ... tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (2)

Kathaṃ "sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī"ti sikkhati, "sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī"ti sikkhati? Kāyoti dve kāyā—nāmakāyo ca rūpakāyo ca. Katamo nāmakāyo? Vedanā, saññā, cetanā, phasso, manasikāro, nāmañca nāmakāyo ca, ye ca vuccanti cittasaṅkhārā—ayaṃ nāmakāyo. Katamo rūpakāyo? Cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ, assāso ca passāso ca, nimittañca upanibandhanā, ye ca vuccanti kāyasaṅkhārā—ayaṃ rūpakāyo.

Kathaṃ te kāyā paṭividitā honti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭividitā honti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭividitā honti. Rassaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭividitā honti. Rassaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te kāyā paṭividitā honti.

Āvajjato te kāyā paṭividitā honti, pajānato te kāyā paṭividitā honti, passato te kāyā paṭividitā honti, paccavekkhato te kāyā paṭividitā honti, cittaṃ adhiṭṭhahato te kāyā paṭividitā honti, saddhāya adhimuccato te kāyā paṭividitā honti, vīriyaṃ paggaṇhato te kāyā paṭividitā honti, satiṃ upaṭṭhāpayato te kāyā paṭividitā honti, cittaṃ samādahato te kāyā paṭividitā honti, paññāya pajānato te kāyā paṭividitā honti, abhiññeyyaṃ abhijānato te kāyā paṭividitā honti, pariññeyyaṃ parijānato te kāyā paṭividitā honti, pahātabbaṃ pajahato te kāyā paṭividitā honti, bhāvetabbaṃ bhāvayato te kāyā paṭividitā honti, sacchikātabbaṃ sacchikaroto te kāyā paṭividitā honti. Evaṃ te kāyā paṭividitā

honti. Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsā kāyo upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Kāyo upaṭṭhānaṃ, no sati. Sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati—"kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā.

Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā. Yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā. Yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati, jānanto sikkhati, passanto sikkhati, paccavekkhanto sikkhati, cittaṃ adhiṭṭhahanto sikkhati, saddhāya adhimuccanto sikkhati, vīriyaṃ paggaṇhanto sikkhati, satiṃ upaṭṭhapento sikkhati, cittaṃ samādahanto sikkhati, paññāya pajānanto sikkhati, abhiññeyyaṃ abhijānanto sikkhati, pariññeyyaṃ parijānanto sikkhati, pahātabbaṃ pajahanto sikkhati, bhāvetabbaṃ bhāvento sikkhati, sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati.

Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti ... pe ... sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti ... pe ... tena vuccati— "samatthañca paṭivijjhatī"ti. (3)

Kathaṃ "passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī"ti sikkhati, "passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī"ti sikkhati? Katamo kāyasaṅkhāro? Dīghaṃ assāsā kāyikā. Ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā. Te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Dīghaṃ passāsā kāyikā. Ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā. Te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Rassaṃ assāsā rassaṃ passāsā. Sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsā sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsā kāyikā. Ete dhammā kāyapaṭibaddhā kāyasaṅkhārā. Te kāyasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati.

Yathārūpehi kāyasaṅkhārehi yā kāyassa ānamanā vinamanā sannamanā paṇamanā iñjanā phandanā calanā pakampanā—passamb-

hayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmīti sikkhati, passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmīti sikkhati. Yathārūpehi kāyasaṅkhārehi yā kāyassa na ānamanā na vinamanā na sannamanā na paṇamanā aniñjanā aphandanā acalanā akampanā santaṃ sukhumaṃ passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmīti sikkhati, passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmīti sikkhati.

Iti kira "passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī"ti sikkhati, "passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī"ti sikkhati. Evaṃ sante vātūpaladdhiyā ca pabhāvanā na hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā na hoti, ānāpānassatiyā ca pabhāvanā na hoti, ānāpānassatisamādhissa ca pabhāvanā na hoti; na ca naṃ taṃ samāpattiṃ paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi.

Iti kira "passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī"ti sikkhati, "passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī"ti sikkhati. Evaṃ sante vātūpaladdhiyā ca pabhāvanā hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā hoti, ānāpānassatiyā ca pabhāvanā hoti. Ānāpānassatisamādhissa ca pabhāvanā hoti; tañca naṃ samāpattiṃ paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi. Yathā kathaṃ viya? Seyyathāpi kaṃse ākoṭite paṭhamaṃ oḷārikā saddā pavattanti. Oḷārikānaṃ saddānaṃ nimittaṃ suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi oḷārike sadde, atha pacchā sukhumakā saddā pavattanti. Sukhumakānaṃ saddānaṃ nimittaṃ suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi sukhumake sadde, atha pacchā sukhumasaddanimittārammaṇatāpi cittaṃ pavattati. Evamevaṃ paṭhamaṃ oḷārikā assāsapassāsā pavattanti; oḷārikānaṃ assāsapassāsānaṃ nimittaṃ suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi oḷārike assāsapassāse, atha pacchā sukhumakā assāsapassāsā pavattanti. Sukhumakānaṃ assāsapassāsānaṃ nimittaṃ suggahitattā sumanasikatattā sūpadhāritattā niruddhepi sukhumake assāsapassāse, atha pacchā sukhumakaassāsapassāsānaṃ nimittārammaṇatāpi cittaṃ na vikkhepaṃ gacchati.

Evaṃ sante vātūpaladdhiyā ca pabhāvanā hoti, assāsapassāsānañca pabhāvanā hoti, ānāpānassatiyā ca pabhāvanā hoti, ānāpānassatisamādhissa ca pabhāvanā hoti; tañca naṃ samāpattiṃ paṇḍitā samāpajjantipi vuṭṭhahantipi. Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsā kāyo upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Kāyo upaṭṭhānaṃ, no sati; sati

upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ kāyaṃ anupassati. Tena vuccati—"kāye kāyānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ kāyaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ kāyaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ, assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā; yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā; yo tattha dassanaṭṭho ayaṃ adhipaññāsikkhā. Imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati, passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti ... pe ... passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti ... pe ... tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (4)

Aṭṭha anupassanāñāṇāni, aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo, cattāri suttantikavatthūni kāye kāyānupassanāya.

Bhāṇavāro.

1.3.5.2. Dutiyacatukkaniddesa

Kathaṃ "pītipaṭisaṃvedī assasissāmī"ti sikkhati "pītipaṭisaṃvedī passasissāmī"ti sikkhati? Katamā pīti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati pīti pāmojjaṃ. Yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati pīti pāmojjaṃ ... pe ... rassaṃ assāsavasena, rassaṃ passāsavasena, sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsavasena, sabbakāyapaṭisaṃvedī passāsavasena, passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsavasena, passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati pīti pāmojjaṃ. Yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ pīti.

Kathaṃ sā pīti paṭividitā hoti? Dīghaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sā pīti paṭividitā hoti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sā pīti paṭividitā hoti. Rassaṃ assāsavasena ... pe ... rassaṃ passāsavasena ... sabbakāyapaṭisaṃvedī assāsavasena ... sabbakāya-

paṭisaṃvedī passāsavasena … passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assāsavasena … passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena sā pīti paṭividitā hoti. Āvajjato sā pīti paṭividitā hoti, jānato … passato … paccavekkhato … cittaṃ adhiṭṭhahato … saddhāya adhimuccato … vīriyaṃ paggaṇhato … satiṃ upaṭṭhāpayato … cittaṃ samādahato … paññāya pajānato … abhiññeyyaṃ abhijānato … pariññeyyaṃ parijānato … pahātabbaṃ pajahato … bhāvetabbaṃ bhāvayato … sacchikātabbaṃ sacchikaroto sā pīti paṭividitā hoti. Evaṃ sā pīti paṭividitā hoti.

Pītipaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena vedanā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Vedanā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati—"vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati? Aniccato anupassati … pe … evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā … pe … āsevanaṭṭhena bhāvanā. Pītipaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi … pe … pītipaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato … pe … pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (1)

Kathaṃ "sukhapaṭisaṃvedī assasissāmī"ti sikkhati, "sukhapaṭisaṃvedī passasissāmī"ti sikkhati? Sukhanti dve sukhāni—kāyikañca sukhaṃ, cetasikañca sukhaṃ. Katamaṃ kāyikaṃ sukhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ, kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ, kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ kāyikaṃ sukhaṃ. Katamaṃ cetasikaṃ sukhaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ, cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ cetasikaṃ sukhaṃ.

Kathaṃ te sukhā paṭividitā honti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te sukhā paṭividitā honti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te sukhā paṭividitā honti … pe … sacchikātabbaṃ sacchikaroto te sukhā paṭividitā honti. Evaṃ te sukhā paṭividitā honti. Sukhapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena vedanā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Vedanā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena

ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati—"vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. Aniccato anupassati ... pe ... evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Sukhapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... sukhapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (2)

Kathaṃ "cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assasissāmī"ti sikkhati, "cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passasissāmī"ti sikkhati? Katamo cittasaṅkhāro? Dīghaṃ assāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā—ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Dīghaṃ passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā—ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā ... pe ... sukhapaṭisaṃvedī assāsavasena ... sukhapaṭisaṃvedī passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā—ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā—ayaṃ cittasaṅkhāro.

Kathaṃ te cittasaṅkhārā paṭividitā honti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te cittasaṅkhārā paṭividitā honti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena te cittasaṅkhārā paṭividitā honti ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaroto te cittasaṅkhārā paṭividitā honti. Evaṃ te cittasaṅkhārā paṭividitā honti. Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena vedanā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ vedanā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati—"vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati? Aniccato anupassati ... pe ... evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (3)

Kathaṃ "passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī"ti sikkhati, "passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī"ti sikkhati? Katamo cittasaṅkhāro? Dīghaṃ assāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā—ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Dīghaṃ passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā—ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assāsavasena ... cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passāsavasena saññā ca vedanā ca cetasikā—ete dhammā cittapaṭibaddhā cittasaṅkhārā. Te cittasaṅkhāre passambhento nirodhento vūpasamento sikkhati. Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena vedanā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Vedanā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ vedanaṃ anupassati. Tena vuccati—"vedanāsu vedanānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ vedanaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ vedanaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (4)

Aṭṭha anupassanāñāṇāni aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo cattāri suttantikavatthūni vedanāsu vedanānupassanāya.

1.3.5.3. Tatiyacatukkaniddesa

Kathaṃ "cittapaṭisaṃvedī assasissāmī"ti sikkhati, "cittapaṭisaṃvedī passasissāmī"ti sikkhati? Katamaṃ taṃ cittaṃ? Dīghaṃ assāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ. Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu. Dīghaṃ passāsavasena ... pe ... passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assāsavasena ... passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ. Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjā manoviññāṇadhātu—idaṃ cittaṃ.

Kathaṃ taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā

tena ñāṇena taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato sati upaṭṭhitā hoti. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikaroto taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti. Evaṃ taṃ cittaṃ paṭividitaṃ hoti. Cittapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Cittaṃ upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati—"citte cittānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Cittapaṭisaṃvedī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... cittapaṭisaṃvedī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (1)

Kathaṃ "abhippamodayaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati, "abhippamodayaṃ cittaṃ passasissāmī"ti sikkhati? Katamo cittassa abhippamodo? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati cittassa abhippamodo. Yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa. Dīghaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati cittassa abhippamodo. Yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa ... pe ... cittapaṭisaṃvedī assāsavasena ... cittapaṭisaṃvedī passāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato uppajjati cittassa abhippamodo. Yā cittassa āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ cittassa abhippamodo. Abhippamodayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Cittaṃ upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati—"citte cittānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ cittaṃ anupassatīti. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Abhippamodayaṃ cittaṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... abhippamodayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (2)

Kathaṃ "samādahaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati, "samādahaṃ cittaṃ passasissāmī"ti sikkhati? Katamo samādhi? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi. Dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi ... pe ... samādahaṃ cittaṃ assāsavasena ... pe ... samādahaṃ cittaṃ passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ samādhi. Samādahaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Cittaṃ upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena taṃ cittaṃ anupassati. Tena vuccati—"citte cittānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Samādahaṃ cittaṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... samādahaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (3)

Kathaṃ "vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati, "vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī"ti sikkhati? "Rāgato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati, "rāgato vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī"ti sikkhati. "Dosato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati, "dosato vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī"ti sikkhati. "Mohato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati ... pe ... mānato vimocayaṃ cittaṃ ... diṭṭhiyā vimocayaṃ cittaṃ ... vicikicchāya vimocayaṃ cittaṃ ... thinato vimocayaṃ cittaṃ ... uddhaccato vimocayaṃ cittaṃ ... ahirikato vimocayaṃ cittaṃ ... "anottappato vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī"ti sikkhati, "anottappato vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī"ti sikkhati. Vimocayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena viññāṇaṃ cittaṃ upaṭṭhānaṃ sati ... pe ....

Anupassatīti kathaṃ taṃ cittaṃ anupassati ... pe ... evaṃ taṃ cittaṃ anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Vimocayaṃ cittaṃ assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... vimocayaṃ cittaṃ assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti.

Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (4)

Aṭṭha anupassanāñāṇāni aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo cattāri suttantikavatthūni citte cittānupassanāya.

1.3.5.4. Catutthacatukkaniddesa

Kathaṃ "aniccānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "aniccānupassī passasissāmī"ti sikkhati? Aniccanti kiṃ aniccaṃ? Pañcakkhandhā aniccā. Kenaṭṭhena aniccā? Uppādavayaṭṭhena aniccā. Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati, udayabbayaṃ passanto kati lakkhaṇāni passati? Pañcannaṃ khandhānaṃ udayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati, vayaṃ passanto pañcavīsati lakkhaṇāni passati. Pañcannaṃ khandhānaṃ udayabbayaṃ passanto imāni paññāsa lakkhaṇāni passati.

"Rūpe aniccānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "rūpe aniccānupassī passasissāmī"ti sikkhati. "Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "jarāmaraṇe aniccānupassī passasissāmī"ti sikkhati. Aniccānupassī assāsapassāsavasena dhammā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Dhammā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati—"dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati ... pe ... evaṃ te dhamme anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Aniccānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... aniccānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (1)

Kathaṃ "virāgānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "virāgānupassī passasissāmī"ti sikkhati? Rūpe ādīnavaṃ disvā rūpavirāge chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. "Rūpe virāgānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "rūpe virāgānupassī passasissāmī"ti sikkhati. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe ādīnavaṃ disvā jarāmaraṇavirāge chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. "Jarāmaraṇe virāgānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "jarāmaraṇe virāgānupassī passasis-

sāmī"ti sikkhati. Virāgānupassī assāsapassāsavasena dhammā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Dhammā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati—"dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati ... pe ... evaṃ te dhamme anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Virāgānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... virāgānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato ... pe ... pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (2)

Kathaṃ "nirodhānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "nirodhānupassī passasissāmī"ti sikkhati? Rūpe ādīnavaṃ disvā rūpanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. "Rūpe nirodhānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "rūpe nirodhānupassī passasissāmī"ti sikkhati. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe ādīnavaṃ disvā jarāmaraṇanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. "Jarāmaraṇe nirodhānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "jarāmaraṇe nirodhānupassī passasissāmī"ti sikkhati.

Katihākārehi avijjāya ādīnavo hoti? Katihākārehi avijjā nirujjhati? Pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti. Aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhati.

Katamehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti? Aniccaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, anattaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, santāpaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti, vipariṇāmaṭṭhena avijjāya ādīnavo hoti— imehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavo hoti.

Katamehi aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhati? Nidānanirodhena avijjā nirujjhati, samudayanirodhena avijjā nirujjhati, jātinirodhena avijjā nirujjhati, pabhavanirodhena avijjā nirujjhati, hetunirodhena avijjā nirujjhati, paccayanirodhena avijjā nirujjhati, ñāṇuppādena avijjā nirujjhati, nirodhupaṭṭhānena avijjā nirujjhati—imehi aṭṭhahākārehi avijjā nirujjhati. Imehi pañcahākārehi avijjāya ādīnavaṃ disvā—imehi aṭṭhahākārehi avijjānirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. "Avijjāya nirodhānupassī assasissāmī"ti sikkhati,

"avijjāya nirodhānupassī passasissāmī"ti sikkhati.

Katihākārehi saṅkhāresu ādīnavo hoti, katihākārehi saṅkhārā nirujjhanti ... pe ... katihākārehi viññāṇe ādīnavo hoti, katihākārehi viññāṇaṃ nirujjhati ... katihākārehi nāmarūpe ādīnavo hoti, katihākārehi nāmarūpaṃ nirujjhati ... katihākārehi saḷāyatane ādīnavo hoti, katihākārehi saḷāyatanaṃ nirujjhati ... katihākārehi phasse ādīnavo hoti, katihākārehi phasso nirujjhati ... katihākārehi vedanāya ādīnavo hoti, katihākārehi vedanā nirujjhati ... katihākārehi taṇhāya ādīnavo hoti, katihākārehi taṇhā nirujjhati ... katihākārehi upādāne ādīnavo hoti, katihākārehi upādānaṃ nirujjhati ... katihākārehi bhave ādīnavo hoti, katihākārehi bhavo nirujjhati ... katihākārehi jātiyā ādīnavo hoti, katihākārehi jāti nirujjhati ... katihākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti, katihākārehi jarāmaraṇaṃ nirujjhati? Pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti, aṭṭhahākārehi jarāmaraṇaṃ nirujjhati.

Katamehi pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti? Aniccaṭṭhena jarāmaraṇe ādīnavo hoti, dukkhaṭṭhena ... pe ... anattaṭṭhena ... pe ... santāpaṭṭhena ... pe ... vipariṇāmaṭṭhena jarāmaraṇe ādīnavo hoti—imehi pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavo hoti.

Katamehi aṭṭhahākārehi jarāmaraṇaṃ nirujjhati? Nidānanirodhena jarāmaraṇaṃ nirujjhati, samudayanirodhena ... pe ... jātinirodhena ... pe ... pabhavanirodhena ... hetunirodhena ... paccayanirodhena ... ñāṇuppādena ... pe ... nirodhupaṭṭhānena jarāmaraṇaṃ nirujjhati—imehi aṭṭhahākārehi jarāmaraṇaṃ nirujjhati. Imehi pañcahākārehi jarāmaraṇe ādīnavaṃ disvā imehi aṭṭhahākārehi jarāmaraṇanirodhe chandajāto hoti saddhādhimutto, cittañcassa svādhiṭṭhitaṃ. "Jarāmaraṇe nirodhānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "jarāmaraṇe nirodhānupassī passasissāmī"ti sikkhati. Nirodhānupassī assāsapassāsavasena dhammā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Dhammā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati—"dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati ... pe ... evaṃ te dhamme anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā ... pe ... āsevanaṭṭhena bhāvanā. Nirodhānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi ... pe ... nirodhānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ

avikkhepaṃ pajānato … pe … pajānanto indriyāni samodhāneti. Tena vuccati—"samatthañca paṭivijjhatī"ti. (3)

Kathaṃ "paṭinissaggānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "paṭinissaggānupassī passasissāmī"ti sikkhati? Paṭinissaggāti dve paṭinissaggā—pariccāgapaṭinissaggo ca pakkhandanapaṭinissaggo ca. Rūpaṃ pariccajatīti—pariccāgapaṭinissaggo. Rūpanirodhe nibbāne cittaṃ pakkhandatīti—pakkhandanapaṭinissaggo. "Rūpe paṭinissaggānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "rūpe paṭinissaggānupassī passasissāmī"ti sikkhati. Vedanaṃ … pe … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ … cakkhuṃ … pe … jarāmaraṇaṃ pariccajatīti—pariccāgapaṭinissaggo. Jarāmaraṇanirodhe nibbāne cittaṃ pakkhandatīti—pakkhandanapaṭinissaggo. "Jarāmaraṇe paṭinissaggānupassī assasissāmī"ti sikkhati, "jarāmaraṇe paṭinissaggānupassī passasissāmī"ti sikkhati. Paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena dhammā upaṭṭhānaṃ sati anupassanā ñāṇaṃ. Dhammā upaṭṭhānaṃ, no sati; sati upaṭṭhānañceva sati ca. Tāya satiyā tena ñāṇena te dhamme anupassati. Tena vuccati—"dhammesu dhammānupassanāsatipaṭṭhānabhāvanā"ti.

Anupassatīti kathaṃ te dhamme anupassati? Aniccato anupassati, no niccato … pe … paṭinissajjati, no ādiyati. Aniccato anupassanto niccasaññaṃ pajahati … pe … paṭinissajjanto ādānaṃ pajahati. Evaṃ te dhamme anupassati. Bhāvanāti catasso bhāvanā. Tattha jātānaṃ dhammānaṃ anativattanaṭṭhena bhāvanā … pe … āsevanaṭṭhena bhāvanā. Paṭinissaggānupassī assāsapassāsānaṃ saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi. Yo tattha saṃvaraṭṭho, ayaṃ adhisīlasikkhā; yo tattha avikkhepaṭṭho, ayaṃ adhicittasikkhā; yo tattha dassanaṭṭho, ayaṃ adhipaññāsikkhā—imā tisso sikkhāyo āvajjanto sikkhati jānanto sikkhati … pe … sacchikātabbaṃ sacchikaronto sikkhati.

Paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānato viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti … pe … paṭinissaggānupassī assāsapassāsavasena cittassa ekaggataṃ avikkhepaṃ pajānanto indriyāni samodhāneti gocarañca pajānāti samatthañca paṭivijjhati; balāni samodhāneti … bojjhaṅge samodhāneti … maggaṃ samodhāneti … dhamme samodhāneti gocarañca pajānāti samatthañca paṭivijjhati.

Indriyāni samodhānetīti kathaṃ indriyāni samodhāneti? Adhimokkhaṭṭhena saddhindriyaṃ samodhāneti … pe … tena vuccati—“samatthañca paṭivijjhatī”ti. (4)

Aṭṭha anupassane ñāṇāni aṭṭha ca upaṭṭhānānussatiyo cattāri suttantikavatthūni dhammesu dhammānupassanāya. Imāni bāttiṃsa satokārissa ñāṇāni.

Satokāriñāṇaniddeso pañcamo.

1.3.6. Ñāṇarāsichakkaniddesa

Katamāni catuvīsati samādhivasena ñāṇāni? Dīghaṃ assāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, dīghaṃ passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi … pe … vimocayaṃ cittaṃ assāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi, vimocayaṃ cittaṃ passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samādhi. Imāni catuvīsati samādhivasena ñāṇāni. (1)

Katamāni dvesattati vipassanāvasena ñāṇāni? Dīghaṃ assāsaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā, dīghaṃ passāsaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā … pe … vimocayaṃ cittaṃ assāsaṃ, vimocayaṃ cittaṃ passāsaṃ aniccato anupassanaṭṭhena vipassanā, dukkhato anupassanaṭṭhena vipassanā, anattato anupassanaṭṭhena vipassanā. Imāni dvesattati vipassanāvasena ñāṇāni. (2)

Katamāni aṭṭha nibbidāñāṇāni? Aniccānupassī assasaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti—nibbidāñāṇaṃ, aniccānupassī passasaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti— nibbidāñāṇaṃ … pe … paṭinissaggānupassī assasaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti— nibbidāñāṇaṃ, paṭinissaggānupassī passasaṃ yathābhūtaṃ jānāti passatīti— nibbidāñāṇaṃ. Imāni aṭṭha nibbidāñāṇāni. (3)

Katamāni aṭṭha nibbidānulome ñāṇāni? Aniccānupassī assasaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ, aniccānupassī passasaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ … pe … paṭinissaggānupassī assasaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ, paṭinissaggānupassī passasaṃ bhayatupaṭṭhāne paññā nibbidānulome ñāṇaṃ—imāni aṭṭha nibbidānulome ñāṇāni. (4)

Katamāni aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhiñāṇāni? Aniccānupassī as-

sasaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇaṃ, aniccānupassī passasaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇaṃ ... pe ... paṭinissaggānupassī assasaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇaṃ, paṭinissaggānupassī passasaṃ paṭisaṅkhā santiṭṭhanā paññā nibbidāpaṭippassaddhiñāṇaṃ—imāni aṭṭha nibbidāpaṭippassaddhiñāṇāni. (5)

Katamāni ekavīsati vimuttisukhe ñāṇāni? Sotāpattimaggena sakkāyadiṭṭhiyā pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, vicikicchāya pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, sīlabbataparāmāsassa ... pe ... diṭṭhānusayassa, vicikicchānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, sakadāgāmimaggena oḷārikassa, kāmarāgasaññojanassa ... pe ... paṭighasaññojanassa, oḷārikassa kāmarāgānusayassa, paṭighānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, anāgāmimaggena anusahagatassa kāmarāgasaññojanassa ... pe ... paṭighasaññojanassa, anusahagatassa kāmarāgānusayassa, paṭighānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ, arahattamaggena, rūparāgassa ... pe ... arūparāgassa, mānassa, uddhaccassa, avijjāya, mānānusayassa, bhavarāgānusayassa, avijjānusayassa pahīnattā samucchinnattā uppajjati vimuttisukhe ñāṇaṃ. Imāni ekavīsati vimuttisukhe ñāṇāni. Soḷasavatthukaṃ ānāpānassatisamādhiṃ bhāvayato samadhikāni imāni dve ñāṇasatāni uppajjanti. (6)

Ānāpānassatikathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.1. Mahāpaññākathā

Aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Dukkhānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Anattānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti ... pe ... paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti?

Aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Dukkhānupassanā bhāvitā bahulīkatā nibbedhikapaññaṃ paripūreti. Anattānupassanā bhāvitā bahulīkatā mahāpaññaṃ paripūreti. Nibbidānupassanā bhāvitā bahulīkatā tikkhapaññaṃ paripūreti. Virāgānu-

passanā bhāvitā bahulīkatā vipulapaññaṃ paripūreti. Nirodhānupassanā bhāvitā bahulīkatā gambhīrapaññaṃ paripūreti. Paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā asāmantapaññaṃ paripūreti. Imā satta paññā bhāvitā bahulīkatā paṇḍiccaṃ paripūrenti. Imā aṭṭha paññā bhāvitā bahulīkatā puthupaññaṃ paripūrenti. Imā nava paññā bhāvitā bahulīkatā hāsapaññaṃ paripūrenti.

Hāsapaññā paṭibhānapaṭisambhidā. Tassā atthavavatthānato atthapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Dhammavavatthānato dhammapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Niruttivavatthānato niruttipaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Paṭibhānavavatthānato paṭibhānapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Tassimā catasso paṭisambhidāyo adhigatā honti sacchikatā phassitā paññāya.

Rūpe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti … pe … rūpe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti … pe … rūpe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā asāmantapaññaṃ paripūreti. Imā satta paññā bhāvitā bahulīkatā paṇḍiccaṃ paripūrenti. Imā aṭṭha paññā bhāvitā bahulīkatā puthupaññaṃ paripūrenti. Imā nava paññā bhāvitā bahulīkatā hāsapaññaṃ paripūrenti.

Hāsapaññā paṭibhānapaṭisambhidā. Tassā atthavavatthānato atthapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Dhammavavatthānato dhammapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Niruttivavatthānato niruttipaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Paṭibhānavavatthānato paṭibhānapaṭisambhidā adhigatā hoti, sacchikatā phassitā paññāya. Tassimā catasso paṭisambhidāyo adhigatā honti sacchikatā phassitā paññāya.

Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe … cakkhusmiṃ … pe … jarāmaraṇe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti … pe … jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Jarāmaraṇe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti … pe … jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā asāmantapaññaṃ paripūreti. Imā satta paññā bhāvitā bahulīkatā paṇḍiccaṃ paripūrenti. Imā aṭṭha paññā bhāvitā bahulīkatā puthupaññaṃ paripūrenti. Imā

nava paññā bhāvitā bahulīkatā hāsapaññaṃ paripūrenti.

Hāsapaññā paṭibhānapaṭisambhidā. Tassā atthavavatthānato atthapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Dhammavavatthānato dhammapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Niruttivavatthānato niruttipaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Paṭibhānavavatthānato paṭibhānapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Tassimā catasso paṭisambhidāyo adhigatā honti sacchikatā phassitā paññāya.

Rūpe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe dukkhānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe dukkhānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe anattānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe anattānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe nibbidānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe nibbidānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe virāgānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe virāgānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe nirodhānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe nirodhānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Rūpe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne rūpe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti?

Rūpe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Rūpe dukkhānupassanā bhāvitā bahulīkatā nibbedhikapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe dukkhānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Rūpe anattānupassanā bhāvitā bahulīkatā mahāpaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe anattānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Rūpe nibbidānupassanā bhāvitā bahulīkatā tikkhapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe nibbidānupassanā bhāvitā

bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Rūpe virāgānupassanā bhāvitā bahulīkatā vipulapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe virāgānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Rūpe nirodhānupassanā bhāvitā bahulīkatā gambhīrapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe nirodhānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Rūpe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā asāmantapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne rūpe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Imā satta paññā bhāvitā bahulīkatā paṇḍiccaṃ paripūrenti. Imā aṭṭha paññā bhāvitā bahulīkatā puthupaññaṃ paripūrenti. Imā nava paññā bhāvitā bahulīkatā hāsapaññaṃ paripūrenti.

Hāsapaññā paṭibhānapaṭisambhidā. Tassā atthavavatthānato atthapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Dhammavavatthānato dhammapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Niruttivavatthānato niruttipaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Paṭibhānavavatthānato paṭibhānapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya. Tassimā catasso paṭisambhidāyo adhigatā honti sacchikatā phassitā paññāya.

Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe … cakkhusmiṃ … pe … jarāmaraṇe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne jarāmaraṇe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti … pe … jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Atītānāgatapaccuppanne jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā bhāvitā bahulīkatā katamaṃ paññaṃ paripūreti? Jarāmaraṇe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti. Atītānāgatapaccuppanne jarāmaraṇe aniccānupassanā bhāvitā bahulīkatā javanapaññaṃ paripūreti … pe … tassimā catasso paṭisambhidāyo adhigatā honti sacchikatā phassitā paññāya.

"Cattārome, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā sotāpattiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammapaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā sotāpattiphalasacchikiriyāya saṃvattanti.

Cattārome, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā sakadāgāmipha-

lasacchikiriyāya saṃvattanti … pe … anāgāmiphalasacchikiriyāya saṃvattanti … pe … arahattaphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammapaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā arahattamaggaphalasacchikiriyāya saṃvattanti.

Cattārome, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā paññāpaṭilābhāya saṃvattanti … pe … paññābuddhiyā saṃvattanti, paññāvepullāya saṃvattanti, mahāpaññatāya saṃvattanti, puthupaññatāya saṃvattanti, vipulapaññatāya saṃvattanti, gambhīrapaññatāya saṃvattanti, asāmantapaññatāya saṃvattanti, bhūripaññatāya saṃvattanti, paññābāhullāya saṃvattanti, sīghapaññatāya saṃvattanti, lahupaññatāya saṃvattanti, hāsapaññatāya saṃvattanti, javanapaññatāya saṃvattanti, tikkhapaññatāya saṃvattanti, nibbedhikapaññatāya saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammapaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā paññāpaṭilābhāya saṃvattanti, paññābuddhiyā saṃvattanti … pe … nibbedhikapaññatāya saṃvattanti".

3.1.1. Soḷasapaññāniddesa

Paññāpaṭilābhāya saṃvattantīti katamo paññāpaṭilābho? Catunnaṃ maggañāṇānaṃ, catunnaṃ phalañāṇānaṃ, catunnaṃ paṭisambhidāñāṇānaṃ, channaṃ abhiññāñāṇānaṃ, tesattatīnaṃ ñāṇānaṃ, sattasattatīnaṃ ñāṇānaṃ lābho paṭilābho patti sampatti phassanā sacchikiriyā upasampadā. Paññāpaṭilābhāya saṃvattantīti—ayaṃ paññā paṭilābho. (1)

Paññābuddhiyā saṃvattantīti katamā paññābuddhi? Sattannañca sekkhānaṃ puthujjanakalyāṇakassa ca paññā vaḍḍhati, arahato paññā vaḍḍhati. Vaḍḍhitavaḍḍhanā paññābuddhiyā saṃvattantīti—ayaṃ paññābuddhi. (2)

Paññāvepullāya saṃvattantīti katamaṃ paññāvepullaṃ? Sattannaṃ sekkhānaṃ puthujjanakalyāṇakassa ca paññāvepullaṃ gacchati. Arahato paññā vepullagatā paññāvepullāya saṃvattantīti—idaṃ paññāvepullaṃ. (3)

Mahāpaññatāya saṃvattantīti katamā mahāpaññā? Mahante atthe pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante dhamme pariggaṇhātīti—mahā-

paññā. Mahantā niruttiyo pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantāni paṭibhānāni pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante sīlakkhandhe pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante samādhikkhandhe pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante paññākkhandhe pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante vimuttikkhandhe pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante vimuttiñāṇadassanakkhandhe pariggaṇhātīti— mahāpaññā. Mahantāni ṭhānāṭṭhānāni pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantā vihārasamāpattiyo pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantāni ariyasaccāni pariggaṇhātīti—mah
paññā. Mahante satipaṭṭhāne pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante sammappadhāne pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante iddhipāde pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantāni indriyāni pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantāni balāni pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahante bojjhaṅge pariggaṇhātīti— mahāpaññā. Mahantaṃ ariyamaggaṃ pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantāni sāmaññaphalāni pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahantā abhiññāyo pariggaṇhātīti— mahāpaññā. Mahantaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ pariggaṇhātīti—mahāpaññā. Mahāpaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ mahāpaññā. (4)

Puthupaññatāya saṃvattantīti katamā puthupaññā? Puthunānākhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānādhātūsu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāāyatanesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāpaṭiccasamuppādesu ñāṇaṃ pavattatīti— puthupaññā. Puthunānāsuññatamanupalabbhesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāatthesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānādhammesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāniruttīsu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāpaṭibhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāsīlakkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāsamādhikkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti— puthupaññā. Puthunānāpaññākkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāvimuttikkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāvimuttiñāṇadassanakkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāṭhānāṭṭhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāvihārasamāpattīsu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāariyasaccesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāsatipaṭṭhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāsammappadhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāiddhipādesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāin-

driyesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānābalesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānābojjhaṅgesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāariyamagge ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāsāmaññaphalesu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthunānāabhiññāsu ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthujjanasādhāraṇe dhamme atikkamma paramatthe nibbāne ñāṇaṃ pavattatīti—puthupaññā. Puthupaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ puthupaññā. (5)

Vipulapaññatāya saṃvattantīti katamā vipulapaññā? Vipule atthe pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule dhamme pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulā niruttiyo pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulāni paṭibhānāni pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule sīlakkhandhe pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule samādhikkhandhe pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule paññākkhandhe pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule vimuttikkhandhe pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule vimuttiñāṇadassanakkhandhe pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulāni ṭhānāṭṭhānāni pariggaṇhātīti— vipulapaññā. Vipulā vihārasamāpattiyo pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulāni ariyasaccāni pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule satipaṭṭhāne pariggaṇhātīti— vipulapaññā. Vipule sammappadhāne pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule iddhipāde pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulāni indriyāni pariggaṇhātīti— vipulapaññā. Vipulāni balāni pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipule bojjhaṅge pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulaṃ ariyamaggaṃ pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulāni sāmaññaphalāni pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulā abhiññāyo pariggaṇhātīti—vipulapaññā. Vipulaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ pariggaṇhātīti— vipulapaññā. Vipulapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ vipulapaññā. (6)

Gambhīrapaññatāya saṃvattantīti katamā gambhīrapaññā? Gambhīresu khandhesu ñāṇaṃ pavattatīti— gambhīrapaññā. Gambhīrāsu dhātūsu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu āyatanesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu paṭiccasamuppādesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu suññatamanupalabbhesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu atthesu ñāṇaṃ pavattatīti— gambhīrapaññā. Gambhīresu dhammesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīrāsu niruttīsu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu paṭibhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīra-

paññā. Gambhīresu sīlakkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu samādhikkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti— gambhīrapaññā. Gambhīresu paññākkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu vimuttikkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu vimuttiñāṇadassanakkhandhesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu ṭhānāṭṭhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīrāsu vihārasamāpattīsu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu ariyasaccesu ñāṇaṃ pavattatīti— gambhīrapaññā. Gambhīresu satipaṭṭhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu sammappadhānesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu iddhipādesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu indriyesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu balesu ñāṇaṃ pavattatīti— gambhīrapaññā. Gambhīresu bojjhaṅgesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīre ariyamagge ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīresu sāmaññaphalesu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīrāsu abhiññāsu ñāṇaṃ pavattatīti—gambhīrapaññā. Gambhīre paramatthe nibbāne ñāṇaṃ pavattatīti— gambhīrapaññā. Gambhīrapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ gambhīrapaññā. (7)

Asāmantapaññatāya saṃvattantīti katamā asāmantapaññā? Yassa puggalassa atthavavatthānato atthapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya, dhammavavatthānato dhammapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya, niruttivavatthānato niruttipaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya, paṭibhānavavatthānato paṭibhānapaṭisambhidā adhigatā hoti sacchikatā phassitā paññāya, tassa atthe ca dhamme ca niruttiyā ca paṭibhāne ca na añño koci sakkoti abhisambhavituṃ. Anabhisambhavanīyo ca so aññehīti— asāmantapañño.

Puthujjanakalyāṇakassa paññā aṭṭhamakassa paññāya dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā. Puthujjanakalyāṇakaṃ upādāya aṭṭhamako asāmantapañño. Aṭṭhamakassa paññā sotāpannassa paññāya dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā. Aṭṭhamakaṃ upādāya sotāpanno asāmantapañño. Sotāpannassa paññā sakadāgāmissa paññāya dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā. Sotāpannaṃ upādāya sakadāgāmī asāmantapañño. Sakadāgāmissa paññā anāgāmissa paññāya

dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā. Sakadāgāmiṃ upādāya anāgāmī asāmantapañño. Anāgāmissa paññā arahato paññāya dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā. Anāgāmiṃ upādāya arahā asāmantapañño. Arahato paññā paccekasambuddhassa paññāya dūre vidūre suvidūre na santike na sāmantā. Arahantaṃ upādāya paccekabuddho asāmantapañño. Paccekabuddhañca sadevakañca lokaṃ upādāya tathāgato arahaṃ sammāsambuddho aggo asāmantapañño.

Paññāpabhedakusalo pabhinnañāṇo adhigatappaṭisambhido catuvesārajjappatto dasabaladhārī purisāsabho purisasīho purisanāgo purisājañño purisadhorayho anantañāṇo anantatejo anantayaso aḍḍho mahaddhano dhanavā netā vinetā anunetā paññāpetā nijjhāpetā pekkhetā pasādetā. " So hi bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido maggānugāmī ca panassa etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā".

"So hi bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. Natthi tassa bhagavato aññātaṃ adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya. Atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ upādāya sabbe dhammā sabbākārena buddhassa bhagavato ñāṇamukhe āpāthaṃ āgacchanti. Yaṃ kiñci neyyaṃ nāma atthi taṃ sabbaṃ jānitabbaṃ. Attattho vā parattho vā ubhayattho vā diṭṭhadhammiko vā attho samparāyiko vā attho uttāno vā attho gambhīro vā attho gūḷho vā attho paṭicchanno vā attho neyyo vā attho nīto vā attho anavajjo vā attho nikkileso vā attho vodāno vā attho paramattho vā attho, sabbaṃ taṃ antobuddhañāṇe parivattati.

Sabbaṃ kāyakammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti. Sabbaṃ vacīkammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti. Sabbaṃ manokammaṃ buddhassa bhagavato ñāṇānuparivatti. Atīte buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ. Anāgate buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ. Paccuppanne buddhassa bhagavato appaṭihataṃ ñāṇaṃ. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ. Neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ. Neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati. Ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā. Yathā

dvinnaṃ samuggapaṭalānaṃ sammā phusitānaṃ heṭṭhimaṃ samuggapaṭalaṃ uparimaṃ nātivattati, uparimaṃ samuggapaṭalaṃ heṭṭhimaṃ nātivattati, aññamaññapariyantaṭṭhāyino; evameva buddhassa bhagavato neyyañca ñāṇañca aññamaññapariyantaṭṭhāyino. Yāvatakaṃ neyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ neyyaṃ. Neyyapariyantikaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ neyyaṃ. Neyyaṃ atikkamitvā ñāṇaṃ nappavattati. Ñāṇaṃ atikkamitvā neyyapatho natthi. Aññamaññapariyantaṭṭhāyino te dhammā. Sabbadhammesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati.

Sabbe dhammā buddhassa bhagavato āvajjanappaṭibaddhā ākaṅkhappaṭibaddhā manasikārappaṭibaddhā cittuppādappaṭibaddhā. Sabbasattesu buddhassa bhagavato ñāṇaṃ pavattati. Sabbesaṃ sattānaṃ buddho āsayaṃ jānāti, anusayaṃ jānāti, caritaṃ jānāti, adhimuttiṃ jānāti. Apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbābhabbe satte pajānāti. Sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati.

Yathā ye keci macchakacchapā, antamaso timitimiṅgalaṃ upādāya, antomahāsamudde parivattanti, evamevaṃ sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā antobuddhañāṇe parivattati. Yathā ye keci pakkhino, antamaso garuḷaṃ venateyyaṃ upādāya, ākāsassa padese parivattanti; evameva yepi te sāriputtasamā paññāya tepi buddhañāṇassa padese parivattanti. Buddhañāṇaṃ devamanussānaṃ paññaṃ pharitvā atighaṃsitvā tiṭṭhati.

Yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te pañhaṃ abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni ca. Kathitā visajjitā ca te pañhā bhagavatā honti niddiṭṭhakāraṇā. Upakkhittakā ca te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavā tattha atirocati yadidaṃ paññāyā"ti. Aggo asāmantapañño, asāmantapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ asāmantapaññā. (8)

Bhūripaññatāya saṃvattantīti katamā bhūripaññā? Rāgaṃ abhibhuyyatīti—bhūripaññā. Abhibhavitāti— bhūripaññā. Dosaṃ abhibhuyyatīti—bhūripaññā. Abhibhavitāti—bhūripaññā. Mohaṃ abhib-

huyyatīti—bhūripaññā. Abhibhavitāti—bhūripaññā. Kodhaṃ ... pe ... upanāhaṃ ... makkhaṃ ... paḷāsaṃ ... issaṃ ... macchariyaṃ ... māyaṃ ... sāṭheyyaṃ ... thambhaṃ ... sārambhaṃ ... mānaṃ ... atimānaṃ ... madaṃ ... pamādaṃ ... sabbe kilese ... sabbe duccarite ... sabbe abhisaṅkhāre ... pe ... sabbe bhavagāmikamme abhibhuyyatīti— bhūripaññā. Abhibhavitāti—bhūripaññā. Rāgo ari taṃ ariṃ maddanipaññāti—bhūripaññā. Doso ari taṃ ariṃ maddanipaññāti—bhūripaññā. Moho ari taṃ ariṃ maddanipaññāti—bhūripaññā. Kodho ... pe ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... issā ... macchariyaṃ ... māyā ... sāṭheyyaṃ ... thambho ... sārambho ... māno ... atimāno ... mado ... pamādo ... sabbe kilesā ... sabbe duccaritā ... sabbe abhisaṅkhārā ... pe ... sabbe bhavagāmikammā ari taṃ ariṃ maddanipaññāti—bhūripaññā. Bhūri vuccati pathavī. Tāya pathavisamāya vitthatāya vipulāya paññāya samannāgatoti—bhūripaññā. Api ca paññāya metaṃ adhivacanaṃ. Bhūri medhā pariṇāyikāti—bhūripaññā. Bhūripaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ bhūripaññā. (9)

Paññābāhullāya saṃvattantīti katamaṃ paññābāhullaṃ? Idhekacco paññāgaruko hoti paññācarito paññāsayo paññādhimutto paññādhajo paññāketu paññādhipateyyo vicayabahulo pavicayabahulo okkhāyanabahulo samokkhāyanabahulo sampekkhāyanadhammo vibhūtavihārī taccarito taggaruko tabbahulo tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo. Yathā gaṇagaruko vuccati "gaṇabāhuliko"ti, cīvaragaruko vuccati "cīvarabāhuliko"ti, pattagaruko vuccati "pattabāhuliko"ti, senāsanagaruko vuccati "senāsanabāhuliko"ti; evamevaṃ idhekacco paññāgaruko hoti paññācarito paññāsayo paññādhimutto paññādhajo paññāketu paññādhipateyyo vicayabahulo pavicayabahulo okkhāyanabahulo samokkhāyanabahulo sampekkhāyanadhammo vibhūtavihārī taccarito taggaruko tabbahulo tanninno tappoṇo tappabbhāro tadadhimutto tadadhipateyyo. Paññābāhullāya saṃvattantīti—idaṃ paññābāhullaṃ. (10)

Sīghapaññatāya saṃvattantīti katamā sīghapaññā? Sīghaṃ sīghaṃ sīlāni paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ indriyasaṃvaraṃ paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ bhojane mattaññutaṃ paripūretīti—sīgha
paññā. Sīghaṃ sīghaṃ jāgariyānuyogaṃ paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ sīlakkhandhaṃ paripūretīti— sīghapaññā. Sīghaṃ

sīghaṃ samādhikkhandhaṃ paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ paññākkhandhaṃ paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ vimuttikkhandhaṃ paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ paripūretīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ ṭhānāṭṭhānāni paṭivijjhatīti— sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ vihārasamāpattiyo paripūretīti—sīg
paññā. Sīghaṃ sīghaṃ ariyasaccāni paṭivijjhatīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ satipaṭṭhāne bhāvetīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ sammappadhāne bhāvetīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ iddhipāde bhāvetīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ indriyāni bhāvetīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ balāni bhāvetīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ bojjhaṅge bhāvetīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ ariyamaggaṃ bhāvetīti— sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ sāmaññaphalāni sacchikarotīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ abhiññāyo paṭivijjhatīti—sīghapaññā. Sīghaṃ sīghaṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikarotīti—sīghapaññā. Sīghapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ sīghapaññā. (11)

Lahupaññatāya saṃvattantīti katamā lahupaññā? Lahuṃ lahuṃ sīlāni paripūretīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ indriyasaṃvaraṃ paripūretīti—la
paññā. Lahuṃ lahuṃ bhojane mattaññutaṃ paripūretīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ jāgariyānuyogaṃ paripūretīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ sīlakkhandhaṃ ... pe ... samādhikkhandhaṃ ... paññākkhandhaṃ ... vimuttikkhandhaṃ ... vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ paripūretīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ ṭhānāṭṭhānāni paṭivijjhatīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ vihārasamāpattiyo paripūretīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ ariyasaccāni paṭivijjhatīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ satipaṭṭhāne bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ sammappadhāne bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ iddhipāde bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ indriyāni bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ balāni bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ bojjhaṅge bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ ariyamaggaṃ bhāvetīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ sāmaññaphalāni sacchikarotīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ abhiññāyo paṭivijjhatīti—lahupaññā. Lahuṃ lahuṃ paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikarotīti—lahupaññā. Lahupaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ lahupaññā. (12)

Hāsapaññatāya saṃvattantīti katamā hāsapaññā? Idhekacco hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo sīlāni paripūretīti—hāsapaññā. Hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo indriyasaṃ-

varaṃ paripūretīti—hāsapaññā. Hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo bhojane mattaññutaṃ paripūretīti—hāsapaññā. Hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo jāgariyānuyogaṃ paripūretīti— hāsapaññā. Hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo sīlakkhandhaṃ ... pe ... samādhikkhandhaṃ ... paññākkhandhaṃ ... vimuttikkhandhaṃ ... vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ paripūretīti ... pe ... ṭhānāṭṭhānāni paṭivijjhatīti ... vihārasamāpattiyo paripūretīti ... ariyasaccāni paṭivijjhatīti ... satipaṭṭhāne bhāvetīti ... sammappadhāne bhāvetīti ... iddhipāde bhāvetīti ... indriyāni bhāvetīti ... balāni bhāvetīti ... bojjhaṅge bhāvetīti ... ariyamaggaṃ bhāvetīti ... pe ... sāmaññaphalāni sacchikarotīti—hāsapaññā. Hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo abhiññāyo paṭivijjhatīti—hāsapaññā. Hāsabahulo vedabahulo tuṭṭhibahulo pāmojjabahulo paramatthaṃ nibbānaṃ sacchikarotīti—hāsapaññā. Hāsapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ hāsapaññā. (13)

Javanapaññatāya saṃvattantīti katamā javanapaññā? Yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ aniccato khippaṃ javatīti—javanapaññā. Dukkhato khippaṃ javatīti—javanapaññā. Anattato khippaṃ javatīti—javanapaññā. Yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ aniccato khippaṃ javatīti— javanapaññā. Dukkhato khippaṃ javatīti—javanapaññā. Anattato khippaṃ javatīti—javanapaññā. Cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccato khippaṃ javatīti—javanapaññā. Dukkhato khippaṃ javatīti— javanapaññā. Anattato khippaṃ javatīti—javanapaññā.

Rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ khayaṭṭhena dukkhaṃ bhayaṭṭhena anattā asārakaṭṭhenāti tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā rūpanirodhe nibbāne khippaṃ javatīti—javanapaññā. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ khayaṭṭhena dukkhaṃ bhayaṭṭhena anattā asārakaṭṭhenāti tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā jarāmaraṇanirodhe nibbāne khippaṃ javatīti—ja-

vanapaññā.

Rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā rūpanirodhe nibbāne khippaṃ javatīti—javanapaññā. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... cakkhu ... pe ... jarāmaraṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā jarāmaraṇanirodhe nibbāne khippaṃ javatīti—javanapaññā. Javanapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ javanapaññā. (14)

Tikkhapaññatāya saṃvattantīti katamā tikkhapaññā? Khippaṃ kilese chindatīti—tikkhapaññā. Uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gametīti— tikkhapaññā. Uppannaṃ byāpādavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gametīti—tikkhapaññā. Uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ nādhivāseti ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gametīti—tikkhapaññā. Uppannaṃ rāgaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gametīti—tikkhapaññā. Uppannaṃ dosaṃ ... pe ... uppannaṃ mohaṃ ... uppannaṃ kodhaṃ ... uppannaṃ upanāhaṃ ... makkhaṃ ... paḷāsaṃ ... issaṃ ... macchariyaṃ ... māyaṃ ... sāṭheyyaṃ ... thambhaṃ ... sārambhaṃ ... mānaṃ ... atimānaṃ ... madaṃ ... pamādaṃ ... sabbe kilese ... sabbe duccarite ... sabbe abhisaṅkhāre ... pe ... sabbe bhavagāmikamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gametīti—tikkhapaññā. Ekasmiṃ āsane cattāro ca ariyamaggā cattāri ca sāmaññaphalāni catasso paṭisambhidāyo cha abhiññāyo adhigatā honti sacchikatā phassitā paññāyāti—tikkhapaññā. Tikkhapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ tikkhapaññā. (15)

Nibbedhikapaññatāya saṃvattantīti katamā nibbedhikapaññā? Idhekacco sabbasaṅkhāresu ubbegabahulo hoti uttāsabahulo ukkaṇṭhanabahulo aratibahulo anabhiratibahulo. Bahimukho na ramati sabbasaṅkhāresu. Anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ lobhakkhandhaṃ nibbijjhati padāletīti—nibbedhikapaññā. Anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ dosakkhandhaṃ nibbijjhati padāletīti—nibbedhikapaññā. Anibbid-

dhapubbaṃ appadālitapubbaṃ mohakkhandhaṃ nibbijjhati padāletīti—nibbedhikapaññā. Anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ kodhaṃ ... pe ... upanāhaṃ ... makkhaṃ ... paḷāsaṃ ... issaṃ ... macchariyaṃ ... māyaṃ ... sāṭheyyaṃ ... thambhaṃ ... sārambhaṃ ... mānaṃ ... atimānaṃ ... madaṃ ... pamādaṃ ... sabbe kilese ... sabbe duccarite ... sabbe abhisaṅkhāre ... pe ... sabbe bhavagāmikamme nibbijjhati padāletīti—nibbedhikapaññā. Nibbedhikapaññatāya saṃvattantīti—ayaṃ nibbedhikapaññā. (16)

Imā soḷasa paññāyo. Imāhi soḷasahi paññāhi samannāgato puggalo paṭisambhidappatto.

3.1.2. Puggalavisesaniddesa

Dve puggalā paṭisambhidappattā—eko pubbayogasampanno, eko na pubbayogasampanno. Yo pubbayogasampanno so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā—eko bahussuto, eko na bahussuto. Yo bahussuto, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā—eko desanābahulo, eko na desanābahulo. Yo desanābahulo, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā, dvepi desanābahulā—eko garūpanissito, eko na garūpanissito. Yo garūpanissito, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā, dvepi desanābahulā, dvepi garūpanissitā—eko vihārabahulo, eko na vihārabahulo. Yo vihārabahulo, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā, dvepi desanābahulā, dvepi garūpanissitā, dvepi vihārabahulā—eko paccavekkhaṇābahulo, eko na paccavekkhaṇābahulo. Yo paccavekkhaṇābahulo, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā, dvepi desanābahulā, dvepi garūpanissitā, dvepi vihārabahulā, dvepi paccavekkhaṇābahulā—eko sekhapaṭisambhidappatto, eko asekha-

paṭisambhidappatto. Yo asekhapaṭisambhidappatto, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā, dvepi desanābahulā, dvepi garūpanissitā, dvepi vihārabahulā, dvepi paccavekkhaṇābahulā, dvepi asekhapaṭisambhidappattā—eko sāvakapāramippatto, eko na sāvakapāramippatto. Yo sāvakapāramippatto, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Dve puggalā paṭisambhidappattā, dvepi pubbayogasampannā, dvepi bahussutā, dvepi desanābahulā, dvepi garūpanissitā, dvepi vihārabahulā, dvepi paccavekkhaṇābahulā, dvepi asekhapaṭisambhidappattā—eko sāvakapāramippatto, eko paccekasambuddho. Yo paccekasambuddho, so tena atireko hoti, adhiko hoti, viseso hoti. Tassa ñāṇaṃ pabhijjati.

Paccekabuddhañca sadevakañca lokaṃ upādāya tathāgato arahaṃ sammāsambuddho aggo paṭisambhidappatto paññāpabhedakusalo pabhinnañāṇo adhigatapaṭisambhido catuvesārajjappatto dasabaladhārī purisāsabho purisasīho ... pe ... yepi te khattiyapaṇḍitā brāhmaṇapaṇḍitā gahapatipaṇḍitā samaṇapaṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te pañhaṃ abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti gūḷhāni ca paṭicchannāni ca. Kathitā visajjitā ca te pañhā bhagavatā honti niddiṭṭhakāraṇā, upakkhittakā ca te bhagavato sampajjanti. Atha kho bhagavā tattha atirocati, yadidaṃ paññāyāti aggo paṭisambhidappattoti.

Mahāpaññākathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

3 Paññāvagga

3.6. Pāṭihāriyakathā

"Tīṇimāni, bhikkhave, pāṭihāriyāni. Katamāni tīṇi? Iddhipāṭihāriyaṃ, ādesanāpāṭihāriyaṃ, anusāsanīpāṭihāriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, iddhipāṭihāriyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipāṭihāriyaṃ. (1)

Katamañca, bhikkhave, ādesanāpāṭihāriyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco nimittena ādisati—'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idha pana, bhikkhave, ekacco na heva kho nimittena ādisati, api ca kho manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati—'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idha pana, bhikkhave, ekacco na heva kho nimittena ādisati, napi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati, api ca kho vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati—'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idha pana, bhikkhave, ekacco na heva kho nimittena ādisati, napi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati, napi vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati, api ca kho avitakkaṃ avicāraṃ samādhiṃ samāpannassa cetasā ceto paricca pajānāti—'yathā imassa bhoto manosaṅkhārā paṇihitā imassa cittassa anantarā amukaṃ nāma vitakkaṃ vitakkayissatī'ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, ādesanāpāṭihāriyaṃ. (2)

Katamañca, bhikkhave, anusāsanīpāṭihāriyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco evamanusāsati—'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha. Evaṃ manasi karotha, mā evaṃ manasākattha. Idaṃ pajahatha, idaṃ upasampajja viharathā'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, anusāsanīpāṭihāriyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi pāṭihāriyāni". (3)

Nekkhammaṃ ijjhatīti—iddhi. Kāmacchandaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena nekkhammena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "Taṃ kho pana nekkhammaṃ evaṃ āsevitabbaṃ, evaṃ bhāvetabbaṃ, evaṃ bahulīkātabbaṃ, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (1)

Abyāpādo ijjhatīti—iddhi. Byāpādaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena abyāpādena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "So kho pana abyāpādo evaṃ āsevitabbo, evaṃ bhāvetabbo, evaṃ bahulīkātabbo, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (2)

Ālokasaññā ijjhatīti—iddhi. Thinamiddhaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tāya ālokasaññāya samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "Sā kho pana ālokasaññā evaṃ āsevitabbā, evaṃ bhāvetabbā, evaṃ bahulīkātabbā, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (3)

Avikkhepo ijjhatīti—iddhi. Uddhaccaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena avikkhepena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "So kho pana avikkhepo evaṃ āsevitabbo, evaṃ bhāvetabbo, evaṃ bahulīkātabbo, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (4)

Dhammavavatthānaṃ ijjhatīti—iddhi. Vicikicchaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena dhammavavatthānena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "Taṃ kho pana dhammavavatthānaṃ evaṃ āsevitabbaṃ, evaṃ bhāvetabbaṃ, evaṃ bahulīkātabbaṃ, evaṃ tadanudhammatā, sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (5)

Ñāṇaṃ ijjhatīti—iddhi. Avijjaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena ñāṇena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti—ādesanāpāṭihāriyaṃ. "Taṃ kho pana ñāṇaṃ evaṃ āsevitabbaṃ, evaṃ bhāvetabbaṃ, evaṃ bahulīkātabbaṃ, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti—anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (6)

Pāmojjaṃ ijjhatīti—iddhi. Aratiṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena pāmojjena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "Taṃ kho pana pāmojjaṃ evaṃ āsevitabbaṃ, evaṃ bhāvetabbaṃ, evaṃ bahulīkātabbaṃ, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ ... pe .... (7)

Paṭhamaṃ jhānaṃ ijjhatīti—iddhi. Nīvaraṇe paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena paṭhamena jhānena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "Taṃ kho pana paṭhamaṃ jhānaṃ evaṃ āsevitabbaṃ, evaṃ bhāvetabbaṃ, evaṃ bahulīkātabbaṃ, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ ... pe .... (26:33)

Arahattamaggo ijjhatīti—iddhi. Sabbakilese paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Ye tena arahattamaggena samannāgatā, sabbe te visuddhacittā anāvilasaṅkappāti— ādesanāpāṭihāriyaṃ. "So kho pana arahattamaggo

evaṃ āsevitabbo, evaṃ bhāvetabbo, evaṃ bahulīkātabbo, evaṃ tadanudhammatā sati upaṭṭhāpetabbā"ti— anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (4:37)

Nekkhammaṃ ijjhatīti—iddhi. Kāmacchandaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Yā ca iddhi yañca pāṭihāriyaṃ, idaṃ vuccati iddhipāṭihāriyaṃ. Abyāpādo ijjhatīti— iddhi. Byāpādaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Yā ca iddhi yañca pāṭihāriyaṃ, idaṃ vuccati iddhipāṭihāriyaṃ. Ālokasaññā ijjhatīti—iddhi. Thinamiddhaṃ paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ ... pe ... arahattamaggo ijjhatīti—iddhi. Sabbakilese paṭiharatīti—pāṭihāriyaṃ. Yā ca iddhi yañca pāṭihāriyaṃ, idaṃ vuccati iddhipāṭihāriyanti.

Pāṭihāriyakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

2 Yuganaddhavagga

2.5. Virāgakathā

Virāgo maggo, vimutti phalaṃ. Kathaṃ virāgo maggo? Sotāpattimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā virajjati, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca virajjati, bahiddhā ca sabbanimittehi virajjati. Virāgo virāgārammaṇo virāgagocaro virāge samudāgato virāge ṭhito virāge patiṭṭhito.

Virāgoti dve virāgā—nibbānañca virāgo, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe virāgā hontīti—virāgā. Sahajātāni sattaṅgāni virāgaṃ gacchantīti—virāgo maggo. Etena maggena buddhā ca sāvakā ca agataṃ disaṃ nibbānaṃ gacchantīti— aṭṭhaṅgiko maggo. Yāvatā puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ parappavādānaṃ maggā, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cāti— maggānaṃ aṭṭhaṅgiko seṭṭho.

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā virajjati. Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya virajjati. Samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā virajjati. Vodānaṭṭhena sammāājīvo micchāājīvā virajjati. Paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā virajjati. Upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā virajjati. Avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito virajjati. Tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca virajjati. Bahiddhā ca sabbanimittehi virajjati. Virāgo virāgārammaṇo virāgagocaro virāge samudāgato virāge ṭhito virāge patiṭṭhito.

Virāgoti dve virāgā—nibbānañca virāgo, ye ca nibbānārammaṇatājātā

dhammā sabbe virāgā hontīti—virāgā. Sahajātāni sattaṅgāni virāgaṃ gacchantīti—virāgo maggo. Etena maggena buddhā ca sāvakā ca agataṃ disaṃ nibbānaṃ gacchantīti— aṭṭhaṅgiko maggo. Yāvatā puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ parappavādānaṃ maggā, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cāti— maggānaṃ aṭṭhaṅgiko seṭṭho.

Sakadāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā virajjati, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca virajjati, bahiddhā ca sabbanimittehi virajjati. Virāgo virāgārammaṇo virāgagocaro virāge samudāgato virāge ṭhito virāge patiṭṭhito.

Virāgoti dve virāgā—nibbānañca virāgo, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe virāgā hontīti—virāgā. Sahajātāni sattaṅgāni virāgaṃ gacchantīti—virāgo maggo. Etena maggena buddhā ca sāvakā ca agataṃ disaṃ nibbānaṃ gacchantīti— aṭṭhaṅgiko maggo. Yāvatā puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ parappavādānaṃ maggā. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cāti— maggānaṃ aṭṭhaṅgiko seṭṭho.

Anāgāmimaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi anusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā virajjati, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca virajjati, bahiddhā ca sabbanimittehi virajjati. Virāgo virāgārammaṇo ... pe ... maggānaṃ aṭṭhaṅgiko seṭṭho.

Arahattamaggakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi ... pe ... avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā virajjati, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca virajjati, bahiddhā ca sabbanimittehi virajjati virāgo virāgārammaṇo virāgagocaro virāge samudāgato virāge ṭhito virāge patiṭṭhito.

Virāgoti dve virāgā—nibbānañca virāgo, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe virāgā hontīti—virāgā. Sahajātāni sattaṅgāni virāgaṃ gacchantīti—virāgo maggo. Etena maggena buddhā ca sāvakā ca agataṃ disaṃ nibbānaṃ gacchantīti— aṭṭhaṅgiko maggo. Yāvatā puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ parappavādānaṃ maggā. Ayameva ariyo

aṭṭhaṅgiko maggo aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cāti— maggānaṃ aṭṭhaṅgiko seṭṭho.

Dassanavirāgo sammādiṭṭhi. Abhiniropanavirāgo sammāsaṅkappo. Pariggahavirāgo sammāvācā. Samuṭṭhānavirāgo sammākammanto. Vodānavirāgo sammāājīvo. Paggahavirāgo sammāvāyāmo. Upaṭṭhānavirāgo sammāsati. Avikkhepavirāgo sammāsamādhi. Upaṭṭhānavirāgo satisambojjhaṅgo. Pavicayavirāgo dhammavicayasambojjhaṅgo. Paggahavirāgo vīriyasambojjhaṅgo. Pharaṇavirāgo pītisambojjhaṅgo. Upasamavirāgo passaddhisambojjhaṅgo. Avikkhepavirāgo samādhisambojjhaṅgo. Paṭisaṅkhānavirāgo upekkhāsambojjhaṅgo. Assaddhiye akampiyavirāgo saddhābalaṃ. Kosajje akampiyavirāgo vīriyabalaṃ. Pamāde akampiyavirāgo satibalaṃ. Uddhacce akampiyavirāgo samādhibalaṃ. Avijjāya akampiyavirāgo paññābalaṃ. Adhimokkhavirāgo saddhindriyaṃ. Paggahavirāgo vīriyindriyaṃ. Upaṭṭhānavirāgo satindriyaṃ. Avikkhepavirāgo samādhindriyaṃ. Dassanavirāgo paññindriyaṃ. Ādhipateyyaṭṭhena indriyāni virāgo. Akampiyaṭṭhena balaṃ virāgo. Niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā virāgo. Hetuṭṭhena maggo virāgo. Upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā virāgo. Padahanaṭṭhena sammappadhānā virāgo. Ijjhanaṭṭhena iddhipādā virāgo. Tathaṭṭhena saccā virāgo. Avikkhepaṭṭhena samatho virāgo. Anupassanaṭṭhena vipassanā virāgo. Ekarasaṭṭhena samathavipassanā virāgo. Anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ virāgo. Saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi virāgo. Avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi virāgo. Dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi virāgo. Vimuttaṭṭhena vimokkho virāgo. Paṭivedhaṭṭhena vijjā virāgo. Pariccāgaṭṭhena vimutti virāgo. Samucchedaṭṭhena khaye ñāṇaṃ virāgo. Chando mūlaṭṭhena virāgo. Manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena virāgo. Phasso samodhānaṭṭhena virāgo. Vedanā samosaraṇaṭṭhena virāgo. Samādhi pamukhaṭṭhena virāgo. Sati ādhipateyyaṭṭhena virāgo. Paññā taduttaraṭṭhena virāgo. Vimutti sāraṭṭhena virāgo. Amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena maggo.

Dassanamaggo sammādiṭṭhi, abhiniropanamaggo sammāsaṅkappo … pe … amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena maggo. Evaṃ virāgo maggo.

Kathaṃ vimutti phalaṃ? Sotāpattiphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā vimuttā hoti, tadanuvattakakilesehi ca khand-

hehi ca vimuttā hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi vimuttā hoti, vimutti vimuttārammaṇā vimuttigocarā vimuttiyā samudāgatā vimuttiyā ṭhitā vimuttiyā patiṭṭhitā. Vimuttīti dve muttiyo—nibbānañca vimutti, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe ca vimuttā hontīti—vimutti phalaṃ.

Abhiniropanaṭṭhena sammāsaṅkappo micchāsaṅkappā vimutto hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vimutto hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi vimutto hoti, vimutti vimuttārammaṇā vimuttigocarā vimuttiyā samudāgatā vimuttiyā ṭhitā vimuttiyā patiṭṭhitā. Vimuttīti dve vimuttiyo—nibbānañca vimutti, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe vimuttā hontīti—vimutti phalaṃ.

Pariggahaṭṭhena sammāvācā micchāvācāya vimuttā hoti, samuṭṭhānaṭṭhena sammākammanto micchākammantā vimutto hoti, vodānaṭṭhena sammāājīvo micchāājīvā vimutto hoti, paggahaṭṭhena sammāvāyāmo micchāvāyāmā vimutto hoti, upaṭṭhānaṭṭhena sammāsati micchāsatiyā vimuttā hoti, avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi micchāsamādhito vimutto hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vimutto hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi vimutto hoti, vimutti vimuttārammaṇā vimuttigocarā vimuttiyā samudāgatā vimuttiyā ṭhitā vimuttiyā patiṭṭhitā. Vimuttīti dve vimuttiyo—nibbānañca vimutti, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe vimuttā hontīti—vimutti phalaṃ.

Sakadāgāmiphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi … pe … avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi oḷārikā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā oḷārikā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vimutto hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vimutto hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi vimutto hoti, vimutti vimuttārammaṇā vimuttigocarā vimuttiyā samudāgatā vimuttiyā ṭhitā vimuttiyā patiṭṭhitā. Vimuttīti dve vimuttiyo—nibbānañca vimutti, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe vimuttā hontīti—vimutti phalaṃ.

Anāgāmiphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi … pe … avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi anusahagatā kāmarāgasaññojanā paṭighasaññojanā anusahagatā kāmarāgānusayā paṭighānusayā vimutto hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vimutto hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi vimutto hoti, vimutti vimuttārammaṇā vimuttigocarā vimuttiyā samudāgatā vimuttiyā ṭhitā vimuttiyā patiṭṭhitā … pe ….

Arahattaphalakkhaṇe dassanaṭṭhena sammādiṭṭhi … pe … avikkhepaṭṭhena sammāsamādhi rūparāgā arūparāgā mānā uddhaccā avijjāya mānānusayā bhavarāgānusayā avijjānusayā vimutto hoti, tadanuvattakakilesehi ca khandhehi ca vimutto hoti, bahiddhā ca sabbanimittehi vimutto hoti, vimutti vimuttārammaṇā vimuttigocarā vimuttiyā samudāgatā vimuttiyā ṭhitā vimuttiyā patiṭṭhitā. Vimuttīti dve vimuttiyo—nibbānañca vimutti, ye ca nibbānārammaṇatājātā dhammā sabbe vimuttā hontīti—vimutti phalaṃ.

Dassanavimutti sammādiṭṭhi … pe … avikkhepavimutti sammāsamādhi, upaṭṭhānavimutti satisambojjhaṅgo, paṭisaṅkhānavimutti upekkhāsambojjhaṅgo. Assaddhiye akampiyavimutti saddhābalaṃ … pe … avijjāya akampiyavimutti paññābalaṃ. Adhimokkhavimutti saddhindriyaṃ … pe … dassanavimutti paññindriyaṃ.

Ādhipateyyaṭṭhena indriyā vimutti. Akampiyaṭṭhena balā vimutti, niyyānaṭṭhena bojjhaṅgā vimutti, hetuṭṭhena maggo vimutti, upaṭṭhānaṭṭhena satipaṭṭhānā vimutti, padahanaṭṭhena sammappadhānā vimutti, ijjhanaṭṭhena iddhipādā vimutti, tathaṭṭhena saccā vimutti, avikkhepaṭṭhena samatho vimutti, anupassanaṭṭhena vipassanā vimutti, ekarasaṭṭhena samathavipassanā vimutti, anativattanaṭṭhena yuganaddhaṃ vimutti, saṃvaraṭṭhena sīlavisuddhi vimutti, avikkhepaṭṭhena cittavisuddhi vimutti, dassanaṭṭhena diṭṭhivisuddhi vimutti, vimuttaṭṭhena vimokkho vimutti, paṭivedhaṭṭhena vijjā vimutti, pariccāgaṭṭhena vimutti vimutti, paṭippassaddhiyaṭṭhena anuppāde ñāṇaṃ vimutti, chando mūlaṭṭhena vimutti, manasikāro samuṭṭhānaṭṭhena vimutti, phasso samodhānaṭṭhena vimutti, vedanā samosaraṇaṭṭhena vimutti, samādhi pamukhaṭṭhena vimutti, sati ādhipateyyaṭṭhena vimutti, paññā taduttaraṭṭhena vimutti, vimutti sāraṭṭhena vimutti, amatogadhaṃ nibbānaṃ pariyosānaṭṭhena vimutti. Evaṃ vimutti phalaṃ. Evaṃ virāgo maggo, vimutti phalanti.

Virāgakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

1 Mahāvagga

1.7. Kammakathā

Ahosi kammaṃ, ahosi kammavipāko. Ahosi kammaṃ, nāhosi kammavipāko. Ahosi kammaṃ, atthi kammavipāko. Ahosi kammaṃ, natthi kammavipāko. Ahosi kammaṃ, bhavissati kammavipāko. Ahosi kam-

maṃ, na bhavissati kammavipāko. (Atītakammaṃ) (6:6)

Atthi kammaṃ, atthi kammavipāko. Atthi kammaṃ, natthi kammavipāko. Atthi kammaṃ, bhavissati kammavipāko. Atthi kammaṃ, na bhavissati kammavipāko. (Paccuppannakammaṃ) (4:10)

Bhavissati kammaṃ, bhavissati kammavipāko. Bhavissati kammaṃ, na bhavissati kammavipāko. (Anāgatakammaṃ) (2:12)

Ahosi kusalaṃ kammaṃ, ahosi kusalassa kammassa vipāko. Ahosi kusalaṃ kammaṃ, nāhosi kusalassa kammassa vipāko. Ahosi kusalaṃ kammaṃ, atthi kusalassa kammassa vipāko. Ahosi kusalaṃ kammaṃ, natthi kusalassa kammassa vipāko. Ahosi kusalaṃ kammaṃ, bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Ahosi kusalaṃ kammaṃ, na bhavissati kusalassa kammassa vipāko.

Atthi kusalaṃ kammaṃ, atthi kusalassa kammassa vipāko. Atthi kusalaṃ kammaṃ, natthi kusalassa kammassa vipāko. Atthi kusalaṃ kammaṃ, bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Atthi kusalaṃ kammaṃ, na bhavissati kusalassa kammassa vipāko.

Bhavissati kusalaṃ kammaṃ, bhavissati kusalassa kammassa vipāko. Bhavissati kusalaṃ kammaṃ, na bhavissati kusalassa kammassa vipāko.

Ahosi akusalaṃ kammaṃ, ahosi akusalassa kammassa vipāko. Ahosi akusalaṃ kammaṃ, nāhosi akusalassa kammassa vipāko. Ahosi akusalaṃ kammaṃ, atthi akusalassa kammassa vipāko. Ahosi akusalaṃ kammaṃ, natthi akusalassa kammassa vipāko. Ahosi akusalaṃ kammaṃ, bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Ahosi akusalaṃ kammaṃ, na bhavissati akusalassa kammassa vipāko.

Atthi akusalaṃ kammaṃ, atthi akusalassa kammassa vipāko. Atthi akusalaṃ kammaṃ, natthi akusalassa kammassa vipāko. Atthi akusalaṃ kammaṃ, bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Atthi akusalaṃ kammaṃ, na bhavissati akusalassa kammassa vipāko.

Bhavissati akusalaṃ kammaṃ, bhavissati akusalassa kammassa vipāko. Bhavissati akusalaṃ kammaṃ, na bhavissati akusalassa kammassa vipāko.

Ahosi sāvajjaṃ kammaṃ … pe … ahosi anavajjaṃ kammaṃ … pe … ahosi kaṇhaṃ kammaṃ … pe … ahosi sukkaṃ kammaṃ … pe … ahosi sukhudrayaṃ kammaṃ … pe … ahosi dukkhudrayaṃ kammaṃ … pe … ahosi sukhavipākaṃ kammaṃ … pe … ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ,

ahosi dukkhavipākassa kammassa vipāko. Ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ, nāhosi dukkhavipākassa kammassa vipāko. Ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ, atthi dukkhavipākassa kammassa vipāko. Ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ, natthi dukkhavipākassa kammassa vipāko. Ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ, bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko. Ahosi dukkhavipākaṃ kammaṃ, na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko.

Atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ, atthi dukkhavipākassa kammassa vipāko. Atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ, natthi dukkhavipākassa kammassa vipāko. Atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ, bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko. Atthi dukkhavipākaṃ kammaṃ, na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko.

Bhavissati dukkhavipākaṃ kammaṃ, bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipāko. Bhavissati dukkhavipākaṃ kammaṃ, na bhavissati dukkhavipākassa kammassa vipākoti.

Kammakathā niṭṭhitā.

Paṭisambhidāmagga

Yuganaddhavagga

2.9. Balakathā

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca balāni.

Api ca aṭṭhasaṭṭhi balāni—saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, paṭisaṅkhānabalaṃ, bhāvanābalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgahabalaṃ, khantibalaṃ, paññattibalaṃ, nijjhattibalaṃ, issariyabalaṃ, adhiṭṭhānabalaṃ, samathabalaṃ, vipassanābalaṃ, dasa sekhabalāni, dasa asekhabalāni, dasa khīṇāsavabalāni, dasa iddhibalāni, dasa tathāgatabalāni".

Katamaṃ saddhābalaṃ? Assaddhiye na kampatīti—saddhābalaṃ. Sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanaṭṭhena saddhābalaṃ, kilesānaṃ pariyādānaṭṭhena saddhābalaṃ, paṭivedhādivisodhanaṭṭhena saddhābalaṃ, cittassa adhiṭṭhānaṭṭhena saddhābalaṃ, cittassa vodānaṭṭhena saddhābalaṃ, visesādhigamaṭṭhena saddhābalaṃ, uttaripaṭivedhaṭṭhena saddhābalaṃ, saccābhisamayaṭṭhena saddhābalaṃ, nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭhena saddhābalaṃ. Idaṃ saddhābalaṃ. (1)

Katamaṃ vīriyabalaṃ? Kosajje na kampatīti—vīriyabalaṃ. Saha-

jātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanaṭṭhena vīriyabalaṃ, kilesānaṃ pariyādānaṭṭhena vīriyabalaṃ, paṭivedhādivisodhanaṭṭhena vīriyabalaṃ, cittassa adhiṭṭhānaṭṭhena vīriyabalaṃ, cittassa vodānaṭṭhena vīriyabalaṃ, visesādhigamaṭṭhena vīriyabalaṃ, uttaripaṭivedhaṭṭhena vīriyabalaṃ, saccābhisamayaṭṭhena vīriyabalaṃ, nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭhena vīriyabalaṃ. Idaṃ vīriyabalaṃ. (2)

Katamaṃ satibalaṃ? Pamāde na kampatīti—satibalaṃ. Sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanaṭṭhena satibalaṃ ... pe ... nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭhena satibalaṃ. Idaṃ satibalaṃ. (3)

Katamaṃ samādhibalaṃ? Uddhacce na kampatīti—samādhibalaṃ. Sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanaṭṭhena samādhibalaṃ ... pe ... nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭhena samādhibalaṃ. Idaṃ samādhibalaṃ. (4)

Katamaṃ paññābalaṃ? Avijjāya na kampatīti—paññābalaṃ. Sahajātānaṃ dhammānaṃ upatthambhanaṭṭhena paññābalaṃ ... pe ... nirodhe patiṭṭhāpakaṭṭhena paññābalaṃ. Idaṃ paññābalaṃ. (5)

Katamaṃ hiribalaṃ? Nekkhammena kāmacchandaṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Abyāpādena byāpādaṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Avikkhepena uddhaccaṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Dhammavavatthānena vicikicchaṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Ñāṇena avijjaṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Pāmojjena aratiṃ hirīyatīti—hiribalaṃ. Paṭhamena jhānena nīvaraṇe hirīyatīti—hiribalaṃ ... pe ... arahattamaggena sabbakilese hirīyatīti—hiribalaṃ. Idaṃ hiribalaṃ. (6)

Katamaṃ ottappabalaṃ? Nekkhammena kāmacchandaṃ ottappatīti—ottappabalaṃ. Abyāpādena byāpādaṃ ottappatīti—ottappabalaṃ. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ ottappatīti— ottappabalaṃ. Avikkhepena uddhaccaṃ ottappatīti—ottappabalaṃ. Dhammavavatthānena vicikicchaṃ ottappatīti—ottappabalaṃ. Ñāṇena avijjaṃ ottappatīti—ottappabalaṃ. Pāmojjena aratiṃ ottappatīti—ottappabalaṃ. Paṭhamena jhānena nīvaraṇe ottappatīti—ottappabalaṃ ... pe ... arahattamaggena sabbakilese ottappatīti—ottappabalaṃ. Idaṃ ottappabalaṃ. (7)

Katamaṃ paṭisaṅkhānabalaṃ? Nekkhammena kāmacchandaṃ paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhānabalaṃ. Abyāpādena byāpādaṃ paṭisaṅkhātīti—pa abalaṃ. Ālokasaññāya thinamiddhaṃ paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhāna-

balaṃ. Avikkhepena uddhaccaṃ paṭisaṅkhātīti— paṭisaṅkhānabalaṃ. Dhammavavatthānena vicikicchaṃ paṭisaṅkhātīti— paṭisaṅkhānabalaṃ. Ñāṇena avijjaṃ paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhānabalaṃ. Pāmojjena aratiṃ paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhānabalaṃ. Paṭhamena jhānena nīvaraṇe paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhānabalaṃ ... pe ... arahattamaggena sabbakilese paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhānabalaṃ. Idaṃ paṭisaṅkhānabalaṃ. (8)

Katamaṃ bhāvanābalaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammaṃ bhāvetīti—bhāvanābalaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādaṃ bhāvetīti—bhāvanābalaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññaṃ bhāvetīti—bhāvanābalaṃ. Uddhaccaṃ pajahanto avikkhepaṃ bhāvetīti— bhāvanābalaṃ. Vicikicchaṃ pajahanto dhammavavatthānaṃ bhāvetīti—bhāvanābalaṃ. Avijjaṃ pajahanto ñāṇaṃ bhāvetīti—bhāvanābalaṃ. Aratiṃ pajahanto pāmojjaṃ bhāvetīti—bhāvanābalaṃ. Nīvaraṇe pajahanto paṭhamaṃ jhānaṃ bhāvetīti— bhāvanābalaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggaṃ bhāvetīti— bhāvanābalaṃ. Idaṃ bhāvanābalaṃ. (9)

Katamaṃ anavajjabalaṃ? Kāmacchandassa pahīnattā nekkhamme natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Byāpādassa pahīnattā abyāpāde natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Thinamiddhassa pahīnattā ālokasaññāya natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Uddhaccassa pahīnattā avikkhepe natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Vicikicchāya pahīnattā dhammavavatthāne natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Avijjāya pahīnattā ñāṇe natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Aratiyā pahīnattā pāmojje natthi kiñci vajjanti anavajjabalaṃ. Nīvaraṇānaṃ pahīnattā paṭhamajjhāne natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamagge natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Idaṃ anavajjabalaṃ. (10)

Katamaṃ saṅgahabalaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammavasena cittaṃ saṅgaṇhātīti—saṅgahabalaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādavasena cittaṃ saṅgaṇhātīti—saṅgahabalaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ saṅgaṇhātīti—saṅgahabalaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ saṅgaṇhātīti—saṅgahabalaṃ. Idaṃ saṅgahabalaṃ. (11)

Katamaṃ khantibalaṃ? Kāmacchandassa pahīnattā nekkhammaṃ khamatīti—khantibalaṃ. Byāpādassa pahīnattā abyāpādo khamatīti—khan-

tibalaṃ. Thinamiddhassa pahīnattā ālokasaññā khamatīti—khantibalaṃ. Uddhaccassa pahīnattā avikkhepo khamatīti— khantibalaṃ. Vicikicchāya pahīnattā dhammavavatthānaṃ khamatīti—khantibalaṃ. Avijjāya pahīnattā ñāṇaṃ khamatīti—khantibalaṃ. Aratiyā pahīnattā pāmojjaṃ khamatīti—khantibalaṃ. Nīvaraṇānaṃ pahīnattā paṭhamaṃ jhānaṃ khamatīti— khantibalaṃ ... pe ... sabbakilesānaṃ pahīnattā arahattamaggo khamatīti— khantibalaṃ. Idaṃ khantibalaṃ. (12)

Katamaṃ paññattibalaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammavasena cittaṃ paññāpetīti—paññattibalaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādavasena cittaṃ paññāpetīti—paññattibalaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ paññāpetīti—paññattibalaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ paññāpetīti—paññattibalaṃ. Idaṃ paññattibalaṃ. (13)

Katamaṃ nijjhattibalaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammavasena cittaṃ nijjhāpetīti—nijjhattibalaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādavasena cittaṃ nijjhāpetīti—nijjhattibalaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ nijjhāpetīti— nijjhattibalaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ nijjhāpetīti—nijjhattibalaṃ. Idaṃ nijjhattibalaṃ. (14)

Katamaṃ issariyabalaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammavasena cittaṃ vasaṃ vattetīti—issariyabalaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādavasena cittaṃ vasaṃ vattetīti—issariyabalaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ vasaṃ vattetīti— issariyabalaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ vasaṃ vattetīti—issariyabalaṃ. Idaṃ issariyabalaṃ. (15)

Katamaṃ adhiṭṭhānabalaṃ? Kāmacchandaṃ pajahanto nekkhammavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānabalaṃ. Byāpādaṃ pajahanto abyāpādavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānabalaṃ. Thinamiddhaṃ pajahanto ālokasaññāvasena cittaṃ adhiṭṭhātīti— adhiṭṭhānabalaṃ ... pe ... sabbakilese pajahanto arahattamaggavasena cittaṃ adhiṭṭhātīti—adhiṭṭhānabalaṃ. Idaṃ adhiṭṭhānabalaṃ. (16)

Katamaṃ samathabalaṃ? Nekkhammavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samathabalaṃ, abyāpādavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samathabalaṃ, ālokasaññāvasena cittassa ekaggatā avikkhepo samathabalaṃ ... pe ... paṭinissaggānupassī assāsavasena cittassa ekaggatā

avikkhepo samathabalaṃ, paṭinissaggānupassī passāsavasena cittassa ekaggatā avikkhepo samathabalaṃ.

Samathabalanti kenaṭṭhena samathabalaṃ? Paṭhamena jhānena nīvaraṇe na kampatīti— samathabalaṃ. Dutiyena jhānena vitakkavicāre na kampatīti—samathabalaṃ. Tatiyena jhānena pītiyā na kampatīti—samathabalaṃ. Catutthena jhānena sukhadukkhe na kampatīti—samathabalaṃ. Ākāsānañcāyatanasamāpattiyā rūpasaññāya paṭighasaññāya nānattasaññāya na kampatīti—samathabalaṃ. Viññāṇañcāyatanasamāpattiyā ākāsānañcāyatanasaññāya na kampatīti— samathabalaṃ. Ākiñcaññāyatanasamāpattiyā viññāṇañcāyatanasaññāya na kampatīti—samathabalaṃ. Nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā ākiñcaññāyatanasaññāya na kampatīti—samathabalaṃ. Uddhacce ca uddhaccasahagatakilese ca khandhe ca na kampati na calati na vedhatīti—samathabalaṃ. Idaṃ samathabalaṃ. (17)

Katamaṃ vipassanābalaṃ? Aniccānupassanā vipassanābalaṃ, dukkhānupassanā vipassanābalaṃ ... pe ... paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ, rūpe aniccānupassanā vipassanābalaṃ, rūpe dukkhānupassanā vipassanābalaṃ ... pe ... rūpe paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ, vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe ... cakkhusmiṃ ... pe ... jarāmaraṇe aniccānupassanā vipassanābalaṃ, jarāmaraṇe dukkhānupassanā vipassanābalaṃ ... pe ... jarāmaraṇe paṭinissaggānupassanā vipassanābalaṃ. Vipassanābalanti kenaṭṭhena vipassanābalaṃ? Aniccānupassanāya niccasaññāya na kampatīti— vipassanābalaṃ. Dukkhānupassanāya sukhasaññāya na kampatīti—vipassanābalaṃ. Anattānupassanāya attasaññāya kampatīti—vipassanābalaṃ. Nibbidānupassanāya nandiyā na kampatīti—vipassanābalaṃ. Virāgānupassanāya rāge na kampatīti— vipassanābalaṃ. Nirodhānupassanāya samudaye na kampatīti—vipassanābalaṃ. Paṭinissaggānupassanāya ādāne na kampatīti—vipassanābalaṃ. Avijjāya ca avijjāsahagatakilese ca khandhe ca na kampati na calati na vedhatīti— vipassanābalaṃ. Idaṃ vipassanābalaṃ. (18:18)

Katamāni dasa sekhabalāni, dasa asekhabalāni? Sammādiṭṭhiṃ sikkhatīti—sekhabalaṃ. Tattha sikkhitattā asekhabalaṃ. Sammāsaṅkappaṃ sikkhatīti—sekhabalaṃ. Tattha sikkhitattā—asekhabalaṃ. Sammāvācaṃ ... pe ... sammākammantaṃ ... sammāājīvaṃ ... sammāvāyā-

maṃ … sammāsatiṃ … sammāsamādhiṃ … sammāñāṇaṃ … pe … sammāvimuttiṃ sikkhatīti—sekhabalaṃ. Tattha sikkhitattā—asekhabalaṃ. Imāni dasa sekhabalāni, dasa asekhabalāni. (1–20:38)

Katamāni dasa khīṇāsavabalāni? Idha khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yampi khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti—"khīṇā me āsavā"ti. (1)

Puna caparaṃ khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yampi khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti—"khīṇā me āsavā"ti. (2)

Puna caparaṃ khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantībhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi. Yampi khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantībhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti—"khīṇā me āsavā"ti. (3)

Puna caparaṃ khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā. Yampi khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti—"khīṇā me āsavā"ti. (4)

Puna caparaṃ khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro sammappadhānā bhāvitā honti subhāvitā … pe … cattāro iddhipādā bhāvitā honti subhāvitā … pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni … pañca balāni bhāvitāni honti subhāvitāni … satta bojjhaṅgā bhāvitā honti subhāvitā … pe … ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito. Yampi khīṇāsavassa bhikkhuno aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavā-

naṃ khayaṃ paṭijānāti—"khīṇā me āsavā"ti. Imāni dasa khīṇāsavabalāni. (5–10:48)

Katamāni dasa iddhibalāni? Adhiṭṭhānā iddhi, vikubbanā iddhi, manomayā iddhi, ñāṇavipphārā iddhi, samādhivipphārā iddhi, ariyā iddhi, kammavipākajā iddhi, puññavato iddhi, vijjāmayā iddhi, tattha tattha sammā payogappaccayā ijjhanaṭṭhena iddhi—imāni dasa iddhibalāni. (1–10:58)

Katamāni dasa tathāgatabalāni? Idha tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (1)

Puna caparaṃ tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ, nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (2)

Puna caparaṃ tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (3)

Puna caparaṃ tathāgato anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa ... pe .... (4)

Puna caparaṃ tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa ... pe .... (5)

Puna caparaṃ tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa ... pe .... (6)

Puna caparaṃ tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ

saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa ... pe .... (7)

Puna caparaṃ tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampi tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... idampi tathāgatassa ... pe .... (8)

Puna caparaṃ tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne ... pe ... yampi tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne ... pe ... idampi tathāgatassa ... pe .... (9)

Puna caparaṃ tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Imāni dasa tathāgatabalāni. (10:68)

Kenaṭṭhena saddhābalaṃ? Kenaṭṭhena vīriyabalaṃ? Kenaṭṭhena satibalaṃ? Kenaṭṭhena samādhibalaṃ? Kenaṭṭhena paññābalaṃ? Kenaṭṭhena hiribalaṃ? Kenaṭṭhena ottappabalaṃ? Kenaṭṭhena paṭisaṅkhānabalaṃ ... pe ... kenaṭṭhena tathāgatabalaṃ?

Assaddhiye akampiyaṭṭhena saddhābalaṃ. Kosajje akampiyaṭṭhena vīriyabalaṃ. Pamāde akampiyaṭṭhena satibalaṃ. Uddhacce akampiyaṭṭhena samādhibalaṃ. Avijjāya akampiyaṭṭhena paññābalaṃ. Hirīyati pāpake akusale dhammeti—hiribalaṃ. Ottappati pāpake akusale dhammeti—ottappabalaṃ. Ñāṇena kilese paṭisaṅkhātīti—paṭisaṅkhānabalaṃ. Tattha jātā dhammā ekarasā hontīti— bhāvanābalaṃ. Tattha natthi kiñci vajjanti—anavajjabalaṃ. Tena cittaṃ saṅgaṇhātīti—saṅgahabalaṃ. Taṃ tassa khamatīti—khantibalaṃ. Tena cittaṃ paññapetīti—paññatibalaṃ. Tena cittaṃ nijjhāpetīti—nijjhattibalaṃ. Tena cittaṃ vasaṃ vattetīti—issariyabalaṃ. Tena cittaṃ adhiṭṭhātīti— adhiṭṭhānabalaṃ.

Tena cittaṃ ekagganti—samathabalaṃ. Tattha jāte dhamme anupassatīti—vipassanābalaṃ. Tattha sikkhatīti—sekhabalaṃ. Tattha sikkhitattā—asekhabalaṃ. Tena āsavā khīṇāti—khīṇāsavabalaṃ. Tassa ijjhatīti—iddhibalaṃ. Appameyyaṭṭhena tathāgatabalanti.

Balakathā niṭṭhitā.

Therīgāthā

Ekakanipāta

16 Vuḍḍhapabbajitasumanātherīgāthā

"Sukhaṃ tvaṃ vuḍḍhike sehi, katvā coḷena pārutā; Upasanto hi te rāgo, sītibhūtāsi nibbutā"ti.

... Sumanā vuḍḍhapabbajitā therī ....

Therīgāthā

Chakkanipāta

6 Mahāpajāpatigotamītherīgāthā

"Buddha vīra namo tyatthu, sabbasattānamuttama; Yo maṃ dukkhā pamocesi, aññañca bahukaṃ janaṃ.

Sabbadukkhaṃ pariññātaṃ, Hetutaṇhā visositā; Bhāvito aṭṭhaṅgiko maggo, Nirodho phusito mayā.

Mātā putto pitā bhātā, ayyakā ca pure ahuṃ; Yathābhuccamajānantī, saṃsariṃhaṃ anibbisaṃ.

Diṭṭho hi me so bhagavā, antimoyaṃ samussayo; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo.

Āraddhavīriye pahitatte, Niccaṃ daḷhaparakkame; Samagge sāvake passe, Esā buddhāna vandanā.

Bahūnaṃ vata atthāya, Māyā janayi gotamaṃ; Byādhimaraṇatunnānaṃ, Dukkhakkhandhaṃ byapānudī"ti.

... Mahāpajāpatigotamī therī ....

Therīgāthā

Cattālīsanipāta

1. Isidāsītherīgāthā

Nagaramhi kusumanāme, Pāṭaliputtamhi pathaviyā maṇḍe; Sakyakulakulīnāyo, Dve bhikkhuniyo hi guṇavatiyo.

Isidāsī tattha ekā, Dutiyā bodhīti sīlasampannā ca; Jhānajjhāyanaratāyo, Bahussutāyo dhutakilesāyo.

Tā piṇḍāya caritvā, Bhattatthaṃ kariya dhotapattāyo; Rahitamhi sukhanisinnā, Imā girā abbhudīresuṃ.

"Pāsādikāsi ayye, Isidāsi vayopi te aparihīno; Kiṃ disvāna byālikaṃ, Athāsi nekkhammamanuyuttā".

Evamanuyuñjiyamānā sā, Rahite dhammadesanākusalā; Isidāsī vacanamabravi, "Suṇa bodhi yathāmhi pabbajitā".

"Ujjeniyā puravare, Mayhaṃ pitā sīlasaṃvuto seṭṭhi; Tassamhi ekadhītā, Piyā manāpā ca dayitā ca.

Atha me sāketato varakā, Āgacchumuttamakulīnā; Seṭṭhī pahūtaratano, Tassa mamaṃ suṇhamadāsi tāto.

Sassuyā sasurassa ca, Sāyaṃ pātaṃ paṇāmamupagamma; Sirasā karomi pāde, Vandāmi yathāmhi anusiṭṭhā.

Yā mayhaṃ sāmikassa, Bhaginiyo bhātuno parijano vā; Tamekavarakampi disvā, Ubbiggā āsanaṃ demi.

Annena ca pānena ca, Khajjena ca yañca tattha sannihitaṃ; Chādemi upanayāmi ca, Demi ca yaṃ yassa patirūpaṃ.

Kālena upaṭṭhahitvā, Gharaṃ samupagamāmi ummāre; Dhovantī hatthapāde, Pañjalikā sāmikamupemi.

Kocchaṃ pasādaṃ añjaniñca, Ādāsakañca gaṇhitvā; Parikammakārikā viya, Sayameva patiṃ vibhūsemi.

Sayameva odanaṃ sādhayāmi, Sayameva bhājanaṃ dhovantī; Mātāva ekaputtakaṃ, Tathā bhattāraṃ paricarāmi.

Evaṃ maṃ bhattikataṃ, Anurattaṃ kārikaṃ nihatamānaṃ; Uṭṭhāyikaṃ analasaṃ, Sīlavatiṃ dussate bhattā.

So mātarañca pitarañca, Bhaṇati 'āpucchahaṃ gamissāmi; Isidāsiyā na saha vacchaṃ, Ekāgārehaṃ saha vatthuṃ'.

'Mā evaṃ putta avaca, Isidāsī paṇḍitā paribyattā; Uṭṭhāyikā analasā, Kiṃ tuyhaṃ na rocate putta'.

'Na ca me hiṃsati kiñci, Na cahaṃ isidāsiyā saha vacchaṃ; Dessāva me alaṃ me, Apucchāhaṃ gamissāmi'.

Tassa vacanaṃ suṇitvā, Sassu sasuro ca maṃ apucchiṃsu; 'Kissa tayā aparaddhaṃ, Bhaṇa vissaṭṭhā yathābhūtaṃ'.

'Napihaṃ aparajjhaṃ kiñci, Napi hiṃsemi na bhaṇāmi dubbacanaṃ; Kiṃ sakkā kātuyye, Yaṃ maṃ viddessate bhattā'.

Te maṃ pitugharaṃ paṭinayiṃsu, Vimanā dukhena adhibhūtā; Puttamanurakkhamānā, 'Jitāmhase rūpiniṃ lakkhiṃ'.

Atha maṃ adāsi tāto, Aḍḍhassa gharamhi dutiyakulikassa; Tato upaḍḍhasuṅkena, Yena maṃ vindatha seṭṭhi.

Tassapi gharamhi māsaṃ, Avasiṃ atha sopi maṃ paṭiccharayi; Dāsīva upaṭṭhahantiṃ, Adūsikaṃ sīlasampannaṃ.

Bhikkhāya ca vicarantaṃ, Damakaṃ dantaṃ me pitā bhaṇati; 'Hohisi me jāmātā, Nikkhipa poṭṭhiñca ghaṭikañca'.

Sopi vasitvā pakkhaṃ, Atha tātaṃ bhaṇati 'dehi me poṭṭhiṃ; Ghaṭikañca mallakañca, Punapi bhikkhaṃ carissāmi'.

Atha naṃ bhaṇatī tāto, Ammā sabbo ca me ñātigaṇavaggo; 'Kiṃ te na kīrati idha, Bhaṇa khippaṃ taṃ te karihi'ti.

Evaṃ bhaṇito bhaṇati, 'Yadi me attā sakkoti alaṃ mayhaṃ; Isidāsiyā na saha vacchaṃ, Ekagharehaṃ saha vatthuṃ'.

Vissajjito gato so, Ahampi ekākinī vicintemi; 'Āpucchitūna gacchaṃ, Marituye vā pabbajissaṃ vā'.

Atha ayyā jinadattā, Āgacchī gocarāya caramānā; Tātakulaṃ vinayadharī, Bahussutā sīlasampannā.

Taṃ disvāna amhākaṃ, Uṭṭhāyāsanaṃ tassā paññāpayiṃ; Nisinnāya ca pāde, Vanditvā bhojanamadāsiṃ.

Annena ca pānena ca, Khajjena ca yañca tattha sannihitaṃ; Santappayitvā avacaṃ, 'Ayye icchāmi pabbajituṃ'.

Atha maṃ bhaṇatī tāto, 'Idheva puttaka carāhi tvaṃ dhammaṃ; Annena ca pānena ca, Tappaya samaṇe dvijātī ca'.

Athahaṃ bhaṇāmi tātaṃ, Rodantī añjaliṃ paṇāmetvā; 'Pāpañhi mayā pakataṃ, Kammaṃ taṃ nijjaressāmi'.

Atha maṃ bhaṇatī tāto, 'Pāpuṇa bodhiñca aggadhammañca; Nibbānañca labhassu, Yaṃ sacchikarī dvipadaseṭṭho'.

Mātāpitū abhivādayitvā, Sabbañca ñātigaṇavaggaṃ; Sattāhaṃ pabbajitā, Tisso vijjā aphassayiṃ.

Jānāmi attano satta, Jātiyo yassayaṃ phalavipāko; Taṃ tava ācikkhissaṃ, Taṃ ekamanā nisāmehi.

Nagaramhi erakacche, Suvaṇṇakāro ahaṃ pahūtadhano; Yobbanamadena matto, So paradāraṃ asevihaṃ.

Sohaṃ tato cavitvā, Nirayamhi apaccisaṃ ciraṃ; Pakko tato ca uṭṭhahitvā, Makkaṭiyā kucchimokkamiṃ.

Sattāhajātakaṃ maṃ, Mahākapi yūthapo nillacchesi; Tassetaṃ kammaphalaṃ, Yathāpi gantvāna paradāraṃ.

Sohaṃ tato cavitvā, Kālaṃ karitvā sindhavāraññe; Kāṇāya ca khañjāya ca, Eḷakiyā kucchimokkamiṃ.

Dvādasa vassāni ahaṃ, Nillacchito dārake parivahitvā; Kiminā-vaṭṭo akallo, Yathāpi gantvāna paradāraṃ.

Sohaṃ tato cavitvā, Govāṇijakassa gāviyā jāto; Vaccho lākhātambo, Nillacchito dvādase māse.

Voḍhūna naṅgalamahaṃ, Sakaṭañca dhārayāmi; Andhovaṭṭo akallo, Yathāpi gantvāna paradāraṃ.

Sohaṃ tato cavitvā, Vīthiyā dāsiyā ghare jāto; Neva mahilā na puriso, Yathāpi gantvāna paradāraṃ.

Tiṃsativassamhi mato, Sākaṭikakulamhi dārikā jātā; Kapaṇamhi appabhoge, Dhanika purisapātabahulamhi.

Taṃ maṃ tato satthavāho, Ussannāya vipulāya vaḍḍhiyā; Okaḍḍhati vilapantiṃ, Acchinditvā kulagharasmā.

Atha soḷasame vasse, Disvā maṃ pattayobbanaṃ kaññaṃ; Orundhatassa putto, Giridāso nāma nāmena.

Tassapi aññā bhariyā, Sīlavatī guṇavatī yasavatī ca; Anurattā bhattāraṃ, Tassāhaṃ viddesanamakāsiṃ.

Tassetaṃ kammaphalaṃ, Yaṃ maṃ apakīritūna gacchanti; Dāsīva upaṭṭhahantiṃ, Tassapi anto kato mayā"ti.

... Isidāsī therī ....

Cattālīsanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Vīsatinipāta

1. Ambapālītherīgāthā

"Kāḷakā bhamaravaṇṇasādisā, Vellitaggā mama muddhajā ahuṃ; Te jarāya sāṇavākasādisā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Vāsitova surabhī karaṇḍako, Pupphapūra mama uttamaṅgajo; Taṃ jarāyatha salomagandhikaṃ, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Kānanaṃva sahitaṃ suropitaṃ, Kocchasūcivicitaggasobhitaṃ; Taṃ jarāya viralaṃ tahiṃ tahiṃ, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Kaṇhakhandhakasuvaṇṇamaṇḍitaṃ, Sobhate suveṇīhilaṅkataṃ; Taṃ jarāya khalitaṃ siraṃ kataṃ, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Cittakārasukatāva lekhikā, Sobhare su bhamukā pure mama; Tā jarāya valibhippalambitā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Bhassarā surucirā yathā maṇī, Nettahesumabhinīlamāyatā; Te jarāyabhihatā na sobhare, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Saṇhatuṅgasadisī ca nāsikā, Sobhate su abhiyobbanaṃ pati; Sā jarāya upakūlitā viya, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Kaṅkaṇaṃva sukataṃ suniṭṭhitaṃ, Sobhare su mama kaṇṇapāḷiyo; Tā jarāya valibhippalambitā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Pattalīmakulavaṇṇasādisā, Sobhare su dantā pure mama; Te jarāya khaṇḍitā cāsitā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Kānanamhi vanasaṇḍacārinī, Kokilāva madhuraṃ nikūjihaṃ; Taṃ jarāya khalitaṃ tahiṃ tahiṃ, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Saṇhakamburiva suppamajjitā, Sobhate su gīvā pure mama; Sā jarāya bhaggā vināmitā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Vaṭṭapalighasadisopamā ubho, Sobhare su bāhā pure mama; Tā jarāya yatha pāṭalibbalitā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Saṇhamuddikasuvaṇṇamaṇḍitā, Sobhare su hatthā pure mama; Te jarāya yathā mūlamūlikā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Pīnavaṭṭasahituggatā ubho, Sobhare su thanakā pure mama; Thevikīva lambanti nodakā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Kañcanassa phalakaṃva sammaṭṭhaṃ, Sobhate su kāyo pure mama; So valīhi sukhumāhi otato, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Nāgabhogasadisopamā ubho, Sobhare su ūrū pure mama; Te jarāya yathā veḷunāḷiyo, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Saṇhanūpurasuvaṇṇamaṇḍitā, Sobhare su jaṅghā pure mama; Tā jarāya tiladaṇḍakāriva, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Tūlapuṇṇasadisopamā ubho, Sobhare su pādā pure mama; Te jarāya phuṭitā valīmatā, Saccavādivacanaṃ anaññathā.

Ediso ahu ayaṃ samussayo, Jajjaro bahudukkhānamālayo; Sopalepapatito jarāgharo, Saccavādivacanaṃ anaññathā".

... Ambapālī therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

15. Uttarātherīgāthā

“Kāyena saṃvutā āsiṃ, vācāya uda cetasā; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, sītibhūtāmhi nibbutā”ti.

... Uttarā therī ....

Therīgāthā

Chakkanipāta

4. Sujātātherīgāthā

“Alaṅkatā suvasanā, mālinī candanokkhitā; Sabbābharaṇasañchannā, dāsīgaṇapurakkhatā.

Annaṃ pānañca ādāya, khajjaṃ bhojjaṃ anappakaṃ; Gehato nikkhamitvāna uyyānamabhihārayiṃ.

Tattha ramitvā kīḷitvā, āgacchantī sakaṃ gharaṃ; Vihāraṃ daṭṭhuṃ pāvisiṃ, sākete añjanaṃ vanaṃ.

Disvāna lokapajjotaṃ, vanditvāna upāvisiṃ; So me dhammamadesesi, anukampāya cakkhumā.

Sutvā ca kho mahesissa, saccaṃ sampaṭivijjhahaṃ; Tattheva virajaṃ dhammaṃ, phusayiṃ amataṃ padaṃ.

Tato viññātasaddhammā, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Tisso vijjā anuppattā, amoghaṃ buddhasāsanan”ti.

... Sujātā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

3. Sumaṅgalamātātherīgāthā

“Sumuttikā sumuttikā, Sādhumuttikāmhi musalassa; Ahiriko me chattakaṃ vāpi, Ukkhalikā me deḍḍubhaṃ vāti.

Rāgañca ahaṃ dosañca, Cicciṭi cicciṭīti vihanāmi; Sā rukkhamūlamupagamma, Aho sukhanti sukhato jhāyāmī”ti.

... Sumaṅgalamātā therī.

Therīgāthā

Dukanipāta

5. Cittātherīgāthā

“Kiñcāpi khomhi kisikā, gilānā bāḷhadubbalā; Daṇḍamolubbha gacchāmi, pabbataṃ abhirūhiya.

Saṅghāṭiṃ nikkhipitvāna, pattakañca nikujjiya; Sele khambhesimattānaṃ, tamokhandhaṃ padāliyā”ti.

... Cittā therī ....

Therīgāthā

Aṭṭhakanipāta

1. Sīsūpacālātherīgāthā

"Bhikkhunī sīlasampannā, indriyesu susaṃvutā; Adhigacche padaṃ santaṃ, asecanakamojavaṃ".

"Tāvatiṃsā ca yāmā ca, tusitā cāpi devatā; Nimmānaratino devā, ye devā vasavattino; Tattha cittaṃ paṇīdhehi, yattha te vusitaṃ pure".

"Tāvatiṃsā ca yāmā ca, tusitā cāpi devatā; Nimmānaratino devā, ye devā vasavattino.

Kālaṃ kālaṃ bhavābhavaṃ, sakkāyasmiṃ purakkhatā; Avītivattā sakkāyaṃ, jātimaraṇasārino.

Sabbo ādīpito loko, sabbo loko padīpito; Sabbo pajjalito loko, sabbo loko pakampito.

Akampiyaṃ atuliyaṃ, aputhujjanasevitaṃ; Buddho dhammamadesesi, tattha me nirato mano.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vihariṃ sāsane ratā; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Sabbattha vihatā nandī, tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antaka".

... Sīsūpacālā therī ....

Aṭṭhakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Soḷasakanipāta

1. Puṇṇātherīgāthā

"Udahārī ahaṃ sīte, sadā udakamotariṃ; Ayyānaṃ daṇḍabhayabhītā, vācādosabhayaṭṭitā.

Kassa brāhmaṇa tvaṃ bhīto, sadā udakamotari; Vedhamānehi gattehi, sītaṃ vedayase bhusaṃ".

"Jānantī vata maṃ bhoti, puṇṇike paripucchasi; Karontaṃ kusalaṃ kammaṃ, rundhantaṃ katapāpakaṃ.

Yo ca vuḍḍho daharo vā, pāpakammaṃ pakubbati; Dakābhisecanā sopi, pāpakammā pamuccati".

"Ko nu te idamakkhāsi, ajānantassa ajānako; Dakābhisecanā nāma, pāpakammā pamuccati.

Saggaṃ nūna gamissanti, sabbe maṇḍūkakacchapā; Nāgā ca susumārā ca, ye caññe udake carā.

Orabbhikā sūkarikā, macchikā migabandhakā; Corā ca vajjhaghātā ca, ye caññe pāpakammino; Dakābhisecanā tepi, pāpakammā pamuccare.

Sace imā nadiyo te, pāpaṃ pubbe kataṃ vahuṃ; Puññampimā vaheyyuṃ te, tena tvaṃ paribāhiro.

Yassa brāhmaṇa tvaṃ bhīto, sadā udakamotari; Tameva brahme mā kāsi, mā te sītaṃ chaviṃ hane".

"Kummaggapaṭipannaṃ maṃ, ariyamaggaṃ samānayi; Dakābhisecanā bhoti, imaṃ sāṭaṃ dadāmi te".

"Tuyheva sāṭako hotu, nāhamicchāmi sāṭakaṃ; Sace bhāyasi dukkhassa, sace te dukkhamappiyaṃ.

Mākāsi pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho; Sace ca pāpakaṃ kammaṃ, karissasi karosi vā.

Na te dukkhā pamutyatthi, upeccāpi palāyato; Sace bhāyasi dukkhassa, sace te dukkhamappiyaṃ.

Upehi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammaṃ saṃghañca tādinaṃ; Samādiyāhi sīlāni, taṃ te atthāya hehiti".

"Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammaṃ saṃghañca tādinaṃ; Samādiyāmi sīlāni, taṃ me atthāya hehiti.

Brahmabandhu pure āsiṃ, ajjamhi saccabrāhmaṇo; Tevijjo vedasampanno, sottiyo camhi nhātako"ti.

... Puṇṇā therī ....

Soḷasakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Dukanipāta

10. Sāmātherīgāthā

"Catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ, vihārā upanikkhamiṃ; Aladdhā cetaso santiṃ, citte avasavattinī; Tassā me aṭṭhamī ratti, yato taṇhā samūhatā.

Bahūhi dukkhadhammehi, appamādaratāya me; Taṇhakkhayo anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Sāmā therī ....

Dukanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Dukanipāta

6. Mettikātherīgāthā

"Kiñcāpi khomhi dukkhitā, dubbalā gatayobbanā; Daṇḍamolubbha gacchāmi, pabbataṃ abhirūhiya.

Nikkhipitvāna saṅghāṭiṃ, pattakañca nikujjiya; Nisinnā camhi selamhi, atha cittaṃ vimucci me; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Mettikā therī ....

Therīgāthā

Vīsatinipāta

3. Cāpātherīgāthā

"Laṭṭhihattho pure āsi, so dāni migaluddako; Āsāya palipā ghorā, nāsakkhi pārametave.

Sumattaṃ maṃ maññamānā, cāpā puttamatosayi; Cāpāya bandhanaṃ chetvā, pabbajissaṃ punopahaṃ".

"Mā me kujjhi mahāvīra, mā me kujjhi mahāmuni; Na hi kodhaparetassa, suddhi atthi kuto tapo".

"Pakkamissañca nāḷāto, kodha nāḷāya vacchati; Bandhantī itthirūpena, samaṇe dhammajīvino".

"Ehi kāḷa nivattassu, bhuñja kāme yathā pure; Ahañca te vasīkatā, ye ca me santi ñātakā".

"Etto cāpe catubbhāgaṃ, yathā bhāsasi tvañca me; Tayi rattassa posassa, uḷāraṃ vata taṃ siyā".

"Kāḷaṅginiṃva takkāriṃ, pupphitaṃ girimuddhani; Phullaṃ dālimalaṭṭhiṃva, antodīpeva pāṭaliṃ.

Haricandanalittaṅgiṃ, kāsikuttamadhāriniṃ; Taṃ maṃ rūpavatiṃ santiṃ, kassa ohāya gacchasi".

"Sākuntikova sakuṇiṃ, yathā bandhitumicchati; Āharimena rūpena, na maṃ tvaṃ bādhayissasi".

"Imañca me puttaphalaṃ, kāḷa uppāditaṃ tayā; Taṃ maṃ puttavatiṃ santiṃ, kassa ohāya gacchasi".

"Jahanti putte sappaññā, tato ñātī tato dhanaṃ; Pabbajanti mahāvīrā, nāgo chetvāva bandhanaṃ".

“Idāni te imaṃ puttaṃ, Daṇḍena churikāya vā; Bhūmiyaṃ vā nisumbhissaṃ, Puttasokā na gacchasi”.

“Sace puttaṃ siṅgālānaṃ, kukkurānaṃ padāhisi; Na maṃ puttakatte jammi, punarāvattayissasi”.

“Handa kho dāni bhaddante, kuhiṃ kāḷa gamissasi; Katamaṃ gāmanigamaṃ, nagaraṃ rājadhāniyo”.

“Ahumha pubbe gaṇino, Assamaṇā samaṇamānino; Gāmena gāmaṃ vicarimha, Nagare rājadhāniyo.

Eso hi bhagavā buddho, nadiṃ nerañjaraṃ pati; Sabbadukkhappahānāya, dhammaṃ deseti pāṇinaṃ; Tassāhaṃ santikaṃ gacchaṃ, so me satthā bhavissati”.

“Vandanaṃ dāni vajjāsi, lokanāthaṃ anuttaraṃ; Padakkhiṇañca katvāna, ādiseyyāsi dakkhiṇaṃ”.

“Etaṃ kho labbhamamhehi, yathā bhāsasi tvañca me; Vandanaṃ dāni te vajjaṃ, lokanāthaṃ anuttaraṃ; Padakkhiṇañca katvāna, ādisissāmi dakkhiṇaṃ”.

Tato ca kāḷo pakkāmi, nadiṃ nerañjaraṃ pati; So addasāsi sambuddhaṃ, desentaṃ amataṃ padaṃ.

Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Tassa pādāni vanditvā, Katvāna naṃ padakkhiṇaṃ; Cāpāya ādisitvāna, Pabbajiṃ anagāriyaṃ; Tisso vijjā anuppattā, Kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

... Cāpā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

4 Aḍḍhakāsitherīgāthā

“Yāva kāsijanapado, suṅko me tatthako ahu; Taṃ katvā negamo agghaṃ, aḍḍhenagghaṃ ṭhapesi maṃ.

Atha nibbindahaṃ rūpe, nibbindañca virajjahaṃ; Mā puna jātisaṃsāraṃ, sandhāveyyaṃ punappunaṃ; Tisso vijjā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Aḍḍhakāsi therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

18. Saṃghātherīgāthā

“Hitvā ghare pabbajitvā, hitvā puttaṃ pasuṃ piyaṃ; Hitvā rāgañca dosañca, avijjañca virājiya; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, upasantāmhi nibbutā”ti.

... Saṃghā therī ....

Ekakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Ekakanipāta

4. Tissātherīgāthā

“Tisse sikkhassu sikkhāya, mā taṃ yogā upaccaguṃ; Sabbayogavisaṃyuttā, cara loke anāsavā”ti.

... Tissā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

10. Upasamātherīgāthā

“Upasame tare oghaṃ, maccudheyyaṃ suduttaraṃ; Dhārehi antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin”ti.

... Upasamā therī ....

Therīgāthā

Pañcakanipāta

12. Candātherīgāthā

“Duggatāhaṃ pure āsiṃ, vidhavā ca aputtikā; Vinā mittehi ñātīhi, bhattacoḷassa nādhigaṃ.

Pattaṃ daṇḍañca gaṇhitvā, bhikkhamānā kulā kulaṃ; Sītuṇhena ca ḍayhantī, satta vassāni cārihaṃ.

Bhikkhuniṃ puna disvāna, annapānassa lābhiniṃ; Upasaṅkamma avocaṃ, ‘pabbajjaṃ anagāriyaṃ’.

Sā ca maṃ anukampāya, pabbājesi paṭācārā; Tato maṃ ovaditvāna, paramatthe niyojayi.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, akāsiṃ anusāsaniṃ; Amogho ayyāyovādo, tevijjāmhi anāsavā”ti.

... Candā therī ....

Pañcakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Pañcakanipāta

8. Soṇātherīgāthā

“Dasa putte vijāyitvā, asmiṃ rūpasamussaye; Tatohaṃ dubbalā jiṇṇā, bhikkhuniṃ upasaṅkamiṃ.

Sā me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyo; Tassā dhammaṃ suṇitvāna, kese chetvāna pabbajiṃ.

Tassā me sikkhamānāya, dibbacakkhu visodhitaṃ; Pubbenivāsaṃ jānāmi, yattha me vusitaṃ pure.

Animittañca bhāvemi, ekaggā susamāhitā; Anantarāvimokkhāsiṃ, anupādāya nibbutā.

Pañcakkhandhā pariññātā, tiṭṭhanti chinnamūlakā; Dhi tavatthu jare jamme, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Soṇā therī ....

Therīgāthā

Catukkanipāta

1. Bhaddākāpilānītherīgāthā

“Putto buddhassa dāyādo, kassapo susamāhito; Pubbenivāsaṃ yovedi, saggāpāyañca passati.

Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni; Etāhi tīhi vijjāhi, tevijjo hoti brāhmaṇo.

Tatheva bhaddā kāpilānī, tevijjā maccuhāyinī; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhiniṃ.

Disvā ādīnavaṃ loke, ubho pabbajitā mayaṃ; Tyamha khīṇāsavā dantā, sītibhūtamha nibbutā”ti.

... Bhaddā kāpilānī therī ....

Catukkanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Chakkanipāta

1. Pañcasatamattātherīgāthā

“Yassa maggaṃ na jānāsi, āgatassa gatassa vā; Taṃ kuto cāgataṃ sattaṃ, ‘mama putto’ti rodasi.

Maggañca khossa jānāsi, āgatassa gatassa vā; Na naṃ samanusocesi, evaṃdhammā hi pāṇino.

Ayācito tatāgacchi, nānuññāto ito gato; Kutoci nūna āgantvā, vasitvā katipāhakaṃ; Itopi aññena gato, tatopaññena gacchati.

Peto manussarūpena, saṃsaranto gamissati; Yathāgato tathā gato, kā tattha paridevanā".

"Abbahī vata me sallaṃ, duddasaṃ hadayassitaṃ; Yā me sokaparetāya, puttasokaṃ byapānudi.

Sājja abbūḷhasallāhaṃ, Nicchātā parinibbutā; Buddhaṃ dhammañca saṃghañca, Upemi saraṇaṃ muniṃ".

Itthaṃ sudaṃ pañcasatamattā therī bhikkhuniyo ... pe ....

Therīgāthā

Tikanipāta

7. Selātherīgāthā

"Natthi nissaraṇaṃ loke, kiṃ vivekena kāhasi; Bhuñjāhi kāmaratiyo, māhu pacchānutāpinī".

"Sattisūlūpamā kāmā, khandhāsaṃ adhikuṭṭanā; Yaṃ tvaṃ 'kāmaratiṃ' brūsi, 'aratī' dāni sā mama.

Sabbattha vihatā nandī, Tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, Nihato tvamasi antakā"ti.

... Selā therī ....

Therīgāthā

Chakkanipāta

2. Vāseṭṭhītherīgāthā

"Puttasokenahaṃ aṭṭā, khittacittā visaññinī; Naggā pakiṇṇakesī ca, tena tena vicārihaṃ.

Vīthi saṅkārakūṭesu, susāne rathiyāsu ca; Acariṃ tīṇi vassāni, khuppipāsāsamappitā.

Athaddasāsiṃ sugataṃ, nagaraṃ mithilaṃ pati; Adantānaṃ dametāraṃ, sambuddhamakutobhayaṃ.

Sacittaṃ paṭiladdhāna, vanditvāna upāvisiṃ; So me dhammamadesesi, anukampāya gotamo.

Tassa dhammaṃ suṇitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Yuñjantī satthuvacane, sacchākāsiṃ padaṃ sivaṃ.

Sabbe sokā samucchinnā, pahīnā etadantikā; Pariññātā hi me vatthū, yato sokāna sambhavo"ti.

... Vāseṭṭhī therī ....

Therīgāthā

Chakkanipāta

5. Anopamātherīgāthā

"Ucce kule ahaṃ jātā, bahuvitte mahaddhane; Vaṇṇarūpena sampannā, dhītā majjhassa atrajā.

Patthitā rājaputtehi, seṭṭhiputtehi gijjhitā; Pitu me pesayī dūtaṃ, detha mayhaṃ anopamaṃ.

Yattakaṃ tulitā esā, tuyhaṃ dhītā anopamā; Tato aṭṭhaguṇaṃ dassaṃ, hiraññaṃ ratanāni ca.

Sāhaṃ disvāna sambuddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ anuttaraṃ; Tassa pādāni vanditvā, ekamantaṃ upāvisiṃ.

So me dhammamadesesi, anukampāya gotamo; Nisinnā āsane tasmiṃ, phusayiṃ tatiyaṃ phalaṃ.

Tato kesāni chetvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Ajja me sattamī ratti, yato taṇhā visositā"ti.

... Anopamā therī ....

Therīgāthā

Vīsatinipāta

5. Subhākammāradhītutherīgāthā

"Daharāhaṃ suddhavasanā, yaṃ pure dhammamassuṇiṃ; Tassā me appamattāya, saccābhisamayo ahu.

Tatohaṃ sabbakāmesu, bhusaṃ aratimajjhagaṃ; Sakkāyasmiṃ bhayaṃ disvā, nekkhammameva pīhaye.

Hitvānahaṃ ñātigaṇaṃ, dāsakammakarāni ca; Gāmakhettāni phītāni, ramaṇīye pamodite.

Pahāyahaṃ pabbajitā, sāpateyyamanappakaṃ; Evaṃ saddhāya nikkhamma, saddhamme suppavedite.

Netaṃ assa patirūpaṃ, Ākiñcaññañhi patthaye; Yo jātarūpaṃ rajataṃ, Chaḍḍetvā punarāgame.

Rajataṃ jātarūpaṃ vā, na bodhāya na santiyā; Netaṃ samaṇasāruppaṃ, na etaṃ ariyaddhanaṃ.

Lobhanaṃ madanañcetaṃ, mohanaṃ rajavaḍḍhanaṃ; Sāsaṅkaṃ bahuāyāsaṃ, natthi cettha dhuvaṃ ṭhiti.

Ettha rattā pamattā ca, saṃkiliṭṭhamanā narā; Aññamaññena byāruddhā, puthu kubbanti medhagaṃ.

Vadho bandho parikleso, jāni sokapariddavo; Kāmesu adhipannānaṃ, dissate byasanaṃ bahuṃ.

Taṃ maṃ ñātī amittāva, kiṃ vo kāmesu yuñjatha; Jānātha maṃ pabbajitaṃ, kāmesu bhayadassiniṃ.

Na hiraññasuvaṇṇena, parikkhīyanti āsavā; Amittā vadhakā kāmā, sapattā sallabandhanā.

Taṃ maṃ ñātī amittāva, kiṃ vo kāmesu yuñjatha; Jānātha maṃ pabbajitaṃ, muṇḍaṃ saṅghāṭipārutaṃ.

Uttiṭṭhapiṇḍo uñcho ca, paṃsukūlañca cīvaraṃ; Etaṃ kho mama sāruppaṃ, anagārūpanissayo.

Vantā mahesīhi kāmā, ye dibbā ye ca mānusā; Khemaṭṭhāne vimuttā te, pattā te acalaṃ sukhaṃ.

Māhaṃ kāmehi saṅgacchiṃ, yesu tāṇaṃ na vijjati; Amittā vadhakā kāmā, aggikkhandhūpamā dukhā.

Paripantho esa bhayo, savighāto sakaṇṭako; Gedho suvisamo ceso, mahanto mohanāmukho.

Upasaggo bhīmarūpo, kāmā sappasirūpamā; Ye bālā abhinandanti, andhabhūtā puthujjanā.

Kāmapaṅkena sattā hi, bahū loke aviddasū; Pariyantaṃ na jānanti, jātiyā maraṇassa ca.

Duggatigamanaṃ maggaṃ, manussā kāmahetukaṃ; Bahuṃ ve paṭipajjanti, attano rogamāvahaṃ.

Evaṃ amittajananā, tāpanā saṃkilesikā; Lokāmisā bandhanīyā, kāmā maraṇabandhanā.

Ummādanā ullapanā, kāmā cittappamaddino; Sattānaṃ saṃkilesāya, khippaṃ mārena oḍḍitaṃ.

Anantādīnavā kāmā, bahudukkhā mahāvisā; Appassādā raṇakarā, sukkapakkhavisosanā.

Sāhaṃ etādisaṃ katvā, byasanaṃ kāmahetukaṃ; Na taṃ paccāgamissāmi, nibbānābhiratā sadā.

Raṇaṃ karitvā kāmānaṃ, sītibhāvābhikaṅkhinī; Appamattā vihassāmi, sabbasaṃyojanakkhaye.

Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, ariyaṭṭhaṅgikaṃ ujuṃ; Taṃ maggaṃ anugacchāmi, yena tiṇṇā mahesino".

"Imaṃ passatha dhammaṭṭhaṃ, subhaṃ kammāradhītaraṃ; Anejaṃ upasampajja, rukkhamūlamhi jhāyati.

Ajjaṭṭhamī pabbajitā, saddhā saddhammasobhanā; Vinītuppalavaṇṇāya, tevijjā maccuhāyinī.

Sāyaṃ bhujissā anaṇā, bhikkhunī bhāvitindriyā; Sabbayogavisaṃyuttā, katakiccā anāsavā".

Taṃ sakko devasaṅghena, upasaṅkamma iddhiyā; Namassati bhūtapati, subhaṃ kammāradhītaranti.

... Subhā kammāradhītā therī ....

Vīsatinipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Pañcakanipāta

10. Paṭācārātherīgāthā

"Naṅgalehi kasaṃ khettaṃ, bījāni pavapaṃ chamā; Puttadārāni posentā, dhanaṃ vindanti māṇavā.

Kimahaṃ sīlasampannā, satthusāsanakārikā; Nibbānaṃ nādhigacchāmi, akusītā anuddhatā.

Pāde pakkhālayitvāna, udakesu karomahaṃ; Pādodakañca disvāna, thalato ninnamāgataṃ.

Tato cittaṃ samādhesiṃ, assaṃ bhadraṃvajāniyaṃ; Tato dīpaṃ gahetvāna, vihāraṃ pāvisiṃ ahaṃ; Seyyaṃ olokayitvāna, mañcakamhi upāvisiṃ.

Tato sūciṃ gahetvāna, vaṭṭiṃ okassayāmahaṃ; Padīpasseva nibbānaṃ, vimokkho ahu cetaso"ti.

... Paṭācārā therī ....

Therīgāthā

Tikanipāta

2. Uttamātherīgāthā

"Catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ, vihārā upanikkhamiṃ; Aladdhā cetaso santiṃ, citte avasavattinī.

Sā bhikkhuniṃ upagacchiṃ, yā me saddhāyikā ahu; Sā me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyo.

Tassā dhammaṃ suṇitvāna, Yathā maṃ anusāsi sā; Sattāhaṃ ekapallaṅkena, Nisīdiṃ pītisukhasamappitā; Aṭṭhamiyā pāde pasāresiṃ, Tamokhandhaṃ padāliyā"ti.

... Uttamā therī ....

Therīgāthā

Vīsatinipāta

4. Sundarītherīgāthā

"Petāni bhoti puttāni, khādamānā tuvaṃ pure; Tuvaṃ divā ca ratto ca, atīva paritappasi.

Sājja sabbāni khāditvā, sataputtāni brāhmaṇī; Vāseṭṭhi kena vaṇṇena, na bāḷhaṃ paritappasi".

"Bahūni puttasatāni, ñātisaṅghasatāni ca; Khāditāni atītaṃse, mama tuyhañca brāhmaṇa.

Sāhaṃ nissaraṇaṃ ñatvā, jātiyā maraṇassa ca; Na socāmi na rodāmi, na cāpi paritappayiṃ".

"Abbhutaṃ vata vāseṭṭhi, vācaṃ bhāsasi edisiṃ; Kassa tvaṃ dhammamaññāya, giraṃ bhāsasi edisiṃ".

"Esa brāhmaṇa sambuddho, nagaraṃ mithilaṃ pati; Sabbadukkhappahānāya, dhammaṃ desesi pāṇinaṃ.

Tassa brahme arahato, dhammaṃ sutvā nirūpadhiṃ; Tattha viññātasaddhammā, puttasokaṃ byapānudiṃ".

"So ahampi gamissāmi, nagaraṃ mithilaṃ pati; Appeva maṃ so bhagavā, sabbadukkhā pamocaye".

Addasa brāhmaṇo buddhaṃ, vippamuttaṃ nirūpadhiṃ; Svassa dhammamadesesi, muni dukkhassa pāragū.

Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Tattha viññātasaddhammo, pabbajjaṃ samarocayi; Sujāto tīhi rattīhi, tisso vijjā aphassayi.

"Ehi sārathi gacchāhi, rathaṃ niyyādayāhimaṃ; Ārogyaṃ brāhmaṇiṃ vajja, 'pabbaji dāni brāhmaṇo; Sujāto tīhi rattīhi, tisso vijjā aphassayi'".

Tato ca rathamādāya, sahassañcāpi sārathi; Ārogyaṃ brāhmaṇiṃvoca, "pabbaji dāni brāhmaṇo; Sujāto tīhi rattīhi, tisso vijjā aphassayi".

"Etañcāhaṃ assarathaṃ, sahassañcāpi sārathi; Tevijjaṃ brāhmaṇaṃ sutvā, puṇṇapattaṃ dadāmi te".

"Tuyheva hotvassaratho, sahassañcāpi brāhmaṇi; Ahampi pabbajissāmi, varapaññassa santike".

"Hatthī gavassaṃ maṇikuṇḍalañca, Phītañcimaṃ gahavibhavaṃ pahāya; Pitā pabbajito tuyhaṃ, Bhuñja bhogāni sundarī; Tuvaṃ dāyādikā

kule".

"Hatthī gavassaṃ maṇikuṇḍalañca, Rammaṃ cimaṃ gahavibhavaṃ pahāya; Pitā pabbajito mayhaṃ, Puttasokena aṭṭito; Ahampi pabbajissāmi, Bhātusokena aṭṭitā".

"So te ijjhatu saṅkappo, yaṃ tvaṃ patthesi sundarī; Uttiṭṭhapiṇḍo uñcho ca, paṃsukūlañca cīvaraṃ; Etāni abhisambhontī, paraloke anāsavā".

"Sikkhamānāya me ayye, dibbacakkhu visodhitaṃ; Pubbenivāsaṃ jānāmi, yattha me vusitaṃ pure.

Tuvaṃ nissāya kalyāṇi, theri saṃghassa sobhane; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Anujānāhi me ayye, icche sāvatthi gantave; Sīhanādaṃ nadissāmi, buddhaseṭṭhassa santike".

"Passa sundari satthāraṃ, hemavaṇṇaṃ harittacaṃ; Adantānaṃ dametāraṃ, sambuddhamakutobhayaṃ".

"Passa sundarimāyantiṃ, vippamuttaṃ nirūpadhiṃ; Vītarāgaṃ visaṃyuttaṃ, katakiccamanāsavaṃ.

Bārāṇasito nikkhamma, tava santikamāgatā; Sāvikā te mahāvīra, pāde vandati sundarī.

Tuvaṃ buddho tuvaṃ satthā, tuyhaṃ dhītāmhi brāhmaṇa; Orasā mukhato jātā, katakiccā anāsavā".

"Tassā te svāgataṃ bhadde, tato te adurāgataṃ; Evañhi dantā āyanti, satthu pādāni vandikā; Vītarāgā visaṃyuttā, katakiccā anāsavā".

... Sundarī therī ....

Therīgāthā

Vīsatinipāta

2 Rohinītherīgāthā

"'Samaṇā'ti bhoti supi, 'samaṇā'ti pabujjhasi; Samaṇāneva kittesi, samaṇī nūna bhavissasi.

Vipulaṃ annañca pānañca, samaṇānaṃ paveccasi; Rohinī dāni pucchāmi, kena te samaṇā piyā.

Akammakāmā alasā, paradattūpajīvino; Āsaṃsukā sādukāmā, kena te samaṇā piyā".

"Cirassaṃ vata maṃ tāta, samaṇānaṃ paripucchasi; Tesaṃ te kittayissāmi, paññāsīlaparakkamaṃ.

Kammakāmā analasā, kammaseṭṭhassa kārakā; Rāgaṃ dosaṃ pajahanti, tena me samaṇā piyā.

Tīṇi pāpassa mūlāni, dhunanti sucikārino; Sabbaṃ pāpaṃ pahīnesaṃ, tena me samaṇā piyā.

Kāyakammaṃ suci nesaṃ, vacīkammañca tādisaṃ; Manokammaṃ suci nesaṃ, tena me samaṇā piyā.

Vimalā saṅkhamuttāva, suddhā santarabāhirā; Puṇṇā sukkāna dhammānaṃ, tena me samaṇā piyā.

Bahussutā dhammadharā, ariyā dhammajīvino; Atthaṃ dhammañca desenti, tena me samaṇā piyā.

Bahussutā dhammadharā, ariyā dhammajīvino; Ekaggacittā satimanto, tena me samaṇā piyā.

Dūraṅgamā satimanto, mantabhāṇī anuddhatā; Dukkhassantaṃ pajānanti, tena me samaṇā piyā.

Yasmā gāmā pakkamanti, na vilokenti kiñcanaṃ; Anapekkhāva gacchanti, tena me samaṇā piyā.

Na te saṃ koṭṭhe openti, na kumbhiṃ na khaḷopiyaṃ; Pariniṭṭhitamesānā, tena me samaṇā piyā.

Na te hiraññaṃ gaṇhanti, na suvaṇṇaṃ na rūpiyaṃ; Paccuppannena yāpenti, tena me samaṇā piyā.

Nānākulā pabbajitā, nānājanapadehi ca; Aññamaññaṃ piyāyanti, tena me samaṇā piyā".

"Atthāya vata no bhoti, kule jātāsi rohinī; Saddhā buddhe ca dhamme ca, saṃghe ca tibbagāravā.

Tuvaṃ hetaṃ pajānāsi, puññakkhettaṃ anuttaraṃ; Amhampi ete samaṇā, paṭigaṇhanti dakkhiṇaṃ.

Patiṭṭhito hettha yañño, vipulo no bhavissati"; "Sace bhāyasi dukkhassa, sace te dukkhamappiyaṃ.

Upehi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammaṃ saṃghañca tādinaṃ; Samādiyāhi sīlāni, taṃ te atthāya hehiti".

"Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammaṃ saṃghañca tādinaṃ; Samādiyāmi sīlāni, taṃ me atthāya hehiti.

Brahmabandhu pure āsiṃ, so idānimhi brāhmaṇo; Tevijjo sottiyo camhi, vedagū camhi nhātako".

... Rohinī therī ....

Therīgāthā

Mahānipāta

1. Sumedhātherīgāthā

Mantāvatiyā nagare, Rañño koñcassa aggamahesiyā; Dhītā āsiṃ sumedhā, Pasāditā sāsanakarehi.

Sīlavatī cittakathā, Bahussutā buddhasāsane vinitā; Mātāpitaro upagamma, Bhaṇati "ubhayo nisāmetha.

Nibbānābhiratāhaṃ, Asassataṃ bhavagataṃ yadipi dibbaṃ; Kimaṅgaṃ pana tucchā kāmā, Appassādā bahuvighātā.

Kāmā kaṭukā āsī, Visūpamā yesu mucchitā bālā; Te dīgharattaṃ niraye, Samappitā haññante dukkhitā.

Socanti pāpakammā, Vinipāte pāpavaddhino sadā; Kāyena ca vācāya ca, Manasā ca asaṃvutā bālā.

Bālā te duppaññā, Acetanā dukkhasamudayoruddhā; Desente ajānantā, Na bujjhare ariyasaccāni.

Saccāni amma buddhavaradesitāni, Te bahutarā ajānantā ye; Abhinandanti bhavagataṃ, Pihenti devesu upapattiṃ.

Devesupi upapatti, Asassatā bhavagate aniccamhi; Na ca santasanti bālā, Punappunaṃ jāyitabbassa.

Cattāro vinipātā, Duve ca gatiyo kathañci labbhanti; Na ca vinipātagatānaṃ, Pabbajjā atthi nirayesu.

Anujānātha maṃ ubhayo, Pabbajituṃ dasabalassa pāvacane; Appossukkā ghaṭissaṃ, Jātimaraṇappahānāya.

Kiṃ bhavagate abhinanditena, Kāyakalinā asārena; Bhavataṇhāya nirodhā, Anujānātha pabbajissāmi.

Buddhānaṃ uppādo vivajjito, Akkhaṇo khaṇo laddho; Sīlāni brahmacariyaṃ, Yāvajīvaṃ na dūseyyaṃ".

Evaṃ bhaṇati sumedhā, Mātāpitaro "na tāva āhāraṃ; Āharissaṃ gahaṭṭhā, Maraṇavasaṃ gatāva hessāmi".

Mātā dukkhitā rodati pitā ca, Assā sabbaso samabhihato; Ghaṭenti saññāpetuṃ, Pāsādatale chamāpatitaṃ.

"Uṭṭhehi puttaka kiṃ soci, Tena dinnāsi vāraṇavatimhi; Rājā anīkaratto, Abhirūpo tassa tvaṃ dinnā.

Aggamahesī bhavissasi, Anikarattassa rājino bhariyā; Sīlāni brahmacariyaṃ, Pabbajjā dukkarā puttaka.

Rajje āṇā dhanamissariyaṃ, Bhogā sukhā daharikāsi; Bhuñjāhi kāmabhoge, Vāreyyaṃ hotu te putta".

Atha ne bhaṇati sumedhā, "Mā edisikāni bhavagatamasāraṃ; Pabbajjā vā hohiti, Maraṇaṃ vā me na ceva vāreyyaṃ.

Kimiva pūtikāyamasuciṃ, Savanagandhaṃ bhayānakaṃ kuṇapaṃ; Abhisaṃviseyyaṃ bhastaṃ, Asakiṃ paggharitaṃ asucipuṇṇaṃ.

Kimiva tahaṃ jānantī, Vikūlakaṃ maṃsasoṇitupalittaṃ; Kimikulālayaṃ sakuṇabhattaṃ, Kaḷevaraṃ kissa diyyati.

Nibbuyhati susānaṃ, Aciraṃ kāyo apetaviññāṇo; Chuddho kaḷiṅgaraṃ viya, Jigucchamānehi ñātīhi.

Chuddhūna naṃ susāne, Parabhattaṃ nhāyanti jigucchantā; Niyakā mātāpitaro, Kiṃ pana sādhāraṇā janatā.

Ajjhositā asāre, Kaḷevare aṭṭhinhārusaṃghāte; Kheḷassuccārassava, Paripuṇṇe pūtikāyamhi.

Yo naṃ vinibbhujitvā, Abbhantaramassa bāhiraṃ kayirā; Gandhassa asahamānā, Sakāpi mātā jiguccheyya.

Khandhadhātuāyatanaṃ, Saṅkhataṃ jātimūlakaṃ dukkhaṃ; Yoniso anuvicinantī, Vāreyyaṃ kissa iccheyyaṃ.

Divase divase tisatti, Satāni navanavā pateyyuṃ kāyamhi; Vassasatampi ca ghāto, Seyyo dukkhassa cevaṃ khayo.

Ajjhupagacche ghātaṃ, Yo viññāyevaṃ satthuno vacanaṃ; 'Dīgho tesaṃ saṃsāro, Punappunaṃ haññamānānaṃ'.

Devesu manussesu ca, Tiracchānayoniyā asurakāye; Petesu ca nirayesu ca, Aparimitā dissare ghātā.

Ghātā nirayesu bahū, Vinipātagatassa pīḷiyamānassa; Devesupi attāṇaṃ, Nibbānasukhā paraṃ natthi.

Pattā te nibbānaṃ, Ye yuttā dasabalassa pāvacane; Appossukkā ghaṭenti, Jātimaraṇappahānāya.

Ajjeva tātabhinikkha- Missaṃ bhogehi kiṃ asārehi; Nibbinnā me kāmā, Vantasamā tālavatthukatā".

Sā cevaṃ bhaṇati pitara- Manīkaratto ca yassa sā dinnā; Upayāsi vāraṇavate, Vāreyyamupaṭṭhite kāle.

Atha asitanicitamuduke, Kese khaggena chindiya sumedhā; Pāsādaṃ pidahitvā, Paṭhamajjhānaṃ samāpajji.

Sā ca tahiṃ samāpannā, Anīkaratto ca āgato nagaraṃ; Pāsāde ca sumedhā, Aniccasaññaṃ subhāveti.

Sā ca manasi karoti, Anīkaratto ca āruhī turitaṃ; Maṇikanakabhūsitaṅgo, Katañjalī yācati sumedhaṃ.

"Rajje āṇādhanamissa- Riyaṃ bhogā sukhā daharikāsi; Bhuñjāhi kāmabhoge, Kāmasukhā dullabhā loke.

Nissaṭṭhaṃ te rajjaṃ, Bhoge bhuñjassu dehi dānāni; Mā dummanā ahosi, Mātāpitaro te dukkhitā".

Taṃ taṃ bhaṇati sumedhā, Kāmehi anatthikā vigatamohā; "Mā kāme abhinandi, Kāmesvādīnavaṃ passa.

Cātuddīpo rājā, Mandhātā āsi kāmabhoginamaggo; Atitto kālaṅkato, Na cassa paripūritā icchā.

Satta ratanāni vasseyya, Vuṭṭhimā dasadisā samantena; Na catthi titti kāmānaṃ, Atittāva maranti narā.

Asisūnūpamā kāmā, kāmā sappasiropamā; Ukkopamā anudahanti, aṭṭhikaṅkala sannibhā.

Aniccā adhuvā kāmā, bahudukkhā mahāvisā; Ayoguḷova santatto, aghamūlā dukhapphalā.

Rukkhapphalūpamā kāmā, maṃsapesūpamā dukhā; Supinopamā vañcaniyā, kāmā yācitakūpamā.

Sattisūlūpamā kāmā, rogo gaṇḍo aghaṃ nighaṃ; Aṅgārakāsusadisā, aghamūlaṃ bhayaṃ vadho.

Evaṃ bahudukkhā kāmā, akkhātā antarāyikā; Gacchatha na me bhavagate, vissāso atthi attano.

Kiṃ mama paro karissati, Attano sīsamhi ḍayhamānamhi; Anubandhe jarāmaraṇe, Tassa ghātāya ghaṭitabbaṃ".

Dvāraṃ apāpuritvānahaṃ, Mātāpitaro anīkarattañca; Disvāna chamaṃ nisinne, Rodante idamavocaṃ.

"Dīgho bālānaṃ saṃsāro, Punappunañca rodataṃ; Anamatagge pitu maraṇe, Bhātu vadhe attano ca vadhe.

Assu thaññaṃ rudhiraṃ, Saṃsāraṃ anamataggato saratha; Sattānaṃ saṃsarataṃ, Sarāhi aṭṭhīnañca sannicayaṃ.

Sara caturodadhī, Upanīte assuthaññarudhiramhi; Sara ekakappamaṭṭhīnaṃ, Sañcayaṃ vipulena samaṃ.

Anamatagge saṃsarato, Mahiṃ jambudīpamupanītaṃ; Kolaṭṭhimattaguḷikā, Mātā mātusveva nappahonti.

Tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ, Upanītaṃ anamataggato sara; Caturaṅgulikā ghaṭikā, Pitupitusveva nappahonti.

Sara kāṇakacchapaṃ pubba- Samudde aparato ca yugachiddaṃ; Siraṃ tassa ca paṭimukkaṃ, Manussalābhamhi opammaṃ.

Sara rūpaṃ pheṇapiṇḍopa- Massa kāyakalino asārassa; Khandhe passa anicce, Sarāhi niraye bahuvighāte.

Sara kaṭasiṃ vaḍḍhente, Punappunaṃ tāsu tāsu jātīsu; Sara kumbhīlabhayāni ca, Sarāhi cattāri saccāni.

Amatamhi vijjamāne, Kiṃ tava pañcakaṭukena pītena; Sabbā hi kāmaratiyo, Kaṭukatarā pañcakaṭukena.

Amatamhi vijjamāne, Kiṃ tava kāmehi ye pariḷāhā; Sabbā hi kāmaratiyo, Jalitā kuthitā kampitā santāpitā.

Asapattamhi samāne, Kiṃ tava kāmehi ye bahusapattā; Rājaggicoraudakappiyehi, Sādhāraṇā kāmā bahusapattā.

Mokkhamhi vijjamāne, Kiṃ tava kāmehi yesu vadhabandho; Kāmesu hi asakāmā, Vadhabandhadukhāni anubhonti.

Ādīpitā tiṇukkā, Gaṇhantaṃ dahanti neva muñcantaṃ; Ukkopamā hi kāmā, Dahanti ye te na muñcanti.

Mā appakassa hetu, Kāmasukhassa vipulaṃ jahī sukhaṃ; Mā puthulomova baḷisaṃ, Gilitvā pacchā vihaññasi.

Kāmaṃ kāmesu damassu, Tāva sunakhova saṅkhalābaddho; Kāhinti khu taṃ kāmā, Chātā sunakhaṃva caṇḍālā.

Aparimitañca dukkhaṃ, Bahūni ca cittadomanassāni; Anubhohisi kāmayutto, Paṭinissaja addhuve kāme.

Ajaramhi vijjamāne, Kiṃ tava kāmehi yesu jarā; Maraṇabyādhigahitā, Sabbā sabbattha jātiyo.

Idamajaramidamamaraṃ, Idamajarāmaraṃ padamasokaṃ; Asapattamasambādhaṃ, Akhalitamabhayaṃ nirupatāpaṃ.

Adhigatamidaṃ bahūhi, Amataṃ ajjāpi ca labhanīyamidaṃ; Yo yoniso payuñjati, Na ca sakkā aghaṭamānena".

Evaṃ bhaṇati sumedhā, Saṅkhāragate ratiṃ alabhamānā; Anunentī anikarattaṃ, Kese ca chamaṃ khipi sumedhā.

Uṭṭhāya anikaratto, Pañjaliko yācatassā pitaraṃ so; “Vissajjetha sumedhaṃ, Pabbajituṃ vimokkhasaccadassā”.

Vissajjitā mātāpitūhi, pabbaji sokabhayabhītā; Cha abhiññā sacchikatā, aggaphalaṃ sikkhamānāya.

Acchariyamabbhutaṃ taṃ, Nibbānaṃ āsi rājakaññāya; Pubbenivāsacaritaṃ, Yathā byākari pacchime kāle.

“Bhagavati koṇāgamane, Saṃghārāmamhi navanivesamhi; Sakhiyo tisso janiyo, Vihāradānaṃ adāsimha.

Dasakkhattuṃ satakkhattuṃ, Dasasatakkhattuṃ satāni ca satakkhattuṃ; Devesu uppajjimha, Ko pana vādo manussesu.

Devesu mahiddhikā ahumha, Mānusakamhi ko pana vādo; Sattaratanassa mahesī, Itthiratanaṃ ahaṃ āsiṃ.

So hetu so pabhavo, Taṃ mūlaṃ sāva sāsane khantī; Taṃ paṭhamasamodhānaṃ, Taṃ dhammaratāya nibbānaṃ.

Evaṃ karonti ye sadda- Hanti vacanaṃ anomapaññassa; Nibbindanti bhavagate, Nibbinditvā virajjantī”ti.

Itthaṃ sudaṃ sumedhā therī gāthāyo abhāsitthāti.

Mahānipāto niṭṭhito.

Samattā therīgāthāyo

Gāthāsatāni cattāri, asīti puna cuddasa; Theriyekuttarasatā, sabbā tā āsavakkhayāti.

Therīgāthāpāḷi niṭṭhitā.

Therīgāthā

Pañcakanipāta

3. Sīhātherīgāthā

“Ayoniso manasikārā, kāmarāgena aṭṭitā; Ahosiṃ uddhatā pubbe, citte avasavattinī.

Pariyuṭṭhitā klesehi, subhasaññānuvattinī; Samaṃ cittassa na labhiṃ, rāgacittavasānugā.

Kisā paṇḍu vivaṇṇā ca, satta vassāni cārihaṃ; Nāhaṃ divā vā rattiṃ vā, sukhaṃ vindiṃ sudukkhitā.

Tato rajjuṃ gahetvāna, pāvisiṃ vanamantaraṃ; Varaṃ me idha ubbandhaṃ, yañca hīnaṃ punācare.

Daḷhapāsaṃ karitvāna, rukkhasākhāya bandhiya; Pakkhipiṃ pāsaṃ gīvāyaṃ, atha cittaṃ vimucci me”ti.

... Sīhā therī ....

Therīgāthā

Dvādasakanipāta

1. Uppalavaṇṇātherīgāthā

"Ubho mātā ca dhītā ca, mayaṃ āsuṃ sapattiyo; Tassā me ahu saṃvego, abbhuto lomahaṃsano.

Dhiratthu kāmā asucī, duggandhā bahukaṇṭakā; Yattha mātā ca dhītā ca, sabhariyā mayaṃ ahuṃ.

Kāmesvādīnavaṃ disvā, nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Sā pabbajjiṃ rājagahe, agārasmānagāriyaṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Cetopariccañāṇañca, sotadhātu visodhitā.

Iddhīpi me sacchikatā, patto me āsavakkhayo; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Iddhiyā abhinimmitvā, caturassaṃ rathaṃ ahaṃ; Buddhassa pāde vanditvā, lokanāthassa tādino".

"Supupphitaggaṃ upagamma pādapaṃ, Ekā tuvaṃ tiṭṭhasi sālamūle; Na cāpi te dutiyo atthi koci, Bāle na tvaṃ bhāyasi dhuttakānaṃ".

"Sataṃ sahassānipi dhuttakānaṃ, Samāgatā edisakā bhaveyyuṃ; Lomaṃ na iñje napi sampavedhe, Kiṃ me tuvaṃ māra karissaseko.

Esā antaradhāyāmi, kucchiṃ vā pavisāmi te; Bhamukantare tiṭṭhāmi, tiṭṭhantiṃ maṃ na dakkhasi.

Cittamhi vasībhūtāhaṃ, iddhipādā subhāvitā; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Sattisūlūpamā kāmā, khandhāsaṃ adhikuṭṭanā; Yaṃ tvaṃ 'kāmaratiṃ' brūsi, 'āratī' dāni sā mama.

Sabbattha vihatā nandī, Tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, Nihato tvamasi antakā"ti.

... Uppalavaṇṇā therī ....

Dvādasakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Pañcakanipāta

9. Bhaddākuṇḍalakesātherīgāthā

"Lūnakesī paṅkadharī, ekasāṭī pure cariṃ; Avajje vajjamatinī, vajje cāvajjadassinī.

Divāvihārā nikkhamma, gijjhakūṭamhi pabbate; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Nihacca jāṇuṃ vanditvā, sammukhā añjaliṃ akaṃ; 'Ehi bhadde'ti maṃ avaca, sā me āsūpasampadā.

Ciṇṇā aṅgā ca magadhā, vajjī kāsī ca kosalā; Anaṇā paṇṇāsa vassāni, raṭṭhapiṇḍaṃ abhuñjahaṃ.

Puññaṃ vata pasavi bahuṃ, Sappañño vatāyaṃ upāsako; Yo bhaddāya cīvaraṃ adāsi, Vippamuttāya sabbaganthehī"ti.

... Bhaddā kuṇḍalakesā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

17. Dhammātherīgāthā

"Piṇḍapātaṃ caritvāna, daṇḍamolubbha dubbalā; Vedhamānehi gattehi, tattheva nipatiṃ chamā; Disvā ādīnavaṃ kāye, atha cittaṃ vimucci me"ti.

... Dhammā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

12. Dhammadinnātherīgāthā

"Chandajātā avasāyī, Manasā ca phuṭā siyā; Kāmesu appaṭibaddhacittā, Uddhaṃsotāti vuccatī"ti.

... Dhammadinnā therī ....

Therīgāthā

Sattakanipāta

1. Uttarātherīgāthā

"Musalāni gahetvāna, dhaññaṃ koṭṭenti māṇavā; Puttadārāni posentā, dhanaṃ vindanti māṇavā.

Ghaṭetha buddhasāsane, yaṃ katvā nānutappati; Khippaṃ pādāni dhovitvā, ekamantaṃ nisīdatha.

Cittaṃ upaṭṭhapetvāna, ekaggaṃ susamāhitaṃ; Paccavekkhatha saṅkhāre, parato no ca attato".

"Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, paṭācārānusāsaniṃ; Pāde pakkhālayitvāna, ekamante upāvisiṃ.

Rattiyā purime yāme, pubbajātimanussariṃ; Rattiyā majjhime yāme, dibbacakkhuṃ visodhayiṃ.

Rattiyā pacchime yāme, tamokhandhaṃ padālayiṃ; Tevijjā atha vuṭṭhāsiṃ, katā te anusāsanī.

Sakkaṃva devā tidasā, saṅgāme aparājitaṃ; Purakkhatvā vihassāmi, tevijjāmhi anāsavā".

... Uttarā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

13. Visākhātherīgāthā

"Karotha buddhasāsanaṃ, yaṃ katvā nānutappati; Khippaṃ pādāni dhovitvā, ekamante nisīdathā"ti.

... Visākhā therī ....

Therīgāthā

Chakkanipāta

8. Vijayātherīgāthā

"Catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ, vihārā upanikkhamiṃ; Aladdhā cetaso santiṃ, citte avasavattinī.

Bhikkhuniṃ upasaṅkamma, sakkaccaṃ paripucchahaṃ; Sā me dhammamadesesi, dhātuāyatanāni ca.

Cattāri ariyasaccāni, indriyāni balāni ca; Bojjhaṅgaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, uttamatthassa pattiyā.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, karontī anusāsaniṃ; Rattiyā purime yāme, pubbajātimanussariṃ.

Rattiyā majjhime yāme, dibbacakkhuṃ visodhayiṃ; Rattiyā pacchime yāme, tamokhandhaṃ padālayiṃ.

Pītisukhena ca kāyaṃ, Pharitvā vihariṃ tadā; Sattamiyā pāde pasāresiṃ, Tamokhandhaṃ padāliyā"ti.

... Vijayā therī ....

Chakkanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Tiṃsanipāta

1 Subhājīvakambavanikātherīgāthā

Jīvakambavanaṃ rammaṃ, Gacchantiṃ bhikkhuniṃ subhaṃ; Dhuttako sannivāresi, Tamenaṃ abravī subhā.

"Kiṃ te aparādhitaṃ mayā, Yaṃ maṃ ovariyāna tiṭṭhasi; Na hi pabbajitāya āvuso, Puriso samphusanāya kappati.

Garuke mama satthusāsane, Yā sikkhā sugatena desitā; Parisuddhapadaṃ anaṅgaṇaṃ, Kiṃ maṃ ovariyāna tiṭṭhasi.

Āvilacitto anāvilaṃ, Sarajo vītarajaṃ anaṅgaṇaṃ; Sabbattha vimuttamānasaṃ, Kiṃ maṃ ovariyāna tiṭṭhasi".

"Daharā ca apāpikā casi, Kiṃ te pabbajjā karissati; Nikkhipa kāsāyacīvaraṃ, Ehi ramāma supupphite vane.

Madhurañca pavanti sabbaso, Kusumarajena samuṭṭhitā dumā; Paṭhamavasanto sukho utu, Ehi ramāma supupphite vane.

Kusumitasikharā ca pādapā, Abhigajjantiva māluteritā; Kā tuyhaṃ rati bhavissati, Yadi ekā vanamogahissasi.

Vāḷamigasaṅghasevitaṃ, Kuñjaramattakareṇuloḷitaṃ; Asahāyikā gantumicchasi, Rahitaṃ bhiṃsanakaṃ mahāvanaṃ.

Tapanīyakatāva dhītikā, Vicarasi cittalateva accharā; Kāsikasukhumehi vaggubhi, Sobhasī suvasanehi nūpame.

Ahaṃ tava vasānugo siyaṃ, Yadi viharemase kānanantare; Na hi matthi tayā piyattaro, Pāṇo kinnarimandalocane.

Yadi me vacanaṃ karissasi, Sukhitā ehi agāramāvasa; Pāsādanivātavāsinī, Parikammaṃ te karontu nāriyo.

Kāsikasukhumāni dhāraya, Abhiropehi ca mālavaṇṇakaṃ; Kañcanamaṇimuttakaṃ bahuṃ, Vividhaṃ ābharaṇaṃ karomi te.

Sudhotarajapacchadaṃ subhaṃ, Gonakatūlikasanthataṃ navaṃ; Abhiruha sayanaṃ mahārahaṃ, Candanamaṇḍitasāragandhikaṃ.

Uppalaṃ cudakā samuggataṃ, Yathā taṃ amanussasevitaṃ; Evaṃ tvaṃ brahmacārinī, Sakesaṅgesu jaraṃ gamissasi".

"Kiṃ te idha sārasammataṃ, Kuṇapapūramhi susānavaḍḍhane; Bhedanadhamme kaḷevare, Yaṃ disvā vimano udikkhasi".

"Akkhīni ca tūriyāriva, Kinnariyāriva pabbatantare; Tava me nayanāni dakkhiya, Bhiyyo kāmaratī pavaḍḍhati.

Uppalasikharopamāni te, Vimale hāṭakasannibhe mukhe; Tava me nayanāni dakkhiya, Bhiyyo kāmaguṇo pavaḍḍhati.

Api dūragatā saramhase, Āyatapamhe visuddhadassane; Na hi matthi tayā piyattaro, Nayanā kinnarimandalocane".

"Apathena payātumicchasi, Candaṃ kīḷanakaṃ gavesasi; Meruṃ laṅghetumicchasi, Yo tvaṃ buddhasutaṃ maggayasi.

Natthi hi loke sadevake, Rāgo yatthapi dāni me siyā; Napi naṃ jānāmi kīriso, Atha maggena hato samūlako.

Iṅgālakuyāva ujjhito, Visapattoriva aggito kato; Napi naṃ passāmi kīriso, Atha maggena hato samūlako.

Yassā siyā apaccavekkhitaṃ, Satthā vā anupāsito siyā; Tvaṃ tādisikaṃ palobhaya, Jānantiṃ so imaṃ vihaññasi.

Mayhañhi akkuṭṭhavandite, Sukhadukkhe ca satī upaṭṭhitā; Saṅkhatamasubhanti jāniya, Sabbattheva mano na limpati.

Sāhaṃ sugatassa sāvikā, Maggaṭṭhaṅgikayānayāyinī; Uddhaṭasallā anāsavā, Suññāgāragatā ramāmahaṃ.

Diṭṭhā hi mayā sucittitā, Sombhā dārukapillakāni vā; Tantīhi ca khīlakehi ca, Vinibaddhā vividhaṃ panaccakā.

Tamhuddhaṭe tantikhīlake, Vissaṭṭhe vikale parikrite; Na vindeyya khaṇḍaso kate, Kimhi tattha manaṃ nivesaye.

Tathūpamā dehakāni maṃ, Tehi dhammehi vinā na vattanti; Dhammehi vinā na vattati, Kimhi tattha manaṃ nivesaye.

Yathā haritālena makkhitaṃ, Addasa cittikaṃ bhittiyā kataṃ; Tamhi te viparītadassanaṃ, Saññā mānusikā niratthikā.

Māyaṃ viya aggato kataṃ, Supinanteva suvaṇṇapādapaṃ; Upagacchasi andha rittakaṃ, Janamajjheriva rupparūpakaṃ.

Vaṭṭaniriva koṭarohitā, Majjhe pubbuḷakā saassukā; Pīḷakoḷikā cettha jāyati, Vividhā cakkhuvidhā ca piṇḍitā".

Uppāṭiya cārudassanā, Na ca pajjittha asaṅgamānasā; "Handa te cakkhuṃ harassu taṃ", Tassa narassa adāsi tāvade.

Tassa ca viramāsi tāvade, Rāgo tattha khamāpayī ca naṃ; "Sotthi siyā brahmacārinī, Na puno edisakaṃ bhavissati".

"Āsādiya edisaṃ janaṃ, Aggiṃ pajjalitaṃva liṅgiya; Gaṇhiya āsīvisaṃ viya, Api nu sotthi siyā khamehi no".

Muttā ca tato sā bhikkhunī, Agamī buddhavarassa santikaṃ; Passiya varapuññalakkhaṇaṃ, Cakkhu āsi yathā purāṇakanti.

... Subhā jīvakambavanikā therī ....

Tiṃsanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Ekādasakanipāta

1. Kisāgotamītherīgāthā

“Kalyāṇamittatā muninā, lokaṃ ādissa vaṇṇitā; Kalyāṇamitte bhajamāno, api bālo paṇḍito assa.

Bhajitabbā sappurisā, Paññā tathā vaḍḍhati bhajantānaṃ; Bhajamāno sappurise, Sabbehipi dukkhehi pamucceyya.

Dukkhañca vijāneyya, Dukkhassa ca samudayaṃ nirodhaṃ; Aṭṭhaṅgikañca maggaṃ, Cattāripi ariyasaccāni”.

“Dukkho itthibhāvo, Akkhāto purisadammasārathinā; Sapattikampi hi dukkhaṃ, Appekaccā sakiṃ vijātāyo.

Galake api kantanti, Sukhumāliniyo visāni khādanti; Janamārakamajjhagatā, Ubhopi byasanāni anubhonti”.

“Upavijaññā gacchantī, addasāhaṃ patiṃ mataṃ; Panthamhi vijāyitvāna, appattāva sakaṃ gharaṃ.

Dve puttā kālakatā, Patī ca panthe mato kapaṇikāya; Mātā pitā ca bhātā, Ḍayhanti ca ekacitakāyaṃ”.

“Khīṇakulīne kapaṇe, Anubhūtaṃ te dukhaṃ aparimāṇaṃ; Assū ca te pavattaṃ, Bahūni ca jātisahassāni.

Vasitā susānamajjhe, Athopi khāditāni puttamaṃsāni; Hatakulikā sabbagarahitā, Matapatikā amatamadhigacchiṃ.

Bhāvito me maggo, Ariyo aṭṭhaṅgiko amatagāmī; Nibbānaṃ sacchikataṃ, Dhammādāsaṃ avekkhiṃhaṃ.

Ahamamhi kantasallā, Ohitabhārā katañhi karaṇīyaṃ; Kisā gotamī therī, Vimuttacittā imaṃ bhaṇī”ti.

... Kisā gotamī therī ....

Ekādasakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Tikanipāta

3. Aparāuttamātherīgāthā

“Ye ime satta bojjhaṅgā, maggā nibbānapattiyā; Bhāvitā te mayā sabbe, yathā buddhena desitā.

Suññatassānimittassa, lābhinīhaṃ yadicchakaṃ; Orasā dhītā buddhassa, nibbānābhiratā sadā.

Sabbe kāmā samucchinnā, ye dibbā ye ca mānusā; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Aparā uttamā therī ....

Therīgāthā

Chakkanipāta

3. Khemātherīgāthā

"Daharā tvaṃ rūpavatī, ahampi daharo yuvā; Pañcaṅgikena turiyena, ehi kheme ramāmase".

"Iminā pūtikāyena, āturena pabhaṅgunā; Aṭṭiyāmi harāyāmi, kāmataṇhā samūhatā.

Sattisūlūpamā kāmā, khandhāsaṃ adhikuṭṭanā; Yaṃ 'tvaṃ kāmaratiṃ' brūsi, 'aratī' dāni sā mama.

Sabbattha vihatā nandī, tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antaka.

Nakkhattāni namassantā, aggiṃ paricaraṃ vane; Yathābhuccamajānantā, bālā suddhimamaññatha.

Ahañca kho namassantī, sambuddhaṃ purisuttamaṃ; Pamuttā sabbadukkhehi, satthusāsanakārikā"ti.

... Khemā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

2. Muttātherīgāthā

"Mutte muccassu yogehi, cando rāhuggahā iva; Vippamuttena cittena, anaṇā bhuñja piṇḍakan"ti.

Itthaṃ sudaṃ bhagavā muttaṃ sikkhamānaṃ imāya gāthāya abhiṇhaṃ ovadatīti.

Therīgāthā

Tikanipāta

5. Ubbiritherīgāthā

"Amma jīvāti vanamhi kandasi, Attānaṃ adhigaccha ubbiri; Cullāsītisahassāni, Sabbā jīvasanāmikā; Etamhāḷāhane daḍḍhā, Tāsaṃ kamanusocasi".

"Abbahī vata me sallaṃ, duddasaṃ hadayassitaṃ; Yaṃ me sokaparetāya, dhītusokaṃ byapānudi.

Sājja abbūḷhasallāhaṃ, Nicchātā parinibbutā; Buddhaṃ dhammañca saṃghañca, Upemi saraṇaṃ munin"ti.

... Ubbirī therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

3. Puṇṇātherīgāthā

"Puṇṇe pūrassu dhammehi, Cando pannaraseriva; Paripuṇṇāya paññāya, Tamokhandhaṃ padālayā"ti.

Itthaṃ sudaṃ puṇṇā therī gāthaṃ abhāsitthāti.

Therīgāthā

Tikanipāta

1. Aparāsāmātherīgāthā

"Paṇṇavīsativassāni, yato pabbajitāya me; Nābhijānāmi cittassa, samaṃ laddhaṃ kudācanaṃ.

Aladdhā cetaso santiṃ, citte avasavattinī; Tato saṃvegamāpādiṃ, saritvā jinasāsanaṃ.

Bahūhi dukkhadhammehi, appamādaratāya me; Taṇhakkhayo anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ajja me sattamī ratti, yato taṇhā visositā"ti.

... Aparā sāmā therī ....

Therīgāthā

Tikanipāta

6. Sukkātherīgāthā

"Kiṃme katā rājagahe manussā, Madhuṃ pītāva acchare; Ye sukkaṃ na upāsanti, Desentiṃ buddhasāsanaṃ.

Tañca appaṭivānīyaṃ, asecanakamojavaṃ; Pivanti maññe sappaññā, valāhakamivaddhagū.

Sukkā sukkehi dhammehi, vītarāgā samāhitā; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin"ti.

... Sukkā therī ....

Therīgāthā

Pañcakanipāta

11. Tiṃsamattātherīgāthā

"Musalāni gahetvāna, dhaññaṃ koṭṭenti māṇavā; Puttadārāni posentā, dhanaṃ vindanti māṇavā.

Karotha buddhasāsanaṃ, yaṃ katvā nānutappati; Khippaṃ pādāni dhovitvā, ekamante nisīdatha; Cetosamathamanuyuttā, karotha buddhasāsanaṃ".

Tassā tā vacanaṃ sutvā, paṭācārāya sāsanaṃ; Pāde pakkhālayitvāna, ekamantaṃ upāvisuṃ; Cetosamathamanuyuttā, akaṃsu bud-

dhasāsanaṃ.

Rattiyā purime yāme, pubbajātimanussaruṃ; Rattiyā majjhime yāme, dibbacakkhuṃ visodhayuṃ; Rattiyā pacchime yāme, tamokhandhaṃ padālayuṃ.

Uṭṭhāya pāde vandiṃsu, "katā te anusāsanī; Indaṃva devā tidasā, saṅgāme aparājitaṃ; Purakkhatvā vihassāma, tevijjāmha anāsavā"ti.

Itthaṃ sudaṃ tiṃsamattā therī bhikkhuniyo paṭācārāya santike aññaṃ byākariṃsūti.

Therīgāthā

Pañcakanipāta

5. Nanduttarātherīgāthā

"Aggiṃ candañca sūriyañca, devatā ca namassihaṃ; Nadītitthāni gantvāna, udakaṃ oruhāmihaṃ.

Bahūvatasamādānā, aḍḍhaṃ sīsassa olikhiṃ; Chamāya seyyaṃ kappemi, rattiṃ bhattaṃ na bhuñjahaṃ.

Vibhūsāmaṇḍanaratā, nhāpanucchādanehi ca; Upakāsiṃ imaṃ kāyaṃ, kāmarāgena aṭṭitā.

Tato saddhaṃ labhitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Disvā kāyaṃ yathābhūtaṃ, kāmarāgo samūhato.

Sabbe bhavā samucchinnā, icchā ca patthanāpi ca; Sabbayogavisaṃyuttā, santiṃ pāpuṇi cetaso"ti.

... Nanduttarā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

9. Bhadrātherīgāthā

"Saddhāya pabbajitvāna, bhadre bhadraratā bhava; Bhāvehi kusale dhamme, yogakkhemamanuttaran"ti.

... Bhadrā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

1. Aññatarātherīgāthā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

"Sukhaṃ supāhi therike, Katvā coḷena pārutā; Upasanto hi te rāgo, Sukkhaḍākaṃ va kumbhiyan"ti.

Itthaṃ sudaṃ aññatarā therī apaññātā bhikkhunī gāthaṃ abhāsitthāti.

Therīgāthā

Ekakanipāta

6. Dhīrātherīgāthā

"Dhīre nirodhaṃ phusehi, Saññāvūpasamaṃ sukhaṃ; Ārādhayāhi nibbānaṃ, Yogakkhemamanuttaran"ti.

... Dhīrā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

2. Jentātherīgāthā

"Ye ime satta bojjhaṅgā, maggā nibbānapattiyā; Bhāvitā te mayā sabbe, yathā buddhena desitā.

Diṭṭho hi me so bhagavā, antimoyaṃ samussayo; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

Itthaṃ sudaṃ jentā therī gāthāyo abhāsitthāti.

Therīgāthā

Pañcakanipāta

2. Vimalātherīgāthā

"Mattā vaṇṇena rūpena, sobhaggena yasena ca; Yobbanena cupatthaddhā, aññāsamatimaññihaṃ.

Vibhūsetvā imaṃ kāyaṃ, sucittaṃ bālalāpanaṃ; Aṭṭhāsiṃ vesidvāramhi, luddo pāsamivoḍḍiya.

Piḷandhanaṃ vidaṃsentī, guyhaṃ pakāsikaṃ bahuṃ; Akāsiṃ vividhaṃ māyaṃ, ujjagghantī bahuṃ janaṃ.

Sājja piṇḍaṃ caritvāna, muṇḍā saṅghāṭipārutā; Nisinnā rukkhamūlamhi, avitakkassa lābhinī.

Sabbe yogā samucchinnā, ye dibbā ye ca mānusā; Khepetvā āsave sabbe, sītibhūtāmhi nibbutā"ti.

... Vimalā purāṇagaṇikā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

1. Abhirūpanandātherīgāthā

"Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, passa nande samussayaṃ; Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Animittañca bhāvehi, mānānusayamujjaha; Tato mānābhisamayā, upasantā carissasī”ti.

Itthaṃ sudaṃ abhirūpanandā therī gāthāyo abhāsitthāti.

Therīgāthā

Chakkanipāta

7. Guttātherīgāthā

“Gutte yadatthaṃ pabbajjā, hitvā puttaṃ vasuṃ piyaṃ; Tameva anubrūhehi, mā cittassa vasaṃ gami.

Cittena vañcitā sattā, mārassa visaye ratā; Anekajātisaṃsāraṃ, sandhāvanti aviddasū.

Kāmacchandañca byāpādaṃ, sakkāyadiṭṭhimeva ca; Sīlabbataparāmāsaṃ, vicikicchañca pañcamaṃ.

Saṃyojanāni etāni, pajahitvāna bhikkhunī; Orambhāgamanīyāni, nayidaṃ punarehisi.

Rāgaṃ mānaṃ avijjañca, uddhaccañca vivajjiya; Saṃyojanāni chetvāna, dukkhassantaṃ karissasi.

Khepetvā jātisaṃsāraṃ, pariññāya punabbhavaṃ; Diṭṭheva dhamme nicchātā, upasantā carissatī”ti.

... Guttā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

9. Abhayātherīgāthā

“Abhaye bhiduro kāyo, yattha satā puthujjanā; Nikkhipissāmimaṃ dehaṃ, sampajānā satīmatī.

Bahūhi dukkhadhammehi, appamādaratāya me; Taṇhakkhayo anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Abhayā therī ....

Therīgāthā

Sattakanipāta

3. Upacālātherīgāthā

“Satimatī cakkhumatī, bhikkhunī bhāvitindriyā; Paṭivijjhi padaṃ santaṃ, akāpurisasevitaṃ”.

“Kiṃ nu jātiṃ na rocesi, jāto kāmāni bhuñjati; Bhuñjāhi kāmaratiyo, māhu pacchānutāpinī”.

“Jātassa maraṇaṃ hoti, hatthapādāna chedanaṃ; Vadhabandhapariklesaṃ, jāto dukkhaṃ nigacchati.

Atthi sakyakule jāto, sambuddho aparājito; So me dhammamadesesi, jātiyā samatikkamaṃ.

Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vihariṃ sāsane ratā; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Sabbattha vihatā nandī, tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antaka”.

... Upacālā therī ....

Sattakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Ekakanipāta

7. Vīrātherīgāthā

“Vīrā vīrehi dhammehi, bhikkhunī bhāvitindriyā; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin”ti.

... Vīrā therī ....

Therīgāthā

Pañcakanipāta

7. Sakulātherīgāthā

“Agārasmiṃ vasantīhaṃ, dhammaṃ sutvāna bhikkhuno; Addasaṃ virajaṃ dhammaṃ, nibbānaṃ padamaccutaṃ.

Sāhaṃ puttaṃ dhītarañca, dhanadhaññañca chaḍḍiya; Kese chedāpayitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Sikkhamānā ahaṃ santī, bhāventī maggamañjasaṃ; Pahāsiṃ rāgadosañca, tadekaṭṭhe ca āsave.

Bhikkhunī upasampajja, pubbajātimanussariṃ; Dibbacakkhu visodhitaṃ, vimalaṃ sādhubhāvitaṃ.

Saṅkhāre parato disvā, hetujāte palokite; Pahāsiṃ āsave sabbe, sītibhūtāmhi nibbutā”ti.

... Sakulā therī ....

Therīgāthā

Pañcakanipāta

4. Sundarīnandātherīgāthā

“Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, passa nande samussayaṃ; Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Yathā idaṃ tathā etaṃ, yathā etaṃ tathā idaṃ; Duggandhaṃ pūtikaṃ vāti, bālānaṃ abhinanditaṃ.

Evametaṃ avekkhantī, rattindivamatanditā; Tato sakāya paññāya, abhinibbijjha dakkhisaṃ”.

“Tassā me appamattāya, vicinantiyā yoniso; Yathābhūtaṃ ayaṃ kāyo, diṭṭho santarabāhiro.

Atha nibbindahaṃ kāye, ajjhattañca virajjahaṃ; Appamattā visaṃyuttā, upasantāmhi nibbutā”ti.

... Sundarīnandā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

11. Muttātherīgāthā

“Sumuttā sādhumuttāmhi, tīhi khujjehi muttiyā; Udukkhalena musalena, patinā khujjakena ca; Muttāmhi jātimaraṇā, bhavanetti samūhatā”ti.

... Muttā therī ....

Therīgāthā

Pañcakanipāta

1. Aññataratherīgāthā

“Paṇṇavīsativassāni, yato pabbajitā ahaṃ; Nāccharāsaṅghātamattampi, cittassūpasamajjhagaṃ.

Aladdhā cetaso santiṃ, kāmarāgenavassutā; Bāhā paggayha kandantī, vihāraṃ pāvisiṃ ahaṃ.

Sā bhikkhuniṃ upāgacchiṃ, yā me saddhāyikā ahu; Sā me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyo.

Tassā dhammaṃ suṇitvāna, ekamante upāvisiṃ; Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ.

Cetopariccañāṇañca, sotadhātu visodhitā; Iddhīpi me sacchikatā, patto me āsavakkhayo; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Aññatarā therī ....

Therīgāthā

Pañcakanipāta

6 Mittākāḷītherīgāthā

“Saddhāya pabbajitvāna, agārasmānagāriyaṃ; Vicariṃhaṃ tena tena, lābhasakkāraussukā.

Riñcitvā paramaṃ atthaṃ, hīnamatthaṃ asevihaṃ; Kilesānaṃ vasaṃ gantvā, sāmaññatthaṃ na bujjhihaṃ.

Tassā me ahu saṃvego, nisinnāya vihārake; Ummaggapaṭipannāmhi, taṇhāya vasamāgatā.

Appakaṃ jīvitaṃ mayhaṃ, jarā byādhi ca maddati; Purāyaṃ bhijjati kāyo, na me kālo pamajjituṃ.

Yathābhūtamavekkhantī, khandhānaṃ udayabbayaṃ; Vimuttacittā uṭṭhāsiṃ, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Mittā kāḷī therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

14. Sumanātherīgāthā

“Dhātuyo dukkhato disvā, mā jātiṃ punarāgami; Bhave chandaṃ virājetvā, upasantā carissasī”ti.

... Sumanā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

5. Aññatarātissātherīgāthā

“Tisse yuñjassu dhammehi, khaṇo taṃ mā upaccagā; Khaṇātītā hi socanti, nirayamhi samappitā”ti.

... Aññatarā tissā therī ....

Therīgāthā

Ekakanipāta

8. Mittātherīgāthā

“Saddhāya pabbajitvāna, mitte mittaratā bhava; Bhāvehi kusale dhamme, yogakkhemassa pattiyā”ti.

... Mittā therī ....

Therīgāthā

Navakanipāta

1. Vaḍḍhamātutherīgāthā

“Mā su te vaḍḍha lokamhi, vanatho āhu kudācanaṃ; Mā puttaka punappunaṃ, ahu dukkhassa bhāgimā.

Sukhañhi vaḍḍha munayo, anejā chinnasaṃsayā; Sītibhūtā damappattā, viharanti anāsavā.

Tehānuciṇṇaṃ isībhi, maggaṃ dassanapattiyā; Dukkhassantakiriyāya, tvaṃ vaḍḍha anubrūhaya".

"Visāradāva bhaṇasi, etamatthaṃ janetti me; Maññāmi nūna māmike, vanatho te na vijjati".

"Ye keci vaḍḍha saṅkhārā, hīnā ukkaṭṭhamajjhimā; Aṇūpi aṇumattopi, vanatho me na vijjati.

Sabbe me āsavā khīṇā, appamattassa jhāyato; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

"Uḷāraṃ vata me mātā, patodaṃ samavassari; Paramatthasañhitā gāthā, yathāpi anukampikā.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, anusiṭṭhiṃ janettiyā; Dhammasaṃvegamāpādiṃ, yogakkhemassa pattiyā.

Sohaṃ padhānapahitatto, rattindivamatandito; Mātarā codito santo, aphusiṃ santimuttamaṃ".

... Vaḍḍhamātā therī ....

Navakanipāto niṭṭhito.

Therīgāthā

Tikanipāta

4. Dantikātherīgāthā

"Divāvihārā nikkhamma, gijjhakūṭamhi pabbate; Nāgaṃ ogāhamuttiṇṇaṃ, nadītīramhi addasaṃ.

Puriso aṅkusamādāya, 'dehi pādan'ti yācati; Nāgo pasārayī pādaṃ, puriso nāgamāruhi.

Disvā adantaṃ damitaṃ, manussānaṃ vasaṃ gataṃ; Tato cittaṃ samādhesiṃ, khalu tāya vanaṃ gatā"ti.

... Dantikā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

8. Abhayamātutherīgāthā

"Uddhaṃ pādatalā amma, adho ve kesamatthakā; Paccavekkhassumaṃ kāyaṃ, asuciṃ pūtigandhikaṃ.

Evaṃ viharamānāya, sabbo rāgo samūhato; Pariḷāho samucchinno, sītibhūtāmhi nibbutā"ti.

... Abhayamātā therī ....

Therīgāthā

Dukanipāta

7. Mittātherīgāthā

"Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upāgacchiṃ, devakāyābhinandinī; Sājja ekena bhattena, muṇḍā saṅghāṭipārutā; Devakāyaṃ na patthehaṃ, vineyya hadaye daran"ti.

... Mittā therī ....

Therīgāthā

Sattakanipāta

2. Cālātherīgāthā

"Satiṃ upaṭṭhapetvāna, bhikkhunī bhāvitindriyā; Paṭivijjhi padaṃ santaṃ, saṅkhārūpasamaṃ sukhaṃ".

"Kaṃ nu uddissa muṇḍāsi, samaṇī viya dissasi; Na ca rocesi pāsaṇḍe, kimidaṃ carasi momuhā".

"Ito bahiddhā pāsaṇḍā, diṭṭhiyo upanissitā; Na te dhammaṃ vijānanti, na te dhammassa kovidā.

Atthi sakyakule jāto, buddho appaṭipuggalo; So me dhammamadesesi, diṭṭhīnaṃ samatikkamaṃ.

Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, Dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, Dukkhūpasamagāminaṃ.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vihariṃ sāsane ratā; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Sabbattha vihatā nandī, tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, nihato tvamasi antaka".

... Cālā therī ....

Therīgāthā

Tikanipāta

8. Somātherīgāthā

"Yaṃ taṃ isīhi pattabbaṃ, ṭhānaṃ durabhisambhavaṃ; Na taṃ dvaṅgulapaññāya, sakkā pappotumitthiyā".

"Itthibhāvo no kiṃ kayirā, cittamhi susamāhite; Ñāṇamhi vattamānamhi, sammā dhammaṃ vipassato.

Sabbattha vihatā nandī, Tamokhandho padālito; Evaṃ jānāhi pāpima, Nihato tvamasi antakā”ti.

... Somā therī ....

Tikanipāto niṭṭhito.

Khuddakapāṭha

1. Saraṇattaya

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Tatiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Saraṇattayaṃ.

Khuddakapāṭha

3. Dvattiṃsākāra

Atthi imasmiṃ kāye—

Kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ matthaluṅgaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttanti.

Dvattiṃsākāraṃ.

Khuddakapāṭha

5. Maṅgalasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

“Bahū devā manussā ca, maṅgalāni acintayuṃ; Ākaṅkhamānā sotthānaṃ, brūhi maṅgalamuttamaṃ”.

“Asevanā ca bālānaṃ, paṇḍitānañca sevanā; Pūjā ca pūjaneyyānaṃ, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Patirūpadesavāso ca, pubbe ca katapuññatā; Attasammāpaṇidhi ca, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Bāhusaccañca sippañca, vinayo ca susikkhito; Subhāsitā ca yā vācā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Mātāpituupaṭṭhānaṃ, puttadārassa saṅgaho; Anākulā ca kammantā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Dānañca dhammacariyā ca, ñātakānañca saṅgaho; Anavajjāni kammāni, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Āratī viratī pāpā, majjapānā ca saṃyamo; Appamādo ca dhammesu, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Gāravo ca nivāto ca, santuṭṭhi ca kataññutā; Kālena dhammassavanaṃ, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Khantī ca sovacassatā, samaṇānañca dassanaṃ; Kālena dhammasākacchā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Tapo ca brahmacariyañca, ariyasaccāna dassanaṃ; Nibbānasacchikiriyā ca, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Phuṭṭhassa lokadhammehi, cittaṃ yassa na kampati; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Etādisāni katvāna, Sabbattha maparājitā; Sabbattha sotthiṃ gacchanti, Taṃ tesaṃ maṅgalamuttaman”ti.

Maṅgalasuttaṃ.

Khuddakapāṭha

2. Dasasikkhāpada

Pāṇātipātā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Adinnādānā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Abrahmacariyā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Musāvādā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Vikālabhojanā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Naccagītavāditavisūkadassanā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Uccāsayanamahāsayanā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Jātarūparajatapaṭiggahaṇā veramaṇisikkhāpadaṃ samādiyāmi.

Dasasikkhāpadaṃ.

8. Nidhikaṇḍasutta

Nidhiṃ nidheti puriso, gambhīre odakantike; Atthe kicce samuppanne, atthāya me bhavissati.

Rājato vā duruttassa, corato pīḷitassa vā; Iṇassa vā pamokkhāya, dubbhikkhe āpadāsu vā; Etadatthāya lokasmiṃ, nidhi nāma nidhīyati.

Tāvassunihito santo, gambhīre odakantike; Na sabbo sabbadā eva, tassa taṃ upakappati.

Nidhi vā ṭhānā cavati, saññā vāssa vimuyhati; Nāgā vā apanāmenti, yakkhā vāpi haranti naṃ.

Appiyā vāpi dāyādā, uddharanti apassato; Yadā puññakkhayo hoti, sabbametaṃ vinassati.

Yassa dānena sīlena, saṃyamena damena ca; Nidhī sunihito hoti, itthiyā purisassa vā.

Cetiyamhi ca saṃghe vā, puggale atithīsu vā; Mātari pitari cāpi, atho jeṭṭhamhi bhātari.

Eso nidhi sunihito, ajeyyo anugāmiko; Pahāya gamanīyesu, etaṃ ādāya gacchati.

Asādhāraṇamaññesaṃ, acorāharaṇo nidhi; Kayirātha dhīro puññāni, yo nidhi anugāmiko.

Esa devamanussānaṃ, sabbakāmadado nidhi; Yaṃ yadevābhipatthenti, sabbametena labbhati.

Suvaṇṇatā susaratā, susaṇṭhānā surūpatā; Ādhipaccaparivāro, sabbametena labbhati.

Padesarajjaṃ issariyaṃ, cakkavattisukhaṃ piyaṃ; Devarajjampi dibbesu, sabbametena labbhati.

Mānussikā ca sampatti, devaloke ca yā rati; Yā ca nibbānasampatti, sabbametena labbhati.

Mittasampadamāgamma, yonisova payuñjato; Vijjāvimuttivasībhāvo, sabbametena labbhati.

Paṭisambhidā vimokkhā ca, yā ca sāvakapāramī; Paccekabodhi buddhabhūmi, sabbametena labbhati.

Evaṃ mahatthikā esā, yadidaṃ puññasampadā; Tasmā dhīrā pasaṃsanti, paṇḍitā katapuññatanti.

Nidhikaṇḍasuttaṃ.

6. Ratanasutta

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Sabbeva bhūtā sumanā bhavantu, Athopi sakkacca suṇantu bhāsitaṃ.

Tasmā hi bhūtā nisāmetha sabbe, Mettaṃ karotha mānusiyā pajāya; Divā ca ratto ca haranti ye baliṃ, Tasmā hi ne rakkhatha appamattā.

Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā, Saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ; Na no samaṃ atthi tathāgatena, Idampi buddhe ratanaṃ paṇītaṃ; Etena saccena suvatthi hotu.

Khayaṃ virāgaṃ amataṃ paṇītaṃ, Yadajjhagā sakyamunī samāhito; Na tena dhammena samatthi kiñci, Idampi dhamme ratanaṃ paṇītaṃ; Etena saccena suvatthi hotu.

Yaṃ buddhaseṭṭho parivaṇṇayī suciṃ, Samādhimānantarikaññamāhu; Samādhinā tena samo na vijjati, Idampi dhamme ratanaṃ paṇītaṃ; Etena saccena suvatthi hotu.

Ye puggalā aṭṭha sataṃ pasatthā, Cattāri etāni yugāni honti; Te dakkhiṇeyyā sugatassa sāvakā, Etesu dinnāni mahapphalāni; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Ye suppayuttā manasā daḷhena, Nikkāmino gotamasāsanamhi; Te pattipattā amataṃ vigayha, Laddhā mudhā nibbutiṃ bhuñjamānā; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Yathindakhīlo pathavissito siyā, Catubbhi vātehi asampakampiyo; Tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi, Yo ariyasaccāni avecca passati; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Ye ariyasaccāni vibhāvayanti, Gambhīrapaññena sudesitāni; Kiñcāpi te honti bhusaṃ pamattā, Na te bhavaṃ aṭṭhamamādiyanti; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Sahāvassa dassanasampadāya, Tayassu dhammā jahitā bhavanti; Sakkāyadiṭṭhī vicikicchitañca, Sīlabbataṃ vāpi yadatthi kiñci.

Catūhapāyehi ca vippamutto, Chaccābhiṭhānāni abhabba kātuṃ; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Kiñcāpi so kamma karoti pāpakaṃ, Kāyena vācā uda cetasā vā; Abhabba so tassa paṭicchadāya, Abhabbatā diṭṭhapadassa vuttā; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Vanappagumbe yatha phussitagge, Gimhānamāse paṭhamasmiṃ gimhe; Tathūpamaṃ dhammavaraṃ adesayi, Nibbānagāmiṃ paramaṃ hitāya; Idampi buddhe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Varo varaññū varado varāharo, Anuttaro dhammavaraṃ adesayi; Idampi buddhe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Khīṇaṃ purāṇaṃ nava natthi sambhavaṃ, Virattacittāyatike bhavasmiṃ; Te khīṇabījā avirūḷhichandā, Nibbanti dhīrā yathāyaṃ padīpo; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ, Buddhaṃ namassāma suvatthi hotu.

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ, Dhammaṃ namassāma suvatthi hotu.

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ, Saṃghaṃ namassāma suvatthi hotūti.

Ratanasuttaṃ.

Khuddakapāṭha

9. Mettasutta

Karaṇīyamatthakusalena, Yanta santaṃ padaṃ abhisamecca; Sakko ujū ca suhujū ca, Sūvaco cassa mudu anatimānī.

Santussako ca subharo ca, Appakicco ca sallahukavutti; Santindriyo ca nipako ca, Appagabbho kulesvananugiddho.

Na ca khuddamācare kiñci, Yena viññū pare upavadeyyuṃ; Sukhino va khemino hontu, Sabbasattā bhavantu sukhitattā.

Ye keci pāṇabhūtatthi, Tasā vā thāvarā vanavasesā; Dīghā vā ye va mahantā, Majjhimā rassakā aṇukathūlā.

Diṭṭhā vā ye va adiṭṭhā, Ye va dūre vasanti avidūre; Bhūtā va sambhavesī va, Sabbasattā bhavantu sukhitattā.

Na paro paraṃ nikubbetha, Nātimaññetha katthaci na kañci; Byārosanā paṭighasañña, Nāññamaññassa dukkhamiccheyya.

Mātā yathā niyaṃputta, Māyusā ekaputtamanurakkhe; Evampi sabbabhūtesu, Mānasaṃ bhāvaye aparimāṇaṃ.

Mettañca sabbalokasmi, Mānasaṃ bhāvaye aparimāṇaṃ; Uddhaṃ adho ca tiriyañca, Asambādhaṃ averamasapattaṃ.

Tiṭṭhaṃ caraṃ nisinno va, Sayāno yāvatāssa vitamiddho; Etaṃ satiṃ adhiṭṭheyya, Brahmametaṃ vihāramidhamāhu.

Diṭṭhiñca anupaggamma, Sīlavā dassanena sampanno; Kāmesu vinaya gedhaṃ, Na hi jātuggabbhaseyya punaretīti.

Mettasuttaṃ.

Khuddakapāṭhapāḷi niṭṭhitā.

Khuddakapāṭha

7. Tirokuṭṭasutta

Tirokuṭṭesu tiṭṭhanti, sandhisiṅghāṭakesu ca; Dvārabāhāsu tiṭṭhanti, āgantvāna sakaṃ gharaṃ.

Pahūte annapānamhi, khajjabhojje upaṭṭhite; Na tesaṃ koci sarati, sattānaṃ kammapaccayā.

Evaṃ dadanti ñātīnaṃ, ye honti anukampakā; Suciṃ paṇītaṃ kālena, kappiyaṃ pānabhojanaṃ.

Idaṃ vo ñātīnaṃ hotu, sukhitā hontu ñātayo; Te ca tattha samāgantvā, ñātipetā samāgatā.

Pahūte annapānamhi, sakkaccaṃ anumodare; Ciraṃ jīvantu no ñātī, yesaṃ hetu labhāmase.

Amhākañca katā pūjā, dāyakā ca anipphalā; Na hi tattha kasī atthi, gorakkhettha na vijjati.

Vaṇijjā tādisī natthi, hirañña kayākayaṃ; Ito dinnena yāpenti, petā kālagatā tahiṃ.

Unname udakaṃ vuṭṭhaṃ, yathā ninnaṃ pavattati; Evamevaṃ ito dinnaṃ, petānaṃ upakappati.

Yathā vārivahā pūrā, paripūrenti sāgaraṃ; Evamevaṃ ito dinnaṃ, petānaṃ upakappati.

Adāsi me akāsi me, ñāti mittā sakhā ca me; Petānaṃ dakkhiṇaṃ dajjā, pubbe katamanussaraṃ.

Na hi ruṇṇaṃ vā soko vā, yā caññā paridevanā; Na taṃ petānamatthāya, evaṃ tiṭṭhanti ñātayo.

Ayañca kho dakkhiṇā dinnā, saṃghamhi suppatiṭṭhitā; Dīgharattaṃ hitāyassa, ṭhānaso upakappati.

So ñātidhammo ca ayaṃ nidassito, Petāna pūjā ca katā uḷārā; Balañca bhikkhūnamanuppadinnaṃ, Tumhehi puññaṃ pasutaṃ anappakanti.

Tirokuṭṭasuttaṃ.
Khuddakapāṭha
4. Kumārapañhā
Ekaṃ nāma kiṃ? Sabbe sattā āhāraṭṭhitikā.
Dve nāma kiṃ? Nāmañca rūpañca.
Tīṇi nāma kiṃ? Tisso vedanā.
Cattāri nāma kiṃ? Cattāri ariyasaccāni.
Pañca nāma kiṃ? Pañcupādānakkhandhā.
Cha nāma kiṃ? Cha ajjhattikāni āyatanāni.
Satta nāma kiṃ? Satta bojjhaṅgā.
Aṭṭha nāma kiṃ? Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.
Nava nāma kiṃ? Nava sattāvāsā.
Dasa nāma kiṃ? Dasahaṅgehi samannāgato "arahā"ti vuccatīti.
Kumārapañhā.
Therāpadāna
Sakiṃsammajjakavagga
8. Sucintitattheraapadāna
"Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ kassako tadā; Kasikammena jīvāmi, tena posemi dārake.
Susampannaṃ tadā khettaṃ, Dhaññaṃ me phalinaṃ ahu; Pākakāle ca sampatte, Evaṃ cintesahaṃ tadā.
Nacchannaṃ nappatirūpaṃ, jānantassa guṇāguṇaṃ; Yohaṃ saṃghe adatvāna, aggaṃ bhuñjeyya ce tadā.
Ayaṃ buddho asamasamo, dvattiṃsavaralakkhaṇo; Tato pabhāvito saṃgho, puññakkhetto anuttaro.
Tattha dassāmahaṃ dānaṃ, navasassaṃ pure pure; Evāhaṃ cintayitvāna, haṭṭho pīṇitamānaso.
Khettato dhaññamāhatvā, sambuddhaṃ upasaṅkamiṃ; Upasaṅkamma sambuddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Vanditvā satthuno pāde, idaṃ vacanamabraviṃ.
'Navasassañca sampannaṃ, āyāgosi ca tvaṃ mune; Anukampamupādāya, adhivāsehi cakkhuma'.
Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama saṅkappamaññāya, idaṃ vacanamabravi.
'Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṃgho ujubhūto,

paññāsīlasamāhito; Yajantānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ.

Karotopadhikaṃ puññaṃ, saṃghe dinnaṃ mahapphalaṃ; Tasmiṃ saṃgheva dātabbaṃ, tava sassaṃ tathetaraṃ.

Saṃghato uddisitvāna, bhikkhū netvāna saṃgharaṃ; Paṭiyattaṃ ghare santaṃ, bhikkhusaṃghassa dehi tvaṃ'.

Saṃghato uddisitvāna, bhikkhū netvāna saṃgharaṃ; Yaṃ ghare paṭiyattaṃ me, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, sovaṇṇaṃ sappabhassaraṃ; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Ekūnavīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Ākiṇṇaṃ bhavanaṃ mayhaṃ, nārīgaṇasamākulaṃ; Tattha bhutvā pivitvā ca, vasāmi tidase ahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Bhavābhave saṃsaranto, labhāmi amitaṃ dhanaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, navasassassidaṃ phalaṃ.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, sivikaṃ sandamānikaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, navasassassidaṃ phalaṃ.

Navavatthaṃ navaphalaṃ, navaggarasabhojanaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, navasassassidaṃ phalaṃ.

Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca; Labhāmi sabbamevetaṃ, navasassassidaṃ phalaṃ.

Dāsīgaṇaṃ dāsagaṇaṃ, nāriyo ca alaṅkatā; Labhāmi sabbamevetaṃ, navasassassidaṃ phalaṃ.

Na maṃ sītaṃ vā uṇhaṃ vā, pariḷāho na vijjati; Atho cetasikaṃ dukkhaṃ, hadaye me na vijjati.

Idaṃ khāda idaṃ bhuñja, imamhi sayane saya; Labhāmi sabbamevetaṃ, navasassassidaṃ phalaṃ.

Ayaṃ pacchimako dāni, carimo vattate bhavo; Ajjāpi deyyadhammo me, phalaṃ tosesi sabbadā.

Navasassaṃ daditvāna, saṃghe gaṇavaruttame; Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Vaṇṇavā yasavā homi, mahābhogo anītiko; Mahāpakkho sadā homi, abhejjapariso sadā.

Sabbe maṃ apacāyanti, ye keci pathavissitā; Deyyadhammā ca ye keci, pure pure labhāmahaṃ.

Bhikkhusaṃghassa vā majjhe, buddhaseṭṭhassa sammukhā; Sabbepi samatikkamma, denti mameva dāyakā.

Paṭhamaṃ navasassañhi, datvā saṃghe gaṇuttame; Imānisaṃse anubhomi, navasassassidaṃ phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, navasassassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sucintito thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sucintitattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

1. Tikiṅkaṇipupphiyattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, vipassiṃ lokanāyakaṃ.

Tīṇi kiṅkaṇipupphāni, paggayha abhiropayiṃ; Sambuddhamabhipūjetvā, gacchāmi dakkhiṇāmukho.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tikiṅkaṇipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tikiṅkaṇipupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

6. Campakapupphiyattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Obhāsentaṃ disā sabbā, osadhiṃ viya tārakaṃ.

Tayo māṇavakā āsuṃ, sake sippe susikkhitā; Khāribhāraṃ gahetvāna, anventi mama pacchato.

Puṭake satta pupphāni, nikkhittāni tapassinā; Gahetvā tāni ñāṇamhi, vessabhussābhiropayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ñāṇapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekūnatiṃsakappamhi, vipulābhasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā campakapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Campakapupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

5 Ekañjalikattheraapadāna

"Udumbare vasantassa, niyate paṇṇasanthare; Vutthokāso mayā dinno, samaṇassa mahesino.

Tissassa dvipadindassa, lokanāthassa tādino; Añjaliṃ paggahetvāna, santhariṃ pupphasantharaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kariṃ pupphasantharaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, santharassa idaṃ phalaṃ.

Ito cuddasakappamhi, ahosiṃ manujādhipo; Ekaañjaliko nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekañjaliko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekañjalikattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

8. Vallikāraphaladāyakattheraapadāna

“Sumano nāma sambuddho, takkarāyaṃ vasī tadā; Vallikāraphalaṃ gayha, sayambhussa adāsahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vallikāraphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vallikāraphaladāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

4. Abbhañjanadāyakattheraapadāna

“Koṇḍaññassa bhagavato, vītarāgassa tādino; Ākāsasamacittassa, nippapañcassa jhāyino.

Sabbamohātivattassa, sabbalokahitesino; Abbhañjanaṃ mayā dinnaṃ, dvipadindassa tādino.

Aparimeyye ito kappe, abbhañjanamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, abbhañjanassidaṃ phalaṃ.

Ito pannarase kappe, cirappo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā abbhañjanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Abbhañjanadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

10. Tivaṇṭipupphiyattheraapadāna

“Abhibhūtaṃ panijjhanti, Sabbe saṅgamma te mamaṃ; Tesaṃ nijjhāyamānānaṃ, Pariḷāho ajāyatha.

Sunando nāma nāmena, buddhassa sāvako tadā; Dhammadassissa munino, āgacchi mama santikaṃ.

Ye me baddhacarā āsuṃ, te me pupphaṃ aduṃ tadā; Tāhaṃ pupphaṃ gahetvāna, sāvake abhiropayiṃ.

Sohaṃ kālaṅkato tattha, punāpi upapajjahaṃ; Aṭṭhārase kappasate, vinipātaṃ na gacchahaṃ.

Teraseto kappasate, aṭṭhāsuṃ dhūmaketuno; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2208)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tivaṇṭipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tivaṇṭipupphiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kuṭajapupphiyavaggo ekūnavīsatimo.

Tassuddānaṃ

Kuṭajo bandhujīvī ca, koṭumbarikahatthiyo; Isimuggo ca bodhi ca, ekacintī tikaṇṇiko; Ekacārī tivaṇṭi ca, gāthā dvāsaṭṭhi kittitāti.

Therāpadāna

Kumudavagga

6. Maggadattikattheraapadāna

"Anomadassī bhagavā, dvipadindo narāsabho; Diṭṭhadhammasukhatthāya, abbhokāsamhi caṅkami.

Uddhate pāde pupphāni, sobhaṃ muddhani tiṭṭhare; Pasannacitto sumano, vanditvā pupphamokiriṃ.

Vīsakappasahassamhi, ito pañca janā ahuṃ; Pupphacchadaniyā nāma, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā maggadattiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maggadattikattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

1. Tiṇamuṭṭhidāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, lambako nāma pabbato; Tattheva tisso sambuddho, abbhokāsamhi caṅkami.

Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Disvāna taṃ devadevaṃ, tiṇamuṭṭhimadāsahaṃ.

Nisīdanatthaṃ buddhassa, datvā cittaṃ pasādayiṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Aciraṃ gatamattassa, migarājā apothayi; Sīhena pothito santo, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Āsanne me kataṃ kammaṃ, buddhaseṭṭhe anāsave; Sumutto saravegova, devalokamagañchahaṃ.

Yūpo tattha subho āsi, puññakammābhinimmito; Sahassakaṇḍo satabheṇḍu, dhajālu haritāmayo.

Pabhā niddhāvate tassa, sataraṃsīva uggato; Ākiṇṇo devakaññāhi, āmodiṃ kāmakāmihaṃ.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Āgantvāna manussattaṃ, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Catunnavutito kappe, nisīdanamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, tiṇamuṭṭhe idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇamuṭṭhidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇamuṭṭhidāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

10. Ajitattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Ajjhogāhetvā himavantaṃ, nisīdi lokanāyako.

Nāhaṃ addakkhiṃ sambuddhaṃ, Napi saddaṃ suṇomahaṃ; Mama bhakkhaṃ gavesanto, Āhiṇḍāmi vane ahaṃ.

Tatthaddassāsiṃ sambuddhaṃ, dvattiṃsavaralakkhaṇaṃ; Disvāna vittimāpajjiṃ, satto ko nāmayaṃ bhave.

Lakkhaṇāni viloketvā, mama vijjaṃ anussariṃ; Sutañhi metaṃ vuḍḍhānaṃ, paṇḍitānaṃ subhāsitaṃ.

Tesaṃ yathā taṃ vacanaṃ, ayaṃ buddho bhavissati; Yannūnāhaṃ sakkareyyaṃ, gatiṃ me sodhayissati.

Khippaṃ assamamāgantvā, madhutelaṃ gahiṃ ahaṃ; Kolambakaṃ gahetvāna, upagacchiṃ vināyakaṃ.

Tidaṇḍake gahetvāna, abbhokāse ṭhapesahaṃ; Padīpaṃ pajjalitvāna, aṭṭhakkhattuṃ avandahaṃ.

Sattarattindivaṃ buddho, nisīdi purisuttamo; Tato ratyā vivasāne, vuṭṭhāsi lokanāyako.

Pasannacitto sumano, sabbarattindivaṃ ahaṃ; Dīpaṃ buddhassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Sabbe vanā gandhamayā, Pabbate gandhamādane; Buddhassa ānubhāvena, Āgacchuṃ buddhasantikaṃ.

Ye keci pupphagandhāse, pupphitā dharaṇīruhā; Buddhassa ānubhāvena, sabbe sannipatuṃ tadā.

Yāvatā himavantamhi, nāgā ca garuḷā ubho; Dhammañca sotukāmā te, āgacchuṃ buddhasantikaṃ.

Devalo nāma samaṇo, buddhassa aggasāvako; Vasīsatasahassehi, buddhasantikupāgami.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me dīpaṃ padīpesi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Saṭṭhi kappasahassāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Soḷasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Pathaviyaṃ sattasataṃ, vipulaṃ rajjaṃ karissati.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Iminā dīpadānena, dibbacakkhu bhavissati.

Samantato aṭṭhakosaṃ, passissati ayaṃ sadā; Devalokā cavantassa, nibbattantassa jantuno.

Divā vā yadi vā rattiṃ, padīpaṃ dhārayissati; Jāyamānassa sattassa, puññakammasamaṅgino.

Yāvatā nagaraṃ āsi, tāvatā jotayissati; Upapajjati yaṃ yoniṃ, devattaṃ atha mānusaṃ.

Asseva dīpadānassa, aṭṭhadīpaphalena hi; Na jayissantimaṃ jantū, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Tosayitvāna sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Ajito nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Saṭṭhi kappasahassāni, devaloke ramiṃ ahaṃ; Tatrāpi me dīpasataṃ, jotate niccakālikaṃ.

Devaloke manusse vā, niddhāvanti pabhā mama; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, bhiyyo hāsaṃ janesahaṃ.

Tusitāhaṃ cavitvāna, okkamiṃ mātukucchiyaṃ; Jāyamānassa santassa, āloko vipulo ahu.

Agārā abhinikkhamma, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Bāvariṃ upasaṅkamma, sissattaṃ ajjhupāgamiṃ.

Himavante vasantohaṃ, assosiṃ lokanāyakaṃ; Uttamatthaṃ gavesanto, upagacchiṃ vināyakaṃ.

Danto buddho dametāvī, oghatiṇṇo nirūpadhi; Nibbānaṃ kathayī buddho, sabbadukkhappamocanaṃ.

Taṃ me āgamanaṃ siddhaṃ, tositohaṃ mahāmuniṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ dīpamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (3886)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ajito thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ajitattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Pilindavacchavaggo cattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Pilindavaccho selo ca, sabbakittī madhundado; Kūṭāgārī bākulo ca, giri saḷalasavhayo.

Sabbado ajito ceva, gāthāyo gaṇitā iha; Satāni pañca gāthānaṃ, vīsati ca taduttarīti.

Atha vagguddānaṃ

Padumārakkhado ceva, umā gandhodakena ca; Ekapadma saddasaññī, mandāraṃ bodhivandako.

Avaṭañca pilindi ca, gāthāyo gaṇitā iha; Catusattati gāthāyo, ekādasa satāni ca.

Padumavaggadasakaṃ.

Catutthasatakaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

5. Kuṭidhūpakattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, ahosiṃ kuṭigopako; Kālena kālaṃ dhūpesiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhūpadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kuṭidhūpako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kuṭidhūpakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

7. Girimānandattheraapadāna

"Bhariyā me kālaṅkatā, putto sīvathikaṃ gato; Mātā pitā matā bhātā, ekacitamhi ḍayhare.

Tena sokena santatto, kiso paṇḍu ahosahaṃ; Cittakkhepo ca me āsi, tena sokena aṭṭito.

Sokasallaparetohaṃ, vanantamupasaṅkamiṃ; Pavattaphalaṃ bhuñjitvā, rukkhamūle vasāmahaṃ.

Sumedho nāma sambuddho, dukkhassantakaro jino; Mamuddharitukāmo so, āgañchi mama santikaṃ.

Padasaddaṃ suṇitvāna, sumedhassa mahesino; Paggahetvānahaṃ sīsaṃ, ullokesiṃ mahāmuniṃ.

Upāgate mahāvīre, pīti me udapajjatha; Tadāsimekaggamano, disvā taṃ lokanāyakaṃ.

Satiṃ paṭilabhitvāna, paṇṇamuṭṭhimadāsahaṃ; Nisīdi bhagavā tattha, anukampāya cakkhumā.

Nisajja tattha bhagavā, sumedho lokanāyako; Dhammaṃ me kathayī buddho, sokasallavinodanaṃ.

‘Anavhitā tato āguṃ, ananuññātā ito gatā; Yathāgatā tathā gatā, tattha kā paridevanā.

Yathāpi pathikā sattā, vassamānāya vuṭṭhiyā; Sabhaṇḍā upagacchanti, vassassāpatanāya te.

Vasse ca te oramite, sampayanti yadicchakaṃ; Evaṃ mātā pitā tuyhaṃ, tattha kā paridevanā.

Āgantukā pāhunakā, caliteritakampitā; Evaṃ mātā pitā tuyhaṃ, tattha kā paridevanā.

Yathāpi urago jiṇṇaṃ, hitvā gacchati saṃ tacaṃ; Evaṃ mātā pitā tuyhaṃ, saṃ tanuṃ idha hīyare’.

Buddhassa giramaññāya, sokasallaṃ vivajjayiṃ; Pāmojjaṃ janayitvāna, buddhaseṭṭhaṃ avandahaṃ.

Vanditvāna mahānāgaṃ, Pūjayiṃ girimañjariṃ; Dibbagandhaṃ sampavantaṃ, Sumedhaṃ lokanāyakaṃ.

Pūjayitvāna sambuddhaṃ, sire katvāna añjaliṃ; Anussaraṃ guṇaggāni, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

‘Nittiṇṇosi mahāvīra, sabbaññu lokanāyaka; Sabbe satte uddharasi, ñāṇena tvaṃ mahāmune.

Vimatiṃ dveḷhakaṃ vāpi, sañchindasi mahāmune; Paṭipādesi me maggaṃ, tava ñāṇena cakkhuma.

Arahā vasipattā ca, chaḷabhiññā mahiddhikā; Antalikkhacarā dhīrā, parivārenti tāvade.

Paṭipannā ca sekhā ca, phalaṭṭhā santi sāvakā; Sūrodayeva padumā, pupphanti tava sāvakā.

Mahāsamuddovakkhobho, atulopi duruttaro; Evaṃ ñāṇena sampanno, appameyyosi cakkhuma’.

Vanditvāhaṃ lokajinaṃ, cakkhumantaṃ mahāyasaṃ; Puthu disā namassanto, paṭikuṭiko agañchahaṃ.

Devalokā cavitvāna, sampajāno patissato; Okkamiṃ mātuyā kucchiṃ, sandhāvanto bhavābhave.

Agārā abhinikkhamma, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Ātāpī nipako jhāyī, paṭisallānagocaro.

Padhānaṃ padahitvāna, tosayitvā mahāmuniṃ; Candovabbhaghanā mutto, vicarāmi ahaṃ sadā.

Vivekamanuyuttomhi, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā girimānando thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Girimānandattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

9 Pupphacchattiyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Saccaṃ pakāsayantassa, nibbāpentassa pāṇino.

Jalajaṃ āharitvāna, satapattaṃ manoramaṃ; Pupphassa chattaṃ katvāna, buddhassa abhiropayiṃ.

Siddhattho ca lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Yo me cittaṃ pasādetvā, pupphacchattaṃ adhārayiṃ; Tena cittappasādena, duggatiṃ so na gacchati'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, siddhattho lokanāyako; Uyyojetvāna parisaṃ, vehāsaṃ nabhamuggami.

Vuṭṭhite naradevamhi, setacchattampi vuṭṭhahi; Purato buddhaseṭṭhassa, gacchati chattamuttamaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ chattaṃ abhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphacchattassidaṃ phalaṃ.

Catusattatikappamhi, aṭṭha jalasikhā ahū; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pupphacchattiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pupphacchattiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

10 Soṇṇakontarikattheraapadāna

"Manobhāvaniyaṃ buddhaṃ, attadantaṃ samāhitaṃ; Iriyamānaṃ brahmapathe, cittavūpasame rataṃ.

Nittiṇṇaoghaṃ sambuddhaṃ, jhāyiṃ jhānarataṃ muniṃ; Upatitthaṃ samāpannaṃ, indivaradalappabhaṃ.

Alābunodakaṃ gayha, buddhaseṭṭhaṃ upāgamiṃ; Buddhassa pāde dhovitvā, alābukamadāsahaṃ.

Āṇāpesi ca sambuddho, padumuttaranāmako; 'Iminā dakamāhatvā, pādamūle ṭhapehi me'.

Sādhūtihaṃ paṭissutvā, satthugāravatāya ca; Dakaṃ alābunāhatvā, buddhaseṭṭhaṃ upāgamiṃ.

Anumodi mahāvīro, cittaṃ nibbāpayaṃ mama; 'Iminālābudānena, saṅkappo te samijjhatu'.

Pannarasesu kappesu, devaloke ramiṃ ahaṃ; Tiṃsatikkhattuṃ rājā ca, cakkavattī ahosahaṃ.

Divā vā yadi vā rattiṃ, caṅkamantassa tiṭṭhato; Sovaṇṇaṃ kontaraṃ gayha, tiṭṭhate purato mama.

Buddhassa datvānalābuṃ, labhāmi soṇṇakontaraṃ; Appakampi kataṃ kāraṃ, vipulaṃ hoti tādisu.

Satasahassito kappe, yaṃlābumadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, alābussa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4537)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā soṇṇakontariko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Soṇṇakontarikattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Sakiṃsammajjakavaggo tecattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Sakiṃsammajjako thero, ekadussī ekāsanī; Kadambakoraṇḍakado, ghatassavanikopi ca.

Sucintiko kiṅkaṇiko, soṇṇakontarikopi ca; Ekagāthāsatañcettha, ekasattatimeva ca.

Therāpadāna

Buddhavagga

1. Buddhaapadāna

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tathāgataṃ jetavane vasantaṃ, Apucchi vedehamunī nataṅgo; "Sabbaññubuddhā kira nāma honti, Bhavanti te hetubhi kehi vīra".

Tadāha sabbaññuvaro mahesī, Ānandabhaddaṃ madhurassarena; "Ye pubbabuddhesu katādhikārā, Aladdhamokkhā jinasāsanesu.

Teneva sambodhimukhena dhīrā, Ajjhāsayenāpi mahābalena; Paññāya tejena sutikkhapaññā, Sabbaññubhāvaṃ anupāpuṇanti.

Ahampi pubbabuddhesu, buddhattamabhipatthayiṃ; Manasāyeva hutvāna, dhammarājā asaṅkhiyā.

Atha buddhāpadānāni, suṇātha suddhamānasā; Tiṃsapāramisampuṇṇā, dhammarājā asaṅkhiyā.

Sambodhiṃ buddhaseṭṭhānaṃ, sasaṃghe lokanāyake; Dasaṅgulī namassitvā, sirasā abhivādayiṃ.

Yāvatā buddhakhettesu, ratanā vijjantisaṅkhiyā; Ākāsaṭṭhā ca bhūmaṭṭhā, manasā sabbamāhariṃ.

Tattha rūpiyabhūmiyaṃ, pāsādaṃ māpayiṃ ahaṃ; Nekabhummaṃ ratanāmayaṃ, ubbiddhaṃ nabhamuggataṃ.

Vicittathambhaṃ sukataṃ, suvibhattaṃ mahārahaṃ; Kanakamayasaṅghāṭa kontacchattehi maṇḍitaṃ.

Paṭhamā veḷuriyā bhūmi, vimalabbhasamā subhā; Naḷinajalajākiṇṇā, varakañcanabhūmiyā.

Pavāḷaṃsā pavāḷavaṇṇā, kāci lohitakā subhā; Indagopakavaṇṇābhā, bhūmi obhāsatī disā.

Suvibhattā gharamukhā, niyyūhā sīhapañjarā; Caturo vedikā jālā, gandhāveḷā manoramā.

Nīlā pītā lohitakā, odātā suddhakāḷakā; Kūṭāgāravarūpetā, sattaratanabhūsitā.

Olokamayā padumā, vāḷavihaṅgasobhitā; Nakkhattatārakākiṇṇā, candasūrehi maṇḍitā.

Hemajālena sañchannā, soṇṇakiṅkiṇikāyutā; Vātavegena kūjanti, soṇṇamālā manoramā.

Mañjeṭṭhakaṃ lohitakaṃ, pītakaṃ haripiñjaraṃ; Nānāraṅgehi sampītaṃ, ussitaddhajamālinī.

Na naṃ bahūnekasatā, phalikā rajatāmayā; Maṇimayā lohitaṅgā, masāragallamayā tathā; Nānāsayanavicittā, saṇhakāsikasanthatā.

Kampalā dukūlā cīnā, pattuṇṇā paṇḍupāvurā; Vividhattharaṇaṃ sabbaṃ, manasā paññapesahaṃ.

Tāsu tāsveva bhūmīsu, ratanakūṭalaṅkataṃ; Maṇiverocanā ukkā, dhārayantā sutiṭṭhare.

Sobhanti esikā thambhā, subhā kañcanatoraṇā; Jambonadā sāramayā, atho rajatamayāpi ca.

Nekā sandhī suvibhattā, kavāṭaggaḷacittitā; Ubhato puṇṇaghaṭānekā, padumuppalasaṃyutā.

Atīte sabbabuddhe ca, sasaṃghe lokanāyake; Pakativaṇṇarūpena, nimminitvā sasāvake.

Tena dvārena pavisitvā, sabbe buddhā sasāvakā; Sabbasoṇṇamaye pīṭhe, nisinnā ariyamaṇḍalā.

Ye ca etarahi atthi, Buddhā loke anuttarā; Atīte vattamānā ca, Bhavanaṃ sabbe samāruhuṃ.

Paccekabuddhenekasate, Sayambhū aparājite; Atīte vattamāne ca, Bhavanaṃ sabbe samāruhuṃ.

Kapparukkhā bahū atthi, Ye dibbā ye ca mānusā; Sabbaṃ dussaṃ samāhantvā, Acchādemi ticīvaraṃ.

Khajjaṃ bhojjaṃ sāyanīyaṃ, sampannaṃ pānabhojanaṃ; Maṇimaye subhe patte, sampūretvā adāsahaṃ.

Dibbavatthasamā hutvā, maṭṭhā cīvarasaṃyutā; Madhurā sakkharā ceva, telā ca madhuphāṇitā.

Tappitā paramannena, sabbe te ariyamaṇḍalā; Ratanagabbhaṃ pavisitvā, kesarīva guhāsayā.

Mahārahamhi sayane, sīhaseyyamakappayuṃ; Sampajānā samuṭṭhāya, sayane pallaṅkamābhujuṃ.

Gocaraṃ sabbabuddhānaṃ, jhānaratisamappitā; Aññe dhammāni desenti, aññe kīḷanti iddhiyā.

Aññe abhiññā appenti, abhiññā vasibhāvitā; Vikubbanā vikubbanti, aññenekasahassiyo.

Buddhāpi buddhe pucchanti, visayaṃ sabbaññumālayaṃ; Gambhīraṃ nipuṇaṃ ṭhānaṃ, paññāya vinibujjhare.

Sāvakā buddhe pucchanti, buddhā pucchanti sāvake; Aññamaññañca pucchitvā, aññoññaṃ byākaronti te.

Buddhā paccekabuddhā ca, sāvakā paricārakā; Evaṃ sakāya ratiyā, pāsādebhiramanti te.

Chattā tiṭṭhantu ratanā, kañcanāveḷapantikā; Muttājālaparikkhittā, sabbe dhārentu matthake.

Bhavantu ceḷavitānā, soṇṇatārakacittitā; Vicittamalyavitatā, sabbe dhārentu matthake.

Vitatā malyadāmehi, gandhadāmehi sobhitā; Dussadāmaparikiṇṇā, ratanadāmabhūsitā.

Pupphābhikiṇṇā sucittā, surabhigandhabhūsitā; Gandhapañcaṅgulakatā, hemacchadanachāditā.

Catuddisā pokkharañño, padumuppalasanthatā; Sovaṇṇarūpā khāyantu, padmareṇurajuggatā.

Pupphantu pādapā sabbe, pāsādassa samantato; Sayañca pupphā muñcitvā, gantvā bhavanamokiruṃ.

Sikhino tattha naccantu, dibbahaṃsā pakūjare; Karavīkā ca gāyantu, dijasaṅghā samantato.

Bheriyo sabbā vajjantu, vīṇā sabbā rasantu tā; Sabbā saṅgīti vattantu, pāsādassa samantato.

Yāvatā buddhakhettamhi, cakkavāḷe tato pare; Mahantā jotisampannā, acchinnā ratanāmayā.

Tiṭṭhantu soṇṇapallaṅkā, dīparukkhā jalantu te; Bhavantu ekapajjotā, dasasahassiparamparā.

Gaṇikā lāsikā ceva, naccantu accharāgaṇā; Nānāraṅgā padissantu, pāsādassa samantato.

Dumagge pabbatagge vā, sinerugirimuddhani; Ussāpemi dhajaṃ sabbaṃ, vicittaṃ pañcavaṇṇikaṃ.

Narā nāgā ca gandhabbā, sabbe devā upentu te; Namassantā pañjalikā, pāsādaṃ parivārayuṃ.

Yaṃ kiñci kusalaṃ kammaṃ, kattabbaṃ kiriyaṃ mama; Kāyena vācā manasā, tidase sukataṃ kataṃ.

Ye sattā saññino atthi, ye ca sattā asaññino; Kataṃ puññaphalaṃ mayhaṃ, sabbe bhāgī bhavantu te.

Yesaṃ kataṃ suviditaṃ, dinnaṃ puññaphalaṃ mayā; Ye ca tattha na jānanti, devā gantvā nivedayuṃ.

Sabbalokamhi ye sattā, Jīvantāhārahetukā; Manuññaṃ bhojanaṃ sabbaṃ, Labhantu mama cetasā.

Manasā dānaṃ mayā dinnaṃ, manasā pasādamāvahiṃ; Pūjitā sabbasambuddhā, paccekā jinasāvakā.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Duve bhave pajānāmi, devatte atha mānuse; Aññaṃ gatiṃ na jānāmi, manasā patthanāphalaṃ.

Devānaṃ adhiko homi, bhavāmi manujādhipo; Rūpalakkhaṇasampanno, paññāya asamo bhave.

Bhojanaṃ vividhaṃ seṭṭhaṃ, Ratanañca anappakaṃ; Vividhāni ca vatthāni, Nabhā khippaṃ upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, dibbā bhakkhā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, ratanā sabbe upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, sabbe gandhā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, sabbe yānā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, sabbe mālā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, alaṅkārā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, sabbā kaññā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, madhusakkharā upenti maṃ.

Pathabyā pabbate ceva, ākāse udake vane; Yaṃ yaṃ hatthaṃ pasāremi, sabbe khajjā upenti maṃ.

Adhane addhikajane, yācake ca pathāvino; Dadāmihaṃ dānavaraṃ, sambodhivarapattiyā.

Nādento pabbataṃ selaṃ, gajjento bahalaṃ giriṃ; Sadevakaṃ hāsayanto, buddho loke bhavāmahaṃ.

Disā dasavidhā loke, yāyato natthi antakaṃ; Tasmiñca disābhāgamhi, buddhakhettā asaṅkhiyā.

Pabhā pakittitā mayhaṃ, yamakā raṃsivāhanā; Etthantare raṃsijālaṃ, āloko vipulo bhave.

Ettake lokadhātumhi, sabbe passantu maṃ janā; Sabbe maṃ anuvattantu, yāva brahmanivesanaṃ.

Visiṭṭhamadhunādena, amatabherimāhaniṃ; Etthantare janā sabbe, suṇantu madhuraṃ giraṃ.

Dhammameghena vassante, sabbe hontu anāsavā; Yettha pacchimakā sattā, sotāpannā bhavantu te.

Datvā dātabbakaṃ dānaṃ, sīlaṃ pūretvā asesato; Nekkhammapāramiṃ gantvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Paṇḍite paripucchitvā, katvā vīriyamuttamaṃ; Khantiyā pāramiṃ gantvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Katvā daḷhamadhiṭṭhānaṃ, saccapārami pūriya; Mettāya pāramiṃ gantvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Lābhālābhe sukhe dukkhe, sammāne cāvamānane; Sabbattha samako hutvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Kosajjaṃ bhayato disvā, vīriyañcāpi khemato; Āraddhavīriyā hotha, esā buddhānusāsanī.

Vivādaṃ bhayato disvā, avivādañca khemato; Samaggā sakhilā hotha, esā buddhānusāsanī.

Pamādaṃ bhayato disvā, appamādañca khemato; Bhāvethaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, esā buddhānusāsanī.

Samāgatā bahū buddhā, arahantā ca sabbaso; Sambuddhe arahante ca, vandamānā namassatha.

Evaṃ acintiyā buddhā, buddhadhammā acintiyā; Acintiye pasannānaṃ, vipāko hoti acintiyo".

Itthaṃ sudaṃ bhagavā attano buddhacariyaṃ sambhāvayamāno buddhāpadāniyaṃ nāma dhammapariyāyaṃ abhāsitthāti.

Buddhāpadānaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

2. Tambapupphiyattheraapadāna

"Parakammāyane yutto, aparādhaṃ akāsahaṃ; Vanantaṃ abhidhāvissaṃ, bhayaverasamappito.

Pupphitaṃ pādapaṃ disvā, piṇḍibandhaṃ sunimmitaṃ; Tambapupphaṃ gahetvāna, bodhiyaṃ okiriṃ ahaṃ.

Sammajjitvāna taṃ bodhiṃ, pāṭaliṃ pādaputtamaṃ; Pallaṅkaṃ ābhujitvāna, bodhimūle upāvisiṃ.

Gatamaggaṃ gavesantā, āgacchuṃ mama santikaṃ; Te ca disvānahaṃ tattha, āvajjiṃ bodhimuttamaṃ.

Vanditvāna ahaṃ bodhiṃ, vippasannena cetasā; Anekatāle papatiṃ, giridugge bhayānake.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhipūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito ca tatiye kappe, rājā susaññato ahaṃ; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tambapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tambapupphiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

7. Maggadāyakattheraapadāna

"Uttaritvāna nadikaṃ, vanaṃ gacchati cakkhumā; Tamaddasāsiṃ sambuddhaṃ, siddhatthaṃ varalakkhaṇaṃ.

Kudāla piṭakamādāya, samaṃ katvāna taṃ pathaṃ; Satthāraṃ abhivādetvā, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, maggadānassidaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsakappamhi, eko āsiṃ janādhipo; Nāmena suppabuddhoti, nāyako so narissaro.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā maggadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maggadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

7. Sūcidāyakattheraapadāna

"Tiṃsakappasahassamhi, sambuddho lokanāyako; Sumedho nāma nāmena, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Tassa kañcanavaṇṇassa, dvipadindassa tādino; Pañca sūcī mayā dinnā, sibbanatthāya cīvaraṃ.

Teneva sūcidānena, nipuṇatthavipassakaṃ; Tikkhaṃ lahuñca phāsuñca, ñāṇaṃ me udapajjatha.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Dvipadādhipatī nāma, rājāno caturo ahuṃ; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sūcidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sūcidāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

10. Pabbhāradāyakattheraapadāna

"Piyadassino bhagavato, pabbhāro sodhito mayā; Ghaṭakañca upaṭṭhāsiṃ, paribhogāya tādino.

Taṃ me buddho viyākāsi, piyadassī mahāmuni; Sahassakaṇḍo satabheṇḍu, dhajālu haritāmayo.

Nibbattissati so yūpo, ratanañca anappakaṃ; Pabbhāradānaṃ datvāna, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Ito bāttiṃsakappamhi, susuddho nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2763)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pabbhāradāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pabbhāradāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Padumakesaravaggo ekatiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Kesaraṃ gandhamannañca, dhammasaññī phalena ca; Pasādārāmadāyī ca, lepako buddhasaññako; Pabbhārado ca gāthāyo, ekapaññāsa kittitā.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

3 Tiṇasūlakachādaniyattheraapadāna

"Jātiṃ jarañca maraṇaṃ, paccavekkhiṃ ahaṃ tadā; Ekako abhinikkhamma, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Caramānonupubbena, gaṅgātīraṃ upāgamiṃ; Tatthaddasāsiṃ pathaviṃ, gaṅgātīre samunnataṃ.

Assamaṃ tattha māpetvā, vasāmi assame ahaṃ; Sukato caṅkamo mayhaṃ, nānādijagaṇāyuto.

Mamupenti ca vissatthā, kūjanti ca manoharaṃ; Ramamāno saha tehi, vasāmi assame ahaṃ.

Mama assamasāmantā, migarājā catukkamo; Āsayā abhinikkhamma, gajji so asanī viya.

Nadite migarāje ca, hāso me udapajjatha; Migarājaṃ gavesanto, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Disvānāhaṃ devadevaṃ, tissaṃ lokagganāyakaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, pūjayiṃ nāgakesaraṃ.

Uggacchantaṃva sūriyaṃ, sālarājaṃva pupphitaṃ; Osadhiṃva virocantaṃ, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

'Tava ñāṇena sabbaññu, mocesimaṃ sadevakaṃ; Tavaṃ ārādhayitvāna, jātiyā parimuccare.

Adassanena sabbaññu, buddhānaṃ sabbadassinaṃ; Patantivīcinirayaṃ, rāgadosehi ophuṭā.

Tava dassanamāgamma, sabbaññu lokanāyaka; Pamuccanti bhavā sabbā, phusanti amataṃ padaṃ.

Yadā buddhā cakkhumanto, uppajjanti pabhaṅkarā; Kilese jhāpayitvāna, ālokaṃ dassayanti te'.

Kittayitvāna sambuddhaṃ, tissaṃ lokagganāyakaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, tiṇasūlaṃ apūjayiṃ.

Mama saṅkappamaññāya, tisso lokagganāyako; Sakāsane nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo maṃ pupphehi chādesi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Pañcavīsatikkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Tassa kammanissandena, pupphānaṃ pūjanāya ca.

Sīsaṃnhāto cayaṃ poso, pupphamākaṅkhate yadi; Puññakammena saṃyuttaṃ, purato pātubhavissati.

Yaṃ yaṃ icchati kāmehi, taṃ taṃ pātubhavissati; Saṅkappaṃ paripūretvā, nibbāyissatināsavo'.

Aṭṭhārasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Kilese jhāpayitvāna, sampajāno patissato; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Caṅkamanto nipajjanto, nisinno uda vā ṭhito; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, viharāmi ahaṃ sadā.

Cīvare piṇḍapāte ca, paccaye sayanāsane; Tattha me ūnatā natthi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

So dāni patto amataṃ, santaṃ padamanuttaraṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇasūlakachādaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇasūlakachādaniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

7. Tālavaṇṭadāyakattheraapadāna

"Tālavaṇṭaṃ mayā dinnaṃ, tissassādiccabandhuno; Gimhanibbāpanatthāya, pariḷāhopasantiyā.

Sannibbāpemi rāgaggiṃ, dosaggiñca taduttariṃ; Nibbāpemi ca mohaggiṃ, tālavaṇṭassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tālavaṇṭassidaṃ phalaṃ.

Tesaṭṭhimhi ito kappe, mahānāmasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tālavaṇṭadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tālavaṇṭadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

1. Tamālapupphiyattheraapadāna

"Cullāsītisahassāni, thambhā sovaṇṇayā ahū; Devalaṭṭhipaṭibhāgaṃ, vimānaṃ me sunimmitaṃ.

Tamālapupphaṃ paggayha, vippasannena cetasā; Buddhassa abhiropayiṃ, sikhino lokabandhuno.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito vīsatime kappe, candatittoti ekako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tamālapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tamālapupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

3. Chattadāyakattheraapadāna

"Putto mama pabbajito, kāsāyavasano tadā; So ca buddhattaṃ sampatto, nibbuto lokapūjito.

Vicinanto sakaṃ puttaṃ, agamaṃ pacchato ahaṃ; Nibbutassa mahantassa, citakaṃ agamāsahaṃ.

Paggayha añjaliṃ tattha, vanditvā citakaṃ ahaṃ; Setacchattañca paggayha, āropesiṃ ahaṃ tadā.

Catunnavutito kappe, yaṃ chattamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, chattadānassidaṃ phalaṃ.

Pañcavīse ito kappe, satta āsuṃ janādhipā; Mahārahasanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā chattadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Chattadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

6. Annasaṃsāvakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Kañcanagghiyasaṅkāsaṃ, Bāttiṃsavaralakkhaṇaṃ.

Siddhatthaṃ sabbasiddhatthaṃ, anejaṃ aparājitaṃ; Sambuddhaṃ atināmetvā, bhojayiṃ taṃ mahāmuniṃ.

Muni kāruṇiko loke, obhāsayi mamaṃ tadā; Buddhe cittaṃ pasādetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhikkhādānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā annasaṃsāvako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Annasaṃsāvakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

1. Kaṇikārapupphiyattheraapadāna

"Kaṇikāraṃ pupphitaṃ disvā, ocinitvānahaṃ tadā; Tissassa abhiropesiṃ, oghatiṇṇassa tādino.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcattiṃse ito kappe, aruṇapāṇīti vissuto; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kaṇikārapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kaṇikārapupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

10. Cundattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Agghiyaṃ kārayitvāna, jātipupphehi chādayiṃ.

Niṭṭhāpetvāna taṃ pupphaṃ, buddhassa upanāmayiṃ; Pupphāvasesaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Kañcanagghiyasaṅkāsaṃ, buddhaṃ lokagganāyakaṃ; Pasannacitto sumano, pupphagghiyamupānayiṃ.

Vitiṇṇakaṅkho sambuddho, tiṇṇoghehi purakkhato; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Dibbagandhaṃ pavāyantaṃ, yo me pupphagghiyaṃ adā; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Ito cuto ayaṃ poso, devasaṅghapurakkhato; Jātipupphehi parikiṇṇo, devalokaṃ gamissati.

Ubbiddhaṃ bhavanaṃ tassa, Sovaṇṇañca maṇīmayaṃ; Byamhaṃ pātubhavissati, Puññakammappabhāvitaṃ.

Catusattatikkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Anubhossati sampattiṃ, accharāhi purakkhato.

Pathabyā rajjaṃ tisataṃ, vasudhaṃ āvasissati; Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Dujjayo nāma nāmena, hessati manujādhipo; Anubhotvāna taṃ puññaṃ, sakakammaṃ apassito.

Vinipātaṃ agantvāna, manussattaṃ gamissati; Hiraññaṃ tassa nicitaṃ, koṭisatamanappakaṃ.

Nibbattissati yonimhi, brāhmaṇe so bhavissati; Vaṅgantassa suto dhīmā, sāriyā oraso piyo.

So ca pacchā pabbajitvā, aṅgīrasassa sāsane; Cūḷacundoti nāmena, hessati satthu sāvako.

Sāmaṇerova so santo, khīṇāsavo bhavissati; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Upaṭṭhahiṃ mahāvīraṃ, aññe ca pesale bahū; Bhātaraṃ me cupaṭṭhāsiṃ, uttamatthassa pattiyā.

Bhātaraṃ me upaṭṭhitvā, dhātuṃ pattamhi ohiya; Sambuddhaṃ upanāmesiṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Ubho hatthehi paggayha, buddho loke sadevake; Sandassayanto taṃ dhātuṃ, kittayi aggasāvakaṃ.

Cittañca suvimuttaṃ me, saddhā mayhaṃ patiṭṭhitā; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidānuppattā, Vimokkhāpi ca phassitā; Chaḷabhiññā sacchikatā, Kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1246)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā cundo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Cundattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Upālivaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Upāli soṇo bhaddiyo, sanniṭṭhāpakahatthiyo; Chadanaṃ seyyacaṅkamaṃ, subhaddo cundasavhayo; Gāthāsataṃ satālīsaṃ, catasso ca taduttari.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

2. Maṇipūjakattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Vivekakāmo sambuddho, gacchate anilañjase.

Avidūre himavantassa, mahājātassaro ahu; Tattha me bhavanaṃ āsi, puññakammena saṃyutaṃ.

Bhavanā abhinikkhamma, addasaṃ lokanāyakaṃ; Indīvaraṃva jalitaṃ, ādittaṃva hutāsanaṃ.

Vicinaṃ naddasaṃ pupphaṃ, pūjayissanti nāyakaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, avandiṃ satthuno ahaṃ.

Mama sīse maṇiṃ gayha, pūjayiṃ lokanāyakaṃ; Imāya maṇipūjāya, vipāko hotu bhaddako.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Antalikkhe ṭhito satthā, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'So te ijjhatu saṅkappo, labhassu vipulaṃ sukhaṃ; Imāya maṇipūjāya, anubhohi mahāyasaṃ'.

Idaṃ vatvāna bhagavā, jalajuttamanāmako; Agamāsi buddhaseṭṭho, yattha cittaṃ paṇīhitaṃ.

Saṭṭhikappāni devindo, devarajjamakārayiṃ; Anekasatakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Pubbakammaṃ sarantassa, devabhūtassa me sato; Maṇi nibbattate mayhaṃ, ālokakaraṇo mamaṃ.

Chaḷasītisahassāni, nāriyo me pariggahā; Vicittavatthābharaṇā, āmukkamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivārenti maṃ niccaṃ, maṇipūjāyidaṃ phalaṃ.

Soṇṇamayā maṇimayā, lohitaṅgamayā tathā; Bhaṇḍā me sukatā honti, yadicchasi piḷandhanā.

Kūṭāgārā gahārammā, sayanañca mahārahaṃ; Mama saṅkappamaññāya, nibbattanti yadicchakaṃ.

Lābhā tesaṃ suladdhañca, ye labhanti upassutiṃ; Puññakkhettaṃ manussānaṃ, osadhaṃ sabbapāṇinaṃ.

Mayhampi sukataṃ kammaṃ, yohaṃ adakkhi nāyakaṃ; Vinipātā pamuttomhi, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Divasañceva rattiñca, āloko hoti me sadā.

Tāyeva maṇipūjāya, anubhotvāna sampadā; Ñāṇāloko mayā diṭṭho, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ maṇiṃ abhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, maṇipūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā maṇipūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maṇipūjakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

1. Sīhāsanadāyakattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, siddhatthe dvipaduttame; Vitthārike pāvacane, bāhujaññamhi sāsane.

Pasannacitto sumano, sīhāsanamakāsahaṃ; Sīhāsanaṃ karitvāna, pādapīṭhamakāsahaṃ.

Sīhāsane ca vassante, gharaṃ tattha akāsahaṃ; Tena cittappasādena, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Āyāmena catubbīsa- yojanaṃ āsi tāvade; Vimānaṃ sukataṃ mayhaṃ, vitthārena catuddasa.

Sataṃ kaññāsahassāni, parivārenti maṃ sadā; Soṇṇamayañca pallaṅkaṃ, byamhe āsi sunimmitaṃ.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, dibbayānaṃ upaṭṭhitaṃ; Pāsādā sivikā ceva, nibbattanti yadicchakaṃ.

Maṇimayā ca pallaṅkā, aññe sāramayā bahū; Nibbattanti mamaṃ sabbe, sīhāsanassidaṃ phalaṃ.

Soṇṇamayā rūpimayā, phalikāveḷuriyāmayā; Pādukā abhirūhāmi, pādapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Tesattatimhito kappe, indanāmā tayo janā; Dvesattatimhito kappe, tayo sumananāmakā.

Samasattatito kappe, tayo varuṇanāmakā; Sattaratanasampannā, catudīpamhi issarā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sīhāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sīhāsanadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

10 Pubbakammapilotikabuddhaapadāna

Anotattasarāsanne, ramaṇīye silātale; Nānāratanapajjote, nānāgandhavanantare.

Mahatā bhikkhusaṃghena, pareto lokanāyako; Āsīno byākarī tattha, pubbakammāni attano.

"Suṇātha bhikkhavo mayhaṃ, yaṃ kammaṃ pakataṃ mayā; Pilotikassa kammassa, buddhattepi vipaccati.

10.1

Munāḷi nāmahaṃ dhutto, pubbe aññāsu jātisu; Paccekabuddhaṃ surabhiṃ, abbhācikkhiṃ adūsakaṃ.

Tena kammavipākena, niraye saṃsariṃ ciraṃ; Bahūvassasahassāni, dukkhaṃ vedesi vedanaṃ.

Tena kammāvasesena, idha pacchimake bhave; Abbhakkhānaṃ mayā laddhaṃ, sundarikāya kāraṇā.

10.2

Sabbābhibhussa buddhassa, nando nāmāsi sāvako; Taṃ abbhakkhāya niraye, ciraṃ saṃsaritaṃ mayā.

Dasavassasahassāni, niraye saṃsariṃ ciraṃ; Manussabhāvaṃ laddhāhaṃ, abbhakkhānaṃ bahuṃ labhiṃ.

Tena kammāvasesena, ciñcamānavikā mamaṃ; Abbhācikkhi abhūtena, janakāyassa aggato.

10.3

Brāhmaṇo sutavā āsiṃ, ahaṃ sakkatapūjito; Mahāvane pañcasate, mante vācemi māṇave.

Tatthāgato isi bhīmo, pañcābhiñño mahiddhiko; Tañcāhaṃ āgataṃ disvā, abbhācikkhiṃ adūsakaṃ.

Tatohaṃ avacaṃ sisse, kāmabhogī ayaṃ isi; Mayhampi bhāsamānassa, anumodiṃsu māṇavā.

Tato māṇavakā sabbe, bhikkhamānaṃ kule kule; Mahājanassa āhaṃsu, kāmabhogī ayaṃ isi.

Tena kammavipākena, pañca bhikkhusatā ime; Abbhakkhānaṃ labhuṃ sabbe, sundarikāya kāraṇā.

10.4

Vemātubhātaraṃ pubbe, dhanahetu haniṃ ahaṃ; Pakkhipiṃ giriduggasmiṃ, silāya ca apiṃsayiṃ.

Tena kammavipākena, devadatto silaṃ khipi; Aṅguṭṭhaṃ piṃsayī pāde, mama pāsāṇasakkharā.

10.5

Purehaṃ dārako hutvā, kīḷamāno mahāpathe; Paccekabuddhaṃ disvāna, magge sakalikaṃ khipiṃ.

Tena kammavipākena, idha pacchimake bhave; Vadhatthaṃ maṃ devadatto, abhimāre payojayi.

10.6

Hatthāroho pure āsiṃ, paccekamunimuttamaṃ; Piṇḍāya vicarantaṃ taṃ, āsādesiṃ gajenahaṃ.

Tena kammavipākena, bhanto nāḷāgirī gajo; Giribbaje puravare, dāruṇo samupāgami.

10.7

Rājāhaṃ patthivo āsiṃ, sattiyā purisaṃ haniṃ; Tena kammavipākena, niraye paccisaṃ bhusaṃ.

Kammuno tassa sesena, idāni sakalaṃ mama; Pāde chaviṃ pakappesi, na hi kammaṃ vinassati.

10.8

Ahaṃ kevaṭṭagāmasmiṃ, ahuṃ kevaṭṭadārako; Macchake ghātite disvā, janayiṃ somanassakaṃ.

Tena kammavipākena, sīsadukkhaṃ ahū mama; Sabbe sakkā ca haññiṃsu, yadā hani viṭaṭūbho.

10.9

Phussassāhaṃ pāvacane, sāvake paribhāsayiṃ; Yavaṃ khādatha bhuñjatha, mā ca bhuñjatha sālayo.

Tena kammavipākena, temāsaṃ khāditaṃ yavaṃ; Nimantito brāhmaṇena, verañjāyaṃ vasiṃ tadā.

10.10

Nibbuddhe vattamānamhi, mallaputtaṃ niheṭhayiṃ; Tena kammavipākena, piṭṭhidukkhaṃ ahū mama.

10.11

Tikicchako ahaṃ āsiṃ, seṭṭhiputtaṃ virecayiṃ; Tena kammavipākena, hoti pakkhandikā mama.

10.12

Avacāhaṃ jotipālo, sugataṃ kassapaṃ tadā; Kuto nu bodhi muṇḍassa, bodhi paramadullabhā.

Tena kammavipākena, acariṃ dukkaraṃ bahuṃ; Chabbassānuruvelāyaṃ, tato bodhimapāpuṇiṃ.

Nāhaṃ etena maggena, pāpuṇiṃ bodhimuttamaṃ; Kummaggena gavesissaṃ, pubbakammena vārito.

Puññapāpaparikkhīṇo, sabbasantāpavajjito; Asoko anupāyāso, nibbāyissamanāsavo".

Evaṃ jino viyākāsi, Bhikkhusaṃghassa aggato; Sabbābhiññābalappatto, Anotatte mahāsareti. (3367)

Itthaṃ sudaṃ bhagavā attano pubbacaritaṃ kammapilotikaṃ nāma buddhāpadānadhammapariyāyaṃ abhāsitthāti.

Pubbakammapilotikaṃ nāma buddhāpadānaṃ dasamaṃ.

Avaṭaphalavaggo ekūnacattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Avaṭaṃ labujañceva, udumbarapilakkhu ca; Phāru vallī ca kadalī, panaso koṭivīsako.

Pubbakammapiloti ca, apadānaṃ mahesino; Gāthāyo ekanavuti, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Cuddasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

10. Pallaṅkadāyakattheraapadāna

"Sumedhassa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Pallaṅko hi mayā dinno, sauttarasapacchado.

Sattaratanasampanno, pallaṅko āsi so tadā; Mama saṅkappamaññāya, nibbattati sadā mama.

Tiṃsakappasahassamhi, pallaṅkamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pallaṅkassa idaṃ phalaṃ.

Vīsakappasahassamhi, suvaṇṇābhā tayo janā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1987)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pallaṅkadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pallaṅkadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Chattavaggo pannarasamo.

Tassuddānaṃ

Chattaṃ thambho ca vedi ca, parivārumapupphiyo; Anulepo ca maggo ca, phalako ca vaṭaṃsako; Pallaṅkadāyī ca gāthāyo, chappaññāsa pakittitāti.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

6 Potthakadāyakattheraapadāna

"Satthāraṃ dhammamārabbha, saṃghañcāpi mahesinaṃ; Potthadānaṃ mayā dinnaṃ, dakkhiṇeyye anuttare.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, potthadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā potthakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Potthakadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

7. Vatthadāyakattheraapadāna

"Pakkhijāto tadā āsiṃ, supaṇṇo garuḷādhipo; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, gacchantaṃ gandhamādanaṃ.

Jahitvā garuḷavaṇṇaṃ, māṇavakaṃ adhārayiṃ; Ekaṃ vatthaṃ mayā dinnaṃ, dvipadindassa tādino.

Tañca dussaṃ paṭiggayha, buddho lokagganāyako; Antalikkhe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

'Iminā vatthadānena, cittassa paṇidhīhi ca; Pahāya garuḷaṃ yoniṃ, devaloke ramissati'.

Atthadassī tu bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Vatthadānaṃ pasaṃsitvā, pakkāmi uttarāmukho.

Bhave nibbattamānamhi, honti me vatthasampadā; Ākāse chadanaṃ hoti, vatthadānassidaṃ phalaṃ.

Aruṇavā satta janā, cakkavattī mahabbalā; Chattiṃsatimhi āsiṃsu, kappamhi manujādhipā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vatthadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vatthadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

8 Lomasakaṅgiyattheraapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Tadāhaṃ candano ceva, pabbajitvāna sāsane; Āpāṇakoṭikaṃ dhammaṃ, pūrayitvāna sāsane.

Tato cutā santusitaṃ, upapannā ubho mayaṃ; Tattha dibbehi naccehi, gītehi vāditehi ca.

Rūpādidasahaṅgehi, abhibhotvāna sesake; Yāvatāyuṃ vasitvāna, anubhotvā mahāsukhaṃ.

Tato cavitvā tidasaṃ, candano upapajjatha; Ahaṃ kapilavatthusmiṃ, ajāyiṃ sākiyatrajo.

Yadā udāyittherena, ajjhiṭṭho lokanāyako; Anukampiya sakyānaṃ, upesi kapilavhayaṃ.

Tadātimānino sakyā, na buddhassa guṇaññuno; Paṇamanti na sambuddhaṃ, jātithaddhā anādarā.

Tesaṃ saṅkappamaññāya, ākāse caṅkamī jino; Pajjunno viya vassittha, pajjalittha yathā sikhī.

Dassetvā rūpamatulaṃ, puna antaradhāyatha; Ekopi hutvā bahudhā, ahosi punarekako.

Andhakāraṃ pakāsañca, dassayitvā anekadhā; Pāṭiheraṃ karitvāna, vinayī ñātake muni.

Cātuddīpo mahāmegho, tāvadeva pavassatha; Tadā hi jātakaṃ buddho, vessantaramadesayi.

Tadā te khattiyā sabbe, nihantvā jātijaṃ madaṃ; Upesuṃ saraṇaṃ buddhaṃ, āha suddhodano tadā.

'Idaṃ tatiyaṃ tava bhūripaññā, Pādāni vandāmi samantacakkhu; Yadābhijāto pathavī pakampayī, Yadā ca taṃ najjahi jambuchāyā'.

Tadā buddhānubhāvaṃ taṃ, disvā vimhitamānaso; Pabbajitvāna tattheva, nivasiṃ mātupūjako.

Candano devaputto maṃ, upagantvānupucchatha; Bhaddekarattassa tadā, saṅkhepavitthāraṃ nayaṃ.

Coditohaṃ tadā tena, upecca naranāyakaṃ; Bhaddekarattaṃ sutvāna, saṃviggo vanamāmako.

Tadā mātaramapucchiṃ, 'vane vacchāmi ekako'; 'Sukhumālo'ti me mātā, vārayī taṃ tadā vacaṃ.

'Kāsaṃ kusaṃ poṭakilaṃ, usīraṃ muñjapabbajaṃ; Urasā panudissāmi, vivekamanubrūhayaṃ'.

Tadā vanaṃ paviṭṭhohaṃ, saritvā jinasāsanaṃ; Bhaddekarattaovādaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

'Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate muni'.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā lomasakaṅgiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Lomasakaṅgiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

6 Ghatamaṇḍadāyakattheraapadāna

"Sucintitaṃ bhagavantaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Upaviṭṭhaṃ mahāraññaṃ, vātābādhena pīḷitaṃ.

Disvā cittaṃ pasādetvā, ghatamaṇḍamupānayiṃ; Katattā ācitattā ca, gaṅgā bhāgīrathī ayaṃ.

Mahāsamuddā cattāro, ghataṃ sampajjare mama; Ayañca pathavī ghorā, appamāṇā asaṅkhiyā.

Mama saṅkappamaññāya, bhavate madhusakkarā; Cātuddīpā ime rukkhā, pādapā dharaṇīruhā.

Mama saṅkappamaññāya, kapparukkhā bhavanti te; Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ.

Ekapaññāsakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ghatamaṇḍassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ghatamaṇḍadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ghatamaṇḍadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

4. Saparivāriyattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, lokajeṭṭho narāsabho; Jalitvā aggikkhandhova, sambuddho parinibbuto.

Nibbute ca mahāvīre, thūpo vitthāriko ahu; Dūratova upaṭṭhenti, dhātugehavaruttame.

Pasannacitto sumano, akaṃ candanavedikaṃ; Dissati thūpakhandho ca, thūpānucchaviko tadā.

Bhave nibbattamānamhi, devatte atha mānuse; Omattaṃ me na passāmi, pubbakammassidaṃ phalaṃ.

Pañcadasakappasate, ito aṭṭha janā ahuṃ; Sabbe samattanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saparivāriyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saparivāriyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

6. Mātuluṅgaphaladāyakattheraapadāna

“Kaṇikāraṃva jalitaṃ, puṇṇamāyeva candimaṃ; Jalantaṃ dīparukkhaṃva, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Mātuluṅgaphalaṃ gayha, adāsiṃ satthuno ahaṃ; Dakkhiṇeyyassa vīrassa, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mātuluṅgaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mātuluṅgaphaladāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

8. Yāgudāyakattheraapadāna

“Atithiṃ me gahetvāna, agacchiṃ gāmakaṃ tadā; Sampuṇṇanadikaṃ disvā, saṃghārāmaṃ upāgamiṃ.

Āraññakā dhutadharā, jhāyino lūkhacīvarā; Vivekābhiratā dhīrā, saṃghārāme vasanti te.

Gati tesaṃ upacchinnā, suvimuttāna tādinaṃ; Piṇḍāya te na gacchanti, oruddhanaditāya hi.

Pasannacitto sumano, vedajāto katañjalī; Taṇḍulaṃ me gahetvāna, yāgudānaṃ adāsahaṃ.

Pañcannaṃ yāguṃ datvāna, pasanno sehi pāṇibhi; Sakakammābhiraddhohaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Maṇimayañca me byamhaṃ, nibbatti tidase gaṇe; Nārīgaṇehi sahito, modāmi byamhamuttame.

Tettiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Tiṃsakkhattuṃ cakkavattī, mahārajjamakārayiṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Devaloke manusse vā, anubhotvā sayaṃ ahaṃ.

Pacchime bhave sampatte, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Saha oropite kese, sabbaṃ sampaṭivijjhahaṃ.

Khayato vayato cāpi, sammasanto kaḷevaraṃ; Pure sikkhāpadādānā, arahattamapāpuṇiṃ.

Sudinnaṃ me dānavaraṃ, vāṇijjaṃ sampayojitaṃ; Teneva yāgudānena, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Sokaṃ pariddavaṃ byādhiṃ, darathaṃ cittatāpanaṃ; Nābhijānāmi uppannaṃ, yāgudānassidaṃ phalaṃ.

Yāguṃ saṃghassa datvāna, puññakkhette anuttare; Pañcānisaṃse anubhomi, aho yāgusuyiṭṭhatā.

Abyādhitā rūpavatā, khippaṃ dhammanisantitā; Lābhitā annapānassa, āyu pañcamakaṃ mama.

Yo koci vedaṃ janayaṃ, saṃghe yāguṃ dadeyya so; Imāni pañca ṭhānāni, paṭigaṇheyya paṇḍito.

Karaṇīyaṃ kataṃ sabbaṃ, bhavā ugghāṭitā mayā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

So ahaṃ vicarissāmi, gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Namassamāno sambuddhaṃ, dhammassa ca sudhammataṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, yāgudānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā yāgudāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Yāgudāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.
Therāpadāna
Udakāsanavagga
9. Jagatikārakattheraapadāna
"Nibbute lokanāthamhi, atthadassi naruttame; Jagatī kāritā mayhaṃ, buddhassa thūpamuttame.
Aṭṭhārase kappasate, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, jagatiyā idaṃ phalaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā jagatikārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Jagatikārakattherassāpadānaṃ navamaṃ.
Therāpadāna
Bodhivandanavagga
10. Kāsumāriphaladāyakattheraapadāna
"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.
Pasannacitto sumano, sire katvāna añjaliṃ; Kāsumāriphalaṃ gayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.
Ekattiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.
Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.
Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (3271)
Itthaṃ sudaṃ āyasmā kāsumāriphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Kāsumāriphaladāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.
Bodhivandanavaggo aṭṭhatiṃsatimo.
Tassuddānaṃ
Bodhi pāṭali uppalī, paṭṭi ca sattapaṇṇiyo; Gandhamuṭṭhi ca citako, tālaṃ sumanadāmako; Kāsumāriphalī ceva, gāthā ekūnasaṭṭhikā.
Therāpadāna
Ālambaṇadāyakavagga

10 Ekavandaniyattheraapadāna

"Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, vessabhuṃ vijitāvinaṃ; Pasannacitto sumano, buddhaseṭṭhamavandahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, vandanāya idaṃ phalaṃ.

Catuvīsatikappamhi, vikatānandanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2419)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekavandaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekavandaniyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Ālambaṇadāyakavaggo tevīsatimo.

Tassuddānaṃ

Ālambaṇañca ajinaṃ, maṃsadārakkhadāyako; Abyādhi aṅkolaṃ soṇṇaṃ, miñjaāveḷavandanaṃ; Pañcapaññāsa gāthāyo, gaṇitā atthadassibhi.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

5. Ucchukhaṇḍikattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, dvārapālo ahosahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sabbadhammāna pāraguṃ.

Ucchukhaṇḍikamādāya, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Pasannacitto sumano, vipassissa mahesino.

Ekanavutito kappe, yaṃ ucchumadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ucchukhaṇḍassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ucchukhaṇḍiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ucchukhaṇḍikattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

10. Anusaṃsāvakattheraapadāna

“Piṇḍāya caramānāhaṃ, vipassimaddasaṃ jinaṃ; Uḷuṅgabhikkhaṃ pādāsiṃ, dvipadindassa tādino.

Pasannacitto sumano, abhivādesahaṃ tadā; Anusaṃsāvayiṃ buddhaṃ, uttamatthassa pattiyā.

Ekanavutito kappe, anusaṃsāvayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, anusaṃsāvanā phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”. (2712)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā anusaṃsāvako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Anusaṃsāvakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Citakapūjakavaggo tiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Citakaṃ pārichatto ca, saddagosīsasantharaṃ; Pādo padesaṃ saraṇaṃ, ambo saṃsāvakopi ca; Aṭṭhatālīsa gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Atha vagguddānaṃ

Kaṇikāro hatthidado, ālambaṇudakāsanaṃ; Tuvaraṃ thomako ceva, ukkhepaṃ sīsupadhānaṃ.

Paṇṇado citapūjī ca, gāthāyo ceva sabbaso; Cattāri ca satānīha, ekapaññāsameva ca.

Pañcavīsasatā sabbā, dvāsattati taduttari; Tisataṃ apadānānaṃ, gaṇitā atthadassibhi.

Kaṇikāravaggadasakaṃ.

Tatiyasatakaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

8 Ekapasādaniyattheraapadāna

“Nārado iti me nāmaṃ, kesavo iti maṃ vidū; Kusalākusalaṃ esaṃ, agamaṃ buddhasantikaṃ.

Mettacitto kāruṇiko, atthadassī mahāmuni; Assāsayanto satte so, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, sire katvāna añjaliṃ; Satthāraṃ abhivādetvā, pakkāmiṃ pācināmukho.

Sattarase kappasate, rājā āsi mahīpati; Amittatāpano nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekapasādaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekapasādaniyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

6. Gandhamuṭṭhiyattheraapadāna

* "Citake karīyamāne, nānāgandhe samāhate; Pasannacitto sumano, gandhamuṭṭhimapūjayiṃ.

Satasahassito kappe, citakaṃ yaṃ apūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, citapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gandhamuṭṭhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gandhamuṭṭhiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

7. Buddhasaññakattheraapadāna

"Yadā vipassī lokaggo, āyusaṅkhāramossaji; Pathavī sampakampittha, medanī jalamekhalā.

Otataṃ vitthataṃ mayhaṃ, suvicittavaṭaṃsakaṃ; Bhavanampi pakampittha, buddhassa āyusaṅkhaye.

Tāso mayhaṃ samuppanno, bhavane sampakampite; Uppādo nu kimatthāya, āloko vipulo ahu.

Vessavaṇo idhāgamma, nibbāpesi mahājanaṃ; Pāṇabhūte bhayaṃ natthi, ekaggā hotha saṃvutā.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthu sampadā; Yasmiṃ uppajjamānamhi, pathavī sampakampati.

Buddhānubhāvaṃ kittetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ; Avasesesu kappesu, kusalaṃ caritaṃ mayā.

Ekanavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Ito cuddasakappamhi, rājā āsiṃ patāpavā; Samito nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā buddhasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Buddhasaññakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

6. Pabhaṅkarattheraapadāna

"Padumuttarabhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Vipine cetiyaṃ āsi, vāḷamigasamākule.

Na koci visahi gantuṃ, cetiyaṃ abhivandituṃ; Tiṇakaṭṭhalatonaddhaṃ, paluggaṃ āsi cetiyaṃ.

Vanakammiko tadā āsiṃ, pitumātumatenahaṃ; Addasaṃ vipine thūpaṃ, luggaṃ tiṇalatākulaṃ.

Disvānāhaṃ buddhathūpaṃ, garucittaṃ upaṭṭhahiṃ; Buddhaseṭṭhassa thūpoyaṃ, paluggo acchatī vane.

Nacchannaṃ nappatirūpaṃ, jānantassa guṇāguṇaṃ; Buddhathūpaṃ asodhetvā, aññaṃ kammaṃ payojaye.

Tiṇakaṭṭhañca valliñca, sodhayitvāna cetiye; Vanditvā aṭṭha vārāni, paṭikuṭiko agacchahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, sovaṇṇaṃ sapabhassaraṃ; Saṭṭhiyojanamubbiddhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Tisatāni ca vārāni, devarajjamakārayiṃ; Pañcavīsatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Bhavābhave saṃsaranto, mahābhogaṃ labhāmahaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, sodhanāya idaṃ phalaṃ.

Sivikā hatthikhandhena, vipine gacchato mama; Yaṃ yaṃ disāhaṃ gacchāmi, saraṇaṃ sampate vanaṃ.

Khāṇuṃ vā kaṇṭakaṃ vāpi, nāhaṃ passāmi cakkhunā; Puññakammena saṃyutto, sayamevāpanīyare.

Kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso ca, apamāro vitacchikā; Daddu kacchu ca me natthi, sodhanāya idaṃ phalaṃ.

Aññampi me acchariyaṃ, buddhathūpassa sodhane; Nābhijānāmi me kāye, jātaṃ piḷakabindukaṃ.

Aññampi me acchariyaṃ, buddhathūpamhi sodhite; Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse.

Aññampi me acchariyaṃ, buddhathūpamhi sodhite; Suvaṇṇavaṇṇo sabbattha, sappabhāso bhavāmahaṃ.

Aññampi me acchariyaṃ, buddhathūpamhi sodhite; Amanāpaṃ vivajjati, manāpaṃ upatiṭṭhati.

Aññampi me acchariyaṃ, buddhathūpamhi sodhite; Visuddhaṃ hoti me cittaṃ, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Aññampi me acchariyaṃ, buddhathūpamhi sodhite; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sodhanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pabhaṅkaro thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pabhaṅkarattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

9. Dhammacakkikattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, sīhāsanassa sammukhā; Dhammacakkaṃ me ṭhapitaṃ, sukataṃ viññuvaṇṇitaṃ.

Cāruvaṇṇova sobhāmi, sayoggabalavāhano; Parivārenti maṃ niccaṃ, anuyantā bahujjanā.

Saṭṭhitūriyasahassehi, paricāremahaṃ sadā; Parivārena sobhāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ cakkaṃ ṭhapayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhammacakkassidaṃ phalaṃ.

Ito ekādase kappe, aṭṭhāsiṃsu janādhipā; Sahassarājanāmena, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhammacakkiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhammacakkikattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

5 Pādaphaliyattheraapadāna

“Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, Pādaphalaṃ adāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pādaphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pādaphaliyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

8. Bodhisammajjakattheraapadāna

“Ahaṃ pure bodhipattaṃ, ujjhitaṃ cetiyaṅgaṇe; Taṃ gahetvāna chaḍḍesiṃ, alabhiṃ vīsatīguṇe.

Tassa kammassa tejena, saṃsaranto bhavābhave; Duve bhave saṃsarāmi, devatte cāpi mānuse.

Devalokā cavitvāna, āgantvā mānusaṃ bhavaṃ; Duve kule pajāyāmi, khattiye cāpi brāhmaṇe.

Aṅgapaccaṅgasampanno, ārohapariṇāhavā; Abhirūpo suci homi, sampuṇṇaṅgo anūnako.

Devaloke manusse vā, jāto vā yattha katthaci; Bhave suvaṇṇavaṇṇo ca, uttattakanakūpamo.

Mudukā maddavā sniddhā, sukhumā sukumārikā; Chavi me sabbadā hoti, bodhipatte suchaḍḍite.

Yato kutoci gatīsu, sarīre samudāgate; Na limpati rajojallaṃ, vipāko pattachaḍḍite.

Uṇhe vātātape tassa, aggitāpena vā pana; Gatte sedā na muccanti, vipāko pattachaḍḍite.

Kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso ca, tilakā piḷakā tathā; Na honti kāye daddu ca, vipāko pattachaḍḍite.

Aparampi guṇaṃ tassa, nibbattati bhavābhave; Rogā na honti kāyasmiṃ, vipāko pattachaḍḍite.

Aparampi guṇaṃ tassa, nibbattati bhavābhave; Na hoti cittajā pīḷā, vipāko pattachaḍḍite.

Aparampi guṇaṃ tassa, nibbattati bhavābhave; Amittā na bhavantassa, vipāko pattachaḍḍite.

Aparampi guṇaṃ tassa, nibbattati bhavābhave; Anūnabhogo bhavati, vipāko pattachaḍḍite.

Aparampi guṇaṃ tassa, nibbattati bhavābhave; Aggirājūhi corehi, na hoti udake bhayaṃ.

Aparampi guṇaṃ tassa, nibbattati bhavābhave; Dāsidāsā anucarā, honti cittānuvattakā.

Yamhi āyuppamāṇamhi, jāyate mānuse bhave; Tato na hāyate āyu, tiṭṭhate yāvatāyukaṃ.

Abbhantarā ca bāhirā, negamā ca saraṭṭhakā; Nuyuttā honti sabbepi, vuddhikāmā sukhicchakā.

Bhogavā yasavā homi, sirimā ñātipakkhavā; Apetabhayasantāso, bhavehaṃ sabbato bhave.

Devā manussā asurā, gandhabbā yakkharakkhasā; Sabbe te parirakkhanti, bhave saṃsarato sadā.

Devaloke manusse ca, anubhotvā ubho yase; Avasāne ca nibbānaṃ, sivaṃ patto anuttaraṃ.

Sambuddhamuddisitvāna, bodhiṃ vā tassa satthuno; Yo puññaṃ pasave poso, tassa kiṃ nāma dullabhaṃ.

Magge phale āgame ca, jhānābhiññāguṇesu ca; Aññesaṃ adhiko hutvā, nibbāyāmi anāsavo.

Purehaṃ bodhiyā pattaṃ, chaḍḍetvā haṭṭhamānaso; Imehi vīsataṅgehi, samaṅgī homi sabbadā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bodhisammajjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bodhisammajjakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

10. Khomadāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, ahosiṃ vāṇijo tadā; Teneva dāraṃ posemi, ropemi bījasampadaṃ.

Rathiyaṃ paṭipannassa, vipassissa mahesino; Ekaṃ khomaṃ mayā dinnaṃ, kusalatthāya satthuno.

Ekanavutito kappe, yaṃ khomamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, khomadānassidaṃ phalaṃ.

Sattarase ito kappe, eko sindhavasandhano; Sattaratanasampanno, catudīpamhi issaro.

Paṭisambhidā catasso, Vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, Kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (991)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā khomadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Khomadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Subhūti upavāno ca, saraṇo sīlagāhako; Annasaṃsāvako dhūpo, pulino uttiyena ca.

Añjalī khomadāyī ca, daseva tatiye gaṇe; Pañcāsītisataṃ vuttā, gāthāyo sabbapiṇḍitā.

Subhūtivaggo tatiyo.

Catutthabhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

5. Raṃsisaññakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, vāsaṃ kappesahaṃ pure; Ajinuttaravāsohaṃ, vasāmi pabbatantare.

Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Sataraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Vanantaragataṃ disvā, Sālarājaṃva pupphitaṃ.

Raṃsyā cittaṃ pasādetvā, vipassissa mahesino; Paggayha añjaliṃ vandiṃ, sirasā ukkuṭī ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, raṃsisaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā raṃsisaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Raṃsisaññakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

2. Sāgatattheraapadāna

“Sobhito nāma nāmena, ahosiṃ brāhmaṇo tadā; Purakkhato sasissehi, ārāmaṃ agamāsahaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, bhikkhusaṃghapurakkhato; Ārāmadvārā nikkhamma, aṭṭhāsi purisuttamo.

Tamaddasāsiṃ sambuddhaṃ, dantaṃ dantapurakkhataṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

Ye keci pādapā sabbe, mahiyā te virūhare; Buddhimanto tathā sattā, ruhanti jinasāsane.

Satthavāhosi sappañño, mahesi bahuke jane; Vipathā uddharitvāna, pathaṃ ācikkhase tuvaṃ.

Danto dantaparikiṇṇo, jhāyī jhānaratehi ca; Ātāpī pahitattehi, upasantehi tādibhi.

Alaṅkato parisāhi, puññañāṇehi sobhati; Pabhā niddhāvate tuyhaṃ, sūriyodayane yathā.

Pasannacittaṃ disvāna, mahesī padumuttaro; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

‘Yo so hāsaṃ janetvāna, mamaṃ kittesi brāhmaṇo; Kappānaṃ satasahassaṃ, devaloke ramissati.

Tusitā hi cavitvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissati.

Tena kammena sukatena, arahattaṃ labhissati; Sāgato nāma nāmena, hessati satthu sāvako’.

Pabbajitvāna kāyena, pāpakammaṃ vivajjayiṃ; Vacīduccaritaṃ hitvā, ājīvaṃ parisodhayiṃ.

Evaṃ viharamānohaṃ, tejodhātūsu kovido; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sāgato thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sāgatattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

9. Veyyāvaccakattheraapadāna

“Vipassissa bhagavato, mahāpūgagaṇo ahu; Veyyāvaccakaro āsiṃ, sabbakiccesu vāvaṭo.

Deyyadhammo ca me natthi, sugatassa mahesino; Avandiṃ satthuno pāde, vippasannena cetasā.

Ekanavutito kappe, veyyāvaccaṃ akāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, veyyāvaccassidaṃ phalaṃ.

Ito ca aṭṭhame kappe, rājā āsiṃ sucintito; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā veyyāvaccako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Veyyāvaccakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

1. Paṇṇadāyakattheraapadāna

"Paṇṇasāle nisinnomhi, paṇṇabhojanabhojano; Upaviṭṭhañca maṃ santaṃ, upāgacchi mahāisi.

Siddhattho lokapajjoto, sabbalokatikicchako; Tassa paṇṇaṃ mayā dinnaṃ, nisinnaṃ paṇṇasanthare.

Catunnavutito kappe, yaṃ paṇṇamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, paṇṇadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paṇṇadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṇṇadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

10. Taraṇiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇo sambuddho, vipassī dakkhiṇāraho; Nadītīre ṭhito satthā, bhikkhusaṃghapurakkhato.

Nāvā na vijjate tattha, santāraṇī mahaṇṇave; Nadiyā abhinikkhamma, tāresiṃ lokanāyakaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ tāresiṃ naruttamaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, taraṇāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2577)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā taraṇiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Taraṇiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Padumukkhipavaggo sattavīsatimo.

Tassuddānaṃ

Ukkhipī telacandī ca, dīpado ca biḷālido; Maccho javo saḷalado, rakkhaso taraṇo dasa; Gāthāyo cettha saṅkhātā, tālīsaṃ cekameva cāti.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

1 Sakacintaniyattheraapadāna

"Pavanaṃ kānanaṃ disvā, appasaddamanāvilaṃ; Isīnaṃ anuciṇṇaṃva, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ.

Thūpaṃ katvāna pulinaṃ, nānāpupphaṃ samokiriṃ; Sammukhā viya sambuddhaṃ, nimmitaṃ abhivandahaṃ.

Sattaratanasampanno, rājā raṭṭhamhi issaro; Sakakammābhiraddhohaṃ, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Asītikappenantayaso, cakkavattī ahosahaṃ; Sattaratanasampanno, catudīpamhi issaro.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sakacintaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sakacintaniyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

1. Bandhujīvakattheraapadāna

"Candaṃva vimalaṃ suddhaṃ, vippasannamanāvilaṃ; Nandībhavaparikkhīṇaṃ, tiṇṇaṃ loke visattikaṃ.

Nibbāpayantaṃ janataṃ, Tiṇṇaṃ tārayataṃ varaṃ; Muniṃ vanamhi jhāyantaṃ, Ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Bandhujīvakapupphāni, lagetvā suttakenahaṃ; Buddhassa abhiropayiṃ, sikhino lokabandhuno.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito sattamake kappe, manujindo mahāyaso; Samantacakkhu nāmāsi, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bandhujīvako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bandhujīvakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

2. Udakapūjakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ anilañjase; Ghatāsanaṃva jalitaṃ, Ādittaṃva hutāsanaṃ.

Pāṇinā udakaṃ gayha, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ; Sampaṭicchi mahāvīro, buddho kāruṇiko isi.

Antalikkhe ṭhito satthā, padumuttaranāmako; Mama saṅkappamaññāya, imaṃ gāthamabhāsatha.

'Iminā dakadānena, pītiuppādanena ca; Kappasatasahassampi, duggatiṃ nupapajjati'.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Sahassarājanāmena, tayo ca cakkavattino; Pañcasaṭṭhikappasate, cāturantā janādhipā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udakapūjakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

6 Dutiyaraṃsisaññakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, vākacīradharo ahaṃ; Caṅkamañca samārūḷho, nisīdiṃ pācināmukho.

Pabbate sugataṃ disvā, phussaṃ jhānarataṃ tadā; Añjaliṃ paggahetvāna, raṃsyā cittaṃ pasādayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, raṃsisaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā raṃsisaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dutiyaraṃsisaññakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

6. Kusumāsaniyattheraapadāna

"Nagare dhaññavatiyā, ahosiṃ brāhmaṇo tadā; Lakkhaṇe itihāse ca, sanighaṇḍusaketubhe.

Padako veyyākaraṇo, nimittakovido ahaṃ; Mante ca sisse vācesiṃ, tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Pañca uppalahatthāni, piṭṭhiyaṃ ṭhapitāni me; Āhutiṃ yiṭṭhukāmohaṃ, pitumātusamāgame.

Tadā vipassī bhagavā, bhikkhusaṃghapurakkhato; Obhāsento disā sabbā, āgacchati narāsabho.

Āsanaṃ paññapetvāna, nimantetvā mahāmuniṃ; Santharitvāna taṃ pupphaṃ, abhinesiṃ sakaṃ gharaṃ.

Yaṃ me atthi sake gehe, āmisaṃ paccupaṭṭhitaṃ; Tāhaṃ buddhassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Bhuttāviṃ kālamaññāya, pupphahatthamadāsahaṃ; Anumoditvāna sabbaññū, pakkāmi uttarāmukho.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Anantaraṃ ito kappe, rājāhuṃ varadassano; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kusumāsaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kusumāsaniyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

2 Sataraṃsittheraapadāna

"Ubbiddhaṃ selamāruyha, nisīdi purisuttamo; Pabbatassāvidūramhi, brāhmaṇo mantapāragū.

Upaviṭṭhaṃ mahāvīraṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

‘Esa buddho mahāvīro, varadhammappakāsako; Jalati aggikhandhova, bhikkhusaṃghapurakkhato.

Mahāsamuddovakkhubbho, aṇṇavova duruttaro; Migarājāvasambhīto, dhammaṃ deseti cakkhumā’.

Mama saṅkappamaññāya, padumuttaranāyako; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

‘Yenāyaṃ añjalī dinno, buddhaseṭṭho ca thomito; Tiṃsakappasahassāni, devarajjaṃ karissati.

Kappasatasahassamhi, aṅgīrasasanāmako; Vivaṭṭacchado sambuddho, uppajjissati tāvade.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sataraṃsīti nāmena, arahā so bhavissati’.

Jātiyā sattavassohaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Sataraṃsimhi nāmena, pabhā niddhāvate mama.

Maṇḍape rukkhamūle vā, jhāyī jhānarato ahaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Saṭṭhikappasahassamhi, caturo rāmanāmakā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sataraṃsi thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sataraṃsittherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

5. Bhisadāyakattheraapadāna

“Vessabhū nāma nāmena, isīnaṃ tatiyo ahu; Kānanaṃ vanamogayha, vihāsi purisuttamo.

Bhisamuḷālaṃ gaṇhitvā, agamaṃ buddhasantikaṃ; Tañca buddhassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Karena ca parāmaṭṭho, vessabhūvarabuddhinā; Sukhāhaṃ nābhijānāmi, samaṃ tena kutottariṃ.

Carimo vattate mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Hatthināgena santena, kusalaṃ ropitaṃ mayā.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Samodhānā ca rājāno, soḷasa manujādhipā; Kappamhi cuddase āsuṃ, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhisadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhisadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

5. Sammukhāthavikattheraapadāna

"Jāyamāne vipassimhi, nimittaṃ byākariṃ ahaṃ; 'Nibbāpayiñca janataṃ, buddho loke bhavissati.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, dasasahassi kampati; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, āloko vipulo ahu; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, saritāyo na sandayuṃ; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, avīcaggi na pajjali; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, pakkhisaṅgho na sañcari; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, vātakkhandho na vāyati; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, sabbaratanāni jotayuṃ; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yasmiñca jāyamānasmiṃ, sattāsuṃ padavikkamā; So dāni bhagavā satthā, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Jātamatto ca sambuddho, disā sabbā vilokayi; Vācāsabhimudīresi, esā buddhāna dhammatā'.

Saṃvejayitvā janataṃ, thavitvā lokanāyakaṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, pakkāmiṃ pācināmukho.

Ekanavutito kappe, yaṃ buddhamabhithomayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, thomanāya idaṃ phalaṃ.

Ito navutikappamhi, sammukhāthavikavhayo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Pathavīdundubhi nāma, ekūnanavutimhito; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Aṭṭhāsītimhito kappe, obhāso nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Sattāsītimhito kappe, saritacchedanavhayo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Agginibbāpano nāma, kappānaṃ chaḷasītiyā; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Gatipacchedano nāma, kappānaṃ pañcasītiyā; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Rājā vātasamo nāma, kappānaṃ cullasītiyā; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Ratanapajjalo nāma, kappānaṃ teasītiyā; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Padavikkamano nāma, kappānaṃ dveasītiyā; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Rājā vilokano nāma, kappānaṃ ekasītiyā; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Girasāroti nāmena, kappesītimhi khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sammukhāthaviko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sammukhāthavikattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

7. Madhupiṇḍikattheraapadāna

"Vipine kānane disvā, appasadde nirākule; Siddhatthaṃ isinaṃ seṭṭhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ.

Nibbutattaṃ mahānāgaṃ, nisabhājāniyaṃ yathā; Osadhiṃva virocantaṃ, devasaṅghanamassitaṃ.

Vitti mamāhu tāvade, ñāṇaṃ uppajji tāvade; Vuṭṭhitassa samādhimhā, madhuṃ datvāna satthuno.

Vanditvā satthuno pāde, pakkāmiṃ pācināmukho; Catuttiṃsamhi kappamhi, rājā āsiṃ sudassano.

Madhu bhisehi savati, bhojanamhi ca tāvade; Madhuvassaṃ pavassittha, pubbakammassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ madhuṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, madhudānassidaṃ phalaṃ.

Catuttiṃse ito kappe, cattāro te sudassanā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā madhupiṇḍiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Madhupiṇḍikattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

4. Sanniṭṭhāpakattheraapadāna

"Araññe kuṭikaṃ katvā, vasāmi pabbatantare; Lābhālābhena santuṭṭho, yasena ayasena ca.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Vasīsatasahassehi, āgacchi mama santikaṃ.

Upāgataṃ mahānāgaṃ, jalajuttamanāmakaṃ; Tiṇasantharaṃ paññāpetvā, adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Pasannacitto sumano, āmaṇḍaṃ pānīyañcahaṃ; Adāsiṃ ujubhūtassa, vippasannena cetasā.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, āmaṇḍassa idaṃ phalaṃ.

Ekatālīsakappamhi, eko āsiṃ arindamo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sanniṭṭhāpako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sanniṭṭhāpakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

4. Kilañjadāyakattheraapadāna

"Tivarāyaṃ pure ramme, naḷakāro ahaṃ tadā; Siddhatthe lokapajjote, pasannā janatā tahiṃ.

Pūjatthaṃ lokanāthassa, kilañjaṃ pariyesati; Buddhapūjaṃ karontānaṃ, kilañjaṃ adadiṃ ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, kilañjassa idaṃ phalaṃ.

Sattasattatikappamhi, rājā āsiṃ jaladdharo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kilañjadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kilañjadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

8 Uttiyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, susumāro ahaṃ tadā; Sagocarappasutohaṃ, nadītitthaṃ agacchahaṃ.

Siddhattho tamhi samaye, sayambhū aggapuggalo; Nadiṃ taritukāmo so, nadītitthaṃ upāgami.

Upāgate ca sambuddhe, ahampi tatthupāgamiṃ; Upagantvāna sambuddhaṃ, imaṃ vācaṃ udīrayiṃ.

'Abhirūha mahāvīra, tāressāmi ahaṃ tuvaṃ; Pettikaṃ visayaṃ mayhaṃ, anukampa mahāmuni'.

Mama uggajjanaṃ sutvā, abhirūhi mahāmuni; Haṭṭho haṭṭhena cittena, tāresiṃ lokanāyakaṃ.

Nadiyā pārime tīre, siddhattho lokanāyako; Assāsesi mamaṃ tattha, amataṃ pāpuṇissasi.

Tamhā kāyā cavitvāna, devalokaṃ āgacchahaṃ; Dibbasukhaṃ anubhaviṃ, accharāhi purakkhato.

Sattakkhattuñca devindo, devarajjamakāsahaṃ; Tīṇikkhattuṃ cakkavattī, mahiyā issaro ahuṃ.

Vivekamanuyuttohaṃ, nipako ca susaṃvuto; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Catunnavutito kappe, tāresiṃ yaṃ narāsabhaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, taraṇāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uttiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uttiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

9 Bimbijāliyattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sayambhū aggapuggalo; Catusaccaṃ pakāseti, dīpeti amataṃ padaṃ.

Bimbijālakapupphāni, puthu katvānahaṃ tadā; Buddhassa abhiropesiṃ, dvipadindassa tādino.

Aṭṭhasaṭṭhimhito kappe, caturo kiñjakesarā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bimbijāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bimbijāliyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

4 Pilakkhaphaladāyakattheraapadāna

"Vanantare buddhaṃ disvā, atthadassiṃ mahāyasaṃ; Pasannacitto sumano, pilakkhassādadiṃ phalaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pilakkhaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pilakkhaphaladāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

4. Sattakadambapupphiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, kukkuṭo nāma pabbato; Tamhi pabbatapādamhi, satta buddhā vasiṃsu te.

Kadambaṃ pupphitaṃ disvā, paggahetvāna añjaliṃ; Satta mālā gahetvāna, puññacittena okiriṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sattakadambapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattakadambapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

5. Ekasaññakattheraapadāna

"Khaṇḍo nāmāsi nāmena, vipassissaggasāvako; Ekā bhikkhā mayā dinnā, lokāhutipaṭiggahe.

Tena cittappasādena, dvipadinda narāsabha; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekabhikkhāyidaṃ phalaṃ.

Cattālīsamhito kappe, varuṇo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekasaññakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

3. Ukkāsatikattheraapadāna

"Kosiyo nāma bhagavā, cittakūṭe vasī tadā; Jhāyī jhānarato buddho, vivekābhirato muni.

Ajjhogāhetvā himavantaṃ, Nārīgaṇapurakkhato; Addasaṃ kosiyaṃ buddhaṃ, Puṇṇamāyeva candimaṃ.

Ukkāsate gahetvāna, parivāresahaṃ tadā; Sattarattindivaṃ ṭhatvā, aṭṭhamena agacchahaṃ.

Vuṭṭhitaṃ kosiyaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ; Pasannacitto vanditvā, ekaṃ bhikkhaṃ adāsahaṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Uppajjiṃ tusite kāye, ekabhikkhāyidaṃ phalaṃ.

Divasañceva rattiñca, āloko hoti me sadā; Samantā yojanasataṃ, obhāsena pharāmahaṃ.

Pañcapaññāsakappamhi, cakkavattī ahosahaṃ; Cāturanto vijitāvī, jambumaṇḍassa issaro.

Tadā me nagaraṃ āsi, iddhaṃ phītaṃ sunimmitaṃ; Tiṃsayojanamāyāmaṃ, vitthārena ca vīsati.

Sobhanaṃ nāma nagaraṃ, vissakammena māpitaṃ; Dasasaddāvivittaṃ taṃ, sammatāḷasamāhitaṃ.

Na tamhi nagare atthi, vallikaṭṭhañca mattikā; Sabbasoṇṇamayaṃyeva, jotate niccakālikaṃ.

Catupākāraparikkhittaṃ, tayo āsuṃ maṇimayā; Vemajjhe tālapantī ca, vissakammena māpitā.

Dasasahassapokkharañño, padumuppalachāditā; Puṇḍarīkehi sañchannā, nānāgandhasamīritā.

Catunnavutito kappe, yaṃ ukkaṃ dhārayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ukkādhārassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ukkāsatiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ukkāsatikattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

10. Piṇḍapātikattheraapadāna

"Tisso nāmāsi sambuddho, vihāsi vipine tadā; Tusitā hi idhāgantvā, piṇḍapātaṃ adāsahaṃ.

Sambuddhamabhivādetvā, tissaṃ nāma mahāyasaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, tusitaṃ agamāsahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (3173)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā piṇḍapātiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Piṇḍapātikattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Saddasaññakavaggo chattiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Saddasaññī yavasiko, kiṃsukoraṇḍapupphiyo; Ālambano ambayāgu, supuṭī mañcadāyako; Saraṇaṃ piṇḍapāto ca, gāthā tālīsameva ca.

Therāpadāna

Yasavagga

4 Kimilattheraapadāna

"Nibbute kakusandhamhi, brāhmaṇamhi vusīmati; Gahetvā salalaṃ mālaṃ, maṇḍapaṃ kārayiṃ ahaṃ.

Tāvatiṃsaṃ gato santo, labhimha byamhamuttamaṃ; Aññe devetirocāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Divā vā yadi vā rattiṃ, caṅkamanto ṭhito cahaṃ; Channo salalapupphehi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Imasmiṃyeva kappamhi, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kimilo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kimilattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

1. Kumudamāliyattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, mahājātassaro ahu; Tatthajo rakkhaso āsiṃ, ghorarūpo mahabbalo.

Kumudaṃ pupphate tattha, cakkamattāni jāyare; Ocināmi ca taṃ pupphaṃ, balino samitiṃ tadā.

Atthadassī tu bhagavā, dvipadindo narāsabho; Pupphasaṅkocitaṃ disvā, āgacchi mama santikaṃ.

Upāgatañca sambuddhaṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ; Sabbañca pupphaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Yāvatā himavantantā, parisā sā tadā ahu; Tāvacchadanasampanno, agamāsi tathāgato.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito pannarase kappe, sattāhesuṃ janādhipā; Sahassarathanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kumudamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kumudamāliyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

8. Taraṇiyattheraapadāna

"Atthadassī tu bhagavā, sayambhū lokanāyako; Vinatā nadiyā tīraṃ, upāgacchi tathāgato.

Udakā abhinikkhamma, kacchapo vārigocaro; Buddhaṃ tāretukāmohaṃ, upesiṃ lokanāyakaṃ.

'Abhirūhatu maṃ buddho, atthadassī mahāmuni; Ahaṃ taṃ tārayissāmi, dukkhassantakaro tuvaṃ'.

Mama saṅkappamaññāya, atthadassī mahāyaso; Abhirūhitvā me piṭṭhiṃ, aṭṭhāsi lokanāyako.

Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi viññutaṃ; Sukhaṃ me tādisaṃ natthi, phuṭṭhe pādatale yathā.

Uttaritvāna sambuddho, atthadassī mahāyaso; Naditīramhi ṭhatvāna, imā gāthā abhāsatha.

'Yāvatā vattate cittaṃ, gaṅgāsotaṃ tarāmahaṃ; Ayañca kacchapo rājā, tāresi mama paññavā.

Iminā buddhataraṇena, mettacittavatāya ca; Aṭṭhārase kappasate, devaloke ramissati.

Devalokā idhāgantvā, sukkamūlena codito; Ekāsane nisīditvā, kaṅkhāsotaṃ tarissati.

Yathāpi bhaddake khette, bījaṃ appampi ropitaṃ; Sammādhāre pavecchante, phalaṃ toseti kassakaṃ'.

Tathevidaṃ buddhakhettaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Sammādhāre pavecchante, phalaṃ maṃ tosayissati.

Padhānapahitattomhi, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, taraṇāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā taraṇiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Taraṇiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.
Therāpadāna
Sereyyavagga
1. Sereyyakattheraapadāna
"Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Abbhokāse ṭhito santo, addasaṃ lokanāyakaṃ.
Sīhaṃ yathā vanacaraṃ, byaggharājaṃva nittasaṃ; Tidhāpabhinnamātaṅgaṃ, kuñjaraṃva mahesinaṃ.
Sereyyakaṃ gahetvāna, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ; Buddhassa ānubhāvena, parivārenti sabbaso.
Adhiṭṭhahi mahāvīro, sabbaññū lokanāyako; Samantā pupphacchadanā, okiriṃsu narāsabhaṃ.
Tato sā pupphakañcukā, antovaṇṭā bahimukhā; Sattāhaṃ chadanaṃ katvā, tato antaradhāyatha.
Tañca acchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Buddhe cittaṃ pasādesiṃ, sugate lokanāyake.
Tena cittappasādena, sukkamūlena codito; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.
Pannarasasahassamhi, kappānaṃ pañcavīsati; Vītamalā samānā ca, cakkavattī mahabbalā.
Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā sereyyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Sereyyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.
Therāpadāna
Yasavagga
6. Uttarattheraapadāna
"Sumedho nāma sambuddho, bāttiṃsavaralakkhaṇo; Vivekakāmo bhagavā, himavantamupāgami.
Ajjhogāhetvā himavantaṃ, aggo kāruṇiko muni; Pallaṅkaṃ ābhujitvāna, nisīdi purisuttamo.

Vijjādharo tadā āsiṃ, antalikkhacaro ahaṃ; Tisūlaṃ sukataṃ gayha, gacchāmi ambare tadā.

Pabbatagge yathā aggi, puṇṇamāyeva candimā; Vanaṃ obhāsate buddho, sālarājāva phullito.

Vanaggā nikkhamitvāna, buddharaṃsībhidhāvare; Naḷaggivaṇṇasaṅkāsā, disvā cittaṃ pasādayiṃ.

Vicinaṃ addasaṃ pupphaṃ, kaṇikāraṃ devagandhikaṃ; Tīṇi pupphāni ādāya, buddhaseṭṭhamapūjayiṃ.

Buddhassa ānubhāvena, tīṇi pupphāni me tadā; Uddhaṃ vaṇṭā adhopattā, chāyaṃ kubbanti satthuno.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, kaṇikārīti ñāyati; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Sahassakaṇḍaṃ satabheṇḍu, dhajālu haritāmayaṃ; Satasahassaniyyūhā, byamhe pātubhaviṃsu me.

Soṇṇamayā maṇimayā, lohitaṅkamayāpi ca; Phalikāpi ca pallaṅkā, yenicchakā yadicchakā.

Mahārahañca sayanaṃ, tūlikā vikatīyutaṃ; Uddhalomiñca ekantaṃ, bimbohanasamāyutaṃ.

Bhavanā nikkhamitvāna, caranto devacārikaṃ; Yathā icchāmi gamanaṃ, devasaṅghapurakkhato.

Pupphassa heṭṭhā tiṭṭhāmi, uparicchadanaṃ mama; Samantā yojanasataṃ, kaṇikārehi chāditaṃ.

Saṭṭhituriyasahassāni, sāyapātaṃ upaṭṭhahuṃ; Parivārenti maṃ niccaṃ, rattindivamatanditā.

Tattha naccehi gītehi, tālehi vāditehi ca; Ramāmi khiḍḍā ratiyā, modāmi kāmakāmahaṃ.

Tattha bhutvā pivitvā ca, modāmi tidase tadā; Nārīgaṇehi sahito, modāmi byamhamuttame.

Satānaṃ pañcakkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ tīṇikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Bhave bhave saṃsaranto, mahābhogaṃ labhāmahaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Aññaṃ gatiṃ na jānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Duve kule pajāyāmi, khattiye cāpi brāhmaṇe; Nīce kule na jānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, sivikaṃ sandamānikaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Dāsīgaṇaṃ dāsagaṇaṃ, nāriyo samalaṅkatā; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Navavatthaṃ navaphalaṃ, navaggarasabhojanaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Imaṃ khāda imaṃ bhuñja, imamhi sayane saya; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sabbattha pūjito homi, yaso accuggato mama; Mahāpakkho sadā homi, abhejjapariso sadā; Ñātīnaṃ uttamo homi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sītaṃ uṇhaṃ na jānāmi, pariḷāho na vijjati; Atho cetasikaṃ dukkhaṃ, hadaye me na vijjati.

Suvaṇṇavaṇṇo hutvāna, saṃsarāmi bhavābhave; Vevaṇṇiyaṃ na jānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Sāvatthiyaṃ pure jāto, mahāsālesu aḍḍhake.

Pañca kāmaguṇe hitvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Jātiyā sattavassohaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Upasampadāyī buddho, guṇamaññāya cakkhumā; Taruṇo pūjanīyohaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Dibbacakkhuvisuddhaṃ me, samādhikusalo ahaṃ; Abhiññāpāramippatto, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā anuppatto, iddhipādesu kovido; Dhammesu pāramippatto, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uttaro thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uttarattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

1. Paṃsukūlasaññakattheraapadāna

"Tisso nāmāsi bhagavā, sayambhū aggapuggalo; Paṃsukūlaṃ ṭhapetvāna, vihāraṃ pāvisī jino.

Vinataṃ dhanumādāya, bhakkhatthāya cariṃ ahaṃ; Maṇḍalaggaṃ gahetvāna, kānanaṃ pāvisiṃ ahaṃ.

Tatthaddasaṃ paṃsukūlaṃ, dumagge laggitaṃ tadā; Cāpaṃ tattheva nikkhippa, sire katvāna añjaliṃ.

Pasannacitto sumano, vipulāya ca pītiyā; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, paṃsukūlaṃ avandahaṃ.

Dvenavute ito kappe, paṃsukūlamavandahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vandanāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paṃsukūlasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṃsukūlasaññakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

3 Nipannañjalikattheraapadāna

"Rukkhamūle nisinnohaṃ, byādhito paramena ca; Paramakāruññapattomhi, araññe kānane ahaṃ.

Anukampaṃ upādāya, tisso satthā upesi maṃ; Sohaṃ nipannako santo, sire katvāna añjaliṃ.

Pasannacitto sumano, sabbasattānamuttamaṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ vandiṃ purisuttamaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vandanāya idaṃ phalaṃ.

Ito pañcamake kappe, pañcevāsuṃ mahāsikhā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nipannañjaliko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nipannañjalikattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

6. Kāḷudāyittheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Nāyakānaṃ varo satthā, guṇāguṇavidū jino; Kataññū katavedī ca, titthe yojeti pāṇine.

Sabbaññutena ñāṇena, tulayitvā dayāsayo; Deseti pavaraṃ dhammaṃ, anantaguṇasañcayo.

Sa kadāci mahāvīro, anantajinasaṃsari; Deseti madhuraṃ dhammaṃ, catusaccūpasañhitaṃ.

Sutvāna taṃ dhammavaraṃ, ādimajjhantasobhanaṃ; Pāṇasatasahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu.

Ninnāditā tadā bhūmi, gajjiṃsu ca payodharā; Sādhukāraṃ pavattiṃsu, devabrahmanarāsurā.

'Aho kāruṇiko satthā, aho saddhammadesanā; Aho bhavasamuddamhi, nimugge uddharī jino'.

Evaṃ pavedajātesu, sanarāmarabrahmasu; Kulappasādakānaggaṃ, sāvakaṃ vaṇṇayī jino.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, jātomaccakule ahuṃ; Pāsādiko dassaniyo, pahūtadhanadhaññavā.

Haṃsārāmamupeccāhaṃ, vanditvā taṃ tathāgataṃ; Suṇitvā madhuraṃ dhammaṃ, kāraṃ katvā ca tādino.

Nipacca pādamūlehaṃ, imaṃ vacanamabraviṃ; 'Kulappasādakānaggo, yo tayā santhuto mune.

Tādiso homahaṃ vīra, buddhaseṭṭhassa sāsane'; Tadā mahākāruṇiko, siñcanto vāmatena maṃ.

Āha maṃ ‘putta uttiṭṭha, lacchase taṃ manorathaṃ; Kathaṃ nāma jine kāraṃ, katvāna viphalo siyā.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Udāyi nāma nāmena, hessati satthu sāvako’.

Taṃ sutvā mudito hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacitto paricariṃ, paccayehi vināyakaṃ.

Tena kammavipākena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, ramme kapilavatthave; Jāto mahāmaccakule, suddhodanamahīpate.

Tadā ajāyi siddhattho, ramme lumbinikānane; Hitāya sabbalokassa, sukhāya ca narāsabho.

Tadaheva ahaṃ jāto, saha teneva vaḍḍhito; Piyo sahāyo dayito, viyatto nītikovido.

Ekūnatiṃso vayasā, nikkhamitvā agārato; Chabbassaṃ vītināmetvā, āsi buddho vināyako.

Jetvā sasenakaṃ māraṃ, khepayitvāna āsave; Bhavaṇṇavaṃ taritvāna, buddho āsi sadevake.

Isivhayaṃ gamitvāna, vinetvā pañcavaggiye; Tato vinesi bhagavā, gantvā gantvā tahiṃ tahiṃ.

Veneyye vinayanto so, saṅgaṇhanto sadevakaṃ; Upecca magadhe giriṃ, viharittha tadā jino.

Tadā suddhodanenāhaṃ, bhūmipālena pesito; Gantvā disvā dasabalaṃ, pabbajitvārahā ahuṃ.

Tadā mahesiṃ yācitvā, pāpayiṃ kapilavhayaṃ; Tato purāhaṃ gantvāna, pasādesiṃ mahākulaṃ.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, maṃ mahāparisāya so; Kulappasādakānaggaṃ, paññāpesi vināyako.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kāḷudāyī thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kāḷudāyittherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

7. Sīhāsanikattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Sabbabhūtahitesino; Pasannacitto sumano, Sīhāsanamadāsahaṃ.

Devaloke manusse vā, yattha yattha vasāmahaṃ; Labhāmi vipulaṃ byamhaṃ, sīhāsanassidaṃ phalaṃ.

Soṇṇamayā rūpimayā, lohitaṅgamayā bahū; Maṇimayā ca pallaṅkā, nibbattanti mamaṃ sadā.

Bodhiyā āsanaṃ katvā, jalajuttamanāmino; Ucce kule pajāyāmi, aho dhammasudhammatā.

Satasahassito kappe, sīhāsanamakāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, sīhāsanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sīhāsaniko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sīhāsanikattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

6 Anulepadāyakattheraapadāna

"Anomadassīmunino, bodhivedimakāsahaṃ; Sudhāya piṇḍaṃ datvāna, pāṇikammaṃ akāsahaṃ.

Disvā taṃ sukataṃ kammaṃ, anomadassī naruttamo; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Iminā sudhakammena, cetanāpaṇidhīhi ca; Sampattiṃ anubhotvāna, dukkhassantaṃ karissati'.

Pasannamukhavaṇṇomhi, ekaggo susamāhito; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Ito kappasate āsiṃ, paripuṇṇe anūnake; Rājā sabbaghano nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā anulepadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Anulepadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

7 Upasenavaṅgantaputtattheraapadāna

“Padumuttaraṃ bhagavantaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Pabbhāramhi nisīdantaṃ, upagacchiṃ naruttamaṃ.

Kaṇikārapupphaṃ disvā, vaṇṭe chetvānahaṃ tadā; Alaṅkaritvā chattamhi, buddhassa abhiropayiṃ.

Piṇḍapātañca pādāsiṃ, paramannaṃ subhojanaṃ; Buddhena navame tattha, samaṇe aṭṭha bhojayiṃ.

Anumodi mahāvīro, sayambhū aggapuggalo; Iminā chattadānena, paramannapavecchanā.

Tena cittappasādena, sampattimanubhossasi; Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati.

Ekavīsatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Sāsane dibbamānamhi, manussattaṃ gamissati; Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito.

Upasenoti nāmena, hessati satthu sāvako; Samantapāsādikattā, aggaṭṭhāne ṭhapessati.

Carimaṃ vattate mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhiniṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upaseno vaṅgantaputto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upasenavaṅgantaputtattherassāpadānaṃ sattamaṃ. Tatiyabhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

8. Tiraṃsiyattheraapadāna

“Kesariṃ abhijātaṃva, aggikkhandhaṃva pabbate; Obhāsentaṃ disā sabbā, siddhatthaṃ pabbatantare.

Sūriyassa ca ālokaṃ, candālokaṃ tatheva ca; Buddhālokañca disvāna, vitti me udapajjatha.

Tayo āloke disvāna, sambuddhaṃ sāvakuttamaṃ; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

Tayo hi ālokakarā, loke lokatamonudā; Cando ca sūriyo cāpi, buddho ca lokanāyako.

Opammaṃ upadassetvā, kittito me mahāmuni; Buddhassa vaṇṇaṃ kittetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ buddhamabhikittayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Ekasaṭṭhimhito kappe, eko ñāṇadharo ahu; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiraṃsiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiraṃsiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

4. Sūcidāyakattheraapadāna

"Kammārohaṃ pure āsiṃ, bandhumāyaṃ puruttame; Sūcidānaṃ mayā dinnaṃ, vipassissa mahesino.

Vajiraggasamaṃ ñāṇaṃ, hoti kammena tādisaṃ; Virāgomhi vimuttomhi, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Atīte ca bhave sabbe, vattamāne canāgate; Ñāṇena viciniṃ sabbaṃ, sūcidānassidaṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, sattāsuṃ vajiravhayā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sūcidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sūcidāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

10. Buddhupaṭṭhākattheraapadāna

"Vipassissa bhagavato, ahosiṃ saṅkhadhammako; Niccupaṭṭhānayuttomhi, sugatassa mahesino.

Upaṭṭhānaphalaṃ passa, lokanāthassa tādino; Saṭṭhitūriyasahassāni, parivārenti maṃ sadā.

Ekanavutito kappe, upaṭṭhahiṃ mahāisiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Catuvīse ito kappe, mahānigghosanāmakā; Soḷasāsiṃsu rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1602)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā buddhupaṭṭhāko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Buddhupaṭṭhākattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Sudhāvaggo dasamo.

Tassuddānaṃ

Sudhā sucinti ceḷañca, sūcī ca gandhamāliyo; Tipupphiyo madhusenā, veyyāvacco cupaṭṭhako; Samasaṭṭhi ca gāthāyo, asmiṃ vagge pakittitā.

Atha vagguddānaṃ

Buddhavaggo hi paṭhamo, sīhāsani subhūti ca; Kuṇḍadhāno upāli ca, bījanisakacinti ca.

Nāgasamālo timiro, sudhāvaggena te dasa; Catuddasasatā gāthā, pañcapaññāsameva ca.

Buddhavaggadasakaṃ.

Paṭhamasatakaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

7. Abhayattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Saraṇagamane kiñci, nivesesi tathāgato; Kiñci sīle nivesesi, dasakammapathuttame.

Deti kassaci so vīro, sāmaññaphalamuttamaṃ; Samāpattī tathā aṭṭha, tisso vijjā pavecchati.

Chaḷabhiññāsu yojesi, kiñci sattaṃ naruttamo; Deti kassaci nātho so, catasso paṭisambhidā.

Bodhaneyyaṃ pajaṃ disvā, asaṅkheyyampi yojanaṃ; Khaṇena upagantvāna, vineti narasārathi.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, ahosiṃ brāhmaṇatrajo; Pāragū sabbavedānaṃ, veyyākaraṇasammato.

Niruttiyā ca kusalo, nighaṇḍumhi visārado; Padako keṭubhavidū, chandovicitikovido.

Jaṅghāvihāraṃ vicaraṃ, haṃsārāmamupeccahaṃ; Addasaṃ varadaṃ seṭṭhaṃ, mahājanapurakkhataṃ.

Desentaṃ virajaṃ dhammaṃ, paccanīkamatī ahaṃ; Upetvā tassa kalyāṇaṃ, sutvāna vimalaṃ ahaṃ.

Byāhataṃ punaruttaṃ vā, apatthaṃ vā niratthakaṃ; Nāddasaṃ tassa munino, tato pabbajito ahaṃ.

Nacireneva kālena, sabbasattavisārado; Nipuṇo buddhavacane, ahosiṃ guṇisammato.

Tadā catasso gāthāyo, ganthayitvā subyañjanā; Santhavitvā tilokaggaṃ, desayissaṃ dine dine.

'Virattosi mahāvīro, saṃsāre sabhaye vasaṃ; Karuṇāya na nibbāyi, tato kāruṇiko muni.

Puthujjano vayo santo, na kilesavaso ahu; Sampajāno satiyutto, tasmā eso acintiyo.

Dubbalāni kilesāni, yassāsayagatāni me; Ñāṇaggiparidaḍḍhāni, na khīyiṃsu tamabbhutaṃ.

Yo sabbalokassa garu, loko yassa tathā garu; Tathāpi lokācariyo, loko tassānuvattako'.

Evamādīhi sambuddhaṃ, kittayaṃ dhammadesanaṃ; Yāvajīvaṃ karitvāna, gato saggaṃ tato cuto.

Satasahassito kappe, yaṃ buddhamabhikittayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Devaloke mahārajjaṃ, pādesiṃ kañcanagghiyaṃ; Cakkavattī mahārajjaṃ, bahusonubhaviṃ ahaṃ.

Duve bhave pajāyāmi, devatte atha mānuse; Aññaṃ gatiṃ na jānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Duve kule pajāyāmi, khattiye atha brāhmaṇe; Nīce kule na jāyāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, giribbajapuruttame; Raññohaṃ bimbisārassa, putto nāmena cābhayo.

Pāpamittavasaṃ gantvā, nigaṇṭhena vimohito; Pesito nāṭaputtena, buddhaseṭṭhamupeccahaṃ.

Pucchitvā nipuṇaṃ pañhaṃ, sutvā byākaraṇuttamaṃ; Pabbajitvāna naciraṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Kittayitvā jinavaraṃ, kittito homi sabbadā; Sugandhadehavadano, āsiṃ sukhasamappito.

Tikkhahāsalahupañño, mahāpañño tathevahaṃ; Vicittapaṭibhāno ca, tassa kammassa vāhasā.

Abhitthavitvā padumuttarāhaṃ, Pasannacitto asamaṃ sayambhuṃ; Na gacchi kappāni apāyabhūmiṃ, Sataṃsahassāni balena tassa.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā abhayo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Abhayattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

8 Sumanāveḷiyattheraapadāna

"Vessabhussa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Sabbe janā samāgamma, mahāpūjaṃ karonti te.

Sudhāya piṇḍaṃ katvāna, āveḷaṃ sumanāyahaṃ; Sīhāsanassa purato, abhiropesahaṃ tadā.

Sabbe janā samāgamma, pekkhanti pupphamuttamaṃ; Kenidaṃ pūjitaṃ pupphaṃ, buddhaseṭṭhassa tādino.

Tena cittappasādena, nimmānaṃ upapajjahaṃ; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbe sukatamattano.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbesānaṃ piyo homi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Nābhijānāmi kāyena, vācāya uda cetasā; Saṃyatānaṃ tapassīnaṃ, kataṃ akkositaṃ mayā.

Tena sucaritenāhaṃ, cittassa paṇidhīhi ca; Sabbesaṃ pūjito homi, anakkosassidaṃ phalaṃ.

Ito ekādase kappe, sahassārosi khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumanāveḷiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumanāveḷiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

2. Ekatthambhikattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, mahāpūgagaṇo ahu; Saraṇaṃ gatā ca te buddhaṃ, saddahanti tathāgataṃ.

Sabbe saṅgamma mantetvā, māḷaṃ kubbanti satthuno; Ekatthambhaṃ alabhantā, vicinanti brahāvane.

Tehaṃ araññe disvāna, upagamma gaṇaṃ tadā; Añjaliṃ paggahetvāna, paripucchiṃ gaṇaṃ ahaṃ.

Te me puṭṭhā viyākaṃsu, sīlavanto upāsakā; Māḷaṃ mayaṃ kattukāmā, ekatthambho na labbhati.

Ekatthambhaṃ mamaṃ detha, ahaṃ dassāmi satthuno; Āharissāmahaṃ thambhaṃ, appossukkā bhavantu te.

Te me thambhaṃ pavecchiṃsu, pasannā tuṭṭhamānasā; Tato paṭinivattitvā, agamaṃsu sakaṃ gharaṃ.

Aciraṃ gate pūgagaṇe, thambhaṃ ahāsahaṃ tadā; Haṭṭho haṭṭhena cittena, paṭhamaṃ ussapesahaṃ.

Tena cittappasādena, Vimānaṃ upapajjahaṃ; Ubbiddhaṃ bhavanaṃ mayhaṃ, Sattabhūmaṃ samuggataṃ.

Vajjamānāsu bherīsu, paricāremahaṃ sadā; Pañcapaññāsakappamhi, rājā āsiṃ yasodharo.

Tatthāpi bhavanaṃ mayhaṃ, sattabhūmaṃ samuggataṃ; Kūṭāgāravarūpetaṃ, ekatthambhaṃ manoramaṃ.

Ekavīsatikappamhi, udeno nāma khattiyo; Tatrāpi bhavanaṃ mayhaṃ, sattabhūmaṃ samuggataṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Anubhomi sukhaṃ sabbaṃ, ekatthambhassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ thambhamadadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekatthambhassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekatthambhiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekatthambhikattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

6. Ambayāgudāyakattheraapadāna

"Sataraṃsī nāma sambuddho, sayambhū aparājito; Vuṭṭhahitvā samādhimhā, bhikkhāya mamupāgami.

Paccekabuddhaṃ disvāna, ambayāguṃ adāsahaṃ; Vippasannamanaṃ tassa, vippasannena cetasā.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ambayāguyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambayāgudāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambayāgudāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

5. Abyādhikattheraapadāna

"Vipassissa bhagavato, aggisālaṃ adāsahaṃ; Byādhikānañca āvāsaṃ, uṇhodakapaṭiggahaṃ.

Tena kammenayaṃ mayhaṃ, attabhāvo sunimmito; Byādhāhaṃ nābhijānāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ sālamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, aggisālāyidaṃ phalaṃ.

Ito ca sattame kappe, ekosiṃ aparājito; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā abyādhiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Abyādhikattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

5. Pupphāsanadāyakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Avidūrena gacchantaṃ, Siddhatthaṃ aparājitaṃ.

Tassa paccuggamitvāna, pavesetvāna assamaṃ; Pupphāsanaṃ mayā dinnaṃ, vippasannena cetasā.

Añjaliṃ paggahetvāna, vedajāto tadā ahaṃ; Buddhe cittaṃ pasādetvā, taṃ kammaṃ pariṇāmayiṃ.

Yaṃ me atthi kataṃ puññaṃ, sayambhumhaparājite; Sabbena tena kusalena, vimalo homi sāsane.

Catunnavutito kappe, pupphāsanamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphāsanassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pupphāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pupphāsanadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

10 Bodhigharadāyakattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, dvipadindassa tādino; Pasannacitto sumano, bodhigharamakārayiṃ.

Tusitaṃ upapannomhi, vasāmi ratane ghare; Na me sītaṃ vā uṇhaṃ vā, vāto gatte na samphuse.

Pañcasaṭṭhimhito kappe, cakkavattī ahosahaṃ; Kāsikaṃ nāma nagaraṃ, vissakammena māpitaṃ.

Dasayojanaāyāmaṃ, aṭṭhayojanavitthataṃ; Na tamhi nagare atthi, kaṭṭhaṃ vallī ca mattikā.

Tiriyaṃ yojanaṃ āsi, addhayojanavitthataṃ; Maṅgalo nāma pāsādo, vissakammena māpito.

Cullāsītisahassāni, thambhā soṇṇamayā ahuṃ; Maṇimayā ca niyyūhā, chadanaṃ rūpiyaṃ ahu.

Sabbasoṇṇamayaṃ gharaṃ, vissakammena māpitaṃ; Ajjhāvutthaṃ mayā etaṃ, gharadānassidaṃ phalaṃ.

Te sabbe anubhotvāna, devamānusake bhave; Ajjhapattomhi nibbānaṃ, santipadamanuttaraṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, bodhigharamakārayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, gharadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4704)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bodhigharadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bodhigharadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Vibhītakavaggo pañcacattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Vibhītakī kolaphalī, billabhallātakappado; Uttalambaṭakī ceva, āsanī pādapīṭhako.

Vediko bodhighariko, gāthāyo gaṇitāpi ca; Ekūnāsītikā sabbā, asmiṃ vagge pakittitā.

Therāpadāna

Sudhāvagga

1. Sudhāpiṇḍiyattheraapadāna

"Pūjārahe pūjayato, buddhe yadi va sāvake; Papañcasamatikkante, tiṇṇasokapariddave.

Te tādise pūjayato, nibbute akutobhaye; Na sakkā puññaṃ saṅkhātuṃ, imettamapi kenaci.

Catunnamapi dīpānaṃ, issaraṃ yodha kāraye; Ekissā pūjanāyetaṃ, kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.

Siddhatthassa naraggassa, cetiye phalitantare; Sudhāpiṇḍo mayā dinno, vippasannena cetasā.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, paṭisaṅkhārassidaṃ phalaṃ.

Ito tiṃsatikappamhi, paṭisaṅkhārasavhayā; Sattaratanasampannā, terasa cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sudhāpiṇḍiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sudhāpiṇḍiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

2. Ajinadāyakattheraapadāna

"Ekattiṃse ito kappe, gaṇasatthārako ahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ.

Cammakhaṇḍaṃ mayā dinnaṃ, sikhino lokabandhuno; Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha.

Sampattiṃ anubhotvāna, kilese jhāpayiṃ ahaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Ekattiṃse ito kappe, ajinaṃ yaṃ adāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ajinassa idaṃ phalaṃ.

Ito pañcamake kappe, rājā āsiṃ sudāyako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ajinadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ajinadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

9. Sumanattheraapadāna

"Sumano nāma nāmena, mālākāro ahaṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, lokāhutipaṭiggahaṃ.

Ubho hatthehi paggayha, sumanaṃ pupphamuttamaṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, sikhino lokabandhuno.

Imāya pupphapūjāya, cetanāpaṇidhīhi ca; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Chabbīsatimhi kappamhi, cattārosuṃ mahāyasā; Sattaratanasampannā, rājāno cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumano thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumanattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

4. Gandhodakiyattheraapadāna

"Nisajja pāsādavare, vipassiṃ addasaṃ jinaṃ; Kakudhaṃ vilasantaṃva, sabbaññuṃ tamanāsakaṃ.

Pāsādassāvidūre ca, gacchati lokanāyako; Pabhā niddhāvate tassa, yathā ca sataraṃsino.

Gandhodakañca paggayha, buddhaseṭṭhaṃ samokiriṃ; Tena cittappasādena, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ gandhodakamākiriṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, sugandho nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gandhodakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gandhodakiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

7. Ekacintikattheraapadāna

"Yadā devo devakāyā, cavate āyusaṅkhayā; Tayo saddā niccharanti, devānaṃ anumodataṃ.

'Ito bho sugatiṃ gaccha, manussānaṃ sahabyataṃ; Manussabhūto saddhamme, labha saddhaṃ anuttaraṃ.

Sā te saddhā niviṭṭhāssa, mūlajātā patiṭṭhitā; Yāvajīvaṃ asaṃhīrā, saddhamme suppavedite.

Kāyena kusalaṃ katvā, vācāya kusalaṃ bahuṃ; Manasā kusalaṃ katvā, abyāpajjaṃ nirūpadhiṃ.

Tato opadhikaṃ puññaṃ, katvā dānena taṃ bahuṃ; Aññepi macce saddhamme, brahmacariye nivesaya'.

Imāya anukampāya, devā devaṃ yadā vidū; Cavantaṃ anumodanti, ehi deva punappunaṃ.

Saṃvego me tadā āsi, devasaṅghe samāgate; Kaṃ su nāma ahaṃ yoniṃ, gamissāmi ito cuto.

Mama saṃvegamaññāya, samaṇo bhāvitindriyo; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama santikaṃ.

Sumano nāma nāmena, padumuttarasāvako; Atthadhammānusāsitvā, saṃvejesi mamaṃ tadā.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, buddhe cittaṃ pasādayiṃ; Taṃ dhīraṃ abhivādetvā, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Upapajjiṃ sa tattheva, sukkamūlena codito; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekacintiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekacintikattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

7 Salalamāliyattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Obhāsentaṃ disā sabbā, siddhatthaṃ narasārathiṃ.

Dhanuṃ advejjhaṃ katvāna, usuṃ sannayhahaṃ tadā; Pupphaṃ savaṇṭaṃ chetvāna, buddhassa abhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekapaññāsito kappe, eko āsiṃ jutindharo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā salalamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Salalamāliyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

6. Campakapupphiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, jāpalo nāma pabbato; Buddho sudassano nāma, vihāsi pabbatantare.

Pupphaṃ hemavantaṃ gayha, Gacchaṃ vehāyasenahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, Oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Satta campakapupphāni, sīse katvānahaṃ tadā; Buddhassa abhiropesiṃ, sayambhussa mahesino.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā campakapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Campakapupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

6. Sappidāyakattheraapadāna

“Phusso nāmāsi bhagavā, āhutīnaṃ paṭiggaho; Gacchate vīthiyaṃ vīro, nibbāpento mahājanaṃ.

Anupubbena bhagavā, āgacchi mama santikaṃ; Tato taṃ pattaṃ paggayha, sappitelamadāsahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ sappimadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sappidānassidaṃ phalaṃ.

Chappaññāse ito kappe, eko āsi samodako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sappidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sappidāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

5. Daṇḍadāyakattheraapadāna

“Kānanaṃ vanamogayha, veḷuṃ chetvānahaṃ tadā; Ālambanaṃ karitvāna, saṃghassa adadaṃ ahaṃ.

Tena cittappasādena, subbate abhivādiya; Ālambanampi datvāna, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Catunnavutito kappe, yaṃ daṇḍamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, daṇḍadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā daṇḍadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Daṇḍadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

5. Isimuggadāyakattheraapadāna

“Udentaṃ sataraṃsiṃva, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Kakudhaṃ vilasantaṃva, padumuttaranāyakaṃ.

Isimuggāni pisitvā, madhukhudde anīḷake; Pāsādeva ṭhito santo, adāsiṃ lokabandhuno.

Aṭṭhasatasahassāni, ahesuṃ buddhasāvakā; Sabbesaṃ pattapūrentaṃ, tato cāpi bahuttaraṃ.

Tena cittappasādena, sukkamūlena codito; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Cattālīsamhi sahasse, kappānaṃ aṭṭhatiṃsa te; Isimuggasanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā isimuggadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Isimuggadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

10. Pañcaṅguliyattheraapadāna

"Tisso nāmāsi bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Pavisati gandhakuṭiṃ, vihārakusalo muni.

Sugandhamālamādāya, agamāsiṃ jinantikaṃ; Apasaddo ca sambuddhe, pañcaṅgulimadāsahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ gandhamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pañcaṅgulissidaṃ phalaṃ.

Dvesattatimhito kappe, rājā āsiṃ sayampabho; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2098)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pañcaṅguliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcaṅguliyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Supāricariyavaggo sattarasamo.

Tassuddānaṃ

Supāricari kaṇaverī, khajjako desapūjako; Kaṇikāro sappidado, yūthiko dussadāyako; Māḷo ca pañcaṅguliko, catupaññāsa gāthakāti.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

6 Āsanasanthavikattheraapadāna

"Cetiyaṃ uttamaṃ nāma, sikhino lokabandhuno; Araññe irīṇe vane, andhāhiṇḍāmahaṃ tadā.

Pavanā nikkhamantena, diṭṭhaṃ sīhāsanaṃ mayā; Ekaṃsaṃ añjaliṃ katvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

Divasabhāgaṃ thavitvāna, buddhaṃ lokagganāyakaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, imaṃ vācaṃ udīrayiṃ.

‘Namo te purisājaññā, namo te purisuttama; Sabbaññūsi mahāvīra, lokajeṭṭha narāsabha’.

Abhitthavitvā sikhinaṃ, nimittakaraṇenahaṃ; Āsanaṃ abhivādetvā, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ thaviṃ vadataṃ varaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, thomanāya idaṃ phalaṃ.

Sattavīse ito kappe, atulā satta āsu te; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā āsanasanthaviko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Āsanasanthavikattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

9 Buddhasaññakattheraapadāna

“Udentaṃ sataraṃsiṃva, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Vanantaragataṃ santaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Addasaṃ supinantena, siddhatthaṃ lokanāyakaṃ; Tattha cittaṃ pasādetvā, sugatiṃ upapajjahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā buddhasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Buddhasaññakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

4. Bhisāluvadāyakattheraapadāna

“Kānanaṃ vanamogayha, vasāmi vipine ahaṃ; Vipassiṃ addasaṃ buddhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ.

Bhisāluvañca pādāsiṃ, udakaṃ hatthadhovanaṃ; Vanditvā sirasā pāde, pakkāmi uttarāmukho.

Ekanavutito kappe, bhisāluvamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Ito tatiyake kappe, bhisasammatakhattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhisāluvadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhisāluvadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ. Chaṭṭhabhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

8. Ambayāgadāyakattheraapadāna

"Sake sippe apatthaddho, agamaṃ kānanaṃ ahaṃ; Sambuddhaṃ yantaṃ disvāna, ambayāgaṃ adāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ambayāgassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambayāgadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambayāgadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

1 Mahāparivārakattheraapadāna

"Vipassī nāma bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Aṭṭhasaṭṭhisahassehi, pāvisi bandhumaṃ tadā.

Nagarā abhinikkhamma, agamaṃ dīpacetiyaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ.

Cullāsītisahassāni, yakkhā mayhaṃ upantike; Upaṭṭhahanti sakkaccaṃ, indaṃva tidasā gaṇā.

Bhavanā abhinikkhamma, dussaṃ paggayhahaṃ tadā; Sirasā abhivādesiṃ, tañcādāsiṃ mahesino.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthu sampadā; Buddhassa ānubhāvena, vasudhāyaṃ pakampatha.

Tañca acchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Buddhe cittaṃ pasādemi, dvipadindamhi tādine.

Sohaṃ cittaṃ pasādetvā, dussaṃ datvāna satthuno; Saraṇañca upāgacchiṃ, sāmacco saparijjano.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito pannarase kappe, soḷasāsuṃ suvāhanā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahāparivārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahāparivārakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

10. Vāsidāyakattheraapadāna

"Kammārohaṃ pure āsiṃ, tivarāyaṃ puruttame; Ekā vāsi mayā dinnā, sayambhuṃ aparājitaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ vāsimadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, vāsidānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2457)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vāsidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vāsidāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Udakāsanavaggo catuvīsatimo.

Tassuddānaṃ

Udakāsanabhājanaṃ, sālapupphī kilañjako; Vedikā vaṇṇakāro ca, piyālaambayāgado; Jagatī vāsidātā ca, gāthā tiṃsa ca aṭṭha ca.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

1 Ekavihārikattheraapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Nippapañco nirālambo, ākāsasamamānaso; Suññatābahulo tādī, animittarato vasī.

Asaṅgacitto nikleso, asaṃsaṭṭho kule gaṇe; Mahākāruṇiko vīro, vinayopāyakovido.

Uyyutto parakiccesu, vinayanto sadevake; Nibbānagamanaṃ maggaṃ, gatiṃ paṅkavisosanaṃ.

Amataṃ paramassādaṃ, jarāmaccunivāraṇaṃ; Mahāparisamajjhe so, nisinno lokatārako.

Karavīkaruto nātho, brahmaghoso tathāgato; Uddharanto mahāduggā, vippanaṭṭhe anāyake.

Desento virajaṃ dhammaṃ, diṭṭho me lokanāyako; Tassa dhammaṃ suṇitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Pabbajitvā tadāpāhaṃ, cintento jinasāsanaṃ; Ekakova vane ramme, vasiṃ saṃsaggapīḷito.

Sakkāyavūpakāso me, hetubhūto mamābhavī; Manaso vūpakāsassa, saṃsaggabhayadassino.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekavihāriko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekavihārikattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

9 Kandalipupphiyattheraapadāna

"Sindhuyā nadiyā tīre, ahosiṃ kassako tadā; Parakammāyane yutto, parabhattaṃ apassito.

Sindhuṃ anucarantohaṃ, siddhatthaṃ jinamaddasaṃ; Samādhinā nisinnaṃva, satapattaṃva pupphitaṃ.

Satta kandalipupphāni, vaṇṭe chetvānahaṃ tadā; Matthake abhiropesiṃ, buddhassādiccabandhuno.

Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Anukūle samāhitaṃ; Tidhāpabhinnamātaṅgaṃ, Kuñjaraṃva durāsadaṃ.

Tamahaṃ upagantvāna, nipakaṃ bhāvitindriyaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, avandiṃ satthuno ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kandalipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kandalipupphiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

1. Ekapadumiyattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Bhavābhave vibhāvento, tāresi janataṃ bahuṃ.

Haṃsarājā tadā homi, dijānaṃ pavaro ahaṃ; Jātassaraṃ samogayha, kīḷāmi haṃsakīḷitaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Jātassarassa upari, āgacchi tāvade jino.

Disvānahaṃ devadevaṃ, sayambhuṃ lokanāyakaṃ; Vaṇṭe chetvāna padumaṃ, satapattaṃ manoramaṃ.

Mukhatuṇḍena paggayha, pasanno lokanāyake; Ukkhipitvāna gagane, buddhaseṭṭhaṃ apūjayiṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Antalikkhe ṭhito satthā, akā me anumodanaṃ.

'Iminā ekapadumena, cetanāpaṇidhīhi ca; Kappānaṃ satasahassaṃ, vinipātaṃ na gacchasi'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Mama kammaṃ pakittetvā, agamā yena patthitaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekapadumiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekapadumiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

6. Dhātupūjakattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, siddhatthe lokanāyake; Mama ñātī samānetvā, dhātupūjaṃ akāsahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dhātumabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhātupūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhātupūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhātupūjakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

3. Bhisadāyakattheraapadāna

"Ogayha yaṃ pokkharaṇiṃ, nānākuñjarasevitaṃ; Uddharāmi bhisaṃ tattha, ghāsahetu ahaṃ tadā.

Bhagavā tamhi samaye, padumuttarasavhayo; Rattambaradharo buddho, gacchati anilañjase.

Dhunanto paṃsukūlāni, saddamassosahaṃ tadā; Uddhaṃ nijjhāyamānohaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Tattheva ṭhitako santo, āyāciṃ lokanāyakaṃ; 'Madhuṃ bhisehi savati, khīraṃ sappiṃ muḷālibhi.

Paṭiggaṇhātu me buddho, anukampāya cakkhumā'; Tato kāruṇiko satthā, oruhitvā mahāyaso.

Paṭiggaṇhi mamaṃ bhikkhaṃ, anukampāya cakkhumā; Paṭiggahetvā sambuddho, akā me anumodanaṃ.

'Sukhī hotu mahāpuñña, gati tuyhaṃ samijjhatu; Iminā bhisadānena, labhassu vipulaṃ sukhaṃ'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Bhikkhamādāya sambuddho, ambarenāgamā jino.

Tato bhisaṃ gahetvāna, āgacchiṃ mama assamaṃ; Bhisaṃ rukkhe lagetvāna, mama dānamanussariṃ.

Mahāvāto vuṭṭhahitvā, sañcālesi vanaṃ tadā; Ākāso abhināditthа, asaniyā phalantiyā.

Tato me asanīpāto, matthake nipatī tadā; Sohaṃ nisinnako santo, tattha kālaṅkato ahuṃ.

Puññakammena saṃyutto, tusitaṃ upapajjahaṃ; Kaḷevaraṃ me patitaṃ, devaloke ramiṃ ahaṃ.

Chaḷasītisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhanti, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Manussayonimāgantvā, sukhito homahaṃ sadā; Bhoge me ūnatā natthi, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Anukampitako tena, devadevena tādinā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Satasahassito kappe, yaṃ bhisaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhisadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhisadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

2. Bhojanadāyakattheraapadāna

"Sujāto sālalaṭṭhīva, sobhañjanamivuggato; Indalaṭṭhirivākāse, virocati sadā jino.

Tassa devātidevassa, vessabhussa mahesino; Adāsi bhojanamahaṃ, vippasannena cetasā.

Taṃ me buddho anumodi, sayambhū aparājito; Bhave nibbattamānamhi, phalaṃ nibbattatū tava.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhojanassa idaṃ phalaṃ.

Pañcavīse ito kappe, eko āsiṃ amittako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhojanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhojanadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

5. Nigguṇḍipupphiyattheraapadāna

"Vipassissa bhagavato, āsimārāmiko ahaṃ; Nigguṇḍipupphaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcavīse ito kappe, eko āsiṃ janādhipo; Mahāpatāpanāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nigguṇḍipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nigguṇḍipupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

6. Sucintitattheraapadāna

"Giriduggacaro āsiṃ, abhijātova kesarī; Migasaṅghaṃ vadhitvāna, jīvāmi pabbatantare.

Atthadassī tu bhagavā, sabbaññū vadataṃ varo; Mamuddharitukāmo so, āgacchi pabbatuttamaṃ.

Pasadañca migaṃ hantvā, bhakkhituṃ samupāgamiṃ; Bhagavā tamhi samaye, bhikkhamāno upāgami.

Varamaṃsāni paggayha, adāsiṃ tassa satthuno; Anumodi mahāvīro, nibbāpento mamaṃ tadā.

Tena cittappasādena, giriduggaṃ pavisiṃ ahaṃ; Pītiṃ uppādayitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Etena maṃsadānena, cittassa paṇidhīhi ca; Pannarase kappasate, devaloke ramiṃ ahaṃ.

Avasesesu kappesu, kusalaṃ cintitaṃ mayā; Teneva maṃsadānena, buddhānussaraṇena ca.

Aṭṭhattiṃsamhi kappamhi, aṭṭha dīghāyunāmakā; Saṭṭhimhito kappasate, duve varuṇanāmakā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sucintito thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sucintitattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

3. Saraṇagamaniyattheraapadāna

"Āruhimha tadā nāvaṃ, bhikkhu cājīviko cahaṃ; Nāvāya bhijjamānāya, bhikkhu me saraṇaṃ adā.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ so me saraṇaṃ adā; Duggatiṃ nābhijānāmi, saraṇagamane phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saraṇagamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saraṇagamaniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

3. Sayanadāyakattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, sabbalokānukampino; Sayanaṃ tassa pādāsiṃ, vippasannena cetasā.

Tena sayanadānena, sukhette bījasampadā; Bhogā nibbattare tassa, sayanassa idaṃ phalaṃ.

Ākāse seyyaṃ kappemi, dhāremi pathaviṃ imaṃ; Pāṇesu me issariyaṃ, sayanassa idaṃ phalaṃ.

Pañcakappasahassamhi, aṭṭha āsuṃ mahātejā; Catuttiṃse kappasate, caturo ca mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sayanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sayanadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

8 Pilakkhaphaladāyakattheraapadāna

"Vanantare buddhaṃ disvā, atthadassiṃ mahāyasaṃ; Pasannacitto sumano, pilakkhassa phalaṃ adā.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pilakkhaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pilakkhaphaladāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

5. Sīhāsanadāyakattheraapadāna

“Nibbute lokanāthamhi, padumuttaranāyake; Pasannacitto sumano, sīhāsanamadāsahaṃ.

Bahūhi gandhamālehi, diṭṭhadhammasukhāvahe; Tattha pūjañca katvāna, nibbāyati bahujjano.

Pasannacitto sumano, vanditvā bodhimuttamaṃ; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Pannarasasahassamhi, kappānaṃ aṭṭha āsu te; Siluccayasanāmā ca, rājāno cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sīhāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sīhāsanadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

9 Paṭṭipupphiyattheraapadāna

“Nīharante sarīramhi, vajjamānāsu bherisu; Pasannacitto sumano, paṭṭipupphamapūjayiṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dehapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paṭṭipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṭṭipupphiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

2. Telamakkhiyattheraapadāna

“Siddhatthamhi bhagavati, nibbutamhi narāsabhe; Bodhiyā vedikāyāhaṃ, telaṃ makkhesi tāvade.

Catunnavutito kappe, yaṃ telaṃ makkhayiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, makkhanāya idaṃ phalaṃ.

Catuvīse ito kappe, succhavi nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā telamakkhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Telamakkhiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

4. Taraṇiyattheraapadāna

"Atthadassī tu bhagavā, dvipadindo narāsabho; Purakkhato sāvakehi, gaṅgātīramupāgami.

Samatitti kākapeyyā, gaṅgā āsi duruttarā; Uttārayiṃ bhikkhusaṃghaṃ, buddhañca dvipaduttamaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, taraṇāya idaṃ phalaṃ.

Teraseto kappasate, pañca sabbobhavā ahuṃ; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Pacchime ca bhave asmiṃ, jātohaṃ brāhmaṇe kule; Saddhiṃ tīhi sahāyehi, pabbajiṃ satthu sāsane.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā taraṇiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Taraṇiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

4. Ārakkhadāyakattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, vedi kārāpitā mayā; Ārakkho ca mayā dinno, sugatassa mahesino.

Tena kammavisesena, na passiṃ bhayabheravaṃ; Kuhiñci upapannassa, tāso mayhaṃ na vijjati.

Catunnavutito kappe, yaṃ vediṃ kārayiṃ pure; Duggatiṃ nābhijānāmi, vedikāya idaṃ phalaṃ.

Ito chaṭṭhamhi kappamhi, apassenasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ārakkhadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ārakkhadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

5. Akkamanadāyakattheraapadāna

"Kakusandhassa munino, brāhmaṇassa vusīmato; Divāvihāraṃ vajato, akkamanamadāsahaṃ.

Imasmiṃyeva kappamhi, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, akkamanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā akkamanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Akkamanadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

3. Sabbakittikattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jalitaṃ, dīparukkhaṃva ujjalaṃ; Osadhiṃva virocantaṃ, vijjutaṃ gagane yathā.

Asambhītaṃ anuttāsiṃ, migarājaṃva kesariṃ; Ñāṇālokaṃ pakāsentaṃ, maddantaṃ titthiye gaṇe.

Uddharantaṃ imaṃ lokaṃ, chindantaṃ sabbasaṃsayaṃ; Gajjantaṃ migarājaṃva, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Jaṭājinadharo āsiṃ, brahā uju patāpavā; Vākacīraṃ gahetvāna, pādamūle apatthariṃ.

Kāḷānusāriyaṃ gayha, anulimpiṃ tathāgataṃ; Sambuddhamanulimpetvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

'Samuddharasimaṃ lokaṃ, oghatiṇṇamahāmuni; Ñāṇālokena jotesi, nāvaṭaṃ ñāṇamuttamaṃ.

Dhammacakkaṃ pavattesi, maddase paratitthiye; Usabho jitasaṅgāmo, sampakampesi medaniṃ.

Mahāsamudde ūmiyo, velantamhi pabhijjare; Tatheva tava ñāṇamhi, sabbadiṭṭhī pabhijjare.

Sukhumacchikajālena, saramhi sampatānite; Antojālikatā pāṇā, pīḷitā honti tāvade.

Tatheva titthiyā loke, puthupāsaṇḍanissitā; Antoñāṇavare tuyhaṃ, parivattanti mārisa.

Patiṭṭhā vuyhataṃ oghe, tvañhi nātho abandhunaṃ; Bhayaṭṭitānaṃ saraṇaṃ, muttitthīnaṃ parāyaṇaṃ.

Ekavīro asadiso, mettākaruṇasañcayo; Asamo susamo santo, vasī tādī jitañjayo.

Dhīro vigatasammoho, anejo akathaṃkathī; Tusito vantadososi, nimmalo saṃyato suci.

Saṅgātigo hatamado, tevijjo tibhavantago; Sīmātigo dhammagaru, gatattho hitavabbhuto.

Tārako tvaṃ yathā nāvā, nidhīvassāsakārako; Asambhīto yathā sīho, gajarājāva dappito'.

Thometvā dasagāthāhi, padumuttaraṃ mahāyasaṃ; Vanditvā satthuno pāde, tuṇhī aṭṭhāsahaṃ tadā.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me sīlañca ñāṇañca, saddhammañcāpi vaṇṇayi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Saṭṭhi kappasahassāni, devaloke ramissati; Aññe devebhibhavitvā, issaraṃ kārayissati.

So pacchā pabbajitvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissati.

Pabbajitvāna kāyena, pāpakammaṃ vivajjiya; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Yathāpi megho thanayaṃ, tappeti meniṃ imaṃ; Tatheva tvaṃ mahāvīra, dhammena tappayī mamaṃ.

Sīlaṃ paññañca dhammañca, thavitvā lokanāyakaṃ; Pattomhi paramaṃ santiṃ, nibbānaṃ padamaccutaṃ.

Aho nūna sa bhagavā, Ciraṃ tiṭṭheyya cakkhumā; Aññātañca vijāneyyuṃ, Phuseyyuṃ amataṃ padaṃ.

Ayaṃ me pacchimā jāti, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Satasahassito kappe, yaṃ buddhamabhithomayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sabbakittiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sabbakittikattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

10. Upavānattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Jalitvā aggikkhandhova, sambuddho parinibbuto.

Mahājanā samāgamma, pūjayitvā tathāgataṃ; Citakaṃ katvā sugataṃ, sarīraṃ abhiropayuṃ.

Sarīrakiccaṃ katvāna, dhātuṃ tattha samānayuṃ; Sadevamanussā sabbe, buddhathūpaṃ akaṃsu te.

Paṭhamā kañcanamayā, dutiyā ca maṇimayā; Tatiyā rūpiyamayā, catutthī phalikāmayā.

Tattha pañcamikā ceva, lohitaṅkamayā ahu; Chaṭṭhā masāragallassa, sabbaṃ ratanamayūpari.

Jaṅghā maṇimayā āsi, vedikā ratanāmayā; Sabbasoṇṇamayo thūpo, uddhaṃ yojanamuggato.

Devā tattha samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; 'Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino.

Dhātu āveṇikā natthi, sarīraṃ ekapiṇḍitaṃ; Imamhi buddhathūpamhi, kassāma kañcukaṃ mayaṃ'.

Devā sattahi ratnehi, aññaṃ vaḍḍhesuṃ yojanaṃ; Thūpo dviyojanubbedho, timiraṃ byapahanti so.

Nāgā tattha samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; 'Manussā ceva devā ca, buddhathūpaṃ akaṃsu te.

Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino'.

Indanīlaṃ mahānīlaṃ, atho jotirasaṃ maṇiṃ; Ekato sannipātetvā, buddhathūpaṃ achādayuṃ.

Sabbaṃ maṇimayaṃ āsi, yāvatā buddhacetiyaṃ; Tiyojanasamubbedhaṃ, ālokakaraṇaṃ tadā.

Garuḷā ca samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; 'Manussā devanāgā ca, buddhapūjaṃ akaṃsu te.

Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino'.

Sabbaṃ maṇimayaṃ thūpaṃ, akaruṃ te ca kañcukaṃ; Yojanaṃ tepi vaḍḍhesuṃ, āyataṃ buddhacetiyaṃ.

Catuyojanamubbedho, buddhathūpo virocati; Obhāseti disā sabbā, sataraṃsīva uggato.

Kumbhaṇḍā ca samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; 'Manussā ceva devā ca, nāgā ca garuḷā tathā.

Paccekaṃ buddhaseṭṭhassa, akaṃsu thūpamuttamaṃ; Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā.

Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino; Ratanehi chādessāma, āyataṃ buddhacetiyaṃ'.

Yojanaṃ tepi vaḍḍhesuṃ, āyataṃ buddhacetiyaṃ; Pañcayojanamubbedho, thūpo obhāsate tadā.

Yakkhā tattha samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; 'Manussā devanāgā ca, garuḷā ca kumbhaṇḍakā.

Paccekaṃ buddhaseṭṭhassa, akaṃsu thūpamuttamaṃ; Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā.

Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino; Phalikā chādayissāma, āyataṃ buddhacetiyaṃ'.

Yojanaṃ tepi vaḍḍhesuṃ, āyataṃ buddhacetiyaṃ; Chayojanikamubbedho, thūpo obhāsate tadā.

Gandhabbā ca samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; 'Manujā devatā nāgā, kumbhaṇḍā guyhakā tathā.

Sabbe akaṃsu buddhathūpaṃ, mayamettha akārakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino'.

Vediyo satta katvāna, dhajaṃ chattaṃ akaṃsu te; Sabbasoṇṇamayaṃ thūpaṃ, gandhabbā kārayuṃ tadā.

Sattayojanamubbedho, thūpo obhāsate tadā; Rattindivā na ñāyanti, āloko hoti sabbadā.

Abhibhonti na tassābhā, candasūrā satārakā; Samantā yojanasate, padīpopi na pajjali.

Tena kālena ye keci, thūpaṃ pūjenti mānusā; Na te thūpaṃ āruhanti, ambare ukkhipanti te.

Devehi ṭhapito yakkho, abhisammatanāmako; Dhajaṃ vā pupphadāmaṃ vā, abhiropeti uttariṃ.

Na te passanti taṃ yakkhaṃ, dāmaṃ passanti gacchato; Evaṃ passitvā gacchantā, sabbe gacchanti suggatiṃ.

Viruddhā ye pāvacane, pasannā ye ca sāsane; Pāṭihīraṃ daṭṭhukāmā, thūpaṃ pūjenti mānusā.

Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ bhatako tadā; Āmoditaṃ janaṃ disvā, evaṃ cintesahaṃ tadā.

'Uḷāro bhagavā neso, yassa dhātughare disaṃ; Imā ca janatā tuṭṭhā, kāraṃ kubbaṃ na tappare.

Ahampi kāraṃ kassāmi, lokanāthassa tādino; Tassa dhammesu dāyādo, bhavissāmi anāgate'.

Sudhotaṃ rajakenāhaṃ, uttareyyaṃ paṭaṃ mama; Veḷagge ālaggetvāna, dhajaṃ ukkhipimambare.

Abhisammatako gayha, ambare hāsi me dhajaṃ; Vāteritaṃ dhajaṃ disvā, bhiyyo hāsaṃ janesahaṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, samaṇaṃ upasaṅkamiṃ; Taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā, vipākaṃ pucchahaṃ dhaje.

So me kathesi ānandī, pītisañjananaṃ mama; 'Tassa dhajassa vipākaṃ, anubhossasi sabbadā.

Hatthiassarathāpattī, senā ca caturaṅginī; Parivāressanti taṃ niccaṃ, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhituriyasahassāni, bheriyo samalaṅkatā; Parivāressanti taṃ niccaṃ, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Chaḷasītisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vicittavatthābharaṇā, āmukkamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivāressanti taṃ niccaṃ, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissasi; Asītikkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissasi.

Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Puññakammena saññutto, brahmabandhu bhavissasi.

Asītikoṭiṃ chaḍḍetvā, dāse kammakare bahū; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissasi.

Ārādhayitvā sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Upavānoti nāmena, hessasi satthu sāvako'.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayiṃ mama.

Cakkavattissa santassa, cātuddīpissarassa me; Tīṇi yojanāni sāmantā, ussīyanti dhajā sadā.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upavānatthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upavānattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

3. Udumbaraphaladāyakattheraapadāna

"Vinatānadiyā tīre, vihāsi purisuttamo; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Tasmiṃ pasannamānaso, kilesamaladhovane; Udumbaraphalaṃ gayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udumbaraphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udumbaraphaladāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

5 Rahosaññakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, vasabho nāma pabbato; Tasmiṃ pabbatapādamhi, assamo āsi māpito.

Tīṇi sissasahassāni, vācesiṃ brāhmaṇo tadā; Saṃharitvāna te sisse, ekamantaṃ upāvisiṃ.

Ekamantaṃ nisīditvā, brāhmaṇo mantapāragū; Buddhavedaṃ gavesanto, ñāṇe cittaṃ pasādayiṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, nisīdiṃ paṇṇasanthare; Pallaṅkaṃ ābhujitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ñāṇasaññāyidaṃ phalaṃ.

Sattavīsatikappamhi, rājā siridharo ahu; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā rahosaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Rahosaññakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

1. Pilindavacchattheraapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, āsiṃ dovāriko ahaṃ; Akkhobhaṃ amitaṃ bhogaṃ, ghare sannicitaṃ mama.

Rahogato nisīditvā, pahaṃsitvāna mānasaṃ; Nisajja pāsādavare, evaṃ cintesahaṃ tadā.

1.1. Cintanākāra

'Bahū medhigatā bhogā, phītaṃ antepuraṃ mama; Rājāpi sannimantesi, ānando pathavissaro.

Ayañca buddho uppanno, adhiccuppattiko muni; Saṃvijjanti ca me bhogā, dānaṃ dassāmi satthuno.

Padumena rājaputtena, dinnaṃ dānavaraṃ jine; Hatthināge ca pallaṅke, apassenañcanappakaṃ.

Ahampi dānaṃ dassāmi, saṃghe gaṇavaruttame; Adinnapubbamaññesaṃ, bhavissaṃ ādikammiko.

Cintetvāhaṃ bahuvidhaṃ, yāge yassa sukhaṃphalaṃ; Parikkhāradānamaddakkhiṃ, mama saṅkappapūraṇaṃ.

Parikkhārāni dassāmi, saṃghe gaṇavaruttame; Adinnapubbamaññesaṃ, bhavissaṃ ādikammiko'.

1.2. Dānavatthusampādana

Naḷakāre upāgamma, chattaṃ kāresi tāvade; Chattasatasahassāni, ekato sannipātayiṃ.

Dussasatasahassāni, ekato sannipātayiṃ; Pattasatasahassāni, ekato sannipātayiṃ.

Vāsiyo satthake cāpi, sūciyo nakhachedane; Heṭṭhāchatte ṭhapāpesiṃ, kāretvā tadanucchave.

Vidhūpane tālavaṇṭe, morahatthe ca cāmare; Parissāvane teladhāre, kārayiṃ tadanucchave.

Sūcighare aṃsabaddhe, athopi kāyabandhane; Ādhārake ca sukate, kārayiṃ tadanucchave.

Paribhogabhājane ca, athopi lohathālake; Bhesajje pūrayitvāna, heṭṭhāchatte ṭhapesahaṃ.

Vacaṃ usīraṃ laṭṭhimadhuṃ, pipphalī maricāni ca; Harītakiṃ siṅgīveraṃ, sabbaṃ pūresi bhājane.

Upāhanā pādukāyo, atho udakapuñchane; Kattaradaṇḍe sukate, kārayiṃ tadanucchave.

Osadhañjananāḷī ca, salākā dhammakuttarā; Kuñcikā pañcavaṇṇehi, sibbite kuñcikāghare.

Āyoge dhūmanette ca, athopi dīpadhārake; Tumbake ca karaṇḍe ca, kārayiṃ tadanucchave.

Saṇḍāse pipphale ceva, athopi malahārake; Bhesajjathavike ceva, kārayiṃ tadanucchave.

Āsandiyo pīṭhake ca, pallaṅke caturomaye; Tadanucchave kārayitvā, heṭṭhāchatte ṭhapesahaṃ.

Uṇṇābhisī tūlabhisī, athopi pīṭhikābhisī; Bimbohane ca sukate, kārayiṃ tadanucchave.

Kuruvinde madhusitthe, telaṃ hatthappatāpakaṃ; Sipāṭiphalake sucī, mañcaṃ attharaṇena ca.

Senāsane pādapuñche, sayanāsanadaṇḍake; Dantapoṇe ca āṭalī, sīsālepanagandhake.

Araṇī phalapīṭhe ca, pattapidhānathālake; Udakassa kaṭacchū ca, cuṇṇakaṃ rajanambaṇaṃ.

Sammajjanaṃ udapattaṃ, tathā vassikasāṭikaṃ; Nisīdanaṃ kaṇḍucchādi, atha antaravāsakaṃ.

Uttarāsaṅgasaṅghāṭī, natthukaṃ mukhasodhanaṃ; Biḷaṅgaloṇaṃ pahūtañca, madhuñca dadhipānakaṃ.

Dhūpaṃ sitthaṃ pilotiñca, mukhapuñchanasuttakaṃ; Dātabbaṃ nāma yaṃ atthi, yañca kappati satthuno.

Sabbametaṃ samānetvā, ānandaṃ upasaṅkamiṃ; Upasaṅkamma rājānaṃ, janetāraṃ mahesino; Sirasā abhivādetvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

1.3. Dānokāsayācanā

'Ekato jātasaṃvaddhā, ubhinnaṃ ekato manaṃ; Sādhāraṇā sukhadukkhe, ubho ca anuvattakā.

Atthi cetasikaṃ dukkhaṃ, tavādheyyaṃ arindama; Yadi sakkosi taṃ dukkhaṃ, vinodeyyāsi khattiya'.

'Tava dukkhaṃ mama dukkhaṃ, Ubhinnaṃ ekato mano; Niṭṭhitanti vijānāhi, Mamādheyyaṃ sace tuvaṃ'.

'Jānāhi kho mahārāja, dukkhaṃ me dubbinodayaṃ; Pahu samāno gajjasu, ekaṃ te duccajaṃ varaṃ.

Yāvatā vijite atthi, yāvatā mama jīvitaṃ; Etehi yadi te attho, dassāmi avikampito.

Gajjitaṃ kho tayā deva, micchā taṃ bahu gajjitaṃ; Jānissāmi tuvaṃ ajja, sabbadhamme patiṭṭhitaṃ'.

'Atibāḷhaṃ nipīḷesi, dadamānassa me sato; Kiṃ te me pīḷitenattho, patthitaṃ te kathehi me'.

'Icchāmahaṃ mahārāja, buddhaseṭṭhaṃ anuttaraṃ; Bhojayissāmi sambuddhaṃ, vajjaṃ me māhu jīvitaṃ'.

'Aññaṃ tehaṃ varaṃ dammi, mā yācittho tathāgataṃ; Adeyyo kassaci buddho, maṇi jotiraso yathā'.

'Nanu te gajjitaṃ deva, yāva jīvitamattano; Jīvitaṃ dadamānena, yuttaṃ dātuṃ tathāgataṃ'.

‘Ṭhapanīyo mahāvīro, adeyyo kassaci jino; Na me paṭissuto buddho, varassu amitaṃ dhanaṃ’.

‘Vinicchayaṃ pāpuṇāma, pucchissāma vinicchaye; Yathāsaṇṭhaṃ kathessanti, paṭipucchāma taṃ tathā’.

Rañño hatthe gahetvāna, agamāsiṃ vinicchayaṃ; Purato akkhadassānaṃ, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Suṇantu me akkhadassā, rājā varamadāsi me; Na kiñci ṭhapayitvāna, jīvitampi pavārayi.

Tassa me varadinnassa, buddhaseṭṭhaṃ variṃ ahaṃ; Sudinno hoti me buddho, chindatha saṃsayaṃ mama’.

‘Sossāma tava vacanaṃ, bhūmipālassa rājino; Ubhinnaṃ vacanaṃ sutvā, chindissāmettha saṃsayaṃ.

Sabbaṃ deva tayā dinnaṃ, imassa sabbagāhikaṃ; Na kiñci ṭhapayitvāna, jīvitampi pavārayi’.

‘Kicchappattova hutvāna, yācī varamanuttaraṃ; Imaṃ sudukkhitaṃ ñatvā, adāsiṃ sabbagāhikaṃ’.

‘Parājayo tuvaṃ deva, assa deyyo tathāgato; Ubhinnaṃ saṃsayo chinno, yathāsaṇṭhamhi tiṭṭhatha’.

Rājā tattheva ṭhatvāna, akkhadassetadabravi; ‘Sammā mayhampi deyyātha, puna buddhaṃ labhāmahaṃ’.

‘Pūretvā tava saṅkappaṃ, bhojayitvā tathāgataṃ; Puna deyyāsi sambuddhaṃ, ānandassa yasassino’.

1.4. Nimantanakathā

Akkhadassebhivādetvā, ānandañcāpi khattiyaṃ; Tuṭṭho pamudito hutvā, sambuddhamupasaṅkamiṃ.

Upasaṅkamma sambuddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ; Sirasā abhivādetvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Vasīsatasahassehi, adhivāsehi cakkhuma; Hāsayanto mama cittaṃ, nivesanamupehi me’.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama saṅkappamaññāya, adhivāsesi cakkhumā.

Adhivāsanamaññāya, abhivādiya satthuno; Haṭṭho udaggacittohaṃ, nivesanamupāgamiṃ.

1.5. Dānapaṭiyādana

Mittāmacce samānetvā, idaṃ vacanamabraviṃ; ‘Sudullabho mayā laddho, maṇi jotiraso yathā.

Kena taṃ pūjayissāma, appameyyo anūpamo; Atulo asamo dhīro, jino appaṭipuggalo.

Tathāsamasamo ceva, adutiyo narāsabho; Dukkaraṃ adhikārañhi, buddhānucchavikaṃ mayā.

Nānāpupphe samānetvā, karoma pupphamaṇḍapaṃ; Buddhānucchavikaṃ etaṃ, sabbapūjā bhavissati’.

Uppalaṃ padumaṃ vāpi, vassikaṃ adhimuttakaṃ; Campakaṃ nāgapupphañca, maṇḍapaṃ kārayiṃ ahaṃ.

Satāsanasahassāni, chattacchāyāya paññapiṃ; Pacchimaṃ āsanaṃ mayhaṃ, adhikaṃ satamagghati.

Satāsanasahassāni, chattacchāyāya paññapiṃ; Paṭiyādetvā annapānaṃ, kālaṃ ārocayiṃ ahaṃ.

Ārocitamhi kālamhi, padumuttaro mahāmuni; Vasīsatasahassehi, nivesanamupesi me.

Dhārentaṃ uparicchattaṃ, suphullapupphamaṇḍape; Vasīsatasahassehi, nisīdi purisuttamo.

‘Chattasatasahassāni, satasahassamāsanaṃ; Kappiyaṃ anavajjañca, paṭigaṇhāhi cakkhuma’.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mamaṃ tāretukāmo so, sampaṭicchi mahāmuni.

1.6. Dānakathā

Bhikkhuno ekamekassa, Paccekaṃ pattamadāsahaṃ; Jahiṃsu sumbhakaṃ pattaṃ, Lohapattaṃ adhārayuṃ.

Sattarattindivaṃ buddho, nisīdi pupphamaṇḍape; Bodhayanto bahū satte, dhammacakkaṃ pavattayi.

Dhammacakkaṃ pavattento, heṭṭhato pupphamaṇḍape; Cullāsītisahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu.

Sattame divase patte, padumuttaro mahāmuni; Chattacchāyāyamāsīno, imā gāthā abhāsatha.

1.7. Byākaraṇa

‘Anūnakaṃ dānavaraṃ, yo me pādāsi māṇavo; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Hatthī assā rathā pattī, senā ca caturaṅginī; Parivāressantimaṃ niccaṃ, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, sivikā sandamānikā; Upaṭṭhissantimaṃ niccaṃ, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi rathasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Parivāressantimaṃ niccaṃ, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi tūriyasahassāni, bheriyo samalaṅkatā; Vajjayissantimaṃ niccaṃ, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Chaḷāsītisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vicittavatthābharaṇā, āmukkamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivāressantimaṃ niccaṃ, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati.

Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Devaloke vasantassa, puññakammasamaṅgino; Devalokapariyantaṃ, ratanachattaṃ dharissati.

Icchissati yadā chāyaṃ, chadanaṃ dussapupphajaṃ; Imassa cittamaññāya, nibaddhaṃ chādayissati.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Puññakammena saṃyutto, brahmabandhu bhavissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Sabbametaṃ abhiññāya, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapessati.

Pilindavacchanāmena, hessati satthusāvako; Devānaṃ asurānañca, gandhabbānañca sakkato.

Bhikkhūnaṃ bhikkhunīnañca, gihīnañca tatheva so; Piyo hutvāna sabbesaṃ, viharissatināsavo'.

1.8. Dānānisaṃsakathā

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayī mama.

Aho me sukataṃ kammaṃ, puññakkhette anuttare; Yattha kāraṃ karitvāna, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Anūnakaṃ dānavaraṃ, adāsi yo hi māṇavo; Ādipubbaṅgamo āsi, tassa dānassidaṃ phalaṃ.

1.8.1. Chattānisaṃsa

Chatte ca sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sītaṃ uṇhaṃ na jānāmi, rajojallaṃ na limpati; Anupaddavo anīti ca, homi apacito sadā.

Sukhumacchaviko homi, visadaṃ hoti mānasaṃ; Chattasatasahassāni, bhave saṃsarato mama.

Sabbālaṅkārayuttāni, tassa kammassa vāhasā; Imaṃ jātiṃ ṭhapetvāna, matthake dhārayanti me.

Kasmā imāya jātiyā, natthi me chattadhāraṇā; Mama sabbaṃ kataṃ kammaṃ, vimuttichattapattiyā.

1.8.2. Dussānisaṃsa

Dussāni sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Suvaṇṇavaṇṇo virajo, sappabhāso patāpavā; Siniddhaṃ hoti me gattaṃ, bhave saṃsarato mama.

Dussasatasahassāni, setā pītā ca lohitā; Dhārenti matthake mayhaṃ, dussadānassidaṃ phalaṃ.

Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca; Sabbattha paṭilabhāmi, tesaṃ nissandato ahaṃ.

1.8.3. Pattānisaṃsa

Patte sugate datvāna, saṃghe gaṇavaruttame; Dasānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Suvaṇṇathāle maṇithāle, rajatepi ca thālake; Lohitaṅgamaye thāle, paribhuñjāmi sabbadā.

Anupaddavo anīti ca, homi apacito sadā; Lābhī annassa pānassa, vatthassa sayanassa ca.

Na vinassanti me bhogā, ṭhitacitto bhavāmahaṃ; Dhammakāmo sadā homi, appakleso anāsavo.

Devaloke manusse vā, anubandhā ime guṇā; Chāyā yathāpi rukkhassa, sabbattha na jahanti maṃ.

1.8.4. Vāsiānisaṃsa

Cittabandhanasambaddhā, sukatā vāsiyo bahū; Datvāna buddhaseṭṭhassa, saṃghassa ca tathevahaṃ.

Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama; Sūro homavisārī ca, vesārajjesu pāramī.

Dhitivīriyavā homi, paggahītamano sadā; Kilesacchedanaṃ ñāṇaṃ, sukhumaṃ atulaṃ suciṃ; Sabbattha paṭilabhāmi, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.5. Satthakānisaṃsa

Akakkase apharuse, sudhote satthake bahū; Pasannacitto datvāna, buddhe saṃghe tatheva ca.

Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama; Kalyāṇamittaṃ vīriyaṃ, khantiñca mettasatthakaṃ.

Taṇhāsallassa chinnattā, paññāsatthaṃ anuttaraṃ; Vajirena samaṃ ñāṇaṃ, tesaṃ nissandato labhe.

1.8.6. Sūciānisaṃsa

Sūciyo sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Na saṃsayo kaṅkhacchedo, abhirūpo ca bhogavā; Tikkhapañño sadā homi, saṃsaranto bhavābhave.

Gambhīraṃ nipuṇaṃ ṭhānaṃ, atthaṃ ñāṇena passayiṃ; Vajiraggasamaṃ ñāṇaṃ, hoti me tamaghātanaṃ.

1.8.7. Nakhacchedanānisaṃsa

Nakhacchedane sugate, datvā saṃghe gaṇuttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Dāsidāse gavasse ca, bhatake nāṭake bahū; Nhāpite bhattake sūde, sabbattheva labhāmahaṃ.

1.8.8. Vidhūpanatālavaṇṭānisaṃsa

Vidhūpane sugate datvā, tālavaṇṭe ca sobhane; Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sītaṃ uṇhaṃ na jānāmi, pariḷāho na vijjati; Darathaṃ nābhijānāmi, cittasantāpanaṃ mama.

Rāgaggi dosamohaggi, mānaggi diṭṭhiaggi ca; Sabbaggī nibbutā mayhaṃ, tassa nissandato mama.

1.8.9. Morahattha-cāmara

Morahatthe cāmariyo, datvā saṃghe gaṇuttame; Upasantakilesohaṃ, viharāmi anaṅgaṇo.

1.8.10. Parissāvana-dhammakara

Parissāvane sugate, datvā dhammakaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sabbesaṃ samatikkamma, dibbaṃ āyuṃ labhāmahaṃ; Appasayho sadā homi, corapaccatthikehi vā.

Satthena vā visena vā, vihesampi na kubbate; Antarāmaraṇaṃ natthi, tesaṃ nissandato mama.

1.8.11. Teladhārānisaṃsa

Teladhāre sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sucārurūpo subhaddo, susamuggatamānaso; Avikkhittamano homi, sabbārakkhehi rakkhito.

1.8.12. Sūcigharānisaṃsa

Sūcighare sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Cetosukhaṃ kāyasukhaṃ, iriyāpathajaṃ sukhaṃ; Ime guṇe paṭilabhe, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.13. Aṃsabaddhānisaṃsa

Aṃsabaddhe jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Saddhamme gādhaṃ vindāmi, Sarāmi dutiyaṃ bhavaṃ; Sabbattha succhavī homi, Tassa nissandato ahaṃ.

1.8.14. Kāyabandhanānisaṃsa

Kāyabandhe jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Chānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Samādhīsu na kampāmi, vasī homi samādhisu; Abhejjapariso homi, ādeyyavacano sadā.

Upaṭṭhitasati homi, tāso mayhaṃ na vijjati; Devaloke manusse vā, anubandhā ime guṇā.

1.8.15. Ādhārakānisaṃsa

Ādhārake jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcavaṇṇehi dāyādo, acalo homi kenaci.

Ye keci me sutā dhammā, satiñāṇappabodhanā; Dhatā me na vinassanti, bhavanti suvinicchitā.

1.8.16. Bhājanānisaṃsa

Bhājane paribhoge ca, datvā buddhe gaṇuttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Soṇṇamaye maṇimaye, athopi phalikāmaye; Lohitaṅgamaye ceva, labhāmi bhājane ahaṃ.

Bhariyā dāsadāsī ca, hatthissarathapattike; Itthī patibbatā ceva, paribhogāni sabbadā.

Vijjā mantapade ceva, vividhe āgame bahū; Sabbaṃ sippaṃ nisāmemi, paribhogāni sabbadā.

1.8.17. Thālakānisaṃsa

Thālake sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Soṇṇamaye maṇimaye, athopi phalikāmaye; Lohitaṅgamaye ceva, labhāmi thālake ahaṃ.

Asatthake phalamaye, atho pokkharapattake; Madhupānakasaṅkhe ca, labhāmi thālake ahaṃ.

Vatte guṇe paṭipatti, ācārakiriyāsu ca; Ime guṇe paṭilabhe, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.18. Bhesajjānisaṃsa

Bhesajjaṃ sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Dasānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Āyuvā balavā dhīro, vaṇṇavā yasavā sukhī; Anupaddavo anīti ca, homi apacito sadā; Na me piyaviyogatthi, tassa nissandato mama.

1.8.19. Upāhanānisaṃsa

Upāhane jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, sivikā sandamānikā; Saṭṭhisatasahassāni, parivārenti maṃ sadā.

Maṇimayā tambamayā, soṇṇarajatapādukā; Nibbattanti paduddhāre, bhave saṃsarato mama.

Niyāmaṃ sati dhāvanti, āguācārasodhanaṃ; Ime guṇe paṭilabhe, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.20. Pādukānisaṃsa

Pāduke sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Iddhipādukamāruyha, viharāmi yadicchakaṃ.

1.8.21. Udakapuñchanānisaṃsa

Udakapuñchanacoḷe, datvā buddhe gaṇuttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Suvaṇṇavaṇṇo virajo, sappabhāso patāpavā; Siniddhaṃ hoti me gattaṃ, rajojallaṃ na limpati; Ime guṇe paṭilabhe, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.22. Kattaradaṇḍānisaṃsa

Kattaradaṇḍe sugate, datvā saṃghe gaṇuttame; Chānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Puttā mayhaṃ bahū honti, tāso mayhaṃ na vijjati; Appasayho sadā homi, sabbārakkhehi rakkhito; Khalitampi na jānāmi, abhantaṃ mānasaṃ mama.

1.8.23. Osadhañjanānisaṃsa

Osadhaṃ añjanaṃ datvā, buddhe saṃghe gaṇuttame; Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Visālanayano homi, setapīto ca lohito; Anāvilapasannakkho, sabbarogavivajjito.

Labhāmi dibbanayanaṃ, paññācakkhuṃ anuttaraṃ; Ime guṇe paṭilabhe, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.24. Kuñcikānisaṃsa

Kuñcike sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Dhammadvāravivaraṇaṃ, labhāmi ñāṇakuñcikaṃ.

1.8.25. Kuñcikāgharānisaṃsa

Kuñcikānaṃ ghare datvā, buddhe saṃghe gaṇuttame; Dvānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama; Appakodho anāyāso, saṃsaranto bhave ahaṃ.

1.8.26. Āyogānisaṃsa

Āyoge sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Samādhīsu na kampāmi, vasī homi samādhisu; Abhejjapariso homi, ādeyyavacano sadā; Jāyati bhogasampatti, bhave saṃsarato mama.

1.8.27. Dhūmanettānisaṃsa

Dhūmanette jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sati me ujukā hoti, susambandhā ca nhāravo; Labhāmi dibbanayanaṃ, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.28. Dīpadhārānisaṃsa

Dīpadhāre jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Tīṇānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Jātimā aṅgasampanno, paññavā buddhasammato; Ime guṇe paṭilabhe, tassa nissandato ahaṃ.

1.8.29. Tumbaka-karaṇḍa

Tumbake ca karaṇḍe ca, datvā buddhe gaṇuttame; Dasānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sugutto sukhasamaṅgī, Mahāyaso tathāgati; Vipattivigato sukhumālo, Sabbītiparivajjito.

Vipule ca guṇe lābhī, samāva calanā mama; Suvivajjitaubbego, tumbake ca karaṇḍake.

Labhāmi caturo vaṇṇe, hatthissaratanāni ca; Tāni me na vinassanti, tumbadāne idaṃ phalaṃ.

1.8.30. Malaharaṇānisaṃsa

Malaharaṇiyo datvā, buddhe saṃghe gaṇuttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sabbalakkhaṇasampanno, āyupaññāsamāhito; Sabbāyāsavinimutto, kāyo me hoti sabbadā.

1.8.31. Pipphalānisaṃsa

Taṇudhāre sunisite, saṃghe datvāna pipphale; Kilesakantanaṃ ñāṇaṃ, labhāmi atulaṃ suciṃ.

1.8.32. Saṇḍāsānisaṃsa

Saṇḍāse sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Kilesabhañjanaṃ ñāṇaṃ, labhāmi atulaṃ suciṃ.

1.8.33. Natthukānisaṃsa

Natthuke sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Aṭṭhānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Saddhaṃ sīlaṃ hiriñcāpi, atha ottappiyaṃ guṇaṃ; Sutaṃ cāgañca khantiñca, paññaṃ me aṭṭhamaṃ guṇaṃ.

1.8.34. Pīṭhakānisaṃsa

Pīṭhake sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Ucce kule pajāyāmi, mahābhogo bhavāmahaṃ; Sabbe maṃ apacāyanti, kitti abbhuggatā mama.

Kappasatasahassāni, pallaṅkā caturassakā; Parivārenti maṃ niccaṃ, saṃvibhāgarato ahaṃ.

1.8.35. Bhisiānisaṃsa

Bhisiyo sugate datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Chānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Samasugattopacito, muduko cārudassano; Labhāmi ñāṇaparivāraṃ, bhisidānassidaṃ phalaṃ.

Tūlikā vikatikāyo, kaṭṭissā cittakā bahū; Varapotthake kambale ca, labhāmi vividhe ahaṃ.

Pāvārike ca muduke, mudukājinaveṇiyo; Labhāmi vividhatthāre, bhisidānassidaṃ phalaṃ.

Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi viññutaṃ; Atuccho jhānamañcomhi, bhisidānassidaṃ phalaṃ.

1.8.36. Bibbohanānisaṃsa

Bibbohane jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Chānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Uṇṇike padumake ca, atho lohitacandane; Bibbohane upādhemi, uttamaṅgaṃ sadā mama.

Aṭṭhaṅgike maggavare, sāmaññe caturo phale; Tesu ñāṇaṃ uppādetvā, vihare niccakālikaṃ.

Dāne dame saṃyame ca, appamaññāsu rūpisu; Tesu ñāṇaṃ uppādetvā, vihare sabbakālikaṃ.

Vatte guṇe paṭipatti, ācārakiriyāsu ca; Tesu ñāṇaṃ uppādetvā, vihare sabbadā ahaṃ.

Caṅkame vā padhāne vā, vīriye bodhipakkhiye; Tesu ñāṇaṃ uppādetvā, viharāmi yadicchakaṃ.

Sīlaṃ samādhi paññā ca, vimutti ca anuttarā; Tesu ñāṇaṃ uppādetvā, viharāmi sukhaṃ ahaṃ.

1.8.37. Phalapīṭhānisaṃsa

Phalapīṭhe jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Dvānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Soṇṇamaye maṇimaye, dantasāramaye bahū; Pallaṅkaseṭṭhe vindāmi, phalapīṭhassidaṃ phalaṃ.

1.8.38. Pādapīṭhānisaṃsa

Pādapīṭhe jine datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Dvānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama; Labhāmi bahuke yāne, pādapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Dāsī dāsā ca bhariyā, ye caññe anujīvino; Sammā paricarante maṃ, pādapīṭhassidaṃ phalaṃ.

1.8.39. Telabbhañjanānisaṃsa

Telaabbhañjane datvā, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Abyādhitā rūpavatā, khippaṃ dhammanisantitā; Lābhitā annapānassa, āyupañcamakaṃ mama.

1.8.40. Sappitelānisaṃsa

Sappitelañca datvāna, saṃghe gaṇavaruttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Thāmavā rūpasampanno, pahaṭṭhatanujo sadā; Abyādhi visado homi, sappitelassidaṃ phalaṃ.

1.8.41. Mukhasodhanakānisaṃsa

Mukhasodhanakaṃ datvā, buddhe saṃghe gaṇuttame; Pañcānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Visuddhakaṇṭho madhurassaro, Kāsasāsavivajjito; Uppalagandho mukhato, Upavāyati me sadā.

1.8.42. Dadhiānisaṃsa

Dadhiṃ datvāna sampannaṃ, buddhe saṃghe gaṇuttame; Bhuñjāmi amataṃ bhattaṃ, varaṃ kāyagatāsatiṃ.

1.8.43. Madhuānisaṃsa

Vaṇṇagandharasopetaṃ, madhuṃ datvā jine gaṇe; Anūpamaṃ atuliyaṃ, pive muttirasaṃ ahaṃ.

1.8.44. Rasānisaṃsa

Yathābhūtaṃ rasaṃ datvā, buddhe saṃghe gaṇuttame; Caturo phale anubhomi, kammānucchavike mama.

1.8.45. Annapānānisaṃsa

Annaṃ pānañca datvāna, buddhe saṃghe gaṇuttame; Dasānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Āyuvā balavā dhīro, vaṇṇavā yasavā sukhī; Lābhī annassa pānassa, sūro paññāṇavā sadā; Ime guṇe paṭilabhe, saṃsaranto bhave ahaṃ.

1.8.46. Dhūpānisaṃsa

Dhūpaṃ datvāna sugate, saṃghe gaṇavaruttame; Dasānisaṃse anubhomi, kammānucchavike mama.

Sugandhadeho yasavā, sīghapañño ca kittimā; Tikkhapañño bhūripañño, hāsagambhīrapaññavā.

Vepullajavanapañño, saṃsaranto bhavābhave; Tasseva vāhasā dāni, patto santisukhaṃ sivaṃ.

1.9. Sādhāraṇānisaṃsa

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pilindavaccho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pilindavacchattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

2. Ekasaṅkhiyattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, mahābodhimaho ahu; Mahājanā samāgamma, pūjenti bodhimuttamaṃ.

Na hi taṃ orakaṃ maññe, buddhaseṭṭho bhavissati; Yassāyaṃ īdisā bodhi, pūjanīyā ca satthuno.

Tato saṅkhaṃ gahetvāna, bodhirukkhamupaṭṭhahiṃ; Dhamanto sabbadivasaṃ, avandiṃ bodhimuttamaṃ.

Āsannake kataṃ kammaṃ, devalokaṃ apāpayī; Kaḷevaraṃ me patitaṃ, devaloke ramāmahaṃ.

Saṭṭhituriyasahassāni, tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā; Sadā mayhaṃ upaṭṭhanti, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekasattatime kappe, rājā āsiṃ sudassano; Cāturanto vijitāvī, jambumaṇḍassa issaro.

Tato aṅgasatā turiyā, parivārenti maṃ sadā; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Mātukucchigatassāpi, vajjare bheriyo sadā.

Upaṭṭhitvāna sambuddhaṃ, anubhutvāna sampadā; Sivaṃ sukhemaṃ amataṃ, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekasaṅkhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekasaṅkhiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

5. Supaṭadāyakattheraapadāna

"Divāvihārā nikkhanto, vipassī lokanāyako; Lahuṃ supaṭakaṃ datvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Ekanavutito kappe, supaṭakamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, supaṭassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā supaṭadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Supaṭadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

8. Ekacampakapupphiyattheraapadāna

"Upasanto ca sambuddho, vasatī pabbatantare; Ekacampakamādāya, upagacchiṃ naruttamaṃ.

Pasannacitto sumano, paccekamunimuttamaṃ; Ubhohatthehi paggayha, pūjayiṃ aparājitaṃ.

Pañcasaṭṭhimhito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekacampakapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekacampakapupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

3 Rattipupphiyattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Vipassiṃ addasaṃ buddhaṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ.

Rattikaṃ pupphitaṃ disvā, kuṭajaṃ dharaṇīruhaṃ; Samūlaṃ paggahetvāna, upanesiṃ mahesino.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Ito ca aṭṭhame kappe, suppasannasanāmako; Sattaratanasampanno, rājāhosiṃ mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā rattipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Rattipupphiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

2. Vakkalittheraapadāna

"Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako; Anomanāmo amito, nāmena padumuttaro.

Padumākāravadano, padumāmalasucchavī; Lokenānupalittova, toyena padumaṃ yathā.

Vīro padumapattakkho, kanto ca padumaṃ yathā; Padumuttaragandhova, tasmā so padumuttaro.

Lokajeṭṭho ca nimmāno, andhānaṃ nayanūpamo; Santaveso guṇanidhi, karuṇāmatisāgaro.

Sa kadāci mahāvīro, brahmāsurasuraccito; Sadevamanujākiṇṇe, janamajjhe jinuttamo.

Vadanena sugandhena, madhurena rutena ca; Rañjayaṃ parisaṃ sabbaṃ, santhavī sāvakaṃ sakaṃ.

Saddhādhimutto sumati, mama dassanalālaso; Natthi etādiso añño, yathāyaṃ bhikkhu vakkali.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, nagare brāhmaṇatrajo; Hutvā sutvā ca taṃ vākyaṃ, taṃ ṭhānamabhirocayiṃ.

Sasāvakaṃ taṃ vimalaṃ, nimantetvā tathāgataṃ; Sattāhaṃ bhojayitvāna, dussehacchādayiṃ tadā.

Nipacca sirasā tassa, anantaguṇasāgare; Nimuggo pītisampuṇṇo, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Yo so tayā santhavito, ito sattamake muni; Bhikkhu saddhāvataṃ aggo, tādiso homahaṃ mune'.

Evaṃ vutte, mahāvīro, anāvaraṇadassano; Imaṃ vākyaṃ udīresi, parisāya mahāmuni.

'Passathetaṃ māṇavakaṃ, pītamaṭṭhanivāsanaṃ; Hemayaññopacitaṅgaṃ, jananettamanoharaṃ.

Eso anāgataddhāne, gotamassa mahesino; Aggo saddhādhimuttānaṃ, sāvakoyaṃ bhavissati.

Devabhūto manusso vā, sabbasantāpavajjito; Sabbabhogaparibyūḷho, sukhito saṃsarissati.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Vakkali nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Tena kammavisesena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Sabbattha sukhito hutvā, saṃsaranto bhavābhave; Sāvatthiyaṃ pure jāto, kule aññatare ahaṃ.

Nonītasukhumālaṃ maṃ, jātapallavakomalaṃ; Mandaṃ uttānasayanaṃ, pisācībhayatajjitā.

Pādamūle mahesissa, sāyesuṃ dīnamānasā; 'Imaṃ dadāma te nātha, saraṇaṃ hohi nāyaka'.

Tadā paṭiggahi so maṃ, bhītānaṃ saraṇo muni; Jālinā cakkaṅkitena, mudukomalapāṇinā.

Tadā pabhuti tenāhaṃ, arakkheyyena rakkhito; Sabbaveravinimutto, sukhena parivuddhito.

Sugatena vinā bhūto, ukkaṇṭhāmi muhuttakaṃ; Jātiyā sattavassohaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Sabbapāramisambhūtaṃ, nīlakkhinayanaṃ varaṃ; Rūpaṃ sabbasubhākiṇṇaṃ, atitto viharāmahaṃ.

Buddharūparatiṃ ñatvā, tadā ovadi maṃ jino; 'Alaṃ vakkali kiṃ rūpe, ramase bālanandite.

Yo hi passati saddhammaṃ, so maṃ passati paṇḍito; Apassamāno saddhammaṃ, maṃ passampi na passati.

Anantādīnavo kāyo, visarukkhasamūpamo; Āvāso sabbarogānaṃ, puñjo dukkhassa kevalo.

Nibbindiya tato rūpe, khandhānaṃ udayabbayaṃ; Passa upakkilesānaṃ, sukhenantaṃ gamissasi'.

Evaṃ tenānusiṭṭhohaṃ, nāyakena hitesinā; Gijjhakūṭaṃ samāruyha, jhāyāmi girikandare.

Ṭhito pabbatapādamhi, assāsayi mahāmuni; Vakkalīti jino vācaṃ, taṃ sutvā mudito ahaṃ.

Pakkhandiṃ selapabbhāre, anekasataporise; Tadā buddhānubhāvena, sukheneva mahiṃ gato.

Punopi dhammaṃ deseti, khandhānaṃ udayabbayaṃ; Tamahaṃ dhammamaññāya, arahattamapāpuṇiṃ.

Sumahāparisamajjhe, tadā maṃ caraṇantago; Aggaṃ saddhādhimuttānaṃ, paññapesi mahāmati.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vakkalitthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vakkalittherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

6. Citakapūjakattheraapadāna

"Vasāmi rājāyatane, sāmacco saparijjano; Parinibbute bhagavati, sikhino lokabandhuno.

Pasannacitto sumano, citakaṃ agamāsahaṃ; Tūriyaṃ tattha vādetvā, gandhamālaṃ samokiriṃ.

Citamhi pūjaṃ katvāna, vanditvā citakaṃ ahaṃ; Pasannacitto sumano, sakaṃ bhavanupāgamiṃ.

Bhavane upaviṭṭhohaṃ, citapūjaṃ anussariṃ; Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha.

Anubhotvāna sampattiṃ, devesu mānusesu ca; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, citapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekūnatiṃsakappamhi, ito soḷasa rājāno; Uggatā nāma nāmena, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Citakapūjakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

6. Valliphaladāyakattheraapadāna

"Sabbe janā samāgamma, agamiṃsu vanaṃ tadā; Phalamanvesamānā te, alabhiṃsu phalaṃ tadā.

Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ; Pasannacitto sumano, valliphalamadāsahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā valliphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Valliphaladāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

3 Tīṇuppalamāliyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, ahosiṃ vānaro tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, nisinnaṃ pabbatantare.

Obhāsentaṃ disā sabbā, sālarājaṃva phullitaṃ; Lakkhaṇabyañjanūpetaṃ, disvānattamano ahaṃ.

Udaggacitto sumano, pītiyā haṭṭhamānaso; Tīṇi uppalapupphāni, matthake abhiropayiṃ.

Pūjayitvāna pupphāni, phussassāhaṃ mahesino; Sagāravo bhavitvāna, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Gacchanto paṭikuṭiko, vippasannena cetasā; Selantare patitvāna, pāpuṇiṃ jīvitakkhayaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā purimaṃ jātiṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tīṇuppalamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tīṇuppalamāliyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

7. Dhātupūjakattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, siddhatthamhi naruttame; Ekā dhātu mayā laddhā, dvipadindassa tādino.

Tāhaṃ dhātuṃ gahetvāna, buddhassādiccabandhuno; Pañcavasse paricariṃ, tiṭṭhantaṃva naruttamaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dhātuṃ pūjayiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhātupaṭṭhahane phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhātupūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhātupūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

4. Dabbamallaputtattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbalokavidū muni; Ito satasahassamhi, kappe uppajji cakkhumā.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi ca; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādibhi.

Ratanānaṭṭhapaññāsaṃ, uggato so mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, seṭṭhiputto mahāyaso; Upetvā lokapajjotaṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ.

Senāsanāni bhikkhūnaṃ, paññāpentaṃ sasāvakaṃ; Kittayantassa vacanaṃ, suṇitvā mudito ahaṃ.

Adhikāraṃ sasaṃghassa, katvā tassa mahesino; Nipacca sirasā pāde, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Tadāha sa mahāvīro, mama kammaṃ pakittayaṃ; 'Yo sasaṃghamabhojesi, sattāhaṃ lokanāyakaṃ.

Soyaṃ kamalapattakkho, sīhaṃso kanakattaco; Mama pādamūle nipati, patthayaṃ ṭhānamuttamaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Sāvako tassa buddhassa, dabbo nāmena vissuto; Senāsanapaññāpako, aggo hessatiyaṃ tadā'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sabbattha sukhito āsiṃ, tassa kammassa vāhasā.

Ekanavutito kappe, vipassī nāma nāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammavipassako.

Duṭṭhacitto upavadiṃ, sāvakaṃ tassa tādino; Sabbāsavaparikkhīṇaṃ, suddhoti ca vijāniya.

Tasseva naravīrassa, sāvakānaṃ mahesinaṃ; Salākañca gahetvāna, khīrodanamadāsahaṃ.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Sāsanaṃ jotayitvāna, abhibhuyya kutitthiye; Vineyye vinayitvāva, nibbuto so sasāvako.

Sasisse nibbute nāthe, atthamentamhi sāsane; Devā kandiṃsu saṃviggā, muttakesā rudammukhā.

'Nibbāyissati dhammakkho, na passissāma subbate; Na suṇissāma saddhammaṃ, aho no appapuññatā'.

Tadāyaṃ pathavī sabbā, acalā sā calācalā; Sāgaro ca sasokova, vinadī karuṇaṃ giraṃ.

Catuddisā dundubhiyo, nādayiṃsu amānusā; Samantato asaniyo, phaliṃsu ca bhayāvahā.

Ukkā patiṃsu nabhasā, dhūmaketu ca dissati; Sadhūmā jālavaṭṭā ca, raviṃsu karuṇaṃ migā.

Uppāde dāruṇe disvā, sāsanatthaṅgasūcake; Saṃviggā bhikkhavo satta, cintayimha mayaṃ tadā.

'Sāsanena vināmhākaṃ, jīvitena alaṃ mayaṃ; Pavisitvā mahāraññaṃ, yuñjāma jinasāsanaṃ'.

Addasamha tadāraññe, ubbiddhaṃ selamuttamaṃ; Nisseṇiyā tamāruyha, nisseṇiṃ pātayimhase.

Tadā ovadi no thero, 'buddhuppādo sudullabho; Saddhātidullabhā laddhā, thokaṃ sesañca sāsanaṃ.

Nipatanti khaṇātītā, anante dukkhasāgare; Tasmā payogo kattabbo, yāva ṭhāti mune mataṃ'.

Arahā āsi so thero, anāgāmī tadānugo; Susīlā itare yuttā, devalokaṃ agamhase.

Nibbuto tiṇṇasaṃsāro, suddhāvāse ca ekako; Ahañca pakkusāti ca, sabhiyo bāhiyo tathā.

Kumārakassapo ceva, tattha tatthūpagā mayaṃ; Saṃsārabandhanā muttā, gotamenānukampitā.

Mallesu kusinārāyaṃ, jāto gabbheva me sato; Mātā matā citāruḷhā, tato nippatito ahaṃ.

Patito dabbapuñjamhi, tato dabboti vissuto; Brahmacārībalenāhaṃ, vimutto sattavassiko.

Khīrodanabalenāhaṃ, pañcahaṅgehupāgato; Khīṇāsavopavādena, pāpehi bahucodito.

Ubho puññañca pāpañca, vītivattomhi dānihaṃ; Patvāna paramaṃ santiṃ, viharāmi anāsavo.

Senāsanaṃ paññāpayiṃ, hāsayitvāna subbate; Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dabbamallaputto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dabbamallaputtattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

4. Setudāyakattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, caṅkamantassa sammukhā; Pasannacitto sumano, setuṃ kārāpayiṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ setuṃ kārayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, setudānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā setudāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Setudāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

8. Panasaphaladāyakattheraapadāna

"Ajjuno nāma sambuddho, himavante vasī tadā; Caraṇena ca sampanno, samādhikusalo muni.

Kumbhamattaṃ gahetvāna, panasaṃ jīvajīvakaṃ; Chattapaṇṇe ṭhapetvāna, adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā panasaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Panasaphaladāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

2. Buddhasaññakattheraapadāna

“Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Lakkhaṇe itihāse ca, sanighaṇḍusaketubhe.

Nadīsotapaṭibhāgā, sissā āyanti me tadā; Tesāhaṃ mante vācemi, rattindivamatandito.

Siddhattho nāma sambuddho, loke uppajji tāvade; Tamandhakāraṃ nāsetvā, ñāṇālokaṃ pavattayi.

Mama aññataro sisso, sissānaṃ so kathesi me; Sutvāna te etamatthaṃ, ārocesuṃ mamaṃ tadā.

‘Buddho loke samuppanno, sabbaññū lokanāyako; Tassānuvattati jano, lābho amhaṃ na vijjati.

Adhiccuppattikā buddhā, cakkhumanto mahāyasā; Yannūnāhaṃ buddhaseṭṭhaṃ, passeyyaṃ lokanāyakaṃ’.

Ajinaṃ me gahetvāna, vākacīraṃ kamaṇḍaluṃ; Assamā abhinikkhamma, sisse āmantayiṃ ahaṃ.

Odumbarikapupphaṃva, candamhi sasakaṃ yathā; Vāyasānaṃ yathā khīraṃ, dullabho lokanāyako.

Buddho lokamhi uppanno, manussattampi dullabhaṃ; Ubhosu vijjamānesu, savanañca sudullabhaṃ.

Buddho loke samuppanno, cakkhuṃ lacchāma no bhavaṃ; Etha sabbe gamissāma, sammāsambuddhasantikaṃ.

Kamaṇḍaludharā sabbe, kharājinanivāsino; Te jaṭā bhārabharitā, nikkhamuṃ vipinā tadā.

Yugamattaṃ pekkhamānā, uttamatthaṃ gavesino; Āsattidosarahitā, asambhītāva kesarī.

Appakiccā aloluppā, nipakā santavuttino; Uñchāya caramānā te, buddhaseṭṭhamupāgamuṃ.

Diyaḍḍhayojane sese, byādhi me upapajjatha; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā buddhasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Buddhasaññakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

5 Phusitakampiyattheraapadāna

"Vipassī nāma sambuddho, lokajeṭṭho narāsabho; Khīṇāsavehi sahito, saṃghārāme vasī tadā.

Ārāmadvārā nikkhamma, vipassī lokanāyako; Saha satasahassehi, aṭṭha khīṇāsavehi so.

Ajinena nivatthohaṃ, vākacīradharopi ca; Kusumodakamādāya, sambuddhaṃ upasaṅkamiṃ.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, vedajāto katañjalī; Kusumodakamādāya, buddhamabbhukkiriṃ ahaṃ.

Tena kammena sambuddho, jalajuttamanāmako; Mama kammaṃ pakittetvā, agamā yena patthitaṃ.

Phusitā pañcasahassā, yehi pūjesahaṃ jinaṃ; Aḍḍhateyyasahassehi, devarajjaṃ akārayiṃ.

Aḍḍhateyyasahassehi, cakkavattī ahosahaṃ; Avasesena kammena, arahattamapāpuṇiṃ.

Devarājā yadā homi, manujādhipatī yadā; Tameva nāmadheyyaṃ me, phusito nāma homahaṃ.

Devabhūtassa santassa, athāpi mānusassa vā; Samantā byāmato mayhaṃ, phusitaṃva pavassati.

Bhavā ugghāṭitā mayhaṃ, kilesā jhāpitā mama; Sabbāsavaparikkhīṇo, phusitassa idaṃ phalaṃ.

Candanasseva me kāyā, tathā gandho pavāyati; Sarīrato mama gandho, aḍḍhakose pavāyati.

Dibbagandhaṃ sampavantaṃ, puññakammasamaṅginaṃ; Gandhaṃ ghatvāna jānanti, phusito āgato idha.

Sākhāpalāsakaṭṭhāni, tiṇānipi ca sabbaso; Mama saṅkappamaññāya, gandho sampajjate khaṇe.

Satasahassito kappe, candanaṃ abhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phusitassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phusitakampiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phusitakampiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

4 Sakosakakoraṇḍadāyakattheraapadāna

"Akkantañca padaṃ disvā, sikhino lokabandhuno; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, padaseṭṭhaṃ avandahaṃ.

Koraṇḍaṃ pupphitaṃ disvā, pādapaṃ dharaṇīruhaṃ; Sakosakaṃ gahetvāna, padacakkaṃ apūjayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, padapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sakosakakoraṇḍadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sakosakakoraṇḍadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

3. Punnāgapupphiyattheraapadāna

"Kānanaṃ vanamogayha, vasāmi luddako ahaṃ; Punnāgaṃ pupphitaṃ disvā, buddhaseṭṭhaṃ anussariṃ.

Taṃ pupphaṃ ocinitvāna, sugandhaṃ gandhitaṃ subhaṃ; Thūpaṃ katvāna puline, buddhassa abhiropayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekamhi navute kappe, eko āsiṃ tamonudo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā punnāgapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Punnāgapupphiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

8. Saddasaññakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, vasāmi paṇṇasanthare; Phussassa dhammaṃ bhaṇato, sadde cittaṃ pasādayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saddasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saddasaññakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

1. Thomakattheraapadāna

"Devaloke ṭhito santo, vipassissa mahesino; Dhammaṃ suṇitvā mudito, imaṃ vācaṃ abhāsahaṃ.

'Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Bahujjanaṃ tārayasi, desento amataṃ padaṃ'.

Ekanavutito kappe, yaṃ vācamabhaṇiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, thomanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā thomako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Thomakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

8. Ghosasaññakattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe vipine ahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, devasaṅghapurakkhataṃ.

Catusaccaṃ pakāsentaṃ, desentaṃ amataṃ padaṃ; Assosiṃ madhuraṃ dhammaṃ, sikhino lokabandhuno.

Ghose cittaṃ pasādesiṃ, asamappaṭipuggale; Tattha cittaṃ pasādetvā, uttariṃ duttaraṃ bhavaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ghosasaññāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ghosasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ghosasaññakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

10 Uddālakadāyakattheraapadāna

"Kakudho nāma nāmena, sayambhū aparājito; Pavanā nikkhamitvāna, anuppatto mahānadiṃ.

Uddālakaṃ gahetvāna, sayambhussa adāsahaṃ; Saṃyatassujubhūtassa, pasannamānaso ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2494)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uddālakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uddālakadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Tuvaradāyakavaggo pañcavīsatimo.

Tassuddānaṃ

Tuvaranāganaḷinā, viravī kuṭidhūpako; Patto dhātusattaliyo, bimbi uddālakena ca; Sattatiṃsati gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

8. Dussadāyakattheraapadāna

"Tivarāyaṃ pure ramme, rājaputtosahaṃ tadā; Paṇṇākāraṃ labhitvāna, upasantassadāsahaṃ.

Adhivāsesi bhagavā, vatthaṃ hatthena āmasi; Siddhattho adhivāsetvā, vehāsaṃ nabhamuggami.

Buddhassa gacchamānassa, dussā dhāvanti pacchato; Tattha cittaṃ pasādesiṃ, buddho no aggapuggalo.

Catunnavutito kappe, yaṃ dussamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dussadānassidaṃ phalaṃ.

Sattasaṭṭhimhito kappe, cakkavattī tadā ahuṃ; Parisuddhoti nāmena, manujindo mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dussadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dussadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

3 Saraṇagamaniyattheraapadāna

"Ubhinnaṃ devarājūnaṃ, saṅgāmo samupaṭṭhito; Ahosi samupabyūḷho, mahāghoso avattatha.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Antalikkhe ṭhito satthā, saṃvejesi mahājanaṃ.

Sabbe devā attamanā, nikkhittakavacāvudhā; Sambuddhaṃ abhivādetvā, ekaggāsiṃsu tāvade.

Mayhaṃ saṅkappamaññāya, vācāsabhimudīrayi; Anukampako lokavidū, nibbāpesi mahājanaṃ.

Paduṭṭhacitto manujo, ekapāṇaṃ viheṭhayaṃ; Tena cittappadosena, apāyaṃ upapajjati.

Saṅgāmasīse nāgova, bahū pāṇe viheṭhayaṃ; Nibbāpetha sakaṃ cittaṃ, mā haññittho punappunaṃ.

Dvinnampi yakkharājūnaṃ, senā sā vimhitā ahu; Saraṇañca upāgacchuṃ, lokajeṭṭhaṃ sutādinaṃ.

Saññāpetvāna janataṃ, padamuddhari cakkhumā; Pekkhamānova devehi, pakkāmi uttarāmukho.

Paṭhamaṃ saraṇaṃ gacchiṃ, dvipadindassa tādino; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Mahādundubhināmā ca, soḷasāsuṃ rathesabhā; Tiṃsakappasahassamhi, rājāno cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saraṇagamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saraṇagamaniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

2 Bhājanapālakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, kumbhakāro ahaṃ tadā; Bhājanaṃ anupālesiṃ, bhikkhusaṃghassa tāvade.

Ekanavutito kappe, bhājanaṃ anupālayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhājanassa idaṃ phalaṃ.

Tepaññāse ito kappe, anantajālināmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhājanapālako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhājanapālakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

8. Uttareyyadāyakattheraapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ brāhmaṇo tadā; Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Purakkhato sasissehi, jātimā ca susikkhito; Toyābhisecanatthāya, nagarā nikkhamiṃ tadā.

Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Khīṇāsavasahassehi, pāvisī nagaraṃ jino.

Sucārurūpaṃ disvāna, āneñjakāritaṃ viya; Parivutaṃ arahantehi, disvā cittaṃ pasādayiṃ.

Sirasmiṃ añjaliṃ katvā, namassitvāna subbataṃ; Pasannacitto sumano, uttarīyamadāsahaṃ.

Ubho hatthehi paggayha, sāṭakaṃ ukkhipiṃ ahaṃ; Yāvatā buddhaparisā, tāva chādesi sāṭako.

Piṇḍacāraṃ carantassa, mahābhikkhugaṇādino; Chadaṃ karonto aṭṭhāsi, hāsayanto mamaṃ tadā.

Gharato nikkhamantassa, sayambhū aggapuggalo; Vīthiyaṃva ṭhito satthā, akā me anumodanaṃ.

Pasannacitto sumano, yo me adāsi sāṭakaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇotha mama bhāsato.

‘Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati.

Devaloke vasantassa, puññakammasamaṅgino; Samantā yojanasataṃ, dussacchannaṃ bhavissati.

Chattiṃsakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Bhave saṃsaramānassa, puññakammasamaṅgino; Manasā patthitaṃ sabbaṃ, nibbattissati tāvade.

Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca; Mahagghāni ca dussāni, paṭilacchatiyaṃ naro.

Manasā patthitaṃ sabbaṃ, paṭilacchatiyaṃ naro; Ekadussassa vipākaṃ, anubhossati sabbadā.

So pacchā pabbajitvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, dhammaṃ sacchikarissati’.

Aho me sukataṃ kammaṃ, sabbaññussa mahesino; Ekāhaṃ sāṭakaṃ datvā, pattomhi amataṃ padaṃ.

Maṇḍape rukkhamūle vā, vasato suññake ghare; Dhāreti dussachadanaṃ, samantā byāmato mama.

Aviññattaṃ nivāsemi, cīvaraṃ paccayañcahaṃ; Lābhī annassa pānassa, uttareyyassidaṃ phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, vatthadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uttareyyadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uttareyyadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

10. Gandhapūjakattheraapadāna

“Citāsu kurumānāsu, nānāgandhe samāhaṭe; Pasannacitto sumano, gandhamuṭṭhimapūjayiṃ.

Satasahassito kappe, citakaṃ yamapūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, citapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4771)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gandhapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gandhapūjakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Jagatidāyakavaggo chacattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Jagatī morahatthī ca, āsanī ukkadhārako; Akkami vanakoraṇḍi, chattado jātipūjako.

Paṭṭipupphī ca yo thero, dasamo gandhapūjako; Sattasaṭṭhi ca gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

3 Dverataniyattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ.

Maṃsapesi mayā dinnā, vipassissa mahesino; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, issaraṃ kārayāmahaṃ.

Iminā maṃsadānena, ratanaṃ nibbattate mama; Duveme ratanā loke, diṭṭhadhammassa pattiyā.

Tehaṃ sabbe anubhomi, maṃsadānassa sattiyā; Gattañca mudukaṃ mayhaṃ, paññā nipuṇavedanī.

Ekanavutito kappe, yaṃ maṃsamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, maṃsadānassidaṃ phalaṃ.

Ito catutthake kappe, eko āsiṃ janādhipo; Mahārohitanāmo so, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dverataniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dverataniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ. Dasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

3. Gayākassapattheraapadāna

"Ajinacammavatthohaṃ, khāribhāradharo tadā; Khārikaṃ hārayitvāna, kolaṃ ahāsi assamaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, eko adutiyo jino; Mamassamaṃ upāgacchi, jotento sabbakālikaṃ.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, abhivādetvāna subbataṃ; Ubho hatthehi paggayha, kolaṃ buddhassadāsahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, koladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gayākassapo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gayākassapattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

7. Saddasaññakattheraapadāna

"Sudassano mahāvīro, deseti amataṃ padaṃ; Parivuto sāvakehi, vasati gharamuttame.

Tāya vācāya madhurāya, saṅgaṇhāti mahājanaṃ; Ghoso ca vipulo āsi, āsīso devamānuse.

Nigghosasaddaṃ sutvāna, siddhatthassa mahesino; Sadde cittaṃ pasādetvā, avandiṃ lokanāyakaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saddasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saddasaññakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

7 Labujaphaladāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, ārāmiko ahaṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, gacchantaṃ anilañjase.

Labujaṃ phalamādāya, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Ākāseva ṭhito santo, paṭiggaṇhi mahāyaso.

Vittisañjanano mayhaṃ, diṭṭhadhammasukhāvaho; Phalaṃ buddhassa datvāna, vippasannena cetasā.

Adhigañchiṃ tadā pītiṃ, vipulaṃ sukhamuttamaṃ; Uppajjateva ratanaṃ, nibbattassa tahiṃ tahiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā labujaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Labujaphaladāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

2. Selattheraapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, vīthisāmī ahosahaṃ; Mama ñātī samānetvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Buddho loke samuppanno, puññakkhetto anuttaro; Āsi so sabbalokassa, āhutīnaṃ paṭiggaho.

Khattiyā negamā ceva, mahāsālā ca brāhmaṇā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, rathikā pattikārakā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Uggā ca rājaputtā ca, vesiyānā ca brāhmaṇā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Āḷārikā kappakā ca, nhāpakā mālakārakā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Rajakā pesakārā ca, cammakārā ca nhāpitā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Usukārā bhamakārā, cammakārā ca tacchakā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Kammārā soṇṇakārā ca, tipulohakarā tathā; Pasannacittā sumanā, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Bhatakā ceṭakā ceva, dāsakammakarā bahū; Yathāsakena thāmena, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Udahārā kaṭṭhahārā, kassakā tiṇahārakā; Yathāsakena thāmena, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Pupphikā mālikā ceva, paṇṇikā phalahārakā; Yathāsakena thāmena, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Gaṇikā kumbhadāsī ca, pūvikā macchikāpi ca; Yathāsakena thāmena, pūgadhammaṃ akaṃsu te.

Etha sabbe samāgantvā, gaṇaṃ bandhāma ekato; Adhikāraṃ karissāma, puññakkhette anuttare'.

Te me sutvāna vacanaṃ, gaṇaṃ bandhiṃsu tāvade; 'Upaṭṭhānasālaṃ sukataṃ, bhikkhusaṃghassa kārayuṃ'.

Niṭṭhāpetvāna taṃ sālaṃ, udaggo tuṭṭhamānaso; Pareto tehi sabbehi, sambuddhamupasaṅkamiṃ.

Upasaṅkamma sambuddhaṃ, lokanāthaṃ narāsabhaṃ; Vanditvā satthuno pāde, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Ime tīṇi satā vīra, Purisā ekato gaṇā; Upaṭṭhānasālaṃ sukataṃ, Niyyādenti tuvaṃ muni.

Bhikkhusaṃghassa purato, sampaṭicchitva cakkhumā'; Tiṇṇaṃ satānaṃ purato, imā gāthā abhāsatha.

'Tisatāpi ca jeṭṭho ca, anuvattiṃsu ekato; Sampattiñhi karitvāna, sabbe anubhavissatha.

Pacchime bhave sampatte, sītibhāvamanuttaraṃ; Ajaraṃ amataṃ santaṃ, nibbānaṃ phassayissatha'.

Evaṃ buddho viyākāsi, sabbaññū samaṇuttaro; Buddhassa vacanaṃ sutvā, somanassaṃ pavedayiṃ.

Tiṃsa kappasahassāni, devaloke ramiṃ ahaṃ; Devādhipo pañcasataṃ, devarajjamakārayiṃ.

Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī ahosahaṃ; Devarajjaṃ karontassa, mahādevā avandisuṃ.

Idha mānusake rajjaṃ, parisā honti bandhavā; Pacchime bhave sampatte, vāseṭṭho nāma brāhmaṇo.

Asītikoṭi nicayo, tassa putto ahosahaṃ; Selo iti mamaṃ nāmaṃ, chaḷaṅge pāramiṃ gato.

Jaṅghāvihāraṃ vicaraṃ, sasissehi purakkhato; Jaṭābhārikabharitaṃ, keṇiyaṃ nāma tāpasaṃ.

Paṭiyattāhutiṃ disvā, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Āvāho vā vivāho vā, rājā vā te nimantito'.

'Āhutiṃ yiṭṭhukāmohaṃ, brāhmaṇe devasammate; Na nimantemi rājānaṃ, āhutī me na vijjati.

Na catthi mayhamāvāho, vivāho me na vijjati; Sakyānaṃ nandi-janano, seṭṭho loke sadevake.

Sabbalokahitatthāya, sabbasattasukhāvaho; So me nimantito ajja, tassetaṃ paṭiyādanaṃ.

Timbarūsakavaṇṇābho, appameyyo anūpamo; Rūpenāsadiso buddho, svātanāya nimantito.

Ukkāmukhapahaṭṭhova, khadiraṅgārasannibho; Vijjūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Pabbatagge yathā acci, puṇṇamāyeva candimā; Naḷaggivaṇṇasaṅkāso, so me buddho nimantito.

Asambhīto bhayātīto, bhavantakaraṇo muni; Sīhūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Kusalo buddhadhammehi, apasayho parehi so; Nāgūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Saddhammācārakusalo, buddhanāgo asādiso; Usabhūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Anantavaṇṇo amitayaso, Vicittasabbalakkhaṇo; Sakkūpamo mahāvīro, So me buddho nimantito.

Vasī gaṇī patāpī ca, tejassī ca durāsado; Brahmūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Pattadhammo dasabalo, balātibalapārago; Dharaṇūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Sīlavīcisamākiṇṇo, dhammaviññāṇakhobhito; Udadhūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Durāsado duppasaho, acalo uggato brahā; Nerūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Anantañāṇo asamasamo, Atulo aggataṃ gato; Gaganūpamo mahāvīro, So me buddho nimantito.

Pannarasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Patiṭṭhā bhayabhītānaṃ, tāṇo saraṇagāminaṃ; Assāsako mahāvīro, so me buddho nimantito.

Āsayo buddhimantānaṃ, puññakkhettaṃ sukhesinaṃ; Ratanākaro mahāvīro, so me buddho nimantito.

Assāsako vedakaro, sāmaññaphaladāyako; Meghūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Lokacakkhu mahātejo, sabbatamavinodano; Sūriyūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Ārammaṇavimuttīsu, sabhāvadassano muni; Candūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Buddho samussito loke, lakkhaṇehi alaṅkato; Appameyyo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Yassa ñāṇaṃ appameyyaṃ, sīlaṃ yassa anūpamaṃ; Vimutti asadisā yassa, so me buddho nimantito.

Yassa dhīti asadisā, thāmo yassa acintiyo; Yassa parakkamo jeṭṭho, so me buddho nimantito.

Rāgo doso ca moho ca, visā sabbe samūhatā; Agadūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito.

Klesabyādhibahudukkha, sabbatamavinodano; Vejjūpamo mahāvīro, so me buddho nimantito'.

Buddhoti bho yaṃ vadesi, ghosopeso sudullabho; Buddho buddhoti sutvāna, pīti me udapajjatha.

Abbhantaraṃ agaṇhantaṃ, pīti me bahi nicchare; Sohaṃ pītimano santo, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Kahaṃ nu kho so bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Tattha gantvā namassissaṃ, sāmaññaphaladāyakaṃ.

Paggayha dakkhiṇaṃ bāhuṃ, vedajāto katañjalī; Ācikkhi me dhammarājaṃ, sokasallavinodanaṃ'.

'Udentaṃva mahāmeghaṃ, nīlaṃ añjanasannibhaṃ; Sāgaraṃ viya dissantaṃ, passasetaṃ mahāvanaṃ.

Ettha so vasate buddho, adantadamako muni; Vinayanto ca veneyye, bodhento bodhipakkhiye'.

Pipāsitova udakaṃ, bhojanaṃva jighacchito; Gāvī yathā vacchagiddhā, evāhaṃ viciniṃ jinaṃ.

Ācāraupacāraññū, dhammānucchavisaṃvaraṃ; Sikkhāpemi sake sisse, gacchante jinasantikaṃ.

'Durāsadā bhagavanto, sīhāva ekacārino; Pade padaṃ nikkhipantā, āgaccheyyātha māṇavā.

Āsīviso yathā ghoro, migarājāva kesarī; Mattova kuñjaro dantī, evaṃ buddhā durāsadā.

Ukkāsitañca khipitaṃ, ajjhupekkhiya māṇavā; Pade padaṃ nikkhipantā, upetha buddhasantikaṃ.

Paṭisallānagarukā, appasaddā durāsadā; Durūpasaṅkamā buddhā, garū honti sadevake.

Yadāhaṃ pañhaṃ pucchāmi, paṭisammodayāmi vā; Appasaddā tadā hotha, munibhūtāva tiṭṭhatha.

Yaṃ so deseti sambuddho, khemaṃ nibbānapattiyā; Tamevatthaṃ nisāmetha, saddhammasavanaṃ sukhaṃ'.

Upasaṅkamma sambuddhaṃ, sammodiṃ muninā ahaṃ; Taṃ kathaṃ vītisāretvā, lakkhaṇe upadhārayiṃ.

Lakkhaṇe dve ca kaṅkhāmi, passāmi tiṃsalakkhaṇe; Kosohitavatthaguyhaṃ, iddhiyā dassayī muni.

Jivhaṃ ninnāmayitvāna, kaṇṇasote ca nāsike; Paṭimasi nalāṭantaṃ, kevalaṃ chādayī jino.

Tassāhaṃ lakkhaṇe disvā, paripuṇṇe sabyañjane; Buddhoti niṭṭhaṃ gantvāna, saha sissehi pabbajiṃ.

Satehi tīhi sahito, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Addhamāse asampatte, sabbe pattāmha nibbutiṃ.

Ekato kammaṃ katvāna, puññakkhette anuttare; Ekato saṃsaritvāna, ekato vinivattayuṃ.

Gopānasiyo datvāna, pūgadhamme vasiṃ ahaṃ; Tena kammena sukatena, aṭṭha hetū labhāmahaṃ.

Disāsu pūjito homi, bhogā ca amitā mama; Patiṭṭhā homi sabbesaṃ, tāso mama na vijjati.

Byādhayo me na vijjanti, dīghāyuṃ pālayāmi ca; Sukhumacchaviko homi, āvāse patthite vase.

Aṭṭha gopānasī datvā, pūgadhamme vasiṃ ahaṃ; Paṭisambhidārahattañca, etaṃ me aparaṭṭhamaṃ.

Sabbavositavosāno, katakicco anāsavo; Aṭṭhagopānasī nāma, tava putto mahāmuni.

Pañca thambhāni datvāna, pūgadhamme vasiṃ ahaṃ; Tena kammena sukatena, pañca hetū labhāmahaṃ.

Acalo homi mettāya, anūnaṅgo bhavāmahaṃ; Ādeyyavacano homi, na dhaṃsemi yathā ahaṃ.

Abhantaṃ hoti me cittaṃ, akhilo homi kassaci; Tena kammena sukatena, vimalo homi sāsane.

Sagāravo sappatisso, katakicco anāsavo; Sāvako te mahāvīra, bhikkhu taṃ vandate muni.

Katvā sukatapallaṅkaṃ, sālāyaṃ paññapesahaṃ; Tena kammena sukatena, pañca hetū labhāmahaṃ.

Ucce kule pajāyitvā, mahābhogo bhavāmahaṃ; Sabbasampattiko homi, maccheraṃ me na vijjati.

Gamane patthite mayhaṃ, pallaṅko upatiṭṭhati; Saha pallaṅkaseṭṭhena, gacchāmi mama patthitaṃ.

Tena pallaṅkadānena, tamaṃ sabbaṃ vinodayiṃ; Sabbābhiññābalappatto, thero vandati taṃ muni.

Parakiccattakiccāni, sabbakiccāni sādhayiṃ; Tena kammena sukatena, pāvisiṃ abhayaṃ puraṃ.

Pariniṭṭhitasālamhi, paribhogamadāsahaṃ; Tena kammena sukatena, seṭṭhattaṃ ajjhupāgato.

Ye keci damakā loke, hatthiasse damenti ye; Karitvā kāraṇā nānā, dāruṇena damenti te.

Na hevaṃ tvaṃ mahāvīra, damesi naranāriyo; Adaṇḍena asatthena, damesi uttame dame.

Dānassa vaṇṇe kittento, desanākusalo muni; Ekapañhaṃ kathentova, bodhesi tisate muni.

Dantā mayaṃ sārathinā, suvimuttā anāsavā; Sabbābhiññābalapattā, nibbutā upadhikkhaye.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Atikkantā bhayā sabbe, sālādānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā selo sapariso bhagavato santike imā gāthāyo abhāsitthāti.

Selattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

7. Sayanadāyakattheraapadāna

“Siddhatthassa bhagavato, mettacittassa tādino; Sayanaggaṃ mayā dinnaṃ, dussabhaṇḍehi atthataṃ.

Paṭiggahesi bhagavā, kappiyaṃ sayanāsanaṃ; Uṭṭhāya sayanā tamhā, vehāsaṃ uggamī jino.

Catunnavutito kappe, yaṃ sayanamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, sayanassa idaṃ phalaṃ.

Ekapaññāsito kappe, varako devasavhayo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sayanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sayanadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

6 Vaṇṇakārattheraapadāna

“Nagare aruṇavatiyā, vaṇṇakāro ahaṃ tadā; Cetiye dussabhaṇḍāni, nānāvaṇṇaṃ rajesahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ vaṇṇaṃ rajayiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, vaṇṇadānassidaṃ phalaṃ.

Ito tevīsatikappe, vaṇṇasamasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vaṇṇakāro thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vaṇṇakārattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

2. Koladāyakattheraapadāna

“Ajinena nivatthohaṃ, Vākacīradharo tadā; Khāriyā pūrayitvāna, Kolaṃhāsiṃ mamassamaṃ.

Tamhi kāle sikhī buddho, eko adutiyo ahu; Mamassamaṃ upāgacchi, jānanto sabbakālikaṃ.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, vanditvāna ca subbataṃ; Ubho hatthehi paggayha, kolaṃ buddhassadāsahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, koladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā koladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Koladāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

10. Saṃghupaṭṭhākattheraapadāna

"Vessabhumhi bhagavati, ahosārāmiko ahaṃ; Pasannacitto sumano, upaṭṭhiṃ saṃghamuttamaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Ito te sattame kappe, sattevāsuṃ samodakā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2146)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saṃghupaṭṭhāko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saṃghupaṭṭhākattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kumudavaggo aṭṭhārasamo.

Tassuddānaṃ

Kumudo atha nisseṇī, rattiko udapānado; Sīhāsanī maggadado, ekadīpī maṇippado; Tikicchako upaṭṭhāko, ekapaññāsa gāthakāti.

Therāpadāna

Sudhāvagga

8. Senāsanadāyakattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, adāsiṃ paṇṇasantharaṃ; Samantā upahārañca, kusumaṃ okiriṃ ahaṃ.

Pāsādevaṃ guṇaṃ rammaṃ, Anubhomi mahārahaṃ; Mahagghāni ca pupphāni, Sayanebhisavanti me.

Sayanehaṃ tuvaṭṭāmi, vicitte pupphasanthate; Pupphavuṭṭhi ca sayane, abhivassati tāvade.

Catunnavutito kappe, adāsiṃ paṇṇasantharaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, santharassa idaṃ phalaṃ.

Tiṇasantharakā nāma, sattete cakkavattino; Ito te pañcame kappe, uppajjiṃsu janādhipā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā senāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Senāsanadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

5. Maghavapupphiyattheraapadāna

"Nammadānadiyā tīre, sayambhū aparājito; Samādhiṃ so samāpanno, vippasanno anāvilo.

Disvā pasannasumano, sambuddhaṃ aparājitaṃ; Tāhaṃ maghavapupphena, sayambhuṃ pūjayiṃ tadā.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā maghavapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maghavapupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

4. Madhudāyakattheraapadāna

"Sindhuyā nadiyā tīre, sukato assamo mama; Tattha vācemahaṃ sisse, itihāsaṃ salakkhaṇaṃ.

Dhammakāmā vinītā te, sotukāmā susāsanaṃ; Chaḷaṅge pāramippattā, sindhukūle vasanti te.

Uppātagamane ceva, lakkhaṇesu ca kovidā; Uttamatthaṃ gavesantā, vasanti vipine tadā.

Sumedho nāma sambuddho, loke uppajji tāvade; Amhākaṃ anukampanto, upāgacchi vināyako.

Upāgataṃ mahāvīraṃ, sumedhaṃ lokanāyakaṃ; Tiṇasanthārakaṃ katvā, lokajeṭṭhassadāsahaṃ.

Vipināto madhuṃ gayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Sambuddho paribhuñjitvā, idaṃ vacanamabravi.

'Yo taṃ adāsi madhuṃ me, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Iminā madhudānena, tiṇasanthārakena ca; Tiṃsa kappasahassāni, devaloke ramissati.

Tiṃsa kappasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Devalokā idhāgantvā, mātukucchiṃ upāgate; Madhuvassaṃ pavassittha, chādayaṃ madhunā mahiṃ.

Mayi nikkhantamattamhi, kucchiyā ca suduttarā; Tatrāpi madhuvassaṃ me, vassate niccakālikaṃ.

Agārā abhinikkhamma, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Lābhī annassa pānassa, madhudānassidaṃ phalaṃ.

Sabbakāmasamiddhohaṃ, bhavitvā devamānuse; Teneva madhudānena, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Vuṭṭhamhi deve caturaṅgule tiṇe, Sampupphite dharaṇīruhe sañchanne; Suññe ghare maṇḍaparukkhamūlake, Vasāmi niccaṃ sukhito anāsavo.

Majjhe mahante hīne ca, bhave sabbe atikkamiṃ; Ajja me āsavā khīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, madhudānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā madhudāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Madhudāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

10 Yūthikapupphiyattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, āhutīnaṃ paṭiggaho; Pavanā nikkhamitvāna, vihāraṃ yāti cakkhumā.

Ubho hatthehi paggayha, yūthikaṃ pupphamuttamaṃ; Buddhassa abhiropayiṃ, mettacittassa tādino.

Tena cittappasādena, anubhotvāna sampadā; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Ito paññāsakappesu, eko āsiṃ janādhipo; Samittanandano nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2265)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā yūthikapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yūthikapupphiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Tamālapupphiyavaggo vīsatimo.

Tassuddānaṃ

Tamālatiṇasanthāro, khaṇḍaphulli asokiyo; Aṅkolakī kisalayo, tinduko nelapupphiyo; Kiṃkaṇiko yūthiko ca, gāthā paññāsa aṭṭha cāti.

Atha vagguddānaṃ

Bhikkhādāyī parivāro, sereyyo sobhito tathā; Chattañca bandhujīvī ca, supāricariyopi ca.

Kumudo kuṭajo ceva, tamāli dasamo kato; Chasatāni ca gāthāni, chasaṭṭhi ca tatuttari.

Bhikkhāvaggadasakaṃ.

Dutiyasatakaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

10. Kumudamāliyattheraapadāna

"Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, mahesiṃ vijitāvinaṃ; Vipassinaṃ mahāvīraṃ, abhijātaṃva kesariṃ.

Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Gahetvā kumudaṃ mālaṃ, buddhaseṭṭhaṃ samokiriṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2820)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kumudamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kumudamāliyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Ārakkhadāyakavaggo bāttiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Ārakkhado bhojanado, gatasaññī padumiyo; Pupphāsanī santhaviko, saddasaññī tiraṃsiyo; Kandaliko kumudī ca, sattapaññāsa gāthakāti.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

2. Kakkārupupphiyattheraapadāna

"Yāmā devā idhāgantvā, gotamaṃ sirivacchasaṃ; Kakkārumālaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kakkārupupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kakkārupupphiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

9 Saraṇagamaniyattheraapadāna

"Āruhimha tadā nāvaṃ, bhikkhu cājīvako cahaṃ; Nāvāya bhijjamānāya, bhikkhu me saraṇaṃ adā.

Ekattiṃse ito kappe, yañca me saraṇaṃ adā; Duggatiṃ nābhijānāmi, saraṇāgamane phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saraṇagamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saraṇagamaniyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

7. Tiṇakuṭidāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, ahosiṃ parakammiko; Parakammāyane yutto, parabhattaṃ apassito.

Rahogato nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; Buddho loke samuppanno, adhikāro ca natthi me.

Kālo me gatiṃ sodhetuṃ, khaṇo me paṭipādito; Dukkho nirayasamphasso, apuññānañhi pāṇinaṃ.

Evāhaṃ cintayitvāna, kammasāmiṃ upāgamiṃ; Ekāhaṃ kammaṃ yācitvā, vipinaṃ pāvisiṃ ahaṃ.

Tiṇakaṭṭhañca valliñca, āharitvānahaṃ tadā; Tidaṇḍake ṭhapetvāna, akaṃ tiṇakuṭiṃ ahaṃ.

Saṃghassatthāya kuṭikaṃ, niyyādetvāna taṃ ahaṃ; Tadaheyeva āgantvā, kammasāmiṃ upāgamiṃ.

Tena kammena sukatena, tāvatiṃsamagacchahaṃ; Tattha me sukataṃ byamhaṃ, kuṭikāya sunimmitaṃ.

Sahassakaṇḍaṃ satabheṇḍu, dhajālu haritāmayaṃ; Satasahassaniyyūhā, byamhe pātubhaviṃsu me.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Mama saṅkappamaññāya, pāsādo upatiṭṭhati.

Bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā, lomahaṃso na vijjati; Tāsaṃ mama na jānāmi, tiṇakuṭikāyidaṃ phalaṃ.

Sīhabyagghā ca dīpī ca, acchakokataracchakā; Sabbe maṃ parivajjenti, tiṇakuṭikāyidaṃ phalaṃ.

Sarīsapā ca bhūtā ca, ahī kumbhaṇḍarakkhasā; Tepi maṃ parivajjenti, tiṇakuṭikāyidaṃ phalaṃ.

Na pāpasupinassāpi, sarāmi dassanaṃ mama; Upaṭṭhitā sati mayhaṃ, tiṇakuṭikāyidaṃ phalaṃ.

Tāyeva tiṇakuṭikāya, anubhotvāna sampadā; Gotamassa bhagavato, dhammaṃ sacchikariṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tiṇakuṭikāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇakuṭidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇakuṭidāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

5. Kummāsadāyakattheraapadāna

"Esanāya carantassa, vipassissa mahesino; Rittakaṃ pattaṃ disvāna, kummāsaṃ pūrayiṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ bhikkhaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, kummāsassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kummāsadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kummāsadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

10 Tipadumiyattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Danto dantaparivuto, nagarā nikkhamī tadā.

Nagare haṃsavatiyaṃ, ahosiṃ māliko tadā; Yaṃ tattha uttamaṃ tīṇi, padmapupphāni aggahiṃ.

'Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, paṭimaggantarāpaṇe; Saha disvāna sambuddhaṃ, evaṃ cintesahaṃ tadā.

Kiṃ me imehi pupphehi, rañño upanitehi me; Gāmaṃ vā gāmakhettaṃ vā, sahassaṃ vā labheyyahaṃ.

Adantadamanaṃ vīraṃ, sabbasattasukhāvahaṃ; Lokanāthaṃ pūjayitvā, lacchāmi amataṃ dhanaṃ'.

Evāhaṃ cintayitvāna, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Tīṇi lohitake gayha, ākāse ukkhipiṃ tadā.

Mayā ukkhittamattamhi, ākāse pattharimsu te; Dhāriṃsu matthake tattha, uddhaṃvaṇṭā adhomukhā.

Ye keci manujā disvā, ukkuṭṭhiṃ sampavattayuṃ; Devatā antalikkhamhi, sādhukāraṃ pavattayuṃ.

Accheraṃ loke uppannaṃ, buddhaseṭṭhassa vāhasā; Sabbe dhammaṃ suṇissāma, pupphānaṃ vāhasā mayaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Vīthiyañhi ṭhito santo, imā gāthā abhāsatha.

'Yo so buddhaṃ apūjesi, rattapadmehi māṇavo; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Tiṃsakappāni devindo, devarajjaṃ karissati.

Mahāvitthārikaṃ nāma, byamhaṃ hessati tāvade; Tiyojanasatubbiddhaṃ, diyaḍḍhasatavitthataṃ.

Cattārisatasahassāni, niyyūhā ca sumāpitā; Kūṭāgāravarūpetā, mahāsayanamaṇḍitā.

Koṭisatasahassiyo, parivāressanti accharā; Kusalā naccagītassa, vāditepi padakkhiṇā.

Etādise byamhavare, nārīgaṇasamākule; Vassissati pupphavasso, dibbo lohitako sadā.

Bhittikhīle nāgadante, dvārabāhāya toraṇe; Cakkamattā lohitakā, olambissanti tāvade.

Pattena pattasañchanne, antobyamhavare imaṃ; Attharitvā pārupitvā, tuvaṭṭissanti tāvade.

Bhavanaṃ parivāretvā, samantā satayojane; Tepi padmā lohitakā, dibbagandhaṃ pavāyare.

Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Sampattiyo duve bhutvā, anīti anupaddavo; Sampatte pariyosāne, nibbānaṃ pāpuṇissati'.

Sudiṭṭho vata me buddho, vāṇijjaṃ supayojitaṃ; Padmāni tīṇi pūjetvā, anubhosiṃ tisampadā.

Ajja me dhammappattassa, vippamuttassa sabbaso; Supupphitaṃ lohitakaṃ, dhārayissati matthake.

Mama kammaṃ kathentassa, padumuttarasatthuno; Satapāṇasahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu.

Satasahassito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, tipadumānidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1486)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tipadumiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tipadumiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Nāgasamālavaggo aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Nāgasamālo padasaññī, saññakāluvadāyako; Ekasaññī tiṇasanthāro, sūcipāṭalipupphiyo; Ṭhitañjalī tipadumī, gāthāyo pañcasattati.

Therāpadāna

Thomakavagga

6. Upāhanadāyakattheraapadāna

“Ahosiṃ candano nāma, sambuddhassatrajo tadā; Ekopāhano mayā dinno, bodhiṃ sampajja me tuvaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pānadhiṃ dadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, upāhanassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upāhanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upāhanadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

7. Ambāṭakadāyakattheraapadāna

“Vipine buddhaṃ disvāna, sayambhuṃ aparājitaṃ; Ambāṭakaṃ gahetvāna, sayambhussa adāsahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambāṭakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambāṭakadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

1 Mahākaccāyanattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, anejo ajitaṃ jayo; Satasahasse kappānaṃ, ito uppajji nāyako.

Vīro kamalapattakkho, sasaṅkavimalānano; Kanakācalasaṅkāso, ravidittisamappabho.

Sattanettamanohārī, varalakkhaṇabhūsito; Sabbavākyapathātīto, manujāmarasakkato.

Sambuddho bodhayaṃ satte, vāgīso madhurassaro; Karuṇānibandhasantāno, parisāsu visārado.

Deseti madhuraṃ dhammaṃ, catusaccūpasaṃhitaṃ; Nimugge mohapaṅkamhi, samuddharati pāṇine.

Tadā ekacaro hutvā, tāpaso himavālayo; Nabhasā mānusaṃ lokaṃ, gacchanto jinamaddasaṃ.

Upecca santikaṃ tassa, assosiṃ dhammadesanaṃ; Vaṇṇayantassa vīrassa, sāvakassa mahāguṇaṃ.

'Saṃkhittena mayā vuttaṃ, vitthārena pakāsayaṃ; Parisaṃ mañca toseti, yathā kaccāyano ayaṃ.

Nāhaṃ evamidhekaccaṃ, aññaṃ passāmi sāvakaṃ; Tasmātadagge esaggo, evaṃ dhāretha bhikkhavo'.

Tadāhaṃ vimhito hutvā, sutvā vākyaṃ manoramaṃ; Himavantaṃ gamitvāna, āhitvā pupphasañcayaṃ.

Pūjetvā lokasaraṇaṃ, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ; Tadā mamāsayaṃ ñatvā, byākāsi sa raṇañjaho.

'Passathetaṃ isivaraṃ, niddhantakanakattacaṃ; Uddhaggalomaṃ pīṇaṃsaṃ, acalaṃ pañjaliṃ ṭhitaṃ.

Hāsaṃ supuṇṇanayanaṃ, buddhavaṇṇagatāsayaṃ; Dhammajaṃ uggahadayaṃ, amatāsittasannibhaṃ'.

Kaccānassa guṇaṃ sutvā, taṃ ṭhānaṃ patthayaṃ ṭhito; Anāgatamhi addhāne, gotamassa mahāmune.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Kaccāno nāma nāmena, hessati satthu sāvako.

Bahussuto mahāñāṇī, adhippāyavidū mune; Pāpuṇissati taṃ ṭhānaṃ, yathāyaṃ byākato mayā.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Aññaṃ gatiṃ na gacchāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Duve kule pajāyāmi, khattiye atha brāhmaṇe; Nīce kule na jāyāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jāto ujjeniyaṃ pure; Pajjotassa ca caṇḍassa, purohitadijādhino.

Putto tiriṭivacchassa, nipuṇo vedapāragū; Mātā ca candimā nāma, kaccānohaṃ varattaco.

Vīmaṃsanatthaṃ buddhassa, bhūmipālena pesito; Disvā mokkhapuradvāraṃ, nāyakaṃ guṇasañcayaṃ.

Sutvā ca vimalaṃ vākyaṃ, gatipaṅkavisosanaṃ; Pāpuṇiṃ amataṃ santaṃ, sesehi saha sattahi.

Adhippāyavidū jāto, sugatassa mahāmate; Ṭhapito etadagge ca, susamiddhamanoratho.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahākaccāyano thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahākaccāyanattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

6. Kadambapupphiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, kukkuṭo nāma pabbato; Tamhi pabbatapādamhi, satta buddhā vasanti te.

Kadambaṃ pupphitaṃ disvā, dīparājaṃva uggataṃ; Ubho hatthehi paggayha, satta buddhe samokiriṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Dvenavute ito kappe, sattāsuṃ pupphanāmakā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kadambapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kadambapupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

1 Bhikkhadāyakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Pavarā abhinikkhantaṃ, Vanā nibbanamāgataṃ.

Kaṭacchubhikkhaṃ pādāsiṃ, siddhatthassa mahesino; Paññāya upasantassa, mahāvīrassa tādino.

Padenānupadāyantaṃ, nibbāpente mahājanaṃ; Uḷārā vitti me jātā, buddhe ādiccabandhune.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhikkhādānassidaṃ phalaṃ.

Sattāsītimhito kappe, mahāreṇu sanāmakā; Sattaratanasampannā, sattete cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhikkhadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhikkhadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

10. Padumapupphiyattheraapadāna

"Pokkharavanaṃ paviṭṭho, Bhañjanto padumānihaṃ; Tatthaddasaṃ phussaṃ buddhaṃ, Bāttiṃsavaralakkhaṇaṃ.

Padumapupphaṃ gahetvāna, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ; Pāpakammaṃ saritvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Pabbajitvāna kāyena, manasā saṃvutena ca; Vacīduccaritaṃ hitvā, ājīvaṃ parisodhayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Padumābhāsanāmā ca, aṭṭhārasa mahīpatī; Aṭṭhārasesu kappesu, aṭṭhatālīsamāsisuṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1542)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumapupphiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Timiravaggo navamo.

Tassuddānaṃ

Timiranaṅgalīpuppha, nippannañjaliko adho; Dve raṃsisaññī phalado, saddasaññī ca secako; Padmapupphī ca gāthāyo, chappaññāsa pakittitā.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

3 Koṭumbariyattheraapadāna

“Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Appameyyaṃva udadhiṃ, vitthataṃ dharaṇiṃ yathā.

Pūjitaṃ devasaṅghena, nisabhājāniyaṃ yathā; Haṭṭho haṭṭhena cittena, upāgacchiṃ naruttamaṃ.

Sattapupphāni paggayha, koṭumbarasamākulaṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, sikhino lokabandhuno.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito vīsatikappamhi, mahānelasanāmako; Eko āsi mahātejo, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā koṭumbariyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Koṭumbariyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

2. Ekachattiyattheraapadāna

“Candabhāgānadītīre, assamo sukato mama; Susuddhapulinākiṇṇo, pannasālā sumāpitā.

Uttānakūlā nadikā, supatitthā manoramā; Macchakacchapasampannā, susumāranisevitā.

Acchā dīpī ca mayūrā, karavīkā ca sāḷikā; Kūjanti sabbadā ete, sobhayantā mamassamaṃ.

Kokilā mañjubhāṇī ca, haṃsā ca madhurassarā; Abhikūjanti te tattha, sobhayantā mamassamaṃ.

Sīhā byagghā varāhā ca, accha kokataracchakā; Giriduggamhi nādenti, sobhayantā mamassamaṃ.

Eṇīmigā ca sarabhā, bheraṇḍā sūkarā bahū; Giriduggamhi nādenti, sobhayantā mamassamaṃ.

Uddālakā campakā ca, pāṭalī sinduvārakā; Atimuttā asokā ca, sobhayanti mamassamaṃ.

Aṅkolā yūthikā ceva, sattalī bimbijālikā; Kaṇikārā ca pupphanti, sobhayantā mamassamaṃ.

Nāgā sālā ca saḷalā, puṇḍarīkettha pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Ajjunā asanā cettha, mahānāmā ca pupphitā; Sālā ca kaṅgupupphā ca, sobhayanti mamassamaṃ.

Ambā jambū ca tilakā, nimbā ca sālakalyāṇī; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Asokā ca kapiṭṭhā ca, girimālettha pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Kadambā kadalī ceva, isimuggā ca ropitā; Dhuvaṃ phalāni dhārenti, sobhayantā mamassamaṃ.

Harītakā āmalakā, ambajambuvibhītakā; Kolā bhallātakā billā, phalino mama assame.

Avidūre pokkharaṇī, supatitthā manoramā; Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca.

Gabbhaṃ gaṇhanti padumā, aññe pupphanti kesarī; Opattakaṇṇikā ceva, pupphanti mama assame.

Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā; Acchodakamhi vicaraṃ, sobhayanti mamassamaṃ.

Nayitā ambagandhī ca, anukūle ca ketakā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Madhu bhisamhā savati, khīrasappi muḷālibhi; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Pulinā sobhanā tattha, ākiṇṇā jalasevitā; Opupphā pupphitā senti, sobhayantā mamassamaṃ.

Jaṭābhārena bharitā, ajinuttaravāsanā; Vākacīradharā sabbe, sobhayanti mamassamaṃ.

Yugamattamapekkhantā, nipakā santavuttino; Kāmabhoge anapekkhā, vasanti mama assame.

Parūḷhakacchanakhalomā, paṅkadantā rajassirā; Rajojalladharā sabbe, vasanti mama assame.

Abhiññāpāramippattā, antalikkhacarā ca te; Uggacchantā nabhaṃ ete, sobhayanti mamassamaṃ.

Tehi sissehi parivuto, vasāmi vipine tadā; Rattindivaṃ na jānāmi, sadā jhānasamappito.

Bhagavā tamhi samaye, atthadassī mahāmuni; Tamandhakāraṃ nāsento, uppajji lokanāyako.

Atha aññataro sisso, āgacchi mama santikaṃ; Mante ajjhetukāmo so, chaḷaṅgaṃ nāma lakkhaṇaṃ.

Buddho loke samuppanno, atthadassī mahāmuni; Catusaccaṃ pakāsento, deseti amataṃ padaṃ.

Tuṭṭhahaṭṭho pamudito, dhammantaragatāsayo; Assamā abhinikkhamma, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Buddho loke samuppanno, dvattiṃsavaralakkhaṇo; Etha sabbe gamissāma, sammāsambuddhasantikaṃ'.

Ovādapaṭikarā te, sadhamme pāramiṃ gatā; Sādhūti sampaṭicchiṃsu, uttamatthagavesakā.

Jaṭābhārabharitā te, ajinuttaravāsanā; Uttamatthaṃ gavesantā, nikkhamiṃsu vanā tadā.

Bhagavā tamhi samaye, atthadassī mahāyaso; Catusaccaṃ pakāsento, deseti amataṃ padaṃ.

Setacchattaṃ gahetvāna, buddhaseṭṭhassa dhārayiṃ; Ekāhaṃ dhārayitvāna, buddhaseṭṭhaṃ avandahaṃ.

Atthadassī tu bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me chattaṃ adhāresi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Imassa jāyamānassa, devatte atha mānuse; Dhāressati sadā chattaṃ, chattadānassidaṃ phalaṃ.

Sattasattatikappāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Sattasattatikkhattuñca, devarajjaṃ karissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, gotamo sakyapuṅgavo; Tamandhakāraṃ nāsento, uppajjissati cakkhumā.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, viharissatināsavo'.

Yato ahaṃ kammamakaṃ, chattaṃ buddhassa dhārayaṃ; Etthantare na jānāmi, setacchattaṃ adhāritaṃ.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Chattadhāraṇamajjāpi, vattate niccakālikaṃ.

Aho me sukataṃ kammaṃ, atthadassissa tādino; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekachattiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti;

Ekachattiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

3. Uppalahatthiyattheraapadāna

"Tivarāyaṃ nivāsīhaṃ, ahosiṃ māliko tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, siddhatthaṃ lokapūjitaṃ.

Pasannacitto sumano, pupphahatthamadāsahaṃ; Yattha yatthupapajjāmi, tassa kammassa vāhasā.

Anubhomi phalaṃ iṭṭhaṃ, pubbe sukatamattano; Parikkhitto sumallehi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Catunnavutupādāya, ṭhapetvā vattamānakaṃ; Pañcarājasatā tattha, najjasamasanāmakā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uppalahatthiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uppalahatthiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

10 Padumadhārikattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, romaso nāma pabbato; Buddhopi sambhavo nāma, abbhokāse vasī tadā.

Bhavanā nikkhamitvāna, padumaṃ dhārayiṃ ahaṃ; Ekāhaṃ dhārayitvāna, bhavanaṃ punarāgamiṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (5449)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumadhāriko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumadhārikattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Phaladāyakavaggo dvepaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Kurañciyaṃ kapitthañca, kosambamatha ketakaṃ; Nāgapupphajjunañceva, kuṭajī ghosasaññako.

Thero ca sabbaphalado, tathā padumadhāriko; Asīti cettha gāthāyo, tisso gāthā taduttari.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

1. Padumakesariyattheraapadāna

"Isisaṃghe ahaṃ pubbe, āsiṃ mātaṅgavāraṇo; Mahesīnaṃ pasādena, padmakesaramokiriṃ.

Paccekajinaseṭṭhesu, dhutarāgesu tādisu; Tesu cittaṃ pasādetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Ekanavutito kappe, kesaraṃ okiriṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumakesariyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumakesariyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

1. Timirapupphiyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, anusotaṃ vajāmahaṃ; Nisinnaṃ samaṇaṃ disvā, vippasannamanāvilaṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; Tārayissati tiṇṇoyaṃ, dantoyaṃ damayissati.

Assāsissati assattho, santo ca samayissati; Mocayissati mutto ca, nibbāpessati nibbuto.

Evāhaṃ cintayitvāna, siddhatthassa mahesino; Gahetvā timirapupphaṃ, matthake okiriṃ ahaṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Vanditvā satthuno pāde, pakkāmiṃ aparaṃ disaṃ.

Aciraṃ gatamattaṃ maṃ, migarājā viheṭhayi; Papātamanugacchanto, tattheva papatiṃ ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Chappaññāsamhi kappamhi, sattevāsuṃ mahāyasā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā timirapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Timirapupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

2. Puṇṇakattheraapadāna

"Pabbhārakūṭaṃ nissāya, sayambhū aparājito; Ābādhiko ca so buddho, vasati pabbatantare.

Mama assamasāmantā, panādo āsi tāvade; Buddhe nibbāyamānamhi, āloko udapajjatha.

Yāvatā vanasaṇḍasmiṃ, acchakokataracchakā; Vāḷā ca kesarī sabbe, abhigajjiṃsu tāvade.

Uppātaṃ tamahaṃ disvā, pabbhāraṃ agamāsahaṃ; Tatthaddassāsiṃ sambuddhaṃ, nibbutaṃ aparājitaṃ.

Suphullaṃ sālarājaṃva, sataraṃsiṃva uggataṃ; Vītaccikaṃva aṅgāraṃ, nibbutaṃ aparājitaṃ.

Tiṇaṃ kaṭṭhañca pūretvā, citakaṃ tatthakāsahaṃ; Citakaṃ sukataṃ katvā, sarīraṃ jhāpayiṃ ahaṃ.

Sarīraṃ jhāpayitvāna, gandhatoyaṃ samokiriṃ; Antalikkhe ṭhito yakkho, nāmamaggahi tāvade.

'Yaṃ pūritaṃ tayā kiccaṃ, sayambhussa mahesino; Puṇṇako nāma nāmena, sadā hohi tuvaṃ mune'.

Tamhā kāyā cavitvāna, devalokaṃ agacchahaṃ; Tattha dibbamayo gandho, antalikkhā pavassati.

Tatrāpi nāmadheyyaṃ me, puṇṇakoti ahū tadā; Devabhūto manusso vā, saṅkappaṃ pūrayāmahaṃ.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Idhāpi puṇṇako nāma, nāmadheyyaṃ pakāsati.

Tosayitvāna sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tanukiccassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā puṇṇako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Puṇṇakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

4. Ketakapupphiyattheraapadāna

"Vinatānadiyā tīre, vihāsi purisuttamo; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Madhugandhassa pupphena, ketakassa ahaṃ tadā; Pasannacitto sumano, buddhaseṭṭhamapūjayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ketakapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ketakapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

4. Avaṭaphaliyattheraapadāna

"Sahassaraṃsī bhagavā, sayambhū aparājito; Vivekā vuṭṭhahitvāna, gocarāyābhinikkhami.

Phalahattho ahaṃ disvā, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Pasannacitto sumano, avaṭaṃ adadiṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā avaṭaphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Avaṭaphaliyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

10 Nāḷikeraphaladāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, ārāmiko ahaṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, gacchantaṃ anilañjase.

Nāḷikeraphalaṃ gayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Ākāse ṭhitako santo, paṭiggaṇhi mahāyaso.

Vittisañjanano mayhaṃ, diṭṭhadhammasukhāvaho; Phalaṃ buddhassa datvāna, vippasannena cetasā.

Adhigacchiṃ tadā pītiṃ, vipulañca sukhuttamaṃ; Uppajjateva ratanaṃ, nibbattassa tahiṃ tahiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Dibbacakkhu visuddhaṃ me, samādhikusalo ahaṃ; Abhiññāpāramippatto, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (5366)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nāḷikeraphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nāḷikeraphaladāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kaṇikāravaggo ekapaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Kaṇikārekapattā ca, kāsumārī tathāvaṭā; Pādañca mātuluṅgañca, ajelīmodameva ca.

Tālaṃ tathā nāḷikeraṃ, gāthāyo gaṇitā viha; Ekaṃ gāthāsataṃ hoti, ūnādhikavivajjitaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

5. Gosīsanikkhepakattheraapadāna

"Ārāmadvārā nikkhamma, gosīsaṃ santhataṃ mayā; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbakammassidaṃ phalaṃ.

Ājāniyā vātajavā, sindhavā sīghavāhanā; Anubhomi sabbametaṃ, gosīsassa idaṃ phalaṃ.

Aho kāraṃ paramakāraṃ, sukhette sukataṃ mayā; Saṃghe katassa kārassa, na aññaṃ kalamagghati.

Catunnavutito kappe, yaṃ sīsaṃ santhariṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, santharassa idaṃ phalaṃ.

Pañcasattatikappamhi, suppatiṭṭhitanāmako; Eko āsiṃ mahātejo, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gosīsanikkhepako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gosīsanikkhepakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

4. Kiṃsukapupphiyattheraapadāna

"Kiṃsukaṃ pupphitaṃ disvā, paggahetvāna añjaliṃ; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, ākāse abhipūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kiṃsukapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kiṃsukapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

5. Phaladāyakattheraapadāna

“Bhāgīrathīnadītīre, ahosi assamo tadā; Tamahaṃ assamaṃ gacchiṃ, phalahattho apekkhavā.

Vipassiṃ tattha addakkhiṃ, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Yaṃ me atthi phalaṃ sabbaṃ, adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phaladāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

1 Atichattiyattheraapadāna

“Parinibbute bhagavati, atthadassīnaruttame; Chattātichattaṃ kāretvā, thūpamhi abhiropayiṃ.

Kālena kālamāgantvā, namassiṃ lokanāyakaṃ; Pupphacchadanaṃ katvāna, chattamhi abhiropayiṃ.

Sattarase kappasate, devarajjamakārayiṃ; Manussattaṃ na gacchāmi, thūpapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā atichattiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Atichattiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

5 Vedikārakattheraapadāna

“Vipassino bhagavato, bodhiyā pādaputtame; Pasannacitto sumano, kāresiṃ vedikaṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, kāresiṃ vedikaṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vedikāya idaṃ phalaṃ.

Ito ekādase kappe, ahosiṃ sūriyassamo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vedikārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vedikārakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

1 Tikaṇikārapupphiyattheraapadāna

“Sumedho nāma sambuddho, bāttiṃsavaralakkhaṇo; Vivekakāmo sambuddho, himavantamupāgamiṃ.

Ajjhogayha himavantaṃ, aggo kāruṇiko muni; Pallaṅkamābhujitvāna, nisīdi purisuttamo.

Vijjādharo tadā āsiṃ, antalikkhacaro ahaṃ; Tisūlaṃ sukataṃ gayha, gacchāmi ambare tadā.

Pabbatagge yathā aggi, puṇṇamāyeva candimā; Vane obhāsate buddho, sālarājāva phullito.

Vanaggā nikkhamitvāna, buddharaṃsībhidhāvare; Naḷaggivaṇṇasaṅkāsā, disvā cittaṃ pasādayiṃ.

Vicinaṃ addasaṃ pupphaṃ, kaṇikāraṃ devagandhikaṃ; Tīṇi pupphāni ādāya, buddhaseṭṭhamapūjayiṃ.

Buddhassa ānubhāvena, tīṇi pupphāni me tadā; Uddhaṃvaṇṭā adhopattā, chāyaṃ kubbanti satthuno.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, kaṇikārīti ñāyati; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Sahassakaṇḍaṃ satabheṇḍu, dhajāluharitāmayaṃ; Satasahassaniyyūhā, byamhe pātubhaviṃsu me.

Soṇṇamayā maṇimayā, lohitaṅgamayāpi ca; Phalikāpi ca pallaṅkā, yenicchakā yadicchakā.

Mahārahañca sayanaṃ, tūlikāvikatīyutaṃ; Uddhalomikaekantaṃ, bibbohanasamāyutaṃ.

Bhavanā nikkhamitvāna, caranto devacārikaṃ; Yadā icchāmi gamanaṃ, devasaṅghapurakkhato.

Pupphassa heṭṭhā tiṭṭhāmi, uparicchadanaṃ mama; Samantā yojanasataṃ, kaṇikārehi chāditaṃ.

Saṭṭhituriyasahassāni, sāyaṃ pātamupaṭṭhahuṃ; Parivārenti maṃ niccaṃ, rattindivamatanditā.

Tattha naccehi gītehi, tāḷehi vāditehi ca; Ramāmi khiḍḍāratiyā, modāmi kāmakāmihaṃ.

Tattha bhutvā pivitvā ca, modāmi tidase tadā; Nārīgaṇehi sahito, modāmi byamhamuttame.

Satānaṃ pañcakkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ tīṇikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Bhavābhave saṃsaranto, mahābhogaṃ labhāmahaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Aññaṃ gatiṃ na jānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Duve kule pajāyāmi, khattiye cāpi brāhmaṇe; Nīce kule na jāyāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, sivikaṃ sandamānikaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Dāsīgaṇaṃ dāsagaṇaṃ, nāriyo samalaṅkatā; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Koseyyakambaliyāni, khomakappāsikāni ca; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Navavatthaṃ navaphalaṃ, navaggarasabhojanaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Imaṃ khāda imaṃ bhuñja, imamhi sayane saya; Labhāmi sabbamevetaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sabbattha pūjito homi, yaso abbhuggato mama; Mahāpakkho sadā homi, abhejjapariso sadā; Ñātīnaṃ uttamo homi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sītaṃ uṇhaṃ na jānāmi, pariḷāho na vijjati; Atho cetasikaṃ dukkhaṃ, hadaye me na vijjati.

Suvaṇṇavaṇṇo hutvāna, saṃsarāmi bhavābhave; Vevaṇṇiyaṃ na jānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Sāvatthiyaṃ pure jāto, mahāsāle suaḍḍhake.

Pañca kāmaguṇe hitvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Jātiyā sattavassohaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Upasampādayī buddho, guṇamaññāya cakkhumā; Taruṇo pūjanīyohaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Dibbacakkhu visuddhaṃ me, samādhikusalo ahaṃ; Abhiññāpāramippatto, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā anuppatto, iddhipādesu kovido; Dhammesu pāramippatto, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tikaṇikārapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tikaṇikārapupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

9 Dhammaruciyattheraapadāna

"Yadā dīpaṅkaro buddho, sumedhaṃ byākarī jino; 'Aparimeyye ito kappe, ayaṃ buddho bhavissati.

Imassa janikā mātā, māyā nāma bhavissati; Pitā suddhodano nāma, ayaṃ hessati gotamo.

Padhānaṃ padahitvāna, katvā dukkarakārikaṃ; Assatthamūle sambuddho, bujjhissati mahāyaso.

Upatisso kolito ca, aggā hessanti sāvakā; Ānando nāma nāmena, upaṭṭhissatimaṃ jinaṃ.

Khemā uppalavaṇṇā ca, aggā hessanti sāvikā; Citto āḷavako ceva, aggā hessantupāsakā.

Khujjuttarā nandamātā, aggā hessantupāsikā; Bodhi imassa vīrassa, assatthoti pavuccati'.

Idaṃ sutvāna vacanaṃ, asamassa mahesino; Āmoditā naramarū, namassanti katañjalī.

Tadāhaṃ māṇavo āsiṃ, megho nāma susikkhito; Sutvā byākaraṇaṃ seṭṭhaṃ, sumedhassa mahāmune.

Saṃvisaṭṭho bhavitvāna, sumedhe karuṇāsaye; Pabbajantañca taṃ vīraṃ, sahāva anupabbajiṃ.

Saṃvuto pātimokkhasmiṃ, indriyesu ca pañcasu; Suddhājīvo sato vīro, jinasāsanakārako.

Evaṃ viharamānohaṃ, pāpamittena kenaci; Niyojito anācāre, sumaggā paridhaṃsito.

Vitakkavasiko hutvā, sāsanato apakkamiṃ; Pacchā tena kumittena, payutto mātughātanaṃ.

Akariṃ ānantariyaṃ, ghātayiṃ duṭṭhamānaso; Tato cuto mahāvīciṃ, upapanno sudāruṇaṃ.

Vinipātagato santo, saṃsariṃ dukkhito ciraṃ; Na puno addasaṃ vīraṃ, sumedhaṃ narapuṅgavaṃ.

Asmiṃ kappe samuddamhi, maccho āsiṃ timiṅgalo; Disvāhaṃ sāgare nāvaṃ, gocaratthamupāgamiṃ.

Disvā maṃ vāṇijā bhītā, buddhaseṭṭhamanussaruṃ; Gotamoti mahāghosaṃ, sutvā tehi udīritaṃ.

Pubbasaññaṃ saritvāna, tato kālaṅkato ahaṃ; Sāvatthiyaṃ kule iddhe, jāto brāhmaṇajātiyaṃ.

Āsiṃ dhammaruci nāma, sabbapāpajigucchako; Disvāhaṃ lokapajjotaṃ, jātiyā sattavassiko.

Mahājetavanaṃ gantvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Upemi buddhaṃ tikkhattuṃ, rattiyā divasassa ca.

Tadā disvā muni āha, ciraṃ dhammarucīti maṃ; Tatohaṃ avacaṃ buddhaṃ, pubbakammapabhāvitaṃ.

Suciraṃ satapuññalakkhaṇaṃ, Patipubbena visuddhapaccayaṃ; Ahamajjasupekkhanaṃ vata, Tava passāmi nirupamaṃ viggahaṃ.

Suciraṃ vihatattamo mayā, Sucirakkhena nadī visositā; Suciraṃ amalaṃ visodhitaṃ, Nayanaṃ ñāṇamayaṃ mahāmune.

Cirakālasamaṅgito tayā, Avinaṭṭho punarantaraṃ ciraṃ; Punarajjasamāgato tayā, Na hi nassanti katāni gotama.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhammaruciyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhammaruciyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

1. Citakapūjakattheraapadāna

"Ajito nāma nāmena, ahosiṃ brāhmaṇo tadā; Āhutiṃ yiṭṭhukāmohaṃ, nānāpupphaṃ samānayiṃ.

Jalantaṃ citakaṃ disvā, sikhino lokabandhuno; Tañca pupphaṃ samānetvā, citake okiriṃ ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattavīse ito kappe, sattāsuṃ manujādhipā; Supajjalitanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Citakapūjakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

9 Dhammasavaniyattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Catusaccaṃ pakāsento, santāresi bahuṃ janaṃ.

Ahaṃ tena samayena, jaṭilo uggatāpano; Dhunanto vākacīrāni, gacchāmi ambare tadā.

Buddhaseṭṭhassa upari, gantuṃ na visahāmahaṃ; Pakkhīva selamāsajja, gamanaṃ na labhāmahaṃ.

Na me idaṃ bhūtapubbaṃ, iriyassa vikopanaṃ; Dake yathā ummujjitvā, evaṃ gacchāmi ambare.

Uḷārabhūto manujo, heṭṭhāsīno bhavissati; Handa menaṃ gavesissaṃ, api atthaṃ labheyyahaṃ.

Orohanto antalikkhā, saddamassosi satthuno; Aniccataṃ kathentassa, tamahaṃ uggahiṃ tadā.

Aniccasaññamuggayha, agamāsiṃ mamassamaṃ; Yāvatāyuṃ vasitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Carime vattamānamhi, Taṃ dhammasavanaṃ sariṃ; Tena kammena sukatena, Tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramiṃ ahaṃ; Ekapaññāsakkhattuñca, devarajjamakārayiṃ.

Ekasattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Pitugehe nisīditvā, samaṇo bhāvitindriyo; Gāthāya paridīpento, aniccatamudāhari.

Anussarāmi taṃ saññaṃ, saṃsaranto bhavābhave; Na koṭiṃ paṭivijjhāmi, nibbānaṃ accutaṃ padaṃ.

Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho.

Saha gāthaṃ suṇitvāna, pubbakammaṃ anussariṃ; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Jātiyā sattavassohaṃ, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayi buddho, guṇamaññāya cakkhumā.

Dārakova ahaṃ santo, karaṇīyaṃ samāpayiṃ; Kiṃ me karaṇīyaṃ ajja, sakyaputtassa sāsane.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, saddhammasavane phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhammasavaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhammasavaniyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

9. Timirapupphiyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, anusotaṃ vajāmahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sālarājaṃva phullitaṃ.

Pasannacitto sumano, paccekamunimuttamaṃ; Gahetvā timiraṃ pupphaṃ, matthake okiriṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā timirapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Timirapupphiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

9. Ambapiṇḍiyattheraapadāna

“Romaso nāma nāmena, dānavo iti vissuto; Ambapiṇḍī mayā dinnā, vipassissa mahesino.

Ekanavutito kappe, yamambamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ambadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambapiṇḍiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambapiṇḍiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

5. Raṃsisaññakattheraapadāna

“Udentaṃ sataraṃsiṃva, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Byagghūsabhaṃva pavaraṃ, sujātaṃ pabbatantare.

Buddhassa ānubhāvo so, jalate pabbatantare; Raṃse cittaṃ pasādetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Avasesesu kappesu, kusalaṃ caritaṃ mayā; Tena cittappasādena, buddhānussatiyāpi ca.

Tiṃsakappasahasseto, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsakappamhi, eko āsiṃ janādhipo; Sujāto nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā raṃsisaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Raṃsisaññakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

4 Pupphacchadaniyattheraapadāna

“Sunando nāma nāmena, brāhmaṇo mantapāragū; Ajjhāyako yācayogo, vājapeyyaṃ ayājayi.

Padumuttaro lokavidū, aggo kāruṇiko isi; Janataṃ anukampanto, ambare caṅkamī tadā.

Caṅkamitvāna sambuddho, sabbaññū lokanāyako; Mettāya aphari satte, appamāṇe nirūpadhi.

Vaṇṭe chetvāna pupphāni, brāhmaṇo mantapāragū; Sabbe sisse samānetvā, ākāse ukkhipāpayi.

Yāvatā nagaraṃ āsi, pupphānaṃ chadanaṃ tadā; Buddhassa ānubhāvena, sattāhaṃ na vigacchatha.

Teneva sukkamūlena, anubhotvāna sampadā; Sabbāsave pariññāya, tiṇṇo loke visattikaṃ.

Ekārase kappasate, pañcatiṃsāsu khattiyā; Ambaraṃsasanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pupphacchadaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pupphacchadaniyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

6 Bodhiupaṭṭhākattheraapadāna

"Nagare rammavatiyā, āsiṃ murajavādako; Niccupaṭṭhānayuttomhi, gatohaṃ bodhimuttamaṃ.

Sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhitvā, sukkamūlena codito; Aṭṭhārasakappasate, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Pannarase kappasate, ito āsiṃ janādhipo; Murajo nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bodhiupaṭṭhāko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bodhiupaṭṭhākattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

8. Nāgapupphiyattheraapadāna

"Suvaccho nāma nāmena, brāhmaṇo mantapāragū; Purakkhato sasissehi, vasate pabbatantare.

Padumuttaro nāma jino, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama santikaṃ.

Vehāsamhi caṅkamati, dhūpāyati jalate tathā; Hāsaṃ mamaṃ viditvāna, pakkāmi pācināmukho.

Tañca acchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Nāgapupphaṃ gahetvāna, gatamaggamhi okiriṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ pupphaṃ okiriṃ ahaṃ; Tena cittappasādena, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Ekattiṃse kappasate, rājā āsi mahāraho; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nāgapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nāgapupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

1. Bodhivandakattheraapadāna

"Pāṭaliṃ haritaṃ disvā, pādapaṃ dharaṇīruhaṃ; Ekaṃsaṃ añjaliṃ katvā, avandiṃ pāṭaliṃ ahaṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, garuṃ katvāna mānasaṃ; Antosuddhaṃ bahisuddhaṃ, suvimuttamanāsavaṃ.

Vipassiṃ lokamahitaṃ, karuṇāñāṇasāgaraṃ; Sammukhā viya sambuddhaṃ, avandiṃ pāṭaliṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ bodhimabhivandahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vandanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bodhivandako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bodhivandakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

7. Udakadāyakattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, bhikkhusaṃghe anuttare; Pasannacitto sumano, pānīghaṭamapūrayiṃ.

Pabbatagge dumagge vā, ākāse vātha bhūmiyaṃ; Yadā pānīyamicchāmi, khippaṃ nibbattate mama.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dakadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udakadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

8. Akkantasaññakattheraapadāna

"Kusāṭakaṃ gahetvāna, upajjhāyassahaṃ pure; Mantañca anusikkhāmi, ganthādosassa pattiyā.

Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Usabhaṃ pavaraṃ aggaṃ, Tissaṃ buddhaṃ gaṇuttamaṃ.

Kusāṭakaṃ pattharitaṃ, akkamantaṃ naruttamaṃ; Samuggataṃ mahāvīraṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Disvā taṃ lokapajjotaṃ, vimalaṃ candasannibhaṃ; Avandiṃ satthuno pāde, vippasannena cetasā.

Catunnavutito kappe, yaṃ adāsiṃ kusāṭakaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kusāṭakassidaṃ phalaṃ.

Sattatiṃse ito kappe, eko āsiṃ janādhipo; Sunando nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā akkantasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Akkantasaññakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

9. Rādhattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbalokavidū muni; Ito satasahassamhi, kappe uppajji cakkhumā.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi ca; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādibhi.

Ratanānaṭṭhapaññāsaṃ, uggato so mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, brāhmaṇo mantapāragū; Upecca taṃ naravaraṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ.

Paññāpentaṃ mahāvīraṃ, parisāsu visāradaṃ; Paṭibhāneyyakaṃ bhikkhuṃ, etadagge vināyakaṃ.

Tadāhaṃ kāraṃ katvāna, sasaṃghe lokanāyake; Nipacca sirasā pāde, taṃ ṭhānaṃ abhipatthayiṃ.

Tato maṃ bhagavā āha, siṅgīnikkhasamappabho; Sarena rajanīyena, kilesamalahārinā.

'Sukhī bhavassu dīghāyu, sijjhatu paṇidhī tava; Sasaṃghe me kataṃ kāraṃ, atīva vipulaṃ tayā.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Rādhoti nāmadheyyena, hessati satthu sāvako.

Sa te hetuguṇe tuṭṭho, sakyaputto narāsabho; Paṭibhāneyyakānaggaṃ, paññapessati nāyako'.

Taṃ sutvā mudito hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacitto paricariṃ, sato paññāsamāhito.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sabbattha sukhito āsiṃ, tassa kammassa vāhasā.

Pacchime bhave sampatte, giribbajapuruttame; Jāto vippakule niddhe, vikalacchādanāsane.

Kaṭacchubhikkhaṃ pādāsiṃ, sāriputtassa tādino; Yadā jiṇṇo ca vuddho ca, tadārāmamupāgamiṃ.

Pabbajati na maṃ koci, jiṇṇadubbalathāmakaṃ; Tena dīno vivaṇṇaṅgo, soko cāsiṃ tadā ahaṃ.

Disvā mahākāruṇiko, mamamāha mahāmuni; 'Kimatthaṃ putta-sokaṭṭo, brūhi te cittajaṃ rujaṃ'.

'Pabbajjaṃ na labhe vīra, svākkhāte tava sāsane; Tena sokena dīnosmi, saraṇaṃ hohi nāyaka'.

Tadā bhikkhū samānetvā, apucchi munisattamo; 'Imassa adhikāraṃ ye, saranti byāharantu te'.

Sāriputto tadāvoca, 'kāramassa sarāmahaṃ; Kaṭacchubhikkhaṃ dāpesi, piṇḍāya carato mama'.

'Sādhu sādhu kataññūsi, sāriputta imaṃ tuvaṃ; Pabbājehi dijaṃ vuḍḍhaṃ, hessatājāniyo ayaṃ'.

Tato alatthaṃ pabbajjaṃ, kammavācopasampadaṃ; Na cireneva kālena, pāpuṇiṃ āsavakkhayaṃ.

Sakkaccaṃ munino vākyaṃ, suṇāmi mudito yato; Paṭibhāneyyakā-naggaṃ, tato maṃ ṭhapayī jino.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā rādho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Rādhattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

4. Adhopupphiyattheraapadāna

"Abhibhū nāma so bhikkhu, sikhino aggasāvako; Mahānubhāvo tevijjo, himavantaṃ upāgami.

Ahampi himavantamhi, ramaṇīyassame isi; Vasāmi appamaññāsu, iddhīsu ca tadā vasī.

Pakkhijāto viyākāse, pabbataṃ adhivatthayiṃ; Adhopupphaṃ ga-hetvāna, āgacchiṃ pabbataṃ ahaṃ.

Satta pupphāni gaṇhitvā, matthake okiriṃ ahaṃ; Ālokite ca vīrena, pakkāmiṃ pācināmukho.

Āvāsaṃ abhisambhosiṃ, patvāna assamaṃ ahaṃ; Khāribhāraṃ gahetvāna, pāyāsiṃ pabbatantaraṃ.

Ajagaro maṃ pīḷesi, ghorarūpo mahabbalo; Pubbakammaṃ saritvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā adhopupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Adhopupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

3. Dhajadāyakattheraapadāna

"Tisso nāma ahu satthā, lokajeṭṭho narāsabho; Tayopadhikkhaye disvā, dhajaṃ āropitaṃ mayā.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjaṃ akārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbe sukatamattano.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Icchamāno cahaṃ ajja, sakānanaṃ sapabbataṃ; Khomadussena chādeyyaṃ, tadā mayhaṃ kate phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhajadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhajadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

4. Ekāsaniyattheraapadāna

"Varuṇo nāma nāmena, devarājā ahaṃ tadā; Upaṭṭhahesiṃ sambuddhaṃ, sayoggabalavāhano.

Nibbute lokanāthamhi, atthadassīnaruttame; Tūriyaṃ sabbamādāya, agamaṃ bodhimuttamaṃ.

Vāditena ca naccena, sammatāḷasamāhito; Sammukhā viya sambuddhaṃ, upaṭṭhiṃ bodhimuttamaṃ.

Upaṭṭhahitvā taṃ bodhiṃ, dharaṇīruhapādapaṃ; Pallaṅkaṃ ābhujitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Sakakammābhiraddhohaṃ, pasanno bodhimuttame; Tena cittappasādena, nimmānaṃ upapajjahaṃ.

Saṭṭhitūriyasahassāni, parivārenti maṃ sadā; Manussesu ca devesu, vattamānaṃ bhavābhave.

Tividhaggī nibbutā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Subāhū nāma nāmena, catuttiṃsāsu khattiyā; Sattaratanasampannā, pañcakappasate ito.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekāsaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekāsaniyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

9 Ekapuṇḍarīkattheraapadāna

"Romaso nāma nāmena, sayambhū subbato tadā; Puṇḍarīkaṃ mayā dinnaṃ, vippasannena cetasā.

Catunnavutito kappe, puṇḍarīkamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, puṇḍarīkassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekapuṇḍarīko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekapuṇḍarīkattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

4. Udapānadāyakattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, udapāno kato mayā; Piṇḍapātañca datvāna, niyyādesimahaṃ tadā.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, udapānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udapānadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udapānadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

7 Yūthikapupphiyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, anusotaṃ vajāmahaṃ; Sayambhuṃ addasaṃ tattha, sālarājaṃva phullitaṃ.

Pupphaṃ yūthikamādāya, upagacchiṃ mahāmuniṃ; Pasannacitto sumano, buddhassa abhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattasaṭṭhimhito kappe, eko sāmuddharo ahuṃ; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā yūthikapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yūthikapupphiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

8. Sumanatālavaṇṭiyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, tālavaṇṭamadāsahaṃ; Sumanehi paṭicchannaṃ, dhārayāmi mahārahaṃ.

Catunnavutito kappe, tālavaṇṭamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, tālavaṇṭassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumanatālavaṇṭiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumanatālavaṇṭiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

5. Muṭṭhipupphiyattheraapadāna

"Sudassanoti nāmena, mālākāro ahaṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Jātipupphaṃ gahetvāna, pūjayiṃ padumuttaraṃ; Visuddhacakkhu sumano, dibbacakkhuṃ samajjhagaṃ.

Etissā pupphapūjāya, cittassa paṇidhīhi ca; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Soḷasāsiṃsu rājāno, devuttarasanāmakā; Chattiṃsamhi ito kappe, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā muṭṭhipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Muṭṭhipupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

7 Mahākoṭṭhikattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbalokavidū muni; Ito satasahassamhi, kappe uppajji cakkhumā.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi ca; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādibhi.

Ratanānaṭṭhapaññāsaṃ, uggato so mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, brāhmaṇo vedapāragū; Upecca sabbalokaggaṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ.

Tadā so sāvakaṃ vīro, pabhinnamatigocaraṃ; Atthe dhamme nirutte ca, paṭibhāne ca kovidaṃ.

Ṭhapesi etadaggamhi, taṃ sutvā mudito ahaṃ; Sasāvakaṃ jinavaraṃ, sattāhaṃ bhojayiṃ tadā.

Dussehacchādayitvāna, sasissaṃ buddhisāgaraṃ; Nipacca pādamūlamhi, taṃ ṭhānaṃ patthayiṃ ahaṃ.

Tato avoca lokaggo, 'passathetaṃ dijuttamaṃ; Vinataṃ pādamūle me, kamalodarasappabhaṃ.

Buddhaseṭṭhassa bhikkhussa, Ṭhānaṃ patthayate ayaṃ; Tāya saddhāya cāgena, Saddhammassavanena ca.

Sabbattha sukhito hutvā, saṃsaritvā bhavābhave; Anāgatamhi addhāne, lacchase taṃ manorathaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Koṭṭhiko nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Taṃ sutvā mudito hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Mettacitto paricariṃ, sato paññāsamāhito.

Tena kammavipākena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sabbattha sukhito āsiṃ, tassa kammassa vāhasā.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Aññaṃ gatiṃ na gacchāmi, suciṇṇassa idaṃ phalaṃ.

Duve kule pajāyāmi, khattiye atha brāhmaṇe; Nīce kule na jāyāmi, suciṇṇassa idaṃ phalaṃ.

Pacchime bhave sampatte, brahmabandhu ahosahaṃ; Sāvatthiyaṃ vippakule, paccājāto mahaddhane.

Mātā candavatī nāma, pitā me assalāyano; Yadā me pitaraṃ buddho, vinayī sabbasuddhiyā.

Tadā pasanno sugate, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Moggallāno ācariyo, upajjhā sārisambhavo.

Kesesu chijjamānesu, diṭṭhi chinnā samūlikā; Nivāsento ca kāsāvaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Atthadhammaniruttīsu, paṭibhāne ca me mati; Pabhinnā tena lokaggo, etadagge ṭhapesi maṃ.

Asandiṭṭhaṃ viyākāsiṃ, upatissena pucchito; Paṭisambhidāsu tenāhaṃ, aggo sambuddhasāsane.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahākoṭṭhiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahākoṭṭhikattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

8. Upālittheraapadāna

“Nagare haṃsavatiyā, sujāto nāma brāhmaṇo; Asītikoṭinicayo, pahūtadhanadhaññavā.

Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Lakkhaṇe itihāse ca, sadhamme pāramiṃ gato.

Paribbājā ekasikhā, gotamā buddhasāvakā; Carakā tāpasā ceva, caranti mahiyā tadā.

Tepi maṃ parivārenti, brāhmaṇo vissuto iti; Bahujjano maṃ pūjeti, nāhaṃ pūjemi kiñcanaṃ.

Pūjārahaṃ na passāmi, mānatthaddho ahaṃ tadā; Buddhoti vacanaṃ natthi, tāva nuppajjate jino.

Accayena ahorattaṃ, padumuttaranāmako; Sabbaṃ tamaṃ vinodetvā, loke uppajji cakkhumā.

Vitthārike bāhujaññe, puthubhūte ca sāsane; Upāgami tadā buddho, nagaraṃ haṃsasavhayaṃ.

Pitu atthāya so buddho, dhammaṃ desesi cakkhumā; Tena kālena parisā, samantā yojanaṃ tadā.

Sammato manujānaṃ so, sunando nāma tāpaso; Yāvatā buddhaparisā, pupphehacchādayī tadā.

Catusaccaṃ pakāsente, seṭṭhe ca pupphamaṇḍape; Koṭisatasahassānaṃ, dhammābhisamayo ahu.

Sattarattindivaṃ buddho, vassetvā dhammavuṭṭhiyo; Aṭṭhame divase patte, sunandaṃ kittayī jino.

Devaloke manusse vā, saṃsaranto ayaṃ bhave; Sabbesaṃ pavaro hutvā, bhavesu saṃsarissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Mantāṇiputto puṇṇoti, hessati satthu sāvako.

Evaṃ kittayi sambuddho, sunandaṃ tāpasaṃ tadā; Hāsayanto janaṃ sabbaṃ, dassayanto sakaṃ balaṃ.

Katañjalī namassanti, sunandaṃ tāpasaṃ janā; Buddhe kāraṃ karitvāna, sodhesi gatimattano.

Tattha me ahu saṅkappo, sutvāna munino vacaṃ; Ahampi kāraṃ kassāmi, yathā passāmi gotamaṃ.

Evāhaṃ cintayitvāna, kiriyaṃ cintayiṃ mama; Kyāhaṃ kammaṃ ācarāmi, puññakkhette anuttare.

Ayañca pāṭhiko bhikkhu, sabbapāṭhissa sāsane; Vinaye agganikkhitto, taṃ ṭhānaṃ patthaye ahaṃ.

Idaṃ me amitaṃ bhogaṃ, akkhobhaṃ sāgarūpamaṃ; Tena bhogena buddhassa, ārāmaṃ māpaye ahaṃ.

Sobhanaṃ nāma ārāmaṃ, nagarassa puratthato; Kiṇitvā satasahassena, saṃghārāmaṃ amāpayiṃ.

Kūṭāgāre ca pāsāde, maṇḍape hammiye guhā; Caṅkame sukate katvā, saṃghārāmaṃ amāpayiṃ.

Jantāgharaṃ aggisālaṃ, atho udakamāḷakaṃ; Nhānagharaṃ māpayitvā, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ.

Āsandiyo pīṭhake ca, paribhoge ca bhājane; Ārāmikañca bhesajjaṃ, sabbametaṃ adāsahaṃ.

Ārakkhaṃ paṭṭhapetvāna, pākāraṃ kārayiṃ daḷhaṃ; Mā naṃ koci viheṭhesi, santacittāna tādinaṃ.

Satasahassenāvāsaṃ, saṃghārāme amāpayiṃ; Vepullaṃ taṃ māpayitvā, sambuddhaṃ upanāmayiṃ.

Niṭṭhāpito mayārāmo, sampaṭiccha tuvaṃ muni; Niyyādessāmi taṃ vīra, adhivāsehi cakkhuma.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama saṅkappamaññāya, adhivāsesi nāyako.

Adhivāsanamaññāya, sabbaññussa mahesino; Bhojanaṃ paṭiyādetvā, kālamārocayiṃ ahaṃ.

Ārocitamhi kālamhi, padumuttaranāyako; Khīṇāsavasahassehi, ārāmaṃ me upāgami.

Nisinnaṃ kālamaññāya, annapānena tappayiṃ; Bhuttāviṃ kālamaññāya, idaṃ vacanamabraviṃ.

Kīto satasahassena, tattakeneva kārito; Sobhano nāma ārāmo, sampaṭiccha tuvaṃ muni.

Imināārāmadānena, cetanāpaṇidhīhi ca; Bhave nibbattamānohaṃ, labhāmi mama patthitaṃ.

Paṭiggahetvā sambuddho, saṃghārāmaṃ sumāpitaṃ; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, idaṃ vacanamabravi.

Yo so buddhassa pādāsi, saṃghārāmaṃ sumāpitaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Hatthī assā rathā pattī, senā ca caturaṅginī; Parivāressantimaṃ niccaṃ, saṃghārāmassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi tūrasahassāni, bheriyo samalaṅkatā; Parivāressantimaṃ niccaṃ, saṃghārāmassidaṃ phalaṃ.

Chaḷasītisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vicittavatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivāressantimaṃ niccaṃ, saṃghārāmassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati.

Devarājena pattabbaṃ, sabbaṃ paṭilabhissati; Anūnabhogo hutvāna, devarajjaṃ karissati.

Sahassakkhattuṃ cakkavattī, rājā raṭṭhe bhavissati; Pathabyā rajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Upāli nāma nāmena, hessati satthu sāvako.

Vinaye pāramiṃ patvā, ṭhānāṭhāne ca kovido; Jinasāsanaṃ dhārento, viharissatināsavo.

Sabbametaṃ abhiññāya, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapessati.

Aparimeyyupādāya, patthemi tava sāsanaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Yathā sūlāvuto poso, rājadaṇḍena tajjito; Sūle sātaṃ avindanto, parimuttiṃva icchati.

Tathevāhaṃ mahāvīra, bhavadaṇḍena tajjito; Kammasūlāvuto santo, pipāsāvedanaṭṭito.

Bhave sātaṃ na vindāmi, ḍayhanto tīhi aggibhi; Parimuttiṃ gavesāmi, yathāpi rājadaṇḍito.

Yathā visādo puriso, visena paripīḷito; Agadaṃ so gaveseyya, visaghātāyupāyanaṃ.

Gavesamāno passeyya, agadaṃ visaghātakaṃ; Taṃ pivitvā sukhī assa, visamhā parimuttiyā.

Tathevāhaṃ mahāvīra, yathā visahato naro; Sampīḷito avijjāya, saddhammāgadamesahaṃ.

Dhammāgadaṃ gavesanto, addakkhiṃ sakyasāsanaṃ; Aggaṃ sabbosadhānaṃ taṃ, sabbasallavinodanaṃ.

Dhammosadhaṃ pivitvāna, visaṃ sabbaṃ samūhaniṃ; Ajarāmaraṃ sītibhāvaṃ, nibbānaṃ phassayiṃ ahaṃ.

Yathā bhūtaṭṭito poso, bhūtaggāhena pīḷito; Bhūtavejjaṃ gaveseyya, bhūtasmā parimuttiyā.

Gavesamāno passeyya, bhūtavijjāsu kovidaṃ; Tassa so vihane bhūtaṃ, samūlañca vināsaye.

Tathevāhaṃ mahāvīra, tamaggāhena pīḷito; Ñāṇālokaṃ gavesāmi, tamato parimuttiyā.

Athaddasaṃ sakyamuniṃ, kilesatamasodhanaṃ; So me tamaṃ vinodesi, bhūtavejjova bhūtakaṃ.

Saṃsārasotaṃ sañchindiṃ, taṇhāsotaṃ nivārayiṃ; Bhavaṃ ugghāṭayiṃ sabbaṃ, bhūtavejjova mūlato.

Garuḷo yathā opatati, pannagaṃ bhakkhamattano; Samantā yojanasataṃ, vikkhobheti mahāsaraṃ.

Pannagaṃ so gahetvāna, adhosīsaṃ viheṭhayaṃ; Ādāya so pakkamati, yenakāmaṃ vihaṅgamo.

Tathevāhaṃ mahāvīra, yathāpi garuḷo balī; Asaṅkhataṃ gavesanto, dose vikkhālayiṃ ahaṃ.

Diṭṭho ahaṃ dhammavaraṃ, santipadamanuttaraṃ; Ādāya viharāmetaṃ, garuḷo pannagaṃ yathā.

Āsāvatī nāma latā, jātā cittalatāvane; Tassā vassasahassena, ekaṃ nibbattate phalaṃ.

Taṃ devā payirupāsanti, tāvadūraphale sati; Devānaṃ sā piyā evaṃ, āsāvatī latuttamā.

Satasahassupādāya, tāhaṃ paricare muni; Sāyaṃ pātaṃ namassāmi, devā āsāvatiṃ yathā.

Avañjhā pāricariyā, amoghā ca namassanā; Dūrāgatampi maṃ santaṃ, khaṇoyaṃ na virādhayi.

Paṭisandhiṃ na passāmi, vicinanto bhave ahaṃ; Nirūpadhi vippamutto, upasanto carāmahaṃ.

Yathāpi padumaṃ nāma, sūriyaraṃsena pupphati; Tathevāhaṃ mahāvīra, buddharaṃsena pupphito.

Yathā balākayonimhi, na vijjati pumo sadā; Meghesu gajjamānesu, gabbhaṃ gaṇhanti tā sadā.

Cirampi gabbhaṃ dhārenti, yāva megho na gajjati; Bhārato parimuccanti, yadā megho pavassati.

Padumuttarabuddhassa, dhammameghena gajjato; Saddena dhammameghassa, dhammagabbhaṃ agaṇhahaṃ.

Satasahassupādāya, puññagabbhaṃ dharemahaṃ; Nappamuccāmi bhārato, dhammamegho na gajjati.

Yadā tuvaṃ sakyamuni, ramme kapilavatthave; Gajjasi dhammameghena, bhārato parimuccahaṃ.

Suññataṃ animittañca, Tathāppaṇihitampi ca; Caturo ca phale sabbe, Dhammevaṃ vijanayiṃ ahaṃ.

Dutiyabhāṇavāraṃ.

Aparimeyyupādāya, patthemi tava sāsanaṃ; So me attho anuppatto, santipadamanuttaraṃ.

Vinaye pāramiṃ patto, yathāpi pāṭhiko isi; Na me samasamo atthi, dhāremi sāsanaṃ ahaṃ.

Vinaye khandhake cāpi, tikacchede ca pañcame; Ettha me vimati natthi, akkhare byañjanepi vā.

Niggahe paṭikamme ca, ṭhānāṭhāne ca kovido; Osāraṇe vuṭṭhāpane, sabbattha pāramiṃ gato.

Vinaye khandhake vāpi, nikkhipitvā padaṃ ahaṃ; Ubhato viniveṭhetvā, rasato osareyyahaṃ.

Niruttiyā sukusalo, atthānatthe ca kovido; Anaññātaṃ mayā natthi, ekaggo satthu sāsane.

Rūpadakkho ahaṃ ajja, sakyaputtassa sāsane; Kaṅkhaṃ sabbaṃ vinodemi, chindāmi sabbasaṃsayaṃ.

Padaṃ anupadañcāpi, akkharañcāpi byañjanaṃ; Nidāne pariyosāne, sabbattha kovido ahaṃ.

Yathāpi rājā balavā, niggaṇhitvā parantape; Vijinitvāna saṅgāmaṃ, nagaraṃ tattha māpaye.

Pākāraṃ parikhañcāpi, esikaṃ dvārakoṭṭhakaṃ; Aṭṭālake ca vividhe, kāraye nagare bahū.

Siṅghāṭakaṃ caccarañca, suvibhattantarāpaṇaṃ; Kārayeyya sabhaṃ tattha, atthānatthavinicchayaṃ.

Nigghātatthaṃ amittānaṃ, chiddāchiddañca jānituṃ; Balakāyassa rakkhāya, senāpaccaṃ ṭhapeti so.

Ārakkhatthāya bhaṇḍassa, nidhānakusalaṃ naraṃ; Mā me bhaṇḍaṃ vinassīti, bhaṇḍarakkhaṃ ṭhapeti so.

Mamatto hoti yo rañño, vuddhiṃ yassa ca icchati; Tassādhikaraṇaṃ deti, mittassa paṭipajjituṃ.

Uppātesu nimittesu, lakkhaṇesu ca kovidaṃ; Ajjhāyakaṃ mantadharaṃ, porohicce ṭhapeti so.

Etehaṅgehi sampanno, khattiyoti pavuccati; Sadā rakkhanti rājānaṃ, cakkavākova dukkhitaṃ.

Tatheva tvaṃ mahāvīra, hatāmittova khattiyo; Sadevakassa lokassa, dhammarājāti vuccati.

Titthiye nihanitvāna, mārañcāpi sasenakaṃ; Tamandhakāraṃ vidhamitvā, dhammanagaraṃ amāpayi.

Sīlaṃ pākārakaṃ tattha, ñāṇaṃ te dvārakoṭṭhakaṃ; Saddhā te esikā vīra, dvārapālo ca saṃvaro.

Satipaṭṭhānamaṭṭālaṃ, paññā te caccaraṃ mune; Iddhipādañca siṅghāṭaṃ, dhammavīthi sumāpitā.

Suttantaṃ abhidhammañca, vinayañcāpi kevalaṃ; Navaṅgaṃ buddhavacanaṃ, esā dhammasabhā tava.

Suññataṃ animittañca, vihārañcappaṇīhitaṃ; Āneñjañca nirodho ca, esā dhammakuṭī tava.

Paññāya aggo nikkhitto, paṭibhāne ca kovido; Sāriputtoti nāmena, dhammasenāpatī tava.

Cutūpapātakusalo, iddhiyā pāramiṃ gato; Kolito nāma nāmena, porohicco tavaṃ mune.

Porāṇakavaṃsadharo, uggatejo durāsado; Dhutavādīguṇenaggo, akkhadasso tavaṃ mune.

Bahussuto dhammadharo, Sabbapāṭhī ca sāsane; Ānando nāma nāmena, Dhammārakkho tavaṃ mune.

Ete sabbe atikkamma, pamesi bhagavā mamaṃ; Vinicchayaṃ me pādāsi, vinaye viññudesitaṃ.

Yo koci vinaye pañhaṃ, pucchati buddhasāvako; Tattha me cintanā natthi, taññevatthaṃ kathemahaṃ.

Yāvatā buddhakhettamhi, ṭhapetvā taṃ mahāmuni; Vinaye mādiso natthi, kuto bhiyyo bhavissati.

Bhikkhusaṃghe nisīditvā, evaṃ gajjati gotamo; Upālissa samo natthi, vinaye khandhakesu ca.

Yāvatā buddhabhaṇitaṃ, navaṅgaṃ satthusāsanaṃ; Vinayogadhaṃ taṃ sabbaṃ, vinayamūlapassino.

Mama kammaṃ saritvāna, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

Satasahassupādāya, imaṃ ṭhānaṃ apatthayiṃ; So me attho anuppatto, vinaye pāramiṃ gato.

Sakyānaṃ nandijanano, kappako āsahaṃ pure; Vijahitvāna taṃ jātiṃ, putto jāto mahesino.

Ito dutiyake kappe, Añjaso nāma khattiyo; Anantatejo amitayaso, Bhūmipālo mahaddhano.

Tassa rañño ahaṃ putto, candano nāma khattiyo; Jātimadenupatthaddho, yasabhogamadena ca.

Nāgasatasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Tidhāpabhinnā mātaṅgā, parivārenti maṃ sadā.

Sabalehi paretohaṃ, uyyānaṃ gantukāmako; Āruyha sirikaṃ nāgaṃ, nagarā nikkhamiṃ tadā.

Caraṇena ca sampanno, guttadvāro susaṃvuto; Devalo nāma sambuddho, āgacchi purato mama.

Pesetvā sirikaṃ nāgaṃ, buddhaṃ āsādayiṃ tadā; Tato sañjātakopo so, nāgo nuddharate padaṃ.

Nāgaṃ duṭṭhamanaṃ disvā, buddhe kodhaṃ akāsahaṃ; Vihesayitvā sambuddhaṃ, uyyānaṃ agamāsahaṃ.

Sātaṃ tattha na vindāmi, siro pajjalito yathā; Pariḷāhena ḍayhāmi, macchova baḷisādako.

Sasāgarantā pathavī, ādittā viya hoti me; Pitu santikupāgamma, idaṃ vacanamabraviṃ.

Āsīvisaṃva kupitaṃ, aggikkhandhaṃva āgataṃ; Mattaṃva kuñjaraṃ dantiṃ, yaṃ sayambhumasādayiṃ.

Āsādito mayā buddho, ghoro uggatapo jino; Purā sabbe vinassāma, khamāpessāma taṃ muniṃ.

No ce taṃ nijjhāpessāma, attadantaṃ samāhitaṃ; Orena sattadivasā, raṭṭhaṃ me vidhamissati.

Sumekhalo kosiyo ca, siggavo cāpi sattako; Āsādayitvā isayo, duggatā te saraṭṭhakā.

Yadā kuppanti isayo, saññatā brahmacārino; Sadevakaṃ vināsenti, sasāgaraṃ sapabbataṃ.

Tiyojanasahassamhi, purise sannipātayiṃ; Accayaṃ desanatthāya, sayambhuṃ upasaṅkamiṃ.

Allavatthā allasirā, sabbeva pañjalīkatā; Buddhassa pāde nipatitvā, idaṃ vacanamabravuṃ.

Khamassu tvaṃ mahāvīra, abhiyācati taṃ jano; Pariḷāhaṃ vinodehi, mā no raṭṭhaṃ vināsaya.

Sadevamānusā sabbe, sadānavā sarakkhasā; Ayomayena kūṭena, siraṃ bhindeyyu me sadā.

Dake aggi na saṇṭhāti, bījaṃ sele na rūhati; Agade kimi na saṇṭhāti, kopo buddhe na jāyati.

Yathā ca bhūmi acalā, appameyyo ca sāgaro; Anantako ca ākāso, evaṃ buddhā akhobhiyā.

Sadā khantā mahāvīrā, khamitā ca tapassino; Khantānaṃ khamitānañca, gamanaṃ taṃ na vijjati.

Idaṃ vatvāna sambuddho, pariḷāhaṃ vinodayaṃ; Mahājanassa purato, nabhaṃ abbhuggami tadā.

Tena kammenahaṃ vīra, hīnattaṃ ajjhupāgato; Samatikkamma taṃ jātiṃ, pāvisiṃ abhayaṃ puraṃ.

Tadāpi maṃ mahāvīra, ḍayhamānaṃ susaṇṭhitaṃ; Pariḷāhaṃ vinodesi, sayambhuñca khamāpayiṃ.

Ajjāpi maṃ mahāvīra, ḍayhamānaṃ tihaggibhi; Nibbāpesi tayo aggī, sītibhāvañca pāpayī.

Yesaṃ sotāvadhānatthi, suṇātha mama bhāsato; Atthaṃ tumhaṃ pavakkhāmi, yathā diṭṭhaṃ padaṃ mama.

Sayambhuṃ taṃ vimānetvā, santacittaṃ samāhitaṃ; Tena kammenahaṃ ajja, jātomhi nīcayoniyaṃ.

Mā vo khaṇaṃ virādhetha, khaṇātītā hi socare; Sadatthe vāyameyyātha, khaṇo vo paṭipādito.

Ekaccānañca vamanaṃ, ekaccānaṃ virecanaṃ; Visaṃ halāhalaṃ eke, ekaccānañca osadhaṃ.

Vamanaṃ paṭipannānaṃ, phalaṭṭhānaṃ virecanaṃ; Osadhaṃ phalalābhīnaṃ, puññakkhettaṃ gavesinaṃ.

Sāsanena viruddhānaṃ, visaṃ halāhalaṃ yathā; Āsīviso diṭṭhaviso, evaṃ jhāpeti taṃ naraṃ.

Sakiṃ pītaṃ halāhalaṃ, uparundhati jīvitaṃ; Sāsanena virujjhitvā, kappakoṭimhi ḍayhati.

Khantiyā avihiṃsāya, mettacittavatāya ca; Sadevakaṃ so tāreti, tasmā vo avirodhiyā.

Lābhālābhe na sajjanti, sammānanavimānane; Pathavīsadisā buddhā, tasmā te na virodhiyā.

Devadatte ca vadhake, core aṅgulimālake; Rāhule dhanapāle ca, sabbesaṃ samako muni.

Etesaṃ paṭigho natthi, rāgomesaṃ na vijjati; Sabbesaṃ samako buddho, vadhakassorasassa ca.

Panthe disvāna kāsāvaṃ, chaḍḍitaṃ mīḷhamakkhitaṃ; Sirasmiṃ añjaliṃ katvā, vanditabbaṃ isiddhajaṃ.

Abbhatītā ca ye buddhā, vattamānā anāgatā; Dhajenānena sujjhanti, tasmā ete namassiyā.

Satthukappaṃ suvinayaṃ, dhāremi hadayenahaṃ; Namassamāno vinayaṃ, viharissāmi sabbadā.

Vinayo āsayo mayhaṃ, vinayo ṭhānacaṅkamaṃ; Kappemi vinaye vāsaṃ, vinayo mama gocaro.

Vinaye pāramippatto, samathe cāpi kovido; Upāli taṃ mahāvīra, pāde vandati satthuno.

So ahaṃ vicarissāmi, gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Namassamāno sambuddhaṃ, dhammassa ca sudhammataṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upāli thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upālittherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

1. Hatthidāyakattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, dvipadindassa tādino; Nāgaseṭṭho mayā dinno, īsādanto urūḷhavā.

Uttamatthaṃ anubhomi, santipadamanuttaraṃ; Nāgadānaṃ mayā dinnaṃ, sabbalokahitesino.

Catunnavutito kappe, yaṃ nāga madadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, nāgadānassidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhasattatikappamhi, soḷasāsiṃsu khattiyā; Samantapāsādikā nāma, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā hatthidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Hatthidāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

7. Lasuṇadāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, tāpaso āsahaṃ tadā; Lasuṇaṃ upajīvāmi, lasuṇaṃ mayhabhojanaṃ.

Khāriyo pūrayitvāna, saṃghārāmamagacchahaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, saṃghassa lasuṇaṃ adaṃ.

Vipassissa naraggassa, sāsane niratassahaṃ; Saṃghassa lasuṇaṃ datvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Ekanavutito kappe, lasuṇaṃ yamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, lasuṇassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā lasuṇadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Lasuṇadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

8. Dhajadāyakattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, bodhiyā pādaputtame; Haṭṭho haṭṭhena cittena, dhajamāropayiṃ ahaṃ.

Patitapattāni gaṇhitvā, bahiddhā chaḍḍayiṃ ahaṃ; Antosuddhaṃ bahisuddhaṃ, adhimuttamanāsavaṃ.

Sammukhā viya sambuddhaṃ, avandiṃ bodhimuttamaṃ; Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho.

Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha; 'Iminā dhajadānena, upaṭṭhānena cūbhayaṃ.

Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ so na gacchati; Devesu devasobhagyaṃ, anubhossatinappakaṃ.

Anekasatakkhattuñca, rājā raṭṭhe bhavissati; Uggato nāma nāmena, cakkavattī bhavissati.

Sampattiṃ anubhotvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, sāsanebhiramissati'.

Padhānapahitattomhi, upasanto nirūpadhi; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Ekapaññāsasahasse, kappe uggatasavhayo; Paññāsasatasahasse, khattiyo meghasavhayo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhajadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhajadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

9. Sivakattheraapadāna

"Esanāya carantassa, vipassissa mahesino; Rittakaṃ pattaṃ disvāna, kummāsaṃ pūrayiṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ bhikkhamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, kummāsassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sivakatthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sivakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

1. Sālakusumiyattheraapadāna

"Parinibbute bhagavati, jalajuttamanāmake; Āropitamhi citake, sālapupphamapūjayiṃ.

Satasahassito kappe, Yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, Citapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sālakusumiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sālakusumiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

3. Gatasaññakattheraapadāna

"Ākāseva padaṃ natthi, ambare anilañjase; Siddhatthaṃ jinamaddakkhiṃ, gacchantaṃ tidivaṅgaṇe.

Anileneritaṃ disvā, sammāsambuddhacīvaraṃ; Vitti mamāhu tāvade, disvāna gamanaṃ muniṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gatasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gatasaññakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

8 Saḷalapupphiyattheraapadāna

“Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnaro tadā; Vipassiṃ addasaṃ buddhaṃ, raṃsijālasamākulaṃ.

Pasannacitto sumano, paramāya ca pītiyā; Paggayha saḷalaṃ pupphaṃ, vipassiṃ okiriṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saḷalapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saḷalapupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

2 Tīṇuppalamāliyattheraapadāna

“Candabhāgānadītīre, ahosiṃ vānaro tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, nisinnaṃ pabbatantare.

Obhāsentaṃ disā sabbā, sālarājaṃva phullitaṃ; Lakkhaṇabyañjanūpetaṃ, disvā attamano ahuṃ.

Udaggacitto sumano, pītiyā haṭṭhamānaso; Tīṇi uppalapupphāni, matthake abhiropayiṃ.

Pupphāni abhiropetvā, vipassissa mahesino; Sagāravo bhavitvāna, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Gacchanto paṭikuṭiko, vippasannena cetasā; Selantare patitvāna, pāpuṇiṃ jīvitakkhayaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjaṃ akārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tīṇuppalamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tīṇuppalamāliyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

6. Ekadīpiyattheraapadāna

“Parinibbute sugate, siddhatthe lokanāyake; Sadevamānusā sabbe, pūjenti dvipaduttamaṃ.

Āropite ca citake, siddhatthe lokanāyake; Yathāsakena thāmena, citaṃ pūjenti satthuno.

Avidūre citakassa, dīpaṃ ujjālayiṃ ahaṃ; Yāva udeti sūriyo, dīpaṃ me tāva ujjali.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, ekadīpīti ñāyati; Dīpasatasahassāni, byamhe pajjalare mama.

Udayantova sūriyo, deho me jotate sadā; Sappabhāhi sarīrassa, āloko hoti me sadā.

Tirokuṭṭaṃ tiroselaṃ, samatiggayha pabbataṃ; Samantā yojanasataṃ, passāmi cakkhunā ahaṃ.

Sattasattatikkhattuñca, devaloke ramiṃ ahaṃ; Ekatiṃsatikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ.

Aṭṭhavīsatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Devalokā cavitvāna, nibbattiṃ mātukucchiyaṃ; Mātukucchigatassāpi, akkhi me na nimīlati.

Jātiyā catuvassohaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Aḍḍhamāse asampatte, arahattamapāpuṇiṃ.

Dibbacakkhuṃ visodhesiṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbe kilesā sañchinnā, ekadīpassidaṃ phalaṃ.

Tirokuṭṭaṃ tiroselaṃ, pabbatañcāpi kevalaṃ; Samatikkamma passāmi, ekadīpassidaṃ phalaṃ.

Visamā me samā honti, andhakāro na vijjati; Nāhaṃ passāmi timiraṃ, ekadīpassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dīpamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekadīpassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.
Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekadīpiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Ekadīpiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.
Therāpadāna
Mandāravapupphiyavagga
7. Uddālakapupphiyattheraapadāna
“Anomo nāma sambuddho, gaṅgākūle vasī tadā; Uddālakaṃ gahetvāna, pūjayiṃ aparājitaṃ.
Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.
Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.
Itthaṃ sudaṃ āyasmā uddālakapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Uddālakapupphiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.
Therāpadāna
Suvaṇṇabibbohanavagga
7. Citakapūjakattheraapadāna
“Candabhāgānadītīre, anusotaṃ vajāmahaṃ; Satta māluvapupphāni, citamāropayiṃ ahaṃ.
Catunnavutito kappe, citakaṃ yamapūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, citapūjāyidaṃ phalaṃ.
Sattasaṭṭhimhito kappe, paṭijaggasanāmakā; Sattaratanasampannā, sattāsuṃ cakkavattino.
Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.
Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Citakapūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.
Therāpadāna
Buddhavagga
5. Mahākassapattheraapadāna
“Padumuttarassa bhagavato, Lokajeṭṭhassa tādino; Nibbute lokanāthamhi, Pūjaṃ kubbanti satthuno.
Udaggacittā janatā, āmoditapamoditā; Tesu saṃvegajātesu, pīti me udapajjatha.

Ñātimitte samānetvā, idaṃ vacanamabraviṃ; Parinibbuto mahāvīro, handa pūjaṃ karomase.

Sādhūti te paṭissutvā, bhiyyo hāsaṃ janiṃsu me; Buddhasmiṃ lokanāthamhi, kāhāma puññasañcayaṃ.

Agghiyaṃ sukataṃ katvā, satahatthasamuggataṃ; Diyaḍḍhahatthapatthaṭaṃ, vimānaṃ nabhamuggataṃ.

Katvāna hammiyaṃ tattha, tālapantīhi cittitaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, cetiyaṃ pūjayuttamaṃ.

Aggikkhandhova jalito, kiṃsuko iva phullito; Indalaṭṭhīva ākāse, obhāsati catuddisā.

Tattha cittaṃ pasādetvā, katvāna kusalaṃ bahuṃ; Pubbakammaṃ saritvāna, tidasaṃ upapajjahaṃ.

Sahassayuttaṃ hayavāhiṃ, Dibbayānamadhiṭṭhito; Ubbiddhaṃ bhavanaṃ mayhaṃ, Sattabhūmaṃ samuggataṃ.

Kūṭāgārasahassāni, sabbasoṇṇamayā ahuṃ; Jalanti sakatejena, disā sabbā pabhāsayaṃ.

Santi aññepi niyyūhā, lohitaṅgamayā tadā; Tepi jotanti ābhāya, samantā caturo disā.

Puññakammābhinibbattā, kūṭāgārā sunimmitā; Maṇimayāpi jotanti, disā dasa samantato.

Tesaṃ ujjotamānānaṃ, obhāso vipulo ahu; Sabbe deve abhibhomi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhikappasahassamhi, ubbiddho nāma khattiyo; Cāturanto vijitāvī, pathaviṃ āvasiṃ ahaṃ.

Tatheva bhaddake kappe, tiṃsakkhattuṃ ahosahaṃ; Sakakammābhiraddhomhi, cakkavattī mahabbalo.

Sattaratanasampanno, catudīpamhi issaro; Tatthāpi bhavanaṃ mayhaṃ, indalaṭṭhīva uggataṃ.

Āyāmato catubbīsaṃ, vitthārena ca dvādasa; Rammaṇaṃ nāma nagaraṃ, daḷhapākāratoraṇaṃ.

Āyāmato pañcasataṃ, vitthārena tadaḍḍhakaṃ; Ākiṇṇaṃ janakāyehi, tidasānaṃ puraṃ viya.

Yathā sūcighare sūcī, pakkhittā paṇṇavīsati; Aññamaññaṃ paghaṭṭenti, ākiṇṇaṃ hoti laṅkataṃ.

Evampi nagaraṃ mayhaṃ, hatthissarathasaṅkulaṃ; Manussehi sadākiṇṇaṃ, rammaṇaṃ nagaruttamaṃ.

Tattha bhutvā pivitvā ca, puna devattanaṃ gato; Bhave pacchimake mayhaṃ, ahosi kulasampadā.

Brāhmaññakulasambhūto, mahāratanasañcayo; Asītikoṭiyo hitvā, hiraññassāpi pabbajiṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahākassapo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahākassapattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

7. Pañcadīpakattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, sabbabhūtānukampino; Saddahitvāna saddhamme, ujudiṭṭhi ahosahaṃ.

Padīpadānaṃ pādāsiṃ, parivāretvāna bodhiyaṃ; Saddahanto padīpāni, akariṃ tāvade ahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Ākāse ukkaṃ dhārenti, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Tirokuṭṭaṃ tiroselaṃ, samatiggayha pabbataṃ; Samantā yojanasataṃ, dassanaṃ anubhomahaṃ.

Tena kammāvasesena, pattomhi āsavakkhayaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, dvipadindassa sāsane.

Catuttiṃse kappasate, satacakkhusanāmakā; Rājāhesuṃ mahātejā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pañcadīpako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcadīpakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

3 Kāsumāraphaliyattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Pasannacitto sumano, sire katvāna añjaliṃ; Kāsumārikamādāya, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kāsumāraphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kāsumāraphaliyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

7. Ekadīpiyattheraapadāna

"Padumuttarassa munino, saḷale bodhimuttame; Pasannacitto sumano, ekadīpaṃ adāsahaṃ.

Bhave nibbattamānamhi, nibbatte puññasañcaye; Duggatiṃ nābhijānāmi, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Soḷase kappasahasse, ito te caturo janā; Candābhā nāma nāmena, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekadīpiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekadīpiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ. Navamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

9. Sopākattheraapadāna

"Pabbhāraṃ sodhayantassa, vipine pabbatuttame; Siddhattho nāma bhagavā, āgacchi mama santikaṃ.

Buddhaṃ upagataṃ disvā, lokajeṭṭhassa tādino; Santharaṃ paññapetvāna, pupphāsanamadāsahaṃ.

Pupphāsane nisīditvā, siddhattho lokanāyako; Mamañca gatimaññāya, aniccatamudāhari.

'Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho'.

Idaṃ vatvāna sabbaññū, lokajeṭṭho narāsabho; Nabhaṃ abbhuggami vīro, haṃsarājāva ambare.

Sakaṃ diṭṭhiṃ jahitvāna, bhāvayāniccasaññahaṃ; Ekāhaṃ bhāvayitvāna, tattha kālaṃ kato ahaṃ.

Dve sampattī anubhotvā, sukkamūlena codito; Pacchime bhave sampatte, sapākayonupāgamiṃ.

Agārā abhinikkhamma, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Jātiyā sattavassohaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Āraddhavīriyo pahitatto, Sīlesu susamāhito; Tosetvāna mahānāgaṃ, Alatthaṃ upasampadaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññaṃ bhāvayiṃ tadā; Taṃ saññaṃ bhāvayantassa, patto me āsavakkhayo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sopāko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sopākattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

9. Kuṭidāyakattheraapadāna

"Vipinacārī sambuddho, rukkhamūle vasī tadā; Paṇṇasālaṃ karitvāna, adāsiṃ aparājite.

Ekanavutito kappe, yaṃ paṇṇakuṭikaṃ adaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kuṭidānassidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhavīse ito kappe, soḷasāsiṃsu rājāno; Sabbattha abhivassīti, vuccare cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kuṭidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kuṭidāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

4. Kāḷudāyittheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, lokajeṭṭhassa tādino; Addhānaṃ paṭipannassa, carato cārikaṃ tadā.

Suphullaṃ padumaṃ gayha, uppalaṃ mallikañcahaṃ; Paramannaṃ gahetvāna, adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Paribhuñji mahāvīro, paramannaṃ subhojanaṃ; Tañca pupphaṃ gahetvāna, janassa sampadassayi.

Iṭṭhaṃ kantaṃ piyaṃ loke, jalajaṃ pupphamuttamaṃ; Sudukkaraṃ kataṃ tena, yo me pupphaṃ adāsidaṃ.

Yo pupphamabhiropesi, paramannañcadāsi me; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

'Dasa aṭṭha cakkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Uppalaṃ padumañcāpi, mallikañca taduttari.

Assa puññavipākena, dibbagandhasamāyutaṃ; Ākāse chadanaṃ katvā, dhārayissati tāvade.

Pañcavīsatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Pathabyā rajjaṃ pañcasataṃ, vasudhaṃ āvasissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Sakakammābhiraddho so, sukkamūlena codito; Sakyānaṃ nandijanano, ñātibandhu bhavissati.

So pacchā pabbajitvāna, sukkamūlena codito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Paṭisambhidamanuppattaṃ, katakiccamanāsavaṃ; Gotamo lokabandhu taṃ, etadagge ṭhapessati.

Padhānapahitatto so, upasanto nirūpadhi; Udāyī nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Rāgo doso ca moho ca, māno makkho ca dhaṃsito; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Tosayiñcāpi sambuddhaṃ, ātāpī nipako ahaṃ; Pasādito ca sambuddho, etadagge ṭhapesi maṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kāḷudāyī thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kāḷudāyittherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

2. Ekadussadāyakattheraapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ tiṇahārako; Tiṇahārena jīvāmi, tena posemi dārake.

Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Tamandhakāraṃ nāsetvā, uppajji lokanāyako.

Sake ghare nisīditvā, evaṃ cintesi tāvade; 'Buddho loke samuppanno, deyyadhammo na vijjati.

Idaṃ me sāṭakaṃ ekaṃ, natthi me koci dāyako; Dukkho nirayasamphasso, ropayissāmi dakkhiṇaṃ'.

Evāhaṃ cintayitvāna, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Ekaṃ dussaṃ gahetvāna, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Ekaṃ dussaṃ daditvāna, ukkuṭṭhiṃ sampavattayiṃ; 'Yadi buddho tuvaṃ vīra, tārehi maṃ mahāmuni'.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama dānaṃ pakittento, akā me anumodanaṃ.

'Iminā ekadussena, cetanāpaṇidhīhi ca; Kappasatasahassāni, vinipātaṃ na gacchasi.

Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissasi; Tettiṃsakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissasi.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Devaloke manusse vā, saṃsaranto tuvaṃ bhave.

Rūpavā guṇasampanno, anavakkantadehavā; Akkhobhaṃ amitaṃ dussaṃ, labhissasi yadicchakaṃ'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Nabhaṃ abbhuggamī vīro, haṃsarājāva ambare.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, ekadussassidaṃ phalaṃ.

Paduddhāre paduddhāre, dussaṃ nibbattate mamaṃ; Heṭṭhā dussamhi tiṭṭhāmi, uparicchadanaṃ mama.

Cakkavāḷaṃ upādāya, sakānanaṃ sapabbataṃ; Icchamāno cahaṃ ajja, dussehacchādayeyya taṃ.

Teneva ekadussena, saṃsaranto bhavābhave; Suvaṇṇavaṇṇo hutvāna, saṃsarāmi bhavābhave.

Vipākaṃ ekadussassa, nājjhagaṃ katthacikkhayaṃ; Ayaṃ me antimā jāti, vipaccati idhāpi me.

Satasahassito kappe, yaṃ dussamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekadussassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekadussadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekadussadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

6 Upaṭṭhākadāyakattheraapadāna

"Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Dvipadindaṃ mahānāgaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Pakkosāpiya tassāhaṃ, sabbalokahitesino; Upaṭṭhāko mayā dinno, siddhatthassa mahesino.

Paṭiggahetvā sambuddho, niyyādesi mahāmuni; Uṭṭhāya āsanā tamhā, pakkāmi pācināmukho.

Catunnavutito kappe, upaṭṭhākamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsito kappe, balasenasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upaṭṭhākadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upaṭṭhākadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

5. Naḷāgārikattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, hārito nāma pabbato; Sayambhū nārado nāma, rukkhamūle vasī tadā.

Naḷāgāraṃ karitvāna, tiṇena chādayiṃ ahaṃ; Caṅkamaṃ sodhayitvāna, sayambhussa adāsahaṃ.

Catuddasasu kappesu, devaloke ramiṃ ahaṃ; Catusattatikkhattuñca, devarajjaṃ akārayiṃ.

Catusattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Ubbiddhaṃ bhavanaṃ mayhaṃ, Indalaṭṭhīva uggataṃ; Sahassathambhaṃ atulaṃ, Vimānaṃ sapabhassaraṃ.

Dve sampattī anubhotvā, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajiṃ ahaṃ.

Padhānapahitattomhi, upasanto nirūpadhi; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā naḷāgāriko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷāgārikattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

5 Uttalipupphiyattheraapadāna

"Nigrodhe haritobhāse, saṃviruḷhamhi pādape; Uttalimālaṃ paggayha, bodhiyā abhiropayiṃ.

Imasmiṃyeva kappamhi, yaṃ bodhimabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhipūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uttalipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uttalipupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

2 Ñāṇasaññikattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Nisabhājāniyaṃ yathā; Tidhāpabhinnaṃ mātaṅgaṃ, Kuñjaraṃva mahesinaṃ.

Obhāsentaṃ disā sabbā, uḷurājaṃva pūritaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, lokajeṭṭhaṃ apassahaṃ.

Ñāṇe cittaṃ pasādetvā, paggahetvāna añjaliṃ; Pasannacitto sumano, siddhatthamabhivādayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ñāṇasaññāyidaṃ phalaṃ.

Tesattatimhito kappe, soḷasāsuṃ naruttamā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ñāṇasaññiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ñāṇasaññikattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

8 Sattalipupphapūjakattheraapadāna

"Satta sattalipupphāni, sīse katvānahaṃ tadā; Buddhassa abhiropesiṃ, vessabhumhi naruttame.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sattalipupphapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattalipupphapūjakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

6. Saparivārāsanattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, piṇḍapātaṃ adāsahaṃ; Gantvā kiliṭṭhakaṃ ṭhānaṃ, mallikāhi parikkhitaṃ.

Tamhāsanamhi āsīno, buddho lokagganāyako; Akittayi piṇḍapātaṃ, ujubhūto samāhito.

Yathāpi bhaddake khette, bījaṃ appampi ropitaṃ; Sammā dhāraṃ pavecchante, phalaṃ toseti kassakaṃ.

Tathevāyaṃ piṇḍapāto, sukhette ropito tayā; Bhave nibbattamānamhi, phalaṃ te tosayissati.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Piṇḍapātaṃ gahetvāna, pakkāmi uttarāmukho.

Saṃvuto pātimokkhasmiṃ, indriyesu ca pañcasu; Pavivekamanuyutto, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saparivārāsano thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saparivārāsanattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

7. Girinelapūjakattheraapadāna

“Migaluddo pure āsiṃ, vipine vicaraṃ ahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sabbadhammāna pāraguṃ.

Tasmiṃ mahākāruṇike, sabbasattahite rate; Pasannacitto sumano, nelapupphamapūjayiṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā girinelapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Girinelapūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

3. Sālapupphiyattheraapadāna

“Aruṇavatiyā nagare, ahosiṃ pūpiko tadā; Mama dvārena gacchantaṃ, sikhinaṃ addasaṃ jinaṃ.

Buddhassa pattaṃ paggayha, sālapupphaṃ adāsahaṃ; Sammaggatassa buddhassa, vippasannena cetasā.

Ekattiṃse ito kappe, Yaṃ pupphamabhidāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, Sālapupphassidaṃ phalaṃ.

Ito cuddasakappamhi, ahosiṃ amitañjalo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sālapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sālapupphiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

3. Sīvalittheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Sīlaṃ tassa asaṅkheyyaṃ, samādhi vajirūpamo; Asaṅkheyyaṃ ñāṇavaraṃ, vimutti ca anopamā.

Manujāmaranāgānaṃ, brahmānañca samāgame; Samaṇabrāhmaṇākiṇṇe, dhammaṃ desesi nāyako.

Sasāvakaṃ mahālābhiṃ, puññavantaṃ jutindharaṃ; Ṭhapesi etadaggamhi, parisāsu visārado.

Tadāhaṃ khattiyo āsiṃ, nagare haṃsasavhaye; Sutvā jinassa taṃ vākyaṃ, sāvakassa guṇaṃ bahuṃ.

Nimantayitvā sattāhaṃ, bhojayitvā sasāvakaṃ; Mahādānaṃ daditvāna, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Tadā maṃ vinataṃ pāde, disvāna purisāsabho; Sarena mahatā vīro, idaṃ vacanamabravi.

'Tato jinassa vacanaṃ, sotukāmā mahājanā; Devadānavagandhabbā, brahmāno ca mahiddhikā'.

Samaṇabrāhmaṇā ceva, namassiṃsu katañjalī; 'Namo te purisājaññā, namo te purisuttama.

Khattiyena mahādānaṃ, dinnaṃ sattāhikampi vo; Sotukāmā phalaṃ tassa, byākarohi mahāmune'.

Tato avoca bhagavā, 'suṇātha mama bhāsitaṃ; Appameyyamhi buddhamhi, sasaṃghamhi patiṭṭhitā.

Dakkhiṇā tāya ko vattā, appameyyaphalā hi sā; Api ce sa mahābhogo, ṭhānaṃ pattheti uttamaṃ.

Lābhī vipulalābhānaṃ, yathā bhikkhu sudassano; Tathāhampi bhaveyyanti, lacchase taṃ anāgate.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sīvali nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpago ahaṃ.

Ekanavutito kappe, vipassī lokanāyako; Uppajji cārudassano, sabbadhammavipassako.

Tadāhaṃ bandhumatiyaṃ, kulassaññatarassa ca; Dayito passito ceva, āsiṃ kammantavāvaṭo.

Tadā aññataro pūgo, vipassissa mahesino; Parivesaṃ akārayi, mahantamativissutaṃ.

Niṭṭhite ca mahādāne, daduṃ khajjakasañhitaṃ; Navaṃ dadhiṃ madhuñceva, vicinaṃ neva addasuṃ.

Tadāhaṃ taṃ gahetvāna, navaṃ dadhiṃ madhumpi ca; Kammassāmigharaṃ gacchiṃ, tamesantā mamaddasuṃ.

Sahassamapi datvāna, nālabhiṃsu ca taṃ dvayaṃ; Tatohaṃ evaṃ cintesiṃ, 'netaṃ hessati orakaṃ.

Yathā ime janā sabbe, sakkaronti tathāgataṃ; Ahampi kāraṃ kassāmi, sasaṃghe lokanāyake'.

Tadāhamevaṃ cintetvā, dadhiṃ madhuñca ekato; Madditvā lokanāthassa, sasaṃghassa adāsahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Punāhaṃ bārāṇasiyaṃ, rājā hutvā mahāyaso; Sattukassa tadā duṭṭho, dvārarodhamakārayiṃ.

Tadā tapassino ruddhā, ekāhaṃ rakkhitā ahuṃ; Tato tassa vipākena, pāpatiṃ nirayaṃ bhusaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātohaṃ koliye pure; Suppavāsā ca me mātā, mahāli licchavī pitā.

Khattiye puññakammena, dvārarodhassa vāhasā; Satta vassāni nivasiṃ, mātukucchimhi dukkhito.

Sattāhaṃ dvāramūḷhohaṃ, mahādukkhasamappito; Mātā me chandadānena, evaṃ āsi sudukkhitā.

Suvatthitohaṃ nikkhanto, buddhena anukampito; Nikkhantadivaseyeva, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Upajjhā sāriputto me, moggallāno mahiddhiko; Kese oropayanto me, anusāsi mahāmati.

Kesesu chijjamānesu, arahattamapāpuṇiṃ; Devā nāgā manussā ca, paccaye upanenti me.

Padumuttaranāthañca, vipassiñca vināyakaṃ; Yaṃ pūjayiṃ pamudito, paccayehi visesato.

Tato tesaṃ visesena, kammānaṃ vipuluttamaṃ; Lābhaṃ labhāmi sabbattha, vane gāme jale thale.

Revataṃ dassanatthāya, yadā yāti vināyako; Tiṃsabhikkhusahassehi, saha lokagganāyako.

Tadā devopaṇītehi, mamatthāya mahāmati; Paccayehi mahāvīro, sasaṃgho lokanāyako.

Upaṭṭhito mayā buddho, gantvā revatamaddasa; Tato jetavanaṃ gantvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

'Lābhīnaṃ sīvali aggo, mama sissesu bhikkhavo'; Sabbalokahito satthā, kittayī parisāsu maṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sīvalithero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sīvalittherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

2. Pānadhidāyakattheraapadāna

"Āraññikassa isino, cirarattatapassino; Vuddhassa bhāvitattassa, adāsiṃ pānadhiṃ ahaṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Dibbayānaṃ anubhomi, pubbakammassidaṃ phalaṃ.

Catunnavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pānadhissa idaṃ phalaṃ.

Sattasattatito kappe, aṭṭha āsiṃsu khattiyā; Suyānā nāma nāmena, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pānadhidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pānadhidāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

5 Nāgapallavattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, rājuyyāne vasāmahaṃ; Mama assamasāmantā, nisīdi lokanāyako.

Nāgapallavamādāya, buddhassa abhiropayiṃ; Pasannacitto sumano, sugataṃ abhivādayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pallavamapūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.
Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā nāgapallavo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Nāgapallavattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.
Therāpadāna
Upālivagga
6. Padumacchadaniyattheraapadāna
"Nibbute lokanāthamhi, vipassimhaggapuggale; Suphullapadumaṃ gayha, citamāropayiṃ ahaṃ.
Āropite ca citake, vehāsaṃ nabhamuggami; Ākāse chadanaṃ katvā, citakamhi adhārayi.
Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.
Sattatālīsito kappe, padumissaranāmako; Cāturanto vijitāvī, cakkavattī mahabbalo.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumacchadaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Padumacchadaniyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.
Therāpadāna
Kuṇḍadhānavagga
6 Adhimuttattheraapadāna
"Nibbute lokanāthamhi, atthadassīnaruttame; Upaṭṭhahiṃ bhikkhusaṃghaṃ, vippasannena cetasā.
Nimantetvā bhikkhusaṃghaṃ, Ujubhūtaṃ samāhitaṃ; Ucchunā maṇḍapaṃ katvā, Bhojesiṃ saṃghamuttamaṃ.
Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbe satte abhibhomi, puññakammassidaṃ phalaṃ.
Aṭṭhārase kappasate, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ucchudānassidaṃ phalaṃ.
Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".
Itthaṃ sudaṃ āyasmā adhimutto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.
Adhimuttattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.
Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

10 Pāpanivāriyattheraapadāna

“Tissassa tu bhagavato, devadevassa tādino; Ekacchattaṃ mayā dinnaṃ, vippasannena cetasā.

Nivutaṃ hoti me pāpaṃ, kusalassupasampadā; Ākāse chattaṃ dhārenti, pubbakammassidaṃ phalaṃ.

Carimaṃ vattate mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Dvenavute ito kappe, yaṃ chattamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, chattadānassidaṃ phalaṃ.

Dvesattatimhito kappe, aṭṭhāsiṃsu janādhipā; Mahānidānanāmena, rājāno cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”. (2314)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pāpanivāriyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pāpanivāriyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kaṇikārapupphiyavaggo ekavīsatimo.

Tassuddānaṃ

Kaṇikāro minelañca, kiṅkaṇi taraṇena ca; Nigguṇḍipupphī dakado, salalo ca kuraṇḍako; Ādhārako pāpavārī, aṭṭhatālīsa gāthakāti.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

3 Billiyattheraapadāna

“Candabhāgānadītīre, assamo sukato mama; Billarukkhehi ākiṇṇo, nānādumanisevito.

Sugandhaṃ beluvaṃ disvā, buddhaseṭṭhamanussariṃ; Khāribhāraṃ pūrayitvā, tuṭṭho saṃviggamānaso.

Kakusandhaṃ upāgamma, billapakkamadāsahaṃ; Puññakkhettassa vīrassa, vippasannena cetasā.

Imasmiṃyeva kappasmiṃ, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā billiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Billiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

10. Ekañjaliyattheraapadāna

"Romaso nāma sambuddho, nadīkūle vasī tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ.

Ukkāmukhapahaṭṭhaṃva, khadiraṅgārasannibhaṃ; Osadhiṃva virocantaṃ, ekañjalimakāsahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ añjalimakāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, añjaliyā idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (3133)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekañjaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekañjaliyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Ekapadumiyavaggo pañcatiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Padumī uppalamālī, dhajo kiṅkaṇikaṃ naḷaṃ; Campako padumo muṭṭhi, tindukekañjalī tathā; Cha ca saṭṭhi ca gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

6 Tiṇasantharadāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, mahājātassaro ahu; Satapattehi sañchanno, nānāsakuṇamālayo.

Tamhi nhatvā ca pitvā ca, avidūre vasāmahaṃ; Addasaṃ samaṇānaggaṃ, gacchantaṃ anilañjase.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Abbhato oruhitvāna, bhūmiyaṃṭhāsi tāvade.

Visāṇena tiṇaṃ gayha, nisīdanamadāsahaṃ; Nisīdi bhagavā tattha, tisso lokagganāyako.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, avandi lokanāyakaṃ; Paṭikuṭiko apasakkiṃ, nijjhāyanto mahāmuniṃ.

Tena cittappasādena, nimmānaṃ upapajjahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, santharassa idaṃ phalaṃ.

Ito dutiyake kappe, miga sammatakhattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇasantharadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇasantharadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

10 Piyālaphaladāyakattheraapadāna

"Pārāvato tadā āsiṃ, paraṃ anuparodhako; Pabbhāre seyyaṃ kappemi, avidūre sikhisatthuno.

Sāyaṃ pātañca passāmi, buddhaṃ lokagganāyakaṃ; Deyyadhammo ca me natthi, dvipadindassa tādino.

Piyālaphalamādāya, agamaṃ buddhasantikaṃ; Paṭiggahesi bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho.

Tato paraṃ upādāya, paricāriṃ vināyakaṃ; Tena cittappasādena, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Ito pannarase kappe, tayo āsuṃ piyālino; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1935)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā piyālaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Piyālaphaladāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Sobhitavaggo cuddasamo.

Tassuddānaṃ

Sobhitasudassano ca, candano pupphachadano; Raho campakapupphī ca, atthasandassakena ca.

Ekapasādī sāladado, dasamo phaladāyako; Gāthāyo sattati dve ca, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

2. Bandhujīvakattheraapadāna

"Siddhattho nāma sambuddho, sayambhū sabbhi vaṇṇito; Samādhiṃ so samāpanno, nisīdi pabbatantare.

Jātassare gavesanto, dakajaṃ pupphamuttamaṃ; Bandhujīvakapupphāni, addasaṃ samanantaraṃ.

Ubho hatthehi paggayha, upāgacchiṃ mahāmuniṃ; Pasannacitto sumano, siddhatthassābhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito cātuddase kappe, eko āsiṃ janādhipo; Samuddakappo nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bandhujīvako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bandhujīvakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

1. Saddasaññakattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, devasaṅghapurakkhataṃ.

Catusaccaṃ pakāsentaṃ, uddharantaṃ mahājanaṃ; Assosiṃ madhuraṃ vācaṃ, karavīkarudopamaṃ.

Brahmasarassa munino, sikhino lokabandhuno; Ghose cittaṃ pasādetvā, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pasādassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saddasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saddasaññakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

7. Phaladāyakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, kharājinadharo ahaṃ; Phussaṃ jinavaraṃ disvā, phalahattho phalaṃ adaṃ.

Yamahaṃ phalamadāsiṃ, vippasannena cetasā; Bhave nibbattamānamhi, phalaṃ nibbattate mama.

Dvenavute ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phaladāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

4 Kakkārupupphapūjakattheraapadāna

"Devaputto ahaṃ santo, pūjayiṃ sikhināyakaṃ; Kakkārupupphaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito ca navame kappe, rājā sattuttamo ahuṃ; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kakkārupupphapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kakkārupupphapūjakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

3. Vedikārakattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, piyadassīnaruttame; Pasannacitto sumano, muttāvedimakāsahaṃ.

Maṇīhi parivāretvā, akāsiṃ vedimuttamaṃ; Vedikāya mahaṃ katvā, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Maṇī dhārenti ākāse, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Soḷaseto kappasate, maṇippabhāsanāmakā; Chattiṃsāsiṃsu rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vedikārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vedikārakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

5 Padumakūṭāgāriyattheraapadāna

“Piyadassī nāma bhagavā, sayambhū lokanāyako; Vivekakāmo sambuddho, samādhikusalo muni.

Vanasaṇḍaṃ samogayha, piyadassī mahāmuni; Paṃsukūlaṃ pattharitvā, nisīdi purisuttamo.

Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Pasadaṃ migamesanto, āhiṇḍāmi ahaṃ tadā.

Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ; Pupphitaṃ sālarājaṃva, sataraṃsiṃva uggataṃ.

Disvānahaṃ devadevaṃ, piyadassiṃ mahāyasaṃ; Jātassaraṃ samogayha, padumaṃ āhariṃ tadā.

Āharitvāna padumaṃ, satapattaṃ manoramaṃ; Kūṭāgāraṃ karitvāna, chādayiṃ padumenahaṃ.

Anukampako kāruṇiko, piyadassī mahāmuni; Sattarattindivaṃ buddho, kūṭāgāre vasī jino.

Purāṇaṃ chaḍḍayitvāna, navena chādayiṃ ahaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, aṭṭhāsiṃ tāvade ahaṃ.

Vuṭṭhahitvā samādhimhā, piyadassī mahāmuni; Disaṃ anuvilokento, nisīdi lokanāyako.

Tadā sudassano nāma, upaṭṭhāko mahiddhiko; Cittamaññāya buddhassa, piyadassissa satthuno.

Asītiyā sahassehi, bhikkhūhi parivārito; Vanante sukhamāsīnaṃ, upesi lokanāyakaṃ.

Yāvatā vanasaṇḍamhi, adhivatthā ca devatā; Buddhassa cittamaññāya, sabbe sannipatuṃ tadā.

Samāgatesu yakkhesu, kumbhaṇḍe saharakkhase; Bhikkhusaṃghe ca sampatte, gāthā pabyāharī jino.

‘Yo maṃ sattāhaṃ pūjesi, āvāsañca akāsi me; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Sududdasaṃ sunipuṇaṃ, gambhīraṃ suppakāsitaṃ; Ñāṇena kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Catuddasāni kappāni, devarajjaṃ karissati; Kūṭāgāraṃ mahantassa, padmapupphehi chāditaṃ.

Ākāse dhārayissati, Pupphakammassidaṃ phalaṃ; Catubbīse kappasate, Vokiṇṇaṃ saṃsarissati.

Tattha pupphamayaṃ byamhaṃ, Ākāse dhārayissati; Yathā padumapattamhi, Toyaṃ na upalimpati.

Tathevīmassa ñāṇamhi, kilesā nopalimpare; Manasā vinivaṭṭetvā, pañca nīvaraṇe ayaṃ.

Cittaṃ janetvā nekkhamme, agārā pabbajissati; Tato pupphamaye byamhe, dhārente nikkhamissati.

Rukkhamūle vasantassa, Nipakassa satīmato; Tattha pupphamayaṃ byamhaṃ, Matthake dhārayissati.

Cīvaraṃ piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Datvāna bhikkhusaṃghassa nibbāyissatināsavo'.

Kūṭāgārena caratā, pabbajjaṃ abhinikkhamiṃ; Rukkhamūle vasantampi, kūṭāgāraṃ dharīyati.

Cīvare piṇḍapāte ca, cetanā me na vijjati; Puññakammena saṃyutto, labhāmi pariniṭṭhitaṃ.

Gaṇanāto asaṅkheyyā, kappakoṭī bahū mama; Rittakā te atikkantā, pamuttā lokanāyakā.

Aṭṭhārase kappasate, piyadassī vināyako; Tamahaṃ payirupāsitvā, imaṃ yoniṃ upāgato.

Idha passāmi sambuddhaṃ, anomaṃ nāma cakkhumaṃ; Tamahaṃ upagantvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Dukkhassantakaro buddho, maggaṃ me desayī jino; Tassa dhammaṃ suṇitvāna, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Tosayitvāna sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumakūṭāgāriyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumakūṭāgāriyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

9. Ṭhitañjaliyattheraapadāna

“Migaluddo pure āsiṃ, Araññe kānane ahaṃ; Tattha addasaṃ sambuddhaṃ, Bāttiṃsavaralakkhaṇaṃ.

Tatthāhaṃ añjaliṃ katvā, pakkāmiṃ pācināmukho; Avidūre nisinnassa, niyake paṇṇasanthare.

Tato me asanīpāto, matthake nipatī tadā; Sohaṃ maraṇakālamhi, akāsiṃ punarañjaliṃ.

Dvenavute ito kappe, añjaliṃ akariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, añjalissa idaṃ phalaṃ.

Catupaṇṇāsakappamhi, migaketusanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ṭhitañjaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ṭhitañjaliyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

7 Supuṭakapūjakattheraapadāna

“Divāvihārā nikkhanto, vipassī lokanāyako; Bhikkhāya vicaranto so, mama santikupāgami.

Tato patīto sumano, buddhaseṭṭhassa tādino; Loṇasupuṭakaṃ datvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ puṭakamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, puṭakassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā supuṭakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Supuṭakapūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

4. Ñāṇatthavikattheraapadāna

“Kaṇikāraṃva jalitaṃ, dīparukkhaṃva jotitaṃ; Kañcanaṃva virocantaṃ, addasaṃ dvipaduttamaṃ.

Kamaṇḍaluṃ ṭhapetvāna, vākacīrañca kuṇḍikaṃ; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, buddhaseṭṭhaṃ thaviṃ ahaṃ.

‘Tamandhakāraṃ vidhamaṃ, mohajālasamākulaṃ; Ñāṇālokaṃ dassetvāna, nittiṇṇosi mahāmuni.

Samuddharasimaṃ lokaṃ, sabbāvantamanuttaraṃ; Ñāṇe te upamā natthi, yāvatājagatogati.

Tena ñāṇena sabbaññū, iti buddho pavuccati; Vandāmi taṃ mahāvīraṃ, sabbaññutamanāvaraṃ’.

Satasahassito kappe, buddhaseṭṭhaṃ thaviṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ñāṇatthavāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ñāṇatthaviko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ñāṇatthavikattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

4 Gandhodakiyattheraapadāna

“Padumuttarabuddhassa, mahābodhimaho ahu; Vicittaṃ ghaṭamādāya, gandhodakamadāsahaṃ.

Nhānakāle ca bodhiyā, mahāmegho pavassatha; Ninnādo ca mahā āsi, asaniyā phalantiyā.

Tenevāsanivegena, tattha kālaṅkato ahaṃ; Devaloke ṭhito santo, imā gāthā abhāsahaṃ.

‘Aho buddhā aho dhammā, aho no satthusampadā; Kaḷevaraṃ me patitaṃ, devaloke ramāmahaṃ.

Ubbiddhaṃ bhavanaṃ mayhaṃ, Satabhūmaṃ samuggataṃ; Kaññāsatasahassāni, Parivārenti maṃ sadā.

Ābādhā me na vijjanti, soko mayhaṃ na vijjati; Pariḷāhaṃ na passāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhavīse kappasate, rājā saṃvasito ahuṃ; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo’.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gandhodakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gandhodakiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

8. Pāṭalipupphiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Kañcanagghiyasaṅkāsaṃ, Bāttiṃsavaralakkhaṇaṃ.

Seṭṭhiputto tadā āsiṃ, sukhumālo sukhedhito; Ucchaṅge pāṭalipupphaṃ, katvāna abhisaṃhariṃ.

Haṭṭho haṭṭhena cittena, pupphehi abhipūjayiṃ; Tissaṃ lokaviduṃ nāthaṃ, naradevaṃ namassahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito tesaṭṭhikappamhi, abhisammatanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pāṭalipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pāṭalipupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

1. Kuṇḍadhānattheraapadāna

"Sattāhaṃ paṭisallīnaṃ, sayambhuṃ aggapuggalaṃ; Pasannacitto sumano, buddhaseṭṭhaṃ upaṭṭhahiṃ.

Vuṭṭhitaṃ kālamaññāya, padumuttaraṃ mahāmuniṃ; Mahantiṃ kadalīkaṇṇiṃ, gahetvā upagacchahaṃ.

Paṭiggahetvā bhagavā, sabbaññū lokanāyako; Mama cittaṃ pasādento, paribhuñji mahāmuni.

Paribhuñjitvā sambuddho, satthavāho anuttaro; Sakāsane nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Ye ca santi samitāro, yakkhā imamhi pabbate; Araññe bhūtabhabyāni, suṇantu vacanaṃ mama.

Yo so buddhaṃ upaṭṭhāsi, migarājaṃva kesariṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Ekādasañcakkhattuṃ so, devarājā bhavissati; Catutiṃsatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Akkositvāna samaṇe, sīlavante anāsave; Pāpakammavipākena, nāmadheyyaṃ labhissati.

Tassa dhamme sudāyādo, oraso dhammanimmito; Kuṇḍadhānoti nāmena, sāvako so bhavissati'.

Pavivekamanuyutto, jhāyī jhānarato ahaṃ; Tosayitvāna satthāraṃ, viharāmi anāsavo.

Sāvakehi parivuto, bhikkhusaṃghapurakkhato; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, salākaṃ gāhayī jino.

Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, vanditvā lokanāyakaṃ; Vadataṃ varassa purato, paṭhamaṃ aggahesahaṃ.

Tena kammena bhagavā, dasasahassikampako; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, aggaṭṭhāne ṭhapesi maṃ.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kuṇḍadhāno thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kuṇḍadhānattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

10. Piṇḍolabhāradvājattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sayambhū aggapuggalo; Purato himavantassa, cittakūṭe vasī tadā.

Abhītarūpo tatthāsiṃ, migarājā catukkamo; Tassa saddaṃ suṇitvāna, vikkhambhanti bahujjanā.

Suphullaṃ padumaṃ gayha, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Vuṭṭhitassa samādhimhā, buddhassa abhiropayiṃ.

Catuddisaṃ namassitvā, buddhaseṭṭhaṃ naruttamaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, sīhanādaṃ nadiṃ ahaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Sakāsane nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

Buddhassa giramaññāya, Sabbe devā samāgatā; 'Āgato vadataṃ seṭṭho, Dhammaṃ sossāma taṃ mayaṃ'.

Tesaṃ hāsaparetānaṃ, purato lokanāyako; Mama saddaṃ pakittesi, dīghadassī mahāmuni.

Yenidaṃ padumaṃ dinnaṃ, sīhanādo ca nādito; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Ito aṭṭhamake kappe, cakkavattī bhavissati; Sattaratanasampanno, catudīpamhi issaro.

Kārayissati issariyaṃ, mahiyā catusaṭṭhiyā; Padumo nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Pakāsite pāvacane, brahmabandhu bhavissati; Brahmaññā abhinikkhamma, pabbajissati tāvade.

Padhānapahitatto so, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Vijane pantaseyyamhi, vāḷamigasamākule; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā piṇḍolabhāradvājo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Piṇḍolabhāradvājattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

3. Mettaguttheraapadāna

"Himavantassāvidūre, asoko nāma pabbato; Tatthāsi assamo mayhaṃ, vissakammena māpito.

Sumedho nāma sambuddho, aggo kāruṇiko muni; Nivāsayitvā pubbaṇhe, piṇḍāya me upāgami.

Upāgataṃ mahāvīraṃ, sumedhaṃ lokanāyakaṃ; Paggayha sugatapattaṃ, sappitelaṃ apūrayiṃ.

Datvānahaṃ buddhaseṭṭhe, sumedhe lokanāyake; Añjaliṃ paggahetvāna, bhiyyo hāsaṃ janesahaṃ.

Iminā sappidānena, cetanāpaṇidhīhi ca; Devabhūto manusso vā, labhāmi vipulaṃ sukhaṃ.

Vinipātaṃ vivajjetvā, saṃsarāmi bhavābhave; Tattha cittaṃ paṇidhitvā, labhāmi acalaṃ padaṃ.

'Lābhā tuyhaṃ suladdhaṃ te, yaṃ maṃ addakkhi brāhmaṇa; Mama dassanamāgamma, arahattaṃ bhavissati.

Vissattho hohi mā bhāyi, adhigantvā mahāyasaṃ; Mamañhi sappiṃ datvāna, parimokkhasi jātiyā'.

Iminā sappidānena, cetanāpaṇidhīhi ca; Devabhūto manusso vā, labhase vipulaṃ sukhaṃ.

Iminā sappidānena, mettacittavatāya ca; Aṭṭhārase kappasate, devaloke ramissasi.

Aṭṭhatiṃsatikkhattuñca, devarājā bhavissasi; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Ekapaññāsakkhattuñca, cakkavattī bhavissasi; Cāturanto vijitāvī, jambumaṇḍassa issaro.

Mahāsamuddovakkhobho, duddharo pathavī yathā; Evamevaṃ ca te bhogā, appameyyā bhavissare.

Saṭṭhikoṭī hiraññassa, cajitvā pabbajiṃ ahaṃ; Kiṃ kusalaṃ gavesanto, bāvariṃ upasaṅkamiṃ.

Tattha mante adhīyāmi, chaḷaṅgaṃ nāma lakkhaṇaṃ; Tamandhakāraṃ vidhamaṃ, uppajji tvaṃ mahāmuni.

Tava dassanakāmohaṃ, āgatomhi mahāmuni; Tava dhammaṃ suṇitvāna, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, sappiṃ buddhassadāsahaṃ; Etthantare nābhijāne, sappiṃ viññāpitaṃ mayā.

Mama saṅkappamaññāya, uppajjati yadicchakaṃ; Cittamaññāya nibbattaṃ, sabbe santappayāmahaṃ.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthu sampadā; Thokañhi sappiṃ datvāna, appameyyaṃ labhāmahaṃ.

Mahāsamudde udakaṃ, yāvatā nerupassato; Mama sappiṃ upādāya, kalabhāgaṃ na hessati.

Yāvatā cakkavāḷassa, kariyantassa rāsito; Mama nibbattavatthānaṃ, okāso so na sammati.

Pabbatarājā himavā, pavaropi siluccayo; Mamānulittagandhassa, upanidhiṃ na hessati.

Vatthaṃ gandhañca sappiñca, aññañca diṭṭhadhammikaṃ; Asaṅkhatañca nibbānaṃ, sappidānassidaṃ phalaṃ.

Satipaṭṭhānasayano, samādhijhānagocaro; Bojjhaṅgabhojano ajja, sappidānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mettagū thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mettaguttherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

10. Cūḷasugandhattheraapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Anubyañjanasampanno, bāttiṃsavaralakkhaṇo; Byāmappabhāparivuto, raṃsijālasamotthaṭo.

Assāsetā yathā cando, sūriyova pabhaṅkaro; Nibbāpetā yathā megho, sāgarova guṇākaro.

Dharaṇīriva sīlena, himavāva samādhinā; Ākāso viya paññāya, asaṅgo anilo yathā.

Tadāhaṃ bārāṇasiyaṃ, upapanno mahākule; Pahūtadhanadhaññasmiṃ, nānāratanasañcaye.

Mahatā parivārena, nisinnaṃ lokanāyakaṃ; Upecca dhammamassosiṃ, amataṃva manoharaṃ.

Dvattiṃsalakkhaṇadharo, sanakkhattova candimā; Anubyañjanasampanno, sālarājāva phullito.

Raṃsijālaparikkhitto, dittova kanakācalo; Byāmappabhāparivuto, sataraṃsī divākaro.

Soṇṇānano jinavaro, samaṇīva siluccayo; Karuṇā puṇṇahadayo, guṇena viya sāgaro.

Lokavissutakitti ca, sinerūva naguttamo; Yasasā vitthato vīro, ākāsasadiso muni.

Asaṅgacitto sabbattha, anilo viya nāyako; Patiṭṭhā sabbabhūtānaṃ, mahīva munisattamo.

Anupalitto lokena, toyena padumaṃ yathā; Kuvādagacchadahano, aggikhandhova sobhasi.

Agadho viya sabbattha, kilesavisanāsako; Gandhamādanaselova, guṇagandhavibhūsito.

Guṇānaṃ ākaro vīro, ratanānaṃva sāgaro; Sindhūva vanarājīnaṃ, kilesamalahārako.

Vijayīva mahāyodho, mārasenāvamaddano; Cakkavattīva so rājā, bojjhaṅgaratanissaro.

Mahābhisakkasaṅkāso, dosabyādhitikicchako; Sallakatto yathā vejjo, diṭṭhigaṇḍaviphālako.

So tadā lokapajjoto, sanarāmarasakkato; Parisāsu narādicco, dhammaṃ desayate jino.

'Dānaṃ datvā mahābhogo, sīlena sugatūpago; Bhāvanāya ca nibbāti', iccevamanusāsatha.

Desanaṃ taṃ mahassādaṃ, ādimajjhantasobhanaṃ; Suṇanti parisā sabbā, amataṃva mahārasaṃ.

Sutvā sumadhuraṃ dhammaṃ, pasanno jinasāsane; Sugataṃ saraṇaṃ gantvā, yāvajīvaṃ namassahaṃ.

Munino gandhakuṭiyā, opuñjesiṃ tadā mahiṃ; Catujjātena gandhena, māse aṭṭha dinesvahaṃ.

Paṇidhāya sugandhattaṃ, sarīravissagandhino; Tadā jino viyākāsi, sugandhatanulābhitaṃ.

'Yo yaṃ gandhakuṭibhūmiṃ, gandhenopuñjate sakiṃ; Tena kammavipākena, upapanno tahiṃ tahiṃ.

Sugandhadeho sabbattha, bhavissati ayaṃ naro; Guṇagandhayutto hutvā, nibbāyissatināsavo'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jāto vippakule ahaṃ; Gabbhaṃ me vasato mātā, dehenāsi sugandhitā.

Yadā ca mātukucchimhā, nikkhamāmi tadā purī; Sāvatthisabbagandhehi, vāsitā viya vāyatha.

Pupphavassañca surabhi, dibbagandhaṃ manoramaṃ; Dhūpāni ca mahagghāni, upavāyiṃsu tāvade.

Devā ca sabbagandhehi, dhūpapupphehi taṃ gharaṃ; Vāsayiṃsu sugandhena, yasmiṃ jāto ahaṃ ghare.

Yadā ca taruṇo bhaddo, paṭhame yobbane ṭhito; Tadā selaṃ saparisaṃ, vinetvā narasārathi.

Tehi sabbehi parivuto, sāvatthipuramāgato; Tadā buddhānubhāvaṃ taṃ, disvā pabbajito ahaṃ.

Sīlaṃ samādhipaññañca, vimuttiñca anuttaraṃ; Bhāvetvā caturo dhamme, pāpuṇiṃ āsavakkhayaṃ.

Yadā pabbajito cāhaṃ, yadā ca arahā ahuṃ; Nibbāyissaṃ yadā cāhaṃ, gandhavasso tadā ahu.

Sarīragandho ca sadātiseti me, Mahārahaṃ candanacampakuppalaṃ; Tatheva gandhe itare ca sabbaso, Pasayha vāyāmi tato tahiṃ tahiṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (6245)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā cūḷasugandho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Cūḷasugandhattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Bhaddiyavaggo pañcapaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Bhaddiyo revato thero, mahālābhī ca sīvali; Vaṅgīso nandako ceva, kāḷudāyī tathābhayo.

Lomaso vanavaccho ca, sugandho ceva dasamo; Tīṇi gāthāsatā tattha, soḷasā ca taduttari.

Atha vagguddānaṃ

Kaṇikāravhayo vaggo, phalado tiṇadāyako; Kaccāno bhaddiyo vaggo, gāthāyo gaṇitā cimā.

Navagāthāsatānīha, caturāsītiyeva ca; Sapaññāsaṃ pañcasataṃ, apadānā pakāsitā.

Saha udānagāthāhi, chasahassāni hontimā; Dvesatāni ca gāthānaṃ, aṭṭhārasa taduttari.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

6. Daṇḍadāyakattheraapadāna

“Kānanaṃ vanamogayha, veḷuṃ chetvānahaṃ tadā; Ālambaṇaṃ karitvāna, saṃghassa adadiṃ bahuṃ.

Tena cittappasādena, subbate abhivādiya; Ālambadaṇḍaṃ datvāna, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Catunnavutito kappe, yaṃ daṇḍamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, daṇḍadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā daṇḍadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Daṇḍadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ. Tevīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

2. Nāgakesariyattheraapadāna

“Dhanuṃ advejjhaṃ katvāna, vanamajjhogahiṃ ahaṃ; Kesaraṃ ogataṃ disvā, patapattaṃ samuṭṭhitaṃ.

Ubho hatthehi paggayha, sire katvāna añjaliṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, tissassa lokabandhuno.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Tesattatimhi kappamhi, satta kesaranāmakā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nāgakesariyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nāgakesariyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

6. Dhūpadāyakattheraapadāna

“Siddhatthassa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Kuṭidhūpaṃ mayā dinnaṃ, vippasannena cetasā.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbesampi piyo homi, dhūpadānassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dhūpamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhūpadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhūpadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhūpadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

4. Kesarapupphiyattheraapadāna

"Vijjādharo tadā āsiṃ, himavantamhi pabbate; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, caṅkamantaṃ mahāyasaṃ.

Tīṇi kesarapupphāni, sīse katvānahaṃ tadā; Upasaṅkamma sambuddhaṃ, vessabhuṃ abhipūjayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kesarapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kesarapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

8 Amodaphaliyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, Āmodamadadiṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā amodaphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Amodaphaliyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

3 Caṅkoṭakiyattheraapadāna

"Mahāsamuddaṃ nissāya, vasatī pabbatantare; Paccuggantvāna katvāna, caṅkoṭaka madāsahaṃ.

Siddhatthassa mahesino, sabbasattānukampino; Pupphacaṅkoṭakaṃ datvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Catunnavutito kappe, caṅkoṭakamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, caṅkoṭakassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā caṅkoṭakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Caṅkoṭakiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

4. Yaññasāmikattheraapadāna

"Jātiyā sattavassohaṃ, ahosiṃ mantapāragū; Kulavattaṃ adhāresiṃ, yañño ussāhito mayā.

Cullāsītisahassāni, pasū haññanti me tadā; Sārathambhupanītāni, yaññatthāya upaṭṭhitā.

Ukkāmukhapahaṭṭhova, khadiraṅgārasannibho; Udayantova sūriyo, puṇṇamāyeva candimā.

Siddhattho sabbasiddhattho, tilokamahito hito; Upagantvāna sambuddho, idaṃ vacanamabravi.

'Ahiṃsā sabbapāṇīnaṃ, kumāra mama ruccati; Theyyā ca aticārā ca, majjapānā ca ārati.

Rati ca samacariyāya, bāhusaccaṃ kataññutā; Diṭṭhe dhamme parattha ca, dhammā ete pasaṃsiyā.

Ete dhamme bhāvayitvā, sabbasattahite rato; Buddhe cittaṃ pasādetvā, bhāvehi maggamuttamaṃ'.

Idaṃ vatvāna sabbaññū, lokajeṭṭho narāsabho; Mamevaṃ anusāsitvā, vehāsaṃ uggato gato.

Pubbe cittaṃ visodhetvā, pacchā cittaṃ pasādayiṃ; Tena cittappasādena, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Catunnavutito kappe, yadā cittaṃ pasādayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā yaññasāmiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yaññasāmikattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

3 Tisaraṇagamaniyattheraapadāna

“Nagare candavatiyā, mātuupaṭṭhāko ahuṃ; Andhā mātā pitā mayhaṃ, te posemi ahaṃ tadā.

Rahogato nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; Posento mātāpitaro, pabbajjaṃ na labhāmahaṃ.

Mahandhakārapihitā, tividhaggīhi ḍayhare; Etādise bhave jāte, natthi koci vināyako.

Buddho loke samuppanno, dippati dāni sāsanaṃ; Sakkā uddharituṃ attā, puññakāmena jantunā.

Uggayha tīṇi saraṇe, paripuṇṇāni gopayiṃ; Tena kammena sukatena, paṭimokkhāmi duggatiṃ.

Nisabho nāma samaṇo, buddhassa aggasāvako; Tamahaṃ upagantvāna, saraṇagamanaṃ gahiṃ.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā saraṇagamanaṃ, paripuṇṇaṃ agopayiṃ.

Carime vattamānamhi, saraṇaṃ taṃ anussariṃ; Tena kammena sukatena, tāvatiṃsaṃ agacchahaṃ.

Devalokagato santo, puññakammasamāhito; Yaṃ desaṃ upapajjāmi, aṭṭha hetū labhāmahaṃ.

Disāsu pūjito homi, tikkhapañño bhavāmahaṃ; Sabbe devānuvattanti, amitabhogaṃ labhāmahaṃ.

Suvaṇṇavaṇṇo sabbattha, paṭikanto bhavāmahaṃ; Mittānaṃ acalo homi, yaso abbhuggato mamaṃ.

Asītikkhattu devindo, devarajjamakārayiṃ; Dibbasukhaṃ anubhaviṃ, accharāhi purakkhato.

Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Pacchime bhave sampatte, puññakammasamāhito; Pure sāvatthiyaṃ jāto, mahāsāle suaḍḍhake.

Nagarā nikkhamitvāna, dārakehi purakkhato; Hasakhiḍḍasamaṅgīhaṃ, saṃghārāmaṃ upāgamiṃ.

Tatthaddasāsiṃ samaṇaṃ, vippamuttaṃ nirūpadhiṃ; So me dhammamadesesi, saraṇañca adāsi me.

Sohaṃ sutvāna saraṇaṃ, saraṇaṃ me anussariṃ; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Jātiyā sattame vasse, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayi buddho, guṇamaññāya cakkhumā.

Aparimeyye ito kappe, saraṇāni agacchahaṃ; Tato me sukataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha.

Sugopitaṃ me saraṇaṃ, mānasaṃ suppaṇīhitaṃ; Anubhotvā yasaṃ sabbaṃ, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Yesaṃ sotāvadhānatthi, suṇotha mama bhāsato; Ahaṃ vo kathayissāmi, sāmaṃ diṭṭhaṃ padaṃ mama.

'Buddho loke samuppanno, vattate jinasāsanaṃ; Amatā vāditā bherī, sokasallavinodanā.

Yathāsakena thāmena, puññakkhette anuttare; Adhikāraṃ kareyyātha, passayissatha nibbutiṃ.

Paggayha tīṇi saraṇe, pañcasīlāni gopiya; Buddhe cittaṃ pasādetvā, dukkhassantaṃ karissatha.

Sammā dhammaṃ bhāvetvāna, Sīlāni parigopiya; Aciraṃ arahattaṃ vo, Sabbepi pāpuṇissatha.

Tevijjo iddhipattomhi, cetopariyakovido; Sāvako te mahāvīra, saraṇo vandati satthuno'.

Aparimeyye ito kappe, saraṇaṃ buddhassa gacchahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, saraṇaṃ gamane phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tisaraṇagamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tisaraṇagamaniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

7 Ekadhammassavaniyattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Catusaccaṃ pakāsento, santāresi bahuṃ janaṃ.

Ahaṃ tena samayena, jaṭilo uggatāpano; Dhunanto vākacīrāni, gacchāmi ambare tadā.

Buddhaseṭṭhassa upari, gantuṃ na visahāmahaṃ; Pakkhīva selamāsajja, gamanaṃ na labhāmahaṃ.

Udake vokkamitvāna, evaṃ gacchāmi ambare; Na me idaṃ bhūtapubbaṃ, iriyāpathavikopanaṃ.

Handa metaṃ gavesissaṃ, appevatthaṃ labheyyahaṃ; Orohanto antalikkhā, saddamassosi satthuno.

Sarena rajanīyena, savanīyena vaggunā; Aniccataṃ kathentassa, taññeva uggahiṃ tadā; Aniccasaññamuggayha, agamāsiṃ mamassamaṃ.

Yāvatāyuṃ vasitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ; Carime vattamānamhi, saddhammassavanaṃ sariṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramiṃ ahaṃ; Ekapaññāsakkhattuñca, devarajjamakārayiṃ.

Ekavīsatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Anubhomi sakaṃ puññaṃ, sukhitohaṃ bhavābhave; Anussarāmi taṃ saññaṃ, saṃsaranto bhavābhave; Na koṭiṃ paṭivijjhāmi, nibbānaṃ accutaṃ padaṃ.

Pitugehe nisīditvā, samaṇo bhāvitindriyo; Kathaṃsa paridīpento, aniccatamudāhari.

‘Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho’.

Saha gāthaṃ suṇitvāna, pubbasaññamanussariṃ; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Jātiyā sattavassena, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayī buddho, dhammassavanassidaṃ phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ dhammamasuṇiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhammassavanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekadhammassavaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekadhammassavaniyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

9 Sovaṇṇakiṅkaṇiyattheraapadāna

"Saddhāya abhinikkhamma, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Vākacīradharo āsiṃ, tapokammamapassito.

Atthadassī tu bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Uppajji tamhi samaye, tārayanto mahājanaṃ.

Balañca vata me khīṇaṃ, byādhinā paramena taṃ; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, puline thūpamuttamaṃ.

Karitvā haṭṭhacittohaṃ, sahatthena samokiriṃ; Soṇṇakiṅkaṇipupphāni, udaggamanaso ahaṃ.

Sammukhā viya sambuddhaṃ, thūpaṃ paricariṃ ahaṃ; Tena cetopasādena, atthadassissa tādino.

Devalokaṃ gato santo, labhāmi vipulaṃ sukhaṃ; Suvaṇṇavaṇṇo tatthāsiṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Asītikoṭiyo mayhaṃ, nāriyo samalaṅkatā; Sadā mayhaṃ upaṭṭhanti, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhituriyasahassāni, bheriyo paṇavāni ca; Saṅkhā ca ḍiṇḍimā tattha, vaggū vajjanti dundubhī.

Cullāsītisahassāni, hatthino samalaṅkatā; Tidhāpabhinnamātaṅgā, kuñjarā saṭṭhihāyanā.

Hemajālābhisañchannā, upaṭṭhānaṃ karonti me; Balakāye gaje ceva, ūnatā me na vijjati.

Soṇṇakiṅkaṇipupphānaṃ, vipākaṃ anubhomahaṃ; Aṭṭhapaññāsakkhattuñca, devarajjamakārayiṃ.

Ekasattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Pathabyā rajjaṃ ekasataṃ, mahiyā kārayiṃ ahaṃ.

So dāni amataṃ patto, asaṅkhataṃ sududdasaṃ; Saṃyojanaparikkhīṇo, natthi dāni punabbhavo.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sovaṇṇakiṅkaṇiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sovaṇṇakiṅkaṇiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

4. Asokapūjakattheraapadāna

"Tivarāyaṃ pure ramme, rājuyyānaṃ ahu tadā; Uyyānapālo tatthāsiṃ, rañño baddhacaro ahaṃ.

Padumo nāma nāmena, sayambhū sappabho ahu; Nisinnaṃ puṇḍarīkamhi, chāyā na jahi taṃ muniṃ.

Asokaṃ pupphitaṃ disvā, piṇḍibhāraṃ sudassanaṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, jalajuttamanāmino.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattatiṃsamhito kappe, soḷasa araṇañjahā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā asokapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Asokapūjakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

4. Ekapupphiyattheraapadāna

"Dakkhiṇamhi duvāramhi, pisāco āsahaṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ.

Vipassissa naraggassa, sabbalokahitesino; Ekapupphaṃ mayā dinnaṃ, dvipadindassa tādino.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

2. Kaṅkhārevatattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Sīhahanu brahmagiro, haṃsadundubhinissano; Nāgavikkantagamano, candasūrādikappabho.

Mahāmatī mahāvīro, mahājhāyī mahābalo; Mahākāruṇiko nātho, mahātamapanūdano.

Sa kadāci tilokaggo, veneyyaṃ vinayaṃ bahuṃ; Dhammaṃ desesi sambuddho, sattāsayavidū muni.

Jhāyiṃ jhānarataṃ vīraṃ, upasantaṃ anāvilaṃ; Vaṇṇayanto parisatiṃ, tosesi janataṃ jino.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, brāhmaṇo vedapāragū; Dhammaṃ sutvāna mudito, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Tadā jino viyākāsi, saṃghamajjhe vināyako; ‘Mudito hohi tvaṃ brahme, lacchase taṃ manorathaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Revato nāma nāmena, hessati satthu sāvako’.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jātohaṃ koliye pure; Khattiye kulasampanne, iddhe phīte mahaddhane.

Yadā kapilavatthusmiṃ, buddho dhammamadesayi; Tadā pasanno sugate, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Kaṅkhā me bahulā āsi, kappākappe tahiṃ tahiṃ; Sabbaṃ taṃ vinayī buddho, desetvā dhammamuttamaṃ.

Tatohaṃ tiṇṇasaṃsāro, sadā jhānasukhe rato; Viharāmi tadā buddho, maṃ disvā etadabravi.

‘Yā kāci kaṅkhā idha vā huraṃ vā, Sakavediyā vā paravediyā vā; Ye jhāyino tā pajahanti sabbā, Ātāpino brahmacariyaṃ carantā’.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayiṃ mama.

Tato jhānarataṃ disvā, buddho lokantagū muni; Jhāyīnaṃ bhikkhūnaṃ aggo, paññāpeti mahāmati.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kaṅkhārevato thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kaṅkhārevatattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

5. Aṅkolapupphiyattheraapadāna

"Padumo nāma sambuddho, cittakūṭe vasī tadā; Disvāna taṃ ahaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ.

Aṅkolaṃ pupphitaṃ disvā, ocinitvānahaṃ tadā; Upagantvāna sambuddhaṃ, pūjayiṃ padumaṃ jinaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aṅkolapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aṅkolapupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

10 Pulinacaṅkamiyattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Vātamigaṃ gavesanto, caṅkamaṃ addasaṃ ahaṃ.

Ucchaṅgena pulinaṃ gayha, caṅkame okiriṃ ahaṃ; Pasannacitto sumano, sugatassa sirīmato.

Ekatiṃse ito kappe, pulinaṃ okiriṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pulinassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4938)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pulinacaṅkamiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pulinacaṅkamiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Naḷamālivaggo aṭṭhacattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Naḷamālī maṇidado, ukkāsatikabījanī; Kummāso ca kusaṭṭho ca, giripunnāgiyopi ca.

Vallikāro pānadhido, atho pulinacaṅkamo; Gāthāyo pañcanavuti, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

7 Desakittakattheraapadāna

"Upasālakanāmohaṃ, ahosiṃ brāhmaṇo tadā; Kānanaṃ vanamogāḷhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Disvāna vandiṃ pādesu, lokāhutipaṭiggahaṃ; Pasannacittaṃ maṃ ñatvā, buddho antaradhāyatha.

Kānanā abhinikkhamma, buddhaseṭṭhamanussariṃ; Taṃ desaṃ kittayitvāna, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ desamabhikittayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā desakittako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Desakittakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

8. Anulepadāyakattheraapadāna

"Atthadassissa munino, addasaṃ sāvakaṃ ahaṃ; Navakammaṃ karontassa, sīmāya upagacchahaṃ.

Niṭṭhite navakamme ca, anulepamadāsahaṃ; Pasannacitto sumano, puññakkhette anuttare.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, anulepassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā anulepadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Anulepadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

1. Sobhitattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, lokajeṭṭho narāsabho; Mahato janakāyassa, deseti amataṃ padaṃ.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vācāsabhimudīritaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, ekaggo āsahaṃ tadā.

'Yathā samuddo udadhīnamaggo, Nerū nagānaṃ pavaro siluccayo; Tatheva ye cittavasena vattare', Na buddhañāṇassa kalaṃ upenti te.

Dhammavidhiṃ ṭhapetvāna, buddho kāruṇiko isi; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo so ñāṇaṃ pakittesi, buddhamhi lokanāyake; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ na gamissati.

Kilese jhāpayitvāna, ekaggo susamāhito; Sobhito nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Paññāse kappasahasse, sattevāsuṃ yasuggatā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sobhito thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sobhitattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

9. Biḷālidāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, vasāmi paṇṇasanthare; Ghāsesu gedhamāpanno, seyyasīlo cahaṃ tadā.

Khaṇantālu kalambāni, biḷālitakkalāni ca; Kolaṃ bhallātakaṃ billaṃ, āhatvā paṭiyāditaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama saṅkappamaññāya, āgacchi mama santikaṃ.

Upāgataṃ mahānāgaṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ; Biḷāliṃ paggahetvāna, pattamhi okiriṃ ahaṃ.

Paribhuñji mahāvīro, tosayanto mamaṃ tadā; Paribhuñjitvāna sabbaññū, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, biḷāliṃ me adā tuvaṃ; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjasi'.

Carimaṃ vattate mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Catupaññāsito kappe, sumekhaliyasavhayo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā biḷālidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Biḷālidāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

10 Saḷalapupphiyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnaro tadā; Tatthaddasaṃ devadevaṃ, caṅkamantaṃ narāsabhaṃ.

Ocinitvāna saḷalaṃ, pupphaṃ buddhassadāsahaṃ; Upasiṅghi mahāvīro, saḷalaṃ devagandhikaṃ.

Paṭiggahetvā sambuddho, vipassī lokanāyako; Upasiṅghi mahāvīro, pekkhamānassa me sato.

Pasannacitto sumano, vanditvā dvipaduttamaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, puna pabbatamāruhiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (3213)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saḷalapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saḷalapupphiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Mandāravapupphiyavaggo sattatiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Mandāravañca kakkāru, bhisakesarapupphiyo; Aṅkolako kadambī ca, uddālī ekacampako; Timiraṃ saḷalañceva, gāthā tālīsameva ca.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

3. Koraṇḍapupphiyattheraapadāna

“Vanakammiko pure āsiṃ, pitumātumatenahaṃ; Pasumārena jīvāmi, kusalaṃ me na vijjati.

Mama āsayasāmantā, tisso lokagganāyako; Padāni tīṇi dassesi, anukampāya cakkhumā.

Akkante ca pade disvā, tissanāmassa satthuno; Haṭṭho haṭṭhena cittena, pade cittaṃ pasādayiṃ.

Koraṇḍaṃ pupphitaṃ disvā, pādapaṃ dharaṇīruhaṃ; Sakosakaṃ gahetvāna, padaseṭṭhamapūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Koraṇḍakachavi homi, suppabhāso bhavāmahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, padapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā koraṇḍapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Koraṇḍapupphiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

8. Miñjavaṭaṃsakiyattheraapadāna

“Nibbute lokanāthamhi, sikhimhi vadataṃ vare; Vaṭaṃsakehi ākiṇṇaṃ, bodhipūjaṃ akāsahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pūjamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhipūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito chabbīsatikappe, ahuṃ meghabbhanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā miñjavaṭaṃsakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Miñjavaṭaṃsakiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

10. Padumapūjakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, gotamo nāma pabbato; Nānārukkhehi sañchanno, mahābhūtagaṇālayo.

Vemajjhamhi ca tassāsi, assamo abhinimmito; Purakkhato sasissehi, vasāmi assame ahaṃ.

Āyantu me sissagaṇā, padumaṃ āharantu me; Buddhapūjaṃ karissāmi, dvipadindassa tādino.

Evanti te paṭissutvā, padumaṃ āhariṃsu me; Tathā nimittaṃ katvāhaṃ, buddhassa abhiropayiṃ.

Sisse tadā samānetvā, sādhukaṃ anusāsahaṃ; Mā kho tumhe pamajjittha, appamādo sukhāvaho.

Evaṃ samanusāsitvā, te sisse vacanakkhame; Appamādaguṇe yutto, tadā kālaṅkato ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekapaññāsakappamhi, rājā āsiṃ jaluttamo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1863)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumapūjakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Sereyyavaggo terasamo.

Tassuddānaṃ

Sereyyako pupphathūpi, pāyaso gandhathomako; Āsani phalasaññī ca, gaṇṭhipadumapupphiyo; Pañcuttarasatā gāthā, gaṇitā atthadassibhi.

Therāpadāna

Subhūtivagga

5. Annasaṃsāvakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Kañcanagghiyasaṃkāsaṃ, Bāttiṃsavaralakkhaṇaṃ.

Siddhatthaṃ lokapajjotaṃ, appameyyaṃ anopamaṃ; Alatthaṃ paramaṃ pītiṃ, disvā dantaṃ jutindharaṃ.

Sambuddhaṃ abhināmetvā, bhojayiṃ taṃ mahāmuniṃ; Mahākāruṇiko loke, anumodi mamaṃ tadā.

Tasmiṃ mahākāruṇike, paramassāsakārake; Buddhe cittaṃ pasādetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhikkhādānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā annasaṃsāvako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Annasaṃsāvakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

8. Bhaddajittheraapadāna

"Ogayha yaṃ pokkharaṇiṃ, nānākuñjarasevitaṃ; Uddharāmi bhisaṃ tattha, ghāsahetu ahaṃ tadā.

Bhagavā tamhi samaye, padumuttarasavhayo; Rattambaradharo buddho, gacchate anilañjase.

Dhunanto paṃsukūlāni, saddaṃ assosahaṃ tadā; Uddhaṃ nijjhāyamānohaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Tattheva ṭhitako santo, āyāciṃ lokanāyakaṃ; 'Madhuṃ bhisehi sahitaṃ, khīraṃ sappiṃ muḷālikaṃ.

Paṭiggaṇhātu me buddho, anukampāya cakkhumā'; Tato kāruṇiko satthā, orohitvā mahāyaso.

Paṭiggaṇhi mama bhikkhaṃ, anukampāya cakkhumā; Paṭiggahetvā sambuddho, akā me anumodanaṃ.

'Sukhī hotu mahāpuñña, gati tuyhaṃ samijjhatu; Iminā bhisadānena, labhassu vipulaṃ sukhaṃ'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Bhikkhamādāya sambuddho, ākāsenāgamā jino.

Tato bhisaṃ gahetvāna, āgacchiṃ mama assamaṃ; Bhisaṃ rukkhe laggetvāna, mama dānaṃ anussariṃ.

Mahāvāto uṭṭhahitvā, sañcālesi vanaṃ tadā; Ākāso abhināditha, asanī ca phalī tadā.

Tato me asanīpāto, matthake nipatī tadā; Sohaṃ nisinnako santo, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Puññakammena saññutto, tusitaṃ upapajjahaṃ; Kaḷevaraṃ me patitaṃ, devaloke ramāmahaṃ.

Chaḷasītisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhanti, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Manussayonimāgantvā, sukhito homahaṃ tadā; Bhogā me ūnatā natthi, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Anukampitako tena, devadevena tādinā; Sabbāsavaparikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Satasahassito kappe, yaṃ bhisaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhaddajitthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhaddajittherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

10. Sugandhattheraapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Anubyañjanasampanno, bāttiṃsavaralakkhaṇo; Byāmappabhāparivuto, raṃsijālasamotthaṭo.

Assāsetā yathā cando, sūriyova pabhaṅkaro; Nibbāpetā yathā megho, sāgarova guṇākaro.

Dharaṇīriva sīlena, himavāva samādhinā; Ākāso viya paññāya, asaṅgo anilo yathā.

Sa kadāci mahāvīro, parisāsu visārado; Saccāni sampakāseti, uddharanto mahājanaṃ.

Tadā hi bārāṇasiyaṃ, seṭṭhiputto mahāyaso; Āsahaṃ dhanadhaññassa, pahūtassa bahū tadā.

Jaṅghāvihāraṃ vicaraṃ, migadāyamupeccahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, desentaṃ amataṃ padaṃ.

Visaṭṭhakantavacanaṃ, karavīkasamassaraṃ; Haṃsarutehi nigghosaṃ, viññāpentaṃ mahājanaṃ.

Disvā devātidevaṃ taṃ, sutvāva madhuraṃ giraṃ; Pahāyanappake bhoge, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Evaṃ pabbajito cāhaṃ, na cirena bahussuto; Ahosiṃ dhammakathiko, vicittapaṭibhānavā.

Mahāparisamajjhehaṃ, haṭṭhacitto punappunaṃ; Vaṇṇayiṃ hemavaṇṇassa, vaṇṇaṃ vaṇṇavisārado.

'Esa khīṇāsavo buddho, anīgho chinnasaṃsayo; Sabbakammakkhayaṃ patto, vimuttopadhisaṅkhaye.

Esa so bhagavā buddho, esa sīho anuttaro; Sadevakassa lokassa, brahmacakkappavattako.

Danto dametā santo ca, sametā nibbuto isi; Nibbāpetā ca assattho, assāsetā mahājanaṃ.

Vīro sūro ca vikkanto, paññho kāruṇiko vasī; Vijitāvī ca sa jino, appagabbo anālayo.

Aneñjo acalo dhīmā, amoho asamo muni; Dhorayho usabho nāgo, sīho sakko garūsupi.

Virāgo vimalo brahmā, vādī sūro raṇañjaho; Akhilo ca visallo ca, asamo saṃyato suci.

Brāhmaṇo samaṇo nātho, bhisakko sallakattako; Yodho buddho sutāsuto, acalo mudito sito.

Dhātā dhatā ca santi ca, kattā netā pakāsitā; Sampahaṃsitā bhettā ca, chettā sotā pasaṃsitā.

Akhilo ca visallo ca, anīgho akathaṃkathī; Anejo virajo kattā, gandhā vattā pasaṃsitā.

Tāretā atthakāretā, kāretā sampadāritā; Pāpetā sahitā kantā, hantā ātāpī tāpaso.

Samacitto samasamo, asahāyo dayālayo; Accherasatto akuho, katāvī isisattamo.

Nittiṇṇakaṅkho nimmāno, appameyyo anūpamo; Sabbavākyapathātīto, saccaneyyantagū jino.

Sattasāravare tasmiṃ, Pasādo amatāvaho; Tasmā buddhe ca dhamme ca, Saṃghe saddhā mahatthikā'.

Guṇehi evamādīhi, tilokasaraṇuttamaṃ; Vaṇṇento parisāmajjhe, akaṃ dhammakathaṃ ahaṃ.

Tato cutāhaṃ tusite, anubhotvā mahāsukhaṃ; Tato cuto manussesu, jāto homi sugandhiko.

Nissāso mukhagandho ca, dehagandho tatheva me; Sedagandho ca satataṃ, sabbagandhova hoti me.

Mukhagandho sadā mayhaṃ, padumuppalacampako; Parisanto sadā vāti, sarīro ca tatheva me.

Guṇatthavassa sabbantaṃ, Phalaṃ tu paramabbhutaṃ; Ekaggamanasā sabbe, Vaṇṇayissaṃ suṇātha me.

Guṇaṃ buddhassa vatvāna, hitāya ca na sadisaṃ; Sukhito homi sabbattha, saṃgho vīrasamāyuto.

Yasassī sukhito kanto, jutimā piyadassano; Vattā aparibhūto ca, niddoso paññavā tathā.

Khīṇe āyusi nibbānaṃ, sulabhaṃ buddhabhattino; Tesaṃ hetuṃ pavakkhāmi, taṃ suṇātha yathātathaṃ.

Santaṃ yasaṃ bhagavato, vidhinā abhivādayaṃ; Tattha tatthūpapannopi, yasassī tena homahaṃ.

Dukkhassantakaraṃ buddhaṃ, dhammaṃ santamasaṅkhataṃ; Vaṇṇayaṃ sukhado āsiṃ, sattānaṃ sukhito tato.

Guṇaṃ vadanto buddhassa, buddhapītisamāyuto; Sakantiṃ parakantiñca, janayiṃ tena kantimā.

Jino te titthikākiṇṇe, abhibhuyya kutitthiye; Guṇaṃ vadanto jotesiṃ, nāyakaṃ jutimā tato.

Piyakārī janassāpi, sambuddhassa guṇaṃ vadaṃ; Saradova sasaṅkohaṃ, tenāsiṃ piyadassano.

Yathāsattivasenāhaṃ, sabbavācāhi santhaviṃ; Sugataṃ tena vāgiso, vicittapaṭibhānavā.

Ye bālā vimatiṃ pattā, paribhonti mahāmuniṃ; Niggahiṃ te saddhammena, paribhūto na tenahaṃ.

Buddhavaṇṇena sattānaṃ, kilese apanesahaṃ; Nikkilesamano homi, tassa kammassa vāhasā.

Sotūnaṃ vuddhimajaniṃ, buddhānussatidesako; Tenāhamāsiṃ sappañño, nipuṇatthavipassako.

Sabbāsavaparikkhīṇo, tiṇṇasaṃsārasāgaro; Sikhīva anupādāno, pāpuṇissāmi nibbutiṃ.

Imasmiṃyeva kappasmiṃ, yamahaṃ santhaviṃ jinaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhavaṇṇassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (5575)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sugandho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sugandhattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Tiṇadāyakavaggo tepaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Tiṇado mañcado ceva, saraṇabbhañjanappado; Supaṭo daṇḍadāyī ca, nelapūjī tatheva ca.

Bodhisammajjako maṇḍo, sugandho dasamoti ca; Gāthāsataṃ sat-evīsaṃ, gaṇitañcettha sabbaso.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

10. Mogharājattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbalokavidū muni; Ito satasahassamhi, kappe uppajji cakkhumā.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi ca; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādibhi.

Ratanānaṭṭhapaññāsaṃ, uggato so mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, kule aññatare ahuṃ; Parakammāyane yutto, natthi me kiñci sandhanaṃ.

Paṭikkamanasālāyaṃ, vasanto katabhūmiyaṃ; Aggiṃ ujjālayiṃ tattha, daḷhaṃ kaṇhāsi sā mahī.

Tadā parisatiṃ nātho, catusaccapakāsako; Sāvakaṃ sampakittesi, lūkhacīvaradhārakaṃ.

Tassa tamhi guṇe tuṭṭho, paṇipacca tathāgataṃ; Lūkhacīvaradhāraggaṃ, patthayiṃ ṭhānamuttamaṃ.

Tadā avoca bhagavā, sāvake padumuttaro; 'Passathetaṃ purisakaṃ, kucelaṃ tanudehakaṃ.

Pītippasannavadanaṃ, saddhādhanasamanvitaṃ; Udaggatanujaṃ haṭṭhaṃ, acalaṃ sālapiṇḍitaṃ.

Eso pattheti taṃ ṭhānaṃ, saccasenassa bhikkhuno; Lūkhacīvaradhārissa, tassa vaṇṇasitāsayo'.

Taṃ sutvā mudito hutvā, nipacca sirasā jinaṃ; Yāvajīvaṃ subhaṃ kammaṃ, karitvā jinasāsane.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpago ahaṃ.

Paṭikkamanasālāyaṃ, bhūmidāhakakammunā; Samasahassaṃ niraye, adayhiṃ vedanāṭṭito.

Tena kammāvasesena, pañca jātisatānihaṃ; Manusso kulajo hutvā, jātiyā lakkhaṇaṅkito.

Pañca jātisatāneva, kuṭṭharogasamappito; Mahādukkhaṃ anubhaviṃ, tassa kammassa vāhasā.

Imasmiṃ bhaddake kappe, upariṭṭhaṃ yasassinaṃ; Piṇḍapātena tappesiṃ, pasannamānaso ahaṃ.

Tena kammavisesena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime bhave sampatte, ajāyiṃ khattiye kule; Pituno accayenāhaṃ, mahārajjasamappito.

Kuṭṭharogādhibhūtohaṃ, na ratiṃ na sukhaṃ labhe; Moghaṃ rajjaṃ sukhaṃ yasmā, mogharājā tato ahaṃ.

Kāyassa dosaṃ disvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Bāvarissa dijaggassa, sissattaṃ ajjhupāgamiṃ.

Mahatā parivārena, upecca naranāyakaṃ; Apucchiṃ nipuṇaṃ pañhaṃ, taṃ vīraṃ vādisūdanaṃ.

'Ayaṃ loko paro loko, brahmaloko sadevako; Diṭṭhiṃ no nābhijānāmi, gotamassa yasassino.

Evābhikkantadassāviṃ, atthi pañhena āgamaṃ; Kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati'.

‘Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ uhacca, evaṃ maccutaro siyā.

Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati’; Iti maṃ abhaṇi buddho, sabbarogatikicchako.

Saha gāthāvasānena, kesamassuvivajjito; Kāsāvavatthavasano, āsiṃ bhikkhu tathārahā.

Saṃghikesu vihāresu, na vasiṃ rogapīḷito; Mā vihāro padussīti, vātarogehi pīḷito.

Saṅkārakūṭā āhitvā, susānā rathikāhi ca; Tato saṅghāṭiṃ karitvā, dhārayiṃ lūkhacīvaraṃ.

Mahābhisakko tasmiṃ me, guṇe tuṭṭho vināyako; Lūkhacīvaradhārīnaṃ, etadagge ṭhapesi maṃ.

Puññapāpaparikkhīṇo, sabbarogavivajjito; Sikhīva anupādāno, nibbāyissamanāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”. (5937)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mogharājā thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mogharājattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kaccāyanavaggo catupaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Kaccāno vakkalī thero, mahākappinasavhayo; Dabbo kumāranāmo ca, bāhiyo koṭṭhiko vasī.

Uruveḷakassapo rādho, mogharājā ca paṇḍito; Tīṇi gāthāsatānettha, bāsaṭṭhi ceva piṇḍitā.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

3. Paccāgamaniyattheraapadāna

“Sindhuyā nadiyā tīre, cakkavāko ahaṃ tadā; Suddhasevālabhakkhohaṃ, pāpesu ca susaññato.

Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, gacchantaṃ anilañjase; Tuṇḍena sālaṃ paggayha, vipassissābhiropayiṃ.

Yassa saddhā tathāgate, acalā supatiṭṭhitā; Tena cittappasādena, duggatiṃ so na gacchati.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Vihaṅgamena santena, subījaṃ ropitaṃ mayā.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sucārudassanā nāma, aṭṭhete ekanāmakā; Kappe sattarase āsuṃ, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paccāgamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paccāgamaniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

9 Aññāsikoṇḍaññattheraapadāna

"Padumuttarasambuddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ vināyakaṃ; Buddhabhūmimanuppattaṃ, paṭhamaṃ addasaṃ ahaṃ.

Yāvatā bodhiyā mūle, yakkhā sabbe samāgatā; Sambuddhaṃ parivāretvā, vandanti pañjalīkatā.

Sabbe devā tuṭṭhamanā, ākāse sañcaranti te; Buddho ayaṃ anuppatto, andhakāratamonudo.

Tesaṃ hāsaparetānaṃ, mahānādo avattatha; Kilese jhāpayissāma, sammāsambuddhasāsane.

Devānaṃ giramaññāya, vācāsabhimudīrihaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, ādibhikkhamadāsahaṃ.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Devasaṅghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

Sattāhaṃ abhinikkhamma, bodhiṃ ajjhagamaṃ ahaṃ; Idaṃ me paṭhamaṃ bhattaṃ, brahmacārissa yāpanaṃ.

Tusitā hi idhāgantvā, yo me bhikkhaṃ upānayi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇotha mama bhāsato.

Tiṃsakappasahassāni, devarajjaṃ karissati; Sabbe deve abhibhotvā, tidivaṃ āvasissati.

Devalokā cavitvāna, manussattaṃ gamissati; Sahassadhā cakkavattī, tattha rajjaṃ karissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tidasā so cavitvāna, manussattaṃ gamissati; Agārā pabbajitvāna, chabbassāni vasissati.

'Tato sattamake vasse, buddho saccaṃ kathessati; Koṇḍañño nāma nāmena, paṭhamaṃ sacchikāhiti'.

Nikkhantenānupabbajiṃ, padhānaṃ sukataṃ mayā; Kilese jhāpanatthāya, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Abhigantvāna sabbaññū, buddho loke sadevake; Isināme migārañňe, amatabherimāhani.

So dāni patto amataṃ, santipadamanuttaraṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aññāsikoṇḍañño thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aññāsikoṇḍaññattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

8. Koraṇḍapupphiyattheraapadāna

"Akkantañca padaṃ disvā, cakkālaṅkārabhūsitaṃ; Padenānupadaṃ yanto, vipassissa mahesino.

Koraṇḍaṃ pupphitaṃ disvā, samūlaṃ pūjitaṃ mayā; Haṭṭho haṭṭhena cittena, avandiṃ padamuttamaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsakappamhi, eko vītamalo ahuṃ; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā koraṇḍapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Koraṇḍapupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

9. Sabbadāyakattheraapadāna

"Mahāsamuddaṃ ogayha, bhavanaṃ me sunimmitaṃ; Sunimmitā pokkharaṇī, cakkavākapakūjitā.

Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca; Nadī ca sandate tattha, supatitthā manoramā.

Macchakacchapasañchannā, nānādijasamotthatā; Mayūrakoñcābhirudā, kokilādīhi vagguhi.

Pārevatā ravihaṃsā ca, cakkavākā nadīcarā; Dindibhā sāḷikā cettha, pampakā jīvajīvakā.

Haṃsā koñcāpi naditā, kosiyā piṅgalā bahū; Sattaratanasampannā, maṇimuttikavālukā.

Sabbasoṇṇamayā rukkhā, nānāgandhasameritā; Ujjotenti divārattiṃ, bhavanaṃ sabbakālikaṃ.

Saṭṭhi tūriyasahassāni, sāyaṃ pāto pavajjare; Soḷasitthisahassāni, parivārenti maṃ sadā.

Abhinikkhamma bhavanā, sumedhaṃ lokanāyakaṃ; Pasannacitto sumano, vandayiṃ taṃ mahāyasaṃ.

Sambuddhaṃ abhivādetvā, sasaṃghaṃ taṃ nimantayiṃ; Adhivāsesi so dhīro, sumedho lokanāyako.

Mama dhammakathaṃ katvā, uyyojesi mahāmuni; Sambuddhaṃ abhivādetvā, bhavanaṃ me upāgamiṃ.

Āmantayiṃ parijanaṃ, 'sabbe sannipatātha vo; Pubbaṇhasamayaṃ buddho, bhavanaṃ āgamissati.

Lābhā amhaṃ suladdhaṃ no, ye vasāma tavantike; Mayampi buddhaseṭṭhassa, pūjaṃ kassāma satthuno'.

Annapānaṃ paṭṭhapetvā, kālaṃ ārocayiṃ ahaṃ; Vasīsatasahassehi, upesi lokanāyako.

Pañcaṅgikehi tūriyehi, paccuggamanamakāsahaṃ; Sabbasoṇṇamaye pīṭhe, nisīdi purisuttamo.

Uparicchadanaṃ āsi, sabbasoṇṇamayaṃ tadā; Bījaniyo pavāyanti, bhikkhusaṃghassa antare.

Pahūtenannapānena, bhikkhusaṃghamatappayiṃ; Paccekadussayugaḷe, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ.

Yaṃ vadanti sumedhoti, lokāhutipaṭiggahaṃ; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me annena pānena, sabbe ime ca tappayiṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Aṭṭhārase kappasate, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Upapajjati yaṃ yoniṃ, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbadā sabbasovaṇṇaṃ, chadanaṃ dhārayissati.

Tiṃsakappasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Bhikkhusaṃghe nisīditvā, sīhanādaṃ nadissati; Citake chattaṃ dhārenti, heṭṭhā chattamhi ḍayhatha'.

Sāmaññaṃ me anuppattaṃ, kilesā jhāpitā mayā; Maṇḍape rukkhamūle vā, santāpo me na vijjati.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sabbadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sabbadāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

7 Pulinapūjakattheraapadāna

"Vipassissa bhagavato, bodhiyā pādaputtame; Purāṇapulinaṃ hitvā, suddhapulinamākiriṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pulinamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pulinadānassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsatime ito kappe, rājā āsiṃ janādhibhū; Mahāpulinanāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pulinapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pulinapūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

6. Bāhiyattheraapadāna

“Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako; Mahappabho tilokaggo, nāmena padumuttaro.

Khippābhiññassa bhikkhussa, guṇaṃ kittayato mune; Sutvā udaggacittohaṃ, kāraṃ katvā mahesino.

Datvā sattāhikaṃ dānaṃ, sasissassa mune ahaṃ; Abhivādiya sambuddhaṃ, taṃ ṭhānaṃ patthayiṃ tadā.

Tato maṃ byākari buddho, ‘etaṃ passatha brāhmaṇaṃ; Patitaṃ pādamūle me, cariyaṃ paccavekkhaṇaṃ.

Hemayaññopacitaṅgaṃ, avadātatanuttacaṃ; Palambabimbatamboṭṭhaṃ, setatiṇhasamaṃ dijaṃ.

Guṇathāmabahutaraṃ, samuggatatanūruhaṃ; Guṇoghāyatanībhūtaṃ, pītisamphullitānanaṃ.

Eso patthayate ṭhānaṃ, khippābhiññassa bhikkhuno; Anāgate mahāvīro, gotamo nāma hessati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Bāhiyo nāma nāmena, hessati satthu sāvako’.

Tadā hi tuṭṭho vuṭṭhāya, yāvajīvaṃ mahāmune; Kāraṃ katvā cuto saggaṃ, agaṃ sabhavanaṃ yathā.

Devabhūto manusso vā, sukhito tassa kammuno; Vāhasā saṃsaritvāna, sampattimanubhomahaṃ.

Puna kassapavīrassa, atthamentamhi sāsane; Āruyha selasikharaṃ, yuñjitvā jinasāsanaṃ.

Visuddhasīlo sappañño, jinasāsanakārako; Tato cutā pañca janā, devalokaṃ agamhase.

Tatohaṃ bāhiyo jāto, bhārukacche puruttame; Tato nāvāya pakkhando, sāgaraṃ appasiddhiyaṃ.

Tato nāvā abhijjittha, gantvāna katipāhakaṃ; Tadā bhīsanake ghore, patito makarākare.

Tadāhaṃ vāyamitvāna, santaritvā mahodadhiṃ; Suppārapaṭṭanavaraṃ, sampatto mandavedhito.

Dārucīraṃ nivāsetvā, gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ; Tadāha so jano tuṭṭho, ‘arahāyamidhāgato.

Imaṃ annena pānena, vatthena sayanena ca; Bhesajjena ca sakkatvā, hessāma sukhitā mayaṃ’.

Paccayānaṃ tadā lābhī, tehi sakkatapūjito; Arahāhanti saṅkappaṃ, uppādesiṃ ayoniso.

Tato me cittamaññāya, codayī pubbadevatā; 'Na tvaṃ upāyamaggaññū, kuto tvaṃ arahā bhave'.

Codito tāya saṃviggo, tadāhaṃ paripucchi taṃ; 'Ke vā ete kuhiṃ loke, arahanto naruttamā'.

'Sāvatthiyaṃ kosalamandire jino, Pahūtapañño varabhūrimedhaso; So sakyaputto arahā anāsavo, Deseti dhammaṃ arahattapattiyā'.

Tadassa sutvā vacanaṃ supīṇito, Nidhiṃva laddhā kapaṇoti vimhito; Udaggacitto arahattamuttamaṃ, Sudassanaṃ daṭṭhumanantagocaraṃ.

Tadā tato nikkhamitvāna 'satthuno, Sadā jinaṃ passāmi vimalānanaṃ'; Upecca rammaṃ vijitavhayaṃ vanaṃ, Dije apucchiṃ 'kuhiṃ lokanandano'.

'Tato avocuṃ naradevavandito, Puraṃ paviṭṭho asanesanāya so; Sasova khippaṃ munidassanussuko, Upecca vandāhi tamaggapuggalaṃ'.

Tatohaṃ tuvaṭaṃ gantvā, sāvatthiṃ puramuttamaṃ; Vicarantaṃ tamaddakkhiṃ, piṇḍatthaṃ apihāgidhaṃ.

Pattapāṇiṃ alolakkhaṃ, pācayantaṃ pītākaraṃ; Sirīnilayasaṅkāsaṃ, raviditiharānanaṃ.

Taṃ samecca nipaccāhaṃ, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Kupathe vippanaṭṭhassa, saraṇaṃ hohi gotama'.

'Pāṇasantāraṇatthāya, piṇḍāya vicarāmahaṃ; Na te dhammakathākālo', iccāha munisattamo.

Tadā punappunaṃ buddhaṃ, āyāciṃ dhammalālaso; Yo me dhammamadesesi, gambhīraṃ suññataṃ padaṃ.

Tassa dhammaṃ suṇitvāna, pāpuṇiṃ āsavakkhayaṃ; Parikkhīṇāyuko santo, aho satthānukampako.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Evaṃ thero viyākāsi, bāhiyo dārucīriyo; Saṅkārakūṭe patito, bhūtāviṭṭhāya gāviyā.

Attano pubbacariyaṃ, kittayitvā mahāmati; Parinibbāyi so thero, sāvatthiyaṃ puruttame.

Nagarā nikkhamanto taṃ, disvāna isisattamo; Dārucīradharaṃ dhīraṃ, bāhiyaṃ bāhitāgamaṃ.

Bhūmiyaṃ patitaṃ dantaṃ, indaketūva pātitaṃ; Gatāyuṃ sukkhakilesaṃ, jinasāsanakārakaṃ.

Tato āmantayī satthā, sāvake sāsane rate; 'Gaṇhatha netvā jhāpetha, tanuṃ sabrahmacārino.

Thūpaṃ karotha pūjetha, nibbuto so mahāmati; Khippābhiññānamesaggo, sāvako me vacokaro.

Sahassamapi ce gāthā, anatthapadasañhitā; Ekaṃ gāthāpadaṃ seyyo, yaṃ sutvā upasammati.

Yattha āpo ca pathavī, tejo vāyo na gādhati; Na tattha sukkā jotanti, ādicco na pakāsati.

Na tattha candimā bhāti, tamo tattha na vijjati; Yadā ca attanā vedi, munimonena brāhmaṇo.

Atha rūpā arūpā ca, sukhadukkhā vimuccati'; Iccevaṃ abhaṇī nātho, tilokasaraṇo muni".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bāhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bāhiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

3. Saccasaññakattheraapadāna

"Vessabhū tamhi samaye, bhikkhusaṃghapurakkhato; Deseti ariyasaccāni, nibbāpento mahājanaṃ.

Paramakāruññapattomhi, samitiṃ agamāsahaṃ; Sohaṃ nisinnako santo, dhammamassosi satthuno.

Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, devalokaṃ agacchahaṃ; Tiṃsakappāni devesu, avasiṃ tatthahaṃ pure.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, saccasaññāyidaṃ phalaṃ.

Chabbīsamhi ito kappe, eko āsiṃ janādhipo; Ekaphusitanāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saccasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saccasaññakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

8. Maṇipūjakattheraapadāna

"Orena himavantassa, nadikā sampavattatha; Tassā cānupakhettamhi, sayambhū vasate tadā.

Maṇiṃ paggayha pallaṅkaṃ, sādhucittaṃ manoramaṃ; Pasannacitto sumano, buddhassa abhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ maṇiṃ abhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito ca dvādase kappe, sataraṃsīsanāmakā; Aṭṭha te āsuṃ rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā maṇipūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maṇipūjakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

6. Ajjunapupphiyattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnaro tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ.

Pasannacitto sumano, vedajāto katañjalī; Gahetvā ajjunaṃ pupphaṃ, sayambhuṃ abhipūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā kinnaraṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Dasakkhattuṃ cakkavattī, mahārajjamakārayiṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sukhette vappitaṃ bījaṃ, sayambhumhi aho mama.

Kusalaṃ vijjate mayhaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Pūjāraho ahaṃ ajja, sakyaputtassa sāsane.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ajjunapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ajjunapupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

5. Aṅkolakattheraapadāna

"Aṅkolaṃ pupphitaṃ disvā, mālāvaraṃ sakosakaṃ; Ocinitvāna taṃ pupphaṃ, agamaṃ buddhasantikaṃ.

Siddhattho tamhi samaye, patilīno mahāmuni; Muhuttaṃ paṭimānetvā, guhāyaṃ pupphamokiriṃ.

Catunnavutito kappe, Yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, Pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Chattiṃsamhi ito kappe, āseko devagajjito; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aṅkolako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aṅkolakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

3. Citakanibbāpakattheraapadāna

"Dayhamāne sarīramhi, vessabhussa mahesino; Gandhodakaṃ gahetvāna, citaṃ nibbāpayiṃ ahaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, citaṃ nibbāpayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, gandhodakassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakanibbāpako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Citakanibbāpakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

2 Kapitthaphaladāyakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, Kapitthaṃ adadiṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kapitthaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kapitthaphaladāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

5. Biḷālidāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, romaso nāma pabbato; Tamhi pabbatapādamhi, samaṇo bhāvitindriyo.

Biḷāliyo gahetvāna, samaṇassa adāsahaṃ; Anumodi mahāvīro, sayambhū aparājito.

Biḷālī te mama dinnā, vippasannena cetasā; Bhave nibbattamānamhi, phalaṃ nibbattataṃ tava.

Catunnavutito kappe, yaṃ biḷālimadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, biḷāliyā idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā biḷālidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Biḷālidāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

1 Kurañciyaphaladāyakattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, vipine vicaraṃ ahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sabbadhammāna pāraguṃ.

Kurañciyaphalaṃ gayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Puññakkhettassa tādino, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kurañciyaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kurañciyaphaladāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

8 Ñāṇasaññikattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, vasāmi pabbatantare; Pulinaṃ sobhanaṃ disvā, buddhaseṭṭhaṃ anussariṃ.

Ñāṇe upanidhā natthi, saṅkhāraṃ natthi satthuno; Sabbadhammaṃ abhiññāya, ñāṇena adhimuccati.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Ñāṇena te samo natthi, yāvatā ñāṇamuttamaṃ.

Ñāṇe cittaṃ pasādetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ; Avasesesu kappesu, kusalaṃ caritaṃ mayā.

Ekanavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ñāṇasaññāyidaṃ phalaṃ.

Ito sattatikappamhi, eko pulinapupphiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ñāṇasaññiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ñāṇasaññikattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

5 Pilindavacchattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, sumedhe aggapuggale; Pasannacitto sumano, thūpapūjaṃ akāsahaṃ.

Ye ca khīṇāsavā tattha, chaḷabhiññā mahiddhikā; Tehaṃ tattha samānetvā, saṃghabhattaṃ akāsahaṃ.

Sumedhassa bhagavato, upaṭṭhāko tadā ahu; Sumedho nāma nāmena, anumodittha so tadā.

Tena cittappasādena, vimānaṃ upapajjahaṃ; Chaḷāsītisahassāni, accharāyo ramiṃsu me.

Mameva anuvattanti, sabbakāmehi tā sadā; Aññe deve abhibhomi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Pañcavīsatikappamhi, varuṇo nāma khattiyo; Visuddhabhojano āsiṃ, cakkavattī ahaṃ tadā.

Na te bījaṃ pavapanti, napi nīyanti naṅgalā; Akaṭṭhapākimaṃ sāliṃ, paribhuñjanti mānusā.

Tattha rajjaṃ karitvāna, devattaṃ puna gacchahaṃ; Tadāpi edisā mayhaṃ, nibbattā bhogasampadā.

Na maṃ mittā amittā vā, hiṃsanti sabbapāṇino; Sabbesampi piyo homi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, gandhālepassidaṃ phalaṃ.

Imasmiṃ bhaddake kappe, eko āsiṃ janādhipo; Mahānubhāvo rājāhaṃ, cakkavattī mahabbalo.

Sohaṃ pañcasu sīlesu, ṭhapetvā janataṃ bahuṃ; Pāpetvā sugatiṃyeva, devatānaṃ piyo ahuṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pilindavaccho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pilindavacchattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

12. Ānandattheraapadāna

"Ārāmadvārā nikkhamma, padumuttaro mahāmuni; Vassento amataṃ vuṭṭhiṃ, nibbāpesi mahājanaṃ.

Satasahassaṃ te dhīrā, chaḷabhiññā mahiddhikā; Parivārenti sambuddhaṃ, chāyāva anapāyinī.

Hatthikkhandhagato āsiṃ, setacchattaṃ varuttamaṃ; Sucārurūpaṃ disvāna, vitti me udapajjatha.

Oruyha hatthikhandhamhā, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Ratanāmayachattaṃ me, buddhaseṭṭhassa dhārayiṃ.

Mama saṅkappamaññāya, padumuttaro mahāisi; Taṃ kathaṃ ṭhapayitvāna, imā gāthā abhāsatha.

'Yo so chattamadhāresi, soṇṇālaṅkārabhūsitaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇotha mama bhāsato.

Ito gantvā ayaṃ poso, tusitaṃ āvasissati; Anubhossati sampattiṃ, accharāhi purakkhato.

Catuttiṃsatikkhattuñca, devarajjaṃ karissati; Balādhipo aṭṭhasataṃ, vasudhaṃ āvasissati.

Aṭṭhapaññāsakkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, mahiyā kārayissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Sakyānaṃ kulaketussa, ñātibandhu bhavissati; Ānando nāma nāmena, upaṭṭhāko mahesino.

Ātāpī nipako cāpi, bāhusacce sukovido; Nivātavutti atthaddho, sabbapāṭhī bhavissati.

Padhānapahitatto so, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Santi āraññakā nāgā, kuñjarā saṭṭhihāyanā; Tidhāpabhinnā mātaṅgā, īsādantā urūḷhavā.

Anekasatasahassā, paṇḍitāpi mahiddhikā; Sabbe te buddhanāgassa, na hontupaṇidhimhi te'.

Ādiyāme namassāmi, majjhime atha pacchime; Pasannacitto sumano, buddhaseṭṭhaṃ upaṭṭhahiṃ.

Ātāpī nipako cāpi, sampajāno patissato; Sotāpattiphalaṃ patto, sekhabhūmīsu kovido.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamabhinīhariṃ; Tāhaṃ bhūmimanuppatto, ṭhitā saddhammamācalā.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ānando thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ānandattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Buddho paccekabuddho ca, sāriputto ca kolito; Kassapo anuruddho ca, puṇṇatthero upāli ca.

Aññāsikoṇḍañño piṇḍolo, revatānandapaṇḍito; Chasatāni ca paññāsa, gāthāyo sabbapiṇḍitā.

Apadāne buddhavaggo paṭhamo.

Therāpadāna

Sobhitavagga

7. Atthasandassakattheraapadāna

"Visālamāḷe āsīno, addasaṃ lokanāyakaṃ; Khīṇāsavaṃ balappattaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Satasahassā tevijjā, chaḷabhiññā mahiddhikā; Parivārenti sambuddhaṃ, ko disvā nappasīdati.

Ñāṇe upanidhā yassa, na vijjati sadevake; Anantañāṇaṃ sambuddhaṃ, ko disvā nappasīdati.

Dhammakāyañca dīpentaṃ, kevalaṃ ratanākaraṃ; Vikappetuṃ na sakkonti, ko disvā nappasīdati.

Imāhi tīhi gāthāhi, nāradovhayavacchalo; Padumuttaraṃ thavitvāna, sambuddhaṃ aparājitaṃ.

Tena cittappasādena, buddhasanthavanena ca; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Ito tiṃsakappasate, sumitto nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā atthasandassako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Atthasandassakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

1. Subhūtittheraapadāna

"Himavantassāvidūre, nisabho nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Kosiyo nāma nāmena, jaṭilo uggatāpano; Ekākiyo adutiyo, vasāmi nisabhe tadā.

Phalaṃ mūlañca paṇṇañca, na bhuñjāmi ahaṃ tadā; Pavattaṃva supātāhaṃ, upajīvāmi tāvade.

Nāhaṃ kopemi ājīvaṃ, cajamānopi jīvitaṃ; Ārādhemi sakaṃ cittaṃ, vivajjemi anesanaṃ.

Rāgūpasaṃhitaṃ cittaṃ, yadā uppajjate mama; Sayaṃva paccavekkhāmi, ekaggo taṃ damemahaṃ.

‘Rajjase rajjanīye ca, dussanīye ca dussase; Muyhase mohanīye ca, nikkhamassu vanā tuvaṃ.

Visuddhānaṃ ayaṃ vāso, nimmalānaṃ tapassinaṃ; Mā kho visuddhaṃ dūsesi, nikkhamassu vanā tuvaṃ.

Agāriko bhavitvāna, yadā puttaṃ labhissasi; Ubhopi mā virādhesi, nikkhamassu vanā tuvaṃ.

Chavālātaṃ yathā kaṭṭhaṃ, na kvaci kiccakārakaṃ; Neva gāme araññe vā, na hi taṃ kaṭṭhasammataṃ.

Chavālātūpamo tvaṃsi, na gihī nāpi saññato; Ubhato muttako ajja, nikkhamassu vanā tuvaṃ.

Siyā nu kho tava etaṃ, ko pajānāti te idaṃ; Saddhādhuraṃ vahisi me, kosajjabahulāya ca.

Jigucchissanti taṃ viññū, asuciṃ nāgariko yathā; Ākaḍḍhitvāna isayo, codayissanti taṃ sadā.

Taṃ viññū pavadissanti, samatikkantasāsanaṃ; Saṃvāsaṃ alabhanto hi, kathaṃ jīvihisi tuvaṃ.

Tidhā pabhinnaṃ mātaṅgaṃ, kuñjaraṃ saṭṭhihāyanaṃ; Balī nāgo upagantvā, yūthā nīharate gajaṃ.

Yūthā vinissaṭo santo, sukhaṃ sātaṃ na vindati; Dukkhito vimano hoti, pajjhāyanto pavedhati.

Tatheva jaṭilā tampi, nīharissanti dummatiṃ; Tehi tvaṃ nissaṭo santo, sukhaṃ sātaṃ na lacchasi.

Divā vā yadi vā rattiṃ, sokasallasamappito; Ḍayhasi pariḷāhena, gajo yūthāva nissaṭo.

Jātarūpaṃ yathā kūṭaṃ, neva jhāyati katthaci; Tathā sīlavihīno tvaṃ, na jhāyissasi katthaci.

Agāraṃ vasamānopi, kathaṃ jīvihisi tuvaṃ; Mattikaṃ pettikañcāpi, natthi te nihitaṃ dhanaṃ.

Sayaṃ kammaṃ karitvāna, gatte sedaṃ pamocayaṃ; Evaṃ jīvihisi gehe, sādhu te taṃ na ruccati.

Evāhaṃ tattha vāremi, saṃkilesagataṃ manaṃ; Nānādhammakathaṃ katvā, pāpā cittaṃ nivārayiṃ’.

Evaṃ me viharantassa, appamādavihārino; Tiṃsavassasahassāni, vipine me atikkamuṃ.

Appamādaratam disvā, uttamatthaṃ gavesakaṃ; Padumuttarasambuddho, āgacchi mama santikaṃ.

Timbarūsakavaṇṇābho, appameyyo anūpamo; Rūpenāsadiso buddho, ākāse caṅkamī tadā.

Suphullo sālarājāva, vijjūvabbhaghanantare; Ñāṇenāsadiso buddho, ākāse caṅkamī tadā.

Sīharājāvasambhīto, gajarājāva dappito; Lāsito byaggharājāva, ākāse caṅkamī tadā.

Siṅgīnikkhasavaṇṇābho, khadiraṅgārasannibho; Maṇi yathā jotiraso, ākāse caṅkamī tadā.

Visuddhakelāsanibho, puṇṇamāyeva candimā; Majjhanhikeva sūriyo, ākāse caṅkamī tadā.

Disvā nabhe caṅkamantaṃ, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Devo nu kho ayaṃ satto, udāhu manujo ayaṃ.

Na me suto vā diṭṭho vā, mahiyā ediso naro; Api mantapadaṃ atthi, ayaṃ satthā bhavissati'.

Evāhaṃ cintayitvāna, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Nānāpupphañca gandhañca, sannipātesahaṃ tadā.

Pupphāsanaṃ paññapetvā, sādhucittaṃ manoramaṃ; Narasārathinaṃ aggaṃ, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Idaṃ me āsanaṃ vīra, paññattaṃ tavanucchavaṃ; Hāsayanto mamaṃ cittaṃ, nisīda kusumāsane'.

Nisīdi tattha bhagavā, asambhītova kesarī; Sattarattindivaṃ buddho, pavare kusumāsane.

Namassamāno aṭṭhāsiṃ, sattarattindivaṃ ahaṃ; Vuṭṭhahitvā samādhimhā, satthā loke anuttaro; Mama kammaṃ pakittento, idaṃ vacanamabravi.

'Bhāvehi buddhānussatiṃ, bhāvanānamanuttaraṃ; Imaṃ satiṃ bhāvayitvā, pūrayissasi mānasaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissasi; Asītikkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissasi; Sahassakkhattuṃ cakkavattī, rājā raṭṭhe bhavissasi.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Anubhossasi taṃ sabbaṃ, buddhānussatiyā phalaṃ.

Bhavābhave saṃsaranto, mahābhogaṃ labhissasi; Bhoge te ūnatā natthi, buddhānussatiyā phalaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Asītikoṭiṃ chaḍḍetvā, dāse kammakare bahū; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissasi.

Ārādhayitvā sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Subhūti nāma nāmena, hessati satthu sāvako.

Bhikkhusaṃghe nisīditvā, dakkhiṇeyyaguṇamhi taṃ; Tathāraṇavihāre ca, dvīsu agge ṭhapessati'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Nabhaṃ abbhuggamī vīro, haṃsarājāva ambare.

Sāsito lokanāthena, namassitvā tathāgataṃ; Sadā bhāvemi mudito, buddhānussatimuttamaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsaṃ agacchahaṃ.

Asītikkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Anubhomi susampattiṃ, buddhānussatiyā phalaṃ.

Bhavābhave saṃsaranto, mahābhogaṃ labhāmahaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, buddhānussatiyā phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhānussatiyā phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā subhūti thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Subhūtittherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

10. Kumudadāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, mahājātassaro ahu; Padumuppalasañchanno, puṇḍarīkasamotthaṭo.

Kukuttho nāma nāmena, tatthāsiṃ sakuṇo tadā; Sīlavā buddhisampanno, puññāpuññesu kovido.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Jātassarassāvidūre, sañcarittha mahāmuni.

Jalajaṃ kumudaṃ chetvā, upanesiṃ mahesino; Mama saṅkappamaññāya, paṭiggahi mahāmuni.

Tañca dānaṃ daditvāna, sukkamūlena codito; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Soḷaseto kappasate, āsuṃ varuṇanāmakā; Aṭṭha ete janādhipā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2044)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kumudadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kumudadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Bandhujīvakavaggo soḷasamo.

Tassuddānaṃ

Bandhujīvo tambapupphī, vīthikakkārupupphiyo; Mandāravo kadambī ca, sūlako nāgapupphiyo; Punnāgo komudī gāthā, chappaññāsa pakittitāti.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

5. Koraṇḍapupphiyattheraapadāna

"Vanakammiko pure āsiṃ, pitumātumatenahaṃ; Pasumārena jīvāmi, kusalaṃ me na vijjati.

Mama āsayasāmantā, tisso lokagganāyako; Padāni tīṇi dassesi, anukampāya cakkhumā.

Akkante ca pade disvā, tissanāmassa satthuno; Haṭṭho haṭṭhena cittena, pade cittaṃ pasādayiṃ.

Koraṇḍaṃ pupphitaṃ disvā, pādapaṃ dharaṇīruhaṃ; Sakosakaṃ gahetvāna, padaseṭṭhamapūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Koraṇḍavaṇṇakoyeva, suppabhāso bhavāmahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, padapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā koraṇḍapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Koraṇḍapupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

8. Tiṇamuṭṭhidāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, lambako nāma pabbato; Upatisso nāma sambuddho, abbhokāsamhi caṅkami.

Migaluddo tadā āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Disvāna taṃ devadevaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ.

Vippasannena cittena, tadā tassa mahesino; Nisīdanatthaṃ buddhassa, tiṇamuṭṭhimadāsahaṃ.

Datvāna devadevassa, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Aciraṃ gatamattaṃ maṃ, migarājā apothayi; Sīhena pothito santo, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Āsanne me kataṃ kammaṃ, buddhaseṭṭhe anāsave; Sumutto saravegova, devalokaṃ agañchahaṃ.

Yūpo tattha subho āsi, puññakammābhinimmito; Sahassakaṇḍo satabheṇḍu, dhajālu haritāmayo.

Pabhā niddhāvate tassa, sataraṃsīva uggato; Ākiṇṇo devakaññāhi, āmodiṃ kāmakāmahaṃ.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Āgantvāna manussattaṃ, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Catunnavutito kappe, nisīdanamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, tiṇamuṭṭhiyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇamuṭṭhidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇamuṭṭhidāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

4 Paṭṭipupphiyattheraapadāna

“Yadā nibbāyi sambuddho, mahesī padumuttaro; Samāgamma janā sabbe, sarīraṃ nīharanti te.

Nīharante sarīramhi, vajjamānāsu bherisu; Pasannacitto sumano, paṭṭipupphaṃ apūjayiṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, sarīrapūjite phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, Mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, Kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paṭṭipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṭṭipupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

7. Apadāniyattheraapadāna

“Apadānaṃ sugatānaṃ, kittayiṃhaṃ mahesinaṃ; Pāde ca sirasā vandiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Dvenavute ito kappe, apadānaṃ pakittayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā apadāniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Apadāniyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

2 Soṇakoḷivisattheraapadāna

“Anomadassissa munino, lokajeṭṭhassa tādino; Sudhāya lepanaṃ katvā, caṅkamaṃ kārayiṃ ahaṃ.

Nānāvaṇṇehi pupphehi, caṅkamaṃ santhariṃ ahaṃ; Ākāse vitānaṃ katvā, bhojayiṃ buddhamuttamaṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, abhivādetvāna subbataṃ; Dīghasālaṃ bhagavato, niyyādesimahaṃ tadā.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Paṭiggahesi bhagavā, anukampāya cakkhumā.

Paṭiggahetvāna sambuddho, dakkhiṇeyyo sadevake; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo so haṭṭhena cittena, dīghasālaṃ adāsi me; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Imassa maccukālamhi, puññakammasamaṅgino; Sahassayuttassaratho, upaṭṭhissati tāvade.

Tena yānenayaṃ poso, devalokaṃ gamissati; Anumodissare devā, sampatte kusalabbhave.

Mahāraham byamhaṃ seṭṭhaṃ, ratanamattikalepanaṃ; Kūṭāgāravarūpetaṃ byamhaṃ ajjhāvasissati.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Pañcavīsati kappāni, devarājā bhavissati.

Sattasattatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Yasodharasanāmā te, sabbepi ekanāmakā.

Dve sampattī anubhotvā, Vaḍḍhetvā puññasañcayaṃ; Aṭṭhavīsatikappamhi, Cakkavattī bhavissati.

Tatrāpi byamhaṃ pavaraṃ, vissakammena māpitaṃ; Dasasaddāvivittaṃ taṃ, puramajjhāvasissati.

Aparimeyye ito kappe, bhūmipālo mahiddhiko; Okkāko nāma nāmena, rājā raṭṭhe bhavissati.

Soḷasitthisahassānaṃ, sabbāsaṃ pavarā ca sā; Abhijātā khattiyānī, nava putte janessati.

Nava putte janetvāna, khattiyānī marissati; Taruṇī ca piyā kaññā, mahesittaṃ karissati.

Okkākaṃ tosayitvāna, varaṃ kaññā labhissati; Varaṃ laddhāna sā kaññā, putte pabbājayissati.

Pabbājitā ca te sabbe, gamissanti naguttamaṃ; Jātibhedabhayā sabbe, bhaginīhi vasissare.

Ekā ca kaññā byādhīhi, bhavissati parikkhatā; Mā no jāti pabhijjīti, nikhaṇissanti khattiyā.

Khattiyo nīharitvāna, tāya saddhiṃ vasissati; Bhavissati tadā bhedo, okkākakulasambhavo.

Tesaṃ pajā bhavissanti, koḷiyā nāma jātiyā; Tattha mānusakaṃ bhogaṃ, anubhossatinappakaṃ.

Tamhā kāyā cavitvāna, devalokaṃ gamissati; Tatrāpi pavaraṃ byamhaṃ, labhissati manoramaṃ.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Āgantvāna manussattaṃ, soṇo nāma bhavissati.

Āraddhavīriyo pahitatto, Padahaṃ satthu sāsane; Sabbāsave pariññāya, Nibbāyissatināsavo.

Anantadassī bhagavā, gotamo sakyapuṅgavo; Visesaññū mahāvīro, aggaṭṭhāne ṭhapessati'.

Vuṭṭhamhi deve caturaṅgulamhi, Tiṇe anileritaaṅgaṇamhi; Ṭhatvāna yogassa payuttatādino, Tatottariṃ pāramatā na vijjati.

Uttame damathe danto, cittaṃ me supaṇīhitaṃ; Bhāro me ohito sabbo, nibbutomhi anāsavo.

Aṅgīraso mahānāgo, abhijātova kesarī; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā soṇo koḷiviso thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Soṇakoḷivisattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

1. Tissametteyyattheraapadāna

"Pabbhārakūṭaṃ nissāya, sobhito nāma tāpaso; Pavattaphalaṃ bhuñjitvā, vasati pabbatantare.

Aggiṃ dāruṃ āharitvā, ujjālesiṃ ahaṃ tadā; Uttamatthaṃ gavesanto, brahmalokūpapattiyā.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama santike.

'Kiṃ karosi mahāpuñña, dehi me aggidārukaṃ; Ahamaggiṃ paricare, tato me suddhi hohiti'.

'Subhaddako tvaṃ manuje, devate tvaṃ pajānasi; Tuvaṃ aggiṃ paricara, handa te aggidārukaṃ'.

Tato kaṭṭhaṃ gahetvāna, aggiṃ ujjālayī jino; Na tattha kaṭṭhaṃ pajjhāyi, pāṭiheraṃ mahesino.

'Na te aggi pajjalati, āhutī te na vijjati; Niratthakaṃ vataṃ tuyhaṃ, aggiṃ paricarassu me'.

‘Kīdiso so mahāvīra, aggi tava pavuccati; Mayhampi kathayassetaṃ, ubho paricarāmase’.

‘Hetudhammanirodhāya, kilesasamaṇāya ca; Issāmacchariyaṃ hitvā, tayo ete mamāhutī’.

‘Kīdiso tvaṃ mahāvīra, kathaṃ gottosi mārisa; Ācārapaṭipatti te, bāḷhaṃ kho mama ruccati’.

‘Khattiyamhi kule jāto, abhiññāpāramiṃ gato; Sabbāsavaparikkhīṇo, natthi dāni punabbhavo’.

‘Yadi buddhosi sabbaññū, pabhaṅkara tamonuda; Namassissāmi taṃ deva, dukkhassantakaro tuvaṃ’.

Pattharitvājinacammaṃ, nisīdanamadāsahaṃ; Nisīda nātha sabbaññu, upaṭṭhissāmahaṃ tuvaṃ.

Nisīdi bhagavā tattha, ajinamhi suvitthate; Nimantayitvā sambuddhaṃ, pabbataṃ agamāsahaṃ.

Khāribhārañca pūretvā, tindukaphalamāhariṃ; Madhunā yojayitvāna, phalaṃ buddhassadāsahaṃ.

Mama nijjhāyamānassa, paribhuñji tadā jino; Tattha cittaṃ pasādesiṃ, pekkhanto lokanāyakaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mamassame nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

‘Yo maṃ phalena tappesi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Pañcavīsatikkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Tassa saṅkappamaññāya, pubbakammasamaṅgino; Annaṃ pānañca vatthañca, sayanañca mahārahaṃ.

Puññakammena saṃyuttā, nibbattissanti tāvade; Sadā pamudito cāyaṃ, bhavissati anāmayo.

Upapajjati yaṃ yoniṃ, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbattha sukhito hutvā, manussattaṃ gamissati.

Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Sambuddhaṃ upagantvāna, arahā so bhavissati’.

Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi viññutaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Varadhammamanuppatto, rāgadose samūhaniṃ; Sabbāsavaparikkhīṇo, natthi dāni punabbhavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tissametteyyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tissametteyyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

8. Todeyyattheraapadāna

"Rājāsi vijayo nāma, ketumatīpuruttame; Sūro vikkamasampanno, puramajjhāvasī tadā.

Tassa rañño pamattassa, aṭaviyo samuṭṭhahuṃ; Otārā tuṇḍikā ceva, raṭṭhaṃ viddhaṃsayuṃ tadā.

Paccante kupite khippaṃ, sannipātesirindamo; Bhaṭe ceva balatthe ca, ariṃ niggāhayi tadā.

Hatthārohā anīkaṭṭhā, sūrā ca cammayodhino; Dhanuggahā ca uggā ca, sabbe sannipatuṃ tadā.

Āḷārikā ca kappakā, nhāpakā mālakārakā; Sūrā vijitasaṅgāmā, sabbe sannipatuṃ tadā.

Khaggahatthā ca purisā, cāpahatthā ca vammino; Luddā vijitasaṅgāmā, sabbe sannipatuṃ tadā.

Tidhāpabhinnā mātaṅgā, kuñjarā saṭṭhihāyanā; Suvaṇṇakacchālaṅkārā, sabbe sannipatuṃ tadā.

Khamā sītassa uṇhassa, ukkāruharaṇassa ca; Yodhājīvā katakammā, sabbe sannipatuṃ tadā.

Saṅkhasaddaṃ bherisaddaṃ, atho utujasaddakaṃ; Etehi te hāsayantā, sabbe sannipatuṃ tadā.

Tisūlakontimantehi ca, kavacatomarehi ca; Koṭṭentānaṃ nipātentā, sabbe sannipatuṃ tadā.

Kimevātinisāmetvā, sarājā ajitaṃ jino; Saṭṭhi pāṇasahassāni, sūle uttāsayiṃ tadā.

Saddaṃ mānusakākaṃsu, 'aho rājā adhammiko; Niraye paccamānassa, kadā anto bhavissati'.

Sayanehaṃ tuvaṭṭento, passāmi niraye tadā; Na supāmi divārattiṃ, sūlena tajjayanti maṃ.

Kiṃ pamādena rajjena, vāhanena balena ca; Na te pahonti dhāretuṃ, tāpayanti mamaṃ sadā.

Kiṃ me puttehi dārehi, rajjena sakalena ca; Yannūna pabbajeyyāhaṃ, gatimaggaṃ visodhaye.

Saṭṭhi nāgasahassāni, sabbālaṅkārabhūsite; Suvaṇṇakacche mātaṅge, hemakappanavāsase.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Saṅgāmāvacare ṭhāne, anapekkho vihāyahaṃ; Sakakammena santatto, nikkhamiṃ anagāriyaṃ.

Saṭṭhi assasahassāni, sabbālaṅkārabhūsite; Ājānīyeva jātiyā, sindhave sīghavāhane.

Ārūḷhe gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Pahāretvāna te sabbe, nikkhamiṃ anagāriyaṃ.

Saṭṭhi rathasahassāni, sabbālaṅkārabhūsite; Dīpe athopi veyagghe, sannaddhe ussitaddhaje; Te sabbe parihāretvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Saṭṭhi dhenusahassāni, sabbā kaṃsūpadhāraṇā; Tāyopi chaḍḍayitvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Saṭṭhi itthisahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Vicittavatthābharaṇā, āmukkamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Tā hitvā kandamānāyo, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Saṭṭhi gāmasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Chaḍḍayitvāna taṃ rajjaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Nagarā nikkhamitvāna, himavantamupāgamiṃ; Bhāgīrathīnadītīre, assamaṃ māpayiṃ ahaṃ.

Paṇṇasālaṃ karitvāna, Agyāgāraṃ akāsahaṃ; Āraddhavīriyo pahitatto, Vasāmi assame ahaṃ.

Maṇḍape rukkhamūle vā, suññāgāre ca jhāyato; Na tu vijjati tāso me, na passe bhayabheravaṃ.

Sumedho nāma sambuddho, aggo kāruṇiko muni; Ñāṇālokena jotanto, loke uppajji tāvade.

Mama assamasāmantā, yakkho āsi mahiddhiko; Buddhaseṭṭhamhi uppanne, ārocesi mamaṃ tadā.

'Buddho loke samuppanno, sumedho nāma cakkhumā; Tāreti janataṃ sabbaṃ, tampi so tārayissati'.

Yakkhassa vacanaṃ sutvā, saṃviggo āsi tāvade; Buddho buddhoti cintento, assamaṃ paṭisāmayiṃ.

Aggidāruñca chaḍḍetvā, saṃsāmetvāna santhataṃ; Assamaṃ abhivanditvā, nikkhamiṃ vipinā ahaṃ.

Tato candanamādāya, gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Devadevaṃ gavesanto, upagacchiṃ vināyakaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, sumedho lokanāyako; Catusaccaṃ pakāsento, bodheti janataṃ bahuṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, sīse katvāna candanaṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, imā gāthā abhāsahaṃ.

'Vassike pupphamānamhi, santike upavāyati; Tvaṃ vīra guṇagandhena, disā sabbā pavāyasi.

Campake nāgavanike, atimuttakaketake; Sālesu pupphamānesu, anuvātaṃ pavāyati.

Tava gandhaṃ suṇitvāna, himavantā idhāgamiṃ; Pūjemi taṃ mahāvīra, lokajeṭṭha mahāyasa'.

Varacandanenānulimpiṃ, sumedhaṃ lokanāyakaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, tuṇhī aṭṭhāsi tāvade.

Sumedho nāma bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me guṇe pakittesi, candanañca apūjayi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Ādeyyavākyavacano, brahmā uju patāpavā; Pañcavīsatikappāni, sappabhāso bhavissati.

Chabbīsatikappasate, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Tettiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Tato cutoyaṃ manujo, manussattaṃ gamissati; Puññakammena saṃyutto, brahmabandhu bhavissati.

Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Tilakkhaṇena sampanno, bāvarī nāma brāhmaṇo.

Tassa sisso bhavitvāna, hessati mantapāragū; Upagantvāna sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ.

Pucchitvā nipuṇe pañhe, bhāvayitvāna añjasaṃ; Sabbāsave pariññāya, viharissatināsavo'.

Tividhaggi nibbutā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā todeyyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Todeyyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

8. Harītakadāyakattheraapadāna

"Harītakaṃ āmalakaṃ, ambajambuvibhītakaṃ; Kolaṃ bhallātakaṃ billaṃ, sayameva harāmahaṃ.

Disvāna pabbhāragataṃ, jhāyiṃ jhānarataṃ muniṃ; Ābādhena āpīḷentaṃ, adutīyaṃ mahāmuniṃ.

Harītakaṃ gahetvāna, sayambhussa adāsahaṃ; Khādamattamhi bhesajje, byādhi passambhi tāvade.

Pahīnadaratho buddho, anumodamakāsi me; 'Bhesajjadāneniminā, byādhivūpasamena ca.

Devabhūto manusso vā, jāto vā aññajātiyā; Sabbattha sukhito hotu, mā ca te byādhimāgamā'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, sayambhū aparājito; Nabhaṃ abbhuggamī dhīro, haṃsarājāva ambare.

Yato harītakaṃ dinnaṃ, sayambhussa mahesino; Imaṃ jātiṃ upādāya, byādhi me nupapajjatha.

Ayaṃ pacchimako mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Tisso vijjā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Catunnavutito kappe, bhesajjamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhesajjassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā harītakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Harītakadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

9. Ekacāriyattheraapadāna

"Tāvatiṃsesu devesu, mahāghoso tadā ahu; Buddho ca loke nibbāti, mayañcamha sarāgino.

Tesaṃ saṃvegajātānaṃ, sokasallasamaṅginaṃ; Sabalena upatthaddho, agamaṃ buddhasantikaṃ.

Mandāravaṃ gahetvāna, saṅgīti abhinimmitaṃ; Parinibbutakālamhi, buddhassa abhiropayiṃ.

Sabbe devānumodiṃsu, accharāyo ca me tadā; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Saṭṭhikappasahassamhi, ito soḷasa te janā; Mahāmallajanā nāma, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekacāriyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekacāriyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

2. Paṃsukūlapūjakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, udaṅgaṇo nāma pabbato; Tatthaddasaṃ paṃsukūlaṃ, dumaggamhi vilambitaṃ.

Tīṇi kiṅkaṇipupphāni, ocinitvānahaṃ tadā; Haṭṭho haṭṭhena cittena, paṃsukūlamapūjayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pūjitvā arahaddhajaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paṃsukūlapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṃsukūlapūjakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

1. Vidhūpanadāyakattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, lokajeṭṭhassa tādino; Bījanikā mayā dinnā, dvipadindassa tādino.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, paggahetvāna añjaliṃ; Sambuddhamabhivādetvā, pakkamiṃ uttarāmukho.

Bījaniṃ paggahetvāna, satthā lokagganāyako; Bhikkhusaṃghe ṭhito santo, imā gāthā abhāsatha.

'Iminā bījanidānena, cittassa paṇidhīhi ca; Kappānaṃ satasahassaṃ, vinipātaṃ na gacchati'.

Āraddhavīriyo pahitatto, Cetoguṇasamāhito; Jātiyā sattavassohaṃ, Arahattaṃ apāpuṇiṃ.

Saṭṭhikappasahassamhi, bījamānasanāmakā; Soḷasāsiṃsu rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vidhūpanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vidhūpanadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

1. Kuṭajapupphiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Sataraṃsiṃva uggataṃ; Disaṃ anuvilokentaṃ, Gacchantaṃ anilañjase.

Kuṭajaṃ pupphitaṃ disvā, saṃvitthatasamotthataṃ; Rukkhato ocinitvāna, phussassa abhiropayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito sattarase kappe, tayo āsuṃ supupphitā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kuṭajapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kuṭajapupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

5. Nandakattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Hitāya sabbasattānaṃ, sukhāya vadataṃ varo; Atthāya purisājañño, paṭipanno sadevake.

Yasaggapatto sirimā, kittivaṇṇabhato jino; Pūjito sabbalokassa, disā sabbāsu vissuto.

Uttiṇṇavicikiccho so, vītivattakathaṃkatho; Paripuṇṇamanasaṅkappo, patto sambodhimuttamaṃ.

Anuppannassa maggassa, uppādetā naruttamo; Anakkhātañca akkhāsi, asañjātañca sañjanī.

Maggaññū maggavidū ca, maggakkhāyī narāsabho; Maggassa kusalo satthā, sārathīnaṃ varuttamo.

Tadā mahākāruṇiko, dhammaṃ desesi nāyako; Nimugge kāmapaṅkamhi, samuddharati pāṇine.

Bhikkhunīnaṃ ovadane, sāvakaṃ seṭṭhasammataṃ; Vaṇṇayaṃ etadaggamhi, paññapesi mahāmuni.

Taṃ sutvāhaṃ pamudito, nimantetvā tathāgataṃ; Bhojayitvā sasaṃghaṃ taṃ, patthayiṃ ṭhānamuttamaṃ.

Tadā pamudito nātho, maṃ avoca mahāisi; 'Sukhī bhavassu dīghāvu, lacchase taṃ manorathaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Nandako nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsūpago ahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jāto seṭṭhikule ahaṃ; Sāvatthiyaṃ pure vare, iddhe phīte mahaddhane.

Purappavese sugataṃ, disvā vimhitamānaso; Jetārāmapaṭiggāhe, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Nacireneva kālena, arahattamapāpuṇiṃ; Tatohaṃ tiṇṇasaṃsāro, sāsito sabbadassinā.

Bhikkhunīnaṃ dhammakathaṃ, paṭipucchākariṃ ahaṃ; Sāsitā tā mayā sabbā, abhaviṃsu anāsavā.

Satāni pañcanūnāni, tadā tuṭṭho mahāhito; Bhikkhunīnaṃ ovadataṃ, aggaṭṭhāne ṭhapesi maṃ.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayiṃ mama.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nandako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nandakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

8 Caṅkamanadāyakattheraapadāna

"Atthadassissa munino, lokajeṭṭhassa tādino; Iṭṭhakāhi cinitvāna, caṅkamaṃ kārayiṃ ahaṃ.

Uccato pañcaratanaṃ, caṅkamaṃ sādhumāpitaṃ; Āyāmato hatthasataṃ, bhāvanīyyaṃ manoramaṃ.

Paṭiggahesi bhagavā, atthadassī naruttamo; Hatthena pulinaṃ gayha, imā gāthā abhāsatha.

'Iminā pulinadānena, caṅkamaṃ sukatena ca; Sattaratanasampannaṃ, pulinaṃ anubhossati.

Tīṇi kappāni devesu, devarajjaṃ karissati; Anubhossati sampattiṃ, accharāhi purakkhato.

Manussalokamāgantvā, rājā raṭṭhe bhavissati; Tikkhattuṃ cakkavattī ca, mahiyā so bhavissati'.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, caṅkamassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā caṅkamanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Caṅkamanadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

9. Vanavacchattheraapadāna

"Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Tadāhaṃ pabbajitvāna, tassa buddhassa sāsane; Yāvajīvaṃ caritvāna, brahmacāraṃ tato cuto.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tato cuto araññamhi, kapoto āsahaṃ tahiṃ; Vasate guṇasampanno, bhikkhu jhānarato sadā.

Mettacitto kāruṇiko, sadā pamuditānano; Upekkhako mahāvīro, appamaññāsu kovido.

Vinīvaraṇasaṅkappe, sabbasattahitāsaye; Visaṭṭho nacirenāsiṃ, tasmiṃ sugatasāvake.

Upecca pādamūlamhi, nisinnassa tadāssame; Kadāci sāmisaṃ deti, dhammaṃ desesi cekadā.

Tadā vipulapemena, upāsitvā jinatrajaṃ; Tato cuto gato saggaṃ, pavāso sagharaṃ yathā.

Saggā cuto manussesu, nibbatto puññakammunā; Agāraṃ chaḍḍayitvāna, pabbajiṃ bahuso ahaṃ.

Samaṇo tāpaso vippo, paribbajo tathevahaṃ; Hutvā vasiṃ araññamhi, anekasataso ahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, ramme kapilavatthave; Vacchagotto dijo tassa, jāyāya ahamokkamiṃ.

Mātu me dohaḷo āsi, tirokucchigatassa me; Jāyamānasamīpamhi, vanavāsāya nicchayo.

Tato me ajanī mātā, ramaṇīye vanantare; Gabbhato nikkhamantaṃ maṃ, kāsāyena paṭiggahuṃ.

Tato kumāro siddhattho, jāto sakyakuladdhajo; Tassa mitto piyo āsiṃ, saṃvisaṭṭho sumāniyo.

Sattasārebhinikkhante, ohāya vipulaṃ yasaṃ; Ahampi pabbajitvāna, himavantamupāgamiṃ.

Vanālayaṃ bhāvanīyaṃ, kassapaṃ dhutavādikaṃ; Disvā sutvā jinuppādaṃ, upesiṃ narasārathiṃ.

So me dhammamadesesi, sabbatthaṃ sampakāsayaṃ; Tatohaṃ pabbajitvāna, vanameva punāgamaṃ.

Tatthāppamatto viharaṃ, chaḷabhiññā aphassayiṃ; Aho suladdhalābhomhi, sumittenānukampito.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vanavaccho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vanavacchattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

6. Ghatamaṇḍadāyakattheraapadāna

"Sucintitaṃ bhagavantaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Upaviṭṭhaṃ mahāraññaṃ, vātābādhena pīḷitaṃ.

Disvā cittaṃ pasādetvā, ghatamaṇḍamupānayiṃ; Katattā ācitattā ca, gaṅgā bhāgīrathī ayaṃ.

Mahāsamuddā cattāro, ghataṃ sampajjare mama; Ayañca pathavī ghorā, appamāṇā asaṅkhiyā.

Mama saṅkappamaññāya, bhavate madhusakkarā; Cātuddīpā ime rukkhā, pādapā dharaṇīruhā.

Mama saṅkappamaññāya, kapparukkhā bhavanti te; Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ.

Ekapaññāsakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ghatamaṇḍassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ghatamaṇḍadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ghatamaṇḍadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

11. Raṭṭhapālattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Lokajeṭṭhassa tādino; Varanāgo mayā dinno, Īsādanto urūḷhavā.

Setacchattopasobhito, sakappano sahatthipo; Agghāpetvāna taṃ sabbaṃ, saṃghārāmaṃ akārayiṃ.

Catupaññāsasahassāni, pāsāde kārayiṃ ahaṃ; Mahoghadānaṃ karitvāna, niyyādesiṃ mahesino.

Anumodi mahāvīro, sayambhū aggapuggalo; Sabbe jane hāsayanto, desesi amataṃ padaṃ.

Taṃ me buddho viyākāsi, jalajuttamanāmako; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Catupaññāsasahassāni, pāsāde kārayī ayaṃ; Kathayissāmi vipākaṃ, suṇātha mama bhāsato.

Aṭṭhārasasahassāni, kūṭāgārā bhavissare; Byamhuttamamhi nibbattā, sabbasoṇṇamayā ca te.

Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Aṭṭhapaññāsakkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Aḍḍhe kule mahābhoge, nibbattissati tāvade.

So pacchā pabbajitvāna, sukkamūlena codito; Raṭṭhapāloti nāmena, hessati satthu sāvako.

Padhānapahitatto so, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Uṭṭhāya abhinikkhamma, jahitā bhogasampadā; Kheḷapiṇḍeva bhogamhi, pemaṃ mayhaṃ na vijjati.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (6440)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā raṭṭhapālo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Raṭṭhapālattherassāpadānaṃ ekādasamaṃ.

Yasavaggo chapaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Yaso nadīkassapo ca, gayākimilavajjino; Duve uttarā bhaddajī, sivako upavāhano; Raṭṭhapālo ekasataṃ, gāthānaṃ pañcanavuti.

Therāpadānaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

5. Pañcahatthiyattheraapadāna

"Sumedho nāma sambuddho, gacchate antarāpaṇe; Okkhittacakkhu mitabhāṇī, satimā saṃvutindriyo.

Pañca uppalahatthāni, āveḷatthaṃ ahaṃsu me; Tena buddhaṃ apūjesiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Āropitā ca te pupphā, chadanaṃ assu satthuno; Samādhiṃsu mahānāgaṃ, sissā ācariyaṃ yathā.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito vīsakappasate, ahesuṃ pañca khattiyā; Hatthiyā nāma nāmena, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pañcahatthiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcahatthiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

1. Bhaddālittheraapadāna

"Sumedho nāma sambuddho, aggo kāruṇiko muni; Vivekakāmo lokaggo, himavantamupāgami.

Ajjhogāhetvā himavaṃ, sumedho lokanāyako; Pallaṅkaṃ ābhujitvāna, nisīdi purisuttamo.

Samādhiṃ so samāpanno, sumedho lokanāyako; Sattarattindivaṃ buddho, nisīdi purisuttamo.

Khāribhāraṃ gahetvāna, vanamajjhogahiṃ ahaṃ; Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Sammajjaniṃ gahetvāna, sammajjitvāna assamaṃ; Catudaṇḍe ṭhapetvāna, akāsiṃ maṇḍapaṃ tadā.

Sālapupphaṃ āharitvā, maṇḍapaṃ chādayiṃ ahaṃ; Pasannacitto sumano, abhivandiṃ tathāgataṃ.

Yaṃ vadanti sumedhoti, bhūripaññaṃ sumedhasaṃ; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

Buddhassa giramaññāya, sabbe devā samāgamuṃ; Asaṃsayaṃ buddhaseṭṭho, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Sumedho nāma sambuddho, āhutīnaṃ paṭiggaho; Devasaṅghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me sattāhaṃ maṇḍapaṃ, dhārayī sālachāditaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Devabhūto manusso vā, hemavaṇṇo bhavissati; Pahūtabhogo hutvāna, kāmabhogī bhavissati.

Saṭṭhi nāgasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Sāyaṃ pāto upaṭṭhānaṃ, āgamissantimaṃ naraṃ; Tehi nāgehi parivuto, ramissati ayaṃ naro.

Saṭṭhi assasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Ājānīyāva jātiyā, sindhavā sīghavāhino.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Parivāressantimaṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi rathasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Dīpā athopi veyagghā, sannaddhā ussitaddhajā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Parivāressantimaṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi gāmasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso; Pahūtadhanadhaññāni, susamiddhāni sabbaso; Sadā pātubhavissanti, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Hatthī assā rathā pattī, senā ca caturaṅginī; Parivāressantimaṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, devarajjaṃ karissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, viharissatināsavo'.

Tiṃsakappasahassamhi, addasaṃ lokanāyakaṃ; Etthantaramupādāya, gavesiṃ amataṃ padaṃ.

Lābhā mayhaṃ suladdhaṃ me, yamahaññāsi sāsanaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Tava ñāṇaṃ pakittetvā, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbattha sukhito homi, phalaṃ me ñāṇakittane.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhaddālitthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhaddālittherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

2 Mañcadāyakattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Ekamañcaṃ mayā dinnaṃ, pasannena sapāṇinā.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, dibbayānaṃ samajjhagaṃ; Tena mañcakadānena, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ mañcamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, mañcadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mañcadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mañcadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

7. Giripunnāgiyattheraapadāna

“Sobhito nāma sambuddho, cittakūṭe vasī tadā; Gahetvā giripunnāgaṃ, sayambhuṃ abhipūjayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā giripunnāgiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Giripunnāgiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

3. Ekāsanadāyakattheraapadāna

“Himavantassāvidūre, gosito nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Nārado nāma nāmena, kassapo iti maṃ vidū; Suddhimaggaṃ gavesanto, vasāmi gosite tadā.

Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Vivekakāmo sambuddho, agañchi anilañjasā.

Vanagge gacchamānassa, disvā raṃsiṃ mahesino; Kaṭṭhamañcaṃ paññāpetvā, ajinañca apatthariṃ.

Āsanaṃ paññapetvāna, sire katvāna añjaliṃ; Somanassaṃ paveditvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Sallakatto mahāvīra, āturānaṃ tikicchako; Mamaṃ rogaparetassa, tikicchaṃ dehi nāyaka.

Kallatthikā ye passanti, buddhaseṭṭha tuvaṃ mune; Dhuvatthasiddhiṃ papponti, etesaṃ ajaro bhave.

Na me deyyadhammo atthi, pavattaphalabhojihaṃ; Idaṃ me āsanaṃ atthi, nisīda kaṭṭhamañcake'.

Nisīdi tattha bhagavā, asambhītova kesarī; Muhuttaṃ vītināmetvā, idaṃ vacanamabravi.

'Vissattho hohi mā bhāyi, laddho jotiraso tayā; Yaṃ tuyhaṃ patthitaṃ sabbaṃ, paripūrissatināgate.

Na moghaṃ taṃ kataṃ tuyhaṃ, puññakkhette anuttare; Sakkā uddharituṃ attā, yassa cittaṃ paṇīhitaṃ.

Imināsanadānena, cetanāpaṇidhīhi ca; Kappasatasahassāni, vinipātaṃ na gacchasi.

Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissasi; Asītikkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissasi.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sabbattha sukhito hutvā, saṃsāre saṃsarissasi'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Nabhaṃ abbhuggamī vīro, haṃsarājāva ambare.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, sarathaṃ sandamānikaṃ; Labhāmi sabbamevetaṃ, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Kānanaṃ pavisitvāpi, yadā icchāmi āsanaṃ; Mama saṅkappamaññāya, pallaṅko upatiṭṭhati.

Vārimajjhagato santo, yadā icchāmi āsanaṃ; Mama saṅkappamaññāya, pallaṅko upatiṭṭhati.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Pallaṅkasatasahassāni, parivārenti maṃ sadā.

Duve bhave saṃsarāmi, devatte atha mānuse; Duve kule pajāyāmi, khattiye atha brāhmaṇe.

Ekāsanaṃ daditvāna, puññakkhette anuttare; Dhammapallaṅkamādāya, viharāmi anāsavo.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekāsanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekāsanadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

9. Ādhāradāyakattheraapadāna

"Ādhārakaṃ mayā dinnaṃ, sikhino lokabandhuno; Dhāremi pathaviṃ sabbaṃ, kevalaṃ vasudhaṃ imaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Sattavīse ito kappe, ahesuṃ caturo janā; Samantavaraṇā nāma, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ādhāradāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ādhāradāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

1 Tuvaradāyakattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Bharitvā tuvaramādāya, saṃghassa adadiṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tuvarassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tuvaradāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tuvaradāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

1. Yasattheraapadāna

"Mahāsamuddaṃ oggayha, bhavanaṃ me sunimmitaṃ; Sunimmitā pokkharaṇī, cakkavākūpakūjitā.

Mandārakehi sañchannā, padumuppalakehi ca; Nadī ca sandate tattha, supatitthā manoramā.

Macchakacchapasañchannā, nānādijasamotthaṭā; Mayūrakoñcābhirudā, kokilādīhi vagguhi.

Pārevatā ravihaṃsā, cakkavākā nadīcarā; Tittirā sālikā cettha, pāvakā jīvaṃjīvakā.

Haṃsākoñcābhinaditā, kosiyā piṅgalā bahū; Sattaratanasampannā, maṇimuttapavāḷikā.

Sabbe soṇṇamayā rukkhā, nānākhandhasameritā; Ujjotenti divārattiṃ, bhavanaṃ sabbakālikaṃ.

Saṭṭhituriyasahassāni, sāyaṃ pāto pavajjare; Soḷasitthisahassāni, parivārenti maṃ sadā.

Abhinikkhamma bhavanā, sumedhaṃ lokanāyakaṃ; Pasannacitto sumano, vandayiṃ taṃ mahāyasaṃ.

Sambuddhaṃ abhivādetvā, sasaṃghaṃ taṃ nimantayiṃ; Adhivāsesi so dhīro, sumedho lokanāyako.

Mama dhammakathaṃ katvā, uyyojesi mahāmuni; Sambuddhaṃ abhivādetvā, bhavanaṃ me upāgamiṃ.

Āmantayiṃ parijanaṃ, sabbe sannipatuṃ tadā; 'Pubbaṇhasamayaṃ buddho, bhavanaṃ āgamissati.

Lābhā amhaṃ suladdhā no, ye vasāma tavantike; Mayampi buddhaseṭṭhassa, pūjayissāma satthuno'.

Annaṃ pānaṃ paṭṭhapetvā, kālaṃ ārocayiṃ ahaṃ; Vasīsatasahassehi, upesi lokanāyako.

Pañcaṅgikehi turiyehi, paccuggamamakāsahaṃ; Sabbasoṇṇamaye pīṭhe, nisīdi purisuttamo.

Upariccchadanaṃ āsi, sabbasoṇṇamayaṃ tadā; Bījanīyo pavāyanti, bhikkhusaṃghaṃ anuttaraṃ.

Pahūtenannapānena, bhikkhusaṃghaṃ atappayiṃ; Paccekadussayugale, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ.

Yaṃ vadeti sumedho so, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo maṃ annena pānena, sabbe ime ca tappayi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Aṭṭhārase kappasate, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājāyaṃ, cakkavattī bhavissati.

Upagacchati yaṃ yoniṃ, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbasoṇṇamayaṃ tassa, chadanaṃ dhārayissati.

Tiṃsakappasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Bhikkhusaṃghe nisīditvā, sīhanādaṃ nadissati; Citake chattaṃ dhārenti, heṭṭhā chattamhi ḍayhatha'.

Sāmaññaṃ me anuppattaṃ, kilesā jhāpitā mayā; Maṇḍape rukkhamūle vā, santāso me na vijjati.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sabbadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā yaso thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yasattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

9. Vaṭaṃsakiyattheraapadāna

"Sumedho nāma nāmena, sayambhū aparājito; Vivekamanubrūhanto, ajjhogāhi mahāvanaṃ.

Saḷalaṃ pupphitaṃ disvā, ganthitvāna vaṭaṃsakaṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, sammukhā lokanāyakaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ūnavīse kappasate, soḷasāsuṃ sunimmitā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vaṭaṃsakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vaṭaṃsakiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

2. Ekapattadāyakattheraapadāna

“Nagare haṃsavatiyā, kumbhakāro ahosahaṃ; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Sukataṃ mattikāpattaṃ, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Pattaṃ datvā bhagavato, ujubhūtassa tādino.

Bhave nibbattamānohaṃ, soṇṇathāle labhāmahaṃ; Rūpimaye ca sovaṇṇe, taṭṭike ca maṇīmaye.

Pātiyo paribhuñjāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ; Yasānañca dhanānañca, aggabhūto ca homahaṃ.

Yathāpi bhaddake khette, bījaṃ appampi ropitaṃ; Sammādhāraṃ pavecchante, phalaṃ toseti kassakaṃ.

Tathevidaṃ pattadānaṃ, buddhakhettamhi ropitaṃ; Pītidhāre pavassante, phalaṃ maṃ tosayissati.

Yāvatā khettā vijjanti, saṃghāpi ca gaṇāpi ca; Buddhakhettasamo natthi, sukhado sabbapāṇinaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Ekapattaṃ daditvāna, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pattamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pattadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekapattadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekapattadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

7. Tindukadāyakattheraapadāna

“Giriduggacaro āsiṃ, makkaṭo thāmavegiko; Phalinaṃ tindukaṃ disvā, buddhaseṭṭhaṃ anussariṃ.

Nikkhamitvā katipāhaṃ, viciniṃ lokanāyakaṃ; Pasannacitto sumano, siddhatthaṃ tibhavantaguṃ.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Khīṇāsavasahassehi, āgacchi mama santikaṃ.

Pāmojjaṃ janayitvāna, phalahattho upāgamiṃ; Paṭiggahesi bhagavā, sabbaññū vadataṃ varo.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsakappamhi, upanandasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tindukadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tindukadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

9 Naḷakuṭidāyakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, hārito nāma pabbato; Sayambhū nārado nāma, rukkhamūle vasī tadā.

Naḷāgāraṃ karitvāna, tiṇena chādayiṃ ahaṃ; Caṅkamaṃ sodhayitvāna, sayambhussa adāsahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, naḷakuṭikanimmitaṃ; Saṭṭhiyojanamubbedhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Catuddasesu kappesu, devaloke ramiṃ ahaṃ; Ekasattatikkhattuñca, devarajjamakārayiṃ.

Catutiṃsatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Dhammapāsādamāruyha, sabbākāravarūpamaṃ; Yadicchakāhaṃ vihare, sakyaputtassa sāsane.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, naḷakuṭiyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā naḷakuṭidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷakuṭidāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

9 Vedikārakattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Bodhiyā pādaputtame; Vedikaṃ sukataṃ katvā, Sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ.

Atoḷārāni bhaṇḍāni, katāni akatāni ca; Antalikkhā pavassanti, vedikāya idaṃ phalaṃ.

Ubhato byūḷhasaṅgāme, pakkhandanto bhayānake; Bhayabheravaṃ na passāmi, vedikāya idaṃ phalaṃ.

Mama saṅkappamaññāya, byamhaṃ nibbattate subhaṃ; Sayanāni mahagghāni, vedikāya idaṃ phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ vedikamakārayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vedikāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vedikārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vedikārakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

6. Udakadāyakattheraapadāna

"Bhuñjantaṃ samaṇaṃ disvā, vippasannamanāvilaṃ; Ghaṭenodakamādāya, siddhatthassa adāsahaṃ.

Nimmalo homahaṃ ajja, vimalo khīṇasaṃsayo; Bhave nibbattamānamhi, phalaṃ nibbattate mama.

Catunnavutito kappe, udakaṃ yamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dakadānassidaṃ phalaṃ.

Ekasaṭṭhimhito kappe, ekova vimalo ahu; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udakadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

2. Citakapūjakattheraapadāna

"Jhāyamānassa bhagavato, sikhino lokabandhuno; Aṭṭha campakapupphāni, citakaṃ abhiropayiṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, citapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Citakapūjakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

10. Nimittabyākaraṇiyattheraapadāna

"Ajjhogāhetvā himavaṃ, mante vāce mahaṃ tadā; Catupaññāsasahassāni, sissā mayhaṃ upaṭṭhahuṃ.

Adhitā vedagū sabbe, chaḷaṅge pāramiṃ gatā; Sakavijjāhupatthaddhā, himavante vasanti te.

Cavitvā tusitā kāyā, devaputto mahāyaso; Uppajji mātukucchismiṃ, sampajāno patissato.

Sambuddhe upapajjante, dasasahassi kampatha; Andhā cakkhuṃ alabhiṃsu, uppajjantamhi nāyake.

Sabbākāraṃ pakampittha, kevalā vasudhā ayaṃ; Nigghosasaddaṃ sutvāna, ubbijjiṃsu mahājanā.

Sabbe janā samāgamma, āgacchuṃ mama santikaṃ; 'Vasudhāyaṃ pakampittha, kiṃ vipāko bhavissati'.

Avacāsiṃ tadā tesaṃ, 'mā bhetha natthi vo bhayaṃ; Vissatthā hotha sabbepi, uppādoyaṃ suvatthiko.

Aṭṭhahetūhi samphussa, vasudhāyaṃ pakampati; Tathā nimittā dissanti, obhāso vipulo mahā.

Asaṃsayaṃ buddhaseṭṭho, uppajjissati cakkhumā'; Saññāpetvāna janataṃ, pañca sīle kathesahaṃ.

Sutvāna pañca sīlāni, buddhuppādañca dullabhaṃ; Ubbegajātā sumanā, tuṭṭhahaṭṭhā ahaṃsu te.

Dvenavute ito kappe, yaṃ nimittaṃ viyākariṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, byākaraṇassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4843)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nimittabyākaraṇiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nimittabyākaraṇiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Sālakusumiyavaggo sattacattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Sālakusumiyo thero, pūjā nibbāpakopi ca; Setudo tālavaṇṭī ca, avaṭalabujappado.

Pilakkhapaṭibhānī ca, veyyākaraṇiyo dijo; Dvesattati ca gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

5. Suvaṇṇapupphiyattheraapadāna

"Vipassī nāma bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Nisinno janakāyassa, desesi amataṃ padaṃ.

Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, dvipadindassa tādino; Soṇṇapupphāni cattāri, buddhassa abhiropayiṃ.

Suvaṇṇacchadanaṃ āsi, yāvatā parisā tadā; Buddhābhā ca suvaṇṇābhā, āloko vipulo ahu.

Udaggacitto sumano, vedajāto katañjalī; Vittisañjanano tesaṃ, diṭṭhadhammasukhāvaho.

Āyācitvāna sambuddhaṃ, vanditvāna ca subbataṃ; Pāmojjaṃ janayitvāna, sakaṃ bhavanupāgamiṃ.

Bhavane upaviṭṭhohaṃ, buddhaseṭṭhaṃ anussariṃ; Tena cittappasādena, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Soḷasāsiṃsu rājāno, nemisammatanāmakā; Tetālīse ito kappe, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā suvaṇṇapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Suvaṇṇapupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

7. Padumapūjakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, romaso nāma pabbato; Buddhopi sambhavo nāma, abbhokāse vasī tadā.

Bhavanā nikkhamitvāna, padumaṃ dhārayiṃ ahaṃ; Ekāhaṃ dhārayitvāna, puna bhavanupāgamiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumapūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ. Terasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

7. Kuṭajapupphiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, vasalo nāma pabbato; Buddho sudassano nāma, vasate pabbatantare.

Pupphaṃ hemavantaṃ gayha, vehāsaṃ agamāsahaṃ; Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Pupphaṃ kuṭajamādāya, sire katvāna añjaliṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, sayambhussa mahesino.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kuṭajapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kuṭajapupphiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

2. Yavakalāpiyattheraapadāna

"Nagare aruṇavatiyā, āsiṃ yavasiko tadā; Panthe disvāna sambuddhaṃ, yavakalāpaṃ santhariṃ.

Anukampako kāruṇiko, sikhī lokagganāyako; Mama saṅkappamaññāya, nisīdi yavasanthare.

Disvā nisinnaṃ vimalaṃ, mahājhāyiṃ vināyakaṃ; Pāmojjaṃ janayitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, yavatthare idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā yavakalāpiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Yavakalāpiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

8 Pulinathūpiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, yamako nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Nārado nāma nāmena, jaṭilo uggatāpano; Catuddasasahassāni, sissā paricaranti maṃ.

Paṭisallīnako santo, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Sabbo jano maṃ pūjeti, nāhaṃ pūjemi kiñcanaṃ.

Na me ovādako atthi, vattā koci na vijjati; Anācariyupajjhāyo, vane vāsaṃ upemahaṃ.

Upāsamāno yamahaṃ, garucittaṃ upaṭṭhahe; So me ācariyo natthi, vanavāso niratthako.

Āyāgaṃ me gavesissaṃ, garuṃ bhāvaniyaṃ tathā; Sāvassayo vasissāmi, na koci garahissati'.

Uttānakūlā nadikā, supatitthā manoramā; Saṃsuddhapulinākiṇṇā, avidūre mamassamaṃ.

Nadiṃ amarikaṃ nāma, upagantvānahaṃ tadā; Saṃvaḍḍhayitvā pulinaṃ, akaṃ pulinacetiyaṃ.

Ye te ahesuṃ sambuddhā, bhavantakaraṇā munī; Tesaṃ etādiso thūpo, taṃ nimittaṃ karomahaṃ.

Karitvā pulinaṃ thūpaṃ, sovaṇṇaṃ māpayiṃ ahaṃ; Soṇṇakiṅkaṇipupphāni, sahasse tīṇi pūjayiṃ.

Sāyaṃ pātaṃ namassāmi, vedajāto katañjalī; Sammukhā viya sambuddhaṃ, vandiṃ pulinacetiyaṃ.

Yadā kilesā jāyanti, vitakkā gehanissitā; Sarāmi sukataṃ thūpaṃ, paccavekkhāmi tāvade.

Upanissāya viharaṃ, satthavāhaṃ vināyakaṃ; Kilese saṃvaseyyāsi, na yuttaṃ tava mārisa.

Saha āvajjite thūpe, gāravaṃ hoti me tadā; Kuvitakke vinodesiṃ, nāgo tuttaṭṭito yathā.

Evaṃ viharamānaṃ maṃ, maccurājābhimaddatha; Tattha kālaṅkato santo, brahmalokamagacchahaṃ.

Yāvatāyuṃ vasitvāna, tidive upapajjahaṃ; Asītikkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ.

Satānaṃ tīṇikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Soṇṇakiṅkaṇipupphānaṃ, vipākaṃ anubhomahaṃ; Dhātīsatasahassāni, parivārenti maṃ bhave.

Thūpassa pariciṇṇattā, rajojallaṃ na limpati; Gatte sedā na muccanti, suppabhāso bhavāmahaṃ.

Aho me sukato thūpo, sudiṭṭhā marikā nadī; Thūpaṃ katvāna pulinaṃ, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Kusalaṃ kattukāmena, jantunā sāragāhinā; Natthi khettaṃ akhettaṃ vā, paṭipattīva sādhakā.

Yathāpi balavā poso, aṇṇavaṃ taritussahe; Parittaṃ kaṭṭhamādāya, pakkhandeyya mahāsaraṃ.

Imāhaṃ kaṭṭhaṃ nissāya, tarissāmi mahodadhiṃ; Ussāhena vīriyena, tareyya udadhiṃ naro.

Tatheva me kataṃ kammaṃ, parittaṃ thokakañca yaṃ; Taṃ kammaṃ upanissāya, saṃsāraṃ samatikkamiṃ.

Pacchime bhave sampatte, sukkamūlena codito; Sāvatthiyaṃ pure jāto, mahāsāle suaḍḍhake.

Saddhā mātā pitā mayhaṃ, buddhassa saraṇaṃ gatā; Ubho diṭṭhapadā ete, anuvattanti sāsanaṃ.

Bodhipapaṭikaṃ gayha, soṇṇathūpamakārayuṃ; Sāyaṃ pātaṃ namassanti, sakyaputtassa sammukhā.

Uposathamhi divase, soṇṇathūpaṃ vinīharuṃ; Buddhassa vaṇṇaṃ kittentā, tiyāmaṃ vītināmayuṃ.

Saha disvānahaṃ thūpaṃ, sariṃ pulinacetiyaṃ; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Dvāvīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Gavesamāno taṃ vīraṃ, dhammasenāpatiddasaṃ; Agārā nikkhamitvāna, pabbajiṃ tassa santike.

Jātiyā sattavassena, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayī buddho, guṇamaññāya cakkhumā.

Dārakeneva santena, kiriyaṃ niṭṭhitaṃ mayā; Kataṃ me karaṇīyajja, sakyaputtassa sāsane.

Sabbaverabhayātīto, sabbasaṅgātigo isi; Sāvako te mahāvīra, soṇṇathūpassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pulinathūpiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pulinathūpiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

9 Kiṃkaṇikapupphiyattheraapadāna

"Sumaṅgaloti nāmena, sayambhū aparājito; Pavanā nikkhamitvāna, nagaraṃ pāvisī jino.

Piṇḍacāraṃ caritvāna, nikkhamma nagarā muni; Katakiccova sambuddho, so vasī vanamantare.

Kiṃkaṇipupphaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ; Pasannacitto sumano, sayambhussa mahesino.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Chaḷāsītimhito kappe, apilāsisanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kiṃkaṇikapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kiṃkaṇikapupphiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

1. Gandhadhūpiyattheraapadāna

“Siddhatthassa bhagavato, gandhadhūpaṃ adāsahaṃ; Sumanehi paṭicchannaṃ, buddhānucchavikañca taṃ.

Kañcanagghiyasaṅkāsaṃ, buddhaṃ lokagganāyakaṃ; Indīvaraṃva jalitaṃ, ādittaṃva hutāsanaṃ.

Byagghusabhaṃva pavaraṃ, abhijātaṃva kesariṃ; Nisinnaṃ samaṇānaggaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Disvā cittaṃ pasādetvā, paggahetvāna añjaliṃ; Vanditvā satthuno pāde, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Catunnavutito kappe, yaṃ gandhamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, gandhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gandhadhūpiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gandhadhūpiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

2 Sucintikattheraapadāna

“Tissassa lokanāthassa, suddhapīṭhamadāsahaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, buddhassādiccabandhuno.

Aṭṭhārase ito kappe, rājā āsiṃ mahāruci; Bhogo ca vipulo āsi, sayanañca anappakaṃ.

Pīṭhaṃ buddhassa datvāna, vippasannena cetasā; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbe sukatamattano.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pīṭhamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pīṭhadānassidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhatiṃse ito kappe, tayo te cakkavattino; Ruci uparuci ceva, mahāruci tatiyako.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sucintiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sucintikattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

6. Vanakoraṇḍiyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Vanakoraṇḍamādāya, buddhassa abhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vanakoraṇḍiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vanakoraṇḍiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ. Vīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

5. Mogharājattheraapadāna

"Atthadassī tu bhagavā, sayambhū aparājito; Bhikkhusaṃghaparibyūḷho, rathiyaṃ paṭipajjatha.

Sissehi samparivuto, gharamhā abhinikkhamiṃ; Nikkhamitvānahaṃ tattha, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Abhivādiya sambuddhaṃ, sire katvāna añjaliṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

Yāvatā rūpino sattā, arūpī vā asaññino; Sabbe te tava ñāṇamhi, anto honti samogadhā.

Sukhumacchikajālena, udakaṃ yo parikkhipe; Ye keci udake pāṇā, antojāle bhavanti te.

Yesañca cetanā atthi, rūpino ca arūpino; Sabbe te tava ñāṇamhi, anto honti samogadhā.

Samuddharasimaṃ lokaṃ, andhakārasamākulaṃ; Tava dhammaṃ suṇitvāna, kaṅkhāsotaṃ taranti te.

Avijjānivute loke, andhakārena otthaṭe; Tava ñāṇamhi jotante, andhakārā padhaṃsitā.

Tuvaṃ cakkhūsi sabbesaṃ, mahātamapanūdano; Tava dhammaṃ suṇitvāna, nibbāyati bahujjano.

Puṭakaṃ pūrayitvāna, madhukhuddamaneḷakaṃ; Ubho hatthehi paggayha, upanesiṃ mahesino.

Paṭiggaṇhi mahāvīro, sahatthena mahā isi; Bhuñjitvā tañca sabbaññū, vehāsaṃ nabhamuggami.

Antalikkhe ṭhito satthā, atthadassī narāsabho; Mama cittaṃ pasādento, imā gāthā abhāsatha.

'Yenidaṃ thavitaṃ ñāṇaṃ, buddhaseṭṭho ca thomito; Tena cittappasādena, duggatiṃ so na gacchati.

Catuddasañcakkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Pathabyā rajjaṃ aṭṭhasataṃ, vasudhaṃ āvasissati.

Pañceva satakkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ asaṅkheyyaṃ, mahiyā kārayissati.

Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissati.

Gambhīraṃ nipuṇaṃ atthaṃ, ñāṇena vicinissati; Mogharājāti nāmena, hessati satthu sāvako.

Tīhi vijjāhi sampannaṃ, katakiccamanāsavaṃ; Gotamo satthavāhaggo, etadagge ṭhapessati'.

Hitvā mānusakaṃ yogaṃ, chetvāna bhavabandhanaṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mogharājo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mogharājattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

4. Saddasaññakattheraapadāna

"Anuggatamhi ādicce, panādo vipulo ahu; Buddhaseṭṭhassa lokamhi, pātubhāvo mahesino.

Ghosamassosahaṃ tattha, na ca passāmi taṃ jinaṃ; Maraṇañca anuppatto, buddhasaññamanussariṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saddasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saddasaññakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

3. Kiṃsukapūjakattheraapadāna

“Kiṃsukaṃ pupphitaṃ disvā, paggahetvāna añjaliṃ; Buddhaṃ saritvā siddhatthaṃ, ākāse abhipūjayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kiṃsukapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kiṃsukapūjakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

2. Gatasaññakattheraapadāna

“Jātiyā sattavassohaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Avandiṃ satthuno pāde, vippasannena cetasā.

Sattanaṅgalakīpupphe, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ; Tissaṃ buddhaṃ samuddissa, anantaguṇasāgaraṃ.

Sugatānugataṃ maggaṃ, pūjetvā haṭṭhamānaso; Añjaliñca tadākāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito aṭṭhamake kappe, tayo aggisikhā ahu; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gatasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gatasaññakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

10 Taraṇīyattheraapadāna

“Mahāpathamhi visame, setu kārāpito mayā; Taraṇatthāya lokassa, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekanavutito kappe, yo setu kārito mayā; Duggatiṃ nābhijānāmi, setudānassidaṃ phalaṃ.

Pañcapaññāsito kappe, eko āsiṃ samogadho; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2618)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā taraṇīyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Taraṇīyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Suvaṇṇabibbohanavaggo aṭṭhavīsatimo.

Tassuddānaṃ

Suvaṇṇaṃ tilamuṭṭhi ca, caṅkoṭabbhañjanañjalī; Potthako citamāluvā, ekapuṇḍarī setunā; Dvecattālīsa gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhīti.

Ekādasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

3. Naḷinakesariyattheraapadāna

"Jātassarassa vemajjhe, vasāmi jalakukkuṭo; Addasāhaṃ devadevaṃ, gacchantaṃ anilañjase.

Tuṇḍena kesariṃ gayha, vippasannena cetasā; Buddhassa abhiropesiṃ, tissassa lokabandhuno.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Tesattatimhi kappamhi, satta kesaranāmakā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā naḷinakesariyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷinakesariyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

9. Subhaddattheraapadāna

"Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Janataṃ uddharitvāna, nibbāyati mahāyaso.

Nibbāyante ca sambuddhe, dasasahassi kampatha; Janakāyo mahā āsi, devā sannipatuṃ tadā.

Candanaṃ pūrayitvāna, tagarāmallikāhi ca; Haṭṭho haṭṭhena cittena, āropayiṃ naruttamaṃ.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Nipannakova sambuddho, imā gāthā abhāsatha.

‘Yo me pacchimake kāle, gandhamālena chādayi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Ito cuto ayaṃ poso, tusitakāyaṃ gamissati; Tattha rajjaṃ karitvāna, nimmānaṃ so gamissati.

Eteneva upāyena, datvā mālaṃ varuttamaṃ; Sakakammābhiraddho so, sampattiṃ anubhossati.

Punāpi tusite kāye, nibbattissatiyaṃ naro; Tamhā kāyā cavitvāna, manussattaṃ gamissati.

Sakyaputto mahānāgo, aggo loke sadevake; Bodhayitvā bahū satte, nibbāyissati cakkhumā.

Tadā sopagato santo, sukkamūlena codito; Upasaṅkamma sambuddhaṃ, pañhaṃ pucchissati tadā.

Hāsayitvāna sambuddho, sabbaññū lokanāyako; Puññakammaṃ pariññāya, saccāni vivarissati.

Āraddho ca ayaṃ pañho, tuṭṭho ekaggamānaso; Satthāraṃ abhivādetvā, pabbajjaṃ yācayissati.

Pasannamānasaṃ disvā, sakakammena tositaṃ; Pabbājessati so buddho, aggamaggassa kovido.

Vāyamitvānayaṃ poso, sammāsambuddhasāsane; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo’.

Pañcamabhāṇavāraṃ.

Pubbakammena saṃyutto, ekaggo susamāhito; Buddhassa oraso putto, dhammajomhi sunimmito.

Dhammarājaṃ upagamma, apucchiṃ pañhamuttamaṃ; Kathayanto ca me pañhaṃ, dhammasotaṃ upānayi.

Tassāhaṃ dhammamaññāya, vihāsiṃ sāsane rato; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Satasahassito kappe, jalajuttamanāyako; Nibbāyi anupādāno, dīpova telasaṅkhayā.

Sattayojanikaṃ āsi, thūpañca ratanāmayaṃ; Dhajaṃ tattha apūjesiṃ, sabbabhaddaṃ manoramaṃ.

Kassapassa ca buddhassa, tisso nāmaggasāvako; Putto me oraso āsi, dāyādo jinasāsane.

Tassa hīnena manasā, vācaṃ bhāsiṃ abhaddakaṃ; Tena kammavipākena, pacchā me āsi bhaddakaṃ.

Upavattane sālavane, pacchime sayane muni; Pabbājesi mahāvīro, hito kāruṇiko jino.

Ajjeva dāni pabbajjā, ajjeva upasampadā; Ajjeva parinibbānaṃ, sammukhā dvipaduttame.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā subhaddo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Subhaddattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

2. Padasaññakattheraapadāna

"Akkantañca padaṃ disvā, tissassādiccabandhuno; Haṭṭho haṭṭhena cittena, pade cittaṃ pasādayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, padasaññāyidaṃ phalaṃ.

Ito sattamake kappe, sumedho nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padasaññakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

2 Tiṇasanthārakattheraapadāna

"Yaṃ dāyavāsiko isi, tiṇaṃ lāyati satthuno; Sabbe padakkhiṇāvaṭṭā, pathabyā nipatiṃsu te.

Tamahaṃ tiṇamādāya, santhariṃ dharaṇuttame; Tīṇeva tālapattāni, āharitvānahaṃ tadā.

Tiṇena chadanaṃ katvā, siddhatthassa adāsahaṃ; Sattāhaṃ dhārayuṃ tassa, devamānusasatthuno.

Catunnavutito kappe, yaṃ tiṇaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tiṇadānassidaṃ phalaṃ.

Pañcasaṭṭhimhito kappe, cattārosuṃ mahaddhanā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇasanthārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇasanthārakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

9. Jatukaṇṇittheraapadāna

“Nagare haṃsavatiyā, seṭṭhiputto ahosahaṃ; Samappito kāmaguṇe, paricāremahaṃ tadā.

Tato pāsādamāruyha, mahābhoge valañjako; Tattha naccehi gītehi, paricāremahaṃ tadā.

Tūriyā āhatā mayhaṃ, sammatāḷasamāhitā; Naccantā itthiyo sabbā, harantiyeva me mano.

Celāpikā vāmanikā, kuñjavāsī timajjhikā; Laṅghikā sokajjhāyī ca, parivārenti maṃ sadā.

Vetāḷino kumbhathūnī, naṭā ca naccakā bahū; Naṭakā nāṭakā ceva, parivārenti maṃ sadā.

Kappakā nhāpakā sūdā, mālākārā supāsakā; Jallā mallā ca te sabbe, parivārenti maṃ sadā.

Etesu kīḷamānesu, sikkhite katupāsane; Rattindivaṃ na jānāmi, indova tidasaṅgaṇe.

Addhikā pathikā sabbe, yācakā varakā bahū; Upagacchanti te niccaṃ, bhikkhayantā mamaṃ gharaṃ.

Samaṇā brāhmaṇā ceva, puññakkhettā anuttarā; Vaḍḍhayantā mamaṃ puññaṃ, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Paṭagā laṭukā sabbe, nigaṇṭhā pupphasāṭakā; Tedaṇḍikā ekasikhā, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Ājīvakā viluttāvī, godhammā devadhammikā; Rajojalladharā ete, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Parittakā santipattā, kodhapugganikā bahū; Tapassī vanacārī ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Oḍḍakā damiḷā ceva, sākuḷā malavāḷakā; Savarā yonakā ceva, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Andhakā muṇḍakā sabbe, koṭalā hanuvindakā; Ārāvacīnaraṭṭhā ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Alasandakā pallavakā, dhammarā niggamānusā; Gehikā cetaputtā ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Mādhurakā kosalakā, kaliṅgā hatthiporikā; Isiṇḍā makkalā ceva, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Celāvakā ārabbhā ca, oghuḷhā meghalā bahū; Khuddakā suddakā ceva, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Rohaṇā sindhavā ceva, citakā ekakaṇṇikā; Suraṭṭhā aparantā ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Suppārakā kumārā ca, mallasovaṇṇabhūmikā; Vajjītaṅgā ca te sabbe, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Naḷakārā pesakārā, cammakārā ca tacchakā; Kammārā kumbhakārā ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Maṇikārā lohakārā, soṇṇakārā ca dussikā; Tipukārā ca te sabbe, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Usukārā bhamakārā, pesakārā ca gandhikā; Rajakā tunnavāyā ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Telikā kaṭṭhahārā ca, udahārā ca pessikā; Sūpikā sūparakkhā ca, āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Dovārikā anīkaṭṭhā, Bandhikā pupphachaḍḍakā; Hatthāruhā hatthipālā, Āgacchanti mamaṃ gharaṃ.

Ānandassa mahārañño, mamatthassa adāsahaṃ; Sattavaṇṇena ratanena, ūnatthaṃ pūrayāmahaṃ.

Ye mayā kittitā sabbe, nānāvaṇṇā bahū janā; Tesāhaṃ cittamaññāya, tappayiṃ ratanenahaṃ.

Vaggūsu bhāsamānāsu, vajjamānāsu bherisu; Saṅkhesu dhamayantesu, sakagehe ramāmahaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, padumuttaranāyako; Vasīsatasahassehi, parikkhīṇāsavehi so.

Bhikkhūhi sahito vīthiṃ, paṭipajjittha cakkhumā; Obhāsento disā sabbā, dīparukkhova jotati.

Vajjanti bheriyo sabbā, gacchante lokanāyake; Pabhā niddhāvate tassa, sataraṃsīva uggato.

Kavāṭantarikāyāpi, paviṭṭhena ca rasminā; Antogharesu vipulo, āloko āsi tāvade.

Pabhaṃ disvāna buddhassa, pārisajje avocahaṃ; 'Nissaṃsayaṃ buddhaseṭṭho, imaṃ vīthimupāgato'.

Khippaṃ oruyha pāsādā, agamiṃ antarāpaṇaṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Anukampatu me buddho, jalajuttamanāyako; Vasīsatasahassehi, adhivāsesi so muni'.

Nimantetvāna sambuddhaṃ, abhinesiṃ sakaṃ gharaṃ; Tattha annena pānena, santappesiṃ mahāmuniṃ.

Bhuttāviṃ kālamaññāya, buddhaseṭṭhassa tādino; Sataṅgikena tūriyena, buddhaseṭṭhaṃ upaṭṭhahiṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Antoghare nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo maṃ tūriyehupaṭṭhāsi, annapānañcadāsi me; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Pahūtabhakkho hutvāna, sahirañño sabhojano; Catudīpe ekarajjaṃ, kārayissatiyaṃ naro.

Pañca sīle samādāya, dasakammapathe tato; Samādāya pavattento, parisaṃ sikkhāpayissati.

Tūriyasatasahassāni, bheriyo samalaṅkatā; Vajjayissantimaṃ niccaṃ, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Catusaṭṭhikkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati.

Catusaṭṭhikkhattuṃ rājā, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Upapajjati yaṃ yoniṃ, devattaṃ atha mānusaṃ; Anūnabhogo hutvāna, manussattaṃ gamissati.

Ajjhāyako bhavitvāna, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Uttamatthaṃ gavesanto, carissati mahiṃ imaṃ.

So pacchā pabbajitvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, sāsanebhiramissati.

Ārādhayitvāna sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Kilese jhāpayitvāna, arahāyaṃ bhavissati'.

Vipine byaggharājāva, migarājāva kesarī; Abhīto viharāmajja, sakyaputtassa sāsane.

Devaloke manusse vā, dalidde duggatimhi vā; Nibbattiṃ me na passāmi, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Vivekamanuyuttomhi, upasanto nirūpadhi; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā jatukaṇṇitthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Jatukaṇṇittherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

7. Mañjaripūjakattheraapadāna

"Mañjarikaṃ karitvāna, rathiyaṃ paṭipajjahaṃ; Addasaṃ samaṇānaggaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Pasannacitto sumano, paramāya ca pītiyā; Ubho hatthehi paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito tesattatikappe, eko āsiṃ mahīpati; Jotiyo nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mañjaripūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mañjaripūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

3 Kāḷigodhāputtabhaddiyattheraapadāna

"Padumuttarasambuddhaṃ, mettacittaṃ mahāmuniṃ; Upeti janatā sabbā, sabbalokagganāyakaṃ.

Sattukañca baddhakañca, āmisaṃ pānabhojanaṃ; Dadanti satthuno sabbe, puññakkhette anuttare.

Ahampi dānaṃ dassāmi, devadevassa tādino; Buddhaseṭṭhaṃ nimantetvā, saṃghampi ca anuttaraṃ.

Uyyojitā mayā cete, nimantesuṃ tathāgataṃ; Kevalaṃ bhikkhusaṃghañca, puññakkhettaṃ anuttaraṃ.

Satasahassapallaṅkaṃ, sovaṇṇaṃ gonakatthataṃ; Tūlikāpaṭalikāya, khomakappāsikehi ca; Mahārahaṃ paññāpayiṃ, āsanaṃ buddhayuttakaṃ.

Padumuttaro lokavidū, devadevo narāsabho; Bhikkhusaṃghaparibyūḷho, mama dvāramupāgami.

Paccuggantvāna sambuddhaṃ, lokanāthaṃ yasassinaṃ; Pasannacitto sumano, abhināmayiṃ saṃgharaṃ.

Bhikkhūnaṃ satasahassaṃ, buddhañca lokanāyakaṃ; Pasannacitto sumano, paramannena tappayiṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yenidaṃ āsanaṃ dinnaṃ, sovaṇṇaṃ gonakatthataṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Catusattatikkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Anubhossati sampattiṃ, accharāhi purakkhato.

Padesarajjaṃ sahassaṃ, vasudhaṃ āvasissati; Ekapaññāsakkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Sabbāsu bhavayonīsu, uccākulī bhavissati; So ca pacchā pabbajitvā, sukkamūlena codito; Bhaddiyo nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Vivekamanuyuttomhi, pantasenanivāsahaṃ; Phalañcādhigataṃ sabbaṃ, cattaklesomhi ajjahaṃ.

Mama sabbaṃ abhiññāya, sabbaññū lokanāyako; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhaddiyo kāḷigodhāya putto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhaddiyassa kāḷigodhāya puttattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

7. Hemakattheraapadāna

"Pabbhārakūṭaṃ nissāya, anomo nāma tāpaso; Assamaṃ sukataṃ katvā, paṇṇasāle vasī tadā.

Siddhaṃ tassa tapo kammaṃ, siddhipatto sake bale; Sakasāmaññavikkanto, ātāpī nipako muni.

Visārado sasamaye, paravāde ca kovido; Paṭṭho bhūmantalikkhamhi, uppātamhi ca kovido.

Vītasoko nirārambho, appāhāro alolupo; Lābhālābhena santuṭṭho, jhāyī jhānarato muni.

Piyadassī nāma sambuddho, aggo kāruṇiko muni; Satte tāretukāmo so, karuṇāya pharī tadā.

Bodhaneyyaṃ janaṃ disvā, piyadassī mahāmuni; Cakkavāḷasahassampi, gantvā ovadate muni.

Mamuddharitukāmo so, mamassamamupāgami; Na diṭṭho me jino pubbe, na sutopi ca kassaci.

Uppātā supinā mayhaṃ, lakkhaṇā suppakāsitā; Paṭṭho bhūmantalikkhamhi, nakkhattapadakovido.

Sohaṃ buddhassa sutvāna, tattha cittaṃ pasādayiṃ; Tiṭṭhanto vā nisinno vā, sarāmi niccakālikaṃ.

Mayi evaṃ sarantamhi, bhagavāpi anussari; Buddhaṃ anussarantassa, pīti me hoti tāvade.

Kālañca punarāgamma, upesi maṃ mahāmuni; Sampattepi na jānāmi, ayaṃ buddho mahāmuni.

Anukampako kāruṇiko, piyadassī mahāmuni; Sañjānāpesi attānaṃ, 'ahaṃ buddho sadevake'.

Sañjānitvāna sambuddhaṃ, piyadassiṃ mahāmuniṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Aññe pīṭhe ca pallaṅke, āsandīsu nisīdare; Tuvampi sabbadassāvī, nisīda ratanāsane'.

Sabbaratanamayaṃ pīṭhaṃ, nimminitvāna tāvade; Piyadassissa munino, adāsiṃ iddhinimmitaṃ.

Ratane ca nisinnassa, pīṭhake iddhinimmite; Kumbhamattaṃ jambuphalaṃ, adāsiṃ tāvade ahaṃ.

Mama hāsaṃ janetvāna, paribhuñji mahāmuni; Tadā cittaṃ pasādetvā, satthāraṃ abhivādayiṃ.

Piyadassī tu bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Ratanāsanamāsīno, imā gāthā abhāsatha.

‘Yo me ratanamayaṃ pīṭhaṃ, amatañca phalaṃ adā; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Sattasattati kappāni, devaloke ramissati; Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Dvattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Soṇṇamayaṃ rūpimayaṃ, pallaṅkaṃ sukataṃ bahuṃ; Lohitaṅgamayañceva, lacchati ratanāmayaṃ.

Caṅkamantampi manujaṃ, puññakammasamaṅginaṃ; Pallaṅkāni anekāni, parivāressare tadā.

Kūṭāgārā ca pāsādā, sayanañca mahārahaṃ; Imassa cittamaññāya, nibbattissanti tāvade.

Saṭṭhi nāgasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Suvaṇṇakacchā mātaṅgā, hemakappanavāsasā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, tomaraṅkusapāṇibhi; Imaṃ paricarissanti, ratnapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi assasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Ājānīyāva jātiyā, sindhavā sīghavāhino.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, illiyācāpadhāribhi; Tepimaṃ paricarissanti, ratnapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi rathasahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Dīpā athopi veyagghā, sannaddhā ussitaddhajā.

Ārūḷhā gāmaṇīyehi, cāpahatthehi vammibhi; Parivāressantimaṃ niccaṃ, ratnapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhi dhenusahassāni, dohaññā puṅgavūsabhe; Vacchake janayissanti, ratnapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Soḷasitthisahassāni, sabbālaṅkārabhūsitā; Vicittavatthābharaṇā, āmukkamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivāressantimaṃ niccaṃ, ratnapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, gotamo nāma cakkhumā; Tamandhakāraṃ vidhamitvā, buddho loke bhavissati.

Tassa dassanamāgamma, pabbajissatikiñcano; Tosayitvāna satthāraṃ, sāsanebhiramissati.

Tassa dhammaṃ suṇitvāna, kilese ghātayissati; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Uttamatthaṃ patthayanto, sāsane viharāmahaṃ.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā hemako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Hemakattherassāpadānaṃ sattamaṃ. Sattarasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

1. Udakāsanadāyakattheraapadāna

"Ārāmadvārā nikkhamma, phalakaṃ santhariṃ ahaṃ; Udakañca upaṭṭhāsiṃ, uttamatthassa pattiyā.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, āsane codake phalaṃ.

Ito pannarase kappe, abhisāmasamavhayo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udakāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udakāsanadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

7. Ucchaṅgapupphiyattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, ahosiṃ māliko tadā; Ucchaṅgaṃ pūrayitvāna, agamaṃ antarāpaṇaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, bhikkhusaṃghapurakkhato; Mahatā ānubhāvena, niyyāti lokanāyako.

Disvāna lokapajjotaṃ, vipassiṃ lokatāraṇaṃ; Pupphaṃ paggayha ucchaṅgā, buddhaseṭṭhaṃ apūjayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ucchaṅgapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ucchaṅgapupphiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

9 Tālaphaladāyakattheraapadāna

"Sataraṃsī nāma bhagavā, sayambhū aparājito; Vivekā vuṭṭhahitvāna, gocarāyābhinikkhami.

Phalahattho ahaṃ disvā, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Pasannacitto sumano, tālaphalaṃ adāsahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tālaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tālaphaladāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

9. Pānadhidāyakattheraapadāna

"Anomadassī bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Divāvihārā nikkhamma, pathamāruhi cakkhumā.

Pānadhiṃ sukataṃ gayha, addhānaṃ paṭipajjahaṃ; Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, pattikaṃ cārudassanaṃ.

Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, nīharitvāna pānadhiṃ; Pādamūle ṭhapetvāna, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Abhirūha mahāvīra, sugatinda vināyaka; Ito phalaṃ labhissāmi, so me attho samijjhatu'.

Anomadassī bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Pānadhiṃ abhirūhitvā, idaṃ vacanamabravi.

'Yo pānadhiṃ me adāsi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato'.

Buddhassa giramaññāya, sabbe devā samāgatā; Udaggacittā sumanā, vedajātā katañjalī.

'Pānadhīnaṃ padānena, sukhitoyaṃ bhavissati; Pañcapaññāsakkhattuñca, devarajjaṃ karissati.

Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Aparimeyye ito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Devaloke manusse vā, nibbattissati puññavā; Devayānapaṭibhāgaṃ, yānaṃ paṭilabhissati'.

Pāsādā sivikā vayhaṃ, hatthino samalaṅkatā; Rathā vājaññasaṃyuttā, sadā pātubhavanti me.

Agārā nikkhamantopi, rathena nikkhamiṃ ahaṃ; Kesesu chijjamānesu, arahattamapāpuṇiṃ.

Lābhā mayhaṃ suladdhaṃ me, vāṇijjaṃ suppayojitaṃ; Datvāna pānadhiṃ ekaṃ, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Aparimeyye ito kappe, yaṃ pānadhimadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pānadhissa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pānadhidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pānadhidāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

6 Sandhitattheraapadāna

"Assatthe haritobhāse, saṃvirūḷhamhi pādape; Ekaṃ buddhagataṃ saññaṃ, alabhiṃhaṃ patissato.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Tassā saññāya vāhasā, patto me āsavakkhayo.

Ito terasakappamhi, dhaniṭṭho nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sandhito thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sandhitattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

8. Phalakadāyakattheraapadāna

"Yānakāro pure āsiṃ, dārukamme susikkhito; Candanaṃ phalakaṃ katvā, adāsiṃ lokabandhuno.

Pabhāsati idaṃ byamhaṃ, suvaṇṇassa sunimmitaṃ; Hatthiyānaṃ assayānaṃ, dibbayānaṃ upaṭṭhitaṃ.

Pāsādā sivikā ceva, Nibbattanti yadicchakaṃ; Akkhobhaṃ ratanaṃ mayhaṃ, Phalakassa idaṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, phalakaṃ yamahaṃ dadiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phalakassa idaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsakappamhi, caturo nimmitāvhayā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phalakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phalakadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

3. Paccuggamaniyattheraapadāna

"Sīhaṃ yathā vanacaraṃ, nisabhājāniyaṃ yathā; Kakudhaṃ vilasantaṃva, āgacchantaṃ narāsabhaṃ.

Siddhatthaṃ lokapajjotaṃ, sabbalokatikicchakaṃ; Akāsiṃ paccuggamanaṃ, vippasannena cetasā.

Catunnavutito kappe, paccuggacchiṃ narāsabhaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, paccuggamane idaṃ phalaṃ.

Sattatiṃse ito kappe, eko āsiṃ janādhipo; Saparivāroti nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paccuggamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paccuggamaniyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

9 Upāgatāsayattheraapadāna

"Himavantassa vemajjhe, saro āsi sunimmito; Tatthāhaṃ rakkhaso āsiṃ, heṭhasīlo bhayānako.

Anukampako kāruṇiko, vipassī lokanāyako; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama santikaṃ.

Upāgataṃ mahāvīraṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ; Āsayā abhinikkhamma, avandiṃ satthuno ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ vandiṃ purisuttamaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vandanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upāgatāsayo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upāgatāsayattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

5 Umāpupphiyattheraapadāna

"Nibbute lokamahite, āhutīnaṃ paṭiggahe; Siddhatthamhi bhagavati, mahāthūpamaho ahu.

Mahe pavattamānamhi, siddhatthassa mahesino; Umāpupphaṃ gahetvāna, thūpamhi abhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, thūpapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito ca navame kappe, somadevasanāmakā; Pañcāsītisu rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā umāpupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Umāpupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

3. Sāriputtattheraapadāna

Atha therāpadānaṃ suṇātha—

"Himavantassa avidūre, lambako nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Uttānakūlā nadikā, supatitthā manoramā; Susuddhapulinākiṇṇā, avidūre mamassamaṃ.

Asakkharā apabbhārā, sādu appaṭigandhikā; Sandatī nadikā tattha, sobhayantā mamassamaṃ.

Kumbhīlā makarā cettha, susumārā ca kacchapā; Caranti nadiyā tattha, sobhayantā mamassamaṃ.

Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā; Vaggaḷā papatāyantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Ubho kūlesu nadiyā, pupphino phalino dumā; Ubhato abhilambantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Ambā sālā ca tilakā, pāṭalī sinduvārakā; Dibbagandhā sampavanti, pupphitā mama assame.

Campakā saḷalā nīpā, nāgapunnāgaketakā; Dibbagandhā sampavanti, pupphitā mama assame.

Atimuttā asokā ca, bhaginīmālā ca pupphitā; Aṅkolā bimbijālā ca, pupphitā mama assame.

Ketakā kandali ceva, godhukā tiṇasūlikā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Kaṇikārā kaṇṇikā ca, asanā ajjunā bahū; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Punnāgā giripunnāgā, koviḷārā ca pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Uddhālakā ca kuṭajā, kadambā vakulā bahū; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhayanti mamassamaṃ.

Āḷakā isimuggā ca, kadalimātuluṅgiyo; Gandhodakena saṃvaḍḍhā, phalāni dhārayanti te.

Aññe pupphanti padumā, aññe jāyanti kesarī; Aññe opupphā padumā, pupphitā taḷāke tadā.

Gabbhaṃ gaṇhanti padumā, niddhāvanti mulāḷiyo; Siṅghāṭipattamākiṇṇā, sobhanti taḷāke tadā.

Nayitā ambagandhī ca, uttalī bandhujīvakā; Dibbagandhā sampavanti, pupphitā taḷāke tadā.

Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā; Saṅgulā maggurā ceva, vasanti taḷāke tadā.

Kumbhīlā susumārā ca, tantigāhā ca rakkhasā; Oguhā ajagarā ca, vasanti taḷāke tadā.

Pārevatā ravihaṃsā, cakkavākā nadīcarā; Kokilā sukasāḷikā, upajīvanti taṃ saraṃ.

Kukkutthakā kuḷīrakā, vane pokkharasātakā; Dindibhā suvapotā ca, upajīvanti taṃ saraṃ.

Haṃsā koñcā mayūrā ca, kokilā tambacūḷakā; Pammakā jīvaṃjīvā ca, upajīvanti taṃ saraṃ.

Kosikā poṭṭhasīsā ca, kurarā senakā bahū; Mahākāḷā ca sakuṇā, upajīvanti taṃ saraṃ.

Pasadā ca varāhā ca, camarā gaṇḍakā bahū; Rohiccā sukapotā ca, upajīvanti taṃ saraṃ.

Sīhabyagghā ca dīpī ca, acchakokataracchakā; Tidhā pabhinnamātaṅgā, upajīvanti taṃ saraṃ.

Kinnarā vānarā ceva, athopi vanakammikā; Cetā ca luddakā ceva, upajīvanti taṃ saraṃ.

Tindukāni piyālāni, madhuke kāsumāriyo; Dhuvaṃ phalāni dhārenti, avidūre mamassamaṃ.

Kosambā saḷalā nimbā, sāduphalasamāyutā; Dhuvaṃ phalāni dhārenti, avidūre mamassamaṃ.

Harītakā āmalakā, ambajambuvibhītakā; Kolā bhallātakā billā, phalāni dhārayanti te.

Āluvā ca kaḷambā ca, biḷālītakkaḷāni ca; Jīvakā sutakā ceva, bahukā mama assame.

Assamassāvidūramhi, taḷākāsuṃ sunimmitā; Acchodakā sītajalā, supatitthā manoramā.

Padumuppalasañchannā, puṇḍarīkasamāyutā; Mandālakehi sañchannā, dibbagandho pavāyati.

Evaṃ sabbaṅgasampanne, pupphite phalite vane; Sukate assame ramme, viharāmi ahaṃ tadā.

Sīlavā vatasampanno, jhāyī jhānarato sadā; Pañcābhiññābalappatto, suruci nāma tāpaso.

Catuvīsasahassāni, sissā mayhaṃ upaṭṭhahuṃ; Sabbeva brāhmaṇā ete, jātimanto yasassino.

Lakkhaṇe itihāse ca, sanighaṇṭusakeṭubhe; Padakā veyyākaraṇā, sadhamme pāramiṃ gatā.

Uppātesu nimittesu, lakkhaṇesu ca kovidā; Pathabyā bhūmantalikkhe, mama sissā susikkhitā.

Appicchā nipakā ete, appāhārā alolupā; Lābhālābhena santuṭṭhā, parivārenti maṃ sadā.

Jhāyī jhānaratā dhīrā, santacittā samāhitā; Ākiñcaññaṃ patthayantā, parivārenti maṃ sadā.

Abhiññāpāramippattā, pettike gocare ratā; Antalikkhacarā dhīrā, parivārenti maṃ sadā.

Saṃvutā chasu dvāresu, anejā rakkhitindriyā; Asaṃsaṭṭhā ca te dhīrā, mama sissā durāsadā.

Pallaṅkena nisajjāya, ṭhānacaṅkamanena ca; Vītināmenti te rattiṃ, mama sissā durāsadā.

Rajanīye na rajjanti, dussanīye na dussare; Mohanīye na muyhanti, mama sissā durāsadā.

Iddhiṃ vīmaṃsamānā te, vattanti niccakālikaṃ; Pathaviṃ te pakampenti, sārambhena durāsadā.

Kīḷamānā ca te sissā, kīḷanti jhānakīḷitaṃ; Jambuto phalamānenti, mama sissā durāsadā.

Aññe gacchanti goyānaṃ, aññe pubbavidehakaṃ; Aññe ca uttarakuruṃ, esanāya durāsadā.

Purato pesenti khāriṃ, pacchato ca vajanti te; Catuvīsasahassehi, chāditaṃ hoti ambaraṃ.

Aggipākī anaggī ca, dantodukkhalikāpi ca; Asmena koṭṭitā keci, pavattaphalabhojanā.

Udakorohaṇā keci, sāyaṃ pāto sucīratā; Toyābhisecanakarā, mama sissā durāsadā.

Parūḷhakacchanakhalomā, paṅkadantā rajassirā; Gandhitā sīlagandhena, mama sissā durāsadā.

Pātova sannipatitvā, jaṭilā uggatāpanā; Lābhālābhaṃ pakittetvā, gacchanti ambare tadā.

Etesaṃ pakkamantānaṃ, mahāsaddo pavattati; Ajinacammasaddena, muditā honti devatā.

Disodisaṃ pakkamanti, antalikkhacarā isī; Sake balenupatthaddhā, te gacchanti yadicchakaṃ.

Pathavīkampakā ete, sabbeva nabhacārino; Uggatejā duppasahā, sāgarova akhobhiyā.

Ṭhānacaṅkamino keci, keci nesajjikā isī; Pavattabhojanā keci, mama sissā durāsadā.

Mettāvihārino ete, hitesī sabbapāṇinaṃ; Anattukkaṃsakā sabbe, na te vambhenti kassaci.

Sīharājāvasambhītā, gajarājāva thāmavā; Durāsadā byagghāriva, āgacchanti mamantike.

Vijjādharā devatā ca, nāgagandhabbarakkhasā; Kumbhaṇḍā dānavā garuḷā, upajīvanti taṃ saraṃ.

Te jaṭākhāribharitā, ajinuttaravāsanā; Antalikkhacarā sabbe, upajīvanti taṃ saraṃ.

Sadānucchavikā ete, aññamaññaṃ sagāravā; Catubbīsasahassānaṃ, khipitasaddo na vijjati.

Pāde pādaṃ nikkhipantā, appasaddā susaṃvutā; Upasaṅkamma sabbeva, sirasā vandare mamaṃ.

Tehi sissehi parivuto, santehi ca tapassibhi; Vasāmi assame tattha, jhāyī jhānarato ahaṃ.

Isīnaṃ sīlagandhena, pupphagandhena cūbhayaṃ; Phalīnaṃ phalagandhena, gandhito hoti assamo.

Rattindivaṃ na jānāmi, arati me na vijjati; Sake sisse ovadanto, bhiyyo hāsaṃ labhāmahaṃ.

Pupphānaṃ pupphamānānaṃ, phalānañca vipaccataṃ; Dibbagandhā pavāyanti, sobhayantā mamassamaṃ.

Samādhimhā vuṭṭhahitvā, ātāpī nipako ahaṃ; Khāribhāraṃ gahetvāna, vanaṃ ajjhogahiṃ ahaṃ.

Uppāte supine cāpi, Lakkhaṇesu susikkhito; Pavattamānaṃ mantapadaṃ, Dhārayāmi ahaṃ tadā.

Anomadassī bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Vivekakāmo sambuddho, himavantamupāgami.

Ajjhogāhetvā himavantaṃ, aggo kāruṇiko muni; Pallaṅkaṃ ābhujitvāna, nisīdi purisuttamo.

Tamaddasāhaṃ sambuddhaṃ, sappabhāsaṃ manoramaṃ; Indīvaraṃva jalitaṃ, ādittaṃva hutāsanaṃ.

Jalantaṃ dīparukkhaṃva, vijjutaṃ gagane yathā; Suphullaṃ sālarājaṃva, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Ayaṃ nāgo mahāvīro, dukkhassantakaro muni; Imaṃ dassanamāgamma, sabbadukkhā pamuccare.

Disvānāhaṃ devadevaṃ, lakkhaṇaṃ upadhārayiṃ; Buddho nu kho na vā buddho, handa passāmi cakkhumaṃ.

Sahassārāni cakkāni, dissanti caraṇuttame; Lakkhaṇānissa disvāna, niṭṭhaṃ gacchiṃ tathāgate.

Sammajjaniṃ gahetvāna, sammajjitvānahaṃ tadā; Atha pupphe samānetvā, buddhaseṭṭhaṃ apūjayiṃ.

Pūjayitvāna taṃ buddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, namassiṃ lokanāyakaṃ.

Yena ñāṇena sambuddho, viharati anāsavo; Taṃ ñāṇaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

'Samuddharasimaṃ lokaṃ, sayambhū amitodaya; Tava dassanamāgamma, kaṅkhāsotaṃ taranti te.

Tuvaṃ satthā ca ketu ca, dhajo yūpo ca pāṇinaṃ; Parāyaṇo patiṭṭhā ca, dīpo ca dvipaduttamo.

Sakkā samudde udakaṃ, pametuṃ āḷhakena vā; Na tveva tava sabbaññu, ñāṇaṃ sakkā pametave.

Dhāretuṃ pathaviṃ sakkā, ṭhapetvā tulamaṇḍale; Na tveva tava sabbaññu, ñāṇaṃ sakkā dharetave.

Ākāso minituṃ sakkā, rajjuyā aṅgulena vā; Na tveva tava sabbaññu, ñāṇaṃ sakkā pametave.

Mahāsamudde udakaṃ, pathavī cākhilājaṭaṃ; Buddhañāṇaṃ upādāya, upamāto na yujjare.

Sadevakassa lokassa, cittaṃ yesaṃ pavattati; Antojālagatā ete, tava ñāṇamhi cakkhuma.

Yena ñāṇena pattosi, kevalaṃ bodhimuttamaṃ; Tena ñāṇena sabbaññu, maddasī paratitthiye'.

Imā gāthā thavitvāna, suruci nāma tāpaso; Ajinaṃ pattharitvāna, pathaviyaṃ nisīdi so.

'Cullāsītisahassāni, ajjhogāḷho mahaṇṇave; Accuggato tāvadeva, girirājā pavuccati.

Tāva accuggato neru, āyato vitthato ca so; Cuṇṇito aṇubhedena, koṭisatasahassaso.

Lakkhe ṭhapiyamānamhi, parikkhayamagacchatha; Na tveva tava sabbaññu, ñāṇaṃ sakkā pametave.

Sukhumacchikena jālena, udakaṃ yo parikkhipe; Ye keci udake pāṇā, antojālagatā siyuṃ.

Tatheva hi mahāvīra, ye keci puthutitthiyā; Diṭṭhigahanapakkhandā, parāmāsena mohitā.

Tava suddhena ñāṇena, anāvaraṇadassinā; Antojālagatā ete, ñāṇaṃ te nātivattare'.

Bhagavā tamhi samaye, anomadassī mahāyaso; Vuṭṭhahitvā samādhimhā, disaṃ olokayī jino.

Anomadassimunino, Nisabho nāma sāvako; Parivuto satasahassehi, Santacittehi tādibhi.

Khīṇāsavehi suddhehi, chaḷabhiññehi jhāyibhi; Cittamaññāya buddhassa, upesi lokanāyakaṃ.

Antalikkhe ṭhitā tattha, padakkhiṇamakaṃsu te; Namassantā pañjalikā, otaruṃ buddhasantike.

Anomadassī bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, sītaṃ pātukarī jino.

Varuṇo nāmupaṭṭhāko, anomadassissa satthuno; Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, apucchi lokanāyakaṃ.

'Ko nu kho bhagavā hetu, sitakammassa satthuno; Na hi buddhā ahetūhi, sitaṃ pātukaronti te'.

Anomadassī bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Bhikkhumajjhe nisīditvā, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Yo maṃ pupphena pūjesi, ñāṇañcāpi anutthavi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇotha mama bhāsato'.

Buddhassa giramaññāya, sabbe devā samāgatā; Saddhammaṃ sotukāmā te, sambuddhamupasaṅkamuṃ.

Dasasu lokadhātūsu, devakāyā mahiddhikā; Saddhammaṃ sotukāmā te, sambuddhamupasaṅkamuṃ.

'Hatthī assā rathā pattī, senā ca caturaṅginī; Parivāressantimaṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhitūriyasahassāni, bheriyo samalaṅkatā; Upaṭṭhissantimaṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Soḷasitthisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vicittavatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivāressantimaṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kappasatasahassāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ cakkavattī, rājā raṭṭhe bhavissati.

Sahassakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Pacchime bhavasampatte, manussattaṃ gamissati; Brāhmaṇī sāriyā nāma, dhārayissati kucchinā.

Mātuyā nāmagottena, paññāyissatiyaṃ naro; Sāriputtoti nāmena, tikkhapañño bhavissati.

Asītikoṭī chaḍḍetvā, pabbajissatikiñcano; Gavesanto santipadaṃ, carissati mahiṃ imaṃ.

Apparimeyye ito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sāriputtoti nāmena, hessati aggasāvako.

Ayaṃ bhāgīrathī gaṅgā, himavantā pabhāvitā; Mahāsamuddamappeti, tappayantī mahodadhiṃ.

Tathevāyaṃ sāriputto, sake tīsu visārado; Paññāya pāramiṃ gantvā, tappayissati pāṇine.

Himavantamupādāya, sāgarañca mahodadhiṃ; Etthantare yaṃ pulinaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Tampi sakkā asesena, saṅkhātuṃ gaṇanā yathā; Na tveva sāriputtassa, paññāyanto bhavissati.

Lakkhe ṭhapiyamānamhi, khīye gaṅgāya vālukā; Na tveva sāriputtassa, paññāyanto bhavissati.

Mahāsamudde ūmiyo, gaṇanāto asaṅkhiyā; Tatheva sāriputtassa, paññāyanto na hessati.

Ārādhayitvā sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Paññāya pāramiṃ gantvā, hessati aggasāvako.

Pavattitaṃ dhammacakkaṃ, sakyaputtena tādinā; Anuvattessati sammā, vassento dhammavuṭṭhiyo.

Sabbametaṃ abhiññāya, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, aggaṭṭhāne ṭhapessati'.

Aho me sukataṃ kammaṃ, anomadassissa satthuno; Yassāhaṃ kāraṃ katvāna, sabbattha pāramiṃ gato.

Aparimeyye kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayiṃ ahaṃ.

Asaṅkhataṃ gavesanto, nibbānaṃ acalaṃ padaṃ; Vicinaṃ titthiye sabbe, esāhaṃ saṃsariṃ bhave.

Yathāpi byādhito poso, pariyeseyya osadhaṃ; Vicineyya vanaṃ sabbaṃ, byādhito parimuttiyā.

Asaṅkhataṃ gavesanto, nibbānaṃ amataṃ padaṃ; Abbokiṇṇaṃ pañcasataṃ, pabbajiṃ isipabbajaṃ.

Jaṭābhārena bharito, ajinuttaranivāsano; Abhiññāpāramiṃ gantvā, brahmalokaṃ agacchihaṃ.

Natthi bāhirake suddhi, ṭhapetvā jinasāsanaṃ; Ye keci buddhimā sattā, sujjhanti jinasāsane.

Attakāramayaṃ etaṃ, nayidaṃ itihītihaṃ; Asaṅkhataṃ gavesanto, kutitthe sañcariṃ ahaṃ.

Yathā sāratthiko poso, kadaliṃ chetvāna phālaye; Na tattha sāraṃ vindeyya, sārena rittako hi so.

Tatheva titthiyā loke, nānādiṭṭhī bahujjanā; Asaṅkhatena rittāse, sārena kadalī yathā.

Pacchime bhavasampatte, brahmabandhu ahosahaṃ; Mahābhogaṃ chaḍḍetvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ".

Paṭhamabhāṇavāraṃ.

"Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Brāhmaṇo sañcayo nāma, tassa mūle vasāmahaṃ.

Sāvako te mahāvīra, assaji nāma brāhmaṇo; Durāsado uggatejo, piṇḍāya caratī tadā.

Tamaddasāsiṃ sappaññaṃ, muniṃ mone samāhitaṃ; Santacittaṃ mahānāgaṃ, suphullaṃ padumaṃ yathā.

Disvā me cittamuppajji, sudantaṃ suddhamānasaṃ; Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, arahāyaṃ bhavissati.

Pāsādiko iriyati, abhirūpo susaṃvuto; Uttame damathe danto, amatadassī bhavissati.

Yannūnāhaṃ uttamatthaṃ, puccheyyaṃ tuṭṭhamānasaṃ; So me puṭṭho kathessati, paṭipucchāmahaṃ tadā.

Piṇḍapātaṃ carantassa, pacchato agamāsahaṃ; Okāsaṃ paṭimānento, pucchituṃ amataṃ padaṃ.

Vīthintare anuppattaṃ, upagantvāna pucchahaṃ; 'Kathaṃ gottosi tvaṃ vīra, kassa sissosi mārisa'.

So me puṭṭho viyākāsi, asambhītova kesarī; 'Buddho loke samuppanno, tassa sissomhi āvuso'.

'Kīdisaṃ te mahāvīra, anujāta mahāyasa; Buddhassa sāsanaṃ dhammaṃ, sādhu me kathayassu bho'.

So me puṭṭho kathī sabbaṃ, gambhīraṃ nipuṇaṃ padaṃ; Taṇhāsallassa hantāraṃ, sabbadukkhāpanūdanaṃ.

'Ye dhammā hetuppabhavā, Tesaṃ hetuṃ tathāgato āha; Tesañca yo nirodho, Evaṃvādī mahāsamaṇo'.

Sohaṃ vissajjite pañhe, paṭhamaṃ phalamajjhagaṃ; Virajo vimalo āsiṃ, sutvāna jinasāsanaṃ.

Sutvāna munino vākyaṃ, passitvā dhammamuttamaṃ; Pariyogāḷhasaddhammo, imaṃ gāthamabhāsahaṃ.

'Eseva dhammo yadi tāvadeva, Paccabyatha padamasokaṃ; Adiṭṭhaṃ abbhatītaṃ, Bahukehi kappanahutehi'.

Svāhaṃ dhammaṃ gavesanto, kutitthe sañcariṃ ahaṃ; So me attho anuppatto, kālo me nappamajjituṃ.

Tositohaṃ assajinā, patvāna acalaṃ padaṃ; Sahāyakaṃ gavesanto, assamaṃ agamāsahaṃ.

Dūratova mamaṃ disvā, sahāyo me susikkhito; Iriyāpathasampanno, idaṃ vacanamabravi.

‘Pasannamukhanettosi, munibhāvova dissati; Amatādhigato kacci, nibbānamaccutaṃ padaṃ.

Subhānurūpo āyāsi, āneñjakārito viya; Dantova dantadamatho, upasantosi brāhmaṇa’.

‘Amataṃ mayādhigataṃ, sokasallāpanūdanaṃ; Tvampi taṃ adhigacchesi, gacchāma buddhasantikaṃ’.

Sādhūti so paṭissutvā, sahāyo me susikkhito; Hatthena hatthaṃ gaṇhitvā, upagamma tavantikaṃ.

Ubhopi pabbajissāma, sakyaputta tavantike; Tava sāsanamāgamma, viharāma anāsavā.

Kolito iddhiyā seṭṭho, ahaṃ paññāya pārago; Ubhova ekato hutvā, sāsanaṃ sobhayāmase.

Apariyositasaṅkappo, kutitthe sañcariṃ ahaṃ; Tava dassanamāgamma, saṅkappo pūrito mama.

Pathaviyaṃ patiṭṭhāya, pupphanti samaye dumā; Dibbagandhā sampavanti, tosenti sabbapāṇinaṃ.

Tathevāhaṃ mahāvīra, sakyaputta mahāyasa; Sāsane te patiṭṭhāya, samayesāmi pupphituṃ.

Vimuttipupphaṃ esanto, bhavasaṃsāramocanaṃ; Vimuttipupphalābhena, tosemi sabbapāṇinaṃ.

Yāvatā buddhakhettamhi, ṭhapetvāna mahāmuniṃ; Paññāya sadiso natthi, tava puttassa cakkhuma.

Suvinītā ca te sissā, parisā ca susikkhitā; Uttame damathe dantā, parivārenti taṃ sadā.

Jhāyī jhānaratā dhīrā, santacittā samāhitā; Munī moneyyasampannā, parivārenti taṃ sadā.

Appicchā nipakā dhīrā, appāhārā alolupā; Lābhālābhena santuṭṭhā, parivārenti taṃ sadā.

Āraññikā dhutaratā, jhāyino lūkhacīvarā; Vivekābhiratā dhīrā, parivārenti taṃ sadā.

Paṭipannā phalaṭṭhā ca, sekhā phalasamaṅgino; Āsīsakā uttamatthaṃ, parivārenti taṃ sadā.

Sotāpannā ca vimalā, sakadāgāmino ca ye; Anāgāmī ca arahā, parivārenti taṃ sadā.

Satipaṭṭhānakusalā, bojjhaṅgabhāvanāratā; Sāvakā te bahū sabbe, parivārenti taṃ sadā.

Iddhipādesu kusalā, samādhibhāvanāratā; Sammappadhānānuyuttā, parivārenti taṃ sadā.

Tevijjā chaḷabhiññā ca, iddhiyā pāramiṃ gatā; Paññāya pāramiṃ pattā, parivārenti taṃ sadā.

Edisā te mahāvīra, tava sissā susikkhitā; Durāsadā uggatejā, parivārenti taṃ sadā.

Tehi sissehi parivuto, saññatehi tapassibhi; Migarājāvasambhīto, uḷurājāva sobhasi.

Pathaviyaṃ patiṭṭhāya, ruhanti dharaṇīruhā; Vepullataṃ pāpuṇanti, phalañca dassayanti te.

Pathavīsadiso tvaṃsi, sakyaputta mahāyasa; Sāsane te patiṭṭhāya, labhanti amataṃ phalaṃ.

Sindhu sarassatī ceva, nadiyo candabhāgikā; Gaṅgā ca yamunā ceva, sarabhū ca atho mahī.

Etāsaṃ sandamānānaṃ, sāgaro sampaṭicchati; Jahanti purimaṃ nāmaṃ, sāgaroteva ñāyati.

Tathevime catubbaṇṇā, pabbajitvā tavantike; Jahanti purimaṃ nāmaṃ, buddhaputtāti ñāyare.

Yathāpi cando vimalo, gacchaṃ ākāsadhātuyā; Sabbe tāragaṇe loke, ābhāya atirocati.

Tatheva tvaṃ mahāvīra, parivuto devamānuse; Ete sabbe atikkamma, jalasi sabbadā tuvaṃ.

Gambhīre uṭṭhitā ūmī, na velamativattare; Sabbā velaṃva phusanti, sañcuṇṇā vikiranti tā.

Tatheva titthiyā loke, nānādiṭṭhī bahujjanā; Dhammaṃ vāditukāmā te, nātivattanti taṃ muniṃ.

Sace ca taṃ pāpuṇanti, paṭivādehi cakkhuma; Tavantikaṃ upāgantvā, sañcuṇṇāva bhavanti te.

Yathāpi udake jātā, kumudā mandālakā bahū; Upalimpanti toyena, kaddamakalalena ca.

Tatheva bahukā sattā, loke jātā virūhare; Aṭṭitā rāgadosena, kaddame kumudaṃ yathā.

Yathāpi padumaṃ jalajaṃ, jalamajjhe virūhati; Na so limpati toyena, parisuddho hi kesarī.

Tatheva tvaṃ mahāvīra, loke jāto mahāmuni; Nopalimpasi lokena, toyena padumaṃ yathā.

Yathāpi rammake māse, bahū pupphanti vārijā; Nātikkamanti taṃ māsaṃ, samayo pupphanāya so.

Tatheva tvaṃ mahāvīra, pupphito te vimuttiyā; Sāsanaṃ nātivattanti, padumaṃ vārijaṃ yathā.

Supupphito sālarājā, dibbagandhaṃ pavāyati; Aññasālehi parivuto, sālarājāva sobhati.

Tatheva tvaṃ mahāvīra, buddhañāṇena pupphito; Bhikkhusaṃghaparivuto, sālarājāva sobhasi.

Yathāpi selo himavā, osadho sabbapāṇinaṃ; Nāgānaṃ asurānañca, devatānañca ālayo.

Tatheva tvaṃ mahāvīra, osadho viya pāṇinaṃ; Tevijjā chaḷabhiññā ca, iddhiyā pāramiṃ gatā.

Anusiṭṭhā mahāvīra, tayā kāruṇikena te; Ramanti dhammaratiyā, vasanti tava sāsane.

Migarājā yathā sīho, abhinikkhamma āsayā; Catuddisānuviloketvā, tikkhattuṃ abhināḍati.

Sabbe migā uttasanti, migarājassa gajjato; Tathā hi jātimā eso, pasū tāseti sabbadā.

Gajjato te mahāvīra, vasudhā sampakampati; Bodhaneyyāvabujjhanti, tasanti mārakāyikā.

Tasanti titthiyā sabbe, nadato te mahāmuni; Kākā senāva vibbhantā, migarañña yathā migā.

Ye keci gaṇino loke, satthāroti pavuccare; Paramparāgataṃ dhammaṃ, desenti parisāya te.

Na hevaṃ tvaṃ mahāvīra, dhammaṃ desesi pāṇinaṃ; Sāmaṃ saccāni bujjhitvā, kevalaṃ bodhipakkhiyaṃ.

Āsayānusayaṃ ñatvā, indriyānaṃ balābalaṃ; Bhabbābhabbe viditvāna, mahāmeghova gajjasi.

Cakkavāḷapariyantā, nisinnā parisā bhave; Nānādiṭṭhī vicinantā, vimaticchedanāya taṃ.

Sabbesaṃ cittamaññāya, opammakusalo muni; Ekaṃ pañhaṃ kathentova, vimatiṃ chindasi pāṇinaṃ.

Upatissasadiseheva, vasudhā pūritā bhave; Sabbeva te pañjalikā, kittayuṃ lokanāyakaṃ.

Kappaṃ vā te kittayantā, nānāvaṇṇehi kittayuṃ; Parimetuṃ na sakkeyyuṃ, appameyyo tathāgato.

Yathāsakena thāmena, kittito hi mayā jino; Kappakoṭīpi kittentā, evamevaṃ pakittayuṃ.

Sace hi koci devo vā, manusso vā susikkhito; Pametuṃ parikappeyya, vighātaṃva labheyya so.

Sāsane te patiṭṭhāya, sakyaputta mahāyasa; Paññāya pāramiṃ gantvā, viharāmi anāsavo.

Titthiye sampamaddāmi, vattemi jinasāsanaṃ; Dhammasenāpati ajja, sakyaputtassa sāsane.

Aparimeyye kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sukhitto saravegova, kilese jhāpayī mama.

Yo koci manujo bhāraṃ, dhāreyya matthake sadā; Bhārena dukkhito assa, bhārehi bharito tathā.

Ḍayhamāno tīhaggīhi, bhavesu saṃsariṃ ahaṃ; Bharito bhavabhārena, giriṃ uccārito yathā.

Oropito ca me bhāro, bhavā ugghāṭitā mayā; Karaṇīyaṃ kataṃ sabbaṃ, sakyaputtassa sāsane.

Yāvatā buddhakhettamhi, ṭhapetvā sakyapuṅgavaṃ; Ahaṃ aggomhi paññāya, sadiso me na vijjati.

Samādhimhi sukusalo, iddhiyā pāramiṃ gato; Icchamāno cahaṃ ajja, sahassaṃ abhinimmine.

Anupubbavihārassa, vasībhūto mahāmuni; Kathesi sāsanaṃ mayhaṃ, nirodho sayanaṃ mama.

Dibbacakkhu visuddhaṃ me, samādhikusalo ahaṃ; Sammappadhānānuyutto, bojjhaṅgabhāvanārato.

Sāvakena hi pattabbaṃ, sabbameva kataṃ mayā; Lokanāthaṃ ṭhapetvāna, sadiso me na vijjati.

Samāpattīnaṃ kusalo, Jhānavimokkhāna khippapaṭilābhī; Bojjhaṅgabhāvanārato, Sāvakaguṇapāramigatosmi.

Sāvakaguṇenapi phussena, Buddhiyā parisuttamabhāravā; Yaṃ saddhāsaṅgahitaṃ cittaṃ, Sadā sabrahmacārīsu.

Uddhatavisova sappo, Chinnavisāṇova usabho; Nikkhittamānadappova, Upemi garugāravena gaṇaṃ.

Yadi rūpinī bhaveyya, Paññā me vasumatīpi na sameyya; Anomadassissa bhagavato, Phalametaṃ ñāṇathavanāya.

Pavattitaṃ dhammacakkaṃ, sakyaputtena tādinā; Anuvattemahaṃ sammā, ñāṇathavanāyidaṃ phalaṃ.

Mā me kadāci pāpiccho, kusīto hīnavīriyo; Appassuto anācāro, sameto ahu katthaci.

Bahussuto ca medhāvī, sīlesu susamāhito; Cetosamathānuyutto, api muddhani tiṭṭhatu.

Taṃ vo vadāmi bhaddante, yāvantettha samāgatā; Appicchā hotha santuṭṭhā, jhāyī jhānaratā sadā.

Yamahaṃ paṭhamaṃ disvā, virajo vimalo ahuṃ; So me ācariyo dhīro, assaji nāma sāvako.

Tassāhaṃ vāhasā ajja, dhammasenāpatī ahuṃ; Sabbattha pāramiṃ patvā, viharāmi anāsavo.

Yo me ācariyo āsi, assaji nāma sāvako; Yassaṃ disāyaṃ vasati, ussīsamhi karomahaṃ.

Mama kammaṃ saritvāna, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, aggaṭṭhāne ṭhapesi maṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sāriputto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sāriputtattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

4 Padīpadāyakattheraapadāna

"Devabhūto ahaṃ santo, oruyha pathaviṃ tadā; Padīpe pañca pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Catunnavutito kappe, yaṃ padīpamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Pañcapaññāsake kappe, eko āsiṃ mahīpati; Samantacakkhunāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padīpadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padīpadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

5. Sumanatālavaṇṭiyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, tālavaṇṭamadāsahaṃ; Sumanehi paṭicchannaṃ, dhārayāmi mahāyasaṃ.

Catunnavutito kappe, tālavaṇṭamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, tālavaṇṭassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumanatālavaṇṭiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumanatālavaṇṭiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

1. Nāgasamālattheraapadāna

"Āpāṭaliṃ ahaṃ pupphaṃ, ujjhitaṃ sumahāpathe; Thūpamhi abhiropesiṃ, sikhino lokabandhuno.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, thūpapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito pannarase kappe, bhūmiyo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nāgasamālo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nāgasamālattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

2 Pulinapūjakattheraapadāna

“Kakudhaṃ vilasantaṃva, nisabhājāniyaṃ yathā; Osadhiṃva virocantaṃ, obhāsantaṃ narāsabhaṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, avandiṃ satthuno ahaṃ; Satthāraṃ parivaṇṇesiṃ, sakakammena tosayiṃ.

Susuddhaṃ pulinaṃ gayha, gatamagge samokiriṃ; Ucchaṅgena gahetvāna, vipassissa mahesino.

Tato upaḍḍhapulinaṃ, vippasannena cetasā; Divāvihāre osiñciṃ, dvipadindassa tādino.

Ekanavutito kappe, pulinaṃ yamasiñcahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pulinassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pulinapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pulinapūjakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

3 Kosambaphaliyattheraapadāna

“Kakudhaṃ vilasantaṃva, devadevaṃ narāsabhaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, kosambaṃ adadiṃ tadā.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kosambaphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kosambaphaliyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

9. Sabbaphaladāyakattheraapadāna

“Varuṇo nāma nāmena, brāhmaṇo mantapāragū; Chaḍḍetvā dasa puttāni, vanamajjhogahiṃ tadā.

Assamaṃ sukataṃ katvā, suvibhattaṃ manoramaṃ; Paṇṇasālaṃ karitvāna, vasāmi vipine ahaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama assamaṃ.

Yāvatā vanasaṇḍamhi, obhāso vipulo ahu; Buddhassa ānubhāvena, pajjalī vipinaṃ tadā.

Disvāna taṃ pāṭihīraṃ, buddhaseṭṭhassa tādino; Pattapuṭaṃ gahetvāna, phalena pūjayiṃ ahaṃ.

Upagantvāna sambuddhaṃ, sahakhārimadāsahaṃ; Anukampāya me buddho, idaṃ vacanamabravi.

'Khāribhāraṃ gahetvāna, pacchato ehi me tuvaṃ; Paribhutte ca saṃghamhi, puññaṃ tava bhavissati'.

Puṭakantaṃ gahetvāna, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ; Tattha cittaṃ pasādetvā, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Tattha dibbehi naccehi, gītehi vāditehi ca; Puññakammena saṃyuttaṃ, anubhomi sadā sukhaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Yāvatā caturo dīpā, sasamuddā sapabbatā; Phalaṃ buddhassa datvāna, issaraṃ kārayāmahaṃ.

Yāvatā me pakkhigaṇā, ākāse uppatanti ce; Tepi maṃ vasamanventi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Yāvatā vanasaṇḍamhi, yakkhā bhūtā ca rakkhasā; Kumbhaṇḍā garuḷā cāpi, pāricariyaṃ upenti me.

Kummā soṇā madhukārā, ḍaṃsā ca makasā ubho; Tepi maṃ vasamanventi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Supaṇṇā nāma sakuṇā, pakkhijātā mahabbalā; Tepi maṃ saraṇaṃ yanti, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Yepi dīghāyukā nāgā, iddhimanto mahāyasā; Tepi maṃ vasamanventi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Sīhā byagghā ca dīpī ca, acchakokataracchakā; Tepi maṃ vasamanventi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Osadhītiṇavāsī ca, ye ca ākāsavāsino; Sabbe maṃ saraṇaṃ yanti, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Sududdasaṃ sunipuṇaṃ, gambhīraṃ suppakāsitaṃ; Phassayitvā viharāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Vimokkhe aṭṭha phusitvā, viharāmi anāsavo; Ātāpī nipako cāhaṃ, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Ye phalaṭṭhā buddhaputtā, khīṇadosā mahāyasā; Ahamaññataro tesaṃ, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Abhiññāpāramiṃ gantvā, sukkamūlena codito; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Tevijjā iddhipattā ca, buddhaputtā mahāyasā; Dibbasotasamāpannā, tesaṃ aññataro ahaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sabbaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sabbaphaladāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

9 Sukatāveḷiyattheraapadāna

"Asito nāma nāmena, mālākāro ahaṃ tadā; Āveḷaṃ paggahetvāna, rañño dātuṃ vajāmahaṃ.

Asampattomhi rājānaṃ, addasaṃ sikhināyakaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcavīse ito kappe, rājāhosiṃ mahabbalo; Vebhāro nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sukatāveḷiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sukatāveḷiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

9. Paccupaṭṭhānasaññakattheraapadāna

“Atthadassimhi sugate, nibbute samanantarā; Yakkhayoniṃ upapajjiṃ, yasaṃ patto cahaṃ tadā.

Dulladdhaṃ vata me āsi, duppabhātaṃ duruṭṭhitaṃ; Yaṃ me bhoge vijjamāne, parinibbāyi cakkhumā.

Mama saṅkappamaññāya, sāgaro nāma sāvako; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama santikaṃ.

Kiṃ nu socasi mā bhāyi, cara dhammaṃ sumedhasa; Anuppadinnā buddhena, sabbesaṃ bījasampadā.

Yo ce pūjeyya sambuddhaṃ, tiṭṭhantaṃ lokanāyakaṃ; Dhātuṃ sāsapamattampi, nibbutassāpi pūjaye.

Same cittappasādamhi, samaṃ puññaṃ mahaggataṃ; Tasmā thūpaṃ karitvāna, pūjehi jinadhātuyo.

Sāgarassa vaco sutvā, buddhathūpaṃ akāsahaṃ; Pañcavasse paricariṃ, munino thūpamuttamaṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Sampattiṃ anubhotvāna, arahattamapāpuṇiṃ.

Bhūripaññā ca cattāro, sattakappasate ito; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paccupaṭṭhānasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paccupaṭṭhānasaññakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

4. Padapūjakattheraapadāna

“Siddhatthassa bhagavato, jātipupphamadāsahaṃ; Pādesu satta pupphāni, hāsenokiritāni me.

Tena kammenahaṃ ajja, abhibhomi narāmare; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Samantagandhanāmāsuṃ, terasa cakkavattino; Ito pañcamake kappe, cāturantā janādhipā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padapūjakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

9. Ekañjalikattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Vipassiṃ satthavāhaggaṃ, Naravaraṃ vināyakaṃ.

Adantadamanaṃ tādiṃ, mahāvādiṃ mahāmatiṃ; Disvā pasanno sumano, ekañjalimakāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yamañjaliṃ kariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, añjalissa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekañjaliko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekañjalikattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

5 Upasivattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, anomo nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Nadī ca sandatī tattha, supatitthā manoramā; Anūpatitthe jāyanti, padumuppalakā bahū.

Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā; Macchakacchapasañchannā, nadikā sandate tadā.

Timirā pupphitā tattha, asokā khuddamālakā; Punnāgā giripunnāgā, sampavanti mamassamaṃ.

Kuṭajā pupphitā tattha, tiṇasūlavanāni ca; Sālā ca saḷalā tattha, campakā pupphitā bahū.

Ajjunā atimuttā ca, mahānāmā ca pupphitā; Asanā madhugandhī ca, pupphitā te mamassame.

Uddālakā pāṭalikā, yūthikā ca piyaṅgukā; Bimbijālakasañchannā, samantā aḍḍhayojanaṃ.

Mātaggārā sattaliyo, pāṭalī sinduvārakā; Aṅkolakā bahū tattha, tālakuṭṭhi ca pupphitā; Seleyyakā bahū tattha, pupphitā mama assame.

Etesu pupphajātesu, sobhanti pādapā bahū; Samantā tena gandhena, vāyate mama assamo.

Harītakā āmalakā, ambajambuvibhītakā; Kolā bhallātakā billā, phārusakapha ca.

Tindukā ca piyālā ca, madhukā kāsumārayo; Labujā panasā tattha, kadalī badarīphalā.

Ambāṭakā bahū tattha, vallikāraphalāni ca; Bījapūrasapāriyo, phalitā mama assame.

Āḷakā isimuggā ca, tato modaphalā bahū; Avaṭā pakkabharitā, pilakkhudumbarāni ca.

Pipphalī marīcā tattha, nigrodhā ca kapitthanā; Udumbarakā bahavo, kaṇḍupaṇṇā ca hariyo.

Ete caññe ca bahavo, phalitā assame mama; Puppharukkhāpi bahavo, pupphitā mama assame.

Āluvā ca kaḷambā ca, biḷālī takkalāni ca; Ālakā tālakā ceva, vijjanti assame mama.

Assamassāvidūre me, mahājātassaro ahu; Acchodako sītajalo, supatittho manoramo.

Padumuppalā bahū tattha, puṇḍarīkasamāyutā; Mandālakehi sañchannā, nānāgandhasameritā.

Gabbhaṃ gaṇhanti padumā, aññe pupphanti kesarī; Opupphapattā tiṭṭhanti, padumākaṇṇikā bahū.

Madhu bhisamhā savati, khīraṃ sappi mulāḷibhi; Samantā tena gandhena, nānāgandhasameritā.

Kumudā ambagandhi ca, nayitā dissare bahū; Jātassarassānukūlaṃ, ketakā pupphitā bahū.

Suphullā bandhujīvā ca, setavārī sugandhikā; Kumbhilā susumārā ca, gahakā tattha jāyare.

Uggāhakā ajagarā, tattha jātassare bahū; Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā.

Macchakacchapasañchannā, atho papaṭakāhi ca; Pārevatā ravihaṃsā, kukutthā ca nadīcarā.

Dindibhā cakkavākā ca, pampakā jīvajīvakā; Kalandakā ukkusā ca, senakā uddharā bahū.

Koṭṭhakā sukapotā ca, tuliyā camarā bahū; Kāreniyo ca tilakā, upajīvanti taṃ saraṃ.

Sīhā byagghā ca dīpī ca, acchakokataracchakā; Vānarā kinnarā ceva, dissanti mama assame.

Tāni gandhāni ghāyanto, bhakkhayanto phalānahaṃ; Gandhodakaṃ pivanto ca, vasāmi mama assame.

Eṇīmigā varāhā ca, pasadā khuddarūpakā; Aggikā jotikā ceva, vasanti mama assame.

Haṃsā koñcā mayūrā ca, sālikāpi ca kokilā; Majjārikā bahū tattha, kosikā poṭṭhasīsakā.

Pisācā dānavā ceva, kumbhaṇḍā rakkhasā bahū; Garuḷā pannagā ceva, vasanti mama assame.

Mahānubhāvā isayo, santacittā samāhitā; Kamaṇḍaludharā sabbe, ajinuttaravāsanā; Jaṭābhārabharitāva, vasanti mama assame.

Yugamattañca pekkhantā, nipakā santavuttino; Lābhālābhena santuṭṭhā, vasanti mama assame.

Vākacīraṃ dhunantā te, phoṭentājinacammakaṃ; Sabalehi upatthaddhā, gacchanti ambare tadā.

Na te dakaṃ āharanti, kaṭṭhaṃ vā aggidārukaṃ; Sayañca upasampannā, pāṭihīrassidaṃ phalaṃ.

Lohadoṇiṃ gahetvāna, vanamajjhe vasanti te; Kuñjarāva mahānāgā, asambhītāva kesarī.

Aññe gacchanti goyānaṃ, aññe pubbavidehakaṃ; Aññe ca uttarakuruṃ, sakaṃ balamavassitā.

Tato piṇḍaṃ āharitvā, paribhuñjanti ekato; Sabbesaṃ pakkamantānaṃ, uggatejāna tādinaṃ.

Ajinacammasaddena, vanaṃ saddāyate tadā; Edisā te mahāvīra, sissā uggatapā mama.

Parivuto ahaṃ tehi, vasāmi mama assame; Tositā sakakammena, vinītāpi samāgatā.

Ārādhayiṃsu maṃ ete, sakakammābhilāsino; Sīlavanto ca nipakā, appamaññāsu kovidā.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Samayaṃ saṃviditvāna, upagacchi vināyako.

Upagantvāna sambuddho, ātāpī nipako muni; Pattaṃ paggayha sambuddho, bhikkhāya mamupāgami.

Upāgataṃ mahāvīraṃ, jalajuttamanāyakaṃ; Tiṇasantharaṃ paññāpetvā, sālapupphehi okiriṃ.

Nisādetvāna sambuddhaṃ, haṭṭho saṃviggamānaso; Khippaṃ pabbatamāruyha, agaḷuṃ aggahiṃ ahaṃ.

Kumbhamattaṃ gahetvāna, panasaṃ devagandhikaṃ; Khandhe āropayitvāna, upagacchiṃ vināyakaṃ.

Phalaṃ buddhassa datvāna, agaḷuṃ anulimpahaṃ; Pasannacitto sumano, buddhaseṭṭhaṃ avandihaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Isimajjhe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me phalañca agaḷuṃ, āsanañca adāsi me; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Gāme vā yadi vāraññe, pabbhāresu guhāsu vā; Imassa cittamaññāya, nibbattissati bhojanaṃ.

Devaloke manusse vā, upapanno ayaṃ naro; Bhojanehi ca vatthehi, parisaṃ tappayissati.

Upapajjati yaṃ yoniṃ, devattaṃ atha mānusaṃ; Akkhobhabhogo hutvāna, saṃsarissatiyaṃ naro.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Ekasattatikkhattuñca, devarajjaṃ karissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; () Sabbāsave pariññāya, viharissatināsavo'.

Suladdhalābho laddho me, yohaṃ addakkhiṃ nāyakaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Gāme vā yadi vāraññe, pabbhāresu guhāsu vā; Mama saṅkappamaññāya, bhojanaṃ hoti me sadā.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upasivo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upasivattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

5. Candanamāliyattheraapadāna

"Pañca kāmaguṇe hitvā, piyarūpe manorame; Asītikoṭiyo hitvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Pabbajitvāna kāyena, pāpakammaṃ vivajjayiṃ; Vacīduccaritaṃ hitvā, nadīkūle vasāmahaṃ.

Ekakaṃ maṃ viharantaṃ, buddhaseṭṭho upāgami; Nāhaṃ jānāmi buddhoti, akāsiṃ paṭisanthāraṃ.

Karitvā paṭisanthāraṃ, nāmagottamapucchahaṃ; 'Devatānusi gandhabbo, adu sakko purindado.

Ko vā tvaṃ kassa vā putto, mahābrahmā idhāgato; Virocesi disā sabbā, udayaṃ sūriyo yathā.

Sahassārāni cakkāni, pāde dissanti mārisa; Ko vā tvaṃ kassa vā putto, kathaṃ jānemu taṃ mayaṃ; Nāmagottaṃ pavedehi, saṃsayaṃ apanehi me.

Namhi devo na gandhabbo, namhi sakko purindado; Brahmabhāvo ca me natthi, etesaṃ uttamo ahaṃ.

Atīto visayaṃ tesaṃ, dālayiṃ kāmabandhanaṃ; Sabbe kilese jhāpetvā, patto sambodhimuttamaṃ'.

Tassa vācaṃ suṇitvāhaṃ, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Yadi buddhoti sabbaññū, nisīda tvaṃ mahāmune.

Tamahaṃ pūjayissāmi, dukkhassantakaro tuvaṃ'; Pattharitvā jinacammaṃ, adāsi satthuno ahaṃ.

Nisīdi tattha bhagavā, sīhova girigabbhare; Khippaṃ pabbatamāruyha, ambassa phalamaggahiṃ.

Sālakalyāṇikaṃ pupphaṃ, Candanañca mahārahaṃ; Khippaṃ paggayha taṃ sabbaṃ, Upetvā lokanāyakaṃ.

Phalaṃ buddhassa datvāna, sālapupphamapūjayiṃ; Candanaṃ anulimpitvā, avandiṃ satthuno ahaṃ.

Pasannacitto sumano, vipulāya ca pītiyā; Ajinamhi nisīditvā, sumedho lokanāyako.

Mama kammaṃ pakittesi, hāsayanto mamaṃ tadā; 'Iminā phaladānena, gandhamālehi cūbhayaṃ.

Pañcavīse kappasate, devaloke ramissati; Anūnamanasaṅkappo, vasavattī bhavissati.

Chabbīsatikappasate, manussattaṃ gamissati; Bhavissati cakkavattī, cāturanto mahiddhiko.

Vebhāraṃ nāma nagaraṃ, vissakammena māpitaṃ; Hessati sabbasovaṇṇaṃ, nānāratanabhūsitaṃ.

Eteneva upāyena, saṃsarissati so bhave; Sabbattha pūjito hutvā, devatte atha mānuse.

Pacchime bhave sampatte, brahmabandhu bhavissati; Agārā abhinikkhamma, anagārī bhavissati; Abhiññāpāragū hutvā, nibbāyissatināsavo'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, sumedho lokanāyako; Mama nijjhāyamānassa, pakkāmi anilañjase.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tusitato cavitvāna, nibbattiṃ mātukucchiyaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, yamhi gabbhe vasāmahaṃ.

Mātukucchigate mayi, annapānañca bhojanaṃ; Mātuyā mama chandena, nibbattati yadicchakaṃ.

Jātiyā pañcavassena, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Oropitamhi kesamhi, arahattamapāpuṇiṃ.

Pubbakammaṃ gavesanto, orena nāddasaṃ ahaṃ; Tiṃsakappasahassamhi, mama kammamanussariṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Tava sāsanamāgamma, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā candanamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Candanamāliyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

3 Aḍḍhaceḷakattheraapadāna

“Tissassāhaṃ bhagavato, upaḍḍhadussamadāsahaṃ; Paramakāpaññapattomhi, duggatena samappito.

Upaḍḍhadussaṃ datvāna, kappaṃ saggamhi modahaṃ; Avasesesu kappesu, kusalaṃ kāritaṃ mayā.

Dvenavute ito kappe, yaṃ dussamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dussadānassidaṃ phalaṃ.

Ekūnapaññāsakappamhi, rājāno cakkavattino; Samantacchadanā nāma, bāttiṃsāsuṃ janādhipā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aḍḍhaceḷako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aḍḍhaceḷakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

9. Padumattheraapadāna

“Catusaccaṃ pakāsento, varadhammappavattako; Vassate amataṃ vuṭṭhiṃ, nibbāpento mahājanaṃ.

Sadhajaṃ padumaṃ gayha, aḍḍhakose ṭhito ahaṃ; Padumuttaramunissa, pahaṭṭho ukkhipimambare.

Āgacchante ca padume, abbhuto āsi tāvade; Mama saṅkappamaññāya, paggaṇhi vadataṃ varo.

Karaseṭṭhena paggayha, jalajaṃ pupphamuttamaṃ; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

‘Yenidaṃ padumaṃ khittaṃ, sabbaññumhi vināyake; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Tiṃsakappāni devindo, devarajjaṃ karissati; Pathabyā rajjaṃ sattasataṃ, vasudhaṃ āvasissati.

Tattha pattaṃ gaṇetvāna, cakkavattī bhavissati; Ākāsato pupphavuṭṭhi, abhivassissatī tadā.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo’.

Nikkhamitvāna kucchimhā, sampajāno patissato; Jātiyā pañcavassohaṃ, arahattaṃ apāpuṇiṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā padumo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Padumattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

1 Vibhītakamiñjiyattheraapadāna

"Kakusandho mahāvīro, sabbadhammāna pāragū; Gaṇamhā vūpakaṭṭho so, agamāsi vanantaraṃ.

Bījamiñjaṃ gahetvāna, latāya āvuṇiṃ ahaṃ; Bhagavā tamhi samaye, jhāyate pabbatantare.

Disvānahaṃ devadevaṃ, vippasannena cetasā; Dakkhiṇeyyassa vīrassa, bījamiñjamadāsahaṃ.

Imasmiṃyeva kappamhi, yaṃ miñjamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bījamiñjassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vibhītakamiñjiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vibhītakamiñjiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

2 Avopupphiyattheraapadāna

"Vihārā abhinikkhamma, abbhuṭṭhāsi ca caṅkame; Catusaccaṃ pakāsanto, desento amataṃ padaṃ.

Sikhissa giramaññāya, buddhaseṭṭhassa tādino; Nānāpupphaṃ gahetvāna, ākāsamhi samokiriṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito vīsatikappamhi, sumedho nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā avopupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Avopupphiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

8. Tikaṇṇipupphiyattheraapadāna

"Devabhūto ahaṃ santo, accharāhi purakkhato; Pubbakammaṃ saritvāna, buddhaseṭṭhaṃ anussariṃ.

Tikaṇṇipupphaṃ paggayha, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Buddhamhi abhiropesiṃ, vipassimhi narāsabhe.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Tesattatimhito kappe, caturāsuṃ ramuttamā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tikaṇṇipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tikaṇṇipupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

9 Soṇakoṭivīsattheraapadāna

"Vipassino pāvacane, ekaṃ leṇaṃ mayā kataṃ; Cātuddisassa saṃghassa, bandhumārājadhāniyā.

Dussehi bhūmiṃ leṇassa, santharitvā pariccajiṃ; Udaggacitto sumano, akāsiṃ paṇidhiṃ tadā.

Ārādhayeyyaṃ sambuddhaṃ, pabbajjañca labheyyahaṃ; Anuttarañca nibbānaṃ, phuseyyaṃ santimuttamaṃ.

Teneva sukkamūlena, kappe navuti saṃsariṃ; Devabhūto manusso ca, katapuñño virocahaṃ.

Tato kammāvasesena, idha pacchimake bhave; Campāyaṃ aggaseṭṭhissa, jātomhi ekaputtako.

Jātamattassa me sutvā, pitu chando ayaṃ ahu; Dadāmahaṃ kumārassa, vīsakoṭī anūnakā.

Caturaṅgulā ca me lomā, jātā pādatale ubho; Sukhumā mudusamphassā, tūlāpicusamā subhā.

Atītā navuti kappā, ayaṃ eko ca uttari; Nābhijānāmi nikkhitte, pāde bhūmyā asanthate.

Ārādhito me sambuddho, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Arahattañca me pattaṃ, sītibhūtomhi nibbuto.

Aggo āraddhavīriyānaṃ, niddiṭṭho sabbadassinā; Khīṇāsavomhi arahā, chaḷabhiñño mahiddhiko.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, leṇadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Thero koṭivīso soṇo, bhikkhusaṃghassa aggato; Pañhaṃ puṭṭho viyākāsi, anotatte mahāsareti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā soṇo koṭivīso thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Soṇakoṭivīsattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

9. Samādapakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, mahāpūgagaṇo ahu; Tesāhaṃ pavaro āsiṃ, mama baddhacarā ca te.

Sabbe te sannipātetvā, puññakamme samādayiṃ; Māḷaṃ kassāma saṃghassa, puññakkhettaṃ anuttaraṃ.

Sādhūti te paṭissutvā, mama chandavasānugā; Niṭṭhāpetvā ca taṃ māḷaṃ, vipassissa adamhase.

Ekanavutito kappe, yaṃ māḷamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, māḷadānassidaṃ phalaṃ.

Ekūnasattatikappe, eko āsi janādhipo; Ādeyyo nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā samādapako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Samādapakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

4. Ekadussadāyakattheraapadāna

"Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ tiṇahārako; Tiṇahārena jīvāmi, tena posemi dārake.

Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Tamandhakāraṃ nāsetvā, uppajji lokanāyako.

Sake ghare nisīditvā, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Buddho loke samuppanno, deyyadhammo ca natthi me.

Idaṃ me sāṭakaṃ ekaṃ, natthi me koci dāyako; Dukkho nirayasamphasso, ropayissāmi dakkhiṇaṃ'.

Evāhaṃ cintayitvāna, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Ekaṃ dussaṃ gahetvāna, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Ekaṃ dussaṃ daditvāna, ukkuṭṭhiṃ sampavattayiṃ; Yadi buddho tuvaṃ vīra, tārehi maṃ mahāmuni.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama dānaṃ pakittento, akā me anumodanaṃ.

'Iminā ekadussena, cetanāpaṇidhīhi ca; Kappasatasahassāni, vinipātaṃ na gacchati.

Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Tettiṃsakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Devaloke manusse vā, saṃsaranto tuvaṃ bhave; Rūpavā guṇasampanno, anavakkantadehavā; Akkhobhaṃ amitaṃ dussaṃ, labhissati yadicchakaṃ'.

Idaṃ vatvāna sambuddho, jalajuttamanāmako; Nabhaṃ abbhuggamī dhīro, haṃsarājāva ambare.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, ekadussassidaṃ phalaṃ.

Paduddhāre paduddhāre, dussaṃ nibbattate mamaṃ; Heṭṭhā dussamhi tiṭṭhāmi, upari chadanaṃ mama.

Cakkavāḷamupādāya, sakānanaṃ sapabbataṃ; Icchamāno cahaṃ ajja, dussehi chādayeyyahaṃ.

Teneva ekadussena, saṃsaranto bhavābhave; Suvaṇṇavaṇṇo hutvāna, saṃsarāmi bhavābhave.

Vipākaṃ ekadussassa, najjhagaṃ katthacikkhayaṃ; Ayaṃ me antimā jāti, vipaccati idhāpi me.

Satasahassito kappe, yaṃ dussamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekadussassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekadussadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekadussadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

9. Tindukaphaladāyakattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Tindukaṃ saphalaṃ disvā, bhinditvāna sakosakaṃ; Pasannacitto sumano, sayambhussa madāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tindukaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tindukaphaladāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

4. Parappasādakattheraapadāna

"Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, Mahesiṃ vijitāvinaṃ; Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Ko disvā nappasīdati.

Himavāvāparimeyyo, sāgarova duruttaro; Tatheva jhānaṃ buddhassa, ko disvā nappasīdati.

Vasudhā yathāppameyyā, cittā vanavaṭaṃsakā; Tatheva sīlaṃ buddhassa, ko disvā nappasīdati.

Anilañjasāsaṅkhubbho, yathākāso asaṅkhiyo; Tatheva ñāṇaṃ buddhassa, ko disvā nappasīdati.

Imāhi catugāthāhi, brāhmaṇo senasavhayo; Buddhaseṭṭhaṃ thavitvāna, siddhatthaṃ aparājitaṃ.

Catunnavutikappāni, duggatiṃ nupapajjatha; Sugatiṃ sukhasampattiṃ, anubhosimanappakaṃ.

Catunnavutito kappe, thavitvā lokanāyakaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, thomanāya idaṃ phalaṃ.

Cātuddasamhi kappamhi, caturo āsumuggatā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā parappasādako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Parappasādakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

1. Ākāsukkhipiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ siddhatthaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Jalajagge duve gayha, Upāgacchiṃ narāsabhaṃ.

Ekañca pupphaṃ pādesu, buddhaseṭṭhassa nikkhipiṃ; Ekañca pupphaṃ paggayha, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Ito chattiṃsakappamhi, eko āsiṃ mahīpati; Antalikkhakaro nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ākāsukkhipiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ākāsukkhipiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

3 Pāyasadāyakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇo sambuddho, Bāttiṃsavaralakkhaṇo; Pavanā abhinikkhanto, Bhikkhusaṃghapurakkhato.

Mahaccā kaṃsapātiyā, vaḍḍhetvā pāyasaṃ ahaṃ; Āhutiṃ yiṭṭhukāmo so, upanesiṃ baliṃ ahaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, lokajeṭṭho narāsabho; Caṅkamaṃ susamārūḷho, ambare anilāyane.

Tañca acchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Ṭhapayitvā kaṃsapātiṃ, vipassiṃ abhivādayiṃ.

Tuvaṃ devosi sabbaññū, sadeve sahamānuse; Anukampaṃ upādāya, paṭigaṇha mahāmuni.

Paṭiggahesi bhagavā, sabbaññū lokanāyako; Mama saṅkappamaññāya, satthā loke mahāmuni.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pāyasassa idaṃ phalaṃ.

Ekatālīsito kappe, buddho nāmāsi khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pāyasadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pāyasadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Udakāsanavagga

7. Piyālapupphiyattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Piyālaṃ pupphitaṃ disvā, gatamagge khipiṃ ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā piyālapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Piyālapupphiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

3. Paramannadāyakattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, udayantaṃva bhāṇumaṃ; Vipassiṃ addasaṃ buddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, abhinesiṃ sakaṃ gharaṃ; Abhinetvāna sambuddhaṃ, paramannamadāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, paramannamadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, paramannassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paramannadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paramannadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

4. Mahāmoggallānattheraapadāna

"Anomadassī bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Vihāsi himavantamhi, devasaṅghapurakkhato.

Varuṇo nāma nāmena, nāgarājā ahaṃ tadā; Kāmarūpī vikubbāmi, mahodadhinivāsahaṃ.

Saṅgaṇiyaṃ gaṇaṃ hitvā, tūriyaṃ paṭṭhapesahaṃ; Sambuddhaṃ parivāretvā, vādesuṃ accharā tadā.

Vajjamānesu tūresu, devā tūrāni vajjayuṃ; Ubhinnaṃ saddaṃ sutvāna, buddhopi sampabujjhatha.

Nimantetvāna sambuddhaṃ, sakaṃ bhavanupāgamiṃ; Āsanaṃ paññapetvāna, kālamārocayiṃ ahaṃ.

Khīṇāsavasahassehi, parivuto lokanāyako; Obhāsento disā sabbā, bhavanaṃ me upāgami.

Upaviṭṭhaṃ mahāvīraṃ, Devadevaṃ narāsabhaṃ; Sabhikkhusaṃghaṃ tappesiṃ, Annapānenahaṃ tadā.

Anumodi mahāvīro, sayambhū aggapuggalo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

Yo so saṃghaṃ apūjesi, buddhañca lokanāyakaṃ; Tena cittappasādena, devalokaṃ gamissati.

Sattasattatikkhattuñca, devarajjaṃ karissati; Pathabyā rajjaṃ aṭṭhasataṃ, vasudhaṃ āvasissati.

Pañcapaññāsakkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Bhogā asaṅkhiyā tassa, uppajjissanti tāvade.

Aparimeyye ito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Nirayā so cavitvāna, manussataṃ gamissati; Kolito nāma nāmena, brahmabandhu bhavissati.

So pacchā pabbajitvāna, kusalamūlena codito; Gotamassa bhagavato, dutiyo hessati sāvako.

Āraddhavīriyo pahitatto, Iddhiyā pāramiṃ gato; Sabbāsave pariññāya, Nibbāyissatināsavo.

Pāpamittopanissāya, kāmarāgavasaṃ gato; Mātaraṃ pitarañcāpi, ghātayiṃ duṭṭhamānaso.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, nirayaṃ atha mānusaṃ; Pāpakammasamaṅgitā, bhinnasīso marāmahaṃ.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Idhāpi ediso mayhaṃ, maraṇakāle bhavissati.

Pavivekamanuyutto, samādhibhāvanārato; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Dharaṇimpi sugambhīraṃ, bahalaṃ duppadhaṃsiyaṃ; Vāmaṅguṭṭhena khobheyyaṃ, iddhiyā pāramiṃ gato.

Asmimānaṃ na passāmi, māno mayhaṃ na vijjati; Sāmaṇere upādāya, garucittaṃ karomahaṃ.

Aparimeyye ito kappe, yaṃ kammamabhinīhariṃ; Tāhaṃ bhūmimanuppatto, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahāmoggallāno thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahāmoggallānattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

5 Kaṇikārachattiyattheraapadāna

"Vessabhū nāma sambuddho, lokajeṭṭho narāsabho; Divāvihārāya muni, ogāhayi mahāvanaṃ.

Kaṇikāraṃ ocinitvā, chattaṃ katvānahaṃ tadā; Pupphacchadanaṃ katvāna, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito vīsatikappamhi, soṇṇābhā aṭṭha khattiyā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kaṇikārachattiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kaṇikārachattiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Timiravagga

9. Bodhisiñcakattheraapadāna

"Vipassissa bhagavato, mahābodhimaho ahu; Pabbajjupagato santo, upagacchiṃ ahaṃ tadā.

Kusumodakamādāya, bodhiyā okiriṃ ahaṃ; Mocayissati no mutto, nibbāpessati nibbuto.

Ekanavutito kappe, yaṃ bodhimabhisiñcayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhisiñcāyidaṃ phalaṃ.

Tettiṃse vattamānamhi, kappe āsuṃ janādhipā; Udakasecanā nāma, aṭṭhete cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bodhisiñcako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bodhisiñcakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

4. Sattapadumiyattheraapadāna

"Nadīkūle vasāmahaṃ, nesādo nāma brāhmaṇo; Satapattehi pupphehi, sammajjitvāna assamaṃ.

Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Siddhatthaṃ lokanāyakaṃ; Disvā nabhena gacchantaṃ, Hāso me udapajjatha.

Paccuggantvāna sambuddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Assamaṃ atināmetvā, jalajaggehi okiriṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito te sattame kappe, caturo pādapāvarā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sattapadumiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattapadumiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

8 Uruveḷakassapattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, sabbalokavidū muni; Ito satasahassamhi, kappe uppajji cakkhumā.

Ovādako viññāpako, tārako sabbapāṇinaṃ; Desanākusalo buddho, tāresi janataṃ bahuṃ.

Anukampako kāruṇiko, hitesī sabbapāṇinaṃ; Sampatte titthiye sabbe, pañcasīle patiṭṭhapi.

Evaṃ nirākulaṃ āsi, suññataṃ titthiyehi ca; Vicittaṃ arahantehi, vasībhūtehi tādibhi.

Ratanānaṭṭhapaññāsaṃ, uggato so mahāmuni; Kañcanagghiyasaṅkāso, bāttiṃsavaralakkhaṇo.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā tiṭṭhamāno so, tāresi janataṃ bahuṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyā, brāhmaṇo sādhusammato; Upecca lokapajjotaṃ, assosiṃ dhammadesanaṃ.

Tadā mahāparisatiṃ, mahāparisasāvakaṃ; Ṭhapentaṃ etadaggamhi, sutvāna mudito ahaṃ.

Mahatā parivārena, nimantetvā mahājinaṃ; Brāhmaṇānaṃ sahassena, sahadānamadāsahaṃ.

Mahādānaṃ daditvāna, abhivādiya nāyakaṃ; Ekamantaṃ ṭhito haṭṭho, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Tayi saddhāya me vīra, adhikāraguṇena ca; Parisā mahatī hotu, nibbattassa tahiṃ tahiṃ’.

Tadā avoca parisaṃ, gajagajjitasussaro; Karavīkaruto satthā, ‘etaṃ passatha brāhmaṇaṃ.

Hemavaṇṇaṃ mahābāhuṃ, kamalānanalocanaṃ; Udaggatanujaṃ haṭṭhaṃ, saddhavantaṃ guṇe mama.

Esa patthayate ṭhānaṃ, sīhaghosassa bhikkhuno; Anāgatamhi addhāne, lacchase taṃ manorathaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Kassapo nāma gottena, hessati satthu sāvako’.

Ito dvenavute kappe, ahu satthā anuttaro; Anūpamo asadiso, phusso lokagganāyako.

So ca sabbaṃ tamaṃ hantvā, vijaṭetvā mahājaṭaṃ; Vassate amataṃ vuṭṭhiṃ, tappayanto sadevakaṃ.

Tadā hi bārāṇasiyaṃ, rājā paccā ahumhase; Bhātaromha tayo sabbe, saṃvisaṭṭhāva rājino.

Vīraṅgarūpā balino, saṅgāme aparājitā; Tadā kupitapaccanto, amhe āha mahīpati.

'Etha gantvāna paccantaṃ, sodhetvā aṭṭavībalaṃ; Khemaṃ vijiritaṃ katvā, puna dethāti bhāsatha'.

Tato mayaṃ avocumha, yadi deyyāsi nāyakaṃ; Upaṭṭhānāya amhākaṃ, sādhayissāma vo tato.

Tato mayaṃ laddhavarā, bhūmipālena pesitā; Nikkhittasatthaṃ paccantaṃ, katvā punarupacca taṃ.

Yācitvā satthupaṭṭhānaṃ, rājānaṃ lokanāyakaṃ; Munivīraṃ labhitvāna, yāvajīvaṃ yajimha taṃ.

Mahagghāni ca vatthāni, paṇītāni rasāni ca; Senāsanāni rammāni, bhesajjāni hitāni ca.

Datvā sasaṃghamunino, dhammenuppāditāni no; Sīlavanto kāruṇikā, bhāvanāyuttamānasā.

Saddhā paricaritvāna, mettacittena nāyakaṃ; Nibbute tamhi lokagge, pūjaṃ katvā yathābalaṃ.

Tato cutā santusitaṃ, gatā tattha mahāsukhaṃ; Anubhūtā mayaṃ sabbe, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Māyākāro yathā raṅge, dassesi vikatiṃ bahuṃ; Tathā bhave bhamantohaṃ, videhādhipatī ahuṃ.

Guṇāceḷassa vākyena, micchādiṭṭhigatāsayo; Narakaṃ maggamārūḷho, rucāya mama dhītuyā.

Ovādaṃ nādiyitvāna, brahmunā nāradenahaṃ; Bahudhā saṃsito santo, diṭṭhiṃ hitvāna pāpikaṃ.

Pūrayitvā visesena, dasa kammapathānihaṃ; Hitvāna dehamagamiṃ, saggaṃ sabhavanaṃ yathā.

Pacchime bhave sampatte, brahmabandhu ahosahaṃ; Bārāṇasiyaṃ phītāyaṃ, jāto vippamahākule.

Maccubyādhijarā bhīto, ogāhetvā mahāvanaṃ; Nibbānaṃ padamesanto, jaṭilesu paribbajiṃ.

Tadā dve bhātaro mayhaṃ, pabbajiṃsu mayā saha; Uruvelāyaṃ māpetvā, assamaṃ nivasiṃ ahaṃ.

Kassapo nāma gottena, uruveḷanivāsiko; Tato me āsi paññatti, uruveḷakassapo iti.

Nadīsakāse bhātā me, nadīkassapasavhayo; Āsī sakāsanāmena, gayāyaṃ gayākassapo.

Dve satāni kaniṭṭhassa, tīṇi majjhassa bhātuno; Mama pañca satānūnā, sissā sabbe mamānugā.

Tadā upecca maṃ buddho, katvāna vividhāni me; Pāṭihīrāni lokaggo, vinesi narasārathi.

Sahassaparivārena, ahosiṃ ehibhikkhuko; Teheva saha sabbehi, arahattamapāpuṇiṃ.

Te cevaññe ca bahavo, sissā maṃ parivārayuṃ; Sāsituñca samatthohaṃ, tato maṃ isisattamo.

Mahāparisabhāvasmiṃ, etadagge ṭhapesi maṃ; Aho buddhe kataṃ kāraṃ, saphalaṃ me ajāyatha.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uruveḷakassapo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Uruveḷakassapattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

10 Pubbaṅgamiyattheraapadāna

"Cullāsītisahassāni, pabbajimha akiñcanā; Tesaṃ pubbaṅgamo āsiṃ, uttamatthassa pattiyā.

Sarāgā sabhavā cete, vippasannamanāvilā; Upaṭṭhahiṃsu sakkaccaṃ, pasannā sehi pāṇibhi.

Khīṇāsavā vantadosā, katakiccā anāsavā; Phariṃsu mettacittena, sayambhū aparājitā.

Tesaṃ upaṭṭhahitvāna, sambuddhānaṃ patissato; Maraṇañca anuppatto, devattañca agamhase.

Catunnavutito kappe, yaṃ sīlamanupālayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, saññamassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2666)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pubbaṅgamiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pubbaṅgamiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Paṇṇadāyakavaggo ekūnatiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Paṇṇaṃ phalaṃ paccuggamaṃ, ekapupphi ca maghavā; Upaṭṭhākāpadānañca, pabbajjā buddhupaṭṭhāko; Pubbaṅgamo ca gāthāyo, aṭṭhatālīsa kittitā.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

3. Hāsajanakattheraapadāna

"Dumagge paṃsukūlakaṃ, laggaṃ disvāna satthuno; Añjaliṃ paggahetvāna, bhiyyo uccāritaṃ mayā.

Dūrato pana disvāna, hāso me udapajjatha; Añjaliṃ paggahetvāna, bhiyyo cittaṃ pasādayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā hāsajanako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Hāsajanakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

10. Udenattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, padumo nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, paṇṇasālā sumāpitā.

Nadiyo sandare tattha, supatitthā manoramā; Acchodakā sītajalā, sandare nadiyo sadā.

Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā; Sobhentā nadiyo ete, vasanti nadiyā sadā.

Ambajambūhi sañchannā, kareritilakā tathā; Uddālakā pāṭaliyo, sobhenti mama assamaṃ.

Aṅkolakā bimbijālā, māyākārī ca pupphitā; Gandhena upavāyantā, sobhenti mama assamaṃ.

Atimuttā sattalikā, nāgā sālā ca pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Kosambā saḷalā nīpā, aṭṭhaṅgāpi ca pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Harītakā āmalakā, ambajambuvibhītakā; Kolā bhallātakā billā, phalāni bahu assame.

Kalambā kandalī tattha, pupphanti mama assame; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Asokapiṇḍivārī ca, nimbarukkhā ca pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Punnāgā giripunnāgā, timirā tattha pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Niggunḍī siriniggunḍī, camparukkhettha pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Avidūre pokkharaṇī, cakkavākūpakūjitā; Mandālakehi sañchannā, padumuppalakehi ca.

Acchodakā sītajalā, supatitthā manoramā; Acchā phalikasamānā, sobhenti mama assamaṃ.

Padumā pupphare tattha, puṇḍarīkā ca uppalā; Mandālakehi sañchannā, sobhenti mama assamaṃ.

Pāṭhīnā pāvusā macchā, balajā muñjarohitā; Vicarantāva te tattha, sobhenti mama assamaṃ.

Kumbhīlā susumārā ca, kacchapā ca gahā bahū; Ogahā ajagarā ca, sobhenti mama assamaṃ.

Pārevatā ravihaṃsā, cakkavākā nadīcarā; Dindibhā sāḷikā cettha, sobhenti mama assamaṃ.

Nayitā ambagandhī ca, ketakā tattha pupphitā; Dibbagandhaṃ sampavantā, sobhenti mama assamaṃ.

Sīhā byagghā ca dīpī ca, acchakokataracchakā; Anusañcarantā pavane, sobhenti mama assamaṃ.

Jaṭābhārena bharitā, ajinuttaravāsanā; Anusañcarantā pavane, sobhenti mama assamaṃ.

Ajinānidharā ete, nipakā santavuttino; Appāhārāva te sabbe, sobhenti mama assamaṃ.

Khāribhāraṃ gahetvāna, ajjhogayha vanaṃ tadā; Mūlaphalāni bhuñjantā, vasanti assame tadā.

Na te dāruṃ āharanti, udakaṃ pādadhovanaṃ; Sabbesaṃ ānubhāvena, sayamevāharīyati.

Cullāsītisahassāni, isayettha samāgatā; Sabbeva jhāyino ete, uttamatthagavesakā.

Tapassino brahmacārī, codentā appanāva te; Ambarāvacarā sabbe, vasanti assame tadā.

Pañcāhaṃ sannipatanti, ekaggā santavuttino; Aññoññaṃ abhivādetvā, pakkamanti disāmukhā.

Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Tamandhakāraṃ vidhamaṃ, uppajji tāvade jino.

Mama assamasāmantā, yakkho āsi mahiddhiko; So me saṃsittha sambuddhaṃ, jalajuttamanāyakaṃ.

'Esa buddho samuppanno, Padumuttaro mahāmuni; Khippaṃ gantvāna sambuddhaṃ, Payirūpāsa mārisa'.

Yakkhassa vacanaṃ sutvā, vippasannena cetasā; Assamaṃ saṃsāmetvāna, nikkhamiṃ vipinā tadā.

Ceḷeva ḍayhamānamhi, nikkhamitvāna assamā; Ekarattiṃ nivāsetvā, upagacchiṃ vināyakaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Catusaccaṃ pakāsento, desesi amataṃ padaṃ.

Suphullaṃ padumaṃ gayha, upagantvā mahesino; Pasannacitto sumano, buddhassa abhiropayiṃ.

Pūjayitvāna sambuddhaṃ, jalajuttamanāyakaṃ; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

'Yena ñāṇena sambuddho, vasatīha anāsavo; Taṃ ñāṇaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Saṃsārasotaṃ chinditvā, tāresi sabbapāṇinaṃ; Tava dhammaṃ suṇitvāna, taṇhāsotaṃ taranti te.

Tuvaṃ satthā ca ketu ca, dhajo yūpo ca pāṇinaṃ; Parāyaṇo patiṭṭhā ca, dīpo ca dvipaduttama.

Yāvatā gaṇino loke, satthavāhā pavuccare; Tuvaṃ aggosi sabbaññu, tava antogadhāva te.

Tava ñāṇena sabbaññu, tāresi janataṃ bahuṃ; Tava dassanamāgamma, dukkhassantaṃ karissare.

Ye kecime gandhajātā, loke vāyanti cakkhuma; Tava gandhasamo natthi, puññakkhette mahāmune.

Tiracchānayoniṃ nirayaṃ, parimocesi cakkhuma; Asaṅkhataṃ padaṃ santaṃ, desesi tvaṃ mahāmune'.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me ñāṇaṃ apūjesi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati'.

Suladdhalābhaṃ laddhomhi, tosayitvāna subbataṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4264)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udeno thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udenattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Metteyyavaggo ekacattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Metteyyo puṇṇako thero, mettagū dhotakopi ca; Upasivo ca nando ca, hemako sattamo tahiṃ.

Todeyyo jatukaṇṇī ca, udeno ca mahāyaso; Tīṇi gāthāsatānettha, asīti tīṇi cuttariṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

9. Sappidāyakattheraapadāna

"Nisinno pāsādavare, nārīgaṇapurakkhato; Byādhitaṃ samaṇaṃ disvā, abhināmesahaṃ gharaṃ.

Upaviṭṭhaṃ mahāvīraṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ; Sappitelaṃ mayā dinnaṃ, siddhatthassa mahesino.

Passaddhadarathaṃ disvā, vippasannamukhindriyaṃ; Vanditvā satthuno pāde, anusaṃsāvayiṃ pure.

Disvā maṃ suppasannattaṃ, iddhiyā pāramiṅgato; Nabhaṃ abbhuggamī dhīro, haṃsarājāva ambare.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sappitelassidaṃ phalaṃ.

Ito sattarase kappe, jutideva sanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sappidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sappidāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

10. Pāpanivāriyattheraapadāna

"Piyadassissa bhagavato, caṅkamaṃ sodhitaṃ mayā; Naḷakehi paṭicchannaṃ, vātātapanivāraṇaṃ.

Pāpaṃ vivajjanatthāya, kusalassupasampadā; Kilesānaṃ pahānāya, padahiṃ satthu sāsane.

Ito ekādase kappe, aggidevoti vissuto; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2368)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pāpanivāriyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pāpanivāriyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Hatthivaggo bāvīsatimo.

Tassuddānaṃ

Hatthi pānadhi saccañca, ekasaññi ca raṃsiko; Sandhito tālavaṇṭañca, tathā akkantasaññako; Sappi pāpanivārī ca, catuppaññāsa gāthakāti.

Therāpadāna

Phaladāyakavagga

5. Nāgapupphiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, Nāgapupphaṃ apūjayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nāgapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nāgapupphiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

10. Sumaṅgalattheraapadāna

"Āhutiṃ yiṭṭhukāmohaṃ, paṭiyādetvāna bhojanaṃ; Brāhmaṇe paṭimānento, visāle māḷake ṭhito.

Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, piyadassiṃ mahāyasaṃ; Sabbalokavinetāraṃ, sayambhuṃ aggapuggalaṃ.

Bhagavantaṃ jutimantaṃ, sāvakehi purakkhataṃ; Ādiccamiva rocantaṃ, rathiyaṃ paṭipannakaṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Manasāva nimantesiṃ, 'āgacchatu mahāmuni'.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Khīṇāsavasahassehi, mama dvāraṃ upāgami.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Pāsādaṃ abhirūhitvā, sīhāsane nisīdataṃ.

Danto dantaparivāro, tiṇṇo tārayataṃ varo; Pāsādaṃ abhirūhitvā, nisīdi pavarāsane.

Yaṃ me atthi sake gehe, āmisaṃ paccupaṭṭhitaṃ; Tāhaṃ buddhassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Pasannacitto sumano, vedajāto katañjalī; Buddhaseṭṭhaṃ namassāmi, aho buddhassuḷāratā.

Aṭṭhannaṃ payirūpāsataṃ, bhuñjaṃ khīṇāsavā bahū; Tuyheveso ānubhāvo, saraṇaṃ taṃ upemahaṃ.

Piyadassī ca bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo so saṃghaṃ abhojesi, ujubhūtaṃ samāhitaṃ; Tathāgatañca sambuddhaṃ, suṇātha mama bhāsato.

Sattavīsatikkhattuṃ so, devarajjaṃ karissati; Sakakammābhiraddho so, devaloke ramissati.

Dasa aṭṭha cakkhattuṃ so, cakkavattī bhavissati; Pathabyā rajjaṃ pañcasataṃ, vasudhaṃ āvasissati'.

Araññavanamoggayha, kānanaṃ byagghasevitaṃ; Padhānaṃ padahitvāna, kilesā jhāpitā mayā.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhattadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, Vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, Kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (803)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumaṅgalo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumaṅgalattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Tassuddānaṃ

Sīhāsanī ekathambhī, nando ca cūḷapanthako; Pilindarāhulo ceva, vaṅganto raṭṭhapālako.

Sopāko maṅgalo ceva, daseva dutiye vagge; Satañca aṭṭhatiṃsa ca, gāthā cettha pakāsitā.

Sīhāsaniyavaggo dutiyo.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

3. Bhisamuḷāladāyakattheraapadāna

"Phusso nāmāsi sambuddho, sabbadhammāna pāragū; Vivekakāmo sabbaññū, āgañchi mama santike.

Tasmiṃ cittaṃ pasādetvā, mahākāruṇike jine; Bhisamuḷālaṃ paggayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ bhisamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhisadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhisamuḷāladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhisamuḷāladāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

2. Minelapupphiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇo bhagavā, sataraṃsī patāpavā; Caṅkamanaṃ samārūḷho, mettacitto sikhīsabho.

Pasannacitto sumano, vanditvā ñāṇamuttamaṃ; Minelapupphaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekūnatiṃsakappamhi, sumeghaghananāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā minelapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Minelapupphiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

3. Vīthisammajjakattheraapadāna

"Udentaṃ sataraṃsiṃva, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Pannarase yathā candaṃ, niyyantaṃ lokanāyakaṃ.

Aṭṭhasaṭṭhisahassāni, sabbe khīṇāsavā ahuṃ; Parivāriṃsu sambuddhaṃ, dvipadindaṃ narāsabhaṃ.

Sammajjitvāna taṃ vīthiṃ, niyyante lokanāyake; Ussāpesiṃ dhajaṃ tattha, vippasannena cetasā.

Ekanavutito kappe, yaṃ dhajaṃ abhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Ito catutthake kappe, rājāhosiṃ mahabbalo; Sabbākārena sampanno, sudhajo iti vissuto.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vīthisammajjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vīthisammajjakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

5. Upaḍḍhadussadāyakattheraapadāna

"Padumuttarabhagavato, sujāto nāma sāvako; Paṃsukūlaṃ gavesanto, saṅkāre carate tadā.

Nagare haṃsavatiyā, paresaṃ bhatako ahaṃ; Upaḍḍhadussaṃ datvāna, sirasā abhivādayiṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tettiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Sattasattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Upaḍḍhadussadānena, modāmi akutobhayo.

Icchamāno cahaṃ ajja, sakānanaṃ sapabbataṃ; Khomadussehi chādeyyaṃ, aḍḍhadussassidaṃ phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, aḍḍhadussassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upaḍḍhadussadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upaḍḍhadussadāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

4. Abbhañjanadāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, rājuyyāne vasāmahaṃ; Cammavāsī tadā āsiṃ, kamaṇḍaludharo ahaṃ.

Addasaṃ vimalaṃ buddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ; Padhānaṃ pahitattaṃ taṃ, jhāyiṃ jhānarataṃ vasiṃ.

Sabbakāmasamiddhiñca, oghatiṇṇamanāsavaṃ; Disvā pasanno sumano, abbhañjanamadāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, abbhañjanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā abbhañjanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Abbhañjanadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

9 Sālapupphadāyakattheraapadāna

“Migarājā tadā āsiṃ, abhijāto sukesarī; Giriduggaṃ gavesanto, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Ayaṃ nu kho mahāvīro, nibbāpeti mahājanaṃ; Yannūnāhaṃ upāseyyaṃ, devadevaṃ narāsabhaṃ.

Sākhaṃ sālassa bhañjitvā, sakosaṃ pupphamāhariṃ; Upagantvāna sambuddhaṃ, adāsiṃ pupphamuttamaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphadānassidaṃ phalaṃ.

Ito ca navame kappe, virocanasanāmakā; Tayo āsiṃsu rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sālapupphadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sālapupphadāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

10. Jātipūjakattheraapadāna

“Jāyantassa vipassissa, āloko vipulo ahu; Pathavī ca pakampittha, sasāgarā sapabbatā.

Nemittā ca viyākaṃsu, buddho loke bhavissati; Aggo ca sabbasattānaṃ, janataṃ uddharissati.

Nemittānaṃ suṇitvāna, jātipūjamakāsahaṃ; Edisā pūjanā natthi, yādisā jātipūjanā.

Saṅkharitvāna kusalaṃ, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Jātipūjaṃ karitvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbe satte abhibhomi, jātipūjāyidaṃ phalaṃ.

Dhātiyo maṃ upaṭṭhanti, mama cittavasānugā; Na tā sakkonti kopetuṃ, jātipūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pūjamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, jātipūjāyidaṃ phalaṃ.

Supāricariyā nāma, catuttiṃsa janādhipā; Ito tatiyakappamhi, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”. (1758)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā jātipūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Jātipūjakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Mahāparivāravaggo dvādasamo.

Tassuddānaṃ

Parivārasumaṅgalā, saraṇāsanapupphiyā; Citapūjī buddhasaññī, maggupaṭṭhānajātinā; Gāthāyo navuti vuttā, gaṇitāyo vibhāvihi.

Therāpadāna

Thomakavagga

2. Ekāsanadāyakattheraapadāna

"Vijahitvā devavaṇṇaṃ, sabhariyo idhāgamiṃ; Adhikāraṃ kattukāmo, buddhaseṭṭhassa sāsane.

Devalo nāma nāmena, padumuttarasāvako; Tassa bhikkhā mayā dinnā, vippasannena cetasā.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, piṇḍapātassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekāsanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekāsanadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

10. Asanabodhiyattheraapadāna

"Jātiyā sattavassohaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ; Pasannacitto sumano, upagacchiṃ naruttamaṃ.

Tissassāhaṃ bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Haṭṭho haṭṭhena cittena, ropayiṃ bodhimuttamaṃ.

Asano nāmadheyyena, dharaṇīruhapādapo; Pañcavasse paricariṃ, asanaṃ bodhimuttamaṃ.

Pupphitaṃ pādapaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Sakaṃ kammaṃ pakittento, buddhaseṭṭhaṃ upāgamiṃ.

Tisso tadā so sambuddho, sayambhū aggapuggalo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yenāyaṃ ropitā bodhi, buddhapūjā ca sakkatā; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Tiṃsakappāni devesu, devarajjaṃ karissati; Catusaṭṭhi cakkhattuṃ so, cakkavattī bhavissati.

Tusitā hi cavitvāna, sukkamūlena codito; Dve sampattī anubhotvā, manussatte ramissati.

Padhānapahitatto so, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Vivekamanuyuttohaṃ, upasanto nirūpadhi; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Dvenavute ito kappe, bodhiṃ ropesahaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhiropassidaṃ phalaṃ.

Catusattatito kappe, daṇḍasenoti vissuto; Sattaratanasampanno, cakkavattī tadā ahuṃ.

Tesattatimhito kappe, sattāhesuṃ mahīpatī; Samantanemināmena, rājāno cakkavattino.

Paṇṇavīsatito kappe, puṇṇako nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1338)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā asanabodhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Asanabodhiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Bījanivaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Bījanī sataraṃsī ca, sayanodakivāhiyo; Parivāro padīpañca, dhajo padumapūjako; Bodhi ca dasamo vutto, gāthā dvenavuti tathā.

Therāpadāna

Sudhāvagga

6. Tipupphiyattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, araññe kānane ahaṃ; Pāṭaliṃ haritaṃ disvā, tīṇi pupphāni okiriṃ.

Patitapattāni gaṇhitvā, bahi chaḍḍesahaṃ tadā; Antosuddhaṃ bahisuddhaṃ, suvimuttaṃ anāsavaṃ.

Sammukhā viya sambuddhaṃ, vipassiṃ lokanāyakaṃ; Pāṭaliṃ abhivādetvā, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ bodhimabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhipūjāyidaṃ phalaṃ.

Samantapāsādikā nāma, terasāsiṃsu rājino; Ito tettiṃsakappamhi, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tipupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

2. Pāṭalipupphiyattheraapadāna

"Vipassī nāma bhagavā, sayambhū aggapuggalo; Purakkhato sasissehi, pāvisi bandhumaṃ jino.

Tīṇi pāṭalipupphāni, ucchaṅge ṭhapitāni me; Sīsaṃ nhāyitukāmova, nadītitthaṃ agacchahaṃ.

Nikkhamma bandhumatiyā, addasaṃ lokanāyakaṃ; Indīvaraṃva jalitaṃ, ādittaṃva hutāsanaṃ.

Byagghūsabhaṃva pavaraṃ, abhijātaṃva kesariṃ; Gacchantaṃ samaṇānaggaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Tasmiṃ pasanno sugate, kilesamaladhovane; Gahetvā tīṇi pupphāni, buddhaseṭṭhaṃ apūjayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pāṭalipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pāṭalipupphiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

4 Ñāṇathavikattheraapadāna

"Dakkhiṇe himavantassa, sukato assamo mama; Uttamatthaṃ gavesanto, vasāmi vipine tadā.

Lābhālābhena santuṭṭho, mūlena ca phalena ca; Anvesanto ācariyaṃ, vasāmi ekako ahaṃ.

Sumedho nāma sambuddho, loke uppajji tāvade; Catusaccaṃ pakāseti, uddharanto mahājanaṃ.

Nāhaṃ suṇomi sambuddhaṃ, napi me koci saṃsati; Aṭṭhavasse atikkante, assosiṃ lokanāyakaṃ.

Aggidāruṃ nīharitvā, sammajjitvāna assamaṃ; Khāribhāraṃ gahetvāna, nikkhamiṃ vipinā ahaṃ.

Ekarattiṃ vasantohaṃ, gāmesu nigamesu ca; Anupubbena candavatiṃ, tadāhaṃ upasaṅkamiṃ.

Bhagavā tamhi samaye, sumedho lokanāyako; Uddharanto bahū satte, deseti amataṃ padaṃ.

Janakāyamatikkamma, vanditvā jinasāgaraṃ; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

'Tuvaṃ satthā ca ketu ca, dhajo yūpo ca pāṇinaṃ; Parāyaṇo patiṭṭhā ca, dīpo ca dvipaduttamo.

Ekavīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Nepuñño dassane vīro, tāresi janataṃ tuvaṃ; Natthañño tārako loke, tavuttaritaro mune.

Sakkā theve kusaggena, pametuṃ sāgaruttame; Na tveva tava sabbaññu, ñāṇaṃ sakkā pametave.

Tuladaṇḍe ṭhapetvāna, mahiṃ sakkā dharetave; Na tveva tava paññāya, pamāṇamatthi cakkhuma.

Ākāso minituṃ sakkā, rajjuyā aṅgulena vā; Na tveva tava sabbaññu, sīlaṃ sakkā pametave.

Mahāsamudde udakaṃ, ākāso ca vasundharā; Parimeyyāni etāni, appameyyosi cakkhuma'.

Chahi gāthāhi sabbaññuṃ, kittayitvā mahāyasaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, tuṇhī aṭṭhāsahaṃ tadā.

Yaṃ vadanti sumedhoti, bhūripaññaṃ sumedhasaṃ; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me ñāṇaṃ pakittesi, vippasannena cetasā; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Sattasattati kappāni, devaloke ramissati; Sahassakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati.

Anekasatakkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Devabhūto manusso vā, puññakammasamāhito; Anūnamanasaṅkappo, tikkhapañño bhavissati'.

Tiṃsakappasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Agārā abhinikkhamma, pabbajissatikiñcano; Jātiyā sattavassena, arahattaṃ phusissati.

Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi sāsanaṃ; Etthantare na jānāmi, cetanaṃ amanoramaṃ.

Saṃsaritvā bhave sabbe, sampattānubhaviṃ ahaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, phalaṃ ñāṇassa thomane.

Tiyaggī nibbutā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ ñāṇamathaviṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phalaṃ ñāṇassa thomane.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ñāṇathaviko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ñāṇathavikattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

10. Mañcadāyakattheraapadāna

"Parinibbute kāruṇike, siddhatthe lokanāyake; Vitthārike pāvacane, devamānusasakkate.

Caṇḍālo āsahaṃ tattha, āsandipīṭhakārako; Tena kammena jīvāmi, tena posemi dārake.

Āsandiṃ sukataṃ katvā, pasanno sehi pāṇibhi; Sayamevupagantvāna, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Devalokagato santo, modāmi tidase gaṇe; Sayanāni mahagghāni, nibbattanti yadicchakaṃ.

Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Asītikkhattuṃ rājā ca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sukhito yasavā homi, mañcadānassidaṃ phalaṃ.

Devalokā cavitvāna, emi ce mānusaṃ bhavaṃ; Mahārahā susayanā, sayameva bhavanti me.

Ayaṃ pacchimako mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Ajjāpi sayane kāle, sayanaṃ upatiṭṭhati.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, mañcadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4460)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mañcadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mañcadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Bhaddālivaggo bācattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Bhaddālī ekachatto ca, tiṇasūlo ca maṃsado; Nāgapallaviko dīpī, ucchaṅgi yāgudāyako.

Patthodanī mañcadado, gāthāyo gaṇitā ciha; Dvesatāni ca gāthānaṃ, gāthā cekā taduttari.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

6 Bākulattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, sobhito nāma pabbato; Assamo sukato mayhaṃ, sakasissehi māpito.

Maṇḍapā ca bahū tattha, pupphitā sinduvārakā; Kapitthā ca bahū tattha, pupphitā jīvajīvakā.

Nigguṇḍiyo bahū tattha, badarāmalakāni ca; Phārusakā alābū ca, puṇḍarīkā ca pupphitā.

Āḷakā beluvā tattha, kadalī mātuluṅgakā; Mahānāmā bahū tattha, ajjunā ca piyaṅgukā.

Kosambā saḷalā nimbā, nigrodhā ca kapitthanā; Ediso assamo mayhaṃ, sasissohaṃ tahiṃ vasiṃ.

Anomadassī bhagavā, sayambhū lokanāyako; Gavesaṃ paṭisallānaṃ, mamassamamupāgami.

Upetamhi mahāvīre, anomadassimahāyase; Khaṇena lokanāthassa, vātābādho samuṭṭhahi.

Vicaranto araññamhi, addasaṃ lokanāyakaṃ; Upagantvāna sambuddhaṃ, cakkhumantaṃ mahāyasaṃ.

Iriyañcāpi disvāna, upalakkhesahaṃ tadā; Asaṃsayañhi buddhassa, byādhi no udapajjatha.

Khippaṃ assamamāgañchiṃ, mama sissāna santike; Bhesajjaṃ kattukāmohaṃ, sisse āmantayiṃ tadā.

Paṭissuṇitvāna me vākyaṃ, sissā sabbe sagāravā; Ekajjhaṃ sannipatiṃsu, satthugāravatā mama.

Khippaṃ pabbatamāruyha, sabbosadhamahāsahaṃ; Pānīyayogaṃ katvāna, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Paribhutte mahāvīre, sabbaññulokanāyake; Khippaṃ vāto vūpasami, sugatassa mahesino.

Passaddhaṃ darathaṃ disvā, anomadassī mahāyaso; Sakāsane nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo me pādāsi bhesajjaṃ, byādhiñca samayī mama; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Kappasatasahassāni, devaloke ramissati; Vādite tūriye tattha, modissati sadā ayaṃ.

Manussalokamāgantvā, sukkamūlena codito; Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissati.

Pañcapaññāsakappamhi, anomo nāma khattiyo; Cāturanto vijitāvī, jambumaṇḍassa issaro.

Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo; Tāvatiṃsepi khobhetvā, issaraṃ kārayissati.

Devabhūto manusso vā, appābādho bhavissati; Pariggahaṃ vivajjetvā, byādhiṃ loke tarissati.

Apparimeyye ito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Kilese jhāpayitvāna, taṇhāsotaṃ tarissati; Bākulo nāma nāmena, hessati satthu sāvako.

Idaṃ sabbaṃ abhiññāya, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapessati'.

Anomadassī bhagavā, sayambhū lokanāyako; Vivekānuvilokento, mamassamamupāgami.

Upāgataṃ mahāvīraṃ, sabbaññuṃ lokanāyakaṃ; Sabbosadhena tappesiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Tassa me sukataṃ kammaṃ, sukhette bījasampadā; Khepetuṃ neva sakkomi, tadā hi sukataṃ mama.

Lābhā mama suladdhaṃ me, yohaṃ addakkhi nāyakaṃ; Tena kammāvasesena, pattomhi acalaṃ padaṃ.

Sabbametaṃ abhiññāya, gotamo sakyapuṅgavo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

Aparimeyye ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhesajjassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bākulo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bākulattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

5. Sattapaṇṇiyattheraapadāna

"Sumano nāma sambuddho, uppajji lokanāyako; Pasannacitto sumano, sattapaṇṇimapūjayiṃ.

Satasahassito kappe, Sattapaṇṇimapūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, Sattapaṇṇipūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, … pe … viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sattapaṇṇiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattapaṇṇiyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

10. Kapparukkhiyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, thūpaseṭṭhassa sammukhā; Vicittadusse lagetvā, kapparukkhaṃ ṭhapesahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sobhayanto mama dvāraṃ, kapparukkho patiṭṭhati.

Ahañca parisā ceva, ye keci mama vassitā; Tamhā dussaṃ gahetvāna, nivāsema mayaṃ sadā.

Catunnavutito kappe, yaṃ rukkhaṃ ṭhapayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kapparukkhassidaṃ phalaṃ.

Ito ca sattame kappe, suceḷā aṭṭha khattiyā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1103)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kapparukkhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kapparukkhiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kuṇḍadhānavaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Kuṇḍasāgatakaccānā, udāyī mogharājako; Adhimutto lasuṇado, āyāgī dhammacakkiko; Kapparukkhī ca dasamo, gāthā dvayadasasataṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

10. Reṇupūjakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Sataraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Obhāsentaṃ disā sabbā, Uḷurājaṃva pūritaṃ.

Purakkhataṃ sāvakehi, sāgareheva medaniṃ; Nāgaṃ paggayha reṇūhi, vipassissābhiropayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ reṇumabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṇṇatālīsito kappe, reṇu nāmāsi khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1668)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā reṇupūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Reṇupūjakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Bhikkhadāyivaggo ekādasamo.

Tassuddānaṃ

Bhikkhadāyī ñāṇasaññī, hatthiyo padapūjako; Muṭṭhipupphī udakado, naḷamāli upaṭṭhako; Biḷālidāyī reṇu ca, gāthāyo cha ca saṭṭhi ca.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

7. Tiṇasūlakattheraapadāna

“Himavantassāvidūre, bhūtagaṇo nāma pabbato; Vasateko jino tattha, sayambhū lokanissaṭo.

Tiṇasūlaṃ gahetvāna, buddhassa abhiropayiṃ; Ekūnasatasahassaṃ, kappaṃ na vinipātiko.

Ito ekādase kappe, ekosiṃ dharaṇīruho; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇasūlako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇasūlakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

3 Sīhāsanabījiyattheraapadāna

“Tissassāhaṃ bhagavato, bodhirukkhamavandiyaṃ; Paggayha bījaniṃ tattha, sīhāsanamabījahaṃ.

Dvenavute ito kappe, sīhāsanamabījahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bījanāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sīhāsanabījiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sīhāsanabījiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

3. Mahākappinattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Udito ajaṭākāse, ravīva saradambare.

Vacanābhāya bodheti, veneyyapadumāni so; Kilesapaṅkaṃ soseti, matiraṃsīhi nāyako.

Titthiyānaṃ yase hanti, khajjotābhā yathā ravi; Saccatthābhaṃ pakāseti, ratanaṃva divākaro.

Guṇānaṃ āyatibhūto, ratanānaṃva sāgaro; Pajjunnoriva bhūtāni, dhammameghena vassati.

Akkhadasso tadā āsiṃ, nagare haṃsasavhaye; Upecca dhammamassosiṃ, jalajuttamanāmino.

Ovādakassa bhikkhūnaṃ, sāvakassa katāvino; Guṇaṃ pakāsayantassa, tappayantassa me manaṃ.

Sutvā patīto sumano, nimantetvā tathāgataṃ; Sasissaṃ bhojayitvāna, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Tadā haṃsasamabhāgo, haṃsadundubhinissano; 'Passathetaṃ mahāmattaṃ, vinicchayavisāradaṃ.

Patitaṃ pādamūle me, samuggatatanūruhaṃ; Jīmūtavaṇṇaṃ pīṇaṃsaṃ, pasannanayanānanaṃ.

Parivārena mahatā, rājayuttaṃ mahāyasaṃ; Eso katāvino ṭhānaṃ, pattheti muditāsayo.

Iminā paṇipātena, cāgena paṇidhīhi ca; Kappasatasahassāni, nupapajjati duggatiṃ.

Devesu devasobhaggaṃ, manussesu mahantataṃ; Anubhotvāna sesena, nibbānaṃ pāpuṇissati.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Kappino nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Tatohaṃ sukataṃ kāraṃ, katvāna jinasāsane; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tusitaṃ agamāsahaṃ.

Devamānusarajjāni, sataso anusāsiya; Bārāṇasiyamāsanne, jāto keniyajātiyaṃ.

Sahassaparivārena, sapajāpatiko ahaṃ; Pañca paccekabuddhānaṃ, satāni samupaṭṭhahiṃ.

Temāsaṃ bhojayitvāna, pacchādamha ticīvaraṃ; Tato cutā mayaṃ sabbe, ahumha tidasūpagā.

Puno sabbe manussattaṃ, agamimha tato cutā; Kukkuṭamhi pure jātā, himavantassa passato.

Kappino nāmahaṃ āsiṃ, rājaputto mahāyaso; Sesāmaccakule jātā, mameva parivārayuṃ.

Mahārajjasukhaṃ patto, sabbakāmasamiddhimā; Vāṇijehi samakkhātaṃ, buddhuppādamahaṃ suṇiṃ.

'Buddho loke samuppanno, asamo ekapuggalo; So pakāseti saddhammaṃ, amataṃ sukhamuttamaṃ.

Suyuttā tassa sissā ca, sumuttā ca anāsavā'; Sutvā nesaṃ suvacanaṃ, sakkaritvāna vāṇije.

Pahāya rajjaṃ sāmacco, nikkhamiṃ buddhamāmako; Nadiṃ disvā mahācandaṃ, pūritaṃ samatittikaṃ.

Appatiṭṭhaṃ anālambaṃ, duttaraṃ sīghavāhiniṃ; Guṇaṃ saritvā buddhassa, sotthinā samatikkamiṃ.

'Bhavasotaṃ sace buddho, tiṇṇo lokantagū vidū; Etena saccavajjena, gamanaṃ me samijjhatu.

Yadi santigamo maggo, mokkho caccantikaṃ sukhaṃ; Etena saccavajjena, gamanaṃ me samijjhatu.

Saṃgho ce tiṇṇakantāro, puññakkhetto anuttaro; Etena saccavajjena, gamanaṃ me samijjhatu'.

Saha kate saccavare, maggā apagataṃ jalaṃ; Tato sukhena uttiṇṇo, nadītīre manorame.

Nisinnaṃ addasaṃ buddhaṃ, udentaṃva pabhaṅkaraṃ; Jalantaṃ hemaselaṃva, dīparukkhaṃva jotitaṃ.

Sasiṃva tārāsahitaṃ, sāvakehi purakkhataṃ; Vāsavaṃ viya vassantaṃ, desanājaladantaraṃ.

Vanditvāna sahāmacco, ekamantamupāvisiṃ; Tato no āsayaṃ ñatvā, buddho dhammamadesayi.

Sutvāna dhammaṃ vimalaṃ, avocumha mayaṃ jinaṃ; 'Pabbājehi mahāvīra, nibbindāmha mayaṃ bhave'.

'Svākkhāto bhikkhave dhammo, dukkhantakaraṇāya vo; Caratha brahmacariyaṃ', iccāha munisattamo.

Saha vācāya sabbepi, bhikkhuvesadharā mayaṃ; Ahumha upasampannā, sotāpannā ca sāsane.

Tato jetavanaṃ gantvā, anusāsi vināyako; Anusiṭṭho jinenāhaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Tato bhikkhusahassāni, anusāsimahaṃ tadā; Mamānusāsanakarā, tepi āsuṃ anāsavā.

Jino tasmiṃ guṇe tuṭṭho, etadagge ṭhapesi maṃ; Bhikkhuovādakānaggo, kappinoti mahājane.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Pamutto saravegova, kilese jhāpayiṃ mama.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahākappino thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahākappinattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

6. Macchadāyakattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, ukkuso āsahaṃ tadā; Mahantaṃ macchaṃ paggayha, siddhatthamunino adaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ macchamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, macchadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā macchadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Macchadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

2 Upavānattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Jalitvā aggikkhandhova, sambuddho parinibbuto.

Mahājanā samāgamma, pūjayitvā tathāgataṃ; Citaṃ katvāna sukataṃ, sarīraṃ abhiropayuṃ.

Sarīrakiccaṃ katvāna, dhātuṃ tattha samānayuṃ; Sadevamānusā sabbe, buddhathūpaṃ akaṃsu te.

Paṭhamā kañcanamayā, dutiyāsi maṇīmayā; Tatiyā rūpiyamayā, catutthī phalikāmayā.

Tathā pañcamiyā bhūmi, lohitaṅgamayā ahu; Chaṭṭhā masāragallassa, sabbaratanamayūpari.

Jaṅghā maṇimayā āsi, vedikā ratanamayā; Sabbasoṇṇamayo thūpo, uddhaṃ yojanamuggato.

Devā tattha samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino.

Dhātu āveṇikā natthi, sarīraṃ ekapiṇḍitaṃ; Imamhi buddhathūpamhi, kassāma kañcukaṃ mayaṃ.

Devā sattahi ratnehi, aññaṃ vaḍḍhesu yojanaṃ; Thūpo dviyojanubbedho, timiraṃ byapahanti so.

Nāgā tattha samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; Manussā ceva devā ca, buddhathūpaṃ akaṃsu te.

Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino.

Indanīlaṃ mahānīlaṃ, atho jotirasaṃ maṇiṃ; Ekato sannipātetvā, buddhathūpaṃ achādayuṃ.

Sabbaṃ maṇimayaṃ āsi, tāvatā buddhacetiyaṃ; Tiyojanasamubbiddhaṃ, ālokakaraṇaṃ tadā.

Garuḷā ca samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; Manussā devā nāgā ca, buddhathūpaṃ akaṃsu te.

'Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino'.

Sabbaṃ maṇimayaṃ thūpaṃ, akaruṃ te ca kañcukaṃ; Yojanaṃ tepi vaḍḍhesuṃ, āyataṃ buddhacetiyaṃ.

Catuyojanamubbiddho, buddhathūpo virocati; Obhāseti disā sabbā, sataraṃsīva uggato.

Kumbhaṇḍā ca samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; Manussā ceva devā ca, nāgā ca garuḷā tathā; Paccekaṃ buddhaseṭṭhassa, akaṃsu thūpamuttamaṃ.

'Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino; Ratanehi chādessāma, āyataṃ buddhacetiyaṃ'.

Yojanaṃ tepi vaḍḍhesuṃ, āyataṃ buddhacetiyaṃ; Pañcayojanamubbiddho, thūpo obhāsate tadā.

Yakkhā tattha samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; Manussā devā nāgā ca, garuḷā kumbhaaṇḍakā.

Paccekaṃ buddhaseṭṭhassa, akaṃsu thūpamuttamaṃ; 'Mā no pamattā assumha, appamattā sadevakā.

Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino; Phalikāhi chādessāma, āyataṃ buddhacetiyaṃ'.

Yojanaṃ tepi vaḍḍhesuṃ, āyataṃ buddhacetiyaṃ; Cha yojanāni ubbiddho, thūpo obhāsate tadā.

Gandhabbā ca samāgantvā, ekato mantayuṃ tadā; ‘Manujā devatā nāgā, garuḷā kumbhayakkhakā.

Sabbekaṃsu buddhathūpaṃ, mayamettha akārakā; Mayampi thūpaṃ kassāma, lokanāthassa tādino’.

Vediyo satta katvāna, chattamāropayiṃsu te; Sabbasoṇṇamayaṃ thūpaṃ, gandhabbā kārayuṃ tadā.

Sattayojanamubbiddho, thūpo obhāsate tadā; Rattindivā na ñāyanti, āloko hoti sabbadā.

Abhibhonti na tassābhā, candasūrā satārakā; Samantā yojanasate, padīpopi na pajjali.

Tena kālena ye keci, thūpaṃ pūjenti mānusā; Na te thūpamāruhanti, ambare ukkhipanti te.

Devehi ṭhapito yakkho, abhisammatanāmako; Dhajaṃ vā pupphadāmaṃ vā, abhiropeti uttari.

Na te passanti taṃ yakkhaṃ, dāmaṃ passanti gacchato; Evaṃ passitvā gacchantā, sabbe gacchanti suggatiṃ.

Viruddhā ye pāvacane, pasannā ye ca sāsane; Pāṭiheraṃ daṭṭhukāmā, thūpaṃ pūjenti mānusā.

Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ bhatako tadā; Āmoditaṃ janaṃ disvā, evaṃ cintesahaṃ tadā.

‘Uḷāro bhagavā heso, yassa dhātudharedisaṃ; Imā ca janatā tuṭṭhā, kāraṃ kubbaṃ na tappare.

Ahampi kāraṃ kassāmi, lokanāthassa tādino; Tassa dhammesu dāyādo, bhavissāmi anāgate’.

Sudhotaṃ rajakenāhaṃ, uttareyyapaṭaṃ mama; Veḷagge ālaggetvāna, dhajaṃ ukkhipimambare.

Abhisammatako gayha, ambarehāsi me dhajaṃ; Vāteritaṃ dhajaṃ disvā, bhiyyo hāsaṃ janesahaṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, samaṇaṃ upasaṅkamiṃ; Taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā, vipākaṃ pucchahaṃ dhaje.

So me kathesi ānanda, pītisañjananaṃ mama; ‘Tassa dhajassa vipākaṃ, anubhossasi sabbadā.

Hatthī assā rathā pattī, senā ca caturaṅginī; Parivāressanti taṃ niccaṃ, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Saṭṭhitūriyasahassāni, bheriyo samalaṅkatā; Parivāressanti taṃ niccaṃ, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Chaḷāsītisahassāni, nāriyo samalaṅkatā; Vicittavatthābharaṇā, āmuttamaṇikuṇḍalā.

Aḷārapamhā hasulā, susaññā tanumajjhimā; Parivāressanti taṃ niccaṃ, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassāni, devaloke ramissasi; Asītikkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissasi.

Sahassakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī bhavissasi; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Puññakammena saṃyutto, brahmabandhu bhavissasi.

Asītikoṭiṃ chaḍḍetvā, dāse kammakare bahū; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissasi.

Ārādhayitvā sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Upavānoti nāmena, hessasi satthu sāvako'.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayī mama.

Cakkavattissa santassa, catudīpissarassa me; Tiyojanāni samantā, ussīsanti dhajā sadā.

Satasahassito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhajadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upavāno thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Upavānattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Upālivagga

1 Bhāgineyyupālittheraapadāna

"Khīṇāsavasahassehi, parivuto lokanāyako; Vivekamanuyutto so, gacchate paṭisallituṃ.

Ajinena nivatthohaṃ, tidaṇḍaparidhārako; Bhikkhusaṃghaparibyūḷhaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, sire katvāna añjaliṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, santhaviṃ lokanāyakaṃ.

Yathāṇḍajā ca saṃsedā, opapātī jalābujā; Kākādipakkhino sabbe, antalikkhacarā sadā.

'Ye keci pāṇabhūtatthi, saññino vā asaññino; Sabbe te tava ñāṇamhi, anto honti samogadhā.

Gandhā ca pabbateyyā ye, himavantanaguttame; Sabbe te tava sīlamhi, kalāyapi na yujjare.

Mohandhakārapakkhando, ayaṃ loko sadevako; Tava ñāṇamhi jotante, andhakārā vidhaṃsitā.

Yathā atthaṅgate sūriye, honti sattā tamogatā; Evaṃ buddhe anuppanne, hoti loko tamogato.

Yathodayanto ādicco, vinodeti tamaṃ sadā; Tatheva tvaṃ buddhaseṭṭha, viddhaṃsesi tamaṃ sadā.

Padhānapahitattosi, buddho loke sadevake; Tava kammābhiraddhena, tosesi janataṃ bahuṃ'.

Taṃ sabbaṃ anumoditvā, padumuttaro mahāmuni; Nabhaṃ abbhuggamī dhīro, haṃsarājāva ambare.

Abbhuggantvāna sambuddho, mahesi padumuttaro; Antalikkhe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

Yenidaṃ thavitaṃ ñāṇaṃ, opammehi samāyutaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

'Aṭṭhārasañca khattuṃ so, devarājā bhavissati; Pathabyā rajjaṃ tisataṃ, vasudhaṃ āvasissati.

Pañcavīsatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tusitā hi cavitvāna, sukkamūlena codito; Hīnova jātiyā santo, upāli nāma hessati.

So pacchā pabbajitvāna, virājetvāna pāpakaṃ; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Tuṭṭho ca gotamo buddho, sakyaputto mahāyaso; Vinayādhigataṃ tassa, etadagge ṭhapessati'.

Saddhāyāhaṃ pabbajito, katakicco anāsavo; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Bhagavā cānukampī maṃ, vinayehaṃ visārado; Sakakammābhiraddho ca, viharāmi anāsavo.

Saṃvuto pātimokkhamhi, indriyesu ca pañcasu; Dhāremi vinayaṃ sabbaṃ, kevalaṃ ratanākaraṃ.

Mamañca guṇamaññāya, satthā loke anuttaro; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā upāli thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhāgineyyupālittherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikāravagga

7 Ajeliphaladāyakattheraapadāna

"Ajjuno nāma sambuddho, himavante vasī tadā; Caraṇena ca sampanno, samādhikusalo muni.

Kumbhamattaṃ gahetvāna, ajeliṃ jīvajīvakaṃ; Chattapaṇṇaṃ gahetvāna, adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ajeliphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ajeliphaladāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

9. Tikicchakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, vejjo āsiṃ susikkhito; Āturānaṃ sadukkhānaṃ, mahājanasukhāvaho.

Byādhitaṃ samaṇaṃ disvā, sīlavantaṃ mahājutiṃ; Pasannacitto sumano, bhesajjamadadiṃ tadā.

Arogo āsi teneva, samaṇo saṃvutindriyo; Asoko nāma nāmena, upaṭṭhāko vipassino.

Ekanavutito kappe, yaṃ osadhamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bhesajjassa idaṃ phalaṃ.

Ito ca aṭṭhame kappe, sabbosadhasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tikicchako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tikicchakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

10. Aggapupphiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Nisinnaṃ pabbatantare; Obhāsayantaṃ raṃsena, Sikhinaṃ sikhinaṃ yathā.

Aggajaṃ pupphamādāya, upāgacchiṃ naruttamaṃ; Pasannacitto sumano, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcavīsatikappamhi, ahosi amitogato; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2535)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aggapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aggapupphiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Thomakavaggo chabbīsatimo.

Tassuddānaṃ

Thomakekāsanacitakaṃ, campako sattapāṭali; Pānadhi mañjarī paṇṇaṃ, kuṭido aggapupphiyo; Gāthāyo gaṇitā cettha, ekatālīsameva cāti.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

6. Kusaṭṭhakadāyakattheraapadāna

"Kassapassa bhagavato, brāhmaṇassa vusīmato; Pasannacitto sumano, kusaṭṭhakamadāsahaṃ.

Imasmiṃyeva kappasmiṃ, kusaṭṭhakamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kusaṭṭhakassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kusaṭṭhakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kusaṭṭhakadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

7. Naḷamāliyattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, lokajeṭṭhassa tādino; Tiṇatthare nisinnassa, upasantassa tādino.

Naḷamālaṃ gahetvāna, bandhitvā bījaniṃ ahaṃ; Buddhassa upanāmesiṃ, dvipadindassa tādino.

Paṭiggahetvā sabbaññū, bījaniṃ lokanāyako; Mama saṅkappamaññāya, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Yathā me kāyo nibbāti, pariḷāho na vijjati; Tatheva tividhaggīhi, cittaṃ tava vimuccatu'.

Sabbe devā samāgacchuṃ, ye keci vananissitā; Sossāma buddhavacanaṃ, hāsayantañca dāyakaṃ.

Nisinno bhagavā tattha, devasaṅghapurakkhato; Dāyakaṃ sampahaṃsento, imā gāthā abhāsatha.

'Iminā bījanidānena, cittassa paṇidhīhi ca; Subbato nāma nāmena, cakkavattī bhavissati.

Tena kammāvasesena, sukkamūlena codito; Māluto nāma nāmena, cakkavattī bhavissati'.

Iminā bījanidānena, sammānavipulena ca; Kappasatasahassampi, duggatiṃ nupapajjati.

Tiṃsakappasahassamhi, subbatā aṭṭhatiṃsa te; Ekūnatiṃsasahasse, aṭṭha mālutanāmakā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā naḷamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷamāliyattherassāpadānaṃ sattamaṃ. Sattamabhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

10. Pupphacaṅkoṭiyattheraapadāna

"Abhītarūpaṃ sīhaṃva, garuḷaggaṃva pakkhinaṃ; Byagghūsabhaṃva pavaraṃ, abhijātaṃva kesariṃ.

Sikhiṃ tilokasaraṇaṃ, anejaṃ aparājitaṃ; Nisinnaṃ samaṇānaggaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Caṅkoṭake ṭhapetvāna, anojaṃ pupphamuttamaṃ; Saha caṅkoṭakeneva, buddhaseṭṭhaṃ samokiriṃ.

Tena cittappasādena, dvipadinda narāsabha; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sampuṇṇe tiṃsakappamhi, devabhūtisanāmakā; Sattaratanasampannā, pañcāsuṃ cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (1412)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pupphacaṅkoṭiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pupphacaṅkoṭiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Sakacintaniyavaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Sakacintī avopupphī, sapaccāgamanena ca; Parappasādī bhisado, sucinti vatthadāyako.

Ambadāyī ca sumano, pupphacaṅkoṭakīpi ca; Gāthekasattati vuttā, gaṇitā atthadassibhi.

Therāpadāna

Sakacintaniyavagga

8. Ambadāyakattheraapadāna

"Anomadassī bhagavā, nisinno pabbatantare; Mettāya aphari loke, appamāṇe nirūpadhi.

Kapi ahaṃ tadā āsiṃ, himavante naguttame; Disvā anomadassiṃ taṃ, buddhe cittaṃ pasādayiṃ.

Avidūre himavantassa, ambāsuṃ phalino tadā; Tato pakkaṃ gahetvāna, ambaṃ samadhukaṃ adaṃ.

Taṃ me buddho viyākāsi, anomadassī mahāmuni; Iminā madhudānena, ambadānena cūbhayaṃ.

Sattapaññāsakappamhi, devaloke ramissati; Avasesesu kappesu, vokiṇṇaṃ saṃsarissati.

Khepetvā pāpakaṃ kammaṃ, paripakkāya buddhiyā; Vinipātamagantvāna, kilese jhāpayissati.

Damena uttamenāhaṃ, damitomhi mahesinā; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Sattasattatikappasate, ambaṭṭhajasanāmakā; Catuddasa te rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

7. Niggunḍipupphiyattheraapadāna

"Yadā devo devakāyā, cavate āyusaṅkhayā; Tayo saddā niccharanti, devānaṃ anumodataṃ.

'Ito bho sugatiṃ gaccha, manussānaṃ sahabyataṃ; Manussabhūto saddhamme, labha saddhaṃ anuttaraṃ.

Sā te saddhā niviṭṭhāssa, mūlajātā patiṭṭhitā; Yāvajīvaṃ asaṃhīrā, saddhamme suppavedite.

Kāyena kusalaṃ katvā, vācāya kusalaṃ bahuṃ; Manasā kusalaṃ katvā, abyāpajjaṃ nirūpadhiṃ.

Tato opadhikaṃ puññaṃ, katvā dānena taṃ bahuṃ; Aññepi macce saddhamme, brahmacariye nivesaya'.

Imāya anukampāya, devādevaṃ yadā vidū; Cavantaṃ anumodanti, ehi deva punappunaṃ.

'Saṃvego me tadā āsi, devasaṅghe samāgate; Kaṃsu nāma ahaṃ yoniṃ, gamissāmi ito cuto'.

Mama saṃvegamaññāya, samaṇo bhāvitindriyo; Mamuddharitukāmo so, āgacchi mama santikaṃ.

Sumano nāma nāmena, padumuttarasāvako; Atthadhammānusāsitvā, saṃvejesi mamaṃ tadā.

Dvādasamaṃ bhāṇavāraṃ.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, buddhe cittaṃ pasādayiṃ; Taṃ dhīraṃ abhivādetvā, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Upapajjiṃ sa tattheva, sukkamūlena codito; Vasanto mātukucchimhi, puna dhāreti mātuyā.

Tamhā kāyā cavitvāna, tidase upapajjahaṃ; Etthantare na passāmi, domanassamahaṃ tadā.

Tāvatiṃsā cavitvāna, mātukucchiṃ samokkamiṃ; Nikkhamitvāna kucchimhā, kaṇhasukkaṃ ajānahaṃ.

Jātiyā sattavassova, ārāmaṃ pāvisiṃ ahaṃ; Gotamassa bhagavato, sakyaputtassa tādino.

Vitthārike pāvacane, bāhujaññamhi sāsane; Addasaṃ sāsanakare, bhikkhavo tattha satthuno.

Sāvatthi nāma nagaraṃ, rājā tatthāsi kosalo; Rathena nāgayuttena, upesi bodhimuttamaṃ.

Tassāhaṃ nāgaṃ disvāna, pubbakammaṃ anussariṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, samayaṃ agamāsahaṃ.

Jātiyā sattavassova, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Yo so buddhaṃ upaṭṭhāsi, ānando nāma sāvako.

Gatimā dhitimā ceva, satimā ca bahussuto; Rañño cittaṃ pasādento, niyyādesi mahājuti.

Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, pubbakammaṃ anussariṃ; Tattheva ṭhitako santo, arahattamapāpuṇiṃ.

Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, sire katvāna añjaliṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, imaṃ vācaṃ udīrayiṃ.

'Padumuttarabuddhassa, dvipadindassa satthuno; Nigguṇḍipupphaṃ paggayha, sīhāsane ṭhapesahaṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ'.

Pañcavīsasahassamhi, kappānaṃ manujādhipā; Abbudanirabbudāni, aṭṭhaṭṭhāsiṃsu khattiyā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nigguṇḍipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nigguṇḍipupphiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

3 Candanapūjanakattheraapadāna

“Candabhāgānadītīre, ahosiṃ kinnaro tadā; Pupphabhakkho cahaṃ āsiṃ, pupphānivasano tathā.

Atthadassī tu bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Vipinaggena niyyāsi, haṃsarājāva ambare.

Namo te purisājañña, cittaṃ te suvisodhitaṃ; Pasannamukhavaṇṇosi, vippasannamukhindriyo.

Orohitvāna ākāsā, bhūripañño sumedhaso; Saṅghāṭiṃ pattharitvāna, pallaṅkena upāvisi.

Vilīnaṃ candanādāya, agamāsiṃ jinantikaṃ; Pasannacitto sumano, buddhassa abhiropayiṃ.

Abhivādetvāna sambuddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Pāmojjaṃ janayitvāna, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Aṭṭhārase kappasate, candanaṃ yaṃ apūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Catuddase kappasate, ito āsiṃsu te tayo; Rohaṇī nāma nāmena, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā candanapūjanako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Candanapūjanakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ. Aṭṭhamabhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Subhūtivagga

4. Pañcasīlasamādāniyattheraapadāna

“Nagare candavatiyā, bhatako āsahaṃ tadā; Parakammāyane yutto, pabbajjaṃ na labhāmahaṃ.

Mahandhakārapihitā, tividhaggīhi ḍayhare; Kena nu kho upāyena, visaṃyutto bhave ahaṃ.

Deyyadhammo ca me natthi, varāko bhatako ahaṃ; Yannūnāhaṃ pañcasīlaṃ, rakkheyyaṃ paripūrayaṃ.

Anomadassissa munino, nisabho nāma sāvako; Tamahaṃ upasaṅkamma, pañcasikkhāpadaggahiṃ.

Vassasatasahassāni, āyu vijjati tāvade; Tāvatā pañcasīlāni, paripuṇṇāni gopayiṃ.

Maccukāle ca sampatte, devā assāsayanti maṃ; ‘Ratho sahassayutto te, mārisāyaṃ upaṭṭhito’.

Vattante carime citte, mama sīlaṃ anussariṃ; Tena kammena sukatena, tāvatiṃsaṃ agacchahaṃ.

Tiṃsakkhattuñca devindo, devarajjamakārayiṃ; Dibbasukhaṃ anubhaviṃ, accharāhi purakkhato.

Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Pure vesāliyaṃ jāto, mahāsāle suaḍḍhake.

Vassūpanāyike kāle, dippante jinasāsane; Mātā ca me pitā ceva, pañcasikkhāpadaggahuṃ.

Saha sutvānahaṃ sīlaṃ, mama sīlaṃ anussariṃ; Ekāsane nisīditvā, arahattamapāpuṇiṃ.

Jātiyā pañcavassena, arahattamapāpuṇiṃ; Upasampādayi buddho, guṇamaññāya cakkhumā.

Paripuṇṇāni gopetvā, pañcasikkhāpadānahaṃ; Aparimeyye ito kappe, vinipātaṃ na gacchahaṃ.

Svāhaṃ yasamanubhaviṃ, tesaṃ sīlāna vāhasā; Kappakoṭimpi kittento, kittaye ekadesakaṃ.

Pañca sīlāni gopetvā, tayo hetū labhāmahaṃ; Dīghāyuko mahābhogo, tikkhapañño bhavāmahaṃ.

Saṅkittento ca sabbesaṃ, adhimattañca porisaṃ; Bhavābhave saṃsaritvā, ete ṭhāne labhāmahaṃ.

Aparimeyyasīlesu, vattantā jinasāvakā; Bhavesu yadi rajjeyyuṃ, vipāko kīdiso bhave.

Suciṇṇaṃ me pañcasīlaṃ, bhatakena tapassinā; Tena sīlenahaṃ ajja, mocayiṃ sabbabandhanā.

Aparimeyye ito kappe, pañca sīlāni gopayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pañcasīlānidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pañcasīlasamādāniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcasīlasamādāniyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

3. Nandattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Lokajeṭṭhassa tādino; Vatthaṃ khomaṃ mayā dinnaṃ, Sayambhussa mahesino.

Taṃ me buddho viyākāsi, jalajuttaranāmako; 'Iminā vatthadānena, hemavaṇṇo bhavissasi.

Dve sampattī anubhotvā, kusalamūlehi codito; Gotamassa bhagavato, kaniṭṭho tvaṃ bhavissasi.

Rāgaratto sukhasīlo, kāmesu gedhamāyuto; Buddhena codito santo, tadā tvaṃ pabbajissasi.

Pabbajitvāna tvaṃ tattha, kusalamūlena codito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissasināsavo'.

Satta kappasahassamhi, caturo ceḷanāmakā; Saṭṭhi kappasahassamhi, upacelā catujjanā.

Pañca kappasahassamhi, ceḷāva caturo janā; Sattaratanasampannā, catudīpamhi issarā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nando thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nandattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Sakiṃsammajjakavagga

1. Sakiṃsammajjakattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, pāṭaliṃ bodhimuttamaṃ; Disvāva taṃ pādapaggaṃ, tattha cittaṃ pasādayiṃ.

Sammajjaniṃ gahetvāna, bodhiṃ sammajji tāvade; Sammajjitvāna taṃ bodhiṃ, avandiṃ pāṭaliṃ ahaṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, sire katvāna añjaliṃ; Namassamāno taṃ bodhiṃ, gañchiṃ paṭikuṭiṃ ahaṃ.

Tādimaggena gacchāmi, saranto bodhimuttamaṃ; Ajagaro maṃ pīḷesi, ghorarūpo mahabbalo.

Āsanne me kataṃ kammaṃ, phalena tosayī mamaṃ; Kaḷevaraṃ me gilati, devaloke ramāmahaṃ.

Anāvilaṃ mama cittaṃ, visuddhaṃ paṇḍaraṃ sadā; Sokasallaṃ na jānāmi, cittasantāpanaṃ mama.

Kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso ca, apamāro vitacchikā; Daddu kaṇḍu ca me natthi, phalaṃ sammajjanāyidaṃ.

Soko ca paridevo ca, hadaye me na vijjati; Abhantaṃ ujukaṃ cittaṃ, phalaṃ sammajjanāyidaṃ.

Samādhīsu na majjāmi, visadaṃ hoti mānasaṃ; Yaṃ yaṃ samādhimicchāmi, so so sampajjate mamaṃ.

Rajanīye na rajjāmi, atho dussaniyesu ca; Mohanīye na muyhāmi, phalaṃ sammajjanāyidaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phalaṃ sammajjanāyidaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sakiṃsammajjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sakiṃsammajjakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

3 Pāṭihīrasaññakattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, āhutīnaṃ paṭiggaho; Vasīsatasahassehi, nagaraṃ pāvisī tadā.

Nagaraṃ pavisantassa, upasantassa tādino; Ratanāni pajjotiṃsu, nigghoso āsi tāvade.

Buddhassa ānubhāvena, bherī vajjumaghaṭṭitā; Sayaṃ vīṇā pavajjanti, buddhassa pavisato puraṃ.

Buddhaseṭṭhaṃ namassāmi, padumuttaramahāmuniṃ; Pāṭihīrañca passitvā, tattha cittaṃ pasādayiṃ.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthusampadā; Acetanāpi turiyā, sayameva pavajjare.

Satasahassito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pāṭihīrasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pāṭihīrasaññakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

2. Labujadāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, āsiṃ ārāmiko tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, gacchantaṃ anilañjase.

Labujassa phalaṃ gayha, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Ākāse ṭhitako santo, paṭigaṇhi mahāyaso.

Vittisañjananaṃ mayhaṃ, diṭṭhadhammasukhāvahaṃ; Phalaṃ buddhassa datvāna, vippasannena cetasā.

Adhigacchiṃ tadā pītiṃ, vipulañca sukhuttamaṃ; Uppajjateva ratanaṃ, nibbattassa tahiṃ tahiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā labujadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Labujadāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

5. Nimittasaññakattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, vasāmi assame ahaṃ; Suvaṇṇamigamaddakkhiṃ, carantaṃ vipine ahaṃ.

Mige cittaṃ pasādetvā, lokajeṭṭhaṃ anussariṃ; Tena cittappasādena, aññe buddhe anussariṃ.

Abbhatītā ca ye buddhā, vattamānā anāgatā; Evamevaṃ virocanti, migarājāva te tayo.

Catunnavutito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Sattavīse ito kappe, eko āsiṃ mahīpati; Araññasattho nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nimittasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nimittasaññakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Tiṇadāyakavagga

9. Āmaṇḍaphaladāyakattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Vuṭṭhahitvā samādhimhā, caṅkamī lokanāyako.

Khāribhāraṃ gahetvāna, āharanto phalaṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, caṅkamantaṃ mahāmuniṃ.

Pasannacitto sumano, sire katvāna añjaliṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, āmaṇḍamadadiṃ phalaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, āmaṇḍassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā āmaṇḍaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Āmaṇḍaphaladāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

1 Avaṭaphaladāyakattheraapadāna

"Sataraṃsi nāma bhagavā, sayambhū aparājito; Vivekakāmo sambuddho, gocarāyābhinikkhami.

Phalahattho ahaṃ disvā, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Pasannacitto sumano, avaṭaṃ adadiṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalamadadiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā avaṭaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Avaṭaphaladāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

3. Aḍḍhacandiyattheraapadāna

"Tissassa kho bhagavato, bodhiyā pādaputtame; Aḍḍhacandaṃ mayā dinnaṃ, dharaṇīruhapādape.

Dvenavute ito kappe, yaṃ candamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bodhipūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcavīse ito kappe, devalo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aḍḍhacandiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aḍḍhacandiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

4. Dhotakattheraapadāna

"Gaṅgā bhāgīrathī nāma, himavantā pabhāvitā; Haṃsavatiyā dvārena, anusandati tāvade.

Sobhito nāma ārāmo, gaṅgākūle sumāpito; Tattha padumuttaro buddho, vasate lokanāyako.

Tidasehi yathā indo, manujehi purakkhato; Nisīdi tattha bhagavā, asambhītova kesarī.

Nagare haṃsavatiyā, vasāmi brāhmaṇo ahaṃ; Chaḷaṅgo nāma nāmena, evaṃnāmo mahāmuni.

Aṭṭhārasa sissasatā, parivārenti maṃ tadā; Tehi sissehi samito, gaṅgātīraṃ upāgamiṃ.

Tatthaddasāsiṃ samaṇe, nikkuhe dhotapāpake; Bhāgīrathiṃ taranteham, evaṃ cintesi tāvade.

‘Sāyaṃ pātaṃ tarantāme, buddhaputtā mahāyasā; Vihesayanti attānaṃ, tesaṃ attā vihaññati.

Sadevakassa lokassa, buddho aggo pavuccati; Natthi me dakkhiṇe kāraṃ, gatimaggavisodhanaṃ.

Yannūna buddhaseṭṭhassa, setuṃ gaṅgāya kāraye; Kārāpetvā imaṃ kammaṃ, santarāmi imaṃ bhavaṃ’.

Satasahassaṃ datvāna, setuṃ kārāpayiṃ ahaṃ; Saddahanto kataṃ kāraṃ, vipulaṃ me bhavissati.

Kārāpetvāna taṃ setuṃ, upesiṃ lokanāyakaṃ; Sirasi añjaliṃ katvā, imaṃ vacanamabraviṃ.

‘Satasahassassa vayaṃ, datvā kārāpito mayā; Tavatthāya mahāsetu, paṭiggaṇha mahāmune’.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

‘Yo me setuṃ akāresi, pasanno sehi pāṇibhi; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

4.1. Setudānaānisaṃsa

Darito pabbatato vā, rukkhato patitopiyaṃ; Cutopi lacchatī ṭhānaṃ, setudānassidaṃ phalaṃ.

Virūḷhamūlasantānaṃ, nigrodhamiva māluto; Amittā nappasahanti, setudānassidaṃ phalaṃ.

Nāssa corā pasahanti, nātimaññanti khattiyā; Sabbe tarissatāmitte, setudānassidaṃ phalaṃ.

Abbhokāsagataṃ santaṃ, kaṭhinātapatāpitaṃ; Puññakammena saṃyuttaṃ, na bhavissati vedanā.

Devaloke manusse vā, hatthiyānaṃ sunimmitaṃ; Tassa saṅkappamaññāya, nibbattissati tāvade.

Sahassassā vātajavā, sindhavā sīghavāhanā; Sāyaṃ pātaṃ upessanti, setudānassidaṃ phalaṃ.

Āgantvāna manussattaṃ, sukhitoyaṃ bhavissati; Vehāsaṃ manujasseva, hatthiyānaṃ bhavissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo’.

Aho me sukataṃ kammaṃ, jalajuttamanāmake; Tattha kāraṃ karitvāna, pattohaṃ āsavakkhayaṃ.

Padhānaṃ pahitattomhi, upasanto nirūpadhi; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhotako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhotakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

8. Āluvadāyakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, mahāsindhu sudassanā; Tatthaddasaṃ vītarāgaṃ, suppabhāsaṃ sudassanaṃ.

Paramopasame yuttaṃ, disvā vimhitamānaso; Āluvaṃ tassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, āluvassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā āluvadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Āluvadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

4. Vaṅgīsattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Yathāpi sāgare ūmi, gagane viya tārakā; Evaṃ pāvacanaṃ tassa, arahantehi cittitaṃ.

Sadevāsuranāgehi, manujehi purakkhato; Samaṇabrāhmaṇākiṇṇe, janamajjhe jinuttamo.

Pabhāhi anurañjanto, loke lokantagū jino; Vacanena vibodhento, veneyyapadumāni so.

Vesārajjehi sampanno, catūhi purisuttamo; Pahīnabhayasārajjo, khemappatto visārado.

Āsabhaṃ pavaraṃ ṭhānaṃ, buddhabhūmiñca kevalaṃ; Paṭijānāti lokaggo, natthi sañcodako kvaci.

Sīhanādamasambhītaṃ, nadato tassa tādino; Devo naro vā brahmā vā, paṭivattā na vijjati.

Desento pavaraṃ dhammaṃ, santārento sadevakaṃ; Dhammacakkaṃ pavatteti, parisāsu visārado.

Paṭibhānavataṃ aggaṃ, sāvakaṃ sādhusammataṃ; Guṇaṃ bahuṃ pakittetvā, etadagge ṭhapesi taṃ.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, brāhmaṇo sādhusammato; Sabbavedavidū jāto, vāgīso vādisūdano.

Upecca taṃ mahāvīraṃ, sutvāhaṃ dhammadesanaṃ; Pītivaraṃ paṭilabhiṃ, sāvakassa guṇe rato.

Nimantetvāva sugataṃ, sasaṃghaṃ lokanandanaṃ; Sattāhaṃ bhojayitvāhaṃ, dussehacchādayiṃ tadā.

Nipacca sirasā pāde, katokāso katañjalī; Ekamantaṃ ṭhito haṭṭho, santhaviṃ jinamuttamaṃ.

'Namo te vādimaddana, namo te isisattama; Namo te sabbalokagga, namo te abhayaṃ kara.

Namo te māramathana, namo te diṭṭhisūdana; Namo te santisukhada, namo te saraṇaṃ kara.

Anāthānaṃ bhavaṃ nātho, bhītānaṃ abhayappado; Vissāmabhūmi santānaṃ, saraṇaṃ saraṇesinaṃ'.

Evamādīhi sambuddhaṃ, santhavitvā mahāguṇaṃ; Avocaṃ vādisūdassa, gatiṃ pappomi bhikkhuno.

Tadā avoca bhagavā, anantapaṭibhānavā; 'Yo so buddhaṃ abhojesi, sattāhaṃ sahasāvakaṃ.

Guṇañca me pakittesi, pasanno sehi pāṇibhi; Eso patthayate ṭhānaṃ, vādisūdassa bhikkhuno.

Anāgatamhi addhāne, lacchase taṃ manorathaṃ; Devamānusasampattiṃ, anubhotvā anappakaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Vaṅgīso nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Taṃ sutvā mudito hutvā, yāvajīvaṃ tadā jinaṃ; Paccayehi upaṭṭhāsiṃ, mettacitto tathāgataṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tusitaṃ agamāsahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jāto vippakule ahaṃ; Paccājāto yadā āsiṃ, jātiyā sattavassiko.

Sabbavedavidū jāto, vādasatthavisārado; Vādissaro cittakathī, paravādappamaddano.

Vaṅge jātoti vaṅgīso, vacane issaroti vā; Vaṅgīso iti me nāmaṃ, abhavī lokasammataṃ.

Yadāhaṃ viññutaṃ patto, ṭhito paṭhamayobbane; Tadā rājagahe ramme, sāriputtamahaddasaṃ.

Pañcavīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Piṇḍāya vicarantaṃ taṃ, pattapāṇiṃ susaṃvutaṃ; Alolakkhiṃ mitabhāṇiṃ, yugamattaṃ nidakkhitaṃ.

Taṃ disvā vimhito hutvā, avocaṃ mamanucchavaṃ; Kaṇikāraṃva nicitaṃ, cittaṃ gāthāpadaṃ ahaṃ.

Ācikkhi so me satthāraṃ, sambuddhaṃ lokanāyakaṃ; Tadā so paṇḍito vīro, uttariṃ samavoca me.

Virāgasaṃhitaṃ vākyaṃ, katvā duddasamuttamaṃ; Vicittapaṭibhānehi, tosito tena tādinā.

Nipacca sirasā pāde, 'pabbājehī'ti maṃ bravi; Tato maṃ sa mahāpañño, buddhaseṭṭhamupānayi.

Nipacca sirasā pāde, nisīdiṃ satthu santike; Mamāha vadataṃ seṭṭho, 'kacci vaṅgīsa jānāsi'.

Kiñci sippanti tassāhaṃ, 'jānāmī'ti ca abraviṃ; 'Matasīsaṃ vanacchuddhaṃ, api bārasavassikaṃ; Tava vijjāvisesena, sace sakkosi vācaya'.

'Āmoti me paṭiññāte, tīṇi sīsāni dassayi; Nirayanaradevesu, upapanne avācayiṃ'.

Tadā khīṇāsavasseva, sīsaṃ dassesi nāyako; Tatohaṃ vihatārambho, pabbajjaṃ samayācisaṃ.

Pabbajitvāna sugataṃ, santhavāmi tahiṃ tahiṃ; Tato maṃ kabbavittosi, ujjhāyantiha bhikkhavo.

Tato vīmaṃsanatthaṃ me, āha buddho vināyako; ‘Takkikā panimā gāthā, ṭhānaso paṭibhanti taṃ’.

‘Na kabbavittohaṃ vīra, ṭhānaso paṭibhanti maṃ’; ‘Tena hi dāni vaṅgīsa, ṭhānaso santhavāhi maṃ’.

Tadāhaṃ santhaviṃ vīraṃ, gāthāhi isisattamaṃ; Ṭhānaso me tadā tuṭṭho, jino agge ṭhapesi maṃ.

Paṭibhānena cittena, aññesamatimaññahaṃ; Pesale tena saṃviggo, arahattamapāpuṇiṃ.

‘Paṭibhānavataṃ aggo, añño koci na vijjati; Yathāyaṃ bhikkhu vaṅgīso, evaṃ dhāretha bhikkhavo’.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayiṃ mama.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vaṅgīso thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vaṅgīsattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Bījanivagga

5 Opavayhattheraapadāna

“Padumuttarabuddhassa, ājānīyamadāsahaṃ; Niyyādetvāna sambuddhe, agamāsiṃ sakaṃ gharaṃ.

Devalo nāma nāmena, satthuno aggasāvako; Varadhammassa dāyādo, āgacchi mama santikaṃ.

Sapattabhāro bhagavā, ājāneyyo na kappati; Tava saṅkappamaññāya, adhivāsesi cakkhumā.

Agghāpetvā vātajavaṃ, sindhavaṃ sīghavāhanaṃ; Padumuttarabuddhassa, khamanīyamadāsahaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Khamanīyaṃ vātajavaṃ, cittaṃ nibbattate mama.

Lābhaṃ tesaṃ suladdhaṃva, ye labhantupasampadaṃ; Punapi payirupāseyyaṃ, buddho loke sace bhave.

Aṭṭhavīsatikkhattuṃhaṃ, rājā āsiṃ mahabbalo; Cāturanto vijitāvī, jambusaṇḍassa issaro.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Pattosmi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Catutiṃsasahassamhi, mahātejosi khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā opavayho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Opavayhattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

8. Sattāhapabbajitattheraapadāna

"Vipassissa bhagavato, saṃgho sakkatamānito; Byasanaṃ me anuppattaṃ, ñātibhedo pure ahu.

Pabbajjaṃ upagantvāna, byasanupasamāyahaṃ; Sattāhābhirato tattha, satthusāsanakamyatā.

Ekanavutito kappe, yamahaṃ pabbajiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pabbajjāya idaṃ phalaṃ.

Sattasaṭṭhimhito kappe, satta āsuṃ mahīpatī; Sunikkhamāti ñāyanti, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sattāhapabbajito thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattāhapabbajitattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

3 Mahākaccānattheraapadāna

"Padumuttaranāthassa, padumaṃ nāma cetiyaṃ; Silāsanaṃ kārayitvā, suvaṇṇenābhilepayiṃ.

Ratanāmayachattañca, paggayha vāḷabījaniṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, lokabandhussa tādino.

Yāvatā devatā bhummā, sabbe sannipatuṃ tadā; Ratanāmayachattānaṃ, vipākaṃ kathayissati.

Tañca sabbaṃ suṇissāma, kathayantassa satthuno; Bhiyyo hāsaṃ janeyyāma, sammāsambuddhasāsane.

Hemāsane nisīditvā, sayambhū aggapuggalo; Bhikkhusaṃghaparibyūḷho, imā gāthā abhāsatha.

‘Yenidaṃ āsanaṃ dinnaṃ, sovaṇṇaṃ ratanāmayaṃ; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Tiṃsa kappāni devindo, devarajjaṃ karissati; Samantā yojanasataṃ, ābhāyābhibhavissati.

Manussalokamāgantvā, cakkavattī bhavissati; Pabhassaroti nāmena, uggatejo bhavissati.

Divā vā yadi vā rattiṃ, sataraṃsīva uggato; Samantā aṭṭharatanaṃ, ujjotissati khattiyo.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tusitā hi cavitvāna, sukkamūlena codito; Kaccāno nāma nāmena, brahmabandhu bhavissati.

So pacchā pabbajitvāna, arahā hessatināsavo; Gotamo lokapajjoto, aggaṭṭhāne ṭhapessati.

Saṃkhittapucchitaṃ pañhaṃ, Vitthārena kathessati; Kathayanto ca taṃ pañhaṃ, Ajjhāsayaṃ pūrayissati’.

Aḍḍhe kule abhijāto, brāhmaṇo mantapāragū; Ohāya dhanadhaññāni, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Saṃkhittenapi pucchante, vitthārena kathemahaṃ; Ajjhāsayaṃ tesaṃ pūremi, tosemi dvipaduttamaṃ.

Tosito me mahāvīro, sayambhū aggapuggalo; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, etadagge ṭhapesi maṃ.

Paṭisambhidā catasso, … pe … kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahākaccāno thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mahākaccānattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

2. Paccekabuddhaapadāna

Atha paccekabuddhāpadānaṃ suṇātha—

“Tathāgataṃ jetavane vasantaṃ, Apucchi vedehamunī nataṅgo; ‘Paccekabuddhā kira nāma honti, Bhavanti te hetubhi kehi vīra’.

Tadāha sabbaññuvaro mahesi, Ānandabhaddaṃ madhurassarena; ‘Ye pubbabuddhesu katādhikārā, Aladdhamokkhā jinasāsanesu.

Teneva saṃvegamukhena dhīrā, Vināpi buddhehi sutikkhapaññā; Ārammaṇenāpi parittakena, Paccekabodhiṃ anupāpuṇanti.

Sabbamhi lokamhi mamaṃ ṭhapetvā, Paccekabuddhehi samova natthi; Tesaṃ imaṃ vaṇṇapadesamattaṃ, Vakkhāmahaṃ sādhu mahāmunīnaṃ.

Sayameva buddhānaṃ mahāisīnaṃ, Sādhūni vākyāni madhūva khuddaṃ; Anuttaraṃ bhesajaṃ patthayantā, Suṇātha sabbesu pasannacittā'.

Paccekabuddhānaṃ samāgatānaṃ, Paramparaṃ byākaraṇāni yāni; Ādīnavo yañca virāgavatthuṃ, Yathā ca bodhiṃ anupāpuṇiṃsu.

Sarāgavatthūsu virāgasaññī, Rattamhi lokamhi virattacittā; Hitvā papañce jiya phanditāni, Tatheva bodhiṃ anupāpuṇiṃsu.

Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Aviheṭhayaṃ aññatarampi tesaṃ; Mettena cittena hitānukampī, Eko care khaggavisāṇakappo.

Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Aviheṭhayaṃ aññatarampi tesaṃ; Na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Saṃsaggajātassa bhavanti snehā, Snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti; Ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Mitte suhajje anukampamāno, Hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto; Etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Vaṃso visālova yathā visatto, Puttesu dāresu ca yā apekkhā; Vaṃse kaḷīrova asajjamāno, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Migo araññamhi yathā abaddho, Yenicchakaṃ gacchati gocarāya; Viññū naro seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Āmantanā hoti sahāyamajjhe, Vāse ca ṭhāne gamane cārikāya; Anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe, Puttesu pemaṃ vipulañca hoti; Piyavippayogaṃ vijigucchamāno, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Cātuddiso appaṭigho ca hoti, Santussamāno itarītarena; Parissayānaṃ sahitā achambhī, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Dussaṅgahā pabbajitāpi eke, Atho gahaṭṭhā gharamāvasantā; Appossukko paraputtesu hutvā, Eko care khaggavisāṇakappo'.

'Oropayitvā gihibyañjanāni, Sañchinnapatto yathā koviḷāro; Chetvāna vīro gihibandhanāni, Eko care khaggavisāṇakappo'.

‘Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā’.

‘No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care mātaṅgaraññeva nāgo’.

‘Addhā pasaṃsāma sahāyasampadaṃ, Seṭṭhā samā sevitabbā sahāyā; Ete aladdhā anavajjabhojī, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni, Kammāraputtena suniṭṭhitāni; Saṅghaṭṭamānāni duve bhujasmiṃ, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Evaṃ dutīyena sahā mamassa, Vācābhilāpo abhisajjanā vā; Etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Kāmā hi citrā madhurā manoramā, Virūparūpena mathenti cittaṃ; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Ītī ca gaṇḍo ca upaddavo ca, Rogo ca sallañca bhayañca metaṃ; Etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Sītañca uṇhañca khudaṃ pipāsaṃ, Vātātape ḍaṃsasarīsape ca; Sabbānipetāni abhibbhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Nāgova yūthāni vivajjayitvā, Sañjātakhandho padumī uḷāro; Yathābhirantaṃ viharaṃ araññe, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Aṭṭhāna taṃ saṅgaṇikāratassa, Yaṃ phassaye sāmayikaṃ vimuttiṃ; Ādiccabandhussa vaco nisamma, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Diṭṭhīvisūkāni upātivatto, Patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo; Uppannañāṇomhi anaññaneyyo, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Nillolupo nikkuho nippipāso, Nimmakkha niddhantakasāvamoho; Nirāsayo sabbaloke bhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha, Anatthadassiṃ visame niviṭṭhaṃ; Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha, Mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ; Aññāya atthāni vineyya kaṅkhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Khiḍḍaṃ ratiṃ kāmasukhañca loke, Analaṅkaritvā anapekkhamāno; Vibhūsaṭṭhānā virato saccavādī, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Puttañca dāraṃ pitarañca mātaraṃ, Dhanāni dhaññāni ca bandhavāni; Hitvāna kāmāni yathodhikāni, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ, Appassādo dukkhamevettha bhiyyo; Gaḷo eso iti ñatvā matimā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Sandālayitvāna saṃyojanāni, Jālaṃva bhetvā salilambucārī; Aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Okkhittacakkhū na ca pādalolo, Guttindriyo rakkhitamānasāno; Anavassuto apariḍayhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Ohārayitvā gihibyañjanāni, Sañchannapatto yathā pārichatto; Kāsāyavattho abhinikkhamitvā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo, Anaññaposī sapadānacārī; Kule kule appaṭibaddhacitto, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso, Upakkilese byapanujja sabbe; Anissito chejja sinehadosaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Vipiṭṭhikatvāna sukhañca dukkhaṃ, Pubbeva somanassadomanassaṃ; Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Āraddhavīriyo paramatthapattiyā, Alīnacitto akusītavutti; Daḷhanikkamo thāmabalūpapanno, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno, Dhammesu niccaṃ anudhammacārī; Ādīnavaṃ sammasitā bhavesu, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Taṇhakkhayaṃ patthayamappamatto, Aneḷamūgo sutavā satīmā; Saṅkhātadhammo niyato padhānavā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Sīhova saddesu asantasanto, Vātova jālamhi asajjamāno; Padumaṃva toyena alippamāno, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Sīho yathā dāṭhabalī pasayha, Rājā migānaṃ abhibhuyya cārī; Sevetha pantāni senāsanāni, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, Āsevamāno muditañca kāle; Sabbena lokena avirujjhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Sandālayitvāna saṃyojanāni; Asantasaṃ jīvitasaṅkhayamhi, Eko care khaggavisāṇakappo’.

‘Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā, Nikkāraṇā dullabhā ajja mittā; Attatthapaññā asucīmanussā, Eko care khaggavisāṇakappo’.

Visuddhasīlā suvisuddhapaññā, Samāhitā jāgariyānuyuttā; Vipassakā dhammavisesadassī, Maggaṅgabojjhaṅgagate vijaññā.

Suññappaṇidhiñca tathānimittaṃ, Āsevayitvā jinasāsanamhi; Ye sāvakattaṃ na vajanti dhīrā, Bhavanti paccekajinā sayambhū.

Mahantadhammā bahudhammakāyā, Cittissarā sabbadukkhoghatiṇṇā; Udaggacittā paramatthadassī, Sīhopamā khaggavisāṇakappā.

Santindriyā santamanā samādhī, Paccantasattesu patippacārā; Dīpā parattha idha vijjalantā, Paccekabuddhā satataṃ hitāme.

Pahīnasabbāvaraṇā janindā, Lokappadīpā ghanakañcanābhā; Nissaṃsayaṃ lokasudakkhiṇeyyā, Paccekabuddhā satatappitāme.

Paccekabuddhānaṃ subhāsitāni, Caranti lokamhi sadevakamhi; Sutvā tathā ye na karonti bālā, Caranti dukkhesu punappunaṃ te.

Paccekabuddhāna subhāsitāni, Madhuṃ yathā khuddamavassavantaṃ; Sutvā tathā ye paṭipattiyuttā, Bhavanti te saccadasā sapaññā.

Paccekabuddhehi jinehi bhāsitā, Kathā uḷārā abhinikkhamitvā; Tā sakyasīhena naruttamena, Pakāsitā dhammavijānanatthaṃ.

Lokānukampāya imāni tesaṃ, Paccekabuddhāna vikubbitāni; Saṃvegasaṅgamativaḍḍhanatthaṃ, Sayambhusīhena pakāsitānī"ti.

Paccekabuddhāpadānaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Kaccāyanavagga

5. Kumārakassapattheraapadāna

"Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako; Sabbalokahito vīro, padumuttaranāmako.

Tadāhaṃ brāhmaṇo hutvā, vissuto vedapāragū; Divāvihāraṃ vicaraṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Catusaccaṃ pakāsentaṃ, bodhayantaṃ sadevakaṃ; Vicittakathikānaggaṃ, vaṇṇayantaṃ mahājane.

Tadā muditacittohaṃ, nimantetvā tathāgataṃ; Nānārattehi vatthehi, alaṅkaritvāna maṇḍapaṃ.

Nānāratanapajjotaṃ, sasaṃghaṃ bhojayiṃ tahiṃ; Bhojayitvāna sattāhaṃ, nānaggarasabhojanaṃ.

Nānācittehi pupphehi, pūjayitvā sasāvakaṃ; Nipacca pādamūlamhi, taṃ ṭhānaṃ patthayiṃ ahaṃ.

Tadā munivaro āha, karuṇekarasāsayo; 'Passathetaṃ dijavaraṃ, padumānanalocanaṃ.

Pītipāmojjabahulaṃ, samuggatatanūruhaṃ; Hāsamhitavisālakkhaṃ, mama sāsanalālasaṃ.

Patitaṃ pādamūle me, ekāvatthasumānasaṃ; Esa pattheti taṃ ṭhānaṃ, vicittakathikattanaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Kumārakassapo nāma, hessati satthu sāvako.

Vicittapupphadussānaṃ, ratanānañca vāhasā; Vicittakathikānaṃ so, aggataṃ pāpuṇissati'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Paribbhamaṃ bhavābhave, raṅgamajjhe yathā naṭo; Sākhamigatrajo hutvā, migiyā kucchimokkamiṃ.

Tadā mayi kucchigate, vajjhavāro upaṭṭhito; Sākhena cattā me mātā, nigrodhaṃ saraṇaṃ gatā.

Tena sā migarājena, maraṇā parimocitā; Pariccajitvā sapāṇaṃ, mamevaṃ ovadī tadā.

'Nigrodhameva seveyya, na sākhamupasaṃvase; Nigrodhasmiṃ mataṃ seyyo, yañce sākhamhi jīvitaṃ'.

Tenānusiṭṭhā migayūthapena, Ahañca mātā ca tathetare ca; Āgamma rammaṃ tusitādhivāsaṃ, Gatā pavāsaṃ sagharaṃ yatheva.

Puno kassapavīrassa, atthamentamhi sāsane; Āruyha selasikharaṃ, yuñjitvā jinasāsanaṃ.

Idānāhaṃ rājagahe, jāto seṭṭhikule ahuṃ; Āpannasattā me mātā, pabbaji anagāriyaṃ.

Sagabbhaṃ taṃ viditvāna, devadattamupānayuṃ; So avoca 'vināsetha, pāpikaṃ bhikkhuniṃ imaṃ'.

Idānipi munindena, jinena anukampitā; Sukhinī ajanī mayhaṃ, mātā bhikkhunupassaye.

Taṃ viditvā mahīpālo, kosalo maṃ aposayi; Kumāraparihārena, nāmenāhañca kassapo.

Mahākassapamāgamma, ahaṃ kumārakassapo; Vammikasadisaṃ kāyaṃ, sutvā buddhena desitaṃ.

Tato cittaṃ vimucci me, anupādāya sabbaso; Pāyāsiṃ damayitvāhaṃ, etadaggamapāpuṇiṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kumārakassapo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kumārakassapattherassāpadānaṃ pañcamaṃ. Catuvīsatimaṃ bhāṇavāraṃ.

Therāpadāna

Saddasaññakavagga

8 Mañcadāyakattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Ekaṃ mañcaṃ mayā dinnaṃ, pasannena sapāṇinā.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, dibbayānaṃ samajjhagaṃ; Tena mañcakadānena, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ mañcamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, mañcadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mañcadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mañcadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

4 Tiṇukkadhāriyattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, bodhiyā pādaputtame; Pasannacitto sumano, tayo ukke adhārayiṃ.

Satasahassito kappe, sohaṃ ukkamadhārayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ukkadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tiṇukkadhāriyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tiṇukkadhāriyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Padumukkhipavagga

7. Javahaṃsakattheraapadāna

"Candabhāgānadītīre, Āsiṃ vanacaro tadā; Siddhatthaṃ addasaṃ buddhaṃ, Gacchantaṃ anilañjase.

Añjaliṃ paggahetvāna, ullokento mahāmuniṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, avandiṃ nāyakaṃ ahaṃ.

Catunnavutito kappe, yamavandiṃ narāsabhaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, vandanāya idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā javahaṃsako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Javahaṃsakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

9. Sumanadāmiyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, nhātakassa tapassino; Katvāna sumanadāmaṃ, dhārayiṃ purato ṭhito.

Catunnavutito kappe, yaṃ dāmaṃ dhārayiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sumanadhāraṇe phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumanadāmiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumanadāmiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

6 Kaḷambadāyakattheraapadāna

"Romaso nāma sambuddho, vasate pabbatantare; Kaḷambaṃ tassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, kaḷambassa idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kaḷambadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kaḷambadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bodhivandanavagga

7. Citakapūjakattheraapadāna

"Parinibbute bhagavati, jalajuttamanāmake; Āropitamhi citake, sālapupphamapūjayiṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, citapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Citakapūjakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Metteyyavagga

6. Nandakattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, Araññe kānane ahaṃ; Pasadaṃ migamesanto, Sayambhuṃ addasaṃ ahaṃ.

Anuruddho nāma sambuddho, sayambhū aparājito; Vivekakāmo so dhīro, vanamajjhogahī tadā.

Catudaṇḍe gahetvāna, catuṭṭhāne ṭhapesahaṃ; Maṇḍapaṃ sukataṃ katvā, padmapupphehi chādayiṃ.

Maṇḍapaṃ chādayitvāna, sayambhuṃ abhivādayiṃ; Dhanuṃ tattheva nikkhippa, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Naciraṃ pabbajitassa, byādhi me udapajjatha; Pubbakammaṃ saritvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Pubbakammena saṃyutto, tusitaṃ agamāsahaṃ; Tattha soṇṇamayaṃ byamhaṃ, nibbattati yadicchakaṃ.

Sahassayuttaṃ hayavāhiṃ, dibbayānamadhiṭṭhito; Āruhitvāna taṃ yānaṃ, gacchāmahaṃ yadicchakaṃ.

Tato me niyyamānassa, devabhūtassa me sato; Samantā yojanasataṃ, maṇḍapo me dharīyati.

Sayanehaṃ tuvaṭṭāmi, acchanne pupphasanthate; Antalikkhā ca padumā, vassante niccakālikaṃ.

Marīcike phandamāne, tappamāne ca ātape; Na maṃ tāpeti ātāpo, maṇḍapassa idaṃ phalaṃ.

Duggatiṃ samatikkanto, apāyā pihitā mama; Maṇḍape rukkhamūle vā, santāpo me na vijjati.

Mahīsaññaṃ adhiṭṭhāya, loṇatoyaṃ tarāmahaṃ; Tassa me sukataṃ kammaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Apathampi pathaṃ katvā, gacchāmi anilañjase; Aho me sukataṃ kammaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Āsavā me parikkhīṇā, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Jahitā purimā jāti, buddhassa oraso ahaṃ; Dāyādomhi ca saddhamme, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ārādhitomhi sugataṃ, Gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Dhammadhajo dhammadāyādo, Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Upaṭṭhitvāna sambuddhaṃ, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Pāraṅgamaniyaṃ maggaṃ, apucchiṃ lokanāyakaṃ.

Ajjhiṭṭho kathayī buddho, gambhīraṃ nipuṇaṃ padaṃ; Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, pattomhi āsavakkhayaṃ.

Aho me sukataṃ kammaṃ, parimuttomhi jātiyā; Sabbāsavaparikkhīṇo, natthi dāni punabbhavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nandako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nandakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

1. Naḷamāliyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Vipinaggena gacchantaṃ, Addasaṃ lokanāyakaṃ.

Naḷamālaṃ gahetvāna, nikkhamanto ca tāvade; Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Pasannacitto sumano, naḷamālamapūjayiṃ; Dakkhiṇeyyaṃ mahāvīraṃ, sabbalokānukampakaṃ.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ mālamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā naḷamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Naḷamāliyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

5. Sattapāṭaliyattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jotantaṃ, nisinnaṃ pabbatantare; Satta pāṭalipupphāni, buddhassa abhiropayiṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sattapāṭaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sattapāṭaliyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

1. Supāricariyattheraapadāna

"Padumo nāma nāmena, dvipadindo narāsabho; Pavanā abhinikkhamma, dhammaṃ deseti cakkhumā.

Yakkhānaṃ samayo āsi, avidūre mahesino; Yena kiccena sampattā, ajjhāpekkhiṃsu tāvade.

Buddhassa giramaññāya, amatassa ca desanaṃ; Pasannacitto sumano, apphoṭetvā upaṭṭhahiṃ.

Suciṇṇassa phalaṃ passa, upaṭṭhānassa satthuno; Tiṃsakappasahassesu, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Ūnatiṃse kappasate, samalaṅkatanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā supāricariyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Supāricariyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

8 Muṭṭhipūjakattheraapadāna

“Sumedho nāma bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Pacchime anukampāya, padhānaṃ padahī jino.

Tassa caṅkamamānassa, dvipadindassa tādino; Girinelassa pupphānaṃ, muṭṭhiṃ buddhassa ropayiṃ.

Tena cittappasādena, sukkamūlena codito; Tiṃsakappasahassāni, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Tevīsatikappasate, sunelo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, eko āsiṃ mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā muṭṭhipūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Muṭṭhipūjakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Gandhodakavagga

10. Ukkhittapadumiyattheraapadāna

“Nagare haṃsavatiyā, ahosiṃ māliko tadā; Ogāhetvā padumasaraṃ, satapattaṃ ocināmahaṃ.

Padumuttaro nāma jino, sabbadhammāna pāragū; Saha satasahassehi, santacittehi tādibhi.

Khīṇāsavehi suddhehi, chaḷabhiññehi jhāyibhi; Mama vuddhiṃ samanvesaṃ, āgacchi mama santikaṃ.

Disvānahaṃ devadevaṃ, sayambhuṃ lokanāyakaṃ; Vaṇṭe chetvā satapattaṃ, ukkhipimambare tadā.

Yadi buddho tuvaṃ vīra, lokajeṭṭho narāsabho; Sayaṃ gantvā satapattā, matthake dhārayantu te.

Adhiṭṭhahi mahāvīro, lokajeṭṭho narāsabho; Buddhassa ānubhāvena, matthake dhārayiṃsu te.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me sukataṃ byamhaṃ, satapattanti vuccati; Saṭṭhiyojanamubbiddhaṃ, tiṃsayojanavitthataṃ.

Sahassakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Pañcasattatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbe sukatamattano.

Tenevekapadumena, anubhotvāna sampadā; Gotamassa bhagavato, dhammaṃ sacchikariṃ ahaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Satasahassito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ekapadumassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (3067)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ukkhittapadumiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ukkhittapadumiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Gandhodakavaggo catutiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Gandhadhūpo udakañca, punnāga ekadussakā; Phusito ca pabhaṅkaro, kuṭido uttarīyako.

Savanī ekapadumī, gāthāyo sabbapiṇḍitā; Ekaṃ gāthāsatañceva, catutālīsameva ca.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

10 Ambaphaliyattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, lokajeṭṭhassa tādino; Piṇḍāya vicarantassa, dhārato uttamaṃ yasaṃ.

Aggaphalaṃ gahetvāna, vippasannena cetasā; Dakkhiṇeyyassa vīrassa, adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, aggadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (4624)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambaphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambaphaliyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Ekavihārivaggo catucattālīsamo.

Tassuddānaṃ

Thero ekavihārī ca, saṅkhiyo pāṭihīrako; Thaviko ucchukhaṇḍī ca, kaḷambaambāṭakado.

Harītakambapiṇḍī ca, ambado dasamo yati; Chaḷasīti ca gāthāyo, gaṇitāyo vibhāvibhi.

Therāpadāna

Sereyyavagga

9 Gaṇṭhipupphiyattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇo sambuddho, vipassī dakkhiṇāraho; Purakkhato sāvakehi, ārāmā abhinikkhami.

Disvānahaṃ buddhaseṭṭhaṃ, sabbaññuṃ tamanāsakaṃ; Pasannacitto sumano, gaṇṭhipupphaṃ apūjayiṃ.

Tena cittappasādena, dvipadindassa tādino; Haṭṭho haṭṭhena cittena, puna vandiṃ tathāgataṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekatālīsito kappe, caraṇo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gaṇṭhipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gaṇṭhipupphiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

8. Jātipupphiyattheraapadāna

"Parinibbute bhagavati, padumuttare mahāyase; Pupphavaṭaṃsake katvā, sarīramabhiropayiṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, nimmānaṃ agamāsahaṃ; Devalokagato santo, puññakammaṃ sarāmahaṃ.

Ambarā pupphavasso me, sabbakālaṃ pavassati; Saṃsarāmi manusse ce, rājā homi mahāyaso.

Tahiṃ kusumavasso me, abhivassati sabbadā; Tasseva pupphapūjāya, vāhasā sabbadassino.

Ayaṃ pacchimako mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Ajjāpi pupphavasso me, abhivassati sabbadā.

Satasahassito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dehapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā jātipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Jātipupphiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Nāgasamālavagga

3 Buddhasaññakattheraapadāna

"Dumagge paṃsukūlikaṃ, laggaṃ disvāna satthuno; Tato tamañjaliṃ katvā, paṃsukūlaṃ avandahaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhasaññāyidaṃ phalaṃ.

Ito catutthake kappe, dumasārosi khattiyo; Cāturanto vijitāvī, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā buddhasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Buddhasaññakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

6. Rāhulattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Lokajeṭṭhassa tādino; Sattabhūmamhi pāsāde, Ādāsaṃ santhariṃ ahaṃ.

Khīṇāsavasahassehi, parikiṇṇo mahāmuni; Upāgami gandhakuṭiṃ, dvipadindo narāsabho.

Virocento gandhakuṭiṃ, devadevo narāsabho; Bhikkhusaṃghe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

'Yenāyaṃ jotitā seyyā, ādāsova susanthato; Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Soṇṇamayā rūpimayā, atho veḷuriyāmayā; Nibbattissanti pāsādā, ye keci manaso piyā.

Catusaṭṭhikkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Sahassakkhattuṃ cakkavattī, bhavissati anantarā.

Ekavīsatikappamhi, vimalo nāma khattiyo; Cāturanto vijitāvī, cakkavattī bhavissati.

Nagaraṃ reṇuvatī nāma, iṭṭhakāhi sumāpitaṃ; Āyāmato tīṇi sataṃ, caturassasamāyutaṃ.

Sudassano nāma pāsādo, vissakammena māpito; Kūṭāgāravarūpeto, sattaratanabhūsito.

Dasasaddāvivittaṃ taṃ, vijjādharasamākulaṃ; Sudassanaṃva nagaraṃ, devatānaṃ bhavissati.

Pabhā niggacchate tassa, uggacchanteva sūriye; Virocessati taṃ niccaṃ, samantā aṭṭhayojanaṃ.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tusitā so cavitvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, atrajo so bhavissati.

Sacevaseyya agāraṃ, cakkavattī bhaveyya so; Aṭṭhānametaṃ yaṃ tādī, agāre ratimajjhagā.

Nikkhamitvā agāramhā, pabbajissati subbato; Rāhulo nāma nāmena, arahā so bhavissati'.

Kikīva aṇḍaṃ rakkheyya, cāmarī viya vāladhiṃ; Nipako sīlasampanno, evaṃ rakkhiṃ mahāmuni.

Tassāhaṃ dhammamaññāya, vihāsiṃ sāsane rato; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā rāhulo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Rāhulattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

9 Sayampaṭibhāniyattheraapadāna

"Kakudhaṃ vilasantaṃva, devadevaṃ narāsabhaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, ko disvā na pasīdati.

Tamandhakāraṃ nāsetvā, santāretvā bahuṃ janaṃ; Ñāṇālokena jotantaṃ, ko disvā na pasīdati.

Vasīsatasahassehi, nīyantaṃ lokanāyakaṃ; Uddharantaṃ bahū satte, ko disvā na pasīdati.

Āhanantaṃ dhammabheriṃ, maddantaṃ titthiye gaṇe; Sīhanādaṃ vinadantaṃ, ko disvā na pasīdati.

Yāvatā brahmalokato, āgantvāna sabrahmakā; Pucchanti nipuṇe pañhe, ko disvā na pasīdati.

Yassañjaliṃ karitvāna, āyācanti sadevakā; Tena puññaṃ anubhonti, ko disvā na pasīdati.

Sabbe janā samāgantvā, sampavārenti cakkhumaṃ; Na vikampati ajjhiṭṭho, ko disvā na pasīdati.

Nagaraṃ pavisato yassa, ravanti bheriyo bahū; Vinadanti gajā mattā, ko disvā na pasīdati.

Vīthiyā gacchato yassa, sabbābhā jotate sadā; Abbhunnatā samā honti, ko disvā na pasīdati.

Byāharantassa buddhassa, cakkavāḷampi suyyati; Sabbe satte viññāpeti, ko disvā na pasīdati.

Satasahassito kappe, yaṃ buddhamabhikittayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sayampaṭibhāniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sayampaṭibhāniyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

4. Dhammasaññakattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, Mahābodhimaho ahu; Rukkhaṭṭhasseva sambuddho, Lokajeṭṭho narāsabho.

Bhagavā tamhi samaye, bhikkhusaṃghapurakkhato; Catusaccaṃ pakāseti, vācāsabhimudīrayaṃ.

Saṃkhittena ca desento, vitthārena ca desayaṃ; Vivaṭṭacchado sambuddho, nibbāpesi mahājanaṃ.

Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, lokajeṭṭhassa tādino; Vanditvā satthuno pāde, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Ekanavutito kappe, yaṃ dhammamasuṇiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhammasavassidaṃ phalaṃ.

Tettiṃsamhi ito kappe, eko āsiṃ mahīpati; Sutavā nāma nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dhammasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Dhammasaññakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

3. Citakapūjakattheraapadāna

"Ānando nāma sambuddho, sayambhū aparājito; Araññe parinibbāyi, amanussamhi kānane.

Devalokā idhāgantvā, citaṃ katvānahaṃ tadā; Sarīraṃ tattha jhāpesiṃ, sakkārañca akāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā citakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Citakapūjakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

6. Kisalayapūjakattheraapadāna

"Nagare dvāravatiyā, mālāvaccho mamaṃ ahu; Udapāno ca tattheva, pādapānaṃ virohano.

Sabalena upatthaddho, siddhattho aparājito; Mamānukampamāno so, gacchate anilañjase.

Aññaṃ kiñci na passāmi, pūjāyoggaṃ mahesino; Asokaṃ pallavaṃ disvā, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ.

Buddhassa te kisalayā, gacchato yanti pacchato; Tāhaṃ disvāna saṃvijiṃ, aho buddhassuḷāratā.

Catunnavutito kappe, pallavaṃ abhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattatiṃse ito kappe, eko ekissaro ahu; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kisalayapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kisalayapūjakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

7. Ārāmadāyakattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, ārāmo ropito mayā; Sandacchāyesu rukkhesu, upāsantesu pakkhisu.

Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Ārāmaṃ abhināmesiṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Haṭṭho haṭṭhena cittena, phalaṃ pupphamadāsahaṃ; Tato jātappasādova, taṃ vanaṃ pariṇāmayiṃ.

Buddhassa yamidaṃ dāsiṃ, vippasannena cetasā; Bhave nibbattamānamhi, nibbattati phalaṃ mama.

Catunnavutito kappe, yaṃ ārāmamadaṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, ārāmassa idaṃ phalaṃ.

Sattatiṃse ito kappe, sattāsuṃ mudusītalā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ārāmadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ārāmadāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

7 Puṇṇamantāṇiputtattheraapadāna

"Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Purakkhatomhi sissehi, upagacchiṃ naruttamaṃ.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mama kammaṃ pakittesi, saṃkhittena mahāmuni.

Tāhaṃ dhammaṃ suṇitvāna, Abhivādetvāna satthuno; Añjaliṃ paggahetvāna, Pakkamiṃ dakkhiṇāmukho.

Saṃkhittena suṇitvāna, vitthārena abhāsayiṃ; Sabbe sissā attamanā, sutvāna mama bhāsato; Sakaṃ diṭṭhiṃ vinodetvā, buddhe cittaṃ pasādayuṃ.

Saṃkhittenapi desemi, vitthārena tathevahaṃ; Abhidhammanayaññūhaṃ, kathāvatthuvisuddhiyā; Sabbesaṃ viññāpetvāna, viharāmi anāsavo.

Ito pañcasate kappe, caturo suppakāsakā; Sattaratanasampannā, catudīpamhi issarā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā puṇṇo mantāṇiputto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Puṇṇamantāṇiputtattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

1. Jagatidāyakattheraapadāna

"Dhammadassissa munino, bodhiyā pādaputtame; Pasannacitto sumano, jagatiṃ kārayiṃ ahaṃ.

Darito pabbatato vā, rukkhato patito ahaṃ; Cuto patiṭṭhaṃ vindāmi, jagatiyā idaṃ phalaṃ.

Na me corā vihesanti, nātimaññanti khattiyā; Sabbāmittetikkamāmi, jagatiyā idaṃ phalaṃ.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbattha pūjito homi, jagatiyā idaṃ phalaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, jagatiṃ kārayiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, jagatidānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā jagatidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Jagatidāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

6. Udakapūjakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ anilañjase; Ghatāsanaṃva jalitaṃ, Ādittaṃva hutāsanaṃ.

Pāṇinā udakaṃ gayha, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ; Sampaṭicchi mahāvīro, buddho kāruṇiko isi.

Antalikkhe ṭhito satthā, padumuttaranāmako; Mama saṅkappamaññāya, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Iminā dakadānena, pītiuppādanena ca; Kappasatasahassampi, duggatiṃ nupapajjati'.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Sahassarājanāmena, tayo te cakkavattino; Pañcasaṭṭhikappasate, cāturantā janādhipā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā udakapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Udakapūjakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Kiṅkaṇipupphavagga

10. Piyālaphaladāyakattheraapadāna

"Migaluddo pure āsiṃ, vipine vicaraṃ tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, sabbadhammāna pāraguṃ.

Piyālaphalamādāya, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ; Puññakkhettassa vīrassa, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (5267)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā piyālaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Piyālaphaladāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Kiṅkaṇipupphavaggo paññāsamo.

Tassuddānaṃ

Kiṅkaṇī paṃsukūlañca, koraṇḍamatha kiṃsukaṃ; Upaḍḍhadussī ghatado, udakaṃ thūpakārako.

Naḷakārī ca navamo, piyālaphaladāyako; Satamekañca gāthānaṃ, navakañca taduttari.

Atha vagguddānaṃ

Metteyyavaggo bhaddāli, sakiṃsammajjakopi ca; Ekavihārī vibhītakī, jagatī sālapupphiyo.

Naḷāgāraṃ paṃsukūlaṃ, kiṅkaṇipupphiyo tathā; Asīti dve ca gāthāyo, catuddasasatāni ca.

Metteyyavaggadasakaṃ.

Pañcamasatakaṃ samattaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

1 Suvaṇṇabibbohaniyattheraapadāna

"Ekāsanaṃ ahamadaṃ, pasanno sehi pāṇibhi; Bibbohanañca pādāsiṃ, uttamatthassa pattiyā.

Ekanavutito kappe, bibbohanamadāsahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bibbohanassidaṃ phalaṃ.

Ito tesaṭṭhime kappe, asamo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā suvaṇṇabibbohaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Suvaṇṇabibbohaniyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

7. Phaladāyakattheraapadāna

"Ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Himavantassāvidūre, vasāmi assame ahaṃ.

Aggihuttañca me atthi, puṇḍarīkaphalāni ca; Puṭake nikkhipitvāna, dumagge laggitaṃ mayā.

Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Mamuddharitukāmo so, bhikkhanto mamupāgami.

Pasannacitto sumano, phalaṃ buddhassadāsahaṃ; Vittisañjanano mayhaṃ, diṭṭhadhammasukhāvaho.

Suvaṇṇavaṇṇo sambuddho, āhutīnaṃ paṭiggaho; Antalikkhe ṭhito satthā, imaṃ gāthaṃ abhāsatha.

'Iminā phaladānena, cetanāpaṇidhīhi ca; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjati'.

Teneva sukkamūlena, anubhotvāna sampadā; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Ito sattasate kappe, rājā āsiṃ sumaṅgalo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phaladāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Chattavagga

2. Thambhāropakattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, dhammadassīnarāsabhe; Āropesiṃ dhajatthambhaṃ, buddhaseṭṭhassa cetiye.

Nisseṇiṃ māpayitvāna, thūpaseṭṭhaṃ samāruhiṃ; Jātipupphaṃ gahetvāna, thūpamhi abhiropayiṃ.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthu sampadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, thūpapūjāyidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, thūpasīkhasanāmakā; Soḷasāsiṃsu rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā thambhāropako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Thambhāropakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kuṭajapupphiyavagga

4. Pañcahatthiyattheraapadāna

"Tisso nāmāsi bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Purakkhato sāvakehi, rathiyaṃ paṭipajjatha.

Pañca uppalahatthā ca, cāturā ṭhapitā mayā; Āhutiṃ dātukāmohaṃ, paggaṇhiṃ vatasiddhiyā.

Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Buddharaṃsīhi phuṭṭhosmi, Pūjesiṃ dvipaduttamaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito terasakappamhi, pañca susabhasammatā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pañcahatthiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pañcahatthiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

9 Buddhupaṭṭhāyikattheraapadāna

"Veṭambhinīti me nāmaṃ, pitusantaṃ mamaṃ tadā; Mama hatthaṃ gahetvāna, upānayi mahāmuniṃ.

Imemaṃ uddisissanti, buddhā lokagganāyakā; Tehaṃ upaṭṭhiṃ sakkaccaṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekattiṃse ito kappe, buddhe upaṭṭhahiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, upaṭṭhānassidaṃ phalaṃ.

Tevīsamhi ito kappe, caturo āsu khattiyā; Samaṇupaṭṭhākā nāma, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā buddhupaṭṭhāyiko thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Buddhupaṭṭhāyikattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

1 Ālambaṇadāyakattheraapadāna

"Atthadassissa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Ālambaṇaṃ mayā dinnaṃ, dvipadindassa tādino.

Dharaṇiṃ paṭipajjāmi, vipulaṃ sāgarapparaṃ; Pāṇesu ca issariyaṃ, vattemi vasudhāya ca.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Ito dvesaṭṭhikappamhi, tayo āsiṃsu khattiyā; Ekāpassitanāmā te, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ālambaṇadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ālambaṇadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

2. Sumaṅgalattheraapadāna

"Atthadassī jinavaro, lokajeṭṭho narāsabho; Vihārā abhinikkhamma, taḷākaṃ upasaṅkami.

Nhatvā pitvā ca sambuddho, uttaritvekacīvaro; Aṭṭhāsi bhagavā tattha, vilokento disodisaṃ.

Bhavane upaviṭṭhohaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, apphoṭesiṃ ahaṃ tadā.

Sataraṃsiṃva jotantaṃ, pabhāsantaṃva kañcanaṃ; Naccagīte payuttohaṃ, pañcaṅgatūriyamhi ca.

Yaṃ yaṃ yonupapajjāmi, devattaṃ atha mānusaṃ; Sabbe satte abhibhomi, vipulo hoti me yaso.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Attānaṃ tosayitvāna, pare tosesi tvaṃ muni.

Pariggahe nisīditvā, hāsaṃ katvāna subbate; Upaṭṭhahitvā sambuddhaṃ, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Soḷaseto kappasate, dvinavaekacintitā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumaṅgalo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumaṅgalattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

5 Mandāravapupphapūjakattheraapadāna

"Devaputto ahaṃ santo, pūjayiṃ sikhināyakaṃ; Mandāravena pupphena, buddhassa abhiropayiṃ.

Sattāhaṃ chadanaṃ āsi, dibbaṃ mālaṃ tathāgate; Sabbe janā samāgantvā, namassiṃsu tathāgataṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito ca dasame kappe, rājāhosiṃ jutindharo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mandāravapupphapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mandāravapupphapūjakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Sudhāvagga

5. Gandhamāliyattheraapadāna

"Siddhatthassa bhagavato, gandhathūpaṃ akāsahaṃ; Sumanehi paṭicchannaṃ, buddhānucchavikaṃ kataṃ.

Kañcanagghiyasaṅkāsaṃ, buddhaṃ lokagganāyakaṃ; Indīvaraṃva jalitaṃ, ādittaṃva hutāsanaṃ.

Byagghūsabhaṃva pavaraṃ, abhijātaṃva kesariṃ; Nisinnaṃ samaṇānaggaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Vanditvā satthuno pāde, pakkāmiṃ uttarāmukho; Catunnavutito kappe, gandhamālaṃ yato adaṃ.

Buddhe katassa kārassa, phalenāhaṃ visesato; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Cattārīsamhi ekūne, kappe āsiṃsu soḷasa; Devagandhasanāmā te, rājāno cakkavattino.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā gandhamāliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Gandhamāliyattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

7 Pulinuppādakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, devalo nāma tāpaso; Tattha me caṅkamo āsi, amanussehi māpito.

Jaṭābhārena bharito, kamaṇḍaludharo sadā; Uttamatthaṃ gavesanto, vipinā nikkhamiṃ tadā.

Cullāsītisahassāni, sissā mayhaṃ upaṭṭhahuṃ; Sakakammābhipasutā, vasanti vipine tadā.

Assamā abhinikkhamma, akaṃ pulinacetiyaṃ; Nānāpupphaṃ samānetvā, taṃ cetiyamapūjayiṃ.

Tattha cittaṃ pasādetvā, assamaṃ pavisāmahaṃ; Sabbe sissā samāgantvā, etamatthaṃ pucchiṃsu maṃ.

‘Pulinena kato thūpo, yaṃ tvaṃ deva namassasi; Mayampi ñātumicchāma, puṭṭho ācikkha no tuvaṃ’.

‘Niddiṭṭhā nu mantapade, cakkhumanto mahāyasā; Te kho ahaṃ namassāmi, buddhaseṭṭhe mahāyase.

Kīdisā te mahāvīrā, sabbaññū lokanāyakā; Kathaṃvaṇṇā kathaṃsīlā, kīdisā te mahāyasā.

Bāttiṃsalakkhaṇā buddhā, cattālīsadijāpi ca; Nettā gopakhumā tesaṃ, jiñjukā phalasannibhā.

Gacchamānā ca te buddhā, yugamattañca pekkhare; Na tesaṃ jāṇu nadati, sandhisaddo na suyyati.

Gacchamānā ca sugatā, uddharantāva gacchare; Paṭhamaṃ dakkhiṇaṃ pādaṃ, buddhānaṃ esa dhammatā.

Asambhītā ca te buddhā, migarājāva kesarī; Nevukkaṃsenti attānaṃ, no ca vambhenti pāṇinaṃ.

Mānāvamānato muttā, samā sabbesu pāṇisu; Anattukkaṃsakā buddhā, buddhānaṃ esa dhammatā.

Uppajjantā ca sambuddhā, ālokaṃ dassayanti te; Chappakāraṃ pakampenti, kevalaṃ vasudhaṃ imaṃ.

Passanti nirayañcete, nibbāti nirayo tadā; Pavassati mahāmegho, buddhānaṃ esa dhammatā.

Īdisā te mahānāgā, atulā ca mahāyasā; Vaṇṇato anatikkantā, appameyyā tathāgatā’.

Anumodiṃsu me vākyaṃ, sabbe sissā sagāravā; Tathā ca paṭipajjiṃsu, yathāsatti yathābalaṃ.

Paṭipūjenti pulinaṃ, sakakammābhilāsino; Saddahantā mama vākyaṃ, buddhasakkatamānasā.

Tadā cavitvā tusitā, devaputto mahāyaso; Uppajji mātukucchimhi, dasasahassi kampatha.

Assamassāvidūramhi, caṅkamamhi ṭhito ahaṃ; Sabbe sissā samāgantvā, āgacchuṃ mama santike.

‘Usabhova mahī nadati, migarājāva kūjati; Susumārova saḷati, kiṃ vipāko bhavissati’.

‘Yaṃ pakittemi sambuddhaṃ, sikatāthūpasantike; So dāni bhagavā satthā, mātukucchimupāgami’.

Tesaṃ dhammakathaṃ vatvā, kittayitvā mahāmuniṃ; Uyyojetvā sake sisse, pallaṅkamābhujiṃ ahaṃ.

Balañca vata me khīṇaṃ, byādhinā paramena taṃ; Buddhaseṭṭhaṃ saritvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Sabbe sissā samāgantvā, akaṃsu citakaṃ tadā; Kaḷevarañca me gayha, citakaṃ abhiropayuṃ.

Citakaṃ parivāretvā, sīse katvāna añjaliṃ; Sokasallaparetā te, vikkandiṃsu samāgatā.

Tesaṃ lālappamānānaṃ, agamaṃ citakaṃ tadā; 'Ahaṃ ācariyo tumhaṃ, mā socittha sumedhasā.

Sadatthe vāyameyyātha, rattindivamatanditā; Mā vo pamattā ahuttha, khaṇo vo paṭipādito'.

Sake sissenusāsitvā, devalokaṃ punāgamiṃ; Aṭṭhārasa ca kappāni, devaloke ramāmahaṃ.

Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Anekasatakkhattuñca, devarajjamakārayiṃ.

Avasesesu kappesu, vokiṇṇo saṃsariṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, uppādassa idaṃ phalaṃ.

Yathā komudike māse, bahū pupphanti pādapā; Tathevāhampi samaye, pupphitomhi mahesinā.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Satasahassito kappe, yaṃ buddhamabhikittayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, kittanāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pulinuppādako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pulinuppādakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

8. Paṇṇadāyakattheraapadāna

"Pabbate himavantamhi, vākacīradharo ahaṃ; Aloṇapaṇṇabhakkhomhi, niyamesu ca saṃvuto.

Pātarāse anuppatte, siddhattho upagacchi maṃ; Tāhaṃ buddhassa pādāsiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Catunnavutito kappe, yaṃ paṇṇamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, paṇṇadānassidaṃ phalaṃ.

Sattavīsatikappamhi, rājā āsiṃ sadatthiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā paṇṇadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Paṇṇadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

6. Pattadāyakattheraapadāna

"Paramena damathena, siddhatthassa mahesino; Pattadānaṃ mayā dinnaṃ, ujubhūtassa tādino.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pattadānassidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pattadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pattadāyakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

6. Ambāṭakiyattheraapadāna

"Supupphitaṃ sālavanaṃ, ogayha vessabhū muni; Nisīdi giriduggesu, abhijātova kesarī.

Pasannacitto sumano, ambāṭakamapūjayiṃ; Puññakkhettaṃ anuttaraṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambāṭakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambāṭakiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Bhikkhadāyivagga

8 Āsanupaṭṭhāhakattheraapadāna

"Kānanaṃ vanamogayha, appasaddaṃ nirākulaṃ; Sīhāsanaṃ mayā dinnaṃ, atthadassissa tādino.

Mālāhatthaṃ gahetvāna, katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Satthāraṃ payirupāsitvā, pakkāmiṃ uttarāmukho.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Sannibbāpemi attānaṃ, bhavā sabbe samūhatā.

Aṭṭhārasakappasate, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sīhāsanassidaṃ phalaṃ.

Ito sattakappasate, sannibbāpaka khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā āsanupaṭṭhāhako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Āsanupaṭṭhāhakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

6 Sampasādakattheraapadāna

"'Namo te buddha vīratthu, vippamuttosi sabbadhi; Byasanamhi anuppatto, tassa me saraṇaṃ bhava'.

Siddhattho tassa byākāsi, loke appaṭipuggalo; 'Mahodadhisamo saṃgho, appameyyo anuttaro.

Tattha tvaṃ viraje khette, anantaphaladāyake; Saṃghe cittaṃ pasādetvā, subījaṃ vāpa ropaya'.

Idaṃ vatvāna sabbaññū, lokajeṭṭho narāsabho; Mameva anusāsitvā, vehāsaṃ nabhamuggami.

Aciraṃ gatamattamhi, sabbaññumhi narāsabhe; Maraṇaṃ samanuppatto, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Tadāhaṃ viraje khette, anantaphaladāyake; Saṃghe cittaṃ pasādetvā, kappaṃ saggamhi modahaṃ.

Catunnavutito kappe, pasādamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pasādassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sampasādako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sampasādakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

4 Bhallātadāyakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Dvattiṃsavaralakkhaṇaṃ; Vipinaggena gacchantaṃ, Sālarājaṃva phullitaṃ.

Tiṇattharaṃ paññāpetvā, buddhaseṭṭhaṃ ayācahaṃ; 'Anukampatu maṃ buddho, bhikkhaṃ icchāmi dātave'.

Anukampako kāruṇiko, atthadassī mahāyaso; Mama saṅkappamaññāya, orūhi mama assame.

Orohitvāna sambuddho, nisīdi paṇṇasanthare; Bhallātakaṃ gahetvāna, buddhaseṭṭhassadāsahaṃ.

Mama nijjhāyamānassa, paribhuñji tadā jino; Tattha cittaṃ pasādetvā, abhivandiṃ tadā jinaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhallātadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Bhallātadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Kaṇikārapupphiyavagga

3 Kiṅkaṇipupphiyattheraapadāna

"Kañcanagghiyasaṅkāso, sabbaññū lokanāyako; Odakaṃ dahamoggayha, sināyi lokanāyako.

Paggayha kiṅkaṇiṃ pupphaṃ, Vipassissābhiropayiṃ; Udaggacitto sumano, Dvipadindassa tādino.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattavīsatikappamhi, rājā bhīmaratho ahu; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kiṅkaṇipupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kiṅkaṇipupphiyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

10. Saparivārachattadāyakattheraapadāna

"Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho; Ākāse jalavuṭṭhīva, vassate dhammavuṭṭhiyā.

Tamaddasāsiṃ sambuddhaṃ, desentaṃ amataṃ padaṃ; Sakaṃ cittaṃ pasādetvā, agamāsiṃ sakaṃ gharaṃ.

Chattaṃ alaṅkataṃ gayha, upagacchiṃ naruttamaṃ; Haṭṭho haṭṭhena cittena, ākāse ukkhipiṃ ahaṃ.

Susaṅgahitayānaṃva, dantova sāvakuttamo; Upagantvāna sambuddhaṃ, matthake sampatiṭṭhahi.

Anukampako kāruṇiko, buddho lokagganāyako; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Yena chattamidaṃ dinnaṃ, alaṅkataṃ manoramaṃ; Tena cittappasādena, duggatiṃ so na gacchati.

Sattakkhattuñca devesu, devarajjaṃ karissati; Bāttiṃsakkhattuñca rājā, cakkavattī bhavissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Buddhassa giramaññāya, vācāsabhimudīritaṃ; Pasannacitto sumano, bhiyyo hāsaṃ janesahaṃ.

Jahitvā mānusaṃ yoniṃ, Dibbaṃ yoniṃ samajjhagaṃ; Vimānamuttamaṃ mayhaṃ, Abbhuggataṃ manoramaṃ.

Vimānā nikkhamantassa, setacchattaṃ dharīyati; Tadā saññaṃ paṭilabhiṃ, pubbakammassidaṃ phalaṃ.

Devalokā cavitvāna, manussattañca āgamiṃ; Chattiṃsakkhattuṃ cakkavattī, sattakappasatamhito.

Tamhā kāyā cavitvāna, āgacchiṃ tidasaṃ puraṃ; Saṃsaritvānupubbena, mānusaṃ punarāgamiṃ.

Okkantaṃ mātukucchiṃ maṃ, setacchattaṃ adhārayuṃ; Jātiyā sattavassohaṃ, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Sunando nāma nāmena, brāhmaṇo mantapāragū; Phalikaṃ chattamādāya, sāvakaggassa so tadā.

Anumodi mahāvīro, sāriputto mahākathī; Sutvānumodanaṃ tassa, pubbakammamanussariṃ.

Añjaliṃ paggahetvāna, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Saritvā purimaṃ kammaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Uṭṭhāya āsanā tamhā, sire katvāna añjaliṃ; Sambuddhaṃ abhivādetvā, imaṃ vācaṃ udīrayiṃ.

Satasahassito kappe, buddho loke anuttaro; Padumuttaro lokavidū, āhutīnaṃ paṭiggaho.

Tassa chattaṃ mayā dinnaṃ, vicittaṃ samalaṅkataṃ; Ubho hatthehi paggaṇhi, sayambhū aggapuggalo.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthusampadā; Ekacchattassa dānena, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (2925)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saparivārachattadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saparivārachattadāyakattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Umāpupphiyavaggo tettiṃsatimo.

Tassuddānaṃ

Umāpupphañca pulinaṃ, hāso yaññо nimittako; Saṃsāvako nigguṇḍī ca, sumanaṃ pupphachattako; Saparivārachatto ca, gāthā sattasatuttarāti.

Therāpadāna

Vibhītakavagga

8. Pādapīṭhiyattheraapadāna

"Sumedho nāma sambuddho, aggo kāruṇiko muni; Tārayitvā bahū satte, nibbuto so mahāyaso.

Sīhāsanassa sāmantā, sumedhassa mahesino; Pasannacitto sumano, pādapīṭhamakārayiṃ.

Katvāna kusalaṃ kammaṃ, sukhapākaṃ sukhudrayaṃ; Puññakammena saṃyutto, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Tattha me vasamānassa, puññakammasamaṅgino; Padāni uddharantassa, soṇṇapīṭhā bhavanti me.

Lābhā tesaṃ suladdhaṃ vo, ye labhanti upassutiṃ; Nibbute kāraṃ katvāna, labhanti vipulaṃ sukhaṃ.

Mayāpi sukataṃ kammaṃ, vāṇijjaṃ suppayojitaṃ; Pādapīṭhaṃ karitvāna, soṇṇapīṭhaṃ labhāmahaṃ.

Yaṃ yaṃ disaṃ pakkamāmi, kenaci kiccayenahaṃ; Soṇṇapīṭhe akkamāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappasahassamhi, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, pādapīṭhassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pādapīṭhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pādapīṭhiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

7. Aparauttarattheraapadāna

"Nibbute lokanāthamhi, siddhatthe lokanāyake; Mama ñātī samānetvā, dhātupūjaṃ akāsahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dhātumabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhātupūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aparauttaratthero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aparassa uttarattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Kumudavagga

2 Nisseṇidāyakattheraapadāna

"Koṇḍaññassa bhagavato, lokajeṭṭhassa tādino; Ārohatthāya pāsādaṃ, nisseṇī kāritā mayā.

Tena cittappasādena, anubhotvāna sampadā; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Ekattiṃsamhi kappānaṃ, sahassamhi tayo ahuṃ; Sambahulā nāma rājāno, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nisseṇidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nisseṇidāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

8. Raṭṭhapālattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Lokajeṭṭhassa tādino; Varanāgo mayā dinno, Īsādanto urūḷhavā.

Setacchatto pasobhito, sakappano sahatthipo; Agghāpetvāna taṃ sabbaṃ, saṃghārāmaṃ akārayiṃ.

Catupaññāsasahassāni, pāsāde kārayiṃ ahaṃ; Mahoghadānaṃ karitvāna, niyyādesiṃ mahesino.

Anumodi mahāvīro, sayambhū aggapuggalo; Sabbe jane hāsayanto, desesi amataṃ padaṃ.

Taṃ me buddho viyākāsi, jalajuttaranāmako; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, imā gāthā abhāsatha.

'Catupaññāsasahassāni, pāsāde kārayī ayaṃ; Kathayissāmi vipākaṃ, suṇotha mama bhāsato.

Aṭṭhārasasahassāni, kūṭāgārā bhavissare; Byamhuttamamhi nibbattā, sabbasoṇṇamayā ca te.

Paññāsakkhattuṃ devindo, devarajjaṃ karissati; Aṭṭhapaññāsakkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Devalokā cavitvāna, sukkamūlena codito; Aḍḍhe kule mahābhoge, nibbattissati tāvade.

So pacchā pabbajitvāna, sukkamūlena codito; Raṭṭhapāloti nāmena, hessati satthu sāvako.

Padhānapahitatto so, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Uṭṭhāya abhinikkhamma, jahitā bhogasampadā; Kheḷapiṇḍeva bhogamhi, pemaṃ mayhaṃ na vijjati.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, sammāsambuddhasāsane.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā raṭṭhapālo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Raṭṭhapālattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

7. Kadaliphaladāyakattheraapadāna

"Kaṇikāraṃva jalitaṃ, puṇṇamāyeva candimaṃ; Jalantaṃ dīparukkhaṃva, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Kadaliphalaṃ paggayha, adāsiṃ satthuno ahaṃ; Pasannacitto sumano, vanditvāna apakkamiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kadaliphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kadaliphaladāyakattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Paṇṇadāyakavagga

2. Phaladāyakattheraapadāna

"Sinerusamasantoso, dharaṇīsamasādiso; Vuṭṭhahitvā samādhimhā, bhikkhāya mamupaṭṭhito.

Harītakaṃ āmalakaṃ, ambajambuvibhītakaṃ; Kolaṃ bhallātakaṃ billaṃ, phārusakaphalāni ca.

Siddhatthassa mahesissa, sabbalokānukampino; Tañca sabbaṃ mayā dinnaṃ, vippasannena cetasā.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Sattapaññāsito kappe, ekajjho nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phaladāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

3. Khajjakadāyakattheraapadāna

"Tissassa kho bhagavato, pubbe phalamadāsahaṃ; Nāḷikerañca pādāsiṃ, khajjakaṃ abhisammataṃ.

Buddhassa tamahaṃ datvā, Tissassa tu mahesino; Modāmahaṃ kāmakāmī, Upapajjiṃ yamicchakaṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Ito terasakappamhi, rājā indasamo ahu; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā khajjakadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Khajjakadāyakattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

7. Ekachattiyattheraapadāna

"Aṅgārajātā pathavī, kukkuḷānugatā mahī; Padumuttaro bhagavā, abbhokāsamhi caṅkami.

Paṇḍaraṃ chattamādāya, addhānaṃ paṭipajjahaṃ; Tattha disvāna sambuddhaṃ, vitti me upapajjatha.

Marīciyotthaṭā bhūmi, aṅgārāva mahī ayaṃ; Upahanti mahāvātā, sarīrassāsukhepanā.

Sītaṃ uṇhaṃ vihanantaṃ, vātātapanivāraṇaṃ; Paṭiggaṇha imaṃ chattaṃ, phassayissāmi nibbutiṃ.

Anukampako kāruṇiko, padumuttaro mahāyaso; Mama saṅkappamaññāya, paṭiggaṇhi tadā jino.

Tiṃsa kappāni devindo, devarajjamakārayiṃ; Satānaṃ pañcakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Anubhomi sakaṃ kammaṃ, pubbe sukatamattano.

Ayaṃ me pacchimā jāti, carimo vattate bhavo; Ajjāpi setacchattaṃ me, sabbakālaṃ dharīyati.

Satasahassito kappe, yaṃ chattamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, chattadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekachattiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekachattiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

4. Madhumaṃsadāyakattheraapadāna

"Nagare bandhumatiyā, sūkariko ahosahaṃ; Ukkoṭakaṃ randhayitvā, madhumaṃsamhi okiriṃ.

Sannipātaṃ ahaṃ gantvā, ekaṃ pattaṃ gahesahaṃ; Pūrayitvāna taṃ pattaṃ, bhikkhusaṃghassadāsahaṃ.

Yottha therataro bhikkhu, niyyādesi mamaṃ tadā; Iminā pattapūrena, labhassu vipulaṃ sukhaṃ.

Duve sampattiyo bhutvā, sukkamūlena codito; Pacchime vattamānamhi, kilese jhāpayissati.

Tattha cittaṃ pasādetvā, tāvatiṃsamagacchahaṃ; Tattha bhutvā pivitvā ca, labhāmi vipulaṃ sukhaṃ.

Maṇḍape rukkhamūle vā, pubbakammaṃ anussariṃ; Annapānābhivasso me, abhivassati tāvade.

Idaṃ pacchimakaṃ mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Idhāpi annapānaṃ me, vassate sabbakālikaṃ.

Teneva madhudānena, sandhāvitvā bhave ahaṃ; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, madhudānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā madhumaṃsadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Madhumaṃsadāyakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

4. Desapūjakattheraapadāna

"Atthadassī tu bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Abbhuggantvāna vehāsaṃ, gacchate anilañjase.

Yamhi dese ṭhito satthā, abbhuggacchi mahāmuni; Tāhaṃ desaṃ apūjesiṃ, pasanno sehi pāṇibhi.

Aṭṭhārase kappasate, addasaṃ yaṃ mahāmuniṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, desapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekādase kappasate, gosujātasanāmako; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā desapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Desapūjakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

11. Khadiravaniyarevatattheraapadāna

"Gaṅgā bhāgīrathī nāma, himavantā pabhāvitā; Kutitthe nāviko āsiṃ, orime ca tariṃ ahaṃ.

Padumuttaro nāyako, sambuddho dvipaduttamo; Vasī satasahassehi, gaṅgātīramupāgato.

Bahū nāvā samānetvā, vaḍḍhakīhi susaṅkhataṃ; Nāvāya chadanaṃ katvā, paṭimāniṃ narāsabhaṃ.

Āgantvāna ca sambuddho, ārūhi tañca nāvakaṃ; Vārimajjhe ṭhito satthā, imā gāthā abhāsatha.

'Yo so tāresi sambuddhaṃ, saṃghañcāpi anāsavaṃ; Tena cittappasādena, devaloke ramissati.

Nibbattissati te byamhaṃ, sukataṃ nāvasaṇṭhitaṃ; Ākāse pupphachadanaṃ, dhārayissati sabbadā.

Aṭṭhapaññāsakappamhi, tārako nāma khattiyo; Cāturanto vijitāvī, cakkavattī bhavissati.

Sattapaññāsakappamhi, cammako nāma khattiyo; Uggacchantova sūriyo, jotissati mahabbalo.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tidasā so cavitvāna, manussattaṃ gamissati; Revato nāma nāmena, brahmabandhu bhavissati.

Agārā nikkhamitvāna, sukkamūlena codito; Gotamassa bhagavato, sāsane pabbajissati.

So pacchā pabbajitvāna, yuttayogo vipassako; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo'.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, Yogakkhemādhivāhanaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, Sammāsambuddhasāsane.

Satasahasse kataṃ kammaṃ, phalaṃ dassesi me idha; Sumutto saravegova, kilese jhāpayī mama.

Tato maṃ vananiratam, disvā lokantagū muni; Vanavāsibhikkhūnaggaṃ, paññapesi mahāmati.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā khadiravaniyo revato thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Khadiravaniyarevatattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Thomakavagga

4 Ticampakapupphiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, vikato nāma pabbato; Tassa vemajjhe vasati, samaṇo bhāvitindriyo.

Disvāna tassopasamaṃ, vippasannena cetasā; Tīṇi campakapupphāni, gahetvāna samokiriṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ticampakapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ticampakapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

6 Aṅkolapupphiyattheraapadāna

"Nārado iti me nāmaṃ, kassapo iti maṃ vidū; Addasaṃ samaṇānaggaṃ, vipassiṃ devasakkataṃ.

Anubyañjanadharaṃ buddhaṃ, āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Aṅkolapupphaṃ paggayha, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Catusattatito kappe, romaso nāma khattiyo; Āmukkamālābharaṇo, sayoggabalavāhano.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā aṅkolapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Aṅkolapupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Naḷamālivagga

4. Sumanabījaniyattheraapadāna

"Vipassino bhagavato, bodhiyā pādaputtame; Sumano bījaniṃ gayha, abījiṃ bodhimuttamaṃ.

Ekanavutito kappe, abījiṃ bodhimuttamaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, bījanāya idaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sumanabījaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sumanabījaniyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Ekavihārivagga

9. Ambapiṇḍiyattheraapadāna

"Hatthirājā tadā āsiṃ, īsādanto uruḷhavā; Vicaranto brahāraññe, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Ambapiṇḍaṃ gahetvāna, adāsiṃ satthuno ahaṃ; Paṭiggaṇhi mahāvīro, siddhattho lokanāyako.

Mama nijjhāyamānassa, paribhuñji tadā jino; Tattha cittaṃ pasādetvā, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Tato ahaṃ cavitvāna, cakkavattī ahosahaṃ; Eteneva upāyena, anubhutvāna sampadā.

Padhānapahitattohaṃ, upasanto nirūpadhi; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ambapiṇḍiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ambapiṇḍiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Mahāparivāravagga

8. Maggasaññakattheraapadāna

"Padumuttarabuddhassa, sāvakā vanacārino; Vippanaṭṭhā brahāraññe, andhāva anusuyyare.

Anussaritvā sambuddhaṃ, padumuttaranāyakaṃ; Tassa te munino puttā, vippanaṭṭhā mahāvane.

Bhavanā oruhitvāna, agamiṃ bhikkhusantikaṃ; Tesaṃ maggañca ācikkhiṃ, bhojanañca adāsahaṃ.

Tena kammena dvipadinda, lokajeṭṭha narāsabha; Jātiyā sattavassohaṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Sacakkhū nāma nāmena, dvādasa cakkavattino; Sattaratanasampannā, pañcakappasate ito.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā maggasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Maggasaññakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Hatthivagga

4. Ekasaññakattheraapadāna

“Dumagge paṃsukūlikaṃ, laggaṃ disvāna satthuno; Añjaliṃ paggahetvāna, paṃsukūlaṃ avandahaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcavīse ito kappe, eko āsiṃ janādhipo; Amitābhoti nāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ekasaññako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ekasaññakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Suvaṇṇabibbohanavagga

2 Tilamuṭṭhidāyakattheraapadāna

“Mama saṅkappamaññāya, satthā lokagganāyako; Manomayena kāyena, iddhiyā upasaṅkami.

Satthāraṃ upasaṅkantaṃ, vanditvā purisuttamaṃ; Pasannacitto sumano, tilamuṭṭhimadāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tilamuṭṭhiyidaṃ phalaṃ.

Ito soḷasakappamhi, tantiso nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tilamuṭṭhidāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tilamuṭṭhidāyakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Kuṇḍadhānavagga

8 Āyāgadāyakattheraapadāna

“Nibbute lokanāthamhi, sikhimhi vadataṃ vare; Haṭṭho haṭṭhena cittena, avandiṃ thūpamuttamaṃ.

Vaḍḍhakīhi kathāpetvā, mūlaṃ datvānahaṃ tadā; Haṭṭho haṭṭhena cittena, āyāgaṃ kārapesahaṃ.

Aṭṭha kappāni devesu, abbokiṇṇaṃ vasiṃ ahaṃ; Avasesesu kappesu, vokiṇṇaṃ saṃsariṃ ahaṃ.

Kāye visaṃ na kamati, satthāni na ca hanti me; Udakehaṃ na miyyāmi, āyāgassa idaṃ phalaṃ.

Yadicchāmi ahaṃ vassaṃ, mahāmegho pavassati; Devāpi me vasaṃ enti, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Sattaratanasampanno, tiṃsakkhattuṃ ahosahaṃ; Na maṃ kecāvajānanti, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, āyāgaṃ yamakārayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, āyāgassa idaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā āyāgadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Āyāgadāyakattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Padumakesaravagga

2. Sabbagandhiyattheraapadāna

"Gandhamālaṃ mayā dinnaṃ, vipassissa mahesino; Adāsiṃ ujubhūtassa, koseyyavatthamuttamaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ vatthamadadiṃ pure; Duggatiṃ nābhijānāmi, gandhadānassidaṃ phalaṃ.

Ito pannarase kappe, suceḷo nāma khattiyo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sabbagandhiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sabbagandhiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

2. Nadīkassapattheraapadāna

"Padumuttarassa bhagavato, Lokajeṭṭhassa tādino; Piṇḍacāraṃ carantassa, Vārato uttamaṃ yasaṃ; Aggaphalaṃ gahetvāna, Adāsiṃ satthuno ahaṃ.

Tena kammena devindo, lokajeṭṭho narāsabho; Sampattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Satasahassito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, aggadānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā nadīkassapo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Nadīkassapattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Paṃsukūlavagga

10. Sālamaṇḍapiyattheraapadāna

"Ajjhogāhetvā sālavanaṃ, sukato assamo mama; Sālapupphehi sañchanno, vasāmi vipine tadā.

Piyadassī ca bhagavā, sayambhū aggapuggalo; Vivekakāmo sambuddho, sālavanamupāgami.

Assamā abhinikkhamma, pavanaṃ agamāsahaṃ; Mūlaphalaṃ gavesanto, āhiṇḍāmi vane tadā.

Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, piyadassiṃ mahāyasaṃ; Sunisinnaṃ samāpannaṃ, virocantaṃ mahāvane.

Catudaṇḍe ṭhapetvāna, buddhassa uparī ahaṃ; Maṇḍapaṃ sukataṃ katvā, sālapupphehi chādayiṃ.

Sattāhaṃ dhārayitvāna, maṇḍapaṃ sālachāditaṃ; Tattha cittaṃ pasādetvā, buddhaseṭṭhamavandahaṃ.

Bhagavā tamhi samaye, vuṭṭhahitvā samādhito; Yugamattaṃ pekkhamāno, nisīdi purisuttamo.

Sāvako varuṇo nāma, piyadassissa satthuno; Vasīsatasahassehi, upagacchi vināyakaṃ.

Piyadassī ca bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Bhikkhusaṃghe nisīditvā, sitaṃ pātukarī jino.

Anuruddho upaṭṭhāko, piyadassissa satthuno; Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, apucchittha mahāmuniṃ.

'Ko nu kho bhagavā hetu, sitakammassa satthuno; Kāraṇe vijjamānamhi, satthā pātukare sitaṃ'.

'Sattāhaṃ sālacchadanaṃ, yo me dhāresi māṇavo; Tassa kammaṃ saritvāna, sitaṃ pātukariṃ ahaṃ.

Anokāsaṃ na passāmi, yattha puññaṃ vipaccati; Devaloke manusse vā, okāsova na sammati.

Devaloke vasantassa, puññakammasamaṅgino; Yāvatā parisā tassa, sālacchannā bhavissati.

Tattha dibbehi naccehi, gītehi vāditehi ca; Ramissati sadā santo, puññakammasamāhito.

Yāvatā parisā tassa, gandhagandhī bhavissati; Sālassa pupphavasso ca, pavassissati tāvade.

Tato cutoyaṃ manujo, mānusaṃ āgamissati; Idhāpi sālacchadanaṃ, sabbakālaṃ dharissati.

Idha naccañca gītañca, sammatāḷasamāhitaṃ; Parivāressanti maṃ niccaṃ, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Uggacchante ca sūriye, sālavassaṃ pavassati; Puññakammena saṃyuttaṃ, vassate sabbakālikaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Sabbāsave pariññāya, nibbāyissatināsavo.

Dhammaṃ abhisamentassa, sālacchannaṃ bhavissati; Citake jhāyamānassa, chadanaṃ tattha hessati'.

Vipākaṃ kittayitvāna, piyadassī mahāmuni; Parisāya dhammaṃ desesi, tappento dhammavuṭṭhiyā.

Tiṃsakappāni devesu, devarajjamakārayiṃ; Saṭṭhi ca sattakkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ.

Devalokā idhāgantvā, labhāmi vipulaṃ sukhaṃ; Idhāpi sālacchadanaṃ, maṇḍapassa idaṃ phalaṃ.

Ayaṃ pacchimako mayhaṃ, carimo vattate bhavo; Idhāpi sālacchadanaṃ, hessati sabbakālikaṃ.

Mahāmuniṃ tosayitvā, gotamaṃ sakyapuṅgavaṃ; Pattomhi acalaṃ ṭhānaṃ, hitvā jayaparājayaṃ.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ". (5158)

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sālamaṇḍapiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sālamaṇḍapiyattherassāpadānaṃ dasamaṃ.

Paṃsukūlavaggo ekūnapaññāsamo.

Tassuddānaṃ

Paṃsukūlaṃ buddhasaññī, bhisado ñāṇakittako; Candanī dhātupūjī ca, pulinuppādakopi ca.

Taraṇo dhammaruciko, sālamaṇḍapiyo tathā; Satāni dve honti gāthā, ūnavīsatimeva ca.

Therāpadāna

Ālambaṇadāyakavagga

7. Sovaṇṇavaṭaṃsakiyattheraapadāna

"Uyyānabhūmiṃ niyyanto, addasaṃ lokanāyakaṃ; Vaṭaṃsakaṃ gahetvāna, sovaṇṇaṃ sādhunimmitaṃ.

Sīghaṃ tato samāruyha, hatthikkhandhagato ahaṃ; Buddhassa abhiropesiṃ, sikhino lokabandhuno.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pupphapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattavīse ito kappe, eko āsiṃ janādhipo; Mahāpatāpanāmena, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sovaṇṇavaṭaṃsakiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sovaṇṇavaṭaṃsakiyattherassāpadānaṃ sattamaṃ.

Therāpadāna

Jagatidāyakavagga

2. Morahatthiyattheraapadāna

"Morahatthaṃ gahetvāna, upesiṃ lokanāyakaṃ; Pasannacitto sumano, morahatthamadāsahaṃ.

Iminā morahatthena, cetanāpaṇidhīhi ca; Nibbāyiṃsu tayo aggī, labhāmi vipulaṃ sukhaṃ.

Aho buddhā aho dhammā, aho no satthusampadā; Datvānahaṃ morahatthaṃ, labhāmi vipulaṃ sukhaṃ.

Tiyaggī nibbutā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Sabbāsavā parikkhīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, morahatthassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā morahatthiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Morahatthiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Yasavagga

5. Vajjīputtattheraapadāna

"Sahassaraṃsī bhagavā, sayambhū aparājito; Vivekā vuṭṭhahitvāna, gocarāyābhinikkhami.

Phalahattho ahaṃ disvā, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Pasannacitto sumano, savaṇṭaṃ adadiṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vajjīputto thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Vajjīputtattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Bhaddālivagga

9. Patthodanadāyakattheraapadāna

"Vanacārī pure āsiṃ, satataṃ vanakammiko; Patthodanaṃ gahetvāna, kammantaṃ agamāsahaṃ.

Tatthaddasāsiṃ sambuddhaṃ, sayambhuṃ aparājitaṃ; Vanā piṇḍāya nikkhantaṃ, disvā cittaṃ pasādayiṃ.

Parakammāyane yutto, puññañca me na vijjati; Ayaṃ patthodano atthi, bhojayissāmahaṃ muniṃ.

Patthodanaṃ gahetvāna, sayambhussa adāsahaṃ; Mama nijjhāyamānassa, paribhuñji tadā muni.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ; Tettiṃsakkhattuṃ rājā ca, cakkavattī ahosahaṃ.

Padesarajjaṃ vipulaṃ, gaṇanāto asaṅkhiyaṃ; Sukhito yasavā homi, patthodanassidaṃ phalaṃ.

Bhavābhave saṃsaranto, labhāmi amitaṃ dhanaṃ; Bhoge me ūnatā natthi, patthodanassidaṃ phalaṃ.

Nadīsotapaṭibhāgā, bhogā nibbattare mama; Parimetuṃ na sakkomi, patthodanassidaṃ phalaṃ.

Imaṃ khāda imaṃ bhuñja, imamhi sayane saya; Tenāhaṃ sukhito homi, patthodanassidaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ dānamadadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, patthodanassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā patthodanadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Patthodanadāyakattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Ārakkhadāyakavagga

1. Ārakkhadāyakattheraapadāna

"Dhammadassissa munino, vati kārāpitā mayā; Ārakkho ca mayā dinno, dvipadindassa tādino.

Aṭṭhārase kappasate, yaṃ kammamakariṃ tadā; Tena kammavisesena, patto me āsavakkhayo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā ārakkhadāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Ārakkhadāyakattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Ekapadumiyavagga

4 Tikiṅkaṇipūjakattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, bhūtagaṇo nāma pabbato; Tatthaddasaṃ paṃsukūlaṃ, dumaggamhi vilaggitaṃ.

Tīṇi kiṅkaṇipupphāni, ocinitvānahaṃ tadā; Haṭṭho haṭṭhena cittena, paṃsukūlaṃ apūjayiṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, tiṇṇaṃ pupphānidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā tikiṅkaṇipūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Tikiṅkaṇipūjakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

1 Mandāravapupphiyattheraapadāna

"Tāvatiṃsā idhāgantvā, maṅgalo nāma māṇavo; Mandāravaṃ gahetvāna, vipassissa mahesino.

Samādhinā nisinnassa, matthake dhārayiṃ ahaṃ; Sattāhaṃ dhārayitvāna, devalokaṃ punāgamiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mandāravapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Mandāravapupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Bandhujīvakavagga

9. Punnāgapupphiyattheraapadāna

"Kānanaṃ vanamogayha, vasāmi luddako ahaṃ; Punnāgaṃ pupphitaṃ disvā, buddhaseṭṭhaṃ anussariṃ.

Taṃ pupphaṃ ocinitvāna, sugandhaṃ gandhitaṃ subhaṃ; Thūpaṃ karitvā puline, buddhassa abhiropayiṃ.

Dvenavute ito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekamhi navute kappe, eko āsiṃ tamonudo; Sattaratanasampanno, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā punnāgapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Punnāgapupphiyattherassāpadānaṃ navamaṃ.

Therāpadāna

Tamālapupphiyavagga

3. Khaṇḍaphulliyattheraapadāna

“Phussassa kho bhagavato, thūpo āsi mahāvane; Kuñjarehi tadā bhinno, parūḷho pādapo tahiṃ.

Visamañca samaṃ katvā, sudhāpiṇḍaṃ adāsahaṃ; Tilokagaruno tassa, guṇehi paritosito.

Dvenavute ito kappe, yaṃ kammamakariṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, sudhāpiṇḍassidaṃ phalaṃ.

Sattasattatikappamhi, jitasenāsuṃ soḷasa; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā khaṇḍaphulliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Khaṇḍaphulliyattherassāpadānaṃ tatiyaṃ.

Therāpadāna

Sobhitavagga

2. Sudassanattheraapadāna

“Vinatā nadiyā tīre, pilakkhu phalito ahu; Tāhaṃ rukkhaṃ gavesanto, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Ketakaṃ pupphitaṃ disvā, vaṇṭe chetvānahaṃ tadā; Buddhassa abhiropesiṃ, sikhino lokabandhuno.

Yena ñāṇena pattosi, accutaṃ amataṃ padaṃ; Taṃ ñāṇaṃ abhipūjemi, buddhaseṭṭha mahāmuni.

Ñāṇamhi pūjaṃ katvāna, pilakkhumaddasaṃ ahaṃ; Paṭiladdhomhi taṃ paññaṃ, ñāṇapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ekattiṃse ito kappe, yaṃ pupphamabhiropayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, ñāṇapūjāyidaṃ phalaṃ.

Ito terasakappamhi, dvādasāsuṃ phaluggatā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahapphalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sudassano thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Sudassanattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Sīhāsaniyavagga

4 Cūḷapanthakattheraapadāna

“Padumuttaro nāma jino, āhutīnaṃ paṭiggaho; Gaṇamhā vūpakaṭṭho so, himavante vasī tadā.

Ahampi himavantamhi, vasāmi assame tadā; Acirāgataṃ mahāvīraṃ, upesiṃ lokanāyakaṃ.

Pupphacchattaṃ gahetvāna, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Samādhiṃ samāpajjantaṃ, antarāyamakāsahaṃ.

Ubho hatthehi paggayha, pupphacchattaṃ adāsahaṃ; Paṭiggahesi bhagavā, padumuttaro mahāmuni.

Sabbe devā attamanā, himavantaṃ upenti te; Sādhukāraṃ pavattesuṃ, anumodissati cakkhumā.

Idaṃ vatvāna te devā, upagacchuṃ naruttamaṃ; Ākāse dhārayantassa, padumacchattamuttamaṃ.

Satapattachattaṃ paggayha, adāsi tāpaso mama; ‘Tamahaṃ kittayissāmi, suṇātha mama bhāsato.

Pañcavīsatikappāni, devarajjaṃ karissati; Catuttiṃsatikkhattuñca, cakkavattī bhavissati.

Yaṃ yaṃ yoniṃ saṃsarati, devattaṃ atha mānusaṃ; Abbhokāse patiṭṭhantaṃ, padumaṃ dhārayissati.

Kappasatasahassamhi, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Pakāsite pāvacane, manussattaṃ labhissati; Manomayamhi kāyamhi, uttamo so bhavissati.

Dve bhātaro bhavissanti, ubhopi panthakavhayā; Anubhotvā uttamatthaṃ, jotayissanti sāsanaṃ’.

Sohaṃ aṭṭhārasavasso, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Visesāhaṃ na vindāmi, sakyaputtassa sāsane.

Dandhā mayhaṃ gatī āsi, paribhūto pure ahuṃ; Bhātā ca maṃ paṇāmesi, gaccha dāni sakaṃ gharaṃ.

Sohaṃ paṇāmito santo, saṃghārāmassa koṭṭhake; Dummano tattha aṭṭhāsiṃ, sāmaññasmiṃ apekkhavā.

Bhagavā tattha āgacchi, sīsaṃ mayhaṃ parāmasi; Bāhāya maṃ gahetvāna, saṃghārāmaṃ pavesayi.

Anukampāya me satthā, adāsi pādapuñchaniṃ; Evaṃ suddhaṃ adhiṭṭhehi, ekamantamadhiṭṭhahaṃ.

Hatthehi tamahaṃ gayha, sariṃ kokanadaṃ ahaṃ; Tattha cittaṃ vimucci me, arahattaṃ apāpuṇiṃ.

Manomayesu kāyesu, sabbattha pāramiṃ gato; Sabbāsave pariññāya, viharāmi anāsavo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā cūḷapanthako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Cūḷapanthakattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Bhaddiyavagga

1 Lakuṇḍabhaddiyattheraapadāna

"Padumuttaro nāma jino, sabbadhammesu cakkhumā; Ito satasahassamhi, kappe uppajji nāyako.

Tadāhaṃ haṃsavatiyaṃ, seṭṭhiputto mahaddhano; Jaṅghāvihāraṃ vicaraṃ, saṃghārāmaṃ agacchahaṃ.

Tadā so lokapajjoto, dhammaṃ desesi nāyako; Mañjussarānaṃ pavaraṃ, sāvakaṃ abhikittayi.

Taṃ sutvā mudito hutvā, kāraṃ katvā mahesino; Vanditvā satthuno pāde, taṃ ṭhānamabhipatthayiṃ.

Tadā buddho viyākāsi, saṃghamajjhe vināyako; 'Anāgatamhi addhāne, lacchase taṃ manorathaṃ.

Satasahassito kappe, okkākakulasambhavo; Gotamo nāma gottena, satthā loke bhavissati.

Tassa dhammesu dāyādo, oraso dhammanimmito; Bhaddiyo nāma nāmena, hessati satthu sāvako'.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Dvenavute ito kappe, phusso uppajji nāyako; Durāsado duppasaho, sabbalokuttamo jino.

Caraṇena ca sampanno, brahā uju patāpavā; Hitesī sabbasattānaṃ, bahuṃ mocesi bandhanā.

Nandārāmavane tassa, ahosiṃ phussakokilo; Gandhakuṭisamāsanne, ambarukkhe vasāmahaṃ.

Tadā piṇḍāya gacchantaṃ, dakkhiṇeyyaṃ jinuttamaṃ; Disvā cittaṃ pasādetvā, mañjunābhinikūjahaṃ.

Rājuyyānaṃ tadā gantvā, supakkaṃ kanakattacaṃ; Ambapiṇḍaṃ gahetvāna, sambuddhassopanāmayiṃ.

Tadā me cittamaññāya, mahākāruṇiko jino; Upaṭṭhākassa hatthato, pattaṃ paggaṇhi nāyako.

Adāsiṃ haṭṭhacittohaṃ, ambapiṇḍaṃ mahāmune; Patte pakkhippa pakkhehi, pañjaliṃ katvāna mañjunā.

Sarena rajanīyena, savanīyena vaggunā; Vassanto buddhapūjatthaṃ, nīḷaṃ gantvā nipajjahaṃ.

Tadā muditacittaṃ maṃ, buddhapemagatāsayaṃ; Sakuṇagghi upāgantvā, ghātayī duṭṭhamānaso.

Tato cutohaṃ tusite, anubhotvā mahāsukhaṃ; Manussayonimāgacchiṃ, tassa kammassa vāhasā.

Imamhi bhaddake kappe, brahmabandhu mahāyaso; Kassapo nāma gottena, uppajji vadataṃ varo.

Sāsanaṃ jotayitvā so, abhibhuyya kutitthiye; Vinayitvāna veneyye, nibbuto so sasāvako.

Nibbute tamhi lokagge, pasannā janatā bahū; Pūjanatthāya buddhassa, thūpaṃ kubbanti satthuno.

'Sattayojanikaṃ thūpaṃ, sattaratanabhūsitaṃ; Karissāma mahesissa', iccevaṃ mantayanti te.

Kikino kāsirājassa, tadā senāya nāyako; Hutvāhaṃ appamāṇassa, pamāṇaṃ cetiye vadiṃ.

Tadā te mama vākyena, cetiyaṃ yojanuggataṃ; Akaṃsu naravīrassa, nānāratanabhūsitaṃ.

Tena kammena sukatena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, tāvatiṃsamagacchahaṃ.

Pacchime ca bhave dāni, jāto seṭṭhikule ahaṃ; Sāvatthiyaṃ puravare, iddhe phīte mahaddhane.

Purappavese sugataṃ, disvā vimhitamānaso; Pabbajitvāna na ciraṃ, arahattamapāpuṇiṃ.

Cetiyassa pamāṇaṃ yaṃ, akariṃ tena kammunā; Lakuṇḍakasarīrohaṃ, jāto paribhavāraho.

Sarena madhurenāhaṃ, pūjitvā isisattamaṃ; Mañjussarānaṃ bhikkhūnaṃ, aggattamanupāpuṇiṃ.

Phaladānena buddhassa, guṇānussaraṇena ca; Sāmaññaphalasampanno, viharāmi anāsavo.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Nāgova bandhanaṃ chetvā, viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, buddhaseṭṭhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā lakuṇḍabhaddiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Lakuṇḍabhaddiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Pilindavacchavagga

8 Saḷalamaṇḍapiyattheraapadāna

"Nibbute kakusandhamhi, brāhmaṇamhi vusīmati; Gahetvā saḷalaṃ mālaṃ, maṇḍapaṃ kārayiṃ ahaṃ.

Tāvatiṃsagato santo, labhāmi byamhamuttamaṃ; Aññe devetirocāmi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Divā vā yadi vā rattiṃ, caṅkamanto ṭhito cahaṃ; Channo saḷalapupphehi, puññakammassidaṃ phalaṃ.

Imasmiṃyeva kappamhi, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saḷalamaṇḍapiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saḷalamaṇḍapiyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Therāpadāna

Sereyyavagga

2. Pupphathūpiyattheraapadāna

"Himavantassāvidūre, kukkuro nāma pabbato; Vemajjhe tassa vasati, brāhmaṇo mantapāragū.

Pañca sissasahassāni, parivārenti maṃ sadā; Pubbuṭṭhāyī ca te āsuṃ, mantesu ca visāradā.

Buddho loke samuppanno, taṃ vijānātha no bhavaṃ; Asītibyañjanānassa, bāttiṃsavaralakkhaṇā.

Byāmappabho jinavaro, ādiccova virocati; Sissānaṃ vacanaṃ sutvā, brāhmaṇo mantapāragū.

Assamā abhinikkhamma, disaṃ pucchati sissake; Yamhi dese mahāvīro, vasati lokanāyako.

Tāhaṃ disaṃ namassissaṃ, jinaṃ appaṭipuggalaṃ; Udaggacitto sumano, pūjesiṃ taṃ tathāgataṃ.

Etha sissā gamissāma, dakkhissāma tathāgataṃ; Vanditvā satthuno pāde, sossāma jinasāsanaṃ.

Ekāhaṃ abhinikkhamma, byādhiṃ paṭilabhiṃ ahaṃ; Byādhinā pīḷito santo, sālaṃ vāsayituṃ gamiṃ.

Sabbe sisse samānetvā, apucchiṃ te tathāgataṃ; Kīdisaṃ lokanāthassa, guṇaṃ paramabuddhino.

Te me puṭṭhā viyākaṃsu, Yathā dassāvino tathā; Sakkaccaṃ buddhaseṭṭhaṃ taṃ, Desesuṃ mama sammukhā.

Tesāhaṃ vacanaṃ sutvā, sakaṃ cittaṃ pasādayiṃ; Pupphehi thūpaṃ katvāna, tattha kālaṅkato ahaṃ.

Te me sarīraṃ jhāpetvā, agamuṃ buddhasantikaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, satthāramabhivādayuṃ.

Pupphehi thūpaṃ katvāna, sugatassa mahesino; Kappānaṃ satasahassaṃ, duggatiṃ nupapajjahaṃ.

Cattālīsasahassamhi, kappe soḷasa khattiyā; Nāmenaggisamā nāma, cakkavattī mahabbalā.

Vīsakappasahassamhi, rājāno cakkavattino; Ghatāsanasanāmāva, aṭṭhattiṃsa mahīpatī.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pupphathūpiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pupphathūpiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Mandāravapupphiyavagga

6. Kadambapupphiyattheraapadāna

“Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Gacchantaṃ antarāpaṇe; Kañcanagghiyasaṅkāsaṃ, Bāttiṃsavaralakkhaṇaṃ.

Nisajja pāsādavare, addasaṃ lokanāyakaṃ; Kadambapupphaṃ paggayha, vipassiṃ abhipūjayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ buddhamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kadambapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kadambapupphiyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Sālakusumiyavagga

6 Avaṭaphaliyattheraapadāna

“Sataraṃsī nāma bhagavā, sayambhū aparājito; Vivekakāmo sambuddho, gocarāyābhinikkhami.

Phalahattho ahaṃ disvā, upagacchiṃ narāsabhaṃ; Pasannacitto sumano, adāsiṃ avaṭaṃ phalaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ phalaṃ adadiṃ tadā; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā avaṭaphaliyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Avaṭaphaliyattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Tuvaradāyakavagga

4 Viravapupphiyattheraapadāna

“Khīṇāsavasahassehi, niyyāti lokanāyako; Viravapupphamādāya, buddhassa abhiropayiṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā viravapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Viravapupphiyattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Umāpupphiyavagga

1 Umāpupphiyattheraapadāna

“Samāhitaṃ samāpannaṃ, siddhatthamaparājitaṃ; Samādhinā upaviṭṭhaṃ, addasāhaṃ naruttamaṃ.

Umāpupphaṃ gahetvāna, buddhassa abhiropayiṃ; Sabbapupphā ekasīsā, uddhaṃvaṇṭā adhomukhā.

Sucittā viya tiṭṭhante, ākāse pupphasantharā; Tena cittappasādena, tusitaṃ upapajjahaṃ.

Catunnavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Pañcapaññāsito kappe, eko āsiṃ mahīpati; Samantachadano nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā umāpupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Umāpupphiyattherassāpadānaṃ paṭhamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

6 Pādapūjakattheraapadāna

“Pabbate himavantamhi, ahosiṃ kinnaro tadā; Addasaṃ virajaṃ buddhaṃ, pītaraṃsiṃva bhāṇumaṃ.

Upetaṃ tamahaṃ buddhaṃ, vipassiṃ lokanāyakaṃ; Candanaṃ tagarañcāpi, pāde osiñcahaṃ tadā.

Ekanavutito kappe, yaṃ pādaṃ abhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, pādapūjāyidaṃ phalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pādapūjako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pādapūjakattherassāpadānaṃ chaṭṭhaṃ.

Therāpadāna

Supāricariyavagga

2. Kaṇaverapupphiyattheraapadāna

“Siddhattho nāma bhagavā, lokajeṭṭho narāsabho; Purakkhato sāvakehi, nagaraṃ paṭipajjatha.

Rañño antepure āsiṃ, gopako abhisammato; Pāsāde upaviṭṭhohaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Kaṇaveraṃ gahetvāna, bhikkhusaṃghe samokiriṃ; Buddhassa visuṃ katvāna, tato bhiyyo samokiriṃ.

Catunnavutito kappe, Yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, Buddhapūjāyidaṃ phalaṃ.

Sattāsītimhito kappe, caturāsuṃ mahiddhikā; Sattaratanasampannā, cakkavattī mahabbalā.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kaṇaverapupphiyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Kaṇaverapupphiyattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Buddhavagga

6. Anuruddhattheraapadāna

"Sumedhaṃ bhagavantāhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Vūpakaṭṭhaṃ viharantaṃ, addasaṃ lokanāyakaṃ.

Upagantvāna sambuddhaṃ, sumedhaṃ lokanāyakaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, buddhaseṭṭhamayācahaṃ.

Anukampa mahāvīra, lokajeṭṭha narāsabha; Padīpaṃ te padassāmi, rukkhamūlamhi jhāyato.

Adhivāsesi so dhīro, sayambhū vadataṃ varo; Dumesu vinivijjhitvā, yantaṃ yojiyahaṃ tadā.

Sahassavaṭṭiṃ pādāsiṃ, buddhassa lokabandhuno; Sattāhaṃ pajjalitvāna, dīpā vūpasamiṃsu me.

Tena cittappasādena, cetanāpaṇidhīhi ca; Jahitvā mānusaṃ dehaṃ, vimānamupapajjahaṃ.

Upapannassa devattaṃ, byamhaṃ āsi sunimmitaṃ; Samantato pajjalati, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Samantā yojanasataṃ, virocesimahaṃ tadā; Sabbe deve abhibhomi, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Tiṃsakappāni devindo, devarajjamakārayiṃ; Na maṃ kecītimaññanti, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Aṭṭhavīsatikkhattuñca, cakkavattī ahosahaṃ; Divā rattiñca passāmi, samantā yojanaṃ tadā.

Sahassalokaṃ ñāṇena, passāmi satthu sāsane; Dibbacakkhumanuppatto, dīpadānassidaṃ phalaṃ.

Sumedho nāma sambuddho, tiṃsakappasahassito; Tassa dīpo mayā dinno, vippasannena cetasā.

Paṭisambhidā catasso, vimokkhāpi ca aṭṭhime; Chaḷabhiññā sacchikatā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā anuruddho thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Anuruddhattherassāpadānaṃ catutthaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

2. Pupphadhārakattheraapadāna

"Vākacīradharo āsiṃ, ajinuttaravāsano; Abhiññā pañca nibbattā, candassa parimajjako.

Vipassiṃ lokapajjotaṃ, disvā abhigataṃ mamaṃ; Pāricchattakapupphāni, dhāresiṃ satthuno ahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ pupphamabhipūjayiṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, dhāraṇāya idaṃ phalaṃ.

Sattāsītimhito kappe, eko āsiṃ mahīpati; Samantadhāraṇo nāma, cakkavattī mahabbalo.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pupphadhārako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Pupphadhārakattherassāpadānaṃ dutiyaṃ.

Therāpadāna

Avaṭaphalavagga

5. Phārusaphaladāyakattheraapadāna

"Suvaṇṇavaṇṇaṃ sambuddhaṃ, Āhutīnaṃ paṭiggahaṃ; Rathiyaṃ paṭipajjantaṃ, Phārusaphalamadāsahaṃ.

Ekanavutito kappe, yaṃ phalamadadiṃ ahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, phaladānassidaṃ phalaṃ.

Kilesā jhāpitā mayhaṃ, ... pe ... viharāmi anāsavo.

Svāgataṃ vata me āsi, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ".

Itthaṃ sudaṃ āyasmā phārusaphaladāyako thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Phārusaphaladāyakattherassāpadānaṃ pañcamaṃ.

Therāpadāna

Citakapūjakavagga

8. Saraṇagamaniyattheraapadāna

“Pabbate himavantamhi, ahosiṃ luddako tadā; Vipassiṃ addasaṃ buddhaṃ, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ.

Upāsitvāna sambuddhaṃ, veyyāvaccamakāsahaṃ; Saraṇañca upāgacchiṃ, dvipadindassa tādino.

Ekanavutito kappe, saraṇaṃ upagacchahaṃ; Duggatiṃ nābhijānāmi, saraṇāgamanapphalaṃ.

Paṭisambhidā catasso, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanaṃ”.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā saraṇagamaniyo thero imā gāthāyo abhāsitthāti.

Saraṇagamaniyattherassāpadānaṃ aṭṭhamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Saccapāramī 3

Vaṭṭapotakacariya

“Punāparaṃ yadā homi, magadhe vaṭṭapotako; Ajātapakkho taruṇo, maṃsapesi kulāvake.

Mukhatuṇḍakenāharitvā, mātā posayatī mamaṃ; Tassā phassena jīvāmi, natthi me kāyikaṃ balaṃ.

Saṃvacchare gimhasamaye, davaḍāho padippati; Upagacchati amhākaṃ, pāvako kaṇhavattanī.

Dhamadhamāiti evaṃ, saddāyanto mahāsikhī; Anupubbena jhāpento, aggi mamamupāgami.

Aggivegabhayātītā, tasitā mātāpitā mama; Kulāvake maṃ chaḍḍetvā, attānaṃ parimocayuṃ.

Pāde pakkhe pajahāmi, natthi me kāyikaṃ balaṃ; Sohaṃ agatiko tattha, evaṃ cintesahaṃ tadā.

‘Yesāhaṃ upadhāveyyaṃ, bhīto tasitavedhito; Te maṃ ohāya pakkantā, kathaṃ me ajja kātave.

Atthi loke sīlaguṇo, saccaṃ soceyyanuddayā; Tena saccena kāhāmi, saccakiriyamuttamaṃ.

Āvejjetvā dhammabalaṃ, saritvā pubbake jine; Saccabalamavassāya, saccakiriyamakāsahaṃ.

Santi pakkhā apatanā, santi pādā avañcanā; Mātāpitā ca nikkhantā, jātaveda paṭikkama'.

Sahasacce kate mayhaṃ, Mahāpajjalito sikhī; Vajjesi soḷasakarīsāni, Udakaṃ patvā yathā sikhī; Saccena me samo natthi, Esā me saccapāramī"ti.

Vaṭṭapotakacariyaṃ navamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 9

Vessantaracariya

"Yā me ahosi janikā, phussatī nāma khattiyā; Sā atītāsu jātīsu, sakkassa mahesī piyā.

Tassā āyukkhayaṃ ñatvā, devindo etadabravi; 'Dadāmi te dasa vare, varabhadde yadicchasi'.

Evaṃ vuttā ca sā devī, sakkaṃ punidamabravi; 'Kiṃ nu me aparādhatthi, kiṃ nu dessā ahaṃ tava; Rammā cāvesi maṃ ṭhānā, vātova dharaṇīruhaṃ'.

Evaṃ vutto ca so sakko, puna tassidamabravi; 'Na ceva te kataṃ pāpaṃ, na ca me tvaṃsi appiyā.

Ettakaṃyeva te āyu, cavanakālo bhavissati; Paṭiggaṇha mayā dinne, vare dasa varuttame'.

Sakkena sā dinnavarā, tuṭṭhahaṭṭhā pamoditā; Mamaṃ abbhantaraṃ katvā, phussatī dasa vare varī.

Tato cutā sā phussatī, khattiye upapajjatha; Jetuttaramhi nagare, sañjayena samāgami.

Yadāhaṃ phussatiyā kucchiṃ, okkanto piyamātuyā; Mama tejena me mātā, sadā dānaratā ahu.

Adhane āture jiṇṇe, yācake addhike jane; Samaṇe brāhmaṇe khīṇe, deti dānaṃ akiñcane.

Dasa māse dhārayitvāna, karonte puraṃ padakkhiṇaṃ; Vessānaṃ vīthiyā majjhe, janesi phussatī mamaṃ.

Na mayhaṃ mattikaṃ nāmaṃ, napi pettikasambhavaṃ; Jātettha vessavīthiyā, tasmā vessantaro ahu.

Yadāhaṃ dārako homi, jātiyā aṭṭhavassiko; Tadā nisajja pāsāde, dānaṃ dātuṃ vicintayiṃ.

'Hadayaṃ dadeyyaṃ cakkhuṃ, maṃsampi rudhirampi ca; Dadeyyaṃ kāyaṃ sāvetvā, yadi koci yācaye mamaṃ'.

Sabhāvaṃ cintayantassa, akampitamasaṇṭhitaṃ; Akampi tattha pathavī, sineruvanavaṭaṃsakā.

Anvaddhamāse pannarase, puṇṇamāse uposathe; Paccayaṃ nāgamāruyha, dānaṃ dātuṃ upāgamiṃ.

Kaliṅgaraṭṭhavisayā, brāhmaṇā upagañchu maṃ; Ayācuṃ maṃ hatthināgaṃ, dhaññaṃ maṅgalasammataṃ.

'Avuṭṭhiko janapado, dubbhikkho chātako mahā; Dadāhi pavaraṃ nāgaṃ, sabbasetaṃ gajuttamaṃ'.

Dadāmi na vikampāmi, yaṃ maṃ yācanti brāhmaṇā; Santaṃ nappatigūhāmi, dāne me ramate mano.

Na me yācakamanuppatte, paṭikkhepo anucchavo; Mā me bhijji samādānaṃ, dassāmi vipulaṃ gajaṃ.

Nāgaṃ gahetvā soṇḍāya, bhiṅgāre ratanāmaye; Jalaṃ hatthe ākiritvā, brāhmaṇānaṃ adaṃ gajaṃ.

Punāparaṃ dadantassa, sabbasetaṃ gajuttamaṃ; Tadāpi pathavī kampi, sineruvanavaṭaṃsakā.

Tassa nāgassa dānena, sivayo kuddhā samāgatā; Pabbājesuṃ sakā raṭṭhā, 'vaṅkaṃ gacchatu pabbataṃ'.

Tesaṃ nicchubhamānānaṃ, akampitamasaṇṭhitaṃ; Mahādānaṃ pavattetuṃ, ekaṃ varamayācisaṃ.

Yācitā sivayo sabbe, ekaṃ varamadaṃsu me; Sāvayitvā kaṇṇabheriṃ, mahādānaṃ dadāmahaṃ.

Athettha vattatī saddo, tumulo bheravo mahā; Dānenimaṃ nīharanti, puna dānaṃ dadātayaṃ.

Hatthiṃ asse rathe datvā, dāsiṃ dāsaṃ gavaṃ dhanaṃ; Mahādānaṃ daditvāna, nagarā nikkhamiṃ tadā.

Nikkhamitvāna nagarā, nivattitvā vilokite; Tadāpi pathavī kampi, sineruvanavaṭaṃsakā.

Catuvāhiṃ rathaṃ datvā, ṭhatvā cātummahāpathe; Ekākiyo adutiyo, maddideviṃ idamabraviṃ.

‘Tvaṃ maddi kaṇhaṃ gaṇhāhi, lahukā esā kaniṭṭhikā; Ahaṃ jāliṃ gahessāmi, garuko bhātiko hi so’.

Padumaṃ puṇḍarīkaṃva, maddī kaṇhājinaggahī; Ahaṃ suvaṇṇabimbaṃva, jāliṃ khattiyamaggahiṃ.

Abhijātā sukhumālā, khattiyā caturo janā; Visamaṃ samaṃ akkamantā, vaṅkaṃ gacchāma pabbataṃ.

Ye keci manujā enti, anumagge paṭippathe; Maggante paṭipucchāma, ‘kuhiṃ vaṅkantapabbato’.

Te tattha amhe passitvā, karuṇaṃ giramudīrayuṃ; Dukkhante paṭivedenti, dūre vaṅkantapabbato.

Yadi passanti pavane, dārakā phaline dume; Tesaṃ phalānaṃ hetumhi, uparodanti dārakā.

Rodante dārake disvā, ubbiddhā vipulā dumā; Sayamevoṇamitvāna, upagacchanti dārake.

Idaṃ acchariyaṃ disvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Sāhukāraṃ pavattesi, maddī sabbaṅgasobhanā.

Accheraṃ vata lokasmiṃ, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Vessantarassa tejena, sayamevoṇatā dumā.

Saṅkhipiṃsu pathaṃ yakkhā, anukampāya dārake; Nikkhantadivaseneva, cetaraṭṭhamupāgamuṃ.

Saṭṭhirājasahassāni, tadā vasanti mātule; Sabbe pañjalikā hutvā, rodamānā upāgamuṃ.

Tattha vattetvā sallāpaṃ, cetehi cetaputtehi; Te tato nikkhamitvāna, vaṅkaṃ agamu pabbataṃ.

Āmantayitvā devindo, vissakammaṃ mahiddhikaṃ; Assamaṃ sukataṃ rammaṃ, paṇṇasālaṃ sumāpaya.

Sakkassa vacanaṃ sutvā, vissakammo mahiddhiko; Assamaṃ sukataṃ rammaṃ, paṇṇasālaṃ sumāpayi.

Ajjhogāhetvā pavanaṃ, appasaddaṃ nirākulaṃ; Caturo janā mayaṃ tattha, vasāma pabbatantare.

Ahañca maddidevī ca, jālī kaṇhājinā cubho; Aññamaññaṃ sokanudā, vasāma assame tadā.

Dārake anurakkhanto, asuñño homi assame; Maddī phalaṃ āharitvā, poseti sā tayo jane.

Pavane vasamānassa, addhiko maṃ upāgami; Āyāci puttake mayhaṃ, jāliṃ kaṇhājinaṃ cubho.

Yācakaṃ upagataṃ disvā, hāso me upapajjatha; Ubho putte gahetvāna, adāsiṃ brāhmaṇe tadā.

Sake putte cajantassa, jūjake brāhmaṇe yadā; Tadāpi pathavī kampi, sineruvanavaṭaṃsakā.

Punadeva sakko oruyha, hutvā brāhmaṇasannibho; Āyāci maṃ maddideviṃ, sīlavantiṃ patibbataṃ.

Maddiṃ hatthe gahetvāna, udakañjali pūriya; Pasannamanasaṅkappo, tassa maddiṃ adāsahaṃ.

Maddiyā dīyamānāya, gagane devā pamoditā; Tadāpi pathavī kampi, sineruvanavaṭaṃsakā.

Jāliṃ kaṇhājinaṃ dhītaṃ, maddideviṃ patibbataṃ; Cajamāno na cintesiṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Na me dessā ubho puttā, maddidevī na dessiyā; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā piye adāsahaṃ.

Punāparaṃ brahāraññe, mātāpitusamāgame; Karuṇaṃ paridevante, sallapante sukhaṃ dukhaṃ.

Hirottappena garunā, ubhinnaṃ upasaṅkami; Tadāpi pathavī kampi, sineruvanavaṭaṃsakā.

Punāparaṃ brahāraññā, nikkhamitvā sañātibhi; Pavisāmi puraṃ rammaṃ, jetuttaraṃ puruttamaṃ.

Ratanāni satta vassiṃsu, mahāmegho pavassatha; Tadāpi pathavī kampi, sineruvanavaṭaṃsakā.

Acetanāyaṃ pathavī, aviññāya sukhaṃ dukhaṃ; Sāpi dānabalā mayhaṃ, sattakkhattuṃ pakampathā"ti.

Vessantaracariyaṃ navamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Saccapāramī 8

Saccatāpasacariya

"Punāparaṃ yadā homi, Tāpaso saccasavhayo; Saccena lokaṃ pālesiṃ, Samaggaṃ janamakāsahan"ti.

Saccatāpasacariyaṃ aṭṭhamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 5

Mahiṃsarājacariya

"Punāparaṃ yadā homi, mahiṃso pavanacārako; Pavaḍḍhakāyo balavā, mahanto bhīmadassano.

Pabbhāre giridugge ca, rukkhamūle dakāsaye; Hotettha ṭhānaṃ mahiṃsānaṃ, koci koci tahiṃ tahiṃ.

Vicaranto brahāraññe, ṭhānaṃ addasa bhaddakaṃ; Taṃ ṭhānaṃ upagantvāna, tiṭṭhāmi ca sayāmi ca.

Athettha kapimāgantvā, pāpo anariyo lahu; Khandhe nalāṭe bhamuke, mutteti ohadeti taṃ.

Sakimpi divasaṃ dutiyaṃ, tatiyaṃ catutthampi ca; Dūseti maṃ sabbakālaṃ, tena homi upadduto.

Mamaṃ upaddutaṃ disvā, yakkho maṃ idamabravi; 'Nāsehetaṃ chavaṃ pāpaṃ, siṅgehi ca khurehi ca'.

Evaṃ vutte, tadā yakkhe, ahaṃ taṃ idamabraviṃ; 'Kiṃ tvaṃ makkhesi kuṇapena, pāpena anariyena maṃ.

Yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ, tato hīnataro bhave; Sīlañca me pabhijjeyya, viññū ca garaheyyu maṃ.

Hīḷitā jīvitā vāpi, parisuddhena mataṃ varaṃ; Kyāhaṃ jīvitahetūpi, kāhāmi paraheṭhanaṃ'.

Mamevāyaṃ maññamāno, aññepevaṃ karissati; Teva tassa vadhissanti, sā me mutti bhavissati.

Hīnamajjhimaukkaṭṭhe, sahanto avamānitaṃ; Evaṃ labhati sappañño, manasā yathāpatthitan"ti.

Mahiṃsarājacariyaṃ pañcamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 5

Mahāgovindacariya

"Punāparaṃ yadā homi, sattarājapurohito; Pūjito naradevehi, mahāgovindabrāhmaṇo.

Tadāhaṃ sattarajjesu, Yaṃ me āsi upāyanaṃ; Tena demi mahādānaṃ, Akkhobbhaṃ sāgarūpamaṃ.

Na me dessaṃ dhanaṃ dhaññaṃ, Napi natthi nicayo mayi; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, Tasmā demi varaṃ dhanan”ti.

Mahāgovindacariyaṃ pañcamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Mettāpāramī 2

Ekarājacariya

“Punāparaṃ yadā homi, ekarājāti vissuto; Paramaṃ sīlaṃ adhiṭṭhāya, pasāsāmi mahāmahiṃ.

Dasa kusalakammapathe, vattāmi anavasesato; Catūhi saṅgahavatthūhi, saṅgaṇhāmi mahājanaṃ.

Evaṃ me appamattassa, idha loke parattha ca; Dabbaseno upagantvā, acchindanto puraṃ mama.

Rājūpajīve nigame, sabalaṭṭhe saraṭṭhake; Sabbaṃ hatthagataṃ katvā, kāsuyā nikhaṇī mamaṃ.

Amaccamaṇḍalaṃ rajjaṃ, phītaṃ antepuraṃ mama; Acchinditvāna gahitaṃ, piyaṃ puttaṃva passahaṃ; Mettāya me samo natthi, esā me mettāpāramī”ti.

Ekarājacariyaṃ cuddasamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Nekkhammapāramī 4

Bhisacariya

“Punāparaṃ yadā homi, kāsīnaṃ puravaruttame; Bhaginī ca bhātaro satta, nibbattā sotthiye kule.

Etesaṃ pubbajo āsiṃ, hirīsukkamupāgato; Bhavaṃ disvāna bhayato, nekkhammābhirato ahaṃ.

Mātāpitūhi pahitā, sahāyā ekamānasā; Kāmehi maṃ nimantenti, ‘kulavaṃsaṃ dharehi’ti.

Yaṃ tesaṃ vacanaṃ vuttaṃ, gihīdhamme sukhāvahaṃ; Taṃ me ahosi kaṭhinaṃ, tattaphālasamaṃ viya.

Te maṃ tadā ukkhipantaṃ, pucchiṃsu patthitaṃ mama; ‘Kiṃ tvaṃ patthayase samma, yadi kāme na bhuñjasi’.

Tesāhaṃ evamavacaṃ, atthakāmo hitesinaṃ; ‘Nāhaṃ patthemi gihībhāvaṃ, nekkhammābhirato ahaṃ’.

Te mayhaṃ vacanaṃ sutvā, pitu mātu ca sāvayuṃ; Mātāpitā evamāhu, ‘sabbeva pabbajāma bho’.

Ubho mātāpitā mayhaṃ, bhaginī ca satta bhātaro; Amitadhanaṃ chaḍḍayitvā, pāvisimhā mahāvanan”ti.

Bhisacariyaṃ catutthaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Upekkhāpāramī 1

Mahālomahaṃsacariya

“Susāne seyyaṃ kappemi, Chavaṭṭhikaṃ upanidhāyahaṃ; Gāmaṇḍalā upāgantvā, Rūpaṃ dassentinappakaṃ.

Apare gandhamālañca, bhojanaṃ vividhaṃ bahuṃ; Upāyanānūpanenti, haṭṭhā saṃviggamānasā.

Ye me dukkhaṃ upaharanti, ye ca denti sukhaṃ mama; Sabbesaṃ samako homi, dayā kopo na vijjati.

Sukhadukkhe tulābhūto, Yasesu ayasesu ca; Sabbattha samako homi, Esā me upekkhāpāramī”ti. (356)

Mahālomahaṃsacariyaṃ pannarasamaṃ.

Yudhañjayavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Yudhañjayo somanasso, ayogharabhisena ca; Soṇanando mūgapakkho, kapirājā saccasavhayo.

Vaṭṭako maccharājā ca, kaṇhadīpāyano isi; Sutasomo puna āsiṃ, sāmo ca ekarājahu; Upekkhāpāramī āsi, iti vutthaṃ mahesinā.

Evaṃ bahubbidhaṃ dukkhaṃ, sampattī ca bahubbidhā; Bhavābhave anubhavitvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Datvā dātabbakaṃ dānaṃ, sīlaṃ pūretvā asesato; Nekkhamme pāramiṃ gantvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Paṇḍite paripucchitvā, vīriyaṃ katvāna muttamaṃ; Khantiyā pāramiṃ gantvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Katvā daḷhamadhiṭṭhānaṃ, saccavācānurakkhiya; Mettāya pāramiṃ gantvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Lābhālābhe yasāyase, sammānanāvamānane; Sabbattha samako hutvā, patto sambodhimuttamaṃ.

Kosajjaṃ bhayato disvā, vīriyārambhañca khemato; Āraddhavīriyā hotha, esā buddhānusāsanī.

Vivādaṃ bhayato disvā, avivādañca khemato; Samaggā sakhilā hotha, esā buddhānusāsanī.

Pamādaṃ bhayato disvā, appamādañca khemato; Bhāvethaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, esā buddhānusāsanī.

Itthaṃ sudaṃ bhagavā attano pubbacariyaṃ sambhāvayamāno buddhāpadāniyaṃ nāma dhammapariyāyaṃ abhāsitthāti.

Cariyāpiṭakaṃ niṭṭhitaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 1

Mātuposakacariya

"Yadā ahosiṃ pavane, kuñjaro mātuposako; Na tadā atthi mahiyā, guṇena mama sādiso.

Pavane disvā vanacaro, rañño maṃ paṭivedayi; 'Tavānucchavo mahārāja, gajo vasati kānane.

Na tassa parikkhāyattho, napi āḷakakāsuyā; Saha gahite soṇḍāya, sayameva idhehi'ti.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, rājāpi tuṭṭhamānaso; Pesesi hatthidamakaṃ, chekācariyaṃ susikkhitaṃ.

Gantvā so hatthidamako, addasa padumassare; Bhisamuḷālaṃ uddharantaṃ, yāpanatthāya mātuyā.

Viññāya me sīlaguṇaṃ, lakkhaṇaṃ upadhārayi; 'Ehi puttā'ti vatvāna, mama soṇḍāya aggahi.

Yaṃ me tadā pākatikaṃ, sarīrānugataṃ balaṃ; Ajja nāgasahassānaṃ, balena samasādisaṃ.

Yadihaṃ tesaṃ pakuppeyyaṃ, upetānaṃ gahaṇāya maṃ; Paṭibalo bhave tesaṃ, yāva rajjampi mānusaṃ.

Api cāhaṃ sīlarakkhāya, Sīlapāramipūriyā; Na karomi citte aññathattaṃ, Pakkhipantaṃ mamāḷake.

Yadi te maṃ tattha koṭṭeyyuṃ, pharasūhi tomarehi ca; Neva tesaṃ pakuppeyyaṃ, sīlakhaṇḍabhayā mamā"ti.

Mātuposakacariyaṃ paṭhamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Saccapāramī 6

Sutasomacariya

"Punāparaṃ yadā homi, sutasomo mahīpati; Gahito porisādena, brāhmaṇe saṅgaraṃ sariṃ.

Khattiyānaṃ ekasataṃ, āvuṇitvā karattale; Etesaṃ pamilāpetvā, yaññatthe upanayī mamaṃ.

Apucchi maṃ porisādo, 'kiṃ tvaṃ icchasi nissajaṃ; Yathāmati te kāhāmi, yadi me tvaṃ punehisi'.

Tassa paṭissuṇitvāna, paṇhe āgamanaṃ mama; Upagantvā puraṃ rammaṃ, rajjaṃ niyyādayiṃ tadā.

Anussaritvā sataṃ dhammaṃ, pubbakaṃ jinasevitaṃ; Brāhmaṇassa dhanaṃ datvā, porisādaṃ upāgamiṃ.

Natthi me saṃsayo tattha, Ghātayissati vā na vā; Saccavācānurakkhanto, Jīvitaṃ cajitumupāgamiṃ; Saccena me samo natthi, Esā me saccapāramī"ti.

Sutasomacariyaṃ dvādasamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 6

Rurumigarājacariya

"Punāparaṃ yadā homi, sutattakanakasannibho; Migarājā ruru nāma, paramasīlasamāhito.

Ramme padese ramaṇīye, vivitte amanussake; Tattha vāsaṃ upagañchiṃ, gaṅgākūle manorame.

Atha upari gaṅgāya, dhanikehi paripīḷito; Puriso gaṅgāya papati, 'jīvāmi vā marāmi vā'.

Rattindivaṃ so gaṅgāya, vuyhamāno mahodake; Ravanto karuṇaṃ ravaṃ, majjhe gaṅgāya gacchati.

Tassāhaṃ saddaṃ sutvāna, karuṇaṃ paridevato; Gaṅgāya tīre ṭhatvāna, apucchiṃ 'kosi tvaṃ naro'.

So me puṭṭho ca byākāsi, attano karaṇaṃ tadā; 'Dhanikehi bhīto tasito, pakkhandohaṃ mahānadiṃ'.

Tassa katvāna kāruññaṃ, cajitvā mama jīvitaṃ; Pavisitvā nīhariṃ tassa, andhakāramhi rattiyā.

Assatthakālamaññāya, tassāhaṃ idamabraviṃ; ‘Ekaṃ taṃ varaṃ yācāmi, mā maṃ kassaci pāvada’.

Nagaraṃ gantvāna ācikkhi, pucchito dhanahetuko; Rājānaṃ so gahetvāna, upagañchi mamantikaṃ.

Yāvatā karaṇaṃ sabbaṃ, rañño ārocitaṃ mayā; Rājā sutvāna vacanaṃ, usuṃ tassa pakappayi; ‘Idheva ghātayissāmi, mittadubbhiṃ anāriyaṃ’.

Tamahaṃ anurakkhanto, nimminiṃ mama attanā; ‘Tiṭṭhateso mahārāja, kāmakāro bhavāmi te’.

Anurakkhiṃ mama sīlaṃ, nārakkhiṃ mama jīvitaṃ; Sīlavā hi tadā āsiṃ, bodhiyāyeva kāraṇā”ti.

Rurumigarājacariyaṃ chaṭṭhaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 1

Akitticariya

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

“Kappe ca satasahasse, caturo ca asaṅkhiye; Etthantare yaṃ caritaṃ, sabbaṃ taṃ bodhipācanaṃ.

Atītakappe caritaṃ, ṭhapayitvā bhavābhave; Imamhi kappe caritaṃ, pavakkhissaṃ suṇohi me.

Yadā ahaṃ brahāraññe, suññe vipinakānane; Ajjhogāhetvā viharāmi, akitti nāma tāpaso.

Tadā maṃ tapatejena, santatto tidivābhibhū; Dhārento brāhmaṇavaṇṇaṃ, bhikkhāya maṃ upāgami.

Pavanā ābhataṃ paṇṇaṃ, atelañca aloṇikaṃ; Mama dvāre ṭhitaṃ disvā, sakaṭāhena ākiriṃ.

Tassa datvānahaṃ paṇṇaṃ, nikkujjitvāna bhājanaṃ; Punesanaṃ jahitvāna, pāvisiṃ paṇṇasālakaṃ.

Dutiyampi tatiyampi, upagañchi mamantikaṃ; Akampito anolaggo, evamevamadāsahaṃ.

Na me tappaccayā atthi, sarīrasmiṃ vivaṇṇiyaṃ; Pītisukhena ratiyā, vītināmemi taṃ divaṃ.

Yadi māsampi dvemāsaṃ, dakkhiṇeyyaṃ varaṃ labhe; Akampito anolīno, dadeyyaṃ dānamuttamaṃ.

Na tassa dānaṃ dadamāno, yasaṃ lābhañca patthayiṃ; Sabbaññutaṃ patthayāno, tāni kammāni ācarin”ti.

Akitticariyaṃ paṭhamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 9

Alīnasattucariya

“Pañcālaraṭṭhe nagaravare, Kapilāyaṃ puruttame; Rājā jayaddiso nāma, Sīlaguṇamupāgato.

Tassa rañño ahaṃ putto, Sutadhammo susīlavā; Alīnasatto guṇavā, Anurakkhaparijano sadā.

Pitā me migavaṃ gantvā, porisādaṃ upāgami; So me pitumaggahesi, ‘bhakkhosi mama mā cali’.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, bhīto tasitavedhito; Ūrukkhambho ahu tassa, disvāna porisādakaṃ.

Migavaṃ gahetvā muñcassu, katvā āgamanaṃ puna; Brāhmaṇassa dhanaṃ datvā, pitā āmantayī mamaṃ.

‘Rajjaṃ putta paṭipajja, mā pamajji puraṃ idaṃ; Kataṃ me porisādena, mama āgamanaṃ puna’.

Mātāpitū ca vanditvā, nimminitvāna attanā; Nikkhipitvā dhanuṃ khaggaṃ, porisādaṃ upāgamiṃ.

Sasatthahatthūpagataṃ, kadāci so tasissati; Tena bhijjissati sīlaṃ, parittāsaṃ kate mayi.

Sīlakhaṇḍabhayā mayhaṃ, tassa dessaṃ na byāhariṃ; Mettacitto hitavādī, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Ujjālehi mahāaggiṃ, papatissāmi rukkhato; Tvaṃ pakkakālamaññāya, bhakkhaya maṃ pitāmaha’.

Iti sīlavataṃ hetu, nārakkhiṃ mama jīvitaṃ; Pabbājesiṃ cahaṃ tassa, sadā pāṇātipātikan”ti.

Alīnasattucariyaṃ navamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 10

Saṅkhapālacariya

“Punāparaṃ yadā homi, saṅkhapālo mahiddhiko; Dāṭhāvudho ghoraviso, dvijivho uragādhibhū.

Catuppathe mahāmagge, nānājanasamākule; Caturo aṅge adhiṭṭhāya, tattha vāsamakappayiṃ.

Chaviyā cammena maṃsena, Nahāruaṭṭhikehi vā; Yassa etena karaṇīyaṃ, Dinnaṃyeva harātu so.

Addasaṃsu bhojaputtā, kharā luddā akāruṇā; Upagañchuṃ mamaṃ tattha, daṇḍamuggarapāṇino.

Nāsāya vinivijjhitvā, naṅguṭṭhe piṭṭhikaṇṭake; Kāje āropayitvāna, bhojaputtā hariṃsu maṃ.

Sasāgarantaṃ pathaviṃ, sakānanaṃ sapabbataṃ; Icchamāno cahaṃ tattha, nāsāvātena jhāpaye.

Sūlehi vinivijjhante, Koṭṭayantepi sattibhi; Bhojaputte na kuppāmi, Esā me sīlapāramī”ti. (234)

Saṅkhapālacariyaṃ dasamaṃ.

Hatthināgavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Hatthināgo bhūridatto, campeyyo bodhi mahiṃso; Ruru mātaṅgo dhammo ca, atrajo ca jayaddiso.

Ete nava sīlabalā, parikkhārā padesikā; Jīvitaṃ parirakkhitvā, sīlāni anurakkhisaṃ.

Saṅkhapālassa me sato, sabbakālampi jīvitaṃ; Yassa kassaci niyyattaṃ, tasmā sā sīlapāramīti.

Sīlapāraminiddeso niṭṭhito.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 2

Saṅkhacariya

“Punāparaṃ yadā homi, Brāhmaṇo saṅkhasavhayo; Mahāsamuddaṃ taritukāmo, Upagacchāmi paṭṭanaṃ.

Tatthaddasaṃ paṭipathe, Sayambhuṃ aparājitaṃ; Kantāraddhānaṃ paṭipannaṃ, Tattāya kaṭhinabhūmiyā.

Tamahaṃ paṭipathe disvā, imamatthaṃ vicintayiṃ; ‘Idaṃ khettaṃ anuppattaṃ, puññakāmassa jantuno.

Yathā kassako puriso, khettaṃ disvā mahāgamaṃ; Tattha bījaṃ na ropeti, na so dhaññena atthiko.

Evamevāhaṃ puññakāmo, Disvā khettavaruttamaṃ; Yadi tattha kāraṃ na karomi, Nāhaṃ puññena atthiko.

Yathā amacco muddikāmo, rañño antepure jane; Na deti tesaṃ dhanadhaññaṃ, muddito parihāyati.

Evamevāhaṃ puññakāmo, Vipulaṃ disvāna dakkhiṇaṃ; Yadi tassa dānaṃ na dadāmi, Parihāyissāmi puññato'.

Evāhaṃ cintayitvāna, orohitvā upāhanā; Tassa pādāni vanditvā, adāsiṃ chattupāhanaṃ.

Tenevāhaṃ sataguṇato, Sukhumālo sukhedhito; Api ca dānaṃ paripūrento, Evaṃ tassa adāsahan"ti.

Saṅkhacariyaṃ dutiyaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 2

Bhūridattacariya

"Punāparaṃ yadā homi, bhūridatto mahiddhiko; Virūpakkhena mahāraññā, devalokamagañchahaṃ.

Tattha passitvāhaṃ deve, ekantaṃ sukhasamappite; Taṃ saggagamanatthāya, sīlabbataṃ samādiyiṃ.

Sarīrakiccaṃ katvāna, bhutvā yāpanamattakaṃ; Caturo aṅge adhiṭṭhāya, semi vammikamuddhani.

'Chaviyā cammena maṃsena, Nahāruaṭṭhikehi vā; Yassa etena karaṇīyaṃ, Dinnaṃyeva harātu so'.

Saṃsito akataññunā, ālampāyano mamaggahi; Peḷāya pakkhipitvāna, kīḷeti maṃ tahiṃ tahiṃ.

Peḷāya pakkhipantepi, sammaddantepi pāṇinā; Ālampāyane na kuppāmi, sīlakhaṇḍabhayā mama.

Sakajīvitapariccāgo, tiṇato lahuko mama; Sīlavītikkamo mayhaṃ, pathavīuppatanaṃ viya.

Nirantaraṃ jātisataṃ, cajeyyaṃ mama jīvitaṃ; Neva sīlaṃ pabhindeyyaṃ, catuddīpāna hetupi.

Api cāhaṃ sīlarakkhāya, Sīlapāramipūriyā; Na karomi citte aññathattaṃ, Pakkhipantampi peḷake"ti.

Bhūridattacariyaṃ dutiyaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Saccapāramī 5

Kaṇhadīpāyanacariya

"Punāparaṃ yadā homi, kaṇhadīpāyano isi; Paropaññāsavassāni, anabhiratocariṃ ahaṃ.

Na koci etaṃ jānāti, Anabhiratimanaṃ mama; Ahañhi kassaci nācikkhiṃ, Arati me carati mānase.

Sabrahmacārī maṇḍabyo, sahāyo me mahāisi; Pubbakammasamāyutto, sūlamāropanaṃ labhi.

Tamahaṃ upaṭṭhahitvāna, ārogyamanupāpayiṃ; Āpucchitvāna āgañchiṃ, yaṃ mayhaṃ sakamassamaṃ.

Sahāyo brāhmaṇo mayhaṃ, bhariyaṃ ādāya puttakaṃ; Tayo janā samāgantvā, āgañchuṃ pāhunāgataṃ.

Sammodamāno tehi saha, nisinno sakamassame; Dārako vaṭṭamanukkhipaṃ, āsīvisamakopayi.

Tato so vaṭṭagataṃ maggaṃ, anvesanto kumārako; Āsīvisassa hatthena, uttamaṅgaṃ parāmasi.

Tassa āmasane kuddho, sappo visabalassito; Kupito paramakopena, aḍaṃsi dārakaṃ khaṇe.

Sahadaṭṭho āsīvisena, dārako papati bhūmiyaṃ; Tenāhaṃ dukkhito āsiṃ, mama vāhasi taṃ dukkhaṃ.

Tyāhaṃ assāsayitvāna, dukkhite sokasallite; Paṭhamaṃ akāsiṃ kiriyaṃ, aggaṃ saccaṃ varuttamaṃ.

'Sattāhamevāhaṃ pasannacitto, Puññatthiko acariṃ brahmacariyaṃ; Athāparaṃ yaṃ caritaṃ mamedaṃ, Vassāni paññāsasamādhikāni.

Akāmako vāhi ahaṃ carāmi, Etena saccena suvatthi hotu; Hataṃ visaṃ jīvatu yaññadatto'.

Saha sacce kate mayhaṃ, visavegena vedhito; Abujjhitvāna vuṭṭhāsi, arogo cāsi māṇavo; Saccena me samo natthi, esā me saccapāramī"ti.

Kaṇhadīpāyanacariyaṃ ekādasamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Nekkhammapāramī 3

Ayogharacariya

"Punāparaṃ yadā homi, kāsirājassa atrajo; Ayogharamhi saṃvaḍḍho, nāmenāsi ayogharo.

'Dukkhena jīvito laddho, saṃpīḷe patiposito; Ajjeva putta paṭipajja, kevalaṃ vasudhaṃ imaṃ'.

Saraṭṭhakaṃ sanigamaṃ, sajanaṃ vanditva khattiyaṃ; Añjaliṃ paggahetvāna, idaṃ vacanamabraviṃ.

'Ye keci mahiyā sattā, hīnamukkaṭṭhamajjhimā; Nirārakkhā sake gehe, vaḍḍhanti sakañātibhi.

Idaṃ loke uttariyaṃ, saṃpīḷe mama posanaṃ; Ayogharamhi saṃvaḍḍho, appabhe candasūriye.

Pūtikuṇapasampuṇṇā, muccitvā mātukucchito; Tato ghoratare dukkhe, puna pakkhittayoghare.

Yadihaṃ tādisaṃ patvā, dukkhaṃ paramadāruṇaṃ; Rajjesu yadi rajjāmi, pāpānaṃ uttamo siyaṃ.

Ukkaṇṭhitomhi kāyena, rajjenamhi anatthiko; Nibbutiṃ pariyesissaṃ, yattha maṃ maccu na maddiye'.

Evāhaṃ cintayitvāna, viravante mahājane; Nāgova bandhanaṃ chetvā, pāvisiṃ kānanaṃ vanaṃ.

Mātāpitā na me dessā, napi me dessaṃ mahāyasaṃ; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā rajjaṃ pariccajin"ti.

Ayogharacariyaṃ tatiyaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 7

Candakumāracariya

"Punāparaṃ yadā homi, ekarājassa atrajo; Nagare pupphavatiyā, kumāro candasavhayo.

Tadāhaṃ yajanā mutto, nikkhanto yaññavāṭato; Saṃvegaṃ janayitvāna, mahādānaṃ pavattayiṃ.

Nāhaṃ pivāmi khādāmi, napi bhuñjāmi bhojanaṃ; Dakkhiṇeyye adatvāna, api chappañcarattiyo.

Yathāpi vāṇijo nāma, Katvāna bhaṇḍasañcayaṃ; Yattha lābho mahā hoti, Tattha taṃ harati bhaṇḍakaṃ.

Tatheva sakabhuttāpi, pare dinnaṃ mahapphalaṃ; Tasmā parassa dātabbaṃ, satabhāgo bhavissati.

Etamatthavasaṃ ñatvā, demi dānaṃ bhavābhave; Na paṭikkamāmi dānato, sambodhimanupattiyā"ti.

Candakumāracariyaṃ sattamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 4

Cūḷabodhicariya

"Punāparaṃ yadā homi, cūḷabodhi susīlavā; Bhavaṃ disvāna bhayato, nekkhammaṃ abhinikkhamiṃ.

Yā me dutiyikā āsi, brāhmaṇī kanakasannibhā; Sāpi vaṭṭe anapekkhā, nekkhammaṃ abhinikkhami.

Nirālayā chinnabandhū, anapekkhā kule gaṇe; Carantā gāmanigamaṃ, bārāṇasimupāgamuṃ.

Tattha vasāma nipakā, asaṃsaṭṭhā kule gaṇe; Nirākule appasadde, rājuyyāne vasāmubho.

Uyyānadassanaṃ gantvā, rājā addasa brāhmaṇiṃ; Upagamma mamaṃ pucchi, 'tuyhesā kā kassa bhariyā'.

Evaṃ vutte, ahaṃ tassa, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Na mayhaṃ bhariyā esā, sahadhammā ekasāsanī'.

Tissā sārattagadhito, gāhāpetvāna ceṭake; Nippīḷayanto balasā, antepuraṃ pavesayi.

Odapattakiyā mayhaṃ, sahajā ekasāsanī; Ākaḍḍhitvā nayantiyā, kopo me upapajjatha.

Saha kope samuppanne, sīlabbatamanussariṃ; Tattheva kopaṃ niggaṇhiṃ, nādāsiṃ vaḍḍhitūpari.

Yadi naṃ brāhmaṇiṃ koci, koṭṭeyya tiṇhasattiyā; Neva sīlaṃ pabhindeyyaṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Na mesā brāhmaṇī dessā, napi me balaṃ na vijjati; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā sīlānurakkhisan"ti.

Cūḷabodhicariyaṃ catutthaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 10

Sasapaṇḍitacariya

"Punāparaṃ yadā homi, Sasako pavanacārako; Tiṇapaṇṇasākaphalabhakkho, Paraheṭhanavivajjito.

Makkaṭo ca siṅgālo ca, suttapoto cahaṃ tadā; Vasāma ekasāmantā, sāyaṃ pāto ca dissare.

Ahaṃ te anusāsāmi, kiriye kalyāṇapāpake; 'Pāpāni parivajjetha, kalyāṇe abhinivissatha'.

Uposathamhi divase, candaṃ disvāna pūritaṃ; Etesaṃ tattha ācikkhiṃ, 'divaso ajjuposatho.

Dānāni paṭiyādetha, dakkhiṇeyyassa dātave; Datvā dānaṃ dakkhiṇeyye, upavassathuposathaṃ'.

Te me sādhūti vatvāna, yathāsatti yathābalaṃ; Dānāni paṭiyādetvā, dakkhiṇeyyaṃ gavesisuṃ.

Ahaṃ nisajja cintesiṃ, dānaṃ dakkhiṇanucchavaṃ; 'Yadihaṃ labhe dakkhiṇeyyaṃ, kiṃ me dānaṃ bhavissati.

Na me atthi tilā muggā, māsā vā taṇḍulā ghataṃ; Ahaṃ tiṇena yāpemi, na sakkā tiṇa dātave.

Yadi koci eti dakkhiṇeyyo, Bhikkhāya mama santike; Dajjāhaṃ sakamattānaṃ, Na so tuccho gamissati'.

Mama saṅkappamaññāya, sakko brāhmaṇavaṇṇinā; Āsayaṃ me upāgacchi, dānavīmaṃsanāya me.

Tamahaṃ disvāna santuṭṭho, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Sādhu khosi anuppatto, ghāsahetu mamantike.

Adinnapubbaṃ dānavaraṃ, ajja dassāmi te ahaṃ; Tuvaṃ sīlaguṇūpeto, ayuttaṃ te paraheṭhanaṃ.

Ehi aggiṃ padīpehi, nānākaṭṭhe samānaya; Ahaṃ pacissamattānaṃ, pakkaṃ tvaṃ bhakkhayissasi'.

'Sādhū'ti so haṭṭhamano, nānākaṭṭhe samānayi; Mahantaṃ akāsi citakaṃ, katvā aṅgāragabbhakaṃ.

Aggiṃ tattha padīpesi, yathā so khippaṃ mahā bhave; Phoṭetvā rajagate gatte, ekamantaṃ upāvisiṃ.

Yadā mahākaṭṭhapuñjo, āditto dhamadhamāyati; Taduppatitvā papatiṃ, majjhe jālasikhantare.

Yathā sītodakaṃ nāma, Paviṭṭhaṃ yassa kassaci; Sameti darathapariḷāhaṃ, Assādaṃ deti pīti ca.

Tatheva jalitaṃ aggiṃ, paviṭṭhassa mamaṃ tadā; Sabbaṃ sameti darathaṃ, yathā sītodakaṃ viya.

Chaviṃ cammaṃ maṃsaṃ nhāruṃ, Aṭṭhiṃ hadayabandhanaṃ; Kevalaṃ sakalaṃ kāyaṃ, Brāhmaṇassa adāsahan"ti. (143)

Sasapaṇḍitacariyaṃ dasamaṃ.

Akittivaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Akittibrāhmaṇo saṅkho, kururājā dhanañcayo; Mahāsudassano rājā, mahāgovindabrāhmaṇo.

Nimi candakumāro ca, sivi vessantaro saso; Ahameva tadā āsiṃ, yo te dānavare adā.

Ete dānaparikkhārā, ete dānassa pāramī; Jīvitaṃ yācake datvā, imaṃ pārami pūrayiṃ.

Bhikkhāya upagataṃ disvā, sakattānaṃ pariccajiṃ; Dānena me samo natthi, esā me dānapāramīti.

Dānapāraminiddeso niṭṭhito.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 8

Sivirājacariya

"Ariṭṭhasavhaye nagare, sivināmāsi khattiyo; Nisajja pāsādavare, evaṃ cintesahaṃ tadā.

'Yaṃ kiñci mānusaṃ dānaṃ, adinnaṃ me na vijjati; Yopi yāceyya maṃ cakkhuṃ, dadeyyaṃ avikampito'.

Mama saṅkappamaññāya, sakko devānamissaro; Nisinno devaparisāya, idaṃ vacanamabravi.

'Nisajja pāsādavare, sivirājā mahiddhiko; Cintento vividhaṃ dānaṃ, adeyyaṃ so na passati.

Tathaṃ nu vitathaṃ netaṃ, handa vīmaṃsayāmi taṃ; Muhuttaṃ āgameyyātha, yāva jānāmi taṃ manaṃ'.

Pavedhamāno palitasiro, Valigatto jarāturo; Andhavaṇṇova hutvāna, Rājānaṃ upasaṅkami.

So tadā paggahetvāna, vāmaṃ dakkhiṇabāhu ca; Sirasmiṃ añjaliṃ katvā, idaṃ vacanamabravi.

‘Yācāmi taṃ mahārāja, dhammika raṭṭhavaḍḍhana; Tava dānaratā kitti, uggatā devamānuse.

Ubhopi nettā nayanā, andhā upahatā mama; Ekaṃ me nayanaṃ dehi, tvampi ekena yāpaya’.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, haṭṭho saṃviggamānaso; Katañjalī vedajāto, idaṃ vacanamabraviṃ.

‘Idānāhaṃ cintayitvāna, pāsādato idhāgato; Tvaṃ mama cittamaññāya, nettaṃ yācitumāgato.

Aho me mānasaṃ siddhaṃ, saṅkappo paripūrito; Adinnapubbaṃ dānavaraṃ, ajja dassāmi yācake.

Ehi sivaka uṭṭhehi, mā dandhayi mā pavedhayi; Ubhopi nayanaṃ dehi, uppāṭetvā vaṇibbake’.

Tato so codito mayhaṃ, sivako vacanaṃ karo; Uddharitvāna pādāsi, tālamiñjaṃva yācake.

Dadamānassa dentassa, dinnadānassa me sato; Cittassa aññathā natthi, bodhiyāyeva kāraṇā.

Na me dessā ubho cakkhū, attā na me na dessiyo; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā cakkhuṃ adāsahan”ti.

Sivirājacariyaṃ aṭṭhamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 3

Campeyyanāgacariya

“Punāparaṃ yadā homi, campeyyako mahiddhiko; Tadāpi dhammiko āsiṃ, sīlabbatasamappito.

Tadāpi maṃ dhammacāriṃ, upavutthaṃ uposathaṃ; Ahituṇḍiko gahetvāna, rājadvāramhi kīḷati.

Yaṃ yaṃ so vaṇṇaṃ cintayi, nīlaṃva pītalohitaṃ; Tassa cittānuvattanto, homi cintitasannibho.

Thalaṃ kareyyamudakaṃ, udakampi thalaṃ kare; Yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ, khaṇena chārikaṃ kare.

Yadi cittavasī hessaṃ, parihāyissāmi sīlato; Sīlena parihīnassa, uttamattho na sijjhati.

Kāmaṃ bhijjatuyaṃ kāyo, idheva vikirīyatu; Neva sīlaṃ pabhindeyyaṃ, vikirante bhusaṃ viyā”ti.

Campeyyanāgacariyaṃ tatiyaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Saccapāramī 7

Kapirājacariya

"Yadā ahaṃ kapi āsiṃ, nadīkūle darīsaye; Pīḷito susumārena, gamanaṃ na labhāmahaṃ.

Yamhokāse ahaṃ ṭhatvā, orā pāraṃ patāmahaṃ; Tatthacchi sattu vadhako, kumbhīlo luddadassano.

So maṃ asaṃsi 'ehī'ti, 'ahampemī'ti taṃ vatiṃ; Tassa matthakamakkamma, parakūle patiṭṭhahiṃ.

Na tassa alikaṃ bhaṇitaṃ, yathā vācaṃ akāsahaṃ; Saccena me samo natthi, esā me saccapāramī"ti.

Kapirājacariyaṃ sattamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Nekkhammapāramī 5

Soṇapaṇḍitacariya

"Punāparaṃ yadā homi, nagare brahmavaḍḍhane; Tattha kulavare seṭṭhe, mahāsāle ajāyahaṃ.

Tadāpi lokaṃ disvāna, Andhībhūtaṃ tamotthaṭaṃ; Cittaṃ bhavato patikuṭati, Tuttavegahataṃ viya.

Disvāna vividhaṃ pāpaṃ, evaṃ cintesahaṃ tadā; 'Kadāhaṃ gehā nikkhamma, pavisissāmi kānanaṃ'.

Tadāpi maṃ nimantesuṃ, kāmabhogehi ñātayo; Tesampi chandamācikkhiṃ, 'mā nimantetha tehi maṃ'.

Yo me kaniṭṭhako bhātā, nando nāmāsi paṇḍito; Sopi maṃ anusikkhanto, pabbajjaṃ samarocayi.

Ahaṃ soṇo ca nando ca, ubho mātāpitā mama; Tadāpi bhoge chaḍḍetvā, pāvisimhā mahāvanan"ti.

Soṇapaṇḍitacariyaṃ pañcamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Mettāpāramī 1

Suvaṇṇasāmacariya

“Sāmo yadā vane āsiṃ, sakkena abhinimmito; Pavane sīhabyagghe ca, mettāya mupanāmayiṃ.

Sīhabyagghehi dīpīhi, acchehi mahisehi ca; Pasadamigavarāhehi, parivāretvā vane vasiṃ.

Na maṃ koci uttasati, napi bhāyāmi kassaci; Mettābalenupatthaddho, ramāmi pavane tadā”ti.

Suvaṇṇasāmacariyaṃ terasamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 4

Mahāsudassanacariya

“Kusāvatimhi nagare, yadā āsiṃ mahīpati; Mahāsudassano nāma, cakkavattī mahabbalo.

Tatthāhaṃ divase tikkhattuṃ, ghosāpemi tahiṃ tahiṃ; ‘Ko kiṃ icchati pattheti, kassa kiṃ dīyatū dhanaṃ.

Ko chātako ko tasito, ko mālaṃ ko vilepanaṃ; Nānārattāni vatthāni, ko naggo paridahissati.

Ko pathe chattamādeti, kopāhanā mudū subhā’; Iti sāyañca pāto ca, ghosāpemi tahiṃ tahiṃ.

Na taṃ dasasu ṭhānesu, napi ṭhānasatesu vā; Anekasataṭhānesu, paṭiyattaṃ yācake dhanaṃ.

Divā vā yadi vā rattiṃ, yadi eti vanibbako; Laddhā yadicchakaṃ bhogaṃ, pūrahatthova gacchati.

Evarūpaṃ mahādānaṃ, Adāsiṃ yāvajīvikaṃ; Napāhaṃ dessaṃ dhanaṃ dammi, Napi natthi nicayo mayi.

Yathāpi āturo nāma, rogato parimuttiyā; Dhanena vejjaṃ tappetvā, rogato parimuccati.

Tathevāhaṃ jānamāno, paripūretumasesato; Ūnamanaṃ pūrayituṃ, demi dānaṃ vanibbake; Nirālayo apaccāso, sambodhimanupattiyā”ti.

Mahāsudassanacariyaṃ catutthaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 8

Dhammadevaputtacariya

“Punāparaṃ yadā homi, mahāpakkho mahiddhiko; Dhammo nāma mahāyakkho, sabbalokānukampako.

Dasakusalakammapathe, samādapento mahājanaṃ; Carāmi gāmanigamaṃ, samitto saparijjano.

Pāpo kadariyo yakkho, dīpento dasa pāpake; Sopettha mahiyā carati, samitto saparijjano.

Dhammavādī adhammo ca, ubho paccanikā mayaṃ; Dhure dhuraṃ ghaṭṭayantā, samimhā paṭipathe ubho.

Kalaho vattatī bhesmā, kalyāṇapāpakassa ca; Maggā okkamanatthāya, mahāyuddho upaṭṭhito.

Yadihaṃ tassa kuppeyyaṃ, yadi bhinde tapoguṇaṃ; Sahaparijanaṃ tassa, rajabhūtaṃ kareyyahaṃ.

Api cāhaṃ sīlarakkhāya, nibbāpetvāna mānasaṃ; Saha janenokkamitvā, pathaṃ pāpassa dāsahaṃ.

Saha pathato okkante, katvā cittassa nibbutiṃ; Vivaraṃ adāsi pathavī, pāpayakkhassa tāvade”ti.

Dhammadevaputtacariyaṃ aṭṭhamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 3

Kururājacariya

“Punāparaṃ yadā homi, indapatthe puruttame; Rājā dhanañcayo nāma, kusale dasahupāgato.

Kaliṅgaraṭṭhavisayā, brāhmaṇā upagañchu maṃ; Āyācuṃ maṃ hatthināgaṃ, dhaññaṃ maṅgalasammataṃ.

‘Avuṭṭhiko janapado, dubbhikkho chātako mahā; Dadāhi pavaraṃ nāgaṃ, nīlaṃ añjanasavhayaṃ’.

‘Na me yācakamanuppatte, paṭikkhepo anucchavo; Mā me bhijji samādānaṃ, dassāmi vipulaṃ gajaṃ’.

Nāgaṃ gahetvā soṇḍāya, bhiṅgāre ratanāmaye; Jalaṃ hatthe ākiritvā, brāhmaṇānaṃ adaṃ gajaṃ.

Tassa nāge padinnamhi, amaccā etadabravuṃ; ‘Kiṃ nu tuyhaṃ varaṃ nāgaṃ, yācakānaṃ padassasi.

Dhaññaṃ maṅgalasampannaṃ, saṅgāmavijayuttamaṃ; Tasmiṃ nāge padinnamhi, kiṃ te rajjaṃ karissati’.

‘Rajjampi me dade sabbaṃ, sarīraṃ dajjamattano; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā nāgaṃ adāsahan’”ti.

Kururājacariyaṃ tatiyaṃ.

Cariyāpiṭaka

Hatthināgavagga

Sīlapāramī 7

Mātaṅgacariya

“Punāparaṃ yadā homi, jaṭilo uggatāpano; Mātaṅgo nāma nāmena, sīlavā susamāhito.

Ahañca brāhmaṇo eko, gaṅgākūle vasāmubho; Ahaṃ vasāmi upari, heṭṭhā vasati brāhmaṇo.

Vicaranto anukūlamhi, uddhaṃ me assamaddasa; Tattha maṃ paribhāsetvā, abhisapi muddhaphālanaṃ.

Yadihaṃ tassa pakuppeyyaṃ, yadi sīlaṃ na gopaye; Oloketvānahaṃ tassa, kareyyaṃ chārikaṃ viya.

Yaṃ so tadā maṃ abhisapi, kupito duṭṭhamānaso; Tasseva matthake nipati, yogena taṃ pamocayiṃ.

Anurakkhiṃ mama sīlaṃ, nārakkhiṃ mama jīvitaṃ; Sīlavā hi tadā āsiṃ, bodhiyāyeva kāraṇā”ti.

Mātaṅgacariyaṃ sattamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Saccapāramī 4

Maccharājacariya

“Punāparaṃ yadā homi, maccharājā mahāsare; Uṇhe sūriyasantāpe, sare udaka khīyatha.

Tato kākā ca gijjhā ca, kaṅkā kulalasenakā; Bhakkhayanti divārattiṃ, macche upanisīdiya.

Evaṃ cintesahaṃ tattha, saha ñātīhi pīḷito; ‘Kena nu kho upāyena, ñātī dukkhā pamocaye’.

Vicintayitvā dhammatthaṃ, saccaṃ addasa passayaṃ; Sacce ṭhatvā pamocesiṃ, ñātīnaṃ taṃ atikkhayaṃ.

Anussaritvā sataṃ dhammaṃ, paramatthaṃ vicintayaṃ; Akāsiṃ saccakiriyaṃ, yaṃ loke dhuvasassataṃ.

‘Yato sarāmi attānaṃ, yato pattosmi viññutaṃ; Nābhijānāmi sañcicca, ekapāṇampi hiṃsitaṃ.

Etena saccavajjena, pajjunno abhivassatu; Abhitthanaya pajjunna, nidhiṃ kākassa nāsaya; Kākaṃ sokāya randhehi, macche sokā pamocaya’.

Saha kate saccavare, pajjunno abhigajjiya; Thalaṃ ninnañca pūrento, khaṇena abhivassatha.

Evarūpaṃ saccavaraṃ, katvā vīriyamuttamaṃ; Vassāpesiṃ mahāmeghaṃ, saccatejabalassito; Saccena me samo natthi, esā me saccapāramī”ti.

Maccharājacariyaṃ dasamaṃ.

Cariyāpiṭaka

Akittivagga

Dānapāramī 6

Nimirājacariya

“Punāparaṃ yadā homi, mithilāyaṃ puruttame; Nimi nāma mahārājā, paṇḍito kusalatthiko.

Tadāhaṃ māpayitvāna, catussālaṃ catummukhaṃ; Tattha dānaṃ pavattesiṃ, migapakkhinarādinaṃ.

Acchādanañca sayanaṃ, annaṃ pānañca bhojanaṃ; Abbocchinnaṃ karitvāna, mahādānaṃ pavattayiṃ.

Yathāpi sevako sāmiṃ, dhanahetumupāgato; Kāyena vācā manasā, ārādhanīyamesati.

Tathevāhaṃ sabbabhave, pariyesissāmi bodhijaṃ; Dānena satte tappetvā, icchāmi bodhimuttaman”ti.

Nimirājacariyaṃ chaṭṭhaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Adiṭṭhānapāramī 1

Temiyacariya

“Punāparaṃ yadā homi, kāsirājassa atrajo; Mūgapakkhoti nāmena, temiyoti vadanti maṃ.

Soḷasitthisahassānaṃ, na vijjati pumo tadā; Ahorattānaṃ accayena, nibbatto ahamekako.

Kicchā laddhaṃ piyaṃ puttaṃ, abhijātaṃ jutindharaṃ; Setacchattaṃ dhārayitvāna, sayane poseti maṃ pitā.

Niddāyamāno sayanavare, Pabujjhitvānahaṃ tadā; Addasaṃ paṇḍaraṃ chattaṃ, Yenāhaṃ nirayaṃ gato.

Saha diṭṭhassa me chattaṃ, tāso uppajji bheravo; Vinicchayaṃ samāpanno, 'kathāhaṃ imaṃ muñcissaṃ'.

Pubbasālohitā mayhaṃ, devatā atthakāminī; Sā maṃ disvāna dukkhitaṃ, tīsu ṭhānesu yojayi.

'Mā paṇḍiccayaṃ vibhāvaya, Bālamato bhava sabbapāṇinaṃ; Sabbo taṃ jano ocināyatu, Evaṃ tava attho bhavissati'.

Evaṃ vuttāyahaṃ tassā, idaṃ vacanamabraviṃ; 'Karomi te taṃ vacanaṃ, yaṃ tvaṃ bhaṇasi devate; Atthakāmāsi me amma, hitakāmāsi devate'.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, sāgareva thalaṃ labhiṃ; Haṭṭho saṃviggamānaso, tayo aṅge adhiṭṭhahiṃ.

Mūgo ahosiṃ badhiro, pakkho gativivajjito; Ete aṅge adhiṭṭhāya, vassāni soḷasaṃ vasiṃ.

Tato me hatthapāde ca, jivhaṃ sotañca maddiya; Anūnataṃ me passitvā, 'kāḷakaṇṇī'ti nindisuṃ.

Tato jānapadā sabbe, senāpatipurohitā; Sabbe ekamanā hutvā, chaḍḍanaṃ anumodisuṃ.

Sohaṃ tesaṃ matiṃ sutvā, haṭṭho saṃviggamānaso; 'Yassatthāya tapociṇṇo, so me attho samijjhatha'.

Nhāpetvā anulimpitvā, veṭhetvā rājaveṭhanaṃ; Chattena abhisiñcitvā, kāresuṃ puraṃ padakkhiṇaṃ.

Sattāhaṃ dhārayitvāna, uggate ravimaṇḍale; Rathena maṃ nīharitvā, sārathī vanamupāgami.

Ekokāse rathaṃ katvā, sajjassaṃ hatthamuccito; Sārathī khaṇatī kāsuṃ, nikhātuṃ pathaviyā mamaṃ.

Adhiṭṭhitamadhiṭṭhānaṃ, tajjento vividhakāraṇā; Na bhindiṃ tamadhiṭṭhānaṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Mātāpitā na me dessā, attā me na ca dessiyo; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā vatamadhiṭṭhahiṃ.

Ete aṅge adhiṭṭhāya, Vassāni soḷasaṃ vasiṃ; Adhiṭṭhānena me samo natthi, Esā me adhiṭṭhānapāramī"ti.

Temiyacariyaṃ chaṭṭhaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Nekkhammapāramī 2

Somanassacariya

"Punāparaṃ yadā homi, indapatthe puruttame; Kāmito dayito putto, somanassoti vissuto.

Sīlavā guṇasampanno, kalyāṇapaṭibhānavā; Vuḍḍhāpacāyī hirīmā, saṅgahesu ca kovido.

Tassa rañño patikaro, ahosi kuhakatāpaso; Ārāmaṃ mālāvacchañca, ropayitvāna jīvati.

Tamahaṃ disvāna kuhakaṃ, thusarāsiṃva ataṇḍulaṃ; Dumaṃva anto susiraṃ, kadaliṃva asārakaṃ.

Natthimassa sataṃ dhammo, sāmaññāpagato ayaṃ; Hirīsukkadhammajahito, jīvitavuttikāraṇā.

Kupito ahu paccanto, aṭavīhi parantihi; Taṃ nisedhetuṃ gacchanto, anusāsi pitā mamaṃ.

'Mā pamajji tuvaṃ tāta, jaṭilaṃ uggatāpanaṃ; Yadicchakaṃ pavattehi, sabbakāmadado hi so'.

Tamahaṃ gantvānupaṭṭhānaṃ, Idaṃ vacanamabraviṃ; 'Kacci te gahapati kusalaṃ, Kiṃ vā te āharīyatu'.

Tena so kupito āsi, kuhako mānanissito; 'Ghātāpemi tuvaṃ ajja, raṭṭhā pabbājayāmi vā'.

Nisedhayitvā paccantaṃ, rājā kuhakamabravi; 'Kacci te bhante khamanīyaṃ, sammāno te pavattito'.

Tassa ācikkhatī pāpo, kumāro yathā nāsiyo; Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, āṇāpesi mahīpati.

'Sīsaṃ tattheva chinditvā, katvāna catukhaṇḍikaṃ; Rathiyā rathiyaṃ dassetha, sā gati jaṭilahīḷitā'.

Tattha kāraṇikā gantvā, caṇḍā luddā akāruṇā; Mātu aṅke nisinnassa, ākaḍḍhitvā nayanti maṃ.

Tesāhaṃ evamavacaṃ, bandhataṃ gāḷhabandhanaṃ; 'Rañño dassetha maṃ khippaṃ, rājakiriyāni atthi me'.

Te maṃ rañño dassayiṃsu, pāpassa pāpasevino; Disvāna taṃ saññāpesiṃ, mamañca vasamānayiṃ.

So maṃ tattha khamāpesi, mahārajjamadāsi me; Sohaṃ tamaṃ dālayitvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Na me dessaṃ mahārajjaṃ, kāmabhogo na dessiyo; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā rajjaṃ pariccajin”ti.

Somanassacariyaṃ dutiyaṃ.

Cariyāpiṭaka

Yudhañjayavagga

Nekkhammapāramī 1

Yudhañjayacariya

“Yadāhaṃ amitayaso, Rājaputto yudhañjayo; Ussāvabinduṃ sūriyātape, Patitaṃ disvāna saṃvijiṃ.

Taññevādhipatiṃ katvā, saṃvegamanubrūhayiṃ; Mātāpitū ca vanditvā, pabbajjamanuyācahaṃ.

Yācanti maṃ pañjalikā, sanegamā saraṭṭhakā; ‘Ajjeva putta paṭipajja, iddhaṃ phītaṃ mahāmahiṃ’.

Sarājake sahorodhe, sanegame saraṭṭhake; Karuṇaṃ paridevante, anapekkhova pariccajiṃ.

Kevalaṃ pathaviṃ rajjaṃ, ñātiparijanaṃ yasaṃ; Cajamāno na cintesiṃ, bodhiyāyeva kāraṇā.

Mātāpitā na me dessā, napi me dessaṃ mahāyasaṃ; Sabbaññutaṃ piyaṃ mayhaṃ, tasmā rajjaṃ pariccajin”ti.

Yudhañjayacariyaṃ paṭhamaṃ.

Khuddakanikāya

Dhammapada

Yamakavagga

Cakkhupālattheravatthu

Manopubbaṅgamā dhammā, manoseṭṭhā manomayā; Manasā ce paduṭṭhena, bhāsati vā karoti vā; Tato naṃ dukkhamanveti, cakkaṃva vahato padaṃ.

Maṭṭhakuṇḍalīvatthu

Manopubbaṅgamā dhammā, manoseṭṭhā manomayā; Manasā ce pasannena, bhāsati vā karoti vā; Tato naṃ sukhamanveti, chāyāva anapāyinī.

Tissattheravatthu

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ upanayhanti, veraṃ tesaṃ na sammati.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ nupanayhanti, veraṃ tesūpasammati.

Kāḷayakkhinīvatthu

Na hi verena verāni, sammantīdha kudācanaṃ; Averena ca sammanti, esa dhammo sanantano.

Kosambakavatthu

Pare ca na vijānanti, mayamettha yamāmase; Ye ca tattha vijānanti, tato sammanti medhagā.

Mahākāḷattheravatthu

Subhānupassiṃ viharantaṃ, indriyesu asaṃvutaṃ; Bhojanamhi cāmattaññuṃ, kusītaṃ hīnavīriyaṃ; Taṃ ve pasahati māro, vāto rukkhaṃva dubbalaṃ.

Asubhānupassiṃ viharantaṃ, Indriyesu susaṃvutaṃ; Bhojanamhi ca mattaññuṃ, Saddhaṃ āraddhavīriyaṃ; Taṃ ve nappasahati māro, Vāto selaṃva pabbataṃ.

Devadattavatthu

Anikkasāvo kāsāvaṃ, yo vatthaṃ paridahissati; Apeto damasaccena, na so kāsāvamarahati.

Yo ca vantakasāvassa, sīlesu susamāhito; Upeto damasaccena, sa ve kāsāvamarahati.

Sāriputtattheravatthu

Asāre sāramatino, sāre cāsāradassino; Te sāraṃ nādhigacchanti, micchāsaṅkappagocarā.

Sārañca sārato ñatvā, asārañca asārato; Te sāraṃ adhigacchanti, sammāsaṅkappagocarā.

Nandattheravatthu

Yathā agāraṃ ducchannaṃ, vuṭṭhī samativijjhati; Evaṃ abhāvitaṃ cittaṃ, rāgo samativijjhati.

Yathā agāraṃ suchannaṃ, vuṭṭhī na samativijjhati; Evaṃ subhāvitaṃ cittaṃ, rāgo na samativijjhati.

Cundasūkarikavatthu

Idha socati pecca socati, Pāpakārī ubhayattha socati; So socati so vihaññati, Disvā kammakiliṭṭhamattano.

Dhammikaupāsakavatthu

Idha modati pecca modati, Katapuñño ubhayattha modati; So modati so pamodati, Disvā kammavisuddhimattano.

Devadattavatthu

Idha tappati pecca tappati, Pāpakārī ubhayattha tappati; “ Pāpaṃ me katan”ti tappati, Bhiyyo tappati duggatiṃ gato.

Sumanadevīvatthu

Idha nandati pecca nandati, Katapuñño ubhayattha nandati; “ Puññaṃ me katan”ti nandati, Bhiyyo nandati suggatiṃ gato.

Dvesahāyakabhikkhuvatthu

Bahumpi ce saṃhita bhāsamāno, Na takkaro hoti naro pamatto; Gopova gāvo gaṇayaṃ paresaṃ, Na bhāgavā sāmaññassa hoti.

Appampi ce saṃhita bhāsamāno, Dhammassa hoti anudhammacārī; Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Sammappajāno suvimuttacitto; Anupādiyāno idha vā huraṃ vā, Sa bhāgavā sāmaññassa hoti.

Yamakavaggo paṭhamo.

Appamādavagga

Sāmāvatīvatthu

Appamādo amatapadaṃ, pamādo maccuno padaṃ; Appamattā na mīyanti, ye pamattā yathā matā.

Evaṃ visesato ñatvā, appamādamhi paṇḍitā; Appamāde pamodanti, ariyānaṃ gocare ratā.

Te jhāyino sātatikā, niccaṃ daḷhaparakkamā; Phusanti dhīrā nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

Kumbaghosakaseṭṭhivatthu

Uṭṭhānavato satīmato, Sucikammassa nisammakārino; Saññatassa dhammajīvino, Appamattassa yasobhivaḍḍhati.

Cūḷapanthakavatthu

Uṭṭhānenappamādena, saṃyamena damena ca; Dīpaṃ kayirātha medhāvī, yaṃ ogho nābhikīrati.

Bālanakkhattasaṅghuṭṭhavatthu

Pamādamanuyuñjanti, bālā dummedhino janā; Appamādañca medhāvī, dhanaṃ seṭṭhaṃva rakkhati.

Mā pamādamanuyuñjetha, mā kāmaratisanthavaṃ; Appamatto hi jhāyanto, pappoti vipulaṃ sukhaṃ.

Mahākassapattheravatthu

Pamādaṃ appamādena, yadā nudati paṇḍito; Paññāpāsādamāruyha, asoko sokiniṃ pajaṃ; Pabbataṭṭhova bhūmaṭṭhe, dhīro bāle avekkhati.

Pamattāpamattadvesahāyakabhikkhuvatthu

Appamatto pamattesu, suttesu bahujāgaro; Abalassaṃva sīghasso, hitvā yāti sumedhaso.

Maghavatthu

Appamādena maghavā, devānaṃ seṭṭhataṃ gato; Appamādaṃ pasaṃsanti, pamādo garahito sadā.

Aññatarabhikkhuvatthu

Appamādarato bhikkhu, pamāde bhayadassi vā; Saṃyojanaṃ aṇuṃ thūlaṃ, ḍahaṃ aggīva gacchati.

Nigamavāsitissattheravatthu

Appamādarato bhikkhu, pamāde bhayadassi vā; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike.

Appamādavaggo dutiyo.

Cittavagga

Meghiyattheravatthu

Phandanaṃ capalaṃ cittaṃ, dūrakkhaṃ dunnivārayaṃ; Ujuṃ karoti medhāvī, usukārova tejanaṃ.

Vārijova thale khitto, okamokataubbhato; Pariphandatidaṃ cittaṃ, māradheyyaṃ pahātave.

Aññatarabhikkhuvatthu

Dunniggahassa lahuno, yatthakāmanipātino; Cittassa damatho sādhu, cittaṃ dantaṃ sukhāvahaṃ.

Aññataraukkaṇṭhitabhikkhuvatthu

Sududdasaṃ sunipuṇaṃ, yatthakāmanipātinaṃ; Cittaṃ rakkhetha medhāvī, cittaṃ guttaṃ sukhāvahaṃ.

Saṅgharakkhitabhāgineyyattheravatthu

Dūraṅgamaṃ ekacaraṃ, asarīraṃ guhāsayaṃ; Ye cittaṃ saṃyamissanti, mokkhanti mārabandhanā.

Cittahatthattheravatthu

Anavaṭṭhitacittassa, saddhammaṃ avijānato; Pariplavapasādassa, paññā na paripūrati.

Anavassutacittassa, ananvāhatacetaso; Puññapāpapahīnassa, natthi jāgarato bhayaṃ.

Pañcasatabhikkhuvatthu

Kumbhūpamaṃ kāyamimaṃ viditvā, Nagarūpamaṃ cittamidaṃ ṭhapetvā; Yodhetha māraṃ paññāvudhena, Jitañca rakkhe anivesano siyā.

Pūtigattatissattheravatthu

Aciraṃ vatayaṃ kāyo, pathaviṃ adhisessati; Chuddho apetaviññāṇo, niratthaṃva kaliṅgaraṃ.

Nandagopālakavatthu

Diso disaṃ yaṃ taṃ kayirā, verī vā pana verinaṃ; Micchāpaṇihitaṃ cittaṃ, pāpiyo naṃ tato kare.

Soreyyavatthu

Na taṃ mātā pitā kayirā, aññe vāpi ca ñātakā; Sammāpaṇihitaṃ cittaṃ, seyyaso naṃ tato kare.

Cittavaggo tatiyo.

Pupphavagga

Pathavikathāpasutapañcasatabhikkhuvatthu

Ko imaṃ pathaviṃ vicessati, Yamalokañca imaṃ sadevakaṃ; Ko dhammapadaṃ sudesitaṃ, Kusalo pupphamiva pacessati.

Sekho pathaviṃ vicessati, Yamalokañca imaṃ sadevakaṃ; Sekho dhammapadaṃ sudesitaṃ, Kusalo pupphamiva pacessati.

Marīcikammaṭṭhānikabhikkhuvatthu

Pheṇūpamaṃ kāyamimaṃ viditvā, Marīcidhammaṃ abhisambudhāno; Chetvāna mārassa papupphakāni, Adassanaṃ maccurājassa gacche.

Viṭaṭūbhavatthu

Pupphāni heva pacinantaṃ, byāsattamanasaṃ naraṃ; Suttaṃ gāmaṃ mahoghova, maccu ādāya gacchati.

Patipūjikakumārivatthu

Pupphāni heva pacinantaṃ, byāsattamanasaṃ naraṃ; Atittaññeva kāmesu, antako kurute vasaṃ.

Macchariyakosiyaseṭṭhivatthu

Yathāpi bhamaro pupphaṃ, vaṇṇagandhamaheṭhayaṃ; Paleti rasamādāya, evaṃ gāme munī care.

Pāveyyaājīvakavatthu

Na paresaṃ vilomāni, na paresaṃ katākataṃ; Attanova avekkheyya, katāni akatāni ca.

Chattapāṇiupāsakavatthu

Yathāpi ruciraṃ pupphaṃ, vaṇṇavantaṃ agandhakaṃ; Evaṃ subhāsitā vācā, aphalā hoti akubbato.

Yathāpi ruciraṃ pupphaṃ, Vaṇṇavantaṃ sagandhakaṃ; Evaṃ subhāsitā vācā, Saphalā hoti kubbato.

Visākhāvatthu

Yathāpi puppharāsimhā, kayirā mālāguṇe bahū; Evaṃ jātena maccena, kattabbaṃ kusalaṃ bahuṃ.

Ānandattherapañhavatthu

Na pupphagandho paṭivātameti, Na candanaṃ tagaramallikā vā; Satañca gandho paṭivātameti, Sabbā disā sappuriso pavāyati.

Candanaṃ tagaraṃ vāpi, uppalaṃ atha vassikī; Etesaṃ gandhajātānaṃ, sīlagandho anuttaro.

Mahākassapattherapiṇḍapātadinnavatthu

Appamatto ayaṃ gandho, yāyaṃ tagaracandanī; Yo ca sīlavataṃ gandho, vāti devesu uttamo.

Godhikattheraparinibbānavatthu

Tesaṃ sampannasīlānaṃ, appamādavihārinaṃ; Sammadaññāvimuttānaṃ, māro maggaṃ na vindati.

Garahadinnavatthu

Yathā saṅkāradhānasmiṃ, ujjhitasmiṃ mahāpathe; Padumaṃ tattha jāyetha, sucigandhaṃ manoramaṃ.

Evaṃ saṅkārabhūtesu, andhabhūte puthujjane; Atirocati paññāya, sammāsambuddhasāvako.

Pupphavaggo catuttho.

Bālavagga

Aññatarapurisavatthu

Dīghā jāgarato ratti, dīghaṃ santassa yojanaṃ; Dīgho bālāna saṃsāro, saddhammaṃ avijānataṃ.

Mahākassapasaddhivihārikavatthu

Carañce nādhigaccheyya, Seyyaṃ sadisamattano; Ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirā, Natthi bāle sahāyatā.

Ānandaseṭṭhivatthu

Puttā matthi dhanaṃ matthi, iti bālo vihaññati; Attā hi attano natthi, kuto puttā kuto dhanaṃ.

Gaṇṭhibhedakacoravatthu

Yo bālo maññati bālyaṃ, paṇḍito vāpi tena so; Bālo ca paṇḍitamānī, sa ve "bālo"ti vuccati.

Udāyittheravatthu

Yāvajīvampi ce bālo, paṇḍitaṃ payirupāsati; Na so dhammaṃ vijānāti, dabbī sūparasaṃ yathā.

Tiṃsapāveyyakabhikkhuvatthu

Muhuttamapi ce viññū, paṇḍitaṃ payirupāsati; Khippaṃ dhammaṃ vijānāti, jivhā sūparasaṃ yathā.

Suppabuddhakuṭṭhivatthu

Caranti bālā dummedhā, amitteneva attanā; Karontā pāpakaṃ kammaṃ, yaṃ hoti kaṭukapphalaṃ.

Kassakavatthu

Na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā anutappati; Yassa assumukho rodaṃ, vipākaṃ paṭisevati.

Sumanamālākāravatthu

Tañca kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā nānutappati; Yassa patīto sumano, vipākaṃ paṭisevati.

Uppalavaṇṇattherīvatthu

Madhuṃvā maññati bālo, yāva pāpaṃ na paccati; Yadā ca paccati pāpaṃ, atha dukkhaṃ nigacchati.

Jambukattheravatthu

Māse māse kusaggena, bālo bhuñjeyya bhojanaṃ; Na so saṅkhātadhammānaṃ, kalaṃ agghati soḷasiṃ.

Ahipetavatthu

Na hi pāpaṃ kataṃ kammaṃ, Sajjukhīraṃva muccati; Ḍahantaṃ bālamanveti, Bhasmacchannova pāvako.

Saṭṭhikūṭapetavatthu

Yāvadeva anatthāya, ñattaṃ bālassa jāyati; Hanti bālassa sukkaṃsaṃ, muddhamassa vipātayaṃ.

Cittagahapativatthu

Asantaṃ bhāvanamiccheyya, Purekkhārañca bhikkhusu; Āvāsesu ca issariyaṃ, Pūjaṃ parakulesu ca.

Mameva kata maññantu, gihī pabbajitā ubho; Mamevātivasā assu, kiccākiccesu kismici; Iti bālassa saṅkappo, icchā māno ca vaḍḍhati.

Vanavāsitissasāmaṇeravatthu

Aññā hi lābhūpanisā, aññā nibbānagāminī; Evametaṃ abhiññāya, bhikkhu buddhassa sāvako; Sakkāraṃ nābhinandeyya, vivekamanubrūhaye.

Bālavaggo pañcamo.

Paṇḍitavagga

Rādhattheravatthu

Nidhīnaṃva pavattāraṃ, yaṃ passe vajjadassinaṃ; Niggayhavādiṃ medhāviṃ, tādisaṃ paṇḍitaṃ bhaje; Tādisaṃ bhajamānassa, seyyo hoti na pāpiyo.

Assajipunabbasukavatthu

Ovadeyyānusāseyya, asabbhā ca nivāraye; Satañhi so piyo hoti, asataṃ hoti appiyo.

Channattheravatthu

Na bhaje pāpake mitte, na bhaje purisādhame; Bhajetha mitte kalyāṇe, bhajetha purisuttame.

Mahākappinattheravatthu

Dhammapīti sukhaṃ seti, vippasannena cetasā; Ariyappavedite dhamme, sadā ramati paṇḍito.

Paṇḍitasāmaṇeravatthu

Udakañhi nayanti nettikā, Usukārā namayanti tejanaṃ; Dāruṃ namayanti tacchakā, Attānaṃ damayanti paṇḍitā.

Lakuṇḍakabhaddiyattheravatthu

Selo yathā ekaghano, vātena na samīrati; Evaṃ nindāpasaṃsāsu, na samiñjanti paṇḍitā.

Kāṇamātāvatthu

Yathāpi rahado gambhīro, vippasanno anāvilo; Evaṃ dhammāni sutvāna, vippasīdanti paṇḍitā.

Pañcasatabhikkhuvatthu

Sabbattha ve sappurisā cajanti, Na kāmakāmā lapayanti santo; Sukhena phuṭṭhā atha vā dukhena, Na uccāvacaṃ paṇḍitā dassayanti.

Dhammikattheravatthu

Na attahetu na parassa hetu, Na puttamicche na dhanaṃ na raṭṭhaṃ; Na iccheyya adhammena samiddhimattano, Sa sīlavā paññavā dham-

miko siyā.

Dhammassavanattheravatthu

Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Pañcasataāgantukabhikkhuvatthu

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, Sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, Viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā.

Paṇḍitavaggo chaṭṭho.

Arahantavagga

Jīvakapañhavatthu

Gataddhino visokassa, vippamuttassa sabbadhi; Sabbaganthappahīnassa, pariḷāho na vijjati.

Mahākassapattheravatthu

Uyyuñjanti satīmanto, na nikete ramanti te; Haṃsāva pallalaṃ hitvā, okamokaṃ jahanti te.

Belaṭṭhasīsattheravatthu

Yesaṃ sannicayo natthi, ye pariññātabhojanā; Suññato animitto ca, vimokkho yesaṃ gocaro; Ākāseva sakuntānaṃ, gati tesaṃ durannayā.

Anuruddhattheravatthu

Yassāsavā parikkhīṇā, āhāre ca anissito; Suññato animitto ca, vimokkho yassa gocaro; Ākāseva sakuntānaṃ, padaṃ tassa durannayaṃ.

Mahākaccāyanattheravatthu

Yassindriyāni samathaṅgatāni, Assā yathā sārathinā sudantā; Pahīnamānassa anāsavassa, Devāpi tassa pihayanti tādino.

Sāriputtattheravatthu

Pathavisamo no virujjhati, Indakhilupamo tādi subbato; Rahadova apetakaddamo, Saṃsārā na bhavanti tādino.

Kosambivāsitissattherasāmaṇeravatthu

Santaṃ tassa manaṃ hoti, santā vācā ca kamma ca; Sammadaññāvimuttassa, upasantassa tādino.

Sāriputtattheravatthu

Assaddho akataññū ca, sandhicchedo ca yo naro; Hatāvakāso vantāso, sa ve uttamaporiso.

Khadiravaniyarevatattheravatthu

Gāme vā yadi vāraññe, Ninne vā yadi vā thale; Yattha arahanto viharanti, Taṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ.

Aññataraitthivatthu

Ramaṇīyāni araññāni, yattha na ramatī jano; Vītarāgā ramissanti, na te kāmagavesino.

Arahantavaggo sattamo.

Sahassavagga

Tambadāṭhikacoraghātakavatthu

Sahassamapi ce vācā, anatthapadasaṃhitā; Ekaṃ atthapadaṃ seyyo, yaṃ sutvā upasammati.

Bāhiyadārucīriyattheravatthu

Sahassamapi ce gāthā, anatthapadasaṃhitā; Ekaṃ gāthāpadaṃ seyyo, yaṃ sutvā upasammati.

Kuṇḍalakesitherīvatthu

Yo ca gāthā sataṃ bhāse, anatthapadasaṃhitā; Ekaṃ dhammapadaṃ seyyo, yaṃ sutvā upasammati.

Yo sahassaṃ sahassena, saṅgāme mānuse jine; Ekañca jeyyamattānaṃ, sa ve saṅgāmajuttamo.

Anatthapucchakabrāhmaṇavatthu

Attā have jitaṃ seyyo, yā cāyaṃ itarā pajā; Attadantassa posassa, niccaṃ saññatacārino.

Neva devo na gandhabbo, na māro saha brahmunā; Jitaṃ apajitaṃ kayirā, tathārūpassa jantuno.

Sāriputtattherassa mātulabrāhmaṇavatthu

Māse māse sahassena, yo yajetha sataṃ samaṃ; Ekañca bhāvitattānaṃ, muhuttamapi pūjaye; Sāyeva pūjanā seyyo, yañce vassasataṃ hutaṃ.

Sāriputtattherassa bhāgineyyavatthu

Yo ca vassasataṃ jantu, aggiṃ paricare vane; Ekañca bhāvitattā-

naṃ, muhuttamapi pūjaye; Sāyeva pūjanā seyyo, yañce vassasataṃ hutaṃ.

Sāriputtatherassa sahāyakabrāhmaṇavatthu

Yaṃ kiñci yiṭṭhaṃ va hutaṃ va loke, Saṃvaccharaṃ yajetha puññapekkho; Sabbampi taṃ na catubhāgameti, Abhivādanā ujjugatesu seyyo.

Āyuvaḍḍhanakumāravatthu

Abhivādanasīlissa, niccaṃ vuḍḍhāpacāyino; Cattāro dhammā vaḍḍhanti, āyu vaṇṇo sukhaṃ balaṃ.

Saṅkiccasāmaṇeravatthu

Yo ca vassasataṃ jīve, dussīlo asamāhito; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, sīlavantassa jhāyino.

Khāṇukoṇḍaññattheravatthu

Yo ca vassasataṃ jīve, duppañño asamāhito; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, paññavantassa jhāyino.

Sabbadāsattheravatthu

Yo ca vassasataṃ jīve, kusīto hīnavīriyo; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, vīriyamārabhato daḷhaṃ.

Paṭācārātherīvatthu

Yo ca vassasataṃ jīve, apassaṃ udayabbayaṃ; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, passato udayabbayaṃ.

Kisāgotamīvatthu

Yo ca vassasataṃ jīve, apassaṃ amataṃ padaṃ; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, passato amataṃ padaṃ.

Bahuputtikattherīvatthu

Yo ca vassasataṃ jīve, apassaṃ dhammamuttamaṃ; Ekāhaṃ jīvitaṃ seyyo, passato dhammamuttamaṃ.

Sahassavaggo aṭṭhamo.

Pāpavagga

Cūḷekasāṭakabrāhmaṇavatthu

Abhittharetha kalyāṇe, pāpā cittaṃ nivāraye; Dandhañhi karoto puññaṃ, pāpasmiṃ ramatī mano.

Seyyasakattheravatthu

Pāpañce puriso kayirā, Na naṃ kayirā punappunaṃ; Na tamhi chandaṃ kayirātha, Dukkho pāpassa uccayo.

Lājadevadhītāvatthu

Puññañce puriso kayirā, kayirā naṃ punappunaṃ; Tamhi chandaṃ kayirātha, sukho puññassa uccayo.

Anāthapiṇḍikaseṭṭhivatthu

Pāpopi passati bhadraṃ, Yāva pāpaṃ na paccati; Yadā ca paccati pāpaṃ, Atha pāpo pāpāni passati.

Bhadropi passati pāpaṃ, Yāva bhadraṃ na paccati; Yadā ca paccati bhadraṃ, Atha bhadro bhadrāni passati.

Asaññataparikkhāravatthu

Māvamaññetha pāpassa, na mantaṃ āgamissati; Udabindunipātena, udakumbhopi pūrati; Bālo pūrati pāpassa, thokaṃ thokampi ācinaṃ.

Biḷālapādakaseṭṭhivatthu

Māvamaññetha puññassa, na mandaṃ āgamissati; Udabindunipātena, udakumbhopi pūrati; Dhīro pūrati puññassa, thokaṃ thokampi ācinaṃ.

Mahādhanavāṇijavatthu

Vāṇijova bhayaṃ maggaṃ, appasattho mahaddhano; Visaṃ jīvitukāmova, pāpāni parivajjaye.

Kukkuṭamittanesādavatthu

Pāṇimhi ce vaṇo nāssa, hareyya pāṇinā visaṃ; Nābbaṇaṃ visamanveti, natthi pāpaṃ akubbato.

Kokasunakhaluddakavatthu

Yo appaduṭṭhassa narassa dussati, Suddhassa posassa anaṅgaṇassa; Tameva bālaṃ pacceti pāpaṃ, Sukhumo rajo paṭivātaṃva khitto.

Maṇikārakulūpakatissattheravatthu

Gabbhameke uppajjanti, nirayaṃ pāpakammino; Saggaṃ sugatino yanti, parinibbanti anāsavā.

Tayojanavatthu

Na antalikkhe na samuddamajjhe, Na pabbatānaṃ vivaraṃ pavissa; Na vijjatī so jagatippadeso, Yatthaṭṭhito mucceyya pāpakammā.

Suppabuddhasakyavatthu

Na antalikkhe na samuddamajjhe, Na pabbatānaṃ vivaraṃ pavissa; Na vijjatī so jagatippadeso, Yatthaṭṭhitaṃ nappasaheyya maccu.

Pāpavaggo navamo.

Daṇḍavagga

Chabbaggiyabhikkhuvatthu

Sabbe tasanti daṇḍassa, sabbe bhāyanti maccuno; Attānaṃ upamaṃ katvā, na haneyya na ghātaye.

Chabbaggiyavatthu

Sabbe tasanti daṇḍassa, sabbesaṃ jīvitaṃ piyaṃ; Attānaṃ upamaṃ katvā, na haneyya na ghātaye.

Sambahulakumārakavatthu

Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena vihiṃsati; Attano sukhamesāno, pecca so na labhate sukhaṃ.

Sukhakāmāni bhūtāni, yo daṇḍena na hiṃsati; Attano sukhamesāno, pecca so labhate sukhaṃ.

Koṇḍadhānattheravatthu

Māvoca pharusaṃ kañci, vuttā paṭivadeyyu taṃ; Dukkhā hi sārambhakathā, paṭidaṇḍā phuseyyu taṃ.

Sace neresi attānaṃ, kaṃso upahato yathā; Esa pattosi nibbānaṃ, sārambho te na vijjati.

Uposathikaitthīnaṃvatthu

Yathā daṇḍena gopālo, gāvo pājeti gocaraṃ; Evaṃ jarā ca maccu ca, āyuṃ pājenti pāṇinaṃ.

Ajagarapetavatthu

Atha pāpāni kammāni, karaṃ bālo na bujjhati; Sehi kammehi dummedho, aggidaḍḍhova tappati.

Mahāmoggallānattheravatthu

Yo daṇḍena adaṇḍesu, appaduṭṭhesu dussati; Dasannamaññataraṃ ṭhānaṃ, khippameva nigacchati.

Vedanaṃ pharusaṃ jāniṃ, sarīrassa va bhedanaṃ; Garukaṃ vāpi ābādhaṃ, cittakkhepaṃ va pāpuṇe.

Rājato vā upasaggaṃ, Abbhakkhānaṃ va dāruṇaṃ; Parikkhayaṃ va ñātīnaṃ, Bhogānaṃ va pabhaṅguraṃ.

Atha vāssa agārāni, aggi ḍahati pāvako; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjati.

Bahubhaṇḍikabhikkhuvatthu

Na naggacariyā na jaṭā na paṅkā, Nānāsakā thaṇḍilasāyikā vā; Rajojallaṃ ukkuṭikappadhānaṃ, Sodhenti maccaṃ avitiṇṇakaṅkhaṃ.

Santatimahāmattavatthu

Alaṅkato cepi samaṃ careyya, Santo danto niyato brahmacārī; Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, So brāhmaṇo so samaṇo sa bhikkhu.

Pilotikatissattheravatthu

Hirīnisedho puriso, koci lokasmi vijjati; Yo niddaṃ apabodheti, asso bhadro kasāmiva.

Asso yathā bhadro kasāniviṭṭho, Ātāpino saṃvegino bhavātha; Saddhāya sīlena ca vīriyena ca, Samādhinā dhammavinicchayena ca; Sampannavijjācaraṇā patissatā, Jahissatha dukkhamidaṃ anappakaṃ.

Sukhasāmaṇeravatthu

Udakañhi nayanti nettikā, Usukārā namayanti tejanaṃ; Dāruṃ namayanti tacchakā, Attānaṃ damayanti subbatā.

Daṇḍavaggo dasamo.

Jarāvagga

Visākhāyasahāyikānaṃvatthu

Ko nu hāso kimānando, niccaṃ pajjalite sati; Andhakārena onaddhā, padīpaṃ na gavesatha.

Sirimāvatthu

Passa cittakataṃ bimbaṃ, arukāyaṃ samussitaṃ; Āturaṃ bahusaṅkappaṃ, yassa natthi dhuvaṃ ṭhiti.

Uttarātherīvatthu

Parijiṇṇamidaṃ rūpaṃ, roganīḷaṃ pabhaṅguraṃ; Bhijjati pūtisandeho, maraṇantañhi jīvitaṃ.

Sambahulaadhimānikabhikkhuvatthu

Yānimāni apatthāni, alābūneva sārade; Kāpotakāni aṭṭhīni, tāni disvāna kā rati.

Janapadakalyāṇīrūpanandātherīvatthu

Aṭṭhīnaṃ nagaraṃ kataṃ, maṃsalohitalepanaṃ; Yattha jarā ca maccu ca, māno makkho ca ohito.

Mallikādevīvatthu

Jīranti ve rājarathā sucittā, Atho sarīrampi jaraṃ upeti; Satañca dhammo na jaraṃ upeti, Santo have sabbhi pavedayanti.

Lāḷudāyītheravatthu

Appassutāyaṃ puriso, balībaddhova jīrati; Maṃsāni tassa vaḍḍhanti, paññā tassa na vaḍḍhati.

Udānavatthu

Anekajātisaṃsāraṃ, sandhāvissaṃ anibbisaṃ; Gahakāraṃ gavesanto, dukkhā jāti punappunaṃ.

Gahakāraka diṭṭhosi, puna gehaṃ na kāhasi; Sabbā te phāsukā bhaggā, gahakūṭaṃ visaṅkhataṃ; Visaṅkhāragataṃ cittaṃ, taṇhānaṃ khayamajjhagā.

Mahādhanaseṭṭhiputtavatthu

Acaritvā brahmacariyaṃ, aladdhā yobbane dhanaṃ; Jiṇṇakoñcāva jhāyanti, khīṇamaccheva pallale.

Acaritvā brahmacariyaṃ, aladdhā yobbane dhanaṃ; Senti cāpātikhīṇāva, purāṇāni anutthunaṃ.

Jarāvaggo ekādasamo.

Attavagga

Bodhirājakumāravatthu

Attānañce piyaṃ jaññā, rakkheyya naṃ surakkhitaṃ; Tiṇṇaṃ aññataraṃ yāmaṃ, paṭijaggeyya paṇḍito.

Upanandasakyaputtattheravatthu

Attānameva paṭhamaṃ, patirūpe nivesaye; Athaññamanusāseyya, na kilisseyya paṇḍito.

Padhānikatissattheravatthu

Attānañce tathā kayirā, yathāññamanusāsati; Sudanto vata dametha, attā hi kira duddamo.

Kumārakassapamātuttherivatthu

Attā hi attano nātho, ko hi nātho paro siyā; Attanā hi sudantena, nāthaṃ labhati dullabhaṃ.

Mahākālaupāsakavatthu

Attanā hi kataṃ pāpaṃ, Attajaṃ attasambhavaṃ; Abhimatthati dummedhaṃ, Vajiraṃvasmamayaṃ maṇiṃ.

Devadattavatthu

Yassa accantadussilyaṃ, māluvā sālamivotthataṃ; Karoti so tathattānaṃ, yathā naṃ icchatī diso.

Saṅghabhedaparisakkanavatthu

Sukarāni asādhūni, attano ahitāni ca; Yaṃ ve hitañca sādhuñca, taṃ ve paramadukkaraṃ.

Kālattheravatthu

Yo sāsanaṃ arahataṃ, ariyānaṃ dhammajīvinaṃ; Paṭikkosati dummedho, diṭṭhiṃ nissāya pāpikaṃ; Phalāni kaṭṭhakasseva, attaghātāya phallati.

Cūḷakālaupāsakavatthu

Attanā hi kataṃ pāpaṃ, attanā saṅkilissati; Attanā akataṃ pāpaṃ, attanāva visujjhati; Suddhī asuddhi paccattaṃ, nāñño aññaṃ visodhaye.

Attadatthattheravatthu

Attadatthaṃ paratthena, bahunāpi na hāpaye; Attadatthamabhiññāya, sadatthapasuto siyā.

Attavaggo dvādasamo.

Lokavagga

Daharabhikkhuvatthu

Hīnaṃ dhammaṃ na seveyya, pamādena na saṃvase; Micchādiṭṭhiṃ na seveyya, na siyā lokavaḍḍhano.

Suddhodanavatthu

Uttiṭṭhe nappamajjeyya, dhammaṃ sucaritaṃ care; Dhammacārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ca.

Dhammaṃ care sucaritaṃ, na naṃ duccaritaṃ care; Dhammacārī sukhaṃ seti, asmiṃ loke paramhi ca.

Pañcasatavipassakabhikkhuvatthu

Yathā pubbuḷakaṃ passe, yathā passe marīcikaṃ; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati.

Abhayarājakumāravatthu

Etha passathimaṃ lokaṃ, cittaṃ rājarathūpamaṃ; Yattha bālā visīdanti, natthi saṅgo vijānataṃ.

Sammajjanattheravatthu

Yo ca pubbe pamajjitvā, pacchā so nappamajjati; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Aṅgulimālattheravatthu

Yassa pāpaṃ kataṃ kammaṃ, kusalena pidhīyati; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Pesakāradhītāvatthu

Andhabhūto ayaṃ loko, tanukettha vipassati; Sakuṇo jālamuttova, appo saggāya gacchati.

Tiṃsabhikkhuvatthu

Haṃsādiccapathe yanti, ākāse yanti iddhiyā; Nīyanti dhīrā lokamhā, jetvā māraṃ savāhiniṃ.

Ciñcamāṇavikāvatthu

Ekaṃ dhammaṃ atītassa, musāvādissa jantuno; Vitiṇṇaparalokassa, natthi pāpaṃ akāriyaṃ.

Asadisadānavatthu

Na ve kadariyā devalokaṃ vajanti, Bālā have nappasaṃsanti dānaṃ; Dhīro ca dānaṃ anumodamāno, Teneva so hoti sukhī parattha.

Anāthapiṇḍikaputtakālavatthu

Pathabyā ekarajjena, saggassa gamanena vā; Sabbalokādhipaccena, sotāpattiphalaṃ varaṃ.

Lokavaggo terasamo.

Buddhavagga

Māradhītaravatthu

Yassa jitaṃ nāvajīyati, Jitaṃ yassa noyāti koci loke; Taṃ buddhamanantagocaraṃ, Apadaṃ kena padena nessatha.

Yassa jālinī visattikā, Taṇhā natthi kuhiñci netave; Taṃ buddhamanantagocaraṃ, Apadaṃ kena padena nessatha.

Devorohaṇavatthu

Ye jhānapasutā dhīrā, nekkhammūpasame ratā; Devāpi tesaṃ pihayanti, sambuddhānaṃ satīmataṃ.

Erakapattanāgarājavatthu

Kiccho manussapaṭilābho, kicchaṃ maccāna jīvitaṃ; Kicchaṃ saddhammassavanaṃ, kiccho buddhānamuppādo.

Ānandattherapañhavatthu

Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodapanaṃ, etaṃ buddhāna sāsanaṃ.

Khantī paramaṃ tapo titikkhā, Nibbānaṃ paramaṃ vadanti buddhā; Na hi pabbajito parūpaghātī, Na samaṇo hoti paraṃ viheṭhayanto.

Anūpavādo anūpaghāto, Pātimokkhe ca saṃvaro; Mattaññutā ca bhattasmiṃ, Pantañca sayanāsanaṃ; Adhicitte ca āyogo, Etaṃ buddhāna sāsanaṃ.

Anabhiratabhikkhuvatthu

Na kahāpaṇavassena, titti kāmesu vijjati; Appassādā dukhā kāmā, iti viññāya paṇḍito.

Api dibbesu kāmesu, ratiṃ so nādhigacchati; Taṇhakkhayarato hoti, sammāsambuddhasāvako.

Aggidattabrāhmaṇavatthu

Bahuṃ ve saraṇaṃ yanti, pabbatāni vanāni ca; Ārāmarukkhacetyāni, manussā bhayatajjitā.

Netaṃ kho saraṇaṃ khemaṃ, netaṃ saraṇamuttamaṃ; Netaṃ saraṇamāgamma, sabbadukkhā pamuccati.

Yo ca buddhañca dhammañca, saṅghañca saraṇaṃ gato; Cattāri ariyasaccāni, sammappaññāya passati.

Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Etaṃ kho saraṇaṃ khemaṃ, etaṃ saraṇamuttamaṃ; Etaṃ saraṇamāgamma, sabbadukkhā pamuccati.

Ānandattherapañhavatthu

Dullabho purisājañño, na so sabbattha jāyati; Yattha so jāyati dhīro, taṃ kulaṃ sukhamedhati.

Sambahulabhikkhuvatthu

Sukho buddhānamuppādo, sukhā saddhammadesanā; Sukhā saṅghassa sāmaggī, samaggānaṃ tapo sukho.

Kassapadasabalassasuvaṇṇacetiyavatthu

Pūjārahe pūjayato, buddhe yadi va sāvake; Papañcasamatikkante, tiṇṇasokapariddave.

Te tādise pūjayato, nibbute akutobhaye; Na sakkā puññaṃ saṅkhātuṃ, imettamapi kenaci.

Buddhavaggo cuddasamo.

Paṭhamabhāṇavāraṃ.

Sukhavagga

Ñātikalahavūpasamanavatthu

Susukhaṃ vata jīvāma, verinesu averino; Verinesu manussesu, viharāma averino.

Susukhaṃ vata jīvāma, āturesu anāturā; Āturesu manussesu, viharāma anāturā.

Susukhaṃ vata jīvāma, ussukesu anussukā; Ussukesu manussesu, viharāma anussukā.

Māravatthu

Susukhaṃ vata jīvāma, yesaṃ no natthi kiñcanaṃ; Pītibhakkhā bhavissāma, devā ābhassarā yathā.

Kosalarañño parājayavatthu

Jayaṃ veraṃ pasavati, dukkhaṃ seti parājito; Upasanto sukhaṃ seti, hitvā jayaparājayaṃ.

Aññatarakuladārikāvatthu

Natthi rāgasamo aggi, Natthi dosasamo kali; Natthi khandhasamā dukkhā, Natthi santiparaṃ sukhaṃ.

Ekaupāsakavatthu

Jighacchāparamā rogā, saṅkhāraparamā dukhā; Etaṃ ñatvā yathābhūtaṃ, nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ.

Pasenadikosalavatthu

Ārogyaparamā lābhā, Santuṭṭhiparamaṃ dhanaṃ; Vissāsaparamā ñāti, Nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ.

Tissattheravatthu

Pavivekarasaṃ pitvā, rasaṃ upasamassa ca; Niddaro hoti nippāpo, dhammapītirasaṃ pivaṃ.

Sakkavatthu

Sāhu dassanamariyānaṃ, sannivāso sadā sukho; Adassanena bālānaṃ, niccameva sukhī siyā.

Bālasaṅgatacārī hi, dīghamaddhāna socati; Dukkho bālehi saṃvāso, amitteneva sabbadā; Dhīro ca sukhasaṃvāso, ñātīnaṃva samāgamo.

Tasmā hi— Dhīrañca paññañca bahussutañca, Dhorayhasīlaṃ vatavantamariyaṃ; Taṃ tādisaṃ sappurisaṃ sumedhaṃ, Bhajetha nakkhattapathaṃva candimā.

Sukhavaggo pannarasamo.

Piyavagga

Tayojanapabbajitavatthu

Ayoge yuñjamattānaṃ, yogasmiñca ayojayaṃ; Atthaṃ hitvā piyaggāhī, pihetattānuyoginaṃ.

Mā piyehi samāgañchi, appiyehi kudācanaṃ; Piyānaṃ adassanaṃ dukkhaṃ, appiyānañca dassanaṃ.

Tasmā piyaṃ na kayirātha, piyāpāyo hi pāpako; Ganthā tesaṃ na vijjanti, yesaṃ natthi piyāppiyaṃ.

Aññatarakuṭumbikavatthu

Piyato jāyatī soko, piyato jāyatī bhayaṃ; Piyato vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ.

Visākhāvatthu

Pemato jāyatī soko, pemato jāyatī bhayaṃ; Pemato vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ.

Licchavīvatthu

Ratiyā jāyatī soko, ratiyā jāyatī bhayaṃ; Ratiyā vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ.

Anitthigandhakumāravatthu

Kāmato jāyatī soko, kāmato jāyatī bhayaṃ; Kāmato vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ.

Aññatarabrāhmaṇavatthu

Taṇhāya jāyatī soko, taṇhāya jāyatī bhayaṃ; Taṇhāya vippamuttassa, natthi soko kuto bhayaṃ.

Pañcasatadārakavatthu

Sīladassanasampannaṃ, dhammaṭṭhaṃ saccavedinaṃ; Attano kamma kubbānaṃ, taṃ jano kurute piyaṃ.

Ekaanāgāmittheravatthu

Chandajāto anakkhāte, Manasā ca phuṭo siyā; Kāmesu ca appaṭibaddhacitto, Uddhaṃsototi vuccati.

Nandiyavatthu

Cirappavāsiṃ purisaṃ, dūrato sotthimāgataṃ; Ñātimittā suhajjā ca, abhinandanti āgataṃ.

Tatheva katapuññampi, asmā lokā paraṃ gataṃ; Puññāni paṭigaṇhanti, piyaṃ ñātīva āgataṃ.

Piyavaggo soḷasamo.

Kodhavagga

Rohinīkhattiyakaññāvatthu

Kodhaṃ jahe vippajaheyya mānaṃ, Saṃyojanaṃ sabbamatikkameyya; Taṃ nāmarūpasmimasajjamānaṃ, Akiñcanaṃ nānupatanti dukkhā.

Aññatarabhikkhuvatthu

Yo ve uppatitaṃ kodhaṃ, rathaṃ bhantaṃva vāraye; Tamahaṃ sārathiṃ brūmi, rasmiggāho itaro jano.

Uttarāupāsikavatthu

Akkodhena jine kodhaṃ, asādhuṃ sādhunā jine; Jine kadariyaṃ dānena, saccenālikavādinaṃ.

Mahāmoggallānapañhavatthu

Saccaṃ bhaṇe na kujjheyya, dajjā appampi yācito; Etehi tīhi ṭhānehi, gacche devāna santike.

Buddhapitubrāhmaṇavatthu

Ahiṃsakā ye munayo, niccaṃ kāyena saṃvutā; Te yanti accutaṃ ṭhānaṃ, yattha gantvā na socare.

Puṇṇadāsīvatthu

Sadā jāgaramānānaṃ, ahorattānusikkhinaṃ; Nibbānaṃ adhimuttānaṃ, atthaṃ gacchanti āsavā.

Atulaupāsakavatthu

Porāṇametaṃ atula, netaṃ ajjatanāmiva; Nindanti tuṇhimāsīnaṃ, nindanti bahubhāṇinaṃ; Mitabhāṇimpi nindanti, natthi loke anindito.

Na cāhu na ca bhavissati, na cetarahi vijjati; Ekantaṃ nindito poso, ekantaṃ vā pasaṃsito.

Yañce viññū pasaṃsanti, anuvicca suve suve; Acchiddavuttiṃ medhāviṃ, paññāsīlasamāhitaṃ.

Nikkhaṃ jambonadasseva, ko taṃ ninditumarahati; Devāpi naṃ pasaṃsanti, brahmunāpi pasaṃsito.

Chabbaggiyavatthu

Kāyappakopaṃ rakkheyya, kāyena saṃvuto siyā; Kāyaduccaritaṃ hitvā, kāyena sucaritaṃ care.

Vacīpakopaṃ rakkheyya, vācāya saṃvuto siyā; Vacīduccaritaṃ hitvā, vācāya sucaritaṃ care.

Manopakopaṃ rakkheyya, manasā saṃvuto siyā; Manoduccaritaṃ hitvā, manasā sucaritaṃ care.

Kāyena saṃvutā dhīrā, atho vācāya saṃvutā; Manasā saṃvutā dhīrā, te ve suparisaṃvutā.

Kodhavaggo sattarasamo.

Malavagga

Goghātakaputtavatthu

Paṇḍupalāsova dānisi, Yamapurisāpi ca te upaṭṭhitā; Uyyogamukhe ca tiṭṭhasi, Pātheyyampi ca te na vijjati.

So karohi dīpamattano, Khippaṃ vāyama paṇḍito bhava; Niddhantamalo anaṅgaṇo, Dibbaṃ ariyabhūmiṃ upehisi.

Upanītavayo ca dānisi, Sampayātosi yamassa santikaṃ; Vāso te natthi antarā, Pātheyyampi ca te na vijjati.

So karohi dīpamattano, Khippaṃ vāyama paṇḍito bhava; Niddhantamalo anaṅgaṇo, Na punaṃ jātijaraṃ upehisi.

Aññatarabrāhmaṇavatthu

Anupubbena medhāvī, thokaṃ thokaṃ khaṇe khaṇe; Kammāro rajatasseva, niddhame malamattano.

Tissattheravatthu

Ayasāva malaṃ samuṭṭhitaṃ, Tatuṭṭhāya tameva khādati; Evaṃ atidhonacārinaṃ, Sāni kammāni nayanti duggatiṃ.

Lāḷudāyīvatthu

Asajjhāyamalā mantā, anuṭṭhānamalā gharā; Malaṃ vaṇṇassa kosajjaṃ, pamādo rakkhato malaṃ.

Aññatarakulaputtavatthu

Malitthiyā duccaritaṃ, maccheraṃ dadato malaṃ; Malā ve pāpakā dhammā, asmiṃ loke paramhi ca.

Tato malā malataraṃ, avijjā paramaṃ malaṃ; Etaṃ malaṃ pahantvāna, nimmalā hotha bhikkhavo.

Cūḷasāribhikkhuvatthu

Sujīvaṃ ahirikena, kākasūrena dhaṃsinā; Pakkhandinā pagabbhena, saṅkiliṭṭhena jīvitaṃ.

Hirīmatā ca dujjīvaṃ, niccaṃ sucigavesinā; Alīnenāppagabbhena, suddhājīvena passatā.

Pañcaupāsakavatthu

Yo pāṇamatipāteti, musāvādañca bhāsati; Loke adinnamādiyati, paradārañca gacchati.

Surāmerayapānañca, yo naro anuyuñjati; Idheva meso lokasmiṃ, mūlaṃ khaṇati attano.

Evaṃ bho purisa jānāhi, pāpadhammā asaññatā; Mā taṃ lobho adhammo ca, ciraṃ dukkhāya randhayuṃ.

Tissadaharavatthu

Dadāti ve yathāsaddhaṃ, yathāpasādanaṃ jano; Tattha yo ca maṅku bhavati, paresaṃ pānabhojane; Na so divā vā rattiṃ vā, samādhimad-

higacchati.

Yassa cetaṃ samucchinnaṃ, mūlaghaccaṃ samūhataṃ; Sa ve divā vā rattiṃ vā, samādhimadhigacchati.

Pañcaupāsakavatthu

Natthi rāgasamo aggi, natthi dosasamo gaho; Natthi mohasamaṃ jālaṃ, natthi taṇhāsamā nadī.

Meṇḍakaseṭṭhivatthu

Sudassaṃ vajjamaññesaṃ, attano pana duddasaṃ; Paresaṃ hi so vajjāni, opunāti yathā bhusaṃ; Attano pana chādeti, kaliṃva kitavā saṭho.

Ujjhānasaññittheravatthu

Paravajjānupassissa, niccaṃ ujjhānasaññino; Āsavā tassa vaḍḍhanti, ārā so āsavakkhayā.

Subhaddaparibbājakavatthu

Ākāseva padaṃ natthi, samaṇo natthi bāhire; Papañcābhiratā pajā, nippapañcā tathāgatā.

Ākāseva padaṃ natthi, samaṇo natthi bāhire; Saṅkhārā sassatā natthi, natthi buddhānamiñjitaṃ.

Malavaggo aṭṭhārasamo.

Dhammaṭṭhavagga

Vinicchayamahāmattavatthu

Na tena hoti dhammaṭṭho, yenatthaṃ sāhasā naye; Yo ca atthaṃ anatthañca, ubho niccheyya paṇḍito.

Asāhasena dhammena, samena nayatī pare; Dhammassa gutto medhāvī, “ dhammaṭṭho”ti pavuccati.

Chabbaggiyavatthu

Na tena paṇḍito hoti, yāvatā bahu bhāsati; Khemī averī abhayo, “ paṇḍito”ti pavuccati.

Ekudānakhīṇāsavavatthu

Na tāvatā dhammadharo, yāvatā bahu bhāsati; Yo ca appampi sutvāna, dhammaṃ kāyena passati; Sa ve dhammadharo hoti, yo dhammaṃ nappamajjati.

Lakuṇḍakabhaddiyattheravatthu

Na tena thero so hoti, yenassa palitaṃ siro; Paripakko vayo tassa, “ moghajiṇṇo”ti vuccati.

Yamhi saccañca dhammo ca, ahiṃsā saṃyamo damo; Sa ve vantamalo dhīro, “ thero” iti pavuccati.

Sambahulabhikkhuvatthu

Na vākkaraṇamattena, vaṇṇapokkharatāya vā; Sādhurūpo naro hoti, issukī maccharī saṭho.

Yassa cetaṃ samucchinnaṃ, mūlaghaccaṃ samūhataṃ; Sa vantadoso medhāvī, “ sādhurūpo”ti vuccati.

Hatthakavatthu

Na muṇḍakena samaṇo, abbato alikaṃ bhaṇaṃ; Icchālobhasamāpanno, samaṇo kiṃ bhavissati.

Yo ca sameti pāpāni, aṇuṃthūlāni sabbaso; Samitattā hi pāpānaṃ, “ samaṇo”ti pavuccati.

Aññatarabrāhmaṇavatthu

Na tena bhikkhu so hoti, yāvatā bhikkhate pare; Vissaṃ dhammaṃ samādāya, bhikkhu hoti na tāvatā.

Yodha puññañca pāpañca, bāhetvā brahmacariyavā; Saṅkhāya loke carati, sa ve “bhikkhū”ti vuccati.

Titthiyavatthu

Na monena munī hoti, mūḷharūpo aviddasu; Yo ca tulaṃva paggayha, varamādāya paṇḍito.

Pāpāni parivajjeti, sa munī tena so muni; Yo munāti ubho loke, “ muni” tena pavuccati.

Bālisikavatthu

Na tena ariyo hoti, yena pāṇāni hiṃsati; Ahiṃsā sabbapāṇānaṃ, “ ariyo”ti pavuccati.

Sambahulasīlādisampannabhikkhuvatthu

Na sīlabbatamattena, bāhusaccena vā pana; Atha vā samādhilābhena, vivittasayanena vā.

Phusāmi nekkhammasukhaṃ, aputhujjanasevitaṃ; Bhikkhu vissāsamāpādi, appatto āsavakkhayaṃ.

Dhammaṭṭhavaggo ekūnavīsatimo.

Maggavagga

Pañcasatabhikkhuvatthu

Maggānaṭṭhaṅgiko seṭṭho, saccānaṃ caturo padā; Virāgo seṭṭho dhammānaṃ, dvipadānañca cakkhumā.

Eseva maggo natthañño, Dassanassa visuddhiyā; Etañhi tumhe paṭipajjatha, Mārassetaṃ pamohanaṃ.

Etañhi tumhe paṭipannā, dukkhassantaṃ karissatha; Akkhāto vo mayā maggo, aññāya sallakantanaṃ.

Tumhehi kiccamātappaṃ, akkhātāro tathāgatā; Paṭipannā pamokkhanti, jhāyino mārabandhanā.

Aniccalakkhaṇavatthu

"Sabbe saṅkhārā aniccā"ti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Dukkhalakkhaṇavatthu

"Sabbe saṅkhārā dukkhā"ti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Anattalakkhaṇavatthu

"Sabbe dhammā anattā"ti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Padhānakammikatissattheravatthu

Uṭṭhānakālamhi anuṭṭhahāno, Yuvā balī ālasiyaṃ upeto; Saṃsannasaṅkappamano kusīto, Paññāya maggaṃ alaso na vindati.

Sūkarapetavatthu

Vācānurakkhī manasā susaṃvuto, Kāyena ca nākusalaṃ kayirā; Ete tayo kammapathe visodhaye, Ārādhaye maggamisippaveditaṃ.

Poṭṭhilattheravatthu

Yogā ve jāyatī bhūri, ayogā bhūrisaṅkhayo; Etaṃ dvedhāpathaṃ ñatvā, bhavāya vibhavāya ca; Tathāttānaṃ niveseyya, yathā bhūri pavaḍḍhati.

Pañcamahallakabhikkhuvatthu

Vanaṃ chindatha mā rukkhaṃ, vanato jāyate bhayaṃ; Chetvā vanañca vanathañca, nibbanā hotha bhikkhavo.

Yāva hi vanatho na chijjati, Aṇumattopi narassa nārisu; Paṭibaddhamanova tāva so, Vaccho khīrapakova mātari.

Suvaṇṇakārattheravatthu

Ucchinda sinehamattano, Kumudaṃ sāradikaṃva pāṇinā; Santimaggameva brūhaya, Nibbānaṃ sugatena desitaṃ.

Mahādhanavāṇijavatthu

Idha vassaṃ vasissāmi, idha hemantagimhisu; Iti bālo vicinteti, antarāyaṃ na bujjhati.

Kisāgotamīvatthu

Taṃ puttapasusammattaṃ, byāsattamanasaṃ naraṃ; Suttaṃ gāmaṃ mahoghova, maccu ādāya gacchati.

Paṭācārāvatthu

Na santi puttā tāṇāya, na pitā nāpi bandhavā; Antakenādhipannassa, natthi ñātīsu tāṇatā.

Etamatthavasaṃ ñatvā, paṇḍito sīlasaṃvuto; Nibbānagamanaṃ maggaṃ, khippameva visodhaye.

Maggavaggo vīsatimo.

Pakiṇṇakavagga

Attanopubbakammavatthu

Mattāsukhapariccāgā, passe ce vipulaṃ sukhaṃ; Caje mattāsukhaṃ dhīro, sampassaṃ vipulaṃ sukhaṃ.

Kukkuṭaṇḍakhādikāvatthu

Paradukkhūpadhānena, attano sukhamicchati; Verasaṃsaggasaṃsaṭṭho, verā so na parimuccati.

Bhaddiyānaṃbhikkhūnaṃvatthu

Yañhi kiccaṃ apaviddhaṃ, akiccaṃ pana karīyati; Unnaḷānaṃ pamattānaṃ, tesaṃ vaḍḍhanti āsavā.

Yesañca susamāraddhā, niccaṃ kāyagatā sati; Akiccaṃ te na sevanti, kicce sātaccakārino; Satānaṃ sampajānānaṃ, atthaṃ gacchanti āsavā.

Lakuṇḍakabhaddiyavatthu

Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rājāno dve ca khattiye; Raṭṭhaṃ sānucaraṃ hantvā, anīgho yāti brāhmaṇo.

Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, rājāno dve ca sotthiye; Veyagghapañcamaṃ hantvā, anīgho yāti brāhmaṇo.

Dārusākaṭikaputtavatthu

Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvakā; Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ buddhagatā sati.

Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvakā; Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ dhammagatā sati.

Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvakā; Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ saṅghagatā sati.

Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvakā; Yesaṃ divā ca ratto ca, niccaṃ kāyagatā sati.

Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvakā; Yesaṃ divā ca ratto ca, ahiṃsāya rato mano.

Suppabuddhaṃ pabujjhanti, sadā gotamasāvakā; Yesaṃ divā ca ratto ca, bhāvanāya rato mano.

Vajjiputtakabhikkhuvatthu

Duppabbajjaṃ durabhiramaṃ, Durāvāsā gharā dukhā; Dukkhosamānasaṃvāso, Dukkhānupatitaddhagū; Tasmā na caddhagū siyā, Na ca dukkhānupatito siyā.

Cittagahapativatthu

Saddho sīlena sampanno, yasobhogasamappito; Yaṃ yaṃ padesaṃ bhajati, tattha tattheva pūjito.

Cūḷasubhaddāvatthu

Dūre santo pakāsenti, himavantova pabbato; Asantettha na dissanti, rattiṃ khittā yathā sarā.

Ekavihārittheravatthu

Ekāsanaṃ ekaseyyaṃ, eko caramatandito; Eko damayamattānaṃ, vanante ramito siyā.

Pakiṇṇakavaggo ekavīsatimo.

Nirayavagga

Sundarīparibbājikāvatthu

Abhūtavādī nirayaṃ upeti, Yo vāpi katvā na karomi cāha; Ubhopi te pecca samā bhavanti, Nihīnakammā manujā parattha.

Duccaritaphalapīḷitavatthu

Kāsāvakaṇṭhā bahavo, pāpadhammā asaññatā; Pāpā pāpehi kammehi, nirayaṃ te upapajjare.

Vaggumudātīriyabhikkhuvatthu

Seyyo ayoguḷo bhutto, tatto aggisikhūpamo; Yañce bhuñjeyya dussīlo, raṭṭhapiṇḍamasaññato.

Khemakaseṭṭhiputtavatthu

Cattāri ṭhānāni naro pamatto, Āpajjati paradārūpasevī; Apuññalābhaṃ na nikāmaseyyaṃ, Nindaṃ tatīyaṃ nirayaṃ catutthaṃ.

Apuññalābho ca gatī ca pāpikā, Bhītassa bhītāya ratī ca thokikā; Rājā ca daṇḍaṃ garukaṃ paṇeti, Tasmā naro paradāraṃ na seve.

Dubbacabhikkhuvatthu

Kuso yathā duggahito, hatthamevānukantati; Sāmaññaṃ dupparāmaṭṭhaṃ, nirayāyupakaḍḍhati.

Yaṃ kiñci sithilaṃ kammaṃ, saṅkiliṭṭhañca yaṃ vataṃ; Saṅkassaraṃ brahmacariyaṃ, na taṃ hoti mahapphalaṃ.

Kayirā ce kayirāthenaṃ, daḷhamenaṃ parakkame; Sithilo hi paribbājo, bhiyyo ākirate rajaṃ.

Issāpakataitthivatthu

Akataṃ dukkaṭaṃ seyyo, pacchā tappati dukkaṭaṃ; Katañca sukataṃ seyyo, yaṃ katvā nānutappati.

Sambahulabhikkhuvatthu

Nagaraṃ yathā paccantaṃ, guttaṃ santarabāhiraṃ; Evaṃ gopetha attānaṃ, khaṇo vo mā upaccagā; Khaṇātītā hi socanti, nirayamhi samappitā.

Nigaṇṭhavatthu

Alajjitāye lajjanti, lajjitāye na lajjare; Micchādiṭṭhisamādānā, sattā gacchanti duggatiṃ.

Abhaye bhayadassino, bhaye cābhayadassino; Micchādiṭṭhisamādānā, sattā gacchanti duggatiṃ.

Titthiyasāvakavatthu

Avajje vajjamatino, vajje cāvajjadassino; Micchādiṭṭhisamādānā, sattā gacchanti duggatiṃ.

Vajjañca vajjato ñatvā, avajjañca avajjato; Sammādiṭṭhisamādānā, sattā gacchanti suggatiṃ.

Nirayavaggo dvāvīsatimo.

Nāgavagga

Attadantavatthu

Ahaṃ nāgova saṅgāme, cāpato patitaṃ saraṃ; Ativākyaṃ titikkhissaṃ, dussīlo hi bahujjano.

Dantaṃ nayanti samitiṃ, dantaṃ rājābhirūhati; Danto seṭṭho manussesu, yotivākyaṃ titikkhati.

Varamassatarā dantā, ājānīyā ca sindhavā; Kuñjarā ca mahānāgā, attadanto tato varaṃ.

Hatthācariyapubbakabhikkhuvatthu

Na hi etehi yānehi, gaccheyya agataṃ disaṃ; Yathāttanā sudantena, danto dantena gacchati.

Parijiṇṇabrāhmaṇaputtavatthu

Dhanapālo nāma kuñjaro, Kaṭukabhedano dunnivārayo; Baddho kabaḷaṃ na bhuñjati, Sumarati nāgavanassa kuñjaro.

Pasenadikosalavatthu

Middhī yadā hoti mahagghaso ca, Niddāyitā samparivattasāyī; Mahāvarāhova nivāpapuṭṭho, Punappunaṃ gabbhamupeti mando.

Sānusāmaṇeravatthu

Idaṃ pure cittamacāri cārikaṃ, Yenicchakaṃ yatthakāmaṃ yathāsukhaṃ; Tadajjahaṃ niggahessāmi yoniso, Hatthippabhinnaṃ viya aṅkusaggaho.

Pāveyyakahatthivatthu

Appamādaratā hotha, sacittamanurakkhatha; Duggā uddharathattānaṃ, paṅke sannova kuñjaro.

Sambahulabhikkhuvatthu

Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā.

No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care mātaṅgaraññeva nāgo.

Ekassa caritaṃ seyyo, Natthi bāle sahāyatā; Eko care na ca pāpāni kayirā, Appossukko mātaṅgaraññeva nāgo.

Māravatthu

Atthamhi jātamhi sukhā sahāyā, Tuṭṭhī sukhā yā itarītarena; Puññaṃ sukhaṃ jīvitasaṅkhayamhi, Sabbassa dukkhassa sukhaṃ pahānaṃ.

Sukhā matteyyatā loke, atho petteyyatā sukhā; Sukhā sāmaññatā loke, atho brahmaññatā sukhā.

Sukhaṃ yāva jarā sīlaṃ, sukhā saddhā patiṭṭhitā; Sukho paññāya paṭilābho, pāpānaṃ akaraṇaṃ sukhaṃ.

Nāgavaggo tevīsatimo.

Taṇhāvagga

Kapilamacchavatthu

Manujassa pamattacārino, Taṇhā vaḍḍhati māluvā viya; So plavatī hurā huraṃ, Phalamicchaṃva vanasmi vānaro.

Yaṃ esā sahate jammī, taṇhā loke visattikā; Sokā tassa pavaḍḍhanti, abhivaṭṭhaṃva bīraṇaṃ.

Yo cetaṃ sahate jammiṃ, taṇhaṃ loke duraccayaṃ; Sokā tamhā papatanti, udabinduva pokkharā.

Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo, yāvantettha samāgatā; Taṇhāya mūlaṃ khaṇatha, usīratthova bīraṇaṃ; Mā vo naḷaṃva sotova, māro bhañji punappunaṃ.

Sūkarapotikāvatthu

Yathāpi mūle anupaddave daḷhe, Chinnopi rukkho punareva rūhati; Evampi taṇhānusaye anūhate, Nibbattatī dukkhamidaṃ punappunaṃ.

Yassa chattiṃsati sotā, manāpasavanā bhusā; Mahāvahanti duddiṭṭhiṃ, saṅkappā rāganissitā.

Savanti sabbadhi sotā, latā uppajja tiṭṭhati; Tañca disvā lataṃ jātaṃ, mūlaṃ paññāya chindatha.

Saritāni sinehitāni ca, Somanassāni bhavanti jantuno; Te sātasitā sukhesino, Te ve jātijarūpagā narā.

Tasiṇāya purakkhatā pajā, Parisappanti sasova bandhito; Saṃyojanasaṅgasattakā, Dukkhamupenti punappunaṃ cirāya.

Tasiṇāya purakkhatā pajā, Parisappanti sasova bandhito; Tasmā tasiṇaṃ vinodaye, Ākaṅkhanta virāgamattano.

Vibbhantabhikkhuvatthu

Yo nibbanatho vanādhimutto, Vanamutto vanameva dhāvati; Taṃ puggalametha passatha, Mutto bandhanameva dhāvati.

Bandhanāgāravatthu

Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Yadāyasaṃ dārujapabbajañca; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca yā apekkhā.

Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Ohārinaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ; Etampi chetvāna paribbajanti, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāya.

Khemātherīvatthu

Ye rāgarattānupatanti sotaṃ, Sayaṅkataṃ makkaṭakova jālaṃ; Etampi chetvāna vajanti dhīrā, Anapekkhino sabbadukkhaṃ pahāya.

Uggasenavatthu

Muñca pure muñca pacchato, Majjhe muñca bhavassa pāragū; Sabbattha vimuttamānaso, Na punaṃ jātijaraṃ upehisi.

Cūḷadhanuggahapaṇḍitavatthu

Vitakkamathitassa jantuno, Tibbarāgassa subhānupassino; Bhiyyo taṇhā pavaḍḍhati, Esa kho daḷhaṃ karoti bandhanaṃ.

Vitakkūpasame ca yo rato, Asubhaṃ bhāvayate sadā sato; Esa kho byanti kāhiti, Esa checchati mārabandhanaṃ.

Māravatthu

Niṭṭhaṅgato asantāsī, vītataṇho anaṅgaṇo; Acchindi bhavasallāni, antimoyaṃ samussayo.

Vītataṇho anādāno, Niruttipadakovido; Akkharānaṃ sannipātaṃ, Jaññā pubbāparāni ca; Sa ve "antimasārīro, Mahāpañño mahāpuriso"ti vuccati.

Upakājīvakavatthu

Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi, Sabbesu dhammesu anūpalitto; Sabbañjaho taṇhakkhaye vimutto, Sayaṃ abhiññāya kamuddiseyyaṃ.

Sakkapañhavatthu

Sabbadānaṃ dhammadānaṃ jināti, Sabbarasaṃ dhammaraso jināti; Sabbaratiṃ dhammarati jināti, Taṇhakkhayo sabbadukkhaṃ jināti.

Aputtakaseṭṭhivatthu

Hananti bhogā dummedhaṃ, no ca pāragavesino; Bhogataṇhāya dummedho, hanti aññeva attanaṃ.

Aṅkuravatthu

Tiṇadosāni khettāni, rāgadosā ayaṃ pajā; Tasmā hi vītarāgesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

Tiṇadosāni khettāni, dosadosā ayaṃ pajā; Tasmā hi vītadosesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

Tiṇadosāni khettāni, mohadosā ayaṃ pajā; Tasmā hi vītamohesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

Tiṇadosāni khettāni, icchādosā ayaṃ pajā; Tasmā hi vigaticchesu, dinnaṃ hoti mahapphalaṃ.

Taṇhāvaggo catuvīsatimo.

Bhikkhuvagga

Pañcabhikkhuvatthu

Cakkhunā saṃvaro sādhu, sādhu sotena saṃvaro; Ghānena saṃvaro sādhu, sādhu jivhāya saṃvaro.

Kāyena saṃvaro sādhu, sādhu vācāya saṃvaro; Manasā saṃvaro

sādhu, sādhu sabbattha saṃvaro; Sabbattha saṃvuto bhikkhu, sabbadukkhā pamuccati.

Haṃsaghātakabhikkhuvatthu

Hatthasaṃyato pādasaṃyato, Vācāsaṃyato saṃyatuttamo; Ajjhattarato samāhito, Eko santusito tamāhu bhikkhuṃ.

Kokālikavatthu

Yo mukhasaṃyato bhikkhu, mantabhāṇī anuddhato; Atthaṃ dhammañca dīpeti, madhuraṃ tassa bhāsitaṃ.

Dhammārāmattheravatthu

Dhammārāmo dhammarato, dhammaṃ anuvicintayaṃ; Dhammaṃ anussaraṃ bhikkhu, saddhammā na parihāyati.

Vipakkhasevakabhikkhuvatthu

Salābhaṃ nātimaññeyya, nāññesaṃ pihayaṃ care; Aññesaṃ pihayaṃ bhikkhu, samādhiṃ nādhigacchati.

Appalābhopi ce bhikkhu, salābhaṃ nātimaññati; Taṃ ve devā pasaṃsanti, suddhājīviṃ atanditaṃ.

Pañcaggadāyakabrāhmaṇavatthu

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, yassa natthi mamāyitaṃ; Asatā ca na socati, sa ve "bhikkhū"ti vuccati.

Sambahulabhikkhuvatthu

Mettāvihārī yo bhikkhu, pasanno buddhasāsane; Adhigacche padaṃ santaṃ, saṅkhārūpasamaṃ sukhaṃ.

Siñca bhikkhu imaṃ nāvaṃ, sittā te lahumessati; Chetvā rāgañca dosañca, tato nibbānamehisi.

Pañca chinde pañca jahe, pañca cuttari bhāvaye; Pañca saṅgātigo bhikkhu, " oghatiṇṇo"ti vuccati.

Jhāya bhikkhu mā pamādo, Mā te kāmaguṇe ramessu cittaṃ; Mā lohaguḷaṃ gilī pamatto, Mā kandi "dukkhamidan"ti dayhamāno.

Natthi jhānaṃ apaññassa, paññā natthi ajhāyato; Yamhi jhānañca paññā ca, sa ve nibbānasantike.

Suññāgāraṃ paviṭṭhassa, santacittassa bhikkhuno; Amānusī rati hoti, sammā dhammaṃ vipassato.

Yato yato sammasati, khandhānaṃ udayabbayaṃ; Labhatī pītipāmojjaṃ, amataṃ taṃ vijānataṃ.

Tatrāyamādi bhavati, idha paññassa bhikkhuno; Indriyagutti santuṭṭhi, pātimokkhe ca saṃvaro.

Mitte bhajassu kalyāṇe, suddhājīve atandite; Paṭisanthāravutyassa, ācārakusalo siyā; Tato pāmojjabahulo, dukkhassantaṃ karissati.

Pañcasatabhikkhuvatthu

Vassikā viya pupphāni, maddavāni pamuñcati; Evaṃ rāgañca dosañca, vippamuñcetha bhikkhavo.

Santakāyattheravatthu

Santakāyo santavāco, santavā susamāhito; Vantalokāmiso bhikkhu, " upasanto"ti vuccati.

Naṅgalakulattheravatthu

Attanā codayattānaṃ, paṭimaṃsetha attanā; So attagutto satimā, sukhaṃ bhikkhu vihāhisi.

Attā hi attano nātho, ko hi nātho paro siyā; Attā hi attano gati, tasmā saṃyamamattānaṃ; Assaṃ bhadraṃva vāṇijo.

Vakkalittheravatthu

Pāmojjabahulo bhikkhu, pasanno buddhasāsane; Adhigacche padaṃ santaṃ, saṅkhārūpasamaṃ sukhaṃ.

Sumanasāmaṇeravatthu

Yo have daharo bhikkhu, yuñjati buddhasāsane; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Bhikkhuvaggo pañcavīsatimo.

Brāhmaṇavagga

Pasādabahulabrāhmaṇavatthu

Chinda sotaṃ parakkamma, kāme panuda brāhmaṇa; Saṅkhārānaṃ khayaṃ ñatvā, akataññūsi brāhmaṇa.

Sambahulabhikkhuvatthu

Yadā dvayesu dhammesu, pāragū hoti brāhmaṇo; Athassa sabbe saṃyogā, atthaṃ gacchanti jānato.

Māravatthu

Yassa pāraṃ apāraṃ vā, pārāpāraṃ na vijjati; Vītaddaraṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aññatarabrāhmaṇavatthu

Jhāyiṃ virajamāsīnaṃ, katakiccamanāsavaṃ; Uttamatthamanuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Ānandattheravatthu

Divā tapati ādicco, rattimābhāti candimā; Sannaddho khattiyo tapati, jhāyī tapati brāhmaṇo; Atha sabbamahorattiṃ, buddho tapati tejasā.

Aññatarabrāhmaṇapabbajitavatthu

Bāhitapāpoti brāhmaṇo, Samacariyā samaṇoti vuccati; Pabbājayamattano malaṃ, Tasmā "pabbajito"ti vuccati.

Sāriputtattheravatthu

Na brāhmaṇassa pahareyya, nāssa muñcetha brāhmaṇo; Dhī brāhmaṇassa hantāraṃ, tato dhī yassa muñcati.

Na brāhmaṇassetadakiñci seyyo, Yadā nisedho manaso piyehi; Yato yato hiṃsamano nivattati, Tato tato sammatimeva dukkhaṃ.

Mahāpajāpatigotamīvatthu

Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ; Saṃvutaṃ tīhi ṭhānehi, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sāriputtattheravatthu

Yamhā dhammaṃ vijāneyya, sammāsambuddhadesitaṃ; Sakkaccaṃ taṃ namasseyya, aggihuttaṃva brāhmaṇo.

Jaṭilabrāhmaṇavatthu

Na jaṭāhi na gottena, na jaccā hoti brāhmaṇo; Yamhi saccañca dhammo ca, so sucī so ca brāhmaṇo.

Kuhakabrāhmaṇavatthu

Kiṃ te jaṭāhi dummedha, kiṃ te ajinasāṭiyā; Abbhantaraṃ te gahanaṃ, bāhiraṃ parimajjasi.

Kisāgotamīvatthu

Paṃsukūladharaṃ jantuṃ, kisaṃ dhamanisanthataṃ; Ekaṃ vanasmiṃ jhāyantaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Ekabrāhmaṇavatthu

Na cāhaṃ brāhmaṇaṃ brūmi, yonijaṃ mattisambhavaṃ; Bhovādi nāma so hoti, sace hoti sakiñcano; Akiñcanaṃ anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Uggasenaseṭṭhiputtavatthu

Sabbasaṃyojanaṃ chetvā, yo ve na paritassati; Saṅgātigaṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Dvebrāhmaṇavatthu

Chetvā naddhiṃ varattañca, sandānaṃ sahanukkamaṃ; Ukkhittapaligham buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akkosakabhāradvājavatthu

Akkosaṃ vadhabandhañca, aduṭṭho yo titikkhati; Khantībalaṃ balānīkaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sāriputtattheravatthu

Akkodhanaṃ vatavantaṃ, sīlavantaṃ anussadaṃ; Dantaṃ antimasārīraṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Uppalavaṇṇāttherīvatthu

Vāri pokkharapatteva, āraggeriva sāsapo; Yo na limpati kāmesu, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aññatarabrāhmaṇavatthu

Yo dukkhassa pajānāti, idheva khayamattano; Pannabhāraṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Khemābhikkhunīvatthu

Gambhīrapaññaṃ medhāviṃ, maggāmaggassa kovidaṃ; Uttamatthamanuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Pabbhāravāsitissattheravatthu

Asaṃsaṭṭhaṃ gahaṭṭhehi, anāgārehi cūbhayaṃ; Anokasārimappicchaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aññatarabhikkhuvatthu

Nidhāya daṇḍaṃ bhūtesu, tasesu thāvaresu ca; Yo na hanti na ghāteti, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sāmaṇerānaṃvatthu

Aviruddhaṃ viruddhesu, attadaṇḍesu nibbutaṃ; Sādānesu anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Mahāpanthakattheravatthu

Yassa rāgo ca doso ca, māno makkho ca pātito; Sāsaporiva āraggā, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Pilindavacchattheravatthu

Akakkasaṃ viññāpaniṃ, giraṃ saccamudīraye; Yāya nābhisaje kañci, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aññatarattheravatthu

Yodha dīghaṃ va rassaṃ vā, aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ; Loke adinnaṃ nādiyati, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sāriputtattheravatthu

Āsā yassa na vijjanti, asmiṃ loke paramhi ca; Nirāsāsaṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Mahāmoggallānattheravatthu

Yassālayā na vijjanti, aññāya akathaṅkathī; Amatogadhamanuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Revatattheravatthu

Yodha puññañca pāpañca, ubho saṅgamupaccagā; Asokaṃ virajaṃ suddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Candābhattheravatthu

Candaṃva vimalaṃ suddhaṃ, vippasannamanāvilaṃ; Nandībhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sīvalittheravatthu

Yomaṃ palipathaṃ duggaṃ, saṃsāraṃ mohamaccagā; Tiṇṇo pāraṅgato jhāyī, anejo akathaṃkathī; Anupādāya nibbuto, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sundarasamuddattheravatthu

Yodha kāme pahantvāna, anāgāro paribbaje; Kāmabhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Jaṭilattheravatthu

Yodha taṇhaṃ pahantvāna, anāgāro paribbaje; Taṇhābhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Jotikattheravatthu

Yodha taṇhaṃ pahantvāna, anāgāro paribbaje; Taṇhābhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Naṭaputtakattheravatthu

Hitvā mānusakaṃ yogaṃ, dibbaṃ yogaṃ upaccagā; Sabbayogavisaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Naṭaputtakattheravatthu

Hitvā ratiñca aratiñca, sītibhūtaṃ nirūpadhiṃ; Sabbalokābhibhuṃ vīraṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Vaṅgīsattheravatthu

Cutiṃ yo vedi sattānaṃ, upapattiñca sabbaso; Asattaṃ sugataṃ buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa gatiṃ na jānanti, devā gandhabbamānusā; Khīṇāsavaṃ arahantaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Dhammadinnāttherīvatthu

Yassa pure ca pacchā ca, majjhe ca natthi kiñcanaṃ; Akiñcanaṃ anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aṅgulimālattheravatthu

Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, mahesiṃ vijitāvinaṃ; Anejaṃ nhātakaṃ buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Devahitabrāhmaṇavatthu

Pubbenivāsaṃ yo vedi, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni; Sabbavositavosānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Brāhmaṇavaggo chabbīsatimo.

Ettāvatā sabbapaṭhame yamakavagge cuddasa vatthūni, appamādavagge nava,cittavagge nava, pupphavagge dvādasa, bālavagge pannarasa, paṇḍitavaggeekādasa, arahantavagge dasa, sahassavagge cuddasa, pāpavagge dvādasa,daṇḍavagge ekādasa, jarāvagge nava, attavagge dasa, lokavagge ekādasa,buddhavagge nava, sukhavagge aṭṭha, piyavagge nava, kodhavagge aṭṭha, malavaggedvādasa, dhammaṭṭhavagge dasa, maggavagge dvādasa, pakiṇṇakavagge nava,nirayavagge nava, nāgavagge aṭṭha, taṇhāvagge dvādasa, bhikkhuvagge dvādasa,brāhmaṇavagge cattālīsāti pañcādhikāni tīṇi vatthusatāni.

Satevīsacatussatā, catusaccavibhāvinā; Satattayañca vatthūnaṃ, pañcādhikaṃ samuṭṭhitāti.

Yamakappamādo cittaṃ, pupphaṃ bālena paṇḍito; Arahanto sahassañca, pāpaṃ daṇḍena te dasa.

Jarā attā ca loko ca, buddho sukhaṃ piyena ca; Kodho malañca dhammaṭṭho, maggavaggena vīsati.

Pakiṇṇaṃ nirayo nāgo, taṇhā bhikkhu ca brāhmaṇo; Ete chabbīsati vaggā, desitādiccabandhunā.

Yamake vīsati gāthā, appamādamhi dvādasa; Ekādasa cittavagge, pupphavaggamhi soḷasa.

Bāle ca soḷasa gāthā, paṇḍitamhi catuddasa; Arahante dasa gāthā, sahasse honti soḷasa.

Terasa pāpavaggamhi, daṇḍamhi dasa satta ca; Ekādasa jarā vagge, attavaggamhi tā dasa.

Dvādasa lokavaggamhi, buddhavaggamhi ṭhārasa; Sukhe ca piyavagge ca, gāthāyo honti dvādasa.

Cuddasa kodhavaggamhi, malavaggekavīsati; Sattarasa ca dhammaṭṭhe, maggavagge sattarasa.

Pakiṇṇe soḷasa gāthā, niraye nāge ca cuddasa; Chabbīsa taṇhāvaggamhi, tevīsa bhikkhuvaggikā.

Ekatālīsagāthāyo, brāhmaṇe vaggamuttame; Gāthāsatāni cattāri, tevīsa ca punāpare; Dhammapade nipātamhi, desitādiccabandhunāti.

Dhammapadapāḷi samattā.

Sutta Nipāta 1.11

Vijayasutta

Caraṃ vā yadi vā tiṭṭhaṃ, nisinno uda vā sayaṃ; Samiñjeti pasāreti, esā kāyassa iñjanā.

Aṭṭhinahārusaṃyutto, tacamaṃsāvalepano; Chaviyā kāyo paṭicchanno, yathābhūtaṃ na dissati.

Antapūro udarapūro, yakanapeḷassa vatthino; Hadayassa papphāsassa, vakkassa pihakassa ca.

Siṅghāṇikāya kheḷassa, sedassa ca medassa ca; Lohitassa lasikāya, pittassa ca vasāya ca.

Athassa navahi sotehi, asucī savati sabbadā; Akkhimhā akkhigūthako, kaṇṇamhā kaṇṇagūthako.

Siṅghāṇikā ca nāsato, mukhena vamatekadā; Pittaṃ semhañca vamati, kāyamhā sedajallikā.

Athassa susiraṃ sīsaṃ, matthaluṅgassa pūritaṃ; Subhato naṃ maññati bālo, avijjāya purakkhato.

Yadā ca so mato seti, Uddhumāto vinīlako; Apaviddho susānasmiṃ, Anapekkhā honti ñātayo.

Khādanti naṃ suvānā ca, siṅgālā ca vakā kimī; Kākā gijjhā ca khādanti, ye caññe santi pāṇino.

Sutvāna buddhavacanaṃ, Bhikkhu paññāṇavā idha; So kho naṃ parijānāti, Yathābhūtañhi passati.

Yathā idaṃ tathā etaṃ, Yathā etaṃ tathā idaṃ; Ajjhattañca bahiddhā ca, Kāye chandaṃ virājaye.

Chandarāgaviratto so, Bhikkhu paññāṇavā idha; Ajjhagā amataṃ santiṃ, Nibbānaṃ padamaccutaṃ.

Dvipādakoyaṃ asuci, Duggandho parihīrati; Nānākuṇapaparipūro, Vissavanto tato tato.

Etādisena kāyena, Yo maññe uṇṇametave; Paraṃ vā avajāneyya, Kimaññatra adassanāti.

Vijayasuttaṃ ekādasamaṃ.

Sutta Nipāta 5.7

Upasīvamāṇavapucchā

"Eko ahaṃ sakka mahantamoghaṃ, (iccāyasmā upasīvo): Anissito no visahāmi tārituṃ; Ārammaṇaṃ brūhi samantacakkhu, Yaṃ nissito oghamimaṃ tareyyaṃ".

"Ākiñcaññaṃ pekkhamāno satimā, (upasīvāti bhagavā): Natthīti nissāya tarassu oghaṃ; Kāme pahāya virato kathāhi, Taṇhakkhayaṃ nattamahābhipassa".

"Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (iccāyasmā upasīvo): Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe parame vimutto, Tiṭṭhe nu so tattha anānuyāyī".

"Sabbesu kāmesu yo vītarāgo, (upasīvāti bhagavā): Ākiñcaññaṃ nissito hitvā maññaṃ; Saññāvimokkhe parame vimutto, Tiṭṭheyya so tattha anānuyāyī".

"Tiṭṭhe ce so tattha anānuyāyī, Pūgampi vassānaṃ samantacakkhu; Tattheva so sītisiyā vimutto, Cavetha viññāṇaṃ tathāvidhassa".

"Accī yathā vātavegena khittā, (upasīvāti bhagavā): Atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ; Evaṃ munī nāmakāyā vimutto, Atthaṃ paleti na upeti saṅkhaṃ".

"Atthaṅgato so uda vā so natthi, Udāhu ve sassatiyā arogo; Taṃ me munī sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo".

"Atthaṅgatassa na pamāṇamatthi, (upasīvāti bhagavā): Yena naṃ vajjuṃ taṃ tassa natthi; Sabbesu dhammesu samohatesu, Samūhatā vādapathāpi sabbe"ti.

Upasīvamāṇavapucchā chaṭṭhī.

Sutta Nipāta 3.5

Māghasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gi-

jjhakūṭe pabbate. Atha kho māgho māṇavo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho māgho māṇavo bhagavantaṃ etadavoca:

"Ahañhi, bho gotama, dāyako dānapati vadaññū yācayogo; dhammena bhoge pariyesāmi; dhammena bhoge pariyesitvā dhammaladdhehi bhogehi dhammādhigatehi ekassapi dadāmi dvinnampi tiṇṇampi catunnampi pañcannampi channampi sattannampi aṭṭhannampi navannampi dasannampi dadāmi, vīsāyapi tiṃsāyapi cattālīsāyapi paññāsāyapi dadāmi, satassapi dadāmi, bhiyyopi dadāmi. Kaccāhaṃ, bho gotama, evaṃ dadanto evaṃ yajanto bahuṃ puññaṃ pasavāmī"ti?

"Taggha tvaṃ, māṇava, evaṃ dadanto evaṃ yajanto bahuṃ puññaṃ pasavasi. Yo kho,māṇava, dāyako dānapati vadaññū yācayogo; dhammena bhoge pariyesati; dhammena bhoge pariyesitvā dhammaladdhehi bhogehi dhammādhigatehi ekassapi dadāti ... pe ...satassapi dadāti, bhiyyopi dadāti, bahuṃ so puññaṃ pasavatī"ti. Atha kho māgho māṇavo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

"Pucchāmahaṃ gotamaṃ vadaññuṃ, (iti māgho māṇavo): Kāsāyavāsiṃ agahaṃ carantaṃ; Yo yācayogo dānapati gahaṭṭho, Puññatthiko yajati puññapekkho; Dadaṃ paresaṃ idha annapānaṃ, Kathaṃ hutaṃ yajamānassa sujjhe".

"Yo yācayogo dānapati gahaṭṭho, (māghāti bhagavā): Puññatthiko yajati puññapekkho; Dadaṃ paresaṃ idha annapānaṃ, Ārādhaye dakkhiṇeyyebhi tādi".

"Yo yācayogo dānapati gahaṭṭho, (iti māgho māṇavo): Puññatthiko yajati puññapekkho; Dadaṃ paresaṃ idha annapānaṃ, Akkhāhi me bhagavā dakkhiṇeyye".

"Ye ve asattā vicaranti loke, Akiñcanā kevalino yatattā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye sabbasaṃyojanabandhanacchidā, Dantā vimuttā anīghā nirāsā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye sabbasaṃyojanavippamuttā, Dantā vimuttā anīghā nirāsā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Khīṇāsavā vūsitabrahmacariyā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Yesu na māyā vasati na māno, Khīṇāsavā vūsitabrahmacariyā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye vītalobhā amamā nirāsā, Khīṇāsavā vūsitabrahmacariyā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye ve na taṇhāsu upātipannā, Vitareyya oghaṃ amamā caranti; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Yesaṃ taṇhā natthi kuhiñci loke, Bhavābhavāya idha vā huraṃ vā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye kāme hitvā agahā caranti, Susaññatattā tasaraṃva ujjuṃ; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye vītarāgā susamāhitindriyā, Candova rāhuggahaṇā pamuttā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Samitāvino vītarāgā akopā, Yesaṃ gatī natthidha vippahāya; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Jahitvā jātimaraṇaṃ asesaṃ, Kathaṅkathiṃ sabbamupātivattā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye attadīpā vicaranti loke, Akiñcanā sabbadhi vippamuttā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye hettha jānanti yathā tathā idaṃ, Ayamantimā natthi punabbhavoti; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Yo vedagū jhānarato satīmā, Sambodhipatto saraṇaṃ bahūnaṃ; Kālena tamhi habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha".

"Addhā amoghā mama pucchanā ahu, (iti māgho māṇavo): Akkhāsi me bhagavā dakkhiṇeyye; Tvañhettha jānāsi yathā tathā idaṃ, Tathā hi te vidito esa dhammo.

Yo yācayogo dānapati gahaṭṭho, Puññatthiko yajati puññapekkho; Dadaṃ paresaṃ idha annapānaṃ, Akkhāhi me bhagavā yaññasampadaṃ".

"Yajassu yajamāno māghāti bhagavā, Sabbattha ca vippasādehi cittaṃ; Ārammaṇaṃ yajamānassa yañño, Ettha patiṭṭhāya jahāti dosaṃ.

So vītarāgo pavineyya dosaṃ, Mettaṃ cittaṃ bhāvayamappamāṇaṃ; Rattindivaṃ satatamappamatto, Sabbā disā pharati appamaññaṃ".

"Ko sujjhati muccati bajjhatī ca, Kenattanā gacchati brahmalokaṃ; Ajānato me muni brūhi puṭṭho, Bhagavā hi me sakkhi brahmajjadiṭṭho;

Tuvañhi no brahmasamosi saccaṃ, Kathaṃ upapajjati brahmalokaṃ jutima".

"Yo yajati tividhaṃ yaññasampadaṃ, (māghāti bhagavā): Ārādhaye dakkhiṇeyyebhi tādi; Evaṃ yajitvā sammā yācayogo, Upapajjati brahmalokanti brūmī"ti.

Evaṃ vutte, māgho māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Māghasuttaṃ pañcamaṃ.

Sutta Nipāta 2.2

Āmagandhasutta

"Sāmākaciṅgūlakacīnakāni ca, Pattapphalaṃ mūlaphalaṃ gavipphalaṃ; Dhammena laddhaṃ satamasnamānā, Na kāmakāmā alikaṃ bhaṇanti.

Yadasnamāno sukataṃ suniṭṭhitaṃ, Parehi dinnaṃ payataṃ paṇītaṃ; Sālīnamannaṃ paribhuñjamāno, So bhuñjasī kassapa āmagandhaṃ.

Na āmagandho mama kappatīti, Icceva tvaṃ bhāsasi brahmabandhu; Sālīnamannaṃ paribhuñjamāno, Sakuntamaṃsehi susaṅkhatehi; Pucchāmi taṃ kassapa etamatthaṃ, Kathaṃpakāro tava āmagandho".

"Pāṇātipāto vadhachedabandhanaṃ, Theyyaṃ musāvādo nikativañcanāni ca; Ajjhenakuttaṃ paradārasevanā, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Ye idha kāmesu asaññatā janā, Rasesu giddhā asucibhāvamassitā; Natthikadiṭṭhī visamā durannayā, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Ye lūkhasā dāruṇā piṭṭhimaṃsikā, Mittadduno nikkaruṇātimānino; Adānasīlā na ca denti kassaci, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Kodho mado thambho paccupaṭṭhāpanā, Māyā usūyā bhassasamussayo ca; Mānātimāno ca asabbhi santhavo, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Ye pāpasīlā iṇaghātasūcakā, Vohārakūṭā idha pāṭirūpikā; Narādhamā yedha karonti kibbisaṃ, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Ye idha pāṇesu asaññatā janā, Paresamādāya vihesamuyyutā; Dussīlaluddā pharusā anādarā, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Etesu giddhā viruddhātipātino, Niccuyyutā pecca tamaṃ vajanti

ye; Patanti sattā nirayaṃ avaṃsirā, Esāmagandho na hi maṃsabhojanaṃ.

Na macchamaṃsānamanāsakattaṃ, Na naggiyaṃ na muṇḍiyaṃ jaṭājallaṃ; Kharājināni nāggihuttassupasevanā, Ye vāpi loke amarā bahū tapā; Mantāhutī yaññamutūpasevanā, Sodhenti maccaṃ avitiṇṇakaṅkhaṃ.

Sotesu gutto viditindriyo care, Dhamme ṭhito ajjavamaddave rato; Saṅgātigo sabbadukkhappahīno, Na lippati diṭṭhasutesu dhīro".

Iccetamatthaṃ bhagavā punappunaṃ, Akkhāsi naṃ vedayi mantapāragū; Citrāhi gāthāhi munī pakāsayi, Nirāmagandho asito durannayo.

Sutvāna buddhassa subhāsitaṃ padaṃ, Nirāmagandhaṃ sabbadukkhappanūdanaṃ; Nīcamano vandi tathāgatassa, Tattheva pabbajjamarocayitthāti.

Āmagandhasuttaṃ dutiyaṃ.

Sutta Nipāta 3.1

Pabbajjāsutta

"Pabbajjaṃ kittayissāmi, yathā pabbaji cakkhumā; Yathā vīmaṃsamāno so, pabbajjaṃ samarocayi.

Sambādhoyaṃ gharāvāso, rajassāyatanaṃ iti; Abbhokāsova pabbajjā, iti disvāna pabbaji.

Pabbajitvāna kāyena, pāpakammaṃ vivajjayi; Vacīduccaritaṃ hitvā, ājīvaṃ parisodhayi.

Agamā rājagahaṃ buddho, magadhānaṃ giribbajaṃ; Piṇḍāya abhihāresi, ākiṇṇavaralakkhaṇo".

Tamaddasā bimbisāro, pāsādasmiṃ patiṭṭhito; Disvā lakkhaṇasampannaṃ, imamatthaṃ abhāsatha.

"Imaṃ bhonto nisāmetha, abhirūpo brahā suci; Caraṇena ca sampanno, yugamattañca pekkhati.

Okkhittacakkhu satimā, nāyaṃ nīcakulāmiva; Rājadūtābhidhāvantu, kuhiṃ bhikkhu gamissati".

Te pesitā rājadūtā, piṭṭhito anubandhisuṃ; Kuhiṃ gamissati bhikkhu, kattha vāso bhavissati.

Sapadānaṃ caramāno, guttadvāro susaṃvuto; Khippaṃ pattaṃ apūresi, sampajāno paṭissato.

Piṇḍacāraṃ caritvāna, Nikkhamma nagarā muni; Paṇḍavaṃ abhihāresi, Ettha vāso bhavissati.

Disvāna vāsūpagataṃ, Tayo dūtā upāvisuṃ; Tesu ekova āgantvā, Rājino paṭivedayi.

"Esa bhikkhu mahārāja, Paṇḍavassa puratthato; Nisinno byagghusabhova, Sīhova girigabbhare".

Sutvāna dūtavacanaṃ, Bhaddayānena khattiyo; Taramānarūpo niyyāsi, Yena paṇḍavapabbato.

Sa yānabhūmiṃ yāyitvā, Yānā oruyha khattiyo; Pattiko upasaṅkamma, Āsajja naṃ upāvisi.

Nisajja rājā sammodi, Kathaṃ sāraṇīyaṃ tato; Kathaṃ so vītisāretvā, Imamatthaṃ abhāsatha.

"Yuvā ca daharo cāsi, Paṭhamuppattiko susu; Vaṇṇārohena sampanno, Jātimā viya khattiyo.

Sobhayanto anīkaggaṃ, Nāgasaṅghapurakkhato; Dadāmi bhoge bhuñjassu, Jātiṃ akkhāhi pucchito".

"Ujuṃ janapado rāja, Himavantassa passato; Dhanaviriyena sampanno, Kosalesu niketino.

Ādiccā nāma gottena, Sākiyā nāma jātiyā; Tamhā kulā pabbajitomhi, Na kāme abhipatthayaṃ.

Kāmesvādīnavaṃ disvā, Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Padhānāya gamissāmi, Ettha me rañjatī mano"ti.

Pabbajjāsuttaṃ paṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 5.18

Pārāyanatthutigāthā

Idamavoca bhagavā magadhesu viharanto pāsāṇake cetiye, paricārakasoḷasānaṃbrāhmaṇānaṃ ajjhiṭṭho puṭṭho puṭṭho pañhaṃ byākāsi. Ekamekassa cepi pañhassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjeyya, gaccheyyeva jarāmaraṇassa pāraṃ. Pāraṅgamanīyā ime dhammāti, tasmā imassa dhammapariyāyassa pārāyananteva adhivacanaṃ.

Ajito tissametteyyo, puṇṇako atha mettagū; Dhotako upasīvo ca, nando ca atha hemako.

Todeyya-kappā dubhayo, jatukaṇṇī ca paṇḍito; Bhadrāvudho udayo ca, posālo cāpi brāhmaṇo; Mogharājā ca medhāvī, piṅgiyo ca mahāisi.

Ete buddhaṃ upāgacchuṃ, sampannacaraṇaṃ isiṃ; Pucchantā nipuṇe pañhe, buddhaseṭṭhaṃ upāgamuṃ.

Tesaṃ buddho pabyākāsi, pañhe puṭṭho yathātathaṃ; Pañhānaṃ veyyākaraṇena, tosesi brāhmaṇe muni.

Te tositā cakkhumatā, buddhenādiccabandhunā; Brahmacariyamacariṃsu, varapaññassa santike.

Ekamekassa pañhassa, yathā buddhena desitaṃ; Tathā yo paṭipajjeyya, gacche pāraṃ apārato.

Apārā pāraṃ gaccheyya, bhāvento maggamuttamaṃ; Maggo so pāraṃ gamanāya, tasmā pārāyanaṃ iti.

Sutta Nipāta 5.10

Todeyyamāṇavapucchā

"Yasmiṃ kāmā na vasanti, (iccāyasmā todeyyo): Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṃkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa kīdiso".

"Yasmiṃ kāmā na vasanti, (todeyyāti bhagavā): Taṇhā yassa na vijjati; Kathaṅkathā ca yo tiṇṇo, Vimokkho tassa nāparo".

"Nirāsaso so uda āsasāno, Paññāṇavā so uda paññakappī; Muniṃ ahaṃ sakka yathā vijaññaṃ, Taṃ me viyācikkha samantacakkhu".

"Nirāsaso so na ca āsasāno, Paññāṇavā so na ca paññakappī; Evampi todeyya muniṃ vijāna, Akiñcanaṃ kāmabhave asattan"ti.

Todeyyamāṇavapucchā navamā.

Sutta Nipāta 3.6

Sabhiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena sabhiyassa paribbājakassa purāṇasālohitāya devatāya pañhā uddiṭṭhā honti: "yo te, sabhiya, samaṇo vā brāhmaṇo vā ime pañhe puṭṭho byākaroti tassa santike brahmacariyaṃ careyyāsī"ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako tassā devatāya santike te pañhe uggahetvā ye te samaṇabrāhmaṇā saṃghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa, seyyathidaṃ–pūraṇo kassapo makkhaligosālo ajito kesakambalo pakudho kaccāno sañcayo belaṭṭhaputto nigaṇṭho nāṭaputto, te upasaṅkamitvā te pañhe pucchati. Te sabhiyena paribbājakena pañhe puṭṭhā na sampāyanti; asampāyantā kopañca dosañca appaccayañca pātukaronti. Api ca sabhiyaṃyeva

paribbājakaṃ paṭipucchanti.

Atha kho sabhiyassa paribbājakassa etadahosi: "ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā saṅghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa,seyyathidaṃ— pūraṇo kassapo ... pe ... nigaṇṭho nāṭaputto, te mayā pañhe puṭṭhā nasampāyanti, asampāyantā kopañca dosañca appaccayañca pātukaronti; api ca maññevettha paṭipucchanti. Yannūnāhaṃ hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjeyyan"ti.

Atha kho sabhiyassa paribbājakassa etadahosi: "ayampi kho samaṇo gotamo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa; yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā ime pañhe puccheyyan"ti.

Atha kho sabhiyassa paribbājakassa etadahosi: "yepi kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā jiṇṇā vuḍḍhā mahallakā addhagatā vayo anuppattā therā rattaññū cirapabbajitā saṃghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa, seyyathidaṃ— pūraṇo kassapo ... pe ... nigaṇṭho nāṭaputto, tepi mayāpañhe puṭṭhā na sampāyanti, asampāyantā kopañca dosañca appaccayañca pātukaronti, api ca maññevettha paṭipucchanti; kiṃ pana me samaṇo gotamo ime pañhe puṭṭho byākarissati. Samaṇo hi gotamo daharo ceva jātiyā, navo ca pabbajjāyā"ti.

Atha kho sabhiyassa paribbājakassa etadahosi: "samaṇo kho daharoti na uññātabbo na paribhotabbo. Daharopi cesa samaṇo gotamo mahiddhiko hoti mahānubhāvo, yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā ime pañhe puccheyyan"ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbenacārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ veḷuvanaṃ kalandakanivāpo, yena bhagavātenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃsāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sabhiyoparibbājako bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

"Kaṅkhī vecikicchī āgamaṃ, (iti sabhiyo): Pañhe pucchituṃ abhikaṅkhamāno; Tesantakaro bhavāhi pañhe me puṭṭho, Anupubbaṃ anudhammaṃ byākarohi me".

"Dūrato āgatosi sabhiya, (iti bhagavā): Pañhe pucchituṃ abhikaṅkhamāno; Tesantakaro bhavāmi pañhe te puṭṭho, Anupubbaṃ anudhammaṃ

byākaromi te.

Puccha maṃ sabhiya pañhaṃ, Yaṃ kiñci manasicchasi; Tassa tasseva pañhassa, Ahaṃ antaṃ karomi te"ti.

Atha kho sabhiyassa paribbājakassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃvata bho. Yaṃ vatāhaṃ aññesu samaṇabrāhmaṇesu okāsakamma mattampi nālatthaṃ taṃme idaṃ samaṇena gotamena okāsakammaṃ katan"ti. Attamano pamudito udaggo pītisomanassajāto bhagavantaṃ pañhaṃ apucchi—

"Kiṃpattinamāhu bhikkhunaṃ, (iti sabhiyo): Sorataṃ kena kathañca dantamāhu; Buddhoti kathaṃ pavuccati, Puṭṭho me bhagavā byākarohi".

"Pajjena katena attanā, (sabhiyāti bhagavā): Parinibbānagato vitiṇṇakaṅkho; Vibhavañca bhavañca vippahāya, Vusitavā khīṇapunabbhavo sa bhikkhu.

Sabbattha upekkhako satimā, Na so hiṃsati kañci sabbaloke; Tiṇṇo samaṇo anāvilo, Ussadā yassa na santi sorato so.

Yassindriyāni bhāvitāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Nibbijjha imaṃ parañca lokaṃ, Kālaṃ kaṅkhati bhāvito sa danto.

Kappāni viceyya kevalāni, Saṃsāraṃ dubhayaṃ cutūpapātaṃ; Vigatarajamanaṅgaṇaṃ visuddhaṃ, Pattaṃ jātikhayaṃ tamāhu buddhan"ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā attamano pamudito udaggo pītisomanassajāto bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃapucchi—

"Kiṃpattinamāhu brāhmaṇaṃ, (iti sabhiyo): Samaṇaṃ kena kathañca nhātakoti; Nāgoti kathaṃ pavuccati, Puṭṭho me bhagavā byākarohi".

"Bāhitvā sabbapāpakāni, (sabhiyāti bhagavā): Vimalo sādhusamāhito ṭhitatto; Saṃsāramaticca kevalī so, Asito tādi pavuccate sa brahmā.

Samitāvi pahāya puññapāpaṃ, Virajo ñatvā imaṃ parañca lokaṃ; Jātimaraṇaṃ upātivatto, Samaṇo tādi pavuccate tathattā.

Ninhāya sabbapāpakāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Devamanussesu kappiyesu, Kappaṃ neti tamāhu nhātakoti.

Āguṃ na karoti kiñci loke, Sabbasaṃyoge visajja bandhanāni; Sabbattha na sajjatī vimutto, Nāgo tādi pavuccate tathattā"ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako ... pe ... bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi—

“Kaṃ khettajinaṃ vadanti buddhā, (iti sabhiyo): Kusalaṃ kena kathañca paṇḍitoti; Muni nāma kathaṃ pavuccati, Puṭṭho me bhagavā byākarohi”.

“Khettāni viceyya kevalāni, (sabhiyāti bhagavā): Dibbaṃ mānusakañca brahmakhettaṃ; Sabbakhettamūlabandhanā pamutto, Khettajino tādi pavuccate tathattā.

Kosāni viceyya kevalāni, Dibbaṃ mānusakañca brahmakosaṃ; Sabbakosamūlabandhanā pamutto, Kusalo tādi pavuccate tathattā.

Dubhayāni viceyya paṇḍarāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca suddhipañño; Kaṇhaṃ sukkaṃ upātivatto, Paṇḍito tādi pavuccate tathattā.

Asatañca satañca ñatvā dhammaṃ, Ajjhattaṃ bahiddhā ca sabbaloke; Devamanussehi pūjanīyo, Saṅgaṃ jālamaticca so munī”ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako … pe … bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi—

“Kiṃpattinamāhu vedaguṃ, (iti sabhiyo): Anuviditaṃ kena kathañca viriyavāti; Ājāniyo kinti nāma hoti, Puṭṭho me bhagavā byākarohi”.

“Vedāni viceyya kevalāni, (sabhiyāti bhagavā): Samaṇānaṃ yānidhatthi brāhmaṇānaṃ; Sabbavedanāsu vītarāgo, Sabbaṃ vedamaticca vedagū so.

Anuvicca papañcanāmarūpaṃ, Ajjhattaṃ bahiddhā ca rogamūlaṃ; Sabbarogamūlabandhanā pamutto, Anuvidito tādi pavuccate tathattā.

Virato idha sabbapāpakehi, Nirayadukkhaṃ aticca viriyavāso; So vīriyavā padhānavā, Dhīro tādi pavuccate tathattā.

Yassassu lunāni bandhanāni, Ajjhattaṃ bahiddhā ca saṅgamūlaṃ; Sabbasaṅgamūlabandhanā pamutto, Ājāniyo tādi pavuccate tathattā”ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako … pe … bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi—

“Kiṃpattinamāhu sottiyaṃ, (iti sabhiyo): Ariyaṃ kena kathañca caraṇavāti; Paribbājako kinti nāma hoti, Puṭṭho me bhagavā byākarohi”.

“Sutvā sabbadhammaṃ abhiññāya loke, (sabhiyāti bhagavā): Sāvajjānavajjaṃ yadatthi kiñci; Abhibhuṃ akathaṅkathiṃ vimuttaṃ, Anighaṃ sabbadhimāhu sottiyoti.

Chetvā āsavāni ālayāni, Vidvā so na upeti gabbhaseyyaṃ; Saññaṃ tividhaṃ panujja paṅkaṃ, Kappaṃ neti tamāhu ariyoti.

Yo idha caraṇesu pattipatto, Kusalo sabbadā ājānāti dhammaṃ; Sabbattha na sajjati vimuttacitto, Paṭighā yassa na santi caraṇavā so.

Dukkhavepakkaṃ yadatthi kammaṃ, Uddhamadho tiriyaṃ vāpi majjhe; Paribbājayitvā pariññacārī, Māyaṃ mānamathopi lobhakodhaṃ; Pariyantamakāsi nāmarūpaṃ, Taṃ paribbājakamāhu pattipattan"ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā attamano pamudito udaggo pītisomanassajāto uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Yāni ca tīṇi yāni ca saṭṭhi, Samaṇappavādasitāni bhūripañña; Saññakkharasaññanissitāni, Osaraṇāni vineyya oghatamagā.

Antagūsi pāragū dukkhassa, Arahāsi sammāsambuddho khīṇāsavaṃ taṃ maññe; Jutimā mutimā pahūtapañño, Dukkhassantakara atāresi maṃ.

Yaṃ me kaṅkhitamaññāsi, Vicikicchā maṃ tārayi namo te; Muni monapathesu pattipatta, Akhila ādiccabandhu soratosi.

Yā me kaṅkhā pure āsi, Taṃ me byākāsi cakkhumā; Addhā munīsi sambuddho, Natthi nīvaraṇā tava.

Upāyāsā ca te sabbe, Viddhastā vinaḷīkatā; Sītibhūto damappatto, Dhitimā saccanikkamo.

Tassa te nāganāgassa, Mahāvīrassa bhāsato; Sabbe devānumodanti, Ubho nāradapabbatā.

Namo te purisājañña, Namo te purisuttama; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, Natthi te paṭipuggalo.

Tuvaṃ buddho tuvaṃ satthā, Tuvaṃ mārābhibhū muni; Tuvaṃ anusaye chetvā, Tiṇṇo tāresi maṃ pajaṃ.

Upadhī te samatikkantā, Āsavā te padālitā; Sīhosi anupādāno, Pahīnabhayabheravo.

Puṇḍarīkaṃ yathā vaggu, Toye na upalimpati; Evaṃ puññe ca pāpe ca, Ubhaye tvaṃ na limpasi; Pāde vīra pasārehi, Sabhiyo vandati satthuno"ti.

Atha kho sabhiyo paribbājako bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante ... pe ... esāhaṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca; lab-

heyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

"Yo kho, sabhiya, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, so cattāro māse parivasati; catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. Api ca mettha puggalavemattatā viditā"ti.

"Sace, bhante, aññatitthiyapubbā imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhantā pabbajjaṃ, ākaṅkhantā upasampadaṃ cattāro māse parivasanti, catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya, ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi; catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādentu bhikkhubhāvāyā"ti. Alattha kho sabhiyo paribbājako bhagavato santike pabbajjaṃ alattha upasampadaṃ ... pe ... aññataro kho panāyasmā sabhiyo arahataṃ ahosīti.

Sabhiyasuttaṃ chaṭṭhaṃ.

Sutta Nipāta 1.2

Dhaniyasutta

"Pakkodano duddhakhīrohamasmi, (iti dhaniyo gopo): Anutīre mahiyā samānavāso; Channā kuṭi āhito gini, Atha ce patthayasī pavassa deva".

"Akkodhano vigatakhilohamasmi, (iti bhagavā): Anutīre mahiyekarattivāso; Vivaṭā kuṭi nibbuto gini, Atha ce patthayasī pavassa deva".

"Andhakamakasā na vijjare, (iti dhaniyo gopo): Kacche rūḷhatiṇe caranti gāvo; Vuṭṭhimpi saheyyumāgataṃ, Atha ce patthayasī pavassa deva".

"Baddhāsi bhisī susaṅkhatā, (iti bhagavā): Tiṇṇo pāragato vineyya oghaṃ; Attho bhisiyā na vijjati, Atha ce patthayasī pavassa deva".

"Gopī mama assavā alolā, (iti dhaniyo gopo): Dīgharattaṃ saṃvāsiyā manāpā; Tassā na suṇāmi kiñci pāpaṃ, Atha ce patthayasī pavassa deva".

"Cittaṃ mama assavaṃ vimuttaṃ, (iti bhagavā): Dīgharattaṃ paribhāvitaṃ sudantaṃ; Pāpaṃ pana me na vijjati, Atha ce patthayasī pavassa deva".

“Attavetanabhatohamasmi, (iti dhaniyo gopo): Puttā ca me samāniyā arogā; Tesaṃ na suṇāmi kiñci pāpaṃ, Atha ce patthayasī pavassa deva”.

“Nāhaṃ bhatakosmi kassaci, (iti bhagavā): Nibbiṭṭhena carāmi sabbaloke; Attho bhatiyā na vijjati, Atha ce patthayasī pavassa deva”.

“Atthi vasā atthi dhenupā, (iti dhaniyo gopo): Godharaṇiyo paveṇiyopi atthi; Usabhopi gavampatīdha atthi, Atha ce patthayasī pavassa deva”.

“Natthi vasā natthi dhenupā, (iti bhagavā): Godharaṇiyo paveṇiyopi natthi; Usabhopi gavampatīdha natthi, Atha ce patthayasī pavassa deva”.

“Khilā nikhātā asampavedhī, (iti dhaniyo gopo): Dāmā muñjamayā navā susaṇṭhānā; Na hi sakkhinti dhenupāpi chettuṃ, Atha ce patthayasī pavassa deva”.

“Usabhoriva chetva bandhanāni, (iti bhagavā): Nāgo pūtilataṃva dālayitvā; Nāhaṃ punupessaṃ gabbhaseyyaṃ, Atha ce patthayasī pavassa deva”.

Ninnañca thalañca pūrayanto, Mahāmegho pavassi tāvadeva; Sutvā devassa vassato, Imamatthaṃ dhaniyo abhāsatha.

“Lābhā vata no anappakā, Ye mayaṃ bhagavantaṃ addasāma; Saraṇaṃ taṃ upema cakkhuma, Satthā no hohi tuvaṃ mahāmuni.

Gopī ca ahañca assavā, Brahmacariyaṃ sugate carāmase; Jātimaraṇassa pāragū, Dukkhassantakarā bhavāmase”.

“Nandati puttehi puttimā, (iti māro pāpimā): Gomā gohi tatheva nandati; Upadhī hi narassa nandanā, Na hi so nandati yo nirūpadhi”.

“Socati puttehi puttimā, (iti bhagavā): Gomā gohi tatheva socati; Upadhī hi narassa socanā, Na hi so socati yo nirūpadhī”ti.

Dhaniyasuttaṃ dutiyaṃ.

Sutta Nipāta 1.12

Munisutta

Santhavāto bhayaṃ jātaṃ, niketā jāyate rajo; Aniketamasanthavaṃ, etaṃ ve munidassanaṃ.

Yo jātamucchijja na ropayeyya, Jāyantamassa nānuppavecche; Tamāhu ekaṃ muninaṃ carantaṃ, Addakkhi so santipadaṃ mahesi.

Saṅkhāya vatthūni pamāya bījaṃ, Sinehamassa nānuppavecche; Sa ve munī jātikhayantadassī, Takkaṃ pahāya na upeti saṅkhaṃ.

Aññāya sabbāni nivesanāni, Anikāmayaṃ aññatarampi tesaṃ; Sa ve munī vītagedho agiddho, Nāyūhatī pāragato hi hoti.

Sabbābhibhuṃ sabbaviduṃ sumedhaṃ, Sabbesu dhammesu anūpalittaṃ; Sabbañjahaṃ taṇhakkhaye vimuttaṃ, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Paññābalaṃ sīlavatūpapannaṃ, Samāhitaṃ jhānarataṃ satīmaṃ; Saṅgā pamuttaṃ akhilaṃ anāsavaṃ, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Ekaṃ carantaṃ munimappamattaṃ, Nindāpasaṃsāsu avedhamānaṃ; Sīhaṃva saddesu asantasantaṃ, Vātaṃva jālamhi asajjamānaṃ; Padmaṃva toyena alippamānaṃ, Netāramaññesamanaññaneyyaṃ; Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Yo ogahaṇe thambhorivābhijāyati, Yasmiṃ pare vācāpariyantaṃ vadanti; Taṃ vītarāgaṃ susamāhitindriyaṃ, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Yo ve ṭhitatto tasaraṃva ujju, Jigucchati kammehi pāpakehi; Vīmaṃsamāno visamaṃ samañca, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Yo saññatatto na karoti pāpaṃ, Daharo majjhimo ca muni yatatto; Arosaneyyo na so roseti kañci, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Yadaggato majjhato sesato vā, Piṇḍaṃ labhetha paradattūpajīvī; Nālaṃ thutuṃ nopi nipaccavādī, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Muniṃ carantaṃ virataṃ methunasmā, Yo yobbane nopanibajjhate kvaci; Madappamādā virataṃ vippamuttaṃ, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Aññāya lokaṃ paramatthadassiṃ, Oghaṃ samuddaṃ atitariya tādiṃ; Taṃ chinnaganthaṃ asitaṃ anāsavaṃ, Taṃ vāpi dhīrā muni vedayanti.

Asamā ubho dūravihāravuttino, Gihī dāraposī amamo ca subbato; Parapāṇarodhāya gihī asaññato, Niccaṃ munī rakkhati pāṇine yato.

Sikhī yathā nīlagīvo vihaṅgamo, Haṃsassa nopeti javaṃ kudācanaṃ; Evaṃ gihī nānukaroti bhikkhuno, Munino vivittassa vanamhi jhāyatoti.

Munisuttaṃ dvādasamaṃ.

Uragavaggo paṭhamo.

Urago dhaniyo ceva, visāṇañca tathā kasi; Cundo parābhavo ceva, vasalo mettabhāvanā.

Sātāgiro āḷavako, Vijayo ca tathā muni; Dvādasetāni suttāni, Uragavaggoti vuccatīti.

Sutta Nipāta 5.14

Udayamāṇavapucchā

"Jhāyiṃ virajamāsīnaṃ, (iccāyasmā udayo): Katakiccaṃ anāsavaṃ; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūhi, Avijjāya pabhedanaṃ".

"Pahānaṃ kāmacchandānaṃ, (udayāti bhagavā): Domanassāna cūbhayaṃ; Thinassa ca panūdanaṃ, Kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ.

Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ, dhammatakkapurejavaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūmi, avijjāya pabhedanaṃ".

"Kiṃsu saṃyojano loko, kiṃsu tassa vicāraṇaṃ; Kissassa vippahānena, nibbānaṃ iti vuccati".

"Nandisaṃyojano loko, vitakkassa vicāraṇaṃ; Taṇhāya vippahānena, nibbānaṃ iti vuccati".

"Kathaṃ satassa carato, viññāṇaṃ uparujjhati; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamm taṃ suṇoma vaco tava".

"Ajjhattañca bahiddhā ca, Vedanaṃ nābhinandato; Evaṃ satassa carato, Viññāṇaṃ uparujjhatī"ti.

Udayamāṇavapucchā terasamā.

Sutta Nipāta 2.8

Dhamma (nāvā) sutta

Yasmā hi dhammaṃ puriso vijaññā, Indaṃva naṃ devatā pūjayeyya; So pūjito tasmi pasannacitto, Bahussuto pātukaroti dhammaṃ.

Tadaṭṭhikatvāna nisamma dhīro, Dhammānudhammaṃ paṭipajjamāno; Viññū vibhāvī nipuṇo ca hoti, Yo tādisaṃ bhajati appamatto.

Khuddañca bālaṃ upasevamāno, Anāgatatthañca usūyakañca; Idheva dhammaṃ avibhāvayitvā, Avitiṇṇakaṅkho maraṇaṃ upeti.

Yathā naro āpagamotaritvā, Mahodakaṃ salilaṃ sīghasotaṃ; So vuyhamāno anusotagāmī, Kiṃ so pare sakkhati tārayetuṃ.

Tatheva dhammaṃ avibhāvayitvā, Bahussutānaṃ anisāmayatthaṃ; Sayaṃ ajānaṃ avitiṇṇakaṅkho, Kiṃ so pare sakkhati nijjhapetuṃ.

Yathāpi nāvaṃ daḷhamāruhitvā, Phiyena rittena samaṅgibhūto; So tāraye tattha bahūpi aññe, Tatrūpayaññū kusalo mutīmā.

Evampi yo vedagu bhāvitatto, Bahussuto hoti avedhadhammo; So kho pare nijjhapaye pajānaṃ, Sotāvadhānūpanisūpapanne.

Tasmā have sappurisaṃ bhajetha, Medhāvinañceva bahussutañca; Aññāya atthaṃ paṭipajjamāno, Viññātadhammo sa sukhaṃ labhethāti.

Nāvāsuttaṃ aṭṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 3.9

Vāseṭṭhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Tena khopana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā icchānaṅgalepaṭivasanti, seyyathidaṃ— caṅkī brāhmaṇo, tārukkho brāhmaṇo, pokkharasātibrāhmaṇo, jāṇussoṇi brāhmaṇo, todeyyo brāhmaṇo, aññe ca abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā. Atha kho vāseṭṭhabhāradvājānaṃ māṇavānaṃ jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamantānaṃ anuvicarantānaṃ ayamantarākathā udapādi: "kathaṃ, bho, brāhmaṇo hotī"ti?

Bhāradvājo māṇavo evamāha: "yato kho, bho, ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ettāvatā kho bho brāhmaṇo hotī"ti.

Vāseṭṭho māṇavo evamāha: "yato kho, bho, sīlavā ca hoti vatasampanno ca, ettāvatā kho, bho, brāhmaṇo hotī"ti. Neva kho asakkhi bhāradvājo māṇavo vāseṭṭhaṃ māṇavaṃ saññāpetuṃ, na pana asakkhi vāseṭṭho māṇavo bhāradvājaṃ māṇavaṃ saññāpetuṃ.

Atha kho vāseṭṭho māṇavo bhāradvājaṃ māṇavaṃ āmantesi: "ayaṃ kho, bhobhāradvāja, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe; taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi ... pe ... buddho bhagavā'ti. Āyāma, bho bhāradvāja, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ etamatthaṃ pucchissāma. Yathā no samaṇo gotamo byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. "Evaṃ, bho"ti kho bhāradvājo māṇavo vāseṭṭhassa māṇavassa paccassosi.

Atha kho vāseṭṭhabhāradvājā māṇavā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho vāseṭṭho māṇavo bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

“Anuññātapaṭiññātā, tevijjā mayamasmubho; Ahaṃ pokkharasātissa, tārukkhassāyaṃ māṇavo.

Tevijjānaṃ yadakkhātaṃ, Tatra kevalinosmase; Padakasma veyyākaraṇā, Jappe ācariyasādisā.

Tesaṃ no jātivādasmiṃ, vivādo atthi gotama; Jātiyā brāhmaṇo hoti, bhāradvājo iti bhāsati; Ahañca kammunā brūmi, evaṃ jānāhi cakkhuma.

Te na sakkoma saññāpetuṃ, aññamaññaṃ mayaṃ ubho; Bhavantaṃ puṭṭhumāgamhā, sambuddhaṃ iti vissutaṃ.

Candaṃ yathā khayātītaṃ, pecca pañjalikā janā; Vandamānā namassanti, evaṃ lokasmi gotamaṃ.

Cakkhuṃ loke samuppannaṃ, mayaṃ pucchāma gotamaṃ; Jātiyā brāhmaṇo hoti, udāhu bhavati kammunā; Ajānataṃ no pabrūhi, yathā jānemu brāhmaṇaṃ”.

“Tesaṃ vo ahaṃ byakkhissaṃ, (vāseṭṭhāti bhagavā): Anupubbaṃ yathātathaṃ; Jātivibhaṅgaṃ pāṇānaṃ, Aññamaññā hi jātiyo.

Tiṇarukkhepi jānātha, na cāpi paṭijānare; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Tato kīṭe paṭaṅge ca, yāva kunthakipillike; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Catuppadepi jānātha, Khuddake ca mahallake; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, Aññamaññā hi jātiyo.

Pādūdarepi jānātha, Urage dīghapiṭṭhike; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, Aññamaññā hi jātiyo.

Tato macchepi jānātha, Odake vārigocare; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, Aññamaññā hi jātiyo.

Tato pakkhīpi jānātha, Pattayāne vihaṅgame; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, Aññamaññā hi jātiyo.

Yathā etāsu jātīsu, Liṅgaṃ jātimayaṃ puthu; Evaṃ natthi manussesu, Liṅgaṃ jātimayaṃ puthu.

Na kesehi na sīsena, Na kaṇṇehi na akkhibhi; Na mukhena na nāsāya, Na oṭṭhehi bhamūhi vā.

Na gīvāya na aṃsehi, Na udarena na piṭṭhiyā; Na soṇiyā na urasā, Na sambādhe na methune.

Na hatthehi na pādehi, Nāṅgulīhi nakhehi vā; Na jaṅghāhi na ūrūhi, Na vaṇṇena sarena vā; Liṅgaṃ jātimayaṃ neva, Yathā aññāsu jātisu.

Paccattañca sarīresu, Manussesvetaṃ na vijjati; Vokārañca manussesu, Samaññāya pavuccati.

Yo hi koci manussesu, Gorakkhaṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Kassako so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Puthusippena jīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Sippiko so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Vohāraṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Vāṇijo so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Parapessena jīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Pessiko so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Adinnaṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Coro eso na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Issatthaṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Yodhājīvo na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Porohiccena jīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Yājako eso na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, Gāmaṃ raṭṭhañca bhuñjati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, Rājā eso na brāhmaṇo.

Na cāhaṃ brāhmaṇaṃ brūmi, Yonijaṃ mattisambhavaṃ; Bhovādi nāma so hoti, Sace hoti sakiñcano; Akiñcanaṃ anādānaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sabbasaṃyojanaṃ chetvā, Yo ve na paritassati; Saṅgātigaṃ visaṃyuttaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Chetvā naddhiṃ varattañca, Sandānaṃ sahanukkamaṃ; Ukkhittapaligham buddhaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akkosaṃ vadhabandhañca, Aduṭṭho yo titikkhati; Khantībalaṃ balānīkaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akkodhanaṃ vatavantaṃ, Sīlavantaṃ anussadaṃ; Dantaṃ antimasārīraṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Vāri pokkharapatteva, Āraggeriva sāsapo; Yo na limpati kāmesu, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yo dukkhassa pajānāti, Idheva khayamattano; Pannabhāraṃ visaṃyuttaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Gambhīrapaññaṃ medhāviṃ, Maggāmaggassa kovidaṃ; Uttamatthamanuppattaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Asaṃsaṭṭhaṃ gahaṭṭhehi, Anāgārehi cūbhayaṃ; Anokasārimappicchaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Nidhāya daṇḍaṃ bhūtesu, Tasesu thāvaresu ca; Yo na hanti na ghāteti, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aviruddhaṃ viruddhesu, Attadaṇḍesu nibbutaṃ; Sādānesu anādānaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa rāgo ca doso ca, Māno makkho ca pātito; Sāsaporiva āraggā, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akakkasaṃ viññāpaniṃ, Giraṃ saccamudīraye; Yāya nābhisaje kañci, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodha dīghaṃ va rassaṃ vā, Aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ; Loke adinnaṃ nādiyati, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Āsā yassa na vijjanti, Asmiṃ loke paramhi ca; Nirāsāsaṃ visaṃyuttaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassālayā na vijjanti, Aññāya akathaṅkathī; Amatogadhamanuppattaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodha puññañca pāpañca, Ubho saṅgamupaccagā; Asokaṃ virajaṃ suddhaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Candaṃva vimalaṃ suddhaṃ, Vippasannamanāvilaṃ; Nandībhavaparikkhīṇaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yomaṃ palipathaṃ duggaṃ, Saṃsāraṃ mohamaccagā; Tiṇṇo pāraṅgato jhāyī, Anejo akathaṅkathī; Anupādāya nibbuto, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodha kāme pahantvāna, Anāgāro paribbaje; Kāmabhavaparikkhīṇaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodha taṇhaṃ pahantvāna, Anāgāro paribbaje; Taṇhābhavaparikkhīṇaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Hitvā mānusakaṃ yogaṃ, Dibbaṃ yogaṃ upaccagā; Sabbayogavisaṃyuttaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Hitvā ratiñca aratiṃ, Sītibhūtaṃ nirūpadhiṃ; Sabbalokābhibhuṃ vīraṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Cutiṃ yo vedi sattānaṃ, Upapattiñca sabbaso; Asattaṃ sugataṃ buddhaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa gatiṃ na jānanti, Devā gandhabbamānusā; Khīṇāsavaṃ arahantaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa pure ca pacchā ca, Majjhe ca natthi kiñcanaṃ; Akiñcanaṃ anādānaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, Mahesiṃ vijitāvinaṃ; Anejaṃ nhātakaṃ buddhaṃ, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Pubbenivāsaṃ yo vedi, Saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, Tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Samaññā hesā lokasmiṃ, Nāmagottaṃ pakappitaṃ; Sammuccā samudāgataṃ, Tattha tattha pakappitaṃ.

Dīgharattamanusayitaṃ, Diṭṭhigatamajānataṃ; Ajānantā no pabruvanti, Jātiyā hoti brāhmaṇo.

Na jaccā brāhmaṇo hoti, Na jaccā hoti abrāhmaṇo; Kammunā brāhmaṇo hoti, Kammunā hoti abrāhmaṇo.

Kassako kammunā hoti, Sippiko hoti kammunā; Vāṇijo kammunā hoti, Pessiko hoti kammunā.

Coropi kammunā hoti, Yodhājīvopi kammunā; Yājako kammunā hoti, Rājāpi hoti kammunā.

Evametaṃ yathābhūtaṃ, Kammaṃ passanti paṇḍitā; Paṭiccasamuppādadassā, Kammavipākakovidā.

Kammunā vattati loko, Kammunā vattati pajā; Kammanibandhanā sattā, Rathassāṇīva yāyato.

Tapena brahmacariyena, Saṃyamena damena ca; Etena brāhmaṇo hoti, Etaṃ brāhmaṇamuttamaṃ.

Tīhi vijjāhi sampanno, santo khīṇapunabbhavo; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, brahmā sakko vijānatan"ti.

Evaṃ vutte, vāseṭṭhabhāradvājā māṇavā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Vāseṭṭhasuttaṃ navamaṃ.

Sutta Nipāta 5.6

Dhotakamāṇavapucchā

"Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ, (iccāyasmā dhotako): Vācābhikaṅkhāmi mahesi tuyhaṃ; Tava sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano".

"Tenahātappaṃ karohi, (dhotakāti bhagavā): Idheva nipako sato; Ito sutvāna nigghosaṃ, Sikkhe nibbānamattano".

"Passāmahaṃ devamanussaloke, Akiñcanaṃ brāhmaṇamiriyamānaṃ; Taṃ taṃ namassāmi samantacakkhu, Pamuñca maṃ sakka kathaṅkathāhi"

"Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya, Kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke; Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamāno, Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresi".

"Anusāsa brahme karuṇāyamāno, Vivekadhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Yathāhaṃ ākāsova abyāpajjamāno, Idheva santo asito careyyaṃ".

"Kittayissāmi te santiṃ, (dhotakāti bhagavā): Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ".

"Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi santimuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ".

"Yaṃ kiñci sampajānāsi, (dhotakāti bhagavā): Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etaṃ viditvā saṅgoti loke, Bhavābhavāya mākāsi taṇhan"ti.

Dhotakamāṇavapucchā pañcamī.

Sutta Nipāta 1.10

Āḷavakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati āḷavakassa yakkhassa bhavane. Atha kho āḷavako yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhama, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā nikkhami. "Pavisa, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā pāvisi.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āḷavako yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhama, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā nikkhami. "Pavisa, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā pāvisi.

Catutthampi kho āḷavako yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhama, samaṇā"ti. "Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, nikkhamissāmi. Yaṃ te karaṇīyaṃ, taṃ karohī"ti.

"Pañhaṃ taṃ, samaṇa, pucchissāmi. Sace me na byākarissasi, cittaṃ vā te khipissāmi, hadayaṃ vā te phālessāmi, pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipissāmī"ti.

"Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo me cittaṃ vā khipeyya hadayaṃ vā phāleyya pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya

khipeyya. Api ca tvaṃ, āvuso, puccha yadākaṅkhasī"ti. Atha kho āḷavako yakkho bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃ sūdha vittaṃ purisassa seṭṭhaṃ, Kiṃ su suciṇṇaṃ sukhamāvahāti; Kiṃ su have sādutaraṃ rasānaṃ, Kathaṃjīviṃ jīvitamāhu seṭṭhaṃ".

"Saddhīdha vittaṃ purisassa seṭṭhaṃ, Dhammo suciṇṇo sukhamāvahāti; Saccaṃ have sādutaraṃ rasānaṃ, Paññājīviṃ jīvitamāhu seṭṭhaṃ".

"Kathaṃ su tarati oghaṃ, kathaṃ su tarati aṇṇavaṃ; Kathaṃ su dukkhamacceti, kathaṃ su parisujjhati".

"Saddhāya tarati oghaṃ, appamādena aṇṇavaṃ; Vīriyena dukkhamacceti, paññāya parisujjhati".

"Kathaṃ su labhate paññaṃ, kathaṃ su vindate dhanaṃ; Kathaṃ su kittiṃ pappoti, kathaṃ mittāni ganthati; Asmā lokā paraṃ lokaṃ, kathaṃ pecca na socati".

"Saddahāno arahataṃ, dhammaṃ nibbānapattiyā; Sussūsaṃ labhate paññaṃ, appamatto vicakkhaṇo.

Patirūpakārī dhuravā, uṭṭhātā vindate dhanaṃ; Saccena kittiṃ pappoti, dadaṃ mittāni ganthati.

Yassete caturo dhammā, saddhassa gharamesino; Saccaṃ dhammo dhiti cāgo, sa ve pecca na socati.

Iṅgha aññepi pucchassu, puthū samaṇabrāhmaṇe; Yadi saccā damā cāgā, khantyā bhiyyodha vijjati".

"Kathaṃ nu dāni puccheyyaṃ, Puthū samaṇabrāhmaṇe; Yohaṃ ajja pajānāmi, Yo attho samparāyiko.

Atthāya vata me buddho, Vāsāyāḷavimāgamā; Yohaṃ ajja pajānāmi, Yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

So ahaṃ vicarissāmi, Gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Namassamāno sambuddhaṃ, Dhammassa ca sudhammatan"ti.

Āḷavakasuttaṃ dasamaṃ.

Sutta Nipāta 5.12

Jatukaṇṇimāṇavapucchā

"Sutvānahaṃ vīramakāmakāmiṃ, (iccāyasmā jatukaṇṇi): Oghātigaṃ puṭṭhumakāmamāgamaṃ; Santipadaṃ brūhi sahajanetta, Yathātacchaṃ bhagavā brūhi metaṃ.

Bhagavā hi kāme abhibhuyya iriyati, Ādiccova pathaviṃ tejī te-

jasā; Parittapaññassa me bhūripaññā, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānaṃ".

"Kāmesu vinaya gedhaṃ, (jatukaṇṇīti bhagavā): Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Uggahītaṃ nirattaṃ vā, Mā te vijjittha kiñcanaṃ.

Yaṃ pubbe taṃ visosehi, pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, upasanto carissasi.

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, Vītagedhassa brāhmaṇa; Āsavāssa na vijjanti, Yehi maccuvasaṃ vaje"ti.

Jatukaṇṇimāṇavapucchā ekādasamā.

Sutta Nipāta 2.11

Rāhulasutta

"Kacci abhiṇhasaṃvāsā, nāvajānāsi paṇḍitaṃ; Ukkādhāro manussānaṃ, kacci apacito tayā".

"Nāhaṃ abhiṇhasaṃvāsā, avajānāmi paṇḍitaṃ; Ukkādhāro manussānaṃ, niccaṃ apacito mayā".

"Pañca kāmaguṇe hitvā, piyarūpe manorame; Saddhāya gharā nikkhamma, dukkhassantakaro bhava.

Mitte bhajassu kalyāṇe, pantañca sayanāsanaṃ; Vivittaṃ appanigghosaṃ, mattaññū hohi bhojane.

Cīvare piṇḍapāte ca, paccaye sayanāsane; Etesu taṇhaṃ mākāsi, mā lokaṃ punarāgami.

Saṃvuto pātimokkhasmiṃ, indriyesu ca pañcasu; Sati kāyagatā tyatthu, nibbidābahulo bhava.

Nimittaṃ parivajjehi, subhaṃ rāgūpasañhitaṃ; Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Animittañca bhāvehi, Mānānusayamujjaha; Tato mānābhisamayā, Upasanto carissatī"ti.

Itthaṃ sudaṃ bhagavā āyasmantaṃ rāhulaṃ imāhi gāthāhi abhiṇhaṃ ovadatīti.

Rāhulasuttaṃ ekādasamaṃ.

Sutta Nipāta 2.5

Sūcilomasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā gayāyaṃ viharati ṭaṅkitamañce sūcilomassa yakkhassa bhavane. Tena kho pana samayena kharo ca yakkho sūcilomo ca yakkho bhagavato avidūre atikkamanti.

Atha kho kharo yakkho sūcilomaṃ yakkhaṃ etadavoca: "eso samaṇo"ti. "Neso samaṇo, samaṇako eso. Yāvāhaṃ jānāmi yadi vā so samaṇo, yadi vā so samaṇako"ti.

Atha kho sūcilomo yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato kāyaṃ upanāmesi. Atha kho bhagavā kāyaṃ apanāmesi. Atha kho sūcilomo yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "bhāyasi maṃ, samaṇā"ti? "Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, bhāyāmi; api ca te samphasso pāpako"ti.

"Pañhaṃ taṃ, samaṇa, pucchissāmi. Sace me na byākarissasi, cittaṃ vā te khipissāmi, hadayaṃ vā te phālessāmi, pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipissāmī"ti.

"Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo me cittaṃ vā khipeyya hadayaṃ vā phāleyya pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipeyya. Api ca tvaṃ, āvuso, puccha yadākaṅkhasī"ti. Atha kho sūcilomo yakkho bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Rāgo ca doso ca kutonidānā, Aratī ratī lomahaṃso kutojā; Kuto samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajanti".

"Rāgo ca doso ca itonidānā, Aratī ratī lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajanti.

Snehajā attasambhūtā, Nigrodhasseva khandhajā; Puthū visattā kāmesu, Māluvāva vitatāvane.

Ye naṃ pajānanti yatonidānaṃ, Te naṃ vinodenti suṇohi yakkha; Te duttaraṃ oghamimaṃ taranti, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā"ti.

Sūcilomasuttaṃ pañcamaṃ.

Sutta Nipāta 4.10

Purābhedasutta

"Kathaṃdassī kathaṃsīlo, upasantoti vuccati; Taṃ me gotama pabrūhi, pucchito uttamaṃ naraṃ".

"Vītataṇho purā bhedā, (iti bhagavā): Pubbamantamanissito; Vemajjhe nupasaṅkheyyo, Tassa natthi purakkhataṃ.

Akkodhano asantāsī, avikatthī akukkuco; Mantabhāṇī anuddhato, sa ve vācāyato muni.

Nirāsatti anāgate, atītaṃ nānusocati; Vivekadassī phassesu, diṭṭhīsu ca na nīyati.

Patilīno akuhako, apihālu amaccharī; Appagabbho ajeguccho, pesuṇeyye ca no yuto.

Sātiyesu anassāvī, atimāne ca no yuto; Saṇho ca paṭibhānavā, na saddho na virajjati.

Lābhakamyā na sikkhati, alābhe ca na kuppati; Aviruddho ca taṇhāya, rasesu nānugijjhati.

Upekkhako sadā sato, na loke maññate samaṃ; Na visesī na nīceyyo, tassa no santi ussadā.

Yassa nissayanā natthi, ñatvā dhammaṃ anissito; Bhavāya vibhavāya vā, taṇhā yassa na vijjati.

Taṃ brūmi upasantoti, Kāmesu anapekkhinaṃ; Ganthā tassa na vijjanti, Atarī so visattikaṃ.

Na tassa puttā pasavo, Khettaṃ vatthuñca vijjati; Attā vāpi nirattā vā, Na tasmiṃ upalabbhati.

Yena naṃ vajjuṃ puthujjanā, Atho samaṇabrāhmaṇā; Taṃ tassa apurakkhataṃ, Tasmā vādesu nejati.

Vītagedho amaccharī, Na ussesu vadate muni; Na samesu na omesu, Kappaṃ neti akappiyo.

Yassa loke sakaṃ natthi, Asatā ca na socati; Dhammesu ca na gacchati, Sa ve santoti vuccatī"ti.

Purābhedasuttaṃ dasamaṃ.

Sutta Nipāta 2.4

Maṅgalasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Bahū devā manussā ca, maṅgalāni acintayuṃ; Ākaṅkhamānā sotthānaṃ, brūhi maṅgalamuttamaṃ".

"Asevanā ca bālānaṃ, paṇḍitānañca sevanā; Pūjā ca pūjaneyyānaṃ, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Patirūpadesavāso ca, pubbe ca katapuññatā; Attasammāpaṇidhi ca, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Bāhusaccañca sippañca, vinayo ca susikkhito; Subhāsitā ca yā vācā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Mātāpitu upaṭṭhānaṃ, puttadārassa saṅgaho; Anākulā ca kammantā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Dānañca dhammacariyā ca, ñātakānañca saṅgaho; Anavajjāni kammāni, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Āratī viratī pāpā, majjapānā ca saṃyamo; Appamādo ca dhammesu, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Gāravo ca nivāto ca, santuṭṭhi ca kataññutā; Kālena dhammassavanaṃ, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Khantī ca sovacassatā, samaṇānañca dassanaṃ; Kālena dhammasākacchā, etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Tapo ca brahmacariyañca, Ariyasaccāna dassanaṃ; Nibbānasacchikiriyā ca, Etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Phuṭṭhassa lokadhammehi, Cittaṃ yassa na kampati; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, Etaṃ maṅgalamuttamaṃ.

Etādisāni katvāna, Sabbattha maparājitā; Sabbattha sotthiṃ gacchanti, Taṃ tesaṃ maṅgalamuttaman"ti.

Maṅgalasuttaṃ catutthaṃ.

Sutta Nipāta 1.9

Hemavatasutta

"Ajja pannaraso uposatho, (iti sātāgiro yakkho): Dibbā ratti upaṭṭhitā; Anomanāmaṃ satthāraṃ, Handa passāma gotamaṃ".

"Kacci mano supaṇihito, (iti hemavato yakkho): Sabbabhūtesu tādino; Kacci iṭṭhe aniṭṭhe ca, Saṅkappassa vasīkatā".

"Mano cassa supaṇihito, (iti sātāgiro yakkho): Sabbabhūtesu tādino; Atho iṭṭhe aniṭṭhe ca, Saṅkappassa vasīkatā".

"Kacci adinnaṃ nādiyati, (iti hemavato yakkho): Kacci pāṇesu saññato; Kacci ārā pamādamhā, Kacci jhānaṃ na riñcati".

"Na so adinnaṃ ādiyati, (iti sātāgiro yakkho): Atho pāṇesu saññato; Atho ārā pamādamhā, Buddho jhānaṃ na riñcati".

"Kacci musā na bhaṇati, (iti hemavato yakkho): Kacci na khīṇabyappatho; Kacci vebhūtiyaṃ nāha, Kacci samphaṃ na bhāsati".

"Musā ca so na bhaṇati, (iti sātāgiro yakkho): Atho na khīṇabyappatho; Atho vebhūtiyaṃ nāha, Mantā atthañca bhāsati".

“Kacci na rajjati kāmesu, (iti hemavato yakkho): Kacci cittaṃ anāvilaṃ; Kacci mohaṃ atikkanto, Kacci dhammesu cakkhumā”.

“Na so rajjati kāmesu, (iti sātāgiro yakkho): Atho cittaṃ anāvilaṃ; Sabbamohaṃ atikkanto, Buddho dhammesu cakkhumā”.

“Kacci vijjāya sampanno, (iti hemavato yakkho): Kacci saṃsuddhacāraṇo; Kaccissa āsavā khīṇā, Kacci natthi punabbhavo”.

“Vijjāya ceva sampanno, (iti sātāgiro yakkho): Atho saṃsuddhacāraṇo; Sabbassa āsavā khīṇā, Natthi tassa punabbhavo”.

“Sampannaṃ munino cittaṃ, Kammunā byappathena ca; Vijjācaraṇasampannaṃ, Dhammato naṃ pasaṃsati”.

“Sampannaṃ munino cittaṃ, Kammunā byappathena ca; Vijjācaraṇasampannaṃ, Dhammato anumodasi.

Sampannaṃ munino cittaṃ, Kammunā byappathena ca; Vijjācaraṇasampannaṃ, Handa passāma gotamaṃ”.

“Eṇijaṅghaṃ kisaṃ vīraṃ, Appāhāraṃ alolupaṃ; Muniṃ vanasmiṃ jhāyantaṃ, Ehi passāma gotamaṃ.

Sīhaṃvekacaraṃ nāgaṃ, Kāmesu anapekkhinaṃ; Upasaṅkamma pucchāma, Maccupāsappamocanaṃ.

Akkhātāraṃ pavattāraṃ, Sabbadhammāna pāraguṃ; Buddhaṃ verabhayātītaṃ, Mayaṃ pucchāma gotamaṃ”.

“Kismiṃ loko samuppanno, (iti hemavato yakkho): Kismiṃ kubbati santhavaṃ; Kissa loko upādāya, Kismiṃ loko vihaññati”.

“Chasu loko samuppanno, (hemavatāti bhagavā): Chasu kubbati santhavaṃ; Channameva upādāya, Chasu loko vihaññati”.

“Katamaṃ taṃ upādānaṃ, Yattha loko vihaññati; Niyyānaṃ pucchito brūhi, Kathaṃ dukkhā pamuccati”.

“Pañca kāmaguṇā loke, Manochaṭṭhā paveditā; Ettha chandaṃ virājetvā, Evaṃ dukkhā pamuccati.

Etaṃ lokassa niyyānaṃ, Akkhātaṃ vo yathātathaṃ; Etaṃ vo ahamakkhāmi, Evaṃ dukkhā pamuccati”.

“Ko sūdha tarati oghaṃ, Kodha tarati aṇṇavaṃ; Appatiṭṭhe anālambe, Ko gambhīre na sīdati”.

“Sabbadā sīlasampanno, Paññavā susamāhito; Ajjhattacintī satimā, Oghaṃ tarati duttaraṃ.

Virato kāmasaññāya, Sabbasaṃyojanātigo; Nandībhavaparikkhīṇo, So gambhīre na sīdati".

"Gambhīrapaññaṃ nipuṇatthadassiṃ, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ; Taṃ passatha sabbadhi vippamuttaṃ, Dibbe pathe kamamānaṃ mahesiṃ.

Anomanāmaṃ nipuṇatthadassiṃ, Paññādadaṃ kāmālaye asattaṃ; Taṃ passatha sabbaviduṃ sumedhaṃ, Ariye pathe kamamānaṃ mahesiṃ.

Sudiṭṭhaṃ vata no ajja, Suppabhātaṃ suhuṭṭhitaṃ; Yaṃ addasāma sambuddhaṃ, Oghatiṇṇamanāsavaṃ.

Ime dasasatā yakkhā, Iddhimanto yasassino; Sabbe taṃ saraṇaṃ yanti, Tvaṃ no satthā anuttaro.

Te mayaṃ vicarissāma, Gāmā gāmaṃ nagā nagaṃ; Namassamānā sambuddhaṃ, Dhammassa ca sudhammatan"ti.

Hemavatasuttaṃ navamaṃ.

Sutta Nipāta 4.6

Jarāsutta

Appaṃ vata jīvitaṃ idaṃ, Oraṃ vassasatāpi miyyati; Yo cepi aticca jīvati, Atha kho so jarasāpi miyyati.

Socanti janā mamāyite, Na hi santi niccā pariggahā; Vinābhāvasantamevidaṃ, Iti disvā nāgāramāvase.

Maraṇenapi taṃ pahīyati, Yaṃ puriso mamidanti maññati; Etampi viditvā paṇḍito, Na mamattāya nametha māmako.

Supinena yathāpi saṅgataṃ, Paṭibuddho puriso na passati; Evampi piyāyitaṃ janaṃ, Petaṃ kālaṅkataṃ na passati.

Diṭṭhāpi sutāpi te janā, Yesaṃ nāmamidaṃ pavuccati; Nāmaṃyevāvasissati, Akkheyyaṃ petassa jantuno.

Sokapparidevamaccharaṃ, Na jahanti giddhā mamāyite; Tasmā munayo pariggahaṃ, Hitvā acariṃsu khemadassino.

Patilīnacarassa bhikkhuno, Bhajamānassa vivittamāsanaṃ; Sāmaggiyamāhu tassa taṃ, Yo attānaṃ bhavane na dassaye.

Sabbattha munī anissito, Na piyaṃ kubbati nopi appiyaṃ; Tasmiṃ paridevamaccharaṃ, Paṇṇe vāri yathā na limpati.

Udabindu yathāpi pokkhare, Padume vāri yathā na limpati; Evaṃ muni nopalimpati, Yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā.

Dhono na hi tena maññati, Yadidaṃ diṭṭhasutaṃ mutesu vā; Nāññena visuddhimicchati, Na hi so rajjati no virajjatīti.

Jarāsuttaṃ chaṭṭhaṃ.

Sutta Nipāta 5.3

Tissametteyyamāṇavapucchā

"Kodha santusito loke, (iccāyasmā tissametteyyo): Kassa no santi iñjitā; Ko ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Kaṃ brūsi mahāpurisoti, Ko idha sibbinimaccagā".

"Kāmesu brahmacariyavā, (metteyyāti bhagavā): Vītataṇho sadā sato; Saṅkhāya nibbuto bhikkhu, Tassa no santi iñjitā.

So ubhantamabhiññāya, Majjhe mantā na lippati; Taṃ brūmi mahāpurisoti, So idha sibbinimaccagā"ti.

Tissametteyyamāṇavapucchā dutiyā.

Sutta Nipāta 4.2

Guhaṭṭhakasutta

Satto guhāyaṃ bahunābhichanno, Tiṭṭhaṃ naro mohanasmiṃ pagāḷho; Dūre vivekā hi tathāvidho so, Kāmā hi loke na hi suppahāyā.

Icchānidānā bhavasātabaddhā, Te duppamuñcā na hi aññamokkhā; Pacchā pure vāpi apekkhamānā, Ime va kāme purime va jappaṃ.

Kāmesu giddhā pasutā pamūḷhā, Avadāniyā te visame niviṭṭhā; Dukkhūpanītā paridevayanti, Kiṃsū bhavissāma ito cutāse.

Tasmā hi sikkhetha idheva jantu, Yaṃ kiñci jaññā visamanti loke; Na tassa hetū visamaṃ careyya, Appañhidaṃ jīvitamāhu dhīrā.

Passāmi loke pariphandamānaṃ, Pajaṃ imaṃ taṇhagataṃ bhavesu; Hīnā narā maccumukhe lapanti, Avītataṇhāse bhavābhavesu.

Mamāyite passatha phandamāne, Maccheva appodake khīṇasote; Etampi disvā amamo careyya, Bhavesu āsattimakubbamāno.

Ubhosu antesu vineyya chandaṃ, Phassaṃ pariññāya anānugiddho; Yadattagarahī tadakubbamāno, Na lippatī diṭṭhasutesu dhīro.

Saññaṃ pariññā vitareyya oghaṃ, Pariggahesu muni nopalitto; Abbūḷhasallo caramappamatto, Nāsīsatī lokamimaṃ parañcāti.

Guhaṭṭhakasuttaṃ dutiyaṃ.

Sutta Nipāta 4.5

Paramaṭṭhakasutta

Paramanti diṭṭhīsu paribbasāno, Yaduttari kurute jantu loke; Hīnāti aññe tato sabbamāha, Tasmā vivādāni avītivatto.

Yadattanī passati ānisaṃsaṃ, Diṭṭhe sute sīlavate mute vā; Tadeva so tattha samuggahāya, Nihīnato passati sabbamaññaṃ.

Taṃ vāpi ganthaṃ kusalā vadanti, Yaṃ nissito passati hīnamaññaṃ; Tasmā hi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ bhikkhu na nissayeyya.

Diṭṭhimpi lokasmiṃ na kappayeyya, Ñāṇena vā sīlavatena vāpi; Samoti attānamanūpaneyya, Hīno na maññetha visesi vāpi.

Attaṃ pahāya anupādiyāno, Ñāṇepi so nissayaṃ no karoti; Sa ve viyattesu na vaggasārī, Diṭṭhimpi so na pacceti kiñci.

Yassūbhayante paṇidhīdha natthi, Bhavābhavāya idha vā huraṃ vā; Nivesanā tassa na santi keci, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ.

Tassīdha diṭṭhe va sute mute vā, Pakappitā natthi aṇūpi saññā; Taṃ brāhmaṇaṃ diṭṭhimanādiyānaṃ, Kenīdha lokasmiṃ vikappayeyya.

Na kappayanti na purekkharonti, Dhammāpi tesaṃ na paṭicchitāse; Na brāhmaṇo sīlavatena neyyo, Pāraṅgato na pacceti tādīti.

Paramaṭṭhakasuttaṃ pañcamaṃ.

Sutta Nipāta 1.1

Uragasutta

Yo uppatitaṃ vineti kodhaṃ, Visaṭaṃ sappavisaṃva osadhehi; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo rāgamudacchidā asesaṃ, Bhisapupphaṃva saroruhaṃ vigayha; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo taṇhamudacchidā asesaṃ, Saritaṃ sīghasaraṃ visosayitvā; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo mānamudabbadhī asesaṃ, Naḷasetuṃva sudubbalaṃ mahogho; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nājjhagamā bhavesu sāraṃ, Vicinaṃ pupphamivā udumbaresu; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yassantarato na santi kopā, Itibhavābhavatañca vītivatto; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yassa vitakkā vidhūpitā, Ajjhattaṃ suvikappitā asesā; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nāccasārī na paccasārī, Sabbaṃ accagamā imaṃ papañcaṃ; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nāccasārī na paccasārī, Sabbaṃ vitathamidanti ñatva loke; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nāccasārī na paccasārī, Sabbaṃ vitathamidanti vītalobho; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nāccasārī na paccasārī, Sabbaṃ vitathamidanti vītarāgo; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nāccasārī na paccasārī, Sabbaṃ vitathamidanti vītadoso; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nāccasārī na paccasārī, Sabbaṃ vitathamidanti vītamoho; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yassānusayā na santi keci, Mūlā ca akusalā samūhatāse; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yassa darathajā na santi keci, Oraṃ āgamanāya paccayāse; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yassa vanathajā na santi keci, Vinibandhāya bhavāya hetukappā; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇaṃ.

Yo nīvaraṇe pahāya pañca, Anigho tiṇṇakathaṅkatho visallo; So bhikkhu jahāti orapāraṃ, Urago jiṇṇamivattacaṃ purāṇanti.

Uragasuttaṃ paṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 5.5

Mettagūmāṇavapucchā

"Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi me taṃ, (iccāyasmā mettagū): Maññāmi taṃ vedaguṃ bhāvitattaṃ; Kuto nu dukkhā samudāgatā ime, Ye keci lokasmimanekarūpā".

"Dukkhassa ve maṃ pabhavaṃ apucchasi, (mettagūti bhagavā): Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ; Upadhinidānā pabhavanti dukkhā, Ye keci lokasmimanekarūpā.

Yo ve avidvā upadhiṃ karoti, Punappunaṃ dukkhamupeti mando; Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā, Dukkhassa jātippabhavānupassī".

"Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; Kathaṃ nu dhīrā vitaranti oghaṃ, Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca; Taṃ me muni sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo".

“Kittayissāmi te dhammaṃ, (mettagūti bhagavā): Diṭṭhe dhamme anītihaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, Tare loke visattikaṃ”.

“Tañcāhaṃ abhinandāmi, mahesi dhammamuttamaṃ; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ”.

“Yaṃ kiñci sampajānāsi, (mettagūti bhagavā): Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Etesu nandiñca nivesanañca, Panujja viññāṇaṃ bhave na tiṭṭhe.

Evaṃvihārī sato appamatto, Bhikkhu caraṃ hitvā mamāyitāni; Jātiṃ jaraṃ sokapariddavañca, Idheva vidvā pajaheyya dukkhaṃ”.

“Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Addhā hi bhagavā pahāsi dukkhaṃ, Tathā hi te vidito esa dhammo.

Te cāpi nūnappajaheyyu dukkhaṃ, Ye tvaṃ muni aṭṭhitaṃ ovadeyya; Taṃ taṃ namassāmi samecca nāga, Appeva maṃ bhagavā aṭṭhitaṃ ovadeyya”.

“Yaṃ brāhmaṇaṃ vedagumābhijaññā, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ; Addhā hi so oghamimaṃ atāri, Tiṇṇo ca pāraṃ akhilo akaṅkho.

Vidvā ca yo vedagū naro idha, Bhavābhave saṅgamimaṃ visajja; So vītataṇho anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī”ti.

Mettagūmāṇavapucchā catutthī.

Sutta Nipāta 2.13

Sammāparibbājanīyasutta

“Pucchāmi muniṃ pahūtapaññaṃ, Tiṇṇaṃ pāraṅgataṃ parinibbutaṃ ṭhitattaṃ; Nikkhamma gharā panujja kāme, Kathaṃ bhikkhu sammā so loke paribbajeyya”.

“Yassa maṅgalā samūhatā, (iti bhagavā): Uppātā supinā ca lakkhaṇā ca; So maṅgaladosavippahīno, Sammā so loke paribbajeyya.

Rāgaṃ vinayetha mānusesu, Dibbesu kāmesu cāpi bhikkhu; Atikkamma bhavaṃ samecca dhammaṃ, Sammā so loke paribbajeyya.

Vipiṭṭhikatvāna pesuṇāni, Kodhaṃ kadarīyaṃ jaheyya bhikkhu; Anurodhavirodhavippahīno, Sammā so loke paribbajeyya.

Hitvāna piyañca appiyañca, Anupādāya anissito kuhiñci; Saṃyojaniyehi vippamutto, Sammā so loke paribbajeyya.

Na so upadhīsu sārameti, Ādānesu vineyya chandarāgaṃ; So anissito anaññaneyyo, Sammā so loke paribbajeyya.

Vacasā manasā ca kammunā ca, Aviruddho sammā viditvā dhammaṃ; Nibbānapadābhipatthayāno, Sammā so loke paribbajeyya.

Yo vandati manti nunnameyya, Akkuṭṭhopi na sandhiyetha bhikkhu; Laddhā parabhojanaṃ na majje, Sammā so loke paribbajeyya.

Lobhañca bhavañca vippahāya, Virato chedanabandhanā ca bhikkhu; So tiṇṇakathaṃkatho visallo, Sammā so loke paribbajeyya.

Sāruppaṃ attano viditvā, No ca bhikkhu hiṃseyya kañci loke; Yathātathiyaṃ viditvā dhammaṃ, Sammā so loke paribbajeyya.

Yassānusayā na santi keci, Mūlā ca akusalā samūhatāse; So nirāso anāsisāno, Sammā so loke paribbajeyya.

Āsavakhīṇo pahīnamāno, Sabbaṃ rāgapathaṃ upātivatto; Danto parinibbuto ṭhitatto, Sammā so loke paribbajeyya.

Saddho sutavā niyāmadassī, Vaggagatesu na vaggasāri dhīro; Lobhaṃ dosaṃ vineyya paṭighaṃ, Sammā so loke paribbajeyya.

Saṃsuddhajino vivaṭṭacchado, Dhammesu vasī pāragū anejo; Saṅkhāranirodhañāṇakusalo, Sammā so loke paribbajeyya.

Atītesu anāgatesu cāpi, Kappātīto aticcasuddhipañño; Sabbāyatanehi vippamutto, Sammā so loke paribbajeyya.

Aññāya padaṃ samecca dhammaṃ, Vivaṭaṃ disvāna pahānamāsavānaṃ; Sabbupadhīnaṃ parikkhayāno, Sammā so loke paribbajeyya".

"Addhā hi bhagavā tatheva etaṃ, Yo so evaṃvihārī danto bhikkhu; Sabbasaṃyojanayogavītivatto, Sammā so loke paribbajeyyā"ti.

Sammāparibbājanīyasuttaṃ terasamaṃ.

Sutta Nipāta 5.15

Posālamāṇavapucchā

"Yo atītaṃ ādisati, (iccāyasmā posālo): Anejo chinnasaṃsayo; Pāraguṃ sabbadhammānaṃ, Atthi pañhena āgamaṃ.

Vibhūtarūpasaññissa, sabbakāyappahāyino; Ajjhattañca bahiddhā ca, natthi kiñcīti passato; Ñāṇaṃ sakkānupucchāmi, kathaṃ neyyo tathāvidho".

"Viññāṇaṭṭhitiyo sabbā, (posālāti bhagavā): Abhijānaṃ tathāgato; Tiṭṭhantamenaṃ jānāti, Vimuttaṃ tapparāyaṇaṃ.

Ākiñcaññasambhavaṃ ñatvā, Nandī saṃyojanaṃ iti; Evametaṃ abhiññāya, Tato tattha vipassati; Etaṃ ñāṇaṃ tathaṃ tassa, Brāhmaṇassa vusīmato"ti.

Posālamāṇavapucchā cuddasamā.

Sutta Nipāta 3.2

Padhānasutta

"Taṃ maṃ padhānapahitattaṃ, nadiṃ nerañjaraṃ pati; Viparakkamma jhāyantaṃ, yogakkhemassa pattiyā.

Namucī karuṇaṃ vācaṃ, bhāsamāno upāgami; ' Kiso tvamasi dubbaṇṇo, santike maraṇaṃ tava.

Sahassabhāgo maraṇassa, ekaṃso tava jīvitaṃ; Jīva bho jīvitaṃ seyyo, jīvaṃ puññāni kāhasi.

Carato ca te brahmacariyaṃ, Aggihuttañca jūhato; Pahūtaṃ cīyate puññaṃ, Kiṃ padhānena kāhasi.

Duggo maggo padhānāya, dukkaro durabhisambhavo'"; Imā gāthā bhaṇaṃ māro, aṭṭhā buddhassa santike.

Taṃ tathāvādinaṃ māraṃ, bhagavā etadabravi; " Pamattabandhu pāpima, yenatthena idhāgato.

Aṇumattopi puññena, Attho mayhaṃ na vijjati; Yesañca attho puññena, Te māro vattumarahati.

Atthi saddhā tathā viriyaṃ, paññā ca mama vijjati; Evaṃ maṃ pahitattampi, kiṃ jīvamanupucchasi.

Nadīnamapi sotāni, ayaṃ vāto visosaye; Kiñca me pahitattassa, lohitaṃ nupasussaye.

Lohite sussamānamhi, Pittaṃ semhañca sussati; Maṃsesu khīyamānesu, Bhiyyo cittaṃ pasīdati; Bhiyyo sati ca paññā ca, Samādhi mama tiṭṭhati.

Tassa mevaṃ viharato, Pattassuttamavedanaṃ; Kāmesu nāpekkhate cittaṃ, Passa sattassa suddhataṃ.

Kāmā te paṭhamā senā, Dutiyā arati vuccati; Tatiyā khuppipāsā te, Catutthī taṇhā pavuccati.

Pañcamaṃ thinamiddhaṃ te, Chaṭṭhā bhīrū pavuccati; Sattamī vicikicchā te, Makkho thambho te aṭṭhamo.

Lābho siloko sakkāro, Micchāladdho ca yo yaso; Yo cattānaṃ samukkaṃse, Pare ca avajānati.

Esā namuci te senā, Kaṇhassābhippahārinī; Na naṃ asūro jināti, Jetvā ca labhate sukhaṃ.

Esa muñjaṃ parihare, Dhiratthu mama jīvitaṃ; Saṅgāme me mataṃ seyyo, Yañce jīve parājito.

Pagāḷhettha na dissanti, Eke samaṇabrāhmaṇā; Tañca maggaṃ na jānanti, Yena gacchanti subbatā.

Samantā dhajiniṃ disvā, Yuttaṃ māraṃ savāhanaṃ; Yuddhāya paccuggacchāmi, Mā maṃ ṭhānā acāvayi.

Yaṃ te taṃ nappasahati, Senaṃ loko sadevako; Taṃ te paññāya bhecchāmi, Āmaṃ pattaṃva asmanā.

Vasīkaritvā saṅkappaṃ, Satiñca sūpatiṭṭhitaṃ; Raṭṭhā raṭṭhaṃ vicarissaṃ, Sāvake vinayaṃ puthū.

Te appamattā pahitattā, Mama sāsanakārakā; Akāmassa te gamissanti, Yattha gantvā na socare".

"Satta vassāni bhagavantaṃ, Anubandhiṃ padāpadaṃ; Otāraṃ nādhigacchissaṃ, Sambuddhassa satīmato.

Medavaṇṇaṃva pāsāṇaṃ, Vāyaso anupariyagā; Apettha muduṃ vindema, Api assādanā siyā.

Aladdhā tattha assādaṃ, Vāyasetto apakkami; Kākova selamāsajja, Nibbijjāpema gotamaṃ".

Tassa sokaparetassa, Vīṇā kacchā abhassatha; Tato so dummano yakkho, Tatthevantaradhāyathāti.

Padhānasuttaṃ dutiyaṃ.

Sutta Nipāta 4.13

Mahābyūhasutta

"Ye kecime diṭṭhiparibbasānā, Idameva saccanti vivādayanti; Sabbeva te nindamanvānayanti, Atho pasaṃsampi labhanti tattha".

"Appañhi etaṃ na alaṃ samāya, Duve vivādassa phalāni brūmi; Etampi disvā na vivādayetha, Khemābhipassaṃ avivādabhūmiṃ".

"Yā kācimā sammutiyo puthujjā, Sabbāva etā na upeti vidvā; Anūpayo so upayaṃ kimeyya, Diṭṭhe sute khantimakubbamāno".

"Sīluttamā saññamenāhu suddhiṃ, Vataṃ samādāya upaṭṭhitāse; Idheva sikkhema athassa suddhiṃ, Bhavūpanītā kusalāvadānā.

Sace cuto sīlavatato hoti, Pavedhatī kamma virādhayitvā; Pajappatī patthayatī ca suddhiṃ, Satthāva hīno pavasaṃ gharamhā.

Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ, Kammañca sāvajjanavajjametaṃ; Suddhiṃ asuddhinti apatthayāno, Virato care santimanuggahāya.

Tamūpanissāya jigucchitaṃ vā, Atha vāpi diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Uddhaṃsarā suddhimanutthunanti, Avītataṇhāse bhavābhavesu.

Patthayamānassa hi jappitāni, Pavedhitaṃ vāpi pakappitesu; Cutūpapāto idha yassa natthi, Sa kena vedheyya kuhiṃ va jappe".

"Yamāhu dhammaṃ paramanti eke, Tameva hīnanti panāhu aññe; Sacco nu vādo katamo imesaṃ, Sabbeva hīme kusalāvadānā".

"Sakañhi dhammaṃ paripuṇṇamāhu, Aññassa dhammaṃ pana hīnamāhu; Evampi viggayha vivādayanti, Sakaṃ sakaṃ sammutimāhu saccaṃ.

Parassa ce vambhayitena hīno, Na koci dhammesu visesi assa; Puthū hi aññassa vadanti dhammaṃ, Nihīnato samhi daḷhaṃ vadānā.

Saddhammapūjāpi nesaṃ tatheva, Yathā pasaṃsanti sakāyanāni; Sabbeva vādā tathiyā bhaveyyuṃ, Suddhī hi nesaṃ paccattameva.

Na brāhmaṇassa paraneyyamatthi, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Tasmā vivādāni upātivatto, Na hi seṭṭhato passati dhammamaññaṃ.

Jānāmi passāmi tatheva etaṃ, Diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ; Addakkhi ce kiñhi tumassa tena, Atisitvā aññena vadanti suddhiṃ.

Passaṃ naro dakkhati nāmarūpaṃ, Disvāna vā ñassati tānimeva; Kāmaṃ bahuṃ passatu appakaṃ vā, Na hi tena suddhiṃ kusalā vadanti.

Nivissavādī na hi subbināyo, Pakappitaṃ diṭṭhi purakkharāno; Yaṃ nissito tattha subhaṃ vadāno, Suddhiṃ vado tattha tathaddasā so.

Na brāhmaṇo kappamupeti saṅkhā, Na diṭṭhisārī napi ñāṇabandhu; Ñatvā ca so sammutiyo puthujjā, Upekkhatī uggahaṇanti maññe.

Vissajja ganthāni munīdha loke, Vivādajātesu na vaggasārī; Santo asantesu upekkhako so, Anuggaho uggahaṇanti maññe.

Pubbāsave hitvā nave akubbaṃ, Na chandagū nopi nivissavādī; Sa vippamutto diṭṭhigatehi dhīro, Na lippati loke anattagarahī.

Sa sabbadhammesu visenibhūto, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Sa pannabhāro muni vippamutto, Na kappiyo nūparato na patthiyo"ti.

Mahābyūhasuttaṃ terasamaṃ.

Sutta Nipāta 5.8

Nandamāṇavapucchā

"Santi loke munayo, (iccāyasmā nando): Janā vadanti tayidaṃ kathaṃsu; Ñāṇūpapannaṃ no muniṃ vadanti, Udāhu ve jīvitenūpapannaṃ".

“Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, () Munīdha nanda kusalā vadanti; Visenikatvā anīghā nirāsā, Caranti ye te munayoti brūmi”.

“Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando): Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ. Kaccissu te bhagavā tattha yatā carantā, Atāru jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ”.

“Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā): Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ; Kiñcāpi te tattha yatā caranti, Nātariṃsu jātijaranti brūmi”.

“Ye kecime samaṇabrāhmaṇāse, (iccāyasmā nando): Diṭṭhassutenāpi vadanti suddhiṃ; Sīlabbatenāpi vadanti suddhiṃ, Anekarūpena vadanti suddhiṃ. Te ce muni brūsi anoghatiṇṇe, Atha ko carahi devamanussaloke; Atāri jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi metaṃ”.

“Nāhaṃ sabbe samaṇabrāhmaṇāse, (nandāti bhagavā): Jātijarāya nivutāti brūmi; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ. Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Te ve narā oghatiṇṇāti brūmi”.

“Etābhinandāmi vaco mahesino, Sukittitaṃ gotamanūpadhīkaṃ; Ye sīdha diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā, Sīlabbataṃ vāpi pahāya sabbaṃ. Anekarūpampi pahāya sabbaṃ, Taṇhaṃ pariññāya anāsavāse; Ahampi te oghatiṇṇāti brūmī”ti.

Nandamāṇavapucchā sattamā.

Sutta Nipāta 5.19

Pārāyanānugītigāthā

“Pārāyanamanugāyissaṃ, (iccāyasmā piṅgiyo): Yathāddakkhi tathākkhāsi; Vimalo bhūrimedhaso, Nikkāmo nibbano nāgo; Kissa hetu musā bhaṇe.

Pahīnamalamohassa, mānamakkhappahāyino; Handāhaṃ kittayissāmi, giraṃ vaṇṇūpasañhitaṃ.

Tamonudo buddho samantacakkhu, Lokantagū sabbabhavātivatto; Anāsavo sabbadukkhappahīno, Saccavhayo brahme upāsito me.

Dijo yathā kubbanakaṃ pahāya, Bahupphalaṃ kānanamāvaseyya; Evampahaṃ appadasse pahāya, Mahodadhiṃ haṃsoriva ajjhapatto.

Ye me pubbe viyākaṃsu, Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ.

Eko tamanudāsino, jutimā so pabhaṅkaro; Gotamo bhūripaññāṇo, gotamo bhūrimedhaso.

Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci".

"Kiṃ nu tamhā vippavasasi, muhuttamapi piṅgiya; Gotamā bhūripaññāṇā, gotamā bhūrimedhasā.

Yo te dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci".

"Nāhaṃ tamhā vippavasāmi, Muhuttamapi brāhmaṇa; Gotamā bhūripaññāṇā, Gotamā bhūrimedhasā.

Yo me dhammamadesesi, Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Taṇhakkhayamanītikaṃ, Yassa natthi upamā kvaci.

Passāmi naṃ manasā cakkhunāva, Rattindivaṃ brāhmaṇa appamatto; Namassamāno vivasemi rattiṃ, Teneva maññāmi avippavāsaṃ.

Saddhā ca pīti ca mano sati ca, Nāpentime gotamasāsanamhā; Yaṃ yaṃ disaṃ vajati bhūripañño, Sa tena teneva natohamasmi.

Jiṇṇassa me dubbalathāmakassa, Teneva kāyo na paleti tattha; Saṃkappayantāya vajāmi niccaṃ, Mano hi me brāhmaṇa tena yutto.

Paṅke sayāno pariphandamāno, Dīpā dīpaṃ upaplaviṃ; Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, Oghatiṇṇamanāsavaṃ".

"Yathā ahū vakkali muttasaddho, Bhadrāvudho āḷavigotamo ca; Evamevaṃ tvampi pamuñcassu saddhaṃ, Gamissasi tvaṃ piṅgiya maccudheyyassa pāraṃ".

"Esa bhiyyo pasīdāmi, Sutvāna munino vaco; Vivaṭṭacchado sambuddho, Akhilo paṭibhānavā.

Adhideve abhiññāya, Sabbaṃ vedi varovaraṃ; Pañhānantakaro satthā, Kaṅkhīnaṃ paṭijānataṃ.

Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, Yassa natthi upamā kvaci; Addhā gamissāmi na mettha kaṅkhā, Evaṃ maṃ dhārehi adhimuttacittan"ti.

Pārāyanavaggo pañcamo.

Suttuddānaṃ

Urago dhaniyopi ca, Khaggavisāṇo kasi ca; Cundo bhavo punadeva, Vasalo ca karaṇīyañca; Hemavato atha yakkho, Vijayasuttaṃ munisuttavaranti.

Paṭhamakaṭṭhavaro varavaggo, Dvādasasuttadharo suvibhatto; Desito cakkhumatā vimalena, Suyyati vaggavaro uragoti.

Ratanāmagandho hirimaṅgalanāmo, Sucilomakapilo ca brāhmaṇadhammo; Nāvā kiṃsīlauṭṭhahano ca, Rāhulo ca punapi vaṅgīso.

Sammāparibbājanīyopi cettha, Dhammikasuttavaro suvibhatto; Cuddasasuttadharo dutiyamhi, Cūḷakavaggavaroti tamāhu.

Pabbajjapadhānasubhāsitanāmo, Pūraḷāso punadeva māgho ca; Sabhiyaṃ keṇiyameva sallanāmo, Vāseṭṭhavaro kālikopi ca.

Nālakasuttavaro suvibhatto, Taṃ anupassī tathā punadeva; Dvādasasuttadharo tatiyamhi, Suyyati vaggavaro mahānāmo.

Kāmaguhaṭṭhakaduṭṭhakanāmā, Suddhavaro paramaṭṭhakanāmo; Jarā mettiyavaro suvibhatto, Pasūramāgaṇḍiyā purābhedo.

Kalahavivādo ubho viyuhā ca, Tuvaṭakaattadaṇḍasāriputtā; Soḷasasuttadharo catutthamhi, Aṭṭhakavaggavaroti tamāhu.

Magadhe janapade ramaṇīye, Desavare katapuññanivese; Pāsāṇakacetiyavar suvibhatte, Vasi bhagavā gaṇaseṭṭho.

Ubhayavāsamāgatiyamhi, Dvādasayojaniyā parisāya; Soḷasabrāhmaṇānaṃ kira puṭṭho, Pucchāya soḷasapañhakammiyā; Nippakāsayi dhammamadāsi.

Atthapakāsakabyañjanapuṇṇaṃ, Dhammamadesesi parakhemajaniyaṃ; Lokahitāya jino dvipadaggo, Suttavaraṃ bahudhammavicitraṃ; Sabbakilesapamocanahetuṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Byañjanamatthapadaṃ samayuttaṃ, Akkharasaññitaopamagāḷhaṃ; Lokavicāraṇañāṇapabhaggaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Rāgamale amalaṃ vimalaggaṃ, Dosamale amalaṃ vimalaggaṃ; Mohamale amalaṃ vimalaggaṃ, Lokavicāraṇañāṇapabhaggaṃ; Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Klesamale amalaṃ vimalaggaṃ, Duccaritamale amalaṃ vimalaggaṃ; Lokavicāraṇañāṇapabhaggaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Āsavabandhanayogākilesaṃ, Nīvaraṇāni ca tīṇi malāni; Tassa kilesapamocanahetuṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Nimmalasabbakilesapanūdaṃ, Rāgavirāgamanejamasokaṃ; Santapaṇītasududdasadhammaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Rāgañca dosakamabhañjitasantaṃ, Yonicatuggatipañcaviññāṇaṃ; Taṇhāratacchadanatāṇalatāpamokkhaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Gambhīraduddasasaṇhanipuṇaṃ, Paṇḍitavedaniyaṃ nipuṇatthaṃ; Lokavicāraṇañāṇapabhaggaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Navaṅgakusumamālagīveyyaṃ, Indriyajhānavimokkhavibhattaṃ; Aṭṭhaṅgamaggadharaṃ varayānaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Somupamaṃ vimalaṃ parisuddhaṃ, Aṇṇavamūpamaratanasucittaṃ; Pupphasamaṃ ravimūpamatejaṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggo.

Khemasivaṃ sukhasītalasantaṃ, Maccutatāṇaparaṃ paramatthaṃ; Tassa sunibbutadassanahetuṃ, Desayi suttavaraṃ dvipadaggoti.

Suttanipātapāḷi samattā.

Sutta Nipāta 4.8

Pasūrasutta

Idheva suddhī iti vādayanti, Nāññesu dhammesu visuddhimāhu; Yaṃ nissitā tattha subhaṃ vadānā, Paccekasaccesu puthū niviṭṭhā.

Te vādakāmā parisaṃ vigayha, Bālaṃ dahantī mithu aññamaññaṃ; Vadanti te aññasitā kathojjaṃ, Pasaṃsakāmā kusalā vadānā.

Yutto kathāyaṃ parisāya majjhe, Pasaṃsamicchaṃ vinighāti hoti; Apāhatasmiṃ pana maṅku hoti, Nindāya so kuppati randhamesī.

Yamassa vādaṃ parihīnamāhu, Apāhataṃ pañhavimaṃsakāse; Paridevati socati hīnavādo, Upaccagā manti anutthunāti.

Ete vivādā samaṇesu jātā, Etesu ugghātinighāti hoti; Etampi disvā virame kathojjaṃ, Na haññadatthatthi pasaṃsalābhā.

Pasaṃsito vā pana tattha hoti, Akkhāya vādaṃ parisāya majjhe; So hassatī unnamatī ca tena, Pappuyya tamatthaṃ yathā mano ahu.

Yā unnatī sāssa vighātabhūmi, Mānātimānaṃ vadate paneso; Etampi disvā na vivādayetha, Na hi tena suddhiṃ kusalā vadanti.

Sūro yathā rājakhādāya puṭṭho, Abhigajjameti paṭisūramicchaṃ; Yeneva so tena palehi sūra, Pubbeva natthi yadidaṃ yudhāya.

Ye diṭṭhimuggayha vivādayanti, Idameva saccanti ca vādayanti; Te tvaṃ vadassū na hi tedha atthi, Vādamhi jāte paṭisenikattā.

Visenikatvā pana ye caranti, Diṭṭhīhi diṭṭhiṃ avirujjhamānā; Tesu tvaṃ kiṃ labhetho pasūra, Yesīdha natthī paramuggahītaṃ.

Atha tvaṃ pavitakkamāgamā, Manasā diṭṭhigatāni cintayanto; Dhonena yugaṃ samāgamā, Na hi tvaṃ sakkhasi sampayātaveti.

Pasūrasuttaṃ aṭṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 4.11

Kalahavivādasutta

"Kutopahūtā kalahā vivādā, Paridevasokā sahamaccharā ca; Mānātimānā sahapesuṇā ca, Kutopahūtā te tadiṅgha brūhi".

"Piyappahūtā kalahā vivādā, Paridevasokā sahamaccharā ca; Mānātimānā sahapesuṇā ca, Maccherayuttā kalahā vivādā; Vivādajātesu ca pesuṇāni".

"Piyā su lokasmiṃ kutonidānā, Ye cāpi lobhā vicaranti loke; Āsā ca niṭṭhā ca kutonidānā, Ye samparāyāya narassa honti".

"Chandānidānāni piyāni loke, Ye cāpi lobhā vicaranti loke; Āsā ca niṭṭhā ca itonidānā, Ye samparāyāya narassa honti".

"Chando nu lokasmiṃ kutonidāno, Vinicchayā cāpi kutopahūtā; Kodho mosavajjañca kathaṃkathā ca, Ye vāpi dhammā samaṇena vuttā".

"Sātaṃ asātanti yamāhu loke, Tamūpanissāya pahoti chando; Rūpesu disvā vibhavaṃ bhavañca, Vinicchayaṃ kubbati jantu loke.

Kodho mosavajjañca kathaṅkathā ca, Etepi dhammā dvayameva sante; Kathaṅkathī ñāṇapathāya sikkhe, Ñatvā pavuttā samaṇena dhammā".

"Sātaṃ asātañca kutonidānā, Kismiṃ asante na bhavanti hete; Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ, Etaṃ me pabrūhi yatonidānaṃ".

"Phassanidānaṃ sātaṃ asātaṃ, Phasse asante na bhavanti hete; Vibhavaṃ bhavañcāpi yametamatthaṃ, Etaṃ te pabrūmi itonidānaṃ".

"Phasso nu lokasmi kutonidāno, Pariggahā cāpi kutopahūtā; Kismiṃ asante na mamattamatthi, Kismiṃ vibhūte na phusanti phassā".

"Nāmañca rūpañca paṭicca phasso, Icchānidānāni pariggahāni; Icchāyasantyā na mamattamatthi, Rūpe vibhūte na phusanti phassā".

"Kathaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ, Sukhaṃ dukhañcāpi kathaṃ vibhoti; Etaṃ me pabrūhi yathā vibhoti, Taṃ jāniyāmāti me mano ahu".

"Na saññasaññī na visaññasaññī, Nopi asaññī na vibhūtasaññī; Evaṃ sametassa vibhoti rūpaṃ, Saññānidānā hi papañcasaṅkhā".

"Yaṃ taṃ apucchimha akittayī no, Aññaṃ taṃ pucchāma tadiṅgha brūhi; Ettāvataggaṃ nu vadanti heke, Yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse; Udāhu aññampi vadanti etto".

“Ettāvataggampi vadanti heke, Yakkhassa suddhiṃ idha paṇḍitāse; Tesaṃ paneke samayaṃ vadanti, Anupādisese kusalā vadānā.

Ete ca ñatvā upanissitāti, Ñatvā munī nissaye so vimaṃsī; Ñatvā vimutto na vivādameti, Bhavābhavāya na sameti dhīro”ti.

Kalahavivādasuttaṃ ekādasamaṃ.

Sutta Nipāta 5.17

Piṅgiyamāṇavapucchā

“Jiṇṇohamasmi abalo vītavaṇṇo, (iccāyasmā piṅgiyo): Nettā na suddhā savanaṃ na phāsu; Māhaṃ nassaṃ momuho antarāva, Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ; Jātijarāya idha vippahānaṃ”.

“Disvāna rūpesu vihaññamāne, (piṅgiyāti bhagavā): Ruppanti rūpesu janā pamattā; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu rūpaṃ apunabbhavāya”.

“Disā catasso vidisā catasso, Uddhaṃ adho dasa disā imāyo; Na tuyhaṃ adiṭṭhaṃ asutaṃ amutaṃ, Atho aviññātaṃ kiñcanamatthi loke; Ācikkha dhammaṃ yamahaṃ vijaññaṃ, Jātijarāya idha vippahānaṃ”.

“Taṇhādhipanne manuje pekkhamāno, (piṅgiyāti bhagavā): Santāpajāte jarasā parete; Tasmā tuvaṃ piṅgiya appamatto, Jahassu taṇhaṃ apunabbhavāyā”ti.

Piṅgiyamāṇavapucchā soḷasamā.

Sutta Nipāta 2.12

Nigrodhakappa (vaṅgīsa) sutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho panasamayena āyasmato vaṅgīsassa upajjhāyo nigrodhakappo nāma thero aggāḷave cetiyeaciraparinibbuto hoti. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa rahogatassa paṭisallīnassaevaṃ cetaso parivitakko udapādi— parinibbuto nu kho me upajjhāyo udāhu noparinibbutoti? Atha kho āyasmā vaṅgīso sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenabhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā vaṅgīso bhagavantaṃ etadavoca— idha mayhaṃ,bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—parinibbuto nu kho me upajjhāyo, udāhu no parinibbutoti. Atha kho āyasmāvaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvābhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Pucchāmi satthāramanomapaññaṃ, Diṭṭheva dhamme yo vicikicchānaṃ chettā; Aggāḷave kālamakāsi bhikkhu, Ñāto yasassī abhinibbutatto.

Nigrodhakappo iti tassa nāmaṃ, Tayā kataṃ bhagavā brāhmaṇassa; So taṃ namassaṃ acari mutyapekkho, Āraddhaviriyo daḷhadhammadassī.

Taṃ sāvakaṃ sakya mayampi sabbe, Aññātumicchāma samantacakkhu; Samavaṭṭhitā no savanāya sotā, Tuvaṃ no satthā tvamanuttarosi.

Chindeva no vicikicchaṃ brūhi metaṃ, Parinibbutaṃ vedaya bhūripaññā; Majjheva no bhāsa samantacakkhu, Sakkova devāna sahassanetto.

Ye keci ganthā idha mohamaggā, Aññāṇapakkhā vicikicchaṭhānā; Tathāgataṃ patvā na te bhavanti, Cakkhuñhi etaṃ paramaṃ narānaṃ.

No ce hi jātu puriso kilese, Vāto yathā abbhaghanaṃ vihāne; Tamovassa nivuto sabbaloko, Na jotimantopi narā tapeyyuṃ.

Dhīrā ca pajjotakarā bhavanti, Taṃ taṃ ahaṃ vīra tatheva maññe; Vipassinaṃ jānamupāgamumhā, Parisāsu no āvikarohi kappaṃ.

Khippaṃ giraṃ eraya vaggu vagguṃ, Haṃsova paggayha saṇikaṃ nikūja; Bindussarena suvikappitena, Sabbeva te ujjugatā suṇoma.

Pahīnajātimaraṇaṃ asesaṃ, Niggayha dhonaṃ vadessāmi dhammaṃ; Na kāmakāro hi puthujjanānaṃ, Saṅkheyyakāro ca tathāgatānaṃ.

Sampannaveyyākaraṇaṃ tavedaṃ, Samujjupaññassa samuggahītaṃ; Ayamañjalī pacchimo suppaṇāmito, Mā mohayī jānamanomapaññā.

Parovaraṃ ariyadhammaṃ viditvā, Mā mohayī jānamanomavīra; Vāriṃ yathā ghammani ghammatatto, Vācābhikaṅkhāmi sutaṃ pavassa.

Yadatthikaṃ brahmacariyaṃ acarī, Kappāyano kaccissa taṃ amoghaṃ; Nibbāyi so ādu saupādiseso, Yathā vimutto ahu taṃ suṇoma”.

“Acchecchi taṇhaṃ idha nāmarūpe, (iti bhagavā): Kaṇhassa sotaṃ dīgharattānusayitaṃ; Atāri jātiṃ maraṇaṃ asesaṃ”, Iccabravī bhagavā pañcaseṭṭho.

“Esa sutvā pasīdāmi, Vaco te isisattama; Amoghaṃ kira me puṭṭhaṃ, Na maṃ vañcesi brāhmaṇo.

Yathāvādī tathākārī, Ahu buddhassa sāvako; Acchidā maccuno jālaṃ, Tataṃ māyāvino daḷhaṃ.

Addasā bhagavā ādiṃ, Upādānassa kappiyo; Accagā vata kappāyano, Maccudheyyaṃ suduttaran"ti.

Nigrodhakappasuttaṃ dvādasamaṃ.

Sutta Nipāta 4.4

Suddhaṭṭhakasutta

Passāmi suddhaṃ paramaṃ arogaṃ, Diṭṭhena saṃsuddhi narassa hoti; Evābhijānaṃ paramanti ñatvā, Suddhānupassīti pacceti ñāṇaṃ.

Diṭṭhena ce suddhi narassa hoti, Ñāṇena vā so pajahāti dukkhaṃ; Aññena so sujjhati sopadhīko, Diṭṭhī hi naṃ pāva tathā vadānaṃ.

Na brāhmaṇo aññato suddhimāha, Diṭṭhe sute sīlavate mute vā; Puññe ca pāpe ca anūpalitto, Attañjaho nayidha pakubbamāno.

Purimaṃ pahāya aparaṃ sitāse, Ejānugā te na taranti saṅgaṃ; Te uggahāyanti nirassajanti, Kapīva sākhaṃ pamuñcaṃ gahāyaṃ.

Sayaṃ samādāya vatāni jantu, Uccāvacaṃ gacchati saññasatto; Vidvā ca vedehi samecca dhammaṃ, Na uccāvacaṃ gacchati bhūripañño.

Sa sabbadhammesu visenibhūto, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃ va sutaṃ mutaṃ vā; Tameva dassiṃ vivaṭaṃ carantaṃ, Kenīdha lokasmi vikappayeyya.

Na kappayanti na purekkharonti, Accantasuddhīti na te vadanti; Ādānaganthaṃ gathitaṃ visajja, Āsaṃ na kubbanti kuhiñci loke.

Sīmātigo brāhmaṇo tassa natthi, Ñatvā va disvā va samuggahītaṃ; Na rāgarāgī na virāgaratto, Tassīdha natthi paramuggahītanti.

Suddhaṭṭhakasuttaṃ catutthaṃ.

Sutta Nipāta 1.4

Kasibhāradvājasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati dakkhiṇāgirismiṃ ekanāḷāyaṃ brāhmaṇagāme. Tena kho pana samayena kasibhāradvājassa brāhmaṇassa pañcamattāni naṅgalasatāni payuttāni honti vappakāle. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena kasibhāradvājassa brāhmaṇassa kammanto tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena kasibhāradvājassa brāhmaṇassa parivesanā vattati. Atha kho bhagavā yena parivesanā tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi.

Addasā kho kasibhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ piṇḍāya ṭhitaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, samaṇa, kasāmi ca vapāmi ca; kasitvā ca vapitvā ca bhuñjāmi. Tvampi, samaṇa, kasassu ca vapassu ca; kasitvā ca vapitvā ca bhuñjassū"ti.

"Ahampi kho, brāhmaṇa, kasāmi ca vapāmi ca; kasitvā ca vapitvā ca bhuñjāmī"ti. "Na kho pana mayaṃ passāma bhoto gotamassa yugaṃ vā naṅgalaṃ vā phālaṃ vā pācanaṃ vā balībadde vā. Atha ca pana bhavaṃ gotamo evamāha: 'ahampi kho, brāhmaṇa, kasāmi ca vapāmi ca; kasitvā ca vapitvā ca bhuñjāmī'"ti.

Atha kho kasibhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kassako paṭijānāsi, na ca passāma te kasiṃ; Kasiṃ no pucchito brūhi, yathā jānemu te kasiṃ".

"Saddhā bījaṃ tapo vuṭṭhi, paññā me yuganaṅgalaṃ; Hirī īsā mano yottaṃ, sati me phālapācanaṃ.

Kāyagutto vacīgutto, āhāre udare yato; Saccaṃ karomi niddānaṃ, soraccaṃ me pamocanaṃ.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Gacchati anivattantaṃ, yattha gantvā na socati.

Evamesā kasī kaṭṭhā, Sā hoti amatapphalā; Etaṃ kasiṃ kasitvāna, Sabbadukkhā pamuccatī"ti.

Atha kho kasibhāradvājo brāhmaṇo mahatiyā kaṃsapātiyā pāyasaṃ vaḍḍhetvā bhagavato upanāmesi: "bhuñjatu bhavaṃ gotamo pāyasaṃ. Kassako bhavaṃ; yañhi bhavaṃ gotamo amatapphalaṃ kasiṃ kasatī"ti.

"Gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, Sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo; Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, Dhamme satī brāhmaṇa vuttiresā.

Aññena ca kevalinaṃ mahesiṃ, Khīṇāsavaṃ kukkuccavūpasantaṃ; Annena pānena upaṭṭhahassu, Khettaṃ hi taṃ puññapekkhassa hotī"ti.

"Atha kassa cāhaṃ, bho gotama, imaṃ pāyasaṃ dammī"ti? "Na khvāhaṃ taṃ, brāhmaṇa, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yassa so pāyaso bhutto sammā pariṇāmaṃ gaccheyya, aññatra tathāgatassa vā tathā-

gatasāvakassa vā. Tena hi tvaṃ, brāhmaṇa, taṃ pāyasaṃ appaharite vā chaḍḍehi appāṇake vā udake opilāpehī"ti.

Atha kho kasibhāradvājo brāhmaṇo taṃ pāyasaṃ appāṇake udake opilāpesi. Atha kho so pāyaso udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati sandhūpāyati sampadhūpāyati. Seyyathāpi nāma phālo divasaṃ santatto udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati sandhūpāyati sampadhūpāyati; evamevaṃ so pāyaso udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati sandhūpāyati sampadhūpāyati.

Atha kho kasibhāradvājo brāhmaṇo saṃviggo lomahaṭṭhajāto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca, labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Alattha kho kasibhāradvājo brāhmaṇo bhagavato santike pabbajjaṃ, alatthaupasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamattoātāpī pahitatto viharanto nacirasseva— yassatthāya kulaputtā sammadevaagārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭhevadhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃbrahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro capanāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Kasibhāradvājasuttaṃ catutthaṃ.

Sutta Nipāta 5.9

Hemakamāṇavapucchā

"Ye me pubbe viyākaṃsu, (iccāyasmā hemako): Huraṃ gotamasāsanā; Iccāsi iti bhavissati, Sabbaṃ taṃ itihītihaṃ; Sabbaṃ taṃ takkavaḍḍhanaṃ, Nāhaṃ tattha abhiramiṃ.

Tvañca me dhammamakkhāhi, taṇhānigghātanaṃ muni; Yaṃ viditvā sato caraṃ, tare loke visattikaṃ".

“Idha diṭṭhasutamutaviññātesu, Piyarūpesu hemaka; Chandarāgavinodanaṃ, Nibbānapadamaccutaṃ.

Etadaññāya ye satā, Diṭṭhadhammābhinibbutā; Upasantā ca te sadā, Tiṇṇā loke visattikan”ti.

Hemakamāṇavapucchā aṭṭhamā.

Sutta Nipāta 4.12

Cūḷabyūhasutta

“Sakaṃsakaṃdiṭṭhiparibbasānā, Viggayha nānā kusalā vadanti; Yo evaṃ jānāti sa vedi dhammaṃ, Idaṃ paṭikkosamakevalī so.

Evampi viggayha vivādayanti, Bālo paro akkusaloti cāhu; Sacco nu vādo katamo imesaṃ, Sabbeva hīme kusalāvadānā”.

“Parassa ce dhammamanānujānaṃ, Bālomako hoti nihīnapañño; Sabbeva bālā sunihīnapaññā, Sabbevime diṭṭhiparibbasānā.

Sandiṭṭhiyā ceva na vīvadātā, Saṃsuddhapaññā kusalā mutīmā; Na tesaṃ koci parihīnapañño, Diṭṭhī hi tesampi tathā samattā.

Na vāhametaṃ tathiyanti brūmi, Yamāhu bālā mithu aññamaññaṃ; Sakaṃ sakaṃ diṭṭhimakaṃsu saccaṃ, Tasmā hi bāloti paraṃ dahanti”.

“Yamāhu saccaṃ tathiyanti eke, Tamāhu aññe tucchaṃ musāti; Evampi vigayha vivādayanti, Kasmā na ekaṃ samaṇā vadanti”.

“Ekañhi saccaṃ na dutīyamatthi, Yasmiṃ pajā no vivade pajānaṃ; Nānā te saccāni sayaṃ thunanti, Tasmā na ekaṃ samaṇā vadanti”.

“Kasmā nu saccāni vadanti nānā, Pavādiyāse kusalāvadānā; Saccāni sutāni bahūni nānā, Udāhu te takkamanussaranti”.

“Na heva saccāni bahūni nānā, Aññatra saññāya niccāni loke; Takkañca diṭṭhīsu pakappayitvā, Saccaṃ musāti dvayadhammamāhu.

Diṭṭhe sute sīlavate mute vā, Ete ca nissāya vimānadassī; Vinicchaye ṭhatvā pahassamāno, Bālo paro akkusaloti cāha.

Yeneva bāloti paraṃ dahāti, Tenātumānaṃ kusaloti cāha; Sayamattanā so kusalāvadāno, Aññaṃ vimāneti tadeva pāva.

Atisāradiṭṭhiyā so samatto, Mānena matto paripuṇṇamānī; Sayameva sāmaṃ manasābhisitto, Diṭṭhī hi sā tassa tathā samattā.

Parassa ce hi vacasā nihīno, Tumo sahā hoti nihīnapañño; Atha ce sayaṃ vedagū hoti dhīro, Na koci bālo samaṇesu atthi.

Aññaṃ ito yābhivadanti dhammaṃ, Aparaddhā suddhimakevalī te; Evampi titthyā puthuso vadanti, Sandiṭṭhirāgena hi tebhirattā.

Idheva suddhiṃ iti vādayanti, Nāññesu dhammesu visuddhimāhu; Evampi titthyā puthuso niviṭṭhā, Sakāyane tattha daḷhaṃ vadānā.

Sakāyane vāpi daḷhaṃ vadāno, Kamettha bāloti paraṃ daheyya; Sayaṃva so medhagamāvaheyya, Paraṃ vadaṃ bālamasuddhidhammaṃ.

Vinicchaye ṭhatvā sayaṃ pamāya, Uddhaṃsa lokasmiṃ vivādameti; Hitvāna sabbāni vinicchayāni, Na medhagaṃ kubbati jantu loke"ti.

Cūḷabyūhasuttaṃ dvādasamaṃ.

Sutta Nipāta 5.1

Vatthugāthā

Kosalānaṃ purā rammā, agamā dakkhiṇāpathaṃ; Ākiñcaññaṃ patthayāno, brāhmaṇo mantapāragū.

So assakassa visaye, aḷakassa samāsane; Vasi godhāvarīkūle, uñchena ca phalena ca.

Tasseva upanissāya, gāmo ca vipulo ahu; Tato jātena āyena, mahāyaññamakappayi.

Mahāyaññaṃ yajitvāna, puna pāvisi assamaṃ; Tasmiṃ paṭipaviṭṭhamhi, añño āgañchi brāhmaṇo.

Ugghaṭṭapādo tasito, paṅkadanto rajassiro; So ca naṃ upasaṅkamma, satāni pañca yācati.

Tamenaṃ bāvarī disvā, āsanena nimantayi; Sukhañca kusalaṃ pucchi, idaṃ vacanamabravi.

"Yaṃ kho mama deyyadhammaṃ, Sabbaṃ visajjitaṃ mayā; Anujānāhi me brahme, Natthi pañcasatāni me".

"Sace me yācamānassa, bhavaṃ nānupadassati; Sattame divase tuyhaṃ, muddhā phalatu sattadhā".

Abhisaṅkharitvā kuhako, bheravaṃ so akittayi; Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, bāvarī dukkhito ahu.

Ussussati anāhāro, Sokasallasamappito; Athopi evaṃ cittassa, Jhāne na ramatī mano.

Utrastaṃ dukkhitaṃ disvā, Devatā atthakāminī; Bāvariṃ upasaṅkamma, Idaṃ vacanamabravi.

"Na so muddhaṃ pajānāti, Kuhako so dhanatthiko; Muddhani muddhapāte vā, Ñāṇaṃ tassa na vijjati".

“Bhotī carahi jānāsi, Taṃ me akkhāhi pucchitā; Muddhaṃ muddhādhipātañca, Taṃ suṇoma vaco tava”.

“Ahampetaṃ na jānāmi, Ñāṇamettha na vijjati; Muddhani muddhādhipāte ca, Jinānaṃ hettha dassanaṃ”.

“Atha ko carahi jānāti, Asmiṃ pathavimaṇḍale; Muddhaṃ muddhādhipātañca, Taṃ me akkhāhi devate”.

“Purā kapilavatthumhā, Nikkhanto lokanāyako; Apacco okkākarājassa, Sakyaputto pabhaṅkaro.

So hi brāhmaṇa sambuddho, Sabbadhammāna pāragū; Sabbābhiññābalappatto, Sabbadhammesu cakkhumā; Sabbakammakkhayaṃ patto, Vimutto upadhikkhaye.

Buddho so bhagavā loke, Dhammaṃ deseti cakkhumā; Taṃ tvaṃ gantvāna pucchassu, So te taṃ byākarissati”.

Sambuddhoti vaco sutvā, Udaggo bāvarī ahu; Sokassa tanuko āsi, Pītiñca vipulaṃ labhi.

So bāvarī attamano udaggo, Taṃ devataṃ pucchati vedajāto; “Katamamhi gāme nigamamhi vā pana, Katamamhi vā janapade lokanātho; Yattha gantvāna passemu, Sambuddhaṃ dvipaduttamaṃ”.

“Sāvatthiyaṃ kosalamandire jino, Pahūtapañño varabhūrimedhaso; So sakyaputto vidhuro anāsavo, Muddhādhipātassa vidū narāsabho”.

Tato āmantayī sisse, Brāhmaṇe mantapārage; “Etha māṇavā akkhissaṃ, Suṇātha vacanaṃ mama.

Yasseso dullabho loke, Pātubhāvo abhiṇhaso; Svājja lokamhi uppanno, Sambuddho iti vissuto; Khippaṃ gantvāna sāvatthiṃ, Passavho dvipaduttamaṃ”.

“Kathaṃ carahi jānemu, Disvā buddhoti brāhmaṇa; Ajānataṃ no pabrūhi, Yathā jānemu taṃ mayaṃ”.

“Āgatāni hi mantesu, Mahāpurisalakkhaṇā; Dvattiṃsāni ca byākkhātā, Samattā anupubbaso.

Yassete honti gattesu, Mahāpurisalakkhaṇā; Dveyeva tassa gatiyo, Tatiyā hi na vijjati.

Sace agāraṃ āvasati, Vijeyya pathaviṃ imaṃ; Adaṇḍena asatthena, Dhammena manusāsati.

Sace ca so pabbajati, Agārā anagāriyaṃ; Vivaṭṭacchado sambuddho, Arahā bhavati anuttaro.

Jātiṃ gottañca lakkhaṇaṃ, Mante sisse punāpare; Muddhaṃ muddhādhipātañca, Manasāyeva pucchatha.

Anāvaraṇadassāvī, Yadi buddho bhavissati; Manasā pucchite pañhe, Vācāya vissajessati".

Bāvarissa vaco sutvā, Sissā soḷasa brāhmaṇā; Ajito tissametteyyo, Puṇṇako atha mettagū.

Dhotako upasīvo ca, Nando ca atha hemako; Todeyya-kappā dubhayo, Jatukaṇṇī ca paṇḍito.

Bhadrāvudho udayo ca, Posālo cāpi brāhmaṇo; Mogharājā ca medhāvī, Piṅgiyo ca mahāisi.

Paccekagaṇino sabbe, Sabbalokassa vissutā; Jhāyī jhānaratā dhīrā, Pubbavāsanavāsitā.

Bāvariṃ abhivādetvā, Katvā ca naṃ padakkhiṇaṃ; Jaṭājinadharā sabbe, Pakkāmuṃ uttarāmukhā.

Aḷakassa patiṭṭhānaṃ, Purimāhissatiṃ tadā; Ujjeniñcāpi gonaddhaṃ, Vedisaṃ vanasavhayaṃ.

Kosambiñcāpi sāketaṃ, Sāvatthiñca puruttamaṃ; Setabyaṃ kapilavatthuṃ, Kusinārañca mandiraṃ.

Pāvañca bhoganagaraṃ, Vesāliṃ māgadhaṃ puraṃ; Pāsāṇakaṃ cetiyañca, Ramaṇīyaṃ manoramaṃ.

Tasitovudakaṃ sītaṃ, Mahālābhaṃva vāṇijo; Chāyaṃ ghammābhitattova, Turitā pabbatamāruhuṃ.

Bhagavā tamhi samaye, Bhikkhusaṅghapurakkhato; Bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti, Sīhova nadatī vane.

Ajito addasa buddhaṃ, Sataraṃsiṃva bhāṇumaṃ; Candaṃ yathā pannarase, Pāripūriṃ upāgataṃ.

Athassa gatte disvāna, Paripūrañca byañjanaṃ; Ekamantaṃ ṭhito haṭṭho, Manopañhe apucchatha.

"Ādissa jammanaṃ brūhi, Gottaṃ brūhi salakkhaṇaṃ; Mantesu pāramiṃ brūhi, Kati vāceti brāhmaṇo".

"Vīsaṃ vassasataṃ āyu, So ca gottena bāvarī; Tīṇissa lakkhaṇā gatte, Tiṇṇaṃ vedāna pāragū.

Lakkhaṇe itihāse ca, Sanighaṇḍusakeṭubhe; Pañcasatāni vāceti, Sadhamme pāramiṃ gato".

"Lakkhaṇānaṃ pavicayaṃ, Bāvarissa naruttama; Kaṅkhacchida pakāsehi, Mā no kaṅkhāyitaṃ ahu".

"Mukhaṃ jivhāya chādeti, Uṇṇassa bhamukantare; Kosohitaṃ vatthaguyhaṃ, Evaṃ jānāhi māṇava".

Pucchañhi kiñci asuṇanto, Sutvā pañhe viyākate; Vicinteti jano sabbo, Vedajāto katañjalī.

"Ko nu devo vā brahmā vā, Indo vāpi sujampati; Manasā pucchite pañhe, Kametaṃ paṭibhāsati".

"Muddhaṃ muddhādhipātañca, Bāvarī paripucchati; Taṃ byākarohi bhagavā, Kaṅkhaṃ vinaya no ise".

"Avijjā muddhāti jānāhi, Vijjā muddhādhipātinī; Saddhāsatisamādhīhi, Chandaviriyena saṃyutā".

Tato vedena mahatā, Santhambhitvāna māṇavo; Ekaṃsaṃ ajinaṃ katvā, Pādesu sirasā pati.

"Bāvarī brāhmaṇo bhoto, Saha sissehi mārisa; Udaggacitto sumano, Pāde vandati cakkhuma".

"Sukhito bāvarī hotu, Saha sissehi brāhmaṇo; Tvañcāpi sukhito hohi, Ciraṃ jīvāhi māṇava.

Bāvarissa ca tuyhaṃ vā, Sabbesaṃ sabbasaṃsayaṃ; Katāvakāsā pucchavho, Yaṃ kiñci manasicchatha".

Sambuddhena katokāso, Nisīditvāna pañjalī; Ajito paṭhamaṃ pañhaṃ, Tattha pucchi tathāgataṃ.

Vatthugāthā niṭṭhitā.

Sutta Nipāta 1.5

Cundasutta

"Pucchāmi muniṃ pahūtapaññaṃ, (iti cundo kammāraputto): Buddhaṃ dhammassāmiṃ vītataṇhaṃ; Dvipaduttamaṃ sārathīnaṃ pavaraṃ, Kati loke samaṇā tadiṅgha brūhi".

"Caturo samaṇā na pañcamatthi, (cundāti bhagavā): Te te āvikaromi sakkhipuṭṭho; Maggajino maggadesako ca, Magge jīvati yo ca maggadūsī".

"Kaṃ maggajinaṃ vadanti buddhā, (iti cundo kammāraputto): Maggakkhāyī kathaṃ atulyo hoti; Magge jīvati me brūhi puṭṭho, Atha

me āvikarohi maggadūsiṃ".

"Yo tiṇṇakathaṅkatho visallo, Nibbānābhirato anānugiddho; Lokassa sadevakassa netā, Tādiṃ maggajinaṃ vadanti buddhā.

Paramaṃ paramanti yodha ñatvā, Akkhāti vibhajate idheva dhammaṃ; Taṃ kaṅkhachidaṃ muniṃ anejaṃ, Dutiyaṃ bhikkhunamāhu maggadesiṃ.

Yo dhammapade sudesite, Magge jīvati saññato satīmā; Anavajjapadāni sevamāno, Tatiyaṃ bhikkhunamāhu maggajīviṃ.

Chadanaṃ katvāna subbatānaṃ, Pakkhandī kuladūsako pagabbho; Māyāvī asaññato palāpo, Patirūpena caraṃ sa maggadūsī.

Ete ca paṭivijjhi yo gahaṭṭho, Sutavā ariyasāvako sapañño; Sabbe netādisāti ñatvā, Iti disvā na hāpeti tassa saddhā; Kathaṃ hi duṭṭhena asampaduṭṭhaṃ, Suddhaṃ asuddhena samaṃ kareyyā"ti.

Cundasuttaṃ pañcamaṃ.

Sutta Nipāta 2.9

Kiṃsīlasutta

"Kiṃsīlo kiṃsamācāro, kāni kammāni brūhayaṃ; Naro sammā niviṭṭhassa, uttamatthañca pāpuṇe".

"Vuḍḍhāpacāyī anusūyako siyā, Kālaññū cassa garūnaṃ dassanāya; Dhammiṃ kathaṃ erayitaṃ khaṇaññū, Suṇeyya sakkacca subhāsitāni.

Kālena gacche garūnaṃ sakāsaṃ, Thambhaṃ niraṃkatvā nivātavutti; Atthaṃ dhammaṃ saṃyamaṃ brahmacariyaṃ, Anussare ceva samācare ca.

Dhammārāmo dhammarato, Dhamme ṭhito dhammavinicchayaññū; Nevācare dhammasandosavādaṃ, Tacchehi nīyetha subhāsitehi.

Hassaṃ jappaṃ paridevaṃ padosaṃ, Māyākataṃ kuhanaṃ giddhi mānaṃ; Sārambhaṃ kakkasaṃ kasāvañca mucchaṃ, Hitvā care vītamado ṭhitatto.

Viññātasārāni subhāsitāni, Sutañca viññātasamādhisāraṃ; Na tassa paññā ca sutañca vaḍḍhati, Yo sāhaso hoti naro pamatto.

Dhamme ca ye ariyapavedite ratā, Anuttarā te vacasā manasā kammunā ca; Te santisoraccasamādhisaṇṭhitā, Sutassa paññāya ca sāramajjhagū"ti.

Kiṃsīlasuttaṃ navamaṃ.

Sutta Nipāta 2.3

Hirisutta

Hiriṃ tarantaṃ vijigucchamānaṃ, Tavāhamasmi iti bhāsamānaṃ; Sayhāni kammāni anādiyantaṃ, Neso mamanti iti naṃ vijaññā.

Ananvayaṃ piyaṃ vācaṃ, yo mittesu pakubbati; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā.

Na so mitto yo sadā appamatto, Bhedāsaṅkī randhamevānupassī; Yasmiñca seti urasīva putto, Sa ve mitto yo parehi abhejjo.

Pāmujjakaraṇaṃ ṭhānaṃ, pasaṃsāvahanaṃ sukhaṃ; Phalānisaṃso bhāveti, vahanto porisaṃ dhuraṃ.

Pavivekarasaṃ pitvā, Rasaṃ upasamassa ca; Niddaro hoti nippāpo, Dhammapītirasaṃ pivanti.

Hirisuttaṃ tatiyaṃ.

Sutta Nipāta 2.7

Brāhmaṇadhammikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā kosalakā brāhmaṇamahāsālā jiṇṇā vuḍḍhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te brāhmaṇamahāsālā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "sandissanti nu kho, bho gotama, etarahi brāhmaṇā porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ brāhmaṇadhamme"ti? "Na kho, brāhmaṇā, sandissanti etarahi brāhmaṇā porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ brāhmaṇadhamme"ti. "Sādhu no bhavaṃ gotamo porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ brāhmaṇadhammaṃ bhāsatu, sace bhoto gotamassa agarū"ti. "Tena hi, brāhmaṇā, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho te brāhmaṇamahāsālā bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Isayo pubbakā āsuṃ, saññatattā tapassino; Pañca kāmaguṇe hitvā, attadatthamacārisuṃ.

Na pasū brāhmaṇānāsuṃ, na hiraññaṃ na dhāniyaṃ; Sajjhāyadhanadhaññāsuṃ, brahmaṃ nidhimapālayuṃ.

Yaṃ nesaṃ pakataṃ āsi, dvārabhattaṃ upaṭṭhitaṃ; Saddhāpakatamesānaṃ, dātave tadamaññisuṃ.

Nānārattehi vatthehi, sayanehāvasathehi ca; Phītā janapadā raṭṭhā, te namassiṃsu brāhmaṇe.

Avajjhā brāhmaṇā āsuṃ, ajeyyā dhammarakkhitā; Na ne koci nivāresi, kuladvāresu sabbaso.

Aṭṭhacattālīsaṃ vassāni, (komāra) Brahmacariyaṃ cariṃsu te; Vijjācaraṇapariyeṭṭhiṃ, Acaruṃ brāhmaṇā pure.

Na brāhmaṇā aññamagamuṃ, napi bhariyaṃ kiṇiṃsu te; Sampiyeneva saṃvāsaṃ, saṅgantvā samarocayuṃ.

Aññatra tamhā samayā, utuveramaṇiṃ pati; Antarā methunaṃ dhammaṃ, nāssu gacchanti brāhmaṇā.

Brahmacariyañca sīlañca, ajjavaṃ maddavaṃ tapaṃ; Soraccaṃ avihiṃsañca, khantiñcāpi avaṇṇayuṃ.

Yo nesaṃ paramo āsi, Brahmā daḷhaparakkamo; Sa vāpi methunaṃ dhammaṃ, Supinantepi nāgamā.

Tassa vattamanusikkhantā, Idheke viññujātikā; Brahmacariyañca sīlañca, Khantiñcāpi avaṇṇayuṃ.

Taṇḍulaṃ sayanaṃ vatthaṃ, Sappitelañca yāciya; Dhammena samodhānetvā, Tato yaññamakappayuṃ.

Upaṭṭhitasmiṃ yaññasmiṃ, Nāssu gāvo haniṃsu te; Yathā mātā pitā bhātā, Aññe vāpi ca ñātakā; Gāvo no paramā mittā, Yāsu jāyanti osadhā.

Annadā baladā cetā, Vaṇṇadā sukhadā tathā; Etamatthavasaṃ ñatvā, Nāssu gāvo haniṃsu te.

Sukhumālā mahākāyā, Vaṇṇavanto yasassino; Brāhmaṇā sehi dhammehi, Kiccākiccesu ussukā; Yāva loke avattiṃsu, Sukhamedhitthayaṃ pajā.

Tesaṃ āsi vipallāso, Disvāna aṇuto aṇuṃ; Rājino ca viyākāraṃ, Nāriyo samalaṅkatā.

Rathe cājaññasaṃyutte, Sukate cittasibbane; Nivesane nivese ca, Vibhatte bhāgaso mite.

Gomaṇḍalaparibyūḷhaṃ, Nārīvaragaṇāyutaṃ; Uḷāraṃ mānusaṃ bhogaṃ, Abhijjhāyiṃsu brāhmaṇā.

Te tattha mante ganthetvā, Okkākaṃ tadupāgamuṃ; Pahūtadhanadhaññosi, Yajassu bahu te vittaṃ; Yajassu bahu te dhanaṃ.

Tato ca rājā saññatto, Brāhmaṇehi rathesabho; Assamedhaṃ purisamed-

haṃ, Sammāpāsaṃ vājapeyyaṃ niraggaḷaṃ; Ete yāge yajitvāna, Brāhmaṇānamadā dhanaṃ.

Gāvo sayanañca vatthañca, Nāriyo samalaṅkatā; Rathe cājaññasaṃyutte, Sukate cittasibbane.

Nivesanāni rammāni, Suvibhattāni bhāgaso; Nānādhaññassa pūretvā, Brāhmaṇānamadā dhanaṃ.

Te ca tattha dhanaṃ laddhā, Sannidhiṃ samarocayuṃ; Tesaṃ icchāvatiṇṇānaṃ, Bhiyyo taṇhā pavaḍḍhatha; Te tattha mante ganthetvā, Okkākaṃ puna mupāgamuṃ.

Yathā āpo ca pathavī ca, Hiraññaṃ dhanadhāniyaṃ; Evaṃ gāvo manussānaṃ, Parikkhāro so hi pāṇinaṃ; Yajassu bahu te vittaṃ, Yajassu bahu te dhanaṃ.

Tato ca rājā saññatto, Brāhmaṇehi rathesabho; Nekā satasahassiyo, Gāvo yaññe aghātayi.

Na pādā na visāṇena, Nāssu hiṃsanti kenaci; Gāvo eḷakasamānā, Soratā kumbhadūhanā; Tā visāṇe gahetvāna, Rājā satthena ghātayi.

Tato devā pitaro ca, Indo asurarakkhasā; Adhammo iti pakkanduṃ, Yaṃ satthaṃ nipatī gave.

Tayo rogā pure āsuṃ, Icchā anasanaṃ jarā; Pasūnañca samārambhā, Aṭṭhānavutimāgamuṃ.

Eso adhammo daṇḍānaṃ, Okkanto purāṇo ahu; Adūsikāyo haññanti, Dhammā dhaṃsanti yājakā.

Evameso aṇudhammo, Porāṇo viññugarahito; Yattha edisakaṃ passati, Yājakaṃ garahatī jano.

Evaṃ dhamme viyāpanne, Vibhinnā suddavessikā; Puthū vibhinnā khattiyā, Patiṃ bhariyāvamaññatha.

Khattiyā brahmabandhū ca, Ye caññe gottarakkhitā; Jātivādaṃ nirākatvā, Kāmānaṃ vasamanvagun”ti.

Evaṃ vutte, te brāhmaṇamahāsālā bhagavantaṃ etadavocuṃ: “abhikkantaṃ, bho gotama … pe … upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate”ti.

Brāhmaṇadhammikasuttaṃ sattamaṃ.

Sutta Nipāta 4.15

Attadaṇḍasutta

“Attadaṇḍā bhayaṃ jātaṃ, janaṃ passatha medhagaṃ; Saṃvegaṃ kittayissāmi, yathā saṃvijitaṃ mayā.

Phandamānaṃ pajaṃ disvā, macche appodake yathā; Aññamaññehi byāruddhe, disvā maṃ bhayamāvisi.

Samantamasāro loko, disā sabbā sameritā; Icchaṃ bhavanamattano, nāddasāsiṃ anositaṃ.

Osāne tveva byāruddhe, Disvā me aratī ahu; Athettha sallamaddakkhiṃ, Duddasaṃ hadayanissitaṃ.

Yena sallena otiṇṇo, disā sabbā vidhāvati; Tameva sallamabbuyha, na dhāvati na sīdati.

Tattha sikkhānugīyanti, yāni loke gadhitāni; Na tesu pasuto siyā, nibbijjha sabbaso kāme; Sikkhe nibbānamattano.

Sacco siyā appagabbho, amāyo rittapesuṇo; Akkodhano lobhapāpaṃ, vevicchaṃ vitare muni.

Niddaṃ tandiṃ sahe thīnaṃ, pamādena na saṃvase; Atimāne na tiṭṭheyya, nibbānamanaso naro.

Mosavajje na nīyetha, rūpe snehaṃ na kubbaye; Mānañca parijāneyya, sāhasā virato care.

Purāṇaṃ nābhinandeyya, Nave khantiṃ na kubbaye; Hiyyamāne na soceyya, Ākāsaṃ na sito siyā.

Gedhaṃ brūmi mahoghoti, Ājavaṃ brūmi jappanaṃ; Ārammaṇaṃ pakappanaṃ, Kāmapaṅko duraccayo.

Saccā avokkamma muni, Thale tiṭṭhati brāhmaṇo; Sabbaṃ so paṭinissajja, Sa ve santoti vuccati.

Sa ve vidvā sa vedagū, Ñatvā dhammaṃ anissito; Sammā so loke iriyāno, Na pihetīdha kassaci.

Yodha kāme accatari, Saṅgaṃ loke duraccayaṃ; Na so socati nājjheti, Chinnasoto abandhano.

Yaṃ pubbe taṃ visosehi, Pacchā te māhu kiñcanaṃ; Majjhe ce no gahessasi, Upasanto carissasi.

Sabbaso nāmarūpasmiṃ, Yassa natthi mamāyitaṃ; Asatā ca na socati, Sa ve loke na jīyati.

Yassa natthi idaṃ meti, Paresaṃ vāpi kiñcanaṃ; Mamattaṃ so asaṃvindaṃ, Natthi meti na socati.

Aniṭṭhurī ananugiddho, Anejo sabbadhī samo; Tamānisaṃsaṃ pabrūmi, Pucchito avikampinaṃ.

Anejassa vijānato, Natthi kāci nisaṅkhati; Virato so viyārabbhā, Khemaṃ passati sabbadhi.

Na samesu na omesu, Na ussesu vadate muni; Santo so vītamaccharo, Nādeti na nirassatī"ti.

Attadaṇḍasuttaṃ pannarasamaṃ.

Sutta Nipāta 3.10

Kokālikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho kokāliko bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "pāpicchā, bhante, sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: "mā hevaṃ, kokālika, mā hevaṃ, kokālika. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiñcāpi me, bhante, bhagavā saddhāyiko paccayiko, atha kho pāpicchāva sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā"ti. Tatiyampi kho bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: "mā hevaṃ, kokālika, mā hevaṃ, kokālika. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti.

Atha kho kokāliko bhikkhu uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Acirappakkantassa ca kokālikassa bhikkhuno sāsapamattīhi piḷakāhi sabbo kāyo phuṭo ahosi; sāsapamattiyo hutvā muggamattiyo ahesuṃ; muggamattiyo hutvā kaḷāyamattiyo ahesuṃ; kaḷāyamattiyo hutvā kolaṭṭhimattiyo ahesuṃ; kolaṭṭhimattiyo hutvā kolamattiyo ahesuṃ; kolamattiyo hutvā āmalakamattiyo ahesuṃ; āmalakamattiyo hutvā beḷuvasalāṭukamattiyo ahesuṃ; beḷuvasalāṭukamattiyo hutvā billamattiyo ahesuṃ; billamattiyo hutvā pabhijjiṃsu; pubbañca lohitañca paggharimsu. Atha kho kokāliko bhikkhu tenevābādhena kālamakāsi. Kālaṅkato ca kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapajji sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā.

Atha kho brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho brahmā sahampati bhagavantaṃ etadavoca: "kokāliko, bhante, bhikkhu kālaṅkato; kālaṅkato ca, bhante, kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Idamavoca brahmā sahampati; idaṃ vatvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā ... pe ... idamavoca, bhikkhave, brahmā sahampati, idaṃ vatvā maṃ padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kīvadīghaṃ nu kho, bhante, padume niraye āyuppamāṇan"ti? "Dīghaṃ kho, bhikkhu, padume niraye āyuppamāṇaṃ; taṃ na sukaraṃ saṅkhātuṃ ettakāni vassāni iti vā ettakāni vassasatāni iti vā ettakāni vassasahassāni iti vā ettakāni vassasatasahassāni iti vā"ti. "Sakkā pana, bhante, upamā kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca:

"Seyyathāpi, bhikkhu, vīsatikhāriko kosalako tilavāho; tato puriso vassasatassa vassasatassa accayena ekamekaṃ tilaṃ uddhareyya. Khippataraṃ kho so bhikkhu vīsatikhāriko kosalako tilavāho iminā upakkamena parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, na tveva eko abbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati abbudā nirayā evameko nirabbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati nirabbudā nirayā evameko ababo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ababā nirayā evameko aṭaṭo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati aṭaṭā nirayā evameko ahaho nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ahahā nirayā evameko kumudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati kumudā nirayā evameko sogandhiko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati sogandhikā nirayā evameko uppalako nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati uppalakā nirayā evameko puṇḍarīko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati puṇḍarīkā nirayā evameko padumo nirayo. Padumaṃ kho pana bhikkhu nirayaṃ kokāliko bhikkhu upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Purisassa hi jātassa, kuṭhārī jāyate mukhe; Yāya chindati attānaṃ, bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ.

Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamatto ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahattaro kali; Yo sugatesu manaṃ padosaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsati pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakaṃ.

Abhūtavādī nirayaṃ upeti, Yo vāpi katvā na karomicāha; Ubhopi te pecca samā bhavanti, Nihīnakammā manujā parattha.

Yo appaduṭṭhassa narassa dussati, Suddhassa posassa anaṅgaṇassa; Tameva bālaṃ pacceti pāpaṃ, Sukhumo rajo paṭivātaṃva khitto.

Yo lobhaguṇe anuyutto, So vacasā paribhāsati aññe; Asaddho kadariyo avadaññū, Macchari pesuṇiyaṃ anuyutto.

Mukhadugga vibhūta anariya, Bhūnahu pāpaka dukkaṭakāri; Purisanta kalī avajāta, Mā bahubhāṇidha nerayikosi.

Rajamākirasī ahitāya, Sante garahasi kibbisakārī; Bahūni duccaritāni caritvā, Gacchasi kho papataṃ cirarattaṃ.

Na hi nassati kassaci kammaṃ, Eti hataṃ labhateva suvāmi; Dukkhaṃ mando paraloke, Attani passati kibbisakārī.

Ayosaṅkusamāhataṭṭhānaṃ, Tiṇhadhāramayasūlamupeti; Atha tattaayoguḷasannibhaṃ, Bhojanamatthi tathā patirūpaṃ.

Na hi vaggu vadanti vadantā, Nābhijavanti na tāṇamupenti; Aṅgāre santhate sayanti, Ginisampajjalitaṃ pavisanti.

Jālena ca onahiyāna, Tattha hananti ayomayakuṭebhi; Andhaṃva timisamāyanti, Taṃ vitatañhi yathā mahikāyo.

Atha lohamayaṃ pana kumbhiṃ, Ginisampajjalitaṃ pavisanti; Paccanti hi tāsu cirarattaṃ, Agginisamāsu samuppilavāte.

Atha pubbalohitamisse, Tattha kiṃ paccati kibbisakārī; Yaṃ yaṃ disakaṃ adhiseti, Tattha kilissati samphusamāno.

Puḷavāvasathe salilasmiṃ, Tattha kiṃ paccati kibbisakārī; Gantuṃ na hi tīramapatthi, Sabbasamā hi samantakapallā.

Asipattavanaṃ pana tiṇhaṃ, Taṃ pavisanti samucchidagattā; Jivhaṃ balisena gahetvā, Ārajayārajayā vihananti.

Atha vetaraṇiṃ pana duggaṃ, Tiṇhadhārakhuradhāramupenti; Tattha mandā papatanti, Pāpakarā pāpāni karitvā.

Khādanti hi tattha rudante, Sāmā sabalā kākolagaṇā ca; Soṇā siṅgālā paṭigiddhā, Kulalā vāyasā ca vitudanti.

Kicchā vatayaṃ idha vutti, Yaṃ jano phusati kibbisakārī; Tasmā idha jīvitasese, Kiccakaro siyā naro na cappamajje.

Te gaṇitā vidūhi tilavāhā, Ye padume niraye upanītā; Nahutāni hi koṭiyo pañca bhavanti, Dvādasa koṭisatāni punaññā.

Yāva dukhā nirayā idha vuttā, Tatthapi tāva ciraṃ vasitabbaṃ; Tasmā sucipesalasādhuguṇesu, Vācaṃ manaṃ satataṃ parirakkhe"ti.

Kokālikasuttaṃ dasamaṃ.

Sutta Nipāta 2.14

Dhammikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho dhammiko upāsako pañcahi upāsakasatehi saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho dhammiko upāsako bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Pucchāmi taṃ gotama bhūripaññā, Kathaṅkaro sāvako sādhu hoti; Yo vā agārā anagārameti, Agārino vā panupāsakāse.

Tuvañhi lokassa sadevakassa, Gatiṃ pajānāsi parāyaṇañca; Na catthi tulyo nipuṇatthadassī, Tuvañhi buddhaṃ pavaraṃ vadanti.

Sabbaṃ tuvaṃ ñāṇamavecca dhammaṃ, Pakāsesi satte anukampamāno; Vivaṭṭacchadosi samantacakkhu, Virocasi vimalo sabbaloke.

Āgañchi te santike nāgarājā, Erāvaṇo nāma jinoti sutvā; Sopi tayā mantayitvājjhagamā, Sādhūti sutvāna patītarūpo.

Rājāpi taṃ vessavaṇo kuvero, Upeti dhammaṃ paripucchamāno; Tassāpi tvaṃ pucchito brūsi dhīra, So cāpi sutvāna patītarūpo.

Ye kecime titthiyā vādasīlā, Ājīvakā vā yadi vā nigaṇṭhā; Paññāya taṃ nātitaranti sabbe, Ṭhito vajantaṃ viya sīghagāmiṃ.

Ye kecime brāhmaṇā vādasīlā, Vuddhā cāpi brāhmaṇā santi keci; Sabbe tayi atthabaddhā bhavanti, Ye cāpi aññe vādino maññamānā.

Ayañhi dhammo nipuṇo sukho ca, Yoyaṃ tayā bhagavā suppavutto; Tameva sabbepi sussūsamānā, Taṃ no vada pucchito buddhaseṭṭha.

Sabbepime bhikkhavo sannisinnā, Upāsakā cāpi tatheva sotuṃ;

Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ, Subhāsitaṃ vāsavasseva devā".

"Suṇātha me bhikkhavo sāvayāmi vo, Dhammaṃ dhutaṃ tañca carātha sabbe; Iriyāpathaṃ pabbajitānulomikaṃ, Sevetha naṃ atthadaso mutīmā.

No ve vikāle vicareyya bhikkhu, Gāme ca piṇḍāya careyya kāle; Akālacāriñhi sajanti saṅgā, Tasmā vikāle na caranti buddhā.

Rūpā ca saddā ca rasā ca gandhā, Phassā ca ye sammadayanti satte; Etesu dhammesu vineyya chandaṃ, Kālena so pavise pātarāsaṃ.

Piṇḍañca bhikkhu samayena laddhā, Eko paṭikkamma raho nisīde; Ajjhattacintī na mano bahiddhā, Nicchāraye saṅgahitattabhāvo.

Sacepi so sallape sāvakena, Aññena vā kenaci bhikkhunā vā; Dhammaṃ paṇītaṃ tamudāhareyya, Na pesuṇaṃ nopi parūpavādaṃ.

Vādañhi eke paṭiseniyanti, Na te pasaṃsāma parittapaññe; Tato tato ne pasajanti saṅgā, Cittañhi te tattha gamenti dūre.

Piṇḍaṃ vihāraṃ sayanāsanañca, Āpañca saṅghāṭirajūpavāhanaṃ; Sutvāna dhammaṃ sugatena desitaṃ, Saṅkhāya seve varapaññasāvako.

Tasmā hi piṇḍe sayanāsane ca, Āpe ca saṅghāṭirajūpavāhane; Etesu dhammesu anūpalitto, Bhikkhu yathā pokkhare vāribindu.

Gahaṭṭhavattaṃ pana vo vadāmi, Yathākaro sāvako sādhu hoti; Na hesa labbhā sapariggahena, Phassetuṃ yo kevalo bhikkhudhammo.

Pāṇaṃ na hane na ca ghātayeyya, Na cānujaññā hanataṃ paresaṃ; Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Ye thāvarā ye ca tasā santi loke.

Tato adinnaṃ parivajjayeyya, Kiñci kvaci sāvako bujjhamāno; Na hāraye harataṃ nānujaññā, Sabbaṃ adinnaṃ parivajjayeyya.

Abrahmacariyaṃ parivajjayeyya, Aṅgārakāsuṃ jalitaṃva viññū; Asambhuṇanto pana brahmacariyaṃ, Parassa dāraṃ na atikkameyya.

Sabhaggato vā parisaggato vā, Ekassa veko na musā bhaṇeyya; Na bhāṇaye bhaṇataṃ nānujaññā, Sabbaṃ abhūtaṃ parivajjayeyya.

Majjañca pānaṃ na samācareyya, Dhammaṃ imaṃ rocaye yo gahaṭṭho; Na pāyaye pivataṃ nānujaññā, Ummādanantaṃ iti naṃ viditvā.

Madā hi pāpāni karonti bālā, Kārenti caññepi jane pamatte; Etaṃ apuññāyatanaṃ vivajjaye, Ummādanaṃ mohanaṃ bālakantaṃ.

Pāṇaṃ na hane na cādinnamādiye, Musā na bhāse na ca majjapo siyā; Abrahmacariyā virameyya methunā, Rattiṃ na bhuñjeyya vikālabhojanaṃ.

Mālaṃ na dhāre na ca gandhamācare, Mañce chamāyaṃ va sayetha santhate; Etañhi aṭṭhaṅgikamāhuposathaṃ, Buddhena dukkhantagunā pakāsitaṃ.

Tato ca pakkhassupavassuposathaṃ, Cātuddasiṃ pañcadasiñca aṭṭhamiṃ; Pāṭihāriyapakkhañca pasannamānaso, Aṭṭhaṅgupetaṃ susamattarūpaṃ.

Tato ca pāto upavutthuposatho, Annena pānena ca bhikkhusaṅghaṃ; Pasannacitto anumodamāno, Yathārahaṃ saṃvibhajetha viññū.

Dhammena mātāpitaro bhareyya, Payojaye dhammikaṃ so vaṇijjaṃ; Etaṃ gihī vattayamappamatto, Sayampabhe nāma upeti deve"ti.

Dhammikasuttaṃ cuddasamaṃ.

Cūḷavaggo dutiyo.

Ratanāmagandho hiri ca, maṅgalaṃ sūcilomena; Dhammacariyañca brāhmaṇo, nāvā kiṃsīlamuṭṭhānaṃ.

Rāhulo puna kappo ca, paribbājaniyaṃ tathā; Dhammikañca viduno āhu, cūḷavagganti cuddasāti.

Sutta Nipāta 4.3

Duṭṭhaṭṭhakasutta

Vadanti ve duṭṭhamanāpi eke, Athopi ve saccamanā vadanti; Vādañca jātaṃ muni no upeti, Tasmā munī natthi khilo kuhiñci.

Sakañhi diṭṭhiṃ kathamaccayeyya, Chandānunīto ruciyā niviṭṭho; Sayaṃ samattāni pakubbamāno, Yathā hi jāneyya tathā vadeyya.

Yo attano sīlavatāni jantu, Anānupuṭṭhova paresa pāva; Anariyadhammaṃ kusalā tamāhu, Yo ātumānaṃ sayameva pāva.

Santo ca bhikkhu abhinibbutatto, Itihanti sīlesu akatthamāno; Tamariyadhammaṃ kusalā vadanti, Yassussadā natthi kuhiñci loke.

Pakappitā saṅkhatā yassa dhammā, Purakkhatā santi avīvadātā; Yadattani passati ānisaṃsaṃ, Taṃ nissito kuppapaṭiccasantiṃ.

Diṭṭhīnivesā na hi svātivattā, Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Tasmā naro tesu nivesanesu, Nirassatī ādiyatī ca dhammaṃ.

Dhonassa hi natthi kuhiñci loke, Pakappitā diṭṭhi bhavābhavesu; Māyañca mānañca pahāya dhono, Sa kena gaccheyya anūpayo so.

Upayo hi dhammesu upeti vādaṃ, Anūpayaṃ kena kathaṃ vadeyya; Attā nirattā na hi tassa atthi, Adhosi so diṭṭhimidheva sabbanti.

Duṭṭhaṭṭhakasuttaṃ tatiyaṃ.

Sutta Nipāta 1.3

Khaggavisāṇasutta

"Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ, Aviheṭhayaṃ aññatarampi tesaṃ; Na puttamiccheyya kuto sahāyaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Saṃsaggajātassa bhavanti snehā, Snehanvayaṃ dukkhamidaṃ pahoti; Ādīnavaṃ snehajaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Mitte suhajje anukampamāno, Hāpeti atthaṃ paṭibaddhacitto; Etaṃ bhayaṃ santhave pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Vaṃso visālova yathā visatto, Puttesu dāresu ca yā apekkhā; Vaṃsakkaḷīrova asajjamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Migo araññamhi yathā abaddho, Yenicchakaṃ gacchati gocarāya; Viññū naro seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Āmantanā hoti sahāyamajjhe, Vāse ṭhāne gamane cārikāya; Anabhijjhitaṃ seritaṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Khiḍḍā ratī hoti sahāyamajjhe, Puttesu ca vipulaṃ hoti pemaṃ; Piyavippayogaṃ vijigucchamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Cātuddiso appaṭigho ca hoti, Santussamāno itarītarena; Parissayānaṃ sahitā achambhī, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Dussaṅgahā pabbajitāpi eke, Atho gahaṭṭhā gharamāvasantā; Appossukko paraputtesu hutvā, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Oropayitvā gihibyañjanāni, Sañchinnapatto yathā koviḷāro; Chetvāna vīro gihibandhanāni, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā".

"No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāridhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care mātaṅgaraññeva nāgo".

"Addhā pasaṃsāma sahāyasampadaṃ, Seṭṭhā samā sevitabbā sahāyā; Ete aladdhā anavajjabhojī, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Disvā suvaṇṇassa pabhassarāni, Kammāraputtena suniṭṭhitāni; Saṅghaṭṭamānāni duve bhujasmiṃ, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Evaṃ dutīyena sahā mamassa, Vācābhilāpo abhisajjanā vā; Etaṃ bhayaṃ āyatiṃ pekkhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

“Kāmā hi citrā madhurā manoramā, Virūparūpena mathenti cittaṃ; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Ītī ca gaṇḍo ca upaddavo ca, Rogo ca sallañca bhayañca metaṃ; Etaṃ bhayaṃ kāmaguṇesu disvā, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Sītañca uṇhañca khudaṃ pipāsaṃ, Vātātape ḍaṃsasarīsape ca; Sabbānipetāni abhisambhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Nāgova yūthāni vivajjayitvā, Sañjātakhandho padumī uḷāro; Yathābhirantaṃ viharaṃ araññe, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Aṭṭhānataṃ saṅgaṇikāratassa, Yaṃ phassaye sāmayikaṃ vimuttiṃ; Ādiccabandhussa vaco nisamma, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Diṭṭhīvisūkāni upātivatto, Patto niyāmaṃ paṭiladdhamaggo; Uppannañāṇomhi anaññaneyyo, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Nillolupo nikkuho nippipāso, Nimmakkho niddhantakasāvamoho; Nirāsayo sabbaloke bhavitvā, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Pāpaṃ sahāyaṃ parivajjayetha, Anatthadassiṃ visame niviṭṭhaṃ; Sayaṃ na seve pasutaṃ pamattaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Bahussutaṃ dhammadharaṃ bhajetha, Mittaṃ uḷāraṃ paṭibhānavantaṃ; Aññāya atthāni vineyya kaṅkhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Khiḍḍaṃ ratiṃ kāmasukhañca loke, Analaṅkaritvā anapekkhamāno; Vibhūsanaṭṭhānā virato saccavādī, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Puttañca dāraṃ pitarañca mātaraṃ, Dhanāni dhaññāni ca bandhavāni; Hitvāna kāmāni yathodhikāni, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Saṅgo eso parittamettha sokhyaṃ, Appassādo dukkhamettha bhiyyo; Gaḷo eso iti ñatvā matīmā, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Sandālayitvāna saṃyojanāni, Jālaṃva bhetvā salilambucārī; Aggīva daḍḍhaṃ anivattamāno, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Okkhittacakkhu na ca pādalolo, Guttindriyo rakkhitamānasāno; Anavassuto apariḍayhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Ohārayitvā gihibyañjanāni, Sañchannapatto yathā pārichatto; Kāsāyavattho abhinikkhamitvā, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Rasesu gedhaṃ akaraṃ alolo, Anaññaposī sapadānacārī; Kule kule appaṭibaddhacitto, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Pahāya pañcāvaraṇāni cetaso, Upakkilese byapanujja sabbe; Anissito chetva sinehadosaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo”.

“Vipiṭṭhikatvāna sukhaṃ dukhañca, Pubbeva ca somanassado-

manassaṃ; Laddhānupekkhaṃ samathaṃ visuddhaṃ, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Āraddhaviriyo paramatthapattiyā, Alīnacitto akusītavutti; Daḷhanikkamo thāmabalūpapanno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Paṭisallānaṃ jhānamariñcamāno, Dhammesu niccaṃ anudhammacārī; Ādīnavaṃ sammasitā bhavesu, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Taṇhakkhayaṃ patthayamappamatto, Aneḷamūgo sutavā satīmā; Saṅkhātadhammo niyato padhānavā, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Sīhova saddesu asantasanto, Vātova jālamhi asajjamāno; Padumaṃva toyena alippamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Sīho yathā dāṭhabalī pasayha, Rājā migānaṃ abhibhuyya cārī; Sevetha pantāni senāsanāni, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Mettaṃ upekkhaṃ karuṇaṃ vimuttiṃ, Āsevamāno muditañca kāle; Sabbena lokena avirujjhamāno, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Sandālayitvāna saṃyojanāni; Asantasaṃ jīvitasaṅkhayamhi, Eko care khaggavisāṇakappo".

"Bhajanti sevanti ca kāraṇatthā, Nikkāraṇā dullabhā ajja mittā; Attaṭṭhapaññā asucī manussā, Eko care khaggavisāṇakappo".

Khaggavisāṇasuttaṃ tatiyaṃ.

Sutta Nipāta 2.10

Uṭṭhānasutta

Uṭṭhahatha nisīdatha, ko attho supitena vo; Āturānañhi kā niddā, sallaviddhāna ruppataṃ.

Uṭṭhahatha nisīdatha, Daḷhaṃ sikkhatha santiyā; Mā vo pamatte viññāya, Maccurājā amohayittha vasānuge.

Yāya devā manussā ca, sitā tiṭṭhanti atthikā; Tarathetaṃ visattikaṃ, khaṇo vo mā upaccagā; Khaṇātītā hi socanti, nirayamhi samappitā.

Pamādo rajo pamādo, Pamādānupatito rajo; Appamādena vijjāya, Abbahe sallamattanoti.

Uṭṭhānasuttaṃ dasamaṃ.

Sutta Nipāta 3.3

Subhāsitasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āman-

tesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhūbhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti, na dubbhāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnaṃ. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu subhāsitaṃyeva bhāsati no dubbhāsitaṃ, dhammaṃyeva bhāsati no adhammaṃ, piyaṃyeva bhāsati no appiyaṃ, saccaṃyeva bhāsati no alikaṃ. Imehi kho, bhikkhave, catūhi aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti, no dubbhāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnan"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato, athāparaṃ etadavoca satthā:

"Subhāsitaṃ uttamamāhu santo, Dhammaṃ bhaṇe nādhammaṃ taṃ dutiyaṃ; Piyaṃ bhaṇe nāppiyaṃ taṃ tatiyaṃ, Saccaṃ bhaṇe nālikaṃ taṃ catutthan"ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā"ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Tameva vācaṃ bhāseyya, yāyattānaṃ na tāpaye; Pare ca na vihiṃseyya, sā ve vācā subhāsitā.

Piyavācameva bhāseyya, yā vācā paṭinanditā; Yaṃ anādāya pāpāni, paresaṃ bhāsate piyaṃ.

Saccaṃ ve amatā vācā, esa dhammo sanantano; Sacce atthe ca dhamme ca, āhu santo patiṭṭhitā.

Yaṃ buddho bhāsati vācaṃ, Khemaṃ nibbānapattiyā; Dukkhassantakiriyāya, Sā ve vācānamuttamā"ti.

Subhāsitasuttaṃ tatiyaṃ.

Sutta Nipāta 4.16

Sāriputtasutta

"Na me diṭṭho ito pubbe, (iccāyasmā sāriputto): Na suto uda kassaci; Evaṃ vagguvado satthā, Tusitā gaṇimāgato.

Sadevakassa lokassa, yathā dissati cakkhumā; Sabbaṃ tamaṃ vinodetvā, ekova ratimajjhagā.

Taṃ buddhaṃ asitaṃ tādiṃ, akuhaṃ gaṇimāgataṃ; Bahūnamidha baddhānaṃ, atthi pañhena āgamaṃ.

Bhikkhuno vijigucchato, bhajato rittamāsanaṃ; Rukkhamūlaṃ susānaṃ vā, pabbatānaṃ guhāsu vā.

Uccāvacesu sayanesu, kīvanto tattha bheravā; Yehi bhikkhu na vedheyya, nigghose sayanāsane.

Katī parissayā loke, gacchato agataṃ disaṃ; Ye bhikkhu abhisambhave, pantamhi sayanāsane.

Kyāssa byappathayo assu, kyāssassu idha gocarā; Kāni sīlabbatānāssu, pahitattassa bhikkhuno.

Kaṃ so sikkhaṃ samādāya, ekodi nipako sato; Kammāro rajatasseva, niddhame malamattano".

"Vijigucchamānassa yadidaṃ phāsu, (sāriputtāti bhagavā): Rittāsanaṃ sayanaṃ sevato ce; Sambodhikāmassa yathānudhammaṃ, Taṃ te pavakkhāmi yathā pajānaṃ.

Pañcannaṃ dhīro bhayānaṃ na bhāye, Bhikkhu sato sapariyantacārī; Ḍaṃsādhipātānaṃ sarīsapānaṃ, Manussaphassānaṃ catuppadānaṃ.

Paradhammikānampi na santaseyya, Disvāpi tesaṃ bahubheravāni; Athāparāni abhisambhaveyya, Parissayāni kusalānuesī.

Ātaṅkaphassena khudāya phuṭṭho, Sītaṃ athuṇhaṃ adhivāsayeyya; So tehi phuṭṭho bahudhā anoko, Viriyaṃ parakkammadaḷhaṃ kareyya.

Theyyaṃ na kāre na musā bhaṇeyya, Mettāya phasse tasathāvarāni; Yadāvilattaṃ manaso vijaññā, Kaṇhassa pakkhoti vinodayeyya.

Kodhātimānassa vasaṃ na gacche, Mūlampi tesaṃ palikhañña tiṭṭhe; Athappiyaṃ vā pana appiyaṃ vā, Addhā bhavanto abhisambhaveyya.

Paññaṃ purakkhatvā kalyāṇapīti, Vikkhambhaye tāni parissayāni; Aratiṃ sahetha sayanamhi pante, Caturo sahetha paridevadhamme.

Kiṃsū asissāmi kuva vā asissaṃ, Dukkhaṃ vata settha kvajja sessaṃ; Ete vitakke paridevaneyye, Vinayetha sekho aniketacārī.

Annañca laddhā vasanañca kāle, Mattaṃ so jaññā idha tosanatthaṃ; So tesu gutto yatacāri gāme, Rusitopi vācaṃ pharusaṃ na vajjā.

Okkhittacakkhu na ca pādalolo, Jhānānuyutto bahujāgarassa; Upekkhamārabbha samāhitatto, Takkāsayaṃ kukkucciyūpachinde.

Cudito vacībhi satimābhinande, Sabrahmacārīsu khilaṃ pabhinde; Vācaṃ pamuñce kusalaṃ nātivelaṃ, Janavādadhammāya na cetayeyya.

Athāparaṃ pañca rajāni loke, Yesaṃ satīmā vinayāya sikkhe; Rūpesu saddesu atho rasesu, Gandhesu phassesu sahetha rāgaṃ.

Etesu dhammesu vineyya chandaṃ, Bhikkhu satimā suvimuttacitto; Kālena so sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno, Ekodibhūto vihane tamaṃ so"ti.

Sāriputtasuttaṃ soḷasamaṃ.

Aṭṭhakavaggo catuttho.

Kāmaṃ guhañca duṭṭhā ca, suddhañca paramā jarā; Metteyyo ca pasūro ca, māgaṇḍi purābhedanaṃ.

Kalahaṃ dve ca byūhāni, punadeva tuvaṭṭakaṃ; Attadaṇḍavaraṃ suttaṃ, therapuṭṭhena soḷasa; Iti etāni suttāni, sabbānaṭṭhakavaggikāti.

Sutta Nipāta 3.12

Dvayatānupassanāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā bhikkhusaṅgha-parivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṅghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi:

"'Ye te, bhikkhave, kusalā dhammā ariyā niyyānikā sambodhagāmino, tesaṃ vo, bhikkhave, kusalānaṃ dhammānaṃ ariyānaṃ niyyānikā-naṃ sambodhagāmīnaṃ kā upanisā savanāyā'ti, iti ce, bhikkhave, puc-chitāro assu, te evamassu vacanīyā: 'yāvadeva dvayatānaṃ dhammā-naṃ yathābhūtaṃ ñāṇāyā'ti. Kiñca dvayataṃ vadetha?

Idaṃ dukkhaṃ, ayaṃ dukkhasamudayoti ayamekānupassanā. Ayaṃ dukkhanirodho, ayaṃdukkhanirodhagāminī paṭipadāti, ayaṃ dutiyānu-passanā. Evaṃ sammādvayatānupassino kho, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassaviharato dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā,sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Ye dukkhaṃ nappajānanti, atho dukkhassa sambhavaṃ; Yattha ca sabbaso dukkhaṃ, asesaṃ uparujjhati; Tañca maggaṃ na jānanti, dukkhūpasamagāminaṃ.

Cetovimuttihīnā te, Atho paññāvimuttiyā; Abhabbā te antakiriyāya, Te ve jātijarūpagā.

Ye ca dukkhaṃ pajānanti, atho dukkhassa sambhavaṃ; Yattha ca sabbaso dukkhaṃ, asesaṃ uparujjhati; Tañca maggaṃ pajānanti, dukkhūpasamagāminaṃ.

Cetovimuttisampannā, Atho paññāvimuttiyā; Bhabbā te antakiriyāya, Na te jātijarūpagāti.

'Siyā aññenapi pariyāyena sammā dvayatānupassanā'ti, iti ce, bhikkhave, pucchitāro assu; 'siyā'tissu vacanīyā. Kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ upadhipaccayāti, ayamekānupassanā. Upadhīnaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Upadhinidānā pabhavanti dukkhā, Ye keci lokasmimanekarūpā; Yo ve avidvā upadhiṃ karoti, Punappunaṃ dukkhamupeti mando; Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā, Dukkhassa jātippabhavānupassīti.

'Siyā aññenapi pariyāyena sammā dvayatānupassanā'ti, iti ce, bhikkhave, pucchitāro assu; 'siyā'tissu vacanīyā. Kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ avijjāpaccayāti, ayamekānupassanā. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Jātimaraṇasaṃsāraṃ, ye vajanti punappunaṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, avijjāyeva sā gati.

Avijjā hāyaṃ mahāmoho, Yenidaṃ saṃsitaṃ ciraṃ; Vijjāgatā ca ye sattā, Na te gacchanti punabbhavanti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ saṅkhārapaccayāti, ayamekānupassanā. Saṅkhārānaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti, sabbaṃ saṅkhārapaccayā; Saṅkhārānaṃ nirodhena, natthi dukkhassa sambhavo.

Etamādīnavaṃ ñatvā, dukkhaṃ saṅkhārapaccayā; Sabbasaṅkhārasamathā, saññānaṃ uparodhanā; Evaṃ dukkhakkhayo hoti, etaṃ ñatvā yathātathaṃ.

Sammaddasā vedaguno, Sammadaññāya paṇḍitā; Abhibhuyya mārasaṃyogaṃ, Na gacchanti punabbhavanti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ viññāṇapaccayāti, ayamekānupassanā. Viññāṇassa tveva

asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti, Sabbaṃ viññāṇapaccayā; Viññāṇassa nirodhena, Natthi dukkhassa sambhavo.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Dukkhaṃ viññāṇapaccayā; Viññāṇūpasamā bhikkhu, Nicchāto parinibbutoti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ phassapaccayāti, ayamekānupassanā. Phassassa tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Tesaṃ phassaparetānaṃ, Bhavasotānusārinaṃ; Kummaggapaṭipannānaṃ, Ārā saṃyojanakkhayo.

Ye ca phassaṃ pariññāya, Aññāyupasame ratā; Te ve phassābhisamayā, Nicchātā parinibbutāti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ vedanāpaccayāti, ayamekānupassanā. Vedanānaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sukhaṃ vā yadi vā dukkhaṃ, Adukkhamasukhaṃ saha; Ajjhattañca bahiddhā ca, Yaṃ kiñci atthi veditaṃ.

Etaṃ dukkhanti ñatvāna, Mosadhammaṃ palokinaṃ; Phussa phussa vayaṃ passaṃ, Evaṃ tattha vijānati; Vedanānaṃ khayā bhikkhu, Nicchāto parinibbutoti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ taṇhāpaccayāti, ayamekānupassanā. Taṇhāya tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Taṇhādutiyo puriso, Dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, Saṃsāraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, Sato bhikkhu paribbajeti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ upādānapaccayāti, ayamekānupassanā. Upādānānaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Upādānapaccayā bhavo, Bhūto dukkhaṃ nigacchati; Jātassa maraṇaṃ hoti, Eso dukkhassa sambhavo.

Tasmā upādānakkhayā, Sammadaññāya paṇḍitā; Jātikkhayaṃ abhiññāya, Na gacchanti punabbhavanti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ ārambhapaccayāti, ayamekānupassanā. Ārambhānaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti, Sabbaṃ ārambhapaccayā; Ārambhānaṃ nirodhena, Natthi dukkhassa sambhavo.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Dukkhaṃ ārambhapaccayā; Sabbārambhaṃ paṭinissajja, Anārambhe vimuttino.

Ucchinnabhavataṇhassa, Santacittassa bhikkhuno; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, Natthi tassa punabbhavoti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ āhārapaccayāti, ayamekānupassanā. Āhārānaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti, Sabbaṃ āhārapaccayā; Āhārānaṃ nirodhena, Natthi dukkhassa sambhavo.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Dukkhaṃ āhārapaccayā; Sabbāhāraṃ pariññāya, Sabbāhāramanissito.

Ārogyaṃ sammadaññāya, Āsavānaṃ parikkhayā; Saṅkhāya sevī dhammaṭṭho, Saṅkhyaṃ nopeti vedagūti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti sabbaṃ iñjitapaccayāti, ayamekānupassanā. Iñjitānaṃ tveva asesavirāganirodhā natthi dukkhassa sambhavoti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yaṃ kiñci dukkhaṃ sambhoti, Sabbaṃ iñjitapaccayā; Iñjitānaṃ nirodhena, Natthi dukkhassa sambhavo.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Dukkhaṃ iñjitapaccayā; Tasmā hi ejaṃ vossajja, Saṅkhāre uparundhiya; Anejo anupādāno, Sato bhikkhu paribbajeti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Nissitassa calitaṃ hotīti, ayamekānupassanā. Anissito na calatīti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ

sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Anissito na calati, Nissito ca upādiyaṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, Saṃsāraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Nissayesu mahabbhayaṃ; Anissito anupādāno, Sato bhikkhu paribbajeti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Rūpehi, bhikkhave, arūpā santatarāti, ayamekānupassanā. Arūpehi nirodho santataroti, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Ye ca rūpūpagā sattā, Ye ca arūpaṭṭhāyino; Nirodhaṃ appajānantā, Āgantāro punabbhavaṃ.

Ye ca rūpe pariññāya, Arūpesu asaṇṭhitā; Nirodhe ye vimuccanti, Te janā maccuhāyinoti.

'Siyā aññenapi ... pe ... kathañca siyā? Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya idaṃ saccanti upanijjhāyitaṃ tadamariyānaṃ etaṃ musāti yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ, ayamekānupassanā. Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa ... pe ... sadevamanussāya idaṃ musāti upanijjhāyitaṃ, tadamariyānaṃ etaṃ saccanti yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃ sammā ... pe ... athāparaṃ etadavoca satthā:

"Anattani attamāniṃ, Passa lokaṃ sadevakaṃ; Niviṭṭhaṃ nāmarūpasmiṃ, Idaṃ saccanti maññati.

Yena yena hi maññanti, Tato taṃ hoti aññathā; Tañhi tassa musā hoti, Mosadhammañhi ittaraṃ.

Amosadhammaṃ nibbānaṃ, Tadariyā saccato vidū; Te ve saccābhisamayā, Nicchātā parinibbutāti.

'Siyā aññenapi pariyāyena sammā dvayatānupassanā'ti, iti ce, bhikkhave,pucchitāro assu; 'siyā'tissu vacanīyā. Kathañca siyā? Yaṃ, bhikkhave,sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāyasadevamanussāya idaṃ sukhanti upanijjhāyitaṃ, tadamariyānaṃ etaṃ dukkhantiyathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ, ayamekānupassanā. Yaṃ, bhikkhave,sadevakassa ... pe ... sadevamanussāya idaṃ dukkhanti upanijjhāyitaṃ tadamariyānaṃetaṃ sukhanti yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ, ayaṃ dutiyānupassanā. Evaṃsammā dvayatānupassino kho, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpinopahi-

tattassa viharato dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭhevadhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitāti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvānasugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Rūpā saddā rasā gandhā, Phassā dhammā ca kevalā; Iṭṭhā kantā manāpā ca, Yāvatatthīti vuccati.

Sadevakassa lokassa, Ete vo sukhasammatā; Yattha cete nirujjhanti, Taṃ nesaṃ dukkhasammataṃ.

Sukhanti diṭṭhamariyehi, Sakkāyassuparodhanaṃ; Paccanīkamidaṃ hoti, Sabbalokena passataṃ.

Yaṃ pare sukhato āhu, Tadariyā āhu dukkhato; Yaṃ pare dukkhato āhu, Tadariyā sukhato vidū.

Passa dhammaṃ durājānaṃ, Sampamūḷhetthaviddasu; Nivutānaṃ tamo hoti, Andhakāro apassataṃ.

Satañca vivaṭaṃ hoti, Āloko passatāmiva; Santike na vijānanti, Magā dhammassa kovidā.

Bhavarāgaparetehi, Bhavasotānusāribhi; Māradheyyānupannehi, Nāyaṃ dhammo susambudho.

Ko nu aññatra mariyehi, Padaṃ sambuddhumarahati; Yaṃ padaṃ sammadaññāya, Parinibbanti anāsavā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Dvayatānupassanāsuttaṃ dvādasamaṃ.

Saccaṃ upadhi avijjā ca, saṅkhāre viññāṇapañcamaṃ; Phassavedaniyā taṇhā, upādānārambhaāhārā; Iñjitaṃ calitaṃ rūpaṃ, saccaṃ dukkhena soḷasāti.

Mahāvaggo tatiyo.

Pabbajjā ca padhānañca, subhāsitañca sundari; Māghasuttaṃ sabhiyo ca, selo sallañca vuccati.

Vāseṭṭho cāpi kokāli, Nālako dvayatānupassanā; Dvādasetāni suttāni, Mahāvaggoti vuccatīti.

Sutta Nipāta 5.16

Mogharājamāṇavapucchā

"Dvāhaṃ sakkaṃ apucchissaṃ, (iccāyasmā mogharājā): Na me byākāsi cakkhumā; Yāvatatiyañca devīsi, Byākarotīti me sutaṃ.

Ayaṃ loko paro loko, brahmaloko sadevako; Diṭṭhiṃ te nābhijānāti, gotamassa yasassino.

Evaṃ abhikkantadassāviṃ, atthi pañhena āgamaṃ; Kathaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passati".

"Suññato lokaṃ avekkhassu, Mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ ūhacca, Evaṃ maccutaro siyā; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, Maccurājā na passatī"ti.

Mogharājamāṇavapucchā pannarasamā.

Sutta Nipāta 4.14

Tuvaṭakasutta

"Pucchāmi taṃ ādiccabandhu, Vivekaṃ santipadañca mahesi; Kathaṃ disvā nibbāti bhikkhu, Anupādiyāno lokasmiṃ kiñci".

"Mūlaṃ papañcasaṅkhāya, (iti bhagavā): Mantā asmīti sabbamuparundhe; Yā kāci taṇhā ajjhattaṃ, Tāsaṃ vinayā sadā sato sikkhe.

Yaṃ kiñci dhammamabhijaññā, Ajjhattaṃ atha vāpi bahiddhā; Na tena thāmaṃ kubbetha, Na hi sā nibbuti sataṃ vuttā.

Seyyo na tena maññeyya, Nīceyyo atha vāpi sarikkho; Phuṭṭho anekarūpehi, Nātumānaṃ vikappayaṃ tiṭṭhe.

Ajjhattamevupasame, Na aññato bhikkhu santimeseyya; Ajjhattaṃ upasantassa, Natthi attā kuto nirattā vā.

Majjhe yathā samuddassa, Ūmi no jāyatī ṭhito hoti; Evaṃ ṭhito anejassa, Ussadaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci".

"Akittayī vivaṭacakkhu, Sakkhidhammaṃ parissayavinayaṃ; Paṭipadaṃ vadehi bhaddante, Pātimokkhaṃ atha vāpi samādhiṃ".

"Cakkhūhi neva lolassa, Gāmakathāya āvaraye sotaṃ; Rase ca nānugijjheyya, Na ca mamāyetha kiñci lokasmiṃ.

Phassena yadā phuṭṭhassa, Paridevaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci; Bhavañca nābhijappeyya, Bheravesu ca na sampavedheyya.

Annānamatho pānānaṃ, Khādanīyānaṃ athopi vatthānaṃ; Laddhā na sannidhiṃ kayirā, Na ca parittase tāni alabhamāno.

Jhāyī na pādalolassa, Virame kukkuccā nappamajjeyya; Athāsanesu sayanesu, Appasaddesu bhikkhu vihareyya.

Niddaṃ na bahulīkareyya, Jāgariyaṃ bhajeyya ātāpī; Tandiṃ māyaṃ hassaṃ khiḍḍaṃ, Methunaṃ vippajahe savibhūsaṃ.

Āthabbaṇaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ, No vidahe athopi nakkhattaṃ; Virutañca gabbhakaraṇaṃ, Tikicchaṃ māmako na seveyya.

Nindāya nappavedheyya, Na uṇṇameyya pasaṃsito bhikkhu; Lobhaṃ saha macchariyena, Kodhaṃ pesuṇiyañca panudeyya.

Kayavikkaye na tiṭṭheyya, Upavādaṃ bhikkhu na kareyya kuhiñci; Gāme ca nābhisajjeyya, Lābhakamyā janaṃ na lapayeyya.

Na ca katthitā siyā bhikkhu, Na ca vācaṃ payuttaṃ bhāseyya; Pāgabbhiyaṃ na sikkheyya, Kathaṃ viggāhikaṃ na kathayeyya.

Mosavajje na nīyetha, Sampajāno saṭhāni na kayirā; Atha jīvitena paññāya, Sīlabbatena nāññamatimaññe.

Sutvā rusito bahuṃ vācaṃ, Samaṇānaṃ vā puthujanānaṃ; Pharusena ne na paṭivajjā, Na hi santo paṭisenikaronti.

Etañca dhammamaññāya, Vicinaṃ bhikkhu sadā sato sikkhe; Santīti nibbutiṃ ñatvā, Sāsane gotamassa na pamajjeyya.

Abhibhū hi so anabhibhūto, Sakkhidhammamanītihamadassī; Tasmā hi tassa bhagavato sāsane, Appamatto sadā namassamanusikkhe”ti.

Tuvaṭakasuttaṃ cuddasamaṃ.

Sutta Nipāta 4.1

Kāmasutta

Kāmaṃ kāmayamānassa, tassa ce taṃ samijjhati; Addhā pītimano hoti, laddhā macco yadicchati.

Tassa ce kāmayānassa, chandajātassa jantuno; Te kāmā parihāyanti, sallaviddhova ruppati.

Yo kāme parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattati.

Khettaṃ vatthuṃ hiraññaṃ vā, gavāssaṃ dāsaporisaṃ; Thiyo bandhū puthu kāme, yo naro anugijjhati.

Abalā naṃ balīyanti, maddantenaṃ parissayā; Tato naṃ dukkhamanveti, nāvaṃ bhinnamivodakaṃ.

Tasmā jantu sadā sato, Kāmāni parivajjaye; Te pahāya tare oghaṃ, Nāvaṃ sitvāva pāragūti.

Kāmasuttaṃ paṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 2.1

Ratanasutta

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Sabbeva bhūtā sumanā bhavantu, Athopi sakkacca suṇantu bhāsitaṃ.

Tasmā hi bhūtā nisāmetha sabbe, Mettaṃ karotha mānusiyā pajāya; Divā ca ratto ca haranti ye baliṃ, Tasmā hi ne rakkhatha appamattā.

Yaṃ kiñci vittaṃ idha vā huraṃ vā, Saggesu vā yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ; Na no samaṃ atthi tathāgatena, Idampi buddhe ratanaṃ paṇītaṃ; Etena saccena suvatthi hotu.

Khayaṃ virāgaṃ amataṃ paṇītaṃ, Yadajjhagā sakyamunī samāhito; Na tena dhammena samatthi kiñci, Idampi dhamme ratanaṃ paṇītaṃ; Etena saccena suvatthi hotu.

Yaṃ buddhaseṭṭho parivaṇṇayī suciṃ, Samādhimānantarikaññamāhu; Samādhinā tena samo na vijjati, Idampi dhamme ratanaṃ paṇītaṃ; Etena saccena suvatthi hotu.

Ye puggalā aṭṭha sataṃ pasatthā, Cattāri etāni yugāni honti; Te dakkhiṇeyyā sugatassa sāvakā, Etesu dinnāni mahapphalāni; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Ye suppayuttā manasā daḷhena, Nikkāmino gotamasāsanamhi; Te pattipattā amataṃ vigayha, Laddhā mudhā nibbutiṃ bhuñjamānā; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Yathindakhīlo pathavissito siyā, Catubbhi vātehi asampakampiyo; Tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi, Yo ariyasaccāni avecca passati; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Ye ariyasaccāni vibhāvayanti, Gambhīrapaññena sudesitāni; Kiñcāpi te honti bhusaṃ pamattā, Na te bhavaṃ aṭṭhamamādiyanti; Idampi saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Sahāvassa dassanasampadāya, Tayassu dhammā jahitā bhavanti; Sakkāyadiṭṭhī vicikicchitañca, Sīlabbataṃ vāpi yadatthi kiñci.

Catūhapāyehi ca vippamutto, Chaccābhiṭhānāni abhabba kātuṃ; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Kiñcāpi so kamma karoti pāpakaṃ, Kāyena vācā uda cetasā vā; Abhabba so tassa paṭicchadāya, Abhabbatā diṭṭhapadassa vuttā; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Vanappagumbe yatha phussitagge, Gimhānamāse paṭhamasmiṃ gimhe; Tathūpamaṃ dhammavaraṃ adesayi, Nibbānagāmiṃ para-

maṃ hitāya; Idampi buddhe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Varo varaññū varado varāharo, Anuttaro dhammavaraṃ adesayi; Idampi buddhe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Khīṇaṃ purāṇaṃ nava natthi sambhavaṃ, Virattacittāyatike bhavasmiṃ; Te khīṇabījā avirūḷhichandā, Nibbanti dhīrā yathāyaṃ padīpo; Idampi saṃghe ratanaṃ paṇītaṃ, Etena saccena suvatthi hotu.

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ, Buddhaṃ namassāma suvatthi hotu.

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ, Dhammaṃ namassāma suvatthi hotu.

Yānīdha bhūtāni samāgatāni, Bhummāni vā yāni va antalikkhe; Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ, Saṅghaṃ namassāma suvatthi hotūti.

Ratanasuttaṃ paṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 5.11

Kappamāṇavapucchā

"Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (iccāyasmā kappo): Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūhi mārisa; Tvañca me dīpamakkhāhi, Yathāyidaṃ nāparaṃ siyā".

"Majjhe sarasmiṃ tiṭṭhataṃ, (kappāti bhagavā): Oghe jāte mahabbhaye; Jarāmaccuparetānaṃ, Dīpaṃ pabrūmi kappa te.

Akiñcanaṃ anādānaṃ, etaṃ dīpaṃ anāparaṃ; Nibbānaṃ iti naṃ brūmi, jarāmaccuparikkhayaṃ.

Etadaññāya ye satā, Diṭṭhadhammābhinibbutā; Na te māravasānugā, Na te mārassa paddhagū"ti.

Kappamāṇavapucchā dasamā.

Sutta Nipāta 3.7

Selasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅguttarāpesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi yena āpaṇaṃ nāma aṅguttarāpānaṃ nigamo tadavasari. Assosi kho keṇiyo jaṭilo "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito aṅguttarāpesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi āpaṇaṃ anuppatto. Taṃ kho

pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho keṇiyo jaṭilo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho keṇiyaṃ jaṭilaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ etadavoca: "mahā kho, keṇiya, bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni; tvañca brāhmaṇesu abhippasanno"ti.

Dutiyampi kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca: "kiñcāpi, bho gotama, mahā bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni, ahañca brāhmaṇesu abhippasanno; adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. Dutiyampi kho bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ etadavoca: "mahā kho, keṇiya, bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni; tvañca brāhmaṇesu abhippasanno"ti.

Tatiyampi kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca: "kiñcāpi, bho gotama, mahā bhikkhusaṃgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni, ahañca brāhmaṇesu abhippasanno, adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā yena sako assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mittāmacce ñātisālohite āmantesi: "suṇantu me bhavanto mittāmaccā ñātisālohitā, samaṇo me gotamo nimantito svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghena, yena me kāyaveyyāvaṭikaṃ kareyyāthā"ti. "Evaṃ, bho"ti kho keṇiyassa jaṭilassa mittāmaccā ñātisālohitā keṇiyassa jaṭilassa paṭissutvā appekacce

uddhanāni khaṇanti, appekacce kaṭṭhāni phālenti, appekacce bhājanāni dhovanti, appekacce udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpenti, appekacce āsanāni paññāpenti. Keṇiyo pana jaṭilo sāmaṃyeva maṇḍalamāḷaṃ paṭiyādeti.

Tena kho pana samayena selo brāhmaṇo āpaṇe paṭivasati, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo, tīṇi ca māṇavakasatāni mante vāceti.

Tena kho pana samayena keṇiyo jaṭilo sele brāhmaṇe abhippasanno hoti. Atha kho selo brāhmaṇo tīhi māṇavakasatehi parivuto jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena keṇiyassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami. Addasā kho selo brāhmaṇo keṇiyassa jaṭilassa assame appekacce uddhanāni khaṇante … pe … appekacce āsanāni paññapente, keṇiyaṃ pana jaṭilaṃ sāmaṃyeva maṇḍalamāḷaṃ paṭiyādentaṃ. Disvāna keṇiyaṃ jaṭilaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho bhoto keṇiyassa āvāho vā bhavissati, vivāho vā bhavissati, mahāyañño vā paccupaṭṭhito, rājā vā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyenā"ti?

"Na me, bho sela, āvāho vā bhavissati vivāho vā, nāpi rājā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyena; api ca kho me mahāyañño paccupaṭṭhito. Atthi samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito aṅguttarāpesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi āpaṇaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ … pe … buddho bhagavāti. So me nimantito svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. "Buddhoti, bho keṇiya, vadesi"? "Buddhoti, bho sela, vadāmi". "Buddhoti, bho keṇiya, vadesi"? "Buddhoti, bho sela, vadāmī"ti.

Atha kho selassa brāhmaṇassa etadahosi: "ghosopi kho eso dullabho lokasmiṃyadidaṃ buddhoti. Āgatāni kho panamhākaṃ mantesu dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti, seyyathidaṃ— cakkaratanaṃ, hatthiratanaṃ, assaratanaṃ, maṇiratanaṃ, itthiratanaṃ, gahapatiratanaṃ, pariṇāyakaratanameva sat-

tamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado. Kahaṃ pana, bho keṇiya, etarahi so bhavaṃ gotamo viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti?

Evaṃ vutte, keṇiyo jaṭilo dakkhiṇaṃ bāhuṃ paggahetvā selaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "yenesā, bho sela, nīlavanarājī"ti. Atha kho selo brāhmaṇo tīhi māṇavakasatehi saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami. Atha kho selo brāhmaṇo te māṇavake āmantesi: "appasaddā bhonto āgacchantu, pade padaṃ nikkhipantā. Durāsadā hi te bhagavanto sīhāva ekacarā. Yadā cāhaṃ, bho, samaṇena gotamena saddhiṃ manteyyaṃ, mā me bhonto antarantarā kathaṃ opātetha; kathāpariyosānaṃ me bhavanto āgamentū"ti.

Atha kho selo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho selo brāhmaṇo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni samannesi. Addasā kho selo brāhmaṇo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati— kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cāti.

Atha kho bhagavato etadahosi: "passati kho me ayaṃ selo brāhmaṇodvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsumahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃiddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi, yathā addasa selo brāhmaṇo bhagavato kosohitaṃ vatthaguyhaṃ. Atha kho bhagavā jivhaṃ ninnāmetvā ubhopi kaṇṇasotāni anumasi paṭimasi, ubhopi nāsikasotāni anumasi paṭimasi, kevalampi nalāṭamaṇḍalaṃ jivhāya chādesi.

Atha kho selassa brāhmaṇassa etadahosi: "samannāgato kho samaṇo gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi paripuṇṇehi, no aparipuṇṇehi. No ca kho naṃ jānāmi buddho vā no vā. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuḍḍhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānā-

naṃ: 'ye te bhavanti arahanto sammāsambuddhā, te sake vaṇṇe bhaññamāne attānaṃ pātukarontī'ti. Yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthaveyyan"ti. Atha kho selo brāhmaṇo bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Paripuṇṇakāyo suruci, Sujāto cārudassano; Suvaṇṇavaṇṇosi bhagavā, Susukkadāṭhosi vīriyavā.

Narassa hi sujātassa, ye bhavanti viyañjanā; Sabbe te tava kāyasmiṃ, mahāpurisalakkhaṇā.

Pasannanetto sumukho, brahā uju patāpavā; Majjhe samaṇasaṃghassa, ādiccova virocasi.

Kalyāṇadassano bhikkhu, kañcanasannibhattaco; Kiṃ te samaṇabhāvena, evaṃ uttamavaṇṇino.

Rājā arahasi bhavituṃ, cakkavattī rathesabho; Cāturanto vijitāvī, jambusaṇḍassa issaro.

Khattiyā bhogirājāno, anuyantā bhavantu te; Rājābhirājā manujindo, rajjaṃ kārehi gotama".

"Rājāhamasmi selāti, (bhagavā): Dhammarājā anuttaro; Dhammena cakkaṃ vattemi, Cakkaṃ appaṭivattiyaṃ".

"Sambuddho paṭijānāsi, (iti selo brāhmaṇo): Dhammarājā anuttaro; ' Dhammena cakkaṃ vattemi', Iti bhāsasi gotama.

Ko nu senāpati bhoto, Sāvako satthuranvayo; Ko te tamanuvatteti, Dhammacakkaṃ pavattitaṃ".

"Mayā pavattitaṃ cakkaṃ, (selāti bhagavā): Dhammacakkaṃ anuttaraṃ; Sāriputto anuvatteti, Anujāto tathāgataṃ.

Abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, Bhāvetabbañca bhāvitaṃ; Pahātabbaṃ pahīnaṃ me, Tasmā buddhosmi brāhmaṇa.

Vinayassu mayi kaṅkhaṃ, Adhimuccassu brāhmaṇa; Dullabhaṃ dassanaṃ hoti, Sambuddhānaṃ abhiṇhaso.

Yesaṃ ve dullabho loke, Pātubhāvo abhiṇhaso; Sohaṃ brāhmaṇa sambuddho, Sallakatto anuttaro.

Brahmabhūto atitulo, Mārasenappamaddano; Sabbāmitte vasīkatvā, Modāmi akutobhayo".

"Imaṃ bhavanto nisāmetha, Yathā bhāsati cakkhumā; Sallakatto mahāvīro, Sīhova nadatī vane.

Brahmabhūtaṃ atitulaṃ, Mārasenappamaddanaṃ; Ko disvā nappasīdeyya, Api kaṇhābhijātiko.

Yo maṃ icchati anvetu, Yo vā nicchati gacchatu; Idhāhaṃ pabbajissāmi, Varapaññassa santike".

"Evañce ruccati bhoto, Sammāsambuddhasāsane; Mayampi pabbajissāma, Varapaññassa santike".

Brāhmaṇā tisatā ime, Yācanti pañjalīkatā; " Brahmacariyaṃ carissāma, Bhagavā tava santike".

"Svākkhātaṃ brahmacariyaṃ, (selāti bhagavā): Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Yattha amoghā pabbajjā, Appamattassa sikkhato"ti.

Alattha kho selo brāhmaṇo sapariso bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Atha kho keṇiyo jaṭilo tassā rattiyā accayena sake assame paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena keṇiyassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṅghena.

Atha kho keṇiyo jaṭilo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho keṇiyaṃ jaṭilaṃ bhagavā imāhi gāthāhi anumodi:

"Aggihuttamukhā yaññā, Sāvittī chandaso mukhaṃ; Rājā mukhaṃ manussānaṃ, Nadīnaṃ sāgaro mukhaṃ.

Nakkhattānaṃ mukhaṃ cando, Ādicco tapataṃ mukhaṃ; Puññaṃ ākaṅkhamānānaṃ, Saṅgho ve yajataṃ mukhan"ti.

Atha kho bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā selo sapariso eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva ... pe ... aññataro kho panāyasmā selo sapariso arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmā selo sapariso yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Yaṃ taṃ saraṇamāgamha, Ito aṭṭhami cakkhuma; Sattarattena bhagavā, Dantamha tava sāsane.

Tuvaṃ buddho tuvaṃ satthā, Tuvaṃ mārābhibhū muni; Tuvaṃ anusaye chetvā, Tiṇṇo tāresimaṃ pajaṃ.

Upadhī te samatikkantā, Āsavā te padālitā; Sīhosi anupādāno, Pahīnabhayabheravo.

Bhikkhavo tisatā ime, Tiṭṭhanti pañjalīkatā; Pāde vīra pasārehi, Nāgā vandantu satthuno"ti.

Selasuttaṃ sattamaṃ.

Sutta Nipāta 1.8

Mettasutta

"Karaṇīyamatthakusalena, Yanta santaṃ padaṃ abhisamecca; Sakko ujū ca suhujū ca, Sūvaco cassa mudu anatimānī.

Santussako ca subharo ca, Appakicco ca sallahukavutti; Santindriyo ca nipako ca, Appagabbho kulesvananugiddho.

Na ca khuddamācare kiñci, Yena viññū pare upavadeyyuṃ; Sukhino va khemino hontu, Sabbasattā bhavantu sukhitattā.

Ye keci pāṇabhūtatthi, Tasā vā thāvarā vanavasesā; Dīghā vā ye va mahantā, Majjhimā rassakā aṇukathūlā.

Diṭṭhā vā ye va adiṭṭhā, Ye va dūre vasanti avidūre; Bhūtā va sambhavesī va, Sabbasattā bhavantu sukhitattā.

Na paro paraṃ nikubbetha, Nātimaññetha katthaci na kañci; Byārosanā paṭighasañña, Nāññamaññassa dukkhamiccheyya.

Mātā yathā niyaṃputta— Māyusā ekaputtamanurakkhe; Evampi sabbabhūtesu, Mānasaṃ bhāvaye aparimāṇaṃ.

Mettañca sabbalokasmi, Mānasaṃ bhāvaye aparimāṇaṃ; Uddhaṃ adho ca tiriyañca, Asambādhaṃ averamasapattaṃ.

Tiṭṭhaṃ caraṃ nisinno va, Sayāno yāvatāssa vitamiddho; Etaṃ satiṃ adhiṭṭheyya, Brahmametaṃ vihāramidhamāhu.

Diṭṭhiñca anupaggamma, Sīlavā dassanena sampanno; Kāmesu vinaya gedhaṃ, Na hi jātuggabbhaseyya punaretī"ti.

Mettasuttaṃ aṭṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 1.7

Vasalasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana

samayena aggikabhāradvājassa brāhmaṇassa nivesane aggi pajjalito hoti āhuti paggahitā. Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena aggikabhāradvājassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami.

Addasā kho aggikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "tatreva, muṇḍaka; tatreva, samaṇaka; tatreva, vasalaka, tiṭṭhāhī"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā aggikabhāradvājaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "jānāsi pana tvaṃ, brāhmaṇa, vasalaṃ vā vasalakaraṇe vā dhamme"ti? "Na khvāhaṃ, bho gotama, jānāmi vasalaṃ vā vasalakaraṇe vā dhamme; sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu, yathāhaṃ jāneyyaṃ vasalaṃ vā vasalakaraṇe vā dhamme"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho aggikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Kodhano upanāhī ca, pāpamakkhī ca yo naro; Vipannadiṭṭhi māyāvī, taṃ jaññā vasalo iti.

Ekajaṃ vā dvijaṃ vāpi, yodha pāṇaṃ vihiṃsati; Yassa pāṇe dayā natthi, taṃ jaññā vasalo iti.

Yo hanti parirundhati, gāmāni nigamāni ca; Niggāhako samaññāto, taṃ jaññā vasalo iti.

Gāme vā yadi vā raññe, yaṃ paresaṃ mamāyitaṃ; Theyyā adinnamādeti, taṃ jaññā vasalo iti.

Yo have iṇamādāya, cujjamāno palāyati; Na hi te iṇamatthīti, taṃ jaññā vasalo iti.

Yo ve kiñcikkhakamyatā, panthasmiṃ vajantaṃ janaṃ; Hantvā kiñcikkhamādeti, taṃ jaññā vasalo iti.

Attahetu parahetu, dhanahetu ca yo naro; Sakkhipuṭṭho musā brūti, taṃ jaññā vasalo iti.

Yo ñātīnaṃ sakhīnaṃ vā, dāresu paṭidissati; Sāhasā sampiyena vā, taṃ jaññā vasalo iti.

Yo mātaraṃ pitaraṃ vā, jiṇṇakaṃ gatayobbanaṃ; Pahu santo na bharati, taṃ jaññā vasalo iti.

Yo mātaraṃ pitaraṃ vā, Bhātaraṃ bhaginiṃ sasuṃ; Hanti roseti vācāya, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo atthaṃ pucchito santo, Anatthamanusāsati; Paṭicchannena manteti, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo katvā pāpakaṃ kammaṃ, Mā maṃ jaññāti icchati; Yo paṭicchannakammanto, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo ve parakulaṃ gantvā, Bhutvāna sucibhojanaṃ; Āgataṃ nappaṭipūjeti, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo brāhmaṇaṃ samaṇaṃ vā, Aññaṃ vāpi vanibbakaṃ; Musāvādena vañceti, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo brāhmaṇaṃ samaṇaṃ vā, Bhattakāle upaṭṭhite; Roseti vācā na ca deti, Taṃ jaññā vasalo iti.

Asataṃ yodha pabrūti, Mohena paliguṇṭhito; Kiñcikkhaṃ nijigīsāno, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo cattānaṃ samukkaṃse, Pare ca mavajānāti; Nihīno sena mānena, Taṃ jaññā vasalo iti.

Rosako kadariyo ca, Pāpiccho maccharī saṭho; Ahiriko anottappī, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo buddhaṃ paribhāsati, Atha vā tassa sāvakaṃ; Paribbājaṃ gahaṭṭhaṃ vā, Taṃ jaññā vasalo iti.

Yo ve anarahaṃ santo, Arahaṃ paṭijānāti; Coro sabrahmake loke, Eso kho vasalādhamo; Ete kho vasalā vuttā, Mayā yete pakāsitā.

Na jaccā vasalo hoti, Na jaccā hoti brāhmaṇo; Kammunā vasalo hoti, Kammunā hoti brāhmaṇo.

Tadamināpi jānātha, Yathāmedaṃ nidassanaṃ; Caṇḍālaputto sopāko, Mātaṅgo iti vissuto.

So yasaṃ paramaṃ patto, Mātaṅgo yaṃ sudullabhaṃ; Āgacchuṃ tassupaṭṭhānaṃ, Khattiyā brāhmaṇā bahū.

Devayānaṃ abhiruyha, Virajaṃ so mahāpathaṃ; Kāmarāgaṃ virājetvā, Brahmalokūpago ahu; Na naṃ jāti nivāresi, Brahmalokūpapattiyā.

Ajjhāyakakule jātā, Brāhmaṇā mantabandhavā; Te ca pāpesu kammesu, Abhiṇhamupadissare.

Diṭṭheva dhamme gārayhā, Samparāye ca duggati; Na ne jāti nivāreti, Duggatyā garahāya vā.

Na jaccā vasalo hoti, Na jaccā hoti brāhmaṇo; Kammunā vasalo hoti, Kammunā hoti brāhmaṇo”ti.

Evaṃ vutte, aggikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Vasalasuttaṃ sattamaṃ.

Sutta Nipāta 4.9

Māgaṇḍiyasutta

"Disvāna taṇhaṃ aratiṃ ragañca, Nāhosi chando api methunasmiṃ; Kimevidaṃ muttakarīsapuṇṇaṃ, Pādāpi naṃ samphusituṃ na icche".

"Etādisañce ratanaṃ na icchasi, Nāriṃ narindehi bahūhi patthitaṃ; Diṭṭhigataṃ sīlavataṃ nu jīvitaṃ, Bhavūpapattiñca vadesi kīdisaṃ".

"Idaṃ vadāmīti na tassa hoti, (māgaṇḍiyāti bhagavā):Dhammesu niccheyya samuggahītaṃ; Passañca diṭṭhīsu anuggahāya, Ajjhattasantiṃ pacinaṃ adassaṃ".

"Vinicchayā yāni pakappitāni, (iti māgaṇḍiyo):Te ve munī brūsi anuggahāya; Ajjhattasantīti yametamatthaṃ, Kathaṃ nu dhīrehi paveditaṃ taṃ".

"Na diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, (māgaṇḍiyāti bhagavā): Sīlabbatenāpi na suddhimāha; Adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, Asīlatā abbatā nopi tena; Ete ca nissajja anuggahāya, Santo anissāya bhavaṃ na jappe".

"No ce kira diṭṭhiyā na sutiyā na ñāṇena, (iti māgaṇḍiyo): Sīlabbatenāpi na suddhimāha; Adiṭṭhiyā assutiyā aññāṇā, Asīlatā abbatā nopi tena; Maññāmahaṃ momuhameva dhammaṃ, Diṭṭhiyā eke paccenti suddhiṃ".

"Diṭṭhañca nissāya anupucchamāno, (māgaṇḍiyāti bhagavā): Samuggahītesu pamohamāgā; Ito ca nāddakkhi aṇumpi saññaṃ, Tasmā tuvaṃ momuhato dahāsi.

Samo visesī uda vā nihīno, Yo maññati so vivadetha tena; Tīsu vidhāsu avikampamāno, Samo visesīti na tassa hoti.

Saccanti so brāhmaṇo kiṃ vadeyya, Musāti vā so vivadetha kena; Yasmiṃ samaṃ visamaṃ vāpi natthi, Sa kena vādaṃ paṭisaṃyujeyya.

Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ muni santhavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā.

Yehi vivitto vicareyya loke, Na tāni uggayha vadeyya nāgo; Jalambujaṃ kaṇḍakavārijaṃ yathā, Jalena paṅkena canūpalittaṃ; Evaṃ

munī santivādo agiddho, Kāme ca loke ca anūpalitto.

Na vedagū diṭṭhiyāyako na mutiyā, Sa mānameti na hi tammayo so; Na kammunā nopi sutena neyyo, Anūpanīto sa nivesanesu.

Saññāvirattassa na santi ganthā, Paññāvimuttassa na santi mohā; Saññañca diṭṭhiñca ye aggahesuṃ, Te ghaṭṭayantā vicaranti loke"ti.

Māgaṇḍiyasuttaṃ navamaṃ.

Sutta Nipāta 4.7

Tissametteyyasutta

"Methunamanuyuttassa, (iccāyasmā tisso metteyyo): Vighātaṃ brūhi mārisa; Sutvāna tava sāsanaṃ, Viveke sikkhissāmase".

"Methunamanuyuttassa, (metteyyāti bhagavā): Mussate vāpi sāsanaṃ; Micchā ca paṭipajjati, Etaṃ tasmiṃ anāriyaṃ.

Eko pubbe caritvāna, methunaṃ yo nisevati; Yānaṃ bhantaṃva taṃ loke, hīnamāhu puthujjanaṃ.

Yaso kitti ca yā pubbe, hāyate vāpi tassa sā; Etampi disvā sikkhetha, methunaṃ vippahātave.

Saṅkappehi pareto so, kapaṇo viya jhāyati; Sutvā paresaṃ nigghosaṃ, maṅku hoti tathāvidho.

Atha satthāni kurute, paravādehi codito; Esa khvassa mahāgedho, mosavajjaṃ pagāhati.

Paṇḍitoti samaññāto, ekacariyaṃ adhiṭṭhito; Athāpi methune yutto, mandova parikissati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Muni pubbāpare idha; Ekacariyaṃ daḷhaṃ kayirā, Na nisevetha methunaṃ.

Vivekaññeva sikkhetha, etaṃ ariyānamuttamaṃ; Na tena seṭṭho maññetha, sa ve nibbānasantike.

Rittassa munino carato, Kāmesu anapekkhino; Oghatiṇṇassa pihayanti, Kāmesu gadhitā pajā"ti.

Tissametteyyasuttaṃ sattamaṃ.

Sutta Nipāta 3.4

Pūraḷāsa (sundarikabhāradvāja) sutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati sundarikāya nadiyā tīre. Tena kho pana samayena sundarikabhāradvājo brāhmaṇo sundarikāya nadiyā tīre aggiṃ juhati, aggihuttaṃ paricarati. Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo aggiṃ juhitvā aggihuttaṃ

paricaritvā uṭṭhāyāsanā samantā catuddisā anuvilokesi: “ko nu kho imaṃ habyasesaṃ bhuñjeyyā”ti? Addasā kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle sasīsaṃ pārutaṃ nisinnaṃ; disvāna vāmena hatthena habyasesaṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena kamaṇḍaluṃ gahetvā yena bhagavā tenupasaṅkami.

Atha kho bhagavā sundarikabhāradvājassa brāhmaṇassa padasaddena sīsaṃ vivari. Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo: “muṇḍo ayaṃ bhavaṃ, muṇḍako ayaṃ bhavan”ti tatova puna nivattitukāmo ahosi. Atha kho sundarikabhāradvājassa brāhmaṇassa etadahosi: “muṇḍāpi hi idhekacce brāhmaṇā bhavanti, yannūnāhaṃ upasaṅkamitvā jātiṃ puccheyyan”ti. Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: “kiṃjacco bhavan”ti?

Atha kho bhagavā sundarikabhāradvājaṃ brāhmaṇaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

“Na brāhmaṇo nomhi na rājaputto, Na vessāyano uda koci nomhi; Gottaṃ pariññāya puthujjanānaṃ, Akiñcano manta carāmi loke.

Saṅghāṭivāsī agaho carāmi, Nivuttakeso abhinibbutatto; Alippamāno idha māṇavehi, Akallaṃ maṃ brāhmaṇa pucchasi gottapañhaṃ”.

“Pucchanti ve bho brāhmaṇā brāhmaṇebhi, Saha brāhmaṇo no bhavan”ti.

“Brāhmaṇo hi ce tvaṃ brūsi, Mañca brūsi abrāhmaṇaṃ; Taṃ taṃ sāvittiṃ pucchāmi, Tipadaṃ catuvīsatakkharaṃ”.

“Kiṃ nissitā isayo manujā, Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthū idha loke”.

“Yadantagū vedagū yaññakāle, Yassāhutiṃ labhe tassijjheti brūmi”.

“Addhā hi tassa hutamijjhe, (iti brāhmaṇo): Yaṃ tādisaṃ vedagumaddasāma; Tumhādisānañhi adassanena, Añño jano bhuñjati pūraḷāsaṃ”.

“Tasmātiha tvaṃ brāhmaṇa atthena, Atthiko upasaṅkamma puccha; Santaṃ vidhūmaṃ anīghaṃ nirāsaṃ, Appevidha abhivinde sumedhaṃ”.

“Yaññe ratohaṃ bho gotama, Yaññaṃ yiṭṭhukāmo nāhaṃ pajānāmi; Anusāsatu maṃ bhavaṃ, Yattha hutaṃ ijjhate brūhi me taṃ”.

“Tena hi tvaṃ, brāhmaṇa, odahassu sotaṃ; dhammaṃ te desessāmi—

Mā jātiṃ pucchī caraṇañca puccha, Kaṭṭhā have jāyati jātavedo; Nīcākulīnopi munī dhitīmā, Ājāniyo hoti hirīnisedho.

Saccena danto damasā upeto, Vedantagū vūsitabrahmacariyo; Kālena tamhi habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye kāme hitvā agahā caranti, Susaññatattā tasaraṃva ujjuṃ; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Ye vītarāgā susamāhitindriyā, Candova rāhuggahaṇā pamuttā; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Asajjamānā vicaranti loke, Sadā satā hitvā mamāyitāni; Kālena tesu habyaṃ pavecche, Yo brāhmaṇo puññapekkho yajetha.

Yo kāme hitvā abhibhuyyacārī, Yo vedi jātīmaraṇassa antaṃ; Parinibbuto udakarahadova sīto, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Samo samehi visamehi dūre, Tathāgato hoti anantapañño; Anūpalitto idha vā huraṃ vā, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Yamhi na māyā vasati na māno, Yo vītalobho amamo nirāso; Paṇunnakodho abhinibbutatto, Yo brāhmaṇo sokamalaṃ ahāsi; Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Nivesanaṃ yo manaso ahāsi, Pariggahā yassa na santi keci; Anupādiyāno idha vā huraṃ vā, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Samāhito yo udatāri oghaṃ, Dhammaṃ caññāsi paramāya diṭṭhiyā; Khīṇāsavo antimadehadhārī, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Bhavāsavā yassa vacī kharā ca, Vidhūpitā atthagatā na santi; Sa vedagū sabbadhi vippamutto, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Saṅgātigo yassa na santi saṅgā, Yo mānasattesu amānasatto; Dukkhaṃ pariññāya sakhettavatthuṃ, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Āsaṃ anissāya vivekadassī, Paravediyaṃ diṭṭhimupātivatto; Ārammaṇā yassa na santi keci, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Paroparā yassa samecca dhammā, Vidhūpitā atthagatā na santi; Santo upādānakhaye vimutto, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Saṃyojanaṃ jātikhayantadassī, Yopānudi rāgapathaṃ asesaṃ; Suddho nidoso vimalo akāco, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Yo attano attānaṃ nānupassati, Samāhito ujjugato ṭhitatto; Sa ve anejo akhilo akaṅkho, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ.

Mohantarā yassa na santi keci, Sabbesu dhammesu ca ñāṇadassī; Sarīrañca antimaṃ dhāreti, Patto ca sambodhimanuttaraṃ sivaṃ;

Ettāvatā yakkhassa suddhi, Tathāgato arahati pūraḷāsaṃ".

"Hutañca mayhaṃ hutamatthu saccaṃ, Yaṃ tādisaṃ vedagunaṃ alatthaṃ; Brahmā hi sakkhi paṭigaṇhātu me bhagavā, Bhuñjatu me bhagavā pūraḷāsaṃ".

"Gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, Sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo; Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, Dhamme satī brāhmaṇa vuttiresā.

Aññena ca kevalinaṃ mahesiṃ, Khīṇāsavaṃ kukkuccavūpasantaṃ; Annena pānena upaṭṭhahassu, Khettañhi taṃ puññapekkhassa hoti".

"Sādhāhaṃ bhagavā tathā vijaññaṃ, Yo dakkhiṇaṃ bhuñjeyya mādisassa; Yaṃ yaññakāle pariyesamāno, Pappuyya tava sāsanaṃ".

"Sārambhā yassa vigatā, Cittaṃ yassa anāvilaṃ; Vippamutto ca kāmehi, Thinaṃ yassa panūditaṃ.

Sīmantānaṃ vinetāraṃ, Jātimaraṇakovidaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, Tādisaṃ yaññamāgataṃ.

Bhakuṭiṃ vinayitvāna, Pañjalikā namassatha; Pūjetha annapānena, Evaṃ ijjhanti dakkhiṇā".

"Buddho bhavaṃ arahati pūraḷāsaṃ, Puññakhettamanuttaraṃ; Āyāgo sabbalokassa, Bhoto dinnaṃ mahapphalan"ti.

Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. Alattha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo ... pe ... arahataṃ ahosīti.

Sundarikabhāradvājasuttaṃ catutthaṃ.

Sutta Nipāta 5.13

Bhadrāvudhamāṇavapucchā

"Okañjahaṃ taṇhacchidaṃ anejaṃ, (iccāyasmā bhadrāvudho): Nandiñjahaṃ oghatiṇṇaṃ vimuttaṃ; Kappañjahaṃ abhiyāce sumedhaṃ, Sutvāna nāgassa apanamissanti ito.

Nānājanā janapadehi saṅgatā, Tava vīra vākyaṃ abhikaṅkhamānā; Tesaṃ tuvaṃ sādhu viyākarohi, Tathā hi te vidito esa dhammo".

"Ādānataṇhaṃ vinayetha sabbaṃ, (bhadrāvudhāti bhagavā): Uddhaṃ adho tiriyañcāpi majjhe; Yaṃ yañhi lokasmimupādiyanti, Teneva māro anveti jantuṃ.

Tasmā pajānaṃ na upādiyetha, Bhikkhu sato kiñcanaṃ sabbaloke; Ādānasatte iti pekkhamāno, Pajaṃ imaṃ maccudheyye visattan"ti.

Bhadrāvudhamāṇavapucchā dvādasamā.

Sutta Nipāta 3.11

Nālakasutta

Ānandajāte tidasagaṇe patīte, Sakkañca indaṃ sucivasane ca deve; Dussaṃ gahetvā atiriva thomayante, Asito isi addasa divāvihāre.

Disvāna deve muditamane udagge, Cittiṃ karitvāna idamavoca tattha; " Kiṃ devasaṅgho atiriva kalyarūpo, Dussaṃ gahetvā ramayatha kiṃ paṭicca.

Yadāpi āsī asurehi saṅgamo, Jayo surānaṃ asurā parājitā; Tadāpi netādiso lomahaṃsano, Kimabbhutaṃ daṭṭhu marū pamoditā.

Seḷenti gāyanti ca vādayanti ca, Bhujāni phoṭenti ca naccayanti ca; Pucchāmi vohaṃ merumuddhavāsine, Dhunātha me saṃsayaṃ khippa mārisā".

"So bodhisatto ratanavaro atulyo, Manussaloke hitasukhatthāya jāto; Sakyāna gāme janapade lumbineyye, Tenamha tuṭṭhā atiriva kalyarūpā.

So sabbasattuttamo aggapuggalo, Narāsabho sabbapajānamuttamo; Vattessati cakkamisivhaye vane, Nadaṃva sīho balavā migābhibhū".

Taṃ saddaṃ sutvā turitamavasarī so, Suddhodanassa tada bhavanaṃ upāvisi; Nisajja tattha idamavocāsi sakye, " Kuhiṃ kumāro ahamapi daṭṭhukāmo".

Tato kumāraṃ jalitamiva suvaṇṇaṃ, Ukkāmukheva sukusalasampahaṭṭhaṃ; Daddallamānaṃ siriyā anomavaṇṇaṃ, Dassesu puttaṃ asitavhayassa sakyā.

Disvā kumāraṃ sikhimiva pajjalantaṃ, Tārāsabhaṃva nabhasigamaṃ visuddhaṃ; Suriyaṃ tapantaṃ saradarivabbhamuttaṃ, Ānandajāto vipulamalattha pītiṃ.

Anekasākhañca sahassamaṇḍalaṃ, Chattaṃ marū dhārayumantalikkhe; Suvaṇṇadaṇḍā vītipatanti cāmarā, Na dissare cāmarachattagāhakā.

Disvā jaṭī kaṇhasirivhayo isi, Suvaṇṇanikkhaṃ viya paṇḍukambale; Setañca chattaṃ dhariyanta muddhani, Udaggacitto sumano paṭiggahe.

Paṭiggahetvā pana sakyapuṅgavaṃ, Jigīsako lakkhaṇamantapāragū; Pasannacitto giramabbhudīrayi, " Anuttarāyaṃ dvipadānamuttamo".

Athattano gamanamanussaranto, Akalyarūpo gaḷayati assukāni; Disvāna sakyā isimavocuṃ rudantaṃ, " No ce kumāre bhavissati antarāyo".

Disvāna sakye isimavoca akalye, " Nāhaṃ kumāre ahitamanussarāmi; Na cāpimassa bhavissati antarāyo, Na orakāyaṃ adhimānasā bhavātha.

Sambodhiyaggaṃ phusissatāyaṃ kumāro, So dhammacakkaṃ paramavisuddhadassī; Vattessatāyaṃ bahujanahitānukampī, Vitthārikassa bhavissati brahmacariyaṃ.

Mamañca āyu na ciramidhāvaseso, Athantarā me bhavissati kālakiriyā; Sohaṃ na sossaṃ asamadhurassa dhammaṃ, Tenamhi aṭṭo byasanaṅgato aghāvī".

So sākiyānaṃ vipulaṃ janetvā pītiṃ, Antepuramhā niggamā brahmacārī; So bhāgineyyaṃ sayaṃ anukampamāno, Samādapesi asamadhurassa dhamme.

"Buddhoti ghosaṃ yada parato suṇāsi, Sambodhipatto vivarati dhammamaggaṃ; Gantvāna tattha samayaṃ paripucchamāno, Carassu tasmiṃ bhagavati brahmacariyaṃ".

Tenānusiṭṭho hitamanena tādinā, Anāgate paramavisuddhadassinā; So nālako upacitapuññasañcayo, Jinaṃ patikkhaṃ parivasi rakkhitindriyo.

Sutvāna ghosaṃ jinavaracakkavattane, Gantvāna disvā isinisabhaṃ pasanno; Moneyyaseṭṭhaṃ munipavaraṃ apucchi, Samāgate asitāvhayassa sāsaneti.

Vatthugāthā niṭṭhitā.

"Aññātametaṃ vacanaṃ, Asitassa yathātathaṃ; Taṃ taṃ gotama pucchāmi, Sabbadhammāna pāraguṃ.

Anagāriyupetassa, Bhikkhācariyaṃ jigīsato; Muni pabrūhi me puṭṭho, Moneyyaṃ uttamaṃ padaṃ".

"Moneyyaṃ te upaññissaṃ, (iti bhagavā): Dukkaraṃ durabhisambhavaṃ; Handa te naṃ pavakkhāmi, Santhambhassu daḷho bhava.

Samānabhāgaṃ kubbetha, Gāme akkuṭṭhavanditaṃ; Manopadosaṃ rakkheyya, Santo anuṇṇato care.

Uccāvacā niccharanti, Dāye aggisikhūpamā; Nāriyo muniṃ palobhenti, Tā su taṃ mā palobhayuṃ.

Virato methunā dhammā, Hitvā kāme paropare; Aviruddho asāratto, Pāṇesu tasathāvare.

Yathā ahaṃ tathā ete, Yathā ete tathā ahaṃ; Attānaṃ upamaṃ katvā, Na haneyya na ghātaye.

Hitvā icchañca lobhañca, Yattha satto puthujjano; Cakkhumā paṭipajjeyya, Tareyya narakaṃ imaṃ.

Ūnūdaro mitāhāro, Appicchassa alolupo; Sadā icchāya nicchāto, Aniccho hoti nibbuto.

Sa piṇḍacāraṃ caritvā, Vanantamabhihāraye; Upaṭṭhito rukkhamūlasmiṃ, Āsanūpagato muni.

Sa jhānapasuto dhīro, Vanante ramito siyā; Jhāyetha rukkhamūlasmiṃ, Attānamabhitosayaṃ.

Tato ratyā vivasāne, Gāmantamabhihāraye; Avhānaṃ nābhinandeyya, Abhihārañca gāmato.

Na munī gāmamāgamma, Kulesu sahasā care; Ghāsesanaṃ chinnakatho, Na vācaṃ payutaṃ bhaṇe.

Alatthaṃ yadidaṃ sādhu, Nālatthaṃ kusalaṃ iti; Ubhayeneva so tādī, Rukkhaṃvupanivattati.

Sa pattapāṇi vicaranto, Amūgo mūgasammato; Appaṃ dānaṃ na hīḷeyya, Dātāraṃ nāvajāniyā.

Uccāvacā hi paṭipadā, Samaṇena pakāsitā; Na pāraṃ diguṇaṃ yanti, Nayidaṃ ekaguṇaṃ mutaṃ.

Yassa ca visatā natthi, Chinnasotassa bhikkhuno; Kiccākiccappahīnassa, Pariḷāho na vijjati.

Moneyyaṃ te upaññissaṃ, Khuradhārūpamo bhave; Jivhāya tālumāhacca, Udare saññato siyā.

Alīnacitto ca siyā, Na cāpi bahu cintaye; Nirāmagandho asito, Brahmacariyaparāyaṇo.

Ekāsanassa sikkhetha, Samaṇūpāsanassa ca; Ekattaṃ monamakkhātaṃ, Eko ce abhiramissasi; Atha bhāhisi dasadisā.

Sutvā dhīrānaṃ nighosaṃ, Jhāyīnaṃ kāmacāginaṃ; Tato hiriñca saddhañca, Bhiyyo kubbetha māmako.

Taṃ nadīhi vijānātha, Sobbhesu padaresu ca; Saṇantā yanti kusobbhā, Tuṇhī yanti mahodadhī.

Yadūnakaṃ taṃ saṇati, Yaṃ pūraṃ santameva taṃ; Aḍḍhakumbhūpamo bālo, Rahado pūrova paṇḍito.

Yaṃ samaṇo bahuṃ bhāsati, Upetaṃ atthasañhitaṃ; Jānaṃ so dhammaṃ deseti, Jānaṃ so bahu bhāsati.

Yo ca jānaṃ saṃyatatto, Jānaṃ na bahu bhāsati; Sa munī monamarahati, Sa munī monamajjhagā"ti.

Nālakasuttaṃ ekādasamaṃ.

Sutta Nipāta 1.6

Parābhavasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Parābhavantaṃ purisaṃ, mayaṃ pucchāma gotama; Bhavantaṃ puṭṭhumāgamma, kiṃ parābhavato mukhaṃ".

"Suvijāno bhavaṃ hoti, suvijāno parābhavo; Dhammakāmo bhavaṃ hoti, dhammadessī parābhavo".

"Iti hetaṃ vijānāma, paṭhamo so parābhavo; Dutiyaṃ bhagavā brūhi, kiṃ parābhavato mukhaṃ".

"Asantassa piyā honti, sante na kurute piyaṃ; Asataṃ dhammaṃ roceti, taṃ parābhavato mukhaṃ".

"Iti hetaṃ vijānāma, dutiyo so parābhavo; Tatiyaṃ bhagavā brūhi, kiṃ parābhavato mukhaṃ".

"Niddāsīlī sabhāsīlī, anuṭṭhātā ca yo naro; Alaso kodhapaññāṇo, taṃ parābhavato mukhaṃ".

“Iti hetaṃ vijānāma, tatiyo so parābhavo; Catutthaṃ bhagavā brūhi, kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Yo mātaraṃ pitaraṃ vā, jiṇṇakaṃ gatayobbanaṃ; Pahu santo na bharati, taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, catuttho so parābhavo; Pañcamaṃ bhagavā brūhi, kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Yo brāhmaṇaṃ samaṇaṃ vā, Aññaṃ vāpi vanibbakaṃ; Musāvādena vañceti, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Pañcamo so parābhavo; Chaṭṭhamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Pahūtavitto puriso, Sahirañño sabhojano; Eko bhuñjati sādūni, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Chaṭṭhamo so parābhavo; Sattamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Jātitthaddho dhanatthaddho, Gottatthaddho ca yo naro; Saññātiṃ atimaññeti, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Sattamo so parābhavo; Aṭṭhamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Itthidhutto surādhutto, Akkhadhutto ca yo naro; Laddhaṃ laddhaṃ vināseti, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Aṭṭhamo so parābhavo; Navamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Sehi dārehi asantuṭṭho, Vesiyāsu padussati; Dussati paradāresu, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Navamo so parābhavo; Dasamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Atītayobbano poso, Āneti timbarutthaniṃ; Tassā issā na supati, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Dasamo so parābhavo; Ekādasamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Itthiṃ soṇḍiṃ vikiraṇiṃ, Purisaṃ vāpi tādisaṃ; Issariyasmiṃ ṭhapeti, Taṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Iti hetaṃ vijānāma, Ekādasamo so parābhavo; Dvādasamaṃ bhagavā brūhi, Kiṃ parābhavato mukhaṃ”.

“Appabhogo mahātaṇho, Khattiye jāyate kule; So ca rajjaṃ patthayati, Taṃ parābhavato mukhaṃ.

Ete parābhave loke, Paṇḍito samavekkhiya; Ariyo dassanasampanno, Sa lokaṃ bhajate sivan”ti.

Parābhavasuttaṃ chaṭṭhaṃ.

Sutta Nipāta 2.6

Kapilasutta (dhammacariyasutta)

Dhammacariyaṃ brahmacariyaṃ, Etadāhu vasuttamaṃ; Pabbajitopi ce hoti, Agārā anagāriyaṃ.

So ce mukharajātiko, vihesābhirato mago; Jīvitaṃ tassa pāpiyo, rajaṃ vaḍḍheti attano.

Kalahābhirato bhikkhu, Mohadhammena āvuto; Akkhātampi na jānāti, Dhammaṃ buddhena desitaṃ.

Vihesaṃ bhāvitattānaṃ, avijjāya purakkhato; Saṅkilesaṃ na jānāti, maggaṃ nirayagāminaṃ.

Vinipātaṃ samāpanno, gabbhā gabbhaṃ tamā tamaṃ; Sa ve tādisako bhikkhu, pecca dukkhaṃ nigacchati.

Gūthakūpo yathā assa, sampuṇṇo gaṇavassiko; Yo ca evarūpo assa, dubbisodho hi sāṅgaṇo.

Yaṃ evarūpaṃ jānātha, bhikkhavo gehanissitaṃ; Pāpicchaṃ pāpasaṅkappaṃ, pāpaācāragocaraṃ.

Sabbe samaggā hutvāna, abhinibbajjiyātha naṃ; Kāraṇḍavaṃ niddhamatha, kasambuṃ apakassatha.

Tato palāpe vāhetha, Assamaṇe samaṇamānine; Niddhamitvāna pāpicche, Pāpaācāragocare.

Suddhā suddhehi saṃvāsaṃ, Kappayavho patissatā; Tato samaggā nipakā, Dukkhassantaṃ karissathāti.

Dhammacariyasuttaṃ chaṭṭhaṃ.

Sutta Nipāta 3.8

Sallasutta

Animittamanaññātaṃ, maccānaṃ idha jīvitaṃ; Kasirañca parittañca, tañca dukkhena saṃyutaṃ.

Na hi so upakkamo atthi, yena jātā na miyyare; Jarampi patvā maraṇaṃ, evaṃdhammā hi pāṇino.

Phalānamiva pakkānaṃ, pāto patanato bhayaṃ; Evaṃ jātāna maccānaṃ, niccaṃ maraṇato bhayaṃ.

Yathāpi kumbhakārassa, katā mattikabhājanā; Sabbe bhedanapariyantā, evaṃ maccāna jīvitaṃ.

Daharā ca mahantā ca, ye bālā ye ca paṇḍitā; Sabbe maccuvasaṃ yanti, sabbe maccuparāyaṇā.

Tesaṃ maccuparetānaṃ, gacchataṃ paralokato; Na pitā tāyate puttaṃ, ñātī vā pana ñātake.

Pekkhataṃyeva ñātīnaṃ, passa lālapataṃ puthu; Ekamekova maccānaṃ, govajjho viya nīyati.

Evamabbhāhato loko, Maccunā ca jarāya ca; Tasmā dhīrā na socanti, Viditvā lokapariyāyaṃ.

Yassa maggaṃ na jānāsi, āgatassa gatassa vā; Ubho ante asampassaṃ, niratthaṃ paridevasi.

Paridevayamāno ce, Kiñcidatthaṃ udabbahe; Sammūḷho hiṃsamattānaṃ, Kayirā ce naṃ vicakkhaṇo.

Na hi ruṇṇena sokena, Santiṃ pappoti cetaso; Bhiyyassuppajjate dukkhaṃ, Sarīraṃ cupahaññati.

Kiso vivaṇṇo bhavati, Hiṃsamattānamattanā; Na tena petā pālenti, Niratthā paridevanā.

Sokamappajahaṃ jantu, Bhiyyo dukkhaṃ nigacchati; Anutthunanto kālaṅkataṃ, Sokassa vasamanvagū.

Aññepi passa gamine, Yathākammupage nare; Maccuno vasamāgamma, Phandantevidha pāṇino.

Yena yena hi maññanti, Tato taṃ hoti aññathā; Etādiso vinābhāvo, Passa lokassa pariyāyaṃ.

Api vassasataṃ jīve, Bhiyyo vā pana māṇavo; Ñātisaṅghā vinā hoti, Jahāti idha jīvitaṃ.

Tasmā arahato sutvā, Vineyya paridevitaṃ; Petaṃ kālaṅkataṃ disvā, Neso labbhā mayā iti.

Yathā saraṇamādittaṃ, Vārinā parinibbaye; Evampi dhīro sapañño, Paṇḍito kusalo naro; Khippamuppatitaṃ sokaṃ, Vāto tūlaṃva dhaṃsaye.

Paridevaṃ pajappañca, Domanassañca attano; Attano sukhamesāno, Abbahe sallamattano.

Abbūḷhasallo asito, santiṃ pappuyya cetaso; Sabbasokaṃ atikkanto, asoko hoti nibbutoti.

Sallasuttaṃ aṭṭhamaṃ.

Sutta Nipāta 5.4

Puṇṇakamāṇavapucchā

"Anejaṃ mūladassāviṃ, (iccāyasmā puṇṇako): Atthi pañhena āgamaṃ; Kiṃ nissitā isayo manujā, Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi me taṃ".

"Ye kecime isayo manujā, (puṇṇakāti bhagavā): Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Āsīsamānā puṇṇaka itthattaṃ; Jaraṃ sitā yaññamakappayiṃsu".

"Ye kecime isayo manujā, (iccāyasmā puṇṇako): Khattiyā brāhmaṇā devatānaṃ; Yaññamakappayiṃsu puthūdha loke, Kaccissu te bhagavā yaññapathe appamattā; Atāruṃ jātiñca jarañca mārisa, Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi me taṃ".

"Āsīsanti thomayanti abhijappanti juhanti, (puṇṇakāti bhagavā): Kāmābhijappanti paṭicca lābhaṃ; Te yājayogā bhavarāgarattā, Nātariṃsu jātijaranti brūmi".

"Te ce nātariṃsu yājayogā, (iccāyasmā puṇṇako): Yaññehi jātiñca jarañca mārisa; Atha ko carahi devamanussaloke, Atāri jātiñca jarañca mārisa; Pucchāmi taṃ bhagavā brūhi me taṃ".

"Saṅkhāya lokasmi paroparāni, (puṇṇakāti bhagavā): Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke; Santo vidhūmo anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī"ti.

Puṇṇakamāṇavapucchā tatiyā.

Sutta Nipāta 5.2

Ajitamāṇavapucchā

"Kenassu nivuto loko, (iccāyasmā ajito): Kenassu nappakāsati; Kissābhilepanaṃ brūsi, Kiṃsu tassa mahabbhayaṃ".

"Avijjāya nivuto loko, (ajitāti bhagavā): Vevicchā pamādā nappakāsati; Jappābhilepanaṃ brūmi, Dukkhamassa mahabbhayaṃ".

"Savanti sabbadhi sotā, (iccāyasmā ajito): Sotānaṃ kiṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūhi, Kena sotā pidhiyyare".

"Yāni sotāni lokasmiṃ, (ajitāti bhagavā): Sati tesaṃ nivāraṇaṃ; Sotānaṃ saṃvaraṃ brūmi, Paññāyete pidhiyyare".

“Paññā ceva sati yañca, (iccāyasmā ajito): Nāmarūpañca mārisa; Etaṃ me puṭṭho pabrūhi, Katthetaṃ uparujjhati”.

“Yametaṃ pañhaṃ apucchi, ajita taṃ vadāmi te; Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhati”.

“Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisa”.

“Kāmesu nābhigijjheyya, Manasānāvilo siyā; Kusalo sabbadhammānaṃ, Sato bhikkhu paribbaje”ti.

Ajitamāṇavapucchā paṭhamā.

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.11. Soṇakuṭikaṇṇattheragāthā

“Upasampadā ca me laddhā, vimutto camhi anāsavo; So ca me bhagavā diṭṭho, vihāre ca sahāvasiṃ.

Bahudeva rattiṃ bhagavā, abbhokāsetināmayi; Vihārakusalo satthā, vihāraṃ pāvisī tadā.

Santharitvāna saṅghāṭiṃ, seyyaṃ kappesi gotamo; Sīho selaguhāyaṃva, pahīnabhayabheravo.

Tato kalyāṇavākkaraṇo, sammāsambuddhasāvako; Soṇo abhāsi saddhammaṃ, buddhaseṭṭhassa sammukhā.

Pañcakkhandhe pariññāya, Bhāvayitvāna añjasaṃ; Pappuyya paramaṃ santiṃ, Parinibbissatyanāsavo”ti.

... Soṇo kuṭikaṇṇatthero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Paṭhamavagga

2.1. Uttarattheragāthā

“Natthi koci bhavo nicco, saṅkhārā vāpi sassatā; Uppajjanti ca te khandhā, cavanti aparāparaṃ.

Etamādīnavaṃ ñatvā, bhavenamhi anatthiko; Nissaṭo sabbakāmehi, patto me āsavakkhayo”ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā uttaro thero gāthāyo abhāsitthāti.

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.11. Mahācundattheragāthā

"Sussūsā sutavaddhanī, sutaṃ paññāya vaddhanaṃ; Paññāya atthaṃ jānāti, ñāto attho sukhāvaho.

Sevetha pantāni senāsanāni, Careyya saṃyojanavippamokkhaṃ; Sace ratiṃ nādhigaccheyya tattha, Saṃghe vase rakkhitatto satimā"ti.

... Mahācundo thero ....

Theragāthā

Cuddasakanipāta

Paṭhamavagga

14.1. Khadiravaniyarevatattheragāthā

"Yadā ahaṃ pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; Nābhijānāmi saṅkappaṃ, anariyaṃ dosasaṃhitaṃ.

'Ime haññantu vajjhantu, dukkhaṃ pappontu pāṇino'; Saṅkappaṃ nābhijānāmi, imasmiṃ dīghamantare.

Mettañca abhijānāmi, appamāṇaṃ subhāvitaṃ; Anupubbaṃ paricitaṃ, yathā buddhena desitaṃ.

Sabbamitto sabbasakho, sabbabhūtānukampako; Mettacittañca bhāvemi, abyāpajjarato sadā.

Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, cittaṃ āmodayāmahaṃ; Brahmavihāraṃ bhāvemi, akāpurisasevitaṃ.

Avitakkaṃ samāpanno, sammāsambuddhasāvako; Ariyena tuṇhībhāvena, upeto hoti tāvade.

Yathāpi pabbato selo, acalo suppatiṭṭhito; Evaṃ mohakkhayā bhikkhu, pabbatova na vedhati.

Anaṅgaṇassa posassa, niccaṃ sucigavesino; Vālaggamattaṃ pāpassa, abbhamattaṃva khāyati.

Nagaraṃ yathā paccantaṃ, guttaṃ santarabāhiraṃ; Evaṃ gopetha attānaṃ, khaṇo vo mā upaccagā.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, nibbisaṃ bhatako yathā.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, ... pe ... sampajāno patissato.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassa catthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Sampādethappamādena, esā me anusāsanī; Handāhaṃ parinibbissaṃ, vippamuttomhi sabbadhī"ti.

... Khadiravaniyarevato thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.96. Khaṇḍasumanattheragāthā

"Ekapupphaṃ cajitvāna, asīti vassakoṭiyo; Saggesu paricāretvā, sesakenamhi nibbuto"ti.

... Khaṇḍasumano thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.4. Kullattheragāthā

"Kullo sivathikaṃ gantvā, addasa itthimujjhitaṃ; Apaviddhaṃ susānasmiṃ, khajjantiṃ kimihī phuṭaṃ.

Āturaṃ asuciṃ pūtiṃ, passa kulla samussayaṃ; Uggharantaṃ paggharantaṃ, bālānaṃ abhinanditaṃ.

Dhammādāsaṃ gahetvāna, ñāṇadassanapattiyā; Paccavekkhiṃ imaṃ kāyaṃ, tucchaṃ santarabāhiraṃ.

Yathā idaṃ tathā etaṃ, yathā etaṃ tathā idaṃ; Yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho.

Yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā; Yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure.

Pañcaṅgikena turiyena, Na ratī hoti tādisī; Yathā ekaggacittassa, Sammā dhammaṃ vipassato"ti.

... Kullo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Paṭhamavagga

2.8. Surādhattheragāthā

"Khīṇā hi mayhaṃ jāti, vusitaṃ jinasāsanaṃ; Pahīno jālasaṅkhāto, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo”ti.

... Surādho thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.37 Soṇapoṭiriyattheragāthā

“Na tāva supituṃ hoti, ratti nakkhattamālinī; Paṭijaggitumevesā, ratti hoti vijānatā”.

“Hatthikkhandhāvapatitaṃ, kuñjaro ce anukkame; Saṅgāme me mataṃ seyyo, yañce jīve parājito”ti.

... Soṇo poṭiriyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.62. Vajjiputtattheragāthā

“Ekakā mayaṃ araññe viharāma, Apaviddhaṃva vanasmiṃ dārukaṃ; Tassa me bahukā pihayanti, Nerayikā viya saggagāminan”ti.

... Vajjiputto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.75. Susāradattheragāthā

“Sādhu suvihitāna dassanaṃ, Kaṅkhā chijjati buddhi vaḍḍhati; Bālampi karonti paṇḍitaṃ, Tasmā sādhu sataṃ samāgamo”ti.

... Susārado thero ....

Theragāthā

Aṭṭhakanipāta

Paṭhamavagga

8.3. Mahāpanthakattheragāthā

“Yadā paṭhamamaddakkhiṃ, satthāramakutobhayaṃ; Tato me ahu saṃvego, passitvā purisuttamaṃ.

Siriṃ hatthehi pādehi, yo paṇāmeyya āgataṃ; Etādisaṃ so satthāraṃ, ārādhetvā virādhaye.

Tadāhaṃ puttadārañca, dhanadhaññañca chaḍḍayiṃ; Kesamassūni chedetvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Sikkhāsājīvasampanno, indriyesu susaṃvuto; Namassamāno sambuddhaṃ, vihāsiṃ aparājito.

Tato me paṇidhī āsi, cetaso abhipatthito; Na nisīde muhuttampi, taṇhāsalle anūhate.

Tassa mevaṃ viharato, passa vīriyaparakkamaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Arahā dakkhiṇeyyomhi, vippamutto nirūpadhi.

Tato ratyā vivasāne, sūriyuggamanaṃ pati; Sabbaṃ taṇhaṃ visosetvā, pallaṅkena upāvisin"ti.

... Mahāpanthako thero ....

Aṭṭhakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Mahākaccāyano thero, sirimitto mahāpanthako; Ete aṭṭhanipātamhi, gāthāyo catuvīsatīti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.9 Pilindavacchattheragāthā

"Svāgataṃ na durāgataṃ, Nayidaṃ dumantitaṃ mama; Saṃvibhattesu dhammesu, Yaṃ seṭṭhaṃ tadupāgamin"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā pilindavaccho thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.21. Nigrodhattheragāthā

"Nāhaṃ bhayassa bhāyāmi, Satthā no amatassa kovido; Yattha bhayaṃ nāvatiṭṭhati, Tena maggena vajanti bhikkhavo"ti.

... Nigrodho thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Pañcamavagga

2.48. Vajjitattheragāthā

“Saṃsaraṃ dīghamaddhānaṃ, gatīsu parivattisaṃ; Apassaṃ ariyasaccāni, andhabhūto puthujjano.

Tassa me appamattassa, saṃsārā vinaḷīkatā; Sabbā gatī samucchinnā, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Vajjito thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.9. Vijitasenattheragāthā

“Olaggessāmi te citta, āṇidvāreva hatthinaṃ; Na taṃ pāpe niyojessaṃ, kāmajāla sarīraja.

Tvaṃ olaggo na gacchasi, Dvāravivaraṃ gajova alabhanto; Na ca cittakali punappunaṃ, Pasakka pāparato carissasi.

Yathā kuñjaraṃ adantaṃ, Navaggahamaṅkusaggaho; Balavā āvatteti akāmaṃ, Evaṃ āvattayissaṃ taṃ.

Yathā varahayadamakusalo, Sārathi pavaro dameti ājaññaṃ; Evaṃ damayissaṃ taṃ, Patiṭṭhito pañcasu balesu.

Satiyā taṃ nibandhissaṃ, Payutto te damessāmi; Vīriyadhuraniggahito, Na yito dūraṃ gamissase cittā”ti.

... Vijitaseno thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.49. Rāmaṇeyyakattheragāthā

“Cihacihābhinadite, sippikābhirutehi ca; Na me taṃ phandati cittaṃ, ekattaniratam hi me”ti.

... Rāmaṇeyyako thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.36. Kumāputtattheragāthā

“Sādhu sutaṃ sādhu caritakaṃ, Sādhu sadā aniketavihāro; Atthapucchanaṃ padakkhiṇakammaṃ, Etaṃ sāmaññamakiñcanassā”ti.

... Kumāputto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta
Pañcamavagga
1.43. Sumaṅgalattheragāthā
"Sumuttiko sumuttiko, Sāhu sumuttikomhi tīhi khujjakehi; Asitāsu mayā naṅgalāsu mayā, Khuddakuddālāsu mayā. Yadipi idhameva idhameva, Atha vāpi alameva alameva; Jhāya sumaṅgala jhāya sumaṅgala, Appamatto vihara sumaṅgalā"ti.
... Sumaṅgalo thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Paṭhamavagga
2.5. Ajinattheragāthā
"Api ce hoti tevijjo, maccuhāyī anāsavo; Appaññātoti naṃ bālā, avajānanti ajānatā.
Yo ca kho annapānassa, lābhī hotidha puggalo; Pāpadhammopi ce hoti, so nesaṃ hoti sakkato"ti.
... Ajino thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Navamavagga
1.86. Nāgitattheragāthā
"Ito bahiddhā puthu aññavādinaṃ, Maggo na nibbānagamo yathā ayaṃ; Itissu saṃghaṃ bhagavānusāsati, Satthā sayaṃ pāṇitaleva dassayan"ti.
... Nāgito thero ....
Theragāthā
Tiṃsanipāta
Paṭhamavagga
17.2. Sāriputtattheragāthā
"Yathācārī yathāsato satīmā, Yatasaṅkappajjhāyi appamatto; Ajjhattarato samāhitatto, Eko santusito tamāhu bhikkhuṃ.
Allaṃ sukkhaṃ vā bhuñjanto, Na bāḷhaṃ suhito siyā; Ūnūdaro mitāhāro, Sato bhikkhu paribbaje.
Cattāro pañca ālope, abhutvā udakaṃ pive; Alaṃ phāsuvihārāya, pahitattassa bhikkhuno.

Kappiyaṃ tañce chādeti, cīvaraṃ idamatthikaṃ; Alaṃ phāsuvihārāya, pahitattassa bhikkhuno.

Pallaṅkena nisinnassa, jaṇṇuke nābhivassati; Alaṃ phāsuvihārāya, pahitattassa bhikkhuno.

Yo sukhaṃ dukkhato adda, dukkhamaddakkhi sallato; Ubhayantarena nāhosi, kena lokasmi kiṃ siyā.

Mā me kadāci pāpiccho, kusīto hīnavīriyo; Appassuto anādaro, kena lokasmi kiṃ siyā.

Bahussuto ca medhāvī, sīlesu susamāhito; Cetosamathamanuyutto, api muddhani tiṭṭhatu.

Yo papañcamanuyutto, papañcābhirato mago; Virādhayī so nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

Yo ca papañcaṃ hitvāna, nippapañcapathe rato; Ārādhayī so nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

Gāme vā yadi vāraññe, Ninne vā yadi vā thale; Yattha arahanto viharanti, Taṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ.

Ramaṇīyāni araññāni, yattha na ramatī jano; Vītarāgā ramissanti, na te kāmagavesino.

Nidhīnaṃva pavattāraṃ, yaṃ passe vajjadassinaṃ; Niggayhavādiṃ medhāviṃ, tādisaṃ paṇḍitaṃ bhaje; Tādisaṃ bhajamānassa, seyyo hoti na pāpiyo.

Ovadeyyānusāseyya, asabbhā ca nivāraye; Satañhi so piyo hoti, asataṃ hoti appiyo.

Aññassa bhagavā buddho, dhammaṃ desesi cakkhumā; Dhamme desiyamānamhi, sotamodhesimatthiko.

Taṃ me amoghaṃ savanaṃ, vimuttomhi anāsavo.

Neva pubbenivāsāya, napi dibbassa cakkhuno; Cetopariyāya iddhiyā, cutiyā upapattiyā; Sotadhātuvisuddhiyā, paṇidhī me na vijjati".

"Rukkhamūlaṃva nissāya, muṇḍo saṅghāṭipāruto; Paññāya uttamo thero, upatissova jhāyati.

Avitakkaṃ samāpanno, sammāsambuddhasāvako; Ariyena tuṇhībhāvena, upeto hoti tāvade.

Yathāpi pabbato selo, acalo suppatiṭṭhito; Evaṃ mohakkhayā bhikkhu, pabbatova na vedhati".

“Anaṅgaṇassa posassa, niccaṃ sucigavesino; Vālaggamattaṃ pāpassa, abbhamattaṃva khāyati.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Nikkhipissaṃ imaṃ kāyaṃ, sampajāno patissato.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, nibbisaṃ bhatako yathā”.

“Ubhayena midaṃ maraṇameva, Nāmaraṇaṃ pacchā vā pure vā; Paṭipajjatha mā vinassatha, Khaṇo vo mā upaccagā.

Nagaraṃ yathā paccantaṃ, guttaṃ santarabāhiraṃ; Evaṃ gopetha attānaṃ, khaṇo vo mā upaccagā; Khaṇātītā hi socanti, nirayamhi samappitā”.

“Upasanto uparato, mantabhāṇī anuddhato; Dhunāti pāpake dhamme, dumapattaṃva māluto.

Upasanto uparato, mantabhāṇī anuddhato; Appāsi pāpake dhamme, dumapattaṃva māluto.

Upasanto anāyāso, vippasanno anāvilo; Kalyāṇasīlo medhāvī, dukkhassantakaro siyā”.

“Na vissase ekatiyesu evaṃ, Agārisu pabbajitesu cāpi; Sādhūpi hutvā na asādhu honti, Asādhu hutvā puna sādhu honti.

Kāmacchando ca byāpādo, thinamiddhañca bhikkhuno; Uddhaccaṃ vicikicchā ca, pañcete cittakelisā.

Yassa sakkariyamānassa, asakkārena cūbhayaṃ; Samādhi na vikampati, appamādavihārino.

Taṃ jhāyinaṃ sātatikaṃ, sukhumadiṭṭhivipassakaṃ; Upādānakkhayārāmaṃ, āhu sappuriso iti.

Mahāsamuddo pathavī, pabbato anilopi ca; Upamāya na yujjanti, satthu varavimuttiyā.

Cakkānuvattako thero, mahāñāṇī samāhito; Pathavāpaggisamāno, na rajjati na dussati.

Paññāpāramitaṃ patto, mahābuddhi mahāmati; Ajaḷo jaḷasamāno, sadā carati nibbuto.

Pariciṇṇo mayā satthā, ... pe ... bhavanetti samūhatā.

Sampādethappamādena, esā me anusāsanī; Handāhaṃ parinibbissaṃ, vippamuttomhi sabbadhī”ti.

... Sāriputto thero ....

Theragāthā
Catukkanipāta
Paṭhamavagga
4.2. Bhaguttheragāthā
“Ahaṃ middhena pakato, vihārā upanikkhamiṃ; Caṅkamaṃ abhiruhanto, tattheva papatiṃ chamā.
Gattāni parimajjitvā, punapāruyha caṅkamaṃ; Caṅkame caṅkamiṃ sohaṃ, ajjhattaṃ susamāhito.
Tato me manasīkāro, yoniso udapajjatha; Ādīnavo pāturahu, nibbidā samatiṭṭhatha.
Tato cittaṃ vimucci me, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.
... Bhagutthero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Tatiyavagga
2.27. Nandakattheragāthā
“Yathāpi bhaddo ājañño, khalitvā patitiṭṭhati; Bhiyyo laddhāna saṃvegaṃ, adīno vahate dhuraṃ.
Evaṃ dassanasampannaṃ, sammāsambuddhasāvakaṃ; Ājānīyaṃ maṃ dhāretha, puttaṃ buddhassa orasan”ti.
... Nandako thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dutiyavagga
1.15. Kuṇḍadhānattheragāthā
“Pañca chinde pañca jahe, pañca cuttari bhāvaye; Pañcasaṅgātigo bhikkhu, oghatiṇṇoti vuccatī”ti.
... Kuṇḍadhāno thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dasamavagga
1.99. Uttiyattheragāthā
“Saddaṃ sutvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasikaroto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati; Tassa vaḍḍhanti āsavā, Saṃsāraṃ up-

agāmino”ti.

... Uttiyo thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.6. Selattheragāthā

“Paripuṇṇakāyo suruci, Sujāto cārudassano; Suvaṇṇavaṇṇosi bhagavā, Susukkadāṭhosi vīriyavā.

Narassa hi sujātassa, ye bhavanti viyañjanā; Sabbe te tava kāyasmiṃ, mahāpurisalakkhaṇā.

Pasannanetto sumukho, brahā uju patāpavā; Majjhe samaṇasaṃghassa, ādiccova virocasi.

Kalyāṇadassano bhikkhu, kañcanasannibhattaco; Kiṃ te samaṇabhāvena, evaṃ uttamavaṇṇino.

Rājā arahasi bhavituṃ, cakkavattī rathesabho; Cāturanto vijitāvī, jambusaṇḍassa issaro.

Khattiyā bhogī rājāno, anuyantā bhavanti te; Rājābhirājā manujindo, rajjaṃ kārehi gotama”.

“Rājāhamasmi sela,(selāti bhagavā) Dhammarājā anuttaro; Dhammena cakkaṃ vattemi, Cakkaṃ appaṭivattiyaṃ”.

“Sambuddho paṭijānāsi,(iti selo brāhmaṇo) Dhammarājā anuttaro; ‘Dhammena cakkaṃ vattemi’, Iti bhāsatha gotama.

Ko nu senāpati bhoto, sāvako satthuranvayo; Ko tetamanuvatteti, dhammacakkaṃ pavattitaṃ”.

“Mayā pavattitaṃ cakkaṃ,(selāti bhagavā) Dhammacakkaṃ anuttaraṃ; Sāriputto anuvatteti, Anujāto tathāgataṃ.

Abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, bhāvetabbañca bhāvitaṃ; Pahātabbaṃ pahīnaṃ me, tasmā buddhosmi brāhmaṇa.

Vinayassu mayi kaṅkhaṃ, adhimuccassu brāhmaṇa; Dullabhaṃ dassanaṃ hoti, sambuddhānaṃ abhiṇhaso.

Yesaṃ ve dullabho loke, pātubhāvo abhiṇhaso; Sohaṃ brāhmaṇa buddhosmi, sallakatto anuttaro.

Brahmabhūto atitulo, mārasenappamaddano; Sabbāmitte vase katvā, modāmi akutobhayo”.

“Idaṃ bhonto nisāmetha, yathā bhāsati cakkhumā; Sallakatto mahāvīro, sīhova nadatī vane.

Brahmabhūtaṃ atitulaṃ, mārasenappamaddanaṃ; Ko disvā nappasīdeyya, api kaṇhābhijātiko.

Yo maṃ icchati anvetu, yo vā nicchati gacchatu; Idhāhaṃ pabbajissāmi, varapaññassa santike”.

“Etañce ruccati bhoto, sammāsambuddhasāsanaṃ; Mayampi pabbajissāma, varapaññassa santike”.

“Brāhmaṇā tisatā ime, yācanti pañjalīkatā; ‘Brahmacariyaṃ carissāma, bhagavā tava santike’”.

“Svākkhātaṃ brahmacariyaṃ,(selāti bhagavā) Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Yattha amoghā pabbajjā, Appamattassa sikkhato”.

“Yaṃ taṃ saraṇamāgamha, ito aṭṭhame cakkhuma; Sattarattena bhagavā, dantāmha tava sāsane.

Tuvaṃ buddho tuvaṃ satthā, tuvaṃ mārābhibhū muni; Tuvaṃ anusaye chetvā, tiṇṇo tāresimaṃ pajaṃ.

Upadhī te samatikkantā, āsavā te padālitā; Sīhova anupādāno, pahīnabhayabheravo.

Bhikkhavo tisatā ime, titṭhanti pañjalīkatā; Pāde vīra pasārehi, nāgā vandantu satthuno”ti.

... Selo thero ....

Theragāthā

Sattakanipāta

Paṭhamavagga

7.4. Sopākattheragāthā

“Disvā pāsādachāyāyaṃ, caṅkamantaṃ naruttamaṃ; Tattha naṃ upasaṅkamma, vandissaṃ purisuttamaṃ.

Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, saṃharitvāna pāṇayo; Anucaṅkamissaṃ virajaṃ, sabbasattānamuttamaṃ.

Tato pañhe apucchi maṃ, pañhānaṃ kovido vidū; Acchambhī ca abhīto ca, byākāsiṃ satthuno ahaṃ.

Vissajjitesu pañhesu, anumodi tathāgato; Bhikkhusaṃghaṃ viloketvā, imamatthaṃ abhāsatha.

‘Lābhā aṅgānaṃ magadhānaṃ, Yesāyaṃ paribhuñjati; Cīvaraṃ piṇḍapātañca, Paccayaṃ sayanāsanaṃ; Paccuṭṭhānañca sāmīciṃ, Tesaṃ

lābhāti cābravi.

Ajjatagge maṃ sopāka, dassanāyopasaṅkama; Esā ceva te sopāka, bhavatu upasampadā'.

Jātiyā sattavassohaṃ, laddhāna upasampadaṃ; Dhāremi antimaṃ dehaṃ, aho dhammasudhammatā"ti.

... Sopāko thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Pañcamavagga

2.49. Sandhitattheragāthā

"Assatthe haritobhāse, saṃvirūḷhamhi pādape; Ekaṃ buddhagataṃ saññaṃ, alabhitthaṃ patissato.

Ekatiṃse ito kappe, yaṃ saññamalabhiṃ tadā; Tassā saññāya vāhasā, patto me āsavakkhayo"ti.

... Sandhito thero .... Vaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Kumārakassapo thero, dhammapālo ca brahmāli; Mogharājā visākho ca, cūḷako ca anūpamo; Vajjito sandhito thero, kilesarajavāhanoti.

Dukanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Gāthādukanipātamhi, navuti ceva aṭṭha ca; Therā ekūnapaññāsaṃ, bhāsitā nayakovidāti.

Theragāthā

Paññāsanipāta

Paṭhamavagga

19.1. Tālapuṭattheragāthā

"Kadā nuhaṃ pabbatakandarāsu, Ekākiyo addutiyo vihassaṃ; Aniccato sabbabhavaṃ vipassaṃ, Taṃ me idaṃ taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nuhaṃ bhinnapaṭandharo muni, Kāsāvavattho amamo nirāso; Rāgañca dosañca tatheva mohaṃ, Hantvā sukhī pavanagato vihassaṃ.

Kadā aniccaṃ vadharoganīḷaṃ, Kāyaṃ imaṃ maccujarāyupaddutaṃ; Vipassamāno vītabhayo vihassaṃ, Eko vane taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nuhaṃ bhayajananiṃ dukhāvahaṃ, Taṇhālataṃ bahuvidhānuvattaniṃ; Paññāmayaṃ tikhiṇamasiṃ gahetvā, Chetvā vase tampi

kadā bhavissati.

Kadā nu paññāmayamuggatejaṃ, Satthaṃ isīnaṃ sahasādiyitvā; Māraṃ sasenaṃ sahasā bhañjissaṃ, Sīhāsane taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nuhaṃ sabbhi samāgamesu, Diṭṭho bhave dhammagarūhi tādibhi; Yāthāvadassīhi jitindriyehi, Padhāniyo taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nu maṃ tandi khudā pipāsā, Vātātapā kīṭasarīsapā vā; Na bādhayissanti na taṃ giribbaje, Atthatthiyaṃ taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nu kho yaṃ viditaṃ mahesinā, Cattāri saccāni sududdasāni; Samāhitatto satimā agacchaṃ, Paññāya taṃ taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nu rūpe amite ca sadde, Gandhe rase phusitabbe ca dhamme; Ādittatohaṃ samathehi yutto, Paññāya dacchaṃ tadidaṃ kadā me.

Kadā nuhaṃ dubbacanena vutto, Tato nimittaṃ vimano na hessaṃ; Atho pasatthopi tato nimittaṃ, Tuṭṭho na hessaṃ tadidaṃ kadā me.

Kadā nu kaṭṭhe ca tiṇe latā ca, Khandhe imehaṃ amite ca dhamme; Ajjhattikāneva ca bāhirāni ca, Samaṃ tuleyyaṃ tadidaṃ kadā me.

Kadā nu maṃ pāvusakālamegho, Navena toyena sacīvaraṃ vane; Isippayātamhi pathe vajantaṃ, Ovassate taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā mayūrassa sikhaṇḍino vane, Dijassa sutvā girigabbhare rutaṃ; Paccuṭṭhahitvā amatassa pattiyā, Sañcintaye taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nu gaṅgaṃ yamunaṃ sarassatiṃ, Pātālakhittaṃ vaḷavāmukhañca; Asajjamāno patareyyamiddhiyā, Vibhiṃsanaṃ taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā nu nāgova asaṅgacārī, Padālaye kāmaguṇesu chandaṃ; Nibbajjayaṃ sabbasubhaṃ nimittaṃ, Jhāne yuto taṃ nu kadā bhavissati.

Kadā iṇaṭṭova daliddako nidhiṃ, Ārādhayitvā dhanikehi pīḷito; Tuṭṭho bhavissaṃ adhigamma sāsanaṃ, Mahesino taṃ nu kadā bhavissati.

Bahūni vassāni tayāmhi yācito, 'Agāravāsena alaṃ nu te idaṃ'; Taṃ dāni maṃ pabbajitaṃ samānaṃ, Kiṃkāraṇā citta tuvaṃ na yuñjasi.

Nanu ahaṃ citta tayāmhi yācito, 'Giribbaje citrachadā vihaṅgamā'; Mahindaghosatthanitābhigajjino, Te taṃ ramessanti vanamhi jhāyinaṃ.

Kulamhi mitte ca piye ca ñātake, Khiḍḍāratiṃ kāmaguṇañca loke; Sabbaṃ pahāya imamajjhupāgato, Athopi tvaṃ citta na mayha tussasi.

Mameva etaṃ na hi tvaṃ paresaṃ, Sannāhakāle paridevitena kiṃ; Sabbaṃ idaṃ calamiti pekkhamāno, Abhinikkhamiṃ amatapadaṃ jigīsaṃ.

Suyuttavādī dvipadānamuttamo, Mahābhisakko naradammasārathi; 'Cittaṃ calaṃ makkaṭasannibhaṃ iti, Avītarāgena sudunnivārayaṃ'.

Kāmā hi citrā madhurā manoramā, Aviddasū yattha sitā puthujjanā; Te dukkhamicchanti punabbhavesino, Cittena nītā niraye nirākatā.

'Mayūrakoñcābhirutamhi kānane, Dīpīhi byagghehi purakkhato vasaṃ; Kāye apekkhaṃ jaha mā virādhaya', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Bhāvehi jhānāni ca indriyāni ca, Balāni bojjhaṅgasamādhibhāvanā; Tisso ca vijjā phusa buddhasāsane', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Bhāvehi maggaṃ amatassa pattiyā, Niyyānikaṃ sabbadukhakkhayogadhaṃ; Aṭṭhaṅgikaṃ sabbakilesasodhanaṃ', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Dukkhanti khandhe paṭipassa yoniso, Yato ca dukkhaṃ samudeti taṃ jaha; Idheva dukkhassa karohi antaṃ', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Aniccaṃ dukkhanti vipassa yoniso, Suññaṃ anattāti aghaṃ vadhanti ca; Manovicāre uparundha cetaso', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Muṇḍo virūpo abhisāpamāgato, Kapālahatthova kulesu bhikkhasu; Yuñjassu satthuvacane mahesino', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Susaṃvutatto visikhantare caraṃ, Kulesu kāmesu asaṅgamānaso; Cando yathā dosinapuṇṇamāsiyā', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

'Āraññiko hohi ca piṇḍapātiko, Sosāniko hohi ca paṃsukūliko; Nesajjiko hohi sadā dhute rato', Itissu maṃ citta pure niyuñjasi.

Ropetva rukkhāni yathā phalesī, Mūle taruṃ chettu tameva icchasi; Tathūpamaṃ cittamidaṃ karosi, Yaṃ maṃ aniccamhi cale niyuñjasi.

Arūpa dūraṅgama ekacāri, Na te karissaṃ vacanaṃ idānihaṃ; Dukkhā hi kāmā kaṭukā mahabbhayā, Nibbānamevābhimano carissaṃ.

Nāhaṃ alakkhyā ahirikkatāya vā, Na cittahetū na ca dūrakantanā; Ājīvahetū ca ahaṃ na nikkhamiṃ, Kato ca te citta paṭissavo mayā.

'Appicchatā sappurisehi vaṇṇitā, Makkhappahānaṃ vupasamo dukhassa'; Itissu maṃ citta tadā niyuñjasi, Idāni tvaṃ gacchasi pubbaciṇṇaṃ.

Taṇhā avijjā ca piyāpiyañca, Subhāni rūpāni sukhā ca vedanā; Manāpiyā kāmaguṇā ca vantā, Vante ahaṃ āvamituṃ na ussahe.

Sabbattha te citta vaco kataṃ mayā, Bahūsu jātīsu na mesi kopito; Ajjhattasambhavo kataññutāya te, Dukkhe ciraṃ saṃsaritaṃ tayā kate.

Tvaññeva no citta karosi brāhmaṇo, Tvaṃ khattiyo rājadasī karosi; Vessā ca suddā ca bhavāma ekadā, Devattanaṃ vāpi taveva vāhasā.

Taveva hetū asurā bhavāmase, Tvaṃmūlakaṃ nerayikā bhavāmase; Atho tiracchānagatāpi ekadā, Petattanaṃ vāpi taveva vāhasā.

Nanu dubbhissasi maṃ punappunaṃ, Muhuṃ muhuṃ cāraṇikaṃva dassayaṃ; Ummattakeneva mayā palobhasi, Kiñcāpi te citta virādhitaṃ mayā.

Idaṃ pure cittamacāri cārikaṃ, Yenicchakaṃ yatthakāmaṃ yathāsukhaṃ; Tadajjahaṃ niggahessāmi yoniso, Hatthippabhinnaṃ viya aṅkusaggaho.

Satthā ca me lokamimaṃ adhiṭṭhahi, Aniccato addhuvato asārato; Pakkhanda maṃ citta jinassa sāsane, Tārehi oghā mahatā suduttarā.

Na te idaṃ citta yathā purāṇakaṃ, Nāhaṃ alaṃ tuyha vase nivattituṃ; Mahesino pabbajitomhi sāsane, Na mādisā honti vināsadhārino.

Nagā samuddā saritā vasundharā, Disā catasso vidisā adho divā; Sabbe aniccā tibhavā upaddutā, Kuhiṃ gato citta sukhaṃ ramissasi.

Dhitipparaṃ kiṃ mama citta kāhisi, Na te alaṃ citta vasānuvattako; Na jātu bhastaṃ ubhatomukhaṃ chupe, Dhiratthu pūraṃ nava sotasandaniṃ.

Varāhaeṇeyyavigāḷhasevite, Pabbhārakuṭṭe pakateva sundare; Navambunā pāvusasitthakānane, Tahiṃ guhāgehagato ramissasi.

Sunīlagīvā susikhā supekhunā, Sucittapattacchadanā vihaṅgamā; Sumañjughosatthanitābhigajjino, Te taṃ ramessanti vanamhi jhāyinaṃ.

Vuṭṭhamhi deve caturaṅgule tiṇe, Sampupphite meghanibhamhi

kānane; Nagantare viṭapisamo sayissaṃ, Taṃ me mudū hehiti tūlasannibhaṃ.

Tathā tu kassāmi yathāpi issaro, Yaṃ labbhati tenapi hotu me alaṃ; Na tāhaṃ kassāmi yathā atandito, Biḷārabhastaṃva yathā sumadditaṃ.

Tathā tu kassāmi yathāpi issaro, Yaṃ labbhati tenapi hotu me alaṃ; Viriyena taṃ mayha vasānayissaṃ, Gajaṃva mattaṃ kusalaṅkusaggaho.

Tayā sudantena avaṭṭhitena hi, Hayena yoggācariyova ujjunā; Pahomi maggaṃ paṭipajjituṃ sivaṃ, Cittānurakkhīhi sadā nisevitaṃ.

Ārammaṇe taṃ balasā nibandhisaṃ, Nāgaṃva thambhamhi daḷhāya rajjuyā; Taṃ me suguttaṃ satiyā subhāvitaṃ, Anissitaṃ sabbabhavesu hehisi.

Paññāya chetvā vipathānusārinaṃ, Yogena niggayha pathe nivesiya; Disvā samudayaṃ vibhavañca sambhavaṃ, Dāyādako hehisi aggavādino.

Catubbipallāsavasaṃ adhiṭṭhitaṃ, Gāmaṇḍalaṃva parinesi citta maṃ; Nanu saṃyojanabandhanacchidaṃ, Saṃsevase kāruṇikaṃ mahāmuniṃ.

Migo yathā seri sucittakānane, Rammaṃ giriṃ pāvusaabbhamāliniṃ; Anākule tattha nage ramissaṃ, Asaṃsayaṃ citta parā bhavissasi.

Ye tuyha chandena vasena vattino, Narā ca nārī ca anubhonti yaṃ sukhaṃ; Aviddasū māravasānuvattino, Bhavābhinandī tava citta sāvakā”ti.

... Tālapuṭo thero ....

Paññāsanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Paññāsamhi nipātamhi, eko tālapuṭo suci; Gāthāyo tattha paññāsa, puna pañca ca uttarīti.

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.4. Dhaniyattheragāthā

“Sukhañce jīvituṃ icche, sāmaññasmiṃ apekkhavā; Saṃghikaṃ nātimaññeyya, cīvaraṃ pānabhojanaṃ.

Sukhañce jīvituṃ icche, sāmaññasmiṃ apekkhavā; Ahi mūsikasobbhaṃva, sevetha sayanāsanaṃ.

Sukhañce jīvituṃ icche, sāmaññasmiṃ apekkhavā; Itarītarena tusseyya, ekadhammañca bhāvaye”ti.

... Dhaniyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.107. Dhammasavattheragāthā

“Pabbajiṃ tulayitvāna, agārasmānagāriyaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Dhammasavo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Chaṭṭhavagga

1.53. Valliyattheragāthā

“Vassati devo yathā sugītaṃ, Channā me kuṭikā sukhā nivātā; Tassaṃ viharāmi appamatto, Atha ce patthayasi pavassa devā”ti.

... Valliyo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.38. Nisabhattheragāthā

“Pañca kāmaguṇe hitvā, Piyarūpe manorame; Saddhāya gharā nikkhamma, Dukkhassantakaro bhave.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, sampajāno patissato”ti.

... Nisabho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Chaṭṭhavagga

1.51. Godhikattheragāthā

“Vassati devo yathā sugītaṃ, Channā me kuṭikā sukhā nivātā; Cittaṃ susamāhitañca mayhaṃ, Atha ce patthayasi pavassa devā”ti.

... Godhiko thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Pañcamavagga

2.44. Mogharājattheragāthā

“Chavipāpaka cittabhaddaka, Mogharāja satataṃ samāhito; Hemantikasītakālarattiyo, Bhikkhu tvaṃsi kathaṃ karissasi”.

“Sampannasassā magadhā, kevalā iti me sutaṃ; Palālacchannako seyyaṃ, yathaññe sukhajīvino”ti.

... Mogharājā thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.30. Uttiyattheragāthā

“Ābādhe me samuppanne, sati me udapajjatha; Ābādho me samuppanno, kālo me nappamajjitun”ti.

... Uttiyo thero .... Vaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Nigrodho cittako thero, gosālathero sugandho; Nandiyo abhayo thero, thero lomasakaṅgiyo; Jambugāmikaputto ca, hārito uttiyo isīti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.35. Sāmaññakānittheragāthā

“Sukhaṃ sukhattho labhate tadācaraṃ, Kittiñca pappoti yasassa vaḍḍhati; Yo ariyamaṭṭhaṅgikamañjasaṃ ujuṃ, Bhāveti maggaṃ amatassa pattiyā”ti.

... Sāmaññakānitthero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.5. Vaḍḍhattheragāthā

“Sādhū hi kira me mātā, Patodaṃ upadaṃsayi; Yassāhaṃ vacanaṃ sutvā, Anusiṭṭho janettiyā; Āraddhavīriyo pahitatto, Patto sambodhimuttamaṃ.

Arahā dakkhiṇeyyomhi, tevijjo amataddaso; Jetvā namucino senaṃ, viharāmi anāsavo.

Ajjhattañca bahiddhā ca, ye me vijjiṃsu āsavā; Sabbe asesā ucchinnā, na ca uppajjare puna.

Visāradā kho bhaginī, etamatthaṃ abhāsayi; 'Apihā nūna mayipi, vanatho te na vijjati'.

Pariyantakataṃ dukkhaṃ, antimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Vaḍḍho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.91. Paripuṇṇakattheragāthā

"Na tathā mataṃ satarasaṃ, Sudhannaṃ yaṃ mayajja paribhuttaṃ; Aparimitadassinā gotamena, Buddhena desito dhammo"ti.

... Paripuṇṇako thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.31 Gahvaratīriyattheragāthā

"Phuṭṭho ḍaṃsehi makasehi, araññasmiṃ brahāvane; Nāgo saṃgāmasīseva, sato tatrādhivāsaye"ti.

... Gahvaratīriyo thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.14. Sabbakāmittheragāthā

"Dvipādakoyaṃ asuci, duggandho parihīrati; Nānākuṇapaparipūro, vissavanto tato tato.

Migaṃ nilīnaṃ kūṭena, baḷiseneva ambujaṃ; Vānaraṃ viya lepena, bādhayanti puthujjanaṃ.

Rūpā saddā rasā gandhā, phoṭṭhabbā ca manoramā; Pañca kāmaguṇā ete, itthirūpasmi dissare.

Ye etā upasevanti, rattacittā puthujjanā; Vaḍḍhenti kaṭasiṃ ghoraṃ, ācinanti punabbhavaṃ.

Yo cetā parivajjeti, sappasseva padā siro; Somaṃ visattikaṃ loke, sato samativattati.

Kāmesvādīnavaṃ disvā, nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Nissaṭo sabbakāmehi, patto me āsavakkhayo”ti.

... Sabbakāmitthero ....

Chakkanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Uruveḷakassapo ca, thero tekicchakāri ca; Mahānāgo ca kullo ca, mālukyo sappadāsako; Kātiyāno migajālo, jento sumanasavhayo; Nhātamuni brahmadatto, sirimaṇḍo sabbakāmī ca; Gāthāyo caturāsīti, therā cettha catuddasāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Dvādasamavagga

1.116 Pārāpariyattheragāthā

“Chaphassāyatane hitvā, guttadvāro susaṃvuto; Aghamūlaṃ vamitvāna, patto me āsavakkhayo”ti.

... Pārāpariyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dutiyavagga

1.14. Sivakasāmaṇeragāthā

“Upajjhāyo maṃ avaca, ito gacchāma sīvaka; Gāme me vasati kāyo, araññaṃ me gato mano; Semānakopi gacchāmi, natthi saṅgo vijānatan”ti.

... Vanavacchassa therassa (siviko) sāmaṇero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.10. Sāṭimattiyattheragāthā

“Ahu tuyhaṃ pure saddhā, sā te ajja na vijjati; Yaṃ tuyhaṃ tuyhamevetaṃ, natthi duccaritaṃ mama.

Aniccā hi calā saddhā, evaṃ diṭṭhā hi sā mayā; Rajjantipi virajjanti, tattha kiṃ jiyyate muni.

Paccati munino bhattaṃ, Thokaṃ thokaṃ kule kule; Piṇḍikāya carissāmi, Atthi jaṅghabalaṃ mamā”ti.

... Sāṭimattiyo thero ....

Theragāthā
Ekakanipāta
Pañcamavagga
1.46. Samiddhittheragāthā
“Saddhāyāhaṃ pabbajito, Agārasmānagāriyaṃ; Sati paññā ca me vuḍḍhā, Cittañca susamāhitaṃ; Kāmaṃ karassu rūpāni, Neva maṃ byādhayissasī”ti.
... Samiddhitthero ....
Theragāthā
Vīsatinipāta
Paṭhamavagga
16.7 Kāḷigodhāputtabhaddiyattheragāthā
“Yātaṃ me hatthigīvāya, sukhumā vatthā padhāritā; Sālīnaṃ odano bhutto, sucimaṃsūpasecano.
Sojja bhaddo sātatiko, uñchāpattāgate rato; Jhāyati anupādāno, putto godhāya bhaddiyo.
Paṃsukūlī sātatiko, uñchāpattāgate rato; Jhāyati anupādāno, putto godhāya bhaddiyo.
Piṇḍapātī sātatiko, ... pe ...
Tecīvarī sātatiko, ... pe ...
Sapadānacārī sātatiko, ... pe ...
Ekāsanī sātatiko, ... pe ...
Pattapiṇḍī sātatiko, ... pe ...
Khalupacchābhattī sātatiko, ... pe ...
Āraññiko sātatiko, ... pe ...
Rukkhamūliko sātatiko, ... pe ...
Abbhokāsī sātatiko, ... pe ...
Sosāniko sātatiko, ... pe ...
Yathāsanthatiko sātatiko, ... pe ...
Nesajjiko sātatiko, ... pe ...
Appiccho sātatiko, ... pe ...
Santuṭṭho sātatiko, ... pe ...
Pavivitto sātatiko, ... pe ...
Asaṃsaṭṭho sātatiko, ... pe ...
Āraddhavīriyo sātatiko, ... pe ...

Hitvā satapalaṃ kaṃsaṃ, sovaṇṇaṃ satarājikaṃ; Aggahiṃ mattikāpattaṃ, idaṃ dutiyābhisecanaṃ.

Ucce maṇḍalipākāre, daḷhamaṭṭālakoṭṭhake; Rakkhito khaggahatthehi, uttasaṃ vihariṃ pure.

Sojja bhaddo anutrāsī, pahīnabhayabheravo; Jhāyati vanamoggayha, putto godhāya bhaddiyo.

Sīlakkhandhe patiṭṭhāya, satiṃ paññañca bhāvayaṃ; Pāpuṇiṃ anupubbena, sabbasaṃyojanakkhayan"ti.

... Bhaddiyo kāḷigodhāya putto thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.1. Nāgasamālattheragāthā

"Alaṅkatā suvasanā, mālinī candanussadā; Majjhe mahāpathe nārī, tūriye naccati naṭṭakī.

Piṇḍikāya paviṭṭhohaṃ, gacchanto naṃ udikkhisaṃ; Alaṅkataṃ suvasanaṃ, maccupāsaṃva oḍḍitaṃ.

Tato me manasīkāro, yoniso udapajjatha; Ādīnavo pāturahu, nibbidā samatiṭṭhatha.

Tato cittaṃ vimucci me, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Nāgasamālo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.19. Nandattheragāthā

"Ayoniso manasikārā, maṇḍanaṃ anuyuñjisaṃ; Uddhato capalo cāsiṃ, kāmarāgena aṭṭito.

Upāyakusalenāhaṃ, buddhenādiccabandhunā; Yoniso paṭipajjitvā, bhave cittaṃ udabbahin"ti.

... Nando thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Paṭhamavagga

2.9. Gotamattheragāthā

“Sukhaṃ supanti munayo, ye itthīsu na bajjhare; Sadā ve rakkhitabbāsu, yāsu saccaṃ sudullabhaṃ.

Vadhaṃ carimha te kāma, anaṇā dāni te mayaṃ; Gacchāma dāni nibbānaṃ, yattha gantvā na socatī”ti.

... Gotamo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Tatiyavagga

2.22. Bhaddajittheragāthā

“Panādo nāma so rājā, yassa yūpo suvaṇṇayo; Tiriyaṃ soḷasubbedho, ubbhamāhu sahassadhā.

Sahassakaṇḍo satageṇḍu, dhajālu haritāmayo; Anaccuṃ tattha gandhabbā, chasahassāni sattadhā”ti.

... Bhaddajitthero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.4. Sumanattheragāthā

“Yaṃ patthayāno dhammesu, upajjhāyo anuggahi; Amataṃ abhikaṅkhantaṃ, kataṃ kattabbakaṃ mayā.

Anuppatto sacchikato, sayaṃ dhammo anītiho; Visuddhañāṇo nikkaṅkho, byākaromi tavantike.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Sadattho me anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Appamattassa me sikkhā, sussutā tava sāsane; Sabbe me āsavā khīṇā, natthi dāni punabbhavo.

Anusāsi maṃ ariyavatā, Anukampi anuggahi; Amogho tuyhamovādo, Antevāsimhi sikkhito”ti.

... Sumano thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.104. Khitakattheragāthā

“Lahuko vata me kāyo, Phuṭṭho ca pītisukhena vipulena; Tūlamiva eritaṃ mālutena, Pilavatīva me kāyo”ti.

... Khitako thero ....

Theragāthā

Soḷasakanipāta

Paṭhamavagga

15.2. Udāyittheragāthā

"Manussabhūtaṃ sambuddhaṃ, Attadantaṃ samāhitaṃ; Iriyamānaṃ brahmapathe, Cittassūpasame rataṃ.

Yaṃ manussā namassanti, sabbadhammāna pāraguṃ; Devāpi taṃ namassanti, iti me arahato sutaṃ.

Sabbasaṃyojanātītaṃ, vanā nibbanamāgataṃ; Kāmehi nekkhammarataṃ, muttaṃ selāva kañcanaṃ.

Sa ve accaruci nāgo, himavāvaññe siluccaye; Sabbesaṃ nāganāmānaṃ, saccanāmo anuttaro.

Nāgaṃ vo kittayissāmi, na hi āguṃ karoti so; Soraccaṃ avihiṃsā ca, pādā nāgassa te duve.

Sati ca sampajaññañca, caraṇā nāgassa tepare; Saddhāhattho mahānāgo, upekkhāsetadantavā.

Sati gīvā siro paññā, vīmaṃsā dhammacintanā; Dhammakucchisamāvāso, viveko tassa vāladhi.

So jhāyī assāsarato, ajjhattaṃ susamāhito; Gacchaṃ samāhito nāgo, ṭhito nāgo samāhito.

Sayaṃ samāhito nāgo, nisinnopi samāhito; Sabbattha saṃvuto nāgo, esā nāgassa sampadā.

Bhuñjati anavajjāni, sāvajjāni na bhuñjati; Ghāsamacchādanaṃ laddhā, sannidhiṃ parivajjayaṃ.

Saṃyojanaṃ aṇuṃ thūlaṃ, sabbaṃ chetvāna bandhanaṃ; Yena yeneva gacchati, anapekkhova gacchati.

Yathāpi udake jātaṃ, puṇḍarīkaṃ pavaḍḍhati; Nopalippati toyena, sucigandhaṃ manoramaṃ.

Tatheva ca loke jāto, buddho loke viharati; Nopalippati lokena, toyena padumaṃ yathā.

Mahāgini pajjalito, anāhāropasammati; Aṅgāresu ca santesu, nibbutoti pavuccati.

Atthassāyaṃ viññāpanī, upamā viññūhi desitā; Viññissanti mahānāgā, nāgaṃ nāgena desitaṃ.

Vītarāgo vītadoso, Vītamoho anāsavo; Sarīraṃ vijahaṃ nāgo, Parinibbissatyanāsavo”ti.

... Udāyī thero ....

Soḷasakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Koṇḍañño ca udāyī ca, therā dve te mahiddhikā; Soḷasamhi nipātamhi, gāthāyo dve ca tiṃsa cāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.106. Suhemantattheragāthā

“Sataliṅgassa atthassa, satalakkhaṇadhārino; Ekaṅgadassī dummedho, satadassī ca paṇḍito”ti.

... Suhemanto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.40. Kappaṭakurattheragāthā

“Ayamiti kappaṭo kappaṭakuro, Acchāya atibharitāya; Amataghaṭikāyaṃ dhammakaṭamatto, Katapadaṃ jhānāni ocetuṃ.

Mā kho tvaṃ kappaṭa pacālesi, Mā tvaṃ upakaṇṇamhi tāḷessaṃ; Na hi tvaṃ kappaṭa mattamaññāsi, Saṃghamajjhamhi pacalāyamāno”ti.

... Kappaṭakuro thero .... Vaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Migasiro sivako ca, upavāṇo ca paṇḍito; Isidinno ca kaccāno, nitako ca mahāvasī; Poṭiriyaputto nisabho, usabho kappaṭakuroti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.77. Hatthārohaputtattheragāthā

“Idaṃ pure cittamacāri cārikaṃ, Yenicchakaṃ yatthakāmaṃ yathāsukhaṃ; Tadajjahaṃ niggahessāmi yoniso, Hatthippabhinnaṃ viya aṅkusaggaho”ti.

... Hatthārohaputto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dutiyavagga

1.20. Ajitattheragāthā

"Maraṇe me bhayaṃ natthi, nikanti natthi jīvite; Sandehaṃ nikkhipissāmi, sampajāno paṭissato"ti.

... Ajito thero ... vaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Cūḷavaccho mahāvaccho, vanavaccho ca sīvako; Kuṇḍadhāno ca belaṭṭhi, dāsako ca tatopari; Siṅgālapitiko thero, kulo ca ajito dasāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Dvādasamavagga

1.114. Adhimuttattheragāthā

"Kāyaduṭṭhullagaruno, hiyyamānamhi jīvite; Sarīrasukhagiddhassa, kuto samaṇasādhutā"ti.

... Adhimutto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.34. Posiyattheragāthā

"Anāsannavarā etā, niccameva vijānatā; Gāmā araññamāgamma, tato gehaṃ upāvisi; Tato uṭṭhāya pakkāmi, anāmantetvā posiyo"ti.

... Posiyo thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.10. Dhammikattheragāthā

"Dhammo have rakkhati dhammacāriṃ, Dhammo suciṇṇo sukhamāvahati; Esānisaṃso dhamme suciṇṇe, Na duggatiṃ gacchati dhammacārī.

Na hi dhammo adhammo ca, ubho samavipākino; Adhammo nirayaṃ neti, dhammo pāpeti suggatiṃ.

Tasmā hi dhammesu kareyya chandaṃ, Iti modamāno sugatena tādinā; Dhamme ṭhitā sugatavarassa sāvakā, Nīyanti dhīrā saraṇavaraggagāmino".

“Vipphoṭito gaṇḍamūlo, Taṇhājālo samūhato; So khīṇasaṃsāro na catthi kiñcanaṃ, Cando yathā dosinā puṇṇamāsiyan”ti.

... Dhammiko thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Pañcamavagga

2.47. Anūpamattheragāthā

“Nandamānāgataṃ cittaṃ, sūlamāropamānakaṃ; Tena teneva vajasi, yena sūlaṃ kaliṅgaraṃ.

Tāhaṃ cittakaliṃ brūmi, taṃ brūmi cittadubbhakaṃ; Satthā te dullabho laddho, mānatthe maṃ niyojayī”ti.

... Anūpamo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.103. Bandhurattheragāthā

“Nāhaṃ etena atthiko, Sukhito dhammarasena tappito; Pitvā rasaggamuttamaṃ, Na ca kāhāmi visena santhavan”ti.

... Bandhuro thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.32 Sivakattheragāthā

“Aniccāni gahakāni, tattha tattha punappunaṃ; Gahakāraṃ gavesanto, dukkhā jāti punappunaṃ.

Gahakāraka diṭṭhosi, puna gehaṃ na kāhasi; Sabbā te phāsukā bhaggā, thūṇikā ca vidālitā; Vimariyādikataṃ cittaṃ, idheva vidhamissatī”ti.

... Sivako thero ....

Theragāthā

Cuddasakanipāta

Paṭhamavagga

14.2. Godattattheragāthā

“Yathāpi bhaddo ājañño, dhure yutto dhurassaho; Mathito atibhārena, saṃyugaṃ nātivattati.

Evaṃ paññāya ye tittā, samuddo vārinā yathā; Na pare atimaññanti, ariyadhammova pāṇinaṃ.

Kāle kālavasaṃ pattā, bhavābhavavasaṃ gatā; Narā dukkhaṃ nigacchanti, tedha socanti māṇavā.

Unnatā sukhadhammena, dukkhadhammena conatā; Dvayena bālā haññanti, yathābhūtaṃ adassino.

Ye ca dukkhe sukhasmiñca, majjhe sibbinimaccagū; Ṭhitā te indakhīlova, na te unnataonatā.

Na heva lābhe nālābhe, na yase na ca kittiyā; Na nindāyaṃ pasaṃsāya, na te dukkhe sukhamhi ca.

Sabbattha te na limpanti, udabinduva pokkhare; Sabbattha sukhitā dhīrā, sabbattha aparājitā.

Dhammena ca alābho yo, yo ca lābho adhammiko; Alābho dhammiko seyyo, yañce lābho adhammiko.

Yaso ca appabuddhīnaṃ, viññūnaṃ ayaso ca yo; Ayasova seyyo viññūnaṃ, na yaso appabuddhinaṃ.

Dummedhehi pasaṃsā ca, viññūhi garahā ca yā; Garahāva seyyo viññūhi, yañce bālappasaṃsanā.

Sukhañca kāmamayikaṃ, dukkhañca pavivekiyaṃ; Pavivekadukkhaṃ seyyo, yañce kāmamayaṃ sukhaṃ.

Jīvitañca adhammena, dhammena maraṇañca yaṃ; Maraṇaṃ dhammikaṃ seyyo, yañce jīve adhammikaṃ.

Kāmakopappahīnā ye, santacittā bhavābhave; Caranti loke asitā, natthi tesaṃ piyāpiyaṃ.

Bhāvayitvāna bojjhaṅge, indriyāni balāni ca; Pappuyya paramaṃ santiṃ, parinibbantināsavā”ti.

... Godatto thero ....

Cuddasakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Revato ceva godatto, therā dve te mahiddhikā; Cuddasamhi nipātamhi, gāthāyo aṭṭhavīsatīti.

Theragāthā

Terasanipāta

Paṭhamavagga

13.1 Soṇakoḷivisattheragāthā

“Yāhu raṭṭhe samukkaṭṭho, rañño aṅgassa paddhagū; Svajja dhammesu ukkaṭṭho, soṇo dukkhassa pāragū.

Pañca chinde pañca jahe, pañca cuttari bhāvaye; Pañcasaṅgātigo bhikkhu, oghatiṇṇoti vuccati.

Unnaḷassa pamattassa, bāhirāsassa bhikkhuno; Sīlaṃ samādhi paññā ca, pāripūriṃ na gacchati.

Yañhi kiccaṃ apaviddhaṃ, akiccaṃ pana karīyati; Unnaḷānaṃ pamattānaṃ, tesaṃ vaḍḍhanti āsavā.

Yesañca susamāraddhā, niccaṃ kāyagatā sati; Akiccaṃ te na sevanti, kicce sātaccakārino; Satānaṃ sampajānānaṃ, atthaṃ gacchanti āsavā.

Ujumaggamhi akkhāte, gacchatha mā nivattatha; Attanā codayattānaṃ, nibbānamabhihāraye.

Accāraddhamhi vīriyamhi, satthā loke anuttaro; Vīṇopamaṃ karitvā me, dhammaṃ desesi cakkhumā; Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vihāsiṃ sāsane rato.

Samathaṃ paṭipādesiṃ, uttamatthassa pattiyā; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Nekkhamme adhimuttassa, pavivekañca cetaso; Abyāpajjādhimuttassa, upādānakkhayassa ca.

Taṇhakkhayādhimuttassa, asammohañca cetaso; Disvā āyatanuppādaṃ, sammā cittaṃ vimuccati.

Tassa sammā vimuttassa, santacittassa bhikkhuno; Katassa paṭicayo natthi, karaṇīyaṃ na vijjati.

Selo yathā ekagghano, vātena na samīrati; Evaṃ rūpā rasā saddā, gandhā phassā ca kevalā.

Iṭṭhā dhammā aniṭṭhā ca, nappavedhenti tādino; Ṭhitaṃ cittaṃ visaññuttaṃ, vayañcassānupassatī”ti.

... Soṇo koḷiviso thero ....

Terasanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Soṇo koḷiviso thero, ekoyeva mahiddhiko; Terasamhi nipātamhi, gāthāyo cettha terasāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Dutiyavagga

1.18. Siṅgālapituttheragāthā

“Ahu buddhassa dāyādo, bhikkhu bhesakaḷāvane; Kevalaṃ aṭṭhisaññāya, apharī pathaviṃ imaṃ; Maññehaṃ kāmarāgaṃ so, khippameva pahissatī”ti.

... Siṅgālapitā thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.2. Mahākoṭṭhikattheragāthā

“Upasanto uparato, mantabhāṇī anuddhato; Dhunāti pāpake dhamme, dumapattaṃva māluto”ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahākoṭṭhiko thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Dukanipāta

Paṭhamavagga

2.7. Rādhattheragāthā

“Yathā agāraṃ ducchannaṃ, vuṭṭhī samativijjhati; Evaṃ abhāvitaṃ cittaṃ, rāgo samativijjhati.

Yathā agāraṃ succhannaṃ, Vuṭṭhī na samativijjhati; Evaṃ subhāvitaṃ cittaṃ, Rāgo na samativijjhatī”ti.

... Rādho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.89. (Paṭhama) Devasabhattheragāthā

“Uttiṇṇā paṅkapalipā, pātālā parivajjitā; Mutto oghā ca ganthā ca, sabbe mānā visaṃhatā”ti.

... Devasabho thero ....

Theragāthā

Soḷasakanipāta

Paṭhamavagga

15.1 Aññāsikoṇḍaññattheragāthā

“Esa bhiyyo pasīdāmi, sutvā dhammaṃ mahārasaṃ; Virāgo desito dhammo, anupādāya sabbaso”.

“Bahūni loke citrāni, asmiṃ pathavimaṇḍale; Mathenti maññe saṅkappaṃ, subhaṃ rāgūpasaṃhitaṃ.

Rajamuhatañca vātena, yathā meghopasammaye; Evaṃ sammanti saṅkappā, yadā paññāya passati.

Sabbe saṅkhārā aniccāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Sabbe saṅkhārā dukkhāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Sabbe dhammā anattāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Buddhānubuddho yo thero, koṇḍañño tibbanikkamo; Pahīnajātimaraṇo, brahmacariyassa kevalī.

Oghapāso daḷhakhilo, Pabbato duppadālayo; Chetvā khilañca pāsañca, Selaṃ bhetvāna dubbhidaṃ; Tiṇṇo pāraṅgato jhāyī, Mutto so mārabandhanā.

Uddhato capalo bhikkhu, mitte āgamma pāpake; Saṃsīdati mahoghasmiṃ, ūmiyā paṭikujjito.

Anuddhato acapalo, nipako saṃvutindriyo; Kalyāṇamitto medhāvī, dukkhassantakaro siyā.

Kālapabbaṅgasaṅkāso, kiso dhamanisanthato; Mattaññū annapānasmiṃ, adīnamanaso naro.

Phuṭṭho ḍaṃsehi makasehi, araññasmiṃ brahāvane; Nāgo saṅgāmasīseva, sato tatrādhivāsaye.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, ... pe ... nibbisaṃ bhatako yathā.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, ... pe ... sampajāno patissato.

Pariciṇṇo mayā satthā, ... pe ... bhavanetti samūhatā.

Yassa catthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, kiṃ me saddhivihārinā”ti.

... Aññāsikoṇḍañño thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Chaṭṭhavagga

1.56. Kuṭivihārittheragāthā

“Ko kuṭikāyaṃ bhikkhu kuṭikāyaṃ, Vītarāgo susamāhitacitto; Evaṃ jānāhi āvuso, Amoghā te kuṭikā katā”ti.

... Kuṭivihāritthero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Tatiyavagga

2.26. Puṇṇamāsattheragāthā

"Pañca nīvaraṇe hitvā, yogakkhemassa pattiyā; Dhammādāsaṃ gahetvāna, ñāṇadassanamattano.

Paccavekkhiṃ imaṃ kāyaṃ, sabbaṃ santarabāhiraṃ; Ajjhattañca bahiddhā ca, tuccho kāyo adissathā"ti.

... Puṇṇamāso thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.109. Saṃgharakkhitattheragāthā

"Na nūnāyaṃ paramahitānukampino, Rahogato anuvigaṇeti sāsanaṃ; Tathāhayaṃ viharati pākatindriyo, Migī yathā taruṇajātikā vane"ti.

... Saṃgharakkhito thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.110. Usabhattheragāthā

"Nagā nagaggesu susaṃvirūḷhā, Udaggameghena navena sittā; Vivekakāmassa araññasaññino, Janeti bhiyyo usabhassa kalyatan"ti.

... Usabho thero .... Vaggo ekādasamo.

Tassuddānaṃ

Belaṭṭhāniko setuccho, Bandhuro khitako isi; Malitavambho suhemanto, Dhammasavo dhammasavapitā; Saṃgharakkhitatthero ca, Usabho ca mahāmunīti.

Theragāthā

Dasakanipāta

Paṭhamavagga

10.7. (Apara) Gotamattheragāthā

"Vijāneyya sakaṃ atthaṃ, Avalokeyyātha pāvacanaṃ; Yañcettha assa patirūpaṃ, Sāmaññaṃ ajjhupagatassa.

Mittaṃ idha ca kalyāṇaṃ, Sikkhā vipulaṃ samādānaṃ; Sussūsā ca garūnaṃ, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Buddhesu sagāravatā, Dhamme apaciti yathābhūtaṃ; Saṃghe ca cittikāro, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Ācāragocare yutto, Ājīvo sodhito agārayho; Cittassa ca saṇṭhapanaṃ, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Cārittaṃ atha vārittaṃ, Iriyāpathiyaṃ pasādaniyaṃ; Adhicitte ca āyogo, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Āraññakāni senāsanāni, Pantāni appasaddāni; Bhajitabbāni muninā, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Sīlañca bāhusaccañca, Dhammānaṃ pavicayo yathābhūtaṃ; Saccānaṃ abhisamayo, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Bhāveyya ca aniccanti, Anattasaññaṃ asubhasaññañca; Lokamhi ca anabhiratiṃ, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Bhāveyya ca bojjhaṅge, Iddhipādāni indriyāni balāni; Aṭṭhaṅgamaggamariyaṃ, Etaṃ samaṇassa patirūpaṃ.

Taṇhaṃ pajaheyya muni, Samūlake āsave padāleyya; Vihareyya vippamutto, Etaṃ samaṇassa patirūpan"ti.

... Gotamo thero ....

Dasakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Kāḷudāyī ca so thero, ekavihārī ca kappino; Cūḷapanthako kappo ca, upaseno ca gotamo; Sattime dasake therā, gāthāyo cettha sattatīti.

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.6. Sappadāsattheragāthā

"Paṇṇavīsativassāni, yato pabbajito ahaṃ; Accharāsaṅghātamattampi, cetosantimanajjhagaṃ.

Aladdhā cittassekaggaṃ, kāmarāgena aṭṭito; Bāhā paggayha kandanto, vihārā upanikkhamiṃ.

Satthaṃ vā āharissāmi, Ko attho jīvitena me; Kathaṃ hi sikkhaṃ paccakkhaṃ, Kālaṃ kubbetha mādiso.

Tadāhaṃ khuramādāya, mañcakamhi upāvisiṃ; Parinīto khuro āsi, dhamaniṃ chettumattano.

Tato me manasīkāro, yoniso udapajjatha; Ādīnavo pāturahu, nibbidā samatiṭṭhatha.

Tato cittaṃ vimucci me, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Sappadāso thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.4. Nandakattheragāthā

“Dhiratthu pūre duggandhe, mārapakkhe avassute; Navasotāni te kāye, yāni sandanti sabbadā.

Mā purāṇaṃ amaññittho, māsādesi tathāgate; Saggepi te na rajjanti, kimaṅgaṃ pana mānuse.

Ye ca kho bālā dummedhā, dummantī mohapārutā; Tādisā tattha rajjanti, mārakhittamhi bandhane.

Yesaṃ rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Tādī tattha na rajjanti, chinnasuttā abandhanā”ti.

... Nandako thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.29. Hāritattheragāthā

“Samunnamayamattānaṃ, usukārova tejanaṃ; Cittaṃ ujuṃ karitvāna, avijjaṃ bhinda hāritā”ti.

... Hārito thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.13 Sirimaṇḍattheragāthā

“Channamativassati, vivaṭaṃ nātivassati; Tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassati.

Maccunābbhahato loko, jarāya parivārito; Taṇhāsallena otiṇṇo, icchādhūpāyito sadā.

Maccunābbhahato loko, parikkhitto jarāya ca; Haññati niccamattāṇo, pattadaṇḍova takkaro.

Āgacchantaggikhandhāva, maccu byādhi jarā tayo; Paccuggantuṃ balaṃ natthi, javo natthi palāyituṃ.

Amoghaṃ divasaṃ kayirā, appena bahukena vā; Yaṃ yaṃ vijahate rattiṃ, tadūnaṃ tassa jīvitaṃ.

Carato tiṭṭhato vāpi, āsīnasayanassa vā; Upeti carimā ratti, na te kālo pamajjitun"ti.

... Sirimaṇḍo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.27. Lomasakaṅgiyattheragāthā

"Dabbaṃ kusaṃ poṭakilaṃ, usīraṃ muñjapabbajaṃ; Urasā panudissāmi, vivekamanubrūhayan"ti.

... Lomasakaṅgiyo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Pañcamavagga

2.41. Kumārakassapattheragāthā

"Aho buddhā aho dhammā, aho no satthu sampadā; Yattha etādisaṃ dhammaṃ, sāvako sacchikāhiti.

Asaṅkheyyesu kappesu, sakkāyādhigatā ahū; Tesamayaṃ pacchimako, carimoyaṃ samussayo; Jātimaraṇasaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Kumārakassapo thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.12. Brahmadattattheragāthā

"Akkodhassa kuto kodho, dantassa samajīvino; Sammadaññāvimuttassa, upasantassa tādino.

Tasseva tena pāpiyo, yo kuddhaṃ paṭikujjhati; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.

Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammati.

Ubhinnaṃ tikicchantaṃ taṃ, attano ca parassa ca; Janā maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā.

Uppajje te sace kodho, āvajja kakacūpamaṃ; Uppajje ce rase taṇhā, puttamaṃsūpamaṃ sara.

Sace dhāvati cittaṃ te, kāmesu ca bhavesu ca; Khippaṃ niggaṇha satiyā, kiṭṭhādaṃ viya duppasun"ti.

... Brahmadatto thero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.5. Mātaṅgaputtattheragāthā

"Atisītaṃ atiuṇhaṃ, atisāyamidaṃ ahu; Iti vissaṭṭhakammante, khaṇā accenti māṇave.

Yo ca sītañca uṇhañca, tiṇā bhiyyo na maññati; Karaṃ purisakiccāni, so sukhā na vihāyati.

Dabbaṃ kusaṃ poṭakilaṃ, usīraṃ muñjapabbajaṃ; Urasā panudissāmi, vivekamanubrūhayan"ti.

... Mātaṅgaputto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Tatiyavagga

2.28. Bharatattheragāthā

"Ehi nandaka gacchāma, upajjhāyassa santikaṃ; Sīhanādaṃ nadissāma, buddhaseṭṭhassa sammukhā.

Yāya no anukampāya, amhe pabbājayī muni; So no attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo"ti.

... Bharato thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.37. Kumāputtasahāyakattheragāthā

"Nānājanapadaṃ yanti, Vicarantā asaññatā; Samādhiñca virādhenti, Kiṃsu raṭṭhacariyā karissati; Tasmā vineyya sārambhaṃ, Jhāyeyya apurakkhato"ti.

... Kumāputtattherassa sahāyako thero ....

Theragāthā
Dukanipāta
Paṭhamavagga
2.6 Meḷajinattheragāthā
"Yadāhaṃ dhammamassosiṃ, bhāsamānassa satthuno; Na kaṅkhamabhijānāmi, sabbaññūaparājite.
Satthavāhe mahāvīre, sārathīnaṃ varuttame; Magge paṭipadāyaṃ vā, kaṅkhā mayhaṃ na vijjatī"ti.
... Meḷajino thero ....
Theragāthā
Sattakanipāta
Paṭhamavagga
7.1. Sundarasamuddattheragāthā
"Alaṅkatā suvasanā, māladhārī vibhūsitā; Alattakakatāpādā, pādukāruyha vesikā.
Pādukā oruhitvāna, purato pañjalīkatā; Sā maṃ saṇhena mudunā, mhitapubbaṃ abhāsatha.
Yuvāsi tvaṃ pabbajito, tiṭṭhāhi mama sāsane; Bhuñja mānusake kāme, ahaṃ vittaṃ dadāmi te; Saccaṃ te paṭijānāmi, aggiṃ vā te harāmahaṃ.
Yadā jiṇṇā bhavissāma, ubho daṇḍaparāyanā; Ubhopi pabbajissāma, ubhayattha kaṭaggaho.
Tañca disvāna yācantiṃ, vesikaṃ pañjalīkataṃ; Alaṅkataṃ suvasanaṃ, maccupāsaṃva oḍḍitaṃ.
Tato me manasīkāro, ... pe ... nibbidā samatiṭṭhatha.
Tato cittaṃ vimucci me, ... pe ... kataṃ buddhassa sāsanan"ti.
... Sundarasamuddo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Chaṭṭhavagga
1.58. Ramaṇīyakuṭikattheragāthā
"Ramaṇīyā me kuṭikā, Saddhādeyyā manoramā; Na me attho kumārīhi, Yesaṃ attho tahiṃ gacchatha nāriyo"ti.
... Ramaṇīyakuṭiko thero ....
Theragāthā

Tikanipāta
Paṭhamavagga
3.12. Uttarapālattheragāthā
"Paṇḍitaṃ vata maṃ santaṃ, alamatthavicintakaṃ; Pañca kāmaguṇā loke, sammohā pātayiṃsu maṃ.
Pakkhando māravisaye, daḷhasallasamappito; Asakkhiṃ maccurājassa, ahaṃ pāsā pamuccituṃ.
Sabbe kāmā pahīnā me, bhavā sabbe padālitā; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.
... Uttarapālo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dutiyavagga
1.12. Mahāvacchattheragāthā
"Paññābalī sīlavatūpapanno, Samāhito jhānarato satīmā; Yadatthiyaṃ bhojanaṃ bhuñjamāno, Kaṅkhetha kālaṃ idha vītarāgo"ti.
... Mahāvaccho thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Tatiyavagga
2.23. Sobhitattheragāthā
"Satimā paññavā bhikkhu, āraddhabalavīriyo; Pañca kappasatānāhaṃ, ekarattiṃ anussariṃ.
Cattāro satipaṭṭhāne, satta aṭṭha ca bhāvayaṃ; Pañca kappasatānāhaṃ, ekarattiṃ anussarin"ti.
... Sobhito thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Paṭhamavagga
1.10. Puṇṇamāsattheragāthā
"Vihari apekkhaṃ idha vā huraṃ vā, Yo vedagū samito yatatto; Sabbesu dhammesu anūpalitto, Lokassa jaññā udayabbayañcā"ti.
Itthaṃ sudaṃ āyasmā puṇṇamāso thero gāthaṃ abhāsitthāti.
Vaggo paṭhamo.
Tassuddānaṃ

Subhūti koṭṭhiko thero, kaṅkhārevatasammato; Mantāṇiputto dabbo ca, sītavaniyo ca bhalliyo; Vīro pilindavaccho ca, puṇṇamāso tamonudoti.

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.31. Migasirattheragāthā

"Yato ahaṃ pabbajito, sammāsambuddhasāsane; Vimuccamāno uggacchiṃ, kāmadhātuṃ upaccagaṃ.

Brahmuno pekkhamānassa, tato cittaṃ vimucci me; Akuppā me vimuttīti, sabbasaṃyojanakkhayā"ti.

... Migasiro thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.22. Cittakattheragāthā

"Nīlā sugīvā sikhino, Morā kārambhiyaṃ abhinadanti; Te sītavātakīḷitā, Suttaṃ jhāyaṃ nibodhentī"ti.

... Cittako thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.6. Senakattheragāthā

"Svāgataṃ vata me āsi, gayāyaṃ gayaphagguyā; Yaṃ addasāsiṃ sambuddhaṃ, desentaṃ dhammamuttamaṃ.

Mahappabhaṃ gaṇācariyaṃ, aggapattaṃ vināyakaṃ; Sadevakassa lokassa, jinaṃ atuladassanaṃ.

Mahānāgaṃ mahāvīraṃ, mahājutimanāsavaṃ; Sabbāsavaparikkhīṇaṃ, satthāramakutobhayaṃ.

Cirasaṃkiliṭṭhaṃ vata maṃ, diṭṭhisandānabandhitaṃ; Vimocayi so bhagavā, sabbaganthehi senakan"ti.

... Senako thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.20. Sirimattheragāthā

“Pare ca naṃ pasaṃsanti, attā ce asamāhito; Moghaṃ pare pasaṃsanti, attā hi asamāhito.

Pare ca naṃ garahanti, attā ce susamāhito; Moghaṃ pare garahanti, attā hi susamāhito”ti.

... Sirimā thero .... Vaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Cundo ca jotidāso ca, thero heraññakāni ca; Somamitto sabbamitto, kāḷo tisso ca kimilo; Nando ca sirimā ceva, dasa therā mahiddhikāti.

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.10 Pārāpariyattheragāthā

Samaṇassa ahu cintā, pupphitamhi mahāvane; Ekaggassa nisinnassa, pavivittassa jhāyino.

“Aññathā lokanāthamhi, tiṭṭhante purisuttame; Iriyaṃ āsi bhikkhūnaṃ, aññathā dāni dissati.

Sītavātaparittāṇaṃ, hirikopīnachādanaṃ; Mattaṭṭhiyaṃ abhuñjiṃsu, santuṭṭhā itarītare.

Paṇītaṃ yadi vā lūkhaṃ, appaṃ vā yadi vā bahuṃ; Yāpanatthaṃ abhuñjiṃsu, agiddhā nādhimucchitā.

Jīvitānaṃ parikkhāre, bhesajje atha paccaye; Na bāḷhaṃ ussukā āsuṃ, yathā te āsavakkhaye.

Araññe rukkhamūlesu, kandarāsu guhāsu ca; Vivekamanubrūhantā, vihaṃsu tapparāyaṇā.

Nīcā niviṭṭhā subharā, mudū atthaddhamānasā; Abyāsekā amukharā, atthacintā vasānugā.

Tato pāsādikaṃ āsi, gataṃ bhuttaṃ nisevitaṃ; Siniddhā teladhārāva, ahosi iriyāpatho.

Sabbāsavaparikkhīṇā, mahājhāyī mahāhitā; Nibbutā dāni te therā, parittā dāni tādisā.

Kusalānañca dhammānaṃ, paññāya ca parikkhayā; Sabbākāravarūpetaṃ, lujjate jinasāsanaṃ.

Pāpakānañca dhammānaṃ, kilesānañca yo utu; Upaṭṭhitā vivekāya, ye ca saddhammasesakā.

Te kilesā pavaḍḍhantā, āvisanti bahuṃ janaṃ; Kīḷanti maññe bālehi, ummattehiva rakkhasā.

Kilesehābhibhūtā te, tena tena vidhāvitā; Narā kilesavatthūsu, sasaṅgāmeva ghosite.

Pariccajitvā saddhammaṃ, aññamaññehi bhaṇḍare; Diṭṭhigatāni anventā, idaṃ seyyoti maññare.

Dhanañca puttaṃ bhariyañca, chaḍḍayitvāna niggatā; Kaṭacchubhikkhahetūpi, akicchāni nisevare.

Udarāvadehakaṃ bhutvā, sayantuttānaseyyakā; Kathaṃ vattenti paṭibuddhā, yā kathā satthugarahitā.

Sabbakārukasippāni, cittiṃ katvāna sikkhare; Avūpasantā ajjhattaṃ, sāmaññatthotiacchati.

Mattikaṃ telacuṇṇañca, udakāsanabhojanaṃ; Gihīnaṃ upanāmenti, ākaṅkhantā bahuttaraṃ.

Dantaponaṃ kapitthañca, pupphaṃ khādaniyāni ca; Piṇḍapāte ca sampanne, ambe āmalakāni ca.

Bhesajjesu yathā vejjā, kiccākicce yathā gihī; Gaṇikāva vibhūsāyaṃ, issare khattiyā yathā.

Nekatikā vañcanikā, kūṭasakkhī apāṭukā; Bahūhi parikappehi, āmisaṃ paribhuñjare.

Lesakappe pariyāye, parikappenudhāvitā; Jīvikatthā upāyena, saṅkaḍḍhanti bahuṃ dhanaṃ.

Upaṭṭhāpenti parisaṃ, kammato no ca dhammato; Dhammaṃ paresaṃ desenti, lābhato no ca atthato.

Saṃghalābhassa bhaṇḍanti, saṃghato paribāhirā; Paralābhopajīvantā, ahirīkā na lajjare.

Nānuyuttā tathā eke, muṇḍā saṅghāṭipārutā; Sambhāvanaṃyevicchanti, lābhasakkāramucchitā.

Evaṃ nānappayātamhi, na dāni sukaraṃ tathā; Aphusitaṃ vā phusituṃ, phusitaṃ vānurakkhituṃ.

Yathā kaṇṭakaṭṭhānamhi, careyya anupāhano; Satiṃ upaṭṭhapetvāna, evaṃ gāme munī care.

Saritvā pubbake yogī, tesaṃ vattamanussaraṃ; Kiñcāpi pacchimo kālo, phuseyya amataṃ padaṃ.

Idaṃ vatvā sālavane, samaṇo bhāvitindriyo; Brāhmaṇo parinibbāyī, isi khīṇapunabbhavo”ti.

... Pārāpariyo thero ....

Vīsatinipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Adhimutto pārāpariyo, telakāni raṭṭhapālo; Mālukyaselo bhaddiyo, aṅguli dibbacakkhuko; Pārāpariyo dasete, vīsamhi parikittitā; Gāthāyo dve satā honti, pañcatālīsa uttarinti.

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.6. Nadīkassapattheragāthā

“Atthāya vata me buddho, nadiṃ nerañjaraṃ agā; Yassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, micchādiṭṭhiṃ vivajjayiṃ.

Yajiṃ uccāvace yaññe, aggihuttaṃ juhiṃ ahaṃ; ‘Esā suddhī’ti maññanto, andhabhūto puthujjano.

Diṭṭhigahanapakkhando, parāmāsena mohito; Asuddhiṃ maññisaṃ suddhiṃ, andhabhūto aviddasu.

Micchādiṭṭhi pahīnā me, bhavā sabbe padālitā; Juhāmi dakkhiṇeyyaggiṃ, namassāmi tathāgataṃ.

Mohā sabbe pahīnā me, bhavataṇhā padālitā; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Nadīkassapo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.87. Paviṭṭhattheragāthā

“Khandhā diṭṭhā yathābhūtaṃ, bhavā sabbe padālitā; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Paviṭṭho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.78. Meṇḍasirattheragāthā

“Anekajātisaṃsāraṃ, sandhāvissaṃ anibbisaṃ; Tassa me dukkhajātassa, dukkhakkhandho aparaddho”ti.

... Meṇḍasiro thero ....

Theragāthā

Mahānipāta

Paṭhamavagga

21.1. Vaṅgīsattheragāthā

“Nikkhantaṃ vata maṃ santaṃ, agārasmānagāriyaṃ; Vitakkā upadhāvanti, pagabbhā kaṇhato ime.

Uggaputtā mahissāsā, sikkhitā daḷhadhammino; Samantā parikireyyuṃ, sahassaṃ apalāyinaṃ.

Sacepi ettakā bhiyyo, āgamissanti itthiyo; Neva maṃ byādhayissanti, dhamme samhi patiṭṭhito.

Sakkhī hi me sutaṃ etaṃ, buddhassādiccabandhuno; Nibbānagamanaṃ maggaṃ, tattha me nirato mano.

Evañce maṃ viharantaṃ, pāpima upagacchasi; Tathā maccu karissāmi, na me maggampi dakkhasi.

Aratiñca ratiñca pahāya, Sabbaso gehasitañca vitakkaṃ; Vanathaṃ na kareyya kuhiñci, Nibbanatho avanatho sa bhikkhu.

Yamidha pathaviñca vehāsaṃ, Rūpagataṃ jagatogadhaṃ kiñci; Parijīyati sabbamaniccaṃ, Evaṃ samecca caranti mutattā.

Upadhīsu janā gadhitāse, Diṭṭhasute paṭighe ca mute ca; Ettha vinodaya chandamanejo, Yo hettha na limpati muni tamāhu.

Atha saṭṭhisitā savitakkā, Puthujjanatāya adhammā niviṭṭhā; Na ca vaggagatassa kuhiñci, No pana duṭṭhullagāhī sa bhikkhu.

Dabbo cirarattasamāhito, Akuhako nipako apihālu; Santaṃ padaṃ ajjhagamā muni, Paṭicca parinibbuto kaṅkhati kālaṃ.

Mānaṃ pajahassu gotama, Mānapathañca jahassu asesaṃ; Mānapathamhi sa mucchito, Vippaṭisārīhuvā cirarattaṃ.

Makkhena makkhitā pajā, Mānahatā nirayaṃ papatanti; Socanti janā cirarattaṃ, Mānahatā nirayaṃ upapannā.

Na hi socati bhikkhu kadāci, Maggajino sammā paṭipanno; Kittiñca sukhañcānubhoti, Dhammadasoti tamāhu tathattaṃ.

Tasmā akhilo idha padhānavā, Nīvaraṇāni pahāya visuddho; Mānañca pahāya asesaṃ, Vijjāyantakaro samitāvī”.

“Kāmarāgena ḍayhāmi, cittaṃ me pariḍayhati; Sādhu nibbāpanaṃ brūhi, anukampāya gotama”.

“Saññāya vipariyesā, cittaṃ te pariḍayhati; Nimittaṃ parivajjehi, subhaṃ rāgūpasaṃhitaṃ. ()

Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ; Sati kāyagatā tyatthu, nibbidābahulo bhava.

Animittañca bhāvehi, mānānusayamujjaha; Tato mānābhisamayā, upasanto carissasi”.

“Tameva vācaṃ bhāseyya, yāyattānaṃ na tāpaye; Pare ca na vihiṃseyya, sā ve vācā subhāsitā.

Piyavācameva bhāseyya, yā vācā paṭinanditā; Yaṃ anādāya pāpāni, paresaṃ bhāsate piyaṃ.

Saccaṃ ve amatā vācā, esa dhammo sanantano; Sacce atthe ca dhamme ca, āhu santo patiṭṭhitā.

Yaṃ buddho bhāsati vācaṃ, khemaṃ nibbānapattiyā; Dukkhassantakiriyāya, sā ve vācānamuttamā”.

“Gambhīrapañño medhāvī, maggāmaggassa kovido; Sāriputto mahāpañño, dhammaṃ deseti bhikkhunaṃ.

Saṃkhittenapi deseti, vitthārenapi bhāsati; Sālikāyiva nigghoso, paṭibhānaṃ udiyyati.

Tassa taṃ desayantassa, suṇanti madhuraṃ giraṃ; Sarena rajanīyena, savanīyena vaggunā; Udaggacittā muditā, sotaṃ odhenti bhikkhavo”.

“Ajja pannarase visuddhiyā, Bhikkhū pañcasatā samāgatā; Saṃyojanabandhanacchidā, Anīghā khīṇapunabbhavā isī.

Cakkavattī yathā rājā, amaccaparivārito; Samantā anupariyeti, sāgarantaṃ mahiṃ imaṃ.

Evaṃ vijitasaṅgāmaṃ, satthavāhaṃ anuttaraṃ; Sāvakā payirupāsanti, tevijjā maccuhāyino.

Sabbe bhagavato puttā, palāpettha na vijjati; Taṇhāsallassa hantāraṃ, vande ādiccabandhunaṃ.

Parosahassaṃ bhikkhūnaṃ, sugataṃ payirupāsati; Desentaṃ virajaṃ dhammaṃ, nibbānaṃ akutobhayaṃ.

Suṇanti dhammaṃ vimalaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Sobhati vata sambuddho, bhikkhusaṃghapurakkhato.

‘Nāganāmo’si bhagavā, isīnaṃ isisattamo; Mahāmeghova hutvāna, sāvake abhivassasi.

Divā vihārā nikkhamma, satthudassanakamyatā; Sāvako te mahāvīra, pāde vandati vaṅgiso”.

“Ummaggapathaṃ mārassa, Abhibhuyya carati pabhijja khīlāni; Taṃ passatha bandhapamuñcakaraṃ, Asitaṃva bhāgaso pavibhajja.

Oghassa hi nitaraṇatthaṃ, Anekavihitaṃ maggaṃ akkhāsi; Tasmiñca amate akkhāte, Dhammadasā ṭhitā asaṃhīrā.

Pajjotakaro ativijjha, Sabbaṭhitīnaṃ atikkamamaddasa; Ñatvā ca sacchikatvā ca, Aggaṃ so desayi dasaddhānaṃ.

Evaṃ sudesite dhamme, Ko pamādo vijānataṃ dhammaṃ; Tasmā hi tassa bhagavato sāsane, Appamatto sadā namassamanusikkhe”.

“Buddhānubuddho yo thero, koṇḍañño tibbanikkamo; Lābhī sukhavihārānaṃ, vivekānaṃ abhiṇhaso.

Yaṃ sāvakena pattabbaṃ, satthu sāsanakārinā; Sabbassa taṃ anuppattaṃ, appamattassa sikkhato.

Mahānubhāvo tevijjo, cetopariyakovido; Koṇḍañño buddhadāyādo, pāde vandati satthuno”.

“Nagassa passe āsīnaṃ, muniṃ dukkhassa pāraguṃ; Sāvakā payirupāsanti, tevijjā maccuhāyino.

Cetasā anupariyeti, moggallāno mahiddhiko; Cittaṃ nesaṃ samanvesaṃ, vippamuttaṃ nirūpadhiṃ.

Evaṃ sabbaṅgasampannaṃ, muniṃ dukkhassa pāraguṃ; Anekākārasampannaṃ, payirupāsanti gotamaṃ”.

“Cando yathā vigatavalāhake nabhe, Virocati vītamalova bhāṇumā; Evampi aṅgīrasa tvaṃ mahāmuni, Atirocasi yasasā sabbalokaṃ”.

“Kāveyyamattā vicarimha pubbe, Gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Athaddasāma sambuddhaṃ, Sabbadhammāna pāraguṃ.

So me dhammamadesesi, muni dukkhassa pāragū; Dhammaṃ sutvā pasīdimha, saddhā no udapajjatha.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, khandhe āyatanāni ca; Dhātuyo ca viditvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Bahūnaṃ vata atthāya, uppajjanti tathāgatā; Itthīnaṃ purisānañca, ye te sāsanakārakā.

Tesaṃ kho vata atthāya, bodhimajjhagamā muni; Bhikkhūnaṃ bhikkhunīnañca, ye nirāmagataddasā.

Sudesitā cakkhumatā, buddhenādiccabandhunā; Cattāri ariyasaccāni, anukampāya pāṇinaṃ.

Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, Dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, Dukkhūpasamagāminaṃ.

Evamete tathā vuttā, diṭṭhā me te yathā tathā; Sadattho me anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Suvibhattesu dhammesu, yaṃ seṭṭhaṃ tadupāgamiṃ.

Abhiññāpāramippatto, sotadhātu visodhitā; Tevijjo iddhipattomhi, cetopariyakovido".

"Pucchāmi satthāramanomapaññaṃ, Diṭṭheva dhamme yo vicikicchānaṃ chettā; Aggāḷave kālamakāsi bhikkhu, Ñāto yasassī abhinibbutatto.

Nigrodhakappo iti tassa nāmaṃ, Tayā kataṃ bhagavā brāhmaṇassa; So taṃ namassaṃ acari mutyapekho, Āraddhavīriyo daḷhadhammadassī.

Taṃ sāvakaṃ sakka mayampi sabbe, Aññātumicchāma samantacakkhu; Samavaṭṭhitā no savanāya sotā, Tuvaṃ no satthā tvamanuttarosi.

Chinda no vicikicchaṃ brūhi metaṃ, Parinibbutaṃ vedaya bhūripaññā; Majjheva no bhāsa samantacakkhu, Sakkova devāna sahassanetto.

Ye keci ganthā idha mohamaggā, Aññāṇapakkhā vicikicchaṭhānā; Tathāgataṃ patvā na te bhavanti, Cakkhuñhi etaṃ paramaṃ narānaṃ.

No ce hi jātu puriso kilese, Vāto yathā abbhaghanaṃ vihāne; Tamovassa nivuto sabbaloko, Jotimantopi na pabhāseyyuṃ.

Dhīrā ca pajjotakarā bhavanti, Taṃ taṃ ahaṃ vīra tatheva maññe; Vipassinaṃ jānamupāgamimha, Parisāsu no āvikarohi kappaṃ.

Khippaṃ giraṃ eraya vaggu vagguṃ, Haṃsova paggayha saṇikaṃ nikūja; Bindussarena suvikappitena, Sabbeva te ujjugatā suṇoma.

Pahīnajātimaraṇaṃ asesaṃ, Niggayha dhonaṃ vadessāmi dhammaṃ; Na kāmakāro hi puthujjanānaṃ, Saṅkheyyakāro ca tathāgatānaṃ.

Sampannaveyyākaraṇaṃ tavedaṃ, Samujjupaññassa samuggahī-

taṃ; Ayamañjali pacchimo suppaṇāmito, Mā mohayī jānamanoma-
paññā.

Paroparaṃ ariyadhammaṃ viditvā, Mā mohayī jānamanomavīriya;
Vāriṃ yathā ghammani ghammatatto, Vācābhikaṅkhāmi sutaṃ pavassa.

Yadatthikaṃ brahmacariyaṃ acarī, Kappāyano kaccissataṃ amoghaṃ;
Nibbāyi so ādu saupādiseso, Yathā vimutto ahu taṃ suṇoma".

"Acchecchi taṇhaṃ idha nāmarūpe,(iti bhagavā) Kaṇhassa sotaṃ
dīgharattānusayitaṃ; Atāri jātiṃ maraṇaṃ asesaṃ, Iccabravi bhagavā
pañcaseṭṭho".

"Esa sutvā pasīdāmi, vaco te isisattama; Amoghaṃ kira me puṭṭhaṃ,
na maṃ vañcesi brāhmaṇo.

Yathā vādī tathā kārī, ahu buddhassa sāvako; Acchecchi maccuno
jālaṃ, tataṃ māyāvino daḷhaṃ.

Addasa bhagavā ādiṃ, upādānassa kappiyo; Accagā vata kappāno,
maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Taṃ devadevaṃ vandāmi, puttaṃ te dvipaduttama; Anujātaṃ mahāvīraṃ,
nāgaṃ nāgassa orasan"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vaṅgīso thero gāthāyo abhāsitthāti.

Mahānipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Sattatimhi nipātamhi, vaṅgīso paṭibhāṇavā; Ekova thero natthaññо,
gāthāyo ekasattatīti.

Niṭṭhitā theragāthāyo.

Tatruddānaṃ

Sahassaṃ honti tā gāthā, tīṇi saṭṭhisatāni ca; Therā ca dve satā
saṭṭhi, cattāro ca pakāsitā.

Sīhanādaṃ naditvāna, buddhaputtā anāsavā; Khemantaṃ pāpuṇitvāna,
aggikhandhāva nibbutāti.

Theragāthāpāḷi niṭṭhitā.

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.69. Channattheragāthā

"Sutvāna dhammaṃ mahato mahārasaṃ, Sabbaññutaññāṇavarena
desitaṃ; Maggaṃ papajjiṃ amatassa pattiyā, So yogakkhemassa pathassa

kovido”ti.

... Channo thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.4. Raṭṭhapālattheragāthā

“Passa cittakataṃ bimbaṃ, arukāyaṃ samussitaṃ; Āturaṃ bahusaṅkappaṃ, yassa natthi dhuvaṃ ṭhiti.

Passa cittakataṃ rūpaṃ, maṇinā kuṇḍalena ca; Aṭṭhiṃ tacena onaddhaṃ, saha vatthehi sobhati.

Alattakakatā pādā, mukhaṃ cuṇṇakamakkhitaṃ; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Aṭṭhapadakatā kesā, nettā añjanamakkhitā; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Añjanīva navā cittā, pūtikāyo alaṅkato; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Odahi migavo pāsaṃ, nāsadā vāguraṃ migo; Bhutvā nivāpaṃ gacchāma, kandante migabandhake.

Chinno pāso migavassa, nāsadā vāguraṃ migo; Bhutvā nivāpaṃ gacchāma, socante migaluddake.

Passāmi loke sadhane manusse, Laddhāna vittaṃ na dadanti mohā; Luddhā dhanaṃ sannicayaṃ karonti, Bhiyyova kāme abhipatthayanti.

Rājā pasayhappathaviṃ vijetvā, Sasāgarantaṃ mahimāvasanto; Oraṃ samuddassa atittarūpo, Pāraṃ samuddassapi patthayetha.

Rājā ca aññe ca bahū manussā, Avītataṇhā maraṇaṃ upenti; Ūnāva hutvāna jahanti dehaṃ, Kāmehi lokamhi na hatthi titti.

Kandanti naṃ ñātī pakiriya kese, Aho vatā no amarāti cāhu; Vatthena naṃ pārutaṃ nīharitvā, Citaṃ samodhāya tato ḍahanti.

So ḍayhati sūlehi tujjamāno, Ekena vatthena pahāya bhoge; Na mīyamānassa bhavanti tāṇā, Ñātī ca mittā atha vā sahāyā.

Dāyādakā tassa dhanaṃ haranti, Satto pana gacchati yena kammaṃ; Na mīyamānaṃ dhanamanveti kiñci, Puttā ca dārā ca dhanañca raṭṭhaṃ.

Na dīghamāyuṃ labhate dhanena, Na cāpi vittena jaraṃ vihanti; Appaṃ hidaṃ jīvitamāhu dhīrā, Asassataṃ vippariṇāmadhammaṃ.

Aḍḍhā daliddā ca phusanti phassaṃ, Bālo ca dhīro ca tatheva phuṭṭho; Bālo hi bālyā vadhitova seti, Dhīro ca no vedhati phassaphuṭṭho.

Tasmā hi paññāva dhanena seyyā, Yāya vosānamidhādhigacchati; Abyositattā hi bhavābhavesu, Pāpāni kammāni karoti mohā.

Upeti gabbhañca parañca lokaṃ, Saṃsāramāpajja paramparāya; Tassappapañño abhisaddahanto, Upeti gabbhañca parañca lokaṃ.

Coro yathā sandhimukhe gahīto, Sakammunā haññati pāpadhammo; Evaṃ pajā pecca paramhi loke, Sakammunā haññati pāpadhammo.

Kāmā hi citrā madhurā manoramā, Virūparūpena mathenti cittaṃ; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Tasmā ahaṃ pabbajitomhi rāja.

Dumapphalānīva patanti māṇavā, Daharā ca vuḍḍhā ca sarīrabhedā; Etampi disvā pabbajitomhi rāja, Apaṇṇakaṃ sāmaññameva seyyo.

Saddhāyāhaṃ pabbajito, upeto jinasāsane; Avañjhā mayhaṃ pabbajjā, anaṇo bhuñjāmi bhojanaṃ.

Kāme ādittato disvā, Jātarūpāni satthato; Gabbhavokkantito dukkhaṃ, Nirayesu mahabbhayaṃ.

Etamādīnavaṃ ñatvā, saṃvegaṃ alabhiṃ tadā; Sohaṃ viddho tadā santo, sampatto āsavakkhayaṃ.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassatthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo”ti.

... Raṭṭhapālo thero ....

Theragāthā

Dasakanipāta

Paṭhamavagga

10.3. Mahākappinattheragāthā

“Anāgataṃ yo paṭikacca passati, Hitañca atthaṃ ahitañca taṃ dvayaṃ; Viddesino tassa hitesino vā, Randhaṃ na passanti samekkhamānā.

Ānāpānasatī yassa, paripuṇṇā subhāvitā; Anupubbaṃ paricitā, yathā buddhena desitā; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Odātaṃ vata me cittaṃ, appamāṇaṃ subhāvitaṃ; Nibbiddhaṃ paggahītañca, sabbā obhāsate disā.

Jīvate vāpi sappañño, api vittaparikkhayo; Paññāya ca alābhena, vittavāpi na jīvati.

Paññā sutavinicchinī, Paññā kittisilokavaddhanī; Paññāsahito naro idha, Api dukkhesu sukhāni vindati.

Nāyaṃ ajjatano dhammo, nacchero napi abbhuto; Yattha jāyetha mīyetha, tattha kiṃ viya abbhutaṃ.

Anantaraṃ hi jātassa, jīvitā maraṇaṃ dhuvaṃ; Jātā jātā marantīdha, evaṃdhammā hi pāṇino.

Na hetadatthāya matassa hoti, Yaṃ jīvitatthaṃ paraporisānaṃ; Matamhi ruṇṇaṃ na yaso na lokyaṃ, Na vaṇṇitaṃ samaṇabrāhmaṇehi.

Cakkhuṃ sarīraṃ upahanti tena, Nihīyati vaṇṇabalaṃ matī ca; Ānandino tassa disā bhavanti, Hitesino nāssa sukhī bhavanti.

Tasmā hi iccheyya kule vasante, Medhāvino ceva bahussute ca; Yesaṃ hi paññāvibhavena kiccaṃ, Taranti nāvāya nadiṃva puṇṇan"ti.

... Mahākappino thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.14 Somamittattheragāthā

"Parittaṃ dārumāruyha, yathā sīde mahaṇṇave; Evaṃ kusītamāgamma, sādhujīvīpi sīdati; Tasmā taṃ parivajjeyya, kusītaṃ hīnavīriyaṃ.

Pavivittehi ariyehi, pahitattehi jhāyibhi; Niccaṃ āraddhavīriyehi, paṇḍitehi sahāvase"ti.

... Somamitto thero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.6. Khujjasobhitattheragāthā

"Ye cittakathī bahussutā, Samaṇā pāṭaliputtavāsino; Tesaññataroyamāyuvā, Dvāre tiṭṭhati khujjasobhito".

"Ye cittakathī bahussutā, Samaṇā pāṭaliputtavāsino; Tesaññataroyamāyuvā, Dvāre tiṭṭhati māluterito".

"Suyuddhena suyiṭṭhena, saṅgāmavijayena ca; Brahmacariyānuciṇṇena, evāyaṃ sukhamedhatī"ti.

... Khujjasobhito thero ....

Theragāthā
Dukanipāta
Pañcamavagga
2.42. Dhammapālattheragāthā
“Yo have daharo bhikkhu, yuñjati buddhasāsane; Jāgaro sa hi suttesu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.
Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan”ti.
... Dhammapālo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Ekādasamavagga
1.101. Belaṭṭhānikattheragāthā
“Hitvā gihittaṃ anavositatto, Mukhanaṅgalī odariko kusīto; Mahāvarāhova nivāpapuṭṭho, Punappunaṃ gabbhamupeti mando”ti.
... Belaṭṭhāniko thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Catutthavagga
2.34. Isidinnattheragāthā
“Diṭṭhā mayā dhammadharā upāsakā, Kāmā aniccā iti bhāsamānā; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca te apekkhā.
Addhā na jānanti yatodha dhammaṃ, Kāmā aniccā iti cāpi āhu; Rāgañca tesaṃ na balatthi chettuṃ, Tasmā sitā puttadāraṃ dhanañcā”ti.
... Isidinno thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dutiyavagga
1.19 Kulattheragāthā
“Udakañhi nayanti nettikā, Usukārā namayanti tejanaṃ; Dāruṃ namayanti tacchakā, Attānaṃ damayanti subbatā”ti.
... Kulo thero ....
Theragāthā
Sattakanipāta
Paṭhamavagga

7.5. Sarabhaṅgattheragāthā

“Sare hatthehi bhañjitvā, katvāna kuṭimacchisaṃ; Tena me sarabhaṅgoti, nāmaṃ sammutiyā ahu.

Na mayhaṃ kappate ajja, sare hatthehi bhañjituṃ; Sikkhāpadā no paññattā, gotamena yasassinā.

Sakalaṃ samattaṃ rogaṃ, Sarabhaṅgo nāddasaṃ pubbe; Soyaṃ rogo diṭṭho, Vacanakarenātidevassa.

Yeneva maggena gato vipassī, Yeneva maggena sikhī ca vessabhū; Kakusandhakoṇāgamano ca kassapo, Tenañjasena agamāsi gotamo.

Vītataṇhā anādānā, satta buddhā khayogadhā; Yehāyaṃ desito dhammo, dhammabhūtehi tādibhi.

Cattāri ariyasaccāni, anukampāya pāṇinaṃ; Dukkhaṃ samudayo maggo, nirodho dukkhasaṅkhayo.

Yasmiṃ nivattate dukkhaṃ, saṃsārasmiṃ anantakaṃ; Bhedā imassa kāyassa, jīvitassa ca saṅkhayā; Aññо punabbhavo natthi, suvimuttomhi sabbadhī”ti.

... Sarabhaṅgo thero ....

Sattakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Sundarasamuddo thero, thero lakuṇḍabhaddiyo; Bhaddo thero ca sopāko, sarabhaṅgo mahāisi; Sattake pañcakā therā, gāthāyo pañcatiṃsatīti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.76. Piyañjahattheragāthā

“Uppatantesu nipate, nipatantesu uppate; Vase avasamānesu, ramamānesu no rame”ti.

... Piyañjaho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Ekādasamavagga

1.105. Malitavambhattheragāthā

“Ukkaṇṭhitopi na vase, ramamānopi pakkame; Na tvevānatthasaṃhitaṃ, vase vāsaṃ vicakkhaṇo”ti.

... Malitavambho thero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.1 Aṅgaṇikabhāradvājattheragāthā

"Ayoni suddhimanvesaṃ, aggiṃ paricariṃ vane; Suddhimaggaṃ ajānanto, akāsiṃ amaraṃ tapaṃ.

Taṃ sukhena sukhaṃ laddhaṃ, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Brahmabandhu pure āsiṃ, idāni khomhi brāhmaṇo; Tevijjo nhātako camhi, sottiyo camhi vedagū"ti.

... Aṅgaṇikabhāradvājo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.81. Samitiguttattheragāthā

"Yaṃ mayā pakataṃ pāpaṃ, pubbe aññāsu jātisu; Idheva taṃ vedanīyaṃ, vatthu aññaṃ na vijjatī"ti.

... Samitigutto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.84. Nītattheragāthā

"Sabbarattiṃ supitvāna, divā saṅgaṇike rato; Kudāssu nāma dummedho, dukkhassantaṃ karissatī"ti.

... Nīto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.32. Suppiyattheragāthā

"Ajaraṃ jīramānena, tappamānena nibbutiṃ; Nimiyaṃ paramaṃ santiṃ, yogakkhemaṃ anuttaran"ti.

... Suppiyo thero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.8 Vassikattheragāthā

“Ekopi saddho medhāvī, assaddhānīdha ñātinaṃ; Dhammaṭṭho sīlasampanno, hoti atthāya bandhunaṃ.

Niggayha anukampāya, coditā ñātayo mayā; Ñātibandhavapemena, kāraṃ katvāna bhikkhusu.

Te abbhatītā kālaṅkatā, pattā te tidivaṃ sukhaṃ; Bhātaro mayhaṃ mātā ca, modanti kāmakāmino”ti.

... Vassiko thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.39. Tissattheragāthā

“Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Kāmarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje”ti.

... Tisso thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.8. Migajālattheragāthā

“Sudesito cakkhumatā, buddhenādiccabandhunā; Sabbasaṃyojanātīto, sabbavaṭṭavināsano.

Niyyāniko uttaraṇo, taṇhāmūlavisosano; Visamūlaṃ āghātanaṃ, chetvā pāpeti nibbutiṃ.

Aññāṇamūlabhedāya, kammayantavighāṭano; Viññāṇānaṃ pariggahe, ñāṇavajiranipātano.

Vedanānaṃ viññāpano, upādānappamocano; Bhavaṃ aṅgārakāsuṃva, ñāṇena anupassano.

Mahāraso sugambhīro, jarāmaccunivāraṇo; Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, dukkhūpasamano sivo.

Kammaṃ kammanti ñatvāna, vipākañca vipākato; Paṭiccuppannadhammānaṃ, yathāvālokadassano; Mahākhemaṅgamo santo, pariyosānabhaddako”ti.

... Migajālo thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.2 Pārāpariyattheragāthā

“Samaṇassa ahu cintā, pārāpariyassa bhikkhuno; Ekakassa nisinnassa, pavivittassa jhāyino.

Kimānupubbaṃ puriso, kiṃ vataṃ kiṃ samācāraṃ; Attano kiccakārīssa, na ca kañci viheṭhaye.

Indriyāni manussānaṃ, hitāya ahitāya ca; Arakkhitāni ahitāya, rakkhitāni hitāya ca.

Indriyāneva sārakkhaṃ, indriyāni ca gopayaṃ; Attano kiccakārīssa, na ca kañci viheṭhaye.

Cakkhundriyañce rūpesu, gacchantaṃ anivārayaṃ; Anādīnavadassāvī, so dukkhā na hi muccati.

Sotindriyañce saddesu, gacchantaṃ anivārayaṃ; Anādīnavadassāvī, so dukkhā na hi muccati.

Anissaraṇadassāvī, gandhe ce paṭisevati; Na so muccati dukkhamhā, gandhesu adhimucchito.

Ambilaṃ madhuraggañca, tittakaggamanussaraṃ; Rasataṇhāya gadhito, hadayaṃ nāvabujjhati.

Subhānyappaṭikūlāni, phoṭṭhabbāni anussaraṃ; Ratto rāgādhikaraṇaṃ, vividhaṃ vindate dukhaṃ.

Manaṃ cetehi dhammehi, yo na sakkoti rakkhituṃ; Tato naṃ dukkhamanveti, sabbehetehi pañcahi.

Pubbalohitasampuṇṇaṃ, bahussa kuṇapassa ca; Naravīrakataṃ vagguṃ, samuggamiva cittitaṃ.

Kaṭukaṃ madhurassādaṃ, piyanibandhanaṃ dukhaṃ; Khuraṃva madhunā littaṃ, ullihaṃ nāvabujjhati.

Itthirūpe itthisare, phoṭṭhabbepi ca itthiyā; Itthigandhesu sāratto, vividhaṃ vindate dukhaṃ.

Itthisotāni sabbāni, sandanti pañca pañcasu; Tesamāvaraṇaṃ kātuṃ, yo sakkoti vīriyavā.

So atthavā so dhammaṭṭho, so dakkho so vicakkhaṇo; Kareyya ramamānopi, kiccaṃ dhammatthasaṃhitaṃ.

Atho sīdati saññuttaṃ, vajje kiccaṃ niratthakaṃ; ‘Na taṃ kiccan’ti maññitvā, appamatto vicakkhaṇo.

Yañca atthena saññuttaṃ, yā ca dhammagatā rati; Taṃ samādāya vattetha, sā hi ve uttamā rati.

Uccāvacehupāyehi, Paresamabhijigīsati; Hantvā vadhitvā atha socayitvā, Ālopati sāhasā yo paresaṃ.

Tacchanto āṇiyā āṇiṃ, nihanti balavā yathā; Indriyānindriyeheva, nihanti kusalo tathā.

Saddhaṃ vīriyaṃ samādhiñca, satipaññañca bhāvayaṃ; Pañca pañcahi hantvāna, anīgho yāti brāhmaṇo.

So atthavā so dhammaṭṭho, katvā vākyānusāsaniṃ; Sabbena sabbaṃ buddhassa, so naro sukhamedhatī"ti.

... Pārāpariyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.97. Tissattheragāthā

"Hitvā satapalaṃ kaṃsaṃ, Sovaṇṇaṃ satarājikaṃ; Aggahiṃ mattikāpattaṃ, Idaṃ dutiyābhisecanan"ti.

... Tisso thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.9 Purohitaputtajentattheragāthā

"Jātimadena mattohaṃ, bhogaissariyena ca; Saṇṭhānavaṇṇarūpena, madamatto acārihaṃ.

Nāttano samakaṃ kañci, atirekaṃ ca maññisaṃ; Atimānahato bālo, patthaddho ussitaddhajo.

Mātaraṃ pitarañcāpi, aññepi garusammate; Na kañci abhivādesiṃ, mānatthaddho anādaro.

Disvā vināyakaṃ aggaṃ, sārathīnaṃ varuttamaṃ; Tapantamiva ādiccaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ.

Mānaṃ madañca chaḍḍetvā, vippasannena cetasā; Sirasā abhivādesiṃ, sabbasattānamuttamaṃ.

Atimāno ca omāno, pahīnā susamūhatā; Asmimāno samucchinno, sabbe mānavidhā hatā"ti.

... Jento purohitaputto thero ....

Theragāthā
Pañcakanipāta
Paṭhamavagga
5.8. Vakkalittheragāthā
"Vātarogābhinīto tvaṃ, viharaṃ kānane vane; Paviṭṭhagocare lūkhe, kathaṃ bhikkhu karissasi".
"Pītisukhena vipulena, pharamāno samussayaṃ; Lūkhampi abhisambhonto, viharissāmi kānane.
Bhāvento satipaṭṭhāne, indriyāni balāni ca; Bojjhaṅgāni ca bhāvento, viharissāmi kānane.
Āraddhavīriye pahitatte, Niccaṃ daḷhaparakkame; Samagge sahite disvā, Viharissāmi kānane.
Anussaranto sambuddhaṃ, aggaṃ dantaṃ samāhitaṃ; Atandito rattindivaṃ, viharissāmi kānane"ti.
... Vakkalitthero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Ekādasamavagga
1.108. Dhammasavapituttheragāthā
"Sa vīsavassasatiko, pabbajiṃ anagāriyaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.
... Dhammasavapitu thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Aṭṭhamavagga
1.74. Suyāmanattheragāthā
"Kāmacchando ca byāpādo, Thinamiddhañca bhikkhuno; Uddhaccaṃ vicikicchā ca, Sabbasova na vijjatī"ti.
... Suyāmano thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Paṭhamavagga
1.5. Dabbattheragāthā
"Yo duddamiyo damena danto, Dabbo santusito vitiṇṇakaṅkho; Vijitāvī apetabheravo hi, Dabbo so parinibbuto ṭhitatto"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā dabbo thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.25. Nandiyattheragāthā

“Obhāsajātaṃ phalagaṃ, cittaṃ yassa abhiṇhaso; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasī”ti.

... Nandiyo thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.5. Jambukattheragāthā

“Pañcapaññāsavassāni, rajojallamadhārayiṃ; Bhuñjanto māsikaṃ bhattaṃ, kesamassuṃ alocayiṃ.

Ekapādena aṭṭhāsiṃ, āsanaṃ parivajjayiṃ; Sukkhagūthāni ca khādiṃ, uddesañca na sādiyiṃ.

Etādisaṃ karitvāna, bahuṃ duggatigāminaṃ; Vuyhamāno mahoghena, buddhaṃ saraṇamāgamaṃ.

Saraṇagamanaṃ passa, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Jambuko thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.88. Ajjunattheragāthā

“Asakkhiṃ vata attānaṃ, uddhātuṃ udakā thalaṃ; Vuyhamāno mahogheva, saccāni paṭivijjhahan”ti.

... Ajjuno thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.80. Uggattheragāthā

“Yaṃ mayā pakataṃ kammaṃ, appaṃ vā yadi vā bahuṃ; Sabbametaṃ parikkhīṇaṃ, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Uggo thero .... Vaggo aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Vacchapālo ca yo thero, ātumo māṇavo isi; Suyāmano susārado, thero yo ca piyañjaho; Ārohaputto meṇḍasiro, rakkhito uggasavhayoti.

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.9. Candanattheragāthā

"Jātarūpena sañchannā, dāsīgaṇapurakkhatā; Aṅkena puttamādāya, bhariyā maṃ upāgami.

Tañca disvāna āyantiṃ, sakaputtassa mātaraṃ; Alaṅkataṃ suvasanaṃ, maccupāsaṃva oḍḍitaṃ.

Tato me manasīkāro, yoniso udapajjatha; Ādīnavo pāturahu, nibbidā samatiṭṭhatha.

Tato cittaṃ vimucci me, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Candano thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.3. Kaṅkhārevatattheragāthā

"Paññaṃ imaṃ passa tathāgatānaṃ, Aggi yathā pajjalito nisīthe; Ālokadā cakkhudadā bhavanti, Ye āgatānaṃ vinayanti kaṅkhan"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā kaṅkhārevato thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.71. Vacchapālattheragāthā

"Susukhumanipuṇatthadassinā, Matikusalena nivātavuttinā; Saṃsevitavuddhasīlinā, Nibbānaṃ na hi tena dullabhan"ti.

... Vacchapālo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.70. Puṇṇattheragāthā

“Sīlameva idha aggaṃ, paññavā pana uttamo; Manussesu ca devesu, sīlapaññāṇato jayan”ti.

... Puṇṇo thero .... Vaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Vappo ca vajjiputto ca, pakkho vimalakoṇḍañño; Ukkhepakatavaccho ca, meghiyo ekadhammiko; Ekudāniyachannā ca, puṇṇatthero mahabbaloti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.47. Ujjayattheragāthā

“Namo te buddha vīratthu, vippamuttosi sabbadhi; Tuyhāpadāne viharaṃ, viharāmi anāsavo”ti.

... Ujjayo thero ....

Theragāthā

Saṭṭhinipāta

Paṭhamavagga

20.1. Mahāmoggallānattheragāthā

“Āraññikā piṇḍapātikā, uñchāpattāgate ratā; Dālemu maccuno senaṃ, ajjhattaṃ susamāhitā.

Āraññikā piṇḍapātikā, uñchāpattāgate ratā; Dhunāma maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro.

Rukkhamūlikā sātatikā, uñchāpattāgate ratā; Dālemu maccuno senaṃ, ajjhattaṃ susamāhitā.

Rukkhamūlikā sātatikā, uñchāpattāgate ratā; Dhunāma maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro”.

“Aṭṭhikaṅkalakuṭike, maṃsanhārupasibbite; Dhiratthu pure duggandhe, paragatte mamāyase.

Gūthabhaste taconaddhe, uragaṇḍipisācini; Nava sotāni te kāye, yāni sandanti sabbadā.

Tava sarīraṃ navasotaṃ, Duggandhakaraṃ paribandhaṃ; Bhikkhu parivajjayate taṃ, Mīḷhaṃ ca yathā sucikāmo.

Evañce taṃ jano jaññā, yathā jānāmi taṃ ahaṃ; Ārakā parivajjeyya, gūthaṭṭhānaṃva pāvuse”.

“Evametaṃ mahāvīra, yathā samaṇa bhāsasi; Ettha ceke visīdanti, paṅkamhiva jaraggavo”.

“Ākāsamhi haliddiyā, yo maññetha rajetave; Aññena vāpi raṅgena, vighātudayameva taṃ.

Tadākāsasamaṃ cittaṃ, ajjhattaṃ susamāhitaṃ; Mā pāpacitte āsādi, aggikhandhaṃva pakkhimā”.

“Passa cittakataṃ bimbaṃ, arukāyaṃ samussitaṃ; Āturaṃ bahusaṅkappaṃ, yassa natthi dhuvaṃ ṭhiti.

Passa cittakataṃ rūpaṃ, maṇinā kuṇḍalena ca; Aṭṭhiṃ tacena onaddhaṃ, saha vatthehi sobhati.

Alattakakatā pādā, mukhaṃ cuṇṇakamakkhitaṃ; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Aṭṭhapadakatā kesā, nettā añjanamakkhitā; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Añjanīva navā cittā, pūtikāyo alaṅkato; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Odahi migavo pāsaṃ, nāsadā vāguraṃ migo; Bhutvā nivāpaṃ gacchāma, kaddante migabandhake.

Chinno pāso migavassa, nāsadā vāguraṃ migo; Bhutvā nivāpaṃ gacchāma, socante migaluddake”.

“Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Anekākārasampanne, sāriputtamhi nibbute.

Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Upajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho.

Sukhumaṃ te paṭivijjhanti, vālaggaṃ usunā yathā; Ye pañcakkhandhe passanti, parato no ca attato.

Ye ca passanti saṅkhāre, parato no ca attato; Paccabyādhiṃsu nipuṇaṃ, vālaggaṃ usunā yathā.

Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Kāmarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje.

Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Bhavarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje.

Codito bhāvitattena, sarīrantimadhārinā; Migāramātupāsādaṃ, pādaṅguṭṭhena kampayiṃ.

Nayidaṃ sithilamārabbha, nayidaṃ appena thāmasā; Nibbānamadhigantabbaṃ, sabbaganthapamocanaṃ.

Ayañca daharo bhikkhu, ayamuttamaporiso; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhiniṃ.

Vivaramanupabhanti vijjutā, Vebhārassa ca paṇḍavassa ca; Nagavivaragato jhāyati, Putto appaṭimassa tādino.

Upasanto uparato, pantasenāsano muni; Dāyādo buddhaseṭṭhassa, brahmunā abhivandito".

"Upasantaṃ uparataṃ, pantasenāsanaṃ muniṃ; Dāyādaṃ buddhaseṭṭhassa, vanda brāhmaṇa kassapaṃ.

Yo ca jātisataṃ gacche, sabbā brāhmaṇajātiyo; Sottiyo vedasampanno, manussesu punappunaṃ.

Ajjhāyakopi ce assa, tiṇṇaṃ vedāna pāragū; Etassa vandanāyetaṃ, kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.

Yo so aṭṭha vimokkhāni, purebhattaṃ aphassayi; Anulomaṃ paṭilomaṃ, tato piṇḍāya gacchati.

Tādisaṃ bhikkhuṃ māsādi, māttānaṃ khaṇi brāhmaṇa; Abhippasādehi manaṃ, arahantamhi tādine; Khippaṃ pañjaliko vanda, mā te vijaṭi matthakaṃ".

"Neso passati saddhammaṃ, saṃsārena purakkhato; Adhogamaṃ jimhapathaṃ, kummaggamanudhāvati.

Kimīva mīḷhasallitto, saṅkhāre adhimucchito; Pagāḷho lābhasakkāre, tuccho gacchati poṭṭhilo".

"Imañca passa āyantaṃ, sāriputtaṃ sudassanaṃ; Vimuttaṃ ubhatobhāge, ajjhattaṃ susamāhitaṃ.

Visallaṃ khīṇasaṃyogaṃ, tevijjaṃ maccuhāyinaṃ; Dakkhiṇeyyaṃ manussānaṃ, puññakkhettaṃ anuttaraṃ".

"Ete sambahulā devā, iddhimanto yasassino; Dasa devasahassāni, sabbe brahmapurohitā; Moggallānaṃ namassantā, tiṭṭhanti pañjalīkatā.

'Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Yassa te āsavā khīṇā, dakkhiṇeyyosi mārisa'.

Pūjito naradevena, uppanno maraṇābhibhū; Puṇḍarīkaṃva toyena, saṅkhārenupalippati.

Yassa muhuttena sahassadhā loko, Saṃvidito sabrahmakappo vasi; Iddhiguṇe cutupapāte kāle, Passati devatā sa bhikkhu".

“Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā.

Koṭisatasahassassa, Attabhāvaṃ khaṇena nimmine; Ahaṃ vikubbanāsu kusalo, Vasībhūtomhi iddhiyā.

Samādhivijjāvasipāramīgato, Moggallānagotto asitassa sāsane; Dhīro samucchindi samāhitindriyo, Nāgo yathā pūtilataṃva bandhanaṃ.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassa catthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Kīdiso nirayo āsi, yattha dussī apaccatha; Vidhuraṃ sāvakamāsajja, kakusandhañca brāhmaṇaṃ.

Sataṃ āsi ayosaṅkū, sabbe paccattavedanā; Īdiso nirayo āsi, yattha dussī apaccatha; Vidhuraṃ sāvakamāsajja, kakusandhañca brāhmaṇaṃ.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Majjhesarasmiṃ tiṭṭhanti, vimānā kappaṭhāyino; Veḷuriyavaṇṇā rucirā, accimanto pabhassarā; Accharā tattha naccanti, puthu nānattavaṇṇiyo.

Yo etamabhijānāti, ... pe ... kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo ve buddhena codito, bhikkhusaṃghassa pekkhato; Migāramātupāsādaṃ, pādaṅguṭṭhena kampayi.

Yo etamabhijānāti, ... pe ... kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo vejayantapāsādaṃ, pādaṅguṭṭhena kampayi; Iddhibalenupatthaddho, saṃvejesi ca devatā.

Yo etamabhijānāti, ... pe ... kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo vejayantapāsāde, sakkaṃ so paripucchati; Api āvuso jānāsi, taṇhakkhayavimuttiyo; Tassa sakko viyākāsi, pañhaṃ puṭṭho yathātathaṃ”.

“Yo etamabhijānāti, ... pe ... kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo brahmānaṃ paripucchati, Sudhammāyaṃ ṭhito sabhaṃ; Ajjāpi tyāvuso sā diṭṭhi, Yā te diṭṭhi pure ahu; Passasi vītivattantaṃ, Brahmaloke pabhassaraṃ.

Tassa brahmā viyākāsi, pañhaṃ puṭṭho yathātathaṃ; Na me mārisa sā diṭṭhi, yā me diṭṭhi pure ahu.

Passāmi vītivattantaṃ, brahmaloke pabhassaraṃ; Sohaṃ ajja kathaṃ vajjaṃ, ahaṃ niccomhi sassato".

"Yo etamabhijānāti, ... pe ... kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo mahāneruno kūṭaṃ, vimokkhena aphassayi; Vanaṃ pubbavidehānaṃ, ye ca bhūmisayā narā.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Na ve aggi cetayati, ahaṃ bālaṃ ḍahāmīti; Bālova jalitaṃ aggiṃ, āsajja naṃ paḍayhati.

Evamevaṃ tuvaṃ māra, āsajja naṃ tathāgataṃ; Sayaṃ ḍahissasi attānaṃ, bālo aggiṃva samphusaṃ.

Apuññaṃ pasavī māro, āsajja naṃ tathāgataṃ; Kiṃ nu maññasi pāpima, na me pāpaṃ vipaccati.

Karato te cīyate pāpaṃ, cirarattāya antaka; Māra nibbinda buddhamhā, āsaṃ mākāsi bhikkhusu".

"Iti māraṃ atajjesi, bhikkhu bhesakaḷāvane; Tato so dummano yakkho, tatthevantaradhāyathā"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā mahāmoggallāno thero gāthāyo abhāsitthāti.

Saṭṭhinipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Saṭṭhikamhi nipātamhi, moggallāno mahiddhiko; Ekova theragāthāyo, aṭṭhasaṭṭhi bhavanti tāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.83. Sīhattheragāthā

"Sīhappamatto vihara, rattindivamatandito; Bhāvehi kusalaṃ dhammaṃ, jaha sīghaṃ samussayan"ti.

... Sīho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.66. Meghiyattheragāthā

"Anusāsi mahāvīro, sabbadhammāna pāragū; Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, vihāsiṃ santike sato; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa

sāsanan”ti.

... Meghiyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dvādasamavagga

1.120. Isidattattheragāthā

“Pañcakkhandhā pariññātā, tiṭṭhanti chinnamūlakā; Dukkhakkhayo anuppatto, patto me āsavakkhayo”ti.

... Isidatto thero .... Vaggo dvādasamo.

Tassuddānaṃ

Jento ca vacchagotto ca, vaccho ca vanasavhayo; Adhimutto mahānāmo, pārāpariyo yasopi ca; Kimilo vajjiputto ca, isidatto mahāyasoti.

Ekakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Vīsuttarasataṃ therā, katakiccā anāsavā; Ekakeva nipātamhi, susaṅgītā mahesibhīti.

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.2. Paccayattheragāthā

“Pañcāhāhaṃ pabbajito, sekho appattamānaso; Vihāraṃ me paviṭṭhassa, cetaso paṇidhī ahu.

Nāsissaṃ na pivissāmi, vihārato na nikkhame; Napi passaṃ nipātessaṃ, taṇhāsalle anūhate.

Tassa mevaṃ viharato, passa vīriyaparakkamaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Paccayo thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.8. Rāhulattheragāthā

“Ubhayeneva sampanno, rāhulabhaddoti maṃ vidū; Yañcamhi putto buddhassa, yañca dhammesu cakkhumā.

Yañca me āsavā khīṇā, yañca natthi punabbhavo; Arahā dakkhiṇeyyomhi, tevijjo amataddaso.

Kāmandhā jālapacchannā, taṇhāchādanachāditā; Pamattabandhunā baddhā, macchāva kumināmukhe.

Taṃ kāmaṃ ahamujjhitvā, chetvā mārassa bandhanaṃ; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, sītibhūtosmi nibbuto”ti.

... Rāhulo thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.5. Mālukyaputtattheragāthā

“Manujassa pamattacārino, Taṇhā vaḍḍhati māluvā viya; So plavatī hurā huraṃ, Phalamicchaṃva vanasmi vānaro.

Yaṃ esā sahate jammī, taṇhā loke visattikā; Sokā tassa pavaḍḍhanti, abhivaṭṭhaṃva bīraṇaṃ.

Yo cetaṃ sahate jammiṃ, taṇhaṃ loke duraccayaṃ; Sokā tamhā papatanti, udabindūva pokkharā.

Taṃ vo vadāmi bhaddaṃ vo, yāvantettha samāgatā; Taṇhāya mūlaṃ khaṇatha, usīratthova bīraṇaṃ; Mā vo naḷaṃva sotova, māro bhañji punappunaṃ.

Karotha buddhavacanaṃ, khaṇo vo mā upaccagā; Khaṇātītā hi socanti, nirayamhi samappitā.

Pamādo rajo pamādo, pamādānupatito rajo; Appamādena vijjāya, abbahe sallamattano”ti.

... Mālukyaputto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.12. Jotidāsattheragāthā

“Ye kho te veṭhamissena, nānattena ca kammunā; Manusse uparundhanti, pharusūpakkamā janā; Tepi tattheva kīranti, na hi kammaṃ panassati.

Yaṃ karoti naro kammaṃ, Kalyāṇaṃ yadi pāpakaṃ; Tassa tasseva dāyādo, Yaṃ yaṃ kammaṃ pakubbatī”ti.

... Jotidāso thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.10. Sumanattheragāthā

"Yadā navo pabbajito, jātiyā sattavassiko; Iddhiyā abhibhotvāna, pannagindaṃ mahiddhikaṃ.

Upajjhāyassa udakaṃ, anotattā mahāsarā; Āharāmi tato disvā, maṃ satthā etadabravi".

"Sāriputta imaṃ passa, āgacchantaṃ kumārakaṃ; Udakakumbhamādāya, ajjhattaṃ susamāhitaṃ.

Pāsādikena vattena, kalyāṇairiyāpatho; Sāmaṇeronuruddhassa, iddhiyā ca visārado.

Ājānīyena ājañño, sādhunā sādhukārito; Vinīto anuruddhena, katakiccena sikkhito.

So patvā paramaṃ santiṃ, sacchikatvā akuppataṃ; Sāmaṇero sa sumano, mā maṃ jaññāti icchatī"ti.

... Sumano thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.24. Sugandhattheragāthā

"Anuvassiko pabbajito, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Sugandho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.95. Cakkhupālattheragāthā

"Andhohaṃ hatanettosmi, kantāraddhānapakkhando; Sayamānopi gacchissaṃ, na sahāyena pāpenā"ti.

... Cakkhupālo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.79. Rakkhitattheragāthā

"Sabbo rāgo pahīno me, sabbo doso samūhato; Sabbo me vigato moho, sītibhūtosmi nibbuto"ti.

... Rakkhito thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.13. Heraññakānittheragāthā

"Accayanti ahorattā, jīvitaṃ uparujjhati; Āyu khīyati maccānaṃ, kunnadīnaṃva odakaṃ.

Atha pāpāni kammāni, karaṃ bālo na bujjhati; Pacchāssa kaṭukaṃ hoti, vipāko hissa pāpako"ti.

... Heraññakānitthero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.72. Ātumattheragāthā

"Yathā kaḷīro susu vaḍḍhitaggo, Dunnikkhamo hoti pasākhajāto; Evaṃ ahaṃ bhariyāyānitāya, Anumaññaṃ maṃ pabbajitomhi dānī"ti.

... Ātumo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.48. Sañjayattheragāthā

"Yato ahaṃ pabbajito, Agārasmānagāriyaṃ; Nābhijānāmi saṅkappaṃ, Anariyaṃ dosasaṃhitan"ti.

... Sañjayo thero ....

Theragāthā

Dvādasakanipāta

Paṭhamavagga

12.1. Sīlavattheragāthā

"Sīlamevidha sikkhetha, asmiṃ loke susikkhitaṃ; Sīlañhi sabbasampattiṃ, upanāmeti sevitaṃ.

Sīlaṃ rakkheyya medhāvī, patthayāno tayo sukhe; Pasaṃsaṃ vittilābhañca, pecca sagge pamodanaṃ.

Sīlavā hi bahū mitte, saññamenādhigacchati; Dussīlo pana mittehi, dhaṃsate pāpamācaraṃ.

Avaṇṇañca akittiñca, dussīlo labhate naro; Vaṇṇaṃ kittiṃ pasaṃsañca, sadā labhati sīlavā.

Ādi sīlaṃ patiṭṭhā ca, kalyāṇānañca mātukaṃ; Pamukhaṃ sabbadhammānaṃ, tasmā sīlaṃ visodhaye.

Velā ca saṃvaraṃ sīlaṃ, cittassa abhihāsanaṃ; Titthañca sabbabuddhānaṃ, tasmā sīlaṃ visodhaye.

Sīlaṃ balaṃ appaṭimaṃ, sīlaṃ āvudhamuttamaṃ; Sīlamābharaṇaṃ seṭṭhaṃ, sīlaṃ kavacamabbhutaṃ.

Sīlaṃ setu mahesakkho, sīlaṃ gandho anuttaro; Sīlaṃ vilepanaṃ seṭṭhaṃ, yena vāti disodisaṃ.

Sīlaṃ sambalamevaggaṃ, sīlaṃ pātheyyamuttamaṃ; Sīlaṃ seṭṭho ativāho, yena yāti disodisaṃ.

Idheva nindaṃ labhati, peccāpāye ca dummano; Sabbattha dummano bālo, sīlesu asamāhito.

Idheva kittiṃ labhati, pecca sagge ca summano; Sabbattha sumano dhīro, sīlesu susamāhito.

Sīlameva idha aggaṃ, paññavā pana uttamo; Manussesu ca devesu, sīlapaññāṇato jayan”ti.

... Sīlavo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.64. Vimalakoṇḍaññattheragāthā

“Dumavhayāya uppanno, jāto paṇḍaraketunā; Ketuhā ketunāyeva, mahāketuṃ padhaṃsayī”ti.

... Vimalakoṇḍañño thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.12. Muditattheragāthā

“Pabbajiṃ jīvikatthohaṃ, laddhāna upasampadaṃ; Tato saddhaṃ paṭilabhiṃ, daḷhavīriyo parakkamiṃ.

Kāmaṃ bhijjatuyaṃ kāyo, maṃsapesī visīyaruṃ; Ubho jaṇṇukasandhīhi, jaṅghāyo papatantu me.

Nāsissaṃ na pivissāmi, vihārā ca na nikkhame; Napi passaṃ nipātessaṃ, taṇhāsalle anūhate.

Tassa mevaṃ viharato, passa vīriyaparakkamaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.

... Mudito thero ....

Catukkanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Nāgasamālo bhagu ca, sabhiyo nandakopi ca; Jambuko senako thero, sambhūto rāhulopi ca.

Bhavati candano thero, dasete buddhasāvakā; Dhammiko sappako thero, mudito cāpi te tayo; Gāthāyo dve ca paññāsa, therā sabbepi terasāti.

Theragāthā

Dvādasakanipāta

Paṭhamavagga

12.2. Sunītattheragāthā

“Nīce kulamhi jātohaṃ, daliddo appabhojano; Hīnakammaṃ mamaṃ āsi, ahosiṃ pupphachaḍḍako.

Jigucchito manussānaṃ, paribhūto ca vambhito; Nīcaṃ manaṃ karitvāna, vandissaṃ bahukaṃ janaṃ.

Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, bhikkhusaṃghapurakkhataṃ; Pavisantaṃ mahāvīraṃ, magadhānaṃ puruttamaṃ.

Nikkhipitvāna byābhaṅgiṃ, vanditumṃ upasaṅkamiṃ; Mameva anukampāya, aṭṭhāsi purisuttamo.

Vanditvā satthuno pāde, ekamantaṃ ṭhito tadā; Pabbajjaṃ ahamāyāciṃ, sabbasattānamuttamaṃ.

Tato kāruṇiko satthā, sabbalokānukampako; ‘Ehi bhikkhū’ti maṃ āha, sā me āsūpasampadā.

Sohaṃ eko araññasmiṃ, viharanto atandito; Akāsiṃ satthu vacanaṃ, yathā maṃ ovadī jino.

Rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ, Pubbajātimanussariṃ; Rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ, Dibbacakkhuṃ visodhayiṃ; Rattiyā pacchime yāme, Tamokhandhaṃ padālayiṃ.

Tato ratyā vivasāne, sūriyassuggamanaṃ pati; Indo brahmā ca āgantvā, maṃ namassiṃsu pañjalī.

‘Namo te purisājaññā, namo te purisuttama; Yassa te āsavā khīṇā, dakkhiṇeyyosi mārisa’.

Tato disvāna maṃ satthā, devasaṅghapurakkhataṃ; Sitaṃ pātukaritvāna, imamatthaṃ abhāsatha.

‘Tapena brahmacariyena, saṃyamena damena ca; Etena brāhmaṇo hoti, etaṃ brāhmaṇamuttaman’”ti.

... Sunīto thero ....

Dvādasakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Sīlavā ca sunīto ca, therā dve te mahiddhikā; Dvādasamhi nipātamhi, gāthāyo catuvīsatīti.

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.15. Hāritattheragāthā

“Yo pubbe karaṇīyāni, pacchā so kātumicchati; Sukhā so dhaṃsate ṭhānā, pacchā ca manutappati.

Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā.

Susukhaṃ vata nibbānaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, yattha dukkhaṃ nirujjhatī”ti.

... Hārito thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dvādasamavagga

1.113. Vanavacchattheragāthā

“Acchodikā puthusilā, gonaṅgulamigāyutā; Ambusevālasañchannā, te selā ramayanti man”ti.

... Vanavaccho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.50. Vimalattheragāthā

“Dharaṇī ca siñcati vāti, Māluto vijjutā carati nabhe; Upasamanti vitakkā, Cittaṃ susamāhitaṃ mamā”ti.

... Vimalo thero .... Vaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Sirīvaḍḍho revato thero, sumaṅgalo sānusavhayo; Ramaṇīyavihārī ca, samiddhiujjayasañjayā; Rāmaṇeyyo ca so thero, vimalo ca raṇañjahoti.

Theragāthā

Dukanipāta

Tatiyavagga

2.29. Bhāradvājattheragāthā

"Nadanti evaṃ sappaññā, sīhāva girigabbhare; Vīrā vijitasaṅgāmā, jetvā māraṃ savāhiniṃ.

Satthā ca pariciṇṇo me, dhammo saṃgho ca pūjito; Ahañca vitto sumano, puttaṃ disvā anāsavan"ti.

... Bhāradvājo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.67. Ekadhammasavanīyattheragāthā

"Kilesā jhāpitā mayhaṃ, bhavā sabbe samūhatā; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Ekadhammasavanīyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.41. Sirivaḍḍhattheragāthā

"Vivaramanupatanti vijjutā, Vebhārassa ca paṇḍavassa ca; Nagavivaragato ca jhāyati, Putto appaṭimassa tādino"ti.

... Sirivaḍḍho thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.5 Mālukyaputtattheragāthā

"Rūpaṃ disvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā rūpasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evamācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Saddaṃ sutvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā saddasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evamācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Gandhaṃ ghatvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā gandhasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evamācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Rasaṃ bhotvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā rasasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evamācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Phassaṃ phussa sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā phassasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evamācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Dhammaṃ ñatvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā dhammasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evamācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Na so rajjati rūpesu, rūpaṃ disvā patissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa passato rūpaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati saddesu, saddaṃ sutvā patissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa suṇato saddaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati gandhesu, gandhaṃ ghatvā patissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa ghāyato gandhaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati rasesu, rasaṃ bhotvā patissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa sāyarato rasaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati phassesu, phassaṃ phussa patissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa phusato phassaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati dhammesu, dhammaṃ ñatvā patissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa vijānato dhammaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati".

... Mālukyaputto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.16. Mahākāḷattheragāthā

"Kāḷī itthī brahatī dhaṅkarūpā, Satthiñca bhetvā aparañca satthiṃ; Bāhañca bhetvā aparañca bāhaṃ, Sīsañca bhetvā dadhithālakaṃva; Esā nisinnā abhisandahitvā.

Yo ve avidvā upadhiṃ karoti, Punappunaṃ dukkhamupeti mando; Tasmā pajānaṃ upadhiṃ na kayirā, Māhaṃ puna bhinnasiro sayissan"ti.

... Mahākāḷo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Paṭhamavagga

2.2. Piṇḍolabhāradvājattheragāthā

“Nayidaṃ anayena jīvitaṃ, Nāhāro hadayassa santiko; Āhāraṭṭhitiko samussayo, Iti disvāna carāmi esanaṃ.

Paṅkoti hi naṃ pavedayuṃ, Yāyaṃ vandanapūjanā kulesu; Sukhumaṃ sallaṃ durubbahaṃ, Sakkāro kāpurisena dujjaho”ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā piṇḍolabhāradvājo thero gāthāyo abhāsitthāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Dvādasamavagga

1.115. Mahānāmattheragāthā

“Esāvahiyyase pabbatena, Bahukuṭajasallakikena; Nesādakena girinā, Yasassinā paricchadenā”ti.

... Mahānāmo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.36 Nitakattheragāthā

“Kassa selūpamaṃ cittaṃ, ṭhitaṃ nānupakampati; Virattaṃ rajanīyesu, kuppanīye na kuppati; Yassevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ, kuto taṃ dukkhamessati.

Mama selūpamaṃ cittaṃ, ṭhitaṃ nānupakampati; Virattaṃ rajanīyesu, kuppanīye na kuppati; Mamevaṃ bhāvitaṃ cittaṃ, kuto maṃ dukkhamessatī”ti.

... Nitako thero ....

Theragāthā

Sattakanipāta

Paṭhamavagga

7.2 Lakuṇḍakabhaddiyattheragāthā

“Pare ambāṭakārāme, vanasaṇḍamhi bhaddiyo; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, tattha bhaddova jhāyati.

Ramanteke mudiṅgehi, vīṇāhi paṇavehi ca; Ahañca rukkhamūlasmiṃ, rato buddhassa sāsane.

Buddho ce me varaṃ dajjā, so ca labbhetha me varo; Gaṇhehaṃ sabbalokassa, niccaṃ kāyagataṃ satiṃ.

Ye maṃ rūpena pāmiṃsu, ye ca ghosena anvagū; Chandarāgavasūpetā, na maṃ jānanti te janā.

Ajjhattañca na jānāti, bahiddhā ca na passati; Samantāvaraṇo bālo, sa ve ghosena vuyhati.

Ajjhattañca na jānāti, bahiddhā ca vipassati; Bahiddhā phaladassāvī, sopi ghosena vuyhati.

Ajjhattañca pajānāti, bahiddhā ca vipassati; Anāvaraṇadassāvī, na so ghosena vuyhatī"ti.

... Lakuṇḍakabhaddiyo thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.8. Aṅgulimālattheragāthā

"Gacchaṃ vadesi samaṇaṭṭhitomhi, Mamañca brūsi ṭhitamaṭṭhitoti; Pucchāmi taṃ samaṇa etamatthaṃ, 'Kathaṃ ṭhito tvaṃ ahamaṭṭhitomhi'".

"Ṭhito ahaṃ aṅgulimāla sabbadā, Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ; Tuvañca pāṇesu asaññatosi, Tasmā ṭhitohaṃ tuvamaṭṭhitosi".

"Cirassaṃ vata me mahito mahesī, Mahāvanaṃ samaṇo paccapādi; Sohaṃ cajissāmi sahassapāpaṃ, Sutvāna gāthaṃ tava dhammayuttaṃ".

Icceva coro asimāvudhañca, Sobbhe papāte narake anvakāsi; Avandi coro sugatassa pāde, Tattheva pabbajjamayāci buddhaṃ.

Buddho ca kho kāruṇiko mahesi, Yo satthā lokassa sadevakassa; "Tamehi bhikkhū"ti tadā avoca, Eseva tassa ahu bhikkhubhāvo.

"Yo ca pubbe pamajjitvā, pacchā so nappamajjati; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Yassa pāpaṃ kataṃ kammaṃ, kusalena pidhīyati; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Yo have daharo bhikkhu, yuñjati buddhasāsane; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Disāpi me dhammakathaṃ suṇantu, Disāpi me yuñjantu buddhasāsane; Disāpi me te manuje bhajantu, Ye dhammamevādapayanti santo.

Disā hi me khantivādānaṃ, avirodhappasaṃsinaṃ; Suṇantu dhammaṃ kālena, tañca anuvidhīyantu.

Na hi jātu so mamaṃ hiṃse, aññaṃ vā pana kiñcanaṃ; Pappuyya paramaṃ santiṃ, rakkheyya tasathāvare.

Udakañhi nayanti nettikā, Usukārā namayanti tejanaṃ; Dāruṃ namayanti tacchakā, Attānaṃ damayanti paṇḍitā.

Daṇḍeneke damayanti, aṅkusebhi kasāhi ca; Adaṇḍena asatthena, ahaṃ dantomhi tādinā.

'Ahiṃsako'ti me nāmaṃ, hiṃsakassa pure sato; Ajjāhaṃ saccanāmomhi, na naṃ hiṃsāmi kiñcanaṃ.

Coro ahaṃ pure āsiṃ, aṅgulimāloti vissuto; Vuyhamāno mahoghena, buddhaṃ saraṇamāgamaṃ.

Lohitapāṇi pure āsiṃ, aṅgulimāloti vissuto; Saraṇagamanaṃ passa, bhavanetti samūhatā.

Tādisaṃ kammaṃ katvāna, bahuṃ duggatigāminaṃ; Phuṭṭho kammavipākena, anaṇo bhuñjāmi bhojanaṃ.

Pamādamanuyuñjanti, bālā dummedhino janā; Appamādañca medhāvī, dhanaṃ seṭṭhaṃva rakkhati.

Mā pamādamanuyuñjetha, mā kāmaratisanthavaṃ; Appamatto hi jhāyanto, pappoti paramaṃ sukhaṃ.

Svāgataṃ nāpagataṃ, netaṃ dummantitaṃ mama; Savibhattesu dhammesu, yaṃ seṭṭhaṃ tadupāgamaṃ.

Svāgataṃ nāpagataṃ, netaṃ dummantitaṃ mama; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Araññe rukkhamūle vā, pabbatesu guhāsu vā; Tattha tattheva aṭṭhāsiṃ, ubbiggamanaso tadā.

Sukhaṃ sayāmi ṭhāyāmi, sukhaṃ kappemi jīvitaṃ; Ahatthapāso mārassa, aho satthānukampito.

Brahmajacco pure āsiṃ, udicco ubhato ahu; Sojja putto sugatassa, dhammarājassa satthuno.

Vītataṇho anādāno, guttadvāro susaṃvuto; Aghamūlaṃ vadhitvāna, patto me āsavakkhayo.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā"ti.

... Aṅgulimālo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga
2.18 Kimilattheragāthā
"Pācīnavaṃsadāyamhi, sakyaputtā sahāyakā; Pahāyānappake bhoge, uñchāpattāgate ratā.
Āraddhavīriyā pahitattā, Niccaṃ daḷhaparakkamā; Ramanti dhammaratiyā, Hitvāna lokiyaṃ ratin"ti.
... Kimilo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Sattamavagga
1.68. Ekudāniyattheragāthā
"Adhicetaso appamajjato, Munino monapathesu sikkhato; Sokā na bhavanti tādino, Upasantassa sadā satīmato"ti.
... Ekudāniyo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Chaṭṭhavagga
1.52. Subāhuttheragāthā
"Vassati devo yathā sugītaṃ, Channā me kuṭikā sukhā nivātā; Cittaṃ susamāhitañca kāye, Atha ce patthayasi pavassa devā"ti.
... Subāhutthero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Dutiyavagga
2.15. Sabbamittattheragāthā
"Jano janamhi sambaddho, janamevassito jano; Jano janena heṭhīyati, heṭheti ca jano janaṃ.
Ko hi tassa janenattho, janena janitena vā; Janaṃ ohāya gacchaṃ taṃ, heṭhayitvā bahuṃ janan"ti.
... Sabbamitto thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Catutthavagga
2.39. Usabhattheragāthā

“Ambapallavasaṅkāsaṃ, aṃse katvāna cīvaraṃ; Nisinno hatthigīvāyaṃ, gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ.

Hatthikkhandhato oruyha, saṃvegaṃ alabhiṃ tadā; Sohaṃ ditto tadā santo, patto me āsavakkhayo”ti.

... Usabho thero ....

Theragāthā

Aṭṭhakanipāta

Paṭhamavagga

8.2. Sirimittattheragāthā

“Akkodhanonupanāhī, amāyo rittapesuṇo; Sa ve tādisako bhikkhu, evaṃ pecca na socati.

Akkodhanonupanāhī, amāyo rittapesuṇo; Guttadvāro sadā bhikkhu, evaṃ pecca na socati.

Akkodhanonupanāhī, amāyo rittapesuṇo; Kalyāṇasīlo so bhikkhu, evaṃ pecca na socati.

Akkodhanonupanāhī, amāyo rittapesuṇo; Kalyāṇamitto so bhikkhu, evaṃ pecca na socati.

Akkodhanonupanāhī, amāyo rittapesuṇo; Kalyāṇapañño so bhikkhu, evaṃ pecca na socati.

Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṃghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; ‘Adaliddo’ti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan”ti.

... Sirimitto thero ....

Theragāthā

Sattakanipāta

Paṭhamavagga

7.3. Bhaddattheragāthā

“Ekaputto ahaṃ āsiṃ, piyo mātu piyo pitu; Bahūhi vatacariyāhi, laddho āyācanāhi ca.

Te ca maṃ anukampāya, atthakāmā hitesino; Ubho pitā ca mātā ca, buddhassa upanāmayuṃ.

‘Kicchā laddho ayaṃ putto, sukhumālo sukhedhito; Imaṃ dadāma te nātha, jinassa paricārakaṃ’.

Satthā ca maṃ paṭiggayha, ānandaṃ etadabravi; ‘Pabbājehi imaṃ khippaṃ, hessatyājāniyo ayaṃ’.

Pabbājetvāna maṃ satthā, vihāraṃ pāvisī jino; Anoggatasmiṃ sūriyasmiṃ, tato cittaṃ vimucci me.

Tato satthā nirākatvā, paṭisallānavuṭṭhito; ‘Ehi bhaddā’ti maṃ āha, sā me āsūpasampadā.

Jātiyā sattavassena, laddhā me upasampadā; Tisso vijjā anuppattā, aho dhammasudhammatā”ti.

... Bhaddo thero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.13. Abhibhūtattheragāthā

“Suṇātha ñātayo sabbe, yāvantettha samāgatā; Dhammaṃ vo desayissāmi, dukkhā jāti punappunaṃ.

Ārambhatha nikkamatha, Yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, Naḷāgāraṃva kuñjaro.

Yo imasmiṃ dhammavinaye, appamatto vihassati; Pahāya jātisaṃsāraṃ, dukkhassantaṃ karissatī”ti.

... Abhibhūto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.33. Sopākattheragāthā

“Yathāpi ekaputtasmiṃ, piyasmiṃ kusalī siyā; Evaṃ sabbesu pāṇesu, sabbattha kusalo siyā”ti.

... Sopāko thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.2. Subhūtattheragāthā

“Ayoge yuñjamattānaṃ, puriso kiccamicchako; Carañce nādhigaccheyya, ‘taṃ me dubbhagalakkhaṇaṃ’.

Abbūḷhaṃ aghagataṃ vijitaṃ, Ekañce ossajeyya kalīva siyā; Sabbānipi ce ossajeyya andhova siyā, Samavisamassa adassanato.

Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā.

Yathāpi ruciraṃ pupphaṃ, vaṇṇavantaṃ agandhakaṃ; Evaṃ subhāsitā vācā, aphalā hoti akubbato.

Yathāpi ruciraṃ pupphaṃ, Vaṇṇavantaṃ sugandhakaṃ; Evaṃ subhāsitā vācā, Saphalā hoti kubbato"ti.

... Subhūto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.6. Sītavaniyattheragāthā

"Yo sītavanaṃ upagā bhikkhu, Eko santusito samāhitatto; Vijitāvī apetalomahaṃso, Rakkhaṃ kāyagatāsatiṃ dhitimā"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā sītavaniyo thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.8. Vīrattheragāthā

"Yo duddamiyo damena danto, Vīro santusito vitiṇṇakaṅkho; Vijitāvī apetalomahaṃso, Vīro so parinibbuto ṭhitatto"ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā vīro thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.16. Vimalattheragāthā

"Pāpamitte vivajjetvā, bhajeyyuttamapuggalaṃ; Ovāde cassa tiṭṭheyya, patthento acalaṃ sukhaṃ.

Parittaṃ dārumāruyha, yathā sīde mahaṇṇave; Evaṃ kusītamāgamma, sādhujīvīpi sīdati; Tasmā taṃ parivajjeyya, kusītaṃ hīnavīriyaṃ.

Pavivittehi ariyehi, pahitattehi jhāyibhi; Niccaṃ āraddhavīriyehi, paṇḍitehi sahāvase"ti.

... Vimalo thero ....

Tikanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Aṅgaṇiko bhāradvājo, paccayo bākulo isi; Dhaniyo mātaṅgaputto, sobhito vāraṇo isi.

Vassiko ca yasojo ca, sāṭimattiyupāli ca; Uttarapālo abhibhūto, gotamo hāritopi ca.

Thero tikanipātamhi, nibbāne vimalo kato; Aṭṭhatālīsa gāthāyo, therā soḷasa kittitāti.

Theragāthā

Dasakanipāta

Paṭhamavagga

10.6 Vaṅgantaputtaupasenattheragāthā

"Vivittaṃ appanigghosaṃ, vāḷamiganisevitaṃ; Seve senāsanaṃ bhikkhu, paṭisallānakāraṇā.

Saṅkārapuñjā āhatvā, susānā rathiyāhi ca; Tato saṅghāṭikaṃ katvā, lūkhaṃ dhāreyya cīvaraṃ.

Nīcaṃ manaṃ karitvāna, sapadānaṃ kulā kulaṃ; Piṇḍikāya care bhikkhu, guttadvāro susaṃvuto.

Lūkhenapi vā santusse, nāññaṃ patthe rasaṃ bahuṃ; Rasesu anugiddhassa, jhāne na ramatī mano.

Appiccho ceva santuṭṭho, pavivitto vase muni; Asaṃsaṭṭho gahaṭṭhehi, anāgārehi cūbhayaṃ.

Yathā jaḷo va mūgo va, attānaṃ dassaye tathā; Nātivelaṃ sambhāseyya, saṃghamajjhamhi paṇḍito.

Na so upavade kañci, upaghātaṃ vivajjaye; Saṃvuto pātimokkhasmiṃ, mattaññū cassa bhojane.

Suggahītanimittassa, cittassuppādakovido; Samathaṃ anuyuñjeyya, kālena ca vipassanaṃ.

Vīriyasātaccasampanno, yuttayogo sadā siyā; Na ca appatvā dukkhantaṃ, vissāsaṃ eyya paṇḍito.

Evaṃ viharamānassa, suddhikāmassa bhikkhuno; Khīyanti āsavā sabbe, nibbutiñcādhigacchatī"ti.

... Upaseno vaṅgantaputto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Pañcamavagga

2.43. Brahmālittheragāthā

"Kassindriyāni samathaṅgatāni, Assā yathā sārathinā sudantā; Pahīnamānassa anāsavassa, Devāpi kassa pihayanti tādinoti.

Mayhindriyāni samathaṅgatāni, Assā yathā sārathinā sudantā; Pahīnamānassa anāsavassa, Devāpi mayhaṃ pihayanti tādino"ti.

... Brahmāli thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.90. Sāmidattattheragāthā

"Pañcakkhandhā pariññātā, tiṭṭhanti chinnamūlakā; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Sāmidatto thero .... Vaggo navamo.

Tassuddānaṃ

Thero samitigutto ca, kassapo sīhasavhayo; Nīto sunāgo nāgito, paviṭṭho ajjuno isi; Devasabho ca yo thero, sāmidatto mahabbaloti.

Theragāthā

Ekādasakanipāta

Paṭhamavagga

11.1. Saṅkiccattheragāthā

"Kiṃ tavattho vane tāta, ujjuhānova pāvuse; Verambhā ramaṇīyā te, paviveko hi jhāyinaṃ".

"Yathā abbhāni verambho, vāto nudati pāvuse; Saññā me abhikiranti, vivekapaṭisaññutā.

Apaṇḍaro aṇḍasambhavo, Sīvathikāya niketacāriko; Uppādayateva me satiṃ, Sandehasmiṃ virāganissitaṃ.

Yañca aññe na rakkhanti, yo ca aññe na rakkhati; Sa ve bhikkhu sukhaṃ seti, kāmesu anapekkhavā.

Acchodikā puthusilā, gonaṅgulamigāyutā; Ambusevālasañchannā, te selā ramayanti maṃ.

Vasitaṃ me araññesu, kandarāsu guhāsu ca; Senāsanesu pantesu, vāḷamiganisevite.

'Ime haññantu vajjhantu, dukkhaṃ pappontu pāṇino'; Saṅkappaṃ nābhijānāmi, anariyaṃ dosasaṃhitaṃ.

Paricinṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, bhavanetti samūhatā.

Yassa catthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, nibbisaṃ bhatako yathā.

Nābhinandāmi maraṇaṃ, nābhinandāmi jīvitaṃ; Kālañca paṭikaṅkhāmi, sampajāno patissato"ti.

... Saṅkicco thero ....

Ekādasakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Saṅkiccathero ekova, katakicco anāsavo; Ekādasanipātamhi, gāthā ekādaseva cāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.61. Vappattheragāthā

"Passati passo passantaṃ, apassantañca passati; Apassanto apassantaṃ, passantañca na passatī"ti.

... Vappo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.42 Khadiravaniyattheragāthā

"Cāle upacāle sīsūpacāle (), Patissatā nu kho viharatha; Āgato vo vālaṃ viya vedhī"ti.

... Khadiravaniyo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.93. Erakattheragāthā

"Dukkhā kāmā eraka, Na sukhā kāmā eraka; Yo kāme kāmayati, Dukkhaṃ so kāmayati eraka; Yo kāme na kāmayati, Dukkhaṃ so na kāmayati erakā"ti.

... Erako thero ....

Theragāthā
Chakkanipāta
Paṭhamavagga
6.7. Kātiyānattheragāthā
"Uṭṭhehi nisīda kātiyāna, Mā niddābahulo ahu jāgarassu; Mā taṃ alasaṃ pamattabandhu, Kūṭeneva jinātu maccurājā.
Seyyathāpi mahāsamuddavego, Evaṃ jātijarātivattate taṃ; So karohi sudīpamattano tvaṃ, Na hi tāṇaṃ tava vijjateva aññaṃ.
Satthā hi vijesi maggametaṃ, Saṅgā jātijarābhayā atītaṃ; Pubbāpararattamappamatto, Anuyuñjassu daḷhaṃ karohi yogaṃ.
Purimāni pamuñca bandhanāni, Saṅghāṭikhuramuṇḍabhikkhabhojī; Mā khiḍḍāratiñca mā niddaṃ, Anuyuñjittha jhāya kātiyāna.
Jhāyāhi jināhi kātiyāna, Yogakkhemapathesu kovidosi; Pappuyya anuttaraṃ visuddhiṃ, Parinibbāhisi vārināva joti.
Pajjotakaro parittaraṃso, Vātena vinamyate latāva; Evampi tuvaṃ anādiyāno, Māraṃ indasagotta niddhunāhi; So vedayitāsu vītarāgo, Kālaṃ kaṅkha idheva sītibhūto"ti.
... Kātiyāno thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Pañcamavagga
1.44. Sānuttheragāthā
"Mataṃ vā amma rodanti, Yo vā jīvaṃ na dissati; Jīvantaṃ maṃ amma passantī, Kasmā maṃ amma rodasī"ti.
... Sānutthero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dutiyavagga
1.16 Belaṭṭhasīsattheragāthā
"Yathāpi bhaddo ājañño, naṅgalāvattanī sikhī; Gacchati appakasirena, evaṃ rattindivā mama; Gacchanti appakasirena, sukhe laddhe nirāmise"ti.
... Belaṭṭhasīso thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Tatiyavagga

2.24. Valliyattheragāthā

"Yaṃ kiccaṃ daḷhavīriyena, yaṃ kiccaṃ boddhumicchatā; Karissaṃ nāvarajjhissaṃ, passa vīriyaṃ parakkamaṃ.

Tvañca me maggamakkhāhi, añjasaṃ amatogadhaṃ; Ahaṃ monena monissaṃ, gaṅgāsotova sāgaran"ti.

... Valliyo thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.3. Sabhiyattheragāthā

"Pare ca na vijānanti, mayamettha yamāmase; Ye ca tattha vijānanti, tato sammanti medhagā.

Yadā ca avijānantā, iriyantyamarā viya; Vijānanti ca ye dhammaṃ, āturesu anāturā.

Yaṃ kiñci sithilaṃ kammaṃ, saṃkiliṭṭhañca yaṃ vataṃ; Saṅkassaraṃ brahmacariyaṃ, na taṃ hoti mahapphalaṃ.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo nūpalabbhati; Ārakā hoti saddhammā, nabhaṃ puthaviyā yathā"ti.

... Sabhiyo thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.11. Sappakattheragāthā

"Yadā balākā sucipaṇḍaracchadā, Kāḷassa meghassa bhayena tajjitā; Palehiti ālayamālayesinī, Tadā nadī ajakaraṇī rameti maṃ.

Yadā balākā suvisuddhapaṇḍarā, Kāḷassa meghassa bhayena tajjitā; Pariyesati leṇamaleṇadassinī, Tadā nadī ajakaraṇī rameti maṃ.

Kaṃ nu tattha na ramenti, jambuyo ubhato tahiṃ; Sobhenti āpagākūlaṃ, mama leṇassa pacchato.

Tāmatamadasaṃghasuppahīnā, Bhekā mandavatī panādayanti; 'Nājja girinadīhi vippavāsasamayo, Khemā ajakaraṇī sivā surammā'"ti.

... Sappako thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.3. Girimānandattheragāthā

"Vassati devo yathā sugītaṃ, Channā me kuṭikā sukhā nivātā; Tassaṃ viharāmi vūpasanto, Atha ce patthayasī pavassa deva.

Vassati devo yathā sugītaṃ, Channā me kuṭikā sukhā nivātā; Tassaṃ viharāmi santacitto, Atha ce patthayasī pavassa deva.

Vassati devo, ... pe ... tassaṃ viharāmi vītarāgo, ... pe ...

Vassati devo, ... pe ... tassaṃ viharāmi vītadoso, ... pe ...

Vassati devo, ... pe ... tassaṃ viharāmi vītamoho, Atha ce patthayasī pavassa devā"ti.

... Girimānando thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Sattamavagga

1.63. Pakkhattheragāthā

"Cutā patanti patitā, giddhā ca punarāgatā; Kataṃ kiccaṃ rataṃ rammaṃ, sukhenanvāgataṃ sukhan"ti.

... Pakkho thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.11. Nhātakamunittheragāthā

"Vātarogābhinīto tvaṃ, viharaṃ kānane vane; Paviddhagocare lūkhe, kathaṃ bhikkhu karissasi".

"Pītisukhena vipulena, pharitvāna samussayaṃ; Lūkhampi abhisambhonto, viharissāmi kānane.

Bhāvento satta bojjhaṅge, indriyāni balāni ca; Jhānasokhummasampanno, viharissaṃ anāsavo.

Vippamuttaṃ kilesehi, suddhacittaṃ anāvilaṃ; Abhiṇhaṃ paccavekkhanto, viharissaṃ anāsavo.

Ajjhattañca bahiddhā ca, ye me vijjiṃsu āsavā; Sabbe asesā ucchinnā, na ca uppajjare puna.

Pañcakkhandhā pariññātā, tiṭṭhanti chinnamūlakā; Dukkhakkhayo anuppatto, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Nhātakamunitthero ....

Theragāthā

Tikanipāta
Paṭhamavagga
3.7. Vāraṇattheragāthā
“Yodha koci manussesu, parapāṇāni hiṃsati; Asmā lokā paramhā ca, ubhayā dhaṃsate naro.
Yo ca mettena cittena, sabbapāṇānukampati; Bahuñhi so pasavati, puññaṃ tādisako naro.
Subhāsitassa sikkhetha, samaṇūpāsanassa ca; Ekāsanassa ca raho, cittavūpasamassa cā”ti.
... Vāraṇo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dvādasamavagga
1.118 Kimilattheragāthā
“Abhisattova nipatati, Vayo rūpaṃ aññamiva tatheva santaṃ; Tasseva sato avippavasato, Aññasseva sarāmi attānan”ti.
... Kimilo thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Pañcamavagga
2.45. Visākhapañcālaputtattheragāthā
“Na ukkhipe no ca parikkhipe pare, Na okkhipe pāragataṃ na eraye; Na cattavaṇṇaṃ parisāsu byāhare, Anuddhato sammitabhāṇi subbato.
Susukhumanipuṇatthadassinā, Matikusalena nivātavuttinā; Saṃsevitavuddhasīlinā, Nibbānaṃ na hi tena dullabhan”ti.
... Visākho pañcālaputto thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Tatiyavagga
1.23. Gosālattheragāthā
“Ahaṃ kho veḷugumbasmiṃ, bhutvāna madhupāyasaṃ; Padakkhiṇaṃ sammasanto, khandhānaṃ udayabbayaṃ; Sānuṃ paṭigamissāmi, vivekamanubrūhayan”ti.
... Gosālo thero ....

Theragāthā
Dukanipāta
Paṭhamavagga
2.10. Vasabhattheragāthā
“Pubbe hanati attānaṃ, pacchā hanati so pare; Suhataṃ hanti attānaṃ, vītaṃseneva pakkhimā.
Na brāhmaṇo bahivaṇṇo, anto vaṇṇo hi brāhmaṇo; Yasmiṃ pāpāni kammāni, sa ve kaṇho sujampatī”ti.
... Vasabho thero .... Vaggo paṭhamo.
Tassuddānaṃ
Uttaro ceva piṇḍolo, valliyo tīriyo isi; Ajino ca meḷajino, rādho surādho gotamo; Vasabhena ime honti, dasa therā mahiddhikāti.
Theragāthā
Ekakanipāta
Dutiyavagga
1.11. Cūḷavacchattheragāthā
“Pāmojjabahulo bhikkhu, dhamme buddhappavedite; Adhigacche padaṃ santaṃ, saṅkhārūpasamaṃ sukhan”ti.
... Cūḷavaccho thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dasamavagga
1.94. Mettajittheragāthā
“Namo hi tassa bhagavato, sakyaputtassa sirīmato; Tenāyaṃ aggappattena, aggadhammo sudesito”ti.
... Mettaji thero ....
Theragāthā
Dasakanipāta
Paṭhamavagga
10.2. Ekavihāriyattheragāthā
“Purato pacchato vāpi, aparo ce na vijjati; Atīva phāsu bhavati, ekassa vasato vane.
Handa eko gamissāmi, araññaṃ buddhavaṇṇitaṃ; Phāsu ekavihārissa, pahitattassa bhikkhuno.

Yogi-pītikaraṃ rammaṃ, mattakuñjarasevitaṃ; Eko attavasī khippaṃ, pavisissāmi kānanaṃ.

Supupphite sītavane, sītale girikandare; Gattāni parisiñcitvā, caṅkamissāmi ekako.

Ekākiyo adutiyo, ramaṇīye mahāvane; Kadāhaṃ viharissāmi, katakicco anāsavo.

Evaṃ me kattukāmassa, adhippāyo samijjhatu; Sādhayissāmahaṃyeva, nāñño aññassa kārako.

Esa bandhāmi sannāhaṃ, pavisissāmi kānanaṃ; Na tato nikkhamissāmi, appatto āsavakkhayaṃ.

Mālute upavāyante, sīte surabhigandhike; Avijjaṃ dālayissāmi, nisinno nagamuddhani.

Vane kusumasañchanne, pabbhāre nūna sītale; Vimuttisukhena sukhito, ramissāmi giribbaje.

Sohaṃ paripuṇṇasaṅkappo, cando pannaraso yathā; Sabbāsavaparikkhīṇo, natthi dāni punabbhavo”ti.

... Ekavihāriyo thero ....

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.14. Gotamattheragāthā

“Saṃsaraṃ hi nirayaṃ agacchissaṃ, Petalokamagamaṃ punappunaṃ; Dukkhamamhipi tiracchānayoniyaṃ, Nekadhā hi vusitaṃ ciraṃ mayā.

Mānusopi ca bhavobhirādhito, Saggakāyamagamaṃ sakiṃ sakiṃ; Rūpadhātusu arūpadhātusu, Nevasaññisu asaññisuṭṭhitaṃ.

Sambhavā suviditā asārakā, Saṅkhatā pacalitā saderitā; Taṃ viditvā mahamattasambhavaṃ, Santimeva satimā samajjhagan”ti.

... Gotamo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Paṭhamavagga

2.4. Gaṅgātīriyattheragāthā

“Tiṇṇaṃ me tālapattānaṃ, gaṅgātīre kuṭī katā; Chavasittova me patto, paṃsukūlañca cīvaraṃ.

Dvinnaṃ antaravassānaṃ, ekā vācā me bhāsitā; Tatiye antaravassamhi, tamokhandho padālito”ti.

... Gaṅgātīriyo thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Catutthavagga

2.35. Sambulakaccānattheragāthā

“Devo ca vassati, devo ca gaḷagaḷāyati, Ekako cāhaṃ bherave bile viharāmi; Tassa mayhaṃ ekakassa bherave bile viharato, Natthi bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā.

Dhammatā mamesā yassa me, Ekakassa bherave bile; Viharato natthi bhayaṃ vā, Chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā”ti.

... Sambulakaccāno thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.28 Jambugāmikaputtattheragāthā

“Kacci no vatthapasuto, Kacci no bhūsanārato; Kacci sīlamayaṃ gandhaṃ, Kiṃ tvaṃ vāyasi netarā pajā”ti.

... Jambugāmikaputto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.98. Abhayattheragāthā

“Rūpaṃ disvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasikaroto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati; Tassa vaḍḍhanti āsavā, Bhavamūlopagāmino”ti.

... Abhayo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.82. Kassapattheragāthā

“Yena yena subhikkhāni, sivāni abhayāni ca; Tena puttaka gacchassu, mā sokāpahato bhavā”ti.

... Kassapo thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta
Paṭhamavagga
5.7. Gayākassapattheragāthā
“Pāto majjhanhikaṃ sāyaṃ, tikkhattuṃ divasassahaṃ; Otariṃ udakaṃ sohaṃ, gayāya gayaphagguyā.
‘Yaṃ mayā pakataṃ pāpaṃ, pubbe aññāsu jātisu; Taṃ dānīdha pavāhemi’, evaṃdiṭṭhi pure ahuṃ.
Sutvā subhāsitaṃ vācaṃ, dhammatthasahitaṃ padaṃ; Tathaṃ yāthāvakaṃ atthaṃ, yoniso paccavekkhisaṃ.
Ninhātasabbapāpomhi, nimmalo payato suci; Suddho suddhassa dāyādo, putto buddhassa oraso.
Ogayhaṭṭhaṅgikaṃ sotaṃ, sabbapāpaṃ pavāhayiṃ; Tisso vijjā ajjhagamiṃ, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.
... Gayākassapo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dvādasamavagga
1.112. Vacchagottattheragāthā
“Tevijjohaṃ mahājhāyī, cetosamathakovido; Sadattho me anuppatto, kataṃ buddhassa sāsanan”ti.
... Vacchagotto thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Pañcamavagga
2.46. Cūḷakattheragāthā
“Nadanti morā susikhā supekhuṇā, Sunīlagīvā sumukhā sugajjino; Susaddalā cāpi mahāmahī ayaṃ, Subyāpitambu suvalāhakaṃ nabhaṃ.
Sukallarūpo sumanassa jhāyataṃ, Sunikkamo sādhu subuddhasāsane; Susukkasukkaṃ nipuṇaṃ sududdasaṃ, Phusāhi taṃ uttamamaccutaṃ padan”ti.
... Cūḷako thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Ekādasamavagga
1.102. Setucchattheragāthā

“Mānena vañcitāse, Saṅkhāresu saṅkilissamānāse; Lābhālābhena mathitā, Samādhiṃ nādhigacchantī”ti.

... Setuccho thero ....

Theragāthā

Aṭṭhakanipāta

Paṭhamavagga

8.1. Mahākaccāyanattheragāthā

“Kammaṃ bahukaṃ na kāraye, Parivajjeyya janaṃ na uyyame; So ussukko rasānugiddho, Atthaṃ riñcati yo sukhādhivāho.

Paṅkoti hi naṃ avedayuṃ, Yāyaṃ vandanapūjanā kulesu; Sukhumaṃ sallaṃ durubbahaṃ, Sakkāro kāpurisena dujjaho.

Na parassupanidhāya, kammaṃ maccassa pāpakaṃ; Attanā taṃ na seveyya, kammabandhū hi mātiyā.

Na pare vacanā coro, na pare vacanā muni; Attā ca naṃ yathāvedi, devāpi naṃ tathā vidū.

Pare ca na vijānanti, mayamettha yamāmase; Ye ca tattha vijānanti, tato sammanti medhagā.

Jīvate vāpi sappañño, api vittaparikkhayo; Paññāya ca alābhena, vittavāpi na jīvati.

Sabbaṃ suṇāti sotena, sabbaṃ passati cakkhunā; Na ca diṭṭhaṃ sutaṃ dhīro, sabbaṃ ujjhitumarahati.

Cakkhumāssa yathā andho, sotavā badhiro yathā; Paññavāssa yathā mūgo, balavā dubbaloriva; Atha atthe samuppanne, sayetha matasāyikan”ti.

... Mahākaccāyano thero ....

Theragāthā

Dasakanipāta

Paṭhamavagga

10.1. Kāḷudāyittheragāthā

“Aṅgārino dāni dumā bhadante, Phalesino chadanaṃ vippahāya; Te accimantova pabhāsayanti, Samayo mahāvīra bhāgī rasānaṃ.

Dumāni phullāni manoramāni, Samantato sabbadisā pavanti; Pattaṃ pahāya phalamāsasānā, Kālo ito pakkamanāya vīra.

Nevātisītaṃ na panātiuṇhaṃ, Sukhā utu addhaniyā bhadante; Passantu taṃ sākiyā koḷiyā ca, Pacchāmukhaṃ rohiniyaṃ tarantaṃ.

Āsāya kasate khettaṃ, bījaṃ āsāya vappati; Āsāya vāṇijā yanti, samuddaṃ dhanahārakā; Yāya āsāya tiṭṭhāmi, sā me āsā samijjhatu.

Punappunaṃ ceva vapanti bījaṃ, Punappunaṃ vassati devarājā; Punappunaṃ khettaṃ kasanti kassakā, Punappunaṃ dhaññamupeti raṭṭhaṃ.

Punappunaṃ yācanakā caranti, Punappunaṃ dānapatī dadanti; Punappunaṃ dānapatī daditvā, Punappunaṃ saggamupenti ṭhānaṃ.

Vīro have sattayugaṃ puneti, Yasmiṃ kule jāyati bhūripaññо; Maññāmahaṃ sakkati devadevo, Tayā hi jāto muni saccanāmo.

Suddhodano nāma pitā mahesino, Buddhassa mātā pana māyanāmā; Yā bodhisattaṃ parihariya kucchinā, Kāyassa bhedā tidivamhi modati.

Sā gotamī kālakatā ito cutā, Dibbehi kāmehi samaṅgibhūtā; Sā modati kāmaguṇehi pañcahi, Parivāritā devagaṇehi tehi".

"Buddhassa puttomhi asayhasāhino, Aṅgīrasassappaṭimassa tādino; Pitupitā mayhaṃ tuvaṃsi sakka, Dhammena me gotama ayyakosī"ti.

... Kāḷudāyī thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.12. Kosiyattheragāthā

"Yo ve garūnaṃ vacanaññu dhīro, Vase ca tamhi janayetha pemaṃ; So bhattimā nāma ca hoti paṇḍito, Ñatvā ca dhammesu visesi assa.

Yaṃ āpadā uppatitā uḷārā, Nakkhambhayante paṭisaṅkhayantaṃ; So thāmavā nāma ca hoti paṇḍito, Ñatvā ca dhammesu visesi assa.

Yo ve samuddova ṭhito anejo, Gambhīrapaññо nipuṇatthadassī; Asaṃhāriyo nāma ca hoti paṇḍito, Ñatvā ca dhammesu visesi assa.

Bahussuto dhammadharo ca hoti, Dhammassa hoti anudhammacārī; So tādiso nāma ca hoti paṇḍito, Ñatvā ca dhammesu visesi assa.

Atthañca yo jānāti bhāsitassa, Atthañca ñatvāna tathā karoti; Atthantaro nāma sa hoti paṇḍito, Ñatvā ca dhammesu visesi assā"ti.

... Kosiyo thero ....

Pañcakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Rājadatto subhūto ca, girimānandasumanā; Vaḍḍho ca kassapo thero, gayākassapavakkalī.

Vijito yasadatto ca, soṇo kosiyasavhayo; Saṭṭhi ca pañca gāthāyo, therā ca ettha dvādasāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Chaṭṭhavagga

1.60. Sīvalittheragāthā

"Te me ijjhiṃsu saṅkappā, yadattho pāvisiṃ kuṭiṃ; Vijjāvimuttiṃ paccesaṃ, mānānusayamujjahan"ti.

... Sīvalitthero .... Vaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Godhiko ca subāhu ca, valliyo uttiyo isi; Añjanavaniyo thero, duve kuṭivihārino; Ramaṇīyakuṭiko ca, kosalavhayasīvalīti.

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.11. Upālittheragāthā

"Saddhāya abhinikkhamma, navapabbajito navo; Mitte bhajeyya kalyāṇe, suddhājīve atandite.

Saddhāya abhinikkhamma, navapabbajito navo; Saṃghasmiṃ viharaṃ bhikkhu, sikkhetha vinayaṃ budho.

Saddhāya abhinikkhamma, navapabbajito navo; Kappākappesu kusalo, careyya apurakkhato"ti.

... Upālitthero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.1 Uruveḷakassapattheragāthā

"Disvāna pāṭihīrāni, gotamassa yasassino; Na tāvāhaṃ paṇipatiṃ, issāmānena vañcito.

Mama saṅkappamaññāya, codesi narasārathi; Tato me āsi saṃvego, abbhuto lomahaṃsano.

Pubbe jaṭilabhūtassa, yā me siddhi parittikā; Tāhaṃ tadā nirākatvā, pabbajiṃ jinasāsane.

Pubbe yaññena santuṭṭho, kāmadhātupurakkhato; Pacchā rāgañca dosañca, mohañcāpi samūhaniṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Iddhimā paracittaññū, dibbasotañca pāpuṇiṃ.

Yassa catthāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; So me attho anuppatto, sabbasaṃyojanakkhayo"ti.

... Uruveḷakassapo thero ....

Theragāthā

Tiṃsanipāta

Paṭhamavagga

17.1. Phussattheragāthā

Pāsādike bahū disvā, bhāvitatte susaṃvute; Isi paṇḍarasagotto, apucchi phussasavhayaṃ.

"Kiṃchandā kimadhippāyā, kimākappā bhavissare; Anāgatamhi kālamhi, taṃ me akkhāhi pucchito".

"Suṇohi vacanaṃ mayhaṃ, isipaṇḍarasavhaya; Sakkaccaṃ upadhārehi, ācikkhissāmyanāgataṃ.

Kodhanā upanāhī ca, makkhī thambhī saṭhā bahū; Ussukī nānāvādā ca, bhavissanti anāgate.

Aññātamānino dhamme, gambhīre tīragocarā; Lahukā agarū dhamme, aññamaññamagāravā.

Bahū ādīnavā loke, uppajjissantyanāgate; Sudesitaṃ imaṃ dhammaṃ, kilesessanti dummatī.

Guṇahīnāpi saṃghamhi, voharantā visāradā; Balavanto bhavissanti, mukharā assutāvino.

Guṇavantopi saṃghamhi, voharantā yathātthato; Dubbalā te bhavissanti, hirīmanā anatthikā.

Rajataṃ jātarūpañca, khettaṃ vatthumajeḷakaṃ; Dāsidāsañca dummedhā, sādiyissantyanāgate.

Ujjhānasaññino bālā, sīlesu asamāhitā; Unnaḷā vicarissanti, kalahābhiratā magā.

Uddhatā ca bhavissanti, nīlacīvarapārutā; Kuhā thaddhā lapā siṅgī, carissantyariyā viya.

Telasaṇṭhehi kesehi, capalā añjanakkhikā; Rathiyāya gamissanti, dantavaṇṇikapārutā.

Ajegucchaṃ vimuttehi, surattaṃ arahaddhajaṃ; Jigucchissanti kāsāvaṃ, odātesu samucchitā.

Lābhakāmā bhavissanti, kusītā hīnavīriyā; Kicchantā vanapatthāni, gāmantesu vasissare.

Ye ye lābhaṃ labhissanti, micchājīvaratā sadā; Te teva anusikkhantā, bhajissanti asaṃyatā.

Ye ye alābhino lābhaṃ, na te pujjā bhavissare; Supesalepi te dhīre, sevissanti na te tadā.

Milakkhurajanaṃ rattaṃ, garahantā sakaṃ dhajaṃ; Titthiyānaṃ dhajaṃ keci, dhārissantyavadātakaṃ.

Agāravo ca kāsāve, tadā tesaṃ bhavissati; Paṭisaṅkhā ca kāsāve, bhikkhūnaṃ na bhavissati.

Abhibhūtassa dukkhena, sallaviddhassa ruppato; Paṭisaṅkhā mahāghorā, nāgassāsi acintiyā.

Chaddanto hi tadā disvā, surattaṃ arahaddhajaṃ; Tāvadeva bhaṇī gāthā, gajo atthopasaṃhitā.

Anikkasāvo kāsāvaṃ, yo vatthaṃ paridhassati; Apeto damasaccena, na so kāsāvamarahati.

Yo ca vantakasāvassa, sīlesu susamāhito; Upeto damasaccena, sa ve kāsāvamarahati.

Vipannasīlo dummedho, pākaṭo kāmakāriyo; Vibbhantacitto nissukko, na so kāsāvamarahati.

Yo ca sīlena sampanno, vītarāgo samāhito; Odātamanasaṅkappo, sa ve kāsāvamarahati.

Uddhato unnaḷo bālo, sīlaṃ yassa na vijjati; Odātakaṃ arahati, kāsāvaṃ kiṃ karissati.

Bhikkhū ca bhikkhuniyo ca, duṭṭhacittā anādarā; Tādīnaṃ mettacittānaṃ, niggaṇhissantyanāgate.

Sikkhāpentāpi therehi, bālā cīvaradhāraṇaṃ; Na suṇissanti dummedhā, pākaṭā kāmakāriyā.

Te tathā sikkhitā bālā, aññamaññaṃ agāravā; Nādiyissantupajjhāye, khaḷuṅko viya sārathiṃ.

Evaṃ anāgataddhānaṃ, paṭipatti bhavissati; Bhikkhūnaṃ bhikkhunīnañca, patte kālamhi pacchime'.

Purā āgacchate etaṃ, anāgataṃ mahabbhayaṃ; Subbacā hotha sakhilā, aññamaññaṃ sagāravā.

Mettacittā kāruṇikā, Hotha sīlesu saṃvutā; Āraddhavīriyā pahitattā, Niccaṃ daḷhaparakkamā.

Pamādaṃ bhayato disvā, Appamādañca khemato; Bhāvethaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, Phusantā amataṃ padan”ti.

... Phusso thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Tatiyavagga

1.26. Abhayattheragāthā

“Sutvā subhāsitaṃ vācaṃ, buddhassādiccabandhuno; Paccabyadhiṃ hi nipuṇaṃ, vālaggaṃ usunā yathā”ti.

... Abhayo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.38. Gavampatittheragāthā

“Yo iddhiyā sarabhuṃ aṭṭhapesi, So gavampati asito anejo; Taṃ sabbasaṅgātigataṃ mahāmuniṃ, Devā namassanti bhavassa pāragun”ti.

... Gavampatitthero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dutiyavagga

1.13. Vanavacchattheragāthā

“Nīlabbhavaṇṇā rucirā, sītavārī sucindharā; Indagopakasañchannā, te selā ramayanti man”ti.

... Vanavaccho thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.7. Bhalliyattheragāthā

“Yopānudī maccurājassa senaṃ, Naḷasetuṃva sudubbalaṃ mahogho; Vijitāvī apetabheravo hi, Danto so parinibbuto ṭhitatto”ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā bhalliyo thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Catutthavagga

1.40. Vaḍḍhamānattheragāthā

“Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Bhavarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje”ti.

... Vaḍḍhamāno thero .... Vaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Gahvaratīriyo suppiyo, sopāko ceva posiyo; Sāmaññakāni kumāputto, kumāputtasahāyako; Gavampati tissatthero, vaḍḍhamāno mahāyasoti.

Theragāthā

Dukanipāta

Dutiyavagga

2.17. Tissattheragāthā

“Bahū sapatte labhati, muṇḍo saṅghāṭipāruto; Lābhī annassa pānassa, vatthassa sayanassa ca.

Etamādīnavaṃ ñatvā, sakkāresu mahabbhayaṃ; Appalābho anavassuto, sato bhikkhu paribbaje”ti.

... Tisso thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.1. Subhūtittheragāthā

Nidānagāthā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Sīhānaṃva nadantānaṃ, dāṭhīnaṃ girigabbhare; Suṇātha bhāvitattānaṃ, gāthā atthūpanāyikā.

Yathānāmā yathāgottā, yathādhammavihārino; Yathādhimuttā sappaññā, vihariṃsu atanditā.

Tattha tattha vipassitvā, phusitvā accutaṃ padaṃ; Katantaṃ paccavekkhantā, imamatthamabhāsisuṃ.

Subhūtittheragāthā

“Channā me kuṭikā sukhā nivātā, Vassa deva yathāsukhaṃ; Cittaṃ me susamāhitaṃ vimuttaṃ, Ātāpī viharāmi vassa devā”ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā subhūtitthero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.2. Tekicchakārittheragāthā

"Atihitā vīhi, khalagatā sālī; Na ca labhe piṇḍaṃ, kathamahaṃ kassaṃ".

"Buddhamappameyyaṃ anussara pasanno, Pītiyā phuṭasarīro hohisi satatamudaggo.

Dhammamappameyyaṃ anussara pasanno, Pītiyā phuṭasarīro hohisi satatamudaggo.

Saṃghamappameyyaṃ anussara pasanno, Pītiyā phuṭasarīro hohisi satatamudaggo".

"Abbhokāse viharasi, Sītā hemantikā imā ratyo; Mā sītena pareto vihaññittho, Pavisa tvaṃ vihāraṃ phusitaggaḷaṃ".

"Phusissaṃ catasso appamaññāyo, Tāhi ca sukhito viharissaṃ; Nāhaṃ sītena vihaññissaṃ, Aniñjito viharanto"ti.

... Tekicchakārī thero ....

Theragāthā

Chakkanipāta

Paṭhamavagga

6.3. Mahānāgattheragāthā

"Yassa sabrahmacārīsu, gāravo nūpalabbhati; Parihāyati saddhammā, maccho appodake yathā.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo nūpalabbhati; Na virūhati saddhamme, khette bījaṃva pūtikaṃ.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo nūpalabbhati; Ārakā hoti nibbānā, dhammarājassa sāsane.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo upalabbhati; Na vihāyati saddhammā, maccho bavhodake yathā.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo upalabbhati; So virūhati saddhamme, khette bījaṃva bhaddakaṃ.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo upalabbhati; Santike hoti nibbānaṃ, dhammarājassa sāsane"ti.

... Mahānāgo thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.1. Rājadattattheragāthā

"Bhikkhu sivathikaṃ gantvā, Addasa itthimujjhitaṃ; Apaviddhaṃ susānasmiṃ, Khajjantiṃ kimihī phuṭaṃ.

Yañhi eke jigucchanti, mataṃ disvāna pāpakaṃ; Kāmarāgo pāturahu, andhova savatī ahuṃ.

Oraṃ odanapākamhā, tamhā ṭhānā apakkamiṃ; Satimā sampajānohaṃ, ekamantaṃ upāvisiṃ.

Tato me manasīkāro, yoniso udapajjatha; Ādīnavo pāturahu, nibbidā samatiṭṭhatha.

Tato cittaṃ vimucci me, passa dhammasudhammataṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Rājadatto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Tatiyavagga

2.25. Vītasokattheragāthā

"Kese me olikhissanti, kappako upasaṅkami; Tato ādāsamādāya, sarīraṃ paccavekkhisaṃ.

Tuccho kāyo adissittha, andhakāro tamo byagā; Sabbe coḷā samucchinnā, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Vītasoko thero ....

Theragāthā

Catukkanipāta

Paṭhamavagga

4.7. Sambhūtattheragāthā

"Yo dandhakāle tarati, taraṇīye ca dandhaye; Ayoni saṃvidhānena, bālo dukkhaṃ nigacchati.

Tassatthā parihāyanti, kāḷapakkheva candimā; Āyasakyañca pappoti, mittehi ca virujjhati.

Yo dandhakāle dandheti, taraṇīye ca tāraye; Yoniso saṃvidhānena, sukhaṃ pappoti paṇḍito.

Tassatthā paripūrenti, sukkapakkheva candimā; Yaso kittiñca pappoti, mittehi na virujjhatī"ti.

... Sambhūto thero ....

Theragāthā

Dukanipāta
Paṭhamavagga
2.3. Valliyattheragāthā
“Makkaṭo pañcadvārāyaṃ, kuṭikāyaṃ pasakkiya; Dvārena anupariyeti, ghaṭṭayanto muhuṃ muhuṃ.
Tiṭṭha makkaṭa mā dhāvi, na hi te taṃ yathā pure; Niggahītosi paññāya, neva dūraṃ gamissatī”ti.
... Valliyo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dvādasamavagga
1.119. Vajjiputtattheragāthā
“Rukkhamūlagahanaṃ pasakkiya, Nibbānaṃ hadayasmiṃ opiya; Jhāya gotama mā ca pamādo, Kiṃ te biḷibiḷikā karissatī”ti.
... Vajjiputto thero ....
Theragāthā
Vīsatinipāta
Paṭhamavagga
16.9. Anuruddhattheragāthā
“Pahāya mātāpitaro, bhaginī ñātibhātaro; Pañca kāmaguṇe hitvā, anuruddhova jhāyati.
Sameto naccagītehi, sammatāḷappabodhano; Na tena suddhimajjhagaṃ, mārassa visaye rato.
Etañca samatikkamma, rato buddhassa sāsane; Sabboghaṃ samatikkamma, anuruddhova jhāyati.
Rūpā saddā rasā gandhā, phoṭṭhabbā ca manoramā; Ete ca samatikkamma, anuruddhova jhāyati.
Piṇḍapātamatikkanto, eko adutiyo muni; Esati paṃsukūlāni, anuruddho anāsavo.
Vicinī aggahī dhovi, rajayī dhārayī muni; Paṃsukūlāni matimā, anuruddho anāsavo.
Mahiccho ca asantuṭṭho, saṃsaṭṭho yo ca uddhato; Tassa dhammā ime honti, pāpakā saṃkilesikā.
Sato ca hoti appiccho, santuṭṭho avighātavā; Pavivekarato vitto, niccamāraddhavīriyo.

Tassa dhammā ime honti, kusalā bodhipakkhikā; Anāsavo ca so hoti, iti vuttaṃ mahesinā.

Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Manomayena kāyena, iddhiyā upasaṅkami.

Yadā me ahu saṅkappo, tato uttari desayi; Nippapañcarato buddho, nippapañcamadesayi.

Tassāhaṃ dhammamaññāya, vihāsiṃ sāsane rato; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Pañcapaññāsavassāni, yato nesajjiko ahaṃ; Pañcavīsativassāni, yato middhaṃ samūhataṃ.

Nāhu assāsapassāsā, ṭhitacittassa tādino; Anejo santimārabbha, cakkhumā parinibbuto.

Asallīnena cittena, vedanaṃ ajjhavāsayi; Pajjotasseva nibbānaṃ, vimokkho cetaso ahu.

Ete pacchimakā dāni, munino phassapañcamā; Nāññe dhammā bhavissanti, sambuddhe parinibbute.

Natthi dāni punāvāso, devakāyasmi jālini; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo.

Yassa muhuttena sahassadhā, Loko saṃvidito sabrahmakappo; Vasī iddhiguṇe cutūpapāte, Kāle passati devatā sa bhikkhu.

Annabhāro pure āsiṃ, daliddo ghāsahārako; Samaṇaṃ paṭipādesiṃ, upariṭṭhaṃ yasassinaṃ.

Somhi sakyakule jāto, anuruddhoti maṃ vidū; Upeto naccagītehi, sammatāḷappabodhano.

Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, satthāraṃ akutobhayaṃ; Tasmiṃ cittaṃ pasādetvā, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, yattha me vusitaṃ pure; Tāvatiṃsesu devesu, aṭṭhāsiṃ sakkajātiyā.

Sattakkhattuṃ manussindo, ahaṃ rajjamakārayiṃ; Cāturanto vijitāvī, jambusaṇḍassa issaro; Adaṇḍena asatthena, dhammena anusāsayiṃ.

Ito satta tato satta, saṃsārāni catuddasa; Nivāsamabhijānissaṃ, devaloke ṭhito tadā.

Pañcaṅgike samādhimhi, sante ekodibhāvite; Paṭippassaddhiladdhamhi, dibbacakkhu visujjhi me.

Cutūpapātaṃ jānāmi, sattānaṃ āgatiṃ gatiṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, jhāne pañcaṅgike ṭhito.

Pariciṇṇo mayā satthā, ... pe ... bhavanetti samūhatā.

Vajjīnaṃ veḷuvagāme, ahaṃ jīvitasaṅkhayā; Heṭṭhato veḷugumbasmiṃ, nibbāyissaṃ anāsavo"ti.

... Anuruddho thero ....

Theragāthā

Dukanipāta

Tatiyavagga

2.30. Kaṇhadinnattheragāthā

"Upāsitā sappurisā, sutā dhammā abhiṇhaso; Sutvāna paṭipajjissaṃ, añjasaṃ amatogadhaṃ.

Bhavarāgahatassa me sato, Bhavarāgo puna me na vijjati; Na cāhu na ca me bhavissati, Na ca me etarahi vijjatī"ti.

... Kaṇhadinno thero .... Vaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Uttaro bhaddajitthero, sobhito valliyo isi; Vītasoko ca yo thero, puṇṇamāso ca nandako; Bharato bhāradvājo ca, kaṇhadinno mahāmunīti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Pañcamavagga

1.45. Ramaṇīyavihārittheragāthā

"Yathāpi bhaddo ājañño, khalitvā patitiṭṭhati; Evaṃ dassanasampannaṃ, sammāsambuddhasāvakan"ti.

... Ramaṇīyavihāritthero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dvādasamavagga

1.117. Yasattheragāthā

"Suvilitto suvasano, sabbābharaṇabhūsito; Tisso vijjā ajjhagamiṃ, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Yaso thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dutiyavagga

1.17. Dāsakattheragāthā

"Middhī yadā hoti mahagghaso ca, Niddāyitā samparivattasāyī; Mahāvarāhova nivāpapuṭṭho, Punappunaṃ gabbhamupeti mando"ti.

... Dāsako thero ....

Theragāthā

Cattālīsanipāta

Paṭhamavagga

18.1. Mahākassapattheragāthā

"Na gaṇena purakkhato care, Vimano hoti samādhi dullabho; Nānā-janasaṅgaho dukho, Iti disvāna gaṇaṃ na rocaye.

Na kulāni upabbaje muni, Vimano hoti samādhi dullabho; So us-sukko rasānugiddho, Atthaṃ riñcati yo sukhāvaho.

Paṅkoti hi naṃ avedayuṃ, Yāyaṃ vandanapūjanā kulesu; Sukhu-maṃ sallaṃ durubbahaṃ, Sakkāro kāpurisena dujjaho.

Senāsanamhā oruyha, nagaraṃ piṇḍāya pāvisiṃ; Bhuñjantaṃ purisaṃ kuṭṭhiṃ, sakkaccaṃ taṃ upaṭṭhahiṃ.

So me pakkena hatthena, ālopaṃ upanāmayi; Ālopaṃ pakkhipan-tassa, aṅguli cettha chijjatha.

Kuṭṭamūlañca nissāya, ālopaṃ taṃ abhuñjisaṃ; Bhuñjamāne vā bhutte vā, jegucchaṃ me na vijjati.

Uttiṭṭhapiṇḍo āhāro, pūtimuttañca osadhaṃ; Senāsanaṃ rukkhamūlaṃ, paṃsukūlañca cīvaraṃ; Yassete abhisambhutvā, sa ve cātuddiso naro.

Yattha eke vihaññanti, āruhantā siluccayaṃ; Tassa buddhassa dāyādo, sampajāno patissato; Iddhibalenupatthaddho, kassapo abhirūhati.

Piṇḍapātapaṭikkanto, selamāruyha kassapo; Jhāyati anupādāno, pahīnabhayabheravo.

Piṇḍapātapaṭikkanto, selamāruyha kassapo; Jhāyati anupādāno, ḍayhamānesu nibbuto.

Piṇḍapātapaṭikkanto, selamāruyha kassapo; Jhāyati anupādāno, katakicco anāsavo.

Karerimālāvitatā, bhūmibhāgā manoramā; Kuñjarābhirudā rammā, te selā ramayanti maṃ.

Nīlabbhavaṇṇā rucirā, vārisītā sucindharā; Indagopakasañchannā, te selā ramayanti maṃ.

Nīlabbhakūṭasadisā, kūṭāgāravarūpamā; Vāraṇābhirudā rammā, te selā ramayanti maṃ.

Abhivuṭṭhā rammatalā, nagā isibhi sevitā; Abbhunnaditā sikhīhi, te selā ramayanti maṃ.

Alaṃ jhāyitukāmassa, pahitattassa me sato; Alaṃ me atthakāmassa, pahitattassa bhikkhuno.

Alaṃ me phāsukāmassa, pahitattassa bhikkhuno; Alaṃ me yogakāmassa, pahitattassa tādino.

Umāpupphena samānā, gaganāvabbhachāditā; Nānādijagaṇākiṇṇā, te selā ramayanti maṃ.

Anākiṇṇā gahaṭṭhehi, migasaṅghanisevitā; Nānādijagaṇākiṇṇā, te selā ramayanti maṃ.

Acchodikā puthusilā, gonaṅgulamigāyutā; Ambusevālasañchannā, te selā ramayanti maṃ.

Na pañcaṅgikena turiyena, Rati me hoti tādisī; Yathā ekaggacittassa, Sammā dhammaṃ vipassato.

Kammaṃ bahukaṃ na kāraye, Parivajjeyya janaṃ na uyyame; Ussukko so rasānugiddho, Atthaṃ riñcati yo sukhāvaho.

Kammaṃ bahukaṃ na kāraye, Parivajjeyya anattaneyyametaṃ; Kicchati kāyo kilamati, Dukkhito so samathaṃ na vindati.

Oṭṭhappahatamattena, attānampi na passati; Patthaddhagīvo carati, ahaṃ seyyoti maññati.

Aseyyo seyyasamānaṃ, bālo maññati attānaṃ; Na taṃ viññū pasaṃsanti, patthaddhamānasaṃ naraṃ.

Yo ca seyyohamasmīti, nāhaṃ seyyoti vā pana; Hīno taṃsadiso vāti, vidhāsu na vikampati.

Paññavantaṃ tathā tādiṃ, sīlesu susamāhitaṃ; Cetosamathamanuttaṃ, tañce viññū pasaṃsare.

Yassa sabrahmacārīsu, gāravo nūpalabbhati; Ārakā hoti saddhammā, nabhato puthavī yathā.

Yesañca hiriottappaṃ, sadā sammā upaṭṭhitaṃ; Virūḷhabrahmacariyā te, tesaṃ khīṇā punabbhavā.

Uddhato capalo bhikkhu, paṃsukūlena pāruto; Kapīva sīhacammena, na so tenupasobhati.

Anuddhato acapalo, nipako saṃvutindriyo; Sobhati paṃsukūlena, sīhova girigabbhare.

Ete sambahulā devā, iddhimanto yasassino; Dasadevasahassāni, sabbe te brahmakāyikā.

Dhammasenāpatiṃ vīraṃ, mahājhāyiṃ samāhitaṃ; Sāriputtaṃ namassantā, tiṭṭhanti pañjalīkatā.

'Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Yassa te nābhijānāma, yampi nissāya jhāyati.

Accheraṃ vata buddhānaṃ, gambhīro gocaro sako; Ye mayaṃ nābhijānāma, vālavedhisamāgatā'.

Taṃ tathā devakāyehi, pūjitaṃ pūjanārahaṃ; Sāriputtaṃ tadā disvā, kappinassa sitaṃ ahu.

Yāvatā buddhakhettamhi, ṭhapayitvā mahāmuniṃ; Dhutaguṇe visiṭṭhohaṃ, sadiso me na vijjati.

Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, natthi dāni punabbhavo.

Na cīvare na sayane, bhojane nupalimpati; Gotamo anappameyyo, muḷālapupphaṃ vimalaṃva; Ambunā nekkhammaninno, tibhavābhinissaṭo.

Satipaṭṭhānagīvo so, saddhāhattho mahāmuni; Paññāsīso mahāñāṇī, sadā carati nibbuto"ti.

... Mahākassapo thero ....

Cattālīsanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Cattālīsanipātamhi, mahākassapasavhayo; Ekova thero gāthāyo, cattālīsa duvepi cāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Chaṭṭhavagga

1.55. Añjanavaniyattheragāthā

"Āsandiṃ kuṭikaṃ katvā, ogayha añjanaṃ vanaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

... Añjanavaniyo thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.1. Adhimuttattheragāthā

“Yaññatthaṃ vā dhanatthaṃ vā, ye hanāma mayaṃ pure; Avasesaṃ bhayaṃ hoti, vedhanti vilapanti ca.

Tassa te natthi bhītattaṃ, bhiyyo vaṇṇo pasīdati; Kasmā na paridevesi, evarūpe mahabbhaye”.

“Natthi cetasikaṃ dukkhaṃ, anapekkhassa gāmaṇi; Atikkantā bhayā sabbe, khīṇasaṃyojanassa ve.

Khīṇāya bhavanettiyā, diṭṭhe dhamme yathātathe; Na bhayaṃ maraṇe hoti, bhāranikkhepane yathā.

Suciṇṇaṃ brahmacariyaṃ me, maggo cāpi subhāvito; Maraṇe me bhayaṃ natthi, rogānamiva saṅkhaye.

Suciṇṇaṃ brahmacariyaṃ me, maggo cāpi subhāvito; Nirassādā bhavā diṭṭhā, visaṃ pitvāva chaḍḍitaṃ.

Pāragū anupādāno, katakicco anāsavo; Tuṭṭho āyukkhayā hoti, mutto āghātanā yathā.

Uttamaṃ dhammataṃ patto, sabbaloke anatthiko; Ādittāva gharā mutto, maraṇasmiṃ na socati.

Yadatthi saṅgataṃ kiñci, bhavo vā yattha labbhati; Sabbaṃ anissaraṃ etaṃ, iti vuttaṃ mahesinā.

Yo taṃ tathā pajānāti, yathā buddhena desitaṃ; Na gaṇhāti bhavaṃ kiñci, sutattaṃva ayoguḷaṃ.

Na me hoti ‘ahosin’ti, ‘bhavissan’ti na hoti me; Saṅkhārā vigamissanti, tattha kā paridevanā.

Suddhaṃ dhammasamuppādaṃ, Suddhaṃ saṅkhārasantatiṃ; Passantassa yathābhūtaṃ, Na bhayaṃ hoti gāmaṇi.

Tiṇakaṭṭhasamaṃ lokaṃ, yadā paññāya passati; Mamattaṃ so asaṃvindaṃ, ‘natthi me’ti na socati.

Ukkaṇṭhāmi sarīrena, bhavenamhi anatthiko; Soyaṃ bhijjissati kāyo, aññо ca na bhavissati.

Yaṃ vo kiccaṃ sarīrena, taṃ karotha yadicchatha; Na me tappaccayā tattha, doso pemañca hehiti”.

Tassa taṃ vacanaṃ sutvā, abbhutaṃ lomahaṃsanaṃ; Satthāni nikkhipitvāna, māṇavā etadabravuṃ.

“Kiṃ bhadante karitvāna, ko vā ācariyo tava; Kassa sāsanamāgamma, labbhate taṃ asokatā”.

“Sabbaññū sabbadassāvī, jino ācariyo mama; Mahākāruṇiko satthā, sabbalokatikicchako.

Tenāyaṃ desito dhammo, khayagāmī anuttaro; Tassa sāsanamāgamma, labbhate taṃ asokatā”.

Sutvāna corā isino subhāsitaṃ, Nikkhippa satthāni ca āvudhāni ca; Tamhā ca kammā viramiṃsu eke, Eke ca pabbajjamarocayiṃsu.

Te pabbajitvā sugatassa sāsane, Bhāvetva bojjhaṅgabalāni paṇḍitā; Udaggacittā sumanā katindriyā, Phusiṃsu nibbānapadaṃ asaṅkhatanti.

... Adhimutto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Aṭṭhamavagga

1.73. Māṇavattheragāthā

“Jiṇṇañca disvā dukhitañca byādhitaṃ, Matañca disvā gatamāyusaṅkhayaṃ; Tato ahaṃ nikkhamitūna pabbajiṃ, Pahāya kāmāni manoramānī”ti.

... Māṇavo thero ....

Theragāthā

Pañcakanipāta

Paṭhamavagga

5.10. Yasadattattheragāthā

“Upārambhacitto dummedho, suṇāti jinasāsanaṃ; Ārakā hoti saddhammā, nabhaso pathavī yathā.

Upārambhacitto dummedho, suṇāti jinasāsanaṃ; Parihāyati saddhammā, kāḷapakkheva candimā.

Upārambhacitto dummedho, suṇāti jinasāsanaṃ; Parisussati saddhamme, maccho appodake yathā.

Upārambhacitto dummedho, suṇāti jinasāsanaṃ; Na virūhati saddhamme, khette bījaṃva pūtikaṃ.

Yo ca tuṭṭhena cittena, suṇāti jinasāsanaṃ; Khepetvā āsave sabbe, sacchikatvā akuppataṃ; Pappuyya paramaṃ santiṃ, parinibbātināsavo”ti.

... Yasadatto thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Dasamavagga

1.100. (Dutiya) Devasabhattheragāthā

"Sammappadhānasampanno, Satipaṭṭhānagocaro; Vimuttikusumasañchann Parinibbissatyanāsavo"ti.

... Devasabho thero .... Vaggo dasamo.

Tassuddānaṃ

Paripuṇṇako ca vijayo, erako mettajī muni; Cakkhupālo khaṇḍasumano, tisso ca abhayo tathā; Uttiyo ca mahāpañño, thero devasabhopi cāti.

Theragāthā

Tiṃsanipāta

Paṭhamavagga

17.3. Ānandattheragāthā

"Pisuṇena ca kodhanena ca, Maccharinā ca vibhūtanandinā; Sakhitaṃ na kareyya paṇḍito, Pāpo kāpurisena saṅgamo.

Saddhena ca pesalena ca, Paññavatā bahussutena ca; Sakhitaṃ kareyya paṇḍito, Bhaddo sappurisena saṅgamo.

Passa cittakataṃ bimbaṃ, ... pe ... yassa natthi dhuvaṃ ṭhiti.

Passa cittakataṃ bimbaṃ, ... pe ... vatthehi sobhati.

Alattakakatā, ... pe ... no ca pāragavesino.

Aṭṭhapadakatā, ... pe ... no ca pāragavesino.

Añjanīva navā, ... pe ... no ca pāragavesino.

Bahussuto cittakathī, buddhassa paricārako; Pannabhāro visaññutto, seyyaṃ kappeti gotamo.

Khīṇāsavo visaññutto, saṅgātīto sunibbuto; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jātimaraṇapāragū.

Yasmiṃ patiṭṭhitā dhammā, buddhassādiccabandhuno; Nibbānagamane magge, soyaṃ tiṭṭhati gotamo.

Dvāsīti buddhato gaṇhiṃ, dve sahassāni bhikkhuto; Caturāsītisahassāni, ye me dhammā pavattino.

Appassutāyaṃ puriso, balibaddova jīrati; Maṃsāni tassa vaḍḍhanti, paññā tassa na vaḍḍhati.

Bahussuto appassutaṃ, yo sutenātimaññati; Andho padīpadhārova, tatheva paṭibhāti maṃ.

Bahussutaṃ upāseyya, sutañca na vināsaye; Taṃ mūlaṃ brahmacariyassa, tasmā dhammadharo siyā.

Pubbāparaññū atthaññū, niruttipadakovido; Suggahītañca gaṇhāti, atthañcopaparikkhati.

Khantyā chandikato hoti, ussahitvā tuleti taṃ; Samaye so padahati, ajjhattaṃ susamāhito.

Bahussutaṃ dhammadharaṃ, sappaññaṃ buddhasāvakaṃ; Dhammaviññāṇamākaṅkhaṃ, taṃ bhajetha tathāvidhaṃ.

Bahussuto dhammadharo, kosārakkho mahesino; Cakkhu sabbassa lokassa, pūjanīyo bahussuto.

Dhammārāmo dhammarato, dhammaṃ anuvicintayaṃ; Dhammaṃ anussaraṃ bhikkhu, saddhammā na parihāyati.

Kāyamaccheragaruno, hiyyamāne anuṭṭhahe; Sarīrasukhagiddhassa, kuto samaṇaphāsutā.

Na pakkhanti disā sabbā, dhammā na paṭibhanti maṃ; Gate kalyāṇamittamhi, andhakāraṃva khāyati.

Abbhatītasahāyassa, atītagatasatthuno; Natthi etādisaṃ mittaṃ, yathā kāyagatā sati.

Ye purāṇā atītā te, navehi na sameti me; Svajja ekova jhāyāmi, vassupetova pakkhimā".

"Dassanāya abhikkante, nānāverajjake bahū; Mā vārayittha sotāro, passantu samayo mamaṃ".

"Dassanāya abhikkante, nānāverajjake puthu; Karoti satthā okāsaṃ, na nivāreti cakkhumā.

Paṇṇavīsativassāni, sekhabhūtassa me sato; Na kāmasaññā uppajji, passa dhammasudhammataṃ.

Paṇṇavīsativassāni, sekhabhūtassa me sato; Na dosasaññā uppajji, passa dhammasudhammataṃ.

Paṇṇavīsativassāni, bhagavantaṃ upaṭṭhahiṃ; Mettena kāyakammena, chāyāva anapāyinī.

Paṇṇavīsativassāni, bhagavantaṃ upaṭṭhahiṃ; Mettena vacīkammena, chāyāva anapāyinī.

Paṇṇavīsativassāni, bhagavantaṃ upaṭṭhahiṃ; Mettena manokammena, chāyāva anapāyinī.

Buddhassa caṅkamantassa, piṭṭhito anucaṅkamiṃ; Dhamme desiyamānamhi, ñāṇaṃ me udapajjatha.

Ahaṃ sakaraṇīyomhi, sekho appattamānaso; Satthu ca parinibbānaṃ, yo amhaṃ anukampako.

Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Sabbākāravarūpete, sambuddhe parinibbute".

"Bahussuto dhammadharo, kosārakkho mahesino; Cakkhu sabbassa lokassa, ānando parinibbuto.

Bahussuto dhammadharo, kosārakkho mahesino; Cakkhu sabbassa lokassa, andhakāre tamonudo.

Gatimanto satimanto, dhitimanto ca yo isi; Saddhammadhārako thero, ānando ratanākaro".

"Pariciṇṇo mayā satthā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ; Ohito garuko bhāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

... Ānando thero ....

Tiṃsanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Phusso patisso ānando, tayotime pakittitā; Gāthāyo tattha saṅkhātā, sataṃ pañca ca uttarīti.

Theragāthā

Tikanipāta

Paṭhamavagga

3.9. Yasojattheragāthā

"Kālapabbaṅgasaṅkāso, kiso dhamanisanthato; Mattaññū annapānamhi, adīnamānaso naro".

"Phuṭṭho ḍaṃsehi makasehi, araññasmiṃ brahāvane; Nāgo saṅgāmasīseva, sato tatrādhivāsaye.

Yathā brahmā tathā eko, yathā devo tathā duve; Yathā gāmo tathā tayo, kolāhalaṃ tatuttarin"ti.

... Yasojo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta

Paṭhamavagga

1.4. Puṇṇattheragāthā

"Sabbhireva samāsetha, paṇḍitehatthadassibhi; Atthaṃ mahan-

taṃ gambhīraṃ, duddasaṃ nipuṇaṃ aṇuṃ; Dhīrā samadhigacchanti, appamattā vicakkhaṇā”ti.

Itthaṃ sudaṃ āyasmā puṇṇo mantāṇiputto thero gāthaṃ abhāsitthāti.

Theragāthā

Dasakanipāta

Paṭhamavagga

10.4. Cūḷapanthakattheragāthā

“Dandhā mayhaṃ gatī āsi, paribhūto pure ahaṃ; Bhātā ca maṃ paṇāmesi, ‘gaccha dāni tuvaṃ gharaṃ’.

Sohaṃ paṇāmito santo, saṃghārāmassa koṭṭhake; Dummano tattha aṭṭhāsiṃ, sāsanasmiṃ apekkhavā.

Bhagavā tattha āgacchi, sīsaṃ mayhaṃ parāmasi; Bāhāya maṃ gahetvāna, saṃghārāmaṃ pavesayi.

Anukampāya me satthā, pādāsi pādapuñchaniṃ; ‘Etaṃ suddhaṃ adhiṭṭhehi, ekamantaṃ svadhiṭṭhitaṃ’.

Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, vihāsiṃ sāsane rato; Samādhiṃ paṭipādesiṃ, uttamatthassa pattiyā.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, dibbacakkhu visodhitaṃ; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Sahassakkhattumattānaṃ, nimminitvāna panthako; Nisīdambavane ramme, yāva kālappavedanā.

Tato me satthā pāhesi, dūtaṃ kālappavedakaṃ; Paveditamhi kālamhi, vehāsādupasaṅkamiṃ.

Vanditvā satthuno pāde, ekamantaṃ nisīdahaṃ; Nisinnaṃ maṃ viditvāna, atha satthā paṭiggahi.

Āyāgo sabbalokassa, āhutīnaṃ paṭiggaho; Puññakkhettaṃ manussānaṃ, paṭiggaṇhittha dakkhiṇan”ti.

... Cūḷapanthako thero ....

Theragāthā

Vīsatinipāta

Paṭhamavagga

16.3. Telakānittheragāthā

“Cirarattaṃ vatātāpī, dhammaṃ anuvicintayaṃ; Samaṃ cittassa nālatthaṃ, pucchaṃ samaṇabrāhmaṇe.

‘Ko so pāraṅgato loke, ko patto amatogadhaṃ; Kassa dhammaṃ paṭicchāmi, paramatthavijānanaṃ’.

Antovaṅkagato āsi, macchova ghasamāmisaṃ; Baddho mahindapāsena, vepacityasuro yathā.

Añchāmi naṃ na muñcāmi, asmā sokapariddavā; Ko me bandhaṃ muñcaṃ loke, sambodhiṃ vedayissati.

Samaṇaṃ brāhmaṇaṃ vā kaṃ, ādisantaṃ pabhaṅgunaṃ; Kassa dhammaṃ paṭicchāmi, jarāmaccupavāhanaṃ.

Vicikicchākaṅkhāganthitaṃ, sārambhabalasaññutaṃ; Kodhappattamanatthaddhaṃ, abhijappappadāraṇaṃ.

Taṇhādhanusamuṭṭhānaṃ, dve ca pannarasāyutaṃ; Passa orasikaṃ bāḷhaṃ, bhetvāna yadi tiṭṭhati.

Anudiṭṭhīnaṃ appahānaṃ, saṅkappaparatejitaṃ; Tena viddho pavedhāmi, pattaṃva māluteritaṃ.

Ajjhattaṃ me samuṭṭhāya, khippaṃ paccati māmakaṃ; Chaphassāyatanī kāyo, yattha sarati sabbadā.

Taṃ na passāmi tekicchaṃ, yo metaṃ sallamuddhare; Nānārajjena satthena, nāññena vicikicchitaṃ.

Ko me asattho avaṇo, Sallamabbhantarapassayaṃ; Ahiṃsaṃ sabbagattāni, Sallaṃ me uddharissati.

Dhammappati hi so seṭṭho, visadosappavāhako; Gambhīre patitassa me, thalaṃ pāṇiñca dassaye.

Rahadehamasmi ogāḷho, ahāriyarajamattike; Māyāusūyasārambha, thinamiddhamapatthaṭe.

Uddhaccameghathanitaṃ, saṃyojanavalāhakaṃ; Vāhā vahanti kuddiṭṭhiṃ, saṅkappā rāganissitā.

Savanti sabbadhi sotā, latā ubbhijja tiṭṭhati; Te sote ko nivāreyya, taṃ lataṃ ko hi checchati.

Velaṃ karotha bhaddante, sotānaṃ sannivāraṇaṃ; Mā te manomayo soto, rukkhaṃva sahasā luve.

Evaṃ me bhayajātassa, apārā pāramesato; Tāṇo paññāvudho satthā, isisaṃghanisevito.

Sopāṇaṃ sugataṃ suddhaṃ, dhammasāramayaṃ daḷhaṃ; Pādāsi vuyhamānassa, ‘mā bhāyī’ti ca mabravi.

Satipaṭṭhānapāsādaṃ, āruyha paccavekkhisaṃ; Yaṃ taṃ pubbe amaññissaṃ, sakkāyābhirataṃ pajaṃ.

Yadā ca maggamaddakkhiṃ, nāvāya abhirūhanaṃ; Anadhiṭṭhāya attānaṃ, titthamaddakkhimuttamaṃ.

Sallaṃ attasamuṭṭhānaṃ, bhavanettippabhāvitaṃ; Etesaṃ appavattāya, desesi maggamuttamaṃ.

Dīgharattānusayitaṃ, cirarattamadhiṭṭhitaṃ; Buddho mepānudī ganthaṃ, visadosappavāhano"ti.

... Telakāni thero ....

Theragāthā

Dasakanipāta

Paṭhamavagga

10.5. Kappattheragāthā

"Nānākulamalasampuṇṇo, mahāukkārasambhavo; Candanikaṃva paripakkaṃ, mahāgaṇḍo mahāvaṇo.

Pubbaruhirasampuṇṇo, gūthakūpena gāḷhito; Āpopaggharaṇo kāyo, sadā sandati pūtikaṃ.

Saṭṭhikaṇḍarasambandho, maṃsalepanalepito; Cammakañcukasannaddho, pūtikāyo niratthako.

Aṭṭhisaṅghātaghaṭito, nhārusuttanibandhano; Nekesaṃ saṅgatībhāvā, kappeti iriyāpathaṃ.

Dhuvappayāto maraṇāya, maccurājassa santike; Idheva chaḍḍayitvāna, yenakāmaṅgamo naro.

Avijjāya nivuto kāyo, catuganthena ganthito; Oghasaṃsīdano kāyo, anusayajālamotthato.

Pañcanīvaraṇe yutto, vitakkena samappito; Taṇhāmūlenānugato, mohacchādanachādito.

Evāyaṃ vattate kāyo, kammayantena yantito; Sampatti ca vipatyantā, nānābhāvo vipajjati.

Yemaṃ kāyaṃ mamāyanti, andhabālā puthujjanā; Vaḍḍhenti kaṭasiṃ ghoraṃ, ādiyanti punabbhavaṃ.

Yemaṃ kāyaṃ vivajjenti, Gūthalittaṃva pannagaṃ; Bhavamūlaṃ vamitvāna, Parinibbissantināsavā"ti.

... Kappo thero ....

Theragāthā

Ekakanipāta
Dvādasamavagga
1.111. Jentattheragāthā
"Duppabbajjaṃ ve duradhivāsā gehā, Dhammo gambhīro duradhigamā bhogā; Kicchā vutti no itarītareneva, Yuttaṃ cintetuṃ satatamaniccatan"ti.
... Jento thero ....
Theragāthā
Dukanipāta
Tatiyavagga
2.21. Uttarattheragāthā
"Khandhā mayā pariññātā, taṇhā me susamūhatā; Bhāvitā mama bojjhaṅgā, patto me āsavakkhayo.
Sohaṃ khandhe pariññāya, abbahitvāna jāliniṃ; Bhāvayitvāna bojjhaṅge, nibbāyissaṃ anāsavo"ti.
... Uttaro thero ....
Theragāthā
Tikanipāta
Paṭhamavagga
3.3 Bākulattheragāthā
"Yo pubbe karaṇīyāni, pacchā so kātumicchati; Sukhā so dhaṃsate ṭhānā, pacchā ca manutappati.
Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā.
Susukhaṃ vata nibbānaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, yattha dukkhaṃ nirujjhatī"ti.
... Bākulo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Sattamavagga
1.65 Ukkhepakatavacchattheragāthā
"Ukkhepakatavacchassa, Saṅkalitaṃ bahūhi vassehi; Taṃ bhāsati gahaṭṭhānaṃ, Sunisinno uḷārapāmojjo"ti.
... Ukkhepakatavaccho thero ....
Theragāthā

Dukanipāta
Catutthavagga
2.33 Upavāṇattheragāthā
“Arahaṃ sugato loke, vātehābādhiko muni; Sace uṇhodakaṃ atthi, munino dehi brāhmaṇa.
Pūjito pūjaneyyānaṃ, sakkareyyāna sakkato; Apacitopaceyyānaṃ, tassa icchāmi hātave”ti.
... Upavāṇo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Chaṭṭhavagga
1.57. Dutiyakuṭivihārittheragāthā
“Ayamāhu purāṇiyā kuṭi, Aññaṃ patthayase navaṃ kuṭiṃ; Āsaṃ kuṭiyā virājaya, Dukkhā bhikkhu puna navā kuṭī”ti.
... Dutiyakuṭivihāritthero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Chaṭṭhavagga
1.54. Uttiyattheragāthā
“Vassati devo yathā sugītaṃ, Channā me kuṭikā sukhā nivātā; Tassaṃ viharāmi adutiyo, Atha ce patthayasi pavassa devā”ti.
... Uttiyo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Dasamavagga
1.92. Vijayattheragāthā
“Yassāsavā parikkhīṇā, āhāre ca anissito; Suññato animitto ca, vimokkho yassa gocaro; Ākāseva sakuntānaṃ, padaṃ tassa duran-nayan”ti.
... Vijayo thero ....
Theragāthā
Ekakanipāta
Chaṭṭhavagga
1.59. Kosalavihārittheragāthā

“Saddhāyāhaṃ pabbajito, araññe me kuṭikā katā; Appamatto ca ātāpī, sampajāno patissato”ti.

... Kosalavihāritthero ....

Theragāthā

Navakanipāta

Paṭhamavagga

9.1. Bhūtattheragāthā

“Yadā dukkhaṃ jarāmaraṇanti paṇḍito, Aviddasū yattha sitā puthujjanā; Dukkhaṃ pariññāya satova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā dukkhassāvahaniṃ visattikaṃ, Papañcasaṅghātadukhādhivāhiniṃ; Taṇhaṃ pahantvāna satova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā sivaṃ dvecaturaṅgagāminaṃ, Magguttamaṃ sabbakilesasodhanaṃ; Paññāya passitva satova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā asokaṃ virajaṃ asaṅkhataṃ, Santaṃ padaṃ sabbakilesasodhanaṃ; Bhāveti saṃyojanabandhanacchidaṃ, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā nabhe gajjati meghadundubhi, Dhārākulā vihagapathe samantato; Bhikkhū ca pabbhāragatova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā nadīnaṃ kusumākulānaṃ, Vicitta-vāneyya-vaṭaṃsakānaṃ; Tīre nisinno sumanova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā nisīthe rahitamhi kānane, Deve gaḷantamhi nadanti dāṭhino; Bhikkhū ca pabbhāragatova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā vitakke uparundhiyattano, Nagantare nagavivaraṃ samassito; Vītaddaro vītakhilova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindati.

Yadā sukhī malakhilasokanāsano, Niraggaḷo nibbanatho visallo; Sabbāsave byantikatova jhāyati, Tato ratiṃ paramataraṃ na vindatī”ti.

... Bhūto thero ....

Navakanipāto niṭṭhito.

Tatruddānaṃ

Bhūto tathaddaso thero, eko khaggavisāṇavā; Navakamhi nipātamhi, gāthāyopi imā navāti.

Theragāthā

Ekakanipāta

Navamavagga

1.85. Sunāgattheragāthā

"Cittanimittassa kovido, Pavivekarasaṃ vijāniya; Jhāyaṃ nipako patissato, Adhigaccheyya sukhaṃ nirāmisan"ti.

... Sunāgo thero ....

Itivuttaka 7

Sabbapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Sabbaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Sabbañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yo sabbaṃ sabbato ñatvā, sabbatthesu na rajjati; Sa ve sabbapariññā so, sabbadukkhamupaccagā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 22

Mettasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Mā, bhikkhave, puññānaṃ bhāyittha. Sukhassetaṃ, bhikkhave, adhivacanaṃ iṭṭhassa kantassa piyassa manāpassa yadidaṃ puññāni. Abhijānāmi kho panāhaṃ, bhikkhave, dīgharattaṃ katānaṃ puññānaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ piyaṃ manāpaṃ vipākaṃ paccanubhūtaṃ. Satta vassāni mettacittaṃ bhāvetvā satta saṃvaṭṭavivaṭṭakappe nayimaṃ lokaṃ punarāgamāsiṃ. Saṃvaṭṭamāne sudaṃ, bhikkhave, kappe ābhassarūpago homi; vivaṭṭamāne kappe suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjāmi.

Tatra sudaṃ, bhikkhave, brahmā homi mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Chattiṃsakkhattuṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, sakko ahosiṃ devānamindo; anekasatakkhattuṃ rājā ahosiṃ cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthā-

variyappatto sattaratanasamannāgato. Ko pana vādo padesarajjassa.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kissa nu kho me idaṃ kammassa phalaṃ, kissa kammassa vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'tiṇṇaṃ kho me idaṃ kammānaṃ phalaṃ, tiṇṇaṃ kammānaṃ vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvoti, seyyathidaṃ—dānassa, damassa, saññamassā'"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Puññameva so sikkheyya, āyataggaṃ sukhudrayaṃ; Dānañca samacariyañca, mettacittañca bhāvaye.

Ete dhamme bhāvayitvā, tayo sukhasamuddaye; Abyāpajjaṃ sukhaṃ lokaṃ, paṇḍito upapajjatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 61

Cakkhusutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, cakkhūni. Katamāni tīṇi? Maṃsacakkhu, dibbacakkhu, paññācakkhu—imāni kho, bhikkhave, tīṇi cakkhūnī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Maṃsacakkhu dibbacakkhu, paññācakkhu anuttaraṃ; Etāni tīṇi cakkhūni, akkhāsi purisuttamo.

Maṃsacakkhussa uppādo, maggo dibbassa cakkhuno; Yato ñāṇaṃ udapādi, paññācakkhu anuttaraṃ; Yassa cakkhussa paṭilābhā, sabbadukkhā pamuccatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 17

Dutiyasekhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Sekhassa, bhikkhave, bhikkhuno appattamānasassa anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānassa viharato bāhiraṃ aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bahūpakāraṃ yathayidaṃ, bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamitto, bhikkhave, bhikkhu akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāvetī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kalyāṇamitto yo bhikkhu, sappatisso sagāravo; Karaṃ mittānaṃ vacanaṃ, sampajāno patissato; Pāpuṇe anupubbena, sabbasaṃyojanakkhayan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 51

Dhātusutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, dhātuyo. Katamā tisso? Rūpadhātu, arūpadhātu, nirodhadhātu—imā kho, bhikkhave, tisso dhātuyo"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Rūpadhātuṃ pariññāya, āruppesu asaṇṭhitā; Nirodhe ye vimuccanti, te janā maccuhāyino.

Kāyena amataṃ dhātuṃ, phusayitvā nirūpadhiṃ; Upadhippaṭinissaggaṃ, sacchikatvā anāsavo; Deseti sammāsambuddho, asokaṃ virajaṃ padan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 56

Paṭhamaāsavasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, āsavā. Katame tayo? Kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo—ime kho, bhikkhave, tayo āsavā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Samāhito sampajāno, sato buddhassa sāvako; Āsave ca pajānāti, āsavānañca sambhavaṃ.

Yattha cetā nirujjhanti, maggañca khayagāminaṃ; Āsavānaṃ khayā bhikkhu, nicchāto parinibbuto"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 63

Addhāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, addhā. Katame tayo? Atīto addhā, anāgato addhā, paccuppanno addhā—ime kho, bhikkhave, tayo addhā"ti. Eta-

matthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Akkheyyasaññino sattā, akkheyyasmiṃ patiṭṭhitā; Akkheyyaṃ apariññāya, yogamāyanti maccuno.

Akkheyyañca pariññāya, akkhātāraṃ na maññati; Phuṭṭho vimokkho manasā, santipadamanuttaraṃ.

Sa ve akkheyyasampanno, santo santipade rato; Saṅkhāyasevī dhammaṭṭho, saṅkhyaṃ nopeti vedagū"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 39

Desanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa dve dhammadesanā pariyāyena bhavanti. Katamā dve? 'Pāpaṃ pāpakato passathā'ti—ayaṃ paṭhamā dhammadesanā; 'pāpaṃ pāpakato disvā tattha nibbindatha virajjatha vimuccathā'ti—ayaṃ dutiyā dhammadesanā. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa imā dve dhammadesanā pariyāyena bhavantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Tathāgatassa buddhassa, sabbabhūtānukampino; Pariyāyavacanaṃ passa, dve ca dhammā pakāsitā.

Pāpakaṃ passatha cetaṃ, tattha cāpi virajjatha; Tato virattacittāse, dukkhassantaṃ karissathā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 103

Samaṇabrāhmaṇasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ nappajānanti; 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ nappajānanti; 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti—na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā

sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānanti; 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānanti; 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti—te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Ye dukkhaṃ nappajānanti, atho dukkhassa sambhavaṃ; Yattha ca sabbaso dukkhaṃ, asesaṃ uparujjhati; Tañca maggaṃ na jānanti, dukkhūpasamagāminaṃ.

Cetovimuttihīnā te, Atho paññāvimuttiyā; Abhabbā te antakiriyāya, Te ve jātijarūpagā.

Ye ca dukkhaṃ pajānanti, atho dukkhassa sambhavaṃ; Yattha ca sabbaso dukkhaṃ, asesaṃ uparujjhati; Tañca maggaṃ pajānanti, dukkhūpasamagāminaṃ.

Cetovimuttisampannā, atho paññāvimuttiyā; Bhabbā te antakiriyāya, na te jātijarūpagā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 67

Moneyyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, moneyyāni. Katamāni tīṇi? Kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi moneyyānī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāyamuniṃ vacīmuniṃ, manomunimanāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu ninhātapāpakan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 15

Taṇhāsaṃyojanasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekasaṃyojanampi samanupassāmi

yena saṃyojanena saṃyuttā sattā dīgharattaṃ sandhāvanti saṃsaranti yathayidaṃ, bhikkhave, taṇhāsaṃyojanaṃ. Taṇhāsaṃyojanena hi, bhikkhave, saṃyuttā sattā dīgharattaṃ sandhāvanti saṃsarantī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Taṇhādutiyo puriso, dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, Taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, Sato bhikkhu paribbaje”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 14

Avijjānīvaraṇasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekanīvaraṇampi samanupassāmi yena nīvaraṇena nivutā pajā dīgharattaṃ sandhāvanti saṃsaranti yathayidaṃ, bhikkhave, avijjānīvaraṇaṃ. Avijjānīvaraṇena hi, bhikkhave, nivutā pajā dīgharattaṃ sandhāvanti saṃsarantī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Natthaññо ekadhammopi, yenevaṃ nivutā pajā; Saṃsaranti ahorattaṃ, yathā mohena āvutā.

Ye ca mohaṃ pahantvāna, tamokhandhaṃ padālayuṃ; Na te puna saṃsaranti, hetu tesaṃ na vijjatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 41

Paññāparihīnasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Te, bhikkhave, sattā suparihīnā ye ariyāya paññāya parihīnā. Te diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharanti savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Te, bhikkhave, sattā aparihīnā ye ariyāya paññāya aparihīnā. Te diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharanti avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Paññāya parihānena, passa lokaṃ sadevakaṃ; Niviṭṭhaṃ nāmarūpasmiṃ, idaṃ saccanti maññati.

Paññā hi seṭṭhā lokasmiṃ, yāyaṃ nibbedhagāminī; Yāya sammā pajānāti, jātibhavaparikkhayaṃ.

Tesaṃ devā manussā ca, sambuddhānaṃ satīmataṃ; Pihayanti hāsapaññānaṃ, sarīrantimadhārinan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 109

Nadīsotasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso nadiyā sotena ovuyheyya piyarūpasātarūpena. Tamenaṃ cakkhumā puriso tīre ṭhito disvā evaṃ vadeyya: 'kiñcāpi kho tvaṃ, ambho purisa, nadiyā sotena ovuyhasi piyarūpasātarūpena, atthi cettha heṭṭhā rahado saūmi sāvaṭṭo sagaho sarakkhaso yaṃ tvaṃ, ambho purisa, rahadaṃ pāpuṇitvā maraṇaṃ vā nigacchasi maraṇamattaṃ vā dukkhan'ti. Atha kho so, bhikkhave, puriso tassa purisassa saddaṃ sutvā hatthehi ca pādehi ca paṭisotaṃ vāyameyya.

Upamā kho me ayaṃ, bhikkhave, katā atthassa viññāpanāya. Ayañcettha attho: 'nadiyā soto'ti kho, bhikkhave, taṇhāyetaṃ adhivacanaṃ.

'Piyarūpaṃ sātarūpan'ti kho, bhikkhave, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ.

'Heṭṭhā rahado'ti kho, bhikkhave, pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ adhivacanaṃ.

'Ūmibhayan'ti kho, bhikkhave, kodhupāyāsassetaṃ adhivacanaṃ.

'Āvaṭṭan'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ.

'Gaharakkhaso'ti kho, bhikkhave, mātugāmassetaṃ adhivacanaṃ.

'Paṭisoto'ti kho, bhikkhave, nekkhammassetaṃ adhivacanaṃ.

'Hatthehi ca pādehi ca vāyāmo'ti kho, bhikkhave, vīriyārambhassetaṃ adhivacanaṃ.

'Cakkhumā puriso tīre ṭhito'ti kho, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sahāpi dukkhena jaheyya kāme, Yogakkhemaṃ āyatiṃ patthayāno;

Sammappajāno suvimuttacitto, Vimuttiyā phassaye tattha tattha; Sa vedagū vūsitabrahmacariyo, Lokantagū pāragatoti vuccatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Itivuttaka 46

Sikkhānisaṃsasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Sikkhānisaṃsā, bhikkhave, viharatha paññuttarā vimuttisārā satādhipateyyā. Sikkhānisaṃsānaṃ, bhikkhave, viharataṃ paññuttarānaṃ vimuttisārānaṃ satādhipateyyānaṃ dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Paripuṇṇasikkhaṃ apahānadhammaṃ, Paññuttaraṃ jātikhayantadassiṃ; Taṃ ve muniṃ antimadehadhāriṃ, Mārañjahaṃ brūmi jarāya pāraguṃ.

Tasmā sadā jhānaratā samāhitā, Ātāpino jātikhayantadassino; Māraṃ sasenaṃ abhibhuyya bhikkhavo, Bhavatha jātimaraṇassa pāragā”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 60

Puññakiriyavatthusutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tīṇimāni, bhikkhave, puññakiriyavatthūni. Katamāni tīṇi? Dānamayaṃ puññakiriyavatthu, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthu—imāni kho, bhikkhave, tīṇi puññakiriyavatthūnī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Puññameva so sikkheyya, āyataggaṃ sukhudrayaṃ; Dānañca samacariyañca, mettacittañca bhāvaye.

Ete dhamme bhāvayitvā, tayo sukhasamuddaye; Abyābajjhaṃ sukhaṃ lokaṃ, paṇḍito upapajjatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 111

Sampannasīlasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Sampannasīlā, bhikkhave, viharatha sampannapātimokkhā; pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino; samādāya sikkhatha sikkhāpadesu.

Sampannasīlānaṃ vo, bhikkhave, viharataṃ sampannapātimokkhānaṃ pātimokkhasaṃvarasaṃvutānaṃ viharataṃ ācāragocarasampannānaṃ aṇumattesu vajjesu bhayadassāvīnaṃ samādāya sikkhataṃ sikkhāpadesu, kimassa uttari karaṇīyaṃ?

Carato cepi, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhā, byāpādo vigato hoti, thinamiddhaṃ vigataṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ vigataṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Carampi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccati.

Ṭhitassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhā byāpādo vigato hoti … pe … thinamiddhaṃ … uddhaccakukkuccaṃ … vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Ṭhitopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccati.

Nisinnassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhā byāpādo vigato hoti … pe … thinamiddhaṃ … uddhaccakukkuccaṃ … vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Nisinnopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccati.

Sayānassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno jāgarassa abhijjhā byāpādo vigato hoti … pe … thinamiddhaṃ … uddhaccakukkuccaṃ … vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Sayānopi, bhikkhave, bhikkhu jāgaro evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccatī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Yataṃ care yataṃ tiṭṭhe, yataṃ acche yataṃ saye; Yataṃ samiñjaye bhikkhu, yatamenaṃ pasāraye.

Uddhaṃ tiriyaṃ apācīnaṃ, yāvatājagatogati; Samavekkhitā ca dhammānaṃ, khandhānaṃ udayabbayaṃ.

Evaṃ vihārimātāpiṃ, santavuttimanuddhataṃ; Cetosamathasāmīciṃ, sikkhamānaṃ sadā sataṃ; Satataṃ pahitattoti, āhu bhikkhuṃ tathāvidhan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dvādasamaṃ.

Itivuttaka 82

Devasaddasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, devesu devasaddā niccharanti samayā samayaṃ upādāya. Katame tayo? Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya ceteti, tasmiṃ samaye devesu devasaddo niccharati: 'eso ariyasāvako mārena saddhiṃ saṅgāmāya cetetī'ti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo devesu devasaddo niccharati samayā samayaṃ upādāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ samaye ariyasāvako sattannaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogamanuyutto viharati, tasmiṃ samaye devesu devasaddo niccharati: 'eso ariyasāvako mārena saddhiṃ saṅgāmetī'ti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo devesu devasaddo niccharati samayā samayaṃ upādāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ samaye ariyasāvako āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, tasmiṃ samaye devesu devasaddo niccharati: 'eso ariyasāvako vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ abhivijiya ajjhāvasatī'ti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo devesu devasaddo niccharati samayā samayaṃ upādāya. Ime kho, bhikkhave, tayo devesu devasaddā niccharanti samayā samayaṃ upādāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Disvā vijitasaṅgāmaṃ, sammāsambuddhasāvakaṃ; Devatāpi namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, yo tvaṃ dujjayamajjhabhū; Jetvāna maccuno senaṃ, vimokkhena anāvaraṃ.

Iti hetaṃ namassanti, devatā pattamānasaṃ; Tañhi tassa na passanti, yena maccuvasaṃ vaje"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 55

Dutiyaesanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāmesanā bhavesanā, brahmacariyesanā saha; Iti saccaparāmāso, diṭṭhiṭṭhānā samussayā.

Sabbarāgavirattassa, taṇhakkhayavimuttino; Esanā paṭinissaṭṭhā, diṭṭhiṭṭhānā samūhatā; Esanānaṃ khayā bhikkhu, nirāso akathaṅkathī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 53

Dutiyavedanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Sukhā, bhikkhave, vedanā dukkhato daṭṭhabbā; dukkhā vedanā sallato daṭṭhabbā; adukkhamasukhā vedanā aniccato daṭṭhabbā. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno sukhā vedanā dukkhato diṭṭhā hoti, dukkhā vedanā sallato diṭṭhā hoti, adukkhamasukhā vedanā aniccato diṭṭhā hoti; ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu ariyo sammaddaso acchecchi, taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yo sukhaṃ dukkhato adda, Dukkhamaddakkhi sallato; Adukkhamasukhaṃ santaṃ, Adakkhi naṃ aniccato.

Sa ve sammaddaso bhikkhu, yato tattha vimuccati; Abhiññāvosito santo, sa ve yogātigo munī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 73

Santatarasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Rūpehi, bhikkhave, arūpā santatarā, arūpehi nirodho santataro"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Ye ca rūpūpagā sattā, ye ca arūpaṭṭhāyino; Nirodhaṃ appajānantā, āgantāro punabbhavaṃ.

Ye ca rūpe pariññāya, arūpesu asaṇṭhitā; Nirodhe ye vimuccanti, te janā maccuhāyino.

Kāyena amatadhātuṃ, phusayitvā nirūpadhiṃ; Upadhippaṭinissaggaṃ, sacchikatvā anāsavo; Deseti sammāsambuddho, asokaṃ virajaṃ padan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 68

Paṭhamarāgasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Yassa kassaci, bhikkhave, rāgo appahīno, doso appahīno, moho appahīno—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'baddho mārassa paṭimukkassa mārapāso yathākāmakaraṇīyo pāpimato'. Yassa kassaci, bhikkhave, rāgo pahīno, doso pahīno, moho pahīno—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'abaddho mārassa omukkassa mārapāso na yathākāmakaraṇīyo pāpimato'"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yassa rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Taṃ bhāvitattaññataraṃ, brahmabhūtaṃ tathāgataṃ; Buddhaṃ verabhayātītaṃ, āhu sabbappahāyinan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 13

Makkhapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Makkhaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Makkhañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena makkhena makkhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ makkhaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ

kudācanan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 84

Bahujanahitasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tayome puggalā loke uppajjamānā uppajjanti bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame tayo? Idha, bhikkhave, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo puggalo loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tasseva satthu sāvako arahaṃ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo puggalo loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tasseva satthu sāvako sekho hoti pāṭipado bahussuto sīlavatūpapanno. Sopi dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo puggalo loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā loke uppajjamānā uppajjanti bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Satthā hi loke paṭhamo mahesi, Tassanvayo sāvako bhāvitatto; Athāparo pāṭipadopi sekho, Bahussuto sīlavatūpapanno.

Ete tayo devamanussaseṭṭhā, Pabhaṅkarā dhammamudīrayantā; Apāpuranti amatassa dvāraṃ, Yogā pamocenti bahujjanaṃ te.

Ye satthavāhena anuttarena, Sudesitaṃ maggamanukkamanti; Idheva dukkhassa karonti antaṃ, Ye appamattā sugatassa sāsane"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 106

Sabrahmakasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Sabrahmakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sapubbadevatāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sapubbācariyakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sāhuneyyakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti.

'Brahmā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. 'Pubbadevatā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. 'Pubbācariyā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. 'Āhuneyyā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Taṃ kissa hetu? Bahukārā, bhikkhave, mātāpitaro puttānaṃ āpādakā posakā imassa lokassa dassetāro"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Brahmāti mātāpitaro, pubbācariyāti vuccare; Āhuneyyā ca puttānaṃ, pajāya anukampakā.

Tasmā hi ne namasseyya, sakkareyya ca paṇḍito; Annena atha pānena, vatthena sayanena ca; Ucchādanena nhāpanena, pādānaṃ dhovanena ca.

Tāya naṃ pāricariyāya, mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 11

Mohapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Mohaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Mohañca kho, bhikkhave,

abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Yena mohena mūḷhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ mohaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 105

Taṇhuppādasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Cattārome, bhikkhave, taṇhuppādā, yattha bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Katame cattāro? Cīvarahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; piṇḍapātahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; senāsanahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; itibhavābhavahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Ime kho, bhikkhave, cattāro taṇhuppādā yattha bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjatī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Taṇhādutiyo puriso, dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsaraṃ nātivattati.

Etamādīnavaṃ ñatvā, taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, sato bhikkhu paribbaje”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 107

Bahukārasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Bahukārā, bhikkhave, brāhmaṇagahapatikā tumhākaṃ ye vo paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. Tumhepi, bhikkhave, bahukārā brāhmaṇagahapatikānaṃ yaṃ nesaṃ dhammaṃ desetha ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Evamidaṃ, bhikkhave, aññamaññaṃ nissāya brahmacariyaṃ vussati oghassa nittharaṇatthāya sammā dukkhassa antakiriyāyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Sāgārā anagārā ca, ubho aññoññanissitā; Ārādhayanti saddhammaṃ, yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

Sāgāresu ca cīvaraṃ, paccayaṃ sayanāsanaṃ; Anagārā paṭicchanti, parissayavinodanaṃ.

Sugataṃ pana nissāya, gahaṭṭhā gharamesino; Saddahānā arahataṃ, ariyapaññāya jhāyino.

Idha dhammaṃ caritvāna, maggaṃ sugatigāminaṃ; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 49

Diṭṭhigatasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dvīhi, bhikkhave, diṭṭhigatehi pariyuṭṭhitā devamanussā olīyanti eke, atidhāvanti eke; cakkhumanto ca passanti.

Kathañca, bhikkhave, olīyanti eke? Bhavārāmā, bhikkhave, devamanussā bhavaratā bhavasammuditā tesaṃ bhavanirodhāya dhamme desiyamāne cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, olīyanti eke.

Kathañca, bhikkhave, atidhāvanti eke? Bhaveneva kho paneke aṭṭīyamānā harāyamānā jigucchamānā vibhavaṃ abhinandanti—yato kira, bho, ayaṃ attā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā; etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ etaṃ yāthāvanti. Evaṃ kho, bhikkhave, atidhāvanti eke.

Kathañca, bhikkhave, cakkhumanto passanti? Idha bhikkhu bhūtaṃ bhūtato passati; bhūtaṃ bhūtato disvā bhūtassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, cakkhumanto passantī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Ye bhūtaṃ bhūtato disvā, bhūtassa ca atikkamaṃ; Yathābhūte vimuccanti, bhavataṇhā parikkhayā.

Sa ve bhūtapariñño so, vītataṇho bhavābhave; Bhūtassa vibhavā bhikkhu, nāgacchati punabbhavan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dvādasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Dve indriyā dve tapanīyā, sīlena apare duve; Anottāpī kuhanā dve ca, saṃvejanīyena te dasa.

Vitakkā desanā vijjā, paññā dhammena pañcamaṃ; Ajātaṃ dhātusallānaṃ, sikkhā jāgariyena ca; Apāyadiṭṭhiyā ceva, bāvīsati pakāsitāti.

Dukanipāto niṭṭhito.

Itivuttaka 45

Paṭisallānasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Paṭisallānārāmā, bhikkhave, viharatha paṭisallānaratā, ajjhattaṃ cetosamathamanuyuttā, anirākatajjhānā, vipassanāya samannāgatā, brūhetāro suññāgārānaṃ. Paṭisallānārāmānaṃ, bhikkhave, viharataṃ paṭisallānaratānaṃ ajjhattaṃ cetosamathamanuyuttānaṃ anirākatajjhānānaṃ vipassanāya samannāgatānaṃ brūhetānaṃ suññāgārānaṃ dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Ye santacittā nipakā, satimanto ca jhāyino; Sammā dhammaṃ vipassanti, kāmesu anapekkhino.

Appamādaratā santā, pamāde bhayadassino; Abhabbā parihānāya, nibbānasseva santike"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 50

Mūlasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, akusalamūlāni. Katamāni tīṇi? Lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi akusalamūlānī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 27

Mettābhāvanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Yāni kānici, bhikkhave, opadhikāni puññakiriyavatthūni sabbāni tāni mettāya cetovimuttiyā kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ. Mettāyeva tāni cetovimutti adhiggahetvā bhāsate ca tapate ca virocati ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci tārakarūpānaṃ pabhā sabbā tā candiyā pabhāya kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, candapabhāyeva tā adhiggahetvā bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ kho, bhikkhave, yāni kānici opadhikāni puññakiriyavatthūni sabbāni tāni mettāya cetovimuttiyā kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, mettāyeva tāni cetovimutti adhiggahetvā bhāsate ca tapate ca virocati ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ kho, bhikkhave, yāni kānici opadhikāni puññakiriyavatthūni sabbāni tāni mettāya cetovimuttiyā kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, mettāyeva tāni cetovimutti adhiggahetvā bhāsate ca tapate ca virocati ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, rattiyā paccūsasamayaṃ osadhitārakā bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ kho, bhikkhave, yāni kānici opadhikāni puññakiriyavatthūni sabbāni tāni mettāya cetovimuttiyā kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, mettāyeva tāni cetovimutti adhiggahetvā bhāsate ca tapate ca virocati cā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Yo ca mettaṃ bhāvayati, appamāṇaṃ paṭissato; Tanū saṃyojanā honti, passato upadhikkhayaṃ.

Ekampi ce pāṇamaduṭṭhacitto, Mettāyati kusalo tena hoti; Sabbe ca pāṇe manasānukampaṃ, Pahūtamariyo pakaroti puññaṃ.

Ye sattasaṇḍaṃ pathaviṃ vijitvā, Rājisayo yajamānānupariyagā; Assamedhaṃ purisamedhaṃ, Sammāpāsaṃ vājapeyyaṃ niraggaḷaṃ.

Mettassa cittassa subhāvitassa, Kalampi te nānubhavanti soḷasiṃ; Candappabhā tāragaṇāva sabbe.

Yo na hanti na ghāteti, na jināti na jāpaye; Mettaṃso sabbabhūtesu, veraṃ tassa na kenacī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Tatiyo vaggo.

Cittaṃ mettaṃ ubho atthe, puñjaṃ vepullapabbataṃ; Sampajāna-musāvādo, dānañca mettabhāvanā.

Sattimāni ca suttāni, purimāni ca vīsati; Ekadhammesu suttantā, sattavīsatisaṅgahāti.

Ekakanipāto niṭṭhito.

Itivuttaka 20

Paduṭṭhacittasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ paduṭṭhacittaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imamhi cāyaṃ samaye puggalo kālaṃ kareyya yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye'. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa, bhikkhave, paduṭṭhaṃ. Cetopadosahetu kho pana, bhikkhave, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Paduṭṭhacittaṃ ñatvāna, ekaccaṃ idha puggalaṃ; Etamatthañca byākāsi, buddho bhikkhūna santike.

Imamhi cāyaṃ samaye, kālaṃ kayirātha puggalo; Nirayaṃ upapajjeyya, cittaṃ hissa padūsitaṃ.

Yathā haritvā nikkhipeyya, evamevaṃ tathāvidho; Cetopadosahetu hi, sattā gacchanti duggatin"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Moho kodho atha makkho, Vijjā taṇhā sekhaduve ca; Bhedo sāmaggipuggalo, Vaggamāhu dutiyanti vuccatīti.

Itivuttaka 4

Kodhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ekadhammaṃ, bhikkhave, pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāya. Katamaṃ ekadhammaṃ? Kodhaṃ, bhikkhave, ekadhammaṃ pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena kodhena kuddhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ kodhaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ

kudācanan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 2

Dosasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Ekadhammaṃ, bhikkhave, pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāya. Katamaṃ ekadhammaṃ? Dosaṃ, bhikkhave, ekadhammaṃ pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Yena dosena duṭṭhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ dosaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 23

Ubhayatthasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhigayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañca. Katamo ekadhammo? Appamādo kusalesu dhammesu. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhigayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañcā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Appamādaṃ pasaṃsanti, puññakiriyāsu paṇḍitā; Appamatto ubho atthe, adhigaṇhāti paṇḍito.

Diṭṭhe dhamme ca yo attho, yo cattho samparāyiko; Atthābhisamayā dhīro, paṇḍitoti pavuccatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 89

Devadattasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tīhi, bhikkhave, asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi tīhi? Pāpic-

chatāya, bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Pāpamittatāya, bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Sati kho pana uttarikaraṇīye oramattakena visesādhigamena antarā vosānaṃ āpādi. Imehi kho, bhikkhave, tīhi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Mā jātu koci lokasmiṃ, pāpiccho udapajjatha; Tadamināpi jānātha, pāpicchānaṃ yathā gati.

Paṇḍitoti samaññāto, bhāvitattoti sammato; Jalaṃva yasasā aṭṭhā, devadattoti vissuto.

So samānamanuciṇṇo, āsajja naṃ tathāgataṃ; Avīcinirayaṃ patto, catudvāraṃ bhayānakaṃ.

Aduṭṭhassa hi yo dubbhe, pāpakammaṃ akubbato; Tameva pāpaṃ phusati, duṭṭhacittaṃ anādaraṃ.

Samuddaṃ visakumbhena, yo maññeyya padūsituṃ; Na so tena padūseyya, bhesmā hi udadhi mahā.

Evamevaṃ tathāgataṃ, yo vādena vihiṃsati; Sammaggataṃ santacittaṃ, vādo tamhi na rūhati.

Tādisaṃ mittaṃ kubbetha, tañca seveyya paṇḍito; Yassa maggānugo bhikkhu, khayaṃ dukkhassa pāpuṇe"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Catuttho vaggo.

Vitakkāsakkārasadda, cavanaloke asubhaṃ; Dhammaandhakāramalaṃ, devadattena te dasāti.

Itivuttaka 75

Avuṭṭhikasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Avuṭṭhikasamo, padesavassī, sabbatthābhivassī.

Kathañca, bhikkhave, puggalo avuṭṭhikasamo hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabbesaññeva na dātā hoti, samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavanibbakayācakānaṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo

avuṭṭhikasamo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo padesavassī hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ekaccānaṃ dātā hoti, ekaccānaṃ na dātā hoti samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavanibbakayācakānaṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo padesavassī hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sabbatthābhivassī hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabbesaṃva deti, samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavanibbakayācakānaṃ annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sabbatthābhivassī hoti. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Na samaṇe na brāhmaṇe, Na kapaṇaddhikavanibbake; Laddhāna saṃvibhājeti, Annaṃ pānañca bhojanaṃ; Taṃ ve avuṭṭhikasamoti, Āhu naṃ purisādhamaṃ.

Ekaccānaṃ na dadāti, ekaccānaṃ pavecchati; Taṃ ve padesavassīti, āhu medhāvino janā.

Subhikkhavāco puriso, sabbabhūtānukampako; Āmodamāno pakireti, detha dethāti bhāsati.

Yathāpi megho thanayitvā, gajjayitvā pavassati; Thalaṃ ninnañca pūreti, abhisandantova vārinā.

Evamevaṃ idhekacco, puggalo hoti tādiso; Dhammena saṃharitvāna, uṭṭhānādhigataṃ dhanaṃ; Tappeti annapānena, sammā patte vanibbake"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 95

Kāmūpapattisutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, kāmūpapattiyo. Katamā tisso? Paccupaṭṭhitakāmā, nimmānaratino, paranimmitavasavattino—imā kho, bhikkhave, tisso kāmūpapattiyo"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Paccupaṭṭhitakāmā ca, ye devā vasavattino; Nimmānaratino devā, ye caññe kāmabhogino; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nāti-

vattare.

Etamādīnavaṃ ñatvā, kāmabhogesu paṇḍito; Sabbe pariccaje kāme, ye dibbā ye ca mānusā.

Piyarūpasātagadhitaṃ, chetvā sotaṃ duraccayaṃ; Asesaṃ parinibbanti, asesaṃ dukkhamaccaguṃ.

Ariyaddasā vedaguno, sammadaññāya paṇḍitā; Jātikkhayamabhiññāya, nāgacchanti punabbhavan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 59

Māradheyyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu atikkamma māradheyyaṃ ādiccova virocati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekhena paññākkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu atikkamma māradheyyaṃ ādiccova virocatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sīlaṃ samādhi paññā ca, yassa ete subhāvitā; Atikkamma māradheyyaṃ, ādiccova virocatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Paṭhamo vaggo.

Mūladhātu atha vedanā duve, Esanā ca duve āsavā duve; Taṇhāto ca atha māradheyyato, Vaggamāhu paṭhamanti muttamanti.

Itivuttaka 24

Aṭṭhipuñjasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ekapuggalassa, bhikkhave, kappaṃ sandhāvato saṃsarato siyā evaṃ mahā aṭṭhikaṅkalo aṭṭhipuñjo aṭṭhirāsi yathāyaṃ vepullo pabbato, sace saṃhārako assa, sambhatañca na vinasseyyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Ekassekena kappena, puggalassaṭṭhisañcayo; Siyā pabbatasamo rāsi, iti vuttaṃ mahesinā.

So kho panāyaṃ akkhāto, vepullo pabbato mahā; Uttaro gijjhakūṭassa, magadhānaṃ giribbaje.

Yato ca ariyasaccāni, sammappaññāya passati; Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyañcaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Sa sattakkhattuṃ paramaṃ, sandhāvitvāna puggalo; Dukkhassantakaro hoti, sabbasaṃyojanakkhayā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 104

Sīlasampannasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū sīlasampannā samādhisampannā paññāsampannā vimuttisampannā vimuttiñāṇadassanasampannā ovādakā viññāpakā sandassakā samādapakā samuttejakā sampahaṃsakā alaṃsamakkhātāro saddhammassa dassanampahaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāraṃ vadāmi; savanampahaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāraṃ vadāmi; upasaṅkamanampahaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāraṃ vadāmi; payirupāsanampahaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāraṃ vadāmi; anussaraṇampahaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāraṃ vadāmi; anupabbajjampahaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāraṃ vadāmi. Taṃ kissa hetu? Tathārūpe, bhikkhave, bhikkhū sevato bhajato payirupāsato aparipūropi sīlakkhandho bhāvanāpāripūriṃ gacchati, aparipūropi samādhikkhandho bhāvanāpāripūriṃ gacchati, aparipūropi paññākkhandho bhāvanāpāripūriṃ gacchati, aparipūropi vimuttikkhandho bhāvanāpāripūriṃ gacchati, aparipūropi vimuttiñāṇadassanakkhandho bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Evarūpā ca te, bhikkhave, bhikkhū satthārotipi vuccanti, satthavāhātipi vuccanti, raṇañjahātipi vuccanti, tamonudātipi vuccanti, ālokakarātipi vuccanti, obhāsakarātipi vuccanti, pajjotakarātipi vuccanti, ukkādhārātipi vuccanti, pabhaṅkarātipi vuccanti, ariyātipi vuccanti, cakkhumantotipi vuccantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Pāmojjakaraṇaṃ ṭhānaṃ, etaṃ hoti vijānataṃ; Yadidaṃ bhāvitattānaṃ, ariyānaṃ dhammajīvinaṃ.

Te jotayanti saddhammaṃ, bhāsayanti pabhaṅkarā; Ālokakaraṇā dhīrā, cakkhumanto raṇañjahā.

Yesaṃ ve sāsanaṃ sutvā, sammadaññāya paṇḍitā; Jātikkhayamabhiññāya, nāgacchanti punabbhavan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 112

Lokasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Loko, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddho, lokasmā tathāgato visaṃyutto. Lokasamudayo, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddho, lokasamudayo tathāgatassa pahīno. Lokanirodho, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddho, lokanirodho tathāgatassa sacchikato. Lokanirodhagāminī paṭipadā, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddhā, lokanirodhagāminī paṭipadā tathāgatassa bhāvitā.

Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā yasmā taṃ tathāgatena abhisambuddhaṃ, tasmā tathāgatoti vuccati.

Yañca, bhikkhave, rattiṃ tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca rattiṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, yaṃ etasmiṃ antare bhāsati lapati niddisati, sabbaṃ taṃ tatheva hoti no aññathā, tasmā tathāgatoti vuccati.

Yathāvādī, bhikkhave, tathāgato tathākārī, yathākārī tathāvādī, iti yathāvādī tathākārī yathākārī tathāvādī, tasmā tathāgatoti vuccati.

Sadevake, bhikkhave, loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī, tasmā tathāgatoti vuccatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sabbalokaṃ abhiññāya, sabbaloke yathātathaṃ; Sabbalokavisaṃyutto, sabbaloke anūpayo.

Sa ve sabbābhibhū dhīro, sabbaganthappamocano; Phuṭṭhāssa paramā santi, nibbānaṃ akutobhayaṃ.

Esa khīṇāsavo buddho, anīgho chinnasaṃsayo; Sabbakammakkhayaṃ patto, vimutto upadhisaṅkhaye.

Esa so bhagavā buddho, esa sīho anuttaro; Sadevakassa lokassa, brahmacakkaṃ pavattayi.

Iti devā manussā ca, ye buddhaṃ saraṇaṃ gatā; Saṅgamma taṃ namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Danto damayataṃ seṭṭho, santo samayataṃ isi; Mutto mocayataṃ aggo, tiṇṇo tārayataṃ varo.

Iti hetaṃ namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi te paṭipuggalo"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Terasamaṃ.

Catukkanipāto niṭṭhito.

Brāhmaṇasulabhā jānaṃ, Samaṇasīlā taṇhā brahmā; Bahukārā kuhapurisā, Cara sampannalokena terasāti.

Sattavisekanipātaṃ, Dukkaṃ bāvīsasuttasaṅgahitaṃ; Samapaññāsamathatikaṃ, Terasa catukkañca iti yamidaṃ.

Dvidasuttarasuttasate, Saṅgāyitvā samādahiṃsu purā; Arahanto ciraṭṭhitiyā, Tamāhu nāmena itivuttanti.

Itivuttakapāḷi niṭṭhitā.

Itivuttaka 78

Dhātusosaṃsandanasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dhātuso, bhikkhave, sattā sattehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, kalyāṇādhimuttikā sattā kalyāṇādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Atītampi, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā sattehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu, kalyāṇādhimuttikā sattā kalyāṇādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu.

Anāgatampi, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā sattehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti, kalyāṇādhimuttikā sattā kalyāṇādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti.

Etarahipi, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā

sattehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, kalyāṇādhimuttikā sattā kalyāṇādhimuttikehi sattehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Saṃsaggā vanatho jāto, asaṃsaggena chijjati; Parittaṃ dārumāruyha, yathā sīde mahaṇṇave.

Evaṃ kusītamāgamma, sādhujīvīpi sīdati; Tasmā taṃ parivajjeyya, kusītaṃ hīnavīriyaṃ.

Pavivittehi ariyehi, pahitattehi jhāyibhi; Niccaṃ āraddhaviriyehi, paṇḍitehi sahāvase"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 8

Mānapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Mānaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Mānañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Mānupetā ayaṃ pajā, mānaganthā bhave ratā; Mānaṃ aparijānantā, āgantāro punabbhavaṃ.

Ye ca mānaṃ pahantvāna, vimuttā mānasaṅkhaye; Te mānaganthābhibhuno, sabbadukkhamupaccagun"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 80

Vitakkasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, akusalavitakkā. Katame tayo? Anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko, lābhasakkārasilokapaṭisaṃyutto vitakko, parānuddayatāpaṭisaṃyutto vitakko. Ime kho, bhikkhave, tayo akusalavitakkā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Anavaññattisaṃyutto, lābhasakkāragāravo; Sahanandī amaccehi, ārā saṃyojanakkhayā.

Yo ca puttapasuṃ hitvā, Vivāhe saṃharāni ca; Bhabbo so tādiso bhikkhu, Phuṭṭhuṃ sambodhimuttaman”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 31

Atapanīyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dveme, bhikkhave, dhammā atapanīyā. Katame dve? Idha, bhikkhave, ekacco katakalyāṇo hoti, katakusalo, katabhīruttāṇo, akatapāpo, akataluddo, akatakibbiso. So ‘kataṃ me kalyāṇan’tipi na tappati, ‘akataṃ me pāpan’tipi na tappati. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā atapanīyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Kāyaduccaritaṃ hitvā, vacīduccaritāni ca; Manoduccaritaṃ hitvā, yañcaññaṃ dosasañhitaṃ.

Akatvākusalaṃ kammaṃ, katvāna kusalaṃ bahuṃ; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 18

Saṅghabhedasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Ekadhammo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Katamo ekadhammo? Saṅghabhedo. Saṅghe kho pana, bhikkhave, bhinne aññamaññaṃ bhaṇḍanāni ceva honti, aññamaññaṃ paribhāsā ca honti, aññamaññaṃ parikkhepā ca honti, aññamaññaṃ pariccajanā ca honti. Tattha appasannā ceva nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattaṃ hotī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Āpāyiko nerayiko, Kappaṭṭho saṃghabhedako; Vaggārāmo adhammaṭṭho, Yogakkhemā padhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ bhetvāna, Kappaṃ nirayamhi paccatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 35

Paṭhamajananakuhanasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Nayidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati janakuhanatthaṃ, na janalapanatthaṃ, na lābhasakkārasilokānisaṃsatthaṃ, na 'iti maṃ jano jānātū'ti. Atha kho idaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati saṃvaratthañceva pahānatthañcā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Saṃvaratthaṃ pahānatthaṃ, brahmacariyaṃ anītihaṃ; Adesayi so bhagavā, nibbānogadhagāminaṃ.

Esa maggo mahattehi, anuyāto mahesibhi; Ye ye taṃ paṭipajjanti, yathā buddhena desitaṃ; Dukkhassantaṃ karissanti, satthusāsanakārino"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 70

Micchādiṭṭhikasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Taṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, nāññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sutvā vadāmi. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Api ca, bhikkhave, yadeva sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadevāhaṃ vadāmi.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Micchā manaṃ paṇidhāya, micchā vācañca bhāsiya; Micchā kammāni katvāna, kāyena idha puggalo.

Appassutāpuññakaro, appasmiṃ idha jīvite; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 94

Upaparikkhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya yathā yathāssa upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Sattasaṅgappahīnassa, netticchinnassa bhikkhuno; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi tassa punabbhavo”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 48

Āpāyikasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dveme, bhikkhave, āpāyikā nerayikā idamappahāya. Katame dve? Yo ca abrahmacārī brahmacāripaṭiñño, yo ca paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carantaṃ amūlakena abrahmacariyena anuddhaṃseti. Ime kho, bhikkhave, dve āpāyikā nerayikā idamappahāyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Abhūtavādī nirayaṃ upeti, Yo vāpi katvā na karomi cāha; Ubhopi te pecca samā bhavanti, Nihīnakammā manujā parattha.

Kāsāvakaṇṭhā bahavo, pāpadhammā asaññatā; Pāpā pāpehi kammehi, nirayaṃ te upapajjare.

Seyyo ayoguḷo bhutto, tatto aggisikhūpamo; Yañce bhuñjeyya dussīlo, raṭṭhapiṇḍamasaññato”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Ekādasamaṃ.

Itivuttaka 92

Saṅghāṭikaṇṇasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Saṅghāṭikaṇṇe cepi, bhikkhave, bhikkhu gahetvā piṭṭhito piṭṭhito anubandho assa pāde pādaṃ nikkhipanto, so ca hoti abhijjhālu kāmesu tibbasārāgo byāpannacitto paduṭṭhamanasaṅkappo muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo; atha kho so ārakāva mayhaṃ, ahañca tassa. Taṃ kissa hetu? Dhammañhi so, bhikkhave, bhikkhu na passati. Dhammaṃ apassanto na maṃ passati.

Yojanasate cepi so, bhikkhave, bhikkhu vihareyya. So ca hoti anabhijjhālu kāmesu na tibbasārāgo abyāpannacitto apaduṭṭhamanasaṅkappo upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṃvutindriyo; atha kho so santikeva mayhaṃ, ahañca tassa. Taṃ kissa hetu? Dhammañhi so, bhikkhave, bhikkhu passati; dhammaṃ passanto maṃ passatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Anubandhopi ce assa, mahiccho ca vighātavā; Ejānugo anejassa, nibbutassa anibbuto; Giddho so vītagedhassa, passa yāvañca ārakā.

Yo ca dhammamabhiññāya, dhammamaññāya paṇḍito; Rahadova nivāte ca, anejo vūpasammati.

Anejo so anejassa, nibbutassa ca nibbuto; Agiddho vītagedhassa, passa yāvañca santike"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 1

Lobhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ekadhammaṃ, bhikkhave, pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāya. Katamaṃ ekadhammaṃ? Lobhaṃ, bhikkhave, ekadhammaṃ pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena lobhena luddhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ lobhaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 43

Ajātasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Atthi, bhikkhave, ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ. No cetaṃ, bhikkhave, abhavissa ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ, nayidha jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyetha. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi ajātaṃ abhūtaṃ akataṃ asaṅkhataṃ, tasmā jātassa bhūtassa katassa saṅkhatassa nissaraṇaṃ paññāyatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Jātaṃ bhūtaṃ samuppannaṃ, kataṃ saṅkhatamaddhuvaṃ; Jarāmaraṇasaṅghāṭaṃ, roganīḷaṃ pabhaṅguraṃ.

Āhāranettippabhavaṃ, nālaṃ tadabhinandituṃ; Tassa nissaraṇaṃ santaṃ, atakkāvacaraṃ dhuvaṃ.

Ajātaṃ asamuppannaṃ, asokaṃ virajaṃ padaṃ; Nirodho dukkhadhammānaṃ, saṅkhārūpasamo sukho"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 3

Mohasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ekadhammaṃ, bhikkhave, pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāya. Katamaṃ ekadhammaṃ? Mohaṃ, bhikkhave, ekadhammaṃ pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena mohena mūḷhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ mohaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 44

Nibbānadhātusutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dvemā, bhikkhave, nibbānadhātuyo. Katamā dve? Saupādisesā ca nibbānadhātu, anupādisesā ca nibbānadhātu.

Katamā ca, bhikkhave, saupādisesā nibbānadhātu? Idha, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto.

Tassa tiṭṭhanteva pañcindriyāni yesaṃ avighātattā manāpāmanāpaṃ paccanubhoti, sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedeti. Tassa yo rāgakkhayo, dosakkhayo, mohakkhayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, saupādisesā nibbānadhātu.

Katamā ca, bhikkhave, anupādisesā nibbānadhātu? Idha, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto. Tassa idheva, bhikkhave, sabbavedayitāni anabhinanditāni sīti bhavissanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, anupādisesā nibbānadhātu. Imā kho, bhikkhave, dve nibbānadhātuyo"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Duve imā cakkhumatā pakāsitā, Nibbānadhātū anissitena tādinā;
Ekā hi dhātu idha diṭṭhadhammikā, Saupādisesā bhavanettisaṅkhayā;
Anupādisesā pana samparāyikā, Yamhi nirujjhanti bhavāni sabbaso.

Ye etadaññāya padaṃ asaṅkhataṃ, Vimuttacittā bhavanettisaṅkhayā;
Te dhammasārādhigamā khaye ratā, Pahaṃsu te sabbabhavāni tādino"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 66

Soceyyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, soceyyāni. Katamāni tīṇi? Kāyasoceyyaṃ, vacīsoceyyaṃ, manosoceyyaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi soceyyānī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāyasuciṃ vacīsuciṃ, cetosucimanāsavaṃ; Suciṃ soceyyasampannaṃ, āhu sabbappahāyinan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 6

Mānasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ekadhammaṃ, bhikkhave, pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāya. Katamaṃ ekadhammaṃ? Mānaṃ, bhikkhave, ekadhammaṃ pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena mānena mattāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ mānaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 71

Sammādiṭṭhikasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā.

Taṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, nāññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sutvā vadāmi. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā. Api ca, bhikkhave, yadeva sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadevāhaṃ vadāmi.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sammā manaṃ paṇidhāya, sammā vācañca bhāsiya; Sammā kammāni katvāna, kāyena idha puggalo.

Bahussuto puññakaro, appasmiṃ idha jīvite; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 47

Jāgariyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Jāgaro cassa, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sato sampajāno samāhito pamudito vippasanno ca tattha kālavipassī ca kusalesu dhammesu. Jā-

garassa, bhikkhave, bhikkhuno viharato satassa sampajānassa samāhitassa pamuditassa vippasannassa tattha kālavipassino kusalesu dhammesu dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Jāgarantā suṇāthetaṃ, ye suttā te pabujjhatha; Suttā jāgaritaṃ seyyo, natthi jāgarato bhayaṃ.

Yo jāgaro ca satimā sampajāno, Samāhito mudito vippasanno ca; Kālena so sammā dhammaṃ parivīmaṃsamāno, Ekodibhūto vihane tamaṃ so.

Tasmā have jāgariyaṃ bhajetha, Ātāpī bhikkhu nipako jhānalābhī; Saṃyojanaṃ jātijarāya chetvā, Idheva sambodhimanuttaraṃ phuse"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Itivuttaka 110

Carasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Carato cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. Carampi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyoti vuccati.

Ṭhitassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. Ṭhitopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyoti vuccati.

Nisinnassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. Nisinnopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyoti vuccati.

Sayānassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno jāgarassa uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na an-

abhāvaṃ gameti. Sayānopi, bhikkhave, bhikkhu jāgaro evaṃbhūto anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyoti vuccati.

Carato cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Carampi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccati.

Ṭhitassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Ṭhitopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccati.

Nisinnassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Nisinnopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccati.

Sayānassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno jāgarassa uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce, bhikkhave, bhikkhu nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Sayānopi, bhikkhave, bhikkhu jāgaro evaṃbhūto ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitattoti vuccatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Caraṃ vā yadi vā tiṭṭhaṃ, nisinno uda vā sayaṃ; Yo vitakkaṃ vitakketi, pāpakaṃ gehanissitaṃ.

Kummaggaṃ paṭipanno so, mohaneyyesu mucchito; Abhabbo tādiso bhikkhu, phuṭṭhuṃ sambodhimuttamaṃ.

Yo ca caraṃ vā tiṭṭhaṃ vā, Nisinno uda vā sayaṃ; Vitakkaṃ samayitvāna, Vitakkūpasame rato; Bhabbo so tādiso bhikkhu, Phuṭṭhuṃ sambodhimuttaman"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Ekādasamaṃ.

Itivuttaka 81

Sakkārasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā sakkārena abhibhūtā, pariyādinnacittā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā asakkārena abhibhūtā, pariyādinnacittā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā sakkārena ca asakkārena ca tadubhayena abhibhūtā, pariyādinnacittā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Taṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, nāññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sutvā vadāmi; () api ca, bhikkhave, yadeva me sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tamevāhaṃ vadāmi.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā sakkārena abhibhūtā, pariyādinnacittā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā asakkārena abhibhūtā, pariyādinnacittā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā.

Diṭṭhā mayā, bhikkhave, sattā sakkārena ca asakkārena ca tadubhayena abhibhūtā, pariyādinnacittā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Yassa sakkariyamānassa, asakkārena cūbhayaṃ; Samādhi na vikampati, appamādavihārino.

Taṃ jhāyinaṃ sātatikaṃ, sukhumadiṭṭhivipassakaṃ; Upādānakkhayārāmaṃ, āhu sappuriso itī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 5

Makkhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Ekadhammaṃ, bhikkhave, pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāya. Katamaṃ ekadhammaṃ? Makkhaṃ, bhikkhave, ekadhammaṃ pajahatha; ahaṃ vo pāṭibhogo anāgāmitāyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena makkhena makkhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ makkhaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 40

Vijjāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Avijjā, bhikkhave, pubbaṅgamā akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā anvadeva ahirikaṃ anottappaṃ; vijjā ca kho, bhikkhave, pubbaṅgamā kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā anvadeva hirottappan"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yā kācimā duggatiyo, asmiṃ loke paramhi ca; Avijjāmūlikā sabbā, icchālobhasamussayā.

Yato ca hoti pāpiccho, ahirīko anādaro; Tato pāpaṃ pasavati, apāyaṃ tena gacchati.

Tasmā chandañca lobhañca, avijjañca virājayaṃ; Vijjaṃ uppādayaṃ bhikkhu, sabbā duggatiyo jahe"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Paṭhamabhāṇavāro.

Itivuttaka 69

Dutiyarāgasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā rāgo appahīno, doso appahīno, moho appahīno—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'atiṇṇo samuddaṃ saūmiṃ savīciṃ sāvaṭṭaṃ sagahaṃ sarakkhasaṃ'. Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā rāgo pahīno, doso pahīno, moho pahīno—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'atari samuddaṃ saūmiṃ savīciṃ sāvaṭṭaṃ sagahaṃ sarakkhasaṃ, tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo'"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yassa rāgo ca doso ca, Avijjā ca virājitā; Somaṃ samuddaṃ sagahaṃ sarakkhasaṃ, Saūmibhayaṃ duttaraṃ accatāri.

Saṅgātigo maccujaho nirūpadhi, Pahāsi dukkhaṃ apunabbhavāya; Atthaṅgato so na pamāṇameti, Amohayi maccurājanti brūmī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Puññaṃ cakkhu atha indriyāni, Addhā ca caritaṃ duve soci; Muno atha rāgaduve, Puna vaggamāhu dutiyamuttamanti.

Itivuttaka 93

Aggisutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tayome, bhikkhave, aggī. Katame tayo? Rāgaggi, dosaggi, mohaggi—ime kho, bhikkhave, tayo aggī”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Rāgaggi dahati macce, ratte kāmesu mucchite; Dosaggi pana byāpanne, nare pāṇātipātino.

Mohaggi pana sammūḷhe, ariyadhamme akovide; Ete aggī ajānantā, sakkāyābhiratā pajā.

Te vaḍḍhayanti nirayaṃ, tiracchānañca yoniyo; Asuraṃ pettivisayaṃ, amuttā mārabandhanā.

Ye ca rattindivā yuttā, sammāsambuddhasāsane; Te nibbāpenti rāgaggiṃ, niccaṃ asubhasaññino.

Dosaggiṃ pana mettāya, nibbāpenti naruttamā; Mohaggiṃ pana paññāya, yāyaṃ nibbedhagāminī.

Te nibbāpetvā nipakā, rattindivamatanditā; Asesaṃ parinibbanti, asesaṃ dukkhamaccaguṃ.

Ariyaddasā vedaguno, sammadaññāya paṇḍitā; Jātikkhayamabhiññāya, nāgacchanti punabbhavan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 9

Lobhapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Lobhaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Lobhañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā”ti.

Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena lobhena luddhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ lobhaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 88

Antarāmalasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā. Katame tayo? Lobho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Doso, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Moho, bhikkhave, antarāmalo antarāamitto antarāsapatto antarāvadhako antarāpaccatthiko. Ime kho, bhikkhave, tayo antarāmalā antarāamittā antarāsapattā antarāvadhakā antarāpaccatthikā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Anatthajanano lobho, lobho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Luddho atthaṃ na jānāti, luddho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ lobho sahate naraṃ.

Yo ca lobhaṃ pahantvāna, lobhaneyye na lubbhati; Lobho pahīyate tamhā, udabindūva pokkharā.

Anatthajanano doso, doso cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Duṭṭho atthaṃ na jānāti, duṭṭho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ doso sahate naraṃ.

Yo ca dosaṃ pahantvāna, dosaneyye na dussati; Doso pahīyate tamhā, tālapakkaṃva bandhanā.

Anatthajanano moho, moho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Mūḷho atthaṃ na jānāti, mūḷho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ moho sahate naraṃ.

Yo ca mohaṃ pahantvāna, mohaneyye na muyhati; Mohaṃ vihanti so sabbaṃ, ādiccovudayaṃ taman"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 96

Kāmayogasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Kāmayogayutto, bhikkhave, bhavayogayutto āgāmī hoti āgantā itthattaṃ. Kāmayogavisaṃyutto, bhikkhave, bhavayogayutto anāgāmī hoti anāgantā itthattaṃ. Kāmayogavisaṃyutto, bhikkhave, bhavayogavisaṃyutto arahā hoti, khīṇāsavo"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāmayogena saṃyuttā, bhavayogena cūbhayaṃ; Sattā gacchanti saṃsāraṃ, jātimaraṇagāmino.

Ye ca kāme pahantvāna, appattā āsavakkhayaṃ; Bhavayogena saṃyuttā, anāgāmīti vuccare.

Ye ca kho chinnasaṃsayā, khīṇamānapunabbhavā; Te ve pāraṅgatā loke, ye pattā āsavakkhayan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Tatiyabhāṇavāraṃ.

Itivuttaka 102

Āsavakkhayasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato, kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? Idaṃ dukkhanti, bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Ayaṃ dukkhasamudayoti, bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Ayaṃ dukkhanirodhoti, bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti, bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sekhassa sikkhamānassa, ujumaggānusārino; Khayasmiṃ paṭhamaṃ ñāṇaṃ, tato aññā anantarā.

Tato aññā vimuttassa, vimuttiñāṇamuttamaṃ; Uppajjati khaye ñāṇaṃ, khīṇā saṃyojanā iti.

Na tvevidaṃ kusītena, bālenamavijānatā; Nibbānaṃ adhigantabbaṃ, sabbaganthappamocanan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 25

Musāvādasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Ekadhammaṃ atītassa, bhikkhave, purisapuggalassa nāhaṃ tassa kiñci pāpakammaṃ akaraṇīyanti vadāmi. Katamaṃ ekadhammaṃ? Yadidaṃ, bhikkhave, sampajānamusāvādo”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Ekadhammaṃ atītassa, musāvādissa jantuno; Vitiṇṇaparalokassa, natthi pāpaṃ akāriyan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 33

Dutiyasīlasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi dvīhi? Bhaddakena ca sīlena, bhaddikāya ca diṭṭhiyā. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato puggalo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Bhaddakena ca sīlena, bhaddikāya ca diṭṭhiyā; Etehi dvīhi dhammehi, yo samannāgato naro; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 74

Puttasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tayome, bhikkhave, puttā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Atijāto, anujāto, avajātoti.

Kathañca, bhikkhave, putto atijāto hoti? Idha, bhikkhave, puttassa mātāpitaro honti—na buddhaṃ saraṇaṃ gatā, na dhammaṃ saraṇaṃ

gatā, na saṅghaṃ saraṇaṃ gatā; pāṇātipātā appaṭiviratā, adinnādānā appaṭiviratā, kāmesumicchācārā appaṭiviratā, musāvādā appaṭiviratā, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā appaṭiviratā, dussīlā pāpadhammā. Putto ca nesaṃ hoti—buddhaṃ saraṇaṃ gato, dhammaṃ saraṇaṃ gato, saṅghaṃ saraṇaṃ gato; pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato, sīlavā kalyāṇadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, putto atijāto hoti.

Kathañca, bhikkhave, putto anujāto hoti? Idha, bhikkhave, puttassa mātāpitaro honti—buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṅghaṃ saraṇaṃ gatā; pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesumicchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā, sīlavanto kalyāṇadhammā. Puttopi nesaṃ hoti—buddhaṃ saraṇaṃ gato, dhammaṃ saraṇaṃ gato, saṅghaṃ saraṇaṃ gato; pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato, sīlavā kalyāṇadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, putto anujāto hoti.

Kathañca, bhikkhave, putto avajāto hoti? Idha, bhikkhave, puttassa mātāpitaro honti—buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṅghaṃ saraṇaṃ gatā; pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesumicchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā, sīlavanto kalyāṇadhammā. Putto ca nesaṃ hoti—na buddhaṃ saraṇaṃ gato, na dhammaṃ saraṇaṃ gato, na saṅghaṃ saraṇaṃ gato; pāṇātipātā appaṭivirato, adinnādānā appaṭivirato, kāmesumicchācārā appaṭivirato, musāvādā appaṭivirato, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā appaṭivirato, dussīlo pāpadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, putto avajāto hoti. Ime kho, bhikkhave, tayo puttā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Atijātaṃ anujātaṃ, puttamicchanti paṇḍitā; Avajātaṃ na icchanti, yo hoti kulagandhano.

Ete kho puttā lokasmiṃ, ye bhavanti upāsakā; Saddhā sīlena sampannā, vadaññū vītamaccharā; Cando abbhaghanā mutto, parisāsu virocare”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 42

Sukkadhammasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dveme, bhikkhave, sukkā dhammā lokaṃ pālenti. Katame dve? Hirī ca, ottappañca. Ime ce, bhikkhave, dve sukkā dhammā lokaṃ na pāleyyuṃ, nayidha paññāyetha mātāti vā mātucchāti vā mātulānīti vā ācariyabhariyāti vā garūnaṃ dārāti vā. Sambhedaṃ loko agamissa yathā ajeḷakā kukkuṭasūkarā soṇasiṅgālā. Yasmā ca kho, bhikkhave, ime dve sukkā dhammā lokaṃ pālenti tasmā paññāyati mātāti vā mātucchāti vā mātulānīti vā ācariyabhariyāti vā garūnaṃ dārāti vā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yesañce hiriottappaṃ, sabbadā ca na vijjati; Vokkantā sukkamūlā te, jātimaraṇagāmino.

Yesañca hiriottappaṃ, sadā sammā upaṭṭhitā; Virūḷhabrahmacariyā te, santo khīṇapunabbhavā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 36

Dutiyajananakuhanasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Nayidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati janakuhanatthaṃ, na janalapanatthaṃ, na lābhasakkārasilokānisaṃsatthaṃ, na 'iti maṃ jano jānātū'ti. Atha kho idaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati abhiññatthañceva pariññatthañcā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Abhiññatthaṃ pariññatthaṃ, brahmacariyaṃ anītihaṃ; Adesayi so bhagavā, nibbānogadhagāminaṃ.

Esa maggo mahattehi, anuyāto mahesibhi; Ye ye taṃ paṭipajjanti, yathā buddhena desitaṃ; Dukkhassantaṃ karissanti, satthusāsanakārino"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 32

Paṭhamasīlasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi dvīhi? Pāpakena ca sīlena, pāpikāya ca diṭṭhiyā. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato puggalo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Pāpakena ca sīlena, pāpikāya ca diṭṭhiyā; Etehi dvīhi dhammehi, yo samannāgato naro; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 83

Pañcapubbanimittasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Yadā, bhikkhave, devo devakāyā cavanadhammo hoti, pañcassa pubbanimittāni pātubhavanti—mālā milāyanti, vatthāni kilissanti, kacchehi sedā muccanti, kāye dubbaṇṇiyaṃ okkamati, sake devo devāsane nābhiramatīti. Tamenaṃ, bhikkhave, devā 'cavanadhammo ayaṃ devaputto'ti iti viditvā tīhi vācāhi anumodenti: 'ito, bho, sugatiṃ gaccha.

Sugatiṃ gantvā suladdhalābhaṃ labha.

Suladdhalābhaṃ labhitvā suppatiṭṭhito bhavāhī'"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, devānaṃ sugatigamanasaṅkhātaṃ.

Kiñca, bhante, devānaṃ suladdhalābhasaṅkhātaṃ.

Kiṃ pana, bhante, devānaṃ suppatiṭṭhitasaṅkhātan"ti?

"Manussattaṃ kho, bhikkhu, devānaṃ sugatigamanasaṅkhātaṃ.

Yaṃ manussabhūto samāno tathāgatappavedite dhammavinaye saddhaṃ paṭilabhati; idaṃ kho, bhikkhu, devānaṃ suladdhalābhasaṅkhātaṃ.

Sā kho panassa saddhā niviṭṭhā hoti mūlajātā patiṭṭhitā daḷhā asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ; idaṃ kho, bhikkhu, devānaṃ suppatiṭṭhitasaṅkhātan"ti.

Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Yadā devo devakāyā, cavati āyusaṅkhayā; Tayo saddā niccharanti, devānaṃ anumodataṃ.

‘Ito bho sugatiṃ gaccha, manussānaṃ sahabyataṃ; Manussabhūto saddhamme, labha saddhaṃ anuttaraṃ.

Sā te saddhā niviṭṭhassa, mūlajātā patiṭṭhitā; Yāvajīvaṃ asaṃhīrā, saddhamme suppavedite.

Kāyaduccaritaṃ hitvā, vacīduccaritāni ca; Manoduccaritaṃ hitvā, yañcaññaṃ dosasañhitaṃ.

Kāyena kusalaṃ katvā, vācāya kusalaṃ bahuṃ; Manasā kusalaṃ katvā, appamāṇaṃ nirūpadhiṃ.

Tato opadhikaṃ puññaṃ, katvā dānena taṃ bahuṃ; Aññepi macce saddhamme, brahmacariye nivesaya’.

Imāya anukampāya, devā devaṃ yadā vidū; Cavantaṃ anumodenti, ehi deva punappunan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Catutthaṃ.

Itivuttaka 30

Tapanīyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dveme, bhikkhave, dhammā tapanīyā. Katame dve? Idha, bhikkhave, ekacco akatakalyāṇo hoti, akatakusalo, akatabhīruttāṇo, katapāpo, kataluddo, katakibbiso. So ‘akataṃ me kalyāṇan’tipi tappati, ‘kataṃ me pāpan’tipi tappati. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā tapanīyā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Kāyaduccaritaṃ katvā, vacīduccaritāni ca; Manoduccaritaṃ katvā, yañcaññaṃ dosasañhitaṃ.

Akatvā kusalaṃ kammaṃ, katvānākusalaṃ bahuṃ; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjatī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 98

Dānasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dvemāni, bhikkhave, dānāni—āmisadānañca dhammadānañca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ dānānaṃ yadidaṃ—dham-

madānaṃ.

Dveme, bhikkhave, saṃvibhāgā—āmisasaṃvibhāgo ca dhammasaṃvibhāgo ca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ saṃvibhāgānaṃ yadidaṃ—dhammasaṃvibhāgo.

Dveme, bhikkhave, anuggahā—āmisānuggaho ca dhammānuggaho ca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ anuggahānaṃ yadidaṃ—dhammānuggaho"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yamāhu dānaṃ paramaṃ anuttaraṃ, Yaṃ saṃvibhāgaṃ bhagavā avaṇṇayi; Aggamhi khettamhi pasannacitto, Viññū pajānaṃ ko na yajetha kāle.

Ye ceva bhāsanti suṇanti cūbhayaṃ, Pasannacittā sugatassa sāsane; Tesaṃ so attho paramo visujjhati, Ye appamattā sugatassa sāsane"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 16

Paṭhamasekhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Sekhassa, bhikkhave, bhikkhuno appattamānasassa anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānassa viharato ajjhattikaṃ aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bahūpakāraṃ yathayidaṃ, bhikkhave, yoniso manasikāro. Yoniso, bhikkhave, bhikkhu manasi karonto akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāvetī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yonisomanasikāro, dhammo sekhassa bhikkhuno; Natthañño evaṃ bahukāro, uttamatthassa pattiyā; Yoniso padahaṃ bhikkhu, khayaṃ dukkhassa pāpuṇe"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 91

Jīvikasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Antamidaṃ, bhikkhave, jīvikānaṃ yadidaṃ piṇḍolyaṃ. Abhisāpoyaṃ, bhikkhave, lokasmiṃ: 'piṇḍolo vicarasi pattapāṇī'ti. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, kulaputtā upenti atthavasikā, atthavasaṃ paṭicca; neva

rājābhinītā, na corābhinītā, na iṇaṭṭā, na bhayaṭṭā, na ājīvikāpakatā. Api ca kho 'otiṇṇamhā jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇā dukkhaparetā, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. Evaṃ pabbajito cāyaṃ, bhikkhave, kulaputto. So ca hoti abhijjhālu kāmesu tibbasārāgo, byāpannacitto paduṭṭhamanasaṅkappo, muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo. Seyyathāpi, bhikkhave, chavālātaṃ ubhatopadittaṃ majjhe gūthagataṃ neva gāme kaṭṭhatthaṃ pharati na araññe; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi gihibhogā parihīno sāmaññatthañca na paripūretī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Gihibhogā parihīno, Sāmaññatthañca dubbhago; Paridhaṃsamāno pakireti, Chavālātaṃva nassati.

Kāsāvakaṇṭhā bahavo, pāpadhammā asaññatā; Pāpā pāpehi kammehi, nirayaṃ te upapajjare.

Seyyo ayoguḷo bhutto, tatto aggisikhūpamo; Yañce bhuñjeyya dussīlo, raṭṭhapiṇḍamasaññato"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 77

Bhidurasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Bhidurāyaṃ, bhikkhave, kāyo, viññāṇaṃ virāgadhammaṃ, sabbe upadhī aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāyañca bhiduraṃ ñatvā, Viññāṇañca virāgunaṃ; Upadhīsu bhayaṃ disvā, Jātimaraṇamaccagā; Sampatvā paramaṃ santiṃ, Kālaṃ kaṅkhati bhāvitatto"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 52

Paṭhamavedanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanā"ti.

Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Samāhito sampajāno, sato buddhassa sāvako; Vedanā ca pajānāti, vedanānañca sambhavaṃ.

Yattha cetā nirujjhanti, maggañca khayagāminaṃ; Vedanānaṃ khayā bhikkhu, nicchāto parinibbuto"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 108

Kuhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ye keci, bhikkhave, bhikkhū kuhā thaddhā lapā siṅgī unnaḷā asamāhitā, na me te, bhikkhave, bhikkhū māmakā. Apagatā ca te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā; na ca te imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti. Ye ca kho, bhikkhave, bhikkhū nikkuhā nillapā dhīrā atthaddhā susamāhitā, te kho me, bhikkhave, bhikkhū māmakā. Anapagatā ca te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā; te ca imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kuhā thaddhā lapā siṅgī, unnaḷā asamāhitā; Na te dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite.

Nikkuhā nillapā dhīrā, atthaddhā susamāhitā; Te ve dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 58

Taṇhāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, taṇhā. Katamā tisso? Kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā—imā kho, bhikkhave, tisso taṇhā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Taṇhāyogena saṃyuttā, rattacittā bhavābhave; Te yogayuttā mārassa, ayogakkhemino janā; Sattā gacchanti saṃsāraṃ, jātīmaraṇagāmino.

Ye ca taṇhaṃ pahantvāna, vītataṇhā bhavābhave; Te ve pāraṅgatā loke, ye pattā āsavakkhayan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 90

Aggappasādasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, aggappasādā. Katame tayo? Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññināsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho. Ye, bhikkhave, buddhe pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, bhikkhave, dhammā saṅkhatā vā asaṅkhatā vā, virāgo tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ madanimmadano pipāsavinayo ālayasamugghāto vaṭṭupacchedo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ye, bhikkhave, virāge dhamme pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, bhikkhave, saṅghā vā gaṇā vā, tathāgatasāvakasaṅgho tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Ye, bhikkhave, saṅghe pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti. Ime kho, bhikkhave, tayo aggappasādā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Aggato ve pasannānaṃ, aggaṃ dhammaṃ vijānataṃ; Agge buddhe pasannānaṃ, dakkhiṇeyye anuttare.

Agge dhamme pasannānaṃ, virāgūpasame sukhe; Agge saṅghe pasannānaṃ, puññakkhette anuttare.

Aggasmiṃ dānaṃ dadataṃ, aggaṃ puññaṃ pavaḍḍhati; Aggaṃ āyu ca vaṇṇo ca, yaso kitti sukhaṃ balaṃ.

Aggassa dātā medhāvī, aggadhammasamāhito; Devabhūto manusso vā, aggappatto pamodatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 28

Dukkhavihārasutta

() Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Katamehi dvīhi? Indriyesu aguttadvāratāya ca, bhojane amattaññutāya ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Cakkhu sotañca ghānañca, jivhā kāyo tathā mano; Etāni yassa dvārāni, aguttāni ca bhikkhuno.

Bhojanamhi amattaññū, indriyesu asaṃvuto; Kāyadukkhaṃ cetodukkhaṃ, dukkhaṃ so adhigacchati.

Ḍayhamānena kāyena, Ḍayhamānena cetasā; Divā vā yadi vā rattiṃ, Dukkhaṃ viharati tādiso”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 54

Paṭhamaesanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Samāhito sampajāno, sato buddhassa sāvako; Esanā ca pajānāti, esanānañca sambhavaṃ.

Yattha cetā nirujjhanti, maggañca khayagāminaṃ; Esanānaṃ khayā bhikkhu, nicchāto parinibbuto”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Itivuttaka 26

Dānasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Evañce, bhikkhave, sattā jāneyyuṃ dānasaṃvibhāgassa vipākaṃ yathāhaṃ jānāmi, na adatvā bhuñjeyyuṃ, na ca nesaṃ maccheramalaṃ cittaṃ pariyādāya tiṭṭheyya. Yopi nesaṃ assa carimo ālopo carimaṃ kabaḷaṃ, tatopi na asaṃvibhajitvā bhuñjeyyuṃ, sace nesaṃ

paṭiggāhakā assu. Yasmā ca kho, bhikkhave, sattā na evaṃ jānanti dānasaṃvibhāgassa vipākaṃ yathāhaṃ jānāmi, tasmā adatvā bhuñjanti, maccheramalañca nesaṃ cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Evañce sattā jāneyyuṃ, yathāvuttaṃ mahesinā; Vipākaṃ saṃvibhāgassa, yathā hoti mahapphalaṃ.

Vineyya maccheramalaṃ, vippasannena cetasā; Dajjuṃ kālena ariyesu, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

Annañca datvā bahuno, dakkhiṇeyyesu dakkhiṇaṃ; Ito cutā manussattā, saggaṃ gacchanti dāyakā.

Te ca saggagatā tattha, modanti kāmakāmino; Vipākaṃ saṃvibhāgassa, anubhonti amaccharā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 57

Dutiyaāsavasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, āsavā. Katame tayo? Kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo—ime kho, bhikkhave, tayo āsavā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yassa kāmāsavo khīṇo, avijjā ca virājitā; Bhavāsavo parikkhīṇo, vippamutto nirūpadhi; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 99

Tevijjasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dhammenāhaṃ, bhikkhave, tevijjaṃ brāhmaṇaṃ paññāpemi, nāññaṃ lapitalāpanamattena.

Kathañcāhaṃ, bhikkhave, dhammena tevijjaṃ brāhmaṇaṃ paññāpemi, nāññaṃ lapitalāpanamattena? Idha, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vi-

vaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. So tato cuto amutra udapādiṃ. Tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. So tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Ayamassa paṭhamā vijjā adhigatā hoti, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ‘ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā’ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Ayamassa dutiyā vijjā adhigatā hoti, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayamassa tatiyā vijjā adhigatā hoti, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, dhammena tevijjaṃ brāhmaṇaṃ paññāpemi, nāññaṃ lapitalāpanamattenā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Pubbenivāsaṃ yoveti, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni.

Etāhi tīhi vijjāhi, tevijjo hoti brāhmaṇo; Tamahaṃ vadāmi tevijjaṃ, nāññaṃ lapitalāpanan”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Pañcamo vaggo.

Pasāda jīvita saṅghāṭi, aggi upaparikkhayā; Upapatti kāma kalyāṇaṃ, dānaṃ dhammena te dasāti.

Tikanipāto niṭṭhito.

Itivuttaka 65

Sucaritasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, sucaritāni. Katamāni tīṇi? Kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi sucaritānī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāyaduccaritaṃ hitvā, vacīduccaritāni ca; Manoduccaritaṃ hitvā, yañcaññaṃ dosasaṃhitaṃ.

Akatvākusalaṃ kammaṃ, katvāna kusalaṃ bahuṃ; Kāyassa bhedā sappañño, saggaṃ so upapajjatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 12

Kodhapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Kodhaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Kodhañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā" Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena kodhena kuddhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ kodhaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 76

Sukhapatthanāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, sukhāni patthayamāno sīlaṃ rakkheyya paṇḍito. Katamāni tīṇi? Pasaṃsā me āgacchatūti sīlaṃ rakkheyya

paṇḍito, bhogā me uppajjantūti sīlaṃ rakkheyya paṇḍito, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmīti sīlaṃ rakkheyya paṇḍito. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi sukhāni patthayamāno sīlaṃ rakkheyya paṇḍito"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sīlaṃ rakkheyya medhāvī, patthayāno tayo sukhe; Pasaṃsaṃ vittalābhañca, pecca sagge pamodanaṃ.

Akarontopi ce pāpaṃ, karontamupasevati; Saṅkiyo hoti pāpasmiṃ, avaṇṇo cassa rūhati.

Yādisaṃ kurute mittaṃ, yādisaṃ cūpasevati; Sa ve tādisako hoti, sahavāso hi tādiso.

Sevamāno sevamānaṃ, samphuṭṭho samphusaṃ paraṃ; Saro diddho kalāpaṃva, alittamupalimpati; Upalepabhayā dhīro, neva pāpasakhā siyā.

Pūtimacchaṃ kusaggena, yo naro upanayhati; Kusāpi pūti vāyanti, evaṃ bālūpasevanā.

Tagarañca palāsena, yo naro upanayhati; Pattāpi surabhi vāyanti, evaṃ dhīrūpasevanā.

Tasmā pattapuṭasseva, ñatvā sampākamattano; Asante nupaseveyya, sante seveyya paṇḍito; Asanto nirayaṃ nenti, santo pāpenti suggatin"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 85

Asubhānupassīsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Asubhānupassī, bhikkhave, kāyasmiṃ viharatha; ānāpānassati ca vo ajjhattaṃ parimukhaṃ sūpaṭṭhitā hotu; sabbasaṅkhāresu aniccānupassino viharatha. Asubhānupassīnaṃ, bhikkhave, kāyasmiṃ viharataṃ yo subhāya dhātuyā rāgānusayo so pahīyati. Ānāpānassatiyā ajjhattaṃ parimukhaṃ sūpaṭṭhititāya ye bāhirā vitakkāsayā vighātapakkhikā, te na honti. Sabbasaṅkhāresu aniccānupassīnaṃ viharataṃ yā avijjā sā pahīyati, yā vijjā sā uppajjatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Asubhānupassī kāyasmiṃ, ānāpāne paṭissato; Sabbasaṅkhārasamathaṃ, passaṃ ātāpi sabbadā.

Sa ve sammaddaso bhikkhu, yato tattha vimuccati; Abhiññāvosito santo, sa ve yogātigo munī”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Chaṭṭhaṃ.

Itivuttaka 29

Sukhavihārasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā. Katamehi dvīhi? Indriyesu guttadvāratāya ca, bhojane mattaññutāya ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā”ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

“Cakkhu sotañca ghānañca, jivhā kāyo tathā mano; Etāni yassa dvārāni, suguttāni ca bhikkhuno.

Bhojanamhi ca mattaññū, indriyesu ca saṃvuto; Kāyasukhaṃ cetosukhaṃ, sukhaṃ so adhigacchati.

Aḍayhamānena kāyena, Aḍayhamānena cetasā; Divā vā yadi vā rattiṃ, Sukhaṃ viharati tādiso”ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 100

Brāhmaṇadhammayāgasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

“Ahamasmi, bhikkhave, brāhmaṇo yācayogo sadā payatapāṇi antimadehadharo anuttaro bhisakko sallakatto. Tassa me tumhe puttā orasā mukhato jātā dhammajā dhammanimmitā dhammadāyādā, no āmisadāyādā.

Dvemāni, bhikkhave, dānāni—āmisadānañca dhammadānañca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ dānānaṃ yadidaṃ—dhammadānaṃ.

Dveme, bhikkhave, saṃvibhāgā—āmisasaṃvibhāgo ca dhammasaṃvibhāgo ca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ saṃvibhāgānaṃ

yadidaṃ—dhammasaṃvibhāgo.

Dveme, bhikkhave, anuggahā—āmisānuggaho ca dhammānuggaho ca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ anuggahānaṃ yadidaṃ—dhammānuggaho.

Dveme, bhikkhave, yāgā—āmisayāgo ca dhammayāgo ca. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ yāgānaṃ yadidaṃ—dhammayāgo"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yo dhammayāgaṃ ayajī amaccharī, Tathāgato sabbabhūtānukampī; Taṃ tādisaṃ devamanussaseṭṭhaṃ, Sattā namassanti bhavassa pāragun"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 87

Andhakaraṇasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, akusalavitakkā andhakaraṇā acakkhukaraṇā aññāṇakaraṇā paññānirodhikā vighātapakkhikā anibbānasaṃvattanikā. Katame tayo? Kāmavitakko, bhikkhave, andhakaraṇo acakkhukaraṇo aññāṇakaraṇo paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko. Byāpādavitakko, bhikkhave, andhakaraṇo acakkhukaraṇo aññāṇakaraṇo paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko. Vihiṃsāvitakko, bhikkhave, andhakaraṇo acakkhukaraṇo aññāṇakaraṇo paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko. Ime kho, bhikkhave, tayo akusalavitakkā andhakaraṇā acakkhukaraṇā aññāṇakaraṇā paññānirodhikā vighātapakkhikā anibbānasaṃvattanikā.

Tayome, bhikkhave, kusalavitakkā anandhakaraṇā cakkhukaraṇā ñāṇakaraṇā paññāvuddhikā avighātapakkhikā nibbānasaṃvattanikā. Katame tayo? Nekkhammavitakko, bhikkhave, anandhakaraṇo cakkhukaraṇo ñāṇakaraṇo paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasaṃvattaniko. Abyāpādavitakko, bhikkhave, anandhakaraṇo cakkhukaraṇo ñāṇakaraṇo paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasaṃvattaniko. Avihiṃsāvitakko, bhikkhave, anandhakaraṇo cakkhukaraṇo ñāṇakaraṇo paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasaṃvattaniko. Ime kho, bhikkhave, tayo kusalavitakkā anandhakaraṇā cakkhukaraṇā ñāṇakaraṇā paññāvuddhikā avighātapakkhikā nibbānasaṃvattanikā"ti. Etamatthaṃ bha-

gavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Tayo vitakke kusale vitakkaye, Tayo pana akusale nirākare; Sa ve vitakkāni vicāritāni, Sameti vuṭṭhīva rajaṃ samūhataṃ; Sa ve vitakkūpasamena cetasā, Idheva so santipadaṃ samajjhagā"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 34

Ātāpīsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Anātāpī, bhikkhave, bhikkhu anottāpī abhabbo sambodhāya, abhabbo nibbānāya, abhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Ātāpī ca kho, bhikkhave, bhikkhu ottāpī bhabbo sambodhāya, bhabbo nibbānāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Anātāpī anottāpī, kusīto hīnavīriyo; Yo thinamiddhabahulo, ahirīko anādaro; Abhabbo tādiso bhikkhu, phuṭṭhuṃ sambodhimuttamaṃ.

Yo ca satimā nipako jhāyī, Ātāpī ottāpī ca appamatto; Saṃyojanaṃ jātijarāya chetvā, Idheva sambodhimanuttaraṃ phuse"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 86

Dhammānudhammapaṭipannasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dhammānudhammapaṭipannassa bhikkhuno ayamanudhammo hoti veyyākaraṇāya—dhammānudhammapaṭipannoyanti bhāsamāno dhammaññeva bhāsati no adhammaṃ, vitakkayamāno vā dhammavitakkaññeva vitakketi no adhammavitakkaṃ, tadubhayaṃ vā pana abhinivejjetvā upekkhako viharati sato sampajāno"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Dhammārāmo dhammarato, dhammaṃ anuvicintayaṃ; Dhammaṃ anussaraṃ bhikkhu, saddhammā na parihāyati.

Caraṃ vā yadi vā tiṭṭhaṃ, nisinno uda vā sayaṃ; Ajjhattaṃ samayaṃ cittaṃ, santimevādhigacchatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Sattamaṃ.

Itivuttaka 101

Sulabhasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Cattārimāni, bhikkhave, appāni ceva sulabhāni ca, tāni ca anavajjāni. Katamāni cattāri? Paṃsukūlaṃ, bhikkhave, cīvarānaṃ appañca sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Piṇḍiyālopo, bhikkhave, bhojanānaṃ appañca sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Rukkhamūlaṃ, bhikkhave, senāsanānaṃ appañca sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Pūtimuttaṃ, bhikkhave, bhesajjānaṃ appañca sulabhañca tañca anavajjaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri appāni ceva sulabhāni ca, tāni ca anavajjāni. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu appena ca tuṭṭho hoti sulabhena ca anavajjena ca, idamassāhaṃ aññataraṃ sāmaññaṅganti vadāmī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Anavajjena tuṭṭhassa, appena sulabhena ca; Na senāsanamārabbha, cīvaraṃ pānabhojanaṃ; Vighāto hoti cittassa, disā nappaṭihaññati.

Ye cassa dhammā akkhātā, sāmaññassānulomikā; Adhiggahitā tuṭṭhassa, appamattassa bhikkhuno"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dutiyaṃ.

Itivuttaka 62

Indriyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni tīṇi? Anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi indriyānī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sekhassa sikkhamānassa, ujumaggānusārino; Khayasmiṃ paṭhamaṃ ñāṇaṃ, tato aññā anantarā.

Tato aññā vimuttassa, ñāṇaṃ ve hoti tādino; Akuppā me vimuttīti, bhavasaṃyojanakkhayā.

Sa ve indriyasampanno, santo santipade rato; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 79

Parihānasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tayome, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame tayo? Idha, bhikkhave, sekho bhikkhu kammārāmo hoti, kammarato, kammārāmatamanuyutto; bhassārāmo hoti, bhassarato, bhassārāmatamanuyutto; niddārāmo hoti, niddārato, niddārāmatamanuyutto. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Tayome, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame tayo? Idha, bhikkhave, sekho bhikkhu na kammārāmo hoti, na kammarato, na kammārāmatamanuyutto; na bhassārāmo hoti, na bhassarato, na bhassārāmatamanuyutto; na niddārāmo hoti, na niddārato, na niddārāmatamanuyutto. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kammārāmo bhassārāmo, Niddārāmo ca uddhato; Abhabbo tādiso bhikkhu, Phuṭṭhuṃ sambodhimuttamaṃ.

Tasmā hi appakiccassa, Appamiddho anuddhato; Bhabbo so tādiso bhikkhu, Phuṭṭhuṃ sambodhimuttaman"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Tatiyo vaggo.

Dve diṭṭhī nissaraṇaṃ rūpaṃ, putto avuṭṭhikena ca; Sukhā ca bhiduro dhātu, parihānena te dasāti.

Itivuttaka 97

Kalyāṇasīlasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Kalyāṇasīlo, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇadhammo kalyāṇapañño imasmiṃ dhammavinaye 'kevalī vusitavā uttamapuriso'ti vuccati—

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇasīlo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati, ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇasīlo hoti. Iti kalyāṇasīlo.

Kalyāṇadhammo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sattannaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogamanuyutto

viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇadhammo hoti. Iti kalyāṇasīlo, kalyāṇadhammo.

Kalyāṇapañño ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇapañño hoti.

Iti kalyāṇasīlo kalyāṇadhammo kalyāṇapañño imasmiṃ dhammavinaye 'kevalī vusitavā uttamapuriso'ti vuccatī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yassa kāyena vācāya, manasā natthi dukkaṭaṃ; Taṃ ve kalyāṇasīloti, āhu bhikkhuṃ hirīmanaṃ.

Yassa dhammā subhāvitā, satta sambodhigāmino; Taṃ ve kalyāṇadhammoti, āhu bhikkhuṃ anussadaṃ.

Yo dukkhassa pajānāti, idheva khayamattano; Taṃ ve kalyāṇapaññoti, āhu bhikkhuṃ anāsavaṃ.

Tehi dhammehi sampannaṃ, anīghaṃ chinnasaṃsayaṃ; Asitaṃ sabbalokassa, āhu sabbapahāyinan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Aṭṭhamaṃ.

Itivuttaka 21

Pasannacittasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ pasannacittaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imamhi cāyaṃ samaye puggalo kālaṃ kareyya yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge'. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa, bhikkhave, pasannaṃ. Cetopasādahetu kho pana, bhikkhave, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Pasannacittaṃ ñatvāna, ekaccaṃ idha puggalaṃ; Etamatthañca byākāsi, buddho bhikkhūna santike.

Imamhi cāyaṃ samaye, kālaṃ kayirātha puggalo; Sugatiṃ upapajjeyya, cittaṃ hissa pasāditaṃ.

Yathā haritvā nikkhipeyya, evamevaṃ tathāvidho; Cetopasādahetu hi, sattā gacchanti suggatin"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 38

Vitakkasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tathāgataṃ, bhikkhave, arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dve vitakkā bahulaṃ samudācaranti—khemo ca vitakko, paviveko ca. Abyāpajjhārāmo, bhikkhave, tathāgato abyāpajjharato. Tamenaṃ, bhikkhave, tathāgataṃ abyāpajjhārāmaṃ abyāpajjharataṃ eseva vitakko bahulaṃ samudācarati: 'imāyāhaṃ iriyāya na kañci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā'ti.

Pavivekārāmo, bhikkhave, tathāgato pavivekarato. Tamenaṃ, bhikkhave, tathāgataṃ pavivekārāmaṃ pavivekarataṃ eseva vitakko bahulaṃ samudācarati: 'yaṃ akusalaṃ taṃ pahīnan'ti.

Tasmātiha, bhikkhave, tumhepi abyāpajjhārāmā viharatha abyāpajjharatā. Tesaṃ vo, bhikkhave, tumhākaṃ abyāpajjhārāmānaṃ viharataṃ abyāpajjharatānaṃ eseva vitakko bahulaṃ samudācarissati: 'imāya mayaṃ iriyāya na kañci byābādhema tasaṃ vā thāvaraṃ vā'ti.

Pavivekārāmā, bhikkhave, viharatha pavivekaratā. Tesaṃ vo, bhikkhave, tumhākaṃ pavivekārāmānaṃ viharataṃ pavivekaratānaṃ eseva vitakko bahulaṃ samudācarissati: 'kiṃ akusalaṃ, kiṃ appahīnaṃ, kiṃ pajahāmā'"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Tathāgataṃ buddhamasayhasāhinaṃ, Duve vitakkā samudācaranti naṃ; Khemo vitakko paṭhamo udīrito, Tato viveko dutiyo pakāsito.

Tamonudaṃ pāragataṃ mahesiṃ, Taṃ pattipattaṃ vasimaṃ anāsavaṃ; Visantaraṃ taṇhakkhaye vimuttaṃ, Taṃ ve muniṃ antimadehadhāriṃ; Mārañjahaṃ brūmi jarāya pāraguṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedho, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhati jātijarābhibhūtan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Paṭhamaṃ.

Itivuttaka 72

Nissaraṇiyasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tisso imā, bhikkhave, nissaraṇiyā dhātuyo. Katamā tisso? Kāmānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ nekkhammaṃ, rūpānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ āruppaṃ, yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ nirodho tassa nissaraṇaṃ—imā kho, bhikkhave, tisso nissaraṇiyā dhātuyo"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāmanissaraṇaṃ ñatvā, rūpānañca atikkamaṃ; Sabbasaṅkhārasamathaṃ, phusaṃ ātāpi sabbadā.

Sa ve sammaddaso bhikkhu, yato tattha vimuccati; Abhiññāvosito santo, sa ve yogātigo munī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Tatiyaṃ.

Itivuttaka 19

Saṅghasāmaggīsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Ekadhammo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katamo ekadhammo? Saṅghasāmaggī. Saṅghe kho pana, bhikkhave, samagge na ceva aññamaññaṃ bhaṇḍanāni honti, na ca aññamaññaṃ paribhāsā honti, na ca aññamaññaṃ parikkhepā honti, na ca aññamaññaṃ pariccajanā honti. Tattha appasannā ceva pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo hotī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Sukhā saṃghassa sāmaggī, samaggānañcanuggaho; Samaggarato dhammaṭṭho, yogakkhemā na dhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ katvāna, kappaṃ saggamhi modatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Navamaṃ.

Itivuttaka 37

Somanassasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāya. Katamehi dvīhi? Saṃvejanīyesu ṭhānesu saṃvejanena, saṃvig-

gassa ca yoniso padhānena. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāyā"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Saṃvejanīyaṭṭhānesu, saṃvijjetheva paṇḍito; Ātāpī nipako bhikkhu, paññāya samavekkhiya.

Evaṃ vihārī ātāpī, santavutti anuddhato; Cetosamathamanuyutto, khayaṃ dukkhassa pāpuṇe"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Paṭhamo vaggo.

Dve ca bhikkhū tapanīyā, tapanīyā paratthehi; Ātāpī nakuhanā dve, somanassena te dasāti.

Itivuttaka 10

Dosapariññāsutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Dosaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ tattha cittaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Dosañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ tattha cittaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā" Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Yena dosena duṭṭhāse, sattā gacchanti duggatiṃ; Taṃ dosaṃ sammadaññāya, pajahanti vipassino; Pahāya na punāyanti, imaṃ lokaṃ kudācanan"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Dasamaṃ.

Pāṭibhogavaggo paṭhamo.

Rāgadosā atha moho, Kodhamakkhā mānaṃ sabbaṃ; Mānato rāgadosā puna dve, Pakāsitā vaggamāhu paṭhamanti.

Itivuttaka 64

Duccaritasutta

Vuttañhetaṃ bhagavatā vuttamarahatāti me sutaṃ:

"Tīṇimāni, bhikkhave, duccaritāni. Katamāni tīṇi? Kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi duccaritānī"ti. Etamatthaṃ bhagavā avoca. Tatthetaṃ iti vuccati:

"Kāyaduccaritaṃ katvā, vacīduccaritāni ca; Manoduccaritaṃ katvā, yañcaññaṃ dosasaṃhitaṃ.

Akatvā kusalaṃ kammaṃ, katvānākusalaṃ bahuṃ; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjatī"ti.

Ayampi attho vutto bhagavatā, iti me sutanti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

47. Dutiyaaggisutta

Tena kho pana samayena uggatasarīrassa brāhmaṇassa mahāyañño upakkhaṭo hoti. Pañca usabhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca vacchatarasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca vacchatarisatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca ajasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya, pañca urabbhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya. Atha kho uggatasarīro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggatasarīro brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Sutaṃ metaṃ, bho gotama, aggissa ādānaṃ yūpassa ussāpanaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti. "Mayāpi kho etaṃ, brāhmaṇa, sutaṃ aggissa ādānaṃ yūpassa ussāpanaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti. Dutiyampi kho uggatasarīro brāhmaṇo ... pe ... tatiyampi kho uggatasarīro brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama, aggissa ādānaṃ yūpassa ussāpanaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti. "Mayāpi kho etaṃ, brāhmaṇa, sutaṃ aggissa ādānaṃ yūpassa ussāpanaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti. "Tayidaṃ, bho gotama, sameti bhoto ceva gotamassa amhākañca, yadidaṃ sabbena sabbaṃ".

Evaṃ vutte āyasmā ānando uggatasarīraṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "na kho, brāhmaṇa, tathāgatā evaṃ pucchitabbā: 'sutaṃ metaṃ, bho gotama, aggissa ādānaṃ yūpassa ussāpanaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan'ti. Evaṃ kho, brāhmaṇa, tathāgatā pucchitabbā: 'ahañhi, bhante, aggiṃ ādātukāmo, yūpaṃ ussāpetukāmo. Ovadatu maṃ, bhante, bhagavā. Anusāsatu maṃ, bhante, bhagavā yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'"ti.

Atha kho uggatasarīro brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ahañhi,

bho gotama, aggiṃ ādātukāmo yūpaṃ ussāpetukāmo. Ovadatu maṃ bhavaṃ gotamo. Anusāsatu maṃ bhavaṃ gotamo yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā”ti.

“Aggiṃ, brāhmaṇa, ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā tīṇi satthāni ussāpeti akusalāni dukkhudrayāni dukkhavipākāni. Katamāni tīṇi? Kāyasatthaṃ, vacīsatthaṃ, manosatthaṃ. Aggiṃ, brāhmaṇa, ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā evaṃ cittaṃ uppādesi: ‘ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāyā’ti. So ‘puññaṃ karomī’ti apuññaṃ karoti, ‘kusalaṃ karomī’ti akusalaṃ karoti, ‘sugatiyā maggaṃ pariyesāmī’ti duggatiyā maggaṃ pariyesati. Aggiṃ, brāhmaṇa, ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā idaṃ paṭhamaṃ manosatthaṃ ussāpeti akusalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākaṃ.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, aggiṃ ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā evaṃ vācaṃ bhāsati: ‘ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāyā’ti. So ‘puññaṃ karomī’ti apuññaṃ karoti, ‘kusalaṃ karomī’ti akusalaṃ karoti, ‘sugatiyā maggaṃ pariyesāmī’ti duggatiyā maggaṃ pariyesati. Aggiṃ, brāhmaṇa, ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā idaṃ dutiyaṃ vacīsatthaṃ ussāpeti akusalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākaṃ.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, aggiṃ ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā sayaṃ paṭhamaṃ samārambhati usabhā hantuṃ yaññatthāya, sayaṃ paṭhamaṃ samārambhati vacchatarā hantuṃ yaññatthāya, sayaṃ paṭhamaṃ samārambhati vacchatariyo hantuṃ yaññatthāya, sayaṃ paṭhamaṃ samārambhati ajā hantuṃ yaññatthāya, sayaṃ paṭhamaṃ samārambhati urabbhā hantuṃ yaññatthāya. So ‘puññaṃ karomī’ti apuññaṃ karoti, ‘kusalaṃ karomī’ti akusalaṃ karoti, ‘sugatiyā maggaṃ pariyesāmī’ti duggatiyā maggaṃ pariyesati. Aggiṃ, brāhmaṇa, ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā idaṃ tatiyaṃ kāyasatthaṃ ussāpeti akusalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākaṃ. Aggiṃ, brāhmaṇa, ādento yūpaṃ ussāpento pubbeva yaññā imāni tīṇi satthāni ussāpeti akusalāni dukkhudrayāni dukkhavipākāni.

Tayome, brāhmaṇa, aggī pahātabbā parivajjetabbā, na sevitabbā. Katame tayo? Rāgaggi, dosaggi, mohaggi.

Kasmā cāyaṃ, brāhmaṇa, rāgaggi pahātabbo parivajjetabbo, na sevitabbo? Ratto kho, brāhmaṇa, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tasmāyaṃ rāgaggi pahātabbo parivajjetabbo, na sevitabbo.

Kasmā cāyaṃ, brāhmaṇa, dosaggi pahātabbo parivajjetabbo, na sevitabbo? Duṭṭho kho, brāhmaṇa, dosena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tasmāyaṃ dosaggi pahātabbo parivajjetabbo, na sevitabbo.

Kasmā cāyaṃ, brāhmaṇa, mohaggi pahātabbo parivajjetabbo, na sevitabbo? Mūḷho kho, brāhmaṇa, mohena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tasmāyaṃ mohaggi pahātabbo parivajjetabbo, na sevitabbo. Ime kho tayo, brāhmaṇa, aggī pahātabbā parivajjetabbā, na sevitabbā.

Tayo kho, brāhmaṇa, aggī sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṃ parihātabbā. Katame tayo? Āhuneyyaggi, gahapataggi, dakkhiṇeyyaggi.

Katamo ca, brāhmaṇa, āhuneyyaggi? Idha, brāhmaṇa, yassa te honti mātāti vā pitāti vā, ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, āhuneyyaggi. Taṃ kissa hetu? Atohayaṃ, brāhmaṇa, āhuto sambhūto, tasmāyaṃ āhuneyyaggi sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṃ parihātabbo.

Katamo ca, brāhmaṇa, gahapataggi? Idha, brāhmaṇa, yassa te honti puttāti vā dārāti vā dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, gahapataggi. Tasmāyaṃ gahapataggi sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṃ parihātabbo.

Katamo ca, brāhmaṇa, dakkhiṇeyyaggi? Idha, brāhmaṇa, ye te samaṇabrāhmaṇā parappavādā paṭiviratā khantisoracce niviṭṭhā ekamattānaṃ damenti, ekamattānaṃ samenti, ekamattānaṃ parinibbāpenti, ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, dakkhiṇeyyaggi. Tasmāyaṃ dakkhiṇeyyaggi sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṃ parihātabbo. Ime kho, brāhmaṇa, tayo aggī sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā sammā sukhaṃ parihātabbā.

Ayaṃ kho pana, brāhmaṇa, kaṭṭhaggi kālena kālaṃ ujjaletabbo, kālena kālaṃ ajjhupekkhitabbo, kālena kālaṃ nibbāpetabbo, kālena kālaṃ nikkhipitabbo"ti.

Evaṃ vutte, uggatasarīro brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatanti. Esāhaṃ, bho gotama, pañca usabhasatāni muñcāmi jīvitaṃ demi, pañca vacchatarasatāni muñcāmi jīvitaṃ demi, pañca vacchatarisatāni muñcāmi jīvitaṃ demi, pañca ajasatāni muñcāmi jīvitaṃ demi, pañca urabbhasatāni muñcāmi jīvitaṃ demi. Haritāni ceva tiṇāni khādantu, sītāni ca pānīyāni pivantu, sīto ca nesaṃ vāto upavāyatan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

18. Anattānupassīsutta

Sabbesu dhammesu anattānupassī viharati ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

35. Dutiyasovacassatāsutta

"Imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā ... pe ... 'sattime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, samādhigāravatā, sovacassatā, kalyāṇamittatā. Ime kho, bhante, satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "imassa

kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Idha, bhante, bhikkhu attanā ca satthugāravo hoti, satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na satthugāravā te ca satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū satthugāravā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti ... pe ... saṅghagāravo hoti ... sikkhāgāravo hoti ... samādhigāravo hoti ... suvaco hoti ... kalyāṇamitto hoti, kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālenāti. Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Sādhu kho tvaṃ, sāriputta, imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāsi. Idha, sāriputta, bhikkhu attanā ca satthugāravo hoti, satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na satthugāravā te ca satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū satthugāravā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti ... pe ... saṅghagāravo hoti ... sikkhāgāravo hoti ... samādhigāravo hoti ... suvaco hoti ... kalyāṇamitto hoti, kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālenāti. Imassa kho, sāriputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

92. Arahāsutta

"Ārakattā arahā hoti. Katamesaṃ sattannaṃ? Sakkāyadiṭṭhi ārakā hoti, vicikicchā ārakā hoti, sīlabbataparāmāso ārako hoti, rāgo ārako hoti, doso ārako hoti, moho ārako hoti, māno ārako hoti. Imesaṃ kho, bhikkhave, sattannaṃ dhammānaṃ ārakattā arahā hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

93. Asaddhammasutta

“Sattime, bhikkhave, asaddhammā. Katame satta? Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Ime kho, bhikkhave, satta asaddhammā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

26. Bojjhaṅgasutta

“Satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha … pe … katame ca, bhikkhave, satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū satisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāvessanti … pe … vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāvessanti … pītisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti … passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti … samādhisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti … upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvessanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

10. Āhuneyyavagga

96–614

“Sattime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā pāhuneyyā … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame satta? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo cakkhusmiṃ dukkhānupassī viharati … pe … cakkhusmiṃ anattānupassī viharati … pe … cakkhusmiṃ khayānupassī viharati … pe … cakkhusmiṃ vayānupassī viharati … pe … cakkhusmiṃ virāgānupassī viharati … pe … cakkhusmiṃ nirodhānupassī viharati … pe … cakkhusmiṃ paṭinissaggānupassī viharati … pe …. (2–8.)

Sotasmiṃ … pe … ghānasmiṃ … jivhāya … kāyasmiṃ … manasmiṃ … pe …. (9–48.)

Rūpesu ... pe ... saddesu ... gandhesu ... rasesu ... phoṭṭhabbesu ... dhammesu ... pe .... (49–96.)

Cakkhuviññāṇe ... pe ... sotaviññāṇe ... ghānaviññāṇe ... jivhāviññāṇe ... kāyaviññāṇe ... manoviññāṇe ... pe .... (97–144.)

Cakkhusamphasse ... pe ... sotasamphasse ... ghānasamphasse ... jivhāsamphasse ... kāyasamphasse ... manosamphasse ... pe .... (145–192.)

Cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... sotasamphassajāya vedanāya ... ghānasamphassajāya vedanāya ... jivhāsamphassajāya vedanāya ... kāyasamphassajāya vedanāya ... manosamphassajāya vedanāya ... pe .... (193–240.)

Rūpasaññāya ... pe ... saddasaññāya ... gandhasaññāya ... rasasaññāya ... phoṭṭhabbasaññāya ... dhammasaññāya ... pe .... (241–288.)

Rūpasañcetanāya ... pe ... saddasañcetanāya ... gandhasañcetanāya ... rasasañcetanāya ... phoṭṭhabbasañcetanāya ... dhammasañcetanāya ... pe .... (289–336.)

Rūpataṇhāya ... pe ... saddataṇhāya ... gandhataṇhāya ... rasataṇhāya ... phoṭṭhabbataṇhāya ... dhammataṇhāya ... pe .... (337–384.)

Rūpavitakke ... pe ... saddavitakke ... gandhavitakke ... rasavitakke ... phoṭṭhabbavitakke ... dhammavitakke ... pe .... (385–432.)

Rūpavicāre ... pe ... saddavicāre ... gandhavicāre ... rasavicāre ... phoṭṭhabbavicāre ... dhammavicāre ... pe .... (433–480.)

Pañcakkhandhe ... pe ... rūpakkhandhe ... vedanākkhandhe ... saññākkhandhe ... saṅkhārakkhandhe ... viññāṇakkhandhe aniccānupassī viharati ... pe ... dukkhānupassī viharati ... anattānupassī viharati ... khayānupassī viharati ... vayānupassī viharati ... virāgānupassī viharati ... nirodhānupassī viharati ... paṭinissaggānupassī viharati ... pe ... lokassā"ti. (481–528.)

"Chadvārārammaṇesvettha, viññāṇesu ca phassesu; Vedanāsu ca dvārassa, suttā honti visuṃ aṭṭha.

Saññā sañcetanā taṇhā, vitakkesu vicāre ca; Gocarassa visuṃ aṭṭha, pañcakkhandhe ca pacceke.

Soḷasasvettha mūlesu, aniccaṃ dukkhamanattā; Khayā vayā virāgā ca, nirodhā paṭinissaggā.

Kamaṃ aṭṭhānupassanā, yojetvāna visuṃ visuṃ; Sampiṇḍitesu sabbesu, honti pañca satāni ca; Aṭṭhavīsati suttāni, āhuneyye ca vaggike".

Āhuneyyavaggo dasamo.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

59. Kimilasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kimilāyaṃ viharati niculavane. Atha kho āyasmā kimilo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kimilo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti?

"Idha, kimila, tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṅghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, samādhismiṃ agāravā viharanti appatissā, appamāde agāravā viharanti appatissā, paṭisanthāre agāravā viharanti appatissā. Ayaṃ kho, kimila, hetu ayaṃ paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti.

"Ko pana, bhante, hetu ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti? "Idha, kimila, tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṅghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, samādhismiṃ sagāravā viharanti sappatissā, appamāde sagāravā viharanti sappatissā, paṭisanthāre sagāravā viharanti sappatissā. Ayaṃ kho, kimila, hetu ayaṃ paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

45. Samādhiparikkhārasutta

"Sattime, bhikkhave, samādhiparikkhārā. Katame satta? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati. Yā kho, bhikkhave, imehi sattahaṅgehi cittassekaggatā parikkhatā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo sammāsamādhi saupaniso itipi saparikkhāro itipī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

1. Paṭhamapiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu lābhakāmo ca hoti, sakkārakāmo ca hoti, anavaññattikāmo ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca, pāpiccho ca, micchādiṭṭhi ca. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti, manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na lābhakāmo ca hoti, na sakkārakāmo ca hoti, na anavaññattikāmo ca hoti, hirīmā ca hoti, ottappī ca, appiccho ca, sammādiṭṭhi ca. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

28. Paṭhamaparihānisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "sattime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame satta? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, indriyesu aguttadvāratā, bhojane amattaññutā, santi kho pana saṃghe saṃghakaraṇīyāni; tatra sekho bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'santi kho pana saṃghe therā rattaññū cirapabbajitā bhāravāhino, te tena paññāyissantī'ti attanā tesu yogaṃ āpajjati. Ime kho, bhikkhave, satta dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Sattime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, na saṅgaṇikārāmatā, indriyesu guttadvāratā, bhojane mattaññutā, santi kho pana saṅghe saṅghakaraṇīyāni; tatra sekho bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'santi kho pana saṅghe therā rattaññū cirapabbajitā bhāravāhino, te tena paññāyissantī'ti attanā na tesu yogaṃ āpajjati. Ime kho, bhikkhave, satta dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

22. Vassakārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena rājā māgadho ajātasattu vedehiputto vajjī abhiyātukāmo hoti. So evamāha: "ahaṃ hime vajjī evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve ucchecchāmi, vajjī vināsessāmi, vajjī anayabyasanaṃ āpādessāmī"ti.

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto vassakāraṃ brāhmaṇaṃ māgadhamahāmattaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, brāhmaṇa, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'rājā, bhante, māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti. Evañca vadehi: 'rājā, bhante, māgadho ajātasattu vedehiputto vajjī abhiyātukāmo. So evamāha—ahaṃ hime vajjī evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve ucchecchāmi, vajjī vināsessāmi, vajjī anayabyasanaṃ āpādessāmī'ti. Yathā te bhagavā byākaroti, taṃ sādhukaṃ uggahetvā mama āroceyyāsi. Na hi tathāgatā vitathaṃ bhaṇantī"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho vassakāro brāhmaṇo māgadhamahāmatto rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vassakāro brāhmaṇo māgadhamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca: "rājā, bho gotama, māgadho ajātasattu vedehiputto

bhoto gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati. Rājā, bho gotama, māgadho ajātasattu vedehiputto vajjī abhiyātukāmo. So evamāha: 'ahaṃ hime vajjī evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve ucchecchāmi, vajjī vināsessāmi, vajjī anayabyasanaṃ āpādessāmī'"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā ānando bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ bījayamāno. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjī abhiṇhaṃ sannipātā sannipātabahulā'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī abhiṇhaṃ sannipātā sannipātabahulā'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī abhiṇhaṃ sannipātā bhavissanti sannipātabahulā; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjī samaggā sannipatanti, samaggā vuṭṭhahanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karontī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī samaggā sannipatanti, samaggā vuṭṭhahanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karontī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karissanti; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2)

Kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjī apaññattaṃ na paññāpenti, paññattaṃ na samucchindanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattantī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī apaññattaṃ na paññāpenti, paññattaṃ na samucchindanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattantī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī apaññattaṃ na paññāpessanti, paññattaṃ na samucchindissanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattissanti; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (3)

Kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā te sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca sotabbaṃ maññantī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā te sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca sotabbaṃ maññantī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā te sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṃ maññissanti; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo tā na okassa pasayha vāsentī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī yā tā kulit-

thiyo kulakumāriyo tā na okassa pasayha vāsentī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo tā na okassa pasayha vāsessanti; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca tāni sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpentī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca tāni sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpentī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca tāni sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpessanti; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Kinti te, ānanda, sutaṃ: 'vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā—kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṃ vihareyyun'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā bhavissati—kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṃ vihareyyun'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā bhavissati: 'kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṃ vihareyyun'ti; vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti. (7)

Atha kho bhagavā vassakāraṃ brāhmaṇaṃ māgadhamahāmattaṃ āmantesi: "ekamidāhaṃ, brāhmaṇa, samayaṃ vesāliyaṃ viharāmi sārandade cetiye. Tatrāhaṃ, brāhmaṇa, vajjīnaṃ ime satta aparihāniye dhamme desesiṃ. Yāvakīvañca, brāhmaṇa, ime satta aparihāniyā dhammā vajjīsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu vajjī sandississanti; vuddhiyeva, brāhmaṇa, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

"Ekamekenapi, bho gotama, aparihāniyena dhammena samannāgatānaṃ vajjīnaṃ vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni; ko pana vādo sattahi aparihāniyehi dhammehi. Akaraṇīyā ca, bho gotama, vajjī raññā māgadhena ajātasattunā vedehiputtena yadidaṃ yuddhassa, aññatra upalāpanāya, aññatra mithubhedā. Handa ca dāni mayaṃ,

bho gotama, gacchāma, bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, brāhmaṇa, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho vassakāro brāhmaṇo māgadhamahāmatto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

86. Samaṇasutta

"Sattannaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ samitattā samaṇo hoti ... pe ....

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

79. Paṭhamavinayadharasobhanasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

88. Sottiyasutta

"... Nissutattā sottiyo hoti ... pe ....

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

66. Sattasūriyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati ambapālivane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Aniccā, bhikkhave, saṅkhārā; adhuvā, bhikkhave, saṅkhārā; anassāsikā, bhikkhave, saṅkhārā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu

nibbindituṃ alaṃ virajjituṃ alaṃ vimuccituṃ.

Sineru, bhikkhave, pabbatarājā caturāsītiyojanasahassāni āyāmena, caturāsītiyojanasahassāni vitthārena, caturāsītiyojanasahassāni mahāsamudde ajjhogāḷho, caturāsītiyojanasahassāni mahāsamuddā accuggato. Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni devo na vassati. Deve kho pana, bhikkhave, avassante ye kecime bījagāmabhūtagāmā osadhitiṇavanappatayo te ussussanti visussanti, na bhavanti. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ adhuvā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ. (1)

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena dutiyo sūriyo pātubhavati. Dutiyassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā yā kāci kunnadiyo kusobbhā tā ussussanti visussanti, na bhavanti. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ. (2)

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena tatiyo sūriyo pātubhavati. Tatiyassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, tā ussussanti visussanti, na bhavanti. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ. (3)

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena catuttho sūriyo pātubhavati. Catutthassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā ye te mahāsarā yato imā mahānadiyo pavattanti, seyyathidaṃ—anotattā, sīhapapātā, rathakārā, kaṇṇamuṇḍā, kuṇālā, chaddantā, mandākiniyā, tā ussussanti visussanti, na bhavanti. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ. (4)

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena pañcamo sūriyo pātubhavati. Pañcamassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā yojanasatikānipi mahāsamudde udakāni ogacchanti, dviyojanasatikānipi mahāsamudde udakāni ogacchanti, tiyojanasatikānipi, catuyojanasatikānipi, pañcayojanasatikānipi, chayojanasatikānipi, sattayojanasatikānipi mahāsamudde udakāni ogacchanti; sattatālampi mahāsamudde udakaṃ saṇṭhāti, chatālampi, pañcatālampi, catutālampi, titālampi, dvitālampi, tālamattampi mahāsamudde udakaṃ saṇṭhāti; sattaporisampi mahāsamudde udakaṃ saṇṭhāti, cha-

porisampi, pañcaporisampi, catuporisampi, tiporisampi, dviporisampi, porisampi, aḍḍhaporisampi, kaṭimattampi, jaṇṇukāmattampi, gopphakamattampi mahāsamudde udakaṃ saṇṭhāti. Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye thullaphusitake deve vassante tattha tattha gopadesu udakāni ṭhitāni honti; evamevaṃ kho, bhikkhave, tattha tattha gopphakamattāni mahāsamudde udakāni ṭhitāni honti. Pañcamassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā aṅgulipabbamattampi mahāsamudde udakaṃ na hoti. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ. (5)

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena chaṭṭho sūriyo pātubhavati. Chaṭṭhassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā ayañca mahāpathavī sineru ca pabbatarājā dhūmāyanti sandhūmāyanti sampadhūmāyanti. Seyyathāpi, bhikkhave, kumbhakārapāko ālepito paṭhamaṃ dhūmeti sandhūmeti sampadhūmeti; evamevaṃ kho, bhikkhave, chaṭṭhassa sūriyassa pātubhāvā ayañca mahāpathavī sineru ca pabbatarājā dhūmāyanti sandhūmāyanti sampadhūmāyanti. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ. (6)

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena sattamo sūriyo pātubhavati. Sattamassa, bhikkhave, sūriyassa pātubhāvā ayañca mahāpathavī sineru ca pabbatarājā ādippanti pajjalanti ekajālā bhavanti. Imissā ca, bhikkhave, mahāpathaviyā sinerussa ca pabbatarājassa jhāyamānānaṃ dayhamānānaṃ acci vātena khittā yāva brahmalokāpi gacchati. Sinerussa, bhikkhave, pabbatarājassa jhāyamānassa dayhamānassa vinassamānassa mahatā tejokhandhena abhibhūtassa yojanasatikānipi kūṭāni palujjanti dviyojanasatikānipi, tiyojanasatikānipi, catuyojanasatikānipi, pañcayojanasatikānipi kūṭāni palujjanti. Imissā ca, bhikkhave, mahāpathaviyā sinerussa ca pabbatarājassa jhāyamānānaṃ dayhamānānaṃ neva chārikā paññāyati na masi. Seyyathāpi, bhikkhave, sappissa vā telassa vā jhāyamānassa dayhamānassa neva chārikā paññāyati na masi; evamevaṃ kho, bhikkhave, imissā ca mahāpathaviyā sinerussa ca pabbatarājassa jhāyamānānaṃ dayhamānānaṃ neva chārikā paññāyati na masi. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ adhuvā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ anassāsikā, bhikkhave, saṅkhārā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ alaṃ virajjituṃ alaṃ vimuccituṃ. (7)

Tatra, bhikkhave, ko mantā ko saddhātā: 'ayañca pathavī sineru ca pabbatarājā dayhissanti vinassissanti, na bhavissantī'ti aññatra diṭṭhapadehi?

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sunetto nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Sunettassa kho pana, bhikkhave, satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṃ. Sunetto, bhikkhave, satthā sāvakānaṃ brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desesi. Ye kho pana, bhikkhave, sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa sabbena sabbaṃ sāsanaṃ ājāniṃsu te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ brahmalokaṃ upapajjiṃsu. Ye na sabbena sabbaṃ sāsanaṃ ājāniṃsu te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā appekacce paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce brāhmaṇamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu, appekacce gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu.

Atha kho, bhikkhave, sunettassa satthuno etadahosi: 'na kho metaṃ patirūpaṃ yohaṃ sāvakānaṃ samasamagatiyo assaṃ abhisamparāyaṃ, yannūnāhaṃ uttari mettaṃ bhāveyyan'ti.

Atha kho, bhikkhave, sunetto satthā satta vassāni mettaṃ cittaṃ bhāvesi. Satta vassāni mettaṃ cittaṃ bhāvetvā satta saṃvaṭṭavivaṭṭakappe nayimaṃ lokaṃ punarāgamāsi. Saṃvaṭṭamāne sudaṃ, bhikkhave, loke ābhassarūpago hoti. Vivaṭṭamāne loke suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjati. Tatra sudaṃ, bhikkhave, brahmā hoti mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Chattiṃsakkhattuṃ kho pana, bhikkhave, sakko ahosi devānamindo. Anekasatakkhattuṃ rājā ahosi cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Parosahassaṃ kho panassa puttā ahesuṃ sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasi. So hi nāma, bhikkhave, sunetto satthā evaṃ dīghāyuko samāno evaṃ ciraṭṭhitiko aparimutto ahosi: 'jātiyā jarāya maraṇena

sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, aparimutto dukkhasmā'ti vadāmi.

Taṃ kissa hetu? Catunnaṃ dhammānaṃ ananubodhā appaṭivedhā. Katamesaṃ catunnaṃ? Ariyassa, bhikkhave, sīlassa ananubodhā appaṭivedhā, ariyassa samādhissa ananubodhā appaṭivedhā, ariyāya paññāya ananubodhā appaṭivedhā, ariyāya vimuttiyā ananubodhā appaṭivedhā. Tayidaṃ, bhikkhave, ariyaṃ sīlaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, ariyo samādhi anubodho paṭividdho, ariyā paññā anubodhā paṭividdhā, ariyā vimutti anubodhā paṭividdhā, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavo"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sīlaṃ samādhi paññā ca, vimutti ca anuttarā; Anubuddhā ime dhammā, gotamena yasassinā.

Iti buddho abhiññāya, dhammamakkhāsi bhikkhunaṃ; Dukkhassantakaro satthā, cakkhumā parinibbuto"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

21. Sārandadasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati sārandade cetiye. Atha kho sambahulā licchavī yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te licchavī bhagavā etadavoca: "satta vo, licchavī, aparihāniye dhamme desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te licchavī bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame ca, licchavī, satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca, licchavī, vajjī abhiṇhaṃ sannipātā bhavissanti sannipātabahulā; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Yāvakīvañca, licchavī, vajjī samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karissanti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2)

Yāvakīvañca, licchavī, vajjī apaññattaṃ na paññāpessanti, paññattaṃ na samucchindissanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattissanti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

(3)

Yāvakīvañca, licchavī, vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā te sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṃ maññissanti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Yāvakīvañca, licchavī, vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo tā na okassa pasayha vāsessanti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Yāvakīvañca, licchavī, vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca tāni sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpessanti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Yāvakīvañca, licchavī, vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā bhavissati: 'kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite phāsuṃ vihareyyun'ti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (7)

Yāvakīvañca, licchavī, ime satta aparihāniyā dhammā vajjīsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu vajjī sandississanti; vuddhiyeva, licchavī, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

78. Catutthavinayadharasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena yathākammūpage satte pajānāti. Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

12. Dutiyaanusayasutta

"Sattannaṃ, bhikkhave, anusayānaṃ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Katamesaṃ sattannaṃ? Kāmarāgānusayassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati, paṭighānusayassa ... pe ... diṭṭhānusayassa ... vicikicchānusayassa ... mānānusayassa ... bhavarāgānusayassa ... avijjānusayassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Imesaṃ kho, bhikkhave, sattannaṃ anusayānaṃ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhuno kāmarāgānusayo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Paṭighānusayo ... pe ... diṭṭhānusayo ... vicikicchānusayo ... mānānusayo ... bhavarāgānusayo ... avijjānusayo pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

58. Arakkheyyasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, tathāgatassa arakkheyyāni, tīhi ca anupavajjo. Katamāni cattāri tathāgatassa arakkheyyāni? Parisuddhakāyasamācāro, bhikkhave, tathāgato; natthi tathāgatassa kāyaduccaritaṃ yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. (1)

Parisuddhavacīsamācāro, bhikkhave, tathāgato; natthi tathāgatassa vacīduccaritaṃ yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. (2)

Parisuddhamanosamācāro, bhikkhave, tathāgato; natthi tathāgatassa manoduccaritaṃ yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. (3)

Parisuddhājīvo, bhikkhave, tathāgato; natthi tathāgatassa micchāājīvo yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. (4)

Imāni cattāri tathāgatassa arakkheyyāni.

Katamehi tīhi anupavajjo? Svākkhātadhammo, bhikkhave, tathāgato. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā

vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessati: ‘itipi tvaṃ na svākkhātadhammo’ti. Nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (1)

Supaññattā kho pana me, bhikkhave, sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā. Yathāpaṭipannā mama sāvakā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessati: ‘itipi te na supaññattā sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā. Yathāpaṭipannā tava sāvakā āsavānaṃ khayā … pe … sacchikatvā upasampajja viharantī’ti. Nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (2)

Anekasatā kho pana me, bhikkhave, sāvakaparisā āsavānaṃ khayā … pe … sacchikatvā upasampajja viharanti. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessati: ‘itipi te na anekasatā sāvakaparisā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī’ti. Nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (3)

Imehi tīhi anupavajjo.

Imāni kho, bhikkhave, cattāri tathāgatassa arakkheyyāni, imehi ca tīhi anupavajjo”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

44. Sattaviññāṇaṭṭhitisutta

“Sattimā, bhikkhave, viññāṇaṭṭhitiyo. Katamā satta? Santi, bhikkhave, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā, ekacce ca devā, ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti. (1)

Santi, bhikkhave, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyā viññāṇaṭṭhiti. (2)

Santi, bhikkhave, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyā viññāṇaṭṭhiti. (3)

Santi, bhikkhave, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catutthā viññāṇaṭṭhiti. (4)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ pañcamā viññāṇaṭṭhiti. (5)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭhā viññāṇaṭṭhiti. (6)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ sattamā viññāṇaṭṭhiti. (7)

Imā kho, bhikkhave, satta viññāṇaṭṭhitiyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

62. Mettasutta

"Mā, bhikkhave, puññānaṃ bhāyittha. Sukhassetaṃ, bhikkhave, adhivacanaṃ yadidaṃ puññāni. Abhijānāmi kho panāhaṃ, bhikkhave, dīgharattaṃ katānaṃ puññānaṃ dīgharattaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ vipākaṃ paccanubhūtaṃ. Satta vassāni mettacittaṃ bhāvesiṃ. Satta vassāni mettacittaṃ bhāvetvā satta saṃvaṭṭavivaṭṭakappe nayimaṃ lokaṃ punāgamāsiṃ. Saṃvaṭṭamāne sudāhaṃ, bhikkhave, loke ābhassarūpago homi, vivaṭṭamāne loke suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjāmi.

Tatra sudaṃ, bhikkhave, brahmā homi mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī. Chattiṃsakkhattuṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, sakko ahosiṃ devānamindo; anekasatakkhattuṃ rājā ahosiṃ cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, imāni satta ratanāni ahesuṃ, seyyathidaṃ— cakkaratanaṃ, hatthiratanaṃ, assaratanaṃ, maṇiratanaṃ, itthiratanaṃ, gahapatiratanaṃ, pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho pana me, bhikkhave, puttā ahesuṃ sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasinti.

Passa puññānaṃ vipākaṃ, Kusalānaṃ sukhesino; Mettaṃ cittaṃ vibhāvetvā, Satta vassāni bhikkhavo; Sattasaṃvaṭṭavivaṭṭakappe, Nayimaṃ lokaṃ punāgamiṃ.

Saṃvaṭṭamāne lokamhi, homi ābhassarūpago; Vivaṭṭamāne lokasmiṃ, suññabrahmūpago ahuṃ.

Sattakkhattuṃ mahābrahmā, vasavattī tadā ahuṃ; Chattiṃsakkhattuṃ devindo, devarajjamakārayiṃ.

Cakkavattī ahuṃ rājā, jambumaṇḍassa issaro; Muddhāvasitto khattiyo, manussādhipatī ahuṃ.

Adaṇḍena asatthena, vijeyya pathaviṃ imaṃ; Asāhasena kammena, samena manusāsi taṃ.

Dhammena rajjaṃ kāretvā, asmiṃ pathavimaṇḍale; Mahaddhane mahābhoge, aḍḍhe ajāyihaṃ kule.

Sabbakāmehi sampanne, ratanehi ca sattahi; Buddhā saṅgāhakā loke, tehi etaṃ sudesitaṃ.

Eso hetu mahantassa, pathabyo me na vipajjati; Pahūtavittūpakaraṇo, rājā hoti patāpavā.

Iddhimā yasavā hoti, jambumaṇḍassa issaro; Ko sutvā nappasīdeyya, api kaṇhābhijātiyo.

Tasmā hi attakāmena, mahattamabhikaṅkhatā; Saddhammo garukātabbo, saraṃ buddhānasāsanan”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

13. Kulasutta

“Sattahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā nālaṃ upagantuṃ, upagantvā vā nālaṃ upanisīdituṃ. Katamehi sattahi? Na manāpena paccuṭṭhenti, na manāpena abhivādenti, na manāpena āsanaṃ denti, santamassa pariguhanti, bahukampi thokaṃ denti, paṇītampi lūkhaṃ denti, asakkaccaṃ denti no sakkaccaṃ. Imehi kho, bhikkhave, sattahi aṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā nālaṃ upagantuṃ, upagantvā vā nālaṃ upanisīdituṃ.

Sattahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā alaṃ upagantuṃ, upagantvā vā alaṃ upanisīdituṃ. Katamehi sattahi? Manāpena paccuṭṭhenti, manāpena abhivādenti, manāpena āsanaṃ

denti, santamassa na pariguhanti, bahukampi bahukaṃ denti, paṇītampi paṇītaṃ denti, sakkaccaṃ denti no asakkaccaṃ. Imehi kho, bhikkhave, sattahi aṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā alaṃ upagantuṃ, upagantvā vā alaṃ upanisīditun"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

75. Paṭhamavinayadharasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, sīlavā hoti pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

30. Vipattisutta

Sattimā, bhikkhave, upāsakassa vipattiyo ... pe ... sattimā, bhikkhave, upāsakassa sampadā ... pe ....

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

76. Dutiyavinayadharasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimut-

tiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

94. Saddhammasutta

“Sattime, bhikkhave, saddhammā. Katame satta? Saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Ime kho, bhikkhave, satta saddhammā”ti.

Dasamaṃ.

Samaṇavaggo navamo.

Bhikkhuṃ samaṇo brāhmaṇo, sottiyo ceva nhātako; Vedagū ariyo arahā, asaddhammā ca saddhammāti.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

77. Tatiyavinayadharasutta

“Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, vinaye kho pana ṭhito hoti asaṃhīro, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hotī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

11. Rāgapeyyāla

645–1124

“Dosassa … pe … mohassa … kodhassa … upanāhassa … makkhassa … paḷāsassa … issāya … macchariyassa … māyāya … sāṭheyyassa … thambhassa … sārambhassa … mānassa … atimānassa … madassa … pamādassa abhiññāya … pe … pariññāya … parikkhayāya … pahānāya … khayāya … vayāya … virāgāya … nirodhāya … cāgāya … paṭinissaggāya … pe … ime satta dhammā bhāvetabbā”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Sattakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

20. Niddasavatthusutta

"Sattimāni, bhikkhave, niddasavatthūni. Katamāni satta? Idha, bhikkhave, bhikkhu sikkhāsamādāne tibbacchando hoti āyatiñca sikkhāsamādāne avigatapemo, dhammanisantiyā tibbacchando hoti āyatiñca dhammanisantiyā avigatapemo, icchāvinaye tibbacchando hoti āyatiñca icchāvinaye avigatapemo, paṭisallāne tibbacchando hoti āyatiñca paṭisallāne avigatapemo, vīriyārambhe tibbacchando hoti āyatiñca vīriyārambhe avigatapemo, satinepakke tibbacchando hoti āyatiñca satinepakke avigatapemo, diṭṭhipaṭivedhe tibbacchando hoti āyatiñca diṭṭhipaṭivedhe avigatapemo. Imāni kho, bhikkhave, satta niddasavatthūnī"ti.

Dasamaṃ.

Anusayavaggo dutiyo.

Duve anusayā kulaṃ, Puggalaṃ udakūpamaṃ; Aniccaṃ dukkhaṃ anattā ca, Nibbānaṃ niddasavatthu cāti.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

34. Paṭhamasovacassatāsutta

"Imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā ... pe ... maṃ etadavoca: 'sattime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, samādhigāravatā, sovacassatā, kalyāṇamittatā. Ime kho, bhante, satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṅghe ca tibbagāravo; Samādhigaru ātāpī, sikkhāya tibbagāravo.

Kalyāṇamitto suvaco, sappatisso sagāravo; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

4. Vitthatabalasutta

"Sattimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni satta? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, hirībalaṃ, ottappabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, saddhābalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhābalaṃ. (1)

Katamañca, bhikkhave, vīriyabalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyabalaṃ. (2)

Katamañca, bhikkhave, hirībalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, hirībalaṃ. (3)

Katamañca, bhikkhave, ottappabalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, ottappabalaṃ. (4)

Katamañca, bhikkhave, satibalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, satibalaṃ. (5)

Katamañca, bhikkhave, samādhibalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, samādhibalaṃ. (6)

Katamañca, bhikkhave, paññābalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paññābalaṃ. (7)

Imāni kho, bhikkhave, satta balānīti.

Saddhābalaṃ vīriyañca, hirī ottappiyaṃ balaṃ; Satibalaṃ samādhi ca, paññā ve sattamaṃ balaṃ; Etehi balavā bhikkhu, sukhaṃ jīvati

paṇḍito.

Yoniso vicine dhammaṃ, paññāyatthaṃ vipassati; Pajjotasseva nibbānaṃ, vimokkho hoti cetaso”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

68. Dhammaññūsutta

“Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammaññū ca hoti atthaññū ca attaññū ca mattaññū ca kālaññū ca parisaññū ca puggalaparoparaññū ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dhammaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ jānāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. No ce, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ jāneyya—suttaṃ geyyaṃ … pe … abbhutadhammaṃ vedallaṃ, nayidha ‘dhammaññū’ti vucceyya. Yasmā ca kho, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ jānāti—suttaṃ geyyaṃ … pe … abbhutadhammaṃ vedallaṃ, tasmā ‘dhammaññū’ti vuccati. Iti dhammaññū. (1)

Atthaññū ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tassa tasseva bhāsitassa atthaṃ jānāti: ‘ayaṃ imassa bhāsitassa attho, ayaṃ imassa bhāsitassa attho’ti. No ce, bhikkhave, bhikkhu tassa tasseva bhāsitassa atthaṃ jāneyya: ‘ayaṃ imassa bhāsitassa attho, ayaṃ imassa bhāsitassa attho’ti, nayidha ‘atthaññū’ti vucceyya. Yasmā ca kho, bhikkhave, bhikkhu tassa tasseva bhāsitassa atthaṃ jānāti: ‘ayaṃ imassa bhāsitassa attho, ayaṃ imassa bhāsitassa attho’ti, tasmā ‘atthaññū’ti vuccati. Iti dhammaññū, atthaññū. (2)

Attaññū ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu attānaṃ jānāti: ‘ettakomhi saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānenā’ti. No ce, bhikkhave, bhikkhu attānaṃ jāneyya: ‘ettakomhi saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānenā’ti, nayidha ‘attaññū’ti vucceyya. Yasmā ca, bhikkhave, bhikkhu attānaṃ jānāti: ‘ettakomhi saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānenā’ti, tasmā ‘attaññū’ti vuccati. Iti dhammaññū, atthaññū, attaññū. (3)

Mattaññū ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu mattaṃ jānāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ paṭig-

gahaṇāya. No ce, bhikkhave, bhikkhu mattaṃ jāneyya cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ paṭiggahaṇāya, nayidha 'mattaññū'ti vucceyya. Yasmā ca kho, bhikkhave, bhikkhu mattaṃ jānāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ paṭiggahaṇāya, tasmā 'mattaññū'ti vuccati. Iti dhammaññū, atthaññū, attaññū, mattaññū. (4)

Kālaññū ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kālaṃ jānāti: 'ayaṃ kālo uddesassa, ayaṃ kālo paripucchāya, ayaṃ kālo yogassa, ayaṃ kālo paṭisallānassā'ti. No ce, bhikkhave, bhikkhu kālaṃ jāneyya: 'ayaṃ kālo uddesassa, ayaṃ kālo paripucchāya, ayaṃ kālo yogassa, ayaṃ kālo paṭisallānassā'ti, nayidha 'kālaññū'ti vucceyya. Yasmā ca kho, bhikkhave, bhikkhu kālaṃ jānāti: 'ayaṃ kālo uddesassa, ayaṃ kālo paripucchāya, ayaṃ kālo yogassa, ayaṃ kālo paṭisallānassā'ti, tasmā 'kālaññū'ti vuccati. Iti dhammaññū, atthaññū, attaññū, mattaññū, kālaññū. (5)

Parisaññū ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu parisaṃ jānāti: 'ayaṃ khattiyaparisā, ayaṃ brāhmaṇaparisā, ayaṃ gahapatiparisā, ayaṃ samaṇaparisā. Tattha evaṃ upasaṅkamitabbaṃ, evaṃ ṭhātabbaṃ, evaṃ kattabbaṃ, evaṃ nisīditabbaṃ, evaṃ bhāsitabbaṃ, evaṃ tuṇhī bhavitabban'ti. No ce, bhikkhave, bhikkhu parisaṃ jāneyya: 'ayaṃ khattiyaparisā ... pe ... evaṃ tuṇhī bhavitabban'ti, nayidha 'parisaññū'ti vucceyya. Yasmā ca kho, bhikkhave, bhikkhu parisaṃ jānāti: 'ayaṃ khattiyaparisā, ayaṃ brāhmaṇaparisā, ayaṃ gahapatiparisā, ayaṃ samaṇaparisā. Tattha evaṃ upasaṅkamitabbaṃ, evaṃ ṭhātabbaṃ, evaṃ kattabbaṃ, evaṃ nisīditabbaṃ, evaṃ bhāsitabbaṃ, evaṃ tuṇhī bhavitabban'ti, tasmā 'parisaññū'ti vuccati. Iti dhammaññū, atthaññū, attaññū, mattaññū, kālaññū, parisaññū. (6)

Puggalaparoparaññū ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno dvayena puggalā viditā honti. Dve puggalā—eko ariyānaṃ dassanakāmo, eko ariyānaṃ na dassanakāmo. Yvāyaṃ puggalo ariyānaṃ na dassanakāmo, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo ariyānaṃ dassanakāmo, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.1)

Dve puggalā ariyānaṃ dassanakāmā—eko saddhammaṃ sotukāmo, eko saddhammaṃ na sotukāmo. Yvāyaṃ puggalo saddhammaṃ na sotukāmo, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo saddhammaṃ

sotukāmo, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.2)

Dve puggalā saddhammaṃ sotukāmā—eko ohitasoto dhammaṃ suṇāti, eko anohitasoto dhammaṃ suṇāti. Yvāyaṃ puggalo anohitasoto dhammaṃ suṇāti, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo ohitasoto dhammaṃ suṇāti, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.3)

Dve puggalā ohitasotā dhammaṃ suṇanti—eko sutvā dhammaṃ dhāreti, eko sutvā dhammaṃ na dhāreti. Yvāyaṃ puggalo sutvā na dhammaṃ dhāreti, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo sutvā dhammaṃ dhāreti, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.4)

Dve puggalā sutvā dhammaṃ dhārenti—eko dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, eko dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ na upaparikkhati. Yvāyaṃ puggalo dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ na upaparikkhati, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.5)

Dve puggalā dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhanti—eko atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno, eko atthamaññāya dhammamaññāya na dhammānudhammappaṭipanno. Yvāyaṃ puggalo atthamaññāya dhammamaññāya na dhammānudhammappaṭipanno, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.6)

Dve puggalā atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipannā—eko attahitāya paṭipanno no parahitāya, eko attahitāya ca paṭipanno parahitāya ca. Yvāyaṃ puggalo attahitāya paṭipanno no parahitāya, evaṃ so tenaṅgena gārayho. Yvāyaṃ puggalo attahitāya ca paṭipanno parahitāya ca, evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (7.7)

Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno dvayena puggalā viditā honti.

Evaṃ, bhikkhave, bhikkhu puggalaparoparaññū hoti. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

51. Saṃyogasutta

“Saṃyogavisaṃyogaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca so, bhikkhave, saṃyogo visaṃyogo dhammapariyāyo?

Itthī, bhikkhave, ajjhattaṃ itthindriyaṃ manasi karoti—itthikuttaṃ itthākappaṃ itthividhaṃ itthicchandaṃ itthissaraṃ itthālaṅkāraṃ. Sā tattha rajjati tatrābhiramati. Sā tattha rattā tatrābhiratā bahiddhā purisindriyaṃ manasi karoti—purisakuttaṃ purisākappaṃ purisavidhaṃ purisacchandaṃ purisassaraṃ purisālaṅkāraṃ. Sā tattha rajjati tatrābhiramati. Sā tattha rattā tatrābhiratā bahiddhā saṃyogaṃ ākaṅkhati. Yañcassā saṃyogapaccayā uppajjati sukhaṃ somanassaṃ tañca ākaṅkhati. Itthatte, bhikkhave, abhiratā sattā purisesu saṃyogaṃ gatā. Evaṃ kho, bhikkhave, itthī itthattaṃ nātivattati.

Puriso, bhikkhave, ajjhattaṃ purisindriyaṃ manasi karoti—purisakuttaṃ purisākappaṃ purisavidhaṃ purisacchandaṃ purisassaraṃ purisālaṅkāraṃ. So tattha rajjati tatrābhiramati. So tattha ratto tatrābhirato bahiddhā itthindriyaṃ manasi karoti—itthikuttaṃ itthākappaṃ itthividhaṃ itthicchandaṃ itthissaraṃ itthālaṅkāraṃ. So tattha rajjati tatrābhiramati. So tattha ratto tatrābhirato bahiddhā saṃyogaṃ ākaṅkhati. Yañcassa saṃyogapaccayā uppajjati sukhaṃ somanassaṃ tañca ākaṅkhati. Purisatte, bhikkhave, abhiratā sattā itthīsu saṃyogaṃ gatā. Evaṃ kho, bhikkhave, puriso purisattaṃ nātivattati. Evaṃ kho, bhikkhave, saṃyogo hoti.

Kathañca, bhikkhave, visaṃyogo hoti? Itthī, bhikkhave, ajjhattaṃ itthindriyaṃ na manasi karoti—itthikuttaṃ itthākappaṃ itthividhaṃ itthicchandaṃ itthissaraṃ itthālaṅkāraṃ. Sā tattha na rajjati, sā tatra nābhiramati. Sā tattha arattā tatra anabhiratā bahiddhā purisindriyaṃ na manasi karoti— purisakuttaṃ purisākappaṃ purisavidhaṃ purisacchandaṃ purisassaraṃ purisālaṅkāraṃ. Sā tattha na rajjati, tatra nābhiramati. Sā tattha arattā tatra anabhiratā bahiddhā saṃyogaṃ nākaṅkhati. Yañcassā saṃyogapaccayā uppajjati sukhaṃ somanassaṃ tañca nākaṅkhati. Itthatte, bhikkhave, anabhiratā sattā purisesu visaṃyogaṃ gatā. Evaṃ kho, bhikkhave, itthī itthattaṃ ativattati.

Puriso, bhikkhave, ajjhattaṃ purisindriyaṃ na manasi karoti—purisakuttaṃ purisākappaṃ purisavidhaṃ purisacchandaṃ purisassaraṃ purisālaṅkāraṃ

So tattha na rajjati, so tatra nābhiramati. So tattha aratto tatra anabhirato bahiddhā itthindriyaṃ na manasi karoti—itthikuttaṃ itthākappaṃ itthividhaṃ itthicchandaṃ itthissaraṃ itthālaṅkāraṃ. So tattha na rajjati, tatra nābhiramati. So tattha aratto tatra anabhirato bahiddhā saṃyogaṃ nākaṅkhati. Yañcassa saṃyogapaccayā uppajjati sukhaṃ somanassaṃ tañca nākaṅkhati. Purisatte, bhikkhave, anabhiratā sattā itthīsu visaṃyogaṃ gatā. Evaṃ kho, bhikkhave, puriso purisattaṃ ativattati. Evaṃ kho, bhikkhave, visaṃyogo hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, saṃyogo visaṃyogo dhammapariyāyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

9. Pahānasutta

"Sattannaṃ, bhikkhave, saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Katamesaṃ sattannaṃ? Anunayasaṃyojanassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati, paṭighasaṃyojanassa ... pe ... diṭṭhisaṃyojanassa ... vicikicchāsaṃyojanassa ... mānasaṃyojanassa ... bhavarāgasaṃyojanassa ... avijjāsaṃyojanassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Imesaṃ kho, bhikkhave, sattannaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhuno anunayasaṃyojanaṃ pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Paṭighasaṃyojanaṃ ... pe ... diṭṭhisaṃyojanaṃ ... vicikicchāsaṃyojanaṃ ... mānasaṃyojanaṃ ... bhavarāgasaṃyojanaṃ ... avijjāsaṃyojanaṃ pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

48. Paṭhamasaññāsutta

"Sattimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā.

Katamā satta? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā,

sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā. Imā kho, bhikkhave, satta saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

56. Tissabrahmāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho dve devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "etā, bhante, bhikkhuniyo vimuttā"ti. Aparā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "etā, bhante, bhikkhuniyo anupādisesā suvimuttā"ti. Idamavocuṃ tā devatā. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho tā devatā "samanuñño satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsu.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ dve devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, ekā devatā maṃ etadavoca: 'etā, bhante, bhikkhuniyo vimuttā'ti. Aparā devatā maṃ etadavoca: 'etā, bhante, bhikkhuniyo anupādisesā suvimuttā'ti. Idamavocuṃ, bhikkhave, tā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsū"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "katamesānaṃ kho devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'"ti? Tena kho pana samayena tisso nāma bhikkhu adhunākālaṅkato aññataraṃ brahmalokaṃ upapanno hoti. Tatrāpi naṃ evaṃ jānanti: "tisso brahmā mahiddhiko mahānubhāvo"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—gijjhakūṭe pabbate antarahito tasmiṃ brahmaloke pā-

turahosi. Addasā kho tisso brahmā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "ehi kho, mārisa moggallāna; svāgataṃ, mārisa moggallāna. Cirassaṃ kho, mārisa moggallāna, imaṃ pariyāyamakāsi, yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīda, mārisa moggallāna, idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi kho āyasmā mahāmoggallāno paññatte āsane. Tissopi kho brahmā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho tissaṃ brahmānaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca: "katamesānaṃ kho, tissa, devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'"ti? "Brahmakāyikānaṃ kho, mārisa moggallāna, devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'"ti.

"Sabbesaññeva kho, tissa, brahmakāyikānaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'"ti? "Na kho, mārisa moggallāna, sabbesaṃ brahmakāyikānaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'ti.

Ye kho te, mārisa moggallāna, brahmakāyikā devā brahmena āyunā santuṭṭhā brahmena vaṇṇena brahmena sukhena brahmena yasena brahmena ādhipateyyena santuṭṭhā, te uttari nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānanti. Tesaṃ na evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'ti. Ye ca kho te, mārisa moggallāna, brahmakāyikā devā brahmena āyunā asantuṭṭhā, brahmena vaṇṇena brahmena sukhena brahmena yasena brahmena ādhipateyyena asantuṭṭhā, te ca uttari nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānanti. Tesaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'ti.

Idha, mārisa moggallāna, bhikkhu ubhatobhāgavimutto hoti. Tamenaṃ te devā evaṃ jānanti: 'ayaṃ kho āyasmā ubhatobhāgavimutto. Yāvassa kāyo ṭhassati tāva naṃ dakkhanti devamanussā. Kāyassa bhedā na naṃ dakkhanti devamanussā'ti. Evampi kho, mārisa moggallāna, tesaṃ devānaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'ti.

Idha pana, mārisa moggallāna, bhikkhu paññāvimutto hoti. Tamenaṃ te devā evaṃ jānanti: 'ayaṃ kho āyasmā paññāvimutto. Yāvassa

kāyo ṭhassati tāva naṃ dakkhanti devamanussā. Kāyassa bhedā na naṃ dakkhanti devamanussā'ti. Evampi kho, mārisa moggallāna, tesaṃ devānaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'ti.

Idha pana, mārisa moggallāna, bhikkhu kāyasakkhī hoti. Tamenaṃ devā evaṃ jānanti: 'ayaṃ kho āyasmā kāyasakkhī. Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno— yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. Evampi kho, mārisa moggallāna, tesaṃ devānaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'ti.

Idha pana, mārisa moggallāna, bhikkhu diṭṭhippatto hoti ... pe ... saddhāvimutto hoti ... pe ... dhammānusārī hoti. Tamenaṃ te devā evaṃ jānanti: 'ayaṃ kho āyasmā dhammānusārī. Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. Evampi kho, mārisa moggallāna, tesaṃ devānaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno tissassa brahmuno bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—brahmaloke antarahito gijjhakūṭe pabbate pāturahosi. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno yāvatako ahosi tissena brahmunā saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

"Na hi pana te, moggallāna, tisso brahmā sattamaṃ animittavihāriṃ puggalaṃ deseti". "Etassa, bhagavā, kālo, etassa, sugata, kālo. Yaṃ bhagavā sattamaṃ animittavihāriṃ puggalaṃ deseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, moggallāna, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā

mahāmoggallāno bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idha, moggallāna, bhikkhu sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. Tamenaṃ te devā evaṃ jānanti: 'ayaṃ kho āyasmā sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. Evaṃ kho, moggallāna, tesaṃ devānaṃ ñāṇaṃ hoti: 'saupādisese vā saupādisesoti, anupādisese vā anupādiseso'"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

57. Sīhasenāpatisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho sīho senāpati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca: "sakkā nu kho, bhante, sandiṭṭhikaṃ dānaphalaṃ paññāpetun"ti?

"Tena hi, sīha, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, sīha, idha dve purisā—eko puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, eko puriso saddho dānapati anuppadānarato. Taṃ kiṃ maññasi, sīha, kaṃ nu kho arahanto paṭhamaṃ anukampantā anukampeyyuṃ: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti?

"Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṃ arahanto paṭhamaṃ anukampantā anukampissanti. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato taṃyeva arahanto paṭhamaṃ anukampantā anukampeyyuṃ". (1)

"Taṃ kiṃ maññasi, sīha, kaṃ nu kho arahanto paṭhamaṃ upasaṅkamantā upasaṅkameyyuṃ: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti? "Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo parib-

hāsako, kintaṃ arahanto paṭhamaṃ upasaṅkamantā upasaṅkamissanti. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato taṃyeva arahanto paṭhamaṃ upasaṅkamantā upasaṅkameyyuṃ". (2)

"Taṃ kiṃ maññasi, sīha, kassa nu kho arahanto paṭhamaṃ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇheyyuṃ: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti? "Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṃ tassa arahanto paṭhamaṃ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇhissanti. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato tasseva arahanto paṭhamaṃ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇheyyuṃ". (3)

"Taṃ kiṃ maññasi, sīha, kassa nu kho arahanto paṭhamaṃ dhammaṃ desentā deseyyuṃ: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti? "Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṃ tassa arahanto paṭhamaṃ dhammaṃ desentā desessanti. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato tasseva arahanto paṭhamaṃ dhammaṃ desentā deseyyuṃ". (4)

"Taṃ kiṃ maññasi, sīha, kassa nu kho kalyāṇo kittisaddo abbhuggaccheyya: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti? "Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kintaṃ tassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchissati. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato tasseva kalyāṇo kittisaddo abbhuggaccheyya". (5)

"Taṃ kiṃ maññasi, sīha, ko nu kho yaṃyadeva parisaṃ upasaṅkameyya, yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ visārado upasaṅkameyya amaṅkubhūto: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti? "Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kiṃ so yaṃyadeva parisaṃ upasaṅkamissati, yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ visārado upasaṅkamissati amaṅkubhūto. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato so yaṃyadeva parisaṃ upasaṅkameyya, yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ visārado

upasaṅkameyya amaṅkubhūto". (6)

"Taṃ kiṃ maññasi, sīha, ko nu kho kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya: 'yo vā so puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, yo vā so puriso saddho dānapati anuppadānarato'"ti? "Yo so, bhante, puriso assaddho maccharī kadariyo paribhāsako, kiṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Yo ca kho so, bhante, puriso saddho dānapati anuppadānarato so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. (7)

Yānimāni, bhante, bhagavatā sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṃ ettha bhagavato saddhāya gacchāmi. Ahampi etāni jānāmi. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati, maṃ arahanto paṭhamaṃ anukampantā anukampanti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati, maṃ arahanto paṭhamaṃ upasaṅkamantā upasaṅkamanti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati, mayhaṃ arahanto paṭhamaṃ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇhanti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati, mayhaṃ arahanto paṭhamaṃ dhammaṃ desentā desenti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati, mayhaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'sīho senāpati dāyako kārako saṅghupaṭṭhāko'ti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati yaṃyadeva parisaṃ upasaṅkamāmi, yadi khattiyaparisaṃ ... pe ... yadi samaṇaparisaṃ visārado upasaṅkamāmi amaṅkubhūto. Yānimāni, bhante, bhagavatā sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṃ ettha bhagavato saddhāya gacchāmi. Ahampi etāni jānāmi. Yañca kho maṃ, bhante, bhagavā evamāha: 'dāyako, sīha, dānapati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī'ti. Etāhaṃ na jānāmi, ettha ca panāhaṃ, bhagavato saddhāya gacchāmī"ti. "Evametaṃ, sīha, evametaṃ, sīha. Dāyako, sīha, dānapati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

69. Pāricchattakasutta

"Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro paṇḍupalāso hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā tasmiṃ samaye honti: 'paṇḍupalāso dāni pāricchattako koviḷāro naci-

rasseva dāni pannapalāso bhavissatī'ti. (1)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro pannapalāso hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā tasmiṃ samaye honti: 'pannapalāso dāni pāricchattako koviḷāro nacirasseva dāni jālakajāto bhavissatī'ti. (2)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro jālakajāto hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā tasmiṃ samaye honti: 'jālakajāto dāni pāricchattako koviḷāro nacirasseva dāni khārakajāto bhavissatī'ti. (3)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro khārakajāto hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā tasmiṃ samaye honti: 'khārakajāto dāni pāricchattako koviḷāro nacirasseva dāni kuṭumalakajāto bhavissatī'ti. (4)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro kuṭumalakajāto hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā tasmiṃ samaye honti: 'kuṭumalakajāto dāni pāricchattako koviḷāro nacirasseva dāni korakajāto bhavissatī'ti. (5)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro korakajāto hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā tasmiṃ samaye honti: 'korakajāto dāni pāricchattako koviḷāro nacirasseva dāni sabbaphāliphullo bhavissatī'ti. (6)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro sabbaphāliphullo hoti, attamanā, bhikkhave, devā tāvatiṃsā pāricchattakassa koviḷārassa mūle dibbe cattāro māse pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārenti. (7)

Sabbaphāliphullassa kho pana, bhikkhave, pāricchattakassa koviḷārassa samantā paññāsayojanāni ābhāya phuṭaṃ hoti, anuvātaṃ yojanasataṃ gandho gacchati, ayamānubhāvo pāricchattakassa koviḷārassa.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye ariyasāvako agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya ceteti, paṇḍupalāso, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (1)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, pannapalāso, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva

tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (2)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, jālakajāto, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (3)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, khārakajāto, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (4)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, kuṭumalakajāto, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (5)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, korakajāto, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (6)

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati, sabbaphāliphullo, bhikkhave, ariyasāvako tasmiṃ samaye hoti devānaṃva tāvatiṃsānaṃ pāricchattako koviḷāro. (7)

Tasmiṃ, bhikkhave, samaye bhummā devā saddamanussāventi: 'eso itthannāmo āyasmā itthannāmassa āyasmato saddhivihāriko amukamhā gāmā vā nigamā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā ... pe ... tāvatiṃsā devā ... yāmā devā ... tusitā devā ... nimmānaratī devā ... paranimmitavasavattī devā ... brahmakāyikā devā saddamanussāventi: 'eso itthannāmo āyasmā itthannāmassa āyasmato saddhivihāriko amukamhā gāmā vā nigamā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Itiha tena khaṇena tena muhuttena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchati, ayamānubhāvo khīṇāsavassa bhikkhuno"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

29. Dutiyaparihānisutta

"Sattime, bhikkhave, dhammā upāsakassa parihānāya saṃvattanti. Katame satta? Bhikkhudassanaṃ hāpeti, saddhammassavanaṃ pamajjati, adhisīle na sikkhati, appasādabahulo hoti, bhikkhūsu theresu ceva navesu ca majjhimesu ca upārambhacitto dhammaṃ suṇāti randhagavesī, ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṃ gavesati, tattha ca pubbakāraṃ karoti. Ime kho, bhikkhave, satta dhammā upāsakassa parihānāya saṃvattanti.

Sattime, bhikkhave, dhammā upāsakassa aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Bhikkhudassanaṃ na hāpeti, saddhammassavanaṃ nappamajjati, adhisīle sikkhati, pasādabahulo hoti, bhikkhūsu theresu ceva navesu ca majjhimesu ca anupārambhacitto dhammaṃ suṇāti na randhagavesī, na ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṃ gavesati, idha ca pubbakāraṃ karoti. Ime kho, bhikkhave, satta dhammā upāsakassa aparihānāya saṃvattantī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Dassanaṃ bhāvitattānaṃ, Yo hāpeti upāsako; Savanañca ariyadhammānaṃ, Adhisīle na sikkhati.

Appasādo ca bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati; Upārambhakacitto ca, saddhammaṃ sotumicchati.

Ito ca bahiddhā aññaṃ, dakkhiṇeyyaṃ gavesati; Tattheva ca pubbakāraṃ, yo karoti upāsako.

Ete kho parihāniye, satta dhamme sudesite; Upāsako sevamāno, saddhammā parihāyati.

Dassanaṃ bhāvitattānaṃ, Yo na hāpeti upāsako; Savanañca ariyadhammānaṃ, Adhisīle ca sikkhati.

Pasādo cassa bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati; Anupārambhacitto ca, saddhammaṃ sotumicchati.

Na ito bahiddhā aññaṃ, dakkhiṇeyyaṃ gavesati; Idheva ca pubbakāraṃ, yo karoti upāsako.

Ete kho aparihāniye, Satta dhamme sudesite; Upāsako sevamāno, Saddhammā na parihāyatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

53. Nandamātāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno dakkhiṇāgirismiṃ cārikaṃ caranti mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Tena kho pana samayena veḷukaṇḍakī nandamātā upāsikā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya pārāyanaṃ sarena bhāsati.

Tena kho pana samayena vessavaṇo mahārājā uttarāya disāya dakkhiṇaṃ disaṃ gacchati kenacideva karaṇīyena. Assosi kho vessavaṇo mahārājā nandamātāya upāsikāya pārāyanaṃ sarena bhāsantiyā, sutvā kathāpariyosānaṃ āgamayamāno aṭṭhāsi.

Atha kho nandamātā upāsikā pārāyanaṃ sarena bhāsitvā tuṇhī ahosi. Atha kho vessavaṇo mahārājā nandamātāya upāsikāya kathāpariyosānaṃ viditvā abbhānumodi: "sādhu, bhagini, sādhu, bhaginī"ti. "Ko paneso, bhadramukhā"ti? "Ahaṃ te, bhagini, bhātā vessavaṇo, mahārājā"ti. "Sādhu, bhadramukha, tena hi yo me ayaṃ dhammapariyāyo bhaṇito idaṃ te hotu ātitheyyan"ti. "Sādhu, bhagini, etañceva me hotu ātitheyyaṃ. Sveva sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṃgho akatapātarāso veḷukaṇḍakaṃ āgamissati, tañca bhikkhusaṃghaṃ parivisitvā mama dakkhiṇaṃ ādiseyyāsi. Etañceva me bhavissati ātitheyyan"ti.

Atha kho nandamātā upāsikā tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpesi. Atha kho sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṅgho akatapātarāso yena veḷukaṇḍako tadavasari. Atha kho nandamātā upāsikā aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, ārāmaṃ gantvā bhikkhusaṅghassa kālaṃ ārocehi: 'kālo, bhante, ayyāya nandamātuyā nivesane niṭṭhitaṃ bhattan'"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho so puriso nandamātāya upāsikāya paṭissutvā ārāmaṃ gantvā bhikkhusaṅghassa kālaṃ ārocesi: "kālo, bhante, ayyāya nandamātuyā nivesane niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṅgho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena nandamātāya upāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho nandamātā upāsikā sāriputtamoggallānappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi.

Atha kho nandamātā upāsikā āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhuttāviṃ

onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nandamātaraṃ upāsikaṃ āyasmā sāriputto etadavoca: "ko pana te, nandamāte, bhikkhusaṅghassa abbhāgamanaṃ ārocesī"ti?

"Idhāhaṃ, bhante, rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya pārāyanaṃ sarena bhāsitvā tuṇhī ahosiṃ. Atha kho, bhante, vessavaṇo mahārājā mama kathāpariyosānaṃ viditvā abbhānumodi: 'sādhu, bhagini, sādhu, bhaginī'ti. 'Ko paneso, bhadramukhā'ti? 'Ahaṃ te, bhagini, bhātā vessavaṇo, mahārājā'ti. 'Sādhu, bhadramukha, tena hi yo me ayaṃ dhammapariyāyo bhaṇito idaṃ te hotu ātitheyyan'ti. 'Sādhu, bhagini, etañceva me hotu ātitheyyaṃ. Sveva sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṃgho akatapātarāso veḷukaṇḍakaṃ āgamissati, tañca bhikkhusaṃghaṃ parivisitvā mama dakkhiṇaṃ ādiseyyāsi. Etañceva me bhavissati ātitheyyan'ti. Yadidaṃ, bhante, dāne puññañca puññamahī ca taṃ vessavaṇassa mahārājassa sukhāya hotū"ti.

"Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ, nandamāte. Yatra hi nāma vessavaṇena mahārājena evaṃmahiddhikena evaṃmahesakkhena devaputtena sammukhā sallapissasī"ti. (1)

"Na kho me, bhante, eseva acchariyo abbhuto dhammo. Atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Idha me, bhante, nando nāma ekaputtako piyo manāpo. Taṃ rājāno kismiñcideva pakaraṇe okassa pasayha jīvitā voropesuṃ. Tasmiṃ kho panāhaṃ, bhante, dārake gahite vā gayhamāne vā vadhe vā vajjhamāne vā hate vā haññamāne vā nābhijānāmi cittassa aññathattan"ti. "Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ nandamāte. Yatra hi nāma cittuppādampi parisodhessasī"ti. (2)

"Na kho me, bhante, eseva acchariyo abbhuto dhammo. Atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Idha me, bhante, sāmiko kālaṅkato aññataraṃ yakkhayoniṃ upapanno. So me teneva purimena attabhāvena uddassesi. Na kho panāhaṃ, bhante, abhijānāmi tatonidānaṃ cittassa aññathattan"ti. "Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ, nandamāte. Yatra hi nāma cittuppādampi parisodhessasī"ti. (3)

"Na kho me, bhante, eseva acchariyo abbhuto dhammo. Atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Yatohaṃ, bhante, sāmikassa daharasseva daharā ānītā nābhijānāmi sāmikaṃ manasāpi aticaritā, kuto pana kāyenā"ti. "Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ, nandamāte. Yatra hi nāma cittuppādampi parisodhessasī"ti. (4)

“Na kho me, bhante, eseva acchariyo abbhuto dhammo. Atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Yadāhaṃ, bhante, upāsikā paṭidesitā nābhijānāmi kiñci sikkhāpadaṃ sañcicca vītikkamitā”ti. “Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ, nandamāte”ti. (5)

“Na kho me, bhante, eseva acchariyo abbhuto dhammo. Atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Idhāhaṃ, bhante, yāvade ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Pītiyā ca virāgā upekkhikā ca viharāmi satā ca sampajānā sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmī”ti. “Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ, nandamāte”ti. (6)

“Na kho me, bhante, eseva acchariyo abbhuto dhammo. Atthi me aññopi acchariyo abbhuto dhammo. Yānimāni, bhante, bhagavatā desitāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni nāhaṃ tesaṃ kiñci attani appahīnaṃ samanupassāmī”ti. “Acchariyaṃ, nandamāte, abbhutaṃ, nandamāte”ti. (7)

Atha kho āyasmā sāriputto nandamātaraṃ upāsikaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Dasamaṃ.

Mahāyaññavaggo pañcamo.

Ṭhiti ca parikkhāraṃ dve, aggī saññā ca dve parā; Methunā saṃyogo dānaṃ, nandamātena te dasāti.

Paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

52. Dānamahapphalasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Atha kho sambahulā campeyyakā upāsakā yena āyasmā sāriputto

tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho campeyyakā upāsakā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavocuṃ: "cirassutā no, bhante, bhagavato sammukhā dhammīkathā. Sādhu mayaṃ, bhante, labheyyāma bhagavato sammukhā dhammiṃ kathaṃ savanāyā"ti. "Tenahāvuso, tadahuposathe āgaccheyyātha, appeva nāma labheyyātha bhagavato sammukhā dhammiṃ kathaṃ savanāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho campeyyakā upāsakā āyasmato sāriputtassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu.

Atha kho campeyyakā upāsakā tadahuposathe yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Atha kho āyasmā sāriputto tehi campeyyakehi upāsakehi saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Siyā nu kho, bhante, idhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ; siyā pana, bhante, idhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti? "Siyā, sāriputta, idhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ; siyā pana, sāriputta, idhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti. "Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena midhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ; ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena midhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti?

"Idha, sāriputta, ekacco sāpekho dānaṃ deti, patibaddhacitto dānaṃ deti, sannidhipekho dānaṃ deti, 'imaṃ pecca paribhuñjissāmī'ti dānaṃ deti. So taṃ dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, sāriputta, dadeyya idhekacco evarūpaṃ dānan"ti? "Evaṃ, bhante".

"Tatra, sāriputta, yvāyaṃ sāpekho dānaṃ deti, patibaddhacitto dānaṃ deti, sannidhipekho dānaṃ deti, 'imaṃ pecca paribhuñjissāmī'ti dānaṃ deti. So taṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So taṃ kammaṃ

khepetvā taṃ iddhiṃ taṃ yasaṃ taṃ ādhipaccaṃ āgāmī hoti āgantā itthattaṃ. (1)

Idha pana, sāriputta, ekacco na heva kho sāpekho dānaṃ deti, na patibaddhacitto dānaṃ deti, na sannidhipekho dānaṃ deti, na 'imaṃ pecca paribhuñjissāmī'ti dānaṃ deti; api ca kho 'sāhu dānan'ti dānaṃ deti ... pe .... (2)

Napi 'sāhu dānan'ti dānaṃ deti; api ca kho 'dinnapubbaṃ katapubbaṃ pitupitāmahehi na arahāmi porāṇaṃ kulavaṃsaṃ hāpetun'ti dānaṃ deti ... pe .... (3)

Napi 'dinnapubbaṃ katapubbaṃ pitupitāmahehi na arahāmi porāṇaṃ kulavaṃsaṃ hāpetun'ti dānaṃ deti; api ca kho 'ahaṃ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṃ dānaṃ adātun'ti dānaṃ deti ... pe .... (4)

Napi 'ahaṃ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṃ dānaṃ adātun'ti dānaṃ deti; api ca kho 'yathā tesaṃ pubbakānaṃ isīnaṃ tāni mahāyaññāni ahesuṃ, seyyathidaṃ—aṭṭhakassa vāmakassa vāmadevassa vessāmittassa yamadaggino aṅgīrasassa bhāradvājassa vāseṭṭhassa kassapassa bhaguno, evaṃ me ayaṃ dānasaṃvibhāgo bhavissatī'ti dānaṃ deti ... pe .... (5)

Napi 'yathā tesaṃ pubbakānaṃ isīnaṃ tāni mahāyaññāni ahesuṃ, seyyathidaṃ— aṭṭhakassa vāmakassa vāmadevassa vessāmittassa yamadaggino aṅgīrasassa bhāradvājassa vāseṭṭhassa kassapassa bhaguno, evaṃ me ayaṃ dānasaṃvibhāgo bhavissatī'ti dānaṃ deti; api ca kho 'imaṃ me dānaṃ dadato cittaṃ pasīdati, attamanatā somanassaṃ upajāyatī'ti dānaṃ deti ... pe .... (6)

Napi 'imaṃ me dānaṃ dadato cittaṃ pasīdati, attamanatā somanassaṃ upajāyatī'ti dānaṃ deti; api ca kho cittālaṅkāracittaparikkhāraṃ dānaṃ deti. So taṃ dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, sāriputta, dadeyya idhekacco evarūpaṃ dānan"ti? "Evaṃ, bhante".

"Tatra, sāriputta, yvāyaṃ na heva sāpekho dānaṃ deti; na patibaddhacitto dānaṃ deti; na sannidhipekho dānaṃ deti; na 'imaṃ pecca paribhuñjissāmī'ti dānaṃ deti; napi 'sāhu dānan'ti dānaṃ deti; napi 'dinnapubbaṃ katapubbaṃ pitupitāmahehi na arahāmi porāṇaṃ

kulavaṃsaṃ hāpetun'ti dānaṃ deti; napi 'ahaṃ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṃ dānaṃ adātun'ti dānaṃ deti; napi 'yathā tesaṃ pubbakānaṃ isīnaṃ tāni mahāyaññāni ahesuṃ, seyyathidaṃ—aṭṭhakassa vāmakassa vāmadevassa vessāmittassa yamadaggino aṅgīrasassa bhāradvājassa vāseṭṭhassa kassapassa bhaguno, evaṃ me ayaṃ dānasaṃvibhāgo bhavissatī'ti dānaṃ deti; napi 'imaṃ me dānaṃ dadato cittaṃ pasīdati, attamanatā somanassaṃ upajāyatī'ti dānaṃ deti; api ca kho cittālaṅkāracittaparikkhāraṃ dānaṃ deti. So taṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So taṃ kammaṃ khepetvā taṃ iddhiṃ taṃ yasaṃ taṃ ādhipaccaṃ anāgāmī hoti anāgantā itthattaṃ. (7)

Ayaṃ kho, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo yena midhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Ayaṃ pana, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo yena midhekaccassa tādisaṃyeva dānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

60. Sattadhammasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja vihareyya. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, sīlavā hoti, bahussuto hoti, paṭisallīno hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

63. Bhariyāsutta

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Tena kho pana samayena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesane manussā uccāsaddā mahāsaddā honti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ

kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Kiṃ nu te, gahapati, nivesane manussā uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Ayaṃ, bhante, sujātā gharasuṇhā aḍḍhakulā ānītā. Sā neva sassuṃ ādiyati, na sasuraṃ ādiyati, na sāmikaṃ ādiyati, bhagavantampi na sakkaroti na garuṃ karoti na māneti na pūjetī"ti.

Atha kho bhagavā sujātaṃ gharasuṇhaṃ āmantesi: "ehi, sujāte"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho sujātā gharasuṇhā bhagavato paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sujātaṃ gharasuṇhaṃ bhagavā etadavoca:

"Satta kho imā, sujāte, purisassa bhariyāyo. Katamā satta? Vadhakasamā, corīsamā, ayyasamā, mātāsamā, bhaginīsamā, sakhīsamā, dāsīsamā. Imā kho, sujāte, satta purisassa bhariyāyo. Tāsaṃ tvaṃ katamā"ti? "Na kho ahaṃ, bhante, imassa bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me, bhante, bhagavā tathā dhammaṃ desetu yathāhaṃ imassa bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ jāneyyan"ti. "Tena hi, sujāte, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho sujātā gharasuṇhā bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Paduṭṭhacittā ahitānukampinī, Aññesu rattā atimaññate patiṃ;
Dhanena kītassa vadhāya ussukā, Yā evarūpā purisassa bhariyā; 'Vadhā ca bhariyā'ti ca sā pavuccati. (1)

Yaṃ itthiyā vindati sāmiko dhanaṃ, Sippaṃ vaṇijjañca kasiṃ adhiṭṭhahaṃ; Appampi tassa apahātumicchati, Yā evarūpā purisassa bhariyā; 'Corī ca bhariyā'ti ca sā pavuccati. (2)

Akammakāmā alasā mahagghasā, Pharusā ca caṇḍī duruttavādinī; Uṭṭhāyakānaṃ abhibhuyya vattati, Yā evarūpā purisassa bhariyā; 'Ayyā ca bhariyā'ti ca sā pavuccati. (3)

Yā sabbadā hoti hitānukampinī, Mātāva puttaṃ anurakkhate patiṃ; Tato dhanaṃ sambhatamassa rakkhati, Yā evarūpā purisassa bhariyā; 'Mātā ca bhariyā'ti ca sā pavuccati. (4)

Yathāpi jeṭṭhā bhaginī kaniṭṭhakā, Sagāravā hoti sakamhi sāmike; Hirīmanā bhattuvasānuvattinī, Yā evarūpā purisassa bhariyā; 'Bhaginī ca bhariyā'ti ca sā pavuccati. (5)

Yācīdha disvāna patiṃ pamodati, Sakhī sakhāraṃva cirassamāgataṃ; Koleyyakā sīlavatī patibbatā, Yā evarūpā purisassa bhariyā; ‘ Sakhī ca bhariyā’ti ca sā pavuccati. (6)

Akkuddhasantā vadhadaṇḍatajjitā, Aduṭṭhacittā patino titikkhati; Akkodhanā bhattuvasānuvattinī, Yā evarūpā purisassa bhariyā; ‘ Dāsī ca bhariyā’ti ca sā pavuccati. (7)

Yācīdha bhariyā vadhakāti vuccati, ‘ Corī ca ayyā’ti ca yā pavuccati; Dussīlarūpā pharusā anādarā, Kāyassa bhedā nirayaṃ vajanti tā. (1–3.)

Yācīdha mātā bhaginī sakhīti ca, ‘ Dāsī ca bhariyā’ti ca sā pavuccati; Sīle ṭhitattā cirarattasaṃvutā, Kāyassa bhedā sugatiṃ vajanti tāti. (4–7.)

Imā kho, sujāte, satta purisassa bhariyāyo. Tāsaṃ tvaṃ katamā”ti? “Ajjatagge maṃ, bhante, bhagavā dāsīsamaṃ sāmikassa bhariyaṃ dhāretū”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

11. Rāgapeyyāla

615

“Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya satta dhammā bhāvetabbā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime satta dhammā bhāvetabbā”ti.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

15. Udakūpamāsutta

“Sattime, bhikkhave, udakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame satta? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sakiṃ nimuggo nimuggova hoti; idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā nimujjati; idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā ṭhito hoti; idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā vipassati viloketi; idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā patarati; idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā patigādhappatto hoti; idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sakiṃ nimuggo nimuggova hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo samannāgato hoti ekantakāḷakehi

akusalehi dhammehi. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sakiṃ nimuggo nimuggova hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, puggalo ummujjitvā nimujjati? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī ... pe ... sādhu ottappaṃ ... sādhu vīriyaṃ ... sādhu paññā kusalesu dhammesūti. Tassa sā saddhā neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva, tassa sā hirī ... pe ... tassa taṃ ottappaṃ ... tassa taṃ vīriyaṃ ... tassa sā paññā neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ummujjitvā nimujjati. (2)

Kathañca, bhikkhave, puggalo ummujjitvā ṭhito hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī ... pe ... sādhu ottappaṃ ... sādhu vīriyaṃ ... sādhu paññā kusalesu dhammesūti. Tassa sā saddhā neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti. Tassa sā hirī ... pe ... tassa taṃ ottappaṃ ... tassa taṃ vīriyaṃ ... tassa sā paññā neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ummujjitvā ṭhito hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, puggalo ummujjitvā vipassati viloketi? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī ... pe ... sādhu ottappaṃ ... sādhu vīriyaṃ ... sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ummujjitvā vipassati viloketi. (4)

Kathañca, bhikkhave, puggalo ummujjitvā patarati? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī ... pe ... sādhu ottappaṃ ... sādhu vīriyaṃ ... sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ummujjitvā patarati. (5)

Kathañca, bhikkhave, puggalo ummujjitvā patigādhappatto hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī ... pe ... sādhu ottappaṃ ... sādhu vīriyaṃ ... sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ummujjitvā

patigādhappatto hoti. (6)

Kathañca, bhikkhave, puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjati sādhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī ... pe ... sādhu ottappaṃ ... sādhu vīriyaṃ ... sādhu paññā kusalesu dhammesūti. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. (7)

Ime kho, bhikkhave, satta udakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

37. Dutiyamittasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo api panujjamānenapi. Katamehi sattahi? Piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca vattā ca vacanakkhamo ca gambhīrañca kathaṃ kattā hoti, no ca aṭṭhāne niyojeti. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo api panujjamānenapīti.

Piyo garu bhāvanīyo, vattā ca vacanakkhamo; Gambhīrañca kathaṃ kattā, no caṭṭhāne niyojako.

Yamhi etāni ṭhānāni, saṃvijjantīdha puggale; So mitto mittakāmena, atthakāmānukampato; Api nāsiyamānena, bhajitabbo tathāvidho"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

41. Dutiyavasasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato sāriputto cittaṃ vase vatteti, no ca sāriputto cittassa vasena vattati. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, sāriputto samādhikusalo hoti, samādhissa samāpattikusalo, samādhissa ṭhitikusalo, samādhissa vuṭṭhānakusalo, samādhissa kalyāṇakusalo, samādhissa gocarakusalo, samādhissa abhinīhārakusalo hoti. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato sāriputto

cittaṃ vase vatteti, no ca sāriputto cittassa vasena vattatī”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

7. Uggasutta

Atha kho uggo rājamahāmatto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggo rājamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca:

“Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva aḍḍho cāyaṃ, bhante, migāro rohaṇeyyo yāva mahaddhano yāva mahābhogo”ti. “Kīva aḍḍho panugga, migāro rohaṇeyyo, kīva mahaddhano, kīva mahābhogo”ti? “Sataṃ, bhante, satasahassānaṃ hiraññassa, ko pana vādo rūpiyassā”ti. “Atthi kho etaṃ, ugga, dhanaṃ netaṃ ‘natthī’ti vadāmīti. Tañca kho etaṃ, ugga, dhanaṃ sādhāraṇaṃ agginā udakena rājūhi corehi appiyehi dāyādehi. Satta kho imāni, ugga, dhanāni asādhāraṇāni agginā udakena rājūhi corehi appiyehi dāyādehi. Katamāni satta? Saddhādhanaṃ, sīladhanaṃ, hirīdhanaṃ, ottappadhanaṃ, sutadhanaṃ, cāgadhanaṃ, paññādhanaṃ. Imāni kho, ugga, satta dhanāni asādhāraṇāni agginā udakena rājūhi corehi appiyehi dāyādehīti.

Saddhādhanaṃ sīladhanaṃ, hirī ottappiyaṃ dhanaṃ; Sutadhanañca cāgo ca, paññā ve sattamaṃ dhanaṃ.

Yassa ete dhanā atthi, itthiyā purisassa vā; Sa ve mahaddhano loke, ajeyyo devamānuse.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

42. Paṭhamaniddasasutta

Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: “atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan”ti. Atha kho āyasmā sāriputto yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbā-

jakehi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Tena kho pana samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "yo hi koci, āvuso, dvādasavassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandi nappaṭikkosi. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmī"ti. Atha kho āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan'ti. Atha khvāhaṃ, bhante, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Tena kho pana, bhante, samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'yo hi koci, āvuso, dvādasavassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, niddaso bhikkhūti alaṃvacanāyā'ti. Atha khvāhaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ: 'bhagavato santike etassa atthaṃ ājānissāmī'ti. Sakkā nu kho, bhante, imasmiṃ dhammavinaye kevalaṃ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetun"ti?

"Na kho, sāriputta, sakkā imasmiṃ dhammavinaye kevalaṃ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetuṃ. Satta kho imāni, sāriputta, niddasavatthūni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni.

Katamāni satta? Idha, sāriputta, bhikkhu sikkhāsamādāne tibbacchando hoti āyatiñca sikkhāsamādāne avigatapemo, dhammanisantiyā tibbacchando hoti āyatiñca dhammanisantiyā avigatapemo, icchāv-

inaye tibbacchando hoti āyatiñca icchāvinaye avigatapemo, paṭisallāne tibbacchando hoti āyatiñca paṭisallāne avigatapemo, vīriyārambhe tibbacchando hoti āyatiñca vīriyārambhe avigatapemo, satinepakke tibbacchando hoti āyatiñca satinepakke avigatapemo, diṭṭhipaṭivedhe tibbacchando hoti āyatiñca diṭṭhipaṭivedhe avigatapemo. Imāni kho, sāriputta, satta niddasavatthūni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Imehi kho, sāriputta, sattahi niddasavatthūhi samannāgato bhikkhu dvādasa cepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāya; catubbīsati cepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāya; chattiṃsati cepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāya, aṭṭhacattārīsañcepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Ekādasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

65. Hirīottappasutta

"Hirottappe, bhikkhave, asati hirottappavipannassa hatūpaniso hoti indriyasaṃvaro; indriyasaṃvare asati indriyasaṃvaravipannassa hatūpanisaṃ hoti sīlaṃ; sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi pheggupi sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, hirottappe asati hirottappavipannassa hatūpaniso hoti indriyasaṃvaro; indriyasaṃvare asati indriyasaṃvaravipannassa hatūpanisaṃ hoti sīlaṃ; sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Hirottappe, bhikkhave, sati hirottappasampannassa upanisasampanno hoti indriyasaṃvaro; indriyasaṃvare sati indriyasaṃvarasampannassa upanisasampannaṃ hoti sīlaṃ; sīle sati sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi pheggupi sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, hirottappe sati hirottappasampannassa upanisasampanno hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

55. Purisagatisutta

"Satta ca, bhikkhave, purisagatiyo desessāmi anupādā ca parinibbānaṃ. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "katamā ca, bhikkhave, satta purisagatiyo?

Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṃ bhūtaṃ taṃ pajahāmī'ti upekkhaṃ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṃ santaṃ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṃ na sabbena sabbaṃ sacchikataṃ hoti, tassa na sabbena sabbaṃ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṃ bhūtaṃ taṃ pajahāmī'ti upekkhaṃ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṃ santaṃ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṃ na sabbena sabbaṃ sacchikataṃ hoti, tassa na sabbena sabbaṃ mānānusayo pahīno hoti,

na sabbena sabbaṃ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṃ bhūtaṃ taṃ pajahāmī'ti upekkhaṃ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṃ santaṃ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṃ na sabbena sabbaṃ sacchikataṃ hoti, tassa na sabbena sabbaṃ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā anupahacca talaṃ nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā upahacca talaṃ nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. (4)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā

paritte tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nipateyya. Sā tattha aggimpi janeyya, dhūmampi janeyya, aggimpi janetvā dhūmampi janetvā tameva parittaṃ tiṇapuñjaṃ vā kaṭṭhapuñjaṃ vā pariyādiyitvā anāhārā nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. (5)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā vipule tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nipateyya. Sā tattha aggimpi janeyya, dhūmampi janeyya, aggimpi janetvā dhūmampi janetvā tameva vipulaṃ tiṇapuñjaṃ vā kaṭṭhapuñjaṃ vā pariyādiyitvā anāhārā nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. (6)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṃ bhūtaṃ taṃ pajahāmī'ti upekkhaṃ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṃ santaṃ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṃ na sabbena sabbaṃ sacchikataṃ hoti, tassa na sabbena sabbaṃ mānānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ bhavarāgānusayo pahīno hoti, na sabbena sabbaṃ avijjānusayo pahīno hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Seyyathāpi, bhikkhave, divasaṃsantatte ayokapāle haññamāne papaṭikā nibbattitvā uppatitvā mahante tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nipateyya. Sā tattha aggimpi janeyya, dhūmampi janeyya, aggimpi janetvā dhūmampi janetvā tameva mahantaṃ tiṇapuñjaṃ vā kaṭṭhapuñjaṃ vā pariyādiyitvā gacchampi daheyya, dāyampi daheyya, gacchampi dahitvā dāyampi dahitvā haritantaṃ vā pathantaṃ vā selantaṃ vā udakantaṃ vā ramaṇīyaṃ vā bhūmibhāgaṃ āgamma anāhārā nibbāyeyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā ... pe ... so pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Imā kho, bhikkhave, satta purisagatiyo.

Katamañca, bhikkhave, anupādāparinibbānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa no ca me siyā, na bhavissati na me bhavissati, yadatthi yaṃ bhūtaṃ taṃ pajahāmī'ti upekkhaṃ paṭilabhati. So bhave na rajjati, sambhave na rajjati, atthuttari padaṃ santaṃ sammappaññāya passati. Tañca khvassa padaṃ sabbena sabbaṃ sacchikataṃ hoti, tassa sabbena sabbaṃ mānānusayo pahīno hoti, sabbena sabbaṃ bhavarāgānusayo pahīno hoti, sabbena sabbaṃ avijjānusayo pahīno hoti. So āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, anupādāparinibbānaṃ. Imā kho, bhikkhave, satta purisagatiyo anupādā ca parinibbānan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

19. Nibbānasutta

"Nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ bhikkhave, paṭhamo puggalo āhuneyyo ... pe ... puññakkhettaṃ lokassa.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. Tassa apubbaṃ acarimaṃ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo puggalo āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti ... pe ... upahaccaparinibbāyī hoti ... pe ... asaṅkhāraparinibbāyī hoti ... pe ... sasaṅkhāraparinibbāyī hoti ... pe ... uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo puggalo āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Ime kho, bhikkhave, satta puggalā āhuneyyā ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

3. Saṅkhittabalasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme ... pe ... sattimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni satta? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, hirībalaṃ, ottappabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, satta balānīti.

Saddhābalaṃ vīriyañca, hirī ottappiyaṃ balaṃ; Satibalaṃ samādhi ca, paññā ve sattamaṃ balaṃ; Etehi balavā bhikkhu, sukhaṃ jīvati paṇḍito.

Yoniso vicine dhammaṃ, paññāyatthaṃ vipassati; Pajjotasseva nibbānaṃ, vimokkho hoti cetaso"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

87. Brāhmaṇasutta

"... Bāhitattā brāhmaṇo hoti ... pe ....

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

89. Nhātakasutta

"... Nhātattā nhātako hoti ... pe ....

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

71. Bhāvanāsutta

"Bhāvanaṃ ananuyuttassa, bhikkhave, bhikkhuno viharato kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa neva anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Abhāvitattā'tissa vacanīyaṃ. Kissa abhāvitattā? Catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ, catunnaṃ sammappadhānānaṃ, catunnaṃ iddhipādānaṃ, pañcannaṃ indriyānaṃ, pañcannaṃ balānaṃ, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ, ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa

vā. Tānassu kukkuṭiyā na sammā adhisayitāni, na sammā pariseditāni, na sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun'ti, atha kho abhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni na sammā adhisayitāni, na sammā pariseditāni, na sammā paribhāvitāni. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhāvanaṃ ananuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa neva anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Abhāvitattā'tissa vacanīyaṃ. Kissa abhāvitattā? Catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ, catunnaṃ sammappadhānānaṃ, catunnaṃ iddhipādānaṃ, pañcannaṃ indriyānaṃ, pañcannaṃ balānaṃ, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ, ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Bhāvanaṃ anuyuttassa, bhikkhave, bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Bhāvitattā'tissa vacanīyaṃ. Kissa bhāvitattā? Catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ, catunnaṃ sammappadhānānaṃ, catunnaṃ iddhipādānaṃ, pañcannaṃ indriyānaṃ, pañcannaṃ balānaṃ, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ, ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā. Tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni, sammā pariseditāni, sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun'ti, atha kho bhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni sammā adhisayitāni, sammā pariseditāni, sammā paribhāvitāni. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhāvanaṃ anuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Bhāvitattā'tissa vacanīyaṃ. Kissa bhāvitattā? Catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ ...

pe ... ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi, bhikkhave, phalagaṇḍassa vā phalagaṇḍantevāsikassa vā dissanteva vāsijaṭe aṅgulipadāni dissati aṅguṭṭhapadaṃ. No ca khvassa evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'ettakaṃ me ajja vāsijaṭassa khīṇaṃ, ettakaṃ hiyyo, ettakaṃ pare'ti, atha khvassa khīṇe 'khīṇan'teva ñāṇaṃ hoti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhāvanaṃ anuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'ettakaṃ me ajja āsavānaṃ khīṇaṃ, ettakaṃ hiyyo, ettakaṃ pare'ti, atha khvassa khīṇe 'khīṇan'teva ñāṇaṃ hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, sāmuddikāya nāvāya vettabandhanabaddhāya cha māsāni udake pariyādāya hemantikena thale ukkhittāya vātātapaparetāni bandhanāni, tāni pāvussakena meghena abhippavuṭṭhāni appakasireneva parihāyanti, pūtikāni bhavanti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhāvanaṃ anuyuttassa bhikkhuno viharato appakasireneva saṃyojanāni paṭippassambhanti, pūtikāni bhavantī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

85. Bhikkhusutta

"Sattannaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu hoti. Katamesaṃ sattannaṃ? Sakkāyadiṭṭhi bhinnā hoti, vicikicchā bhinnā hoti, sīlabbataparāmāso bhinno hoti, rāgo bhinno hoti, doso bhinno hoti, moho bhinno hoti, māno bhinno hoti. Imesaṃ kho, bhikkhave, sattannaṃ dhammānaṃ bhinnattā bhikkhu hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

81. Tatiyavinayadharasobhanasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, vinaye kho pana ṭhito hoti asaṃhīro, catunnaṃ jhānānaṃ ... pe ... akasiralābhī, āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7
11. Rāgapeyyāla
616
"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya satta dhammā bhāvetabbā. Katame satta? Aniccasaññā, anattasaññā, asubhasaññā, ādīnavasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime satta dhammā bhāvetabbā"ti.
Aṅguttara Nikāya 7
5. Mahāyaññavagga
50. Methunasutta
Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "bhavampi no gotamo brahmacārī paṭijānātī"ti? "Yañhi taṃ, brāhmaṇa, sammā vadamāno vadeyya: 'akhaṇḍaṃ acchiddaṃ asabalaṃ akammāsaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caratī'ti, mameva taṃ, brāhmaṇa, sammā vadamāno vadeyya: 'ahañhi, brāhmaṇa, akhaṇḍaṃ acchiddaṃ asabalaṃ akammāsaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carāmī'"ti. "Kiṃ pana, bho gotama, brahmacariyassa khaṇḍampi chiddampi sabalampi kammāsampī"ti?
"Idha, brāhmaṇa, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā sammā brahmacārī paṭijānamāno na heva kho mātugāmena saddhiṃ dvayaṃdvayasamāpattiṃ samāpajjati; api ca kho mātugāmassa ucchādanaparimaddananhāpanasambāhanaṃ sādiyati. So taṃ assādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Idampi kho, brāhmaṇa, brahmacariyassa khaṇḍampi chiddampi sabalampi kammāsampi. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, aparisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, saṃyutto methunena saṃyogena na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi. (1)
Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā sammā brahmacārī paṭijānamāno na heva kho mātugāmena saddhiṃ dvayaṃdvayasamāpattiṃ samāpajjati, napi mātugāmassa ucchādanaparimaddananhāpanasambāhanaṃ sādiyati; api ca kho mātugāmena saddhiṃ sañjagghati saṅkīḷati saṅkelāyati ... pe .... (2)

Napi mātugāmena saddhiṃ sañjagghati saṅkīḷati saṅkelāyati; api ca kho mātugāmassa cakkhunā cakkhuṃ upanijjhāyati pekkhati ... pe .... (3)

Napi mātugāmassa cakkhunā cakkhuṃ upanijjhāyati pekkhati; api ca kho mātugāmassa saddaṃ suṇāti tirokuṭṭaṃ vā tiropākāraṃ vā hasantiyā vā bhaṇantiyā vā gāyantiyā vā rodantiyā vā ... pe .... (4)

Napi mātugāmassa saddaṃ suṇāti tirokuṭṭaṃ vā tiropākāraṃ vā hasantiyā vā bhaṇantiyā vā gāyantiyā vā rodantiyā vā; api ca kho yānissa tāni pubbe mātugāmena saddhiṃ hasitalapitakīḷitāni tāni anussarati ... pe .... (5)

Napi yānissa tāni pubbe mātugāmena saddhiṃ hasitalapitakīḷitāni tāni anussarati; api ca kho passati gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ ... pe .... (6)

Napi passati gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ; api ca kho aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti. So taṃ assādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Idampi kho, brāhmaṇa, brahmacariyassa khaṇḍampi chiddampi sabalampi kammāsampi. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, aparisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati saṃyutto methunena saṃyogena, na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi. (7)

Yāvakīvañcāhaṃ, brāhmaṇa, imesaṃ sattannaṃ methunasaṃyogānaṃ aññataraññataramethunasaṃyogaṃ attani appahīnaṃ samanupassiṃ, neva tāvāhaṃ, brāhmaṇa, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ.

Yato ca khohaṃ, brāhmaṇa, imesaṃ sattannaṃ methunasaṃyogānaṃ aññataraññataramethunasaṃyogaṃ attani appahīnaṃ na samanupassiṃ, athāhaṃ, brāhmaṇa, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ. 'Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi, akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabb-

havo'"ti.

Evaṃ vutte, jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

5. Mahāyaññavagga

46. Paṭhamaaggisutta

"Sattime, bhikkhave, aggī. Katame satta? Rāgaggi, dosaggi, mohaggi, āhuneyyaggi, gahapataggi, dakkhiṇeyyaggi, kaṭṭhaggi—ime kho, bhikkhave, satta aggī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

54. Abyākatasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena sutavato ariyasāvakassa vicikicchā nuppajjati abyākatavatthūsū"ti?

"Diṭṭhinirodhā kho, bhikkhu, sutavato ariyasāvakassa vicikicchā nuppajjati abyākatavatthūsu. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, diṭṭhigatametaṃ; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, diṭṭhigatametaṃ; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, diṭṭhigatametaṃ; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, diṭṭhigatametaṃ. Assutavā, bhikkhu, puthujjano diṭṭhiṃ nappajānāti, diṭṭhisamudayaṃ nappajānāti, diṭṭhinirodhaṃ nappajānāti, diṭṭhinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānāti. Tassa sā diṭṭhi pavaḍḍhati, so na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi.

Sutavā ca kho, bhikkhu, ariyasāvako diṭṭhiṃ pajānāti, diṭṭhisamudayaṃ pajānāti, diṭṭhinirodhaṃ pajānāti, diṭṭhinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Tassa sā diṭṭhi nirujjhati, so parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuc-

cati dukkhasmāti vadāmi. Evaṃ jānaṃ kho, bhikkhu, sutavā ariyasāvako evaṃ passaṃ 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na byākaroti; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na byākaroti; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na byākaroti; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na byākaroti. Evaṃ jānaṃ kho, bhikkhu, sutavā ariyasāvako evaṃ passaṃ evaṃ abyākaraṇadhammo hoti abyākatavatthūsu. Evaṃ jānaṃ kho, bhikkhu, sutavā ariyasāvako evaṃ passaṃ na chambhati, na kampati, na vedhati, na santāsaṃ āpajjati abyākatavatthūsu.

'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, taṇhāgatametaṃ ... pe ... saññāgatametaṃ ... pe ... maññitametaṃ ... pe ... papañcitametaṃ ... pe ... upādānagatametaṃ ... pe ... 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, vippaṭisāro eso; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, vippaṭisāro eso; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, vippaṭisāro eso; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, bhikkhu, vippaṭisāro eso. Assutavā, bhikkhu, puthujjano vippaṭisāraṃ nappajānāti, vippaṭisārasamudayaṃ nappajānāti, vippaṭisāranirodhaṃ nappajānāti, vippaṭisāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānāti. Tassa so vippaṭisāro pavaḍḍhati, so na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi.

Sutavā ca kho, bhikkhu, ariyasāvako vippaṭisāraṃ pajānāti, vippaṭisārasamudayaṃ pajānāti, vippaṭisāranirodhaṃ pajānāti, vippaṭisāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Tassa so vippaṭisāro nirujjhati, so parimuccati jātiyā ... pe ... dukkhasmāti vadāmi. Evaṃ jānaṃ kho, bhikkhu, sutavā ariyasāvako evaṃ passaṃ 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na byākaroti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na byākaroti. Evaṃ jānaṃ kho, bhikkhu, sutavā ariyasāvako evaṃ passaṃ evaṃ abyākaraṇadhammo hoti abyākatavatthūsu. Evaṃ jānaṃ kho, bhikkhu, sutavā ariyasāvako evaṃ passaṃ na chambhati, na kampati, na vedhati, na santāsaṃ āpajjati abyākatavatthūsu. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu ayaṃ paccayo yena sutavato ariyasāvakassa vicikicchā nuppajjati abyākatavatthūsū"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

14. Puggalasutta

"Sattime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame satta? Ubhatobhāgavimutto, paññāvimutto, kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto, dhammānusārī, saddhānusārī. Ime kho, bhikkhave, satta puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

32. Appamādagāravasutta

Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca:

"Sattime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, samādhigāravatā, appamādagāravatā, paṭisanthāragāravatā. Ime kho, bhante, satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti. Idamavoca sā devatā. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, sā devatā maṃ etadavoca: 'sattime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, samādhigāravatā, appamādagāravatā, paṭisanthāragāravatā—ime kho, bhante, satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṃghe ca tibbagāravo; Samādhigaru ātāpī, sikkhāya tibbagāravo.

Appamādagaru bhikkhu, paṭisanthāragāravo; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

61. Pacalāyamānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno magadhesu kallavāḷaputtagāme pacalāyamāno nisinno hoti. Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ magadhesu kallavāḷaputtagāme pacalāyamānaṃ nisinnaṃ. Disvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—bhaggesu susumāragire bhesakaḷāvane migadāye antarahito magadhesu kallavāḷaputtagāme āyasmato mahāmoggallānassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca:

"Pacalāyasi no tvaṃ, moggallāna, pacalāyasi no tvaṃ, moggallānā"ti? "Evaṃ, bhante". "Tasmātiha, moggallāna, yathāsaññissa te viharato taṃ middhaṃ okkamati, taṃ saññaṃ mā manasākāsi, taṃ saññaṃ mā bahulamakāsi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, moggallāna, vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha. (1)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakkeyyāsi anuvicāreyyāsi, manasā anupekkheyyāsi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha. (2)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ kareyyāsi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha. (3)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, ubho kaṇṇasotāni āviñcheyyāsi, pāṇinā gattāni anumajjeyyāsi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ

pahīyetha. (4)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, uṭṭhāyāsanā udakena akkhīni anumajjitvā disā anuvilokeyyāsi, nakkhattāni tārakarūpāni ullokeyyāsi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha. (5)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, ālokasaññaṃ manasi kareyyāsi, divāsaññaṃ adhiṭṭhaheyyāsi—yathā divā tathā rattiṃ yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveyyāsi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha. (6)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, pacchāpuresaññī caṅkamaṃ adhiṭṭhaheyyāsi antogatehi indriyehi abahigatena mānasena. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha. (7)

No ce te evaṃ viharato taṃ middhaṃ pahīyetha, tato tvaṃ, moggallāna, dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeyyāsi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Paṭibuddhena ca te, moggallāna, khippaññeva paccuṭṭhātabbaṃ: 'na seyyasukhaṃ na passasukhaṃ na middhasukhaṃ anuyutto viharissāmī'ti. Evañhi te, moggallāna, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, moggallāna, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na uccāsoṇḍaṃ paggahetvā kulāni upasaṅkamissāmī'ti. Evañhi te, moggallāna, sikkhitabbaṃ. Sace, moggallāna, bhikkhu uccāsoṇḍaṃ paggahetvā kulāni upasaṅkamati, santi hi, moggallāna, kulesu kiccakaraṇīyāni. Yehi manussā āgataṃ bhikkhuṃ na manasi karonti, tatra bhikkhussa evaṃ hoti: 'kosu nāma idāni maṃ imasmiṃ kule paribhindi, virattarūpā dānime mayi manussā'ti. Itissa alābhena maṅkubhāvo, maṅkubhūtassa uddhaccaṃ, uddhatassa asaṃvaro, asaṃvutassa ārā cittaṃ samādhimhā.

Tasmātiha, moggallāna, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na viggāhikakathaṃ kathessāmī'ti. Evañhi te, moggallāna, sikkhitabbaṃ. Viggāhikāya, moggallāna, kathāya sati kathābāhullaṃ pāṭikaṅkhaṃ, kathābāhulle sati uddhaccaṃ, uddhatassa asaṃvaro, asaṃvutassa ārā cittaṃ samādhimhā. Nāhaṃ, moggallāna, sabbeheva saṃsaggaṃ vaṇṇayāmi. Na panāhaṃ, moggallāna, sabbeheva saṃsaggaṃ na vaṇṇayāmi. Sagahaṭṭhapabbajitehi kho ahaṃ, moggallāna, saṃsaggaṃ na vaṇṇayāmi.

Yāni ca kho tāni senāsanāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni tathārūpehi senāsanehi saṃsaggaṃ vaṇṇayāmī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti?

"Idha, moggallāna, bhikkhuno sutaṃ hoti: 'sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā'ti; evañcetaṃ, moggallāna, bhikkhuno sutaṃ hoti: 'sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā'ti. So sabbaṃ dhammaṃ abhijānāti, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya sabbaṃ dhammaṃ parijānāti. Sabbaṃ dhammaṃ pariññāya yaṃ kiñci vedanaṃ vediyati sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto virāgānupassī viharanto nirodhānupassī viharanto paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati, anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaṃyeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ettāvatā kho, moggallāna, bhikkhu saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

36. Paṭhamamittasutta

"Sattahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mitto sevitabbo. Katamehi sattahi? Duddadaṃ dadāti, dukkaraṃ karoti, dukkhamaṃ khamati, guyhamassa āvi karoti, guyhamassa pariguhati, āpadāsu na jahati, khīṇena nātimaññati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi aṅgehi samannāgato mitto sevitabboti.

Duddadaṃ dadāti mitto, dukkarañcāpi kubbati; Athopissa duruttāni, khamati dukkhamāni ca.

Guyhañca tassa akkhāti, guyhassa parigūhati; Āpadāsu na jahāti, khīṇena nātimaññati.

Yamhi etāni ṭhānāni, saṃvijjantīdha puggale; So mitto mittakāmena, bhajitabbo tathāvidho”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

10. Macchariyasutta

“Sattimāni, bhikkhave, saṃyojanāni. Katamāni satta? Anunayasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, diṭṭhisaṃyojanaṃ, vicikicchāsaṃyojanaṃ, mānasaṃyojanaṃ, issāsaṃyojanaṃ, macchariyasaṃyojanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, satta saṃyojanānī”ti.

Dasamaṃ.

Dhanavaggo paṭhamo.

Dve piyāni balaṃ dhanaṃ, Saṅkhittañceva vitthataṃ; Uggaṃ saṃyojanañceva, Pahānaṃ macchariyena cāti.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

33. Hirigāravasutta

“Imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, sā devatā maṃ etadavoca: ‘sattime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, samādhigāravatā, hirigāravatā, ottappagāravatā. Ime kho, bhante, satta dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī’ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṅghe ca tibbagāravo; Samādhigaru ātāpī, sikkhāya tibbagāravo.

Hiriottappasampanno, sappatisso sagāravo; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

16. Aniccānupassīsutta

“Sattime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame satta? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharati, aniccasaññī, aniccapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So āsavānaṃ khayā … pe … sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo puggalo āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharati, aniccasaññī, aniccapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. Tassa apubbaṃ acarimaṃ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo puggalo āhuneyyo … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharati, aniccasaññī, aniccapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti … pe … upahaccaparinibbāyī hoti … pe … asaṅkhāraparinibbāyī hoti … pe … sasaṅkhāraparinibbāyī hoti … pe … uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo puggalo āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Ime kho, bhikkhave, satta puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

24. Dutiyasattakasutta

“Satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha … pe … katame ca, bhikkhave, satta aparihāniyā dhammā?

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na kammārāmā bhavissanti, na kammaratā, na kammārāmataṃ anuyuttā; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na bhassārāmā bhavissanti …

pe ... na niddārāmā bhavissanti ... na saṅgaṇikārāmā bhavissanti ... na pāpicchā bhavissanti na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā ... na pāpamittā bhavissanti na pāpasahāyā na pāpasampavaṅkā ... na oramattakena visesādhigamena antarāvosānaṃ āpajjissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

74. Arakasutta

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, arako nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Arakassa kho pana, bhikkhave, satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṃ. Arako satthā sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'appakaṃ, brāhmaṇa, jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ bahudukkhaṃ bahupāyāsaṃ mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, tiṇagge ussāvabindu sūriye uggacchante khippaṃyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikaṃ hoti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, ussāvabindūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ bahudukkhaṃ bahupāyāsaṃ mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. (1)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, thullaphusitake deve vassante udakabubbuḷaṃ khippaṃyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikaṃ hoti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, udakabubbuḷūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ bahudukkhaṃ bahupāyāsaṃ mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. (2)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udake daṇḍarāji khippaṃyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, udake daṇḍarājūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ ... pe ... natthi jātassa amaraṇaṃ. (3)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, nadī pabbateyyā dūraṅgamā sīghasotā hārahārinī,

natthi so khaṇo vā layo vā muhutto vā yaṃ sā āvattati, atha kho sā gacchateva vattateva sandateva; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, nadīpabbateyyūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ ... pe ... natthi jātassa amaraṇaṃ. (4)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, balavā puriso jivhagge kheḷapiṇḍaṃ saṃyūhitvā akasireneva vameyya; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, kheḷapiṇḍūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ ... pe ... natthi jātassa amaraṇaṃ. (5)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, divasaṃsantatte ayokaṭāhe maṃsapesi pakkhittā khippaṃyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, maṃsapesūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ ... pe ... natthi jātassa amaraṇaṃ. (6)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, gāvī vajjhā āghātanaṃ nīyamānā yaṃ yadeva pādaṃ uddharati, santikeva hoti vadhassa santikeva maraṇassa; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, govajjhūpamaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ bahudukkhaṃ bahupāyāsaṃ mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇan'ti. (7)

Tena kho pana, bhikkhave, samayena manussānaṃ saṭṭhivassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi, pañcavassasatikā kumārikā alaṃpateyyā ahosi. Tena kho pana, bhikkhave, samayena manussānaṃ chaḷeva ābādhā ahesuṃ—sītaṃ, uṇhaṃ, jighacchā, pipāsā, uccāro, passāvo. So hi nāma, bhikkhave, arako satthā evaṃ dīghāyukesu manussesu evaṃ ciraṭṭhitikesu evaṃ appābādhesu sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desessati: 'appakaṃ, brāhmaṇa, jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ bahudukkhaṃ bahupāyāsaṃ mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇan'ti.

Etarahi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'appakaṃ jīvitaṃ manussānaṃ parittaṃ lahukaṃ bahudukkhaṃ bahupāyāsaṃ mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇan'ti. Etarahi, bhikkhave, yo ciraṃ jīvati so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo. Vassasataṃ kho pana, bhikkhave, jīvanto tīṇiyeva utusatāni jīvati—utusataṃ hemantānaṃ, utusataṃ gimhānaṃ, utusataṃ vassānaṃ. Tīṇi kho pana, bhikkhave, utusatāni jīvanto dvādasayeva māsasatāni jīvati—cattāri māsasatāni hemantānaṃ, cattāri māsasatāni gimhānaṃ, cattāri māsasatāni vassānaṃ. Dvādasa kho pana, bhikkhave, māsasatāni jīvanto catuvīsatiyeva addhamāsasatāni

jīvati—aṭṭhaddhamāsasatāni hemantānaṃ, aṭṭhaddhamāsasatāni gimhānaṃ, aṭṭhaddhamāsasatāni vassānaṃ. Catuvīsati kho pana, bhikkhave, addhamāsasatāni jīvanto chattiṃsaṃyeva rattisahassāni jīvati—dvādasa rattisahassāni hemantānaṃ, dvādasa rattisahassāni gimhānaṃ, dvādasa rattisahassāni vassānaṃ. Chattiṃsaṃ kho pana, bhikkhave, rattisahassāni jīvanto dvesattatiyeva bhattasahassāni bhuñjati— catuvīsati bhattasahassāni hemantānaṃ, catuvīsati bhattasahassāni gimhānaṃ, catuvīsati bhattasahassāni vassānaṃ saddhiṃ mātuthaññāya saddhiṃ bhattantarāyena.

Tatrime bhattantarāyā kapimiddhopi bhattaṃ na bhuñjati, dukkhitopi bhattaṃ na bhuñjati, byādhitopi bhattaṃ na bhuñjati, uposathikopi bhattaṃ na bhuñjati, alābhakenapi bhattaṃ na bhuñjati. Iti kho, bhikkhave, mayā vassasatāyukassa manussassa āyupi saṅkhāto, āyuppamāṇampi saṅkhātaṃ, utūpi saṅkhātā, saṃvaccharāpi saṅkhātā, māsāpi saṅkhātā, addhamāsāpi saṅkhātā, rattipi saṅkhātā, divāpi saṅkhātā, bhattāpi saṅkhātā, bhattantarāyāpi saṅkhātā. Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya; kataṃ vo taṃ mayā etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī”ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo sattamo.

Hirīsūriyaṃ upamā, dhammaññū pārichattakaṃ; Sakkaccaṃ bhāvanā aggi, sunettaarakena cāti.

Aṅguttara Nikāya 7

11. Rāgapeyyāla

617

“Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya satta dhammā bhāvetabbā. Katame satta? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime satta dhammā bhāvetabbā”ti.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

38. Paṭhamapaṭisambhidāsutta

“Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu naciras-

seva catasso paṭisambhidā sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ me cetaso līnattan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; ajjhattaṃ saṅkhittaṃ vā cittaṃ 'ajjhattaṃ me saṅkhittaṃ cittan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; bahiddhā vikkhittaṃ vā cittaṃ 'bahiddhā me vikkhittaṃ cittan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; tassa viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; sappāyāsappāyesu kho panassa dhammesu hīnappaṇītesu kaṇhasukkasappaṭibhāgesu nimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva catasso paṭisambhidā sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

23. Paṭhamasattakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame ca, bhikkhave, satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū abhiṇhaṃ sannipātā bhavissanti sannipātabahulā; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā saṅghakaraṇīyāni karissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū apaññattaṃ na paññāpessanti, paññattaṃ na samucchindissanti, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (3)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te sakkarissanti garuṃ

karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṃ maññissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū uppannāya taṇhāya ponobhavikāya na vasaṃ gacchissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū āraññakesu senāsanesu sāpekkhā bhavissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū paccattaññeva satiṃ upaṭṭhāpessanti: 'kinti anāgatā ca pesalā sabrahmacārī āgaccheyyuṃ, āgatā ca pesalā sabrahmacārī phāsuṃ vihareyyun'ti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (7)

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

5. Saṅkhittadhanasutta

"Sattimāni, bhikkhave, dhanāni. Katamāni satta? Saddhādhanaṃ, sīladhanaṃ, hirīdhanaṃ, ottappadhanaṃ, sutadhanaṃ, cāgadhanaṃ, paññādhanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, satta dhanānīti.

Saddhādhanaṃ sīladhanaṃ, hirī ottappiyaṃ dhanaṃ; Sutadhanañca cāgo ca, paññā ve sattamaṃ dhanaṃ.

Yassa ete dhanā atthi, itthiyā purisassa vā; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, Pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, Saraṃ buddhāna sāsanan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

40. Paṭhamavasasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu cittaṃ vase vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. Katamehi sattahi? Idha,

bhikkhave, bhikkhu samādhikusalo hoti, samādhissa samāpattikusalo hoti, samādhissa ṭhitikusalo hoti, samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, samādhissa kalyāṇakusalo hoti, samādhissa gocarakusalo hoti, samādhissa abhinīhārakusalo hoti. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu cittaṃ vase vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

80. Dutiyavinayadharasobhanasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, catunnaṃ jhānānaṃ ... pe ... akasiralābhī, āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

6. Vitthatadhanasutta

"Sattimāni, bhikkhave, dhanāni. Katamāni satta? Saddhādhanaṃ, sīladhanaṃ, hirīdhanaṃ, ottappadhanaṃ, sutadhanaṃ, cāgadhanaṃ, paññādhanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, saddhādhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... buddho bhagavā'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhādhanaṃ. (1)

Katamañca, bhikkhave, sīladhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sīladhanaṃ. (2)

Katamañca, bhikkhave, hirīdhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, hirīdhanaṃ. (3)

Katamañca, bhikkhave, ottappadhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, ottappadhanaṃ. (4)

Katamañca, bhikkhave, sutadhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti. Tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sutadhanaṃ. (5)

Katamañca, bhikkhave, cāgadhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Idaṃ vuccati, bhikkhave, cāgadhanaṃ. (6)

Katamañca, bhikkhave, paññādhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti ... pe ... sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paññādhanaṃ. (7)

Imāni kho, bhikkhave, sattadhanānīti.

Saddhādhanaṃ sīladhanaṃ, hirī ottappiyaṃ dhanaṃ; Sutadhanañca cāgo ca, paññā ve sattamaṃ dhanaṃ.

Yassa ete dhanā atthi, itthiyā purisassa vā; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

70. Sakkaccasutta

Atha kho āyasmato sāriputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: “kiṃ nu kho, bhikkhu, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyyā”ti? Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: “satthāraṃ kho, bhikkhu, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyya. Dhammaṃ kho, bhikkhu ... pe ... saṃghaṃ kho, bhikkhu ... pe ... sikkhaṃ kho, bhikkhu ... pe ... samādhiṃ kho, bhikkhu ... pe ... ap-

pamādaṃ kho, bhikkhu … pe … paṭisanthāraṃ kho, bhikkhu sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyyā"ti.

Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "ime kho me dhammā parisuddhā pariyodātā, yannūnāhaṃ ime dhamme gantvā bhagavato āroceyyaṃ. Evaṃ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā ca. Seyyathāpi nāma puriso suvaṇṇanikkhaṃ adhigaccheyya parisuddhaṃ pariyodātaṃ. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho me suvaṇṇanikkho parisuddho pariyodāto, yannūnāhaṃ imaṃ suvaṇṇanikkhaṃ gantvā kammārānaṃ dasseyyaṃ. Evaṃ me ayaṃ suvaṇṇanikkho sakammāragato parisuddho ceva bhavissati parisuddhasaṅkhātataro ca. Evamevaṃ me ime dhammā parisuddhā pariyodātā, yannūnāhaṃ ime dhamme gantvā bhagavato āroceyyaṃ. Evaṃ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā cā'"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'kiṃ nu kho bhikkhu sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyyā'ti? Atha kho tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'satthāraṃ kho bhikkhu sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyya. Dhammaṃ kho bhikkhu … pe … paṭisanthāraṃ kho bhikkhu sakkatvā … pe … kusalaṃ bhāveyyā'ti. Atha kho tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ime kho me dhammā parisuddhā pariyodātā, yannūnāhaṃ ime dhamme gantvā bhagavato āroceyyaṃ. Evaṃ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisuddhasaṅkhātatarā ca. Seyyathāpi nāma puriso suvaṇṇanikkhaṃ adhigaccheyya parisuddhaṃ pariyodātaṃ. Tassa evamassa—ayaṃ kho me suvaṇṇanikkho parisuddho pariyodāto, yannūnāhaṃ imaṃ suvaṇṇanikkhaṃ gantvā kammārānaṃ dasseyyaṃ. Evaṃ me ayaṃ suvaṇṇanikkho sakammāragato parisuddho ceva bhavissati parisuddhasaṅkhātataro ca. Evamevaṃ me ime dhammā parisuddhā pariyodātā, yannūnāhaṃ ime dhamme gantvā bhagavato āroceyyaṃ. Evaṃ me ime dhammā parisuddhā ceva bhavissanti parisud-

dhasaṅkhātatarā cā'"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Satthāraṃ kho, sāriputta, bhikkhu sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyya. Dhammaṃ kho, sāriputta, bhikkhu sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyya. Saṅghaṃ kho ... pe ... sikkhaṃ kho ... samādhiṃ kho ... appamādaṃ kho ... paṭisanthāraṃ kho, sāriputta, bhikkhu sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanto akusalaṃ pajaheyya, kusalaṃ bhāveyyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. So vata, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhammepi so agāravo. (1–2.)

So vata, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghepi so agāravo. (3)

So vata, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāyapi so agāravo. (4)

So vata, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismimpi so agāravo. (5)

So vata, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ agāravo appamāde sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ agāravo appamādepi so agāravo. (6)

So vata, bhante, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ agāravo appamāde agāravo paṭisanthāre sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari agāravo ... pe ... appamāde agāravo paṭisanthārepi so agāravo. (7)

So vata, bhante, bhikkhu satthari sagāravo dhamme agāravo bhavis-

satīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari sagāravo dhammepi so sagāravo … pe …. (1–6.)

So vata, bhante, bhikkhu satthari sagāravo … pe … appamāde sagāravo paṭisanthāre agāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari sagāravo … pe … appamāde sagāravo paṭisanthārepi so sagāravo. (7)

So vata, bhante, bhikkhu satthari sagāravo dhammepi sagāravo bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari sagāravo dhammepi so sagāravo … pe …. (1–6.)

So vata, bhante, bhikkhu satthari sagāravo … pe … appamāde sagāravo paṭisanthārepi sagāravo bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Yo so, bhante, bhikkhu satthari sagāravo dhamme sagāravo saṅghe sagāravo sikkhāya sagāravo samādhismiṃ sagāravo appamāde sagāravo paṭisanthārepi so sagāravoti. (7)

Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī”ti.

“Sādhu sādhu, sāriputta. Sādhu kho tvaṃ, sāriputta, imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāsi. So vata, sāriputta, bhikkhu satthari agāravo dhamme sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati … pe … yo so, sāriputta, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ agāravo appamādepi so agāravo. (1–6.)

So vata, sāriputta, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ agāravo appamāde agāravo paṭisanthāre sagāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, sāriputta, bhikkhu satthari agāravo dhamme agāravo saṅghe agāravo sikkhāya agāravo samādhismiṃ agāravo appamāde agāravo paṭisanthārepi so agāravo. (7)

So vata, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo dhamme agāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati … pe … yo so, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo dhammepi so sagāravo … pe …. (1–6.)

So vata, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo dhamme sagāravo … pe … appamāde sagāravo paṭisanthāre agāravo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo so, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo … pe … appamāde sagāravo paṭisanthārepi so sagāravo. (7)

So vata, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo dhammepi sagāravo bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Yo so, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo dhammepi so sagāravo ... pe .... (1–6.)

So vata, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo ... pe ... appamāde sagāravo paṭisanthārepi so sagāravo bhavissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Yo so, sāriputta, bhikkhu satthari sagāravo ... pe ... appamāde sagāravo paṭisanthārepi so sagāravoti. (7)

Imassa kho, sāriputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

27. Saññāsutta

"Satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha ... pe .... Katame ca, bhikkhave, satta aparihāniyā dhammā? Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū aniccasaññaṃ bhāvessanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū anattasaññaṃ bhāvessanti ... pe ... asubhasaññaṃ bhāvessanti ... ādīnavasaññaṃ bhāvessanti ... pahānasaññaṃ bhāvessanti ... virāgasaññaṃ bhāvessanti ... nirodhasaññaṃ bhāvessanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu, bhikkhū sandississanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

72. Aggikkhandhopamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Addasā kho bhagavā addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṃ padese mahantaṃ aggikkhandhaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ. Disvāna maggā okkamma aññataras-

miṃ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, amuṃ mahantaṃ aggikkhandhaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtan"ti? "Evaṃ, bhante"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ amuṃ mahantaṃ aggikkhandhaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā, yaṃ vā khattiyakaññaṃ vā brāhmaṇakaññaṃ vā gahapatikaññaṃ vā mudutalunahatthapādaṃ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ khattiyakaññaṃ vā brāhmaṇakaññaṃ vā gahapatikaññaṃ vā mudutalunahatthapādaṃ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ amuṃ mahantaṃ aggikkhandhaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā"ti.

"Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa pāpadhammassa asucisaṅkassarasamācārassa paṭicchannakammantassa assamaṇassa samaṇapaṭiññassa abrahmacārissa brahmacāripaṭiññassa antopūtikassa avassutassa kasambujātassa yaṃ amuṃ mahantaṃ aggikkhandhaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āliṅgetvā upanisīdeyya vā upanipajjeyya vā. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya.

Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro ... pe ... kasambujāto khattiyakaññaṃ vā brāhmaṇakaññaṃ vā gahapatikaññaṃ vā mudutalunahatthapādaṃ āliṅgetvā upanisīdati vā upanipajjati vā, tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (1)

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ balavā puriso daḷhāya vālarajjuyā ubho jaṅghā veṭhetvā ghaṃseyya—sā chaviṃ chindeyya chaviṃ chetvā cammaṃ chindeyya cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindeyya maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindeyya nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindeyya aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭheyya, yaṃ vā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā abhivādanaṃ sādiyeyyā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ

khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā abhivādanaṃ sādiyeyya, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ balavā puriso daḷhāya vālarajjuyā ... pe ... aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭheyyā"ti.

Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa ... pe ... kasambujātassa yaṃ balavā puriso daḷhāya vālarajjuyā ubho jaṅghā veṭhetvā ... pe ... aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭheyya. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo ... pe ... kasambujāto khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā abhivādanaṃ sādiyati, tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (2)

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ balavā puriso tiṇhāya sattiyā teladhotāya paccorasmiṃ pahareyya, yaṃ vā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā añjalikammaṃ sādiyeyyā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā añjalikammaṃ sādiyeyya, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ balavā puriso tiṇhāya sattiyā teladhotāya paccorasmiṃ pahareyyā"ti.

"Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa ... pe ... kasambujātassa yaṃ balavā puriso tiṇhāya sattiyā teladhotāya paccorasmiṃ pahareyya. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo ... pe ... kasambujāto khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā añjalikammaṃ sādiyati, tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (3)

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ balavā puriso tattena ayopaṭṭena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena

kāyaṃ sampaliveṭheyya, yaṃ vā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ cīvaraṃ paribhuñjeyyā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ khattiyamahāsālānaṃ vā ... pe ... saddhādeyyaṃ cīvaraṃ paribhuñjeyya, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ balavā puriso tattena ayopaṭṭena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena kāyaṃ sampaliveṭheyyā"ti.

"Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa ... pe ... kasambujātassa yaṃ balavā puriso tattena ayopaṭṭena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena kāyaṃ sampaliveṭheyya. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo ... pe ... kasambujāto khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ cīvaraṃ paribhuñjati, tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (4)

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ balavā puriso tattena ayosaṅkunā mukhaṃ vivaritvā tattaṃ lohaguḷaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ mukhe pakkhipeyya—taṃ tassa oṭṭhampi daheyya mukhampi daheyya jivhampi daheyya kaṇṭhampi daheyya urampi daheyya antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgā nikkhameyya, yaṃ vā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjeyyā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjeyya, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ balavā puriso tattena ayosaṅkunā mukhaṃ vivaritvā tattaṃ lohaguḷaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ mukhe pakkhipeyya—taṃ tassa oṭṭhampi daheyya mukhampi daheyya jivhampi daheyya kaṇṭhampi daheyya urampi daheyya antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgaṃ nikkhameyyā"ti.

"Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa ... pe ... kasambujātassa yaṃ balavā puriso tattena ayosaṅkunā mukhaṃ vivaritvā tattaṃ lohaguḷaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ mukhe pakkhipeyya—taṃ tassa oṭṭhampi

daheyya mukhampi daheyya jivhampi daheyya kaṇṭhampi daheyya urampi daheyya antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgaṃ nikkhameyya. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo ... pe ... kasambujāto khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati, tañhi tassa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (5)

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ balavā puriso sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā tattaṃ ayomañcaṃ vā ayopīṭhaṃ vā abhinisīdāpeyya vā abhinipajjāpeyya vā, yaṃ vā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ mañcapīṭhaṃ paribhuñjeyyā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ mañcapīṭhaṃ paribhuñjeyya, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ balavā puriso sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā tattaṃ ayomañcaṃ vā ayopīṭhaṃ vā abhinisīdāpeyya vā abhinipajjāpeyya vā"ti.

"Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa ... pe ... kasambujātassa yaṃ balavā puriso sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā tattaṃ ayomañcaṃ vā ayopīṭhaṃ vā abhinisīdāpeyya vā abhinipajjāpeyya vā. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo ... pe ... kasambujāto khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ mañcapīṭhaṃ paribhuñjati. Tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (6)

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho varaṃ—yaṃ balavā puriso uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipeyya ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya—so tattha pheṇud-

dehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gaccheyya sakimpi adho gaccheyya sakimpi tiriyaṃ gaccheyya, yaṃ vā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ vihāraṃ paribhuñjeyyā"ti? "Etadeva, bhante, varaṃ—yaṃ khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ vihāraṃ paribhuñjeyya, dukkhañhetaṃ, bhante, yaṃ balavā puriso uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipeyya ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya—so tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gaccheyya sakimpi adho gaccheyya sakimpi tiriyaṃ gaccheyyā"ti.

"Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave, yathā etadeva tassa varaṃ dussīlassa pāpadhammassa ... pe ... kasambujātassa yaṃ balavā puriso uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā ... pe ... sakimpi tiriyaṃ gaccheyya. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi so, bhikkhave, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yañca kho so, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo ... pe ... kasambujāto khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā saddhādeyyaṃ vihāraṃ paribhuñjati. Tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (7)

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yesañca mayaṃ paribhuñjāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ tesaṃ te kārā mahapphalā bhavissanti mahānisaṃsā, amhākañcevāyaṃ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā saudrayā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ: 'attatthaṃ vā, bhikkhave, sampassamānena alameva appamādena sampādetuṃ; paratthaṃ vā, bhikkhave, sampassamānena alameva appamādena sampādetuṃ; ubhayatthaṃ vā, bhikkhave, sampassamānena alameva appamādena sampādetun'"ti.

Idamavoca bhagavā. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggañchi. Saṭṭhimattā bhikkhū sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattiṃsu: "sudukkaraṃ bhagavā, sudukkaraṃ bhagavā"ti. Saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7
5. Mahāyaññavagga
49. Dutiyasaññāsutta

"Sattimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā satta? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā. Imā kho, bhikkhave, satta saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānāti.

'Asubhasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti. Iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Asubhasaññāpariciteṇa, bhikkhave, bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭapattaṃ vā nhārudaddulaṃ vā aggimhi pakkhittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno asubhasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno asubhasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṃ anusandahati appaṭikulyatā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'abhāvitā me asubhasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno asubhasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato methunadhammasamāpattiyā cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'subhāvitā me asubhasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. 'Asubhasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (1)

'Maraṇasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Maraṇasaññāpariciteṇa, bhikkhave,

bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato jīvitanikantiyā cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭapattaṃ vā nhārudaddulaṃ vā aggimhi pakkhittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno maraṇasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato jīvitanikantiyā cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno maraṇasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato jīvitanikantiyā cittaṃ anusandahati appaṭikulyatā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'abhāvitā me maraṇasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno maraṇasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato jīvitanikantiyā cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'subhāvitā me maraṇasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. 'Maraṇasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (2)

'Āhāre paṭikūlasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Āhāre paṭikūlasaññāpariciteṇa, bhikkhave, bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato rasataṇhāya cittaṃ patilīyati ... pe ... upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭapattaṃ vā nhārudaddulaṃ vā aggimhi pakkhittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno āhāre paṭikūlasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato rasataṇhāya cittaṃ patilīyati ... pe ... upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno āhāre paṭikūlasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato rasataṇhāya cittaṃ anusandahati appaṭikulyatā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'abhāvitā me āhāre paṭikūlasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno āhāre paṭikūlasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato rasataṇhāya

cittaṃ patilīyati … pe … upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā ‘subhāvitā me āhāre paṭikūlasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan’ti. Itiha tattha sampajāno hoti. ‘Āhāre paṭikūlasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (3)

‘Sabbaloke anabhiratasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Sabbaloke anabhiratasaññāparicitena, bhikkhave, bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato lokacitresu cittaṃ patilīyati … pe … seyyathāpi bhikkhave … pe … patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno sabbaloke anabhiratasaññāparicitena cetasā bahulaṃ viharato lokacitresu cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno sabbaloke anabhiratasaññāparicitena cetasā bahulaṃ viharato lokacitresu cittaṃ anusandahati appaṭikulyatā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā ‘abhāvitā me sabbaloke anabhiratasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan’ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno sabbaloke anabhiratasaññāparicitena cetasā bahulaṃ viharato lokacitresu cittaṃ patilīyati … pe … upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā ‘subhāvitā me sabbaloke anabhiratasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan’ti. Itiha tattha sampajāno hoti. ‘Sabbaloke anabhiratasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (4)

‘Aniccasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Aniccasaññāparicitena, bhikkhave, bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato lābhasakkārasiloke cittaṃ patilīyati … pe … upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti. Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭapattaṃ vā nhārudaddulaṃ vā aggimhi pakkhittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati na sampasāriyati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno anic-

casaññāpariсitena cetasā bahulaṃ viharato lābhasakkārasiloke cittaṃ patilīyati ... pe ... upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno aniccasaññāpariсitena cetasā bahulaṃ viharato lābhasakkārasiloke cittaṃ anusandahati appaṭikulyatā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'abhāvitā me aniccasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno aniccasaññāpariсitena cetasā bahulaṃ viharato lābhasakkārasiloke cittaṃ patilīyati patikuṭati pativattati, na sampasāriyati upekkhā vā pāṭikulyatā vā saṇṭhāti; veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'subhāvitā me aniccasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. 'Aniccasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (5)

'Anicce dukkhasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Anicce dukkhasaññāpariсitena, bhikkhave, bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato ālasye kosajje vissaṭṭhiye pamāde ananuyoge apaccavekkhaṇāya tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti, seyyathāpi, bhikkhave, ukkhittāsike vadhake.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno anicce dukkhasaññāpariсitena cetasā bahulaṃ viharato ālasye kosajje vissaṭṭhiye pamāde ananuyoge apaccavekkhaṇāya tibbā bhayasaññā, na paccupaṭṭhitā hoti, seyyathāpi, bhikkhave, ukkhittāsike vadhake. Veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'abhāvitā me anicce dukkhasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno anicce dukkhasaññāpariсitena cetasā bahulaṃ viharato ālasye kosajje vissaṭṭhiye pamāde ananuyoge apaccavekkhaṇāya tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti, seyyathāpi, bhikkhave, ukkhittāsike vadhake. Veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'subhāvitā me anicce dukkhasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. 'Anicce dukkhasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (6)

'Dukkhe anattasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Dukkhe anattasaññāpariciteṇa, bhikkhave, bhikkhuno cetasā bahulaṃ viharato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhāsamatikkantaṃ santaṃ suvimuttaṃ.

Sace, bhikkhave, bhikkhuno dukkhe anattasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu na ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhāsamatikkantaṃ santaṃ suvimuttaṃ. Veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'abhāvitā me dukkhe anattasaññā, natthi me pubbenāparaṃ viseso, appattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhuno dukkhe anattasaññāpariciteṇa cetasā bahulaṃ viharato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhāsamatikkantaṃ santaṃ suvimuttaṃ. Veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā 'subhāvitā me dukkhe anattasaññā, atthi me pubbenāparaṃ viseso, pattaṃ me bhāvanābalan'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. 'Dukkhe anattasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (7)

Imā kho, bhikkhave, satta saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

91. Ariyasutta

"... Ārakattā ariyo hoti ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

10. Āhuneyyavagga

95

"Sattime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā ... pe ... dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame satta? Idha,

bhikkhave, ekacco puggalo cakkhusmiṃ aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ kho, bhikkhave, paṭhamo puggalo āhuneyyo pāhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo cakkhusmiṃ aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. Tassa apubbaṃ acarimaṃ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo puggalo āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo cakkhusmiṃ aniccānupassī viharati aniccasaññī aniccapaṭisaṃvedī satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti ... pe ... upahaccaparinibbāyī hoti ... pe ... asaṅkhāraparinibbāyī hoti ... pe ... sasaṅkhāraparinibbāyī hoti ... pe ... uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo puggalo āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Ime kho, bhikkhave, satta puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

39. Dutiyapaṭisambhidāsutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato sāriputto catasso paṭisambhidā sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, sāriputto 'idaṃ me cetaso līnattan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; ajjhattaṃ saṅkhittaṃ vā cittaṃ 'ajjhattaṃ me saṅkhittaṃ cittan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; bahiddhā vikkhittaṃ vā cittaṃ 'bahiddhā me vikkhittaṃ cittan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; tassa viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā saññā ... pe ... vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; sappāyāsappāyesu kho panassa dhammesu hīnappaṇītesu kaṇhasukkasappaṭibhāgesu nimittaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ

sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato sāriputto catasso paṭisambhidā sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

11. Paṭhamaanusayasutta

“Sattime, bhikkhave, anusayā. Katame satta? Kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo. Ime kho, bhikkhave, satta anusayā”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

8. Saṃyojanasutta

“Sattimāni, bhikkhave, saṃyojanāni. Katamāni satta? Anunayasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, diṭṭhisaṃyojanaṃ, vicikicchāsaṃyojanaṃ, mānasaṃyojanaṃ, bhavarāgasaṃyojanaṃ, avijjāsaṃyojanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, satta saṃyojanānī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

2. Anusayavagga

17. Dukkhānupassīsutta

Sattime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame satta? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabbasaṅkhāresu dukkhānupassī viharati ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

83. Satthusāsanasutta

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca:

“Sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan”ti. “Ye kho tvaṃ, upāli, dhamme jāneyyāsi: ‘ime

dhammā na ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī'ti; ekaṃsena, upāli, dhāreyyāsi: 'neso dhammo neso vinayo netaṃ satthusāsanan'ti. Ye ca kho tvaṃ, upāli, dhamme jāneyyāsi: 'ime dhammā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī'ti; ekaṃsena, upāli, dhāreyyāsi: 'eso dhammo eso vinayo etaṃ satthusāsanan'"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

9. Samaṇavagga

90. Vedagūsutta

"... Viditattā vedagū hoti ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

11. Rāgapeyyāla

618–644

"Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... pe ... paṭinissaggāya ime satta dhammā bhāvetabbā"ti.

Aṅguttara Nikāya 7

4. Devatāvagga

43. Dutiyaniddasasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "atippago kho tāva kosambiyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho āyasmā ānando yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi.

Tena kho pana samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "yo hi koci, āvuso, dvādasavassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Atha kho āyasmā ānando tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ

bhāsitaṃ neva abhinandi nappaṭikkosi. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmī"ti. Atha kho āyasmā ānando kosambiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'atippago kho tāva kosambiyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan'ti ... pe ... tehi saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ.

Tena kho pana, bhante, samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'yo hi koci, āvuso, dvādasavassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, niddaso bhikkhūti alaṃvacanāyā'ti. Atha khvāhaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā, appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ: 'bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmī'ti. Sakkā nu kho, bhante, imasmiṃ dhammavinaye kevalaṃ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetun"ti?

"Na kho, ānanda, sakkā imasmiṃ dhammavinaye kevalaṃ vassagaṇanamattena niddaso bhikkhu paññāpetuṃ. Satta kho imāni, ānanda, niddasavatthūni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni.

Katamāni satta? Idhānanda, bhikkhu, saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Imāni kho, ānanda, satta niddasavatthūni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Imehi kho, ānanda, sattahi niddasavatthūhi samannāgato bhikkhu dvādasa cepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāya; catubbīsati cepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāya; chattiṃsati cepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāya, aṭṭhacattārīsañcepi vassāni paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, 'niddaso bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Dvādasamaṃ.

Devatāvaggo catuttho.

Appamādo hirī ceva, dve suvacā duve mittā; Dve paṭisambhidā dve vasā, duve niddasavatthunāti.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

82. Catutthavinayadharasobhanasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato vinayadharo sobhati. Katamehi sattahi? Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato vinayadharo sobhatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

31. Parābhavasutta

"Sattime, bhikkhave, upāsakassa parābhavā ... pe ... sattime, bhikkhave, upāsakassa sambhavā. Katame satta? Bhikkhudassanaṃ na hāpeti, saddhammassavanaṃ nappamajjati, adhisīle sikkhati, pasādabahulo hoti, bhikkhūsu theresu ceva navesu ca majjhimesu ca anupārambhacitto dhammaṃ suṇāti na randhagavesī, na ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṃ gavesati, idha ca pubbakāraṃ karoti. Ime kho, bhikkhave, satta upāsakassa sambhavāti.

Dassanaṃ bhāvitattānaṃ, Yo hāpeti upāsako; Savanañca ariyadhammānaṃ, Adhisīle na sikkhati.

Appasādo ca bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati; Upārambhakacitto ca, saddhammaṃ sotumicchati.

Ito ca bahiddhā aññaṃ, dakkhiṇeyyaṃ gavesati; Tattheva ca pubbakāraṃ, yo karoti upāsako.

Ete kho parihāniye, satta dhamme sudesite; Upāsako sevamāno, saddhammā parihāyati.

Dassanaṃ bhāvitattānaṃ, Yo na hāpeti upāsako; Savanañca ariyadhammānaṃ, Adhisīle ca sikkhati.

Pasādo cassa bhikkhūsu, bhiyyo bhiyyo pavaḍḍhati; Anupārambhacitto ca, saddhammaṃ sotumicchati.

Na ito bahiddhā aññaṃ, dakkhiṇeyyaṃ gavesati; Idheva ca pubbakāraṃ, yo karoti upāsako.

Ete kho aparihāniye, Satta dhamme sudesite; Upāsako sevamāno, Saddhammā na parihāyatī"ti.

Ekādasamaṃ.

Vajjisattakavaggo tatiyo.

Sāranda vassakāro ca, tisattakāni bhikkhukā; Bodhisaññā dve ca hāni, vipatti ca parābhavoti.

Aṅguttara Nikāya 7

1. Dhanavagga

2. Dutiyapiyasutta

"Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu lābhakāmo ca hoti, sakkārakāmo ca hoti, anavaññattikāmo ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca, issukī ca, maccharī ca. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Sattahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na lābhakāmo ca hoti, na sakkārakāmo ca hoti, na anavaññattikāmo ca hoti, hirīmā ca hoti, ottappī ca, anissukī ca, amaccharī ca. Imehi kho, bhikkhave, sattahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

3. Vajjisattakavagga

25. Tatiyasattakasutta

"Satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha ... pe ... katame ca, bhikkhave, satta apari-

hāniyā dhammā? Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū saddhā bhavissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū hirimanto bhavissanti ... pe ... ottappino bhavissanti ... bahussutā bhavissanti ... āraddhavīriyā bhavissanti ... satimanto bhavissanti ... paññavanto bhavissanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti; vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

67. Nagaropamasutta

"Yato kho, bhikkhave, rañño paccantimaṃ nagaraṃ sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṃ hoti, catunnañca āhārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Idaṃ vuccati, bhikkhave, rañño paccantimaṃ nagaraṃ akaraṇīyaṃ bāhirehi paccatthikehi paccāmittehi.

Katamehi sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṃ hoti? Idha, bhikkhave, rañño paccantime nagare esikā hoti gambhīranemā sunikhātā acalā asampavedhī. Iminā paṭhamena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare parikkhā hoti gambhīrā ceva vitthatā ca. Iminā dutiyena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare anupariyāyapatho hoti ucco ceva vitthato ca. Iminā tatiyena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ āvudhaṃ sannicitaṃ hoti salākañceva jevanikañca. Iminā catutthena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahubalakāyo paṭivasati, seyyathidaṃ—hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsakaputtā. Iminā pañcamena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare dovāriko hoti paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṃ nivāretā ñātānaṃ pavesetā. Iminā chaṭṭhena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare pākāro hoti ucco ceva vitthato ca vāsanalepanasampanno ca. Iminā sattamena nagaraparikkhārena suparikkhataṃ hoti rañño paccantimaṃ nagaraṃ abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Imehi sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṃ hoti. (7)

Katamesaṃ catunnaṃ āhārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī? Idha, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ tiṇakaṭṭhodakaṃ sannicitaṃ hoti abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ sāliyavakaṃ sannicitaṃ hoti abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ tilamuggamāsāparaṇṇaṃ sannicitaṃ hoti abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ bhesajjaṃ sannicitaṃ hoti, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ loṇaṃ abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ āhārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (4)

Yato kho, bhikkhave, rañño paccantimaṃ nagaraṃ imehi sattahi nagaraparikkhārehi suparikkhataṃ hoti, imesañca catunnaṃ āhārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Idaṃ vuccati, bhikkhave, rañño paccantimaṃ nagaraṃ akaraṇīyaṃ bāhirehi paccatthikehi paccāmittehi. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yato ariyasāvako sattahi sad-

dhammehi samannāgato hoti, catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako akaraṇīyo mārassa akaraṇīyo pāpimato. Katamehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti?

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare esikā hoti gambhīranemā sunikhātā acalā asampavedhī abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ 'itipi so ... pe ... buddho bhagavā'ti. Saddhesiko, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā paṭhamena saddhammena samannāgato hoti. (1)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare parikkhā hoti gambhīrā ceva vitthatā ca abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Hirīparikkho kho, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā dutiyena saddhammena samannāgato hoti. (2)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare anupariyāyapatho hoti ucco ceva vitthato ca abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ, kho, bhikkhave, ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Ottappapariyāyapatho, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā tatiyena saddhammena samannāgato hoti. (3)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ āvudhaṃ sannicitaṃ hoti salākañceva jevanikañca abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Sutāvudho, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā catutthena saddhammena samannāgato hoti. (4)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahubalakāyo

paṭivasati, seyyathidaṃ—hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsakaputtā abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Vīriyabalakāyo, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā pañcamena saddhammena samannāgato hoti. (5)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare dovāriko hoti paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṃ nivāretā ñātānaṃ pavesetā abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Satidovāriko, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā chaṭṭhena saddhammena samannāgato hoti. (6)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare pākāro hoti ucco ceva vitthato ca vāsanalepanasampanno ca abbhantarānaṃ guttiyā bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Paññāvāsanalepanasampanno, bhikkhave, ariyasāvako akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti; sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti; suddhaṃ attānaṃ pariharati. Iminā sattamena saddhammena samannāgato hoti. Imehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti. (7)

Katamesaṃ catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī? Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ tiṇakaṭṭhodakaṃ sannicitaṃ hoti abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. (1)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ sāliyavakaṃ

sannicitaṃ hoti abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. (2)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ tilamuggamāsāparaṇṇaṃ sannicitaṃ hoti abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. (3)

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño paccantime nagare bahuṃ bhesajjaṃ sannicitaṃ hoti, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ loṇaṃ abbhantarānaṃ ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya bāhirānaṃ paṭighātāya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ariyasāvako sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati attano ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. Imesaṃ catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (4)

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti, imesañca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako akaraṇīyo mārassa akaraṇīyo pāpimato"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 7

6. Abyākatavagga

64. Kodhanasutta

"Sattime, bhikkhave, dhammā sapattakantā sapattakaraṇā kodhanaṃ āgacchanti itthiṃ vā purisaṃ vā. Katame satta? Idha, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: 'aho vatāyaṃ dubbaṇṇo assā'ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa vaṇṇavatāya nandati. Kodhanoyaṃ, bhikkhave, purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto, kiñcāpi so hoti sunhāto suvilitto kappitakesamassu odātavatthavasano;

atha kho so dubbaṇṇova hoti kodhābhibhūto. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: 'aho vatāyaṃ dukkhaṃ sayeyyā'ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa sukhaseyyāya nandati. Kodhanoyaṃ, bhikkhave, purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto, kiñcāpi so pallaṅke seti gonakatthate paṭalikatthate kadalimigapavarapaccattharaṇe sauttaracchade ubhatolohitakūpadhāne; atha kho so dukkhaññeva seti kodhābhibhūto. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: 'aho vatāyaṃ na pacurattho assā'ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa pacuratthatāya nandati. Kodhanoyaṃ, bhikkhave, purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto, anatthampi gahetvā 'attho me gahito'ti maññati, atthampi gahetvā 'anattho me gahito'ti maññati. Tassime dhammā aññamaññaṃ vipaccanīkā gahitā dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya saṃvattanti kodhābhibhūtassa. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: 'aho vatāyaṃ na bhogavā assā'ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa bhogavatāya nandati. Kodhanassa, bhikkhave, purisapuggalassa kodhābhibhūtassa kodhaparetassa, yepissa te honti bhogā uṭṭhānavīriyādhigatā bāhābalaparicitā sedāvakkhittā dhammikā dhammaladdhā, tepi rājāno rājakosaṃ pavesenti kodhābhibhūtassa. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: 'aho vatāyaṃ na yasavā assā'ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa yasavatāya nandati. Kodhanoyaṃ, bhikkhave, purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto, yopissa so hoti yaso appamādādhigato, tamhāpi dhaṃsati kodhābhibhūto. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: ‘aho vatāyaṃ na mittavā assā’ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa mittavatāya nandati. Kodhanaṃ, bhikkhave, purisapuggalaṃ kodhābhibhūtaṃ kodhaparetaṃ, yepissa te honti mittāmaccā ñātisālohitā, tepi ārakā parivajjanti kodhābhibhūtaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, chaṭṭho dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sapatto sapattassa evaṃ icchati: ‘aho vatāyaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyā’ti. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, sapatto sapattassa sugatigamane nandati. Kodhanoyaṃ, bhikkhave, purisapuggalo kodhābhibhūto kodhapareto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya ... pe ... kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati kodhābhibhūto. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo dhammo sapattakanto sapattakaraṇo kodhanaṃ āgacchati itthiṃ vā purisaṃ vā. (7)

Ime kho, bhikkhave, satta dhammā sapattakantā sapattakaraṇā kodhanaṃ āgacchanti itthiṃ vā purisaṃ vāti.

Kodhano dubbaṇṇo hoti, atho dukkhampi seti so; Atho atthaṃ gahetvāna, anatthaṃ adhipajjati.

Tato kāyena vācāya, vadhaṃ katvāna kodhano; Kodhābhibhūto puriso, dhanajāniṃ nigacchati.

Kodhasammadasammatto, āyasakyaṃ nigacchati; Ñātimittā suhajjā ca, parivajjanti kodhanaṃ.

Anatthajanano kodho, kodho cittappakopano; Bhayamantarato jātaṃ, taṃ jano nāvabujjhati.

Kuddho atthaṃ na jānāti, kuddho dhammaṃ na passati; Andhatamaṃ tadā hoti, yaṃ kodho sahate naraṃ.

Yaṃ kuddho uparodheti, sukaraṃ viya dukkaraṃ; Pacchā so vigate kodhe, aggidaḍḍhova tappati.

Dummaṅkuyaṃ padasseti, dhūmaṃ dhūmīva pāvako; Yato patāyati kodho, yena kujjhanti mānavā.

Nāssa hirī na ottappaṃ, na vāco hoti gāravo; Kodhena abhibhūtassa, na dīpaṃ hoti kiñcanaṃ.

Tapanīyāni kammāni, yāni dhammehi ārakā; Tāni ārocayissāmi, taṃ suṇātha yathā tathaṃ.

Kuddho hi pitaraṃ hanti, hanti kuddho samātaraṃ; Kuddho hi brāhmaṇaṃ hanti, hanti kuddho puthujjanaṃ.

Yāya mātu bhato poso, imaṃ lokaṃ avekkhati; Tampi pāṇadadiṃ santiṃ, hanti kuddho puthujjano.

Attūpamā hi te sattā, attā hi paramo piyo; Hanti kuddho puthuttānaṃ, nānārūpesu mucchito.

Asinā hanti attānaṃ, visaṃ khādanti mucchitā; Rajjuyā bajjha mīyanti, pabbatāmapi kandare.

Bhūnahaccāni kammāni, attamāraṇiyāni ca; Karontā nāvabujjhanti, kodhajāto parābhavo.

Itāyaṃ kodharūpena, maccupāso guhāsayo; Taṃ damena samucchinde, paññāvīriyena diṭṭhiyā.

Yathā metaṃ akusalaṃ, samucchindetha paṇḍito; Tatheva dhamme sikkhetha, mā no dummaṅkuyaṃ ahu.

Vītakodhā anāyāsā, Vītalobhā anussukā; Dantā kodhaṃ pahantvāna, Parinibbanti anāsavā"ti.

Ekādasamaṃ.

Abyākatavaggo chaṭṭho.

Abyākato purisagati, Tissa sīha arakkhiyaṃ; Kimilaṃ satta pacalā, Mettā bhariyā kodhekādasāti.

Aṅguttara Nikāya 7

8. Vinayavagga

84. Adhikaraṇasamathasutta

"Sattime, bhikkhave, adhikaraṇasamathā dhammā uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya. Katame satta? Sammukhāvinayo dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, paṭiññātakaraṇaṃ dātabbaṃ, yebhuyyasikā dātabbā, tassapāpiyasikā dātabbā, tiṇavatthārako dātabbo. Ime kho, bhikkhave, satta adhikaraṇasamathā dhammā uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāyā"ti.

Dasamaṃ.

Vinayavaggo aṭṭhamo.

Caturo vinayadharā, caturo ceva sobhanā; Sāsanaṃ adhikaraṇa—samathenaṭṭhame dasāti.

Aṅguttara Nikāya 7

7. Mahāvagga

73. Sunettasutta

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sunetto nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Sunettassa kho pana, bhikkhave, satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṃ. Sunetto satthā sāvakānaṃ brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desesi. Ye kho pana, bhikkhave, sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni nappasādesuṃ te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjiṃsu. Ye kho pana, bhikkhave, sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni pasādesuṃ te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjiṃsu.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, mūgapakkho nāma satthā ahosi ... pe ... aranemi nāma satthā ahosi ... pe ... kuddālako nāma satthā ahosi ... pe ... hatthipālo nāma satthā ahosi ... pe ... jotipālo nāma satthā ahosi ... pe ... arako nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Arakassa kho pana, bhikkhave, satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṃ. Arako nāma satthā sāvakānaṃ brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desesi. Ye kho pana, bhikkhave, arakassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni nappasādesuṃ, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjiṃsu. Ye kho pana, bhikkhave, arakassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni pasādesuṃ, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjiṃsu.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yo ime satta satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṅghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṃ so apuññaṃ pasaveyyā"ti? "Evaṃ, bhante". "Yo, bhikkhave, ime satta satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṅghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṃ so apuññaṃ pasaveyya. Yo ekaṃ diṭṭhisampannaṃ puggalaṃ paduṭṭhacitto akkosati paribhāsati, ayaṃ tato bahutaraṃ apuññaṃ pasavati. Taṃ kissa hetu? Nāhaṃ, bhikkhave, ito bahiddhā evarūpiṃ khantiṃ vadāmi yathāmaṃ sabrahmacārīsu.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na no sabrahmacārīsu cittāni paduṭṭhāni bhavissantī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitab-

ban”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

109. Arakkhitasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: “citte, gahapati, arakkhite kāyakammampi arakkhitaṃ hoti, vacīkammampi arakkhitaṃ hoti, manokammampi arakkhitaṃ hoti. Tassa arakkhitakāyakammantassa arakkhitavacīkammantassa arakkhitamanokammantassa kāyakammampi avassutaṃ hoti, vacīkammampi avassutaṃ hoti, manokammampi avassutaṃ hoti. Tassa avassutakāyakammantassa avassutavacīkammantassa avassutamanokammantassa kāyakammampi pūtikaṃ hoti, vacīkammampi pūtikaṃ hoti, manokammampi pūtikaṃ hoti. Tassa pūtikāyakammantassa pūtivacīkammantassa pūtimanokammantassa na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā.

Seyyathāpi, gahapati, kūṭāgāre ducchanne kūṭampi arakkhitaṃ hoti, gopānasiyopi arakkhitā honti, bhittipi arakkhitā hoti; kūṭampi avassutaṃ hoti, gopānasiyopi avassutā honti, bhittipi avassutā hoti; kūṭampi pūtikaṃ hoti, gopānasiyopi pūtikā honti, bhittipi pūtikā hoti.

Evamevaṃ kho, gahapati, citte arakkhite kāyakammampi arakkhitaṃ hoti, vacīkammampi arakkhitaṃ hoti, manokammampi arakkhitaṃ hoti. Tassa arakkhitakāyakammantassa arakkhitavacīkammantassa arakkhitamanokammantassa kāyakammampi avassutaṃ hoti, vacīkammampi avassutaṃ hoti, manokammampi avassutaṃ hoti. Tassa avassutakāyakammantassa avassutavacīkammantassa avassutamanokammantassa kāyakammampi pūtikaṃ hoti, vacīkammampi pūtikaṃ hoti, manokammampi pūtikaṃ hoti. Tassa pūtikāyakammantassa pūtivacīkammantassa pūtimanokammantassa na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā.

Citte, gahapati, rakkhite kāyakammampi rakkhitaṃ hoti, vacīkammampi rakkhitaṃ hoti, manokammampi rakkhitaṃ hoti. Tassa rakkhitakāyakammantassa rakkhitavacīkammantassa rakkhitamanokammantassa kāyakammampi anavassutaṃ hoti, vacīkammampi anavas-

sutaṃ hoti, manokammampi anavassutaṃ hoti. Tassa anavassutakāyakammantassa anavassutavacīkammantassa anavassutamanokammantassa kāyakammampi apūtikaṃ hoti, vacīkammampi apūtikaṃ hoti, manokammampi apūtikaṃ hoti. Tassa apūtikāyakammantassa apūtivacīkammantassa apūtimanokammantassa bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā.

Seyyathāpi, gahapati, kūṭāgāre succhanne kūṭampi rakkhitaṃ hoti, gopānasiyopi rakkhitā honti, bhittipi rakkhitā hoti; kūṭampi anavassutaṃ hoti, gopānasiyopi anavassutā honti, bhittipi anavassutā hoti; kūṭampi apūtikaṃ hoti, gopānasiyopi apūtikā honti, bhittipi apūtikā hoti.

Evamevaṃ kho, gahapati, citte rakkhite kāyakammampi rakkhitaṃ hoti, vacīkammampi rakkhitaṃ hoti, manokammampi rakkhitaṃ hoti. Tassa rakkhitakāyakammantassa rakkhitavacīkammantassa rakkhitamanokammantassa kāyakammampi anavassutaṃ hoti, vacīkammampi anavassutaṃ hoti, manokammampi anavassutaṃ hoti. Tassa anavassutakāyakammantassa anavassutavacīkammantassa anavassutamanokammantassa kāyakammampi apūtikaṃ hoti, vacīkammampi apūtikaṃ hoti, manokammampi apūtikaṃ hoti. Tassa apūtikāyakammantassa apūtivacīkammantassa apūtimanokammantassa bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

92. Accāyikasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, kassakassa gahapatissa accāyikāni karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, kassako gahapati sīghaṃ sīghaṃ khettaṃ sukaṭṭhaṃ karoti sumatikataṃ. Sīghaṃ sīghaṃ khettaṃ sukaṭṭhaṃ karitvā sumatikataṃ sīghaṃ sīghaṃ bījāni patiṭṭhāpeti. Sīghaṃ sīghaṃ bījāni patiṭṭhāpetvā sīghaṃ sīghaṃ udakaṃ abhinetipi apanetipi. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi kassakassa gahapatissa accāyikāni karaṇīyāni. Tassa kho taṃ, bhikkhave, kassakassa gahapatissa natthi sā iddhi vā ānubhāvo vā: 'ajjeva me dhaññāni jāyantu, sveva gabbhīni hontu, uttarasveva paccantū'ti. Atha kho, bhikkhave, hoti so samayo yaṃ tassa kassakassa gahapatissa tāni dhaññāni utupariṇāmīni jāyantipi gabb-

hīnipi honti paccantipi.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīṇimāni bhikkhussa accāyikāni karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Adhisīlasikkhāsamādānaṃ, adhicittasikkhāsamādānaṃ, adhipaññāsikkhāsamādānaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi bhikkhussa accāyikāni karaṇīyāni. Tassa kho taṃ, bhikkhave, bhikkhuno natthi sā iddhi vā ānubhāvo vā: 'ajjeva me anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccatu sve vā uttarasve vā'ti. Atha kho, bhikkhave, hoti so samayo yaṃ tassa bhikkhuno adhisīlampi sikkhato adhicittampi sikkhato adhipaññampi sikkhato anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'tibbo no chando bhavissati adhisīlasikkhāsamādāne, tibbo chando bhavissati adhicittasikkhāsamādāne, tibbo chando bhavissati adhipaññāsikkhāsamādāne'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

22. Gilānasutta

"Tayome, bhikkhave, gilānā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, bhikkhave, ekacco gilāno labhanto vā sappāyāni bhojanāni alabhanto vā sappāyāni bhojanāni, labhanto vā sappāyāni bhesajjāni alabhanto vā sappāyāni bhesajjāni, labhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ alabhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ neva vuṭṭhāti tamhā ābādhā.

Idha pana, bhikkhave, ekacco gilāno labhanto vā sappāyāni bhojanāni alabhanto vā sappāyāni bhojanāni, labhanto vā sappāyāni bhesajjāni alabhanto vā sappāyāni bhesajjāni, labhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ alabhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ vuṭṭhāti tamhā ābādhā.

Idha pana, bhikkhave, ekacco gilāno labhantova sappāyāni bhojanāni no alabhanto, labhantova sappāyāni bhesajjāni no alabhanto, labhantova patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ no alabhanto vuṭṭhāti tamhā ābādhā.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ gilāno labhantova sappāyāni bhojanāni no alabhanto, labhantova sappāyāni bhesajjāni no alabhanto, labhantova patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ no alabhanto vuṭṭhāti tamhā ābādhā, imaṃ kho, bhikkhave, gilānaṃ paṭicca gilānabhattaṃ anuññātaṃ gilānabhesajjaṃ anuññātaṃ gilānupaṭṭhāko anuññāto. Imañca pana, bhikkhave, gilānaṃ paṭicca aññepi gilānā upaṭṭhātabbā. Ime kho, bhikkhave,

tayo gilānā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tayome gilānūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo labhanto vā tathāgataṃ dassanāya alabhanto vā tathāgataṃ dassanāya, labhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya alabhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya neva okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Idha, pana, bhikkhave, ekacco puggalo labhanto vā tathāgataṃ dassanāya alabhanto vā tathāgataṃ dassanāya, labhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya alabhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo labhantova tathāgataṃ dassanāya no alabhanto, labhantova tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya no alabhanto okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo labhantova tathāgataṃ dassanāya no alabhanto, labhantova tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya no alabhanto okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ, imaṃ kho, bhikkhave, puggalaṃ paṭicca dhammadesanā anuññātā. Imañca pana, bhikkhave, puggalaṃ paṭicca aññesampi dhammo desetabbo. Ime kho, bhikkhave, tayo gilānūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

141. Assaparassasutta

"Tayo ca, bhikkhave, assaparasse desessāmi tayo ca purisaparasse. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame ca, bhikkhave, tayo assaparassā? Idha, bhikkhave, ekacco assaparasso javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco assaparasso javasampanno hoti vaṇṇasampanno ca; na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco assaparasso javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca āroha-

pariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo assaparassā.

Katame ca, bhikkhave, tayo purisaparassā? Idha, bhikkhave, ekacco purisaparasso javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco purisaparasso javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca; na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco purisaparasso javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, purisaparasso javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho saṃsādeti, no vissajjeti. Idamassa na vaṇṇasmiṃ vadāmi. Na kho pana lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa na ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisaparasso javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno.

Kathañca, bhikkhave, purisaparasso javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca, na ārohapariṇāhasampanno? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Na kho pana lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa na ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisaparasso javasampanno ca hoti; vaṇṇasampanno ca, na ārohapariṇāhasampanno.

Kathañca, bhikkhave, purisaparasso javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Lābhī kho pana hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisaparasso

javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo purisaparassā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

91. Saṅkavāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghe saddhiṃ yena saṅkavā nāma kosalānaṃ nigamo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā saṅkavāyaṃ viharati. Tena kho pana samayena kassapagotto nāma bhikkhu saṅkavāyaṃ āvāsiko hoti. Tatra sudaṃ bhagavā sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Atha kho kassapagottassa bhikkhuno bhagavati sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassente samādapente samuttejente sampahaṃsente ahudeva akkhanti ahu appaccayo: “adhisallikhatevāyaṃ samaṇo”ti. Atha kho bhagavā saṅkavāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati.

Atha kho kassapagottassa bhikkhuno acirapakkantassa bhagavato ahudeva kukkuccaṃ ahu vippaṭisāro: “alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yassa me bhagavati sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassente samādapente samuttejente sampahaṃsente ahudeva akkhanti ahu appaccayo: ‘adhisallikhatevāyaṃ samaṇo’ti. Yannūnāhaṃ yena bhagavā tenupasaṅkameyyaṃ; upasaṅkamitvā bhagavato santike accayaṃ accayato deseyyan”ti. Atha kho kassapagotto bhikkhu senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena rājagahaṃ tena pakkāmi. Anupubbena yena rājagahaṃ yena gijjhakūṭo pabbato yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kassapagotto bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

“Ekamidaṃ, bhante, samayaṃ bhagavā saṅkavāyaṃ viharati, saṅkavā nāma kosalānaṃ nigamo. Tatra, bhante, bhagavā sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Tassa mayhaṃ bhagavati sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassente samādapente samuttejente

sampahaṃsente ahudeva akkhanti ahu appaccayo: 'adhisallikhatevāyaṃ samaṇo'ti. Atha kho bhagavā saṅkavāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. () Tassa mayhaṃ, bhante, acirapakkantassa bhagavato ahudeva kukkuccaṃ ahu vippaṭisāro: 'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yassa me bhagavati sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassente samādapente samuttejente sampahaṃsente ahudeva akkhanti ahu appaccayo: "adhisallikhatevāyaṃ samaṇo"ti. Yannūnāhaṃ yena bhagavā tenupasaṅkameyyaṃ; upasaṅkamitvā bhagavato santike accayaṃ accayato deseyyan'ti. Accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ yassa me bhagavati sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassente samādapente samuttejente sampahaṃsente ahudeva akkhanti ahu appaccayo: 'adhisallikhatevāyaṃ samaṇo'ti. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu, āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha taṃ, kassapa, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yassa te mayi sikkhāpadapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya bhikkhū sandassente samādapente samuttejente sampahaṃsente ahudeva akkhanti ahu appaccayo: 'adhisallikhatevāyaṃ samaṇo'ti. Yato ca kho tvaṃ, kassapa, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhihesā, kassapa, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjati.

Thero cepi, kassapa, bhikkhu hoti na sikkhākāmo na sikkhāsamādānassa vaṇṇavādī, ye caññe bhikkhū na sikkhākāmā te ca na sikkhāya samādapeti, ye caññe bhikkhū sikkhākāmā tesañca na vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, evarūpassāhaṃ, kassapa, therassa bhikkhuno na vaṇṇaṃ bhaṇāmi. Taṃ kissa hetu? Satthā hissa vaṇṇaṃ bhaṇatīti aññe naṃ bhikkhū bhajeyyuṃ, ye naṃ bhajeyyuṃ tyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ, yyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti. Tasmāhaṃ, kassapa, evarūpassa therassa bhikkhuno na vaṇṇaṃ bhaṇāmi.

Majjhimo cepi, kassapa, bhikkhu hoti ... pe ... navo cepi, kassapa, bhikkhu hoti na sikkhākāmo na sikkhāsamādānassa vaṇṇavādī, ye caññe bhikkhū na sikkhākāmā te ca na sikkhāya samādapeti, ye

caññe bhikkhū sikkhākāmā tesañca na vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, evarūpassāhaṃ, kassapa, navassa bhikkhuno na vaṇṇaṃ bhaṇāmi. Taṃ kissa hetu? Satthā hissa vaṇṇaṃ bhaṇatīti aññe naṃ bhikkhū bhajeyyuṃ, ye naṃ bhajeyyuṃ tyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ, yyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti. Tasmāhaṃ, kassapa, evarūpassa navassa bhikkhuno na vaṇṇaṃ bhaṇāmi.

Thero cepi, kassapa, bhikkhu hoti sikkhākāmo sikkhāsamādānassa vaṇṇavādī, ye caññe bhikkhū na sikkhākāmā te ca sikkhāya samādapeti, ye caññe bhikkhū sikkhākāmā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, evarūpassāhaṃ, kassapa, therassa bhikkhuno vaṇṇaṃ bhaṇāmi. Taṃ kissa hetu? Satthā hissa vaṇṇaṃ bhaṇatīti aññe naṃ bhikkhū bhajeyyuṃ, ye naṃ bhajeyyuṃ tyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ, yyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyāti. Tasmāhaṃ, kassapa, evarūpassa therassa bhikkhuno vaṇṇaṃ bhaṇāmi.

Majjhimo cepi, kassapa, bhikkhu hoti sikkhākāmo ... pe ... navo cepi, kassapa, bhikkhu hoti sikkhākāmo sikkhāsamādānassa vaṇṇavādī, ye caññe bhikkhū na sikkhākāmā te ca sikkhāya samādapeti, ye caññe bhikkhū sikkhākāmā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, evarūpassāhaṃ, kassapa, navassa bhikkhuno vaṇṇaṃ bhaṇāmi. Taṃ kissa hetu? Satthā hissa vaṇṇaṃ bhaṇatīti aññe naṃ bhikkhū bhajeyyuṃ, ye naṃ bhajeyyuṃ tyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ, yyāssa diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyāti. Tasmāhaṃ, kassapa, evarūpassa navassa bhikkhuno vaṇṇaṃ bhaṇāmī”ti.

Ekādasamaṃ.

Samaṇavaggo catuttho.

Samaṇo gadrabho khettaṃ, vajjiputto ca sekkhakaṃ; Tayo ca sikkhanā vuttā, dve sikkhā saṅkavāya cāti.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

44. Kathāpavattisutta

“Tīhi, bhikkhave, ṭhānehi kathā pavattinī hoti. Katamehi tīhi? Yo dhammaṃ deseti so atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammappaṭisaṃvedī ca. Yo dhammaṃ suṇāti so atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammappaṭisaṃvedī

ca. Yo ceva dhammaṃ deseti yo ca dhammaṃ suṇāti ubho atthappaṭisaṃvedino ca honti dhammappaṭisaṃvedino ca. Imehi kho, bhikkhave, tīhi ṭhānehi kathā pavattinī hotī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

98. Tatiyaājānīyasutta

“Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhayaṃ gacchati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca. Imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

31. Sabrahmakasutta

"Sabrahmakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sapubbācariyakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sāhuneyyāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. 'Brahmā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. 'Pubbācariyā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. 'Āhuneyyā'ti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Taṃ kissa hetu? Bahukārā, bhikkhave, mātāpitaro puttānaṃ, āpādakā posakā, imassa lokassa dassetāroti.

Brahmāti mātāpitaro, pubbācariyāti vuccare; Āhuneyyā ca puttānaṃ, pajāya anukampakā.

Tasmā hi ne namasseyya, sakkareyya ca paṇḍito; Annena atha pānena, vatthena sayanena ca; Ucchādanena nhāpanena, pādānaṃ dhovanena ca.

Tāya naṃ pāricariyāya, mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

103. Pubbevasambodhasutta

"Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'ko nu kho loke assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'yaṃ kho lokaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ loke assādo. Yaṃ loko anicco dukkho vipariṇāmadhammo, ayaṃ loke ādīnavo. Yo loke chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ loke nissaraṇan'ti. Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, evaṃ lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, evaṃ lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca

pana me dassanaṃ udapādi: ‘akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo’”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

8. Sabyābajjhasutta

“Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo. Katamehi tīhi? Sabyābajjhena kāyakammena, sabyābajjhena vacīkammena, sabyābajjhena manokammena … pe … abyābajjhena kāyakammena, abyābajjhena vacīkammena, abyābajjhena manokammena. Imehi, kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘yehi tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo te tayo dhamme abhinivajjetvā, yehi tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo te tayo dhamme samādāya vattissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

147. Sāvajjasutta

“Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi tīhi? Sāvajjena kāyakammena, sāvajjena vacīkammena, sāvajjena manokammena—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi tīhi? Anavajjena kāyakammena, anavajjena vacīkammena, anavajjena manokammena—imehi kho … pe … evaṃ sagge”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

122. Moneyyasutta

“Tīṇimāni, bhikkhave, moneyyāni. Katamāni tīṇi? Kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ. Katamañca, bhikkhave, kāyamoneyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, abrahmacariyā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave,

kāyamoneyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vacīmoneyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vacīmoneyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, manomoneyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, manomoneyyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi moneyyānīti.

Kāyamuniṃ vacīmuniṃ, cetomuniṃ anāsavaṃ; Muniṃ moneyyasampannaṃ, āhu sabbappahāyinan"ti.

Dasamaṃ.

Āpāyikavaggo dutiyo.

Āpāyiko dullabho appameyyaṃ, Āneñjavipattisampadā; Apaṇṇako ca kammanto, Dve soceyyāni moneyyanti.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

49. Ātappakaraṇīyasutta

"Tīhi, bhikkhave, ṭhānehi ātappaṃ karaṇīyaṃ. Katamehi tīhi? Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya ātappaṃ karaṇīyaṃ, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ātappaṃ karaṇīyaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsanāya ātappaṃ karaṇīyaṃ. Imehi tīhi, bhikkhave, ṭhānehi ātappaṃ karaṇīyaṃ.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya ātappaṃ karoti, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ātappaṃ karoti, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsanāya ātappaṃ karoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu ātāpī nipako sato sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

11. Ñātasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ñāto bhikkhu bahujanaahitāya paṭipanno hoti bahujanadukkhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Ananulomike kāyakamme samādapeti, ananulomike vacīkamme samādapeti, ananulomikesu dhammesu samādapeti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato ñāto bhikkhu bahujanaahitāya paṭipanno hoti bahujanadukkhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ñāto bhikkhu bahujanahitāya paṭipanno hoti bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Anulomike kāyakamme samādapeti, anulomike vacīkamme samādapeti, anulomikesu dhammesu samādapeti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato ñāto bhikkhu bahujanahitāya paṭipanno hoti bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

28. Gūthabhāṇīsutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Gūthabhāṇī, pupphabhāṇī, madhubhāṇī. Katamo ca, bhikkhave, puggalo gūthabhāṇī? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti. So ajānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'na passāmī'ti; iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo gūthabhāṇī.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo pupphabhāṇī? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ pajānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, passaṃ vā

āha: 'passāmī'ti; iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo pupphabhāṇī.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo madhubhāṇī? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti; yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo madhubhāṇī. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

55. Nibbutasutta

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "'sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ sandiṭṭhikaṃ nibbānan'ti, bho gotama, vuccati. Kittāvatā nu kho, bho gotama, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ hoti akālikaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhī"ti?

Ratto kho, brāhmaṇa, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Rāge pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evampi kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ hoti.

Duṭṭho kho, brāhmaṇa ... pe ... mūḷho kho, brāhmaṇa, mohena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Mohe pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evampi kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ hoti.

Yato kho ayaṃ, brāhmaṇa, anavasesaṃ rāgakkhayaṃ paṭisaṃvedeti, anavasesaṃ dosakkhayaṃ paṭisaṃvedeti, anavasesaṃ mohakkhayaṃ paṭisaṃvedeti; evaṃ kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ hoti akā-

likaṃ ehipassikaṃ opaneyyikaṃ paccattaṃ veditabbaṃ viññūhī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

61. Titthāyatanasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, titthāyatanāni yāni paṇḍitehi samanuyuñjiyamānāni samanugāhiyamānāni samanubhāsiyamānāni parampi gantvā akiriyāya saṇṭhahanti. Katamāni tīṇi? Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbekatahetū'ti. Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ issaranimmānahetū'ti. Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ ahetuappaccayā'ti.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbekatahetū'ti, tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbekatahetū"'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā 'āmā'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'tenahāyasmanto pāṇātipātino bhavissanti pubbekatahetu, adinnādāyino bhavissanti pubbekatahetu, abrahmacārino bhavissanti pubbekatahetu, musāvādino bhavissanti pubbekatahetu, pisuṇavācā bhavissanti pubbekatahetu, pharusavācā bhavissanti pubbekatahetu, samphappalāpino bhavissanti pubbekatahetu, abhijjhāluno bhavissanti pubbekatahetu, byāpannacittā bhavissanti pubbekatahetu, micchādiṭṭhikā bhavissanti pubbekatahetu'.

Pubbekataṃ kho pana, bhikkhave, sārato paccāgacchataṃ na hoti chando vā vāyāmo vā idaṃ vā karaṇīyaṃ idaṃ vā akaraṇīyanti. Iti karaṇīyākaraṇīye kho pana saccato thetato anupalabbhiyamāne muṭṭhas-

satīnaṃ anārakkhānaṃ viharataṃ na hoti paccattaṃ sahadhammiko samaṇavādo. Ayaṃ kho me, bhikkhave, tesu samaṇabrāhmaṇesu evaṃvādīsu evaṃdiṭṭhīsu paṭhamo sahadhammiko niggaho hoti. (1)

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ issaranimmānahetū'ti, tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto evaṃvādino evaṃdiṭṭhino—yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ issaranimmānahetū'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā 'āmā'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'tenahāyasmanto pāṇātipātino bhavissanti issaranimmānahetu, adinnādāyino bhavissanti issaranimmānahetu, abrahmacārino bhavissanti issaranimmānahetu, musāvādino bhavissanti issaranimmānahetu, pisuṇavācā bhavissanti issaranimmānahetu, pharusavācā bhavissanti issaranimmānahetu, samphappalāpino bhavissanti issaranimmānahetu, abhijjhāluno bhavissanti issaranimmānahetu, byāpannacittā bhavissanti issaranimmānahetu, micchādiṭṭhikā bhavissanti issaranimmānahetu'.

Issaranimmānaṃ kho pana, bhikkhave, sārato paccāgacchataṃ na hoti chando vā vāyāmo vā idaṃ vā karaṇīyaṃ idaṃ vā akaraṇīyanti. Iti karaṇīyākaraṇīye kho pana saccato thetato anupalabbhiyamāne muṭṭhassatīnaṃ anārakkhānaṃ viharataṃ na hoti paccattaṃ sahadhammiko samaṇavādo. Ayaṃ kho me, bhikkhave, tesu samaṇabrāhmaṇesu evaṃvādīsu evaṃdiṭṭhīsu dutiyo sahadhammiko niggaho hoti. (2)

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ ahetuappaccayā'ti, tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto evaṃvādino evaṃdiṭṭhino—yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ ahetuappaccayā'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā 'āmā'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'tenahāyasmanto pāṇātipātino bhavissanti ahetuappaccayā ... pe ... micchādiṭṭhikā bhavissanti ahetuappaccayā'".

Ahetuappaccayaṃ kho pana, bhikkhave, sārato paccāgacchataṃ

na hoti chando vā vāyāmo vā idaṃ vā karaṇīyaṃ idaṃ vā akaraṇīyanti. Iti karaṇīyākaraṇīye kho pana saccato thetato anupalabbhiyamāne muṭṭhassatīnaṃ anārakkhānaṃ viharataṃ na hoti paccattaṃ sahadhammiko samaṇavādo. Ayaṃ kho me, bhikkhave, tesu samaṇabrāhmaṇesu evaṃvādīsu evaṃdiṭṭhīsu tatiyo sahadhammiko niggaho hoti. (3)

Imāni kho, bhikkhave, tīṇi titthāyatanāni yāni paṇḍitehi samanuyuñjiyamānāni samanugāhiyamānāni samanubhāsiyamānāni parampi gantvā akiriyāya saṇṭhahanti.

Ayaṃ kho pana, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katamo ca, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi? Imā cha dhātuyoti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Imāni cha phassāyatanānīti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Ime aṭṭhārasa manopavicārāti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Imāni cattāri ariyasaccānīti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Imā cha dhātuyoti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Chayimā, bhikkhave, dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu. Imā cha dhātuyoti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Imāni cha phassāyatanānīti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Chayimāni, bhikkhave, phassāyatanāni— cakkhu phassāyatanaṃ, sotaṃ phassāyatanaṃ, ghānaṃ phassāyatanaṃ, jivhā phassāyatanaṃ, kāyo phassāyatanaṃ, mano phassāyatanaṃ. Imāni cha phassāyatanānīti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo

appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Ime aṭṭhārasa manopavicārāti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhunā rūpaṃ disvā somanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati domanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati upekkhāṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati, sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya somanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati domanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati upekkhāṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati. Ime aṭṭhārasa manopavicārāti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Imāni cattāri ariyasaccānīti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Channaṃ, bhikkhave, dhātūnaṃ upādāya gabbhassāvakkanti hoti; okkantiyā sati nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā. Vediyamānassa kho panāhaṃ, bhikkhave, idaṃ dukkhanti paññapemi, ayaṃ dukkhasamudayoti paññapemi, ayaṃ dukkhanirodhoti paññapemi, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti paññapemi.

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, () maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave,

dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. 'Imāni cattāri ariyasaccānī'ti, bhikkhave, mayā dhammo desito aniggahito asaṅkiliṭṭho anupavajjo appaṭikuṭṭho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

4. Accayasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo. Katamehi tīhi? Accayaṃ accayato na passati, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ nappaṭikaroti, parassa kho pana accayaṃ desentassa yathādhammaṃ nappaṭiggaṇhāti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Katamehi tīhi? Accayaṃ accayato passati, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, parassa kho pana accayaṃ desentassa yathādhammaṃ paṭiggaṇhāti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Tasmātiha ... pe ....

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

108. Atittisutta

"Tiṇṇaṃ, bhikkhave, paṭisevanāya natthi titti. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Soppassa, bhikkhave, paṭisevanāya natthi titti. Surāmerayapānassa, bhikkhave, paṭisevanāya natthi titti. Methunadhammasamāpattiyā, bhikkhave, paṭisevanāya natthi titti. Imesaṃ, bhikkhave, tiṇṇaṃ paṭisevanāya natthi tittī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

75. Nivesakasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"Ye, ānanda, anukampeyyātha ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā te vo, ānanda, tīsu ṭhānesu samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā. Katamesu tīsu? Buddhe aveccappasāde samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi; satthā devamanussānaṃ, buddho bhagavā'ti, dhamme aveccappasāde samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti, saṃghe aveccappasāde samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti.

Siyā, ānanda, catunnaṃ mahābhūtānaṃ aññathattaṃ—pathavīdhātuyā āpodhātuyā tejodhātuyā vāyodhātuyā, na tveva buddhe aveccappasādena samannāgatassa ariyasāvakassa siyā aññathattaṃ tatridaṃ aññathattaṃ. So vatānanda, buddhe aveccappasādena samannāgato ariyasāvako nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Siyā, ānanda, catunnaṃ mahābhūtānaṃ aññathattaṃ—pathavīd-

hātuyā āpodhātuyā tejodhātuyā vāyodhātuyā, na tveva dhamme ... pe ... na tveva saṅghe aveccappasādena samannāgatassa ariyasāvakassa siyā aññathattaṃ tatridaṃ aññathattaṃ. So vatānanda, saṅghe aveccappasādena samannāgato ariyasāvako nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Ye, ānanda, anukampeyyātha ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā te vo, ānanda, imesu tīsu ṭhānesu samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

34. Nidānasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Lobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, doso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, moho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya.

Yaṃ, bhikkhave, lobhapakataṃ kammaṃ lobhajaṃ lobhanidānaṃ lobhasamudayaṃ, yatthassa attabhāvo nibbattati tattha taṃ kammaṃ vipaccati. Yattha taṃ kammaṃ vipaccati tattha tassa kammassa vipākaṃ paṭisaṃvedeti, diṭṭhe vā dhamme upapajja vā apare vā pariyāye.

Yaṃ, bhikkhave, dosapakataṃ kammaṃ dosajaṃ dosanidānaṃ dosasamudayaṃ, yatthassa attabhāvo nibbattati tattha taṃ kammaṃ vipaccati. Yattha taṃ kammaṃ vipaccati tattha tassa kammassa vipākaṃ paṭisaṃvedeti, diṭṭhe vā dhamme upapajja vā apare vā pariyāye.

Yaṃ, bhikkhave, mohapakataṃ kammaṃ mohajaṃ mohanidānaṃ mohasamudayaṃ, yatthassa attabhāvo nibbattati tattha taṃ kammaṃ vipaccati. Yattha taṃ kammaṃ vipaccati tattha tassa kammassa vipākaṃ paṭisaṃvedeti, diṭṭhe vā dhamme upapajja vā apare vā pariyāye.

Seyyathāpi, bhikkhave, bījāni akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sārādāni sukhasayitāni sukhette suparikammakatāya bhūmiyā nikkhittāni. Devo ca sammādhāraṃ anuppaveccheyya. Evassu tāni, bhikkhave, bījāni vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyuṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yaṃ lobhapakataṃ kammaṃ lobhajaṃ lobhanidānaṃ lobhasamudayaṃ, yatthassa attabhāvo nibbattati tattha taṃ kammaṃ vipaccati. Yattha taṃ kammaṃ vipaccati tattha tassa kammassa vipākaṃ paṭisaṃvedeti, diṭṭhe vā dhamme upapajja vā apare vā pariyāye.

Yaṃ dosapakataṃ kammaṃ ... pe ... yaṃ mohapakataṃ kammaṃ mohajaṃ mohanidānaṃ mohasamudayaṃ, yatthassa attabhāvo nibbattati tattha taṃ kammaṃ vipaccati. Yattha taṃ kammaṃ vipaccati tattha tassa kammassa vipākaṃ paṭisaṃvedeti, diṭṭhe vā dhamme upapajja vā apare vā pariyāye. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāya.

Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Alobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, adoso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, amoho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya.

Yaṃ, bhikkhave, alobhapakataṃ kammaṃ alobhajaṃ alobhanidānaṃ alobhasamudayaṃ, lobhe vigate evaṃ taṃ kammaṃ pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ.

Yaṃ, bhikkhave, adosapakataṃ kammaṃ adosajaṃ adosanidānaṃ adosasamudayaṃ, dose vigate evaṃ taṃ kammaṃ pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ.

Yaṃ, bhikkhave, amohapakataṃ kammaṃ amohajaṃ amohanidānaṃ amohasamudayaṃ, mohe vigate evaṃ taṃ kammaṃ pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, bījāni akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sārādāni sukhasayitāni. Tāni puriso agginā ḍaheyya. Agginā ḍahitvā masiṃ kareyya. Masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuṇeyya nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evassu tāni, bhikkhave, bījāni ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṃkatāni āyatiṃ anuppādadhammāni. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yaṃ alobhapakataṃ kammaṃ alobhajaṃ alobhanidānaṃ alobhasamudayaṃ, lobhe vigate evaṃ taṃ kammaṃ pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ.

Yaṃ adosapakataṃ kammaṃ ... pe ... yaṃ amohapakataṃ kammaṃ amohajaṃ amohanidānaṃ amohasamudayaṃ, mohe vigate evaṃ taṃ kammaṃ pahīnaṃ hoti ... pe ... āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāyāti.

Lobhajaṃ dosajañceva, mohajañcāpaviddasu; Yaṃ tena pakataṃ

kammaṃ, appaṃ vā yadi vā bahuṃ; Idheva taṃ vedaniyaṃ, vatthu aññaṃ na vijjati.

Tasmā lobhañca dosañca, mohajañcāpi viddasu; Vijjaṃ uppādayaṃ bhikkhu, sabbā duggatiyo jahe"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

116. Āneñjasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti taṃ nikāmeti tena ca vittiṃ āpajjati, tatra ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ, bhikkhave, devānaṃ vīsati kappasahassāni āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti taṃ nikāmeti tena ca vittiṃ āpajjati, tatra ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno viññāṇañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Viññāṇañcāyatanūpagānaṃ, bhikkhave, devānaṃ cattārīsaṃ kappasahassāni āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ

nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti taṃ nikāmeti tena ca vittiṃ āpajjati, tatra ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ākiñcaññāyatanūpagānaṃ, bhikkhave, devānaṃ saṭṭhi kappasahassāni āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso, ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

104. Paṭhamaassādasutta

"Lokassāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo loke assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatako loke assādo, paññāya me so sudiṭṭho. Lokassāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo loke ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatako loke ādīnavo, paññāya me so sudiṭṭho. Lokassāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ loke nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatakaṃ loke nissaraṇaṃ, paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ. Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambud-

dho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

54. Paribbājakasutta

Atha kho aññataro brāhmaṇaparibbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇaparibbājako bhagavantaṃ etadavoca: "'sandiṭṭhiko dhammo sandiṭṭhiko dhammo'ti, bho gotama, vuccati. Kittāvatā nu kho, bho gotama, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti?

"Ratto kho, brāhmaṇa, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Rāge pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Ratto kho, brāhmaṇa, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. Rāge pahīne neva kāyena duccaritaṃ carati, na vācāya duccaritaṃ carati, na manasā duccaritaṃ carati.

Ratto kho, brāhmaṇa, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto attatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti. Rāge pahīne attatthampi yathābhūtaṃ pajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ pajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ pajānāti. Evampi kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti ... pe ....

Duṭṭho kho, brāhmaṇa, dosena ... pe ... mūḷho kho, brāhmaṇa, mohena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Mohe pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Mūḷho kho, brāhmaṇa, mohena abhibhūto pariyādinnacitto, kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati.

Mohe pahīne neva kāyena duccaritaṃ carati, na vācāya duccaritaṃ carati, na manasā duccaritaṃ carati.

Mūḷho kho, brāhmaṇa, mohena abhibhūto pariyādinnacitto attatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti. Mohe pahīne attatthampi yathābhūtaṃ pajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ pajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

100. Loṇakapallasutta

"Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'yathā yathāyaṃ puriso kammaṃ karoti tathā tathā taṃ paṭisaṃvediyatī'ti, evaṃ santaṃ, bhikkhave, brahmacariyavāso na hoti, okāso na paññāyati sammā dukkhassa antakiriyāya. Yo ca kho, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'yathā yathā vedanīyaṃ ayaṃ puriso kammaṃ karoti tathā tathāssa vipākaṃ paṭisaṃvediyatī'ti, evaṃ santaṃ, bhikkhave, brahmacariyavāso hoti, okāso paññāyati sammā dukkhassa antakiriyāya. Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti. Idha pana, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti? Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo abhāvitakāyo hoti abhāvitasīlo abhāvitacitto abhāvitapañño paritto appātumo appadukkhavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāvitakāyo hoti

bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño aparitto mahatto appamāṇavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso loṇakapallaṃ paritte udakamallake pakkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu taṃ parittaṃ udakaṃ amunā loṇakapallena loṇaṃ assa apeyyan"ti? "Evaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Aduñhi, bhante, parittaṃ udakakapallake udakaṃ, taṃ amunā loṇakapallena loṇaṃ assa apeyyan"ti. "Seyyathāpi, bhikkhave, puriso loṇakapallakaṃ gaṅgāya nadiyā pakkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu sā gaṅgā nadī amunā loṇakapallena loṇaṃ assa apeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Asu hi, bhante, gaṅgāya nadiyā mahā udakakkhandho so amunā loṇakapallena loṇo na assa apeyyo"ti.

"Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekaccassa puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti. Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhāvitakāyo hoti abhāvitasīlo abhāvitacitto abhāvitapañño paritto appātumo appadukkhavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāvitakāyo hoti bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño aparitto mahatto appamāṇavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva. (1)

Idha, bhikkhave, ekacco aḍḍhakahāpaṇenapi bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇenapi bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇasatenapi bandhanaṃ nigacchati. Idha, bhikkhave, ekacco aḍḍhakahāpaṇenapi na bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇenapi na bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇasatenapi na bandhanaṃ nigacchati.

Kathaṃrūpo, bhikkhave, aḍḍhakahāpaṇenapi bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇenapi bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇasatenapi bandhanaṃ nigacchati? Idha, bhikkhave, ekacco daliddo hoti appassako appabhogo. Evarūpo, bhikkhave, aḍḍhakahāpaṇenapi bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇenapi bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇasatenapi bandhanaṃ nigacchati.

Kathaṃrūpo, bhikkhave, aḍḍhakahāpaṇenapi na bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇenapi na bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇasatenapi na bandhanaṃ nigacchati? Idha, bhikkhave, ekacco aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo. Evarūpo, bhikkhave, aḍḍhakahāpaṇenapi na bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇenapi na bandhanaṃ nigacchati, kahāpaṇasatenapi na bandhanaṃ nigacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekaccassa puggalassa appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ. Tamenaṃ nirayaṃ upaneti. Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tamenaṃ nirayaṃ upaneti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhāvitakāyo hoti abhāvitasīlo abhāvitacitto abhāvitapañño paritto appātumo appadukkhavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāvitakāyo hoti bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño aparitto mahatto appamāṇavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva. (2)

Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāvitakāyo hoti bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño aparitto mahatto appamāṇavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva. Seyyathāpi, bhikkhave, orabbhiko vā urabbhaghātako vā appekaccaṃ urabbhaṃ adinnaṃ ādiyamānaṃ pahoti hantuṃ vā bandhituṃ vā jāpetuṃ vā

yathāpaccayaṃ vā kātuṃ, appekaccaṃ urabbhaṃ adinnaṃ ādiyamānaṃ nappahoti hantuṃ vā bandhituṃ vā jāpetuṃ vā yathāpaccayaṃ vā kātuṃ.

Kathaṃrūpaṃ, bhikkhave, orabbhiko vā urabbhaghātako vā urabbhaṃ adinnaṃ ādiyamānaṃ pahoti hantuṃ vā bandhituṃ vā jāpetuṃ vā yathāpaccayaṃ vā kātuṃ? Idha, bhikkhave, ekacco daliddo hoti appassako appabhogo. Evarūpaṃ, bhikkhave, orabbhiko vā urabbhaghātako vā urabbhaṃ adinnaṃ ādiyamānaṃ pahoti hantuṃ vā bandhituṃ vā jāpetuṃ vā yathāpaccayaṃ vā kātuṃ.

Kathaṃrūpaṃ, bhikkhave, orabbhiko vā urabbhaghātako vā urabbhaṃ adinnaṃ ādiyamānaṃ nappahoti hantuṃ vā bandhituṃ vā jāpetuṃ vā yathāpaccayaṃ vā kātuṃ. Idha, bhikkhave, ekacco aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo rājā vā rājamahāmatto vā. Evarūpaṃ, bhikkhave, orabbhiko vā urabbhaghātako vā urabbhaṃ adinnaṃ ādiyamānaṃ nappahoti hantuṃ vā bandhituṃ vā jāpetuṃ vā yathāpaccayaṃ vā kātuṃ. Aññadatthu pañjalikova naṃ yācati: 'dehi me, mārisa, urabbhaṃ vā urabbhadhanaṃ vā'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekaccassa puggalassa tādisaṃyeva appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti. Idha pana, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhāvitakāyo hoti abhāvitasīlo abhāvitacitto abhāvitapañño paritto appātumo appadukkhavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa appamattakampi pāpakammaṃ kataṃ tamenaṃ nirayaṃ upaneti.

Kathaṃrūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāvitakāyo hoti bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño aparitto mahatto appamāṇavihārī. Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa tādisaṃyeva appamattakaṃ pāpakammaṃ kataṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, nāṇupi khāyati, kiṃ bahudeva. (3)

Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'yathā yathāyaṃ puriso kammaṃ karoti tathā tathā taṃ paṭisaṃvedetī'ti, evaṃ santaṃ, bhikkhave, brah-

macariyavāso na hoti, okāso na paññāyati sammā dukkhassa antakiriyāya. Yo ca kho, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'yathā yathā vedanīyaṃ ayaṃ puriso kammaṃ karoti tathā tathā tassa vipākaṃ paṭisaṃvedetī'ti, evaṃ santaṃ, bhikkhave, brahmacariyavāso hoti, okāso paññāyati sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

114. Dullabhasutta

"Tiṇṇaṃ, bhikkhave, pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṃ, kataññū katavedī puggalo dullabho lokasmiṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ pātubhāvo dullabho lokasmin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

52. Dutiyadvebrāhmaṇasutta

Atha kho dve brāhmaṇā jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te brāhmaṇā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "mayamassu, bho gotama, brāhmaṇā jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā; te camhā akatakalyāṇā akatakusalā akatabhīruttāṇā. Ovadatu no bhavaṃ gotamo, anusāsatu no bhavaṃ gotamo yaṃ amhākaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Taggha tumhe, brāhmaṇā, jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā; te cattha akatakalyāṇā akatakusalā akatabhīruttāṇā. Āditto kho ayaṃ, brāhmaṇā, loko jarāya byādhinā maraṇena. Evaṃ āditte kho, brāhmaṇā, loke jarāya byādhinā maraṇena, yo idha kāyena saṃyamo vācāya saṃyamo manasā saṃyamo, taṃ tassa petassa tāṇañca leṇañca dīpañca saraṇañca parāyaṇañcāti.

Ādittasmiṃ agārasmiṃ, yaṃ nīharati bhājanaṃ; Taṃ tassa hoti atthāya, no ca yaṃ tattha ḍayhati.

Evaṃ āditto kho loko, jarāya maraṇena ca; Nīharetheva dānena, dinnaṃ hoti sunīhataṃ.

Yodha kāyena saṃyamo, Vācāya uda cetasā; Taṃ tassa petassa sukhāya hoti, Yaṃ jīvamāno pakaroti puññan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

56. Palokasutta

Atha kho aññataro brāhmaṇamahāsālo yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇamahāsālo bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama, pubbakānaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'pubbe sudaṃ ayaṃ loko avīci maññe phuṭo ahosi manussehi, kukkuṭasaṃpātikā gāmanigamarājadhāniyo'ti. Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yenetarahi manussānaṃ khayo hoti, tanuttaṃ paññāyati, gāmāpi agāmā honti, nigamāpi anigamā honti, nagarāpi anagarā honti, janapadāpi ajanapadā hontī"ti?

"Etarahi, brāhmaṇa, manussā adhammarāgarattā visamalobhābhibhūtā micchādhammaparetā. Te adhammarāgarattā visamalobhābhibhūtā micchādhammaparetā tiṇhāni satthāni gahetvā aññamaññaṃ jīvitā voropenti, tena bahū manussā kālaṃ karonti. Ayampi kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo yenetarahi manussānaṃ khayo hoti, tanuttaṃ paññāyati, gāmāpi agāmā honti, nigamāpi anigamā honti, nagarāpi anagarā honti, janapadāpi ajanapadā honti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, etarahi manussā adhammarāgarattā visamalobhābhibhūtā micchādhammaparetā. Tesaṃ adhammarāgarattānaṃ visamalobhābhibhūtānaṃ micchādhammaparetānaṃ devo na sammādhāraṃ anuppavecchati. Tena dubbhikkhaṃ hoti dussassaṃ setaṭṭhikaṃ salākāvuttaṃ. Tena bahū manussā kālaṃ karonti. Ayampi kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo yenetarahi manussānaṃ khayo hoti, tanuttaṃ paññāyati, gāmāpi agāmā honti, nigamāpi anigamā honti, nagarāpi anagarā honti, janapadāpi ajanapadā honti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, etarahi manussā adhammarāgarattā visamalobhābhibhūtā micchādhammaparetā. Tesaṃ adhammarāgarattānaṃ visamalobhābhibhūtānaṃ micchādhammaparetānaṃ yakkhā

vāḷe amanusse ossajjanti, tena bahū manussā kālaṃ karonti. Ayampi kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo yenetarahi manussānaṃ khayo hoti, tanuttaṃ paññāyati, gāmāpi agāmā honti, nigamāpi anigamā honti, nagarāpi anagarā honti, janapadāpi ajanapadā hontī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

41. Sammukhībhāvasutta

"Tiṇṇaṃ, bhikkhave, sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Saddhāya, bhikkhave, sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Deyyadhammassa, bhikkhave, sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Dakkhiṇeyyānaṃ, bhikkhave, sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavati. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ sammukhībhāvā saddho kulaputto bahuṃ puññaṃ pasavatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

69. Akusalamūlasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, akusalamūlāni. Katamāni tīṇi? Lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ.

Yadapi, bhikkhave, lobho tadapi akusalamūlaṃ; yadapi luddho abhisaṅkharoti kāyena vācāya manasā tadapi akusalaṃ; yadapi luddho lobhena abhibhūto pariyādinnacitto parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi tadapi akusalaṃ. Itissame lobhajā lobhanidānā lobhasamudayā lobhapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti.

Yadapi, bhikkhave, doso tadapi akusalamūlaṃ; yadapi duṭṭho abhisaṅkharoti kāyena vācāya manasā tadapi akusalaṃ; yadapi duṭṭho dosena abhibhūto pariyādinnacitto parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi tadapi akusalaṃ. Itissame dosajā dosanidānā

dosasamudayā dosapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti.

Yadapi, bhikkhave, moho tadapi akusalamūlaṃ; yadapi mūḷho abhisaṅkharoti kāyena vācāya manasā tadapi akusalaṃ; yadapi mūḷho mohena abhibhūto pariyādinnacitto parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi tadapi akusalaṃ. Itissame mohajā mohanidānā mohasamudayā mohapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti. Evarūpo cāyaṃ, bhikkhave, puggalo vuccati akālavādītipi, abhūtavādītipi, anatthavādītipi, adhammavādītipi, avinayavādītipi.

Kasmā cāyaṃ, bhikkhave, evarūpo puggalo vuccati akālavādītipi, abhūtavādītipi, anatthavādītipi, adhammavādītipi, avinayavādītipi? Tathāhāyaṃ, bhikkhave, puggalo parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi. Bhūtena kho pana vuccamāno avajānāti, no paṭijānāti; abhūtena vuccamāno na ātappaṃ karoti, tassa nibbeṭhanāya itipetaṃ atacchaṃ itipetaṃ abhūtanti. Tasmā evarūpo puggalo vuccati akālavādītipi, abhūtavādītipi, anatthavādītipi, adhammavādītipi, avinayavādītipi.

Evarūpo, bhikkhave, puggalo lobhajehi pāpakehi akusalehi dhammehi abhibhūto pariyādinnacitto diṭṭhe ceva dhamme dukkhaṃ viharati, savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ. Kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Dosajehi ... pe ... mohajehi pāpakehi akusalehi dhammehi abhibhūto pariyādinnacitto diṭṭhe ceva dhamme dukkhaṃ viharati, savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ. Kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Seyyathāpi, bhikkhave, sālo vā dhavo vā phandano vā tīhi māluvālatāhi uddhasto pariyonaddho anayaṃ āpajjati, byasanaṃ āpajjati, anayabyasanaṃ āpajjati; evamevaṃ kho, bhikkhave, evarūpo puggalo lobhajehi pāpakehi akusalehi dhammehi abhibhūto pariyādinnacitto diṭṭhe ceva dhamme dukkhaṃ viharati, savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ. Kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Dosajehi ... pe ... mohajehi pāpakehi akusalehi dhammehi abhibhūto pariyādinnacitto diṭṭhe ceva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ. Kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati

pāṭikaṅkhā. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi akusalamūlānīti.

Tīṇimāni, bhikkhave, kusalamūlāni. Katamāni tīṇi? Alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ.

Yadapi, bhikkhave, alobho tadapi kusalamūlaṃ; yadapi aluddho abhisaṅkharoti kāyena vācāya manasā tadapi kusalaṃ; yadapi aluddho lobhena anabhibhūto apariyādinnacitto na parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi tadapi kusalaṃ. Itissame alobhajā alobhanidānā alobhasamudayā alobhapaccayā aneke kusalā dhammā sambhavanti.

Yadapi, bhikkhave, adoso tadapi kusalamūlaṃ; yadapi aduṭṭho abhisaṅkharoti kāyena vācāya manasā tadapi kusalaṃ; yadapi aduṭṭho dosena anabhibhūto apariyādinnacitto na parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi tadapi kusalaṃ. Itissame adosajā adosanidānā adosasamudayā adosapaccayā aneke kusalā dhammā sambhavanti.

Yadapi, bhikkhave, amoho tadapi kusalamūlaṃ; yadapi amūḷho abhisaṅkharoti kāyena vācāya manasā tadapi kusalaṃ; yadapi amūḷho mohena anabhibhūto apariyādinnacitto na parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi tadapi kusalaṃ. Itissame amohajā amohanidānā amohasamudayā amohapaccayā aneke kusalā dhammā sambhavanti. Evarūpo cāyaṃ, bhikkhave, puggalo vuccati kālavādītipi, bhūtavādītipi, atthavādītipi, dhammavādītipi, vinayavādītipi.

Kasmā cāyaṃ, bhikkhave, evarūpo puggalo vuccati kālavādītipi, bhūtavādītipi, atthavādītipi, dhammavādītipi, vinayavādītipi? Tathāhāyaṃ, bhikkhave, puggalo na parassa asatā dukkhaṃ uppādayati vadhena vā bandhanena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā balavamhi balattho itipi. Bhūtena kho pana vuccamāno paṭijānāti no avajānāti; abhūtena vuccamāno ātappaṃ karoti tassa nibbeṭhanāya: ‘itipetaṃ atacchaṃ, itipetaṃ abhūtan’ti. Tasmā evarūpo puggalo vuccati kālavādītipi, atthavādītipi, dhammavādītipi, vinayavādītipi.

Evarūpassa, bhikkhave, puggalassa lobhajā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppā-

dadhammā. Diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ. Diṭṭheva dhamme parinibbāyati.

Dosajā ... pe ... parinibbāyati. Mohajā ... pe ... parinibbāyati. Seyyathāpi bhikkhave, sālo vā dhavo vā phandano vā tīhi māluvālatāhi uddhasto pariyonaddho. Atha puriso āgaccheyya kudālapiṭakaṃ ādāya. So taṃ māluvālataṃ mūle chindeyya, mūle chetvā palikhaṇeyya, palikhaṇitvā mūlāni uddhareyya, antamaso usīranāḷimattānipi. So taṃ māluvālataṃ khaṇḍākhaṇḍikaṃ chindeyya, khaṇḍākhaṇḍikaṃ chetvā phāleyya, phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya, sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā vātātape visoseyya, vātātape visosetvā agginā ḍaheyya, agginā ḍahitvā masiṃ kareyya, masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuṇeyya nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evamassa tā, bhikkhave, māluvālatā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, evarūpassa puggalassa lobhajā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ. Diṭṭheva dhamme parinibbāyati.

Dosajā ... pe ... mohajā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ. Diṭṭheva dhamme parinibbāyati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi kusalamūlānī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

6. Akusalasutta

“Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo. Katamehi tīhi? Akusalena kāyakammena, akusalena vacīkammena, akusalena manokammena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Katamehi tīhi? Kusalena kāyakammena, kusalena vacīkammena, kusalena manokammena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Tasmātiha ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

76. Paṭhamabhavasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "bhavo, bhavoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bhavo hotī"ti?

"Kāmadhātuvepakkañca, ānanda, kammaṃ nābhavissa, api nu kho kāmabhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, ānanda, kammaṃ khettaṃ, viññāṇaṃ bījaṃ, taṇhā sneho. Avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ hīnāya dhātuyā viññāṇaṃ patiṭṭhitaṃ evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti. ()

Rūpadhātuvepakkañca, ānanda, kammaṃ nābhavissa, api nu kho rūpabhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, ānanda, kammaṃ khettaṃ, viññāṇaṃ bījaṃ, taṇhā sneho. Avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ majjhimāya dhātuyā viññāṇaṃ patiṭṭhitaṃ evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti. ()

Arūpadhātuvepakkañca, ānanda, kammaṃ nābhavissa, api nu kho arūpabhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, ānanda, kammaṃ khettaṃ, viññāṇaṃ bījaṃ, taṇhā sneho. Avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ paṇītāya dhātuyā viññāṇaṃ patiṭṭhitaṃ evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti. Evaṃ kho, ānanda, bhavo hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

144. Dutiyamoranivāpasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Iddhipāṭihāriyena, ādesanāpāṭihāriyena, anusāsanīpāṭihāriyena— imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti.

Dvādasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

120. Paṭhamasoceyyasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, soceyyāni. Katamāni tīṇi? Kāyasoceyyaṃ, vacīsoceyyaṃ, manosoceyyaṃ. Katamañca, bhikkhave, kāyasoceyyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kāyasoceyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vacīsoceyyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vacīsoceyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, manosoceyyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco anabhijjhālu hoti abyāpannacitto sammādiṭṭhiko. Idaṃ vuccati, bhikkhave, manosoceyyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi soceyyānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

124. Bhaṇḍanasutta

"Yassaṃ, bhikkhave, disāyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti, manasi kātumpi me esā, bhikkhave, disā na phāsu hoti, pageva gantuṃ. Niṭṭhamettha gacchāmi: 'addhā te āyasmanto tayo dhamme pajahiṃsu, tayo dhamme bahulamakaṃsu. Katame tayo dhamme pajahiṃsu? Nekkhammavitakkaṃ, abyāpādavitakkaṃ, avihiṃsāvitakkaṃ—ime tayo dhamme pajahiṃsu. Katame tayo dhamme bahulamakaṃsu? Kāmavitakkaṃ, byāpādavitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ—ime tayo dhamme bahulamakaṃsu'. Yassaṃ, bhikkhave, disāyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti, manasi kātumpi me esā, bhikkhave, disā na phāsu hoti, pageva gantuṃ. Niṭṭhamettha gacchāmi: 'addhā te āyasmanto ime tayo dhamme pajahiṃsu, ime tayo dhamme bahulamakaṃsu'.

Yassaṃ pana, bhikkhave, disāyaṃ bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti, gantumpi me esā, bhikkhave, disā phāsu hoti, pageva manasi kātuṃ. Niṭṭhamettha gacchāmi: 'addhā te āyasmanto tayo dhamme pajahiṃsu, tayo dhamme bahulamakaṃsu. Katame tayo dhamme

pajahiṃsu? Kāmavitakkaṃ, byāpādavitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ—ime tayo dhamme pajahiṃsu. Katame tayo dhamme bahulamakaṃsu? Nekkhammavitakkaṃ, abyāpādavitakkaṃ, avihiṃsāvitakkaṃ—ime tayo dhamme bahulamakaṃsu'. Yassaṃ, bhikkhave, disāyaṃ bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti, gantumpi me esā, bhikkhave, disā phāsu hoti, pageva manasi kātuṃ. Niṭṭhamettha gacchāmi: 'addhā te āyasmanto ime tayo dhamme pajahiṃsu, ime tayo dhamme bahulamakaṃsū'"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

146. Akusalasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi tīhi? Akusalena kāyakammena, akusalena vacīkammena, akusalena manokammena—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi tīhi? Kusalena kāyakammena, kusalena vacīkammena, kusalena manokammena—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

62. Bhayasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, amātāputtikāni bhayānīti assutavā puthujjano bhāsati. Katamāni tīṇi? Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ mahāaggiḍāho vuṭṭhāti. Mahāaggiḍāhe kho pana, bhikkhave, vuṭṭhite tena gāmāpi ḍayhanti nigamāpi ḍayhanti nagarāpi ḍayhanti. Gāmesupi ḍayhamānesu nigamesupi ḍayhamānesu nagaresupi ḍayhamānesu tattha mātāpi puttaṃ nappaṭilabhati, puttopi mātaraṃ nappaṭilabhati. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ amātāputtikaṃ bhayanti assutavā puthujjano bhāsati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, hoti so samayo yaṃ mahāmegho vuṭṭhāti. Mahāmeghe kho pana, bhikkhave, vuṭṭhite mahāudakavāhako sañjāyati. Mahāudakavāhake kho pana, bhikkhave, sañjāyante tena gāmāpi

vuyhanti nigamāpi vuyhanti nagarāpi vuyhanti. Gāmesupi vuyhamānesu nigamesupi vuyhamānesu nagaresupi vuyhamānesu tattha mātāpi puttaṃ nappaṭilabhati, puttopi mātaraṃ nappaṭilabhati. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ amātāputtikaṃ bhayanti assutavā puthujjano bhāsati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, hoti so samayo yaṃ bhayaṃ hoti aṭavisaṅkopo, cakkasamāruḷhā jānapadā pariyāyanti. Bhaye kho pana, bhikkhave, sati aṭavisaṅkope cakkasamāruḷhesu jānapadesu pariyāyantesu tattha mātāpi puttaṃ nappaṭilabhati, puttopi mātaraṃ nappaṭilabhati. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ amātāputtikaṃ bhayanti assutavā puthujjano bhāsati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi amātāputtikāni bhayānīti assutavā puthujjano bhāsati.

Tāni kho panimāni, bhikkhave, tīṇi samātāputtikāniyeva bhayāni amātāputtikāni bhayānīti assutavā puthujjano bhāsati. Katamāni tīṇi? Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ mahāaggiḍāho vuṭṭhāti. Mahāaggiḍāhe kho pana, bhikkhave, vuṭṭhite tena gāmāpi ḍayhanti nigamāpi ḍayhanti nagarāpi ḍayhanti. Gāmesupi ḍayhamānesu nigamesupi ḍayhamānesu nagaresupi ḍayhamānesu hoti so samayo yaṃ kadāci karahaci mātāpi puttaṃ paṭilabhati, puttopi mātaraṃ paṭilabhati. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ samātāputtikaṃyeva bhayaṃ amātāputtikaṃ bhayanti assutavā puthujjano bhāsati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, hoti so samayo yaṃ mahāmegho vuṭṭhāti. Mahāmeghe kho pana, bhikkhave, vuṭṭhite mahāudakavāhako sañjāyati. Mahāudakavāhake kho pana, bhikkhave, sañjāte tena gāmāpi vuyhanti nigamāpi vuyhanti nagarāpi vuyhanti. Gāmesupi vuyhamānesu nigamesupi vuyhamānesu nagaresupi vuyhamānesu hoti so samayo yaṃ kadāci karahaci mātāpi puttaṃ paṭilabhati, puttopi mātaraṃ paṭilabhati. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ samātāputtikaṃyeva bhayaṃ amātāputtikaṃ bhayanti assutavā puthujjano bhāsati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, hoti so samayo yaṃ bhayaṃ hoti aṭavisaṅkopo, cakkasamāruḷhā jānapadā pariyāyanti. Bhaye kho pana, bhikkhave, sati aṭavisaṅkope cakkasamāruḷhesu jānapadesu pariyāyantesu hoti so samayo yaṃ kadāci karahaci mātāpi puttaṃ paṭilabhati, puttopi mātaraṃ paṭilabhati. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ samātāputtikaṃyeva bhayaṃ amātāputtikaṃ bhayanti assutavā puthujjano bhāsati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi samātāputtikāniyeva bhayāni amātāputtikāni

bhayānīti assutavā puthujjano bhāsati.

Tīṇimāni, bhikkhave, amātāputtikāni bhayāni. Katamāni tīṇi? Jarābhayaṃ, byādhibhayaṃ, maraṇabhayanti. Na, bhikkhave, mātā puttaṃ jīramānaṃ evaṃ labhati: 'ahaṃ jīrāmi, mā me putto jīrī'ti; putto vā pana mātaraṃ jīramānaṃ na evaṃ labhati: 'ahaṃ jīrāmi, mā me mātā jīrī'ti.

Na, bhikkhave, mātā puttaṃ byādhiyamānaṃ evaṃ labhati: 'ahaṃ byādhiyāmi, mā me putto byādhiyī'ti; putto vā pana mātaraṃ byādhiyamānaṃ na evaṃ labhati: 'ahaṃ byādhiyāmi, mā me mātā byādhiyī'ti.

Na, bhikkhave, mātā puttaṃ mīyamānaṃ evaṃ labhati: 'ahaṃ mīyāmi, mā me putto mīyī'ti; putto vā pana mātaraṃ mīyamānaṃ na evaṃ labhati: 'ahaṃ mīyāmi, mā me mātā mīyī'ti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi amātāputtikāni bhayānīti.

Atthi, bhikkhave, maggo atthi paṭipadā imesañca tiṇṇaṃ samātāputtikānaṃ bhayānaṃ imesañca tiṇṇaṃ amātāputtikānaṃ bhayānaṃ pahānāya samatikkamāya saṃvattati. Katamo ca, bhikkhave, maggo katamā ca paṭipadā imesañca tiṇṇaṃ samātāputtikānaṃ bhayānaṃ imesañca tiṇṇaṃ amātāputtikānaṃ bhayānaṃ pahānāya samatikkamāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Ayaṃ kho, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā imesañca tiṇṇaṃ samātāputtikānaṃ bhayānaṃ imesañca tiṇṇaṃ amātāputtikānaṃ bhayānaṃ pahānāya samatikkamāya saṃvattatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

46. Sīlavantasutta

"Yaṃ, bhikkhave, sīlavanto pabbajitā gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharanti. Tattha manussā tīhi ṭhānehi bahuṃ puññaṃ pasavanti. Katamehi tīhi? Kāyena, vācāya, manasā. Yaṃ, bhikkhave, sīlavanto pabbajitā gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharanti. Tattha manussā imehi tīhi ṭhānehi bahuṃ puññaṃ pasavantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

2. Lakkhaṇasutta

"Kammalakkhaṇo, bhikkhave, bālo, kammalakkhaṇo paṇḍito, apadānasobhanī paññāti. Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo. Katamehi tīhi? Kāyaduccaritena, vacīduccaritena, manoduccaritena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Katamehi tīhi? Kāyasucaritena, vacīsucaritena, manosucaritena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yehi tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo te tayo dhamme abhinivajjetvā, yehi tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo te tayo dhamme samādāya vattissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

58. Tikaṇṇasutta

Atha kho tikaṇṇo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho tikaṇṇo brāhmaṇo bhagavato sammukhā tevijjānaṃ sudaṃ brāhmaṇānaṃ vaṇṇaṃ bhāsati: "evampi tevijjā brāhmaṇā, itipi tevijjā brāhmaṇā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, brāhmaṇa, brāhmaṇā brāhmaṇaṃ tevijjaṃ paññāpentī"ti? "Idha, bho gotama, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā, akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ajjhāyako, mantadharo, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayoti. Evaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā brāhmaṇaṃ tevijjaṃ paññāpentī"ti.

"Aññathā kho, brāhmaṇa, brāhmaṇā brāhmaṇaṃ tevijjaṃ paññāpenti, aññathā ca pana ariyassa vinaye tevijjo hotī"ti. "Yathā kathaṃ pana, bho gotama, ariyassa vinaye tevijjo hoti? Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye tevijjo hotī"ti. "Tena hi,

brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho tikaṇṇo brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idha, brāhmaṇa, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ. Tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Ayamassa paṭhamā vijjā adhigatā hoti; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā ... pe ... man-

oduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā, vacīsucaritena samannāgatā, manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Ayamassa dutiyā vijjā adhigatā hoti; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayamassa tatiyā vijjā adhigatā hoti; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharatoti.

Anuccāvacasīlassa, nipakassa ca jhāyino; Cittaṃ yassa vasībhūtaṃ, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Taṃ ve tamonudaṃ dhīraṃ, tevijjaṃ maccuhāyinaṃ; Hitaṃ devamanussānaṃ, āhu sabbappahāyinaṃ.

Tīhi vijjāhi sampannaṃ, asammūḷhavihārinaṃ; Buddhaṃ antimadehinaṃ, taṃ namassanti gotamaṃ.

Pubbenivāsaṃ yo vedī, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni.

Etāhi tīhi vijjāhi, tevijjo hoti brāhmaṇo; Tamahaṃ vadāmi tevijjaṃ, nāññaṃ lapitalāpananti.

Evaṃ kho, brāhmaṇa, ariyassa vinaye tevijjo hotī"ti. "Aññathā, bho gotama, brāhmaṇānaṃ tevijjo, aññathā ca pana ariyassa vinaye tevijjo hoti. Imassa ca pana, bho gotama, ariyassa vinaye tevijjassa brāhmaṇānaṃ tevijjo kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.

Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

5. Ayonisosutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo. Katamehi tīhi? Ayoniso pañhaṃ kattā hoti, ayoniso pañhaṃ vissajjetā hoti, parassa kho pana yoniso pañhaṃ vissajjitaṃ parimaṇḍalehi padabyañjanehi siliṭṭhehi upagatehi nābbhanumoditā hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Katamehi tīhi? Yoniso pañhaṃ kattā hoti, yoniso pañhaṃ vissajjetā hoti, parassa kho pana yoniso pañhaṃ vissajjitaṃ parimaṇḍalehi padabyañjanehi siliṭṭhehi upagatehi abbhanumoditā hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo. Tasmātiha ... pe ....

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

127. Hatthakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho hatthako devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā: "bhagavato purato ṭhassāmī"ti osīdatimeva saṃsīdatimeva, na sakkoti saṇṭhātuṃ. Seyyathāpi nāma sappi vā telaṃ vā vālukāya āsittaṃ osīdatimeva saṃsīdatimeva, na saṇṭhāti; evamevaṃ hatthako devaputto: "bhagavato purato ṭhassāmī"ti osīdatimeva saṃsīdatimeva, na sakkoti saṇṭhātuṃ.

Atha kho bhagavā hatthakaṃ devaputtaṃ etadavoca: "oḷārikaṃ,

hatthaka, attabhāvaṃ abhinimmināhī"ti. "Evaṃ, bhante"ti, kho hatthako devaputto bhagavato paṭissutvā oḷārikaṃ attabhāvaṃ abhinimminitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho hatthakaṃ devaputtaṃ bhagavā etadavoca:

"Ye te, hatthaka, dhammā pubbe manussabhūtassa pavattino ahesuṃ, api nu te te dhammā etarahi pavattino"ti? "Ye ca me, bhante, dhammā pubbe manussabhūtassa pavattino ahesuṃ, te ca me dhammā etarahi pavattino; ye ca me, bhante, dhammā pubbe manussabhūtassa nappavattino ahesuṃ, te ca me dhammā etarahi pavattino. Seyyathāpi, bhante, bhagavā etarahi ākiṇṇo viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, ākiṇṇo viharāmi devaputtehi. Dūratopi, bhante, devaputtā āgacchanti hatthakassa devaputtassa santike 'dhammaṃ sossāmā'ti. Tiṇṇāhaṃ, bhante, dhammānaṃ atitto appaṭivāno kālaṅkato. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Bhagavato ahaṃ, bhante, dassanassa atitto appaṭivāno kālaṅkato; saddhammasavanassāhaṃ, bhante, atitto appaṭivāno kālaṅkato; saṅghassāhaṃ, bhante, upaṭṭhānassa atitto appaṭivāno kālaṅkato. Imesaṃ kho ahaṃ, bhante, tiṇṇaṃ dhammānaṃ atitto appaṭivāno kālaṅkatoti.

Nāhaṃ bhagavato dassanassa, Tittimajjhagā kudācanaṃ; Saṃghassa upaṭṭhānassa, Saddhammasavanassa ca.

Adhisīlaṃ sikkhamāno, saddhammasavane rato; Tiṇṇaṃ dhammānaṃ atitto, hatthako avihaṃ gato"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

47. Saṅkhatalakkhaṇasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, saṅkhatassa saṅkhatalakkhaṇāni. Katamāni tīṇi? Uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi saṅkhatassa saṅkhatalakkhaṇānī"ti.

Sattamaṃ.

Asaṅkhatalakkhaṇasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, asaṅkhatassa asaṅkhatalakkhaṇāni. Katamāni tīṇi? Na uppādo paññāyati, na vayo paññāyati, na ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi asaṅkhatassa asaṅkhata-

lakkhaṇānī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

67. Kathāvatthusutta

“Tīṇimāni, bhikkhave, kathāvatthūni. Katamāni tīṇi? Atītaṃ vā, bhikkhave, addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya: ‘evaṃ ahosi atītamaddhānan’ti. Anāgataṃ vā, bhikkhave, addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya: ‘evaṃ bhavissati anāgatamaddhānan’ti. Etarahi vā, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya: ‘evaṃ hoti etarahi paccuppannamaddhānan’ti.

Kathāsampayogena, bhikkhave, puggalo veditabbo yadi vā kaccho yadi vā akacchoti. Sacāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno ekaṃsabyākaraṇīyaṃ pañhaṃ na ekaṃsena byākaroti, vibhajjabyākaraṇīyaṃ pañhaṃ na vibhajja byākaroti, paṭipucchābyākaraṇīyaṃ pañhaṃ na paṭipucchā byākaroti, ṭhapanīyaṃ pañhaṃ na ṭhapeti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo akaccho hoti. Sace panāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno ekaṃsabyākaraṇīyaṃ pañhaṃ ekaṃsena byākaroti, vibhajjabyākaraṇīyaṃ pañhaṃ vibhajja byākaroti, paṭipucchābyākaraṇīyaṃ pañhaṃ paṭipucchā byākaroti, ṭhapanīyaṃ pañhaṃ ṭhapeti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo kaccho hoti.

Kathāsampayogena, bhikkhave, puggalo veditabbo yadi vā kaccho yadi vā akacchoti. Sacāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno ṭhānāṭhāne na saṇṭhāti parikappe na saṇṭhāti aññātavāde na saṇṭhāti paṭipadāya na saṇṭhāti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo akaccho hoti. Sace panāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno ṭhānāṭhāne saṇṭhāti parikappe saṇṭhāti aññātavāde saṇṭhāti paṭipadāya saṇṭhāti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo kaccho hoti.

Kathāsampayogena, bhikkhave, puggalo veditabbo yadi vā kaccho yadi vā akacchoti. Sacāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo akaccho hoti. Sace panāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno na aññenaññaṃ paṭicarati na bahiddhā kathaṃ apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave,

puggalo kaccho hoti.

Kathāsampayogena, bhikkhave, puggalo veditabbo yadi vā kaccho yadi vā akacchoti. Sacāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno abhiharati abhimaddati anupajagghati khalitaṃ gaṇhāti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo akaccho hoti. Sace panāyaṃ, bhikkhave, puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno nābhiharati nābhimaddati na anupajagghati na khalitaṃ gaṇhāti, evaṃ santāyaṃ, bhikkhave, puggalo kaccho hoti.

Kathāsampayogena, bhikkhave, puggalo veditabbo yadi vā saupaniso yadi vā anupanisoti. Anohitasoto, bhikkhave, anupaniso hoti, ohitasoto saupaniso hoti. So saupaniso samāno abhijānāti ekaṃ dhammaṃ, parijānāti ekaṃ dhammaṃ, pajahati ekaṃ dhammaṃ, sacchikaroti ekaṃ dhammaṃ. So abhijānanto ekaṃ dhammaṃ, parijānanto ekaṃ dhammaṃ, pajahanto ekaṃ dhammaṃ, sacchikaronto ekaṃ dhammaṃ sammāvimuttiṃ phusati. Etadatthā, bhikkhave, kathā; etadatthā mantanā; etadatthā upanisā; etadatthaṃ sotāvadhānaṃ, yadidaṃ anupādā cittassa vimokkhoti.

Ye viruddhā sallapanti, viniviṭṭhā samussitā; Anariyaguṇamāsajja, aññoññavivaresino.

Dubbhāsitaṃ vikkhalitaṃ, sampamohaṃ parājayaṃ; Aññoññassābhinandanti, tadariyo kathanācare.

Sace cassa kathākāmo, kālamaññāya paṇḍito; Dhammaṭṭhapaṭisaṃyuttā, yā ariyacaritā kathā.

Taṃ kathaṃ kathaye dhīro, aviruddho anussito; Anunnatena manasā, apaḷāso asāhaso.

Anusūyāyamāno so, sammadaññāya bhāsati; Subhāsitaṃ anumodeyya, dubbhaṭṭhe nāpasādaye.

Upārambhaṃ na sikkheyya, khalitañca na gāhaye; Nābhihare nābhimadde, na vācaṃ payutaṃ bhaṇe.

Aññātatthaṃ pasādatthaṃ, sataṃ ve hoti mantanā; Evaṃ kho ariyā mantenti, esā ariyāna mantanā; Etadaññāya medhāvī, na samusseyya mantaye"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

112. Dutiyanidānasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Atīte, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati; anāgate, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati; paccuppanne, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati. Kathañca, bhikkhave, atīte chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati? Atīte, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha cetasā anuvitakketi anuvicāreti. Tassa atīte chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha cetasā anuvitakkayato anuvicārayato chando jāyati. Chandajāto tehi dhammehi saṃyutto hoti. Etamahaṃ, bhikkhave, saṃyojanaṃ vadāmi yo cetaso sārāgo. Evaṃ kho, bhikkhave, atīte chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati.

Kathañca, bhikkhave, anāgate chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati? Anāgate, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha cetasā anuvitakketi anuvicāreti. Tassa anāgate chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha cetasā anuvitakkayato anuvicārayato chando jāyati. Chandajāto tehi dhammehi saṃyutto hoti. Etamahaṃ, bhikkhave, saṃyojanaṃ vadāmi yo cetaso sārāgo. Evaṃ kho, bhikkhave, anāgate chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati.

Kathañca, bhikkhave, paccuppanne chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati? Paccuppanne, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha cetasā anuvitakketi anuvicāreti. Tassa paccuppanne chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha cetasā anuvitakkayato anuvicārayato chando jāyati. Chandajāto tehi dhammehi saṃyutto hoti. Etamahaṃ, bhikkhave, saṃyojanaṃ vadāmi yo cetaso sārāgo. Evaṃ kho, bhikkhave, paccuppanne chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando jāyati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāya.

Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Atīte, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati; anāgate, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati; paccuppanne, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati.

Kathañca, bhikkhave, atīte chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati? Atītānaṃ, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniyānaṃ dhammānaṃ āyatiṃ vipākaṃ pajānāti. Āyatiṃ vipākaṃ viditvā tadabhini-

vatteti. Tadabhinivattetvā cetasā abhinivijjhitvā paññāya ativijjha passati. Evaṃ kho, bhikkhave, atīte chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati.

Kathañca, bhikkhave, anāgate chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati? Anāgatānaṃ, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniyānaṃ dhammānaṃ āyatiṃ vipākaṃ pajānāti. Āyatiṃ vipākaṃ viditvā tadabhinivatteti. Tadabhinivattetvā cetasā abhinivijjhitvā paññāya ativijjha passati. Evaṃ kho, bhikkhave, anāgate chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati.

Kathañca, bhikkhave, paccuppanne chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati? Paccuppannānaṃ, bhikkhave, chandarāgaṭṭhāniyānaṃ dhammānaṃ āyatiṃ vipākaṃ pajānāti, āyatiṃ vipākaṃ viditvā tadabhinivatteti, tadabhinivattetvā cetasā abhinivijjhitvā paññāya ativijjha passati. Evaṃ kho, bhikkhave, paccuppanne chandarāgaṭṭhāniye dhamme ārabbha chando na jāyati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāyā"ti.

Dasamaṃ.

Sambodhavaggo paṭhamo.

Pubbeva duve assādā, Samaṇo ruṇṇapañcamaṃ; Atitti dve ca vuttāni, Nidānāni apare duveti.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

51. Paṭhamadvebrāhmaṇasutta

Atha kho dve brāhmaṇā jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te brāhmaṇā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "mayamassu, bho gotama, brāhmaṇā jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā; te camhā akatakalyāṇā akatakusalā akatabhīruttāṇā. Ovadatu no bhavaṃ gotamo, anusāsatu no bhavaṃ gotamo yaṃ amhākaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Taggha tumhe, brāhmaṇā, jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā; te cattha akatakalyāṇā akatakusalā akatabhīruttāṇā. Upanīyati kho ayaṃ, brāhmaṇā, loko jarāya byād-

hinā maraṇena. Evaṃ upanīyamāne kho, brāhmaṇā, loke jarāya byādhinā maraṇena, yo idha kāyena saṃyamo vācāya saṃyamo manasā saṃyamo, taṃ tassa petassa tāṇañca leṇañca dīpañca saraṇañca parāyaṇañcāti.

Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Puññāni kayirātha sukhāvahāni.

Yodha kāyena saṃyamo, Vācāya uda cetasā; Taṃ tassa petassa sukhāya hoti, Yaṃ jīvamāno pakaroti puññan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

132. Lekhasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Pāsāṇalekhūpamo puggalo, pathavilekhūpamo puggalo, udakalekhūpamo puggalo. Katamo ca, bhikkhave, pāsāṇalekhūpamo puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho dīgharattaṃ anuseti. Seyyathāpi, bhikkhave, pāsāṇe lekhā na khippaṃ lujjati vātena vā udakena vā, ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho dīgharattaṃ anuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāsāṇalekhūpamo puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, pathavilekhūpamo puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na dīgharattaṃ anuseti. Seyyathāpi, bhikkhave, pathaviyā lekhā khippaṃ lujjati vātena vā udakena vā, na ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na dīgharattaṃ anuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pathavilekhūpamo puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, udakalekhūpamo puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo āgāḷhenapi vuccamāno pharusenapi vuccamāno amanāpenapi vuccamāno sandhiyatimeva saṃsandatimeva sammodatimeva. Seyyathāpi, bhikkhave, udake lekhā khippaṃyeva paṭivigacchati, na ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo āgāḷhenapi vuccamāno pharusenapi vuccamāno amanāpenapi vuccamāno sandhiyatimeva saṃsandatimeva sammodatimeva. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, udakalekhūpamo puggalo. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Dasamaṃ.

Kusināravaggo tatiyo.

Kusinārabhaṇḍanā ceva, Gotamabharaṇḍuhatthako; Kaṭuviyaṃ dve anuruddhā, Paṭicchannaṃ lekhena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

137. Kesakambalasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici tantāvutānaṃ vatthānaṃ, kesakambalo tesaṃ paṭikiṭṭho akkhāyati. Kesakambalo, bhikkhave, sīte sīto, uṇhe uṇho, dubbaṇṇo, duggandho, dukkhasamphasso. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yāni kānici puthusamaṇabrāhmaṇavādānaṃ makkhalivādo tesaṃ paṭikiṭṭho akkhāyati.

Makkhali, bhikkhave, moghapuriso evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'natthi kammaṃ, natthi kiriyaṃ, natthi vīriyan'ti. Yepi te, bhikkhave, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto kammavādā ceva ahesuṃ kiriyavādā ca vīriyavādā ca. Tepi, bhikkhave, makkhali moghapuriso paṭibāhati: 'natthi kammaṃ, natthi kiriyaṃ, natthi vīriyan'ti. Yepi te, bhikkhave, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto kammavādā ceva bhavissanti kiriyavādā ca vīriyavādā ca. Tepi, bhikkhave, makkhali moghapuriso paṭibāhati: 'natthi kammaṃ, natthi kiriyaṃ, natthi vīriyan'ti. Ahampi, bhikkhave, etarahi arahaṃ sammāsambuddho kammavādo ceva kiriyavādo ca vīriyavādo ca. Mampi, bhikkhave, makkhali moghapuriso paṭibāhati: 'natthi kammaṃ, natthi kiriyaṃ, natthi vīriyan'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, nadīmukhe khippaṃ uḍḍeyya bahūnaṃ macchānaṃ ahitāya dukkhāya anayāya byasanāya; evamevaṃ kho, bhikkhave, makkhali moghapuriso manussakhippaṃ maññe loke uppanno bahūnaṃ sattānaṃ ahitāya dukkhāya anayāya byasanāyā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

39. Sukhumālasutta

"Sukhumālo ahaṃ, bhikkhave, paramasukhumālo accantasukhumālo. Mama sudaṃ, bhikkhave, pitu nivesane pokkharaṇiyo kāritā honti. Ekattha sudaṃ, bhikkhave, uppalaṃ vappati, ekattha padumaṃ, ekattha

puṇḍarīkaṃ, yāvadeva mamatthāya. Na kho panassāhaṃ, bhikkhave, akāsikaṃ candanaṃ dhāremi. Kāsikaṃ, bhikkhave, su me taṃ veṭhanaṃ hoti, kāsikā kañcukā, kāsikaṃ nivāsanaṃ, kāsiko uttarāsaṅgo. Rattindivaṃ kho pana me su taṃ, bhikkhave, setacchattaṃ dhārīyati: 'mā naṃ phusi sītaṃ vā uṇhaṃ vā tiṇaṃ vā rajo vā ussāvo vā'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, tayo pāsādā ahesuṃ—eko hemantiko, eko gimhiko, eko vassiko. So kho ahaṃ, bhikkhave, vassike pāsāde vassike cattāro māse nippurisehi tūriyehi paricārayamāno na heṭṭhāpāsādaṃ orohāmi. Yathā kho pana, bhikkhave, aññesaṃ nivesane dāsakammakaraporisassa kaṇājakaṃ bhojanaṃ dīyati bilaṅgadutiyaṃ, evamevassu me, bhikkhave, pitu nivesane dāsakammakaraporisassa sālimaṃsodano dīyati.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, evarūpāya iddhiyā samannāgatassa evarūpena ca sukhumālena etadahosi: 'assutavā kho puthujjano attanā jarādhammo samāno jaraṃ anatīto paraṃ jiṇṇaṃ disvā aṭṭīyati harāyati jigucchati attānaṃyeva atisitvā, ahampi khomhi jarādhammo jaraṃ anatīto. Ahañceva kho pana jarādhammo samāno jaraṃ anatīto paraṃ jiṇṇaṃ disvā aṭṭīyeyyaṃ harāyeyyaṃ jiguccheyyaṃ na metaṃ assa patirūpan'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, iti paṭisañcikkhato yo yobbane yobbanamado so sabbaso pahīyi.

Assutavā kho puthujjano attanā byādhidhammo samāno byādhiṃ anatīto paraṃ byādhitaṃ disvā aṭṭīyati harāyati jigucchati attānaṃyeva atisitvā: 'ahampi khomhi byādhidhammo byādhiṃ anatīto, ahañceva kho pana byādhidhammo samāno byādhiṃ anatīto paraṃ byādhikaṃ disvā aṭṭīyeyyaṃ harāyeyyaṃ jiguccheyyaṃ, na metaṃ assa patirūpan'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, iti paṭisañcikkhato yo ārogye ārogyamado so sabbaso pahīyi.

Assutavā kho puthujjano attanā maraṇadhammo samāno maraṇaṃ anatīto paraṃ mataṃ disvā aṭṭīyati harāyati jigucchati attānaṃyeva atisitvā: 'ahampi khomhi maraṇadhammo, maraṇaṃ anatīto, ahaṃ ceva kho pana maraṇadhammo samāno maraṇaṃ anatīto paraṃ mataṃ disvā aṭṭīyeyyaṃ harāyeyyaṃ jiguccheyyaṃ, na metaṃ assa patirūpan'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, iti paṭisañcikkhato yo jīvite jīvitamado so sabbaso pahīyīti.

Tayome, bhikkhave, madā. Katame tayo? Yobbanamado, ārogya-

mado, jīvitamado. Yobbanamadamatto vā, bhikkhave, assutavā puthujjano kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ārogyamadamatto vā, bhikkhave, assutavā puthujjano ... pe ... jīvitamadamatto vā, bhikkhave, assutavā puthujjano kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati.

Yobbanamadamatto vā, bhikkhave, bhikkhu sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ārogyamadamatto vā, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... jīvitamadamatto vā, bhikkhave, bhikkhu sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattatīti.

Byādhidhammā jarādhammā, atho maraṇadhammino; Yathādhammā tathāsantā, jigucchanti puthujjanā.

Ahañce taṃ jiguccheyyaṃ, evaṃdhammesu pāṇisu; Na metaṃ patirūpassa, mama evaṃ vihārino.

Sohaṃ evaṃ viharanto, ñatvā dhammaṃ nirūpadhiṃ; Ārogye yobbanasmiñca, jīvitasmiñca ye madā.

Sabbe made abhibhosmi, Nekkhamme daṭṭhu khemataṃ; Tassa me ahu ussāho, Nibbānaṃ abhipassato.

Nāhaṃ bhabbo etarahi, Kāmāni paṭisevituṃ; Anivatti bhavissāmi, Brahmacariyaparāyaṇo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

128. Kaṭuviyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya bārāṇasiṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho bhagavā goyogapilakkhasmiṃ piṇḍāya caramāno aññataraṃ bhikkhuṃ rittassādaṃ bāhirassādaṃ muṭṭhassatiṃ asampajānaṃ asamāhitaṃ vibbhantacittaṃ pākatindriyaṃ. Disvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca:

"Mā kho tvaṃ, bhikkhu, attānaṃ kaṭuviyamakāsi. Taṃ vata, bhikkhu,

kaṭuviyakataṃ attānaṃ āmagandhena avassutaṃ makkhikā nānupatissanti nānvāssavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti. Atha kho so bhikkhu bhagavatā iminā ovādena ovadito saṃvegamāpādi. Atha kho bhagavā bārāṇasiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto bhikkhū āmantesi:

"Idhāhaṃ, bhikkhave, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya bārāṇasiṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, goyogapilakkhasmiṃ piṇḍāya caramāno aññataraṃ bhikkhuṃ rittassādaṃ bāhirassādaṃ muṭṭhassatiṃ asampajānaṃ asamāhitaṃ vibbhantacittaṃ pākatindriyaṃ. Disvā taṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ:

'Mā kho tvaṃ, bhikkhu, attānaṃ kaṭuviyamakāsi. Taṃ vata bhikkhu kaṭuviyakataṃ attānaṃ āmagandhena avassutaṃ makkhikā nānupatissanti nānvāssavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti. Atha kho, bhikkhave, so bhikkhu mayā iminā ovādena ovadito saṃvegamāpādī"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, kaṭuviyaṃ? Ko āmagandho? Kā makkhikā"ti?

"Abhijjhā kho, bhikkhu, kaṭuviyaṃ; byāpādo āmagandho; pāpakā akusalā vitakkā makkhikā. Taṃ vata, bhikkhu, kaṭuviyakataṃ attānaṃ āmagandhena avassutaṃ makkhikā nānupatissanti nānvāssavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjatīti.

Aguttaṃ cakkhusotasmiṃ, indriyesu asaṃvutaṃ; Makkhikānupatissanti, saṅkappā rāganissitā.

Kaṭuviyakato bhikkhu, āmagandhe avassuto; Ārakā hoti nibbānā, vighātasseva bhāgavā.

Gāme vā yadi vāraññe, aladdhā samathamattano; Pareti bālo dummedho, makkhikāhi purakkhato.

Ye ca sīlena sampannā, paññāyūpasameratā; Upasantā sukhaṃ senti, nāsayitvāna makkhikā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

95. Parisāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, parisā. Katamā tisso? Aggavatī parisā, vaggā parisā, samaggā parisā.

Katamā ca, bhikkhave, aggavatī parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ

parisāyaṃ therā bhikkhū na bāhulikā honti na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, aggavatī parisā.

Katamā ca, bhikkhave, vaggā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, vaggā parisā.

Katamā ca, bhikkhave, samaggā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, samaggā parisā.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti, bahuṃ, bhikkhave, bhikkhū tasmiṃ samaye puññaṃ pasavanti. Brahmaṃ, bhikkhave, vihāraṃ tasmiṃ samaye bhikkhū viharanti, yadidaṃ muditāya cetovimuttiyā. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti, pabbatakandarapadarasākhā paripūrā kusobbhe paripūrenti, kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti, mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti, kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti, mahānadiyo paripūrā samuddaṃ paripūrenti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti, bahuṃ, bhikkhave, bhikkhū tasmiṃ samaye puññaṃ pasavanti. Brahmaṃ, bhikkhave, vihāraṃ tasmiṃ samaye bhikkhū viharanti, yadidaṃ muditāya cetovimuttiyā. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Imā kho, bhikkhave, tisso parisā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

33. Sāriputtasutta

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "saṅkhittenapi kho ahaṃ, sāriputta, dhammaṃ deseyyaṃ; vitthārenapi kho ahaṃ, sāriputta, dhammaṃ deseyyaṃ; saṅkhittavitthārenapi kho ahaṃ, sāriputta, dhammaṃ deseyyaṃ; aññātāro ca dullabhā"ti. "Etassa, bhagavā, kālo, etassa, sugata, kālo yaṃ bhagavā saṅkhittenapi dhammaṃ deseyya, vitthārenapi dhammaṃ deseyya, saṅkhittavitthārenapi dhammaṃ deseyya. Bhavissanti dhammassa aññātāro"ti.

"Tasmātiha, sāriputta, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'imasmiñca saviññāṇake kāye ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na bhavissanti, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na bhavissanti, yañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharato ahaṅkāramamaṅkāramānā na honti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharissāmā'ti. Evañhi kho, sāriputta, sikkhitabbaṃ.

Yato ca kho, sāriputta, bhikkhuno imasmiñca saviññāṇake kāye ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti, yañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharato ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharati; ayaṃ vuccati, sāriputta: 'bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassa'. Idañca pana metaṃ, sāriputta, sandhāya bhāsitaṃ pārāyane udayapañhe:

'Pahānaṃ kāmasaññānaṃ, domanassāna cūbhayaṃ; Thinassa ca panūdanaṃ, kukkuccānaṃ nivāraṇaṃ.

Upekkhāsatisaṃsuddhaṃ, dhammatakkapurejavaṃ; Aññāvimokkhaṃ pabrūmi, avijjāya pabhedanan'"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

70. Uposathasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho visākhā migāramātā tadahuposathe yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, visākhe, āgacchasi divā divassā"ti? "Uposathāhaṃ, bhante, ajja upavasāmī"ti.

"Tayo khome, visākhe, uposathā. Katame tayo? Gopālakuposatho, nigaṇṭhuposatho, ariyuposatho. Kathañca, visākhe, gopālakuposatho hoti? Seyyathāpi, visākhe, gopālako sāyanhasamaye sāmikānaṃ gāvo niyyātetvā iti paṭisañcikkhati: 'ajja kho gāvo amukasmiñca amukasmiñca padese cariṃsu, amukasmiñca amukasmiñca padese pānīyāni piviṃsu; sve dāni gāvo amukasmiñca amukasmiñca padese carissanti, amukasmiñca amukasmiñca padese pānīyāni pivissantī'ti; evamevaṃ kho, visākhe, idhekacco uposathiko iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khvajja idañcidañca khādanīyaṃ khādiṃ, idañcidañca bhojanīyaṃ bhuñjiṃ; sve dānāhaṃ idañcidañca khādanīyaṃ khādissāmi, idañcidañca bhojanīyaṃ bhuñjissāmī'ti. So tena abhijjhāsahagatena cetasā divasaṃ atināmeti. Evaṃ kho, visākhe, gopālakuposatho hoti. Evaṃ upavuttho kho, visākhe, gopālakuposatho na mahapphalo hoti na mahānisaṃso na mahājutiko na mahāvipphāro. (1)

Kathañca, visākhe, nigaṇṭhuposatho hoti? Atthi, visākhe, nigaṇṭhā nāma samaṇajātikā. Te sāvakaṃ evaṃ samādapenti: 'ehi tvaṃ, ambho purisa, ye puratthimāya disāya pāṇā paraṃ yojanasataṃ tesu daṇḍaṃ nikkhipāhi; ye pacchimāya disāya pāṇā paraṃ yojanasataṃ tesu daṇḍaṃ nikkhipāhi; ye uttarāya disāya pāṇā paraṃ yojanasataṃ tesu daṇḍaṃ nikkhipāhi; ye dakkhiṇāya disāya pāṇā paraṃ yojanasataṃ tesu daṇḍaṃ nikkhipāhī'ti. Iti ekaccānaṃ pāṇānaṃ anuddayāya anukampāya samādapenti, ekaccānaṃ pāṇānaṃ nānuddayāya nānukampāya samādapenti. Te tadahuposathe sāvakaṃ evaṃ samādapenti: 'ehi tvaṃ, ambho purisa, sabbacelāni nikkhipitvā evaṃ vadehi—nāhaṃ kvacani kassaci kiñcanatasmiṃ, na ca mama kvacani katthaci kiñcanatatthī'ti. Jānanti kho panassa mātāpitaro: 'ayaṃ amhākaṃ putto'ti; sopi jānāti: 'ime mayhaṃ mātāpitaro'ti. Jānāti kho panassa puttadāro: 'ayaṃ mayhaṃ bhattā'ti; sopi jānāti: 'ayaṃ mayhaṃ puttadāro'ti. Jānanti kho panassa dāsakammakaraporisā: 'ayaṃ amhākaṃ ayyo'ti; sopi jānāti: 'ime may-

haṃ dāsakammakaraporisā'ti. Iti yasmiṃ samaye sacce samādapetabbā musāvāde tasmiṃ samaye samādapenti. Idaṃ tassa musāvādasmiṃ vadāmi. So tassā rattiyā accayena bhoge adinnaṃyeva paribhuñjati. Idaṃ tassa adinnādānasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, visākhe, nigaṇṭhuposatho hoti. Evaṃ upavuttho kho, visākhe, nigaṇṭhuposatho na mahapphalo hoti na mahānisaṃso na mahājutiko na mahāvipphāro. (2)

Kathañca, visākhe, ariyuposatho hoti? Upakkiliṭṭhassa, visākhe, cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako tathāgataṃ anussarati: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tassa tathāgataṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati. Ye cittassa upakkilesā te pahīyanti, seyyathāpi, visākhe, upakkiliṭṭhassa sīsassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa sīsassa upakkamena pariyodapanā hoti? Kakkañca paṭicca mattikañca paṭicca udakañca paṭicca purisassa ca tajjaṃ vāyāmaṃ paṭicca, evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa sīsassa upakkamena pariyodapanā hoti. Evamevaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako tathāgataṃ anussarati: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tassa tathāgataṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti. Ayaṃ vuccati, visākhe: 'ariyasāvako brahmuposathaṃ upavasati, brahmunā saddhiṃ saṃvasati, brahmañcassa ārabbha cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti'. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. (3.1)

Upakkiliṭṭhassa, visākhe, cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako dhammaṃ anussarati: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Tassa dhammaṃ anussarato cittaṃ pasīdati,

pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti, seyyathāpi, visākhe, upakkiliṭṭhassa kāyassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa kāyassa upakkamena pariyodapanā hoti? Sottiñca paṭicca, cuṇṇañca paṭicca, udakañca paṭicca, purisassa ca tajjaṃ vāyāmaṃ paṭicca. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa kāyassa upakkamena pariyodapanā hoti. Evamevaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako dhammaṃ anussarati: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Tassa dhammaṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti. Ayaṃ vuccati, visākhe, 'ariyasāvako dhammuposathaṃ upavasati, dhammena saddhiṃ saṃvasati, dhammañcassa ārabbha cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti'. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. (3.2)

Upakkiliṭṭhassa, visākhe, cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako saṅghaṃ anussarati: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Tassa saṅghaṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti, seyyathāpi, visākhe, upakkiliṭṭhassa vatthassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa vatthassa upakkamena pariyodapanā hoti? Usmañca paṭicca, khārañca paṭicca, gomayañca paṭicca, udakañca paṭicca, purisassa ca tajjaṃ vāyāmaṃ paṭicca. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa vatthassa upakkamena pariyodapanā hoti. Evamevaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako saṅghaṃ anussarati: 'sup-

paṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Tassa saṅghaṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti. Ayaṃ vuccati, visākhe, 'ariyasāvako saṅghuposathaṃ upavasati, saṅghena saddhiṃ saṃvasati, saṅghañcassa ārabbha cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti'. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. (3.3)

Upakkiliṭṭhassa, visākhe, cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni. Tassa sīlaṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti, seyyathāpi, visākhe, upakkiliṭṭhassa ādāsassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa ādāsassa upakkamena pariyodapanā hoti? Telañca paṭicca, chārikañca paṭicca, vālaṇḍupakañca paṭicca, purisassa ca tajjaṃ vāyāmaṃ paṭicca. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa ādāsassa upakkamena pariyodapanā hoti. Evamevaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni … pe … samādhisaṃvattanikāni. Tassa sīlaṃ anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti. Ayaṃ vuccati, visākhe, 'ariyasāvako sīluposathaṃ upavasati, sīlena saddhiṃ saṃvasati, sīlañcassa ārabbha cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti'. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. (3.4)

Upakkiliṭṭhassa, visākhe, cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako devatā anussarati: 'santi devā cātumahārājikā, santi devā tāvatiṃsā, santi devā yāmā, santi devā tusitā, santi devā nimmānaratino, santi devā paranimmitavasavattino, santi devā brahmakāyikā, santi devā tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpā

saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpaṃ sīlaṃ saṃvijjati. Yathārūpena sutena samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpaṃ sutaṃ saṃvijjati. Yathārūpena cāgena samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpo cāgo saṃvijjati. Yathārūpāya paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti. Tassa attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti, seyyathāpi, visākhe, upakkiliṭṭhassa jātarūpassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa jātarūpassa upakkamena pariyodapanā hoti? Ukkañca paṭicca, loṇañca paṭicca, gerukañca paṭicca, nāḷikasaṇḍāsañca paṭicca, purisassa ca tajjaṃ vāyāmaṃ paṭicca. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa jātarūpassa upakkamena pariyodapanā hoti. Evamevaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti.

Kathañca, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti? Idha, visākhe, ariyasāvako devatā anussarati: 'santi devā cātumahārājikā, santi devā tāvatiṃsā ... pe ... santi devā tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpā saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthupapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti. Tassa attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarato cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti. Ayaṃ vuccati, visākhe, 'ariyasāvako devatuposathaṃ upavasati, devatāhi saddhiṃ saṃvasati, devatā ārabbha cittaṃ pasīdati, pāmojjaṃ uppajjati, ye cittassa upakkilesā te pahīyanti'. Evaṃ kho, visākhe, upakkiliṭṭhassa cittassa upakkamena pariyodapanā hoti. (3.5)

Sa kho so, visākhe, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yāvajīvaṃ arahanto pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratā nihitadaṇḍā nihitasatthā lajjī dayāpannā sabbapāṇabhūtahitānukampī viharanti; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhū-

tahitānukampī viharāmi. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭiviratā dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharanti; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharāmi. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī ārācārī viratā methunā gāmadhammā; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī ārācārī virato methunā gāmadhammā. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭiviratā saccavādī saccasandhā thetā paccayikā avisaṃvādakā lokassa; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ ekabhattiko rattūparato virato vikālabhojanā. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto naccagītavāditavisūkadassanamālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭiviratā; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ naccagītavāditavisūkadassanamālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissati.

Yāvajīvaṃ arahanto uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayan paṭiviratā nīcaseyyaṃ kappenti mañcake vā tiṇasanthārake vā; aham-

pajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭivirato nīcaseyyaṃ kappemi mañcake vā tiṇasanthārake vā. Imināpi aṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti.

Evaṃ kho, visākhe, ariyuposatho hoti. Evaṃ upavuttho kho, visākhe, ariyuposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro.

Kīvamahapphalo hoti kīvamahānisaṃso kīvamahājutiko kīvamahāvipphāro? Seyyathāpi, visākhe, yo imesaṃ soḷasannaṃ mahājanapadānaṃ pahūtarattaratanānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreyya, seyyathidaṃ—aṅgānaṃ, magadhānaṃ, kāsīnaṃ, kosalānaṃ, vajjīnaṃ, mallānaṃ, cetīnaṃ, vaṅgānaṃ, kurūnaṃ, pañcālānaṃ, macchānaṃ, sūrasenānaṃ, assakānaṃ, avantīnaṃ, gandhārānaṃ, kambojānaṃ, aṭṭhaṅgasamannāgatassa uposathassa etaṃ kalaṃ nāgghati soḷasiṃ. Taṃ kissa hetu? Kapaṇaṃ, visākhe, mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya.

Yāni, visākhe, mānusakāni paññāsa vassāni, cātumahārājikānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni pañca vassasatāni cātumahārājikānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yaṃ, visākhe, mānusakaṃ vassasataṃ, tāvatiṃsānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbaṃ vassasahassaṃ tāvatiṃsānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, visākhe, mānusakāni dve vassasatāni, yāmānaṃ devānaṃ

eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni dve vassasahassāni yāmānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, visākhe, mānusakāni cattāri vassasatāni, tusitānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni cattāri vassasahassāni tusitānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, visākhe, mānusakāni aṭṭha vassasatāni, nimmānaratīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni aṭṭha vassasahassāni nimmānaratīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, visākhe, mānusakāni soḷasa vassasatāni, paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni soḷasa vassasahassāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāyā'ti.

Pāṇaṃ na haññe na cadinnamādiye, Musā na bhāse na ca majjapo siyā; Abrahmacariyā virameyya methunā, Rattiṃ na bhuñjeyya vikālabhojanaṃ.

Mālaṃ na dhāre na ca gandhamācare, Mañce chamāyaṃ va sayetha santhate; Etañhi aṭṭhaṅgikamāhuposathaṃ, Buddhena dukkhantagunā pakāsitaṃ.

Cando ca suriyo ca ubho sudassanā, Obhāsayaṃ anupariyanti yāvatā; Tamonudā te pana antalikkhagā, Nabhe pabhāsanti disāvirocanā.

Etasmiṃ yaṃ vijjati antare dhanaṃ, Muttā maṇi veḷuriyañca bhaddakaṃ; Siṅgī suvaṇṇaṃ atha vāpi kañcanaṃ, Yaṃ jātarūpaṃ haṭakanti vuccati.

Aṭṭhaṅgupetassa uposathassa, Kalampi te nānubhavanti soḷasiṃ; Candappabhā tāragaṇā ca sabbe.

Tasmā hi nārī ca naro ca sīlavā, Aṭṭhaṅgupetaṃ upavassuposathaṃ; Puññāni katvāna sukhudrayāni, Aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo sattamo.

Titthabhayañca venāgo, sarabho kesamuttiyā; Sāḷho cāpi kathāvatthu, titthiyamūluposathoti.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

13. Āsaṃsasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Nirāso, āsaṃso, vigatāso. Katamo ca, bhikkhave puggalo nirāso? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti, caṇḍālakule vā venakule vā nesādakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So suṇāti: 'itthannāmo kira khattiyo khattiyehi khattiyābhisekena abhisitto'ti. Tassa na evaṃ hoti: 'kudāssu nāma mampi khattiyā khattiyābhisekena abhisiñcissantī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo nirāso.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo āsaṃso? Idha, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto hoti ābhiseko anabhisitto

acalappatto. So suṇāti: 'itthannāmo kira khattiyo khattiyehi khattiyābhisekena abhisitto'ti. Tassa evaṃ hoti: 'kudāssu nāma mampi khattiyā khattiyābhisekena abhisiñcissantī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo āsaṃso.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo vigatāso? Idha, bhikkhave, rājā hoti khattiyo muddhāvasitto. So suṇāti: 'itthannāmo kira khattiyo khattiyehi khattiyābhisekena abhisitto'ti. Tassa na evaṃ hoti: 'kudāssu nāma mampi khattiyā khattiyābhisekena abhisiñcissantī'ti. Taṃ kissa hetu? Yā hissa, bhikkhave, pubbe anabhisittassa abhisekāsā sā paṭippassaddhā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo vigatāso. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu. Katame tayo? Nirāso, āsaṃso, vigatāso. Katamo ca, bhikkhave, puggalo nirāso? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto. So suṇāti: 'itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Tassa na evaṃ hoti: 'kudāssu nāma ahampi āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissāmī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo nirāso.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo āsaṃso? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti kalyāṇadhammo. So suṇāti: 'itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Tassa evaṃ hoti: 'kudāssu nāma ahampi āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissāmī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo āsaṃso.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo vigatāso? Idha, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ hoti khīṇāsavo. So suṇāti: 'itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Tassa na evaṃ hoti: 'kudāssu nāma ahampi āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharissāmī'ti. Taṃ kissa hetu? Yā hissa, bhikkhave, pubbe

avimuttassa vimuttāsā sā paṭippassaddhā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo vigatāso. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsū"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

40. Ādhipateyyasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, ādhipateyyāni. Katamāni tīṇi? Attādhipateyyaṃ, lokādhipateyyaṃ, dhammādhipateyyaṃ. Katamañca, bhikkhave, attādhipateyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Na piṇḍapātahetu, na senāsanahetu, na itibhavābhavahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Api ca khomhi otiṇṇo jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto. Appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. Ahañceva kho pana yādisake kāme ohāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito tādisake vā kāme pariyeseyyaṃ tato vā pāpiṭṭhatare, na metaṃ patirūpan'ti. So iti paṭisañcikkhati: 'āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ bhavissati asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggan'ti. So attānaṃyeva adhipatiṃ karitvā akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti, sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, attādhipateyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, lokādhipateyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Na piṇḍapātahetu, na senāsanahetu, na itibhavābhavahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Api ca khomhi otiṇṇo jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto. Appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. Ahañceva kho pana evaṃ pabbajito samāno kāmavitakkaṃ vā vitakkeyyaṃ, byāpādavitakkaṃ vā vitakkeyyaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ vā vitakkeyyaṃ, mahā kho panāyaṃ lokasannivāso. Mahantasmiṃ kho pana lokasannivāse santi samaṇabrāhmaṇā iddhimanto dibbacakkhukā paracittaviduno. Te dūratopi passanti, āsannāpi na dissanti, cetasāpi cittaṃ

pajānanti. Tepi maṃ evaṃ jāneyyuṃ: ‘passatha, bho, imaṃ kulaputtaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno vokiṇṇo viharati pāpakehi akusalehi dhammehī’ti. Devatāpi kho santi iddhimantiniyo dibbacakkhukā paracittaviduniyo. Tā dūratopi passanti, āsannāpi na dissanti, cetasāpi cittaṃ jānanti. Tāpi maṃ evaṃ jāneyyuṃ: ‘passatha, bho, imaṃ kulaputtaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno vokiṇṇo viharati pāpakehi akusalehi dhammehī’ti. So iti paṭisañcikkhati: ‘āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ bhavissati asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggan’ti. So lokaṃyeva adhipatiṃ karitvā akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti, sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, lokādhipateyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dhammādhipateyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Na piṇḍapātahetu, na senāsanahetu, na itibhavābhavahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Api ca khomhi otiṇṇo jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto. Appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. Svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Santi kho pana me sabrahmacārī jānaṃ passaṃ viharanti. Ahañceva kho pana evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajito samāno kusīto vihareyyaṃ pamatto, na metaṃ assa patirūpan’ti. So iti paṭisañcikkhati: ‘āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ bhavissati asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggan’ti. So dhammaṃyeva adhipatiṃ karitvā akusalaṃ pajahati, kusalaṃ bhāveti, sāvajjaṃ pajahati, anavajjaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammādhipateyyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi ādhipateyyānīti.

Natthi loke raho nāma, pāpakammaṃ pakubbato; Attā te purisa jānāti, saccaṃ vā yadi vā musā.

Kalyāṇaṃ vata bho sakkhi, attānaṃ atimaññasi; Yo santaṃ attani pāpaṃ, attānaṃ parigūhasi.

Passanti devā ca tathāgatā ca, Lokasmiṃ bālaṃ visamaṃ carantaṃ;

Tasmā hi attādhipateyyako ca, Lokādhipo ca nipako ca jhāyī; Dhammādhipo ca anudhammacārī, Na hīyati saccaparakkamo muni.

Pasayha māraṃ abhibhuyya antakaṃ, Yo ca phusī jātikkhayaṃ padhānavā; So tādiso lokavidū sumedho, Sabbesu dhammesu atammayo munī"ti.

Dasamaṃ.

Devadūtavaggo catuttho.

Brahma ānanda sāriputto, Nidānaṃ hatthakena ca; Dūtā duve ca rājāno, Sukhumālādhipateyyena cāti.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

96. Paṭhamaājānīyasutta

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca. Imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pa-

jānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

84. Vajjiputtasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho aññataro vajjiputtako bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so vajjiputtako bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhikamidaṃ, bhante, diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati. Nāhaṃ, bhante, ettha sakkomi sikkhitun"ti. "Sakkhissasi pana tvaṃ, bhikkhu, tīsu sikkhāsu sikkhituṃ—adhisīlasikkhāya, adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāyā"ti? "Sakkomahaṃ, bhante, tīsu sikkhāsu sikkhituṃ—adhisīlasikkhāya, adhicittasikkhāya, adhipaññāsikkhāyā" "Tasmātiha tvaṃ, bhikkhu, tīsu sikkhāsu sikkhassu—adhisīlasikkhāya, adhicittasikkhāya, adhipaññāsikkhāya.

Yato kho tvaṃ, bhikkhu, adhisīlampi sikkhissasi, adhicittampi sikkhissasi, adhipaññampi sikkhissasi, tassa tuyhaṃ bhikkhu adhisīlampi sikkhato adhicittampi sikkhato adhipaññampi sikkhato rāgo pahīyissati, doso pahīyissati, moho pahīyissati. So tvaṃ rāgassa pahānā dosassa pahānā mohassa pahānā yaṃ akusalaṃ na taṃ karissasi, yaṃ pāpaṃ na taṃ sevissasī"ti.

Atha kho so bhikkhu aparena samayena adhisīlampi sikkhi, adhicittampi sikkhi, adhipaññampi sikkhi. Tassa adhisīlampi sikkhato adhicittampi sikkhato adhipaññampi sikkhato rāgo pahīyi, doso pahīyi, moho pahīyi. So rāgassa pahānā dosassa pahānā mohassa pahānā yaṃ akusalaṃ taṃ nākāsi, yaṃ pāpaṃ taṃ na sevīti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

81. Samaṇasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, samaṇassa samaṇiyāni samaṇakaraṇīyāni. Katamāni tīṇi? Adhisīlasikkhāsamādānaṃ, adhicittasikkhāsamādā-

naṃ, adhipaññāsikkhāsamādānaṃ— imāni kho, bhikkhave, tīṇi samaṇassa samaṇiyāni samaṇakaraṇīyāni.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'tibbo no chando bhavissati adhisīlasikkhāsamādāne, tibbo no chando bhavissati adhicittasikkhāsamādāne, tibbo no chando bhavissati adhipaññāsikkhāsamādāne'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

15. Sacetanasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā ahosi sacetano nāma. Atha kho, bhikkhave, rājā sacetano rathakāraṃ āmantesi: 'ito me, samma rathakāra, channaṃ māsānaṃ accayena saṅgāmo bhavissati. Sakkhissasi me, samma rathakāra, navaṃ cakkayugaṃ kātun'ti? 'Sakkomi, devā'ti kho, bhikkhave, rathakāro rañño sacetanassa paccassosi. Atha kho, bhikkhave, rathakāro chahi māsehi chārattūnehi ekaṃ cakkaṃ niṭṭhāpesi. Atha kho, bhikkhave, rājā sacetano rathakāraṃ āmantesi: 'ito me, samma rathakāra, channaṃ divasānaṃ accayena saṅgāmo bhavissati, niṭṭhitaṃ navaṃ cakkayugan'ti? 'Imehi kho, deva, chahi māsehi chārattūnehi ekaṃ cakkaṃ niṭṭhitan'ti. 'Sakkhissasi pana me, samma rathakāra, imehi chahi divasehi dutiyaṃ cakkaṃ niṭṭhāpetun'ti? 'Sakkomi, devā'ti kho, bhikkhave, rathakāro chahi divasehi dutiyaṃ cakkaṃ niṭṭhāpetvā navaṃ cakkayugaṃ ādāya yena rājā sacetano tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ sacetanaṃ etadavoca: 'idaṃ te, deva, navaṃ cakkayugaṃ niṭṭhitan'ti. 'Yañca te idaṃ, samma rathakāra, cakkaṃ chahi māsehi niṭṭhitaṃ chārattūnehi yañca te idaṃ cakkaṃ chahi divasehi niṭṭhitaṃ, imesaṃ kiṃ nānākaraṇaṃ? Nesāhaṃ kiñci nānākaraṇaṃ passāmī'ti. 'Atthesaṃ, deva, nānākaraṇaṃ. Passatu devo nānākaraṇan'ti.

Atha kho, bhikkhave, rathakāro yaṃ taṃ cakkaṃ chahi divasehi niṭṭhitaṃ taṃ pavattesi. Taṃ pavattitaṃ samānaṃ yāvatikā abhisaṅkhārassa gati tāvatikaṃ gantvā ciṅgulāyitvā bhūmiyaṃ papati. Yaṃ pana taṃ cakkaṃ chahi māsehi niṭṭhitaṃ chārattūnehi taṃ pavattesi. Taṃ pa-

vattitaṃ samānaṃ yāvatikā abhisaṅkhārassa gati tāvatikaṃ gantvā akkhāhataṃ maññe aṭṭhāsi.

'Ko nu kho, samma rathakāra, hetu ko paccayo yamidaṃ cakkaṃ chahi divasehi niṭṭhitaṃ taṃ pavattitaṃ samānaṃ yāvatikā abhisaṅkhārassa gati tāvatikaṃ gantvā ciṅgulāyitvā bhūmiyaṃ papati? Ko pana, samma rathakāra, hetu ko paccayo yamidaṃ cakkaṃ chahi māsehi niṭṭhitaṃ chārattūnehi taṃ pavattitaṃ samānaṃ yāvatikā abhisaṅkhārassa gati tāvatikaṃ gantvā akkhāhataṃ maññe aṭṭhāsī'ti? 'Yamidaṃ, deva, cakkaṃ chahi divasehi niṭṭhitaṃ tassa nemipi savaṅkā sadosā sakasāvā, arāpi savaṅkā sadosā sakasāvā, nābhipi savaṅkā sadosā sakasāvā. Taṃ nemiyāpi savaṅkattā sadosattā sakasāvattā, arānampi savaṅkattā sadosattā sakasāvattā, nābhiyāpi savaṅkattā sadosattā sakasāvattā pavattitaṃ samānaṃ yāvatikā abhisaṅkhārassa gati tāvatikaṃ gantvā ciṅgulāyitvā bhūmiyaṃ papati. Yaṃ pana taṃ, deva, cakkaṃ chahi māsehi niṭṭhitaṃ chārattūnehi tassa nemipi avaṅkā adosā akasāvā, arāpi avaṅkā adosā akasāvā, nābhipi avaṅkā adosā akasāvā. Taṃ nemiyāpi avaṅkattā adosattā akasāvattā, arānampi avaṅkattā adosattā akasāvattā, nābhiyāpi avaṅkattā adosattā akasāvattā pavattitaṃ samānaṃ yāvatikā abhisaṅkhārassa gati tāvatikaṃ gantvā akkhāhataṃ maññe aṭṭhāsī'ti.

Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'añño nūna tena samayena so rathakāro ahosī'ti. Na kho panetaṃ, bhikkhave, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Ahaṃ tena samayena so rathakāro ahosiṃ. Tadāhaṃ, bhikkhave, kusalo dāruvaṅkānaṃ dārudosānaṃ dārukasāvānaṃ. Etarahi kho panāhaṃ, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho kusalo kāyavaṅkānaṃ kāyadosānaṃ kāyakasāvānaṃ, kusalo vacīvaṅkānaṃ vacīdosānaṃ vacīkasāvānaṃ, kusalo manovaṅkānaṃ manodosānaṃ manokasāvānaṃ. Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā kāyavaṅko appahīno kāyadoso kāyakasāvo, vacīvaṅko appahīno vacīdoso vacīkasāvo, manovaṅko appahīno manodoso manokasāvo, evaṃ papatitā te, bhikkhave, imasmā dhammavinayā, seyyathāpi taṃ cakkaṃ chahi divasehi niṭṭhitaṃ.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā kāyavaṅko pahīno kāyadoso kāyakasāvo, vacīvaṅko pahīno vacīdoso vacīkasāvo, manovaṅko pahīno manodoso manokasāvo, evaṃ patiṭṭhitā te, bhikkhave,

imasmiṃ dhammavinaye, seyyathāpi taṃ cakkaṃ chahi māsehi niṭṭhitaṃ chārattūnehi.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kāyavaṅkaṃ pajahissāma kāyadosaṃ kāyakasāvaṃ, vacīvaṅkaṃ pajahissāma vacīdosaṃ vacīkasāvaṃ, manovaṅkaṃ pajahissāma manodosaṃ manokasāvan'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

126. Bharaṇḍukālāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno yena kapilavatthu tadavasari. Assosi kho mahānāmo sakko: "bhagavā kira kapilavatthuṃ anuppatto"ti. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho mahānāmaṃ sakkaṃ bhagavā etadavoca:

"Gaccha, mahānāma, kapilavatthusmiṃ, tathārūpaṃ āvasathaṃ jāna yatthajja mayaṃ ekarattiṃ vihareyyāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho mahānāmo sakko bhagavato paṭissutvā kapilavatthuṃ pavisitvā kevalakappaṃ kapilavatthuṃ anvāhiṇḍanto nāddasa kapilavatthusmiṃ tathārūpaṃ āvasathaṃ yatthajja bhagavā ekarattiṃ vihareyya.

Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "natthi, bhante, kapilavatthusmiṃ tathārūpo āvasatho yatthajja bhagavā ekarattiṃ vihareyya. Ayaṃ, bhante, bharaṇḍu kālāmo bhagavato purāṇasabrahmacārī. Tassajja bhagavā assame ekarattiṃ viharatū"ti. "Gaccha, mahānāma, santharaṃ paññāpehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho mahānāmo sakko bhagavato paṭissutvā yena bharaṇḍussa kālāmassa assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā santharaṃ paññāpetvā udakaṃ ṭhapetvā pādānaṃ dhovanāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "santhato, bhante, santhāro, udakaṃ ṭhapitaṃ pādānaṃ dhovanāya. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā yena bharaṇḍussa kālāmassa assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā pāde pakkhālesi. Atha kho mahānāmassa sakkassa etadahosi: "akālo kho ajja bhagavantaṃ payirupāsituṃ. Kilanto bhagavā. Sve dānāhaṃ bhagavantaṃ

payirupāsissāmī"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho mahānāmo sakko tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho mahānāmaṃ sakkaṃ bhagavā etadavoca: "tayo khome, mahānāma, satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, mahānāma, ekacco satthā kāmānaṃ pariññaṃ paññāpeti; na rūpānaṃ pariññaṃ paññāpeti, na vedanānaṃ pariññaṃ paññāpeti. Idha pana, mahānāma, ekacco satthā kāmānaṃ pariññaṃ paññāpeti, rūpānaṃ pariññaṃ paññāpeti; na vedanānaṃ pariññaṃ paññāpeti. Idha pana, mahānāma, ekacco satthā kāmānaṃ pariññaṃ paññāpeti, rūpānaṃ pariññaṃ paññāpeti, vedanānaṃ pariññaṃ paññāpeti. Ime kho, mahānāma, tayo satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, mahānāma, tiṇṇaṃ satthārānaṃ ekā niṭṭhā udāhu puthu niṭṭhā"ti?

Evaṃ vutte, bharaṇḍu kālāmo mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "ekāti, mahānāma, vadehī"ti. Evaṃ vutte, bhagavā mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "nānāti, mahānāma, vadehī"ti. Dutiyampi kho bharaṇḍu kālāmo mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "ekāti, mahānāma, vadehī"ti. Dutiyampi kho bhagavā mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "nānāti, mahānāma, vadehī"ti. Tatiyampi kho bharaṇḍu kālāmo mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "ekāti, mahānāma, vadehī"ti. Tatiyampi kho bhagavā mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "nānāti, mahānāma, vadehī"ti.

Atha kho bharaṇḍu kālāmassa etadahosi: "mahesakkhassa vatamhi mahānāmassa sakkassa sammukhā samaṇena gotamena yāvatatiyaṃ apasādito. Yannūnāhaṃ kapilavatthumhā pakkameyyan"ti. Atha kho bharaṇḍu kālāmo kapilavatthumhā pakkāmi. Yaṃ kapilavatthumhā pakkāmi tathā pakkantova ahosi na puna paccāgacchīti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

3. Cintīsutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, bālassa bālalakkhaṇāni bālanimittāni bālāpadānāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, bālo duccintitacintī ca hoti dubbhāsitabhāsī ca dukkaṭakammakārī ca. No cedaṃ, bhikkhave, bālo duccintitacintī ca abhavissa dubbhāsitabhāsī ca dukkaṭakammakārī ca,

kena naṃ paṇḍitā jāneyyuṃ: 'bālo ayaṃ bhavaṃ asappuriso'ti? Yasmā ca kho, bhikkhave, bālo duccintitacintī ca hoti dubbhāsitabhāsī ca dukkaṭakammakārī ca tasmā naṃ paṇḍitā jānanti: 'bālo ayaṃ bhavaṃ asappuriso'ti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi bālassa bālalakkhaṇāni bālanimittāni bālāpadānāni.

Tīṇimāni, bhikkhave, paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, paṇḍito sucintitacintī ca hoti subhāsitabhāsī ca sukatakammakārī ca. No cedaṃ, bhikkhave, paṇḍito sucintitacintī ca abhavissa subhāsitabhāsī ca sukatakammakārī ca, kena naṃ paṇḍitā jāneyyuṃ: 'paṇḍito ayaṃ bhavaṃ sappuriso'ti? Yasmā ca kho, bhikkhave, paṇḍito sucintitacintī ca hoti subhāsitabhāsī ca sukatakammakārī ca tasmā naṃ paṇḍitā jānanti: 'paṇḍito ayaṃ bhavaṃ sappuriso'ti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānāni. Tasmātiha ... pe ....

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

27. Jigucchitabbasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Atthi, bhikkhave, puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Atthi, bhikkhave, puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Atthi, bhikkhave, puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Katamo ca, bhikkhave, puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto, assamaṇo samaṇapaṭiñño, abrahmacārī brahmacāripaṭiñño, antopūti avassuto kasambujāto. Evarūpo, bhikkhave, puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Kiñcāpi, bhikkhave, evarūpassa puggalassa na diṭṭhānugatiṃ āpajjati, atha kho naṃ pāpako kittisaddo abbhuggacchati: 'pāpamitto purisapuggalo pāpasahāyo pāpasampavaṅko'ti. Seyyathāpi, bhikkhave, ahi gūthagato kiñcāpi na daṃsati, atha kho naṃ makkheti; evamevaṃ kho, bhikkhave, kiñcāpi evarūpassa puggalassa na diṭṭhānugatiṃ āpajjati, atha kho naṃ pāpako kittisaddo abbhuggacchati: 'pā-

pamitto purisapuggalo pāpasahāyo pāpasampavaṅko'ti. Tasmā evarūpo puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi, bhikkhave, duṭṭhāruko kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭito bhiyyoso mattāya āsavaṃ deti; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, tindukālātaṃ kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭitaṃ bhiyyoso mattāya cicciṭāyati ciṭiciṭāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, gūthakūpo kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭito bhiyyoso mattāya duggandho hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Evarūpo, bhikkhave, puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Akkoseyyapi maṃ paribhāseyyapi maṃ anatthampi maṃ kareyyāti. Tasmā evarūpo puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo. Evarūpo, bhikkhave, puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Kiñcāpi, bhikkhave, evarūpassa puggalassa na diṭṭhānugatiṃ āpajjati, atha kho naṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati: 'kalyāṇamitto purisapuggalo kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko'ti. Tasmā evarūpo puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Nihīyati puriso nihīnasevī, Na ca hāyetha kadāci tulyasevī; Seṭṭhamupanamaṃ udeti khippaṃ, Tasmā attano uttariṃ bhajethā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

19. Paṭhamapāpaṇikasutta

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato pāpaṇiko abhabbo anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, pāpaṇiko pubbaṇhasamayaṃ na

sakkaccaṃ kammantaṃ adhiṭṭhāti, majjhanhikasamayaṃ na sakkaccaṃ kammantaṃ adhiṭṭhāti, sāyanhasamayaṃ na sakkaccaṃ kammantaṃ adhiṭṭhāti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato pāpaṇiko abhabbo anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ na sakkaccaṃ samādhinimittaṃ adhiṭṭhāti, majjhanhikasamayaṃ na sakkaccaṃ samādhinimittaṃ adhiṭṭhāti, sāyanhasamayaṃ na sakkaccaṃ samādhinimittaṃ adhiṭṭhāti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātuṃ.

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato pāpaṇiko bhabbo anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, pāpaṇiko pubbaṇhasamayaṃ sakkaccaṃ kammantaṃ adhiṭṭhāti, majjhanhikasamayaṃ ... pe ... sāyanhasamayaṃ sakkaccaṃ kammantaṃ adhiṭṭhāti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato pāpaṇiko bhabbo anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ sakkaccaṃ samādhinimittaṃ adhiṭṭhāti, majjhanhikasamayaṃ ... pe ... sāyanhasamayaṃ sakkaccaṃ samādhinimittaṃ adhiṭṭhāti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātun”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

9. Khatasutta

“Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca

viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi tīhi? Kāyaduccaritena, vacīduccaritena, manoduccaritena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi tīhi? Kāyasucaritena, vacīsucaritena, manosucaritena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

57. Vacchagottasutta

Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama, samaṇo gotamo evamāha: 'mayhameva dānaṃ dātabbaṃ, nāññesaṃ dānaṃ dātabbaṃ; mayhameva sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ, nāññesaṃ sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ; mayhameva dinnaṃ mahapphalaṃ, nāññesaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ; mayhameva sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ, nāññesaṃ sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalan'ti. Ye te, bho gotama, evamāhaṃsu 'samaṇo gotamo evamāha: "mayhameva dānaṃ dātabbaṃ, nāññesaṃ dānaṃ dātabbaṃ. Mayhameva sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ, nāññesaṃ sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ. Mayhameva dinnaṃ mahapphalaṃ, nāññesaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ. Mayhameva sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ, nāññesaṃ sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalan"'ti. Kacci te bhoto gotamassa vuttavādino na ca bhavantaṃ gotamaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati? Anabbhakkhātukāmā hi mayaṃ bhavantaṃ gotaman"ti.

“Ye te, vaccha, evamāhaṃsu: ‘samaṇo gotamo evamāha: “mayhameva dānaṃ dātabbaṃ … pe … nāññesaṃ sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalan”’ti na me te vuttavādino. Abbhācikkhanti ca pana maṃ asatā abhūtena. Yo kho, vaccha, paraṃ dānaṃ dadantaṃ vāreti so tiṇṇaṃ antarāyakaro hoti, tiṇṇaṃ pāripanthiko. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Dāyakassa puññantarāyakaro hoti, paṭiggāhakānaṃ lābhantarāyakaro hoti, pubbeva kho panassa attā khato ca hoti upahato ca. Yo kho, vaccha, paraṃ dānaṃ dadantaṃ vāreti so imesaṃ tiṇṇaṃ antarāyakaro hoti, tiṇṇaṃ pāripanthiko.

Ahaṃ kho pana, vaccha, evaṃ vadāmi: ‘ye hi te candanikāya vā oligalle vā pāṇā, tatrapi yo thālidhovanaṃ vā sarāvadhovanaṃ vā chaḍḍeti: “ye tattha pāṇā te tena yāpentū”’ti, tato nidānampāhaṃ, vaccha, puññassa āgamaṃ vadāmi. Ko pana vādo manussabhūte. Api cāhaṃ, vaccha, sīlavato dinnaṃ mahapphalaṃ vadāmi, no tathā dussīlassa, so ca hoti pañcaṅgavippahīno pañcaṅgasamannāgato.

Katamāni pañcaṅgāni pahīnāni honti? Kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. Imāni pañcaṅgāni vippahīnāni honti.

Katamehi pañcahi aṅgehi samannāgato hoti? Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti; imehi pañcahi aṅgehi samannāgato hoti. Iti pañcaṅgavippahīne pañcaṅgasamannāgate dinnaṃ mahapphalanti vadāmīti.

Iti kaṇhāsu setāsu, rohiṇīsu harīsu vā; Kammāsāsu sarūpāsu, gosu pārevatāsu vā.

Yāsu kāsuci etāsu, danto jāyati puṅgavo; Dhorayho balasampanno, kalyāṇajavanikkamo; Tameva bhāre yuñjanti, nāssa vaṇṇaṃ parikkhare.

Evamevaṃ manussesu, yasmiṃ kasmiñci jātiye; Khattiye brāhmaṇe vesse, sudde caṇḍālapukkuse.

Yāsu kāsuci etāsu, danto jāyati subbato; Dhammaṭṭho sīlasampanno, saccavādī hirīmano.

Pahīnajātimaraṇo, brahmacariyassa kevalī; Pannabhāro visaṃyutto, katakicco anāsavo.

Pāragū sabbadhammānaṃ, anupādāya nibbuto; Tasmiṃyeva viraje khette, vipulā hoti dakkhiṇā.

Bālā ca avijānantā, dummedhā assutāvino; Bahiddhā denti dānāni, na hi sante upāsare.

Ye ca sante upāsanti, sappaññe dhīrasammate; Saddhā ca nesaṃ sugate, mūlajātā patiṭṭhitā.

Devalokañca te yanti, kule vā idha jāyare; Anupubbena nibbānaṃ, adhigacchanti paṇḍitā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

24. Bahukārasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā puggalassa bahukārā. Katame tayo? Yaṃ, bhikkhave, puggalaṃ āgamma puggalo buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti; ayaṃ, bhikkhave, puggalo imassa puggalassa bahukāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yaṃ puggalaṃ āgamma puggalo 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; ayaṃ, bhikkhave, puggalo imassa puggalassa bahukāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yaṃ puggalaṃ āgamma puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati; ayaṃ, bhikkhave, puggalo imassa puggalassa bahukāro. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā puggalassa bahukārā.

Imehi ca pana, bhikkhave, tīhi puggalehi imassa puggalassa natthañño puggalo bahukāroti vadāmi. Imesaṃ pana, bhikkhave, tiṇṇaṃ puggalānaṃ iminā puggalena na suppatikāraṃ vadāmi, yadidaṃ abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikammacīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānuppadānenā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

143. Paṭhamamoranivāpasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati moranivāpe paribbājakārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Asekkhena sīlakkhandhena, asekkhena samādhikkhandhena, asekkhena paññākkhandhena. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti.

Ekādasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

102. Nimittasutta

"Adhicittamanuyuttena, bhikkhave, bhikkhunā tīṇi nimittāni kālena kālaṃ manasi kātabbāni—kālena kālaṃ samādhinimittaṃ manasi kātabbaṃ, kālena kālaṃ paggahanimittaṃ manasi kātabbaṃ, kālena kālaṃ upekkhānimittaṃ manasi kātabbaṃ. Sace, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu ekantaṃ samādhinimittaṃyeva manasi kareyya, ṭhānaṃ taṃ cittaṃ kosajjāya saṃvatteyya. Sace, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu ekantaṃ paggahanimittaṃyeva manasi kareyya, ṭhānaṃ taṃ cittaṃ uddhaccāya saṃvatteyya. Sace, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu ekantaṃ upekkhānimittaṃyeva manasi kareyya, ṭhānaṃ taṃ cittaṃ na sammā samādhiyeyya āsavānaṃ khayāya. Yato ca kho, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu kālena kālaṃ samādhinimittaṃ manasi karoti, kālena kālaṃ paggahanimittaṃ manasi karoti, kālena kālaṃ upekkhānimittaṃ manasi karoti, taṃ hoti cittaṃ muduñca kammaniyañca pabhassarañca, na ca pabhaṅgu, sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya.

Seyyathāpi, bhikkhave, suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā ukkaṃ bandheyya, ukkaṃ bandhitvā ukkāmukhaṃ ālimpeyya, ukkāmukhaṃ ālimpetvā saṇḍāsena jātarūpaṃ gahetvā ukkāmukhe pakkhipeyya, ukkāmukhe pakkhipitvā kālena kālaṃ abhidhamati, kālena kālaṃ

udakena paripphoseti, kālena kālaṃ ajjhupekkhati. Sace, bhikkhave, suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā taṃ jātarūpaṃ ekantaṃ abhidhameyya, ṭhānaṃ taṃ jātarūpaṃ ḍaheyya. Sace, bhikkhave, suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā taṃ jātarūpaṃ ekantaṃ udakena paripphoseyya, ṭhānaṃ taṃ jātarūpaṃ nibbāpeyya. Sace, bhikkhave, suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā taṃ jātarūpaṃ ekantaṃ ajjhupekkheyya, ṭhānaṃ taṃ jātarūpaṃ na sammā paripākaṃ gaccheyya. Yato ca kho, bhikkhave, suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā taṃ jātarūpaṃ kālena kālaṃ abhidhamati, kālena kālaṃ udakena paripphoseti, kālena kālaṃ ajjhupekkhati, taṃ hoti jātarūpaṃ muduñca kammaniyañca pabhassarañca, na ca pabhaṅgu, sammā upeti kammāya. Yassā yassā ca pilandhanavikatiyā ākaṅkhati—yadi paṭṭikāya, yadi kuṇḍalāya, yadi gīveyyake, yadi suvaṇṇamālāya—tañcassa atthaṃ anubhoti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, adhicittamanuyuttena bhikkhunā tīṇi nimittāni kālena kālaṃ manasi kātabbāni—kālena kālaṃ samādhinimittaṃ manasi kātabbaṃ, kālena kālaṃ paggahanimittaṃ manasi kātabbaṃ, kālena kālaṃ upekkhānimittaṃ manasi kātabbaṃ. Sace, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu ekantaṃ samādhinimittaṃyeva manasi kareyya, ṭhānaṃ taṃ cittaṃ kosajjāya saṃvatteyya. Sace, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu ekantaṃ paggahanimittaṃyeva manasi kareyya, ṭhānaṃ taṃ cittaṃ uddhaccāya saṃvatteyya. Sace, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu ekantaṃ upekkhānimittaṃyeva manasi kareyya, ṭhānaṃ taṃ cittaṃ na sammā samādhiyeyya āsavānaṃ khayāya. Yato ca kho, bhikkhave, adhicittamanuyutto bhikkhu kālena kālaṃ samādhinimittaṃ manasi karoti, kālena kālaṃ paggahanimittaṃ manasi karoti, kālena kālaṃ upekkhānimittaṃ manasi karoti, taṃ hoti cittaṃ muduñca kammaniyañca pabhassarañca, na ca pabhaṅgu, sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Yassa yassa ca abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ … pe … (cha abhiññā vitthāretabbā.) Āsavānaṃ khayā … pe … sacchikatvā upasampajja vihareyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane”ti.

Ekādasamaṃ.

Loṇakapallavaggo pañcamo.

Accāyikaṃ pavivekaṃ, Sarado parisā tayo; Ājānīyā potthako ca, Loṇaṃ dhovati nimittānīti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

131. Paṭicchannasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, paṭicchannāni āvahanti, no vivaṭāni. Katamāni tīṇi? Mātugāmo, bhikkhave, paṭicchanno āvahati, no vivaṭo; brāhmaṇānaṃ, bhikkhave, mantā paṭicchannā āvahanti, no vivaṭā; micchādiṭṭhi, bhikkhave, paṭicchannā āvahati, no vivaṭā. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi paṭicchannāni āvahanti, no vivaṭāni.

Tīṇimāni, bhikkhave, vivaṭāni virocanti, no paṭicchannāni. Katamāni tīṇi? Candamaṇḍalaṃ, bhikkhave, vivaṭaṃ virocati, no paṭicchannaṃ; sūriyamaṇḍalaṃ, bhikkhave, vivaṭaṃ virocati, no paṭicchannaṃ; tathāgatappavedito dhammavinayo, bhikkhave, vivaṭo virocati, no paṭicchanno. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi vivaṭāni virocanti, no paṭicchannānī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

14. Cakkavattisutta

"Yopi so, bhikkhave, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā sopi na arājakaṃ cakkaṃ vattetī"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko pana, bhante, rañño cakkavattissa dhammikassa dhammarañño rājā"ti? "Dhammo, bhikkhū"ti bhagavā avoca: "idha, bhikkhu, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati antojanasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhu, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati khattiyesu, anuyan-

tesu, balakāyasmiṃ, brāhmaṇagahapatikesu, negamajānapadesu, samaṇabrāhmaṇesu, migapakkhīsu. Sa kho so bhikkhu rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā antojanasmiṃ, dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā khattiyesu ... pe ... anuyantesu, balakāyasmiṃ, brāhmaṇagahapatikesu, negamajānapadesu, samaṇabrāhmaṇesu, migapakkhīsu, dhammeneva cakkaṃ vatteti. Taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Evamevaṃ kho, bhikkhu, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati kāyakammasmiṃ: 'evarūpaṃ kāyakammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ kāyakammaṃ na sevitabban'ti.

Puna caparaṃ, bhikkhu, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati vacīkammasmiṃ: 'evarūpaṃ vacīkammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ vacīkammaṃ na sevitabban'ti ... pe ... manokammasmiṃ: 'evarūpaṃ manokammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ manokammaṃ na sevitabban'ti.

Sa kho so, bhikkhu, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā kāyakammasmiṃ, dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā vacīkammasmiṃ, dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā manokammasmiṃ, dhammeneva anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti. Taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

154. Vandanāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, vandanā. Katamā tisso? Kāyena, vācāya, manasā—imā kho, bhikkhave, tisso vandanā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

151. Dutiyakhatasutta

"Tīhi, bhikkhave ... pe ... sāvajjena kāyakammena, sāvajjena vacīkammena, sāvajjena manokammena ... pe ....

Tīhi, bhikkhave ... pe ... anavajjena kāyakammena, anavajjena vacīkammena, anavajjena manokammena ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

59. Jāṇussoṇisutta

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "yassassu, bho gotama, yañño vā saddhaṃ vā thālipāko vā deyyadhammaṃ vā, tevijjesu brāhmaṇesu dānaṃ dadeyyā"ti. "Yathā kathaṃ pana, brāhmaṇa, brāhmaṇā tevijjaṃ paññapentī"ti? "Idha kho, bho gotama, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayoti. Evaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā tevijjaṃ paññapentī"ti.

"Aññathā kho, brāhmaṇa, brāhmaṇā brāhmaṇaṃ tevijjaṃ paññapenti, aññathā ca pana ariyassa vinaye tevijjo hotī"ti. "Yathā kathaṃ pana, bho gotama, ariyassa vinaye tevijjo hoti? Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye tevijjo hotī"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

“Idha pana, brāhmaṇa, bhikkhu vivicceva kāmehi … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Ayamassa paṭhamā vijjā adhigatā hoti; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena … pe … yathākammūpage satte pajānāti. Ayamassa dutiyā vijjā adhigatā hoti; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti; ‘ime āsavā’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāti. Ayamassa tatiyā vijjā adhigatā hoti; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharatoti.

Yo sīlabbatasampanno, pahitatto samāhito; Cittaṃ yassa vasībhūtaṃ, ekaggaṃ susamāhitaṃ.

Pubbenivāsaṃ yo vedī, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni.

Etāhi tīhi vijjāhi, tevijjo hoti brāhmaṇo; Tamahaṃ vadāmi tevijjaṃ, nāññaṃ lapitalāpananti.

Evaṃ kho, brāhmaṇa, ariyassa vinaye tevijjo hotī”ti. “Aññathā, bho

gotama, brāhmaṇānaṃ tevijjo, aññathā ca pana ariyassa vinaye tevijjo hoti. Imassa ca, bho gotama, ariyassa vinaye tevijjassa brāhmaṇānaṃ tevijjo kalaṃ nāgghati soḷasiṃ.

Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

63. Venāgapurasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena venāgapuraṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Assosuṃ kho venāgapurikā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito venāgapuraṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho venāgapurikā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho venāgapuriko vacchagotto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāvañcidaṃ bhoto gotamassa vippasannāni indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Seyyathāpi, bho gotama, sāradaṃ badarapaṇḍuṃ parisuddhaṃ hoti pariyodātaṃ; evamevaṃ bhoto gotamassa vippasannāni indriyāni parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Seyyathāpi, bho gotama, tālapakkaṃ

sampati bandhanā pamuttaṃ parisuddhaṃ hoti pariyodātaṃ; evamevaṃ bhoto gotamassa vippasannāni indriyāni parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Seyyathāpi, bho gotama, nekkhaṃ jambonadaṃ dakkhakammāraputtasuparikammakataṃ ukkāmukhe sukusalasampahaṭṭhaṃ paṇḍukambale nikkhittaṃ bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ bhoto gotamassa vippasannāni indriyāni parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Yāni tāni, bho gotama, uccāsayanamahāsayanāni, seyyathidaṃ—āsandi pallaṅko gonako cittako paṭikā paṭalikā tūlikā vikatikā uddalomī ekantalomī kaṭṭissaṃ koseyyaṃ kuttakaṃ hatthattharaṃ assattharaṃ rathattharaṃ ajinappaveṇī kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ sauttaracchadaṃ ubhatolohitakūpadhānaṃ, evarūpānaṃ nūna bhavaṃ gotamo uccāsayanamahāsayanaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti.

"Yāni kho pana tāni, brāhmaṇa, uccāsayanamahāsayanāni, seyyathidaṃ—āsandi pallaṅko gonako cittako paṭikā paṭalikā tūlikā vikatikā uddalomī ekantalomī kaṭṭissaṃ koseyyaṃ kuttakaṃ hatthattharaṃ assattharaṃ rathattharaṃ ajinappaveṇī kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ sauttaracchadaṃ ubhatolohitakūpadhānaṃ. Dullabhāni tāni pabbajitānaṃ laddhā ca pana na kappanti.

Tīṇi kho, imāni, brāhmaṇa, uccāsayanamahāsayanāni, yesāhaṃ etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Katamāni tīṇi? Dibbaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, brahmaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, ariyaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ. Imāni kho, brāhmaṇa, tīṇi uccāsayanamahāsayanāni, yesāhaṃ etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti.

"Katamaṃ pana taṃ, bho gotama, dibbaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, yassa bhavaṃ gotamo etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti? "Idhāhaṃ, brāhmaṇa, yaṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharāmi, so pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisāmi. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vanantaññeva pavisāmi. So yadeva tattha honti tiṇāni vā paṇṇāni vā tāni ekajjhaṃ saṅgharitvā nisīdāmi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi; pītiyā

ca virāgā upekkhako ca viharāmi sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto caṅkamāmi, dibbo me eso tasmiṃ samaye caṅkamo hoti. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto tiṭṭhāmi, dibbaṃ me etaṃ tasmiṃ samaye ṭhānaṃ hoti. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto nisīdāmi, dibbaṃ me etaṃ tasmiṃ samaye āsanaṃ hoti. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto seyyaṃ kappemi, dibbaṃ me etaṃ tasmiṃ samaye uccāsayanamahāsayanaṃ hoti. Idaṃ kho, brāhmaṇa, dibbaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, yassāhaṃ etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti.

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Ko cañño evarūpassa dibbassa uccāsayanamahāsayanassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhī, aññatra bhotā gotamena.

Katamaṃ pana taṃ, bho gotama, brahmaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, yassa bhavaṃ gotamo etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti? "Idhāhaṃ, brāhmaṇa, yaṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharāmi, so pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisāmi. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vanantaññeva pavisāmi. So yadeva tattha honti tiṇāni vā paṇṇāni vā tāni ekajjhaṃ saṅgharitvā nisīdāmi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharāmi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharāmi. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharāmi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharāmi. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto caṅkamāmi, brahmā me eso tasmiṃ samaye caṅkamo hoti. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto tiṭṭhāmi ... pe ... nisīdāmi ... pe ... seyyaṃ

kappemi, brahmaṃ me etaṃ tasmiṃ samaye uccāsayanamahāsayanaṃ hoti. Idaṃ kho, brāhmaṇa, brahmaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, yassāhaṃ etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti.

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Ko cañño evarūpassa brahmassa uccāsayanamahāsayanassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhī, aññatra bhotā gotamena.

Katamaṃ pana taṃ, bho gotama, ariyaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, yassa bhavaṃ gotamo etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti? "Idhāhaṃ, brāhmaṇa, yaṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharāmi, so pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisāmi. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vanantaññeva pavisāmi. So yadeva tattha honti tiṇāni vā paṇṇāni vā tāni ekajjhaṃ saṅgharitvā nisīdāmi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So evaṃ jānāmi: 'rāgo me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo; doso me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo; moho me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo'. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto caṅkamāmi, ariyo me eso tasmiṃ samaye caṅkamo hoti. So ce ahaṃ, brāhmaṇa, evaṃbhūto tiṭṭhāmi ... pe ... nisīdāmi ... pe ... seyyaṃ kappemi, ariyaṃ me etaṃ tasmiṃ samaye uccāsayanamahāsayanaṃ hoti. Idaṃ kho, brāhmaṇa, ariyaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ, yassāhaṃ etarahi nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī"ti.

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Ko cañño evarūpassa ariyassa uccāsayanamahāsayanassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhī, aññatra bhotā gotamena.

Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ kho bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

18. Rāgapeyyāla

183–352

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime tayo dhammā bhāvetabbā. (1) ()

Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ime tayo dhammā bhāvetabbā.

Dosassa ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa ... abhiññāya ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

* Rāgaṃ dosañca mohañca, kodhūpanāhapañcamaṃ; Makkhapaḷāsaissā ca, maccharimāyāsāṭheyyā.

Thambhasārambhamānañca, atimānamadassa ca; Pamādā sattarasa vuttā, rāgapeyyālanissitā.

Ete opammayuttena, āpādena abhiññāya; Pariññāya parikkhayā, pahānakkhayabbayena; Virāganirodhacāgaṃ, paṭinissagge ime dasa.

Suññato animitto ca, appaṇihito ca tayo; Samādhimūlakā peyyā—lesupi vavatthitā cāti.

Tatiyo paṇṇāsako niṭṭhito.

Tikanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

77. Dutiyabhavasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "bhavo, bhavoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bhavo hotī"ti?

"Kāmadhātuvepakkañca, ānanda, kammaṃ nābhavissa, api nu kho kāmabhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, ānanda, kam-

maṃ khettaṃ, viññāṇaṃ bījaṃ, taṇhā sneho. Avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ hīnāya dhātuyā cetanā patiṭṭhitā patthanā patiṭṭhitā evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti.

Rūpadhātuvepakkañca, ānanda, kammaṃ nābhavissa, api nu kho rūpabhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, ānanda, kammaṃ khettaṃ, viññāṇaṃ bījaṃ, taṇhā sneho. Avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ majjhimāya dhātuyā cetanā patiṭṭhitā patthanā patiṭṭhitā evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti.

Arūpadhātuvepakkañca, ānanda, kammaṃ nābhavissa, api nu kho arūpabhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, ānanda, kammaṃ khettaṃ, viññāṇaṃ bījaṃ, taṇhā sneho. Avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ paṇītāya dhātuyā cetanā patiṭṭhitā patthanā patiṭṭhitā evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti. Evaṃ kho, ānanda, bhavo hotī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

26. Sevitabbasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Atthi, bhikkhave, puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Atthi, bhikkhave, puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Atthi, bhikkhave, puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo Katamo ca, bhikkhave, puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo hīno hoti sīlena samādhinā paññāya. Evarūpo, bhikkhave, puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo aññatra anuddayā aññatra anukampā.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sadiso hoti sīlena samādhinā paññāya. Evarūpo, bhikkhave, puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Sīlasāmaññagatānaṃ sataṃ sīlakathā ca no bhavissati, sā ca no pavattinī bhavissati, sā ca no phāsu bhavissati. Samādhisāmaññagatānaṃ sataṃ samādhikathā ca no bhavissati, sā ca no pavattinī bhavissati, sā ca no phāsu bhavissati. Paññāsāmaññagatānaṃ sataṃ paññākathā ca no bhavissati, sā ca no pavattinī bhavissati, sā ca no phāsu bhavissatīti. Tasmā evarūpo puggalo sevitabbo bhajitabbo

payirupāsitabbo.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo adhiko hoti sīlena samādhinā paññāya. Evarūpo, bhikkhave, puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Iti aparipūraṃ vā sīlakkhandhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā sīlakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmi; aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā samādhikkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmi; aparipūraṃ vā paññākkhandhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā paññākkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmīti. Tasmā evarūpo puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Nihīyati puriso nihīnasevī, Na ca hāyetha kadāci tulyasevī; Seṭṭhamupanamaṃ udeti khippaṃ, Tasmā attano uttariṃ bhajethā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

87. Dutiyasikkhāsutta

"Sādhikamidaṃ, bhikkhave, diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati yattha attakāmā kulaputtā sikkhanti. Tisso imā, bhikkhave, sikkhā yatthetaṃ sabbaṃ samodhānaṃ gacchati. Katamā tisso? Adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā—imā kho, bhikkhave, tisso sikkhā yatthetaṃ sabbaṃ samodhānaṃ gacchati.

Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ mattaso kārī paññāya mattaso kārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sattakkhattuparamo hoti. Sattakkhattuparamaṃ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā kolaṃkolo hoti, dve vā tīṇi vā kulāni sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā ekabījī hoti, ekaṃyeva mānusakaṃ bhavaṃ nibbattetvā

dukkhassantaṃ karoti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāga-dosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ paripūrakārī paññāya mattaso kārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ paripūrakārī paññāya paripūrakārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni, tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Iti kho, bhikkhave, padesaṃ padesakārī ārādheti, paripūraṃ paripūrakārī, avañjhāni tvevāhaṃ, bhikkhave, sikkhāpadāni vadāmī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

88. Tatiyasikkhāsutta

“Sādhikamidaṃ, bhikkhave, diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati yattha attakāmā kulaputtā sikkhanti. Tisso imā, bhikkhave, sikkhā yatthetaṃ sabbaṃ samodhānaṃ gacchati. Katamā tisso? Adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā—imā kho, bhikkhave, tisso sikkhā yatthetaṃ sabbaṃ samodhānaṃ gacchati.

Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ paripūrakārī paññāya paripūrakārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā, rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā ekabījī hoti, ekaṃyeva mānusakaṃ bhavaṃ nibbattetvā dukkhassantaṃ karoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā kolaṅkolo hoti, dve vā tīṇi vā kulāni sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti. Taṃ vā pana anabhisambhavaṃ appaṭivijjhaṃ tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sattakkhattuparamo hoti, sattakkhattuparamaṃ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti.

Iti kho, bhikkhave, paripūraṃ paripūrakārī ārādheti padesaṃ padesakārī. Avañjhāni tvevāhaṃ, bhikkhave, sikkhāpadāni vadāmī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

119. Kammantasutta

“Tisso imā, bhikkhave, vipattiyo. Katamā tisso? Kammantavipatti,

ājīvavipatti, diṭṭhivipatti. Katamā ca, bhikkhave, kammantavipatti? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... samphappalāpī hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kammantavipatti.

Katamā ca, bhikkhave, ājīvavipatti? Idha, bhikkhave, ekacco micchāājīvo hoti, micchāājīvena jīvikaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ājīvavipatti.

Katamā ca, bhikkhave, diṭṭhivipatti? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhivipatti. Imā kho, bhikkhave, tisso vipattiyoti.

Tisso imā, bhikkhave, sampadā. Katamā tisso? Kammantasampadā, ājīvasampadā, diṭṭhisampadā. Katamā ca, bhikkhave, kammantasampadā? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... samphappalāpā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kammantasampadā.

Katamā ca, bhikkhave, ājīvasampadā? Idha, bhikkhave, ekacco sammāājīvo hoti, sammāājīvena jīvikaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ājīvasampadā.

Katamā ca, bhikkhave, diṭṭhisampadā? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhisampadā. Imā kho, bhikkhave, tisso sampadā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

45. Paṇḍitasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, paṇḍitapaññattāni sappurisapaññattāni. Katamāni tīṇi? Dānaṃ, bhikkhave, paṇḍitapaññattaṃ sappurisapaññattaṃ. Pabbajjā, bhikkhave, paṇḍitapaññattā sappurisapaññattā. Mātāpitūnaṃ, bhikkhave, upaṭṭhānaṃ paṇḍitapaññattaṃ sappurisapaññattaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi paṇḍitapaññattāni sappurisapaññattānīti.

Sabbhi dānaṃ upaññattaṃ, ahiṃsā saṃyamo damo; Mātāpitu upaṭṭhānaṃ, santānaṃ brahmacārinaṃ.

Sataṃ etāni ṭhānāni, yāni sevetha paṇḍito; Ariyo dassanasampanno, sa lokaṃ bhajate sivan”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

12. Sāraṇīyasutta

“Tīṇimāni, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhāvasittassa yāvajīvaṃ sāraṇīyāni bhavanti. Katamāni tīṇi? Yasmiṃ, bhikkhave, padese rājā khattiyo muddhāvasitto jāto hoti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ rañño khattiyassa muddhāvasittassa yāvajīvaṃ sāraṇīyaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ padese rājā khattiyo muddhāvasitto hoti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ rañño khattiyassa muddhāvasittassa yāvajīvaṃ sāraṇīyaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ padese rājā khattiyo muddhāvasitto saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ rañño khattiyassa muddhāvasittassa yāvajīvaṃ sāraṇīyaṃ hoti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi rañño khattiyassa muddhāvasittassa yāvajīvaṃ sāraṇīyāni bhavanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīṇimāni bhikkhussa yāvajīvaṃ sāraṇīyāni bhavanti. Katamāni tīṇi? Yasmiṃ, bhikkhave, padese bhikkhu kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ bhikkhussa yāvajīvaṃ sāraṇīyaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ padese bhikkhu ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ bhikkhussa yāvajīvaṃ sāraṇīyaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ padese bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ bhikkhussa yāvajīvaṃ sāraṇīyaṃ hoti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi bhikkhussa yāvajīvaṃ sāraṇīyāni bhavantī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

113. Āpāyikasutta

"Tayome, bhikkhave, āpāyikā nerayikā idamappahāya. Katame tayo? Yo ca abrahmacārī brahmacāripaṭiñño, yo ca suddhaṃ brahmacariyaṃ carantaṃ amūlakena abrahmacariyena anuddhaṃseti, yo cāyaṃ evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'natthi kāmesu doso'ti, so tāya kāmesu pātabyataṃ āpajjati. Ime kho, bhikkhave, tayo āpāyikā nerayikā idamappahāyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

110. Byāpannasutta

Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: "citte, gahapati, byāpanne kāyakammampi byāpannaṃ hoti, vacīkammampi byāpannaṃ hoti, manokammampi byāpannaṃ hoti. Tassa byāpannakāyakammantassa byāpannavacīkammantassa byāpannamanokammantassa na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā. Seyyathāpi, gahapati, kūṭāgāre ducchanne kūṭampi byāpannaṃ hoti, gopānasiyopi byāpannā honti, bhittipi byāpannā hoti; evamevaṃ kho, gahapati, citte byāpanne kāyakammampi byāpannaṃ hoti, vacīkammampi byāpannaṃ hoti, manokammampi byāpannaṃ hoti. Tassa byāpannakāyakammantassa byāpannavacīkammantassa byāpannamanokammantassa na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā.

Citte, gahapati, abyāpanne kāyakammampi abyāpannaṃ hoti, vacīkammampi abyāpannaṃ hoti, manokammampi abyāpannaṃ hoti. Tassa abyāpannakāyakammantassa abyāpannavacīkammantassa abyāpannamanokammantassa bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā. Seyyathāpi, gahapati, kūṭāgāre succhanne kūṭampi abyāpannaṃ hoti, gopānasiyopi abyāpannā honti, bhittipi abyāpannā hoti; evamevaṃ kho, gahapati, citte abyāpanne kāyakammampi abyāpannaṃ hoti, vacīkammampi abyāpannaṃ hoti, manokammampi abyāpannaṃ hoti. Tassa abyāpannakāyakammantassa ... pe ... abyāpannamanokammantassa bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

155. Pubbaṇhasutta

"Ye, bhikkhave, sattā pubbaṇhasamayaṃ kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti, supubbaṇho, bhikkhave, tesaṃ sattānaṃ.

Ye, bhikkhave, sattā majjhanhikasamayaṃ kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti, sumajjhanhiko, bhikkhave, tesaṃ sattānaṃ.

Ye, bhikkhave, sattā sāyanhasamayaṃ kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti, susāyanho, bhikkhave, tesaṃ sattānanti.

Sunakkhattaṃ sumaṅgalaṃ, suppabhātaṃ suhuṭṭhitaṃ; Sukhaṇo sumuhutto ca, suyiṭṭhaṃ brahmacārisu.

Padakkhiṇaṃ kāyakammaṃ, vācākammaṃ padakkhiṇaṃ; Padakkhiṇaṃ manokammaṃ, paṇīdhi te padakkhiṇe; Padakkhiṇāni katvāna, labhantatthe padakkhiṇe.

Te atthaladdhā sukhitā, viruḷhā buddhasāsane; Arogā sukhitā hotha, saha sabbehi ñātibhī"ti.

Dasamaṃ.

Maṅgalavaggo pañcamo.

Akusalañca sāvajjaṃ, visamāsucinā saha; Caturo khatā vandanā, pubbaṇhena ca te dasāti.

Tatiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

20. Dutiyapāpaṇikasutta

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato pāpaṇiko nacirasseva mahattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti bhogesu. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, pāpaṇiko cakkhumā ca hoti vidhuro ca nissayasampanno ca. Kathañca, bhikkhave, pāpaṇiko cakkhumā hoti? Idha, bhikkhave, pāpaṇiko paṇiyaṃ jānāti: 'idaṃ paṇiyaṃ evaṃ kītaṃ, evaṃ vikkayamānaṃ, ettakaṃ mūlaṃ bhavissati, ettako udayo'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpaṇiko cakkhumā hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpaṇiko vidhuro hoti? Idha, bhikkhave, pā-

paṇiko kusalo hoti paṇiyaṃ ketuñca vikketuñca. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpaṇiko vidhuro hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpaṇiko nissayasampanno hoti? Idha, bhikkhave, pāpaṇikaṃ ye te gahapatī vā gahapatiputtā vā aḍḍhā mahaddhanā mahābhogā te evaṃ jānanti: 'ayaṃ kho bhavaṃ pāpaṇiko cakkhumā vidhuro ca paṭibalo puttadārañca posetuṃ, amhākañca kālena kālaṃ anuppadātun'ti. Te naṃ bhogehi nipatanti: 'ito, samma pāpaṇika, bhoge karitvā puttadārañca posehi, amhākañca kālena kālaṃ anuppadehī'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpaṇiko nissayasampanno hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato pāpaṇiko nacirasseva mahattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti bhogesu.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva mahattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti kusalesu dhammesu. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhumā ca hoti vidhuro ca nissayasampanno ca. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu cakkhumā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu cakkhumā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vidhuro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vidhuro hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu nissayasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ, imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu nissayasampanno hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva mahattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti kusalesu dhammesū"ti.

Dasamaṃ.

Rathakāravaggo dutiyo. Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

Ñāto sāraṇīyo bhikkhu, cakkavattī sacetano; Apaṇṇakattā devo ca, duve pāpaṇikena cāti.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

153. Catutthakhatasutta

"Tīhi, bhikkhave ... pe ... asucinā kāyakammena, asucinā vacīkammena, asucinā manokammena ... pe ....

Tīhi, bhikkhave ... pe ... sucinā kāyakammena, sucinā vacīkammena, sucinā manokammena—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

71. Channasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho channo paribbājako yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho channo paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "tumhepi, āvuso ānanda, rāgassa pahānaṃ paññāpetha, dosassa pahānaṃ paññāpetha, mohassa pahānaṃ paññāpethā"ti. "Mayaṃ kho, āvuso, rāgassa pahānaṃ paññāpema, dosassa pahānaṃ paññāpema, mohassa pahānaṃ paññapemā"ti.

"Kiṃ pana tumhe, āvuso, rāge ādīnavaṃ disvā rāgassa pahānaṃ paññāpetha, kiṃ dose ādīnavaṃ disvā dosassa pahānaṃ paññāpetha, kiṃ mohe ādīnavaṃ disvā mohassa pahānaṃ paññāpethā"ti?

"Ratto kho, āvuso, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; rāge pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Ratto kho, āvuso, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati; rāge

pahīne neva kāyena duccaritaṃ carati, na vācāya duccaritaṃ carati, na manasā duccaritaṃ carati. Ratto kho, āvuso, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto attatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti; rāge pahīne attatthampi yathābhūtaṃ pajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ pajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ pajānāti. Rāgo kho, āvuso, andhakaraṇo acakkhukaraṇo aññāṇakaraṇo paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko.

Duṭṭho kho, āvuso, dosena ... pe ... mūḷho kho, āvuso, mohena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; mohe pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Mūḷho kho, āvuso, mohena abhibhūto pariyādinnacitto kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati; mohe pahīne neva kāyena duccaritaṃ carati, na vācāya duccaritaṃ carati, na manasā duccaritaṃ carati. Mūḷho kho, āvuso, mohena abhibhūto pariyādinnacitto attatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti; mohe pahīne attatthampi yathābhūtaṃ pajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ pajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ pajānāti. Moho kho, āvuso, andhakaraṇo acakkhukaraṇo aññāṇakaraṇo paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko. Idaṃ kho mayaṃ, āvuso, rāge ādīnavaṃ disvā rāgassa pahānaṃ paññāpema. Idaṃ dose ādīnavaṃ disvā dosassa pahānaṃ paññāpema. Idaṃ mohe ādīnavaṃ disvā mohassa pahānaṃ paññāpemā"ti.

"Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti? "Atthāvuso, maggo atthi paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti? "Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti. "Bhaddako kho, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāya. Alañca panāvuso ānanda, appamādāyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

115. Appameyyasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Suppameyyo, duppameyyo, appameyyo. Katamo ca, bhikkhave, puggalo suppameyyo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo uddhato hoti unnaḷo capalo mukharo vikiṇṇavāco muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo suppameyyo.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo duppameyyo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo anuddhato hoti anunnaḷo acapalo amukharo avikiṇṇavāco upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṃvutindriyo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo duppameyyo.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo appameyyo? Idha, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ hoti khīṇāsavo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo appameyyo. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

85. Sekkhasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"'Sekho, sekho'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sekho hotī"ti? "Sikkhatīti kho, bhikkhu, tasmā sekhoti vuccati. Kiñca sikkhati? Adhisīlampi sikkhati, adhicittampi sikkhati, adhipaññampi sikkhati. Sikkhatīti kho, bhikkhu, tasmā sekhoti vuccatīti.

Sekhassa sikkhamānassa, ujumaggānusārino; Khayasmiṃ paṭhamaṃ ñāṇaṃ, tato aññā anantarā.

Tato aññāvimuttassa, ñāṇaṃ ve hoti tādino; Akuppā me vimuttīti, bhavasaṃyojanakkhaye"ti.

Pañcamaṃ. ()

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

150. Paṭhamakhatasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi tīhi? Akusalena kāyakammena, akusalena vacīkammena, akusalena manokammena—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi tīhi? Kusalena kāyakammena, kusalena vacīkammena, kusalena manokammena ... pe ....

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

142. Assājānīyasutta

"Tayo ca, bhikkhave, bhadre assājānīye desessāmi tayo ca bhadre purisājānīye. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame ca, bhikkhave, tayo bhadrā assājānīyā? Idha, bhikkhave, ekacco bhadro assājānīyo ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo bhadrā assājānīyā.

Katame ca, bhikkhave, tayo bhadrā purisājānīyā? Idha, bhikkhave, ekacco bhadro purisājānīyo ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhadro purisājānīyo ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Lābhī kho pana hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā-

naṃ. Idamassa ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, bhadro purisājānīyo javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo bhadrā purisājānīyā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

30. Avakujjasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Avakujjapañño puggalo, ucchaṅgapañño puggalo, puthupañño puggalo. Katamo ca, bhikkhave, avakujjapañño puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavanāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti; vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Seyyathāpi, bhikkhave, kumbho nikujjo tatra udakaṃ āsittaṃ vivaṭṭati, no saṇṭhāti; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavanāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti; vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, avakujjapañño puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, ucchaṅgapañño puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavanāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti; vuṭṭhito ca kho tamhā āsanā tassā kathāya

neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Seyyathāpi, bhikkhave, purisassa ucchaṅge nānākhajjakāni ākiṇṇāni—tilā taṇḍulā modakā badarā. So tamhā āsanā vuṭṭhahanto satisammosā pakireyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavanāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti; vuṭṭhito ca kho tamhā āsanā tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ucchaṅgapañño puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, puthupañño puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavanāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti; vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Seyyathāpi, bhikkhave, kumbho ukkujjo tatra udakaṃ āsittaṃ saṇṭhāti no vivaṭṭati; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavanāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti; vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puthupañño puggalo. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Avakujjapañño puriso, dummedho avicakkhaṇo; Abhikkhaṇampi ce hoti, gantā bhikkhūna santike.

Ādiṃ kathāya majjhañca, pariyosānañca tādiso; Uggahetuṃ na sakkoti, paññā hissa na vijjati.

Ucchaṅgapañño puriso, seyyo etena vuccati; Abhikkhaṇampi ce hoti, gantā bhikkhūna santike.

Ādiṃ kathāya majjhañca, pariyosānañca tādiso; Nisinno āsane tasmiṃ, uggahetvāna byañjanaṃ; Vuṭṭhito nappajānāti, gahitaṃ hissa mussati.

Puthupañño ca puriso, seyyo etehi vuccati; Abhikkhaṇampi ce hoti, gantā bhikkhūna santike.

Ādiṃ kathāya majjhañca, pariyosānañca tādiso; Nisinno āsane tasmiṃ, uggahetvāna byañjanaṃ.

Dhāreti seṭṭhasaṅkappo, Abyaggamānaso naro; Dhammānudhammappaṭipanno, Dukkhassantakaro siyā"ti.

Dasamaṃ.

Puggalavaggo tatiyo.

Samiddha gilāna saṅkhārā, bahukārā vajirena ca; Sevi jiguccha gūthabhāṇī, andho ca avakujjatāti.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

18. Devalokasutta

"Sace vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'devalokūpapattiyā, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussathā'ti? Nanu tumhe, bhikkhave, evaṃ puṭṭhā aṭṭīyeyyātha harāyeyyātha jiguccheyyāthā"ti? "Evaṃ, bhante". "Iti kira tumhe, bhikkhave, dibbena āyunā aṭṭīyatha harāyatha jigucchatha, dibbena vaṇṇena dibbena sukhena dibbena yasena dibbenādhipateyyena aṭṭīyatha harāyatha jigucchatha; pageva kho pana, bhikkhave, tumhehi kāyaduccaritena aṭṭīyitabbaṃ harāyitabbaṃ jigucchitabbaṃ, vacīduccaritena ... manoduccaritena aṭṭīyitabbaṃ harāyitabbaṃ jigucchitabban"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

86. Paṭhamasikkhāsutta

"Sādhikamidaṃ, bhikkhave, diyaḍḍhasikkhāpadasataṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati, yattha attakāmā kulaputtā sikkhanti. Tisso imā, bhikkhave, sikkhā yatthetaṃ sabbaṃ samodhānaṃ gacchati. Katamā tisso? Adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā adhipaññāsikkhā—imā kho,

bhikkhave, tisso sikkhā, yatthetaṃ sabbaṃ samodhānaṃ gacchati.

Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ mattaso kārī paññāya mattaso kārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni, tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ mattaso kārī paññāya mattaso kārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ paripūrakārī paññāya mattaso kārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sīlesu paripūrakārī hoti samādhismiṃ paripūrakārī paññāya paripūrakārī. So yāni tāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni tāni āpajjatipi vuṭṭhātipi. Taṃ kissa hetu? Na hi mettha, bhikkhave, abhabbatā vuttā. Yāni ca kho tāni sikkhāpadāni ādibrahmacariyakāni brahmacariyasāruppāni tattha dhuvasīlo ca hoti ṭhitasīlo ca, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Iti kho, bhikkhave, padesaṃ padesakārī ārādheti paripūraṃ paripūrakārī. Avañjhāni tvevāhaṃ, bhikkhave, sikkhāpadāni vadāmī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

43. Atthavasasutta

“Tayo, bhikkhave, atthavase sampassamānena alameva paresaṃ dhammaṃ desetuṃ. Katame tayo? Yo dhammaṃ deseti so atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammappaṭisaṃvedī ca. Yo dhammaṃ suṇāti so atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammappaṭisaṃvedī ca. Yo ceva dhammaṃ deseti yo ca dhammaṃ suṇāti ubho atthappaṭisaṃvedino ca honti dhammappaṭisaṃvedino ca. Ime kho, bhikkhave, tayo atthavase sampassamānena alameva paresaṃ dhammaṃ desetun”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

48. Pabbatarājasutta

“Himavantaṃ, bhikkhave, pabbatarājaṃ nissāya mahāsālā tīhi vaḍḍhīhi vaḍḍhanti. Katamāhi tīhi? Sākhāpattapalāsena vaḍḍhanti, tacapapaṭikāya vaḍḍhanti, pheggusārena vaḍḍhanti. Himavantaṃ, bhikkhave, pabbatarājaṃ nissāya mahāsālā imāhi tīhi vaḍḍhīhi vaḍḍhanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, saddhaṃ kulapatiṃ nissāya anto jano tīhi vaḍḍhīhi vaḍḍhati. Katamāhi tīhi? Saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati. Saddhaṃ, bhikkhave, kulapatiṃ nissāya anto jano imāhi tīhi vaḍḍhīhi vaḍḍhatīti.

Yathāpi pabbato selo, araññasmiṃ brahāvane; Taṃ rukkhā upanissāya, vaḍḍhante te vanappatī.

Tatheva sīlasampannaṃ, saddhaṃ kulapatiṃ idha; Upanissāya vaḍḍhanti, puttadārā ca bandhavā; Amaccā ñātisaṅghā ca, ye cassa anujīvino.

Tyāssa sīlavato sīlaṃ, cāgaṃ sucaritāni ca; Passamānānukubbanti, attamatthaṃ vicakkhaṇā.

Idha dhammaṃ caritvāna, maggaṃ sugatigāminaṃ; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

125. Gotamakacetiyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati gotamake cetiye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no anabhiññāya. Sanidānāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no anidānaṃ. Sappāṭihāriyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no appāṭihāriyaṃ. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, abhiññāya dhammaṃ desayato no anabhiññāya, sanidānaṃ dhammaṃ desayato no anidānaṃ, sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desayato no appāṭihāriyaṃ, karaṇīyo ovādo, karaṇīyā anusāsanī. Alañca pana vo, bhikkhave, tuṭṭhiyā, alaṃ attamanatāya, alaṃ somanassāya: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto dhammo, suppaṭipanno saṃgho'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne sahassī lokadhātu akampitthāti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

10. Malasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato tayo male appahāya yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi tīhi? Dussīlo ca hoti, dussīlyamalañcassa appahīnaṃ hoti; issukī ca hoti, issāmalañcassa appahīnaṃ hoti; maccharī ca hoti, maccheramalañcassa appahīnaṃ hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato ime tayo male appahāya yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato tayo male pahāya yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi tīhi? Sīlavā ca hoti, dussīlyamalañcassa pahīnaṃ hoti; anissukī ca hoti, issāmalañcassa pahīnaṃ hoti; amaccharī ca hoti, maccheramalañcassa pahīnaṃ hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato ime tayo male pahāya yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Dasamaṃ.

Bālavaggo paṭhamo.

Bhayaṃ lakkhaṇacintī ca, accayañca ayoniso; Akusalañca sāvajjaṃ, sabyābajjhakhataṃ malanti.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

148. Visamasutta

"Tīhi, bhikkhave ... pe ... visamena kāyakammena, visamena vacīkammena, visamena manokammena—imehi kho ... pe ... evaṃ niraye.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi ... pe ... samena kāyakammena, samena vacīkammena, samena manokammena—imehi kho ... pe ... evaṃ sagge"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

134. Parisāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, parisā. Katamā tisso? Ukkācitavinītā parisā, paṭipucchāvinītā parisā, yāvatāvinītā parisā—imā kho, bhikkhave, tisso parisā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

1. Bhayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yāni kānici, bhikkhave, bhayāni uppajjanti sabbāni tāni bālato uppajjanti, no paṇḍitato. Ye keci upaddavā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato. Ye keci upasaggā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato. Seyyathāpi, bhikkhave, naḷāgārā vā tiṇāgārā vā aggi mutto kūṭāgārānipi ḍahati ullittāvalittāni nivātāni phusitaggaḷāni pihitavātapānāni; evamevaṃ kho, bhikkhave, yāni kānici bhayāni uppajjanti sabbāni tāni bālato uppajjanti, no paṇḍitato. Ye keci upaddavā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato. Ye keci upasaggā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato.

Iti kho, bhikkhave, sappaṭibhayo bālo, appaṭibhayo paṇḍito. Saupaddavo bālo, anupaddavo paṇḍito. Saupasaggo bālo, anupasaggo paṇḍito.

Natthi, bhikkhave, paṇḍitato bhayaṃ, natthi paṇḍitato upaddavo, natthi paṇḍitato upasaggo.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yehi tīhi dhammehi samannāgato bālo veditabbo te tayo dhamme abhinivajjetvā, yehi tīhi dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo te tayo dhamme samādāya vattissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

117. Vipattisampadāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, vipattiyo. Katamā tisso? Sīlavipatti, cittavipatti, diṭṭhivipatti. Katamā ca, bhikkhave, sīlavipatti? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sīlavipatti.

Katamā ca, bhikkhave, cittavipatti? Idha, bhikkhave, ekacco abhijjhālu hoti byāpannacitto. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, cittavipatti.

Katamā ca, bhikkhave, diṭṭhivipatti? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ, kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhivipatti. Sīlavipattihetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti; cittavipattihetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti; diṭṭhivipattihetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Imā kho, bhikkhave, tisso vipattiyoti.

Tisso imā, bhikkhave, sampadā. Katamā tisso? Sīlasampadā, cittasampadā, diṭṭhisampadā.

Katamā ca, bhikkhave, sīlasampadā? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti,

pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sīlasampadā.

Katamā ca, bhikkhave, cittasampadā? Idha, bhikkhave, ekacco anabhijjhālu hoti abyāpannacitto. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, cittasampadā.

Katamā ca, bhikkhave, diṭṭhisampadā? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhisampadā. Sīlasampadāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; cittasampadāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; diṭṭhisampadāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Imā kho, bhikkhave, tisso sampadā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

21. Samiddhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ca samiddho āyasmā ca mahākoṭṭhiko yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ samiddhaṃ āyasmā sāriputto etadavoca:

"Tayome, āvuso samiddha, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. Ime kho, āvuso, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ puggalānaṃ katamo te puggalo khamati abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti?

"Tayome, āvuso sāriputta, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. Ime kho, āvuso, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ

puggalānaṃ yvāyaṃ puggalo saddhāvimutto, ayaṃ me puggalo khamati imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imassa, āvuso, puggalassa saddhindriyaṃ adhimattan"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "tayome, āvuso koṭṭhika, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. Ime kho, āvuso, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ puggalānaṃ katamo te puggalo khamati abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti?

"Tayome, āvuso sāriputta, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. Ime kho, āvuso, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ puggalānaṃ yvāyaṃ puggalo kāyasakkhī, ayaṃ me puggalo khamati imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imassa, āvuso, puggalassa samādhindriyaṃ adhimattan"ti.

Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "tayome, āvuso sāriputta, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. Ime kho, āvuso, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ puggalānaṃ katamo te puggalo khamati abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti?

"Tayome, āvuso koṭṭhika, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. Ime kho, āvuso, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ puggalānaṃ yvāyaṃ puggalo diṭṭhippatto, ayaṃ me puggalo khamati imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imassa, āvuso, puggalassa paññindriyaṃ adhimattan"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto āyasmantañca samiddhaṃ āyasmantañca mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso, amhehi sabbeheva yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Āyāmāvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocessāma. Yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā ca samiddho āyasmā ca mahākoṭṭhiko āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca samiddho āyasmā ca mahākoṭṭhiko yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā

bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto yāvatako ahosi āyasmatā ca samiddhena āyasmatā ca mahākoṭṭhikena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

"Na khvettha, sāriputta, sukaraṃ ekaṃsena byākātuṃ: 'ayaṃ imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā'ti. Ṭhānañhetaṃ, sāriputta, vijjati yvāyaṃ puggalo saddhāvimutto svāssa arahattāya paṭipanno, yvāyaṃ puggalo kāyasakkhī svāssa sakadāgāmī vā anāgāmī vā, yo cāyaṃ puggalo diṭṭhippatto sopassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā.

Na khvettha, sāriputta, sukaraṃ ekaṃsena byākātuṃ: 'ayaṃ imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā'ti. Ṭhānañhetaṃ, sāriputta, vijjati yvāyaṃ puggalo kāyasakkhī svāssa arahattāya paṭipanno, yvāyaṃ puggalo saddhāvimutto svāssa sakadāgāmī vā anāgāmī vā, yo cāyaṃ puggalo diṭṭhippatto sopassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā.

Na khvettha, sāriputta, sukaraṃ ekaṃsena byākātuṃ: 'ayaṃ imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā'ti. Ṭhānañhetaṃ, sāriputta, vijjati yvāyaṃ puggalo diṭṭhippatto svāssa arahattāya paṭipanno, yvāyaṃ puggalo saddhāvimutto svāssa sakadāgāmī vā anāgāmī vā, yo cāyaṃ puggalo kāyasakkhī sopassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā.

Na khvettha, sāriputta, sukaraṃ ekaṃsena byākātuṃ: 'ayaṃ imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

50. Mahācorasutta

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mahācoro sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, mahācoro visamanissito ca hoti, gahananissito ca hoti, balavanissito ca hoti. Kathañca, bhikkhave, mahācoro visamanissito hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro nadīviduggaṃ vā nissito hoti pabbatavisamaṃ vā. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro visamanissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro gahananissito hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro tiṇagahanaṃ vā nissito hoti, rukkhagahanaṃ vā rodhaṃ vā mahāvanasaṇḍaṃ vā. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro gahananissito

hoti.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro balavanissito hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro rājānaṃ vā rājamahāmattānaṃ vā nissito hoti. Tassa evaṃ hoti: 'sace maṃ koci kiñci vakkhati, ime me rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇissantī'ti. Sace naṃ koci kiñci āha, tyāssa rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇanti. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro balavanissito hoti. Ime kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato mahācoro sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato pāpabhikkhu khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu visamanissito ca hoti gahananissito ca balavanissito ca.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu visamanissito hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu visamena kāyakammena samannāgato hoti, visamena vacīkammena samannāgato hoti, visamena manokammena samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu visamanissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu gahananissito hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu micchādiṭṭhiko hoti, antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu gahananissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu balavanissito hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu rājānaṃ vā rājamahāmattānaṃ vā nissito hoti. Tassa evaṃ hoti: 'sace maṃ koci kiñci vakkhati, ime me rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇissantī'ti. Sace naṃ koci kiñci āha, tyāssa rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇanti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu balavanissito hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato pāpabhikkhu khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavatī"ti.

Ekādasamaṃ.

Cūḷavaggo pañcamo.

Sammukhī ṭhānatthavasaṃ, pavatti paṇḍita sīlavaṃ; Saṅkhataṃ pabbatātappaṃ, mahācorenekādasāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

135. Mittasutta

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mitto sevitabbo. Katamehi tīhi? () Duddadaṃ dadāti, dukkaraṃ karoti, dukkhamaṃ khamati—imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato mitto sevitabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

133. Yodhājīvasutta

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato yodhājīvo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, yodhājīvo dūre pātī ca hoti akkhaṇavedhī ca mahato ca kāyassa padāletā. Imehi, kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato yodhājīvo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu dūre pātī ca hoti akkhaṇavedhī ca mahato ca kāyassa padāletā.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dūre pātī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā, sabbaṃ vedanaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci saññā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā, sabbaṃ saññaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā ye dūre santike vā, sabbe saṅkhāre: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre

santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dūre pātī hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhaṇavedhī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu akkhaṇavedhī hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu mahato kāyassa padāletā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu mahantaṃ avijjākkhandhaṃ padāleti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu mahato kāyassa padāletā hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

66. Sāḷhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā nandako sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho sāḷho ca migāranattā sāṇo ca sekhuniyanattā yenāyasmā nandako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nandakaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sāḷhaṃ migāranattāraṃ āyasmā nandako etadavoca:

"Etha tumhe, sāḷhā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, sāḷhā, attanāva jāneyyātha 'ime dhammā akusalā, ime dhammā sāvajjā, ime dhammā viññugarahitā, ime dhammā samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantī'ti, atha tumhe, sāḷhā, pajaheyyātha.

Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, atthi lobho"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Abhijjhāti kho ahaṃ, sāḷhā, etamatthaṃ vadāmi. Luddho kho ayaṃ, sāḷhā, abhijjhālu pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti

dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā”ti.

“Evaṃ, bhante”.

“Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, atthi doso”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Byāpādoti kho ahaṃ, sāḷhā, etamatthaṃ vadāmi. Duṭṭho kho ayaṃ, sāḷhā, byāpannacitto pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā”ti.

“Evaṃ, bhante”.

“Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, atthi moho”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Avijjāti kho ahaṃ, sāḷhā, etamatthaṃ vadāmi. Mūḷho kho ayaṃ, sāḷhā, avijjāgato pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā”ti.

“Evaṃ, bhante”.

“Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, ime dhammā kusalā vā akusalā vā”ti?

“Akusalā, bhante”.

“Sāvajjā vā anavajjā vā”ti?

“Sāvajjā, bhante”.

“Viññugarahitā vā viññuppasatthā vā”ti?

“Viññugarahitā, bhante”.

“Samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattanti, no vā? Kathaṃ vā ettha hotī”ti?

“Samattā, bhante, samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantīti. Evaṃ no ettha hotī”ti.

“Iti kho, sāḷhā, yaṃ taṃ avocumhā: ‘etha tumhe, sāḷhā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, sāḷhā, attanāva jāneyyātha—ime dhammā akusalā, ime dhammā sāvajjā, ime dhammā viññugarahitā, ime dhammā samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantīti, atha tumhe, sāḷhā, pajaheyyāthā’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Etha tumhe, sāḷhā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya,

mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, sāḷhā, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā kusalā, ime dhammā anavajjā, ime dhammā viññuppasatthā, ime dhammā samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattantī'ti, atha tumhe, sāḷhā, upasampajja vihareyyātha.

Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, atthi alobho"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Anabhijjhāti kho ahaṃ, sāḷhā, etamatthaṃ vadāmi. Aluddho kho ayaṃ, sāḷhā, anabhijjhālu neva pāṇaṃ hanati, na adinnaṃ ādiyati, na paradāraṃ gacchati, na musā bhaṇati, parampi na tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, atthi adoso"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Abyāpādoti kho ahaṃ, sāḷhā, etamatthaṃ vadāmi. Aduṭṭho kho ayaṃ, sāḷhā, abyāpannacitto neva pāṇaṃ hanati, na adinnaṃ ādiyati, na paradāraṃ gacchati, na musā bhaṇati, parampi na tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, atthi amoho"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Vijjāti kho ahaṃ, sāḷhā, etamatthaṃ vadāmi. Amūḷho kho ayaṃ, sāḷhā, vijjāgato neva pāṇaṃ hanati, na adinnaṃ ādiyati, na paradāraṃ gacchati, na musā bhaṇati, parampi na tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sāḷhā, ime dhammā kusalā vā akusalā vā"ti?

"Kusalā, bhante".

"Sāvajjā vā anavajjā vā"ti?

"Anavajjā, bhante".

"Viññugarahitā vā viññuppasatthā vā"ti?

"Viññuppasatthā, bhante".

"Samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattanti, no vā? Kathaṃ vā ettha hotī"ti?

"Samattā, bhante, samādinnā hitāya sukhāya saṃvattantīti. Evaṃ no ettha hotī"ti.

"Iti kho, sāḷhā, yaṃ taṃ avocumhā: 'etha tumhe, sāḷhā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, sāḷhā, attanāva jāneyyātha—ime dhammā kusalā, ime dhammā anavajjā, ime dhammā viññuppasatthā, ime dhammā samattā samādinnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya saṃvattantīti, atha tumhe, sāḷhā, upasampajja vihareyyāthā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Sa kho so, sāḷhā, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno patissato mettāsahagatena cetasā ... pe ... karuṇā ... muditā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. So evaṃ pajānāti: 'atthi idaṃ, atthi hīnaṃ, atthi paṇītaṃ, atthi imassa saññāgatassa uttari nissaraṇan'ti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

So evaṃ pajānāti: 'ahu pubbe lobho, tadahu akusalaṃ, so etarahi natthi, iccetaṃ kusalaṃ; ahu pubbe doso ... pe ... ahu pubbe moho, tadahu akusalaṃ, so etarahi natthi, iccetaṃ kusalan'ti. So diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

17. Attabyābādhasutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā attabyābādhāyapi saṃvattanti, parabyābādhāyapi saṃvattanti, ubhayabyābādhāyapi saṃvattanti. Katame tayo? Kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā attabyābādhāyapi saṃvattanti, parabyābādhāyapi saṃ-

vattanti, ubhayabyābādhāyapi saṃvattanti.

Tayome, bhikkhave, dhammā nevattabyābādhāyapi saṃvattanti, na parabyābādhāyapi saṃvattanti, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattanti. Katame tayo? Kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā nevattabyābādhāyapi saṃvattanti, na parabyābādhāyapi saṃvattanti, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattantī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

149. Asucisutta

"Tīhi, bhikkhave ... pe ... asucinā kāyakammena, asucinā vacīkammena, asucinā manokammena—imehi kho ... pe ... evaṃ niraye.

Tīhi, bhikkhave ... pe ... sucinā kāyakammena, sucinā vacīkammena, sucinā manokammena—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

99. Potthakasutta

"Navopi, bhikkhave, potthako dubbaṇṇo ca hoti dukkhasamphasso ca appaggho ca; majjhimopi, bhikkhave, potthako dubbaṇṇo ca hoti dukkhasamphasso ca appaggho ca; jiṇṇopi, bhikkhave, potthako dubbaṇṇo ca hoti dukkhasamphasso ca appaggho ca. Jiṇṇampi, bhikkhave, potthakaṃ ukkhaliparimajjanaṃ vā karonti saṅkārakūṭe vā naṃ chaḍḍenti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, navo cepi bhikkhu hoti dussīlo pāpadhammo. Idamassa dubbaṇṇatāya vadāmi. Seyyathāpi so, bhikkhave, potthako dubbaṇṇo tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Idamassa dukkhasamphassatāya vadāmi. Seyyathāpi so, bhikkhave, potthako dukkhasamphasso tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Yesaṃ kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Idamassa appagghatāya vadāmi. Seyyathāpi so, bhikkhave, potthako

appaggho tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Majjhimo cepi, bhikkhave, bhikkhu hoti ... pe ... thero cepi, bhikkhave, bhikkhu hoti dussīlo pāpadhammo, idamassa dubbaṇṇatāya vadāmi. Seyyathāpi so, bhikkhave, potthako dubbaṇṇo tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Idamassa dukkhasamphassatāya vadāmi. Seyyathāpi so, bhikkhave, potthako dukkhasamphasso tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Yesaṃ kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Idamassa appagghatāya vadāmi. Seyyathāpi so, bhikkhave, potthako appaggho tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Evarūpo cāyaṃ, bhikkhave, thero bhikkhu saṅghamajjhe bhaṇati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu: 'kiṃ nu kho tuyhaṃ bālassa abyattassa bhaṇitena, tvampi nāma bhaṇitabbaṃ maññasī'ti. So kupito anattamano tathārūpiṃ vācaṃ nicchāreti yathārūpāya vācāya saṅgho taṃ ukkhipati, saṅkārakūṭeva naṃ potthakaṃ.

Navampi, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ vaṇṇavantañceva hoti sukhasamphassañca mahagghañca; majjhimampi, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ vaṇṇavantañceva hoti sukhasamphassañca mahagghañca; jiṇṇampi, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ vaṇṇavantañceva hoti sukhasamphassañca mahagghañca. Jiṇṇampi, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ ratanapaliveṭhanaṃ vā karoti gandhakaraṇḍake vā naṃ pakkhipanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, navo cepi bhikkhu hoti sīlavā kalyāṇadhammo, idamassa suvaṇṇatāya vadāmi. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ vaṇṇavantaṃ tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Idamassa sukhasamphassatāya vadāmi. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ sukhasamphassaṃ tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Yesaṃ kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsaṃ. Idamassa mahagghatāya vadāmi. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, kāsikaṃ vatthaṃ mahagghaṃ tathūpamāhaṃ, bhikkhave,

imaṃ puggalaṃ vadāmi. Majjhimo cepi, bhikkhave, bhikkhu hoti ... pe ... thero cepi, bhikkhave, bhikkhu hoti ... pe ... puggalaṃ vadāmi.

Evarūpo cāyaṃ, bhikkhave, thero bhikkhu saṃghamajjhe bhaṇati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu: 'appasaddā āyasmanto hotha, thero bhikkhu dhammañca vinayañca bhaṇatī'ti. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kāsikavatthūpamā bhavissāma, na potthakūpamā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

64. Sarabhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena sarabho nāma paribbājako acirapakkanto hoti imasmā dhammavinayā. So rājagahe parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: "aññāto mayā samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo. Aññāya ca panāhaṃ samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammaṃ evāhaṃ tasmā dhammavinayā apakkanto"ti. Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Assosuṃ kho te bhikkhū sarabhassa paribbājakassa rājagahe parisati evaṃ vācaṃ bhāsamānassa: "aññāto mayā samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo. Aññāya ca panāhaṃ samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammaṃ evāhaṃ tasmā dhammavinayā apakkanto"ti.

Atha kho te bhikkhū rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "sarabho nāma, bhante, paribbājako acirapakkanto imasmā dhammavinayā. So rājagahe parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: 'aññāto mayā samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo. Aññāya ca panāhaṃ samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammaṃ evāhaṃ tasmā dhammavinayā apakkanto'ti. Sādhu, bhante, bhagavā yena sippinikātīraṃ paribbājakārāmo yena sarabho paribbājako tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena sippinikātīraṃ paribbājakārāmo yena sarabho paribbājako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā sarabhaṃ

paribbājakaṃ etadavoca: “saccaṃ kira tvaṃ, sarabha, evaṃ vadesi: ‘aññāto mayā samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo. Aññāya ca panāhaṃ samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammaṃ evāhaṃ tasmā dhammavinayā apakkanto’”ti? Evaṃ vutte, sarabho paribbājako tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho bhagavā sarabhaṃ paribbājakaṃ etadavoca: “vadehi, sarabha, kinti te aññāto samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo? Sace te aparipūraṃ bhavissati, ahaṃ paripūressāmi. Sace pana te paripūraṃ bhavissati, ahaṃ anumodissāmī”ti. Dutiyampi kho sarabho paribbājako tuṇhī ahosi.

Tatiyampi kho bhagavā sarabhaṃ paribbājakaṃ etadavoca: “ yo kho, sarabha, paññāyati samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo vadehi, sarabha, kinti te aññāto samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo? Sace te aparipūraṃ bhavissati, ahaṃ paripūressāmi. Sace pana te paripūraṃ bhavissati, ahaṃ anumodissāmī”ti. Tatiyampi kho sarabho paribbājako tuṇhī ahosi.

Atha kho te paribbājakā sarabhaṃ paribbājakaṃ etadavocuṃ: “yadeva kho tvaṃ, āvuso sarabha, samaṇaṃ gotamaṃ yāceyyāsi tadeva te samaṇo gotamo pavāreti. Vadehāvuso sarabha, kinti te aññāto samaṇānaṃ sakyaputtikānaṃ dhammo? Sace te aparipūraṃ bhavissati, samaṇo gotamo paripūressati. Sace pana te paripūraṃ bhavissati, samaṇo gotamo anumodissatī”ti. Evaṃ vutte, sarabho paribbājako tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho bhagavā sarabhaṃ paribbājakaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā te paribbājake etadavoca:

“Yo kho maṃ, paribbājakā, evaṃ vadeyya: ‘sammāsambuddhassa te paṭijānato ime dhammā anabhisambuddhā’ti, tamahaṃ tattha sādhukaṃ samanuyuñjeyyaṃ samanugāheyyaṃ samanubhāseyyaṃ. So vata mayā sādhukaṃ samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ so tiṇṇaṃ ṭhānānaṃ nāññataraṃ ṭhānaṃ nigaccheyya, aññena vā aññaṃ paṭicarissati, bahiddhā kathaṃ apanāmessati, kopañca dosañca appaccayañca pātukarissati, tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdissati, seyyathāpi sarabho paribbājako.

Yo kho maṃ, paribbājakā, evaṃ vadeyya: 'khīṇāsavassa te paṭijānato ime āsavā aparikkhīṇā'ti, tamahaṃ tattha sādhukaṃ samanuyuñjeyyaṃ samanugāheyyaṃ samanubhāseyyaṃ. So vata mayā sādhukaṃ samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ so tiṇṇaṃ ṭhānānaṃ nāññataraṃ ṭhānaṃ nigaccheyya, aññena vā aññaṃ paṭicarissati, bahiddhā kathaṃ apanāmessati, kopañca dosañca appaccayañca pātukarissati, tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdissati, seyyathāpi sarabho paribbājako.

Yo kho maṃ, paribbājakā, evaṃ vadeyya: 'yassa kho pana te atthāya dhammo desito, so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti, tamahaṃ tattha sādhukaṃ samanuyuñjeyyaṃ samanugāheyyaṃ samanubhāseyyaṃ. So vata mayā sādhukaṃ samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ so tiṇṇaṃ ṭhānānaṃ nāññataraṃ ṭhānaṃ nigaccheyya, aññena vā aññaṃ paṭicarissati, bahiddhā kathaṃ apanāmessati, kopañca dosañca appaccayañca pātukarissati, tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdissati, seyyathāpi sarabho paribbājako"ti. Atha kho bhagavā sippinikātīre paribbājakārāme tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā vehāsaṃ pakkāmi.

Atha kho te paribbājakā acirapakkantassa bhagavato sarabhaṃ paribbājakaṃ samantato vācāyasannitodakena sañjambharimakaṃsu: "seyyathāpi, āvuso sarabha, brahāraññe jarasiṅgālo 'sīhanādaṃ nadissāmī'ti siṅgālakaṃyeva nadati, bheraṇḍakaṃyeva nadati; evamevaṃ kho tvaṃ, āvuso sarabha, aññatreva samaṇena gotamena 'sīhanādaṃ nadissāmī'ti siṅgālakaṃyeva nadasi bheraṇḍakaṃyeva nadasi. Seyyathāpi, āvuso sarabha, ambukasañcarī 'purisakaravitaṃ ravissāmī'ti ambukasañcariravitaṃyeva ravati; evamevaṃ kho tvaṃ, āvuso sarabha, aññatreva samaṇena gotamena 'purisakaravitaṃ ravissāmī'ti, ambukasañcariravitaṃyeva ravasi. Seyyathāpi, āvuso sarabha, usabho suññāya gosālāya gambhīraṃ naditabbaṃ maññati; evamevaṃ kho tvaṃ, āvuso sarabha, aññatreva samaṇena gotamena gambhīraṃ naditabbaṃ maññasī"ti. Atha kho te paribbājakā sarabhaṃ paribbājakaṃ samantato vācāyasannitodakena sañjambharimakaṃsūti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

101. Paṃsudhovakasutta

"Santi, bhikkhave, jātarūpassa oḷārikā upakkilesā paṃsuvālukā sakkharakaṭhalā. Tamenaṃ paṃsudhovako vā paṃsudhovakantevāsī vā doṇiyaṃ ākiritvā dhovati sandhovati niddhovati. Tasmiṃ pahīne tasmiṃ byantīkate santi jātarūpassa majjhimasahagatā upakkilesā sukhumasakkharā thūlavālukā. Tamenaṃ paṃsudhovako vā paṃsudhovakantevāsī vā dhovati sandhovati niddhovati. Tasmiṃ pahīne tasmiṃ byantīkate santi jātarūpassa sukhumasahagatā upakkilesā sukhumavālukā kāḷajallikā. Tamenaṃ paṃsudhovako vā paṃsudhovakantevāsī vā dhovati sandhovati niddhovati. Tasmiṃ pahīne tasmiṃ byantīkate athāparaṃ suvaṇṇasikatāvasissanti. Tamenaṃ suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā jātarūpaṃ mūsāyaṃ pakkhipitvā dhamati sandhamati niddhamati. Taṃ hoti jātarūpaṃ dhantaṃ sandhantaṃ niddhantaṃ aniddhantakasāvaṃ, na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya. Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā taṃ jātarūpaṃ dhamati sandhamati niddhamati. Taṃ hoti jātarūpaṃ dhantaṃ sandhantaṃ niddhantaṃ niddhantakasāvaṃ, mudu ca hoti kammaniyañca pabhassarañca, na ca pabhaṅgu, sammā upeti kammāya. Yassā yassā ca pilandhanavikatiyā ākaṅkhati—yadi paṭṭikāya, yadi kuṇḍalāya, yadi gīveyyake, yadi suvaṇṇamālāya—tañcassa atthaṃ anubhoti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, santi adhicittamanuyuttassa bhikkhuno oḷārikā upakkilesā kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ, tamenaṃ sacetaso bhikkhu dabbajātiko pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Tasmiṃ pahīne tasmiṃ byantīkate santi adhicittamanuyuttassa bhikkhuno majjhimasahagatā upakkilesā kāmavitakko byāpādavitakko vihiṃsāvitakko, tamenaṃ sacetaso bhikkhu dabbajātiko pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Tasmiṃ pahīne tasmiṃ byantīkate santi adhicittamanuyuttassa bhikkhuno sukhumasahagatā upakkilesā ñātivitakko janapadavitakko anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko, tamenaṃ sacetaso bhikkhu dabbajātiko pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Tasmiṃ pahīne tasmiṃ

byantīkate athāparaṃ dhammavitakkāvasissanti. So hoti samādhi na ceva santo na ca paṇīto nappaṭippassaddhaladdho na ekodibhāvādhigato sasaṅkhāraniggayhavāritagato. Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ taṃ cittaṃ ajjhattaṃyeva santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. So hoti samādhi santo paṇīto paṭippassaddhiladdho ekodibhāvādhigato na sasaṅkhāraniggayhavāritagato. Yassa yassa ca abhiññā sacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññā sacchikiriyāya tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: 'anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ—ekopi hutvā bahudhā assaṃ, bahudhāpi hutvā eko assaṃ; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gaccheyyaṃ, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ kareyyaṃ, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gaccheyyaṃ, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kameyyaṃ, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimaseyyaṃ parimajjeyyaṃ; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: 'dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṃ dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: 'parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ; sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ; samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajāneyyaṃ; saṅkhittaṃ vā cittaṃ saṅkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vikkhittaṃ vā cittaṃ vikkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ; mahaggataṃ vā cittaṃ mahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ, amahaggataṃ vā cittaṃ amahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ; sauttaraṃ vā cittaṃ sauttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ, anuttaraṃ vā cittaṃ anuttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ; samāhitaṃ vā cittaṃ samāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ, asamāhitaṃ vā cittaṃ asamāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ; vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajāneyyaṃ, avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: “amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno”ti, iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyaṃ: “ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā”ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

36. Devadūtasutta

“Tīṇimāni, bhikkhave, devadūtāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, ekacco kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā

duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā nānābāhāsu gahetvā yamassa rañño dassenti: 'ayaṃ, deva, puriso amatteyyo apetteyyo asāmañño abrahmañño, na kule jeṭṭhāpacāyī. Imassa devo daṇḍaṃ paṇetū'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā paṭhamaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: 'ambho, purisa, na tvaṃ addasa manussesu paṭhamaṃ devadūtaṃ pātubhūtan'ti? So evamāha: 'nāddasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu itthiṃ vā purisaṃ vā āsītikaṃ vā nāvutikaṃ vā vassasatikaṃ vā jātiyā jiṇṇaṃ gopānasivaṅkaṃ bhoggaṃ daṇḍaparāyaṇaṃ pavedhamānaṃ gacchantaṃ āturaṃ gatayobbanaṃ khaṇḍadantaṃ palitakesaṃ vilūnaṃ khallitasiraṃ valitaṃ tilakāhatagattan'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho, purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ahampi khomhi jarādhammo jaraṃ anatīto, handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi, kāyena vācāya manasā'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante. Pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho, purisa, pamādatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na devatāhi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ; atha kho tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'ti. (1)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā paṭhamaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā samanugāhitvā samanubhāsitvā, dutiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu dutiyaṃ devadūtaṃ pātubhūtan'ti? So evamāha: 'nāddasaṃ, bhante'ti. Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu itthiṃ vā purisaṃ vā ābādhikaṃ dukkhitaṃ bāḷhagilānaṃ, sake muttakarīse palipannaṃ semānaṃ, aññehi vuṭṭhāpiyamānaṃ, aññehi saṃvesiyamānan'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi: "ahampi khomhi byādhidhammo byādhiṃ anatīto, handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā"'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante. Pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, pamādatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na devatāhi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ; atha kho tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ. Tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'ti. (2)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā dutiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā samanugāhitvā samanubhāsitvā, tatiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu tatiyaṃ devadūtaṃ pātubhūtan'ti? So evamāha: 'nāddasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu itthiṃ vā purisaṃ vā ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātan'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ahampi khomhi maraṇadhammo maraṇaṃ anatīto, handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante. Pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, pamādatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ, na pitarā kataṃ, na bhātarā kataṃ, na bhaginiyā kataṃ, na mittāmaccehi kataṃ, na ñātisālohitehi kataṃ, na devatāhi kataṃ, na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ; atha kho tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ. Tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'"ti. (3)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā tatiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā samanugāhitvā samanubhāsitvā tuṇhī hoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kāraṇaṃ karonti. Tattaṃ ayokhilaṃ hatthe gamenti. Tattaṃ ayokhilaṃ dutiyasmiṃ hatthe ga-

menti. Tattaṃ ayokhilaṃ pāde gamenti. Tattaṃ ayokhilaṃ dutiyasmiṃ pāde gamenti. Tattaṃ ayokhilaṃ majjhe urasmiṃ gamenti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vediyati, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti.

Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā saṃvesetvā kudhārīhi tacchanti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vediyati, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti.

Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā vāsīhi tacchanti ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā rathe yojetvā ādittāya bhūmiyā sampajjalitāya sajotibhūtāya sārentipi paccāsārentipi ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahantaṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti, ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. () So tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gacchati, sakimpi adho gacchati, sakimpi tiriyaṃ gacchati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vediyati, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahāniraye pakkhipanti. So kho pana, bhikkhave, mahānirayo—

Catukkaṇṇo catudvāro, vibhatto bhāgaso mito; Ayopākārapariyanto, ayasā paṭikujjito.

Tassa ayomayā bhūmi, Jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, Pharitvā tiṭṭhati sabbadāti.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, yamassa rañño etadahosi: ‘ye kira, bho, loke pāpakāni kammāni karonti te evarūpā vividhā kammakāraṇā karīyanti. Aho vatāhaṃ manussattaṃ labheyyaṃ, tathāgato ca loke uppajjeyya arahaṃ sammāsambuddho, tañcāhaṃ bhagavantaṃ payirupāseyyaṃ. So ca me bhagavā dhammaṃ deseyya, tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ ājāneyyan’ti. Taṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, na aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sutvā evaṃ vadāmi, api ca kho, bhikkhave, yadeva me sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadevāhaṃ vadāmīti.

Coditā devadūtehi, ye pamajjanti māṇavā; Te dīgharattaṃ socanti, hīnakāyūpagā narā.

Ye ca kho devadūtehi, santo sappurisā idha; Coditā nappamajjanti, ariyadhamme kudācanaṃ.

Upādāne bhayaṃ disvā, jātimaraṇasambhave; Anupādā vimuccanti, jātimaraṇasaṅkhaye.

Te appamattā sukhino, diṭṭhadhammābhinibbutā; Sabbaverabhayātītā, sabbadukkhaṃ upaccagun"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

37. Catumahārājasutta

"Aṭṭhamiyaṃ, bhikkhave, pakkhassa catunnaṃ mahārājānaṃ amaccā pārisajjā imaṃ lokaṃ anuvicaranti: 'kacci bahū manussā manussesu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karontī'ti. Cātuddasiṃ, bhikkhave, pakkhassa catunnaṃ mahārājānaṃ puttā imaṃ lokaṃ anuvicaranti: 'kacci bahū manussā manussesu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karontī'ti. Tadahu, bhikkhave, uposathe pannarase cattāro mahārājāno sāmaññeva imaṃ lokaṃ anuvicaranti: 'kacci bahū manussā manussesu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karontī'ti.

Sace, bhikkhave, appakā honti manussā manussesu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karonti. Tamenaṃ, bhikkhave, cattāro mahārājāno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sudhammāya sabhāya sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ārocenti: 'appakā kho, mārisā, manussā manussesu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karontī'ti. Tena kho, bhikkhave, devā tāvatiṃsā anattamanā honti: 'dibbā vata, bho, kāyā parihāyissanti, paripūrissanti asurakāyā'ti.

Sace pana, bhikkhave, bahū honti manussā manussesu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karonti. Tamenaṃ, bhikkhave, cattāro mahārājāno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sudhammāya sabhāya sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ārocenti: 'bahū kho, mārisā, manussā manuss-

esu matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino uposathaṃ upavasanti paṭijāgaronti puññāni karontī'ti. Tena, bhikkhave, devā tāvatiṃsā attamanā honti: 'dibbā vata bho kāyā paripūrissanti, parihāyissanti asurakāyā'ti.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo deve tāvatiṃse anunayamāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

'Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ; Uposathaṃ upavaseyya, yopissa mādiso naro'ti.

Sā kho panesā, bhikkhave, sakkena devānamindena gāthā duggītā na sugītā dubbhāsitā na subhāsitā. Taṃ kissa hetu? Sakko hi, bhikkhave, devānamindo avītarāgo avītadoso avītamoho.

Yo ca kho so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā brahmacariyo katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, tassa kho etaṃ, bhikkhave, bhikkhuno kallaṃ vacanāya:

'Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ; Uposathaṃ upavaseyya, yopissa mādiso naro'ti.

Taṃ kissa hetu? So hi, bhikkhave, bhikkhu vītarāgo vītadoso vītamoho"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

94. Saradasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocati ca.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yato ariyasāvakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ uppajjati, saha dassanuppādā, bhikkhave, ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso.

Athāparaṃ dvīhi dhammehi niyyāti abhijjhāya ca byāpādena ca. So vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tas-

miñce, bhikkhave, samaye ariyasāvako kālaṃ kareyya, natthi taṃ saṃyojanaṃ yena saṃyojanena saṃyutto ariyasāvako puna imaṃ lokaṃ āgaccheyyā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

74. Nigaṇṭhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho abhayo ca licchavi paṇḍitakumārako ca licchavi yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho abhayo licchavi āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: 'carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan'ti. So purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvaṃ paññāpeti navānaṃ kammānaṃ akaraṇā setughātaṃ. Iti kammakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā vedanākkhayo, vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissati— evametissā sandiṭṭhikāya nijjarāya visuddhiyā samatikkamo hoti. Idha, bhante, bhagavā kimāhā"ti?

"Tisso kho imā, abhaya, nijjarā visuddhiyo tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. Katamā tisso? Idha, abhaya, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhīti.

Sa kho so, abhaya, bhikkhu evaṃ sīlasampanno vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhīti.

Sa kho so, abhaya, bhikkhu evaṃ samādhisampanno āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti. Sandiṭṭhikā

nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhīti. Imā kho, abhaya, tisso nijjarā visuddhiyo tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāyā"ti.

Evaṃ vutte, paṇḍitakumārako licchavi abhayaṃ licchaviṃ etadavoca: "kiṃ pana tvaṃ, samma abhaya, āyasmato ānandassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodasī"ti? "Kyāhaṃ, samma paṇḍitakumāraka, āyasmato ānandassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodissāmi. Muddhāpi tassa vipateyya yo āyasmato ānandassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodeyyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

80. Cūḷanikāsutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'bhagavato, ānanda, sikhissa abhibhū nāma sāvako brahmaloke ṭhito sahassilokadhātuṃ sarena viññāpesī'ti. Bhagavā pana, bhante, arahaṃ sammāsambuddho kīvatakaṃ pahoti sarena viññāpetun"ti? "Sāvako so, ānanda, appameyyā tathāgatā"ti.

Dutiyampi kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'bhagavato, ānanda, sikhissa abhibhū nāma sāvako brahmaloke ṭhito sahassilokadhātuṃ sarena viññāpesī'ti. Bhagavā pana, bhante, arahaṃ sammāsambuddho kīvatakaṃ pahoti sarena viññāpetun"ti? "Sāvako so, ānanda, appameyyā tathāgatā"ti.

Tatiyampi kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'bhagavato, ānanda, sikhissa abhibhū nāma sāvako brahmaloke ṭhito sahassilokadhātuṃ sarena viññāpesī'ti. Bhagavā pana, bhante, arahaṃ sammāsambuddho kīvatakaṃ pahoti sarena viññāpetun"ti? "Sutā te, ānanda, sahassī cūḷanikā lokadhātū"ti? "Etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata,

kālo, yaṃ bhagavā bhāseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tenahānanda, suṇāhi sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Yāvatā, ānanda, candimasūriyā pariharanti, disā bhanti virocanā, tāva sahassadhā loko. Tasmiṃ sahassadhā loke sahassaṃ candānaṃ, sahassaṃ sūriyānaṃ, sahassaṃ sinerupabbatarājānaṃ, sahassaṃ jambudīpānaṃ, sahassaṃ aparagoyānānaṃ, sahassaṃ uttarakurūnaṃ, sahassaṃ pubbavidehānaṃ, cattāri mahāsamuddasahassāni, cattāri mahārājasahassāni, sahassaṃ cātumahārājikānaṃ, sahassaṃ tāvatiṃsānaṃ, sahassaṃ yāmānaṃ, sahassaṃ tusitānaṃ, sahassaṃ nimmānaratīnaṃ, sahassaṃ paranimmitavasavattīnaṃ, sahassaṃ brahmalokānaṃ—ayaṃ vuccatānanda, sahassī cūḷanikā lokadhātu.

Yāvatānanda, sahassī cūḷanikā lokadhātu tāva sahassadhā loko. Ayaṃ vuccatānanda, dvisahassī majjhimikā lokadhātu.

Yāvatānanda, dvisahassī majjhimikā lokadhātu tāva sahassadhā loko. Ayaṃ vuccatānanda, tisahassī mahāsahassī lokadhātu.

Ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato tisahassimahāsahassilokadhātuṃ sarena viññāpeyya, yāvatā pana ākaṅkheyyā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, bhagavā tisahassimahāsahassilokadhātuṃ sarena viññāpeyya, yāvatā pana ākaṅkheyyā"ti? "Idhānanda, tathāgato tisahassimahāsahassilokadhātuṃ obhāsena phareyya. Yadā te sattā taṃ ālokaṃ sañjāneyyuṃ, atha tathāgato ghosaṃ kareyya saddamanussāveyya. Evaṃ kho, ānanda, tathāgato tisahassimahāsahassilokadhātuṃ sarena viññāpeyya, yāvatā pana ākaṅkheyyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me satthā evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo"ti. Evaṃ vutte, āyasmā udāyī āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kiṃ tuyhettha, āvuso ānanda, yadi te satthā evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo"ti? Evaṃ vutte, bhagavā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "mā hevaṃ, udāyi, mā hevaṃ, udāyi. Sace, udāyi, ānando avītarāgo kālaṃ kareyya, tena cittappasādena sattakkhattuṃ devesu devarajjaṃ kāreyya, sattakkhattuṃ imasmiṃyeva jambudīpe mahārajjaṃ kāreyya. Api ca, udāyi, ānando diṭṭheva dhamme parinibbāyissatī"ti.

Dasamaṃ.

Ānandavaggo tatiyo.

Channo ājīvako sakko, nigaṇṭho ca nivesako; Duve bhavā sīlabbataṃ, gandhajātañca cūḷanīti.

Aṅguttara Nikāya 3

2. Rathakāravagga

16. Apaṇṇakasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu apaṇṇakapaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāya. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti, bhojane mattaññū hoti, jāgariyaṃ anuyutto hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu bhojane mattaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu bhojane mattaññū hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya

caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu apaṇṇakapaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

105. Dutiyaassādasutta

"No cedaṃ, bhikkhave, loke assādo abhavissa, nayidaṃ sattā loke sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi loke assādo, tasmā sattā loke sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, loke ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā loke nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi loke ādīnavo, tasmā sattā loke nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, loke nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā lokamhā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi loke nissaraṇaṃ, tasmā sattā lokamhā nissaranti. Yāvakīvañca, bhikkhave, sattā lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsuṃ, neva tāva, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaṃyuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā vihariṃsu. Yato ca kho, bhikkhave, sattā lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsuṃ, atha, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaṃyuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā viharantī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

129. Paṭhamaanuruddhasutta

Atha kho āyasmā anuruddho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anuruddho bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena yebhuyyena passāmi mātugāmaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjamānaṃ. Katihi nu kho, bhante,

dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti?

“Tīhi kho, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi tīhi? Idha, anuruddha, mātugāmo pubbaṇhasamayaṃ maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati, majjhanhikasamayaṃ issāpariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati, sāyanhasamayaṃ kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati. Imehi kho, anuruddha, tīhi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

97. Dutiyaājānīyasutta

“Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhayaṃ gacchati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca. Imehi kho, bhikkhave, tīhi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti. Imehi kho, bhikkhave,

tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

1. Bālavagga

7. Sāvajjasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo. Katamehi tīhi? Sāvajjena kāyakammena, sāvajjena vacīkammena, sāvajjena manokammena ... pe ... anavajjena kāyakammena, anavajjena vacīkammena, anavajjena manokammena ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

123. Kusinārasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kusinārāyaṃ viharati baliharaṇe vanasaṇḍe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. Tamenaṃ gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanaṃ tenupasaṅkamati; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdati. Tamenaṃ so gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappeti sampavāreti.

Tassa evaṃ hoti: 'sādhu vata myāyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappeti sampavāretī'ti. Evampissa hoti: 'aho vata māyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappeyya sampavāreyyā'ti. So taṃ piṇḍapātaṃ gathito mucchito ajjhosanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati. So tattha kāmavitakkampi vitakketi, byāpādavitakkampi vitakketi, vihiṃsāvitakkampi vitakketi. Evarūpassāhaṃ, bhikkhave, bhikkhuno dinnaṃ na mahapphalanti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Pamatto hi, bhikkhave, bhikkhu viharati.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. Tamenaṃ gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanaṃ tenupasaṅkamati; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdati. Tamenaṃ so gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappeti sampavāreti.

Tassa na evaṃ hoti: 'sādhu vata myāyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappeti sampavāretī'ti. Evampissa na hoti: 'aho vata māyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappeyya sampavāreyyā'ti. So taṃ piṇḍapātaṃ agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. So tattha nekkhammavitakkampi vitakketi, abyāpādavitakkampi vitakketi, avihiṃsāvitakkampi vitakketi. Evarūpassāhaṃ, bhikkhave, bhikkhuno dinnaṃ mahapphalanti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appamatto hi, bhikkhave, bhikkhu viharatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

138. Sampadāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, sampadā. Katamā tisso? Saddhāsampadā, sīlasampadā, paññāsampadā—imā kho, bhikkhave, tisso sampadā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

89. Paṭhamasikkhattayasutta

"Tisso imā, bhikkhave, sikkhā. Katamā tisso? Adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā.

Katamā ca, bhikkhave, adhisīlasikkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhisīlasikkhā.

Katamā ca, bhikkhave, adhicittasikkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhicittasikkhā.

Katamā ca, bhikkhave, adhipaññāsikkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhipaññāsikkhā. Imā kho, bhikkhave, tisso sikkhā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

107. Ruṇṇasutta

"Ruṇṇamidaṃ, bhikkhave, ariyassa vinaye yadidaṃ gītaṃ. Ummattakamidaṃ, bhikkhave, ariyassa vinaye yadidaṃ naccaṃ. Komārakamidaṃ, bhikkhave, ariyassa vinaye yadidaṃ ativelaṃ dantavidaṃsakahasitaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, setughāto gīte, setughāto nacce, alaṃ vo dhammappamoditānaṃ sataṃ sitaṃ sitamattāyā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

60. Saṅgāravasutta

Atha kho saṅgāravo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "mayamassu, bho gotama, brāhmaṇā nāma. Yaññaṃ yajāmapi yajāpemapi. Tatra, bho gotama, yo ceva yajati yo ca yajāpeti sabbe te anekasārīrikaṃ puññappaṭipadaṃ paṭipannā honti, yadidaṃ yaññādhikaraṇaṃ. Yo panāyaṃ, bho gotama, yassa vā tassa vā kulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito ekamattānaṃ dameti, ekamattānaṃ sameti, ekamattānaṃ parinibbāpeti, evamassāyaṃ ekasārīrikaṃ puññappaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yadidaṃ pabbajjādhikaraṇan"ti.

"Tena hi, brāhmaṇa, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, idha tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So evamāha: 'ethāyaṃ maggo ayaṃ paṭipadā yathāpaṭipanno ahaṃ anuttaraṃ brahmacariyogadhaṃ sayaṃ ab-

hiññā sacchikatvā pavedemi; etha, tumhepi tathā paṭipajjatha, yathāpaṭipannā tumhepi anuttaraṃ brahmacariyogadhaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti. Iti ayañceva satthā dhammaṃ deseti, pare ca tathatthāya paṭipajjanti, tāni kho pana honti anekānipi satāni anekānipi sahassāni anekānipi satasahassāni.

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, iccāyaṃ evaṃ sante ekasārīrikā vā puññappaṭipadā hoti anekasārīrikā vā, yadidaṃ pabbajjādhikaraṇan"ti? "Iccāyampi, bho gotama, evaṃ sante anekasārīrikā puññappaṭipadā hoti, yadidaṃ pabbajjādhikaraṇan"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando saṅgāravaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "imāsaṃ te, brāhmaṇa, dvinnaṃ paṭipadānaṃ katamā paṭipadā khamati appatthatarā ca appasamārambhatarā ca mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā"ti? Evaṃ vutte, saṅgāravo brāhmaṇo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "seyyathāpi bhavaṃ gotamo bhavaṃ cānando. Ete me pujjā, ete me pāsaṃsā"ti.

Dutiyampi kho āyasmā ānando saṅgāravaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "na kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, evaṃ pucchāmi: 'ke vā te pujjā ke vā te pāsaṃsā'ti? Evaṃ kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, pucchāmi: 'imāsaṃ te, brāhmaṇa, dvinnaṃ paṭipadānaṃ katamā paṭipadā khamati appatthatarā ca appasamārambhatarā ca mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā'"ti? Dutiyampi kho saṅgāravo brāhmaṇo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "seyyathāpi bhavaṃ gotamo bhavaṃ cānando. Ete me pujjā, ete me pāsaṃsā"ti.

Tatiyampi kho āyasmā ānando saṅgāravaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "na kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, evaṃ pucchāmi: 'ke vā te pujjā ke vā te pāsaṃsā'ti? Evaṃ kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, pucchāmi: 'imāsaṃ te, brāhmaṇa, dvinnaṃ paṭipadānaṃ katamā paṭipadā khamati appatthatarā ca appasamārambhatarā ca mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā cā'"ti? Tatiyampi kho saṅgāravo brāhmaṇo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "seyyathāpi bhavaṃ gotamo bhavaṃ cānando. Ete me pujjā, ete me pāsaṃsā"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi: "yāva tatiyampi kho saṅgāravo brāhmaṇo ānandena sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho saṃsādeti no vissajjeti. Yannūnāhaṃ parimoceyyan"ti. Atha kho bhagavā saṅgāravaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "kā nvajja, brāhmaṇa, rājantepure rājapurisā-

naṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ antarākathā udapādī"ti? "Ayaṃ khvajja, bho gotama, rājantepure rājapurisānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ antarākathā udapādi: 'pubbe sudaṃ appatarā ceva bhikkhū ahesuṃ bahutarā ca uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ dassesuṃ; etarahi pana bahutarā ceva bhikkhū appatarā ca uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ dassentī'ti. Ayaṃ khvajja, bho gotama, rājantepure rājapurisānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ antarākathā udapādī"ti.

"Tīṇi kho imāni, brāhmaṇa, pāṭihāriyāni. Katamāni tīṇi? Iddhipāṭihāriyaṃ, ādesanāpāṭihāriyaṃ, anusāsanīpāṭihāriyaṃ. Katamañca, brāhmaṇa, iddhipāṭihāriyaṃ? Idha, brāhmaṇa, ekacco anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti: 'ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti'. Idaṃ vuccati, brāhmaṇa, iddhipāṭihāriyaṃ.

Katamañca, brāhmaṇa, ādesanāpāṭihāriyaṃ? Idha, brāhmaṇa, ekacco nimittena ādisati: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati tatheva taṃ hoti, no aññathā.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco na heva kho nimittena ādisati, api ca kho manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati tatheva taṃ hoti, no aññathā.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco na heva kho nimittena ādisati napi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati, api ca kho vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati tatheva taṃ hoti, no aññathā.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco na heva kho nimittena ādisati, napi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati, napi vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati, api ca kho avitakkaṃ avicāraṃ samādhiṃ samāpannassa cetasā ceto

paricca pajānāti: 'yathā imassa bhoto manosaṅkhārā paṇihitā imassa cittassa anantarā amuṃ nāma vitakkaṃ vitakkessatī'ti. So bahuñcepi ādisati tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idaṃ vuccati, brāhmaṇa, ādesanāpāṭihāriyaṃ.

Katamañca, brāhmaṇa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ? Idha, brāhmaṇa, ekacco evamanusāsati: 'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha; evaṃ manasi karotha, mā evaṃ manasākattha; idaṃ pajahatha, idaṃ upasampajja viharathā'ti. Idaṃ vuccati, brāhmaṇa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ. Imāni kho, brāhmaṇa, tīṇi pāṭihāriyāni. Imesaṃ te, brāhmaṇa, tiṇṇaṃ pāṭihāriyānaṃ katamaṃ pāṭihāriyaṃ khamati abhikkantatarañca paṇītatarañcā"ti?

"Tatra, bho gotama, yadidaṃ pāṭihāriyaṃ idhekacco anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti ... pe ... yāva brāhmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti, idaṃ, bho gotama, pāṭihāriyaṃ yova naṃ karoti sova naṃ paṭisaṃvedeti, yova naṃ karoti tasseva taṃ hoti. Idaṃ me, bho gotama, pāṭihāriyaṃ māyāsahadhammarūpaṃ viya khāyati.

Yampidaṃ, bho gotama, pāṭihāriyaṃ idhekacco nimittena ādisati: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti, so bahuñcepi ādisati tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idha pana, bho gotama, ekacco na heva kho nimittena ādisati, api ca kho manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati ... pe ... napi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati, api ca kho vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati ... pe ... napi vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati, api ca kho avitakkaṃ avicāraṃ samādhiṃ samāpannassa cetasā ceto paricca pajānāti: 'yathā imassa bhoto manosaṅkhārā paṇihitā imassa cittassa anantarā amhaṃ nāma vitakkaṃ vitakkessatī'ti, so bahuñcepi ādisati tatheva taṃ hoti, no aññathā. Idampi, bho gotama, pāṭihāriyaṃ yova naṃ karoti sova naṃ paṭisaṃvedeti, yova naṃ karoti tasseva taṃ hoti. Idampi me, bho gotama, pāṭihāriyaṃ māyāsahadhammarūpaṃ viya khāyati.

Yañca kho idaṃ, bho gotama, pāṭihāriyaṃ idhekacco evaṃ anusāsati: 'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha; evaṃ manasi karotha, mā evaṃ manasākattha; idaṃ pajahatha, idaṃ upasampajja viharathā'ti. Idameva, bho gotama, pāṭihāriyaṃ khamati imesaṃ tiṇṇaṃ pāṭihāriyā-

naṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāvasubhāsitamidaṃ bhotā gotamena imehi ca mayaṃ tīhi pāṭihāriyehi samannāgataṃ bhavantaṃ gotamaṃ dhārema. Bhavañhi gotamo anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti, bhavañhi gotamo avitakkaṃ avicāraṃ samādhiṃ samāpannassa cetasā ceto paricca pajānāti: 'yathā imassa bhoto manosaṅkhārā paṇihitā imassa cittassa anantarā amuṃ nāma vitakkaṃ vitakkessatī'ti. Bhavañhi gotamo evamanusāsati: 'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha; evaṃ manasi karotha, mā evaṃ manasākattha; idaṃ pajahatha, idaṃ upasampajja viharathā'"ti.

"Addhā kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, āsajja upanīya vācā bhāsitā; api ca tyāhaṃ byākarissāmi. Ahañhi, brāhmaṇa, anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhomi ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattemi. Ahañhi, brāhmaṇa, avitakkaṃ avicāraṃ samādhiṃ samāpannassa cetasā ceto paricca pajānāmi: 'yathā imassa bhoto manosaṅkhārā paṇihitā, imassa cittassa anantarā amuṃ nāma vitakkaṃ vitakkessatī'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, evamanusāsāmi: 'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha; evaṃ manasi karotha, mā evaṃ manasākattha; idaṃ pajahatha, idaṃ upasampajja viharathā'"ti.

"Atthi pana, bho gotama, añño ekabhikkhupi yo imehi tīhi pāṭihāriyehi samannāgato, aññatra bhotā gotamenā"ti? "Na kho, brāhmaṇa, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova, ye bhikkhū imehi tīhi pāṭihāriyehi samannāgatā"ti. "Kahaṃ pana, bho gotama, etarahi te bhikkhū viharantī"ti? "Imasmiṃyeva kho, brāhmaṇa, bhikkhusaṃghe"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Dasamaṃ.

Brāhmaṇavaggo paṭhamo.

Dve brāhmaṇā caññataro, paribbājakena nibbutaṃ; Palokavaccho tikaṇṇo, soṇi saṅgāravena cāti.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

121. Dutiyasoceyyasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, soceyyāni. Katamāni tīṇi? Kāyasoceyyaṃ, vacīsoceyyaṃ, manosoceyyaṃ. Katamañca, bhikkhave, kāyasoceyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, abrahmacariyā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kāyasoceyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vacīsoceyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vacīsoceyyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, manosoceyyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu santaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ: 'atthi me ajjhattaṃ kāmacchando'ti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ: 'natthi me ajjhattaṃ kāmacchando'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti, tañca pajānāti; yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti; yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti; santaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ: 'atthi me ajjhattaṃ byāpādo'ti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ: 'natthi me ajjhattaṃ byāpādo'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa byāpādassa uppādo hoti, tañca pajānāti; yathā ca uppannassa byāpādassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti; yathā ca pahīnassa byāpādassa āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti; santaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ: 'atthi me ajjhattaṃ thinamiddhan'ti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ: 'natthi me ajjhattaṃ thinamiddhan'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa thinamiddhassa uppādo hoti, tañca pajānāti; yathā ca uppannassa thinamiddhassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti; yathā ca pahīnassa thinamiddhassa āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti; santaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ: 'atthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkuccan'ti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ: 'natthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkuccan'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa uddhaccakukkuccassa uppādo hoti,

tañca pajānāti; yathā ca uppannassa uddhaccakukkuccassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti; yathā ca pahīnassa uddhaccakukkuccassa āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti; santaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ: 'atthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ: 'natthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti; yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti, tañca pajānāti; yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti, tañca pajānāti; yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, manosoceyyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi soceyyānīti.

Kāyasuciṃ vacīsuciṃ, cetosuciṃ anāsavaṃ; Suciṃ soceyyasampannaṃ, āhu ninhātapāpakan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

139. Vuddhisutta

"Tisso imā, bhikkhave, vuddhiyo. Katamā tisso? Saddhāvuddhi, sīlavuddhi, paññāvuddhi—imā kho, bhikkhave, tisso vuddhiyo"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

29. Andhasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Andho, ekacakkhu, dvicakkhu. Katamo ca, bhikkhave, puggalo andho? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tathārūpaṃ cakkhu na hoti yathārūpena cakkhunā anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigaccheyya adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kareyya; tathārūpampissa cakkhu na hoti yathārūpena cakkhunā kusalākusale dhamme jāneyya, sāvajjānavajje dhamme jāneyya, hīnappaṇīte dhamme jāneyya, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme jāneyya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo andho.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo ekacakkhu? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tathārūpaṃ cakkhu hoti yathārūpena cakkhunā anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigaccheyya adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kareyya; tathārūpaṃ panassa cakkhu na hoti yathārūpena cakkhunā kusalākusale dhamme jāneyya, sāvajjānavajje dhamme jāneyya, hīnappaṇīte dhamme jāneyya, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme jāneyya. Ayaṃ vuccati,

bhikkhave, puggalo ekacakkhu.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo dvicakkhu? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tathārūpaṃ cakkhu hoti yathārūpena cakkhunā anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigaccheyya, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kareyya; tathārūpampissa cakkhu hoti yathārūpena cakkhunā kusalākusale dhamme jāneyya, sāvajjānavajje dhamme jāneyya, hīnappaṇīte dhamme jāneyya, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme jāneyya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo dvicakkhu. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Na ceva bhogā tathārūpā, na ca puññāni kubbati; Ubhayattha kaliggāho, andhassa hatacakkhuno.

Athāparāyaṃ akkhāto, Ekacakkhu ca puggalo; Dhammādhammena saṭhoso, Bhogāni pariyesati.

Theyyena kūṭakammena, musāvādena cūbhayaṃ; Kusalo hoti saṅghātuṃ, kāmabhogī ca mānavo; Ito so nirayaṃ gantvā, ekacakkhu vihaññati.

Dvicakkhu pana akkhāto, seṭṭho purisapuggalo; Dhammaladdhehi bhogehi, uṭṭhānādhigataṃ dhanaṃ.

Dadāti seṭṭhasaṅkappo, abyaggamānaso naro; Upeti bhaddakaṃ ṭhānaṃ, yattha gantvā na socati.

Andhañca ekacakkhuñca, ārakā parivajjaye; Dvicakkhuṃ pana sevetha, seṭṭhaṃ purisapuggalan”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

32. Ānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

“Siyā nu kho, bhante, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā imasmiñca saviññāṇake kāye ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu; yañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharato ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja vihareyyā”ti? “Siyā, ānanda, bhikkhuno tathārūpo

samādhipaṭilābho yathā imasmiñca saviññāṇake kāye ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu; yañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharato ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja vihareyyā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā imasmiñca saviññāṇake kāye ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu; yañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharato ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja vihareyyā"ti?

"Idhānanda, bhikkhuno evaṃ hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, ānanda, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā imasmiñca saviññāṇake kāye ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā nāssu; yañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja viharato ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na honti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ upasampajja vihareyyāti.

Idañca pana metaṃ, ānanda, sandhāya bhāsitaṃ pārāyane puṇṇakapañhe:

'Saṅkhāya lokasmiṃ paroparāni, Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke; Santo vidhūmo anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī'"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

78. Sīlabbatasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "sabbaṃ nu kho, ānanda, sīlabbataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasāraṃ saphalan"ti? "Na khvettha, bhante, ekaṃsenā"ti. "Tena hānanda, vibhajassū"ti.

"Yañhissa, bhante, sīlabbataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ sīlabbataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasāraṃ

aphalaṃ. Yañca khvāssa, bhante, sīlabbataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ sīlabbataṃ jīvitaṃ brahmacariyaṃ upaṭṭhānasāraṃ saphalan"ti. Idamavoca āyasmā ānando. Samanuñño satthā ahosi.

Atha kho āyasmā ānando "samanuñño me satthā"ti, uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā acirapakkante āyasmante ānande bhikkhū āmantesi: "sekho, bhikkhave, ānando; na ca panassa sulabharūpo samasamo paññāyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

73. Mahānāmasakkasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena bhagavā gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "dīgharattāhaṃ, bhante, bhagavatā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: 'samāhitassa ñāṇaṃ, no asamāhitassā'ti. Samādhi nu kho, bhante, pubbe, pacchā ñāṇaṃ; udāhu ñāṇaṃ pubbe, pacchā samādhī"ti? Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "bhagavā kho gilānavuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā. Ayañca mahānāmo sakko bhagavantaṃ atigambhīraṃ pañhaṃ pucchati. Yannūnāhaṃ mahānāmaṃ sakkaṃ ekamantaṃ apanetvā dhammaṃ deseyyan"ti.

Atha kho āyasmā ānando mahānāmaṃ sakkaṃ bāhāyaṃ gahetvā ekamantaṃ apanetvā mahānāmaṃ sakkaṃ etadavoca: "sekhampi kho, mahānāma, sīlaṃ vuttaṃ bhagavatā, asekhampi sīlaṃ vuttaṃ bhagavatā; sekhopi samādhi vutto bhagavatā, asekhopi samādhi vutto bhagavatā; sekhāpi paññā vuttā bhagavatā, asekhāpi paññā vuttā bhagavatā. Katamañca, mahānāma, sekhaṃ sīlaṃ? Idha, mahānāma, bhikkhu sīlavā hoti pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Idaṃ vuccati, mahānāma, sekhaṃ sīlaṃ.

Katamo ca, mahānāma, sekho samādhi? Idha, mahānāma, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ayaṃ vuccati, mahānāma, sekho samādhi.

Katamā ca, mahānāma, sekhā paññā? Idha, mahānāma, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, mahānāma, sekhā paññā.

Sa kho so, mahānāma, ariyasāvako evaṃ sīlasampanno evaṃ samādhisampanno evaṃ paññāsampanno āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, mahānāma, sekhampi sīlaṃ vuttaṃ bhagavatā, asekhampi sīlaṃ vuttaṃ bhagavatā; sekhopi samādhi vutto bhagavatā, asekhopi samādhi vutto bhagavatā; sekhāpi paññā vuttā bhagavatā, asekhāpi paññā vuttā bhagavatā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

79. Gandhajātasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Tīṇimāni, bhante, gandhajātāni, yesaṃ anuvātaṃyeva gandho gacchati, no paṭivātaṃ. Katamāni tīṇi? Mūlagandho, sāragandho, pupphagandho—imāni kho, bhante, tīṇi gandhajātāni, yesaṃ anuvātaṃyeva gandho gacchati, no paṭivātaṃ. Atthi nu kho, bhante, kiñci gandhajātaṃ yassa anuvātampi gandho gacchati, paṭivātampi gandho gacchati, anuvātapaṭivātampi gandho gacchatī"ti?

"Atthānanda, kiñci gandhajātaṃ yassa anuvātampi gandho gacchati, paṭivātampi gandho gacchati, anuvātapaṭivātampi gandho gacchatī"ti. "Katamañca pana, bhante, gandhajātaṃ yassa anuvātampi gandho gacchati, paṭivātampi gandho gacchati, anuvātapaṭivātampi gandho gacchatī"ti?

"Idhānanda, yasmiṃ gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti, pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, sīlavā hoti kalyāṇadhammo, vi-

gatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato.

Tassa disāsu samaṇabrāhmaṇā vaṇṇaṃ bhāsanti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṃghaṃ saraṇaṃ gato hoti, pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, sīlavā hoti kalyāṇadhammo, vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti.

Devatāpissa vaṇṇaṃ bhāsanti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṃghaṃ saraṇaṃ gato hoti, pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, sīlavā hoti kalyāṇadhammo, vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti. Idaṃ kho taṃ, ānanda, gandhajātaṃ yassa anuvātampi gandho gacchati, paṭivātampi gandho gacchati, anuvātapaṭivātampi gandho gacchatīti.

Na pupphagandho paṭivātameti, Na candanaṃ tagaramallikā vā;
Satañca gandho paṭivātameti, Sabbā disā sappuriso pavāyatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

35. Hatthakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati gomagge siṃsapāvane paṇṇasanthare. Atha kho hatthako āḷavako jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno addasa bhagavantaṃ gomagge siṃsapāvane paṇṇasanthare nisinnaṃ. Disvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho hatthako āḷavako bhagavantaṃ etadavoca: "kacci, bhante bhagavā, sukhamasayitthā"ti? "Evaṃ, kumāra, sukhamasayitthaṃ. Ye ca pana loke sukhaṃ senti, ahaṃ tesaṃ aññataro"ti.

"Sītā, bhante, hemantikā ratti, antaraṭṭhako himapātasamayo, kharā gokaṇṭakahatā bhūmi, tanuko paṇṇasantharo, viraḷāni rukkhassa pattāni, sītāni kāsāyāni vatthāni, sīto ca verambho vāto vāyati. Atha ca

pana bhagavā evamāha: 'evaṃ, kumāra, sukhamasayitthaṃ. Ye ca pana loke sukhaṃ senti, ahaṃ tesaṃ aññataro'"ti.

"Tena hi, kumāra, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, kumāra, idhassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā kūṭāgāraṃ ullittāvalittaṃ nivātaṃ phusitaggaḷaṃ pihitavātapānaṃ. Tatrassa pallaṅko gonakatthato paṭikatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharaṇo sauttaracchado ubhato lohitakūpadhāno; telappadīpo cettha jhāyeyya; catasso ca pajāpatiyo manāpāmanāpena paccupaṭṭhitā assu. Taṃ kiṃ maññasi, kumāra, sukhaṃ vā so sayeyya no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Sukhaṃ so, bhante, sayeyya. Ye ca pana loke sukhaṃ senti, so tesaṃ aññataro"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, kumāra, api nu tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā uppajjeyyuṃ rāgajā pariḷāhā kāyikā vā cetasikā vā yehi so rāgajehi pariḷāhehi pariḍayhamāno dukkhaṃ sayeyyā"ti? "Evaṃ, bhante"ti.

"Yehi kho so, kumāra, gahapati vā gahapatiputto vā rāgajehi pariḷāhehi pariḍayhamāno dukkhaṃ sayeyya, so rāgo tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Tasmāhaṃ sukhamasayitthaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, kumāra, api nu tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā uppajjeyyuṃ dosajā pariḷāhā ... pe ... mohajā pariḷāhā kāyikā vā cetasikā vā yehi so mohajehi pariḷāhehi pariḍayhamāno dukkhaṃ sayeyyā"ti? "Evaṃ, bhante"ti.

"Ye hi kho so, kumāra, gahapati vā gahapatiputto vā mohajehi pariḷāhehi pariḍayhamāno dukkhaṃ sayeyya, so moho tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Tasmāhaṃ sukhamasayitthanti.

Sabbadā ve sukhaṃ seti, brāhmaṇo parinibbuto; Yo na limpati kāmesu, sītibhūto nirūpadhi.

Sabbā āsattiyo chetvā, vineyya hadaye daraṃ; Upasanto sukhaṃ seti, santiṃ pappuyya cetaso"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

90. Dutiyasikkhattayasutta

"Tisso imā, bhikkhave, sikkhā. Katamā tisso? Adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā.

Katamā ca, bhikkhave, adhisīlasikkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhisīlasikkhā.

Katamā ca, bhikkhave, adhicittasikkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhicittasikkhā.

Katamā ca, bhikkhave, adhipaññāsikkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhipaññāsikkhā. Imā kho, bhikkhave, tisso sikkhāti.

Adhisīlaṃ adhicittaṃ, adhipaññañca vīriyavā; Thāmavā dhitimā jhāyī, sato guttindriyo care.

Yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; Yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho.

Yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā; Abhibhuyya disā sabbā, appamāṇasamādhinā.

Tamāhu sekhaṃ paṭipadaṃ, atho saṃsuddhacāriyaṃ; Tamāhu loke sambuddhaṃ, dhīraṃ paṭipadantaguṃ.

Viññāṇassa nirodhena, taṇhākkhayavimuttino; Pajjotasseva nibbānaṃ, vimokkho hoti cetaso"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

8. Ānandavagga

72. Ājīvakasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho aññataro ājīvakasāvako gahapati yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so ājīvakasāvako gahapati āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Kesaṃ no, bhante ānanda, dhammo svākkhāto? Ke loke suppaṭipannā? Ke loke sukatā"ti? "Tena hi, gahapati, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, ye rāgassa pahānāya dhammaṃ desenti, dosassa pahānāya

dhammaṃ desenti, mohassa pahānāya dhammaṃ desenti, tesaṃ dhammo svākkhāto no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Ye, bhante, rāgassa pahānāya dhammaṃ desenti, dosassa pahānāya dhammaṃ desenti, mohassa pahānāya dhammaṃ desenti, tesaṃ dhammo svākkhāto. Evaṃ me ettha hotī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, ye rāgassa pahānāya paṭipannā, dosassa pahānāya paṭipannā, mohassa pahānāya paṭipannā, te loke suppaṭipannā no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Ye, bhante, rāgassa pahānāya paṭipannā, dosassa pahānāya paṭipannā, mohassa pahānāya paṭipannā, te loke suppaṭipannā. Evaṃ me ettha hotī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, yesaṃ rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, yesaṃ doso pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, yesaṃ moho pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, te loke sukatā no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Yesaṃ, bhante, rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, yesaṃ doso pahīno ... pe ... yesaṃ moho pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, te loke sukatā. Evaṃ me ettha hotī"ti.

"Iti kho, gahapati, tayāvetaṃ byākataṃ: 'ye, bhante, rāgassa pahānāya dhammaṃ desenti, dosassa pahānāya dhammaṃ desenti, mohassa pahānāya dhammaṃ desenti, tesaṃ dhammo svākkhāto'ti. Tayāvetaṃ byākataṃ: 'ye, bhante, rāgassa pahānāya paṭipannā, dosassa pahānāya paṭipannā, mohassa pahānāya paṭipannā, te loke suppaṭipannā'ti. Tayāvetaṃ byākataṃ: 'yesaṃ, bhante, rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, yesaṃ doso pahīno ... pe ... yesaṃ moho pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, te loke sukatā'"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Na ceva nāma sadhammukkaṃsanā bhavissati, na ca paradhammāpasādanā. Āyataneva dhammadesanā, attho ca vutto, attā ca anupanīto. Tumhe, bhante ānanda, rāgassa pahānāya dhammaṃ desetha, dosassa ... pe ... mohassa pahanāya dhammaṃ desetha. Tumhākaṃ, bhante ānanda, dhammo svākkhāto. Tumhe, bhante ānanda, rāgassa pahānāya paṭipannā, dosassa ... pe

... mohassa pahānāya paṭipannā. Tumhe, bhante, loke suppaṭipannā. Tumhākaṃ, bhante ānanda, rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, tumhākaṃ doso pahīno ... pe ... tumhākaṃ moho pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo. Tumhe loke sukatā.

Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ ayyena ānandena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante ānanda, taṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ ayyo ānando dhāretu, ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

65. Kesamuttisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena kesamuttaṃ nāma kālāmānaṃ nigamo tadavasari. Assosuṃ kho kesamuttiyā kālāmā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kesamuttaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā ... pe ... sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī'"ti.

Atha kho kesamuttiyā kālāmā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te kesamuttiyā kālāmā bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Santi, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā kesamuttaṃ āgacchanti. Te sakaṃyeva vādaṃ dīpenti jotenti, parappavādaṃ pana khuṃsenti vambhenti paribhavanti omakkhiṃ karonti. Aparepi, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā kesamuttaṃ āgacchanti. Tepi sakaṃyeva vādaṃ

dīpenti jotenti, parappavādaṃ pana khuṃsenti vambhenti paribhavanti omakkhiṃ karonti. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ hoteva kaṅkhā hoti vicikicchā: 'ko su nāma imesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ āha, ko musā'"ti? "Alaṅhi vo, kālāmā, kaṅkhituṃ alaṃ vicikicchituṃ. Kaṅkhanīyeva pana vo ṭhāne vicikicchā uppannā.

Etha tumhe, kālāmā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, kālāmā, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā akusalā, ime dhammā sāvajjā, ime dhammā viññugarahitā, ime dhammā samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantī'ti, atha tumhe, kālāmā, pajaheyyātha.

Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, lobho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti?

"Ahitāya, bhante".

"Luddho panāyaṃ, kālāmā, purisapuggalo lobhena abhibhūto pariyādinnacitto pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, doso purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti?

"Ahitāya, bhante".

"Duṭṭho panāyaṃ, kālāmā, purisapuggalo dosena abhibhūto pariyādinnacitto pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, moho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti?

"Ahitāya, bhante".

"Mūḷho panāyaṃ, kālāmā, purisapuggalo mohena abhibhūto pariyādinnacitto pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, ime dhammā kusalā vā akusalā vā"ti?

"Akusalā, bhante".

"Sāvajjā vā anavajjā vā"ti?

"Sāvajjā, bhante".

"Viññugarahitā vā viññuppasatthā vā"ti?

"Viññugarahitā, bhante".

"Samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattanti, no vā? Kathaṃ vā ettha hotī"ti?

"Samattā, bhante, samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantīti. Evaṃ no ettha hotī"ti.

"Iti kho, kālāmā, yaṃ taṃ avocumhā: 'etha tumhe, kālāmā. Mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe kālāmā attanāva jāneyyātha: "ime dhammā akusalā, ime dhammā sāvajjā, ime dhammā viññugarahitā, ime dhammā samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantīti, atha tumhe, kālāmā, pajaheyyāthā"'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Etha tumhe, kālāmā, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, kālāmā, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā kusalā, ime dhammā anavajjā, ime dhammā viññuppasatthā, ime dhammā samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattantī'ti, atha tumhe, kālāmā, upasampajja vihareyyātha.

Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, alobho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti?

"Hitāya, bhante".

"Aluddho panāyaṃ, kālāmā, purisapuggalo lobhena anabhibhūto apariyādinnacitto neva pāṇaṃ hanati, na adinnaṃ ādiyati, na paradāraṃ gacchati, na musā bhaṇati, na parampi tathattāya samādapeti, yaṃ sa hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, adoso purisassa ajjhattaṃ uppaj-

jamāno uppajjati ... pe ... amoho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ... pe ... hitāya sukhāyā"ti.

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, kālāmā, ime dhammā kusalā vā akusalā vā"ti?

"Kusalā, bhante".

"Sāvajjā vā anavajjā vā"ti?

"Anavajjā, bhante".

"Viññugarahitā vā viññuppasatthā vā"ti?

"Viññuppasatthā, bhante".

"Samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattanti no vā? Kathaṃ vā ettha hotī"ti?

"Samattā, bhante, samādinnā hitāya sukhāya saṃvattanti. Evaṃ no ettha hotī"ti.

"Iti kho, kālāmā, yaṃ taṃ avocumhā: 'etha tumhe, kālāmā. Mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā samaṇo no garūti. Yadā tumhe, kālāmā, attanāva jāneyyātha—ime dhammā kusalā, ime dhammā anavajjā, ime dhammā viññuppasatthā, ime dhammā samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattantīti, atha tumhe, kālāmā, upasampajja viharreyyāthā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Sa kho so, kālāmā, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno patissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati.

Sa kho so, kālāmā, ariyasāvako evaṃ averacitto evaṃ abyāpajjhacitto evaṃ asaṃkiliṭṭhacitto evaṃ visuddhacitto. Tassa diṭṭheva dhamme cattāro assāsā adhigatā honti. 'Sace kho pana atthi paro loko, atthi

sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, athāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti, ayamassa paṭhamo assāso adhigato hoti.

'Sace kho pana natthi paro loko, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, athāhaṃ diṭṭheva dhamme averaṃ abyāpajjhaṃ anīghaṃ sukhiṃ attānaṃ pariharāmī'ti, ayamassa dutiyo assāso adhigato hoti.

'Sace kho pana karoto karīyati pāpaṃ, na kho panāhaṃ kassaci pāpaṃ cetemi. Akarontaṃ kho pana maṃ pāpakammaṃ kuto dukkhaṃ phusissatī'ti, ayamassa tatiyo assāso adhigato hoti.

'Sace kho pana karoto na karīyati pāpaṃ, athāhaṃ ubhayeneva visuddhaṃ attānaṃ samanupassāmī'ti, ayamassa catuttho assāso adhigato hoti.

Sa kho so, kālāmā, ariyasāvako evaṃ averacitto evaṃ abyāpajjhacitto evaṃ asaṅkiliṭṭhacitto evaṃ visuddhacitto. Tassa diṭṭheva dhamme ime cattāro assāsā adhigatā hontī"ti.

"Evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Sa kho so, bhante, ariyasāvako evaṃ averacitto evaṃ abyāpajjhacitto evaṃ asaṅkiliṭṭhacitto evaṃ visuddhacitto. Tassa diṭṭheva dhamme cattāro assāsā adhigatā honti. 'Sace kho pana atthi paro loko, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, athāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti, ayamassa paṭhamo assāso adhigato hoti.

'Sace kho pana natthi paro loko, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, athāhaṃ diṭṭheva dhamme averaṃ abyāpajjhaṃ anīghaṃ sukhiṃ attānaṃ pariharāmī'ti, ayamassa dutiyo assāso adhigato hoti.

'Sace kho pana karoto karīyati pāpaṃ, na kho panāhaṃ kassaci pāpaṃ cetemi, akarontaṃ kho pana maṃ pāpakammaṃ kuto dukkhaṃ phusissatī'ti, ayamassa tatiyo assāso adhigato hoti.

'Sace kho pana karoto na karīyati pāpaṃ, athāhaṃ ubhayeneva visuddhaṃ attānaṃ samanupassāmī'ti, ayamassa catuttho assāso adhigato hoti.

Sa kho so, bhante, ariyasāvako evaṃ averacitto evaṃ abyāpajjhacitto evaṃ asaṅkiliṭṭhacitto evaṃ visuddhacitto. Tassa diṭṭheva dhamme

ime cattāro assāsā adhigatā honti.

Abhikkantaṃ, bhante ... pe ... ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

10. Loṇakapallavagga

93. Pavivekasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā pavivekāni paññāpenti. Katamāni tīṇi? Cīvarapavivekaṃ, piṇḍapātapavivekaṃ, senāsanapavivekaṃ.

Tatridaṃ, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā cīvarapavivekasmiṃ paññāpenti, sāṇānipi dhārenti, masāṇānipi dhārenti, chavadussānipi dhārenti, paṃsukūlānipi dhārenti, tirīṭānipi dhārenti, ajinampi dhārenti, ajinakkhipampi dhārenti, kusacīrampi dhārenti, vākacīrampi dhārenti, phalakacīrampi dhārenti, kesakambalampi dhārenti, vālakambalampi dhārenti, ulūkapakkhikampi dhārenti. Idaṃ kho, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā cīvarapavivekasmiṃ paññāpenti.

Tatridaṃ, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā piṇḍapātapavivekasmiṃ paññāpenti. Sākabhakkhāpi honti, sāmākabhakkhāpi honti, nīvārabhakkhāpi honti, daddulabhakkhāpi honti, haṭabhakkhāpi honti, kaṇabhakkhāpi honti, ācāmabhakkhāpi honti, piññākabhakkhāpi honti, tiṇabhakkhāpi honti, gomayabhakkhāpi honti, vanamūlaphalāhārā yāpenti pavattaphalabhojī. Idaṃ kho, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā piṇḍapātapavivekasmiṃ paññāpenti.

Tatridaṃ, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā senāsanapavivekasmiṃ paññāpenti araññaṃ rukkhamūlaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ bhusāgāraṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā senāsanapavivekasmiṃ paññāpenti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi aññatitthiyā paribbājakā pavivekāni paññāpenti.

Tīṇi kho panimāni, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye bhikkhuno pavivekāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā ca hoti, dussīlyañcassa pahīnaṃ hoti, tena ca vivitto hoti; sammādiṭṭhiko ca hoti, micchādiṭṭhi cassa pahīnā hoti, tāya ca vivitto hoti; khīṇāsavo ca hoti, āsavā cassa pahīnā honti, tehi ca vivitto hoti. Yato kho, bhikkhave,

bhikkhu sīlavā hoti, dussīlyañcassa pahīnaṃ hoti, tena ca vivitto hoti; sammādiṭṭhiko ca hoti, micchādiṭṭhi cassa pahīnā hoti, tāya ca vivitto hoti; khīṇāsavo ca hoti, āsavā cassa pahīnā honti, tehi ca vivitto hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aggappatto sārappatto suddho sāre patiṭṭhito'.

Seyyathāpi, bhikkhave, kassakassa gahapatissa sampannaṃ sālikkhettaṃ. Tamenaṃ kassako gahapati sīghaṃ sīghaṃ lavāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ lavāpetvā sīghaṃ sīghaṃ saṅgharāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ saṅgharāpetvā sīghaṃ sīghaṃ ubbahāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ ubbahāpetvā sīghaṃ sīghaṃ puñjaṃ kārāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ puñjaṃ kārāpetvā sīghaṃ sīghaṃ maddāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ maddāpetvā sīghaṃ sīghaṃ palālāni uddharāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ palālāni uddharāpetvā sīghaṃ sīghaṃ bhusikaṃ uddharāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ bhusikaṃ uddharāpetvā sīghaṃ sīghaṃ opunāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ opunāpetvā sīghaṃ sīghaṃ atiharāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ atiharāpetvā sīghaṃ sīghaṃ koṭṭāpeyya. Sīghaṃ sīghaṃ koṭṭāpetvā sīghaṃ sīghaṃ thusāni uddharāpeyya. Evamassu tāni, bhikkhave, kassakassa gahapatissa dhaññāni aggappattāni sārappattāni suddhāni sāre patiṭṭhitāni.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yato bhikkhu sīlavā ca hoti, dussīlyañcassa pahīnaṃ hoti, tena ca vivitto hoti; sammādiṭṭhiko ca hoti, micchādiṭṭhi cassa pahīnā hoti, tāya ca vivitto hoti; khīṇāsavo ca hoti, āsavā cassa pahīnā honti, tehi ca vivitto hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aggappatto sārappatto suddho sāre patiṭṭhito'"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

5. Cūḷavagga

42. Tiṭhānasutta

"Tīhi, bhikkhave, ṭhānehi saddho pasanno veditabbo. Katamehi tīhi? Sīlavantānaṃ dassanakāmo hoti, saddhammaṃ sotukāmo hoti, vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Imehi kho, bhikkhave, tīhi ṭhānehi saddho pasanno veditabbo.

Dassanakāmo sīlavataṃ, saddhammaṃ sotumicchati; Vinaye maccheramalaṃ, sa ve saddhoti vuccatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

136. Uppādāsutta

"Uppādā vā, bhikkhave, tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ, ṭhitāva sā dhātu dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā. Sabbe saṅkhārā aniccā. Taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti: 'sabbe saṅkhārā aniccā'ti. Uppādā vā, bhikkhave, tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ ṭhitāva sā dhātu dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā. Sabbe saṅkhārā dukkhā. Taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti: 'sabbe saṅkhārā dukkhā'ti. Uppādā vā, bhikkhave, tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ ṭhitāva sā dhātu dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā. Sabbe dhammā anattā. Taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti: 'sabbe dhammā anattā'"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

12. Āpāyikavagga

118. Apaṇṇakasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vipattiyo. Katamā tisso? Sīlavipatti, cittavipatti, diṭṭhivipatti.

Katamā ca, bhikkhave, sīlavipatti? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... samphappalāpī hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sīlavipatti.

Katamā ca, bhikkhave, cittavipatti? Idha, bhikkhave, ekacco abhijjhālu hoti byāpannacitto. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, cittavipatti.

Katamā ca, bhikkhave, diṭṭhivipatti? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhivipatti. Sīlavipattihetu vā, bhikkhave ... pe ... diṭṭhivipattihetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Seyyathāpi, bhikkhave, apaṇṇako maṇi uddhaṃ khitto yena yeneva patiṭṭhāti suppatiṭṭhitaṃyeva patiṭṭhāti; evamevaṃ kho, bhikkhave,

sīlavipattihetu vā sattā ... pe ... upapajjanti. Imā kho, bhikkhave, tisso vipattiyoti.

Tisso imā, bhikkhave, sampadā. Katamā tisso? Sīlasampadā, cittasampadā, diṭṭhisampadā.

Katamā ca, bhikkhave, sīlasampadā? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, sīlasampadā.

Katamā ca, bhikkhave, cittasampadā? Idha, bhikkhave, ekacco anabhijjhālu hoti abyāpannacitto. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, cittasampadā.

Katamā ca, bhikkhave, diṭṭhisampadā? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhisampadā. Sīlasampadāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Cittasampadāhetu vā ... pe ... diṭṭhisampadāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Seyyathāpi, bhikkhave, apaṇṇako maṇi uddhaṃ khitto yena yeneva patiṭṭhāti suppatiṭṭhitaṃyeva patiṭṭhāti; evamevaṃ kho, bhikkhave, sīlasampadāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti, cittasampadāhetu vā sattā ... pe ... diṭṭhisampadāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Imā kho, bhikkhave, tisso sampadā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

83. Khettasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, kassakassa gahapatissa pubbe karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, kassako gahapati paṭikacceva khettaṃ sukaṭṭhaṃ karoti sumatikataṃ. Paṭikacceva khettaṃ sukaṭṭhaṃ karitvā sumatikataṃ kālena bījāni patiṭṭhāpeti. Kālena bījāni patiṭṭhāpetvā samayena udakaṃ abhinetipi apanetipi. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi kassakassa gahapatissa pubbe karaṇīyāni.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, tīṇimāni bhikkhussa pubbe karaṇīyāni. Katamāni tīṇi? Adhisīlasikkhāsamādānaṃ, adhicittasikkhāsamādānaṃ, adhipaññāsikkhāsamādānaṃ— imāni kho, bhikkhave, tīṇi bhikkhussa

pubbe karaṇīyāni.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'tibbo no chando bhavissati adhisīlasikkhāsamādāne, tibbo no chando bhavissati adhicittasikkhāsamādāne, tibbo no chando bhavissati adhipaññāsikkhāsamādāne'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

13. Kusināravagga

130. Dutiyaanuruddhasutta

Atha kho āyasmā anuruddho yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anuruddho āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, āvuso sāriputta, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassaṃ lokaṃ olokemi. Āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Atha ca pana me nānupādāya āsavehi cittaṃ vimuccatī"ti.

"Yaṃ kho te, āvuso anuruddha, evaṃ hoti: 'ahaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassaṃ lokaṃ volokemī'ti, idaṃ te mānasmiṃ. Yampi te, āvuso anuruddha, evaṃ hoti: 'āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggan'ti, idaṃ te uddhaccasmiṃ. Yampi te, āvuso anuruddha, evaṃ hoti: 'atha ca pana me nānupādāya āsavehi cittaṃ vimuccatī'ti, idaṃ te kukkuccasmiṃ. Sādhu vatāyasmā anuruddho ime tayo dhamme pahāya, ime tayo dhamme amanasikaritvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharatū"ti.

Atha kho āyasmā anuruddho aparena samayena ime tayo dhamme pahāya, ime tayo dhamme amanasikaritvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃhari. Atha kho āyasmā anuruddho eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva— yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā anuruddho

arahataṃ ahosīti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

140. Assakhaḷuṅkasutta

"Tayo ca, bhikkhave, assakhaḷuṅke desessāmi tayo ca purisakhaḷuṅke. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame ca, bhikkhave, tayo assakhaḷuṅkā? Idha, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca; na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo assakhaḷuṅkā.

Katame ca, bhikkhave, tayo purisakhaḷuṅkā? Idha, bhikkhave, ekacco purisakhaḷuṅko javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca; na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno na ārohapariṇāhasampanno? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho saṃsādeti, no vissajjeti. Idamassa na vaṇṇasmiṃ vadāmi. Na kho pana lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa na ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno hoti; na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno.

Kathañca, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca; na ārohapariṇāhasampanno? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti.

Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Na pana lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa na ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca; na ārohapariṇāhasampanno.

Kathañca, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Lābhī kho pana hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo purisakhaḷuṅkā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

106. Samaṇabrāhmaṇasutta

"Ye keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā lokassa assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ pajānanti, te kho, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

25. Vajirūpamasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame

tayo? Arukūpamacitto puggalo, vijjūpamacitto puggalo, vajirūpamacitto puggalo. Katamo ca, bhikkhave, arukūpamacitto puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi, bhikkhave, duṭṭhāruko kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭito bhiyyoso mattāya āsavaṃ deti; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, arukūpamacitto puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, vijjūpamacitto puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Seyyathāpi, bhikkhave, cakkhumā puriso rattandhakāratimisāyaṃ vijjantarikāya rūpāni passeyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, vijjūpamacitto puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, vajirūpamacitto puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, vajirassa natthi kiñci abhejjaṃ maṇi vā pāsāṇo vā; evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā ... pe ... upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, vajirūpamacitto puggalo. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

17. Kammapathapeyyāla

163–182

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi tīhi? Attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti, pāṇātipāte ca samanuñño hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto

evaṃ sagge. Katamehi tīhi? Attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (2)

Attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti, adinnādāne ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, adinnādānā veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (4)

Attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti, kāmesumicchācāre ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (6)

Attanā ca musāvādī hoti, parañca musāvāde samādapeti, musāvāde ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, musāvādā veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (8)

Attanā ca pisuṇavāco hoti, parañca pisuṇāya vācāya samādapeti, pisuṇāya vācāya ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pisuṇāya vācāya veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (10)

Attanā ca pharusavāco hoti, parañca pharusāya vācāya samādapeti, pharusāya vācāya ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pharusāya vācāya veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (12)

Attanā ca samphappalāpī hoti, parañca samphappalāpe samādapeti, samphappalāpe ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti, samphappalāpā veramaṇiyā ca samanuññho hoti ... pe .... (14)

Attanā ca abhijjhālu hoti, parañca abhijjhāya samādapeti, abhijjhāya ca samanuññho hoti ... pe ....

Attanā ca anabhijjhālu hoti, parañca anabhijjhāya samādapeti, anabhijjhāya ca samanuññо hoti ... pe .... (16)

Attanā ca byāpannacitto hoti, parañca byāpāde samādapeti, byāpāde ca samanuññо hoti ... pe ....

Attanā ca abyāpannacitto hoti, parañca abyāpāde samādapeti, abyāpāde ca samanuññо hoti ... pe .... (18)

Attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti, micchādiṭṭhiyā ca samanuññо hoti ... pe ....

Attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti, sammādiṭṭhiyā ca samanuññо hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti. (20)

Kammapathapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Pāṇaṃ adinnamicchā ca, musāvādī ca pisuṇā; Pharusā samphappalāpo ca, abhijjhā byāpādadiṭṭhi ca; Kammapathesu peyyālaṃ, tikakena niyojayeti.

Aṅguttara Nikāya 3

16. Acelakavagga

156–162

"Tisso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā tisso? Āgāḷhā paṭipadā, nijjhāmā paṭipadā, majjhimā paṭipadā. Katamā ca, bhikkhave, āgāḷhā paṭipadā? Idha, bhikkhave, ekacco evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: 'natthi kāmesu doso'ti. So kāmesu pātabyataṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, āgāḷhā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, nijjhāmā paṭipadā? Idha, bhikkhave, ekacco acelako hoti muttācāro, hatthāpalekhano, naehibhadantiko, natiṭṭhabhadantiko, nābhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyati. So na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti na eḷakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya na saṅkittīsu na yattha sā upaṭṭhito hoti na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ, na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti ... sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvāhikampi āhāraṃ āhāreti ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti—iti

evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati.

So sākabhakkhopi hoti, sāmākabhakkhopi hoti, nīvārabhakkhopi hoti, daddulabhakkhopi hoti, haṭabhakkhopi hoti, kaṇabhakkhopi hoti, ācāmabhakkhopi hoti, piññākabhakkhopi hoti, tiṇabhakkhopi hoti, gomayabhakkhopi hoti, vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī.

So sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti, chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinampi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, vāḷakambalampi dhāreti, ulūkapakkhikampi dhāreti, kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti, sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati—iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, nijjhāmā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, majjhimā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, majjhimā paṭipadā. Imā kho, bhikkhave, tisso paṭipadāti. (1)

Tisso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā tisso? Āgāḷhā paṭipadā, nijjhāmā paṭipadā, majjhimā paṭipadā. Katamā ca, bhikkhave, āgāḷhā paṭipadā ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, āgāḷhā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, nijjhāmā paṭipadā ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, nijjhāmā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, majjhimā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ

kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati .... (2)

Chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti ... pe .... (3)

Saddhindriyaṃ bhāveti ... vīriyindriyaṃ bhāveti ... satindriyaṃ bhāveti ... samādhindriyaṃ bhāveti ... paññindriyaṃ bhāveti ... pe .... (4)

Saddhābalaṃ bhāveti ... vīriyabalaṃ bhāveti ... satibalaṃ bhāveti ... samādhibalaṃ bhāveti ... paññābalaṃ bhāveti ... pe .... (5)

Satisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe .... (6)

Sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... sammāsaṅkappaṃ bhāveti ... sammāvācaṃ bhāveti ... sammākammantaṃ bhāveti ... sammāājīvaṃ bhāveti ... sammāvāyāmaṃ bhāveti ... sammāsatiṃ bhāveti ... sammāsamādhiṃ bhāveti .... Ayaṃ vuccati, bhikkhave, majjhimā paṭipadā. Imā kho, bhikkhave, tisso paṭipadā"ti. (7)

Acelakavaggo chaṭṭho.

Satipaṭṭhānaṃ sammappadhānaṃ, Iddhipādindriyena ca; Balaṃ bojjhaṅgo maggo ca, Paṭipadāya yojayeti.

Aṅguttara Nikāya 3

6. Brāhmaṇavagga

53. Aññatarabrāhmaṇasutta

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "'sandiṭṭhiko dhammo sandiṭṭhiko dhammo'ti, bho gotama, vuccati. Kittāvatā nu kho, bho gotama, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti?

"Ratto kho, brāhmaṇa, rāgena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Rāge pahīne nevat-

tabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Ratto kho ... pe ... kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. Rāge pahīne neva kāyena duccaritaṃ carati, na vācāya duccaritaṃ carati, na manasā duccaritaṃ carati. Ratto kho ... pe ... attatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ nappajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ nappajānāti. Rāge pahīne attatthampi yathābhūtaṃ pajānāti, paratthampi yathābhūtaṃ pajānāti, ubhayatthampi yathābhūtaṃ pajānāti. Evampi kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti ... pe ....

Duṭṭho kho, brāhmaṇa, dosena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Dose pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evampi kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti ... pe ....

Mūḷho kho, brāhmaṇa, mohena abhibhūto pariyādinnacitto attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Mohe pahīne nevattabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Evaṃ kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

3. Puggalavagga

23. Saṅkhārasutta

"Tayome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame

tayo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhā phassā phusanti. So sabyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhaṃ vedanaṃ vedayati ekantadukkhaṃ, seyyathāpi sattā nerayikā.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā abyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ abyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ abyābajjhā phassā phusanti. So abyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno abyābajjhaṃ vedanaṃ vedayati ekantasukhaṃ, seyyathāpi devā subhakiṇhā.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhāpi abyābajjhāpi phassā phusanti. So sabyābajjhehipi abyābajjhehipi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhampi abyābajjhampi vedanaṃ vedayati vokiṇṇasukhadukkhaṃ, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ime kho, bhikkhave, tayo puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

11. Sambodhavagga

111. Paṭhamanidānasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Lobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, doso nidānaṃ kam-

mānaṃ samudayāya, moho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya. Yaṃ, bhikkhave, lobhapakataṃ kammaṃ lobhajaṃ lobhanidānaṃ lobhasamudayaṃ, taṃ kammaṃ akusalaṃ taṃ kammaṃ sāvajjaṃ taṃ kammaṃ dukkhavipākaṃ, taṃ kammaṃ kammasamudayāya saṃvattati, na taṃ kammaṃ kammanirodhāya saṃvattati. Yaṃ, bhikkhave, dosapakataṃ kammaṃ dosajaṃ dosanidānaṃ dosasamudayaṃ, taṃ kammaṃ akusalaṃ taṃ kammaṃ sāvajjaṃ taṃ kammaṃ dukkhavipākaṃ, taṃ kammaṃ kammasamudayāya saṃvattati, na taṃ kammaṃ kammanirodhāya saṃvattati. Yaṃ, bhikkhave, mohapakataṃ kammaṃ mohajaṃ mohanidānaṃ mohasamudayaṃ, taṃ kammaṃ akusalaṃ taṃ kammaṃ sāvajjaṃ taṃ kammaṃ dukkhavipākaṃ, taṃ kammaṃ kammasamudayāya saṃvattati, na taṃ kammaṃ kammanirodhāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāya.

Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Alobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, adoso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, amoho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya. Yaṃ, bhikkhave, alobhapakataṃ kammaṃ alobhajaṃ alobhanidānaṃ alobhasamudayaṃ, taṃ kammaṃ kusalaṃ taṃ kammaṃ anavajjaṃ taṃ kammaṃ sukhavipākaṃ, taṃ kammaṃ kammanirodhāya saṃvattati, na taṃ kammaṃ kammasamudayāya saṃvattati. Yaṃ, bhikkhave, adosapakataṃ kammaṃ adosajaṃ adosanidānaṃ adosasamudayaṃ, taṃ kammaṃ kusalaṃ taṃ kammaṃ anavajjaṃ taṃ kammaṃ sukhavipākaṃ, taṃ kammaṃ kammanirodhāya saṃvattati, na taṃ kammaṃ kammasamudayāya saṃvattati. Yaṃ, bhikkhave, amohapakataṃ kammaṃ amohajaṃ amohanidānaṃ amohasamudayaṃ, taṃ kammaṃ kusalaṃ taṃ kammaṃ anavajjaṃ taṃ kammaṃ sukhavipākaṃ, taṃ kammaṃ kammanirodhāya saṃvattati, na taṃ kammaṃ kammasamudayāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāyā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

7. Mahāvagga

68. Aññatitthiyasutta

“Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ:

'tayome, āvuso, dhammā. Katame tayo? Rāgo, doso, moho—ime kho, āvuso, tayo dhammā. Imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ dhammānaṃ ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇan'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ kinti byākareyyāthā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'tayome, āvuso, dhammā. Katame tayo? Rāgo, doso, moho—ime kho, āvuso, tayo dhammā; imesaṃ, āvuso, tiṇṇaṃ dhammānaṃ ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇan'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'rāgo kho, āvuso, appasāvajjo dandhavirāgī, doso mahāsāvajjo khippavirāgī, moho mahāsāvajjo dandhavirāgī'ti.

'Ko panāvuso, hetu ko paccayo yena anuppanno vā rāgo uppajjati uppanno vā rāgo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī'ti? '"Subhanimittan"tissa vacanīyaṃ. Tassa subhanimittaṃ ayoniso manasi karoto anuppanno vā rāgo uppajjati uppanno vā rāgo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo yena anuppanno vā rāgo uppajjati uppanno vā rāgo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī'ti.

'Ko panāvuso, hetu ko paccayo yena anuppanno vā doso uppajjati uppanno vā doso bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī'ti? '"Paṭighanimittan"tissa vacanīyaṃ. Tassa paṭighanimittaṃ ayoniso manasi karoto anuppanno vā doso uppajjati uppanno vā doso bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo yena anuppanno vā doso uppajjati uppanno vā doso bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī'ti.

'Ko panāvuso, hetu ko paccayo yena anuppanno vā moho uppajjati uppanno vā moho bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī'ti? '"Ayoniso manasikāro"tissa vacanīyaṃ. Tassa ayoniso manasi karoto anuppanno vā moho uppajjati uppanno vā moho bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo yena anuppanno vā moho

uppajjati uppanno vā moho bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī'ti.

'Ko panāvuso, hetu ko paccayo yena anuppanno ceva rāgo nuppajjati uppanno ca rāgo pahīyatī'ti? '"Asubhanimittan"tissa vacanīyaṃ. Tassa asubhanimittaṃ yoniso manasi karoto anuppanno ceva rāgo nuppajjati uppanno ca rāgo pahīyati. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo yena anuppanno ceva rāgo nuppajjati uppanno ca rāgo pahīyatī'ti.

'Ko panāvuso, hetu ko paccayo yena anuppanno ceva doso nuppajjati uppanno ca doso pahīyatī'ti? '"Mettā cetovimuttī"tissa vacanīyaṃ. Tassa mettaṃ cetovimuttiṃ yoniso manasi karoto anuppanno ceva doso nuppajjati uppanno ca doso pahīyati. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo yena anuppanno ceva doso nuppajjati uppanno ca doso pahīyatī'ti.

'Ko panāvuso, hetu ko paccayo yena anuppanno ceva moho nuppajjati uppanno ca moho pahīyatī'ti? '"Yonisomanasikāro"tissa vacanīyaṃ. Tassa yoniso manasi karoto anuppanno ceva moho nuppajjati uppanno ca moho pahīyati. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo yena anuppanno vā moho nuppajjati uppanno ca moho pahīyatī'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

9. Samaṇavagga

82. Gadrabhasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gadrabho gogaṇaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandho hoti: 'ahampi dammo, ahampi dammo'ti. Tassa na tādiso vaṇṇo hoti seyyathāpi gunnaṃ, na tādiso saro hoti seyyathāpi gunnaṃ, na tādisaṃ padaṃ hoti seyyathāpi gunnaṃ. So gogaṇaṃyeva piṭṭhito piṭṭhito anubandho hoti: 'ahampi dammo, ahampi dammo'ti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu bhikkhusaṅghaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandho hoti: 'ahampi bhikkhu, ahampi bhikkhū'ti. Tassa na tādiso chando hoti adhisīlasikkhāsamādāne seyyathāpi aññesaṃ bhikkhūnaṃ, na tādiso chando hoti adhicittasikkhāsamādāne seyyathāpi aññesaṃ bhikkhūnaṃ, na tādiso chando hoti adhipaññāsikkhāsamādāne seyyathāpi aññesaṃ bhikkhūnaṃ. So bhikkhusaṅghaṃyeva piṭṭhito piṭṭhito anubandho hoti: 'ahampi bhikkhu, ahampi bhikkhū'ti.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'tibbo no chando bhavissati adhisīlasikkhāsamādāne, tibbo no chando bhavissati adhicittasikkhāsamādāne,

tibbo no chando bhavissati adhipaññāsikkhāsamādāne'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

15. Maṅgalavagga

152. Tatiyakhatasutta

"Tīhi, bhikkhave ... pe ... visamena kāyakammena, visamena vacīkammena, visamena manokammena ... pe ....

Tīhi, bhikkhave ... pe ... samena kāyakammena, samena vacīkammena, samena manokammena ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

4. Devadūtavagga

38. Dutiyacatumahārājasutta

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo deve tāvatiṃse anunayamāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

'Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ; Uposathaṃ upavaseyya, yopissa mādiso naro'ti.

Sā kho panesā, bhikkhave, sakkena devānamindena gāthā duggītā na sugītā dubbhāsitā na subhāsitā. Taṃ kissa hetu? Sakko hi, bhikkhave, devānamindo aparimutto jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, aparimutto dukkhasmāti vadāmi.

Yo ca kho so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto tassa kho etaṃ, bhikkhave, bhikkhuno kallaṃ vacanāya:

'Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ; Uposathaṃ upavaseyya, yopissa mādiso naro'ti.

Taṃ kissa hetu? So hi, bhikkhave, bhikkhu parimutto jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimutto dukkhasmāti vadāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 3

14. Yodhājīvavagga

145. Tatiyamoranivāpasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Sammādiṭṭhiyā, sammāñāṇena, sammāvimuttiyā—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti.

Terasamaṃ.

Yodhājīvavaggo cuddasamo.

Yodho parisamittañca, uppādā kesakambalo; Sampadā vuddhi tayo assā, tayo moranivāpinoti.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

152. Dutiyasammattaniyāmasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi pañcahi? Kathaṃ paribhoti, kathikaṃ paribhoti, attānaṃ paribhoti, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo, anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi pañcahi? Na kathaṃ paribhoti, na kathikaṃ paribhoti, na attānaṃ paribhoti, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo, na anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

3. Dukkhasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, kāyassa

ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

107. Sīlasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlasampanno hoti, samādhisampanno hoti, paññāsampanno hoti, vimuttisampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampanno hoti.

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

160. Duppaṭivinodayasutta

"Pañcime, bhikkhave, uppannā duppaṭivinodayā. Katame pañca? Uppanno rāgo duppaṭivinodayo, uppanno doso duppaṭivinodayo, uppanno moho duppaṭivinodayo, uppannaṃ paṭibhānaṃ duppaṭivinodayaṃ, uppannaṃ gamikacittaṃ duppaṭivinodayaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca uppannā duppaṭivinodayā"ti.

Dasamaṃ.

Saddhammavaggo paṭhamo.

Tayo sammattaniyāmā, tayo saddhammasammosā; Dukkathā ceva sārajjaṃ, udāyidubbinodayāti.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

119. Micchāvācāsutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchāvācā ca hoti, micchākammantā ca, saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, sammāvācā ca hoti, sammākammantā ca, saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

23. Upakkilesasutta

"Pañcime, bhikkhave, jātarūpassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca na ca sammā upeti kammāya. Katame pañca? Ayo, lohaṃ, tipu, sīsaṃ, sajjhaṃ—ime kho, bhikkhave, pañca jātarūpassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca na ca sammā upeti kammāya. Yato ca kho, bhikkhave, jātarūpaṃ imehi pañcahi upakkilesehi vimuttaṃ hoti, taṃ hoti jātarūpaṃ mudu ca kammaniyañca pabhassarañca na ca pabhaṅgu sammā upeti kammāya. Yassā yassā ca piḷandhanavikatiyā ākaṅkhati—yadi muddikāya yadi kuṇḍalāya yadi gīveyyakāya yadi suvaṇṇamālāya—tañcassa atthaṃ anubhoti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcime cittassa upakkilesā, yehi up-

akkilesehi upakkiliṭṭhaṃ cittaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca na ca sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Katame pañca? Kāmacchando, byāpādo, thinamiddhaṃ, uddhaccakukkuccaṃ, vicikicchā—ime kho, bhikkhave, pañca cittassa upakkilesā yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ cittaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca na ca sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Yato ca kho, bhikkhave, cittaṃ imehi pañcahi upakkilesehi vimuttaṃ hoti, taṃ hoti cittaṃ mudu ca kammaniyañca pabhassarañca na ca pabhaṅgu sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Yassa yassa ca abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ—ekopi hutvā bahudhā assaṃ, bahudhāpi hutvā eko assaṃ; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gaccheyyaṃ, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ kareyyaṃ, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāno gaccheyyaṃ, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kameyyaṃ, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimaseyyaṃ parimajjeyyaṃ yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṃ—dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, saṅkhittaṃ vā cittaṃ saṅkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vikkhittaṃ vā cittaṃ vikkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ, mahaggataṃ vā cittaṃ mahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ, amahaggataṃ vā cittaṃ amahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ, sauttaraṃ vā cittaṃ sauttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ, anuttaraṃ vā cittaṃ anuttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ, samāhitaṃ vā cittaṃ samāhitaṃ

cittanti pajāneyyaṃ, asamāhitaṃ vā cittaṃ asamāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajāneyyaṃ, avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapannoti, iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyaṃ—ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannāti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

196. Mahāsupinasutta

"Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato pañca mahāsupinā pāturahesuṃ. Katame pañca? Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ mahāpathavī mahāsayanaṃ ahosi, himavā pabbatarājā bibbohanaṃ ahosi, puratthime samudde vāmo hattho ohito ahosi, pacchime samudde dakkhiṇo hattho ohito ahosi, dakkhiṇe samudde ubho pādā ohitā ahesuṃ. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ paṭhamo mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato tiriyā nāma tiṇajāti nābhiyā uggantvā nabhaṃ āhacca ṭhitā ahosi. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ dutiyo mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato setā kimī kaṇhasīsā pādehi ussakkitvā () yāva jāṇumaṇḍalā paṭicchādesuṃ. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ tatiyo mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato cattāro sakuṇā nānāvaṇṇā catūhi disāhi āgantvā pādamūle nipatitvā sabbasetā sampajjiṃsu. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ catuttho mahāsupino pāturahosi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno mahato mīḷhapabbatassa uparūpari caṅkamati alippamāno mīḷhena. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ pañcamo mahāsupino

pāturahosi.

Yampi, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ayaṃ mahāpathavī mahāsayanaṃ ahosi, himavā pabbatarājā bibbohanaṃ ahosi, puratthime samudde vāmo hattho ohito ahosi, pacchime samudde dakkhiṇo hattho ohito ahosi, dakkhiṇe samudde ubho pādā ohitā ahesuṃ; tathāgatena, bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena anuttarā sammāsambodhi abhisambuddhā. Tassā abhisambodhāya ayaṃ paṭhamo mahāsupino pāturahosi.

Yampi, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato tiriyā nāma tiṇajāti nābhiyā uggantvā nabhaṃ āhacca ṭhitā ahosi; tathāgatena, bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena ariyo aṭṭhaṅgiko maggo abhisambujjhitvā yāva devamanussehi suppakāsito. Tassa abhisambodhāya ayaṃ dutiyo mahāsupino pāturahosi.

Yampi, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato setā kimī kaṇhasīsā pādehi ussakkitvā yāva jāṇumaṇḍalā paṭicchādesuṃ; bahū, bhikkhave, gihī odātavasanā tathāgataṃ pāṇupetā saraṇaṃ gatā. Tassa abhisambodhāya ayaṃ tatiyo mahāsupino pāturahosi.

Yampi, bhikkhave, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato cattāro sakuṇā nānāvaṇṇā catūhi disāhi āgantvā pādamūle nipatitvā sabbasetā sampajjiṃsu; cattārome, bhikkhave, vaṇṇā khattiyā brāhmaṇā vessā suddā te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā anuttaraṃ vimuttiṃ sacchikaronti. Tassa abhisambodhāya ayaṃ catuttho mahāsupino pāturahosi.

Yampi, bhikkhave, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno mahato mīḷhapabbatassa uparūpari caṅkamati alippamāno mīḷhena; lābhī, bhikkhave, tathāgato cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, taṃ tathāgato agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Tassa abhisambodhāya ayaṃ pañcamo mahāsupino pāturahosi.

Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pubbeva

sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato ime pañca mahāsupinā pāturahesun”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

141. Avajānātisutta

“Pañcime, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Datvā avajānāti, saṃvāsena avajānāti, ādheyyamukho hoti, lolo hoti, mando momūho hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo datvā avajānāti? Idha, bhikkhave, puggalo puggalassa deti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ. Tassa evaṃ hoti: ‘ahaṃ demi; ayaṃ paṭiggaṇhātī’ti. Tamenaṃ datvā avajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo datvā avajānāti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo saṃvāsena avajānāti? Idha, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ saṃvasati dve vā tīṇi vā vassāni. Tamenaṃ saṃvāsena avajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo saṃvāsena avajānāti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo ādheyyamukho hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo parassa vaṇṇe vā avaṇṇe vā bhāsiyamāne taṃ khippaññeva adhimuccitā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ādheyyamukho hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo lolo hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ittarasaddho hoti ittarabhattī ittarapemo ittarappasādo. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo lolo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo mando momūho hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo kusalākusale dhamme na jānāti, sāvajjānavajje dhamme na jānāti, hīnappaṇīte dhamme na jānāti, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme na jānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo mando momūho hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

80. Catutthaanāgatabhayasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṃ samuppajjissanti. Tāni vo paṭibujjhitabbāni; paṭibujjhitvā ca tesaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ.

Katamāni pañca? Bhavissanti, bhikkhave, bhikkhū anāgatamaddhānaṃ cīvare kalyāṇakāmā. Te cīvare kalyāṇakāmā samānā riñcissanti paṃsukūlikattaṃ, riñcissanti araññavanapatthāni pantāni senāsanāni; gāmanigamarājadhānīsu osaritvā vāsaṃ kappessanti, cīvarahetu ca anekavihitaṃ anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjissanti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ piṇḍapāte kalyāṇakāmā. Te piṇḍapāte kalyāṇakāmā samānā riñcissanti piṇḍapātikattaṃ, riñcissanti araññavanapatthāni pantāni senāsanāni; gāmanigamarājadhānīsu osaritvā vāsaṃ kappessanti jivhaggena rasaggāni pariyesamānā, piṇḍapātahetu ca anekavihitaṃ anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjissanti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ senāsane kalyāṇakāmā. Te senāsane kalyāṇakāmā samānā riñcissanti rukkhamūlikattaṃ, riñcissanti araññavanapatthāni pantāni senāsanāni; gāmanigamarājadhānīsu osaritvā vāsaṃ kappessanti, senāsanahetu ca anekavihitaṃ anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjissanti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ bhikkhunīsikkhamānāsamaṇuddesehi saṃsaṭṭhā viharissanti. Bhikkhunīsikkhamānāsamaṇuddesehi saṃsagge kho pana, bhikkhave, sati etaṃ pāṭikaṅkhaṃ: ‘anabhiratā vā brahmacariyaṃ carissanti, aññataraṃ vā saṅkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjissanti, sikkhaṃ vā paccakkhāya hīnāyāvattissanti’. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ ārāmikasamaṇuddesehi saṃsaṭṭhā viharissanti. Ārāmikasamaṇuddesehi saṃsagge kho pana, bhikkhave, sati etaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'anekavihitaṃ sannidhikāraparibhogaṃ anuyuttā viharissanti, oḷārikampi nimittaṃ karissanti, pathaviyāpi haritaggepi'. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Imāni kho, bhikkhave, pañca anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṃ samuppajjissanti. Tāni vo paṭibujjhitabbāni; paṭibujjhitvā ca tesaṃ pahānāya vāyamitabban"ti.

Dasamaṃ.

Yodhājīvavaggo tatiyo.

Dve cetovimuttiphalā, dve ca dhammavihārino; Yodhājīvā ca dve vuttā, cattāro ca anāgatāti.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

172. Visāradasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako avisārado agāraṃ ajjhāvasati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako avisārado agāraṃ ajjhāvasati.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako visārado agāraṃ ajjhāvasati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako visārado agāraṃ ajjhāvasatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

82. Vītarāgasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Avītarāgo hoti, avītadoso hoti, avītamoho hoti, makkhī ca, paḷāsī ca—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca

abhāvanīyo ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Vītarāgo hoti, vītadoso hoti, vītamoho hoti, amakkhī ca, apaḷāsī ca—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

246. Dutiyakāyaduccaritasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā kāyaduccarite ... pe ... ānisaṃsā kāyasucarite ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

240. Dutiyamacchariyasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Āvāsamaccharī hoti; kulamaccharī hoti; lābhamaccharī hoti; vaṇṇamaccharī hoti; dhammamaccharī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na āvāsamaccharī hoti; na kulamaccharī hoti; na lābhamaccharī hoti; na vaṇṇamaccharī hoti; na dhammamaccharī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Dasamaṃ.

Āvāsikavaggo catuttho.

Āvāsiko piyo ca sobhano, Bahūpakāro anukampako ca; Tayo avaṇṇārahā ceva, Macchariyā duvepi cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

5. Sikkhāsutta

"Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati, tassa diṭṭheva dhamme pañca sahadhammikā vādānupātā gārayhā ṭhānā āgacchanti. Katame pañca? Saddhāpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, hirīpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, ottappampi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, vīriyampi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu, paññāpi nāma te nāhosi kusalesu dhammesu. Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati, tassa diṭṭheva dhamme ime pañca sahadhammikā vādānupātā gārayhā ṭhānā āgacchanti.

Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukho rudamāno paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, tassa diṭṭheva dhamme pañca sahadhammikā pāsaṃsā ṭhānā āgacchanti. Katame pañca? Saddhāpi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, hirīpi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, ottappampi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, vīriyampi nāma te ahosi kusalesu dhammesu, paññāpi nāma te ahosi kusalesu dhammesu. Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukho rudamāno paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati, tassa diṭṭheva dhamme ime pañca sahadhammikā pāsaṃsā ṭhānā āgacchantī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

104. Samaṇasukhumālasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu samaṇesu samaṇasukhumālo hoti.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ senāsanaṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito. Yehi kho pana sabrahmacārīhi saddhiṃ viharati, tyassa manāpeneva bahulaṃ kāyakammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ vacīkammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ manokammena samudā-

caranti, appaṃ amanāpena; manāpaṃyeva upahāraṃ upaharanti, appaṃ amanāpaṃ. Yāni kho pana tāni vedayitāni pittasamuṭṭhānāni vā semhasamuṭṭhānāni vā vātasamuṭṭhānāni vā sannipātikāni vā utupariṇāmajāni vā visamaparihārajāni vā opakkamikāni vā kammavipākajāni vā, tānissa na bahudeva uppajjanti. Appābādho hoti, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu samaṇesu samaṇasukhumālo hoti.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'samaṇesu samaṇasukhumālo'ti, mameva taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'samaṇesu samaṇasukhumālo'ti. Ahañhi, bhikkhave, yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ senāsanaṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito. Yehi kho pana bhikkhūhi saddhiṃ viharāmi, te maṃ manāpeneva bahulaṃ kāyakammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ vacīkammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ manokammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpaṃyeva upahāraṃ upaharanti, appaṃ amanāpaṃ. Yāni kho pana tāni vedayitāni—pittasamuṭṭhānāni vā semhasamuṭṭhānāni vā vātasamuṭṭhānāni vā sannipātikāni vā utupariṇāmajāni vā visamaparihārajāni vā opakkamikāni vā kammavipākajāni vā—tāni me na bahudeva uppajjanti. Appābādhohamasmi, catunnaṃ kho panasmi jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharāmi.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'samaṇesu samaṇasukhumālo'ti, mameva taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'samaṇesu samaṇasukhumālo'"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

156. Tatiyasaddhammasammosasutta

“Pañcime, bhikkhave, dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhū duggahitaṃ suttantaṃ pariyāpuṇanti dunnikkhittehi padabyañjanehi. Dunnikkhittassa, bhikkhave, padabyañjanassa atthopi dunnayo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū dubbacā honti, dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā, akkhamā appadakkhiṇaggāhino anusāsaniṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te na sakkaccaṃ suttantaṃ paraṃ vācenti; tesaṃ accayena chinnamūlako suttanto hoti appaṭisaraṇo. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, therā bhikkhū bāhulikā honti sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, saṃgho bhinno hoti. Saṃghe kho pana, bhikkhave, bhinne aññamaññaṃ akkosā ca honti, aññamaññaṃ paribhāsā ca honti, aññamaññaṃ parikkhepā ca honti, aññamaññaṃ pariccajanā ca honti. Tattha appasannā ceva nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattaṃ hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhū suggahitaṃ suttantaṃ pariyāpuṇanti sunikkhittehi padabyañjanehi. Sunikkhittassa, bhikkhave, padabyañjanassa atthopi sunayo hoti. Ayaṃ,

bhikkhave, paṭhamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū suvacā honti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā, khamā padakkhiṇaggāhino anusāsaniṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te sakkaccaṃ suttantaṃ paraṃ vācenti; tesaṃ accayena na chinnamūlako suttanto hoti sappaṭisaraṇo. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, therā bhikkhū na bāhulikā honti na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā; vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, saṅgho samaggo sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsuṃ viharati. Saṅghe kho pana, bhikkhave, samagge na ceva aññamaññaṃ akkosā honti, na ca aññamaññaṃ paribhāsā honti, na ca aññamaññaṃ parikkhepā honti, na ca aññamaññaṃ pariccajanā honti. Tattha appasannā ceva pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattantī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

228. Ussūrabhattasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā ussūrabhatte kule. Katame pañca? Ye te atithī pāhunā, te na kālena paṭipūjenti; yā tā balipaṭiggāhikā

devatā, tā na kālena paṭipūjenti; ye te samaṇabrāhmaṇā ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā, te na kālena paṭipūjenti; dāsakammakaraporisā vimukhā kammaṃ karonti; tāvatakaṃyeva asamayena bhuttaṃ anojavantaṃ hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā ussūrabhatte kule.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā samayabhatte kule. Katame pañca? Ye te atithī pāhunā, te kālena paṭipūjenti; yā tā balipaṭiggāhikā devatā, tā kālena paṭipūjenti; ye te samaṇabrāhmaṇā ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā, te kālena paṭipūjenti; dāsakammakaraporisā avimukhā kammaṃ karonti; tāvatakaṃyeva samayena bhuttaṃ ojavantaṃ hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā samayabhatte kule"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

241. Paṭhamaduccaritasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā duccarite. Katame pañca? Attāpi attānaṃ upavadati; anuvicca viññū garahanti; pāpako kittisaddo abbhuggacchati; sammūḷho kālaṃ karoti; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā duccarite.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā sucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṃ na upavadati; anuvicca viññū pasaṃsanti; kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati; asammūḷho kālaṃ karoti; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā sucarite"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

55. Mātāputtasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ ubho mātāputtā vassāvāsaṃ upagamiṃsu—bhikkhu ca bhikkhunī ca. Te aññamaññassa abhiṇhaṃ dassanakāmā ahesuṃ. Mātāpi puttassa abhiṇhaṃ dassanakāmā ahosi; puttopi mātaraṃ abhiṇhaṃ dassanakāmo ahosi. Tesaṃ abhiṇhaṃ das-

sanā saṃsaggo ahosi. Saṃsagge sati vissāso ahosi. Vissāse sati otāro ahosi. Te otiṇṇacittā sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseviṃsu.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, sāvatthiyaṃ ubho mātāputtā vassāvāsaṃ upagamiṃsu—bhikkhu ca bhikkhunī ca, te aññamaññassa abhiṇhaṃ dassanakāmā ahesuṃ, mātāpi puttassa abhiṇhaṃ dassanakāmā ahosi, puttopi mātaraṃ abhiṇhaṃ dassanakāmo ahosi. Tesaṃ abhiṇhaṃ dassanā saṃsaggo ahosi, saṃsagge sati vissāso ahosi, vissāse sati otāro ahosi, te otiṇṇacittā sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseviṃsū"ti.

"Kiṃ nu so, bhikkhave, moghapuriso maññati: 'na mātā putte sārajjati, putto vā pana mātarī'ti? Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekarūpampi samanupassāmi evaṃ rajanīyaṃ evaṃ kamanīyaṃ evaṃ madanīyaṃ evaṃ bandhanīyaṃ evaṃ mucchanīyaṃ evaṃ antarāyakaraṃ anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya yathayidaṃ, bhikkhave, itthirūpaṃ. Itthirūpe, bhikkhave, sattā rattā giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā. Te dīgharattaṃ socanti itthirūpavasānugā.

Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekasaddampi … ekagandhampi … ekarasampi … ekaphoṭṭhabbampi samanupassāmi evaṃ rajanīyaṃ evaṃ kamanīyaṃ evaṃ madanīyaṃ evaṃ bandhanīyaṃ evaṃ mucchanīyaṃ evaṃ antarāyakaraṃ anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya yathayidaṃ, bhikkhave, itthiphoṭṭhabbaṃ. Itthiphoṭṭhabbe, bhikkhave, sattā rattā giddhā gathitā mucchitā ajjhosannā. Te dīgharattaṃ socanti itthiphoṭṭhabbavasānugā.

Itthī, bhikkhave, gacchantīpi purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati; ṭhitāpi … pe … nisinnāpi … sayānāpi … hasantīpi … bhaṇantīpi … gāyantīpi … rodantīpi … ugghātitāpi … matāpi purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'samantapāso mārassā'ti mātugāmaṃyeva sammā vadamāno vadeyya: 'samantapāso mārassā'ti.

Sallape asihatthena, pisācenāpi sallape; Āsīvisampi āsīde, yena daṭṭho na jīvati; Na tveva eko ekāya, mātugāmena sallape.

Muṭṭhassatiṃ tā bandhanti, pekkhitena sitena ca; Athopi dunnivatthena, mañjunā bhaṇitena ca; Neso jano svāsīsado, api ugghātito mato.

Pañca kāmaguṇā ete, itthirūpasmiṃ dissare; Rūpā saddā rasā gandhā, phoṭṭhabbā ca manoramā.

Tesaṃ kāmoghavūḷhānaṃ, kāme aparijānataṃ; Kālaṃ gati bhavābhavaṃ, saṃsārasmiṃ purakkhatā.

Ye ca kāme pariññāya, caranti akutobhayā; Te ve pāraṅgatā loke, ye pattā āsavakkhayan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

86. Paṭisambhidāpattasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Atthapaṭisambhidāpatto hoti, dhammapaṭisambhidāpatto hoti, niruttipaṭisambhidāpatto hoti, paṭibhānapaṭisambhidāpatto hoti, yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṃkaraṇīyāni tattha dakkho hoti analaso tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

242. Paṭhamakāyaduccaritasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā kāyaduccarite ... pe ... ānisaṃsā kāyasucarite ... pe ....

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

52. Akusalarāsisutta

"Akusalarāsīti, bhikkhave, vadamāno pañca nīvaraṇe sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, akusalarāsi yadidaṃ pañca nīvaraṇā. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ,

thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ. Akusalarāsīti, bhikkhave, vadamāno ime pañca nīvaraṇe sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, akusalarāsi yadidaṃ pañca nīvaraṇā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

256. Paṭhamajhānasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ.

Pañcime, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharitun"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

230. Dutiyakaṇhasappasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā kaṇhasappe. Katame pañca? Kodhano, upanāhī, ghoraviso, dujjivho, mittadubbhī. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā kaṇhasappe.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcime ādīnavā mātugāme. Katame pañca? Kodhano, upanāhī, ghoraviso, dujjivho, mittadubbhī. Tatridaṃ, bhikkhave, mātugāmassa ghoravisatā—yebhuyyena, bhikkhave, mātugāmo tibbarāgo. Tatridaṃ, bhikkhave, mātugāmassa dujjivhatā—yebhuyyena, bhikkhave, mātugāmo pisuṇavāco. Tatridaṃ, bhikkhave, mātugāmassa mittadubbhitā—yebhuyyena, bhikkhave, mātugāmo aticārinī. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā mātugāme"ti.

Dasamaṃ.

Dīghacārikavaggo tatiyo.

Dve dīghacārikā vuttā, atinivāsamaccharī; Dve ca kulūpakā bhogā, bhattaṃ sappāpare duveti.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

27. Samādhisutta

"Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha appamāṇaṃ nipakā patissatā. Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvayataṃ appamāṇaṃ nipakānaṃ patissatānaṃ pañca ñāṇāni paccattaññeva uppajjanti. Katamāni pañca? 'Ayaṃ samādhi paccuppannasukho ceva āyatiñca sukhavipāko'ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati, 'ayaṃ samādhi ariyo nirāmiso'ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati, 'ayaṃ samādhi akāpurisasevito'ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati, 'ayaṃ samādhi santo paṇīto paṭippassaddhaladdho ekodibhāvādhigato, na sasaṅkhāraniggayhavāritagato'ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati, 'sato kho panāhaṃ imaṃ samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmī'ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati.

Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha appamāṇaṃ nipakā patissatā. Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvayataṃ appamāṇaṃ nipakānaṃ patissatānaṃ imāni pañca ñāṇāni paccattaññeva uppajjantī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

28. Sikkhāpadapeyyāla

286. Bhikkhusutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, abrahmacārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, abrahmacariyā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

165. Pañhapucchāsutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi ... pe ... "yo hi koci, āvuso, paraṃ pañhaṃ pucchati, sabbo so pañcahi ṭhānehi, etesaṃ vā aññatarena. Katamehi pañcahi? Mandattā momūhattā paraṃ pañhaṃ pucchati, pāpiccho icchāpakato paraṃ pañhaṃ pucchati, paribhavaṃ paraṃ pañhaṃ pucchati, aññātukāmo paraṃ pañhaṃ pucchati, atha vā panevaṃcitto paraṃ pañhaṃ pucchati: 'sace me pañhaṃ puṭṭho sammadeva byākarissati iccetaṃ kusalaṃ, no ce me pañhaṃ puṭṭho sammadeva byākarissati ahamassa sammadeva byākarissāmī'ti. Yo hi koci, āvuso, paraṃ pañhaṃ pucchati, sabbo so imehi pañcahi ṭhānehi, etesaṃ vā aññatarena. Ahaṃ kho panāvuso, evaṃcitto paraṃ pañhaṃ pucchāmi: 'sace me pañhaṃ puṭṭho sammadeva byākarissati iccetaṃ kusalaṃ, no ce me pañhaṃ puṭṭho sammadeva byākarissati, ahamassa sammadeva byākarissāmī'"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

65. Sākacchasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃsākaccho sabrahmacārīnaṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadāya kathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadāya kathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadāya kathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadāya kathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadāya kathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃsākaccho sabrahmacārīnan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

235. Anukampasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu

gihīnaṃ anukampati. Katamehi pañcahi? Adhisīle samādapeti; dhammadassane niveseti; gilānake upasaṅkamitvā satiṃ uppādeti: 'arahaggataṃ āyasmanto satiṃ upaṭṭhāpethā'ti; mahā kho pana bhikkhusaṃgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū gihīnaṃ upasaṅkamitvā āroceti: 'mahā kho, āvuso, bhikkhusaṃgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū, karotha puññāni, samayo puññāni kātun'ti; yaṃ kho panassa bhojanaṃ denti lūkhaṃ vā paṇītaṃ vā taṃ attanā paribhuñjati, saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu gihīnaṃ anukampatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

216. Dutiyaakkhantisutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā akkhantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa appiyo hoti amanāpo, luddo ca hoti, vippaṭisārī ca, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā akkhantiyā.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā khantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa piyo hoti manāpo, aluddo ca hoti, avippaṭisārī ca, asammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā khantiyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

186. Nesajjikasutta

"Pañcime, bhikkhave, nesajjikā ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

226. Dutiyakulūpakasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā kulūpakassa bhikkhuno ativelaṃ kulesu saṃsaṭṭhassa viharato. Katame pañca? Mātugāmassa abhiṇhadassanaṃ, dassane sati saṃsaggo, saṃsagge sati vissāso, vissāse sati otāro, otiṇṇacittassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'anabhirato vā brahmacariyaṃ caris-

sati aññataraṃ vā saṅkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjissati sikkhaṃ vā paccakkhāya hīnāyāvattissati'. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā kulūpakassa bhikkhuno ativelaṃ kulesu saṃsaṭṭhassa viharato"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

220. Madhurāsutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā madhurāyaṃ. Katame pañca? Visamā, bahurajā, caṇḍasunakhā, vāḷayakkhā, dullabhapiṇḍā. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā madhurāyan"ti.

Dasamaṃ.

Akkosakavaggo dutiyo.

Akkosabhaṇḍanasīlaṃ, bahubhāṇī dve akhantiyo; Apāsādikā dve vuttā, aggismiṃ madhurena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

117. Issukinīsutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, issukinī ca hoti, maccharinī ca, saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, anissukinī ca hoti, amaccharinī ca, saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

169. Khippanisantisutta

Atha kho āyasmā ānando yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ

kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, āvuso sāriputta, bhikkhu khippanisanti ca hoti, kusalesu dhammesu suggahitaggāhī ca, bahuñca gaṇhāti, gahitañcassa nappamussatī"ti? "Āyasmā kho ānando bahussuto. Paṭibhātu āyasmantaṃyeva ānandan"ti. "Tenahāvuso sāriputta, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā sāriputto āyasmato ānandassa paccassosi. Āyasmā ānando etadavoca:

"Idhāvuso sāriputta, bhikkhu atthakusalo ca hoti, dhammakusalo ca, byañjanakusalo ca, niruttikusalo ca, pubbāparakusalo ca. Ettāvatā kho, āvuso sāriputta, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu, suggahitaggāhī ca, bahuñca gaṇhāti, gahitañcassa nappamussatī"ti. "Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yāva subhāsitañcidaṃ āyasmatā ānandena. Imehi ca mayaṃ pañcahi dhammehi samannāgataṃ āyasmantaṃ ānandaṃ dhārema: 'āyasmā ānando atthakusalo dhammakusalo byañjanakusalo niruttikusalo pubbāparakusalo'"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

81. Rajanīyasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Rajanīye rajjati, dussanīye dussati, mohanīye muyhati, kuppanīye kuppati, madanīye majjati— imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Rajanīye na rajjati, dussanīye na dussati, mohanīye na muyhati, kuppanīye na kuppati, madanīye na majjati—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

191. Soṇasutta

"Pañcime, bhikkhave, porāṇā brāhmaṇadhammā etarahi sunakhesu sandissanti, no brāhmaṇesu. Katame pañca? Pubbe sudaṃ, bhikkhave, brāhmaṇā brāhmaṇiṃyeva gacchanti, no abrāhmaṇiṃ. Etarahi, bhikkhave, brāhmaṇā brāhmaṇimpi gacchanti, abrāhmaṇimpi gacchanti. Etarahi, bhikkhave, sunakhā sunakhiṃyeva gacchanti, no asunakhiṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati, no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṃ, bhikkhave, brāhmaṇā brāhmaṇiṃ utuniṃyeva gacchanti, no anutuniṃ. Etarahi, bhikkhave, brāhmaṇā brāhmaṇiṃ utunimpi gacchanti, anutunimpi gacchanti. Etarahi, bhikkhave, sunakhā sunakhiṃ utuniṃyeva gacchanti, no anutuniṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati, no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṃ, bhikkhave, brāhmaṇā brāhmaṇiṃ neva kiṇanti no vikkiṇanti, sampiyeneva saṃvāsaṃ sambandhāya sampavattenti. Etarahi, bhikkhave, brāhmaṇā brāhmaṇiṃ kiṇantipi vikkiṇantipi, sampiyenapi saṃvāsaṃ sambandhāya sampavattenti. Etarahi, bhikkhave, sunakhā sunakhiṃ neva kiṇanti no vikkiṇanti, sampiyeneva saṃvāsaṃ sambandhāya sampavattenti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati, no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṃ, bhikkhave, brāhmaṇā na sannidhiṃ karonti dhanassapi dhaññassapi rajatassapi jātarūpassapi. Etarahi, bhikkhave, brāhmaṇā sannidhiṃ karonti dhanassapi dhaññassapi rajatassapi jātarūpassapi. Etarahi, bhikkhave, sunakhā na sannidhiṃ karonti dhanassapi dhaññassapi rajatassapi jātarūpassapi. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati, no brāhmaṇesu.

Pubbe sudaṃ, bhikkhave, brāhmaṇā sāyaṃ sāyamāsāya pāto pātarāsāya bhikkhaṃ pariyesanti. Etarahi, bhikkhave, brāhmaṇā yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā avasesaṃ ādāya pakkamanti. Etarahi, bhikkhave, sunakhā sāyaṃ sāyamāsāya pāto pātarāsāya bhikkhaṃ pariyesanti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo porāṇo brāhmaṇadhammo etarahi sunakhesu sandissati, no brāhmaṇesu. Ime kho, bhikkhave, pañca porāṇā brāhmaṇadhammā etarahi sunakhesu sandissanti, no

brāhmaṇesū”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

45. Puññābhisandasutta

“Pañcime, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti.

Katame pañca? Yassa, bhikkhave, bhikkhu cīvaraṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Yassa, bhikkhave, bhikkhu piṇḍapātaṃ paribhuñjamāno ... pe ... yassa, bhikkhave, bhikkhu vihāraṃ paribhuñjamāno ... pe ... yassa, bhikkhave, bhikkhu mañcapīṭhaṃ paribhuñjamāno ... pe ....

Yassa, bhikkhave, bhikkhu gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti.

Imehi ca pana, bhikkhave, pañcahi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gahetuṃ: ‘ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattatī’ti. Atha kho asaṅkheyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchati.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamudde na sukaraṃ udakassa pamāṇaṃ gahetuṃ: ‘ettakāni udakāḷhakānīti vā ettakāni udakāḷhakasatānīti vā ettakāni udakāḷhakasahassānīti vā ettakāni udakāḷhakasatasahassānīti vā; atha kho asaṅkheyyo appameyyo mahāudakakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchati’. Evamevaṃ kho, bhikkhave, imehi pañcahi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ

puññassa pamāṇaṃ gahetuṃ: ‘ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattatī’ti. Atha kho asaṅkheyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchatīti.

Mahodadhiṃ aparimitaṃ mahāsaraṃ, Bahubheravaṃ ratnagaṇānamālayaṃ; Najjo yathā naragaṇasaṅghasevitā, Puthū savantī upayanti sāgaraṃ.

Evaṃ naraṃ annadapānavatthadaṃ, Seyyānisajjattharaṇassa dāyakaṃ; Puññassa dhārā upayanti paṇḍitaṃ, Najjo yathā vārivahāva sāgaran”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

135. Paṭhamapatthanāsutta

“Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto rajjaṃ pattheti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato; mātāpitūnaṃ piyo hoti manāpo; negamajānapadassa piyo hoti manāpo; yāni tāni raññaṃ khattiyānaṃ muddhāvasittānaṃ sippaṭṭhānāni hatthismiṃ vā assasmiṃ vā rathasmiṃ vā dhanusmiṃ vā tharusmiṃ vā tattha sikkhito hoti anavayo.

Tassa evaṃ hoti: ‘ahaṃ khomhi ubhato sujāto mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Kasmāhaṃ rajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato. Kasmāhaṃ rajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi mātāpitūnaṃ piyo manāpo. Kasmāhaṃ rajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi negamajānapadassa piyo manāpo. Kasmāhaṃ rajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi yāni tāni raññaṃ khattiyānaṃ muddhāvasittānaṃ sippaṭṭhānāni hatthismiṃ vā assasmiṃ vā rathasmiṃ vā dhanusmiṃ vā tharusmiṃ vā, tattha sikkhito anavayo. Kasmāhaṃ rajjaṃ na pattheyyan’ti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto rajjaṃ pattheti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ pattheti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Appābādho hoti appātaṅko, samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya; asaṭho hoti amāyāvī, yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu; āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā.

Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ khomhi saddho, saddahāmi tathāgatassa bodhiṃ: "itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā"ti. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi appābādho appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi asaṭho amāyāvī yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi āraddhavīriyo viharāmi akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi paññavā udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyan'ti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ patthetī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

244. Paṭhamamanoduccaritasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā manoduccarite ... pe ... ānisaṃsā manosucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṃ na upavadati; anuvicca viññū pasaṃsanti; kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati; asammūḷho kālaṃ karoti; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ

upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā manosucarite”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

243. Paṭhamavacīduccaritasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā vacīduccarite … pe … ānisaṃsā vacīsucarite … pe ….

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

10. Dutiyaagāravasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Katamehi pañcahi? Assaddho, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Ahiriko, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Anottappī, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Kusīto, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Duppañño, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Katamehi pañcahi? Saddho, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Hirīmā, bhikkhave, bhikkhu … pe … ottappī, bhikkhave, bhikkhu … pe … āraddhavīriyo, bhikkhave, bhikkhu … pe … paññavā, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjitun”ti.

Dasamaṃ.

Sekhabalavaggo paṭhamo.

Saṅkhittaṃ vitthataṃ dukkhā, bhataṃ sikkhāya pañcamaṃ; Samāpatti ca kāmesu, cavanā dve agāravāti.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

95. Akuppasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu atthapaṭisambhidāpatto hoti, dhammapaṭisambhidāpatto hoti, niruttipaṭisambhidāpatto hoti, paṭibhānapaṭisambhidāpatto hoti, yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

76. Dutiyayodhājīvasutta

"Pañcime, bhikkhave, yodhājīvā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Idha, bhikkhave, ekacco yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati. So tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati. Tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati. So tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati. Tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare upalikkhanti, tamenaṃ apanenti; apanetvā ñātakānaṃ nenti. So ñātakehi nīyamāno appatvāva ñātake antarāmagge kālaṃ karoti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati. So tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati. Tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare upalikkhanti, tamenaṃ apanenti; apanetvā ñātakānaṃ nenti.

Tamenaṃ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno teneva ābādhena kālaṃ karoti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati. So tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati. Tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare upalikkhanti, tamenaṃ apanenti; apanetvā ñātakānaṃ nenti. Tamenaṃ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno vuṭṭhāti tamhā ābādhā. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati. So taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca yodhājīvā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcime yodhājīvūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. So pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa taṃ mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati, so tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā niga-

maṃ vā upanissāya viharati. So pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa taṃ mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena pariḍayhateva kāyena pariḍayhati cetasā. Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ āroceyyaṃ—rāgapariyuṭṭhitomhi, āvuso, rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ; sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti. So ārāmaṃ gacchanto appatvāva ārāmaṃ antarāmagge sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati, so tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare upalikkhanti, tamenaṃ apanenti; apanetvā ñātakānaṃ nenti. So ñātakehi nīyamāno appatvāva ñātake antarāmagge kālaṃ karoti; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. So pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa taṃ mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena pariḍayhateva kāyena pariḍayhati cetasā. Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ āroceyyaṃ—rāgapariyuṭṭhitomhi, āvuso, rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ; sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti. So ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ āroceti: 'rāgapariyuṭṭhitomhi, āvuso, rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ; sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti.

Tamenaṃ sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: 'appassādā, āvuso,

kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Abhiramatāyasmā brahmacariye; māyasmā sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattī'ti.

So sabrahmacārīhi evaṃ ovadiyamāno evaṃ anusāsiyamāno evamāha: 'kiñcāpi, āvuso, appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo; atha kho nevāhaṃ sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti. So sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati, so tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare upalikkhanti, tamenaṃ apanenti; apanetvā ñātakānaṃ nenti, tamenaṃ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno teneva ābādhena kālaṃ karoti; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. So pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ

vā duppārutaṃ vā. Tassa taṃ mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena pariḍayhateva kāyena pariḍayhati cetasā. Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ āroceyyaṃ—rāgapariyuṭṭhitomhi, āvuso, rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ; sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti. So ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ āroceti: 'rāgapariyuṭṭhitomhi, āvuso, rāgapareto, na sakkomi brahmacariyaṃ sandhāretuṃ; sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti.

Tamenaṃ sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: 'appassādā, āvuso, kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... pe ... tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Abhiramatāyasmā brahmacariye; māyasmā sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattī'ti.

So sabrahmacārīhi evaṃ ovadiyamāno evaṃ anusāsiyamāno evamāha: 'ussahissāmi, āvuso, vāyamissāmi, āvuso, abhiramissāmi, āvuso. Na dānāhaṃ, āvuso, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati, so tasmiṃ saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare upalikkhanti, tamenaṃ apanenti; apanetvā ñātakānaṃ nenti, tamenaṃ ñātakā upaṭṭhahanti paricaranti. So ñātakehi upaṭṭhahiyamāno paricariyamāno vuṭṭhāti tamhā ābādhā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. So pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya tameva gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati rakkhiteneva

kāyena rakkhitāya vācāya rakkhitena cittena upaṭṭhitāya satiyā saṃvutehi indriyehi. So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya ... pe ... so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā viyūḷhaṃ saṅgāmaṃ otarati, so taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. Ime kho, bhikkhave, pañca yodhājīvūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsū"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

190. Pattapiṇḍikasutta

"Pañcime, bhikkhave, pattapiṇḍikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā

pattapiṇḍiko hoti, pāpiccho icchāpakato pattapiṇḍiko hoti, ummādā cittakkhepā pattapiṇḍiko hoti, 'vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehī'ti pattapiṇḍiko hoti, appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya pavivekaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya pattapiṇḍiko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca pattapiṇḍikā. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ pattapiṇḍikānaṃ yvāyaṃ pattapiṇḍiko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya pavivekaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya pattapiṇḍiko hoti, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ pattapiṇḍikānaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍo tattha aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ pattapiṇḍikānaṃ yvāyaṃ pattapiṇḍiko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya pavivekaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya pattapiṇḍiko hoti, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ pattapiṇḍikānaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cā"ti.

Dasamaṃ.

Araññavaggo catuttho.

Araññaṃ cīvaraṃ rukkha, Susānaṃ abbhokāsikaṃ; Nesajjaṃ santhataṃ ekāsanikaṃ, Khalupacchāpiṇḍikena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

29. Rāgapeyyāla

306

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ— rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbā"ti. (4)

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

175. Caṇḍālasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako upāsakacaṇḍālo ca hoti upāsakamalañca upāsakapatikuṭṭho ca. Katamehi pañcahi? Assaddho hoti; dussīlo hoti; kotūhalamaṅgaliko hoti, maṅgalaṃ

pacceti no kammaṃ; ito ca bahiddhā dakkhiṇeyyaṃ gavesati; tattha ca pubbakāraṃ karoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako upāsakacaṇḍālo ca hoti upāsakamalañca upāsakapatikuṭṭho ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako upāsakaratanañca hoti upāsakapadumañca upāsakapuṇḍarīkañca. Katamehi pañcahi? Saddho hoti; sīlavā hoti; akotūhalamaṅgaliko hoti, kammaṃ pacceti no maṅgalaṃ; na ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṃ gavesati; idha ca pubbakāraṃ karoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako upāsakaratanañca hoti upāsakapadumañca upāsakapuṇḍarīkañcā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

29. Rāgapeyyāla

305

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā— rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbā"ti. (3)

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

211. Akkosakasutta

"Yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosakaparibhāsako ariyūpavādī sabrahmacārīnaṃ, tassa pañca ādīnavā pāṭikaṅkhā. Katame pañca? Pārājiko vā hoti chinnaparipantho, aññataraṃ vā saṃkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjati, bāḷhaṃ vā rogātaṅkaṃ phusati, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosakaparibhāsako ariyūpavādī sabrahmacārīnaṃ, tassa ime pañca ādīnavā pāṭikaṅkhā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

202. Dhammassavanasutta

"Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā dhammassavane. Katame pañca? Assutaṃ suṇāti, sutaṃ pariyodāpeti, kaṅkhaṃ vitarati, diṭṭhiṃ ujuṃ

karoti, cittamassa pasīdati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā dhammassavane"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

203. Assājānīyasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati.

Katamehi pañcahi? Ajjavena, javena, maddavena, khantiyā, soraccena—imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Katamehi pañcahi? Ajjavena, javena, maddavena, khantiyā, soraccena—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

195. Piṅgiyānīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena pañcamattāni licchavisatāni bhagavantaṃ payirupāsanti. Appekacce licchavī nīlā honti nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā, appekacce licchavī pītā honti pītavaṇṇā pītavatthā pītālaṅkārā, appekacce licchavī lohitakā honti lohitakavaṇṇā lohitakavatthā lohitakālaṅkārā, appekacce licchavī odātā honti odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā. Tyassudaṃ bhagavā atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca.

Atha kho piṅgiyānī brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ piṅgiyānī"ti bhagavā avoca. Atha kho piṅgiyānī brāhmaṇo bhagavato sammukhā sāruppāya gāthāya abhitthavi:

"Padmaṃ yathā kokanadaṃ sugandhaṃ, Pāto siyā phullamavīta-

gandhaṃ; Aṅgīrasaṃ passa virocamānaṃ, Tapantamādiccamivantalikkhe”ti.

Atha kho te licchavī pañcahi uttarāsaṅgasatehi piṅgiyāniṃ brāhmaṇaṃ acchādesuṃ. Atha kho piṅgiyānī brāhmaṇo tehi pañcahi uttarāsaṅgasatehi bhagavantaṃ acchādesi.

Atha kho bhagavā te licchavī etadavoca: “ pañcannaṃ, licchavī, ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamesaṃ pañcannaṃ? Tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṃ. Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā puggalo dullabho lokasmiṃ. Tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā dhammānudhammappaṭipanno puggalo dullabho lokasmiṃ. Kataññū katavedī puggalo dullabho lokasmiṃ. Imesaṃ kho, licchavī, pañcannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmin”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

8. Cavanasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Assaddho, bhikkhave, bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Ahiriko, bhikkhave, bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Anottappī, bhikkhave, bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Kusīto, bhikkhave, bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Duppañño, bhikkhave, bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Saddho, bhikkhave, bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Hirīmā, bhikkhave, bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Ottappī, bhikkhave, bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Āraddhavīriyo, bhikkhave, bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Paññavā, bhikkhave, bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu na cavati, patiṭṭhāti saddhamme”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

37. Bhojanasutta

"Bhojanaṃ, bhikkhave, dadamāno dāyako paṭiggāhakānaṃ pañca ṭhānāni deti. Katamāni pañca? Āyuṃ deti, vaṇṇaṃ deti, sukhaṃ deti, balaṃ deti, paṭibhānaṃ deti. Āyuṃ kho pana datvā āyussa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā; vaṇṇaṃ datvā vaṇṇassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā; sukhaṃ datvā sukhassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā; balaṃ datvā balassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā; paṭibhānaṃ datvā paṭibhānassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Bhojanaṃ, bhikkhave, dadamāno dāyako paṭiggāhakānaṃ imāni pañca ṭhānāni detīti.

Āyudo balado dhīro, vaṇṇado paṭibhānado; Sukhassa dātā medhāvī, sukhaṃ so adhigacchati.

Āyuṃ datvā balaṃ vaṇṇaṃ, sukhañca paṭibhānakaṃ; Dīghāyu yasavā hoti, yattha yatthūpapajjatī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

147. Asappurisadānasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, asappurisadānāni. Katamāni pañca? Asakkaccaṃ deti, acittīkatvā deti, asahatthā deti, apaviddhaṃ deti, anāgamanadiṭṭhiko deti. Imāni kho, bhikkhave, pañca asappurisadānāni.

Pañcimāni, bhikkhave, sappurisadānāni. Katamāni pañca? Sakkaccaṃ deti, cittīkatvā deti, sahatthā deti, anapaviddhaṃ deti, āgamanadiṭṭhiko deti. Imāni kho, bhikkhave, pañca sappurisadānānī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

1. Saṅkhittasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Pañcimāni, bhikkhave, sekhabalāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, hirībalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca sekhabalāni.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘saddhābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, hirībalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, ottappabalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, vīriyabalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, paññābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalenā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

231. Āvāsikasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu abhāvanīyo hoti. Katamehi pañcahi? Na ākappasampanno hoti na vattasampanno; na bahussuto hoti na sutadharo; na paṭisallekhitā hoti na paṭisallānārāmo; na kalyāṇavāco hoti na kalyāṇavākkaraṇo; duppañño hoti jaḷo eḷamūgo. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu abhāvanīyo hoti.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu bhāvanīyo hoti. Katamehi pañcahi? Ākappasampanno hoti vattasampanno; bahussuto hoti sutadharo; paṭisallekhitā hoti paṭisallānārāmo; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo; paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu bhāvanīyo hotī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

108. Asekhasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Katamehi, pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimut-

tikkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

113. Sammāsamādhisutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo sammāsamādhiṃ upasampajja viharituṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṃ, akkhamo saddānaṃ, akkhamo gandhānaṃ, akkhamo rasānaṃ, akkhamo phoṭṭhabbānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo sammāsamādhiṃ upasampajja viharituṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo sammāsamādhiṃ upasampajja viharituṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo sammāsamādhiṃ upasampajja viharitun"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

194. Kāraṇapālīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena kāraṇapālī brāhmaṇo licchavīnaṃ kammantaṃ kāreti. Addasā kho kāraṇapālī brāhmaṇo piṅgiyāniṃ brāhmaṇaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvā piṅgiyāniṃ brāhmaṇaṃ etadavoca:

"Handa kuto nu bhavaṃ piṅgiyānī āgacchati divā divassā"ti? "Itohaṃ, bho, āgacchāmi samaṇassa gotamassa santikā"ti. "Taṃ kiṃ maññati bhavaṃ piṅgiyānī samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ? Paṇḍito maññe"ti? "Ko cāhaṃ, bho, ko ca samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ jānissāmi. Sopi nūnassa tādisova yo samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ jāneyyā"ti. "Uḷārāya khalu bhavaṃ piṅgiyānī samaṇaṃ gotamaṃ pasaṃsāya pasaṃsatī"ti. "Ko cāhaṃ, bho, ko ca samaṇaṃ go-

tamaṃ pasaṃsissāmi. Pasatthappasatthova so bhavaṃ gotamo seṭṭho devamanussānan”ti. “Kiṃ pana bhavaṃ piṅgiyānī atthavasaṃ sampassamāno samaṇe gotame evaṃ abhippasanno”ti?

“Seyyathāpi, bho, puriso aggarasaparititto na aññesaṃ hīnānaṃ rasānaṃ piheti; evamevaṃ kho, bho, yato yato tassa bhoto gotamassa dhammaṃ suṇāti—yadi suttaso, yadi geyyaso, yadi veyyākaraṇaso, yadi abbhutadhammaso—tato tato na aññesaṃ puthusamaṇabrāhmaṇappavādānaṃ piheti.

Seyyathāpi, bho, puriso jighacchādubbalyapareto madhupiṇḍikaṃ adhigaccheyya. So yato yato sāyetha, labhateva sādurasaṃ asecanakaṃ; evamevaṃ kho, bho, yato yato tassa bhoto gotamassa dhammaṃ suṇāti—yadi suttaso, yadi geyyaso, yadi veyyākaraṇaso, yadi abbhutadhammaso—tato tato labhateva attamanataṃ, labhati cetaso pasādaṃ.

Seyyathāpi, bho, puriso candanaghaṭikaṃ adhigaccheyya—haricandanassa vā lohitacandanassa vā. So yato yato ghāyetha—yadi mūlato, yadi majjhato, yadi aggato—adhigacchateva surabhigandhaṃ asecanakaṃ; evamevaṃ kho, bho, yato yato tassa bhoto gotamassa dhammaṃ suṇāti—yadi suttaso, yadi geyyaso, yadi veyyākaraṇaso, yadi abbhutadhammaso—tato tato adhigacchati pāmojjaṃ adhigacchati somanassaṃ.

Seyyathāpi, bho, puriso ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Tassa kusalo bhisakko ṭhānaso ābādhaṃ nīhareyya; evamevaṃ kho, bho, yato yato tassa bhoto gotamassa dhammaṃ suṇāti—yadi suttaso, yadi geyyaso, yadi veyyākaraṇaso, yadi abbhutadhammaso—tato tato sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā abbhatthaṃ gacchanti.

Seyyathāpi, bho, pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā setakā supatitthā ramaṇīyā. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. So taṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā nhātvā ca pivitvā ca sabbadarathakilamathapariḷāhaṃ paṭippassambheyya. Evamevaṃ kho, bho, yato yato tassa bhoto gotamassa dhammaṃ suṇāti—yadi suttaso, yadi geyyaso, yadi veyyākaraṇaso, yadi abbhutadhammaso—tato tato sabbadarathakilamathapariḷāhā paṭippassambhantī”ti.

Evaṃ vutte, kāraṇapālī brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇaṃ jāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

“Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassāti.

Abhikkantaṃ, bho piṅgiyāni, abhikkantaṃ, bho piṅgiyāni. Seyyathāpi, bho piṅgiyāni, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā piṅgiyāninā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho piṅgiyāni, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ piṅgiyānī dhāretu, ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

102. Ussaṅkitasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu ussaṅkitaparisaṅkito hoti pāpabhikkhūti api akuppadhammopi.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vesiyāgocaro vā hoti, vidhavāgocaro vā hoti, thullakumārikāgocaro vā hoti, paṇḍakagocaro vā hoti, bhikkhunīgocaro vā hoti.

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ussaṅkitaparisaṅkito hoti pāpabhikkhūti api akuppadhammopī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

254. Pañcamacchariyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, macchariyāni. Katamāni pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca macchariyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ macchariyānaṃ etaṃ paṭikuṭṭhaṃ, yadidaṃ dhammamacchariyan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

173. Nirayasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako yathāb-

hataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

159. Udāyīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī mahatiyā gihiparisāya parivuto dhammaṃ desento nisinno hoti. Addasā kho āyasmā ānando āyasmantaṃ udāyiṃ mahatiyā gihiparisāya parivutaṃ dhammaṃ desentaṃ nisinnaṃ. Disvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante, udāyī mahatiyā gihiparisāya parivuto dhammaṃ desetī"ti.

"Na kho, ānanda, sukaraṃ paresaṃ dhammaṃ desetuṃ. Paresaṃ, ānanda, dhammaṃ desentena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paresaṃ dhammo desetabbo. Katame pañca? 'Anupubbiṃ kathaṃ kathessāmī'ti paresaṃ dhammo desetabbo; 'pariyāyadassāvī kathaṃ kathessāmī'ti paresaṃ dhammo desetabbo; 'anuddayataṃ paṭicca kathaṃ kathessāmī'ti paresaṃ dhammo desetabbo; 'na āmisantaro kathaṃ kathessāmī'ti paresaṃ dhammo desetabbo; 'attānañca parañca anupahacca kathaṃ kathessāmī'ti paresaṃ dhammo desetabbo. Na kho, ānanda, sukaraṃ paresaṃ dhammaṃ desetuṃ. Paresaṃ, ānanda, dhammaṃ desentena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paresaṃ dhammo desetabbo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

219. Aggisutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā aggismiṃ. Katame pañca? Acakkhusso, dubbaṇṇakaraṇo, dubbalakaraṇo, saṅgaṇikāpavaḍḍhano, tiracchānakathāpavattaniko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā aggismin"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

232. Piyasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

42. Sappurisasutta

"Sappuriso, bhikkhave, kule jāyamāno bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti; mātāpitūnaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti; puttadārassa atthāya hitāya sukhāya hoti; dāsakammakaraporisassa atthāya hitāya sukhāya hoti; mittāmaccānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti; samaṇabrāhmaṇānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāmegho sabbasassāni sampādento bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, sap-

puriso kule jāyamāno bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti; mātāpitūnaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti; puttadārassa atthāya hitāya sukhāya hoti; dāsakammakaraporisassa atthāya hitāya sukhāya hoti; mittāmaccānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti; samaṇabrāhmaṇānaṃ atthāya hitāya sukhāya hotīti.

Hito bahunnaṃ paṭipajja bhoge, Taṃ devatā rakkhati dhammaguttaṃ; Bahussutaṃ sīlavatūpapannaṃ, Dhamme ṭhitaṃ na vijahati kitti.

Dhammaṭṭhaṃ sīlasampannaṃ, saccavādiṃ hirīmanaṃ; Nekkhaṃ jambonadasseva, ko taṃ ninditumarahati; Devāpi naṃ pasaṃsanti, brahmunāpi pasaṃsito"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

229. Paṭhamakaṇhasappasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā kaṇhasappe. Katame pañca? Asuci, duggandho, sabhīru, sappaṭibhayo, mittadubbhī. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā kaṇhasappe.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcime ādīnavā mātugāme. Katame pañca? Asuci, duggandho, sabhīru, sappaṭibhayo, mittadubbhī. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā mātugāme"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

207. Yāgusutta

"Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā yāguyā. Katame pañca? Khuddaṃ paṭihanati, pipāsaṃ paṭivineti, vātaṃ anulometi, vatthiṃ sodheti, āmāvasesaṃ pāceti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā yāguyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

136. Dutiyapatthanāsutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto oparajjaṃ pattheti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāma-

hayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato; mātāpitūnaṃ piyo hoti manāpo, balakāyassa piyo hoti manāpo; paṇḍito hoti viyatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṃ.

Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ khomhi ubhato sujāto mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Kasmāhaṃ oparajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato. Kasmāhaṃ oparajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi mātāpitūnaṃ piyo manāpo. Kasmāhaṃ oparajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi balakāyassa piyo manāpo. Kasmāhaṃ oparajjaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṃ. Kasmāhaṃ oparajjaṃ na pattheyyan'ti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto oparajjaṃ pattheti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ pattheti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto hoti; āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā.

Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ khomhi sīlavā, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharāmi ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhāmi sikkhāpadesu. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi bahussuto sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpā me dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi āraddhavīriyo viharāmi akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo

anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyaṃ. Ahaṃ khomhi paññavā udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Kasmāhaṃ āsavānaṃ khayaṃ na pattheyyan'ti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ patthetī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

32. Cundīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho cundī rājakumārī pañcahi rathasatehi pañcahi ca kumārisatehi parivutā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho cundī rājakumārī bhagavantaṃ etadavoca:

"Amhākaṃ, bhante, bhātā cundo nāma rājakumāro, so evamāha: 'yadeva so hoti itthī vā puriso vā buddhaṃ saraṇaṃ gato, dhammaṃ saraṇaṃ gato, saṅghaṃ saraṇaṃ gato, pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃyeva upapajjati, no duggatin'ti. Sāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ pucchāmi: 'kathaṃrūpe kho, bhante, satthari pasanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃyeva upapajjati, no duggatiṃ? Kathaṃrūpe dhamme pasanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃyeva upapajjati, no duggatiṃ? Kathaṃrūpe saṅghe pasanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃyeva upapajjati, no duggatiṃ? Kathaṃrūpesu sīlesu paripūrakārī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃyeva upapajjati, no duggatin'"ti?

"Yāvatā, cundi, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññināsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho. Ye kho, cundi, buddhe pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, cundi, dhammā saṅkhatā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo tesaṃ aggamakkhāyati. Ye, cundi, ariye aṭṭhaṅgike magge pasannā, agge te pasannā, agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, cundi, dhammā saṅkhatā vā asaṅkhatā vā, virāgo tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—madanimmadano pipāsavinayo ālayasamugghāto vaṭṭupacchedo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ye kho, cundi, virāge dhamme pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, cundi, saṅghā vā gaṇā vā, tathāgatasāvakasaṅgho tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Ye kho, cundi, saṅghe pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, cundi, sīlāni, ariyakantāni sīlāni tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ— akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni. Ye kho, cundi, ariyakantesu sīlesu paripūrakārino, agge te paripūrakārino. Agge kho pana paripūrakārīnaṃ aggo vipāko hotīti.

Aggato ve pasannānaṃ, aggaṃ dhammaṃ vijānataṃ; Agge buddhe pasannānaṃ, dakkhiṇeyye anuttare.

Agge dhamme pasannānaṃ, virāgūpasame sukhe; Agge saṅghe pasannānaṃ, puññakkhette anuttare.

Aggasmiṃ dānaṃ dadataṃ, aggaṃ puññaṃ pavaḍḍhati; Aggaṃ āyu ca vaṇṇo ca, yaso kitti sukhaṃ balaṃ.

Aggassa dātā medhāvī, aggadhammasamāhito; Devabhūto manusso vā, aggappatto pamodatī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

59. Paṭhamavuḍḍhapabbajitasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato dullabho vuḍḍhapabbajito. Katamehi pañcahi? Dullabho, bhikkhave, vuḍḍhapabbajito nipuṇo, dullabho ākappasampanno, dullabho bahussuto, dullabho dhammakathiko, dullabho vinayadharo. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato dullabho vuḍḍhapabbajitoti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

118. Micchādiṭṭhikasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchādiṭṭhikā ca hoti, micchāsaṅkappā ca, saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, sammādiṭṭhikā ca, hoti, sammāsaṅkappā ca, saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

27. Sammutipeyyāla

272. Bhattuddesakasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhattuddesako na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṃ na jānāti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhattuddesako na sammannitabbo.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhattuddesako sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṃ jānāti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhattuddesako sammannitabboti.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhattuddesako sammato na pesetabbo ... pe ... sammato pesetabbo ... bālo veditabbo ... paṇḍito veditabbo ... khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati ... akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati ... yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye ... yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṃ jānāti. Imehi kho, bhikkhave,

pañcahi dhammehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

109. Cātuddisasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu cātuddiso hoti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi, kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu cātuddiso hotī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

265–271. Aparadutiyajhānasuttādi

“Pañcime, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo dutiyaṃ jhānaṃ … tatiyaṃ jhānaṃ … catutthaṃ jhānaṃ … sotāpattiphalaṃ … sakadāgāmiphalaṃ … anāgāmiphalaṃ … arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, akataññutaṃ akataveditaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ.

Pañcime, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo dutiyaṃ jhānaṃ … tatiyaṃ jhānaṃ … catutthaṃ jhānaṃ … sotāpattiphalaṃ … sakadāgāmiphalaṃ … anāgāmiphalaṃ … arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇa-

macchariyaṃ, akataññutaṃ akataveditaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātun”ti.

Ekavīsatimaṃ.

Upasampadāvaggo chaṭṭho.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

98. Āraññakasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṃ bahulīkaronto nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu appaṭṭho hoti appakicco subharo susantoso jīvitaparikkhāresu; appāhāro hoti anodarikattaṃ anuyutto; appamiddho hoti jāgariyaṃ anuyutto; āraññako hoti pantasenāsano; yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṃ bahulīkaronto nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

146. Mittasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu mitto na sevitabbo. Katamehi pañcahi? Kammantaṃ kāreti, adhikaraṇaṃ ādiyati, pāmokkhesu bhikkhūsu paṭiviruddho hoti, dīghacārikaṃ anavatthacārikaṃ anuyutto viharati, nappaṭibalo hoti kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu mitto na sevitabbo.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo. Katamehi pañcahi? Na kammantaṃ kāreti, na adhikaraṇaṃ ādiyati, na pāmokkhesu bhikkhūsu paṭiviruddho hoti, na dīghacārikaṃ anavatthacārikaṃ anuyutto viharati, paṭibalo hoti kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu mitto sevitabbo”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

209. Gītassarasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṃ bhaṇantassa. Katame pañca? Attanāpi tasmiṃ sare sārajjati, parepi tasmiṃ sare sārajjanti, gahapatikāpi ujjhāyanti: 'yatheva mayaṃ gāyāma, evamevaṃ kho samaṇā sakyaputtiyā gāyantī'ti, sarakuttimpi nikāmayamānassa samādhissa bhaṅgo hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṃ bhaṇantassā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

148. Sappurisadānasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, sappurisadānāni. Katamāni pañca? Saddhāya dānaṃ deti, sakkaccaṃ dānaṃ deti, kālena dānaṃ deti, anuggahitacitto dānaṃ deti, attānañca parañca anupahacca dānaṃ deti.

Saddhāya kho pana, bhikkhave, dānaṃ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo, abhirūpo ca hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato.

Sakkaccaṃ kho pana, bhikkhave, dānaṃ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo. Yepissa te honti puttāti vā dārāti vā dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi sussūsanti sotaṃ odahanti aññā cittaṃ upaṭṭhapenti.

Kālena kho pana, bhikkhave, dānaṃ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo; kālāgatā cassa atthā pacurā honti.

Anuggahitacitto kho pana, bhikkhave, dānaṃ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo; uḷāresu ca pañcasu kāmaguṇesu bhogāya cittaṃ namati.

Attānañca parañca anupahacca kho pana, bhikkhave, dānaṃ datvā yattha yattha tassa dānassa vipāko nibbattati, aḍḍho ca hoti mahaddhano mahābhogo; na cassa kutoci bhogānaṃ upaghāto āgacchati aggito vā udakato vā rājato vā corato vā appiyato vā dāyādato. Imāni kho, bhikkhave, pañca sappurisadānānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

251. Upasampādetabbasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti; asekhena samādhikkhandhena samannāgato hoti; asekhena paññākkhandhena samannāgato hoti; asekhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti; asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

149. Paṭhamasamayavimuttasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, yathāvimuttaṃ cittaṃ na paccavekkhati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, na saṅgaṇikārāmatā, yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

249. Sivathikasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā sivathikāya. Katame pañca? Asuci, duggandhā, sappaṭibhayā, vāḷānaṃ amanussānaṃ āvāso, bahuno janassa ārodanā—ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā sivathikāya.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcime ādīnavā sivathikūpame puggale. Katame pañca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo asucinā kāyakammena samannāgato hoti; asucinā vacīkammena samannāgato hoti;

asucinā manokammena samannāgato hoti. Idamassa asucitāya vadāmi. Seyyathāpi sā, bhikkhave, sivathikā asuci; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Tassa asucinā kāyakammena samannāgatassa, asucinā vacīkammena samannāgatassa, asucinā manokammena samannāgatassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Idamassa duggandhatāya vadāmi. Seyyathāpi sā, bhikkhave, sivathikā duggandhā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Tamenaṃ asucinā kāyakammena samannāgataṃ, asucinā vacīkammena samannāgataṃ, asucinā manokammena samannāgataṃ pesalā sabrahmacārī ārakā parivajjanti. Idamassa sappaṭibhayasmiṃ vadāmi. Seyyathāpi sā, bhikkhave, sivathikā sappaṭibhayā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

So asucinā kāyakammena samannāgato, asucinā vacīkammena samannāgato, asucinā manokammena samannāgato sabhāgehi puggalehi saddhiṃ saṃvasati. Idamassa vāḷāvāsasmiṃ vadāmi. Seyyathāpi sā, bhikkhave, sivathikā vāḷānaṃ amanussānaṃ āvāso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Tamenaṃ asucinā kāyakammena samannāgataṃ, asucinā vacīkammena samannāgataṃ, asucinā manokammena samannāgataṃ pesalā sabrahmacārī disvā khīyadhammaṃ āpajjanti: ‘aho vata no dukkhaṃ ye mayaṃ evarūpehi puggalehi saddhiṃ saṃvasāmā’ti. Idamassa ārodanāya vadāmi. Seyyathāpi sā, bhikkhave, sivathikā bahuno janassa ārodanā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā sivathikūpame puggale”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

99. Sīhasutta

“Sīho, bhikkhave, migarājā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhamati; āsayā nikkhamitvā vijambhati; vijambhitvā samantā catuddisaṃ anuviloketi; samantā catuddisaṃ anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadati; tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkamati. So hatthissa cepi pahāraṃ deti, sakkaccaññeva pahāraṃ deti, no asakkaccaṃ; mahiṃsassa cepi pahāraṃ deti, sakkaccaññeva pahāraṃ deti, no asakkaccaṃ; gavassa

cepi pahāraṃ deti, sakkaccaññeva pahāraṃ deti, no asakkaccaṃ; dīpissa cepi pahāraṃ deti, sakkaccaññeva pahāraṃ deti, no asakkaccaṃ; khuddakānañcepi pāṇānaṃ pahāraṃ deti antamaso sasabiḷārānampi, sakkaccaññeva pahāraṃ deti, no asakkaccaṃ. Taṃ kissa hetu? 'Mā me yoggapatho nassā'ti.

Sīhoti kho, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Yaṃ kho, bhikkhave, tathāgato parisāya dhammaṃ deseti, idamassa hoti sīhanādasmiṃ. Bhikkhūnañcepi, bhikkhave, tathāgato dhammaṃ deseti, sakkaccaññeva tathāgato dhammaṃ deseti, no asakkaccaṃ; bhikkhunīnañcepi, bhikkhave, tathāgato dhammaṃ deseti, sakkaccaññeva tathāgato dhammaṃ deseti, no asakkaccaṃ; upāsakānañcepi, bhikkhave, tathāgato dhammaṃ deseti, sakkaccaññeva tathāgato dhammaṃ deseti, no asakkaccaṃ; upāsikānañcepi, bhikkhave, tathāgato dhammaṃ deseti, sakkaccaññeva tathāgato dhammaṃ deseti, no asakkaccaṃ; puthujjanānañcepi, bhikkhave, tathāgato dhammaṃ deseti antamaso annabhāranesādānampi, sakkaccaññeva tathāgato dhammaṃ deseti, no asakkaccaṃ. Taṃ kissa hetu? Dhammagaru, bhikkhave, tathāgato dhammagāravo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

61. Paṭhamasaññāsutta

"Pañcimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā pañca? Asubhasaññā, maraṇasaññā, ādīnavasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā—imā kho, bhikkhave, pañca saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

210. Muṭṭhassatisutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṃ okkamayato. Katame pañca? Dukkhaṃ supati, dukkhaṃ paṭibujjhati, pāpakaṃ supinaṃ passati, devatā na rakkhanti, asuci muccati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa

niddaṃ okkamayato.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṃ okkamayato. Katame pañca? Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, devatā rakkhanti, asuci na muccati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṃ okkamayato"ti.

Dasamaṃ.

Kimilavaggo paṭhamo.

Kimilo dhammassavanaṃ, ājānīyo balaṃ khilaṃ; Vinibandhaṃ yāgu kaṭṭhaṃ, gītaṃ muṭṭhassatinā cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

33. Uggahasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaddiye viharati jātiyā vane. Atha kho uggaho meṇḍakanattā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggaho meṇḍakanattā bhagavantaṃ etadavoca:

"Adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya attacatuttho bhattan"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho uggaho meṇḍakanattā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena uggahassa meṇḍakanattuno nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho uggaho meṇḍakanattā bhagavantaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho uggaho meṇḍakanattā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggaho meṇḍakanattā bhagavantaṃ etadavoca: "imā me, bhante, kumāriyo patikulāni gamissanti. Ovadatu tāsaṃ, bhante, bhagavā; anusāsatu tāsaṃ, bhante, bhagavā, yaṃ tāsaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Atha kho bhagavā tā kumāriyo etadavoca: "tasmātiha, kumāriyo, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yassa vo mātāpitaro bhattuno dassanti atthakāmā hitesino anukampakā anukampaṃ upādāya, tassa bhavissāma pubbuṭṭhāyiniyo pacchānipātiniyo kiṃkārapaṭissāviniyo manāpacāriniyo

piyavādiniyo'ti. Evañhi vo, kumāriyo, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, kumāriyo, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'ye te bhattu garuno bhavissanti mātāti vā pitāti vā samaṇabrāhmaṇāti vā, te sakkarissāma garuṃ karissāma mānessāma pūjessāma abbhāgate ca āsanodakena paṭipūjessāmā'ti. Evañhi vo, kumāriyo, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, kumāriyo, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'ye te bhattu abbhantarā kammantā uṇṇāti vā kappāsāti vā, tattha dakkhā bhavissāma analasā, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgatā, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātun'ti. Evañhi vo, kumāriyo, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, kumāriyo, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yo so bhattu abbhantaro antojano dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tesaṃ katañca katato jānissāma akatañca akatato jānissāma, gilānakānañca balābalaṃ jānissāma, khādanīyaṃ bhojanīyañcassa paccaṃsena saṃvibhajissāmā'ti. Evañhi vo, kumāriyo, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, kumāriyo, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yaṃ bhattā āharissati dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā, taṃ ārakkhena guttiyā sampādessāma, tattha ca bhavissāma adhuttī athenī asoṇḍī avināsikāyo'ti. Evañhi vo, kumāriyo, sikkhitabbaṃ. Imehi kho, kumāriyo, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatīti.

Yo naṃ bharati sabbadā, niccaṃ ātāpi ussuko; Sabbakāmaharaṃ posaṃ, bhattāraṃ nātimaññati.

Na cāpi sotthi bhattāraṃ, issācārena rosaye; Bhattu ca garuno sabbe, paṭipūjeti paṇḍitā.

Uṭṭhāhikā analasā, saṅgahitaparijjanā; Bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Yā evaṃ vattatī nārī, bhattuchandavasānugā; Manāpā nāma te devā, yattha sā upapajjatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

153. Tatiyasammattaniyāmasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi pañcahi? Makkhī dhammaṃ suṇāti makkhapariyuṭṭhito,

upārambhacitto dhammaṃ suṇāti randhagavesī, dhammadesake āhatacitto hoti khīlajāto, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo, anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi pañcahi? Amakkhī dhammaṃ suṇāti na makkhapariyuṭṭhito, anupārambhacitto dhammaṃ suṇāti na randhagavesī, dhammadesake anāhatacitto hoti akhīlajāto, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo, na anaññāte aññātamānī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

157. Dukkathāsutta

"Pañcannaṃ, bhikkhave, puggalānaṃ kathā dukkathā puggale puggalaṃ upanidhāya. Katamesaṃ pañcannaṃ? Assaddhassa, bhikkhave, saddhākathā dukkathā; dussīlassa sīlakathā dukkathā; appassutassa bāhusaccakathā dukkathā; maccharissa cāgakathā dukkathā; duppaññassa paññākathā dukkathā.

Kasmā ca, bhikkhave, assaddhassa saddhākathā dukkathā? Assaddho, bhikkhave, saddhākathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, saddhāsampadaṃ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā assaddhassa saddhākathā dukkathā.

Kasmā ca, bhikkhave, dussīlassa sīlakathā dukkathā? Dussīlo, bhikkhave, sīlakathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, sīlasampadaṃ attani na samanupassati na ca labhati tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā dussīlassa sīlakathā dukkathā.

Kasmā ca, bhikkhave, appassutassa bāhusaccakathā dukkathā? Appassuto, bhikkhave, bāhusaccakathāya kacchamānāya abhisajjati kup-

pati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, sutasampadaṃ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā appassutassa bāhusaccakathā dukkathā.

Kasmā ca, bhikkhave, maccharissa cāgakathā dukkathā? Maccharī, bhikkhave, cāgakathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, cāgasampadaṃ attani na samanupassati na ca labhati tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā maccharissa cāgakathā dukkathā.

Kasmā ca, bhikkhave, duppaññassa paññākathā dukkathā? Duppañño, bhikkhave, paññākathāya kacchamānāya abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, paññāsampadaṃ attani na samanupassati, na ca labhati tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā duppaññassa paññākathā dukkathā. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ puggalānaṃ kathā dukkathā puggale puggalaṃ upanidhāya.

Pañcannaṃ, bhikkhave, puggalānaṃ kathā sukathā puggale puggalaṃ upanidhāya. Katamesaṃ pañcannaṃ? Saddhassa, bhikkhave, saddhākathā sukathā; sīlavato sīlakathā sukathā; bahussutassa bāhusaccakathā sukathā; cāgavato cāgakathā sukathā; paññavato paññākathā sukathā.

Kasmā ca, bhikkhave, saddhassa saddhākathā sukathā? Saddho, bhikkhave, saddhākathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, saddhāsampadaṃ attani samanupassati labhati ca tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā saddhassa saddhākathā sukathā.

Kasmā ca, bhikkhave, sīlavato sīlakathā sukathā? Sīlavā, bhikkhave, sīlakathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, sīlasampadaṃ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā sīlavato sīlakathā sukathā.

Kasmā ca, bhikkhave, bahussutassa bāhusaccakathā sukathā? Bahussuto, bhikkhave, bāhusaccakathāya kacchamānāya nābhisajjati na kup-

pati na byāpajjati na patitthīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, sutasampadaṃ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā bahussutassa bāhusaccakathā sukathā.

Kasmā ca, bhikkhave, cāgavato cāgakathā sukathā? Cāgavā, bhikkhave, cāgakathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, cāgasampadaṃ attani samanupassati, labhati ca tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā cāgavato cāgakathā sukathā.

Kasmā ca, bhikkhave, paññavato paññākathā sukathā? Paññavā, bhikkhave, paññākathāya kacchamānāya nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, paññāsampadaṃ attani samanupassati labhati ca tatonidānaṃ pītipāmojjaṃ. Tasmā paññavato paññākathā sukathā. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ puggalānaṃ kathā sukathā puggale puggalaṃ upanidhāyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

40. Mahāsālaputtasutta

"Himavantaṃ, bhikkhave, pabbatarājaṃ nissāya mahāsālā pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhanti. Katamāhi pañcahi? Sākhāpattapalāsena vaḍḍhanti; tacena vaḍḍhanti; papaṭikāya vaḍḍhanti; pheggunā vaḍḍhanti; sārena vaḍḍhanti. Himavantaṃ, bhikkhave, pabbatarājaṃ nissāya mahāsālā imāhi pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhanti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, saddhaṃ kulaputtaṃ nissāya antojano pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhati. Katamāhi pañcahi? Saddhāya vaḍḍhati; sīlena vaḍḍhati; sutena vaḍḍhati; cāgena vaḍḍhati; paññāya vaḍḍhati. Saddhaṃ, bhikkhave, kulaputtaṃ nissāya antojano imāhi pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhatīti.

Yathā hi pabbato selo, araññasmiṃ brahāvane; Taṃ rukkhā upanissāya, vaḍḍhante te vanappatī.

Tatheva sīlasampannaṃ, Saddhaṃ kulaputtaṃ imaṃ; Upanissāya vaḍḍhanti, Puttadārā ca bandhavā; Amaccā ñātisaṅghā ca, Ye cassa anujīvino.

Tyassa sīlavato sīlaṃ, cāgaṃ sucaritāni ca; Passamānānukubbanti, ye bhavanti vicakkhaṇā.

Idha dhammaṃ caritvāna, maggaṃ sugatigāminaṃ; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino"ti.

Dasamaṃ.

Sumanavaggo catuttho.

Sumanā cundī uggaho, sīho dānānisaṃsako; Kālabhojanasaddhā ca, puttasālehi te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

257–263. Dutiyajhānasuttādisattaka

"Pañcime, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... abhabbo tatiyaṃ jhānaṃ ... abhabbo catutthaṃ jhānaṃ ... abhabbo sotāpattiphalaṃ ... abhabbo sakadāgāmiphalaṃ ... abhabbo anāgāmiphalaṃ ... abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ.

Pañcime, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... bhabbo tatiyaṃ jhānaṃ ... bhabbo catutthaṃ jhānaṃ ... bhabbo sotāpattiphalaṃ ... bhabbo sakadāgāmiphalaṃ ... bhabbo anāgāmiphalaṃ ... bhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātun"ti.

Terasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

132. Dutiyacakkānuvattanasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño cakkavattissa jeṭṭho putto pitarā pavattitaṃ cakkaṃ dhammeneva anuppavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño cakkavattissa jeṭṭho putto atthaññū ca hoti, dhammaññū ca, mattaññū ca, kālaññū ca,

parisaññū ca. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño cakkavattissa jeṭṭho putto pitarā pavattitaṃ cakkaṃ dhammeneva anuppavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato sāriputto tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, sāriputto atthaññū, dhammaññū, mattaññū, kālaññū, parisaññū. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato sāriputto tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

162. Dutiyaāghātapaṭivinayasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Pañcime, āvuso, āghātapaṭivinayā yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabbo. Katame pañca? Idhāvuso, ekacco puggalo aparisuddhakāyasamācāro hoti parisuddhavacīsamācāro; evarūpepi, āvuso, puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso, ekacco puggalo aparisuddhavacīsamācāro hoti parisuddhakāyasamācāro; evarūpepi, āvuso, puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso, ekacco puggalo aparisuddhakāyasamācāro hoti aparisuddhavacīsamācāro, labhati ca kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ; evarūpepi, āvuso, puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso, ekacco puggalo aparisuddhakāyasamācāro hoti aparisuddhavacīsamācāro, na ca labhati kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ; evarūpepi, āvuso, puggale āghāto paṭivinetabbo. Idha panāvuso, ekacco puggalo parisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro, labhati ca kālena vā kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ; evarūpepi, āvuso, puggale āghāto paṭivinetabbo.

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro, kathaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi, āvuso, bhikkhu paṃsukūliko rathiyāya nantakaṃ disvā vāmena pādena niggaṇhitvā dakkhiṇena pādena pattharitvā, yo tattha sāro taṃ paripātetvā ādāya pakkameyya; evamevaṃ khvāvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro, yāssa aparisuddhakāyasamācāratā na sāssa tasmiṃ samaye manasi kātabbā, yā ca khvassa parisuddhavacīsamācāratā sāssa tasmiṃ samaye manasi kātabbā. Evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. (1)

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhavacīsamācāro parisuddhakāyasamācāro, kathaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi, āvuso, pokkharaṇī sevālapaṇakapariyonaddhā. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. So taṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā ubhohi hatthehi iticiti ca sevālapaṇakaṃ apaviyūhitvā añjalinā pivitvā pakkameyya. Evamevaṃ kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhavacīsamācāro parisuddhakāyasamācāro, yāssa aparisuddhavacīsamācāratā na sāssa tasmiṃ samaye manasi kātabbā, yā ca khvassa parisuddhakāyasamācāratā sāssa tasmiṃ samaye manasi kātabbā. Evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. (2)

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddhavacīsamācāro labhati ca kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, kathaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi, āvuso, parittaṃ gopade udakaṃ. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. Tassa evamassa: 'idaṃ kho parittaṃ gopade udakaṃ. Sacāhaṃ añjalinā vā pivissāmi bhājanena vā khobhessāmipi taṃ loḷessāmipi taṃ apeyyampi taṃ karissāmi. Yannūnāhaṃ catukkuṇḍiko nipatitvā gopītakaṃ pivitvā pakkameyyan'ti. So catukkuṇḍiko nipatitvā gopītakaṃ pivitvā pakkameyya. Evamevaṃ kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddhavacīsamācāro labhati ca kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, yāssa aparisuddhakāyasamācāratā na sāssa tasmiṃ samaye manasi kātabbā; yāpissa aparisuddhavacīsamācāratā na sāpissa tasmiṃ samaye manasi kātabbā. Yañca kho so labhati kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, tamevassa tasmiṃ samaye manasi kātabbaṃ. Evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. (3)

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddhavacīsamācāro na ca labhati kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, kathaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi, āvuso, puriso ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno addhānamaggappaṭipanno. Tassa puratopissa dūre gāmo pacchatopissa dūre gāmo. So na labheyya sappāyāni bhojanāni, na labheyya sappāyāni bhesajjāni, na labheyya patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ, na labheyya gāmantanāyakaṃ. Tamenaṃ aññataro puriso passeyya addhānamaggappaṭipanno. So tasmiṃ purise kāruññaṃyeva upaṭṭhāpeyya, anuddayaṃyeva upaṭṭhāpeyya, anukampaṃyeva upaṭṭhāpeyya: 'aho vatāyaṃ puriso labheyya sappāyāni bhojanāni, labheyya sappāyāni bhesajjāni, labheyya patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ, labheyya gāmantanāyakaṃ. Taṃ kissa hetu? Māyaṃ puriso idheva anayabyasanaṃ āpajjī'ti. Evamevaṃ kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo aparisuddhakāyasamācāro aparisuddhavacīsamācāro na ca labhati kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, evarūpepi, āvuso, puggale kāruññaṃyeva upaṭṭhāpetabbaṃ anuddayāyeva upaṭṭhāpetabbā anukampāyeva upaṭṭhāpetabbā: 'aho vata ayamāyasmā kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveyya, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveyya, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveyya. Taṃ kissa hetu? Māyaṃ āyasmā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjī'ti. Evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. (4)

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo parisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācā
labhati ca kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, kathaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo? Seyyathāpi, āvuso, pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā setakā supatitthā ramaṇīyā nānārukkhehi sañchannā. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. So taṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā nhātvā ca pivitvā ca paccuttaritvā tattheva rukkhacchāyāya nisīdeyya vā nipajjeyya vā.

Evamevaṃ kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo parisuddhakāyasamācāro parisuddhavacīsamācāro labhati ca kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ cetaso pasādaṃ, yāpissa parisuddhakāyasamācāratā sāpissa tasmiṃ samaye manasi kātabbā; yāpissa parisuddhavacīsamācāratā sāpissa tasmiṃ samaye manasi kātabbā; yampi labhati kālena kālaṃ cetaso vivaraṃ

cetaso pasādaṃ, tampissa tasmiṃ samaye manasi kātabbaṃ. Evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. Samantapāsādikaṃ, āvuso, puggalaṃ āgamma cittaṃ pasīdati. (5)

Ime kho, āvuso, pañca āghātapaṭivinayā, yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabbo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

28. Sikkhāpadapeyyāla

287–292. Bhikkhunīsuttādi

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī ... pe ... sikkhamānā ... sāmaṇero ... sāmaṇerī ... upāsako ... upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātinī hoti, adinnādāyinī hoti, kāmesumicchācārinī hoti, musāvādinī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyinī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭiviratā hoti, adinnādānā paṭiviratā hoti, kāmesumicchācārā paṭiviratā hoti, musāvādā paṭiviratā hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

171. Sārajjasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako sārajjaṃ okkanto hoti. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako sārajjaṃ okkanto hoti.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato upāsako visārado

hoti. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato upāsako visārado hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

138. Bhattādakasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño nāgo bhattādako ca hoti okāsapharaṇo ca laṇḍasāraṇo ca salākaggāhī ca rañño nāgotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṃ, akkhamo saddānaṃ, akkhamo gandhānaṃ, akkhamo rasānaṃ, akkhamo phoṭṭhabbānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo bhattādako ca okāsapharaṇo ca laṇḍasāraṇo ca salākaggāhī ca, rañño nāgotveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhattādako ca hoti, okāsapharaṇo ca mañcapīṭhamaddano ca salākaggāhī ca, bhikkhutveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṃ, akkhamo saddānaṃ, akkhamo gandhānaṃ, akkhamo rasānaṃ, akkhamo phoṭṭhabbānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhattādako ca hoti okāsapharaṇo ca mañcapīṭhamaddano ca salākaggāhī ca, bhikkhutveva saṅkhaṃ gacchatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

217. Paṭhamaapāsādikasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā apāsādike. Katame pañca? Attāpi attānaṃ upavadati, anuvicca viññū garahanti, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā apāsādike.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā pāsādike. Katame pañca? Attāpi attānaṃ na upavadati, anuvicca viññū pasaṃsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā

sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā pāsādike”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

22. Dutiyaagāravasutta

“So vata, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso asabhāgavuttiko ‘sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūressatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘Ābhisamācārikaṃ dhammaṃ aparipūretvā sekhaṃ dhammaṃ paripūressatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘Sekhaṃ dhammaṃ aparipūretvā sīlakkhandhaṃ paripūressatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘Sīlakkhandhaṃ aparipūretvā samādhikkhandhaṃ paripūressatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘Samādhikkhandhaṃ aparipūretvā paññākkhandhaṃ paripūressatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

So vata, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso sabhāgavuttiko ‘sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūressatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. ‘Ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūretvā sekhaṃ dhammaṃ paripūressatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. ‘Sekhaṃ dhammaṃ paripūretvā sīlakkhandhaṃ paripūressatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. ‘Sīlakkhandhaṃ paripūretvā samādhikkhandhaṃ paripūressatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. ‘Samādhikkhandhaṃ paripūretvā paññākkhandhaṃ paripūressatī’ti ṭhānametaṃ vijjatī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

140. Sotasutta

“Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṃtveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño nāgo sotā ca hoti, hantā ca, rakkhitā ca, khantā ca, gantā ca.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo sotā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo yamenaṃ hatthidammasārathi kāraṇaṃ kāreti—yadi vā katapubbaṃ yadi vā akatapubbaṃ— taṃ aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbaṃ cetasā samannāharitvā ohitasoto suṇāti. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo sotā hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo hantā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato hatthimpi hanati, hatthāruhampi hanati, assampi hanati, assāruhampi hanati, rathampi hanati, rathikampi hanati, pattikampi hanati. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo hantā hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo rakkhitā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato rakkhati purimaṃ kāyaṃ, rakkhati pacchimaṃ kāyaṃ, rakkhati purime pāde, rakkhati pacchime pāde, rakkhati sīsaṃ, rakkhati kaṇṇe, rakkhati dante, rakkhati soṇḍaṃ, rakkhati vāladhiṃ, rakkhati hatthāruhaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo rakkhitā hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khantā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato khamo hoti sattippahārānaṃ asippahārānaṃ usuppahārānaṃ pharasuppahārānaṃ bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khantā hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo gantā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo yamenaṃ hatthidammasārathi disaṃ peseti—yadi vā gatapubbaṃ yadi vā agatapubbaṃ—taṃ khippameva gantā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo gantā hoti. (5)

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sotā ca hoti, hantā ca, rakkhitā ca, khantā ca, gantā ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sotā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne aṭṭhiṅkatvā manasi katvā sabbaṃ cetasā samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sotā hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu hantā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti, pajahati vinodeti hanati byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti, pajahati vinodeti hanati byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu hantā hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu rakkhitā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu rakkhitā hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khantā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ; duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khantā hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu gantā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yā sā disā agatapubbā iminā dīghena addhunā, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ, taṃ khippaññeva gantā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu gantā hoti. (5)

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Dasamaṃ.

Rājavaggo catuttho.

Cakkānuvattanā rājā, Yassaṃdisaṃ dve ceva patthanā; Appaṃsupati bhattādo, Akkhamo ca sotena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

17. Paṭhamahitasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ sīlasampadāya samā-

dapeti; attanā samādhisampanno hoti, no paraṃ samādhisampadāya samādapeti; attanā paññāsampanno hoti, no paraṃ paññāsampadāya samādapeti; attanā vimuttisampanno hoti, no paraṃ vimuttisampadāya samādapeti; attanā vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, no paraṃ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato bhikkhu attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

114. Andhakavindasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati andhakavinde. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"Ye te, ānanda, bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, te vo, ānanda, bhikkhū pañcasu dhammesu samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā. Katamesu pañcasu? 'Etha tumhe, āvuso, sīlavā hotha, pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino, samādāya sikkhatha sikkhāpadesū'ti—iti pātimokkhasaṃvare samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

'Etha tumhe, āvuso, indriyesu guttadvārā viharatha ārakkhasatino nipakkasatino, sārakkhitamānasā satārakkhena cetasā samannāgatā'ti—iti indriyasaṃvare samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

'Etha tumhe, āvuso, appabhassā hotha, bhasse pariyantakārino'ti—iti bhassapariyante samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

'Etha tumhe, āvuso, āraññikā hotha, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevathā'ti—iti kāyavūpakāse samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

'Etha tumhe, āvuso, sammādiṭṭhikā hotha sammādassanena samannāgatā'ti—iti sammādassane samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā. Ye te, ānanda, bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, te vo, ānanda, bhikkhū imesu pañcasu dhammesu samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā"ti.

Catuttthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5
3. Pañcaṅgikavagga
24. Dussīlasutta

"Dussīlassa, bhikkhave, sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi na pāripūriṃ gacchati, pheggupi na pāripūriṃ gacchati, sāropi na pāripūriṃ gacchati; evamevaṃ kho, bhikkhave, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, bhikkhave, sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi pāripūriṃ gacchati, pheggupi pāripūriṃ gacchati, sāropi pāripūriṃ gacchati; evamevaṃ kho, bhikkhave, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5
2. Balavagga
13. Saṅkhittasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ,

vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca balānī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

18. Dutiyahitasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā na sīlasampanno hoti, paraṃ sīlasampadāya samādapeti; attanā na samādhisampanno hoti, paraṃ samādhisampadāya samādapeti; attanā na paññāsampanno hoti, paraṃ paññāsampadāya samādapeti; attanā na vimuttisampanno hoti, paraṃ vimuttisampadāya samādapeti; attanā na vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, paraṃ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāyā”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

155. Dutiyasaddhammasammosasutta

“Pañcime, bhikkhave, dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhū dhammaṃ na pariyāpuṇanti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ na vitthārena paresaṃ desenti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ na vitthārena paraṃ vācenti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ na vitthārena sajjhāyaṃ karonti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ na cetasā anuvitakkenti anuvicārenti manasānupekkhanti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhū dhammaṃ pariyāpuṇanti— suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ desenti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paraṃ vācenti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karonti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakkenti anuvicārenti manasānupekkhanti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattantī”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

198. Vācāsutta

“Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti, no dubbhāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnaṃ. Katamehi pañcahi? Kālena ca bhāsitā hoti, saccā ca bhāsitā hoti, saṇhā ca bhāsitā hoti, atthasaṃhitā ca bhāsitā hoti, mettacittena ca bhāsitā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti, no dubb-

hāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnan”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

213. Sīlasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, dussīlo sīlavipanno pamādādhikaraṇaṃ mahatiṃ bhogajāniṃ nigacchati. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, bhikkhave, dussīlassa sīlavipannassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, bhikkhave, dussīlo sīlavipanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati— yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ—avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, bhikkhave, dussīlo sīlavipanno sammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, bhikkhave, dussīlo sīlavipanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāya. Katame pañca? Idha, bhikkhave, sīlavā sīlasampanno appamādādhikaraṇaṃ mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigacchati. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sīlavato sīlasampannassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sīlavā sīlasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati— yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Ayaṃ bhikkhave, tatiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sīlavā sīlasampanno asammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sīlavā sīlasampanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

50. Nāradasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā nārado pāṭaliputte viharati kukkuṭārāme. Tena kho pana samayena muṇḍassa rañño bhaddā devī kālaṅkatā hoti piyā manāpā. So bhaddāya deviyā kālaṅkatāya piyāya manāpāya neva nhāyati na vilimpati na bhattaṃ bhuñjati na kammantaṃ payojeti—rattindivaṃ bhaddāya deviyā sarīre ajjhomucchito. Atha kho muṇḍo rājā piyakaṃ kosārakkhaṃ āmantesi: "tena hi, samma piyaka, bhaddāya deviyā sarīraṃ āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujjatha, yathā mayaṃ bhaddāya deviyā sarīraṃ cirataraṃ passeyyāmā"ti. "Evaṃ, devā"ti kho piyako kosārakkho muṇḍassa rañño paṭissutvā bhaddāya deviyā sarīraṃ āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujji.

Atha kho piyakassa kosārakkhassa etadahosi: "imassa kho muṇḍassa rañño bhaddā devī kālaṅkatā piyā manāpā. So bhaddāya deviyā kālaṅkatāya piyāya manāpāya neva nhāyati na vilimpati na bhattaṃ bhuñjati na kammantaṃ payojeti—rattindivaṃ bhaddāya deviyā sarīre ajjhomucchito. Kaṃ nu kho muṇḍo rājā samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā payirupāseyya, yassa dhammaṃ sutvā sokasallaṃ pajaheyyā"ti.

Atha kho piyakassa kosārakkhassa etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā nārado pāṭaliputte viharati kukkuṭārāme. Taṃ kho panāyasmantaṃ nāradaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'paṇḍito viyatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho ceva arahā ca'. Yannūna muṇḍo rājā āyasmantaṃ nāradaṃ payirupāseyya, appeva nāma muṇḍo rājā āyasmato nāradassa dhammaṃ sutvā sokasallaṃ pajaheyyā"ti.

Atha kho piyako kosārakkho yena muṇḍo rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā muṇḍaṃ rājānaṃ etadavoca: "ayaṃ kho, deva, āyasmā nārado pāṭaliputte viharati kukkuṭārāme. Taṃ kho panāyasmantaṃ

nāradaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'paṇḍito viyatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho ceva arahā ca'. Yadi pana devo āyasmantaṃ nāradaṃ payirupāseyya, appeva nāma devo āyasmato nāradassa dhammaṃ sutvā sokasallaṃ pajaheyyā"ti. "Tena hi, samma piyaka, āyasmantaṃ nāradaṃ paṭivedehi. Kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ pubbe appaṭisaṃvidito upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti. "Evaṃ, devā"ti kho piyako kosārakkho muṇḍassa rañño paṭissutvā yenāyasmā nārado tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāradaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho piyako kosārakkho āyasmantaṃ nāradaṃ etadavoca:

"Imassa, bhante, muṇḍassa rañño bhaddā devī kālaṅkatā piyā manāpā. So bhaddāya deviyā kālaṅkatāya piyāya manāpāya neva nhāyati na vilimpati na bhattaṃ bhuñjati na kammantaṃ payojeti—rattindivaṃ bhaddāya deviyā sarīre ajjhomucchito. Sādhu, bhante, āyasmā nārado muṇḍassa rañño tathā dhammaṃ desetu yathā muṇḍo rājā āyasmato nāradassa dhammaṃ sutvā sokasallaṃ pajaheyyā"ti. "Yassadāni, piyaka, muṇḍo rājā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho piyako kosārakkho uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ nāradaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena muṇḍo rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā muṇḍaṃ rājānaṃ etadavoca: "katāvakāso kho, deva, āyasmatā nāradena. Yassadāni devo kālaṃ maññatī"ti. "Tena hi, samma piyaka, bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpehī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho piyako kosārakkho muṇḍassa rañño paṭissutvā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā muṇḍaṃ rājānaṃ etadavoca: "yuttāni kho te, deva, bhadrāni bhadrāni yānāni. Yassadāni devo kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho muṇḍo rājā bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi yena kukkuṭārāmo tena pāyāsi mahaccā rājānubhāvena āyasmantaṃ nāradaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā, yānā paccorohitvā pattikova ārāmaṃ pāvisi. Atha kho muṇḍo rājā yena āyasmā nārado tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāradaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho muṇḍaṃ rājānaṃ āyasmā nārado etadavoca:

"Pañcimāni, mahārāja, alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Katamāni pañca? 'Jarādhammaṃ mā jīrī'ti alabbhanīyaṃ ṭhānaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. 'Byādhidhammaṃ mā byādhīyī'ti ... pe ... 'maraṇadhammaṃ mā mīyī'ti ... 'khayadhammaṃ mā khīyī'ti ... 'nassanadhammaṃ mā nassī'ti alabbhanīyaṃ ṭhānaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Assutavato, mahārāja, puthujjanassa jarādhammaṃ jīrati. So jarādhamme jiṇṇe na iti paṭisañcikkhati: 'na kho mayhevekassa jarādhammaṃ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ jarādhammaṃ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū'ti. So jarādhamme jiṇṇe socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, mahārāja: 'assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṃyeva paritāpeti'.

Puna caparaṃ, mahārāja, assutavato puthujjanassa byādhidhammaṃ byādhīyati ... pe ... maraṇadhammaṃ mīyati ... khayadhammaṃ khīyati ... nassanadhammaṃ nassati. So nassanadhamme naṭṭhe na iti paṭisañcikkhati: 'na kho mayhevekassa nassanadhammaṃ nassati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ nassanadhammaṃ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū'ti. So nassanadhamme naṭṭhe socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, mahārāja: 'assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṃyeva paritāpeti'.

Sutavato ca kho, mahārāja, ariyasāvakassa jarādhammaṃ jīrati. So jarādhamme jiṇṇe iti paṭisañcikkhati: 'na kho mayhevekassa jarādhammaṃ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ jarādhammaṃ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ,

sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū'ti. So jarādhamme jiṇṇe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, mahārāja: 'sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṃ sokasallaṃ, yena viddho assutavā puthujjano attānaṃyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṃyeva parinibbāpeti'.

Puna caparaṃ, mahārāja, sutavato ariyasāvakassa byādhidhammaṃ byādhīyati ... pe ... maraṇadhammaṃ mīyati ... khayadhammaṃ khīyati ... nassanadhammaṃ nassati. So nassanadhamme naṭṭhe iti paṭisañcikkhati: 'na kho mayhevekassa nassanadhammaṃ nassati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ nassanadhammaṃ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū'ti. So nassanadhamme naṭṭhe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, mahārāja: 'sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṃ sokasallaṃ, yena viddho assutavā puthujjano attānaṃyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṃyeva parinibbāpeti'.

Imāni kho, mahārāja, pañca alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti.

Na socanāya paridevanāya, Atthodha labbhā api appakopi; Socantamenaṃ dukhitaṃ viditvā, Paccatthikā attamanā bhavanti.

Yato ca kho paṇḍito āpadāsu, Na vedhatī atthavinicchayaññū; Paccatthikāssa dukhitā bhavanti, Disvā mukhaṃ avikāraṃ purāṇaṃ.

Jappena mantena subhāsitena, Anuppadānena paveṇiyā vā; Yathā yathā yattha labhetha atthaṃ, Tathā tathā tattha parakkameyya.

Sace pajāneyya alabbhaneyyo, Mayāva aññena vā esa attho; Asocamāno adhivāsayeyya, Kammaṃ daḷhaṃ kinti karomi dānī"ti.

Evaṃ vutte, muṇḍo rājā āyasmantaṃ nāradaṃ etadavoca: "ko nāmo ayaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Sokasallaharaṇo nāma ayaṃ, mahārāja, dhammapariyāyo"ti. "Taggha, bhante, sokasallaharaṇo. Imañhi me,

bhante, dhammapariyāyaṃ sutvā sokasallaṃ pahīnan”ti.

Atha kho muṇḍo rājā piyakaṃ kosārakkhaṃ āmantesi: “tena hi, samma piyaka, bhaddāya deviyā sarīraṃ jhāpetha; thūpañcassā karotha. Ajjatagge dāni mayaṃ nhāyissāma ceva vilimpissāma bhattañca bhuñjissāma kammante ca payojessāmā”ti.

Dasamaṃ.

Muṇḍarājavaggo pañcamo.

Ādiyo sappuriso iṭṭhā, manāpadāyībhisandaṃ; Sampadā ca dhanaṃ ṭhānaṃ, kosalo nāradena cāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

68. Dutiyaiddhipādasutta

“Pubbevāhaṃ, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno pañca dhamme bhāvesiṃ, pañca dhamme bahulīkāsiṃ. Katame pañca? Chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāvesiṃ, vīriyasamādhi … cittasamādhi … vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāvesiṃ, ussoḷhiññeva pañcamiṃ. So kho ahaṃ, bhikkhave, imesaṃ ussoḷhipañcamānaṃ dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmesiṃ abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇiṃ sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhiṃ: ‘anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ … pe … yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇiṃ sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhiṃ … pe … ‘āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇiṃ sati sati āyatane”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

96. Sutadharasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṃ āsevanto nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi?

Idha, bhikkhave, bhikkhu appaṭṭho hoti appakicco subharo susantoso jīvitaparikkhāresu; appāhāro hoti anodarikattaṃ anuyutto; appamiddho hoti jāgariyaṃ anuyutto; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṃ āsevanto nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

184. Sosānikasutta

"Pañcime, bhikkhave, sosānikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā sosāniko hoti ... pe ... idamatthitaṃyeva nissāya sosāniko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca sosānikā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

199. Kulasutta

"Yaṃ, bhikkhave, sīlavanto pabbajitā kulaṃ upasaṅkamanti, tattha manussā pañcahi ṭhānehi bahuṃ puññaṃ pasavanti. Katamehi pañcahi? Yasmiṃ, bhikkhave, samaye sīlavante pabbajite kulaṃ upasaṅkamante manussā disvā cittāni pasādenti, saggasaṃvattanikaṃ, bhikkhave, taṃ kulaṃ tasmiṃ samaye paṭipadaṃ paṭipannaṃ hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye sīlavante pabbajite kulaṃ upasaṅkamante manussā paccuṭṭhenti abhivādenti āsanaṃ denti, uccākulīnasaṃvattanikaṃ, bhikkhave, taṃ kulaṃ tasmiṃ samaye paṭipadaṃ paṭipannaṃ hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye sīlavante pabbajite kulaṃ upasaṅkamante manussā maccheramalaṃ paṭivinenti, mahesakkhasaṃvattanikaṃ, bhikkhave, taṃ kulaṃ tasmiṃ samaye paṭipadaṃ paṭipannaṃ hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye sīlavante pabbajite kulaṃ upasaṅkamante manussā yathāsatti yathābalaṃ saṃvibhajanti, mahābhogasaṃ-

vattanikaṃ, bhikkhave, taṃ kulaṃ tasmiṃ samaye paṭipadaṃ paṭipannaṃ hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye sīlavante pabbajite kulaṃ upasaṅkamante manussā paripucchanti paripañhanti dhammaṃ suṇanti, mahāpaññāsaṃvattanikaṃ, bhikkhave, taṃ kulaṃ tasmiṃ samaye paṭipadaṃ paṭipannaṃ hoti. Yaṃ, bhikkhave, sīlavanto pabbajitā kulaṃ upasaṅkamanti, tattha manussā imehi pañcahi ṭhānehi bahuṃ puññaṃ pasavantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

21. Paṭhamaagāravasutta

"So vata, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso asabhāgavuttiko 'sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Ābhisamācārikaṃ dhammaṃ aparipūretvā sekhaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sekhaṃ dhammaṃ aparipūretvā sīlāni paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sīlāni aparipūretvā sammādiṭṭhiṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sammādiṭṭhiṃ aparipūretvā sammāsamādhiṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

So vata, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso sabhāgavuttiko 'sabrahmacārīsu ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūretvā sekhaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sekhaṃ dhammaṃ paripūretvā sīlāni paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sīlāni paripūretvā sammādiṭṭhiṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sammādiṭṭhiṃ paripūretvā sammāsamādhiṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

238. Tatiyaavaṇṇārahasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati; ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati; āvāsamaccharī hoti; kulamaccharī hoti; lābhamaccharī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dham-

mehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati; anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati; na āvāsamaccharī hoti; na kulamaccharī hoti; na lābhamaccharī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

53. Padhāniyaṅgasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, padhāniyaṅgāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Appābādho hoti appātaṅko; samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya; asaṭho hoti amāyāvī; yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu; āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Imāni kho, bhikkhave, pañca padhāniyaṅgānī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

178. Rājāsutta

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'ayaṃ puriso pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā pāṇātipātā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'ayaṃ puriso pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā pāṇātipātā veramaṇihetu hananti vā bandhanti

vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'ti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṃ pavedenti: 'ayaṃ puriso itthiṃ vā purisaṃ vā jīvitā voropesīti. Tamenaṃ rājāno gahetvā pāṇātipātahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā'"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'ayaṃ puriso adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā adinnādānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'"ti? "No hetaṃ bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'ayaṃ puriso adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā adinnādānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'ti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṃ pavedenti: 'ayaṃ puriso gāmā vā araññā vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyīti. Tamenaṃ rājāno gahetvā adinnādānahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā'"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'ayaṃ puriso kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā kāmesumicchācārā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'ayaṃ puriso kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā kāmesumicchācārā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'ti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṃ pavedenti: 'ayaṃ puriso paritthīsu parakumārīsu cārittaṃ āpajjīti. Tamenaṃ rājāno gahetvā kāmesumicchācārahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā'"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'ayaṃ puriso musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭiviratoti. Tame-

naṃ rājāno gahetvā musāvādā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'ayaṃ puriso musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā musāvādā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'ti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṃ pavedenti: 'ayaṃ puriso gahapatissa vā gahapatiputtassa vā musāvādena atthaṃ pabhañjīti. Tamenaṃ rājāno gahetvā musāvādahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā'"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'ayaṃ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'ayaṃ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratoti. Tamenaṃ rājāno gahetvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇihetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karontī'ti. Api ca khvassa tatheva pāpakammaṃ pavedenti: 'ayaṃ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ anuyutto itthiṃ vā purisaṃ vā jīvitā voropesi; ayaṃ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ anuyutto gāmā vā araññā vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi; ayaṃ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ anuyutto paritthīsu parakumārīsu cārittaṃ āpajji; ayaṃ puriso surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ anuyutto gahapatissa vā gahapatiputtassa vā musāvādena atthaṃ pabhañjīti. Tamenaṃ rājāno gahetvā surāmerayamajjapamādaṭṭhānahetu hananti vā bandhanti vā pabbājenti vā yathāpaccayaṃ vā karonti. Api nu tumhehi evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā'"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

182. Cīvarasutta

“Pañcime, bhikkhave, paṃsukūlikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā paṃsukūliko hoti … pe … idamatthitaṃyeva nissāya paṃsukūliko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca paṃsukūlikā”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

144. Tikaṇḍakīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sākete viharati tikaṇḍakīvane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyya. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyya. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyya. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyya. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyya sato sampajāno.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyya? ‘Mā me rajanīyesu dhammesu rāgo udapādī’ti—idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyya? ‘Mā me dosanīyesu dhammesu doso udapādī’ti—idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyya? ‘Mā me rajanīyesu dhammesu rāgo udapādi, mā me dosanīyesu dhammesu doso udapādī’ti—idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyya? ‘Mā me dosanīyesu dhammesu doso udapādi, mā me rajanīyesu dhammesu rāgo udapādī’ti—idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyya.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyya? 'Sato sampajāno mā me kvacani katthaci kiñcanaṃ rajanīyesu dhammesu rāgo udapādi, mā me kvacani katthaci kiñcanaṃ dosanīyesu dhammesu doso udapādi, mā me kvacani katthaci kiñcanaṃ mohanīyesu dhammesu moho udapādī'ti—idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyya sato sampajāno"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

94. Phāsuvihārasutta

"Pañcime, bhikkhave, phāsuvihārā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ime kho, bhikkhave, pañca phāsuvihārā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

120. Micchāvāyāmasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchāvāyāmā ca hoti, micchāsatinī ca, saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, sammāvāyāmā ca hoti, sammāsatinī ca, saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi

samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge”ti.

Dasamaṃ.

Andhakavindavaggo dutiyo.

Kulūpako pacchāsamaṇo, samādhiandhakavindaṃ; Maccharī vaṇṇanā issā, diṭṭhivācāya vāyamāti.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

253. Sāmaṇerasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti; asekhena samādhikkhandhena ... asekhena paññākkhandhena ... asekhena vimuttikkhandhena ... asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

154. Paṭhamasaddhammasammosasutta

“Pañcime, bhikkhave, dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhū na sakkaccaṃ dhammaṃ suṇanti, na sakkaccaṃ dhammaṃ pariyāpuṇanti, na sakkaccaṃ dhammaṃ dhārenti, na sakkaccaṃ dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhanti, na sakkaccaṃ atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjanti. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhū sakkaccaṃ dhammaṃ suṇanti, sakkaccaṃ dhammaṃ pariyāpuṇanti, sakkaccaṃ dhammaṃ dhārenti, sakkaccaṃ dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhanti, sakkaccaṃ atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjanti. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattantī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

125. Paṭhamaanāyussāsutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā anāyussā. Katame pañca? Asappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ na jānāti, apariṇatabhojī ca hoti, akālacārī ca hoti, abrahmacārī ca. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā anāyussā.

Pañcime, bhikkhave, dhammā āyussā. Katame pañca? Sappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ jānāti, pariṇatabhojī ca hoti, kālacārī ca hoti, brahmacārī ca. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā āyussā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

247. Dutiyavacīduccaritasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā vacīduccarite ... pe ... ānisaṃsā vacīsucarite ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

31. Sumanasutta

Ekaṃ samayaṃ ... pe ... anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sumanā rājakumārī pañcahi rathasatehi pañcahi rājakumārisatehi parivutā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho sumanā rājakumārī bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhassu, bhante, bhagavato dve sāvakā samasaddhā samasīlā samapaññā—eko dāyako, eko adāyako. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyuṃ. Devabhūtānaṃ pana nesaṃ, bhante, siyā viseso, siyā nānākaraṇan"ti?

"Siyā, sumane"ti bhagavā avoca: "yo so, sumane, dāyako so amuṃ adāyakaṃ devabhūto samāno pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena. Yo so, sumane, dāyako so amuṃ adāyakaṃ devabhūto samāno imehi pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti".

"Sace pana te, bhante, tato cutā itthattaṃ āgacchanti, manussabhūtānaṃ pana nesaṃ, bhante, siyā viseso, siyā nānākaraṇan"ti? "Siyā,

sumane"ti bhagavā avoca: "yo so, sumane, dāyako so amuṃ adāyakaṃ manussabhūto samāno pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti—mānusakena āyunā, mānusakena vaṇṇena, mānusakena sukhena, mānusakena yasena, mānusakena ādhipateyyena. Yo so, sumane, dāyako so amuṃ adāyakaṃ manussabhūto samāno imehi pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti".

"Sace pana te, bhante, ubho agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, pabbajitānaṃ pana nesaṃ, bhante, siyā viseso, siyā nānākaraṇan"ti? "Siyā, sumane"ti bhagavā avoca: "yo so, sumane, dāyako so amuṃ adāyakaṃ pabbajito samāno pañcahi ṭhānehi adhigaṇhāti—yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjati appaṃ ayācito, yācitova bahulaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati appaṃ ayācito, yācitova bahulaṃ senāsanaṃ paribhuñjati appaṃ ayācito, yācitova bahulaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjati appaṃ ayācito. Yehi kho pana sabrahmacārīhi saddhiṃ viharati tyassa manāpeneva bahulaṃ kāyakammena samudācaranti appaṃ amanāpena, manāpeneva bahulaṃ vacīkammena samudācaranti appaṃ amanāpena, manāpeneva bahulaṃ manokammena samudācaranti appaṃ amanāpena, manāpaṃyeva bahulaṃ upahāraṃ upaharanti appaṃ amanāpaṃ. Yo so, sumane, dāyako so amuṃ adāyakaṃ pabbajito samāno imehi pañcahi ṭhānehi adhigaṇhātī"ti.

"Sace pana te, bhante, ubho arahattaṃ pāpuṇanti, arahattappattānaṃ pana nesaṃ, bhante, siyā viseso, siyā nānākaraṇan"ti? "Ettha kho panesāhaṃ, sumane, na kiñci nānākaraṇaṃ vadāmi, yadidaṃ vimuttiyā vimuttin"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvañcidaṃ, bhante, alameva dānāni dātuṃ alaṃ puññāni kātuṃ; yatra hi nāma devabhūtassāpi upakārāni puññāni, manussabhūtassāpi upakārāni puññāni, pabbajitassāpi upakārāni puññānī"ti. "Evametaṃ, sumane. Alañhi, sumane, dānāni dātuṃ alaṃ puññāni kātuṃ. Devabhūtassāpi upakārāni puññāni, manussabhūtassāpi upakārāni puññāni, pabbajitassāpi upakārāni puññānī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yathāpi cando vimalo, gacchaṃ ākāsadhātuyā; Sabbe tārāgaṇe loke, ābhāya atirocati.

Tatheva sīlasampanno, saddho purisapuggalo; Sabbe maccharino loke, cāgena atirocati.

Yathāpi megho thanayaṃ, vijjumālī satakkaku; Thalaṃ ninnañca pūreti, abhivassaṃ vasundharaṃ.

Evaṃ dassanasampanno, sammāsambuddhasāvako; Maccharimṃ adhigaṇhāti, pañcaṭhānehi paṇḍito.

Āyunā yasasā ceva, vaṇṇena ca sukhena ca; Sa ve bhogaparibyūḷho, pecca sagge pamodatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

121. Gilānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena gilānasālā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ dubbalaṃ gilānakaṃ; disvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Yaṃ kiñci, bhikkhave, bhikkhuṃ dubbalaṃ gilānakaṃ pañca dhammā na vijahanti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'nacirasseva āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatī'ti.

Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. Yaṃ kiñci, bhikkhave, bhikkhuṃ dubbalaṃ gilānakaṃ ime pañca dhammā na vijahanti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'nacirasseva āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharissatī'"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

72. Dutiyacetovimuttiphalasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca. Katame pañca? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā—ime

kho, bhikkhave, pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu cetovimutto ca hoti paññāvimutto ca—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu ukkhittapaligho itipi, saṅkiṇṇaparikho itipi, abbūḷhesiko itipi, niraggaḷo itipi, ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto itipi'".

"Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno avijjā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu saṅkiṇṇaparikho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ponobhaviko jātisaṃsāro pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu saṅkiṇṇaparikho hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu abbūḷhesiko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu abbūḷhesiko hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu niraggaḷo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammāni. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu niraggaḷo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

101. Sārajjasutta

"Pañcime, bhikkhave, sekhavesārajjakaraṇā dhammā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, sīlavā hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti.

Yaṃ, bhikkhave, assaddhassa sārajjaṃ hoti, saddhassa taṃ sārajjaṃ na hoti. Tasmāyaṃ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṃ, bhikkhave, dussīlassa sārajjaṃ hoti, sīlavato taṃ sārajjaṃ na hoti. Tasmāyaṃ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṃ, bhikkhave, appassutassa sārajjaṃ hoti, bahussutassa taṃ sārajjaṃ na hoti. Tasmāyaṃ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṃ, bhikkhave, kusītassa sārajjaṃ hoti, āraddhavīriyassa taṃ sārajjaṃ na hoti. Tasmāyaṃ dhammo sekhavesārajjakaraṇo.

Yaṃ, bhikkhave, duppaññassa sārajjaṃ hoti, paññavato taṃ sārajjaṃ na hoti. Tasmāyaṃ dhammo sekhavesārajjakaraṇo. Ime kho, bhikkhave, pañca sekhavesārajjakaraṇā dhammā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

71. Paṭhamacetovimuttiphalasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca.

Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā cetovimuttiphalā ca honti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca honti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu cetovimutto ca hoti paññāvimutto ca hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu ukkhittapaligho itipi, saṃkiṇṇaparikho itipi, abbūḷhesiko itipi, niraggaḷo itipi, ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto itipi'.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno avijjā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu saṃkiṇṇaparikho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ponobhaviko jātisaṃsāro pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu saṃkiṇṇaparikho hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu abbūḷhesiko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu abbūḷhesiko hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu niraggaḷo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammāni. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu niraggaḷo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

123. Paṭhamaupaṭṭhākasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato gilāno dūpaṭṭhāko hoti. Katamehi pañcahi? Asappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ na jānāti, bhesajjaṃ nappaṭisevitā hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa na yathābhūtaṃ ābādhaṃ āvikattā hoti abhikkamantaṃ vā abhikkamatīti paṭikkamantaṃ vā paṭikkamatīti ṭhitaṃ vā ṭhitoti, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātiko hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato gilāno dūpaṭṭhāko hoti.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato gilāno sūpaṭṭhāko hoti. Katamehi pañcahi? Sappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ jānāti, bhesajjaṃ paṭisevitā hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa yathābhūtaṃ ābādhaṃ āvikattā hoti abhikkamantaṃ vā abhikkamatīti paṭikkamantaṃ vā paṭikkamatīti ṭhitaṃ vā ṭhitoti, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato gilāno sūpaṭṭhāko hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

137. Appaṃsupatisutta

"Pañcime, bhikkhave, appaṃ rattiyā supanti, bahuṃ jagganti. Katame pañca? Itthī, bhikkhave, purisādhippāyā appaṃ rattiyā supati, bahuṃ jaggati. Puriso, bhikkhave, itthādhippāyo appaṃ rattiyā supati, bahuṃ jaggati. Coro, bhikkhave, ādānādhippāyo appaṃ rattiyā supati, bahuṃ jaggati. Rājā, bhikkhave, rājakaraṇīyesu yutto appaṃ rattiyā supati, bahuṃ jaggati. Bhikkhu, bhikkhave, visaṃyogādhippāyo appaṃ rattiyā supati, bahuṃ jaggati. Ime kho, bhikkhave, pañca appaṃ rattiyā supanti, bahuṃ jaggantī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

206. Vinibandhasutta

"Pañcime, bhikkhave, cetasovinibandhā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ paṭhamo cetasovinibandho.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāye avītarāgo hoti ... pe ... rūpe avītarāgo hoti ... pe ... yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati ... pe ... aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ pañcamo cetasovinibandho. Ime kho, bhikkhave, pañca cetasovinibandhā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

192. Doṇabrāhmaṇasutta

Atha kho doṇo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho doṇo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Sutaṃ metaṃ, bho gotama: 'na samaṇo gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuḍḍhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī'ti. Tayidaṃ, bho gotama, tatheva. Na hi bhavaṃ gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuḍḍhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Tayidaṃ, bho gotama, na sampannamevā"ti. "Tvampi no, doṇa, brāhmaṇo paṭijānāsī"ti? "Yañhi taṃ, bho gotama, sammā vadamāno vadeyya: 'brāhmaṇo ubhato sujāto—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo'ti, mameva taṃ, bho gotama, sammā vadamāno vadeyya. Ahañhi, bho gotama, brāhmaṇo ubhato sujāto—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo"ti.

"Ye kho te, doṇa, brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti sajjhāyitamanusajjhāyanti vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako, vāmako, vāmadevo, vessāmitto, yamadaggi, aṅgīraso, bhāradvājo, vāseṭṭho, kassapo, bhagu; tyāssume pañca brāhmaṇe paññāpenti—brahmasamaṃ, devasamaṃ, mariyādaṃ, sambhinnamariyādaṃ, brāhmaṇacaṇḍālaṃyeva pañcamaṃ. Tesaṃ tvaṃ doṇa, katamo"ti?

"Na kho mayaṃ, bho gotama, pañca brāhmaṇe jānāma, atha kho mayaṃ brāhmaṇātveva jānāma. Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā ahaṃ ime pañca brāhmaṇe jāneyyan"ti. "Tena hi,

brāhmaṇa, suṇohi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bho”ti kho doṇo brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

“Kathañca, doṇa, brāhmaṇo brahmasamo hoti? Idha, doṇa, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ carati mante adhīyamāno. Aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesati dhammeneva, no adhammena.

Tattha ca, doṇa, ko dhammo? Neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṃ bhikkhācariyāya kapālaṃ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṃ niyyādetvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. So evaṃ pabbajito samāno mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇā ... pe ... muditā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So ime cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ brahmalokaṃ upapajjati. Evaṃ kho, doṇa, brāhmaṇo brahmasamo hoti. (1)

Kathañca, doṇa, brāhmaṇo devasamo hoti? Idha, doṇa, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ carati mante adhīyamāno. Aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesati dhammeneva, no adhammena. Tattha ca, doṇa, ko dhammo? Neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṃ bhikkhācariyāya kapālaṃ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṃ niyyādetvā dāraṃ pariyesati dhammeneva, no adhammena.

Tattha ca, doṇa, ko dhammo? Neva kayena na vikkayena, brāh-

maṇiṃyeva udakūpassaṭṭhaṃ. So brāhmaṇiṃyeva gacchati, na khattiyiṃ na vessiṃ na suddiṃ na caṇḍāliṃ na nesādiṃ na veniṃ na rathakāriṃ na pukkusiṃ gacchati, na gabbhiniṃ gacchati, na pāyamānaṃ gacchati, na anutuniṃ gacchati. Kasmā ca, doṇa, brāhmaṇo na gabbhiniṃ gacchati? Sace, doṇa, brāhmaṇo gabbhiniṃ gacchati, atimīḷhajo nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā. Tasmā, doṇa, brāhmaṇo na gabbhiniṃ gacchati. Kasmā ca, doṇa, brāhmaṇo na pāyamānaṃ gacchati? Sace, doṇa, brāhmaṇo pāyamānaṃ gacchati, asucipaṭipīḷito nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā. Tasmā, doṇa, brāhmaṇo na pāyamānaṃ gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī neva kāmatthā na davatthā na ratatthā, pajatthāva brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. So methunaṃ uppādetvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. So evaṃ pabbajito samāno vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So ime cattāro jhāne bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ kho, doṇa, brāhmaṇo devasamo hoti. (2)

Kathañca, doṇa, brāhmaṇo mariyādo hoti? Idha, doṇa, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ carati mante adhīyamāno. Aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesati dhammeneva, no adhammena. Tattha ca, doṇa, ko dhammo? Neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṃ bhikkhācariyāya kapālaṃ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṃ niyyādetvā dāraṃ pariyesati dhammeneva, no adhammena.

Tattha ca, doṇa, ko dhammo? Neva kayena na vikkayena, brāhmaṇiṃyeva udakūpassaṭṭhaṃ. So brāhmaṇiṃyeva gacchati, na khattiyiṃ na vessiṃ na suddiṃ na caṇḍāliṃ na nesādiṃ na veniṃ na rathakāriṃ na pukkusiṃ gacchati, na gabbhiniṃ gacchati, na pāyamānaṃ gacchati, na anutuniṃ gacchati. Kasmā ca, doṇa, brāhmaṇo na gabbhiniṃ gacchati? Sace, doṇa, brāhmaṇo gabbhiniṃ gacchati, atimīḷhajo nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā. Tasmā, doṇa, brāhmaṇo na gabbhiniṃ gacchati. Kasmā ca, doṇa, brāhmaṇo na pāyamānaṃ gacchati? Sace, doṇa, brāhmaṇo pāyamānaṃ gacchati, asucipaṭipīḷito

nāma so hoti māṇavako vā māṇavikā vā. Tasmā, doṇa, brāhmaṇo na pāyamānaṃ gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī neva kāmatthā na davatthā na ratatthā, pajatthāva brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. So methunaṃ uppādetvā tameva puttassādaṃ nikāmayamāno kuṭumbaṃ ajjhāvasati, na agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Yāva porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ mariyādo tattha tiṭṭhati, taṃ na vītikkamati. 'Yāva porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ mariyādo tattha brāhmaṇo ṭhito taṃ na vītikkamatī'ti, kho, doṇa, tasmā brāhmaṇo mariyādoti vuccati. Evaṃ kho, doṇa, brāhmaṇo mariyādo hoti. (3)

Kathañca, doṇa, brāhmaṇo sambhinnamariyādo hoti? Idha, doṇa, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ carati mante adhīyamāno. Aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ caritvā mante adhīyitvā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesati dhammeneva, no adhammena.

Tattha ca, doṇa, ko dhammo? Neva kasiyā na vaṇijjāya na gorakkhena na issatthena na rājaporisena na sippaññatarena, kevalaṃ bhikkhācariyāya kapālaṃ anatimaññamāno. So ācariyassa ācariyadhanaṃ niyyādetvā dāraṃ pariyesati dhammenapi adhammenapi kayenapi vikkayenapi brāhmaṇimpi udakūpassaṭṭhaṃ. So brāhmaṇimpi gacchati khattiyimpi gacchati vessimpi gacchati suddimpi gacchati caṇḍālimpi gacchati nesādimpi gacchati venimpi gacchati rathakārimpi gacchati pukkusimpi gacchati gabbhinimpi gacchati pāyamānampi gacchati utunimpi gacchati anutunimpi gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī kāmatthāpi davatthāpi ratatthāpi pajatthāpi brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. Yāva porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ mariyādo tattha na tiṭṭhati, taṃ vītikkamati. 'Yāva porāṇānaṃ brāhmaṇānaṃ mariyādo tattha brāhmaṇo na ṭhito taṃ vītikkamatī'ti kho, doṇa, tasmā brāhmaṇo sambhinnamariyādoti vuccati. Evaṃ kho, doṇa, brāhmaṇo sambhinnamariyādo hoti. (4)

Kathañca, doṇa, brāhmaṇo brāhmaṇacaṇḍālo hoti? Idha, doṇa, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti—mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. So aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ carati mante adhīyamāno. Aṭṭhacattālīsavassāni komārabrahmacariyaṃ caritvā mante adhīy-

itvā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesati dhammenapi adhammenapi kasiyāpi vaṇijjāyapi gorakkhenapi issatthenapi rājaporisenapi sippaññatarenapi, kevalampi bhikkhācariyāya, kapālaṃ anatimaññamāno.

So ācariyassa ācariyadhanaṃ niyyādetvā dāraṃ pariyesati dhammenapi adhammenapi kayenapi vikkayenapi brāhmaṇimpi udakūpassaṭṭhaṃ. So brāhmaṇimpi gacchati khattiyimpi gacchati vessimpi gacchati suddimpi gacchati caṇḍālimpi gacchati nesādimpi gacchati venimpi gacchati rathakārimpi gacchati pukkusimpi gacchati gabbhinimpi gacchati pāyamānampi gacchati utunimpi gacchati anutunimpi gacchati. Tassa sā hoti brāhmaṇī kāmatthāpi davatthāpi ratatthāpi pajatthāpi brāhmaṇassa brāhmaṇī hoti. So sabbakammehi jīvikaṃ kappeti. Tamenaṃ brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'kasmā bhavaṃ brāhmaṇo paṭijānamāno sabbakammehi jīvikaṃ kappetī'ti? So evamāha: 'seyyathāpi, bho, aggi sucimpi ḍahati asucimpi ḍahati, na ca tena aggi upalippati; evamevaṃ kho, bho, sabbakammehi cepi brāhmaṇo jīvikaṃ kappeti, na ca tena brāhmaṇo upalippati. Sabbakammehi jīvikaṃ kappetī'ti kho, doṇa, tasmā brāhmaṇo brāhmaṇacaṇḍāloti vuccati. Evaṃ kho, doṇa, brāhmaṇo brāhmaṇacaṇḍālo hoti.

Ye kho te, doṇa, brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samīhitaṃ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti sajjhāyitamanusajjhāyanti vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako, vāmako, vāmadevo, vessāmitto, yamadaggi, aṅgīraso, bhāradvājo, vāseṭṭho, kassapo, bhagu; tyassume pañca brāhmaṇe paññāpenti—brahmasamaṃ, devasamaṃ, mariyādaṃ, sambhinnamariyādaṃ, brāhmaṇacaṇḍālaṃyeva pañcamaṃ. Tesaṃ tvaṃ, doṇa, katamoti?

Evaṃ sante mayaṃ, bho gotama, brāhmaṇacaṇḍālampi na pūrema. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

134. Yassaṃdisaṃsutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rājā khattiyo muddhāvasitto yassaṃ yassaṃ disāyaṃ viharati, sakasmiṃyeva vijite viharati.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rājā khattiyo muddhāvasitto ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro; balavā kho pana hoti caturaṅginiyā senāya samannāgato assavāya ovādapaṭikarāya; pariṇāyako kho panassa hoti paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṃ; tassime cattāro dhammā yasaṃ paripācenti. So iminā yasapañcamena dhammena samannāgato yassaṃ yassaṃ disāyaṃ viharati, sakasmiṃyeva vijite viharati. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti vijitāvīnaṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yassaṃ yassaṃ disāyaṃ viharati, vimuttacittova viharati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu—rājāva khattiyo muddhāvasitto jātisampanno; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā— rājāva khattiyo muddhāvasitto aḍḍho mahaddhano mahābhogo paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro; āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu—rājāva khattiyo muddhāvasitto balasampanno; paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā—r khattiyo muddhāvasitto pariṇāyakasampanno; tassime cattāro dhammā vimuttiṃ paripācenti. So iminā vimuttipañcamena dhammena samannāgato yassaṃ yassaṃ disāyaṃ viharati vimuttacittova viharati. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti vimuttacittānan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

57. Abhiṇhapaccavekkhitabbaṭhānasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, ṭhānāni abhiṇhaṃ paccavekkhitabbāni itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. Katamāni pañca? ‘Jarādhammomhi, jaraṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. ‘Byādhidhammomhi, byādhiṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. ‘Maraṇadhammomhi, maraṇaṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. ‘Sabbehi me piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā. ‘Kammassakomhi, kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo. Yaṃ kammaṃ karissāmi—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādo bhavissāmī’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca ‘jarādhammomhi, jaraṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā? Atthi, bhikkhave, sattānaṃ yobbane yobbanamado, yena madena mattā kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato yo yobbane yobbanamado so sabbaso vā pahīyati tanu vā pana hoti. Idaṃ kho, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca ‘jarādhammomhi, jaraṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca ‘byādhidhammomhi, byādhiṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā? Atthi, bhikkhave, sattānaṃ ārogye ārogyamado, yena madena mattā kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato yo ārogye ārogyamado so sabbaso vā pahīyati tanu vā pana hoti. Idaṃ kho, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca ‘byādhidhammomhi, byādhiṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca ‘maraṇadhammomhi, maraṇaṃ anatīto’ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā? Atthi, bhikkhave, sattānaṃ jīvite jīvitamado, yena madena mattā kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccari-

taṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato yo jīvite jīvitamado so sabbaso vā pahīyati tanu vā pana hoti. Idaṃ kho, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca 'maraṇadhammomhi, maraṇaṃ anatīto'ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca 'sabbehi me piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo'ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā? Atthi, bhikkhave, sattānaṃ piyesu manāpesu yo chandarāgo yena rāgena rattā kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato yo piyesu manāpesu chandarāgo so sabbaso vā pahīyati tanu vā pana hoti. Idaṃ kho, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca 'sabbehi me piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo'ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Kiñca, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca 'kammassakomhi, kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṃ kammaṃ karissāmi—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā— tassa dāyādo bhavissāmī'ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā? Atthi, bhikkhave, sattānaṃ kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato sabbaso vā duccaritaṃ pahīyati tanu vā pana hoti. Idaṃ kho, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca 'kammassakomhi, kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṃ kammaṃ karissāmi—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādo bhavissāmī'ti abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ itthiyā vā purisena vā gahaṭṭhena vā pabbajitena vā.

Sa kho so, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'na kho ahaññeveko jarādhammo jaraṃ anatīto, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbe sattā jarādhammā jaraṃ anatītā'ti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni sabbaso pahīyanti anusayā byantīhonti.

'Na kho ahaññeveko byādhidhammo byādhiṃ anatīto, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbe sattā byādhidhammā byādhiṃ anatītā'ti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato maggo

sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

'Na kho ahaññeveko maraṇadhammo maraṇaṃ anatīto, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbe sattā maraṇadhammā maraṇaṃ anatītā'ti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

'Na kho mayhevekassa sabbehi piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo'ti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhonti.

'Na kho ahaññeveko kammassako kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṃ kammaṃ karissāmi—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādo bhavissāmi; atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbe sattā kammassakā kammadāyādā kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇā, yaṃ kammaṃ karissanti—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādā bhavissantī'ti. Tassa taṃ ṭhānaṃ abhiṇhaṃ paccavekkhato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni sabbaso pahīyanti, anusayā byantīhontīti.

Byādhidhammā jarādhammā, atho maraṇadhammino; Yathā dhammā tathā sattā, jigucchanti puthujjanā.

Ahañce taṃ jiguccheyyaṃ, evaṃ dhammesu pāṇisu; Na metaṃ patirūpassa, mama evaṃ vihārino.

Sohaṃ evaṃ viharanto, ñatvā dhammaṃ nirūpadhiṃ; Ārogye yobbanasmiñca, jīvitasmiñca ye madā.

Sabbe made abhibhosmi, Nekkhammaṃ daṭṭhu khemato; Tassa me ahu ussāho, Nibbānaṃ abhipassato.

Nāhaṃ bhabbo etarahi, Kāmāni paṭisevituṃ; Anivatti bhavissāmi, Brahmacariyaparāyaṇo"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

16. Punakūṭasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca balāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ balānaṃ etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghātaniyaṃ, yadidaṃ paññābalaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghātaniyaṃ, yadidaṃ kūṭaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ balānaṃ etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghātaniyaṃ, yadidaṃ paññābalan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

176. Pītisutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati pañcamattehi upāsakasatehi parivuto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Tumhe kho, gahapati, bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Na kho, gahapati, tāvatakeneva tuṭṭhi karaṇīyā: 'mayaṃ bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārenā'ti. Tasmātiha, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kinti mayaṃ kālena kālaṃ pavivekaṃ pītiṃ upasampajja vihareyyāmā'ti. Evañhi vo, gahapati, sikkhitabban"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ, bhante, bhagavatā: 'tumhe kho, gahapati, bhikkhusaṃghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Na kho, gahapati, tāvatakeneva tuṭṭhi karaṇīyā—mayaṃ bhikkhusaṃghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārenāti. Tasmātiha, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ—kinti mayaṃ kālena kālaṃ pavivekaṃ pītiṃ upasampajja vihareyyāmāti. Evañhi vo, gahapati, sikkhitabban'ti. Yasmiṃ, bhante, samaye ariyasāvako pavivekaṃ pītiṃ

upasampajja viharati, pañcassa ṭhānāni tasmiṃ samaye na honti. Yampissa kāmūpasaṃhitaṃ dukkhaṃ domanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa kāmūpasaṃhitaṃ sukhaṃ somanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṃhitaṃ dukkhaṃ domanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṃhitaṃ sukhaṃ somanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa kusalūpasaṃhitaṃ dukkhaṃ domanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yasmiṃ, bhante, samaye ariyasāvako pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharati, imānissa pañca ṭhānāni tasmiṃ samaye na hontī"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Yasmiṃ, sāriputta, samaye ariyasāvako pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharati, pañcassa ṭhānāni tasmiṃ samaye na honti. Yampissa kāmūpasaṃhitaṃ dukkhaṃ domanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa kāmūpasaṃhitaṃ sukhaṃ somanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṃhitaṃ dukkhaṃ domanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa akusalūpasaṃhitaṃ sukhaṃ somanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yampissa kusalūpasaṃhitaṃ dukkhaṃ domanassaṃ, tampissa tasmiṃ samaye na hoti. Yasmiṃ, sāriputta, samaye ariyasāvako pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharati, imānissa pañca ṭhānāni tasmiṃ samaye na hontī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

204. Balasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca balānī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

77. Paṭhamaanāgatabhayasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, anāgatabhayāni sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, āraññiko bhikkhu iti paṭisañ-

cikkhati: ‘ahaṃ kho etarahi ekako araññe viharāmi. Ekakaṃ kho pana maṃ araññe viharantaṃ ahi vā maṃ ḍaṃseyya, vicchiko vā maṃ ḍaṃseyya, satapadī vā maṃ ḍaṃseyya, tena me assa kālaṃkiriyā, so mamassa antarāyo; handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā’ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ kho etarahi ekako araññe viharāmi. Ekako kho panāhaṃ araññe viharanto upakkhalitvā vā papateyyaṃ, bhattaṃ vā bhuttaṃ me byāpajjeyya, pittaṃ vā me kuppeyya, semhaṃ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṃ, tena me assa kālaṅkiriyā, so mamassa antarāyo; handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā’ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ kho etarahi ekako araññe viharāmi. Ekako kho panāhaṃ araññe viharanto vāḷehi samāgaccheyyaṃ, sīhena vā byagghena vā dīpinā vā acchena vā taracchena vā, te maṃ jīvitā voropeyyuṃ, tena me assa kālaṅkiriyā, so mamassa antarāyo; handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā’ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ kho etarahi ekako araññe viharāmi. Ekako kho panāhaṃ araññe viharanto māṇavehi samāgaccheyyaṃ katakammehi vā akatakammehi vā, te maṃ jīvitā voropeyyuṃ, tena me assa kālaṅkiriyā, so mamassa antarāyo; handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā’ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anad-

higatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, āraññiko bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ kho etarahi ekako araññe viharāmi. Santi kho panāraññe vāḷā amanussā, te maṃ jīvitā voropeyyuṃ, tena me assa kālaṃkiriyā, so mamassa antarāyo; handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Imāni kho, bhikkhave, pañca anāgatabhayāni sampassamānena alameva āraññikena bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

129. Parikuppasutta

"Pañcime, bhikkhave, āpāyikā nerayikā parikuppā atekicchā. Katame pañca? Mātā jīvitā voropitā hoti, pitā jīvitā voropito hoti, arahaṃ jīvitā voropito hoti, tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṃ uppāditaṃ hoti, saṃgho bhinno hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca āpāyikā nerayikā parikuppā atekicchā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

28. Sikkhāpadapeyyāla

293. Ājīvakasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ājīvako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, abrahmacārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato ājīvako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

181. Āraññikasutta

"Pañcime, bhikkhave, āraññikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā āraññiko hoti, pāpiccho icchāpakato āraññiko hoti, ummādā cittakkhepā āraññiko hoti, vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehīti āraññiko hoti, appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya pavivekaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya āraññiko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca āraññikā. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ āraññikānaṃ yvāyaṃ āraññiko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya pavivekaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya āraññiko hoti, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ āraññikānaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍo tattha aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ āraññikānaṃ yvāyaṃ āraññiko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya pavivekaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya āraññiko hoti, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ āraññikānaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

35. Dānānisaṃsasutta

"Pañcime, bhikkhave, dāne ānisaṃsā. Katame pañca? Bahuno janassa piyo hoti manāpo; santo sappurisā bhajanti; kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati; gihidhammā anapagato hoti; kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca dāne ānisaṃsāti.

Dadamāno piyo hoti, sataṃ dhammaṃ anukkamaṃ; Santo naṃ sadā bhajanti, saññatā brahmacārayo.

Te tassa dhammaṃ desenti, Sabbadukkhāpanūdanaṃ; Yaṃ so dhammaṃ idhaññāya, Parinibbāti anāsavo"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

100. Kakudhatherasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati

ghositārāme. Tena kho pana samayena kakudho nāma koliyaputto āyasmato mahāmoggallānassa upaṭṭhāko adhunākālaṅkato aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno. Tassa evarūpo attabhāvapaṭilābho hoti— seyyathāpi nāma dve vā tīṇi vā māgadhakāni gāmakkhettāni. So tena attabhāvapaṭilābhena neva attānaṃ no paraṃ byābādheti.

Atha kho kakudho devaputto yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho kakudho devaputto āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "devadattassa, bhante, evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji: 'ahaṃ bhikkhusaṅghaṃ pariharissāmī'ti. Sahacittuppādā ca, bhante, devadatto tassā iddhiyā parihīno"ti. Idamavoca kakudho devaputto. Idaṃ vatvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadavoca:

"Kakudho nāma, bhante, koliyaputto mamaṃ upaṭṭhāko adhunākālaṅkato aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno hoti. Tassa evarūpo attabhāvapaṭilābho—seyyathāpi nāma dve vā tīṇi vā māgadhakāni gāmakkhettāni. So tena attabhāvapaṭilābhena neva attānaṃ no paraṃ byābādheti. Atha kho, bhante, kakudho devaputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhante, kakudho devaputto maṃ etadavoca: 'devadattassa, bhante, evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji—ahaṃ bhikkhusaṅghaṃ pariharissāmīti. Sahacittuppādā ca, bhante, devadatto tassā iddhiyā parihīno'ti. Idamavoca, bhante, kakudho devaputto. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

"Kiṃ pana te, moggallāna, kakudho devaputto cetasā ceto paricca vidito: 'yaṃ kiñci kakudho devaputto bhāsati sabbaṃ taṃ tatheva hoti, no aññathā'"ti? "Cetasā ceto paricca vidito me, bhante, kakudho devaputto: 'yaṃ kiñci kakudho devaputto bhāsati sabbaṃ taṃ tatheva hoti, no aññathā'"ti. "Rakkhassetaṃ, moggallāna, vācaṃ. Rakkhassetaṃ, moggallāna, vācaṃ. Idāni so moghapuriso attanāva attānaṃ pātukarissati.

Pañcime, moggallāna, satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame

pañca? Idha, moggallāna, ekacco satthā aparisuddhasīlo samāno ‘parisuddhasīlomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan’ti. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhasīlo samāno parisuddhasīlomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan’ti. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma: ‘sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena; yaṃ tumo karissati tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā sīlato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi sīlato rakkhaṃ paccāsīsati. (1)

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhājīvo samāno ‘parisuddhājīvomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṅkiliṭṭho’ti. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhājīvo samāno parisuddhājīvomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṅkiliṭṭho’ti. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma: ‘sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena; yaṃ tumo karissati tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā ājīvato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi ājīvato rakkhaṃ paccāsīsati. (2)

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhadhammadesano samāno ‘parisuddhadhammadesanomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṅkiliṭṭhā’ti. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhadhammadesano samāno parisuddhadhammadesanomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṅkiliṭṭhā’ti. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma: ‘sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena; yaṃ tumo karissati tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā dhammadesanato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi dhammadesanato rakkhaṃ paccāsīsati. (3)

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhaveyyākaraṇo

samāno ‘parisuddhaveyyākaraṇomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me veyyākaraṇaṃ pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan’ti. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhaveyyākaraṇo samāno parisuddhaveyyākaraṇomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me veyyākaraṇaṃ pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan’ti. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma: ‘sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena; yaṃ tumo karissati tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā veyyākaraṇato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi veyyākaraṇato rakkhaṃ paccāsīsati. (4)

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhañāṇadassano samāno ‘parisuddhañāṇadassanomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan’ti. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhañāṇadassano samāno parisuddhañāṇadassanomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan’ti. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma: ‘sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena; yaṃ tumo karissati tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṃ paccāsīsati. Ime kho, moggallāna, pañca satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. (5)

Ahaṃ kho pana, moggallāna, parisuddhasīlo samāno ‘parisuddhasīlomhī’ti paṭijānāmi ‘parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan’ti. Na ca maṃ sāvakā sīlato rakkhanti, na cāhaṃ sāvakehi sīlato rakkhaṃ paccāsīsāmi. Parisuddhājīvo samāno ‘parisuddhājīvomhī’ti paṭijānāmi ‘parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṅkiliṭṭho’ti. Na ca maṃ sāvakā ājīvato rakkhanti, na cāhaṃ sāvakehi ājīvato rakkhaṃ paccāsīsāmi. Parisuddhadhammadesano samāno ‘parisuddhadhammadesanomhī’ti paṭijānāmi ‘parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṅkiliṭṭhā’ti. Na ca maṃ sāvakā dhammadesanato rakkhanti, na cāhaṃ sāvakehi dhammadesanato rakkhaṃ paccāsīsāmi. Parisuddhaveyyākaraṇo samāno ‘parisuddhaveyyākaraṇomhī’ti paṭijānāmi ‘parisuddhaṃ me veyyākaraṇaṃ

pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan'ti. Na ca maṃ sāvakā veyyākaraṇato rakkhanti, na cāhaṃ sāvakehi veyyākaraṇato rakkhaṃ paccāsīsāmi. Parisuddhañāṇadassano samāno 'parisuddhañāṇadassanomhī'ti paṭijānāmi 'parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṅkiliṭṭhan'ti. Na ca maṃ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti, na cāhaṃ sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṃ paccāsīsāmī"ti.

Dasamaṃ.

Kakudhavaggo pañcamo.

Dve sampadā byākaraṇaṃ, phāsu akuppapañcamaṃ; Sutaṃ kathā āraññako, sīho ca kakudho dasāti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 5

29. Rāgapeyyāla

303

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Asubhasaññā, maraṇasaññā, ādīnavasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbā"ti. (1)

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

89. Paṭhamasekhasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, yathāvimuttaṃ cittaṃ na paccavekkhati—ime kho, bhikkhave, pañca dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, na saṅgaṇikārāmatā, yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhati—ime kho, bhikkhave, pañca dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

14. Vitthatasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, saddhābalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: ‘itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhābalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vīriyabalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, satibalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, satibalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, samādhibalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, samādhibalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, paññābalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paññābalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañca balānī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

41. Ādiyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa

ārāme. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: "pañcime, gahapati, bhogānaṃ ādiyā. Katame pañca? Idha, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi attānaṃ sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati; mātāpitaro sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati; puttadāradāsakammakaraporise sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati. Ayaṃ paṭhamo bhogānaṃ ādiyo.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi mittāmacce sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati. Ayaṃ dutiyo bhogānaṃ ādiyo.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi yā tā honti āpadā—aggito vā udakato vā rājato vā corato vā appiyato vā dāyādato— tathārūpāsu āpadāsu bhogehi pariyodhāya vattati, sotthiṃ attānaṃ karoti. Ayaṃ tatiyo bhogānaṃ ādiyo.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi pañcabaliṃ kattā hoti. Ñātibaliṃ, atithibaliṃ, pubbapetabaliṃ, rājabaliṃ, devatābaliṃ—ayaṃ catuttho bhogānaṃ ādiyo.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi ye te samaṇabrāhmaṇā madappamādā paṭiviratā khantisoracce niviṭṭhā ekamattānaṃ damenti ekamattānaṃ samenti ekamattānaṃ parinibbāpenti, tathārūpesu samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Ayaṃ pañcamo bhogānaṃ ādiyo. Ime kho, gahapati, pañca bhogānaṃ ādiyā.

Tassa ce, gahapati, ariyasāvakassa ime pañca bhogānaṃ ādiye ādiyato bhogā parikkhayaṃ gacchanti, tassa evaṃ hoti: 'ye vata bhogānaṃ ādiyā te cāhaṃ ādiyāmi bhogā ca me parikkhayaṃ gacchantī'ti. Itissa hoti avippaṭisāro. Tassa ce, gahapati, ariyasāvakassa ime pañca bhogānaṃ ādiye ādiyato bhogā abhivaḍḍhanti, tassa evaṃ hoti: 'ye vata bhogānaṃ ādiyā te cāhaṃ ādiyāmi bhogā ca me abhivaḍḍhantī'ti.

Itissa hoti ubhayeneva avippaṭisāroti.

Bhuttā bhogā bhatā bhaccā, vitiṇṇā āpadāsu me; Uddhaggā dakkhiṇā dinnā, atho pañcabalīkatā; Upaṭṭhitā sīlavanto, saññatā brahmacārayo.

Yadatthaṃ bhogaṃ iccheyya, paṇḍito gharamāvasaṃ; So me attho anuppatto, kataṃ ananutāpiyaṃ.

Etaṃ anussaraṃ macco, ariyadhamme ṭhito naro; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

64. Dutiyavaḍḍhisutta

"Pañcahi, bhikkhave, vaḍḍhīhi vaḍḍhamānā ariyasāvikā ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyinī ca hoti varādāyinī ca kāyassa. Katamāhi pañcahi? Saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati—imāhi kho, bhikkhave, pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhamānā ariyasāvikā ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyinī ca hoti varādāyinī ca kāyassāti.

Saddhāya sīlena ca yā pavaḍḍhati, Paññāya cāgena sutena cūbhayaṃ; Sā tādisī sīlavatī upāsikā, Ādīyatī sāramidheva attano"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

106. Ānandasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyyā"ti? "Yato kho, ānanda, bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ adhisīle sampavattā; ettāvatāpi kho, ānanda, bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyyā"ti.

"Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyyā"ti? "Siyā, ānanda. Yato kho, ānanda, bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ adhisīle sampavattā; attānupekkhī ca hoti, no parānupekkhī; ettāvatāpi kho, ānanda, bhikkhu saṃghe

viharanto phāsuṃ vihareyyā”ti.

“Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṅghe viharanto phāsuṃ vihareyyā”ti? “Siyā, ānanda. Yato kho, ānanda, bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ adhisīle sampavattā; attānupekkhī ca hoti, no parānupekkhī; apaññāto ca hoti, tena ca apaññātakena no paritassati; ettāvatāpi kho, ānanda, bhikkhu saṅghe viharanto phāsuṃ vihareyyā”ti.

“Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyyā”ti? “Siyā, ānanda. Yato kho, ānanda, bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ adhisīle sampavattā; attānupekkhī ca hoti, no parānupekkhī; apaññāto ca hoti, tena ca apaññātakena no paritassati; catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; ettāvatāpi kho, ānanda, bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyyā”ti.

“Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo yathā bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyyā”ti? “Siyā, ānanda. Yato kho, ānanda, bhikkhu attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ adhisīle sampavattā; attānupekkhī ca hoti, no parānupekkhī; apaññāto ca hoti, tena ca apaññātakena no paritassati; catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati; ettāvatāpi kho, ānanda, bhikkhu saṃghe viharanto phāsuṃ vihareyya.

Imamhā cāhaṃ, ānanda, phāsuvihārā aññо phāsuvihāro uttaritaro vā paṇītataro vā natthīti vadāmī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

122. Satisūpaṭṭhitasutta

“Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā pañca dhamme bhāveti pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ajjhattaññeva sati sūpaṭṭhitā hoti dhammānaṃ udayatthagāminiyā paññāya, asubhānu-

passī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī. Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā ime pañca dhamme bhāveti ime pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

103. Mahācorasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mahācoro sandhimpi chindati, nillopampi harati, ekāgārikampi karoti, paripanthepi tiṭṭhati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, mahācoro visamanissito ca hoti, gahananissito ca, balavanissito ca, bhogacāgī ca, ekacārī ca.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro visamanissito hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro nadīviduggaṃ vā nissito hoti pabbatavisamaṃ vā. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro visamanissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro gahananissito hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro tiṇagahanaṃ vā nissito hoti rukkhagahanaṃ vā rodhaṃ vā mahāvanasaṇḍaṃ vā. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro gahananissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro balavanissito hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro rājānaṃ vā rājamahāmattānaṃ vā nissito hoti. Tassa evaṃ hoti: 'sace maṃ koci kiñci vakkhati, ime me rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇissantī'ti. Sace naṃ koci kiñci āha, tyassa rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇanti. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro balavanissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro bhogacāgī hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo. Tassa evaṃ hoti: 'sace maṃ koci kiñci vakkhati, ito bhogena paṭisantharissāmī'ti. Sace naṃ koci kiñci āha, tato bhogena paṭisantharati. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro bhogacāgī hoti.

Kathañca, bhikkhave, mahācoro ekacārī hoti? Idha, bhikkhave, mahācoro ekakova gahaṇāni kattā hoti. Taṃ kissa hetu? 'Mā me guyhamantā bahiddhā sambhedaṃ agamaṃsū'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, mahācoro ekacārī hoti.

Imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato mahācoro sandhimpi chindati nillopampi harati ekāgārikampi karoti paripanthepi tiṭṭhati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato pāpabhikkhu khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu visamanissito ca hoti, gahananissito ca, balavanissito ca, bhogacāgī ca, ekacārī ca.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu visamanissito hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu visamena kāyakammena samannāgato hoti, visamena vacīkammena samannāgato hoti, visamena manokammena samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu visamanissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu gahananissito hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu micchādiṭṭhiko hoti antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu gahananissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu balavanissito hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu rājānaṃ vā rājamahāmattānaṃ vā nissito hoti. Tassa evaṃ hoti: 'sace maṃ koci kiñci vakkhati, ime me rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇissantī'ti. Sace naṃ koci kiñci āha, tyassa rājāno vā rājamahāmattā vā pariyodhāya atthaṃ bhaṇanti. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu balavanissito hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu bhogacāgī hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Tassa evaṃ hoti: 'sace maṃ koci kiñci vakkhati, ito lābhena paṭisantharissāmī'ti. Sace naṃ koci kiñci āha, tato lābhena paṭisantharati. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu bhogacāgī hoti.

Kathañca, bhikkhave, pāpabhikkhu ekacārī hoti? Idha, bhikkhave, pāpabhikkhu ekakova paccantimesu janapadesu nivāsaṃ kappeti. So tattha kulāni upasaṅkamanto lābhaṃ labhati. Evaṃ kho, bhikkhave, pāpabhikkhu ekacārī hoti.

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato pāpabhikkhu khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

161. Paṭhamaāghātapaṭivinayasutta

"Pañcime, bhikkhave, āghātapaṭivinayā yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabbo. Katame pañca? Yasmiṃ, bhikkhave, puggale āghāto jāyetha, mettā tasmiṃ puggale bhāvetabbā; evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṃ, bhikkhave, puggale āghāto jāyetha, karuṇā tasmiṃ puggale bhāvetabbā; evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṃ, bhikkhave, puggale āghāto jāyetha, upekkhā tasmiṃ puggale bhāvetabbā; evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṃ, bhikkhave, puggale āghāto jāyetha, asatiamanasikāro tasmiṃ puggale āpajjitabbo; evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. Yasmiṃ, bhikkhave, puggale āghāto jāyetha, kammassakatā tasmiṃ puggale adhiṭṭhātabbā: 'kammassako ayamāyasmā kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṃ kammaṃ karissati kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā tassa dāyādo bhavissatī'ti; evaṃ tasmiṃ puggale āghāto paṭivinetabbo. Ime kho, bhikkhave, pañca āghātapaṭivinayā, yattha bhikkhuno uppanno āghāto sabbaso paṭivinetabbo"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

56. Upajjhāyasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena sako upajjhāyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sakaṃ upajjhāyaṃ etadavoca: "etarahi me, bhante, madhurakajāto ceva kāyo, disā ca me na pakkhāyanti, dhammā ca maṃ nappaṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, anabhirato ca brahmacariyaṃ carāmi, atthi ca me dhammesu vicikicchā"ti.

Atha kho so bhikkhu taṃ saddhivihārikaṃ bhikkhuṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, bhikkhu evamāha: 'etarahi me, bhante, madhurakajāto ceva kāyo, disā ca maṃ na pakkhāyanti, dhammā ca me nappaṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, anabhirato ca brahmacariyaṃ carāmi, atthi ca me dhammesu vicikicchā'"ti.

"Evañhetaṃ, bhikkhu, hoti indriyesu aguttadvārassa, bhojane am-

attaññuno, jāgariyaṃ ananuyuttassa, avipassakassa kusalānaṃ dhammānaṃ, pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogaṃ ananuyuttassa viharato, yaṃ madhurakajāto ceva kāyo hoti, disā cassa na pakkhāyanti, dhammā ca taṃ nappaṭibhanti, thinamiddhañcassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, anabhirato ca brahmacariyaṃ carati, hoti cassa dhammesu vicikicchā. Tasmātiha te, bhikkhu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'indriyesu guttadvāro bhavissāmi, bhojane mattaññū, jāgariyaṃ anuyutto, vipassako kusalānaṃ dhammānaṃ, pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogaṃ anuyutto viharissāmī'ti. Evañhi te, bhikkhu, sikkhitabban"ti.

Atha kho so bhikkhu bhagavatā iminā ovādena ovadito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro pana so bhikkhu arahataṃ ahosi.

Atha kho so bhikkhu arahattaṃ patto yena sako upajjhāyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sakaṃ upajjhāyaṃ etadavoca: "etarahi me, bhante, na ceva madhurakajāto kāyo, disā ca me pakkhāyanti, dhammā ca maṃ paṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, abhirato ca brahmacariyaṃ carāmi, natthi ca me dhammesu vicikicchā"ti. Atha kho so bhikkhu taṃ saddhivihārikaṃ bhikkhuṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, bhikkhu evamāha: 'etarahi me, bhante, na ceva madhurakajāto kāyo, disā ca me pakkhāyanti, dhammā ca maṃ paṭibhanti, thinamiddhañca me cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, abhirato ca brahmacariyaṃ carāmi, natthi ca me dhammesu vicikicchā'"ti.

"Evañhetaṃ, bhikkhu, hoti indriyesu guttadvārassa, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttassa, vipassakassa kusalānaṃ dhammānaṃ, pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogaṃ anuyuttassa viharato, yaṃ na ceva madhurakajāto kāyo

hoti, disā cassa pakkhāyanti, dhammā ca taṃ paṭibhanti, thinamiddhañcassa cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, abhirato ca brahmacariyaṃ carati, na cassa hoti dhammesu vicikicchā. Tasmātiha vo, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'indriyesu guttadvārā bhavissāma, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā, vipassakā kusalānaṃ dhammānaṃ, pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogaṃ anuyuttā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

69. Nibbidāsutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

177. Vaṇijjāsutta

"Pañcimā, bhikkhave, vaṇijjā upāsakena akaraṇīyā. Katamā pañca? Satthavaṇijjā, sattavaṇijjā, maṃsavaṇijjā, majjavaṇijjā, visavaṇijjā—imā kho, bhikkhave, pañca vaṇijjā upāsakena akaraṇīyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

47. Dhanasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, dhanāni. Katamāni pañca? Saddhādhanaṃ, sīladhanaṃ, sutadhanaṃ, cāgadhanaṃ, paññādhanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, saddhādhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā

... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhādhanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, sīladhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sīladhanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, sutadhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdho. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sutadhanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, cāgadhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Idaṃ vuccati, bhikkhave, cāgadhanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, paññādhanaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paññādhanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañca dhanānīti.

Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṅghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

264. Aparapaṭhamajhānasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, akataññutaṃ akataveditaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ.

Pañcime, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, akataññutaṃ akataveditaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ

jhānaṃ upasampajja viharitun”ti.

Cuddasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

66. Sājīvasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃsājīvo sabrahmacārīnaṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadāya kathāya ca kataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadāya kathāya ca kataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadāya kathāya ca kataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadāya kathāya ca kataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadāya kathāya ca kataṃ pañhaṃ byākattā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃsājīvo sabrahmacārīnan”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

116. Vaṇṇanāsutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti, ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti, saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti, anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti, saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā

evaṃ sagge”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

91. Paṭhamasampadāsutta

“Pañcimā, bhikkhave, sampadā. Katamā pañca? Saddhāsampadā, sīlasampadā, sutasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā—imā kho, bhikkhave, pañca sampadā”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

28. Sikkhāpadapeyyāla

294–302. Nigaṇṭhasuttādi

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato nigaṇṭho … muṇḍasāvako … jaṭilako … paribbājako … māgaṇḍiko … tedaṇḍiko … āruddhako … gotamako … devadhammiko yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato devadhammiko yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye”ti.

Sattarasamaṃ.

Sikkhāpadapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

84. Assaddhasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti, amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, duppañño hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

218. Dutiyaapāsādikasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā apāsādike. Katame pañca? Appasannā nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattaṃ hoti, satthusāsanaṃ akataṃ hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati, cittamassa nappasīdati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā apāsādike.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā pāsādike. Katame pañca? Appasannā pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo hoti, satthusāsanaṃ kataṃ hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati, cittamassa pasīdati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā pāsādike”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

236. Paṭhamaavaṇṇārahasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati; ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati; ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti; ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti; saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati; anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati; anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti; anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti; saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

43. Iṭṭhasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Pañcime, gahapati, dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ. Katame pañca? Āyu, gahapati, iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ; vaṇṇo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ; sukhaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ dullabhaṃ lokasmiṃ; yaso iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ; saggā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ. Ime kho, gahapati, pañca dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ.

Imesaṃ kho, gahapati, pañcannaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ na āyācanahetu vā patthanāhetu vā paṭilābhaṃ vadāmi. Imesaṃ kho, gahapati, pañcannaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ āyācanahetu vā patthanāhetu vā paṭilābho abhavissa, ko idha kena hāyetha?

Na kho, gahapati, arahati ariyasāvako āyukāmo āyuṃ āyācituṃ vā abhinandituṃ vā āyussa vāpi hetu. Āyukāmena, gahapati, ariyasāvakena āyusaṃvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā. Āyusaṃvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā āyupaṭilābhāya saṃvattati. So lābhī hoti āyussa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho, gahapati, arahati ariyasāvako vaṇṇakāmo vaṇṇaṃ āyācituṃ vā abhinandituṃ vā vaṇṇassa vāpi hetu. Vaṇṇakāmena, gahapati, ariyasāvakena vaṇṇasaṃvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā. Vaṇṇasaṃvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā vaṇṇapaṭilābhāya saṃvattati. So lābhī hoti vaṇṇassa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho, gahapati, arahati ariyasāvako sukhakāmo sukhaṃ āyācituṃ vā abhinandituṃ vā sukhassa vāpi hetu. Sukhakāmena, gahapati, ariyasāvakena sukhasaṃvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā. Sukhasaṃvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā sukhapaṭilābhāya saṃvattati. So lābhī hoti sukhassa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho, gahapati, arahati ariyasāvako yasakāmo yasaṃ āyācituṃ vā abhinandituṃ vā yasassa vāpi hetu. Yasakāmena, gahapati, ariyasāvakena yasasaṃvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā. Yasasaṃvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā yasapaṭilābhāya saṃvattati. So lābhī hoti yasassa dibbassa vā mānusassa vā.

Na kho, gahapati, arahati ariyasāvako saggakāmo saggaṃ āyācituṃ vā abhinandituṃ vā saggānaṃ vāpi hetu. Saggakāmena, gahapati, ariyasāvakena saggasaṃvattanikā paṭipadā paṭipajjitabbā. Saggasaṃvattanikā hissa paṭipadā paṭipannā saggapaṭilābhāya saṃvattati. So lābhī hoti saggānanti.

Āyuṃ vaṇṇaṃ yasaṃ kittiṃ, Saggaṃ uccākulīnataṃ; Ratiyo patthayānena, Uḷārā aparāparā.

Appamādaṃ pasaṃsanti, puññakiriyāsu paṇḍitā; Appamatto ubho atthe, adhigaṇhāti paṇḍito.

Diṭṭhe dhamme ca yo attho, yo cattho samparāyiko; Atthābhisamayā dhīro, paṇḍitoti pavuccatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

49. Kosalasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Tena kho pana samayena mallikā devī kālaṅkatā hoti. Atha kho aññataro puriso yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rañño pasenadissa kosalassa upakaṇṇake āroceti: "mallikā devī, deva, kālaṅkatā"ti. Evaṃ vutte, rājā pasenadi kosalo dukkhī dummano pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ dukkhiṃ dummanaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca: "pañcimāni, mahārāja, alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Katamāni pañca? 'Jarādhammaṃ mā jīrī'ti alabbhanīyaṃ ṭhānaṃ ... pe ... na socanāya paridevanāya ... pe ... kammaṃ daḷhaṃ kinti karomi dānī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

110. Araññasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ arañña-

vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; āraddhavīriyo viharati thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevitun"ti.

Dasamaṃ.

Phāsuvihāravaggo paṭhamo.

Sārajjaṃ saṅkito coro, Sukhumālaṃ phāsu pañcamaṃ; Ānanda sīlāsekhā ca, Cātuddiso araññena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

112. Pacchāsamaṇasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo na ādātabbo. Katamehi pañcahi? Atidūre vā gacchati accāsanne vā, na pattapariyāpannaṃ gaṇhati, āpattisāmantā bhaṇamānaṃ na nivāreti, bhaṇamānassa antarantarā kathaṃ opāteti, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo na ādātabbo.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo ādātabbo. Katamehi pañcahi? Nātidūre gacchati na accāsanne, pattapariyāpannaṃ gaṇhati, āpattisāmantā bhaṇamānaṃ nivāreti, bhaṇamānassa na antarantarā kathaṃ opāteti, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato pacchāsamaṇo ādātabbo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

174. Verasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

“Pañca, gahapati, bhayāni verāni appahāya ‘dussīlo’ iti vuccati, nirayañca upapajjati. Katamāni pañca? Pāṇātipātaṃ, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāraṃ, musāvādaṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ—imāni kho, gahapati, pañca bhayāni verāni appahāya ‘dussīlo’ iti vuccati, nirayañca upapajjati.

Pañca, gahapati, bhayāni verāni pahāya ‘sīlavā’ iti vuccati, sugatiñca upapajjati. Katamāni pañca? Pāṇātipātaṃ, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāraṃ, musāvādaṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ—imāni kho, gahapati, pañca bhayāni verāni pahāya ‘sīlavā’ iti vuccati, sugatiñca upapajjati.

Yaṃ, gahapati, pāṇātipātī pāṇātipātapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, pāṇātipātā paṭivirato neva diṭṭhadhammikaṃ bhayaṃ veraṃ pasavati, na samparāyikaṃ bhayaṃ veraṃ pasavati, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pāṇātipātā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti.

Yaṃ, gahapati, adinnādāyī … pe ….

Yaṃ, gahapati, kāmesumicchācārī … pe ….

Yaṃ, gahapati, musāvādī … pe ….

Yaṃ, gahapati, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī surāmerayamajjapamādaṭṭhānapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato neva diṭṭhadhammikaṃ bhayaṃ veraṃ pasavati, na samparāyikaṃ bhayaṃ veraṃ pasavati, na cetasikaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hotīti.

Yo pāṇamatipāteti, musāvādañca bhāsati; Loke adinnaṃ ādiyati, paradārañca gacchati; Surāmerayapānañca, yo naro anuyuñjati.

Appahāya pañca verāni, dussīlo iti vuccati; Kāyassa bhedā duppañño, nirayaṃ sopapajjati.

Yo pāṇaṃ nātipāteti, musāvādaṃ na bhāsati; Loke adinnaṃ nādiyati, paradāraṃ na gacchati; Surāmerayapānañca, yo naro nānuyuñjati.

Pahāya pañca verāni, sīlavā iti vuccati; Kāyassa bhedā sappañño, sugatiṃ sopapajjatī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

60. Dutiyavuḍḍhapabbajitasutta

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato dullabho vuḍḍhapabbajito. Katamehi pañcahi? Dullabho, bhikkhave, vuḍḍhapabbajito suvaco, dullabho suggahitaggāhī, dullabho padakkhiṇaggāhī, dullabho dhammakathiko, dullabho vinayadharo. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato dullabho vuḍḍhapabbajito"ti.

Dasamaṃ.

Nīvaraṇavaggo paṭhamo.

Āvaraṇaṃ rāsi aṅgāni, samayaṃ mātuputtikā; Upajjhā ṭhānā licchavi, kumārā aparā duveti.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

145. Nirayasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

180. Gavesīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Addasā kho bhagavā addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṃ padese mahantaṃ sālavanaṃ; disvāna maggā okkamma yena taṃ sālavanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ sālavanaṃ ajjhogāhetvā

aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi.

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "ko nu kho hetu ko paccayo bhagavato sitassa pātukammāya? Na akāraṇena tathāgatā sitaṃ pātukarontī"ti. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo bhagavato sitassa pātukammāya? Na akāraṇena tathāgatā sitaṃ pātukarontī"ti.

"Bhūtapubbaṃ, ānanda, imasmiṃ padese nagaraṃ ahosi iddhañceva phītañca bahujanaṃ ākiṇṇamanussaṃ. Taṃ kho panānanda, nagaraṃ kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho upanissāya vihāsi. Kassapassa kho panānanda, bhagavato arahato sammāsambuddhassa gavesī nāma upāsako ahosi sīlesu aparipūrakārī. Gavesinā kho, ānanda, upāsakena pañcamattāni upāsakasatāni paṭidesitāni samādapitāni ahesuṃ sīlesu aparipūrakārino. Atha kho, ānanda, gavesissa upāsakassa etadahosi: 'ahaṃ kho imesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ahañcamhi sīlesu aparipūrakārī, imāni ca pañca upāsakasatāni sīlesu aparipūrakārino. Iccetaṃ samasamaṃ, natthi kiñci atirekaṃ; handāhaṃ atirekāyā'ti.

Atha kho, ānanda, gavesī upāsako yena tāni pañca upāsakasatāni tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tāni pañca upāsakasatāni etadavoca: 'ajjatagge maṃ āyasmanto sīlesu paripūrakāriṃ dhārethā'ti. Atha kho, ānanda, tesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ etadahosi: 'ayyo kho gavesī amhākaṃ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā. Ayyo hi nāma gavesī sīlesu paripūrakārī bhavissati. Kimaṅgaṃ pana mayan'ti. Atha kho, ānanda, tāni pañca upāsakasatāni yena gavesī upāsako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā gavesiṃ upāsakaṃ etadavocuṃ: 'ajjatagge ayyo gavesī imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino dhāretū'ti. Atha kho, ānanda, gavesissa upāsakassa etadahosi: 'ahaṃ kho imesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā, ahañcamhi sīlesu paripūrakārī, imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino. Iccetaṃ samasamaṃ, natthi kiñci atirekaṃ; handāhaṃ atirekāyā'ti.

Atha kho, ānanda, gavesī upāsako yena tāni pañca upāsakasatāni tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tāni pañca upāsakasatāni etadavoca: 'ajjatagge maṃ āyasmanto brahmacāriṃ dhāretha ārācāriṃ viratāṃ methunā gāmadhammā'ti. Atha kho, ānanda, tesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ etadahosi: 'ayyo kho gavesī amhākaṃ bahūpakāro pub-

baṅgamo samādapetā. Ayyo hi nāma gavesī brahmacārī bhavissati ārācārī virato methunā gāmadhammā. Kimaṅgaṃ pana mayan'ti. Atha kho, ānanda, tāni pañca upāsakasatāni yena gavesī upāsako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā gavesiṃ upāsakaṃ etadavocuṃ: 'ajjatagge ayyo gavesī imānipi pañca upāsakasatāni brahmacārino dhāretu ārācārino viratā methunā gāmadhammā'ti. Atha kho, ānanda, gavesissa upāsakassa etadahosi: 'ahaṃ kho imesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā. Ahañcamhi sīlesu paripūrakārī. Imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino. Ahañcamhi brahmacārī ārācārī virato methunā gāmadhammā. Imānipi pañca upāsakasatāni brahmacārino ārācārino viratā methunā gāmadhammā. Iccetaṃ samasamaṃ, natthi kiñci atirekaṃ; handāhaṃ atirekāyā'ti.

Atha kho, ānanda, gavesī upāsako yena tāni pañca upāsakasatāni tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tāni pañca upāsakasatāni etadavoca: 'ajjatagge maṃ āyasmanto ekabhattikaṃ dhāretha rattūparataṃ viratam vikālabhojanā'ti. Atha kho, ānanda, tesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ etadahosi: 'ayyo kho gavesī bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā. Ayyo hi nāma gavesī ekabhattiko bhavissati rattūparato virato vikālabhojanā. Kimaṅgaṃ pana mayan'ti. Atha kho, ānanda, tāni pañca upāsakasatāni yena gavesī upāsako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā gavesiṃ upāsakaṃ etadavocuṃ: 'ajjatagge ayyo gavesī imānipi pañca upāsakasatāni ekabhattike dhāretu rattūparate virate vikālabhojanā'ti. Atha kho, ānanda, gavesissa upāsakassa etadahosi: 'ahaṃ kho imesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā. Ahañcamhi sīlesu paripūrakārī. Imānipi pañca upāsakasatāni sīlesu paripūrakārino. Ahañcamhi brahmacārī ārācārī virato methunā gāmadhammā. Imānipi pañca upāsakasatāni brahmacārino ārācārino viratā methunā gāmadhammā. Ahañcamhi ekabhattiko rattūparato virato vikālabhojanā. Imānipi pañca upāsakasatāni ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā. Iccetaṃ samasamaṃ, natthi kiñci atirekaṃ; handāhaṃ atirekāyā'ti.

Atha kho, ānanda, gavesī upāsako yena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ labheyyaṃ upasampadan'ti. Alattha

kho, ānanda, gavesī upāsako kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panānanda, gavesī bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti abbhaññāsi. Aññataro ca panānanda, gavesī bhikkhu arahataṃ ahosi.

Atha kho, ānanda, tesaṃ pañcannaṃ upāsakasatānaṃ etadahosi: 'ayyo kho gavesī amhākaṃ bahūpakāro pubbaṅgamo samādapetā. Ayyo hi nāma gavesī kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati. Kimaṅgaṃ pana mayan'ti. Atha kho, ānanda, tāni pañca upāsakasatāni yena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavocuṃ: 'labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan'ti. Alabhiṃsu kho, ānanda, tāni pañca upāsakasatāni kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike pabbajjaṃ, alabhiṃsu upasampadaṃ.

Atha kho, ānanda, gavesissa bhikkhuno etadahosi: 'ahaṃ kho imassa anuttarassa vimuttisukhassa nikāmalābhī homi akicchalābhī akasiralābhī. Aho vatimānipi pañca bhikkhusatāni imassa anuttarassa vimuttisukhassa nikāmalābhino assu akicchalābhino akasiralābhino'ti. Atha kho, ānanda, tāni pañca bhikkhusatāni vūpakaṭṭhā appamattā ātāpino pahitattā viharantā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharimsu. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti abbhaññiṃsu.

Iti kho, ānanda, tāni pañca bhikkhusatāni gavesīpamukhāni uttaruttari paṇītapaṇītaṃ vāyamamānā anuttaraṃ vimuttiṃ sacchākaṃsu. Tasmātiha, ānanda, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uttaruttari paṇītapaṇītaṃ vāyamamānā anuttaraṃ vimuttiṃ sacchikarissāmā'ti. Evañhi vo, ānanda, sikkhitabban"ti.

Dasamaṃ.

Upāsakavaggo tatiyo.

Sārajjaṃ visārado nirayaṃ, Veraṃ caṇḍālapañcamaṃ; Pīti vaṇijjā rājāno, Gihī ceva gavesināti.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

224. Maccharīsutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā atinivāse. Katame pañca? Āvāsamaccharī hoti, kulamaccharī hoti, lābhamaccharī hoti, vaṇṇamaccharī hoti, dhammamaccharī hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā atinivāse.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā samavatthavāse. Katame pañca? Na āvāsamaccharī hoti, na kulamaccharī hoti, na lābhamaccharī hoti, na vaṇṇamaccharī hoti, na dhammamaccharī hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā samavatthavāse"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

189. Khalupacchābhattikasutta

"Pañcime, bhikkhave, khalupacchābhattikā ... pe ....

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

6. Samāpattisutta

"Na tāva, bhikkhave, akusalassa samāpatti hoti yāva saddhā paccupaṭṭhitā hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho, bhikkhave, saddhā antarahitā hoti, assaddhiyaṃ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati; atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva, bhikkhave, akusalassa samāpatti hoti yāva hirī paccupaṭṭhitā hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho, bhikkhave, hirī antarahitā hoti, ahirikaṃ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati; atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva, bhikkhave, akusalassa samāpatti hoti yāva ottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho, bhikkhave, ottappaṃ antarahitaṃ hoti, anottappaṃ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati; atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva, bhikkhave, akusalassa samāpatti hoti yāva vīriyaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho, bhikkhave, vīriyaṃ antarahitaṃ hoti, kosajjaṃ pariyuṭṭhāya tiṭṭhati; atha akusalassa samāpatti hoti.

Na tāva, bhikkhave, akusalassa samāpatti hoti yāva paññā paccupaṭṭhitā hoti kusalesu dhammesu. Yato ca kho, bhikkhave, paññā antarahitā hoti, duppaññā pariyuṭṭhāya tiṭṭhati; atha akusalassa samāpatti hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

205. Cetokhilasutta

"Pañcime, bhikkhave, cetokhilā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ paṭhamo cetokhilo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhamme kaṅkhati ... pe ... saṅghe kaṅkhati ... pe ... sikkhāya kaṅkhati ... pe ... sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ pañcamo cetokhilo. Ime kho, bhikkhave, pañca cetokhilā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

79. Tatiyaanāgatabhayasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṃ samuppajjissanti. Tāni vo paṭibujjhitabbāni; paṭibujjhitvā ca tesaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ.

Katamāni pañca? Bhavissanti, bhikkhave, bhikkhū anāgatamaddhānaṃ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññe

upasampādessanti. Tepi na sakkhissanti vinetuṃ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññe upasampādessanti. Tepi na sakkhissanti vinetuṃ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Iti kho, bhikkhave, dhammasandosā vinayasandoso; vinayasandosā dhammasandoso. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññesaṃ nissayaṃ dassanti. Tepi na sakkhissanti vinetuṃ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā aññesaṃ nissayaṃ dassanti. Tepi na sakkhissanti vinetuṃ adhisīle adhicitte adhipaññāya. Tepi bhavissanti abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Iti kho, bhikkhave, dhammasandosā vinayasandoso; vinayasandosā dhammasandoso. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā abhidhammakathaṃ vedallakathaṃ kathentā kaṇhadhammaṃ okkamamānā na bujjhissanti. Iti kho, bhikkhave, dhammasandosā vinayasandoso; vinayasandosā dhammasandoso. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā ye te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatāp-

paṭisaṃyuttā, tesu bhaññamānesu na sussūsissanti, na sotaṃ odahissanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapessanti, na ca te dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññissanti. Ye pana te suttantā kavitā kāveyyā cittakkharā cittabyañjanā bāhirakā sāvakabhāsitā, tesu bhaññamānesu sussūsissanti, sotaṃ odahissanti, aññā cittaṃ upaṭṭhapessanti, te ca dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññissanti. Iti kho, bhikkhave, dhammasandosā vinayasandoso; vinayasandosā dhammasandoso. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā. Te abhāvitakāyā samānā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā therā bhikkhū bāhulikā bhavissanti sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhissanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjissati. Sāpi bhavissati bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhissati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Iti kho, bhikkhave, dhammasandosā vinayasandoso; vinayasandosā dhammasandoso. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ anāgatabhayaṃ etarahi asamuppannaṃ āyatiṃ samuppajjissati. Taṃ vo paṭibujjhitabbaṃ; paṭibujjhitvā ca tassa pahānāya vāyamitabbaṃ.

Imāni kho, bhikkhave, pañca anāgatabhayāni etarahi asamuppannāni āyatiṃ samuppajjissanti. Tāni vo paṭibujjhitabbāni; paṭibujjhitvā ca tesaṃ pahānāya vāyamitabban”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

30. Nāgitasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena icchānaṅgalaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Assosuṃ kho icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā: “samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā

pabbajito icchānaṅgalaṃ anuppatto; icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi, satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti. Atha kho icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā tassā rattiyā accayena pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya yena icchānaṅgalavanasaṇḍo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhaṃsu uccāsaddamahāsaddā.

Tena kho pana samayena āyasmā nāgito bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nāgitaṃ āmantesi: "ke pana kho, nāgita, uccāsaddamahāsaddā, kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Ete, bhante, icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya bahidvārakoṭṭhake ṭhitā bhagavantaññeva uddissa bhikkhusaṃghañcā"ti. "Māhaṃ, nāgita, yasena samāgamaṃ, mā ca mayā yaso. Yo kho, nāgita, nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. So taṃ mīḷhasukhaṃ middhasukhaṃ lābhasakkārasilokasukhaṃ sādiyeyyā"ti.

"Adhivāsetu dāni, bhante, bhagavā, adhivāsetu sugato; adhivāsanakālo dāni, bhante, bhagavato. Yena yeneva dāni bhagavā gamissati taṃninnāva gamissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Seyyathāpi, bhante, thullaphusitake deve vassante yathāninnaṃ udakāni pavattanti; evamevaṃ kho, bhante, yena yeneva dāni bhagavā gamissati, taṃninnāva gamissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Taṃ kissa hetu? Tathā hi, bhante, bhagavato sīlapaññāṇan"ti.

"Māhaṃ, nāgita, yasena samāgamaṃ, mā ca mayā yaso. Yo kho, nāgita, nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasama-

sukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. So taṃ mīḷhasukhaṃ middhasukhaṃ lābhasakkārasilokasukhaṃ sādiyeyya. Asitapītakhāyitasāyitassa kho, nāgita, uccārapassāvo—eso tassa nissando. Piyānaṃ kho, nāgita, vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā—eso tassa nissando. Asubhanimittānuyogaṃ anuyuttassa kho, nāgita, subhanimitte pāṭikulyatā saṇṭhāti—eso tassa nissando. Chasu kho, nāgita, phassāyatanesu aniccānupassino viharato phasse pāṭikulyatā saṇṭhāti—eso tassa nissando. Pañcasu kho, nāgita, upādānakkhandhesu udayabbayānupassino viharato upādāne pāṭikulyatā saṇṭhāti—eso tassa nissando"ti.

Dasamaṃ.

Pañcaṅgikavaggo tatiyo.

Dve agāravupakkilesā, Dussīlānuggahitena ca; Vimuttisamādhipañcaṅgikā, Caṅkamaṃ nāgitena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

185. Abbhokāsikasutta

"Pañcime, bhikkhave, abbhokāsikā ... pe ....

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

4. Yathābhatasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

223. Atinivāsasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā atinivāse. Katame pañca? Bahubhaṇḍo hoti bahubhaṇḍasannicayo, bahubhesajjo hoti bahubhesajjasannicayo, bahukicco hoti bahukaraṇīyo byatto kiṅkaraṇīyesu, saṃsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṃsaggena, tamhā ca āvāsā pakkamanto sāpekkho pakkamati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā atinivāse.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā samavatthavāse. Katame pañca? Na bahubhaṇḍo hoti na bahubhaṇḍasannicayo, na bahubhesajjo hoti na bahubhesajjasannicayo, na bahukicco hoti na bahukaraṇīyo na byatto kiṅkaraṇīyesu, asaṃsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṃsaggena, tamhā ca āvāsā pakkamanto anapekkho pakkamati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā samavatthavāse"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

58. Licchavikumārakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto mahāvanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi.

Tena kho pana samayena sambahulā licchavikumārakā sajjāni dhanūni ādāya kukkurasaṅghaparivutā mahāvane anucaṅkamamānā anuvicaramānā addasu bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ; disvāna sajjāni dhanūni nikkhipitvā kukkurasaṅghaṃ ekamantaṃ uyyojetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā tuṇhībhūtā tuṇhībhūtā pañjalikā bhagavantaṃ payirupāsanti.

Tena kho pana samayena mahānāmo licchavi mahāvane jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno addasa te licchavikumārake tuṇhībhūte tuṇhībhūte pañjalike bhagavantaṃ payirupāsante; disvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo licchavi udānaṃ udānesi: "bhavissanti vajjī, bhavissanti vajjī"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, mahānāma, evaṃ vadesi: 'bhavissanti vajjī, bhavissanti vajjī'"ti? "Ime, bhante, licchavikumārakā caṇḍā pharusā apānubhā. Yānipi tāni kulesu paheṇakāni pahīyanti, ucchūti vā badarāti vā pūvāti vā modakāti vā saṅkulikāti vā, tāni vilumpitvā vilumpitvā khādanti; kulitthīnampi kulakumārīnampi pacchāliyaṃ khipanti. Te dānime tuṇhībhūtā tuṇhībhūtā pañjalikā bhagavantaṃ payirupāsantī"ti.

"Yassa kassaci, mahānāma, kulaputtassa pañca dhammā saṃvijjanti—yadi vā rañño khattiyassa muddhāvasittassa, yadi vā raṭṭhikassa pettanikassa, yadi vā senāya senāpatikassa, yadi vā gāmagāmaṇikassa, yadi vā pūgagāmaṇikassa, ye vā pana kulesu paccekādhipaccaṃ kārenti, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Katame pañca? Idha, mahānāma, kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi mātāpitaro sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti. Tamenaṃ mātāpitaro sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti: 'ciraṃ jīva, dīghamāyuṃ pālehī'ti. Mātāpitānukampitassa, mahānāma, kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Puna caparaṃ, mahānāma, kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi puttadāradāsakammakaraporise sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti. Tamenaṃ puttadāradāsakammakaraporisā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti: 'ciraṃ jīva, dīghamāyuṃ pālehī'ti. Puttadāradāsakammakaraporisānukampitassa, mahānāma, kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Puna caparaṃ, mahānāma, kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi khettakammantasāmantasabyohāre sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti. Tamenaṃ khettakammantasāmantasabyohārā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti: 'ciraṃ jīva, dīghamāyuṃ pālehī'ti. Khettakammantasāmantasabyohārānukampitassa, mahānāma, kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Puna caparaṃ, mahānāma, kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi yāvatā balipaṭiggāhikā devatā sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti. Tamenaṃ balipaṭiggāhikā devatā sakkatā garukatā mānitā pūjitā ka-

lyāṇena manasā anukampanti: 'ciraṃ jīva, dīghamāyuṃ pālehī'ti. Devatānukampitassa, mahānāma, kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Puna caparaṃ, mahānāma, kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi samaṇabrāhmaṇe sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti. Tamenaṃ samaṇabrāhmaṇā sakkatā garukatā mānitā pūjitā kalyāṇena manasā anukampanti: 'ciraṃ jīva, dīghamāyuṃ pālehī'ti. Samaṇabrāhmaṇānukampitassa, mahānāma, kulaputtassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yassa kassaci, mahānāma, kulaputtassa ime pañca dhammā saṃvijjanti—yadi vā rañño khattiyassa muddhābhisittassa, yadi vā raṭṭhikassa pettanikassa, yadi vā senāya senāpatikassa, yadi vā gāmagāmaṇikassa, yadi vā pūgagāmaṇikassa, ye vā pana kulesu paccekādhipaccaṃ kārenti, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihānīti.

Mātāpitukiccakaro, puttadārahito sadā; Antojanassa atthāya, ye cassa anujīvino.

Ubhinnañceva atthāya, Vadaññū hoti sīlavā; Ñātīnaṃ pubbapetānaṃ, Diṭṭhe dhamme ca jīvataṃ.

Samaṇānaṃ brāhmaṇānaṃ, devatānañca paṇḍito; Vittisañjanano hoti, dhammena gharamāvasaṃ.

So karitvāna kalyāṇaṃ, pujjo hoti pasaṃsiyo; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

227. Bhogasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā bhogesu. Katame pañca? Aggisādhāraṇā bhogā, udakasādhāraṇā bhogā, rājasādhāraṇā bhogā, corasādhāraṇā bhogā, appiyehi dāyādehi sādhāraṇā bhogā. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā bhogesu.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā bhogesu. Katame pañca? Bhoge nissāya attānaṃ sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati, mātāpitaro sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati, puttadāradāsakammakaraporise sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati, mittāmacce

sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā bhogesū"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

214. Bahubhāṇisutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā bahubhāṇismiṃ puggale. Katame pañca? Musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, pharusaṃ bhaṇati, samphappalāpaṃ bhaṇati, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā bahubhāṇismiṃ puggale.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā mantabhāṇismiṃ puggale. Katame pañca? Na musā bhaṇati, na pisuṇaṃ bhaṇati, na pharusaṃ bhaṇati, na samphappalāpaṃ bhaṇati, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā mantabhāṇismiṃ puggale"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

255. Macchariyappahānasutta

"Pañcannaṃ, bhikkhave, macchariyānaṃ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Katamesaṃ pañcannaṃ? Āvāsamacchariyassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati; kulamacchariyassa ... lābhamacchariyassa ... vaṇṇamacchariyassa ... dhammamacchariyassa pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussati. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ macchariyānaṃ pahānāya samucchedāya brahmacariyaṃ vussatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

73. Paṭhamadhammavihārīsutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'dhammavihārī,

dhammavihārī'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu dhammavihārī hotī"ti?

"Idha, bhikkhu, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So tāya dhammapariyattiyā divasaṃ atināmeti, riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: 'bhikkhu pariyattibahulo, no dhammavihārī'.

Puna caparaṃ, bhikkhu, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti. So tāya dhammapaññattiyā divasaṃ atināmeti, riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: 'bhikkhu paññattibahulo, no dhammavihārī'.

Puna caparaṃ, bhikkhu, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti. So tena sajjhāyena divasaṃ atināmeti, riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: 'bhikkhu sajjhāyabahulo, no dhammavihārī'.

Puna caparaṃ, bhikkhu, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. So tehi dhammavitakkehi divasaṃ atināmeti, riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: 'bhikkhu vitakkabahulo, no dhammavihārī'.

Idha, bhikkhu, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So tāya dhammapariyattiyā na divasaṃ atināmeti, nāpi riñcati paṭisallānaṃ, anuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Evaṃ kho, bhikkhu, bhikkhu dhammavihārī hoti.

Iti kho, bhikkhu, desito mayā pariyattibahulo, desito paññattibahulo, desito sajjhāyabahulo, desito vitakkabahulo, desito dhammavihārī. Yaṃ kho, bhikkhu, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhu, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhu, mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

212. Bhaṇḍanakārakasutta

"Yo so, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako, tassa pañca ādīnavā pāṭikaṅkhā. Katame pañca? Anadhigataṃ nādhigacchati, adhigatā parihāyati, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako, tassa ime pañca ādīnavā pāṭikaṅkhā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

63. Paṭhamavaḍḍhisutta

"Pañcahi, bhikkhave, vaḍḍhīhi vaḍḍhamāno ariyasāvako ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyī ca hoti varādāyī ca kāyassa. Katamāhi pañcahi? Saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati—imāhi kho, bhikkhave, pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhamāno ariyasāvako ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyī ca hoti varādāyī ca kāyassā"ti.

"Saddhāya sīlena ca yo pavaḍḍhati, Paññāya cāgena sutena cūbhayaṃ; So tādiso sappuriso vicakkhaṇo, Ādīyatī sāramidheva attano"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

126. Dutiyaanāyussāsutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā anāyussā. Katame pañca? Asappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ na jānāti, apariṇatabhojī ca hoti, dussīlo ca, pāpamitto ca. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā anāyussā.

Pañcime, bhikkhave, dhammā āyussā. Katame pañca? Sappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ jānāti, pariṇatabhojī ca hoti, sīlavā ca, kalyāṇamitto ca. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā āyussā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

221. Paṭhamadīghacārikasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā dīghacārikaṃ anavatthacārikaṃ anuyuttassa viharato. Katame pañca? Assutaṃ na suṇāti, sutaṃ na pariyodāpeti, sutenekaccena avisārado hoti, gāḷhaṃ rogātaṅkaṃ phusati, na ca mittavā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā dīghacārikaṃ anavatthacārikaṃ anuyuttassa viharato.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā samavatthacāre. Katame pañca? Assutaṃ suṇāti, sutaṃ pariyodāpeti, sutenekaccena visārado hoti, na gāḷhaṃ rogātaṅkaṃ phusati, mittavā ca hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā samavatthacāre”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

97. Kathāsutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṃ bhāvento nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu appaṭṭho hoti appakicco subharo susantoso jīvitaparikkhāresu; appāhāro hoti anodarikattaṃ anuyutto; appamiddho hoti jāgariyaṃ anuyutto; yāyaṃ kathā ābhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā ... pe ... vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu ānāpānassatiṃ bhāvento nacirasseva akuppaṃ paṭivijjhatī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

248. Dutiyamanoduccaritasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā manoduccarite ... pe ... ānisaṃsā manosucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṃ na upavadati; anuvicca viññū pasaṃsanti; kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati; asaddhammā vuṭṭhāti; saddhamme patiṭṭhāti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā manosucarite”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

88. Therasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujanaahitāya paṭipanno hoti bahujanaasukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ.

Katamehi pañcahi? Thero hoti rattaññū cirapabbajito; ñāto hoti yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṃ bahujanaparivāro; lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā appaṭividdhā; micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano, so bahujanaṃ saddhammā vuṭṭhāpetvā asaddhamme patiṭṭhāpeti. Thero bhikkhu rattaññū cirapabbajito itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, ñāto thero bhikkhu yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṃ bahujanaparivāro itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, lābhī thero bhikkhu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, bahussuto thero bhikkhu sutadharo sutasannicayo itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujanaahitāya paṭipanno hoti bahujanaasukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujanahitāya paṭipanno hoti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Katamehi pañcahi? Thero hoti rattaññū cirapabbajito; ñāto hoti yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṃ bahujanaparivāro; lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano, so bahujanaṃ asaddhammā vuṭṭhāpetvā saddhamme patiṭṭhāpeti. Thero bhikkhu rattaññū cirapabbajito itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, ñāto thero bhikkhu yasassī sagahaṭṭhapabbajitānaṃ bahujanaparivāro itipissa diṭṭhānugatiṃ āpa-

jjanti, lābhī thero bhikkhu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, bahussuto thero bhikkhu sutadharo sutasannicayo itipissa diṭṭhānugatiṃ āpajjanti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu bahujanahitāya paṭipanno hoti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

250. Puggalappasādasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā puggalappasāde. Katame pañca? Yasmiṃ, bhikkhave, puggale puggalo abhippasanno hoti, so tathārūpaṃ āpattiṃ āpanno hoti yathārūpāya āpattiyā saṅgho ukkhipati. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo piyo manāpo so saṅghena ukkhitto'ti. Bhikkhūsu appasādabahulo hoti. Bhikkhūsu appasādabahulo samāno aññe bhikkhū na bhajati. Aññe bhikkhū abhajanto saddhammaṃ na suṇāti. Saddhammaṃ asuṇanto saddhammā parihāyati. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo ādīnavo puggalappasāde.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ puggale puggalo abhippasanno hoti, so tathārūpaṃ āpattiṃ āpanno hoti yathārūpāya āpattiyā saṅgho ante nisīdāpeti. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo piyo manāpo so saṅghena ante nisīdāpito'ti. Bhikkhūsu appasādabahulo hoti. Bhikkhūsu appasādabahulo samāno aññe bhikkhū na bhajati. Aññe bhikkhū abhajanto saddhammaṃ na suṇāti. Saddhammaṃ asuṇanto saddhammā parihāyati. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo ādīnavo puggalappasāde.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yasmiṃ puggale puggalo abhippasanno hoti, so disāpakkanto hoti ... pe ... so vibbhanto hoti ... pe ... so kālaṅkato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo piyo manāpo so kālaṅkato'ti. Aññe bhikkhū na bhajati. Aññe bhikkhū abhajanto saddhammaṃ na suṇāti. Saddhammaṃ asuṇanto saddhammā parihāyati. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo ādīnavo puggalappasāde. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā puggalappasāde"ti.

Dasamaṃ.

Duccaritavaggo pañcamo.

Duccaritaṃ kāyaduccaritaṃ, Vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ; Catūhi pare dve sivathikā, Puggalappasādena cāti.

Pañcamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

39. Puttasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, ṭhānāni sampassantā mātāpitaro puttaṃ icchanti kule jāyamānaṃ. Katamāni pañca? Bhato vā no bharissati; kiccaṃ vā no karissati; kulavaṃso ciraṃ ṭhassati; dāyajjaṃ paṭipajjissati; atha vā pana petānaṃ kālaṅkatānaṃ dakkhiṇaṃ anuppadassatīti. Imāni kho, bhikkhave, pañca ṭhānāni sampassantā mātāpitaro puttaṃ icchanti kule jāyamānanti.

Pañca ṭhānāni sampassaṃ, puttaṃ icchanti paṇḍitā; Bhato vā no bharissati, kiccaṃ vā no karissati.

Kulavaṃso ciraṃ tiṭṭhe, dāyajjaṃ paṭipajjati; Atha vā pana petānaṃ, dakkhiṇaṃ anuppadassati.

Ṭhānānetāni sampassaṃ, puttaṃ icchanti paṇḍitā; Tasmā santo sappurisā, kataññū katavedino.

Bharanti mātāpitaro, pubbe katamanussaraṃ; Karonti nesaṃ kiccāni, yathā taṃ pubbakārinaṃ.

Ovādakārī bhataposī, kulavaṃsaṃ ahāpayaṃ; Saddho sīlena sampanno, putto hoti pasaṃsiyo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

62. Dutiyasaññāsutta

"Pañcimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā pañca? Aniccasaññā, anattasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā—imā kho, bhikkhave, pañca saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

15. Daṭṭhabbasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ. Kattha ca, bhikkhave, saddhābalaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu sotāpattiyaṅgesu. Ettha saddhābalaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, vīriyabalaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu sammappadhānesu. Ettha vīriyabalaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, satibalaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu satipaṭṭhānesu. Ettha satibalaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, samādhibalaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu jhānesu. Ettha samādhibalaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, paññābalaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu ariyasaccesu. Ettha paññābalaṃ daṭṭhabbaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañca balānī”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

187. Yathāsanthatikasutta

“Pañcime, bhikkhave, yathāsanthatikā ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

11. Phāsuvihāravagga

105. Phāsuvihārasutta

“Pañcime, bhikkhave, phāsuvihārā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ ... mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni, tathārūpehi sīlehi sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ime kho, bhikkhave, pañca phāsuvihārā”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

9. Paṭhamaagāravasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? As-

saddho, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Ahiriko, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Anottappī, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Kusīto, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Duppañño, bhikkhave, bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu agāravo appatisso cavati, nappatiṭṭhāti saddhamme.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Katamehi pañcahi? Saddho, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Hirīmā, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Ottappī, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Āraddhavīriyo, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Paññavā, bhikkhave, bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu sagāravo sappatisso na cavati, patiṭṭhāti saddhamme"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

92. Dutiyasampadāsutta

"Pañcimā, bhikkhave, sampadā. Katamā pañca? Sīlasampadā, samādhisampadā, paññāsampadā, vimuttisampadā, vimuttiñāṇadassanasampadā—imā kho, bhikkhave, pañca sampadā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

183. Rukkhamūlikasutta

"Pañcime, bhikkhave, rukkhamūlikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā rukkhamūliko hoti ... pe ... idamatthitaṃyeva nissāya rukkhamūliko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca rukkhamūlikā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

78. Dutiyaanāgatabhayasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, anāgatabhayāni sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ kho etarahi daharo yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā. Hoti kho pana so samayo yaṃ imaṃ kāyaṃ jarā phusati. Jiṇṇena kho pana jarāya abhibhūtena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Purā maṃ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo; handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṃ dhammena samannāgato jiṇṇakopi phāsuṃ viharissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ kho etarahi appābādho appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Hoti kho pana so samayo yaṃ imaṃ kāyaṃ byādhi phusati. Byādhitena kho pana byādhinā abhibhūtena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Purā maṃ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo; handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṃ dhammena samannāgato byādhitopi phāsuṃ viharissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'etarahi kho subhikkhaṃ susassaṃ sulabhapiṇḍaṃ, sukaraṃ uñchena paggahena yāpetuṃ. Hoti kho pana so samayo yaṃ dubbhikkhaṃ hoti dussassaṃ dullabhapiṇḍaṃ, na sukaraṃ uñchena paggahena yāpetuṃ. Dubbhikkhe kho pana manussā yena subhikkhaṃ tena saṅkamanti. Tattha saṅgaṇikavihāro hoti ākiṇṇavihāro. Saṅgaṇikavihāre kho pana

sati ākiṇṇavihāre na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Purā maṃ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo; handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṃ dhammena samannāgato dubbhikkhepi phāsu viharissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'etarahi kho manussā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti. Hoti kho pana so samayo yaṃ bhayaṃ hoti aṭavisaṅkopo, cakkasamārūḷhā jānapadā pariyāyanti. Bhaye kho pana sati manussā yena khemaṃ tena saṅkamanti. Tattha saṅgaṇikavihāro hoti ākiṇṇavihāro. Saṅgaṇikavihāre kho pana sati ākiṇṇavihāre na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Purā maṃ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo; handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṃ dhammena samannāgato bhayepi phāsuṃ viharissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'etarahi kho saṅgho samaggo sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharati. Hoti kho pana so samayo yaṃ saṅgho bhijjati. Saṅghe kho pana bhinne na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, na sukarāni araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Purā maṃ so dhammo āgacchati aniṭṭho akanto amanāpo; handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya, yenāhaṃ dhammena samannāgato bhinnepi saṅghe phāsuṃ viharissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ anāgatabhayaṃ sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya

asacchikatassa sacchikiriyāya.

Imāni kho, bhikkhave, pañca anāgatabhayāni sampassamānena alameva bhikkhunā appamattena ātāpinā pahitattena viharituṃ appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

19. Araññavagga

188. Ekāsanikasutta

"Pañcime, bhikkhave, ekāsanikā ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

197. Vassasutta

"Pañcime, bhikkhave, vassassa antarāyā, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamati. Katame pañca? Upari, bhikkhave, ākāse tejodhātu pakuppati. Tena uppannā meghā paṭivigacchanti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo vassassa antarāyo, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, upari ākāse vāyodhātu pakuppati. Tena uppannā meghā paṭivigacchanti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo vassassa antarāyo, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rāhu asurindo pāṇinā udakaṃ sampaṭicchitvā mahāsamudde chaḍḍeti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo vassassa antarāyo, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, vassavalāhakā devā pamattā honti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho vassassa antarāyo, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, manussā adhammikā honti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo vassassa antarāyo, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamati. Ime kho, bhikkhave, pañca vassassa antarāyā, yaṃ nemittā na jānanti, yattha nemittānaṃ cakkhu na kamatī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

158. Sārajjasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sārajjaṃ okkanto hoti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu assaddho hoti, dussīlo hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, duppañño hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi, dhammehi samannāgato bhikkhu sārajjaṃ okkanto hoti.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu visārado hoti. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, sīlavā hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu visārado hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

25. Anuggahitasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, sammādiṭṭhi sīlānuggahitā ca hoti, sutānuggahitā ca hoti, sākacchānuggahitā ca hoti, samathānuggahitā ca hoti, vipassanānuggahitā ca hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā cā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

54. Samayasutta

"Pañcime, bhikkhave, asamayā padhānāya. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu jiṇṇo hoti jarāyābhibhūto. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo asamayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu byādhito hoti byādhinābhibhūto. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo asamayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, dubbhikkhaṃ hoti dussassaṃ dullabhapiṇḍaṃ, na sukaraṃ uñchena paggahena yāpetuṃ. Ayaṃ, bhikkhave,

tatiyo asamayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhayaṃ hoti aṭavisaṅkopo, cakkasamārūḷhā jānapadā pariyāyanti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho asamayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, saṅgho bhinno hoti. Saṅghe kho pana, bhikkhave, bhinne aññamaññaṃ akkosā ca honti, aññamaññaṃ paribhāsā ca honti, aññamaññaṃ parikkhepā ca honti, aññamaññaṃ pariccajā ca honti. Tattha appasannā ceva nappasīdanti, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattaṃ hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo asamayo padhānāya. Ime kho, bhikkhave, pañca asamayā padhānāyāti.

Pañcime, bhikkhave, samayā padhānāya. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu daharo hoti yuvā susu kāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo samayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu appābādho hoti appātaṅko, samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo samayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, subhikkhaṃ hoti susassaṃ sulabhapiṇḍaṃ, sukaraṃ uñchena paggahena yāpetuṃ. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo samayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, manussā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho samayo padhānāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, saṃgho samaggo sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharati. Saṃghe kho pana, bhikkhave, samagge na ceva aññamaññaṃ akkosā honti, na ca aññamaññaṃ paribhāsā honti, na ca aññamaññaṃ parikkhepā honti, na ca aññamaññaṃ pariccajā honti. Tattha appasannā ceva pasīdanti, pasannānañca bhiyyobhāvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo samayo padhānāya. Ime kho, bhikkhave, pañca samayā padhānāyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

166. Nirodhasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi ... pe ... "idhāvuso,

bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānaṃ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānan"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā udāyī āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "aṭṭhānaṃ kho etaṃ, āvuso sāriputta, anavakāso yaṃ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—natthetaṃ ṭhānan"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "idhāvuso, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānaṃ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānan"ti.

Tatiyampi kho āyasmā udāyī āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "aṭṭhānaṃ kho etaṃ, āvuso sāriputta, anavakāso yaṃ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—natthetaṃ ṭhānan"ti.

Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "yāvatatiyakampi kho me āyasmā udāyī paṭikkosati, na ca me koci bhikkhu anumodati. Yannūnāhaṃ yena bhagavā tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "idhāvuso, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānaṃ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānan"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā udāyī āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "aṭṭhā-

naṃ kho etaṃ, āvuso sāriputta, anavakāso yaṃ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—natthetaṃ ṭhānan"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "idhāvuso, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānaṃ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthe ṭhānan"ti.

Tatiyampi kho āyasmā udāyī āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "aṭṭhānaṃ kho etaṃ, āvuso sāriputta, anavakāso yaṃ so bhikkhu atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—natthetaṃ ṭhānan"ti.

Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "bhagavatopi kho me sammukhā āyasmā udāyī yāvatatiyakaṃ paṭikkosati, na ca me koci bhikkhu anumodati. Yannūnāhaṃ tuṇhī assan"ti. Atha kho āyasmā sāriputto tuṇhī ahosi.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ udāyiṃ āmantesi: "kaṃ pana tvaṃ, udāyi, manomayaṃ kāyaṃ paccesī"ti? "Ye te, bhante, devā arūpino saññāmayā"ti. "Kiṃ nu kho tuyhaṃ, udāyi, bālassa abyattassa bhaṇitena. Tvampi nāma bhaṇitabbaṃ maññasī"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "atthi nāma, ānanda, theraṃ bhikkhuṃ vihesiyamānaṃ ajjhupekkhissatha. Na hi nāma, ānanda, kāruññampi bhavissati theramhi bhikkhumhi vihesiyamānamhī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "idha, bhikkhave, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānaṃ. No ce diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjeyyāpi vuṭṭhaheyyāpi—atthetaṃ ṭhānan"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vi-

hāraṃ pāvisi.

Atha kho āyasmā ānando acirapakkantassa bhagavato yenāyasmā upavāṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upavāṇaṃ etadavoca: "idhāvuso upavāṇa, aññe there bhikkhū vihesenti. Mayaṃ tena na muccāma. Anacchariyaṃ kho, panetaṃ āvuso upavāṇa, yaṃ bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito etadeva ārabbha udāhareyya yathā āyasmantaṃyevettha upavāṇaṃ paṭibhāseyya. Idāneva amhākaṃ sārajjaṃ okkantan"ti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ upavāṇaṃ etadavoca:

"Katihi nu kho, upavāṇa, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti? "Pañcahi, bhante, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Idha, bhante, thero bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhante, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

"Sādhu sādhu, upavāṇa. Imehi kho, upavāṇa, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Ime ce, upavāṇa, pañca dhammā therassa bhikkhuno na saṃvijjeyyuṃ, taṃ sabrahmacārī na sakkareyyuṃ na garuṃ kareyyuṃ na māneyyuṃ na pūjeyyuṃ khaṇḍiccena pāliccena valittacatāya. Yasmā ca kho, upavāṇa, ime pañca dhammā therassa bhikkhuno saṃvijjanti, tasmā taṃ sabrahmacārī sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjentī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

225. Paṭhamakulūpakasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā kulūpake. Katame pañca? Anāman-

tacāre āpajjati, raho nisajjāya āpajjati, paṭicchanne āsane āpajjati, mātugāmassa uttari chappañcavācāhi dhammaṃ desento āpajjati, kāmasaṅkappabahulo viharati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā kulūpake”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

167. Codanāsutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: “codakena, āvuso, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo.

Katame pañca? Kālena vakkhāmi, no akālena; bhūtena vakkhāmi, no abhūtena; saṇhena vakkhāmi, no pharusena; atthasaṃhitena vakkhāmi, no anatthasaṃhitena; mettacitto vakkhāmi, no dosantaro. Codakena, āvuso, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo.

Idhāhaṃ, āvuso, ekaccaṃ puggalaṃ passāmi akālena codiyamānaṃ no kālena kupitaṃ, abhūtena codiyamānaṃ no bhūtena kupitaṃ, pharusena codiyamānaṃ no saṇhena kupitaṃ, anatthasaṃhitena codiyamānaṃ no atthasaṃhitena kupitaṃ, dosantarena codiyamānaṃ no mettacittena kupitaṃ.

Adhammacuditassa, āvuso, bhikkhuno pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo: ‘akālenāyasmā cudito no kālena, alaṃ te avippaṭisārāya; abhūtenāyasmā cudito no bhūtena, alaṃ te avippaṭisārāya; pharusenāyasmā cudito no saṇhena, alaṃ te avippaṭisārāya; anatthasaṃhitenāyasmā cudito no atthasaṃhitena, alaṃ te avippaṭisārāya; dosantarenāyasmā cudito no mettacittena, alaṃ te avippaṭisārāyā’ti. Adhammacuditassa, āvuso, bhikkhuno imehi pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo.

Adhammacodakassa, āvuso, bhikkhuno pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo: ‘akālena te, āvuso, codito no kālena, alaṃ te vippaṭisārāya; abhūtena te, āvuso, codito no bhūtena, alaṃ te vippaṭisārāya; pharusena te, āvuso, codito no saṇhena, alaṃ te vippaṭisārāya; anatthasaṃhitena te, āvuso, codito no atthasaṃhitena, alaṃ te vippaṭisārāya; dosantarena te, āvuso, codito no mettacittena, alaṃ te vippaṭisārāyā’ti. Adhammacodakassa, āvuso, bhikkhuno imehi pañcahākārehi vippaṭisāro

upadahātabbo. Taṃ kissa hetu? Yathā na aññopi bhikkhu abhūtena codetabbaṃ maññeyyāti.

Idha panāhaṃ, āvuso, ekaccaṃ puggalaṃ passāmi kālena codiyamānaṃ no akālena kupitaṃ, bhūtena codiyamānaṃ no abhūtena kupitaṃ, saṇhena codiyamānaṃ no pharusena kupitaṃ, atthasaṃhitena codiyamānaṃ no anatthasaṃhitena kupitaṃ, mettacittena codiyamānaṃ no dosantarena kupitaṃ.

Dhammacuditassa, āvuso, bhikkhuno pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo: 'kālenāyasmā cudito no akālena, alaṃ te vippaṭisārāya; bhūtenāyasmā cudito no abhūtena, alaṃ te vippaṭisārāya; saṇhenāyasmā cudito no pharusena, alaṃ te vippaṭisārāya; atthasaṃhitenāyasmā cudito no anatthasaṃhitena, alaṃ te vippaṭisārāya; mettacittenāyasmā cudito no dosantarena, alaṃ te vippaṭisārāyā'ti. Dhammacuditassa, āvuso, bhikkhuno imehi pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo.

Dhammacodakassa, āvuso, bhikkhuno pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo: 'kālena te, āvuso, codito no akālena, alaṃ te avippaṭisārāya; bhūtena te, āvuso, codito no abhūtena, alaṃ te avippaṭisārāya; saṇhena te, āvuso, codito no pharusena, alaṃ te avippaṭisārāya; atthasaṃhitena te, āvuso, codito no anatthasaṃhitena, alaṃ te avippaṭisārāya; mettacittena te, āvuso, codito no dosantarena, alaṃ te avippaṭisārāyā'ti. Dhammacodakassa, āvuso, bhikkhuno imehi pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo. Taṃ kissa hetu? Yathā aññopi bhikkhu bhūtena coditabbaṃ maññeyyāti.

Cuditena, āvuso, puggalena dvīsu dhammesu patiṭṭhātabbaṃ—sacce ca, akuppe ca. Mañcepi, āvuso, pare codeyyuṃ kālena vā akālena vā bhūtena vā abhūtena vā saṇhena vā pharusena vā atthasaṃhitena vā anatthasaṃhitena vā mettacittā vā dosantarā vā, ahampi dvīsuyeva dhammesu patiṭṭhaheyyaṃ—sacce ca, akuppe ca. Sace jāneyyaṃ: 'attheso mayi dhammo'ti, 'atthī'ti naṃ vadeyyaṃ: 'saṃvijjateso mayi dhammo'ti. Sace jāneyyaṃ: 'nattheso mayi dhammo'ti, 'natthī'ti naṃ vadeyyaṃ: 'neso dhammo mayi saṃvijjatī'"ti.

"Evampi kho te, sāriputta, vuccamānā atha ca panidhekacce moghapurisā na padakkhiṇaṃ gaṇhantī"ti.

"Ye te, bhante, puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā saṭhā māyāvino ketabino uddhatā unnaḷā capalā

mukharā vikiṇṇavācā indriyesu aguttadvārā bhojane amattaññuno jāgariyaṃ ananuyuttā sāmaññe anapekkhavanto sikkhāya na tibbagāravā bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā kusītā hīnavīriyā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā eḷamūgā, te mayā evaṃ vuccamānā na padakkhiṇaṃ gaṇhanti.

Ye pana te, bhante, kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattaññuno jāgariyaṃ anuyuttā sāmaññe apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatino sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, te mayā evaṃ vuccamānā padakkhiṇaṃ gaṇhantī"ti.

"Ye te, sāriputta, puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā saṭhā māyāvino ketabino uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā indriyesu aguttadvārā bhojane amattaññuno jāgariyaṃ ananuyuttā sāmaññe anapekkhavanto sikkhāya na tibbagāravā bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā kusītā hīnavīriyā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā eḷamūgā, tiṭṭhantu te.

Ye pana te, sāriputta, kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattaññuno jāgariyaṃ anuyuttā sāmaññe apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatino sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, te tvaṃ, sāriputta, vadeyyāsi. Ovada, sāriputta, sabrahmacārī; anusāsa, sāriputta, sabrahmacārī: 'asaddhammā vuṭṭhāpetvā saddhamme patiṭṭhāpessāmi sabrahmacārī'ti. Evañhi te, sāriputta, sikkhitabban"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

2. Vitthatasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, sekhabalāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, hirībalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, saddhābalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhābalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, hirībalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako hirīmā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, hirībalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, ottappabalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, ottappabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vīriyabalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, paññābalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paññābalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañca sekhabalāni.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'saddhābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, hirībalena ... ottappabalena ... vīriyabalena ... paññābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalenā'ti. Evañhi kho, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

234. Bahūpakārasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsassa bahūpakāro hoti. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; khaṇḍaphullaṃ paṭisaṅkharoti; mahā kho pana bhikkhusaṅgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū gihīnaṃ upasaṅkamitvā āroceti: 'mahā kho, āvuso, bhikkhusaṅgho abhikkanto nānāverajjakā bhikkhū,

karotha puññāni, samayo puññāni kātun'ti; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsassa bahūpakāro hotī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

70. Āsavakkhayasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratasaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī, maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattantī"ti.

Dasamaṃ.

Saññāvaggo dutiyo.

Dve ca saññā dve vaḍḍhī ca, sākacchena ca sājīvaṃ; Iddhipādā ca dve vuttā, nibbidā cāsavakkhayāti.

Aṅguttara Nikāya 5

29. Rāgapeyyāla

308–1152

"Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya pañca dhammā bhāvetabbā. Dosassa ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa abhiññāya ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya pañca dhammā bhāvetabbā. (6–849.)

Katame pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ— pamādassa, bhikkhave, paṭinissaggāya ime pañca dhammā bhāvetabbā"ti. (850)

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Abhiññāya pariññāya parikkhayāya, Pahānāya khayāya vayena ca; Virāganirodhā cāgañca, Paṭinissaggo ime dasāti.

Pañcakanipāto niṭṭhito.

Sekhabalaṃ balañceva, Pañcaṅgikañca sumanaṃ; Muṇḍanīvaraṇañca saññañca, Yodhājīvañca aṭṭhamaṃ; Theraṃ kakudhaphāsuñca, Andhakavindadvādasaṃ; Gilānarājatikaṇḍaṃ, Saddhammāghātupāsakaṃ; Araññabrāhmaṇañceva, Kimilakkosakaṃ tathā; Dīghācārāvāsikañca, Duccaritūpasampadanti.

Pañcakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 5

27. Sammutipeyyāla

273–285. Senāsanapaññāpakasuttādi

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato senāsanapaññāpako na sammannitabbo ... pe ... paññattāpaññattaṃ na jānāti ... pe ... senāsanapaññāpako sammannitabbo ... pe ... paññattāpaññattaṃ jānāti ... pe ....

Senāsanagāhāpako na sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ na jānāti ... pe ... senāsanagāhāpako sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ jānāti ... pe ....

Bhaṇḍāgāriko na sammannitabbo ... pe ... guttāguttaṃ na jānāti ... bhaṇḍāgāriko sammannitabbo ... pe ... guttāguttaṃ jānāti ....

Cīvarapaṭiggāhako na sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ na jānāti ... cīvarapaṭiggāhako sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ jānāti ....

Cīvarabhājako na sammannitabbo ... pe ... bhājitābhājitaṃ na jānāti ... cīvarabhājako sammannitabbo ... pe ... bhājitābhājitaṃ jānāti ....

Yāgubhājako na sammannitabbo ... pe ... yāgubhājako sammannitabbo ... pe ....

Phalabhājako na sammannitabbo ... pe ... phalabhājako sammannitabbo ... pe ....

Khajjakabhājako na sammannitabbo ... pe ... bhājitābhājitaṃ na jānāti ... khajjakabhājako sammannitabbo ... pe ... bhājitābhājitaṃ jānāti ....

Appamattakavissajjako na sammannitabbo ... pe ... vissajjitāvissajjitaṃ na jānāti ... appamattakavissajjako sammannitabbo ... pe ... vissajjitāvissajjitaṃ jānāti ....

Sāṭiyaggāhāpako na sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ na

jānāti ... sāṭiyaggāhāpako sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ jānāti ....

Pattaggāhāpako na sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ na jānāti ... pattaggāhāpako sammannitabbo ... pe ... gahitāgahitaṃ jānāti ....

Ārāmikapesako na sammannitabbo ... pe ... ārāmikapesako sammannitabbo ... pe ....

Sāmaṇerapesako na sammannitabbo ... pe ... sāmaṇerapesako sammannitabbo ... pe ....

Sammato na pesetabbo ... pe ... sammato pesetabbo ... pe ....

Sāmaṇerapesako bālo veditabbo ... pe ... paṇḍito veditabbo ... khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati ... akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati ... yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye ... yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, pesitāpesitaṃ jānāti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato sāmaṇerapesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Cuddasamaṃ.

Sammutipeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

139. Akkhamasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño nāgo na rājāraho hoti na rājabhoggo, na rañño aṅgaṃtveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṃ, akkhamo saddānaṃ, akkhamo gandhānaṃ, akkhamo rasānaṃ, akkhamo phoṭṭhabbānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato hatthikāyaṃ vā disvā assakāyaṃ vā disvā rathakāyaṃ vā disvā pattikāyaṃ vā disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti rūpānaṃ. (1)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti saddānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato hatthisaddaṃ vā sutvā assasaddaṃ vā sutvā rathasaddaṃ vā sutvā pattisaddaṃ vā sutvā bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddaṃ vā sutvā saṃsīdati visīdati, na

santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti saddānaṃ. (2)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti gandhānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato ye te rañño nāgā abhijātā saṅgāmāvacarā tesaṃ muttakarīsassa gandhaṃ ghāyitvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti gandhānaṃ. (3)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti rasānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato ekissā vā tiṇodakadattiyā vimānito dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā tiṇodakadattīhi vimānito saṃsīdati visīdati, na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti rasānaṃ. (4)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato ekena vā saravegena viddho, dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā saravegehi viddho saṃsīdati visīdati, na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṃ. (5)

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo na rājāraho hoti na rājabhoggo na rañño aṅgaṃtveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato bhikkhu na āhuneyyo hoti na pāhuneyyo na dakkhiṇeyyo na añjalikaraṇīyo na anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṃ, akkhamo saddānaṃ, akkhamo gandhānaṃ, akkhamo rasānaṃ, akkhamo phoṭṭhabbānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā rajanīye rūpe sārajjati, na sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rūpānaṃ. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti saddānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu sotena saddaṃ sutvā rajanīye sadde sārajjati, na sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti saddānaṃ. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti gandhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu ghānena gandhaṃ ghāyitvā rajanīye gandhe sārajjati, na sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu

akkhamo hoti gandhānaṃ. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rasānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu jivhāya rasaṃ sāyitvā rajanīye rase sārajjati, na sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti rasānaṃ. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā rajanīye phoṭṭhabbe sārajjati, na sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu akkhamo hoti phoṭṭhabbānaṃ. (5)

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu na āhuneyyo hoti na pāhuneyyo na dakkhiṇeyyo na añjalikaraṇīyo na anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṃtveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti rūpānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato hatthikāyaṃ vā disvā assakāyaṃ vā disvā rathakāyaṃ vā disvā pattikāyaṃ vā disvā na saṃsīdati na visīdati, santhambhati sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti rūpānaṃ. (1)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti saddānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato hatthisaddaṃ vā sutvā assasaddaṃ vā sutvā rathasaddaṃ vā sutvā pattisaddaṃ vā sutvā bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddaṃ vā sutvā na saṃsīdati na visīdati, santhambhati sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti saddānaṃ. (2)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti gandhānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato ye te rañño nāgā abhijātā saṅgāmāvacarā tesaṃ muttakarīsassa gandhaṃ ghāyitvā na saṃsīdati na visīdati, santhambhati sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti gandhānaṃ. (3)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti rasānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato ekissā vā tiṇodakadattiyā vimānito dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā tiṇodakadattīhi vimānito na saṃsī-

dati na visīdati, santhambhati sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti rasānaṃ. (4)

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti phoṭṭhabbānaṃ? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato ekena vā saravegena viddho, dvīhi vā tīhi vā catūhi vā pañcahi vā saravegehi viddho na saṃsīdati na visīdati, santhambhati sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khamo hoti phoṭṭhabbānaṃ. (5)

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgaṃtveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā rajanīye rūpe na sārajjati, sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti saddānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu sotena saddaṃ sutvā rajanīye sadde na sārajjati, sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti saddānaṃ. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti gandhānaṃ. Idha, bhikkhave, bhikkhu ghānena gandhaṃ ghāyitvā rajanīye gandhe na sārajjati, sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti gandhānaṃ. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rasānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu jivhāya rasaṃ sāyitvā rajanīye rase na sārajjati, sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rasānaṃ. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti phoṭṭhabbānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā rajanīye phoṭṭhabbe na sārajjati, sakkoti cittaṃ samādahituṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti phoṭṭhabbānaṃ. (5)

Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu

āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

22. Akkosakavagga

215. Paṭhamaakkhantisutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā akkhantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa appiyo hoti amanāpo, verabahulo ca hoti, vajjabahulo ca, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā akkhantiyā.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā khantiyā. Katame pañca? Bahuno janassa piyo hoti manāpo, na verabahulo hoti, na vajjabahulo, asammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā khantiyā”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

74. Dutiyadhammavihārīsutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “‘dhammavihārī, dhammavihārī’ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu dhammavihārī hotī”ti?

“Idha, bhikkhu, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ; uttari cassa paññāya atthaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: ‘bhikkhu pariyattibahulo, no dhammavihārī’.

Puna caparaṃ, bhikkhu, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, uttari cassa paññāya atthaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: ‘bhikkhu paññattibahulo, no dhammavihārī’.

Puna caparaṃ, bhikkhu, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti, uttari cassa paññāya atthaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: ‘bhikkhu sajjhāyabahulo, no

dhammavihārī'.

Puna caparaṃ, bhikkhu, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati, uttari cassa paññāya atthaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu: 'bhikkhu vitakkabahulo, no dhammavihārī'.

Idha, bhikkhu, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ; uttari cassa paññāya atthaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhu, bhikkhu dhammavihārī hoti.

Iti kho, bhikkhu, desito mayā pariyattibahulo, desito paññattibahulo, desito sajjhāyabahulo, desito vitakkabahulo, desito dhammavihārī. Yaṃ kho, bhikkhu, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhu, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha bhikkhu, mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

142. Ārabhatisutta

"Pañcime, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ārabhati ca vippaṭisārī ca hoti; tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (1)

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo ārabhati, na vippaṭisārī hoti; tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (2)

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo na ārabhati, vippaṭisārī hoti; tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (3)

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti; tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti.

(4)

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti; tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (5)

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo ārabhati ca vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo: 'āyasmato kho ārambhajā āsavā saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā ārambhaje āsave pahāya vippaṭisāraje āsave paṭivinodetvā cittaṃ paññañca bhāvetu; evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī'ti. (1)

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo: 'āyasmato kho ārambhajā āsavā saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā na pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā ārambhaje āsave pahāya cittaṃ paññañca bhāvetu; evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī'ti. (2)

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo na ārabhati vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo: 'āyasmato kho ārambhajā āsavā na saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā vippaṭisāraje āsave paṭivinodetvā cittaṃ paññañca bhāvetu; evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī'ti. (3)

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo: 'āyasmato kho ārambhajā āsavā na saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā na pavaḍḍhanti, sādhu vatāyasmā cittaṃ paññañca bhāvetu; evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī'ti. (4)

Iti kho, bhikkhave, ime cattāro puggalā amunā pañcamena puggalena evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā anupubbena āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇantī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

87. Sīlavantasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati. Ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

201. Kimilasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kimilāyaṃ viharati veḷuvane. Atha kho āyasmā kimilo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kimilo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti? "Idha, kimila, tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṃghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, aññamaññaṃ agāravā viharanti appatissā. Ayaṃ kho, kimila, hetu ayaṃ paccayo, yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti.

“Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī”ti? “Idha, kimila, tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṅghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, aññamaññaṃ sagāravā viharanti sappatissā. Ayaṃ kho, kimila, hetu ayaṃ paccayo, yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

115. Maccharinīsutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Āvāsamaccharinī hoti, kulamaccharinī hoti, lābhamaccharinī hoti, vaṇṇamaccharinī hoti, dhammamaccharinī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na āvāsamaccharinī hoti, na kulamaccharinī hoti, na lābhamaccharinī hoti, na vaṇṇamaccharinī hoti, na dhammamaccharinī hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgatā bhikkhunī yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

233. Sobhanasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsaṃ sobheti. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti … pe … samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti … pe … diṭṭhiyā suppaṭividdhā; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā; paṭibalo hoti upasaṅkamante dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu āvāsaṃ sobhetī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

150. Dutiyasamayavimuttasutta

"Pañcime, bhikkhave, dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, indriyesu aguttadvāratā, bhojane amattaññutā. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, indriyesu guttadvāratā, bhojane mattaññutā. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Dasamaṃ.

Tikaṇḍakīvaggo pañcamo.

Datvā avajānāti ārabhati ca, Sārandada tikaṇḍa nirayena ca; Mitto asappurisasappurisena, Samayavimuttaṃ apare dveti.

Tatiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

237. Dutiyaavaṇṇārahasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati; ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati; āvāsamaccharī hoti āvāsapaligedhī; kulamaccharī hoti kulapaligedhī; saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati; anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati; na āvāsamaccharī hoti na āvāsapaligedhī; na kulamaccharī hoti na kulapaligedhī; saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu

yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

193. Saṅgāravasutta

Atha kho saṅgāravo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo, yena kadāci dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā? Ko pana, bho gotama, hetu ko paccayo, yena kadāci dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā”ti?

Yasmiṃ, brāhmaṇa, samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto saṃsaṭṭho lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi … pe … ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (1)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi … pe … ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa,

udapatto agginā santatto ukkudhito ussadakajāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (2)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto sevālapaṇakapariyonaddho. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (3)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto vāterito calito bhanto ūmijāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nis-

saraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (4)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto āvilo luḷito kalalībhūto andhakāre nikkhitto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ nappajāneyya na passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ nappajānāti na passati, dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. (5)

Yasmiñca kho, brāhmaṇa, samaye na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto asaṃsaṭṭho lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ pajāneyya passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe .... (1)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe ... seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto agginā asantatto anukkudhito anussadakajāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ pajāneyya passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na byāpādapariyuṭṭhitena

cetasā viharati ... pe .... (2)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe ... seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto na sevālapaṇakapariyonaddho. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ pajāneyya passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe .... (3)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe ... seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto na vāterito na calito na bhanto na ūmijāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ pajāneyya passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe .... (4)

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto accho vippasanno anāvilo āloke nikkhitto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ pajāneyya passeyya. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ pajānāti passati, dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. (5)

Ayaṃ kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo, yena kadāci dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Ayaṃ pana, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo, yena kadāci dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

133. Dhammarājāsutta

"Yopi so, bhikkhave, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā, sopi na arājakaṃ cakkaṃ vattetī"ti. Evaṃ vutte aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko pana, bhante, rañño cakkavattissa dhammikassa dhammarañño rājā"ti? "Dhammo, bhikkhū"ti bhagavā avoca.

"Idha, bhikkhu, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati antojanasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhu, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati khattiyesu anuyantesu ... pe ... balakāyasmiṃ brāhmaṇagahapatikesu negamajānapadesu samaṇabrāhmaṇesu migapakkhīsu. Sa kho so, bhikkhu, rājā cakkavattī dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā antojanasmiṃ dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā khattiyesu anuyantesu balakāyasmiṃ brāhmaṇagahapatikesu negamajānapadesu samaṇabrāhmaṇesu migapakkhīsu dhammeneva cakkaṃ pavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Evamevaṃ kho, bhikkhu, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati bhikkhūsu: 'evarūpaṃ kāyakammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ kāyakammaṃ na sevitabbaṃ; evarūpaṃ vacīkammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ vacīkammaṃ na sevitabbaṃ; evarūpaṃ manokammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ manokammaṃ na sevitabbaṃ; evarūpo ājīvo sevitabbo, evarūpo ājīvo na sevitabbo; evarūpo gāmanigamo sevitabbo, evarūpo gāmanigamo na sevitabbo'ti.

Puna caparaṃ, bhikkhu, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahati bhikkhunīsu ... pe ... upāsakesu ... pe ... upāsikāsu: 'evarūpaṃ kāyakammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ kāyakammaṃ na sevitabbaṃ; evarūpaṃ vacīkammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ vacīkammaṃ na sevitabbaṃ; evarūpaṃ manokammaṃ sevitabbaṃ, evarūpaṃ manokammaṃ na sevitabbaṃ; evarūpo ājīvo sevitabbo, evarūpo ājīvo na sevitabbo; evarūpo gāmanigamo sevitabbo, evarūpo gāmanigamo na sevitabbo'ti.

Sa kho so, bhikkhu, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammiko dhammarājā dhammaññeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā bhikkhūsu, dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā bhikkhunīsu, dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā upāsakesu, dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahitvā upāsikāsu dhammeneva anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

11. Ananussutasutta

"Pubbāhaṃ, bhikkhave, ananussutesu dhammesu abhiññāvosānapāramippatto paṭijānāmi. Pañcimāni, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, hirībalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca tathāgatassa tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavattetī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

7. Saññāvagga

67. Paṭhamaiddhipādasutta

"Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā pañca dhamme bhāveti, pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, ussoḷhiññeva pañcamiṃ. Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu vā bhikkhunī vā ime pañca dhamme bhāveti, ime pañca dhamme bahulīkaroti, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

16. Saddhammavagga

151. Paṭhamasammattaniyāmasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi pañcahi? Kathaṃ paribhoti, kathikaṃ paribhoti, attānaṃ paribhoti, vikkhittacitto dhammaṃ suṇāti, anekaggacitto ayoniso ca manasi karoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi pañcahi? Na kathaṃ paribhoti, na kathikaṃ paribhoti, na attānaṃ paribhoti, avikkhittacitto dhammaṃ suṇāti, ekaggacitto yoniso ca manasi karoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

38. Saddhasutta

“Pañcime, bhikkhave, saddhe kulaputte ānisaṃsā. Katame pañca? Ye te, bhikkhave, loke santo sappurisā te saddhaññeva paṭhamaṃ anukampantā anukampanti, no tathā assaddhaṃ; saddhaññeva paṭhamaṃ upasaṅkamantā upasaṅkamanti, no tathā assaddhaṃ; saddhaññeva paṭhamaṃ paṭiggaṇhantā paṭiggaṇhanti, no tathā assaddhaṃ; saddhaññeva paṭhamaṃ dhammaṃ desentā desenti, no tathā assaddhaṃ; saddho kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ime kho, bhikkhave, pañca saddhe kulaputte ānisaṃsā.

Seyyathāpi, bhikkhave, subhūmiyaṃ catumahāpathe mahānigrodho samantā pakkhīnaṃ paṭisaraṇaṃ hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, saddho kulaputto bahuno janassa paṭisaraṇaṃ hoti bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānanti.

Sākhāpattaphalūpeto, khandhimāva mahādumo; Mūlavā phalasampanno, patiṭṭhā hoti pakkhinaṃ.

Manorame āyatane, sevanti naṃ vihaṅgamā; Chāyaṃ chāyatthikā yanti, phalatthā phalabhojino.

Tatheva sīlasampannaṃ, saddhaṃ purisapuggalaṃ; Nivātavuttiṃ atthaddhaṃ, sorataṃ sakhilaṃ muduṃ.

Vītarāgā vītadosā, vītamohā anāsavā; Puññakkhettāni lokasmiṃ, sevanti tādisaṃ naraṃ.

Te tassa dhammaṃ desenti, Sabbadukkhāpanūdanaṃ; Yaṃ so dhammaṃ idhaññāya, Parinibbāti anāsavo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

21. Kimilavagga

208. Dantakaṭṭhasutta

“Pañcime, bhikkhave, ādīnavā dantakaṭṭhassa akhādane. Katame pañca? Acakkhussaṃ, mukhaṃ duggandhaṃ hoti, rasaharaṇiyo na visujjhanti, pittaṃ semhaṃ bhattaṃ pariyonandhati, bhattamassa nacchādeti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā dantakaṭṭhassa akhādane.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā dantakaṭṭhassa khādane. Katame pañca? Cakkhussaṃ, mukhaṃ na duggandhaṃ hoti, rasaharaṇiyo visujjhanti, pittaṃ semhaṃ bhattaṃ na pariyonandhati, bhattamassa chādeti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā dantakaṭṭhassa khā-

dane”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

124. Dutiyaupaṭṭhākasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ. Katamehi pañcahi? Nappaṭibalo hoti bhesajjaṃ saṃvidhātuṃ; sappāyāsappāyaṃ na jānāti, asappāyaṃ upanāmeti, sappāyaṃ apanāmeti; āmisantaro gilānaṃ upaṭṭhāti, no mettacitto; jegucchī hoti uccāraṃ vā passāvaṃ vā vantaṃ vā kheḷaṃ vā nīharituṃ; nappaṭibalo hoti gilānaṃ kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ. Katamehi pañcahi? Paṭibalo hoti bhesajjaṃ saṃvidhātuṃ; sappāyāsappāyaṃ jānāti, asappāyaṃ apanāmeti, sappāyaṃ upanāmeti; mettacitto gilānaṃ upaṭṭhāti, no āmisantaro; ajegucchī hoti uccāraṃ vā passāvaṃ vā vantaṃ vā kheḷaṃ vā nīharituṃ; paṭibalo hoti gilānaṃ kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṃ gilānaṃ upaṭṭhātun”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

26. Upasampadāvagga

252. Nissayasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatena bhikkhunā nissayo dātabbo. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti … pe … asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi … pe … nissayo dātabbo”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

83. Kuhakasutta

“Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrah-

macārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Kuhako ca hoti, lapako ca, nemittiko ca, nippesiko ca, lābhena ca lābhaṃ nijigīsitā—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Na ca kuhako hoti, na ca lapako, na ca nemittiko, na ca nippesiko, na ca lābhena lābhaṃ nijigīsitā— imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

36. Kāladānasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, kāladānāni. Katamāni pañca? Āgantukassa dānaṃ deti; gamikassa dānaṃ deti; gilānassa dānaṃ deti; dubbhikkhe dānaṃ deti; yāni tāni navasassāni navaphalāni tāni paṭhamaṃ sīlavantesu patiṭṭhāpeti. Imāni kho, bhikkhave, pañca kāladānānīti.

Kāle dadanti sappaññā, vadaññū vītamaccharā; Kālena dinnaṃ ariyesu, ujubhūtesu tādisu.

Vippasannamanā tassa, vipulā hoti dakkhiṇā; Ye tattha anumodanti, veyyāvaccaṃ karonti vā; Na tena dakkhiṇā ūnā, tepi puññassa bhāgino.

Tasmā dade appaṭivānacitto, Yattha dinnaṃ mahapphalaṃ; Puññāni paralokasmiṃ, Patiṭṭhā honti pāṇinan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

15. Tikaṇḍakīvagga

143. Sārandadasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena pañcamattānaṃ licchavisatānaṃ sārandade cetiye sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "pañcannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamesaṃ pañcannaṃ? Hatthiratanassa pātubhāvo dul-

labho lokasmiṃ, assaratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, maṇiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, itthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, gahapatiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Imesaṃ pañcannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmin"ti.

Atha kho te licchavī magge purisaṃ ṭhapesuṃ: "yadā tvaṃ, ambho purisa, passeyyāsi bhagavantaṃ, atha amhākaṃ āroceyyāsī"ti. Addasā kho so puriso bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvāna yena te licchavī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te licchavī etadavoca: "ayaṃ so, bhante, bhagavā gacchati arahaṃ sammāsambuddho; yassadāni kālaṃ maññathā"ti.

Atha kho te licchavī yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho te licchavī bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Sādhu, bhante, yena sārandadaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho bhagavā yena sārandadaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā te licchavī etadavoca: "kāya nuttha, licchavī, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Idha, bhante, amhākaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'pañcannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamesaṃ pañcannaṃ? Hatthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, assaratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, maṇiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, itthiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, gahapatiratanassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Imesaṃ pañcannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmin'"ti.

"Kāmādhimuttānaṃ vata bho licchavīnaṃ kāmaṃyeva ārabbha antarākathā udapādi. Pañcannaṃ, licchavī, ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamesaṃ pañcannaṃ? Tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṃ, tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā puggalo dullabho lokasmiṃ, tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desitassa viññātā dhammānudhammappaṭipanno puggalo dullabho lokasmiṃ, kataññū katavedī puggalo dullabho lokasmiṃ. Imesaṃ kho, licchavī, pañcan-

naṃ ratanānaṃ pātubhāvo dullabho lokasmin”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

90. Dutiyasekhasutta

“Pañcime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, sekho bhikkhu bahukicco hoti bahukaraṇīyo viyatto kiṅkaraṇīyesu; riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu appamattakena kammena divasaṃ atināmeti; riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu saṃsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṃsaggena; riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu akālena gāmaṃ pavisati, atidivā paṭikkamati; riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu yāyaṃ kathā ābhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya na nikāmalābhī hoti na akicchalābhī na akasiralābhī; riñcati paṭisallānaṃ, nānuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Pañcime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, bhikkhave, sekho bhikkhu na bahukicco hoti na bahukaraṇīyo viyatto kiṅkaraṇīyesu; na riñcati paṭisallānaṃ, anuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo

dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu na appamattakena kammena divasaṃ atināmeti; na riñcati paṭisallānaṃ, anuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu asaṃsaṭṭho viharati gahaṭṭhapabbajitehi ananulomikena gihisaṃsaggena; na riñcati paṭisallānaṃ, anuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu na atikālena gāmaṃ pavisati, nātidivā paṭikkamati; na riñcati paṭisallānaṃ, anuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu yāyaṃ kathā ābhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; na riñcati paṭisallānaṃ, anuyuñjati ajjhattaṃ cetosamathaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo dhammo sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Dasamaṃ.

Theravaggo catuttho.

Rajanīyo vītarāgo, kuhakāssaddhaakkhamā; Paṭisambhidā ca sīlena, thero sekhā pare duveti.

Aṅguttara Nikāya 5

18. Upāsakavagga

179. Gihisutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati pañcamattehi upāsakasatehi parivuto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "yaṃ kañci, sāriputta, jāneyyātha gihiṃ odātavasanaṃ pañcasu sikkhāpadesu saṃvutakammantaṃ catunnaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhiṃ akic-

chalābhiṃ akasiralābhiṃ, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti.

Katamesu pañcasu sikkhāpadesu saṃvutakammanto hoti? Idha, sāriputta, ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Imesu pañcasu sikkhāpadesu saṃvutakammanto hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī? Idha, sāriputta, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi, satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Ayamassa paṭhamo ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

Puna caparaṃ, sāriputta, ariyasāvako dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Ayamassa dutiyo ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

Puna caparaṃ, sāriputta, ariyasāvako saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Ayamassa tatiyo ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

Puna caparaṃ, sāriputta, ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Ayamassa catuttho ābhicetasiko diṭṭhadhammasukhavihāro adhigato hoti avisuddhassa cittassa visuddhiyā apariyodātassa cittassa pariyodapanāya.

Imesaṃ catunnaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

Yaṃ kañci, sāriputta, jāneyyātha gihiṃ odātavasanaṃ—imesu pañcasu sikkhāpadesu saṃvutakammantaṃ, imesañca catunnaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhiṃ akicchalābhiṃ akasiralābhiṃ, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti.

Nirayesu bhayaṃ disvā, pāpāni parivajjaye; Ariyadhammaṃ samādāya, paṇḍito parivajjaye.

Na hiṃse pāṇabhūtāni, vijjamāne parakkame; Musā ca na bhaṇe jānaṃ, adinnaṃ na parāmase.

Sehi dārehi santuṭṭho, paradārañca ārame; Merayaṃ vāruṇiṃ jantu, na pive cittamohaniṃ.

Anussareyya sambuddhaṃ, dhammañcānuvitakkaye; Abyāpajjaṃ hitaṃ cittaṃ, devalokāya bhāvaye.

Upaṭṭhite deyyadhamme, puññatthassa jigīsato; Santesu paṭhamaṃ dinnā, vipulā hoti dakkhiṇā.

Santo have pavakkhāmi, sāriputta suṇohi me; Iti kaṇhāsu setāsu, rohiṇīsu harīsu vā.

Kammāsāsu sarūpāsu, gosu pārevatāsu vā; Yāsu kāsuci etāsu, danto jāyati puṅgavo.

Dhorayho balasampanno, kalyāṇajavanikkamo; Tameva bhāre yuñjanti, nāssa vaṇṇaṃ parikkhare.

Evamevaṃ manussesu, yasmiṃ kismiñci jātiye; Khattiye brāhmaṇe vesse, sudde caṇḍālapukkuse.

Yāsu kāsuci etāsu, danto jāyati subbato; Dhammaṭṭho sīlasampanno, saccavādī hirīmano.

Pahīnajātimaraṇo, brahmacariyassa kevalī; Pannabhāro visaṃyutto, katakicco anāsavo.

Pāragū sabbadhammānaṃ, anupādāya nibbuto; Tasmiñca viraje khette, vipulā hoti dakkhiṇā.

Bālā ca avijānantā, dummedhā assutāvino; Bahiddhā dadanti dānāni, na hi sante upāsare.

Ye ca sante upāsanti, sappaññe dhīrasammate; Saddhā ca nesaṃ sugate, mūlajātā patiṭṭhitā.

Devalokañca te yanti, kule vā idha jāyare; Anupubbena nibbānaṃ, adhigacchanti paṇḍitā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

164. Sājīvasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi ... pe ... "pañcahi, āvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃsājīvo sabrahmacārīnaṃ. Katamehi pañcahi? Idhāvuso, bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti. Imehi kho, āvuso, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃsājīvo sabrahmacārīnan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

14. Rājavagga

131. Paṭhamacakkānuvattanasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rājā cakkavattī dhammeneva cakkaṃ vatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, rājā cakkavattī atthaññū ca hoti, dhammaññū ca, mattaññū ca, kālaññū ca, parisaññū ca. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato rājā cakkavattī dhammeneva cakkaṃ pavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena pāṇinā.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammeneva anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti; taṃ hoti cakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, tathāgato arahaṃ sammāsambuddho atthaññū, dhammaññū, mattaññū, kālaññū, parisaññū. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato tathāgato arahaṃ sammāsambuddho dhammeneva anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti; taṃ hoti dhammacakkaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

6. Nīvaraṇavagga

51. Āvaraṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Pañcime, bhikkhave, āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā. Katame pañca? Kāmacchando, bhikkhave, āvaraṇo nīvaraṇo cetaso ajjhāruho paññāya dubbalīkaraṇo. Byāpādo, bhikkhave, āvaraṇo nīvaraṇo cetaso ajjhāruho paññāya dubbalīkaraṇo. Thinamiddhaṃ, bhikkhave, āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ cetaso ajjhāruhaṃ paññāya dubbalīkaraṇaṃ. Uddhaccakukkuccaṃ, bhikkhave, āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ cetaso ajjhāruhaṃ paññāya dubbalīkaraṇaṃ. Vicikicchā, bhikkhave, āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā. Ime kho, bhikkhave, pañca āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā.

So vata, bhikkhave, bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe appahāya, abalāya paññāya dubbalāya attatthaṃ vā ñassati paratthaṃ vā ñassati ubhayatthaṃ vā ñassati uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Seyyathāpi, bhikkhave, nadī pabbateyyā dūraṅgamā sīghasotā hārahārinī. Tassā puriso ubhato naṅgalamukhāni vivareyya. Evañhi so, bhikkhave, majjhe nadiyā soto vikkhitto visaṭo byādiṇṇo neva dūraṅgamo assa na sīghasoto na hārahārī. Evamevaṃ kho, bhikkhave, so vata bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe appahāya, abalāya paññāya dubbalāya attatthaṃ vā ñassati paratthaṃ vā ñassati ub-

hayatthaṃ vā ñassati uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

So vata, bhikkhave, bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe pahāya, balavatiyā paññāya attatthaṃ vā ñassati paratthaṃ vā ñassati ubhayatthaṃ vā ñassati uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Seyyathāpi, bhikkhave, nadī pabbateyyā dūraṅgamā sīghasotā hārahārinī. Tassā puriso ubhato naṅgalamukhāni pidaheyya. Evañhi so, bhikkhave, majjhe nadiyā soto avikkhitto avisaṭo abyādiṇṇo dūraṅgamo ceva assa sīghasoto ca hārahārī ca. Evamevaṃ kho, bhikkhave, so vata bhikkhu ime pañca āvaraṇe nīvaraṇe cetaso ajjhāruhe paññāya dubbalīkaraṇe pahāya, balavatiyā paññāya attatthaṃ vā ñassati paratthaṃ vā ñassati ubhayatthaṃ vā ñassati uttari vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarissatīti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

4. Sumanavagga

34. Sīhasenāpatisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho sīho senāpati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca: "sakkā nu kho, bhante, bhagavā sandiṭṭhikaṃ dānaphalaṃ paññāpetun"ti?

"Sakkā, sīhā"ti bhagavā avoca: "dāyako, sīha, dānapati bahuno janassa piyo hoti manāpo. Yampi, sīha, dāyako dānapati bahuno janassa piyo hoti manāpo, idampi sandiṭṭhikaṃ dānaphalaṃ.

Puna caparaṃ, sīha, dāyakaṃ dānapatiṃ santo sappurisā bhajanti. Yampi, sīha, dāyakaṃ dānapatiṃ santo sappurisā bhajanti, idampi sandiṭṭhikaṃ dānaphalaṃ.

Puna caparaṃ, sīha, dāyakassa dānapatino kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati. Yampi, sīha, dāyakassa dānapatino kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, idampi sandiṭṭhikaṃ dānaphalaṃ.

Puna caparaṃ, sīha, dāyako dānapati yaṃ yadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ— visārado upasaṅkamati amaṅkub-

hūto. Yampi, sīha, dāyako dānapati yaṃ yadeva parisaṃ upasaṅkamati—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto, idampi sandiṭṭhikaṃ dānaphalaṃ.

Puna caparaṃ, sīha, dāyako dānapati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Yampi, sīha, dāyako dānapati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, idaṃ samparāyikaṃ dānaphalan"ti.

Evaṃ vutte, sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca: "yānimāni, bhante, bhagavatā cattāri sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṃ ettha bhagavato saddhāya gacchāmi; ahaṃ petāni jānāmi. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati bahuno janassa piyo manāpo. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati; maṃ santo sappurisā bhajanti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati; mayhaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'sīho senāpati dāyako kārako saṅghupaṭṭhāko'ti. Ahaṃ, bhante, dāyako dānapati yaṃ yadeva parisaṃ upasaṅkamāmi—yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—visārado upasaṅkamāmi amaṅkubhūto. Yānimāni, bhante, bhagavatā cattāri sandiṭṭhikāni dānaphalāni akkhātāni, nāhaṃ ettha bhagavato saddhāya gacchāmi; ahaṃ petāni jānāmi. Yañca kho maṃ, bhante, bhagavā evamāha: 'dāyako, sīha, dānapati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī'ti, etāhaṃ na jānāmi; ettha ca panāhaṃ bhagavato saddhāya gacchāmī"ti. "Evametaṃ, sīha, evametaṃ, sīha. Dāyako dānapati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatīti.

Dadaṃ piyo hoti bhajanti naṃ bahū, Kittiñca pappoti yaso ca vaḍḍhati;
Amaṅkubhūto parisaṃ vigāhati, Visārado hoti naro amaccharī.

Tasmā hi dānāni dadanti paṇḍitā, Vineyya maccheramalaṃ sukhesino;
Te dīgharattaṃ tidive patiṭṭhitā, Devānaṃ sahabyagatā ramanti te.

Katāvakāsā katakusalā ito cutā, Sayaṃpabhā anuvicaranti nandanaṃ; Te tattha nandanti ramanti modare, Samappitā kāmaguṇehi pañcahi; Katvāna vākyaṃ asitassa tādino, Ramanti sagge sugatassa sāvakā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

28. Pañcaṅgikasutta

"Ariyassa, bhikkhave, pañcaṅgikassa sammāsamādhissa bhāvanaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamā ca, bhikkhave, ariyassa pañcaṅgikassa sammāsamādhissa bhāvanā? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho nhāpako vā nhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nhānīyacuṇṇāni ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya. Sāyaṃ nhānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā snehena, na ca paggharinī. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Ariyassa, bhikkhave, pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṃ paṭhamā bhāvanā. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, udakarahado gambhīro ubbhidodako. Tassa nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṃ, devo ca kālena kālaṃ sammā dhāraṃ nānuppaveccheyya. Atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṃ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya parippharreyya; nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Ariyassa, bhikkhave, pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṃ dutiyā bhāvanā. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ

jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni anto nimuggaposīni. Tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni; nāssa kiñci sabbāvataṃ uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Ariyassa, bhikkhave, pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṃ tatiyā bhāvanā. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupitvā nisinno assa; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Ariyassa, bhikkhave, pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṃ catutthā bhāvanā. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno paccavekkhaṇānimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Seyyathāpi, bhikkhave, aññova aññaṃ paccavekkheyya, ṭhito vā nisinnaṃ paccavekkheyya, nisinno vā nipannaṃ paccavekkheyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno paccavekkhaṇānimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Ariyassa, bhikkhave, pañcaṅgikassa sammāsamādhissa ayaṃ pañcamā bhāvanā. (5)

Evaṃ bhāvite kho, bhikkhave, bhikkhu ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṃ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

Seyyathāpi, bhikkhave, udakamaṇiko ādhāre ṭhapito pūro udakassa samatittiko kākapeyyo. Tamenaṃ balavā puriso yato yato āvajjeyya, āgaccheyya udakan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ bhāvite ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṃ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

Seyyathāpi, bhikkhave, same bhūmibhāge pokkharaṇī caturaṃsā ālibaddhā pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Tamenaṃ balavā puriso yato yato āliṃ muñceyya, āgaccheyya udakan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ bhāvite ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṃ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa ... pe ... sati sati āyatane.

Seyyathāpi, bhikkhave, subhūmiyaṃ catumahāpathe ājaññaratho yutto assa ṭhito odhastapatodo. Tamenaṃ dakkho yoggācariyo assadammasārathi abhiruhitvā vāmena hatthena rasmiyo gahetvā dakkhiṇena hatthena patodaṃ gahetvā yenicchakaṃ yadicchakaṃ sāreyyapi paccāsāreyyapi. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ bhāvite ariye pañcaṅgike sammāsamādhimhi evaṃ bahulīkate yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ—ekopi hutvā bahudhā assaṃ ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṃ—dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, sadosaṃ vā cittaṃ ... vītadosaṃ vā cittaṃ ... samohaṃ vā cittaṃ ... vītamohaṃ vā cittaṃ ... saṅkhittaṃ vā cittaṃ ... vikkhittaṃ vā cittaṃ ... mahaggataṃ vā cittaṃ ... amahaggataṃ vā cittaṃ ... sauttaraṃ vā cittaṃ ... anuttaraṃ vā cittaṃ ... samāhitaṃ vā cittaṃ ... asamāhitaṃ vā cittaṃ ... vimuttaṃ vā cittaṃ ... avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajāneyyan'ti,

tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

48. Alabbhanīyaṭhānasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Katamāni pañca? 'Jarādhammaṃ mā jīrī'ti alabbhanīyaṃ ṭhānaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. 'Byādhidhammaṃ mā byādhīyī'ti ... pe ... 'maraṇadhammaṃ mā mīyī'ti ... 'khayadhammaṃ mā khīyī'ti ... 'nassanadhammaṃ mā nassī'ti alabbhanīyaṃ ṭhānaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Assutavato, bhikkhave, puthujjanassa jarādhammaṃ jīrati. So jarādhamme jiṇṇe na iti paṭisañcikkhati: 'na kho mayhevekassa jarādhammaṃ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ jarādhammaṃ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū'ti. So jarādhamme jiṇṇe socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṃyeva paritāpeti'.

Puna caparaṃ, bhikkhave, assutavato puthujjanassa byādhidham-

maṃ byādhīyati … pe … maraṇadhammaṃ mīyati … khayadhammaṃ khīyati … nassanadhammaṃ nassati. So nassanadhamme naṭṭhe na iti paṭisañcikkhati: ‘na kho mayhevekassa nassanadhammaṃ nassati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ nassanadhammaṃ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū’ti. So nassanadhamme naṭṭhe socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: ‘assutavā puthujjano viddho savisena sokasallena attānaṃyeva paritāpeti’.

Sutavato ca kho, bhikkhave, ariyasāvakassa jarādhammaṃ jīrati. So jarādhamme jiṇṇe iti paṭisañcikkhati: ‘na kho mayhevekassa jarādhammaṃ jīrati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ jarādhammaṃ jīrati. Ahañceva kho pana jarādhamme jiṇṇe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū’ti. So jarādhamme jiṇṇe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: ‘sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṃ sokasallaṃ, yena viddho assutavā puthujjano attānaṃyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṃyeva parinibbāpeti’.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa byādhidhammaṃ byādhīyati … pe … maraṇadhammaṃ mīyati … khayadhammaṃ khīyati … nassanadhammaṃ nassati. So nassanadhamme naṭṭhe iti paṭisañcikkhati: ‘na kho mayhevekassa nassanadhammaṃ nassati, atha kho yāvatā sattānaṃ āgati gati cuti upapatti sabbesaṃ sattānaṃ nassanadhammaṃ nassati. Ahañceva kho pana nassanadhamme naṭṭhe soceyyaṃ kilameyyaṃ parideveyyaṃ, urattāḷiṃ kandeyyaṃ, sammohaṃ āpajjeyyaṃ, bhattampi me nacchādeyya, kāyepi dubbaṇṇiyaṃ okkameyya, kammantāpi nappavatteyyuṃ, amittāpi attamanā assu, mittāpi dummanā assū’ti. So nassanadhamme naṭṭhe na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ

vuccati, bhikkhave: 'sutavā ariyasāvako abbuhi savisaṃ sokasallaṃ, yena viddho assutavā puthujjano attānaṃyeva paritāpeti. Asoko visallo ariyasāvako attānaṃyeva parinibbāpetī'ti.

Imāni kho, bhikkhave, pañca alabbhanīyāni ṭhānāni samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasminti.

Na socanāya paridevanāya, Atthodha labbhā api appakopi; Socantamenaṃ dukhitaṃ viditvā, Paccatthikā attamanā bhavanti.

Yato ca kho paṇḍito āpadāsu, Na vedhatī atthavinicchayaññū; Paccatthikāssa dukhitā bhavanti, Disvā mukhaṃ avikāraṃ purāṇaṃ.

Jappena mantena subhāsitena, Anuppadānena paveṇiyā vā; Yathā yathā yattha labhetha atthaṃ, Tathā tathā tattha parakkameyya.

Sace pajāneyya alabbhaneyyo, Mayāva aññena vā esa attho; Asocamāno adhivāsayeyya, Kammaṃ daḷhaṃ kinti karomi dānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

127. Vapakāsasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu nālaṃ saṃghamhā vapakāsituṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu asantuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, asantuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, asantuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, asantuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, kāmasaṅkappabahulo ca viharati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu nālaṃ saṃghamhā vapakāsituṃ.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ saṃghamhā vapakāsituṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, santuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, nekkhammasaṅkappabahulo ca viharati. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ saṃghamhā vapakāsitun"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

12. Kūṭasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, sekhabalāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, hirībalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca sekhabalāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sekhabalānaṃ etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghātaniyaṃ, yadidaṃ paññābalaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghātaniyaṃ, yadidaṃ kūṭaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ sekhabalānaṃ etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghātaniyaṃ, yadidaṃ paññābalaṃ.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'saddhābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalena, hirībalena ... ottappabalena ... vīriyabalena ... paññābalena samannāgatā bhavissāma sekhabalenā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

44. Manāpadāyīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena uggassa gahapatino vesālikassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho uggo gahapati vesāliko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggo gahapati vesāliko bhagavantaṃ etadavoca:

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'manāpadāyī labhate manāpan'ti. Manāpaṃ me, bhante, sālapupphakaṃ khādanīyaṃ; taṃ me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya.

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'manāpadāyī labhate manāpan'ti. Manāpaṃ me, bhante, sampannakolakaṃ sūkaramaṃsaṃ; taṃ me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya.

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'manāpadāyī labhate manāpan'ti. Manāpaṃ me, bhante, nib-

battatelakaṃ nāliyasākaṃ; taṃ me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya.

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'manāpadāyī labhate manāpan'ti. Manāpo me, bhante, sālīnaṃ odano vicitakāḷako anekasūpo anekabyañjano; taṃ me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya.

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'manāpadāyī labhate manāpan'ti. Manāpāni me, bhante, kāsikāni vatthāni; tāni me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya.

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'manāpadāyī labhate manāpan'ti. Manāpo me, bhante, pallaṅko gonakatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharaṇo sauttaracchado ubhatolohitakūpadhāno. Api ca, bhante, mayampetaṃ jānāma: 'netaṃ bhagavato kappatī'ti. Idaṃ me, bhante, candanaphalakaṃ agghati adhikasatasahassaṃ; taṃ me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya. Atha kho bhagavā uggaṃ gahapatiṃ vesālikaṃ iminā anumodanīyena anumodi:

"Manāpadāyī labhate manāpaṃ, Yo ujjubhūtesu dadāti chandasā;
Acchādanaṃ sayanamannapānaṃ, Nānāppakārāni ca paccayāni.

Cattañca muttañca anuggahītaṃ, Khettūpame arahante viditvā;
So duccajaṃ sappuriso cajitvā, Manāpadāyī labhate manāpan"ti.

Atha kho bhagavā uggaṃ gahapatiṃ vesālikaṃ iminā anumodanīyena anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho uggo gahapati vesāliko aparena samayena kālamakāsi. Kālaṅkato ca uggo gahapati vesāliko aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapajji. Tena kho pana samayena bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho uggo devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho uggaṃ devaputtaṃ bhagavā etadavoca: "kacci te, ugga, yathādhippāyo"ti? "Taggha me, bhagavā, yathādhippāyo"ti. Atha kho bhagavā uggaṃ devaputtaṃ gāthāhi

ajjhabhāsi:

"Manāpadāyī labhate manāpaṃ, Aggassa dātā labhate punaggaṃ; Varassa dātā varalābhi hoti, Seṭṭhaṃ dado seṭṭhamupeti ṭhānaṃ.

Yo aggadāyī varadāyī, seṭṭhadāyī ca yo naro; Dīghāyu yasavā hoti, yattha yatthūpapajjatī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

168. Sīlasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: " dussīlassa, āvuso, sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi pheggupi sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, āvuso, sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, āvuso, rukkho, sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi pheggupi sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

10. Kakudhavagga

93. Byākaraṇasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, aññābyākaraṇāni. Katamāni pañca? Mandattā momūhattā aññaṃ byākaroti; pāpiccho icchāpakato aññaṃ byākaroti; ummādā cittakkhepā aññaṃ byākaroti; adhimānena aññaṃ byākaroti; sammadeva aññaṃ byākaroti. Imāni kho, bhikkhave, pañca aññābyākaraṇānī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

8. Yodhājīvavagga

75. Paṭhamayodhājīvasutta

"Pañcime, bhikkhave, yodhājīvā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Idha, bhikkhave, ekacco yodhājīvo rajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ; api ca kho dhajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ; api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ, sahati ussāraṇaṃ; api ca kho sampahāre haññati byāpajjati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ, sahati ussāraṇaṃ, sahati sampahāraṃ. So taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ, bhikkhave,

pañcamo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca yodhājīvā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, pañcime yodhājīvūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu rajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ. Sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa rajaggasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu suṇāti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā'ti. So taṃ sutvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ. Sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Idamassa rajaggasmiṃ.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo rajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sahati rajaggaṃ; api ca kho dhajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ. Sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa dhajaggasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva kho suṇāti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā'ti; api ca kho sāmaṃ passati itthiṃ vā kumāriṃ vā abhirūpaṃ dassanīyaṃ pāsādikaṃ paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgataṃ. So taṃ disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ. Sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Idamassa dhajaggasmiṃ.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo sahati rajaggaṃ; api ca kho dhajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ; api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṃsīdati visīdati, na santhamb-

hati, na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ. Sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa ussāraṇāya? Idha, bhikkhave, bhikkhuṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā mātugāmo upasaṅkamitvā ūhasati ullapati ujjagghati uppaṇḍeti. So mātugāmena ūhasiyamāno ullapiyamāno ujjagghiyamāno uppaṇḍiyamāno saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ. Sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Idamassa ussāraṇāya.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ; api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṃsīdati visīdati, na santhambhati, na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ, sahati ussāraṇaṃ; api ca kho sampahāre haññati byāpajjati. Kimassa sampahārasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhuṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā mātugāmo upasaṅkamitvā abhinisīdati abhinipajjati ajjhottharati. So mātugāmena abhinisīdiyamāno abhinipajjiyamāno ajjhotthariyamāno sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati. Idamassa sampahārasmiṃ.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ, sahati ussāraṇaṃ, api ca kho sampahāre haññati byāpajjati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ, sahati ussāraṇaṃ, sahati sampahāraṃ, so taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati. Kimassa saṅgāmavijayasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhuṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā mātugāmo upasaṅkamitvā abhinisīdati abhinipajjati ajjhottharati. So mātugāmena abhinisīdiyamāno abhinipajjiyamāno ajjhotthariyamāno viniveṭhetvā vinimocetvā yena kāmaṃ pakkamati. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ

palālapuñjaṃ.

So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Idamassa saṅgāmavijayasmiṃ.

Seyyathāpi so, bhikkhave, yodhājīvo sahati rajaggaṃ, sahati dhajaggaṃ, sahati ussāraṇaṃ, sahati sampahāraṃ, so taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. Ime kho, bhikkhave, pañca yodhājīvūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsū"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

26. Vimuttāyatanasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, vimuttāyatanāni yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī. Yathā yathā, bhikkhave, tassa bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthapaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedeti. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ vimuttāyatanaṃ yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti. Yathā yathā, bhikkhave, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthapaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedeti. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ vimuttāyatanaṃ yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti. Yathā yathā, bhikkhave, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti tathā tathā so tasmiṃ dhamme attha-

paṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedeti. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ vimuttāyatanaṃ yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino ... pe ... yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti; api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Yathā yathā, bhikkhave, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthapaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedeti. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ vimuttāyatanaṃ yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati; api ca khvassa aññataraṃ samādhinimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Yathā yathā, bhikkhave, bhikkhuno aññataraṃ samādhinimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthapaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedeti. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ vimuttāyatanaṃ yattha bhikkhuno appamat-

tassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (5)

Imāni kho, bhikkhave, pañca vimuttāyatanāni yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

24. Āvāsikavagga

239. Paṭhamamacchariyasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Āvāsamaccharī hoti; kulamaccharī hoti; lābhamaccharī hoti; vaṇṇamaccharī hoti; saddhādeyyaṃ vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na āvāsamaccharī hoti; na kulamaccharī hoti; na lābhamaccharī hoti; na vaṇṇamaccharī hoti; saddhādeyyaṃ na vinipāteti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

29. Rāgapeyyāla

304

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Aniccasaññā, anattasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbā"ti. (2)

Aṅguttara Nikāya 5

25. Duccaritavagga

245. Dutiyaduccaritasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā duccarite. Katame pañca? Attāpi

attānaṃ upavadati; anuvicca viññū garahanti; pāpako kittisaddo abbhuggacchati; saddhammā vuṭṭhāti; asaddhamme patiṭṭhāti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā duccarite.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā sucarite. Katame pañca? Attāpi attānaṃ na upavadati; anuvicca viññū pasaṃsanti; kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati; asaddhammā vuṭṭhāti; saddhamme patiṭṭhāti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā sucarite"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

128. Samaṇasukhasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, samaṇadukkhāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu asantuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, asantuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, asantuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, asantuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, anabhirato ca brahmacariyaṃ carati. Imāni kho, bhikkhave, pañca samaṇadukkhāni.

Pañcimāni, bhikkhave, samaṇasukhāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, santuṭṭho hoti itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, abhirato ca brahmacariyaṃ carati. Imāni kho, bhikkhave, pañca samaṇasukhānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

23. Dīghacārikavagga

222. Dutiyadīghacārikasutta

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā dīghacārikaṃ anavatthacārikaṃ anuyuttassa viharato. Katame pañca? Anadhigataṃ nādhigacchati, adhigatā parihāyati, adhigatenekaccena avisārado hoti, gāḷhaṃ rogātaṅkaṃ phusati, na ca mittavā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā dīghacārikaṃ anavatthacārikaṃ anuyuttassa viharato.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā samavatthacāre. Katame pañca? Anadhigataṃ adhigacchati, adhigatā na parihāyati, adhigatenekaccena visārado hoti, na gāḷhaṃ rogātaṅkaṃ phusati, mittavā ca hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā samavatthacāre"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

19. Tatiyahitasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu neva attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā na sīlasampanno hoti, no paraṃ sīlasampadāya samādapeti; attanā na samādhisampanno hoti, no paraṃ samādhisampadāya samādapeti; attanā na paññāsampanno hoti, no paraṃ paññāsampadāya samādapeti; attanā na vimuttisampanno hoti, no paraṃ vimuttisampadāya samādapeti; attanā na vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, no paraṃ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu neva attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāyā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

5. Muṇḍarājavagga

46. Sampadāsutta

"Pañcimā, bhikkhave, sampadā. Katamā pañca? Saddhāsampadā, sīlasampadā, sutasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā—imā kho, bhikkhave, pañca sampadā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

29. Rāgapeyyāla

307

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya pañca dhammā bhāvetabbā. Katame pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime pañca dhammā bhāvetabbā"ti. (5)

Aṅguttara Nikāya 5

2. Balavagga

20. Catutthahitasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya ca. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, parañca sīlasampadāya samādapeti; attanā ca samādhisampanno hoti, parañca samādhisampadāya

samādapeti, attanā ca paññāsampanno hoti, parañca paññāsampadāya samādapeti; attanā ca vimuttisampanno hoti, parañca vimuttisampadāya samādapeti; attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, parañca vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya cā"ti.

Dasamaṃ.

Balavaggo dutiyo.

Ananussutakūṭañca, saṅkhittaṃ vitthatena ca; Daṭṭhabbañca puna kūṭaṃ, cattāropi hitena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

163. Sākacchasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Pañcahāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ sākaccho sabrahmacārīnaṃ. Katamehi pañcahi? Idhāvuso, bhikkhu attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti; attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadākathāya ca āgataṃ pañhaṃ byākattā hoti. Imehi kho, āvuso, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ sākaccho sabrahmacārīnan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

1. Sekhabalavagga

7. Kāmasutta

"Yebhuyyena, bhikkhave, sattā kāmesu laḷitā. Asitabyābhaṅgiṃ, bhikkhave, kulaputto ohāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, 'saddhāpabbajito kulaputto'ti alaṃvacanāya. Taṃ kissa hetu? Labbhā, bhikkhave, yobbanena kāmā te ca kho yādisā vā tādisā vā. Ye ca, bhikkhave, hīnā

kāmā ye ca majjhimā kāmā ye ca paṇītā kāmā, sabbe kāmā 'kāmā'tveva saṅkhaṃ gacchanti. Seyyathāpi, bhikkhave, daharo kumāro mando uttānaseyyako dhātiyā pamādamanvāya kaṭṭhaṃ vā kaṭhalaṃ vā mukhe āhareyya. Tamenaṃ dhāti sīghaṃ sīghaṃ manasi kareyya; sīghaṃ sīghaṃ manasi karitvā sīghaṃ sīghaṃ āhareyya. No ce sakkuṇeyya sīghaṃ sīghaṃ āharituṃ, vāmena hatthena sīsaṃ pariggahetvā dakkhiṇena hatthena vaṅkaṅguliṃ karitvā salohitampi āhareyya. Taṃ kissa hetu? 'Atthesā, bhikkhave, kumārassa vihesā; nesā natthī'ti vadāmi. Karaṇīyañca kho etaṃ, bhikkhave, dhātiyā atthakāmāya hitesiniyā anukampikāya, anukampaṃ upādāya. Yato ca kho, bhikkhave, so kumāro vuddho hoti alaṃpañño, anapekkhā dāni, bhikkhave, dhāti tasmiṃ kumāre hoti: 'attagutto dāni kumāro nālaṃ pamādāyā'ti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yāvakīvañca bhikkhuno saddhāya akataṃ hoti kusalesu dhammesu, hiriyā akataṃ hoti kusalesu dhammesu, ottappena akataṃ hoti kusalesu dhammesu, vīriyena akataṃ hoti kusalesu dhammesu, paññāya akataṃ hoti kusalesu dhammesu, anurakkhitabbo tāva me so, bhikkhave, bhikkhu hoti. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhuno saddhāya kataṃ hoti kusalesu dhammesu, hiriyā kataṃ hoti kusalesu dhammesu, ottappena kataṃ hoti kusalesu dhammesu, vīriyena kataṃ hoti kusalesu dhammesu, paññāya kataṃ hoti kusalesu dhammesu, anapekkho dānāhaṃ, bhikkhave, tasmiṃ bhikkhusmiṃ homi: 'attagutto dāni bhikkhu nālaṃ pamādāyā'"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

20. Brāhmaṇavagga

200. Nissāraṇīyasutta

"Pañcimā, bhikkhave, nissāraṇīyā dhātuyo. Katamā pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhuno kāmaṃ manasikaroto kāmesu cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Nekkhammaṃ kho panassa manasikaroto nekkhamme cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ suvisaṃyuttaṃ kāmehi; ye ca kāmapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vediyati. Idamakkhātaṃ kāmānaṃ nissaraṇaṃ. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno byāpādaṃ manasikaroto

byāpāde cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Abyāpādaṃ kho panassa manasikaroto abyāpāde cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ suvisaṃyuttaṃ byāpādena; ye ca byāpādapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vediyati. Idamakkhātaṃ byāpādassa nissaraṇaṃ. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno vihesaṃ manasikaroto vihesāya cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Avihesaṃ kho panassa manasikaroto avihesāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ suvisaṃyuttaṃ vihesāya; ye ca vihesāpaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vediyati. Idamakkhātaṃ vihesāya nissaraṇaṃ. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno rūpaṃ manasikaroto rūpe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Arūpaṃ kho panassa manasikaroto arūpe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ suvisaṃyuttaṃ rūpehi; ye ca rūpapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vediyati. Idamakkhātaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sakkāyaṃ manasikaroto sakkāye cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Sakkāyanirodhaṃ kho panassa manasikaroto sakkāyanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ suvisaṃyuttaṃ sakkāyena; ye ca sakkāyapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vediyati. Idamakkhātaṃ sakkāyassa nissaraṇaṃ. (5)

Tassa kāmanandīpi nānuseti, byāpādanandīpi nānuseti, vihesānandīpi nānuseti, rūpanandīpi nānuseti, sakkāyanandīpi nānuseti so kāmanandiyāpi ananusayā, byāpādanandiyāpi ananusayā, vihesānandiyāpi ananusayā, rūpanandiyāpi ananusayā, sakkāyanandiyāpi ananusayā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu niranusayo, acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassa. Imā kho, bhikkhave, pañca nissāraṇīyā dhātuyo”ti.

Dasamaṃ.

Brāhmaṇavaggo pañcamo.

Soṇo doṇo saṅgāravo, Kāraṇapālī ca piṅgiyānī; Supinā ca vassā vācā, Kulaṃ nissāraṇīyena cāti.

Catuttho paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 5

3. Pañcaṅgikavagga

29. Caṅkamasutta

"Pañcime, bhikkhave, caṅkame ānisaṃsā. Katame pañca? Addhānakkhamo hoti, padhānakkhamo hoti, appābādho hoti, asitaṃ pītaṃ khāyitaṃ sāyitaṃ sammā pariṇāmaṃ gacchati, caṅkamādhigato samādhi ciraṭṭhitiko hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca caṅkame ānisaṃsā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

13. Gilānavagga

130. Byasanasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, byasanāni. Katamāni pañca? Ñātibyasanaṃ, bhogabyasanaṃ, rogabyasanaṃ, sīlabyasanaṃ, diṭṭhibyasanaṃ. Na, bhikkhave, sattā ñātibyasanahetu vā bhogabyasanahetu vā rogabyasanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Sīlabyasanahetu vā, bhikkhave, sattā diṭṭhibyasanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Imāni kho, bhikkhave, pañca byasanāni.

Pañcimā, bhikkhave, sampadā. Katamā pañca? Ñātisampadā, bhogasampadā, ārogyasampadā, sīlasampadā, diṭṭhisampadā. Na, bhikkhave, sattā ñātisampadāhetu vā bhogasampadāhetu vā ārogyasampadāhetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sīlasampadāhetu vā, bhikkhave, sattā diṭṭhisampadāhetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Imā kho, bhikkhave, pañca sampadā"ti.

Dasamaṃ.

Gilānavaggo tatiyo.

Gilāno satisūpaṭṭhi, Dve upaṭṭhākā duvāyusā; Vapakāsasamaṇasukhā, Parikuppaṃ byasanena cāti.

Aṅguttara Nikāya 5

17. Āghātavagga

170. Bhaddajisutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho āyasmā bhaddaji yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaddajiṃ āyasmā ānando etadavoca: "kiṃ nu kho, āvuso bhaddaji, dassanānaṃ aggaṃ, kiṃ savanānaṃ aggaṃ, kiṃ sukhānaṃ aggaṃ, kiṃ saññānaṃ aggaṃ, kiṃ bhavānaṃ aggan"ti?

"Atthāvuso, brahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī, yo taṃ brahmānaṃ passati, idaṃ dassanānaṃ aggaṃ. Atthāvuso, ābhassarā nāma devā sukhena abhisannā parisannā. Te kadāci karahaci udānaṃ udānenti: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'ti. Yo taṃ saddaṃ suṇāti, idaṃ savanānaṃ aggaṃ. Atthāvuso, subhakiṇhā nāma devā. Te santaṃyeva tusitā sukhaṃ paṭivedenti, idaṃ sukhānaṃ aggaṃ. Atthāvuso, ākiñcaññāyatanūpagā devā, idaṃ saññānaṃ aggaṃ. Atthāvuso, nevasaññānāsaññāyatanūpagā devā, idaṃ bhavānaṃ aggan"ti. "Sameti kho idaṃ āyasmato bhaddajissa, yadidaṃ bahunā janenā"ti?

"Āyasmā kho ānando bahussuto. Paṭibhātu āyasmantaṃyeva ānandan"ti. "Tenahāvuso bhaddaji, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā bhaddaji āyasmato ānandassa paccassosi. Āyasmā ānando etadavoca:

"Yathā passato kho, āvuso, anantarā āsavānaṃ khayo hoti, idaṃ dassanānaṃ aggaṃ. Yathā suṇato anantarā āsavānaṃ khayo hoti, idaṃ savanānaṃ aggaṃ. Yathā sukhitassa anantarā āsavānaṃ khayo hoti, idaṃ sukhānaṃ aggaṃ. Yathā saññissa anantarā āsavānaṃ khayo hoti, idaṃ saññānaṃ aggaṃ. Yathā bhūtassa anantarā āsavānaṃ khayo hoti, idaṃ bhavānaṃ aggan"ti.

Dasamaṃ.

Āghātavaggo dutiyo.

Dve āghātavinayā, sākacchā sājīvato pañhaṃ; Pucchā nirodho codanā, sīlaṃ nisanti bhaddajīti.

Aṅguttara Nikāya 5

12. Andhakavindavagga

111. Kulūpakasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu

kulesu appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Asanthavavissāsī ca hoti, anissaravikappī ca, vissaṭṭhupasevī ca, upakaṇṇakajappī ca, atiyācanako ca. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Na asanthavavissāsī ca hoti, na anissaravikappī ca, na vissaṭṭhupasevī ca, na upakaṇṇakajappī ca, na atiyācanako ca. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato kulūpako bhikkhu kulesu piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 5

9. Theravagga

85. Akkhamasutta

"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Akkhamo hoti rūpānaṃ, akkhamo saddānaṃ, akkhamo gandhānaṃ, akkhamo rasānaṃ, akkhamo phoṭṭhabbānaṃ—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi pañcahi? Khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

17. Gopālasutta

"Ekādasahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, gopālako na rūpaññū hoti, na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāṭikaṃ hāretā hoti, na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, na dhūmaṃ kattā hoti, na titthaṃ

jānāti, na pītaṃ jānāti, na vīthiṃ jānāti, na gocarakusalo hoti, anavasesadohī ca hoti, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na rūpaññū hoti, na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāṭikaṃ hāretā hoti, na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, na dhūmaṃ kattā hoti, na titthaṃ jānāti, na pītaṃ jānāti, na vīthiṃ jānāti, na gocarakusalo hoti, anavasesadohī ca hoti, ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na rūpaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ () 'cattāri mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na rūpaññū hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'kammalakkhaṇo bālo, kammalakkhaṇo paṇḍito'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na āsāṭikaṃ hāretā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na āsāṭikaṃ hāretā hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati; na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ nāpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī;

yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati; na rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ nāpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na dhūmaṃ kattā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu na yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ desetā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na dhūmaṃ kattā hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na titthaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā na paripucchati na paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ, imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva na vivaranti, anuttānīkatañca na uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ na paṭivinodenti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na titthaṃ jānāti. (6)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na pītaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne na labhati atthavedaṃ, na labhati dhammavedaṃ, na labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na pītaṃ jānāti. (7)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na vīthiṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na vīthiṃ jānāti. (8)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na gocarakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na gocarakusalo hoti. (9)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu anavasesadohī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuṃ saddhā gahapatikā abhihaṭṭhuṃ pavārenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. Tatra bhikkhu mattaṃ na jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu anavasesadohī hoti. (10)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te na atirekapūjāya pūjetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, tesu na mettaṃ kāyakam-

maṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca, na mettaṃ vacīkammaṃ … na mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, na te atirekapūjāya pūjetā hoti. (11)

Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ.

Ekādasahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, gopālako rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti, āsāṭikaṃ hāretā hoti, vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, dhūmaṃ kattā hoti, titthaṃ jānāti, pītaṃ jānāti, vīthiṃ jānāti, gocarakusalo hoti, sāvasesadohī ca hoti, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti—imehi kho, bhikkhave, ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti, āsāṭikaṃ hāretā hoti, vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, dhūmaṃ kattā hoti, titthaṃ jānāti, pītaṃ jānāti, vīthiṃ jānāti, gocarakusalo hoti, sāvasesadohī ca hoti, ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu rūpaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ ‘cattāri mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpan’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu rūpaññū hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ‘kammalakkhaṇo bālo, kammalakkhaṇo paṇḍito’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu āsāṭikaṃ hāretā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, uppannaṃ byāpādavitakkaṃ … uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ … uppannuppanne pāpake akusale dhamme

nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu āsāṭikaṃ hāretā hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇaṃ paṭicchādetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇaṃ paṭicchādetā hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dhūmaṃ kattā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ desetā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dhūmaṃ kattā hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu titthaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ, imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu titthaṃ jānāti. (6)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pītaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pītaṃ jānāti. (7)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vīthiṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vīthiṃ jānāti. (8)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu gocarakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu gocarakusalo hoti. (9)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sāvasesadohī hoti? Idha, bhikkhave,

bhikkhu saddhā gahapatikā abhihaṭṭhuṃ pavārenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. Tatra bhikkhu mattaṃ jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sāvasesadohī hoti. (10)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te atirekapūjāya pūjetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, tesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ ... mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te atirekapūjāya pūjetā hoti. (11)

Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjitun"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

9. Saddhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho āyasmā saddho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ saddhaṃ bhagavā etadavoca:

"Ājānīyajhāyitaṃ kho, saddha, jhāya; mā khaḷuṅkajhāyitaṃ. Kathañca, khaḷuṅkajhāyitaṃ hoti? Assakhaḷuṅko hi, saddha, doṇiyā baddho 'yavasaṃ yavasan'ti jhāyati. Taṃ kissa hetu? Na hi, saddha, assakhaḷuṅkassa doṇiyā baddhassa evaṃ hoti: 'kiṃ nu kho maṃ ajja assadammasārathi kāraṇaṃ kāressati, kimassāhaṃ paṭikaromī'ti. So doṇiyā baddho 'yavasaṃ yavasan'ti jhāyati. Evamevaṃ kho, saddha, idhekacco purisakhaḷuṅko araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. So kāmarāgaṃyeva antaraṃ katvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati avajjhāyati, byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā

viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. So vicikicchaṃyeva antaraṃ katvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati avajjhāyati. So pathavimpi nissāya jhāyati, āpampi nissāya jhāyati, tejampi nissāya jhāyati, vāyampi nissāya jhāyati, ākāsānañcāyatanampi nissāya jhāyati, viññāṇañcāyatanampi nissāya jhāyati, ākiñcaññāyatanampi nissāya jhāyati, nevasaññānāsaññāyatanampi nissāya jhāyati, idhalokampi nissāya jhāyati, paralokampi nissāya jhāyati, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi nissāya jhāyati. Evaṃ kho, saddha, purisakhaḷuṅkajhāyitaṃ hoti.

Kathañca, saddha, ājānīyajhāyitaṃ hoti? Bhadro hi, saddha, assājānīyo doṇiyā baddho na 'yavasaṃ yavasan'ti jhāyati. Taṃ kissa hetu? Bhadrassa hi, saddha, assājānīyassa doṇiyā baddhassa evaṃ hoti: 'kiṃ nu kho maṃ ajja assadammasārathi kāraṇaṃ kāressati, kimassāhaṃ paṭikaromī'ti. So doṇiyā baddho na 'yavasaṃ yavasan'ti jhāyati. Bhadro hi, saddha, assājānīyo yathā iṇaṃ yathā bandhaṃ yathā jāniṃ yathā kaliṃ evaṃ patodassa ajjhoharaṇaṃ samanupassati. Evamevaṃ kho, saddha, bhadro purisājānīyo araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... na uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. So neva pathaviṃ nissāya jhāyati, na āpaṃ nissāya jhāyati, na tejaṃ nissāya jhāyati, na vāyaṃ nissāya jhāyati, na ākāsānañcāyatanaṃ nissāya jhāyati, na viññāṇañcāyatanaṃ nissāya jhāyati, na ākiñcaññāyatanaṃ nissāya jhāyati, na nevasaññānāsaññāyatanaṃ nissāya jhāyati, na idhalokaṃ nissāya jhāyati, na paralokaṃ nissāya jhāyati, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi nissāya na jhāyati; jhāyati ca pana. Evaṃ jhāyiñca pana, saddha, bhadraṃ purisājānīyaṃ saindā devā sabrahmakā sapajāpatikā ārakāva namassanti:

'Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Yassa te nābhijānāma, yampi nissāya jhāyasī'"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā saddho bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ jhāyī pana, bhante, bhadro purisājānīyo neva pathaviṃ nissāya jhāyati, na āpaṃ nissāya jhāyati, na tejaṃ nissāya jhāyati, na vāyaṃ nissāya jhāyati, na ākāsānañcāyatanaṃ nissāya jhāyati, na viññāṇañcāyatanaṃ nissāya jhāyati, na ākiñcaññāyatanaṃ nissāya jhāyati, na nevasaññānāsaññāyatanaṃ nissāya jhāyati, na idhalokaṃ nissāya jhāyati, na paralokaṃ nissāya jhāyati, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi nissāya na jhāyati; jhāyati ca pana? Kathaṃ jhāyiñca pana, bhante, bhadraṃ purisājānīyaṃ saindā devā sabrahmakā sapajāpatikā ārakāva namassanti:

'Namo te purisājaññā, namo te purisuttama; Yassa te nābhijānāma, yampi nissāya jhāyasī'"ti.

"Idha, saddha, bhadrassa purisājānīyassa pathaviyaṃ pathavisaññā vibhūtā hoti, āpasmiṃ āposaññā vibhūtā hoti, tejasmiṃ tejosaññā vibhūtā hoti, vāyasmiṃ vāyosaññā vibhūtā hoti, ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññā vibhūtā hoti, viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññā vibhūtā hoti, ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññā vibhūtā hoti, nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññā vibhūtā hoti, idhaloke idhalokasaññā vibhūtā hoti, paraloke paralokasaññā vibhūtā hoti, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi saññā vibhūtā hoti. Evaṃ jhāyī kho, saddha, bhadro purisājānīyo neva pathaviṃ nissāya jhāyati ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi nissāya na jhāyati; jhāyati ca pana. Evaṃ jhāyiñca pana, saddha, bhadraṃ purisājānīyaṃ saindā devā sabrahmakā sapajāpatikā ārakāva namassanti:

'Namo te purisājaññā, namo te purisuttama; Yassa te nābhijānāma, yampi nissāya jhāyasī'"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

15. Mettāsutta

"Mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhā.

Katame ekādasa? Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, manussānaṃ piyo hoti, amanussānaṃ piyo hoti, devatā rakkhanti, nāssa aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati, tuvaṭaṃ cittaṃ samādhiyati, mukhavaṇṇo vippasīdati, asammūḷho kālaṃ karoti, uttari appaṭivijjhanto brahmalokūpago hoti. Mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ime ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

16. Aṭṭhakanāgarasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando vesāliyaṃ viharati beluvagāmake. Tena kho pana samayena dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro pāṭaliputtaṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena.

Atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro yena kukkuṭārāmo yena aññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kahaṃ nu kho, bhante, āyasmā ānando etarahi viharati? Dassanakāmā hi mayaṃ, bhante, āyasmantaṃ ānandan"ti. "Eso, gahapati, āyasmā ānando vesāliyaṃ viharati beluvagāmake"ti.

Atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro pāṭaliputte taṃ karaṇīyaṃ tīretvā yena vesālī beluvagāmako yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante ānanda, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo sammadakkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti? "Atthi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo sammadakkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti.

"Katamo pana, bhante ānanda, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo sammadakkhāto, yattha bhikkhuno

appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti? "Idha, gahapati, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'idampi kho paṭhamaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ'. 'Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ, tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo sammadakkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'idampi kho catutthaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ'. 'Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo sammadakkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccati aparikkhīṇā vā āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati vipulena ma-

haggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho mettā cetovimutti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā'. 'Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā ... pe ... ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho upekkhācetovimutti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā'. 'Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā ... pe ... ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho ākāsānañcāyatanasamāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā'. 'Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā ... pe ... ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ

samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ... sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho ākiñcaññāyatanasamāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā'. 'Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā ... pe ... ananuppattaṃ vā anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti.

Evaṃ vutte dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "seyyathāpi, bhante ānanda, puriso ekaṃ nidhimukhaṃ gavesanto sakideva ekādasa nidhimukhāni adhigaccheyya; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, ekaṃ amatadvāraṃ gavesanto sakideva ekādasa amatadvārāni alatthaṃ sevanāya. Seyyathāpi, bhante, purisassa agāraṃ ekādasa dvāraṃ. So tasmiṃ agāre āditte ekamekenapi dvārena sakkuṇeyya attānaṃ sotthiṃ kātuṃ; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, imesaṃ ekādasannaṃ amatadvārānaṃ ekamekenapi amatadvārena sakkuṇissāmi attānaṃ sotthiṃ kātuṃ. Ime hi nāma, bhante, aññatitthiyā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesissanti. Kiṃ panāhaṃ āyasmato ānandassa pūjaṃ na karissāmī"ti.

Atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro vesālikañca pāṭaliputtakañca bhikkhusaṅghaṃ sannipātāpetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Ekamekañca bhikkhuṃ paccekaṃ dussayugena acchādesi, āyasmantañca ānandaṃ ticīvarena. Āyasmato ānandassa pañcasataṃ vihāraṃ kārāpesīti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

20. Tatiyasamādhisutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavocuṃ:

"Siyā nu kho, āvuso sāriputta, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti? "Siyā, āvuso, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, āvuso sāriputta, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Idha, āvuso, bhikkhu evaṃsaññī hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, āvuso, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

742–789

... Rūpasañcetanāya ... saddasañcetanāya ... gandhasañcetanāya ... rasasañcetanāya ... phoṭṭhabbasañcetanāya ... dhammasañcetanāya ....

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

5. Tatiyaupanisāsutta

Tatra kho āyasmā ānando bhikkhū āmantesi ... pe ... "dussīlassa, āvuso, sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ, pāmojje asati pāmojjavipannassa hatūpanisā hoti pīti, pītiyā asati pītivipannassa hatūpanisā hoti passaddhi, passaddhiyā asati passaddhivipannassa hatūpanisaṃ hoti sukhaṃ, sukhe asati sukhavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpanisā hoti nibbidā, nib-

bidāya asati nibbidāvipannassa hatūpaniso hoti virāgo, virāge asati virāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi … pheggupi … sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ … pe … vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, āvuso, sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ, pāmojje sati pāmojjasampannassa upanisasampannā hoti pīti, pītiyā sati pītisampannassa upanisasampannā hoti passaddhi, passaddhiyā sati passaddhisampannassa upanisasampannaṃ hoti sukhaṃ, sukhe sati sukhasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampannā hoti nibbidā, nibbidāya sati nibbidāsampannassa upanisasampanno hoti virāgo, virāge sati virāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi … pheggupi … sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ … pe … vimuttiñāṇadassanan”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

22–29

“Ekādasahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, gopālako na rūpaññū hoti, na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāṭikaṃ hāretā hoti, na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, na dhūmaṃ kattā hoti, na titthaṃ jānāti, na pītaṃ jānāti, na vīthiṃ jānāti, na gocarakusalo hoti, anavasesadohī ca hoti, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti—imehi kho, bhikkhave, ekādasahi aṅgehi samannāgato

gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo cakkhusmiṃ aniccānupassī viharituṃ ... pe ... abhabbo cakkhusmiṃ dukkhānupassī viharituṃ ... abhabbo cakkhusmiṃ anattānupassī viharituṃ ... abhabbo cakkhusmiṃ khayānupassī viharituṃ ... abhabbo cakkhusmiṃ vayānupassī viharituṃ ... abhabbo cakkhusmiṃ virāgānupassī viharituṃ ... abhabbo cakkhusmiṃ nirodhānupassī viharituṃ ... abhabbo cakkhusmiṃ paṭinissaggānupassī viharituṃ".

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

18. Paṭhamasamādhisutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Siyā nu kho, bhante, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Siyā, bhikkhave, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃsaññī hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, siyā

bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

7. Saññāsutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Siyā nu kho, bhante, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Siyā, ānanda, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, siyā bhikkhuno tathārūpo samād-

hipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa, saññī ca pana assā"ti.

"Idhānanda, bhikkhu evaṃsaññī hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, ānanda, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa, saññī ca pana assā"ti.

Atha kho āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Siyā nu kho, āvuso sāriputta, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa, saññī pana assā"ti. "Siyā, āvuso ānanda, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa, saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ panāvuso sāriputta, siyā bhikkhuno tathārūpo samād-

hipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa, saññī ca pana assā"ti?

"Idha, āvuso ānanda, bhikkhu evaṃsaññī hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, āvuso ānanda, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tatrāpi na saññī assa, saññī ca pana assā"ti.

"Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yatra hi nāma satthu ceva sāvakassa ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati samessati na viggayhissati, yadidaṃ aggapadasmiṃ. Idānāhaṃ, āvuso, bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ apucchiṃ. Bhagavāpi me etehi akkharehi etehi padehi etehi byañjanehi etamatthaṃ byākāsi, seyyathāpi āyasmā sāriputto. Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yatra hi nāma satthu ceva sāvakassa ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati samessati na viggayhissati, yadidaṃ aggapadasmin"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

8. Manasikārasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Siyā nu kho, bhante, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā na cakkhuṃ manasi kareyya, na rūpaṃ manasi kareyya, na sotaṃ manasi kareyya, na saddaṃ manasi kareyya, na ghānaṃ manasi kareyya, na gandhaṃ manasi kareyya, na jivhaṃ manasi kareyya, na rasaṃ manasi kareyya, na kāyaṃ manasi kareyya, na phoṭṭhabbaṃ manasi kareyya, na pathaviṃ manasi kareyya, na āpaṃ manasi kareyya, na tejaṃ manasi kareyya, na vāyaṃ manasi kareyya, na ākāsānañcāyatanaṃ manasi kareyya, na viññāṇañcāyatanaṃ manasi kareyya, na ākiñcaññāyatanaṃ manasi kareyya, na nevasaññānāsaññāyatanaṃ manasi kareyya, na idhalokaṃ manasi kareyya, na paralokaṃ manasi

kareyya, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi na manasi kareyya; manasi ca pana kareyyā"ti?

"Siyā, ānanda, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā na cakkhuṃ manasi kareyya, na rūpaṃ manasi kareyya, na sotaṃ manasi kareyya, na saddaṃ manasi kareyya, na ghānaṃ manasi kareyya, na gandhaṃ manasi kareyya, na jivhaṃ manasi kareyya, na rasaṃ manasi kareyya, na kāyaṃ manasi kareyya, na phoṭṭhabbaṃ manasi kareyya, na pathaviṃ manasi kareyya, na āpaṃ manasi kareyya, na tejaṃ manasi kareyya, na vāyaṃ manasi kareyya, na ākāsānañcāyatanaṃ manasi kareyya, na viññāṇañcāyatanaṃ manasi kareyya, na ākiñcaññāyatanaṃ manasi kareyya, na nevasaññānāsaññāyatanaṃ manasi kareyya, na idhalokaṃ manasi kareyya, na paralokaṃ manasi kareyya, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi na manasi kareyya; manasi ca pana kareyyā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā na cakkhuṃ manasi kareyya, na rūpaṃ manasi kareyya ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi na manasi kareyya; manasi ca pana kareyyā"ti?

"Idhānanda, bhikkhu evaṃ manasi karoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, ānanda, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā na cakkhuṃ manasi kareyya, na rūpaṃ manasi kareyya ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tampi na manasi kareyya; manasi ca pana kareyyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

502–981

Ekādasahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātikātuṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, gopālako rūpaññū hoti ... pe ....

Evameva kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo cakkhusmiṃ aniccānupassī viharituṃ … pe … paṭinissaggānupassī viharitunti.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

2. Cetanākaraṇīyasutta

"Sīlavato, bhikkhave, sīlasampannassa na cetanāya karaṇīyaṃ: 'avippaṭisāro me uppajjatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ sīlavato sīlasampannassa avippaṭisāro uppajjati.

Avippaṭisārissa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'pāmojjaṃ me uppajjatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ avippaṭisārissa pāmojjaṃ uppajjati.

Pamuditassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'pīti me uppajjatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ pamuditassa pīti uppajjati.

Pītimanassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'kāyo me passambhatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ pītimanassa kāyo passambhati.

Passaddhakāyassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'sukhaṃ vediyāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ passaddhakāyo sukhaṃ vediyati.

Sukhino, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'cittaṃ me samādhiyatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ sukhino cittaṃ samādhiyati.

Samāhitassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'yathābhūtaṃ jānāmi passāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ samāhito yathābhūtaṃ jānāti passati.

Yathābhūtaṃ, bhikkhave, jānato passato na cetanāya karaṇīyaṃ: 'nibbindāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati.

Nibbinnassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'virajjāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ nibbinno virajjati.

Virattassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'vimuttiñāṇadassanaṃ sacchikaromī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ viratto vimuttiñāṇadassanaṃ sacchikaroti.

Iti kho, bhikkhave, virāgo vimuttiñāṇadassanattho vimuttiñāṇadassanānisaṃso, nibbidā virāgatthā virāgānisaṃsā, yathābhūtañāṇadas-

sanaṃ nibbidatthaṃ nibbidānisaṃsaṃ, samādhi yathābhūtañāṇadassanattho yathābhūtañāṇadassanānisaṃso, sukhaṃ samādhatthaṃ samādhānisaṃsaṃ, passaddhi sukhatthā sukhānisaṃsā, pīti passaddhatthā passaddhānisaṃsā, pāmojjaṃ pītatthaṃ pītānisaṃsaṃ, avippaṭisāro pāmojjattho pāmojjānisaṃso, kusalāni sīlāni avippaṭisāratthāni avippaṭisārānisaṃsāni. Iti kho, bhikkhave, dhammā dhamme abhisandenti, dhammā dhamme paripūrenti apārā pāraṃ gamanāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

790–837

... Rūpataṇhāya ... saddataṇhāya ... gandhataṇhāya ... rasataṇhāya ... phoṭṭhabbataṇhāya ... dhammataṇhāya ....

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

1. Kimatthiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "kimatthiyāni, bhante, kusalāni sīlāni kimānisaṃsānī"ti? "Avippaṭisāratthāni kho, ānanda, kusalāni sīlāni avippaṭisārānisaṃsānī"ti.

"Avippaṭisāro pana, bhante, kimatthiyo kimānisaṃso"? "Avippaṭisāro kho, ānanda, pāmojjattho pāmojjānisaṃso".

"Pāmojjaṃ pana, bhante, kimatthiyaṃ kimānisaṃsaṃ"? "Pāmojjaṃ kho, ānanda, pītatthaṃ pītānisaṃsaṃ".

"Pīti pana, bhante, kimatthiyā kimānisaṃsā"? "Pīti kho, ānanda, passaddhatthā passaddhānisaṃsā".

"Passaddhi pana, bhante, kimatthiyā kimānisaṃsā"? "Passaddhi kho, ānanda, sukhatthā sukhānisaṃsā".

"Sukhaṃ pana, bhante, kimatthiyaṃ kimānisaṃsaṃ"? "Sukhaṃ kho, ānanda, samādhatthaṃ samādhānisaṃsaṃ".

"Samādhi pana, bhante, kimatthiyo kimānisaṃso"? "Samādhi kho, ānanda, yathābhūtañāṇadassanattho yathābhūtañāṇadassanānisaṃso".

"Yathābhūtañāṇadassanaṃ pana, bhante, kimatthiyaṃ kimānisaṃsaṃ"? "Yathābhūtañāṇadassanaṃ kho, ānanda, nibbidatthaṃ nibbidānisaṃsaṃ".

"Nibbidā pana, bhante, kimatthiyā kimānisaṃsā"? "Nibbidā kho, ānanda, virāgatthā virāgānisaṃsā".

"Virāgo pana, bhante, kimatthiyo kimānisaṃso"? "Virāgo kho, ānanda, vimuttiñāṇadassanattho vimuttiñāṇadassanānisaṃso.

Iti kho, ānanda, kusalāni sīlāni avippaṭisāratthāni avippaṭisārānisaṃsāni, avippaṭisāro pāmojjattho pāmojjānisaṃso, pāmojjaṃ pītatthaṃ pītānisaṃsaṃ, pīti passaddhatthā passaddhānisaṃsā, passaddhi sukhatthā sukhānisaṃsā, sukhaṃ samādhatthaṃ samādhānisaṃsaṃ, samādhi yathābhūtañāṇadassanattho yathābhūtañāṇadassanānisaṃso, yathābhūtañāṇadassanaṃ nibbidatthaṃ nibbidānisaṃsaṃ, nibbidā virāgatthā virāgānisaṃsā, virāgo vimuttiñāṇadassanattho vimuttiñāṇadassanānisaṃso. Iti kho, ānanda, kusalāni sīlāni anupubbena aggāya parentī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

4. Rāgapeyyāla

983–991

"Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ... ime ekādasa dhammā bhāvetabbā".

Aṅguttara Nikāya 11

4. Rāgapeyyāla

992–1151

"Dosassa ... pe ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa abhiññāya ... pe ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ime ekādasa dhammā bhāvetabbā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Nava suttasahassāni, bhiyyo pañcasatāni ca; Sattapaññāsa suttantā, aṅguttarasamāyutāti.

Ekādasakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttaranikāyo samatto.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

838–885

... Rūpavitakke ... saddavitakke ... gandhavitakke ... rasavitakke ... phoṭṭhabbavitakke ... dhammavitakke ....

Aṅguttara Nikāya 11

4. Rāgapeyyāla

982

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ekādasa dhammā bhāvetabbā. Katame ekādasa? Paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ, mettācetovimutti, karuṇācetovimutti, muditācetovimutti, upekkhācetovimutti, ākāsānañcāyatanaṃ, viññāṇañcāyatanaṃ, ākiñcaññāyatanaṃ—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime ekādasa dhammā bhāvetabbā".

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

30–501

... Sotasmiṃ ... ghānasmiṃ ... jivhāya ... kāyasmiṃ ... manasmiṃ ....

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

19. Dutiyasamādhisutta

Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Siyā nu kho, bhikkhave, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa ... pe ... na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū

dhāressantī”ti.

“Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Siyā, bhikkhave, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa … pe … yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā”ti.

“Yathā kathaṃ pana, bhante, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa … pe … yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā”ti?

“Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃsaññī hoti: ‘etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan’ti. Evaṃ kho, bhikkhave, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa … pe … yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

598–645

… Cakkhusamphasse … sotasamphasse … ghānasamphasse … jivhāsamphasse … kāyasamphasse … manosamphasse ….

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

14. Subhūtisutta

Atha kho āyasmā subhūti saddhena bhikkhunā saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ subhūtiṃ bhagavā etadavoca: “ko nāmāyaṃ, subhūti, bhikkhū”ti? “Saddho nāmāyaṃ, bhante, bhikkhu, sudattassa upāsakassa putto, saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito”ti.

“Kacci panāyaṃ, subhūti, saddho bhikkhu sudattassa upāsakassa

putto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito sandissati saddhāpadānesū"ti? "Etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo, yaṃ bhagavā saddhassa saddhāpadānāni bhāseyya. Idānāhaṃ jānissāmi yadi vā ayaṃ bhikkhu sandissati saddhāpadānesu yadi vā no"ti.

"Tena hi, subhūti, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā subhūti bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idha, subhūti, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yampi, subhūti, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (1)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo; ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Yampi, subhūti, bhikkhu bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (2)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Yampi, subhūti, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (3)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. Yampi, subhūti, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (4)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tatra dakkho hoti analaso tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Yampi, subhūti, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tatra dakkho hoti analaso tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (5)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro

abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo. Yampi, subhūti, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (6)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Yampi, subhūti, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (7)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Yampi, subhūti, bhikkhu catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (8)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampi, subhūti, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (9)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ‘ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā

micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Yampi, subhūti, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hoti. (10)

Puna caparaṃ, subhūti, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi, subhūti, bhikkhu āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati, idampi, subhūti, saddhassa saddhāpadānaṃ hotī"ti. (11)

Evaṃ vutte āyasmā subhūti bhagavantaṃ etadavoca: "yānimāni, bhante, bhagavatā saddhassa saddhāpadānāni bhāsitāni, saṃvijjanti tāni imassa bhikkhuno, ayañca bhikkhu etesu sandissati.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo; ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu suvaco hoti ... pe ... anusāsaniṃ.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tattha dakkho hoti analaso tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu āraddhavīriyo viharati ... pe ... thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti.

Ayaṃ, bhante, bhikkhu āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Yānimāni, bhante, bhagavatā saddhassa saddhāpadānāni bhāsitāni, saṃvijjanti tāni imassa bhikkhuno, ayañca bhikkhu etesu sandissatī"ti.

"Sādhu sādhu, subhūti. Tena hi tvaṃ, subhūti, iminā ca saddhena bhikkhunā saddhiṃ vihareyyāsi. Yadā ca tvaṃ, subhūti, ākaṅkheyyāsi tathāgataṃ dassanāya, iminā saddhena bhikkhunā saddhiṃ upasaṅkameyyāsi tathāgataṃ dassanāyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

10. Moranivāpasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati moranivāpe paribbājakārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Asekhena sīlakkhandhena, asekhena samādhikkhandhena, asekhena paññākkhandhena—imehi, kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Iddhipāṭihāriyena, ādesanāpāṭi-

hāriyena, anusāsanīpāṭihāriyena— imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti, accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi tīhi? Sammādiṭṭhiyā, sammāñāṇena, sammāvimuttiyā—imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ.

Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Katamehi dvīhi? Vijjāya, caraṇena—imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu accantaniṭṭho hoti accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānaṃ. Brahmunā pesā, bhikkhave, sanaṅkumārena gāthā bhāsitā:

'Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse'ti.

Sā kho panesā, bhikkhave, sanaṅkumārena gāthā bhāsitā subhāsitā, no dubbhāsitā; atthasaṃhitā, no anatthasaṃhitā; anumatā mayā. Ahampi, bhikkhave, evaṃ vadāmi:

'Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse'"ti.

Dasamaṃ.

Nissayavaggo paṭhamo.

Kimatthiyā cetanā tayo, upanisā byasanena ca; Dve saññā manasikāro, saddho moranivāpakanti.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

13. Nandiyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena bhagavā sāvatthiyaṃ vassāvāsaṃ upagantukāmo hoti.

Assosi kho nandiyo sakko: "bhagavā kira sāvatthiyaṃ vassāvāsaṃ upagantukāmo"ti. Atha kho nandiyassa sakkassa etadahosi: "yannūnāhampi

sāvatthiyaṃ vassāvāsaṃ upagaccheyyaṃ. Tattha kammantañceva adhiṭṭhahissāmi, bhagavantañca lacchāmi kālena kālaṃ dassanāyā"ti.

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ vassāvāsaṃ upagacchi. Nandiyopi kho sakko sāvatthiyaṃ vassāvāsaṃ upagacchi. Tattha kammantañceva adhiṭṭhāsi, bhagavantañca labhi kālena kālaṃ dassanāya. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: "niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti.

Assosi kho nandiyo sakko: "sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: 'niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'"ti. Atha kho nandiyo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho nandiyo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti—niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'ti. Tesaṃ no, bhante, nānāvihārehi viharataṃ kenassa vihārena vihātabban"ti?

"Sādhu sādhu, nandiya. Etaṃ kho, nandiya, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ, yaṃ tumhe tathāgataṃ upasaṅkamitvā puccheyyātha: 'tesaṃ no, bhante, nānāvihārehi viharataṃ kenassa vihārena vihātabban'ti? Saddho kho, nandiya, ārādhako hoti, no assaddho; sīlavā ārādhako hoti, no dussīlo; āraddhavīriyo ārādhako hoti, no kusīto; upaṭṭhitassati ārādhako hoti, no muṭṭhassati; samāhito ārādhako hoti, no asamāhito; paññavā ārādhako hoti, no duppañño. Imesu kho te, nandiya, chasu dhammesu patiṭṭhāya pañcasu dhammesu ajjhattaṃ sati upaṭṭhāpetabbā.

Idha tvaṃ, nandiya, tathāgataṃ anussareyyāsi: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi, satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Iti kho te, nandiya, tathāgataṃ ārabbha ajjhattaṃ sati upaṭṭhāpetabbā.

Puna caparaṃ tvaṃ, nandiya, dhammaṃ anussareyyāsi: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Iti kho te, nandiya, dhammaṃ ārabbha ajjhattaṃ sati upaṭṭhāpetabbā.

Puna caparaṃ tvaṃ, nandiya, kalyāṇamitte anussareyyāsi: 'lābhā

vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me kalyāṇamittā anukampakā atthakāmā ovādakā anusāsakā'ti. Iti kho te, nandiya, kalyāṇamitte ārabbha ajjhattaṃ sati upaṭṭhāpetabbā.

Puna caparaṃ tvaṃ, nandiya, attano cāgaṃ anussareyyāsi: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ maccheramalapariyuṭṭhitāya pajāya vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasāmi muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti. Iti kho te, nandiya, cāgaṃ ārabbha ajjhattaṃ sati upaṭṭhāpetabbā.

Puna caparaṃ tvaṃ, nandiya, devatā anussareyyāsi: 'yā devatā atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devatānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapannā, tā karaṇīyaṃ attano na samanupassanti katassa vā paticayaṃ'. Seyyathāpi, nandiya, bhikkhu asamayavimutto karaṇīyaṃ attano na samanupassati katassa vā paticayaṃ; evamevaṃ kho, nandiya, yā tā devatā atikkammeva kabaḷīkārāhārabhakkhānaṃ devatānaṃ sahabyataṃ aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapannā, tā karaṇīyaṃ attano na samanupassanti katassa vā paticayaṃ. Iti kho te, nandiya, devatā ārabbha ajjhattaṃ sati upaṭṭhāpetabbā.

Imehi kho, nandiya, ekādasahi dhammehi samannāgato ariyasāvako pajahateva pāpake akusale dhamme, na upādiyati. Seyyathāpi, nandiya, kumbho nikkujjo vamateva udakaṃ, no vantaṃ paccāvamati; seyyathāpi vā pana, nandiya, sukkhe tiṇadāye aggi mutto ḍahaññeva gacchati, no daḍḍhaṃ paccudāvattati; evamevaṃ kho, nandiya, imehi ekādasahi dhammehi samannāgato ariyasāvako pajahateva pāpake akusale dhamme, na upādiyatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

4. Dutiyaupanisāsutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Dussīlassa, āvuso, sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ, pāmojje asati pāmojjavipannassa hatūpanisā hoti pīti, pītiyā asati pītivipannassa hatūpanisā hoti passaddhi, passaddhiyā asati passad-

dhivipannassa hatūpanisaṃ hoti sukhaṃ, sukhe asati sukhavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpanisā hoti nibbidā, nibbidāya asati nibbidāvipannassa hatūpaniso hoti virāgo, virāge asati virāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, āvuso, sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ, pāmojje sati pāmojjasampannassa upanisasampannā hoti pīti, pītiyā sati pītisampannassa upanisasampannā hoti passaddhi, passaddhiyā sati passaddhisampannassa upanisasampannaṃ hoti sukhaṃ, sukhe sati sukhasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampannā hoti nibbidā, nibbidāya sati nibbidāsampannassa upanisasampanno hoti virāgo, virāge sati virāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ ... pe ... vimuttiñāṇadassanan"ti. ... pe ...

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

12. Dutiyamahānāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena mahānāmo sakko gilānā vuṭṭhito

hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: "niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti.

Assosi kho mahānāmo sakko: "sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: 'niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'"ti. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti—niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'ti. Tesaṃ no, bhante, nānāvihārehi viharataṃ kenassa vihārena vihātabban"ti?

"Sādhu sādhu, mahānāma. Etaṃ kho, mahānāma, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ yaṃ tumhe tathāgataṃ upasaṅkamitvā puccheyyātha: 'tesaṃ no, bhante, nānāvihārehi viharataṃ kenassa vihārena vihātabban'ti? Saddho kho, mahānāma, ārādhako hoti, no assaddho; āraddhavīriyo ārādhako hoti, no kusīto; upaṭṭhitassati ārādhako hoti, no muṭṭhassati; samāhito ārādhako hoti, no asamāhito; paññavā ārādhako hoti, no duppañño. Imesu kho tvaṃ, mahānāma, pañcasu dhammesu patiṭṭhāya cha dhamme uttari bhāveyyāsi.

Idha tvaṃ, mahānāma, tathāgataṃ anussareyyāsi: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako tathāgataṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti tathāgataṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Imaṃ kho tvaṃ, mahānāma, buddhānussatiṃ gacchantopi bhāveyyāsi, ṭhitopi bhāveyyāsi, nisinnopi bhāveyyāsi, sayānopi bhāveyyāsi, kammantaṃ adhiṭṭhahantopi bhāveyyāsi, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantopi bhāveyyāsi.

Puna caparaṃ tvaṃ, mahānāma, dhammaṃ anussareyyāsi ... pe ... saṅghaṃ anussareyyāsi ... pe ... attano sīlaṃ anussareyyāsi ... pe ...

attano cāgaṃ anussareyyāsi ... pe ... devatā anussareyyāsi: 'santi devā cātumahārājikā ... pe ... santi devā tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpā saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti devatā ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Imaṃ kho tvaṃ, mahānāma, devatānussatiṃ gacchantopi bhāveyyāsi, ṭhitopi bhāveyyāsi, nisinnopi bhāveyyāsi, sayānopi bhāveyyāsi, kammantaṃ adhiṭṭhahantopi bhāveyyāsi, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantopi bhāveyyāsī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

21. Catutthasamādhisutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "siyā nu kho, āvuso, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Dūratopi kho mayaṃ, āvuso, āgaccheyyāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātuṃ. Sādhu vatāyasmantaṃyeva sāriputtaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Āyasmato sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tenahāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha; bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Siyā, āvuso, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ panāvuso, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Idha, āvuso, bhikkhu evaṃsaññī hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ, yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, āvuso, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa, yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tatrāpi na saññī assa; saññī ca pana assā"ti.

Ekādasamaṃ.

Anussativaggo dutiyo.

Dve vuttā mahānāmena, nandiyena subhūtinā; Mettā aṭṭhako gopālo, cattāro ca samādhināti.

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

6. Byasanasutta

"Yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosako paribhāsako ariyūpavādo sabrahmacārīnaṃ, ṭhānametaṃ avakāso yaṃ so ekādasannaṃ byasanānaṃ aññataraṃ byasanaṃ nigaccheyya.

Katamesaṃ ekādasannaṃ? Anadhigataṃ nādhigacchati, adhigatā parihāyati, saddhammassa na vodāyanti, saddhammesu vā adhimāniko

hoti, anabhirato vā brahmacariyaṃ carati, aññataraṃ vā saṃkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjati, sikkhaṃ vā paccakkhāya hīnāyāvattati, gāḷhaṃ vā rogātaṅkaṃ phusati, ummādaṃ vā pāpuṇāti cittakkhepaṃ vā, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati—yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosako paribhāsako ariyūpavādo sabrahmacārīnaṃ, ṭhānametaṃ avakāso yaṃ so imesaṃ ekādasannaṃ byasanānaṃ aññataraṃ byasanaṃ nigaccheyya.

Yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosako paribhāsako ariyūpavādo sabrahmacārīnaṃ, aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ so ekādasannaṃ byasanānaṃ aññataraṃ byasanaṃ na nigaccheyya.

Katamesaṃ ekādasannaṃ? Anadhigataṃ nādhigacchati, adhigatā parihāyati, saddhammassa na vodāyanti, saddhammesu vā adhimāniko hoti, anabhirato vā brahmacariyaṃ carati, aññataraṃ vā saṅkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjati, sikkhaṃ vā paccakkhāya hīnāyāvattati, gāḷhaṃ vā rogātaṅkaṃ phusati, ummādaṃ vā pāpuṇāti cittakkhepaṃ vā, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati—yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosako paribhāsako ariyūpavādo sabrahmacārīnaṃ, aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ so imesaṃ ekādasannaṃ byasanānaṃ aññataraṃ byasanaṃ na nigaccheyyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

2. Anussativagga

11. Paṭhamamahānāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: "niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti. Assosi kho mahānāmo sakko: "sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: 'niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'"ti.

Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti—niṭṭhi-

tacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'ti. Tesaṃ no, bhante, nānāvihārehi viharataṃ kenassa vihārena vihātabban"ti?

"Sādhu sādhu, mahānāma. Etaṃ kho, mahānāma, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ, yaṃ tumhe tathāgataṃ upasaṅkamitvā puccheyyātha: 'tesaṃ no, bhante, nānāvihārehi viharataṃ kenassa vihārena vihātabban'ti? Saddho kho, mahānāma, ārādhako hoti, no assaddho; āraddhavīriyo ārādhako hoti, no kusīto; upaṭṭhitassati ārādhako hoti, no muṭṭhassati; samāhito ārādhako hoti, no asamāhito; paññavā ārādhako hoti, no duppañño. Imesu kho tvaṃ, mahānāma, pañcasu dhammesu patiṭṭhāya cha dhamme uttari bhāveyyāsi. Idha tvaṃ, mahānāma, tathāgataṃ anussareyyāsi: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako tathāgataṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti tathāgataṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotasamāpanno buddhānussatiṃ bhāveti.

Puna caparaṃ tvaṃ, mahānāma, dhammaṃ anussareyyāsi: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako dhammaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti dhammaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotasamā-

panno dhammānussatiṃ bhāveti.

Puna caparaṃ tvaṃ, mahānāma, saṅghaṃ anussareyyāsi: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako saṅghaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti saṅghaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotasamāpanno saṅghānussatiṃ bhāveti.

Puna caparaṃ tvaṃ, mahānāma, attano sīlāni anussareyyāsi akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako sīlaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti sīlaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotasamāpanno sīlānussatiṃ bhāveti.

Puna caparaṃ tvaṃ, mahānāma, attano cāgaṃ anussareyyāsi: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ maccheramalapariyuṭṭhitāya pajāya vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasāmi muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako cāgaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ

hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti cāgaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotasamāpanno cāgānussatiṃ bhāveti.

Puna caparaṃ tvaṃ, mahānāma, devatā anussareyyāsi: 'santi devā cātumahārājikā, santi devā tāvatiṃsā, santi devā yāmā, santi devā tusitā, santi devā nimmānaratino, santi devā paranimmitavasavattino, santi devā brahmakāyikā, santi devā tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpā saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpaṃ sīlaṃ saṃvijjati. Yathārūpena sutena samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpaṃ sutaṃ saṃvijjati. Yathārūpena cāgena samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpo cāgo saṃvijjati. Yathārūpāya paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tatthūpapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti devatā ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotasamāpanno devatānussatiṃ bhāvetī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

694–741

... Rūpasaññāya ... saddasaññāya ... gandhasaññāya ... rasasaññāya ... phoṭṭhabbasaññāya ... dhammasaññāya ....

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

550–597

... Cakkhuviññāṇe ... sotaviññāṇe ... ghānaviññāṇe ... jivhāviññāṇe ... kāyaviññāṇe ... manoviññāṇe ....

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

886–933

... Rūpavicāre ... saddavicāre ... gandhavicāre ... rasavicāre ... phoṭṭhabbavicāre ... dhammavicāre aniccānupassī viharituṃ ... dukkhānupassī viharituṃ ... anattānupassī viharituṃ ... khayānupassī viharituṃ ... vayānupassī viharituṃ ... virāgānupassī viharituṃ ... nirodhānupassī viharituṃ ... paṭinissaggānupassī viharituṃ ... pe ....

Aṅguttara Nikāya 11

1. Nissayavagga

3. Paṭhamaupanisāsutta

"Dussīlassa, bhikkhave, sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro. Avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ. Pāmojje asati pāmojjavipannassa hatūpanisā hoti pīti. Pītiyā asati pītivipannassa hatūpanisā hoti passaddhi. Passaddhiyā asati passaddhivipannassa hatūpanisaṃ hoti sukhaṃ. Sukhe asati sukhavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi. Sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ. Yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpanisā hoti nibbidā. Nibbidāya asati nibbidāvipannassa hatūpaniso hoti virāgo. Virāge asati virāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, bhikkhave, sīlasampannassa upanisasampanno hoti avip-

paṭisāro, avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ, pāmojje sati pāmojjasampannassa upanisasampannā hoti pīti, pītiyā sati pītisampannassa upanisasampannā hoti passaddhi, passaddhiyā sati passaddhisampannassa upanisasampannaṃ hoti sukhaṃ, sukhe sati sukhasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi, sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampannā hoti nibbidā, nibbidāya sati nibbidāsampannassa upanisasampanno hoti virāgo, virāge sati virāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro, avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 11

3. Sāmaññavagga

646–693

... Cakkhusamphassajāya vedanāya ... sotasamphassajāya vedanāya ... ghānasamphassajāya vedanāya ... jivhāsamphassajāya vedanāya ... kāyasamphassajāya vedanāya ... manosamphassajāya vedanāya ....

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

178. Jambālīsutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So sakkāyanirodhaṃ manasi karoti. Tassa sakkāyanirodhaṃ manasi karoto sakkāyanirodhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na sakkāyanirodho pāṭikaṅkho. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso lepagatena hatthena sākhaṃ gaṇheyya, tassa so hattho sajjeyyapi gaṇheyyapi bajjheyyapi; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So sakkāyanirod-

haṃ manasi karoti. Tassa sakkāyanirodhaṃ manasi karoto sakkāyanirodhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na sakkāyanirodho pāṭikaṅkho.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So sakkāyanirodhaṃ manasi karoti. Tassa sakkāyanirodhaṃ manasi karoto sakkāyanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sakkāyanirodho pāṭikaṅkho. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso suddhena hatthena sākhaṃ gaṇheyya, tassa so hattho neva sajjeyya na gaṇheyya na bajjheyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So sakkāyanirodhaṃ manasi karoti. Tassa sakkāyanirodhaṃ manasi karoto sakkāyanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno sakkāyanirodho pāṭikaṅkho.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So avijjāppabhedaṃ manasi karoti. Tassa avijjāppabhedaṃ manasi karoto avijjāppabhede cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na avijjāppabhedo pāṭikaṅkho. Seyyathāpi, bhikkhave, jambālī anekavassagaṇikā. Tassā puriso yāni ceva āyamukhāni tāni pidaheyya, yāni ca apāyamukhāni tāni vivareyya, devo ca na sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Evañhi tassā, bhikkhave, jambāliyā na āḷippabhedo pāṭikaṅkho. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So avijjāppabhedaṃ manasi karoti. Tassa avijjāppabhedaṃ manasi karoto avijjāppabhede cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno na avijjāppabhedo pāṭikaṅkho.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So avijjāppabhedaṃ manasi karoti. Tassa avijjāppabhedaṃ manasi karoto avijjāppabhede cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno avijjāppabhedo pāṭikaṅkho. Seyyathāpi, bhikkhave, jambālī anekavassagaṇikā. Tassā puriso yāni ceva āyamukhāni tāni vivareyya, yāni ca apāyamukhāni tāni pidaheyya, devo ca sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Evañhi tassā, bhikkhave, jambāliyā āḷippabhedo pāṭikaṅkho.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So avijjāppabhedaṃ manasi karoti. Tassa avijjāppabhedaṃ manasi karoto avijjāppabhede cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. Tassa kho evaṃ, bhikkhave, bhikkhuno avijjāppabhedo pāṭikaṅkho. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

47. Suvidūrasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca; idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūre. Orimañca, bhikkhave, tīraṃ samuddassa pārimañca; idaṃ dutiyaṃ suvidūravidūre. Yato ca, bhikkhave, verocano abbhudeti yattha ca atthameti; idaṃ tatiyaṃ suvidūravidūre. Satañca, bhikkhave, dhammo asatañca dhammo; idaṃ catutthaṃ suvidūravidūre. Imāni kho, bhikkhave, cattāri suvidūravidūrānīti.

Nabhañca dūre pathavī ca dūre, Pāraṃ samuddassa tadāhu dūre;
Yato ca verocano abbhudeti, Pabhaṅkaro yattha ca atthameti; Tato have dūrataraṃ vadanti, Satañca dhammaṃ asatañca dhammaṃ.

Abyāyiko hoti sataṃ samāgamo, Yāvāpi tiṭṭheyya tatheva hoti;
Khippañhi veti asataṃ samāgamo, Tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

246. Seyyāsutta

"Catasso imā, bhikkhave, seyyā. Katamā catasso? Petaseyyā, kāmabhogiseyyā, sīhaseyyā, tathāgataseyyā. Katamā ca, bhikkhave, petaseyyā? Yebhuyyena, bhikkhave, petā uttānā senti; ayaṃ vuccati, bhikkhave, petaseyyā.

Katamā ca, bhikkhave, kāmabhogiseyyā? Yebhuyyena, bhikkhave, kāmabhogī vāmena passena senti; ayaṃ vuccati, bhikkhave, kāmabhogiseyyā.

Katamā ca, bhikkhave, sīhaseyyā? Sīho, bhikkhave, migarājā dakkhiṇena

passena seyyaṃ kappeti, pāde pādaṃ accādhāya, antarasatthimhi naṅguṭṭhaṃ anupakkhipitvā. So paṭibujjhitvā purimaṃ kāyaṃ abbhunnāmetvā pacchimaṃ kāyaṃ anuviloketi. Sace, bhikkhave, sīho migarājā kiñci passati kāyassa vikkhittaṃ vā visaṭaṃ vā, tena, bhikkhave, sīho migarājā anattamano hoti. Sace pana, bhikkhave, sīho migarājā na kiñci passati kāyassa vikkhittaṃ vā visaṭaṃ vā, tena, bhikkhave, sīho migarājā attamano hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sīhaseyyā.

Katamā ca, bhikkhave, tathāgataseyyā? Idha, bhikkhave, tathāgato vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, tathāgataseyyā. Imā kho, bhikkhave, catasso seyyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

68. Devadattasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. Tatra kho bhagavā devadattaṃ ārabbha bhikkhū āmantesi: " attavadhāya, bhikkhave, devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi. Parābhavāya, bhikkhave, devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, kadalī attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evamevaṃ kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, veḷu attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evamevaṃ kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, naḷo attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evamevaṃ kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, assatarī attavadhāya gabbhaṃ gaṇhāti, parābhavāya gabbhaṃ gaṇhāti; evamevaṃ kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadat-

tassa lābhasakkārasiloko udapādīti.

Phalaṃ ve kadaliṃ hanti, phalaṃ veḷuṃ phalaṃ naḷaṃ; Sakkāro kāpurisaṃ hanti, gabbho assatariṃ yathā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

214. Pāṇātipātīsutta

... pe ... Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti ... pe ... pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

16. Sokhummasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, sokhummāni. Katamāni cattāri? Idha, bhikkhave, bhikkhu rūpasokhummena samannāgato hoti paramena; tena ca rūpasokhummena aññaṃ rūpasokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na samanupassati; tena ca rūpasokhummena aññaṃ rūpasokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Vedanāsokhummena samannāgato hoti paramena; tena ca vedanāsokhummena aññaṃ vedanāsokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na samanupassati; tena ca vedanāsokhummena aññaṃ vedanāsokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Saññāsokhummena samannāgato hoti paramena; tena ca saññāsokhummena aññaṃ saññāsokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na samanupassati; tena ca saññāsokhummena aññaṃ saññāsokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Saṅkhārasokhummena samannāgato hoti paramena; tena ca saṅkhārasokhummena aññaṃ saṅkhārasokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na samanupassati; tena ca saṅkhārasokhummena aññaṃ saṅkhārasokhummaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Imāni kho, bhikkhave, cattāri sokhummānīti.

Rūpasokhummataṃ ñatvā, vedanānañca sambhavaṃ; Saññā yato samudeti, atthaṃ gacchati yattha ca; Saṅkhāre parato ñatvā, dukkhato no ca attato.

Sa ve sammaddaso bhikkhu, santo santipade rato; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

126. Dutiyamettāsutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā suddhāvāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, upapatti asādhāraṇā puthujjanehi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo karuṇā … pe … muditā … pe … upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā suddhāvāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, upapatti asādhāraṇā puthujjanehi. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

26. Kuhasutta

“Ye te, bhikkhave, bhikkhū kuhā thaddhā lapā siṅgī unnaḷā asamāhitā, na me te, bhikkhave, bhikkhū māmakā. Apagatā ca te, bhikkhave,

bhikkhū imasmā dhammavinayā, na ca te imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti. Ye ca kho te, bhikkhave, bhikkhū nikkuhā nillapā dhīrā atthaddhā susamāhitā, te kho me, bhikkhave, bhikkhū māmakā. Anapagatā ca te, bhikkhave, bhikkhū imasmā dhammavinayā. Te ca imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjantīti.

Kuhā thaddhā lapā siṅgī, unnaḷā asamāhitā; Na te dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite.

Nikkuhā nillapā dhīrā, atthaddhā susamāhitā; Te ve dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

57. Suppavāsāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā koliyesu viharati pajjanikaṃ nāma koliyānaṃ nigamo. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena suppavāsāya koliyadhītuyā nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho suppavāsā koliyadhītā bhagavantaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho suppavāsā koliyadhītā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho suppavāsaṃ koliyadhītaraṃ bhagavā etadavoca:

"Bhojanaṃ, suppavāse, dentī ariyasāvikā paṭiggāhakānaṃ cattāri ṭhānāni deti. Katamāni cattāri? Āyuṃ deti, vaṇṇaṃ deti, sukhaṃ deti, balaṃ deti. Āyuṃ kho pana datvā āyussa bhāginī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Vaṇṇaṃ datvā vaṇṇassa bhāginī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Sukhaṃ datvā sukhassa bhāginī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Balaṃ datvā balassa bhāginī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Bhojanaṃ, suppavāse, dentī ariyasāvikā paṭiggāhakānaṃ imāni cattāri ṭhānāni detīti.

Susaṅkhataṃ bhojanaṃ yā dadāti, Suciṃ paṇītaṃ rasasā upetaṃ; Sā dakkhiṇā ujjugatesu dinnā, Caraṇūpapannesu mahaggatesu; Puññena puññaṃ saṃsandamānā, Mahapphalā lokavidūna vaṇṇitā.

Etādisaṃ yaññamanussarantā, Ye vedajātā vicaranti loke; Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ, Aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

85. Tamotamasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Tamo tamaparāyaṇo, tamo jotiparāyaṇo, joti tamaparāyaṇo, joti jotiparāyaṇo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo tamo hoti tamaparāyaṇo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā venakule vā nesādakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo tamo hoti tamaparāyaṇo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo tamo hoti jotiparāyaṇo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā venakule vā nesādakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati; so ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā, vācāya sucaritaṃ caritvā, manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo tamo hoti jotiparāyaṇo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo joti hoti tamaparāyaṇo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ucce kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe; so ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya

vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo joti hoti tamaparāyaṇo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo joti hoti jotiparāyaṇo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ucce kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe; so ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā, vācāya sucaritaṃ caritvā, manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo joti hoti jotiparāyaṇo. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

113. Patodasutta

"Cattārome, bhikkhave, bhadrā assājānīyā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco bhadro assājānīyo patodacchāyaṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'kiṃ nu kho maṃ ajja assadammasārathi kāraṇaṃ kāressati, kimassāhaṃ paṭikaromī'ti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo bhadro assājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo na heva kho patodacchāyaṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati, api ca kho lomavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'kiṃ nu kho maṃ ajja assadammasārathi kāraṇaṃ kāressati, kimassāhaṃ paṭikaromī'ti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo bhadro assājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo na heva kho patodacchāyaṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati nāpi lomavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati, api ca kho cammavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'kiṃ nu kho maṃ ajja assadammasārathi kāraṇaṃ kāressati, kimassāhaṃ paṭikaromī'ti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo bhadro assājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo na heva kho patodacchāyaṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati nāpi lomavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati nāpi cammavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati, api ca kho aṭṭhivedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'kiṃ nu kho maṃ ajja assadammasārathi kāraṇaṃ kāressati, kimassāhaṃ paṭikaromī'ti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro assājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho bhadro assājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro bhadrā assājānīyā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattārome bhadrā purisājānīyā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco bhadro purisājānīyo suṇāti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā dukkhito vā kālaṅkato vā'ti. So tena saṃvijjati, saṃvegaṃ āpajjati. Saṃviggo yoniso padahati. Pahitatto kāyena ceva paramasaccaṃ sacchikaroti, paññāya ca ativijjha passati. Seyyathāpi so, bhikkhave, bhadro assājānīyo patodacchāyaṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ bhadraṃ purisājānīyaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo bhadro purisājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo na heva kho suṇāti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā dukkhito vā kālaṅkato vā'ti, api ca kho sāmaṃ passati itthiṃ vā purisaṃ vā dukkhitaṃ vā kālaṅkataṃ vā. So tena saṃvijjati, saṃvegaṃ āpajjati. Saṃviggo yoniso padahati. Pahitatto kāyena ceva paramasaccaṃ sacchikaroti, paññāya ca ativijjha passati. Seyyathāpi so, bhikkhave, bhadro assājānīyo lomavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ bhadraṃ purisājānīyaṃ

vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo bhadro purisājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo na heva kho suṇāti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā dukkhito vā kālaṅkato vā'ti, nāpi sāmaṃ passati itthiṃ vā purisaṃ vā dukkhitaṃ vā kālaṅkataṃ vā, api ca khvassa ñāti vā sālohito vā dukkhito vā hoti kālaṅkato vā. So tena saṃvijjati, saṃvegaṃ āpajjati. Saṃviggo yoniso padahati. Pahitatto kāyena ceva paramasaccaṃ sacchikaroti, paññāya ca ativijjha passati. Seyyathāpi so, bhikkhave, bhadro assājānīyo cammavedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ bhadraṃ purisājānīyaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo bhadro purisājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo na heva kho suṇāti: 'amukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā puriso vā dukkhito vā kālaṅkato vā'ti, nāpi sāmaṃ passati itthiṃ vā purisaṃ vā dukkhitaṃ vā kālaṅkataṃ vā, nāpissa ñāti vā sālohito vā dukkhito vā hoti kālaṅkato vā, api ca kho sāmaññeva phuṭṭho hoti sārīrikāhi vedanāhi dukkhāhi tibbāhi kharāhi kaṭukāhi asātāhi amanāpāhi pāṇaharāhi. So tena saṃvijjati, saṃvegaṃ āpajjati. Saṃviggo yoniso padahati. Pahitatto kāyena ceva paramasaccaṃ sacchikaroti, paññāya ca ativijjha passati. Seyyathāpi so, bhikkhave, bhadro assājānīyo aṭṭhivedhaviddho saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ bhadraṃ purisājānīyaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco bhadro purisājānīyo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho bhadro purisājānīyo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro bhadrā purisājānīyā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

196. Sāḷhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho sāḷho ca licchavi abhayo ca licchavi yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Eka-

mantaṃ nisinno kho sāḷho licchavi bhagavantaṃ etadavoca:

"Santi, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā dvayena oghassa nittharaṇaṃ paññapenti— sīlavisuddhihetu ca tapojigucchāhetu ca. Idha, bhante, bhagavā kimāhā"ti?

"Sīlavisuddhiṃ kho ahaṃ, sāḷha, aññataraṃ sāmaññaṅganti vadāmi. Ye te, sāḷha, samaṇabrāhmaṇā tapojigucchāvādā tapojigucchāsārā tapojigucchāallīnā viharanti, abhabbā te oghassa nittharaṇāya. Yepi te, sāḷha, samaṇabrāhmaṇā aparisuddhakāyasamācārā aparisuddhavacīsamācārā aparisuddhamanosamācārā aparisuddhājīvā, abhabbā te ñāṇadassanāya anuttarāya sambodhāya.

Seyyathāpi, sāḷha, puriso nadiṃ taritukāmo tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha passeyya mahatiṃ sālalaṭṭhiṃ ujuṃ navaṃ akukkuccakajātaṃ. Tamenaṃ mūle chindeyya; mūle chetvā agge chindeyya; agge chetvā sākhāpalāsaṃ suvisodhitaṃ visodheyya; sākhāpalāsaṃ suvisodhitaṃ visodhetvā kuṭhārīhi taccheyya; kuṭhārīhi tacchetvā vāsīhi taccheyya; vāsīhi tacchetvā lekhaṇiyā likheyya; lekhaṇiyā likhitvā pāsāṇaguḷena dhoveyya; pāsāṇaguḷena dhovetvā nadiṃ patāreyya.

Taṃ kiṃ maññasi, sāḷha, bhabbo nu kho so puriso nadiṃ taritun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Asu hi, bhante, sālalaṭṭhi bahiddhā suparikammakatā anto avisuddhā. Tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—sālalaṭṭhi saṃsīdissati, puriso anayabyasanaṃ āpajjissatī"ti.

"Evamevaṃ kho, sāḷha, ye te samaṇabrāhmaṇā tapojigucchāvādā tapojigucchāsārā tapojigucchāallīnā viharanti, abhabbā te oghassa nittharaṇāya. Yepi te, sāḷha, samaṇabrāhmaṇā aparisuddhakāyasamācārā aparisuddhavacīsamācārā aparisuddhamanosamācārā aparisuddhājīvā, abhabbā te ñāṇadassanāya anuttarāya sambodhāya.

Ye ca kho te, sāḷha, samaṇabrāhmaṇā na tapojigucchāvādā na tapojigucchāsārā na tapojigucchāallīnā viharanti, bhabbā te oghassa nittharaṇāya. Yepi te, sāḷha, samaṇabrāhmaṇā parisuddhakāyasamācārā parisuddhavacīsamācārā parisuddhamanosamācārā parisuddhājīvā, bhabbā te ñāṇadassanāya anuttarāya sambodhāya.

Seyyathāpi, sāḷha, puriso nadiṃ taritukāmo tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha passeyya mahatiṃ sālalaṭṭhiṃ ujuṃ navaṃ akukkuccakajātaṃ. Tamenaṃ mūle chindeyya; mūle chinditvā agge chindeyya; agge chinditvā sākhāpalāsaṃ suvisodhitaṃ visodheyya;

sākhāpalāsaṃ suvisodhitaṃ visodhetvā kuṭhārīhi taccheyya; kuṭhārīhi tacchetvā vāsīhi taccheyya; vāsīhi tacchetvā nikhādanaṃ ādāya anto suvisodhitaṃ visodheyya; anto suvisodhitaṃ visodhetvā lekhaṇiyā likheyya; lekhaṇiyā likhitvā pāsāṇaguḷena dhoveyya; pāsāṇaguḷena dhovetvā nāvaṃ kareyya; nāvaṃ katvā phiyārittaṃ bandheyya; phiyārittaṃ bandhitvā nadiṃ patāreyya.

Taṃ kiṃ maññasi, sāḷha, bhabbo nu kho so puriso nadiṃ taritun"ti? "Evaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Asu hi, bhante, sālalaṭṭhi bahiddhā suparikammakatā, anto suvisuddhā nāvākatā phiyārittabaddhā. Tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'nāvā na saṃsīdissati, puriso sotthinā pāraṃ gamissatī'"ti.

"Evamevaṃ kho, sāḷha, ye te samaṇabrāhmaṇā na tapojigucchāvādā na tapojigucchāsārā na tapojigucchāallīnā viharanti, bhabbā te oghassa nittharaṇāya. Yepi te, sāḷha, samaṇabrāhmaṇā parisuddhakāyasamācārā parisuddhavacīsamācārā parisuddhamanosamācārā parisuddhājīvā, bhabbā te ñāṇadassanāya anuttarāya sambodhāya. Seyyathāpi, sāḷha, yodhājīvo bahūni cepi kaṇḍacitrakāni jānāti; atha kho so tīhi ṭhānehi rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi tīhi? Dūrepātī ca, akkhaṇavedhī ca, mahato ca kāyassa padāletā.

Seyyathāpi, sāḷha, yodhājīvo dūrepātī; evamevaṃ kho, sāḷha, ariyasāvako sammāsamādhi hoti. Sammāsamādhi, sāḷha, ariyasāvako yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati.

Seyyathāpi, sāḷha, yodhājīvo akkhaṇavedhī; evamevaṃ kho, sāḷha, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. Sammādiṭṭhi, sāḷha, ariyasāvako 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Seyyathāpi, sāḷha, yodhājīvo mahato kāyassa padāletā; evamevaṃ kho, sāḷha, ariyasāvako sammāvimutti hoti. Sammāvimutti, sāḷha,

ariyasāvako mahantaṃ avijjākkhandhaṃ padāletī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

90. Khandhasutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Samaṇamacalo, samaṇapuṇḍarīko, samaṇapadumo, samaṇesu samaṇasukhumālo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sekho hoti appattamānaso, anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamāno viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati: ‘iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā … pe … iti saññā … pe … iti saṅkhārā … pe … iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo’ti; no ca kho aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇa-puṇḍarīko hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati: ‘iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā … pe … iti saññā … pe … iti saṅkhārā … pe … iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo’ti; aṭṭha ca vimokkhe kāyena phusitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito … pe … mameva taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Dasamaṃ.

Macalavaggo catuttho.

Pāṇātipāto ca musā, avaṇṇakodhatamoṇatā; Putto saṃyojanañceva, diṭṭhi khandhena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

187. Vassakārasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca:

"Jāneyya nu kho, bho gotama, asappuriso asappurisaṃ: 'asappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, anavakāso yaṃ asappuriso asappurisaṃ jāneyya: 'asappuriso ayaṃ bhavan'"ti. "Jāneyya pana, bho gotama, asappuriso sappurisaṃ: 'sappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "Etampi kho, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ anavakāso yaṃ asappuriso sappurisaṃ jāneyya: 'sappuriso ayaṃ bhavan'"ti. "Jāneyya nu kho, bho gotama, sappuriso sappurisaṃ: 'sappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "Ṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, vijjati yaṃ sappuriso sappurisaṃ jāneyya: 'sappuriso ayaṃ bhavan'"ti. "Jāneyya pana, bho gotama, sappuriso asappurisaṃ: 'asappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "Etampi kho, brāhmaṇa, ṭhānaṃ vijjati yaṃ sappuriso asappurisaṃ jāneyya: 'asappuriso ayaṃ bhavan'"ti.

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāva subhāsitañcidaṃ bhotā gotamena: 'aṭṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, anavakāso yaṃ asappuriso asappurisaṃ jāneyya—asappuriso ayaṃ bhavanti. Etampi kho, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ anavakāso yaṃ asappuriso sappurisaṃ jāneyya—sappuriso ayaṃ bhavanti. Ṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, vijjati yaṃ sappuriso sappurisaṃ jāneyya—sappuriso ayaṃ bhavanti. Etampi kho, brāhmaṇa, ṭhānaṃ vijjati yaṃ sappuriso asappurisaṃ jāneyya— asappuriso ayaṃ bhavan'ti.

Ekamidaṃ, bho gotama, samayaṃ todeyyassa brāhmaṇassa parisati parūpārambhaṃ vattenti: 'bālo ayaṃ rājā eḷeyyo samaṇe rāmaputte abhippasanno, samaṇe ca pana rāmaputte evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karoti, yadidaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammanti. Imepi rañño eḷeyyassa parihārakā bālā—yamako moggallo uggo nāvindakī gandhabbo aggivesso, ye samaṇe rāmaputte abhippasannā, samaṇe ca pana rāmaputte evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karonti, yadidaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikam-

maṃ sāmīcikamman'ti. Tyāssudaṃ todeyyo brāhmaṇo iminā nayena neti. 'Taṃ kiṃ maññanti, bhonto, paṇḍito rājā eḷeyyo karaṇīyādhikaraṇīyesu vacanīyādhivacanīyesu alamatthadasatarehi alamatthadasataro'ti? 'Evaṃ, bho, paṇḍito rājā eḷeyyo karaṇīyādhikaraṇīyesu vacanīyādhivacanīyesu alamatthadasatarehi alamatthadasataroti.

Yasmā ca kho, bho, samaṇo rāmaputto rañña eḷeyyena paṇḍitena paṇḍitataro karaṇīyādhikaraṇīyesu vacanīyādhivacanīyesu alamatthadasatarena alamatthadasataro, tasmā rājā eḷeyyo samaṇe rāmaputte abhippasanno, samaṇe ca pana rāmaputte evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karoti, yadidaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ'.

'Taṃ kiṃ maññanti, bhonto, paṇḍitā rañño eḷeyyassa parihārakā—yamako moggallo uggo nāvindakī gandhabbo aggivesso, karaṇīyādhikaraṇīyesu vacanīyādhivacanīyesu alamatthadasatarehi alamatthadasatarā'ti? 'Evaṃ, bho, paṇḍitā rañño eḷeyyassa parihārakā—yamako moggallo uggo nāvindakī gandhabbo aggivesso, karaṇīyādhikaraṇīyesu vacanīyādhivacanīyesu alamatthadasatarehi alamatthadasatarāti.

Yasmā ca kho, bho, samaṇo rāmaputto rañño eḷeyyassa parihārakehi paṇḍitehi paṇḍitataro karaṇīyādhikaraṇīyesu vacanīyādhivacanīyesu alamatthadasatarehi alamatthadasataro, tasmā rañño eḷeyyassa parihārakā samaṇe rāmaputte abhippasannā; samaṇe ca pana rāmaputte evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karonti, yadidaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikamman'ti.

Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāva subhāsitañcidaṃ bhotā gotamena: 'aṭṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, anavakāso yaṃ asappuriso asappurisaṃ jāneyya—asappuriso ayaṃ bhavanti. Etampi kho, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ anavakāso yaṃ asappuriso sappurisaṃ jāneyya—sappuriso ayaṃ bhavanti. Ṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, vijjati yaṃ sappuriso sappurisaṃ jāneyya—sappuriso ayaṃ bhavanti. Etampi kho, brāhmaṇa, ṭhānaṃ vijjati yaṃ sappuriso asappurisaṃ jāneyya— asappuriso ayaṃ bhavan'ti. Handa ca dāni mayaṃ, bho gotama, gacchāma. Bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, brāhmaṇa, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

117. Ārakkhasutta

"Catūsu, bhikkhave, ṭhānesu attarūpena appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo. Katamesu catūsu? 'Mā me rajanīyesu dhammesu cittaṃ rajjī'ti attarūpena appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo; 'mā me dosanīyesu dhammesu cittaṃ dussī'ti attarūpena appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo; 'mā me mohanīyesu dhammesu cittaṃ muyhī'ti attarūpena appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo; 'mā me madanīyesu dhammesu cittaṃ majjī'ti attarūpena appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno rajanīyesu dhammesu cittaṃ na rajjati vītarāgattā, dosanīyesu dhammesu cittaṃ na dussati vītadosattā, mohanīyesu dhammesu cittaṃ na muyhati vītamohattā, madanīyesu dhammesu cittaṃ na majjati vītamadattā, so na chambhati na kampati na vedhati na santāsaṃ āpajjati, na ca pana samaṇavacanahetupi gacchatī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

28. Rāgapeyyāla

275. Sammappadhānasutta

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya cattāro dhammā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime cattāro dhammā bhāvetabbā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

142. Pabhāsutta

“Catasso imā, bhikkhave, pabhā. Katamā catasso? Candappabhā, sūriyappabhā, aggippabhā, paññāpabhā—imā kho, bhikkhave, catasso pabhā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ pabhānaṃ yadidaṃ paññāpabhā”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

266. Micchācārīsutta

... pe ... Attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti, kāmesumicchācāre ca samanuñño hoti, kāmesumicchācārassa ca vaṇṇaṃ bhāsati— imehi kho ... pe ....

Attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho ... pe ....

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

28. Rāgapeyyāla

304–783. Dosaabhiññādisutta

“Dosassa ... pe ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa abhiññāya ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ime cattāro dhammā bhāvetabbā”ti.

Dasuttarapañcasatimaṃ.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Pañcamo paṇṇāsako samatto.

Catukkanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

170. Yuganaddhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tatra kho āyasmā ānando bhikkhū āmantesi: “āvuso bhikkhave”ti. “Āvuso”ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa

paccassosuṃ. Āyasmā ānando etadavoca:

"Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā mama santike arahattappattiṃ byākaroti, sabbo so catūhi maggehi, etesaṃ vā aññatarena.

Katamehi catūhi? Idha, āvuso, bhikkhu samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāveti. Tassa samathapubbaṅgamaṃ vipassanaṃ bhāvayato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāveti. Tassa vipassanāpubbaṅgamaṃ samathaṃ bhāvayato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāveti. Tassa samathavipassanaṃ yuganaddhaṃ bhāvayato maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno dhammuddhaccaviggahitaṃ mānasaṃ hoti. Hoti so, āvuso, samayo yaṃ taṃ cittaṃ ajjhattameva santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tassa maggo sañjāyati. So taṃ maggaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tassa taṃ maggaṃ āsevato bhāvayato bahulīkaroto saṃyojanāni pahīyanti, anusayā byantīhonti.

Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā mama santike arahattappattiṃ byākaroti, sabbo so imehi catūhi maggehi, etesaṃ vā aññatarenā"ti.

Dasamaṃ.

Paṭipadāvaggo dutiyo.

Saṅkhittaṃ vitthārāsubhaṃ, Dve khamā ubhayena ca; Moggallāno sāriputto, Sasaṅkhāraṃ yuganaddhena cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

220. Dussīlasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Assaddho hoti, dussīlo hoti, kusīto hoti,

duppañño hoti— imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Saddho hoti, sīlavā hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti— imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Dasamaṃ.

Parisasobhaṇavaggo dutiyo.

Parisā diṭṭhi akataññutā, Pāṇātipātāpi dve maggā; Dve vohārapathā vuttā, Ahirikaṃ duppaññena cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

155. Paṭisaṅkhānabalasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni cattāri? Paṭisaṅkhānabalaṃ, bhāvanābalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgahabalaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri balānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

273. Micchādiṭṭhisutta

... pe ... Attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti, micchādiṭṭhiyā ca samanuñño hoti, micchādiṭṭhiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi ... pe ....

Attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti, sammādiṭṭhiyā ca samanuñño hoti, sammādiṭṭhiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ saggeti.

Dasamaṃ.

Kammapathavaggo sattamo.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

261. Balasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni cattāri? Vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri balānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

217. Paṭhamavohārapathasutta

... pe ... Adiṭṭhe diṭṭhavādī hoti, asute sutavādī hoti, amute mutavādī hoti, aviññāte viññātavādī hoti ... pe ... adiṭṭhe adiṭṭhavādī hoti, asute asutavādī hoti, amute amutavādī hoti, aviññāte aviññātavādī hoti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

98. Attahitasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Attahitāya paṭipanno no parahitāya, parahitāya paṭipanno no attahitāya, nevattahitāya paṭipanno no parahitāya, attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

53. Paṭhamasaṃvāsasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā antarā ca madhuraṃ antarā ca verañjaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Sambahulāpi kho gahapatī ca gahapatāniyo ca antarā ca madhuraṃ antarā ca verañjaṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Atha kho bhagavā maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle () nisīdi. Addasaṃsu kho gahapatī ca gahapatāniyo ca bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ. Disvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te gahapatī ca gahapatāniyo ca bhagavā etadavoca:

"Cattārome, gahapatayo, saṃvāsā. Katame cattāro? Chavo chavāya saddhiṃ saṃvasati, chavo deviyā saddhiṃ saṃvasati, devo chavāya saddhiṃ saṃvasati, devo deviyā saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, gahapatayo, chavo chavāya saddhiṃ saṃvasati? Idha, gahapatayo, sāmiko hoti pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī

musāvādī surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī dussīlo pāpadhammo maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyāpissa hoti pāṇātipātinī adinnādāyinī kāmesumicchācārinī musāvādinī surāmerayamajjapamādaṭṭhāyinī dussīlā pāpadhammā maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, chavo chavāya saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, gahapatayo, chavo deviyā saddhiṃ saṃvasati? Idha, gahapatayo, sāmiko hoti pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī dussīlo pāpadhammo maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyā khvassa hoti pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā sīlavatī kalyāṇadhammā vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, chavo deviyā saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, gahapatayo, devo chavāya saddhiṃ saṃvasati? Idha, gahapatayo, sāmiko hoti pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato kāmesumicchācārā paṭivirato musāvādā paṭivirato surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato sīlavā kalyāṇadhammo vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyā khvassa hoti pāṇātipātinī ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhāyinī dussīlā pāpadhammā maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, devo chavāya saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, gahapatayo, devo deviyā saddhiṃ saṃvasati? Idha, gahapatayo, sāmiko hoti pāṇātipātā paṭivirato ... pe ... sīlavā kalyāṇadhammo vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyāpissa hoti pāṇātipātā paṭiviratā ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā sīlavatī kalyāṇadhammā vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, devo deviyā saddhiṃ saṃvasati. Ime kho, gahapatayo, cattāro saṃvāsāti.

Ubho ca honti dussīlā, kadariyā paribhāsakā; Te honti jānipatayo, chavā saṃvāsamāgatā.

Sāmiko hoti dussīlo, kadariyo paribhāsako; Bhariyā sīlavatī hoti, vadaññū vītamaccharā; Sāpi devī saṃvasati, chavena patinā saha.

Sāmiko sīlavā hoti, vadaññū vītamaccharo; Bhariyā hoti dussīlā, kadariyā paribhāsikā; Sāpi chavā saṃvasati, devena patinā saha.

Ubho saddhā vadaññū ca, saññatā dhammajīvino; Te honti jānipatayo, aññamaññaṃ piyaṃvadā.

Atthāsaṃ pacurā honti, phāsukaṃ upajāyati; Amittā dummanā honti, ubhinnaṃ samasīlinaṃ.

Idha dhammaṃ caritvāna, samasīlabbatā ubho; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

63. Brahmasutta

"Sabrahmakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sapubbācariyakāni, bhikkhave, tāni kulāni, yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sapubbadevatāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti. Sāhuneyyakāni, bhikkhave, tāni kulāni yesaṃ puttānaṃ mātāpitaro ajjhāgāre pūjitā honti.

Brahmāti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Pubbācariyāti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Pubbadevatāti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Āhuneyyāti, bhikkhave, mātāpitūnaṃ etaṃ adhivacanaṃ. Taṃ kissa hetu? Bahukārā, bhikkhave, mātāpitaro, puttānaṃ āpādakā posakā imassa lokassa dassetāroti.

Brahmāti mātāpitaro, pubbācariyāti vuccare; Āhuneyyā ca puttānaṃ, pajāya anukampakā.

Tasmā hi ne namasseyya, sakkareyya ca paṇḍito; Annena atha pānena, vatthena sayanena ca; Ucchādanena nhāpanena, pādānaṃ dhovanena ca.

Tāya naṃ pāricariyāya, mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

108. Balībaddasutta

"Cattārome, bhikkhave, balībaddā. Katame cattāro? Sagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo, paragavacaṇḍo no sagavacaṇḍo, sagavacaṇḍo ca paragavacaṇḍo ca, neva sagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo—ime kho, bhikkhave, cattāro balībaddā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro balībaddūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Sagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo, paragavacaṇḍo no sagavacaṇḍo, sagavacaṇḍo ca paragavacaṇḍo ca, neva sagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sagavacaṇḍo hoti, no paragavacaṇḍo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sakaparisaṃ ubbejetā hoti, no paraparisaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sagavacaṇḍo hoti, no paragavacaṇḍo. Seyyathāpi so, bhikkhave, balībaddo sagavacaṇḍo, no paragavacaṇḍo; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo paragavacaṇḍo hoti, no sagavacaṇḍo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo paraparisaṃ ubbejetā hoti, no sakaparisaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo paragavacaṇḍo hoti, no sagavacaṇḍo. Seyyathāpi so, bhikkhave, balībaddo paragavacaṇḍo, no sagavacaṇḍo; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sagavacaṇḍo ca hoti paragavacaṇḍo ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sakaparisaṃ ubbejetā hoti paraparisañca. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sagavacaṇḍo ca hoti paragavacaṇḍo ca. Seyyathāpi so, bhikkhave, balībaddo sagavacaṇḍo ca paragavacaṇḍo ca; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo neva sagavacaṇḍo hoti no paragavacaṇḍo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo neva sakaparisaṃ ubbejetā hoti, no paraparisañca. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo neva sagavacaṇḍo hoti, no paragavacaṇḍo. Seyyathāpi so, bhikkhave, balībaddo neva sagavacaṇḍo, no paragavacaṇḍo; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro balībaddūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

18. Dutiyaagatisutta

"Cattārimāni, bhikkhave, nāgatigamanāni. Katamāni cattāri? Na

chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati—imāni kho, bhikkhave, cattāri nāgatigamanānīti.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ nātivattati; Āpūrati tassa yaso, sukkapakkheva candimā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

19. Tatiyaagatisutta

"Cattārimāni, bhikkhave, agatigamanāni. Katamāni cattāri? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati—imāni kho, bhikkhave, cattāri agatigamanāni.

Cattārimāni, bhikkhave, nāgatigamanāni. Katamāni cattāri? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati—imāni kho, bhikkhave, cattāri nāgatigamanānīti.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ ativattati; Nihīyati tassa yaso, kāḷapakkheva candimā.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ nātivattati; Āpūrati tassa yaso, sukkapakkheva candimā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

34. Aggappasādasutta

"Cattārome, bhikkhave, aggappasādā. Katame cattāro? Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññināsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho. Ye, bhikkhave, buddhe pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, bhikkhave, dhammā saṅkhatā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo tesaṃ aggamakkhāyati. Ye, bhikkhave, ariye aṭṭhaṅgike magge pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti.

Yāvatā, bhikkhave, dhammā saṅkhatā vā asaṅkhatā vā, virāgo tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ madanimmadano pipāsavinayo ālayasamugghāto vaṭṭupacchedo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ye, bhikkhave, virāge dhamme pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ

aggo vipāko hoti.

Yāvatā, bhikkhave, saṅghā vā gaṇā vā, tathāgatasāvakasaṅgho tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Ye, bhikkhave, saṅghe pasannā, agge te pasannā. Agge kho pana pasannānaṃ aggo vipāko hoti. Ime kho, bhikkhave, cattāro aggappasādāti.

Aggato ve pasannānaṃ, aggaṃ dhammaṃ vijānataṃ; Agge buddhe pasannānaṃ, dakkhiṇeyye anuttare.

Agge dhamme pasannānaṃ, virāgūpasame sukhe; Agge saṅghe pasannānaṃ, puññakkhette anuttare.

Aggasmiṃ dānaṃ dadataṃ, aggaṃ puññaṃ pavaḍḍhati; Aggaṃ āyu ca vaṇṇo ca, yaso kitti sukhaṃ balaṃ.

Aggassa dātā medhāvī, aggadhammasamāhito; Devabhūto manusso vā, aggappatto pamodatī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

206. Dasamaggasutta

"Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca; sappurisañca, sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

"Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti ... pe ... micchāñāṇī hoti, micchāvimutti hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti ... pe ... attanā ca micchāñāṇī hoti, parañca micchāñāṇe samādapeti; attanā ca micchāvimutti hoti, parañca micchāvimuttiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti ... pe ... sammāñāṇī hoti, sammāvimutti hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samā-

dapeti ... pe ... attanā ca sammāñāṇī hoti, parañca sammāñāṇe samādapeti; attanā ca sammāvimutti hoti, parañca sammāvimuttiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisena sappurisataro"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

159. Bhikkhunīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho aññatarā bhikkhunī aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yenayyo ānando tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena ayyassa ānandassa pāde sirasā vanda: 'itthannāmā, bhante, bhikkhunī ābādhikinī dukkhitā bāḷhagilānā. Sā ayyassa ānandassa pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, ayyo ānando yena bhikkhunupassayo yena sā bhikkhunī tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho so puriso tassā bhikkhuniyā paṭissutvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Itthannāmā, bhante, bhikkhunī ābādhikinī dukkhitā bāḷhagilānā. Sā āyasmato ānandassa pāde sirasā vandati, evañca vadeti: 'sādhu kira, bhante, āyasmā ānando yena bhikkhunupassayo yena sā bhikkhunī tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā ānando tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā ānando nivāsetvā pattacīvaramādāya yena bhikkhunupassayo yena sā bhikkhunī tenupasaṅkami. Addasā kho sā bhikkhunī āyasmantaṃ ānandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvā sasīsaṃ pārupitvā mañcake nipajji. Atha kho āyasmā ānando yena sā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā ānando taṃ bhikkhuniṃ etadavoca:

"Āhārasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo āhāraṃ nissāya. Āhāro pahātabbo. Taṇhāsambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo taṇhaṃ nissāya. Taṇhā pahātabbā. Mānasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo mānaṃ nissāya. Māno pahātabbo. Methunasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo. Methune ca setughāto vutto bhagavatā.

'Āhārasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo āhāraṃ nissāya. Āhāro pahātabbo'ti,

iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhagini, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi. Yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti. So aparena samayena āhāraṃ nissāya āhāraṃ pajahati. 'Āhārasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo āhāraṃ nissāya āhāro pahātabbo'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Taṇhāsambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo taṇhaṃ nissāya. Taṇhā pahātabbā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhagini, bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Tassa evaṃ hoti: 'kudāssu nāma ahampi āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissāmī'ti. So aparena samayena taṇhaṃ nissāya taṇhaṃ pajahati. 'Taṇhāsambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo taṇhaṃ nissāya taṇhā pahātabbā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Mānasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo mānaṃ nissāya. Māno pahātabbo'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhagini, bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti. Tassa evaṃ hoti: 'so hi nāma āyasmā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati; kimaṅgaṃ panāhan'ti. So aparena samayena mānaṃ nissāya mānaṃ pajahati. 'Mānasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo, mānaṃ nissāya māno pahātabbo'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Methunasambhūto ayaṃ, bhagini, kāyo. Methune ca setughāto vutto bhagavatā"ti.

Atha kho sā bhikkhunī mañcakā vuṭṭhahitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā āyasmato ānandassa pādesu sirasā nipatitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "accayo maṃ, bhante, accagamā, yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yāhaṃ evamakāsiṃ. Tassā me, bhante, ayyo ānando accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu, āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha taṃ, bhagini, accayo accagamā, yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yā tvaṃ evamakāsi. Yato ca kho tvaṃ, bhagini, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhi hesā, bhagini, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

103. Kumbhasutta

"Cattārome, bhikkhave, kumbhā. Katame cattāro? Tuccho pihito, pūro vivaṭo, tuccho vivaṭo, pūro pihito—ime kho, bhikkhave, cattāro kumbhā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro kumbhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Tuccho pihito, pūro vivaṭo, tuccho vivaṭo, pūro pihito.

Kathañca, bhikkhave, puggalo tuccho hoti pihito? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo tuccho hoti pihito. Seyyathāpi so, bhikkhave, kumbho tuccho pihito; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo pūro hoti vivaṭo? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo pūro hoti vivaṭo. Seyyathāpi so, bhikkhave, kumbho pūro vivaṭo; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo tuccho hoti vivaṭo? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo tuccho hoti vivaṭo. Seyyathāpi so, bhikkhave, kumbho tuccho vivaṭo; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo pūro hoti pihito? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo pūro hoti pihito. Seyyathāpi so, bhikkhave, kumbho pūro pihito; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro kumbhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

28. Rāgapeyyāla

277–303. Pariññādisutta

"Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya cattāro dhammā bhāvetabbā ... pe ....

Tiṃsatimaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

20. Bhattuddesakasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ saggeti.

Ye keci kāmesu asaññatā janā, Adhammikā honti adhammagāravā; Chandā dosā mohā ca bhayā gāmino, Parisākasaṭo ca panesa vuccati.

Evañhi vuttaṃ samaṇena jānatā, Tasmā hi te sappurisā pasaṃsiyā; Dhamme ṭhitā ye na karonti pāpakaṃ, Na chandā na dosā na mohā na bhayā ca gāmino; Parisāya maṇḍo ca panesa vuccati, Evañhi vuttaṃ

samaṇena jānatā”ti.

Dasamaṃ.

Caravaggo dutiyo.

Caraṃ sīlaṃ padhānāni, saṃvaraṃ paññatti pañcamaṃ; Sokhummaṃ tayo agatī, bhattuddesena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

221. Duccaritasutta

“Cattārimāni, bhikkhave, vacīduccaritāni. Katamāni cattāri? Musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo—imāni kho, bhikkhave, cattāri vacīduccaritāni. Cattārimāni, bhikkhave, vacīsucaritāni. Katamāni cattāri? Saccavācā, apisuṇā vācā, saṇhā vācā, mantavācā—imāni kho, bhikkhave, cattāri vacīsucaritānī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

270. Samphappalāpasutta

... pe ... Attanā ca samphappalāpī hoti, parañca samphappalāpe samādapeti, samphappalāpe ca samanuñño hoti, samphappalāpassa ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi ... pe ....

Attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti, samphappalāpā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, samphappalāpā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

38. Patilīnasutta

“Panuṇṇapaccekasacco, bhikkhave, bhikkhu ‘samavayasaṭṭhesano passaddhakāyasaṅkhāro patilīno’ti vuccati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu panuṇṇapaccekasacco hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno yāni tāni puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ puthupaccekasaccāni, seyyathidaṃ—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca

na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā; sabbāni tāni nuṇṇāni honti panuṇṇāni cattāni vantāni muttāni pahīnāni paṭinissaṭṭhāni. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu panuṇṇapaccekasacco hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno kāmesanā pahīnā hoti, bhavesanā pahīnā hoti, brahmacariyesanā paṭippassaddhā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu patilīno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu patilīno hoti. Panuṇṇapaccekasacco, bhikkhave, bhikkhu ‘samavayasaṭṭhesano passaddhakāyasaṅkhāro patilīno’ti vuccatīti.

Kāmesanā bhavesanā, brahmacariyesanā saha; Iti saccaparāmāso, diṭṭhiṭṭhānā samussayā.

Sabbarāgavirattassa, taṇhakkhayavimuttino; Esanā paṭinissaṭṭhā, diṭṭhiṭṭhānā samūhatā.

Sa ve santo sato bhikkhu, passaddho aparājito; Mānābhisamayā buddho, patilīnoti vuccatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

2. Papatitasutta

“Catūhi, bhikkhave, dhammehi asamannāgato ‘imasmā dhammavinayā papatito’ti vuccati. Katamehi catūhi? Ariyena, bhikkhave, sīlena asamannāgato ‘imasmā dhammavinayā papatito’ti vuccati. Ariyena, bhikkhave, samādhinā asamannāgato ‘imasmā dhammavinayā papatito’ti vuccati. Ariyāya, bhikkhave, paññāya asamannāgato ‘imasmā dhammavinayā papatito’ti vuccati. Ariyāya, bhikkhave, vimuttiyā asamannāgato ‘imasmā dhammavinayā papatito’ti vuccati. Imehi kho, bhikkhave,

catūhi dhammehi asamannāgato ‘imasmā dhammavinayā papatito’ti vuccati.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ‘imasmā dhammavinayā apapatito’ti vuccati. Katamehi catūhi? Ariyena, bhikkhave, sīlena samannāgato ‘imasmā dhammavinayā apapatito’ti vuccati. Ariyena, bhikkhave, samādhinā samannāgato ‘imasmā dhammavinayā apapatito’ti vuccati. Ariyāya, bhikkhave, paññāya samannāgato ‘imasmā dhammavinayā apapatito’ti vuccati. Ariyāya, bhikkhave, vimuttiyā samannāgato ‘imasmā dhammavinayā apapatito’ti vuccati. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ‘imasmā dhammavinayā apapatito’ti vuccatīti.

Cutā patanti patitā, giddhā ca punarāgatā; Kataṃ kiccaṃ rataṃ rammaṃ, sukhenānvāgataṃ sukhan”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

130. Cakkavattiacchariyasutta

“Cattārome, bhikkhave, acchariyā abbhutā dhammā raññe cakkavattimhi. Katame cattāro? Sace, bhikkhave, khattiyaparisā rājānaṃ cakkavattiṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce rājā cakkavattī bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, khattiyaparisā hoti, atha rājā cakkavattī tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, brāhmaṇaparisā rājānaṃ cakkavattiṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce rājā cakkavattī bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, brāhmaṇaparisā hoti, atha rājā cakkavattī tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, gahapatiparisā rājānaṃ cakkavattiṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce rājā cakkavattī bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, gahapatiparisā hoti, atha rājā cakkavattī tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, samaṇaparisā rājānaṃ cakkavattiṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce rājā cakkavattī bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, samaṇaparisā hoti, atha rājā cakkavattī tuṇhī bhavati. Ime kho, bhikkhave, cattāro acchariyā abbhutā dhammā raññe cakkavattimhi.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro acchariyā abbhutā dhammā ānande. Katame cattāro? Sace, bhikkhave, bhikkhuparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, bhikkhuparisā hoti, atha ānando tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, bhikkhuniparisā ... pe ... sace, bhikkhave, upāsakaparisā ... pe ... sace, bhikkhave, upāsikāparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, upāsikāparisā hoti, atha ānando tuṇhī bhavati. Ime kho, bhikkhave, cattāro acchariyā abbhutā dhammā ānande"ti.

Dasamaṃ.

Bhayavaggo tatiyo.

Attānuvādaūmi ca, dve ca nānā dve ca honti; Mettā dve ca acchariyā, aparā ca tathā duveti.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

157. Rogasutta

"Dveme, bhikkhave, rogā. Katame dve? Kāyiko ca rogo cetasiko ca rogo. Dissanti, bhikkhave, sattā kāyikena rogena ekampi vassaṃ ārogyaṃ paṭijānamānā, dvepi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, tīṇipi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, cattāripi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, pañcapi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, dasapi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, vīsatipi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, tiṃsampi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, cattārīsampi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, paññāsampi vassāni ārogyaṃ paṭijānamānā, vassasatampi, bhiyyopi ārogyaṃ paṭijānamānā. Te, bhikkhave, sattā sudullabhā lokasmiṃ ye cetasikena rogena muhuttampi ārogyaṃ paṭijānanti, aññatra khīṇāsavehi.

Cattārome, bhikkhave, pabbajitassa rogā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu mahiccho hoti vighātavā asantuṭṭho itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. So mahiccho samāno vighātavā asantuṭṭho itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati anavaññappaṭilābhāya lābhasakkārasilokappaṭilābhāya. So uṭṭhahati ghaṭati vāyamati anavaññappaṭilābhāya lābhasakkārasilokappaṭilābhāya. So saṅkhāya

kulāni upasaṅkamati, saṅkhāya nisīdati, saṅkhāya dhammaṃ bhāsati, saṅkhāya uccārapassāvaṃ sandhāreti. Ime kho, bhikkhave, cattāro pabbajitassa rogā.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na mahicchā bhavissāma vighātavanto asantuṭṭhā itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena, na pāpikaṃ icchaṃ paṇidahissāma anavaññappaṭilābhāya lābhasakkārasilokappaṭilābhāya, na uṭṭhahissāma na ghaṭessāma na vāyamissāma anavaññappaṭilābhāya lābhasakkārasilokappaṭilābhāya, khamā bhavissāma sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātikā bhavissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

183. Sutasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca:

"Ahañhi, bho gotama, evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'yo koci diṭṭhaṃ bhāsati—evaṃ me diṭṭhanti, natthi tato doso; yo koci sutaṃ bhāsati—evaṃ me sutanti, natthi tato doso; yo koci mutaṃ bhāsati—evaṃ me mutanti, natthi tato doso; yo koci viññātaṃ bhāsati—evaṃ me viññātanti, natthi tato doso'"ti.

"Nāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ diṭṭhaṃ bhāsitabbanti vadāmi; na panāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ diṭṭhaṃ na bhāsitabbanti vadāmi; nāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ sutaṃ bhāsitabbanti vadāmi; na panāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ sutaṃ na bhāsitabbanti vadāmi; nāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ mutaṃ bhāsitabbanti vadāmi; na panāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ mutaṃ na bhāsitabbanti vadāmi; nāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ viññā-

taṃ bhāsitabbanti vadāmi; na panāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ viññātaṃ na bhāsitabbanti vadāmi.

Yañhi, brāhmaṇa, diṭṭhaṃ bhāsato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ diṭṭhaṃ na bhāsitabbanti vadāmi. Yañca khvassa, brāhmaṇa, diṭṭhaṃ abhāsato kusalā dhammā parihāyanti, akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ diṭṭhaṃ bhāsitabbanti vadāmi.

Yañhi, brāhmaṇa, sutaṃ bhāsato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ sutaṃ na bhāsitabbanti vadāmi. Yañca khvassa, brāhmaṇa, sutaṃ abhāsato kusalā dhammā parihāyanti, akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ sutaṃ bhāsitabbanti vadāmi.

Yañhi, brāhmaṇa, mutaṃ bhāsato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ mutaṃ na bhāsitabbanti vadāmi. Yañca khvassa, brāhmaṇa, mutaṃ abhāsato kusalā dhammā parihāyanti, akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ mutaṃ bhāsitabbanti vadāmi.

Yañhi, brāhmaṇa, viññātaṃ bhāsato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ viññātaṃ na bhāsitabbanti vadāmi. Yañca khvassa, brāhmaṇa, viññātaṃ abhāsato kusalā dhammā parihāyanti, akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ viññātaṃ bhāsitabbanti vadāmī”ti.

Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

151. Indriyasutta

“Cattārimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni cattāri? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri indriyānī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

128. Dutiyatathāgataacchariyasutta

“Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā cattāro acchariyā abbhutā dhammā pātubhavanti. Katame cat-

tāro? Ālayārāmā, bhikkhave, pajā ālayaratā ālayasammuditā; sā tathāgatena anālaye dhamme desiyamāne sussūsati sotaṃ odahati aññā cittaṃ upaṭṭhapeti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati.

Mānārāmā, bhikkhave, pajā mānaratā mānasammuditā. Sā tathāgatena mānavinaye dhamme desiyamāne sussūsati sotaṃ odahati aññā cittaṃ upaṭṭhapeti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ dutiyo acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati.

Anupasamārāmā, bhikkhave, pajā anupasamaratā anupasamasammuditā. Sā tathāgatena opasamike dhamme desiyamāne sussūsati sotaṃ odahati aññā cittaṃ upaṭṭhapeti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ tatiyo acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati.

Avijjāgatā, bhikkhave, pajā aṇḍabhūtā pariyonaddhā. Sā tathāgatena avijjāvinaye dhamme desiyamāne sussūsati sotaṃ odahati aññā cittaṃ upaṭṭhapeti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ catuttho acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ime cattāro acchariyā abbhutā dhammā pātubhavantī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

258. Kulasutta

“Yāni kānici, bhikkhave, kulāni bhogesu mahattaṃ pattāni na ciraṭṭhitikāni bhavanti, sabbāni tāni catūhi ṭhānehi, etesaṃ vā aññatarena. Katamehi catūhi? Naṭṭhaṃ na gavesanti, jiṇṇaṃ na paṭisaṅkharonti, aparimitapānabhojanā honti, dussīlaṃ itthiṃ vā purisaṃ vā ādhipacce ṭhapenti. Yāni kānici, bhikkhave, kulāni bhogesu mahattaṃ pattāni na ciraṭṭhitikāni bhavanti, sabbāni tāni imehi catūhi ṭhānehi, etesaṃ vā aññatarena.

Yāni kānici, bhikkhave, kulāni bhogesu mahattaṃ pattāni ciraṭṭhitikāni bhavanti, sabbāni tāni catūhi ṭhānehi, etesaṃ vā aññatarena. Katamehi catūhi? Naṭṭhaṃ gavesanti, jiṇṇaṃ paṭisaṅkharonti, parim-

itapānabhojanā honti, sīlavantaṃ itthiṃ vā purisaṃ vā ādhipacce ṭhapenti. Yāni kānici, bhikkhave, kulāni bhogesu mahattaṃ pattāni ciraṭṭhitikāni bhavanti, sabbāni tāni imehi catūhi ṭhānehi, etesaṃ vā aññatarenā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

201. Sikkhāpadasutta

"Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca; sappurisañca, sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti; attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti; attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti; attanā ca musāvādī hoti, parañca musāvāde samādapeti; attanā ca surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti, parañca surāmerayamajjapamādaṭṭhāne samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, parañca surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisena sappurisataro"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

39. Ujjayasutta

Atha kho ujjayo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho ujjayo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "bhavampi no gotamo yaññaṃ vaṇṇetī"ti? "Na kho ahaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ yaññaṃ vaṇṇemi; na panāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ yaññaṃ na vaṇṇemi. Yathārūpe kho, brāhmaṇa, yaññe gāvo haññanti, ajeḷakā haññanti, kukkuṭasūkarā haññanti, vividhā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti; evarūpaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, sārambhaṃ yaññaṃ na vaṇṇemi. Taṃ kissa hetu? Evarūpañhi, brāhmaṇa, sārambhaṃ yaññaṃ na upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā.

Yathārūpe ca kho, brāhmaṇa, yaññe neva gāvo haññanti, na ajeḷakā haññanti, na kukkuṭasūkarā haññanti, na vividhā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti; evarūpaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, nirārambhaṃ yaññaṃ vaṇṇemi, yadidaṃ niccadānaṃ anukulayaññaṃ. Taṃ kissa hetu? Evarūpañhi, brāhmaṇa, nirārambhaṃ yaññaṃ upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannāti.

Assamedhaṃ purisamedhaṃ, Sammāpāsaṃ vājapeyyaṃ niraggaḷaṃ; Mahāyaññā mahārambhā, Na te honti mahapphalā.

Ajeḷakā ca gāvo ca, vividhā yattha haññare; Na taṃ sammaggatā yaññaṃ, upayanti mahesino.

Ye ca yaññā nirārambhā, yajanti anukulaṃ sadā; Ajeḷakā ca gāvo ca, vividhā nettha haññare; Tañca sammaggatā yaññaṃ, upayanti mahesino.

Etaṃ yajetha medhāvī, eso yañño mahapphalo; Etaṃ hi yajamānassa, seyyo hoti na pāpiyo; Yañño ca vipulo hoti, pasīdanti ca devatā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

175. Upavāṇasutta

Atha kho āyasmā upavāṇo yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upavāṇo āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, vijjāyantakaro hotī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso sāriputta, caraṇenantakaro hotī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso sāriputta, vijjācaraṇenantakaro hotī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso sāriputta, aññatra vijjācaraṇenantakaro hotī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"'Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, vijjāyantakaro hotī'ti, iti puṭṭho samāno: 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, caraṇenantakaro hotī'ti, iti puṭṭho samāno: 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, vijjācaraṇenantakaro hotī'ti, iti puṭṭho samāno: 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, aññatra vijjācaraṇenantakaro hotī'ti, iti puṭṭho samāno: 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. Yathā kathaṃ panāvuso, antakaro hotī"ti?

"Vijjāya ce, āvuso, antakaro abhavissa, saupādānova samāno antakaro abhavissa. Caraṇena ce, āvuso, antakaro abhavissa, saupādānova samāno antakaro abhavissa. Vijjācaraṇena ce, āvuso, antakaro abhavissa, saupādānova samāno antakaro abhavissa. Aññatra vijjācaraṇena ce, āvuso, antakaro abhavissa, puthujjano antakaro abhavissa. Puthujjano hi, āvuso, aññatra vijjācaraṇena. Caraṇavipanno kho, āvuso, yathābhūtaṃ na jānāti na passati. Caraṇasampanno yathābhūtaṃ jānāti passati. Yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ antakaro hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

15. Paññattisutta

"Catasso imā, bhikkhave, aggapaññattiyo. Katamā catasso? Etadaggaṃ, bhikkhave, attabhāvīnaṃ yadidaṃ—rāhu asurindo. Etadaggaṃ, bhikkhave, kāmabhogīnaṃ yadidaṃ—rājā mandhātā. Etadaggaṃ, bhikkhave, ādhipateyyānaṃ yadidaṃ—māro pāpimā. Sadevake, bhikkhave, loke

samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho. Imā kho, bhikkhave, catasso aggapaññattiyoti.

Rāhuggaṃ attabhāvīnaṃ, mandhātā kāmabhoginaṃ; Māro ādhipateyyānaṃ, iddhiyā yasasā jalaṃ.

Uddhaṃ tiriyaṃ apācīnaṃ, yāvatājagatogati; Sadevakassa lokassa, buddho aggo pavuccatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

21. Paṭhamauruvelasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ uruvelāyaṃ viharāmi najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'dukkhaṃ kho agāravo viharati appatisso. Kiṃ nu kho ahaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyan'ti?

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'aparipūrassa kho ahaṃ sīlakkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā attanā sīlasampannataraṃ, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipūrassa kho ahaṃ samādhikkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā attanā samādhisampannataraṃ, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipūrassa kho ahaṃ paññākkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vi-

hareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā attanā paññāsampannataraṃ, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipūrassa kho ahaṃ vimuttikkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā attanā vimuttisampannataraṃ, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyan'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'yannūnāhaṃ yvāyaṃ dhammo mayā abhisambuddho tameva dhammaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyan'ti.

Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati mama cetasā cetoparivitakkamaññāya— seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi. Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇaṃ jāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā maṃ etadavoca: 'evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Yepi te, bhante, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto dhammaṃyeva sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihariṃsu; yepi te, bhante, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto dhammaṃyeva sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharissanti; bhagavāpi, bhante, etarahi arahaṃ sammāsambuddho dhammaṃyeva sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharatū'ti. Idamavoca brahmā sahampati. Idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

'Ye ca atītā sambuddhā, ye ca buddhā anāgatā; Yo cetarahi sambuddho, bahūnaṃ sokanāsano.

Sabbe saddhammagaruno, vihaṃsu viharanti ca; Athopi viharissanti, esā buddhāna dhammatā.

Tasmā hi attakāmena, mahattamabhikaṅkhatā; Saddhammo garukātabbo, saraṃ buddhāna sāsanan'ti.

Idamavoca, bhikkhave, brahmā sahampati. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi. Atha khvāhaṃ,

bhikkhave, brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā attano ca patirūpaṃ yvāyaṃ dhammo mayā abhisambuddho tameva dhammaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihāsiṃ. Yato ca kho, bhikkhave, saṃghopi mahattena samannāgato, atha me saṃghepi gāravo"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

121. Attānuvādasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, bhayāni. Katamāni cattāri? Attānuvādabhayaṃ, parānuvādabhayaṃ, daṇḍabhayaṃ, duggatibhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, attānuvādabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'ahañceva kho pana kāyena duccaritaṃ careyyaṃ, vācāya duccaritaṃ careyyaṃ, manasā duccaritaṃ careyyaṃ, kiñca taṃ yaṃ maṃ attā sīlato na upavadeyyā'ti. So attānuvādabhayassa bhīto kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, attānuvādabhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, parānuvādabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'ahañceva kho pana kāyena duccaritaṃ careyyaṃ, vācāya duccaritaṃ careyyaṃ, manasā duccaritaṃ careyyaṃ, kiñca taṃ yaṃ maṃ pare sīlato na upavadeyyun'ti. So parānuvādabhayassa bhīto kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, parānuvādabhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, daṇḍabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco passati coraṃ āgucāriṃ, rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārente, kasāhipi tāḷente, vettehipi tāḷente, addhadaṇḍakehipi tāḷente, hatthampi chindante, pādampi chindante, hatthapādampi chindante, kaṇṇampi chindante, nāsampi chindante, kaṇṇanāsampi chindante, bilaṅgathālikampi karonte, saṅkhamuṇḍikampi karonte, rāhumukhampi karonte, jotimālikampi karonte, hatthapajjotikampi karonte, erakavattikampi karonte, cīrakavāsikampi karonte, eṇeyyakampi karonte, balisamaṃsikampi karonte, kahāpaṇakampi karonte, khārāpatacchikampi karonte, pa-

lighaparivattikampi karonte, palālapīṭhakampi karonte, tattenapi telena osiñcante, sunakhehipi khādāpente, jīvantampi sūle uttāsente, asināpi sīsaṃ chindante.

Tassa evaṃ hoti: 'yathārūpānaṃ kho pāpakānaṃ kammānaṃ hetu coraṃ āgucāriṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti, kasāhipi tāḷenti ... pe ... asināpi sīsaṃ chindanti, ahañceva kho pana evarūpaṃ pāpakammaṃ kareyyaṃ, mampi rājāno gahetvā evarūpā vividhā kammakāraṇā kāreyyuṃ, kasāhipi tāḷeyyuṃ, vettehipi tāḷeyyuṃ, addhadaṇḍakehipi tāḷeyyuṃ, hatthampi chindeyyuṃ, pādampi chindeyyuṃ, hatthapādampi chindeyyuṃ, kaṇṇampi chindeyyuṃ, nāsampi chindeyyuṃ, kaṇṇanāsampi chindeyyuṃ, bilaṅgathālikampi kareyyuṃ, saṅkhamuṇḍikampi kareyyuṃ; rāhumukhampi kareyyuṃ, jotimālikampi kareyyuṃ, hatthapajjotikampi kareyyuṃ, erakavattikampi kareyyuṃ, cīrakavāsikampi kareyyuṃ, eṇeyyakampi kareyyuṃ, balisamaṃsikampi kareyyuṃ, kahāpaṇakampi kareyyuṃ, khārāpatacchikampi kareyyuṃ, palighaparivattikampi kareyyuṃ, palālapīṭhakampi kareyyuṃ, tattenapi telena osiñceyyuṃ, sunakhehipi khādāpeyyuṃ, jīvantampi sūle uttāseyyuṃ, asināpi sīsaṃ chindeyyun'ti. So daṇḍabhayassa bhīto na paresaṃ pābhataṃ vilumpanto carati. Kāyaduccaritaṃ pahāya ... pe ... suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, daṇḍabhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, duggatibhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'kāyaduccaritassa kho pāpako vipāko abhisamparāyaṃ, vacīduccaritassa pāpako vipāko abhisamparāyaṃ, manoduccaritassa pāpako vipāko abhisamparāyaṃ. Ahañceva kho pana kāyena duccaritaṃ careyyaṃ, vācāya duccaritaṃ careyyaṃ, manasā duccaritaṃ careyyaṃ, kiñca taṃ yāhaṃ na kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyan'ti. So duggatibhayassa bhīto kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, duggatibhayaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri bhayānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

24. Kāḷakārāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sākete viharati kāḷakārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca—

Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tamahaṃ jānāmi.

Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tamahaṃ abbhaññāsiṃ. Taṃ tathāgatassa viditaṃ, taṃ tathāgato na upaṭṭhāsi.

Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, tamahaṃ na jānāmīti vadeyyaṃ, taṃ mamassa musā.

Yaṃ, bhikkhave ... pe ... tamahaṃ jānāmi ca na ca jānāmīti vadeyyaṃ, tampassa tādisameva.

Yaṃ, bhikkhave ... pe ... tamahaṃ neva jānāmi na na jānāmīti vadeyyaṃ, taṃ mamassa kali.

Iti kho, bhikkhave, tathāgato daṭṭhā daṭṭhabbaṃ, diṭṭhaṃ na maññati, adiṭṭhaṃ na maññati, daṭṭhabbaṃ na maññati, daṭṭhāraṃ na maññati; sutvā sotabbaṃ, sutaṃ na maññati, asutaṃ na maññati, sotabbaṃ na maññati, sotāraṃ na maññati; mutvā motabbaṃ, mutaṃ na maññati, amutaṃ na maññati, motabbaṃ na maññati, motāraṃ na maññati; viññatvā viññātabbaṃ, viññātaṃ na maññati, aviññātaṃ na maññati, viññātabbaṃ na maññati, viññātāraṃ na maññati. Iti kho, bhikkhave, tathāgato diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu tādīyeva tādī. 'Tamhā ca pana tādimhā aññо tādī uttaritaro vā paṇītataro vā natthī'ti vadāmīti.

Yaṃ kiñci diṭṭhaṃva sutaṃ mutaṃ vā, Ajjhositaṃ saccamutaṃ paresaṃ; Na tesu tādī sayasaṃvutesu, Saccaṃ musā vāpi paraṃ daheyya.

Etañca sallaṃ paṭikacca disvā, Ajjhositā yattha pajā visattā; Jānāmi passāmi tatheva etaṃ, Ajjhositaṃ natthi tathāgatānan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

120. Dutiyabhayasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, bhayāni. Katamāni cattāri? Aggibhayaṃ, udakabhayaṃ, rājabhayaṃ, corabhayaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri bhayānī"ti.

Dasamaṃ.

Kesivaggo dutiyo.

Kesi javo patodo ca, Nāgo ṭhānena pañcamaṃ; Appamādo ca ārakkho, Saṃvejanīyañca dve bhayāti.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

247. Thūpārahasutta

"Cattārome, bhikkhave, thūpārahā. Katame cattāro? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho thūpāraho, paccekabuddho thūpāraho, tathāgatasāvako thūpāraho, rājā cakkavattī thūpāraho—ime kho, bhikkhave, cattāro thūpārahā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

81. Pāṇātipātasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

144. Obhāsasutta

"Cattārome, bhikkhave, obhāsā. Katame cattāro? Candobhāso, sūriyobhāso, aggobhāso, paññobhāso—ime kho, bhikkhave, cattāro obhāsā.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ catunnaṃ obhāsānaṃ yadidaṃ paññobhāso”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

3. Paṭhamakhatasutta

“Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti, ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti, anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatīti.

Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamatto ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahantataro kali; Yo sugatesu manaṃ padosaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsatī pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakan”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

171. Cetanāsutta

"Kāye vā, bhikkhave, sati kāyasañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Vācāya vā, bhikkhave, sati vacīsañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Mane vā, bhikkhave, sati manosañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ avijjāpaccayāva.

Sāmaṃ vā taṃ, bhikkhave, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Pare vāssa taṃ, bhikkhave, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharonti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Sampajāno vā taṃ, bhikkhave, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Asampajāno vā taṃ, bhikkhave, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ.

Sāmaṃ vā taṃ, bhikkhave, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; pare vāssa taṃ, bhikkhave, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharonti; yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; sampajāno vā taṃ, bhikkhave, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; asampajāno vā taṃ, bhikkhave, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ.

Sāmaṃ vā taṃ, bhikkhave, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; pare vāssa taṃ, bhikkhave, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharonti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; sampajāno vā taṃ, bhikkhave, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; asampajāno vā taṃ, bhikkhave, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ.

Imesu, bhikkhave, dhammesu avijjā anupatitā, avijjāya tveva asesavirāganirodhā so kāyo na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ, sā vācā na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ, so mano na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ, khettaṃ taṃ na hoti … pe … vatthu taṃ na hoti … pe … āyatanaṃ taṃ na hoti … pe … adhikaraṇaṃ taṃ na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhanti.

Cattārome, bhikkhave, attabhāvapaṭilābhā. Katame cattāro? Atthi, bhikkhave, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe attasañc-

etanā kamati, no parasañcetanā. Atthi, bhikkhave, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe parasañcetanā kamati, no attasañcetanā. Atthi, bhikkhave, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe attasañcetanā ca kamati parasañcetanā ca. Atthi, bhikkhave, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe nevattasañcetanā kamati, no parasañcetanā. Ime kho, bhikkhave, cattāro attabhāvapaṭilābhā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi: 'tatra, bhante, yāyaṃ attabhāvapaṭilābho yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe attasañcetanā kamati no parasañcetanā, attasañcetanāhetu tesaṃ sattānaṃ tamhā kāyā cuti hoti. Tatra, bhante, yāyaṃ attabhāvapaṭilābho yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe parasañcetanā kamati no attasañcetanā, parasañcetanāhetu tesaṃ sattānaṃ tamhā kāyā cuti hoti. Tatra, bhante, yāyaṃ attabhāvapaṭilābho yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe attasañcetanā ca kamati parasañcetanā ca, attasañcetanā ca parasañcetanā ca hetu tesaṃ sattānaṃ tamhā kāyā cuti hoti. Tatra, bhante, yāyaṃ attabhāvapaṭilābho yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe neva attasañcetanā kamati no parasañcetanā, katame tena devā daṭṭhabbā'"ti? "Nevasaññānāsaññāyatanūpagā, sāriputta, devā tena daṭṭhabbā"ti.

"Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekacce sattā tamhā kāyā cutā āgāmino honti āgantāro itthattaṃ? Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekacce sattā tamhā kāyā cutā anāgāmino honti anāgantāro itthattan"ti? "Idha, sāriputta, ekaccassa puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni honti, so diṭṭheva dhamme nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati; tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So tato cuto āgāmī hoti āgantā itthattaṃ.

Idha pana, sāriputta, ekaccassa puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, so diṭṭheva dhamme nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati; tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So tato cuto anāgāmī hoti anāgantā itthattaṃ.

Ayaṃ kho, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacce sattā

tamhā kāyā cutā āgāmino honti āgantāro itthattaṃ. Ayaṃ pana, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacce sattā tamhā kāyā cutā anāgāmino honti anāgantāro itthattan”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

211. Parisāsutta

“Cattārome, bhikkhave, parisadūsanā. Katame cattāro? Bhikkhu, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo parisadūsano; bhikkhunī, bhikkhave, dussīlā pāpadhammā parisadūsanā; upāsako, bhikkhave, dussīlo pāpadhammo parisadūsano; upāsikā, bhikkhave, dussīlā pāpadhammā parisadūsanā. Ime kho, bhikkhave, cattāro parisadūsanā.

Cattārome, bhikkhave, parisasobhanā. Katame cattāro? Bhikkhu, bhikkhave, sīlavā kalyāṇadhammo parisasobhano; bhikkhunī, bhikkhave, sīlavatī kalyāṇadhammā parisasobhanā; upāsako, bhikkhave, sīlavā kalyāṇadhammo parisasobhano; upāsikā, bhikkhave, sīlavatī kalyāṇadhammā parisasobhanā. Ime kho, bhikkhave, cattāro parisasobhanā”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

29. Dhammapadasutta

“Cattārimāni, bhikkhave, dhammapadāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṅkiṇṇāni asaṅkiṇṇapubbāni, na saṅkīyanti na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katamāni cattāri? Anabhijjhā, bhikkhave, dhammapadaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na saṅkīyati na saṅkīyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Abyāpādo, bhikkhave, dhammapadaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na saṅkīyati na saṅkīyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Sammāsati, bhikkhave, dhammapadaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na saṅkīyati na saṅkīyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Sammāsamādhi, bhikkhave, dhammapadaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na saṅkīyati

na saṅkīyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Imāni kho, bhikkhave, cattāri dhammapadāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṅkiṇṇāni asaṅkiṇṇapubbāni, na saṅkīyanti na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhīti.

Anabhijjhālu vihareyya, abyāpannena cetasā; Sato ekaggacittassa, ajjhattaṃ susamāhito"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

129. Ānandaacchariyasutta

"Cattārome, bhikkhave, acchariyā abbhutā dhammā ānande. Katame cattāro? Sace, bhikkhave, bhikkhuparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, bhikkhuparisā hoti, atha ānando tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, bhikkhuniparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tattha ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, bhikkhuniparisā hoti, atha ānando tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, upāsakaparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, upāsakaparisā hoti, atha ānando tuṇhī bhavati.

Sace, bhikkhave, upāsikāparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanenapi sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, upāsikāparisā hoti, atha ānando tuṇhī bhavati. Ime kho, bhikkhave, cattāro acchariyā abbhutā dhammā ānande"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

27. Santuṭṭhisutta

"Cattārimāni, bhikkhave, appāni ca sulabhāni ca, tāni ca anavajjāni. Katamāni cattāri? Paṃsukūlaṃ, bhikkhave, cīvarānaṃ appañca sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Piṇḍiyālopo, bhikkhave, bhojanānaṃ appañca

sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Rukkhamūlaṃ, bhikkhave, senāsanānaṃ appañca sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Pūtimuttaṃ, bhikkhave, bhesajjānaṃ appañca sulabhañca, tañca anavajjaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri appāni ca sulabhāni ca, tāni ca anavajjāni. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu appena ca tuṭṭho hoti sulabhena ca, idamassāhaṃ aññataraṃ sāmaññaṅganti vadāmīti.

Anavajjena tuṭṭhassa, appena sulabhena ca; Na senāsanamārabbha, cīvaraṃ pānabhojanaṃ; Vighāto hoti cittassa, disā nappaṭihaññati.

Ye cassa dhammā akkhātā, sāmaññassānulomikā; Adhiggahitā tuṭṭhassa, appamattassa sikkhato"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

190. Uposathasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe bhikkhusaṃghaparivuto nisinno hoti. Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṃghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi:

"Apalāpāyaṃ, bhikkhave, parisā nippalāpāyaṃ, bhikkhave, parisā suddhā sāre patiṭṭhitā. Tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho, tathārūpāyaṃ, bhikkhave, parisā. Yathārūpā parisā dullabhā dassanāyapi lokasmiṃ, tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho, tathārūpāyaṃ, bhikkhave, parisā. Yathārūpā parisā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho, tathārūpāyaṃ, bhikkhave, parisā. Yathārūpāya parisāya appaṃ dinnaṃ bahu hoti bahu dinnaṃ bahutaraṃ, tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho, tathārūpāyaṃ, bhikkhave, parisā. Yathārūpaṃ parisaṃ alaṃ yojanagaṇanānipi dassanāya gantuṃ api puṭosenāpi, tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho, tathārūpāyaṃ, bhikkhave, parisā.

Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe devappattā viharanti; santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe brahmappattā viharanti; santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe āneñjappattā viharanti; santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe ariyappattā viharanti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu devappatto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu devappatto hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu brahmappatto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇā ... muditā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu brahmappatto hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu āneñjappatto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu āneñjappatto hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyappatto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyappatto hotī"ti.

Dasamaṃ.

Brāhmaṇavaggo catuttho.

Yodhā pāṭibhogasutaṃ, Abhayaṃ brāhmaṇasaccena pañcamaṃ; Ummaggavassakāro, Upako sacchikiriyā ca uposathoti.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

56. Dutiyasamajīvīsutta

"Ākaṅkheyyuñce, bhikkhave, ubho jānipatayo diṭṭhe ceva dhamme aññamaññaṃ passituṃ abhisamparāyañca aññamaññaṃ passituṃ ubhova assu samasaddhā samasīlā samacāgā samapaññā, te diṭṭhe ceva dhamme aññamaññaṃ passanti abhisamparāyañca aññamaññaṃ passantīti.

Ubho saddhā vadaññū ca, saññatā dhammajīvino; Te honti jānipatayo, aññamaññaṃ piyaṃvadā.

Atthāsaṃ pacurā honti, phāsukaṃ upajāyati; Amittā dummanā honti, ubhinnaṃ samasīlinaṃ.

Idha dhammaṃ caritvāna, samasīlabbatā ubho; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

127. Paṭhamatathāgataacchariyasutta

"Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā cattāro acchariyā abbhutā dhammā pātubhavanti. Katame cattāro? Yadā, bhikkhave, bodhisatto tusitā kāyā cavitvā sato sampajāno mātukucchiṃ okkamati, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā yatthapimesaṃ candimasūriyānaṃ evaṃmahiddhikānaṃ evaṃmahānubhāvānaṃ ābhā nānubhonti, tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti: 'aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannā'ti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yadā bodhisatto sato sampajāno mātukucchimhā nikkhamati, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā yatthapimesaṃ candimasūriyānaṃ evaṃmahiddhikānaṃ evaṃmahānubhāvānaṃ ābhā

nānubhonti, tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti: 'aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannā'ti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ dutiyo acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yadā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā yatthapimesaṃ candimasūriyānaṃ evaṃmahiddhikānaṃ evaṃmahānubhāvānaṃ ābhā nānubhonti, tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti: 'aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannā'ti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ tatiyo acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yadā tathāgato anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā yatthapimesaṃ candimasūriyānaṃ evaṃmahiddhikānaṃ evaṃmahānubhāvānaṃ ābhā nānubhonti, tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti: 'aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannā'ti. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ayaṃ catuttho acchariyo abbhuto dhammo pātubhavati. Tathāgatassa, bhikkhave, arahato sammāsambuddhassa pātubhāvā ime cattāro acchariyā abbhutā dhammā pātubhavantī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

177. Rāhulasutta

Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ

kho āyasmantaṃ rāhulaṃ bhagavā etadavoca:

"Yā ca, rāhula, ajjhattikā pathavīdhātu yā ca bāhirā pathavīdhātu, pathavīdhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā pathavīdhātuyā nibbindati, pathavīdhātuyā cittaṃ virājeti.

Yā ca, rāhula, ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu, āpodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittaṃ virājeti.

Yā ca, rāhula, ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu, tejodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati, tejodhātuyā cittaṃ virājeti.

Yā ca, rāhula, ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu, vāyodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittaṃ virājeti.

Yato kho, rāhula, bhikkhu imāsu catūsu dhātūsu nevattānaṃ na attaniyaṃ samanupassati, ayaṃ vuccati, rāhula, bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

84. Kodhagarusutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Kodhagaru hoti na saddhammagaru, makkhagaru hoti na saddhammagaru, lābhagaru hoti na saddhammagaru, sakkāragaru hoti na saddhammagaru—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto

evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Saddhammagaru hoti na kodhagaru, saddhammagaru hoti na makkhagaru, saddhammagaru hoti na lābhagaru, saddhammagaru hoti na sakkāragaru—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

96. Rāgavinayasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Attahitāya paṭipanno no parahitāya, parahitāya paṭipanno no attahitāya, nevattahitāya paṭipanno no parahitāya, attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā rāgavinayāya paṭipanno hoti, no paraṃ rāgavinayāya samādapeti; attanā dosavinayāya paṭipanno hoti, no paraṃ dosavinayāya samādapeti; attanā mohavinayāya paṭipanno hoti, no paraṃ mohavinayāya samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā na rāgavinayāya paṭipanno hoti, paraṃ rāgavinayāya samādapeti; attanā na dosavinayāya paṭipanno hoti, paraṃ dosavinayāya samādapeti; attanā na mohavinayāya paṭipanno hoti, paraṃ mohavinayāya samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nevattahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā na rāgavinayāya paṭipanno hoti, no paraṃ rāgavinayāya samādapeti; attanā na dosavinayāya paṭipanno hoti, no paraṃ dosavinayāya samādapeti; attanā na mohavinayāya paṭipanno hoti, no paraṃ mohavinayāya samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nevattahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā ca rāgavinayāya paṭipanno hoti, parañca rāgavinayāya samādapeti; attanā ca dosavinayāya paṭipanno hoti, parañca dosavinayāya samādapeti; attanā ca mohavinayāya paṭipanno hoti, parañca mohavinayāya samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave,

puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

188. Upakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho upako maṇḍikāputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho upako maṇḍikāputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Ahañhi, bhante, evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'yo koci parūpārambhaṃ vatteti, parūpārambhaṃ vattento sabbo so na upapādeti. Anupapādento gārayho hoti upavajjo'"ti. "Parūpārambhañce, upaka, vatteti parūpārambhaṃ vattento na upapādeti, anupapādento gārayho hoti upavajjo. Tvaṃ kho, upaka, parūpārambhaṃ vattesi, parūpārambhaṃ vattento na upapādesi, anupapādento gārayho hosi upavajjo"ti. "Seyyathāpi, bhante, ummujjamānakaṃyeva mahatā pāsena bandheyya; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, ummujjamānakoyeva bhagavatā mahatā vādapāsena baddho"ti.

"Idaṃ akusalanti kho, upaka, mayā paññattaṃ. Tattha aparimāṇā padā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā tathāgatassa dhammadesanā—itipidaṃ akusalanti. Taṃ kho panidaṃ akusalaṃ pahātabbanti kho, upaka, mayā paññattaṃ. Tattha aparimāṇā padā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā tathāgatassa dhammadesanā—itipidaṃ akusalaṃ pahātabbanti.

Idaṃ kusalanti kho, upaka, mayā paññattaṃ. Tattha aparimāṇā padā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā tathāgatassa dhammadesanā—itipidaṃ kusalanti. Taṃ kho panidaṃ kusalaṃ bhāvetabbanti kho, upaka, mayā paññattaṃ. Tattha aparimāṇā padā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā tathāgatassa dhammadesanā—itipidaṃ kusalaṃ bhāvetabban"ti.

Atha kho upako maṇḍikāputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā yāvatako ahosi bhagavatā saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sab-

baṃ rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa ārocesi.

Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto kupito anattamano upakaṃ maṇḍikāputtaṃ etadavoca: "yāva dhaṃsī vatāyaṃ loṇakāradāraka yāva mukharo yāva pagabbo yatra hi nāma taṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ āsādetabbaṃ maññissati; apehi tvaṃ, upaka, vinassa, mā taṃ addasan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

251. Dutiyavohārasutta

"Cattārome, bhikkhave, ariyavohārā. Katame cattāro? Adiṭṭhe adiṭṭhavāditā, asute asutavāditā, amute amutavāditā, aviññāte aviññātavāditā—ime kho, bhikkhave, cattāro ariyavohārā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

28. Rāgapeyyāla

276. Iddhipādasutta

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya cattāro dhammā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti; vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime cattāro dhammā bhāvetabbā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

87. Puttasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Samaṇamacalo, samaṇapuṇḍarīko, samaṇapadumo, samaṇesu samaṇasukhumālo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sekho hoti pāṭipado; anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamāno viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhāvasittassa jeṭṭho putto ābhiseko anabhisitto macalappatto; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sekho hoti pāṭipado, anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamāno

viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, no ca kho aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, aṭṭha ca vimokkhe kāyena phusitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ senāsanaṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito. Yehi kho pana sabrahmacārīhi saddhiṃ viharati, tyassa manāpeneva bahulaṃ kāyakammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ vacīkammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ manokammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpaṃyeva bahulaṃ upahāraṃ upaharanti, appaṃ amanāpaṃ. Yāni kho pana tāni vedayitāni pittasamuṭṭhānāni vā semhasamuṭṭhānāni vā vātasamuṭṭhānāni vā sannipātikāni vā utupariṇāmajāni vā visamaparihārajāni vā opakkamikāni vā kammavipākajāni vā, tāni panassa na bahudeva uppajjanti. Appābādho hoti. Catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo hoti.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti, mameva taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti. Ahañhi, bhikkhave, yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ senāsanaṃ parib-

huñjāmi, appaṃ ayācito; yācitova bahulaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjāmi, appaṃ ayācito. Yehi kho pana bhikkhūhi saddhiṃ viharāmi te me manāpeneva bahulaṃ kāyakammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ vacīkammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpeneva bahulaṃ manokammena samudācaranti, appaṃ amanāpena; manāpaṃyeva bahulaṃ upahāraṃ upaharanti, appaṃ amanāpaṃ. Yāni kho pana tāni vedayitāni pittasamuṭṭhānāni vā semhasamuṭṭhānāni vā vātasamuṭṭhānāni vā sannipātikāni vā utupariṇāmajāni vā visamaparihārajāni vā opakkamikāni vā kammavipākajāni vā, tāni me na bahudeva uppajjanti. Appābādhohamasmi. Catunnaṃ kho panasmi jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti, mameva taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

140. Vādīsutta

"Cattārome, bhikkhave, vādī. Katame cattāro? Atthi, bhikkhave, vādī atthato pariyādānaṃ gacchati, no byañjanato; atthi, bhikkhave, vādī byañjanato pariyādānaṃ gacchati, no atthato; atthi, bhikkhave, vādī atthato ca byañjanato ca pariyādānaṃ gacchati; atthi, bhikkhave, vādī nevatthato no byañjanato pariyādānaṃ gacchati. Ime kho, bhikkhave, cattāro vādī. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ catūhi paṭisambhidāhi samannāgato atthato vā byañjanato vā pariyādānaṃ gaccheyyā"ti.

Dasamaṃ.

Puggalavaggo catuttho.

Saṃyojanaṃ paṭibhāno, ugghaṭitaññu uṭṭhānaṃ; Sāvajjo dve ca sīlāni, nikaṭṭha dhamma vādī cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

25. Brahmacariyasutta

"Nayidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati janakuhanatthaṃ, na janalapanatthaṃ, na lābhasakkārasilokānisaṃsatthaṃ, na itivādappamokkhānisaṃsatthaṃ, na 'iti maṃ jano jānātū'ti. Atha kho idaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati saṃvaratthaṃ pahānatthaṃ virāgatthaṃ nirodhatthanti.

Saṃvaratthaṃ pahānatthaṃ, brahmacariyaṃ anītihaṃ; Adesayi so bhagavā, nibbānogadhagāminaṃ; Esa maggo mahantehi, anuyāto mahesibhi.

Ye ca taṃ paṭipajjanti, yathā buddhena desitaṃ; Dukkhassantaṃ karissanti, satthusāsanakārino"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

207. Paṭhamapāpadhammasutta

"Pāpañca vo, bhikkhave, desessāmi, pāpena pāpatarañca; kalyāṇañca, kalyāṇena kalyāṇatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

Katamo ca, bhikkhave, pāpo? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... micchādiṭṭhiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpo.

Katamo ca, bhikkhave, pāpena pāpataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti ... pe ... attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpena pāpataro.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇo? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇo.

"Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇena kalyāṇataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti ... pe ... attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇena kalyāṇataro"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

60. Gihisāmīcisutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Catūhi kho, gahapati, dhammehi samannāgato ariyasāvako gihisāmīcipaṭipadaṃ paṭipanno hoti yasopaṭilābhiniṃ saggasaṃvattanikaṃ. Katamehi catūhi? Idha, gahapati, ariyasāvako bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhito hoti cīvarena, bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhito hoti piṇḍapātena, bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhito hoti senāsanena, bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhito hoti gilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Imehi kho, gahapati, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako gihisāmīcipaṭipadaṃ paṭipanno hoti yasopaṭilābhiniṃ saggasaṃvattanikanti.

Gihisāmīcipaṭipadaṃ, paṭipajjanti paṇḍitā; Sammaggate sīlavante, cīvarena upaṭṭhitā.

Piṇḍapātasayanena, Gilānappaccayena ca; Tesaṃ divā ca ratto ca, Sadā puññaṃ pavaḍḍhati; Saggañca kamatiṭṭhānaṃ, Kammaṃ katvāna bhaddakan"ti.

Dasamaṃ.

Puññābhisandavaggo paṭhamo.

Dve puññābhisandā dve ca, saṃvāsā samajīvino; Suppavāsā sudatto ca, bhojanaṃ gihisāmicīti.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

43. Paṭhamakodhagarusutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Kodhagaru na saddhammagaru, makkhagaru na saddhammagaru, lābhagaru na saddhammagaru, sakkāragaru na saddhammagaru. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Saddhammagaru na kodhagaru, saddhammagaru na makkhagaru, saddhammagaru na lābhagaru, saddhammagaru na sakkāragaru. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Kodhamakkhagarū bhikkhū, lābhasakkāragāravā; Na te dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite.

Ye ca saddhammagaruno, vihaṃsu viharanti ca; Te ve dhamme virūhanti, sammāsambuddhadesite”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

204. Dasakammasutta

“Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca; sappurisañca, sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

“Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti ... pe ... attanā ca abhijjhālu hoti, parañca abhijjhāya samādapeti; attanā ca byāpannacitto hoti, parañca byāpāde samādapeti, attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti ... pe ... attanā ca anabhijjhālu hoti, parañca anabhijjhāya samādapeti; attanā ca abyāpannacitto hoti, parañca abyāpāde samādapeti; attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisena sappurisataro”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

131. Saṃyojanasutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni honti, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni ap-

pahīnāni honti, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni honti.

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni honti, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni honti.

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni honti.

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti.

Katamassa, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni? Sakadāgāmissa. Imassa kho, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni.

Katamassa, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni? Uddhaṃsotassa akaniṭṭhagāmino. Imassa kho, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni.

Katamassa, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni? Antarāparinibbāyissa. Imassa kho, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni appahīnāni.

Katamassa, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni? Arahato. Imassa kho, bhikkhave, puggalassa orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, upapattipaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni, bhavapaṭilābhiyāni saṃyojanāni pahīnāni. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

125. Paṭhamamettāsutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Brahmakāyikānaṃ, bhikkhave, devānaṃ kappo āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā sati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno ābhassarānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ābhassarānaṃ, bhikkhave, devānaṃ dve kappā āyuppamāṇaṃ ... pe ... subhakiṇhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Subhakiṇhānaṃ, bhikkhave, devānaṃ cattāro kappā āyuppamāṇaṃ ... pe ... vehapphalānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Vehapphalānaṃ, bhikkhave, devānaṃ pañca kappasatāni āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchā-

nayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā sati. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

46. Dutiyarohitassasutta

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ rohitasso devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhikkhave, rohitasso devaputto maṃ etadavoca: 'yattha nu kho, bhante, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, sakkā nu kho so, bhante, gamanena lokassa anto ñātuṃ vā daṭṭhuṃ vā pāpuṇituṃ vā'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, rohitassaṃ devaputtaṃ etadavocaṃ: 'yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, rohitasso devaputto maṃ etadavoca: 'acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā—yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmi'.

Bhūtapubbāhaṃ, bhante, rohitasso nāma isi ahosiṃ bhojaputto iddhimā vehāsaṅgamo. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpo javo ahosi, seyyathāpi nāma daḷhadhammā dhanuggaho sikkhito katahattho katūpāsano lahukena asanena appakasirena tiriyaṃ tālacchāyaṃ atipāteyya. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpo padavītihāro ahosi, seyyathāpi nāma puratthimā samuddā pacchimo samuddo. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpena javena samannāgatassa evarūpena ca padavītihārena evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji: 'ahaṃ gamanena lokassa antaṃ pāpuṇissāmī'ti. So kho ahaṃ, bhante, aññatreva asitapītakhāyitasāyitā aññatra uccāra-

passāvakammā aññatra niddākilamathapaṭivinodanā vassasatāyuko vassasatajīvī vassasataṃ gantvā appatvāva lokassa antaṃ antarāyeva kālaṅkato.

Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, rohitassaṃ devaputtaṃ etadavocaṃ:

'Yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ, taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'ti. Na cāhaṃ, āvuso, appatvāva lokassa antaṃ dukkhassantakiriyaṃ vadāmi. Api cāhaṃ, āvuso, imasmiṃyeva byāmamatte kaḷevare sasaññimhi samanake lokañca paññāpemi lokasamudayañca lokanirodhañca lokanirodhagāminiñca paṭipadanti.

Gamanena na pattabbo, lokassanto kudācanaṃ; Na ca appatvā lokantaṃ, dukkhā atthi pamocanaṃ.

Tasmā have lokavidū sumedho, Lokantagū vusitabrahmacariyo; Lokassa antaṃ samitāvi ñatvā, Nāsīsatī lokamimaṃ parañcā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

61. Pattakammasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Cattārome, gahapati, dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ. Katame cattāro? Bhogā me uppajjantu sahadhammenāti, ayaṃ paṭhamo dhammo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ.

Bhoge laddhā sahadhammena yaso me āgacchatu saha ñātīhi saha upajjhāyehīti, ayaṃ dutiyo dhammo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ.

Bhoge laddhā sahadhammena yasaṃ laddhā saha ñātīhi saha upajjhāyehi ciraṃ jīvāmi dīghamāyuṃ pālemīti, ayaṃ tatiyo dhammo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ.

Bhoge laddhā sahadhammena yasaṃ laddhā saha ñātīhi saha up-

ajjhāyehi ciraṃ jīvitvā dīghamāyuṃ pāletvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjāmīti, ayaṃ catuttho dhammo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ. Ime kho, gahapati, cattāro dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ.

Imesaṃ kho, gahapati, catunnaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ cattāro dhammā paṭilābhāya saṃvattanti. Katame cattāro? Saddhāsampadā, sīlasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā.

Katamā ca, gahapati, saddhāsampadā? Idha, gahapati, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi, satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Ayaṃ vuccati, gahapati, saddhāsampadā.

Katamā ca, gahapati, sīlasampadā? Idha, gahapati, ariyasāvako pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, gahapati, sīlasampadā.

Katamā ca, gahapati, cāgasampadā? Idha, gahapati, ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Ayaṃ vuccati, gahapati, cāgasampadā.

Katamā ca, gahapati, paññāsampadā? Abhijjhāvisamalobhābhibhūtena, gahapati, cetasā viharanto akiccaṃ karoti, kiccaṃ aparādheti. Akiccaṃ karonto kiccaṃ aparādhento yasā ca sukhā ca dhaṃsati. Byāpādābhibhūtena, gahapati, cetasā viharanto akiccaṃ karoti, kiccaṃ aparādheti. Akiccaṃ karonto kiccaṃ aparādhento yasā ca sukhā ca dhaṃsati. Thinamiddhābhibhūtena, gahapati, cetasā viharanto akiccaṃ karoti kiccaṃ aparādheti. Akiccaṃ karonto kiccaṃ aparādhento yasā ca sukhā ca dhaṃsati. Uddhaccakukkuccābhibhūtena, gahapati, cetasā viharanto akiccaṃ karoti, kiccaṃ aparādheti. Akiccaṃ karonto kiccaṃ aparādhento yasā ca sukhā ca dhaṃsati. Vicikicchābhibhūtena, gahapati, cetasā viharanto akiccaṃ karoti, kiccaṃ aparādheti. Akiccaṃ karonto kiccaṃ aparādhento yasā ca sukhā ca dhaṃsati.

Sa kho so, gahapati, ariyasāvako abhijjhāvisamalobho cittassa upakkilesoti, iti viditvā abhijjhāvisamalobhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati. Byāpādo cittassa upakkilesoti, iti viditvā byāpādaṃ cittassa

upakkilesaṃ pajahati. Thinamiddhaṃ cittassa upakkilesoti, iti viditvā thinamiddhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati. Uddhaccakukkuccaṃ cittassa upakkilesoti, iti viditvā uddhaccakukkuccaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati. Vicikicchā cittassa upakkilesoti, iti viditvā vicikicchaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati.

Yato ca kho, gahapati, ariyasāvakassa abhijjhāvisamalobho cittassa upakkilesoti, iti viditvā abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso pahīno hoti. Byāpādo cittassa upakkilesoti, iti viditvā byāpādo cittassa upakkileso pahīno hoti. Thinamiddhaṃ cittassa upakkilesoti, iti viditvā thinamiddhaṃ cittassa upakkileso pahīno hoti. Uddhaccakukkuccaṃ cittassa upakkilesoti, iti viditvā uddhaccakukkuccaṃ cittassa upakkileso pahīno hoti. Vicikicchā cittassa upakkilesoti, iti viditvā vicikicchā cittassa upakkileso pahīno hoti. Ayaṃ vuccati, gahapati, ariyasāvako mahāpañño puthupañño āpātadaso paññāsampanno. Ayaṃ vuccati, gahapati, paññāsampadā. Imesaṃ kho, gahapati, catunnaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ ime cattāro dhammā paṭilābhāya saṃvattanti.

Sa kho so, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi cattāri pattakammāni kattā hoti. Katamāni cattāri? Idha, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi attānaṃ sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati. Mātāpitaro sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati. Puttadāradāsakammakaraporise sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati. Mittāmacce sukheti pīṇeti sammā sukhaṃ pariharati. Idamassa paṭhamaṃ ṭhānagataṃ hoti pattagataṃ āyatanaso paribhuttaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi yā tā honti āpadā aggito vā udakato vā rājato vā corato vā appiyato vā dāyādato, tathārūpāsu āpadāsu pariyodhāya saṃvattati. Sotthiṃ attānaṃ karoti. Idamassa dutiyaṃ ṭhānagataṃ hoti pattagataṃ āyatanaso paribhuttaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi

pañcabaliṃ kattā hoti—ñātibaliṃ, atithibaliṃ, pubbapetabaliṃ, rājabaliṃ, devatābaliṃ. Idamassa tatiyaṃ ṭhānagataṃ hoti pattagataṃ āyatanaso paribhuttaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi ye te samaṇabrāhmaṇā madappamādā paṭiviratā khantisoracce niviṭṭhā ekamattānaṃ damenti, ekamattānaṃ samenti, ekamattānaṃ parinibbāpenti, tathārūpesu samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Idamassa catutthaṃ ṭhānagataṃ hoti pattagataṃ āyatanaso paribhuttaṃ.

Sa kho so, gahapati, ariyasāvako uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi imāni cattāri pattakammāni kattā hoti. Yassa kassaci, gahapati, aññatra imehi catūhi pattakammehi bhogā parikkhayaṃ gacchanti, ime vuccanti, gahapati, bhogā aṭṭhānagatā apattagatā anāyatanaso paribhuttā. Yassa kassaci, gahapati, imehi catūhi pattakammehi bhogā parikkhayaṃ gacchanti, ime vuccanti, gahapati, bhogā ṭhānagatā pattagatā āyatanaso paribhuttāti.

Bhuttā bhogā bhatā bhaccā, Vitiṇṇā āpadāsu me; Uddhaggā dakkhiṇā dinnā, Atho pañcabalī katā; Upaṭṭhitā sīlavanto, Saññatā brahmacārayo.

Yadatthaṃ bhogaṃ iccheyya, paṇḍito gharamāvasaṃ; So me attho anuppatto, kataṃ ananutāpiyaṃ.

Etaṃ anussaraṃ macco, ariyadhamme ṭhito naro; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

162. Vitthārasutta

“Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā? Idha, bhikkhave, ekacco pakatiyāpi tibbarāgajātiko hoti, abhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi tibbadosajātiko hoti, abhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi tibbamoha-

jātiko hoti, abhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Tassimāni pañcindriyāni mudūni pātubhavanti— saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ muduttā dandhaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, dukkhā paṭipadā khippābhiññā? Idha, bhikkhave, ekacco pakatiyāpi tibbarāgajātiko hoti, abhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi tibbadosajātiko hoti, abhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi tibbamohajātiko hoti, abhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Tassimāni pañcindriyāni adhimattāni pātubhavanti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ adhimattattā khippaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhā paṭipadā khippābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, sukhā paṭipadā dandhābhiññā? Idha, bhikkhave, ekacco pakatiyāpi na tibbarāgajātiko hoti, nābhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi na tibbadosajātiko hoti, nābhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi na tibbamohajātiko hoti, nābhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Tassimāni pañcindriyāni mudūni pātubhavanti—saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ muduttā dandhaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhā paṭipadā dandhābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, sukhā paṭipadā khippābhiññā? Idha, bhikkhave, ekacco pakatiyāpi na tibbarāgajātiko hoti, nābhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi na tibbadosajātiko hoti, nābhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pakatiyāpi na tibbamohajātiko hoti, nābhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Tassimāni pañcindriyāni adhimattāni pātubhavanti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ adhimattattā khippaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhā paṭipadā khippābhiññā. Imā kho, bhikkhave,

catasso paṭipadā”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

239. Sāvajjasutta

“Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Sāvajjena kāyakammena, sāvajjena vacīkammena, sāvajjena manokammena, sāvajjāya diṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Anavajjena kāyakammena, anavajjena vacīkammena, anavajjena manokammena, anavajjāya diṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

30. Paribbājakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā paribbājakā sippinikātīre paribbājakārāme paṭivasanti, seyyathidaṃ annabhāro varadharo sakuludāyī ca paribbājako aññe ca abhiññātā abhiññātā paribbājakā. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena sippinikātīraṃ paribbājakārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā te paribbājake etadavoca:

“Cattārimāni, paribbājakā, dhammapadāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṅkiṇṇāni asaṅkiṇṇapubbāni, na saṅkīyanti na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katamāni cattāri? Anabhijjhā, paribbājakā, dhammapadaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na saṅkīyati na saṅkīyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Abyāpādo, paribbājakā, dhammapadaṃ … pe … sammāsati, paribbājakā, dhammapadaṃ … pe … sammāsamādhi, paribbājakā, dhammapadaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na

saṅkīyati na saṅkīyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Imāni kho, paribbājakā, cattāri dhammapadāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṅkiṇṇāni asaṅkiṇṇapubbāni, na saṅkīyanti na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Yo kho, paribbājakā, evaṃ vadeyya: 'ahametaṃ anabhijjhaṃ dhammapadaṃ paccakkhāya abhijjhāluṃ kāmesu tibbasārāgaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessāmī'ti, tamahaṃ tattha evaṃ vadeyyaṃ: 'etu vadatu byāharatu passāmissānubhāvan'ti. So vata, paribbājakā, anabhijjhaṃ dhammapadaṃ paccakkhāya abhijjhāluṃ kāmesu tibbasārāgaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo kho, paribbājakā, evaṃ vadeyya: 'ahametaṃ abyāpādaṃ dhammapadaṃ paccakkhāya byāpannacittaṃ paduṭṭhamanasaṅkappaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessāmī'ti, tamahaṃ tattha evaṃ vadeyyaṃ: 'etu vadatu byāharatu passāmissānubhāvan'ti. So vata, paribbājakā, abyāpādaṃ dhammapadaṃ paccakkhāya byāpannacittaṃ paduṭṭhamanasaṅkappaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo kho, paribbājakā, evaṃ vadeyya: 'ahametaṃ sammāsatiṃ dhammapadaṃ paccakkhāya muṭṭhassatiṃ asampajānaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessāmī'ti, tamahaṃ tattha evaṃ vadeyyaṃ: 'etu vadatu byāharatu passāmissānubhāvan'ti. So vata, paribbājakā, sammāsatiṃ dhammapadaṃ paccakkhāya muṭṭhassatiṃ asampajānaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo kho, paribbājakā, evaṃ vadeyya: 'ahametaṃ sammāsamādhiṃ dhammapadaṃ paccakkhāya asamāhitaṃ vibbhantacittaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessāmī'ti, tamahaṃ tattha evaṃ vadeyyaṃ: 'etu vadatu byāharatu passāmissānubhāvan'ti. So vata, paribbājakā, sammāsamādhiṃ dhammapadaṃ paccakkhāya asamāhitaṃ vibbhantacittaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā paññāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo kho, paribbājakā, imāni cattāri dhammapadāni garahitabbaṃ paṭikkositabbaṃ maññeyya, tassa diṭṭheva dhamme cattāro sahadhammikā vādānupātā gārayhā ṭhānā āgacchanti. Katame cattāro? Anabhijjhañce bhavaṃ dhammapadaṃ garahati paṭikkosati, ye ca hi abhijjhālū kāmesu tibbasārāgā samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā te bhoto pāsaṃsā. Abyāpādañce bhavaṃ dhammapadaṃ garahati paṭikkosati,

ye ca hi byāpannacittā paduṭṭhamanasaṅkappā samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā te bhoto pāsaṃsā. Sammāsatiñce bhavaṃ dhammapadaṃ garahati paṭikkosati, ye ca hi muṭṭhassatī asampajānā samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā te bhoto pāsaṃsā. Sammāsamādhiñce bhavaṃ dhammapadaṃ garahati paṭikkosati, ye ca hi asamāhitā vibbhantacittā samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā te bhoto pāsaṃsā.

Yo kho, paribbājakā, imāni cattāri dhammapadāni garahitabbaṃ paṭikkositabbaṃ maññeyya, tassa diṭṭheva dhamme ime cattāro sahadhammikā vādānupātā gārayhā ṭhānā āgacchanti. Yepi te paribbājakā ahesuṃ ukkalā vassabhaññā ahetukavādā akiriyavādā natthikavādā, tepi imāni cattāri dhammapadāni na garahitabbaṃ na paṭikkositabbaṃ amaññiṃsu. Taṃ kissa hetu? Nindābyārosanaupārambhabhayāti.

Abyāpanno sadā sato, ajjhattaṃ susamāhito; Abhijjhāvinaye sikkhaṃ, appamattoti vuccatī"ti.

Dasamaṃ.

Uruvelavaggo tatiyo.

Dve uruvelā loko kāḷako, Brahmacariyena pañcamaṃ; Kuhaṃ santuṭṭhi vaṃso ca, Dhammapadaṃ paribbājakena cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

66. Sarāgasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Sarāgo, sadoso, samoho, samāno—ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Sārattā rajanīyesu, Piyarūpābhinandino; Mohena āvutā sattā, Baddhā vaḍḍhenti bandhanaṃ.

Rāgajaṃ dosajañcāpi, mohajaṃ cāpaviddasū; Karontākusalaṃ kammaṃ, savighātaṃ dukhudrayaṃ.

Avijjānivutā posā, andhabhūtā acakkhukā; Yathā dhammā tathā santā, na tassevanti maññare"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

198. Attantapasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo nevattantapo hoti nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So neva attantapo na parantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, bhikkhave, ekacco acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano naehibhaddantiko natiṭṭhabhaddantiko nābhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyati. So na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya na saṅkittīsu na yattha sā upaṭṭhito hoti na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... pe ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpeti dvīhipi dattīhi yāpeti ... pe ... sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti dvāhikampi āhāraṃ āhāreti ... pe ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti. Iti evarūpaṃ aḍḍhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati.

So sākabhakkhopi hoti sāmākabhakkhopi hoti nīvārabhakkhopi hoti daddulabhakkhopi hoti haṭabhakkhopi hoti kaṇabhakkhopi hoti ācāmabhakkhopi hoti piññākabhakkhopi hoti tiṇabhakkhopi hoti gomayabhakkhopi hoti; vanamūlaphalāhāropi yāpeti pavattaphalabhojī.

So sāṇānipi dhāreti masāṇānipi dhāreti chavadussānipi dhāreti paṃsukūlānipi dhāreti tirīṭānipi dhāreti ajinampi dhāreti ajinakkhipampi dhāreti kusacīrampi dhāreti vākacīrampi dhāreti phalakacīrampi dhāreti kesakambalampi dhāreti vāḷakambalampi dhāreti ulūkapakkhampi dhāreti; kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto; ubbhaṭṭhakopi hoti āsanappaṭikkhitto; ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto; kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti; sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Iti

evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto.

Kathañca, bhikkhave, puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko sākuṇiko māgaviko luddo macchaghātako coro coraghātako goghātako bandhanāgāriko, ye vā panaññepi keci kurūrakammantā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto, brāhmaṇo vā hoti mahāsālo. So puratthimena nagarassa navaṃ santhāgāraṃ kārāpetvā kesamassuṃ ohāretvā kharājinaṃ nivāsetvā sappitelena kāyaṃ abbhañjitvā magavisāṇena piṭṭhiṃ kaṇḍuvamāno navaṃ santhāgāraṃ pavisati, saddhiṃ mahesiyā brāhmaṇena ca purohitena. So tattha anantarahitāya bhūmiyā haritupalittāya seyyaṃ kappeti. Ekissāya gāviyā sarūpavacchāya yaṃ ekasmiṃ thane khīraṃ hoti tena rājā yāpeti; yaṃ dutiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena mahesī yāpeti; yaṃ tatiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena brāhmaṇo purohito yāpeti; yaṃ catutthasmiṃ thane khīraṃ hoti tena aggiṃ juhati; avasesena vacchako yāpeti. So evamāha: 'ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā assā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yūpatthāya, ettakā dabbhā lūyantu barihisatthāyā'ti. Yepissa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nevattantapo hoti nattaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto? So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. Idha, bhikkhave, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā deva-

manussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā; nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato asaddhammā gāmadhammā. Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, na ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, na amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya; iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti; yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī; nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā

paṭivirato hoti. Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. Uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Hatthigavāssavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti. Chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti; evamevaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanappatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya ... pe ... sattānaṃ cutūpapātañāṇāya ... pe ... āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nevattantapo hoti nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So na attantapo na parantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā

santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

185. Brāhmaṇasaccasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā paribbājakā sippinikātīre paribbājakārāme paṭivasanti, seyyathidaṃ annabhāro varadharo sakuludāyī ca paribbājako aññe ca abhiññātā abhiññātā paribbājakā. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena sippinikātīre paribbājakārāmo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarā kathā udapādi: “itipi brāhmaṇasaccāni, itipi brāhmaṇasaccānī”ti. Atha kho bhagavā yena te paribbājakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā te paribbājake etadavoca:

“Kāya nuttha, paribbājakā, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā”ti? “Idha, bho gotama, amhākaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: ‘itipi brāhmaṇasaccāni, itipi brāhmaṇasaccānī’”ti.

“Cattārimāni, paribbājakā, brāhmaṇasaccāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Idha, paribbājakā, brāhmaṇo evamāha: ‘sabbe pāṇā avajjhā’ti. Iti vadaṃ brāhmaṇo saccaṃ āha, no musā. So tena na samaṇoti maññati, na brāhmaṇoti maññati, na seyyohamasmīti maññati, na sadisohamasmīti maññati, na hīnohamasmīti maññati. Api ca yadeva tattha saccaṃ tadabhiññāya pāṇānaṃyeva anuddayāya anukampāya paṭipanno hoti.

Puna caparaṃ, paribbājakā, brāhmaṇo evamāha: ‘sabbe kāmā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā’ti. Iti vadaṃ brāhmaṇo saccamāha, no musā. So tena na samaṇoti maññati, na brāhmaṇoti maññati, na seyyohamasmīti maññati, na sadisohamasmīti maññati, na hīnohamasmīti maññati. Api ca yadeva tattha saccaṃ tadabhiññāya kāmānaṃyeva nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

Puna caparaṃ, paribbājakā, brāhmaṇo evamāha: ‘sabbe bhavā aniccā ... pe ... tadabhiññāya bhavānaṃyeva nibbidāya virāgāya nirod-

hāya paṭipanno hoti.

Puna caparaṃ, paribbājakā, brāhmaṇo evamāha: 'nāhaṃ kvacani kassaci kiñcanatasmiṃ na ca mama kvacani katthaci kiñcanatatthī'ti. Iti vadaṃ brāhmaṇo saccaṃ āha, no musā. So tena na samaṇoti maññati, na brāhmaṇoti maññati, na seyyohamasmīti maññati, na sadisohamasmīti maññati, na hīnohamasmīti maññati. Api ca yadeva tattha saccaṃ tadabhiññāya ākiñcaññaṃyeva paṭipadaṃ paṭipanno hoti. Imāni kho, paribbājakā, cattāri brāhmaṇasaccāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

73. Sappurisasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato asappuriso veditabbo. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, asappuriso yo hoti parassa avaṇṇo taṃ apuṭṭhopi pātu karoti, ko pana vādo puṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto ahāpetvā alambitvā paripūraṃ vitthārena parassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, asappuriso ayaṃ bhavanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso yo hoti parassa vaṇṇo taṃ puṭṭhopi na pātu karoti, ko pana vādo apuṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto hāpetvā lambitvā aparipūraṃ avitthārena parassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, asappuriso ayaṃ bhavanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso yo hoti attano avaṇṇo taṃ puṭṭhopi na pātu karoti, ko pana vādo apuṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto hāpetvā lambitvā aparipūraṃ avitthārena attano avaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, asappuriso ayaṃ bhavanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso yo hoti attano vaṇṇo taṃ apuṭṭhopi pātu karoti, ko pana vādo puṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto ahāpetvā alambitvā paripūraṃ vitthārena attano vaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, asappuriso ayaṃ bhavanti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato asappuriso veditabbo.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato sappuriso veditabbo. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, sappuriso yo hoti parassa avaṇṇo taṃ puṭṭhopi na pātu karoti, ko pana vādo apuṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto hāpetvā lambitvā aparipūraṃ avitthārena parassa

avaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, sappuriso ayaṃ bhavanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sappuriso yo hoti parassa vaṇṇo taṃ apuṭṭhopi pātu karoti, ko pana vādo puṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto ahāpetvā alambitvā paripūraṃ vitthārena parassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, sappuriso ayaṃ bhavanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sappuriso yo hoti attano avaṇṇo taṃ apuṭṭhopi pātu karoti, ko pana vādo puṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto ahāpetvā alambitvā paripūraṃ vitthārena attano avaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, sappuriso ayaṃ bhavanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sappuriso yo hoti attano vaṇṇo taṃ puṭṭhopi na pātu karoti, ko pana vādo apuṭṭhassa. Puṭṭho kho pana pañhābhinīto hāpetvā lambitvā aparipūraṃ avitthārena attano vaṇṇaṃ bhāsitā hoti. Veditabbametaṃ, bhikkhave, sappuriso ayaṃ bhavanti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato sappuriso veditabbo.

Seyyathāpi, bhikkhave, vadhukā yaññadeva rattiṃ vā divaṃ vā ānītā hoti, tāvadevassā tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sassuyāpi sasurepi sāmikepi antamaso dāsakammakaraporisesu. Sā aparena samayena saṃvāsamanvāya vissāsamanvāya sassumpi sasurampi sāmikampi evamāha: ‘apetha, kiṃ pana tumhe jānāthā’ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu yaññadeva rattiṃ vā divaṃ vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, tāvadevassa tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti bhikkhūsu bhikkhunīsu upāsakesu upāsikāsu antamaso ārāmikasamaṇuddesesu. So aparena samayena saṃvāsamanvāya vissāsamanvāya ācariyampi upajjhāyampi evamāha: ‘apetha, kiṃ pana tumhe jānāthā’ti. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘adhunāgatavadhukāsamena cetasā viharissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

112. Javasutta

“Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi catūhi? Ajjavena, javena, khantiyā, soraccena—imehi kho, bhikkhave,

catūhi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti, rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi catūhi? Ajjavena, javena, khantiyā, soraccena—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

225. Paṭhamamaggasutta

… pe … Micchādiṭṭhiko hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāco hoti, micchākammanto hoti … pe … sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti … pe ….

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

222. Diṭṭhisutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ; bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Kāyaduccaritena, vacīduccaritena, manoduccaritena, micchādiṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Kāyasucaritena, vacīsucaritena, manosucaritena, sammādiṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo viññūnaṃ; bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

195. Vappasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho vappo sakko nigaṇṭhasāvako yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho vappaṃ sakkaṃ nigaṇṭhasāvakaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Idhassa, vappa, kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto avijjāvirāgā vijjuppādā. Passasi no tvaṃ, vappa, taṃ ṭhānaṃ yatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan"ti? "Passāmahaṃ, bhante, taṃ ṭhānaṃ. Idhassa, bhante, pubbe pāpakammaṃ kataṃ avipakkavipākaṃ. Tatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan"ti. Ayañceva kho pana āyasmato mahāmoggallānassa vappena sakkena nigaṇṭhasāvakena saddhiṃ antarākathā vippakatā hoti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca:

"Kāya nuttha, moggallāna, etarahi kathāya sannisinnā; kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Idhāhaṃ, bhante, vappaṃ sakkaṃ nigaṇṭhasāvakaṃ etadavocaṃ: 'idhassa, vappa, kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto avijjāvirāgā vijjuppādā. Passasi no tvaṃ, vappa, taṃ ṭhānaṃ yatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan'ti? Evaṃ vutte, bhante, vappo sakko nigaṇṭhasāvako maṃ etadavoca: 'passāmahaṃ, bhante, taṃ ṭhānaṃ. Idhassa, bhante, pubbe pāpakammaṃ kataṃ avipakkavipākaṃ. Tatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan'ti. Ayaṃ kho no, bhante, vappena sakkena nigaṇṭhasāvakena saddhiṃ antarākathā vippakatā; atha bhagavā anuppatto"ti.

Atha kho bhagavā vappaṃ sakkaṃ nigaṇṭhasāvakaṃ etadavoca: "sace me tvaṃ, vappa, anuññeyyañceva anujāneyyāsi, paṭikkositabbañca paṭikkoseyyāsi, yassa ca me bhāsitassa atthaṃ na jāneyyāsi mamevettha uttari paṭipuccheyyāsi: 'idaṃ, bhante, kathaṃ, imassa ko attho'ti, siyā no ettha kathāsallāpo"ti. "Anuññeyyañcevāhaṃ, bhante, bhagavato anujānissāmi, paṭikkositabbañca paṭikkosissāmi, yassa cāhaṃ

bhagavato bhāsitassa atthaṃ na jānissāmi bhagavantaṃyevettha uttari paṭipucchissāmi: 'idaṃ, bhante, kathaṃ, imassa ko attho'ti? Hotu no ettha kathāsallāpo"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, vappa, ye kāyasamārambhapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, kāyasamārambhā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti, sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Passasi no tvaṃ, vappa, taṃ ṭhānaṃ yatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, vappa, ye vacīsamārambhapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, vacīsamārambhā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Passasi no tvaṃ, vappa, taṃ ṭhānaṃ yatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, vappa, ye manosamārambhapaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, manosamārambhā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Passasi no tvaṃ, vappa, taṃ ṭhānaṃ yatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, vappa, ye avijjāpaccayā uppajjanti āsavā vighātapariḷāhā, avijjāvirāgā vijjuppādā evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. So navañca kammaṃ na karoti, purāṇañca kammaṃ phussa phussa byantīkaroti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Passasi no tvaṃ, vappa, taṃ ṭhānaṃ yatonidānaṃ purisaṃ dukkhavedaniyā āsavā assaveyyuṃ abhisamparāyan"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ sammā vimuttacittassa kho, vappa, bhikkhuno cha satatavihārā adhigatā honti. So cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano; upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā

... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano; upekkhako viharati sato sampajāno. So kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vediyamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vediyāmī'ti pajānāti; jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vediyamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vediyāmī'ti pajānāti; 'kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītī bhavissantī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, vappa, thūṇaṃ paṭicca chāyā paññāyati. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya. So taṃ thūṇaṃ mūle chindeyya; mūle chinditvā palikhaṇeyya; palikhaṇitvā mūlāni uddhareyya, antamaso usīranāḷimattānipi. So taṃ thūṇaṃ khaṇḍākhaṇḍikaṃ chindeyya. Khaṇḍākhaṇḍikaṃ chetvā phāleyya. Phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya. Sakalikaṃ sakalikaṃ katvā vātātape visoseyya. Vātātape visosetvā agginā ḍaheyya. Agginā ḍahetvā masiṃ kareyya. Masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuṇeyya nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evaṃ hissa, vappa, yā thūṇaṃ paṭicca chāyā sā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā.

Evamevaṃ kho, vappa, evaṃ sammā vimuttacittassa bhikkhuno cha satatavihārā adhigatā honti. So cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano; upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano; upekkhako viharati sato sampajāno. So kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vediyamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vediyāmī'ti pajānāti; jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vediyamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vediyāmī'ti pajānāti; 'kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītī bhavissantī'ti pajānāti".

Evaṃ vutte, vappo sakko nigaṇṭhasāvako bhagavantaṃ etadavoca: "seyyathāpi, bhante, puriso udayatthiko assapaṇiyaṃ poseyya. So udayañceva nādhigaccheyya, uttariñca kilamathassa vighātassa bhāgī assa. Evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, udayatthiko bāle nigaṇṭhe payirupāsiṃ. Svāhaṃ udayañceva nādhigacchiṃ, uttariñca kilamathassa vighātassa bhāgī ahosiṃ. Esāhaṃ, bhante, ajjatagge yo me bālesu nigaṇṭhesu pasādo taṃ mahāvāte vā ophuṇāmi nadiyā vā sīghasotāya

pavāhemi. Abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

218. Dutiyavohārapathasutta

... pe ... Diṭṭhe adiṭṭhavādī hoti, sute asutavādī hoti, mute amutavādī hoti, viññāte aviññātavādī hoti ... pe ... diṭṭhe diṭṭhavādī hoti, sute sutavādī hoti, mute mutavādī hoti, viññāte viññātavādī hoti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

101. Paṭhamavalāhakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Cattārome, bhikkhave, valāhakā. Katame cattāro? Gajjitā no vassitā, vassitā no gajjitā, neva gajjitā no vassitā, gajjitā ca vassitā ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro valāhakā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro valāhakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Gajjitā no vassitā, vassitā no gajjitā, neva gajjitā no vassitā, gajjitā ca vassitā ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gajjitā hoti no vassitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāsitā hoti, no kattā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gajjitā hoti, no vassitā. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako gajjitā, no vassitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo vassitā hoti, no gajjitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo kattā hoti, no bhāsitā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo vassitā hoti, no gajjitā. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako vassitā, no gajjitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo neva gajjitā hoti, no vassitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo neva bhāsitā hoti, no kattā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo neva gajjitā hoti, no vassitā. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako neva gajjitā, no vassitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ

puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gajjitā ca hoti vassitā ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo bhāsitā ca hoti kattā ca. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gajjitā ca hoti vassitā ca. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako gajjitā ca vassitā ca; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro valāhakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

70. Adhammikasutta

"Yasmiṃ, bhikkhave, samaye rājāno adhammikā honti, rājāyuttāpi tasmiṃ samaye adhammikā honti. Rājāyuttesu adhammikesu brāhmaṇagahapatikāpi tasmiṃ samaye adhammikā honti. Brāhmaṇagahapatikesu adhammikesu negamajānapadāpi tasmiṃ samaye adhammikā honti. Negamajānapadesu adhammikesu visamaṃ candimasūriyā parivattanti. Visamaṃ candimasūriyesu parivattantesu visamaṃ nakkhattāni tārakarūpāni parivattanti. Visamaṃ nakkhattesu tārakarūpesu parivattantesu visamaṃ rattindivā parivattanti. Visamaṃ rattindivesu parivattantesu visamaṃ māsaddhamāsā parivattanti. Visamaṃ māsaddhamāsesu parivattantesu visamaṃ utusaṃvaccharā parivattanti. Visamaṃ utusaṃvaccharesu parivattantesu visamaṃ vātā vāyanti visamā apañjasā. Visamaṃ vātesu vāyantesu visamesu apañjasesu devatā parikupitā bhavanti. Devatāsu parikupitāsu devo na sammā dhāraṃ anuppavecchati. Deve na sammā dhāraṃ anuppavecchante visamapākāni sassāni bhavanti. Visamapākāni, bhikkhave, sassāni manussā paribhuñjantā appāyukā honti dubbaṇṇā ca bavhābādhā ca.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye rājāno dhammikā honti, rājāyuttāpi tasmiṃ samaye dhammikā honti. Rājāyuttesu dhammikesu brāhmaṇagahapatikāpi tasmiṃ samaye dhammikā honti. Brāhmaṇagahapatikesu dhammikesu negamajānapadāpi tasmiṃ samaye dhammikā honti. Negamajānapadesu dhammikesu samaṃ candimasūriyā parivattanti. Samaṃ candimasūriyesu parivattantesu samaṃ nakkhattāni tārakarūpāni parivattanti. Samaṃ nakkhattesu tārakarūpesu parivattantesu samaṃ rattindivā parivattanti. Samaṃ rattindivesu parivattantesu samaṃ

māsaddhamāsā parivattanti. Samaṃ māsaddhamāsesu parivattantesu samaṃ utusaṃvaccharā parivattanti. Samaṃ utusaṃvaccharesu parivattantesu samaṃ vātā vāyanti samā pañjasā. Samaṃ vātesu vāyantesu samesu pañjasesu devatā aparikupitā bhavanti. Devatāsu aparikupitāsu devo sammā dhāraṃ anuppavecchati. Deve sammā dhāraṃ anuppavecchante samapākāni sassāni bhavanti. Samapākāni, bhikkhave, sassāni manussā paribhuñjantā dīghāyukā ca honti vaṇṇavanto ca balavanto ca appābādhā cāti.

Gunnañce taramānānaṃ, jimhaṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā jimhaṃ gacchanti, nette jimhaṃ gate sati.

Evamevaṃ manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So ce adhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ dukkhaṃ seti, rājā ce hoti adhammiko.

Gunnañce taramānānaṃ, ujuṃ gacchati puṅgavo; Sabbā tā ujuṃ gacchanti, nette ujuṃ gate sati.

Evamevaṃ manussesu, yo hoti seṭṭhasammato; So sace dhammaṃ carati, pageva itarā pajā; Sabbaṃ raṭṭhaṃ sukhaṃ seti, rājā ce hoti dhammiko”ti.

Dasamaṃ.

Pattakammavaggo dutiyo.

Pattakammaṃ ānaṇyako, Sabrahmanirayā rūpena pañcamaṃ; Sarāgaahirājā devadatto, Padhānaṃ adhammikena cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

265. Adinnādāyīsutta

“Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti, adinnādāne ca samanuñño hoti, adinnādānassa ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho … pe ….

Attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, adinnādānā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, adinnādānā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave … pe ….

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

161. Saṅkhittasutta

"Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā—imā kho, bhikkhave, catasso paṭipadā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

230. Duppaññasutta

... pe ... Assaddho hoti, dussīlo hoti, kusīto hoti, duppañño hoti ... pe ... saddho hoti, sīlavā hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

14. Saṃvarasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, padhānāni. Katamāni cattāri? Saṃvarappadhānaṃ, pahānappadhānaṃ, bhāvanāppadhānaṃ, anurakkhaṇāppadhānaṃ. Katamañca, bhikkhave, saṃvarappadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saṃvarappadhānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, pahānappadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti

anabhāvaṃ gameti; uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, pahānappadhānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bhāvanāppadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvanāppadhānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, anurakkhaṇāppadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ bhaddakaṃ samādhinimittaṃ anurakkhati aṭṭhikasaññaṃ puḷavakasaññaṃ vinīlakasaññaṃ vicchiddakasaññaṃ uddhumātakasaññaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, anurakkhaṇāppadhānaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri padhānānīti.

Saṃvaro ca pahānañca, bhāvanā anurakkhaṇā; Ete padhānā cattāro, desitādiccabandhunā; Yehi bhikkhu idhātāpī, khayaṃ dukkhassa pāpuṇe"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

254. Abhiññāsutta

"Cattārome, bhikkhave, dhammā. Katame cattāro? Atthi, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā; atthi, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā; atthi, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā; atthi, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā? Pañcupādānakkhandhā—ime vuccanti, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā? Avijjā ca bhavataṇhā ca—ime vuccanti, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā? Samatho ca vipassanā ca—ime vuccanti, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā? Vijjā ca

vimutti ca—ime vuccanti, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā. Ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

93. Dutiyasamādhisutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī hoti adhipaññādhammavipassanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo na ceva lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa na ca lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa na lābhī adhipaññādhammavipassanāya, tena, bhikkhave, puggalena ajjhattaṃ cetosamathe patiṭṭhāya adhipaññādhammavipassanāya yogo karaṇīyo. So aparena samayena lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo lābhī adhipaññādhammavipassanāya na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa, tena, bhikkhave, puggalena adhipaññādhammavipassanāya patiṭṭhāya ajjhattaṃ cetosamathe yogo karaṇīyo. So aparena samayena lābhī ceva hoti adhipaññādhammavipassanāya lābhī ca ajjhattaṃ cetosamathassa.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo na ceva lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa na ca lābhī adhipaññādhammavipassanāya, tena, bhikkhave, puggalena tesaṃyeva kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, tena puggalena tesaṃyeva kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. So aparena

samayena lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya, tena, bhikkhave, puggalena tesuyeva kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

83. Avaṇṇārahasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti, ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

145. Pajjotasutta

"Cattārome, bhikkhave, pajjotā. Katame cattāro? Candapajjoto, sūriyapajjoto, aggipajjoto, paññāpajjoto—ime kho, bhikkhave, cattāro pajjotā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ catunnaṃ pajjotānaṃ yadidaṃ paññāpajjoto"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

209. Tatiyapāpadhammasutta

"Pāpadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi, pāpadhammena pāpadhammatarañca; kalyāṇadhammañca, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

"Katamo ca, bhikkhave, pāpadhammo? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... micchādiṭṭhiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpadhammo.

Katamo ca, bhikkhave, pāpadhammena pāpadhammataro? Idha bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti ... pe ... attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpadhammena pāpadhammataro.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇadhammo? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇadhammo.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti ... pe ... attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

55. Paṭhamasamajīvīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena nakulapituno gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho nakulapitā ca gahapati nakulamātā ca gahapatānī yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho nakulapitā gahapati bhagavantaṃ etadavoca:

"Yato me, bhante, nakulamātā gahapatānī daharasseva daharā ānītā, nābhijānāmi nakulamātaraṃ gahapatāniṃ manasāpi aticaritā, kuto pana kāyena. Iccheyyāma mayaṃ, bhante, diṭṭhe ceva dhamme

aññamaññaṃ passituṃ abhisamparāyañca aññamaññaṃ passitun”ti. Nakulamātāpi kho gahapatānī bhagavantaṃ etadavoca: “yatohaṃ, bhante, nakulapituno gahapatissa daharasseva daharā ānītā, nābhijānāmi nakulapitaraṃ gahapatiṃ manasāpi aticaritā, kuto pana kāyena. Iccheyyāma mayaṃ, bhante, diṭṭhe ceva dhamme aññamaññaṃ passituṃ abhisamparāyañca aññamaññaṃ passitun”ti.

“Ākaṅkheyyuñce, gahapatayo, ubho jānipatayo diṭṭhe ceva dhamme aññamaññaṃ passituṃ abhisamparāyañca aññamaññaṃ passituṃ ubhova assu samasaddhā samasīlā samacāgā samapaññā, te diṭṭhe ceva dhamme aññamaññaṃ passanti abhisamparāyañca aññamaññaṃ passantīti.

Ubho saddhā vadaññū ca, saññatā dhammajīvino; Te honti jānipatayo, aññamaññaṃ piyaṃvadā.

Atthāsaṃ pacurā honti, phāsukaṃ upajāyati; Amittā dummanā honti, ubhinnaṃ samasīlinaṃ.

Idha dhammaṃ caritvāna, samasīlabbatā ubho; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

124. Dutiyanānākaraṇasutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā suddhāvāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, upapatti asādhāraṇā puthujjanehi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So kāyassa

bhedā paraṃ maraṇā suddhāvāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, upapatti asādhāraṇā puthujjanehi. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

88. Saṃyojanasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Samaṇamacalo, samaṇapuṇḍarīko, samaṇapadumo, samaṇesu samaṇasukhumālo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā, rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo hoti. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

238. Bojjhaṅgasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni ... pe ... kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ ... pe ... idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti … pe … idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti … pe … idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati? Satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo—idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

231. Kavisutta

“Cattārome, bhikkhave, kavī. Katame cattāro? Cintākavi, sutakavi, atthakavi, paṭibhānakavi—ime kho, bhikkhave, cattāro kavī”ti.

Ekādasamaṃ.

Duccaritavaggo tatiyo.

Duccaritaṃ diṭṭhi akataññū ca, Pāṇātipātāpi dve maggā; Dve vohārapathā vuttā, Ahirikaṃ duppaññakavinā cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

137. Dutiyasīlasutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo na sīlagaru hoti na sīlādhipateyyo, na samādhigaru hoti na samādhādhipateyyo, na paññāgaru hoti na paññādhipateyyo.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sīlagaru hoti sīlādhipateyyo, na samādhigaru hoti na samādhādhipateyyo, na paññāgaru hoti na paññādhipateyyo.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sīlagaru hoti sīlādhipateyyo,

samādhigaru hoti samādhādhipateyyo, na paññāgaru hoti na paññādhipateyyo.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sīlagaru hoti sīlādhipateyyo, samādhigaru hoti samādhādhipateyyo, paññāgaru hoti paññādhipateyyo. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

136. Paṭhamasīlasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sīlesu na paripūrakārī hoti, samādhismiṃ na paripūrakārī, paññāya na paripūrakārī.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ na paripūrakārī, paññāya na paripūrakārī.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ paripūrakārī, paññāya na paripūrakārī.

Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ paripūrakārī, paññāya paripūrakārī. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

241. Samaṇasutta

"'Idheva, bhikkhave, paṭhamo samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo; suññā parappavādā samaṇehi aññehī'ti—evametaṃ, bhikkhave, sammā sīhanādaṃ nadatha.

Katamo ca, bhikkhave, paṭhamo samaṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo samaṇo.

Katamo ca, bhikkhave, dutiyo samaṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo samaṇo.

Katamo ca, bhikkhave, tatiyo samaṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko

hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo samaṇo.

Katamo ca, bhikkhave, catuttho samaṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho samaṇo.

'Idheva, bhikkhave, paṭhamo samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo; suññā parappavādā samaṇebhi aññehī'ti—evametaṃ, bhikkhave, sammā sīhanādaṃ nadathā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

59. Bhojanasutta

"Bhojanaṃ, bhikkhave, dadamāno dāyako paṭiggāhakānaṃ cattāri ṭhānāni deti. Katamāni cattāri? Āyuṃ deti, vaṇṇaṃ deti, sukhaṃ deti, balaṃ deti. Āyuṃ kho pana datvā āyussa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Vaṇṇaṃ datvā ... sukhaṃ datvā ... balaṃ datvā balassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Bhojanaṃ, bhikkhave, dadamāno dāyako paṭiggāhakānaṃ imāni cattāri ṭhānāni detīti.

Yo saññatānaṃ paradattabhojinaṃ, Kālena sakkacca dadāti bhojanaṃ; Cattāri ṭhānāni anuppavecchati, Āyuñca vaṇṇañca sukhaṃ balañca.

So āyudāyī vaṇṇadāyī, sukhaṃ balaṃ dado naro; Dīghāyu yasavā hoti, yattha yatthūpapajjatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

227. Paṭhamavohārapathasutta

... pe ... Adiṭṭhe diṭṭhavādī hoti, asute sutavādī hoti, amute mutavādī hoti, aviññāte viññātavādī hoti ... pe ... adiṭṭhe adiṭṭhavādī hoti, asute asutavādī hoti, amute amutavādī hoti, aviññāte aviññātavādī hoti ... pe .... Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

216. Dutiyamaggasutta

... pe ... Micchāājīvo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsati hoti, micchāsamādhi hoti ... pe ... sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

139. Dhammakathikasutta

"Cattārome, bhikkhave, dhammakathikā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco dhammakathiko appañca bhāsati asahitañca; parisā cassa na kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo, bhikkhave, dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati.

Idha pana, bhikkhave, ekacco dhammakathiko appañca bhāsati sahitañca; parisā cassa kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo, bhikkhave, dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati.

Idha pana, bhikkhave, ekacco dhammakathiko bahuñca bhāsati asahitañca; parisā cassa na kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo, bhikkhave, dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati.

Idha pana, bhikkhave, ekacco dhammakathiko bahuñca bhāsati sahitañca; parisā cassa kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo, bhikkhave, dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati. Ime kho, bhikkhave, cattāro dhammakathikā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

105. Ambasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ambāni. Katamāni cattāri? Āmaṃ pakkavaṇṇi, pakkaṃ āmavaṇṇi, āmaṃ āmavaṇṇi, pakkaṃ pakkavaṇṇi—imāni kho, bhikkhave, cattāri ambāni. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro ambūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Āmo pakkavaṇṇī, pakko āmavaṇṇī, āmo āmavaṇṇī, pakko pakkavaṇṇī.

Kathañca, bhikkhave, puggalo āmo hoti pakkavaṇṇī? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ.

So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ nappajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo āmo hoti pakkavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, ambaṃ āmaṃ pakkavaṇṇi; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo pakko hoti āmavaṇṇī? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo pakko hoti āmavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, ambaṃ pakkaṃ āmavaṇṇi; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo āmo hoti āmavaṇṇī? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ nappajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo āmo hoti āmavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, ambaṃ āmaṃ āmavaṇṇi; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo pakko hoti pakkavaṇṇī? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo pakko hoti pakkavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ, bhikkhave, ambaṃ pakkaṃ pakkavaṇṇi; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro ambūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

215. Paṭhamamaggasutta

… pe … Micchādiṭṭhiko hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāco hoti, micchākammanto hoti … pe … sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

272. Byāpannacittasutta

... pe ... Attanā ca byāpannacitto hoti, parañca byāpāde samādapeti, byāpāde ca samanuñño hoti, byāpādassa ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi ... pe ....

Attanā ca abyāpannacitto hoti, parañca abyāpāde samādapeti, abyāpāde ca samanuñño hoti, abyāpādassa ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi ... pe ....

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

203. Sattakammasutta

"Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca; sappurisañca, sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

"Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti; attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti; attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti; attanā ca musāvādī hoti, parañca musāvāde samādapeti; attanā ca pisuṇavāco hoti, parañca pisuṇāya vācāya samādapeti; attanā ca pharusavāco hoti, parañca pharusāya vācāya samādapeti; attanā ca samphappalāpī hoti, parañca samphappalāpe samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato, hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā vera-

maṇiyā samādapeti; attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti; attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā samādapeti; attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisena sappurisataro"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

115. Ṭhānasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ṭhānāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ anatthāya saṃvattati. Atthi, bhikkhave, ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ atthāya saṃvattati. Atthi, bhikkhave, ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ anatthāya saṃvattati. Atthi, bhikkhave, ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ atthāya saṃvattati.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ anatthāya saṃvattati—idaṃ, bhikkhave, ṭhānaṃ ubhayeneva na kattabbaṃ maññati. Yampidaṃ ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; imināpi naṃ na kattabbaṃ maññati. Yampidaṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ anatthāya saṃvattati; imināpi naṃ na kattabbaṃ maññati. Idaṃ, bhikkhave, ṭhānaṃ ubhayeneva na kattabbaṃ maññati.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ atthāya saṃvattati—imasmiṃ, bhikkhave, ṭhāne bālo ca paṇḍito ca veditabbo purisathāme purisavīriye purisaparakkame. Na, bhikkhave, bālo iti paṭisañcikkhati: 'kiñcāpi kho idaṃ ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; atha carahidaṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ atthāya saṃvattatī'ti. So taṃ ṭhānaṃ na karoti. Tassa taṃ ṭhānaṃ akayiramānaṃ anatthāya saṃvattati. Paṇḍito ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'kiñcāpi kho idaṃ ṭhānaṃ amanāpaṃ kātuṃ; atha carahidaṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ atthāya saṃvattatī'ti. So taṃ ṭhānaṃ karoti. Tassa taṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ atthāya saṃvattati.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ; tañca kayiramānaṃ anatthāya saṃvattati—imasmimpi, bhikkhave, ṭhāne bālo ca paṇḍito ca veditabbo purisathāme purisavīriye purisaparakkame. Na, bhikkhave, bālo iti paṭisañcikkhati: 'kiñcāpi kho idaṃ ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ; atha carahidaṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ anatthāya saṃvattatī'ti. So taṃ ṭhānaṃ karoti. Tassa taṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ anatthāya saṃvattati. Paṇḍito ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'kiñcāpi kho idaṃ ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ; atha carahidaṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ anatthāya saṃvattatī'ti. So taṃ ṭhānaṃ na karoti. Tassa taṃ ṭhānaṃ akayiramānaṃ atthāya saṃvattati.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ, tañca kayiramānaṃ atthāya saṃvattati—idaṃ, bhikkhave, ṭhānaṃ ubhayeneva kattabbaṃ maññati. Yampidaṃ ṭhānaṃ manāpaṃ kātuṃ, imināpi naṃ kattabbaṃ maññati; yampidaṃ ṭhānaṃ kayiramānaṃ atthāya saṃvattati, imināpi naṃ kattabbaṃ maññati. Idaṃ, bhikkhave, ṭhānaṃ ubhayeneva kattabbaṃ maññati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri ṭhānānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

212. Diṭṭhisutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Kāyaduccaritena, vacīduccaritena, manoduccaritena, micchādiṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Kāyasucaritena, vacīsucaritena, manosucaritena, sammādiṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

232. Saṅkhittasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ

kaṇhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

148. Duccaritasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, vacīduccaritāni. Katamāni cattāri? Musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo—imāni kho, bhikkhave, cattāri vacīduccaritānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

260. Dutiyaājānīyasutta

"Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo vaṇṇasampanno ca hoti, balasampanno ca, javasampanno ca, ārohapariṇāhasampanno ca. Imehi kho, bhikkhave, catūhi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno ca hoti, balasampanno ca, javasampanno ca, ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ārohapariṇāhasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ārohapariṇāhasampanno hoti.

Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

89. Sammādiṭṭhisutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Samaṇamacalo, samaṇapuṇḍarīko, samaṇapadumo, samaṇesu samaṇasukhumālo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti, sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇamacalo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti, sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, sammāñāṇī hoti, sammāvimutti hoti, no ca kho aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapuṇḍarīko hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiko hoti ... pe ... sammāvimutti hoti, aṭṭha ca vimokkhe kāyena phusitvā viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo samaṇapadumo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yācitova bahulaṃ cīvaraṃ paribhuñjati, appaṃ ayācito ... pe ... yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti, mameva taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno

vadeyya samaṇesu samaṇasukhumāloti. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

23. Lokasutta

“Loko, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddho. Lokasmā tathāgato visaṃyutto. Lokasamudayo, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddho. Lokasamudayo tathāgatassa pahīno. Lokanirodho, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddho. Lokanirodho tathāgatassa sacchikato. Lokanirodhagāminī paṭipadā, bhikkhave, tathāgatena abhisambuddhā. Lokanirodhagāminī paṭipadā tathāgatassa bhāvitā.

Yaṃ, bhikkhave, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, sabbaṃ taṃ tathāgatena abhisambuddhaṃ. Tasmā ‘tathāgato’ti vuccati.

Yañca, bhikkhave, rattiṃ tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati yañca rattiṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, yaṃ etasmiṃ antare bhāsati lapati niddisati sabbaṃ taṃ tatheva hoti, no aññathā. Tasmā ‘tathāgato’ti vuccati.

Yathāvādī, bhikkhave, tathāgato tathākārī, yathākārī tathāvādī. Iti yathāvādī tathākārī, yathākārī tathāvādī. Tasmā ‘tathāgato’ti vuccati.

Sadevake, bhikkhave, loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato abhibhū anabhibhūto aññadatthu daso vasavattī. Tasmā ‘tathāgato’ti vuccati.

Sabbaṃ lokaṃ abhiññāya, sabbaṃ loke yathātathaṃ; Sabbaṃ lokaṃ visaṃyutto, sabbaloke anūpayo.

Sa ve sabbābhibhū dhīro, sabbaganthappamocano; Phuṭṭha’ssa paramā santi, nibbānaṃ akutobhayaṃ.

Esa khīṇāsavo buddho, anīgho chinnasaṃsayo; Sabbakammakkhayaṃ patto, vimutto upadhisaṅkhaye.

Esa so bhagavā buddho, esa sīho anuttaro; Sadevakassa lokassa, brahmacakkaṃ pavattayī.

Iti devā manussā ca, ye buddhaṃ saraṇaṃ gatā; Saṅgamma taṃ namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Danto damayataṃ seṭṭho, santo samayataṃ isi; Mutto mocayataṃ aggo, tiṇṇo tārayataṃ varo.

Iti hetaṃ namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

267. Musāvādīsutta

... pe ... Attanā ca musāvādī hoti, parañca musāvāde samādapeti, musāvāde ca samanuñño hoti, musāvādassa ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho ... pe ....

Attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, musāvādā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, musāvādā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati— imehi ... pe ....

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

6. Appassutasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Appassuto sutena anupapanno, appassuto sutena upapanno, bahussuto sutena anupapanno, bahussuto sutena upapanno. Kathañca, bhikkhave, puggalo appassuto hoti sutena anupapanno? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa appakaṃ sutaṃ hoti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa appakassa sutassa na atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo appassuto hoti sutena anupapanno.

Kathañca, bhikkhave, puggalo appassuto hoti sutena upapanno? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa appakaṃ sutaṃ hoti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa appakassa sutassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo appassuto hoti sutena upapanno.

Kathañca, bhikkhave, puggalo bahussuto hoti sutena anupapanno? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa bahukaṃ sutaṃ hoti—sut-

taṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa bahukassa sutassa na atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo bahussuto hoti sutena anupapanno.

Kathañca, bhikkhave, puggalo bahussuto hoti sutena upapanno? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa bahukaṃ sutaṃ hoti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa bahukassa sutassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo bahussuto hoti sutena upapanno. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Appassutopi ce hoti, sīlesu asamāhito; Ubhayena naṃ garahanti, sīlato ca sutena ca.

Appassutopi ce hoti, sīlesu susamāhito; Sīlato naṃ pasaṃsanti, tassa sampajjate sutaṃ.

Bahussutopi ce hoti, sīlesu asamāhito; Sīlato naṃ garahanti, nāssa sampajjate sutaṃ.

Bahussutopi ce hoti, sīlesu susamāhito; Ubhayena naṃ pasaṃsanti, sīlato ca sutena ca.

Bahussutaṃ dhammadharaṃ, sappaññaṃ buddhasāvakaṃ; Nekkhaṃ jambonadasseva, ko taṃ ninditumarahati; Devāpi naṃ pasaṃsanti, brahmunāpi pasaṃsito”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

48. Visākhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā visākho pañcālaputto upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti, poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāya. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

“Ko nu kho, bhikkhave, upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti poriyā vācāya

vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāyā"ti? "Āyasmā, bhante, visākho pañcālaputto upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāyā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ visākhaṃ pañcālaputtaṃ etadavoca: "sādhu sādhu, visākha. Sādhu kho tvaṃ, visākha, bhikkhū dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāyāti.

Nābhāsamānaṃ jānanti, missaṃ bālehi paṇḍitaṃ; Bhāsamānañca jānanti, desentaṃ amataṃ padaṃ.

Bhāsaye jotaye dhammaṃ, paggaṇhe isinaṃ dhajaṃ; Subhāsitadhajā isayo, dhammo hi isinaṃ dhajo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

264. Pāṇātipātīsutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti, pāṇātipāte ca samanuñño hoti, pāṇātipātassa ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

51. Paṭhamapuññābhisandasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya

kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Katame cattāro? Yassa, bhikkhave, bhikkhu cīvaraṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Yassa, bhikkhave, bhikkhu piṇḍapātaṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Yassa, bhikkhave, bhikkhu senāsanaṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Yassa, bhikkhave, bhikkhu gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti.

Imehi ca pana, bhikkhave, catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gahetuṃ: ‘ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattatī’ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamudde na sukaraṃ udakassa pamāṇaṃ gahetuṃ: ‘ettakāni udakāḷhakānīti vā, ettakāni udakāḷhakasatānīti vā, ettakāni udakāḷhakasahassānīti vā, ettakāni udakāḷhakasatasahassānīti vā’, atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāudakakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchati; evamevaṃ kho, bhikkhave, imehi catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gahetuṃ: ‘ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattatī’ti. Atha

kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchatīti.

Mahodadhiṃ aparimitaṃ mahāsaraṃ, Bahubheravaṃ ratanavarānamālayaṃ; Najjo yathā naragaṇasaṅghasevitā, Puthū savantī upayanti sāgaraṃ.

Evaṃ naraṃ annadapānavatthadaṃ, Seyyānisajjattharaṇassa dāyakaṃ; Puññassa dhārā upayanti paṇḍitaṃ, Najjo yathā vārivahāva sāgaran"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

37. Aparihāniyasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo parihānāya nibbānasseva santike. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlasampanno hoti, indriyesu guttadvāro hoti, bhojane mattaññū hoti, jāgariyaṃ anuyutto hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu bhojane mattaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya; yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ

paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati, anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu bhojane mattaññū hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti; rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti; rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti, pāde pādaṃ accādhāya, sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā; rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo parihānāya, nibbānasseva santiketi.

Sīle patiṭṭhito bhikkhu, indriyesu ca saṃvuto; Bhojanamhi ca mattaññū, jāgariyaṃ anuyuñjati.

Evaṃ vihārī ātāpī, ahorattamatandito; Bhāvayaṃ kusalaṃ dhammaṃ, yogakkhemassa pattiyā.

Appamādarato bhikkhu, pamāde bhayadassi vā; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

42. Pañhabyākaraṇasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, pañhabyākaraṇāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, pañho ekaṃsabyākaraṇīyo; atthi, bhikkhave, pañho vibhajjabyākaraṇīyo; atthi, bhikkhave, pañho paṭipucchābyākaraṇīyo; atthi, bhikkhave, pañho ṭhapanīyo. Imāni kho, bhikkhave, cattāri pañhabyākaraṇānīt

Ekaṃsavacanaṃ ekaṃ, vibhajjavacanāparaṃ; Tatiyaṃ paṭipuccheyya, catutthaṃ pana ṭhāpaye.

Yo ca tesaṃ tattha tattha, jānāti anudhammataṃ; Catupañhassa kusalo, āhu bhikkhuṃ tathāvidhaṃ.

Durāsado duppasaho, gambhīro duppadhaṃsiyo; Atho atthe anatthe ca, ubhayassa hoti kovido.

Anatthaṃ parivajjeti, atthaṃ gaṇhāti paṇḍito; Atthābhisamayā dhīro, paṇḍitoti pavuccatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

259. Paṭhamaājānīyasutta

"Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Imehi kho, bhikkhave, catūhi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno ca hoti balasampanno ca javasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇṇasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu balasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu javasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ārohapariṇāhasampanno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ārohapariṇāhasampanno hoti.

Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

50. Upakkilesasutta

"Cattārome, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti na bhāsanti na virocanti. Katame cattāro? Abbhā, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkilesā, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Mahikā, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkilesā, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Dhūmo rajo, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Rāhu, bhikkhave, asurindo candimasūriyānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti na bhāsanti na virocanti. Ime kho, bhikkhave, cattāro candimasūriyānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattārome samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti na bhāsanti na virocanti. Katame cattāro? Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā suraṃ pivanti merayaṃ, surāmerayapānā appaṭiviratā. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā methunaṃ dhammaṃ paṭisevanti, methunasmā dhammā appaṭiviratā. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā jātarūparajataṃ sādiyanti, jātarūparajatapaṭiggahaṇā appaṭiviratā. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti na bhāsanti na virocanti.

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā micchājīvena jīvanti, micchājīvā appaṭiviratā. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāh-

maṇā na tapanti na bhāsanti na virocanti. Ime kho, bhikkhave, cattāro samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti na bhāsanti na virocantīti.

Rāgadosaparikkiṭṭhā, eke samaṇabrāhmaṇā; Avijjānivutā posā, piyarūpābhinandino.

Suraṃ pivanti merayaṃ, paṭisevanti methunaṃ; Rajataṃ jātarūpañca, sādiyanti aviddasū; Micchājīvena jīvanti, eke samaṇabrāhmaṇā.

Ete upakkilesā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Yehi upakkilesehi, eke samaṇabrāhmaṇā; Na tapanti na bhāsanti, asuddhā sarajā magā.

Andhakārena onaddhā, taṇhādāsā sanettikā; Vaḍḍhenti kaṭasiṃ ghoraṃ, ādiyanti punabbhavan"ti.

Dasamaṃ.

Rohitassavaggo pañcamo.

Samādhipañhā dve kodhā, Rohitassāpare duve; Suvidūravisākhavipallāsā, Upakkilesena te dasāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

12. Sīlasutta

"Sampannasīlā, bhikkhave, viharatha sampannapātimokkhā, pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino samādāya sikkhatha sikkhāpadesu. Sampannasīlānaṃ vo, bhikkhave, viharataṃ sampannapātimokkhānaṃ pātimokkhasaṃvarasaṃvutānaṃ viharataṃ ācāragocarasampannānaṃ aṇumattesu vajjesu bhayadassāvīnaṃ samādāya sikkhataṃ sikkhāpadesu, kimassa uttari karaṇīyaṃ?

Carato cepi, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhābyāpādo vigato hoti, thinamiddhaṃ ... uddhaccakukkuccaṃ ... vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ, carampi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto 'ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto'ti vuccati.

Ṭhitassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhābyāpādo vigato hoti, thinamiddhaṃ ... uddhaccakukkuccaṃ ... vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho

kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ, ṭhitopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto 'ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto'ti vuccati.

Nisinnassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhābyāpādo vigato hoti, thinamiddhaṃ ... uddhaccakukkuccaṃ ... vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ, nisinnopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto 'ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto'ti vuccati.

Sayānassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno jāgarassa abhijjhābyāpādo vigato hoti, thinamiddhaṃ ... uddhaccakukkuccaṃ ... vicikicchā pahīnā hoti, āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ, sayānopi, bhikkhave, bhikkhu jāgaro evaṃbhūto 'ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto'ti vuccatīti.

Yataṃ care yataṃ tiṭṭhe, Yataṃ acche yataṃ saye; Yataṃ samiñjaye bhikkhu, Yatamenaṃ pasāraye.

Uddhaṃ tiriyaṃ apācīnaṃ, yāvatājagatogati; Samavekkhitā ca dhammānaṃ, khandhānaṃ udayabbayaṃ.

Cetosamathasāmīciṃ, sikkhamānaṃ sadā sataṃ; Satataṃ pahitattoti, āhu bhikkhuṃ tathāvidhan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

176. Āyācanasutta

"Saddho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ sammā āyācamāno āyāceyya: 'tādiso homi yādisā sāriputtamoggallānā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ, yadidaṃ sāriputtamoggallānā.

Saddhā, bhikkhave, bhikkhunī evaṃ sammā āyācamānā āyāceyya: 'tādisā homi yādisā khemā ca bhikkhunī uppalavaṇṇā cā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvikānaṃ bhikkhunīnaṃ, yadidaṃ khemā ca bhikkhunī uppalavaṇṇā ca.

Saddho, bhikkhave, upāsako evaṃ sammā āyācamāno āyāceyya: 'tādiso homi yādiso citto ca gahapati hatthako ca āḷavako'ti. Esā, bhikkhave,

tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvakānaṃ upāsakānaṃ, yadidaṃ citto ca gahapati hatthako ca āḷavako.

Saddhā, bhikkhave, upāsikā evaṃ sammā āyācamānā āyāceyya: 'tādisā homi yādisā khujjuttarā ca upāsikā veḷukaṇḍakiyā ca nandamātā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvikānaṃ upāsikānaṃ, yadidaṃ khujjuttarā ca upāsikā veḷukaṇḍakiyā ca nandamātā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

150. Sārasutta

"Cattārome, bhikkhave, sārā. Katame cattāro? Sīlasāro, samādhisāro, paññāsāro, vimuttisāro—ime kho, bhikkhave, cattāro sārā"ti.

Dasamaṃ.

Ābhāvaggo pañcamo.

Ābhā pabhā ca ālokā, obhāsā ceva pajjotā; Dve kālā caritā dve ca, honti sārena te dasāti.

Tatiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

147. Dutiyakālasutta

"Cattārome, bhikkhave, kālā sammā bhāviyamānā sammā anuparivattiyamānā anupubbena āsavānaṃ khayaṃ pāpenti. Katame cattāro? Kālena dhammassavanaṃ, kālena dhammasākacchā, kālena sammasanā, kālena vipassanā—ime kho, bhikkhave, cattāro kālā sammā bhāviyamānā sammā anuparivattiyamānā anupubbena āsavānaṃ khayaṃ pāpenti.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti; pabbatakandarapadarasākhā paripūrā kusobbhe paripūrenti; kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti; mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti; kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti; mahānadiyo paripūrā samuddaṃ paripūrenti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, ime cattāro kālā sammā bhāviyamānā sammā anuparivattiyamānā anupubbena āsavānaṃ khayaṃ pāpentī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

32. Saṅgahasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, saṅgahavatthūni. Katamāni cattāri? Dānaṃ, peyyavajjaṃ, atthacariyā, samānattatā—imāni kho, bhikkhave, cattāri saṅgahavatthūnīti.

Dānañca peyyavajjañca, atthacariyā ca yā idha; Samānattatā ca dhammesu, tattha tattha yathārahaṃ; Ete kho saṅgahā loke, rathassāṇīva yāyato.

Ete ca saṅgahā nāssu, na mātā puttakāraṇā; Labhetha mānaṃ pūjaṃ vā, pitā vā puttakāraṇā.

Yasmā ca saṅgahā ete, samavekkhanti paṇḍitā; Tasmā mahattaṃ papponti, pāsaṃsā ca bhavanti te"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

228. Dutiyavohārapathasutta

... pe ... Diṭṭhe adiṭṭhavādī hoti, sute asutavādī hoti, mute amutavādī hoti, viññāte aviññātavādī hoti ... pe ... diṭṭhe diṭṭhavādī hoti, sute sutavādī hoti, mute mutavādī hoti, viññāte viññātavādī hoti ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

184. Abhayasutta

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Ahañhi, bho gotama, evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'natthi yo maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassā'"ti. "Atthi, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno bhāyati, santāsaṃ āpajjati maraṇassa; atthi pana, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Katamo ca, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno bhāyati, santāsaṃ āpajjati maraṇassa? Idha, brāhmaṇa, ekacco kāmesu avītarāgo hoti avi-

gatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa evaṃ hoti: 'piyā vata maṃ kāmā jahissanti, piye cāhaṃ kāme jahissāmī'ti. So socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno bhāyati, santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco kāye avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa evaṃ hoti: 'piyo vata maṃ kāyo jahissati, piyañcāhaṃ kāyaṃ jahissāmī'ti. So socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayampi kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno bhāyati, santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco akatakalyāṇo hoti akatakusalo akatabhīruttāṇo katapāpo kataluddo katakibbiso. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa evaṃ hoti: 'akataṃ vata me kalyāṇaṃ, akataṃ kusalaṃ, akataṃ bhīruttāṇaṃ; kataṃ pāpaṃ, kataṃ luddaṃ, kataṃ kibbisaṃ. Yāvatā, bho, akatakalyāṇānaṃ akatakusalānaṃ akatabhīruttāṇānaṃ katapāpānaṃ kataluddānaṃ katakibbisānaṃ gati taṃ gatiṃ pecca gacchāmī'ti. So socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayampi kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno bhāyati, santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco kaṅkhī hoti vicikicchī aniṭṭhaṅgato saddhamme. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa evaṃ hoti: 'kaṅkhī vatamhi vicikicchī aniṭṭhaṅgato saddhamme'ti. So socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayampi kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno bhāyati, santāsaṃ āpajjati maraṇassa. Ime kho, brāhmaṇa, cattāro maraṇadhammā samānā bhāyanti, santāsaṃ āpajjanti maraṇassa.

Katamo ca, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassa? Idha, brāhmaṇa, ekacco kāmesu vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena

rogātaṅkena phuṭṭhassa na evaṃ hoti: ‘piyā vata maṃ kāmā jahissanti, piye cāhaṃ kāme jahissāmī’ti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco kāye vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa na evaṃ hoti: ‘piyo vata maṃ kāyo jahissati, piyañcāhaṃ kāyaṃ jahissāmī’ti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayampi kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco akatapāpo hoti akataluddo akatakibbiso katakalyāṇo katakusalo katabhīruttāṇo. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa evaṃ hoti: ‘akataṃ vata me pāpaṃ, akataṃ luddaṃ, akataṃ kibbisaṃ; kataṃ kalyāṇaṃ, kataṃ kusalaṃ, kataṃ bhīruttāṇaṃ. Yāvatā, bho, akatapāpānaṃ akataluddānaṃ akatakibbisānaṃ katakalyāṇānaṃ katakusalānaṃ katabhīruttāṇānaṃ gati taṃ gatiṃ pecca gacchāmī’ti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayampi kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassa.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, idhekacco akaṅkhī hoti avicikicchī niṭṭhaṅgato saddhamme. Tamenaṃ aññataro gāḷho rogātaṅko phusati. Tassa aññatarena gāḷhena rogātaṅkena phuṭṭhassa evaṃ hoti: ‘akaṅkhī vatamhi avicikicchī niṭṭhaṅgato saddhamme’ti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayampi kho, brāhmaṇa, maraṇadhammo samāno na bhāyati, na santāsaṃ āpajjati maraṇassa. Ime kho, brāhmaṇa, cattāro maraṇadhammā samānā na bhāyanti, na santāsaṃ āpajjanti maraṇassā”ti.

“Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama … pe … upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

91. Asurasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Asuro asuraparivāro, asuro devaparivāro, devo asuraparivāro, devo devaparivāro.

Kathañca, bhikkhave, puggalo asuro hoti asuraparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo, parisāpissa hoti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo asuro hoti asuraparivāro.

Kathañca, bhikkhave, puggalo asuro hoti devaparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo, parisā ca khvassa hoti sīlavatī kalyāṇadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo asuro hoti devaparivāro.

Kathañca, bhikkhave, puggalo devo hoti asuraparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo, parisā ca khvassa hoti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo devo hoti asuraparivāro.

Kathañca, bhikkhave, puggalo devo hoti devaparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo, parisāpissa hoti sīlavatī kalyāṇadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo devo hoti, devaparivāro. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

22. Parisāvagga

213. Akataññutāsutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Kāyaduccaritena, vacīduccaritena, manoduccaritena, akataññutā akataveditā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Kāyasucaritena, vacīsucaritena, manosucaritena, kataññutā kataveditā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

255. Pariyesanāsutta

"Catasso imā, bhikkhave, anariyapariyesanā. Katamā catasso? Idha, bhikkhave, ekacco attanā jarādhammo samāno jarādhammaṃyeva pariyesati; attanā byādhidhammo samāno byādhidhammaṃyeva pariyesati; attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhammaṃyeva pariyesati; attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammaṃyeva pariyesati. Imā kho, bhikkhave, catasso anariyapariyesanā.

Catasso imā, bhikkhave, ariyapariyesanā. Katamā catasso? Idha, bhikkhave, ekacco attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavaṃ viditvā ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati; attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavaṃ viditvā abyādhiṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati; attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhamme ādīnavaṃ viditvā amataṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati; attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati. Imā kho, bhikkhave, catasso ariyapariyesanā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

62. Ānaṇyasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Cattārimāni, gahapati, sukhāni adhigamanīyāni gihinā kāmabhoginā kālena kālaṃ samayena samayaṃ upādāya. Katamāni cattāri? Atthisukhaṃ, bhogasukhaṃ, ānaṇyasukhaṃ, anavajjasukhaṃ.

Katamañca, gahapati, atthisukhaṃ? Idha, gahapati, kulaputtassa bhogā honti uṭṭhānavīriyādhigatā bāhābalaparicitā sedāvakkhittā dhammikā dhammaladdhā. So 'bhogā me atthi uṭṭhānavīriyādhigatā bāhābalaparicitā sedāvakkhittā dhammikā dhammaladdhā'ti adhigacchati sukhaṃ, adhigacchati somanassaṃ. Idaṃ vuccati, gahapati, atthisukhaṃ.

Katamañca, gahapati, bhogasukhaṃ? Idha, gahapati, kulaputto uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi dhammikehi dhammaladdhehi paribhuñjati puññāni ca karoti. So 'uṭṭhānavīriyādhigatehi bhogehi bāhābalaparicitehi sedāvakkhittehi

dhammikehi dhammaladdhehi paribhuñjāmi puññāni ca karomī'ti adhigacchati sukhaṃ, adhigacchati somanassaṃ. Idaṃ vuccati, gahapati, bhogasukhaṃ.

Katamañca, gahapati, ānaṇyasukhaṃ? Idha, gahapati, kulaputto na kassaci kiñci dhāreti appaṃ vā bahuṃ vā. So 'na kassaci kiñci dhāremi appaṃ vā bahuṃ vā'ti adhigacchati sukhaṃ, adhigacchati somanassaṃ. Idaṃ vuccati, gahapati, ānaṇyasukhaṃ.

Katamañca, gahapati, anavajjasukhaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako anavajjena kāyakammena samannāgato hoti, anavajjena vacīkammena samannāgato hoti, anavajjena manokammena samannāgato hoti. So 'anavajjenamhi kāyakammena samannāgato, anavajjena vacīkammena samannāgato, anavajjena manokammena samannāgato'ti adhigacchati sukhaṃ, adhigacchati somanassaṃ. Idaṃ vuccati, gahapati, anavajjasukhaṃ. Imāni kho, gahapati, cattāri sukhāni adhigamanīyāni gihinā kāmabhoginā kālena kālaṃ samayena samayaṃ upādāyāti.

Ānaṇyasukhaṃ ñatvāna, Atho atthisukhaṃ paraṃ; Bhuñjaṃ bhogasukhaṃ macco, Tato paññā vipassati.

Vipassamāno jānāti, ubho bhoge sumedhaso; Anavajjasukhassetaṃ, kalaṃ nāgghati soḷasin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

116. Appamādasutta

"Catūhi, bhikkhave, ṭhānehi appamādo karaṇīyo. Katamehi catūhi? Kāyaduccaritaṃ, bhikkhave, pajahatha, kāyasucaritaṃ bhāvetha; tattha ca mā pamādattha. Vacīduccaritaṃ, bhikkhave, pajahatha, vacīsucaritaṃ bhāvetha; tattha ca mā pamādattha. Manoduccaritaṃ, bhikkhave, pajahatha, manosucaritaṃ bhāvetha; tattha ca mā pamādattha. Micchādiṭṭhiṃ, bhikkhave, pajahatha, sammādiṭṭhiṃ bhāvetha; tattha ca mā pamādattha.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno kāyaduccaritaṃ pahīnaṃ hoti kāyasucaritaṃ bhāvitaṃ, vacīduccaritaṃ pahīnaṃ hoti vacīsucaritaṃ bhāvitaṃ, manoduccaritaṃ pahīnaṃ hoti manosucaritaṃ bhāvitaṃ, micchādiṭṭhi pahīnā hoti sammādiṭṭhi bhāvitā, so na bhāyati samparāyikassa maraṇassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

234. Soṇakāyanasutta

Atha kho sikhāmoggallāno brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sikhāmoggallāno brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Purimāni, bho gotama, divasāni purimatarāni soṇakāyano māṇavo yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ etadavoca: 'samaṇo gotamo sabbakammānaṃ akiriyaṃ paññapeti, sabbakammānaṃ kho pana akiriyaṃ paññapento ucchedaṃ āha lokassa'—kammasaccāyaṃ, bho, loko kammasamārambhaṭṭhāyī"ti.

"Dassanampi kho ahaṃ, brāhmaṇa, soṇakāyanassa māṇavassa nābhijānāmi; kuto panevarūpo kathāsallāpo. Cattārimāni, brāhmaṇa, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, brāhmaṇa, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ; atthi, brāhmaṇa, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, brāhmaṇa, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, brāhmaṇa, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Katamañca, brāhmaṇa, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ? Idha, brāhmaṇa, ekacco sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhā phassā phusanti. So sabyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhaṃ vedanaṃ vediyati ekantadukkhaṃ, seyyathāpi sattā nerayikā. Idaṃ vuccati, brāhmaṇa, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ.

Katamañca, brāhmaṇa, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, brāhmaṇa, ekacco abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ

abhisaṅkharitvā abyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ abyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ abyābajjhā phassā phusanti. So abyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno abyābajjhaṃ vedanaṃ vediyati ekantasukhaṃ, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Idaṃ vuccati, brāhmaṇa, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Katamañca, brāhmaṇa, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, brāhmaṇa, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhāpi abyābajjhāpi phassā phusanti. So sabyābajjhehipi abyābajjhehipi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhampi abyābajjhampi vedanaṃ vediyati vokiṇṇasukhadukkhaṃ, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Idaṃ vuccati, brāhmaṇa, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ.

Katamañca, brāhmaṇa, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati? Tatra, brāhmaṇa, yamidaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yamidaṃ kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yamidaṃ kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā—idaṃ vuccati, brāhmaṇa, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Imāni kho, brāhmaṇa, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

92. Paṭhamasamādhisutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī hoti adhipaññādhammavipas-

sanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo na ceva lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa na ca lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

237. Ariyamaggasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

4. Dutiyakhatasutta

“Catūsu, bhikkhave, micchā paṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamesu catūsu? Mātari, bhikkhave, micchā paṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Pitari, bhikkhave, micchā paṭipajjamāno ... pe ... tathāgate, bhikkhave, micchā paṭipajjamāno ... pe ... tathāgatasāvake, bhikkhave, micchā paṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Imesu kho, bhikkhave, catūsu micchā paṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati.

Catūsu, bhikkhave, sammā paṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamesu catūsu? Mātari, bhikkhave, sammā paṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Pitari, bhikkhave, sammā paṭipajjamāno ... pe ... tathāgate, bhikkhave, sammā paṭipajjamāno ... pe ... tathāgatasāvake, bhikkhave, sammā paṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Imesu kho, bhikkhave, catūsu sammā paṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatīti.

Mātari pitari cāpi, yo micchā paṭipajjati; Tathāgate vā sambuddhe, atha vā tassa sāvake; Bahuñca so pasavati, apuññaṃ tādiso naro.

Tāya naṃ adhammacariyāya, Mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ garahanti, Peccāpāyañca gacchati.

Mātari pitari cāpi, yo sammā paṭipajjati; Tathāgate vā sambuddhe, atha vā tassa sāvake; Bahuñca so pasavati, puññaṃ etādiso naro.

Tāya naṃ dhammacariyāya, mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

72. Sammādiṭṭhisutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu apaṇṇakappaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāya. Katamehi catūhi? Nekkhammavitakkena, abyāpādavitakkena, avihiṃsāvitakkena, sammādiṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu apaṇṇakappaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

13. Bhayavagga

123. Paṭhamanānākaraṇasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Brahmakāyikānaṃ, bhikkhave, devānaṃ kappo āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā sati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno ābhassarānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ābhassarānaṃ, bhikkhave, devānaṃ dve kappā āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ

ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā sati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno, kālaṃ kurumāno subhakiṇhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Subhakiṇhānaṃ, bhikkhave, devānaṃ cattāro kappā āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā sati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco puggalo sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So tadassādeti, taṃ nikāmeti, tena ca vittiṃ āpajjati. Tattha ṭhito tadadhimutto tabbahulavihārī aparihīno kālaṃ kurumāno vehapphalānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Vehapphalānaṃ, bhikkhave, devānaṃ pañca kappasatāni āyuppamāṇaṃ. Tattha puthujjano yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā nirayampi gacchati tiracchānayonimpi gacchati pettivisayampi gacchati. Bhagavato pana sāvako tattha yāvatāyukaṃ ṭhatvā yāvatakaṃ tesaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ taṃ sabbaṃ khepetvā tasmiṃyeva bhave parinibbāyati. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assuta-

vatā puthujjanena, yadidaṃ gatiyā upapattiyā sati. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

182. Pāṭibhogasutta

“Catunnaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ natthi koci pāṭibhogo—samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ.

Katamesaṃ catunnaṃ? ‘Jarādhammaṃ mā jīrī’ti natthi koci pāṭibhogo—samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ; ‘byādhidhammaṃ mā byādhiyī’ti natthi koci pāṭibhogo—samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ; ‘maraṇadhammaṃ mā mīyī’ti natthi koci pāṭibhogo— samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ; ‘yāni kho pana tāni pubbe attanā katāni pāpakāni kammāni saṅkilesikāni ponobhavikāni sadarāni dukkhavipākāni āyatiṃ jātijarāmaraṇikāni, tesaṃ vipāko mā nibbattī’ti natthi koci pāṭibhogo—samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ.

Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ dhammānaṃ natthi koci pāṭibhogo—samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmin”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

179. Nibbānasutta

Atha kho āyasmā ānando yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: “ko nu kho, āvuso sāriputta, hetu ko paccayo, yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme na parinibbāyantī”ti?

“Idhāvuso ānanda, sattā imā hānabhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ nappajānanti, imā ṭhitibhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ nappajānanti, imā visesabhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ nappajānanti, imā nibbedhabhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ nappajānanti. Ayaṃ kho, āvuso ānanda,

hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme na parinibbāyantī”ti.

“Ko panāvuso sāriputta, hetu ko paccayo, yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī”ti? “Idhāvuso ānanda, sattā imā hānabhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ pajānanti, imā ṭhitibhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ pajānanti, imā visesabhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ pajānanti, imā nibbedhabhāgiyā saññāti yathābhūtaṃ pajānanti. Ayaṃ kho, āvuso ānanda, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

224. Pāṇātipātīsutta

... pe ... Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti ... pe ... pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti ... pe ....

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

191. Sotānugatasutta

“Sotānugatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ, vacasā paricitānaṃ, manasānupekkhitānaṃ, diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ cattāro ānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha sukhino dhammapadā plavanti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha so satto khippaṃyeva visesagāmī hoti. Sotānugatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ, vacasā paricitānaṃ, manasānupekkhitānaṃ, diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ ayaṃ paṭhamo ānisaṃso pāṭikaṅkho.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, va-

casā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha na heva kho sukhino dhammapadā plavanti; api ca kho bhikkhu iddhimā cetovasippatto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti. Tassa evaṃ hoti: 'ayaṃ vā so dhammavinayo, yatthāhaṃ pubbe brahmacariyaṃ acarin'ti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha so satto khippameva visesagāmī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso kusalo bherisaddassa. So addhānamaggappaṭipanno bherisaddaṃ suṇeyya. Tassa na heva kho assa kaṅkhā vā vimati vā: 'bherisaddo nu kho, na nu kho bherisaddo'ti. Atha kho bherisaddotveva niṭṭhaṃ gaccheyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha na heva kho sukhino dhammapadā plavanti; api ca kho bhikkhu iddhimā cetovasippatto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti. Tassa evaṃ hoti: 'ayaṃ vā so dhammavinayo, yatthāhaṃ pubbe brahmacariyaṃ acarin'ti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha so satto khippaṃyeva visesagāmī hoti. Sotānugatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ, vacasā paricitānaṃ, manasānupekkhitānaṃ, diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ ayaṃ dutiyo ānisaṃso pāṭikaṅkho.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha na heva kho sukhino dhammapadā plavanti, napi bhikkhu iddhimā cetovasippatto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti; api ca kho devaputto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti. Tassa evaṃ hoti: 'ayaṃ vā so dhammavinayo, yatthāhaṃ pubbe brahmacariyaṃ acarin'ti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha so satto khippaṃyeva visesagāmī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso kusalo saṅkhasaddassa. So addhānamaggappaṭipanno saṅkhasaddaṃ suṇeyya. Tassa na heva kho assa kaṅkhā vā vimati vā: 'saṅkhasaddo nu kho, na nu kho saṅkhasaddo'ti. Atha kho saṅkhasaddotveva niṭṭhaṃ gaccheyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave,

bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha na heva kho sukhino dhammapadā plavanti, napi bhikkhu iddhimā cetovasippatto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti; api ca kho devaputto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti. Tassa evaṃ hoti: 'ayaṃ vā so dhammavinayo, yatthāhaṃ pubbe brahmacariyaṃ acarin'ti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha so satto khippaṃyeva visesagāmī hoti. Sotānugatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ, vacasā paricitānaṃ, manasānupekkhitānaṃ, diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ ayaṃ tatiyo ānisaṃso pāṭikaṅkho.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha na heva kho sukhino dhammapadā plavanti, napi bhikkhu iddhimā cetovasippatto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti, napi devaputto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti; api ca kho opapātiko opapātikaṃ sāreti: 'sarasi tvaṃ, mārisa, sarasi tvaṃ, mārisa, yattha mayaṃ pubbe brahmacariyaṃ acarimhā'ti. So evamāha: 'sarāmi, mārisa, sarāmi, mārisā'ti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha so satto khippaṃyeva visesagāmī hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, dve sahāyakā sahapaṃsukīḷikā. Te kadāci karahaci aññamaññaṃ samāgaccheyyuṃ. Añño pana sahāyako sahāyakaṃ evaṃ vadeyya: 'idampi, samma, sarasi, idampi, samma, sarasī'ti. So evaṃ vadeyya: 'sarāmi, samma, sarāmi, sammā'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Tassa te dhammā sotānugatā honti, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So muṭṭhassati kālaṃ kurumāno aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. Tassa tattha na heva kho sukhino dhammapadā plavanti, napi bhikkhu iddhimā cetovasippatto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti, napi devaputto devaparisāyaṃ dhammaṃ deseti; api ca kho opapātiko opapātikaṃ sāreti: 'sarasi tvaṃ, mārisa,

sarasi tvaṃ, mārisa, yattha mayaṃ pubbe brahmacariyaṃ acarimhā'ti. So evamāha: 'sarāmi, mārisa, sarāmi, mārisā'ti. Dandho, bhikkhave, satuppādo; atha kho so satto khippaṃyeva visesagāmī hoti. Sotānugatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ, vacasā paricitānaṃ, manasānupekkhitānaṃ, diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ ayaṃ catuttho ānisaṃso pāṭikaṅkho. Sotānugatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ, vacasā paricitānaṃ, manasānupekkhitānaṃ diṭṭhiyā suppaṭividdhānaṃ ime cattāro ānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

181. Yodhājīvasutta

"Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato yodhājīvo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, yodhājīvo ṭhānakusalo ca hoti, dūrepātī ca, akkhaṇavedhī ca, mahato ca kāyassa padāletā. Imehi kho, bhikkhave, catūhi aṅgehi samannāgato yodhājīvo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu ṭhānakusalo ca hoti, dūrepātī ca, akkhaṇavedhī ca, mahato ca kāyassa padāletā.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ṭhānakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ṭhānakusalo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dūrepātī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dūrepātī

hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu akkhaṇavedhī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu akkhaṇavedhī hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu mahato kāyassa padāletā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu mahantaṃ avijjākkhandhaṃ padāletā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu mahato kāyassa padāletā hoti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

133. Ugghaṭitaññūsutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Ugghaṭitaññū, vipañcitaññū, neyyo, padaparamo—ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

94. Tatiyasamādhisutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī hoti adhipaññādhammavipassanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo na ceva lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa na ca lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa na lābhī adhipaññādhammavipassanāya, tena, bhikkhave, puggalena yvāyaṃ puggalo lābhī adhipaññādhammavipassanāya so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'kathaṃ nu kho, āvuso, saṅkhārā daṭṭhabbā? Kathaṃ saṅkhārā sammasitabbā? Kathaṃ saṅkhārā vipas-

sitabbā'ti? Tassa so yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ byākaroti: 'evaṃ kho, āvuso, saṅkhārā daṭṭhabbā, evaṃ saṅkhārā sammasitabbā, evaṃ saṅkhārā vipassitabbā'ti. So aparena samayena lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo lābhī adhipaññādhammavipassanāya na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa, tena, bhikkhave, puggalena yvāyaṃ puggalo lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'kathaṃ nu kho, āvuso, cittaṃ saṇṭhapetabbaṃ? Kathaṃ cittaṃ sannisādetabbaṃ? Kathaṃ cittaṃ ekodi kātabbaṃ? Kathaṃ cittaṃ samādahātabban'ti? Tassa so yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ byākaroti: 'evaṃ kho, āvuso, cittaṃ saṇṭhapetabbaṃ, evaṃ cittaṃ sannisādetabbaṃ, evaṃ cittaṃ ekodi kātabbaṃ, evaṃ cittaṃ samādahātabban'ti. So aparena samaye lābhī ceva hoti adhipaññādhammavipassanāya lābhī ca ajjhattaṃ cetosamathassa.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo na ceva lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa na ca lābhī adhipaññādhammavipassanāya, tena, bhikkhave, puggalena yvāyaṃ puggalo lābhī ceva ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'kathaṃ nu kho, āvuso, cittaṃ saṇṭhapetabbaṃ? Kathaṃ cittaṃ sannisādetabbaṃ? Kathaṃ cittaṃ ekodi kātabbaṃ? Kathaṃ cittaṃ samādahātabbaṃ? Kathaṃ saṅkhārā daṭṭhabbā? Kathaṃ saṅkhārā sammasitabbā? Kathaṃ saṅkhārā vipassitabbā'ti? Tassa so yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ byākaroti: 'evaṃ kho, āvuso, cittaṃ saṇṭhapetabbaṃ, evaṃ cittaṃ sannisādetabbaṃ, evaṃ cittaṃ ekodi kātabbaṃ, evaṃ cittaṃ samādahātabbaṃ, evaṃ saṅkhārā daṭṭhabbā, evaṃ saṅkhārā sammasitabbā, evaṃ saṅkhārā vipassitabbā'ti. So aparena samayena lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya, tena, bhikkhave, puggalena tesu ceva kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

135. Sāvajjasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Sāvajjo, vajjabahulo, appavajjo, anavajjo.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sāvajjo hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sāvajjena kāyakammena samannāgato hoti, sāvajjena vacīkammena samannāgato hoti, sāvajjena manokammena samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sāvajjo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo vajjabahulo hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sāvajjena bahulaṃ kāyakammena samannāgato hoti, appaṃ anavajjena; sāvajjena bahulaṃ vacīkammena samannāgato hoti, appaṃ anavajjena; sāvajjena bahulaṃ manokammena samannāgato hoti, appaṃ anavajjena. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo vajjabahulo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo appavajjo hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo anavajjena bahulaṃ kāyakammena samannāgato hoti, appaṃ sāvajjena; anavajjena bahulaṃ vacīkammena samannāgato hoti, appaṃ sāvajjena; anavajjena bahulaṃ manokammena samannāgato hoti, appaṃ sāvajjena. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo appavajjo hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo anavajjo hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo anavajjena kāyakammena samannāgato hoti, anavajjena vacīkammena samannāgato hoti, anavajjena manokammena samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo anavajjo hoti. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

164. Paṭhamakhamasutta

"Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Akkhamā paṭipadā, khamā paṭipadā, damā paṭipadā, samā paṭipadā. Katamā ca, bhikkhave, akkhamā paṭipadā? Idha, bhikkhave, ekacco akkosantaṃ paccakkosati, rosantaṃ paṭirosati, bhaṇḍantaṃ paṭibhaṇḍati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, akkhamā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, khamā paṭipadā? Idha, bhikkhave, ekacco

akkosantaṃ na paccakkosati, rosantaṃ na paṭirosati, bhaṇḍantaṃ na paṭibhaṇḍati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, khamā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, damā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, damā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, samā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti sameti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti sameti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, samā paṭipadā. Imā kho, bhikkhave, catasso paṭipadā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

245. Sikkhānisaṃsasutta

"Sikkhānisaṃsamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati paññuttaraṃ vimuttisāraṃ satādhipateyyaṃ. Kathañca, bhikkhave, sikkhānisaṃsaṃ hoti? Idha, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ ābhisamācārikā sikkhā paññattā appasannānaṃ pasādāya pasannānaṃ bhiyyobhāvāya. Yathā yathā, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ ābhisamācārikā sikkhā paññattā appasannānaṃ pasādāya pasannānaṃ bhiyyobhāvāya tathā tathā so tassā sikkhāya akhaṇḍakārī hoti acchiddakārī asabalakārī akammāsakārī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ ādibrahmacariyikā sikkhā paññattā sabbaso sammā dukkhakkhayāya. Yathā yathā, bhikkhave,

mayā sāvakānaṃ ādibrahmacariyikā sikkhā paññattā sabbaso sammā dukkhakkhayāya tathā tathā so tassā sikkhāya akhaṇḍakārī hoti acchiddakārī asabalakārī akammāsakārī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, bhikkhave, sikkhānisaṃsaṃ hoti.

Kathañca, bhikkhave, paññuttaraṃ hoti? Idha, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ dhammā desitā sabbaso sammā dukkhakkhayāya. Yathā yathā, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ dhammā desitā sabbaso sammā dukkhakkhayāya tathā tathāssa te dhammā paññāya samavekkhitā honti. Evaṃ kho, bhikkhave, paññuttaraṃ hoti.

Kathañca, bhikkhave, vimuttisāraṃ hoti? Idha, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ dhammā desitā sabbaso sammā dukkhakkhayāya. Yathā yathā, bhikkhave, mayā sāvakānaṃ dhammā desitā sabbaso sammā dukkhakkhayāya tathā tathāssa te dhammā vimuttiyā phusitā honti. Evaṃ kho, bhikkhave, vimuttisāraṃ hoti.

Kathañca, bhikkhave, satādhipateyyaṃ hoti? 'Iti aparipūraṃ vā ābhisamācārikaṃ sikkhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā ābhisamācārikaṃ sikkhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmī'ti—ajjhattaṃyeva sati sūpaṭṭhitā hoti. 'Iti aparipūraṃ vā ādibrahmacariyikaṃ sikkhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā ādibrahmacariyikaṃ sikkhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmī'ti—ajjhattaṃyeva sati sūpaṭṭhitā hoti. 'Iti asamavekkhitaṃ vā dhammaṃ paññāya samavekkhissāmi, samavekkhitaṃ vā dhammaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmī'ti—ajjhattaṃyeva sati sūpaṭṭhitā hoti. 'Iti aphusitaṃ vā dhammaṃ vimuttiyā phusissāmi, phusitaṃ vā dhammaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmī'ti—ajjhattaṃyeva sati sūpaṭṭhitā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, satādhipateyyaṃ hoti. 'Sikkhānisaṃsamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati paññuttaraṃ vimuttisāraṃ satādhipateyyan'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

79. Vaṇijjasutta

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu

ko paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā chedagāminī hoti? Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā na yathādhippāyā hoti? Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā yathādhippāyā hoti? Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā parādhippāyā hotī"ti?

"Idha, sāriputta, ekacco samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā pavāreti: 'vadatu, bhante, paccayenā'ti. So yena pavāreti taṃ na deti. So ce tato cuto itthattaṃ āgacchati, so yaññadeva vaṇijjaṃ payojeti, sāssa hoti chedagāminī.

Idha pana, sāriputta, ekacco samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā pavāreti: 'vadatu, bhante, paccayenā'ti. So yena pavāreti taṃ na yathādhippāyaṃ deti. So ce tato cuto itthattaṃ āgacchati, so yaññadeva vaṇijjaṃ payojeti, sāssa na hoti yathādhippāyā.

Idha pana, sāriputta, ekacco samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā pavāreti: 'vadatu, bhante, paccayenā'ti. So yena pavāreti taṃ yathādhippāyaṃ deti. So ce tato cuto itthattaṃ āgacchati, so yaññadeva vaṇijjaṃ payojeti, sāssa hoti yathādhippāyā.

Idha, sāriputta, ekacco samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā pavāreti: 'vadatu, bhante, paccayenā'ti. So yena pavāreti taṃ parādhippāyaṃ deti. So ce tato cuto itthattaṃ āgacchati, so yaññadeva vaṇijjaṃ payojeti, sāssa hoti parādhippāyā.

Ayaṃ kho, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā chedagāminī hoti. Ayaṃ pana, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā na yathādhippāyā hoti. Ayaṃ kho pana, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā yathādhippāyā hoti. Ayaṃ pana, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekaccassa tādisāva vaṇijjā payuttā parādhippāyā hotī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

242. Sappurisānisaṃsasutta

"Sappurisaṃ, bhikkhave, nissāya cattāro ānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame cattāro? Ariyena sīlena vaḍḍhati, ariyena samādhinā vaḍḍhati,

ariyāya paññāya vaḍḍhati, ariyāya vimuttiyā vaḍḍhati—sappurisaṃ, bhikkhave, nissāya ime cattāro ānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Ekādasamaṃ.

Kammavaggo catuttho.

Saṅkhitta vitthāra soṇakāyana, Sikkhāpadaṃ ariyamaggo bojjhaṅgaṃ; Sāvajjañceva abyābajjhaṃ, Samaṇo ca sappurisānisaṃsoti.

Aṅguttara Nikāya 4

28. Rāgapeyyāla

274. Satipaṭṭhānasutta

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya cattāro dhammā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime cattāro dhammā bhāvetabbā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

102. Dutiyavalāhakasutta

"Cattārome, bhikkhave, valāhakā. Katame cattāro? Gajjitā no vassitā, vassitā no gajjitā, neva gajjitā no vassitā gajjitā ca vassitā ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro valāhakā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro valāhakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Gajjitā no vassitā, vassitā no gajjitā, neva gajjitā no vassitā, gajjitā ca vassitā ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gajjitā hoti, no vassitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gajjitā hoti, no vassitā. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako gajjitā, no vassitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo vassitā hoti, no gajjitā? Idha, bhikkhave,

ekacco puggalo dhammaṃ na pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo vassitā hoti, no gajjitā. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako vassitā, no gajjitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo neva gajjitā hoti, no vassitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo neva dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo neva gajjitā hoti, no vassitā. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako neva gajjitā, no vassitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gajjitā ca hoti vassitā ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gajjitā ca hoti vassitā ca. Seyyathāpi so, bhikkhave, valāhako gajjitā ca vassitā ca; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro valāhakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

256. Saṅgahavatthusutta

"Cattārimāni, bhikkhave, saṅgahavatthūni. Katamāni cattāri? Dānaṃ, peyyavajjaṃ, atthacariyā, samānattatā—imāni kho, bhikkhave, cattāri saṅgahavatthūnī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

240. Abyābajjhasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto

evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Sabyābajjhena kāyakammena, sabyābajjhena vacīkammena, sabyābajjhena manokammena, sabyābajjhāya diṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Abyābajjhena kāyakammena, abyābajjhena vacīkammena, abyābajjhena manokammena, abyābajjhāya diṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

3. Uruvelavagga

22. Dutiyauruvelasutta

"Ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ uruvelāyaṃ viharāmi najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Atha kho, bhikkhave, sambahulā brāhmaṇā jiṇṇā vuddhā mahallakā addhagatā vayoanuppattā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā mayā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho, bhikkhave, te brāhmaṇā maṃ etadavocuṃ: 'sutaṃ netaṃ, bho gotama: "na samaṇo gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuddhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī"ti. Tayidaṃ, bho gotama, tatheva. Na hi bhavaṃ gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuddhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Tayidaṃ, bho gotama, na sampannamevā'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'nayime āyasmanto jānanti theraṃ vā therakaraṇe vā dhamme'ti. Vuddho cepi, bhikkhave, hoti āsītiko vā nāvutiko vā vassasatiko vā jātiyā. So ca hoti akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā akālena anapadesaṃ apariyantavatiṃ anatthasaṃhitaṃ. Atha kho so 'bālo thero'tveva saṅkhaṃ gacchati.

Daharo cepi, bhikkhave, hoti yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā. So ca hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. Atha kho so 'paṇḍito thero'tveva

saṅkhaṃ gacchati.

Cattārome, bhikkhave, therakaraṇā dhammā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ime kho, bhikkhave, cattāro therakaraṇā dhammāti.

Yo uddhatena cittena, samphañca bahu bhāsati; Asamāhitasaṅkappo, asaddhammarato mago; Ārā so thāvareyyamhā, pāpadiṭṭhi anādaro.

Yo ca sīlena sampanno, sutavā paṭibhānavā; Saññato dhīro dhammesu, paññāyatthaṃ vipassati.

Pāragū sabbadhammānaṃ, akhilo paṭibhānavā; Pahīnajātimaraṇo, brahmacariyassa kevalī.

Tamahaṃ vadāmi theroti, yassa no santi āsavā; Āsavānaṃ khayā bhikkhu, so theroti pavuccatī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

194. Sāmugiyasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando koliyesu viharati sāmugaṃ nāma koliyānaṃ nigamo. Atha kho sambahulā sāmugiyā koliyaputtā yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te sāmugiye koliyaputte āyasmā ānando etadavoca:

“Cattārimāni, byagghapajjā, pārisuddhipadhāniyaṅgāni tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātāni sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. Katamāni cattāri? Sīlapārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, cittapārisuddhipad-

hāniyaṅgaṃ, diṭṭhipārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, vimuttipārisuddhipadhāniyaṅgaṃ.

Katamañca, byagghapajjā, sīlapārisuddhipadhāniyaṅgaṃ? Idha, byagghapajjā, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Ayaṃ vuccati, byagghapajjā, sīlapārisuddhi. Iti evarūpiṃ sīlapārisuddhiṃ aparipūraṃ vā paripūressāmi paripūraṃ vā tattha tattha paññāya anuggahessāmīti, yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca, idaṃ vuccati, byagghapajjā, sīlapārisuddhipadhāniyaṅgaṃ.

Katamañca, byagghapajjā, cittapārisuddhipadhāniyaṅgaṃ? Idha, byagghapajjā, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, byagghapajjā, cittapārisuddhi. Iti evarūpiṃ cittapārisuddhiṃ aparipūraṃ vā paripūressāmi paripūraṃ vā tattha tattha paññāya anuggahessāmīti, yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca, idaṃ vuccati, byagghapajjā, cittapārisuddhipadhāniyaṅgaṃ.

Katamañca, byagghapajjā, diṭṭhipārisuddhipadhāniyaṅgaṃ? Idha, byagghapajjā, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, byagghapajjā, diṭṭhipārisuddhi. Iti evarūpiṃ diṭṭhipārisuddhiṃ aparipūraṃ vā ... pe ... tattha tattha paññāya anuggahessāmīti, yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca, idaṃ vuccati, byagghapajjā, diṭṭhipārisuddhipadhāniyaṅgaṃ.

Katamañca, byagghapajjā, vimuttipārisuddhipadhāniyaṅgaṃ? Sa kho so, byagghapajjā, ariyasāvako iminā ca sīlapārisuddhipadhāniyaṅgena samannāgato iminā ca cittapārisuddhipadhāniyaṅgena samannāgato iminā ca diṭṭhipārisuddhipadhāniyaṅgena samannāgato rajanīyesu dhammesu cittaṃ virājeti, vimocanīyesu dhammesu cittaṃ vimoceti. So rajanīyesu dhammesu cittaṃ virājetvā, vimocanīyesu dhammesu cittaṃ vimocetvā sammāvimuttiṃ phusati. Ayaṃ vuccati, byagghapajjā, vimuttipārisuddhi. Iti evarūpiṃ vimuttipārisuddhiṃ aparipūraṃ vā paripūressāmi paripūraṃ vā tattha tattha paññāya anuggahessāmīti, yo tattha chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca, idaṃ vuccati, byagghapajjā,

vimuttipārisuddhipadhāniyaṅgaṃ.

Imāni kho, byagghapajjā, cattāri pārisuddhipadhāniyaṅgāni tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātāni sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

54. Dutiyasaṃvāsasutta

"Cattārome, bhikkhave, saṃvāsā. Katame cattāro? Chavo chavāya saddhiṃ saṃvasati, chavo deviyā saddhiṃ saṃvasati, devo chavāya saddhiṃ saṃvasati, devo deviyā saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, bhikkhave, chavo chavāya saddhiṃ saṃvasati. Idha, bhikkhave, sāmiko hoti pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhiko dussīlo pāpadhammo maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyāpissa hoti pāṇātipātinī adinnādāyinī kāmesumicchācārinī musāvādinī pisuṇavācā pharusavācā samphappalāpinī abhijjhālunī byāpannacittā micchādiṭṭhikā dussīlā pāpadhammā maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, chavo chavāya saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, bhikkhave, chavo deviyā saddhiṃ saṃvasati? Idha, bhikkhave, sāmiko hoti pāṇātipātī ... pe ... micchādiṭṭhiko dussīlo pāpadhammo maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyā khvassa hoti pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratā anabhijjhālunī abyāpannacittā sammādiṭṭhikā sīlavatī kalyāṇadhammā vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, chavo deviyā saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, bhikkhave, devo chavāya saddhiṃ saṃvasati? Idha, bhikkhave, sāmiko hoti pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato kāmesumicchācārā paṭivirato musāvādā paṭivirato pisuṇāya vācāya paṭivirato

pharusāya vācāya paṭivirato samphappalāpā paṭivirato anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhiko sīlavā kalyāṇadhammo vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyā khvassa hoti pāṇātipātinī ... pe ... micchādiṭṭhikā dussīlā pāpadhammā maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati akkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, devo chavāya saddhiṃ saṃvasati.

Kathañca, bhikkhave, devo deviyā saddhiṃ saṃvasati? Idha, bhikkhave, sāmiko hoti pāṇātipātā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhiko sīlavā kalyāṇadhammo vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosakaparibhāsako samaṇabrāhmaṇānaṃ; bhariyāpissa hoti pāṇātipātā paṭiviratā ... pe ... sammādiṭṭhikā sīlavatī kalyāṇadhammā vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati anakkosikaparibhāsikā samaṇabrāhmaṇānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, devo deviyā saddhiṃ saṃvasati. Ime kho, bhikkhave, cattāro saṃvāsāti.

Ubho ca honti dussīlā, kadariyā paribhāsakā; Te honti jānipatayo, chavā saṃvāsamāgatā.

Sāmiko hoti dussīlo, kadariyo paribhāsako; Bhariyā sīlavatī hoti, vadaññū vītamaccharā; Sāpi devī saṃvasati, chavena patinā saha.

Sāmiko sīlavā hoti, vadaññū vītamaccharo; Bhariyā hoti dussīlā, kadariyā paribhāsikā; Sāpi chavā saṃvasati, devena patinā saha.

Ubho saddhā vadaññū ca, saññatā dhammajīvino; Te honti jānipatayo, aññamaññaṃ piyaṃvadā.

Atthāsaṃ pacurā honti, phāsukaṃ upajāyati; Amittā dummanā honti, ubhinnaṃ samasīlinaṃ.

Idha dhammaṃ caritvāna, samasīlabbatā ubho; Nandino devalokasmiṃ, modanti kāmakāmino"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

146. Paṭhamakālasutta

"Cattārome, bhikkhave, kālā. Katame cattāro? Kālena dhammassavanaṃ, kālena dhammasākacchā, kālena sammasanā, kālena vipassanā—ime kho, bhikkhave, cattāro kālā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

263. Kammasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Sāvajjena kāyakammena, sāvajjena vacīkammena, sāvajjena manokammena, sāvajjāya diṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Anavajjena kāyakammena, anavajjena vacīkammena, anavajjena manokammena, anavajjāya diṭṭhiyā—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

Dasamaṃ.

Abhiññāvaggo chaṭṭho.

Abhiññā pariyesanā, saṅgahaṃ mālukyaputto; Kulaṃ dve ca ājānīyā, balaṃ araññakammunāti.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

7. Sobhanasutta

"Cattārome, bhikkhave, viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā saṃghaṃ sobhenti. Katame cattāro? Bhikkhu, bhikkhave, viyatto vinīto visārado bahussuto dhammadharo dhammānudhammappaṭipanno saṃghaṃ sobheti. Bhikkhunī, bhikkhave, viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā saṃghaṃ sobheti. Upāsako, bhikkhave, viyatto vinīto visārado bahussuto dhammadharo dhammānudhammappaṭipanno saṃghaṃ sobheti. Upāsikā, bhikkhave, viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā saṃghaṃ sobheti. Ime kho, bhikkhave, cattāro viyattā vinītā visāradā bahussutā

dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā saṃghaṃ sobhentīti.

Yo hoti viyatto ca visārado ca, Bahussuto dhammadharo ca hoti; Dhammassa hoti anudhammacārī, Sa tādiso vuccati saṃghasobhano.

Bhikkhu ca sīlasampanno, bhikkhunī ca bahussutā; Upāsako ca yo saddho, yā ca saddhā upāsikā; Ete kho saṅghaṃ sobhenti, ete hi saṅghasobhanā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

97. Khippanisantisutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Attahitāya paṭipanno no parahitāya, parahitāya paṭipanno no attahitāya, nevattahitāya paṭipanno no parahitāya, attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo khippanisantī ca hoti kusalesu dhammesu, sutānañca dhammānaṃ dhārakajātiko hoti, dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhī hoti atthamaññāya dhammamaññāya, dhammānudhammappaṭipanno hoti; no ca kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā, no ca sandassako hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo na heva kho khippanisantī hoti kusalesu dhammesu, no ca sutānaṃ dhammānaṃ dhārakajātiko hoti, no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhī hoti, no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā, sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nevattahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo na heva kho khippanisantī hoti kusalesu dhammesu, no ca sutānaṃ dhammānaṃ dhārakajātiko

hoti, no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhī hoti, no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; no ca kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā, no ca sandassako hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nevattahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo khippanisantī ca hoti kusalesu dhammesu, sutānañca dhammānaṃ dhārakajātiko hoti, dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhī hoti atthamaññāya dhammamaññāya, dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā, sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

174. Ānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yenāyasmā mahākoṭṭhiko tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākoṭṭhikena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca:

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthaññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā natthaññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthi ca natthi ca aññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā nevatthi no natthaññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthaññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā natthaññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthi ca natthi ca aññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā nevatthi no natthaññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. Yathā kathaṃ panāvuso, imassa bhāsitassa attho daṭṭhabbo"ti?

"'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthaññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā natthaññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthi ca natthi ca aññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā nevatthi no natthaññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. Yāvatā, āvuso, channaṃ phassāyatanānaṃ gati tāvatā papañcassa gati. Yāvatā papañcassa gati tāvatā channaṃ phassāyatanānaṃ gati. Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā papañcanirodho papañcavūpasamo"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

114. Nāgasutta

"Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, rañño nāgo sotā ca hoti, hantā ca, khantā ca, gantā ca.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo sotā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo yamenaṃ hatthidammasārathi kāraṇaṃ kāreti—yadi vā katapubbaṃ yadi vā akatapubbaṃ— taṃ aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasoto suṇāti. Evaṃ kho, bhikkhave,

rañño nāgo sotā hoti.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo hantā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato hatthimpi hanati, hatthāruhampi hanati, assampi hanati, assāruhampi hanati, rathampi hanati, rathikampi hanati, pattikampi hanati. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo hantā hoti.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo khantā hoti? Idha bhikkhave, rañño nāgo saṅgāmagato khamo hoti sattippahārānaṃ asippahārānaṃ usuppahārānaṃ pharasuppahārānaṃ bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo khantā hoti.

Kathañca, bhikkhave, rañño nāgo gantā hoti? Idha, bhikkhave, rañño nāgo yamenaṃ hatthidammasārathi disaṃ peseti—yadi vā gatapubbaṃ yadi vā agatapubbaṃ—taṃ khippameva gantā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, rañño nāgo gantā hoti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi aṅgehi samannāgato rañño nāgo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sotā ca hoti, hantā ca, khantā ca, gantā ca.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sotā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sotā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu hantā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti hanati byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti hanati byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu hantā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu khantā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsaka-

jātiko hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu khantā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu gantā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yāyaṃ disā agatapubbā iminā dīghena addhunā yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ, taṃ khippaññeva gantā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu gantā hoti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

257. Mālukyaputtasutta

Atha kho āyasmā mālukyaputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mālukyaputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Ettha idāni, mālukyaputta, kiṃ dahare bhikkhū vakkhāma; yatra hi nāma tvaṃ jiṇṇo vuddho mahallako tathāgatassa saṃkhittena ovādaṃ yācasī"ti. "Desetu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ; desetu sugato saṃkhittena dhammaṃ. Appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa atthaṃ ājāneyyaṃ; appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa dāyādo assan"ti.

"Cattārome, mālukyaputta, taṇhuppādā yattha bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Katame cattāro? Cīvarahetu vā, mālukyaputta, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Piṇḍapātahetu vā, mālukyaputta, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Senāsanahetu vā, mālukyaputta, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Itibhavābhavahetu vā, mālukyaputta, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Ime kho, mālukyaputta, cattāro taṇhuppādā yattha bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Yato kho, mālukyaputta, bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā, ayaṃ vuccati, mālukyaputta, 'bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'"ti.

Atha kho āyasmā mālukyaputto bhagavatā iminā ovādena ovadito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā mālukyaputto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā mālukyaputto arahataṃ ahosīti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

202. Assaddhasutta

"Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca; sappurisañca, sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

"Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca assaddho hoti, parañca assaddhiye samādapeti; attanā ca ahiriko hoti, parañca ahirikatāya samādapeti; attanā ca anottappī hoti, parañca anottappe samādapeti; attanā ca appassuto hoti, parañca appassute samādapeti; attanā ca kusīto hoti, parañca kosajje samādapeti; attanā ca muṭṭhassati hoti, parañca muṭṭhassacce samādapeti; attanā ca duppañño hoti, parañca duppaññatāya samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca saddhāsampanno hoti, parañca saddhāsampadāya samādapeti; attanā ca hirimā hoti, parañca hirimatāya samādapeti; attanā ca ottappī hoti, parañca ottappe samādapeti; attanā ca bahussuto hoti, parañca bāhusacce samādapeti; attanā ca āraddhavīriyo hoti, parañca vīriyārambhe samādapeti; attanā ca upaṭṭhitassati hoti, parañca satiupaṭṭhāne samādapeti; attanā ca paññāsampanno hoti, parañca paññāsampadāya samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sap-

purisena sappurisataro”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

111. Kesisutta

Atha kho kesi assadammasārathi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho kesiṃ assadammasārathiṃ bhagavā etadavoca: “tvaṃ khosi, kesi, paññāto assadammasārathīti. Kathaṃ pana tvaṃ, kesi, assadammaṃ vinesī”ti? “Ahaṃ kho, bhante, assadammaṃ saṇhenapi vinemi, pharusenapi vinemi, saṇhapharusenapi vinemī”ti. “Sace te, kesi, assadammo saṇhena vinayaṃ na upeti, pharusena vinayaṃ na upeti, saṇhapharusena vinayaṃ na upeti, kinti naṃ karosī”ti? “Sace me, bhante, assadammo saṇhena vinayaṃ na upeti, pharusena vinayaṃ na upeti, saṇhapharusena vinayaṃ na upeti; hanāmi naṃ, bhante. Taṃ kissa hetu? ‘Mā me ācariyakulassa avaṇṇo ahosī’ti.

Bhagavā pana, bhante, anuttaro purisadammasārathi. Kathaṃ pana, bhante, bhagavā purisadammaṃ vinetī”ti? “Ahaṃ kho, kesi, purisadammaṃ saṇhenapi vinemi, pharusenapi vinemi, saṇhapharusenapi vinemi. Tatridaṃ, kesi, saṇhasmiṃ—iti kāyasucaritaṃ iti kāyasucaritassa vipāko, iti vacīsucaritaṃ iti vacīsucaritassa vipāko, iti manosucaritaṃ iti manosucaritassa vipāko, iti devā, iti manussāti. Tatridaṃ, kesi, pharusasmiṃ—iti kāyaduccaritaṃ iti kāyaduccaritassa vipāko, iti vacīduccaritaṃ iti vacīduccaritassa vipāko, iti manoduccaritaṃ iti manoduccaritassa vipāko, iti nirayo, iti tiracchānayoni, iti pettivisayoti.

Tatridaṃ, kesi, saṇhapharusasmiṃ—iti kāyasucaritaṃ iti kāyasucaritassa vipāko, iti kāyaduccaritaṃ iti kāyaduccaritassa vipāko, iti vacīsucaritaṃ iti vacīsucaritassa vipāko, iti vacīduccaritaṃ iti vacīduccaritassa vipāko, iti manosucaritaṃ iti manosucaritassa vipāko, iti manoduccaritaṃ iti manoduccaritassa vipāko, iti devā, iti manussā, iti nirayo, iti tiracchānayoni, iti pettivisayo”ti.

“Sace te, bhante, purisadammo saṇhena vinayaṃ na upeti, pharusena vinayaṃ na upeti, saṇhapharusena vinayaṃ na upeti, kinti naṃ bhagavā karotī”ti? “Sace me, kesi, purisadammo saṇhena vinayaṃ na up-

eti, pharusena vinayaṃ na upeti, saṇhapharusena vinayaṃ na upeti, hanāmi naṃ, kesī”ti. “Na kho, bhante, bhagavato pāṇātipāto kappati. Atha ca pana bhagavā evamāha: ‘hanāmi naṃ, kesī’”ti. “Saccaṃ, kesi. Na tathāgatassa pāṇātipāto kappati. Api ca yo purisadammo saṇhena vinayaṃ na upeti, pharusena vinayaṃ na upeti, saṇhapharusena vinayaṃ na upeti, na taṃ tathāgato vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññati, nāpi viññū sabrahmacārī vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Vadho heso, kesi, ariyassa vinaye—yaṃ na tathāgato vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññati, nāpi viññū sabrahmacārī vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññantī”ti.

“So hi nūna, bhante, suhato hoti—yaṃ na tathāgato vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññati, nāpi viññū sabrahmacārī vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññantīti. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

106. Ambasutta

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

160. Sugatavinayasutta

“Sugato vā, bhikkhave, loke tiṭṭhamāno sugatavinayo vā tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, sugato? Idha, bhikkhave, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. Ayaṃ, bhikkhave, sugato.

Katamo ca, bhikkhave, sugatavinayo? So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Ayaṃ, bhikkhave, sugatavinayo. Evaṃ sugato vā, bhikkhave, loke tiṭṭhamāno sugatavinayo vā tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti.

Cattārome, bhikkhave, dhammā saddhammassa sammosāya an-

taradhānāya saṃvattanti. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhū duggahitaṃ suttantaṃ pariyāpuṇanti dunnikkhittehi padabyañjanehi. Dunnikkhittassa, bhikkhave, padabyañjanassa atthopi dunnayo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū dubbacā honti dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā akkhamā appadakkhiṇaggāhino anusāsaniṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te na sakkaccaṃ suttantaṃ paraṃ vācenti. Tesaṃ accayena chinnamūlako suttanto hoti appaṭisaraṇo. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, therā bhikkhū bāhulikā honti sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti bāhulikā sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattantīti.

Cattārome, bhikkhave, dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattanti. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhū suggahitaṃ suttantaṃ pariyāpuṇanti sunikkhittehi padabyañjanehi. Sunikkhittassa, bhikkhave, padabyañjanassa atthopi sunayo hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū suvacā honti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā khamā padakkhiṇaggāhino anusāsaniṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā

dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te sakkaccaṃ suttantaṃ paraṃ vācenti. Tesaṃ accayena nacchinnamūlako suttanto hoti sappaṭisaraṇo. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, therā bhikkhū na bāhulikā honti na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā, paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā, paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho dhammo saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattantī"ti.

Dasamaṃ.

Indriyavaggo paṭhamo.

Indriyāni saddhā paññā, sati saṅkhānapañcamaṃ; Kappo rogo parihāni, bhikkhunī sugatena cāti.

Aṅguttara Nikāya 4

26. Abhiññāvagga

262. Araññasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu nālaṃ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Katamehi catūhi? Kāmavitakkena, byāpādavitakkena, vihiṃsāvitakkena, duppañño hoti jaḷo elamūgo—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu nālaṃ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevituṃ. Katamehi catūhi? Nekkhammavitakkena, abyāpādavitakkena, avihiṃsāvitakkena, paññavā hoti ajaḷo anelamūgo—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevitun"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

158. Parihānisutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā cattāro dhamme attani samanupassati, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'parihāyāmi kusalehi dhammehi'. Parihānametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Katame cattāro? Rāgavepullattaṃ, dosavepullattaṃ, mohavepullattaṃ, gambhīresu kho panassa ṭhānāṭhānesu paññācakkhu na kamati. Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā ime cattāro dhamme attani samanupassati, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'parihāyāmi kusalehi dhammehi'. Parihānametaṃ vuttaṃ bhagavatā.

Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā cattāro dhamme attani samanupassati, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'na parihāyāmi kusalehi dhammehi'. Aparihānametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Katame cattāro? Rāgatanuttaṃ, dosatanuttaṃ, mohatanuttaṃ, gambhīresu kho panassa ṭhānāṭhānesu paññācakkhu kamati. Yo hi koci, āvuso, bhikkhu vā bhikkhunī vā ime cattāro dhamme attani samanupassati, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'na parihāyāmi kusalehi dhammehi'. Aparihānametaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

186. Ummaggasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kena nu kho, bhante, loko nīyati, kena loko parikassati, kassa ca uppannassa vasaṃ gacchatī"ti?

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Bhaddako kho te, bhikkhu, ummaggo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, bhikkhu, pucchasi: 'kena nu kho, bhante, loko nīyati, kena loko parikassati, kassa ca uppannassa vasaṃ gacchatī'"ti? "Evaṃ, bhante". "Cittena kho, bhikkhu, loko nīyati, cittena parikassati, cittassa uppannassa vasaṃ gacchatī"ti.

"Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi: "'bahussuto dhammadharo, bahussuto dhammadharo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bahussuto dhammadharo hotī"ti?

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Bhaddako kho te, bhikkhu ummaggo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, bhikkhu, pucchasi: 'bahussuto dhammadharo, bahussuto dhammadharoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bahussuto dhammadharo hotī'"ti? "Evaṃ, bhante". "Bahū kho, bhikkhu, mayā dhammā desitā— suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthā, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Catuppadāya cepi, bhikkhu, gāthāya atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti bahussuto dhammadharoti alaṃvacanāyā"ti.

"Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi: "'sutavā nibbedhikapañño, sutavā nibbedhikapañño'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sutavā nibbedhikapañño hotī"ti?

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Bhaddako kho te, bhikkhu, ummaggo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, bhikkhu, pucchasi: 'sutavā nibbedhikapañño, sutavā nibbedhikapaññoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sutavā nibbedhikapañño hotī'"ti? "Evaṃ, bhante". "Idha, bhikkhu, bhikkhuno 'idaṃ dukkhan'ti sutaṃ hoti, paññāya cassa atthaṃ ativijjha passati; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti sutaṃ hoti, paññāya cassa atthaṃ ativijjha passati; 'ayaṃ dukkhanirodho'ti sutaṃ hoti, paññāya cassa atthaṃ ativijjha passati; 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti sutaṃ hoti, paññāya cassa atthaṃ ativijjha passati. Evaṃ kho, bhikkhu, sutavā nibbedhikapañño hotī"ti.

"Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi: "'paṇḍito mahāpañño, paṇḍito mahāpañño'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, paṇḍito mahāpañño hotī"ti?

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Bhaddako kho te, bhikkhu, ummaggo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ bhikkhu pucchasi: 'paṇḍito mahāpañño, paṇḍito mahāpaññoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, paṇḍito mahāpañño hotī'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Idha, bhikkhu, paṇḍito mahāpañño nevattabyābādhāya ceteti na parabyābādhāya ceteti na ubhayabyābādhāya ceteti attahitaparahitaubhayahitasabbalokahitameva cintayamāno cinteti. Evaṃ kho, bhikkhu, paṇḍito mahāpañño hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

17. Paṭhamaagatisutta

"Cattārimāni, bhikkhave, agatigamanāni. Katamāni cattāri? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati—imāni kho, bhikkhave, cattāri agatigamanānīti.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ ativattati; Nihīyati tassa yaso, kāḷapakkheva candimā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

100. Potaliyasutta

Atha kho potaliyo paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho potaliyaṃ paribbājakaṃ bhagavā etadavoca:

"Cattārome, potaliya, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, potaliya, ekacco puggalo avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Idha pana, potaliya, ekacco puggalo vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Idha pana, potaliya, ekacco puggalo neva avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Idha pana, potaliya, ekacco puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Ime kho, potaliya, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ kho, potaliya, catunnaṃ puggalānaṃ katamo te puggalo khamati abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti?

“Cattārome, bho gotama, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bho gotama, ekacco puggalo avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Idha pana, bho gotama, ekacco puggalo vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Idha pana, bho gotama, ekacco puggalo neva avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Idha pana, bho gotama, ekacco puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Ime kho, bho gotama, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, bho gotama, catunnaṃ puggalānaṃ yvāyaṃ puggalo neva avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena; ayaṃ me puggalo khamati imesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Abhikkantā hesā, bho gotama, yadidaṃ upekkhā”ti.

“Cattārome, potaliya, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro … pe … ime kho, potaliya, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ kho, potaliya, catunnaṃ puggalānaṃ yvāyaṃ puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena; ayaṃ imesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Abhikkantā hesā, potaliya, yadidaṃ tattha tattha kālaññutā”ti.

“Cattārome, bho gotama, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro … pe … ime kho, bho gotama, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ, bho gotama, catunnaṃ puggalānaṃ yvāyaṃ puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā bhūtaṃ tacchaṃ kālena, vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā bhūtaṃ tacchaṃ kālena; ayaṃ me puggalo khamati imesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Abhikkantā hesā, bho gotama, yadidaṃ tattha tattha kālaññutā.

Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya,

mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Dasamaṃ.

Asuravaggo pañcamo.

Asuro tayo samādhī, chavālātena pañcamaṃ; Rāgo nisanti attahitaṃ, sikkhā potaliyena cāti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 4

12. Kesivagga

119. Paṭhamabhayasutta

“Cattārimāni, bhikkhave, bhayāni. Katamāni cattāri? Jātibhayaṃ, jarābhayaṃ, byādhibhayaṃ, maraṇabhayaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri bhayānī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

13. Padhānasutta

“Cattārimāni, bhikkhave, sammappadhānāni. Katamāni cattāri? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri sammappadhānānīti.

Sammappadhānā māradheyyābhibhūtā, Te asitā jātimaraṇabhayassa pāragū; Te tusitā jetvā māraṃ savāhiniṃ te anejā, Sabbaṃ namucibalaṃ upātivattā te sukhitā”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

19. Brāhmaṇavagga

189. Sacchikaraṇīyasutta

"Cattārome, bhikkhave, sacchikaraṇīyā dhammā. Katame cattāro? Atthi, bhikkhave, dhammā kāyena sacchikaraṇīyā; atthi, bhikkhave, dhammā satiyā sacchikaraṇīyā; atthi, bhikkhave, dhammā cakkhunā sacchikaraṇīyā; atthi, bhikkhave, dhammā paññāya sacchikaraṇīyā. Katame ca, bhikkhave, dhammā kāyena sacchikaraṇīyā? Aṭṭha vimokkhā, bhikkhave, kāyena sacchikaraṇīyā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā satiyā sacchikaraṇīyā? Pubbenivāso, bhikkhave, satiyā sacchikaraṇīyo.

Katame ca, bhikkhave, dhammā cakkhunā sacchikaraṇīyā? Sattānaṃ cutūpapāto, bhikkhave, cakkhunā sacchikaraṇīyo.

Katame ca, bhikkhave, dhammā paññāya sacchikaraṇīyā? Āsavānaṃ khayo, bhikkhave, paññāya sacchikaraṇīyo. Ime kho, bhikkhave, cattāro sacchikaraṇīyā dhammā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

110. Āsīvisasutta

"Cattārome, bhikkhave, āsīvisā. Katame cattāro? Āgataviso na ghoraviso, ghoraviso na āgataviso, āgataviso ca ghoraviso ca, nevāgataviso na ghoraviso— ime kho, bhikkhave, cattāro āsīvisā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro āsīvisūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Āgataviso na ghoraviso, ghoraviso na āgataviso, āgataviso ca ghoraviso ca, nevāgataviso na ghoraviso.

Kathañca, bhikkhave, puggalo āgataviso hoti, na ghoraviso? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo āgataviso hoti, na ghoraviso. Seyyathāpi so, bhikkhave, āsīviso āgataviso, na ghoraviso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo ghoraviso hoti, na āgataviso? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo na heva kho abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo ghoraviso hoti, na āgataviso. Seyyathāpi so, bhikkhave, āsīviso ghorav-

iso, na āgataviso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo āgataviso ca hoti ghoraviso ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo āgataviso ca hoti ghoraviso ca. Seyyathāpi so, bhikkhave, āsīviso āgataviso ca ghoraviso ca; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nevāgataviso hoti na ghoraviso? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo na heva kho abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nevāgataviso hoti, na ghoraviso. Seyyathāpi so, bhikkhave, āsīviso nevāgataviso na ghoraviso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro āsīvisūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Dasamaṃ.

Valāhakavaggo paṭhamo.

Dve valāhā kumbha udaka, rahadā dve honti ambāni; Mūsikā balībaddā rukkhā, āsīvisena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

65. Rūpasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Rūpappamāṇo rūpappasanno, ghosappamāṇo ghosappasanno, lūkhappamāṇo lūkhappasanno, dhammappamāṇo dhammappasanno—ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Ye ca rūpe pamāṇiṃsu, ye ca ghosena anvagū; Chandarāgavasūpetā, nābhijānanti te janā.

Ajjhattañca na jānāti, bahiddhā ca na passati; Samantāvaraṇo bālo, sa ve ghosena vuyhati.

Ajjhattañca na jānāti, bahiddhā ca vipassati; Bahiddhā phaladassāvī, sopi ghosena vuyhati.

Ajjhattañca pajānāti, bahiddhā ca vipassati; Vinīvaraṇadassāvī, na so ghosena vuyhatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

166. Ubhayasutta

"Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ paṭipadā dukkhā dandhābhiññā, ayaṃ, bhikkhave, paṭipadā ubhayeneva hīnā akkhāyati. Yampāyaṃ paṭipadā dukkhā, imināpāyaṃ hīnā akkhāyati; yampāyaṃ paṭipadā dandhā, imināpāyaṃ hīnā akkhāyati. Ayaṃ, bhikkhave, paṭipadā ubhayeneva hīnā akkhāyati.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ paṭipadā dukkhā khippābhiññā, ayaṃ, bhikkhave, paṭipadā dukkhattā hīnā akkhāyati.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ paṭipadā sukhā dandhābhiññā, ayaṃ, bhikkhave, paṭipadā dandhattā hīnā akkhāyati.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ paṭipadā sukhā khippābhiññā, ayaṃ, bhikkhave, paṭipadā ubhayeneva paṇītā akkhāyati. Yampāyaṃ paṭipadā sukhā, imināpāyaṃ paṇītā akkhāyati; yampāyaṃ paṭipadā khippā, imināpāyaṃ paṇītā akkhāyati. Ayaṃ, bhikkhave, paṭipadā ubhayeneva paṇītā akkhāyati. Imā kho, bhikkhave, catasso paṭipadā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

200. Pemasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, pemāni jāyanti. Katamāni cattāri? Pemā pemaṃ jāyati, pemā doso jāyati, dosā pemaṃ jāyati, dosā doso jāyati.

Kathañca, bhikkhave, pemā pemaṃ jāyati? Idha, bhikkhave, puggalo puggalassa iṭṭho hoti kanto manāpo. Taṃ pare iṭṭhena kantena manāpena samudācaranti. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo iṭṭho kanto manāpo, taṃ pare iṭṭhena kantena manāpena samudācarantī'ti. So tesu pemaṃ janeti. Evaṃ kho, bhikkhave, pemā pemaṃ jāyati.

Kathañca, bhikkhave, pemā doso jāyati? Idha, bhikkhave, puggalo puggalassa iṭṭho hoti kanto manāpo. Taṃ pare aniṭṭhena akantena amanāpena samudācaranti. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo iṭṭho kanto manāpo, taṃ pare aniṭṭhena akantena amanāpena

samudācarantī'ti. So tesu dosaṃ janeti. Evaṃ kho, bhikkhave, pemā doso jāyati.

Kathañca, bhikkhave, dosā pemaṃ jāyati? Idha, bhikkhave, puggalo puggalassa aniṭṭho hoti akanto amanāpo. Taṃ pare aniṭṭhena akantena amanāpena samudācaranti. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo aniṭṭho akanto amanāpo, taṃ pare aniṭṭhena akantena amanāpena samudācarantī'ti. So tesu pemaṃ janeti. Evaṃ kho, bhikkhave, dosā pemaṃ jāyati.

Kathañca, bhikkhave, dosā doso jāyati? Idha, bhikkhave, puggalo puggalassa aniṭṭho hoti akanto amanāpo. Taṃ pare iṭṭhena kantena manāpena samudācaranti. Tassa evaṃ hoti: 'yo kho myāyaṃ puggalo aniṭṭho akanto amanāpo, taṃ pare iṭṭhena kantena manāpena samudācarantī'ti. So tesu dosaṃ janeti. Evaṃ kho, bhikkhave, dosā doso jāyati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri pemāni jāyanti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, yampissa pemā pemaṃ jāyati tampissa tasmiṃ samaye na hoti, yopissa pemā doso jāyati sopissa tasmiṃ samaye na hoti, yampissa dosā pemaṃ jāyati tampissa tasmiṃ samaye na hoti, yopissa dosā doso jāyati sopissa tasmiṃ samaye na hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, yampissa pemā pemaṃ jāyati tampissa tasmiṃ samaye na hoti, yopissa pemā doso jāyati sopissa tasmiṃ samaye na hoti, yampissa dosā pemaṃ jāyati tampissa tasmiṃ samaye na hoti, yopissa dosā doso jāyati sopissa tasmiṃ samaye na hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, yampissa pemā pemaṃ jāyati tampissa pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ, yopissa pemā doso jāyati sopissa pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, yampissa dosā pemaṃ jāyati tampissa pahīnaṃ hoti ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ, yopissa dosā doso jāyati sopissa pahīno hoti ucchinnamūlo tālā-

vatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu neva usseneti na paṭiseneti na dhūpāyati na pajjalati na sampajjhāyati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu usseneti? Idha, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ attato samanupassati, vedanāvantaṃ vā attānaṃ, attani vā vedanaṃ, vedanāya vā attānaṃ; saññaṃ attato samanupassati, saññāvantaṃ vā attānaṃ, attani vā saññaṃ, saññāya vā attānaṃ; saṅkhāre attato samanupassati, saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ, attani vā saṅkhāre, saṅkhāresu vā attānaṃ; viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu usseneti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na usseneti? Idha, bhikkhave, bhikkhu na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ; na vedanaṃ attato samanupassati, na vedanāvantaṃ vā attānaṃ, na attani vā vedanaṃ, na vedanāya vā attānaṃ; na saññaṃ attato samanupassati, na saññāvantaṃ vā attānaṃ, na attani vā saññaṃ, na saññāya vā attānaṃ; na saṅkhāre attato samanupassati, na saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ, na attani vā saṅkhāre, na saṅkhāresu vā attānaṃ; na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na usseneti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu paṭiseneti? Idha, bhikkhave, bhikkhu akkosantaṃ paccakkosati, rosantaṃ paṭirosati, bhaṇḍantaṃ paṭibhaṇḍati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu paṭiseneti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na paṭiseneti? Idha, bhikkhave, bhikkhu akkosantaṃ na paccakkosati, rosantaṃ na paṭirosati, bhaṇḍantaṃ na paṭibhaṇḍati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na paṭiseneti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dhūpāyati? Asmīti, bhikkhave, sati itthasmīti hoti, evaṃsmīti hoti, aññathāsmīti hoti, asasmīti hoti, satasmīti hoti, santi hoti, itthaṃ santi hoti, evaṃ santi hoti, aññathā santi hoti, apihaṃ santi hoti, apihaṃ itthaṃ santi hoti, apihaṃ evaṃ santi hoti, apihaṃ aññathā santi hoti, bhavissanti hoti, itthaṃ bhavissanti hoti, evaṃ bhavissanti hoti, aññathā bhavissanti hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dhūpāyati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na dhūpāyati? Asmīti, bhikkhave, asati itthasmīti na hoti, evaṃsmīti na hoti, aññathāsmīti na hoti, asasmīti na hoti, satasmīti na hoti, santi na hoti, itthaṃ santi na hoti, evaṃ santi na hoti, aññathā santi na hoti, apihaṃ santi na hoti, apihaṃ itthaṃ santi na hoti, apihaṃ evaṃ santi na hoti, apihaṃ aññathā santi na hoti, bhavissanti na hoti, itthaṃ bhavissanti na hoti, evaṃ bhavissanti na hoti, aññathā bhavissanti na hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na dhūpāyati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pajjalati? Iminā asmīti, bhikkhave, sati iminā itthasmīti hoti, iminā evaṃsmīti hoti, iminā aññathāsmīti hoti, iminā asasmīti hoti, iminā satasmīti hoti, iminā santi hoti, iminā itthaṃ santi hoti, iminā evaṃ santi hoti, iminā aññathā santi hoti, iminā apihaṃ santi hoti, iminā apihaṃ itthaṃ santi hoti, iminā apihaṃ evaṃ santi hoti, iminā apihaṃ aññathā santi hoti, iminā bhavissanti hoti, iminā itthaṃ bhavissanti hoti, iminā evaṃ bhavissanti hoti, iminā aññathā bhavissanti hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pajjalati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na pajjalati? Iminā asmīti, bhikkhave, asati iminā itthasmīti na hoti, iminā evaṃsmīti na hoti, iminā aññathāsmīti na hoti, iminā asasmīti na hoti, iminā satasmīti na hoti, iminā santi na hoti, iminā itthaṃ santi na hoti, iminā evaṃ santi na hoti, iminā aññathā santi na hoti, iminā apihaṃ santi na hoti, iminā apihaṃ itthaṃ santi na hoti, iminā apihaṃ evaṃ santi na hoti, iminā apihaṃ aññathā santi na hoti, iminā bhavissanti na hoti, iminā itthaṃ bhavissanti na hoti, iminā evaṃ bhavissanti na hoti, iminā aññathā bhavissanti na hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na pajjalati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sampajjhāyati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno na hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sampajjhāyati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na sampajjhāyati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na sampajjhāyatī”ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo pañcamo.

Sotānugataṃ ṭhānaṃ, Bhaddiya sāmugiya vappa sāḷhā ca; Mallika attantāpo, Taṇhā pemena ca dasā teti.

Catuttho mahāpaṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

243. Saṅghabhedakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "api nu taṃ, ānanda, adhikaraṇaṃ vūpasantan"ti? "Kuto taṃ, bhante, adhikaraṇaṃ vūpasamissati. Āyasmato, bhante, anuruddhassa bāhiyo nāma saddhivihāriko kevalakappaṃ saṃghabhedāya ṭhito. Tatrāyasmā anuruddho na ekavācikampi bhaṇitabbaṃ maññatī"ti.

"Kadā panānanda, anuruddho saṃghamajjhe adhikaraṇesu voyuñjati. Nanu, ānanda, yāni kānici adhikaraṇāni uppajjanti, sabbāni tāni tumhe ceva vūpasametha sāriputtamoggallānā ca.

Cattārome, ānanda, atthavase sampassamāno pāpabhikkhu saṅghabhedena nandati. Katame cattāro? Idhānanda, pāpabhikkhu dussīlo hoti pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto. Tassa evaṃ hoti: 'sace kho maṃ bhikkhū jānissanti—dussīlo pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujātoti, samaggā maṃ santā nāsessanti; vaggā pana maṃ na nāsessantī'ti. Idaṃ, ānanda, paṭhamaṃ atthavasaṃ sampassamāno pāpabhikkhu saṅghabhedena nandati.

Puna caparaṃ, ānanda, pāpabhikkhu micchādiṭṭhiko hoti, antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato. Tassa evaṃ hoti: 'sace kho maṃ bhikkhū jānissanti—micchādiṭṭhiko antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgatoti, samaggā maṃ santā nāsessanti; vaggā pana maṃ na nāsessantī'ti. Idaṃ, ānanda, dutiyaṃ atthavasaṃ sampassamāno pāpabhikkhu saṅghabhedena nandati.

Puna caparaṃ, ānanda, pāpabhikkhu micchāājīvo hoti, micchāājīvena jīvikaṃ kappeti. Tassa evaṃ hoti: 'sace kho maṃ bhikkhū jānissanti—mic-

chāājīvo micchāājīvena jīvikaṃ kappetīti, samaggā maṃ santā nāsessanti; vaggā pana maṃ na nāsessantī'ti. Idaṃ, ānanda, tatiyaṃ atthavasaṃ sampassamāno pāpabhikkhu saṃghabhedena nandati.

Puna caparaṃ, ānanda, pāpabhikkhu lābhakāmo hoti sakkārakāmo anavaññattikāmo. Tassa evaṃ hoti: 'sace kho maṃ bhikkhū jānissanti—lābhakāmo sakkārakāmo anavaññattikāmoti, samaggā maṃ santā na sakkarissanti na garuṃ karissanti na mānessanti na pūjessanti; vaggā pana maṃ sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessantī'ti. Idaṃ, ānanda, catutthaṃ atthavasaṃ sampassamāno pāpabhikkhu saṅghabhedena nandati. Ime kho, ānanda, cattāro atthavase sampassamāno pāpabhikkhu saṅghabhedena nandatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

172. Vibhattisutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Addhamāsūpasampannena me, āvuso, atthapaṭisambhidā sacchikatā odhiso byañjanaso. Tamahaṃ anekapariyāyena ācikkhāmi desemi paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, so maṃ pañhena. Ahaṃ veyyākaraṇena sammukhībhūto no satthā yo no dhammānaṃ sukusalo.

Addhamāsūpasampannena me, āvuso, dhammapaṭisambhidā sacchikatā odhiso byañjanaso. Tamahaṃ anekapariyāyena ācikkhāmi desemi paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, so maṃ pañhena. Ahaṃ veyyākaraṇena sammukhībhūto no satthā yo no dhammānaṃ sukusalo.

Addhamāsūpasampannena me, āvuso, niruttipaṭisambhidā sacchikatā odhiso byañjanaso. Tamahaṃ anekapariyāyena ācikkhāmi desemi paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, so maṃ pañhena. Ahaṃ veyyākaraṇena sammukhībhūto no satthā yo no dhammānaṃ sukusalo.

Addhamāsūpasampannena me, āvuso, paṭibhānapaṭisambhidā sacchikatā odhiso byañjanaso. Tamahaṃ anekapariyāyena ācikkhāmi de-

semi paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi vibhajāmi uttānīkaromi. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā, so maṃ pañhena. Ahaṃ veyyākaraṇena sammukhībhūto no satthā yo no dhammānaṃ sukusalo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

156. Kappasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kappassa asaṅkhyeyyāni. Katamāni cattāri? Yadā, bhikkhave, kappo saṃvaṭṭati, taṃ na sukaraṃ saṅkhātuṃ—ettakāni vassānīti vā, ettakāni vassasatānīti vā, ettakāni vassasahassānīti vā, ettakāni vassasatasahassānīti vā.

Yadā, bhikkhave, kappo saṃvaṭṭo tiṭṭhati, taṃ na sukaraṃ saṅkhātuṃ—ettakāni vassānīti vā, ettakāni vassasatānīti vā, ettakāni vassasahassānīti vā, ettakāni vassasatasahassānīti vā.

Yadā, bhikkhave, kappo vivaṭṭati, taṃ na sukaraṃ saṅkhātuṃ—ettakāni vassānīti vā, ettakāni vassasatānīti vā, ettakāni vassasahassānīti vā, ettakāni vassasatasahassānīti vā.

Yadā, bhikkhave, kappo vivaṭṭo tiṭṭhati, taṃ na sukaraṃ saṅkhātuṃ—ettakāni vassānīti vā, ettakāni vassasatānīti vā, ettakāni vassasahassānīti vā, ettakāni vassasatasahassānīti vā. Imāni kho, bhikkhave, cattāri kappassa asaṅkhyeyyānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

75. Dutiyaaggasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, aggāni. Katamāni cattāri? Rūpaggaṃ, vedanāggaṃ, saññāggaṃ, bhavaggaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri aggānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

208. Dutiyapāpadhammasutta

"Pāpañca vo, bhikkhave, desessāmi, pāpena pāpatarañca; kalyāṇañca, kalyāṇena kalyāṇatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ...

"Katamo ca, bhikkhave, pāpo? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko

hoti … pe … micchāñāṇī hoti, micchāvimutti hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpo.

Katamo ca, bhikkhave, pāpena pāpataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti … pe … attanā ca micchāñāṇī hoti, parañca micchāñāṇe samādapeti; attanā ca micchāvimutti hoti, parañca micchāvimuttiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpena pāpataro.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇo? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti … pe … sammāñāṇī hoti, sammāvimutti hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇo.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇena kalyāṇataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti … pe … attanā ca sammāñāṇī hoti, parañca sammāñāṇe samādapeti; attanā ca sammāvimutti hoti, parañca sammāvimuttiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇena kalyāṇataro”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

10. Asuravagga

95. Chavālātasutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Nevattahitāya paṭipanno no parahitāya, parahitāya paṭipanno no attahitāya, attahitāya paṭipanno no parahitāya, attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, chavālātaṃ ubhato padittaṃ, majjhe gūthagataṃ, neva gāme kaṭṭhatthaṃ pharati na araññe (); tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi yvāyaṃ puggalo nevattahitāya paṭipanno no parahitāya.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo parahitāya paṭipanno no attahitāya, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo attahitāya paṭipanno no parahitāya, ayaṃ imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca, ayaṃ imesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā

navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍo tattha aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave, yvāyaṃ puggalo attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca, ayaṃ imesaṃ catunnaṃ puggalānaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

104. Udakarahadasutta

"Cattārome, bhikkhave, udakarahadā. Katame cattāro? Uttāno gambhīrobhāso, gambhīro uttānobhāso, uttāno uttānobhāso, gambhīro gambhīrobhāso—ime kho, bhikkhave, cattāro udakarahadā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro udakarahadūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Uttāno gambhīrobhāso, gambhīro uttānobhāso, uttāno uttānobhāso, gambhīro gambhīrobhāso.

Kathañca, bhikkhave, puggalo uttāno hoti gambhīrobhāso? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo uttāno hoti gambhīrobhāso. Seyyathāpi so, bhikkhave, udakarahado uttāno gambhīrobhāso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gambhīro hoti uttānobhāso? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gambhīro hoti uttānobhāso. Seyyathāpi so, bhikkhave, udakarahado gambhīro uttānobhāso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo uttāno hoti uttānobhāso? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirod-

hagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo uttāno hoti uttānobhāso. Seyyathāpi so, bhikkhave, udakarahado uttāno uttānobhāso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gambhīro hoti gambhīrobhāso? Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gambhīro hoti gambhīrobhāso. Seyyathāpi so, bhikkhave, udakarahado gambhīro gambhīrobhāso; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro udakarahadūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

49. Vipallāsasutta

"Cattārome, bhikkhave, saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā. Katame cattāro? Anicce, bhikkhave, niccanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso; dukkhe, bhikkhave, sukhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso; anattani, bhikkhave, attāti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso; asubhe, bhikkhave, subhanti saññāvipallāso cittavipallāso diṭṭhivipallāso. Ime kho, bhikkhave, cattāro saññāvipallāsā cittavipallāsā diṭṭhivipallāsā.

Cattārome, bhikkhave, nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadiṭṭhivipallāsā. Katame cattāro? Anicce, bhikkhave, aniccanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso; dukkhe, bhikkhave, dukkhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso; anattani, bhikkhave, anattāti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso; asubhe, bhikkhave, asubhanti nasaññāvipallāso nacittavipallāso nadiṭṭhivipallāso. Ime kho, bhikkhave, cattāro nasaññāvipallāsā nacittavipallāsā nadiṭṭhivipallāsāti.

Anicce niccasaññino, dukkhe ca sukhasaññino; Anattani ca attāti, asubhe subhasaññino; Micchādiṭṭhihatā sattā, khittacittā visaññino.

Te yogayuttā mārassa, ayogakkhemino janā; Sattā gacchanti saṃsāraṃ, jātimaraṇagāmino.

Yadā ca buddhā lokasmiṃ, Uppajjanti pabhaṅkarā; Te imaṃ dhammaṃ pakāsenti, Dukkhūpasamagāminaṃ.

Tesaṃ sutvāna sappaññā, sacittaṃ paccaladdhā te; Aniccaṃ aniccato dakkhuṃ, dukkhamaddakkhu dukkhato.

Anattani anattāti, asubhaṃ asubhataddasuṃ; Sammādiṭṭhisamādānā, sabbaṃ dukkhaṃ upaccagun"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

233. Vitthārasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhā phassā phusanti. So sabyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhaṃ vedanaṃ vediyati ekantadukkhaṃ, seyyathāpi sattā nerayikā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā abyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ abyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ abyābajjhā phassā phusanti. So

abyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno abyābajjhaṃ vedanaṃ vediyati ekantasukhaṃ, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhāpi abyābajjhāpi phassā phusanti. So sabyābajjhehipi abyābajjhehipi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhampi abyābajjhampi vedanaṃ vediyati vokiṇṇasukhadukkhaṃ, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati? Tatra, bhikkhave, yamidaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yamidaṃ kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yamidaṃ kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā—idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

40. Udāyīsutta

Atha kho udāyī brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho udāyī brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: “bhavampi no gotamo yaññaṃ vaṇṇetī”ti? “Na kho ahaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ yaññaṃ vaṇṇemi; na panāhaṃ, brāhmaṇa, sabbaṃ yaññaṃ na vaṇṇemi. Yathārūpe kho, brāhmaṇa, yaññe gāvo haññanti, ajeḷakā haññanti, kukkuṭasūkarā haññanti, vividhā pāṇā

saṅghātaṃ āpajjanti; evarūpaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, sārambhaṃ yaññaṃ na vaṇṇemi. Taṃ kissa hetu? Evarūpañhi, brāhmaṇa, sārambhaṃ yaññaṃ na upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā.

Yathārūpe ca kho, brāhmaṇa, yaññe neva gāvo haññanti, na ajeḷakā haññanti, na kukkuṭasūkarā haññanti, na vividhā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti; evarūpaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, nirārambhaṃ yaññaṃ vaṇṇemi, yadidaṃ niccadānaṃ anukulayaññaṃ. Taṃ kissa hetu? Evarūpañhi, brāhmaṇa, nirārambhaṃ yaññaṃ upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannāti.

Abhisaṅkhataṃ nirārambhaṃ, yaññaṃ kālena kappiyaṃ; Tādisaṃ upasaṃyanti, saññatā brahmacārayo.

Vivaṭacchadā ye loke, vītivattā kulaṃ gatiṃ; Yaññametaṃ pasaṃsanti, buddhā yaññassa kovidā.

Yaññe vā yadi vā saddhe, habyaṃ katvā yathārahaṃ; Pasannacitto yajati, sukhette brahmacārisu.

Suhutaṃ suyiṭṭhaṃ suppattaṃ, Dakkhiṇeyyesu yaṃ kataṃ; Yañño ca vipulo hoti, Pasīdanti ca devatā.

Evaṃ yajitvā medhāvī, saddho muttena cetasā; Abyābajjhaṃ sukhaṃ lokaṃ, paṇḍito upapajjatī”ti.

Dasamaṃ.

Cakkavaggo catuttho.

Cakko saṅgaho sīho, Pasādo vassakārena pañcamaṃ; Doṇo aparihāniyo patilīno, Ujjayo udāyinā te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

210. Catutthapāpadhammasutta

“Pāpadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi, pāpadhammena pāpadhammatarañca; kalyāṇadhammañca, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

“Katamo ca, bhikkhave, pāpadhammo? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti ... pe ... micchāñāṇī hoti, micchāvimutti hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpadhammo.

Katamo ca, bhikkhave, pāpadhammena pāpadhammataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā

samādapeti ... pe ... attanā ca micchāñāṇī hoti, parañca micchāñāṇe samādapeti; attanā ca micchāvimutti hoti, parañca micchāvimuttiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpadhammena pāpadhammataro.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇadhammo? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti ... pe ... sammāñāṇī hoti, sammāvimutti hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇadhammo.

Katamo ca, bhikkhave, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti ... pe ... attanā ca sammāñāṇī hoti, parañca sammāñāṇe samādapeti; attanā ca sammāvimutti hoti, parañca sammāvimuttiyā samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro"ti.

Dasamaṃ.

Sappurisavaggo paṭhamo.

Sikkhāpadañca assaddhaṃ, Sattakammaṃ atho ca dasakammaṃ; Aṭṭhaṅgikañca dasamaggaṃ, Dve pāpadhammā apare dveti.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

58. Sudattasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Bhojanaṃ, gahapati, dadamāno ariyasāvako paṭiggāhakānaṃ cattāri ṭhānāni deti. Katamāni cattāri? Āyuṃ deti, vaṇṇaṃ deti, sukhaṃ deti, balaṃ deti. Āyuṃ kho pana datvā āyussa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Vaṇṇaṃ datvā ... sukhaṃ datvā ... balaṃ datvā balassa bhāgī hoti dibbassa vā mānusassa vā. Bhojanaṃ, gahapati, dadamāno ariyasāvako paṭiggāhakānaṃ imāni cattāri ṭhānāni detīti.

Yo saññatānaṃ paradattabhojinaṃ, Kālena sakkacca dadāti bhojanaṃ; Cattāri ṭhānāni anuppavecchati, Āyuñca vaṇṇañca sukhaṃ balañca.

So āyudāyī vaṇṇadāyī, sukhaṃ balaṃ dado naro; Dīghāyu yasavā hoti, yattha yatthūpapajjatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

69. Padhānasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, padhānāni. Katamāni cattāri? Saṃvarappadhānaṃ, pahānappadhānaṃ, bhāvanāppadhānaṃ, anurakkhaṇāppadhānaṃ. Katamañca, bhikkhave, saṃvarappadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saṃvarappadhānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, pahānappadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, pahānappadhānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bhāvanāppadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvanāppadhānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, anurakkhaṇāppadhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, anurakkhaṇāppadhānaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri padhānānīti.

Saṃvaro ca pahānañca, bhāvanā anurakkhaṇā; Ete padhānā cattāro, desitādiccabandhunā; Yo hi bhikkhu idhātāpī, khayaṃ dukkhassa pāpuṇe"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

168. Sāriputtasutta

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Catasso imā, āvuso sāriputta, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭi-

padā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā. Imā kho, āvuso, catasso paṭipadā. Imāsaṃ, āvuso, catunnaṃ paṭipadānaṃ katamaṃ te paṭipadaṃ āgamma anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan"ti?

"Catasso imā, āvuso moggallāna, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā. Imā kho, āvuso, catasso paṭipadā. Imāsaṃ, āvuso, catunnaṃ paṭipadānaṃ yāyaṃ paṭipadā sukhā khippābhiññā, imaṃ me paṭipadaṃ āgamma anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

77. Acinteyyasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, acinteyyāni, na cintetabbāni; yāni cintento ummādassa vighātassa bhāgī assa. Katamāni cattāri? Buddhānaṃ, bhikkhave, buddhavisayo acinteyyo, na cintetabbo; yaṃ cintento ummādassa vighātassa bhāgī assa. Jhāyissa, bhikkhave, jhānavisayo acinteyyo, na cintetabbo; yaṃ cintento ummādassa vighātassa bhāgī assa. Kammavipāko, bhikkhave, acinteyyo, na cintetabbo; yaṃ cintento ummādassa vighātassa bhāgī assa. Lokacintā, bhikkhave, acinteyyā, na cintetabbā; yaṃ cintento ummādassa vighātassa bhāgī assa. Imāni kho, bhikkhave, cattāri acinteyyāni, na cintetabbāni; yāni cintento ummādassa vighātassa bhāgī assā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

253. Catutthavohārasutta

"Cattārome, bhikkhave, ariyavohārā. Katame cattāro? Diṭṭhe diṭṭhavāditā, sute sutavāditā, mute mutavāditā, viññāte viññātavāditā—ime kho, bhikkhave, cattāro ariyavohārā"ti.

Ekādasamaṃ.

Āpattibhayavaggo pañcamo.

Bhedaāpatti sikkhā ca, seyyā thūpārahena ca; Paññāvuddhi bahukārā, vohārā caturo ṭhitāti.

Pañcamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 4
22. Parisāvagga
219. Ahirikasutta
... pe ... Assaddho hoti, dussīlo hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti ... pe ... saddho hoti, sīlavā hoti, hirimā hoti, ottappī hoti.
Navamaṃ.
Aṅguttara Nikāya 4
25. Āpattibhayavagga
249. Bahukārasutta
"Cattārome, bhikkhave, dhammā manussabhūtassa bahukārā honti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammasavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā manussabhūtassa bahukārā hontī"ti.
Sattamaṃ.
Aṅguttara Nikāya 4
12. Kesivagga
118. Saṃvejanīyasutta
"Cattārimāni, bhikkhave, saddhassa kulaputtassa dassanīyāni saṃvejanīyāni ṭhānāni. Katamāni cattāri? 'Idha tathāgato jāto'ti, bhikkhave, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. 'Idha tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti, bhikkhave, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. 'Idha tathāgato anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattesī'ti, bhikkhave, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. 'Idha tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto'ti, bhikkhave, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri saddhassa kulaputtassa dassanīyāni saṃvejanīyāni ṭhānānī"ti.
Aṭṭhamaṃ.
Aṅguttara Nikāya 4
4. Cakkavagga
33. Sīhasutta
"Sīho, bhikkhave, migarājā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhamati. Āsayā nikkhamitvā vijambhati. Vijambhitvā samantā catuddisā anuviloketi. Samantā catuddisā anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadati. Tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkamati. Ye kho pana te, bhikkhave,

tiracchānagatā pāṇā sīhassa migarañño nadato saddaṃ suṇanti, te yebhuyyena bhayaṃ saṃvegaṃ santāsaṃ āpajjanti. Bilaṃ bilāsayā pavisanti, dakaṃ dakāsayā pavisanti, vanaṃ vanāsayā pavisanti, ākāsaṃ pakkhino bhajanti. Yepi te, bhikkhave, rañño nāgā gāmanigamarājadhānīsu daḷhehi varattehi bandhanehi baddhā, tepi tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā bhītā muttakarīsaṃ cajamānā yena vā tena vā palāyanti. Evaṃ mahiddhiko kho, bhikkhave, sīho migarājā tiracchānagatānaṃ pāṇānaṃ, evaṃ mahesakkho evaṃ mahānubhāvo.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yadā tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā, so dhammaṃ deseti: 'iti sakkāyo, iti sakkāyasamudayo, iti sakkāyanirodho, iti sakkāyanirodhagāminī paṭipadā'ti. Yepi te, bhikkhave, devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā uccesu vimānesu ciraṭṭhitikā, tepi tathāgatassa dhammadesanaṃ sutvā yebhuyyena bhayaṃ saṃvegaṃ santāsaṃ āpajjanti: 'aniccā vata kira, bho, mayaṃ samānā niccamhāti amaññimha; addhuvā vata kira, bho, mayaṃ samānā dhuvamhāti amaññimha; asassatā vata kira, bho, mayaṃ samānā sassatamhāti amaññimha. Mayaṃ kira, bho, aniccā addhuvā asassatā sakkāyapariyāpannā'ti. Evaṃ mahiddhiko kho, bhikkhave, tathāgato sadevakassa lokassa, evaṃ mahesakkho evaṃ mahānubhāvoti.

Yadā buddho abhiññāya, dhammacakkaṃ pavattayī; Sadevakassa lokassa, satthā appaṭipuggalo.

Sakkāyañca nirodhañca, sakkāyassa ca sambhavaṃ; Ariyañcaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Yepi dīghāyukā devā, vaṇṇavanto yasassino; Bhītā santāsamāpāduṃ, sīhassevitaremigā.

Avītivattā sakkāyaṃ, aniccā kira bho mayaṃ; Sutvā arahato vākyaṃ, vippamuttassa tādino"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

64. Nirayasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāme-

sumicchācārī hoti, musāvādī hoti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ nirayeti.

Pāṇātipāto adinnādānaṃ, Musāvādo ca vuccati; Paradāragamanañcāpi, Nappasaṃsanti paṇḍitā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

229. Ahirikasutta

... pe ... Assaddho hoti, dussīlo hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti ... pe ... saddho hoti, sīlavā hoti, hirimā hoti, ottappī hoti ... pe ....

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

9. Macalavagga

86. Oṇatoṇatasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Oṇatoṇato, oṇatuṇṇato, uṇṇatoṇato, uṇṇatuṇṇato. ... Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

132. Paṭibhānasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Yuttappaṭibhāno, no muttappaṭibhāno; muttappaṭibhāno, no yuttappaṭibhāno; yuttappaṭibhāno ca muttappaṭibhāno ca; neva yuttappaṭibhāno na muttappaṭibhāno—ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

11. Valāhakavagga

107. Mūsikasutta

"Catasso imā, bhikkhave, mūsikā. Katamā catasso? Gādhaṃ kattā no vasitā, vasitā no gādhaṃ kattā, neva gādhaṃ kattā no vasitā, gādhaṃ kattā ca vasitā ca—imā kho, bhikkhave, catasso mūsikā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro mūsikūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Gādhaṃ kattā no vasitā, vasitā no gādhaṃ

kattā, neva gādhaṃ kattā no vasitā, gādhaṃ kattā ca vasitā ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gādhaṃ kattā hoti no vasitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gādhaṃ kattā hoti, no vasitā. Seyyathāpi sā, bhikkhave, mūsikā gādhaṃ kattā, no vasitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo vasitā hoti, no gādhaṃ kattā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dhammaṃ na pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo vasitā hoti, no gādhaṃ kattā. Seyyathāpi sā, bhikkhave, mūsikā vasitā hoti, no gādhaṃ kattā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ, puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo neva gādhaṃ kattā hoti no vasitā? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dhammaṃ na pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo neva gādhaṃ kattā hoti, no vasitā. Seyyathāpi sā, bhikkhave, mūsikā neva gādhaṃ kattā hoti, no vasitā; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo gādhaṃ kattā ca hoti vasitā ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo gādhaṃ kattā ca hoti vasitā ca. Seyyathāpi sā, bhikkhave, mūsikā gādhaṃ kattā ca hoti vasitā ca; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro mūsikūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4
9. Macalavagga
82. Musāvādasutta
"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi catūhi? Musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.
Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi catūhi? Musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti—imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.
Dutiyaṃ.
Aṅguttara Nikāya 4
8. Apaṇṇakavagga
74. Paṭhamaaggasutta
"Cattārimāni, bhikkhave, aggāni. Katamāni cattāri? Sīlaggaṃ, samādhiggaṃ, paññāggaṃ, vimuttaggaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri aggānī"ti.
Catutthaṃ.
Aṅguttara Nikāya 4
13. Bhayavagga
122. Ūmibhayasutta
"Cattārimāni, bhikkhave, bhayāni udakorohantassa pāṭikaṅkhitabbāni. Katamāni cattāri? Ūmibhayaṃ, kumbhīlabhayaṃ, āvaṭṭabhayaṃ, susukābhayaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri bhayāni udakorohantassa pāṭikaṅkhitabbāni. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāri bhayāni idhekaccassa kulaputtassa imasmiṃ dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa pāṭikaṅkhitabbāni. Katamāni cattāri? Ūmibhayaṃ, kumbhīlabhayaṃ, āvaṭṭabhayaṃ, susukābhayaṃ.
Katamañca, bhikkhave, ūmibhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. Tamenaṃ tathā pabbajitaṃ samānaṃ

sabrahmacārino ovadanti anusāsanti: 'evaṃ te abhikkamitabbaṃ, evaṃ te paṭikkamitabbaṃ, evaṃ te āloketabbaṃ, evaṃ te viloketabbaṃ, evaṃ te samiñjitabbaṃ, evaṃ te pasāritabbaṃ, evaṃ te saṅghāṭipattacīvaraṃ dhāretabban'ti. Tassa evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe agāriyabhūtā samānā aññe ovadāmapi anusāsāmapi. Ime panamhākaṃ puttamattā maññe nattamattā maññe ovaditabbaṃ anusāsitabbaṃ maññantī'ti. So kupito anattamano sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu ūmibhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. Ūmibhayanti kho, bhikkhave, kodhūpāyāsassetaṃ adhivacanaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, ūmibhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kumbhīlabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. Tamenaṃ tathā pabbajitaṃ samānaṃ sabrahmacārino ovadanti anusāsanti: 'idaṃ te khāditabbaṃ, idaṃ te na khāditabbaṃ, idaṃ te bhuñjitabbaṃ, idaṃ te na bhuñjitabbaṃ, idaṃ te sāyitabbaṃ, idaṃ te na sāyitabbaṃ, idaṃ te pātabbaṃ, idaṃ te na pātabbaṃ, kappiyaṃ te khāditabbaṃ, akappiyaṃ te na khāditabbaṃ, kappiyaṃ te bhuñjitabbaṃ, akappiyaṃ te na bhuñjitabbaṃ, kappiyaṃ te sāyitabbaṃ, akappiyaṃ te na sāyitabbaṃ, kappiyaṃ te pātabbaṃ, akappiyaṃ te na pātabbaṃ, kāle te khāditabbaṃ, vikāle te na khāditabbaṃ, kāle te bhuñjitabbaṃ, vikāle te na bhuñjitabbaṃ, kāle te sāyitabbaṃ, vikāle te na sāyitabbaṃ, kāle te pātabbaṃ, vikāle te na pātabban'ti. Tassa evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe agāriyabhūtā samānā yaṃ icchāma taṃ khādāma, yaṃ na icchāma na taṃ khādāma; yaṃ icchāma taṃ bhuñjāma, yaṃ na icchāma na taṃ bhuñjāma; yaṃ icchāma taṃ sāyāma, yaṃ na icchāma na taṃ sāyāma; yaṃ icchāma taṃ pivāma, yaṃ na icchāma na taṃ pivāma; kappiyampi khādāma akappiyampi khādāma kappiyampi bhuñjāma akappiyampi bhuñjāma kappiyampi sāyāma akappiyampi sāyāma kappiyampi pivāma akappiyampi pivāma, kālepi khādāma vikālepi khādāma kālepi bhuñjāma vikālepi bhuñjāma kālepi sāyāma vikālepi sāyāma kālepi pivāma vikālepi pivāma; yampi no saddhā gahapatikā divā vikāle paṇītaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā denti, tatrapime

mukhāvaraṇaṃ maññe karontī'ti. So kupito anattamano sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu kumbhīlabhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. Kumbhīlabhayanti kho, bhikkhave, odarikattassetaṃ adhivacanaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kumbhīlabhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, āvaṭṭabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi, dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ. Tassa evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe agāriyabhūtā samānā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārimhā; saṃvijjanti kho pana me kule bhogā. Sakkā bhoge ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Yannūnāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṃ puññāni ca kareyyan'ti. So sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu āvaṭṭabhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. Āvaṭṭabhayanti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, āvaṭṭabhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, susukābhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu susukābhayassa bhīto sikkhaṃ pac-

cakkhāya hīnāyāvatto. Susukābhayanti kho, bhikkhave, mātugāmassetaṃ adhivacanaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, susukābhayaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri bhayāni idhekaccassa kulaputtassa imasmiṃ dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa pāṭikaṅkhitabbānī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

236. Dutiyasikkhāpadasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekaccena mātā jīvitā voropitā hoti, pitā jīvitā voropito hoti, arahaṃ jīvitā voropito hoti, tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṃ uppāditaṃ hoti, saṃgho bhinno hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati? Tatra, bhikkhave, yamidaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Imāni kho, bhikkhave, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

36. Doṇasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā antarā ca ukkaṭṭhaṃ antarā ca setabyaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Doṇopi sudaṃ brāhmaṇo antarā ca ukkaṭṭhaṃ antarā ca setabyaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Addasā kho doṇo brāhmaṇo bhagavato pādesu cakkāni sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni; disvānassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Na vatimāni manussabhūtassa padāni bhavissantī"ti. Atha kho bhagavā maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Atha kho doṇo brāhmaṇo bhagavato padāni anugacchanto addasa bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ pāsādikaṃ pasādanīyaṃ santindriyaṃ santamānasaṃ uttamadamathasamathamanuppattaṃ dantaṃ guttaṃ saṃyatindriyaṃ nāgaṃ. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca:

"Devo no bhavaṃ bhavissatī"ti? "Na kho ahaṃ, brāhmaṇa, devo bhavissāmī"ti. "Gandhabbo no bhavaṃ bhavissatī"ti? "Na kho ahaṃ, brāhmaṇa, gandhabbo bhavissāmī"ti. "Yakkho no bhavaṃ bhavissatī"ti? "Na kho ahaṃ, brāhmaṇa, yakkho bhavissāmī"ti. "Manusso no bhavaṃ bhavissatī"ti? "Na kho ahaṃ, brāhmaṇa, manusso bhavissāmī"ti.

"'Devo no bhavaṃ bhavissatī'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, brāhmaṇa, devo bhavissāmī'ti vadesi. 'Gandhabbo no bhavaṃ bhavissatī'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, brāhmaṇa, gandhabbo bhavissāmī'ti vadesi. 'Yakkho no bhavaṃ bhavissatī'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, brāhmaṇa, yakkho bhavissāmī'ti vadesi. 'Manusso no bhavaṃ bhavissatī'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, brāhmaṇa, manusso bhavissāmī'ti vadesi. Atha ko carahi bhavaṃ bhavissatī"ti?

"Yesaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, āsavānaṃ appahīnattā devo bhaveyyaṃ, te me āsavā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yesaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, āsavānaṃ appahīnattā gandhabbo bhaveyyaṃ ... yakkho bhaveyyaṃ ... manusso

bhaveyyaṃ, te me āsavā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Seyyathāpi, brāhmaṇa, uppalaṃ vā padumaṃ vā puṇḍarīkaṃ vā udake jātaṃ udake saṃvaḍḍhaṃ udakā accuggamma tiṭṭhati anupalittaṃ udakena; evamevaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, loke jāto loke saṃvaḍḍho lokaṃ abhibhuyya viharāmi anupalitto lokena. Buddhoti maṃ, brāhmaṇa, dhārehīti.

Yena devūpapatyassa, gandhabbo vā vihaṅgamo; Yakkhattaṃ yena gaccheyyaṃ, manussattañca abbaje; Te mayhaṃ āsavā khīṇā, viddhastā vinaḷīkatā.

Puṇḍarīkaṃ yathā vaggu, Toyena nupalippati; Nupalippāmi lokena, Tasmā buddhosmi brāhmaṇā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

271. Abhijjhālusutta

... pe ... Attanā ca abhijjhālu hoti, parañca abhijjhāya samādapeti, abhijjhāya ca samanuñño hoti, abhijjhāya ca vaṇṇaṃ bhāsati ... pe ....

Attanā ca anabhijjhālu hoti, parañca anabhijjhāya samādapeti, anabhijjhāya ca samanuñño hoti, anabhijjhāya ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

226. Dutiyamaggasutta

... pe ... Micchāājīvo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsati hoti, micchāsamādhi hoti ... pe ... sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

71. Padhānasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu apaṇṇakappaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāya. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi

dhammehi samannāgato bhikkhu apaṇṇakappaṭipadaṃ paṭipanno hoti, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāyā”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

6. Puññābhisandavagga

52. Dutiyapuññābhisandasutta

“Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: ‘itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: ‘svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī’ti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: ‘suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā’ti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃ-

vattati. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattantīti.

Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṅghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

169. Sasaṅkhārasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo diṭṭheva dhamme sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo kāyassa bhedā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo diṭṭheva dhamme asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Idha pana, bhikkhave, ekacco puggalo kāyassa bhedā asaṅkhāraparinibbāyī hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo diṭṭheva dhamme sasaṅkhāraparinibbāyī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratisaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī. Maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati— saddhābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni adhimattāni pātubhavanti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ adhimattattā diṭṭheva dhamme sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo diṭṭheva dhamme sasaṅkhāraparinibbāyī hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo kāyassa bhedā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratisaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī. Maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. So

imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati— saddhābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni mudūni pātubhavanti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ muduttā kāyassa bhedā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo kāyassa bhedā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo diṭṭheva dhamme asaṅkhāraparinibbāyī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati—saddhābalaṃ ... pe ... paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni adhimattāni pātubhavanti—saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ adhimattattā diṭṭheva dhamme asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo diṭṭheva dhamme asaṅkhāraparinibbāyī hoti.

Kathañca, bhikkhave, puggalo kāyassa bhedā asaṅkhāraparinibbāyī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati—saddhābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni ... pe ... paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ muduttā kāyassa bhedā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo kāyassa bhedā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

165. Dutiyakhamasutta

"Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Akkhamā paṭipadā, khamā paṭipadā, damā paṭipadā, samā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, akkhamā paṭipadā? Idha, bhikkhave, ekacco akkhamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ

kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, akkhamā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, khamā paṭipadā? Idha, bhikkhave, ekacco khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, khamā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, damā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti ... pe ... sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, damā paṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, samā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti sameti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti sameti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, samā paṭipadā. Imā kho, bhikkhave, catasso paṭipadā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

35. Vassakārasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca:

"Catūhi kho mayaṃ, bho gotama, dhammehi samannāgataṃ mahā-

paññaṃ mahāpurisaṃ paññāpema. Katamehi catūhi? Idha, bho gotama, bahussuto hoti tassa tasseva sutajātassa tassa tasseva kho pana bhāsitassa atthaṃ jānāti: 'ayaṃ imassa bhāsitassa attho, ayaṃ imassa bhāsitassa attho'ti. Satimā kho pana hoti cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā yāni kho pana tāni gahaṭṭhakāni kiṃkaraṇīyāni, tattha dakkho hoti analaso, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Imehi kho mayaṃ, bho gotama, catūhi dhammehi samannāgataṃ mahāpaññaṃ mahāpurisaṃ paññāpema. Sace me, bho gotama, anumoditabbaṃ anumodatu me bhavaṃ gotamo; sace pana me, bho gotama, paṭikkositabbaṃ paṭikkosatu me bhavaṃ gotamo"ti.

"Neva kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, anumodāmi na paṭikkosāmi. Catūhi kho ahaṃ, brāhmaṇa, dhammehi samannāgataṃ mahāpaññaṃ mahāpurisaṃ paññāpemi. Katamehi catūhi? Idha, brāhmaṇa, bahujanahitāya paṭipanno hoti bahujanasukhāya; bahu'ssa janatā ariye ñāye patiṭṭhāpitā, yadidaṃ kalyāṇadhammatā kusaladhammatā. So yaṃ vitakkaṃ ākaṅkhati vitakketuṃ taṃ vitakkaṃ vitakketi, yaṃ vitakkaṃ nākaṅkhati vitakketuṃ na taṃ vitakkaṃ vitakketi; yaṃ saṅkappaṃ ākaṅkhati saṅkappetuṃ taṃ saṅkappaṃ saṅkappeti, yaṃ saṅkappaṃ nākaṅkhati saṅkappetuṃ na taṃ saṅkappaṃ saṅkappeti. Iti cetovasippatto hoti vitakkapathe. Catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Neva kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, anumodāmi na pana paṭikkosāmi. Imehi kho ahaṃ, brāhmaṇa, catūhi dhammehi samannāgataṃ mahāpaññaṃ mahāpurisaṃ paññāpemī"ti.

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāva subhāsitañcidaṃ bhotā gotamena. Imehi ca mayaṃ, bho gotama, catūhi dhammehi samannāgataṃ bhavantaṃ gotamaṃ dhārema; bhavañhi gotamo bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya; bahu te janatā ariye ñāye patiṭṭhāpitā, yadidaṃ kalyāṇadhammatā kusaladhammatā. Bhavañhi gotamo yaṃ vitakkaṃ ākaṅkhati vitakketuṃ taṃ vitakkaṃ vitakketi, yaṃ vitakkaṃ nākaṅkhati vitakketuṃ na taṃ vitakkaṃ vitakketi, yaṃ saṅkappaṃ ākaṅkhati saṅkappetuṃ taṃ saṅkappaṃ saṅkappeti, yaṃ saṅkappaṃ nākaṅkhati saṅkappetuṃ na taṃ saṅkappaṃ saṅkap-

peti. Bhavañhi gotamo cetovasippatto vitakkapathe. Bhavañhi gotamo catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Bhavañhi gotamo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

"Addhā kho tyāhaṃ, brāhmaṇa, āsajja upanīya vācā bhāsitā. Api ca tyāhaṃ byākarissāmi: 'ahañhi, brāhmaṇa, bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya; bahu me janatā ariye ñāye patiṭṭhāpitā, yadidaṃ kalyāṇadhammatā kusaladhammatā. Ahañhi, brāhmaṇa, yaṃ vitakkaṃ ākaṅkhāmi vitakketuṃ taṃ vitakkaṃ vitakkemi, yaṃ vitakkaṃ nākaṅkhāmi vitakketuṃ na taṃ vitakkaṃ vitakkemi, yaṃ saṅkappaṃ ākaṅkhāmi saṅkappetuṃ taṃ saṅkappaṃ saṅkappemi, yaṃ saṅkappaṃ nākaṅkhāmi saṅkappetuṃ na taṃ saṅkappaṃ saṅkappemi. Ahañhi, brāhmaṇa, cetovasippatto vitakkapathe. Ahañhi, brāhmaṇa, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Ahañhi, brāhmaṇa, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti.

Yo vedi sabbasattānaṃ, maccupāsappamocanaṃ; Hitaṃ devamanussānaṃ, ñāyaṃ dhammaṃ pakāsayi; Yaṃ ve disvā ca sutvā ca, pasīdanti bahū janā.

Maggāmaggassa kusalo, Katakicco anāsavo; Buddho antimasārīro, Mahāpañño mahāpurisoti vuccatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

250. Paṭhamavohārasutta

"Cattārome, bhikkhave, anariyavohārā. Katame cattāro? Adiṭṭhe diṭṭhavāditā, asute sutavāditā, amute mutavāditā, aviññāte viññātavāditā—ime kho, bhikkhave, cattāro anariyavohārā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

199. Taṇhāsutta

Bhagavā etadavoca: "taṇhaṃ vo, bhikkhave, desessāmi jāliniṃ

saritaṃ visaṭaṃ visattikaṃ, yāya ayaṃ loko uddhasto pariyonaddho tantākulakajāto gulāguṇṭhikajāto muñjapabbajabhūto apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamā ca sā, bhikkhave, taṇhā jālinī saritā visaṭā visattikā, yāya ayaṃ loko uddhasto pariyonaddho tantākulakajāto gulāguṇṭhikajāto muñjapabbajabhūto apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati? Aṭṭhārasa kho panimāni, bhikkhave, taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya, aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya.

Katamāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya? Asmīti, bhikkhave, sati itthasmīti hoti, evaṃsmīti hoti, aññathāsmīti hoti, asasmīti hoti, satasmīti hoti, santi hoti, itthaṃ santi hoti, evaṃ santi hoti, aññathā santi hoti, apihaṃ santi hoti, apihaṃ itthaṃ santi hoti, apihaṃ evaṃ santi hoti, apihaṃ aññathā santi hoti, bhavissanti hoti, itthaṃ bhavissanti hoti, evaṃ bhavissanti hoti, aññathā bhavissanti hoti. Imāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya.

Katamāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya? Imināsmīti, bhikkhave, sati iminā itthasmīti hoti, iminā evaṃsmīti hoti, iminā aññathāsmīti hoti, iminā asasmīti hoti, iminā satasmīti hoti, iminā santi hoti, iminā itthaṃ santi hoti, iminā evaṃ santi hoti, iminā aññathā santi hoti, iminā apihaṃ santi hoti, iminā apihaṃ itthaṃ santi hoti, iminā apihaṃ evaṃ santi hoti, iminā apihaṃ aññathā santi hoti, iminā bhavissanti hoti, iminā itthaṃ bhavissanti hoti, iminā evaṃ bhavissanti hoti, iminā aññathā bhavissanti hoti. Imāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya.

Iti aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya, aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya. Imāni vuccanti, bhikkhave, chattiṃsa taṇhāvicaritāni. Iti evarūpāni atītāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, anāgatāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, paccuppannāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni. Evaṃ aṭṭhasataṃ taṇhāvicaritaṃ honti.

Ayaṃ kho sā, bhikkhave, taṇhā jālinī saritā visaṭā visattikā, yāya ayaṃ loko uddhasto pariyonaddho tantākulakajāto guṇāguṇṭhikajāto muñjapabbajabhūto apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

244. Āpattibhayasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, āpattibhayāni. Katamāni cattāri? Seyyathāpi, bhikkhave, coraṃ āgucāriṃ gahetvā rañño dasseyyuṃ: 'ayaṃ te, deva, coro āgucārī. Imassa devo daṇḍaṃ paṇetū'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, imaṃ purisaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindathā'ti. Tamenaṃ rañño purisā daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindeyyuṃ. Tatraññatarass thalaṭṭhassa purisassa evamassa: 'pāpakaṃ vata, bho, ayaṃ puriso kammaṃ akāsi gārayhaṃ sīsacchejjaṃ. Yatra hi nāma rañño purisā daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindissanti. So vatassāhaṃ evarūpaṃ pāpakammaṃ na kareyyaṃ gārayhaṃ sīsacchejjan'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā evaṃ tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti pārājikesu dhammesu. Tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—anāpanno vā pārājikaṃ dhammaṃ na āpajjissati, āpanno vā pārājikaṃ dhammaṃ yathādhammaṃ paṭikarissati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso kāḷavatthaṃ paridhāya kese pakiritvā musalaṃ khandhe āropetvā mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'ahaṃ, bhante, pāpakammaṃ akāsiṃ gārayhaṃ mosallaṃ, yena me āyasmanto attamanā honti taṃ karomī'ti. Tatraññatarassa thalaṭṭhassa purisassa evamassa: 'pāpakaṃ vata, bho, ayaṃ puriso kammaṃ akāsi gārayhaṃ mosallaṃ. Yatra hi nāma kāḷavatthaṃ paridhāya kese pakiritvā musalaṃ khandhe āropetvā mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vakkhati: "ahaṃ, bhante, pāpakammaṃ akāsiṃ gārayhaṃ mosallaṃ, yena me āyasmanto attamanā honti taṃ karomī"ti.

So vatassāhaṃ evarūpaṃ pāpakammaṃ na kareyyaṃ gārayhaṃ mosallan'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā evaṃ tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti saṃghādisesesu dhammesu, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—anāpanno vā saṃghādisesaṃ dhammaṃ na āpajjissati, āpanno vā saṃghādisesaṃ dhammaṃ yathādhammaṃ paṭikarissati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso kāḷavatthaṃ paridhāya kese pakiritvā bhasmapuṭaṃ khandhe āropetvā mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'ahaṃ, bhante, pāpakammaṃ akāsiṃ gārayhaṃ bhasmapuṭaṃ. Yena me āyasmanto attamanā honti taṃ karomī'ti. Tatraññatarassa thalaṭṭhassa purisassa evamassa: 'pāpakaṃ vata, bho, ayaṃ puriso kammaṃ akāsi gārayhaṃ bhasmapuṭaṃ. Yatra hi nāma kāḷavatthaṃ paridhāya kese pakiritvā bhasmapuṭaṃ khandhe āropetvā mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vakkhati: "ahaṃ, bhante, pāpakammaṃ akāsiṃ gārayhaṃ bhasmapuṭaṃ; yena me āyasmanto attamanā honti taṃ karomī"ti. So vatassāhaṃ evarūpaṃ pāpakammaṃ na kareyyaṃ gārayhaṃ bhasmapuṭan'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā evaṃ tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti pācittiyesu dhammesu, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—anāpanno vā pācittiyaṃ dhammaṃ na āpajjissati, āpanno vā pācittiyaṃ dhammaṃ yathādhammaṃ paṭikarissati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso kāḷavatthaṃ paridhāya kese pakiritvā mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'ahaṃ, bhante, pāpakammaṃ akāsiṃ gārayhaṃ upavajjaṃ. Yena me āyasmanto attamanā honti taṃ karomī'ti. Tatraññatarassa thalaṭṭhassa purisassa evamassa: 'pāpakaṃ vata, bho, ayaṃ puriso kammaṃ akāsi gārayhaṃ upavajjaṃ. Yatra hi nāma kāḷavatthaṃ paridhāya kese pakiritvā mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vakkhati: "ahaṃ, bhante, pāpakammaṃ akāsiṃ gārayhaṃ upavajjaṃ; yena me āyasmanto attamanā honti taṃ karomī"ti. So vatassāhaṃ evarūpaṃ pāpakammaṃ na kareyyaṃ gārayhaṃ upavajjan'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā evaṃ tibbā bhayasaññā paccupaṭṭhitā hoti pāṭidesanīyesu dhammesu, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ— anāpanno vā pāṭidesanīyaṃ dhammaṃ na āpajjissati, āpanno vā pāṭidesanīyaṃ dhammaṃ yathādhammaṃ paṭikarissati. Imāni kho, bhikkhave, cat-

tāri āpattibhayānī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

5. Anusotasutta

“Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Anusotagāmī puggalo, paṭisotagāmī puggalo, ṭhitatto puggalo, tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. Katamo ca, bhikkhave, anusotagāmī puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo kāme ca paṭisevati, pāpañca kammaṃ karoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, anusotagāmī puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, paṭisotagāmī puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo kāme ca nappaṭisevati, pāpañca kammaṃ na karoti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukhopi rudamāno paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, paṭisotagāmī puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, ṭhitatto puggalo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī, anāvattidhammo tasmā lokā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ṭhitatto puggalo.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasminti.

Ye keci kāmesu asaññatā janā, Avītarāgā idha kāmabhogino; Punappunaṃ jātijarūpagāmi te, Taṇhādhipannā anusotagāmino.

Tasmā hi dhīro idhupaṭṭhitassatī, Kāme ca pāpe ca asevamāno; Sahāpi dukkhena jaheyya kāme, Paṭisotagāmīti tamāhu puggalaṃ.

Yo ve kilesāni pahāya pañca, Paripuṇṇasekho aparihānadhammo; Cetovasippatto samāhitindriyo, Sa ve ṭhitattoti naro pavuccati.

Paroparā yassa samecca dhammā, Vidhūpitā atthagatā na santi; Sa ve muni vusitabrahmacariyo, Lokantagū pāragatoti vuccatī”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4
11. Valāhakavagga
109. Rukkhasutta

"Cattārome, bhikkhave, rukkhā. Katame cattāro? Pheggu phegguparivāro, pheggu sāraparivāro, sāro phegguparivāro, sāro sāraparivāro—ime kho, bhikkhave, cattāro rukkhā. Evamevaṃ kho, bhikkhave, cattāro rukkhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Pheggu phegguparivāro, pheggu sāraparivāro, sāro phegguparivāro, sāro sāraparivāro.

Kathañca, bhikkhave, puggalo pheggu hoti phegguparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo; parisāpissa hoti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo pheggu hoti phegguparivāro. Seyyathāpi so, bhikkhave, rukkho pheggu phegguparivāro; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo pheggu hoti sāraparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo; parisā ca khvassa hoti sīlavatī kalyāṇadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo pheggu hoti sāraparivāro. Seyyathāpi so, bhikkhave, rukkho pheggu sāraparivāro; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sāro hoti phegguparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo; parisā ca khvassa hoti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sāro hoti phegguparivāro. Seyyathāpi so, bhikkhave, rukkho sāro phegguparivāro; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, puggalo sāro hoti sāraparivāro? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo; parisāpissa hoti sīlavatī kalyāṇadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo sāro hoti sāraparivāro. Seyyathāpi so, bhikkhave, rukkho sāro sāraparivāro; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Ime kho, bhikkhave, cattāro rukkhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4
3. Uruvelavagga
28. Ariyavaṃsasutta

"Cattārome, bhikkhave, ariyavaṃsā aggaññā rattaññā vaṃsaññā

porāṇā asaṃkiṇṇā asaṃkiṇṇapubbā, na saṅkīyanti na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhā samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca cīvarahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca cīvaraṃ na paritassati, laddhā ca cīvaraṃ agadhito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītaracīvarasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, no paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca piṇḍapātahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca piṇḍapātaṃ na paritassati, laddhā ca piṇḍapātaṃ agadhito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, no paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca senāsanahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati, aladdhā ca senāsanaṃ na paritassati, laddhā ca senāsanaṃ agadhito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti, no paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu bhāvanārāmo hoti bhāvanārato, pahānārāmo hoti pahānarato; tāya ca pana bhāvanārāmatāya bhāvanāratiyā pahānārāmatāya pahānaratiyā nevattānukkaṃseti, no paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno patissato, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito. Ime kho, bhikkhave, cattāro ariyavaṃsā aggaññā rattaññā vaṃsaññā porāṇā asaṅkiṇṇā asaṅkiṇṇapubbā, na saṅkīyanti na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhā samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Imehi ca pana, bhikkhave, catūhi ariyavaṃsehi samannāgato bhikkhu puratthimāya cepi disāya viharati sveva aratiṃ sahati, na taṃ arati

sahati; pacchimāya cepi disāya viharati sveva aratiṃ sahati, na taṃ arati sahati; uttarāya cepi disāya viharati sveva aratiṃ sahati, na taṃ arati sahati; dakkhiṇāya cepi disāya viharati sveva aratiṃ sahati, na taṃ arati sahati. Taṃ kissa hetu? Aratiratisaho hi, bhikkhave, dhīroti.

Nārati sahati dhīraṃ, nārati dhīraṃ sahati; Dhīrova aratiṃ sahati, dhīro hi aratissaho.

Sabbakammavihāyīnaṃ, panuṇṇaṃ ko nivāraye; Nekkhaṃ jambonadasseva, ko taṃ ninditumarahati; Devāpi naṃ pasaṃsanti, brahmunāpi pasaṃsito"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

24. Kammavagga

235. Paṭhamasikkhāpadasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati? Tatra, bhikkhave, yamidaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ ... pe ... idaṃ vuccati, bhikkhave, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati.

Imāni kho, bhikkhave, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

268. Pisuṇavācāsutta

... pe ... Attanā ca pisuṇavāco hoti, parañca pisuṇāya vācāya samādapeti, pisuṇāya vācāya ca samanuñño hoti, pisuṇāya vācāya ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi ... pe ....

Attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pisuṇāya vācāya veramaṇiyā ca samanuñño hoti, pisuṇāya vācāya veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi ... pe ....

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

9. Taṇhuppādasutta

“Cattārome, bhikkhave, taṇhuppādā yattha bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Katame cattāro? Cīvarahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; piṇḍapātahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; senāsanahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; itibhavābhavahetu vā, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. Ime kho, bhikkhave, cattāro taṇhuppādā yattha bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjatīti.

Taṇhā dutiyo puriso, dīghamaddhāna saṃsaraṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, saṃsāraṃ nātivattati.

Evamādīnavaṃ ñatvā, Taṇhaṃ dukkhassa sambhavaṃ; Vītataṇho anādāno, Sato bhikkhu paribbaje”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

45. Rohitassasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho rohitasso devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Eka-

mantaṃ ṭhito kho rohitasso devaputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Yattha nu kho, bhante, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, sakkā nu kho so, bhante, gamanena lokassa anto ñātuṃ vā daṭṭhuṃ vā pāpuṇituṃ vā"ti? "Yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'"ti.

"Bhūtapubbāhaṃ, bhante, rohitasso nāma isi ahosiṃ bhojaputto iddhimā vehāsaṅgamo. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpo javo ahosi, seyyathāpi nāma daḷhadhammā dhanuggaho sikkhito katahattho katūpāsano lahukena asanena appakasirena tiriyaṃ tālacchāyaṃ atipāteyya. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpo padavītihāro ahosi, seyyathāpi nāma puratthimā samuddā pacchimo samuddo. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpena javena samannāgatassa evarūpena ca padavītihārena evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji: 'ahaṃ gamanena lokassa antaṃ pāpuṇissāmī'ti. So kho ahaṃ, bhante, aññatreva asitapītakhāyitasāyitā aññatra uccārapassāvakammā aññatra niddākilamathapaṭivinodanā vassasatāyuko vassasatajīvī vassasataṃ gantvā appatvāva lokassa antaṃ antarāyeva kālaṅkato.

Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'"ti.

"'Yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyan'ti vadāmi. Na cāhaṃ, āvuso, appatvāva lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmi. Api cāhaṃ, āvuso, imasmiṃyeva byāmamatte kaḷevare sasaññimhi samanake lokañca paññāpemi lokasamudayañca lokanirodhañca lokanirodhagāminiñca paṭipadanti.

Gamanena na pattabbo, lokassanto kudācanaṃ; Na ca appatvā lokantaṃ, dukkhā atthi pamocanaṃ.

Tasmā have lokavidū sumedho, Lokantagū vusitabrahmacariyo; Lokassa antaṃ samitāvi ñatvā, Nāsīsatī lokamimaṃ parañcā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

180. Mahāpadesasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bhoganagare viharati ānandacetiye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "cattārome, bhikkhave, mahāpadese desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame, bhikkhave, cattāro mahāpadesā? Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte otaranti na vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; imassa ca bhikkhuno duggahitan'ti. Iti hetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; imassa ca bhikkhuno suggahitan'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asukasmiṃ nāma āvāse saṅgho viharati sathero sapāmokkho. Tassa me saṅghassa sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo,

idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte otaranti na vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; tassa ca saṅghassa duggahitan'ti. Iti hetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asukasmiṃ nāma āvāse saṅgho viharati sathero sapāmokkho. Tassa me saṅghassa sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni, vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; tassa ca saṅghassa suggahitan'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asukasmiṃ nāma āvāse sambahulā therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā. Tesaṃ me therānaṃ sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte otaranti na vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; tesañca therānaṃ duggahitan'ti. Iti hetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asukasmiṃ nāma āvāse sambahulā therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā. Tesaṃ me therānaṃ sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ

satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; tesañca therānaṃ suggahitan'ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asukasmiṃ nāma āvāse eko thero bhikkhu viharati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo. Tassa me therassa sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte otaranti na vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; tassa ca therassa duggahitan'ti. Iti hetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asukasmiṃ nāma āvāse eko thero bhikkhu viharati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo. Tassa me therassa sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte otāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte otāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva otaranti vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa; tassa ca therassa suggahitan'ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha. Ime kho, bhikkhave, cattāro mahāpadesā"ti.

Dasamaṃ.

Sañcetaniyavaggo tatiyo.

Cetanā vibhatti koṭṭhiko, Ānando upavāṇapañcamaṃ; Āyācana rāhula jambālī, Nibbānaṃ mahāpadesenāti.

Aṅguttara Nikāya 4
10. Asuravagga
99. Sikkhāpadasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Attahitāya paṭipanno no parahitāya, parahitāya paṭipanno no attahitāya, nevattahitāya paṭipanno no parahitāya, attahitāya ceva paṭipanno parahitāya ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā pāṇātipātā paṭivirato hoti, no paraṃ pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti; attanā adinnādānā paṭivirato hoti, no paraṃ adinnādānā veramaṇiyā samādapeti; attanā kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, no paraṃ kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti; attanā musāvādā paṭivirato hoti, no paraṃ musāvādā veramaṇiyā samādapeti; attanā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, no paraṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiyā samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā pāṇātipātā appaṭivirato hoti, paraṃ pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti; attanā adinnādānā appaṭivirato hoti, paraṃ adinnādānā veramaṇiyā samādapeti; attanā kāmesumicchācārā appaṭivirato hoti, paraṃ kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti; attanā musāvādā appaṭivirato hoti, paraṃ musāvādā veramaṇiyā samādapeti; attanā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā appaṭivirato hoti, paraṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiyā samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nevattahitāya paṭipanno hoti no parahitāya? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā pāṇātipātā appaṭivirato hoti, no paraṃ pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti ... pe ... attanā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā appaṭivirato hoti, no paraṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiyā samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nevattahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya.

Kathañca, bhikkhave, puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo attanā ca pāṇātipātā paṭivirato

hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti ... pe ... attanā ca surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, parañca surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiyā samādapeti. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

27. Kammapathavagga

269. Pharusavācāsutta

... pe ... Attanā ca pharusavāco hoti, parañca pharusāya vācāya samādapeti, pharusāya vācāya ca samanuñño hoti, pharusāya vācāya ca vaṇṇaṃ bhāsati ... pe ....

Attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pharusāya vācāya veramaṇiyā ca samanuñño hoti, pharusāya vācāya veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

134. Uṭṭhānaphalasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Uṭṭhānaphalūpajīvī na kammaphalūpajīvī, kammaphalūpajīvī na uṭṭhānaphalūpajīvī, uṭṭhānaphalūpajīvī ceva kammaphalūpajīvī ca, neva uṭṭhānaphalūpajīvī na kammaphalūpajīvī—ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

167. Mahāmoggallānasutta

Atha kho āyasmā sāriputto yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahāmoggallānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca:

"Catasso imā, āvuso moggallāna, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā

paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā. Imā kho, āvuso, catasso paṭipadā. Imāsaṃ, āvuso, catunnaṃ paṭipadānaṃ katamaṃ te paṭipadaṃ āgamma anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan"ti?

"Catasso imā, āvuso sāriputta, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā. Imā kho, āvuso, catasso paṭipadā. Imāsaṃ, āvuso, catunnaṃ paṭipadānaṃ yāyaṃ paṭipadā dukkhā khippābhiññā, imaṃ me paṭipadaṃ āgamma anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

41. Samādhibhāvanāsutta

"Catasso imā, bhikkhave, samādhibhāvanā. Katamā catasso? Atthi, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati; atthi, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā ñāṇadassanappaṭilābhāya saṃvattati; atthi, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā satisampajaññāya saṃvattati; atthi, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattati.

Katamā ca, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati.

Katamā ca, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā ñāṇadassanappaṭilābhāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu ālokasaññaṃ manasi karoti, divāsaññaṃ adhiṭṭhāti—yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Ayaṃ, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā ñāṇadassanappaṭilābhāya saṃvattati.

Katamā ca, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā satisampajaññāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā saññā ... pe ... viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā

abbhatthaṃ gacchanti. Ayaṃ, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā satisampajaññāya saṃvattati.

Katamā ca, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati: 'iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo; iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Ayaṃ, bhikkhave, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattati. Imā kho, bhikkhave, catasso samādhibhāvanā. Idañca pana metaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ pārāyane puṇṇakapañhe:

'Saṅkhāya lokasmiṃ paroparāni, Yassiñjitaṃ natthi kuhiñci loke; Santo vidhūmo anīgho nirāso, Atāri so jātijaranti brūmī'"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

14. Puggalavagga

138. Nikaṭṭhasutta

"Cattārome, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Nikaṭṭhakāyo anikaṭṭhacitto, anikaṭṭhakāyo nikaṭṭhacitto, anikaṭṭhakāyo ca anikaṭṭhacitto ca, nikaṭṭhakāyo ca nikaṭṭhacitto ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nikaṭṭhakāyo hoti anikaṭṭhacitto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati. So tattha kāmavitakkampi vitakketi byāpādavitakkampi vitakketi vihiṃsāvitakkampi vitakketi. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nikaṭṭhakāyo hoti anikaṭṭhacitto.

Kathañca, bhikkhave, puggalo anikaṭṭhakāyo hoti nikaṭṭhacitto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo naheva kho araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati. So tattha nekkhammavitakkampi vitakketi abyāpādavitakkampi vitakketi avihiṃsāvitakkampi vitakketi. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo anikaṭṭhakāyo hoti nikaṭṭhacitto.

Kathañca, bhikkhave, puggalo anikaṭṭhakāyo ca hoti anikaṭṭhacitto ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo naheva kho araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati. So tattha kāmavitakkampi vitakketi

byāpādavitakkampi vitakketi vihiṃsāvitakkampi vitakketi. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo anikaṭṭhakāyo ca hoti anikaṭṭhacitto ca.

Kathañca, bhikkhave, puggalo nikaṭṭhakāyo ca hoti nikaṭṭhacitto ca? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati. So tattha nekkhammavitakkampi vitakketi abyāpādavitakkampi vitakketi avihiṃsāvitakkampi vitakketi. Evaṃ kho, bhikkhave, puggalo nikaṭṭhakāyo ca hoti nikaṭṭhacitto ca. Ime kho, bhikkhave, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

153. Paññābalasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni cattāri? Paññābalaṃ, vīriyabalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgahabalaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri balānī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

7. Pattakammavagga

67. Ahirājasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ aññataro bhikkhu ahinā daṭṭho kālaṅkato hoti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, sāvatthiyaṃ aññataro bhikkhu ahinā daṭṭho kālaṅkato"ti.

"Na hi nūna so, bhikkhave, bhikkhu cattāri ahirājakulāni mettena cittena phari. Sace hi so, bhikkhave, bhikkhu cattāri ahirājakulāni mettena cittena phareyya, na hi so, bhikkhave, bhikkhu ahinā daṭṭho kālaṃ kareyya.

Katamāni cattāri? Virūpakkhaṃ ahirājakulaṃ, erāpathaṃ ahirājakulaṃ, chabyāputtaṃ ahirājakulaṃ, kaṇhāgotamakaṃ ahirājakulaṃ. Na hi nūna so, bhikkhave, bhikkhu imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena phari. Sace hi so, bhikkhave, bhikkhu imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena phareyya, na hi so, bhikkhave, bhikkhu

ahinā daṭṭho kālaṃ kareyya.

Anujānāmi, bhikkhave, imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena pharituṃ attaguttiyā attarakkhāya attaparittāyāti.

Virūpakkhehi me mettaṃ, Mettaṃ erāpathehi me; Chabyāputtehi me mettaṃ, Mettaṃ kaṇhāgotamakehi ca.

Apādakehi me mettaṃ, mettaṃ dvipādakehi me; Catuppadehi me mettaṃ, mettaṃ bahuppadehi me.

Mā maṃ apādako hiṃsi, mā maṃ hiṃsi dvipādako; Mā maṃ catuppado hiṃsi, mā maṃ hiṃsi bahuppado.

Sabbe sattā sabbe pāṇā, sabbe bhūtā ca kevalā; Sabbe bhadrāni passantu, mā kañci pāpamāgamā.

Appamāṇo buddho, Appamāṇo dhammo; Appamāṇo saṃgho, Pamāṇavantāni sarīsapāni.

Ahivicchikā satapadī, Uṇṇanābhī sarabū mūsikā; Katā me rakkhā katā me parittā, Paṭikkamantu bhūtāni; Sohaṃ namo bhagavato, Namo sattannaṃ sammāsambuddhānan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

10. Yogasutta

"Cattārome, bhikkhave, yogā. Katame cattāro? Kāmayogo, bhavayogo, diṭṭhiyogo, avijjāyogo. Katamo ca, bhikkhave, kāmayogo? Idha, bhikkhave, ekacco kāmānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa kāmānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ appajānato yo kāmesu kāmarāgo kāmanandī kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho kāmajjhosānaṃ kāmataṇhā sānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kāmayogo. Iti kāmayogo.

Bhavayogo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco bhavānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa bhavānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ appajānato yo bhavesu bhavarāgo bhavanandī bhavasneho bhavamucchā bhavapipāsā bhavapariḷāho bhavajjhosānaṃ bhavataṇhā sānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhavayogo. Iti kāmayogo bhavayogo.

Diṭṭhiyogo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco diṭṭhīnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa diṭṭhīnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ appajānato yo diṭṭhīsu diṭṭhirāgo diṭṭhinandī diṭṭhisneho diṭṭhimucchā diṭṭhipipāsā diṭṭhipariḷāho diṭṭhijjhosānaṃ diṭṭhitaṇhā sānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhiyogo. Iti kāmayogo bhavayogo diṭṭhiyogo.

Avijjāyogo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ appajānato yā chasu phassāyatanesu avijjā aññāṇaṃ sānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, avijjāyogo. Iti kāmayogo bhavayogo diṭṭhiyogo avijjāyogo, saṃyutto pāpakehi akusalehi dhammehi saṃkilesikehi ponobhavikehi sadarehi dukkhavipākehi āyatiṃ jātijarāmaraṇikehi. Tasmā ayogakkhemīti vuccati. Ime kho, bhikkhave, cattāro yogā.

Cattārome, bhikkhave, visaṃyogā. Katame cattāro? Kāmayogavisaṃyogo, bhavayogavisaṃyogo, diṭṭhiyogavisaṃyogo, avijjāyogavisaṃyogo. Katamo ca, bhikkhave, kāmayogavisaṃyogo? Idha, bhikkhave, ekacco kāmānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa kāmānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānato yo kāmesu kāmarāgo kāmanandī kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho kāmajjhosānaṃ kāmataṇhā sā nānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kāmayogavisaṃyogo. Iti kāmayogavisaṃyogo.

Bhavayogavisaṃyogo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco bhavānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa bhavānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānato yo bhavesu bhavarāgo bhavanandī bhavasneho bhavamucchā bhavapipāsā bhavapariḷāho bhavajjhosānaṃ bhavataṇhā sā nānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhavayogavisaṃyogo. Iti kāmayogavisaṃyogo bhavayogavisaṃyogo.

Diṭṭhiyogavisaṃyogo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco diṭṭhīnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca

yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa diṭṭhīnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānato yo diṭṭhīsu diṭṭhirāgo diṭṭhinandī diṭṭhisneho diṭṭhimucchā diṭṭhipipāsā diṭṭhipariḷāho diṭṭhijjhosānaṃ diṭṭhitaṇhā sā nānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhiyogavisaṃyogo. Iti kāmayogavisaṃyogo bhavayogavisaṃyogo diṭṭhiyogavisaṃyogo.

Avijjāyogavisaṃyogo ca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānato yā chasu phassāyatanesu avijjā aññāṇaṃ sā nānuseti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, avijjāyogavisaṃyogo. Iti kāmayogavisaṃyogo bhavayogavisaṃyogo diṭṭhiyogavisaṃyogo avijjāyogavisaṃyogo, visaṃyutto pāpakehi akusalehi dhammehi saṅkilesikehi ponobhavikehi sadarehi dukkhavipākehi āyatiṃ jātijarāmaraṇikehi. Tasmā yogakkhemīti vuccati. Ime kho, bhikkhave, cattāro visaṃyogāti.

Kāmayogena saṃyuttā, bhavayogena cūbhayaṃ; Diṭṭhiyogena saṃyuttā, avijjāya purakkhatā.

Sattā gacchanti saṃsāraṃ, jātimaraṇagāmino; Ye ca kāme pariññāya, bhavayogañca sabbaso.

Diṭṭhiyogaṃ samūhacca, avijjañca virājayaṃ; Sabbayogavisaṃyuttā, te ve yogātigā munī"ti.

Dasamaṃ.

Bhaṇḍagāmavaggo paṭhamo.

Anubuddhaṃ papatitaṃ dve, Khatā anusotapañcamaṃ; Appassuto ca sobhanaṃ, Vesārajjaṃ taṇhāyogena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 4

2. Caravagga

11. Carasutta

"Carato cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu adhivāseti, nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, carampi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto 'anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyo'ti vuccati.

Ṭhitassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā

byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu adhivāseti, nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, ṭhitopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ‘anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyo’ti vuccati.

Nisinnassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu adhivāseti, nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, nisinnopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ‘anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyo’ti vuccati.

Sayānassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno jāgarassa uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu adhivāseti, nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, sayānopi, bhikkhave, bhikkhu jāgaro evaṃbhūto ‘anātāpī anottāpī satataṃ samitaṃ kusīto hīnavīriyo’ti vuccati.

Carato cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu nādhivāseti, pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; carampi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ‘ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto’ti vuccati.

Ṭhitassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu nādhivāseti, pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; ṭhitopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ‘ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto’ti vuccati.

Nisinnassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu nādhivāseti, pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; nisinnopi, bhikkhave, bhikkhu evaṃbhūto ‘ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto’ti vuccati.

Sayānassa cepi, bhikkhave, bhikkhuno jāgarassa uppajjati kāmavitakko vā byāpādavitakko vā vihiṃsāvitakko vā. Tañce bhikkhu nādhivāseti, pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti; sayānopi, bhikkhave, bhikkhu jāgaro evaṃbhūto ‘ātāpī ottāpī satataṃ samitaṃ āraddhavīriyo pahitatto’ti vuccatīti.

Caraṃ vā yadi vā tiṭṭhaṃ, nisinno uda vā sayaṃ; Yo vitakkaṃ vitakketi, pāpakaṃ gehanissitaṃ.

Kummaggappaṭipanno so, Mohaneyyesu mucchito; Abhabbo tādiso bhikkhu, Phuṭṭhuṃ sambodhimuttamaṃ.

Yo ca caraṃ vā tiṭṭhaṃ vā, Nisinno uda vā sayaṃ; Vitakkaṃ samayitvāna, Vitakkūpasame rato; Bhabbo so tādiso bhikkhu, Phuṭṭhuṃ sambodhimuttaman"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

1. Anubuddhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vajjīsu viharati bhaṇḍagāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Catunnaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Katamesaṃ catunnaṃ? Ariyassa, bhikkhave, sīlassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Ariyassa, bhikkhave, samādhissa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Ariyāya, bhikkhave, paññāya ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Ariyāya, bhikkhave, vimuttiyā ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Tayidaṃ, bhikkhave, ariyaṃ sīlaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, ariyo samādhi anubuddho paṭividdho, ariyā paññā anubuddhā paṭividdhā, ariyā vimutti anubuddhā paṭividdhā, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavo"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sīlaṃ samādhi paññā ca, vimutti ca anuttarā; Anubuddhā ime dhammā, gotamena yasassinā.

Iti buddho abhiññāya, dhammamakkhāsi bhikkhunaṃ; Dukkhassantakaro satthā, cakkhumā parinibbuto"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

193. Bhaddiyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhaddiyo licchavi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho bhaddiyo licchavi bhagavantaṃ etadavoca:

"Sutaṃ metaṃ, bhante: 'māyāvī samaṇo gotamo āvaṭṭaniṃ māyaṃ jānāti yāya aññatitthiyānaṃ sāvake āvaṭṭetī'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'māyāvī samaṇo gotamo āvaṭṭaniṃ māyaṃ jānāti yāya aññatitthiyānaṃ sāvake āvaṭṭetī'ti, kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa ca anudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati, anabbhakkhātukāmā hi mayaṃ, bhante, bhagavantan"ti?

"Etha tumhe, bhaddiya, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā 'samaṇo no garū'ti. Yadā tumhe, bhaddiya, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā akusalā, ime dhammā sāvajjā, ime dhammā viññugarahitā, ime dhammā samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantī'ti, atha tumhe, bhaddiya, pajaheyyātha.

Taṃ kiṃ maññatha, bhaddiya, lobho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti? "Ahitāya, bhante". "Luddho panāyaṃ, bhaddiya, purisapuggalo lobhena abhibhūto pariyādinnacitto pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti yaṃsa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti. "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, bhaddiya, doso purisassa ... pe ... moho purisassa ... pe ... sārambho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti? "Ahitāya, bhante". "Sāraddho panāyaṃ, bhaddiya, purisapuggalo sārambhena abhibhūto pariyādinnacitto pāṇampi hanati, adinnampi ādiyati, paradārampi gacchati, musāpi bhaṇati, parampi tathattāya samādapeti yaṃsa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti. "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, bhaddiya, ime dhammā kusalā vā akusalā

vā"ti? "Akusalā, bhante". "Sāvajjā vā anavajjā vā"ti? "Sāvajjā, bhante". "Viññugarahitā vā viññuppasatthā vā"ti? "Viññugarahitā, bhante". "Samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattanti, no vā? Kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Samattā, bhante, samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Evaṃ no ettha hotī"ti.

"Iti kho, bhaddiya, yaṃ taṃ te avocumhā—etha tumhe, bhaddiya, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā 'samaṇo no garū'ti. Yadā tumhe, bhaddiya, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā akusalā, ime dhammā sāvajjā, ime dhammā viññugarahitā, ime dhammā samattā samādinnā ahitāya dukkhāya saṃvattantīti, atha tumhe, bhaddiya, pajaheyyāthā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Etha tumhe, bhaddiya, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā 'samaṇo no garū'ti. Yadā tumhe, bhaddiya, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā kusalā, ime dhammā anavajjā, ime dhammā viññuppasatthā, ime dhammā samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattantī'ti, atha tumhe, bhaddiya, upasampajja vihareyyāthāti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhaddiya, alobho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti? "Hitāya, bhante". "Aluddho panāyaṃ, bhaddiya, purisapuggalo lobhena anabhibhūto apariyādinnacitto neva pāṇaṃ hanati, na adinnaṃ ādiyati, na paradāraṃ gacchati, na musā bhaṇati, parampi tathattāya na samādapeti yaṃsa hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, bhaddiya, adoso purisassa ... pe ... amoho purisassa ... pe ... asārambho purisassa ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati hitāya vā ahitāya vā"ti? "Hitāya, bhante". "Asāraddho panāyaṃ, bhaddiya, purisapuggalo sārambhena anabhibhūto apariyādinnacitto neva pāṇaṃ hanati, na adinnaṃ ādiyati, na paradāraṃ gacchati, na musā bhaṇati, parampi tathattāya na samādapeti yaṃsa hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, bhaddiya, ime dhammā kusalā vā akusalā vā"ti? "Kusalā, bhante". "Sāvajjā vā anavajjā vā"ti? "Anavajjā, bhante".

"Viññugarahitā vā viññuppasatthā vā"ti? "Viññuppasatthā, bhante". "Samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattanti no vā? Kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Samattā, bhante, samādinnā hitāya sukhāya saṃvattanti. Evaṃ no ettha hotī"ti.

"Iti kho, bhaddiya, yaṃ taṃ te avocumhā—etha tumhe, bhaddiya, mā anussavena, mā paramparāya, mā itikirāya, mā piṭakasampadānena, mā takkahetu, mā nayahetu, mā ākāraparivitakkena, mā diṭṭhinijjhānakkhantiyā, mā bhabbarūpatāya, mā 'samaṇo no garū'ti. Yadā tumhe, bhaddiya, attanāva jāneyyātha: 'ime dhammā kusalā, ime dhammā anavajjā, ime dhammā viññuppasatthā, ime dhammā samattā samādinnā hitāya sukhāya saṃvattantīti, atha tumhe, bhaddiya, upasampajja viharreyyāthā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Ye kho te, bhaddiya, loke santo sappurisā te sāvakaṃ evaṃ samādapenti: 'ehi tvaṃ, ambho purisa, lobhaṃ vineyya viharāhi. Lobhaṃ vineyya viharanto na lobhajaṃ kammaṃ karissasi kāyena vācāya manasā. Dosaṃ vineyya viharāhi. Dosaṃ vineyya viharanto na dosajaṃ kammaṃ karissasi kāyena vācāya manasā. Mohaṃ vineyya viharāhi. Mohaṃ vineyya viharanto na mohajaṃ kammaṃ karissasi kāyena vācāya manasā. Sārambhaṃ vineyya viharāhi. Sārambhaṃ vineyya viharanto na sārambhajaṃ kammaṃ karissasi kāyena vācāya manasā'"ti.

Evaṃ vutte, bhaddiyo licchavi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

"Api nu tāhaṃ, bhaddiya, evaṃ avacaṃ: 'ehi me tvaṃ, bhaddiya, sāvako hohi; ahaṃ satthā bhavissāmī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃvādiṃ kho maṃ, bhaddiya, evamakkhāyiṃ eke samaṇabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: 'māyāvī samaṇo gotamo āvaṭṭaniṃ māyaṃ jānāti yāya aññatitthiyānaṃ sāvake āvaṭṭetī'"ti. "Bhaddikā, bhante, āvaṭṭanī māyā. Kalyāṇī, bhante, āvaṭṭanī māyā. Piyā me, bhante, ñātisālohitā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ, piyānampi me assa ñātisālohitānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, bhante, khattiyā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ, sabbesampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, bhante, brāhmaṇā ... vessā ... suddā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ, sabbesampissa suddānaṃ dīgharattaṃ

hitāya sukhāyā"ti.

"Evametaṃ, bhaddiya, evametaṃ, bhaddiya. Sabbe cepi, bhaddiya, khattiyā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ akusaladhammappahānāya kusaladhammūpasampadāya, sabbesampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, bhaddiya, brāhmaṇā ... vessā ... suddā āvaṭṭeyyuṃ akusaladhammappahānāya kusaladhammūpasampadāya, sabbesampissa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sadevako cepi, bhaddiya, loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ akusaladhammappahānāya kusaladhammūpasampadāya, sadevakassapissa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Ime cepi, bhaddiya, mahāsālā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ akusaladhammappahānāya kusaladhammūpasampadāya, imesampissa mahāsālānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya (). Ko pana vādo manussabhūtassā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

23. Duccaritavagga

223. Akataññutāsutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi catūhi? Kāyaduccaritena, vacīduccaritena, manoduccaritena, akataññutā akatavedita—imehi ... pe ... kāyasucaritena, vacīsucaritena, manosucaritena kataññutākatavedita ... pe ....

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

80. Kambojasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena mātugāmo neva sabhāyaṃ nisīdati, na kammantaṃ payojeti, na kambojaṃ gacchatī"ti?

“Kodhano, ānanda, mātugāmo; issukī, ānanda, mātugāmo; maccharī, ānanda, mātugāmo; duppañño, ānanda, mātugāmo—ayaṃ kho, ānanda, hetu ayaṃ paccayo, yena mātugāmo neva sabhāyaṃ nisīdati, na kammantaṃ payojeti, na kambojaṃ gacchatī”ti.

Dasamaṃ.

Apaṇṇakavaggo tatiyo.

Padhānaṃ diṭṭhisappurisa, Vadhukā dve ca honti aggāni; Kusināraacinteyyā, Dakkhiṇā ca vaṇijjā kambojanti.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

152. Saddhābalasutta

“Cattārimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni cattāri? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri balānī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

252. Tatiyavohārasutta

“Cattārome, bhikkhave, anariyavohārā. Katame cattāro? Diṭṭhe adiṭṭhavāditā, sute asutavāditā, mute amutavāditā, viññāte aviññātavāditā—ime kho, bhikkhave, cattāro anariyavohārā”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

25. Āpattibhayavagga

248. Paññāvuddhisutta

“Cattārome, bhikkhave, dhammā paññāvuddhiyā saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammasavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā paññāvuddhiyā saṃvattantī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

5. Rohitassavagga

44. Dutiyakodhagarusutta

“Cattārome, bhikkhave, asaddhammā. Katame cattāro? Kodhagarutā na saddhammagarutā, makkhagarutā na saddhammagarutā, lābha-

garutā na saddhammagarutā, sakkāragarutā na saddhammagarutā. Ime kho, bhikkhave, cattāro asaddhammā.

Cattārome, bhikkhave, saddhammā. Katame cattāro? Saddhammagarutā na kodhagarutā, saddhammagarutā na makkhagarutā, saddhammagarutā na lābhagarutā, saddhammagarutā na sakkāragarutā. Ime kho, bhikkhave, cattāro saddhammāti.

Kodhamakkhagaru bhikkhu, lābhasakkāragāravo; Sukhette pūtibījaṃva, saddhamme na virūhati.

Ye ca saddhammagaruno, vihaṃsu viharanti ca; Te ve dhamme virūhanti, snehānvayamivosadhā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

1. Bhaṇḍagāmavagga

8. Vesārajjasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, tathāgatassa vesārajjāni, yehi vesārajjehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni cattāri? '"Sammāsambuddhassa te paṭijānato ime dhammā anabhisambuddhā"ti tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatī'ti nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

'"Khīṇāsavassa te paṭijānato ime āsavā aparikkhīṇā"ti tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatī'ti nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

'"Ye kho pana te antarāyikā dhammā vuttā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatī'ti nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

'"Yassa kho pana te atthāya dhammo desito so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā"ti tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā

devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatī'ti nimittametaṃ, bhikkhave, na samanupassāmi. Etamahaṃ, bhikkhave, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. Imāni kho, bhikkhave, cattāri tathāgatassa vesārajjāni, yehi vesārajjehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavattetīti.

Ye kecime vādapathā puthussitā, Yaṃnissitā samaṇabrāhmaṇā ca; Tathāgataṃ patvā na te bhavanti, Visāradaṃ vādapathātivattaṃ.

Yo dhammacakkaṃ abhibhuyya kevalī, Pavattayī sabbabhūtānukampī; Taṃ tādisaṃ devamanussaseṭṭhaṃ, Sattā namassanti bhavassa pāragun"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

4. Cakkavagga

31. Cakkasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, cakkāni, yehi samannāgatānaṃ devamanussānaṃ catucakkaṃ vattati, yehi samannāgatā devamanussā nacirasseva mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇanti bhogesu. Katamāni cattāri? Patirūpadesavāso, sappurisāvassayo, attasammāpaṇidhi, pubbe ca katapuññatā—imāni kho, bhikkhave, cattāri cakkāni, yehi samannāgatānaṃ devamanussānaṃ catucakkaṃ vattati, yehi samannāgatā devamanussā nacirasseva mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇanti bhogesūti.

Patirūpe vase dese, ariyamittakaro siyā; Sammāpaṇidhisampanno, pubbe puññakato naro; Dhaññaṃ dhanaṃ yaso kitti, sukhañcetaṃdhivattatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

78. Dakkhiṇasutta

"Catasso imā, bhikkhave, dakkhiṇā visuddhiyo. Katamā catasso? Atthi, bhikkhave, dakkhiṇā dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato; atthi, bhikkhave, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati, no dāyakato; atthi, bhikkhave, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato; atthi, bhikkhave, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca.

Kathañca, bhikkhave, dakkhiṇā dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato?

Idha, bhikkhave, dāyako hoti sīlavā kalyāṇadhammo; paṭiggāhakā honti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, dakkhiṇā dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato.

Kathañca, bhikkhave, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati, no dāyakato? Idha, bhikkhave, dāyako hoti dussīlo pāpadhammo; paṭiggāhakā honti sīlavanto kalyāṇadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati, no dāyakato.

Kathañca, bhikkhave, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato? Idha, bhikkhave, dāyako hoti dussīlo pāpadhammo; paṭiggāhakāpi honti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato.

Kathañca, bhikkhave, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca? Idha, bhikkhave, dāyako hoti sīlavā kalyāṇadhammo; paṭiggāhakāpi honti sīlavanto kalyāṇadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca. Imā kho, bhikkhave, catasso dakkhiṇā visuddhiyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

149. Sucaritasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, vacīsucaritāni. Katamāni cattāri? Saccavācā, apisuṇā vācā, saṇhā vācā, mantabhāsā—imāni kho, bhikkhave, cattāri vacīsucaritānī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

192. Ṭhānasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ṭhānāni catūhi ṭhānehi veditabbāni. Katamāni cattāri? Saṃvāsena, bhikkhave, sīlaṃ veditabbaṃ, tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Saṃvohārena, bhikkhave, soceyyaṃ veditabbaṃ, tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Āpadāsu, bhikkhave, thāmo veditabbo, so ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Sākacchāya, bhikkhave, paññā veditabbā,

sā ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenāti.

'Saṃvāsena, bhikkhave, sīlaṃ veditabbaṃ, tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ saṃvasamāno evaṃ jānāti: 'dīgharattaṃ kho ayamāyasmā khaṇḍakārī chiddakārī sabalakārī kammāsakārī, na santatakārī na santatavutti; sīlesu dussīlo ayamāyasmā, nāyamāyasmā sīlavā'ti.

Idha pana, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ saṃvasamāno evaṃ jānāti: 'dīgharattaṃ kho ayamāyasmā akhaṇḍakārī acchiddakārī asabalakārī akammāsakārī santatakārī santatavutti; sīlesu sīlavā ayamāyasmā, nāyamāyasmā dussīlo'ti. 'Saṃvāsena, bhikkhave, sīlaṃ veditabbaṃ, tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (1)

'Saṃvohārena, bhikkhave, soceyyaṃ veditabbaṃ, tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ saṃvoharamāno evaṃ jānāti: 'aññathā kho ayamāyasmā ekena eko voharati, aññathā dvīhi, aññathā tīhi, aññathā sambahulehi; vokkamati ayamāyasmā purimavohārā pacchimavohāraṃ; aparisuddhavohāro ayamāyasmā, nāyamāyasmā parisuddhavohāro'ti.

Idha pana, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ saṃvoharamāno evaṃ jānāti: 'yatheva kho ayamāyasmā ekena eko voharati, tathā dvīhi, tathā tīhi, tathā sambahulehi. Nāyamāyasmā vokkamati purimavohārā pacchimavohāraṃ; parisuddhavohāro ayamāyasmā, nāyamāyasmā aparisuddhavohāro'ti. 'Saṃvohārena, bhikkhave, soceyyaṃ veditabbaṃ, tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (2)

'Āpadāsu, bhikkhave, thāmo veditabbo, so ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave,

ekacco ñātibyasanena vā phuṭṭho samāno, bhogabyasanena vā phuṭṭho samāno, rogabyasanena vā phuṭṭho samāno na iti paṭisañcikkhati: 'tathābhūto kho ayaṃ lokasannivāso tathābhūto ayaṃ attabhāvapaṭilābho yathābhūte lokasannivāse yathābhūte attabhāvapaṭilābhe aṭṭha lokadhammā lokaṃ anuparivattanti loko ca aṭṭha lokadhamme anuparivattati—lābho ca, alābho ca, yaso ca, ayaso ca, nindā ca, pasaṃsā ca, sukhañca, dukkhañcā'ti. So ñātibyasanena vā phuṭṭho samāno bhogabyasanena vā phuṭṭho samāno rogabyasanena vā phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati.

Idha pana, bhikkhave, ekacco ñātibyasanena vā phuṭṭho samāno bhogabyasanena vā phuṭṭho samāno rogabyasanena vā phuṭṭho samāno iti paṭisañcikkhati: 'tathābhūto kho ayaṃ lokasannivāso tathābhūto ayaṃ attabhāvapaṭilābho yathābhūte lokasannivāse yathābhūte attabhāvapaṭilābhe aṭṭha lokadhammā lokaṃ anuparivattanti loko ca aṭṭha lokadhamme anuparivattati—lābho ca, alābho ca, yaso ca, ayaso ca, nindā ca, pasaṃsā ca, sukhañca, dukkhañcā'ti. So ñātibyasanena vā phuṭṭho samāno bhogabyasanena vā phuṭṭho samāno rogabyasanena vā phuṭṭho samāno na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. 'Āpadāsu, bhikkhave, thāmo veditabbo, so ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (3)

'Sākacchāya, bhikkhave, paññā veditabbā, sā ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ sākacchāyamāno evaṃ jānāti: 'yathā kho imassa āyasmato ummaggo yathā ca abhinīhāro yathā ca pañhāsamudāhāro, duppañño ayamāyasmā, nāyamāyasmā paññavā. Taṃ kissa hetu? Tathā hi ayamāyasmā na ceva gambhīraṃ atthapadaṃ udāharati santaṃ paṇītaṃ atakkāvacaraṃ nipuṇaṃ paṇḍitavedanīyaṃ. Yañca ayamāyasmā dhammaṃ bhāsati tassa ca nappaṭibalo saṅkhittena vā vitthārena vā atthaṃ ācikkhituṃ desetuṃ paññāpetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ. Duppañño ayamāyasmā, nāyamāyasmā paññavā'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, cakkhumā puriso udakarahadassa tīre ṭhito

passeyya parittaṃ macchaṃ ummujjamānaṃ. Tassa evamassa: 'yathā kho imassa macchassa ummaggo yathā ca ūmighāto yathā ca vegāyitattaṃ, paritto ayaṃ maccho, nāyaṃ maccho mahanto'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ sākacchāyamāno evaṃ jānāti: 'yathā kho imassa āyasmato ummaggo yathā ca abhinīhāro yathā ca pañhāsamudāhāro, duppañño ayamāyasmā, nāyamāyasmā paññavā. Taṃ kissa hetu? Tathā hi ayamāyasmā na ceva gambhīraṃ atthapadaṃ udāharati santaṃ paṇītaṃ atakkāvacaraṃ nipuṇaṃ paṇḍitavedanīyaṃ. Yañca ayamāyasmā dhammaṃ bhāsati, tassa ca na paṭibalo saṅkhittena vā vitthārena vā atthaṃ ācikkhituṃ desetuṃ paññāpetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ. Duppañño ayamāyasmā, nāyamāyasmā paññavā'ti.

Idha pana, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ sākacchāyamāno evaṃ jānāti: 'yathā kho imassa āyasmato ummaggo yathā ca abhinīhāro yathā ca pañhāsamudāhāro, paññavā ayamāyasmā, nāyamāyasmā duppañño. Taṃ kissa hetu? Tathā hi ayamāyasmā gambhīrañceva atthapadaṃ udāharati santaṃ paṇītaṃ atakkāvacaraṃ nipuṇaṃ paṇḍitavedanīyaṃ. Yañca ayamāyasmā dhammaṃ bhāsati, tassa ca paṭibalo saṅkhittena vā vitthārena vā atthaṃ ācikkhituṃ desetuṃ paññāpetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ. Paññavā ayamāyasmā, nāyamāyasmā duppañño'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, cakkhumā puriso udakarahadassa tīre ṭhito passeyya mahantaṃ macchaṃ ummujjamānaṃ. Tassa evamassa: 'yathā kho imassa macchassa ummaggo yathā ca ūmighāto yathā ca vegāyitattaṃ, mahanto ayaṃ maccho, nāyaṃ maccho paritto'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, puggalo puggalena saddhiṃ sākacchāyamāno evaṃ jānāti: 'yathā kho imassa āyasmato ummaggo yathā ca abhinīhāro yathā ca pañhāsamudāhāro, paññavā ayamāyasmā, nāyamāyasmā duppañño. Taṃ kissa hetu? Tathā hi ayamāyasmā gambhīrañceva atthapadaṃ udāharati santaṃ paṇītaṃ atakkāvacaraṃ nipuṇaṃ paṇḍitavedanīyaṃ. Yañca ayamāyasmā dhammaṃ bhāsati, tassa ca paṭibalo saṅkhittena vā vitthārena vā atthaṃ ācikkhituṃ desetuṃ paññāpetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ. Paññavā ayamāyasmā, nāyamāyasmā duppañño'ti. (4)

'Sākacchāya, bhikkhave, paññā veditabbā, sā ca kho dīghena ad-

dhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri ṭhānāni imehi catūhi ṭhānehi veditabbānī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

17. Paṭipadāvagga

163. Asubhasutta

"Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratisaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī; maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati—saddhābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni mudūni pātubhavanti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ muduttā dandhaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhā paṭipadā dandhābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, dukkhā paṭipadā khippābhiññā? Idha, bhikkhave, bhikkhu asubhānupassī kāye viharati, āhāre paṭikūlasaññī, sabbaloke anabhiratisaññī, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī; maraṇasaññā kho panassa ajjhattaṃ sūpaṭṭhitā hoti. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati—saddhābalaṃ ... pe ... paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni adhimattāni pātubhavanti—saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ adhimattattā khippaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhā paṭipadā khippābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, sukhā paṭipadā dandhābhiññā? Idha bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati

sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati—saddhābalaṃ ... pe ... paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni mudūni pātubhavanti—saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ muduttā dandhaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhā paṭipadā dandhābhiññā.

Katamā ca, bhikkhave, sukhā paṭipadā khippābhiññā? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imāni pañca sekhabalāni upanissāya viharati—saddhābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, vīriyabalaṃ, paññābalaṃ. Tassimāni pañcindriyāni adhimattāni pātubhavanti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. So imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ adhimattattā khippaṃ ānantariyaṃ pāpuṇāti āsavānaṃ khayāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhā paṭipadā khippābhiññā. Imā kho, bhikkhave, catasso paṭipadā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

16. Indriyavagga

154. Satibalasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni cattāri? Satibalaṃ, samādhibalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgahabalaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri balānī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

143. Ālokasutta

"Cattārome, bhikkhave, ālokā. Katame cattāro? Candāloko, sūriyāloko, aggāloko, paññāloko—ime kho, bhikkhave, cattāro ālokā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ catunnaṃ ālokānaṃ yadidaṃ paññāloko"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

21. Sappurisavagga

205. Aṭṭhaṅgikasutta

"Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca; sappurisañca, sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha ... pe ....

"Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāco hoti, micchākammanto hoti, micchāājīvo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsati hoti, micchāsamādhi hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha bhikkhave, ekacco attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti; attanā ca micchāsaṅkappo hoti, parañca micchāsaṅkappe samādapeti; attanā ca micchāvāco hoti, parañca micchāvācāya samādapeti; attanā ca micchākammanto hoti, parañca micchākammante samādapeti; attanā ca micchāājīvo hoti, parañca micchāājīve samādapeti; attanā ca micchāvāyāmo hoti, parañca micchāvāyāme samādapeti; attanā ca micchāsati hoti, parañca micchāsatiyā samādapeti; attanā ca micchāsamādhi hoti, parañca micchāsamādhimhi samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti, sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti; attanā ca sammāsaṅkappo hoti, parañca sammāsaṅkappe samādapeti; attanā ca sammāvāco hoti, parañca sammāvācāya samādapeti; attanā ca sammākammanto hoti, parañca sammākammante samādapeti; attanā ca sammāājīvo hoti, parañca sammāājīve samādapeti; attanā ca sammāvāyāmo hoti, parañca sammāvāyāme samādapeti; attanā ca sammāsati hoti, parañca sammāsatiyā samādapeti; attanā ca sammāsamādhi hoti, parañca sammāsamādhimhi samādapeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisena sappurisataro"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

8. Apaṇṇakavagga

76. Kusinārasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kusinārāyaṃ viharati upavattane mallānaṃ sālavane antarena yamakasālānaṃ parinibbānasamaye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Siyā kho pana, bhikkhave, ekabhikkhussapi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṃghe vā magge vā paṭipadāya vā, pucchatha, bhikkhave, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha: 'sammukhībhūto no satthā ahosi, nāsakkhimha bhagavantaṃ sammukhā paṭipucchitun'"ti. Evaṃ vutte, te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ.

Dutiyampi kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "siyā kho pana, bhikkhave, ekabhikkhussapi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā, pucchatha, bhikkhave, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha: 'sammukhībhūto no satthā ahosi, nāsakkhimha bhagavantaṃ sammukhā paṭipucchitun'"ti. Dutiyampi kho te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ.

Tatiyampi kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "siyā kho pana, bhikkhave, ekabhikkhussapi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā, pucchatha, bhikkhave, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha: 'sammukhībhūto no satthā ahosi, nāsakkhimha bhagavantaṃ sammukhā paṭipucchitun'"ti. Tatiyampi kho te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "siyā kho pana, bhikkhave, satthugāravenapi na puccheyyātha, sahāyakopi, bhikkhave, sahāyakassa ārocetū"ti. Evaṃ vutte, te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Evaṃ pasanno ahaṃ, bhante. Natthi imasmiṃ bhikkhusaṅghe ekabhikkhussapi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā"ti.

"Pasādā kho tvaṃ, ānanda, vadesi. Ñāṇameva hettha, ānanda, tathāgatassa: 'natthi imasmiṃ bhikkhusaṅghe ekabhikkhussapi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya

vā'. Imesañhi, ānanda, pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ yo pacchimako bhikkhu so sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

18. Sañcetaniyavagga

173. Mahākoṭṭhikasutta

Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthaññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā natthaññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthi ca natthi ca aññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā nevatthi no natthaññaṃ kiñcī"ti?

"Mā hevaṃ, āvuso".

"'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthaññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā natthaññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthi ca natthi ca aññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā nevatthi no natthaññaṃ kiñcī'ti, iti puṭṭho samāno: 'mā hevaṃ, āvuso'ti vadesi. Yathā kathaṃ pana, āvuso, imassa bhāsitassa attho daṭṭhabbo"ti?

"'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā atthaññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā natthaññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirā-

ganirodhā atthi ca natthi ca aññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. 'Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā nevatthi no natthaññaṃ kiñcī'ti, iti vadaṃ appapañcaṃ papañceti. Yāvatā, āvuso, channaṃ phassāyatanānaṃ gati tāvatā papañcassa gati; yāvatā papañcassa gati tāvatā channaṃ phassāyatanānaṃ gati. Channaṃ, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā papañcanirodho papañcavūpasamo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

20. Mahāvagga

197. Mallikādevīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho mallikā devī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho mallikā devī bhagavantaṃ etadavoca:

"Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekacco mātugāmo dubbaṇṇā ca hoti durūpā supāpikā dassanāya; daliddā ca hoti appassakā appabhogā appesakkhā ca?

Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekacco mātugāmo dubbaṇṇā ca hoti durūpā supāpikā dassanāya; aḍḍhā ca hoti mahaddhanā mahābhogā mahesakkhā ca?

Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekacco mātugāmo abhirūpā ca hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā; daliddā ca hoti appassakā appabhogā appesakkhā ca?

Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yena midhekacco mātugāmo abhirūpā ca hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā, aḍḍhā ca hoti mahaddhanā mahābhogā mahesakkhā cā"ti?

"Idha, mallike, ekacco mātugāmo kodhanā hoti upāyāsabahulā. Appampi vuttā samānā abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Sā na dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Issāmanikā kho pana hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issati upadussati issaṃ bandhati. Sā ce tato cutā itthattaṃ āgacchati, sā yattha yattha paccājāyati dub-

baṇṇā ca hoti durūpā supāpikā dassanāya; daliddā ca hoti appassakā appabhogā appesakkhā ca.

Idha pana, mallike, ekacco mātugāmo kodhanā hoti upāyāsabahulā. Appampi vuttā samānā abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Sā dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Anissāmanikā kho pana hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu na issati na upadussati na issaṃ bandhati. Sā ce tato cutā itthattaṃ āgacchati, sā yattha yattha paccājāyati dubbaṇṇā ca hoti durūpā supāpikā dassanāya; aḍḍhā ca hoti mahaddhanā mahābhogā mahesakkhā ca.

Idha pana, mallike, ekacco mātugāmo akkodhanā hoti anupāyāsabahulā. Bahumpi vuttā samānā nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Sā na dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Issāmanikā kho pana hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issati upadussati issaṃ bandhati. Sā ce tato cutā itthattaṃ āgacchati, sā yattha yattha paccājāyati abhirūpā ca hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā; daliddā ca hoti appassakā appabhogā appesakkhā ca.

Idha pana, mallike, ekacco mātugāmo akkodhanā hoti anupāyāsabahulā. Bahumpi vuttā samānā nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patitthīyati, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Sā dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Anissāmanikā kho pana hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu na issati na upadussati na issaṃ bandhati. Sā ce tato cutā itthattaṃ āgacchati, sā yattha yattha paccājāyati abhirūpā ca hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā; aḍḍhā ca hoti mahaddhanā mahābhogā mahesakkhā ca.

Ayaṃ kho, mallike, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacco mātugāmo dubbaṇṇā ca hoti durūpā supāpikā dassanāya; daliddā ca hoti appassakā appabhogā appesakkhā ca. Ayaṃ pana, mallike, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacco mātugāmo dubbaṇṇā ca hoti durūpā supāpikā

dassanāya; aḍḍhā ca hoti mahaddhanā mahābhogā mahesakkhā ca. Ayaṃ kho, mallike, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacco mātugāmo abhirūpā ca hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā; daliddā ca hoti appassakā appabhogā appesakkhā ca. Ayaṃ pana, mallike, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekacco mātugāmo abhirūpā ca hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā; aḍḍhā ca hoti mahaddhanā mahābhogā mahesakkhā cā"ti.

Evaṃ vutte, mallikā devī bhagavantaṃ etadavoca: "yā nūnāhaṃ, bhante, aññaṃ jātiṃ kodhanā ahosiṃ upāyāsabahulā, appampi vuttā samānā abhisajjiṃ kuppiṃ byāpajjiṃ patitthīyiṃ kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsiṃ, sāhaṃ, bhante, etarahi dubbaṇṇā durūpā supāpikā dassanāya.

Yā nūnāhaṃ, bhante, aññaṃ jātiṃ dātā ahosiṃ samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, sāhaṃ, bhante, etarahi aḍḍhā mahaddhanā mahābhogā.

Yā nūnāhaṃ, bhante, aññaṃ jātiṃ anissāmanikā ahosiṃ, paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu na issiṃ na upadussiṃ na issaṃ bandhiṃ, sāhaṃ, bhante, etarahi mahesakkhā. Santi kho pana, bhante, imasmiṃ rājakule khattiyakaññāpi brāhmaṇakaññāpi gahapatikaññāpi, tāsāhaṃ issarādhipaccaṃ kāremi. Esāhaṃ, bhante, ajjatagge akkodhanā bhavissāmi anupāyāsabahulā, bahumpi vuttā samānā nābhisajjissāmi na kuppissāmi na byāpajjissāmi na patitthīyissāmi, kopañca dosañca appaccayañca na pātukarissāmi; dassāmi samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. Anissāmanikā bhavissāmi, paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu na ississāmi na upadussissāmi na issaṃ bandhissāmi. Abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsikaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 4

15. Ābhāvagga

141. Ābhāsutta

"Catasso imā, bhikkhave, ābhā. Katamā catasso? Candābhā, sūriyābhā,

aggābhā, paññābhā—imā kho, bhikkhave, catasso ābhā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ ābhānaṃ yadidaṃ paññābhā”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

110. Saññāsutta

“Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Kāmasaññā, byāpādasaññā, vihiṃsāsaññā. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Kāmasaññāya pahānāya nekkhammasaññā bhāvetabbā, byāpādasaññāya pahānāya abyāpādasaññā bhāvetabbā, vihiṃsāsaññāya pahānāya avihiṃsāsaññā bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

98. Aniccasutta

“‘So vata, bhikkhave, bhikkhu kañci saṅkhāraṃ niccato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘Anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘Sammattaniyāmaṃ anokkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

‘So vata, bhikkhave, bhikkhu sabbasaṅkhāre aniccato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. ‘Anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. ‘Sammattaniyāmaṃ okkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatī’ti ṭhānametaṃ vijjatī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

60. Hatthisāriputtasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tena kho pana samayena sambahulā therā bhikkhū

pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā maṇḍalamāḷe sannisinnā sannipatitā abhidhammakathaṃ kathenti. Tatra sudaṃ āyasmā citto hatthisāriputto therānaṃ bhikkhūnaṃ abhidhammakathaṃ kathentānaṃ antarantarā kathaṃ opāteti. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ cittaṃ hatthisāriputtaṃ etadavoca: "māyasmā citto hatthisāriputto therānaṃ bhikkhūnaṃ abhidhammakathaṃ kathentānaṃ antarantarā kathaṃ opātesi, yāva kathāpariyosānaṃ āyasmā citto āgametū"ti. Evaṃ vutte, āyasmato cittassa hatthisāriputtassa sahāyakā bhikkhū āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavocuṃ: "māyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ cittaṃ hatthisāriputtaṃ apasādesi, paṇḍito āyasmā citto hatthisāriputto. Pahoti cāyasmā citto hatthisāriputto therānaṃ bhikkhūnaṃ abhidhammakathaṃ kathetun"ti.

"Dujjānaṃ kho etaṃ, āvuso, parassa cetopariyāyaṃ ajānantehi. Idhāvuso, ekacco puggalo tāvadeva soratasorato hoti, nivātanivāto hoti, upasantupasanto hoti, yāva satthāraṃ upanissāya viharati aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ. Yato ca kho so vapakassateva satthārā, vapakassati garuṭṭhāniyehi sabrahmacārīhi, so saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṃsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati.

Seyyathāpi, āvuso, goṇo kiṭṭhādo dāmena vā baddho vaje vā oruddho. Yo nu kho, āvuso, evaṃ vadeyya: 'na dānāyaṃ goṇo kiṭṭhādo punadeva kiṭṭhaṃ otarissatī'ti, sammā nu kho so, āvuso, vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ, āvuso". "Ṭhānañhetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ so goṇo kiṭṭhādo dāmaṃ vā chetvā vajaṃ vā bhinditvā, atha punadeva kiṭṭhaṃ otareyyāti. Evamevaṃ kho, āvuso, idhekacco puggalo tāvadeva soratasorato hoti, nivātanivāto hoti, upasantupasanto hoti yāva satthāraṃ upanissāya viharati aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ. Yato ca kho so vapakassateva satthārā, vapakassati garuṭṭhāniyehi sabrahmacārīhi, so saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṃsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. (1)

Idha panāvuso, ekacco puggalo vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi paṭhamassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi … pe … sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi, āvuso, cātumahāpathe thullaphusitako devo vassanto rajaṃ antaradhāpeyya, cikkhallaṃ pātukareyya. Yo nu kho, āvuso, evaṃ vadeyya: 'na dāni amusmiṃ cātumahāpathe punadeva rajo pātubhavissatī'ti, sammā nu kho so, āvuso, vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ, āvuso". "Ṭhānañhetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ amusmiṃ cātumahāpathe manussā vā atikkameyyuṃ, gopasū vā atikkameyyuṃ, vātātapo vā snehagataṃ pariyādiyeyya, atha punadeva rajo pātubhaveyyāti. Evamevaṃ kho, āvuso, idhekacco puggalo vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi paṭhamassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi … pe … sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. (2)

Idha panāvuso, ekacco puggalo vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi dutiyassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi … pe … sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi, āvuso, gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahantaṃ taḷākaṃ. Tattha thullaphusitako devo vuṭṭho sippisambukampi sakkharakaṭhalampi antaradhāpeyya. Yo nu kho, āvuso, evaṃ vadeyya: 'na dāni amusmiṃ taḷāke punadeva sippisambukā vā sakkharakaṭhalā vā pātubhavissantī'ti, sammā nu kho so, āvuso, vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ, āvuso". "Ṭhānañhetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ amusmiṃ taḷāke manussā vā piveyyuṃ, gopasū vā piveyyuṃ, vātātapo vā snehagataṃ pariyādiyeyya, atha punadeva sippisambukāpi sakkharakaṭhalāpi pātubhaveyyunti. Evamevaṃ kho, āvuso, idhekacco puggalo vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi dutiyassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi … pe … sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. (3)

Idha panāvuso, ekacco puggalo pītiyā ca virāgā … pe … tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi tatiyassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi … pe … sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi, āvuso, purisaṃ paṇītabhojanaṃ bhuttāviṃ ābhidosikaṃ bhojanaṃ nacchādeyya. Yo nu kho, āvuso, evaṃ vadeyya: 'na dāni amuṃ purisaṃ punadeva bhojanaṃ chādessatī'ti, sammā nu kho so, āvuso,

vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ, āvuso". "Ṭhānañhetaṃ, āvuso, vijjati, amuṃ purisaṃ paṇītabhojanaṃ bhuttāviṃ yāvassa sā ojā kāye ṭhassati tāva na aññaṃ bhojanaṃ chādessati. Yato ca khvassa sā ojā antaradhāyissati, atha punadeva taṃ bhojanaṃ chādeyyāti. Evamevaṃ kho, āvuso, idhekacco puggalo pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi tatiyassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi ... pe ... sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. (4)

Idha, panāvuso, ekacco puggalo sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi catutthassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi ... pe ... sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi, āvuso, pabbatasaṅkhepe udakarahado nivāto vigataūmiko. Yo nu kho, āvuso, evaṃ vadeyya: 'na dāni amusmiṃ udakarahade punadeva ūmi pātubhavissatī'ti, sammā nu kho so, āvuso, vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ, āvuso". "Ṭhānañhetaṃ, āvuso, vijjati, yā puratthimāya disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi. Sā tasmiṃ udakarahade ūmiṃ janeyya. Yā pacchimāya disāya āgaccheyya ... pe ... yā uttarāya disāya āgaccheyya ... yā dakkhiṇāya disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi. Sā tasmiṃ udakarahade ūmiṃ janeyyāti. Evamevaṃ kho, āvuso, idhekacco puggalo sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi catutthassa jhānassā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi ... pe ... sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. (5)

Idha, panāvuso, ekacco puggalo sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi animittassa cetosamādhissā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rañña rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṃsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Seyyathāpi, āvuso, rājā vā rājamahāmatto vā caturaṅginiyā senāya addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṃ vanasaṇḍe ekarattiṃ vāsaṃ upagaccheyya. Tatra hatthisaddena assasaddena rathasaddena pattisaddena bheripaṇavasaṅkhatiṇavaninnādasaddena cīrikasaddo antaradhāyeyya. Yo nu kho, āvuso, evaṃ vadeyya: 'na dāni amusmiṃ vanasaṇḍe punadeva cīrikasaddo pātubhavissatī'ti, sammā nu kho so, āvuso, vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ,

āvuso". "Ṭhānañhetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ so rājā vā rājamahāmatto vā tamhā vanasaṇḍā pakkameyya, atha punadeva cīrikasaddo pātubhaveyyāti. Evamevaṃ kho, āvuso, idhekacco puggalo sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. So 'lābhimhi animittassa cetosamādhissā'ti saṃsaṭṭho viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Tassa saṃsaṭṭhassa vissatthassa pākatassa bhassamanuyuttassa viharato rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattatī"ti. (6)

Atha kho āyasmā citto hatthisāriputto aparena samayena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Atha kho cittassa hatthisāriputtassa sahāyakā bhikkhū yenāyasmā mahākoṭṭhiko tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavocuṃ: "kiṃ nu kho āyasmatā mahākoṭṭhiken citto hatthisāriputto cetasā ceto paricca vidito: 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ citto hatthisāriputto lābhī, atha ca pana sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatī'ti; udāhu devatā etamatthaṃ ārocesuṃ: 'citto, bhante, hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ lābhī, atha ca pana sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatī'"ti? "Cetasā ceto paricca vidito me, āvuso: 'citto hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ lābhī, atha ca pana sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatī'ti. Devatāpi me etamatthaṃ ārocesuṃ: 'citto, bhante, hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ lābhī, atha ca pana sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatī'"ti.

Atha kho cittassa hatthisāriputtassa sahāyakā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "citto, bhante, hatthisāriputto imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ lābhī, atha ca pana sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattatī"ti. "Na, bhikkhave, citto ciraṃ sarissati nekkhammassā"ti.

Atha kho citto hatthisāriputto nacirasseva kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. Atha kho āyasmā citto hatthisāriputto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā

jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā citto hatthisāriputto arahataṃ ahosīti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

94. Tatiyaabhabbaṭṭhānasutta

"Chayimāni, bhikkhave, abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo mātaraṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo pitaraṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo arahantaṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṃ uppādetuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo saṅghaṃ bhindituṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo aññaṃ satthāraṃ uddisituṃ. Imāni kho, bhikkhave, cha abhabbaṭṭhānānī"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

111. Dhātusutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Kāmadhātu, byāpādadhātu, vihiṃsādhātu. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Kāmadhātuyā pahānāya nekkhammadhātu bhāvetabbā, byāpādadhātuyā pahānāya abyāpādadhātu bhāvetabbā, vihiṃsādhātuyā pahānāya avihiṃsādhātu bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

26. Mahākaccānasutta

Tatra kho āyasmā mahākaccāno bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahākaccāno etadavoca: "acchariyaṃ, āvuso; abbhutaṃ, āvuso. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sambādhe okāsādhigamo anubuddho sattānaṃ visuddhiyā soka-

paridevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ cha anussatiṭṭhānāni.

Katamāni cha? Idhāvuso, ariyasāvako tathāgataṃ anussarati: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Yasmiṃ, āvuso, samaye ariyasāvako tathāgataṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, āvuso, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Sa kho so, āvuso, ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho, āvuso, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, ariyasāvako dhammaṃ anussarati: 'svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Yasmiṃ, āvuso, samaye ariyasāvako dhammaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, āvuso, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Sa kho so, āvuso, ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho, āvuso, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti. (2)

Puna caparaṃ, āvuso, ariyasāvako saṅghaṃ anussarati: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Yasmiṃ, āvuso, samaye ariyasāvako saṅghaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, āvuso, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Sa kho so, āvuso, ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho, āvuso, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti. (3)

Puna caparaṃ, āvuso, ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni ... pe ... samādhisaṃvattanikāni. Yasmiṃ, āvuso, samaye ariyasāvako attano sīlaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, āvuso, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Sa kho so, āvuso, ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho, āvuso, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti. (4)

Puna caparaṃ, āvuso, ariyasāvako attano cāgaṃ anussarati: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me ... pe ... yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti. Yasmiṃ, āvuso, samaye ariyasāvako attano cāgaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, āvuso, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Sa kho so, āvuso, ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho, āvuso, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visuddhidhammā bhavanti. (5)

Puna caparaṃ, āvuso, ariyasāvako devatā anussarati: 'santi devā cātumahārājikā, santi devā ... pe ... tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā; mayhampi tathārūpā saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā; mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti. Yasmiṃ, āvuso, samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, āvuso, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Sa kho so, āvuso, ariyasāvako sabbaso ākāsasamena cetasā viharati vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Idampi kho, āvuso, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā

visuddhidhammā bhavanti. (6)

Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sambādhe okāsādhigamo anubuddho sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ cha anussatiṭṭhānānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

61. Majjhesutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tena kho pana samayena sambahulānaṃ therānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "vuttamidaṃ, āvuso, bhagavatā pārāyane metteyyapañhe:

'Yo ubhonte viditvāna, majjhe mantā na lippati; Taṃ brūmi mahāpurisoti, sodha sibbini maccagā'"ti.

"Katamo nu kho, āvuso, eko anto, katamo dutiyo anto, kiṃ majjhe, kā sibbinī"ti? Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "phasso kho, āvuso, eko anto, phassasamudayo dutiyo anto, phassanirodho majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti, pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti. (1)

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "atītaṃ kho, āvuso, eko anto, anāgataṃ dutiyo anto, paccuppannaṃ majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti, pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto, pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti. (2)

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "sukhā, āvuso, vedanā eko anto, dukkhā vedanā dutiyo anto, adukkhamasukhā vedanā majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti,

pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto, pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti. (3)

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "nāmaṃ kho, āvuso, eko anto, rūpaṃ dutiyo anto, viññāṇaṃ majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti, pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti. (4)

Evaṃ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "cha kho, āvuso, ajjhattikāni āyatanāni eko anto, cha bāhirāni āyatanāni dutiyo anto, viññāṇaṃ majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti, pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti. (5)

Evaṃ vutte aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "sakkāyo kho, āvuso, eko anto, sakkāyasamudayo dutiyo anto, sakkāyanirodho majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti, pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī"ti. (6)

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso, amhehi sabbeheva yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Āyāmāvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocessāma. Yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. (7)

"Evamāvuso"ti kho therā bhikkhū tassa bhikkhuno paccassosuṃ. Atha kho therā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho therā bhikkhū yāvatako ahosi sabbeheva saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesuṃ. "Kassa nu kho, bhante, subhāsitan"ti? "Sabbesaṃ vo, bhikkhave, subhāsitaṃ pariyāyena, api ca yaṃ mayā sandhāya bhāsitaṃ pārāyane metteyyapañhe:

'Yo ubhonte viditvāna, majjhe mantā na lippati; Taṃ brūmi mahāpurisoti, sodha sibbinimaccagā'ti.

Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho therā bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: “phasso kho, bhikkhave, eko anto, phassasamudayo dutiyo anto, phassanirodho majjhe, taṇhā sibbinī; taṇhā hi naṃ sibbati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Ettāvatā kho, bhikkhave, bhikkhu abhiññeyyaṃ abhijānāti, pariññeyyaṃ parijānāti, abhiññeyyaṃ abhijānanto pariññeyyaṃ parijānanto diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hotī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

91. Abhabbasutta

“Cha, bhikkhave, dhamme abhabbo diṭṭhisampanno puggalo uppādetuṃ. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhiṃ, vicikicchaṃ, sīlabbataparāmāsaṃ, apāyagamanīyaṃ rāgaṃ, apāyagamanīyaṃ dosaṃ, apāyagamanīyaṃ mohaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme abhabbo diṭṭhisampanno puggalo uppādetun”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

24. Himavantasutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu himavantaṃ pabbatarājaṃ padāleyya, ko pana vādo chavāya avijjāya. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu samādhissa samāpattikusalo hoti, samādhissa ṭhitikusalo hoti, samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, samādhissa kallitakusalo hoti, samādhissa gocarakusalo hoti, samādhissa abhinīhārakusalo hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu himavantaṃ pabbatarājaṃ padāleyya, ko pana vādo chavāya avijjāyā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

106. Taṇhāsutta

“Tisso imā, bhikkhave, taṇhā pahātabbā, tayo ca mānā. Katamā tisso taṇhā pahātabbā? Kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā—imā

tisso taṇhā pahātabbā. Katame tayo mānā pahātabbā? Māno, omāno, atimāno—ime tayo mānā pahātabbā. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno imā tisso taṇhā pahīnā honti, ime ca tayo mānā; ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā"ti.

Ekādasamaṃ.

Ānisaṃsavaggo dasamo.

Pātubhāvo ānisaṃso, aniccadukkhaanattato; Nibbānaṃ anavatthi, ukkhittāsi atammayo; Bhavā taṇhāyekā dasāti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 6

13. Rāgapeyyāla

140

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya cha dhammā bhāvetabbā. Katame cha? Dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ, pāricariyānuttariyaṃ, anussatānuttariyaṃ. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime cha dhammā bhāvetabbā"ti.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

56. Phaggunasutta

Tena kho pana samayena āyasmā phagguno ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante, phagguno ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Sādhu, bhante, bhagavā yenāyasmā phagguno tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā phagguno tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā phagguno bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna mañcake samadhosi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ phaggunaṃ etadavoca: "alaṃ, phagguna, mā tvaṃ mañcake samadhosi. Santimāni āsanāni parehi paññattāni, tatthāhaṃ nisīdissāmī"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ phaggunaṃ etadavoca:

"Kacci te, phagguna, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ? Kacci te dukkhā

vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo.

Seyyathāpi, bhante, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evamevaṃ kho me, bhante, adhimattā vātā muddhani ūhananti. Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo.

Seyyathāpi, bhante, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīsaveṭhanaṃ dadeyya; evamevaṃ kho me, bhante, adhimattā sīse sīsavedanā. Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo.

Seyyathāpi, bhante, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evamevaṃ kho me, bhante, adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo.

Seyyathāpi, bhante, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evamevaṃ kho me, bhante, adhimatto kāyasmiṃ ḍāho. Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ phaggunaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmā phagguno acirapakkantassa bhagavato kālamakāsi. Tamhi cassa samaye maraṇakāle indriyāni vippasīdiṃsu. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante, phagguno acirapakkantassa bhagavato kālamakāsi. Tamhi cassa samaye maraṇakāle indriyāni vippasīdiṃsū"ti.

"Kiṃ hānanda, phaggunassa bhikkhuno indriyāni na vippasīdissanti. Phaggunassa, ānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ avimuttaṃ ahosi. Tassa taṃ dhammadesanaṃ sutvā

pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuttaṃ.

Chayime, ānanda, ānisaṃsā kālena dhammassavane kālena atthupaparikkhāya. Katame cha? Idhānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ avimuttaṃ hoti. So tamhi samaye maraṇakāle labhati tathāgataṃ dassanāya. Tassa tathāgato dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Tassa taṃ dhammadesanaṃ sutvā pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuccati. Ayaṃ, ānanda, paṭhamo ānisaṃso kālena dhammassavane. (1)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ avimuttaṃ hoti. So tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati tathāgataṃ dassanāya, api ca kho tathāgatasāvakaṃ labhati dassanāya. Tassa tathāgatasāvako dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Tassa taṃ dhammadesanaṃ sutvā pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuccati. Ayaṃ, ānanda, dutiyo ānisaṃso kālena dhammassavane. (2)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ avimuttaṃ hoti. So tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati tathāgataṃ dassanāya, napi tathāgatasāvakaṃ labhati dassanāya; api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Tassa yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakkayato anuvicārayato manasānupekkhato pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuccati. Ayaṃ, ānanda, tatiyo ānisaṃso kālena atthupaparikkhāya. (3)

Idhānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuttaṃ hoti, anuttare ca kho upadhisaṅkhaye cittaṃ avimuttaṃ hoti. So tamhi samaye maraṇakāle labhati tathāgataṃ dassanāya. Tassa tathāgato dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ ... pe ... brahmacariyaṃ pakāseti. Tassa taṃ dhammadesanaṃ sutvā anuttare upadhisaṅkhaye cittaṃ vimuccati. Ayaṃ, ānanda, catuttho ānisaṃso kālena dhammassavane. (4)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuttaṃ hoti, anuttare ca kho upadhisaṅkhaye cittaṃ

avimuttaṃ hoti. So tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati tathāgataṃ dassanāya, api ca kho tathāgatasāvakaṃ labhati dassanāya. Tassa tathāgatasāvako dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ ... pe ... parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Tassa taṃ dhammadesanaṃ sutvā anuttare upadhisaṅkhaye cittaṃ vimuccati. Ayaṃ, ānanda, pañcamo ānisaṃso kālena dhammassavane. (5)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno pañcahi orambhāgiyehi saṃyojanehi cittaṃ vimuttaṃ hoti, anuttare ca kho upadhisaṅkhaye cittaṃ avimuttaṃ hoti. So tamhi samaye maraṇakāle na heva kho labhati tathāgataṃ dassanāya, napi tathāgatasāvakaṃ labhati dassanāya; api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Tassa yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakkayato anuvicārayato manasānupekkhato anuttare upadhisaṅkhaye cittaṃ vimuccati. Ayaṃ, ānanda, chaṭṭho ānisaṃso kālena atthupaparikkhāya. (6)

Ime kho, ānanda, cha ānisaṃsā kālena dhammassavane kālena atthupaparikkhāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

71. Sakkhibhabbasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇituṃ sati sati āyatane. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'ime hānabhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'ime ṭhitibhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'ime visesabhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'ime nibbedhabhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, asakkaccakārī ca hoti, asappāyakārī ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇituṃ sati sati āyatane.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇituṃ sati sati āyatane. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'ime hānabhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ime ṭhitibhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ime visesabhāgiyā dhammā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ime nibbedhabhāgiyā

dhammā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, sakkaccakārī ca hoti, sappāyakārī ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇituṃ sati sati āyatane"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

87. Voropitasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi chahi? Mātā jīvitā voropitā hoti, pitā jīvitā voropito hoti, arahaṃ jīvitā voropito hoti, tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṃ uppāditaṃ hoti, saṃgho bhinno hoti, duppañño hoti jaḷo eḷamūgo. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi chahi? Na mātā jīvitā voropitā hoti, na pitā jīvitā voropito hoti, na arahaṃ jīvitā voropito hoti, na tathāgatassa duṭṭhena cittena lohitaṃ uppāditaṃ hoti, na saṅgho bhinno hoti, paññavā hoti ajaḷo aneḷamūgo. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

103. Ukkhittāsikasutta

"Cha, bhikkhave, ānisaṃse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṃ karitvā dukkhasaññaṃ upaṭṭhāpetuṃ. Katame cha? 'Sabbasaṅkhāresu ca me nibbidasaññā paccupaṭṭhitā bhavissati, seyyathāpi ukkhittāsike vadhake. Sabbalokā ca me mano vuṭṭhahissati, nibbāne ca santadassāvī bhavissāmi, anusayā ca me samugghātaṃ gacchissanti, kiccakārī ca bhavissāmi, satthā ca me pariciṇṇo bhavissati mettāvatāyā'ti. Ime kho, bhikkhave, cha ānisaṃse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṃ karitvā dukkhasaññaṃ upaṭṭhāpetun"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

109. Vitakkasutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Kāmavitakkassa pahānāya nekkhammavitakko bhāvetabbo, byāpādavitakkassa pahānāya abyāpādavitakko bhāvetabbo, vihiṃsāvitakkassa pahānāya avihiṃsāvitakko bhāvetabbo. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

105. Bhavasutta

"Tayome, bhikkhave, bhavā pahātabbā, tīsu sikkhāsu sikkhitabbaṃ. Katame tayo bhavā pahātabbā? Kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo—ime tayo bhavā pahātabbā. Katamāsu tīsu sikkhāsu sikkhitabbaṃ? Adhisīlasikkhāya, adhicittasikkhāya, adhipaññāsikkhāya—imāsu tīsu sikkhāsu sikkhitabbaṃ. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno ime tayo bhavā pahīnā honti, imāsu ca tīsu sikkhāsu sikkhitasikkho hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

11. Paṭhamasāraṇīyasutta

"Chayime, bhikkhave, dhammā sāraṇīyā. Katame cha? Idha, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ manokammaṃ pac-

cupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī, ayampi dhammo sāraṇīyo. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni tathārūpehi sīlehi sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo. (6)

Ime kho, bhikkhave, cha dhammā sāraṇīyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

92. Paṭhamaabhabbaṭṭhānasutta

"Chayimāni, bhikkhave, abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo satthari agāravo viharituṃ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo dhamme agāravo viharituṃ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo saṅghe agāravo viharituṃ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo sikkhāya agāravo viharituṃ appatisso, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo anāgamanīyaṃ vatthuṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo aṭṭhamaṃ bhavaṃ nibbattetuṃ. Imāni kho, bhikkhave, cha abhabbaṭṭhānānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

89. Appahāyasutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo diṭṭhisampadaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhiṃ, vicikicchaṃ, sīlabbataparāmāsaṃ, apāyagamanīyaṃ rāgaṃ, apāyagamanīyaṃ dosaṃ, apāyaga-

manīyaṃ mohaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo diṭṭhisampadaṃ sacchikātuṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo diṭṭhisampadaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhiṃ, vicikicchaṃ, sīlabbataparāmāsaṃ, apāyagamanīyaṃ rāgaṃ, apāyagamanīyaṃ dosaṃ, apāyagamanīyaṃ mohaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo diṭṭhisampadaṃ sacchikātun"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

64. Sīhanādasutta

"Chayimāni, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni cha? Idha, bhikkhave, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato ... pe ... idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampi, bhikkhave, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi

jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi, bhikkhave, tathāgato āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Imāni kho, bhikkhave, cha tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (6)

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti. Yathā yathā, bhikkhave, tathāgatassa ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇaṃ viditaṃ tathā tathā tesaṃ tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇena pañhaṃ puṭṭho byākaroti. (1)

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti. Yathā yathā, bhikkhave, tathāgatassa atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ viditaṃ tathā tathā tesaṃ tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇena pañhaṃ puṭṭho byākaroti. (2)

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti. Yathā yathā, bhikkhave, tathāgatassa

jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ viditaṃ tathā tathā tesaṃ tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇena pañhaṃ puṭṭho byākaroti. (3)

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ pubbenivāsānussatiṃ yathābhūtaṃ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti. Yathā yathā, bhikkhave, tathāgatassa pubbenivāsānussatiṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ viditaṃ tathā tathā tesaṃ tathāgato pubbenivāsānussatiṃ yathābhūtaṃ ñāṇena pañhaṃ puṭṭho byākaroti. (4)

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti. Yathā yathā, bhikkhave, tathāgatassa sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ viditaṃ tathā tathā tesaṃ tathāgato sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇena pañhaṃ puṭṭho byākaroti. (5)

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ āsavānaṃ khayā ... pe ... yathābhūtaṃ ñāṇena upasaṅkamitvā pañhaṃ pucchanti. Yathā yathā, bhikkhave, tathāgatassa āsavānaṃ khayā ... pe ... yathābhūtaṃ ñāṇaṃ viditaṃ tathā tathā tesaṃ tathāgato āsavānaṃ khayā ... pe ... yathābhūtaṃ ñāṇena pañhaṃ puṭṭho byākaroti. (6)

Tatra, bhikkhave, yampidaṃ ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṃ atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṃ jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṃ pubbenivāsānussatiṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṃ sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Yampidaṃ āsavānaṃ khayā ... pe ... yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tampi samāhitassa vadāmi no asamāhitassa. Iti kho, bhikkhave, samādhi maggo, asamādhi kummaggo”ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo chaṭṭho.

Soṇo phagguno bhijāti, āsavā dāruhatthi ca; Majjhe ñāṇaṃ nibbedhikaṃ, sīhanādoti te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

63. Nibbedhikasutta

"Nibbedhikapariyāyaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca so, bhikkhave, nibbedhikapariyāyo dhammapariyāyo? Kāmā, bhikkhave, veditabbā, kāmānaṃ nidānasambhavo veditabbo, kāmānaṃ vemattatā veditabbā, kāmānaṃ vipāko veditabbo, kāmanirodho veditabbo, kāmanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (1)

Vedanā, bhikkhave, veditabbā, vedanānaṃ nidānasambhavo veditabbo, vedanānaṃ vemattatā veditabbā, vedanānaṃ vipāko veditabbo, vedanānirodho veditabbo, vedanānirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (2)

Saññā, bhikkhave, veditabbā, saññānaṃ nidānasambhavo veditabbo, saññānaṃ vemattatā veditabbā, saññānaṃ vipāko veditabbo, saññānirodho veditabbo, saññānirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (3)

Āsavā, bhikkhave, veditabbā, āsavānaṃ nidānasambhavo veditabbo, āsavānaṃ vemattatā veditabbā, āsavānaṃ vipāko veditabbo, āsavanirodho veditabbo, āsavanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (4)

Kammaṃ, bhikkhave, veditabbaṃ, kammānaṃ nidānasambhavo veditabbo, kammānaṃ vemattatā veditabbā, kammānaṃ vipāko veditabbo, kammanirodho veditabbo, kammanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (5)

Dukkhaṃ, bhikkhave, veditabbaṃ, dukkhassa nidānasambhavo veditabbo, dukkhassa vemattatā veditabbā, dukkhassa vipāko veditabbo, dukkhanirodho veditabbo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā veditabbā. (6)

'Kāmā, bhikkhave, veditabbā, kāmānaṃ nidānasambhavo veditabbo, kāmānaṃ vemattatā veditabbā, kāmānaṃ vipāko veditabbo, kāmanirodho veditabbo, kāmanirodhagāminī paṭipadā veditabbā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā—cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā

rajanīyā. Api ca kho, bhikkhave, nete kāmā kāmaguṇā nāmete ariyassa vinaye vuccanti—

Saṅkapparāgo purisassa kāmo, Nete kāmā yāni citrāni loke; Saṅkapparāgo purisassa kāmo, Tiṭṭhanti citrāni tatheva loke; Athettha dhīrā vinayanti chandanti.

Katamo ca, bhikkhave, kāmānaṃ nidānasambhavo? Phasso, bhikkhave, kāmānaṃ nidānasambhavo.

Katamā ca, bhikkhave, kāmānaṃ vemattatā? Añño, bhikkhave, kāmo rūpesu, añño kāmo saddesu, añño kāmo gandhesu, añño kāmo rasesu, añño kāmo phoṭṭhabbesu. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kāmānaṃ vemattatā.

Katamo ca, bhikkhave, kāmānaṃ vipāko? Yaṃ kho, bhikkhave, kāmayamāno tajjaṃ tajjaṃ attabhāvaṃ abhinibbatteti puññabhāgiyaṃ vā apuññabhāgiyaṃ vā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, kāmānaṃ vipāko.

Katamo ca, bhikkhave, kāmanirodho? Phassanirodho, bhikkhave, kāmanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo kāmanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ kāme pajānāti, evaṃ kāmānaṃ nidānasambhavaṃ pajānāti, evaṃ kāmānaṃ vemattataṃ pajānāti, evaṃ kāmānaṃ vipākaṃ pajānāti, evaṃ kāmanirodhaṃ pajānāti, evaṃ kāmanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so imaṃ nibbedhikaṃ brahmacariyaṃ pajānāti kāmanirodhaṃ. Kāmā, bhikkhave, veditabbā ... pe ... kāmanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (1)

Vedanā, bhikkhave, veditabbā ... pe ... vedanānirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tisso imā, bhikkhave, vedanā— sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā.

Katamo ca, bhikkhave, vedanānaṃ nidānasambhavo? Phasso, bhikkhave, vedanānaṃ nidānasambhavo.

Katamā ca, bhikkhave, vedanānaṃ vemattatā? Atthi, bhikkhave, sāmisā sukhā vedanā, atthi nirāmisā sukhā vedanā, atthi sāmisā dukkhā vedanā, atthi nirāmisā dukkhā vedanā, atthi sāmisā adukkhamasukhā vedanā, atthi nirāmisā adukkhamasukhā vedanā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave,

vedanānaṃ vemattatā.

Katamo ca, bhikkhave, vedanānaṃ vipāko? Yaṃ kho, bhikkhave, vediyamāno tajjaṃ tajjaṃ attabhāvaṃ abhinibbatteti puññabhāgiyaṃ vā apuññabhāgiyaṃ vā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, vedanānaṃ vipāko.

Katamo ca, bhikkhave, vedanānirodho? Phassanirodho, bhikkhave, vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ vedanaṃ pajānāti, evaṃ vedanānaṃ nidānasambhavaṃ pajānāti, evaṃ vedanānaṃ vemattataṃ pajānāti, evaṃ vedanānaṃ vipākaṃ pajānāti, evaṃ vedanānirodhaṃ pajānāti, evaṃ vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. So imaṃ nibbedhikaṃ brahmacariyaṃ pajānāti vedanānirodhaṃ. Vedanā, bhikkhave, veditabbā ... pe ... vedanānirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (2)

Saññā, bhikkhave, veditabbā ... pe ... saññānirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Chayimā, bhikkhave, saññā— rūpasaññā, saddasaññā, gandhasaññā, rasasaññā, phoṭṭhabbasaññā, dhammasaññā.

Katamo ca, bhikkhave, saññānaṃ nidānasambhavo? Phasso, bhikkhave, saññānaṃ nidānasambhavo.

Katamā ca, bhikkhave, saññānaṃ vemattatā? Aññā, bhikkhave, saññā rūpesu, aññā saññā saddesu, aññā saññā gandhesu, aññā saññā rasesu, aññā saññā phoṭṭhabbesu, aññā saññā dhammesu. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, saññānaṃ vemattatā.

Katamo ca, bhikkhave, saññānaṃ vipāko? Vohāravepakkaṃ, bhikkhave, saññaṃ vadāmi. Yathā yathā naṃ sañjānāti tathā tathā voharati, evaṃ saññī ahosinti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, saññānaṃ vipāko.

Katamo ca, bhikkhave, saññānirodho? Phassanirodho, bhikkhave, saññānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saññānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ saññaṃ pajānāti, evaṃ saññānaṃ nidānasambhavaṃ pajānāti, evaṃ saññānaṃ vemattataṃ pajānāti, evaṃ saññānaṃ vipākaṃ pajānāti, evaṃ saññānirodhaṃ pajānāti, evaṃ saññānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so imaṃ nibbedhikaṃ brahmacariyaṃ pajānāti saññānirodhaṃ. Saññā, bhikkhave,

veditabbā ... pe ... saññānirodhagāminī paṭipadā veditabbāti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (3)

Āsavā, bhikkhave, veditabbā ... pe ... āsavanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tayome, bhikkhave, āsavā— kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo.

Katamo ca, bhikkhave, āsavānaṃ nidānasambhavo? Avijjā, bhikkhave, āsavānaṃ nidānasambhavo.

Katamā ca, bhikkhave, āsavānaṃ vemattatā? Atthi, bhikkhave, āsavā nirayagamanīyā, atthi āsavā tiracchānayonigamanīyā, atthi āsavā pettivisayagamanīyā, atthi āsavā manussalokagamanīyā, atthi āsavā devalokagamanīyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, āsavānaṃ vemattatā.

Katamo ca, bhikkhave, āsavānaṃ vipāko? Yaṃ kho, bhikkhave, avijjāgato tajjaṃ tajjaṃ attabhāvaṃ abhinibbatteti puññabhāgiyaṃ vā apuññabhāgiyaṃ vā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, āsavānaṃ vipāko.

Katamo ca, bhikkhave, āsavanirodho? Avijjānirodho, bhikkhave, āsavanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āsavanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ āsave pajānāti, evaṃ āsavānaṃ nidānasambhavaṃ pajānāti, evaṃ āsavānaṃ vemattataṃ pajānāti, evaṃ āsavānaṃ vipākaṃ pajānāti, evaṃ āsavānaṃ nirodhaṃ pajānāti, evaṃ āsavānaṃ nirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so imaṃ nibbedhikaṃ brahmacariyaṃ pajānāti āsavanirodhaṃ. Āsavā, bhikkhave, veditabbā ... pe ... āsavanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (4)

Kammaṃ, bhikkhave, veditabbaṃ ... pe ... kammanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cetanāhaṃ, bhikkhave, kammaṃ vadāmi. Cetayitvā kammaṃ karoti—kāyena vācāya manasā.

Katamo ca, bhikkhave, kammānaṃ nidānasambhavo? Phasso, bhikkhave, kammānaṃ nidānasambhavo.

Katamā ca, bhikkhave, kammānaṃ vemattatā? Atthi, bhikkhave, kammaṃ nirayavedanīyaṃ, atthi kammaṃ tiracchānayonivedanīyaṃ, atthi kammaṃ pettivisayavedanīyaṃ, atthi kammaṃ manussalokavedanīyaṃ, atthi kammaṃ devalokavedanīyaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kammānaṃ vemattatā.

Katamo ca, bhikkhave, kammānaṃ vipāko? Tividhāhaṃ, bhikkhave, kammānaṃ vipākaṃ vadāmi—diṭṭheva dhamme, upapajje vā, apare vā pariyāye. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kammānaṃ vipāko.

Katamo ca, bhikkhave, kammanirodho? Phassanirodho, bhikkhave, kammanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo kammanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ kammaṃ pajānāti, evaṃ kammānaṃ nidānasambhavaṃ pajānāti, evaṃ kammānaṃ vemattataṃ pajānāti, evaṃ kammānaṃ vipākaṃ pajānāti, evaṃ kammanirodhaṃ pajānāti, evaṃ kammanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so imaṃ nibbedhikaṃ brahmacariyaṃ pajānāti kammanirodhaṃ. Kammaṃ, bhikkhave, veditabbaṃ ... pe ... kammanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (5)

Dukkhaṃ, bhikkhave, veditabbaṃ, dukkhassa nidānasambhavo veditabbo, dukkhassa vemattatā veditabbā, dukkhassa vipāko veditabbo, dukkhanirodho veditabbo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti. Iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Katamo ca, bhikkhave, dukkhassa nidānasambhavo? Taṇhā, bhikkhave, dukkhassa nidānasambhavo.

Katamā ca, bhikkhave, dukkhassa vemattatā? Atthi, bhikkhave, dukkhaṃ adhimattaṃ, atthi parittaṃ, atthi dandhavirāgi, atthi khippavirāgi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhassa vemattatā.

Katamo ca, bhikkhave, dukkhassa vipāko? Idha, bhikkhave, ekacco yena dukkhena abhibhūto pariyādinnacitto socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati, yena vā pana dukkhena abhibhūto pariyādinnacitto bahiddhā pariyeṭṭhiṃ āpajjati: 'ko ekapadaṃ dvipadaṃ jānāti imassa dukkhassa nirodhāyā'ti? Sammohavepakkaṃ vāhaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ vadāmi pariyeṭṭhivepakkaṃ vā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhassa vipāko.

Katamo ca, bhikkhave, dukkhanirodho? Taṇhānirodho, bhikkhave, dukkhanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo dukkhassa nirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ dukkhaṃ pajānāti, evaṃ dukkhassa nidānasambhavaṃ pajānāti, evaṃ dukkhassa vemattataṃ pajānāti, evaṃ dukkhassa vipākaṃ pajānāti, evaṃ dukkhanirodhaṃ pajānāti, evaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so imaṃ nibbedhikaṃ brahmacariyaṃ pajānāti dukkhanirodhaṃ. Dukkhaṃ, bhikkhave, veditabbaṃ, dukkhassa nidānasambhavo veditabbo, dukkhassa vemattatā veditabbā, dukkhassa vipāko veditabbo, dukkhanirodho veditabbo, dukkhanirodhagāminī paṭipadā veditabbāti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (6)

Ayaṃ kho so, bhikkhave, nibbedhikapariyāyo dhammapariyāyo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

67. Mittasutta

"'So vata, bhikkhave, bhikkhu pāpamitto pāpasahāyo pāpasampavaṅko, pāpamitte sevamāno bhajamāno payirupāsamāno, tesañca diṭṭhānugatiṃ āpajjamāno ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Ābhisamācārikaṃ dhammaṃ aparipūretvā sekhaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sekhaṃ dhammaṃ aparipūretvā sīlāni paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sīlāni aparipūretvā kāmarāgaṃ vā rūparāgaṃ vā arūparāgaṃ vā pajahissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

'So vata, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko, kalyāṇamitte sevamāno bhajamāno payirupāsamāno, tesañca diṭṭhānugatiṃ āpajjamāno ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Ābhisamācārikaṃ dhammaṃ paripūretvā sekhaṃ dhammaṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sekhaṃ dhammaṃ paripūretvā sīlāni paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sīlāni paripūretvā kāmarāgaṃ vā rūparāgaṃ vā arūparāgaṃ vā pajahissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

62. Purisindriyañāṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno

mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena daṇḍakappakaṃ nāma kosalānaṃ nigamo tadavasari. Atha kho bhagavā maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Te ca bhikkhū daṇḍakappakaṃ pavisiṃsu āvasathaṃ pariyesituṃ.

Atha kho āyasmā ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ yena aciravatī nadī tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ. Aciravatiyā nadiyā gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho aññataro bhikkhu yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, āvuso ānanda, sabbaṃ cetaso samannāharitvā nu kho devadatto bhagavatā byākato: 'āpāyiko devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho'ti, udāhu kenacideva pariyāyenāti? Evaṃ kho panetaṃ, āvuso, bhagavatā byākatan"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ yena aciravatī nadī tenupasaṅkamiṃ gattāni parisiñcituṃ. Aciravatiyā nadiyā gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsiṃ gattāni pubbāpayamāno. Atha kho, bhante, aññataro bhikkhu yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ etadavoca: 'kiṃ nu kho, āvuso ānanda, sabbaṃ cetaso samannāharitvā nu kho devadatto bhagavatā byākato—āpāyiko devadatto nerayiko kappaṭṭho atekicchoti, udāhu kenacideva pariyāyenā'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ: 'evaṃ kho panetaṃ, āvuso, bhagavatā byākatan'"ti.

"So vā kho, ānanda, bhikkhu navo bhavissati acirapabbajito, thero vā pana bālo abyatto. Kathañhi nāma yaṃ mayā ekaṃsena byākataṃ tattha dvejjhaṃ āpajjissati. Nāhaṃ, ānanda, aññaṃ ekapuggalampi samanupassāmi, yo evaṃ mayā sabbaṃ cetaso samannāharitvā byākato, yathayidaṃ devadatto. Yāvakīvañcāhaṃ, ānanda, devadattassa vālaggakoṭinittudanamattampi sukkadhammaṃ addasaṃ; neva tāvāhaṃ devadattaṃ byākāsiṃ: 'āpāyiko devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho'ti. Yato ca kho ahaṃ, ānanda, devadattassa vālaggakoṭinittudanamattampi sukkadhammaṃ na addasaṃ; athāhaṃ devadattaṃ byākāsiṃ: 'āpāyiko devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho'ti.

Seyyathāpi, ānanda, gūthakūpo sādhikaporiso pūro gūthassa samatit-

tiko. Tatra puriso sasīsako nimuggo assa. Tassa kocideva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo tamhā gūthakūpā uddharitukāmo. So taṃ gūthakūpaṃ samantānuparigacchanto neva passeyya tassa purisassa vālaggakoṭinittudanamattampi gūthena amakkhitaṃ, yattha taṃ gahetvā uddhareyya. Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, yato devadattassa vālaggakoṭinittudanamattampi sukkadhammaṃ na addasaṃ; athāhaṃ devadattaṃ byākāsiṃ: 'āpāyiko devadatto nerayiko kappaṭṭho atekiccho'ti. Sace tumhe, ānanda, suṇeyyātha tathāgatassa purisindriyañāṇāni vibhajissāmī"ti?

"Etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo yaṃ bhagavā purisindriyañāṇāni vibhajeyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tenahānanda, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idhāhaṃ, ānanda, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tamhā tassa kusalā kusalaṃ pātubhavissati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ aparihānadhammo bhavissatī'ti. Seyyathāpi, ānanda, bījāni akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sāradāni sukhasayitāni sukhette suparikammakatāya bhūmiyā nikkhittāni. Jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, imāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissantī"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tamhā tassa kusalā kusalaṃ pātubhavissati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ aparihānadhammo bhavissatī'ti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisindriyañāṇaṃ cetasā ceto paricca viditaṃ hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa āyatiṃ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (1)

Idha panāhaṃ, ānanda, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto par-

icca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tamhā tassa akusalā akusalaṃ pātubhavissati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ parihānadhammo bhavissatī'ti. Seyyathāpi, ānanda, bījāni akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sāradāni sukhasayitāni puthusilāya nikkhittāni. Jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, nayimāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissantī"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tamhā tassa akusalā akusalaṃ pātubhavissati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ parihānadhammo bhavissatī'ti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisindriyañāṇaṃ cetasā ceto paricca viditaṃ hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa āyatiṃ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (2)

Idha panāhaṃ, ānanda, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'natthi imassa puggalassa vālaggakoṭinittudanamattopi sukko dhammo, samannāgatoyaṃ puggalo ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatī'ti. Seyyathāpi, ānanda, bījāni khaṇḍāni pūtīni vātātapahatāni sukhette suparikammakatāya bhūmiyā nikkhittāni. Jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, nayimāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissantī"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'natthi imassa puggalassa vālaggakoṭinittudanamattopi sukko dhammo, samannāgatoyaṃ puggalo ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, kāyassa

bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatī'ti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisindriyañāṇaṃ cetasā ceto paricca viditaṃ hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa āyatiṃ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hotī"ti. (3)

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sakkā nu kho, bhante, imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ aparepi tayo puggalā sappaṭibhāgā paññāpetun"ti? "Sakkā, ānandā"ti bhagavā avoca: "idhāhaṃ, ānanda, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tampi sabbena sabbaṃ samugghātaṃ gacchati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ parihānadhammo bhavissatī'ti. Seyyathāpi, ānanda, aṅgārāni ādittāni sampajjalitāni sajotibhūtāni puthusilāya nikkhittāni. Jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, nayimāni aṅgārāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissantī"ti? "Evaṃ, bhante". "Seyyathāpi vā pana, ānanda, sāyanhasamayaṃ sūriye ogacchante, jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, āloko antaradhāyissati andhakāro pātubhavissatī"ti? "Evaṃ, bhante". "Seyyathāpi vā, panānanda, abhido addharattaṃ bhattakālasamaye, jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, āloko antarahito andhakāro pātubhūto"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa kusalā dhammā antarahitā, akusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa kusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tampi sabbena sabbaṃ samugghātaṃ gacchati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ parihānadhammo bhavissatī'ti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisindriyañāṇaṃ cetasā ceto paricca viditaṃ hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa āyatiṃ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (4)

Idha panāhaṃ, ānanda, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā

akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tampi sabbena sabbaṃ samugghātaṃ gacchati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ aparihānadhammo bhavissatī'ti. Seyyathāpi, ānanda, aṅgārāni ādittāni sampajjalitāni sajotibhūtāni sukkhe tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nikkhittāni. Jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, imāni aṅgārāni vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissantī"ti? "Evaṃ, bhante". "Seyyathāpi vā panānanda, rattiyā paccūsasamayaṃ sūriye uggacchante, jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, andhakāro antaradhāyissati, āloko pātubhavissatī"ti? "Evaṃ, bhante". "Seyyathāpi vā panānanda, abhido majjhanhike bhattakālasamaye, jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, andhakāro antarahito āloko pātubhūto"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa akusalā dhammā antarahitā, kusalā dhammā sammukhībhūtā. Atthi ca khvassa akusalamūlaṃ asamucchinnaṃ, tampi sabbena sabbaṃ samugghātaṃ gacchati. Evamayaṃ puggalo āyatiṃ aparihānadhammo bhavissatī'ti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisindriyañāṇaṃ cetasā ceto paricca viditaṃ hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa āyatiṃ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (5)

Idha panāhaṃ, ānanda, ekaccaṃ puggalaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'natthi imassa puggalassa vālaggakoṭinittudanamattopi akusalo dhammo, samannāgatoyaṃ puggalo ekantasukkehi anavajjehi dhammehi, diṭṭheva dhamme parinibbāyissatī'ti. Seyyathāpi, ānanda, aṅgārāni sītāni nibbutāni sukkhe tiṇapuñje vā kaṭṭhapuñje vā nikkhittāni. Jāneyyāsi tvaṃ, ānanda, nayimāni aṅgārāni vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissantī"ti? "Evaṃ, bhante". "Evamevaṃ kho ahaṃ, ānanda, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imassa kho puggalassa vijjamānā kusalāpi dhammā akusalāpi dhammā'ti. Tamenaṃ

aparena samayena evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'natthi imassa puggalassa vālaggakoṭinittudanamattopi akusalo dhammo, samannāgatoyaṃ puggalo ekantasukkehi anavajjehi dhammehi, diṭṭheva dhamme parinibbāyissatī'ti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisapuggalo cetasā ceto paricca vidito hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa purisindriyañāṇaṃ cetasā ceto paricca viditaṃ hoti. Evampi kho, ānanda, tathāgatassa āyatiṃ dhammasamuppādo cetasā ceto paricca vidito hoti. (6)

Tatrānanda, ye te purimā tayo puggalā tesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ eko aparihānadhammo, eko parihānadhammo, eko āpāyiko nerayiko. Tatrānanda, yeme pacchimā tayo puggalā imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ eko parihānadhammo, eko aparihānadhammo, eko parinibbānadhammo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

33. Dutiyaaparihānasutta

"Imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, sā devatā maṃ etadavoca: 'chayime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame cha? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, hirigāravatā, ottappagāravatā—ime kho, bhante, cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṅghe ca tibbagāravo; Hiriottappasampanno, sappatisso sagāravo; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

13. Rāgapeyyāla

170–649

"Dosassa ... pe ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa

... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa abhiññāya ... pe ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ... pe ... ime cha dhammā bhāvetabbā"ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Chakkanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 6

12. Sāmaññavagga

118. Dhammānupassīsutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo ajjhattaṃ kāye ... pe ... bahiddhā kāye ... pe ... ajjhattabahiddhā kāye ... pe ... ajjhattaṃ vedanāsu ... pe ... bahiddhā vedanāsu ... pe ... ajjhattabahiddhā vedanāsu ... pe ... ajjhattaṃ citte ... pe ... bahiddhā citte ... pe ... ajjhattabahiddhā citte ... pe ... ajjhattaṃ dhammesu ... pe ... bahiddhā dhammesu ... pe ... ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharituṃ. Katame cha? Kammārāmataṃ, bhassārāmataṃ, niddārāmataṃ, saṅgaṇikārāmataṃ, indriyesu aguttadvārataṃ, bhojane amattaññutaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharitun"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

35. Vijjābhāgiyasutta

"Chayime, bhikkhave, dhammā vijjābhāgiyā. Katame cha? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā—ime kho, bhikkhave, cha dhammā vijjābhāgiyā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

29. Udāyīsutta

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ udāyiṃ āmantesi: "kati nu kho, udāyi, anussatiṭṭhānānī"ti? Evaṃ vutte, āyasmā udāyī tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ udāyiṃ āmantesi: "kati nu kho, udāyi, anussatiṭṭhānānī"ti? Dutiyampi kho āyasmā udāyī tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ udāyiṃ āmantesi: "kati nu kho, udāyi, anussatiṭṭhānānī"ti? Tatiyampi kho āyasmā udāyī tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmā ānando āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso udāyi, āmantesī"ti. "Suṇomahaṃ, āvuso ānanda, bhagavato. Idha, bhante, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati—seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe .... Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Idaṃ, bhante, anussatiṭṭhānan"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "aññāsiṃ kho ahaṃ, ānanda: 'nevāyaṃ udāyī moghapuriso adhicittaṃ anuyutto viharatī'ti. Kati nu kho, ānanda, anussatiṭṭhānānī"ti?

"Pañca, bhante, anussatiṭṭhānāni. Katamāni pañca? Idha, bhante, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ, bhante, anussatiṭṭhānaṃ evaṃ bhāvitaṃ evaṃ bahulīkataṃ diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati. (1)

"Puna caparaṃ, bhante, bhikkhu ālokasaññaṃ manasi karoti, divā saññaṃ adhiṭṭhāti, yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā; iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Idaṃ, bhante, anussatiṭṭhānaṃ evaṃ bhāvitaṃ evaṃ bahulīkataṃ ñāṇadassanappaṭilābhāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, bhante, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti. Idaṃ, bhante, anussatiṭṭhānaṃ evaṃ bhāvitaṃ evaṃ bahulīkataṃ kāmarāgappahānāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, bhante, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaṭṭitaṃ ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātaṃ. So imameva kāyaṃ evaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. (4)

Seyyathāpi vā pana passeyya sarīraṃ sīvathikāya chaṭṭitaṃ kākehi vā khajjamānaṃ kulalehi vā khajjamānaṃ gijjhehi vā khajjamānaṃ sunakhehi vā khajjamānaṃ siṅgālehi vā khajjamānaṃ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ. So imameva kāyaṃ evaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti.

Seyyathāpi vā pana passeyya sarīraṃ sīvathikāya chaṭṭitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... aṭṭhikasaṅkhalikaṃ nimmaṃsalohitamakkhitaṃ nhārusambandhaṃ ... aṭṭhikasaṅkhalikaṃ apagatamaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ. Aṭṭhikāni apagatasambandhāni disāvidisāvikkhittāni, aññena hatthaṭṭhikaṃ aññena pādaṭṭhikaṃ aññena jaṅghaṭṭhikaṃ aññena ūruṭṭhikaṃ aññena kaṭiṭṭhikaṃ aññena phāsukaṭṭhikaṃ aññena piṭṭhikaṇṭakaṭṭhikaṃ aññena khandhaṭṭhikaṃ aññena gīvaṭṭhikaṃ aññena hanukaṭṭhikaṃ aññena dantakaṭṭhikaṃ aññena sīsakaṭāhaṃ, aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇappaṭibhāgāni aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. So imameva kāyaṃ evaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Idaṃ, bhante, anussatiṭṭhānaṃ evaṃ bhāvitaṃ evaṃ bahulīkataṃ asmimānasamugghātāya saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhante, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ, bhante, anussatiṭṭhānaṃ evaṃ bhāvitaṃ evaṃ bahulīkataṃ anekadhātupaṭivedhāya saṃvattati. Imāni kho, bhante, pañca anussatiṭṭhānānī"ti. (5)

"Sādhu sādhu, ānanda. Tena hi tvaṃ, ānanda, idampi chaṭṭhaṃ anussatiṭṭhānaṃ dhārehi. Idhānanda, bhikkhu satova abhikkamati satova paṭikkamati satova tiṭṭhati satova nisīdati satova seyyaṃ kappeti satova kammaṃ adhiṭṭhāti. Idaṃ, ānanda, anussatiṭṭhānaṃ evaṃ bhāvitaṃ evaṃ bahulīkataṃ satisampajaññāya saṃvattatī"ti. (6)

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

25. Anussatiṭṭhānasutta

"Chayimāni, bhikkhave, anussatiṭṭhānāni. Katamāni cha? Idha, bhikkhave, ariyasāvako tathāgataṃ anussarati: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Yasmiṃ, bhikkhave,

samaye ariyasāvako tathāgataṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Idampi kho, bhikkhave, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhammaṃ anussarati: 'svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako dhammaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Idampi kho, bhikkhave, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako saṅghaṃ anussarati: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako saṅghaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Idampi kho, bhikkhave, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni ... pe ... samādhisaṃvattanikāni. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako sīlaṃ anussarati, nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Idampi kho, bhikkhave, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako attano cāgaṃ anussarati: 'lābhā vata me. Suladdhaṃ vata me ... pe ... yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti. ... pe ... Evamidhekacce sattā visujjhanti. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako devatā anussarati: 'santi devā cātumahārājikā, santi devā tāvatiṃsā, santi devā yāmā, santi devā tusitā, santi devā nimmānaratino, santi devā paranimmitavasavattino, santi devā brahmakāyikā, santi devā tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā; mayhampi tathārūpā saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā; mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti, nikkhantaṃ muttaṃ vuṭṭhitaṃ gedhamhā. 'Gedho'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Idampi kho, bhikkhave, ārammaṇaṃ karitvā evamidhekacce sattā visujjhanti. (6)

Imāni kho, bhikkhave, cha anussatiṭṭhānānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

99. Dukkhasutta

"So vata, bhikkhave, bhikkhu kañci saṅkhāraṃ sukhato samanupassanto ... pe ... sabbasaṅkhāre dukkhato samanupassanto ... pe ... ṭhānametaṃ vijjati".

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

79. Adhigamasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na āyakusalo ca hoti, na apāyakusalo ca hoti, na upāyakusalo ca hoti, anadhigatānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ adhigamāya na chandaṃ janeti, adhigate kusale dhamme na ārakkhati, sātaccakiriyāya na sampādeti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu

abhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātuṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu āyakusalo ca hoti, apāyakusalo ca hoti, upāyakusalo ca hoti, anadhigatānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ adhigamāya chandaṃ janeti, adhigate kusale dhamme ārakkhati, sātaccakiriyāya sampādeti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anadhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā kusalaṃ dhammaṃ phātiṃ kātun"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

40. Kimilasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kimilāyaṃ viharati niculavane. Atha kho āyasmā kimilo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kimilo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hotī"ti? "Idha, kimila, tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṃghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, appamāde agāravā viharanti appatissā, paṭisanthāre agāravā viharanti appatissā. Ayaṃ kho, kimila, hetu ayaṃ paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti".

"Ko pana, bhante, hetu ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti? "Idha, kimila, tathāgate parinibbute bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṅghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, appamāde sagāravā viharanti sappatissā, paṭisanthāre sagāravā viharanti sappatissā. Ayaṃ kho, kimila, hetu ayaṃ paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

47. Paṭhamasandiṭṭhikasutta

Atha kho moḷiyasīvako paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho moḷiyasīvako paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "'sandiṭṭhiko dhammo, sandiṭṭhiko dhammo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti?

"Tena hi, sīvaka, taññevettha paṭipucchāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, sīvaka, santaṃ vā ajjhattaṃ lobhaṃ 'atthi me ajjhattaṃ lobho'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ lobhaṃ 'natthi me ajjhattaṃ lobho'ti pajānāsī"ti? "Evaṃ, bhante". "Yaṃ kho tvaṃ, sīvaka, santaṃ vā ajjhattaṃ lobhaṃ 'atthi me ajjhattaṃ lobho'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ lobhaṃ 'natthi me ajjhattaṃ lobho'ti pajānāsi—evampi kho, sīvaka, sandiṭṭhiko dhammo hoti ... pe ....

Taṃ kiṃ maññasi, sīvaka, santaṃ vā ajjhattaṃ dosaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ mohaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ lobhadhammaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ dosadhammaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ mohadhammaṃ 'atthi me ajjhattaṃ mohadhammo'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ mohadhammaṃ 'natthi me ajjhattaṃ mohadhammo'ti pajānāsī"ti? "Evaṃ, bhante". "Yaṃ kho tvaṃ, sīvaka, santaṃ vā ajjhattaṃ mohadhammaṃ 'atthi me ajjhattaṃ mohadhammo'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ mohadhammaṃ 'natthi me ajjhattaṃ mohadhammo'ti pajānāsi—evaṃ kho, sīvaka, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti.

"Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

12. Dutiyasāraṇīyasutta

"Chayime, bhikkhave, dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattanti. Katame cha? Idha, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti ... pe .... (2)

Mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni tathārūpehi sīlehi sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (6)

Ime kho, bhikkhave, cha dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattantī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

70. Samādhisutta

"'So vata, bhikkhave, bhikkhu na santena samādhinā na paṇītena na paṭippassaddhiladdhena na ekodibhāvādhigatena anekavihitaṃ

iddhividhaṃ paccanubhavissati—ekopi hutvā bahudhā bhavissati, bahudhāpi hutvā eko bhavissati ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattessatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇissati—dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānissati—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānissati ... pe ... vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajānissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarissati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passissati ... pe ... yathākammūpage satte pajānissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

'So vata, bhikkhave, bhikkhu santena samādhinā paṇītena paṭippassaddhiladdhena ekodibhāvādhigatena anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhavissati ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattessatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇissati—dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānissati—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānissati ... pe ... vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajānissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarissati, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passissati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

52. Khattiyasutta

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; up-

asaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Khattiyā, bho gotama, kiṃadhippāyā, kiṃupavicārā, kiṃadhiṭṭhānā, kiṃabhinivesā, kiṃpariyosānā"ti? "Khattiyā kho, brāhmaṇa, bhogādhippāyā paññūpavicārā balādhiṭṭhānā pathavībhinivesā issariyapariyosānā"ti. (1)

"Brāhmaṇā pana, bho gotama, kiṃadhippāyā, kiṃupavicārā, kiṃadhiṭṭhānā, kiṃabhinivesā, kiṃpariyosānā"ti? "Brāhmaṇā kho, brāhmaṇa, bhogādhippāyā paññūpavicārā mantādhiṭṭhānā yaññābhinivesā brahmalokapariyosānā"ti. (2)

"Gahapatikā pana, bho gotama, kiṃadhippāyā, kiṃupavicārā, kiṃadhiṭṭhānā, kiṃabhinivesā, kiṃpariyosānā"ti? "Gahapatikā kho, brāhmaṇa, bhogādhippāyā paññūpavicārā sippādhiṭṭhānā kammantābhinivesā niṭṭhitakammantapariyosānā"ti. (3)

"Itthī pana, bho gotama, kiṃadhippāyā, kiṃupavicārā, kiṃadhiṭṭhānā, kiṃabhinivesā, kiṃpariyosānā"ti? "Itthī kho, brāhmaṇa, purisādhippāyā alaṅkārūpavicārā puttādhiṭṭhānā asapattībhinivesā issariyapariyosānā"ti. (4)

"Corā pana, bho gotama, kiṃadhippāyā, kiṃupavicārā, kiṃadhiṭṭhānā, kiṃabhinivesā, kiṃpariyosānā"ti? "Corā kho, brāhmaṇa, ādānādhippāyā gahanūpavicārā satthādhiṭṭhānā andhakārābhinivesā adassanapariyosānā"ti. (5)

"Samaṇā pana, bho gotama, kiṃadhippāyā, kiṃupavicārā, kiṃadhiṭṭhānā, kiṃabhinivesā, kiṃpariyosānā"ti? "Samaṇā kho, brāhmaṇa, khantisoraccādhippāyā paññūpavicārā sīlādhiṭṭhānā ākiñcaññābhinivesā nibbānapariyosānā"ti. (6)

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Khattiyānampi bhavaṃ gotamo jānāti adhippāyañca upavicārañca adhiṭṭhānañca abhinivesañca pariyosānañca. Brāhmaṇānampi bhavaṃ gotamo jānāti ... pe ... gahapatīnampi bhavaṃ gotamo jānāti ... itthīnampi bhavaṃ gotamo jānāti ... corānampi bhavaṃ gotamo jānāti ... samaṇānampi bhavaṃ gotamo jānāti adhippāyañca upavicārañca adhiṭṭhānañca abhinivesañca pariyosānañca. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ

gatan”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

88. Sussūsatisutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi chahi? Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, anatthaṃ gaṇhāti, atthaṃ riñcati, ananulomikāya khantiyā samannāgato hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi chahi? Tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne sussūsati, sotaṃ odahati, aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, atthaṃ gaṇhāti, anatthaṃ riñcati, anulomikāya khantiyā samannāgato hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattan”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

41. Dārukkhandhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasa aññatarasmiṃ padese mahantaṃ dārukkhandhaṃ. Disvā bhikkhū āmantesi: “passatha no, āvuso, tumhe amuṃ mahantaṃ dārukkhandhan”ti? “Evamāvuso”ti.

“Ākaṅkhamāno, āvuso, bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṃ dārukkhandhaṃ pathavītveva adhimucceyya. Taṃ kissa hetu? Atthi, āvuso, amumhi dārukkhandhe pathavīdhātu, yaṃ nissāya bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṃ dārukkhandhaṃ pathavītveva adhimucceyya. Ākaṅkhamāno, āvuso, bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṃ

dārukkhandhaṃ āpotveva adhimucceyya ... pe ... tejotveva adhimucceyya ... vāyotveva adhimucceyya ... subhantveva adhimucceyya ... asubhantveva adhimucceyya. Taṃ kissa hetu? Atthi, āvuso, amumhi dārukkhandhe asubhadhātu, yaṃ nissāya bhikkhu iddhimā cetovasippatto amuṃ dārukkhandhaṃ asubhantveva adhimucceyyā"ti.

Ekādasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

75. Dukkhasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā. Katamehi chahi? Kāmavitakkena, byāpādavitakkena, vihiṃsāvitakkena, kāmasaññāya, byāpādasaññāya, vihiṃsāsaññāya—imehi, kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā. Katamehi chahi? Nekkhammavitakkena, abyāpādavitakkena, avihiṃsāvitakkena, nekkhammasaññāya, abyāpādasaññāya, avihiṃsāsaññāya—imehi, kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

57. Chaḷabhijātisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "pūraṇena, bhante, kassapena chaḷabhijātiyo paññattā—kaṇhābhijāti paññattā, nīlābhijāti paññattā, lohitābhijāti paññattā, haliddābhijāti paññattā, sukkābhijāti paññattā, paramasukkābhijāti paññattā.

Tatridaṃ, bhante, pūraṇena kassapena kaṇhābhijāti paññattā, orabbhikā sūkarikā sākuṇikā māgavikā luddā macchaghātakā corā coraghātakā bandhanāgārikā ye vā panaññepi keci kurūrakammantā. (1)

Tatridaṃ, bhante, pūraṇena kassapena nīlābhijāti paññattā, bhikkhū kaṇṭakavuttikā ye vā panaññepi keci kammavādā kriyavādā. (2)

Tatridaṃ, bhante, pūraṇena kassapena lohitābhijāti paññattā, nigaṇṭhā ekasāṭakā. (3)

Tatridaṃ, bhante, pūraṇena kassapena haliddābhijāti paññattā, gihī odātavasanā acelakasāvakā. (4)

Tatridaṃ, bhante, pūraṇena kassapena sukkābhijāti paññattā, ājīvakā ājīvakiniyo. (5)

Tatridaṃ, bhante, pūraṇena kassapena paramasukkābhijāti paññattā, nando vaccho kiso saṅkicco makkhali gosālo. (6)

Pūraṇena, bhante, kassapena imā chaḷabhijātiyo paññattā"ti.

"Kiṃ panānanda, pūraṇassa kassapassa sabbo loko etadabbhanujānāti imā chaḷabhijātiyo paññāpetun"ti? "No hetaṃ, bhante. Seyyathāpi, ānanda, puriso daliddo assako anāḷhiko, tassa akāmakassa bilaṃ olaggeyyuṃ: 'idaṃ te, ambho purisa, maṃsañca khāditabbaṃ, mūlañca anuppadātabban'ti. Evamevaṃ kho, ānanda, pūraṇena kassapena appaṭiññāya etesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ imā chaḷabhijātiyo paññattā, yathā taṃ bālena abyattena akhettaññunā akusalena.

Ahaṃ kho panānanda, chaḷabhijātiyo paññāpemi. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca: "katamā cānanda, chaḷabhijātiyo? Idhānanda, ekacco kaṇhābhijātiyo samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panānanda, ekacco kaṇhābhijātiyo samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panānanda, ekacco kaṇhābhijātiyo samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. Idha panānanda, ekacco sukkābhijātiyo samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panānanda, ekacco sukkābhijātiyo samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panānanda, ekacco sukkābhijātiyo samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati.

Kathañcānanda, kaṇhābhijātiyo samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati? Idhānanda, ekacco nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā

nesādakule vā venakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā, dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Evaṃ kho, ānanda, kaṇhābhijātiyo samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati. (1)

Kathañcānanda, kaṇhābhijātiyo samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati? Idhānanda, ekacco nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā, vācāya sucaritaṃ caritvā, manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ kho, ānanda, kaṇhābhijātiyo samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati. (2)

Kathañcānanda, kaṇhābhijātiyo samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati? Idhānanda, ekacco nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā ... pe ... so ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako. So kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. So evaṃ pabbajito samāno pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto, satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. Evaṃ kho, ānanda, kaṇhābhijātiyo samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. (3)

Kathañcānanda, sukkābhijātiyo samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati? Idhānanda, ekacco ucce kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā, aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duc-

caritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Evaṃ kho, ānanda, sukkābhijātiyo samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati. (4)

Kathañcānanda, sukkābhijātiyo samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati? Idhānanda, ekacco ucce kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā, vācāya sucaritaṃ caritvā, manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ kho, ānanda, sukkābhijātiyo samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati. (5)

Kathañcānanda, sukkābhijātiyo samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati? Idhānanda, ekacco ucce kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā, aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. So evaṃ pabbajito samāno pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto, satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. Evaṃ kho, ānanda, sukkābhijātiyo samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. (6)

Imā kho, ānanda, chaḷabhijātiyo”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

17. Soppasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Āyasmāpi kho mahāmoggallāno ... āyasmāpi kho mahākassapo ... āyasmāpi kho mahākaccāno ... āyasmāpi kho mahākoṭṭhiko

... āyasmāpi kho mahācundo ... āyasmāpi kho mahākappino ... āyasmāpi kho anuruddho ... āyasmāpi kho revato ... āyasmāpi kho ānando sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho bhagavā bahudeva rattiṃ nisajjāya vītināmetvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi. Tepi kho āyasmanto acirapakkantassa bhagavato uṭṭhāyāsanā yathāvihāraṃ agamaṃsu. Ye pana tattha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ te yāva sūriyuggamanā kākacchamānā supiṃsu. Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena te bhikkhū yāva sūriyuggamanā kākacchamāne supante. Disvā yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Kahaṃ nu kho, bhikkhave, sāriputto? Kahaṃ mahāmoggallāno? Kahaṃ mahākassapo? Kahaṃ mahākaccāno? Kahaṃ mahākoṭṭhiko? Kahaṃ mahācundo? Kahaṃ mahākappino? Kahaṃ anuruddho? Kahaṃ revato? Kahaṃ ānando? Kahaṃ nu kho te, bhikkhave, therā sāvakā gatā"ti? "Tepi kho, bhante, āyasmanto acirapakkantassa bhagavato uṭṭhāyāsanā yathāvihāraṃ agamaṃsū"ti. "Tena no tumhe, bhikkhave, therā bhikkhū nāgatāti yāva sūriyuggamanā kākacchamānā supatha? Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'rājā khattiyo muddhāvasitto yāvadatthaṃ seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharanto yāvajīvaṃ rajjaṃ kārento janapadassa vā piyo manāpo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'rājā khattiyo muddhāvasitto yāvadatthaṃ seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharanto yāvajīvaṃ rajjaṃ kārento janapadassa vā piyo manāpo'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'raṭṭhiko ... pe ... pettaṇiko ... senāpatiko ... gāmagāmaṇiko ... pūgagāmaṇiko yāvadatthaṃ seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharanto yāvajīvaṃ pūgagāmaṇikattaṃ kārento pūgassa vā piyo manāpo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'pūgagāmaṇiko yāvadatthaṃ seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharanto yāvajīvaṃ pūgagāmaṇikattaṃ vā kārento pūgassa vā piyo

manāpo'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'samaṇo vā brāhmaṇo vā yāvadatthaṃ seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto indriyesu aguttadvāro bhojane amattaññū jāgariyaṃ ananuyutto avipassako kusalānaṃ dhammānaṃ pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogaṃ ananuyutto āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanto'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'samaṇo vā brāhmaṇo vā yāvadatthaṃ seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto indriyesu aguttadvāro bhojane amattaññū jāgariyaṃ ananuyutto avipassako kusalānaṃ dhammānaṃ pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogaṃ ananuyutto āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanto'ti.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'indriyesu guttadvārā bhavissāma, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā, vipassakā kusalānaṃ dhammānaṃ, pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ, bhāvanānuyogamanuyuttā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

76. Arahattasutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Mānaṃ, omānaṃ, atimānaṃ, adhimānaṃ, thambhaṃ, atinipātaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Mānaṃ, omānaṃ, atimānaṃ, adhimānaṃ, thambhaṃ, atinipātaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātun"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

3. Indriyasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Saddhindriyena, vīriyindriyena, satindriyena, samādhindriyena, paññindriyena, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

2. Dutiyaāhuneyyasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. (1)

Dibbāya, sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti—dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. (2)

Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ ... sadosaṃ vā cittaṃ ... vītadosaṃ vā cittaṃ ... samohaṃ vā cittaṃ ... vītamohaṃ vā cittaṃ ... saṅkhittaṃ vā cittaṃ ... vikkhittaṃ vā cittaṃ ... mahaggataṃ vā cittaṃ ... amahaggataṃ vā cittaṃ ... sauttaraṃ vā cittaṃ ... anuttaraṃ vā cittaṃ ... samāhitaṃ vā cittaṃ ... asamāhitaṃ vā cittaṃ ... vimuttaṃ vā cittaṃ ... avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānāti. (3)

Anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi

jātiṃ dvepi jātiyo ... pe .... Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. (4)

Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. (5)

Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. (6)

Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

34. Mahāmoggallānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "katamesānaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti? Tena kho pana samayena tisso nāma bhikkhu adhunākālaṅkato aññataraṃ brahmalokaṃ upapanno hoti. Tatrapi naṃ evaṃ jānanti: "tisso brahmā mahiddhiko mahānubhāvo"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—jetavane antarahito tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Addasā kho tisso brahmā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "ehi

kho, mārisa moggallāna; svāgataṃ, mārisa moggallāna; cirassaṃ kho, mārisa moggallāna; imaṃ pariyāyamakāsi, yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīda, mārisa moggallāna, idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi kho āyasmā mahāmoggallāno paññatte āsane. Tissopi kho brahmā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho tissaṃ brahmānaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Katamesānaṃ kho, tissa, devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti? "Cātumahārājikānaṃ kho, mārisa moggallāna, devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti.

"Sabbesaññeva nu kho, tissa, cātumahārājikānaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti? "Na kho, mārisa moggallāna, sabbesaṃ cātumahārājikānaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Ye kho te, mārisa moggallāna, cātumahārājikā devā buddhe aveccappasādena asamannāgatā dhamme aveccappasādena asamannāgatā saṅghe aveccappasādena asamannāgatā ariyakantehi sīlehi asamannāgatā na tesaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Ye ca kho te, mārisa moggallāna, cātumahārājikā devā buddhe aveccappasādena samannāgatā, dhamme aveccappasādena samannāgatā, saṅghe aveccappasādena samannāgatā ariyakantehi sīlehi samannāgatā, tesaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti.

"Cātumahārājikānaññeva nu kho, tissa, devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti udāhu tāvatiṃsānampi devānaṃ ... pe ... yāmānampi devānaṃ ... tusitānampi devānaṃ ... nimmānaratīnampi devānaṃ ... paranimmitavasavattīnampi devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti? "Paranimmitavasavattīnampi kho, mārisa moggallāna, devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti.

"Sabbesaññeva nu kho, tissa, paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti? "Na kho, mārisa moggallāna, sabbesaṃ paranimmi-

tavasavattīnaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Ye kho te, mārisa moggallāna, paranimmitavasavattī devā buddhe aveccappasādena asamannāgatā, dhamme aveccappasādena asamannāgatā, saṅghe aveccappasādena asamannāgatā, ariyakantehi sīlehi asamannāgatā, na tesaṃ devānaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Ye ca kho te, mārisa moggallāna, paranimmitavasavattī devā buddhe aveccappasādena samannāgatā, dhamme aveccappasādena samannāgatā, saṅghe aveccappasādena samannāgatā, ariyakantehi sīlehi samannāgatā tesaṃ evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'sotāpannā nāma avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno tissassa brahmuno bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā: "seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ: 'brahmaloke antarahito jetavane pāturahosī'"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

86. Āvaraṇasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi chahi? Kammāvaraṇatāya samannāgato hoti, kilesāvaraṇatāya samannāgato hoti, vipākāvaraṇatāya samannāgato hoti, assaddho ca hoti, acchandiko ca, duppañño ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato suṇantopi saddhammaṃ abhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. Katamehi chahi? Na kammāvaraṇatāya samannāgato hoti, na kilesāvaraṇatāya samannāgato hoti, na vipākāvaraṇatāya samannāgato hoti, saddho ca hoti, chandiko ca, paññavā ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato suṇanto saddhammaṃ bhabbo niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

113. Aratisutta

“Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Arati, vihiṃsā, adhammacariyā. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Aratiyā pahānāya muditā bhāvetabbā, vihiṃsāya pahānāya avihiṃsā bhāvetabbā, adhammacariyāya pahānāya dhammacariyā bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

80. Mahantattasutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesu. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu ālokabahulo ca hoti yogabahulo ca vedabahulo ca asantuṭṭhibahulo ca anikkhittadhuro ca kusalesu dhammesu uttari ca patāreti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu nacirasseva mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesū”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

116. Uddhaccasutta

“Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Uddhaccaṃ, asaṃvaro, pamādo. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Uddhaccassa pahānāya samatho bhāvetabbo, asaṃvarassa pahānāya saṃvaro bhāvetabbo, pamādassa pahānāya appamādo bhāvetabbo. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā”ti.

Dasamaṃ.

Tikavaggo ekādasamo.

Rāgaduccaritavitakka, Saññā dhātūti vuccati; Assādaaratituṭṭhi, Duve ca uddhaccena vaggoti.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

115. Dovacassatāsutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Dovacassatā, pāpamittatā, cetaso vikkhepo. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Dovacassatāya pahānāya sovacassatā bhāvetabbā, pāpamittatāya pahānāya kalyāṇamittatā bhāvetabbā, cetaso vikkhepassa pahānāya ānāpānassati bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

16. Nakulapitusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena nakulapitā gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho nakulamātā gahapatānī nakulapitaraṃ gahapatiṃ etadavoca:

"Mā kho tvaṃ, gahapati, sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'na nakulamātā gahapatānī mamaccayena sakkhissati dārake posetuṃ, gharāvāsaṃ santharitun'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Kusalāhaṃ, gahapati, kappāsaṃ kantituṃ veṇiṃ olikhituṃ. Sakkomahaṃ, gahapati, tavaccayena dārake posetuṃ, gharāvāsaṃ santharituṃ. Tasmātiha tvaṃ, gahapati, mā sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (1)

Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'nakulamātā gahapatānī mamaccayena aññaṃ gharaṃ gamissatī'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Tvañceva kho, gahapati, jānāsi ahañca, yaṃ no soḷasavassāni gahaṭṭhakaṃ brahmacariyaṃ samāciṇṇaṃ. Tasmātiha tvaṃ, gahapati, mā sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (2)

Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'nakulamātā gahapatānī mamaccayena na dassanakāmā bhavissati bhagavato na dassanakāmā bhikkhusaṅghassā'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ.

Ahañhi, gahapati, tavaccayena dassanakāmatarā ceva bhavissāmi bhagavato, dassanakāmatarā ca bhikkhusaṅghassa. Tasmātiha tvaṃ, gahapati, mā sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (3)

Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'na nakulamātā gahapatānī mamaccayena sīlesu paripūrakārinī'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yāvatā kho, gahapati, tassa bhagavato sāvikā gihī odātavasanā sīlesu paripūrakāriniyo, ahaṃ tāsaṃ aññatarā. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā—ayaṃ so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye—taṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pucchatu. Tasmātiha tvaṃ, gahapati, mā sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (4)

Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'na nakulamātā gahapatānī lābhinī ajjhattaṃ cetosamathassā'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yāvatā kho, gahapati, tassa bhagavato sāvikā gihī odātavasanā lābhiniyo ajjhattaṃ cetosamathassa, ahaṃ tāsaṃ aññatarā. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā— ayaṃ so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye—taṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pucchatu. Tasmātiha tvaṃ, gahapati, mā sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā. (5)

Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'na nakulamātā gahapatānī imasmiṃ dhammavinaye ogādhappattā patigādhappattā assāsappattā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharatī'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yāvatā kho, gahapati, tassa bhagavato sāvikā gihī odātavasanā imasmiṃ dhammavinaye ogādhappattā patigādhappattā assāsappattā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharanti, ahaṃ tāsaṃ aññatarā. Yassa kho panassa kaṅkhā vā vimati vā—ayaṃ so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye—taṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pucchatu. Tasmātiha tvaṃ, gahapati, mā sāpekkho kālamakāsi. Dukkhā, gahapati, sāpekkhassa kālakiriyā; garahitā ca bhagavatā sāpekkhassa kālakiriyā"ti. (6)

Atha kho nakulapituno gahapatissa nakulamātarā gahapatāniyā iminā ovādena ovadiyamānassa so ābādho ṭhānaso paṭippassambhi. Vuṭṭhahi ca nakulapitā gahapati tamhā ābādhā; tathā pahīno ca pana nakulapituno gahapatissa so ābādho ahosi. Atha kho nakulapitā gahapati gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā daṇḍamolubbha yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nakulapitaraṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Yassa te nakulamātā gahapatānī anukampikā atthakāmā ovādikā anusāsikā. Yāvatā kho, gahapati, mama sāvikā gihī odātavasanā sīlesu paripūrakāriniyo, nakulamātā gahapatānī tāsaṃ aññatarā. Yāvatā kho, gahapati, mama sāvikā gihī odātavasanā lābhiniyo ajjhattaṃ cetosamathassa, nakulamātā gahapatānī tāsaṃ aññatarā. Yāvatā kho, gahapati, mama sāvikā gihī odātavasanā imasmiṃ dhammavinaye ogādhappattā patigādhappattā assāsappattā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharanti, nakulamātā gahapatānī tāsaṃ aññatarā. Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Yassa te nakulamātā gahapatānī anukampikā atthakāmā ovādikā anusāsikā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

54. Dhammikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena āyasmā dhammiko jātibhūmiyaṃ āvāsiko hoti sabbaso jātibhūmiyaṃ sattasu āvāsesu. Tatra sudaṃ āyasmā dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṃsati vitudati roseti vācāya. Te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ.

Atha kho jātibhūmakānaṃ upāsakānaṃ etadahosi: "mayaṃ kho bhikkhusaṃghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Atha ca pana āgantukā bhikkhū pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ. Ko nu kho hetu ko paccayo yena āgantukā bhikkhū pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsan"ti?

Atha kho jātibhūmakānaṃ upāsakānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṃsati vitudati roseti vācāya. Te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ. Yannūna mayaṃ āyasmantaṃ dhammikaṃ pabbājeyyāmā"ti.

Atha kho jātibhūmakā upāsakā yena āyasmā dhammiko tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dhammikaṃ etadavocuṃ: "pakkamatu, bhante, āyasmā dhammiko imamhā āvāsā; alaṃ te idha vāsenā"ti. Atha kho āyasmā dhammiko tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatrapi sudaṃ āyasmā dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṃsati vitudati roseti vācāya. Te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ.

Atha kho jātibhūmakānaṃ upāsakānaṃ etadahosi: "mayaṃ kho bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Atha ca pana āgantukā bhikkhū pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ. Ko nu kho hetu ko paccayo yena āgantukā bhikkhū pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsan"ti? Atha kho jātibhūmakānaṃ upāsakānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṃsati vitudati roseti vācāya. Te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ. Yannūna mayaṃ āyasmantaṃ dhammikaṃ pabbājeyyāmā"ti.

Atha kho jātibhūmakā upāsakā yenāyasmā dhammiko tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dhammikaṃ etadavocuṃ: "pakkamatu, bhante, āyasmā dhammiko imamhāpi āvāsā; alaṃ te idha vāsenā"ti. Atha kho āyasmā dhammiko tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatrapi sudaṃ āyasmā dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati paribhāsati vihiṃsati vitudati roseti vācāya. Te ca āgantukā bhikkhū āyasmatā dhammikena akkosiyamānā paribhāsiyamānā vihesiyamānā vitudiyamānā rosiyamānā vācāya pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ.

Atha kho jātibhūmakānaṃ upāsakānaṃ etadahosi: "mayaṃ kho

bhikkhusaṅghaṃ paccupaṭṭhitā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Atha ca pana āgantukā bhikkhū pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsaṃ. Ko nu kho hetu ko paccayo yena āgantukā bhikkhū pakkamanti, na saṇṭhanti, riñcanti āvāsan"ti? Atha kho jātibhūmakānaṃ upāsakānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā dhammiko āgantuke bhikkhū akkosati ... pe .... Yannūna mayaṃ āyasmantaṃ dhammikaṃ pabbājeyyāma sabbaso jātibhūmiyaṃ sattahi āvāsehī"ti. Atha kho jātibhūmakā upāsakā yenāyasmā dhammiko tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dhammikaṃ etadavocuṃ: "pakkamatu, bhante, āyasmā dhammiko sabbaso jātibhūmiyaṃ sattahi āvāsehī"ti. Atha kho āyasmato dhammikassa etadahosi: "pabbājito khomhi jātibhūmakehi upāsakehi sabbaso jātibhūmiyaṃ sattahi āvāsehi. Kahaṃ nu kho dāni gacchāmī"ti? Atha kho āyasmato dhammikassa etadahosi: "yannūnāhaṃ yena bhagavā tenupasaṅkameyyan"ti.

Atha kho āyasmā dhammiko pattacīvaramādāya yena rājagahaṃ tena pakkāmi. Anupubbena yena rājagahaṃ gijjhakūṭo pabbato yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ dhammikaṃ bhagavā etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, brāhmaṇa dhammika, āgacchasī"ti? "Pabbājito ahaṃ, bhante, jātibhūmakehi upāsakehi sabbaso jātibhūmiyaṃ sattahi āvāsehī"ti. "Alaṃ, brāhmaṇa dhammika, kiṃ te iminā, yaṃ taṃ tato tato pabbājenti, so tvaṃ tato tato pabbājito mameva santike āgacchasi.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa dhammika, sāmuddikā vāṇijā tīradassiṃ sakuṇaṃ gahetvā nāvāya samuddaṃ ajjhogāhanti. Te atīradakkhiṇiyā nāvāya tīradassiṃ sakuṇaṃ muñcanti. So gacchateva puratthimaṃ disaṃ, gacchati pacchimaṃ disaṃ, gacchati uttaraṃ disaṃ, gacchati dakkhiṇaṃ disaṃ, gacchati uddhaṃ, gacchati anudisaṃ. Sace so samantā tīraṃ passati, tathāgatakova hoti. Sace pana so samantā tīraṃ na passati tameva nāvaṃ paccāgacchati. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa dhammika, yaṃ taṃ tato tato pabbājenti so tvaṃ tato tato pabbājito mameva santike āgacchasi.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa dhammika, rañño korabyassa suppatiṭṭho nāma nigrodharājā ahosi pañcasākho sītacchāyo manoramo. Suppatiṭṭhassa kho pana, brāhmaṇa dhammika, nigrodharājassa dvādasayojanāni ab-

hiniveso ahosi, pañca yojanāni mūlasantānakānaṃ. Suppatiṭṭhassa kho pana, brāhmaṇa dhammika, nigrodharājassa tāva mahantāni phalāni ahesuṃ; seyyathāpi nāma āḷhakathālikā. Evamassa sādūni phalāni ahesuṃ; seyyathāpi nāma khuddaṃ madhuṃ anelakaṃ. Suppatiṭṭhassa kho pana, brāhmaṇa dhammika, nigrodharājassa ekaṃ khandhaṃ rājā paribhuñjati saddhiṃ itthāgārena, ekaṃ khandhaṃ balakāyo paribhuñjati, ekaṃ khandhaṃ negamajānapadā paribhuñjanti, ekaṃ khandhaṃ samaṇabrāhmaṇā paribhuñjanti, ekaṃ khandhaṃ migā paribhuñjanti. Suppatiṭṭhassa kho pana, brāhmaṇa dhammika, nigrodharājassa na koci phalāni rakkhati, na ca sudaṃ aññamaññassa phalāni hiṃsanti.

Atha kho, brāhmaṇa dhammika, aññataro puriso suppatiṭṭhassa nigrodharājassa yāvadatthaṃ phalāni bhakkhitvā sākhaṃ bhañjitvā pakkāmi. Atha kho, brāhmaṇa dhammika, suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthāya devatāya etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Yāva pāpo manusso, yatra hi nāma suppatiṭṭhassa nigrodharājassa yāvadatthaṃ phalāni bhakkhitvā sākhaṃ bhañjitvā pakkamissati, yannūna suppatiṭṭho nigrodharājā āyatiṃ phalaṃ na dadeyyā'ti. Atha kho, brāhmaṇa dhammika, suppatiṭṭho nigrodharājā āyatiṃ phalaṃ na adāsi.

Atha kho, brāhmaṇa dhammika, rājā korabyo yena sakko devānamindo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'yagghe, mārisa, jāneyyāsi suppatiṭṭho nigrodharājā phalaṃ na detī'ti? Atha kho, brāhmaṇa dhammika, sakko devānamindo tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi, yathā bhusā vātavuṭṭhi āgantvā suppatiṭṭhaṃ nigrodharājaṃ pavattesi ummūlamakāsi. Atha kho, brāhmaṇa dhammika, suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthā devatā dukkhī dummanā assumukhī rudamānā ekamantaṃ aṭṭhāsi.

Atha kho, brāhmaṇa dhammika, sakko devānamindo yena suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthā devatā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā suppatiṭṭhe nigrodharāje adhivatthaṃ devataṃ etadavoca: 'kiṃ nu tvaṃ, devate, dukkhī dummanā assumukhī rudamānā ekamantaṃ ṭhitā'ti? 'Tathā hi pana me, mārisa, bhusā vātavuṭṭhi āgantvā bhavanaṃ pavattesi ummūlamakāsī'ti. 'Api nu tvaṃ, devate, rukkhadhamme ṭhitāya bhusā vātavuṭṭhi āgantvā bhavanaṃ pavattesi ummūla-

makāsī'ti? 'Kathaṃ pana, mārisa, rukkho rukkhadhamme ṭhito hotī'ti? 'Idha, devate, rukkhassa mūlaṃ mūlatthikā haranti, tacaṃ tacatthikā haranti, pattaṃ pattatthikā haranti, pupphaṃ pupphatthikā haranti, phalaṃ phalatthikā haranti. Na ca tena devatāya anattamanatā vā anabhinandi vā karaṇīyā. Evaṃ kho, devate, rukkho rukkhadhamme ṭhito hotī'ti. 'Aṭṭhitāyeva kho me, mārisa, rukkhadhamme bhusā vātavuṭṭhi āgantvā bhavanaṃ pavattesi ummūlamakāsī'ti. 'Sace kho tvaṃ, devate, rukkhadhamme tiṭṭheyyāsi, siyā te bhavanaṃ yathāpure'ti? 'Ṭhassāmahaṃ, mārisa, rukkhadhamme, hotu me bhavanaṃ yathāpure'ti.

Atha kho, brāhmaṇa dhammika, sakko devānamindo tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi, yathā bhusā vātavuṭṭhi āgantvā suppatiṭṭhaṃ nigrodharājaṃ ussāpesi, sacchavīni mūlāni ahesuṃ. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa dhammika, api nu taṃ samaṇadhamme ṭhitaṃ jātibhūmakā upāsakā pabbājesuṃ sabbaso jātibhūmiyaṃ sattahi āvāsehī"ti? "Kathaṃ pana, bhante, samaṇo samaṇadhamme ṭhito hotī"ti? "Idha, brāhmaṇa dhammika, samaṇo akkosantaṃ na paccakkosati, rosantaṃ na paṭirosati, bhaṇḍantaṃ na paṭibhaṇḍati. Evaṃ kho, brāhmaṇa dhammika, samaṇo samaṇadhamme ṭhito hotī"ti. "Aṭṭhitaṃyeva maṃ, bhante, samaṇadhamme jātibhūmakā upāsakā pabbājesuṃ sabbaso jātibhūmiyaṃ sattahi āvāsehī"ti.

"Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa dhammika, sunetto nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Sunettassa kho pana, brāhmaṇa dhammika, satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṃ. Sunetto satthā sāvakānaṃ brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desesi. Ye kho pana, brāhmaṇa dhammika, sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni na pasādesuṃ te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjiṃsu. Ye kho pana, brāhmaṇa dhammika, sunettassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni pasādesuṃ te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjiṃsu. (1)

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa dhammika, mūgapakkho nāma satthā ahosi ... pe ... (2)

Aranemi nāma satthā ahosi ... (3)

... Kuddālako nāma satthā ahosi ... (4)

... Hatthipālo nāma satthā ahosi ... (5)

... Jotipālo nāma satthā ahosi titthakaro kāmesu vītarāgo. Jotipālassa kho pana, brāhmaṇa dhammika, satthuno anekāni sāvakasatāni ahesuṃ. Jotipālo satthā sāvakānaṃ brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desesi. Ye kho pana, brāhmaṇa dhammika, jotipālassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni na pasādesuṃ te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjiṃsu. Ye kho pana, brāhmaṇa dhammika, jotipālassa satthuno brahmalokasahabyatāya dhammaṃ desentassa cittāni pasādesuṃ te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjiṃsu. (6)

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa dhammika, yo ime cha satthāre titthakare kāmesu vītarāge, anekasataparivāre sasāvakasaṃghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṃ so apuññaṃ pasaveyyā"ti? "Evaṃ, bhante". "Yo kho, brāhmaṇa dhammika, ime cha satthāre titthakare kāmesu vītarāge anekasataparivāre sasāvakasaṃghe paduṭṭhacitto akkoseyya paribhāseyya, bahuṃ so apuññaṃ pasaveyya. Yo ekaṃ diṭṭhisampannaṃ puggalaṃ paduṭṭhacitto akkosati paribhāsati, ayaṃ tato bahutaraṃ apuññaṃ pasavati. Taṃ kissa hetu? Nāhaṃ, brāhmaṇa dhammika, ito bahiddhā evarūpiṃ khantiṃ vadāmi, yathāmaṃ sabrahmacārīsu. Tasmātiha, brāhmaṇa dhammika, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na no samasabrahmacārīsu cittāni paduṭṭhāni bhavissantī'ti. Evañhi te, brāhmaṇa dhammika, sikkhitabbanti.

Sunetto mūgapakkho ca, aranemi ca brāhmaṇo; Kuddālako ahu satthā, hatthipālo ca māṇavo.

Jotipālo ca govindo, ahu sattapurohito; Ahiṃsakā atītaṃse, cha satthāro yasassino.

Nirāmagandhā karuṇedhimuttā, Kāmasaṃyojanātigā; Kāmarāgaṃ virājetvā, Brahmalokūpagā ahuṃ.

Ahesuṃ sāvakā tesaṃ, Anekāni satānipi; Nirāmagandhā karuṇedhimuttā, Kāmasaṃyojanātigā; Kāmarāgaṃ virājetvā, Brahmalokūpagā ahuṃ.

Yete isī bāhirake, vītarāge samāhite; Paduṭṭhamanasaṅkappo, yo naro paribhāsati; Bahuñca so pasavati, apuññaṃ tādiso naro.

Yo cekaṃ diṭṭhisampannaṃ, Bhikkhuṃ buddhassa sāvakaṃ; Paduṭṭhamanas
Yo naro paribhāsati; Ayaṃ tato bahutaraṃ, Apuññaṃ pasave naro.

Na sādhurūpaṃ āsīde, diṭṭhiṭṭhānappahāyinaṃ; Sattamo puggalo eso, ariyasaṅghassa vuccati.

Avītarāgo kāmesu, yassa pañcindriyā mudū; Saddhā sati ca vīriyaṃ, samatho ca vipassanā.

Tādisaṃ bhikkhumāsajja, pubbeva upahaññati; Attānaṃ upahantvāna, pacchā aññaṃ vihiṃsati.

Yo ca rakkhati attānaṃ, rakkhito tassa bāhiro; Tasmā rakkheyya attānaṃ, akkhato paṇḍito sadā"ti.

Dvādasamaṃ.

Dhammikavaggo pañcamo.

Nāgamigasālā iṇaṃ, Cundaṃ dve sandiṭṭhikā duve; Khemaindriya ānanda, Khattiyā appamādena dhammikoti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

28. Dutiyasamayasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho tesaṃ therānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "ko nu kho, āvuso, samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti?

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu there bhikkhū etadavoca: "yasmiṃ, āvuso, samaye manobhāvanīyo bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto pāde pakkhāletvā nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "na kho, āvuso, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. Yasmiṃ, āvuso, samaye manobhāvanīyo bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto pāde pakkhāletvā nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā, cārittakilamathopissa tasmiṃ samaye appaṭippassaddho hoti, bhattakilamathopissa tasmiṃ samaye appaṭippassaddho hoti. Tasmā so asamayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. Yasmiṃ, āvuso, samaye manobhāvanīyo bhikkhu sāyanhasamayaṃ

paṭisallānā vuṭṭhito vihārapacchāyāyaṃ nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "na kho, āvuso, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. Yasmiṃ, āvuso, samaye manobhāvanīyo bhikkhu sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito vihārapacchāyāyaṃ nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā, yadevassa divā samādhinimittaṃ manasikataṃ hoti tadevassa tasmiṃ samaye samudācarati. Tasmā so asamayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. Yasmiṃ, āvuso, samaye manobhāvanīyo bhikkhu rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "na kho, āvuso, so samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. Yasmiṃ, āvuso, samaye manobhāvanīyo bhikkhu rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā, ojaṭṭhāyissa tasmiṃ samaye kāyo hoti phāsussa hoti buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ. Tasmā so asamayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṃ vutte āyasmā mahākaccāno there bhikkhū etadavoca: "sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'chayime, bhikkhu, samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ.

Katame cha? Idha, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: "ahaṃ kho, āvuso, kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā kāmarāgassa pahānāya dhammaṃ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu kāmarāgassa pahānāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, paṭhamo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno

dassanāya upasaṅkamituṃ. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati ... pe .... (2)

Thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati .... (3)

Uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati .... (4)

Vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati .... (5)

Yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto anantarā āsavānaṃ khayo hoti, taṃ nimittaṃ na jānāti na passati, tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: "ahaṃ kho, āvuso, yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto anantarā āsavānaṃ khayo hoti taṃ nimittaṃ na jānāmi na passāmi. Sādhu vata me āyasmā āsavānaṃ khayāya dhammaṃ desetū"ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu āsavānaṃ khayāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, chaṭṭho samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ'. (6)

Sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'ime kho, bhikkhu, cha samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

19. Paṭhamamaraṇassatisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "maraṇassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Bhāvetha no tumhe, bhikkhave, maraṇassatin"ti?

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ rattindivaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (1)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu,

bhāvesi maraṇassatin”ti? “Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ divasaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. (2)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. “Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin”ti? “Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekapiṇḍapātaṃ bhuñjāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. (3)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. “Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin”ti? “Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ cattāro pañca ālope saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. (4)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. “Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin”ti? “Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekaṃ ālopaṃ saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. (5)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. “Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin”ti? “Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ assasitvā vā passasāmi passasitvā vā assasāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin”ti. (6)

Evaṃ vutte, bhagavā te bhikkhū etadavoca: “yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: ‘aho vatāhaṃ rattindivaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. (1)

Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: ‘aho vatāhaṃ divasaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā’ti. (2)

Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: ‘aho

vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekapiṇḍapātaṃ bhuñjāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. (3)

Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ cattāro pañca ālope saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. (4)

Ime vuccanti, bhikkhave, bhikkhū pamattā viharanti dandhaṃ maraṇassatiṃ bhāventi āsavānaṃ khayāya. (1–4.)

Yo ca khvāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekaṃ ālopaṃ saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. (5)

Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ assasitvā vā passasāmi passasitvā vā assasāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. (6)

Ime vuccanti, bhikkhave, bhikkhū appamattā viharanti tikkhaṃ maraṇassatiṃ bhāventi āsavānaṃ khayāya. (5–6.)

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appamattā viharissāma, tikkhaṃ maraṇassatiṃ bhāvessāma āsavānaṃ khayāyā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

36. Vivādamūlasutta

"Chayimāni, bhikkhave, vivādamūlāni. Katamāni cha? Idha, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti upanāhī so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso, dhamme agāravo viharati appatisso, saṃghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī so saṃghe vivādaṃ janeti, yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha. Tatra

tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī ... saṭho hoti māyāvī ... pāpiccho hoti micchādiṭṭhi ... sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṅghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso, dhamme ... saṅghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī, so saṅghe vivādaṃ janeti, yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha. Tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha. Tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. Imāni kho, bhikkhave, cha vivādamūlānī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

51. Ānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

“Kittāvatā nu kho, āvuso sāriputta, bhikkhu assutañceva dhammaṃ suṇāti, sutā cassa dhammā na sammosaṃ gacchanti, ye cassa dhammā pubbe cetasā samphuṭṭhapubbā te ca samudācaranti, aviññā-

tañca vijānātī”ti? “Āyasmā kho ānando bahussuto. Paṭibhātu āyasmantaṃyeva ānandan”ti. “Tenahāvuso sāriputta, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī”ti. “Evamāvuso”ti kho āyasmā sāriputto āyasmato ānandassa paccassosi. Āyasmā ānando etadavoca:

“Idhāvuso sāriputta, bhikkhu dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ vāceti, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Yasmiṃ āvāse therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā tasmiṃ āvāse vassaṃ upeti. Te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: ‘idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa kvattho’ti? Te tassa āyasmato avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Ettāvatā kho, āvuso sāriputta, bhikkhu assutañceva dhammaṃ suṇāti, sutā cassa dhammā na sammosaṃ gacchanti, ye cassa dhammā pubbe cetasā samphuṭṭhapubbā te ca samudācaranti, aviññātañca vijānātī”ti.

“Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso, yāva subhāsitañcidaṃ āyasmatā ānandena. Imehi ca mayaṃ chahi dhammehi samannāgataṃ āyasmantaṃ ānandaṃ dhārema. Āyasmā hi ānando dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Āyasmā ānando yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, āyasmā ānando yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ vāceti, āyasmā ānando yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti, āyasmā ānando yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Āyasmā ānando yasmiṃ āvāse therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā tasmiṃ āvāse vassaṃ upeti. Te āyasmā ānando kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: ‘idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa kvattho’ti? Te āyasmato ānandassa avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu

dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodentī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

66. Arahattasutta

“Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Thinaṃ, middhaṃ, uddhaccaṃ, kukkuccaṃ, assaddhiyaṃ, pamādaṃ—ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Thinaṃ, middhaṃ, uddhaccaṃ, kukkuccaṃ, assaddhiyaṃ, pamādaṃ—ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātun”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

44. Migasālāsutta

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena migasālāya upāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho migasālā upāsikā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho migasālā upāsikā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

“Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyaṃ? Pitā me, bhante, purāṇo brahmacārī ahosi ārācārī virato methunā gāmadhammā. So kālaṅkato bhagavatā byākato sakadāgāmī satto tusitaṃ kāyaṃ upapannoti. Petteyyopi me, bhante, isidatto abrahmacārī ahosi sadārasantuṭṭho. Sopi kālaṅkato bhagavatā byākato sakadāgāmipatto tusitaṃ kāyaṃ upapannoti. Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyan”ti? “Evaṃ kho panetaṃ, bhagini, bhagavatā byākatan”ti.

Atha kho āyasmā ānando migasālāya upāsikāya nivesane piṇḍapā-

taṃ gahetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā ānando pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena migasālāya upāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃ. Atha kho, bhante, migasālā upāsikā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho, bhante, migasālā upāsikā maṃ etadavoca: 'kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyaṃ. Pitā me, bhante, purāṇo brahmacārī ahosi ārācārī virato methunā gāmadhammā. So kālaṅkato bhagavatā byākato sakadāgāmipatto tusitaṃ kāyaṃ upapannoti. Petteyyopi me, bhante, isidatto abrahmacārī ahosi sadārasantuṭṭho. Sopi kālaṅkato bhagavatā byākato sakadāgāmipatto tusitaṃ kāyaṃ upapannoti. Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyan'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, migasālaṃ upāsikaṃ etadavocaṃ: 'evaṃ kho panetaṃ, bhagini, bhagavatā byākatan'"ti.

"Kā cānanda, migasālā upāsikā bālā abyattā ammakā ammakapaññā, ke ca purisapuggalaparopariyañāṇe? Chayime, ānanda, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Katame cha? Idhānanda, ekacco puggalo sorato hoti sukhasaṃvāso, abhinandanti sabrahmacārī ekattavāsena. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti no visesāya, hānagāmīyeva hoti no visesagāmī. (1)

Idha panānanda, ekacco puggalo sorato hoti sukhasaṃvāso, abhinandanti sabrahmacārī ekattavāsena. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti no hānāya, visesagāmīyeva hoti no hānagāmī. (2)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti: 'imassapi teva dhammā aparassapi teva dhammā, kasmā tesaṃ eko hīno eko paṇīto'ti. Tañhi tesaṃ,

ānanda, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo sorato hoti sukhasaṃvāso, abhinandanti sabrahmacārī ekattavāsena, tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. Ayaṃ, ānanda, puggalo amunā purimena puggalena abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imaṃ hānanda, puggalaṃ dhammasoto nibbahati, tadantaraṃ ko jāneyya aññatra tathāgatena. Tasmātihānanda, mā puggalesu pamāṇikā ahuvattha; mā puggalesu pamāṇaṃ gaṇhittha. Khaññati hānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇhanto. Ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ, yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda, ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa lobhadhammā uppajjanti. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti no visesāya, hānagāmīyeva hoti no visesagāmī. (3)

Idha panānanda, ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa lobhadhammā uppajjanti. Tassa savanenapi kataṃ hoti ... pe ... no hānagāmī. (4)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti ... pe ... yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda, ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa vacīsaṅkhārā uppajjanti. Tassa savanenapi akataṃ hoti ... pe ... sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti no visesāya, hānagāmīyeva hoti no visesagāmī. (5)

Idha panānanda, ekaccassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa vacīsaṅkhārā uppajjanti. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti no hānāya, visesagāmīyeva hoti no hānagāmī. (6)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti: 'imassapi teva dhammā, aparassapi teva dhammā. Kasmā tesaṃ eko hīno, eko paṇīto'ti? Tañhi tesaṃ, ānanda, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

Tatrānanda, yassa puggalassa kodhamāno adhigato hoti, samayena samayañcassa vacīsaṅkhārā uppajjanti, tassa savanenapi kataṃ hoti,

bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. Ayaṃ, ānanda, puggalo amunā purimena puggalena abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imaṃ hānanda, puggalaṃ dhammasoto nibbahati. Tadantaraṃ ko jāneyya aññatra tathāgatena. Tasmātihānanda, mā puggalesu pamāṇikā ahuvattha; mā puggalesu pamāṇaṃ gaṇhittha. Khaññati hānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇhanto. Ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ, yo vā panassa mādiso.

Kā cānanda, migasālā upāsikā bālā abyattā ammakā ammakapaññā, ke ca purisapuggalaparopariyañāṇe. Ime kho, ānanda, cha puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Yathārūpena, ānanda, sīlena purāṇo samannāgato ahosi, tathārūpena sīlena isidatto samannāgato abhavissa. Nayidha purāṇo isidattassa gatimpi aññassa. Yathārūpāya ca, ānanda, paññāya isidatto samannāgato ahosi, tathārūpāya paññāya purāṇo samannāgato abhavissa. Nayidha isidatto purāṇassa gatimpi aññassa. Iti kho, ānanda, ime puggalā ubho ekaṅgahīnā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

55. Soṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena āyasmā soṇo rājagahe viharati sītavanasmiṃ. Atha kho āyasmato soṇassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "ye kho keci bhagavato sāvakā āraddhavīriyā viharanti, ahaṃ tesaṃ aññataro. Atha ca pana me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati, saṃvijjanti kho pana me kule bhogā, sakkā bhogā ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Yannūnāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṃ puññāni ca kareyyan"ti.

Atha kho bhagavā āyasmato soṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ kho—gijjhakūṭe pabbate antarahito sītavane āyasmato soṇassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Āyasmāpi kho soṇo bhagavantaṃ abhivādetvā

ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ soṇaṃ bhagavā etadavoca:

"Nanu te, soṇa, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'ye kho keci bhagavato sāvakā āraddhavīriyā viharanti, ahaṃ tesaṃ aññataro. Atha ca pana me na anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati, saṃvijjanti kho pana me kule bhogā, sakkā bhogā ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Yannūnāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṃ puññāni ca kareyyan'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, kusalo tvaṃ pubbe agāriyabhūto vīṇāya tantissare"ti? "Evaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo accāyatā honti, api nu te vīṇā tasmiṃ samaye saravatī vā hoti kammaññā vā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo atisithilā honti, api nu te vīṇā tasmiṃ samaye saravatī vā hoti kammaññā vā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yadā pana te, soṇa, vīṇāya tantiyo na accāyatā honti nātisithilā same guṇe patiṭṭhitā, api nu te vīṇā tasmiṃ samaye saravatī vā hoti kammaññā vā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Evamevaṃ kho, soṇa, accāraddhavīriyaṃ uddhaccāya saṃvattati, atisithilavīriyaṃ kosajjāya saṃvattati. Tasmātiha tvaṃ, soṇa, vīriyasamathaṃ adhiṭṭhaha, indriyānañca samataṃ paṭivijjha, tattha ca nimittaṃ gaṇhāhī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā soṇo bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ soṇaṃ iminā ovādena ovaditvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ kho—sītavane antarahito gijjhakūṭe pabbate pāturahosi.

Atha kho āyasmā soṇo aparena samayena vīriyasamathaṃ adhiṭṭhāsi, indriyānañca samataṃ paṭivijjhi, tattha ca nimittaṃ aggahesi. Atha kho āyasmā soṇo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anāgāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā soṇo arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmato soṇassa arahattappattassa etadahosi: "yan-

nūnāhaṃ yena bhagavā tenupasaṅkameyyaṃ; upasaṅkamitvā bhagavato santike aññaṃ byākareyyan”ti. Atha kho āyasmā soṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā soṇo bhagavantaṃ etadavoca:

“Yo so, bhante, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, so cha ṭhānāni adhimutto hoti—nekkhammādhimutto hoti, pavivekādhimutto hoti, abyāpajjādhimutto hoti, taṇhākkhayādhimutto hoti, upādānakkhayādhimutto hoti, asammohādhimutto hoti.

Siyā kho pana, bhante, idhekaccassa āyasmato evamassa: ‘kevalaṃsaddhāmattakaṃ nūna ayamāyasmā nissāya nekkhammādhimutto’ti. Na kho panetaṃ, bhante, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Khīṇāsavo, bhante, bhikkhu vusitavā katakaraṇīyo karaṇīyaṃ attano asamanupassanto katassa vā paṭicayaṃ khayā rāgassa vītarāgattā nekkhammādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā nekkhammādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā nekkhammādhimutto hoti. (1)

Siyā kho pana, bhante, idhekaccassa āyasmato evamassa: ‘lābhasakkārasilokaṃ nūna ayamāyasmā nikāmayamāno pavivekādhimutto’ti. Na kho panetaṃ, bhante, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Khīṇāsavo, bhante, bhikkhu vusitavā katakaraṇīyo karaṇīyaṃ attano asamanupassanto katassa vā paṭicayaṃ khayā rāgassa vītarāgattā pavivekādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā pavivekādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā pavivekādhimutto hoti. (2)

Siyā kho pana, bhante, idhekaccassa āyasmato evamassa: ‘sīlabbataparāmāsaṃ nūna ayamāyasmā sārato paccāgacchanto abyāpajjādhimutto’ti. Na kho panetaṃ, bhante, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Khīṇāsavo, bhante, bhikkhu vusitavā katakaraṇīyo karaṇīyaṃ attano asamanupassanto katassa vā paṭicayaṃ khayā rāgassa vītarāgattā abyāpajjādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā abyāpajjādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā abyāpajjādhimutto hoti. (3)

Khayā rāgassa vītarāgattā taṇhākkhayādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā taṇhākkhayādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā taṇhākkhayādhimutto hoti. (4)

Khayā rāgassa vītarāgattā upādānakkhayādhimutto hoti, khayā

dosassa vītadosattā upādānakkhayādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā upādānakkhayādhimutto hoti. (5)

Khayā rāgassa vītarāgattā asammohādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā asammohādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā asammohādhimutto hoti. (6)

Evaṃ sammā vimuttacittassa, bhante, bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti. Amissīkatamevassa cittaṃ hoti ṭhitaṃ āneñjappattaṃ vayañcassānupassati. Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti. Amissīkatamevassa cittaṃ hoti ṭhitaṃ āneñjappattaṃ vayañcassānupassati. Seyyathāpi, bhante, selo pabbato acchiddo asusiro ekagghano. Atha puratthimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi neva naṃ saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya, atha pacchimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi ... atha uttarāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi ... atha dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi neva naṃ saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya; evamevaṃ kho, bhante, evaṃ sammāvimuttacittassa bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti. Amissīkatamevassa cittaṃ hoti, ṭhitaṃ āneñjappattaṃ vayañcassānupassati. Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti. Amissīkatamevassa cittaṃ hoti ṭhitaṃ āneñjappattaṃ vayañcassānupassatīti.

Nekkhammaṃ adhimuttassa, pavivekañca cetaso; Abyāpajjādhimuttassa, upādānakkhayassa ca.

Taṇhākkhayādhimuttassa, asammohañca cetaso; Disvā āyatanuppādaṃ, sammā cittaṃ vimuccati.

Tassa sammā vimuttassa, santacittassa bhikkhuno; Katassa paṭicayo natthi, karaṇīyaṃ na vijjati.

Selo yathā ekagghano, vātena na samīrati; Evaṃ rūpā rasā saddā, gandhā phassā ca kevalā.

Iṭṭhā dhammā aniṭṭhā ca, nappavedhenti tādino; Ṭhitaṃ cittaṃ vippamuttaṃ, vayañcassānupassatī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

83. Aggadhammasutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo aggaṃ dhammaṃ arahattaṃ sacchikātuṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, duppañño hoti, kāye ca jīvite ca sāpekkho hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo aggaṃ dhammaṃ arahattaṃ sacchikātuṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo aggaṃ dhammaṃ arahattaṃ sacchikātuṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti, hirīmā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, paññavā hoti, kāye ca jīvite ca anapekkho hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo aggaṃ dhammaṃ arahattaṃ sacchikātun”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

82. Dutiyanirayasutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi chahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, luddho ca, pagabbho ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi chahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, aluddho ca, appagabbho ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

78. Sukhasomanassasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāya. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammārāmo hoti, bhāvanārāmo hoti, pahānārāmo hoti, pavivekārāmo hoti, abyāpajjhārāmo hoti, nippapañcārāmo hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

21. Sāmakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati sāmagāmake pokkharaṇiyāyaṃ. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ pokkharaṇiyaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca:

"Tayome, bhante, dhammā bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame tayo? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā—ime kho, bhante, tayo dhammā bhikkhuno parihānāya saṃvattantī"ti. Idamavoca sā devatā. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ pokkharaṇiyaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, sā devatā maṃ etadavoca: 'tayome, bhante, dhammā bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame tayo? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā—ime kho, bhante, tayo dhammā bhikkhuno parihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi. Tesaṃ vo, bhikkhave, alābhā tesaṃ dulladdhaṃ, ye vo devatāpi jānanti kusalehi dhammehi parihāyamāne.

Aparepi, bhikkhave, tayo parihāniye dhamme desessāmi. Taṃ

suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: “katame ca, bhikkhave, tayo parihāniyā dhammā? Saṅgaṇikārāmatā, dovacassatā, pāpamittatā—ime kho, bhikkhave, tayo parihāniyā dhammā.

Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ parihāyiṃsu kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi parihāyiṃsu kusalehi dhammehi. Yepi hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ parihāyissanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi parihāyissanti kusalehi dhammehi. Yepi hi keci, bhikkhave, etarahi parihāyanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi parihāyanti kusalehi dhammehī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

13. Rāgapeyyāla

142

“Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya cha dhammā bhāvetabbā. Katame cha? Aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime cha dhammā bhāvetabbā”ti.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

9. Anussatiṭṭhānasutta

“Chayimāni, bhikkhave, anussatiṭṭhānāni. Katamāni cha? Buddhānussati, dhammānussati, saṃghānussati, sīlānussati, cāgānussati, devatānussati. Imāni kho, bhikkhave, cha anussatiṭṭhānānī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

46. Mahācundasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahācundo cetīsu viharati sayaṃjātiyaṃ. Tatra kho āyasmā mahācundo bhikkhū āmantesi: “āvuso bhikkhave”ti. “Āvuso”ti kho te bhikkhū āyasmato mahācundassa paccassosuṃ. Āyasmā mahācundo etadavoca:

“Idhāvuso, dhammayogā bhikkhū jhāyī bhikkhū apasādenti: ‘ime pana jhāyinomhā, jhāyinomhāti jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti ava-

jjhāyanti. Kimime jhāyanti, kintime jhāyanti, kathaṃ ime jhāyantī'ti? Tattha dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. (1)

Idha panāvuso, jhāyī bhikkhū dhammayoge bhikkhū apasādenti: 'ime pana dhammayogamhā, dhammayogamhāti uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatī asampajānā asamāhitā vibbhantacittā pākatindriyā. Kimime dhammayogā, kintime dhammayogā, kathaṃ ime dhammayogā'ti? Tattha jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. (2)

Idha panāvuso, dhammayogā bhikkhū dhammayogānaññeva bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ bhāsanti, no jhāyīnaṃ bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ bhāsanti. Tattha dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. (3)

Idha panāvuso, jhāyī bhikkhū jhāyīnaññeva bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ bhāsanti, no dhammayogānaṃ bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ bhāsanti. Tattha jhāyī ca bhikkhū nappasīdanti, dhammayogā ca bhikkhū nappasīdanti, na ca bahujanahitāya paṭipannā honti bahujanasukhāya bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. (4)

Tasmātihāvuso, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'dhammayogā samānā jhāyīnaṃ bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ bhāsissāmā'ti. Evañhi vo, āvuso, sikkhitabbaṃ. Taṃ kissa hetu? Acchariyā hete, āvuso, puggalā dullabhā lokasmiṃ, ye amataṃ dhātuṃ kāyena phusitvā viharanti. (5)

Tasmātihāvuso, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'jhāyī samānā dhammayogānaṃ bhikkhūnaṃ vaṇṇaṃ bhāsissāmā'ti. Evañhi vo, āvuso, sikkhitabbaṃ. Taṃ kissa hetu? Acchariyā hete, āvuso, puggalā dullabhā lokasmiṃ ye gambhīraṃ atthapadaṃ paññāya ativijjha passantī"ti. (6)

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

22. Aparihāniyasutta

"Chayime, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi, taṃ suṇātha

... pe ... katame ca, bhikkhave, cha aparihāniyā dhammā? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, na saṅgaṇikārāmatā, sovacassatā, kalyāṇamittatā—ime kho, bhikkhave, cha aparihāniyā dhammā.

Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ na parihāyiṃsu kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi na parihāyiṃsu kusalehi dhammehi. Yepi hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ na parihāyissanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi na parihāyissanti kusalehi dhammehi. Yepi hi keci, bhikkhave, etarahi na parihāyanti kusalehi dhammehi, sabbete imeheva chahi dhammehi na parihāyanti kusalehi dhammehī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

74. Dutiyatajjhānasutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame cha? Kāmavitakkaṃ, byāpādavitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ, kāmasaññaṃ, byāpādasaññaṃ, vihiṃsāsaññaṃ—ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame cha? Kāmavitakkaṃ, byāpādavitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ, kāmasaññaṃ, byāpādasaññaṃ, vihiṃsāsaññaṃ—ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharitun"ti.

Dasamaṃ.

Devatāvaggo sattamo.

Anāgāmi arahaṃ mittā, saṅgaṇikārāmadevatā; Samādhisakkhibhabbaṃ balaṃ, tajjhānā apare duveti.

Aṅguttara Nikāya 6

13. Rāgapeyyāla

143–169

"Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya cha dhammā bhāvetabbā".

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

53. Appamādasutta

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Atthi nu kho, bho gotama, eko dhammo bhāvito bahulīkato yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ, yo ca attho samparāyiko"ti? "Atthi kho, brāhmaṇa, eko dhammo bhāvito bahulīkato yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ, yo ca attho samparāyiko"ti.

"Katamo pana, bho gotama, eko dhammo bhāvito bahulīkato yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ, yo ca attho samparāyiko"ti? "Appamādo kho, brāhmaṇa, eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ, yo ca attho samparāyiko.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni, sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti; hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ mahantattena. Evamevaṃ kho, brāhmaṇa, appamādo eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ, yo ca attho samparāyiko. (1)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo sabbā tā kūṭaṅgamā kūṭaninnā kūṭasamosaraṇā, kūṭaṃ tāsaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, brāhmaṇa ... pe .... (2)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, pabbajalāyako pabbajaṃ lāyitvā agge gahetvā odhunāti nidhunāti nicchādeti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa ... pe .... (3)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, ambapiṇḍiyā vaṇṭacchinnāya yāni kānici ambāni vaṇṭūpanibandhanāni sabbāni tāni tadanvayāni bhavanti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa ... pe .... (4)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, ye keci khuddarājāno sabbete rañño cakkavattissa anuyantā bhavanti, rājā tesaṃ cakkavattī aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, brāhmaṇa ... pe .... (5)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, yā kāci tārakarūpānaṃ pabhā sabbā tā candassa pabhāya kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, candappabhā tāsaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, appamādo eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ yo ca attho samparāyiko. (6)

Ayaṃ kho, brāhmaṇa, eko dhammo bhāvito bahulīkato ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ, yo ca attho samparāyiko"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Ekādasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

95. Catutthaabhabbaṭṭhānasutta

"Chayimāni, bhikkhave, abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo sayaṃkataṃ sukhadukkhaṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo paraṃkataṃ sukhadukkhaṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo sayaṃkatañca paraṃkatañca sukhadukkhaṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo asayaṃkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo asayaṅkārañca aparaṅkārañca adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paccāgantuṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hissa, bhikkhave, diṭṭhisampannassa puggalassa hetu ca sudiṭṭho hetusamuppannā ca dhammā. Imāni kho, bhikkhave, cha abhabbaṭṭhānānī"ti.

Ekādasamaṃ.

Sītivaggo navamo.

Sītibhāvaṃ āvaraṇaṃ, voropitā sussūsati; Appahāya pahīnābhabbo, taṭṭhānā caturopi cāti.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

43. Nāgasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya

sāvatthiyaṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena pubbārāmo migāramātupāsādo tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā āyasmatā ānandena saddhiṃ yena pubbārāmo migāramātupāsādo tenupasaṅkami. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena pubbakoṭṭhako tenupasaṅkamissāma gattāni parisiñcitun"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā āyasmatā ānandena saddhiṃ yena pubbakoṭṭhako tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ. Pubbakoṭṭhake gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno.

Tena kho pana samayena rañño pasenadissa kosalassa seto nāma nāgo mahātūriyatāḷitavāditena pubbakoṭṭhakā paccuttarati. Apissu taṃ jano disvā evamāha: "abhirūpo vata bho rañño nāgo; dassanīyo vata bho rañño nāgo; pāsādiko vata, bho, rañño nāgo, kāyupapanno vata bho rañño nāgo"ti. Evaṃ vutte, āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca: "hatthimeva nu kho, bhante, mahantaṃ brahantaṃ kāyupapannaṃ jano disvā evamāha: 'nāgo vata bho nāgo'ti, udāhu aññampi kañci mahantaṃ brahantaṃ kāyupapannaṃ jano disvā evamāha: 'nāgo vata bho nāgo'"ti? "Hatthimpi kho, udāyi, mahantaṃ brahantaṃ kāyupapannaṃ jano disvā evamāha: 'nāgo vata bho nāgo'ti. Assampi kho, udāyi, mahantaṃ brahantaṃ ... pe ... goṇampi kho, udāyi, mahantaṃ brahantaṃ ... pe ... uragampi kho, udāyi, mahantaṃ brahantaṃ ... pe ... rukkhampi kho, udāyi, mahantaṃ brahantaṃ ... pe ... manussampi kho, udāyi, mahantaṃ brahantaṃ kāyupapannaṃ jano disvā evamāha: 'nāgo vata, bho, nāgo'ti. Api ca, udāyi, yo sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya āguṃ na karoti kāyena vācāya manasā, tamahaṃ 'nāgo'ti brūmī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ, bhante, bhagavatā—api ca, udāyi, yo sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya āguṃ na karoti kāyena vācāya manasā, tamahaṃ 'nāgo'ti brūmīti. Idañca panāhaṃ, bhante, bhagavatā subhāsitaṃ imāhi gāthāhi anumodāmi—

Manussabhūtaṃ sambuddhaṃ, attadantaṃ samāhitaṃ; Iriyamānaṃ brahmapathe, cittassūpasame rataṃ.

Yaṃ manussā namassanti, sabbadhammāna pāraguṃ; Devāpi taṃ namassanti, iti me arahato sutaṃ.

Sabbasaṃyojanātītaṃ, vanā nibbanamāgataṃ; Kāmehi nekkhammarataṃ, muttaṃ selāva kañcanaṃ.

Sabbe accarucī nāgo, himavāññe siluccaye; Sabbesaṃ nāganāmānaṃ, saccanāmo anuttaro.

Nāgaṃ vo kittayissāmi, na hi āguṃ karoti so; Soraccaṃ avihiṃsā ca, pādā nāgassa te duve.

Tapo ca brahmacariyaṃ, caraṇā nāgassa tyāpare; Saddhāhattho mahānāgo, upekkhāsetadantavā.

Sati gīvā siro paññā, vīmaṃsā dhammacintanā; Dhammakucchisamātapo, viveko tassa vāladhi.

So jhāyī assāsarato, ajjhattaṃ susamāhito; Gacchaṃ samāhito nāgo, ṭhito nāgo samāhito.

Seyyaṃ samāhito nāgo, nisinnopi samāhito; Sabbattha saṃvuto nāgo, esā nāgassa sampadā.

Bhuñjati anavajjāni, sāvajjāni na bhuñjati; Ghāsamacchādanaṃ laddhā, sannidhiṃ parivajjayaṃ.

Saṃyojanaṃ aṇuṃ thūlaṃ, sabbaṃ chetvāna bandhanaṃ; Yena yeneva gacchati, anapekkhova gacchati.

Yathāpi udake jātaṃ, puṇḍarīkaṃ pavaḍḍhati; Nupalippati toyena, sucigandhaṃ manoramaṃ.

Tatheva loke sujāto, buddho loke viharati; Nupalippati lokena, toyena padumaṃ yathā.

Mahāginīva jalito, anāhārūpasammati; Saṅkhāresūpasantesu, nibbutoti pavuccati.

Atthassāyaṃ viññāpanī, upamā viññūhi desitā; Viññassanti mahānāgā, nāgaṃ nāgena desitaṃ.

Vītarāgo vītadoso, Vītamoho anāsavo; Sarīraṃ vijahaṃ nāgo, Parinibbissati anāsavo”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

72. Balasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo samādhismiṃ balataṃ pāpuṇituṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na samādhissa samāpattikusalo hoti, na samādhissa ṭhitikusalo hoti, na samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, asakkaccakārī ca hoti, asātaccakārī ca, asappāyakārī ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo samādhismiṃ balataṃ pāpuṇituṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo samādhismiṃ balataṃ pāpuṇituṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu samādhissa samāpattikusalo hoti, samādhissa ṭhitikusalo hoti, samādhissa vuṭṭhānakusalo hoti, sakkaccakārī ca hoti, sātaccakārī ca, sappāyakārī ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo samādhismiṃ balataṃ pāpuṇitun"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

84. Rattidivasasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu mahiccho hoti, vighātavā, asantuṭṭho, itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena, assaddho hoti, dussīlo hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na mahiccho hoti, avighātavā, santuṭṭho, itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena, saddho hoti, sīlavā hoti, āraddhavīriyo hoti, satimā hoti, paññavā hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno yā ratti vā divaso vā āgacchati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, kusalesu dhammesu no parihānī"ti.

Dasamaṃ.

Arahattavaggo aṭṭhamo.

Dukkhaṃ arahattaṃ uttari ca, Sukhaṃ adhigamena ca; Mahantattaṃ dvayaṃ niraye, Aggadhammañca rattiyoti.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

107. Rāgasutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Rāgo, doso, moho. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Rāgassa pahānāya asubhā bhāvetabbā, dosassa pahānāya mettā bhāvetabbā, mohassa pahānāya paññā bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

13. Nissāraṇīyasutta

"Chayimā, bhikkhave, nissāraṇīyā dhātuyo. Katamā cha? Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'mettā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā; atha ca pana me byāpādo cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo: 'māyasmā evaṃ avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ mettāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya; atha ca panassa byāpādo cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇañhetaṃ, āvuso, byāpādassa yadidaṃ mettācetovimuttī'ti. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'karuṇā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā; atha ca pana me vihesā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo: 'māyasmā evaṃ avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ karuṇāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya; atha ca panassa vihesā cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇañhetaṃ, āvuso, vihesāya yadidaṃ karuṇācetovimuttī'ti. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'muditā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā; atha ca pana me arati cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo: 'māyasmā evaṃ avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ muditāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya; atha ca panassa arati cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇañhetaṃ, āvuso, aratiyā yadidaṃ muditācetovimuttī'ti. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'upekkhā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā; atha ca pana me rāgo cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo: 'māyasmā evaṃ avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ upekkhāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya; atha ca panassa rāgo cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇañhetaṃ, āvuso, rāgassa yadidaṃ upekkhācetovimuttī'ti. (4)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'animittā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā; atha ca pana me nimittānusāri viññāṇaṃ hotī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo: 'māyasmā evaṃ avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ animittāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya; atha ca panassa nimittānusāri viññāṇaṃ bhavissati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇañhetaṃ, āvuso, sabbanimittānaṃ yadidaṃ animittācetovimuttī'ti. (5)

Idha pana bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asmīti kho me vigataṃ, ayamahamasmīti ca na samanupassāmi; atha ca pana me vicikicchākathaṃkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo: 'māyasmā evaṃ avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhā-

nametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ asmīti vigate ayamahamasmīti ca na samanupassato; atha ca panassa vicikicchākathaṃkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇañhetaṃ, āvuso, vicikicchākathaṃkathāsallassa yadidaṃ asmīti mānasamugghāto'ti. (6)

Imā kho, bhikkhave, cha nissāraṇīyā dhātuyo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

96. Pātubhāvasutta

"Channaṃ, bhikkhave, pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamesaṃ channaṃ? Tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa pātubhāvo dullabho lokasmiṃ, tathāgatappaveditassa dhammavinayassa desetā puggalo dullabho lokasmiṃ, ariyāyatane paccājāti dullabhā lokasmiṃ, indriyānaṃ avekallatā dullabhā lokasmiṃ, ajaḷatā aneḷamūgatā dullabhā lokasmiṃ, kusale dhamme chando dullabho lokasmiṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, channaṃ pātubhāvo dullabho lokasmin"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

37. Chaḷaṅgadānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena veḷukaṇḍakī nandamātā upāsikā sāriputtamoggallānappamukhe bhikkhusaṃghe chaḷaṅgasamannāgataṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti. Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena veḷukaṇḍakiṃ nandamātaraṃ upāsikaṃ sāriputtamoggallānappamukhe bhikkhusaṃghe chaḷaṅgasamannāgataṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpentiṃ. Disvā bhikkhū āmantesi: "esā, bhikkhave, veḷukaṇḍakī nandamātā upāsikā sāriputtamoggallānappamukhe bhikkhusaṃghe chaḷaṅgasamannāgataṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti.

Kathañca, bhikkhave, chaḷaṅgasamannāgatā dakkhiṇā hoti? Idha, bhikkhave, dāyakassa tīṇaṅgāni honti, paṭiggāhakānaṃ tīṇaṅgāni. Katamāni dāyakassa tīṇaṅgāni? Idha, bhikkhave, dāyako pubbeva dānā sumano hoti, dadaṃ cittaṃ pasādeti, datvā attamano hoti. Imāni dāyakassa tīṇaṅgāni.

Katamāni paṭiggāhakānaṃ tīṇaṅgāni? Idha, bhikkhave, paṭiggāhakā vītarāgā vā honti rāgavinayāya vā paṭipannā, vītadosā vā honti dosavinayāya vā paṭipannā, vītamohā vā honti mohavinayāya vā paṭipannā. Imāni paṭiggāhakānaṃ tīṇaṅgāni. Iti dāyakassa tīṇaṅgāni, paṭiggāhakānaṃ tīṇaṅgāni. Evaṃ kho, bhikkhave, chaḷaṅgasamannāgatā dakkhiṇā hoti.

Evaṃ chaḷaṅgasamannāgatāya, bhikkhave, dakkhiṇāya na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gahetuṃ: 'ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattatī'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchati.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamudde na sukaraṃ udakassa pamāṇaṃ gahetuṃ: 'ettakāni udakāḷhakānīti vā ettakāni udakāḷhakasatānīti vā ettakāni udakāḷhakasahassānīti vā ettakāni udakāḷhakasatasahassānī'ti vā. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāudakakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, evaṃ chaḷaṅgasamannāgatāya dakkhiṇāya na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gahetuṃ: 'ettako puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattatī'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhaṃ gacchatī"ti.

"Pubbeva dānā sumano, dadaṃ cittaṃ pasādaye; Datvā attamano hoti, esā yaññassa sampadā.

Vītarāgā vītadosā, vītamohā anāsavā; Khettaṃ yaññassa sampannaṃ, saññatā brahmacārayo.

Sayaṃ ācamayitvāna, datvā sakehi pāṇibhi; Attano parato ceso, yañño hoti mahapphalo.

Evaṃ yajitvā medhāvī, saddho muttena cetasā; Abyāpajjaṃ sukhaṃ lokaṃ, paṇḍito upapajjatī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

77. Uttarimanussadhammasutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikātuṃ. Katame cha?

Muṭṭhassaccaṃ, asampajaññaṃ, indriyesu aguttadvārataṃ, bhojane amattaññutaṃ, kuhanaṃ, lapanaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikātuṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Muṭṭhassaccaṃ, asampajaññaṃ, indriyesu aguttadvārataṃ, bhojane amattaññutaṃ, kuhanaṃ, lapanaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo uttari manussadhammaṃ alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikātun"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

8. Anuttariyasutta

"Chayimāni, bhikkhave, anuttariyāni. Katamāni cha? Dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ, pāricariyānuttariyaṃ, anussatānuttariyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cha anuttariyānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

31. Sekhasutta

"Chayime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame cha? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, indriyesu aguttadvāratā, bhojane amattaññutā—ime kho, bhikkhave, cha dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Chayime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame cha? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, na saṅgaṇikārāmatā, indriyesu guttadvāratā, bhojane mattaññutā—ime kho, bhikkhave, cha dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

6. Dutiyaājānīyasutta

"Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ, balasampanno ca hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ ... pe ... khamo dhammānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

50. Indriyasaṃvarasutta

"Indriyasaṃvare, bhikkhave, asati indriyasaṃvaravipannassa hatūpanisaṃ hoti sīlaṃ; sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi na pāripūriṃ gacchati, pheggupi na pāripūriṃ gacchati, sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, indriyasaṃvare asati indriyasaṃvaravipannassa hatūpanisaṃ hoti sīlaṃ ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ.

Indriyasaṃvare, bhikkhave, sati indriyasaṃvarasampannassa upanisasampannaṃ hoti sīlaṃ; sīle sati sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyy-

athāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi pāripūriṃ gacchati, pheggupi pāripūriṃ gacchati, sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, indriyasaṃvare sati indriyasaṃvarasampannassa upanisasampannaṃ hoti sīlaṃ ... pe ... vimuttiñāṇadassanan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

68. Saṅgaṇikārāmasutta

"'So vata, bhikkhave, bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto, gaṇārāmo gaṇarato gaṇārāmataṃ anuyutto, eko paviveke abhiramissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Eko paviveke anabhiramanto cittassa nimittaṃ gahessatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Cittassa nimittaṃ agaṇhanto sammādiṭṭhiṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sammādiṭṭhiṃ aparipūretvā sammāsamādhiṃ paripūressatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sammāsamādhiṃ aparipūretvā saṃyojanāni pajahissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Saṃyojanāni appahāya nibbānaṃ sacchikarissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

'So vata, bhikkhave, bhikkhu na saṅgaṇikārāmo na saṅgaṇikarato na saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto, na gaṇārāmo na gaṇarato na gaṇārāmataṃ anuyutto, eko paviveke abhiramissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Eko paviveke abhiramanto cittassa nimittaṃ gahessatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Cittassa nimittaṃ gaṇhanto sammādiṭṭhiṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sammādiṭṭhiṃ paripūretvā sammāsamādhiṃ paripūressatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sammāsamādhiṃ paripūretvā saṃyojanāni pajahissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Saṃyojanāni pahāya nibbānaṃ sacchikarissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

12. Sāmaññavagga

117. Kāyānupassīsutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo kāye kāyānupassī viharituṃ. Katame cha? Kammārāmataṃ, bhassārāmataṃ, niddārāmataṃ, saṅgaṇikārāmataṃ, indriyesu aguttadvārataṃ, bhojane amattaññutaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo kāye

kāyānupassī viharituṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo kāye kāyānupassī viharituṃ. Katame cha? Kammārāmataṃ, bhassārāmataṃ, niddārāmataṃ, saṅgaṇikārāmataṃ, indriyesu aguttadvārataṃ, bhojane amattaññutaṃ. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo kāye kāyānupassī viharitun"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

102. Anavatthitasutta

"Cha, bhikkhave, ānisaṃse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṃ karitvā aniccasaññaṃ upaṭṭhāpetuṃ. Katame cha? 'Sabbasaṅkhārā ca me anavatthitā khāyissanti, sabbaloke ca me mano nābhiramissati, sabbalokā ca me mano vuṭṭhahissati, nibbānapoṇañca me mānasaṃ bhavissati, saṃyojanā ca me pahānaṃ gacchissanti, paramena ca sāmaññena samannāgato bhavissāmī'ti. Ime kho, bhikkhave, cha ānisaṃse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbasaṅkhāresu anodhiṃ karitvā aniccasaññaṃ upaṭṭhāpetun"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

39. Nidānasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Lobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, doso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, moho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya. Na, bhikkhave, lobhā alobho samudeti; atha kho, bhikkhave, lobhā lobhova samudeti. Na, bhikkhave, dosā adoso samudeti; atha kho, bhikkhave, dosā dosova samudeti. Na, bhikkhave, mohā amoho samudeti; atha kho, bhikkhave, mohā mohova samudeti. Na, bhikkhave, lobhajena kammena dosajena kammena mohajena kammena devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo. Atha kho, bhikkhave, lobhajena kammena dosajena kammena mohajena kammena nirayo paññāyati tiracchānayoni paññāyati pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāya.

Tīṇimāni, bhikkhave, nidānāni kammānaṃ samudayāya. Katamāni tīṇi? Alobho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, adoso nidānaṃ kammānaṃ samudayāya, amoho nidānaṃ kammānaṃ samudayāya. Na, bhikkhave, alobhā lobho samudeti; atha kho, bhikkhave, alobhā alobhova samudeti. Na, bhikkhave, adosā doso samudeti; atha kho, bhikkhave, adosā adosova samudeti. Na, bhikkhave, amohā moho samudeti; atha kho, bhikkhave, amohā amohova samudeti. Na, bhikkhave, alobhajena kammena adosajena kammena amohajena kammena nirayo paññāyati tiracchānayoni paññāyati pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo. Atha kho, bhikkhave, alobhajena kammena adosajena kammena amohajena kammena devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi nidānāni kammānaṃ samudayāyā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

13. Rāgapeyyāla

141

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya cha dhammā bhāvetabbā. Katame cha? Buddhānussati, dhammānussati, saṅghānussati, sīlānussati, cāgānussati, devatānussati. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime cha dhammā bhāvetabbā"ti.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

20. Dutiyamaraṇassatisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "maraṇassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, maraṇassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā?

Idha, bhikkhave, bhikkhu divase nikkhante rattiyā patihitāya iti paṭisañcikkhati: 'bahukā kho me paccayā maraṇassa—ahi vā maṃ ḍaṃseyya, vicchiko vā maṃ ḍaṃseyya, satapadī vā maṃ ḍaṃseyya; tena me assa kālakiriyā, so mamassa antarāyo. Upakkhalitvā vā papateyyaṃ, bhattaṃ vā me bhuttaṃ byāpajjeyya, pittaṃ vā me kuppeyya, semhaṃ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṃ; tena me

assa kālakiriyā, so mamassa antarāyo'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'atthi nu kho me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu rattiṃ kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti. (1)

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'atthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu rattiṃ kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, tena bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. (2)

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'natthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu rattiṃ kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu rattiyā nikkhantāya divase patihite iti paṭisañcikkhati: 'bahukā kho me paccayā maraṇassa—ahi vā maṃ ḍaṃseyya, vicchiko vā maṃ ḍaṃseyya, satapadī vā maṃ ḍaṃseyya; tena me assa kālakiriyā so mamassa antarāyo. Upakkhalitvā vā papateyyaṃ, bhattaṃ vā me bhuttaṃ byāpajjeyya, pittaṃ vā me kuppeyya, semhaṃ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṃ; tena me assa kālakiriyā so mamassa antarāyo'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'atthi nu kho me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu divā kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti. (4)

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'atthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu divā kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya; evamevaṃ

kho, bhikkhave, tena bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. (5)

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'natthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā, ye me assu divā kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (6)

Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, maraṇassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Dasamaṃ.

Sāraṇīyavaggo dutiyo.

Dve sāraṇī nisāraṇīyaṃ, bhaddakaṃ anutappiyaṃ; Nakulaṃ soppamacchā ca, dve honti maraṇassatīti.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

73. Paṭhamatajjhānasutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame cha? Kāmacchandaṃ, byāpādaṃ, thinamiddhaṃ, uddhaccakukkuccaṃ, vicikicchaṃ. Kāmesu kho panassa ādīnavo na yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭho hoti. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Katame cha? Kāmacchandaṃ, byāpādaṃ, thinamiddhaṃ, uddhaccakukkuccaṃ, vicikicchaṃ, kāmesu kho panassa ādīnavo na yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭho hoti. Ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharitun"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

10. Mahānāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekaman-

taṃ nisinno, kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "yo so, bhante, ariyasāvako āgataphalo viññātasāsano, so katamena vihārena bahulaṃ viharatī"ti?

"Yo so, mahānāma, ariyasāvako āgataphalo viññātasāsano, so imina vihārena bahulaṃ viharati. Idha, mahānāma, ariyasāvako tathāgataṃ anussarati: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako tathāgataṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti tathāgataṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma: 'ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṃ samāpanno buddhānussatiṃ bhāveti'. (1)

Puna caparaṃ, mahānāma, ariyasāvako dhammaṃ anussarati: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako dhammaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti dhammaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma: 'ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṃ samāpanno dhammānussatiṃ bhāveti'. (2)

Puna caparaṃ, mahānāma, ariyasāvako saṅghaṃ anussarati: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā

esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako saṅghaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti saṅghaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma: 'ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṃ samāpanno saṅghānussatiṃ bhāveti'. (3)

Puna caparaṃ, mahānāma, ariyasāvako attano sīlāni anussarati akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako sīlaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti sīlaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma: 'ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṃ samāpanno sīlānussatiṃ bhāveti'. (4)

Puna caparaṃ, mahānāma, ariyasāvako attano cāgaṃ anussarati: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me. Yohaṃ maccheramalapariyuṭṭhitāya pajāya vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasāmi muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako cāgaṃ anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti cāgaṃ ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo pas-

sambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma: 'ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṃ samāpanno cāgānussatiṃ bhāveti'. (5)

Puna caparaṃ, mahānāma, ariyasāvako devatānussatiṃ bhāveti: 'santi devā cātumahārājikā, santi devā tāvatiṃsā, santi devā yāmā, santi devā tusitā, santi devā nimmānaratino, santi devā paranimmitavasavattino, santi devā brahmakāyikā, santi devā tatuttari. Yathārūpāya saddhāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā saddhā saṃvijjati. Yathārūpena sīlena samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpaṃ sīlaṃ saṃvijjati. Yathārūpena sutena samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpaṃ sutaṃ saṃvijjati. Yathārūpena cāgena samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpo cāgo saṃvijjati. Yathārūpāya paññāya samannāgatā tā devatā ito cutā tattha upapannā, mayhampi tathārūpā paññā saṃvijjatī'ti. Yasmiṃ, mahānāma, samaye ariyasāvako attano ca tāsañca devatānaṃ saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarati nevassa tasmiṃ samaye rāgapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na dosapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti, na mohapariyuṭṭhitaṃ cittaṃ hoti; ujugatamevassa tasmiṃ samaye cittaṃ hoti tā devatā ārabbha. Ujugatacitto kho pana, mahānāma, ariyasāvako labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vediyati, sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ vuccati, mahānāma: 'ariyasāvako visamagatāya pajāya samappatto viharati, sabyāpajjāya pajāya abyāpajjo viharati, dhammasotaṃ samāpanno devatānussatiṃ bhāveti'. (6)

Yo so, mahānāma, ariyasāvako āgataphalo viññātasāsano, so iminā vihārena bahulaṃ viharatī"ti.

Dasamaṃ.

Āhuneyyavaggo paṭhamo.

Dve āhuneyyā indriya, balāni tayo ājānīyā; Anuttariya anussatī, mahānāmena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

114. Santuṭṭhitāsutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Asantuṭṭhitā, asampajaññaṃ, mahicchatā. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Asantuṭṭhitāya pahānāya santuṭṭhitā bhāvetabbā, asampajaññassa pahānāya sampajaññaṃ bhāvetabbaṃ, mahicchatāya pahānāya appicchatā bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

49. Khemasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā ca khemo āyasmā ca sumano sāvatthiyaṃ viharanti andhavanasmiṃ. Atha kho āyasmā ca khemo āyasmā ca sumano yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā khemo bhagavantaṃ etadavoca:

"Yo so, bhante, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto tassa na evaṃ hoti: 'atthi me seyyoti vā atthi me sadisoti vā atthi me hīnoti vā'"ti. Idamavocāyasmā khemo. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho āyasmā khemo "samanuñño me satthā"ti uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā sumano acirapakkante āyasmante kheme bhagavantaṃ etadavoca: "yo so, bhante, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto tassa na evaṃ hoti: 'natthi me seyyoti vā natthi me sadisoti vā natthi me hīnoti vā'"ti. Idamavocāyasmā sumano. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho āyasmā sumano "samanuñño me satthā"ti uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkantesu āyasmante ca kheme āyasmante ca sumane bhikkhū āmantesi: "evaṃ kho, bhikkhave, kulaputtā aññaṃ byākaronti. Attho ca vutto attā ca anupanīto. Atha ca pana idhekacce

moghapurisā hasamānakā maññe aññaṃ byākaronti. Te pacchā vighātaṃ āpajjantīti.

Na ussesu na omesu, Samatte nopanīyare; Khīṇā jāti vusitaṃ brahmacariyaṃ, Caranti saṃyojanavippamuttā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

108. Duccaritasutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Kāyaduccaritassa pahānāya kāyasucaritaṃ bhāvetabbaṃ, vacīduccaritassa pahānāya vacīsucaritaṃ bhāvetabbaṃ, manoduccaritassa pahānāya manosucaritaṃ bhāvetabbaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

4. Balasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Saddhābalena, vīriyabalena, satibalena, samādhibalena, paññābalena, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

14. Bhaddakasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Tathā tathā, āvuso, bhikkhu vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vi-

hāraṃ kappayato na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā. Kathañcāvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā?

Idhāvuso, bhikkhu kammārāmo hoti kammarato kammārāmataṃ anuyutto, bhassārāmo hoti bhassarato bhassārāmataṃ anuyutto, niddārāmo hoti niddārato niddārāmataṃ anuyutto, saṅgaṇikārāmo hoti saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto, saṃsaggārāmo hoti saṃsaggarato saṃsaggārāmataṃ anuyutto, papañcārāmo hoti papañcarato papañcārāmataṃ anuyutto. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato na bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, na bhaddikā kālakiriyā. Ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu sakkāyābhirato nappajahāsi sakkāyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāya'.

Tathā tathāvuso, bhikkhu vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā. Kathañcāvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā?

Idhāvuso, bhikkhu na kammārāmo hoti na kammarato na kammārāmataṃ anuyutto, na bhassārāmo hoti na bhassarato na bhassārāmataṃ anuyutto, na niddārāmo hoti na niddārato na niddārāmataṃ anuyutto, na saṅgaṇikārāmo hoti na saṅgaṇikarato na saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto, na saṃsaggārāmo hoti na saṃsaggarato na saṃsaggārāmataṃ anuyutto, na papañcārāmo hoti na papañcarato na papañcārāmataṃ anuyutto. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato bhaddakaṃ maraṇaṃ hoti, bhaddikā kālakiriyā. Ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu nibbānābhirato pajahāsi sakkāyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'ti.

Yo papañcamanuyutto, papañcābhirato mago; Virādhayī so nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

Yo ca papañcaṃ hitvāna, nippapañcapade rato; Ārādhayī so nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaran"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

58. Āsavasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo

hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ye āsavā saṃvarā pahātabbā te saṃvarena pahīnā honti, ye āsavā paṭisevanā pahātabbā te paṭisevanāya pahīnā honti, ye āsavā adhivāsanā pahātabbā te adhivāsanāya pahīnā honti, ye āsavā parivajjanā pahātabbā te parivajjanāya pahīnā honti, ye āsavā vinodanā pahātabbā te vinodanāya pahīnā honti, ye āsavā bhāvanā pahātabbā te bhāvanāya pahīnā honti.

Katame ca, bhikkhave, āsavā saṃvarā pahātabbā ye saṃvarena pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cakkhundriyasaṃvarasaṃvuto viharati. Yaṃ hissa, bhikkhave, cakkhundriyasaṃvaraṃ asaṃvutassa viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, cakkhundriyasaṃvaraṃ saṃvutassa viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Paṭisaṅkhā yoniso sotindriya … pe … ghānindriya … jivhindriya … kāyindriya … manindriyasaṃvarasaṃvuto viharati. Yaṃ hissa, bhikkhave, manindriyasaṃvaraṃ asaṃvutassa viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, manindriyasaṃvaraṃ saṃvutassa viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā saṃvarā pahātabbā ye saṃvarena pahīnā honti. (1)

Katame ca, bhikkhave, āsavā paṭisevanā pahātabbā ye paṭisevanāya pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṃ paṭisevati: 'yāvadeva sītassa paṭighātāya, uṇhassa paṭighātāya, ḍaṃsamakasavāt tapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva hirikopīnapaṭicchādanatthaṃ'. Paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātaṃ paṭisevati: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca'. Paṭisaṅkhā yoniso senāsanaṃ paṭisevati: 'yāvadeva sītassa paṭighātāya, uṇhassa paṭighātāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva utuparissayavinodanapaṭisallānārāmatthaṃ'. Paṭisaṅkhā yoniso gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati: 'yāvadeva uppannānaṃ veyyābādhikānaṃ vedanānaṃ paṭighātāya, abyābajjhaparamatāyā'ti. Yaṃ hissa, bhikkhave, appaṭisevato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, paṭisevato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti,

bhikkhave, āsavā paṭisevanā pahātabbā ye paṭisevanāya pahīnā honti. (2)

Katame ca, bhikkhave, āsavā adhivāsanā pahātabbā ye adhivāsanāya pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso khamo hoti sītassa uṇhassa, jighacchāya, pipāsāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ, duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Yaṃ hissa, bhikkhave, anadhivāsato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, adhivāsato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā adhivāsanā pahātabbā ye adhivāsanāya pahīnā honti. (3)

Katame ca, bhikkhave, āsavā parivajjanā pahātabbā ye parivajjanāya pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso caṇḍaṃ hatthiṃ parivajjeti, caṇḍaṃ assaṃ parivajjeti, caṇḍaṃ goṇaṃ parivajjeti, caṇḍaṃ kukkuraṃ parivajjeti, ahiṃ khāṇuṃ kaṇṭakaṭṭhānaṃ sobbhaṃ papātaṃ candanikaṃ oḷigallaṃ, yathārūpe anāsane nisinnaṃ, yathārūpe agocare carantaṃ, yathārūpe pāpake mitte bhajantaṃ viññū sabrahmacārī pāpakesu ṭhānesu okappeyyuṃ, so tañca anāsanaṃ tañca agocaraṃ te ca pāpake mitte paṭisaṅkhā yoniso parivajjeti. Yaṃ hissa, bhikkhave, aparivajjayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, parivajjayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā parivajjanā pahātabbā ye parivajjanāya pahīnā honti. (4)

Katame ca, bhikkhave, āsavā vinodanā pahātabbā ye vinodanāya pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, paṭisaṅkhā yoniso uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Yaṃ hissa, bhikkhave, avinodayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, vinodayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā vinodanā pahātabbā ye vinodanāya pahīnā honti. (5)

Katame ca, bhikkhave, āsavā bhāvanā pahātabbā ye bhāvanāya pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso satisam-

bojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ, paṭisaṅkhā yoniso dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Yaṃ hissa, bhikkhave, abhāvayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, bhāvayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā bhāvanā pahātabbā ye bhāvanāya pahīnā honti. (6)

Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

38. Attakārīsutta

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ahañhi, bho gotama, evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'natthi attakāro, natthi parakāro'"ti. "Māhaṃ, brāhmaṇa, evaṃvādiṃ evaṃdiṭṭhiṃ addasaṃ vā assosiṃ vā. Kathañhi nāma sayaṃ abhikkamanto, sayaṃ paṭikkamanto evaṃ vakkhati: 'natthi attakāro, natthi parakāro'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, atthi ārabbhadhātū"ti? "Evaṃ, bho". "Ārabbhadhātuyā sati ārabbhavanto sattā paññāyantī"ti? "Evaṃ, bho". "Yaṃ kho, brāhmaṇa, ārabbhadhātuyā sati ārabbhavanto sattā paññāyanti, ayaṃ sattānaṃ attakāro ayaṃ parakāro.

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, atthi nikkamadhātu ... pe ... atthi parakkamadhātu ... atthi thāmadhātu ... atthi ṭhitidhātu ... atthi upakkamadhātū"ti? "Evaṃ, bho". "Upakkamadhātuyā sati upakkamavanto sattā paññāyantī"ti? "Evaṃ, bho". "Yaṃ kho, brāhmaṇa, upakkamadhātuyā sati upakkamavanto sattā paññāyanti, ayaṃ sattānaṃ attakāro ayaṃ parakāro.

Māhaṃ, brāhmaṇa, evaṃvādiṃ evaṃdiṭṭhiṃ addasaṃ vā assosiṃ

vā. Kathañhi nāma sayaṃ abhikkamanto sayaṃ paṭikkamanto evaṃ vakkhati: 'natthi attakāro natthi parakāro'"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

6. Mahāvagga

59. Dārukammikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho dārukammiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho dārukammikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: "api nu te, gahapati, kule dānaṃ dīyatī"ti? "Dīyati me, bhante, kule dānaṃ. Tañca kho ye te bhikkhū āraññikā piṇḍapātikā paṃsukūlikā arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā, tathārūpesu me, bhante, bhikkhūsu dānaṃ dīyatī"ti.

"Dujjānaṃ kho etaṃ, gahapati, tayā gihinā kāmabhoginā puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantena, kāsikacandanaṃ paccanubhontena, mālāgandhavilepanaṃ dhārayantena, jātarūparajataṃ sādiyantena ime vā arahanto ime vā arahattamaggaṃ samāpannāti.

Āraññiko cepi, gahapati, bhikkhu hoti uddhato unnaḷo capalo mukharo vikiṇṇavāco muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo. Evaṃ so tenaṅgena gārayho. Āraññiko cepi, gahapati, bhikkhu hoti anuddhato anunnaḷo acapalo amukharo avikiṇṇavāco upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṃvutindriyo. Evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (1)

Gāmantavihārī cepi, gahapati, bhikkhu hoti uddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena gārayho. Gāmantavihārī cepi, gahapati, bhikkhu hoti anuddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (2)

Piṇḍapātiko cepi, gahapati, bhikkhu hoti uddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena gārayho. Piṇḍapātiko cepi, gahapati, bhikkhu hoti anuddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (3)

Nemantaniko cepi, gahapati, bhikkhu hoti uddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena gārayho. Nemantaniko cepi, gahapati, bhikkhu hoti anuddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (4)

Paṃsukūliko cepi, gahapati, bhikkhu hoti uddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena gārayho. Paṃsukūliko cepi, gahapati, bhikkhu hoti anuddhato ... pe ... evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (5)

Gahapaticīvaradharo cepi, gahapati, bhikkhu hoti uddhato unnaḷo capalo mukharo vikiṇṇavāco muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo. Evaṃ so tenaṅgena gārayho. Gahapaticīvaradharo cepi, gahapati, bhikkhu hoti anuddhato anunnaḷo acapalo amukharo avikiṇṇavāco upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṃvutindriyo. Evaṃ so tenaṅgena pāsaṃso. (6)

Iṅgha tvaṃ, gahapati, saṃghe dānaṃ dehi. Saṃghe te dānaṃ dadato cittaṃ pasīdissati. So tvaṃ pasannacitto kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissasī"ti. "Esāhaṃ, bhante, ajjatagge saṃghe dānaṃ dassāmī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

27. Paṭhamasamayasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kati nu kho, bhante, samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti? "Chayime, bhikkhu, samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ.

Katame cha? Idha, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'ahaṃ kho, āvuso, kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā kāmarāgassa pahānāya dhammaṃ desetū'ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu kāmarāgassa pahānāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, paṭhamo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ

yathābhūtaṃ nappajānāti tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: ‘ahaṃ kho, āvuso, byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā byāpādassa pahānāya dhammaṃ desetū’ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu byāpādassa pahānāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, dutiyo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: ‘ahaṃ kho, āvuso, thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā thinamiddhassa pahānāya dhammaṃ desetū’ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu thinamiddhassa pahānāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, tatiyo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: ‘ahaṃ kho, āvuso, uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharāmi uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā uddhaccakukkuccassa pahānāya dhammaṃ desetū’ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu uddhaccakukkuccassa pahānāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, catuttho samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: ‘ahaṃ, āvuso, vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharāmi vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā vicikicchāya pahānāya dhammaṃ desetū’ti. Tassa manob-

hāvanīyo bhikkhu vicikicchāya pahānāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, pañcamo samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhu, yasmiṃ samaye bhikkhu yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto anantarā āsavānaṃ khayo hoti taṃ nimittaṃ nappajānāti tasmiṃ samaye manobhāvanīyo bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'ahaṃ kho, āvuso, yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto anantarā āsavānaṃ khayo hoti, taṃ nimittaṃ nappajānāmi. Sādhu vata me āyasmā āsavānaṃ khayāya dhammaṃ desetū'ti. Tassa manobhāvanīyo bhikkhu āsavānaṃ khayāya dhammaṃ deseti. Ayaṃ, bhikkhu, chaṭṭho samayo manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamituṃ. (6)

Ime kho, bhikkhu, cha samayā manobhāvanīyassa bhikkhuno dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

12. Sāmaññavagga

120–139. Bhallikādisutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhalliko gahapati ... pe ... sudatto gahapati anāthapiṇḍiko ... citto gahapati macchikāsaṇḍiko ... hatthako āḷavako ... mahānāmo sakko ... uggo gahapati vesāliko ... uggato gahapati ... sūrambaṭṭho ... jīvako komārabhacco ... nakulapitā gahapati ... tavakaṇṇiko gahapati ... pūraṇo gahapati ... isidatto gahapati ... sandhāno gahapati ... vicayo gahapati ... vijayamāhiko gahapati ... meṇḍako gahapati ... vāseṭṭho upāsako ... ariṭṭho upāsako ... sāraggo upāsako tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṃ sacchikatvā iriyati. Katamehi chahi? Buddhe aveccappasādena, dhamme aveccappasādena, saṃghe aveccappasādena, ariyena sīlena, ariyena ñāṇena, ariyāya vimuttiyā. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato sāraggo upāsako tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṃ sacchikatvā iriyatī"ti.

Tevīsatimaṃ.

Sāmaññavaggo dvādasamo.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

65. Anāgāmiphalasutta

"Cha, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo anāgāmiphalaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Assaddhiyaṃ, ahirikaṃ, anottappaṃ, kosajjaṃ, muṭṭhassaccaṃ, duppaññataṃ—ime kho, bhikkhave, cha dhamme appahāya abhabbo anāgāmiphalaṃ sacchikātuṃ.

Cha, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo anāgāmiphalaṃ sacchikātuṃ. Katame cha? Assaddhiyaṃ, ahirikaṃ, anottappaṃ, kosajjaṃ, muṭṭhassaccaṃ, duppaññataṃ—ime kho, bhikkhave, cha dhamme pahāya bhabbo anāgāmiphalaṃ sacchikātun"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

18. Macchabandhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ. Addasā kho bhagavā addhānamaggappaṭipanno aññatarasmiṃ padese macchikaṃ macchabandhaṃ macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamānaṃ. Disvā maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, amuṃ macchikaṃ macchabandhaṃ macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamānan"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'macchiko macchabandho macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ ajjhāvasanto'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'macchiko macchabandho macche vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ ajjhāvasanto'ti. Taṃ kissa hetu? Te hi so, bhikkhave, macche vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhati, tasmā so neva hatthiyāyī hoti na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī, na mahantaṃ bhogakkhandhaṃ ajjhāvasati.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'goghātako gāvo vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī

vā bhogabhogī vā mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ ajjhāvasanto'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'goghātako gāvo vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ ajjhāvasanto'ti. Taṃ kissa hetu? Te hi so, bhikkhave, gāvo vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhati, tasmā so neva hatthiyāyī hoti na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī, na mahantaṃ bhogakkhandhaṃ ajjhāvasati.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā: 'orabbhiko ... pe ... sūkariko ... pe ... sākuṇiko ... pe ... māgaviko mage vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ ajjhāvasanto'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Mayāpi kho etaṃ, bhikkhave, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ: 'māgaviko mage vadhitvā vadhitvā vikkiṇamāno tena kammena tena ājīvena hatthiyāyī vā assayāyī vā rathayāyī vā yānayāyī vā bhogabhogī vā mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ ajjhāvasanto'ti. Taṃ kissa hetu? Te hi so, bhikkhave, mage vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhati, tasmā so neva hatthiyāyī hoti na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī, na mahantaṃ bhogakkhandhaṃ ajjhāvasati. Te hi nāma so, bhikkhave, tiracchānagate pāṇe vajjhe vadhāyupanīte pāpakena manasānupekkhamāno neva hatthiyāyī bhavissati na assayāyī na rathayāyī na yānayāyī na bhogabhogī, na mahantaṃ bhogakkhandhaṃ ajjhāvasissati. Ko pana vādo yaṃ manussabhūtaṃ vajjhaṃ vadhāyupanītaṃ pāpakena manasānupekkhati. Tañhi tassa, bhikkhave, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

100. Anattasutta

"So vata, bhikkhave, bhikkhu kañci dhammaṃ attato samanupassanto ... pe ... sabbadhamme anattato samanupassanto ... pe ... ṭhānametaṃ vijjati".

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

7. Devatāvagga

69. Devatāsutta

Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "chayime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame cha? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, sovacassatā, kalyāṇamittatā—ime kho, bhante, cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti. Idamavoca sā devatā. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, sā devatā maṃ etadavoca: 'chayime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame cha? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, sovacassatā, kalyāṇamittatā—ime kho, bhante, cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte āyasmā sāriputto bhagavantaṃ abhivādetvā etadavoca: "imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Idha, bhante, bhikkhu attanā ca satthugāravo hoti satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na satthugāravā te ca satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū satthugāravā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti … saṅghagāravo hoti … sikkhāgāravo hoti … suvaco hoti … kalyāṇamitto hoti kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena

atthaṃ ājānāmī”ti.

“Sādhu sādhu, sāriputta. Sādhu kho tvaṃ, sāriputta, imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāsi. Idha, sāriputta, bhikkhu attanā ca satthugāravo hoti satthugāravatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na satthugāravā te ca satthugāravatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū satthugāravā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Attanā ca dhammagāravo hoti … saṅghagāravo hoti … sikkhāgāravo hoti … suvaco hoti … kalyāṇamitto hoti kalyāṇamittatāya ca vaṇṇavādī. Ye caññe bhikkhū na kalyāṇamittā te ca kalyāṇamittatāya samādapeti. Ye caññe bhikkhū kalyāṇamittā tesañca vaṇṇaṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Imassa kho, sāriputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

11. Tikavagga

112. Assādasutta

“Tayome, bhikkhave, dhammā. Katame tayo? Assādadiṭṭhi, attānudiṭṭhi, micchādiṭṭhi. Ime kho, bhikkhave, tayo dhammā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya tayo dhammā bhāvetabbā. Katame tayo? Assādadiṭṭhiyā pahānāya aniccasaññā bhāvetabbā, attānudiṭṭhiyā pahānāya anattasaññā bhāvetabbā, micchādiṭṭhiyā pahānāya sammādiṭṭhi bhāvetabbā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ dhammānaṃ pahānāya ime tayo dhammā bhāvetabbā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

30. Anuttariyasutta

“Chayimāni, bhikkhave, anuttariyāni. Katamāni cha? Dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ, pāricariyānuttariyaṃ, anussatānuttariyanti.

Katamañca, bhikkhave, dassanānuttariyaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco hatthiratanampi dassanāya gacchati, assaratanampi dassanāya gacchati, maṇiratanampi dassanāya gacchati, uccāvacaṃ vā pana dassanāya gacchati, samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā micchādiṭṭhikaṃ micchāpaṭipannaṃ dassanāya gacchati. Atthetaṃ, bhikkhave, dassanaṃ;

netaṃ natthīti vadāmi. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, dassanaṃ hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Yo ca kho, bhikkhave, tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā dassanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno, etadānuttariyaṃ, bhikkhave, dassanānaṃ sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā dassanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dassanānuttariyaṃ. Iti dassanānuttariyaṃ. (1)

Savanānuttariyañca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco bherisaddampi savanāya gacchati, vīṇāsaddampi savanāya gacchati, gītasaddampi savanāya gacchati, uccāvacaṃ vā pana savanāya gacchati, samaṇassa vā brāhmaṇassa vā micchādiṭṭhikassa micchāpaṭipannassa dhammassavanāya gacchati. Atthetaṃ, bhikkhave, savanaṃ; netaṃ natthīti vadāmi. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, savanaṃ hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Yo ca kho, bhikkhave, tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā dhammassavanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno, etadānuttariyaṃ, bhikkhave, savanānaṃ sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā dhammassavanāya gacchati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, savanānuttariyaṃ. Iti dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ. (2)

Lābhānuttariyañca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puttalābhampi labhati, dāralābhampi labhati, dhanalābhampi labhati, uccāvacaṃ vā pana lābhaṃ labhati, samaṇe vā brāhmaṇe vā micchādiṭṭhike micchāpaṭipanne saddhaṃ paṭilabhati. Attheso, bhikkhave, lābho; neso natthīti vadāmi. So ca kho eso, bhikkhave, lābho hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya

saṃvattati. Yo ca kho, bhikkhave, tathāgate vā tathāgatasāvake vā saddhaṃ paṭilabhati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno, etadānuttariyaṃ, bhikkhave, lābhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ tathāgate vā tathāgatasāvake vā saddhaṃ paṭilabhati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, lābhānuttariyaṃ. Iti dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ. (3)

Sikkhānuttariyañca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco hatthismimpi sikkhati, assasmimpi sikkhati, rathasmimpi sikkhati, dhanusmimpi sikkhati, tharusmimpi sikkhati, uccāvacaṃ vā pana sikkhati, samaṇassa vā brāhmaṇassa vā micchādiṭṭhikassa micchāpaṭipannassa sikkhati. Atthesā, bhikkhave, sikkhā; nesā natthīti vadāmi. Sā ca kho esā, bhikkhave, sikkhā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Yo ca kho, bhikkhave, tathāgatappavedite dhammavinaye adhisīlampi sikkhati, adhicittampi sikkhati, adhipaññampi sikkhati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno, etadānuttariyaṃ, bhikkhave, sikkhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ tathāgatappavedite dhammavinaye adhisīlampi sikkhati, adhicittampi sikkhati, adhipaññampi sikkhati, niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sikkhānuttariyaṃ. Iti dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ. (4)

Pāricariyānuttariyañca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco khattiyampi paricarati, brāhmaṇampi paricarati, gahapatimpi paricarati, uccāvacaṃ vā pana paricarati, samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā micchādiṭṭhikaṃ micchāpaṭipannaṃ paricarati. Atthesā, bhikkhave, pāricariyā; nesā natthīti vadāmi. Sā ca kho esā, bhikkhave, pāricariyā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā, na nibbidāya ... pe ... na nibbānāya saṃvattati. Yo ca kho, bhikkhave, tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā paricarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno, etadānuttariyaṃ, bhikkhave, pāricariyānaṃ sattānaṃ vi-

suddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā paricarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, pāricariyānuttariyaṃ. Iti dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ, pāricariyānuttariyaṃ. (5)

Anussatānuttariyañca kathaṃ hoti? Idha, bhikkhave, ekacco puttalābhampi anussarati, dāralābhampi anussarati, dhanalābhampi anussarati, uccāvacaṃ vā pana lābhaṃ anussarati, samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā micchādiṭṭhikaṃ micchāpaṭipannaṃ anussarati. Atthesā, bhikkhave, anussati; nesā natthīti vadāmi. Sā ca kho esā, bhikkhave, anussati hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Yo ca kho, bhikkhave, tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā anussarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno, etadānuttariyaṃ, bhikkhave, anussatīnaṃ sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā anussarati niviṭṭhasaddho niviṭṭhapemo ekantagato abhippasanno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, anussatānuttariyaṃ. (6)

Imāni kho, bhikkhave, cha anuttariyānīti.

Ye dassanānuttaraṃ laddhā, savanañca anuttaraṃ; Lābhānuttariyaṃ laddhā, sikkhānuttariye ratā.

Upaṭṭhitā pāricariyā, bhāvayanti anussatiṃ; Vivekappaṭisaṃyuttaṃ, khemaṃ amatagāminiṃ.

Appamāde pamuditā, nipakā sīlasaṃvutā; Te ve kālena paccenti, yattha dukkhaṃ nirujjhatī”ti.

Dasamaṃ.

Anuttariyavaggo tatiyo.

Sāmako aparihāniyo, Bhayaṃ himavānussati; Kaccāno dve ca samayā, Udāyī anuttariyenāti.

Aṅguttara Nikāya 6

3. Anuttariyavagga

23. Bhayasutta

"'Bhayan'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ; 'dukkhan'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ; 'rogo'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ; 'gaṇḍo'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ; 'saṅgo'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ; 'paṅko'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ.

Kasmā ca, bhikkhave, 'bhayan'ti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Kāmarāgarattāyaṃ, bhikkhave, chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi bhayā na parimuccati, samparāyikāpi bhayā na parimuccati, tasmā 'bhayan'ti kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā ca, bhikkhave, dukkhanti ... pe ... rogoti ... gaṇḍoti ... saṅgoti ... paṅkoti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Kāmarāgarattāyaṃ, bhikkhave, chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi paṅkā na parimuccati, samparāyikāpi paṅkā na parimuccati, tasmā 'paṅko'ti kāmānametaṃ adhivacananti.

Bhayaṃ dukkhaṃ rogo gaṇḍo, saṅgo paṅko ca ubhayaṃ; Ete kāmā pavuccanti, yattha satto puthujjano.

Upādāne bhayaṃ disvā, jātimaraṇasambhave; Anupādā vimuccanti, jātimaraṇasaṅkhaye.

Te khemappattā sukhino, diṭṭhadhammābhinibbutā; Sabbaverabhayātītā, sabbadukkhaṃ upaccagun"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

101. Nibbānasutta

"'So vata, bhikkhave, bhikkhu nibbānaṃ dukkhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Anulomikāya khantiyā asamannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Sammattaniyāmaṃ anokkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

'So vata, bhikkhave, bhikkhu nibbānaṃ sukhato samanupassanto anulomikāya khantiyā samannāgato bhavissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Anulomikāya khantiyā samannāgato sammattaniyāmaṃ okkamissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. 'Sammattaniyāmaṃ okkamamāno sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā sacchikarissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

5. Paṭhamaājānīyasutta

"Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati.

Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ, vaṇṇasampanno ca hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ, khamo dhammānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

42. Nāgitasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena icchānaṅgalaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Assosuṃ kho icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito icchānaṅgalaṃ anuppatto icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno ... pe ... buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ ... pe ... arahataṃ dassanaṃ hotī"ti. Atha kho icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā tassā rattiyā accayena pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya yena icchānaṅgalavanasaṇḍo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhaṃsu uccāsaddā mahāsaddā.

Tena kho pana samayena āyasmā nāgito bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nāgitaṃ āmantesi: "ke pana te, nāgita, uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Ete, bhante, icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya bahidvārakoṭṭhake ṭhitā bhagavantaṃyeva uddissa bhikkhusaṅghañcā"ti. "Māhaṃ, nāgita, yasena samāgamaṃ, mā ca mayā yaso. Yo kho, nāgita, nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṃ mīḷhasukhaṃ middhasukhaṃ lābhasakkārasilokasukhaṃ sādiyeyyā"ti.

"Adhivāsetu dāni, bhante, bhagavā; adhivāsetu, sugato; adhivāsanakālo dāni, bhante, bhagavato. Yena yeneva dāni, bhante, bhagavā gamissati, tanninnāva bhavissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Seyyathāpi, bhante, thullaphusitake deve vassante yathāninnaṃ udakāni pavattanti; evamevaṃ kho, bhante, yena yeneva dāni bhagavā gamissati, tanninnāva bhavissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Taṃ kissa hetu? Tathā hi, bhante, bhagavato sīlapaññāṇan"ti.

"Māhaṃ, nāgita, yasena samāgamaṃ, mā ca mayā yaso. Yo kho, nāgita, nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī, yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṃ mīḷhasukhaṃ middhasukhaṃ lābhasakkārasilokasukhaṃ sādiyeyya.

Idhāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi gāmantavihāriṃ samāhitaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idānimaṃ āyasmantaṃ ārāmiko vā upaṭṭhahissati samaṇuddeso vā taṃ tamhā samādhimhā cāvessatī'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno na attamano homi gāmantavihārena. (1)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ araññe pacalāyamānaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni ayamāyasmā imaṃ niddākilamathaṃ paṭivinodetvā araññasaññaṃyeva manasi karissati ekattan'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (2)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ araññe asamāhitaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni ayamāyasmā asamāhitaṃ vā cittaṃ samādahissati, samāhitaṃ vā cittaṃ anurakkhissatī'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (3)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ araññe samāhitaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni ayamāyasmā avimuttaṃ vā cittaṃ vimocessati, vimuttaṃ vā cittaṃ anurakkhissatī'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (4)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi gāmantavihāriṃ lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. So taṃ lābhasakkārasilokaṃ nikāmayamāno riñcati paṭisallānaṃ riñcati araññavanapatthāni pantāni senāsanāni; gāmanigamarājadhāniṃ osaritvā vāsaṃ kappeti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno na attamano homi gāmantavihārena. (5)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. So taṃ lābhasakkārasilokaṃ paṭipaṇāmetvā na riñcati paṭisallānaṃ na riñcati araññavanapatthāni pantāni senāsanāni. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (6)

Yasmāhaṃ, nāgita, samaye addhānamaggappaṭipanno na kañci passāmi purato vā pacchato vā, phāsu me, nāgita, tasmiṃ samaye hoti antamaso uccārapassāvakammāyā"ti.

Dvādasamaṃ.

Devatāvaggo catuttho.

Sekhā dve aparihāni, Moggallāna vijjābhāgiyā; Vivādadānattakārī nidānaṃ, Kimiladārukkhandhena nāgitoti.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

104. Atammayasutta

"Cha, bhikkhave, ānisaṃse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbadhammesu anodhiṃ karitvā anattasaññaṃ upaṭṭhāpetuṃ. Katame cha? Sabbaloke ca atammayo bhavissāmi, ahaṅkārā ca me uparujjhissanti, mamaṅkārā ca me uparujjhissanti, asādhāraṇena ca ñāṇena samannā-

gato bhavissāmi, hetu ca me sudiṭṭho bhavissati, hetusamuppannā ca dhammā. Ime kho, bhikkhave, cha ānisaṃse sampassamānena alameva bhikkhunā sabbadhammesu anodhiṃ karitvā anattasaññaṃ upaṭṭhāpetun"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

48. Dutiyasandiṭṭhikasutta

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "'sandiṭṭhiko dhammo, sandiṭṭhiko dhammo'ti, bho gotama, vuccati. Kittāvatā nu kho, bho gotama, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti?

"Tena hi, brāhmaṇa, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, santaṃ vā ajjhattaṃ rāgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ rāgo'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ rāgo'ti pajānāsī"ti? "Evaṃ, bho". "Yaṃ kho tvaṃ, brāhmaṇa, santaṃ vā ajjhattaṃ rāgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ rāgo'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ rāgo'ti pajānāsi—evampi kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti ... pe ....

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, santaṃ vā ajjhattaṃ dosaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ mohaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ kāyasandosaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ vacīsandosaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ manosandosaṃ 'atthi me ajjhattaṃ manosandoso'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ manosandosaṃ 'natthi me ajjhattaṃ manosandoso'ti pajānāsī"ti? "Evaṃ, bho". "Yaṃ kho tvaṃ, brāhmaṇa, santaṃ vā ajjhattaṃ manosandosaṃ 'atthi me ajjhattaṃ manosandoso'ti pajānāsi, asantaṃ vā ajjhattaṃ manosandosaṃ 'natthi me ajjhattaṃ manosandoso'ti pajānāsi—evaṃ kho, brāhmaṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

90. Pahīnasutta

"Chayime, bhikkhave, dhammā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā. Katame cha? Sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, apāyagamanīyo rāgo, apāyagamanīyo doso, apāyagamanīyo moho. Ime kho, bhikkhave, cha dhammā diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

5. Dhammikavagga

45. Iṇasutta

"Dāliddiyaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ lokasmiṃ kāmabhogino"ti? "Evaṃ, bhante". (1)

"Yampi, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko iṇaṃ ādiyati, iṇādānampi, bhikkhave, dukkhaṃ lokasmiṃ kāmabhogino"ti? "Evaṃ, bhante". (2)

"Yampi, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko iṇaṃ ādiyitvā vaḍḍhiṃ paṭissuṇāti, vaḍḍhipi, bhikkhave, dukkhā lokasmiṃ kāmabhogino"ti? "Evaṃ, bhante". (3)

"Yampi, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko vaḍḍhiṃ paṭissuṇitvā kālābhataṃ vaḍḍhiṃ na deti, codentipi naṃ; codanāpi, bhikkhave, dukkhā lokasmiṃ kāmabhogino"ti? "Evaṃ, bhante". (4)

"Yampi, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko codiyamāno na deti, anucarantipi naṃ; anucariyāpi, bhikkhave, dukkhā lokasmiṃ kāmabhogino"ti? "Evaṃ, bhante". (5)

"Yampi, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko anucariyamāno na deti, bandhantipi naṃ; bandhanampi, bhikkhave, dukkhaṃ lokasmiṃ kāmabhogino"ti? "Evaṃ, bhante". (6)

"Iti kho, bhikkhave, dāliddiyampi dukkhaṃ lokasmiṃ kāmabhogino, iṇādānampi dukkhaṃ lokasmiṃ kāmabhogino, vaḍḍhipi dukkhā lokasmiṃ kāmabhogino, codanāpi dukkhā lokasmiṃ kāmabhogino, anucariyāpi dukkhā lokasmiṃ kāmabhogino, bandhanampi dukkhaṃ lokasmiṃ kāmabhogino; evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi kusalesu dhammesu, ottap-

paṃ natthi kusalesu dhammesu, vīriyaṃ natthi kusalesu dhammesu, paññā natthi kusalesu dhammesu—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyassa vinaye daliddo assako anāḷhiko.

Sa kho so, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko saddhāya asati kusalesu dhammesu, hiriyā asati kusalesu dhammesu, ottappe asati kusalesu dhammesu, vīriye asati kusalesu dhammesu, paññāya asati kusalesu dhammesu, kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. Idamassa iṇādānasmiṃ vadāmi.

So tassa kāyaduccaritassa paṭicchādanahetu pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati. 'Mā maṃ jaññū'ti icchati, 'mā maṃ jaññū'ti saṅkappati, 'mā maṃ jaññū'ti vācaṃ bhāsati, 'mā maṃ jaññū'ti kāyena parakkamati. So tassa vacīduccaritassa paṭicchādanahetu ... pe ... so tassa manoduccaritassa paṭicchādanahetu ... pe ... 'mā maṃ jaññū'ti kāyena parakkamati. Idamassa vaḍḍhiyā vadāmi.

Tamenaṃ pesalā sabrahmacārī evamāhaṃsu: 'ayañca so āyasmā evaṅkārī evaṃsamācāro'ti. Idamassa codanāya vadāmi.

Tamenaṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā vippaṭisārasahagatā pāpakā akusalavitakkā samudācaranti. Idamassa anucariyāya vadāmi.

Sa kho so, bhikkhave, daliddo assako anāḷhiko kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nirayabandhane vā bajjhati tiracchānayonibandhane vā. Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekabandhanampi samanupassāmi evaṃdāruṇaṃ evaṃkaṭukaṃ evaṃantarāyakaraṃ anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya, yathayidaṃ, bhikkhave, nirayabandhanaṃ vā tiracchānayonibandhanaṃ vāti.

Dāliddiyaṃ dukkhaṃ loke, iṇādānañca vuccati; Daliddo iṇamādāya, bhuñjamāno vihaññati.

Tato anucaranti naṃ, bandhanampi nigacchati; Etañhi bandhanaṃ dukkhaṃ, kāmalābhābhijappinaṃ.

Tatheva ariyavinaye, saddhā yassa na vijjati; Ahirīko anottappī, pāpakammavinibbayo.

Kāyaduccaritaṃ katvā, vacīduccaritāni ca; Manoduccaritaṃ katvā, ' mā maṃ jaññū'ti icchati.

So saṃsappati kāyena, vācāya uda cetasā; Pāpakammaṃ pavaḍḍhento, tattha tattha punappunaṃ.

So pāpakammo dummedho, jānaṃ dukkaṭamattano; Daliddo iṇamādāya, bhuñjamāno vihaññati.

Tato anucaranti naṃ, saṅkappā mānasā dukhā; Gāme vā yadi vāraññe, yassa vippaṭisārajā.

So pāpakammo dummedho, jānaṃ dukkaṭamattano; Yonimaññataraṃ gantvā, niraye vāpi bajjhati.

Etañhi bandhanaṃ dukkhaṃ, yamhā dhīro pamuccati; Dhammaladdhehi bhogehi, dadaṃ cittaṃ pasādayaṃ.

Ubhayattha kaṭaggāho, saddhassa gharamesino; Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Evametaṃ gahaṭṭhānaṃ, cāgo puññaṃ pavaḍḍhati.

Tatheva ariyavinaye, saddhā yassa patiṭṭhitā; Hirīmano ca ottappī, paññavā sīlasaṃvuto.

Eso kho ariyavinaye, ‘ sukhajīvī’ti vuccati; Nirāmisaṃ sukhaṃ laddhā, upekkhaṃ adhitiṭṭhati.

Pañca nīvaraṇe hitvā, niccaṃ āraddhavīriyo; Jhānāni upasampajja, ekodi nipako sato.

Evaṃ ñatvā yathābhūtaṃ, sabbasaṃyojanakkhaye; Sabbaso anupādāya, sammā cittaṃ vimuccati.

Tassa sammā vimuttassa, ñāṇañce hoti tādino; ‘Akuppā me vimuttī’ti, bhavasaṃyojanakkhaye.

Etaṃ kho paramaṃ ñāṇaṃ, etaṃ sukhamanuttaraṃ; Asokaṃ virajaṃ khemaṃ, etaṃ ānaṇyamuttaman”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

12. Sāmaññavagga

119. Tapussasutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato tapusso gahapati tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṃ sacchikatvā iriyati. Katamehi chahi? Buddhe aveccappasādena, dhamme aveccappasādena, saṃghe aveccappasādena, ariyena sīlena, ariyena ñāṇena, ariyāya vimuttiyā. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato tapusso gahapati tathāgate niṭṭhaṅgato amataddaso amataṃ sacchikatvā iriyatī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

10. Ānisaṃsavagga

97. Ānisaṃsasutta

"Chayime, bhikkhave, ānisaṃsā sotāpattiphalasacchikiriyāya. Katame cha? Saddhammaniyato hoti, aparihānadhammo hoti, pariyantakatassa dukkhaṃ hoti, asādhāraṇena ñāṇena samannāgato hoti, hetu cassa sudiṭṭho, hetusamuppannā ca dhammā. Ime kho, bhikkhave, cha ānisaṃsā sotāpattiphalasacchikiriyāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

93. Dutiyaabhabbaṭṭhānasutta

"Chayimāni, bhikkhave, abhabbaṭṭhānāni. Katamāni cha? Abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ niccato upagantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ sukhato upagantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kañci dhammaṃ attato upagantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo ānantariyaṃ kammaṃ kātuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo kotūhalamaṅgalena suddhiṃ paccāgantuṃ, abhabbo diṭṭhisampanno puggalo ito bahiddhā dakkhiṇeyyaṃ gavesituṃ. Imāni kho, bhikkhave, cha abhabbaṭṭhānānī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

2. Sāraṇīyavagga

15. Anutappiyasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "tathā tathāvuso, bhikkhu vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato kālakiriyā anutappā hoti. Kathañcāvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato kālakiriyā anutappā hoti?

Idhāvuso, bhikkhu kammārāmo hoti kammarato kammārāmataṃ anuyutto, bhassārāmo hoti ... niddārāmo hoti ... saṅgaṇikārāmo hoti ... saṃsaggārāmo hoti ... papañcārāmo hoti papañcarato papañcārāmataṃ anuyutto. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato kālakiriyā anutappā hoti. Ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu sakkāyābhirato nappajahāsi sakkāyaṃ sammā

dukkhassa antakiriyāya'.

Tathā tathāvuso, bhikkhu vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato kālakiriyā ananutappā hoti. Kathañcāvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato kālakiriyā ananutappā hoti?

Idhāvuso, bhikkhu na kammārāmo hoti na kammarato na kammārāmataṃ anuyutto, na bhassārāmo hoti ... na niddārāmo hoti ... na saṅgaṇikārāmo hoti ... na saṃsaggārāmo hoti ... na papañcārāmo hoti na papañcarato na papañcārāmataṃ anuyutto. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu tathā tathā vihāraṃ kappeti yathā yathāssa vihāraṃ kappayato kālakiriyā ananutappā hoti. Ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu nibbānābhirato pajahāsi sakkāyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'ti.

Yo papañcamanuyutto, papañcābhirato mago; Virādhayī so nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaraṃ.

Yo ca papañcaṃ hitvāna, nippapañcapade rato; Ārādhayī so nibbānaṃ, yogakkhemaṃ anuttaran"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

9. Sītivagga

85. Sītibhāvasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anuttaraṃ sītibhāvaṃ sacchikātuṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu yasmiṃ samaye cittaṃ niggahetabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ na niggaṇhāti, yasmiṃ samaye cittaṃ paggahetabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ na paggaṇhāti, yasmiṃ samaye cittaṃ sampahaṃsitabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ na sampahaṃseti, yasmiṃ samaye cittaṃ ajjhupekkhitabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ na ajjhupekkhati, hīnādhimuttiko ca hoti, sakkāyābhirato ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo anuttaraṃ sītibhāvaṃ sacchikātuṃ.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anuttaraṃ sītibhāvaṃ sacchikātuṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu yasmiṃ samaye cittaṃ niggahetabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ niggaṇhāti, yasmiṃ samaye cittaṃ paggahetabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ paggaṇhāti, yasmiṃ samaye cittaṃ sampahaṃsitabbaṃ tasmiṃ

samaye cittaṃ sampahaṃseti, yasmiṃ samaye cittaṃ ajjhupekkhitabbaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ ajjhupekkhati, paṇītādhimuttiko ca hoti nibbānābhirato ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo anuttaraṃ sītibhāvaṃ sacchikātun"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

1. Paṭhamaāhuneyyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

8. Arahattavagga

81. Paṭhamanirayasutta

"Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi chahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pāpiccho ca, micchādiṭṭhi ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi chahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā

paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, appiccho ca, sammādiṭṭhi ca. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

1. Āhuneyyavagga

7. Tatiyaājānīyasutta

"Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, rañño bhadro assājānīyo khamo hoti rūpānaṃ, khamo saddānaṃ, khamo gandhānaṃ, khamo rasānaṃ, khamo phoṭṭhabbānaṃ, javasampanno ca hoti. Imehi kho, bhikkhave, chahi aṅgehi samannāgato rañño bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅgantveva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khamo hoti rūpānaṃ ... pe ... khamo dhammānaṃ. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 6

4. Devatāvagga

32. Paṭhamaaparihānasutta

Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca:

"Chayime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame cha? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṃghagāravatā, sikkhāgāravatā, appamādagāravatā, paṭisanthāragāravatā—ime kho, bhante, cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti. Idamavoca sā devatā. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho sā devatā "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkan-

tavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, sā devatā maṃ etadavoca: 'chayime, bhante, dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame cha? Satthugāravatā, dhammagāravatā, saṅghagāravatā, sikkhāgāravatā, appamādagāravatā, paṭisanthāragāravatā—ime kho, bhante, cha dhammā bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī'ti. Idamavoca, bhikkhave, sā devatā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Satthugaru dhammagaru, saṅghe ca tibbagāravo; Appamādagaru bhikkhu, paṭisanthāragāravo; Abhabbo parihānāya, nibbānasseva santike"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

11. Senāsanasutta

"Pañcaṅgasamannāgato, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgataṃ senāsanaṃ sevamāno bhajamāno nacirasseva āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddho hoti; saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā ... pe ... bhagavā'ti; appābādho hoti appātaṅko, samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya; asaṭho hoti amāyāvī, yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu; āraddhavīriyo viharati, akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya; thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgato hoti.

Kathañca, bhikkhave, senāsanaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ hoti? Idha, bhikkhave, senāsanaṃ nātidūraṃ hoti nāccāsannaṃ gamanāgamanasampannaṃ divā appākiṇṇaṃ rattiṃ appasaddaṃ appanigghosaṃ appaḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassaṃ; tasmiṃ kho pana senāsane viharantassa appakasirena uppajjanti cīvarapiṇḍapātasenāsanag-

ilānapaccayabhesajjaparikkhārā; tasmiṃ kho pana senāsane therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā; te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ, imassa ko attho'ti; tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti anuttānīkatañca uttāniṃ karonti anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Evaṃ kho, bhikkhave, senāsanaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ hoti. Pañcaṅgasamannāgato kho, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgataṃ senāsanaṃ sevamāno bhajamāno nacirasseva āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

107. Dhovanasutta

"Atthi, bhikkhave, dakkhiṇesu janapadesu dhovanaṃ nāma. Tattha hoti annampi pānampi khajjampi bhojjampi leyyampi peyyampi naccampi gītampi vāditampi. Atthetaṃ, bhikkhave, dhovanaṃ; 'netaṃ natthī'ti vadāmi. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, dhovanaṃ hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.

Ahañca kho, bhikkhave, ariyaṃ dhovanaṃ desessāmi, yaṃ dhovanaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, yaṃ dhovanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamañca taṃ, bhikkhave, ariyaṃ dhovanaṃ, yaṃ dhovanaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, yaṃ dhovanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanas-

supāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti?

Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, micchādiṭṭhi niddhotā hoti; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa niddhotā honti; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Sammāsaṅkappassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo niddhoto hoti ... pe ... sammāvācassa, bhikkhave, micchāvācā niddhotā hoti ... sammākammantassa, bhikkhave, micchākammanto niddhoto hoti ... sammāājīvassa, bhikkhave, micchāājīvo niddhoto hoti ... sammāvāyāmassa, bhikkhave, micchāvāyāmo niddhoto hoti ... sammāsatissa, bhikkhave, micchāsati niddhotā hoti ... sammāsamādhissa, bhikkhave, micchāsamādhi niddhoto hoti ... sammāñāṇissa, bhikkhave, micchāñāṇaṃ niddhotaṃ hoti ... pe ....

Sammāvimuttissa, bhikkhave, micchāvimutti niddhotā hoti; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa niddhotā honti; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Idaṃ kho taṃ, bhikkhave, ariyaṃ dhovanaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, yaṃ dhovanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccantī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

212. Dutiyanirayasaggasutta

“Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi dasahi? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno sabbapāṇabhūtesu.

Adinnādāyī hoti ... kāmesumicchācārī hoti ... musāvādī hoti ... pisuṇavāco hoti ... pharusavāco hoti ... samphappalāpī hoti ... abhijjhālu hoti ... byāpannacitto hoti ... micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano: ‘natthi dinnaṃ ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī’ti.

Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi dasahi? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti ... kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti ... musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti ... pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti ... pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti ... samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti ... anabhijjhālu hoti ... abyāpannacitto hoti ... sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

134. Sādhusutta

"Sādhuñca vo, bhikkhave, desessāmi asādhuñca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamañca, bhikkhave, asādhu? Micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi, micchāñāṇaṃ, micchāvimutti—idaṃ vuccati, bhikkhave, asādhu. Katamañca, bhikkhave, sādhu? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, sammāñāṇaṃ, sammāvimutti— idaṃ vuccati, bhikkhave, sādhū"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

172. Dutiyaadhammasutta

"Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā

atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban”ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: “idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: ‘adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban’ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā”ti?

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: “ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ puccheyyāma. Yathā no āyasmā mahākaccāno byākarissati tathā naṃ dhāressāmā”ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavocuṃ:

“Idaṃ kho no, āvuso kaccāna, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: ‘adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban’ti.

Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: ‘idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—adhammo ca, bhikkhave … pe … tathā paṭipajjitabbanti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā’ti?

Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ etadahosi: ‘ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārī-

naṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no āyasmā mahākaccāno byākarissati tathā naṃ dhāressāmā'ti. Vibhajatu āyasmā mahākaccāno"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāraṃ gavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva mūlaṃ atikkamma khandhaṃ sākhāpalāse sāraṃ pariyesitabbaṃ maññeyya. Evaṃsampadamidaṃ āyasmantānaṃ satthari sammukhībhūte taṃ bhagavantaṃ atisitvā amhe etamatthaṃ paṭipucchitabbaṃ maññatha. So hāvuso, bhagavā jānaṃ jānāti passaṃ passati cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ tumhe bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Addhā, āvuso kaccāna, bhagavā jānaṃ jānāti passaṃ passati cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ mayaṃ bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāma. Api cāyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Vibhajatāyasmā mahākaccāno agaruṃ karitvā"ti.

"Tena hāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa paccassosuṃ. Athāyasmā mahākaccāno etadavoca:

"Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'adhammo ca, bhikkhave, veditabbo ... pe ... tathā paṭipajjitabban'ti.

Katamo cāvuso, adhammo; katamo ca dhammo? Katamo ca anattho, katamo ca attho? Pāṇātipāto, āvuso, adhammo; pāṇātipātā veramaṇī dhammo; ye ca pāṇātipātapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā

sambhavanti, ayaṃ anattho; pāṇātipātā veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Adinnādānaṃ, āvuso, adhammo; adinnādānā veramaṇī dhammo; ye ca adinnādānapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; adinnādānā veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Kāmesumicchācāro, āvuso, adhammo; kāmesumicchācārā veramaṇī dhammo; ye ca kāmesumicchācārapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; kāmesumicchācārā veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Musāvādo, āvuso, adhammo; musāvādā veramaṇī dhammo; ye ca musāvādapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; musāvādā veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Pisuṇā vācā, āvuso, adhammo; pisuṇāya vācāya veramaṇī dhammo; ye ca pisuṇāvācāpaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; pisuṇāya vācāya veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Pharusā vācā, āvuso, adhammo; pharusāya vācāya veramaṇī dhammo; ye ca pharusāvācāpaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; pharusāya vācāya veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Samphappalāpo, āvuso, adhammo; samphappalāpā veramaṇī dhammo; ye ca samphappalāpapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; samphappalāpā veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Abhijjhā, āvuso, adhammo; anabhijjhā dhammo; ye ca abhijjhāpaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; anabhijjhāpaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Byāpādo, āvuso, adhammo; abyāpādo dhammo; ye ca byāpādapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; abyāpādapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Micchādiṭṭhi, āvuso, adhammo; sammādiṭṭhi dhammo; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

'Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—adhammo ca, bhikkhave, veditabbo ... pe ... tathā paṭipajjitabban'ti. Imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe, āvuso, bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā no bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Yaṃ kho no, bhante, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'adhammo ca, bhikkhave, veditabbo ... pe ... tathā paṭipajjitabban'ti.

Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: "adhammo ca, bhikkhave, veditabbo ... pe ... tathā paṭipajjitabban"ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti?

Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no āyasmā mahākaccāno byākarissati tathā naṃ dhāressāmā'ti.

Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamimhā; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ apucchimhā. Tesaṃ no, bhante, āyasmatā mahākaccānena imehi akkharehi imehi

padehi imehi byañjanehi attho suvibhatto”ti.

“Sādhu sādhu, bhikkhave. Paṇḍito, bhikkhave, mahākaccāno. Mahāpañño, bhikkhave, mahākaccāno. Mañcepi tumhe, bhikkhave, upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi cetaṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ mahākaccānena byākataṃ. Eso ceva tassa attho. Evañca naṃ dhāreyyāthā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

9. Santavimokkhasutta

“Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti, no ca sīlavā … pe … sīlavā ca, no ca bahussuto … bahussuto ca, no ca dhammakathiko … dhammakathiko ca, no ca parisāvacaro … parisāvacaro ca, no ca visārado parisāya dhammaṃ deseti … visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, no ca vinayadharo … vinayadharo ca, no ca āraññiko pantasenāsano … āraññiko ca pantasenāsano, no ca ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phusitvā viharati … ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te ca kāyena phusitvā viharati, no ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: ‘kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseyyaṃ, vinayadharo ca, āraññiko ca pantasenāsano, ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te ca kāyena phusitvā vihareyyaṃ, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan’ti.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, vinayadharo ca, āraññiko ca pantasenāsano, ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te ca kāyena phusitvā viharati, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati; evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu samantapāsādiko ca hoti sabbākāraparipūro

cā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

37. Saṅghabhedasutta

“‘Saṃghabhedo, saṃghabhedo’ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṃgho bhinno hotī”ti? “Idhupāli, bhikkhū adhammaṃ dhammoti dīpenti, dhammaṃ adhammoti dīpenti, avinayaṃ vinayoti dīpenti, vinayaṃ avinayoti dīpenti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. Te imehi dasahi vatthūhi avakassanti apakassanti āveni kammāni karonti āveni pātimokkhaṃ uddisanti. Ettāvatā kho, upāli, saṃgho bhinno hotī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

64. Aveccappasannasutta

“Ye keci, bhikkhave, mayi aveccappasannā, sabbe te sotāpannā. Tesaṃ sotāpannānaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā. Katamesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṅkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā—imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā. Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa akaniṭṭhagāmino—imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā. Ye keci, bhikkhave, mayi aveccappasannā sabbe te sotāpannā. Tesaṃ sotāpannānaṃ imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

51. Sacittasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"No ce, bhikkhave, bhikkhu paracittapariyāyakusalo hoti, atha 'sacittapariyāyakusalo bhavissāmī'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sacittapariyāyakusalo hoti? Seyyathāpi, bhikkhave, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udakapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sace tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya vāyamati. No ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tenevattamano hoti paripuṇṇasaṅkappo: 'lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno paccavekkhaṇā bahukārā hoti kusalesu dhammesu: 'abhijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, anabhijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, byāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, abyāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, thinamiddhapariyuṭṭhito nu kho bahulaṃ viharāmi, vigatathinamiddho nu kho bahulaṃ viharāmi, uddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, anuddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, vicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, tiṇṇavicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, kodhano nu kho bahulaṃ viharāmi, akkodhano nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, asaṃkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, sāraddhakāyo nu kho bahulaṃ viharāmi, asāraddhakāyo nu kho bahulaṃ viharāmi, kusīto nu kho bahulaṃ viharāmi, āraddhavīriyo nu kho bahulaṃ viharāmi, asamāhito nu kho bahulaṃ viharāmi, samāhito nu kho bahulaṃ viharāmī'ti.

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhijjhālu bahulaṃ viharāmi, byāpannacitto bahulaṃ viharāmi, thinamiddhapariyuṭṭhito bahulaṃ viharāmi, uddhato bahulaṃ viharāmi, vicikiccho bahulaṃ viharāmi, kodhano bahulaṃ viharāmi, saṅkiliṭṭhacitto bahulaṃ viharāmi, sāraddhakāyo bahulaṃ viharāmi, kusīto bahulaṃ viharāmi, asamāhito bahulaṃ viharāmī'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso

vā. Tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṃ kho tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'anabhijjhālu bahulaṃ viharāmi, abyāpannacitto bahulaṃ viharāmi, vigatathinamiddho bahulaṃ viharāmi, anuddhato bahulaṃ viharāmi, tiṇṇavicikiccho bahulaṃ viharāmi, akkodhano bahulaṃ viharāmi, asaṅkiliṭṭhacitto bahulaṃ viharāmi, asāraddhakāyo bahulaṃ viharāmi, āraddhavīriyo bahulaṃ viharāmi, samāhito bahulaṃ viharāmī'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesuyeva kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

223

"Tiṃsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi tiṃsāya? Attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti, pāṇātipāte ca samanuñño hoti; attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti, adinnādāne ca samanuñño hoti; attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti, kāmesumicchācāre ca samanuñño hoti; attanā ca musāvādī hoti, parañca musāvāde samādapeti, musāvāde ca samanuñño hoti; attanā ca pisuṇavāco hoti, parañca pisuṇāya vācāya samādapeti, pisuṇāya vācāya ca samanuñño hoti; attanā ca pharusavāco hoti, parañca pharusāya vācāya samādapeti, pharusāya vācāya ca samanuñño hoti; attanā ca samphappalāpī hoti, parañca samphappalāpe samādapeti, samphappalāpe ca samanuñño hoti; attanā ca abhijjhālu hoti, parañca abhijjhāya samādapeti, abhijjhāya ca samanuñño hoti; attanā ca byāpannacitto hoti, parañca byāpāde samādapeti, byāpāde ca samanuñño hoti; attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti, micchādiṭṭhiyā ca samanuñño hoti—imehi kho, bhikkhave, tiṃsāya dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Tiṃsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi tiṃsāya? Attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, adinnādānā veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, musāvādā veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pisuṇāya vācāya veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pharusāya vācāya veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti, samphappalāpā veramaṇiyā ca samanuññho hoti; attanā ca anabhijjhālu hoti, parañca anabhijjhāya samādapeti, anabhijjhāya ca samanuññho hoti; attanā ca abyāpannacitto hoti, parañca abyāpāde samādapeti, abyāpāde ca samanuññho hoti; attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti, sammādiṭṭhiyā ca samanuññho hoti—imehi kho, bhikkhave, tiṃsāya dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

179. Ariyadhammasutta

“Ariyadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi anariyadhammañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, anariyo dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anariyo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, ariyo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo dhammo”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

47. Mahālisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho mahāli licchavi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahāli licchavi bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā"ti? "Lobho kho, mahāli, hetu, lobho paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. Doso kho, mahāli, hetu, doso paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. Moho kho, mahāli, hetu, moho paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. Ayoniso manasikāro kho, mahāli, hetu, ayoniso manasikāro paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. Micchāpaṇihitaṃ kho, mahāli, cittaṃ hetu, micchāpaṇihitaṃ cittaṃ paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyāti. Ayaṃ kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā"ti.

"Ko pana, bhante, hetu ko paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā"ti? "Alobho kho, mahāli, hetu, alobho paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā. Adoso kho, mahāli, hetu, adoso paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā. Amoho kho, mahāli, hetu, amoho paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā. Yoniso manasikāro kho, mahāli, hetu, yoniso manasikāro paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā. Sammāpaṇihitaṃ kho, mahāli, cittaṃ hetu, sammāpaṇihitaṃ cittaṃ paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā. Ayaṃ kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo kalyāṇassa kammassa kiriyāya kalyāṇassa kammassa pavattiyā. Ime ca, mahāli, dasa dhammā loke na saṃvijjeyyuṃ, nayidha paññāyetha adhammacariyāvisamacariyāti vā dhammacariyāsamacariyāti vā. Yasmā ca kho, mahāli, ime dasa dhammā loke saṃvijjanti, tasmā paññāyati adhammacariyāvisamacariyāti vā dhammacariyāsamacariyāti vā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

69. Paṭhamakathāvatthusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū pacchābhat-

taṃ piṇḍapātapaṭikkantā upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnā sannipatitā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ–rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vāti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā sannipatitā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti?

"Idha mayaṃ, bhante, pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnā sannipatitā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharāma, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā"ti. "Na kho panetaṃ, bhikkhave, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ, yaṃ tumhe anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā vihareyyātha, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vāti.

Dasayimāni, bhikkhave, kathāvatthūni. Katamāni dasa? Appicchakathā, santuṭṭhikathā, pavivekakathā, asaṃsaggakathā, vīriyārambhakathā, sīlakathā, samādhikathā, paññākathā, vimuttikathā, vimuttiñāṇadassanakathāti—imāni kho, bhikkhave, dasa kathāvatthūni.

Imesañce tumhe, bhikkhave, dasannaṃ kathāvatthūnaṃ upādāyupādāya kathaṃ katheyyātha, imesampi candimasūriyānaṃ evaṃmahiddhikānaṃ evaṃmahānubhāvānaṃ tejasā tejaṃ pariyādiyeyyātha, ko pana vādo aññatitthiyānaṃ paribbājakānan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

117. Saṅgāravasutta

Atha kho saṅgāravo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bho gotama, orimaṃ tīraṃ, kiṃ pārimaṃ tīran"ti? "Micchādiṭṭhi kho, brāhmaṇa, orimaṃ tīraṃ, sammādiṭṭhi pārimaṃ tīraṃ; micchāsaṅkappo orimaṃ tīraṃ, sammāsaṅkappo pārimaṃ tīraṃ; micchāvācā orimaṃ tīraṃ, sammāvācā pārimaṃ tīraṃ; micchākammanto orimaṃ tīraṃ, sammākammanto pārimaṃ tīraṃ; micchāājīvo orimaṃ tīraṃ, sammāājīvo pārimaṃ tīraṃ; micchāvāyāmo orimaṃ tīraṃ, sammāvāyāmo pārimaṃ tīraṃ; micchāsati orimaṃ tīraṃ, sammāsati pārimaṃ tīraṃ; micchāsamādhi orimaṃ tīraṃ, sammāsamādhi pārimaṃ tīraṃ; micchāñāṇaṃ orimaṃ tīraṃ, sammāñāṇaṃ pārimaṃ tīraṃ; micchāvimutti orimaṃ tīraṃ, sammāvimutti pārimaṃ tīranti. Idaṃ kho, brāhmaṇa, orimaṃ tīraṃ, idaṃ pārimaṃ tīranti.

Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, Sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, Viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

63. Niṭṭhaṅgatasutta

"Ye keci, bhikkhave, mayi niṭṭhaṃ gatā sabbe te diṭṭhisampannā. Tesaṃ diṭṭhisampannānaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā. Katamesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṅkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme

arahā—imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā. Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa akaniṭṭhagāmino—imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā. Ye keci, bhikkhave, mayi niṭṭhaṃ gatā, sabbe te diṭṭhisampannā. Tesaṃ diṭṭhisampannānaṃ imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā, imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

135. Ariyadhammasutta

"Ariyadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi anariyadhammañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, anariyo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anariyo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, ariyo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo dhammo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

188. Vipākasutta

"Dukkhavipākañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi sukhavipākañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, dukkhavipāko dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhavipāko dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, sukhavipāko dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhavipāko dhammo"ti.

Ekādasamaṃ.

Sādhuvaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

39. Paṭhamaānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "'saṅghabhedo saṅghabhedo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṅgho bhinno

hotī”ti? “Idhānanda, bhikkhū adhammaṃ dhammoti dīpenti, dhammaṃ adhammoti dīpenti, avinayaṃ vinayoti dīpenti … pe … paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. Te imehi dasahi vatthūhi avakassanti apakassanti āveni kammāni karonti āveni pātimokkhaṃ uddisanti. Ettāvatā kho, ānanda, saṅgho bhinno hotī”ti.

“Samaggaṃ pana, bhante, saṅghaṃ bhinditvā kiṃ so pasavatī”ti? “Kappaṭṭhikaṃ, ānanda, kibbisaṃ pasavatī”ti. “Kiṃ pana, bhante, kappaṭṭhikaṃ kibbisan”ti? “Kappaṃ, ānanda, nirayamhi paccatīti—

Āpāyiko nerayiko, Kappaṭṭho saṃghabhedako; Vaggarato adhammaṭṭho, Yogakkhemā padhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ bhinditvā, Kappaṃ nirayamhi paccatī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

197. Anussaritabbasutta

“Anussaritabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi nānussaritabbañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, nānussaritabbo dhammo? Pāṇātipāto … pe … micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, nānussaritabbo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, anussaritabbo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī … pe … sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anussaritabbo dhammo”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

147. Saddhammasutta

“Saddhammañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi asaddhammañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, asaddhammo? Micchādiṭṭhi … pe … micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaddhammo. Katamo ca, bhikkhave, saddhammo? Sammādiṭṭhi … pe … sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, saddhammo”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

57. Dutiyasaññāsutta

"Dasayimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā dasa? Aniccasaññā, anattasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aṭṭhikasaññā, puḷavakasaññā, vinīlakasaññā, vicchiddakasaññā, uddhumātakasaññā—imā kho, bhikkhave, dasa saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

60. Girimānandasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā girimānando ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Āyasmā, bhante, girimānando ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Sādhu, bhante, bhagavā yenāyasmā girimānando tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. "Sace kho tvaṃ, ānanda, girimānandassa bhikkhuno dasa saññā bhāseyyāsi, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ girimānandassa bhikkhuno dasa saññā sutvā so ābādho ṭhānaso paṭippassambheyya.

Katamā dasa? Aniccasaññā, anattasaññā, asubhasaññā, ādīnavasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, sabbasaṅkhāresu anicchāsaññā, ānāpānassati.

Katamā cānanda, aniccasaññā? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'rūpaṃ aniccaṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccan'ti. Iti imesu pañcasu upādānakkhandhesu aniccānupassī viharati. Ayaṃ vuccatānanda, aniccasaññā. (1)

Katamā cānanda, anattasaññā? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'cakkhu anattā, rūpā anattā, sotaṃ anattā, saddā anattā, ghānaṃ anattā, gandhā anattā, jivhā anattā, rasā anattā, kāyā anattā, phoṭṭhabbā anattā, mano anattā, dhammā anattā'ti. Iti imesu chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu

anattānupassī viharati. Ayaṃ vuccatānanda, anattasaññā. (2)

Katamā cānanda, asubhasaññā? Idhānanda, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānāppakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti. Iti imasmiṃ kāye asubhānupassī viharati. Ayaṃ vuccatānanda, asubhasaññā. (3)

Katamā cānanda, ādīnavasaññā? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'bahudukkho kho ayaṃ kāyo bahuādīnavo? Iti imasmiṃ kāye vividhā ābādhā uppajjanti, seyyathidaṃ—cakkhurogo sotarogo ghānarogo jivhārogo kāyarogo sīsarogo kaṇṇarogo mukharogo dantarogo oṭṭharogo kāso sāso pināso ḍāho jaro kucchirogo mucchā pakkhandikā sūlā visūcikā kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro daddu kaṇḍu kacchu nakhasā vitacchikā lohitaṃ pittaṃ madhumeho aṃsā piḷakā bhagandalā pittasamuṭṭhānā ābādhā semhasamuṭṭhānā ābādhā vātasamuṭṭhānā ābādhā sannipātikā ābādhā utupariṇāmajā ābādhā visamaparihārajā ābādhā opakkamikā ābādhā kammavipākajā ābādhā sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo'ti. Iti imasmiṃ kāye ādīnavānupassī viharati. Ayaṃ vuccatānanda, ādīnavasaññā. (4)

Katamā cānanda, pahānasaññā? Idhānanda, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti, pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Uppannaṃ byāpādavitakkaṃ nādhivāseti, pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ nādhivāseti, pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti, pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Ayaṃ vuccatānanda, pahānasaññā. (5)

Katamā cānanda, virāgasaññā? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhippaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nibbānan'ti. Ayaṃ vuccatānanda, virāgasaññā. (6)

Katamā cānanda, nirodhasaññā? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhippaṭinissaggo taṇhākkhayo nirodho nibbānan'ti. Ayaṃ vuccatānanda, nirodhasaññā. (7)

Katamā cānanda, sabbaloke anabhiratasaññā? Idhānanda, bhikkhu ye loke upādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahanto viharati anupādiyanto. Ayaṃ vuccatānanda, sabbaloke anabhiratasaññā. (8)

Katamā cānanda, sabbasaṅkhāresu anicchāsaññā? Idhānanda, bhikkhu sabbasaṅkhāresu aṭṭīyati harāyati jigucchati. Ayaṃ vuccatānanda, sabbasaṅkhāresu anicchāsaññā. (9)

Katamā cānanda, ānāpānassati? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati satova passasati. Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti. Dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti. Rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti. Rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti. 'Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati. 'Sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati. 'Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati. 'Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati. 'Pītipaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati. 'Pītipaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati. 'Sukhapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati. 'Sukhapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati. 'Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati. 'Cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati. 'Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati. 'Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati. 'Cittapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati. 'Cittapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati. Abhippamodayaṃ cittaṃ ... pe ... samādahaṃ cittaṃ ... pe ... vimocayaṃ cittaṃ ... pe ... aniccānupassī ... pe ... virāgānupassī ... pe ... nirodhānupassī ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati. 'Paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Ayaṃ vuccatānanda, ānāpānassati. (10)

Sace kho tvaṃ, ānanda, girimānandassa bhikkhuno imā dasa saññā bhāseyyāsi, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ girimānandassa bhikkhuno

imā dasa saññā sutvā so ābādho ṭhānaso paṭippassambheyyā”ti.

Atha kho āyasmā ānando bhagavato santike imā dasa saññā uggahetvā yenāyasmā girimānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmato girimānandassa imā dasa saññā abhāsi. Atha kho āyasmato girimānandassa dasa saññā sutvā so ābādho ṭhānaso paṭippassambhi. Vuṭṭhahi cāyasmā girimānando tamhā ābādhā. Tathā pahīno ca panāyasmato girimānandassa so ābādho ahosīti.

Dasamaṃ.

Sacittavaggo paṭhamo.

Sacittañca sāriputta, ṭhiti ca samathena ca; Parihāno ca dve saññā, mūlā pabbajitaṃ girīti.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

120. Dutiyapaccorohaṇīsutta

“Ariyaṃ vo, bhikkhave, paccorohaṇiṃ desessāmi. Taṃ suṇātha … katamā ca, bhikkhave, ariyā paccorohaṇī? Idha, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘micchādiṭṭhiyā kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchādiṭṭhiṃ pajahati; micchādiṭṭhiyā paccorohati. Micchāsaṅkappassa kho pāpako vipāko … micchāvācāya kho … micchākammantassa kho … micchāājīvassa kho … micchāvāyāmassa kho … micchāsatiyā kho … micchāsamādhissa kho … micchāñāṇassa kho … micchāvimuttiyā kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcāti. So iti paṭisaṅkhāya micchāvimuttiṃ pajahati; micchāvimuttiyā paccorohati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyā paccorohaṇī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

7. Sāriputtasutta

Atha kho āyasmā ānando yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

“Siyā nu kho, āvuso sāriputta, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa,

na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Siyā, āvuso ānanda, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... na paraloke paralokasaññī assa; saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, āvuso sāriputta, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa ... pe ... saññī ca pana assā"ti? "Ekamidāhaṃ, āvuso ānanda, samayaṃ idheva sāvatthiyaṃ viharāmi andhavanasmiṃ. Tatthāhaṃ tathārūpaṃ samādhiṃ samāpajjiṃ yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī ahosiṃ, na āpasmiṃ āposaññī ahosiṃ, na tejasmiṃ tejosaññī ahosiṃ, na vāyasmiṃ vāyosaññī ahosiṃ, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī ahosiṃ, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī ahosiṃ, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī ahosiṃ, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī ahosiṃ, na idhaloke idhalokasaññī ahosiṃ, na paraloke paralokasaññī ahosiṃ; saññī ca pana ahosin"ti.

"Kiṃsaññī panāyasmā sāriputto tasmiṃ samaye ahosī"ti? "'Bhavanirodho nibbānaṃ bhavanirodho nibbānan'ti kho me, āvuso, aññāva saññā uppajjati aññāva saññā nirujjhati. Seyyathāpi, āvuso, sakalikaggissa jhāyamānassa aññāva acci uppajjati aññāva acci nirujjhati; evamevaṃ kho, āvuso, 'bhavanirodho nibbānaṃ bhavanirodho nibbānan'ti aññāva saññā uppajjati aññāva saññā nirujjhati. 'Bhavanirodho nibbānan'ti saññī ca panāhaṃ, āvuso, tasmiṃ samaye ahosin"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

180. Kusalasutta

"Kusalañca vo, bhikkhave, desessāmi akusalañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamañca, bhikkhave, akusalaṃ? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—idaṃ vuccati, bhikkhave, akusalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kusalaṃ? Pāṇātipātā veramaṇī … pe … sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati, bhikkhave, kusalan”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

178. Sādhusutta

“Sādhuñca vo, bhikkhave, desessāmi asādhuñca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Katamañca, bhikkhave, asādhu? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo, abhijjhā, byāpādo, micchādiṭṭhi—idaṃ vuccati, bhikkhave, asādhu.

Katamañca, bhikkhave, sādhu? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī, anabhijjhā, abyāpādo, sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati, bhikkhave, sādhū”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

137. Atthasutta

“Atthañca vo, bhikkhave, desessāmi anatthañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, anattho? Micchādiṭṭhi … pe … micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anattho. Katamo ca, bhikkhave, attho? Sammādiṭṭhi … pe … sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, attho”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

167. Brāhmaṇapaccorohaṇīsutta

Tena kho pana samayena jāṇussoṇi brāhmaṇo tadahuposathe sīsaṃnhāto navaṃ khomayugaṃ nivattho allakusamuṭṭhiṃ ādāya bhagavato avidūre ekamantaṃ ṭhito hoti.

Addasā kho bhagavā jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ tadahuposathe sīsaṃnhātaṃ navaṃ khomayugaṃ nivatthaṃ allakusamuṭṭhiṃ ādāya ekamantaṃ ṭhitaṃ. Disvāna jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: “kiṃ

nu tvaṃ, brāhmaṇa, tadahuposathe sīsaṃnhāto navaṃ khomayugaṃ nivattho allakusamuṭṭhiṃ ādāya ekamantaṃ ṭhito? Kiṃ nvajja brāhmaṇakulassā"ti? "Paccorohaṇī, bho gotama, ajja brāhmaṇakulassā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, brāhmaṇa, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hotī"ti? "Idha, bho gotama, brāhmaṇā tadahuposathe sīsaṃnhātā navaṃ khomayugaṃ nivatthā allena gomayena pathaviṃ opuñjitvā haritehi kusehi pattharitvā antarā ca velaṃ antarā ca agyāgāraṃ seyyaṃ kappenti. Te taṃ rattiṃ tikkhattuṃ paccuṭṭhāya pañjalikā aggiṃ namassanti: 'paccorohāma bhavantaṃ, paccorohāma bhavantan'ti. Bahukena ca sappitelanavanītena aggiṃ santappenti. Tassā ca rattiyā accayena paṇītena khādanīyena bhojanīyena brāhmaṇe santappenti. Evaṃ, bho gotama, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hotī"ti.

"Aññathā kho, brāhmaṇa, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hoti, aññathā ca pana ariyassa vinaye paccorohaṇī hotī"ti. "Yathā kathaṃ pana, bho gotama, ariyassa vinaye paccorohaṇī hoti? Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye paccorohaṇī hotī"ti.

"Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idha, brāhmaṇa, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'pāṇātipātassa kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya pāṇātipātaṃ pajahati; pāṇātipātā paccorohati.

... 'Adinnādānassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya adinnādānaṃ pajahati; adinnādānā paccorohati.

... 'Kāmesumicchācārassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya kāmesumicchācāraṃ pajahati; kāmesumicchācārā paccorohati.

... 'Musāvādassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya musāvādaṃ pajahati; musāvādā paccorohati.

... 'Pisuṇāya vācāya kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya pisuṇaṃ vācaṃ pajahati; pisuṇāya vācāya paccorohati.

... 'Pharusāya vācāya kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme

abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya pharusaṃ vācaṃ pajahati; pharusāya vācāya paccorohati.

... 'Samphappalāpassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya samphappalāpaṃ pajahati; samphappalāpā paccorohati.

... 'Abhijjhāya kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya abhijjhaṃ pajahati; abhijjhāya paccorohati.

... 'Byāpādassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya byāpādaṃ pajahati; byāpādā paccorohati.

... 'Micchādiṭṭhiyā kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya micchādiṭṭhiṃ pajahati; micchādiṭṭhiyā paccorohati. Evaṃ kho, brāhmaṇa, ariyassa vinaye paccorohaṇī hotī"ti.

"Aññathā kho, bho gotama, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hoti, aññathā ca pana ariyassa vinaye paccorohaṇī hoti. Imissā, bho gotama, ariyassa vinaye paccorohaṇiyā brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī kalaṃ nāgghati soḷasiṃ. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

182. Dhammasutta

"Dhammañca vo, bhikkhave, desessāmi adhammañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, adhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhammo.

Katamo ca, bhikkhave, dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dhammo"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

45. Rājantepurappavesanasutta

"Dasayime, bhikkhave, ādīnavā rājantepurappavesane. Katame dasa? Idha, bhikkhave, rājā mahesiyā saddhiṃ nisinno hoti. Tatra

bhikkhu pavisati. Mahesī vā bhikkhuṃ disvā sitaṃ pātukaroti, bhikkhu vā mahesiṃ disvā sitaṃ pātukaroti. Tattha rañño evaṃ hoti: 'addhā imesaṃ kataṃ vā karissanti vā'ti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo ādīnavo rājantepurappavesane. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā bahukicco bahukaraṇīyo aññataraṃ itthiṃ gantvā na sarati: 'sā tena gabbhaṃ gaṇhāti'. Tattha rañño evaṃ hoti: 'na kho idha añño koci pavisati, aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo ādīnavo rājantepurappavesane. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepure aññataraṃ ratanaṃ nassati. Tattha rañño evaṃ hoti: 'na kho idha añño koci pavisati, aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo ādīnavo rājantepurappavesane. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepure abbhantarā guyhamantā bahiddhā sambhedaṃ gacchanti. Tattha rañño evaṃ hoti: 'na kho idha añño koci pavisati, aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho ādīnavo rājantepurappavesane. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepure pitā vā puttaṃ pattheti putto vā pitaraṃ pattheti. Tesaṃ evaṃ hoti: 'na kho idha añño koci pavisati, aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo ādīnavo rājantepurappavesane. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā nīcaṭṭhāniyaṃ ucce ṭhāne ṭhapeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti: 'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, chaṭṭho ādīnavo rājantepurappavesane. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā uccaṭṭhāniyaṃ nīce ṭhāne ṭhapeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti: 'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo ādīnavo rājantepurappavesane. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā akāle senaṃ uyyojeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti: 'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhamo ādīnavo rājantepurappavesane. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā kāle senaṃ uyyojetvā antarāmaggato nivattāpeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti: 'rājā kho

pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, navamo ādīnavo rājantepurappavesane. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepuraṃ hatthisammaddaṃ assasammaddaṃ rathasammaddaṃ rajanīyāni rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbāni, yāni na pabbajitassa sāruppāni. Ayaṃ, bhikkhave, dasamo ādīnavo rājantepurappavesane. Ime kho, bhikkhave, dasa ādīnavā rājantepurappavesane"ti. (10)

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

68. Dutiyanaḷakapānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā naḷakapāne viharati palāsavane. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe bhikkhusaṅghaparivuto nisinno hoti. Atha kho bhagavā bahudeva rattiṃ bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṅghaṃ anuviloketvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi:

"Vigatathinamiddho kho, sāriputta, bhikkhusaṅgho. Paṭibhātu taṃ, sāriputta, bhikkhūnaṃ dhammī kathā. Piṭṭhi me āgilāyati; tamahaṃ āyamissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sāriputto bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Yassa kassaci, āvuso, saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi ... ottappaṃ natthi ... vīriyaṃ natthi ... paññā natthi ... sotāvadhānaṃ natthi ... dhammadhāraṇā natthi ... atthūpaparikkhā natthi ... dhammānudhammappaṭipatti natthi ... appamādo natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi. Seyyathāpi, āvuso, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena hāyati maṇḍalena hāyati ābhāya hāyati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, āvuso, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi ... ottappaṃ

natthi ... vīriyaṃ natthi ... paññā natthi ... sotāvadhānaṃ natthi ... dhammadhāraṇā natthi ... atthūpaparikkhā natthi ... dhammānudhammappaṭipatti natthi ... appamādo natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

Yassa kassaci, āvuso, saddhā atthi kusalesu dhammesu, hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... vīriyaṃ atthi ... paññā atthi ... sotāvadhānaṃ atthi ... dhammadhāraṇā atthi ... atthūpaparikkhā atthi ... dhammānudhammappaṭipatti atthi ... appamādo atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni. Seyyathāpi, āvuso, juṇhapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena vaḍḍhati maṇḍalena vaḍḍhati ābhāya vaḍḍhati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, āvuso, yassa kassaci saddhā atthi kusalesu dhammesu ... pe ... appamādo atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihānī"ti.

Atha kho bhagavā paccuṭṭhāya āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "sādhu sādhu, sāriputta. Yassa kassaci, sāriputta, saddhā natthi kusalesu dhammesu hirī natthi ... ottappaṃ natthi ... paññā natthi ... vīriyaṃ natthi ... sotāvadhānaṃ natthi ... dhammadhāraṇā natthi ... atthūpaparikkhā natthi ... dhammānudhammappaṭipatti natthi ... appamādo natthi kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi. Seyyathāpi, sāriputta, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena hāyati maṇḍalena hāyati ābhāya hāyati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, sāriputta, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu ... pe ... appamādo natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

Yassa kassaci, sāriputta, saddhā atthi kusalesu dhammesu hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... vīriyaṃ atthi ... paññā atthi ... sotāvadhānaṃ atthi ... dhammadhāraṇā atthi ... atthūpaparikkhā atthi ... dhammānudhammappaṭipatti atthi ... appamādo atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni. Seyyathāpi, sāriputta, juṇhapakkhe candassa

yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena vaḍḍhati maṇḍalena vaḍḍhati ābhāya vaḍḍhati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, sāriputta, yassa kassaci saddhā atthi kusalesu dhammesu ... pe ... appamādo atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

218. Dutiyasañcetanikasutta

"Nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi, tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā dukkhassantakiriyaṃ vadāmi.

Tatra, bhikkhave, tividhā kāyakammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti; catubbidhā vacīkammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti; tividhā manokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā kāyakammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, tividhā kāyakammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā manokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, tividhā manokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Tividhakāyakammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti, catubbidhavacīkammanta ... pe ... tividhamanokammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave,

sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi, tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā dukkhassantakiriyaṃ vadāmi.

Tatra kho, bhikkhave, tividhā kāyakammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti; catubbidhā vacīkammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti; tividhā manokammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā kāyakammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, tividhā kāyakammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā manokammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, tividhā manokammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Tividhakāyakammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; catubbidhavacīkammantasampatti ... pe ... tividhamanokammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

125. Tatiyasutta

“Dasayime, bhikkhave, dhammā mahapphalā mahānisaṃsā, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā mahapphalā mahānisaṃsā, nāññatra

sugatavinayā”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

23. Rāgapeyyāla

237

“Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya dasa dhammā bhāvetabbā. Katame dasa? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime dasa dhammā bhāvetabbā”ti.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

87. Nappiyasutta

Tatra kho bhagavā kālaṅkataṃ bhikkhuṃ ārabbha bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Idha, bhikkhave, bhikkhu adhikaraṇiko hoti, adhikaraṇasamathassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu adhikaraṇiko hoti adhikaraṇasamathassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu na sikkhākāmo hoti, sikkhāsamādānassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu na sikkhākāmo hoti sikkhāsamādānassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pāpiccho hoti, icchāvinayassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu pāpiccho hoti icchāvinayassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti, kodhavinayassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti kodhavinayassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu makkhī hoti, makkhavinayassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu makkhī hoti makkhavinayassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na

bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saṭho hoti, sāṭheyyavinayassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu saṭho hoti sāṭheyyavinayassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu māyāvī hoti, māyāvinayassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu māyāvī hoti māyāvinayassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammānaṃ na nisāmakajātiko hoti, dhammanisantiyā na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu dhammānaṃ na nisāmakajātiko hoti dhammanisantiyā na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu na paṭisallīno hoti, paṭisallānassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu na paṭisallīno hoti paṭisallānassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīnaṃ na paṭisanthārako hoti, paṭisanthārakassa na vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīnaṃ na paṭisanthārako hoti paṭisanthārakassa na vaṇṇavādī, ayampi dhammo na piyatāya na garutāya na bhāvanāya na sāmaññāya na ekībhāvāya saṃvattati. (10)

Evarūpassa, bhikkhave, bhikkhuno kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata maṃ sabrahmacārī sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyun'ti, atha kho naṃ sabrahmacārī na ceva sakkaronti na garuṃ karonti na mānenti na pūjenti. Taṃ kissa hetu? Tathāhissa, bhikkhave, viññū sabrahmacārī te pāpake akusale dhamme appahīne samanupassanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, assakhaḷuṅkassa kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata maṃ manussā ājānīyaṭṭhāne ṭhapeyyuṃ, ājānīyabhojanañca bhojeyyuṃ, ājānīyaparimajjanañca parimajjeyyun'ti, atha kho naṃ manussā na ceva ājānīyaṭṭhāne ṭhapenti na ca ājānīyabhojanaṃ bhojenti na ca ājānīyaparimajjanaṃ parimajjanti. Taṃ kissa hetu? Tathāhissa, bhikkhave, viññū manussā tāni sāṭheyyāni kūṭeyyāni

jimheyyāni vaṅkeyyāni appahīnāni samanupassanti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, evarūpassa bhikkhuno kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata maṃ sabrahmacārī sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyun'ti, atha kho naṃ sabrahmacārī na ceva sakkaronti na garuṃ karonti na mānenti na pūjenti. Taṃ kissa hetu? Tathāhissa, bhikkhave, viññū sabrahmacārī te pāpake akusale dhamme appahīne samanupassanti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu na adhikaraṇiko hoti, adhikaraṇasamathassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu na adhikaraṇiko hoti adhikaraṇasamathassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo piyatāya garutāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sikkhākāmo hoti, sikkhāsamādānassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu sikkhākāmo hoti sikkhāsamādānassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo piyatāya garutāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu appiccho hoti, icchāvinayassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu appiccho hoti icchāvinayassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu akkodhano hoti, kodhavinayassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu akkodhano hoti kodhavinayassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu amakkhī hoti, makkhavinayassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu amakkhī hoti makkhavinayassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu asaṭho hoti, sāṭheyyavinayassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu asaṭho hoti sāṭheyyavinayassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu amāyāvī hoti, māyāvinayassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu amāyāvī hoti māyāvinayassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammānaṃ nisāmakajātiko hoti, dhammanisantiyā vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu dhammānaṃ nisāmakajātiko hoti dhammanisantiyā vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu paṭisallīno hoti, paṭisallānassa

vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu paṭisallīno hoti paṭisallānassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīnaṃ paṭisanthārako hoti, paṭisanthārakassa vaṇṇavādī. Yampi, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīnaṃ paṭisanthārako hoti paṭisanthārakassa vaṇṇavādī, ayampi dhammo piyatāya garutāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (10)

Evarūpassa, bhikkhave, bhikkhuno kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata maṃ sabrahmacārī sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyun'ti, atha kho naṃ sabrahmacārī sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti. Taṃ kissa hetu? Tathāhissa, bhikkhave, viññū sabrahmacārī te pāpake akusale dhamme pahīne samanupassanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, bhaddassa assājānīyassa kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata maṃ manussā ājānīyaṭṭhāne ṭhapeyyuṃ, ājānīyabhojanañca bhojeyyuṃ, ājānīyaparimajjanañca parimajjeyyun'ti, atha kho naṃ manussā ājānīyaṭṭhāne ca ṭhapenti ājānīyabhojanañca bhojenti ājānīyaparimajjanañca parimajjanti. Taṃ kissa hetu? Tathāhissa, bhikkhave, viññū manussā tāni sāṭheyyāni kūṭeyyāni jimheyyāni vaṅkeyyāni pahīnāni samanupassanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, evarūpassa bhikkhuno kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata maṃ sabrahmacārī sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyun'ti, atha kho naṃ sabrahmacārī sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti. Taṃ kissa hetu? Tathāhissa, bhikkhave, viññū sabrahmacārī te pāpake akusale dhamme pahīne samanupassantī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

94. Vajjiyamāhitasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Atha kho vajjiyamāhito gahapati divā divassa campāya nikkhami bhagavantaṃ dassanāya. Atha kho vajjiyamāhitassa gahapatissa etadahosi: "akālo kho tāva bhagavantaṃ dassanāya. Paṭisallīno bhagavā. Manobhāvanīyānampi bhikkhūnaṃ akālo dassanāya. Paṭisallīnā manobhāvanīyāpi bhikkhū. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakā-

naṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan”ti.

Atha kho vajjiyamāhito gahapati yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena te aññatitthiyā paribbājakā saṅgamma samāgamma unnādino uccāsaddamahāsaddā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentā nisinnā honti.

Addasaṃsu kho te aññatitthiyā paribbājakā vajjiyamāhitaṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna aññamaññaṃ saṇṭhāpesuṃ: “appasaddā bhonto hontu. Mā bhonto saddamakattha. Ayaṃ vajjiyamāhito gahapati āgacchati samaṇassa gotamassa sāvako. Yāvatā kho pana samaṇassa gotamassa sāvakā gihī odātavasanā campāyaṃ paṭivasanti, ayaṃ tesaṃ aññataro vajjiyamāhito gahapati. Appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vaṇṇavādino. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā”ti.

Atha kho te aññatitthiyā paribbājakā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho vajjiyamāhito gahapati yena te aññatitthiyā paribbājakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho vajjiyamāhitaṃ gahapatiṃ te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ: “saccaṃ kira, gahapati, samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ ekaṃsena upakkosati upavadatī”ti? “Na kho, bhante, bhagavā sabbaṃ tapaṃ garahati napi sabbaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ ekaṃsena upakkosati upavadati. Gārayhaṃ kho, bhante, bhagavā garahati, pasaṃsitabbaṃ pasaṃsati. Gārayhaṃ kho pana, bhante, bhagavā garahanto pasaṃsitabbaṃ pasaṃsanto vibhajjavādo bhagavā. Na so bhagavā ettha ekaṃsavādo”ti.

Evaṃ vutte, aññataro paribbājako vajjiyamāhitaṃ gahapatiṃ etadavoca: “āgamehi tvaṃ, gahapati, yassa tvaṃ samaṇassa gotamassa vaṇṇaṃ bhāsati, samaṇo gotamo venayiko appaññattiko”ti? “Etthapāhaṃ, bhante, āyasmante vakkhāmi sahadhammena: ‘idaṃ kusalan’ti, bhante, bhagavatā paññattaṃ; ‘idaṃ akusalan’ti, bhante, bhagavatā paññattaṃ. Iti kusalākusalaṃ bhagavā paññāpayamāno sapaññattiko bhagavā; na so bhagavā venayiko appaññattiko”ti.

Evaṃ vutte te paribbājakā tuṇhībhūtā maṅkubhūtā pattakkhandhā adhomukhā pajjhāyantā appaṭibhānā nisīdiṃsu. Atha kho vajjiyamāhito gahapati te paribbājake tuṇhībhūte maṅkubhūte pattakkhandhe ad-

homukhe pajjhāyante appaṭibhāne viditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vajjiyamāhito gahapati yāvatako ahosi tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

"Sādhu sādhu, gahapati. Evaṃ kho te, gahapati, moghapurisā kālena kālaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetabbā. Nāhaṃ, gahapati, sabbaṃ tapaṃ tapitabbanti vadāmi; na ca panāhaṃ, gahapati, sabbaṃ tapaṃ na tapitabbanti vadāmi; nāhaṃ, gahapati, sabbaṃ samādānaṃ samāditabbanti vadāmi; na panāhaṃ, gahapati, sabbaṃ samādānaṃ na samāditabbanti vadāmi; nāhaṃ, gahapati, sabbaṃ padhānaṃ padahitabbanti vadāmi; na panāhaṃ, gahapati, sabbaṃ padhānaṃ na padahitabbanti vadāmi; nāhaṃ, gahapati, sabbo paṭinissaggo paṭinissajjitabboti vadāmi. Na panāhaṃ, gahapati, sabbo paṭinissaggo na paṭinissajjitabboti vadāmi; nāhaṃ, gahapati, sabbā vimutti vimuccitabbāti vadāmi; na panāhaṃ, gahapati, sabbā vimutti na vimuccitabbāti vadāmi.

Yañhi, gahapati, tapaṃ tapato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ tapaṃ na tapitabbanti vadāmi. Yañca khvassa, gahapati, tapaṃ tapato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ tapaṃ tapitabbanti vadāmi.

Yañhi, gahapati, samādānaṃ samādiyato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ samādānaṃ na samāditabbanti vadāmi. Yañca khvassa, gahapati, samādānaṃ samādiyato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ samādānaṃ samāditabbanti vadāmi.

Yañhi, gahapati, padhānaṃ padahato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ padhānaṃ na padahitabbanti vadāmi. Yañca khvassa, gahapati, padhānaṃ padahato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ padhānaṃ padahitabbanti vadāmi.

Yañhi, gahapati, paṭinissaggaṃ paṭinissajjato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpo paṭinissaggo na paṭinissajjitabboti vadāmi. Yañca khvassa, gahapati, paṭinissaggaṃ paṭinissajjato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā ab-

hivaḍḍhanti, evarūpo paṭinissaggo paṭinissajjitabboti vadāmi.

Yañhi, gahapati, vimuttiṃ vimuccato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpā vimutti na vimuccitabbāti vadāmi. Yañca khvassa, gahapati, vimuttiṃ vimuccato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpā vimutti vimuccitabbāti vadāmī"ti.

Atha kho vajjiyamāhito gahapati bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkante vajjiyamāhite gahapatimhi bhikkhū āmantesi: "yopi so, bhikkhave, bhikkhu dīgharattaṃ apparajakkho imasmiṃ dhammavinaye, sopi evamevaṃ aññatitthiye paribbājake sahadhammena suniggahitaṃ niggaṇheyya yathā taṃ vajjiyamāhitena gahapatinā niggahitā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

62. Taṇhāsutta

"Purimā, bhikkhave, koṭi na paññāyati bhavataṇhāya: 'ito pubbe bhavataṇhā nāhosi, atha pacchā samabhavī'ti. Evañcetaṃ, bhikkhave, vuccati, atha ca pana paññāyati: 'idappaccayā bhavataṇhā'ti.

Bhavataṇhampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro bhavataṇhāya? 'Avijjā'tissa vacanīyaṃ. Avijjampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro avijjāya? 'Pañca nīvaraṇā'tissa vacanīyaṃ. Pañca nīvaraṇepāhaṃ, bhikkhave, sāhāre vadāmi, no anāhāre. Ko cāhāro pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ? 'Tīṇi duccaritānī'tissa vacanīyaṃ. Tīṇipāhaṃ, bhikkhave, duccaritāni sāhārāni vadāmi, no anāhārāni. Ko cāhāro tiṇṇannaṃ duccaritānaṃ? 'Indriyaasaṃvaro'tissa vacanīyaṃ. Indriyaasaṃvarampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro indriyaasaṃvarassa? 'Asatāsampajaññan'tissa vacanīyaṃ. Asatāsampajaññampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro asatā sampajaññassa? 'Ayonisomanasikāro'tissa vacanīyaṃ. Ayonisomanasikārampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro ayonisomanasikārassa? 'Assaddhiyan'tissa vacanīyaṃ. Assaddhiyampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro

assaddhiyassa? 'Assaddhammassavanan'tissa vacanīyaṃ. Assaddhammassavanampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro assaddhammassavanassa? 'Asappurisasaṃsevo'tissa vacanīyaṃ.

Iti kho, bhikkhave, asappurisasaṃsevo paripūro assaddhammassavanaṃ paripūreti, assaddhammassavanaṃ paripūraṃ assaddhiyaṃ paripūreti, assaddhiyaṃ paripūraṃ ayonisomanasikāraṃ paripūreti, ayonisomanasikāro paripūro asatāsampajaññaṃ paripūreti, asatāsampajaññaṃ paripūraṃ indriyaasaṃvaraṃ paripūreti, indriyaasaṃvaro paripūro tīṇi duccaritāni paripūreti, tīṇi duccaritāni paripūrāni pañca nīvaraṇe paripūrenti, pañca nīvaraṇā paripūrā avijjaṃ paripūrenti, avijjā paripūrā bhavataṇhaṃ paripūreti; evametissā bhavataṇhāya āhāro hoti, evañca pāripūri.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti, pabbatakandarapadarasākhā paripūrā kusobbhe paripūrenti, kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti, mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti, kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti, mahānadiyo paripūrā mahāsamuddaṃ sāgaraṃ paripūrenti; evametassa mahāsamuddassa sāgarassa āhāro hoti, evañca pāripūri.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, asappurisasaṃsevo paripūro assaddhammassavanaṃ paripūreti, assaddhammassavanaṃ paripūraṃ assaddhiyaṃ paripūreti, assaddhiyaṃ paripūraṃ ayonisomanasikāraṃ paripūreti, ayonisomanasikāro paripūro asatāsampajaññaṃ paripūreti, asatāsampajaññaṃ paripūraṃ indriyaasaṃvaraṃ paripūreti, indriyaasaṃvaro paripūro tīṇi duccaritāni paripūreti, tīṇi duccaritāni paripūrāni pañca nīvaraṇe paripūrenti, pañca nīvaraṇā paripūrā avijjaṃ paripūrenti, avijjā paripūrā bhavataṇhaṃ paripūreti; evametissā bhavataṇhāya āhāro hoti, evañca pāripūri.

Vijjāvimuttimpāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro vijjāvimuttiyā? 'Satta bojjhaṅgā'tissa vacanīyaṃ. Sattapāhaṃ, bhikkhave, bojjhaṅge sāhāre vadāmi, no anāhāre. Ko cāhāro sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ? 'Cattāro satipaṭṭhānā'tissa vacanīyaṃ. Cattāropāhaṃ, bhikkhave, satipaṭṭhāne sāhāre vadāmi, no anāhāre. Ko cāhāro catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ? 'Tīṇi sucaritānī'tissa vacanīyaṃ. Tīṇipāhaṃ, bhikkhave, sucaritāni sāhārāni vadāmi, no anāhārāni. Ko cāhāro tiṇṇan-

naṃ sucaritānaṃ? 'Indriyasaṃvaro'tissa vacanīyaṃ. Indriyasaṃvarampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro indriyasaṃvarassa? 'Satisampajaññan'tissa vacanīyaṃ. Satisampajaññampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro satisampajaññassa? 'Yonisomanasikāro'tissa vacanīyaṃ. Yonisomanasikārampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro yonisomanasikārassa? 'Saddhā'tissa vacanīyaṃ. Saddhampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro saddhāya? 'Saddhammassavanan'tissa vacanīyaṃ. Saddhammassavanampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro saddhammassavanassa? 'Sappurisasaṃsevo'tissa vacanīyaṃ.

Iti kho, bhikkhave, sappurisasaṃsevo paripūro saddhammassavanaṃ paripūreti, saddhammassavanaṃ paripūraṃ saddhaṃ paripūreti, saddhā paripūrā yonisomanasikāraṃ paripūreti, yonisomanasikāro paripūro satisampajaññaṃ paripūreti, satisampajaññaṃ paripūraṃ indriyasaṃvaraṃ paripūreti, indriyasaṃvaro paripūro tīṇi sucaritāni paripūreti, tīṇi sucaritāni paripūrāni cattāro satipaṭṭhāne paripūrenti, cattāro satipaṭṭhānā paripūrā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā paripūrā vijjāvimuttiṃ paripūrenti; evametissā vijjāvimuttiyā āhāro hoti, evañca pāripūri.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ ... pe ... evametassa mahāsamuddassa sāgarassa āhāro hoti, evañca pāripūri. Evamevaṃ kho, bhikkhave, sappurisasaṃsevo paripūro saddhammassavanaṃ paripūreti ... pe ... evametissā vijjāvimuttiyā āhāro hoti, evañca pāripūrī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

173. Tatiyaadhammasutta

"Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabbaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, adhammo, katamo ca dhammo; katamo ca anattho, katamo ca attho? Pāṇātipāto, bhikkhave, adhammo; pāṇātipātā veramaṇī dhammo; ye ca pāṇātipātapaccayā aneke pāpakā akusalā

dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; pāṇātipātā veramaṇipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Adinnādānaṃ, bhikkhave, adhammo; adinnādānā veramaṇī dhammo ... kāmesumicchācāro, bhikkhave, adhammo; kāmesumicchācārā veramaṇī dhammo ... musāvādo, bhikkhave, adhammo; musāvādā veramaṇī dhammo ... pisuṇā vācā, bhikkhave, adhammo; pisuṇāya vācāya veramaṇī dhammo ... pharusā vācā, bhikkhave, adhammo; pharusāya vācāya veramaṇī dhammo ... samphappalāpo, bhikkhave, adhammo; samphappalāpā veramaṇī dhammo ... abhijjhā, bhikkhave, adhammo; anabhijjhā dhammo ... byāpādo, bhikkhave, adhammo; abyāpādo dhammo ....

Micchādiṭṭhi, bhikkhave, adhammo; sammādiṭṭhi dhammo; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

'Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

191. Saddhammasutta

"Saddhammañca vo, bhikkhave, desessāmi asaddhammañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaddhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaddhammo.

Katamo ca, bhikkhave, saddhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, saddhammo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

149. Uppādetabbasutta

"Uppādetabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na uppādetabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na uppādetabbo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave,

na uppādetabbo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, uppādetabbo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, uppādetabbo dhammo"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

14. Cetokhilasutta

"Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā pañca cetokhilā appahīnā pañca cetasovinibandhā asamucchinnā, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

Katamassa pañca cetokhilā appahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetokhilo appahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhamme kaṅkhati ... pe ... saṅghe kaṅkhati ... sikkhāya kaṅkhati ... sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetokhilo appahīno hoti. Imassa pañca cetokhilā appahīnā honti.

Katamassa pañca cetasovinibandhā asamucchinnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetasovinibandho asamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāye avītarāgo hoti ... pe ... rūpe avītarāgo hoti ... pe ... yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā

seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati … aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: ‘imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā’ti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: ‘imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā’ti, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetasovinibandho asamucchinno hoti. Imassa pañca cetasovinibandhā asamucchinnā honti.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā ime pañca cetokhilā appahīnā ime pañca cetasovinibandhā asamucchinnā, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

Seyyathāpi, bhikkhave, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena hāyati maṇḍalena hāyati ābhāya hāyati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā ime pañca cetokhilā appahīnā ime pañca cetasovinibandhā asamucchinnā, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā pañca cetokhilā pahīnā pañca cetasovinibandhā susamucchinnā, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni.

Katamassa pañca cetokhilā pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthari na kaṅkhati na vicikicchati, adhimuccati sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetokhilo pahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhamme na kaṅkhati … pe … saṅghe na kaṅkhati … sikkhāya na kaṅkhati … sabrahmacārīsu na kupito hoti attamano na āhatacitto na khilajāto. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu na kupito hoti attamano na āhatacitto na khilajāto, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya.

Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetokhilo pahīno hoti. Imassa pañca cetokhilā pahīnā honti.

Katamassa pañca cetasovinibandhā susamucchinnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāmesu vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kāmesu vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetasovinibandho susamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāye vītarāgo hoti ... pe ... rūpe vītarāgo hoti ... pe ... na yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati, na aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu na aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya ... pe ... devaññataro vāti, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetasovinibandho susamucchinno hoti. Imassa pañca cetasovinibandhā susamucchinnā honti.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā ime pañca cetokhilā pahīnā ime pañca cetasovinibandhā susamucchinnā, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni.

Seyyathāpi, bhikkhave, juṇhapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena vaḍḍhati maṇḍalena vaḍḍhati ābhāya vaḍḍhati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā ime pañca cetokhilā pahīnā ime pañca cetasovinibandhā susamucchinnā, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihānī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

10. Vijjāsutta

"Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti, no ca sīlavā. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā cā'ti. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti, sīlavā ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti sīlavā ca, no ca bahussuto bahussuto ca, no ca dhammakathiko ... pe ... dhammakathiko ca, no ca parisāvacaro parisāvacaro ca, no ca visārado parisāya dhammaṃ deseti visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, no ca vinayadharo vinayadharo ca, no ca anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Anekavihitañca ... pe ... pubbenivāsaṃ anussarati, no ca dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti dibbena ca cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, no ca āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseyyaṃ, vinayadharo ca, anekavihitañca pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, dibbena ca cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajāneyyaṃ, āsavānañca khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, vinayadharo ca, anekavihitañca pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, dibbena ca cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu samantapāsādiko ca hoti sabbākāraparipūro cā"ti.

Dasamaṃ.

Ānisaṃsavaggo paṭhamo.

Kimatthiyaṃ cetanā ca, tayo upanisāpi ca; Samādhi sāriputto ca, jhānaṃ santena vijjayāti.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

54. Samathasutta

"No ce, bhikkhave, bhikkhu paracittapariyāyakusalo hoti, atha 'sacittapariyāyakusalo bhavissāmī'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sacittapariyāyakusalo hoti? Seyyathāpi, bhikkhave, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sace tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya vāyamati. No ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tenevattamano hoti paripuṇṇasaṅkappo: 'lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno paccavekkhaṇā bahukārā hoti kusalesu dhammesu: 'lābhī nu khomhi ajjhattaṃ cetosamathassa, na nu khomhi lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa, lābhī nu khomhi adhipaññādhammavipassanāya, na nu khomhi lābhī adhipaññādhammavipassanāyā'ti.

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'lābhīmhi ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā ajjhattaṃ cetosamathe patiṭṭhāya adhipaññādhammavipassanāya yogo karaṇīyo. So aparena samayena lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'lābhīmhi adhipaññādhammavipassanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā adhipaññādhammavipassanāya patiṭṭhāya ajjhattaṃ cetosamathe yogo karaṇīyo. So aparena samayena lābhī ceva hoti adhipaññādhammavipassanāya lābhī ca ajjhattaṃ cetosamathassa.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva kusalānaṃ dham-

mānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā. Tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṃ kho, bhikkhave, tena bhikkhunā tesaṃyeva kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. So aparena samayena lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'lābhīmhi ajjhattaṃ cetosamathassa, lābhī adhipaññādhammavipassanāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesuyeva kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo.

Cīvarampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi. Piṇḍapātampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi. Senāsanampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi. Gāmanigamampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi. Janapadapadesampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi. Puggalampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi.

'Cīvarampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā cīvaraṃ: 'idaṃ kho me cīvaraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpaṃ cīvaraṃ na sevitabbaṃ. Tattha yaṃ jaññā cīvaraṃ: 'idaṃ kho me cīvaraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpaṃ cīvaraṃ sevitabbaṃ. 'Cīvarampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Piṇḍapātampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā piṇḍapātaṃ: 'imaṃ kho me piṇḍapātaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo piṇḍapāto na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā piṇḍapātaṃ: 'imaṃ kho me piṇḍapā-

taṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo piṇḍapāto sevitabbo. 'Piṇḍapātampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Senāsanampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā senāsanaṃ: 'idaṃ kho me senāsanaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpaṃ senāsanaṃ na sevitabbaṃ. Tattha yaṃ jaññā senāsanaṃ: 'idaṃ kho me senāsanaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpaṃ senāsanaṃ sevitabbaṃ. 'Senāsanampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Gāmanigamampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā gāmanigamaṃ: 'imaṃ kho me gāmanigamaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo gāmanigamo na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā gāmanigamaṃ: 'imaṃ kho me gāmanigamaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo gāmanigamo sevitabbo. 'Gāmanigamampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Janapadapadesampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā janapadapadesaṃ: 'imaṃ kho me janapadapadesaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo janapadapadeso na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā janapadapadesaṃ: 'imaṃ kho me janapadapadesaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo janapadapadeso sevitabbo. 'Janapadapadesampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi— sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Puggalampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā puggalaṃ: 'imaṃ kho me puggalaṃ sevato akusalā

dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo puggalo na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā puggalaṃ: 'imaṃ kho me puggalaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo puggalo sevitabbo. 'Puggalampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

198. Sacchikātabbasutta

"Sacchikātabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na sacchikātabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na sacchikātabbo dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na sacchikātabbo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, sacchikātabbo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sacchikātabbo dhammo"ti.

Dasamaṃ.

Ariyamaggavaggo catuttho.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

110. Niddhamanīyasutta

"Dasayime, bhikkhave, niddhamanīyā dhammā. Katame dasa? Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, micchādiṭṭhi niddhantā hoti; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa niddhantā honti; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Sammāsaṅkappassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo niddhanto hoti ... pe ... sammāvācassa bhikkhave, micchāvācā niddhantā hoti ... sammākammantassa, bhikkhave, micchākammanto niddhanto hoti ... sammāājīvassa, bhikkhave, micchāājīvo niddhanto hoti ... sammāvāyāmassa, bhikkhave, micchāvāyāmo niddhanto hoti ... sammāsatissa, bhikkhave, micchāsati niddhantā hoti ... sammāsamādhissa, bhikkhave, micchāsamādhi niddhanto hoti ... sammāñāṇissa, bhikkhave, micchāñāṇaṃ niddhantaṃ hoti ....

Sammāvimuttissa, bhikkhave, micchāvimutti niddhantā hoti; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa niddhantā honti; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Ime kho, bhikkhave, dasa niddhamanīyā dhammā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

23. Rāgapeyyāla

238

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya dasa dhammā bhāvetabbā. Katame dasa? Aniccasaññā, anattasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aṭṭhikasaññā, puḷavakasaññā, vinīlakasaññā, vipubbakasaññā, vicchiddakasaññā, uddhumātakasaññā—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime dasa dhammā bhāvetabbā"ti.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

121. Pubbaṅgamasutta

"Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, kusalānaṃ dhammānaṃ etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—sammādiṭṭhi. Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, sammāsaṅkappo pahoti, sammāsaṅkappassa sammāvācā pahoti, sammāvācassa sammākammanto pahoti, sammākammantassa sammāājīvo pahoti, sammāājīvassa sammāvāyāmo pahoti, sammāvāyāmassa sammāsati pahoti, sammāsatissa sammāsamādhi pahoti, sammāsamādhissa sammāñāṇaṃ pahoti, sammāñāṇissa sammāvimutti pahotī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

100. Abhabbasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame dasa? Rāgaṃ, dosaṃ, mohaṃ, kodhaṃ, upanāhaṃ, makkhaṃ, paḷāsaṃ, issaṃ, macchariyaṃ, mānaṃ—ime kho, bhikkhave, dasa dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ.

Dasayime, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikā-

tuṃ. Katame dasa? Rāgaṃ, dosaṃ, mohaṃ, kodhaṃ, upanāhaṃ, makkhaṃ, paḷāsaṃ, issaṃ, macchariyaṃ, mānaṃ—ime kho, bhikkhave, dasa dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātun”ti.

Dasamaṃ.

Upālivaggo pañcamo.

Kāmabhogī bhayaṃ diṭṭhi, vajjiyamāhituttiyā; Kokanudo āhuneyyo, thero upāli abhabboti.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

133. Ekādasamasutta

“Dasayime, bhikkhave, sammattā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, sammāñāṇaṃ, sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa sammattā”ti.

Ekādasamaṃ.

Parisuddhavaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

15. Appamādasutta

“Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññināsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho; evamevaṃ kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā. Appamādo tesaṃ aggamakkhāyati. (1)

Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni, sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti, hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ mahantattena; evamevaṃ kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā. Appamādo tesaṃ aggamakkhāyati. (2)

Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo sabbā tā kūṭaṅgamā kūṭaninnā kūṭasamosaraṇā, kūṭo tāsaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā. Appamādo tesaṃ aggamakkhāyati. (3)

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci mūlagandhā, kāḷānusāriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (4)

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci sāragandhā, lohitacandanaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (5)

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci pupphagandhā, vassikaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (6)

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci khuddarājāno, sabbe te rañño cakkavattissa anuyantā bhavanti, rājā tesaṃ cakkavattī aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (7)

Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci tārakarūpānaṃ pabhā, sabbā tā candappabhāya kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, candappabhā tāsaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (8)

Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (9)

Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā samuddaṅgamā samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā, mahāsamuddo tāsaṃ aggamakkhāyati; evamevaṃ kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā. Appamādo tesaṃ aggamakkhāyatī"ti. (10)

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

81. Vāhanasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Atha kho āyasmā vāhano yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā vāhano bhagavantaṃ etadavoca: "katihi nu kho, bhante, dhammehi tathāgato nissaṭo visaṃyutto vippamutto vimariyādīkatena cetasā viharatī"ti?

"Dasahi kho, vāhana, dhammehi tathāgato nissaṭo visaṃyutto vippamutto vimariyādīkatena cetasā viharati. Katamehi dasahi? Rūpena kho, vāhana, tathāgato nissaṭo visaṃyutto vippamutto vimariyādīkatena

cetasā viharati, vedanāya kho, vāhana ... pe ... saññāya kho, vāhana ... saṅkhārehi kho, vāhana ... viññāṇena kho, vāhana ... jātiyā kho, vāhana ... jarāya kho, vāhana ... maraṇena kho, vāhana ... dukkhehi kho, vāhana ... kilesehi kho, vāhana, tathāgato nissaṭo visaṃyutto vippamutto vimariyādīkatena cetasā viharati. Seyyathāpi, vāhana, uppalaṃ vā padumaṃ vā puṇḍarīkaṃ vā udake jātaṃ udake saṃvaḍḍhaṃ udakā paccuggamma ṭhitaṃ anupalittaṃ udakena; evamevaṃ kho, vāhana, imehi dasahi dhammehi tathāgato nissaṭo visaṃyutto vippamutto vimariyādīkatena cetasā viharatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

101. Samaṇasaññāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, samaṇasaññā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti. Katamā tisso? Vevaṇṇiyamhi ajjhupagato, parapaṭibaddhā me jīvikā, añño me ākappo karaṇīyoti—imā kho, bhikkhave, tisso samaṇasaññā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti.

Katame satta? Santatakārī hoti santatavutti sīlesu, anabhijjhālu hoti, abyāpajjo hoti, anatimānī hoti, sikkhākāmo hoti, "idamatthan"tissa hoti jīvitaparikkhāresu, āraddhavīriyo ca viharati. Imā kho, bhikkhave, tisso samaṇasaññā bhāvitā bahulīkatā ime satta dhamme paripūrentī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

127. Pañcamasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

16. Puggalavagga

156–166. Bhajitabbādisutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo na bhajitabbo ... pe ... bhajitabbo ... pe ... na payirupāsitabbo ... payirupāsitabbo ... pe ... na pujjo hoti ... pujjo hoti ... pe ... na pāsaṃso hoti ... pāsaṃso hoti ... pe ... agāravo hoti ... sagāravo hoti ... pe ... appatisso hoti ... sappatisso hoti ... pe ... na ārādhako hoti ... ārādhako hoti ... pe ... na visujjhati ... visujjhati ... pe ... mānaṃ nādhibhoti ... mānaṃ adhibhoti ... pe ... paññāya na vaḍḍhati ... paññāya vaḍḍhati ... pe ....

Bahuṃ apuññaṃ pasavati ... bahuṃ puññaṃ pasavati. Katamehi dasahi? Sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti, sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, sammāñāṇī hoti, sammāvimutti hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato puggalo bahuṃ puññaṃ pasavatī"ti.

Puggalavaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

175. Parikkamanasutta

"Saparikkamano ayaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo aparikkamano. Kathañca, bhikkhave, saparikkamano ayaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo aparikkamano? Pāṇātipātissa, bhikkhave, pāṇātipātā veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Adinnādāyissa, bhikkhave, adinnādānā veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Kāmesumicchācārissa, bhikkhave, kāmesumicchācārā veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Musāvādissa, bhikkhave, musāvādā veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Pisuṇavācassa, bhikkhave, pisuṇāya vācāya veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Pharusavācassa, bhikkhave, pharusāya vācāya veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Samphappalāpissa, bhikkhave, samphappalāpā veramaṇī parikkamanaṃ hoti. Abhijjhālussa, bhikkhave, anabhijjhā parikkamanaṃ hoti. Byāpannacittassa, bhikkhave, abyāpādo parikkamanaṃ hoti. Micchādiṭṭhissa, bhikkhave, sammādiṭṭhi parikkamanaṃ hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, saparikkamano ayaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo aparikkamano"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

196. Bahulīkātabbasutta

“Bahulīkātabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na bahulīkātabbañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, na bahulīkātabbo dhammo? Pāṇātipāto … pe … micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na bahulīkātabbo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, bahulīkātabbo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī … pe … sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bahulīkātabbo dhammo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

233–236

“Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo … pe … paṇḍito veditabbo … pe … vīsatiyā, bhikkhave … pe … tiṃsāya, bhikkhave … pe … cattārīsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo veditabbo … pe … paṇḍito veditabbo … pe … imehi kho, bhikkhave, cattārīsāya dhammehi samannāgato paṇḍito veditabbo”ti.

Sāmaññavaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

19. Paṭhamaariyāvāsasutta

“Dasayime, bhikkhave, ariyāvāsā, ye ariyā āvasiṃsu vā āvasanti vā āvasissanti vā. Katame dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti, chaḷaṅgasamannāgato, ekārakkho, caturāpasseno, paṇunnapaccekasacco, samavayasaṭṭhesano, anāvilasaṅkappo, passaddhakāyasaṅkhāro, suvimuttacitto, suvimuttapañño. Ime kho, bhikkhave, dasa ariyāvāsā, ye ariyā āvasiṃsu vā āvasanti vā āvasissanti vā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

23. Kāyasutta

“Atthi, bhikkhave, dhammā kāyena pahātabbā, no vācāya. Atthi, bhikkhave, dhammā vācāya pahātabbā, no kāyena. Atthi, bhikkhave, dhammā neva kāyena pahātabbā no vācāya, paññāya disvā pahātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā kāyena pahātabbā, no vācāya? Idha, bhikkhave, bhikkhu akusalaṃ āpanno hoti kiñci desaṃ kāyena.

Tamenaṃ anuvicca viññū sabrahmacārī evamāhaṃsu: 'āyasmā kho akusalaṃ āpanno kiñci desaṃ kāyena. Sādhu vatāyasmā kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāvetū'ti. So anuvicca viññūhi sabrahmacārīhi vuccamāno kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti. Ime vuccanti, bhikkhave, dhammā kāyena pahātabbā, no vācāya.

Katame ca, bhikkhave, dhammā vācāya pahātabbā, no kāyena? Idha, bhikkhave, bhikkhu akusalaṃ āpanno hoti kiñci desaṃ vācāya. Tamenaṃ anuvicca viññū sabrahmacārī evamāhaṃsu: 'āyasmā kho akusalaṃ āpanno kiñci desaṃ vācāya. Sādhu vatāyasmā vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāvetū'ti. So anuvicca viññūhi sabrahmacārīhi vuccamāno vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti. Ime vuccanti, bhikkhave, dhammā vācāya pahātabbā, no kāyena.

Katame ca, bhikkhave, dhammā neva kāyena pahātabbā no vācāya, paññāya disvā pahātabbā? Lobho, bhikkhave, neva kāyena pahātabbo no vācāya, paññāya disvā pahātabbo. Doso, bhikkhave ... pe ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ, bhikkhave, neva kāyena pahātabbaṃ no vācāya, paññāya disvā pahātabbaṃ.

Pāpikā, bhikkhave, issā neva kāyena pahātabbā no vācāya, paññāya disvā pahātabbā. Katamā ca, bhikkhave, pāpikā issā? Idha, bhikkhave, ijjhati gahapatissa vā gahapatiputtassa vā dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā. Tatrāññatarassa dāsassa vā upavāsassa vā evaṃ hoti: 'aho vatimassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā na ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā'ti. Samaṇo vā pana brāhmaṇo vā lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Tatrāññatarassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā evaṃ hoti: 'aho vata ayamāyasmā na lābhī assa cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpikā issā.

Pāpikā, bhikkhave, icchā neva kāyena pahātabbā no vācāya, paññāya disvā pahātabbā. Katamā ca, bhikkhave, pāpikā icchā? Idha, bhikkhave, ekacco assaddho samāno 'saddhoti maṃ jāneyyun'ti icchati; dussīlo samāno 'sīlavāti maṃ jāneyyun'ti icchati; appassuto samāno 'bahussutoti maṃ jāneyyun'ti icchati; saṅgaṇikārāmo samāno 'pavivittoti maṃ jāneyyun'ti icchati; kusīto samāno 'āraddhavīriyoti maṃ jāneyyun'ti icchati; muṭṭhassati samāno 'upaṭṭhitassatīti maṃ jāneyyun'ti icchati;

asamāhito samāno 'samāhitoti maṃ jāneyyun'ti icchati; duppañño samāno 'paññavāti maṃ jāneyyun'ti icchati; akhīṇāsavo samāno 'khīṇāsavoti maṃ jāneyyun'ti icchati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pāpikā icchā. Ime vuccanti, bhikkhave, dhammā neva kāyena pahātabbā no vācāya, paññāya disvā pahātabbā.

Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ lobho abhibhuyya iriyati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā abhibhuyya iriyati. So evamassa veditabbo: 'nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho abhibhuyya iriyati; nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā abhibhuyya iriyatī'ti.

Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ lobho nābhibhuyya iriyati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā nābhibhuyya iriyati, so evamassa veditabbo: 'tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho nābhibhuyya iriyati; tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā nābhibhuyya iriyatī'"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

219. Karajakāyasutta

"Nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi, tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā dukkhassantakiriyaṃ vadāmi.

Sa kho so, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyā-

pajjena pharitvā viharati.

So evaṃ pajānāti: 'pubbe kho me idaṃ cittaṃ parittaṃ ahosi abhāvitaṃ, etarahi pana me idaṃ cittaṃ appamāṇaṃ subhāvitaṃ. Yaṃ kho pana kiñci pamāṇakataṃ kammaṃ, na taṃ tatrāvasissati na taṃ tatrāvatiṭṭhatī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, daharatagge ce so ayaṃ kumāro mettaṃ cetovimuttiṃ bhāveyya, api nu kho pāpakammaṃ kareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Akarontaṃ kho pana pāpakammaṃ api nu kho dukkhaṃ phuseyyā"ti? "No hetaṃ, bhante. Akarontañhi, bhante, pāpakammaṃ kuto dukkhaṃ phusissatī"ti.

"Bhāvetabbā kho panāyaṃ, bhikkhave, mettācetovimutti itthiyā vā purisena vā. Itthiyā vā, bhikkhave, purisassa vā nāyaṃ kāyo ādāya gamanīyo. Cittantaro ayaṃ, bhikkhave, macco. So evaṃ pajānāti: 'yaṃ kho me idaṃ kiñci pubbe iminā karajakāyena pāpakammaṃ kataṃ, sabbaṃ taṃ idha vedanīyaṃ; na taṃ anugaṃ bhavissatī'ti. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, mettā cetovimutti anāgāmitāya saṃvattati, idha paññassa bhikkhuno uttari vimuttiṃ appaṭivijjhato.

Karuṇāsahagatena cetasā ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

So evaṃ pajānāti: 'pubbe kho me idaṃ cittaṃ parittaṃ ahosi abhāvitaṃ, etarahi pana me idaṃ cittaṃ appamāṇaṃ subhāvitaṃ. Yaṃ kho pana kiñci pamāṇakataṃ kammaṃ, na taṃ tatrāvasissati na taṃ tatrāvatiṭṭhatī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, daharatagge ce so ayaṃ kumāro upekkhaṃ cetovimuttiṃ bhāveyya, api nu kho pāpakammaṃ kareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Akarontaṃ kho pana pāpakammaṃ api nu kho dukkhaṃ phuseyyā"ti? "No hetaṃ, bhante. Akarontañhi, bhante, pāpakammaṃ kuto dukkhaṃ phusissatī"ti.

"Bhāvetabbā kho panāyaṃ, bhikkhave, upekkhā cetovimutti itthiyā vā purisena vā. Itthiyā vā, bhikkhave, purisassa vā nāyaṃ kāyo

ādāya gamanīyo. Cittantaro ayaṃ, bhikkhave, macco. So evaṃ pajānāti: 'yaṃ kho me idaṃ kiñci pubbe iminā karajakāyena pāpakammaṃ kataṃ, sabbaṃ taṃ idha vedanīyaṃ; na taṃ anugaṃ bhavissatī'ti. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, upekkhā cetovimutti anāgāmitāya saṃvattati, idha paññassa bhikkhuno uttari vimuttiṃ appaṭivijjhato"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

131. Navamasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

26. Kāḷīsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati kuraraghare pavatte pabbate. Atha kho kāḷī upāsikā kuraragharikā yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho kāḷī upāsikā kuraragharikā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "vuttamidaṃ, bhante, bhagavatā kumāripañhesu:

'Atthassa pattiṃ hadayassa santiṃ, Jetvāna senaṃ piyasātarūpaṃ; Ekohaṃ jhāyaṃ sukhamanubodhiṃ, Tasmā janena na karomi sakkhiṃ; Sakkhī na sampajjati kenaci me'ti.

Imassa kho, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti?

"Pathavīkasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini, eke samaṇabrāhmaṇā 'attho'ti abhinibbattesuṃ. Yāvatā kho, bhagini, pathavīkasiṇasamāpattiparamatā, tadabhiññāsi bhagavā. Tadabhiññāya bhagavā assādamaddasa ādīnavamaddasa nissaraṇamaddasa maggāmaggañāṇadassanamaddasa. Tassa assādadassanahetu ādīnavadassanahetu nissaraṇadas-

sanahetu maggāmaggañāṇadassanahetu atthassa patti hadayassa santi viditā hoti.

Āpokasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... pe ... tejokasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... vāyokasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... nīlakasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... pītakasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... lohitakasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... odātakasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... ākāsakasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini ... viññāṇakasiṇasamāpattiparamā kho, bhagini, eke samaṇabrāhmaṇā 'attho'ti abhinibbattesuṃ. Yāvatā kho, bhagini, viññāṇakasiṇasamāpattiparamatā, tadabhiññāsi bhagavā. Tadabhiññāya bhagavā assādamaddasa ... ādīnavamaddasa ... nissaraṇamaddasa ... maggāmaggañāṇadassanamaddasa ... tassa assādadassanahetu ādīnavadassanahetu nissaraṇadassanahetu maggāmaggañāṇadassanahetu atthassa patti hadayassa santi viditā hoti. Iti kho, bhagini, yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā kumāripañhesu:

'Atthassa pattiṃ hadayassa santiṃ, Jetvāna senaṃ piyasātarūpaṃ;
Ekohaṃ jhāyaṃ sukhamanubodhiṃ, Tasmā janena na karomi sakkhiṃ;
Sakkhī na sampajjati kenaci me'ti.

Imassa kho, bhagini, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

6. Samādhisutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "siyā nu kho, bhante, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa; saññī ca pana assā"ti? "Siyā, ānanda, bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī

assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa; saññī ca pana assā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa; saññī ca pana assā"ti?

"Idhānanda, bhikkhu evaṃsaññī hoti: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. Evaṃ kho, ānanda, siyā bhikkhuno tathārūpo samādhipaṭilābho yathā neva pathaviyaṃ pathavisaññī assa, na āpasmiṃ āposaññī assa, na tejasmiṃ tejosaññī assa, na vāyasmiṃ vāyosaññī assa, na ākāsānañcāyatane ākāsānañcāyatanasaññī assa, na viññāṇañcāyatane viññāṇañcāyatanasaññī assa, na ākiñcaññāyatane ākiñcaññāyatanasaññī assa, na nevasaññānāsaññāyatane nevasaññānāsaññāyatanasaññī assa, na idhaloke idhalokasaññī assa, na paraloke paralokasaññī assa; saññī ca pana assā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

224

"Cattārīsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi cattārīsāya? Attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti, pāṇātipāte ca samanuñño hoti, pāṇātipātassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti, adinnādāne ca samanuñño hoti, adinnādānassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti, kāmesumicchācāre ca samanuñño hoti, kāmesumicchācārassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca musāvādī

hoti, parañca musāvāde samādapeti, musāvāde ca samanuñño hoti, musāvādassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca pisuṇavāco hoti, parañca pisuṇāya vācāya samādapeti, pisuṇāya vācāya ca samanuñño hoti, pisuṇāya vācāya ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca pharusavāco hoti, parañca pharusāya vācāya samādapeti, pharusāya vācāya ca samanuñño hoti, pharusāya vācāya ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca samphappalāpī hoti, parañca samphappalāpe samādapeti, samphappalāpe ca samanuñño hoti, samphappalāpassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca abhijjhālu hoti, parañca abhijjhāya samādapeti, abhijjhāya ca samanuñño hoti, abhijjhāya ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca byāpannacitto hoti, parañca byāpāde samādapeti, byāpāde ca samanuñño hoti, byāpādassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti, micchādiṭṭhiyā ca samanuñño hoti, micchādiṭṭhiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, cattārīsāya dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Cattārīsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi cattārīsāya? Attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, adinnādānā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, adinnādānā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, musāvādā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, musāvādā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, pisuṇāya vācāya veramaṇiyā ca samanuñño hoti, pisuṇāya vācāya veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā ca samādapeti, pharusāya vācāya veramaṇiyā ca samanuñño hoti, pharusāya vācāya veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti, samphappalāpā veramaṇiyā ca samanuñño hoti, samphappalāpā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ

bhāsati; attanā ca anabhijjhālu hoti, parañca anabhijjhāya samādapeti, anabhijjhāya ca samanuñño hoti, anabhijjhāya ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca abyāpannacitto hoti, parañca abyāpāde samādapeti, abyāpāde ca samanuñño hoti, abyāpādassa ca vaṇṇaṃ bhāsati; attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti, sammādiṭṭhiyā ca samanuñño hoti, sammādiṭṭhiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, cattārīsāya dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

89. Kokālikasutta

Atha kho kokāliko bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "pāpicchā, bhante, sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā"ti. "Mā hevaṃ, kokālika, mā hevaṃ, kokālika. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti.

Dutiyampi kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiñcāpi me, bhante, bhagavā saddhāyiko paccayiko, atha kho pāpicchāva sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā"ti. "Mā hevaṃ, kokālika, mā hevaṃ, kokālika. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti.

Tatiyampi kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiñcāpi me, bhante, bhagavā saddhāyiko paccayiko, atha kho pāpicchāva sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā"ti. "Mā hevaṃ, kokālika, mā hevaṃ, kokālika. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti.

Atha kho kokāliko bhikkhu uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Acirapakkantassa ca kokālikassa bhikkhuno sāsapamattīhi pīḷakāhi sabbo kāyo phuṭo ahosi. Sāsapamattiyo hutvā muggamattiyo ahesuṃ, muggamattiyo hutvā kalāyamattiyo ahesuṃ, kalāyamattiyo hutvā kolaṭṭhimattiyo ahesuṃ, kolaṭṭhimattiyo hutvā kolamattiyo ahesuṃ, kolamattiyo hutvā āmalakamattiyo ahesuṃ, āmalakamattiyo hutvā tiṇḍukamattiyo ahesuṃ, tiṇḍukamattiyo hutvā, beḷuvasalāṭukamattiyo ahesuṃ, beḷuvasalāṭukamattiyo hutvā billamattiyo

ahesuṃ, billamattiyo hutvā pabhijjiṃsu, pubbañca lohitañca paggharimṃsu. So sudaṃ kadalipattesu seti macchova visagilito.

Atha kho turū paccekabrahmā yena kokāliko bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vehāse ṭhatvā kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: "pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti. "Kosi tvaṃ, āvuso"ti? "Ahaṃ turū paccekabrahmā"ti. "Nanu tvaṃ, āvuso, bhagavatā anāgāmī byākato, atha kiñcarahi idhāgato? Passa yāvañca te idaṃ aparaddhan"ti.

Atha kho turū paccekabrahmā kokālikaṃ bhikkhuṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Purisassa hi jātassa, kuṭhārī jāyate mukhe; Yāya chindati attānaṃ, bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ.

Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamattako ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahattaro kali; Yo sugatesu manaṃ padūsaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsati pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakan"ti.

Atha kho kokāliko bhikkhu teneva ābādhena kālamakāsi. Kālaṅkato ca kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapajjati sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā.

Atha kho brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho brahmā sahampati bhagavantaṃ etadavoca: "kokāliko, bhante, bhikkhu kālaṅkato. Kālaṅkato ca, bhante, kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Idamavoca brahmā sahampati. Idaṃ vatvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhikkhave, brahmā sahampati maṃ etadavoca: 'kokāliko, bhante, bhikkhu kālaṅkato; kālaṅkato ca, bhante, kokāliko bhikkhu

padumaṃ nirayaṃ upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā'ti. Idamavoca, bhikkhave, brahmā sahampati. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kīva dīghaṃ nu kho, bhante, padume niraye āyuppamāṇan"ti? "Dīghaṃ kho, bhikkhu, padume niraye āyuppamāṇaṃ. Na taṃ sukaraṃ saṅkhātuṃ: 'ettakāni vassānīti vā ettakāni vassasatānīti vā ettakāni vassasahassānīti vā ettakāni vassasatasahassānīti vā'"ti.

"Sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca: " seyyathāpi, bhikkhu, vīsatikhāriko kosalako tilavāho tato puriso vassasatassa vassasatassa accayena ekamekaṃ tilaṃ uddhareyya. Khippataraṃ kho so, bhikkhu, vīsatikhāriko kosalako tilavāho iminā upakkamena parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, na tveva eko abbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati abbudā nirayā; evameko nirabbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati nirabbudā nirayā; evameko ababo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ababā nirayā; evameko aṭaṭo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati aṭaṭā nirayā; evameko ahaho nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ahahā nirayā; evameko kumudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati kumudā nirayā; evameko sogandhiko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati sogandhikā nirayā; evameko uppalako nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati uppalakā nirayā; evameko puṇḍarīko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati puṇḍarīkā nirayā; evameko padumo nirayo. Padumaṃ kho pana, bhikkhu, nirayaṃ kokāliko bhikkhu upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Purisassa hi jātassa, kuṭhārī jāyate mukhe; Yāya chindati attānaṃ, bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ.

Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamattako ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahattaro kali; Yo sugatesu manaṃ padūsaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsati pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

190. Kaṇhamaggasutta

"Kaṇhamaggañca vo, bhikkhave, desessāmi sukkamaggañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, kaṇho maggo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, kaṇho maggo.

Katamo ca, bhikkhave, sukko maggo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukko maggo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

153. Anussaritabbasutta

"Anussaritabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na anussaritabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na anussaritabbo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na anussaritabbo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, anussaritabbo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anussaritabbo dhammo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

40. Dutiyaānandasutta

"'Saṅghasāmaggī, saṅghasāmaggī'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṅgho samaggo hotī"ti? "Idhānanda, bhikkhū adhammaṃ adhammoti dīpenti, dhammaṃ dhammoti dīpenti, avinayaṃ avinayoti dīpenti, vinayaṃ vinayoti dīpenti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti, paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. Te imehi dasahi vatthūhi na avakassanti na apakassanti na āveni kammāni karonti na āveni pātimokkhaṃ uddisanti. Ettāvatā kho, ānanda, saṅgho samaggo hotī"ti.

"Bhinnaṃ pana, bhante, saṅghaṃ samaggaṃ katvā kiṃ so pasavatī"ti? "Brahmaṃ, ānanda, puññaṃ pasavatī"ti. "Kiṃ pana, bhante,

brahmaṃ puññan”ti? “Kappaṃ, ānanda, saggamhi modatīti—

Sukhā saṃghassa sāmaggī, samaggānañca anuggaho; Samaggarato dhammaṭṭho, yogakkhemā na dhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ katvāna, kappaṃ saggamhi modatī”ti.

Dasamaṃ.

Upālivaggo catuttho.

Upāli ṭhapanā ubbāho, upasampadanissayā; Sāmaṇero ca dve bhedā, ānandehi pare duveti.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

122. Āsavakkhayasutta

“Dasayime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattanti. Katame dasa? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, sammāñāṇaṃ, sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattantī”ti.

Dasamaṃ.

Paccorohaṇivaggo dutiyo.

Tayo adhammā ajito, Saṅgāravo ca orimaṃ; Dve ceva paccorohaṇī, Pubbaṅgamaṃ āsavakkhayoti.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

111. Paṭhamaasekhasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

“‘Asekho asekho’ti, bhante, vuccati. Kittāvatā bhante, bhikkhu asekho hotī”ti? “Idha, bhikkhu, bhikkhu asekhāya sammādiṭṭhiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsaṅkappena samannāgato hoti, asekhāya sammāvācāya samannāgato hoti, asekhena sammākammantena samannāgato hoti, asekhena sammāājīvena samannāgato hoti, asekhena sammāvāyāmena samannāgato hoti, asekhāya sammāsatiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsamādhinā samannāgato hoti, asekhena sammāñāṇena samannāgato hoti, asekhāya sammāvimuttiyā samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhu, bhikkhu asekho hotī”ti.

Ekādasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

21. Sīhanādasutta

"Sīho, bhikkhave, migarājā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhamati. Āsayā nikkhamitvā vijambhati. Vijambhitvā samantā catuddisaṃ anuviloketi. Samantā catuddisaṃ anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadati. Tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkamati. Taṃ kissa hetu? 'Māhaṃ khuddake pāṇe visamagate saṅghātaṃ āpādesin'ti.

'Sīho'ti kho, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Yaṃ kho, bhikkhave, tathāgato parisāya dhammaṃ deseti, idamassa hoti sīhanādasmiṃ.

Dasayimāni, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni dasa? Idha, bhikkhave, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave,

tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti … pe … brahmacakkaṃ pavatteti. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti … pe … brahmacakkaṃ pavatteti. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti … pe … brahmacakkaṃ pavatteti. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi … pe … pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti … pe … brahmacakkaṃ pavatteti. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti, iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampi, bhikkhave, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ‘ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ

upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Yampi, bhikkhave, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi, bhikkhave, tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idampi, bhikkhave, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (10)

Imāni kho, bhikkhave, dasa tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavattetī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

106. Nijjarasutta

"Dasayimāni, bhikkhave, nijjaravatthūni. Katamāni dasa? Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, micchādiṭṭhi nijjiṇṇā hoti; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (1)

Sammāsaṅkappassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo nijjiṇṇo hoti; ye ca micchāsaṅkappapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambha-

vanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāsaṅkappapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (2)

Sammāvācassa, bhikkhave, micchāvācā nijjiṇṇā hoti; ye ca micchāvācāpaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāvācāpaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (3)

Sammākammantassa, bhikkhave, micchākammanto nijjiṇṇo hoti; ye ca micchākammantapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammākammantapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (4)

Sammāājīvassa, bhikkhave, micchāājīvo nijjiṇṇo hoti; ye ca micchāājīvapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāājīvapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (5)

Sammāvāyāmassa, bhikkhave, micchāvāyāmo nijjiṇṇo hoti; ye ca micchāvāyāmapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāvāyāmapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (6)

Sammāsatissa, bhikkhave, micchāsati nijjiṇṇā hoti; ye ca micchāsatipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāsatipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (7)

Sammāsamādhissa, bhikkhave, micchāsamādhi nijjiṇṇo hoti; ye ca micchāsamādhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāsamādhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (8)

Sammāñāṇissa, bhikkhave, micchāñāṇaṃ nijjiṇṇaṃ hoti; ye ca micchāñāṇapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāñāṇapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (9)

Sammāvimuttissa, bhikkhave, micchāvimutti nijjiṇṇā hoti; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. (10)

Imāni kho, bhikkhave, dasa nijjaravatthūnī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

73. Iṭṭhadhammasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ. Katame dasa? Bhogā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ; vaṇṇo iṭṭho kanto manāpo dullabho lokasmiṃ; ārogyaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ dullabhaṃ lokasmiṃ; sīlaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ dullabhaṃ lokasmiṃ; brahmacariyaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ dullabhaṃ lokasmiṃ; mittā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ; bāhusaccaṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ dullabhaṃ lokasmiṃ; paññā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ; dhammā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ; saggā iṭṭhā kantā manāpā dullabhā lokasmiṃ.

Imesaṃ kho, bhikkhave, dasannaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ dasa dhammā paripanthā—ālasyaṃ anuṭṭhānaṃ bhogānaṃ paripantho, amaṇḍanā avibhūsanā vaṇṇassa paripantho, asappāyakiriyā ārogyassa paripantho, pāpamittatā sīlānaṃ paripantho, indriyaasaṃvaro brahmacariyassa paripantho, visaṃvādanā mittānaṃ paripantho, asajjhāyakiriyā bāhusaccassa paripantho, asussūsā aparipucchā paññāya paripantho, ananuyogo apaccavekkhaṇā dhammānaṃ paripantho, micchāpaṭipatti saggānaṃ paripantho. Imesaṃ kho, bhikkhave, dasannaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ ime dasa dhammā paripanthā.

Imesaṃ kho, bhikkhave, dasannaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ dasa dhammā āhārā—uṭṭhānaṃ anālasyaṃ bhogānaṃ āhāro, maṇḍanā vibhūsanā vaṇṇassa āhāro, sappāyakiriyā ārogyassa āhāro, kalyāṇamittatā sīlānaṃ āhāro, indriyasaṃvaro brahmacariyassa āhāro, avisaṃvādanā mittānaṃ āhāro, sajjhāyakiriyā bāhusaccassa āhāro, sussūsā paripucchā paññāya āhāro, anuyogo paccavekkhaṇā dhammānaṃ āhāro, sammāpaṭipatti saggānaṃ āhāro. Imesaṃ kho, bhikkhave, dasannaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ dullabhānaṃ lokasmiṃ ime dasa dhammā āhārā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

126. Catutthasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā rāgavinayapariyosānā honti dosavinayapariyosānā honti mohavinayapariyosānā honti, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā rāgavinayapariyosānā honti dosavinayapariyosānā honti mohavinayapariyosānā honti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

22. Adhivuttipadasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"Ye te, ānanda, dhammā tesaṃ tesaṃ adhivuttipadānaṃ abhiññā sacchikiriyāya saṃvattanti, visārado ahaṃ, ānanda, tattha paṭijānāmi. 'Tesaṃ tesaṃ tathā tathā dhammaṃ desetuṃ yathā yathā paṭipanno santaṃ vā atthīti ñassati, asantaṃ vā natthīti ñassati, hīnaṃ vā hīnanti ñassati, paṇītaṃ vā paṇītanti ñassati, sauttaraṃ vā sauttaranti ñassati, anuttaraṃ vā anuttaranti ñassati; yathā yathā vā pana taṃ ñāteyyaṃ vā daṭṭheyyaṃ vā sacchikareyyaṃ vā tathā tathā ñassati vā dakkhati vā sacchikarissati vā'ti ṭhānametaṃ vijjati. Etadānuttariyaṃ, ānanda, ñāṇānaṃ yadidaṃ tattha tattha yathābhūtañāṇaṃ. Etasmā cāhaṃ, ānanda, ñāṇā aññaṃ ñāṇaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā natthīti vadāmi.

Dasayimāni, ānanda, tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni dasa? Idhānanda, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampānanda, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (1)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (2)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (3)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (4)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (5)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (6)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (7)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (8)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Yampānanda ... pe ... idampānanda ... pe .... (9)

Puna caparaṃ, ānanda, tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yampānanda, tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Idampānanda, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (10)

Imāni kho, ānanda, dasa tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavattetī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

168. Ariyapaccorohaṇīsutta

“Ariyaṃ vo, bhikkhave, paccorohaṇiṃ desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te

bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamā ca, bhikkhave, ariyā paccorohaṇī? Idha, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'pāṇātipātassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya pāṇātipātaṃ pajahati; pāṇātipātā paccorohati.

... 'Adinnādānassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya adinnādānaṃ pajahati; adinnādānā paccorohati.

... 'Kāmesumicchācārassa kho pāpako vipāko ... pe ... kāmesumicchācārā paccorohati.

... 'Musāvādassa kho pāpako vipāko ... pe ... musāvādā paccorohati.

... 'Pisuṇāya vācāya kho pāpako vipāko ... pe ... pisuṇāya vācāya paccorohati.

... 'Pharusāya vācāya kho pāpako vipāko ... pe ... pharusāya vācāya paccorohati.

... 'Samphappalāpassa kho pāpako vipāko ... pe ... samphappalāpā paccorohati.

... 'Abhijjhāya kho pāpako vipāko ... pe ... abhijjhāya paccorohati.

... 'Byāpādassa kho pāpako vipāko ... pe ... byāpādā paccorohati.

... 'Micchādiṭṭhiyā kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya micchādiṭṭhiṃ pajahati; micchādiṭṭhiyā paccorohati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyā paccorohaṇī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

28. Dutiyamahāpañhāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kajaṅgalāyaṃ viharati veḷuvane. Atha kho sambahulā kajaṅgalakā upāsakā yena kajaṅgalikā bhikkhunī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā kajaṅgalikaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho kajaṅgalakā upāsakā kajaṅgalikaṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ:

"Vuttamidaṃ, ayye, bhagavatā mahāpañhesu: 'eko pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇaṃ, dve pañhā dve uddesā dve veyyākaraṇāni, tayo pañhā tayo uddesā tīṇi veyyākaraṇāni, cattāro pañhā cattāro uddesā cattāri veyyākaraṇāni, pañca pañhā pañcuddesā pañca veyyākaraṇāni,

cha pañhā cha uddesā cha veyyākaraṇāni, satta pañhā sattuddesā satta veyyākaraṇāni, aṭṭha pañhā aṭṭhuddesā aṭṭha veyyākaraṇāni, nava pañhā navuddesā nava veyyākaraṇāni, dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī'ti. Imassa nu kho, ayye, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti?

"Na kho panetaṃ, āvuso, bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ, napi manobhāvanīyānaṃ bhikkhūnaṃ sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ; api ca yathā mettha khāyati taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, ayye"ti, kho kajaṅgalakā upāsakā kajaṅgalikāya bhikkhuniyā paccassosuṃ. Kajaṅgalikā bhikkhunī etadavoca:

"'Eko pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇan'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Ekadhamme, āvuso, bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamasmiṃ ekadhamme? Sabbe sattā āhāraṭṭhitikā—imasmiṃ kho, āvuso, ekadhamme bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Eko pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇan'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Dve pañhā dve uddesā dve veyyākaraṇānī'ti iti, kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Dvīsu, āvuso, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu dvīsu? Nāme ca rūpe ca ... pe ... katamesu tīsu? Tīsu vedanāsu—imesu kho, āvuso, tīsu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Tayo pañhā tayo uddesā tīṇi veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Cattāro pañhā cattāro uddesā cattāri veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Catūsu, āvuso, dhammesu bhikkhu sammā subhāvitacitto sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro

hoti. Katamesu catūsu? Catūsu satipaṭṭhānesu—imesu kho, āvuso, catūsu dhammesu bhikkhu sammā subhāvitacitto sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Cattāro pañhā cattāro uddesā cattāri veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Pañca pañhā pañcuddesā pañca veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Pañcasu, āvuso, dhammesu bhikkhu sammā subhāvitacitto sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu pañcasu? Pañcasu indriyesu ... pe ... katamesu chasu? Chasu nissaraṇīyāsu dhātūsu ... pe ... katamesu sattasu? Sattasu bojjhaṅgesu ... pe ... katamesu aṭṭhasu? Aṭṭhasu ariyaaṭṭhaṅgikamaggesu—imesu kho, āvuso, aṭṭhasu dhammesu bhikkhu sammā subhāvitacitto sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Aṭṭha pañhā aṭṭhuddesā aṭṭha veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Nava pañhā navuddesā nava veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Navasu, āvuso, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu navasu? Navasu sattāvāsesu—imesu kho, āvuso, navasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Nava pañhā navuddesā nava veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Dasasu, āvuso, dhammesu bhikkhu sammā subhāvitacitto sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu dasasu? Dasasu kusalesu kammapathesu—imesu kho, āvuso, dasasu dhammesu bhikkhu sammā subhāvitacitto sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Iti kho, āvuso, yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā saṃkhittena bhāsitāsu mahāpañhāsu: 'eko pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇaṃ ... pe ... dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī'ti, imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe, āvuso, bhagavantaññeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho kajaṅgalakā upāsakā kajaṅgalikāya kho bhikkhuniyā bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā kajaṅgalikaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho kajaṅgalakā upāsakā yāvatako ahosi kajaṅgalikāya bhikkhuniyā saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesuṃ.

"Sādhu sādhu, gahapatayo. Paṇḍitā, gahapatayo, kajaṅgalikā bhikkhunī. Mahāpaññā, gahapatayo, kajaṅgalikā bhikkhunī. Mañcepi tumhe, gahapatayo, upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi cetaṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ kajaṅgalikāya bhikkhuniyā byākataṃ. Eso ceva tassa attho. Evañca naṃ dhāreyyāthā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

86. Adhimānasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākassapo rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho āyasmā mahākassapo bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākassapassa paccassosuṃ. Āyasmā mahākassapo etadavoca:

"Idhāvuso, bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo samanuyuñjati samanuggāhati samanubhāsati. So tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā jhāyinā samāpattikusalena paracittakusalena paracittapariyāyakusalena samanuyuñjiyamāno samanuggāhiyamāno samanubhāsiyamāno irīṇaṃ āpajjati vicinaṃ āpajjati anayaṃ āpajjati byasanaṃ āpajjati anayabyasanaṃ āpajjati.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo

paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca manasi karoti: 'kiṃ nu kho ayamāyasmā aññaṃ byākaroti—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca pajānāti:

'Adhimāniko kho ayamāyasmā adhimānasacco, appatte pattasaññī, akate katasaññī, anadhigate adhigatasaññī. Adhimānena aññaṃ byākaroti—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca manasi karoti: 'kiṃ nu kho ayamāyasmā nissāya adhimāniko adhimānasacco, appatte pattasaññī, akate katasaññī, anadhigate adhigatasaññī. Adhimānena aññaṃ byākaroti—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca pajānāti:

'Bahussuto kho pana ayamāyasmā sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Tasmā ayamāyasmā adhimāniko adhimānasacco, appatte pattasaññī, akate katasaññī, anadhigate adhigatasaññī. Adhimānena aññaṃ byākaroti—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca pajānāti:

'Abhijjhālu kho pana ayamāyasmā; abhijjhāpariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Abhijjhāpariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (1)

Byāpanno kho pana ayamāyasmā; byāpādapariyuṭṭhitena cetasā

bahulaṃ viharati. Byāpādapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (2)

Thinamiddho kho pana ayamāyasmā; thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Thinamiddhapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (3)

Uddhato kho pana ayamāyasmā; uddhaccapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Uddhaccapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (4)

Vicikiccho kho pana ayamāyasmā; vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (5)

Kammārāmo kho pana ayamāyasmā kammarato kammārāmataṃ anuyutto. Kammārāmatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (6)

Bhassārāmo kho pana ayamāyasmā bhassarato bhassārāmataṃ anuyutto. Bhassārāmatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (7)

Niddārāmo kho pana ayamāyasmā niddārato niddārāmataṃ anuyutto. Niddārāmatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (8)

Saṅgaṇikārāmo kho pana ayamāyasmā saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto. Saṅgaṇikārāmatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (9)

Sati kho pana ayamāyasmā uttari karaṇīye oramattakena visesādhigamena antarā vosānaṃ āpanno. Antarā vosānagamanaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ'. (10)

So vatāvuso, bhikkhu 'ime dasa dhamme appahāya imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vatāvuso, bhikkhu 'ime dasa dhamme pahāya imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

108. Tikicchakasutta

"Tikicchakā, bhikkhave, virecanaṃ denti pittasamuṭṭhānānampi ābādhānaṃ paṭighātāya, semhasamuṭṭhānānampi ābādhānaṃ paṭighātāya, vātasamuṭṭhānānampi ābādhānaṃ paṭighātāya. Atthetaṃ, bhikkhave, virecanaṃ; 'netaṃ natthī'ti vadāmi. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, virecanaṃ sampajjatipi vipajjatipi.

Ahañca kho, bhikkhave, ariyaṃ virecanaṃ desessāmi, yaṃ virecanaṃ sampajjatiyeva no vipajjati, yaṃ virecanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamañca taṃ, bhikkhave, ariyaṃ virecanaṃ, yaṃ virecanaṃ sampajjatiyeva no vipajjati, yaṃ virecanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti?

Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, micchādiṭṭhi virittā hoti; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa virittā honti; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Sammāsaṅkappassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo viritto hoti ... pe ... sammāvācassa, bhikkhave, micchāvācā virittā hoti ... sammākammantassa, bhikkhave, micchākammanto viritto hoti ... sammāājīvassa, bhikkhave, micchāājīvo viritto hoti ... sammāvāyāmassa, bhikkhave, micchāvāyāmo viritto hoti ... sammāsatissa, bhikkhave, micchāsati virittā hoti ... sammāsamādhissa, bhikkhave, micchāsamādhi viritto hoti ... sammāñāṇissa, bhikkhave, micchāñāṇaṃ virittaṃ hoti ... pe ....

Sammāvimuttissa, bhikkhave, micchāvimutti virittā hoti; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa virittā honti; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Idaṃ kho taṃ, bhikkhave, ariyaṃ virecanaṃ yaṃ virecanaṃ sampajjatiyeva no vipajjati, yaṃ virecanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti ... pe ... sokaparide-

vadukkhadomanassupāyāsehi parimuccantī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

132. Dasamasutta

“Dasayime, bhikkhave, micchattā. Katame dasa? Micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi, micchāñāṇaṃ, micchāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa micchattā”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

185. Tapanīyasutta

“Tapanīyañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi atapanīyañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, tapanīyo dhammo? Pāṇātipāto … pe … micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, tapanīyo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, atapanīyo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī … pe … sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, atapanīyo dhammo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

3. Paṭhamaupanisasutta

“Dussīlassa, bhikkhave, sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ; pāmojje asati pāmojjavipannassa hatūpanisā hoti pīti; pītiyā asati pītivipannassa hatūpanisā hoti passaddhi; passaddhiyā asati passaddhivipannassa hatūpanisaṃ hoti sukhaṃ; sukhe asati sukhavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi … pheggupi … sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro;

avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti … pe … vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, bhikkhave, sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ; pāmojje sati pāmojjasampannassa upanisasampannā hoti pīti; pītiyā sati pītisampannassa upanisasampannā hoti passaddhi; passaddhiyā sati passaddhisampannassa upanisasampannaṃ hoti sukhaṃ; sukhe sati sukhasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi … pheggupi … sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti … pe … vimuttiñāṇadassanan”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

115. Tatiyaadhammasutta

“Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban”ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: “idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: ‘adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban’ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā”ti?

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: “ayaṃ kho āyasmā ānando

satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no āyasmā ānando byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ:

"Idaṃ kho no, āvuso ānanda, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'adhammo ca ... pe ... tathā paṭipajjitabban'ti.

Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—adhammo ca ... pe ... tathā paṭipajjitabbanti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti?

Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no āyasmā ānando byākarissati tathā naṃ dhāressāmā'ti. Vibhajatu āyasmā ānando"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva mūlaṃ atikkamma khandhaṃ sākhāpalāse sāraṃ pariyesitabbaṃ maññeyya; evaṃsampadamidaṃ āyasmantānaṃ satthari sammukhībhūte taṃ bhagavantaṃ atisitvā amhe etamatthaṃ paṭipucchitabbaṃ maññatha. So hāvuso, bhagavā jānaṃ jānāti passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi

yaṃ tumhe bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Addhāvuso ānanda, bhagavā jānaṃ jānāti passaṃ passati cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ mayaṃ bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyāma, yathā no bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāma. Api cāyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Vibhajatāyasmā ānando agaruṃ katvā"ti.

"Tenahāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Athāyasmā ānando etadavoca:

"Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban'ti.

Katamo cāvuso, adhammo, katamo ca dhammo, katamo ca anattho, katamo ca attho?

Micchādiṭṭhi, āvuso, adhammo; sammādiṭṭhi dhammo; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Micchāsaṅkappo, āvuso, adhammo; sammāsaṅkappo dhammo ... micchāvācā, āvuso, adhammo; sammāvācā dhammo ... micchākammanto, āvuso, adhammo; sammākammanto dhammo ... micchāājīvo, āvuso, adhammo; sammāājīvo dhammo ... micchāvāyāmo, āvuso, adhammo; sammāvāyāmo dhammo ... micchāsati, āvuso, adhammo; sammāsati dhammo ... micchāsamādhi, āvuso, adhammo; sammāsamādhi dhammo ... micchāñāṇaṃ, āvuso, adhammo; sammāñāṇaṃ dhammo ....

Micchāvimutti, āvuso, adhammo; sammāvimutti dhammo; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti,

ayaṃ anattho; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Ayaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṃkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca ... pe ... tathā paṭipajjitabban'ti, imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe, āvuso, bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Yaṃ kho no bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'adhammo ca, bhikkhave, veditabbo ... pe ... tathā paṭipajjitabban'ti.

Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—adhammo ca, bhikkhave, veditabbo ... pe ... tathā paṭipajjitabbanti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti?

Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no āyasmā ānando byākarissati tathā naṃ dhāressāmā'ti.

Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā ānando tenupasaṅkamimhā; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ apucchimhā. Tesaṃ no, bhante, āyasmatā ānandena imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho suvibhatto"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhave. Paṇḍito, bhikkhave, ānando. Mahāpañño, bhikkhave, ānando. Mañcepi tumhe, bhikkhave, upasaṅkamitvā eta-

matthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi cetaṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ ānandena byākataṃ. Eso ceva tassa attho evañca naṃ dhāreyyāthā”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

193. Uppādetabbadhammasutta

“Uppādetabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na uppādetabbañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, na uppādetabbo dhammo? Pāṇātipāto … pe … micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na uppādetabbo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, uppādetabbo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī … pe … sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, uppādetabbo dhammo”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

130. Aṭṭhamasutta

“Dasayime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā rāgavinayapariyosānā honti dosavinayapariyosānā honti mohavinayapariyosānā honti, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi … pe … sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā bhāvitā bahulīkatā rāgavinayapariyosānā honti dosavinayapariyosānā honti mohavinayapariyosānā honti, nāññatra sugatavinayā”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

92. Bhayasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

“Yato, kho, gahapati, ariyasāvakassa pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, catūhi ca sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ariyo cassa ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: ‘khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto. Sotāpannohamasmi avinipātad-

hammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti.

Katamāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti? Yaṃ, gahapati, pāṇātipātī pāṇātipātapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, pāṇātipātā paṭivirato neva diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati na samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pāṇātipātā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti.

Yaṃ, gahapati, adinnādāyī ... pe ... kāmesumicchācārī ... musāvādī ... surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī surāmerayamajjapamādaṭṭhānapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato neva diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati na samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. Imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti.

Katamehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti? Idha, gahapati, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā ... pe ... buddho bhagavā'ti; dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti; saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti; ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti 'akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi'. Imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti.

Katamo cassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'iti imasmiṃ sati idaṃ hoti; imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti; imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ—avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhāra-

paccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti; avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'ti. Ayañcassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho.

Yato kho, gahapati, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi ca catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ayañcassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

129. Sattamasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā, nāññatra sugatavinayā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

70. Dutiyakathāvatthusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnā sannipatitā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vāti.

"Dasayimāni, bhikkhave, pāsaṃsāni ṭhānāni. Katamāni dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu attanā ca appiccho hoti, appicchakathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Appiccho bhikkhu appicchakathañca bhikkhūnaṃ

kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (1)

Attanā ca santuṭṭho hoti, santuṭṭhikathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Santuṭṭho bhikkhu santuṭṭhikathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (2)

Attanā ca pavivitto hoti, pavivekakathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Pavivitto bhikkhu pavivekakathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (3)

Attanā ca asaṃsaṭṭho hoti, asaṃsaṭṭhakathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Asaṃsaṭṭho bhikkhu asaṃsaṭṭhakathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (4)

Attanā ca āraddhavīriyo hoti, vīriyārambhakathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Āraddhavīriyo bhikkhu vīriyārambhakathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (5)

Attanā ca sīlasampanno hoti, sīlasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Sīlasampanno bhikkhu sīlasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (6)

Attanā ca samādhisampanno hoti, samādhisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Samādhisampanno bhikkhu samādhisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (7)

Attanā ca paññāsampanno hoti, paññāsampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Paññāsampanno bhikkhu paññāsampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (8)

Attanā ca vimuttisampanno hoti, vimuttisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Vimuttisampanno bhikkhu vimuttisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (9)

Attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, vimuttiñāṇadassanasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā hoti. 'Vimuttiñāṇadassanasampanno bhikkhu vimuttiñāṇadassanasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā'ti pāsaṃsametaṃ ṭhānaṃ. (10)

Imāni kho, bhikkhave, dasa pāsaṃsāni ṭhānānī"ti.

Dasamaṃ.

Yamakavaggo dutiyo.

Avijjā taṇhā niṭṭhā ca, avecca dve sukhāni ca; Naḷakapāne dve vuttā, kathāvatthūpare duveti.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

99. Upālisutta

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca: "icchāmahaṃ, bhante, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevitun"ti.

"Durabhisambhavāni hi kho, upāli, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni. Dukkaraṃ pavivekaṃ durabhiramaṃ. Ekatte haranti maññe mano vanāni samādhiṃ alabhamānassa bhikkhuno. Yo kho, upāli, evaṃ vadeyya: 'ahaṃ samādhiṃ alabhamāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevissāmī'ti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'saṃsīdissati vā uplavissati vā'ti.

Seyyathāpi, upāli, mahāudakarahado. Atha āgaccheyya hatthināgo sattaratano vā aḍḍhaṭṭharatano vā. Tassa evamassa: 'yannūnāhaṃ imaṃ udakarahadaṃ ogāhetvā kaṇṇasandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷeyyaṃ piṭṭhisandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷeyyaṃ. Kaṇṇasandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷitvā piṭṭhisandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷitvā nhatvā ca pivitvā ca paccuttaritvā yena kāmaṃ pakkameyyan'ti. So taṃ udakarahadaṃ ogāhetvā kaṇṇasandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷeyya piṭṭhisandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷeyya; kaṇṇasandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷitvā piṭṭhisandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷitvā nhatvā ca pivitvā ca paccuttaritvā yena kāmaṃ pakkameyya. Taṃ kissa hetu? Mahā, upāli, attabhāvo gambhīre gādhaṃ vindati.

Atha āgaccheyya saso vā biḷāro vā. Tassa evamassa: 'ko cāhaṃ, ko ca hatthināgo. Yannūnāhaṃ imaṃ udakarahadaṃ ogāhetvā kaṇṇasandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷeyyaṃ piṭṭhisandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷeyyaṃ; kaṇṇasandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷitvā piṭṭhisandhovikampi khiḍḍaṃ kīḷitvā nhatvā ca pivitvā ca paccuttaritvā yena kāmaṃ pakkameyyan'ti. So taṃ udakarahadaṃ sahasā appaṭisaṅkhā pakkhandeyya. Tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'saṃsīdissati vā uplavissati vā'ti. Taṃ kissa hetu? Paritto, upāli, attabhāvo gambhīre gādhaṃ na vindati. Evamevaṃ kho, upāli, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ samādhiṃ alabhamāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevissāmī'ti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'saṃsīdissati vā uplavissati vā'ti.

Seyyathāpi, upāli, daharo kumāro mando uttānaseyyako sakena muttakarīsena kīḷati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, nanvāyaṃ kevalā paripūrā

bālakhiḍḍā”ti? “Evaṃ, bhante”.

“Sa kho so, upāli, kumāro aparena samayena vuddhimanvāya indriyānaṃ paripākamanvāya yāni kānici kumārakānaṃ kīḷāpanakāni bhavanti, seyyathidaṃ— vaṅkakaṃ ghaṭikaṃ mokkhacikaṃ ciṅgulakaṃ pattāḷhakaṃ rathakaṃ dhanukaṃ, tehi kīḷati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, nanvāyaṃ khiḍḍā purimāya khiḍḍāya abhikkantatarā ca paṇītatarā cā”ti? “Evaṃ, bhante”.

“Sa kho so, upāli, kumāro aparena samayena vuddhimanvāya indriyānaṃ paripākamanvāya pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāreti cakkhuviññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, sotaviññeyyehi saddehi … ghānaviññeyyehi gandhehi … jivhāviññeyyehi rasehi … kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, nanvāyaṃ khiḍḍā purimāhi khiḍḍāhi abhikkantatarā ca paṇītatarā cā”ti? “Evaṃ, bhante”.

“Idha kho pana vo, upāli, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti.

Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: ‘sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan’ti.

So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho

lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī; athenena sucibhūtena attanā viharati.

Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā.

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī; samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti, mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti, uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti, jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti, kayavikkayā paṭivirato hoti, tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti, ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti, chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. Yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati, seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti. Evamevaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kuc-

chiparihārikena piṇḍapātena. Yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisod-

heti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, 'nanvāyaṃ vihāro purimehi vihārehi abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Imampi kho, upāli, mama sāvakā attani dhammaṃ sampassamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, no ca kho tāva anuppattasadatthā viharanti.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, 'nanvāyaṃ vihāro purimehi vihārehi abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Imampi kho, upāli, mama sāvakā attani dhammaṃ sampassamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, no ca kho tāva anuppattasadatthā viharanti.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, 'nanvāyaṃ vihāro purimehi vihārehi abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Imampi kho, upāli, mama sāvakā attani dhammaṃ sampassamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, no ca kho tāva anuppattasadatthā viharanti.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ....

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, 'nanvāyaṃ vihāro purimehi vihārehi abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Imampi kho, upāli, mama sāvakā attani dhammaṃ sampassamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, no ca kho tāva anuppattasadatthā viharanti.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe

....

Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ....

Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma 'santametaṃ paṇītametan'ti nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, 'nanvāyaṃ vihāro purimehi vihārehi abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Imampi kho, upāli, mama sāvakā attani dhammaṃ sampassamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, no ca kho tāva anuppattasadatthā viharanti.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati; paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Taṃ kiṃ maññasi, upāli, 'nanvāyaṃ vihāro purimehi vihārehi abhikkantataro ca paṇītataro cā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Imampi kho, upāli, mama sāvakā attani dhammaṃ sampassamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, anuppattasadatthā ca viharanti. Iṅgha tvaṃ, upāli, saṅghe viharāhi. Saṅghe te viharato phāsu bhavissatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

71. Ākaṅkhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Sampannasīlā, bhikkhave, viharatha sampannapātimokkhā, pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino, samādāya sikkhatha sikkhāpadesu.

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'sabrahmacārīnaṃ piyo cassaṃ manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (1)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'lābhī assaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī

ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (2)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'yesāhaṃ paribhuñjāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ tesaṃ te kārā mahapphalā assu mahānisaṃsā'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (3)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'ye me petā ñātī sālohitā kālaṅkatā pasannacittā anussaranti tesaṃ taṃ mahapphalaṃ assa mahānisaṃsan'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (4)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'santuṭṭho assaṃ itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārenā'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (5)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'khamo assaṃ sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ, duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko assan'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (6)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'aratiratisaho assaṃ, na ca maṃ aratirati saheyya, uppannaṃ aratiratiṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyyan'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (7)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'bhayabheravasaho assaṃ, na ca maṃ bhayabheravo saheyya, uppannaṃ bhayabheravaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyyan'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (8)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī assaṃ akicchalābhī akasiralābhī'ti, sīlesvevassa ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (9)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu 'āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (10)

'Sampannasīlā, bhikkhave, viharatha sampannapātimokkhā, pā-

timokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino, samādāya sikkhatha sikkhāpadesū'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

183. Āsavasutta

"Sāsavañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi anāsavañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, sāsavo dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāsavo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, anāsavo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, anāsavo dhammo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

88. Akkosakasutta

"Yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosakaparibhāsako ariyūpavādī sabrahmacārīnaṃ ṭhānametaṃ avakāso yaṃ so dasannaṃ byasanānaṃ aññataraṃ byasanaṃ nigaccheyya. Katamesaṃ dasannaṃ? Anadhigataṃ nādhigacchati, adhigatā parihāyati, saddhammassa na vodāyanti, saddhammesu vā adhimāniko hoti anabhirato vā brahmacariyaṃ carati, aññataraṃ vā saṃkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjati, gāḷhaṃ vā rogātaṅkaṃ phusati, ummādaṃ vā pāpuṇāti cittakkhepaṃ, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu akkosakaparibhāsako ariyūpavādī sabrahmacārīnaṃ, ṭhānametaṃ avakāso yaṃ so imesaṃ dasannaṃ byasanānaṃ aññataraṃ byasanaṃ nigaccheyyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

142. Ācayagāmisutta

"Ācayagāmiñca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi apacayagāmiñca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, ācayagāmī dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti— ayaṃ vuccati, bhikkhave, ācayagāmī dhammo. Katamo ca, bhikkhave, apacayagāmī dhammo? Sammādiṭṭhi

... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, apacayagāmī dhammo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

128. Chaṭṭhasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

16. Āhuneyyasutta

"Dasayime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame dasa? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho, paccekabuddho, ubhatobhāgavimutto, paññāvimutto, kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto, saddhānusārī, dhammānusārī, gotrabhū—ime kho, bhikkhave, dasa puggalā āhuneyyā ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

65. Paṭhamasukhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto magadhesu viharati nālakagāmake. Atha kho sāmaṇḍakāni paribbājako yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sāmaṇḍakāni paribbājako āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, sukhaṃ, kiṃ dukkhan"ti? "Abhinibbatti kho, āvuso, dukkhā, anabhinibbatti sukhā. Abhinibbattiyā, āvuso, sati idaṃ dukkhaṃ pāṭikaṅkhaṃ—sītaṃ uṇhaṃ jighacchā pipāsā uccāro passāvo aggisamphasso daṇḍasamphasso satthasamphasso ñātīpi mittāpi saṅgamma samāgamma rosenti. Abhinibbattiyā, āvuso, sati idaṃ dukkhaṃ pāṭikaṅkhaṃ. Anabhinibbattiyā, āvuso, sati idaṃ sukhaṃ

pāṭikaṅkhaṃ—na sītaṃ na uṇhaṃ na jighacchā na pipāsā na uccāro na passāvo na aggisamphasso na daṇḍasamphasso na satthasamphasso ñātīpi mittāpi saṅgamma samāgamma na rosenti. Anabhinibbattiyā, āvuso, sati idaṃ sukhaṃ pāṭikaṅkhan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

20. Dutiyaariyāvāsasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi ... pe ....

"Dasayime, bhikkhave, ariyāvāsā, ye ariyā āvasiṃsu vā āvasanti vā āvasissanti vā. Katame dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti, chaḷaṅgasamannāgato, ekārakkho, caturāpasseno, paṇunnapaccekasacco, samavayasaṭṭhesano, anāvilasaṅkappo, passaddhakāyasaṅkhāro, suvimuttacitto, suvimuttapañño.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ekārakkho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satārakkhena cetasā samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ekārakkho hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu caturāpasseno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodeti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu caturāpasseno hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu paṇunnapaccekasacco hoti? Idha,

bhikkhave, bhikkhuno yāni tāni puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ puthupaccekasaccāni, seyyathidaṃ: 'sassato loko'ti vā, 'asassato loko'ti vā, 'antavā loko'ti vā, 'anantavā loko'ti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, sabbāni tāni nunnāni honti paṇunnāni cattāni vantāni muttāni pahīnāni paṭinissaṭṭhāni. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu paṇunnapaccekasacco hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno kāmesanā pahīnā hoti, bhavesanā pahīnā hoti, brahmacariyesanā paṭippassaddhā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti. (6)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu anāvilasaṅkappo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno kāmasaṅkappo pahīno hoti, byāpādasaṅkappo pahīno hoti, vihiṃsāsaṅkappo pahīno hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu anāvilasaṅkappo hoti. (7)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti. (8)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu suvimuttacitto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ hoti, dosā cittaṃ vimuttaṃ hoti, mohā cittaṃ vimuttaṃ hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu suvimuttacitto hoti. (9)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu suvimuttapañño hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'rāgo me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti, doso me pahīno ... pe ... 'moho me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu suvimuttapañño hoti. (10)

Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ ariyā ariyāvāse āvasiṃsu, sabbe te imeva dasa ariyāvāse āvasiṃsu; ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ ariyā ariyāvāse āvasissanti, sabbe te imeva dasa ariyāvāse

āvasissanti; ye hi keci, bhikkhave, etarahi ariyā ariyāvāse āvasanti, sabbe te imeva dasa ariyāvāse āvasanti. Ime kho, bhikkhave, dasa ariyāvāsā, ye ariyā āvasiṃsu vā āvasanti vā āvasissanti vā"ti.

Dasamaṃ.

Nāthavaggo dutiyo.

Senāsanañca pañcaṅgaṃ, Saṃyojanākhilena ca; Appamādo āhuneyyo, Dve nāthā dve ariyāvāsāti.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

49. Sarīraṭṭhadhammasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā sarīraṭṭhā. Katame dasa? Sītaṃ, uṇhaṃ, jighacchā, pipāsā, uccāro, passāvo, kāyasaṃvaro, vacīsaṃvaro, ājīvasaṃvaro, ponobhaviko bhavasaṅkhāro—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā sarīraṭṭhā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

113. Paṭhamaadhammasutta

"Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo anattho ca; dhammo ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā anatthañca, dhammañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabbaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, adhammo ca anattho ca? Micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi, micchāñāṇaṃ, micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhammo ca anattho ca.

Katamo ca, bhikkhave, dhammo ca attho ca? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, sammāñāṇaṃ, sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dhammo ca attho ca.

'Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo anattho ca; dhammo ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā anatthañca, dhammañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

30. Dutiyakosalasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo uyyodhikā nivatto hoti vijitasaṅgāmo laddhādhippāyo. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena ārāmo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova ārāmaṃ pāvisi. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "kahaṃ nu kho, bhante, bhagavā etarahi viharati arahaṃ sammāsambuddho. Dassanakāmā hi mayaṃ, bhante, taṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. "Eso, mahārāja, vihāro saṃvutadvāro. Tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno ālindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭehi; vivarissati te bhagavā dvāran"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo yena so vihāro saṃvutadvāro, tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno ālindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭesi. Vivari bhagavā dvāraṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo vihāraṃ pavisitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavato pādāni mukhena ca paricumbati pāṇīhi ca parisambāhati nāmañca sāveti: "rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo; rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo"ti.

"Kaṃ pana tvaṃ, mahārāja, atthavasaṃ sampassamāno imasmiṃ sarīre evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karosi, mettūpahāraṃ upadaṃsesī"ti? "Kataññutaṃ kho ahaṃ, bhante, kataveditaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi.

Bhagavā hi, bhante, bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya bahuno janassa ariye ñāye patiṭṭhāpitā yadidaṃ kalyāṇadhammatāya kusaladhammatāya. Yampi, bhante, bhagavā bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya bahuno janassa ariye ñāye patiṭṭhāpitā yadidaṃ kalyāṇadhammatāya kusaladhammatāya, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (1)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā sīlavā vuddhasīlo ariyasīlo kusalasīlo kusalasīlena samannāgato. Yampi, bhante, bhagavā sīlavā vuddhasīlo

ariyasīlo kusalasīlo kusalasīlena samannāgato, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (2)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā dīgharattaṃ āraññiko, arañña-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati. Yampi, bhante, bhagavā dīgharattaṃ āraññiko, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (3)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena. Yampi, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (4)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Yampi, bhante, bhagavā āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (5)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpāya kathāya nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Yampi, bhante, bhagavā yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā ... pe ... vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpāya kathāya nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (6)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Yampi, bhante, bhagavā catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasir-

alābhī, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (7)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampi, bhante, bhagavā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (8)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Yampi, bhante, bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (9)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ ce-

tovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi, bhante, bhagavā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati, idampi kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno bhagavati evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karomi, mettūpahāraṃ upadaṃsemi. (10)

Handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma. Bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, mahārāja, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmīti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo tatiyo.

Sīhādhivutti kāyena, cundena kasiṇena ca; Kāḷī ca dve mahāpañhā, kosalehi pare duveti.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

38. Saṅghasāmaggīsutta

"'Saṃghasāmaggī, saṃghasāmaggī'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṃgho samaggo hotī"ti? "Idhupāli, bhikkhū adhammaṃ adhammoti dīpenti, dhammaṃ dhammoti dīpenti, avinayaṃ avinayoti dīpenti, vinayaṃ vinayoti dīpenti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti, paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. Te imehi dasahi vatthūhi na avakassanti na apakassanti na āveni kammāni karonti na āveni pātimokkhaṃ uddisanti. Ettāvatā kho, upāli, saṃgho samaggo hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

140. Sāvajjasutta

"Sāvajjañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi anavajjañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, sāvajjo dhammo? Micchādiṭṭhi

... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāvajjo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, anavajjo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anavajjo dhammo"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

72. Kaṇṭakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ sambahulehi abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṃ—āyasmatā ca cālena, āyasmatā ca upacālena, āyasmatā ca kukkuṭena, āyasmatā ca kaḷimbhena, āyasmatā ca nikaṭena, āyasmatā ca kaṭissahena; aññehi ca abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṃ.

Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī bhadrehi bhadrehi yānehi parapurāya uccāsaddā mahāsaddā mahāvanaṃ ajjhogāhanti bhagavantaṃ dassanāya. Atha kho tesaṃ āyasmantānaṃ etadahosi: "ime kho sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī bhadrehi bhadrehi yānehi parapurāya uccāsaddā mahāsaddā mahāvanaṃ ajjhogāhanti bhagavantaṃ dassanāya. Saddakaṇṭakā kho pana jhānā vuttā bhagavatā. Yannūna mayaṃ yena gosiṅgasālavanadāyo tenupasaṅkameyyāma. Tattha mayaṃ appasaddā appākiṇṇā phāsuṃ vihareyyāmā"ti. Atha kho te āyasmanto yena gosiṅgasālavanadāyo tenupasaṅkamiṃsu; tattha te āyasmanto appasaddā appākiṇṇā phāsuṃ viharanti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kahaṃ nu kho, bhikkhave, cālo, kahaṃ upacālo, kahaṃ kukkuṭo, kahaṃ kaḷimbho, kahaṃ nikaṭo, kahaṃ kaṭissaho; kahaṃ nu kho te, bhikkhave, therā sāvakā gatā"ti?

"Idha, bhante, tesaṃ āyasmantānaṃ etadahosi: 'ime kho sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī bhadrehi bhadrehi yānehi parapurāya uccāsaddā mahāsaddā mahāvanaṃ ajjhogāhanti bhagavantaṃ dassanāya saddakaṇṭakā kho pana jhānā vuttā bhagavatā yannūna mayaṃ yena gosiṅgasālavanadāyo tenupasaṅkameyyāma tattha mayaṃ appasaddā appākiṇṇā phāsuṃ vihareyyāmā'ti. Atha kho te, bhante, āyasmanto yena gosiṅgasālavanadāyo tenupasaṅkamiṃsu. Tattha te āyasmanto appasaddā appākiṇṇā phāsuṃ viharantī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhave, yathā te mahāsāvakā sammā byākaramānā byākareyyuṃ, saddakaṇṭakā hi, bhikkhave, jhānā vuttā mayā.

Dasayime, bhikkhave, kaṇṭakā. Katame dasa? Pavivekārāmassa saṅgaṇikārāmatā kaṇṭako, asubhanimittānuyogaṃ anuyuttassa subhanimittānuyogo kaṇṭako, indriyesu guttadvārassa visūkadassanaṃ kaṇṭako, brahmacariyassa mātugāmūpacāro kaṇṭako, paṭhamassa jhānassa saddo kaṇṭako, dutiyassa jhānassa vitakkavicārā kaṇṭakā, tatiyassa jhānassa pīti kaṇṭako, catutthassa jhānassa assāsapassāso kaṇṭako, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā saññā ca vedanā ca kaṇṭako rāgo kaṇṭako doso kaṇṭako moho kaṇṭako.

Akaṇṭakā, bhikkhave, viharatha. Nikkaṇṭakā, bhikkhave, viharatha. Akaṇṭakanikkaṇṭakā, bhikkhave, viharatha. Akaṇṭakā, bhikkhave, arahanto; nikkaṇṭakā, bhikkhave, arahanto; akaṇṭakanikkaṇṭakā, bhikkhave, arahanto"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

20. Aparapuggalavagga

199–210. Nasevitabbādisutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo na sevitabbo. Katamehi dasahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhiko hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato puggalo na sevitabbo.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo sevitabbo. Katamehi dasahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhiko hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato puggalo sevitabbo. (1)

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo na bhajitabbo ... pe ... bhajitabbo ... na payirupāsitabbo ... payirupāsitabbo ... na pujjo hoti ... pujjo hoti ... na pāsaṃso hoti ... pāsaṃso hoti ... agāravo hoti ... gāravo hoti ... appatisso hoti ... sappatisso hoti ... na ārādhako hoti ... ārādhako hoti ... na visujjhati ... visujjhati ... mānaṃ nādhibhoti ...

mānaṃ adhibhoti ... paññāya na vaḍḍhati ... paññāya vaḍḍhati ... pe .... (2–11.)

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo bahuṃ apuññaṃ pasavati ... bahuṃ puññaṃ pasavati. Katamehi dasahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhiko hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato puggalo bahuṃ puññaṃ pasavatī"ti. (12)

Aparapuggalavaggo pañcamo.

Catuttho paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

52. Sāriputtasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"No ce, āvuso, bhikkhu paracittapariyāyakusalo hoti, atha 'sacittapariyāyakusalo bhavissāmī'ti—evañhi vo, āvuso, sikkhitabbaṃ.

Kathañcāvuso, bhikkhu sacittapariyāyakusalo hoti? Seyyathāpi, āvuso, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sace tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya vāyamati. No ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tenevattamano hoti paripuṇṇasaṅkappo: 'lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me'ti.

Evamevaṃ kho, āvuso, bhikkhuno paccavekkhaṇā bahukārā hoti kusalesu dhammesu: 'abhijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, anabhijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, byāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, abyāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, thinamiddhapariyuṭṭhito nu kho bahulaṃ viharāmi, vigatathinamiddho nu kho bahulaṃ viharāmi, uddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, anuddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, vicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, tiṇṇavicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, kodhano nu kho bahulaṃ viharāmi, akkod-

hano nu kho bahulaṃ viharāmi, saṅkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, asaṅkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, sāraddhakāyo nu kho bahulaṃ viharāmi, asāraddhakāyo nu kho bahulaṃ viharāmi, kusīto nu kho bahulaṃ viharāmi, āraddhavīriyo nu kho bahulaṃ viharāmi, samāhito nu kho bahulaṃ viharāmi, asamāhito nu kho bahulaṃ viharāmī'ti.

Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhijjhālu bahulaṃ viharāmi ... pe ... asamāhito bahulaṃ viharāmī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, āvuso, ādittacelo vā ādittasīso vā. Tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṃ kho, āvuso, tena bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'anabhijjhālu bahulaṃ viharāmi ... pe ... samāhito bahulaṃ viharāmī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesuyeva kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

4. Dutiyaupanisasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi ... pe ... "dussīlassa, āvuso, sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, āvuso, sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti ...

pe … vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi … pheggupi … sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti … pe … vimuttiñāṇadassanan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

146. Kaṇhamaggasutta

"Kaṇhamaggañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi sukkamaggañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, kaṇhamaggo? Micchādiṭṭhi … pe … micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, kaṇhamaggo. Katamo ca, bhikkhave, sukkamaggo? Sammādiṭṭhi … pe … sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukkamaggo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

144. Dukkhavipākasutta

"Dukkhavipākañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi sukhavipākañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, dukkhavipāko dhammo? Micchādiṭṭhi … pe … micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhavipāko dhammo. Katamo ca, bhikkhave, sukhavipāko dhammo? Sammādiṭṭhi … pe … sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhavipāko dhammo"ti.

Ekādasamaṃ.

Sādhuvaggo catuttho.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

12. Pañcaṅgasutta

"Pañcaṅgavippahīno, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgato imasmiṃ dhammavinaye 'kevalī vusitavā uttamapuriso'ti vuccati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu asekhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgato hoti.

Pañcaṅgavippahīno kho, bhikkhave, bhikkhu pañcaṅgasamannāgato imasmiṃ dhammavinaye 'kevalī vusitavā uttamapuriso'ti vuccati.

Kāmacchando ca byāpādo, thinamiddhañca bhikkhuno; Uddhaccaṃ vicikicchā ca, sabbasova na vijjati.

Asekhena ca sīlena, asekhena samādhinā; Vimuttiyā ca sampanno, ñāṇena ca tathāvidho.

Sa ve pañcaṅgasampanno, pañca aṅge vivajjayaṃ; Imasmiṃ dhammavinaye, kevalī iti vuccatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

211. Paṭhamanirayasaggasutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi dasahi? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno sabbapāṇabhūtesu. (1)

Adinnādāyī hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. (2)

Kāmesu micchācārī hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sasāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti. (3)

Musāvādī hoti, sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhiputṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'na passāmī'ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. (4)

Pisuṇavāco hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amu-

tra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā bhinnānaṃ vā anuppadātā vaggārāmo vaggarato vagganandī, vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (5)

Pharusavāco hoti, yā sā vācā aṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisaṃvattanikā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (6)

Samphappalāpī hoti, akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti akālena anapadesaṃ apariyantavatiṃ anatthasaṃhitaṃ. (7)

Abhijjhālu hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ abhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mama assā'ti. (8)

Byāpannacitto hoti, paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā bajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesun'ti. (9)

Micchādiṭṭhiko hoti, viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā (10)

Sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi dasahi? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. (1)

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, na taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. (2)

Kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti. Yā tā māturakkhitā ... pe ... antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti. (3)

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. Sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhiputtho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'passāmī'ti. Iti attahetu vā parahetu vā

āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. (4)

Pisuṇavācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti—na ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī, samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (5)

Pharusavācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (6)

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī, atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. (7)

Anabhijjhālu hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ anabhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mama assā'ti. (8)

Abyāpannacitto hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā averā hontu abyāpajjā anīghā, sukhī attānaṃ pariharantū'ti. (9)

Sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. (10)

Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

141. Tapanīyasutta

"Tapanīyañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi atapanīyañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, tapanīyo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, tapanīyo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, atapanīyo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, atapanīyo dhammo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

76. Tayodhammasutta

"Tayome, bhikkhave, dhammā loke na saṃvijjeyyuṃ, na tathāgato loke uppajjeyya arahaṃ sammāsambuddho, na tathāgatappavedito dhammavinayo loke dibbeyya. Katame tayo? Jāti ca, jarā ca, maraṇañca—ime kho, bhikkhave, tayo dhammā loke na saṃvijjeyyuṃ, na tathāgato loke uppajjeyya arahaṃ sammāsambuddho, na tathāgatappavedito dhammavinayo loke dibbeyya. Yasmā ca kho, bhikkhave, ime tayo dhammā loke saṃvijjanti tasmā tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho, tasmā tathāgatappavedito dhammavinayo loke dibbati.

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo jātiṃ pahātuṃ jaraṃ pahātuṃ maraṇaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Rāgaṃ appahāya, dosaṃ appahāya, mohaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo jātiṃ pahātuṃ jaraṃ pahātuṃ maraṇaṃ pahātuṃ. (1)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo rāgaṃ pahātuṃ dosaṃ pahātuṃ mohaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Sakkāyadiṭṭhiṃ appahāya, vicikicchaṃ appahāya, sīlabbataparāmāsaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo rāgaṃ pahātuṃ dosaṃ pahātuṃ mohaṃ pahātuṃ. (2)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo sakkāyadiṭṭhiṃ pahātuṃ vicikicchaṃ pahātuṃ sīlabbataparāmāsaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Ayonisomanasikāraṃ appahāya, kummaggasevanaṃ appahāya, cetaso līnattaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo sakkāyadiṭṭhiṃ pahātuṃ vicikicchaṃ pahātuṃ sīlabbataparāmāsaṃ pahātuṃ. (3)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo ayoniso manasikāraṃ pahātuṃ kummaggasevanaṃ pahātuṃ cetaso līnattaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Muṭṭhassaccaṃ appahāya, asampajaññaṃ appahāya, cetaso vikkhepaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo ayonisomanasikāraṃ pahātuṃ kummaggasevanaṃ pahātuṃ cetaso līnattaṃ pahātuṃ. (4)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo muṭṭhassaccaṃ pahātuṃ asampajaññaṃ pahātuṃ cetaso vikkhepaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Ariyānaṃ adassanakamyataṃ appahāya, ariyadhammassa aso-

tukamyataṃ appahāya, upārambhacittataṃ appahāya— ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo muṭṭhassaccaṃ pahātuṃ asampajaññaṃ pahātuṃ cetaso vikkhepaṃ pahātuṃ. (5)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahātuṃ ariyadhammassa asotukamyataṃ pahātuṃ upārambhacittataṃ pahātuṃ. Katame tayo? Uddhaccaṃ appahāya, asaṃvaraṃ appahāya, dussilyaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahātuṃ ariyadhammassa asotukamyataṃ pahātuṃ upārambhacittataṃ pahātuṃ. (6)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo uddhaccaṃ pahātuṃ asaṃvaraṃ pahātuṃ dussilyaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Assaddhiyaṃ appahāya, avadaññutaṃ appahāya, kosajjaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo uddhaccaṃ pahātuṃ asaṃvaraṃ pahātuṃ dussilyaṃ pahātuṃ. (7)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo assaddhiyaṃ pahātuṃ avadaññutaṃ pahātuṃ kosajjaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Anādariyaṃ appahāya, dovacassataṃ appahāya, pāpamittataṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo assaddhiyaṃ pahātuṃ avadaññutaṃ pahātuṃ kosajjaṃ pahātuṃ. (8)

Tayome, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo anādariyaṃ pahātuṃ dovacassataṃ pahātuṃ pāpamittataṃ pahātuṃ. Katame tayo? Ahirikaṃ appahāya, anottappaṃ appahāya, pamādaṃ appahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme appahāya abhabbo anādariyaṃ pahātuṃ dovacassataṃ pahātuṃ pāpamittataṃ pahātuṃ. (9)

Ahirikoyaṃ, bhikkhave, anottāpī pamatto hoti. So pamatto samāno abhabbo anādariyaṃ pahātuṃ dovacassataṃ pahātuṃ pāpamittataṃ pahātuṃ. So pāpamitto samāno abhabbo assaddhiyaṃ pahātuṃ avadaññutaṃ pahātuṃ kosajjaṃ pahātuṃ. So kusīto samāno abhabbo uddhaccaṃ pahātuṃ asaṃvaraṃ pahātuṃ dussilyaṃ pahātuṃ. So dussīlo samāno abhabbo ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahātuṃ ariyadhammassa asotukamyataṃ pahātuṃ upārambhacittataṃ pahātuṃ. So upārambhacitto samāno abhabbo muṭṭhassaccaṃ pahātuṃ asampajaññaṃ pahātuṃ cetaso vikkhepaṃ pahātuṃ. So vikkhittacitto samāno abhabbo ayonisomanasikāraṃ pahātuṃ kummaggasevanaṃ pahātuṃ

cetaso līnattaṃ pahātuṃ. So līnacitto samāno abhabbo sakkāyadiṭṭhiṃ pahātuṃ vicikicchaṃ pahātuṃ sīlabbataparāmāsaṃ pahātuṃ. So vicikiccho samāno abhabbo rāgaṃ pahātuṃ dosaṃ pahātuṃ mohaṃ pahātuṃ. So rāgaṃ appahāya dosaṃ appahāya mohaṃ appahāya abhabbo jātiṃ pahātuṃ jaraṃ pahātuṃ maraṇaṃ pahātuṃ. (10)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo jātiṃ pahātuṃ jaraṃ pahātuṃ maraṇaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Rāgaṃ pahāya, dosaṃ pahāya, mohaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo jātiṃ pahātuṃ jaraṃ pahātuṃ maraṇaṃ pahātuṃ. (1)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo rāgaṃ pahātuṃ dosaṃ pahātuṃ mohaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Sakkāyadiṭṭhiṃ pahāya, vicikicchaṃ pahāya, sīlabbataparāmāsaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo rāgaṃ pahātuṃ dosaṃ pahātuṃ mohaṃ pahātuṃ. (2)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo sakkāyadiṭṭhiṃ pahātuṃ vicikicchaṃ pahātuṃ sīlabbataparāmāsaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Ayonisomanasikāraṃ pahāya, kummaggasevanaṃ pahāya, cetaso līnattaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo sakkāyadiṭṭhiṃ pahātuṃ vicikicchaṃ pahātuṃ sīlabbataparāmāsaṃ pahātuṃ. (3)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo ayonisomanasikāraṃ pahātuṃ kummaggasevanaṃ pahātuṃ cetaso līnattaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Muṭṭhassaccaṃ pahāya, asampajaññaṃ pahāya, cetaso vikkhepaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo ayonisomanasikāraṃ pahātuṃ kummaggasevanaṃ pahātuṃ cetaso līnattaṃ pahātuṃ. (4)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo muṭṭhassaccaṃ pahātuṃ asampajaññaṃ pahātuṃ cetaso vikkhepaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahāya, ariyadhammassa asotukamyataṃ pahāya, upārambhacittataṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo muṭṭhassaccaṃ pahātuṃ asampajaññaṃ pahātuṃ cetaso vikkhepaṃ pahātuṃ. (5)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahātuṃ ariyadhammassa asotukamyataṃ pahātuṃ upārambhacittataṃ pahātuṃ. Katame tayo? Uddhaccaṃ pahāya, asaṃvaraṃ

pahāya, dussilyaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahātuṃ ariyadhammassa asotukamyataṃ pahātuṃ upārambhacittataṃ pahātuṃ. (6)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo uddhaccaṃ pahātuṃ asaṃvaraṃ pahātuṃ dussilyaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Assaddhiyaṃ pahāya, avadaññutaṃ pahāya, kosajjaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo uddhaccaṃ pahātuṃ asaṃvaraṃ pahātuṃ dussilyaṃ pahātuṃ. (7)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo assaddhiyaṃ pahātuṃ avadaññutaṃ pahātuṃ kosajjaṃ pahātuṃ. Katame tayo? Anādariyaṃ pahāya, dovacassataṃ pahāya, pāpamittataṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo assaddhiyaṃ pahātuṃ avadaññutaṃ pahātuṃ kosajjaṃ pahātuṃ. (8)

Tayome, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo anādariyaṃ pahātuṃ dovacassataṃ pahātuṃ pāpamittataṃ pahātuṃ. Katame tayo? Ahirikaṃ pahāya, anottappaṃ pahāya, pamādaṃ pahāya—ime kho, bhikkhave, tayo dhamme pahāya bhabbo anādariyaṃ pahātuṃ dovacassataṃ pahātuṃ pāpamittataṃ pahātuṃ. (9)

Hirīmāyaṃ, bhikkhave, ottāpī appamatto hoti. So appamatto samāno bhabbo anādariyaṃ pahātuṃ dovacassataṃ pahātuṃ pāpamittataṃ pahātuṃ. So kalyāṇamitto samāno bhabbo assaddhiyaṃ pahātuṃ avadaññutaṃ pahātuṃ kosajjaṃ pahātuṃ. So āraddhavīriyo samāno bhabbo uddhaccaṃ pahātuṃ asaṃvaraṃ pahātuṃ dussilyaṃ pahātuṃ. So sīlavā samāno bhabbo ariyānaṃ adassanakamyataṃ pahātuṃ ariyadhammassa asotukamyataṃ pahātuṃ upārambhacittataṃ pahātuṃ. So anupārambhacitto samāno bhabbo muṭṭhassaccaṃ pahātuṃ asampajaññaṃ pahātuṃ cetaso vikkhepaṃ pahātuṃ. So avikkhittacitto samāno bhabbo ayonisomanasikāraṃ pahātuṃ kummaggasevanaṃ pahātuṃ cetaso līnattaṃ pahātuṃ. So alīnacitto samāno bhabbo sakkāyadiṭṭhiṃ pahātuṃ vicikicchaṃ pahātuṃ sīlabbataparāmāsaṃ pahātuṃ. So avicikiccho samāno bhabbo rāgaṃ pahātuṃ dosaṃ pahātuṃ mohaṃ pahātuṃ. So rāgaṃ pahāya dosaṃ pahāya mohaṃ pahāya bhabbo jātiṃ pahātuṃ jaraṃ pahātuṃ maraṇaṃ pahātun”ti. (10)

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

23. Rāgapeyyāla

240–266

“Rāgassa, bhikkhave, pariññāya … pe … parikkhayāya … pahānāya … khayāya … vayāya … virāgāya … nirodhāya … () cāgāya … paṭinissaggāya … pe … ime dasa dhammā bhāvetabbā”.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

195. Bhāvetabbadhammasutta

“Bhāvetabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na bhāvetabbañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, na bhāvetabbo dhammo? Pāṇātipāto … pe … micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na bhāvetabbo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, bhāvetabbo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī … pe … sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvetabbo dhammo”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

217. Paṭhamasañcetanikasutta

“Nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi. Tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā dukkhassantakiriyaṃ vadāmi.

Tatra, bhikkhave, tividhā kāyakammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti; catubbidhā vacīkammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti; tividhā manokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā kāyakammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti, luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno sabbapāṇabhūtesu. (1)

Adinnādāyī hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. (2)

Kāmesumicchācārī hoti, yā tā māturakkhitā ... pe ... antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti. (3)

Evaṃ kho, bhikkhave, tividhā kāyakammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti? Idha, bhikkhave, ekacco musāvādī hoti. Sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. (4)

Pisuṇavāco hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā bhinnānaṃ vā anuppadātā vaggārāmo vaggarato vagganandī, vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (5)

Pharusavāco hoti, yā sā vācā aṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā. Asamādhisaṃvattanikā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (6)

Samphappalāpī hoti, akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti akālena anapadesaṃ apariyantavatiṃ anatthasaṃhitaṃ. (7)

Evaṃ kho, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā manokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti? Idha, bhikkhave, ekacco abhijjhālu hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ, taṃ abhijjhātā hoti: 'aho vata, yaṃ parassa taṃ mama assā'ti. (8)

Byāpannacitto hoti, paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā bajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesun'ti. (9)

Micchādiṭṭhiko hoti, viparītadassano: 'natthi dinnaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. (10)

Evaṃ kho, bhikkhave, tividhā manokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikā dukkhudrayā dukkhavipākā hoti.

Tividhakāyakammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti; catubbidhavacīkammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti; tividhamanokammantasandosabyāpatti akusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, apaṇṇako maṇi uddhaṅkhitto yena yeneva patiṭṭhāti suppatiṭṭhitaṃyeva patiṭṭhāti; evamevaṃ kho, bhikkhave, tividhakāyakammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti; catubbidhavacīkammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti; tividhamanokammantasandosabyāpattiakusalasañcetanikāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantīti.

Nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi, tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā dukkhassantakiriyaṃ vadāmi.

Tatra, bhikkhave, tividhā kāyakammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti; catubbidhā vacīkammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti; tividhā manokammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā kāyakammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti? Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati ... pe .... (1)

Adinnādānā paṭivirato hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, na taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. (2)

Kāmesumicchācāraṃ pahāya, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti. Yā tā māturakkhitā ... pe ... antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu

na cārittaṃ āpajjitā hoti. (3)

Evaṃ kho, bhikkhave, tividhā kāyakammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti? Idha, bhikkhave, ekacco musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. Sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'passāmī'ti, iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. (4)

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti—na ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandiṃ, samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (5)

Pharusaṃ vācaṃ pahāya, pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (6)

Samphappalāpaṃ pahāya, samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. (7)

Evaṃ kho, bhikkhave, catubbidhā vacīkammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Kathañca, bhikkhave, tividhā manokammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti? Idha, bhikkhave, ekacco anabhijjhālu hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ anabhijjhātā hoti: 'aho vata, yaṃ parassa taṃ mamassā'ti. (8)

Abyāpannacitto hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā averā hontu abyāpajjā anīghā, sukhī attānaṃ pariharantū'ti. (9)

Sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. (10)

Evaṃ kho, bhikkhave, tividhā manokammantasampatti kusalasañcetanikā sukhudrayā sukhavipākā hoti.

Tividhakāyakammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; catubbidhavacīkammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; tividhamanokammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā, bhikkhave, sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, apaṇṇako maṇi uddhaṅkhitto yena yeneva patiṭṭhāti suppatiṭṭhitaṃyeva patiṭṭhāti; evamevaṃ kho, bhikkhave, tividhakāyakammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; catubbidhavacīkammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti; tividhamanokammantasampattikusalasañcetanikāhetu vā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi. Tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā dukkhassantakiriyaṃ vadāmī"ti. Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

58. Mūlakasutta

"Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kiṃmūlakā, āvuso, sabbe dhammā, kiṃsambhavā sabbe dhammā, kiṃsamudayā sabbe dhammā, kiṃsamosaraṇā sabbe dhammā, kiṃpamukhā sabbe dhammā, kiṃadhipateyyā sabbe dhammā, kiṃuttarā sabbe dhammā, kiṃsārā sabbe dhammā, kiṃogadhā sabbe dhammā, kiṃpariyosānā sabbe dhammā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ kinti byākareyyāthā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ.

Bhagavā etadavoca:

"Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kiṃmūlakā, āvuso, sabbe dhammā, kiṃsambhavā sabbe dhammā, kiṃsamudayā sabbe dhammā, kiṃsamosaraṇā sabbe dhammā, kiṃpamukhā sabbe dhammā, kiṃ adhipateyyā sabbe dhammā, kiṃuttarā sabbe dhammā, kiṃsārā sabbe dhammā, kiṃogadhā sabbe dhammā, kiṃpariyosānā sabbe dhammā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'chandamūlakā, āvuso, sabbe dhammā, manasikārasambhavā sabbe dhammā, phassasamudayā sabbe dhammā, vedanāsamosaraṇā sabbe dhammā, samādhippamukhā sabbe dhammā, satādhipateyyā sabbe dhammā, paññuttarā sabbe dhammā, vimuttisārā sabbe dhammā, amatogadhā sabbe dhammā, nibbānapariyosānā sabbe dhammā'ti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

36. Sāmaṇerasutta

"Katihi nu kho, bhante, dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo"ti? "Dasahi kho, upāli, dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi dasahi? Idhupāli, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; pātimokkhaṃ kho panassa vitthārena svāgataṃ hoti suvibhattaṃ suppavattaṃ suvinicchitaṃ suttaso anubyañjanaso; paṭibalo hoti gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā; paṭibalo hoti anabhiratiṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā; paṭibalo hoti uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ; paṭibalo hoti uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ; paṭibalo hoti adhisīle samādapetuṃ; paṭibalo hoti adhicitte samādapetuṃ; paṭibalo hoti adhipaññāya samādapetuṃ. Imehi kho, upāli, dasahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

103. Micchattasutta

“Micchattaṃ, bhikkhave, āgamma virādhanā hoti, no ārādhanā. Kathañca, bhikkhave, micchattaṃ āgamma virādhanā hoti, no ārādhanā? Micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo pahoti, micchāsaṅkappassa micchāvācā pahoti, micchāvācassa micchākammanto pahoti, micchākammantassa micchāājīvo pahoti, micchāājīvassa micchāvāyāmo pahoti, micchāvāyāmassa micchāsati pahoti, micchāsatissa micchāsamādhi pahoti, micchāsamādhissa micchāñāṇaṃ pahoti, micchāñāṇissa micchāvimutti pahoti. Evaṃ kho, bhikkhave, micchattaṃ āgamma virādhanā hoti, no ārādhanā.

Sammattaṃ, bhikkhave, āgamma ārādhanā hoti, no virādhanā. Kathañca, bhikkhave, sammattaṃ āgamma ārādhanā hoti, no virādhanā? Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, sammāsaṅkappo pahoti, sammāsaṅkappassa sammāvācā pahoti, sammāvācassa sammākammanto pahoti, sammākammantassa sammāājīvo pahoti, sammāājīvassa sammāvāyāmo pahoti, sammāvāyāmassa sammāsati pahoti, sammāsatissa sammāsamādhi pahoti, sammāsamādhissa sammāñāṇaṃ pahoti, sammāñāṇissa sammāvimutti pahoti. Evaṃ kho, bhikkhave, sammattaṃ āgamma ārādhanā hoti, no virādhanā”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

77. Kākasutta

“Dasahi, bhikkhave, asaddhammehi samannāgato kāko. Katamehi dasahi? Dhaṃsī ca, pagabbho ca, tintiṇo ca, mahagghaso ca, luddo ca, akāruṇiko ca, dubbalo ca, oravitā ca, muṭṭhassati ca, necayiko ca—imehi kho, bhikkhave, dasahi asaddhammehi samannāgato kāko. Evamevaṃ kho, bhikkhave, dasahi asaddhammehi samannāgato pāpabhikkhu. Katamehi dasahi? Dhaṃsī ca, pagabbho ca, tintiṇo ca, mahagghaso ca, luddo ca, akāruṇiko ca, dubbalo ca, oravitā ca, muṭṭhassati ca, necayiko ca—imehi kho, bhikkhave, dasahi asaddhammehi samannāgato pāpabhikkhū”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

48. Pabbajitaabhiṇhasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbā. Katame dasa?

'Vevaṇṇiyamhi ajjhupagato'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (1)

'Parapaṭibaddhā me jīvikā'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (2)

'Añño me ākappo karaṇīyo'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (3)

'Kacci nu kho me attā sīlato na upavadatī'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (4)

'Kacci nu kho maṃ anuvicca viññū sabrahmacārī sīlato na upavadantī'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (5)

'Sabbehi me piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (6)

'Kammassakomhi kammadāyādo kammayoni kammabandhu kammapaṭisaraṇo, yaṃ kammaṃ karissāmi kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā tassa dāyādo bhavissāmī'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (7)

'Kathaṃbhūtassa me rattindivā vītivattantī'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (8)

'Kacci nu kho ahaṃ suññāgāre abhiramāmī'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (9)

'Atthi nu kho me uttari manussadhammo alamariyañāṇadassanaviseso adhigato, yenāhaṃ pacchime kāle sabrahmacārīhi puṭṭho na maṅku bhavissāmī'ti pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbaṃ. (10)

Ime kho, bhikkhave, dasa dhammā pabbajitena abhiṇhaṃ paccavekkhitabbā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

148. Sappurisadhammasutta

"Sappurisadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi asappurisadhammañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asappurisadhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisadhammo. Katamo ca, bhikkhave, sappurisadhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisad-

hammo”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

16. Puggalavagga

155. Sevitabbasutta

“Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo na sevitabbo. Katamehi dasahi? Micchādiṭṭhiko hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāco hoti, micchākammanto hoti, micchāājīvo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsati hoti, micchāsamādhi hoti, micchāñāṇī hoti, micchāvimutti hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato puggalo na sevitabbo.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato puggalo sevitabbo. Katamehi dasahi? Sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāco hoti, sammākammanto hoti, sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, sammāñāṇī hoti, sammāvimutti hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato puggalo sevitabbo”ti.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

34. Upasampadāsutta

“Katihi nu kho, bhante, dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabban”ti? “Dasahi kho, upāli, dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ. Katamehi dasahi? Idhupāli, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; pātimokkhaṃ kho panassa vitthārena svāgataṃ hoti suvibhattaṃ suppavattaṃ suvinicchitaṃ suttaso anubyañjanaso; paṭibalo hoti gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā; paṭibalo hoti anabhiratiṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā; paṭibalo hoti uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ; paṭibalo hoti uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ; paṭibalo hoti adhisīle samā-

dapetuṃ; paṭibalo hoti adhicitte samādapetuṃ; paṭibalo hoti adhipaññāya samādapetuṃ. Imehi kho, upāli, dasahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabban"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

98. Therasutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato thero bhikkhu yassaṃ yassaṃ disāyaṃ viharati, phāsuyeva viharati. Katamehi dasahi? Thero hoti rattaññū cirapabbajito, sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu, bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdho, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, adhikaraṇasamuppādavūpasamakusalo hoti, dhammakāmo hoti piyasamudāhāro abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo, santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena, pāsādiko hoti abhikkantapaṭikkante susaṃvuto antaraghare nisajjāya, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato thero bhikkhu yassaṃ yassaṃ disāyaṃ viharati, phāsuyeva viharatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

5. Tatiyaupanisasutta

Tatra kho āyasmā ānando bhikkhū āmantesi ... pe ... "dussīlassa, āvuso, sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti pāmojjaṃ; pāmojje asati pāmojjavipannassa hatūpanisā hoti pīti; pītiyā asati pītivipannassa hatūpanisā hoti passaddhi; passaddhiyā asati passaddhivipannassa hatūpanisaṃ hoti sukhaṃ; sukhe asati sukhavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane

asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, dussīlassa sīlavipannassa hatūpaniso hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre asati avippaṭisāravipannassa hatūpanisaṃ hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ.

Sīlavato, āvuso, sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti pāmojjaṃ; pāmojje sati pāmojjasampannassa upanisasampannā hoti pīti; pītiyā sati pītisampannassa upanisasampannā hoti passaddhi; passaddhiyā sati passaddhisampannassa upanisasampannaṃ hoti sukhaṃ; sukhe sati sukhasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi; sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ; yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo; nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, āvuso, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, āvuso, sīlavato sīlasampannassa upanisasampanno hoti avippaṭisāro; avippaṭisāre sati avippaṭisārasampannassa upanisasampannaṃ hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

229–232

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati ... pe ... idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Vīsatiyā, bhikkhave ... pe ... tiṃsāya, bhikkhave ... pe ... cattārīsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati ... pe ... idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati".

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

143. Dukkhudrayasutta

"Dukkhudrayañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi sukhudrayañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, dukkhudrayo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhudrayo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, sukhudrayo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhudrayo dhammo"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

32. Pātimokkhaṭṭhapanāsutta

"Kati nu kho, bhante, pātimokkhaṭṭhapanā"ti? "Dasa kho, upāli, pātimokkhaṭṭhapanā. Katame dasa? Pārājiko tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, pārājikakathā vippakatā hoti, anupasampanno tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, anupasampannakathā vippakatā hoti, sikkhaṃ paccakkhātako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, sikkhaṃ paccakkhātakakathā vippakatā hoti, paṇḍako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, paṇḍakakathā vippakatā hoti, bhikkhunidūsako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, bhikkhunidūsakakathā vippakatā hoti—ime kho, upāli, dasa pātimokkhaṭṭhapanā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

192. Sappurisadhammasutta

"Sappurisadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi asappurisadhammañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asappurisadhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisadhammo.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisadhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisadhammo"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

90. Khīṇāsavabalasutta

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "kati nu kho, sāriputta, khīṇāsavassa bhikkhuno balāni, yehi balehi samannāgato khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'"ti?

"Dasa, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balāni, yehi balehi samannāgato khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. Katamāni dasa? Idha, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (1)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (2)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantībhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantībhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (3)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (4)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro sammappadhānā bhāvitā honti subhāvitā ... pe ... cattāro iddhipādā bhāvitā

honti subhāvitā ... pe ... pañcindriyāni ... pañca balāni bhāvitāni honti subhāvitāni ... satta bojjhaṅgā bhāvitā honti subhāvitā ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (5–10.)

Imāni kho, bhante, dasa khīṇāsavassa bhikkhuno balāni, yehi balehi samannāgato khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'"ti.

Dasamaṃ.

Theravaggo catuttho.

Vāhanānando puṇṇiyo, byākaraṃ katthimāniko; Napiyakkosakokāli, khīṇāsavabalena cāti.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

42. Paṭhamavivādamūlasutta

"Kati nu kho, bhante, vivādamūlānī"ti? "Dasa kho, upāli, vivādamūlāni. Katamāni dasa? Idhupāli, bhikkhū adhammaṃ dhammoti dīpenti, dhammaṃ adhammoti dīpenti, avinayaṃ vinayoti dīpenti, vinayaṃ avinayoti dīpenti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. Imāni kho, upāli, dasa vivādamūlānī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

96. Kokanudasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando rājagahe viharati tapodārāme. Atha kho āyasmā ānando rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena tapodā tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ. Tapodāya gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Kokanudopi kho paribbājako rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena tapodā

tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ.

Addasā kho kokanudo paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kvettha, āvuso"ti? "Ahamāvuso, bhikkhū"ti.

"Katamesaṃ, āvuso, bhikkhūnan"ti? "Samaṇānaṃ, āvuso, sakyaputtiyānan"ti.

"Puccheyyāma mayaṃ āyasmantaṃ kiñcideva desaṃ, sace āyasmā okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti. "Pucchāvuso, sutvā vedissāmā"ti.

"Kiṃ nu kho, bho, 'sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭ bhavan"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhi: 'sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho, 'asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭh bhavan"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhi: 'asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho, antavā loko ... pe ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavan"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhi: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Tena hi bhavaṃ na jānāti, na passatī"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, na jānāmi na passāmi. Jānāmahaṃ, āvuso, passāmī"ti.

"'Kiṃ nu kho, bho, sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭ bhavan'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhi—sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

'Kiṃ pana, bho, asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavan'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhi—asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

Kiṃ nu kho, bho, antavā loko ... pe ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavanti, iti puṭṭho

samāno: 'na kho ahaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhi—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

'Tena hi bhavaṃ na jānāti na passatī'ti, iti puṭṭho samāno: 'na kho ahaṃ, āvuso, na jānāmi na passāmi. Jānāmahaṃ, āvuso, passāmī'ti vadesi. Yathā kathaṃ panāvuso, imassa bhāsitassa attho daṭṭhabbo"ti?

"'Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti kho, āvuso, diṭṭhigatametaṃ. 'Asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti kho, āvuso, diṭṭhigatametaṃ. Antavā loko ... pe ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti kho, āvuso, diṭṭhigatametaṃ.

Yāvatā, āvuso, diṭṭhi yāvatā diṭṭhiṭṭhānaṃ diṭṭhiadhiṭṭhānaṃ diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ diṭṭhisamuṭṭhānaṃ diṭṭhisamugghāto, tamahaṃ jānāmi tamahaṃ passāmi. Tamahaṃ jānanto tamahaṃ passanto kyāhaṃ vakkhāmi: 'na jānāmi na passāmī'ti? Jānāmahaṃ, āvuso, passāmī"ti.

"Ko nāmo āyasmā, kathañca panāyasmantaṃ sabrahmacārī jānantī"ti? "'Ānando'ti kho me, āvuso, nāmaṃ. 'Ānando'ti ca pana maṃ sabrahmacārī jānantī"ti. "Mahācariyena vata kira, bho, saddhiṃ mantayamānā na jānimha: 'āyasmā ānando'ti. Sace hi mayaṃ jāneyyāma: 'ayaṃ āyasmā ānando'ti, ettakampi no nappaṭibhāyeyya. Khamatu ca me āyasmā ānando"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

23. Rāgapeyyāla

267–746

"Dosassa ... pe ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... () cāgāya ... paṭinissaggāya ... pe ... ime dasa dhammā bhāvetabbā"ti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Pañcamo paṇṇāsako samatto.

Dasakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 10
23. Rāgapeyyāla
239
"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya dasa dhammā bhāvetabbā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, sammāñāṇaṃ, sammāvimutti—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime dasa dhammā bhāvetabbā"ti.
Aṅguttara Nikāya 10
15. Ariyavagga
145. Ariyamaggasutta
"Ariyamaggañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi anariyamaggañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, anariyo maggo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti— ayaṃ vuccati, bhikkhave, anariyo maggo. Katamo ca, bhikkhave, ariyo maggo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo maggo"ti.
Paṭhamaṃ.
Aṅguttara Nikāya 10
18. Sādhuvagga
184. Vajjasutta
"Sāvajjañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi anavajjañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, sāvajjo dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāvajjo dhammo.
Katamo ca, bhikkhave, anavajjo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, anavajjo dhammo"ti.
Sattamaṃ.
Aṅguttara Nikāya 10
11. Samaṇasaññāvagga
105. Vijjāsutta
"Avijjā, bhikkhave, pubbaṅgamā akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā, anvadeva ahirikaṃ anottappaṃ. Avijjāgatassa, bhikkhave, aviddasuno micchādiṭṭhi pahoti, micchādiṭṭhikassa micchāsaṅkappo pahoti, micchāsaṅkappassa micchāvācā pahoti, micchāvācassa micchākammanto pahoti, micchākammantassa micchāājīvo pahoti, micchāājīvassa micchāvāyāmo pahoti, micchāvāyāmassa micchāsati pa-

hoti, micchāsatissa micchāsamādhi pahoti, micchāsamādhissa micchāñāṇaṃ pahoti, micchāñāṇissa micchāvimutti pahoti.

Vijjā, bhikkhave, pubbaṅgamā kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā, anvadeva hirottappaṃ. Vijjāgatassa, bhikkhave, viddasuno sammādiṭṭhi pahoti, sammādiṭṭhikassa sammāsaṅkappo pahoti, sammāsaṅkappassa sammāvācā pahoti, sammāvācassa sammākammanto pahoti, sammākammantassa sammāājīvo pahoti, sammāājīvassa sammāvāyāmo pahoti, sammāvāyāmassa sammāsati pahoti, sammāsatissa sammāsamādhi pahoti, sammāsamādhissa sammāñāṇaṃ pahoti, sammāñāṇissa sammāvimutti pahotī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

119. Paṭhamapaccorohaṇīsutta

Tena kho pana samayena jāṇussoṇi brāhmaṇo tadahuposathe sīsaṃnhāto navaṃ khomayugaṃ nivattho allakusamuṭṭhiṃ ādāya bhagavato avidūre ekamantaṃ ṭhito hoti.

Addasā kho bhagavā jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ tadahuposathe sīsaṃnhātaṃ navaṃ khomayugaṃ nivatthaṃ allakusamuṭṭhiṃ ādāya ekamantaṃ ṭhitaṃ. Disvāna jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "kiṃ nu tvaṃ, brāhmaṇa, tadahuposathe sīsaṃnhāto navaṃ khomayugaṃ nivattho allakusamuṭṭhiṃ ādāya ekamantaṃ ṭhito? Kiṃ nvajja brāhmaṇakulassā"ti? "Paccorohaṇī, bho gotama, ajja brāhmaṇakulassā"ti.

"Yathā kathaṃ pana, brāhmaṇa, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hotī"ti? "Idha, bho gotama, brāhmaṇā tadahuposathe sīsaṃnhātā navaṃ khomayugaṃ nivatthā allena gomayena pathaviṃ opuñjitvā haritehi kusehi pattharitvā antarā ca velaṃ antarā ca agyāgāraṃ seyyaṃ kappenti. Te taṃ rattiṃ tikkhattuṃ paccuṭṭhāya pañjalikā aggiṃ namassanti: 'paccorohāma bhavantaṃ, paccorohāma bhavantan'ti. Bahukena ca sappitelanavanītena aggiṃ santappenti. Tassā ca rattiyā accayena paṇītena khādanīyena bhojanīyena brāhmaṇe santappenti. Evaṃ, bho gotama, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hotī"ti.

"Aññathā kho, brāhmaṇa, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī hoti, aññathā ca pana ariyassa vinaye paccorohaṇī hotī"ti. "Yathā kathaṃ pana, bho gotama, ariyassa vinaye paccorohaṇī hoti? Sādhu me bhavaṃ gotamo

tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye paccorohaṇī hotī”ti.

“Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bho”ti kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

“Idha, brāhmaṇa, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘micchādiṭṭhiyā kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchādiṭṭhiṃ pajahati; micchādiṭṭhiyā paccorohati.

… ‘Micchāsaṅkappassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāsaṅkappaṃ pajahati; micchāsaṅkappā paccorohati.

… ‘Micchāvācāya kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāvācaṃ pajahati; micchāvācāya paccorohati.

… ‘Micchākammantassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchākammantaṃ pajahati; micchākammantā paccorohati.

… ‘Micchāājīvassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāājīvaṃ pajahati; micchāājīvā paccorohati.

… ‘Micchāvāyāmassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāvāyāmaṃ pajahati; micchāvāyāmā paccorohati.

… ‘Micchāsatiyā kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāsatiṃ pajahati; micchāsatiyā paccorohati.

… ‘Micchāsamādhissa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāsamādhiṃ pajahati; micchāsamādhimhā paccorohati.

… ‘Micchāñāṇassa kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāñāṇaṃ pajahati; micchāñāṇamhā paccorohati.

… ‘Micchāvimuttiyā kho pāpako vipāko—diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā’ti. So iti paṭisaṅkhāya micchāvimuttiṃ pajahati; micchāvimuttiyā paccorohati. Evaṃ kho, brāhmaṇa, ariyassa vinaye paccorohaṇī hotī”ti.

"Aññathā, bho gotama, brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī, aññathā ca pana ariyassa vinaye paccorohaṇī hoti. Imissā ca, bho gotama, ariyassa vinaye paccorohaṇiyā brāhmaṇānaṃ paccorohaṇī kalaṃ nāgghati soḷasiṃ. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

79. Āghātavatthusutta

"Dasayimāni, bhikkhave, āghātavatthūni. Katamāni dasa? 'Anatthaṃ me acarī'ti āghātaṃ bandhati; 'anatthaṃ me caratī'ti āghātaṃ bandhati; 'anatthaṃ me carissatī'ti āghātaṃ bandhati; 'piyassa me manāpassa anatthaṃ acarī'ti ... pe ... 'anatthaṃ caratī'ti ... pe ... 'anatthaṃ carissatī'ti āghātaṃ bandhati, 'appiyassa me amanāpassa atthaṃ acarī'ti ... pe ... 'atthaṃ caratī'ti ... pe ... 'atthaṃ carissatī'ti āghātaṃ bandhati; aṭṭhāne ca kuppati—imāni kho, bhikkhave, dasa āghātavatthūnī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

59. Pabbajjāsutta

"Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yathāpabbajjāparicitañca no cittaṃ bhavissati, na cuppannā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ pariyādāya ṭhassanti; aniccasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, anattasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, asubhasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, ādīnavasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, lokassa samañca visamañca ñatvā taṃsaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, lokassa bhavañca vibhavañca ñatvā taṃsaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, lokassa samudayañca atthaṅgamañca ñatvā taṃsaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, pahānasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, virāgasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissati, nirodhasaññāparicitañca no cittaṃ bhavissatī'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno yathāpabbajjāparicitañca cittaṃ hoti na cuppannā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, aniccasaññāparicitañca cittaṃ hoti, anattasaññāparicitañca cittaṃ

hoti, asubhasaññāpariсitañca cittaṃ hoti, ādīnavasaññāpariсitañca cittaṃ hoti, lokassa samañca visamañca ñatvā taṃsaññāpariсitañca cittaṃ hoti, lokassa bhavañca vibhavañca ñatvā taṃsaññāpariсitañca cittaṃ hoti, lokassa samudayañca atthaṅgamañca ñatvā taṃsaññāpariсitañca cittaṃ hoti, pahānasaññāpariсitañca cittaṃ hoti, virāgasaññāpariсitañca cittaṃ hoti, nirodhasaññāpariсitañca cittaṃ hoti, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

189. Ariyamaggasutta

"Ariyamaggañca vo, bhikkhave, desessāmi anariyamaggañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, anariyo maggo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anariyo maggo.

Katamo ca, bhikkhave, ariyo maggo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo maggo"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

215. Visāradasutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā upāsikā avisāradā agāraṃ ajjhāvasati. Katamehi dasahi? Pāṇātipātinī hoti ... adinnādāyinī hoti ... kāmesumicchācārinī hoti ... musāvādinī hoti ... pisuṇavācā hoti ... pharusavācā hoti ... samphappalāpinī hoti ... abhijjhālunī hoti ... byāpannacittā hoti ... micchādiṭṭhikā hoti .... Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgatā upāsikā avisāradā agāraṃ ajjhāvasati.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā upāsikā visāradā agāraṃ ajjhāvasati. Katamehi dasahi? Pāṇātipātā paṭiviratā hoti ... adinnādānā paṭiviratā hoti ... kāmesumicchācārā paṭiviratā hoti ... musāvādā paṭiviratā hoti ... pisuṇāya vācāya paṭiviratā hoti ... pharusāya vācāya paṭiviratā hoti ... samphappalāpā paṭiviratā hoti ... anabhijjhālunī hoti ... abyāpannacittā hoti ... sammādiṭṭhikā hoti .... Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgatā upāsikā visāradā agāraṃ ajjhāvasatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10
13. Parisuddhavagga
124. Dutiyasutta
"Dasayime, bhikkhave, dhammā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā"ti.
Dutiyaṃ.
Aṅguttara Nikāya 10
9. Theravagga
83. Puṇṇiyasutta
Atha kho āyasmā puṇṇiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā puṇṇiyo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena appekadā tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti appekadā nappaṭibhātī"ti?
"Saddho ca, puṇṇiya, bhikkhu hoti, no ca upasaṅkamitā; neva tāva tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti. Yato ca kho, puṇṇiya, bhikkhu saddho ca hoti upasaṅkamitā ca, evaṃ tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti.
Saddho ca, puṇṇiya, bhikkhu hoti upasaṅkamitā ca, no ca payirupāsitā ... pe ... payirupāsitā ca, no ca paripucchitā ... paripucchitā ca, no ca ohitasoto dhammaṃ suṇāti ... ohitasoto ca dhammaṃ suṇāti, no ca sutvā dhammaṃ dhāreti ... sutvā ca dhammaṃ dhāreti, no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati ... dhātānañca dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti ... atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti, no ca kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā ... kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā, no ca sandassako hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ, neva tāva tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti.
Yato ca kho, puṇṇiya, bhikkhu saddho ca hoti, upasaṅkamitā ca, payirupāsitā ca, paripucchitā ca, ohitasoto ca dhammaṃ suṇāti, sutvā

ca dhammaṃ dhāreti, dhātānañca dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti, kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā, sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ—evaṃ tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti. Imehi kho, puṇṇiya, dasahi dhammehi samannāgatā ekantapaṭibhānā tathāgataṃ dhammadesanā hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

114. Dutiyaadhammasutta

"Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabbaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, adhammo, katamo ca dhammo, katamo ca anattho, katamo ca attho?

Micchādiṭṭhi, bhikkhave, adhammo; sammādiṭṭhi dhammo; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (1)

Micchāsaṅkappo, bhikkhave, adhammo; sammāsaṅkappo dhammo; ye ca micchāsaṅkappapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāsaṅkappapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (2)

Micchāvācā, bhikkhave, adhammo; sammāvācā dhammo; ye ca micchāvācāpaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāvācāpaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (3)

Micchākammanto, bhikkhave, adhammo; sammākammanto dhammo; ye ca micchākammantapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammākammantapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (4)

Micchāājīvo, bhikkhave, adhammo; sammāājīvo dhammo; ye ca micchāājīvapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ

anattho; sammāājīvapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (5)

Micchāvāyāmo, bhikkhave, adhammo; sammāvāyāmo dhammo; ye ca micchāvāyāmapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāvāyāmapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (6)

Micchāsati, bhikkhave, adhammo; sammāsati dhammo; ye ca micchāsatipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāsatipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (7)

Micchāsamādhi, bhikkhave, adhammo; sammāsamādhi dhammo; ye ca micchāsamādhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāsamādhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (8)

Micchāñāṇaṃ, bhikkhave, adhammo; sammāñāṇaṃ dhammo; ye ca micchāñāṇapaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāñāṇapaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (9)

Micchāvimutti, bhikkhave, adhammo; sammāvimutti dhammo; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho. (10)

'Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

174. Kammanidānasutta

"Pāṇātipātampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Adinnādānampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Kāmesumicchācārampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Musāvādampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Pisuṇavācampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Pharusavācampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Samphappalāpampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Abhijjhampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Byāpādampāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi.

Micchādiṭṭhimpāhaṃ, bhikkhave, tividhaṃ vadāmi—lobhahetukampi, dosahetukampi, mohahetukampi. Iti kho, bhikkhave, lobho kammanidānasambhavo, doso kammanidānasambhavo, moho kammanidānasambhavo. Lobhakkhayā kammanidānasaṅkhayo, dosakkhayā kammanidānasaṅkhayo, mohakkhayā kammanidānasaṅkhayo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

176. Cundasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā pāvāyaṃ viharati cundassa kammāraputtassa ambavane. Atha kho cundo kammāraputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cundaṃ kammāraputtaṃ bhagavā etadavoca: "kassa no tvaṃ, cunda, soceyyāni rocesī"ti? "Brāhmaṇā, bhante, pacchābhūmakā kamaṇḍalukā sevālamālikā aggiparicārikā udakorohakā soceyyāni paññapenti; tesāhaṃ soceyyāni rocemī"ti.

"Yathā kathaṃ pana, cunda, brāhmaṇā pacchābhūmakā kamaṇḍalukā sevālamālikā aggiparicārikā udakorohakā soceyyāni paññapentī"ti? "Idha, bhante, brāhmaṇā pacchābhūmakā kamaṇḍalukā sevālamālikā aggiparicārikā udakorohakā. Te sāvakaṃ evaṃ samādapenti: 'ehi

tvaṃ, ambho purisa, kālasseva uṭṭhahantova sayanamhā pathaviṃ āmaseyyāsi; no ce pathaviṃ āmaseyyāsi, allāni gomayāni āmaseyyāsi; no ce allāni gomayāni āmaseyyāsi, haritāni tiṇāni āmaseyyāsi; no ce haritāni tiṇāni āmaseyyāsi, aggiṃ paricareyyāsi; no ce aggiṃ paricareyyāsi, pañjaliko ādiccaṃ namasseyyāsi; no ce pañjaliko ādiccaṃ namasseyyāsi, sāyatatiyakaṃ udakaṃ oroheyyāsī'ti. Evaṃ kho, bhante, brāhmaṇā pacchābhūmakā kamaṇḍalukā sevālamālikā aggiparicārikā udakorohakā soceyyāni paññapenti; tesāhaṃ soceyyāni rocemī"ti.

"Aññathā kho, cunda, brāhmaṇā pacchābhūmakā kamaṇḍalukā sevālamālikā aggiparicārikā udakorohakā soceyyāni paññapenti, aññathā ca pana ariyassa vinaye soceyyaṃ hotī"ti. "Yathā kathaṃ pana, bhante, ariyassa vinaye soceyyaṃ hoti? Sādhu me, bhante, bhagavā tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye soceyyaṃ hotī"ti.

"Tena hi, cunda, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo kammāraputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Tividhaṃ kho, cunda, kāyena asoceyyaṃ hoti; catubbidhaṃ vācāya asoceyyaṃ hoti; tividhaṃ manasā asoceyyaṃ hoti.

Kathañca, cunda, tividhaṃ kāyena asoceyyaṃ hoti? Idha, cunda, ekacco pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno sabbapāṇabhūtesu. (1)

Adinnādāyī hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. (2)

Kāmesumicchācārī hoti. Yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sasāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti. (3)

Evaṃ kho, cunda, tividhaṃ kāyena asoceyyaṃ hoti.

Kathañca, cunda, catubbidhaṃ vācāya asoceyyaṃ hoti? Idha, cunda, ekacco musāvādī hoti. Sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti; apassaṃ vā āha: 'passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'na passāmī'ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. (4)

Pisuṇavāco hoti. Ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā, bhinnānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (5)

Pharusavāco hoti. Yā sā vācā aṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisaṃvattanikā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (6)

Samphappalāpī hoti akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī; anidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti akālena anapadesaṃ apariyantavatiṃ anatthasaṃhitaṃ. Evaṃ kho, cunda, catubbidhaṃ vācāya asoceyyaṃ hoti. (7)

Kathañca, cunda, tividhaṃ manasā asoceyyaṃ hoti? Idha, cunda, ekacco abhijjhālu hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ abhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mamassā'ti. (8)

Byāpannacitto hoti paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā bajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesun'ti. (9)

Micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, cunda, manasā tividhaṃ asoceyyaṃ hoti. (10)

Ime kho, cunda, dasa akusalakammapathā. Imehi kho, cunda, dasahi akusalehi kammapathehi samannāgato kālasseva uṭṭhahantova sayanamhā pathaviñcepi āmasati, asuciyeva hoti; no cepi pathaviṃ āmasati, asuciyeva hoti.

Allāni cepi gomayāni āmasati, asuciyeva hoti; no cepi allāni gomayāni āmasati, asuciyeva hoti.

Haritāni cepi tiṇāni āmasati, asuciyeva hoti; no cepi haritāni tiṇāni āmasati, asuciyeva hoti.

Aggiñcepi paricarati, asuciyeva hoti, no cepi aggiṃ paricarati, asuciyeva hoti.

Pañjaliko cepi ādiccaṃ namassati, asuciyeva hoti; no cepi pañjaliko ādiccaṃ namassati, asuciyeva hoti.

Sāyatatiyakañcepi udakaṃ orohati, asuciyeva hoti; no cepi sāy-

atatiyakaṃ udakaṃ orohati, asuciyeva hoti. Taṃ kissa hetu? Ime, cunda, dasa akusalakammapathā asucīyeva honti asucikaraṇā ca.

Imesaṃ pana, cunda, dasannaṃ akusalānaṃ kammapathānaṃ samannāgamanahetu nirayo paññāyati, tiracchānayoni paññāyati, pettivisayo paññāyati, yā vā panaññāpi kāci duggatiyo.

Tividhaṃ kho, cunda, kāyena soceyyaṃ hoti; catubbidhaṃ vācāya soceyyaṃ hoti; tividhaṃ manasā soceyyaṃ hoti.

Kathaṃ, cunda, tividhaṃ kāyena soceyyaṃ hoti? Idha, cunda, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. (1)

Adinnādānaṃ pahāya, adinnādānā paṭivirato hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, na taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. (2)

Kāmesumicchācāraṃ pahāya, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sasāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti. (3)

Evaṃ kho, cunda, tividhaṃ kāyena soceyyaṃ hoti.

Kathañca, cunda, catubbidhaṃ vācāya soceyyaṃ hoti? Idha, cunda, ekacco musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. Sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhiputtho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'passāmī'ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. (4)

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti—na ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, na amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (5)

Pharusaṃ vācaṃ pahāya, pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. (6)

Samphappalāpaṃ pahāya, samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī

bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī; nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. (7)

Evaṃ kho, cunda, catubbidhaṃ vācāya soceyyaṃ hoti.

Kathañca, cunda, tividhaṃ manasā soceyyaṃ hoti? Idha, cunda, ekacco anabhijjhālu hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ anabhijjhitā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mamassā'ti. (8)

Abyāpannacitto hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā averā hontu abyāpajjā, anīghā sukhī attānaṃ pariharantū'ti. (9)

Sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. (10)

Evaṃ kho, cunda, tividhaṃ manasā soceyyaṃ hoti.

Ime kho, cunda, dasa kusalakammapathā. Imehi kho, cunda, dasahi kusalehi kammapathehi samannāgato kālasseva uṭṭhahantova sayanamhā pathaviñcepi āmasati, suciyeva hoti; no cepi pathaviṃ āmasati, suciyeva hoti.

Allāni cepi gomayāni āmasati, suciyeva hoti; no cepi allāni gomayāni āmasati, suciyeva hoti.

Haritāni cepi tiṇāni āmasati, suciyeva hoti; no cepi haritāni tiṇāni āmasati, suciyeva hoti.

Aggiñcepi paricarati, suciyeva hoti; no cepi aggiṃ paricarati, suciyeva hoti.

Pañjaliko cepi ādiccaṃ namassati, suciyeva hoti; no cepi pañjaliko ādiccaṃ namassati, suciyeva hoti.

Sāyatatiyakañcepi udakaṃ orohati, suciyeva hoti; no cepi sāyatatiyakaṃ udakaṃ orohati, suciyeva hoti. Taṃ kissa hetu? Ime, cunda, dasa kusalakammapathā sucīyeva honti sucikaraṇā ca.

Imesaṃ pana, cunda, dasannaṃ kusalānaṃ kammapathānaṃ samannāgamanahetu devā paññāyanti, manussā paññāyanti, yā vā panaññāpi kāci sugatiyo"ti.

Evaṃ vutte, cundo kammāraputto bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu

ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

35. Nissayasutta

“Katihi nu kho, bhante, dhammehi samannāgatena bhikkhunā nissayo dātabbo”ti? “Dasahi kho, upāli, dhammehi samannāgatena bhikkhunā nissayo dātabbo. Katamehi dasahi? Idhupāli, bhikkhu sīlavā hoti … pe … samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti … pe … diṭṭhiyā suppaṭividdhā; pātimokkhaṃ kho panassa vitthārena svāgataṃ hoti suvibhattaṃ suppavattaṃ suvinicchitaṃ suttaso anubyañjanaso; paṭibalo hoti gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā; paṭibalo hoti anabhiratiṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā; paṭibalo hoti uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ; paṭibalo hoti uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ; paṭibalo hoti adhisīle … pe … adhicitte … adhipaññāya samādapetuṃ. Imehi kho, upāli, dasahi dhammehi samannāgatena bhikkhunā nissayo dātabbo”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

85. Katthīsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahācundo cetīsu viharati sahajātiyaṃ. Tatra kho āyasmā mahācundo bhikkhū āmantesi: “āvuso bhikkhave”ti. “Āvuso”ti kho te bhikkhū āyasmato mahācundassa paccassosuṃ. Āyasmā mahācundo etadavoca:

“Idhāvuso, bhikkhu katthī hoti vikatthī adhigamesu: ‘ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ tatiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ ākāsānañcāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ viññāṇañcāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipī’ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo samanuyuñjati samanuggāhati

samanubhāsati. So tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā jhāyinā samāpattikusalena paracittakusalena paracittapariyāyakusalena samanuyuñjiyamān samanuggāhiyamāno samanubhāsiyamāno irīṇaṃ āpajjati vicinaṃ āpajjati anayaṃ āpajjati byasanaṃ āpajjati anayabyasanaṃ āpajjati.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca manasi karoti: 'kiṃ nu kho ayamāyasmā katthī hoti vikatthī adhigamesu—ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi ... pe ... ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca pajānāti:

'Dīgharattaṃ kho ayamāyasmā khaṇḍakārī chiddakārī sabalakārī kammāsakārī na santatakārī na santatavutti sīlesu. Dussīlo kho ayamāyasmā. Dussilyaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (1)

Assaddho kho pana ayamāyasmā; assaddhiyaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (2)

Appassuto kho pana ayamāyasmā anācāro; appasaccaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (3)

Dubbaco kho pana ayamāyasmā; dovacassatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (4)

Pāpamitto kho pana ayamāyasmā; pāpamittatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (5)

Kusīto kho pana ayamāyasmā; kosajjaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (6)

Muṭṭhassati kho pana ayamāyasmā; muṭṭhassaccaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (7)

Kuhako kho pana ayamāyasmā; kohaññaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (8)

Dubbharo kho pana ayamāyasmā; dubbharatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (9)

Duppañño kho pana ayamāyasmā; duppaññatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ'. (10)

Seyyathāpi, āvuso, sahāyako sahāyakaṃ evaṃ vadeyya: 'yadā te,

samma, dhanena dhanakaraṇīyaṃ assa, yāceyyāsi maṃ dhanaṃ. Dassāmi te dhanan'ti. So kiñcideva dhanakaraṇīye samuppanne sahāyako sahāyakaṃ evaṃ vadeyya: 'attho me, samma, dhanena. Dehi me dhanan'ti. So evaṃ vadeyya: 'tena hi, samma, idha khanāhī'ti. So tatra khananto nādhigaccheyya. So evaṃ vadeyya: 'alikaṃ maṃ, samma, avaca; tucchakaṃ maṃ, samma, avaca—idha khanāhī'ti. So evaṃ vadeyya: 'nāhaṃ taṃ, samma, alikaṃ avacaṃ, tucchakaṃ avacaṃ. Tena hi, samma, idha khanāhī'ti. So tatrapi khananto nādhigaccheyya. So evaṃ vadeyya: 'alikaṃ maṃ, samma, avaca, tucchakaṃ maṃ, samma, avaca—idha khanāhī'ti. So evaṃ vadeyya: 'nāhaṃ taṃ, samma, alikaṃ avacaṃ, tucchakaṃ avacaṃ. Tena hi, samma, idha khanāhī'ti. So tatrapi khananto nādhigaccheyya. So evaṃ vadeyya: 'alikaṃ maṃ, samma, avaca, tucchakaṃ maṃ, samma, avaca—idha khanāhī'ti. So evaṃ vadeyya: 'nāhaṃ taṃ, samma, alikaṃ avacaṃ, tucchakaṃ avacaṃ. Api ca ahameva ummādaṃ pāpuṇiṃ cetaso vipariyāyan'ti.

Evamevaṃ kho, āvuso, bhikkhu katthī hoti vikatthī adhigamesu: 'ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ tatiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ ākāsānañcāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ viññāṇañcāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipi, ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo samanuyuñjati samanuggāhati samanubhāsati. So tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā jhāyinā samāpattikusalena paracittakusalena paracittapariyāyakusalena samanuyuñjiyamāno samanuggāhiyamāno samanubhāsiyamāno irīṇaṃ āpajjati vicinaṃ āpajjati anayaṃ āpajjati byasanaṃ āpajjati anayabyasanaṃ āpajjati.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca manasi karoti: 'kiṃ nu kho ayamāyasmā katthī hoti vikatthī adhigamesu—ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmipi ... pe ... ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmipi vuṭṭhahāmipī'ti.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittapariyāyakusalo cetasā ceto paricca pajānāti:

'Dīgharattaṃ kho ayamāyasmā khaṇḍakārī chiddakārī sabalakārī kammāsakārī, na santatakārī na santatavutti sīlesu. Dussīlo kho ayamāyasmā; dussilyaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (1)

Assaddho kho pana ayamāyasmā; assaddhiyaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (2)

Appassuto kho pana ayamāyasmā anācāro; appasaccaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (3)

Dubbaco kho pana ayamāyasmā; dovacassatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (4)

Pāpamitto kho pana ayamāyasmā; pāpamittatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (5)

Kusīto kho pana ayamāyasmā; kosajjaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (6)

Muṭṭhassati kho pana ayamāyasmā; muṭṭhassaccaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (7)

Kuhako kho pana ayamāyasmā; kohaññaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (8)

Dubbharo kho pana ayamāyasmā; dubbharatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (9)

Duppañño kho pana ayamāyasmā; duppaññatā kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ'. (10)

So vatāvuso, bhikkhu 'ime dasa dhamme appahāya imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vatāvuso, bhikkhu 'ime dasa dhamme pahāya imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

46. Sakkasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho sambahulā sakkā upāsakā tadahuposathe yena

bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho sakke upāsake bhagavā etadavoca: "api nu tumhe, sakkā, aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasathā"ti? "Appekadā mayaṃ, bhante, aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasāma, appekadā na upavasāmā"ti. "Tesaṃ vo, sakkā, alābhā tesaṃ dulladdhaṃ, ye tumhe evaṃ sokasabhaye jīvite maraṇasabhaye jīvite appekadā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasatha, appekadā na upavasatha.

Taṃ kiṃ maññatha, sakkā, idha puriso yena kenaci kammaṭṭhānena anāpajja akusalaṃ divasaṃ aḍḍhakahāpaṇaṃ nibbiseyya. Dakkho puriso uṭṭhānasampannoti alaṃvacanāyā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sakkā, idha puriso yena kenaci kammaṭṭhānena anāpajja akusalaṃ divasaṃ kahāpaṇaṃ nibbiseyya. Dakkho puriso uṭṭhānasampannoti alaṃvacanāyā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sakkā, idha puriso yena kenaci kammaṭṭhānena anāpajja akusalaṃ divasaṃ dve kahāpaṇe nibbiseyya ... tayo kahāpaṇe nibbiseyya ... cattāro kahāpaṇe nibbiseyya ... pañca kahāpaṇe nibbiseyya ... cha kahāpaṇe nibbiseyya ... satta kahāpaṇe nibbiseyya ... aṭṭha kahāpaṇe nibbiseyya ... nava kahāpaṇe nibbiseyya ... dasa kahāpaṇe nibbiseyya ... vīsa kahāpaṇe nibbiseyya ... tiṃsa kahāpaṇe nibbiseyya ... cattārīsaṃ kahāpaṇe nibbiseyya ... paññāsaṃ kahāpaṇe nibbiseyya ... kahāpaṇasataṃ nibbiseyya. Dakkho puriso uṭṭhānasampannoti alaṃvacanāyā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sakkā, api nu so puriso divase divase kahāpaṇasataṃ kahāpaṇasahassaṃ nibbisamāno laddhaṃ laddhaṃ nikkhipanto vassasatāyuko vassasatajīvī mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigaccheyyā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññatha, sakkā, api nu so puriso bhogahetu bhoganidānaṃ bhogādhikaraṇaṃ ekaṃ vā rattiṃ ekaṃ vā divasaṃ upaḍḍhaṃ vā rattiṃ upaḍḍhaṃ vā divasaṃ ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Kāmā hi, bhante, aniccā tucchā musā mosadhammā"ti.

"Idha pana vo, sakkā, mama sāvako dasa vassāni appamatto ātāpī pahitatto viharanto yathā mayānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno satampi vassāni satampi vassasatāni satampi vassasahassāni ekanta-

sukhappaṭisaṃvedī vihareyya. So ca khvassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā apaṇṇakaṃ vā sotāpanno. Tiṭṭhantu, sakkā, dasa vassāni.

Idha mama sāvako nava vassāni ... aṭṭha vassāni ... satta vassāni ... cha vassāni ... pañca vassāni ... cattāri vassāni ... tīṇi vassāni ... dve vassāni ... ekaṃ vassaṃ appamatto ātāpī pahitatto viharanto yathā mayānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno satampi vassāni satampi vassasatāni satampi vassasahassāni ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyya, so ca khvassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā apaṇṇakaṃ vā sotāpanno. Tiṭṭhatu, sakkā, ekaṃ vassaṃ.

Idha mama sāvako dasa māse appamatto ātāpī pahitatto viharanto yathā mayānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno satampi vassāni satampi vassasatāni satampi vassasahassāni ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyya, so ca khvassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā apaṇṇakaṃ vā sotāpanno. Tiṭṭhantu, sakkā, dasa māsā.

Idha mama sāvako nava māse ... aṭṭha māse ... satta māse ... cha māse ... pañca māse ... cattāro māse ... tayo māse ... dve māse ... ekaṃ māsaṃ ... aḍḍhamāsaṃ appamatto ātāpī pahitatto viharanto yathā mayānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno satampi vassāni satampi vassasatāni satampi vassasahassāni ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyya, so ca khvassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā apaṇṇakaṃ vā sotāpanno. Tiṭṭhatu, sakkā, aḍḍhamāso.

Idha mama sāvako dasa rattindive appamatto ātāpī pahitatto viharanto yathā mayānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno satampi vassāni satampi vassasatāni satampi vassasahassāni ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyya, so ca khvassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā apaṇṇakaṃ vā sotāpanno. Tiṭṭhantu, sakkā, dasa rattindivā.

Idha mama sāvako nava rattindive ... aṭṭha rattindive ... satta rattindive ... cha rattindive ... pañca rattindive ... cattāro rattindive ... tayo rattindive ... dve rattindive ... ekaṃ rattindivaṃ appamatto ātāpī pahitatto viharanto yathā mayānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno satampi vassāni satampi vassasatāni satampi vassasahassāni ekantasukhappaṭisaṃvedī vihareyya, so ca khvassa sakadāgāmī vā anāgāmī vā apaṇṇakaṃ vā sotāpanno. Tesaṃ vo, sakkā, alābhā tesaṃ dulladdhaṃ, ye tumhe evaṃ sokasabhaye jīvite maraṇasabhaye jīvite appekadā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasatha, appekadā na upavasathā”ti.

"Ete mayaṃ, bhante, ajjatagge aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasissāmā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

152. Bahulīkātabbasutta

"Bahulīkātabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na bahulīkātabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na bahulīkātabbo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na bahulīkātabbo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, bahulīkātabbo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bahulīkātabbo dhammo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

136. Akusalasutta

"Akusalañca vo, bhikkhave, desessāmi kusalañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamañca, bhikkhave, akusalaṃ? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—idaṃ vuccati, bhikkhave, akusalaṃ. Katamañca, bhikkhave, kusalaṃ? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—idaṃ vuccati, bhikkhave, kusalan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

33. Ubbāhikāsutta

"Katihi nu kho, bhante, dhammehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo"ti? " Dasahi kho, upāli, dhammehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Katamehi dasahi? Idhupāli, bhikkhu sīlavā hoti; pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena

svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso; vinaye kho pana ṭhito hoti asaṃhīro; paṭibalo hoti ubho atthapaccatthike saññāpetuṃ paññāpetuṃ nijjhāpetuṃ pekkhetuṃ pasādetuṃ; adhikaraṇasamuppādavūpasamakusalo hoti—adhikaraṇaṃ jānāti; adhikaraṇasamudayaṃ jānāti; adhikaraṇanirodhaṃ jānāti; adhikaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānāti. Imehi kho, upāli, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

29. Paṭhamakosalasutta

"Yāvatā, bhikkhave, kāsikosalā, yāvatā rañño pasenadissa kosalassa vijitaṃ, rājā tattha pasenadi kosalo aggamakkhāyati. Raññopi kho, bhikkhave, pasenadissa kosalassa attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (1)

Yāvatā, bhikkhave, candimasūriyā pariharanti disā bhanti virocamānā, tāva sahassadhā loko. Tasmiṃ sahassadhā loke sahassaṃ candānaṃ sahassaṃ sūriyānaṃ sahassaṃ sinerupabbatarājānaṃ sahassaṃ jambudīpānaṃ sahassaṃ aparagoyānānaṃ sahassaṃ uttarakurūnaṃ sahassaṃ pubbavidehānaṃ cattāri mahāsamuddasahassāni cattāri mahārājasahassāni sahassaṃ cātumahārājikānaṃ sahassaṃ tāvatiṃsānaṃ sahassaṃ yāmānaṃ sahassaṃ tusitānaṃ sahassaṃ nimmānaratīnaṃ sahassaṃ paranimmitavasavattīnaṃ sahassaṃ brahmalokānaṃ. Yāvatā, bhikkhave, sahassī lokadhātu, mahābrahmā tattha aggamakkhāyati. Mahābrahmunopi kho, bhikkhave, attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (2)

Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ ayaṃ loko saṃvaṭṭati. Saṃvaṭṭamāne, bhikkhave, loke yebhuyyena sattā ābhassarasaṃvattanikā bhavanti. Te tattha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhecarā subhaṭṭhāyino ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti. Saṃvaṭṭamāne, bhikkhave, loke ābhassarā devā aggamakkhāyanti. Ābhassarānampi kho, bhikkhave, devānaṃ attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave,

sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (3)

Dasayimāni, bhikkhave, kasiṇāyatanāni. Katamāni dasa? Pathavīkasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ; āpokasiṇameko sañjānāti ... pe ... tejokasiṇameko sañjānāti ... vāyokasiṇameko sañjānāti ... nīlakasiṇameko sañjānāti ... pītakasiṇameko sañjānāti ... lohitakasiṇameko sañjānāti ... odātakasiṇameko sañjānāti ... ākāsakasiṇameko sañjānāti ... viññāṇakasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dasa kasiṇāyatanāni.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dasannaṃ kasiṇāyatanānaṃ yadidaṃ viññāṇakasiṇaṃ eko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Evaṃsaññinopi kho, bhikkhave, santi sattā. Evaṃsaññīnampi kho, bhikkhave, sattānaṃ attheva aññathattaṃ atthi viparināmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (4)

Aṭṭhimāni, bhikkhave, abhibhāyatanāni. Katamāni aṭṭha? Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ paṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ dutiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ tatiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. Seyyathāpi nāma umāpupphaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ; evamevaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ pañcamaṃ ab-

hibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. Seyyathāpi nāma kaṇikārapupphaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ; evamevaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. Seyyathāpi nāma bandhujīvakapupphaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ; evamevaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. Seyyathāpi nāma osadhitārakā odātā odātavaṇṇā odātanidassanā odātanibhāsā, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ odātaṃ odātavaṇṇaṃ odātanidassanaṃ odātanibhāsaṃ; evamevaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha abhibhāyatanāni.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ aṭṭhannaṃ abhibhāyatanānaṃ yadidaṃ ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni; 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Evaṃsaññinopi kho, bhikkhave, santi sattā. Evaṃsaññīnampi kho, bhikkhave, sattānaṃ attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (5)

Catasso imā, bhikkhave, paṭipadā. Katamā catasso? Dukkhā paṭi-

padā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā—imā kho, bhikkhave, catasso paṭipadā.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ paṭipadānaṃ yadidaṃ sukhā paṭipadā khippābhiññā. Evaṃpaṭipannāpi kho, bhikkhave, santi sattā. Evaṃpaṭipannānampi kho, bhikkhave, sattānaṃ attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (6)

Catasso imā, bhikkhave, saññā. Katamā catasso? Parittameko sañjānāti, mahaggatameko sañjānāti, appamāṇameko sañjānāti, 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanameko sañjānāti—imā kho, bhikkhave, catasso saññā.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ saññānaṃ yadidaṃ 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanameko sañjānāti. Evaṃsaññinopi kho, bhikkhave, santi sattā. Evaṃsaññīnampi kho, bhikkhave, sattānaṃ attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (7)

Etadaggaṃ, bhikkhave, bāhirakānaṃ diṭṭhigatānaṃ yadidaṃ 'no cassaṃ, no ca me siyā, na bhavissāmi, na me bhavissatī'ti. Evaṃdiṭṭhino, bhikkhave, etaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'yā cāyaṃ bhave appaṭikulyatā, sā cassa na bhavissati; yā cāyaṃ bhavanirodhe pāṭikulyatā, sā cassa na bhavissatī'ti. Evaṃdiṭṭhinopi kho, bhikkhave, santi sattā. Evaṃdiṭṭhīnampi kho, bhikkhave, sattānaṃ attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (8)

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā paramatthavisuddhiṃ paññāpenti. Etadaggaṃ, bhikkhave, paramatthavisuddhiṃ paññapentānaṃ yadidaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Te tadabhiññāya tassa sacchikiriyāya dhammaṃ desenti. Evaṃvādinopi kho, bhikkhave, santi sattā. Evaṃvādīnampi kho, bhikkhave, sattānaṃ attheva aññathattaṃ atthi vipariṇāmo. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako tasmimpi nibbindati. Tasmiṃ nibbindanto agge virajjati, pageva hīnasmiṃ. (9)

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā paramadiṭṭhadhammanib-

bānaṃ paññāpenti. Etadaggaṃ, bhikkhave, paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapentānaṃ yadidaṃ channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādā vimokkho. Evaṃvādiṃ kho maṃ, bhikkhave, evamakkhāyiṃ eke samaṇabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: 'samaṇo gotamo na kāmānaṃ pariññaṃ paññāpeti, na rūpānaṃ pariññaṃ paññāpeti, na vedanānaṃ pariññaṃ paññāpetī'ti. Kāmānañcāhaṃ, bhikkhave, pariññaṃ paññāpemi, rūpānañca pariññaṃ paññāpemi, vedanānañca pariññaṃ paññāpemi, diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto anupādā parinibbānaṃ paññāpemī"ti. (10)

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

102. Bojjhaṅgasutta

"Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā tisso vijjā paripūrenti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā tisso vijjā paripūrenti. Katamā tisso? Idha, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā imā tisso vijjā paripūrentī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

18. Dutiyanāthasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Sanāthā, bhikkhave, viharatha, mā anāthā. Dukkhaṃ, bhikkhave, anātho viharati. Dasayime, bhikkhave, nāthakaraṇā dhammā. Katame

dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu. 'Sīlavā vatāyaṃ bhikkhu pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesū'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā. 'Bahussuto vatāyaṃ bhikkhu sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. 'Kalyāṇamitto vatāyaṃ bhikkhu kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato, khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. 'Suvaco vatāyaṃ bhikkhu sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato, khamo padakkhiṇaggāhī anusāsanin'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni, tattha dakkho hoti analaso, tatrūpāyāya

vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. 'Yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni, tattha dakkho vatāyaṃ bhikkhu analaso, tatrūpāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātun'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo. 'Dhammakāmo vatāyaṃ bhikkhu piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu 'āraddhavīriyo vatāyaṃ bhikkhu viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesū'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena. 'Santuṭṭho vatāyaṃ bhikkhu itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārenā'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. 'Satimā

vatāyaṃ bhikkhu paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa majjhimānukampitassa navānukampitassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. 'Paññavā vatāyaṃ bhikkhu udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā'ti therāpi naṃ bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti, majjhimāpi bhikkhū ... navāpi bhikkhū vattabbaṃ anusāsitabbaṃ maññanti. Tassa therānukampitassa ... pe ... no parihāni. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (10)

Sanāthā, bhikkhave, viharatha, mā anāthā. Dukkhaṃ, bhikkhave, anātho viharati. Ime kho, bhikkhave, dasa nāthakaraṇā dhammā"ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

67. Paṭhamanaḷakapānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena naḷakapānaṃ nāma kosalānaṃ nigamo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā naḷakapāne viharati palāsavane. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe bhikkhusaṅghaparivuto nisinno hoti. Atha kho bhagavā bahudeva rattiṃ bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṅghaṃ anuviloketvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi:

"Vigatathinamiddho kho, sāriputta, bhikkhusaṃgho. Paṭibhātu taṃ, sāriputta, bhikkhūnaṃ dhammī kathā. Piṭṭhi me āgilāyati; tamahaṃ āyamissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sāriputto bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno

uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Yassa kassaci, āvuso, saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi ... ottappaṃ natthi ... vīriyaṃ natthi ... paññā natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi. Seyyathāpi, āvuso, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena hāyati maṇḍalena hāyati ābhāya hāyati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, āvuso, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi ... ottappaṃ natthi ... vīriyaṃ natthi ... paññā natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi.

'Assaddho purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'ahiriko purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'anottappī purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'kusīto purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'duppañño purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'kodhano purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'upanāhī purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'pāpiccho purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'pāpamitto purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ; 'micchādiṭṭhiko purisapuggalo'ti, āvuso, parihānametaṃ.

Yassa kassaci, āvuso, saddhā atthi kusalesu dhammesu, hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... paññā atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni. Seyyathāpi, āvuso, juṇhapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena vaḍḍhati maṇḍalena vaḍḍhati ābhāya vaḍḍhati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, āvuso, yassa kassaci saddhā atthi kusalesu dhammesu, hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... vīriyaṃ atthi ... paññā atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni.

'Saddho purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'hirīmā purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'ottappī purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'āraddhavīriyo purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'paññavā purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'akkodhano puris-

apuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'anupanāhī purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'appiccho purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'kalyāṇamitto purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametaṃ; 'sammādiṭṭhiko purisapuggalo'ti, āvuso, aparihānametan"ti.

Atha kho bhagavā paccuṭṭhāya āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "sādhu sādhu, sāriputta. Yassa kassaci, sāriputta, saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi ... ottappaṃ natthi ... vīriyaṃ natthi ... paññā natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no vuddhi. Seyyathāpi, sāriputta, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena hāyati maṇḍalena hāyati ābhāya hāyati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, sāriputta, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu ... pe ... paññā natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā ... pe ... no vuddhi.

'Assaddho purisapuggalo'ti, sāriputta, parihānametaṃ; ahiriko ... anottappī ... kusīto ... duppañño ... kodhano ... upanāhī ... pāpiccho ... pāpamitto ... 'micchādiṭṭhiko purisapuggalo'ti, sāriputta, parihānametaṃ.

Yassa kassaci, sāriputta, saddhā atthi kusalesu dhammesu, hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... vīriyaṃ atthi ... paññā atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni. Seyyathāpi, sāriputta, juṇhapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena vaḍḍhati maṇḍalena vaḍḍhati ābhāya vaḍḍhati ārohapariṇāhena; evamevaṃ kho, sāriputta, yassa kassaci saddhā atthi kusalesu dhammesu, hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... vīriyaṃ atthi ... paññā atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu no parihāni.

'Saddho purisapuggalo'ti, sāriputta, aparihānametaṃ; hirīmā ... ottappī ... āraddhavīriyo ... paññavā ... akkodhano ... anupanāhī ... appiccho ... kalyāṇamitto ... 'sammādiṭṭhiko purisapuggalo'ti, sāriputta, aparihānametan"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

170. Orimasutta

"Orimañca, bhikkhave, tīraṃ desessāmi pārimañca tīraṃ. Taṃ suṇātha ... pe ... katamañca, bhikkhave, orimaṃ tīraṃ, katamañca pārimaṃ tīraṃ? Pāṇātipāto, bhikkhave, orimaṃ tīraṃ, pāṇātipātā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Adinnādānaṃ orimaṃ tīraṃ, adinnādānā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Kāmesumicchācāro orimaṃ tīraṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Musāvādo orimaṃ tīraṃ, musāvādā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Pisuṇā vācā orimaṃ tīraṃ, pisuṇāya vācāya veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Pharusā vācā orimaṃ tīraṃ, pharusāya vācāya veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Samphappalāpo orimaṃ tīraṃ, samphappalāpā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Abhijjhā orimaṃ tīraṃ, anabhijjhā pārimaṃ tīraṃ. Byāpādo orimaṃ tīraṃ, abyāpādo pārimaṃ tīraṃ. Micchādiṭṭhi orimaṃ tīraṃ, sammādiṭṭhi pārimaṃ tīraṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, orimaṃ tīraṃ, idaṃ pārimaṃ tīranti.

Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

13. Saṃyojanasutta

"Dasayimāni, bhikkhave, saṃyojanāni. Katamāni dasa? Pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni? Sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, kāmacchando, byāpādo—imāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni.

Katamāni pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni.

Imāni kho, bhikkhave, dasa saṃyojanānī”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

4. Upālivagga

31. Upālisutta

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca: “kati nu kho, bhante, atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, pātimokkhaṃ uddiṭṭhan”ti?

“Dasa kho, upāli, atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, pātimokkhaṃ uddiṭṭhaṃ. Katame dasa? Saṅghasuṭṭhutāya, saṅghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya—ime kho, upāli, dasa atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, pātimokkhaṃ uddiṭṭhan”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

221

“Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi dasahi? Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhiko hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi dasahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhiko hoti—imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Aṅguttara Nikāya 10
15. Ariyavagga
154. Sacchikātabbasutta
"Sacchikātabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na sacchikātabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na sacchikātabbo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na sacchikātabbo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, sacchikātabbo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sacchikātabbo dhammo"ti.
Dasamaṃ.
Ariyavaggo pañcamo.
Tatiyo paṇṇāsako samatto.
Aṅguttara Nikāya 10
15. Ariyavagga
150. Āsevitabbasutta
"Āsevitabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na āsevitabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na āsevitabbo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na āsevitabbo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, āsevitabbo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, āsevitabbo dhammo"ti.
Chaṭṭhaṃ.
Aṅguttara Nikāya 10
6. Sacittavagga
56. Paṭhamasaññāsutta
"Dasayimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā dasa? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā—imā kho, bhikkhave, dasa saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.
Chaṭṭhaṃ.
Aṅguttara Nikāya 10
8. Ākaṅkhavagga
75. Migasālāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena migasālāya upāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho migasālā upāsikā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho migasālā upāsikā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyaṃ. Pitā me, bhante, purāṇo brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. So kālaṅkato bhagavatā byākato: 'sakadāgāmī satto tusitaṃ kāyaṃ upapanno'ti. Pitāmaho me, bhante, isidatto abrahmacārī ahosi sadārasantuṭṭho. Sopi kālaṅkato bhagavatā byākato: 'sakadāgāmī satto tusitaṃ kāyaṃ upapanno'ti.

Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyan"ti? "Evaṃ kho panetaṃ, bhagini, bhagavatā byākatan"ti.

Atha kho āyasmā ānando migasālāya upāsikāya nivesane piṇḍapātaṃ gahetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā ānando pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena migasālāya upāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃ. Atha kho, bhante, migasālā upāsikā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho, bhante, migasālā upāsikā maṃ etadavoca:

'Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyaṃ. Pitā me, bhante, purāṇo brahmacārī ahosi ārācārī virato methunā gāmadhammā. So kālaṅkato bhagavatā byākato sakadāgāmī satto tusitaṃ kāyaṃ upapannoti. Pitāmaho me, bhante, isidatto abrahmacārī ahosi sadārasantuṭṭho. Sopi kālaṅkato

bhagavatā byākato—sakadāgāmī satto tusitaṃ kāyaṃ upapannoti.

Kathaṃ kathaṃ nāmāyaṃ, bhante ānanda, bhagavatā dhammo desito aññeyyo, yatra hi nāma brahmacārī ca abrahmacārī ca ubho samasamagatikā bhavissanti abhisamparāyan'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, migasālaṃ upāsikaṃ etadavocaṃ: 'evaṃ kho panetaṃ, bhagini, bhagavatā byākatan'"ti.

"Kā cānanda, migasālā upāsikā bālā abyattā ammakā ammakapaññā, ke ca purisapuggalaparopariye ñāṇe?

Dasayime, ānanda, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame dasa? Idhānanda, ekacco puggalo dussīlo hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa taṃ dussilyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti, no visesāya; hānagāmīyeva hoti, no visesagāmī. (1)

Idha panānanda, ekacco puggalo dussīlo hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa taṃ dussilyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti, no hānāya; visesagāmīyeva hoti, no hānagāmī. (2)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti: 'imassapi teva dhammā, aparassapi teva dhammā. Kasmā nesaṃ eko hīno eko paṇīto'ti? Tañhi tesaṃ, ānanda, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo dussīlo hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa taṃ dussilyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. Ayaṃ, ānanda, puggalo amunā purimena puggalena abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imaṃ hānanda, puggalaṃ dhammasoto nibbahati. Tadantaraṃ ko jāneyya, aññatra tathāgatena. Tasmātihānanda, mā puggalesu pamāṇikā ahuvattha, mā puggalesu pamāṇaṃ gaṇhittha. Khaññati hānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇhanto. Ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda, ekacco puggalo sīlavā hoti. Tañca cetovimuttiṃ

paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa taṃ sīlaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti, no visesāya; hānagāmīyeva hoti, no visesagāmī. (3)

Idha panānanda, ekacco puggalo sīlavā hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa taṃ sīlaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti, no hānāya; visesagāmīyeva hoti, no hānagāmī. (4)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti ... pe ... ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda, ekacco puggalo tibbarāgo hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa so rāgo apariseso nirujjhati. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti, no visesāya; hānagāmīyeva hoti, no visesagāmī. (5)

Idha panānanda, ekacco puggalo tibbarāgo hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa so rāgo apariseso nirujjhati. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti, no hānāya; visesagāmīyeva hoti, no hānagāmī. (6)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti ... pe ... ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda, ekacco puggalo kodhano hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa so kodho apariseso nirujjhati. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti, no visesāya; hānagāmīyeva hoti, no visesagāmī. (7)

Idha panānanda, ekacco puggalo kodhano hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa so kodho aparis-

eso nirujjhati. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti, no hānāya; visesagāmīyeva hoti, no hānagāmī. (8)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti ... pe ... ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ yo vā panassa mādiso.

Idha panānanda, ekacco puggalo uddhato hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa taṃ uddhaccaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi akataṃ hoti, bāhusaccenapi akataṃ hoti, diṭṭhiyāpi appaṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ na labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hānāya pareti, no visesāya; hānagāmīyeva hoti, no visesagāmī. (9)

Idha panānanda, ekacco puggalo uddhato hoti. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa taṃ uddhaccaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā visesāya pareti, no hānāya; visesagāmīyeva hoti, no hānagāmī. (10)

Tatrānanda, pamāṇikā pamiṇanti: 'imassapi teva dhammā, aparassapi teva dhammā. Kasmā nesaṃ eko hīno eko paṇīto'ti? Tañhi tesaṃ, ānanda, hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo uddhato hoti tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa taṃ uddhaccaṃ aparisesaṃ nirujjhati, tassa savanenapi kataṃ hoti, bāhusaccenapi kataṃ hoti, diṭṭhiyāpi paṭividdhaṃ hoti, sāmāyikampi vimuttiṃ labhati. Ayaṃ, ānanda, puggalo amunā purimena puggalena abhikkantataro ca paṇītataro ca. Taṃ kissa hetu? Imaṃ hānanda, puggalaṃ dhammasoto nibbahati. Tadantaraṃ ko jāneyya aññatra tathāgatena. Tasmātihānanda, mā puggalesu pamāṇikā ahuvattha; mā puggalesu pamāṇaṃ gaṇhittha. Khaññati hānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇhanto. Ahaṃ vā, ānanda, puggalesu pamāṇaṃ gaṇheyyaṃ yo vā panassa mādiso.

Kā cānanda, migasālā upāsikā bālā abyattā ammakā ammakapaññā, ke ca purisapuggalaparopariye ñāṇe. Ime kho, ānanda, dasa puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Yathārūpena, ānanda, sīlena purāṇo samannāgato ahosi tathārūpena

sīlena isidatto samannāgato abhavissa, nayidha purāṇo isidattassa gatimpi aññassa. Yathārūpāya cānanda, paññāya isidatto samannāgato ahosi tathārūpāya paññāya purāṇo samannāgato abhavissa, nayidha isidatto purāṇassa gatimpi aññassa. Iti kho, ānanda, ime puggalā ubho ekaṅgahīnā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

187. Dukkhudrayasutta

"Dukkhudrayañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi sukhudrayañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, dukkhudrayo dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhudrayo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, sukhudrayo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sukhudrayo dhammo"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

181. Atthasutta

"Atthañca vo, bhikkhave, desessāmi anatthañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, anattho? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anattho.

Katamo ca, bhikkhave, attho? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, attho"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

55. Parihānasutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"'Parihānadhammo puggalo, parihānadhammo puggalo'ti, āvuso, vuccati. 'Aparihānadhammo puggalo, aparihānadhammo puggalo'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, parihānadhammo puggalo

vutto bhagavatā, kittāvatā ca pana aparihānadhammo puggalo vutto bhagavatā"ti? "Dūratopi kho mayaṃ, āvuso, āgacchāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātuṃ. Sādhu vatāyasmantaṃyeva sāriputtaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Āyasmato sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tenahāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, āvuso, parihānadhammo puggalo vutto bhagavatā? Idhāvuso, bhikkhu assutañceva dhammaṃ na suṇāti, sutā cassa dhammā sammosaṃ gacchanti, ye cassa dhammā pubbe cetaso asamphuṭṭhapubbā te cassa na samudācaranti, aviññātañceva na vijānāti. Ettāvatā kho, āvuso, parihānadhammo puggalo vutto bhagavatā.

Kittāvatā ca panāvuso, aparihānadhammo puggalo vutto bhagavatā? Idhāvuso, bhikkhu assutañceva dhammaṃ suṇāti, sutā cassa dhammā na sammosaṃ gacchanti, ye cassa dhammā pubbe cetaso asamphuṭṭhapubbā te cassa samudācaranti, aviññātañceva vijānāti. Ettāvatā kho, āvuso, aparihānadhammo puggalo vutto bhagavatā.

No ce, āvuso, bhikkhu paracittapariyāyakusalo hoti, atha 'sacittapariyāyakusalo bhavissāmī'ti—evañhi vo, āvuso, sikkhitabbaṃ.

Kathañcāvuso, bhikkhu sacittapariyāyakusalo hoti? Seyyathāpi, āvuso, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sace tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya vāyamati. No ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tenevattamano hoti paripuṇṇasaṅkappo: 'lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me'ti. Evameva kho, āvuso, bhikkhuno paccavekkhaṇā bahukārā hoti kusalesu dhammesu: 'anabhijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, abyāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, vigatathinamiddho nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, anuddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, tiṇṇavicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, akkodhano nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu

no, asaṅkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, lābhī nu khomhi ajjhattaṃ dhammapāmojjassa, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, lābhī nu khomhi ajjhattaṃ cetosamathassa, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no, lābhī nu khomhi adhipaññādhammavipassanāya, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti.

Sace pana, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime kusale dhamme attani na samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā sabbesaṃyeva imesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, āvuso, ādittacelo vā ādittasīso vā. Tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṃ kho, āvuso, tena bhikkhunā sabbesaṃyeva kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno ekacce kusale dhamme attani samanupassati, ekacce kusale dhamme attani na samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā ye kusale dhamme attani samanupassati tesu kusalesu dhammesu patiṭṭhāya, ye kusale dhamme attani na samanupassati tesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, āvuso, ādittacelo vā ādittasīso vā. Tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya. Evamevaṃ kho, āvuso, tena bhikkhunā ye kusale dhamme attani samanupassati tesu kusalesu dhammesu patiṭṭhāya, ye kusale dhamme attani na samanupassati tesaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime kusale dhamme attani samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā sabbesveva imesu kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

18. Sādhuvagga

186. Ācayagāmisutta

"Ācayagāmiñca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi apacayagāmiñca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, ācayagāmī dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ācayagāmī dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, apacayagāmī dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, apacayagāmī dhammo"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

27. Paṭhamamahāpañhāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ; yannūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ:

"Samaṇo, āvuso, gotamo sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'etha tumhe, bhikkhave, sabbaṃ dhammaṃ abhijānātha, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya viharathā'ti; mayampi kho, āvuso, sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desema: 'etha tumhe, āvuso, sabbaṃ dhammaṃ abhijānātha, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya viharathā'ti. Idha no, āvuso, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ anusāsaniyā vā anusāsanin"ti?

Atha kho te bhikkhū tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃsu nappaṭikkosiṃsu. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ

ājānissāmā”ti.

Atha kho te bhikkhū sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

“Idha mayaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisimhā. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: ‘atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ; yannūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā’ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamimhā; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodimhā. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdimhā. Ekamantaṃ nisinne kho, bhante, aññatitthiyā paribbājakā amhe etadavocuṃ:

‘Samaṇo, āvuso, gotamo sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti—etha tumhe, bhikkhave, sabbaṃ dhammaṃ abhijānātha, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya viharathāti; mayampi kho, āvuso, sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desema—etha tumhe, āvuso, sabbaṃ dhammaṃ abhijānātha, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya viharathāti. Idha no, āvuso, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ anusāsaniyā vā anusāsanin’ti?

Atha kho mayaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandimhā nappaṭikkosimhā. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamimhā: ‘bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā’”ti.

“Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: ‘eko, āvuso, pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇaṃ, dve pañhā dve uddesā dve veyyākaraṇāni, tayo pañhā tayo uddesā tīṇi veyyākaraṇāni, cattāro pañhā cattāro uddesā cattāri veyyākaraṇāni, pañca pañhā pañcuddesā pañca veyyākaraṇāni, cha pañhā cha uddesā cha veyyākaraṇāni, satta pañhā sattuddesā satta veyyākaraṇāni, aṭṭha pañhā aṭṭhuddesā aṭṭha veyyākaraṇāni, nava pañhā navuddesā nava veyyākaraṇāni, dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī’ti. Evaṃ puṭṭhā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā na ceva sampāyissanti, uttari ca vighātaṃ āpajjis-

santi. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmiṃ. Nāhaṃ taṃ, bhikkhave, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesaṃ pañhānaṃ veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.

'Eko pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇan'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Ekadhamme, bhikkhave, bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamasmiṃ ekadhamme? 'Sabbe sattā āhāraṭṭhitikā'—imasmiṃ kho, bhikkhave, ekadhamme bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Eko pañho eko uddeso ekaṃ veyyākaraṇan'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (1)

'Dve pañhā dve uddesā dve veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Dvīsu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu dvīsu? Nāme ca rūpe ca—imesu kho, bhikkhave, dvīsu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Dve pañhā dve uddesā dve veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (2)

'Tayo pañhā tayo uddesā tīṇi veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tīsu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu tīsu? Tīsu vedanāsu—imesu kho, bhikkhave, tīsu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Tayo pañhā tayo uddesā tīṇi veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (3)

‘Cattāro pañhā cattāro uddesā cattāri veyyākaraṇānī’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Catūsu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu catūsu? Catūsu āhāresu—imesu kho, bhikkhave, catūsu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. ‘Cattāro pañhā cattāro uddesā cattāri veyyākaraṇānī’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (4)

‘Pañca pañhā pañcuddesā pañca veyyākaraṇānī’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Pañcasu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu pañcasu? Pañcasu upādānakkhandhesu—imesu kho, bhikkhave, pañcasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. ‘Pañca pañhā pañcuddesā pañca veyyākaraṇānī’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (5)

‘Cha pañhā cha uddesā cha veyyākaraṇānī’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Chasu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu chasu? Chasu ajjhattikesu āyatanesu—imesu kho, bhikkhave, chasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. ‘Cha pañhā cha uddesā cha veyyākaraṇānī’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (6)

‘Satta pañhā sattuddesā satta veyyākaraṇānī’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Sattasu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu sattasu? Sattasu viññāṇaṭṭhitīsu—imesu

kho, bhikkhave, sattasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Satta pañhā sattuddesā satta veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (7)

'Aṭṭha pañhā aṭṭhuddesā aṭṭha veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Aṭṭhasu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu aṭṭhasu? Aṭṭhasu lokadhammesu—imesu kho, bhikkhave, aṭṭhasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno ... pe ... dukkhassantakaro hoti. 'Aṭṭha pañhā aṭṭhuddesā aṭṭha veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (8)

'Nava pañhā navuddesā nava veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Navasu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu navasu? Navasu sattāvāsesu— imesu kho, bhikkhave, navasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Nava pañhā navuddesā nava veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (9)

'Dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Dasasu, bhikkhave, dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. Katamesu dasasu? Dasasu akusalesu kammapathesu—imesu kho, bhikkhave, dasasu dhammesu bhikkhu sammā nibbindamāno sammā virajjamāno sammā vimuccamāno sammā pariyantadassāvī sammadatthaṃ abhisamecca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. 'Dasa pañhā dasuddesā dasa veyyākaraṇānī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan"ti. (10)

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

80. Āghātapaṭivinayasutta

"Dasayime, bhikkhave, āghātapaṭivinayā. Katame dasa? 'Anatthaṃ me acari, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti, 'anatthaṃ me carati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti, 'anatthaṃ me carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... carati ... pe ... carissati, taṃ kutettha labbhāti āghātaṃ paṭivineti, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhāti āghātaṃ paṭivineti, aṭṭhāne ca na kuppati—ime kho, bhikkhave, dasa āghātapaṭivinayā"ti.

Dasamaṃ.

Ākaṅkhavaggo tatiyo.

Ākaṅkho kaṇṭako iṭṭhā, vaḍḍhi ca migasālāya; Tayo dhammā ca kāko ca, nigaṇṭhā dve ca āghātāti.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

50. Bhaṇḍanasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnā sannipatitā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā sannipatitā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti?

"Idha mayaṃ, bhante, pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnā sannipatitā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharāmā"ti. "Na kho panetaṃ, bhikkhave, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ, yaṃ tumhe bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā vihareyyātha.

Dasayime, bhikkhave, dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā

saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattanti. Katame dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yampi, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Yampi, bhikkhave, bhikkhu bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Yampi, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. Yampi, bhikkhave, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni—tattha dakkho hoti analaso, tatrūpāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Yampi, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni—tattha dakkho hoti analaso tatrūpāyāya vīmaṃsāya samannāgato alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo. Yampi, bhikkhave, bhikkhu

dhammakāmo hoti piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Yampi, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena. Yampi, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena, ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... saṃvattati. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu satimā hoti, paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Yampi, bhikkhave, bhikkhu satimā hoti, paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā, ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... saṃvattati. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Yampi, bhikkhave, bhikkhu paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... saṃvattati. (10)

Ime kho, bhikkhave, dasa dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattantī”ti.

Dasamaṃ.

Akkosavaggo pañcamo.

Vivādā dve ca mūlāni, kusinārapavesane; Sakko mahāli abhiṇhaṃ, sarīraṭṭhā ca bhaṇḍanāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

213. Mātugāmasutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato mātugāmo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi dasahi? Pāṇātipātī hoti ... pe ... adinnādāyī hoti ... kāmesumicchācārī hoti ... musāvādī hoti ... pisuṇavāco hoti ... pharusavāco hoti ... samphappalāpī hoti ... abhijjhālu hoti ... byāpannacitto hoti ... micchādiṭṭhiko hoti .... Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato mātugāmo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato mātugāmo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi dasahi? Pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... adinnādānā paṭivirato hoti ... kāmesumicchācārā paṭivirato hoti ... musāvādā paṭivirato hoti ... pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti ... pharusāya vācāya paṭivirato hoti ... samphappalāpā paṭivirato hoti ... anabhijjhālu hoti ... abyāpannacitto hoti ... sammādiṭṭhiko hoti .... Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato mātugāmo yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

84. Byākaraṇasutta

Tatra kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Idhāvuso, bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo samanuyuñjati samanuggāhati samanubhāsati. So tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā jhāyinā samāpattikusalena paracittakusalena paracittapariyāyakusalena samanuyuñjiyamāno samanuggāhiyamāno samanubhāsiyamāno irīṇaṃ āpajjati vicinaṃ āpajjati anayaṃ āpajjati byasanaṃ āpajjati anayabyasanaṃ āpajjati.

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca manasi karoti: 'kiṃ nu kho ayamāyasmā aññaṃ byākaroti—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pa-

jānāmī'ti?

Tamenaṃ tathāgato vā tathāgatasāvako vā jhāyī samāpattikusalo paracittakusalo paracittapariyāyakusalo evaṃ cetasā ceto paricca pajānāti:

'Kodhano kho ayamāyasmā; kodhapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Kodhapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (1)

Upanāhī kho pana ayamāyasmā; upanāhapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Upanāhapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (2)

Makkhī kho pana ayamāyasmā; makkhapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Makkhapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (3)

Paḷāsī kho pana ayamāyasmā; paḷāsapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Paḷāsapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (4)

Issukī kho pana ayamāyasmā; issāpariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Issāpariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (5)

Maccharī kho pana ayamāyasmā; maccherapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Maccherapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (6)

Saṭho kho pana ayamāyasmā; sāṭheyyapariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Sāṭheyyapariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (7)

Māyāvī kho pana ayamāyasmā; māyāpariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Māyāpariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (8)

Pāpiccho kho pana ayamāyasmā; icchāpariyuṭṭhitena cetasā bahulaṃ viharati. Icchāpariyuṭṭhānaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ. (9)

Sati kho pana ayamāyasmā uttari karaṇīye oramattakena visesādhigamena antarā vosānaṃ āpanno. Antarā vosānagamanaṃ kho pana tathāgatappavedite dhammavinaye parihānametaṃ'. (10)

So vatāvuso, bhikkhu 'ime dasa dhamme appahāya imasmiṃ dham-

mavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vatāvuso, bhikkhu 'ime dasa dhamme pahāya imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

214. Upāsikāsutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye. Katamehi dasahi? Pāṇātipātinī hoti ... pe ... micchādiṭṭhikā hoti .... Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ niraye.

Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge. Katamehi dasahi? Pāṇātipātā paṭiviratā hoti ... pe ... sammādiṭṭhikā hoti .... Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgatā upāsikā yathābhataṃ nikkhittā evaṃ sagge".

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

112. Dutiyaasekhasutta

"Dasayime, bhikkhave, asekhiyā dhammā. Katame dasa? Asekhā sammādiṭṭhi, asekho sammāsaṅkappo, asekhā sammāvācā, asekho sammākammanto, asekho sammāājīvo, asekho sammāvāyāmo, asekhā sammāsati, asekho sammāsamādhi, asekhaṃ sammāñāṇaṃ, asekhā sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa asekhiyā dhammā"ti.

Dvādasamaṃ.

Samaṇasaññāvaggo paṭhamo.

Saññā bojjhaṅgā micchattaṃ, bījaṃ vijjāya nijjaraṃ; Dhovanaṃ tikicchā vamanaṃ, niddhamanaṃ dve asekhāti.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

61. Avijjāsutta

"Purimā, bhikkhave, koṭi na paññāyati avijjāya: 'ito pubbe avijjā nāhosi, atha pacchā samabhavī'ti. Evañcetaṃ, bhikkhave, vuccati, atha ca pana paññāyati: 'idappaccayā avijjā'ti.

Avijjampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro avijjāya? 'Pañca nīvaraṇā'tissa vacanīyaṃ. Pañcapāhaṃ, bhikkhave, nīvaraṇe sāhāre vadāmi, no anāhāre. Ko cāhāro pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ? 'Tīṇi duccaritānī'tissa vacanīyaṃ. Tīṇipāhaṃ, bhikkhave, duccaritāni sāhārāni vadāmi, no anāhārāni. Ko cāhāro tiṇṇaṃ duccaritānaṃ? 'Indriyaasaṃvaro'tissa vacanīyaṃ. Indriyaasaṃvarampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro indriyaasaṃvarassa? 'Asatāsampajaññan'tissa vacanīyaṃ. Asatāsampajaññampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro asatāsampajaññassa? 'Ayonisomanasikāro'tissa vacanīyaṃ. Ayonisomanasikārampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro ayonisomanasikārassa? 'Assaddhiyan'tissa vacanīyaṃ. Assaddhiyampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro assaddhiyassa? 'Asaddhammassavanan'tissa vacanīyaṃ. Asaddhammassavanampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro asaddhammassavanassa? 'Asappurisasaṃsevo'tissa vacanīyaṃ.

Iti kho, bhikkhave, asappurisasaṃsevo paripūro asaddhammassavanaṃ paripūreti, asaddhammassavanaṃ paripūraṃ assaddhiyaṃ paripūreti, assaddhiyaṃ paripūraṃ ayonisomanasikāraṃ paripūreti, ayonisomanasikāro paripūro asatāsampajaññaṃ paripūreti, asatāsampajaññaṃ paripūraṃ indriyaasaṃvaraṃ paripūreti, indriyaasaṃvaro paripūro tīṇi duccaritāni paripūreti, tīṇi duccaritāni paripūrāni pañca nīvaraṇe paripūrenti, pañca nīvaraṇā paripūrā avijjaṃ paripūrenti; evametissā avijjāya āhāro hoti, evañca pāripūri.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante () taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti, pabbatakandarapadarasākhā paripūrā kusobbhe paripūrenti. Kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti, mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti, kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti, mahānadiyo paripūrā mahāsamuddaṃ sāgaraṃ paripūrenti; evametassa mahāsamuddassa sāgarassa āhāro hoti, evañca pāripūri.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, asappurisasaṃsevo paripūro asaddhammassavanaṃ paripūreti, asaddhammassavanaṃ paripūraṃ assaddhiyaṃ paripūreti, assaddhiyaṃ paripūraṃ ayonisomanasikāraṃ paripūreti,

ayonisomanasikāro paripūro asatāsampajaññaṃ paripūreti, asatāsampajaññaṃ paripūraṃ indriyaasaṃvaraṃ paripūreti, indriyaasaṃvaro paripūro tīṇi duccaritāni paripūreti, tīṇi duccaritāni paripūrāni pañca nīvaraṇe paripūrenti, pañca nīvaraṇā paripūrā avijjaṃ paripūrenti; evametissā avijjāya āhāro hoti, evañca pāripūri.

Vijjāvimuttimpāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro vijjāvimuttiyā? 'Satta bojjhaṅgā'tissa vacanīyaṃ. Sattapāhaṃ, bhikkhave, bojjhaṅge sāhāre vadāmi, no anāhāre. Ko cāhāro sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ? 'Cattāro satipaṭṭhānā'tissa vacanīyaṃ. Cattāropāhaṃ, bhikkhave, satipaṭṭhāne sāhāre vadāmi, no anāhāre. Ko cāhāro catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ? 'Tīṇi sucaritānī'tissa vacanīyaṃ. Tīṇipāhaṃ, bhikkhave, sucaritāni sāhārāni vadāmi, no anāhārāni. Ko cāhāro tiṇṇaṃ sucaritānaṃ? 'Indriyasaṃvaro'tissa vacanīyaṃ. Indriyasaṃvarampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro indriyasaṃvarassa? 'Satisampajaññan'tissa vacanīyaṃ. Satisampajaññampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro satisampajaññassa? 'Yonisomanasikāro'tissa vacanīyaṃ. Yonisomanasikārampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro yonisomanasikārassa? 'Saddhā'tissa vacanīyaṃ. Saddhampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro saddhāya? 'Saddhammassavanan'tissa vacanīyaṃ. Saddhammassavanampāhaṃ, bhikkhave, sāhāraṃ vadāmi, no anāhāraṃ. Ko cāhāro saddhammassavanassa? 'Sappurisasaṃsevo'tissa vacanīyaṃ.

Iti kho, bhikkhave, sappurisasaṃsevo paripūro saddhammassavanaṃ paripūreti, saddhammassavanaṃ paripūraṃ saddhaṃ paripūreti, saddhā paripūrā yonisomanasikāraṃ paripūreti, yonisomanasikāro paripūro satisampajaññaṃ paripūreti, satisampajaññaṃ paripūraṃ indriyasaṃvaraṃ paripūreti, indriyasaṃvaro paripūro tīṇi sucaritāni paripūreti, tīṇi sucaritāni paripūrāni cattāro satipaṭṭhāne paripūrenti, cattāro satipaṭṭhānā paripūrā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā paripūrā vijjāvimuttiṃ paripūrenti; evametissā vijjāvimuttiyā āhāro hoti, evañca pāripūri.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti, pabbatakandarapadarasākhā paripūrā kusobbhe paripūrenti,

kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti, mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti, kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti, mahānadiyo paripūrā mahāsamuddaṃ sāgaraṃ paripūrenti; evametassa mahāsamuddassa sāgarassa āhāro hoti, evañca pāripūri.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, sappurisasaṃsevo paripūro saddhammassavanaṃ paripūreti, saddhammassavanaṃ paripūraṃ saddhaṃ paripūreti, saddhā paripūrā yonisomanasikāraṃ paripūreti, yonisomanasikāro paripūro satisampajaññaṃ paripūreti, satisampajaññaṃ paripūraṃ indriyasaṃvaraṃ paripūreti, indriyasaṃvaro paripūro tīṇi sucaritāni paripūreti, tīṇi sucaritāni paripūrāni cattāro satipaṭṭhāne paripūrenti, cattāro satipaṭṭhānā paripūrā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā paripūrā vijjāvimuttiṃ paripūrenti; evametissā vijjāvimuttiyā āhāro hoti, evañca pāripūrī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

43. Dutiyavivādamūlasutta

"Kati nu kho, bhante, vivādamūlānī"ti? "Dasa kho, upāli, vivādamūlāni. Katamāni dasa? Idhupāli, bhikkhū anāpattiṃ āpattīti dīpenti, āpattiṃ anāpattīti dīpenti, lahukaṃ āpattiṃ garukāpattīti dīpenti, garukaṃ āpattiṃ lahukāpattīti dīpenti, duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullāpattīti dīpenti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullāpattīti dīpenti, sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesāpattīti dīpenti, anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesāpattīti dīpenti, sappaṭikammaṃ āpattiṃ appaṭikammāpattīti dīpenti, appaṭikammaṃ āpattiṃ sappaṭikammāpattīti dīpenti. Imāni kho, upāli, dasa vivādamūlānī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

2. Cetanākaraṇīyasutta

"Sīlavato, bhikkhave, sīlasampannassa na cetanāya karaṇīyaṃ: 'avippaṭisāro me uppajjatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ sīlavato sīlasampannassa avippaṭisāro uppajjati. Avippaṭisārissa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'pāmojjaṃ me uppajjatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ avippaṭisārissa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa, bhikkhave,

na cetanāya karaṇīyaṃ: 'pīti me uppajjatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ pamuditassa pīti uppajjati. Pītimanassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'kāyo me passambhatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'sukhaṃ vediyāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ passaddhakāyo sukhaṃ vediyati. Sukhino, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'cittaṃ me samādhiyatū'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhitassa, bhikkhave, na cetanāya karaṇīyaṃ: 'yathābhūtaṃ jānāmi passāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ samāhito yathābhūtaṃ jānāti passati. Yathābhūtaṃ, bhikkhave, jānato passato na cetanāya karaṇīyaṃ: 'nibbindāmi virajjāmī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati virajjati. Nibbinnassa, bhikkhave, virattassa na cetanāya karaṇīyaṃ: 'vimuttiñāṇadassanaṃ sacchikaromī'ti. Dhammatā esā, bhikkhave, yaṃ nibbinno viratto vimuttiñāṇadassanaṃ sacchikaroti.

Iti kho, bhikkhave, nibbidāvirāgo vimuttiñāṇadassanattho vimuttiñāṇadassanānisaṃso; yathābhūtañāṇadassanaṃ nibbidāvirāgatthaṃ nibbidāvirāgānisaṃsaṃ; samādhi yathābhūtañāṇadassanattho yathābhūtañāṇadassanānisaṃso; sukhaṃ samādhatthaṃ samādhānisaṃsaṃ; passaddhi sukhatthā sukhānisaṃsā; pīti passaddhatthā passaddhānisaṃsā; pāmojjaṃ pītatthaṃ pītānisaṃsaṃ; avippaṭisāro pāmojjattho pāmojjānisaṃso; kusalāni sīlāni avippaṭisāratthāni avippaṭisārānisaṃsāni. Iti kho, bhikkhave, dhammā dhamme abhisandenti, dhammā dhamme paripūrenti apārā pāraṃ gamanāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

1. Kimatthiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Kimatthiyāni, bhante, kusalāni sīlāni kimānisaṃsānī"ti? "Avippaṭisāratthāni kho, ānanda, kusalāni sīlāni avippaṭisārānisaṃsānī"ti.

“Avippaṭisāro pana, bhante, kimatthiyo kimānisaṃso”ti? “Avippaṭisāro kho, ānanda, pāmojjattho pāmojjānisaṃso”ti.

“Pāmojjaṃ pana, bhante, kimatthiyaṃ kimānisaṃsan”ti? “Pāmojjaṃ kho, ānanda, pītatthaṃ pītānisaṃsan”ti.

“Pīti pana, bhante, kimatthiyā kimānisaṃsā”ti? “Pīti kho, ānanda, passaddhatthā passaddhānisaṃsā”ti.

“Passaddhi pana, bhante, kimatthiyā kimānisaṃsā”ti? “Passaddhi kho, ānanda, sukhatthā sukhānisaṃsā”ti.

“Sukhaṃ pana, bhante, kimatthiyaṃ kimānisaṃsan”ti? “Sukhaṃ kho, ānanda, samādhatthaṃ samādhānisaṃsan”ti.

“Samādhi pana, bhante, kimatthiyo kimānisaṃso”ti? “Samādhi kho, ānanda, yathābhūtañāṇadassanattho yathābhūtañāṇadassanānisaṃso”ti.

“Yathābhūtañāṇadassanaṃ pana, bhante, kimatthiyaṃ kimānisaṃsan”ti? “Yathābhūtañāṇadassanaṃ kho, ānanda, nibbidāvirāgatthaṃ nibbidāvirāgānisaṃsan

“Nibbidāvirāgo pana, bhante, kimatthiyo kimānisaṃso”ti? “Nibbidāvirāgo kho, ānanda, vimuttiñāṇadassanattho vimuttiñāṇadassanānisaṃso.

Iti kho, ānanda, kusalāni sīlāni avippaṭisāratthāni avippaṭisārānisaṃsāni; avippaṭisāro pāmojjattho pāmojjānisaṃso; pāmojjaṃ pītatthaṃ pītānisaṃsaṃ; pīti passaddhatthā passaddhānisaṃsā; passaddhi sukhatthā sukhānisaṃsā; sukhaṃ samādhatthaṃ samādhānisaṃsaṃ; samādhi yathābhūtañāṇadassanattho yathābhūtañāṇadassanānisaṃso; yathābhūtañāṇadassanaṃ nibbidāvirāgatthaṃ nibbidāvirāgānisaṃsaṃ; nibbidāvirāgo vimuttiñāṇadassanattho vimuttiñāṇadassanānisaṃso. Iti kho, ānanda, kusalāni sīlāni anupubbena aggāya parentī”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

116. Ajitasutta

Atha kho ajito paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho ajito paribbājako bhagavantaṃ etadavoca:

“Amhākaṃ, bho gotama, paṇḍito nāma sabrahmacārī. Tena pañcamattāni cittaṭṭhānasatāni cintitāni, yehi aññatitthiyā upāraddhāva

jānanti upāraddhasmā"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "dhāretha no tumhe, bhikkhave, paṇḍitavatthūnī"ti? "Etassa, bhagavā, kālo etassa, sugata, kālo yaṃ bhagavā bhāseyya, bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, ekacco adhammikena vādena adhammikaṃ vādaṃ abhiniggaṇhāti abhinippīḷeti, tena ca adhammikaṃ parisaṃ rañjeti. Tena sā adhammikā parisā uccāsaddamahāsaddā hoti: 'paṇḍito vata bho, paṇḍito vata bho'ti.

Idha pana, bhikkhave, ekacco adhammikena vādena dhammikaṃ vādaṃ abhiniggaṇhāti abhinippīḷeti, tena ca adhammikaṃ parisaṃ rañjeti. Tena sā adhammikā parisā uccāsaddamahāsaddā hoti: 'paṇḍito vata bho, paṇḍito vata bho'ti.

Idha pana, bhikkhave, ekacco adhammikena vādena dhammikañca vādaṃ adhammikañca vādaṃ abhiniggaṇhāti abhinippīḷeti, tena ca adhammikaṃ parisaṃ rañjeti. Tena sā adhammikā parisā uccāsaddamahāsaddā hoti: 'paṇḍito vata bho, paṇḍito vata bho'ti.

Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabbaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, adhammo, katamo ca dhammo, katamo ca anattho, katamo ca attho? Micchādiṭṭhi, bhikkhave, adhammo; sammādiṭṭhi dhammo; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

Micchāsaṅkappo, bhikkhave, adhammo; sammāsaṅkappo dhammo ... micchāvācā, bhikkhave, adhammo; sammāvācā dhammo ... micchākammanto, bhikkhave, adhammo; sammākammanto dhammo ... micchāājīvo, bhikkhave, adhammo; sammāājīvo dhammo ... micchāvāyāmo, bhikkhave, adhammo; sammāvāyāmo dhammo ... micchāsati, bhikkhave, adhammo; sammāsati dhammo ... micchāsamādhi, bhikkhave adhammo; sammāsamādhi dhammo ... micchāñāṇaṃ, bhikkhave, adhammo; sammāñāṇaṃ dhammo.

Micchāvimutti, bhikkhave, adhammo; sammāvimutti dhammo; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, ayaṃ anattho; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, ayaṃ attho.

'Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo dhammo ca; anattho ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā dhammañca, anatthañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

7. Yamakavagga

66. Dutiyasukhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto magadhesu viharati nālakagāmake. Atha kho sāmaṇḍakāni paribbājako yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sāmaṇḍakāni paribbājako āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, āvuso, sāriputta, imasmiṃ dhammavinaye sukhaṃ, kiṃ dukkhan"ti? "Anabhirati kho, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye dukkhā, abhirati sukhā. Anabhiratiyā, āvuso, sati idaṃ dukkhaṃ pāṭikaṅkhaṃ—gacchantopi sukhaṃ sātaṃ nādhigacchati, ṭhitopi ... nisinnopi ... sayānopi ... gāmagatopi ... araññagatopi ... rukkhamūlagatopi ... suññāgāragatopi ... abbhokāsagatopi ... bhikkhumajjhagatopi sukhaṃ sātaṃ nādhigacchati. Anabhiratiyā, āvuso, sati idaṃ dukkhaṃ pāṭikaṅkhaṃ.

Abhiratiyā, āvuso, sati idaṃ sukhaṃ pāṭikaṅkhaṃ—gacchantopi sukhaṃ sātaṃ adhigacchati, ṭhitopi ... nisinnopi ... sayānopi ... gāmagatopi ... araññagatopi ... rukkhamūlagatopi ... suññāgāragatopi ... abbhokāsagatopi ... bhikkhumajjhagatopi sukhaṃ sātaṃ adhigacchati. Abhiratiyā, āvuso, sati idaṃ sukhaṃ pāṭikaṅkhan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

2. Nāthavagga

17. Paṭhamanāthasutta

"Sanāthā, bhikkhave, viharatha, mā anāthā. Dukkhaṃ, bhikkhave,

anātho viharati. Dasayime, bhikkhave, nāthakaraṇā dhammā. Katame dasa? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yampi, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Yampi, bhikkhave, bhikkhu bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Yampi, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato, khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. Yampi, bhikkhave, bhikkhu suvaco hoti ... pe ... anusāsaniṃ, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni, tattha dakkho hoti analaso tatrūpāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Yampi, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ ... pe ... alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo. Yampi, bhikkhave, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Yampi, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu, ayampi dhammo

nāthakaraṇo. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena. Yampi, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Yampi, bhikkhave, bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Yampi, bhikkhave, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā, ayampi dhammo nāthakaraṇo. (10)

Sanāthā, bhikkhave, viharatha, mā anāthā. Dukkhaṃ, bhikkhave, anātho viharati. Ime kho, bhikkhave, dasa nāthakaraṇā dhammā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

44. Kusinārasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kusinārāyaṃ viharati baliharaṇe vanasaṇḍe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Codakena, bhikkhave, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo. Katame pañca dhammā ajjhattaṃ paccavekkhitabbā? Codakena, bhikkhave, bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'parisuddhakāyasamācāro nu khomhi, parisuddhenamhi kāyasamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena. Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, bhikkhave, bhikkhu parisuddhakāyasamācāro hoti parisuddhena kāyasamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena, tassa bhavanti vattāro: 'iṅgha tāva āyasmā kāyikaṃ sikkhassū'ti, itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, codakena bhikkhunā paraṃ codetukā-

mena evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'parisuddhavacīsamācāro nu khomhi, parisuddhenamhi vacīsamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena. Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, bhikkhave, bhikkhu parisuddhavacīsamācāro hoti parisuddhena vacīsamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena, tassa bhavanti vattāro: 'iṅgha tāva āyasmā vācasikaṃ sikkhassū'ti, itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'mettaṃ nu kho me cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ sabrahmacārīsu anāghātaṃ. Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu anāghātaṃ, tassa bhavanti vattāro: 'iṅgha tāva āyasmā sabrahmacārīsu mettaṃ cittaṃ upaṭṭhāpehī'ti, itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'bahussuto nu khomhi sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpā me dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, bhikkhave, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, tassa bhavanti vattāro: 'iṅgha tāva āyasmā āgamaṃ pariyāpuṇassū'ti, itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'ubhayāni kho pana me pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso. Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, bhikkhave, bhikkhuno ubhayāni pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, 'idaṃ panāyasmā, kattha vuttaṃ bhagavatā'ti, iti puṭṭho na sampāyissati. Tassa bhavanti vattāro: 'iṅgha tāva āyasmā vinayaṃ sikkhassū'ti, itissa bhavanti vattāro. Ime pañca dhammā ajjhattaṃ

paccavekkhitabbā.

Katame pañca dhammā ajjhattaṃ upaṭṭhāpetabbā? 'Kālena vakkhāmi, no akālena; bhūtena vakkhāmi, no abhūtena; saṇhena vakkhāmi, no pharusena; atthasaṃhitena vakkhāmi, no anatthasaṃhitena; mettacitto vakkhāmi, no dosantaro'ti—ime pañca dhammā ajjhattaṃ upaṭṭhāpetabbā. Codakena, bhikkhave, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

24. Mahācundasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahācundo cetīsu viharati sahajātiyaṃ. Tatra kho āyasmā mahācundo bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahācundassa paccassosuṃ. Āyasmā mahācundo etadavoca:

"Ñāṇavādaṃ, āvuso, bhikkhu vadamāno: 'jānāmimaṃ dhammaṃ, passāmimaṃ dhamman'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati; nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Bhāvanāvādaṃ, āvuso, bhikkhu vadamāno: 'bhāvitakāyomhi bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati; nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Ñāṇavādañca, āvuso, bhikkhu vadamāno bhāvanāvādañca: 'jānāmimaṃ dhammaṃ, passāmimaṃ dhammaṃ, bhāvitakāyomhi bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati; nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Seyyathāpi, āvuso, puriso daliddova samāno aḍḍhavādaṃ vadeyya, adhanova samāno dhanavāvādaṃ vadeyya, abhogova samāno bhogavāvādaṃ vadeyya. So kismiñcideva dhanakaraṇīye samuppanne na sakkuṇeyya upanīhātuṃ dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā. Tamenaṃ evaṃ jāneyyuṃ: 'daliddova ayamāyasmā samāno aḍḍhavādaṃ vadeti, adhanova ayamāyasmā samāno dhanavāvādaṃ vadeti, abhogavāva ayamāyasmā samāno bhogavāvādaṃ vadeti. Taṃ kissa hetu? Tathā hi ayamāyasmā kismiñcideva dhanakaraṇīye samuppanne na sakkoti upanīhātuṃ dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā'ti.

Evamevaṃ kho, āvuso, ñāṇavādañca bhikkhu vadamāno bhāvanāvādañca: 'jānāmimaṃ dhammaṃ, passāmimaṃ dhammaṃ, bhāvitakāyomhi bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho abhibhuyya tiṭṭhati; nāyamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā abhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Ñāṇavādaṃ, āvuso, bhikkhu vadamāno: 'jānāmimaṃ dhammaṃ, passāmimaṃ dhamman'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhati, so

evamassa veditabbo: 'ayamāyasmā tathā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati; tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Bhāvanāvādaṃ, āvuso, bhikkhu vadamāno: 'bhāvitakāyomhi bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati; tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Ñāṇavādañca, āvuso, bhikkhu vadamāno bhāvanāvādañca: 'jānāmimaṃ dhammaṃ, passāmimaṃ dhammaṃ, bhāvitakāyomhi bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati; tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhatī'ti.

Seyyathāpi, āvuso, puriso aḍḍhova samāno aḍḍhavādaṃ vadeyya, dhanavāva samāno dhanavāvādaṃ vadeyya, bhogavāva samāno bhogavāvādaṃ vadeyya. So kismiñcideva dhanakaraṇīye samuppanne sakkuṇeyya upanīhātuṃ dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā. Tamenaṃ evaṃ jāneyyuṃ: 'aḍḍhova ayamāyasmā samāno aḍḍhavādaṃ vadeti, dhanavāva ayamāyasmā samāno dhanavāvādaṃ vadeti, bhogavāva ayamāyasmā samāno bhogavāvādaṃ vadeti. Taṃ kissa hetu? Tathā hi ayamāyasmā kismiñcideva dhanakaraṇīye samuppanne sakkoti

upanīhātuṃ dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā'ti.

Evamevaṃ kho, āvuso, ñāṇavādañca bhikkhu vadamāno bhāvanāvādañca: 'jānāmimaṃ dhammaṃ, passāmimaṃ dhammaṃ, bhāvitakāyomhi bhāvitasīlo bhāvitacitto bhāvitapañño'ti. Tañce, āvuso, bhikkhuṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati, doso ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhati, so evamassa veditabbo: 'tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato lobho na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ lobho nābhibhuyya tiṭṭhati; tathā ayamāyasmā pajānāti yathā pajānato doso na hoti ... moho ... kodho ... upanāho ... makkho ... paḷāso ... macchariyaṃ ... pāpikā issā ... pāpikā icchā na hoti, tathāhimaṃ āyasmantaṃ pāpikā icchā nābhibhuyya tiṭṭhatī'"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

216. Saṃsappanīyasutta

"Saṃsappanīyapariyāyaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, saṃsappanīyapariyāyo dhammapariyāyo? Kammassakā, bhikkhave, sattā kammadāyādā kammayonī kammabandhū kammapaṭisaraṇā, yaṃ kammaṃ karonti—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādā bhavanti.

Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho, adayāpanno sabbapāṇabhūtesu. So saṃsappati kāyena, saṃsappati vācāya, saṃsappati manasā. Tassa jimhaṃ kāyakammaṃ hoti, jimhaṃ vacīkammaṃ, jimhaṃ manokammaṃ, jimhā gati, jimhupapatti.

Jimhagatikassa kho panāhaṃ, bhikkhave, jimhupapattikassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—ye vā ekantadukkhā nirayā yā vā saṃsappajātikā tiracchānayoni. Katamā ca sā, bhikkhave, saṃsappajātikā tiracchānayoni? Ahi vicchikā satapadī nakulā biḷārā mūsikā ulūkā, ye vā panaññepi keci tiracchānayonikā sattā manusse disvā saṃsappanti. Iti kho, bhikkhave, bhūtā bhūtassa upapatti hoti. Yaṃ karoti tena upapajjati. Upapannamenaṃ phassā phusanti. Evamahaṃ,

bhikkhave, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmi.

Idha pana, bhikkhave, ekacco adinnādāyī hoti ... pe ... kāmesumicchācārī hoti ... musāvādī hoti ... pisuṇavāco hoti ... pharusavāco hoti ... samphappalāpī hoti ... abhijjhālu hoti ... byāpannacitto hoti ... micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. So saṃsappati kāyena, saṃsappati vācāya, saṃsappati manasā. Tassa jimhaṃ kāyakammaṃ hoti, jimhaṃ vacīkammaṃ, jimhaṃ manokammaṃ, jimhā gati, jimhupapatti.

Jimhagatikassa kho panāhaṃ, bhikkhave, jimhupapattikassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—ye vā ekantadukkhā nirayā yā vā saṃsappajātikā tiracchānayoni. Katamā ca sā, bhikkhave, saṃsappajātikā tiracchānayoni? Ahi vicchikā satapadī nakulā biḷārā mūsikā ulūkā, ye vā panaññepi keci tiracchānayonikā sattā manusse disvā saṃsappanti. Iti kho, bhikkhave, bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yaṃ karoti tena upapajjati. Upapannamenaṃ phassā phusanti. Evamahaṃ, bhikkhave, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmi. Kammassakā, bhikkhave, sattā kammadāyādā kammayonī kammabandhū kammapaṭisaraṇā, yaṃ kammaṃ karonti—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādā bhavanti.

Idha, bhikkhave, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. So na saṃsappati kāyena, na saṃsappati vācāya, na saṃsappati manasā. Tassa uju kāyakammaṃ hoti, uju vacīkammaṃ, uju manokammaṃ, uju gati, ujupapatti.

Ujugatikassa kho panāhaṃ, bhikkhave, ujupapattikassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—ye vā ekantasukhā saggā yāni vā pana tāni uccākulāni khattiyamahāsālakulāni vā brāhmaṇamahāsālakulāni vā gahapatimahāsālakulāni vā aḍḍhāni mahaddhanāni mahābhogāni pahūtajātarūparajatāni pahūtavittūpakaraṇāni pahūtadhanadhaññāni. Iti kho, bhikkhave, bhūtā bhūtassa upapatti hoti. Yaṃ karoti tena upapajjati. Upapannamenaṃ phassā phusanti. Evamahaṃ, bhikkhave, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmi.

Idha pana, bhikkhave, ekacco adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti ... pe ... kāmesumicchācārā paṭivirato hoti ... musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti ... pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya

vācāya paṭivirato hoti … pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti … samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti … anabhijjhālu hoti … abyāpannacitto hoti … sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano: ‘atthi dinnaṃ … pe … ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī’ti. So na saṃsappati kāyena, na saṃsappati vācāya, na saṃsappati manasā. Tassa uju kāyakammaṃ hoti, uju vacīkammaṃ, uju manokammaṃ, uju gati, ujupapatti.

Ujugatikassa kho pana ahaṃ, bhikkhave, ujupapattikassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—ye vā ekantasukhā saggā yāni vā pana tāni uccākulāni khattiyamahāsālakulāni vā brāhmaṇamahāsālakulāni vā gahapatimahāsālakulāni vā aḍḍhāni mahaddhanāni mahābhogāni pahūtajātarūparajatāni pahūtavittūpakaraṇāni pahūtadhanadhaññāni. Iti kho, bhikkhave, bhūtā bhūtassa upapatti hoti. Yaṃ karoti tena upapajjati. Upapannamenaṃ phassā phusanti. Evamahaṃ, bhikkhave, ‘kammadāyādā sattā’ti vadāmi.

Kammassakā, bhikkhave, sattā kammadāyādā kammayonī kammabandhū kammapaṭisaraṇā, yaṃ kammaṃ karonti—kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā—tassa dāyādā bhavanti. Ayaṃ kho so, bhikkhave, saṃsappanīyapariyāyo dhammapariyāyo”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

21. Karajakāyavagga

220. Adhammacariyāsutta

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī”ti? “Adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī”ti.

“Ko pana, bho gotama, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī”ti? “Dhammacariyāsamacariyāhetu kho, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī”ti.

"Na kho ahaṃ imassa bhoto gotamassa saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathāhaṃ imassa bhoto gotamassa saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājāneyyan"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho so brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Tividhā kho, brāhmaṇa, kāyena adhammacariyāvisamacariyā hoti; catubbidhā vācāya adhammacariyāvisamacariyā hoti; tividhā manasā adhammacariyāvisamacariyā hoti.

Kathañca, brāhmaṇa, tividhā kāyena adhammacariyāvisamacariyā hoti ... pe ... evaṃ kho, brāhmaṇa, tividhā kāyena adhammacariyā visamacariyā hoti.

Kathañca, brāhmaṇa, catubbidhā vācāya adhammacariyāvisamacariyā hoti ... pe ... evaṃ kho, brāhmaṇa, catubbidhā vācāya adhammacariyāvisamacariyā hoti.

Kathañca, brāhmaṇa, tividhā manasā adhammacariyāvisamacariyā hoti ... pe ... evaṃ kho, brāhmaṇa, tividhā manasā adhammacariyāvisamacariyā hoti. Evaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Tividhā, brāhmaṇa, kāyena dhammacariyāsamacariyā hoti; catubbidhā vācāya dhammacariyāsamacariyā hoti; tividhā manasā dhammacariyāsamacariyā hoti.

Kathañca, brāhmaṇa, tividhā kāyena dhammacariyāsamacariyā hoti ... pe ... evaṃ kho, brāhmaṇa, tividhā kāyena dhammacariyāsamacariyā hoti.

Kathañca, brāhmaṇa, catubbidhā vācāya dhammacariyāsamacariyā hoti ... pe ... evaṃ kho, brāhmaṇa, catubbidhā vācāya dhammacariyāsamacariyā hoti.

Kathañca, brāhmaṇa, tividhā manasā dhammacariyāsamacariyā hoti ... pe ... evaṃ kho, brāhmaṇa, tividhā manasā dhammacariyāsamacariyā hoti. Evaṃ dhammacariyāsamacariyāhetu kho, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... up-

āsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Dasamaṃ.

Karajakāyavaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 10

1. Ānisaṃsavagga

8. Jhānasutta

“Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti, no ca sīlavā; evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: ‘kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā cā’ti. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti sīlavā ca, no ca bahussuto … pe … bahussuto ca, no ca dhammakathiko … dhammakathiko ca, no ca parisāvacaro … parisāvacaro ca, no ca visārado parisāya dhammaṃ deseti … visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, no ca vinayadharo … vinayadharo ca, no ca āraññiko pantasenāsano … āraññiko ca pantasenāsano, no ca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī … catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, no ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: ‘kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseyyaṃ, vinayadharo ca, āraññiko ca pantasenāsano, catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī assaṃ akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan’ti.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, vinayadharo ca, āraññiko ca pantasenāsano, catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sac-

chikatvā upasampajja viharati; evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu samantapāsādiko ca hoti sabbākāraparipūro cā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

15. Ariyavagga

151. Bhāvetabbasutta

"Bhāvetabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi na bhāvetabbañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, na bhāvetabbo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, na bhāvetabbo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, bhāvetabbo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvetabbo dhammo"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

139. Sāsavasutta

"Sāsavañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi anāsavañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, sāsavo dhammo? Micchādiṭṭhi ... pe ... micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāsavo dhammo. Katamo ca, bhikkhave, anāsavo dhammo? Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, anāsavo dhammo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

5. Akkosavagga

41. Vivādasutta

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena saṃghe bhaṇḍanakalahaviggahavivādā uppajjanti, bhikkhū ca na phāsu viharantī"ti? "Idhupāli, bhikkhū adhammaṃ dhammoti dīpenti, dhammaṃ adhammoti dīpenti, avinayaṃ vinayoti dīpenti, vinayaṃ avinayoti dīpenti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti, anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ

tathāgatenāti dīpenti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti, apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. Ayaṃ kho, upāli, hetu ayaṃ paccayo, yena saṃghe bhaṇḍanakalahaviggahavivādā uppajjanti, bhikkhū ca na phāsu viharantī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

109. Vamanasutta

"Tikicchakā, bhikkhave, vamanaṃ denti pittasamuṭṭhānānampi ābādhānaṃ paṭighātāya, semhasamuṭṭhānānampi ābādhānaṃ paṭighātāya, vātasamuṭṭhānānampi ābādhānaṃ paṭighātāya. Atthetaṃ, bhikkhave, vamanaṃ; 'netaṃ natthī'ti vadāmi. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, vamanaṃ sampajjatipi vipajjatipi.

Ahañca kho, bhikkhave, ariyaṃ vamanaṃ desessāmi, yaṃ vamanaṃ sampajjatiyeva no vipajjati, yaṃ vamanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti. Taṃ suṇātha ... pe ....

Katamañca taṃ, bhikkhave, ariyaṃ vamanaṃ, yaṃ vamanaṃ sampajjatiyeva no vipajjati, yaṃ vamanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti ... pe ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti?

Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, micchādiṭṭhi vantā hoti; ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa vantā honti; sammādiṭṭhipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Sammāsaṅkappassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo vanto hoti ... pe ... sammāvācassa, bhikkhave, micchāvācā vantā hoti ... sammākammantassa, bhikkhave, micchākammanto vanto hoti ... sammāājīvassa, bhikkhave, micchāājīvo vanto hoti ... sammāvāyāmassa, bhikkhave, micchāvāyāmo vanto hoti ... sammāsatissa, bhikkhave, micchāsati vantā hoti ... sammāsamādhissa, bhikkhave, micchāsamādhi vanto hoti ... sammāñāṇissa, bhikkhave, micchāñāṇaṃ vantaṃ hoti ... pe ....

Sammāvimuttissa, bhikkhave, micchāvimutti vantā hoti; ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa vantā honti; sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Idaṃ kho taṃ, bhikkhave, ariyaṃ vamanaṃ yaṃ vamanaṃ sampajjatiyeva no vipajjati, yaṃ vamanaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti ... pe ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

95. Uttiyasutta

Atha kho uttiyo paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uttiyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bho gotama, sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, uttiya, mayā: 'sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho gotama, asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan"ti? "Etampi kho, uttiya, abyākataṃ mayā: 'asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, antavā loko ... pe ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"ti? "Etampi kho, uttiya, abyākataṃ mayā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"'Kiṃ nu kho, bho gotama, sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti, iti puṭṭho samāno 'abyākataṃ kho etaṃ, uttiya, mayā—sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

'Kiṃ pana, bho gotama, asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti, iti puṭṭho samāno: 'etampi kho, uttiya, abyākataṃ mayā asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

'Kiṃ nu kho, bho gotama, antavā loko ... pe ... anantavā loko ... taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... hoti tathā-

gato paraṃ maraṇā … na hoti tathāgato paraṃ maraṇā … hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā … neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti, iti puṭṭho samāno: 'etampi kho, uttiya, abyākataṃ mayā—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. Atha kiñcarahi bhotā gotamena byākatan"ti?

"Abhiññāya kho ahaṃ, uttiya, sāvakānaṃ dhammaṃ desemi sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāyā"ti.

"Yaṃ panetaṃ bhavaṃ gotamo abhiññāya sāvakānaṃ dhammaṃ desesi sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, sabbo vā tena loko nīyati upaḍḍho vā tibhāgo vā"ti? Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "mā hevaṃ kho uttiyo paribbājako pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭilabhi: 'sabbasāmukkaṃsikaṃ vata me samaṇo gotamo pañhaṃ puṭṭho saṃsādeti, no vissajjeti, na nūna visahatī'ti. Tadassa uttiyassa paribbājakassa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

Atha kho āyasmā ānando uttiyaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "tenahāvuso uttiya, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, āvuso uttiya, rañño paccantimaṃ nagaraṃ daḷhuddhāpaṃ daḷhapākāratoraṇaṃ ekadvāraṃ. Tatrassa dovāriko paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṃ nivāretā ñātānaṃ pavesetā. So tassa nagarassa samantā anupariyāyapathaṃ anukkamati. Anupariyāyapathaṃ anukkamamāno na passeyya pākārasandhiṃ vā pākāravivaraṃ vā, antamaso biḷāranikkhamanamattampi. No ca khvassa evaṃ ñāṇaṃ hoti: 'ettakā pāṇā imaṃ nagaraṃ pavisanti vā nikkhamanti vā'ti. Atha khvassa evamettha hoti: 'ye kho keci oḷārikā pāṇā imaṃ nagaraṃ pavisanti vā nikkhamanti vā, sabbe te iminā dvārena pavisanti vā nikkhamanti vā'ti.

Evamevaṃ kho, āvuso uttiya, na tathāgatassa evaṃ ussukkaṃ hoti: 'sabbo vā tena loko nīyati, upaḍḍho vā, tibhāgo vā'ti. Atha kho evamettha tathāgatassa hoti: 'ye kho keci lokamhā nīyiṃsu vā nīyanti vā nīyissanti vā, sabbe te pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya

dubbalīkaraṇe, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā, satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā. Evamete lokamhā nīyiṃsu vā nīyanti vā nīyissanti vā'ti. Yadeva kho tvaṃ, āvuso uttiya, bhagavantaṃ pañhaṃ apucchi tadevetaṃ pañhaṃ bhagavantaṃ aññena pariyāyena apucchi. Tasmā te taṃ bhagavā na byākāsī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

3. Mahāvagga

25. Kasiṇasutta

"Dasayimāni, bhikkhave, kasiṇāyatanāni. Katamāni dasa? Pathavīkasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ; āpokasiṇameko sañjānāti ... pe ... tejokasiṇameko sañjānāti ... vāyokasiṇameko sañjānāti ... nīlakasiṇameko sañjānāti ... pītakasiṇameko sañjānāti ... lohitakasiṇameko sañjānāti ... odātakasiṇameko sañjānāti ... ākāsakasiṇameko sañjānāti ... viññāṇakasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dasa kasiṇāyatanānī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

91. Kāmabhogīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Dasayime, gahapati, kāmabhogī santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame dasa? Idha, gahapati, ekacco kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena; adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti. (1)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena; adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati na puññāni karoti. (2)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena; adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. (3)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammādhammena bhoge

pariyesati sāhasenapi asāhasenapi; dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti. (4)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi; dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati na puññāni karoti. (5)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi; dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. (6)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena; dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti. (7)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena; dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati na puññāni karoti. (8)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena; dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Te ca bhoge gathito mucchito ajjhosanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati. (9)

Idha pana, gahapati, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena; dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Te ca bhoge agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. (10)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena, adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī tīhi ṭhānehi gārayho. 'Adhammena bhoge pariyesati sāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. 'Na attānaṃ sukheti na pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. 'Na saṃvibhajati na puññāni karotī'ti, iminā tatiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi tīhi ṭhānehi gārayho. (1)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena, adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti

pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī dvīhi ṭhānehi gārayho ekena ṭhānena pāsaṃso. 'Adhammena bhoge pariyesati sāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. 'Na saṃvibhajati na puññāni karotī'ti iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi dvīhi ṭhānehi gārayho iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. (2)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena, adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī ekena ṭhānena gārayho dvīhi ṭhānehi pāsaṃso. 'Adhammena bhoge pariyesati sāhasenā'ti, iminā ekena ṭhānena gārayho. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. 'Saṃvibhajati puññāni karotī'ti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī iminā ekena ṭhānena gārayho, imehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso. (3)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi, dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī ekena ṭhānena pāsaṃso tīhi ṭhānehi gārayho. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. 'Adhammena bhoge pariyesati sāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. 'Na attānaṃ sukheti na pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. 'Na saṃvibhajati na puññāni karotī'ti, iminā tatiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī iminā ekena ṭhānena pāsaṃso imehi tīhi ṭhānehi gārayho. (4)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi, dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī dvīhi ṭhānehi pāsaṃso dvīhi ṭhānehi gārayho. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. 'Adhammena bhoge pariyesati sāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Na saṃvibhajati na puññāni karotī'ti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso imehi dvīhi ṭhānehi gārayho. (5)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi, dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī tīhi ṭhānehi pāsaṃso ekena ṭhānena gārayho. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. 'Adhammena bhoge pariyesati sāhasenā'ti, iminā ekena ṭhānena gārayho. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Saṃvibhajati puññāni karotī'ti, iminā tatiyena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃso iminā ekena ṭhānena gārayho. (6)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī ekena ṭhānena pāsaṃso dvīhi ṭhānehi gārayho. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. 'Na attānaṃ sukheti na pīṇetī'ti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. 'Na saṃvibhajati na puññāni karotī'ti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī iminā ekena ṭhānena pāsaṃso imehi dvīhi ṭhānehi gārayho. (7)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī dvīhi ṭhānehi pāsaṃso ekena ṭhānena gārayho. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Na saṃvibhajati na puññāni karotī'ti iminā ekena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso iminā ekena ṭhānena gārayho. (8)

Tatra, gahapati yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, te ca bhoge gathito mucchito ajjhosanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī tīhi ṭhānehi pāsaṃso ekena ṭhānena gārayho. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Saṃvibhajati puññāni

karotī'ti, iminā tatiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Te ca bhoge gathito mucchito ajjhosanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjatī'ti, iminā ekena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃso iminā ekena ṭhānena gārayho. (9)

Tatra, gahapati, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, te ca bhoge agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati, ayaṃ, gahapati, kāmabhogī catūhi ṭhānehi pāsaṃso. 'Dhammena bhoge pariyesati asāhasenā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. 'Attānaṃ sukheti pīṇetī'ti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Saṃvibhajati puññāni karotī'ti, iminā tatiyena ṭhānena pāsaṃso. 'Te ca bhoge agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjatī'ti, iminā catutthena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gahapati, kāmabhogī imehi catūhi ṭhānehi pāsaṃso. (10)

Ime kho, gahapati, dasa kāmabhogī santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Imesaṃ kho, gahapati, dasannaṃ kāmabhogīnaṃ yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, te ca bhoge agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati, ayaṃ imesaṃ dasannaṃ kāmabhogīnaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, gahapati, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo. Sappimaṇḍo tattha aggamakkhāyati.

Evamevaṃ kho, gahapati, imesaṃ dasannaṃ kāmabhogīnaṃ yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, te ca bhoge agathito amucchito anajjhosanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati, ayaṃ imesaṃ dasannaṃ kāmabhogīnaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro cā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

19. Ariyamaggavagga

194. Āsevitabbadhammasutta

"Āsevitabbañca vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi nāsevitab-

bañca. Taṃ suṇātha ... pe ... katamo ca, bhikkhave, nāsevitabbo dhammo? Pāṇātipāto ... pe ... micchādiṭṭhi— ayaṃ vuccati, bhikkhave, nāsevitabbo dhammo.

Katamo ca, bhikkhave, āsevitabbo dhammo? Pāṇātipātā veramaṇī ... pe ... sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, āsevitabbo dhammo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

97. Āhuneyyasutta

"Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Katamehi dasahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu.

Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā.

Kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko.

Sammādiṭṭhiko hoti sammādassanena samannāgato.

Anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti; bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca.

Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāti; vītarāgaṃ vā cittaṃ 'vītarāgaṃ cittan'ti pajānāti; sadosaṃ vā cittaṃ ... vītadosaṃ vā cittaṃ ...

samohaṃ vā cittaṃ … vītamohaṃ vā cittaṃ … saṅkhittaṃ vā cittaṃ … vikkhittaṃ vā cittaṃ … mahaggataṃ vā cittaṃ … amahaggataṃ vā cittaṃ … sauttaraṃ vā cittaṃ … anuttaraṃ vā cittaṃ … samāhitaṃ vā cittaṃ … asamāhitaṃ vā cittaṃ … vimuttaṃ vā cittaṃ … avimuttaṃ vā cittaṃ 'avimuttaṃ cittan'ti pajānāti.

Anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti, iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata kho bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Imehi kho, bhikkhave, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

10. Upālivagga

93. Kiṃdiṭṭhikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati divā divassa sāvatthiyā nikkhami bhagavantaṃ dassanāya. Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa etadahosi: "akālo kho tāva bhagavantaṃ dassanāya. Paṭisallīno bhagavā. Manobhāvanīyānampi bhikkhūnaṃ akālo dassanāya. Paṭisallīnā manobhāvanīyā bhikkhū. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan"ti.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena aññatitthiyā paribbājakā saṅgamma samāgamma unnādino uccāsaddamahāsaddā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentā nisinnā honti. Addasaṃsu kho te aññatitthiyā paribbājakā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna aññamaññaṃ saṇṭhāpesuṃ: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. Ayaṃ anāthapiṇḍiko gahapati ārāmaṃ āgacchati samaṇassa gotamassa sāvako. Yāvatā kho pana samaṇassa gotamassa sāvakā gihī odātavasanā sāvatthiyaṃ paṭivasanti, ayaṃ tesaṃ aññataro anāthapiṇḍiko gahapati. Appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vaṇṇavādino. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti.

Atha kho te aññatitthiyā paribbājakā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena te aññatitthiyā paribbājakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ: "vadehi, gahapati, kiṃdiṭṭhiko samaṇo gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, bhante, bhagavato sabbaṃ diṭṭhiṃ jānāmī"ti.

"Iti kira tvaṃ, gahapati, na samaṇassa gotamassa sabbaṃ diṭṭhiṃ jānāsi; vadehi, gahapati, kiṃdiṭṭhikā bhikkhū"ti? "Bhikkhūnampi kho ahaṃ, bhante, na sabbaṃ diṭṭhiṃ jānāmī"ti.

"Iti kira tvaṃ, gahapati, na samaṇassa gotamassa sabbaṃ diṭṭhiṃ jānāsi napi bhikkhūnaṃ sabbaṃ diṭṭhiṃ jānāsi; vadehi, gahapati, kiṃdiṭṭhikosi tuvan"ti? "Etaṃ kho, bhante, amhehi na dukkaraṃ byākātuṃ yaṃdiṭṭhikā mayaṃ. Iṅgha tāva āyasmanto yathāsakāni diṭṭhigatāni byākarontu,

pacchāpetaṃ amhehi na dukkaraṃ bhavissati byākātuṃ yaṃdiṭṭhikā mayan”ti.

Evaṃ vutte, aññataro paribbājako anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: “sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhiko ahaṃ, gahapatī”ti.

Aññataropi kho paribbājako anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: “asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhiko ahaṃ, gahapatī”ti.

Aññataropi kho paribbājako anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: “antavā loko … pe … anantavā loko … taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ … aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ … hoti tathāgato paraṃ maraṇā … na hoti tathāgato paraṃ maraṇā … hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā … neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhiko ahaṃ, gahapatī”ti.

Evaṃ vutte, anāthapiṇḍiko gahapati te paribbājake etadavoca: “yvāyaṃ, bhante, āyasmā evamāha: ‘sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭh ahaṃ, gahapatī’ti, imassa ayamāyasmato diṭṭhi attano vā ayonisomanasikārahetu uppannā paratoghosapaccayā vā. Sā kho panesā diṭṭhi bhūtā saṅkhatā cetayitā paṭiccasamuppannā. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ cetayitaṃ paṭiccasamuppannaṃ tadaniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadeveso āyasmā allīno, tadeveso āyasmā ajjhupagato.

Yopāyaṃ, bhante, āyasmā evamāha: ‘asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti— evaṃdiṭṭhiko ahaṃ, gahapatī’ti, imassāpi ayamāyasmato diṭṭhi attano vā ayonisomanasikārahetu uppannā paratoghosapaccayā vā. Sā kho panesā diṭṭhi bhūtā saṅkhatā cetayitā paṭiccasamuppannā. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ cetayitaṃ paṭiccasamuppannaṃ tadaniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadeveso āyasmā allīno, tadeveso āyasmā ajjhupagato.

Yopāyaṃ, bhante, āyasmā evamāha: ‘antavā loko … pe … anantavā loko … taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ … aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ … hoti tathāgato paraṃ maraṇā … na hoti tathāgato paraṃ maraṇā … hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā … neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhiko ahaṃ, gahapatī’ti, imassāpi ayamāyasmato diṭṭhi attano vā ayoniso-

manasikārahetu uppannā paratoghosapaccayā vā. Sā kho panesā diṭṭhi bhūtā saṅkhatā cetayitā paṭiccasamuppannā. Yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ cetayitaṃ paṭiccasamuppannaṃ tadaniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadeveso āyasmā allīno, tadeveso āyasmā ajjhupagato"ti.

Evaṃ vutte te paribbājakā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavocuṃ: "byākatāni kho, gahapati, amhehi sabbeheva yathāsakāni diṭṭhigatāni. Vadehi, gahapati, kiṃdiṭṭhikosi tuvan"ti? "Yaṃ kho, bhante, kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ cetayitaṃ paṭiccasamuppannaṃ tadaniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. 'Yaṃ dukkhaṃ taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evaṃdiṭṭhiko ahaṃ, bhante"ti.

"Yaṃ kho, gahapati, kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ cetayitaṃ paṭiccasamuppannaṃ tadaniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadeva tvaṃ, gahapati, allīno, tadeva tvaṃ, gahapati, ajjhupagato"ti.

"Yaṃ kho, bhante, kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ cetayitaṃ paṭiccasamuppannaṃ tadaniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. 'Yaṃ dukkhaṃ taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, nameso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ. Tassa ca uttari nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Evaṃ vutte te paribbājakā tuṇhībhūtā maṅkubhūtā pattakkhandhā adhomukhā pajjhāyantā appaṭibhānā nisīdiṃsu. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati te paribbājake tuṇhībhūte maṅkubhūte pattakkhandhe adhomukhe pajjhāyante appaṭibhāne viditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho anāthapiṇḍiko gahapati yāvatako ahosi tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. "Sādhu sādhu, gahapati. Evaṃ kho te, gahapati, moghapurisā kālena kālaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetabbā"ti.

Atha kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkante anāthapiṇḍike gahapatimhi bhikkhū

āmantesi: "yopi so, bhikkhave, bhikkhu vassasatupasampanno imasmiṃ dhammavinaye, sopi evamevaṃ aññatitthiye paribbājake sahadhammena suniggahitaṃ niggaṇheyya yathā taṃ anāthapiṇḍikena gahapatinā niggahitā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

177. Jāṇussoṇisutta

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Mayamassu, bho gotama, brāhmaṇā nāma. Dānāni dema, saddhāni karoma: 'idaṃ dānaṃ petānaṃ ñātisālohitānaṃ upakappatu, idaṃ dānaṃ petā ñātisālohitā paribhuñjantū'ti. Kacci taṃ, bho gotama, dānaṃ petānaṃ ñātisālohitānaṃ upakappati; kacci te petā ñātisālohitā taṃ dānaṃ paribhuñjantī"ti? "Ṭhāne kho, brāhmaṇa, upakappati, no aṭṭhāne"ti.

"Katamaṃ pana, bho gotama, ṭhānaṃ, katamaṃ aṭṭhānan"ti? "Idha, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhiko hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nirayaṃ upapajjati. Yo nerayikānaṃ sattānaṃ āhāro, tena so tattha yāpeti, tena so tattha tiṭṭhati. Idampi kho, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ yattha ṭhitassa taṃ dānaṃ na upakappati.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātī ... pe ... micchādiṭṭhiko hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapajjati. Yo tiracchānayonikānaṃ sattānaṃ āhāro, tena so tattha yāpeti, tena so tattha tiṭṭhati. Idampi kho, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ yattha ṭhitassa taṃ dānaṃ na upakappati.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhiko hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussā-

naṃ sahabyataṃ upapajjati. Yo manussānaṃ āhāro, tena so tattha yāpeti, tena so tattha tiṭṭhati. Idampi kho, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ yattha ṭhitassa taṃ dānaṃ na upakappati.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Yo devānaṃ āhāro, tena so tattha yāpeti, tena so tattha tiṭṭhati. Idampi, brāhmaṇa, aṭṭhānaṃ yattha ṭhitassa taṃ dānaṃ upakappati.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... micchādiṭṭhiko hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapajjati. Yo pettivesayikānaṃ sattānaṃ āhāro, tena so tattha yāpeti, tena so tattha tiṭṭhati, yaṃ vā panassa ito anuppavecchanti mittāmaccā vā ñātisālohitā vā, tena so tattha yāpeti, tena so tattha tiṭṭhati. Idaṃ kho, brāhmaṇa, ṭhānaṃ yattha ṭhitassa taṃ dānaṃ upakappatī"ti.

"Sace pana, bho gotama, so peto ñātisālohito taṃ ṭhānaṃ anupapanno hoti, ko taṃ dānaṃ paribhuñjatī"ti? "Aññepissa, brāhmaṇa, petā ñātisālohitā taṃ ṭhānaṃ upapannā honti, te taṃ dānaṃ paribhuñjantī"ti.

"Sace pana, bho gotama, so ceva peto ñātisālohito taṃ ṭhānaṃ anupapanno hoti aññepissa ñātisālohitā petā taṃ ṭhānaṃ anupapannā honti, ko taṃ dānaṃ paribhuñjatī"ti? "Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, brāhmaṇa, anavakāso yaṃ taṃ ṭhānaṃ vivittaṃ assa iminā dīghena addhunā yadidaṃ petehi ñātisālohitehi. Api ca, brāhmaṇa, dāyakopi anipphalo"ti.

"Aṭṭhānepi bhavaṃ gotamo parikappaṃ vadatī"ti? "Aṭṭhānepi kho ahaṃ, brāhmaṇa, parikappaṃ vadāmi. Idha, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhiko hoti; so dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hatthīnaṃ sahabyataṃ upapajjati. So tattha lābhī hoti annassa pānassa mālānānālaṅkārassa

Yaṃ kho, brāhmaṇa, idha pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhiko, tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā hatthīnaṃ sahabyataṃ upapajjati. Yañca kho so dātā hoti samaṇassa vā

brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tena so tattha lābhī hoti annassa pānassa mālānānālaṅkārassa.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... micchādiṭṭhiko hoti. So dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā assānaṃ sahabyataṃ upapajjati ... pe ... gunnaṃ sahabyataṃ upapajjati ... pe ... kukkurānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So tattha lābhī hoti annassa pānassa mālānānālaṅkārassa.

Yaṃ kho, brāhmaṇa, idha pāṇātipātī ... pe ... micchādiṭṭhiko, tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā kukkurānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Yañca kho so dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tena so tattha lābhī hoti annassa pānassa mālānānālaṅkārassa.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko hoti. So dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So tattha lābhī hoti mānusakānaṃ pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ.

Yaṃ kho, brāhmaṇa, idha pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko, tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Yañca kho so dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tena so tattha lābhī hoti mānusakānaṃ pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko hoti. So dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. So tattha lābhī hoti dibbānaṃ pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ.

Yaṃ kho, brāhmaṇa, idha pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhiko, tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Yañca kho so dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ, tena so tattha lābhī hoti dibbānaṃ pañcannaṃ kāmaguṇā-

naṃ. Api ca, brāhmaṇa, dāyakopi anipphalo”ti.

“Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāvañcidaṃ, bho gotama, alameva dānāni dātuṃ, alaṃ saddhāni kātuṃ, yatra hi nāma dāyakopi anipphalo”ti. “Evametaṃ, brāhmaṇa, dāyakopi hi, brāhmaṇa, anipphalo”ti.

“Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama … pe … upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Ekādasamaṃ.

Jāṇussoṇivaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 10

14. Sādhuvagga

138. Dhammasutta

“Dhammañca vo, bhikkhave, desessāmi adhammañca. Taṃ suṇātha … pe … katamo ca, bhikkhave, adhammo? Micchādiṭṭhi … pe … micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhammo. Katamo ca, bhikkhave, dhammo? Sammādiṭṭhi … pe … sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dhammo”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

12. Paccorohaṇivagga

118. Orimatīrasutta

“Orimañca, bhikkhave, tīraṃ desessāmi pārimañca tīraṃ. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Katamañca, bhikkhave, orimaṃ tīraṃ, katamañca pārimaṃ tīraṃ? Micchādiṭṭhi orimaṃ tīraṃ, sammādiṭṭhi pārimaṃ tīraṃ … pe … micchāvimutti orimaṃ tīraṃ, sammāvimutti pārimaṃ tīraṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, orimaṃ tīraṃ, idaṃ pārimaṃ tīranti.

Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

222

"Vīsatiyā, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi vīsatiyā? Attanā ca pāṇātipātī hoti, parañca pāṇātipāte samādapeti; attanā ca adinnādāyī hoti, parañca adinnādāne samādapeti; attanā ca kāmesumicchācārī hoti, parañca kāmesumicchācāre samādapeti; attanā ca musāvādī hoti, parañca musāvāde samādapeti; attanā ca pisuṇavāco hoti, parañca pisuṇāya vācāya samādapeti; attanā ca pharusavāco hoti, parañca pharusāya vācāya samādapeti; attanā ca samphappalāpī hoti, parañca samphappalāpe samādapeti; attanā ca abhijjhālu hoti, parañca abhijjhāya samādapeti; attanā ca byāpannacitto hoti, parañca byāpāde samādapeti; attanā ca micchādiṭṭhiko hoti, parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti—imehi kho, bhikkhave, vīsatiyā dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Vīsatiyā, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi vīsatiyā? Attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti; attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti, parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā samādapeti; attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti; attanā ca anabhijjhālu hoti, parañca anabhijjhāya samādapeti; attanā ca abyāpannacitto hoti, parañca abyāpāde samādapeti; attanā ca sammādiṭṭhiko hoti, parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti—imehi kho, bhikkhave, vīsatiyā dhammehi

samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge”ti.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

74. Vaḍḍhisutta

“Dasahi, bhikkhave, vaḍḍhīhi vaḍḍhamāno ariyasāvako ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyī ca hoti varādāyī kāyassa. Katamehi dasahi? Khettavatthūhi vaḍḍhati, dhanadhaññena vaḍḍhati, puttadārehi vaḍḍhati, dāsakammakaraporisehi vaḍḍhati, catuppadehi vaḍḍhati, saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati—imehi kho, bhikkhave, dasahi vaḍḍhīhi vaḍḍhamāno ariyasāvako ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyī ca hoti varādāyī kāyassāti.

Dhanena dhaññena ca yodha vaḍḍhati, Puttehi dārehi catuppadehi ca; Sa bhogavā hoti yasassi pūjito, Ñātīhi mittehi athopi rājubhi.

Saddhāya sīlena ca yodha vaḍḍhati, Paññāya cāgena sutena cūbhayaṃ; So tādiso sappuriso vicakkhaṇo, Diṭṭheva dhamme ubhayena vaḍḍhatī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

22. Sāmaññavagga

225–228

“Dasahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati … pe … akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati … pe … vīsatiyā, bhikkhave … pe … tiṃsāya, bhikkhave … pe … cattārīsāya, bhikkhave, dhammehi samannāgato khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati … pe ….

()

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

171. Paṭhamaadhammasutta

“Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo anattho ca; dhammo ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā anatthañca, dhammañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabbaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, adhammo ca anattho ca? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo, abhijjhā, byāpādo, micchādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave,

adhammo ca anattho ca.

Katamo ca, bhikkhave, dhammo ca attho ca? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī, anabhijjhā, abyāpādo, sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dhammo ca attho ca.

'Adhammo ca, bhikkhave, veditabbo anattho ca; dhammo ca veditabbo attho ca. Adhammañca viditvā anatthañca, dhammañca viditvā atthañca yathā dhammo yathā attho tathā paṭipajjitabban'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

9. Theravagga

82. Ānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"So vatānanda, bhikkhu 'assaddho samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (1)

So vatānanda, bhikkhu 'dussīlo samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (2)

So vatānanda, bhikkhu 'appassuto samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (3)

So vatānanda, bhikkhu 'dubbaco samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (4)

So vatānanda, bhikkhu 'pāpamitto samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (5)

So vatānanda, bhikkhu 'kusīto samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (6)

So vatānanda, bhikkhu 'muṭṭhassati samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (7)

So vatānanda, bhikkhu ‘asantuṭṭho samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (8)

So vatānanda, bhikkhu ‘pāpiccho samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (9)

So vatānanda, bhikkhu ‘micchādiṭṭhiko samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. (10)

So vatānanda, bhikkhu ‘imehi dasahi dhammehi samannāgato imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

So vatānanda, bhikkhu ‘saddho samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (1)

So vatānanda, bhikkhu ‘sīlavā samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (2)

So vatānanda, bhikkhu ‘bahussuto sutadharo samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (3)

So vatānanda, bhikkhu ‘suvaco samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (4)

So vatānanda, bhikkhu ‘kalyāṇamitto samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (5)

So vatānanda, bhikkhu ‘āraddhavīriyo samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (6)

So vatānanda, bhikkhu ‘upaṭṭhitassati samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (7)

So vatānanda, bhikkhu ‘santuṭṭho samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (8)

So vatānanda, bhikkhu ‘appiccho samāno imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī’ti ṭhānametaṃ vijjati. (9)

So vatānanda, bhikkhu ‘sammādiṭṭhiko samāno imasmiṃ dham-

mavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti ṭhānametaṃ vijjati. (10)

So vatānanda, bhikkhu 'imehi dasahi dhammehi samannāgato imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatī'ti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

17. Jāṇussoṇivagga

169. Saṅgāravasutta

Atha kho saṅgāravo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, bho gotama, orimaṃ tīraṃ, kiṃ pārimaṃ tīran"ti? "Pāṇātipāto kho, brāhmaṇa, orimaṃ tīraṃ, pāṇātipātā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Adinnādānaṃ kho, brāhmaṇa, orimaṃ tīraṃ, adinnādānā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Kāmesumicchācāro orimaṃ tīraṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Musāvādo orimaṃ tīraṃ, musāvādā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Pisuṇā vācā orimaṃ tīraṃ, pisuṇāya vācāya veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Pharusā vācā orimaṃ tīraṃ, pharusāya vācāya veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Samphappalāpo orimaṃ tīraṃ, samphappalāpā veramaṇī pārimaṃ tīraṃ. Abhijjhā orimaṃ tīraṃ, anabhijjhā pārimaṃ tīraṃ. Byāpādo orimaṃ tīraṃ, abyāpādo pārimaṃ tīraṃ. Micchādiṭṭhi orimaṃ tīraṃ, sammādiṭṭhi pārimaṃ tīraṃ. Idaṃ kho, brāhmaṇa, orimaṃ tīraṃ, idaṃ pārimaṃ tīranti.

Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, Sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, Viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

6. Sacittavagga

53. Ṭhitisutta

"Ṭhitimpāhaṃ, bhikkhave, na vaṇṇayāmi kusalesu dhammesu, pageva parihāniṃ. Vuḍḍhiñca kho ahaṃ, bhikkhave, vaṇṇayāmi kusalesu dhammesu, no ṭhitiṃ no hāniṃ.

Kathañca, bhikkhave, hāni hoti kusalesu dhammesu, no ṭhiti no vuḍḍhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu yattako hoti saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānena, tassa te dhammā neva tiṭṭhanti no vaḍḍhanti. Hānimetaṃ, bhikkhave, vadāmi kusalesu dhammesu, no ṭhitiṃ no vuḍḍhiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, hāni hoti kusalesu dhammesu, no ṭhiti no vuḍḍhi.

Kathañca, bhikkhave ṭhiti hoti kusalesu dhammesu, no hāni no vuḍḍhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu yattako hoti saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānena, tassa te dhammā neva hāyanti no vaḍḍhanti. Ṭhitimetaṃ, bhikkhave, vadāmi kusalesu dhammesu, no hāniṃ no vuḍḍhiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, ṭhiti hoti kusalesu dhammesu, no vuḍḍhi no hāni.

Kathañca, bhikkhave, vuḍḍhi hoti kusalesu dhammesu, no ṭhiti no hāni? Idha, bhikkhave, bhikkhu yattako hoti saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya paṭibhānena, tassa te dhammā neva tiṭṭhanti no hāyanti. Vuḍḍhimetaṃ, bhikkhave, vadāmi kusalesu dhammesu, no ṭhitiṃ no hāniṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, vuḍḍhi hoti kusalesu dhammesu, no ṭhiti no hāni.

No ce, bhikkhave, bhikkhu paracittapariyāyakusalo hoti, atha 'sacittapariyāyakusalo bhavissāmī'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sacittapariyāyakusalo hoti? Seyyathāpi, bhikkhave, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sace tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya vāyamati. No ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tenevattamano hoti paripuṇṇasaṅkappo: 'lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno paccavekkhaṇā bahukārā hoti kusalesu dhammesu: 'ab-

hijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, anabhijjhālu nu kho bahulaṃ viharāmi, byāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, abyāpannacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, thinamiddhapariyuṭṭhito nu kho bahulaṃ viharāmi, vigatathinamiddho nu kho bahulaṃ viharāmi, uddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, anuddhato nu kho bahulaṃ viharāmi, vicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, tiṇṇavicikiccho nu kho bahulaṃ viharāmi, kodhano nu kho bahulaṃ viharāmi, akkodhano nu kho bahulaṃ viharāmi, saṅkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, asaṅkiliṭṭhacitto nu kho bahulaṃ viharāmi, sāraddhakāyo nu kho bahulaṃ viharāmi, asāraddhakāyo nu kho bahulaṃ viharāmi, kusīto nu kho bahulaṃ viharāmi, āraddhavīriyo nu kho bahulaṃ viharāmi, samāhito nu kho bahulaṃ viharāmi, asamāhito nu kho bahulaṃ viharāmī'ti.

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhijjhālu bahulaṃ viharāmi, byāpannacitto bahulaṃ viharāmi, thinamiddhapariyuṭṭhito bahulaṃ viharāmi, uddhato bahulaṃ viharāmi, vicikiccho bahulaṃ viharāmi, kodhano bahulaṃ viharāmi, saṅkiliṭṭhacitto bahulaṃ viharāmi, sāraddhakāyo bahulaṃ viharāmi, kusīto bahulaṃ viharāmi, asamāhito bahulaṃ viharāmī'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā. Tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, tena bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'anabhijjhālu bahulaṃ viharāmi, abyāpannacitto bahulaṃ viharāmi, vigatathinamiddho bahulaṃ viharāmi, anuddhato bahulaṃ viharāmi, tiṇṇavicikiccho bahulaṃ viharāmi, akkodhano bahulaṃ viharāmi, asaṅkiliṭṭhacitto bahulaṃ viharāmi, asāraddhakāyo bahulaṃ viharāmi, āraddhavīriyo bahulaṃ viharāmi, samāhito bahulaṃ viharāmī'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesuyeva kusalesu dhammesu patiṭṭhāya uttari āsavānaṃ khayāya yogo karaṇīyo"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

8. Ākaṅkhavagga

78. Nigaṇṭhasutta

"Dasahi, bhikkhave, asaddhammehi samannāgatā nigaṇṭhā. Katamehi dasahi? Assaddhā, bhikkhave, nigaṇṭhā; dussīlā, bhikkhave, nigaṇṭhā; ahirikā, bhikkhave, nigaṇṭhā; anottappino, bhikkhave, nigaṇṭhā; asappurisasambhattino, bhikkhave, nigaṇṭhā; attukkaṃsakaparavambhakā, bhikkhave, nigaṇṭhā; sandiṭṭhiparāmāsā ādhānaggāhī duppaṭinissaggino, bhikkhave, nigaṇṭhā; kuhakā, bhikkhave, nigaṇṭhā; pāpicchā, bhikkhave, nigaṇṭhā; pāpamittā, bhikkhave, nigaṇṭhā—imehi kho, bhikkhave, dasahi asaddhammehi samannāgatā nigaṇṭhā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

13. Parisuddhavagga

123. Paṭhamasutta

"Dasayime, bhikkhave, dhammā parisuddhā pariyodātā, nāññatra sugatavinayā. Katame dasa? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi, sammāñāṇaṃ, sammāvimutti—ime kho, bhikkhave, dasa dhammā parisuddhā pariyodātā, nāññatra sugatavinayā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 10

11. Samaṇasaññāvagga

104. Bījasutta

"Micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, purisapuggalassa micchāsaṅkappassa micchāvācassa micchākammantassa micchāājīvassa micchāvāyāmassa micchāsatissa micchāsamādhissa micchāñāṇissa micchāvimuttissa yañca kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, pāpikā.

Seyyathāpi, bhikkhave, nimbabījaṃ vā kosātakibījaṃ vā tittakālābubījaṃ vā allāya pathaviyā nikkhittaṃ yañceva pathavirasaṃ upādiy-

ati yañca āporasaṃ upādiyati, sabbaṃ taṃ tittakattāya kaṭukattāya asātattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījañhi, bhikkhave, pāpakaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa micchāsaṅkappassa micchāvācassa micchākammantassa micchāājīvassa micchāvāyāmassa micchāsatissa micchāsamādhissa micchāñāṇissa micchāvimuttissa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, pāpikā.

Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, purisapuggalassa sammāsaṅkappassa sammāvācassa sammākammantassa sammāājīvassa sammāvāyāmassa sammāsatissa sammāsamādhissa sammāñāṇissa sammāvimuttissa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, bhaddikā.

Seyyathāpi, bhikkhave, ucchubījaṃ vā sālibījaṃ vā muddikābījaṃ vā allāya pathaviyā nikkhittaṃ yañca pathavirasaṃ upādiyati yañca āporasaṃ upādiyati sabbaṃ taṃ sātattāya madhurattāya asecanakattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījañhi, bhikkhave, bhaddakaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, sammādiṭṭhikassa ... pe ... sammāvimuttissa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, bhaddikā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

10. Kāraṇḍavasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Tena kho pana samayena bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti.

So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno aññenāññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "niddhamathetaṃ, bhikkhave, puggalaṃ; niddhamathetaṃ, bhikkhave, puggalaṃ. Apaneyyeso, bhikkhave, puggalo. Kiṃ vo tena paraputtena visodhitena. Idha, bhikkhave, ekaccassa puggalassa tādisaṃyeva hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ bhikkhūnaṃ— yāvassa bhikkhū āpattiṃ na passanti. Yato ca khvassa bhikkhū āpattiṃ passanti, tamenaṃ evaṃ jānanti: 'samaṇadūsīvāyaṃ samaṇapalāpo samaṇakāraṇḍavo'ti. Tamenaṃ iti viditvā bahiddhā nāsenti. Taṃ kissa hetu? Mā aññe bhaddake bhikkhū dūsesīti.

Seyyathāpi, bhikkhave, sampanne yavakaraṇe yavadūsī jāyetha yavapalāpo yavakāraṇḍavoti. Tassa tādisaṃyeva mūlaṃ hoti, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ yavānaṃ; tādisaṃyeva nāḷaṃ hoti, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ yavānaṃ; tādisaṃyeva pattaṃ hoti, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ yavānaṃ—yāvassa sīsaṃ na nibbattati. Yato ca khvassa sīsaṃ nibbattati, tamenaṃ evaṃ jānanti: 'yavadūsīvāyaṃ yavapalāpo yavakāraṇḍavo'ti. Tamenaṃ iti viditvā samūlaṃ uppāṭetvā bahiddhā yavakaraṇassa chaḍḍenti. Taṃ kissa hetu? Mā aññe bhaddake yave dūsesīti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekaccassa puggalassa tādisaṃyeva hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ bhikkhūnaṃ—yāvassa bhikkhū āpattiṃ na passanti. Yato ca khvassa bhikkhū āpattiṃ passanti, tamenaṃ evaṃ jānanti: 'samaṇadūsīvāyaṃ samaṇapalāpo samaṇakāraṇḍavo'ti. Tamenaṃ iti viditvā bahiddhā nāsenti. Taṃ kissa hetu? Mā aññe bhaddake bhikkhū dūsesīti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahato dhaññarāsissa phuṇamānassa tattha yāni tāni dhaññāni daḷhāni sāravantāni tāni ekamantaṃ puñjaṃ hoti, yāni pana tāni dhaññāni dubbalāni palāpāni tāni vāto ekamantaṃ apavahati. Tamenaṃ sāmikā sammajjaniṃ gahetvā bhiyyoso mattāya apasammajjanti. Taṃ kissa hetu? Mā aññe bhaddake dhaññe dūsesīti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekaccassa puggalassa tādisaṃyeva hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ

saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ bhikkhūnaṃ—yāvassa bhikkhū āpattiṃ na passanti. Yato ca khvassa bhikkhū āpattiṃ passanti, tamenaṃ evaṃ jānanti: 'samaṇadūsīvāyaṃ samaṇapalāpo samaṇakāraṇḍavo'ti. Tamenaṃ iti viditvā bahiddhā nāsenti. Taṃ kissa hetu? Mā aññe bhaddake bhikkhū dūsesīti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso udapānapanāḷiyatthiko tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So yaṃ yadeva rukkhaṃ kuṭhāripāsena ākoṭeyya tattha yāni tāni rukkhāni daḷhāni sāravantāni tāni kuṭhāripāsena ākoṭitāni kakkhaḷaṃ paṭinadanti; yāni pana tāni rukkhāni antopūtīni avassutāni kasambujātāni tāni kuṭhāripāsena ākoṭitāni daddaraṃ paṭinadanti. Tamenaṃ mūle chindati, mūle chinditvā agge chindati, agge chinditvā anto suvisodhitaṃ visodheti, anto suvisodhitaṃ visodhetvā udapānapanāḷiṃ yojeti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekaccassa puggalassa tādisaṃyeva hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ, seyyathāpi aññesaṃ bhaddakānaṃ bhikkhūnaṃ—yāvassa bhikkhū āpattiṃ na passanti. Yato ca khvassa bhikkhū āpattiṃ passanti, tamenaṃ evaṃ jānanti: 'samaṇadūsīvāyaṃ samaṇapalāpo samaṇakāraṇḍavo'ti. Tamenaṃ iti viditvā bahiddhā nāsenti. Taṃ kissa hetu? Mā aññe bhaddake bhikkhū dūsesīti.

Saṃvāsāyaṃ vijānātha, pāpiccho kodhano iti; Makkhī thambhī paḷāsī ca, issukī maccharī saṭho.

Santavāco janavati, samaṇo viya bhāsati; Raho karoti karaṇaṃ, pāpadiṭṭhi anādaro.

Saṃsappī ca musāvādī, taṃ viditvā yathātathaṃ; Sabbe samaggā hutvāna, abhinibbajjayātha naṃ.

Kāraṇḍavaṃ niddhamatha, Kasambuṃ apakassatha; Tato palāpe vāhetha, Assamaṇe samaṇamānine.

Niddhamitvāna pāpicche, pāpaācāragocare; Suddhāsuddhehi saṃvāsaṃ, kappayavho patissatā; Tato samaggā nipakā, dukkhassantaṃ karissathā"ti.

Dasamaṃ.

Mettāvaggo paṭhamo.

Mettaṃ paññā ca dve piyā, dve lokā dve vipattiyo; Devadatto ca uttaro, nando kāraṇḍavena cāti.

Aṅguttara Nikāya 8

11. Rāgapeyyāla

121–147

"Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ... pe ... ime aṭṭha dhammā bhāvetabbā".

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

34. Khettasutta

"Aṭṭhaṅgasamannāgate, bhikkhave, khette bījaṃ vuttaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahassādaṃ na phātiseyyaṃ. Kathaṃ aṭṭhaṅgasamannāgate? Idha, bhikkhave, khettaṃ unnāmaninnāmi ca hoti, pāsāṇasakkharikañca hoti, ūsarañca hoti, na ca gambhīrasitaṃ hoti, na āyasampannaṃ hoti, na apāyasampannaṃ hoti, na mātikāsampannaṃ hoti, na mariyādasampannaṃ hoti. Evaṃ aṭṭhaṅgasamannāgate, bhikkhave, khette bījaṃ vuttaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahassādaṃ na phātiseyyaṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgatesu samaṇabrāhmaṇesu dānaṃ dinnaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ na mahājutikaṃ na mahāvipphāraṃ. Kathaṃ aṭṭhaṅgasamannāgatesu? Idha, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā micchādiṭṭhikā honti, micchāsaṅkappā, micchāvācā, micchākammantā, micchāājīvā, micchāvāyāmā, micchāsatino, micchāsamādhino. Evaṃ aṭṭhaṅgasamannāgatesu, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇesu dānaṃ dinnaṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ na mahājutikaṃ na mahāvipphāraṃ.

Aṭṭhaṅgasamannāgate, bhikkhave, khette bījaṃ vuttaṃ mahapphalaṃ hoti mahassādaṃ phātiseyyaṃ. Kathaṃ aṭṭhaṅgasamannāgate? Idha, bhikkhave, khettaṃ anunnāmāninnāmi ca hoti, apāsāṇasakkharikañca hoti, anūsarañca hoti, gambhīrasitaṃ hoti, āyasampannaṃ hoti, apāyasampannaṃ hoti, mātikāsampannaṃ hoti, mariyādasampannaṃ hoti. Evaṃ aṭṭhaṅgasamannāgate, bhikkhave, khette bījaṃ vuttaṃ mahapphalaṃ hoti mahassādaṃ phātiseyyaṃ.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgatesu samaṇabrāhmaṇesu dānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsaṃ mahājutikaṃ mahāvipphāraṃ. Kathaṃ aṭṭhaṅgasamannāgatesu? Idha, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā sammādiṭṭhikā honti, sammāsaṅkappā, sammāvācā,

sammākammantā, sammāājīvā, sammāvāyāmā, sammāsatino, sammāsamādhino. Evaṃ aṭṭhaṅgasamannāgatesu, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇesu dānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsaṃ mahājutikaṃ mahāvipphāranti.

Yathāpi khette sampanne, pavuttā bījasampadā; Deve sampādayantamhi, hoti dhaññassa sampadā.

Anītisampadā hoti, virūḷhī bhavati sampadā; Vepullasampadā hoti, phalaṃ ve hoti sampadā.

Evaṃ sampannasīlesu, dinnā bhojanasampadā; Sampadānaṃ upaneti, sampannaṃ hissa taṃ kataṃ.

Tasmā sampadamākaṅkhī, sampannatthūdha puggalo; Sampannapaññe sevetha, evaṃ ijjhanti sampadā.

Vijjācaraṇasampanne, laddhā cittassa sampadaṃ; Karoti kammasampadaṃ, labhati catthasampadaṃ.

Lokaṃ ñatvā yathābhūtaṃ, pappuyya diṭṭhisampadaṃ; Maggasampadamāgamma, yāti sampannamānaso.

Odhunitvā malaṃ sabbaṃ, patvā nibbānasampadaṃ; Muccati sabbadukkhehi, sā hoti sabbasampadā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

38. Sappurisasutta

"Sappuriso, bhikkhave, kule jāyamāno bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti—mātāpitūnaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, puttadārassa atthāya hitāya sukhāya hoti, dāsakammakaraporisassa atthāya hitāya sukhāya hoti, mittāmaccānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, pubbapetānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, rañño atthāya hitāya sukhāya hoti, devatānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, samaṇabrāhmaṇānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāmegho sabbasassāni sampādento bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti; evamevaṃ kho, bhikkhave, sappuriso kule jāyamāno bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya hoti—mātāpitūnaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, puttadārassa atthāya hitāya sukhāya hoti, dāsakammakaraporisassa atthāya hitāya sukhāya hoti, mittāmaccānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, pubbapetānaṃ atthāya hitāya

sukhāya hoti, rañño atthāya hitāya sukhāya hoti, devatānaṃ atthāya hitāya sukhāya hoti, samaṇabrāhmaṇānaṃ atthāya hitāya sukhāya hotīti.

Bahūnaṃ vata atthāya, sappañño gharamāvasaṃ; Mātaraṃ pitaraṃ pubbe, rattindivamatandito.

Pūjeti sahadhammena, pubbekatamanussaraṃ; Anāgāre pabbajite, apace brahmacārayo.

Niviṭṭhasaddho pūjeti, ñatvā dhamme ca pesalo; Rañño hito devahito, ñātīnaṃ sakhinaṃ hito.

Sabbesaṃ so hito hoti, saddhamme suppatiṭṭhito; Vineyya maccheramalaṃ, sa lokaṃ bhajate sivan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

4. Dutiyaappiyasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu lābhakāmo ca hoti, sakkārakāmo ca, anavaññattikāmo ca, akālaññū ca, amattaññū ca, asuci ca, bahubhāṇī ca, akkosakaparibhāsako ca sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na lābhakāmo ca hoti, na sakkārakāmo ca, na anavaññattikāmo ca, kālaññū ca, mattaññū ca, suci ca, na bahubhāṇī ca, anakkosakaparibhāsako ca sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

52. Ovādasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "katihi nu kho, bhante, dhammehi samannāgato bhikkhu bhikkhunovādako sammannitabbo"ti?

"Aṭṭhahi kho, ānanda, dhammehi samannāgato bhikkhu bhikkhunovādako sammannitabbo. Katamehi aṭṭhahi? Idhānanda, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; paṭibalo hoti bhikkhunisaṃghassa dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ; yebhuyyena bhikkhunīnaṃ piyo hoti manāpo; na kho panetaṃ bhagavantaṃ uddissa pabbajitāya kāsāyavatthavasanāya garudhammaṃ ajjhāpannapubbo hoti; vīsativasso vā hoti atirekavīsativasso vā. Imehi kho, ānanda, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhikkhunovādako sammannitabbo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

9. Nandasutta

"'Kulaputto'ti, bhikkhave, nandaṃ sammā vadamāno vadeyya. 'Balavā'ti, bhikkhave, nandaṃ sammā vadamāno vadeyya. 'Pāsādiko'ti, bhikkhave, nandaṃ sammā vadamāno vadeyya. 'Tibbarāgo'ti, bhikkhave, nandaṃ sammā vadamāno vadeyya. Kimaññatra, bhikkhave, nando indriyesu guttadvāro, bhojane mattaññū, jāgariyaṃ anuyutto, satisampajaññena samannāgato, yehi nando sakkoti paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Tatridaṃ, bhikkhave, nandassa indriyesu guttadvāratāya hoti. Sace, bhikkhave, nandassa puratthimā disā āloketabbā hoti, sabbaṃ cetasā samannāharitvā nando puratthimaṃ disaṃ āloketi: 'evaṃ me puratthimaṃ disaṃ ālokayato nābhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssavissantī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Sace, bhikkhave, nandassa pacchimā disā āloketabbā hoti ... pe ... uttarā disā āloketabbā hoti ... dakkhiṇā disā āloketabbā hoti ... uddhaṃ ulloketabbā hoti ... adho oloketabbā hoti ... anudisā anuviloketabbā

hoti, sabbaṃ cetasā samannāharitvā nando anudisaṃ anuviloketi: 'evaṃ me anudisaṃ anuvilokayato nābhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssavissantī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Idaṃ kho, bhikkhave, nandassa indriyesu guttadvāratāya hoti.

Tatridaṃ, bhikkhave, nandassa bhojane mattaññutāya hoti. Idha, bhikkhave, nando paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti. Idaṃ kho, bhikkhave, nandassa bhojane mattaññutāya hoti.

Tatridaṃ, bhikkhave, nandassa jāgariyānuyogasmiṃ hoti. Idha, bhikkhave, nando divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti; rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti; rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā; rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Idaṃ kho, bhikkhave, nandassa jāgariyānuyogasmiṃ hoti.

Tatridaṃ, bhikkhave, nandassa satisampajaññasmiṃ hoti. Idha, bhikkhave, nandassa viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā saññā ... pe ... viditā vitakkā ... pe ... abbhatthaṃ gacchanti. Idaṃ kho, bhikkhave, nandassa satisampajaññasmiṃ hoti.

Kimaññatra, bhikkhave, nando indriyesu guttadvāro, bhojane mattaññū, jāgariyaṃ anuyutto, satisampajaññena samannāgato, yehi nando sakkoti paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caritun"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

11. Rāgapeyyāla

119

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya aṭṭha dhammā bhāvetabbā. Katame aṭṭha? Ajjhattaṃ rūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Ajjhattaṃ rūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadub-

baṇṇāni, tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni pītāni pītavaṇṇāni ... pe ... lohitakāni lohitakavaṇṇāni ... pe ... odātāni odātavaṇṇāni ... pe ... odātanibhāsāni, tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime aṭṭha dhammā bhāvetabbā".

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

17. Paṭhamabandhanasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, ākārehi itthī purisaṃ bandhati. Katamehi aṭṭhahi? Ruṇṇena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; hasitena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; bhaṇitena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; ākappena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; vanabhaṅgena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; gandhena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; rasena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati; phassena, bhikkhave, itthī purisaṃ bandhati. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahākārehi itthī purisaṃ bandhati. Te, bhikkhave, sattā subaddhā, ye phassena baddhā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

15. Malasutta

"Aṭṭhimāni, bhikkhave, malāni. Katamāni aṭṭha? Asajjhāyamalā, bhikkhave, mantā; anuṭṭhānamalā, bhikkhave, gharā; malaṃ, bhikkhave, vaṇṇassa kosajjaṃ; pamādo, bhikkhave, rakkhato malaṃ; malaṃ, bhikkhave, itthiyā duccaritaṃ; maccheraṃ, bhikkhave, dadato malaṃ; malā, bhikkhave, pāpakā akusalā dhammā asmiṃ loke paramhi ca; tato, bhikkhave, malā malataraṃ avijjā paramaṃ malaṃ. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha malānīti.

Asajjhāyamalā mantā, anuṭṭhānamalā gharā; Malaṃ vaṇṇassa kosajjaṃ, pamādo rakkhato malaṃ.

Malitthiyā duccaritaṃ, maccheraṃ dadato malaṃ; Malā ve pāpakā dhammā, asmiṃ loke paramhi ca; Tato malā malataraṃ, avijjā paramaṃ malan”ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

10. Sāmaññavagga

91–117

Atha kho bojjhā upāsikā, sirīmā, padumā, sutanā, manujā, uttarā, muttā, khemā, rucī, cundī, bimbī, sumanā, mallikā, tissā, tissamātā, soṇā, soṇāya mātā, kāṇā, kāṇamātā, uttarā nandamātā, visākhā migāramātā, khujjuttarā upāsikā, sāmāvatī upāsikā, suppavāsā koliyadhītā, suppiyā upāsikā, nakulamātā gahapatānī. (1–26.)

Sāmaññavaggo pañcamo.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 8

11. Rāgapeyyāla

148–627

“Dosassa … pe … mohassa … kodhassa … upanāhassa … makkhassa … paḷāsassa … issāya … macchariyassa … māyāya … sāṭheyyassa … thambhassa … sārambhassa … mānassa … atimānassa … madassa … pamādassa abhiññāya … pe … pariññāya … parikkhayāya … pahānāya … khayāya … vayāya … virāgāya … nirodhāya … cāgāya … paṭinissaggāya … pe … ime aṭṭha dhammā bhāvetabbā”ti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Aṭṭhakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

65. Abhibhāyatanasutta

“Aṭṭhimāni, bhikkhave, abhibhāyatanāni. Katamāni aṭṭha? Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ paṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. (1)

Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ dutiyaṃ abhibhāyatanaṃ. (2)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ tatiyaṃ abhibhāyatanaṃ. (3)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ. (4)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ pañcamaṃ abhibhāyatanaṃ. (5)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanaṃ. (6)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ. (7)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti, evaṃsaññī hoti. Idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha abhibhāyatanānī"ti. (8)

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

71. Paṭhamasaddhāsutta

"Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti, no ca sīlavā. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā cā'ti. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti sīlavā ca, no ca bahussuto. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā ca, bahussuto cā'ti. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca bahussuto ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti sīlavā ca bahussuto ca, no ca dhammakathiko ... pe ... dhammakathiko ca, no ca parisāvacaro

... pe ... parisāvacaro ca, no ca visārado parisāya dhammaṃ deseti ... pe ... visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, no ca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī ... pe ... catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, no ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati; evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseyyaṃ, catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī assaṃ akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, catunnañca jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati; evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu samantapāsādiko ca hoti sabbākāraparipūro cā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

37. Sappurisadānasutta

"Aṭṭhimāni, bhikkhave, sappurisadānāni. Katamāni aṭṭha? Suciṃ deti, paṇītaṃ deti, kālena deti, kappiyaṃ deti, viceyya deti, abhiṇhaṃ deti, dadaṃ cittaṃ pasādeti, datvā attamano hoti. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha sappurisadānānīti.

Suciṃ paṇītaṃ kālena, kappiyaṃ pānabhojanaṃ; Abhiṇhaṃ dadāti dānaṃ, sukhettesu brahmacārisu.

Neva vippaṭisārissa, cajitvā āmisaṃ bahuṃ; Evaṃ dinnāni dānāni, vaṇṇayanti vipassino.

Evaṃ yajitvā medhāvī, saddho muttena cetasā; Abyābajjhaṃ sukhaṃ lokaṃ, paṇḍito upapajjatī”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

88. Appasādapavedanīyasutta

“Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamānā upāsakā appasādaṃ pavedeyyuṃ. Katamehi aṭṭhahi? Gihīnaṃ alābhāya parisakkati, gihīnaṃ anatthāya parisakkati, gihī akkosati paribhāsati, gihī gihīhi bhedeti, buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati, agocare ca naṃ passanti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamānā upāsakā appasādaṃ pavedeyyuṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamānā upāsakā pasādaṃ pavedeyyuṃ. Katamehi aṭṭhahi? Na gihīnaṃ alābhāya parisakkati, na gihīnaṃ anatthāya parisakkati, na gihī akkosati paribhāsati, na gihī gihīhi bhedeti, buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsati, gocare ca naṃ passanti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamānā upāsakā pasādaṃ pavedeyyun”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

53. Saṅkhittasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho mahāpajāpatī gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā mahāpajāpatī gotamī bhagavantaṃ etadavoca:

“Sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā ekā vūpakaṭṭhā appamattā ātāpinī pahitattā vihareyyan”ti. “Ye kho tvaṃ, gotami, dhamme jāneyyāsi: ‘ime dhammā sarāgāya saṃvattanti, no virāgāya; saṃyogāya saṃvattanti, no visaṃyogāya; ācayāya saṃvattanti, no apacayāya; mahicchatāya saṃvattanti, no appicchatāya; asantuṭṭhiyā saṃvattanti, no santuṭṭhiyā; saṅgaṇikāya saṃvattanti, no pavivekāya; kosajjāya saṃvat-

tanti, no vīriyārambhāya; dubbharatāya saṃvattanti, no subharatāyā'ti, ekaṃsena, gotami, dhāreyyāsi: 'neso dhammo, neso vinayo, netaṃ satthusāsanan'ti.

Ye ca kho tvaṃ, gotami, dhamme jāneyyāsi: 'ime dhammā virāgāya saṃvattanti, no sarāgāya; visaṃyogāya saṃvattanti, no saṃyogāya; apacayāya saṃvattanti, no ācayāya; appicchatāya saṃvattanti, no mahicchatāya; santuṭṭhiyā saṃvattanti, no asantuṭṭhiyā; pavivekāya saṃvattanti, no saṅgaṇikāya; vīriyārambhāya saṃvattanti, no kosajjāya; subharatāya saṃvattanti, no dubbharatāyā'ti, ekaṃsena, gotami, dhāreyyāsi: 'eso dhammo, eso vinayo, etaṃ satthusāsanan'"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

75. Paṭhamasampadāsutta

"Aṭṭhimā, bhikkhave, sampadā. Katamā aṭṭha? Uṭṭhānasampadā, ārakkhasampadā, kalyāṇamittatā, samajīvitā, saddhāsampadā, sīlasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā—imā kho, bhikkhave, aṭṭha sampadāti.

Uṭṭhātā kammadheyyesu, appamatto vidhānavā; Samaṃ kappeti jīvikaṃ, sambhataṃ anurakkhati.

Saddho sīlena sampanno, vadaññū vītamaccharo; Niccaṃ maggaṃ visodheti, sotthānaṃ samparāyikaṃ.

Iccete aṭṭha dhammā ca, saddhassa gharamesino; Akkhātā saccanāmena, ubhayattha sukhāvahā.

Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Evametaṃ gahaṭṭhānaṃ, cāgo puññaṃ pavaḍḍhatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

33. Dānavatthusutta

"Aṭṭhimāni, bhikkhave, dānavatthūni. Katamāni aṭṭha? Chandā dānaṃ deti, dosā dānaṃ deti, mohā dānaṃ deti, bhayā dānaṃ deti, 'dinnapubbaṃ katapubbaṃ pitupitāmahehi, nārahāmi porāṇaṃ kulavaṃsaṃ hāpetun'ti dānaṃ deti, 'imāhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti dānaṃ deti, 'imaṃ me

dānaṃ dadato cittaṃ pasīdati, attamanatā somanassaṃ upajāyatī'ti dānaṃ deti, cittālaṅkāracittaparikkhāratthaṃ dānaṃ deti. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha dānavatthūnī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

82. Puṇṇiyasutta

Atha kho āyasmā puṇṇiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā puṇṇiyo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena appekadā tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti, appekadā na paṭibhātī"ti? "Saddho ca, puṇṇiya, bhikkhu hoti, no cupasaṅkamitā; neva tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti. Yato ca kho, puṇṇiya, bhikkhu saddho ca hoti, upasaṅkamitā ca; evaṃ tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti. Saddho ca, puṇṇiya, bhikkhu hoti, upasaṅkamitā ca, no ca payirupāsitā ... pe ... payirupāsitā ca, no ca paripucchitā ... paripucchitā ca, no ca ohitasoto dhammaṃ suṇāti ... ohitasoto ca dhammaṃ suṇāti, no ca sutvā dhammaṃ dhāreti ... sutvā ca dhammaṃ dhāreti, no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati ... dhātānañca dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Neva tāva tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti.

Yato ca kho, puṇṇiya, bhikkhu saddho ca hoti, upasaṅkamitā ca, payirupāsitā ca, paripucchitā ca, ohitasoto ca dhammaṃ suṇāti, sutvā ca dhammaṃ dhāreti, dhātānañca dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; evaṃ tathāgataṃ dhammadesanā paṭibhāti. Imehi kho, puṇṇiya, aṭṭhahi dhammehi samannāgatā ekantapaṭibhānā tathāgataṃ dhammadesanā hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

19. Pahārādasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā verañjāyaṃ viharati naḷerupucimandamūle. Atha kho pahārādo asurindo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho pahārādaṃ asurindaṃ bhagavā etadavoca:

"Api pana, pahārāda, asurā mahāsamudde abhiramantī"ti? "Abhiramanti, bhante, asurā mahāsamudde"ti. "Kati pana, pahārāda, mahāsamudde acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramantī"ti? "Aṭṭha, bhante, mahāsamudde acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Katame aṭṭha? Mahāsamuddo, bhante, anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto. Yampi, bhante, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto; ayaṃ, bhante, mahāsamudde paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (1)

Puna caparaṃ, bhante, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati. Yampi, bhante, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati; ayaṃ, bhante, mahāsamudde dutiyo acchariyo abbhuto dhammo yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (2)

Puna caparaṃ, bhante, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati. Yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippameva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti. Yampi, bhante, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati, yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippameva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti; ayaṃ, bhante, mahāsamudde tatiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (3)

Puna caparaṃ, bhante, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, tā mahāsamuddaṃ patvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'mahāsamuddo' tveva saṅkhaṃ gacchanti. Yampi, bhante, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, tā mahāsamuddaṃ patvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'mahāsamuddo' tveva saṅkhaṃ gacchanti; ayaṃ, bhante, mahāsamudde catuttho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (4)

Puna caparaṃ, bhante, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati. Yampi, bhante, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena

mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; ayaṃ, bhante, mahāsamudde pañcamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (5)

Puna caparaṃ, bhante, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso. Yampi, bhante, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso; ayaṃ, bhante, mahāsamudde chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (6)

Puna caparaṃ, bhante, mahāsamuddo bahuratano anekaratano. Tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitako masāragallaṃ. Yampi, bhante, mahāsamuddo bahuratano anekaratano; tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitako masāragallaṃ; ayaṃ, bhante, mahāsamudde sattamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. (7)

Puna caparaṃ, bhante, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso. Tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timirapiṅgalo asurā nāgā gandhabbā. Santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā, dviyojanasatikāpi attabhāvā, tiyojanasatikāpi attabhāvā, catuyojanasatikāpi attabhāvā, pañcayojanasatikāpi attabhāvā. Yampi, bhante, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timirapiṅgalo asurā nāgā gandhabbā; santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā ... pe ... tiyojana ... catuyojana ... pañcayojanasatikāpi attabhāvā; ayaṃ, bhante, mahāsamudde aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Ime kho, bhante, mahāsamudde aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramantīti. (8)

Api pana, bhante, bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramantī"ti? "Abhiramanti, pahārāda, bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye"ti. "Kati pana, bhante, imasmiṃ dhammavinaye acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramantī"ti? "Aṭṭha, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. Katame aṭṭha? Seyyathāpi, pahārāda, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto; evamevaṃ kho,

pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho. Yampi, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (1)

Seyyathāpi, pahārāda, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati; evamevaṃ kho, pahārāda, yaṃ mayā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamanti. Yampi, pahārāda, mayā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamanti; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye dutiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (2)

Seyyathāpi, pahārāda, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati. Yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippameva tīraṃ vāheti thalaṃ ussāreti; evamevaṃ kho, pahārāda, yo so puggalo dussīlo pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto, na tena saṅgho saṃvasati; khippameva naṃ sannipatitvā ukkhipati.

Kiñcāpi so hoti majjhe bhikkhusaṅghassa sannisinno, atha kho so ārakāva saṅghamhā saṅgho ca tena. Yampi, pahārāda, yo so puggalo dussīlo pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto, na tena saṅgho saṃvasati; khippameva naṃ sannipatitvā ukkhipati; kiñcāpi so hoti majjhe bhikkhusaṅghassa sannisinno, atha kho so ārakāva saṅghamhā saṅgho ca tena; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye tatiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (3)

Seyyathāpi, pahārāda, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, tā mahāsamuddaṃ patvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'mahāsamuddo' tveva saṅkhaṃ gacchanti; evamevaṃ kho, pahārāda, cattārome vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā, te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'samaṇā sakyaputtiyā' tveva saṅkhaṃ

gacchanti. Yampi, pahārāda, cattārome vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā, te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā jahanti purimāni nāmagottāni, 'samaṇā sakyaputtiyā' tveva saṅkhaṃ gacchanti; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye catuttho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (4)

Seyyathāpi, pahārāda, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; evamevaṃ kho, pahārāda, bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti, na tena nibbānadhātuyā ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati. Yampi, pahārāda, bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti, na tena nibbānadhātuyā ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye pañcamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (5)

Seyyathāpi, pahārāda, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso; evamevaṃ kho, pahārāda, ayaṃ dhammavinayo ekaraso, vimuttiraso. Yampi, pahārāda, ayaṃ dhammavinayo ekaraso, vimuttiraso; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (6)

Seyyathāpi, pahārāda, mahāsamuddo bahuratano anekaratano; tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitako masāragallaṃ; evamevaṃ kho, pahārāda, ayaṃ dhammavinayo bahuratano anekaratano. Tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Yampi, pahārāda, ayaṃ dhammavinayo bahuratano anekaratano; tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye sattamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (7)

Seyyathāpi, pahārāda, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timirapiṅgalo asurā nāgā gandhabbā; santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā, dviyojanasatikāpi attab-

hāvā, tiyojanasatikāpi attabhāvā, catuyojanasatikāpi attabhāvā, pañcayojanasatikāpi attabhāvā; evamevaṃ kho, pahārāda, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—sotāpanno sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, anāgāmī anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, arahā arahattāya paṭipanno. Yampi, pahārāda, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—sotāpanno sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, anāgāmī anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, arahā arahattāya paṭipanno; ayaṃ, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. (8)

Ime kho, pahārāda, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

68. Ariyavohārasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, ariyavohārā. Katame aṭṭha? Adiṭṭhe adiṭṭhavāditā, asute asutavāditā, amute amutavāditā, aviññāte aviññātavāditā, diṭṭhe diṭṭhavāditā, sute sutavāditā, mute mutavāditā, viññāte viññātavāditā. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha ariyavohārā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

45. Bojjhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bojjhā upāsikā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho bojjhaṃ upāsikaṃ bhagavā etadavoca:

"Aṭṭhaṅgasamannāgato, bojjhe, uposatho upavuttho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro. Kathaṃ upavuttho ca, bojjhe, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro? Idha, bojjhe, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati:

‘yāvajīvaṃ arahanto pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratā nihitadaṇḍā nihitasatthā lajjī dayāpannā sabbapāṇabhūtahitānukampino viharanti. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharāmi. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī’ti. Iminā paṭhamena aṅgena samannāgato hoti … pe ….

‘Yāvajīvaṃ arahanto uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭiviratā nīcaseyyaṃ kappenti—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭivirato nīcaseyyaṃ kappemi—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī’ti. Iminā aṭṭhamena aṅgena samannāgato hoti. Evaṃ upavuttho kho, bojjhe, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro.

Kīvamahapphalo hoti, kīvamahānisaṃso, kīvamahājutiko, kīvamahāvipphāro? Seyyathāpi, bojjhe, yo imesaṃ soḷasannaṃ mahājanapadānaṃ pahūtarattaratanānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreyya, seyyathidaṃ—aṅgānaṃ magadhānaṃ kāsīnaṃ kosalānaṃ vajjīnaṃ mallānaṃ cetīnaṃ vaṅgānaṃ kurūnaṃ pañcālānaṃ macchānaṃ sūrasenānaṃ assakānaṃ avantīnaṃ gandhārānaṃ kambojānaṃ, aṭṭhaṅgasamannāgatassa uposathassa etaṃ kalaṃ nāgghati soḷasiṃ. Taṃ kissa hetu? Kapaṇaṃ, bojjhe, mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya.

Yāni, bojjhe, mānusakāni paññāsa vassāni, cātumahārājikānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni pañca vassasatāni cātumahārājikānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bojjhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bojjhe, sandhāya bhāsitaṃ: ‘kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya’.

Yaṃ, bojjhe, mānusakaṃ vassasataṃ … pe … tāni, bojjhe, mānusakāni dve vassasatāni … pe … cattāri vassasatāni … pe … aṭṭha vassasatāni … pe … soḷasa vassasatāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ eso eko

rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni soḷasa vassasahassāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bojjhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bojjhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāyā'ti.

Pāṇaṃ na haññe na cadinnamādiye, Musā na bhāse na ca majjapo siyā; Abrahmacariyā virameyya methunā, Rattiṃ na bhuñjeyya vikālabhojanaṃ.

Mālaṃ na dhāre na ca gandhamācare, Mañce chamāyaṃ va sayetha santhate; Etañhi aṭṭhaṅgikamāhuposathaṃ, Buddhena dukkhantagunā pakāsitaṃ.

Cando ca suriyo ca ubho sudassanā, Obhāsayaṃ anupariyanti yāvatā; Tamonudā te pana antalikkhagā, Nabhe pabhāsanti disāvirocanā.

Etasmiṃ yaṃ vijjati antare dhanaṃ, Muttā maṇi veḷuriyañca bhaddakaṃ; Siṅgīsuvaṇṇaṃ atha vāpi kañcanaṃ, Yaṃ jātarūpaṃ haṭakanti vuccati.

Aṭṭhaṅgupetassa uposathassa, Kalampi te nānubhavanti soḷasiṃ; Candappabhā tāragaṇā ca sabbe.

Tasmā hi nārī ca naro ca sīlavā, Aṭṭhaṅgupetaṃ upavassuposathaṃ; Puññāni katvāna sukhudrayāni, Aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

67. Anariyavohārasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, anariyavohārā. Katame aṭṭha? Adiṭṭhe diṭṭhavāditā, asute sutavāditā, amute mutavāditā, aviññāte viññātavāditā, diṭṭhe adiṭṭhavāditā, sute asutavāditā, mute amutavāditā, viññāte aviññātavāditā. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha anariyavohārā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

79. Parihānasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame aṭṭha? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, indriyesu aguttadvāratā, bhojane amattaññutā, saṃsaggārāmatā, papañcārāmatā—ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti.

Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame aṭṭha? Na kammārāmatā, na bhassārāmatā, na niddārāmatā, na saṅgaṇikārāmatā, indriyesu guttadvāratā, bhojane mattaññutā, asaṃsaggārāmatā, nippapañcārāmatā— ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattantī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

72. Dutiyasaddhāsutta

"Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti, no ca sīlavā. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā cā'ti. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, bhikkhave, bhikkhu hoti sīlavā ca, no ca bahussuto ... pe ... bahussuto ca, no ca dhammakathiko ... pe ... dhammakathiko ca, no ca parisāvacaro ... pe ... parisāvacaro ca, no ca visārado parisāya dhammaṃ deseti ... pe ... visārado ca parisāya dhammaṃ deseti, no ca ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phusitvā viharati ... pe ... ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phusitvā viharati, no ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati; evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya dhammaṃ deseyyaṃ, ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phusitvā vihareyyaṃ, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu saddho ca hoti, sīlavā ca, bahussuto ca, dhammakathiko ca, parisāvacaro ca, visārado ca parisāya

dhammaṃ deseti. Ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te ca kāyena phusitvā viharati, āsavānañca khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati; evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu samantapāsādiko ca hoti sabbākāraparipūro cā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

90. Sammāvattanasutta

"Tassapāpiyasikakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā aṭṭhasu dhammesu sammā vattitabbaṃ—na upasampādetabbo, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā, na kāci saṃghasammuti sāditabbā, na kismiñci paccekaṭṭhāne ṭhapetabbo, na ca tena mūlena vuṭṭhāpetabbo. Tassapāpiyasikakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā imesu aṭṭhasu dhammesu sammā vattitabban"ti.

Dasamaṃ.

Sativaggo catuttho.

Satipuṇṇiyamūlena, Corasamaṇena pañcamaṃ; Yaso pattappasādena, Paṭisāraṇīyañca vattananti.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

49. Paṭhamaidhalokikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho visākhā migāramātā yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe .... Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā etadavoca:

"Catūhi kho, visākhe, dhammehi samannāgato mātugāmo idhalokavijayāya paṭipanno hoti, ayaṃsa loko āraddho hoti. Katamehi catūhi? Idha, visākhe, mātugāmo susaṃvihitakammanto hoti, saṅgahitaparijano, bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Kathañca, visākhe, mātugāmo susaṃvihitakammanto hoti? Idha, visākhe, mātugāmo ye te bhattu abbhantarā kammantā—uṇṇāti vā kappāsāti vā—tattha dakkhā hoti analasā tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgatā alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Evaṃ kho, visākhe, mā-

tugāmo susaṃvihitakammanto hoti. (1)

Kathañca, visākhe, mātugāmo saṅgahitaparijano hoti? Idha, visākhe, mātugāmo yo so bhattu abbhantaro antojano—dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā—tesaṃ katañca katato jānāti akatañca akatato jānāti, gilānakānañca balābalaṃ jānāti khādanīyaṃ bhojanīyañcassa paccaṃsena saṃvibhajati. Evaṃ kho, visākhe, mātugāmo saṅgahitaparijano hoti. (2)

Kathañca, visākhe, mātugāmo bhattu manāpaṃ carati? Idha, visākhe, mātugāmo yaṃ bhattu amanāpasaṅkhātaṃ taṃ jīvitahetupi na ajjhācarati. Evaṃ kho, visākhe, mātugāmo bhattu manāpaṃ carati. (3)

Kathañca, visākhe, mātugāmo sambhataṃ anurakkhati? Idha, visākhe, mātugāmo yaṃ bhattā āharati dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā taṃ ārakkhena guttiyā sampādeti, tattha ca hoti adhuttī athenī asoṇḍī avināsikā. Evaṃ kho, visākhe, mātugāmo sambhataṃ anurakkhati. Imehi kho, visākhe, catūhi dhammehi samannāgato mātugāmo idhalokavijayāya paṭipanno hoti, ayaṃsa loko āraddho hoti. (4)

Catūhi kho, visākhe, dhammehi samannāgato mātugāmo paralokavijayāya paṭipanno hoti, paraloko āraddho hoti. Katamehi catūhi? Idha, visākhe, mātugāmo saddhāsampanno hoti, sīlasampanno hoti, cāgasampanno hoti, paññāsampanno hoti.

Kathañca, visākhe, mātugāmo saddhāsampanno hoti? Idha, visākhe, mātugāmo saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Evaṃ kho, visākhe, mātugāmo saddhāsampanno hoti. (5)

Kathañca, visākhe, mātugāmo sīlasampanno hoti? Idha, visākhe, mātugāmo pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Evaṃ kho, visākhe, mātugāmo sīlasampanno hoti. (6)

Kathañca, visākhe, mātugāmo cāgasampanno hoti? Idha, visākhe, mātugāmo vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgā payatapāṇinī vossaggaratā yācayogā dānasaṃvibhāgaratā. Evaṃ kho, visākhe, mātugāmo cāgasampanno hoti. (7)

Kathañca, visākhe, mātugāmo paññāsampanno hoti? Idha, visākhe,

mātugāmo paññavā hoti ... pe ... evaṃ kho, visākhe, mātugāmo paññāsampanno hoti. (8)

Imehi kho, visākhe, catūhi dhammehi samannāgato mātugāmo paralokavijayāya paṭipanno hoti, paraloko āraddho hotīti.

Susaṃvihitakammantā, saṅgahitaparijjanā; Bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Saddhā sīlena sampannā, vadaññū vītamaccharā; Niccaṃ maggaṃ visodheti, sotthānaṃ samparāyikaṃ.

Iccete aṭṭha dhammā ca, yassā vijjanti nāriyā; Tampi sīlavatiṃ āhu, dhammaṭṭhaṃ saccavādiniṃ.

Soḷasākārasampannā, Aṭṭhaṅgasusamāgatā; Tādisī sīlavatī upāsikā, Upapajjati devalokaṃ manāpan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

64. Gayāsīsasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā gayāyaṃ viharati gayāsīse. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi ... pe ... "pubbāhaṃ, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno obhāsaññeva kho sañjānāmi, no ca rūpāni passāmi. (1)

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'sace kho ahaṃ obhāsañceva sañjāneyyaṃ rūpāni ca passeyyaṃ; evaṃ me idaṃ ñāṇadassanaṃ parisuddhataraṃ assā'ti.

So kho ahaṃ, bhikkhave, aparena samayena appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañceva sañjānāmi, rūpāni ca passāmi; no ca kho tāhi devatāhi saddhiṃ santiṭṭhāmi sallapāmi sākacchaṃ samāpajjāmi. (2)

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'sace kho ahaṃ obhāsañceva sañjāneyyaṃ, rūpāni ca passeyyaṃ, tāhi ca devatāhi saddhiṃ santiṭṭheyyaṃ sallapeyyaṃ sākacchaṃ samāpajjeyyaṃ; evaṃ me idaṃ ñāṇadassanaṃ parisuddhataraṃ assā'ti.

So kho ahaṃ, bhikkhave, aparena samayena appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañceva sañjānāmi, rūpāni ca passāmi, tāhi ca devatāhi saddhiṃ santiṭṭhāmi sallapāmi sākacchaṃ samāpajjāmi; no ca kho tā devatā jānāmi—imā devatā amukamhā vā amukamhā vā

devanikāyāti. (3)

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'sace kho ahaṃ obhāsañceva sañjāneyyaṃ, rūpāni ca passeyyaṃ, tāhi ca devatāhi saddhiṃ santiṭṭheyyaṃ sallapeyyaṃ sākacchaṃ samāpajjeyyaṃ, tā ca devatā jāneyyaṃ: "imā devatā amukamhā vā amukamhā vā devanikāyā"ti; evaṃ me idaṃ ñāṇadassanaṃ parisuddhataraṃ assā'ti.

So kho ahaṃ, bhikkhave, aparena samayena appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañceva sañjānāmi, rūpāni ca passāmi, tāhi ca devatāhi saddhiṃ santiṭṭhāmi sallapāmi sākacchaṃ samāpajjāmi, tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā amukamhā vā amukamhā vā devanikāyā'ti; no ca kho tā devatā jānāmi: 'imā devatā imassa kammassa vipākena ito cutā tattha upapannā'ti ... pe ... tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā imassa kammassa vipākena ito cutā tattha upapannā'ti; no ca kho tā devatā jānāmi: 'imā devatā imassa kammassa vipākena evamāhārā evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvediniyo'ti ... pe ... tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā imassa kammassa vipākena evamāhārā evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvediniyo'ti; no ca kho tā devatā jānāmi: 'imā devatā evaṃdīghāyukā evaṃciraṭṭhitikā'ti ... pe ... tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā evaṃdīghāyukā evaṃciraṭṭhitikā'ti; no ca kho tā devatā jānāmi yadi vā me imāhi devatāhi saddhiṃ sannivutthapubbaṃ yadi vā na sannivutthapubbanti. (4–7.)

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'sace kho ahaṃ obhāsañceva sañjāneyyaṃ, rūpāni ca passeyyaṃ, tāhi ca devatāhi saddhiṃ santiṭṭheyyaṃ sallapeyyaṃ sākacchaṃ samāpajjeyyaṃ, tā ca devatā jāneyyaṃ: "imā devatā amukamhā vā amukamhā vā devanikāyā"ti, tā ca devatā jāneyyaṃ: "imā devatā imassa kammassa vipākena ito cutā tattha upapannā"ti, tā ca devatā jāneyyaṃ: "imā devatā evamāhārā evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvediniyo"ti, tā ca devatā jāneyyaṃ: "imā devatā evaṃdīghāyukā evaṃciraṭṭhitikā"ti, tā ca devatā jāneyyaṃ yadi vā me imāhi devatāhi saddhiṃ sannivutthapubbaṃ yadi vā na sannivutthapubbanti; evaṃ me idaṃ ñāṇadassanaṃ parisuddhataraṃ assā'ti.

So kho ahaṃ, bhikkhave, aparena samayena appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañceva sañjānāmi, rūpāni ca passāmi, tāhi ca devatāhi saddhiṃ santiṭṭhāmi sallapāmi sākacchaṃ samāpajjāmi, tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā amukamhā vā amukamhā vā devanikāyā'ti,

tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā imassa kammassa vipākena ito cutā tattha upapannā'ti, tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā evamāhārā evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvediniyo'ti, tā ca devatā jānāmi: 'imā devatā evaṃdīghāyukā evaṃciraṭṭhitikā'ti, tā ca devatā jānāmi yadi vā me devatāhi saddhiṃ sannivutthapubbaṃ yadi vā na sannivutthapubbanti. (8)

Yāvakīvañca me, bhikkhave, evaṃ aṭṭhaparivaṭṭaṃ adhidevañāṇadassanaṃ na suvisuddhaṃ ahosi, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, 'sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca kho me, bhikkhave, evaṃ aṭṭhaparivaṭṭaṃ adhidevañāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahosi, athāhaṃ, bhikkhave, 'sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ; ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi; akuppā me cetovimutti; ayamantimā jāti natthi dāni punabbhavo"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

50. Dutiyaidhalokikasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato mātugāmo idhalokavijayāya paṭipanno hoti, ayaṃsa loko āraddho hoti. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, mātugāmo susaṃvihitakammanto hoti, saṅgahitaparijano, bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo susaṃvihitakammanto hoti? Idha, bhikkhave, mātugāmo ye te bhattu abbhantarā kammantā ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo susaṃvihitakammanto hoti.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo saṅgahitaparijano hoti? Idha, bhikkhave, mātugāmo yo so bhattu abbhantaro antojano ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo saṅgahitaparijano hoti.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo bhattu manāpaṃ carati? Idha, bhikkhave, mātugāmo yaṃ bhattu amanāpasaṅkhātaṃ taṃ jīvitahetupi na ajjhācarati. Evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo bhattu manāpaṃ carati.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo sambhataṃ anurakkhati? Idha,

bhikkhave, mātugāmo yaṃ bhattā āharati ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo sambhataṃ anurakkhati. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato mātugāmo idhalokavijayāya paṭipanno hoti, ayaṃsa loko āraddho hoti.

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato mātugāmo paralokavijayāya paṭipanno hoti, paraloko āraddho hoti. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, mātugāmo saddhāsampanno hoti, sīlasampanno hoti, cāgasampanno hoti, paññāsampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo saddhāsampanno hoti? Idha, bhikkhave, mātugāmo saddho hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo saddhāsampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo sīlasampanno hoti? Idha, bhikkhave, mātugāmo pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo sīlasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo cāgasampanno hoti? Idha, bhikkhave, mātugāmo vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo cāgasampanno hoti.

Kathañca, bhikkhave, mātugāmo paññāsampanno hoti? Idha, bhikkhave, mātugāmo paññavā hoti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, mātugāmo paññāsampanno hoti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato mātugāmo paralokavijayāya paṭipanno hoti, paraloko āraddho hotīti.

Susaṃvihitakammantā, saṅgahitaparijjanā; Bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Saddhā sīlena sampannā, vadaññū vītamaccharā; Niccaṃ maggaṃ visodheti, sotthānaṃ samparāyikaṃ.

Iccete aṭṭha dhammā ca, yassā vijjanti nāriyā; Tampi sīlavatiṃ āhu, dhammaṭṭhaṃ saccavādiniṃ.

Soḷasākārasampannā, Aṭṭhaṅgasusamāgatā; Tādisī sīlavatī upāsikā, Upapajjati devalokaṃ manāpan”ti.

Dasamaṃ.

Uposathavaggo pañcamo.

Saṅkhitte vitthate visākhe, Vāseṭṭho bojjhāya pañcamaṃ; Anuruddhaṃ puna visākhe, Nakulā idhalokikā dveti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

28. Dutiyabalasutta

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "kati nu kho, sāriputta, khīṇāsavassa bhikkhuno balāni, yehi balehi samannāgato khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'"ti? "Aṭṭha, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balāni, yehi balehi samannāgato khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti.

Katamāni aṭṭha? Idha, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (1)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (2)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantibhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantibhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (3)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavā-

naṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (4)

Puna caparaṃ, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro iddhipādā bhāvitā honti subhāvitā ... pe ... pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni ... pe ... satta bojjhaṅgā bhāvitā honti subhāvitā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito. Yampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito, idampi, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (5–8.)

Imāni kho, bhante, aṭṭha khīṇāsavassa bhikkhuno balāni, yehi balehi samannāgato khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

7. Devadattavipattisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. Tatra bhagavā devadattaṃ ārabbha bhikkhū āmantesi: "sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ attavipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ paravipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ attasampattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ parasampattiṃ paccavekkhitā hoti. Aṭṭhahi, bhikkhave, asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Katamehi aṭṭhahi? Lābhena hi, bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Alābhena, bhikkhave ... pe ... yasena, bhikkhave ... ayasena, bhikkhave ... sakkārena, bhikkhave ... asakkārena, bhikkhave ... pāpicchatāya, bhikkhave ... pāpamittatāya, bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Sādhu, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ...

uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya?

Yaṃ hissa, bhikkhave, uppannaṃ lābhaṃ anabhibhuyya viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Yaṃ hissa, bhikkhave, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ anabhibhuyya viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya viharissāma, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

42. Vitthatūposathasutta

"Aṭṭhaṅgasamannāgato, bhikkhave, uposatho upavuttho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro. Kathaṃ upavuttho ca, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro? Idha, bhikkhave, ariyasā-

vako iti paṭisañcikkhati: 'yāvajīvaṃ arahanto pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratā nihitadaṇḍā nihitasatthā lajjī dayāpannā, sabbapāṇabhūtahitānukampino viharanti. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharāmi. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā paṭhamena aṅgena samannāgato hoti ... pe ....

'Yāvajīvaṃ arahanto uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭiviratā nīcaseyyaṃ kappenti—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭivirato nīcaseyyaṃ kappemi—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā aṭṭhamena aṅgena samannāgato hoti. Evaṃ upavuttho kho, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro.

Kīvamahapphalo hoti kīvamahānisaṃso kīvamahājutiko kīvamahāvipphāro? Seyyathāpi, bhikkhave, yo imesaṃ soḷasannaṃ mahājanapadānaṃ pahūtarattaratanānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreyya, seyyathidaṃ—aṅgānaṃ magadhānaṃ kāsīnaṃ kosalānaṃ vajjīnaṃ mallānaṃ cetīnaṃ vaṅgānaṃ kurūnaṃ pañcālānaṃ macchānaṃ sūrasenānaṃ assakānaṃ avantīnaṃ gandhārānaṃ kambojānaṃ, aṭṭhaṅgasamannāgatassa uposathassa etaṃ kalaṃ nāgghati soḷasiṃ. Taṃ kissa hetu? Kapaṇaṃ, bhikkhave, mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya.

Yāni, bhikkhave, mānusakāni paññāsa vassāni, cātumahārājikānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni pañca vassasatāni cātumahārājikānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, bhikkhave, mānusakāni vassasatāni, tāvatiṃsānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena

dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbaṃ vassasahassaṃ tāvatiṃsānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, bhikkhave, mānusakāni dve vassasatāni, yāmānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni dve vassasahassāni yāmānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, bhikkhave, mānusakāni cattāri vassasatāni, tusitānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni cattāri vassasahassāni tusitānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, bhikkhave, mānusakāni aṭṭha vassasatāni, nimmānaratīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni aṭṭha vassasahassāni nimmānaratīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, bhikkhave, mānusakāni soḷasa vassasatāni, paranimmitavasa-

vattīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni soḷasa vassasahassāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāyā'ti.

Pāṇaṃ na haññe na cadinnamādiye, Musā na bhāse na ca majjapo siyā; Abrahmacariyā virameyya methunā, Rattiṃ na bhuñjeyya vikālabhojanaṃ.

Mālaṃ na dhāre na ca gandhamācare, Mañce chamāyaṃ va sayetha santhate; Etañhi aṭṭhaṅgikamāhuposathaṃ, Buddhena dukkhantagunā pakāsitaṃ.

Cando ca suriyo ca ubho sudassanā, Obhāsayaṃ anupariyanti yāvatā; Tamonudā te pana antalikkhagā, Nabhe pabhāsanti disāvirocanā.

Etasmiṃ yaṃ vijjati antare dhanaṃ, Muttā maṇi veḷuriyañca bhaddakaṃ; Siṅgīsuvaṇṇaṃ atha vāpi kañcanaṃ, Yaṃ jātarūpaṃ haṭakanti vuccati.

Aṭṭhaṅgupetassa uposathassa, Kalampi te nānubhavanti soḷasiṃ; Candappabhā tāragaṇā ca sabbe.

Tasmā hi nārī ca naro ca sīlavā, Aṭṭhaṅgupetaṃ upavassuposathaṃ; Puññāni katvāna sukhudrayāni, Aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

74. Dutiyamaraṇassatisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi ... pe ... maraṇassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, maraṇassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā? Idha, bhikkhave, bhikkhu divase nikkhante rattiyā patihitāya iti paṭisañcikkhati: 'bahukā kho me paccayā maraṇassa—ahi vā maṃ ḍaṃseyya, vicchiko vā maṃ ḍaṃseyya, satapadī vā maṃ ḍaṃseyya; tena me assa

kālakiriyā. So mama assa antarāyo. Upakkhalitvā vā papateyyaṃ, bhattaṃ vā me bhuttaṃ byāpajjeyya, pittaṃ vā me kuppeyya, semhaṃ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṃ, manussā vā maṃ upakkameyyuṃ, amanussā vā maṃ upakkameyyuṃ; tena me assa kālakiriyā. So mama assa antarāyo'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'atthi nu kho me pāpakā akusalā dhammā appahīnā ye me assu rattiṃ kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti.

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'atthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā ye me assu rattiṃ kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, tena bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'natthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā ye me assu rattiṃ kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu rattiyā nikkhantāya divase patihite iti paṭisañcikkhati: 'bahukā kho me paccayā maraṇassa—ahi vā maṃ ḍaṃseyya, vicchiko vā maṃ ḍaṃseyya, satapadī vā maṃ ḍaṃseyya; tena me assa kālakiriyā. So mama assa antarāyo. Upakkhalitvā vā papateyyaṃ, bhattaṃ vā me bhuttaṃ byāpajjeyya, pittaṃ vā me kuppeyya, semhaṃ vā me kuppeyya, satthakā vā me vātā kuppeyyuṃ, manussā vā maṃ upakkameyyuṃ, amanussā vā maṃ upakkameyyuṃ; tena me assa kālakiriyā. So mama assa antarāyo'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'atthi nu kho me pāpakā akusalā dhammā appahīnā ye me assu divā kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti.

Sace, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'atthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā ye me assu divā kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalā-

naṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, ādittacelo vā ādittasīso vā tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimattaṃ chandañca vāyāmañca ussāhañca ussoḷhiñca appaṭivāniñca satiñca sampajaññañca kareyya; evamevaṃ kho, bhikkhave, tena bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ.

Sace pana, bhikkhave, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'natthi me pāpakā akusalā dhammā appahīnā ye me assu divā kālaṃ karontassa antarāyāyā'ti, tena, bhikkhave, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, maraṇassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

13. Assājānīyasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato rañño bhaddo assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, rañño bhaddo assājānīyo ubhato sujāto hoti—mātito ca pitito ca. Yassaṃ disāyaṃ aññepi bhaddā assājānīyā jāyanti, tassaṃ disāyaṃ jāto hoti. Yaṃ kho panassa bhojanaṃ denti—allaṃ vā sukkhaṃ vā—taṃ sakkaccaṃyeva paribhuñjati avikiranto. Jegucchī hoti uccāraṃ vā passāvaṃ vā abhinisīdituṃ vā abhinipajjituṃ vā. Sorato hoti sukhasaṃvāso, na ca aññe asse ubbejetā. Yāni kho panassa honti sāṭheyyāni kūṭeyyāni jimheyyāni vaṅkeyyāni, tāni yathābhūtaṃ sārathissa āvikattā hoti. Tesamassa sārathi abhinimmadanāya vāyamati. Vāhī kho pana hoti. 'Kāmaññe assā vahantu vā mā vā, ahamettha vahissāmī'ti cittaṃ uppādeti. Gacchanto kho pana ujumaggeneva gacchati. Thāmavā hoti yāva jīvitamaraṇapariyādānā thāmaṃ upadaṃsetā. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi aṅgehi samannāgato rañño bhaddo assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo, rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi

aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yaṃ kho panassa bhojanaṃ denti—lūkhaṃ vā paṇītaṃ vā—taṃ sakkaccaṃyeva paribhuñjati avihaññamāno. Jegucchī hoti kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena; jegucchī hoti anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Sorato hoti sukhasaṃvāso, na aññe bhikkhū ubbejetā. Yāni kho panassa honti sāṭheyyāni kūṭeyyāni jimheyyāni vaṅkeyyāni, tāni yathābhūtaṃ āvikattā hoti satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu. Tesamassa satthā vā viññū vā sabrahmacārī abhinimmadanāya vāyamati. Sikkhitā kho pana hoti. 'Kāmaññe bhikkhū sikkhantu vā mā vā, ahamettha sikkhissāmī'ti cittaṃ uppādeti. Gacchanto kho pana ujumaggeneva gacchati; tatrāyaṃ ujumaggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Āraddhavīriyo viharati: 'kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ; yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ, na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī'ti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

83. Mūlakasutta

"Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kiṃmūlakā, āvuso, sabbe dhammā, kiṃsambhavā sabbe dhammā, kiṃsamudayā sabbe dhammā, kiṃsamosaraṇā sabbe dhammā, kiṃpamukhā sabbe dhammā, kiṃadhipateyyā sabbe dhammā, kiṃuttarā sabbe dhammā, kiṃsārā sabbe dhammā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ kinti byākareyyāthā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā, bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tena hi, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "sace, bhikkhave, aññatitthiyā

paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kiṃmūlakā, āvuso, sabbe dhammā, kiṃsambhavā sabbe dhammā, kiṃsamudayā sabbe dhammā, kiṃsamosaraṇā sabbe dhammā, kiṃpamukhā sabbe dhammā, kiṃadhipateyyā sabbe dhammā, kiṃuttarā sabbe dhammā, kiṃsārā sabbe dhammā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'chandamūlakā, āvuso, sabbe dhammā, manasikārasambhavā sabbe dhammā, phassasamudayā sabbe dhammā, vedanāsamosaraṇā sabbe dhammā, samādhippamukhā sabbe dhammā, satādhipateyyā sabbe dhammā, paññuttarā sabbe dhammā, vimuttisārā sabbe dhammā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

14. Assakhaḷuṅkasutta

"Aṭṭha ca, bhikkhave, assakhaḷuṅke desessāmi aṭṭha ca assadose, aṭṭha ca purisakhaḷuṅke aṭṭha ca purisadose. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katame ca, bhikkhave, aṭṭha assakhaḷuṅkā aṭṭha ca assadosā? Idha, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā pacchato paṭikkamati, piṭṭhito rathaṃ pavatteti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā pacchā laṅghati, kubbaraṃ hanati, tidaṇḍaṃ bhañjati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā rathīsāya satthiṃ ussajjitvā rathīsaṃyeva ajjhomaddati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā ummaggaṃ gaṇhati, ubbaṭumaṃ rathaṃ karoti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti.

Ayaṃ, bhikkhave, catuttho assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko ‘pehī’ti vutto, viddho samāno codito sārathinā laṅghati purimakāyaṃ paggaṇhati purime pāde. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko ‘pehī’ti vutto, viddho samāno codito sārathinā anādiyitvā sārathiṃ anādiyitvā patodalaṭṭhiṃ dantehi mukhādhānaṃ vidhaṃsitvā yena kāmaṃ pakkamati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, chaṭṭho assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko ‘pehī’ti vutto, viddho samāno codito sārathinā neva abhikkamati no paṭikkamati tattheva khīlaṭṭhāyī ṭhito hoti. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo assadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko ‘pehī’ti vutto, viddho samāno codito sārathinā purime ca pāde saṃharitvā pacchime ca pāde saṃharitvā tattheva cattāro pāde abhinisīdati. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco assakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhamo assadoso. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha assakhaḷuṅkā aṭṭha ca assadosā.

Katame ca, bhikkhave, aṭṭha purisakhaḷuṅkā aṭṭha ca purisadosā? Idha, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno ‘na sarāmī’ti asatiyā nibbeṭheti. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko ‘pehī’ti vutto, viddho samāno codito sārathinā pacchato paṭikkamati, piṭṭhito rathaṃ vatteti; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno codakaṃyeva paṭippharati: ‘kiṃ nu kho tuyhaṃ bālassa abyattassa bhaṇitena. Tvampi nāma bhaṇitabbaṃ maññasī’ti. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko ‘pehī’ti vutto, viddho samāno codito sārathinā pacchā laṅghati, kubbaraṃ hanati, tidaṇḍaṃ bhañjati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti.

So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno codakasseva paccāropeti: 'tvaṃ khosi itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno, tvaṃ tāva paṭhamaṃ paṭikarohī'ti. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā rathīsāya satthiṃ ussajjitvā rathīsaṃyeva ajjhomaddati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno aññenāññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā ummaggaṃ gaṇhati, ubbaṭumaṃ rathaṃ karoti; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno saṅghamajjhe bāhuvikkhepaṃ karoti. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā laṅghati, purimakāyaṃ paggaṇhati purime pāde; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno anādiyitvā saṅghaṃ anādiyitvā codakaṃ sāpattikova yena kāmaṃ pakkamati. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā anādiyitvā sārathiṃ anādiyitvā patodalaṭṭhiṃ dantehi mukhādhānaṃ vidhaṃsitvā yena kāmaṃ pakkamati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, chaṭṭho purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno 'nevāhaṃ āpannomhi, na panāhaṃ āpannomhī'ti so tuṇhībhāvena saṃghaṃ viheṭheti. Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā neva abhikkamati no paṭikkamati tattheva khīlaṭṭhāyī ṭhito

hoti; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo purisadoso.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codiyamāno evamāha: 'kiṃ nu kho tumhe āyasmanto atibāḷhaṃ mayi byāvaṭā yāva idānāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī'ti. So sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā evamāha: 'idāni kho tumhe āyasmanto attamanā hothā'ti? Seyyathāpi so, bhikkhave, assakhaḷuṅko 'pehī'ti vutto, viddho samāno codito sārathinā purime ca pāde saṃharitvā pacchime ca pāde saṃharitvā tattheva cattāro pāde abhinisīdati; tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evarūpopi, bhikkhave, idhekacco purisakhaḷuṅko hoti. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhamo purisadoso. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha purisakhaḷuṅkā aṭṭha ca purisadosā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

59. Paṭhamapuggalasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa? Katame aṭṭha? Sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, arahā, arahattāya paṭipanno. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha puggalā āhuneyyā ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti.

Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṅgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, Puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, Saṅghe dinnaṃ mahapphalan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

61. Icchāsutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame aṭṭha? Idha, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya.

Tassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato lābhāya lābho nuppajjati. So tena alābhena socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya, na ca lābhī, socī ca paridevī ca, cuto ca saddhammā'. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato lābhāya lābho uppajjati. So tena lābhena majjati pamajjati pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya, lābhī ca madī ca pamādī ca, cuto ca saddhammā'. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati na ghaṭati na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato aghaṭato avāyamato lābhāya lābho nuppajjati. So tena alābhena socati, kilamati, paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati na ghaṭati na vāyamati lābhāya, na ca lābhī, socī ca paridevī ca, cuto ca saddhammā'. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato, aghaṭato, avāyamato lābhāya lābho uppajjati. So tena lābhena majjati, pamajjati, pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati na ghaṭati na vāyamati lābhāya, lābhī ca madī ca, pamādī ca, cuto ca saddhammā'. (4)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato lābhāya lābho nuppajjati. So tena alābhena na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya, na ca lābhī, na ca socī na ca paridevī, accuto ca saddhammā'. (5)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato lābhāya lābho uppajjati. So

tena lābhena na majjati, na pamajjati, na pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya, lābhī ca, na ca madī na ca pamādī, accuto ca saddhammā'. (6)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato, aghaṭato, avāyamato lābhāya lābho nuppajjati. So tena alābhena na socati, na kilamati, na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya, na ca lābhī, na ca socī na ca paridevī, accuto ca saddhammā'. (7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato aghaṭato avāyamato lābhāya lābho uppajjati. So tena lābhena na majjati, na pamajjati, na pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya, lābhī ca, na ca madī na ca pamādī, accuto ca saddhammā'. (8)

Ime kho, bhikkhave, aṭṭha puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

73. Paṭhamamaraṇassatisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "maraṇassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Bhāvetha no tumhe, bhikkhave, maraṇassatin"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ rattindivaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (1)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ divasaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (2)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ upaḍḍhadivasaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (3)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekapiṇḍapātaṃ bhuñjāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (4)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ upaḍḍhapiṇḍapātaṃ bhuñjāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (5)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ cattāro pañca ālope saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (6)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekaṃ ālopaṃ saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ

assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (7)

Aññataropi kho bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, bhāvesi maraṇassatin"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ assasitvā vā passasāmi, passasitvā vā assasāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhāvemi maraṇassatin"ti. (8)

Evaṃ vutte, bhagavā te bhikkhū etadavoca: "yvāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ rattindivaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ divasaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti; yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ upaḍḍhadivasaṃ jīveyyaṃ, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekapiṇḍapātaṃ bhuñjāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti; yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ upaḍḍhapiṇḍapātaṃ bhuñjāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ cattāro pañca ālope saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti—ime vuccanti, bhikkhave, 'bhikkhū pamattā viharanti, dandhaṃ maraṇassatiṃ bhāventi āsavānaṃ khayāya'.

Yo ca khvāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ ekaṃ ālopaṃ saṅkhāditvā ajjhoharāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti. Yo cāyaṃ, bhikkhave, bhikkhu evaṃ maraṇassatiṃ bhāveti: 'aho vatāhaṃ tadantaraṃ jīveyyaṃ yadantaraṃ assasitvā vā passasāmi, passasitvā vā assasāmi, bhagavato sāsanaṃ manasi kareyyaṃ, bahu vata me kataṃ assā'ti—ime vuccanti, bhikkhave, 'bhikkhū appamattā viharanti, tikkhaṃ maraṇassatiṃ bhāventi āsavānaṃ khayāya'.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appamattā viharis-

sāma, tikkhaṃ maraṇassatiṃ bhāvayissāma āsavānaṃ khayāyā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

70. Bhūmicālasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaṇhāhi, ānanda, nisīdanaṃ. Yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā nisīdanaṃ ādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi.

Atha kho bhagavā yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi:

"Ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtakaṃ cetiyaṃ; ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, ākaṅkhamāno so, ānanda, kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti. Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti, yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto.

Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro

iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, ākaṅkhamāno so, ānanda, kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā … pe … ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti. Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti, yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaccha tvaṃ, ānanda, yassadāni kālaṃ maññasī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā bhagavato avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi. Atha kho māro pāpimā acirapakkante āyasmante ānande bhagavantaṃ etadavoca:

"Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me bhikkhū na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi, bhante, bhikkhū bhagavato sāvakā viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti.

Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me bhikkhuniyo na sāvikā bhavissanti … pe … yāva me upāsakā na sāvakā bhavissanti … pe … yāva me upāsikā na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā

pattayogakkhemā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi, bhante, upāsikā bhagavato sāvikā viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti.

Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me idaṃ brahmacariyaṃ na iddhañceva bhavissati phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ, yāva devamanussehi suppakāsitan'ti. Etarahi, bhante, bhagavato brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ, yāva devamanussehi suppakāsitaṃ.

Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato"ti. "Appossukko tvaṃ, pāpima, hohi. Naciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī"ti.

Atha kho bhagavā cāpāle cetiye sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ ossaji. Ossaṭṭhe ca bhagavatā āyusaṅkhāre mahābhūmicālo ahosi bhiṃsanako salomahaṃso, devadundubhiyo ca phaliṃsu. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Tulamatulañca sambhavaṃ, Bhavasaṅkhāramavassaji muni; Ajjhattarato samāhito, Abhindi kavacamivattasambhavan"ti.

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "mahā vatāyaṃ bhūmicālo; sumahā vatāyaṃ bhūmicālo bhiṃsanako salomahaṃso, devadundubhiyo ca phaliṃsu. Ko nu kho hetu, ko paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā"ti?

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno

kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "mahā vatāyaṃ, bhante, bhūmicālo; sumahā vatāyaṃ, bhante, bhūmicālo bhiṃsanako salomahaṃso, devadundubhiyo ca phaliṃsu. Ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā"ti?

"Aṭṭhime, ānanda, hetū, aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. Katame aṭṭha? Ayaṃ, ānanda, mahāpathavī udake patiṭṭhitā; udakaṃ vāte patiṭṭhitaṃ; vāto ākāsaṭṭho hoti. So, ānanda, samayo yaṃ mahāvātā vāyanti; mahāvātā vāyantā udakaṃ kampenti; udakaṃ kampitaṃ pathaviṃ kampeti. Ayaṃ, ānanda, paṭhamo hetu, paṭhamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (1)

Puna caparaṃ, ānanda, samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto devatā vā mahiddhikā mahānubhāvā. Tassa parittā pathavīsaññā bhāvitā hoti, appamāṇā āposaññā. So imaṃ pathaviṃ kampeti saṅkampeti sampakampeti sampavedheti. Ayaṃ, ānanda, dutiyo hetu, dutiyo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (2)

Puna caparaṃ, ānanda, yadā bodhisatto tusitā kāyā cavitvā sato sampajāno mātukucchiṃ okkamati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ, ānanda, tatiyo hetu, tatiyo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (3)

Puna caparaṃ, ānanda, yadā bodhisatto sato sampajāno mātukucchismā nikkhamati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ, ānanda, catuttho hetu, catuttho paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (4)

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ, ānanda, pañcamo hetu, pañcamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (5)

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ, ānanda, chaṭṭho hetu, chaṭṭho paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (6)

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ ossajjati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ, ānanda, sattamo hetu, sattamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. (7)

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ, ānanda, aṭṭhamo hetu, aṭṭhamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. Ime kho, ānanda, aṭṭha hetū, aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā"ti. (8)

Dasamaṃ.

Bhūmicālavaggo dutiyo.

Icchā alañca saṅkhittaṃ, gayā abhibhunā saha; Vimokkho dve ca vohārā, parisā bhūmicālenāti.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

55. Ujjayasutta

Atha kho ujjayo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho ujjayo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "mayaṃ, bho gotama, pavāsaṃ gantukāmā. Tesaṃ no bhavaṃ gotamo amhākaṃ tathā dhammaṃ desetu—ye amhākaṃ assu dhammā diṭṭhadhammahitāya, diṭṭhadhammasukhāya, samparāyahitāya, samparāyasukhāyā"ti.

"Cattārome, brāhmaṇa, dhammā kulaputtassa diṭṭhadhammahitāya saṃvattanti, diṭṭhadhammasukhāya. Katame cattāro? Uṭṭhānasampadā, ārakkhasampadā, kalyāṇamittatā, samajīvitā.

Katamā ca, brāhmaṇa, uṭṭhānasampadā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto yena kammaṭṭhānena jīvikaṃ kappeti—yadi kasiyā, yadi vaṇijjāya, yadi gorakkhena, yadi issattena, yadi rājaporisena, yadi sippaññatarena—tattha dakkho hoti analaso, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, uṭṭhānasampadā. (1: 1)

Katamā ca, brāhmaṇa, ārakkhasampadā? Idha, brāhmaṇa, kulaputtassa bhogā honti uṭṭhānavīriyādhigatā, bāhābalaparicitā, sedāvakkhittā, dhammikā dhammaladdhā. Te ārakkhena guttiyā sampādeti: 'kinti me ime bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi ḍaheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyun'ti. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, ārakkhasampadā. (2: 2)

Katamā ca, brāhmaṇa, kalyāṇamittatā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto

yasmiṃ gāme vā nigame vā paṭivasati tatra ye te honti—gahapatī vā gahapatiputtā vā daharā vā vuddhasīlino, vuddhā vā vuddhasīlino, saddhāsampannā, sīlasampannā, cāgasampannā, paññāsampannā—tehi saddhiṃ santiṭṭhati sallapati sākacchaṃ samāpajjati; yathārūpānaṃ saddhāsampannānaṃ saddhāsampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ sīlasampannānaṃ sīlasampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ cāgasampannānaṃ cāgasampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ paññāsampannānaṃ paññāsampadaṃ anusikkhati. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, kalyāṇamittatā. (3: 3)

Katamā ca, brāhmaṇa, samajīvitā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā vayañca bhogānaṃ viditvā samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Seyyathāpi, brāhmaṇa, tulādhāro vā tulādhārantevāsī vā tulaṃ paggahetvā jānāti: 'ettakena vā onataṃ, ettakena vā unnatan'ti; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā vayañca bhogānaṃ viditvā samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Sacāyaṃ, brāhmaṇa, kulaputto appāyo samāno uḷāraṃ jīvikaṃ kappeti, tassa bhavanti vattāro: 'udumbarakhādīvāyaṃ kulaputto bhoge khādatī'ti. Sace panāyaṃ, brāhmaṇa, kulaputto mahāyo samāno kasiraṃ jīvikaṃ kappeti, tassa bhavanti vattāro: 'ajeṭṭhamaraṇaṃvāyaṃ kulaputto marissatī'ti. Yato ca khoyaṃ, brāhmaṇa, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā vayañca bhogānaṃ viditvā samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti, ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, samajīvitā.

Evaṃ samuppannānaṃ, brāhmaṇa, bhogānaṃ cattāri apāyamukhāni honti— itthidhutto, surādhutto, akkhadhutto, pāpamitto pāpasahāyo pāpasampavaṅko. Seyyathāpi, brāhmaṇa, mahato taḷākassa cattāri ceva āyamukhāni, cattāri ca apāyamukhāni. Tassa puriso yāni ceva āyamukhāni tāni pidaheyya, yāni ca apāyamukhāni tāni vivareyya; devo ca na sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Evañhi tassa, brāhmaṇa, mahato taḷākassa parihāniyeva pāṭikaṅkhā, no vuddhi; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, evaṃ samuppannānaṃ bhogānaṃ cattāri apāyamukhāni honti— itthidhutto, surādhutto, akkhadhutto, pāpamitto pāpasahāyo

pāpasampavaṅko.

Evaṃ samuppannānaṃ, brāhmaṇa, bhogānaṃ cattāri āyamukhāni honti—na itthidhutto, na surādhutto, na akkhadhutto, kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Seyyathāpi, brāhmaṇa, mahato taḷākassa cattāri ceva āyamukhāni cattāri ca apāyamukhāni. Tassa puriso yāni ceva āyamukhāni tāni vivareyya, yāni ca apāyamukhāni tāni pidaheyya; devo ca sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Evañhi tassa, brāhmaṇa, mahato taḷākassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni; evamevaṃ kho, brāhmaṇa, evaṃ samuppannānaṃ bhogānaṃ cattāri āyamukhāni honti—na itthidhutto ... pe ... kalyāṇasampavaṅko. (4: 4)

Ime kho, brāhmaṇa, cattāro dhammā kulaputtassa diṭṭhadhammahitāya saṃvattanti diṭṭhadhammasukhāya.

Cattārome, brāhmaṇa, kulaputtassa dhammā samparāyahitāya saṃvattanti samparāyasukhāya. Katame cattāro? Saddhāsampadā, sīlasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā. Katamā ca, brāhmaṇa, saddhāsampadā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, saddhāsampadā. (1: 5)

Katamā ca, brāhmaṇa, sīlasampadā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, sīlasampadā. (2: 6)

Katamā ca, brāhmaṇa, cāgasampadā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vosaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, cāgasampadā. (3: 7)

Katamā ca, brāhmaṇa, paññāsampadā? Idha, brāhmaṇa, kulaputto paññavā hoti ... pe ... sammā dukkhakkhayagāminiyā. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, paññāsampadā. (4: 8)

"Ime kho, brāhmaṇa, cattāro dhammā kulaputtassa samparāyahitāya saṃvattanti samparāyasukhāyāti.

Uṭṭhātā kammadheyyesu, appamatto vidhānavā; Samaṃ kappeti jīvikaṃ, sambhataṃ anurakkhati.

Saddho sīlena sampanno, vadaññū vītamaccharo; Niccaṃ maggaṃ visodheti, sotthānaṃ samparāyikaṃ.

Iccete aṭṭha dhammā ca, saddhassa gharamesino; Akkhātā saccanāmena, ubhayattha sukhāvahā.

Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Evametaṃ gahaṭṭhānaṃ, cāgo puññaṃ pavaḍḍhatī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

36. Puññakiriyavatthusutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, puññakiriyavatthūni. Katamāni tīṇi? Dānamayaṃ puññakiriyavatthu, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthu.

Idha, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu parittaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu parittaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussadobhagyaṃ upapajjati. (1)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu mattaso kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu mattaso kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussasobhagyaṃ upapajjati. (2)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tatra, bhikkhave, cattāro mahārājāno dānamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, sīlamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, cātumahārājike deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehi. (3)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tatra, bhikkhave, sakko devānamindo dānamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā sīlamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ

karitvā tāvatiṃse deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhāti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi. (4)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tatra, bhikkhave, suyāmo devaputto dānamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, sīlamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, yāme deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhāti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi. (5)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tatra, bhikkhave, santusito devaputto dānamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, sīlamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, tusite deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhāti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi. (6)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tatra, bhikkhave, sunimmito devaputto dānamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, sīlamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, nimmānaratīdeve dasahi ṭhānehi adhigaṇhāti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi. (7)

Idha pana, bhikkhave, ekaccassa dānamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu adhimattaṃ kataṃ hoti, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthuṃ nābhisambhoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tatra, bhikkhave, vasavattī devaputto dānamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, sīlamayaṃ puññakiriyavatthuṃ atirekaṃ karitvā, paranimmitavasavattīdeve dasahi ṭhānehi adhigaṇhāti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi sad-

dehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehi. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi puññakiriyavatthūnī”ti. (8)

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

8. Uttaravipattisutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā uttaro mahisavatthusmiṃ viharati saṅkheyyake pabbate vaṭajālikāyaṃ. Tatra kho āyasmā uttaro bhikkhū āmantesi: “sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ attavipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ paravipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ attasampattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ parasampattiṃ paccavekkhitā hotī”ti.

Tena kho pana samayena vessavaṇo mahārājā uttarāya disāya dakkhiṇaṃ disaṃ gacchati kenacideva karaṇīyena. Assosi kho vessavaṇo mahārājā āyasmato uttarassa mahisavatthusmiṃ saṅkheyyake pabbate vaṭajālikāyaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ desentassa: “sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ attavipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ paravipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ attasampattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ parasampattiṃ paccavekkhitā hotī”ti.

Atha kho vessavaṇo mahārājā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ mahisavatthusmiṃ saṅkheyyake pabbate vaṭajālikāyaṃ antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi. Atha kho vessavaṇo mahārājā yena sakko devānamindo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: “yagghe, mārisa, jāneyyāsi. Eso āyasmā uttaro mahisavatthusmiṃ saṅkheyyake pabbate vaṭajālikāyaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: ‘sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ attavipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ paravipattiṃ ... pe ... attasampattiṃ ... parasampattiṃ paccavekkhitā hotī’”ti.

Atha kho sakko devānamindo seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ devesu tāvatiṃsesu antarahito mahisavatthusmiṃ saṅkheyyake pabbate vaṭajālikāyaṃ āyasmato uttarassa sammukhe pāturahosi. Atha kho sakko devānamindo yenāyasmā uttaro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

āyasmantaṃ uttaraṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo āyasmantaṃ uttaraṃ etadavoca:

"Saccaṃ kira, bhante, āyasmā uttaro bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ desesi: 'sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ attavipattiṃ paccavekkhitā hoti, sādhāvuso, bhikkhu kālena kālaṃ paravipattiṃ ... pe ... attasampattiṃ ... parasampattiṃ paccavekkhitā hotī'"ti? "Evaṃ, devānamindā"ti. "Kiṃ panidaṃ, bhante, āyasmato uttarassa sakaṃ paṭibhānaṃ, udāhu tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassā"ti? "Tena hi, devānaminda, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti.

Seyyathāpi, devānaminda, gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahādhaññarāsi. Tato mahājanakāyo dhaññaṃ āhareyya—kājehipi piṭakehipi ucchaṅgehipi añjalīhipi. Yo nu kho, devānaminda, taṃ mahājanakāyaṃ upasaṅkamitvā evaṃ puccheyya: 'kuto imaṃ dhaññaṃ āharathā'ti, kathaṃ byākaramāno nu kho, devānaminda, so mahājanakāyo sammā byākaramāno byākareyyā"ti? "'Amumhā mahādhaññarāsimhā āharāmā'ti kho, bhante, so mahājanakāyo sammā byākaramāno byākareyyā"ti. "Evamevaṃ kho, devānaminda, yaṃ kiñci subhāsitaṃ sabbaṃ taṃ tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Tato upādāyupādāya mayaṃ caññe ca bhaṇāmā"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ āyasmatā uttarena: 'yaṃ kiñci subhāsitaṃ sabbaṃ taṃ tassa bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Tato upādāyupādāya mayañcaññe ca bhaṇāmā'ti. Ekamidaṃ, bhante uttara, samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. Tatra kho bhagavā devadattaṃ ārabbha bhikkhū āmantesi:

'Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ attavipattiṃ paccavekkhitā hoti. Sādhu, bhikkhave, bhikkhu kālena kālaṃ paravipattiṃ ... pe ... attasampattiṃ ... parasampattiṃ paccavekkhitā hoti. Aṭṭhahi, bhikkhave, asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi aṭṭhahi? Lābhena hi, bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho; alābhena, bhikkhave ... pe ... yasena, bhikkhave ... ayasena, bhikkhave ... sakkārena, bhikkhave ... asakkārena, bhikkhave ... pāpicchatāya, bhikkhave ... pāpamittatāya, bhikkhave, abhibhūto pariyādin-

nacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Sādhu, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya; uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya; uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya?

Yaṃ hissa, bhikkhave, uppannaṃ lābhaṃ anabhibhuyya viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Yaṃ hissa, bhikkhave, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ anabhibhuyya viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya; uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: "uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya viharissāma, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya viharissāmā"ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban'ti.

Ettāvatā, bhante uttara, manussesu catasso parisā—bhikkhū, bhikkhuniyo, upāsakā, upāsikāyo. Nāyaṃ dhammapariyāyo kismiñci upaṭṭhito. Uggaṇhatu, bhante, āyasmā uttaro imaṃ dhammapariyāyaṃ. Pariyāpuṇātu,

bhante, āyasmā uttaro imaṃ dhammapariyāyaṃ. Dhāretu, bhante, āyasmā uttaro imaṃ dhammapariyāyaṃ. Atthasaṃhito ayaṃ, bhante, dhammapariyāyo ādibrahmacariyako”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

62. Alaṃsutta

“Chahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano alaṃ paresaṃ. Katamehi chahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano alaṃ paresaṃ. (1)

Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano alaṃ paresaṃ. Katamehi pañcahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; kalyāṇavāco ca hoti ... pe ... atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano alaṃ paresaṃ. (2)

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano nālaṃ paresaṃ. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; no ca kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; no ca sandassako hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano nālaṃ paresaṃ. (3)

Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ nālaṃ attano. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; na ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo ... pe ... atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. (4)

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano nālaṃ paresaṃ. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; no ca kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; no ca sandassako hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ. (5)

Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti ... pe ... atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. (6)

Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ. Katamehi dvīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; no ca sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; no ca kalyāṇavāco hoti ... pe ... atthassa viññāpaniyā; no ca sandassako hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi

dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ. (7)

Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. Katamehi dvīhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; no ca sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano"ti. (8)

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

56. Bhayasutta

"'Bhayan'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Dukkhan'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Rogo'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Gaṇḍo'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Sallan'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Saṅgo'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Paṅko'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. 'Gabbho'ti, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā ca, bhikkhave, 'bhayan'ti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Yasmā ca kāmarāgarattāyaṃ, bhikkhave, chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi bhayā na parimuccati, samparāyikāpi bhayā na parimuccati, tasmā 'bhayan'ti kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Kasmā ca, bhikkhave, 'dukkhan'ti ... pe ... 'rogo'ti ... 'gaṇḍo'ti ... 'sallan'ti ... 'saṅgo'ti ... 'paṅko'ti ... 'gabbho'ti kāmānametaṃ adhivacanaṃ? Yasmā ca kāmarāgarattāyaṃ, bhikkhave, chandarāgavinibaddho diṭṭhadhammikāpi gabbhā na parimuccati, samparāyikāpi gabbhā na parimuccati, tasmā 'gabbho'ti kāmānametaṃ adhivacanaṃ.

Bhayaṃ dukkhañca rogo ca, gaṇḍo sallañca saṅgo ca; Paṅko gabbho ca ubhayaṃ, ete kāmā pavuccanti; Yattha satto puthujjano.

Otiṇṇo sātarūpena, puna gabbhāya gacchati; Yato ca bhikkhu ātāpī, sampajaññaṃ na riccati.

So imaṃ palipathaṃ duggaṃ, atikkamma tathāvidho; Pajaṃ jātijarūpetaṃ, phandamānaṃ avekkhatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

89. Paṭisāraṇīyasutta

“Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. Katamehi aṭṭhahi? Gihīnaṃ alābhāya parisakkati, gihīnaṃ anatthāya parisakkati, gihī akkosati paribhāsati, gihī gihīhi bhedeti, buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammikañca gihipaṭissavaṃ na saccāpeti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho paṭisāraṇīyaṃ kammaṃ kareyya.

Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṅgho paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambheyya. Katamehi aṭṭhahi? Na gihīnaṃ alābhāya parisakkati, na gihīnaṃ anatthāya parisakkati, na gihī akkosati paribhāsati, na gihī gihīhi bhedeti, buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammikañca gihipaṭissavaṃ saccāpeti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṅgho paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambheyyā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

29. Akkhaṇasutta

“‘Khaṇakicco loko, khaṇakicco loko’ti, bhikkhave, assutavā puthujjano bhāsati, no ca kho so jānāti khaṇaṃ vā akkhaṇaṃ vā. Aṭṭhime, bhikkhave, akkhaṇā asamayā brahmacariyavāsāya. Katame aṭṭha? Idha, bhikkhave, tathāgato ca loke uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā, dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito; ayañca puggalo nirayaṃ upapanno hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato ca loke uppanno hoti ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā, dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito; ayañca puggalo tiracchānayoniṃ upapanno hoti ... pe .... (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave ... pe ... ayañca puggalo pettivisayaṃ upapanno hoti ... pe .... (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave ... pe ... ayañca puggalo aññataraṃ dīghāyukaṃ devanikāyaṃ upapanno hoti ... pe .... (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave ... pe ... ayañca puggalo paccantimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti aviññātāresu milakkhesu, yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ ... pe .... (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave ... pe ... ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti micchādiṭṭhiko viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammā paṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti ... pe .... (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave ... pe ... ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti duppañño jaḷo eḷamūgo appaṭibalo subhāsitadubbhāsitassa atthamaññātuṃ. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, tathāgato ca loke anuppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. Dhammo ca na desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti paññavā ajaḷo aneḷamūgo paṭibalo subhāsitadubbhāsitassa atthamaññātuṃ. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (8)

Ime kho, bhikkhave, aṭṭha akkhaṇā asamayā brahmacariyavāsāya.

Ekova kho, bhikkhave, khaṇo ca samayo ca brahmacariyavāsāya. Katamo eko? Idha, bhikkhave, tathāgato ca loke uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā.

Dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti paññavā ajaḷo aneḷamūgo paṭibalo subhāsitadubbhāsitassa atthamaññātuṃ. Ayaṃ, bhikkhave, ekova khaṇo ca samayo ca brahmacariyavāsāyāti.

Manussalābhaṃ laddhāna, saddhamme suppavedite; Ye khaṇaṃ nādhigacchanti, atināmenti te khaṇaṃ.

Bahū hi akkhaṇā vuttā, maggassa antarāyikā; Kadāci karahaci loke, uppajjanti tathāgatā.

Tayidaṃ sammukhībhūtaṃ, yaṃ lokasmiṃ sudullabhaṃ; Manussapaṭilābho ca, saddhammassa ca desanā; Alaṃ vāyamituṃ tattha, attakāmena jantunā.

Kathaṃ vijaññā saddhammaṃ, khaṇo ve mā upaccagā; Khaṇātītā hi socanti, nirayamhi samappitā.

Idha ce naṃ virādheti, saddhammassa niyāmataṃ; Vāṇijova atītattho, cirattaṃ anutapissati.

Avijjānivuto poso, saddhammaṃ aparādhiko; Jātimaraṇasaṃsāraṃ, ciraṃ paccanubhossati.

Ye ca laddhā manussattaṃ, saddhamme suppavedite; Akaṃsu satthu vacanaṃ, karissanti karonti vā.

Khaṇaṃ paccaviduṃ loke, brahmacariyaṃ anuttaraṃ; Ye maggaṃ paṭipajjiṃsu, tathāgatappaveditaṃ.

Ye saṃvarā cakkhumatā, desitādiccabandhunā; Tesu gutto sadā sato, vihare anavassuto.

Sabbe anusaye chetvā, māradheyyaparānuge; Te ve pāraṅgatā loke, ye pattā āsavakkhayan"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

3. Paṭhamaappiyasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu appiyapasaṃsī ca hoti, piyagarahī ca, lābhakāmo ca, sakkārakāmo ca, ahiriko ca, anottappī ca, pāpiccho ca, micchādiṭṭhi ca. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi saman-

nāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ appiyo ca hoti amanāpo ca agaru ca abhāvanīyo ca.

Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na appiyapasaṃsī ca hoti, na piyagarahī ca, na lābhakāmo ca, na sakkārakāmo ca, hirīmā ca hoti, ottappī ca, appiccho ca, sammādiṭṭhi ca. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

41. Saṅkhittūposathasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Aṭṭhaṅgasamannāgato, bhikkhave, uposatho upavuttho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro. Kathaṃ upavuttho ca, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yāvajīvaṃ arahanto pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratā nihitadaṇḍā nihitasatthā lajjī dayāpannā, sabbapāṇabhūtahitānukampino viharanti. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharāmi. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā paṭhamena aṅgena samannāgato hoti. (1)

'Yāvajīvaṃ arahanto adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭiviratā dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharanti. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharāmi. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā dutiyena aṅgena samannāgato hoti. (2)

'Yāvajīvaṃ arahanto abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārino ārācārino

viratā methunā gāmadhammā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī ārācārī virato methunā gāmadhammā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā tatiyena aṅgena samannāgato hoti. (3)

'Yāvajīvaṃ arahanto musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭiviratā saccavādino saccasandhā thetā paccayikā avisaṃvādako lokassa. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā catutthena aṅgena samannāgato hoti. (4)

'Yāvajīvaṃ arahanto surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā pañcamena aṅgena samannāgato hoti. (5)

'Yāvajīvaṃ arahanto ekabhattikā rattūparatā viratā vikālabhojanā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ ekabhattiko rattūparato virato vikālabhojanā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā chaṭṭhena aṅgena samannāgato hoti. (6)

'Yāvajīvaṃ arahanto naccagītavāditavisūkadassanamālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānaṃ pahāya naccagītavāditavisūkadassanamālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭiviratā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ naccagītavāditavisūkadassanamālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānaṃ pahāya naccagītavāditavisūkadassanamālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā sattamena aṅgena samannāgato hoti. (7)

'Yāvajīvaṃ arahanto uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsaya paṭiviratā nīcaseyyaṃ kappenti—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭivirato nīcaseyyaṃ kappemi—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho

ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā aṭṭhamena aṅgena samannāgato hoti. (8)

Evaṃ upavuttho kho, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

2. Paññāsutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, hetū aṭṭha paccayā ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattanti. Katame aṭṭha? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthāraṃ upanissāya viharati aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ, yatthassa tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti pemañca gāravo ca. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo hetu paṭhamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

So taṃ satthāraṃ upanissāya viharanto aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ, yatthassa tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti pemañca gāravo ca, te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo hetu dutiyo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

So taṃ dhammaṃ sutvā dvayena vūpakāsena sampādeti—kāyavūpakāsena ca cittavūpakāsena ca. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo hetu tatiyo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

Sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho hetu catuttho paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo hetu pañcamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

Āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Ayaṃ, bhikkhave, chaṭṭho hetu chaṭṭho paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

Saṅghagato kho pana anānākathiko hoti atiracchānakathiko. Sāmaṃ vā dhammaṃ bhāsati paraṃ vā ajjhesati ariyaṃ vā tuṇhībhāvaṃ nātimaññati. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo hetu sattamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

Pañcasu kho pana upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati: 'iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā ... pe ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhamo hetu aṭṭhamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati.

Tamenaṃ sabrahmacārī evaṃ sambhāventi: 'ayaṃ kho āyasmā satthāraṃ upanissāya viharati aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ, yatthassa tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti pemañca gāravo ca. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (1)

'Taṃ kho panāyamāyasmā satthāraṃ upanissāya viharanto aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ, yatthassa tibbaṃ hirottappaṃ pac-

cupaṭṭhitaṃ hoti pemañca gāravo ca, te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: "idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa ko attho"ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (2)

'Taṃ kho panāyamāyasmā dhammaṃ sutvā dvayena vūpakāsena sampādeti— kāyavūpakāsena ca cittavūpakāsena ca. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (3)

'Sīlavā kho panāyamāyasmā pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (4)

'Bahussuto kho panāyamāyasmā sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (5)

'Āraddhavīriyo kho panāyamāyasmā viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (6)

'Saṅghagato kho panāyamāyasmā anānākathiko hoti atiracchānakathiko. Sāmaṃ vā dhammaṃ bhāsati paraṃ vā ajjhesati ariyaṃ vā tuṇhībhāvaṃ nātimaññati. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (7)

'Pañcasu kho panāyamāyasmā upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati—iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā ... pe ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti

viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamoti. Addhā ayamāyasmā jānaṃ jānāti passaṃ passatī'ti. Ayampi dhammo piyattāya garuttāya bhāvanāya sāmaññāya ekībhāvāya saṃvattati. (8)

Ime kho, bhikkhave, aṭṭha hetū aṭṭha paccayā ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattantī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

25. Mahānāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bhante, upāsako hotī"ti? "Yato kho, mahānāma, buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti; ettāvatā kho, mahānāma, upāsako hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako sīlavā hotī"ti? "Yato kho, mahānāma, upāsako pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti; ettāvatā kho, mahānāma, upāsako sīlavā hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāyā"ti? "Yato kho, mahānāma, upāsako attanāva saddhāsampanno hoti, no paraṃ saddhāsampadāya samādapeti; attanāva sīlasampanno hoti, no paraṃ sīlasampadāya samādapeti; attanāva cāgasampanno hoti, no paraṃ cāgasampadāya samādapeti; attanāva bhikkhūnaṃ dassanakāmo hoti, no paraṃ bhikkhūnaṃ dassane samādapeti; attanāva saddhammaṃ sotukāmo hoti, no paraṃ saddhammassavane samādapeti; attanāva sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti, no paraṃ dhammadhāraṇāya samādapeti; attanāva sutānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti, no paraṃ atthūpaparikkhāya samādapeti; attanāva atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti, no paraṃ dhammānudhammappaṭipattiyā samādapeti. Ettāvatā kho, mahānāma, upāsako attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāyā"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya cā"ti? "Yato kho, mahānāma, upāsako attanā ca saddhāsampanno hoti, parañca saddhāsampadāya samādapeti; attanā ca sīlasampanno hoti, parañca sīlasampadāya samādapeti; attanā ca cāgasampanno hoti, parañca cāgasampadāya samādapeti; attanā ca bhikkhūnaṃ dassanakāmo hoti, parañca bhikkhūnaṃ dassane samādapeti; attanā ca saddhammaṃ sotukāmo hoti, parañca saddhammassavane samādapeti; attanā ca sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti, parañca dhammadhāraṇāya samādapeti; attanā ca sutānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti, parañca atthūpaparikkhāya samādapeti, attanā ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti, parañca dhammānudhammappaṭipattiyā samādapeti. Ettāvatā kho, mahānāma, upāsako attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya cā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

69. Parisāsutta

"Aṭṭhimā, bhikkhave, parisā. Katamā aṭṭha? Khattiyaparisā, brāhmaṇaparisā, gahapatiparisā, samaṇaparisā, cātumahārājikaparisā, tāvatiṃsaparisā, māraparisā, brahmaparisā. Abhijānāmi kho panāhaṃ, bhikkhave, anekasataṃ khattiyaparisaṃ upasaṅkamitā. Tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacchā ca samāpannapubbā. Tattha yādisako tesaṃ vaṇṇo hoti tādisako mayhaṃ vaṇṇo hoti, yādisako tesaṃ saro hoti tādisako mayhaṃ saro hoti. Dhammiyā ca kathāya sandassemi samādapemi samuttejemi sampahaṃsemi. Bhāsamānañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ bhāsati devo vā manusso vā'ti. Dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā antaradhāyāmi. Antarahitañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ antarahito devo vā manusso vā'ti.

Abhijānāmi kho panāhaṃ, bhikkhave, anekasataṃ brāhmaṇaparisaṃ ... pe ... gahapatiparisaṃ ... samaṇaparisaṃ ... cātumahārājikaparisaṃ ... tāvatiṃsaparisaṃ ... māraparisaṃ ... brahmaparisaṃ upasaṅkamitā. Tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacchā ca samāpannapubbā. Tattha yādisako tesaṃ vaṇṇo hoti tādisako mayhaṃ vaṇṇo hoti, yādisako tesaṃ saro hoti tādisako mayhaṃ saro hoti.

Dhammiyā ca kathāya sandassemi samādapemi samuttejemi sampahaṃsemi. Bhāsamānañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ bhāsati devo vā manusso vā'ti. Dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā antaradhāyāmi. Antarahitañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ antarahito devo vā manusso vā'ti. Imā kho, bhikkhave, aṭṭha parisā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

43. Visākhāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho visākhā migāramātā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā etadavoca: "aṭṭhaṅgasamannāgato kho, visākhe, uposatho upavuttho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro. Kathaṃ upavuttho ca, visākhe, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro? Idha, visākhe, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yāvajīvaṃ arahanto pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratā nihitadaṇḍā nihitasatthā lajjī dayāpannā, sabbapāṇabhūtahitānukampino viharanti. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharāmi. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā paṭhamena aṅgena samannāgato hoti ... pe ....

'Yāvajīvaṃ arahanto uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsaya paṭiviratā nīcaseyyaṃ kappenti—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭivirato nīcaseyyaṃ kappemi—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi, uposatho ca me upavuttho bhavissatī'ti. Iminā aṭṭhamena aṅgena samannāgato hoti. Evaṃ upavuttho kho, visākhe, aṭṭhaṅgasamannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro.

Kīvamahapphalo hoti, kīvamahānisaṃso, kīvamahājutiko, kīvamahāvipphāro? Seyyathāpi, visākhe, yo imesaṃ soḷasannaṃ mahājanapadā-

naṃ pahūtarattaratanānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreyya, seyyathidaṃ—aṅgānaṃ magadhānaṃ kāsīnaṃ kosalānaṃ vajjīnaṃ mallānaṃ cetīnaṃ vaṅgānaṃ kurūnaṃ pañcālānaṃ macchānaṃ sūrasenānaṃ assakānaṃ avantīnaṃ gandhārānaṃ kambojānaṃ, aṭṭhaṅgasamannāgatassa uposathassa etaṃ kalaṃ nāgghati soḷasiṃ. Taṃ kissa hetu? Kapaṇaṃ, visākhe, mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya.

Yāni, visākhe, mānusakāni paññāsa vassāni, cātumahārājikānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni pañca vassasatāni cātumahārājikānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yaṃ, visākhe, mānusakaṃ vassasataṃ, tāvatiṃsānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena vassasahassaṃ tāvatiṃsānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāya'.

Yāni, visākhe, mānusakāni dve vassasatāni ... pe ... cattāri vassasatāni ... pe ... aṭṭha vassasatāni ... pe ... soḷasa vassasatāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni soḷasa vassasahassāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, visākhe, vijjati yaṃ idhekacco itthī vā puriso vā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavasitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Idaṃ kho panetaṃ, visākhe, sandhāya bhāsitaṃ: 'kapaṇaṃ mānusakaṃ rajjaṃ dibbaṃ sukhaṃ upanidhāyā'ti.

Pāṇaṃ na haññe na cadinnamādiye, Musā na bhāse na ca maj-

japo siyā; Abrahmacariyā virameyya methunā, Rattiṃ na bhuñjeyya vikālabhojanaṃ.

Mālaṃ na dhāre na ca gandhamācare, Mañce chamāyaṃ va sayetha santhate; Etañhi aṭṭhaṅgikamāhuposathaṃ, Buddhena dukkhantagunā pakāsitaṃ.

Cando ca suriyo ca ubho sudassanā, Obhāsayaṃ anupariyanti yāvatā; Tamonudā te pana antalikkhagā, Nabhe pabhāsanti disāvirocanā.

Etasmiṃ yaṃ vijjati antare dhanaṃ, Muttā maṇi veḷuriyañca bhaddakaṃ; Siṅgīsuvaṇṇaṃ atha vāpi kañcanaṃ, Yaṃ jātarūpaṃ haṭakanti vuccati.

Aṭṭhaṅgupetassa uposathassa, Kalampi te nānubhavanti soḷasiṃ; Candappabhā tāragaṇā ca sabbe.

Tasmā hi nārī ca naro ca sīlavā, Aṭṭhaṅgupetaṃ upavassuposathaṃ; Puññāni katvāna sukhudrayāni, Aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

18. Dutiyabandhanasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, ākārehi puriso itthiṃ bandhati. Katamehi aṭṭhahi? Ruṇṇena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; hasitena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; bhaṇitena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; ākappena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; vanabhaṅgena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; gandhena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; rasena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati; phassena, bhikkhave, puriso itthiṃ bandhati. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahākārehi puriso itthiṃ bandhati. Te, bhikkhave, sattā subaddhā, ye phassena baddhā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

51. Gotamīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahāpajāpatī gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpatī gotamī bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu,

bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan”ti. “Alaṃ, gotami. Mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā”ti.

Dutiyampi kho mahāpajāpatī gotamī bhagavantaṃ etadavoca: “sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan”ti. “Alaṃ, gotami. Mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā”ti.

Tatiyampi kho mahāpajāpatī gotamī bhagavantaṃ etadavoca: “sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan”ti. “Alaṃ, gotami. Mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā”ti.

Atha kho mahāpajāpatī gotamī “na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan”ti dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā kapilavatthusmiṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho mahāpajāpatī gotamī kese chedāpetvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā sambahulāhi sākiyānīhi saddhiṃ yena vesālī tena pakkāmi. Anupubbena yena vesālī mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkami. Atha kho mahāpajāpatī gotamī sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhāsi.

Addasā kho āyasmā ānando mahāpajāpatiṃ gotamiṃ sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhiṃ dummanaṃ assumukhiṃ rudamānaṃ bahidvārakoṭṭhake ṭhitaṃ. Disvāna mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca: “kiṃ nu tvaṃ, gotami, sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bahidvārakoṭṭhake ṭhitā”ti? “Tathā hi pana, bhante ānanda, na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan”ti. “Tena hi tvaṃ, gotami, muhuttaṃ idheva tāva hohi, yāvāhaṃ bhagavantaṃ yācāmi mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan”ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "esā, bhante, mahāpajāpatī gotamī sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bahidvārakoṭṭhake ṭhitā: 'na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan'ti. Sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Alaṃ, ānanda. Mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Alaṃ, ānanda. Mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā"ti.

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ. Yannūnāhaṃ aññenapi pariyāyena bhagavantaṃ yāceyyaṃ mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "bhabbo nu kho, bhante, mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaphalaṃ vā sacchikātun"ti? "Bhabbo, ānanda, mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā sotāpattiphalampi sakadāgāmiphalampi anāgāmiphalampi arahattaphalampi sacchikātun"ti. "Sace, bhante, bhabbo mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā sotāpattiphalampi ... pe ... arahattaphalampi sacchikātuṃ, bahukārā, bhante, mahāpajāpatī gotamī bhagavato mātucchā āpādikā posikā khīrassa dāyikā; bhagavantaṃ janettiyā kālaṅkatāya thaññaṃ pāyesi. Sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti.

"Sace, ānanda, mahāpajāpatī gotamī aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāti, sāvassā hotu upasampadā—

Vassasatūpasampannāya bhikkhuniyā tadahūpasampannassa bhikkhuno abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kattab-

baṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (1)

Na bhikkhuniyā abhikkhuke āvāse vassaṃ upagantabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (2)

Anvaḍḍhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṃghato dve dhammā paccāsīsitabbā— uposathapucchakañca, ovādūpasaṅkamanañca. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (3)

Vassaṃvuṭṭhāya bhikkhuniyā ubhatosaṅghe tīhi ṭhānehi pavāretabbaṃ—diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (4)

Garudhammaṃ ajjhāpannāya bhikkhuniyā ubhatosaṅghe pakkhamānattaṃ caritabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (5)

Dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya ubhatosaṅghe upasampadā pariyesitabbā. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (6)

Na kenaci pariyāyena bhikkhuniyā bhikkhu akkositabbo paribhāsitabbo. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (7)

Ajjatagge ovaṭo bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu vacanapatho, anovaṭo bhikkhūnaṃ bhikkhunīsu vacanapatho. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (8)

Sace, ānanda, mahāpajāpatī gotamī ime aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāti, sāvassā hotu upasampadā”ti.

Atha kho āyasmā ānando bhagavato santike ime aṭṭha garudhamme uggahetvā yena mahāpajāpatī gotamī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca:

“Sace kho tvaṃ, gotami, aṭṭha garudhamme paṭiggaṇheyyāsi, sāva te bhavissati upasampadā—

Vassasatūpasampannāya bhikkhuniyā tadahūpasampannassa bhikkhuno abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kattabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo ... pe ....

Ajjatagge ovaṭo bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu vacanapatho, anovaṭo bhikkhūnaṃ bhikkhunīsu vacanapatho. Ayampi dhammo sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. Sace kho tvaṃ, gotami, ime aṭṭha garudhamme paṭiggaṇheyyāsi, sāva te bhavissati upasampadā"ti.

"Seyyathāpi, bhante ānanda, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃnhāto uppalamālaṃ vā vassikamālaṃ vā adhimuttakamālaṃ vā labhitvā ubhohi hatthehi paṭiggahetvā uttamaṅge sirasmiṃ patiṭṭhāpeyya; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante ānanda, ime aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāmi yāvajīvaṃ anatikkamanīye"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "paṭiggahitā, bhante, mahāpajāpatiyā gotamiyā aṭṭha garudhammā yāvajīvaṃ anatikkamanīyā"ti.

"Sace, ānanda, nālabhissa mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, ciraṭṭhitikaṃ, ānanda, brahmacariyaṃ abhavissa, vassasahassameva saddhammo tiṭṭheyya. Yato ca kho, ānanda, mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, na dāni, ānanda, brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ bhavissati. Pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassati.

Seyyathāpi, ānanda, yāni kānici kulāni bahutthikāni appapurisakāni, tāni suppadhaṃsiyāni honti corehi kumbhatthenakehi; evamevaṃ kho, ānanda, yasmiṃ dhammavinaye labhati mātugāmo agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, na taṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ hoti.

Seyyathāpi, ānanda, sampanne sālikkhette setaṭṭhikā nāma rogajāti nipatati, evaṃ taṃ sālikkhettaṃ na ciraṭṭhitikaṃ hoti; evamevaṃ kho, ānanda, yasmiṃ dhammavinaye labhati mātugāmo agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, na taṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ hoti.

Seyyathāpi, ānanda, sampanne ucchukkhette mañjiṭṭhikā nāma rogajāti nipatati, evaṃ taṃ ucchukkhettaṃ na ciraṭṭhitikaṃ hoti; evamevaṃ kho, ānanda, yasmiṃ dhammavinaye labhati mātugāmo agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, na taṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ hoti.

Seyyathāpi, ānanda, puriso mahato taḷākassa paṭikacceva āḷiṃ

bandheyya yāvadeva udakassa anatikkamanāya; evamevaṃ kho, ānanda, mayā paṭikacceva bhikkhunīnaṃ aṭṭha garudhammā paññattā yāvajīvaṃ anatikkamanīyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

66. Vimokkhasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, vimokkhā. Katame aṭṭha? Rūpī rūpāni passati. Ayaṃ paṭhamo vimokkho. (1)

Ajjhattaṃ arūpasaññī, bahiddhā rūpāni passati. Ayaṃ dutiyo vimokkho. (2)

Subhanteva adhimutto hoti. Ayaṃ tatiyo vimokkho. (3)

Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ catuttho vimokkho. (4)

Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ pañcamo vimokkho. (5)

Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ chaṭṭho vimokkho. (6)

Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ sattamo vimokkho. (7)

Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ aṭṭhamo vimokkho. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha vimokkhā"ti. (8)

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

11. Verañjasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā verañjāyaṃ viharati naḷerupucimandamūle. Atha kho verañjo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho verañjo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Sutaṃ metaṃ, bho gotama: 'na samaṇo gotamo brāhmaṇe jiṇṇe

vuḍḍhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī'ti. Tayidaṃ, bho gotama, tatheva. Na hi bhavaṃ gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuḍḍhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Tayidaṃ, bho gotama, na sampannamevā"ti. "Nāhaṃ taṃ, brāhmaṇa, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yamahaṃ abhivādeyyaṃ vā paccuṭṭheyyaṃ vā āsanena vā nimanteyyaṃ. Yañhi, brāhmaṇa, tathāgato abhivādeyya vā paccuṭṭheyya vā āsanena vā nimanteyya, muddhāpi tassa vipateyyā"ti.

"Arasarūpo bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'arasarūpo samaṇo gotamo'ti. Ye te, brāhmaṇa, rūparasā saddarasā gandharasā rasarasā phoṭṭhabbarasā, te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'arasarūpo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (1)

"Nibbhogo bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'nibbhogo samaṇo gotamo'ti. Ye te, brāhmaṇa, rūpabhogā saddabhogā gandhabhogā rasabhogā phoṭṭhabbabhogā, te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'nibbhogo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (2)

"Akiriyavādo bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'akiriyavādo samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, akiriyaṃ vadāmi kāyaduccaritassa vacīduccaritassa manoduccaritassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ akiriyaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'akiriyavādo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (3)

"Ucchedavādo bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'ucchedavādo samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, ucchedaṃ vadāmi rāgassa dosassa mohassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ ucchedaṃ

vadāmi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'ucchedavādo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (4)

"Jegucchī bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'jegucchī samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, jigucchāmi kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena; jigucchāmi anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'jegucchī samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (5)

"Venayiko bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'venayiko samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, vinayāya dhammaṃ desemi rāgassa dosassa mohassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ vinayāya dhammaṃ desemi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'venayiko samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (6)

"Tapassī bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'tapassī samaṇo gotamo'ti. Tapanīyāhaṃ, brāhmaṇa, pāpake akusale dhamme vadāmi kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Yassa kho, brāhmaṇa, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tamahaṃ 'tapassī'ti vadāmi. Tathāgatassa kho, brāhmaṇa, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'tapassī samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti. (7)

"Apagabbho bhavaṃ gotamo"ti. "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'apagabbho samaṇo gotamo'ti. Yassa kho, brāhmaṇa, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tamahaṃ 'apagabbho'ti vadāmi. Tathāgatassa kho, brāhmaṇa, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā.

Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'apagabbho samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesi. (8)

Seyyathāpi, brāhmaṇa, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā. Tānāssu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni. Yo nu kho tesaṃ kukkuṭacchāpakānaṃ paṭhamataraṃ pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyya, kinti svāssa vacanīyo: 'jeṭṭho vā kaniṭṭho vā'"ti? "Jeṭṭho tissa, bho gotama, vacanīyo. So hi nesaṃ, bho gotama, jeṭṭho hotī"ti.

"Evamevaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, avijjāgatāya pajāya aṇḍabhūtāya pariyonaddhāya avijjaṇḍakosaṃ padāletvā ekova loke anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho. Ahañhi, brāhmaṇa, jeṭṭho seṭṭho lokassa.

Āraddhaṃ kho pana me, brāhmaṇa, vīriyaṃ ahosi asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharāmi sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. So

tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. So tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi.

Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā; avijjā vihatā vijjā uppannā; tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, paṭhamā abhinibbhidā ahosi kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā. (1)

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā, vacīduccaritena samannāgatā, manoduccaritena samannāgatā, ariyānaṃ upavādakā, micchādiṭṭhikā, micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannāti. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā, vacīsucaritena samannāgatā, manosucaritena samannāgatā, ariyānaṃ anupavādakā, sammādiṭṭhikā, sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi.

Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā; avijjā vihatā vijjā uppannā; tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, dutiyā abhinibbhidā ahosi kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā. (2)

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ,

‘ayaṃ āsavasamudayo’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavanirodho’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti abbhaññāsiṃ.

Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā; avijjā vihatā vijjā uppannā; tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, tatiyā abhinibbhidā ahosi kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā”ti. (3)

Evaṃ vutte, verañjo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: “jeṭṭho bhavaṃ gotamo, seṭṭho bhavaṃ gotamo. Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

32. Dutiyadānasutta

“Saddhā hiriyaṃ kusalañca dānaṃ, Dhammā ete sappurisānuyātā; Etañhi maggaṃ diviyaṃ vadanti, Etena hi gacchati devalokan”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

46. Anuruddhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā anuruddho divāvihāraṃ gato hoti paṭisallīno. Atha kho sambahulā manāpakāyikā devatā yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā devatā

āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ: "mayaṃ, bhante anuruddha, manāpakāyikā nāma devatā tīsu ṭhānesu issariyaṃ kārema vasaṃ vattema. Mayaṃ, bhante anuruddha, yādisakaṃ vaṇṇaṃ ākaṅkhāma tādisakaṃ vaṇṇaṃ ṭhānaso paṭilabhāma; yādisakaṃ saraṃ ākaṅkhāma tādisakaṃ saraṃ ṭhānaso paṭilabhāma; yādisakaṃ sukhaṃ ākaṅkhāma tādisakaṃ sukhaṃ ṭhānaso paṭilabhāma. Mayaṃ, bhante anuruddha, manāpakāyikā nāma devatā imesu tīsu ṭhānesu issariyaṃ kārema vasaṃ vattemā"ti.

Atha kho āyasmato anuruddhassa etadahosi: "aho vatimā devatā sabbāva nīlā assu nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā"ti. Atha kho tā devatā āyasmato anuruddhassa cittamaññāya sabbāva nīlā ahesuṃ nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā.

Atha kho āyasmato anuruddhassa etadahosi: "aho vatimā devatā sabbāva pītā assu ... pe ... sabbāva lohitakā assu ... sabbāva odātā assu odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā"ti. Atha kho tā devatā āyasmato anuruddhassa cittamaññāya sabbāva odātā ahesuṃ odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā.

Atha kho tā devatā ekā ca gāyi ekā ca nacci ekā ca accharaṃ vādesi. Seyyathāpi nāma pañcaṅgikassa tūriyassa suvinītassa suppaṭipatāḷitassa kusalehi susamannāhatassa saddo hoti vaggu ca rajanīyo ca kamanīyo ca pemanīyo ca madanīyo ca; evamevaṃ tāsaṃ devatānaṃ alaṅkārānaṃ saddo hoti vaggu ca rajanīyo ca kamanīyo ca pemanīyo ca madanīyo ca. Atha kho āyasmā anuruddho indriyāni okkhipi.

Atha kho tā devatā "na khvayyo anuruddho sādiyatī"ti tatthevantaradhāyiṃsu. Atha kho āyasmā anuruddho sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anuruddho bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, divāvihāraṃ gato homi paṭisallīno. Atha kho, bhante, sambahulā manāpakāyikā devatā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhante, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'mayaṃ, bhante anuruddha, manāpakāyikā nāma devatā tīsu ṭhānesu issariyaṃ kārema vasaṃ vattema. Mayaṃ, bhante anuruddha, yādisakaṃ vaṇṇaṃ ākaṅkhāma tādisakaṃ vaṇṇaṃ ṭhānaso paṭilabhāma; yādisakaṃ saraṃ ākaṅkhāma

tādisakaṃ saraṃ ṭhānaso paṭilabhāma; yādisakaṃ sukhaṃ ākaṅkhāma tādisakaṃ sukhaṃ ṭhānaso paṭilabhāma. Mayaṃ, bhante anuruddha, manāpakāyikā nāma devatā imesu tīsu ṭhānesu issariyaṃ kārema vasaṃ vattemā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'aho vatimā devatā sabbāva nīlā assu nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā'ti. Atha kho, bhante, tā devatā mama cittamaññāya sabbāva nīlā ahesuṃ nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā.

Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'aho vatimā devatā sabbāva pītā assu ... pe ... sabbāva lohitakā assu ... pe ... sabbāva odātā assu odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā'ti. Atha kho, bhante, tā devatā mama cittamaññāya sabbāva odātā ahesuṃ odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā.

Atha kho, bhante, tā devatā ekā ca gāyi ekā ca nacci ekā ca accharaṃ vādesi. Seyyathāpi nāma pañcaṅgikassa tūriyassa suvinītassa suppaṭipatāḷitassa kusalehi susamannāhatassa saddo hoti vaggu ca rajanīyo ca kamanīyo ca pemanīyo ca madanīyo ca; evamevaṃ tāsaṃ devatānaṃ alaṅkārānaṃ saddo hoti vaggu ca rajanīyo ca kamanīyo ca pemanīyo ca madanīyo ca. Atha khvāhaṃ, bhante, indriyāni okkhipi.

Atha kho, bhante, tā devatā 'na khvayyo anuruddho sādiyatī'ti tatthevantaradhāyiṃsu. Katihi nu kho, bhante, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti?

"Aṭṭhahi kho, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, anuruddha, mātugāmo yassa mātāpitaro bhattuno denti atthakāmā hitesino anukampakā anukampaṃ upādāya tassa hoti pubbuṭṭhāyinī pacchānipātinī kiṅkārapaṭissāvinī manāpacārinī piyavādinī. (1)

Ye te bhattu garuno honti—mātāti vā pitāti vā samaṇabrāhmaṇāti vā—te sakkaroti, garuṃ karoti, māneti, pūjeti, abbhāgate ca āsanodakena paṭipūjeti. (2)

Ye te bhattu abbhantarā kammantā—uṇṇāti vā kappāsāti vā—tattha dakkhā hoti analasā tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgatā alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. (3)

Yo so bhattu abbhantaro antojano—dāsāti vā pessāti vā kammakarāti

vā—tesaṃ katañca katato jānāti akatañca akatato jānāti, gilānakānañca balābalaṃ jānāti khādanīyaṃ bhojanīyañcassa paccaṃsena saṃvibhajati. (4)

Yaṃ bhattu āharati dhanaṃ vā dhaññaṃ vā jātarūpaṃ vā taṃ ārakkhena guttiyā sampādeti, tattha ca hoti adhuttī athenī asoṇḍī avināsikā. (5)

Upāsikā kho pana hoti buddhaṃ saraṇaṃ gatā dhammaṃ saraṇaṃ gatā saṅghaṃ saraṇaṃ gatā. (6)

Sīlavatī kho pana hoti—pāṇātipātā paṭiviratā, adinnādānā paṭiviratā, kāmesumicchācārā paṭiviratā, musāvādā paṭiviratā, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā. (7)

Cāgavatī kho pana hoti. Vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgā payatapāṇinī vossaggaratā yācayogā dānasaṃvibhāgaratā. (8)

Imehi kho, anuruddha, aṭṭhahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatīti.

Yo naṃ bharati sabbadā, niccaṃ ātāpi ussuko; Taṃ sabbakāmadaṃ posaṃ, bhattāraṃ nātimaññati.

Na cāpi sotthi bhattāraṃ, issāvādena rosaye; Bhattu ca garuno sabbe, paṭipūjeti paṇḍitā.

Uṭṭhāhikā analasā, saṅgahitaparijjanā; Bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Yā evaṃ vattati nārī, bhattu chandavasānugā; Manāpā nāma te devā, yattha sā upapajjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

47. Dutiyavisākhāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho visākhā migāramātā ... pe ... ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā etadavoca:

"Aṭṭhahi kho, visākhe, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, visākhe, mātugāmo yassa mātāpi-

taro bhattuno denti atthakāmā hitesino anukampakā anukampaṃ upādāya tassa hoti pubbuṭṭhāyinī pacchānipātinī kiṅkārapaṭissāvinī manāpacārinī piyavādinī ... pe ....

Cāgavatī kho pana hoti. Vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgā payatapāṇinī vossaggaratā yācayogā dānasaṃvibhāgaratā. Imehi kho, visākhe, aṭṭhahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatīti.

Yo naṃ bharati sabbadā, niccaṃ ātāpi ussuko; Taṃ sabbakāmadaṃ posaṃ, bhattāraṃ nātimaññati.

Na cāpi sotthi bhattāraṃ, issāvādena rosaye; Bhattu ca garuno sabbe, paṭipūjeti paṇḍitā.

Uṭṭhāhikā analasā, saṅgahitaparijjanā; Bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Yā evaṃ vattati nārī, bhattu chandavasānugā; Manāpā nāma te devā, yattha sā upapajjatī"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

6. Dutiyalokadhammasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, lokadhammā lokaṃ anuparivattanti, loko ca aṭṭha lokadhamme anuparivattati. Katame aṭṭha? Lābho ca, alābho ca, yaso ca, ayaso ca, nindā ca, pasaṃsā ca, sukhañca, dukkhañca. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha lokadhammā lokaṃ anuparivattanti, loko ca ime aṭṭha lokadhamme anuparivattati.

Assutavato, bhikkhave, puthujjanassa uppajjati lābhopi alābhopi yasopi ayasopi nindāpi pasaṃsāpi sukhampi dukkhampi. Sutavatopi, bhikkhave, ariyasāvakassa uppajjati lābhopi alābhopi yasopi ayasopi nindāpi pasaṃsāpi sukhampi dukkhampi. Tatra, bhikkhave, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanenā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhā-

sissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: “assutavato, bhikkhave, puthujjanassa uppajjati lābho. So na iti paṭisañcikkhati: ‘uppanno kho me ayaṃ lābho; so ca kho anicco dukkho vipariṇāmadhammo’ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Uppajjati alābho … pe … uppajjati yaso … uppajjati ayaso … uppajjati nindā … uppajjati pasaṃsā … uppajjati sukhaṃ … uppajjati dukkhaṃ. So na iti paṭisañcikkhati: ‘uppannaṃ kho me idaṃ dukkhaṃ; tañca kho aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhamman’ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Tassa lābhopi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, alābhopi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, yasopi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, ayasopi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, nindāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, pasaṃsāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, sukhampi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, dukkhampi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. So uppannaṃ lābhaṃ anurujjhati, alābhe paṭivirujjhati; uppannaṃ yasaṃ anurujjhati, ayase paṭivirujjhati; uppannaṃ pasaṃsaṃ anurujjhati, nindāya paṭivirujjhati; uppannaṃ sukhaṃ anurujjhati, dukkhe paṭivirujjhati. So evaṃ anurodhavirodhasamāpanno na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. ‘Na parimuccati dukkhasmā’ti vadāmi.

Sutavato ca kho, bhikkhave, ariyasāvakassa uppajjati lābho. So iti paṭisañcikkhati: ‘uppanno kho me ayaṃ lābho; so ca kho anicco dukkho vipariṇāmadhammo’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Uppajjati alābho … pe … uppajjati yaso … uppajjati ayaso … uppajjati nindā … uppajjati pasaṃsā … uppajjati sukhaṃ … uppajjati dukkhaṃ. So iti paṭisañcikkhati: ‘uppannaṃ kho me idaṃ dukkhaṃ; tañca kho aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhamman’ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tassa lābhopi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, alābhopi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, yasopi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, ayasopi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, nindāpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, pasaṃsāpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, sukhampi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, dukkhampi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. So uppannaṃ lābhaṃ nānurujjhati, alābhe nappaṭivirujjhati; uppannaṃ yasaṃ nānurujjhati, ayase nappaṭivirujjhati; uppannaṃ pasaṃsaṃ nānurujjhati, nindāya nappaṭivirujjhati; uppannaṃ sukhaṃ nānurujjhati, dukkhe nappaṭivirujjhati. So evaṃ anurodhavirodhavippahīno parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. ‘Parimuc-

cati dukkhasmā'ti vadāmi. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso ayaṃ adhippayāso idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanenāti.

Lābho alābho ca yasāyaso ca, Nindā pasaṃsā ca sukhaṃ dukhañca; Ete aniccā manujesu dhammā, Asassatā vipariṇāmadhammā.

Ete ca ñatvā satimā sumedho, Avekkhati vipariṇāmadhamme; Iṭṭhassa dhammā na mathenti cittaṃ, Aniṭṭhato no paṭighātameti.

Tassānurodhā atha vā virodhā, Vidhūpitā atthaṅgatā na santi; Padañca ñatvā virajaṃ asokaṃ, Sammappajānāti bhavassa pāragū"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

48. Nakulamātāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Atha kho nakulamātā gahapatānī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe .... Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nakulamātaraṃ gahapatāniṃ bhagavā etadavoca:

"Aṭṭhahi kho, nakulamāte, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, nakulamāte, mātugāmo yassa mātāpitaro bhattuno denti atthakāmā hitesino anukampakā anukampaṃ upādāya tassa hoti pubbuṭṭhāyinī pacchānipātinī kiṅkārapaṭissāvinī manāpacārinī piyavādinī. (1)

Ye te bhattu garuno honti—mātāti vā pitāti vā samaṇabrāhmaṇāti vā—te sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti, abbhāgate ca āsanodakena paṭipūjeti. (2)

Ye te bhattu abbhantarā kammantā—uṇṇāti vā kappāsāti vā—tattha dakkhā hoti analasā tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgatā alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. (3)

Yo so bhattu abbhantaro antojano—dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā—tesaṃ katañca katato jānāti akatañca akatato jānāti, gilānakānañca balābalaṃ jānāti khādanīyaṃ bhojanīyañcassa paccaṃsena saṃvibhajati. (4)

Yaṃ bhattā āharati dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā taṃ ārakkhena guttiyā sampādeti, tattha ca hoti adhuttī athenī

asoṇḍī avināsikā. (5)

Upāsikā kho pana hoti buddhaṃ saraṇaṃ gatā dhammaṃ saraṇaṃ gatā saṅghaṃ saraṇaṃ gatā. (6)

Sīlavatī kho pana hoti—pāṇātipātā paṭiviratā ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā ... pe .... (7)

Cāgavatī kho pana hoti vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgā payatapāṇinī vossaggaratā yācayogā dānasaṃvibhāgaratā. (8)

Imehi kho, nakulamāte, aṭṭhahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manāpakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatīti.

Yo naṃ bharati sabbadā, niccaṃ ātāpi ussuko; Taṃ sabbakāmadaṃ posaṃ, bhattāraṃ nātimaññati.

Na cāpi sotthi bhattāraṃ, issāvādena rosaye; Bhattu ca garuno sabbe, paṭipūjeti paṇḍitā.

Uṭṭhāhikā analasā, saṅgahitaparijjanā; Bhattu manāpaṃ carati, sambhataṃ anurakkhati.

Yā evaṃ vattati nārī, bhattu chandavasānugā; Manāpā nāma te devā, yattha sā upapajjatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

54. Dīghajāṇusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā koliyesu viharati kakkarapattaṃ nāma koliyānaṃ nigamo. Atha kho dīghajāṇu koliyaputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho dīghajāṇu koliyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "mayaṃ, bhante, gihī kāmabhogino puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasāma, kāsikacandanaṃ paccanubhoma, mālāgandhavilepanaṃ dhārayāma, jātarūparajataṃ sādayāma. Tesaṃ no, bhante, bhagavā amhākaṃ tathā dhammaṃ desetu ye amhākaṃ assu dhammā diṭṭhadhammahitāya diṭṭhadhammasukhāya, samparāyahitāya samparāyasukhāyā"ti.

"Cattārome, byagghapajja, dhammā kulaputtassa diṭṭhadhammahitāya saṃvattanti diṭṭhadhammasukhāya. Katame cattāro? Uṭṭhānasam-

padā, ārakkhasampadā, kalyāṇamittatā, samajīvitā. Katamā ca, byagghapajja, uṭṭhānasampadā? Idha, byagghapajja, kulaputto yena kammaṭṭhānena jīvikaṃ kappeti—yadi kasiyā, yadi vaṇijjāya, yadi gorakkhena, yadi issattena, yadi rājaporisena, yadi sippaññatarena—tattha dakkho hoti analaso, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, uṭṭhānasampadā. (1: 1)

Katamā ca, byagghapajja, ārakkhasampadā? Idha, byagghapajja, kulaputtassa bhogā honti uṭṭhānavīriyādhigatā bāhābalaparicitā, sedāvakkhittā, dhammikā dhammaladdhā. Te ārakkhena guttiyā sampādeti: 'kinti me ime bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi ḍaheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyun'ti. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, ārakkhasampadā. (2: 2)

Katamā ca, byagghapajja, kalyāṇamittatā? Idha, byagghapajja, kulaputto yasmiṃ gāme vā nigame vā paṭivasati, tattha ye te honti—gahapatī vā gahapatiputtā vā daharā vā vuddhasīlino, vuddhā vā vuddhasīlino, saddhāsampannā, sīlasampannā, cāgasampannā, paññāsampannā—tehi saddhiṃ santiṭṭhati sallapati sākacchaṃ samāpajjati; yathārūpānaṃ saddhāsampannānaṃ saddhāsampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ sīlasampannānaṃ sīlasampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ cāgasampannānaṃ cāgasampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ paññāsampannānaṃ paññāsampadaṃ anusikkhati. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, kalyāṇamittatā. (3: 3)

Katamā ca, byagghapajja, samajīvitā? Idha, byagghapajja, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā, vayañca bhogānaṃ viditvā, samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Seyyathāpi, byagghapajja, tulādhāro vā tulādhārantevāsī vā tulaṃ paggahetvā jānāti: 'ettakena vā onataṃ, ettakena vā unnatan'ti; evamevaṃ kho, byagghapajja, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā, vayañca bhogānaṃ viditvā, samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Sacāyaṃ, byagghapajja, kulaputto appāyo samāno uḷāraṃ jīvikaṃ kappeti, tassa bhavanti vattāro: 'udumbarakhādīvāyaṃ kulaputto bhoge khādatī'ti. Sace panāyaṃ, byagghapajja, kulaputto mahāyo samāno kasiraṃ jīvikaṃ kappeti, tassa bhavanti vattāro: 'ajeṭṭhamaraṇaṃvāyaṃ

kulaputto marissatī'ti. Yato ca khoyaṃ, byagghapajja, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā, vayañca bhogānaṃ viditvā, samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, samajīvitā.

Evaṃ samuppannānaṃ, byagghapajja, bhogānaṃ cattāri apāyamukhāni honti— itthidhutto, surādhutto, akkhadhutto, pāpamitto pāpasahāyo pāpasampavaṅko. Seyyathāpi, byagghapajja, mahato taḷākassa cattāri ceva āyamukhāni, cattāri ca apāyamukhāni. Tassa puriso yāni ceva āyamukhāni tāni pidaheyya, yāni ca apāyamukhāni tāni vivareyya; devo ca na sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Evañhi tassa, byagghapajja, mahato taḷākassa parihāniyeva pāṭikaṅkhā, no vuddhi; evamevaṃ, byagghapajja, evaṃ samuppannānaṃ bhogānaṃ cattāri apāyamukhāni honti—itthidhutto, surādhutto, akkhadhutto, pāpamitto pāpasahāyo pāpasampavaṅko.

Evaṃ samuppannānaṃ, byagghapajja, bhogānaṃ cattāri āyamukhāni honti—na itthidhutto, na surādhutto, na akkhadhutto, kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Seyyathāpi, byagghapajja, mahato taḷākassa cattāri ceva āyamukhāni, cattāri ca apāyamukhāni. Tassa puriso yāni ceva āyamukhāni tāni vivareyya, yāni ca apāyamukhāni tāni pidaheyya; devo ca sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Evañhi tassa, byagghapajja, mahato taḷākassa vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni; evamevaṃ kho, byagghapajja, evaṃ samuppannānaṃ bhogānaṃ cattāri āyamukhāni honti—na itthidhutto, na surādhutto, na akkhadhutto, kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. (4: 4)

Ime kho, byagghapajja, cattāro dhammā kulaputtassa diṭṭhadhammahitāya saṃvattanti diṭṭhadhammasukhāya.

Cattārome, byagghapajja, dhammā kulaputtassa samparāyahitāya saṃvattanti samparāyasukhāya. Katame cattāro? Saddhāsampadā, sīlasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā.

Katamā ca, byagghapajja, saddhāsampadā? Idha, byagghapajja, kulaputto saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, saddhāsampadā. (1: 5)

Katamā ca, byagghapajja, sīlasampadā? Idha, byagghapajja, kulaputto pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, sīlasampadā. (2: 6)

Katamā ca, byagghapajja, cāgasampadā? Idha, byagghapajja, kulaputto vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, cāgasampadā. (3: 7)

Katamā ca, byagghapajja, paññāsampadā? Idha, byagghapajja, kulaputto paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Ayaṃ vuccati, byagghapajja, paññāsampadā. (4: 8)

Ime kho, byagghapajja, cattāro dhammā kulaputtassa samparāyahitāya saṃvattanti samparāyasukhāyāti.

Uṭṭhātā kammadheyyesu, appamatto vidhānavā; Samaṃ kappeti jīvikaṃ, sambhataṃ anurakkhati.

Saddho sīlena sampanno, vadaññū vītamaccharo; Niccaṃ maggaṃ visodheti, sotthānaṃ samparāyikaṃ.

Iccete aṭṭha dhammā ca, saddhassa gharamesino; Akkhātā saccanāmena, ubhayattha sukhāvahā.

Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Evametaṃ gahaṭṭhānaṃ, cāgo puññaṃ pavaḍḍhatī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

85. Samaṇasutta

"'Samaṇo'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Brāhmaṇo'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Vedagū'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Bhisakko'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Nimmalo'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Vimalo'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Ñāṇī'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Vimutto'ti, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambud-

dhassāti.

Yaṃ samaṇena pattabbaṃ, brāhmaṇena vusīmatā; Yaṃ vedagunā pattabbaṃ, bhisakkena anuttaraṃ.

Yaṃ nimmalena pattabbaṃ, vimalena sucīmatā; Yaṃ ñāṇinā ca pattabbaṃ, vimuttena anuttaraṃ.

Sohaṃ vijitasaṅgāmo, mutto mocemi bandhanā; Nāgomhi paramadanto, asekho parinibbuto"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

22. Dutiyauggasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vajjīsu viharati hatthigāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "aṭṭhahi, bhikkhave, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ uggaṃ gahapatiṃ hatthigāmakaṃ dhārethā"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho aññataro bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena uggassa gahapatino hatthigāmakassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho uggo gahapati hatthigāmako yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho uggaṃ gahapatiṃ hatthigāmakaṃ so bhikkhu etadavoca: "aṭṭhahi kho tvaṃ, gahapati, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato. Katame te, gahapati, aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, yehi tvaṃ samannāgato bhagavatā byākato"ti?

"Na kho ahaṃ, bhante, jānāmi: 'katamehi aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato'ti. Api ca, bhante, ye me aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā saṃvijjanti, taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, gahapatī"ti kho so bhikkhu uggassa gahapatino hatthigāmakassa paccassosi. Uggo gahapati hatthigāmako etadavoca: "yadāhaṃ, bhante, nāgavane paricaranto bhagavantaṃ paṭhamaṃ dūratova addasaṃ; saha dassaneneva me, bhante, bhagavato cittaṃ pasīdi, surāmado ca pahīyi. Ayaṃ kho me, bhante, paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (1)

So kho ahaṃ, bhante, pasannacitto bhagavantaṃ payirupāsiṃ. Tassa me bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ

sīlakathaṃ saggakathaṃ; kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā maṃ bhagavā aññāsi kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi— dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evamevaṃ kho me tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti. So kho ahaṃ, bhante, diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane tattheva buddhañca dhammañca saṅghañca saraṇaṃ agamāsiṃ, brahmacariyapañcamāni ca sikkhāpadāni samādiyiṃ. Ayaṃ kho me, bhante, dutiyo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (2)

Tassa mayhaṃ, bhante, catasso komāriyo pajāpatiyo ahesuṃ. Atha khvāhaṃ, bhante, yena tā pajāpatiyo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā tā pajāpatiyo etadavacaṃ: 'mayā kho, bhaginiyo, brahmacariyapañcamāni sikkhāpadāni samādinnāni. Yā icchati sā idheva bhoge ca bhuñjatu puññāni ca karotu, sakāni vā ñātikulāni gacchatu. Hoti vā pana purisādhippāyo, kassa vo dammī'ti? Evaṃ vutte, sā, bhante, jeṭṭhā pajāpati maṃ etadavoca: 'itthannāmassa maṃ, ayyaputta, purisassa dehī'ti. Atha kho ahaṃ, bhante, taṃ purisaṃ pakkosāpetvā vāmena hatthena pajāpatiṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena bhiṅgāraṃ gahetvā tassa purisassa oṇojesiṃ. Komāriṃ kho panāhaṃ, bhante, dāraṃ pariccajanto nābhijānāmi cittassa aññathattaṃ. Ayaṃ kho me, bhante, tatiyo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (3)

Saṃvijjanti kho pana me, bhante, kule bhogā. Te ca kho appaṭivibhattā sīlavantehi kalyāṇadhammehi. Ayaṃ kho me, bhante, catuttho acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (4)

Yaṃ kho panāhaṃ, bhante, bhikkhuṃ payirupāsāmi; sakkaccaṃyeva payirupāsāmi, no asakkaccaṃ. So ce me āyasmā dhammaṃ deseti; sakkaccaṃyeva suṇomi, no asakkaccaṃ. No ce me so āyasmā dhammaṃ deseti, ahamassa dhammaṃ desemi. Ayaṃ kho me, bhante, pañcamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (5)

Anacchariyaṃ kho pana, bhante, saṃghe nimantite devatā up-

asaṅkamitvā ārocenti: ‘asuko, gahapati, bhikkhu ubhatobhāgavimutto asuko paññāvimutto asuko kāyasakkhī asuko diṭṭhippatto asuko saddhāvimutto asuko dhammānusārī asuko saddhānusārī asuko sīlavā kalyāṇadhammo asuko dussīlo pāpadhammo’ti. Saṃghaṃ kho panāhaṃ, bhante, parivisanto nābhijānāmi evaṃ cittaṃ uppādento: ‘imassa vā thokaṃ demi imassa vā bahukan’ti. Atha khvāhaṃ, bhante, samacittova demi. Ayaṃ kho me, bhante, chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (6)

Anacchariyaṃ kho pana maṃ, bhante, devatā upasaṅkamitvā ārocenti: ‘svākkhāto, gahapati, bhagavatā dhammo’ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, tā devatā evaṃ vademi: ‘vadeyyātha vā evaṃ kho tumhe devatā no vā vadeyyātha, atha kho svākkhāto bhagavatā dhammo’ti. Na kho panāhaṃ, bhante, abhijānāmi tatonidānaṃ cittassa unnatiṃ: ‘maṃ tā devatā upasaṅkamanti, ahaṃ vā devatāhi saddhiṃ sallapāmī’ti. Ayaṃ kho me, bhante, sattamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (7)

Sace kho panāhaṃ, bhante, bhagavato paṭhamataraṃ kālaṃ kareyyaṃ, anacchariyaṃ kho panetaṃ yaṃ maṃ bhagavā evaṃ byākareyya: ‘natthi taṃ saṃyojanaṃ yena saṃyutto uggo gahapati hatthigāmako puna imaṃ lokaṃ āgaccheyyā’ti. Ayaṃ kho me, bhante, aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (8)

Ime kho me, bhante, aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā saṃvijjanti. Na ca kho ahaṃ jānāmi: ‘katamehi cāhaṃ aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato’”ti.

Atha kho so bhikkhu uggassa gahapatino hatthigāmakassa nivesane piṇḍapātaṃ gahetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu yāvatako ahosi uggena gahapatinā hatthigāmakena saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

“Sādhu sādhu, bhikkhu. Yathā taṃ uggo gahapati hatthigāmako sammā byākaramāno byākareyya, imeheva kho, bhikkhu, aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato uggo gahapati hatthigāmako mayā byākato. Imehi ca pana, bhikkhu, aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ uggaṃ gahapatiṃ hatthigāmakaṃ dhārehī”ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

57. Paṭhamaāhuneyyasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko; sammādiṭṭhiko hoti, sammādassanena samannāgato; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati; dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti; āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

24. Dutiyahatthakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Atha kho hatthako āḷavako pañcamattehi upāsakasatehi parivuto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho hatthakaṃ āḷavakaṃ bhagavā etadavoca: "mahatī kho tyāyaṃ, hatthaka, parisā. Kathaṃ pana tvaṃ, hatthaka, imaṃ mahatiṃ parisaṃ saṅgaṇhāsī"ti? " Yānimāni, bhante, bhagavatā desitāni cattāri saṅgahavatthūni, tehāhaṃ imaṃ mahatiṃ parisaṃ saṅgaṇhāmi. Ahaṃ, bhante, yaṃ jānāmi: 'ayaṃ dānena saṅgahetabbo'ti, taṃ dānena saṅgaṇhāmi; yaṃ jānāmi: 'ayaṃ peyyavajjena saṅgahetabbo'ti, taṃ peyyavajjena saṅgaṇhāmi; yaṃ jānāmi: 'ayaṃ atthacariyāya saṅgahetabbo'ti, taṃ atthacariyāya saṅgaṇhāmi; yaṃ jānāmi: 'ayaṃ samānattatāya saṅgahetabbo'ti, taṃ samānattatāya saṅgaṇhāmi. Saṃvijjanti kho pana me, bhante, kule bhogā.

Daliddassa kho no tathā sotabbaṃ maññantī"ti. "Sādhu sādhu, hatthaka. Yoni kho tyāyaṃ, hatthaka, mahatiṃ parisaṃ saṅgahetuṃ. Ye hi keci, hatthaka, atītamaddhānaṃ mahatiṃ parisaṃ saṅgahesuṃ, sabbe te imeheva catūhi saṅgahavatthūhi mahatiṃ parisaṃ saṅgahesuṃ. Yepi hi keci, hatthaka, anāgatamaddhānaṃ mahatiṃ parisaṃ saṅgaṇhissanti, sabbe te imeheva catūhi saṅgahavatthūhi mahatiṃ parisaṃ saṅgaṇhissanti. Yepi hi keci, hatthaka, etarahi mahatiṃ parisaṃ saṅgaṇhanti, sabbe te imeheva catūhi saṅgahavatthūhi mahatiṃ parisaṃ saṅgaṇhantī"ti.

Atha kho hatthako āḷavako bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā acirapakkante hatthake āḷavake bhikkhū āmantesi: "aṭṭhahi, bhikkhave, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ hatthakaṃ āḷavakaṃ dhāretha. Katamehi aṭṭhahi? Saddho, bhikkhave, hatthako āḷavako; sīlavā, bhikkhave ... pe ... hirīmā ... ottappī ... bahussuto ... cāgavā ... paññavā, bhikkhave, hatthako āḷavako; appiccho, bhikkhave, hatthako āḷavako. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ hatthakaṃ āḷavakaṃ dhārethā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

58. Dutiyaāhuneyyasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā; āraddhavīriyo viharati thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; ārañño hoti pantasenāsano; aratiratisaho hoti, uppannaṃ aratiṃ abhibhuyya abhibhuyya viharati; bhayabheravasaho hoti, uppannaṃ bhayabheravaṃ abhibhuyya abhibhuyya viharati; catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; āsavānaṃ khayā ... pe ... sacchikatvā upasampajja viharati. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

30. Anuruddhamahāvitakkasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati suṃsumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena āyasmā anuruddho cetīsu viharati pācīnavaṃsadāye. Atha kho āyasmato anuruddhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "appicchassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassa; santuṭṭhassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo asantuṭṭhassa; pavivittassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo saṅgaṇikārāmassa; āraddhavīriyassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo kusītassa; upaṭṭhitassatissāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo muṭṭhassatissa; samāhitassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo asamāhitassa; paññavato ayaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo duppaññassā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmato anuruddhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya— seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—bhaggesu susumāragire bhesakaḷāvane migadāye antarahito cetīsu pācīnavaṃsadāye āyasmato anuruddhassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Āyasmāpi kho anuruddho bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ anuruddhaṃ bhagavā etadavoca:

"Sādhu sādhu, anuruddha. Sādhu kho tvaṃ, anuruddha, yaṃ taṃ mahāpurisavitakkaṃ vitakkesi: 'appicchassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassa; santuṭṭhassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo asantuṭṭhassa; pavivittassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo saṅgaṇikārāmassa; āraddhavīriyassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo kusītassa; upaṭṭhitassatissāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo muṭṭhassatissa; samāhitassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo asamāhitassa; paññavato ayaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo duppaññassā'ti. Tena hi tvaṃ, anuruddha, imampi aṭṭhamaṃ mahāpurisavitakkaṃ vitakkehi: 'nippapañcārāmassāyaṃ dhammo nippapañcaratino, nāyaṃ dhammo papañcārāmassa papañcaratino'ti.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, tato tvaṃ, anuruddha, yāvadeva ākaṅkhissasi, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ

paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharissasi.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, tato tvaṃ, anuruddha, yāvadeva ākaṅkhissasi, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharissasi.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, tato tvaṃ, anuruddha, yāvadeva ākaṅkhissasi, pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharissasi sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedissasi yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharissasi.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, tato tvaṃ, anuruddha, yāvadeva ākaṅkhissasi, sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharissasi.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime ca aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, imesañca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī bhavissasi akicchalābhī akasiralābhī, tato tuyhaṃ, anuruddha, seyyathāpi nāma gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nānārattānaṃ dussānaṃ dussakaraṇḍako pūro; evamevaṃ te paṃsukūlacīvaraṃ khāyissati santuṭṭhassa viharato ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime ca aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, imesañca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī bhavissasi akicchalābhī akasiralābhī, tato tuyhaṃ, anuruddha, seyyathāpi nāma gahapatissa vā gahapatiputtassa vā sālīnaṃ odano vicitakāḷako anekasūpo anekabyañjano; evamevaṃ te piṇḍiyālopabhojanaṃ khāyissati santuṭṭhassa viharato ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime ca aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, imesañca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī bhavissasi akicchalābhī akasiralābhī, tato tuyhaṃ, anuruddha, seyyathāpi nāma gahapatissa vā gahapatiputtassa vā kūṭāgāraṃ ullittāvalittaṃ nivātaṃ phusitaggaḷaṃ pihitavātapānaṃ; evamevaṃ te rukkhamūlasenāsanaṃ khāyissati san-

tuṭṭhassa viharato ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime ca aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, imesañca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī bhavissasi akicchalābhī akasiralābhī, tato tuyhaṃ, anuruddha, seyyathāpi nāma gahapatissa vā gahapatiputtassa vā pallaṅko gonakatthato paṭikatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharaṇo sauttaracchado ubhatolohitakūpadhāno; evamevaṃ te tiṇasanthārakasayanāsanaṃ khāyissati santuṭṭhassa viharato ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa.

Yato kho tvaṃ, anuruddha, ime ca aṭṭha mahāpurisavitakke vitakkessasi, imesañca catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī bhavissasi akicchalābhī akasiralābhī, tato tuyhaṃ, anuruddha, seyyathāpi nāma gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nānābhesajjāni, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ; evamevaṃ te pūtimuttabhesajjaṃ khāyissati santuṭṭhassa viharato ratiyā aparitassāya phāsuvihārāya okkamanāya nibbānassa. Tena hi tvaṃ, anuruddha, āyatikampi vassāvāsaṃ idheva cetīsu pācīnavaṃsadāye vihareyyāsī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā anuruddho bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ anuruddhaṃ iminā ovādena ovaditvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—cetīsu pācīnavaṃsadāye antarahito bhaggesu susumāragire bhesakaḷāvane migadāye pāturahosīti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “aṭṭha kho, bhikkhave, mahāpurisavitakke desessāmi, taṃ suṇātha ... pe ... katame ca, bhikkhave, aṭṭha mahāpurisavitakkā? Appicchassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassa; santuṭṭhassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo asantuṭṭhassa; pavivittassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo saṅgaṇikārāmassa; āraddhavīriyassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo kusītassa; upaṭṭhitassatissāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo muṭṭhassatissa; samāhitassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo asamāhitassa; paññavato ayaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo duppaññassa; nippapañcārāmassāyaṃ, bhikkhave, dhammo nippa-

pañcaratino, nāyaṃ dhammo papañcārāmassa papañcaratino.

'Appicchassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu appiccho samāno 'appicchoti maṃ jāneyyun'ti na icchati, santuṭṭho samāno 'santuṭṭhoti maṃ jāneyyun'ti na icchati, pavivitto samāno 'pavivittoti maṃ jāneyyun'ti na icchati, āraddhavīriyo samāno 'āraddhavīriyoti maṃ jāneyyun'ti na icchati, upaṭṭhitassati samāno 'upaṭṭhitassatīti maṃ jāneyyun'ti na icchati, samāhito samāno 'samāhitoti maṃ jāneyyun'ti na icchati, paññavā samāno 'paññavāti maṃ jāneyyun'ti na icchati, nippapañcārāmo samāno 'nippapañcārāmoti maṃ jāneyyun'ti na icchati. 'Appicchassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (1)

'Santuṭṭhassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo asantuṭṭhassā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārena. 'Santuṭṭhassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo asantuṭṭhassā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (2)

'Pavivittassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo saṅgaṇikārāmassā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhuno pavivittassa viharato bhavanti upasaṅkamitāro bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo rājāno rājamahāmattā titthiyā titthiyasāvakā. Tatra bhikkhu vivekaninnena cittena vivekapoṇena vivekapabbhārena vivekaṭṭhena nekkhammābhiratena aññadatthu uyyojanikapaṭisaṃyuttaṃyeva kathaṃ kattā hoti. 'Pavivittassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo saṅgaṇikārāmassā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (3)

'Āraddhavīriyassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo kusītassā'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. 'Āraddhavīriyassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo kusītassā'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (4)

‘Upaṭṭhitassatissāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo muṭṭhassatissā’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. ‘Upaṭṭhitassatissāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo, muṭṭhassatissā’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (5)

‘Samāhitassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo asamāhitassā’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. ‘Samāhitassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo asamāhitassā’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (6)

‘Paññavato ayaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo duppaññassā’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. ‘Paññavato ayaṃ, bhikkhave, dhammo, nāyaṃ dhammo duppaññassā’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (7)

‘Nippapañcārāmassāyaṃ, bhikkhave, dhammo nippapañcaratino, nāyaṃ dhammo papañcārāmassa papañcaratino’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhuno papañcanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. ‘Nippapañcārāmassāyaṃ, bhikkhave, dhammo, nippapañcaratino, nāyaṃ dhammo papañcārāmassa papañcaratino’ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan”ti. (8)

Atha kho āyasmā anuruddho āyatikampi vassāvāsaṃ tattheva cetīsu pācīnavaṃsadāye vihāsi. Atha kho āyasmā anuruddho eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. “Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā”ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā anuruddho arahataṃ ahosīti. Atha kho āyasmā anuruddho arahattappatto tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

“Mama saṅkappamaññāya, satthā loke anuttaro; Manomayena kāyena, iddhiyā upasaṅkami.

Yathā me ahu saṅkappo, tato uttari desayi; Nippapañcarato buddho, nippapañcaṃ adesayi.

Tassāhaṃ dhammamaññāya, vihāsiṃ sāsane rato; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

Dasamaṃ.

Gahapativaggo tatiyo.

Dve uggā dve ca hatthakā, mahānāmena jīvako; Dve balā akkhaṇā vuttā, anuruddhena te dasāti.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

81. Satisampajaññasutta

"Satisampajaññe, bhikkhave, asati satisampajaññavipannassa hatūpanisaṃ hoti hirottappaṃ. Hirottappe asati hirottappavipannassa hatūpaniso hoti indriyasaṃvaro. Indriyasaṃvare asati indriyasaṃvaravipannassa hatūpanisaṃ hoti sīlaṃ. Sīle asati sīlavipannassa hatūpaniso hoti sammāsamādhi. Sammāsamādhimhi asati sammāsamādhivipannassa hatūpanisaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ. Yathābhūtañāṇadassane asati yathābhūtañāṇadassanavipannassa hatūpaniso hoti nibbidāvirāgo. Nibbidāvirāge asati nibbidāvirāgavipannassa hatūpanisaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsavipanno. Tassa papaṭikāpi na pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi na pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, satisampajaññe asati satisampajaññavipannassa hatūpanisaṃ hoti hirottappaṃ; hirottappe asati hirottappavipannassa hatūpaniso hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanaṃ.

Satisampajaññe, bhikkhave, sati satisampajaññasampannassa upanisasampannaṃ hoti hirottappaṃ. Hirottappe sati hirottappasampannassa upanisasampanno hoti indriyasaṃvaro. Indriyasaṃvare sati indriyasaṃvarasampannassa upanisasampannaṃ hoti sīlaṃ. Sīle sati sīlasampannassa upanisasampanno hoti sammāsamādhi. Sammāsamādhimhi sati sammāsamādhisampannassa upanisasampannaṃ hoti yathābhūtañāṇadassanaṃ. Yathābhūtañāṇadassane sati yathābhūtañāṇadassanasampannassa upanisasampanno hoti nibbidāvirāgo. Nibbidāvirāge sati nibbidāvirāgasampannassa upanisasampannaṃ hoti vimuttiñāṇadassanaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho sākhāpalāsasampanno. Tassa

papaṭikāpi pāripūriṃ gacchati, tacopi ... pheggupi ... sāropi pāripūriṃ gacchati. Evamevaṃ kho, bhikkhave, satisampajaññe sati satisampajaññasampannassa upanisasampannaṃ hoti hirottappaṃ; hirottappe sati hirottappasampannassa upanisasampanno hoti ... pe ... vimuttiñāṇadassanan"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

26. Jīvakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati jīvakambavane. Atha kho jīvako komārabhacco yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bhante, upāsako hotī"ti? "Yato kho, jīvaka, buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti; ettāvatā kho, jīvaka, upāsako hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako sīlavā hotī"ti? "Yato kho, jīvaka, upāsako pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti; ettāvatā kho, jīvaka, upāsako sīlavā hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāyā"ti? "Yato kho, jīvaka, upāsako attanāva saddhāsampanno hoti, no paraṃ saddhāsampadāya samādapeti ... pe ... attanāva atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti, no paraṃ dhammānudhammappaṭipattiyā samādapeti. Ettāvatā kho, jīvaka, upāsako attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāyā"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya cā"ti? "Yato kho, jīvaka, upāsako attanā ca saddhāsampanno hoti, parañca saddhāsampadāya samādapeti; attanā ca sīlasampanno hoti, parañca sīlasampadāya samādapeti; attanā ca cāgasampanno hoti, parañca cāgasampadāya samādapeti; attanā ca bhikkhūnaṃ dassanakāmo hoti, parañca bhikkhūnaṃ dassane samādapeti; attanā ca saddhammaṃ sotukāmo hoti, parañca saddhammassavane samādapeti; attanā ca sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti, parañca dhammadhāraṇāya samādapeti; attanā ca sutānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti, parañca atthūpaparikkhāya samādapeti; attanā ca atthamaññāya dham-

mamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti, parañca dhammānudhammappaṭipattiyā samādapeti. Ettāvatā kho, jīvaka, upāsako attahitāya ca paṭipanno hoti parahitāya cā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

76. Dutiyasampadāsutta

"Aṭṭhimā, bhikkhave, sampadā. Katamā aṭṭha? Uṭṭhānasampadā, ārakkhasampadā, kalyāṇamittatā, samajīvitā, saddhāsampadā, sīlasampadā, cāgasampadā, paññāsampadā. Katamā ca, bhikkhave, uṭṭhānasampadā? Idha, bhikkhave, kulaputto yena kammaṭṭhānena jīvitaṃ kappeti—yadi kasiyā yadi vaṇijjāya yadi gorakkhena yadi issattena yadi rājaporisena yadi sippaññatarena—tattha dakkho hoti analaso, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātunti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, uṭṭhānasampadā. (1)

Katamā ca, bhikkhave, ārakkhasampadā? Idha, bhikkhave, kulaputtassa bhogā honti uṭṭhānavīriyādhigatā bāhābalaparicitā sedāvakkhittā dhammikā dhammaladdhā te ārakkhena guttiyā sampādeti: 'kinti me bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi ḍaheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyun'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ārakkhasampadā. (2)

Katamā ca, bhikkhave, kalyāṇamittatā? Idha, bhikkhave, kulaputto yasmiṃ gāme vā nigame vā paṭivasati, tattha ye te honti gahapatī vā gahapatiputtā vā daharā vā vuddhasīlino vuddhā vā vuddhasīlino saddhāsampannā sīlasampannā cāgasampannā paññāsampannā, tehi saddhiṃ santiṭṭhati sallapati sākacchaṃ samāpajjati; yathārūpānaṃ saddhāsampannānaṃ saddhāsampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ sīlasampannānaṃ sīlasampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ cāgasampannānaṃ cāgasampadaṃ anusikkhati, yathārūpānaṃ paññāsampannānaṃ paññāsampadaṃ anusikkhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kalyāṇamittatā. (3)

Katamā ca, bhikkhave, samajīvitā? Idha, bhikkhave, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā vayañca bhogānaṃ viditvā samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Seyyathāpi, bhikkhave,

tulādhāro vā tulādhārantevāsī vā tulaṃ paggahetvā jānāti: 'ettakena vā onataṃ, ettakena vā unnatan'ti; evamevaṃ kho, bhikkhave, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā vayañca bhogānaṃ viditvā samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Sacāyaṃ, bhikkhave, kulaputto appāyo samāno uḷāraṃ jīvikaṃ kappeti, tassa bhavanti vattāro 'udumbarakhādī vāyaṃ kulaputto bhoge khādatī'ti. Sace panāyaṃ, bhikkhave, kulaputto mahāyo samāno kasiraṃ jīvikaṃ kappeti, tassa bhavanti vattāro: 'ajeṭṭhamaraṇaṃ vāyaṃ kulaputto marissatī'ti. Yato ca khoyaṃ, bhikkhave, kulaputto āyañca bhogānaṃ viditvā vayañca bhogānaṃ viditvā samaṃ jīvikaṃ kappeti nāccogāḷhaṃ nātihīnaṃ: 'evaṃ me āyo vayaṃ pariyādāya ṭhassati, na ca me vayo āyaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, samajīvitā. (4)

Katamā ca, bhikkhave, saddhāsampadā? Idha, bhikkhave, kulaputto saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, saddhāsampadā. (5)

Katamā ca, bhikkhave, sīlasampadā? Idha, bhikkhave, kulaputto pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sīlasampadā. (6)

Katamā ca, bhikkhave, cāgasampadā? Idha, bhikkhave, kulaputto vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati ... pe ... yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, cāgasampadā. (7)

Katamā ca, bhikkhave, paññāsampadā? Idha, bhikkhave, kulaputto paññavā hoti ... pe ... sammā dukkhakkhayagāminiyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, paññāsampadā. (8)

Imā kho, bhikkhave, aṭṭha sampadāti.

Uṭṭhātā kammadheyyesu, appamatto vidhānavā; Samaṃ kappeti jīvikaṃ, sambhataṃ anurakkhati.

Saddho sīlena sampanno, vadaññū vītamaccharo; Niccaṃ maggaṃ visodheti, sotthānaṃ samparāyikaṃ.

Iccete aṭṭha dhammā ca, saddhassa gharamesino; Akkhātā saccanāmena, ubhayattha sukhāvahā.

Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Evametaṃ gahaṭṭhānaṃ, cāgo puññaṃ pavaḍḍhatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

31. Paṭhamadānasutta

"Aṭṭhimāni, bhikkhave, dānāni. Katamāni aṭṭha? Āsajja dānaṃ deti, bhayā dānaṃ deti, 'adāsi me'ti dānaṃ deti, 'dassati me'ti dānaṃ deti, 'sāhu dānan'ti dānaṃ deti, 'ahaṃ pacāmi, ime na pacanti; nārahāmi pacanto apacantānaṃ dānaṃ adātun'ti dānaṃ deti, 'imaṃ me dānaṃ dadato kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchatī'ti dānaṃ deti, cittālaṅkāracittaparikkhāratthaṃ dānaṃ deti. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha dānānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

87. Pattanikujjanasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa upāsakassa ākaṅkhamāno saṃgho pattaṃ nikkujjeyya. Katamehi aṭṭhahi? Bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati paribhāsati, bhikkhū bhikkhūhi bhedeti, buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa upāsakassa ākaṅkhamāno saṃgho pattaṃ nikkujjeyya.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa upāsakassa ākaṅkhamāno saṅgho pattaṃ ukkujjeyya. Katamehi aṭṭhahi? Na bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, na bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, na bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, na bhikkhū akkosati paribhāsati, na bhikkhū bhikkhūhi bhedeti, buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsati. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa upāsakassa ākaṅkhamāno saṅgho pattaṃ ukkujjeyyā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

11. Rāgapeyyāla

120

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya aṭṭha dhammā bhāvetabbā. Katame aṭṭha? Rūpī rūpāni passati, ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati, subhanteva adhimutto hoti, sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā

paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati, sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇan’ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati, sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati, sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati, sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime aṭṭha dhammā bhāvetabbā”.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

84. Corasutta

“Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mahācoro khippaṃ pariyāpajjati, na ciraṭṭhitiko hoti. Katamehi aṭṭhahi? Appaharantassa paharati, anavasesaṃ ādiyati, itthiṃ hanati, kumāriṃ dūseti, pabbajitaṃ vilumpati, rājakosaṃ vilumpati, accāsanne kammaṃ karoti, na ca nidhānakusalo hoti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgato mahācoro khippaṃ pariyāpajjati, na ciraṭṭhitiko hoti.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mahācoro na khippaṃ pariyāpajjati, ciraṭṭhitiko hoti. Katamehi aṭṭhahi? Na appaharantassa paharati, na anavasesaṃ ādiyati, na itthiṃ hanati, na kumāriṃ dūseti, na pabbajitaṃ vilumpati, na rājakosaṃ vilumpati, na accāsanne kammaṃ karoti, nidhānakusalo ca hoti. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgato mahācoro na khippaṃ pariyāpajjati, ciraṭṭhitiko hotī”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

3. Gahapativagga

21. Paṭhamauggasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “aṭṭhahi, bhikkhave, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ uggaṃ gahapatiṃ vesālikaṃ dhārethā”ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho aññataro bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena uggassa gahapatino vesālikassa nivesanaṃ tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho uggo gahapati vesāliko yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho uggaṃ gahapatiṃ vesālikaṃ so bhikkhu etadavoca:

"Aṭṭhahi kho tvaṃ, gahapati, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato. Katame te, gahapati, aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, yehi tvaṃ samannāgato bhagavatā byākato"ti? "Na kho ahaṃ, bhante, jānāmi: 'katamehi aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato'ti. Api ca, bhante, ye me aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā saṃvijjanti, taṃ suṇohi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, gahapatī"ti kho so bhikkhu uggassa gahapatino vesālikassa paccassosi. Uggo gahapati vesāliko etadavoca: "yadāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ paṭhamaṃ dūratova addasaṃ; saha dassaneneva me, bhante, bhagavato cittaṃ pasīdi. Ayaṃ kho me, bhante, paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (1)

So kho ahaṃ, bhante, pasannacitto bhagavantaṃ payirupāsiṃ. Tassa me bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ; kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā maṃ bhagavā aññāsi kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi— dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evamevaṃ kho me tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti. So kho ahaṃ, bhante, diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane tattheva buddhañca dhammañca saṅghañca saraṇaṃ agamāsiṃ, brahmacariyapañcamāni ca sikkhāpadāni samādiyiṃ. Ayaṃ kho me, bhante, dutiyo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (2)

Tassa mayhaṃ, bhante, catasso komāriyo pajāpatiyo ahesuṃ. Atha khvāhaṃ, bhante, yena tā pajāpatiyo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā tā pajāpatiyo etadavacaṃ: 'mayā kho, bhaginiyo, brahmacariyapañcamāni sikkhāpadāni samādinnāni. Yā icchati sā idheva bhoge ca bhuñ-

jatu puññāni ca karotu, sakāni vā ñātikulāni gacchatu. Hoti vā pana purisādhippāyo, kassa vo dammī'ti? Evaṃ vutte, sā, bhante, jeṭṭhā pajāpati maṃ etadavoca: 'itthannāmassa maṃ, ayyaputta, purisassa dehī'ti. Atha kho ahaṃ, bhante, taṃ purisaṃ pakkosāpetvā vāmena hatthena pajāpatiṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena bhiṅgāraṃ gahetvā tassa purisassa oṇojesiṃ. Komāriṃ kho panāhaṃ, bhante, dāraṃ pariccajanto nābhijānāmi cittassa aññathattaṃ. Ayaṃ kho me, bhante, tatiyo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (3)

Saṃvijjanti kho pana me, bhante, kule bhogā. Te ca kho appaṭivibhattā sīlavantehi kalyāṇadhammehi. Ayaṃ kho me, bhante, catuttho acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (4)

Yaṃ kho panāhaṃ, bhante, bhikkhuṃ payirupāsāmi; sakkaccaṃyeva payirupāsāmi, no asakkaccaṃ. Ayaṃ kho me, bhante, pañcamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (5)

So ce, bhante, me āyasmā dhammaṃ deseti; sakkaccaṃyeva suṇomi, no asakkaccaṃ. No ce me so āyasmā dhammaṃ deseti, ahamassa dhammaṃ desemi. Ayaṃ kho me, bhante, chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (6)

Anacchariyaṃ kho pana maṃ, bhante, devatā upasaṅkamitvā ārocenti: 'svākkhāto, gahapati, bhagavatā dhammo'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, tā devatā evaṃ vadāmi: 'vadeyyātha vā evaṃ kho tumhe devatā no vā vadeyyātha, atha kho svākkhāto bhagavatā dhammo'ti. Na kho panāhaṃ, bhante, abhijānāmi tatonidānaṃ cittassa unnatiṃ: 'maṃ vā devatā upasaṅkamanti, ahaṃ vā devatāhi saddhiṃ sallapāmī'ti. Ayaṃ kho me, bhante, sattamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (7)

Yānimāni, bhante, bhagavatā desitāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni, nāhaṃ tesaṃ kiñci attani appahīnaṃ samanupassāmi. Ayaṃ kho me, bhante, aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo saṃvijjati. (8)

Ime kho me, bhante, aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā saṃvijjanti. Na ca kho ahaṃ jānāmi—katamehi cāhaṃ aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato"ti.

Atha kho so bhikkhu uggassa gahapatino vesālikassa nivesane piṇḍapātaṃ gahetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekaman-

taṃ nisinno kho so bhikkhu yāvatako ahosi uggena gahapatinā vesālikena saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Yathā taṃ uggo gahapati vesāliko sammā byākaramāno byākareyya, imeheva kho, bhikkhu, aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato uggo gahapati vesāliko mayā byākato. Imehi ca pana, bhikkhu, aṭṭhahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ uggaṃ gahapatiṃ vesālikaṃ dhārehī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

16. Dūteyyasutta

"Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu dūteyyaṃ gantumarahati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sotā ca hoti, sāvetā ca, uggahetā ca, dhāretā ca, viññātā ca, viññāpetā ca, kusalo ca sahitāsahitassa, no ca kalahakārako—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato bhikkhu dūteyyaṃ gantumarahati. Aṭṭhahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato sāriputto dūteyyaṃ gantumarahati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, sāriputto sotā ca hoti, sāvetā ca, uggahetā ca, dhāretā ca, viññātā ca, viññāpetā ca, kusalo ca sahitāsahitassa, no ca kalahakārako. Imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi dhammehi samannāgato sāriputto dūteyyaṃ gantumarahatīti.

Yo ve na byathati patvā, parisaṃ uggavādiniṃ; Na ca hāpeti vacanaṃ, na ca chādeti sāsanaṃ.

Asandiddhañca bhaṇati, Pucchito na ca kuppati; Sa ve tādisako bhikkhu, Dūteyyaṃ gantumarahatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

5. Uposathavagga

44. Vāseṭṭhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho vāseṭṭho upāsako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho vāseṭṭhaṃ upāsakaṃ bhagavā etadavoca: "aṭṭhaṅgasamannāgato, vāseṭṭha, uposatho upavuttho mahapphalo hoti … pe … aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Evaṃ vutte, vāseṭṭho upāsako bhagavantaṃ etadavoca: “ piyā me, bhante, ñātisālohitā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, piyānampi me assa ñātisālohitānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, bhante, khattiyā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, sabbesampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, bhante, brāhmaṇā ... pe ... vessā ... suddā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, sabbesampissa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāyā”ti.

“Evametaṃ, vāseṭṭha, evametaṃ, vāseṭṭha. Sabbe cepi, vāseṭṭha, khattiyā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, sabbesampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, vāseṭṭha, brāhmaṇā ... pe ... vessā ... suddā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, sabbesampissa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sadevako cepi, vāseṭṭha, loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, sadevakassapissa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Ime cepi, vāseṭṭha, mahāsālā aṭṭhaṅgasamannāgataṃ uposathaṃ upavaseyyuṃ, imesampissa mahāsālānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya (). Ko pana vādo manussabhūtassā”ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

35. Dānūpapattisutta

“Aṭṭhimā, bhikkhave, dānūpapattiyo. Katamā aṭṭha? Idha, bhikkhave, ekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. So passati khattiyamahāsāle vā brāhmaṇamahāsāle vā gahapatimahāsāle vā pañcahi kāmaguṇehi samappite samaṅgībhūte paricārayamāne. Tassa evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā sahabyataṃ upapajjeyyan’ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ, uttari abhāvitaṃ, tatrūpapattiyā saṃvattati. Kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālā-

naṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā sahabyataṃ upapajjati. Tañca kho sīlavato vadāmi, no dussīlassa. Ijjhati, bhikkhave, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā. (1)

Idha pana, bhikkhave, ekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. Tassa sutaṃ hoti: 'cātumahārājikā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ, uttari abhāvitaṃ, tatrūpapattiyā saṃvattati. Kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tañca kho sīlavato vadāmi, no dussīlassa. Ijjhati, bhikkhave, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā. (2)

Idha pana, bhikkhave, ekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. Tassa sutaṃ hoti—tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... tusitā devā ... nimmānaratī devā ... paranimmitavasavattī devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulāti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ, uttari abhāvitaṃ, tatrūpapattiyā saṃvattati. Kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tañca kho sīlavato vadāmi, no dussīlassa. Ijjhati, bhikkhave, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā. (3–7.)

Idha pana, bhikkhave, ekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. Tassa sutaṃ hoti: 'brahmakāyikā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ, uttari abhāvitaṃ, tatrūpapattiyā saṃvattati. Kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Tañca kho sīlavato vadāmi, no dussīlassa; vītarāgassa, no sarāgassa. Ijjhati,

bhikkhave, sīlavato cetopaṇidhi vītarāgattā. Imā kho, bhikkhave, aṭṭha dānūpapattiyo”ti. (8)

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

39. Abhisandasutta

“Aṭṭhime, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā, iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Katame aṭṭha? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko, iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo puññābhisando ... pe ... saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko, iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. (3)

Pañcimāni, bhikkhave, dānāni mahādānāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṃkiṇṇāni asaṃkiṇṇapubbāni, na saṃkiyanti na saṅkiyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, ariyasāvako pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. Pāṇātipātā paṭivirato, bhikkhave, ariyasāvako aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ deti, averaṃ deti, abyābajjhaṃ deti. Aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ datvā averaṃ datvā abyābajjhaṃ datvā aparimāṇassa abhayassa averassa abyābajjhassa bhāgī hoti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ dānaṃ mahādānaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṃkiṇṇaṃ asaṃkiṇṇapubbaṃ, na saṃkiyati na saṅkiyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko, iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti ... pe ... kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesum-

icchācārā paṭivirato hoti … pe … musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato, bhikkhave, ariyasāvako aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ deti averaṃ deti abyābajjhaṃ deti. Aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ datvā averaṃ datvā abyābajjhaṃ datvā, aparimāṇassa abhayassa averassa abyābajjhassa bhāgī hoti. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ dānaṃ mahādānaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṅkiṇṇaṃ asaṅkiṇṇapubbaṃ, na saṅkiyati na saṅkiyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Ayaṃ kho, bhikkhave, aṭṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko, iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. (5–8.)

Ime kho, bhikkhave, aṭṭha puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā, iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattantī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

6. Gotamīvagga

60. Dutiyapuggalasutta

“Aṭṭhime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame aṭṭha? Sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno … pe … arahā, arahattāya paṭipanno. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha puggalā āhuneyyā … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti.

Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṅgho samukkaṭṭho, sattānaṃ aṭṭha puggalā.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, ettha dinnaṃ mahapphalan”ti.

Dasamaṃ.

Gotamīvaggo paṭhamo.

Gotamī ovādaṃ saṅkhittaṃ, dīghajāṇu ca ujjayo; Bhayā dve āhuneyyā ca, dve ca aṭṭha puggalāti.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

77. Icchāsutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: “āvuso bhikkhavo”ti.

"Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Aṭṭhime, āvuso, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame aṭṭha? Idhāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati, ghaṭati, vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato, ghaṭato, vāyamato lābhāya lābho nuppajjati. So tena alābhena socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati, ghaṭati, vāyamati lābhāya, na ca lābhī, socī ca paridevī ca, cuto ca saddhammā'. (1)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati, ghaṭati, vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato lābhāya lābho uppajjati. So tena lābhena majjati pamajjati pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya, lābhī ca, madī ca pamādī ca, cuto ca saddhammā'. (2)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato, aghaṭato, avāyamato lābhāya lābho nuppajjati. So tena alābhena socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya, na ca lābhī, socī ca paridevī ca, cuto ca saddhammā'. (3)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato, aghaṭato, avāyamato lābhāya lābho uppajjati. So tena lābhena majjati pamajjati pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati na ghaṭati na vāyamati lābhāya, lābhī ca, madī ca pamādī ca, cuto ca saddhammā'. (4)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati, ghaṭati, vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato, ghaṭato, vāyamato lābhāya, lābho nuppajjati. So tena alābhena na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lāb-

hāya, uṭṭhahati ghaṭati vāyamati lābhāya, na ca lābhī, na ca socī na ca paridevī, accuto ca saddhammā'. (5)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So uṭṭhahati, ghaṭati, vāyamati lābhāya. Tassa uṭṭhahato, ghaṭato, vāyamato lābhāya, lābho uppajjati. So tena lābhena na majjati na pamajjati na pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, uṭṭhahati, ghaṭati, vāyamati lābhāya, lābhī ca, na ca madī na ca pamādī, accuto ca saddhammā'. (6)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato, aghaṭato, avāyamato lābhāya, lābho nuppajjati. So tena alābhena na socati na kilamati na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya, na ca lābhī, na ca socī na ca paridevī, accuto ca saddhammā'. (7)

Idha panāvuso, bhikkhuno pavivittassa viharato nirāyattavuttino icchā uppajjati lābhāya. So na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya. Tassa anuṭṭhahato, aghaṭato, avāyamato lābhāya, lābho uppajjati. So tena lābhena na majjati na pamajjati na pamādamāpajjati. Ayaṃ vuccatāvuso, 'bhikkhu iccho viharati lābhāya, na uṭṭhahati, na ghaṭati, na vāyamati lābhāya, lābhī ca, na ca madī na ca pamādī, accuto ca saddhammā'. Ime kho, āvuso, aṭṭha puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti. (8)

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

7. Bhūmicālavagga

63. Saṅkhittasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Evamevaṃ panidhekacce moghapurisā mamaññeva ajjhesanti. Dhamme ca bhāsite mamaññeva anubandhitabbaṃ maññantī"ti. "Desetu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ, desetu sugato saṃkhittena dhammaṃ. Appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa atthaṃ

ājāneyyaṃ, appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa dāyādo assan"ti. "Tasmātiha te, bhikkhu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'ajjhattaṃ me cittaṃ ṭhitaṃ bhavissati susaṇṭhitaṃ, na ca uppannā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ pariyādāya ṭhassantī'ti. Evañhi te, bhikkhu, sikkhitabbaṃ.

Yato kho te, bhikkhu, ajjhattaṃ cittaṃ ṭhitaṃ hoti susaṇṭhitaṃ, na ca uppannā pāpakā akusalā dhammā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, tato te, bhikkhu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'mettā me cetovimutti bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi te, bhikkhu, sikkhitabbaṃ.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti bahulīkato, tato tvaṃ, bhikkhu, imaṃ samādhiṃ savitakkampi savicāraṃ bhāveyyāsi, avitakkampi vicāramattaṃ bhāveyyāsi, avitakkampi avicāraṃ bhāveyyāsi, sappītikampi bhāveyyāsi, nippītikampi bhāveyyāsi, sātasahagatampi bhāveyyāsi, upekkhāsahagatampi bhāveyyāsi.

Yato kho, te bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato te, bhikkhu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'karuṇā me cetovimutti ... muditā me cetovimutti ... upekkhā me cetovimutti bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi te, bhikkhu, sikkhitabbaṃ.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato tvaṃ, bhikkhu, imaṃ samādhiṃ savitakkasavicārampi bhāveyyāsi, avitakkavicāramattampi bhāveyyāsi, avitakkaavicārampi bhāveyyāsi, sappītikampi bhāveyyāsi, nippītikampi bhāveyyāsi, sātasahagatampi bhāveyyāsi, upekkhāsahagatampi bhāveyyāsi.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato te, bhikkhu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kāye kāyānupassī viharissāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassan'ti. Evañhi te, bhikkhu, sikkhitabbaṃ.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti bahulīkato, tato tvaṃ, bhikkhu, imaṃ samādhiṃ savitakkasavicārampi bhāveyyāsi, avitakkavicāramattampi bhāveyyāsi, avitakkaavicārampi bhāveyyāsi, sappītikampi bhāveyyāsi, nippītikampi bhāveyyāsi, sātasahagatampi bhāveyyāsi, upekkhāsahagatampi bhāveyyāsi.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato te, bhikkhu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'vedanāsu ... citte ... dhammesu

dhammānupassī viharissāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassan'ti. Evañhi te, bhikkhu, sikkhitabbaṃ.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti bahulīkato, tato tvaṃ, bhikkhu, imaṃ samādhiṃ savitakkasavicārampi bhāveyyāsi, avitakkavicāramattampi bhāveyyāsi, avitakkaavicārampi bhāveyyāsi, sappītikampi bhāveyyāsi, nippītikampi bhāveyyāsi, sātasahagatampi bhāveyyāsi, upekkhāsahagatampi bhāveyyāsi.

Yato kho te, bhikkhu, ayaṃ samādhi evaṃ bhāvito hoti subhāvito, tato tvaṃ, bhikkhu, yena yeneva gagghasi phāsuṃyeva gagghasi, yattha yattha ṭhassasi phāsuṃyeva ṭhassasi, yattha yattha nisīdissasi phāsuṃyeva nisīdissasi, yattha yattha seyyaṃ kappessasi phāsuṃyeva seyyaṃ kappessasī"ti.

Atha kho so bhikkhu bhagavatā iminā ovādena ovadito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

12. Sīhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī santhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti.

Tena kho pana samayena sīho senāpati nigaṇṭhasāvako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho sīhassa senāpatissa etadahosi: "nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, tathā hime sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī santhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Yannūnāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyaṃ arahantaṃ sammāsam-

buddhan”ti. Atha kho sīho senāpati yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: “icchāmahaṃ, bhante, samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamitun”ti.

“Kiṃ pana tvaṃ, sīha, kiriyavādo samāno akiriyavādaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissasi? Samaṇo hi, sīha, gotamo akiriyavādo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī”ti. Atha kho sīhassa senāpatissa yo ahosi gamiyābhisaṅkhāro bhagavantaṃ dassanāya, so paṭippassambhi.

Dutiyampi kho sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī santhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa ... pe ... dhammassa ... pe ... saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Dutiyampi kho sīhassa senāpatissa etadahosi: “nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, tathā hime sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī santhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa ... pe ... saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Yannūnāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan”ti. Atha kho sīho senāpati yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: “icchāmahaṃ, bhante, samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamitun”ti.

“Kiṃ pana tvaṃ, sīha, kiriyavādo samāno akiriyavādaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissasi? Samaṇo hi, sīha, gotamo akiriyavādo akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī”ti. Dutiyampi kho sīhassa senāpatissa yo ahosi gamiyābhisaṅkhāro bhagavantaṃ dassanāya, so paṭippassambhi.

Tatiyampi kho sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī santhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa ... pe ... dhammassa ... pe ... saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Tatiyampi kho sīhassa senāpatissa etadahosi: “nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, tathā hime sambahulā abhiññātā abhiññātā licchavī santhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Kiṃ hime karissanti nigaṇṭhā apalokitā vā anapalokitā vā? Yannūnāhaṃ anapaloketvāva nigaṇṭhe taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan”ti.

Atha kho sīho senāpati pañcamattehi rathasatehi divādivassa vesāliyā niyyāsi bhagavantaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova agamāsi. Atha kho sīho senāpati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca:

"Sutaṃ metaṃ, bhante: 'akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti, kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti dhammassa cānudhammaṃ byākaronti na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati? Anabbhakkhātukāmā hi mayaṃ, bhante, bhagavantan"ti.

"Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (1)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'kiriyavādo samaṇo gotamo, kiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (2)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'ucchedavādo samaṇo gotamo, ucchedāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (3)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'jegucchī samaṇo gotamo, jegucchitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (4)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'venayiko samaṇo gotamo, vinayāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (5)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'tapassī samaṇo gotamo, tapassitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (6)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'apagabbho samaṇo gotamo, apagabbhatāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (7)

Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno

vadeyya: 'assāsako samaṇo gotamo, assāsāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (8)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Ahañhi, sīha, akiriyaṃ vadāmi kāyaduccaritassa vacīduccaritassa manoduccaritassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ akiriyaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (1)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'kiriyavādo samaṇo gotamo, kiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Ahañhi, sīha, kiriyaṃ vadāmi kāyasucaritassa vacīsucaritassa manosucaritassa; anekavihitānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ kiriyaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'kiriyavādo samaṇo gotamo, kiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (2)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'ucchedavādo samaṇo gotamo, ucchedāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Ahañhi, sīha, ucchedaṃ vadāmi rāgassa dosassa mohassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ ucchedaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'ucchedavādo samaṇo gotamo, ucchedāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (3)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'jegucchī samaṇo gotamo, jegucchitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Ahañhi, sīha, jigucchāmi kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena; jigucchāmi anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'jegucchī samaṇo gotamo, jegucchitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (4)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'venayiko samaṇo gotamo, vinayāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Ahañhi, sīha, vinayāya dhammaṃ desemi rāgassa dosassa mohassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ vinayāya dhammaṃ desemi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ

pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'venayiko samaṇo gotamo, vinayāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (5)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'tapassī samaṇo gotamo, tapassitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Tapanīyāhaṃ, sīha, pāpake akusale dhamme vadāmi kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Yassa kho, sīha, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tamahaṃ 'tapassī'ti vadāmi. Tathāgatassa kho, sīha, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'tapassī samaṇo gotamo, tapassitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (6)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'apagabbho samaṇo gotamo, apagabbhatāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Yassa kho, sīha, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tamahaṃ 'apagabbho'ti vadāmi. Tathāgatassa kho, sīha, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'apagabbho samaṇo gotamo, apagabbhatāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. (7)

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'assāsako samaṇo gotamo, assāsāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti? Ahañhi, sīha, assāsako paramena assāsena, assāsāya dhammaṃ desemi, tena ca sāvake vinemi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya: 'assāsako samaṇo gotamo, assāsāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'"ti. (8)

Evaṃ vutte, sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

"Anuviccakāraṃ kho, sīha, karohi. Anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī"ti. "Imināpāhaṃ, bhante, bhagavato bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho, yaṃ maṃ bhagavā evamāha: 'anuvic-

cakāraṃ kho, sīha, karohi. Anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī'ti. Mañhi, bhante, aññatitthiyā sāvakaṃ labhitvā kevalakappaṃ vesāliṃ paṭākaṃ parihareyyuṃ: 'sīho amhākaṃ senāpati sāvakattaṃ upagato'ti. Atha ca pana bhagavā evamāha: 'anuviccakāraṃ, sīha, karohi. Anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī'ti. Esāhaṃ, bhante, dutiyampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

"Dīgharattaṃ kho te, sīha, nigaṇṭhānaṃ opānabhūtaṃ kulaṃ, yena nesaṃ upagatānaṃ piṇḍakaṃ dātabbaṃ maññeyyāsī"ti. "Imināpāhaṃ, bhante, bhagavato bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho, yaṃ maṃ bhagavā evamāha: 'dīgharattaṃ kho te, sīha, nigaṇṭhānaṃ opānabhūtaṃ kulaṃ, yena nesaṃ upagatānaṃ piṇḍakaṃ dātabbaṃ maññeyyāsī'ti. Sutaṃ metaṃ, bhante: 'samaṇo gotamo evamāha—mayhameva dānaṃ dātabbaṃ, mayhameva sāvakānaṃ dātabbaṃ; mayhameva dinnaṃ mahapphalaṃ, na aññesaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ; mayhameva sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ, na aññesaṃ sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalan'ti, atha ca pana maṃ bhagavā nigaṇṭhesupi dāne samādapeti. Api ca, bhante, mayamettha kālaṃ jānissāma. Esāhaṃ, bhante, tatiyampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Atha kho bhagavā sīhassa senāpatissa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi sīhaṃ senāpatiṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evamevaṃ sīhassa senāpatissa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho sīho senāpati diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu

me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho sīho senāpati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho sīho senāpati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: “gaccha tvaṃ, ambho purisa, pavattamaṃsaṃ jānāhī”ti. Atha kho sīho senāpati tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: “kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan”ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sīhassa senāpatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Tena kho pana samayena sambahulā nigaṇṭhā vesāliyaṃ rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ bāhā paggayha kandanti: “ajja sīhena senāpatinā thūlaṃ pasuṃ vadhitvā samaṇassa gotamassa bhattaṃ kataṃ. Taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman”ti.

Atha kho aññataro puriso yena sīho senāpati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sīhassa senāpatissa upakaṇṇake ārocesi: “yagghe, bhante, jāneyyāsi. Ete sambahulā nigaṇṭhā vesāliyaṃ rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ bāhā paggayha kandanti: ‘ajja sīhena senāpatinā thūlaṃ pasuṃ vadhitvā samaṇassa gotamassa bhattaṃ kataṃ. Taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman’ti. Alaṃ ayyo dīgharattañhi te āyasmanto avaṇṇakāmā buddhassa avaṇṇakāmā dhammassa avaṇṇakāmā saṅghassa. Na ca panete āyasmanto jiridanti taṃ bhagavantaṃ asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhituṃ; na ca mayaṃ jīvitahetupi sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyāmā”ti.

Atha kho sīho senāpati buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho sīho senāpati bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sīhaṃ senāpatiṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8
11. Rāgapeyyāla
118
"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya aṭṭha dhammā bhāvetabbā. Katame aṭṭha? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime aṭṭha dhammā bhāvetabbā"ti.
Aṅguttara Nikāya 8
3. Gahapativagga
27. Paṭhamabalasutta
"Aṭṭhimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni aṭṭha? Ruṇṇabalā, bhikkhave, dārakā, kodhabalā mātugāmā, āvudhabalā corā, issariyabalā rājāno, ujjhattibalā bālā, nijjhattibalā paṇḍitā, paṭisaṅkhānabalā bahussutā, khantibalā samaṇabrāhmaṇā— imāni kho, bhikkhave, aṭṭha balānī"ti.
Sattamaṃ.
Aṅguttara Nikāya 8
3. Gahapativagga
23. Paṭhamahatthakasutta
Ekaṃ samayaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "sattahi, bhikkhave, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ hatthakaṃ āḷavakaṃ dhāretha. Katamehi sattahi? Saddho hi, bhikkhave, hatthako āḷavako; sīlavā, bhikkhave, hatthako āḷavako; hirīmā, bhikkhave, hatthako āḷavako; ottappī, bhikkhave, hatthako āḷavako; bahussuto, bhikkhave, hatthako āḷavako; cāgavā, bhikkhave, hatthako āḷavako; paññavā, bhikkhave, hatthako āḷavako—imehi kho, bhikkhave, sattahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgataṃ hatthakaṃ āḷavakaṃ dhārethā"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.
Atha kho aññataro bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena hatthakassa āḷavakassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho hatthako āḷavako yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho hatthakaṃ āḷavakaṃ so bhikkhu etadavoca:
"Sattahi kho tvaṃ, āvuso, acchariyehi abbhutehi dhammehi saman-

nāgato bhagavatā byākato. Katamehi sattahi? 'Saddho, bhikkhave, hatthako āḷavako; sīlavā ... pe ... hirīmā ... ottappī ... bahussuto ... cāgavā ... paññavā, bhikkhave, hatthako āḷavako'ti. Imehi kho tvaṃ, āvuso, sattahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato"ti. "Kaccittha, bhante, na koci gihī ahosi odātavasano"ti? "Na hettha, āvuso, koci gihī ahosi odātavasano"ti. "Sādhu, bhante, yadettha na koci gihī ahosi odātavasano"ti.

Atha kho so bhikkhu hatthakassa āḷavakassa nivesane piṇḍapātaṃ gahetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena hatthakassa āḷavakassa nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃ. Atha kho, bhante, hatthako āḷavako yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ahaṃ, bhante, hatthakaṃ āḷavakaṃ etadavacaṃ: 'sattahi kho tvaṃ, āvuso, acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato. Katamehi sattahi? Saddho, bhikkhave, hatthako āḷavako; sīlavā ... pe ... hirīmā ... ottappī ... bahussuto ... cāgavā ... paññavā, bhikkhave, hatthako āḷavakoti. Imehi kho tvaṃ, āvuso, sattahi acchariyehi abbhutehi dhammehi samannāgato bhagavatā byākato'ti.

Evaṃ vutte, bhante, hatthako maṃ etadavoca: 'kaccittha, bhante, na koci gihī ahosi odātavasano'ti? 'Na hettha, āvuso, koci gihī ahosi odātavasano'ti. 'Sādhu, bhante, yadettha na koci gihī ahosi odātavasano'"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Appiccho so, bhikkhu, kulaputto. Santeyeva attani kusaladhamme na icchati parehi ñāyamāne. Tena hi tvaṃ, bhikkhu, imināpi aṭṭhamena acchariyena abbhutena dhammena samannāgataṃ hatthakaṃ āḷavakaṃ dhārehi, yadidaṃ appicchatāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

80. Kusītārambhavatthusutta

"Aṭṭhimāni, bhikkhave, kusītavatthūni. Katamāni aṭṭha? Idha, bhikkhave,

bhikkhunā kammaṃ kattabbaṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'kammaṃ kho me kattabbaṃ bhavissati. Kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilamissati. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ kusītavatthu. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ. Kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilanto. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ kusītavatthu. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti: 'maggo me gantabbo bhavissati. Maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilamissati. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ kusītavatthu. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ. Maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilanto. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ kusītavatthu. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo kilanto akammañño. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ kusītavatthu. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo garuko akammañño māsācitaṃ maññe. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ, bhikkhave, chaṭṭhaṃ kusītavatthu. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho. Tassa evaṃ hoti: 'uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho atthi kappo nipajjituṃ. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ, bhikkhave, sattamaṃ kusītavatthu. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa me kāyo dubbalo akammañño. Handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, aṭṭhamaṃ kusītavatthu. Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha kusītavatthūni. (8)

Aṭṭhimāni, bhikkhave, ārambhavatthūni. Katamāni aṭṭha? Idha, bhikkhave, bhikkhunā kammaṃ kattabbaṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'kammaṃ kho me kattabbaṃ bhavissati. Kammaṃ kho mayā karontena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ. Handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ārambhavatthu. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ. Kammaṃ kho panāhaṃ karonto nāsakkhiṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ. Handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ārambhavatthu. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti—maggo kho me gantabbo bhavissati. Maggaṃ kho pana me gacchantena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ. Handāhaṃ vīriyaṃ ... pe ... idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ārambhavatthu. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti—ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ. Maggaṃ kho panāhaṃ gacchanto nāsakkhiṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ. Handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ārambhavatthu. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ

pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti— ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo lahuko kammañño. Handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ ārambhavatthu. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti— ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo balavā kammañño. Handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ, bhikkhave, chaṭṭhaṃ ārambhavatthu. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho. Tassa evaṃ hoti—uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me ābādho pavaḍḍheyya. Handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ, bhikkhave, sattamaṃ ārambhavatthu. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me ābādho paccudāvatteyya. Handāhaṃ paṭikacceva vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ, bhikkhave, aṭṭhamaṃ ārambhavatthu. (8)

Imāni kho, bhikkhave, aṭṭha ārambhavatthūnī"ti.

Dasamaṃ.

Yamakavaggo tatiyo.

Dve saddhā dve maraṇassatī, dve sampadā athāpare; Icchā alaṃ parihānaṃ, kusītārambhavatthūnīti.

Aṅguttara Nikāya 8

4. Dānavagga

40. Duccaritavipākasutta

"Pāṇātipāto, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato nirayasaṃvattaniko tiracchānayonisaṃvattaniko pettivisayasaṃvattaniko. Yo sabbalahuso pāṇātipātassa vipāko, manussabhūtassa appāyukasaṃvattaniko hoti. (1)

Adinnādānaṃ, bhikkhave, āsevitaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ ni-

rayasaṃvattanikaṃ tiracchānayonisaṃvattanikaṃ pettivisayasaṃvattanikaṃ. Yo sabbalahuso adinnādānassa vipāko, manussabhūtassa bhogabyasanasaṃvattaniko hoti. (2)

Kāmesumicchācāro, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato nirayasaṃvattaniko tiracchānayonisaṃvattaniko pettivisayasaṃvattaniko. Yo sabbalahuso kāmesumicchācārassa vipāko, manussabhūtassa sapattaverasaṃvattaniko hoti. (3)

Musāvādo, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato nirayasaṃvattaniko tiracchānayonisaṃvattaniko pettivisayasaṃvattaniko. Yo sabbalahuso musāvādassa vipāko, manussabhūtassa abhūtabbhakkhānasaṃvattaniko hoti. (4)

Pisuṇā, bhikkhave, vācā āsevitā bhāvitā bahulīkatā nirayasaṃvattanikā tiracchānayonisaṃvattanikā pettivisayasaṃvattanikā. Yo sabbalahuso pisuṇāya vācāya vipāko, manussabhūtassa mittehi bhedanasaṃvattaniko hoti. (5)

Pharusā, bhikkhave, vācā āsevitā bhāvitā bahulīkatā nirayasaṃvattanikā tiracchānayonisaṃvattanikā pettivisayasaṃvattanikā. Yo sabbalahuso pharusāya vācāya vipāko, manussabhūtassa amanāpasaddasaṃvattaniko hoti. (6)

Samphappalāpo, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato nirayasaṃvattaniko tiracchānayonisaṃvattaniko pettivisayasaṃvattaniko. Yo sabbalahuso samphappalāpassa vipāko, manussabhūtassa anādeyyavācāsaṃvattaniko hoti. (7)

Surāmerayapānaṃ, bhikkhave, āsevitaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ nirayasaṃvattanikaṃ tiracchānayonisaṃvattanikaṃ pettivisayasaṃvattanikaṃ. Yo sabbalahuso surāmerayapānassa vipāko, manussabhūtassa ummattakasaṃvattaniko hotī”ti. (8)

Dasamaṃ.

Dānavaggo catuttho.

Dve dānāni vatthuñca, khettaṃ dānūpapattiyo; Kiriyaṃ dve sappurisā, abhisando vipāko cāti.

Aṅguttara Nikāya 8

9. Sativagga

86. Yasasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena

saddhiṃ yena icchānaṅgalaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Assosuṃ kho icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito icchānaṅgalaṃ anuppatto icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho … pe … sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī'"ti.

Atha kho icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā tassā rattiyā accayena pahutaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya yena icchānaṅgalavanasaṇḍo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhaṃsu uccāsaddā mahāsaddā. Tena kho pana samayena āyasmā nāgito bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nāgitaṃ āmantesi: "ke pana te, nāgita, uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Ete, bhante, icchānaṅgalakā brāhmaṇagahapatikā pahutaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya bahidvārakoṭṭhake ṭhitā bhagavantaṃyeva uddissa bhikkhusaṃghañcā"ti. "Māhaṃ, nāgita, yasena samāgamaṃ, mā ca mayā yaso. Yo kho, nāgita, nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī. Yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṃ mīḷhasukhaṃ middhasukhaṃ lābhasakkārasilokasukhaṃ sādiyeyyā"ti.

"Adhivāsetu dāni, bhante, bhagavā. Adhivāsetu sugato. Adhivāsanakālo dāni, bhante, bhagavato. Yena yeneva dāni, bhante, bhagavā gamissati tanninnāva bhavissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Seyyathāpi, bhante, thullaphusitake deve vassante yathāninnaṃ udakāni pavattanti; evamevaṃ kho, bhante, yena yeneva dāni bhagavā gamissati tanninnāva bhavissanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. Taṃ kissa hetu? Tathā hi, bhante, bhagavato sīlapaññāṇan"ti.

"Māhaṃ, nāgita, yasena samāgamaṃ, mā ca mayā yaso. Yo kho, nāgita, nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī assa akicchalābhī akasiralābhī. Yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasama-

sukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, so taṃ mīḷhasukhaṃ middhasukhaṃ lābhasakkārasilokasukhaṃ sādiyeyya.

Devatāpi kho, nāgita, ekaccā nayimassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhiniyo assu akicchalābhiniyo akasiralābhiniyo, yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Tumhākampi kho, nāgita, saṅgamma samāgamma saṅgaṇikavihāraṃ anuyuttānaṃ viharataṃ evaṃ hoti: 'na hi nūname āyasmanto imassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhino assu akicchalābhino akasiralābhino. Yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Tathā hi paname āyasmanto saṅgamma samāgamma saṅgaṇikavihāraṃ anuyuttā viharanti'.

Idhāhaṃ, nāgita, bhikkhū passāmi aññamaññaṃ aṅgulipatodakena sañjagghante saṅkīḷante. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'na hi nūname āyasmanto imassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhino assu akicchalābhino akasiralābhino. Yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Tathā hi paname āyasmanto aññamaññaṃ aṅgulipatodakena sañjagghanti saṅkīḷanti'. (1)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhū passāmi yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutte viharante. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'na hi nūname āyasmanto imassa nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhino assu akicchalābhino akasiralābhino. Yassāhaṃ nekkhammasukhassa pavivekasukhassa upasamasukhassa sambodhasukhassa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Tathā hi paname āyasmanto yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyuttā viharanti'. (2)

Idhāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi gāmantavihāriṃ samāhitaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni imaṃ āyasmantaṃ ārāmiko vā upaṭṭhahissati samaṇuddeso vā. Taṃ tamhā samādhimhā cāvessatī'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno na attamano homi gā-

mantavihārena. (3)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ araññe pacalāyamānaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni ayamāyasmā imaṃ niddākilamathaṃ paṭivinodetvā araññasaññaṃyeva manasi karissati ekattan'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (4)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ araññe asamāhitaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni ayamāyasmā asamāhitaṃ vā cittaṃ samādahissati, samāhitaṃ vā cittaṃ anurakkhissatī'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (5)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ araññe samāhitaṃ nisinnaṃ. Tassa mayhaṃ, nāgita, evaṃ hoti: 'idāni ayamāyasmā avimuttaṃ vā cittaṃ vimuccissati, vimuttaṃ vā cittaṃ anurakkhissatī'ti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (6)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi gāmantavihāriṃ lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. So taṃ lābhasakkārasilokaṃ nikāmayamāno riñcati paṭisallānaṃ, riñcati araññavanapatthāni pantāni senāsanāni; gāmanigamarājadhāniṃ osaritvā vāsaṃ kappeti. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno na attamano homi gāmantavihārena. (7)

Idha panāhaṃ, nāgita, bhikkhuṃ passāmi āraññikaṃ lābhiṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. So taṃ lābhasakkārasilokaṃ paṭipaṇāmetvā na riñcati paṭisallānaṃ, na riñcati araññavanapatthāni pantāni senāsanāni. Tenāhaṃ, nāgita, tassa bhikkhuno attamano homi araññavihārena. (8)

Yasmāhaṃ, nāgita, samaye addhānamaggappaṭipanno na kañci passāmi purato vā pacchato vā, phāsu me, nāgita, tasmiṃ samaye hoti antamaso uccārapassāvakammāyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

8. Yamakavagga

78. Alaṃsutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi ... pe ... chahāvuso,

dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, alaṃ paresaṃ. Katamehi chahi? Idhāvuso, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, chahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, alaṃ paresaṃ.

Pañcahāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, alaṃ paresaṃ. Katamehi pañcahi? Idhāvuso, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; kalyāṇavāco ca hoti ... pe ... sandassako ca hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, pañcahi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, alaṃ paresaṃ.

Catūhāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ. Katamehi catūhi? Idhāvuso, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; no ca kalyāṇavāco hoti ... pe ... no ca sandassako hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ.

Catūhāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. Katamehi catūhi? Idhāvuso, bhikkhu khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti ... pe ... sandassako ca hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, catūhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano.

Tīhāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ. Katamehi tīhi? Idhāvuso, bhikkhu na heva kho khippanisanti

ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; no ca kalyāṇavāco hoti ... pe ... no ca sandassako hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ.

Tīhāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. Katamehi tīhi? Idhāvuso, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; sutānañca dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti ... pe ... atthassa viññāpaniyā, sandassako ca hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano.

Dvīhāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ. Katamehi dvīhi? Idhāvuso, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; no ca sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; dhātānañca dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno ca hoti; no ca kalyāṇavāco hoti ... pe ... no ca sandassako hoti ... pe ... sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ attano, nālaṃ paresaṃ.

Dvīhāvuso, dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano. Katamehi dvīhi? Idhāvuso, bhikkhu na heva kho khippanisanti ca hoti kusalesu dhammesu; no ca sutānaṃ dhammānaṃ dhāraṇajātiko hoti; no ca dhātānaṃ dhammānaṃ atthūpaparikkhitā hoti; no ca atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti; kalyāṇavāco ca hoti kalyāṇavākkaraṇo, poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagaḷāya atthassa viññāpaniyā; sandassako ca hoti samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnaṃ. Imehi kho, āvuso, dvīhi dhammehi samannāgato bhikkhu alaṃ paresaṃ, nālaṃ attano”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

2. Mahāvagga

20. Uposathasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe bhikkhusaṃghaparivuto nisinno hoti. Atha kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante paṭhame yāme, uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti, nikkhanto paṭhamo yāmo, ciranisinno bhikkhusaṃgho. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante majjhime yāme, uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti, nikkhanto majjhimo yāmo, ciranisinno bhikkhusaṅgho. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. Dutiyampi kho bhagavā tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā, nikkhante pacchime yāme, uddhaste aruṇe, nandimukhiyā rattiyā uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantā, bhante, ratti, nikkhanto pacchimo yāmo, uddhastaṃ aruṇaṃ, nandimukhī ratti; ciranisinno bhikkhusaṅgho. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. "Aparisuddhā, ānanda, parisā"ti.

Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "kaṃ nu kho bhagavā puggalaṃ sandhāya evamāha: 'aparisuddhā, ānanda, parisā'"ti? Atha kho āyasmā mahāmoggallāno sabbāvantaṃ bhikkhusaṅghaṃ cetasā ceto paricca manasākāsi. Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ dussīlaṃ pāpadhammaṃ asuciṃ saṅkassarasamācāraṃ paṭicchannakammantaṃ assamaṇaṃ samaṇapaṭiññaṃ abrahmacāriṃ brahmacāripaṭiññaṃ antopūtiṃ avassutaṃ kasambujātaṃ majjhe bhikkhusaṅghassa nisinnaṃ; disvāna uṭṭhāyāsanā yena so puggalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ puggalaṃ etadavoca: "uṭṭhehāvuso, diṭṭhosi bhagavatā. Natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti.

Evaṃ vutte, so puggalo tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ etadavoca: "uṭṭhehāvuso, diṭṭhosi bhagavatā. Natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti. Dutiyampi kho so puggalo tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ pug-

galaṃ etadavoca: "uṭṭhehāvuso, diṭṭhosi bhagavatā. Natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti. Tatiyampi kho so puggalo tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ bāhāyaṃ gahetvā bahidvārakoṭṭhakā nikkhāmetvā sūcighaṭikaṃ datvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhāmito so, bhante, puggalo mayā. Parisuddhā parisā. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. "Acchariyaṃ, moggallāna, abbhutaṃ, moggallāna. Yāva bāhā gahaṇāpi nāma so moghapuriso āgamissatī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "tumheva dāni, bhikkhave, uposathaṃ kareyyātha, pātimokkhaṃ uddiseyyātha. Na dānāhaṃ, bhikkhave, ajjatagge uposathaṃ karissāmi, pātimokkhaṃ uddisissāmi. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ tathāgato aparisuddhāya parisāya pātimokkhaṃ uddiseyya.

Aṭṭhime, bhikkhave, mahāsamudde acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Katame aṭṭha? Mahāsamuddo, bhikkhave, anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti (yathā purime tathā vitthāro.) ... pe ...

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso. Tatrime bhūtā— timi timiṅgalo timirapiṅgalo asurā nāgā gandhabbā. Vasanti mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā ... pe ... pañcayojanasatikāpi attabhāvā. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timirapiṅgalo asurā nāgā gandhabbā; vasanti mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā ... pe ... pañcayojanasatikāpi attabhāvā; ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Ime kho, bhikkhave, mahāsamudde aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, aṭṭha imasmiṃ dhammavinaye acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammav-

inaye abhiramanti. Katame aṭṭha? Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto; evamevaṃ kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho. Yampi, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—timi timiṅgalo timirapiṅgalo asurā nāgā gandhabbā, vasanti mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā ... pe ... pañcayojanasatikāpi attabhāvā; evamevaṃ kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso. Tatrime bhūtā—sotāpanno sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno ... pe ... arahā arahattāya paṭipanno. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso; tatrime bhūtā—sotāpanno sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno ... pe ... arahā arahattāya paṭipanno; ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. Ime kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramantī"ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo dutiyo.

Verañjo sīho ājaññaṃ, khaḷuṅkena malāni ca; Dūteyyaṃ dve ca bandhanā, pahārādo uposathoti.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

5. Paṭhamalokadhammasutta

"Aṭṭhime, bhikkhave, lokadhammā lokaṃ anuparivattanti, loko ca aṭṭha lokadhamme anuparivattati. Katame aṭṭha? Lābho ca, alābho ca, yaso ca, ayaso ca, nindā ca, pasaṃsā ca, sukhañca, dukkhañca. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha lokadhammā lokaṃ anuparivattanti, loko ca ime aṭṭha lokadhamme anuparivattatīti.

Lābho alābho ca yasāyaso ca, Nindā pasaṃsā ca sukhaṃ dukhañca; Ete aniccā manujesu dhammā, Asassatā vipariṇāmadhammā.

Ete ca ñatvā satimā sumedho, Avekkhati vipariṇāmadhamme; Iṭṭhassa dhammā na mathenti cittaṃ, Aniṭṭhato no paṭighātameti.

Tassānurodhā atha vā virodhā, Vidhūpitā atthaṅgatā na santi; Padañca ñatvā virajaṃ asokaṃ, Sammappajānāti bhavassa pāragū"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 8

1. Mettāvagga

1. Mettāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya aṭṭhānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame aṭṭha? Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, manussānaṃ piyo hoti, amanussānaṃ piyo hoti, devatā rakkhanti, nāssa aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati, uttariṃ appaṭivijjhanto brahmalokūpago hoti. Mettāya, bhikkhave, cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ime aṭṭhānisaṃsā pāṭikaṅkhāti.

Yo ca mettaṃ bhāvayati, appamāṇaṃ paṭissato; Tanū saṃyojanā honti, passato upadhikkhayaṃ.

Ekampi ce pāṇamaduṭṭhacitto, Mettāyati kusalī tena hoti; Sabbe ca pāṇe manasānukampī, Pahūtamariyo pakaroti puññaṃ.

Ye sattasaṇḍaṃ pathaviṃ vijetvā, Rājisayo yajamānā anupariyagā; Assamedhaṃ purisamedhaṃ, Sammāpāsaṃ vājapeyyaṃ niraggaḷaṃ.

Mettassa cittassa subhāvitassa, Kalampi te nānubhavanti soḷasiṃ; Candappabhā tāragaṇāva sabbe, Yathā na agghanti kalampi soḷasiṃ.

Yo na hanti na ghāteti, na jināti na jāpaye; Mettaṃso sabbabhūtānaṃ, veraṃ tassa na kenacī"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 1

8. Kalyāṇamittādivagga

71

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena

anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī"ti.

Paṭhamaṃ.

72

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogā, bhikkhave, akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogā kusalānaṃ dhammānaṃ anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī"ti.

Dutiyaṃ.

73

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogā, bhikkhave, kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogā akusalānaṃ dhammānaṃ anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī"ti.

Tatiyaṃ.

74

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā bojjhaṅgā nuppajjanti uppannā vā bojjhaṅgā na bhāvanāpāripūriṃ gacchanti yathayidaṃ, bhikkhave, ayonisomanasikāro. Ayoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva bojjhaṅgā nuppajjanti uppannā ca bojjhaṅgā na bhāvanāpāripūriṃ gacchantī"ti.

Catutthaṃ.

75

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā bojjhaṅgā uppajjanti uppannā vā bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikāro. Yoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva bojjhaṅgā uppajjanti uppannā ca bo-

jjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchantī”ti.

Pañcamaṃ.

76

“Appamattikā esā, bhikkhave, parihāni yadidaṃ ñātiparihāni. Etaṃ patikiṭṭhaṃ, bhikkhave, parihānīnaṃ yadidaṃ paññāparihānī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

77

“Appamattikā esā, bhikkhave, vuddhi yadidaṃ ñātivuddhi. Etadaggaṃ, bhikkhave, vuddhīnaṃ yadidaṃ paññāvuddhi. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘paññāvuddhiyā vaddhissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Sattamaṃ.

78

“Appamattikā esā, bhikkhave, parihāni yadidaṃ bhogaparihāni. Etaṃ patikiṭṭhaṃ, bhikkhave, parihānīnaṃ yadidaṃ paññāparihānī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

79

“Appamattikā esā, bhikkhave, vuddhi yadidaṃ bhogavuddhi. Etadaggaṃ, bhikkhave, vuddhīnaṃ yadidaṃ paññāvuddhi. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘paññāvuddhiyā vaddhissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Navamaṃ.

80

“Appamattikā esā, bhikkhave, parihāni yadidaṃ yasoparihāni. Etaṃ patikiṭṭhaṃ, bhikkhave, parihānīnaṃ yadidaṃ paññāparihānī”ti.

Dasamaṃ.

81

“Appamattikā esā, bhikkhave, vuddhi yadidaṃ yasovuddhi. Etadaggaṃ, bhikkhave, vuddhīnaṃ yadidaṃ paññāvuddhi. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘paññāvuddhiyā vaddhissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Ekādasamaṃ.

Kalyāṇamittādivaggo aṭṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 1

21. Paṭhamavagga

268

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ niccato upagaccheyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano kañci saṅkhāraṃ niccato upagaccheyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

269

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ sukhato upagaccheyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano kañci saṅkhāraṃ sukhato upagaccheyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

270

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci dhammaṃ attato upagaccheyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano kañci dhammaṃ attato upagaccheyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

271

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo mātaraṃ jīvitā voropeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano mātaraṃ jīvitā voropeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

272

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo pitaraṃ jīvitā voropeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano pitaraṃ jīvitā voropeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

273

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo arahantaṃ jīvitā voropeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano arahantaṃ jīvitā voropeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

274

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo tathāgatassa paduṭṭhacitto lohitaṃ uppādeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano tathāgatassa paduṭṭhacitto lohitaṃ uppādeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

275

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo saṅghaṃ bhindeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano saṅghaṃ bhindeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

276

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo aññaṃ satthāraṃ uddiseyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puthujjano aññaṃ satthāraṃ uddiseyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

277

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ ekissā lokadhātuyā ekova arahaṃ sammāsambuddho uppajjeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Vaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 1

17. Catutthavagga

219–234

"Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ bahussutānaṃ yadidaṃ ānando. (1)

... Satimantānaṃ yadidaṃ ānando. (2)

... Gatimantānaṃ yadidaṃ ānando. (3)

... Dhitimantānaṃ yadidaṃ ānando. (4)

... Upaṭṭhākānaṃ yadidaṃ ānando. (5)

... Mahāparisānaṃ yadidaṃ uruvelakassapo. (6)

... Kulappasādakānaṃ yadidaṃ kāḷudāyī. (7)

... Appābādhānaṃ yadidaṃ bākulo. (8)

... Pubbenivāsaṃ anussarantānaṃ yadidaṃ sobhito. (9)

... Vinayadharānaṃ yadidaṃ upāli. (10)

... Bhikkhunovādakānaṃ yadidaṃ nandako. (11)

... Indriyesu guttadvārānaṃ yadidaṃ nando. (12)

... Bhikkhuovādakānaṃ yadidaṃ mahākappino. (13)

... Tejodhātukusalānaṃ yadidaṃ sāgato. (14)

... Paṭibhāneyyakānaṃ yadidaṃ rādho. (15)
... Lūkhacīvaradharānaṃ yadidaṃ mogharājā"ti. (16)
Vaggo catuttho.
Aṅguttara Nikāya 1
12. Anāpattivagga
150
"Ye te, bhikkhave, bhikkhū anāpattiṃ āpattīti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanaahitāya paṭipannā bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpentī"ti.
Paṭhamaṃ.
151
"Ye te, bhikkhave, bhikkhū āpattiṃ anāpattīti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanaahitāya paṭipannā bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpentī"ti.
Dutiyaṃ.
152–159
"Ye te, bhikkhave, bhikkhū lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpenti ... pe ... garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpenti ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpenti ... pe ... aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpenti ... pe ... sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpenti ... pe ... anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpenti ... pe ... sappaṭikammaṃ āpattiṃ appaṭikammā āpattīti dīpenti ... pe ... appaṭikammaṃ āpattiṃ sappaṭikammā āpattīti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanaahitāya paṭipannā bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpentī"ti.
Dasamaṃ.
160
"Ye te, bhikkhave, bhikkhū anāpattiṃ anāpattīti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.
Ekādasamaṃ.

161

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū āpattiṃ āpattīti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.

Dvādasamaṃ.

162–169

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū lahukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpenti ... garukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpenti ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpenti ... aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpenti ... sāvasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpenti ... anavasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpenti ... sappaṭikammaṃ āpattiṃ sappaṭikammā āpattīti dīpenti ... appaṭikammaṃ āpattiṃ appaṭikammā āpattīti dīpenti; te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.

Vīsatimaṃ.

Anāpattivaggo dvādasamo.

Aṅguttara Nikāya 1

20. Sattamavagga

258–267

"Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvikānaṃ upāsikānaṃ paṭhamaṃ saraṇaṃ gacchantīnaṃ yadidaṃ sujātā seniyadhītā. (1)

... Dāyikānaṃ yadidaṃ visākhā migāramātā. (2)

... Bahussutānaṃ yadidaṃ khujjuttarā. (3)

... Mettāvihārīnaṃ yadidaṃ sāmāvatī. (4)

... Jhāyīnaṃ yadidaṃ uttarānandamātā. (5)

... Paṇītadāyikānaṃ yadidaṃ suppavāsā koliyadhītā. (6)

... Gilānupaṭṭhākīnaṃ yadidaṃ suppiyā upāsikā. (7)

... Aveccappasannānaṃ yadidaṃ kātiyānī. (8)

... Vissāsikānaṃ yadidaṃ nakulamātā gahapatānī. (9)

... Anussavappasannānaṃ yadidaṃ kāḷī upāsikā kuraragharikā"ti. (10)

Vaggo sattamo. (Etadaggavaggo niṭṭhito.)

Aṅguttara Nikāya 1

29. Aparaaccharāsaṅghātavagga

394

"Accharāsaṅghātamattampi ce, bhikkhave, bhikkhu paṭhamaṃ jhānaṃ bhāveti, ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu arittajjhāno viharati, satthusāsanakaro ovādapatikaro, amoghaṃ raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjati'. Ko pana vādo ye naṃ bahulīkarontī"ti.

395–401

"Accharāsaṅghātamattampi ce, bhikkhave, bhikkhu dutiyaṃ jhānaṃ bhāveti … pe … tatiyaṃ jhānaṃ bhāveti … pe … catutthaṃ jhānaṃ bhāveti … pe … mettaṃ cetovimuttiṃ bhāveti … pe … karuṇaṃ cetovimuttiṃ bhāveti … pe … muditaṃ cetovimuttiṃ bhāveti … pe … upekkhaṃ cetovimuttiṃ bhāveti … pe ….

402–405

Kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ … pe … vedanāsu vedanānupassī viharati … citte cittānupassī viharati … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

406–409

Anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

410–413

Chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti … vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti … cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti … vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti ….

414–418

Saddhindriyaṃ bhāveti … vīriyindriyaṃ bhāveti … satindriyaṃ bhāveti … samādhindriyaṃ bhāveti … paññindriyaṃ bhāveti ….

419–423

Saddhābalaṃ bhāveti … vīriyabalaṃ bhāveti … satibalaṃ bhāveti … samādhibalaṃ bhāveti … paññābalaṃ bhāveti ….

424–430

Satisambojjhaṅgaṃ bhāveti … dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti … vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti … pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti … passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti … samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti … upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti ….

431–438

Sammādiṭṭhiṃ bhāveti … sammāsaṅkappaṃ bhāveti … sammāvācaṃ bhāveti … sammākammantaṃ bhāveti … sammāājīvaṃ bhāveti … sammāvāyāmaṃ bhāveti … sammāsatiṃ bhāveti … sammāsamādhiṃ bhāveti ….

439–446

Ajjhattaṃ rūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. … ajjhattaṃ rūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. … ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. … ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. … ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. … ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññ hoti. … ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. … ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. Tāni abhibhuyya: ‘jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. …

447–454

Rūpī rūpāni passati ... ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati ... subhanteva adhimutto hoti ... sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati ....

455–464

Pathavikasiṇaṃ bhāveti ... āpokasiṇaṃ bhāveti ... tejokasiṇaṃ bhāveti ... vāyokasiṇaṃ bhāveti ... nīlakasiṇaṃ bhāveti ... pītakasiṇaṃ bhāveti ... lohitakasiṇaṃ bhāveti ... odātakasiṇaṃ bhāveti ... ākāsakasiṇaṃ bhāveti ... viññāṇakasiṇaṃ bhāveti .... ()

465–474

Asubhasaññaṃ bhāveti ... maraṇasaññaṃ bhāveti ... āhāre paṭikūlasaññaṃ bhāveti ... sabbaloke anabhiratisaññaṃ bhāveti ... aniccasaññaṃ bhāveti ... anicce dukkhasaññaṃ bhāveti ... dukkhe anattasaññaṃ bhāveti ... pahānasaññaṃ bhāveti ... virāgasaññaṃ bhāveti ... nirodhasaññaṃ bhāveti ....

475–484

Aniccasaññaṃ bhāveti ... anattasaññaṃ bhāveti ... maraṇasaññaṃ bhāveti ... āhāre paṭikūlasaññaṃ bhāveti ... sabbaloke anabhiratisaññaṃ bhāveti ... aṭṭhikasaññaṃ bhāveti ... puḷavakasaññaṃ bhāveti ... vinīlakasaññaṃ bhāveti ... vicchiddakasaññaṃ bhāveti ... uddhumātakasaññaṃ bhāveti ....

485–494

Buddhānussatiṃ bhāveti ... dhammānussatiṃ bhāveti ... saṅghānussatiṃ bhāveti ... sīlānussatiṃ bhāveti ... cāgānussatiṃ bhāveti ... devatānussatiṃ bhāveti ... ānāpānassatiṃ bhāveti ... maraṇassatiṃ bhāveti ... kāyagatāsatiṃ bhāveti ... upasamānussatiṃ bhāveti ....

495–534

Paṭhamajjhānasahagataṃ saddhindriyaṃ bhāveti ... vīriyindriyaṃ bhāveti ... satindriyaṃ bhāveti ... samādhindriyaṃ bhāveti ... paññin-

driyaṃ bhāveti … saddhābalaṃ bhāveti … vīriyabalaṃ bhāveti … satibalaṃ bhāveti … samādhibalaṃ bhāveti … paññābalaṃ bhāveti ….

535–574

Dutiyajjhānasahagataṃ … pe … tatiyajjhānasahagataṃ … pe … catutthajjhānasahagataṃ … pe … mettāsahagataṃ … pe … karuṇāsahagataṃ … pe … muditāsahagataṃ … pe … upekkhāsahagataṃ saddhindriyaṃ bhāveti … vīriyindriyaṃ bhāveti … satindriyaṃ bhāveti … samādhindriyaṃ bhāveti … paññindriyaṃ bhāveti … saddhābalaṃ bhāveti … vīriyabalaṃ bhāveti … satibalaṃ bhāveti … samādhibalaṃ bhāveti … paññābalaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu arittajjhāno viharati satthusāsanakaro ovādapatikaro, amoghaṃ raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjati'. Ko pana vādo ye naṃ bahulīkarontī"ti.

(Aparaaccharāsaṅghātavaggo.)

Aṅguttara Nikāya 1

23. Tatiyavagga

287

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ kāyasucaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ kāyasucaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

288–289

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ vacīsucaritassa … pe … manosucaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ manosucaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

290

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ kāyaduccaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ kāyaduccaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

291–292

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ vacīduccaritasamaṅgī … pe … yaṃ manoduccaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa

bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ manoduccaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

293

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ kāyasucaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ kāyasucaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

294–295

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ vacīsucaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manosucaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ manosucaritasamaṅgī tannidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Vaggo tatiyo. Aṭṭhānapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 1

7. Vīriyārambhādivagga

61

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, vīriyārambho. Āraddhavīriyassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī"ti.

Paṭhamaṃ.

62

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, mahicchatā. Mahicchassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī"ti.

Dutiyaṃ.

63

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, appicchatā. Appicchassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī”ti.

Tatiyaṃ.

64

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, asantuṭṭhitā. Asantuṭṭhassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī”ti.

Catutthaṃ.

65

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, santuṭṭhitā. Santuṭṭhassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī”ti.

Pañcamaṃ.

66

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, ayonisomanasikāro. Ayoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

67

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikāro. Yoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī”ti.

Sattamaṃ.

68

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, asampajaññaṃ. Asampajānassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

69

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, sampajaññaṃ. Sampajānassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī"ti.

Navamaṃ.

70

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, pāpamittatā. Pāpamittassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī"ti.

Dasamaṃ.

Vīriyārambhādivaggo sattamo.

Aṅguttara Nikāya 1

26. Tatiyavagga

316

"Ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanaahitāya bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Katamo ekapuggalo? Micchādiṭṭhiko hoti viparītadassano. So bahujanaṃ saddhammā vuṭṭhāpetvā asaddhamme patiṭṭhāpeti. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekapuggalo loke uppajjamāno uppajjati bahujanaahitāya bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānan"ti.

317

"Ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya

bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katamo ekapuggalo? Sammādiṭṭhiko hoti aviparītadassano. So bahujanaṃ asaddhammā vuṭṭhāpetvā saddhamme patiṭṭhāpeti. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekapuggalo loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

318

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahāsāvajjaṃ yathayidaṃ, bhikkhave, micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhiparamā bhikkhave, mahāsāvajjānī"ti.

319

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekapuggalampi samanupassāmi yo evaṃ bahujanaahitāya paṭipanno bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ yathayidaṃ, bhikkhave, makkhali moghapuriso. Seyyathāpi, bhikkhave, nadīmukhe khippaṃ uḍḍeyya bahūnaṃ macchānaṃ ahitāya dukkhāya anayāya byasanāya; evamevaṃ kho, bhikkhave, makkhali moghapuriso manussakhippaṃ maññe loke uppanno bahūnaṃ sattānaṃ ahitāya dukkhāya anayāya byasanāyā"ti.

320

"Durakkhāte, bhikkhave, dhammavinaye yo ca samādapeti yañca samādapeti yo ca samādapito tathattāya paṭipajjati sabbe te bahuṃ apuññaṃ pasavanti. Taṃ kissa hetu? Durakkhātattā, bhikkhave, dhammassā"ti.

321

"Svākkhāte, bhikkhave, dhammavinaye yo ca samādapeti yañca samādapeti yo ca samādapito tathattāya paṭipajjati sabbe te bahuṃ puññaṃ pasavanti. Taṃ kissa hetu? Svākkhātattā, bhikkhave, dhammassā"ti.

322

"Durakkhāte, bhikkhave, dhammavinaye dāyakena mattā jānitabbā, no paṭiggāhakena. Taṃ kissa hetu? Durakkhātattā, bhikkhave, dhammassā"ti.

323

“Svākkhāte, bhikkhave, dhammavinaye paṭiggāhakena mattā jānitabbā, no dāyakena. Taṃ kissa hetu? Svākkhātattā, bhikkhave, dhammassā”ti.

324

“Durakkhāte, bhikkhave, dhammavinaye yo āraddhavīriyo so dukkhaṃ viharati. Taṃ kissa hetu? Durakkhātattā, bhikkhave, dhammassā”ti.

325

“Svākkhāte, bhikkhave, dhammavinaye yo kusīto so dukkhaṃ viharati. Taṃ kissa hetu? Svākkhātattā, bhikkhave, dhammassā”ti.

326

“Durakkhāte, bhikkhave, dhammavinaye yo kusīto so sukhaṃ viharati. Taṃ kissa hetu? Durakkhātattā, bhikkhave, dhammassā”ti.

327

“Svākkhāte, bhikkhave, dhammavinaye yo āraddhavīriyo so sukhaṃ viharati. Taṃ kissa hetu? Svākkhātattā, bhikkhave, dhammassā”ti.

328

“Seyyathāpi, bhikkhave, appamattakopi gūtho duggandho hoti; evamevaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, appamattakampi bhavaṃ na vaṇṇemi, antamaso accharāsaṅghātamattampi”.

329

“Seyyathāpi, bhikkhave, appamattakampi muttaṃ duggandhaṃ hoti … appamattakopi kheḷo duggandho hoti … appamattakopi pubbo duggandho hoti … appamattakampi lohitaṃ duggandhaṃ hoti; evamevaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, appamattakampi bhavaṃ na vaṇṇemi, antamaso accharāsaṅghātamattampi”.

Vaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 1

13. Ekapuggalavagga

170

“Ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katamo ekapuggalo? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekapuggalo loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan”ti.

171

"Ekapuggalassa, bhikkhave, pātubhāvo dullabho lokasmiṃ. Katamassa ekapuggalassa? Tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa. Imassa kho, bhikkhave, ekapuggalassa pātubhāvo dullabho lokasmin"ti.

172

"Ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati acchariyamanusso. Katamo ekapuggalo? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekapuggalo loke uppajjamāno uppajjati acchariyamanusso"ti.

173

"Ekapuggalassa, bhikkhave, kālakiriyā bahuno janassa anutappā hoti. Katamassa ekapuggalassa? Tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa. Imassa kho, bhikkhave, ekapuggalassa kālakiriyā bahuno janassa anutappā hotī"ti.

174

"Ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati adutiyo asahāyo appaṭimo appaṭisamo appaṭibhāgo appaṭipuggalo asamo asamasamo dvipadānaṃ aggo. Katamo ekapuggalo? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekapuggalo loke uppajjamāno uppajjati adutiyo asahāyo appaṭimo appaṭisamo appaṭibhāgo appaṭipuggalo asamo asamasamo dvipadānaṃ aggo"ti.

175–186

"Ekapuggalassa, bhikkhave, pātubhāvā mahato cakkhussa pātubhāvo hoti, mahato ālokassa pātubhāvo hoti, mahato obhāsassa pātubhāvo hoti, channaṃ anuttariyānaṃ pātubhāvo hoti, catunnaṃ paṭisambhidānaṃ sacchikiriyā hoti, anekadhātupaṭivedho hoti, nānādhātupaṭivedho hoti, vijjāvimuttiphalasacchikiriyā hoti, sotāpattiphalasacchikiriyā hoti, sakadāgāmiphalasacchikiriyā hoti, anāgāmiphalasacchikiriyā hoti, arahattaphalasacchikiriyā hoti. Katamassa ekapuggalassa? Tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa. Imassa kho, bhikkhave, ekapuggalassa pātubhāvā mahato cakkhussa pātubhāvo hoti, mahato ālokassa pātubhāvo hoti, mahato obhāsassa pātubhāvo hoti, channaṃ anuttariyānaṃ pātubhāvo hoti, catunnaṃ paṭisambhidānaṃ sacchikiriyā hoti, anekadhātupaṭivedho hoti, nānādhātupaṭivedho hoti, vijjāvimuttiphalasacchikiriyā hoti, sotāpattiphalasacchikiriyā hoti, sakadāgāmiphalasacchikiriyā hoti, anāgāmiphalasac-

chikiriyā hoti, arahattaphalasacchikiriyā hotī”ti.

187

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekapuggalampi samanupassāmi yo evaṃ tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavatteti yathayidaṃ, bhikkhave, sāriputto. Sāriputto, bhikkhave, tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavattetī”ti.

Ekapuggalavaggo terasamo.

Aṅguttara Nikāya 1

31. Amatavagga

616

“Amataṃ te, bhikkhave, na paribhuñjanti ye kāyagatāsatiṃ na paribhuñjanti. Amataṃ te, bhikkhave, paribhuñjanti ye kāyagatāsatiṃ paribhuñjantī”ti.

617

“Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, aparibhuttaṃ yesaṃ kāyagatāsati aparibhuttā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, paribhuttaṃ yesaṃ kāyagatāsati paribhuttā”ti.

618

“Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, parihīnaṃ yesaṃ kāyagatāsati parihīnā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, aparihīnaṃ yesaṃ kāyagatāsati aparihīnā”ti.

619

“Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, viraddhaṃ yesaṃ kāyagatāsati viraddhā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, āraddhaṃ yesaṃ kāyagatāsati āraddhā”ti.

620

“Amataṃ te, bhikkhave, pamādiṃsu ye kāyagatāsatiṃ pamādiṃsu. Amataṃ te, bhikkhave, na pamādiṃsu ye kāyagatāsatiṃ na pamādiṃsu”.

621

“Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, pamuṭṭhaṃ yesaṃ kāyagatāsati pamuṭṭhā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, appamuṭṭhaṃ yesaṃ kāyagatāsati appamuṭṭhā”ti.

622

“Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, anāsevitaṃ yesaṃ kāyagatāsati anā-

sevitā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, āsevitaṃ yesaṃ kāyagatāsati āsevitā"ti.

623

"Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, abhāvitaṃ yesaṃ kāyagatāsati abhāvitā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ yesaṃ kāyagatāsati bhāvitā"ti.

624

"Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, abahulīkataṃ yesaṃ kāyagatāsati abahulīkatā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, bahulīkataṃ yesaṃ kāyagatāsati bahulīkatā"ti.

625

"Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, anabhiññātaṃ yesaṃ kāyagatāsati anabhiññātā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, abhiññātaṃ yesaṃ kāyagatāsati abhiññātā"ti.

626

"Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, apariññātaṃ yesaṃ kāyagatāsati apariññātā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, pariññātaṃ yesaṃ kāyagatāsati pariññātā"ti.

627

"Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, asacchikataṃ yesaṃ kāyagatāsati asacchikatā. Amataṃ tesaṃ, bhikkhave, sacchikataṃ yesaṃ kāyagatāsati sacchikatā"ti. (...)

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

(Amatavaggo.)

Ekakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 1

4. Adantavagga

31

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ adantaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, adantaṃ mahato anatthāya saṃvattatī"ti.

Paṭhamaṃ.

32

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ dantaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, dantaṃ mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Dutiyaṃ.

33

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ aguttaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, aguttaṃ mahato anatthāya saṃvattatī"ti.

Tatiyaṃ.

34

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ guttaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, guttaṃ mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Catutthaṃ.

35

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ arakkhitaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, arakkhitaṃ mahato anatthāya saṃvattatī"ti.

Pañcamaṃ.

36

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ rakkhitaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, rakkhitaṃ mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

37

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ asaṃvutaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, asaṃvutaṃ mahato anatthāya saṃvattatī"ti.

Sattamaṃ.

38

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ saṃvutaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, saṃvutaṃ mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

39

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ adantaṃ aguttaṃ arakkhitaṃ asaṃvutaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, adan-

taṃ aguttaṃ arakkhitaṃ asaṃvutaṃ mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Navamaṃ.

40

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Dasamaṃ.

Adantavaggo catuttho.

Aṅguttara Nikāya 1

10. Dutiyapamādādivagga

98

“Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, pamādo. Pamādo, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Paṭhamaṃ.

99

“Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, appamādo. Appamādo, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Dutiyaṃ.

100

“Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, kosajjaṃ. Kosajjaṃ, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Tatiyaṃ.

101

“Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, vīriyārambho. Vīriyārambho, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Catutthaṃ.

102–109

“Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, mahicchatā … pe … appicchatā … asantuṭṭhitā … santuṭṭhitā … ayoni-

somanasikāro ... yonisomanasikāro ... asampajaññaṃ ... sampajaññaṃ ... dvādasamaṃ.

110

"Bāhiraṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, pāpamittatā. Pāpamittatā, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī"ti.

Terasamaṃ.

111

"Bāhiraṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittatā, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Cuddasamaṃ.

112

"Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogo, bhikkhave, akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ mahato anatthāya saṃvattatī"ti.

Pannarasamaṃ.

113

"Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi yaṃ evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogo, bhikkhave, kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Soḷasamaṃ.

114

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, pamādo. Pamādo, bhikkhave, saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattatī"ti.

Sattarasamaṃ.

115

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo

evaṃ saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, appamādo. Appamādo, bhikkhave, saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattatī”ti.

Aṭṭhārasamaṃ.

116

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, kosajjaṃ. Kosajjaṃ, bhikkhave, saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattatī”ti.

Ekūnavīsatimaṃ.

117

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, vīriyārambho. Vīriyārambho, bhikkhave, saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattatī”ti.

Vīsatimaṃ.

118–128

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, mahicchatā … pe … appicchatā … asantuṭṭhitā … santuṭṭhitā … ayonisomanasikāro … yonisomanasikāro … asampajaññaṃ … sampajaññaṃ … pāpamittatā … kalyāṇamittatā … anuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogo, bhikkhave, akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattatī”ti.

Ekattiṃsatimaṃ.

129

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogo, bhikkhave, kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattatī”ti.

Bāttiṃsatimaṃ.

Catukkoṭikaṃ niṭṭhitaṃ.

130

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū adhammaṃ dhammoti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanaahitāya paṭipannā bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpentī"ti.

Tettiṃsatimaṃ.

131

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū dhammaṃ adhammoti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanaahitāya paṭipannā bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpentī"ti.

Catuttiṃsatimaṃ.

132–139

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū avinayaṃ vinayoti dīpenti ... pe ... vinayaṃ avinayoti dīpenti ... pe ... abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti; te, bhikkhave, bhikkhū bahujanaahitāya paṭipannā bahujanaasukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpentī"ti.

Dvācattālīsatimaṃ.

Dutiyapamādādivaggo dasamo.

Aṅguttara Nikāya 1

6. Accharāsaṅghātavagga

51

"Pabhassaramidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Tañca kho āgantukehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ. Taṃ assutavā puthujjano yathābhūtaṃ nappajānāti. Tasmā 'assutavato puthujjanassa cittabhāvanā natthī'ti vadāmī"ti.

Paṭhamaṃ.

52

"Pabhassaramidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Tañca kho āgantukehi up-

akkilesehi vippamuttaṃ. Taṃ sutavā ariyasāvako yathābhūtaṃ pajānāti. Tasmā 'sutavato ariyasāvakassa cittabhāvanā atthī'ti vadāmī"ti.

Dutiyaṃ.

53

"Accharāsaṅghātamattampi ce, bhikkhave, bhikkhu mettācittaṃ āsevati; ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu arittajjhāno viharati satthusāsanakar ovādapatikaro, amoghaṃ raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjati'. Ko pana vādo ye naṃ bahulīkarontī"ti.

Tatiyaṃ.

54

"Accharāsaṅghātamattampi ce, bhikkhave, bhikkhu mettācittaṃ bhāveti; ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu arittajjhāno viharati satthusāsanaka ovādapatikaro, amoghaṃ raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjati'. Ko pana vādo ye naṃ bahulīkarontī"ti.

Catutthaṃ.

55

"Accharāsaṅghātamattampi ce, bhikkhave, bhikkhu mettācittaṃ manasi karoti; ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu arittajjhāno viharati satthusāsanakaro ovādapatikaro amoghaṃ raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjati'. Ko pana vādo ye naṃ bahulīkarontī"ti.

Pañcamaṃ.

56

"Ye keci, bhikkhave, dhammā akusalā akusalabhāgiyā akusalapakkhikā, sabbe te manopubbaṅgamā. Mano tesaṃ dhammānaṃ paṭhamaṃ uppajjati, anvadeva akusalā dhammā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

57

"Ye keci, bhikkhave, dhammā kusalā kusalabhāgiyā kusalapakkhikā, sabbe te manopubbaṅgamā. Mano tesaṃ dhammānaṃ paṭhamaṃ uppajjati, anvadeva kusalā dhammā"ti.

Sattamaṃ.

58

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, pamādo. Pamattassa, bhikkhave,

anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

59

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, appamādo. Appamattassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī”ti.

Navamaṃ.

60

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, kosajjaṃ. Kusītassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī”ti.

Dasamaṃ.

Accharāsaṅghātavaggo chaṭṭho.

Aṅguttara Nikāya 1

18. Pañcamavagga

235–247

“Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvikānaṃ bhikkhunīnaṃ rattaññū-naṃ yadidaṃ mahāpajāpatigotamī. (1)

... Mahāpaññānaṃ yadidaṃ khemā. (2)

... Iddhimantīnaṃ yadidaṃ uppalavaṇṇā. (3)

... Vinayadharānaṃ yadidaṃ paṭācārā. (4)

... Dhammakathikānaṃ yadidaṃ dhammadinnā. (5)

... Jhāyīnaṃ yadidaṃ nandā. (6)

... Āraddhavīriyānaṃ yadidaṃ soṇā. (7)

... Dibbacakkhukānaṃ yadidaṃ bakulā. (8)

... Khippābhiññānaṃ yadidaṃ bhaddā kuṇḍalakesā. (9)

... Pubbenivāsaṃ anussarantīnaṃ yadidaṃ bhaddā kāpilānī. (10)

... Mahābhiññāpattānaṃ yadidaṃ bhaddakaccānā. (11)

... Lūkhacīvaradharānaṃ yadidaṃ kisāgotamī. (12)

... Saddhādhimuttānaṃ yadidaṃ siṅgālakamātā”ti. (13)

Vaggo pañcamo.

Aṅguttara Nikāya 1

14. Paṭhamavagga

188–197

“Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ rattaññūnaṃ yadidaṃ aññāsikoṇḍañño. (1)

... Mahāpaññānaṃ yadidaṃ sāriputto. (2)

... Iddhimantānaṃ yadidaṃ mahāmoggallāno. (3)

... Dhutavādānaṃ yadidaṃ mahākassapo. (4)

... Dibbacakkhukānaṃ yadidaṃ anuruddho. (5)

... Uccākulikānaṃ yadidaṃ bhaddiyo kāḷigodhāya putto. (6)

... Mañjussarānaṃ yadidaṃ lakuṇḍaka bhaddiyo. (7)

... Sīhanādikānaṃ yadidaṃ piṇḍolabhāradvājo. (8)

... Dhammakathikānaṃ yadidaṃ puṇṇo mantāṇiputto. (9)

... Saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ vibhajantānaṃ yadidaṃ mahākaccāno”ti. (10)

Vaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 1

22. Dutiyavagga

278

“Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve rājāno cakkavattī apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ ekissā lokadhātuyā eko rājā cakkavattī uppajjeyya. Ṭhānametaṃ vijjatī”ti.

279

“Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ itthī arahaṃ assa sammāsambuddho. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho, etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puriso arahaṃ assa sammāsambuddho. Ṭhānametaṃ vijjatī”ti.

280

“Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ itthī rājā assa cakkavattī. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puriso rājā assa cakkavattī. Ṭhānametaṃ vijjatī”ti.

281–283

“Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ itthī sakkattaṃ kāreyya

... pe ... mārattaṃ kāreyya ... pe ... brahmattaṃ kāreyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ puriso sakkattaṃ kāreyya ... pe ... mārattaṃ kāreyya ... pe ... brahmattaṃ kāreyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

284

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ kāyaduccaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ kāyaduccaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

285–286

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ vacīduccaritassa ... pe ... yaṃ manoduccaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya. Netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ṭhānañca kho etaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ manoduccaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya. Ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Vaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 1

11. Adhammavagga

140

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū adhammaṃ adhammoti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.

Paṭhamaṃ.

141

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū dhammaṃ dhammoti dīpenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.

Dutiyaṃ.

142–149

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū avinayaṃ avinayoti dīpenti ... pe ... vinayaṃ vinayoti dīpenti ... pe ... abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... anāciṇṇaṃ

tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti ... pe ... paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti; te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.

Dasamaṃ.

Adhammavaggo ekādasamo.

Aṅguttara Nikāya 1

24. Paṭhamavagga

296

"Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamo ekadhammo? Buddhānussati. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattatī"ti.

297–305

"Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamo ekadhammo? Dhammānussati ... pe ... saṅghānussati ... sīlānussati ... cāgānussati ... devatānussati ... ānāpānassati ... maraṇassati ... kāyagatāsati ... upasamānussati. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattatī"ti.

Vaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 1

3. Akammaniyavagga

21

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ abhāvitaṃ akammaniyaṃ hoti yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, abhāvitaṃ akammaniyaṃ hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

22

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ

evaṃ bhāvitaṃ kammaniyaṃ hoti yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ kammaniyaṃ hotī”ti.

Dutiyaṃ.

23

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ abhāvitaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, abhāvitaṃ mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Tatiyaṃ.

24

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bhāvitaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Catutthaṃ.

25

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ abhāvitaṃ apātubhūtaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, abhāvitaṃ apātubhūtaṃ mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Pañcamaṃ.

26

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bhāvitaṃ pātubhūtaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ pātubhūtaṃ mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

27

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ abhāvitaṃ abahulīkataṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, abhāvitaṃ abahulīkataṃ mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Sattamaṃ.

28

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ bahulīkataṃ mahato

atthāya saṃvattatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

29

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ abhāvitaṃ abahulīkataṃ dukkhādhivahaṃ hoti yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, abhāvitaṃ abahulīkataṃ dukkhādhivahaṃ hotī”ti.

Navamaṃ.

30

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ sukhādhivahaṃ hoti yathayidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ bahulīkataṃ sukhādhivahaṃ hotī”ti.

Dasamaṃ.

Akammaniyavaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 1

27. Catutthavagga

333

“Seyyathāpi, bhikkhave, appamattakaṃ imasmiṃ jambudīpe ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇirāmaṇeyyakaṃ; atha kho etadeva bahutaraṃ yadidaṃ ukkūlavikūlaṃ nadīviduggaṃ khāṇukaṇṭakaṭṭhānaṃ pabbatavisamaṃ; evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye thalajā, atha kho eteva sattā bahutarā ye odakā.

334

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye aññatra manussehi paccājāyanti.

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye majjhimesu janapadesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye paccantimesu janapadesu paccājāyanti aviññātāresu milakkhesu.

335

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye paññavanto ajaḷā aneḷamūgā paṭibalā subhāsitadubbhāsitassa atthamaññātuṃ; atha kho eteva sattā bahutarā ye duppaññā jaḷā eḷamūgā na paṭibalā subhāsi-

tadubbhāsitassa atthamaññātuṃ.

336

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye ariyena paññā-cakkhunā samannāgatā; atha kho eteva sattā bahutarā ye avijjāgatā sammūḷhā.

337

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye labhanti tathā-gataṃ dassanāya; atha kho eteva sattā bahutarā ye na labhanti tathā-gataṃ dassanāya.

338

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye labhanti tathāgat-appaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya; atha kho eteva sattā bahutarā ye na labhanti tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savanāya.

339

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye sutvā dhammaṃ dhārenti; atha kho eteva sattā bahutarā ye sutvā dhammaṃ na dhārenti.

340

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye dhātānaṃ dham-mānaṃ atthaṃ upaparikkhanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye dhātā-naṃ dhammānaṃ atthaṃ na upaparikkhanti.

341

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudham-maṃ na paṭipajjanti.

342

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye saṃvejaniyesu ṭhānesu saṃvijjanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye saṃvejaniyesu ṭhānesu na saṃvijjanti.

343

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye saṃviggā yon-iso padahanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye saṃviggā yoniso na padahanti.

344

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye vavassaggāram-

maṇaṃ karitvā labhanti samādhiṃ labhanti cittassekaggataṃ; atha kho eteva sattā bahutarā ye vavassaggārammaṇaṃ karitvā na labhanti samādhiṃ na labhanti cittassekaggataṃ.

345

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye annaggarasaggānaṃ lābhino; atha kho eteva sattā bahutarā ye annaggarasaggānaṃ na lābhino, uñchena kapālābhatena yāpenti.

346

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa lābhino; atha kho eteva sattā bahutarā ye attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa na lābhino. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'attharasassa dhammarasassa vimuttirasassa lābhino bhavissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

347–349

"Seyyathāpi, bhikkhave, appamattakaṃ imasmiṃ jambudīpe ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇirāmaṇeyyakaṃ; atha kho etadeva bahutaraṃ yadidaṃ ukkūlavikūlaṃ nadīviduggaṃ khāṇukaṇṭakaṭṭhānaṃ pabbatavisamaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussā cutā manussesu paccājāyanti, atha kho eteva sattā bahutarā ye manussā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti".

350–352

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye manussā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

353–355

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye devā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye devā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

356–358

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye devā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye devā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

359–361

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye nirayā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye nirayā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

362–364

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye nirayā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye nirayā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

365–367

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye tiracchānayoniyā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye tiracchānayoniyā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

368–370

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye tiracchānayoniyā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye tiracchānayoniyā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

371–373

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pettivisayā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye pettivisayā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyanti.

374–377

... Evamevaṃ kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pettivisayā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva sattā bahutarā ye pettivisayā cutā niraye paccājāyanti ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pettivisaye paccājāyan"ti.

Vaggo catuttho. (Jambudīpapeyyālo niṭṭhito.)

Aṅguttara Nikāya 1

2. Nīvaraṇappahānavagga

11

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppanno vā kāmacchando uppajjati uppanno vā kāmacchando bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, subhanimit-

taṃ. Subhanimittaṃ, bhikkhave, ayoniso manasi karoto anuppanno ceva kāmacchando uppajjati uppanno ca kāmacchando bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī”ti.

Paṭhamaṃ.

12

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppanno vā byāpādo uppajjati uppanno vā byāpādo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, paṭighanimittaṃ. Paṭighanimittaṃ, bhikkhave, ayoniso manasi karoto anuppanno ceva byāpādo uppajjati uppanno ca byāpādo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī”ti.

Dutiyaṃ.

13

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannaṃ vā thinamiddhaṃ uppajjati uppannaṃ vā thinamiddhaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, arati tandī vijambhitā bhattasammado cetaso ca līnattaṃ. Līnacittassa, bhikkhave, anuppannañceva thinamiddhaṃ uppajjati uppannañca thinamiddhaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī”ti.

Tatiyaṃ.

14

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannaṃ vā uddhaccakukkuccaṃ uppajjati uppannaṃ vā uddhaccakukkuccaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, cetaso avūpasamo. Avūpasantacittassa, bhikkhave, anuppannañceva uddhaccakukkuccaṃ uppajjati uppannañca uddhaccakukkuccaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī”ti.

Catutthaṃ.

15

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā vicikicchā uppajjati uppannā vā vicikicchā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, ayonisomanasikāro. Ayoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva vicikicchā uppajjati uppannā ca vicikicchā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī”ti.

Pañcamaṃ.

16

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppanno vā kāmacchando nuppajjati uppanno vā kāmacchando pahīyati yathayidaṃ, bhikkhave, asubhanimittaṃ. Asubhanimittaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karoto anuppanno ceva kāmacchando nuppajjati uppanno ca kāmacchando pahīyatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

17

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppanno vā byāpādo nuppajjati uppanno vā byāpādo pahīyati yathayidaṃ, bhikkhave, mettā cetovimutti. Mettaṃ, bhikkhave, cetovimuttiṃ yoniso manasi karoto anuppanno ceva byāpādo nuppajjati uppanno ca byāpādo pahīyatī”ti.

Sattamaṃ.

18

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannaṃ vā thinamiddhaṃ nuppajjati uppannaṃ vā thinamiddhaṃ pahīyati yathayidaṃ, bhikkhave, ārambhadhātu nikkamadhātu parakkamadhātu. Āraddhavīriyassa, bhikkhave, anuppannañceva thinamiddhaṃ nuppajjati uppannañca thinamiddhaṃ pahīyatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

19

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannaṃ vā uddhaccakukkuccaṃ nuppajjati uppannaṃ vā uddhaccakukkuccaṃ pahīyati yathayidaṃ, bhikkhave, cetaso vūpasamo. Vūpasantacittassa, bhikkhave, anuppannañceva uddhaccakukkuccaṃ nuppajjati uppannañca uddhaccakukkuccaṃ pahīyatī”ti.

Navamaṃ.

20

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā vicikicchā nuppajjati uppannā vā vicikicchā pahīyati yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikāro. Yoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva vicikicchā nuppajjati uppannā ca vicikicchā pahīyatī”ti.

Dasamaṃ.

Nīvaraṇappahānavaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 1

28. Pasādakaradhammavagga

378–393

“Addhamidaṃ, bhikkhave, lābhānaṃ yadidaṃ āraññikattaṃ … pe … piṇḍapātikattaṃ … paṃsukūlikattaṃ … tecīvarikattaṃ … dhammakathikattaṃ … vinayadharattaṃ … bāhusaccaṃ … thāvareyyaṃ … ākappasampadā … parivārasampadā … mahāparivāratā … kolaputti … vaṇṇapokkharatā … kalyāṇavākkaraṇatā … appicchatā … appābādhatā”ti.

(Soḷasa pasādakaradhammā niṭṭhitā.)

Aṅguttara Nikāya 1

25. Dutiyavagga

306

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā uppajjanti uppannā vā akusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti yathayidaṃ, bhikkhave, micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti uppannā ca akusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī”ti.

307

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā uppajjanti uppannā vā kusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti yathayidaṃ, bhikkhave, sammādiṭṭhi. Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti uppannā ca kusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī”ti.

308

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā kusalā dhammā nuppajjanti uppannā vā kusalā dhammā parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, anuppannā ceva kusalā dhammā nuppajjanti uppannā ca kusalā dhammā parihāyantī”ti.

309

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā akusalā dhammā nuppajjanti uppannā vā akusalā dhammā

parihāyanti yathayidaṃ, bhikkhave, sammādiṭṭhi. Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, anuppannā ceva akusalā dhammā nuppajjanti uppannā ca akusalā dhammā parihāyantī”ti.

310

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā micchādiṭṭhi uppajjati uppannā vā micchādiṭṭhi pavaḍḍhati yathayidaṃ, bhikkhave, ayonisomanasikāro. Ayoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva micchādiṭṭhi uppajjati uppannā ca micchādiṭṭhi pavaḍḍhatī”ti.

311

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena anuppannā vā sammādiṭṭhi uppajjati uppannā vā sammādiṭṭhi pavaḍḍhati yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikāro. Yoniso, bhikkhave, manasi karoto anuppannā ceva sammādiṭṭhi uppajjati uppannā ca sammādiṭṭhi pavaḍḍhatī”ti.

312

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ uppajjanti yathayidaṃ, bhikkhave, micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhiyā, bhikkhave, samannāgatā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ uppajjantī”ti.

313

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yena sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ uppajjanti yathayidaṃ, bhikkhave, sammādiṭṭhi. Sammādiṭṭhiyā, bhikkhave, samannāgatā sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ uppajjantī”ti.

314

“Micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ … pe … yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, pāpikā. Seyyathāpi, bhikkhave, nimbabījaṃ vā kosātakibījaṃ vā tittakālābubījaṃ vā allāya pathaviyā nikkhittaṃ

yañceva pathavirasaṃ upādiyati yañca āporasaṃ upādiyati sabbaṃ taṃ tittakattāya kaṭukattāya asātattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījañhissa, bhikkhave, pāpakaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, micchādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ ... pe ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, pāpikā"ti.

315

"Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ ... pe ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā sabbe te dhammā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, bhaddikā. Seyyathāpi, bhikkhave, ucchubījaṃ vā sālibījaṃ vā muddikābījaṃ vā allāya pathaviyā nikkhittaṃ yañceva pathavirasaṃ upādiyati yañca āporasaṃ upādiyati sabbaṃ taṃ madhurattāya sātattāya asecanakattāya saṃvattati. Taṃ kissa hetu? Bījaṃ hissa, bhikkhave, bhaddakaṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, sammādiṭṭhikassa purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yañca vacīkammaṃ ... pe ... yañca manokammaṃ yathādiṭṭhi samattaṃ samādinnaṃ yā ca cetanā yā ca patthanā yo ca paṇidhi ye ca saṅkhārā sabbe te dhammā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhi hissa, bhikkhave, bhaddikā"ti.

Vaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 1

16. Tatiyavagga

209–218

"Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ sikkhākāmānaṃ yadidaṃ rāhulo. (1)

... Saddhāpabbajitānaṃ yadidaṃ raṭṭhapālo. (2)

... Paṭhamaṃ salākaṃ gaṇhantānaṃ yadidaṃ kuṇḍadhāno. (3)

... Paṭibhānavantānaṃ yadidaṃ vaṅgīso. (4)

... Samantapāsādikānaṃ yadidaṃ upaseno vaṅgantaputto. (5)
... Senāsanapaññāpakānaṃ yadidaṃ dabbo mallaputto. (6)
... Devatānaṃ piyamanāpānaṃ yadidaṃ pilindavaccho. (7)
... Khippābhiññānaṃ yadidaṃ bāhiyo dārucīriyo. (8)
... Cittakathikānaṃ yadidaṃ kumārakassapo. (9)
... Paṭisambhidāpattānaṃ yadidaṃ mahākoṭṭhito"ti. (10)
Vaggo tatiyo.
Aṅguttara Nikāya 1
5. Paṇihitaacchavagga
41
"Seyyathāpi, bhikkhave, sālisūkaṃ vā yavasūkaṃ vā micchāpaṇihitaṃ hatthena vā pādena vā akkantaṃ hatthaṃ vā pādaṃ vā bhecchati lohitaṃ vā uppādessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Micchāpaṇihitattā, bhikkhave, sūkassa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, so vata bhikkhu micchāpaṇihitena cittena avijjaṃ bhecchati, vijjaṃ uppādessati, nibbānaṃ sacchikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Micchāpaṇihitattā, bhikkhave, cittassā"ti.
Paṭhamaṃ.
42
"Seyyathāpi, bhikkhave, sālisūkaṃ vā yavasūkaṃ vā sammāpaṇihitaṃ hatthena vā pādena vā akkantaṃ hatthaṃ vā pādaṃ vā bhecchati lohitaṃ vā uppādessatīti ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sammāpaṇihitattā, bhikkhave, sūkassa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, so vata bhikkhu sammāpaṇihitena cittena avijjaṃ bhecchati, vijjaṃ uppādessati, nibbānaṃ sacchikarissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sammāpaṇihitattā, bhikkhave, cittassā"ti.
Dutiyaṃ.
43
"Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ paduṭṭhacittaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imamhi ce ayaṃ samaye puggalo kālaṃ kareyya, yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye'. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa, bhikkhave, paduṭṭhaṃ. Cetopadosahetu pana, bhikkhave, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti.
Tatiyaṃ.

44

"Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ pasannacittaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'imamhi ce ayaṃ samaye puggalo kālaṃ kareyya, yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge'. Taṃ kissa hetu? Cittaṃ hissa, bhikkhave, pasannaṃ. Cetopasādahetu pana, bhikkhave, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

Catutthaṃ.

45

"Seyyathāpi, bhikkhave, udakarahado āvilo luḷito kalalībhūto tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito na passeyya sippisambukampi sakkharakaṭhalampi macchagumbampi carantampi tiṭṭhantampi. Taṃ kissa hetu? Āvilattā, bhikkhave, udakassa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, so vata bhikkhu āvilena cittena attatthaṃ vā ñassati paratthaṃ vā ñassati ubhayatthaṃ vā ñassati uttariṃ vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Āvilattā, bhikkhave, cittassā"ti.

Pañcamaṃ.

46

"Seyyathāpi, bhikkhave, udakarahado accho vippasanno anāvilo tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippisambukampi sakkharakaṭhalampi macchagumbampi carantampi tiṭṭhantampi. Taṃ kissa hetu? Anāvilattā, bhikkhave, udakassa. Evamevaṃ kho, bhikkhave, so vata bhikkhu anāvilena cittena attatthaṃ vā ñassati paratthaṃ vā ñassati ubhayatthaṃ vā ñassati uttariṃ vā manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarissatīti ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Anāvilattā, bhikkhave, cittassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

47

"Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici rukkhajātānaṃ phandano tesaṃ aggamakkhāyati yadidaṃ mudutāya ceva kammaññatāya ca. Evamevaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, nāññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ mudu ca hoti kammaññañca yathayidaṃ cittaṃ. Cittaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ bahulīkataṃ mudu ca hoti kammaññañca hotī"ti.

Sattamaṃ.

48

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yaṃ evaṃ lahuparivattaṃ yathayidaṃ cittaṃ. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, upamāpi na sukarā yāva lahuparivattaṃ cittan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

49

"Pabhassaramidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Tañca kho āgantukehi upakkilesehi upakkiliṭṭhan"ti.

Navamaṃ.

50

"Pabhassaramidaṃ, bhikkhave, cittaṃ. Tañca kho āgantukehi upakkilesehi vippamuttan"ti.

Dasamaṃ.

Paṇihitaacchavaggo pañcamo.

Aṅguttara Nikāya 1

30. Kāyagatāsativagga

575

"Yassa kassaci, bhikkhave, mahāsamuddo cetasā phuṭo antogadhā tassa kunnadiyo yā kāci samuddaṅgamā; evamevaṃ, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatā sati bhāvitā bahulīkatā antogadhā tassa kusalā dhammā ye keci vijjābhāgiyā"ti.

576–582

"Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato mahato saṃvegāya saṃvattati ... mahato atthāya saṃvattati ... mahato yogakkhemāya saṃvattati ... satisampajaññāya saṃvattati ... ñāṇadassanappaṭilābhāya saṃvattati ... diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati ... vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati. Katamo ekadhammo? Kāyagatā sati. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato mahato saṃvegāya saṃvattati ... mahato atthāya saṃvattati ... mahato yogakkhemāya saṃvattati ... satisampajaññāya saṃvattati ... ñāṇadassanappaṭilābhāya saṃvattati ... diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati ... vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattatī"ti.

583

"Ekadhamme, bhikkhave, bhāvite bahulīkate kāyopi passambhati,

cittampi passambhati, vitakkavicārāpi vūpasammanti, kevalāpi vijjābhāgiyā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Katamasmiṃ ekadhamme? Kāyagatāya satiyā. Imasmiṃ kho, bhikkhave, ekadhamme bhāvite bahulīkate kāyopi passambhati, cittampi passambhati, vitakkavicārāpi vūpasammanti, kevalāpi vijjābhāgiyā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchantī"ti.

584

"Ekadhamme, bhikkhave, bhāvite bahulīkate anuppannā ceva akusalā dhammā nuppajjanti, uppannā ca akusalā dhammā pahīyanti. Katamasmiṃ ekadhamme? Kāyagatāya satiyā. Imasmiṃ kho, bhikkhave, ekadhamme bhāvite bahulīkate anuppannā ceva akusalā dhammā nuppajjanti, uppannā ca akusalā dhammā pahīyantī"ti.

585

"Ekadhamme, bhikkhave, bhāvite bahulīkate anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti, uppannā ca kusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Katamasmiṃ ekadhamme? Kāyagatāya satiyā. Imasmiṃ kho, bhikkhave, ekadhamme bhāvite bahulīkate anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti, uppannā ca kusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī"ti.

586

"Ekadhamme, bhikkhave, bhāvite bahulīkate avijjā pahīyati, vijjā uppajjati, asmimāno pahīyati, anusayā samugghātaṃ gacchanti, saṃyojanā pahīyanti. Katamasmiṃ ekadhamme? Kāyagatāya satiyā. Imasmiṃ kho, bhikkhave, ekadhamme bhāvite bahulīkate avijjā pahīyati, vijjā uppajjati, asmimāno pahīyati, anusayā samugghātaṃ gacchanti, saṃyojanā pahīyantī"ti.

587–588

"Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato paññāpabhedāya saṃvattati ... anupādāparinibbānāya saṃvattati. Katamo ekadhammo? Kāyagatā sati. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato paññāpabhedāya saṃvattati ... anupādāparinibbānāya saṃvattatī"ti.

589–591

"Ekadhamme, bhikkhave, bhāvite bahulīkate anekadhātupaṭivedho hoti ... nānādhātupaṭivedho hoti ... anekadhātupaṭisambhidā hoti. Katamasmiṃ ekadhamme? Kāyagatāya satiyā. Imasmiṃ kho, bhikkhave,

ekadhamme bhāvite bahulīkate anekadhātupaṭivedho hoti ... nānādhātupaṭivedho hoti ... anekadhātupaṭisambhidā hotī"ti.

592–595

"Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato sotāpattiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... sakadāgāmiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... anāgāmiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... arahattaphalasacchikiriyāya saṃvattati. Katamo ekadhammo? Kāyagatā sati. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato sotāpattiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... sakadāgāmiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... anāgāmiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... arahattaphalasacchikiriyāya saṃvattatī"ti.

596–615

"Ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato paññāpaṭilābhāya saṃvattati ... paññāvuddhiyā saṃvattati ... paññāvepullāya saṃvattati ... mahāpaññatāya saṃvattati ... puthupaññatāya saṃvattati ... vipulapaññatāya saṃvattati ... gambhīrapaññatāya saṃvattati ... asāmantapaññatāya saṃvattati ... bhūripaññatāya saṃvattati ... paññābāhullāya saṃvattati ... sīghapaññatāya saṃvattati ... lahupaññatāya saṃvattati ... hāsapaññatāya saṃvattati ... javanapaññatāya saṃvattati ... tikkhapaññatāya saṃvattati ... nibbedhikapaññatāya saṃvattati. Katamo ekadhammo? Kāyagatā sati. Ayaṃ kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato paññāpaṭilābhāya saṃvattati ... paññāvuddhiyā saṃvattati ... paññāvepullāya saṃvattati ... mahāpaññatāya saṃvattati ... puthupaññatāya saṃvattati ... vipulapaññatāya saṃvattati ... gambhīrapaññatāya saṃvattati ... asāmantapaññatāya saṃvattati ... bhūripaññatāya saṃvattati ... paññābāhullāya saṃvattati ... sīghapaññatāya saṃvattati ... lahupaññatāya saṃvattati ... hāsapaññatāya saṃvattati ... javanapaññatāya saṃvattati ... tikkhapaññatāya saṃvattati ... nibbedhikapaññatāya saṃvattatī"ti.

(Kāyagatāsativaggo.)

Aṅguttara Nikāya 1

19. Chaṭṭhavagga

248–257

"Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ upāsakānaṃ paṭhamaṃ saraṇaṃ gacchantānaṃ yadidaṃ tapussabhallikā vāṇijā. (1)

... Dāyakānaṃ yadidaṃ sudatto gahapati anāthapiṇḍiko. (2)

... Dhammakathikānaṃ yadidaṃ citto gahapati macchikāsaṇḍiko. (3)

... Catūhi saṅgahavatthūhi parisaṃ saṅgaṇhantānaṃ yadidaṃ hatthako āḷavako. (4)

... Paṇītadāyakānaṃ yadidaṃ mahānāmo sakko. (5)

... Manāpadāyakānaṃ yadidaṃ uggo gahapati vesāliko. (6)

... Saṅghupaṭṭhākānaṃ yadidaṃ hatthigāmako uggato gahapati. (7)

... Aveccappasannānaṃ yadidaṃ sūrambaṭṭho. (8)

... Puggalappasannānaṃ yadidaṃ jīvako komārabhacco. (9)

... Vissāsakānaṃ yadidaṃ nakulapitā gahapatī"ti. (10)

Vaggo chaṭṭho.

Aṅguttara Nikāya 1

1. Rūpādivagga

1

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekarūpampi samanupassāmi yaṃ evaṃ purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, itthirūpaṃ. Itthirūpaṃ, bhikkhave, purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī"ti.

Paṭhamaṃ.

2

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekasaddampi samanupassāmi yaṃ evaṃ purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, itthisaddo. Itthisaddo, bhikkhave, purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī"ti.

Dutiyaṃ.

3

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekagandhampi samanupassāmi yaṃ evaṃ purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, itthigandho. Itthigandho, bhikkhave, purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī"ti.

Tatiyaṃ.

4

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekarasampi samanupassāmi yaṃ evaṃ

purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, itthiraso. Itthiraso, bhikkhave, purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Catutthaṃ.

5

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekaphoṭṭhabbampi samanupassāmi yaṃ evaṃ purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, itthiphoṭṭhabbo. Itthiphoṭṭhabbo, bhikkhave, purisassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Pañcamaṃ.

6

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekarūpampi samanupassāmi yaṃ evaṃ itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, purisarūpaṃ. Purisarūpaṃ, bhikkhave, itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

7

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekasaddampi samanupassāmi yaṃ evaṃ itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, purisasaddo. Purisasaddo, bhikkhave, itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Sattamaṃ.

8

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekagandhampi samanupassāmi yaṃ evaṃ itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, purisagandho. Purisagandho, bhikkhave, itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

9

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekarasampi samanupassāmi yaṃ evaṃ itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, purisaraso. Purisaraso, bhikkhave, itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Navamaṃ.

10

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekaphoṭṭhabbampi samanupassāmi yaṃ evaṃ itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yathayidaṃ, bhikkhave, purisaphoṭṭhabbo. Purisaphoṭṭhabbo, bhikkhave, itthiyā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī”ti.

Dasamaṃ.

Rūpādivaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 1

9. Pamādādivagga

82

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, pamādo. Pamādo, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Paṭhamaṃ.

83

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, appamādo. Appamādo, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Dutiyaṃ.

84

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, kosajjaṃ. Kosajjaṃ, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Tatiyaṃ.

85

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, vīriyārambho. Vīriyārambho, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Catutthaṃ.

86

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, mahicchatā. Mahicchatā, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Pañcamaṃ.

87

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, appicchatā. Appicchatā, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

88

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo

evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, asantuṭṭhitā. Asantuṭṭhitā, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Sattamaṃ.

89

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, santuṭṭhitā. Santuṭṭhitā, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

90

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, ayoniso—manasikāro. Ayonisomanasikāro, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Navamaṃ.

91

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikāro. Yonisomanasikāro, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Dasamaṃ.

92

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, asampajaññaṃ. Asampajaññaṃ, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Ekādasamaṃ.

93

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, sampajaññaṃ. Sampajaññaṃ, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Dvādasamaṃ.

94

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, pāpamittatā. Pāpamittatā, bhikkhave, mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Terasamaṃ.

95

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittatā, bhikkhave, mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Cuddasamaṃ.

96

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato anatthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogo, bhikkhave, akusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ mahato anatthāya saṃvattatī”ti.

Pannarasamaṃ.

97

“Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi yo evaṃ mahato atthāya saṃvattati yathayidaṃ, bhikkhave, anuyogo kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ. Anuyogo, bhikkhave, kusalānaṃ dhammānaṃ, ananuyogo akusalānaṃ dhammānaṃ mahato atthāya saṃvattatī”ti.

Soḷasamaṃ.

Pamādādivaggo navamo.

Aṅguttara Nikāya 1

15. Dutiyavagga

198–208

“Etadaggaṃ, bhikkhave, mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ manomayaṃ kāyaṃ abhinimminantānaṃ yadidaṃ cūḷapanthako. (1)

... Cetovivaṭṭakusalānaṃ yadidaṃ cūḷapanthako. (2)

... Saññāvivaṭṭakusalānaṃ yadidaṃ mahāpanthako. (3)

... Araṇavihārīnaṃ yadidaṃ subhūti. (4)

... Dakkhiṇeyyānaṃ yadidaṃ subhūti. (5)

... Āraññakānaṃ yadidaṃ revato khadiravaniyo. (6)

... Jhāyīnaṃ yadidaṃ kaṅkhārevato. (7)

... Āraddhavīriyānaṃ yadidaṃ soṇo koḷiviso. (8)

... Kalyāṇavākkaraṇānaṃ yadidaṃ soṇo kuṭikaṇṇo. (9)

... Lābhīnaṃ yadidaṃ sīvali. (10)

... Saddhādhimuttānaṃ yadidaṃ vakkalī”ti. (11)

Vaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

51. Diṭṭhadhammanibbānasutta

"'Diṭṭhadhammanibbānaṃ diṭṭhadhammanibbānan'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, diṭṭhadhammanibbānaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, diṭṭhadhammanibbānaṃ vuttaṃ bhagavatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ettāvatāpi kho, āvuso, diṭṭhadhammanibbānaṃ vuttaṃ bhagavatā nippariyāyenā"ti.

Dasamaṃ.

Sāmaññavaggo pañcamo.

Sambādho kāyasakkhī paññā, Ubhatobhāgo sandiṭṭhikā dve; Nibbānaṃ parinibbānaṃ, Tadaṅgadiṭṭhadhammikena cāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

71. Cetokhilasutta

"Pañcime, bhikkhave, cetokhilā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ paṭhamo cetokhilo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhamme kaṅkhati ... pe ... saṅghe kaṅkhati ... sikkhāya kaṅkhati ... sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ pañcamo cetokhilo.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetokhilānaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

10. Rāgapeyyāla

93

“Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya nava dhammā bhāvetabbā. Katame nava? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā— rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime nava dhammā bhāvetabbā”ti.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

61. Anupubbanirodhasutta

“‘Anupubbanirodho, anupubbanirodho’ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, anupubbanirodho vutto bhagavatā”ti?

“Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, anupubbanirodho vutto bhagavatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ettāvatāpi kho, āvuso, anupubbanirodho vutto bhagavatā nippariyāyenā”ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

16. Saññāsutta

“Navayimā, bhikkhave, saññā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā. Katamā nava? Asubhasaññā, maraṇasaññā, āhāre paṭikūlasaññā, sabbaloke anabhiratasaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā—imā kho, bhikkhave, nava saññā, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā amatogadhā amatapariyosānā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

70. Uddhambhāgiyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

56. Abhayasutta

"'Abhayaṃ, abhayan'ti, āvuso, vuccati ....

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

10. Rāgapeyyāla

113–432

"Dosassa ... pe ... mohassa ... kodhassa ... upanāhassa ... makkhassa ... paḷāsassa ... issāya ... macchariyassa ... māyāya ... sāṭheyyassa ... thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa abhiññāya ... pe ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya ... pe ... ime nava dhammā bhāvetabbā"ti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Navakanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

66. Upādānakkhandhasutta

"Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho—ime kho, bhikkhave, pañcupādānakkhandhā.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

34. Nibbānasukhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "sukhamidaṃ, āvuso, nibbānaṃ. Sukhamidaṃ, āvuso, nibbānan"ti. Evaṃ vutte, āyasmā udāyī āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "kiṃ panettha, āvuso sāriputta, sukhaṃ yadettha natthi vedayitan"ti? "Etadeva khvettha, āvuso, sukhaṃ yadettha natthi vedayitaṃ. Pañcime, āvuso, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, āvuso, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, āvuso, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccatāvuso, kāmasukhaṃ.

Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato pītisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te pītisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma, natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho.

Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno iminā vihārena viharato ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti, svassa hoti ābādho. Seyyathāpi, āvuso, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa te ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa hoti ābādho. Yo kho panāvuso, ābādho dukkhametaṃ vuttaṃ bhagavatā. Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānaṃ. (8)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. (9)

Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā sukhaṃ nibbānan"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

31. Anupubbanirodhasutta

"Navayime, bhikkhave, anupubbanirodhā. Katame nava? Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa kāmasaññā niruddhā hoti; dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā niruddhā honti; tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti niruddhā hoti; catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā niruddhā honti; ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā niruddhā hoti; viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā niruddhā hoti; ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā niruddhā hoti; nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā niruddhā hoti; saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca niruddhā honti. Ime kho, bhikkhave, nava anupubbanirodhā"ti.

Ekādasamaṃ.

Sattāvāsavaggo tatiyo.

Tiṭhānaṃ khaḷuṅko taṇhā, Sattapaññā silāyupo; Dve verā dve āghātāni, Anupubbanirodhena cāti.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

24. Sattāvāsasutta

"Navayime, bhikkhave, sattāvāsā. Katame nava? Santi, bhikkhave, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā, ekacce ca devā, ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamo sattāvāso. (1)

Santi, bhikkhave, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyo sattāvāso. (2)

Santi, bhikkhave, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyo sattāvāso. (3)

Santi, bhikkhave, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catuttho sattāvāso. (4)

Santi, bhikkhave, sattā asaññino appaṭisaṃvedino, seyyathāpi devā asaññasattā. Ayaṃ pañcamo sattāvāso. (5)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭho sattāvāso. (6)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ sattamo sattāvāso. (7)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ aṭṭhamo sattāvāso. (8)

Santi, bhikkhave, sattā sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanūpagā. Ayaṃ navamo sattāvāso. (9)

Ime kho, bhikkhave, nava sattāvāsā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

29. Āghātavatthusutta

"Navayimāni, bhikkhave, āghātavatthūni. Katamāni nava? 'Anatthaṃ me acarī'ti āghātaṃ bandhati; 'anatthaṃ me caratī'ti āghātaṃ bandhati; 'anatthaṃ me carissatī'ti āghātaṃ bandhati; 'piyassa me manāpassa anatthaṃ acarī'ti ... pe ... 'anatthaṃ caratī'ti ... pe ... 'anatthaṃ carissatī'ti āghātaṃ bandhati; 'appiyassa me amanāpassa atthaṃ acarī'ti ... pe ... 'atthaṃ caratī'ti ... pe ... 'atthaṃ carissatī'ti āghātaṃ bandhati.

Imāni kho, bhikkhave, nava āghātavatthūnī”ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

59. Anupubbapassaddhisutta

“‘Anupubbapassaddhi, anupubbapassaddhī’ti, āvuso, vuccati ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

1. Sambodhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

“Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: ‘sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ kā upanisā bhāvanāyā’ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ kinti byākareyyāthā”ti? “Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī”ti.

“Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha; bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Sace, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: ‘sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ kā upanisā bhāvanāyā’ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha:

‘Idhāvuso, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ ayaṃ paṭhamā upanisā bhāvanāya. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. (2) Sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ ayaṃ dutiyā upanisā bhāvanāya.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samād-

hikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ ayaṃ tatiyā upanisā bhāvanāya. (3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ ayaṃ catutthī upanisā bhāvanāya. (4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Sambodhipakkhikānaṃ, āvuso, dhammānaṃ ayaṃ pañcamī upanisā bhāvanāya'.

Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa—sīlavā bhavissati, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharissati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhissati sikkhāpadesu.

Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa—yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhī.

Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa—āraddhavīriyo viharissati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu.

Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa—paññavā bhavissati udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. (5)

Tena ca pana, bhikkhave, bhikkhunā imesu pañcasu dhammesu patiṭṭhāya cattāro dhammā uttari bhāvetabbā—asubhā bhāvetabbā rāgassa pahānāya, mettā bhāvetabbā byāpādassa pahānāya, ānāpānassati bhāvetabbā vitakkupacchedāya, aniccasaññā bhāvetabbā asmimānasamugghātāya. Aniccasaññino, bhikkhave, anattasaññā saṇṭhāti.

Anattasaññī asmimānasamugghātaṃ pāpuṇāti diṭṭheva dhamme nibbānan”ti. (6–9.)

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

17. Kulasutta

“Navahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā nālaṃ upagantuṃ, upagantvā vā nālaṃ nisīdituṃ. Katamehi navahi? Na manāpena paccuṭṭhenti, na manāpena abhivādenti, na manāpena āsanaṃ denti, santamassa pariguhanti, bahukampi thokaṃ denti, paṇītampi lūkhaṃ denti, asakkaccaṃ denti no sakkaccaṃ, na upanisīdanti dhammassavanāya, bhāsitamassa na sussūsanti. Imehi kho, bhikkhave, navahaṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā nālaṃ upagantuṃ upagantvā vā nālaṃ nisīdituṃ.

Navahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā alaṃ upagantuṃ, upagantvā vā alaṃ nisīdituṃ. Katamehi navahi? Manāpena paccuṭṭhenti, manāpena abhivādenti, manāpena āsanaṃ denti, santamassa na pariguhanti, bahukampi bahukaṃ denti, paṇītampi paṇītaṃ denti, sakkaccaṃ denti no asakkaccaṃ, upanisīdanti dhammassavanāya, bhāsitamassa sussūsanti. Imehi kho, bhikkhave, navahaṅgehi samannāgataṃ kulaṃ anupagantvā vā alaṃ upagantuṃ, upagantvā vā alaṃ nisīditun”ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

8. Sammappadhānavagga

82. Cetasovinibandhasutta

“Pañcime, bhikkhave, cetasovinibandhā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti … pe … ime kho, bhikkhave, pañca cetasovinibandhā.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetasovinibandhānaṃ pahānāya cattāro sammappadhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya … anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya … uppannānaṃ

kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetasovinibandhānaṃ pahānāya ime cattāro sammappadhānā bhāvetabbā"ti.

Dasamaṃ.

Sammappadhānavaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

58. Passaddhisutta

"'Passaddhi, passaddhī'ti, āvuso, vuccati ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

19. Devatāsutta

"Imañca, bhikkhave, rattiṃ sambahulā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'upasaṅkamiṃsu no, bhante, pubbe manussabhūtānaṃ pabbajitā agārāni. Te mayaṃ, bhante, paccuṭṭhimha, no ca kho abhivādimha. Tā mayaṃ, bhante, aparipuṇṇakammantā vippaṭisāriniyo paccānutāpiniyo hīnaṃ kāyaṃ upapannā'ti.

Aparāpi maṃ, bhikkhave, sambahulā devatā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'upasaṅkamiṃsu no, bhante, pubbe manussabhūtānaṃ pabbajitā agārāni. Te mayaṃ, bhante, paccuṭṭhimha abhivādimha, no ca tesaṃ āsanaṃ adamha. Tā mayaṃ, bhante, aparipuṇṇakammantā vippaṭisāriniyo paccānutāpiniyo hīnaṃ kāyaṃ upapannā'ti.

Aparāpi maṃ, bhikkhave, sambahulā devatā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'upasaṅkamiṃsu no, bhante, pubbe manussabhūtānaṃ pabbajitā agārāni. Te mayaṃ, bhante, paccuṭṭhimha abhivādimha āsanaṃ adamha, no ca kho yathāsatti yathābalaṃ saṃvibhajimha ... pe ... yathāsatti yathābalaṃ saṃvibhajimha, no ca kho upanisīdimha dhammassavanāya ... pe ... upanisīdimha dhammassavanāya, no ca kho ohitasotā dhammaṃ suṇimha ... pe ... ohitasotā ca dhammaṃ suṇimha, no ca

kho sutvā dhammaṃ dhārayimha … pe … sutvā ca dhammaṃ dhārayimha, no ca kho dhātānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhimha … pe … dhātānañca dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhimha, no ca kho atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjimha. Tā mayaṃ, bhante, aparipuṇṇakammantā vippaṭisāriniyo paccānutāpiniyo hīnaṃ kāyaṃ upapannā'ti.

Aparāpi maṃ, bhikkhave, sambahulā devatā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'upasaṅkamiṃsu no, bhante, pubbe manussabhūtānaṃ pabbajitā agārāni. Te mayaṃ, bhante, paccuṭṭhimha abhivādimha, āsanaṃ adamha, yathāsatti yathābalaṃ saṃvibhajimha, upanisīdimha dhammassavanāya, ohitasotā ca dhammaṃ suṇimha, sutvā ca dhammaṃ dhārayimha, dhātānañca dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhimha, atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammaṃ paṭipajjimha. Tā mayaṃ, bhante, paripuṇṇakammantā avippaṭisāriniyo apaccānutāpiniyo paṇītaṃ kāyaṃ upapannā'ti. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha seyyathāpi tā purimikā devatā"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

64. Nīvaraṇasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, nīvaraṇāni. Katamāni pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca nīvaraṇāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ pahānāya cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu … pe … citte … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ pahānāya ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

69. Macchariyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, macchariyāni. Katamāni pañca? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca macchariyāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ macchariyānaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

7. Sutavāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho sutavā paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sutavā paribbājako bhagavantaṃ etadavoca:

"Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ bhagavā idheva rājagahe viharāmi giribbaje. Tatra me, bhante, bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yo so, sutavā, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so pañca ṭhānāni ajjhācarituṃ—abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme paribhuñjituṃ seyyathāpi pubbe agāriyabhūto'ti. Kacci metaṃ, bhante, bhagavato sussutaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritan"ti?

"Taggha te etaṃ, sutavā, sussutaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ. Pubbe cāhaṃ, sutavā, etarahi ca evaṃ vadāmi: 'yo so bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so nava ṭhānāni ajjhācarituṃ—abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme parib-

huñjituṃ seyyathāpi pubbe agāriyabhūto, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu chandāgatiṃ gantuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu dosāgatiṃ gantuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu mohāgatiṃ gantuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu bhayāgatiṃ gantuṃ'. Pubbe cāhaṃ, sutavā, etarahi ca evaṃ vadāmi: 'yo so bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so imāni nava ṭhānāni ajjhācaritun'"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

10. Āhuneyyasutta

"Navayime, bhikkhave, puggalā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katame nava? Arahā, arahattāya paṭipanno, anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, gotrabhū—ime kho, bhikkhave, nava puggalā āhuneyyā ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Dasamaṃ.

Sambodhivaggo paṭhamo.

Sambodhi nissayo ceva, Meghiya nandakaṃ balaṃ; Sevanā sutavā sajjho, Puggalo āhuneyyena cāti.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

4. Nandakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā nandako upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhāsi kathāpariyosānaṃ āgamayamāno. Atha kho bhagavā kathāpariyosānaṃ viditvā ukkāsetvā aggaḷaṃ ākoṭesi. Vivariṃsu kho te bhikkhū bhagavato dvāraṃ.

Atha kho bhagavā upaṭṭhānasālaṃ pavisitvā paññattāsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ nandakaṃ etadavoca: "dīgho kho tyāyaṃ, nandaka, dhammapariyāyo bhikkhūnaṃ paṭibhāsi. Api me

piṭṭhi āgilāyati bahidvārakoṭṭhake ṭhitassa kathāpariyosānaṃ āgamayamānassā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā nandako sārajjamānarūpo bhagavantaṃ etadavoca: "na kho pana mayaṃ, bhante, jānāma 'bhagavā bahidvārakoṭṭhake ṭhito'ti. Sace hi mayaṃ, bhante, jāneyyāma 'bhagavā bahidvārakoṭṭhake ṭhito'ti, ettakampi () no nappaṭibhāseyyā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nandakaṃ sārajjamānarūpaṃ viditvā āyasmantaṃ nandakaṃ etadavoca: "sādhu sādhu, nandaka. Etaṃ kho, nandaka, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ, yaṃ tumhe dhammiyā kathāya sannisīdeyyātha. Sannipatitānaṃ vo, nandaka, dvayaṃ karaṇīyaṃ—dhammī vā kathā ariyo vā tuṇhībhāvo. Saddho ca, nandaka, bhikkhu hoti, no ca sīlavā. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā cā'ti. Yato ca kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, nandaka, bhikkhu hoti sīlavā ca, no ca lābhī ajjhattaṃ cetosamādhissa. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissā'ti. Yato ca kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti.

Saddho ca, nandaka, bhikkhu hoti sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Seyyathāpi, nandaka, pāṇako catuppādako assa. Tassa eko pādo omako lāmako. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro assa. Evamevaṃ kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ: 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāyā'ti.

Yato ca kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya, evaṃ so tenaṅgena paripūro hotī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho āyasmā nandako acirapakkantassa bhagavato bhikkhū

āmantesi: "idāni, āvuso, bhagavā catūhi padehi kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'saddho ca, nandaka, bhikkhu hoti, no ca sīlavā. Evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ— kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā cā'ti. Yato ca kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca, evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Saddho ca, nandaka, bhikkhu hoti sīlavā ca, no ca lābhī ajjhattaṃ cetosamādhissa ... pe ... lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya, evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Seyyathāpi, nandaka, pāṇako catuppādako assa, tassa eko pādo omako lāmako, evaṃ so tenaṅgena aparipūro assa. Evamevaṃ kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca, lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya, evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti, tena taṃ aṅgaṃ paripūretabbaṃ 'kintāhaṃ saddho ca assaṃ sīlavā ca, lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa, lābhī ca adhipaññādhammavipassanāyā'ti. Yato ca kho, nandaka, bhikkhu saddho ca hoti sīlavā ca lābhī ca ajjhattaṃ cetosamādhissa lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya, evaṃ so tenaṅgena paripūro hotīti.

Pañcime, āvuso, ānisaṃsā kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya. Katame pañca? Idhāvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti tathā tathā so satthu piyo ca hoti manāpo ca garu ca bhāvanīyo ca. Ayaṃ, āvuso, paṭhamo ānisaṃso kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ ... pe ... brahmacariyaṃ pakāseti tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammappaṭisaṃvedī ca. Ayaṃ, āvuso, dutiyo ānisaṃso kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ ... pe ... brahmacariyaṃ pakāseti tathā tathā so tasmiṃ dhamme gambhīraṃ atthapadaṃ paññāya ativijjha passati. Ayaṃ, āvuso, tatiyo ānisaṃso kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ ... pe ... brahmacariyaṃ pakāseti. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ ... pe ... brahmacariyaṃ pakāseti tathā tathā naṃ sabrahmacārī uttari sambhāventi: 'addhā ayamāyasmā patto vā pajjati vā'. Ayaṃ, āvuso, catuttho ānisaṃso kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti, tattha ye kho bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti, te taṃ dhammaṃ sutvā vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ye pana tattha bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, te taṃ dhammaṃ sutvā diṭṭhadhammasukhavihāraṃyeva anuyuttā viharanti. Ayaṃ, āvuso, pañcamo ānisaṃso kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāya. Ime kho, āvuso, pañca ānisaṃsā kālena dhammassavane kālena dhammasākacchāyā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

60. Nirodhasutta

"'Nirodho, nirodho'ti, āvuso, vuccati ....

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

26. Silāyūpasutta

() Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca candikāputto rājagahe viharanti veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho āyasmā candikāputto bhikkhū āmantesi (): "devadatto, āvuso, bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā citaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ candikāputtaṃ etadavoca: "na kho, āvuso candikāputta, devadatto bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā citaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Evañca kho, āvuso, candikāputta, devadatto bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'"ti.

Dutiyampi kho āyasmā candikāputto bhikkhū āmantesi: "devadatto, āvuso, bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā citaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'"ti. Dutiyampi kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ candikāputtaṃ etadavoca: "na kho, āvuso candikāputta, devadatto bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā citaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Evañca kho, āvuso candikāputta, devadatto bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'"ti.

Tatiyampi kho āyasmā candikāputto bhikkhū āmantesi: "devadatto, āvuso, bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā citaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'"ti. Tatiyampi kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ candikāput-

taṃ etadavoca: "na kho, āvuso candikāputta, devadatto bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā citaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Evañca kho, āvuso candikāputta, devadatto bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti: 'yato kho, āvuso, bhikkhuno cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti, tassetaṃ bhikkhuno kallaṃ veyyākaraṇāya—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti.

Kathañca, āvuso, bhikkhuno cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti? 'Vītarāgaṃ me cittan'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'vītadosaṃ me cittan'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'vītamohaṃ me cittan'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'asarāgadhammaṃ me cittan'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'asadosadhammaṃ me cittan'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'asamohadhammaṃ me cittan'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'anāvattidhammaṃ me cittaṃ kāmabhavāyā'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'anāvattidhammaṃ me cittaṃ rūpabhavāyā'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'anāvattidhammaṃ me cittaṃ arūpabhavāyā'ti cetasā cittaṃ suparicitaṃ hoti. Evaṃ sammā vimuttacittassa kho, āvuso, bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; amissīkatamevassa cittaṃ hoti ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayaṃ cassānupassati.

Seyyathāpi, āvuso, silāyūpo soḷasakukkuko. Tassassu aṭṭha kukkū heṭṭhā nemaṅgamā, aṭṭha kukkū upari nemassa. Atha puratthimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva naṃ saṅkampeyya na sampavedheyya; atha pacchimāya ... atha uttarāya ... atha dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva naṃ saṅkampeyya na sampavedheyya. Taṃ kissa hetu? Gambhīrattā, āvuso, nemassa, sunikhātattā silāyūpassa. Evamevaṃ kho, āvuso, sammā vimuttacittassa bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; amissīkatamevassa cittaṃ hoti ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayaṃ cassānupassati.

Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; amissīkatamevassa cittaṃ hoti ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayaṃ cassānupassatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

67. Orambhāgiyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, orambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, kāmacchando, byāpādo—imāni kho, bhikkhave, pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

25. Paññāsutta

"Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti, tassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno kallaṃ vacanāya: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhuno paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti? 'Vītarāgaṃ me cittan'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'vītadosaṃ me cittan'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'vītamohaṃ me cittan'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'asarāgadhammaṃ me cittan'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'asadosadhammaṃ me cittan'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'asamohadhammaṃ me cittan'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'anāvattidhammaṃ me cittaṃ kāmabhavāyā'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'anāvattidhammaṃ me cittaṃ rūpabhavāyā'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti; 'anāvattidhammaṃ me cittaṃ arūpabhavāyā'ti paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno paññāya cittaṃ suparicitaṃ hoti, tassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno kallaṃ vacanāya: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

30. Āghātapaṭivinayasutta

"Navayime, bhikkhave, āghātapaṭivinayā. Katame nava? 'Anatthaṃ me acari, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; 'anatthaṃ me

carati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; 'anatthaṃ me carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... 'anatthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... 'atthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti. Ime kho, bhikkhave, nava āghātapaṭivinayā"ti.

Dasamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

12. Saupādisesasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ, yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho āyasmā sāriputto yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi.

Tena kho pana samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "yo hi koci, āvuso, saupādiseso kālaṃ karoti, sabbo so aparimutto nirayā aparimutto tiracchānayoniyā aparimutto pettivisayā aparimutto apāyaduggativinipātā"ti. Atha kho āyasmā sāriputto tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandi nappaṭikkosi. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmī"ti. Atha kho āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ; yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan'ti. Atha kho

ahaṃ, bhante, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Tena kho pana samayena tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'yo hi koci, āvuso, saupādiseso kālaṃ karoti, sabbo so aparimutto nirayā aparimutto tiracchānayoniyā aparimutto pettivisayā aparimutto apāyaduggativinipātā'ti. Atha kho ahaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ: 'bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmī'"ti.

"Ke ca, sāriputta, aññatitthiyā paribbājakā bālā abyattā, ke ca saupādisesaṃ vā 'saupādiseso'ti jānissanti, anupādisesaṃ vā 'anupādiseso'ti jānissanti.

Navayime, sāriputta, puggalā saupādisesā kālaṃ kurumānā parimuttā nirayā parimuttā tiracchānayoniyā parimuttā pettivisayā parimuttā apāyaduggativinipātā. Katame nava? Idha, sāriputta, ekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ paripūrakārī, paññāya mattaso kārī. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. Ayaṃ, sāriputta, paṭhamo puggalo saupādiseso kālaṃ kurumāno parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā. (1)

Puna caparaṃ, sāriputta, idhekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ paripūrakārī, paññāya mattaso kārī. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti ... pe ... asaṅkhāraparinibbāyī hoti ... pe ... sasaṅkhāraparinibbāyī hoti ... pe ... uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayaṃ, sāriputta, pañcamo puggalo saupādiseso kālaṃ kurumāno parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā. (2–5.)

Puna caparaṃ, sāriputta, idhekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ mattaso kārī, paññāya mattaso kārī. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Ayaṃ, sāriputta, chaṭṭho puggalo saupādiseso kālaṃ kurumāno parimutto

nirayā ... pe ... parimutto apāyaduggativinipātā. (6)

Puna caparaṃ, sāriputta, idhekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ mattaso kārī, paññāya mattaso kārī. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā ekabījī hoti, ekaṃyeva mānusakaṃ bhavaṃ nibbattetvā dukkhassantaṃ karoti. Ayaṃ, sāriputta, sattamo puggalo saupādiseso kālaṃ kurumāno parimutto nirayā ... pe ... parimutto apāyaduggativinipātā. (7)

Puna caparaṃ, sāriputta, idhekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ mattaso kārī, paññāya mattaso kārī. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā kolaṅkolo hoti, dve vā tīṇi vā kulāni sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti. Ayaṃ, sāriputta, aṭṭhamo puggalo saupādiseso kālaṃ kurumāno parimutto nirayā ... pe ... parimutto apāyaduggativinipātā. (8)

Puna caparaṃ, sāriputta, idhekacco puggalo sīlesu paripūrakārī hoti, samādhismiṃ mattaso kārī, paññāya mattaso kārī. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sattakkhattuparamo hoti, sattakkhattuparamaṃ deve ca manusse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti. Ayaṃ, sāriputta, navamo puggalo saupādiseso kālaṃ kurumāno parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā. (9)

Ke ca, sāriputta, aññatitthiyā paribbājakā bālā abyattā, ke ca saupādisesaṃ vā 'saupādiseso'ti jānissanti, anupādisesaṃ vā 'anupādiseso'ti jānissanti. Ime kho, sāriputta, nava puggalā saupādisesā kālaṃ kurumānā parimuttā nirayā parimuttā tiracchānayoniyā parimuttā pettivisayā parimuttā apāyaduggativinipātā. Na tāvāyaṃ, sāriputta, dhammapariyāyo paṭibhāsi bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Taṃ kissa hetu? Māyimaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā pamādaṃ āhariṃsūti. Api ca mayā, sāriputta, dhammapariyāyo pañhādhippāyena bhāsito"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

55. Amatappattasutta

"'Amatappatto, amatappatto'ti, āvuso, vuccati ....

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9
2. Sīhanādavagga
14. Samiddhisutta

Atha kho āyasmā samiddhi yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ samiddhiṃ āyasmā sāriputto etadavoca:

"Kimārammaṇā, samiddhi, purisassa saṅkappavitakkā uppajjantī"ti? "Nāmarūpārammaṇā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kva nānattaṃ gacchantī"ti? "Dhātūsu, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃsamudayā"ti? "Phassasamudayā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃsamosaraṇā"ti? "Vedanāsamosaraṇā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃpamukhā"ti? "Samādhippamukhā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃadhipateyyā"ti? "Satādhipateyyā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃuttarā"ti? "Paññuttarā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃsārā"ti? "Vimuttisārā, bhante"ti.

"Te pana, samiddhi, kiṃogadhā"ti? "Amatogadhā, bhante"ti.

"'Kimārammaṇā, samiddhi, purisassa saṅkappavitakkā uppajjantī'ti, iti puṭṭho samāno 'nāmarūpārammaṇā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kva nānattaṃ gacchantī'ti, iti puṭṭho samāno 'dhātūsu, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃsamudayā'ti, iti puṭṭho samāno 'phassasamudayā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃsamosaraṇā'ti, iti puṭṭho samāno 'vedanāsamosaraṇā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃpamukhā'ti, iti puṭṭho samāno 'samādhippamukhā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃadhipateyyā'ti, iti puṭṭho samāno 'satādhipateyyā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃuttarā'ti, iti puṭṭho samāno 'paññuttarā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃsārā'ti, iti puṭṭho samāno 'vimuttisārā, bhante'ti vadesi. 'Te pana, samiddhi, kiṃogadhā'ti, iti puṭṭho samāno 'amatogadhā, bhante'ti vadesi. Sādhu sādhu, samiddhi. Sādhu kho tvaṃ, samiddhi, puṭṭho puṭṭho vissajjesi, tena ca mā maññī"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9
2. Sīhanādavagga
11. Sīhanādasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "vuttho me, bhante, sāvatthiyaṃ vassāvāso. Icchāmahaṃ, bhante, janapadacārikaṃ pakkamitun"ti. "Yassadāni tvaṃ, sāriputta, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho āyasmā sāriputto uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho aññataro bhikkhu acirapakkante āyasmante sāriputte bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā maṃ, bhante, sāriputto āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkanto"ti. Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena sāriputtaṃ āmantehi: 'satthā taṃ, āvuso sāriputta, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso sāriputta, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā sāriputto tassa bhikkhuno paccassosi.

Tena kho pana samayena āyasmā ca mahāmoggallāno āyasmā ca ānando avāpuraṇaṃ ādāya vihāre āhiṇḍanti: "abhikkamathāyasmanto, abhikkamathāyasmanto. Idānāyasmā sāriputto bhagavato sammukhā sīhanādaṃ nadissatī"ti. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "idha te, sāriputta, aññataro sabrahmacārī khīyanadhammaṃ āpanno: 'āyasmā maṃ, bhante, sāriputto āsajja appaṭinissajjacārikaṃ pakkanto'"ti.

"Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya.

Seyyathāpi, bhante, pathaviyaṃ sucimpi nikkhipanti asucimpi nikkhipanti gūthagatampi nikkhipanti muttagatampi nikkhipanti kheḷagatampi nikkhipanti pubbagatampi nikkhipanti lohitagatampi nikkhipanti, na ca tena pathavī aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, pathavīsamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (1)

Seyyathāpi, bhante, āpasmiṃ sucimpi dhovanti asucimpi dhovanti gūthagatampi … muttagatampi … kheḷagatampi … pubbagatampi … lohitagatampi dhovanti, na ca tena āpo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, āposamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (2)

Seyyathāpi, bhante, tejo sucimpi ḍahati asucimpi ḍahati gūthagatampi … muttagatampi … kheḷagatampi … pubbagatampi … lohitagatampi ḍahati, na ca tena tejo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, tejosamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (3)

Seyyathāpi, bhante, vāyo sucimpi upavāyati asucimpi upavāyati gūthagatampi … muttagatampi … kheḷagatampi … pubbagatampi … lohitagatampi upavāyati, na ca tena vāyo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, vāyosamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (4)

Seyyathāpi, bhante, rajoharaṇaṃ sucimpi puñchati asucimpi puñchati gūthagatampi … muttagatampi … kheḷagatampi … pubbagatampi … lohitagatampi puñchati, na ca tena rajoharaṇaṃ aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, rajoharaṇasamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (5)

Seyyathāpi, bhante, caṇḍālakumārako vā caṇḍālakumārikā vā kaḷopihattho nantakavāsī gāmaṃ vā nigamaṃ vā pavisanto nīcacittaṃyeva upaṭṭhapetvā pavisati; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, caṇḍālakumārakacaṇḍālakumārikāsamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinis-

sajja cārikaṃ pakkameyya. (6)

Seyyathāpi, bhante, usabho chinnavisāṇo sūrato sudanto suvinīto rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ anvāhiṇḍanto na kiñci hiṃsati pādena vā visāṇena vā; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, usabhachinnavisāṇasamena cetasā viharāmi vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (7)

Seyyathāpi, bhante, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃnhāto ahikuṇapena vā kukkurakuṇapena vā manussakuṇapena vā kaṇṭhe āsattena aṭṭīyeyya harāyeyya jiguccheyya; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, iminā pūtikāyena aṭṭīyāmi harāyāmi jigucchāmi. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyya. (8)

Seyyathāpi, bhante, puriso medakathālikaṃ parihareyya chiddāvachiddaṃ uggharantaṃ paggharantaṃ; evamevaṃ kho ahaṃ, bhante, imaṃ kāyaṃ pariharāmi chiddāvachiddaṃ uggharantaṃ paggharantaṃ. Yassa nūna, bhante, kāye kāyagatāsati anupaṭṭhitā assa, so idha aññataraṃ sabrahmacāriṃ āsajja appaṭinissajja cārikaṃ pakkameyyā"ti. (9)

Atha kho so bhikkhu uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yo ahaṃ āyasmantaṃ sāriputtaṃ asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhiṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhatu āyatiṃ saṃvarāyā"ti. "Taggha taṃ, bhikkhu, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yo tvaṃ sāriputtaṃ asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhi. Yato ca kho tvaṃ, bhikkhu, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuḍḍhihesā, bhikkhu, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "khama, sāriputta, imassa moghapurisassa, purā tassa tattheva sattadhā muddhā phalatī"ti. "Khamāmahaṃ, bhante, tassa āyasmato sace maṃ so āyasmā evamāha: 'khamatu ca me so āyasmā'"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

5. Balasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni cattāri? Paññābalaṃ, vīriyabalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgāhabalaṃ. Katamañca, bhikkhave, paññābalaṃ? Ye dhammā kusalā kusalasaṅkhātā ye dhammā akusalā akusalasaṅkhātā ye dhammā sāvajjā sāvajjasaṅkhātā ye dhammā anavajjā anavajjasaṅkhātā ye dhammā kaṇhā kaṇhasaṅkhātā ye dhammā sukkā sukkasaṅkhātā ye dhammā sevitabbā sevitabbasaṅkhātā ye dhammā asevitabbā asevitabbasaṅkhātā ye dhammā nālamariyā nālamariyasaṅkhātā ye dhammā alamariyā alamariyasaṅkhātā, tyassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paññābalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vīriyabalaṃ? Ye dhammā akusalā akusalasaṅkhātā ye dhammā sāvajjā sāvajjasaṅkhātā ye dhammā kaṇhā kaṇhasaṅkhātā ye dhammā asevitabbā asevitabbasaṅkhātā ye dhammā nālamariyā nālamariyasaṅkhātā, tesaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ye dhammā kusalā kusalasaṅkhātā ye dhammā anavajjā anavajjasaṅkhātā ye dhammā sukkā sukkasaṅkhātā ye dhammā sevitabbā sevitabbasaṅkhātā ye dhammā alamariyā alamariyasaṅkhātā, tesaṃ dhammānaṃ paṭilābhāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, anavajjabalaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako anavajjena kāyakammena samannāgato hoti, anavajjena vacīkammena samannāgato hoti, anavajjena manokammena samannāgato hoti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, anavajjabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, saṅgāhabalaṃ? Cattārimāni, bhikkhave, saṅgahavatthūni— dānaṃ, peyyavajjaṃ, atthacariyā, samānattatā. Etadaggaṃ, bhikkhave, dānānaṃ yadidaṃ dhammadānaṃ. Etadaggaṃ, bhikkhave, peyyavajjānaṃ yadidaṃ atthikassa ohitasotassa punappunaṃ dhammaṃ deseti. Etadaggaṃ, bhikkhave, atthacariyānaṃ yadidaṃ assaddhaṃ saddhāsampadāya samādapeti niveseti patiṭṭhāpeti, dussīlaṃ sīlasampadāya ... maccharim cāgasampadāya ... duppaññaṃ

paññāsampadāya samādapeti niveseti patiṭṭhāpeti. Etadaggaṃ, bhikkhave, samānattatānaṃ yadidaṃ sotāpanno sotāpannassa samānatto, sakadāgāmī sakadāgāmissa samānatto, anāgāmī anāgāmissa samānatto, arahā arahato samānatto. Idaṃ vuccati, bhikkhave, saṅgāhabalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri balāni.

Imehi kho, bhikkhave, catūhi balehi samannāgato ariyasāvako pañca bhayāni samatikkanto hoti. Katamāni pañca? Ājīvikabhayaṃ, asilokabhayaṃ, parisasārajjabhayaṃ, maraṇabhayaṃ, duggatibhayaṃ. Sa kho so, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'nāhaṃ ājīvikabhayassa bhāyāmi. Kissāhaṃ ājīvikabhayassa bhāyissāmi? Atthi me cattāri balāni—paññābalaṃ, vīriyabalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgāhabalaṃ. Duppañño kho ājīvikabhayassa bhāyeyya. Kusīto ājīvikabhayassa bhāyeyya. Sāvajjakāyakammantavacīkammantamanokammanto ājīvikabhayassa bhāyeyya. Asaṅgāhako ājīvikabhayassa bhāyeyya. Nāhaṃ asilokabhayassa bhāyāmi ... pe ... nāhaṃ parisasārajjabhayassa bhāyāmi ... pe ... nāhaṃ maraṇabhayassa bhāyāmi ... pe ... nāhaṃ duggatibhayassa bhāyāmi. Kissāhaṃ duggatibhayassa bhāyissāmi? Atthi me cattāri balāni—paññābalaṃ, vīriyabalaṃ, anavajjabalaṃ, saṅgāhabalaṃ. Duppañño kho duggatibhayassa bhāyeyya. Kusīto duggatibhayassa bhāyeyya. Sāvajjakāyakammantavacīkammantamanokammanto duggatibhayassa bhāyeyya. Asaṅgāhako duggatibhayassa bhāyeyya'. Imehi kho, bhikkhave, catūhi balehi samannāgato ariyasāvako imāni pañca bhayāni samatikkanto hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

2. Nissayasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'nissayasampanno nissayasampanno'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu nissayasampanno hotī"ti? "Saddhañce, bhikkhu, bhikkhu nissāya akusalaṃ pajahati kusalaṃ bhāveti, pahīnamevassa taṃ akusalaṃ hoti. Hiriñce, bhikkhu, bhikkhu nissāya ... pe ... ottappañce, bhikkhu, bhikkhu nissāya ... pe ... vīriyañce, bhikkhu, bhikkhu nissāya ... pe ... paññañce, bhikkhu, bhikkhu nissāya

akusalaṃ pajahati kusalaṃ bhāveti, pahīnamevassa taṃ akusalaṃ hoti. Taṃ hissa bhikkhuno akusalaṃ pahīnaṃ hoti suppahīnaṃ, yaṃsa ariyāya paññāya disvā pahīnaṃ.

Tena ca pana, bhikkhu, bhikkhunā imesu pañcasu dhammesu patiṭṭhāya cattāro upanissāya vihātabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhu, bhikkhu saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodeti. Evaṃ kho, bhikkhu, bhikkhu nissayasampanno hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

9. Iddhipādavagga

84–91. Nīvaraṇasuttādi

(Yathā satipaṭṭhānavagge tathā iddhipādavasena vitthāretabbā.)

Aṅguttara Nikāya 9

9. Iddhipādavagga

92. Cetasovinibandhasutta

"Pañcime, bhikkhave, cetasovinibandhā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti ... pe ... ime kho, bhikkhave, pañca cetasovinibandhā.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetasovinibandhānaṃ pahānāya ime cattāro iddhipādā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetasovinibandhānaṃ pahānāya ime cattāro iddhipādā bhāvetabbā"ti.

Dasamaṃ.

Iddhipādavaggo catuttho.

Yatheva satipaṭṭhānā, padhānā caturopi ca; Cattāro iddhipādā ca, tatheva sampayojayeti.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

3. Meghiyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā cālikāyaṃ viharati cālikāpabbate. Tena kho pana samayena āyasmā meghiyo bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha

kho āyasmā meghiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "icchāmahaṃ, bhante, jantugāmaṃ piṇḍāya pavisitun"ti. "Yassadāni tvaṃ, meghiya, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya jantugāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Jantugāme piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena kimikāḷāya nadiyā tīraṃ tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā meghiyo kimikāḷāya nadiyā tīre jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno ambavanaṃ pāsādikaṃ ramaṇīyaṃ. Disvānassa etadahosi: "pāsādikaṃ vatidaṃ ambavanaṃ ramaṇīyaṃ, alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāya. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, āgaccheyyāhaṃ imaṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya jantugāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Jantugāme piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena kimikāḷāya nadiyā tīraṃ tenupasaṅkamiṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, bhante, kimikāḷāya nadiyā tīre jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno ambavanaṃ pāsādikaṃ ramaṇīyaṃ. Disvāna me etadahosi: 'pāsādikaṃ vatidaṃ ambavanaṃ ramaṇīyaṃ. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāya. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, āgaccheyyāhaṃ imaṃ ambavanaṃ padhānāyā'ti. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, gaccheyyāhaṃ taṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti. "Āgamehi tāva, meghiya. Ekakamhi tāva yāva aññopi koci bhikkhu āgacchatī"ti.

Dutiyampi kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "bhagavato, bhante, natthi kiñci uttari karaṇīyaṃ, natthi katassa paṭicayo. Mayhaṃ kho pana, bhante, atthi uttari karaṇīyaṃ, atthi katassa paṭicayo. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, gaccheyyāhaṃ taṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti. "Āgamehi tāva, meghiya, ekakamhi tāva yāva aññopi koci bhikkhu āgacchatī"ti.

Tatiyampi kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca: "bhagavato, bhante, natthi kiñci uttari karaṇīyaṃ, natthi katassa paṭicayo.

Mayhaṃ kho pana, bhante, atthi uttari karaṇīyaṃ, atthi katassa paṭicayo. Sace maṃ bhagavā anujāneyya, gaccheyyāhaṃ taṃ ambavanaṃ padhānāyā"ti. "Padhānanti kho, meghiya, vadamānaṃ kinti vadeyyāma. Yassadāni tvaṃ, meghiya, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena taṃ ambavanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ ambavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho āyasmato meghiyassa tasmiṃ ambavane viharantassa yebhuyyena tayo pāpakā akusalā vitakkā samudācaranti, seyyathidaṃ—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko. Atha kho āyasmato meghiyassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Saddhāya ca vatamhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā; atha ca panimehi tīhi pāpakehi akusalehi vitakkehi anvāsattā—kāmavitakkena, byāpādavitakkena, vihiṃsāvitakkenā"ti.

Atha kho āyasmā meghiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā meghiyo bhagavantaṃ etadavoca:

"Idha mayhaṃ, bhante, tasmiṃ ambavane viharantassa yebhuyyena tayo pāpakā akusalā vitakkā samudācaranti, seyyathidaṃ—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Saddhāya ca vatamhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā; atha ca panimehi tīhi pāpakehi akusalehi vitakkehi anvāsattā—kāmavitakkena, byāpādavitakkena, vihiṃsāvitakkenā'"ti.

"Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā pañca dhammā paripakkāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, meghiya, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ paṭhamo dhammo paripakkāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ dutiyo dhammo paripakkāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, meghiya, yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā

vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ tatiyo dhammo paripakkāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ catuttho dhammo paripakkāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, meghiya, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Aparipakkāya, meghiya, cetovimuttiyā ayaṃ pañcamo dhammo paripakkāya saṃvattati.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa: 'sīlavā bhavissati ... pe ... samādāya sikkhissati sikkhāpadesu'.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa: 'yāyaṃ kathā abhisallekhikā cetovivaraṇasappāyā, seyyathidaṃ—appicchakathā ... pe ... vimuttiñāṇadassanakathā, evarūpiyā kathāya nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhī'.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa: 'āraddhavīriyo viharissati ... pe ... anikkhittadhuro kusalesu dhammesu'.

Kalyāṇamittassetaṃ, meghiya, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa: 'paññavā bhavissati ... pe ... sammādukkhakkhayagāminiyā'. (5)

Tena ca pana, meghiya, bhikkhunā imesu pañcasu dhammesu patiṭṭhāya cattāro dhammā uttari bhāvetabbā—asubhā bhāvetabbā rāgassa pahānāya, mettā bhāvetabbā byāpādassa pahānāya, ānāpānassati bhāvetabbā vitakkupacchedāya, aniccasaññā bhāvetabbā asmimānasamugghātāya. Aniccasaññino, meghiya, anattasaññā saṇṭhāti. Anattasaññī asmimānasamugghātaṃ pāpuṇāti diṭṭheva dhamme nibbānan"ti. (6–9.)

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

35. Gāvīupamāsutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gāvī pabbateyyā bālā abyattā akhettaññū akusalā visame pabbate carituṃ. Tassā evamassa: 'yannūnāhaṃ agatapubbañceva disaṃ gaccheyyaṃ, akhāditapubbāni ca tiṇāni khādeyyaṃ, apītapubbāni ca pānīyāni piveyyan'ti. Sā purimaṃ pādaṃ na suppatiṭṭhitaṃ patiṭṭhāpetvā pacchimaṃ pādaṃ uddhareyya. Sā na ceva agatapubbaṃ disaṃ gaccheyya, na ca akhāditapubbāni tiṇāni khādeyya, na ca apītapubbāni pānīyāni piveyya; yasmiṃ cassā padese ṭhitāya evamassa: 'yannūnāhaṃ agatapubbañceva disaṃ gaccheyyaṃ, akhāditapubbāni ca tiṇāni khādeyyaṃ, apītapubbāni ca pānīyāni piveyyan'ti tañca padesaṃ na sotthinā paccāgaccheyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi sā, bhikkhave, gāvī pabbateyyā bālā abyattā akhettaññū akusalā visame pabbate carituṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu bālo abyatto akhettaññū akusalo vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; so taṃ nimittaṃ na āsevati na bhāveti na bahulīkaroti na svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. So na sakkoti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. So na sakkoti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharituṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu ubhato bhaṭṭho ubhato parihīno, seyyathāpi sā gāvī pabbateyyā bālā abyattā akhettaññū akusalā visame pabbate carituṃ'.

Seyyathāpi, bhikkhave, gāvī pabbateyyā paṇḍitā byattā khettaññū kusalā visame pabbate carituṃ. Tassā evamassa: 'yannūnāhaṃ agatapubbañceva disaṃ gaccheyyaṃ, akhāditapubbāni ca tiṇāni khādeyyaṃ, apītapubbāni ca pānīyāni piveyyan'ti. Sā purimaṃ pādaṃ suppatiṭṭhitaṃ patiṭṭhāpetvā pacchimaṃ pādaṃ uddhareyya. Sā agatapubbañceva disaṃ gaccheyya, akhāditapubbāni ca tiṇāni khādeyya, apītapubbāni ca pānīyāni piveyya. Yasmiṃ cassā padese ṭhitāya evamassa: 'yan-

nūnāhaṃ agatapubbañceva disaṃ gaccheyyaṃ, akhāditapubbāni ca tiṇāni khādeyyaṃ, apītapubbāni ca pānīyāni piveyyan'ti tañca padesaṃ sotthinā paccāgaccheyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi sā, bhikkhave, gāvī pabbateyyā paṇḍitā byattā khettaññū kusalā visame pabbate carituṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu paṇḍito byatto khettaññū kusalo vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. So dutiyaṃ jhānaṃ anabhihiṃsamāno vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihareyyaṃ sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeyyaṃ yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—upekkhako satimā sukhavihārīti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. So tatiyaṃ jhānaṃ anabhihiṃsamāno pītiyā ca virāgā ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. So catutthaṃ jhānaṃ anabhihiṃsamāno sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti. So ākāsānañcāyatanaṃ anabhihiṃsamāno sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti.

So viññāṇañcāyatanaṃ anabhihiṃsamāno sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇan’ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: ‘yannūnāhaṃ sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja vihareyyan’ti. So ākiñcaññāyatanaṃ anabhihiṃsamāno sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: ‘yannūnāhaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja vihareyyan’ti. So nevasaññānāsaññāyatanaṃ anabhihiṃsamāno sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svādhiṭṭhitaṃ adhiṭṭhāti.

Tassa evaṃ hoti: ‘yannūnāhaṃ sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja vihareyyan’ti. So saññāvedayitanirodhaṃ anabhihiṃsamāno sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhu taṃ tadeva samāpattiṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi, tassa mudu cittaṃ hoti kammaññaṃ. Mudunā kammaññena cittena appamāṇo samādhi hoti subhāvito. So appamāṇena samādhinā subhāvitena yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ, ekopi hutvā bahudhā assaṃ, bahudhāpi hutvā eko assaṃ … pe … yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan’ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘dibbāya sotadhātuyā … pe … sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: ‘parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ, sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītamohaṃ vā cittaṃ … saṅkhittaṃ vā cittaṃ … vikkhittaṃ vā cittaṃ

... mahaggataṃ vā cittaṃ ... amahaggataṃ vā cittaṃ ... sauttaraṃ vā cittaṃ ... anuttaraṃ vā cittaṃ ... samāhitaṃ vā cittaṃ ... asamāhitaṃ vā cittaṃ ... vimuttaṃ vā cittaṃ ... avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ— ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane.

So sace ākaṅkhati: 'āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati sati āyatane"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

20. Velāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Api nu te, gahapati, kule dānaṃ dīyatī"ti? "Dīyati me, bhante, kule dānaṃ; tañca kho lūkhaṃ kaṇājakaṃ biḷaṅgadutiyan"ti. "Lūkhañcepi, gahapati, dānaṃ deti paṇītaṃ vā; tañca asakkaccaṃ deti, acittīkatvā deti, asahatthā deti, apaviddhaṃ deti, anāgamanadiṭṭhiko deti. Yattha yattha tassa tassa dānassa vipāko nibbattati, na uḷārāya bhattabhogāya cittaṃ namati, na uḷārāya vatthabhogāya cittaṃ namati, na uḷārāya yānabhogāya cittaṃ namati, na uḷāresu pañcasu kāmaguṇesu bhogāya cittaṃ namati. Yepissa te honti puttāti vā dārāti vā dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi na sussūsanti na sotaṃ odahanti na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, gahapati, hoti asakkaccaṃ katānaṃ kammānaṃ vipāko.

Lūkhañcepi, gahapati, dānaṃ deti paṇītaṃ vā; tañca sakkaccaṃ

deti, cittīkatvā deti, sahatthā deti, anapaviddhaṃ deti, āgamanadiṭṭhiko deti. Yattha yattha tassa tassa dānassa vipāko nibbattati, uḷārāya bhattabhogāya cittaṃ namati, uḷārāya vatthabhogāya cittaṃ namati, uḷārāya yānabhogāya cittaṃ namati, uḷāresu pañcasu kāmaguṇesu bhogāya cittaṃ namati. Yepissa te honti puttāti vā dārāti vā dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi sussūsanti sotaṃ odahanti aññā cittaṃ upaṭṭhapenti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, gahapati, hoti sakkaccaṃ katānaṃ kammānaṃ vipāko.

Bhūtapubbaṃ, gahapati, velāmo nāma brāhmaṇo ahosi. So evarūpaṃ dānaṃ adāsi mahādānaṃ. Caturāsīti suvaṇṇapātisahassāni adāsi rūpiyapūrāni, caturāsīti rūpiyapātisahassāni adāsi suvaṇṇapūrāni, caturāsīti kaṃsapātisahassāni adāsi hiraññapūrāni, caturāsīti hatthisahassāni adāsi sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālappaṭicchannāni, caturāsīti rathasahassāni adāsi sīhacammaparivārāni byagghacammaparivārāni dīpicammaparivārāni paṇḍukambalaparivārāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālappaṭicchannāni, caturāsīti dhenusahassāni adāsi dukūlasandhanāni kaṃsūpadhāraṇāni, caturāsīti kaññāsahassāni adāsi āmuttamaṇikuṇḍalāyo, caturāsīti pallaṅkasahassāni adāsi gonakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimigapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni, caturāsīti vatthakoṭisahassāni adāsi khomasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ, ko pana vādo annassa pānassa khajjassa bhojjassa leyyassa peyyassa, najjo maññe vissandanti.

Siyā kho pana te, gahapati, evamassa: 'añño nūna tena samayena velāmo brāhmaṇo ahosi, so taṃ dānaṃ adāsi mahādānan'ti. Na kho panetaṃ, gahapati, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Ahaṃ tena samayena velāmo brāhmaṇo ahosiṃ. Ahaṃ taṃ dānaṃ adāsiṃ mahādānaṃ. Tasmiṃ kho pana, gahapati, dāne na koci dakkhiṇeyyo ahosi, na taṃ koci dakkhiṇaṃ visodheti.

Yaṃ, gahapati, velāmo brāhmaṇo dānaṃ adāsi mahādānaṃ, yo cekaṃ diṭṭhisampannaṃ bhojeyya, idaṃ tato mahapphalataraṃ.

() Yo ca sataṃ diṭṭhisampannānaṃ bhojeyya, yo cekaṃ sakadāgāmiṃ bhojeyya, idaṃ tato mahapphalataraṃ.

() Yo ca sataṃ sakadāgāmīnaṃ bhojeyya, yo cekaṃ anāgāmiṃ bho-

jeyya ... pe ... yo ca sataṃ anāgāmīnaṃ bhojeyya, yo cekaṃ arahantaṃ bhojeyya ... pe ... yo ca sataṃ arahantānaṃ bhojeyya, yo cekaṃ paccekabuddhaṃ bhojeyya ... pe ... yo ca sataṃ paccekabuddhānaṃ bhojeyya, yo ca tathāgataṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ bhojeyya ... pe ... yo ca buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ bhojeyya ... pe ... yo ca cātuddisaṃ saṃghaṃ uddissa vihāraṃ kārāpeyya ... pe ... yo ca pasannacitto buddhañca dhammañca saṃghañca saraṇaṃ gaccheyya ... pe ... yo ca pasannacitto sikkhāpadāni samādiyeyya—pāṇātipātā veramaṇiṃ, adinnādānā veramaṇiṃ, kāmesumicchācārā veramaṇiṃ, musāvādā veramaṇiṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiṃ, yo ca antamaso gandhohanamattampi mettacittaṃ bhāveyya, () idaṃ tato mahapphalataraṃ.

Yañca, gahapati, velāmo brāhmaṇo dānaṃ adāsi mahādānaṃ, yo cekaṃ diṭṭhisampannaṃ bhojeyya ... yo ca sataṃ diṭṭhisampannānaṃ bhojeyya, yo cekaṃ sakadāgāmiṃ bhojeyya ... yo ca sataṃ sakadāgāmīnaṃ bhojeyya, yo cekaṃ anāgāmiṃ bhojeyya ... yo ca sataṃ anāgāmīnaṃ bhojeyya, yo cekaṃ arahantaṃ bhojeyya ... yo ca sataṃ arahantānaṃ bhojeyya, yo cekaṃ paccekabuddhaṃ bhojeyya ... yo ca sataṃ paccekabuddhānaṃ bhojeyya, yo ca tathāgataṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ bhojeyya ... yo ca buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ bhojeyya, yo ca cātuddisaṃ saṅghaṃ uddissa vihāraṃ kārāpeyya ... yo ca pasannacitto buddhañca dhammañca saṅghañca saraṇaṃ gaccheyya, yo ca pasannacitto sikkhāpadāni samādiyeyya—pāṇātipātā veramaṇiṃ ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiṃ, yo ca antamaso gandhohanamattampi mettacittaṃ bhāveyya, yo ca accharāsaṅghātamattampi aniccasaññaṃ bhāveyya, idaṃ tato mahapphalataran"ti.

Dasamaṃ.

Sīhanādavaggo dutiyo.

Nādo saupādiseso ca, koṭṭhikena samiddhinā; Gaṇḍasaññā kulaṃ mettā, devatā velāmena cāti.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

22. Assakhaḷuṅkasutta

"Tayo ca, bhikkhave, assakhaḷuṅke desessāmi tayo ca purisakhaḷuṅke

tayo ca assaparasse tayo ca purisaparasse tayo ca bhadde assājānīye tayo ca bhadde purisājānīye. Taṃ suṇātha. ()

Katame ca, bhikkhave, tayo assakhaḷuṅkā? Idha, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko javasampanno hoti, na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca, na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco assakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo assakhaḷuṅkā.

Katame ca, bhikkhave, tayo purisakhaḷuṅkā? Idha, bhikkhave, ekacco purisakhaḷuṅko javasampanno hoti, na vaṇṇasampanno, na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca, na ārohapariṇāhasampanno. Idha pana, bhikkhave, ekacco purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno hoti, na vaṇṇasampanno na ārohapariṇāhasampanno? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho saṃsādeti, no vissajjeti. Idamassa na vaṇṇasmiṃ vadāmi. Na kho pana lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa na ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno hoti, na vaṇṇasampanno na ārohapariṇāhasampanno.

Kathañca, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca, na ārohapariṇāhasampanno? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Na kho pana lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa na ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca, na ārohapariṇāhasampanno.

Kathañca, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Lābhī kho pana hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisakhaḷuṅko javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo purisakhaḷuṅkā.

Katame ca, bhikkhave, tayo assaparassā? Idha, bhikkhave, ekacco assaparasso ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo assaparassā.

Katame ca, bhikkhave, tayo purisaparassā? Idha, bhikkhave, ekacco purisaparasso ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, purisaparasso ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca? Idha, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Lābhī kho pana hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, purisaparasso javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo purisaparassā.

Katame ca, bhikkhave, tayo bhaddā assājānīyā? Idha, bhikkhave, ekacco bhaddo assājānīyo ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo bhaddā assājānīyā.

Katame ca, bhikkhave, tayo bhaddā purisājānīyā? Idha, bhikkhave, ekacco bhaddo purisājānīyo ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca.

Kathañca, bhikkhave, bhaddo purisājānīyo ... pe ... javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca? Idha, bhikkhave,

bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Idamassa javasmiṃ vadāmi. Abhidhamme kho pana abhivinaye pañhaṃ puṭṭho vissajjeti, no saṃsādeti. Idamassa vaṇṇasmiṃ vadāmi. Lābhī kho pana hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Idamassa ārohapariṇāhasmiṃ vadāmi. Evaṃ kho, bhikkhave, bhaddo purisājānīyo javasampanno ca hoti vaṇṇasampanno ca ārohapariṇāhasampanno ca. Ime kho, bhikkhave, tayo bhaddā purisājānīyā"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

65. Kāmaguṇasutta

"Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

43. Kāyasakkhīsutta

"'Kāyasakkhī, kāyasakkhī'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, kāyasakkhī vutto bhagavatā"ti?

Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yathā yathā ca tadāyatanaṃ tathā tathā naṃ kāyena phusitvā viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, kāyasakkhī vutto bhagavatā pariyāyena. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yathā yathā ca tadāyatanaṃ tathā tathā naṃ kāyena phusitvā viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, kāyasakkhī vutto bhagavatā pariyāyena. (2–4.)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā

paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Yathā yathā ca tadāyatanaṃ tathā tathā naṃ kāyena phusitvā viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, kāyasakkhī vutto bhagavatā pariyāyena ... pe .... (5–8.)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Yathā yathā ca tadāyatanaṃ tathā tathā naṃ kāyena phusitvā viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, kāyasakkhī vutto bhagavatā nippariyāyenā”ti. (9)

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

36. Jhānasutta

“Paṭhamampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; dutiyampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; tatiyampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; catutthampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; ākāsānañcāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; viññāṇañcāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; ākiñcaññāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; nevasaññānāsaññāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi; saññāvedayitanirodhampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmi.

‘Paṭhamampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī’ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: ‘etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan’ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ

saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā.

Seyyathāpi, bhikkhave, issāso vā issāsantevāsī vā tiṇapurisarūpake vā mattikāpuñje vā yoggaṃ karitvā, so aparena samayena dūrepātī ca hoti akkhaṇavedhī ca mahato ca kāyassa padāletā; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. 'Paṭhamampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Dutiyampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya ... pe ... tatiyampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya ... pe ... 'catutthampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvat-

tidhammo tasmā lokā.

Seyyathāpi, bhikkhave, issāso vā issāsantevāsī vā tiṇapurisarūpake vā mattikāpuñje vā yoggaṃ karitvā, so aparena samayena dūrepātī ca hoti akkhaṇavedhī ca mahato ca kāyassa padāletā; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ ... pe ... anāvattidhammo tasmā lokā. 'Catutthampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Ākāsānañcāyatanampāhaṃ, bhikkhave, jhānaṃ nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā.

Seyyathāpi, bhikkhave, issāso vā issāsantevāsī vā tiṇapurisarūpake vā mattikāpuñje vā yoggaṃ karitvā, so aparena samayena dūrepātī ca hoti akkhaṇavedhī ca mahato ca kāyassa padāletā; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ ... pe ... anāvattidhammo tasmā lokā. 'Ākāsānañcāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Viññāṇañcāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya ... pe ... ākiñcaññāyatanampāhaṃ, bhikkhave, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti

kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā.

Seyyathāpi, bhikkhave, issāso vā issāsantevāsī vā tiṇapurisarūpake vā mattikāpuñje vā yoggaṃ karitvā, so aparena samayena dūrepātī ca hoti akkhaṇavedhī ca mahato ca kāyassa padāletā; evamevaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. 'Ākiñcaññāyatanampāhaṃ, nissāya āsavānaṃ khayaṃ vadāmī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Iti kho, bhikkhave, yāvatā saññāsamāpatti tāvatā aññāpaṭivedho. Yāni ca kho imāni, bhikkhave, nissāya dve āyatanāni—nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti ca saññāvedayitanirodho ca, jhāyīhete, bhikkhave, samāpattikusalehi samāpattivuṭṭhānakusalehi samāpajjitvā vuṭṭhahitvā sammā akkhātabbānīti vadāmī"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

8. Sajjhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho sajjho paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sajjho paribbājako bhagavantaṃ etadavoca:

"Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ bhagavā idheva rājagahe viharāmi giribbaje. Tatra me, bhante, bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yo so, sajjha, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so pañca ṭhānāni ajjhācarituṃ—abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme paribhuñjituṃ seyyathāpi pubbe agāriyabhūto'ti. Kacci metaṃ, bhante, bhagavato sussutaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritan"ti?

"Taggha te etaṃ, sajjha, sussutaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ. Pubbe cāhaṃ, sajjha, etarahi ca evaṃ vadāmi: 'yo so bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so nava ṭhānāni ajjhācarituṃ—abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ ... pe ... abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme paribhuñjituṃ seyyathāpi pubbe agāriyabhūto, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu buddhaṃ paccakkhātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu dhammaṃ paccakkhātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu saṅghaṃ paccakkhātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sikkhaṃ paccakkhātuṃ'. Pubbe cāhaṃ, sajjha, etarahi ca evaṃ vadāmi: 'yo so bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so imāni nava ṭhānāni ajjhācaritun'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

46. Sandiṭṭhikadhammasutta

"'Sandiṭṭhiko dhammo, sandiṭṭhiko dhammo'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, sandiṭṭhiko dhammo vutto bhagavatā"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sandiṭṭhiko dhammo vutto bhagavatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ettāvatāpi kho, āvuso, sandiṭṭhiko dhammo vutto bhagavatā nippariyāyenā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

15. Gaṇḍasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṇḍo anekavassagaṇiko. Tassassu gaṇḍassa nava vaṇamukhāni nava abhedanamukhāni. Tato yaṃ kiñci paggharеyya—asuciyeva paggharеyya, duggandhaṃyeva paggharеyya, jegucchiyaṃyeva paggharеyya; yaṃ kiñci pasaveyya—asuciyeva pasaveyya, duggandhaṃyeva pasaveyya, jegucchiyaṃyeva pasaveyya.

Gaṇḍoti kho, bhikkhave, imassetaṃ cātumahābhūtikassa kāyassa adhivacanaṃ mātāpettikasambhavassa odanakummāsūpacayassa aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammassa. Tassassu gaṇḍassa nava vaṇamukhāni nava abhedanamukhāni. Tato yaṃ kiñci paggharati—asuciyeva paggharati, duggandhaṃyeva paggharati, jegucchiyaṃyeva paggharati; yaṃ kiñci pasavati—asuciyeva pasavati, duggandhaṃyeva pasavati, jegucchiyaṃyeva pasavati. Tasmātiha, bhikkhave, imasmiṃ kāye nibbindathā"ti.

Pañcamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

45. Ubhatobhāgavimuttasutta

"'Ubhatobhāgavimutto, ubhatobhāgavimutto'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, ubhatobhāgavimutto vutto bhagavatā"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yathā yathā ca tadāyatanaṃ tathā tathā naṃ kāyena phusitvā viharati, paññāya ca naṃ pajānāti. Ettāvatāpi kho, āvuso, ubhatobhāgavimutto vutto bhagavatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Yathā yathā ca tadāyatanaṃ tathā tathā naṃ kāyena phusitvā viharati, paññāya ca naṃ pajānāti. Ettāvatāpi kho, āvuso, ubhatobhāgavimutto vutto bhagavatā nippariyāyenā"ti.

Catutthaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

42. Sambādhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho āyasmā udāyī yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā udāyī āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "vuttamidaṃ, āvuso, pañcālacaṇḍena devaputtena:

'Sambādhe gataṃ okāsaṃ, Avidvā bhūrimedhaso; Yo jhānamabujjhi buddho, Paṭilīnanisabho munī'ti.

Katamo, āvuso, sambādho, katamo sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā"ti? "Pañcime, āvuso, kāmaguṇā sambādho vutto bhagavatā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, āvuso, pañca kāmaguṇā sambādho vutto bhagavatā.

Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha vitakkavicārā aniruddhā honti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso,

sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha pīti aniruddhā hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha upekkhāsukhaṃ aniruddhaṃ hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha rūpasaññā aniruddhā hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha ākāsānañcāyatanasaññā aniruddhā hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha viññāṇañcāyatanasaññā aniruddhā hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha ākiñcaññāyatanasaññā aniruddhā hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā pariyāyena. Tatrāpatthi sambādho. Kiñca tattha sambādho? Yadeva tattha nevasaññānāsaññāyatanasaññā aniruddhā hoti, ayamettha sambādho.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ

samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ettāvatāpi kho, āvuso, sambādhe okāsādhigamo vutto bhagavatā nippariyāyenā”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

54. Amatasutta

“‘Amataṃ, amatan’ti, āvuso, vuccati ....

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

21. Tiṭhānasutta

“Tīhi, bhikkhave, ṭhānehi uttarakurukā manussā deve ca tāvatiṃse adhiggaṇhanti jambudīpake ca manusse. Katamehi tīhi? Amamā, apariggahā, niyatāyukā, visesaguṇā—imehi kho, bhikkhave, tīhi ṭhānehi uttarakurukā manussā deve ca tāvatiṃse adhiggaṇhanti jambudīpake ca manusse.

Tīhi, bhikkhave, ṭhānehi devā tāvatiṃsā uttarakuruke ca manusse adhiggaṇhanti jambudīpake ca manusse. Katamehi tīhi? Dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena—imehi kho, bhikkhave, tīhi ṭhānehi devā tāvatiṃsā uttarakuruke ca manusse adhiggaṇhanti jambudīpake ca manusse.

Tīhi, bhikkhave, ṭhānehi jambudīpakā manussā uttarakuruke ca manusse adhiggaṇhanti deve ca tāvatiṃse. Katamehi tīhi? Sūrā, satimanto, idha brahmacariyavāso—imehi kho, bhikkhave, tīhi ṭhānehi jambudīpakā manussā uttarakuruke ca manusse adhiggaṇhanti deve ca tāvatiṃse”ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

52. Khemasutta

“‘Khemaṃ, kheman’ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, khemaṃ vuttaṃ bhagavatā”ti?

“Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, khemaṃ vuttaṃ bhaga-

vatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ettāvatāpi kho, āvuso, khemaṃ vuttaṃ bhagavatā nippariyāyenā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

62. Abhabbasutta

"Nava, bhikkhave, dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame nava? Rāgaṃ, dosaṃ, mohaṃ, kodhaṃ, upanāhaṃ, makkhaṃ, paḷāsaṃ, issaṃ, macchariyaṃ— ime kho, bhikkhave, nava dhamme appahāya abhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ.

Nava, bhikkhave, dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātuṃ. Katame nava? Rāgaṃ, dosaṃ, mohaṃ, kodhaṃ, upanāhaṃ, makkhaṃ, paḷāsaṃ, issaṃ, macchariyaṃ— ime kho, bhikkhave, nava dhamme pahāya bhabbo arahattaṃ sacchikātun"ti.

Ekādasamaṃ.

Khemavaggo paṭhamo.

Khemo ca amatañceva, Abhayaṃ passaddhiyena ca; Nirodho anupubbo ca, Dhammaṃ pahāya bhabbena cāti.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

50. Tadaṅganibbānasutta

"'Tadaṅganibbānaṃ, tadaṅganibbānan'ti, āvuso, vuccati ... pe ....

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

10. Rāgapeyyāla

94

"Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya nava dhammā bhāvetabbā. Katame nava? Paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ, ākāsānañcāyatanaṃ, viññāṇañcāyatanaṃ, ākiñcaññāyatanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ, saññāvedayitanirodho—rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime nava dhammā bhāvetabbā"ti.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

32. Anupubbavihārasutta

"Navayime, bhikkhave, anupubbavihārā. Katame nava? Paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ, ākāsānañcāyatanaṃ, viññāṇañcāyatanaṃ, ākiñcaññāyatanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ, saññāvedayitanirodho—ime kho, bhikkhave, nava anupubbavihārā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

40. Nāgasutta

"Yasmiṃ, bhikkhave, samaye āraññikassa nāgassa gocarapasutassa hatthīpi hatthiniyopi hatthikalabhāpi hatthicchāpāpi purato purato gantvā tiṇaggāni chindanti, tena, bhikkhave, āraññiko nāgo aṭṭīyati harāyati jigucchati. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye āraññikassa nāgassa gocarapasutassa hatthīpi hatthiniyopi hatthikalabhāpi hatthicchāpāpi obhaggobhaggaṃ sākhābhaṅgaṃ khādanti, tena, bhikkhave, āraññiko nāgo aṭṭīyati harāyati jigucchati. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye āraññikassa nāgassa ogāhaṃ otiṇṇassa hatthīpi hatthiniyopi hatthikalabhāpi hatthicchāpāpi purato purato gantvā soṇḍāya udakaṃ āloḷenti, tena, bhikkhave, āraññiko nāgo aṭṭīyati harāyati jigucchati. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye āraññikassa nāgassa ogāhā uttiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti, tena, bhikkhave, āraññiko nāgo aṭṭīyati harāyati jigucchati.

Tasmiṃ, bhikkhave, samaye āraññikassa nāgassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho etarahi ākiṇṇo viharāmi hatthīhi hatthinīhi hatthikalabhehi hatthicchāpehi. Chinnaggāni ceva tiṇāni khādāmi, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ khādanti, āvilāni ca pānīyāni pivāmi, ogāhā ca me uttiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti. Yannūnāhaṃ eko gaṇasmā vūpakaṭṭho vihareyyan'ti. So aparena samayena eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati, acchinnaggāni ceva tiṇāni khādati, obhaggobhaggañcassa sākhābhaṅgaṃ na khādanti, anāvilāni ca pānīyāni pivati, ogāhā cassa uttiṇṇassa na hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti.

Tasmiṃ, bhikkhave, samaye āraññikassa nāgassa evaṃ hoti: 'ahaṃ

kho pubbe ākiṇṇo vihāsiṃ hatthīhi hatthinīhi hatthikalabhehi hatthicchāpehi, chinnaggāni ceva tiṇāni khādiṃ, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ khādiṃsu, āvilāni ca pānīyāni apāyiṃ, ogāhā ca me uttiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo agamaṃsu. Sohaṃ etarahi eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharāmi, acchinnaggāni ceva tiṇāni khādāmi, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ na khādanti, anāvilāni ca pānīyāni pivāmi, ogāhā ca me uttiṇṇassa na hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchantī'ti. So soṇḍāya sākhābhaṅgaṃ bhañjitvā sākhābhaṅgena kāyaṃ parimajjitvā attamano soṇḍaṃ saṃharati.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye bhikkhu ākiṇṇo viharati bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi, tasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhussa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho etarahi ākiṇṇo viharāmi bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Yannūnāhaṃ eko gaṇasmā vūpakaṭṭho vihareyyan'ti. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So attamano soṇḍaṃ saṃharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So attamano soṇḍaṃ saṃharati.

Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ

upasampajja viharati. So attamano soṇḍaṃ saṃharati. Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. So attamano soṇḍaṃ saṃharatī"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

8. Sammappadhānavagga

73. Sikkhasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, sikkhādubbalyāni. Katamāni pañca? Pāṇātipāto ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca sikkhādubbalyāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sikkhādubbalyānaṃ pahānāya cattāro sammappadhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sikkhādubbalyānaṃ pahānāya ime cattāro sammappadhānā bhāvetabbā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

39. Devāsurasaṅgāmasutta

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, saṅgāme asurā jiniṃsu, devā parājayiṃsu. Parājitā ca, bhikkhave, devā apayiṃsuyeva uttarenābhimukhā,

abhiyiṃsu asurā. Atha kho, bhikkhave, devānaṃ etadahosi: 'abhiyanteva kho asurā. Yannūna mayaṃ dutiyampi asurehi saṅgāmeyyāmā'ti. Dutiyampi kho, bhikkhave, devā asurehi saṅgāmesuṃ. Dutiyampi kho, bhikkhave, asurāva jiniṃsu, devā parājayiṃsu. Parājitā ca, bhikkhave, devā apayiṃsuyeva uttarenābhimukhā, abhiyiṃsu asurā.

Atha kho, bhikkhave, devānaṃ etadahosi: 'abhiyanteva kho asurā. Yannūna mayaṃ tatiyampi asurehi saṅgāmeyyāmā'ti. Tatiyampi kho, bhikkhave, devā asurehi saṅgāmesuṃ. Tatiyampi kho, bhikkhave, asurāva jiniṃsu, devā parājayiṃsu. Parājitā ca, bhikkhave, devā bhītā devapuraṃyeva pavisiṃsu. Devapuragatānañca pana, bhikkhave, devānaṃ etadahosi: 'bhīruttānagatena kho dāni mayaṃ etarahi attanā viharāma akaraṇīyā asurehī'ti. Asurānampi, bhikkhave, etadahosi: 'bhīruttānagatena kho dāni devā etarahi attanā viharanti akaraṇīyā amhehī'ti.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, saṅgāme devā jiniṃsu, asurā parājayiṃsu. Parājitā ca, bhikkhave, asurā apayiṃsuyeva dakkhiṇenābhimukhā, abhiyiṃsu devā. Atha kho, bhikkhave, asurānaṃ etadahosi: 'abhiyanteva kho devā. Yannūna mayaṃ dutiyampi devehi saṅgāmeyyāmā'ti. Dutiyampi kho, bhikkhave, asurā devehi saṅgāmesuṃ. Dutiyampi kho, bhikkhave, devā jiniṃsu, asurā parājayiṃsu. Parājitā ca, bhikkhave, asurā apayiṃsuyeva dakkhiṇenābhimukhā, abhiyiṃsu devā.

Atha kho, bhikkhave, asurānaṃ etadahosi: 'abhiyanteva kho devā. Yannūna mayaṃ tatiyampi devehi saṅgāmeyyāmā'ti. Tatiyampi kho, bhikkhave, asurā devehi saṅgāmesuṃ. Tatiyampi kho, bhikkhave, devā jiniṃsu, asurā parājayiṃsu. Parājitā ca, bhikkhave, asurā bhītā asurapuraṃyeva pavisiṃsu. Asurapuragatānañca pana, bhikkhave, asurānaṃ etadahosi: 'bhīruttānagatena kho dāni mayaṃ etarahi attanā viharāma akaraṇīyā devehī'ti. Devānampi, bhikkhave, etadahosi: 'bhīruttānagatena kho dāni asurā etarahi attanā viharanti akaraṇīyā amhehī'ti.

Evamevaṃ kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhussa evaṃ hoti: 'bhīruttānagatena kho dānāhaṃ

etarahi attanā viharāmi akaraṇīyo mārassā'ti. Mārassāpi, bhikkhave, pāpimato evaṃ hoti: 'bhīruttānagatena kho dāni bhikkhu etarahi attanā viharati akaraṇīyo mayhan'ti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhussa evaṃ hoti: 'bhīruttānagatena kho dānāhaṃ etarahi attanā viharāmi akaraṇīyo mārassā'ti. Mārassāpi, bhikkhave, pāpimato evaṃ hoti: 'bhīruttānagatena kho dāni bhikkhu etarahi attanā viharati, akaraṇīyo mayhan'ti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu antamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato tiṇṇo loke visattikan'ti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu antamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato tiṇṇo loke visattikan'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

23. Taṇhāmūlakasutta

"Nava, bhikkhave, taṇhāmūlake dhamme desessāmi, taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, nava taṇhāmūlakā dhammā? Taṇhaṃ paṭicca pariyesanā, pariyesanaṃ paṭicca lābho, lābhaṃ paṭicca vinicchayo, vinicchayaṃ paṭicca chandarāgo, chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānaṃ, ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho, pariggahaṃ paṭicca macchariyaṃ, macchariyaṃ paṭicca ārakkho, ārakkhādhikaraṇaṃ daṇḍādānaṃ satthādānaṃ kalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pā-

pakā akusalā dhammā sambhavanti. Ime kho, bhikkhave, nava taṇhāmūlakā dhammā”ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

10. Rāgapeyyāla

95–112

“Rāgassa, bhikkhave, pariññāya ... pe ... parikkhayāya ... pe ... pahānāya ... pe ... khayāya ... pe ... vayāya ... pe ... virāgāya ... pe ... nirodhāya ... pe ... cāgāya ... pe ... paṭinissaggāya ... pe ... ime nava dhammā bhāvetabbā”.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

18. Navaṅguposathasutta

“Navahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato uposatho upavuttho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro. Kathaṃ upavuttho ca, bhikkhave, navahaṅgehi samannāgato uposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘yāvajīvaṃ arahanto pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭiviratā nihitadaṇḍā nihitasatthā lajjī dayāpannā sabbapāṇabhūtahitānukampino viharanti; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharāmi. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi; uposatho ca me upavuttho bhavissatī’ti. Iminā paṭhamena aṅgena samannāgato hoti ... pe .... (1–7.)

‘Yāvajīvaṃ arahanto uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsaya paṭiviratā nīcaseyyaṃ kappenti—mañcake vā tiṇasanthārake vā; ahampajja imañca rattiṃ imañca divasaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ pahāya uccāsayanamahāsayanā paṭivirato nīcaseyyaṃ kappemi—mañcake vā tiṇasanthārake vā. Imināpaṅgena arahataṃ anukaromi; uposatho ca me upavuttho bhavissatī’ti. Iminā aṭṭhamena aṅgena samannāgato hoti. (8)

Mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Im-

inā navamena aṅgena samannāgato hoti. (9)

Evaṃ upavuttho kho, bhikkhave, navahaṅgehi samannāgato upposatho mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

48. Nibbānasutta

“‘Nibbānaṃ, nibbānan’ti, āvuso, vuccati ... pe ....

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

53. Khemappattasutta

“‘Khemappatto, khemappatto’ti, āvuso, vuccati ....

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

38. Lokāyatikasutta

Atha kho dve lokāyatikā brāhmaṇā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te brāhmaṇā bhagavantaṃ etadavocuṃ:

“Pūraṇo, bho gotama, kassapo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: ‘carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan’ti. So evamāha: ‘ahaṃ anantena ñāṇena anantaṃ lokaṃ jānaṃ passaṃ viharāmī’ti. Ayampi, bho gotama, nigaṇṭho nāṭaputto sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: ‘carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan’ti. So evamāha: ‘ahaṃ anantena ñāṇena anantaṃ lokaṃ jānaṃ passaṃ viharāmī’ti. Imesaṃ, bho gotama, ubhinnaṃ ñāṇavādānaṃ ubhinnaṃ aññamaññaṃ vipaccanīkavādānaṃ ko saccaṃ āha ko musā”ti?

“Alaṃ, brāhmaṇā. Tiṭṭhatetaṃ: ‘imesaṃ ubhinnaṃ ñāṇavādānaṃ ubhinnaṃ aññamaññaṃ vipaccanīkavādānaṃ ko saccaṃ āha ko musā’ti. Dhammaṃ vo, brāhmaṇā, desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bho”ti kho te brāhmaṇā bhagavato

paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, brāhmaṇā, cattāro purisā catuddisā ṭhitā paramena javena ca samannāgatā paramena ca padavītihārena. Te evarūpena javena samannāgatā assu, seyyathāpi nāma daḷhadhammā dhanuggaho sikkhito katahattho katūpāsano lahukena asanena appakasirena tiriyaṃ tālacchāyaṃ atipāteyya; evarūpena ca padavītihārena, seyyathāpi nāma puratthimā samuddā pacchimo samuddo atha puratthimāya disāya ṭhito puriso evaṃ vadeyya: 'ahaṃ gamanena lokassa antaṃ pāpuṇissāmī'ti. So aññatreva asitapītakhāyitasāyitā aññatra uccārapassāvakammā aññatra niddākilamathapaṭivinodanā vassasatāyuko vassasatajīvī vassasataṃ gantvā appatvāva lokassa antaṃ antarā kālaṃ kareyya. Atha pacchimāya disāya ... pe ... atha uttarāya disāya ... atha dakkhiṇāya disāya ṭhito puriso evaṃ vadeyya: 'ahaṃ gamanena lokassa antaṃ pāpuṇissāmī'ti. So aññatreva asitapītakhāyitasāyitā aññatra uccārapassāvakammā aññatra niddākilamathapaṭivinodanā vassasatāyuko vassasatajīvī vassasataṃ gantvā appatvāva lokassa antaṃ antarā kālaṃ kareyya. Taṃ kissa hetu? Nāhaṃ, brāhmaṇā, evarūpāya sandhāvanikāya lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmi. Na cāhaṃ, brāhmaṇā, appatvāva lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmi.

Pañcime, brāhmaṇā, kāmaguṇā ariyassa vinaye lokoti vuccati. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā; sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā; ime kho, brāhmaṇā, pañca kāmaguṇā ariyassa vinaye lokoti vuccati.

Idha, brāhmaṇā, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇā, 'bhikkhu lokassa antamāgamma, lokassa ante viharati'. Tamaññe evamāhaṃsu: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti. Ahampi hi, brāhmaṇā, evaṃ vadāmi: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇā, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇā, 'bhikkhu lokassa an-

tamāgamma lokassa ante viharati'. Tamaññe evamāhaṃsu: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti. Ahampi hi, brāhmaṇā, evaṃ vadāmi: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇā, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇā, 'bhikkhu lokassa antamāgamma lokassa ante viharati'. Tamaññe evamāhaṃsu: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti. Ahampi hi, brāhmaṇā, evaṃ vadāmi: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇā, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ... sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati ... pe ... sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇā, 'bhikkhu lokassa antamāgamma lokassa ante viharati'. Tamaññe evamāhaṃsu: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti. Ahampi hi, brāhmaṇā, evaṃ vadāmi: 'ayampi lokapariyāpanno, ayampi anissaṭo lokamhā'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇā, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇā, 'bhikkhu lokassa antamāgamma lokassa ante viharati tiṇṇo loke visattikan'"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

47. Sandiṭṭhikanibbānasutta

"'Sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ, sandiṭṭhikaṃ nibbānan'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettāvatāpi kho, āvuso, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ vuttaṃ bhagavatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ

samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ettāvatāpi kho, āvuso, sandiṭṭhikaṃ nibbānaṃ vuttaṃ bhagavatā nippariyāyenā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

2. Sīhanādavagga

13. Koṭṭhikasutta

Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ samparāyavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ samparāyavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ sukhavedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ dukkhavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, sāriputta, 'yaṃ kammaṃ dukkhavedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ sukhavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ paripakkavedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ aparipakkavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ aparipakkavedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ paripakkavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ bahuvedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ appavedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso sāriputta, 'yaṃ kammaṃ appavedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ bahuvedanīyaṃ hotū'ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "No hidaṃ, āvuso".

“Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, ‘yaṃ kammaṃ vedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ avedanīyaṃ hotū’ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī”ti? “No hidaṃ, āvuso”.

“Kiṃ panāvuso sāriputta, ‘yaṃ kammaṃ avedanīyaṃ, taṃ me kammaṃ vedanīyaṃ hotū’ti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī”ti? “No hidaṃ, āvuso”.

“‘Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ samparāyavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ panāvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ samparāyavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ sukhavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ dukkhavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ panāvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ dukkhavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ sukhavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ paripakkavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ aparipakkavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ panāvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ aparipakkavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ paripakkavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ bahuvedanīyaṃ taṃ me kammaṃ appavedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ panāvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ appavedanīyaṃ taṃ me kammaṃ bahuvedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī’ti, iti puṭṭho samāno ‘no hidaṃ, āvuso’ti vadesi.

‘Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ vedanīyaṃ taṃ me

kammaṃ avedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti, iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi.

'Kiṃ panāvuso sāriputta, yaṃ kammaṃ avedanīyaṃ taṃ me kammaṃ vedanīyaṃ hotūti, etassa atthāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti, iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. Atha kimatthaṃ carahāvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"Yaṃ khvassa, āvuso, aññātaṃ adiṭṭhaṃ appattaṃ asacchikataṃ anabhisametaṃ, tassa ñāṇāya dassanāya pattiyā sacchikiriyāya abhisamayāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatīti. Kiṃ panassāvuso, aññātaṃ adiṭṭhaṃ appattaṃ asacchikataṃ anabhisametaṃ, yassa ñāṇāya dassanāya pattiyā sacchikiriyāya abhisamayāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatīti? 'Idaṃ dukkhan'ti khvassa, āvuso, aññātaṃ adiṭṭhaṃ appattaṃ asacchikataṃ anabhisametaṃ. Tassa ñāṇāya dassanāya pattiyā sacchikiriyāya abhisamayāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. 'Ayaṃ dukkhasamudayo'ti khvassa, āvuso ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodho'ti khvassa, āvuso ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti khvassa, āvuso, aññātaṃ adiṭṭhaṃ appattaṃ asacchikataṃ anabhisametaṃ. Tassa ñāṇāya dassanāya pattiyā sacchikiriyāya abhisamayāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Idaṃ khvassa, āvuso, aññātaṃ adiṭṭhaṃ appattaṃ asacchikataṃ anabhisametaṃ. Tassa ñāṇāya dassanāya pattiyā sacchikiriyāya abhisamayāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

68. Gatisutta

"Pañcimā, bhikkhave, gatiyo. Katamā pañca? Nirayo, tiracchānayoni, pettivisayo, manussā, devā—imā kho, bhikkhave, pañca gatiyo.

Imāsaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ gatīnaṃ pahānāya ... pe ... ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

9. Puggalasutta

"Navayime, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame nava? Arahā, arahattāya paṭipanno, anāgāmī, anāgāmipha-

lasacchikiriyāya paṭipanno, sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno, sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno, puthujjano—ime kho, bhikkhave, nava puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti.

Navamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

49. Parinibbānasutta

"'Parinibbānaṃ, parinibbānan'ti ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

8. Sammappadhānavagga

74–81. Nīvaraṇasuttādi

(Yathā satipaṭṭhānavagge tathā sammappadhānavasena vitthāretabbā.)

Aṅguttara Nikāya 9

9. Iddhipādavagga

83. Sikkhasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, sikkhādubbalyāni. Katamāni pañca? Pāṇātipāto ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca sikkhādubbalyāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sikkhādubbalyānaṃ pahānāya cattāro iddhipādā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sikkhādubbalyānaṃ pahānāya ime cattāro iddhipādā bhāvetabbā"ti.

Paṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

28. Dutiyaverasutta

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, catūhi ca sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Katamāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti? Yaṃ, bhikkhave, pāṇātipātī pāṇātipātapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, pāṇātipātā paṭivirato ... pe ... evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti.

Yaṃ, bhikkhave, adinnādāyī ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī surāmerayamajjapamādaṭṭhānapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato neva diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, na samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. Imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti.

Katamehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi ca catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

41. Tapussasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu viharati uruvelakappaṃ nāma mallānaṃ nigamo. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya uruvelakappaṃ piṇḍāya pāvisi. Uruvelakappe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "idheva tāva tvaṃ, ānanda, hohi, yāvāhaṃ mahāvanaṃ

ajjhogāhāmi divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahāvanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi.

Atha kho tapusso gahapati yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho tapusso gahapati āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Mayaṃ, bhante ānanda, gihī kāmabhogino kāmārāmā kāmaratā kāmasammuditā. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ gihīnaṃ kāmabhogīnaṃ kāmārāmānaṃ kāmaratānaṃ kāmasammuditānaṃ papāto viya khāyati, yadidaṃ nekkhammaṃ. Sutaṃ metaṃ, bhante, 'imasmiṃ dhammavinaye daharānaṃ daharānaṃ bhikkhūnaṃ nekkhamme cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato'. Tayidaṃ, bhante, imasmiṃ dhammavinaye bhikkhūnaṃ bahunā janena visabhāgo, yadidaṃ nekkhamman"ti.

"Atthi kho etaṃ, gahapati, kathāpābhataṃ bhagavantaṃ dassanāya. Āyāma, gahapati, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocessāma. Yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho tapusso gahapati āyasmato ānandassa paccassosi. Atha kho āyasmā ānando tapussena gahapatinā saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Ayaṃ, bhante, tapusso gahapati evamāha: 'mayaṃ, bhante ānanda, gihī kāmabhogino kāmārāmā kāmaratā kāmasammuditā, tesaṃ no, bhante, amhākaṃ gihīnaṃ kāmabhogīnaṃ kāmārāmānaṃ kāmaratānaṃ kāmasammuditānaṃ papāto viya khāyati, yadidaṃ nekkhammaṃ'. Sutaṃ metaṃ, bhante, 'imasmiṃ dhammavinaye daharānaṃ daharānaṃ bhikkhūnaṃ nekkhamme cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. Tayidaṃ, bhante, imasmiṃ dhammavinaye bhikkhūnaṃ bahunā janena visabhāgo yadidaṃ nekkhamman'"ti.

"Evametaṃ, ānanda, evametaṃ, ānanda. Mayhampi kho, ānanda, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etada-

hosi: 'sādhu nekkhammaṃ, sādhu paviveko'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, nekkhamme cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me nekkhamme cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'kāmesu kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, nekkhamme ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me nekkhamme cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ kāmesu ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me nekkhamme cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena kāmesu ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, nekkhamme cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, avitakke cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me avitakke cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'vitakkesu kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, avitakke ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me avitakke cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ vitakkesu ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, avitakke ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ,

ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me avitakke cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena vitakkesu ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, avitakke ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, avitakke cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihareyyaṃ sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeyyaṃ yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—upekkhako satimā sukhavihārīti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, nippītike cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me nippītike cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'pītiyā kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, nippītike ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me nippītike cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ pītiyā ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, nippītike ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me nippītike cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena pītiyā ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, nippītike ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, nippītike cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato pītisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me pītisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, adukkhamasukhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me adukkhamasukhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'upekkhāsukhe kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, adukkhamasukhe ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me adukkhamasukhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ upekkhāsukhe ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, adukkhamasukhe ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me adukkhamasukhe cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena upekkhāsukhe ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ adukkhamasukhe ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, adukkhamasukhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā "ananto ākāso"ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, ākāsānañcāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me ākāsānañcāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'rūpesu kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca abahulīkato, ākāsānañcāyatane

ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me ākāsānañcāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ rūpesu ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, ākāsānañcāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me ākāsānañcāyatane cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena rūpesu ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, ākāsānañcāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, ākāsānañcāyatane cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma "anantaṃ viññāṇan"ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, viññāṇañcāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me viññāṇañcāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ākāsānañcāyatane kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca abahulīkato, viññāṇañcāyatane ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me viññāṇañcāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ ākāsānañcāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, viññāṇañcāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me viññāṇañcāyatane cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena ākāsānañcāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, viññāṇañcāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa

mayhaṃ, ānanda, viññāṇañcāyatane cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma "natthi kiñcī"ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, ākiñcaññāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me ākiñcaññāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'viññāṇañcāyatane kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, ākiñcaññāyatane ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me ākiñcaññāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ viññāṇañcāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, ākiñcaññāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me ākiñcaññāyatane cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena viññāṇañcāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, ākiñcaññāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, ākiñcaññāyatane cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso ākiñ-

caññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo, yena me nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ākiñcaññāyatane kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, nevasaññānāsaññāyatane ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ ākiñcaññāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, nevasaññānāsaññāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena ākiñcaññāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, nevasaññānāsaññāyatane ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, ānanda, iminā vihārena viharato ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho. Seyyathāpi, ānanda, sukhino dukkhaṃ uppajjeyya yāvadeva ābādhāya; evamevassa me ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti. Svassa me hoti ābādho.

Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'yannūnāhaṃ nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja vihareyyan'ti. Tassa mayhaṃ, ānanda, saññāvedayitanirodhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'ko nu kho hetu, ko paccayo, yena me saññāvedayitanirodhe cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'? Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'nevasaññānāsaññāyatane kho me ādīnavo adiṭṭho, so ca me abahulīkato, saññāvedayitanirodhe ca ānisaṃso anadhigato, so ca me anāsevito. Tasmā me saññāvedayitanirodhe cittaṃ na pakkhandati

nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati etaṃ santanti passato'. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'sace kho ahaṃ nevasaññānāsaññāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulaṃ kareyyaṃ, saññāvedayitanirodhe ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseveyyaṃ, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me saññāvedayitanirodhe cittaṃ pakkhandeyya pasīdeyya santiṭṭheyya vimucceyya etaṃ santanti passato'. So kho ahaṃ, ānanda, aparena samayena nevasaññānāsaññāyatane ādīnavaṃ disvā taṃ bahulamakāsiṃ, saññāvedayitanirodhe ānisaṃsaṃ adhigamma tamāseviṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, saññāvedayitanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati etaṃ santanti passato. So kho ahaṃ, ānanda, sabbaso nevasaññānāsañ atanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharāmi, paññāya ca me disvā āsavā parikkhayaṃ agamaṃsu.

Yāvakīvañcāhaṃ, ānanda, imā nava anupubbavihārasamāpattiyo na evaṃ anulomapaṭilomaṃ samāpajjimpi vuṭṭhahimpi, neva tāvāhaṃ, ānanda, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca kho ahaṃ, ānanda, imā nava anupubbavihārasamāpattiyo evaṃ anulomapaṭilomaṃ samāpajjimpi vuṭṭhahimpi, athāhaṃ, ānanda, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me cetovimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo catuttho.

Dve vihārā ca nibbānaṃ, gāvī jhānena pañcamaṃ; Ānando brāhmaṇā devo, nāgena tapussena cāti.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

33. Anupubbavihārasamāpattisutta

"Navayimā, bhikkhave, anupubbavihārasamāpattiyo desessāmi, taṃ suṇātha ... pe ... katamā ca, bhikkhave, nava anupubbavihārasamāpattiyo? Yattha kāmā nirujjhanti, ye ca kāme nirodhetvā nirodhetvā viharanti, 'addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā'ti vadāmi. 'Kattha kāmā nirujjhanti, ke ca kāme nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī'ti, iti yo

evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: ‘idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ettha kāmā nirujjhanti, te ca kāme nirodhetvā nirodhetvā viharantī’ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī ‘sādhū’ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; ‘sādhū’ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (1)

Yattha vitakkavicārā nirujjhanti, ye ca vitakkavicāre nirodhetvā nirodhetvā viharanti, ‘addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā’ti vadāmi. ‘Kattha vitakkavicārā nirujjhanti, ke ca vitakkavicāre nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī’ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: ‘idhāvuso, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; ettha vitakkavicārā nirujjhanti, te ca vitakkavicāre nirodhetvā nirodhetvā viharantī’ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī ‘sādhū’ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; ‘sādhū’ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (2)

Yattha pīti nirujjhati, ye ca pītiṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, ‘addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā’ti vadāmi. ‘Kattha pīti nirujjhati, ke ca pītiṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī’ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: ‘idhāvuso, bhikkhu pītiyā ca virāgā … pe … tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; ettha pīti nirujjhati, te ca pītiṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī’ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī ‘sādhū’ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; ‘sādhū’ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (3)

Yattha upekkhāsukhaṃ nirujjhati, ye ca upekkhāsukhaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, ‘addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā’ti vadāmi. ‘Kattha upekkhāsukhaṃ nirujjhati, ke ca upekkhāsukhaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī’ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: ‘idhāvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; ettha upekkhāsukhaṃ nirujjhati, te ca

upekkhāsukhaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī'ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (4)

Yattha rūpasaññā nirujjhati, ye ca rūpasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, 'addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā'ti vadāmi. 'Kattha rūpasaññā nirujjhati, ke ca rūpasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī'ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: 'idhāvuso, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettha rūpasaññā nirujjhati, te ca rūpasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī'ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (5)

Yattha ākāsānañcāyatanasaññā nirujjhati, ye ca ākāsānañcāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, 'addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā'ti vadāmi. 'Kattha ākāsānañcāyatanasaññā nirujjhati, ke ca ākāsānañcāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī'ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: 'idhāvuso, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettha ākāsānañcāyatanasaññā nirujjhati, te ca ākāsānañcāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī'ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (6)

Yattha viññāṇañcāyatanasaññā nirujjhati, ye ca viññāṇañcāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, 'addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā'ti vadāmi. 'Kattha viññāṇañcāyatanasaññā nirujjhati, ke ca viññāṇañcāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī'ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: 'idhāvuso, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettha viññāṇañcāyatanasaññā nirujjhati, te ca viññāṇañcāy-

atanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī'ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (7)

Yattha ākiñcaññāyatanasaññā nirujjhati, ye ca ākiñcaññāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, 'addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā'ti vadāmi. 'Kattha ākiñcaññāyatanasaññā nirujjhati, ke ca ākiñcaññāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī'ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: 'idhāvuso, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ettha ākiñcaññāyatanasaññā nirujjhati, te ca ākiñcaññāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī'ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (8)

Yattha nevasaññānāsaññāyatanasaññā nirujjhati, ye ca nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti, 'addhā te āyasmanto nicchātā nibbutā tiṇṇā pāraṅgatā tadaṅgenā'ti vadāmi. 'Kattha nevasaññānāsaññāyatanasaññā nirujjhati, ke ca nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharanti—ahametaṃ na jānāmi ahametaṃ na passāmī'ti, iti yo evaṃ vadeyya, so evamassa vacanīyo: 'idhāvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Ettha nevasaññānāsaññāyatanasaññā nirujjhati, te ca nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ nirodhetvā nirodhetvā viharantī'ti. Addhā, bhikkhave, asaṭho amāyāvī 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinandeyya anumodeyya; 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā namassamāno pañjaliko payirupāseyya. (9)

Imā kho, bhikkhave, nava anupubbavihārasamāpattiyo"ti.

Dutiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

6. Khemavagga

57. Abhayappattasutta

"'Abhayappatto, abhayappatto'ti, āvuso, vuccati ....

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

72. Cetasovinibandhasutta

"Pañcime, bhikkhave, cetasovinibandhā. Katame pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ paṭhamo cetasovinibandho.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāye avītarāgo hoti ... pe ... rūpe avītarāgo hoti ... yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati ... aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ pañcamo cetasovinibandho. Ime kho, bhikkhave, pañca cetasovinibandhā.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetasovinibandhānaṃ pahānāya cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ cetasovinibandhānaṃ pahānāya ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Dasamaṃ.

Satipaṭṭhānavaggo dutiyo.

Sikkhā nīvaraṇākāmā, Khandhā ca orambhāgiyā gati; Maccheraṃ uddhambhāgiyā aṭṭhamaṃ, Cetokhilā vinibandhāti.

Aṅguttara Nikāya 9

4. Mahāvagga

37. Ānandasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme.

Tatra kho āyasmā ānando bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Āyasmā ānando etadavoca:

"Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sambādhe okāsādhigamo anubuddho sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. Tadeva nāma cakkhuṃ bhavissati te rūpā tañcāyatanaṃ no paṭisaṃvedissati. Tadeva nāma sotaṃ bhavissati te saddā tañcāyatanaṃ no paṭisaṃvedissati. Tadeva nāma ghānaṃ bhavissati te gandhā tañcāyatanaṃ no paṭisaṃvedissati. Sāva nāma jivhā bhavissati te rasā tañcāyatanaṃ no paṭisaṃvedissati. Sova nāma kāyo bhavissati te phoṭṭhabbā tañcāyatanaṃ no paṭisaṃvedissatī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā udāyī āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "saññīmeva nu kho, āvuso ānanda, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedeti udāhu asaññī"ti? "Saññīmeva kho, āvuso, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedeti, no asaññī"ti.

"Kiṃsaññī panāvuso, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedetī"ti? "Idhāvuso, bhikkhu, sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Evaṃsaññīpi kho, āvuso, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedeti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Evaṃsaññīpi kho, āvuso, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedeti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Evaṃsaññīpi kho, āvuso, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedetīti.

Ekamidāhaṃ, āvuso, samayaṃ sākete viharāmi añjanavane migadāye. Atha kho, āvuso, jaṭilavāsikā bhikkhunī yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, āvuso, jaṭilavāsikā bhikkhunī maṃ etadavoca: 'yāyaṃ, bhante ānanda, samādhi na cābhinato na cāpanato na ca sasaṅkhāraniggayhavāritagato, vimuttattā ṭhito, ṭhitattā santusito, santusitattā no paritassati. Ayaṃ, bhante ānanda, samādhi kiṃphalo vutto bhagavatā'ti?

Evaṃ vutte, sohaṃ, āvuso, jaṭilavāsikaṃ bhikkhuniṃ etadavocaṃ: 'yāyaṃ, bhagini, samādhi na cābhinato na cāpanato na ca sasaṅkhāranig-

gayhavāritagato, vimuttattā ṭhito, ṭhitattā santusito, santusitattā no paritassati. Ayaṃ, bhagini, samādhi aññāphalo vutto bhagavatā'ti. Evaṃsaññīpi kho, āvuso, tadāyatanaṃ no paṭisaṃvedetī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

5. Sāmaññavagga

44. Paññāvimuttasutta

"'Paññāvimutto, paññāvimutto'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, paññāvimutto vutto bhagavatā"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, paññāya ca naṃ pajānāti. Ettāvatāpi kho, āvuso, paññāvimutto vutto bhagavatā pariyāyena ... pe ....

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti, paññāya ca naṃ pajānāti. Ettāvatāpi kho, āvuso, paññāvimutto vutto bhagavatā nippariyāyenā"ti.

Tatiyaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

1. Sambodhivagga

6. Sevanāsutta

Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi ... pe ... āyasmā sāriputto etadavoca:

"Puggalopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopi. Cīvarampi, āvuso, duvidhena veditabbaṃ—sevitabbampi asevitabbampi. Piṇḍapātopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopi. Senāsanampi, āvuso, duvidhena veditabbaṃ—sevitabbampi asevitabbampi. Gāmanigamopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopi. Janapadapadesopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopi.

'Puggalopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā puggalaṃ: 'imaṃ kho me puggalaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; ye ca kho me pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā te ca kasirena samudāgacchanti; yassa camhi

atthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito so ca me sāmaññattho na bhāvanāpāripūriṃ gacchatī'ti, tenāvuso, puggalena so puggalo rattibhāgaṃ vā divasabhāgaṃ vā saṅkhāpi anāpucchā pakkamitabbaṃ nānubandhitabbo.

Tattha yaṃ jaññā puggalaṃ: 'imaṃ kho me puggalaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; ye ca kho me pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā te ca appakasirena samudāgacchanti; yassa camhi atthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito so ca me sāmaññattho na bhāvanāpāripūriṃ gacchatī'ti, tenāvuso, puggalena so puggalo saṅkhāpi anāpucchā pakkamitabbaṃ nānubandhitabbo.

Tattha yaṃ jaññā puggalaṃ: 'imaṃ kho me puggalaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti; ye ca kho me pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā te ca kasirena samudāgacchanti; yassa camhi atthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito so ca me sāmaññattho bhāvanāpāripūriṃ gacchatī'ti, tenāvuso, puggalena so puggalo saṅkhāpi anubandhitabbo na pakkamitabbaṃ.

Tattha yaṃ jaññā puggalaṃ: 'imaṃ kho me puggalaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti; ye ca kho me pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā te ca appakasirena samudāgacchanti; yassa camhi atthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito so ca me sāmaññattho bhāvanāpāripūriṃ gacchatī'ti, tenāvuso, puggalena so puggalo yāvajīvaṃ anubandhitabbo na pakkamitabbaṃ api panujjamānena. 'Puggalopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Cīvarampi, āvuso, duvidhena veditabbaṃ—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā cīvaraṃ: 'idaṃ kho me cīvaraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpaṃ cīvaraṃ na sevitabbaṃ. Tattha yaṃ jaññā cīvaraṃ: 'idaṃ kho me cīvaraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpaṃ cīvaraṃ sevitabbaṃ. 'Cīvarampi, āvuso, duvidhena veditabbaṃ—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ

paṭicca vuttaṃ.

'Piṇḍapātopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā piṇḍapātaṃ: 'imaṃ kho me piṇḍapātaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo piṇḍapāto na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā piṇḍapātaṃ: 'imaṃ kho me piṇḍapātaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo piṇḍapāto sevitabbo. 'Piṇḍapātopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Senāsanampi, āvuso, duvidhena veditabbaṃ—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā senāsanaṃ: 'idaṃ kho me senāsanaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpaṃ senāsanaṃ na sevitabbaṃ. Tattha yaṃ jaññā senāsanaṃ: 'idaṃ kho me senāsanaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpaṃ senāsanaṃ sevitabbaṃ. 'Senāsanampi, āvuso, duvidhena veditabbaṃ—sevitabbampi asevitabbampī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Gāmanigamopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā gāmanigamaṃ: 'imaṃ kho me gāmanigamaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo gāmanigamo na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā gāmanigamaṃ: 'imaṃ kho me gāmanigamaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo gāmanigamo sevitabbo. 'Gāmanigamopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Janapadapadesopi, āvuso, duvidhena veditabbo—sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā janapadapadesaṃ: 'imaṃ kho me janapadapadesaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī'ti, evarūpo janapadapadeso na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā janapadapadesaṃ: 'imaṃ kho me janapadapadesaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evarūpo janapadapadeso

sevitabbo. 'Janapadapadesopi, āvuso, duvidhena veditabbo— sevitabbopi asevitabbopī'ti, iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

3. Sattāvāsavagga

27. Paṭhamaverasutta

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Yato kho, gahapati, ariyasāvakassa pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, catūhi ca sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti.

Katamāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti? Yaṃ, gahapati, pāṇātipātī pāṇātipātapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, pāṇātipātā paṭivirato neva diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, na samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Pāṇātipātā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. (1)

Yaṃ, gahapati, adinnādāyī ... pe ... kāmesumicchācārī ... musāvādī ... surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī surāmerayamajjapamādaṭṭhānapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato neva diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, na samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, na cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. (4–5.)

Imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti.

"Katamehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti? Idha, gahapati, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato

lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. (6)

Dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. (7)

Saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho; yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. (8)

Ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti. (9)

Yato kho, gahapati, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi ca catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Sattamaṃ.

Aṅguttara Nikāya 9

7. Satipaṭṭhānavagga

63. Sikkhādubbalyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, sikkhādubbalyāni. Katamāni pañca? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ— imāni kho, bhikkhave, pañca sikkhādubbalyāni.

Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sikkhādubbalyānaṃ pahānāya cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ sikkhādubbalyānaṃ pahānāya ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Paṭhamaṃ.

14. Santhāravagga

151

"Dveme, bhikkhave, santhārā. Katame dve? Āmisasanthāro ca dhammasanthāro ca. Ime kho, bhikkhave, dve santhārā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ santhārānaṃ yadidaṃ dhammasanthāro"ti.

152

"Dveme, bhikkhave, paṭisanthārā. Katame dve? Āmisapaṭisanthāro ca dhammapaṭisanthāro ca. Ime kho, bhikkhave, dve paṭisanthārā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ paṭisanthārānaṃ yadidaṃ dhammapaṭisanthāro"ti.

153

"Dvemā, bhikkhave, esanā. Katamā dve? Āmisesanā ca dhammesanā ca. Imā kho, bhikkhave, dve esanā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ esanānaṃ yadidaṃ dhammesanā"ti.

154

"Dvemā, bhikkhave, pariyesanā. Katamā dve? Āmisapariyesanā ca dhammapariyesanā ca. Imā kho, bhikkhave, dve pariyesanā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ pariyesanānaṃ yadidaṃ dhammapariyesanā"ti.

155

"Dvemā, bhikkhave, pariyeṭṭhiyo. Katamā dve? Āmisapariyeṭṭhi ca dhammapariyeṭṭhi ca. Imā kho, bhikkhave, dve pariyeṭṭhiyo. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ pariyeṭṭhīnaṃ yadidaṃ dhammapariyeṭṭhī"ti.

156

"Dvemā, bhikkhave, pūjā. Katamā dve? Āmisapūjā ca dhammapūjā ca. Imā kho, bhikkhave, dve pūjā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ pūjānaṃ yadidaṃ dhammapūjā"ti.

157

"Dvemāni, bhikkhave, ātitheyyāni. Katamāni dve? Āmisātitheyyañca dhammātitheyyañca. Imāni kho, bhikkhave, dve ātitheyyāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ ātitheyyānaṃ yadidaṃ dhammātitheyyan"ti.

158

"Dvemā, bhikkhave, iddhiyo. Katamā dve? Āmisiddhi ca dham-

middhi ca. Imā kho, bhikkhave, dve iddhiyo. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ iddhīnaṃ yadidaṃ dhammiddhī"ti.

159

"Dvemā, bhikkhave, vuddhiyo. Katamā dve? Āmisavuddhi ca dhammavuddhi ca. Imā kho, bhikkhave, dve vuddhiyo. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ vuddhīnaṃ yadidaṃ dhammavuddhī"ti.

160

"Dvemāni, bhikkhave, ratanāni. Katamāni dve? Āmisaratanañca dhammaratanañca. Imāni kho, bhikkhave, dve ratanāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ ratanānaṃ yadidaṃ dhammaratanan"ti.

161

"Dveme, bhikkhave, sannicayā. Katame dve? Āmisasannicayo ca dhammasannicayo ca. Ime kho, bhikkhave, dve sannicayā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sannicayānaṃ yadidaṃ dhammasannicayo"ti.

162

"Dvemāni, bhikkhave, vepullāni. Katamāni dve? Āmisavepullañca dhammavepullañca. Imāni kho, bhikkhave, dve vepullāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ vepullānaṃ yadidaṃ dhammavepullan"ti.

Santhāravaggo catuttho.

Aṅguttara Nikāya 2

11. Āsāduppajahavagga

118

"Dvemā, bhikkhave, āsā duppajahā. Katamā dve? Lābhāsā ca jīvitāsā ca. Imā kho, bhikkhave, dve āsā duppajahā"ti.

119

"Dveme, bhikkhave, puggalā dullabhā lokasmiṃ. Katame dve? Yo ca pubbakārī, yo ca kataññū katavedī. Ime kho, bhikkhave, dve puggalā dullabhā lokasmin"ti.

120

"Dveme, bhikkhave, puggalā dullabhā lokasmiṃ. Katame dve? Titto ca tappetā ca. Ime kho, bhikkhave, dve puggalā dullabhā lokasmin"ti.

121

"Dveme, bhikkhave, puggalā duttappayā. Katame dve? Yo ca lad-

dhaṃ laddhaṃ nikkhipati, yo ca laddhaṃ laddhaṃ vissajjeti. Ime kho, bhikkhave, dve puggalā duttappayā”ti.

122

“Dveme, bhikkhave, puggalā sutappayā. Katame dve? Yo ca laddhaṃ laddhaṃ na nikkhipati, yo ca laddhaṃ laddhaṃ na vissajjeti. Ime kho, bhikkhave, dve puggalā sutappayā”ti.

123

“Dveme, bhikkhave, paccayā rāgassa uppādāya. Katame dve? Subhanimittañca ayoniso ca manasikāro. Ime kho, bhikkhave, dve paccayā rāgassa uppādāyā”ti.

124

“Dveme, bhikkhave, paccayā dosassa uppādāya. Katame dve? Paṭighanimittañca ayoniso ca manasikāro. Ime kho, bhikkhave, dve paccayā dosassa uppādāyā”ti.

125

“Dveme, bhikkhave, paccayā micchādiṭṭhiyā uppādāya. Katame dve? Parato ca ghoso ayoniso ca manasikāro. Ime kho, bhikkhave, dve paccayā micchādiṭṭhiyā uppādāyā”ti.

126

“Dveme, bhikkhave, paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya. Katame dve? Parato ca ghoso, yoniso ca manasikāro. Ime kho, bhikkhave, dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyā”ti.

127

“Dvemā, bhikkhave, āpattiyo. Katamā dve? Lahukā ca āpatti, garukā ca āpatti. Imā kho, bhikkhave, dve āpattiyo”ti.

128

“Dvemā, bhikkhave, āpattiyo. Katamā dve? Duṭṭhullā ca āpatti, aduṭṭhullā ca āpatti. Imā kho, bhikkhave, dve āpattiyo”ti.

129

“Dvemā, bhikkhave, āpattiyo. Katamā dve? Sāvasesā ca āpatti, anavasesā ca āpatti. Imā kho, bhikkhave, dve āpattiyo”ti.

Āsāduppajahavaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 2

3. Bālavagga

“Dveme, bhikkhave, bālā. Katame dve? Yo ca accayaṃ accayato na passati, yo ca accayaṃ desentassa yathādhammaṃ nappaṭiggaṇhāti. Ime kho, bhikkhave, dve bālāti.

Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Katame dve? Yo ca accayaṃ accayato passati, yo ca accayaṃ desentassa yathādhammaṃ paṭiggaṇhāti. Ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā”ti.

22

“Dveme, bhikkhave, tathāgataṃ abbhācikkhanti. Katame dve? Duṭṭho vā dosantaro, saddho vā duggahitena. Ime kho, bhikkhave, dve tathāgataṃ abbhācikkhantī”ti.

23

“Dveme, bhikkhave, tathāgataṃ abbhācikkhanti. Katame dve? Yo ca abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, yo ca bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti. Ime kho, bhikkhave, dve tathāgataṃ abbhācikkhantīti.

Dveme, bhikkhave, tathāgataṃ nābbhācikkhanti. Katame dve? Yo ca abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, yo ca bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti. Ime kho, bhikkhave, dve tathāgataṃ nābbhācikkhantī”ti.

24

“Dveme, bhikkhave, tathāgataṃ abbhācikkhanti. Katame dve? Yo ca neyyatthaṃ suttantaṃ nītattho suttantoti dīpeti, yo ca nītatthaṃ suttantaṃ neyyattho suttantoti dīpeti. Ime kho, bhikkhave, dve tathāgataṃ abbhācikkhantī”ti.

25

“Dveme, bhikkhave, tathāgataṃ nābbhācikkhanti. Katame dve? Yo ca neyyatthaṃ suttantaṃ neyyattho suttantoti dīpeti, yo ca nītatthaṃ suttantaṃ nītattho suttantoti dīpeti. Ime kho, bhikkhave, dve tathāgataṃ nābbhācikkhantī”ti.

26

“Paṭicchannakammantassa, bhikkhave, dvinnaṃ gatīnaṃ aññatarā gati pāṭikaṅkhā— nirayo vā tiracchānayoni vāti.

Appaṭicchannakammantassa, bhikkhave, dvinnaṃ gatīnaṃ aññatarā gati pāṭikaṅkhā— devā vā manussā vā”ti.

27

“Micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, dvinnaṃ gatīnaṃ aññatarā gati pāṭikaṅkhā— nirayo vā tiracchānayoni vā”ti.

28

“Sammādiṭṭhikassa, bhikkhave, dvinnaṃ gatīnaṃ aññatarā gati pāṭikaṅkhā—devā vā manussā vā”ti.

29

“Dussīlassa, bhikkhave, dve paṭiggāhā—nirayo vā tiracchānayoni vā.

Sīlavato, bhikkhave, dve paṭiggāhā—devā vā manussā vā”ti.

30

“Dvāhaṃ, bhikkhave, atthavase sampassamāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi. Katame dve? Attano ca diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sampassamāno, pacchimañca janataṃ anukampamāno. Ime kho ahaṃ, bhikkhave, dve atthavase sampassamāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmī”ti.

31

“Dve me, bhikkhave, dhammā vijjābhāgiyā. Katame dve? Samatho ca vipassanā ca. Samatho, bhikkhave, bhāvito kamatthamanubhoti? Cittaṃ bhāvīyati. Cittaṃ bhāvitaṃ kamatthamanubhoti? Yo rāgo so pahīyati. Vipassanā, bhikkhave, bhāvitā kamatthamanubhoti? Paññā bhāvīyati. Paññā bhāvitā kamatthamanubhoti? Yā avijjā sā pahīyati. Rāgupakkiliṭṭhaṃ vā, bhikkhave, cittaṃ na vimuccati, avijjupakkiliṭṭhā vā paññā na bhāvīyati. Iti kho, bhikkhave, rāgavirāgā cetovimutti, avijjāvirāgā paññāvimuttī”ti.

Bālavaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 2

4. Samacittavagga

32

“Asappurisabhūmiñca vo, bhikkhave, desessāmi sappurisabhūmiñca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha. Bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Katamā ca, bhikkhave, asappurisabhūmi? Asappuriso, bhikkhave, akataññū hoti akatavedī. Asabbhi hetaṃ, bhikkhave, upaññātaṃ yadidaṃ akataññutā akataveditā. Kevalā esā, bhikkhave, asappurisabhūmi yadidaṃ akataññutā akataveditā. () Sappuriso ca kho, bhikkhave,

kataññū hoti katavedī. Sabbhi hetaṃ, bhikkhave, upaññātaṃ yadidaṃ kataññutā kataveditā. Kevalā esā, bhikkhave, sappurisabhūmi yadidaṃ kataññutā kataveditā"ti.

33

"Dvinnāhaṃ, bhikkhave, na suppatikāraṃ vadāmi. Katamesaṃ dvinnaṃ? Mātu ca pitu ca. Ekena, bhikkhave, aṃsena mātaraṃ parihareyya, ekena aṃsena pitaraṃ parihareyya vassasatāyuko vassasatajīvī so ca nesaṃ ucchādanaparimaddananhāpanasambāhanena. Te ca tattheva muttakarīsaṃ cajeyyuṃ, na tveva, bhikkhave, mātāpitūnaṃ kataṃ vā hoti paṭikataṃ vā. Imissā ca, bhikkhave, mahāpathaviyā pahūtarattaratanāya mātāpitaro issarādhipacce rajje patiṭṭhāpeyya, na tveva, bhikkhave, mātāpitūnaṃ kataṃ vā hoti paṭikataṃ vā. Taṃ kissa hetu? Bahukārā, bhikkhave, mātāpitaro puttānaṃ āpādakā posakā imassa lokassa dassetāro. Yo ca kho, bhikkhave, mātāpitaro assaddhe saddhāsampadāya samādapeti niveseti patiṭṭhāpeti, dussīle sīlasampadāya samādapeti niveseti patiṭṭhāpeti, maccharī cāgasampadāya samādapeti niveseti patiṭṭhāpeti, duppaññe paññāsampadāya samādapeti niveseti patiṭṭhāpeti, ettāvatā kho, bhikkhave, mātāpitūnaṃ katañca hoti paṭikatañcā"ti.

34

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃvādī bhavaṃ gotamo kimakkhāyī"ti? "Kiriyavādī cāhaṃ, brāhmaṇa, akiriyavādī cā"ti. "Yathākathaṃ pana bhavaṃ gotamo kiriyavādī ca akiriyavādī cā"ti?

"Akiriyaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, vadāmi kāyaduccaritassa vacīduccaritassa manoduccaritassa, anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ akiriyaṃ vadāmi. Kiriyañca kho ahaṃ, brāhmaṇa, vadāmi kāyasucaritassa vacīsucaritassa manosucaritassa, anekavihitānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ kiriyaṃ vadāmi. Evaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, kiriyavādī ca akiriyavādī cā"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

35

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavantaṃ etadavoca: "kati nu kho, bhante, loke dakkhiṇeyyā, kattha ca dānaṃ dātabban"ti? "Dve kho, gahapati, loke dakkhiṇeyyā—sekho ca asekho ca. Ime kho, gahapati, dve loke dakkhiṇeyyā, ettha ca dānaṃ dātabban"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sekho asekho ca imasmiṃ loke, Āhuneyyā yajamānānaṃ honti; Te ujjubhūtā kāyena, Vācāya uda cetasā; Khettaṃ taṃ yajamānānaṃ, Ettha dinnaṃ mahapphalan"ti.

36

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca: "ajjhattasaṃyojanañca, āvuso, puggalaṃ desessāmi bahiddhāsaṃyojanañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Katamo cāvuso, ajjhattasaṃyojano puggalo? Idhāvuso, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. So tato cuto āgāmī hoti, āgantā itthattaṃ. Ayaṃ vuccati, āvuso, ajjhattasaṃyojano puggalo āgāmī hoti, āgantā itthattaṃ.

Katamo cāvuso, bahiddhāsaṃyojano puggalo? Idhāvuso, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. So aññataraṃ santaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. So tato cuto anāgāmī hoti, anāgantā itthattaṃ. Ayaṃ vuccatāvuso, bahiddhāsaṃyojano puggalo anāgāmī hoti, anāgantā itthattaṃ.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati

sikkhāpadesu. So kāmānaṃyeva nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. So bhavānaṃyeva nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. So taṇhākkhayāya paṭipanno hoti. So lobhakkhayāya paṭipanno hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aññataraṃ devanikāyaṃ upapajjati. So tato cuto anāgāmī hoti, anāgantā itthattaṃ. Ayaṃ vuccatāvuso, bahiddhāsaṃyojano puggalo anāgāmī hoti, anāgantā itthattan"ti.

Atha kho sambahulā samacittā devatā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā devatā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "eso, bhante, āyasmā sāriputto pubbārāme migāramātupāsāde bhikkhūnaṃ ajjhattasaṃyojanañca puggalaṃ deseti bahiddhāsaṃyojanañca. Haṭṭhā, bhante, parisā. Sādhu, bhante, bhagavā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho bhagavā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evamevaṃ—jetavane antarahito pubbārāme migāramātupāsāde āyasmato sāriputtassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Āyasmāpi kho sāriputto bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca:

"Idha, sāriputta, sambahulā samacittā devatā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, sāriputta, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'eso, bhante, āyasmā sāriputto pubbārāme migāramātupāsāde bhikkhūnaṃ ajjhattasaṃyojanañca puggalaṃ deseti bahiddhāsaṃyojanañca. Haṭṭhā, bhante, parisā. Sādhu, bhante, bhagavā yena āyasmā sāriputto tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'ti. Tā kho pana, sāriputta, devatā dasapi hutvā vīsampi hutvā tiṃsampi hutvā cattālīsampi hutvā paññāsampi hutvā saṭṭhipi hutvā āraggakoṭinitudanamattepi tiṭṭhanti, na ca aññamaññaṃ byābādhenti. Siyā kho pana, sāriputta, evamassa: 'tattha nūna tāsaṃ devatānaṃ tathā cittaṃ bhāvitaṃ yena tā devatā dasapi hutvā vīsampi hutvā tiṃsampi hutvā cattālīsampi hutvā paññāsampi hutvā saṭṭhipi hutvā āraggakoṭinitudanamattepi tiṭṭhanti na ca aññamaññaṃ byābādhentī'ti. Na kho panetaṃ, sāriputta, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Idheva kho, sāriputta, tāsaṃ devatānaṃ tathā cittaṃ bhāvitaṃ, yena tā devatā dasapi hutvā ... pe ... na ca aññamaññaṃ byābādhenti.

Tasmātiha, sāriputta, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'santindriyā bhavissāma santamānasā'ti. Evañhi vo, sāriputta, sikkhitabbaṃ. 'Santindriyānañhi vo, sāriputta, santamānasānaṃ santaṃyeva kāyakammaṃ bhavissati santaṃ vacīkammaṃ santaṃ manokammaṃ. Santaṃyeva upahāraṃ upaharissāma sabrahmacārīsū'ti. 'Evañhi vo, sāriputta, sikkhitabbaṃ. Anassuṃ kho, sāriputta, aññatitthiyā paribbājakā ye imaṃ dhammapariyāyaṃ nāssosun'"ti.

37

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno varaṇāyaṃ viharati bhaddasāritīre. Atha kho ārāmadaṇḍo brāhmaṇo yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho ārāmadaṇḍo brāhmaṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho kaccāna, hetu ko paccayo yena khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatikāpi gahapatikehi vivadantī"ti? "Kāmarāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānahetu kho, brāhmaṇa, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatikāpi gahapatikehi vivadantī"ti.

"Ko pana, bho kaccāna, hetu ko paccayo yena samaṇāpi samaṇehi vivadantī"ti? "Diṭṭhirāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānahetu kho, brāhmaṇa, samaṇāpi samaṇehi vivadantī"ti.

"Atthi pana, bho kaccāna, koci lokasmiṃ yo imañceva kāmarāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto, imañca diṭṭhirāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto"ti? "Atthi, brāhmaṇa, lokasmiṃ yo imañceva kāmarāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto, imañca diṭṭhirāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto"ti.

"Ko pana so, bho kaccāna, lokasmiṃ yo imañceva kāmarāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto, imañca diṭṭhirāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto"ti? "Atthi, brāhmaṇa, puratthimesu janapadesu sāvatthī nāma nagaraṃ. Tattha so bhagavā etarahi viharati arahaṃ sammāsambuddho. So hi, brāhmaṇa, bhagavā imañceva kāmarāgābhinivesavinibandhapaliged-

hapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto, imañca diṭṭhirāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto”ti.

Evaṃ vutte, ārāmadaṇḍo brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇaṃ jāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

“Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Yo hi so bhagavā imañceva kāmarāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto, imañca diṭṭhirāgābhinivesavinibandhapaligedhapariyuṭṭhānajjhosānaṃ samatikkanto”ti.

“Abhikkantaṃ, bho kaccāna, abhikkantaṃ, bho kaccāna. Seyyathāpi, bho kaccāna, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya; andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhotā kaccānena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho kaccāna, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ kaccāno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

38

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno madhurāyaṃ viharati gundāvane. Atha kho kandarāyano brāhmaṇo yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ … pe … ekamantaṃ nisinno kho kandarāyano brāhmaṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: “sutaṃ metaṃ, bho kaccāna, ‘na samaṇo kaccāno brāhmaṇe jiṇṇe vuddhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī’ti. Tayidaṃ, bho kaccāna, tatheva? Na hi bhavaṃ kaccāno brāhmaṇe jiṇṇe vuddhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Tayidaṃ, bho kaccāna, na sampannamevā”ti.

“Atthi, brāhmaṇa, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena vuddhabhūmi ca akkhātā daharabhūmi ca. Vuddho cepi, brāhmaṇa, hoti āsītiko vā nāvutiko vā vassasatiko vā jātiyā, so ca kāme paribhuñjati kāmamajjhāvasati kāmapariḷāhena pariḍayhati kāmavitakkehi khajjati kāmapariyesanāya ussuko. Atha kho so bālo

na therotveva saṅkhyaṃ gacchati. Daharo cepi, brāhmaṇa, hoti yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā. So ca na kāme paribhuñjati na kāmamajjhāvasati, na kāmapariḷāhena pariḍayhati, na kāmavitakkehi khajjati, na kāmapariyesanāya ussuko. Atha kho so paṇḍito therotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti.

Evaṃ vutte, kandarāyano brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā daharānaṃ sataṃ bhikkhūnaṃ pāde sirasā vandati: "vuddhā bhavanto, vuddhabhūmiyaṃ ṭhitā. Daharā mayaṃ, daharabhūmiyaṃ ṭhitā"ti.

"Abhikkantaṃ, bho kaccāna ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ kaccāno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

39

"Yasmiṃ, bhikkhave, samaye corā balavanto honti, rājāno tasmiṃ samaye dubbalā honti. Tasmiṃ, bhikkhave, samaye rañño na phāsu hoti atiyātuṃ vā niyyātuṃ vā paccantime vā janapade anusaññātuṃ. Brāhmaṇagahapatikānampi tasmiṃ samaye na phāsu hoti atiyātuṃ vā niyyātuṃ vā bāhirāni vā kammantāni paṭivekkhituṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye pāpabhikkhū balavanto honti, pesalā bhikkhū tasmiṃ samaye dubbalā honti. Tasmiṃ, bhikkhave, samaye pesalā bhikkhū tuṇhībhūtā tuṇhībhūtāva saṃghamajjhe saṅkasāyanti paccantime vā janapade acchanti. Tayidaṃ, bhikkhave, hoti bahujanāhitāya bahujanāsukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye rājāno balavanto honti, corā tasmiṃ samaye dubbalā honti. Tasmiṃ, bhikkhave, samaye rañño phāsu hoti atiyātuṃ vā niyyātuṃ vā paccantime vā janapade anusaññātuṃ. Brāhmaṇagahapatikānampi tasmiṃ samaye phāsu hoti atiyātuṃ vā niyyātuṃ vā bāhirāni vā kammantāni paṭivekkhituṃ. Evamevaṃ kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye pesalā bhikkhū balavanto honti, pāpabhikkhū tasmiṃ samaye dubbalā honti. Tasmiṃ, bhikkhave, samaye pāpabhikkhū tuṇhībhūtā tuṇhībhūtāva saṃghamajjhe saṅkasāyanti, yena vā pana tena pakkamanti. Tayidaṃ, bhikkhave, hoti bahujanahitāya bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

40

"Dvinnāhaṃ, bhikkhave, micchāpaṭipattiṃ na vaṇṇemi, gihissa

vā pabbajitassa vā. Gihī vā, bhikkhave, pabbajito vā micchāpaṭipanno micchāpaṭipattādhikaraṇahetu na ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Dvinnāhaṃ, bhikkhave, sammāpaṭipattiṃ vaṇṇemi, gihissa vā pabbajitassa vā. Gihī vā, bhikkhave, pabbajito vā sammāpaṭipanno sammāpaṭipattādhikaraṇahetu ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

41

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū duggahitehi suttantehi byañjanappatirūpakehi atthañca dhammañca paṭibāhanti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanāhitāya paṭipannā bahujanāsukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū apuññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ antaradhāpenti.

Ye te, bhikkhave, bhikkhū suggahitehi suttantehi byañjanappatirūpakehi atthañca dhammañca anulomenti te, bhikkhave, bhikkhū bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Bahuñca te, bhikkhave, bhikkhū puññaṃ pasavanti, te cimaṃ saddhammaṃ ṭhapentī"ti.

Samacittavaggo catuttho.

Aṅguttara Nikāya 2

1. Kammakaraṇavagga

1. Vajjasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Dvemāni, bhikkhave, vajjāni. Katamāni dve? Diṭṭhadhammikañca vajjaṃ samparāyikañca vajjaṃ. Katamañca, bhikkhave, diṭṭhadhammikaṃ vajjaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco passati coraṃ āgucāriṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārente; kasāhipi tāḷente, vettehipi tāḷente, addhadaṇḍakehipi tāḷente, hatthampi chindante, pādampi chindante, hatthapādampi chindante, kaṇṇampi chindante, nāsampi chindante, kaṇṇanāsampi chindante, bilaṅgathālikampi karonte, saṅkhamuṇḍikampi karonte, rāhumukhampi karonte, jotimālikampi karonte, hatthapajjotikampi karonte, erakavattikampi karonte, cīrakavāsikampi karonte, eṇeyyakampi karonte, baḷisamaṃsikampi karonte, kahāpaṇikampi

karonte, khārāpatacchikampi karonte, palighaparivattikampi karonte, palālapīṭhakampi karonte, tattenapi telena osiñcante, sunakhehipi khādāpente, jīvantampi sūle uttāsente, asināpi sīsaṃ chindante.

Tassa evaṃ hoti: 'yathārūpānaṃ kho pāpakānaṃ kammānaṃ hetu coraṃ āgucāriṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti; kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, addhadaṇḍakehipi tāḷenti, hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, eṇeyyakampi karonti, baḷisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti. Ahañceva kho pana evarūpaṃ pāpakammaṃ kareyyaṃ, mampi rājāno gahetvā evarūpā vividhā kammakāraṇā kāreyyuṃ; kasāhipi tāḷeyyuṃ ... pe ... asināpi sīsaṃ chindeyyun'ti. So diṭṭhadhammikassa vajjassa bhīto na paresaṃ pābhataṃ vilumpanto carati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhadhammikaṃ vajjaṃ.

Katamañca, bhikkhave, samparāyikaṃ vajjaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'kāyaduccaritassa kho pana pāpako dukkho vipāko abhisamparāyaṃ, vacīduccaritassa pāpako dukkho vipāko abhisamparāyaṃ, manoduccaritassa pāpako dukkho vipāko abhisamparāyaṃ. Ahañceva kho pana kāyena duccaritaṃ careyyaṃ, vācāya duccaritaṃ careyyaṃ, manasā duccaritaṃ careyyaṃ. Kiñca taṃ yāhaṃ na kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyan'ti. So samparāyikassa vajjassa bhīto kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, samparāyikaṃ vajjaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve vajjāni. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'diṭṭhadhammikassa vajjassa bhāyissāma, samparāyikassa vajjassa bhāyissāma, vajjabhīruno bhavissāma vajjabhayadassāvino'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Vajjabhīruno, bhikkhave, vajjabhayadassāvino etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ parimuccissati sabbavajjehī"ti.

Paṭhamaṃ.

2. Padhānasutta

"Dvemāni, bhikkhave, padhānāni durabhisambhavāni lokasmiṃ. Katamāni dve? Yañca gihīnaṃ agāraṃ ajjhāvasataṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārānuppadānatthaṃ padhānaṃ, yañca agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ sabbūpadhipaṭinissaggatthaṃ padhānaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve padhānāni durabhisambhavāni lokasmiṃ.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ padhānānaṃ yadidaṃ sabbūpadhipaṭinissaggatthaṃ padhānaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'sabbūpadhipaṭinissaggatthaṃ padhānaṃ padahissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

3. Tapanīyasutta

"Dveme, bhikkhave, dhammā tapanīyā. Katame dve? Idha, bhikkhave, ekaccassa kāyaduccaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti kāyasucaritaṃ; vacīduccaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti vacīsucaritaṃ; manoduccaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti manosucaritaṃ. So 'kāyaduccaritaṃ me katan'ti tappati, 'akataṃ me kāyasucaritan'ti tappati; 'vacīduccaritaṃ me katan'ti tappati, 'akataṃ me vacīsucaritan'ti tappati; 'manoduccaritaṃ me katan'ti tappati, 'akataṃ me manosucaritan'ti tappati. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā tapanīyā"ti.

Tatiyaṃ.

4. Atapanīyasutta

"Dveme, bhikkhave, dhammā atapanīyā. Katame dve? Idha, bhikkhave, ekaccassa kāyasucaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti kāyaduccaritaṃ; vacīsucaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti vacīduccaritaṃ; manosucaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti manoduccaritaṃ. So 'kāyasucaritaṃ me katan'ti na tappati, 'akataṃ me kāyaduccaritan'ti na tappati; 'vacīsucaritaṃ me katan'ti na tappati, 'akataṃ me vacīduccaritan'ti na tappati; 'manosucaritaṃ me katan'ti na tappati, 'akataṃ me manoduccaritan'ti na tappati. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā atapanīyā"ti.

Catutthaṃ.

5. Upaññātasutta

"Dvinnāhaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ upaññāsiṃ—yā ca asan-

tuṭṭhitā kusalesu dhammesu, yā ca appaṭivānitā padhānasmiṃ. Appaṭivānī sudāhaṃ, bhikkhave, padahāmi: 'kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, appamādādhigatā sambodhi, appamādādhigato anuttaro yogakkhemo. Tumhe cepi, bhikkhave, appaṭivānaṃ padaheyyātha: 'kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī'ti, tumhepi, bhikkhave, nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatha. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appaṭivānaṃ padahissāma. Kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Pañcamaṃ.

6. Saṃyojanasutta

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Yā ca saṃyojaniyesu dhammesu assādānupassitā, yā ca saṃyojaniyesu dhammesu nibbidānupassitā. Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassī viharanto rāgaṃ na pajahati, dosaṃ na pajahati, mohaṃ na pajahati. Rāgaṃ appahāya, dosaṃ appahāya, mohaṃ appahāya na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. Na parimuccati dukkhasmāti vadāmi.

Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu nibbidānupassī viharanto rāgaṃ pajahati, dosaṃ pajahati, mohaṃ pajahati. Rāgaṃ pahāya, dosaṃ pahāya, mohaṃ pahāya, parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. Parimuccati dukkhasmāti vadāmi. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

7. Kaṇhasutta

“Dveme, bhikkhave, dhammā kaṇhā. Katame dve? Ahirikañca anottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā kaṇhā”ti.

Sattamaṃ.

8. Sukkasutta

“Dveme, bhikkhave, dhammā sukkā. Katame dve? Hirī ca ottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā sukkā”ti.

Aṭṭhamaṃ.

9. Cariyasutta

“Dveme, bhikkhave, dhammā sukkā lokaṃ pālenti. Katame dve? Hirī ca ottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve sukkā dhammā lokaṃ na pāleyyuṃ, nayidha paññāyetha mātāti vā mātucchāti vā mātulānīti vā ācariyabhariyāti vā garūnaṃ dārāti vā. Sambhedaṃ loko agamissa, yathā ajeḷakā kukkuṭasūkarā soṇasiṅgālā. Yasmā ca kho, bhikkhave, ime dve sukkā dhammā lokaṃ pālenti tasmā paññāyati mātāti vā mātucchāti vā mātulānīti vā ācariyabhariyāti vā garūnaṃ dārāti vā”ti.

Navamaṃ.

10. Vassūpanāyikasutta

“Dvemā, bhikkhave, vassūpanāyikā. Katamā dve? Purimikā ca pacchimikā ca. Imā kho, bhikkhave, dve vassūpanāyikā”ti.

Dasamaṃ.

Kammakaraṇavaggo paṭhamo.

Vajjā padhānā dve tapanīyā, Upaññātena pañcamaṃ; Saṃyojanañca kaṇhañca, Sukkaṃ cariyā vassūpanāyikena vaggo.

Aṅguttara Nikāya 2

19. Rāgapeyyāla

310–321

“Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya dve dhammā bhāvetabbā. Katame dve? Samatho ca vipassanā ca. Rāgassa, bhikkhave, abhiññāya ime dve dhammā bhāvetabbā”ti. (1)

“Rāgassa, bhikkhave, pariññāya … parikkhayāya … pahānāya … khayāya … vayāya … virāgāya … nirodhāya … cāgāya … paṭinissaggāya dve dhammā bhāvetabbā … pe … (2–10.)

322–479

“Dosassa … pe … mohassa … kodhassa … upanāhassa … makkhassa … paḷāsassa … issāya … macchariyassa … māyāya … sāṭheyyassa …

thambhassa ... sārambhassa ... mānassa ... atimānassa ... madassa ... pamādassa ... abhiññāya ... pariññāya ... parikkhayāya ... pahānāya ... khayāya ... vayāya ... virāgāya ... nirodhāya ... cāgāya ... paṭinissaggāya dve dhammā bhāvetabbā. Katame dve? Samatho ca vipassanā ca. Pamādassa, bhikkhave, paṭinissaggāya ime dve dhammā bhāvetabbā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Rāgapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Dukanipātapāḷi niṭṭhitā.

Aṅguttara Nikāya 2

7. Sukhavagga

64

"Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Gihisukhañca pabbajitasukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ pabbajitasukhan"ti.

65

"Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Kāmasukhañca nekkhammasukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ nekkhammasukhan"ti.

66

"Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Upadhisukhañca nirupadhisukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ nirupadhisukhan"ti.

67

"Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Sāsavasukhañca anāsavasukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ anāsavasukhan"ti.

68

"Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Sāmisañca sukhaṃ nirāmisañca sukhaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ nirāmisaṃ sukhan"ti.

69

"Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Ariyasukhañca anariya-

sukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ ariyasukhan”ti.

70

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Kāyikañca sukhaṃ cetasikañca sukhaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ cetasikaṃ sukhan”ti.

71

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Sappītikañca sukhaṃ nippītikañca sukhaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ nippītikaṃ sukhan”ti.

72

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Sātasukhañca upekkhāsukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ upekkhāsukhan”ti.

73

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Samādhisukhañca asamādhisukhañca. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ samādhisukhan”ti.

74

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Sappītikārammaṇañca sukhaṃ nippītikārammaṇañca sukhaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ nippītikārammaṇaṃ sukhan”ti.

75

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Sātārammaṇañca sukhaṃ upekkhārammaṇañca sukhaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ upekkhārammaṇaṃ sukhan”ti.

76

“Dvemāni, bhikkhave, sukhāni. Katamāni dve? Rūpārammaṇañca sukhaṃ arūpārammaṇañca sukhaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve sukhāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sukhānaṃ yadidaṃ arūpārammaṇaṃ sukhan”ti.

Sukhavaggo dutiyo.

98
“Dveme, bhikkhave, bālā. Katame dve? Yo ca anāgataṃ bhāraṃ vahati, yo ca āgataṃ bhāraṃ na vahati. Ime kho, bhikkhave, dve bālā”ti.
98
“Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Katame dve? Yo ca anāgataṃ bhāraṃ na vahati, yo ca āgataṃ bhāraṃ vahati. Ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā”ti.
99
“Dveme, bhikkhave, bālā. Katame dve? Yo ca akappiye kappiyasaññī, yo ca kappiye akappiyasaññī. Ime kho, bhikkhave, dve bālā”ti.
100
“Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Katame dve? Yo ca akappiye akappiyasaññī, yo ca kappiye kappiyasaññī. Ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā”ti.
101
“Dveme, bhikkhave, bālā. Katame dve? Yo ca anāpattiyā āpattisaññī, yo ca āpattiyā anāpattisaññī. Ime kho, bhikkhave, dve bālā”ti.
102
“Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Katame dve? Yo ca anāpattiyā anāpattisaññī, yo ca āpattiyā āpattisaññī. Ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā”ti.
103
“Dveme, bhikkhave, bālā. Katame dve? Yo ca adhamme dhammasaññī, yo ca dhamme adhammasaññī. Ime kho, bhikkhave, dve bālā”ti.
104
“Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Katame dve? Yo ca dhamme dhammasaññī, yo ca adhamme adhammasaññī. Ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā”ti.
105
“Dveme, bhikkhave, bālā. Katame dve? Yo ca avinaye vinayasaññī, yo ca vinaye avinayasaññī. Ime kho, bhikkhave, dve bālā”ti.
106
“Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Katame dve? Yo ca avinaye avinayasaññī, yo ca vinaye vinayasaññī. Ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā”ti.
107
“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo

ca na kukkuccāyitabbaṃ kukkuccāyati, yo ca kukkuccāyitabbaṃ na kukkuccāyati. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā vaḍḍhantī”ti.

108

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā na vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca na kukkuccāyitabbaṃ na kukkuccāyati, yo ca kukkuccāyitabbaṃ kukkuccāyati. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā na vaḍḍhantī”ti.

109

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca akappiye kappiyasaññī, yo ca kappiye akappiyasaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā vaḍḍhantī”ti.

110

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā na vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca akappiye akappiyasaññī, yo ca kappiye kappiyasaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā na vaḍḍhantī”ti.

111

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca āpattiyā anāpattisaññī, yo ca anāpattiyā āpattisaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā vaḍḍhantī”ti.

112

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā na vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca āpattiyā āpattisaññī, yo ca anāpattiyā anāpattisaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā na vaḍḍhantī”ti.

113

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca adhamme dhammasaññī, yo ca dhamme adhammasaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā vaḍḍhantī”ti.

114

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā na vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca dhamme dhammasaññī, yo ca adhamme adhammasaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā na vaḍḍhantī”ti.

115

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca avinaye vinayasaññī, yo ca vinaye avinayasaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā vaḍḍhantī”ti.

116

“Dvinnaṃ, bhikkhave, āsavā na vaḍḍhanti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Yo ca avinaye avinayasaññī, yo ca vinaye vinayasaññī. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ āsavā na vaḍḍhantī”ti.

Bālavaggo pañcamo.

Dutiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 2

5. Parisavagga

42

“Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Uttānā ca parisā gambhīrā ca parisā. Katamā ca, bhikkhave, uttānā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū uddhatā honti unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatī asampajānā asamāhitā vibbhantacittā pākatindriyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, uttānā parisā.

Katamā ca, bhikkhave, gambhīrā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū anuddhatā honti anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā upaṭṭhitassatī sampajānā samāhitā ekaggacittā saṃvutindriyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, gambhīrā parisā. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ gambhīrā parisā”ti.

43

“Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Vaggā ca parisā samaggā ca parisā. Katamā ca, bhikkhave, vaggā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, vaggā parisā.

Katamā ca, bhikkhave, samaggā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, samaggā parisā. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ samaggā parisā”ti.

44

“Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Anaggavatī ca parisā aggavatī ca parisā. Katamā ca, bhikkhave, anaggavatī parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ therā bhikkhū bāhulikā honti sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhanti appat-

tassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti bāhulikā sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, anaggavatī parisā.

Katamā ca, bhikkhave, aggavatī parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ therā bhikkhū na bāhulikā honti na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā, paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhanti appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Tesaṃ pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati. Sāpi hoti na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā, paviveke pubbaṅgamā, vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, aggavatī parisā. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ aggavatī parisā"ti.

45

"Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Anariyā ca parisā ariyā ca parisā. Katamā ca, bhikkhave, anariyā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, anariyā parisā.

Katamā ca, bhikkhave, ariyā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyā parisā. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ ariyā parisā"ti.

46

"Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Parisākasaṭo ca parisāmaṇḍo ca. Katamo ca, bhikkhave, parisākasaṭo? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū chandāgatiṃ gacchanti, dosāgatiṃ gacchanti, mohāgatiṃ gacchanti, bhayāgatiṃ gacchanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave,

parisākasaṭo.

Katamo ca, bhikkhave, parisāmaṇḍo? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū na chandāgatiṃ gacchanti, na dosāgatiṃ gacchanti, na mohāgatiṃ gacchanti, na bhayāgatiṃ gacchanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, parisāmaṇḍo. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ parisāmaṇḍo"ti.

47

"Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Okkācitavinītā parisā nopaṭipucchāvinītā, paṭipucchāvinītā parisā nookkācitavinītā. Katamā ca, bhikkhave, okkācitavinītā parisā nopaṭipucchāvinītā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū ye te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatāpaṭisaṃyuttā tesu bhaññamānesu na sussūsanti na sotaṃ odahanti na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti na ca te dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññanti. Ye pana te suttantā kavitā kāveyyā cittakkharā cittabyañjanā bāhirakā sāvakabhāsitā tesu bhaññamānesu sussūsanti sotaṃ odahanti aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, te dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññanti, te ca taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā na ceva aññamaññaṃ paṭipucchanti na ca paṭivicaranti: 'idaṃ kathaṃ, imassa ko attho'ti? Te avivaṭañceva na vivaranti, anuttānīkatañca na uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ na paṭivinodenti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, okkācitavinītā parisā no paṭipucchāvinītā.

Katamā ca, bhikkhave, paṭipucchāvinītā parisā nookkācitavinītā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū ye te suttantā kavitā kāveyyā cittakkharā cittabyañjanā bāhirakā sāvakabhāsitā tesu bhaññamānesu na sussūsanti na sotaṃ odahanti na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, na ca te dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññanti. Ye pana te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatāpaṭisaṃyuttā tesu bhaññamānesu sussūsanti sotaṃ odahanti aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, te ca dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññanti. Te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā aññamaññaṃ paṭipucchanti paṭivicaranti: 'idaṃ kathaṃ, imassa ko attho'ti? Te avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, paṭipucchāvinītā parisā nookkācitavinītā. Imā kho, bhikkhave, dve parisā.

Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ paṭipucchāvinītā parisā nookkācitavinītā”ti.

48

“Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Āmisagaru parisā no saddhammagaru, saddhammagaru parisā no āmisagaru. Katamā ca, bhikkhave, āmisagaru parisā no saddhammagaru? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū gihīnaṃ odātavasanānaṃ sammukhā aññamaññassa vaṇṇaṃ bhāsanti: ‘asuko bhikkhu ubhatobhāgavimutto, asuko paññāvimutto, asuko kāyasakkhī, asuko diṭṭhippatto, asuko saddhāvimutto, asuko dhammānusārī, asuko saddhānusārī, asuko sīlavā kalyāṇadhammo, asuko dussīlo pāpadhammo’ti. Te tena lābhaṃ labhanti. Te taṃ lābhaṃ labhitvā gathitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, āmisagaru parisā no saddhammagaru.

Katamā ca, bhikkhave, saddhammagaru parisā noāmisagaru? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū gihīnaṃ odātavasanānaṃ sammukhā aññamaññassa vaṇṇaṃ na bhāsanti: ‘asuko bhikkhu ubhatobhāgavimutto, asuko paññāvimutto, asuko kāyasakkhī, asuko diṭṭhippatto, asuko saddhāvimutto, asuko dhammānusārī, asuko saddhānusārī, asuko sīlavā kalyāṇadhammo, asuko dussīlo pāpadhammo’ti. Te tena lābhaṃ labhanti. Te taṃ lābhaṃ labhitvā agathitā amucchitā anajjhosannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, saddhammagaru parisā noāmisagaru. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ saddhammagaru parisā noāmisagarū”ti.

49

“Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Visamā ca parisā samā ca parisā. Katamā ca, bhikkhave, visamā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ adhammakammāni pavattanti dhammakammāni nappavattanti, avinayakammāni pavattanti vinayakammāni nappavattanti, adhammakammāni dippanti dhammakammāni na dippanti, avinayakammāni dippanti vinayakammāni na dippanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, visamā parisā. ()

Katamā ca, bhikkhave, samā parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ dhammakammāni pavattanti adhammakammāni nappavattanti, vinayakam-

māni pavattanti avinayakammāni nappavattanti, dhammakammāni dippanti adhammakammāni na dippanti, vinayakammāni dippanti avinayakammāni na dippanti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, samā parisā. () Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ samā parisā"ti.

50

"Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Adhammikā ca parisā dhammikā ca parisā ... pe ... imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ dhammikā parisā"ti.

51

"Dvemā, bhikkhave, parisā. Katamā dve? Adhammavādinī ca parisā dhammavādinī ca parisā. Katamā ca, bhikkhave, adhammavādinī parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū adhikaraṇaṃ ādiyanti dhammikaṃ vā adhammikaṃ vā. Te taṃ adhikaraṇaṃ ādiyitvā na ceva aññamaññaṃ saññāpenti na ca saññattiṃ upagacchanti, na ca nijjhāpenti na ca nijjhattiṃ upagacchanti. Te asaññattibalā anijjhattibalā appaṭinissaggamantino tameva adhikaraṇaṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharanti: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, adhammavādinī parisā.

Katamā ca, bhikkhave, dhammavādinī parisā? Idha, bhikkhave, yassaṃ parisāyaṃ bhikkhū adhikaraṇaṃ ādiyanti dhammikaṃ vā adhammikaṃ vā. Te taṃ adhikaraṇaṃ ādiyitvā aññamaññaṃ saññāpenti ceva saññattiñca upagacchanti, nijjhāpenti ceva nijjhattiñca upagacchanti. Te saññattibalā nijjhattibalā paṭinissaggamantino, na tameva adhikaraṇaṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharanti: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dhammavādinī parisā. Imā kho, bhikkhave, dve parisā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ parisānaṃ yadidaṃ dhammavādinī parisā"ti.

Parisavaggo pañcamo.

Uttānā vaggā aggavatī, Ariyā kasaṭo ca pañcamo; Okkācitaāmisañceva, Visamā adhammādhammiyena cāti.

Paṭhamo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 2

18. Vinayapeyyāla

280

"Dveme, bhikkhave, atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Katame dve? Saṃghasuṭṭhutāya saṃghaphāsutāya ... dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya ... diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ verānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ verānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ vajjānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ vajjānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ bhayānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ bhayānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya ... gihīnaṃ anukampāya, pāpicchānaṃ bhikkhūnaṃ pakkhupacchedāya ... appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya ... saddhammaṭṭhitiyā vinayānuggahāya. Ime kho, bhikkhave, dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattan"ti.

281–309

"Dveme, bhikkhave, atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ pātimokkhaṃ paññattaṃ ... pe ... pātimokkhuddeso paññatto ... pātimokkhaṭṭhapanaṃ paññattaṃ ... pavāraṇā paññattā ... pavāraṇaṭṭhapanaṃ paññattaṃ ... tajjanīyakammaṃ paññattaṃ ... niyassakammaṃ paññattaṃ ... pabbājanīyakammaṃ paññattaṃ ... paṭisāraṇīyakammaṃ paññattaṃ ... ukkhepanīyakammaṃ paññattaṃ ... parivāsadānaṃ paññattaṃ ... mūlāyapaṭikassanaṃ paññattaṃ ... mānattadānaṃ paññattaṃ ... abbhānaṃ paññattaṃ ... osāraṇīyaṃ paññattaṃ ... nissāraṇīyaṃ paññattaṃ ... upasampadā paññattā ... ñattikammaṃ paññattaṃ ... ñattidutiyakammaṃ paññattaṃ ... ñatticatutthakammaṃ paññattaṃ ... apaññatte paññattaṃ ... paññatte anupaññattaṃ ... sammukhāvinayo paññatto ... sativinayo paññatto ... amūḷhavinayo paññatto ... paṭiññātakaraṇaṃ paññattaṃ ... yebhuyyasikā paññattā ... tassapāpiyasikā paññattā ... tiṇavatthārako paññatto. Katame dve? Saṅghasuṭṭhutāya, saṅghaphāsutāya ... dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya ... diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ verānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ verānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ vajjānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ vajjā-

naṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ bhayānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ bhayānaṃ paṭighātāya ... diṭṭhadhammikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya ... gihīnaṃ anukampāya, pāpicchānaṃ bhikkhūnaṃ pakkhupacchedāya ... appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya ... saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Ime kho, bhikkhave, dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto"ti. (11-300.)

Vinayapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Aṅguttara Nikāya 2

15. Samāpattivagga

163

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Samāpattikusalatā ca samāpattivuṭṭhānakusalatā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

164

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Ajjavañca maddavañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

165

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Khanti ca soraccañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

166

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sākhalyañca paṭisanthāro ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

167

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Avihiṃsā ca soceyyañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

168

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Indriyesu aguttadvāratā ca bhojane amattaññutā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

169

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Indriyesu guttadvāratā ca bhojane mattaññutā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

170

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Paṭisaṅkhānabalañca bhāvanābalañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

171

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Satibalañca samādhibalañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

172

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Samatho ca vipassanā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

173

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sīlavipatti ca diṭṭhivipatti ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

174

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sīlasampadā ca diṭṭhisampadā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

175

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sīlavisuddhi ca diṭṭhivisuddhi ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

176

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Diṭṭhivisuddhi ca yathādiṭṭhissa ca padhānaṃ. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

177

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Asantuṭṭhitā ca kusalesu dhammesu, appaṭivānitā ca padhānasmiṃ. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

178

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Muṭṭhassaccañca asampajaññañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

179

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sati ca sampajaññañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

Samāpattivaggo pañcamo.

Tatiyo paṇṇāsako samatto.

Aṅguttara Nikāya 2

12. Āyācanavagga

130

"Saddho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ sammā āyācamāno āyāceyya: 'tādiso homi yādisā sāriputtamoggallānā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ

pamāṇaṃ mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ yadidaṃ sāriputtamoggallānā"ti.

131

"Saddhā, bhikkhave, bhikkhunī evaṃ sammā āyācamānā āyāceyya: 'tādisī homi yādisī khemā ca bhikkhunī uppalavaṇṇā cā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvikānaṃ bhikkhunīnaṃ yadidaṃ khemā ca bhikkhunī uppalavaṇṇā cā"ti.

132

"Saddho, bhikkhave, upāsako evaṃ sammā āyācamāno āyāceyya: 'tādiso homi yādiso citto ca gahapati hatthako ca āḷavako'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvakānaṃ upāsakānaṃ yadidaṃ citto ca gahapati hatthako ca āḷavako"ti.

133

"Saddhā, bhikkhave, upāsikā evaṃ sammā āyācamānā āyāceyya: 'tādisī homi yādisī khujjuttarā ca upāsikā veḷukaṇḍakiyā ca nandamātā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvikānaṃ upāsikānaṃ yadidaṃ khujjuttarā ca upāsikā veḷukaṇḍakiyā ca nandamātā"ti.

134

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi dvīhi? Ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati, ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavatīti.

Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi dvīhi? Anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsati, anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsati. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

135

“Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamehi dvīhi? Ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti, ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavatīti.

Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamehi dvīhi? Anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃseti, anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃseti. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī”ti.

136

“Dvīsu, bhikkhave, micchāpaṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamesu dvīsu? Mātari ca pitari ca. Imesu kho, bhikkhave, dvīsu micchāpaṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavatīti.

Dvīsu, bhikkhave, sammāpaṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamesu dvīsu? Mātari ca pitari ca. Imesu kho, bhikkhave, dvīsu sammāpaṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī”ti.

137

“Dvīsu, bhikkhave, micchāpaṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Katamesu dvīsu? Tathāgate ca tathāgatasāvake ca. Imesu kho, bhikkhave, micchāpaṭipajjamāno bālo abyatto asappuriso khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca

hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavatīti.

Dvīsu, bhikkhave, sammāpaṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavati. Katamesu dvīsu? Tathāgate ca tathāgatasāvake ca. Imesu kho, bhikkhave, dvīsu sammāpaṭipajjamāno paṇḍito viyatto sappuriso akkhataṃ anupahataṃ attānaṃ pariharati, anavajjo ca hoti ananuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca puññaṃ pasavatī"ti.

138

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sacittavodānañca na ca kiñci loke upādiyati. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

139

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Kodho ca upanāho ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

140

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Kodhavinayo ca upanāhavinayo ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

Āyācanavaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 2

9. Dhammavagga

87

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Cetovimutti ca paññāvimutti ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

88

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Paggāho ca avikkhepo ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

89

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Nāmañca rūpañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

90

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Vijjā ca vimutti ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

91

"Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā"ti.

92

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Ahirikañca anottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”ti.

93

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Hirī ca ottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”ti.

94

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Dovacassatā ca pāpamittatā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”ti.

95

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Sovacassatā ca kalyāṇamittatā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”ti.

96

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Dhātukusalatā ca manasikārakusalatā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”ti.

97

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Āpattikusalatā ca āpattivuṭṭhānakusalatā ca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”ti.

Dhammavaggo catuttho.

Aṅguttara Nikāya 2

6. Puggalavagga

52

“Dveme, bhikkhave, puggalā loke uppajjamānā uppajjanti bahujanahitāya bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame dve? Tathāgato ca arahaṃ sammāsambuddho, rājā ca cakkavattī. Ime kho, bhikkhave, dve puggalā loke uppajjamānā uppajjanti bahujanahitāya bahujanasukhāya, bahuno janassa atthāya hitāya sukhāya devamanussānan”ti.

53

“Dveme, bhikkhave, puggalā loke uppajjamānā uppajjanti acchariyamanussā. Katame dve? Tathāgato ca arahaṃ sammāsambuddho, rājā ca cakkavattī. Ime kho, bhikkhave, dve puggalā loke uppajjamānā uppajjanti acchariyamanussā”ti.

54

“Dvinnaṃ, bhikkhave, puggalānaṃ kālakiriyā bahuno janassa anu-

tappā hoti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Tathāgatassa ca arahato sammāsambuddhassa, rañño ca cakkavattissa. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ puggalānaṃ kālakiriyā bahuno janassa anutappā hotī"ti.

55

"Dveme, bhikkhave, thūpārahā. Katame dve? Tathāgato ca arahaṃ sammāsambuddho, rājā ca cakkavattī. Ime kho, bhikkhave, dve thūpārahā"ti.

56

"Dveme, bhikkhave, buddhā. Katame dve? Tathāgato ca arahaṃ sammāsambuddho, paccekabuddho ca. Ime kho, bhikkhave, dve buddhā"ti.

57

"Dveme, bhikkhave, asaniyā phalantiyā na santasanti. Katame dve? Bhikkhu ca khīṇāsavo, hatthājānīyo ca. Ime kho, bhikkhave, dve asaniyā phalantiyā na santasantī"ti.

58

"Dveme, bhikkhave, asaniyā phalantiyā na santasanti. Katame dve? Bhikkhu ca khīṇāsavo, assājānīyo ca. Ime kho, bhikkhave, dve asaniyā phalantiyā na santasantī"ti.

59

"Dveme, bhikkhave, asaniyā phalantiyā na santasanti. Katame dve? Bhikkhu ca khīṇāsavo, sīho ca migarājā. Ime kho, bhikkhave, dve asaniyā phalantiyā na santasantī"ti.

60

"Dveme, bhikkhave, atthavase sampassamānā kiṃpurisā mānusiṃ vācaṃ na bhāsanti. Katame dve? Mā ca musā bhaṇimhā, mā ca paraṃ abhūtena abbhācikkhimhāti. Ime kho, bhikkhave, dve atthavase sampassamānā kiṃpurisā mānusiṃ vācaṃ na bhāsantī"ti.

61

"Dvinnaṃ dhammānaṃ, bhikkhave, atitto appaṭivāno mātugāmo kālaṃ karoti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Methunasamāpattiyā ca vijāyanassa ca. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ dhammānaṃ atitto appaṭivāno mātugāmo kālaṃ karotī"ti.

62

"Asantasannivāsañca vo, bhikkhave, desessāmi santasannivāsañca.

Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Kathañca, bhikkhave, asantasannivāso hoti, kathañca asanto sannivasanti? Idha, bhikkhave, therassa bhikkhuno evaṃ hoti: ‘theropi maṃ na vadeyya, majjhimopi maṃ na vadeyya, navopi maṃ na vadeyya; therampāhaṃ na vadeyyaṃ, majjhimampāhaṃ na vadeyyaṃ, navampāhaṃ na vadeyyaṃ. Thero cepi maṃ vadeyya ahitānukampī maṃ vadeyya no hitānukampī, noti naṃ vadeyyaṃ viheṭheyyaṃ passampissa nappaṭikareyyaṃ. Majjhimo cepi maṃ vadeyya … pe … navo cepi maṃ vadeyya, ahitānukampī maṃ vadeyya no hitānukampī, noti naṃ vadeyyaṃ viheṭheyyaṃ passampissa nappaṭikareyyaṃ’. Majjhimassapi bhikkhuno evaṃ hoti … pe … navassapi bhikkhuno evaṃ hoti: ‘theropi maṃ na vadeyya, majjhimopi maṃ na vadeyya, navopi maṃ na vadeyya; therampāhaṃ na vadeyyaṃ, majjhimampāhaṃ na vadeyyaṃ, navampāhaṃ na vadeyyaṃ. Thero cepi maṃ vadeyya ahitānukampī maṃ vadeyya no hitānukampī noti naṃ vadeyyaṃ viheṭheyyaṃ passampissa nappaṭikareyyaṃ. Majjhimo cepi maṃ vadeyya … navo cepi maṃ vadeyya ahitānukampī maṃ vadeyya no hitānukampī, noti naṃ vadeyyaṃ viheṭheyyaṃ passampissa nappaṭikareyyaṃ’. Evaṃ kho, bhikkhave, asantasannivāso hoti, evañca asanto sannivasanti.

Kathañca, bhikkhave, santasannivāso hoti, kathañca santo sannivasanti? Idha, bhikkhave, therassa bhikkhuno evaṃ hoti: ‘theropi maṃ vadeyya, majjhimopi maṃ vadeyya, navopi maṃ vadeyya; therampāhaṃ vadeyyaṃ, majjhimampāhaṃ vadeyyaṃ, navampāhaṃ vadeyyaṃ. Thero cepi maṃ vadeyya hitānukampī maṃ vadeyya no ahitānukampī, sādhūti naṃ vadeyyaṃ na naṃ viheṭheyyaṃ passampissa paṭikareyyaṃ. Majjhimo cepi maṃ vadeyya … pe … navo cepi maṃ vadeyya hitānukampī maṃ vadeyya no ahitānukampī, sādhūti naṃ vadeyyaṃ na naṃ viheṭheyyaṃ passampissa paṭikareyyaṃ’. Majjhimassapi bhikkhuno evaṃ hoti … pe … navassapi bhikkhuno evaṃ hoti: ‘theropi maṃ vadeyya, majjhimopi maṃ vadeyya, navopi maṃ vadeyya; therampāhaṃ vadeyyaṃ, majjhimampāhaṃ vadeyyaṃ, navampāhaṃ vadeyyaṃ. Thero cepi maṃ vadeyya hitānukampī maṃ vadeyya no ahitānukampī, sādhūti naṃ vadeyyaṃ na naṃ viheṭheyyaṃ passampissa paṭikareyyaṃ. Majjhimo cepi maṃ vadeyya … pe … navo cepi maṃ vadeyya hitānukampī

maṃ vadeyya no ahitānukampī, sādhūti naṃ vadeyyaṃ na naṃ viheṭheyyaṃ passampissa paṭikareyyaṃ'. Evaṃ kho, bhikkhave, santasannivāso hoti, evañca santo sannivasantī"ti.

63

"Yasmiṃ, bhikkhave, adhikaraṇe ubhato vacīsaṃsāro diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi ajjhattaṃ avūpasantaṃ hoti, tasmetaṃ, bhikkhave, adhikaraṇe pāṭikaṅkhaṃ: 'dīghattāya kharattāya vāḷattāya saṃvattissati, bhikkhū ca na phāsuṃ viharissanti'.

Yasmiñca kho, bhikkhave, adhikaraṇe ubhato vacīsaṃsāro diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi ajjhattaṃ suvūpasantaṃ hoti, tasmetaṃ, bhikkhave, adhikaraṇe pāṭikaṅkhaṃ: 'na dīghattāya kharattāya vāḷattāya saṃvattissati, bhikkhū ca phāsuṃ viharissantī'"ti.

Puggalavaggo paṭhamo.

Aṅguttara Nikāya 2

13. Dānavagga

141

"Dvemāni, bhikkhave, dānāni. Katamāni dve? Āmisadānañca dhammadānañca. Imāni kho, bhikkhave, dve dānāni. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ dānānaṃ yadidaṃ dhammadānan"ti.

142

"Dveme, bhikkhave, yāgā. Katame dve? Āmisayāgo ca dhammayāgo ca. Ime kho, bhikkhave, dve yāgā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ yāgānaṃ yadidaṃ dhammayāgo"ti.

143

"Dveme, bhikkhave, cāgā. Katame dve? Āmisacāgo ca dhammacāgo ca. Ime kho, bhikkhave, dve cāgā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ cāgānaṃ yadidaṃ dhammacāgo"ti.

144

"Dveme, bhikkhave, pariccāgā. Katame dve? Āmisapariccāgo ca dhammapariccāgo ca. Ime kho, bhikkhave, dve pariccāgā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ pariccāgānaṃ yadidaṃ dhammapariccāgo"ti.

145

"Dveme, bhikkhave, bhogā. Katame dve? Āmisabhogo ca dhammabhogo ca. Ime kho, bhikkhave, dve bhogā. Etadaggaṃ, bhikkhave, ime-

saṃ dvinnaṃ bhogānaṃ yadidaṃ dhammabhogo”ti.

146

“Dveme, bhikkhave, sambhogā. Katame dve? Āmisasambhogo ca dhammasambhogo ca. Ime kho, bhikkhave, dve sambhogā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ sambhogānaṃ yadidaṃ dhammasambhogo”ti.

147

“Dveme, bhikkhave, saṃvibhāgā. Katame dve? Āmisasaṃvibhāgo ca dhammasaṃvibhāgo ca. Ime kho, bhikkhave, dve saṃvibhāgā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ saṃvibhāgānaṃ yadidaṃ dhammasaṃvibhāgo”ti.

148

“Dveme, bhikkhave, saṅgahā. Katame dve? Āmisasaṅgaho ca dhammasaṅgaho ca. Ime kho, bhikkhave, dve saṅgahā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ saṅgahānaṃ yadidaṃ dhammasaṅgaho”ti.

149

“Dveme, bhikkhave, anuggahā. Katame dve? Āmisānuggaho ca dhammānuggaho ca. Ime kho, bhikkhave, dve anuggahā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imesaṃ dvinnaṃ anuggahānaṃ yadidaṃ dhammānuggaho”ti.

150

“Dvemā, bhikkhave, anukampā. Katamā dve? Āmisānukampā ca dhammānukampā ca. Imā kho, bhikkhave, dve anukampā. Etadaggaṃ, bhikkhave, imāsaṃ dvinnaṃ anukampānaṃ yadidaṃ dhammānukampā”ti.

Dānavaggo tatiyo.

Aṅguttara Nikāya 2

16. Kodhapeyyāla

180

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Kodho ca upanāho ca … makkho ca paḷāso ca … issā ca macchariyañca … māyā ca sāṭheyyañca … ahirikañca anottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā”.

181–185

“Dveme, bhikkhave, dhammā. Katame dve? Akkodho ca anupanāho ca … amakkho ca apaḷāso ca … anissā ca amacchariyañca … amāyā ca

asāṭheyyañca … hirī ca ottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā".

186–190

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato dukkhaṃ viharati. Katamehi dvīhi? Kodhena ca upanāhena ca … makkhena ca paḷāsena ca … issāya ca macchariyena ca … māyāya ca sāṭheyyena ca … ahirikena ca anottappena ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato dukkhaṃ viharati".

191–195

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato sukhaṃ viharati. Katamehi dvīhi? Akkodhena ca anupanāhena ca … amakkhena ca apaḷāsena ca … anissāya ca amacchariyena ca … amāyāya ca asāṭheyyena ca … hiriyā ca ottappena ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato sukhaṃ viharati".

196–200

"Dveme, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame dve? Kodho ca upanāho ca … makkho ca paḷāso ca … issā ca macchariyañca … māyā ca sāṭheyyañca … ahirikañca anottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā sekhassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti".

201–205

"Dveme, bhikkhave, dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti. Katame dve? Akkodho ca anupanāho ca … amakkho ca apaḷāso ca … anissā ca amacchariyañca … amāyā ca asāṭheyyañca … hirī ca ottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā sekhassa bhikkhuno aparihānāya saṃvattanti".

206–210

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi dvīhi? Kodhena ca upanāhena ca … makkhena ca paḷāsena ca … issāya ca macchariyena ca … māyāya ca sāṭheyyena ca … ahirikena ca anottappena ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye".

211–215

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi dvīhi? Akkodhena ca anupanāhena ca … amakkhena ca apaḷāsena ca … anissāya ca amacchariyena ca … amāyāya ca asāṭheyyena

ca ... hiriyā ca ottappena ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge".

216–220

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi dvīhi? Kodhena ca upanāhena ca ... makkhena ca paḷāsena ca ... issāya ca macchariyena ca ... māyāya ca sāṭheyyena ca ... ahirikena ca anottappena ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati".

221–229

"Dvīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Katamehi dvīhi? Akkodhena ca anupanāhena ca ... amakkhena ca apaḷāsena ca ... anissāya ca amacchariyena ca ... amāyāya ca asāṭheyyena ca ... hiriyā ca ottappena ca. Imehi kho, bhikkhave, dvīhi dhammehi samannāgato idhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati".

Kodhapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Aṅguttara Nikāya 2

2. Adhikaraṇavagga

11

"Dvemāni, bhikkhave, balāni. Katamāni dve? Paṭisaṅkhānabalañca bhāvanābalañca. Katamañca, bhikkhave, paṭisaṅkhānabalaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'kāyaduccaritassa kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca, vacīduccaritassa pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca, manoduccaritassa pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paṭisaṅkhānabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bhāvanābalaṃ. Tatra, bhikkhave, yamidaṃ bhāvanābalaṃ sekhānametaṃ balaṃ. Sekhañhi so, bhikkhave, balaṃ āgamma rāgaṃ pajahati, dosaṃ pajahati, mohaṃ pajahati. Rā-

gaṃ pahāya, dosaṃ pahāya, mohaṃ pahāya yaṃ akusalaṃ na taṃ karoti, yaṃ pāpaṃ na taṃ sevati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvanābalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve balānī"ti.

12

"Dvemāni, bhikkhave, balāni. Katamāni dve? Paṭisaṅkhānabalañca bhāvanābalañca. Katamañca, bhikkhave, paṭisaṅkhānabalaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'kāyaduccaritassa kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca, vacīduccaritassa pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca, manoduccaritassa pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paṭisaṅkhānabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bhāvanābalaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vosaggapariṇāmiṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvanābalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve balānī"ti.

13

"Dvemāni, bhikkhave, balāni. Katamāni dve? Paṭisaṅkhānabalañca bhāvanābalañca. Katamañca, bhikkhave, paṭisaṅkhānabalaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco iti paṭisañcikkhati: 'kāyaduccaritassa kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca, vacīduccaritassa kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca, manoduccaritassa kho pāpako vipāko diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañcā'ti. So iti paṭisaṅkhāya kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, suddhaṃ attānaṃ pariharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, paṭisaṅkhānabalaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bhāvanābalaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi, vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ

vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhāvanābalaṃ. Imāni kho, bhikkhave, dve balānī"ti.

14

"Dvemā, bhikkhave, tathāgatassa dhammadesanā. Katamā dve? Saṅkhittena ca vitthārena ca. Imā kho, bhikkhave, dve tathāgatassa dhammadesanā"ti.

15

"Yasmiṃ, bhikkhave, adhikaraṇe āpanno ca bhikkhu codako ca bhikkhu na sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati tasmetaṃ, bhikkhave, adhikaraṇe pāṭikaṅkhaṃ: 'dīghattāya kharattāya vāḷattāya saṃvattissati, bhikkhū ca na phāsuṃ viharissantī'ti. Yasmiñca kho, bhikkhave, adhikaraṇe āpanno ca bhikkhu codako ca bhikkhu sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati tasmetaṃ, bhikkhave, adhikaraṇe pāṭikaṅkhaṃ: 'na dīghattāya kharattāya vāḷattāya saṃvattissati, bhikkhū ca phāsuṃ viharissantī'ti.

Kathañca, bhikkhave, āpanno bhikkhu sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati? Idha, bhikkhave, āpanno bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ kho akusalaṃ āpanno kañcideva desaṃ kāyena. Maṃ so bhikkhu addasa akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena. No ce ahaṃ akusalaṃ āpajjeyyaṃ kañcideva desaṃ kāyena, na maṃ so bhikkhu passeyya akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena. Yasmā ca kho, ahaṃ akusalaṃ āpanno kañcideva desaṃ kāyena, tasmā maṃ so bhikkhu addasa akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena. Disvā ca pana maṃ so bhikkhu akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena anattamano ahosi. Anattamano samāno anattamanavacanaṃ maṃ so bhikkhu avaca. Anattamanavacanāhaṃ tena bhikkhunā vutto samāno anattamano ahosiṃ. Anattamano samāno

paresaṃ ārocesiṃ. Iti mameva tattha accayo accagamā suṅkadāyakaṃva bhaṇḍasmin'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, āpanno bhikkhu sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati.

Kathañca, bhikkhave, codako bhikkhu sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati? Idha, bhikkhave, codako bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhikkhu akusalaṃ āpanno kañcideva desaṃ kāyena. Ahaṃ imaṃ bhikkhuṃ addasaṃ akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena. No ce ayaṃ bhikkhu akusalaṃ āpajjeyya kañcideva desaṃ kāyena, nāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ passeyyaṃ akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena. Yasmā ca kho, ayaṃ bhikkhu akusalaṃ āpanno kañcideva desaṃ kāyena, tasmā ahaṃ imaṃ bhikkhuṃ addasaṃ akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena. Disvā ca panāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ akusalaṃ āpajjamānaṃ kañcideva desaṃ kāyena anattamano ahosiṃ. Anattamano samāno anattamanavacanāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ avacaṃ. Anattamanavacanāyaṃ bhikkhu mayā vutto samāno anattamano ahosi. Anattamano samāno paresaṃ ārocesi. Iti mameva tattha accayo accagamā suṅkadāyakaṃva bhaṇḍasmin'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, codako bhikkhu sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati.

Yasmiṃ, bhikkhave, adhikaraṇe āpanno ca bhikkhu codako ca bhikkhu na sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati tasmetaṃ, bhikkhave, adhikaraṇe pāṭikaṅkhaṃ dīghattāya kharattāya vāḷattāya saṃvattissati, bhikkhū ca na phāsuṃ viharissantīti. Yasmiñca kho, bhikkhave, adhikaraṇe āpanno ca bhikkhu codako ca bhikkhu sādhukaṃ attanāva attānaṃ paccavekkhati tasmetaṃ, bhikkhave, adhikaraṇe pāṭikaṅkhaṃ na dīghattāya kharattāya vāḷattāya saṃvattissati, bhikkhū ca phāsuṃ viharissantī"ti.

16

Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti? "Adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti.

"Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti? "Dhammacariyāsamacariyāhetu kho, brāhmaṇa, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

17

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti? "Katattā ca, brāhmaṇa, akatattā ca. Evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti. "Ko pana, bho gotama, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti? "Katattā ca, brāhmaṇa, akatattā ca. Evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti. "Na kho ahaṃ imassa bhoto gotamassa saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā ahaṃ imassa bhoto gotamassa saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ ājāneyyan"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idha, brāhmaṇa, ekaccassa kāyaduccaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti kāyasucaritaṃ; vacīduccaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti vacīsucaritaṃ; manoduccaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti manosucaritaṃ. Evaṃ kho, brāhmaṇa, katattā ca akatattā ca evamidhekacce sattā kāyassa

bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Idha pana, brāhmaṇa, ekaccassa kāyasucaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti kāyaduccaritaṃ; vacīsucaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti vacīduccaritaṃ; manosucaritaṃ kataṃ hoti, akataṃ hoti manoduccaritaṃ. Evaṃ kho, brāhmaṇa, katattā ca akatattā ca evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

18

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "ekaṃsenāhaṃ, ānanda, akaraṇīyaṃ vadāmi kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritan"ti. "Yamidaṃ, bhante, bhagavatā ekaṃsena akaraṇīyaṃ akkhātaṃ kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ tasmiṃ akaraṇīye kayiramāne ko ādīnavo pāṭikaṅkho"ti? "Yamidaṃ, ānanda, mayā ekaṃsena akaraṇīyaṃ akkhātaṃ kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ tasmiṃ akaraṇīye kayiramāne ayaṃ ādīnavo pāṭikaṅkho—attāpi attānaṃ upavadati, anuvicca viññū garahanti, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yamidaṃ, ānanda, mayā ekaṃsena akaraṇīyaṃ akkhātaṃ kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ tasmiṃ akaraṇīye kayiramāne ayaṃ ādīnavo pāṭikaṅkho"ti.

"Ekaṃsenāhaṃ, ānanda, karaṇīyaṃ vadāmi kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritan"ti. "Yamidaṃ, bhante, bhagavatā ekaṃsena karaṇīyaṃ akkhātaṃ kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ tasmiṃ karaṇīye kayiramāne ko ānisaṃso pāṭikaṅkho"ti? "Yamidaṃ, ānanda, mayā ekaṃsena karaṇīyaṃ akkhātaṃ kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ tasmiṃ karaṇīye kayiramāne ayaṃ ānisaṃso pāṭikaṅkho—attāpi attānaṃ na upavadati, anuvicca viññū pasaṃsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Yamidaṃ, ānanda, mayā ekaṃsena karaṇīyaṃ akkhātaṃ kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ tasmiṃ karaṇīye kayiramāne ayaṃ ānisaṃso

pāṭikaṅkho”ti.

19

“Akusalaṃ, bhikkhave, pajahatha. Sakkā, bhikkhave, akusalaṃ pajahituṃ. No cedaṃ, bhikkhave, sakkā abhavissa akusalaṃ pajahituṃ, nāhaṃ evaṃ vadeyyaṃ: ‘akusalaṃ, bhikkhave, pajahathā’ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, sakkā akusalaṃ pajahituṃ tasmāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘akusalaṃ, bhikkhave, pajahathā’ti. Akusalañca hidaṃ, bhikkhave, pahīnaṃ ahitāya dukkhāya saṃvatteyya nāhaṃ evaṃ vadeyyaṃ: ‘akusalaṃ, bhikkhave, pajahathā’ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, akusalaṃ pahīnaṃ hitāya sukhāya saṃvattati tasmāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘akusalaṃ, bhikkhave, pajahathā’”ti.

“Kusalaṃ, bhikkhave, bhāvetha. Sakkā, bhikkhave, kusalaṃ bhāvetuṃ. No cedaṃ, bhikkhave, sakkā abhavissa kusalaṃ bhāvetuṃ, nāhaṃ evaṃ vadeyyaṃ: ‘kusalaṃ, bhikkhave, bhāvethā’ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, sakkā kusalaṃ bhāvetuṃ tasmāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘kusalaṃ, bhikkhave, bhāvethā’ti. Kusalañca hidaṃ, bhikkhave, bhāvitaṃ ahitāya dukkhāya saṃvatteyya, nāhaṃ evaṃ vadeyyaṃ: ‘kusalaṃ, bhikkhave, bhāvethā’ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, kusalaṃ bhāvitaṃ hitāya sukhāya saṃvattati tasmāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘kusalaṃ, bhikkhave, bhāvethā’”ti.

20

“Dveme, bhikkhave, dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti. Katame dve? Dunnikkhittañca padabyañjanaṃ attho ca dunnīto. Dunnikkhittassa, bhikkhave, padabyañjanassa atthopi dunnayo hoti. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattantī”ti.

“Dveme, bhikkhave, dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattanti. Katame dve? Sunikkhittañca padabyañjanaṃ attho ca sunīto. Sunikkhittassa, bhikkhave, padabyañjanassa atthopi sunayo hoti. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattantī”ti.

Adhikaraṇavaggo dutiyo.

Aṅguttara Nikāya 2

17. Akusalapeyyāla

230–279.

“Dveme, bhikkhave, dhammā akusalā … dveme, bhikkhave, dhammā

kusalā ... dveme, bhikkhave, dhammā sāvajjā ... dveme, bhikkhave, dhammā anavajjā ... dveme, bhikkhave, dhammā dukkhudrayā ... dveme, bhikkhave, dhammā sukhudrayā ... dveme, bhikkhave, dhammā dukkhavipākā ... dveme, bhikkhave, dhammā sukhavipākā ... dveme, bhikkhave, dhammā sabyābajjhā ... dveme, bhikkhave, dhammā abyābajjhā. Katame dve? Akkodho ca anupanāho ca ... amakkho ca apaḷāso ca ... anissā ca amacchariyañca ... amāyā ca asāṭheyyañca ... hirī ca ottappañca. Ime kho, bhikkhave, dve dhammā abyābajjhā"ti. (1–50.)

Akusalapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Aṅguttara Nikāya 2

8. Sanimittavagga

77

"Sanimittā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no animittā. Tasseva nimittassa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

78

"Sanidānā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no anidānā. Tasseva nidānassa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

79

"Sahetukā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no ahetukā. Tasseva hetussa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

80

"Sasaṅkhārā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no asaṅkhārā. Tesaṃyeva saṅkhārānaṃ pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

81

"Sappaccayā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no appaccayā. Tasseva paccayassa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

82

"Sarūpā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no arūpā. Tasseva rūpassa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

83

"Savedanā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no avedanā. Tassāyeva vedanāya pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

84

"Sasaññā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no asaññā. Tassāyeva saññāya pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

85

"Saviññāṇā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no aviññāṇā. Tasseva viññāṇassa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

86

"Saṅkhatārammaṇā, bhikkhave, uppajjanti pāpakā akusalā dhammā, no asaṅkhatārammaṇā. Tasseva saṅkhatassa pahānā evaṃ te pāpakā akusalā dhammā na hontī"ti.

Sanimittavaggo tatiyo.

Majjhima Nikāya 138

Uddesavibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "uddesavibhaṅgaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ, ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ, acirapakkantassa bhagavato, etadahosi: "idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ, ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati

ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī'ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā"ti? Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ; pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavocuṃ:

"Idaṃ kho no, āvuso kaccāna, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ, ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī'ti. Tesaṃ no, āvuso kaccāna, amhākaṃ, acirapakkantassa bhagavato, etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: "tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya, yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī"ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti. Tesaṃ no, āvuso kaccāna, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa ud-

diṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti—vibhajatāyasmā mahākaccāno"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva mūlaṃ atikkamma khandhaṃ sākhāpalāse sāraṃ pariyesitabbaṃ maññeyya, evaṃ sampadamidaṃ āyasmantānaṃ satthari sammukhībhūte taṃ bhagavantaṃ atisitvā amhe etamatthaṃ paṭipucchitabbaṃ maññatha. So hāvuso, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyātha; yathā vo bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāthā"ti. "Addhāvuso kaccāna, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyāma; yathā no bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāma. Api cāyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Vibhajatāyasmā mahākaccāno agaruṃ karitvā"ti. "Tena hāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahākaccāno etadavoca:

"Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya, yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya, bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī'ti. Imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi.

Kathañcāvuso, bahiddhā viññāṇaṃ vikkhittaṃ visaṭanti vuccati?

Idhāvuso, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā rūpanimittānusāri viññāṇaṃ hoti rūpanimittassādagadhitaṃ rūpanimittassādavinibandhaṃ rūpanimittassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ bahiddhā viññāṇaṃ vikkhittaṃ visaṭanti vuccati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya dhammanimittānusāri viññāṇaṃ hoti; dhammanimittassādagadhitaṃ dhammanimittassādavinibandhaṃ dhammanimittassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ bahiddhā viññāṇaṃ vikkhittaṃ visaṭanti vuccati. Evaṃ kho, āvuso, bahiddhā viññāṇaṃ vikkhittaṃ visaṭanti vuccati.

Kathañcāvuso, bahiddhā viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭanti vuccati? Idhāvuso, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā na rūpanimittānusāri viññāṇaṃ hoti, na rūpanimittassādagadhitaṃ na rūpanimittassādavinibandhaṃ na rūpanimittassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ bahiddhā viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭanti vuccati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na dhammanimittānusāri viññāṇaṃ hoti na dhammanimittassādagadhitaṃ na dhammanimittassādavinibandhaṃ na dhammanimittassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ bahiddhā viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭanti vuccati. Evaṃ kho, āvuso, bahiddhā viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭanti vuccati.

Kathañcāvuso, ajjhattaṃ saṇṭhitanti vuccati? Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa vivekajapītisukhānusāri viññāṇaṃ hoti vivekajapītisukhassādagadhitaṃ vivekajapītisukhassādavinibandhaṃ vivekajapītisukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ saṇṭhitanti vuccati.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa samādhijapītisukhānusāri viññāṇaṃ hoti samādhijapītisukhassādagadhitaṃ samādhijapītisukhassādavinibandhaṃ samādhijapītisukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ saṇṭhitanti vuccati.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ

ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa upekkhānusāri viññāṇaṃ hoti upekkhāsukhassādagadhitaṃ upekkhāsukhassādavinibandhaṃ upekkhāsukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ saṇṭhitanti vuccati.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa adukkhamasukhānusāri viññāṇaṃ hoti adukkhamasukhassādagadhitaṃ adukkhamasukhassādavinibandhaṃ adukkhamasukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ asaṇṭhitanti vuccati. Evaṃ kho, āvuso, ajjhattaṃ saṇṭhitanti vuccati.

Kathañcāvuso, ajjhattaṃ asaṇṭhitanti vuccati? Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa na vivekajapītisukhānusāri viññāṇaṃ hoti na vivekajapītisukhassādagadhitaṃ na vivekajapītisukhassādavinibandhaṃ na vivekajapītisukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ asaṇṭhitanti vuccati.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa na samādhijapītisukhānusāri viññāṇaṃ hoti na samādhijapītisukhassādagadhitaṃ na samādhijapītisukhassādavinibandhaṃ na samādhijapītisukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ asaṇṭhitanti vuccati.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa na upekkhānusāri viññāṇaṃ hoti na upekkhāsukhassādagadhitaṃ na upekkhāsukhassādavinibandhaṃ na upekkhāsukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ asaṇṭhitanti vuccati.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa na adukkhamasukhānusāri viññāṇaṃ hoti na adukkhamasukhassādagadhitaṃ na adukkhamasukhassādavinibandhaṃ na adukkhamasukhassādasaṃyojanasaṃyuttaṃ ajjhattaṃ cittaṃ asaṇṭhitanti vuccati. Evaṃ kho, āvuso, ajjhattaṃ asaṇṭhitanti vuccati.

Kathañcāvuso, anupādā paritassanā hoti? Idhāvuso, assutavā puthu-

jjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati, aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā rūpavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa rūpavipariṇāmānuparivattajā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā uttāsavā ca hoti vighātavā ca apekkhavā ca anupādāya ca paritassati. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati, aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā viññāṇavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmānuparivattajā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā uttāsavā ca hoti vighātavā ca apekkhavā ca anupādāya ca paritassati. Evaṃ kho, āvuso, anupādā paritassanā hoti.

Kathañcāvuso, anupādānā aparitassanā hoti? Idhāvuso, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati na rūpavantaṃ vā attānaṃ na attani vā rūpaṃ na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati, aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā na ca rūpavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa na rūpavipariṇāmānuparivattajā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā na cevuttāsavā hoti na ca vighātavā na ca apekkhavā anupādāya ca na paritassati. Na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ na attani vā viññāṇaṃ na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati, aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā na ca viññāṇavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa na viññāṇavipariṇāmānuparivattajā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā na cevuttāsavā hoti na ca vighātavā na ca apekkhavā, anupādāya ca na paritassati. Evaṃ kho, āvuso, anupādā aparitassanā hoti.

Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vit-

thārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: ‘tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ, ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī’ti. Imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe āyasmanto bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha; yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā”ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

“Yaṃ kho no, bhante, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: ‘tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ, ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotī’ti.

Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ, acirapakkantassa bhagavato, etadahosi: ‘idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—tathā tathā, bhikkhave, bhikkhu upaparikkheyya, yathā yathā upaparikkhato bahiddhā cassa viññāṇaṃ avikkhittaṃ avisaṭaṃ, ajjhattaṃ asaṇṭhitaṃ anupādāya na paritasseyya. Bahiddhā, bhikkhave, viññāṇe avikkhitte avisaṭe sati ajjhattaṃ asaṇṭhite anupādāya aparitassato āyatiṃ jātijarāmaraṇadukkhasamudayasambhavo na hotīti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā’ti? Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: ‘ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ

yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti.

Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipucchimha. Tesaṃ no, bhante, āyasmatā mahākaccānena imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho vibhatto"ti.

"Paṇḍito, bhikkhave, mahākaccāno; mahāpañño, bhikkhave, mahākaccāno. Mañcepi tumhe, bhikkhave, etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ mahākaccānena byākataṃ. Eso cevetassa attho. Evañca naṃ dhāreyyāthā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Uddesavibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 100

Saṅgāravasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Tena kho pana samayena dhanañjānī nāma brāhmaṇī cañcalikappe paṭivasati abhippasannā buddhe ca dhamme ca saṃghe ca. Atha kho dhanañjānī brāhmaṇī upakkhalitvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

"Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassā"ti.

Tena kho pana samayena saṅgāravo nāma māṇavo cañcalikappe paṭivasati tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍuketubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkha anavayo. Assosi kho saṅgāravo māṇavo dhanañjāniyā brāhmaṇiyā evaṃ vācaṃ bhāsamānāya. Sutvā dhanañjāniṃ brāhmaṇiṃ etadavoca: "avabhūtāva ayaṃ dhanañjānī brāhmaṇī, parabhūtāva ayaṃ dhanañjānī brāhmaṇī, vijjamānānaṃ tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ, atha ca pana tassa muṇḍakassa samaṇakassa vaṇṇaṃ bhāsissatī"ti. "Na hi pana tvaṃ, tāta bhadramukha, tassa bhagavato sīlapaññāṇaṃ jānāsi. Sace tvaṃ, tāta bhadramukha, tassa bhagavato sīlapaññāṇaṃ jāneyyāsi, na tvaṃ, tāta bhadramukha, taṃ bhagavantaṃ akkositabbaṃ paribhāsitabbaṃ maññeyyāsī"ti. "Tena hi, bhoti, yadā samaṇo gotamo cañcalikappaṃ

anuppatto hoti atha me āroceyyāsī"ti. "Evaṃ, bhadramukhā"ti kho dhanañjānī brāhmaṇī saṅgāravassa māṇavassa paccassosi.

Atha kho bhagavā kosalesu anupubbena cārikaṃ caramāno yena cañcalikappaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā cañcalikappe viharati todeyyānaṃ brāhmaṇānaṃ ambavane. Assosi kho dhanañjānī brāhmaṇī: "bhagavā kira cañcalikappaṃ anuppatto, cañcalikappe viharati todeyyānaṃ brāhmaṇānaṃ ambavane"ti. Atha kho dhanañjānī brāhmaṇī yena saṅgāravo māṇavo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā saṅgāravaṃ māṇavaṃ etadavoca: "ayaṃ, tāta bhadramukha, so bhagavā cañcalikappaṃ anuppatto, cañcalikappe viharati todeyyānaṃ brāhmaṇānaṃ ambavane. Yassadāni, tāta bhadramukha, kālaṃ maññasī"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho saṅgāravo māṇavo dhanañjāniyā brāhmaṇiyā paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saṅgāravo māṇavo bhagavantaṃ etadavoca:

"Santi kho, bho gotama, eke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti. Tatra, bho gotama, ye te samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti, tesaṃ bhavaṃ gotamo katamo"ti?

"Diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattānaṃ, ādibrahmacariyaṃ paṭijānantānampi kho ahaṃ, bhāradvāja, vemattaṃ vadāmi. Santi, bhāradvāja, eke samaṇabrāhmaṇā anussavikā. Te anussavena diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti; seyyathāpi brāhmaṇā tevijjā. Santi pana, bhāradvāja, eke samaṇabrāhmaṇā kevalaṃ saddhāmattakena diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti; seyyathāpi takkī vīmaṃsī. Santi, bhāradvāja, eke samaṇabrāhmaṇā pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃyeva dhammaṃ abhiññāya diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti. Tatra, bhāradvāja, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃyeva dhammaṃ abhiññāya diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramippattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti, tesāhamasmi. Tadamināpetaṃ, bhāradvāja, pariyāyena veditabbaṃ, yathā ye te samaṇabrāhmaṇā pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃyeva dhammaṃ abhiññāya diṭṭhadhammābhiññāvosānapāramip-

pattā, ādibrahmacariyaṃ paṭijānanti, tesāhamasmi.

Idha me, bhāradvāja, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, aparena samayena daharova samāno susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ. So evaṃ pabbajito samāno kiṅkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso kālāma, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, bhāradvāja, āḷāro kālāmo maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā. Tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, bhāradvāja, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena 'ñāṇavādañca vadāmi, theravādañca jānāmi, passāmī'ti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'na kho āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti; addhā āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ viharatī'ti.

Atha khvāhaṃ, bhāradvāja, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, bhāradvāja, āḷāro kālāmo ākiñcaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'na kho āḷārasseva kālāmassa atthi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi vīriyaṃ ... pe ... sati ... samādhi ... paññā, mayhampatthi paññā. Yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ āḷāro kālāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā

upasampajja vihāsiṃ. Atha khvāhaṃ, bhāradvāja, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'ettāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti? 'Ettāvatā kho ahaṃ, āvuso, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemī'ti. 'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti. 'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yāhaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tamahaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. Iti yāhaṃ dhammaṃ jānāmi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi, yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi tamahaṃ dhammaṃ jānāmi. Iti yādiso ahaṃ tādiso tuvaṃ, yādiso tuvaṃ tādiso ahaṃ. Ehi dāni, āvuso, ubhova santā imaṃ gaṇaṃ pariharāmā'ti. Iti kho, bhāradvāja, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno attano antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva ākiñcaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, bhāradvāja, kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, bhāradvāja, udako rāmaputto maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā. Tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, bhāradvāja, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena 'ñāṇavādañca vadāmi, theravādañca jānāmi, passāmī'ti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'na kho rāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi; addhā rāmo imaṃ

dhammaṃ jānaṃ passaṃ vihāsī'ti. Atha khvāhaṃ, bhāradvāja, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, bhāradvāja, udako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'na kho rāmasseva ahosi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho rāmasseva ahosi vīriyaṃ ... pe ... sati ... samādhi ... paññā, mayhampatthi paññā. Yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsiṃ.

Atha khvāhaṃ, bhāradvāja, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'ettāvatā no, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti? 'Ettāvatā kho, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti. 'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti. 'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi taṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi, yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi taṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi. Iti yādiso rāmo ahosi tādiso tuvaṃ, yādiso tuvaṃ tādiso rāmo ahosi. Ehi dāni, āvuso, tuvaṃ imaṃ gaṇaṃ pariharā'ti. Iti kho, bhāradvāja, udako rāmaputto sabrahmacārī me samāno ācariyaṭṭhāne maṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, bhāradvāja, kiṅkusalagavesī anuttaraṃ santivara-

padaṃ pariyesamāno magadhesu anupubbena cārikaṃ caramāno yena uruvelā senānigamo tadavasariṃ. Tatthaddasaṃ ramaṇīyaṃ bhūmibhāgaṃ, pāsādikañca vanasaṇḍaṃ, nadiñca sandantiṃ setakaṃ supatitthaṃ ramaṇīyaṃ, samantā ca gocaragāmaṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'ramaṇīyo vata bho bhūmibhāgo, pāsādiko ca vanasaṇḍo, nadī ca sandati setakā supatitthā ramaṇīyā, samantā ca gocaragāmo. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyā'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, tattheva nisīdiṃ: 'alamidaṃ padhānāyā'ti. Apissu maṃ, bhāradvāja, tisso upamā paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Seyyathāpi, bhāradvāja, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ udake nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, bhāradvāja, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ udake nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Taṃ kissa hetu? Aduñhi, bho gotama, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ, tañca pana udake nikkhittaṃ; yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, bhāradvāja, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho, opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, bhāradvāja, paṭhamā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparāpi kho maṃ, bhāradvāja, dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Seyyathāpi, bhāradvāja, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, bhāradvāja, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya tejo pātukareyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Taṃ kissa hetu? Aduñhi, bho gotama, allaṃ kaṭṭhaṃ sasne-

haṃ, kiñcāpi ārakā udakā thale nikkhittaṃ; yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, bhāradvāja, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho, opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, bhāradvāja, dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparāpi kho maṃ, bhāradvāja, tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Seyyathāpi, bhāradvāja, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, bhāradvāja, api nu so puriso amuṃ sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti? "Evaṃ, bho gotama. Taṃ kissa hetu? Aduñhi, bho gotama, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ, tañca pana ārakā udakā thale nikkhittan"ti. "Evameva kho, bhāradvāja, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ suppahīno hoti suppaṭippassaddho, opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, bhāradvāja, tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Imā kho maṃ, bhāradvāja, tisso upamā paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇheyyaṃ abhinippīḷeyyaṃ abhisantāpeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhāmi

abhinippīḷemi abhisantāpemi. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Seyyathāpi, bhāradvāja, balavā puriso dubbalataraṃ purisaṃ sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggaṇheyya abhinippīḷeyya abhisantāpeyya; evameva kho me, bhāradvāja, dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Āraddhaṃ kho pana me, bhāradvāja, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā; sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānaṃ nikkhamantānaṃ adhimatto saddo hoti. Seyyathāpi nāma kammāragaggariyā dhamamānāya adhimatto saddo hoti; evameva kho me, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānaṃ nikkhamantānaṃ adhimatto saddo hoti. Āraddhaṃ kho pana me, bhāradvāja, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā; sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhani ūhananti. Seyyathāpi, bhāradvāja, balavā puriso, tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho me, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhani ūhananti. Āraddhaṃ kho pana me, bhāradvāja, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā; sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca

kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Seyyathāpi, bhāradvāja, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Āraddhaṃ kho pana me, bhāradvāja, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā; sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Seyyathāpi, bhāradvāja, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho me, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Āraddhaṃ kho pana me, bhāradvāja, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā; sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmiṃ ḍāho hoti. Seyyathāpi, bhāradvāja, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evameva kho me, bhāradvāja, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmiṃ ḍāho hoti. Āraddhaṃ kho pana me, bhāradvāja, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Apissu maṃ, bhāradvāja, devatā disvā evamāhaṃsu: 'kālaṅkato samaṇo gotamo'ti. Ekaccā devatā evamāhaṃsu: 'na kālaṅkato samaṇo gotamo, api ca kālaṃ karotī'ti. Ekaccā devatā evamāhaṃsu: 'na

kālaṅkato samaṇo gotamo, nāpi kālaṃ karoti; arahaṃ samaṇo gotamo, vihāro tveva so arahato evarūpo hotī'ti.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjeyyan'ti. Atha kho maṃ, bhāradvāja, devatā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'mā kho tvaṃ, mārisa, sabbaso āhārupacchedāya paṭipajji. Sace kho tvaṃ, mārisa, sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjissasi, tassa te mayaṃ dibbaṃ ojaṃ lomakūpehi ajjhohāressāma. Tāya tvaṃ yāpessasī'ti. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'ahañceva kho pana sabbaso ajajjitaṃ paṭijāneyyaṃ, imā ca me devatā dibbaṃ ojaṃ lomakūpehi ajjhohāreyyuṃ, tāya cāhaṃ yāpeyyaṃ. Taṃ mamassa musā'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, tā devatā paccācikkhāmi, 'halan'ti vadāmi.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'yannūnāhaṃ thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhāreyyaṃ pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ, yadi vā kulatthayūsaṃ, yadi vā kaḷāyayūsaṃ, yadi vā hareṇukayūsan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhāresiṃ pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ, yadi vā kulatthayūsaṃ, yadi vā kaḷāyayūsaṃ, yadi vā hareṇukayūsaṃ. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhārayato pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ, yadi vā kulatthayūsaṃ, yadi vā kaḷāyayūsaṃ, yadi vā hareṇukayūsaṃ, adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kāḷapabbāni vā; evamevassu me aṅgapaccaṅgāni bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma oṭṭhapadaṃ; evamevassu me ānisadaṃ hoti tāyevappāhāratāya; seyyathāpi nāma vaṭṭanāvaḷī; evamevassu me piṭṭhikaṇṭako uṇṇatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti; evamevassu me phāsuḷiyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti; evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphuṭito hoti sammilāto; evamevassu me sīsacchavi samphuṭitā hoti sammilātā tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, bhāradvāja, 'udaracchaviṃ parimasissāmī'ti piṭṭhikaṇṭakaṃyeva pariggaṇhāmi, 'piṭṭhikaṇṭakaṃ parimasissāmī'ti udaracchaviṃyeva pariggaṇhāmi; yāvassu me, bhāradvāja, udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāye-

vappāhāratāya. So kho ahaṃ, bhāradvāja, 'vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmī'ti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, bhāradvāja, imameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anumajjāmi. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, pāṇinā gattāni anumajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya. Apissu maṃ, bhāradvāja, manussā disvā evamāhaṃsu: 'kāḷo samaṇo gotamo'ti. Ekacce manussā evamāhaṃsu: 'na kāḷo samaṇo gotamo, sāmo samaṇo gotamo'ti. Ekacce manussā evamāhaṃsu: 'na kāḷo samaṇo gotamo napi sāmo, maṅguracchavi samaṇo gotamo'ti; yāvassu me, bhāradvāja, tāva parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto upahato hoti tāyevappāhāratāya.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'ye kho keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayiṃsu, etāvaparamaṃ, nayito bhiyyo; yepi hi keci anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayissanti, etāvaparamaṃ, nayito bhiyyo; yepi hi keci etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, etāvaparamaṃ, nayito bhiyyo. Na kho panāhaṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigacchāmi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ. Siyā nu kho aññо maggo bodhāyā'ti? Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'abhijānāmi kho panāhaṃ pitu sakkassa kammante sītāya jambucchāyāya nisinno vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharitā. Siyā nu kho eso maggo bodhāyā'ti? Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, satānusāri viññāṇaṃ ahosi: 'eseva maggo bodhāyā'ti. Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'kiṃ nu kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi yaṃ taṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehī'ti? Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'na kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi yaṃ taṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehī'ti.

Tassa mayhaṃ, bhāradvāja, etadahosi: 'na kho taṃ sukaraṃ sukhaṃ adhigantuṃ evaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyena. Yannūnāhaṃ oḷārikaṃ āhāraṃ āhāreyyaṃ odanakummāsan'ti. So kho ahaṃ, bhāradvāja, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ. Tena kho pana maṃ, bhāradvāja, samayena pañcavaggiyā bhikkhū paccupaṭṭhitā honti: 'yaṃ kho samaṇo gotamo dhammaṃ adhigamissati taṃ no

ārocessatī'ti. Yato kho ahaṃ, bhāradvāja, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ, atha me te pañcavaggiyā bhikkhū nibbijja pakkamiṃsu: 'bāhulliko samaṇo gotamo padhānavibbhanto āvatto bāhullāyā'ti.

So kho ahaṃ, bhāradvāja, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāretvā balaṃ gahetvā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ayaṃ kho me, bhāradvāja, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi ... pe ... ayaṃ kho me, bhāradvāja, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. 'Khīṇā jāti,

vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti abbhaññāsiṃ. Ayaṃ kho me, bhāradvāja, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato"ti.

Evaṃ vutte, saṅgāravo māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "aṭṭhitavataṃ bhoto gotamassa padhānaṃ ahosi, sappurisavataṃ bhoto gotamassa padhānaṃ ahosi; yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa. Kiṃ nu kho, bho gotama, atthi devā"ti? "Ṭhānaso metaṃ, bhāradvāja, viditaṃ yadidaṃ—adhidevā"ti. "Kiṃ nu kho, bho gotama, 'atthi devā'ti puṭṭho samāno 'ṭhānaso metaṃ, bhāradvāja, viditaṃ yadidaṃ adhidevā'ti vadesi. Nanu, bho gotama, evaṃ sante tucchā musā hotī"ti? "'Atthi devā'ti, bhāradvāja, puṭṭho samāno 'atthi devā'ti yo vadeyya, 'ṭhānaso me viditā'ti yo vadeyya; atha khvettha viññunā purisena ekaṃsena niṭṭhaṃ gantabbaṃ yadidaṃ: 'atthi devā'"ti. "Kissa pana me bhavaṃ gotamo ādikeneva na byākāsī"ti? "Uccena sammataṃ kho etaṃ, bhāradvāja, lokasmiṃ yadidaṃ: 'atthi devā'"ti.

Evaṃ vutte, saṅgāravo māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṅgāravasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Brāhmaṇavaggo niṭṭhito pañcamo.

Brahmāyu selassalāyano, ghoṭamukho ca brāhmaṇo; Caṅkī esu dhanañjāni, vāseṭṭho subhagāravoti.

Vaggo gahapati bhikkhu, paribbājakanāmako; Rājavaggo brāhmaṇoti, pañca majjhimaāgame.

Majjhimapaṇṇāsakaṃ samattaṃ.

Majjhima Nikāya 134

Lomasakaṅgiyabhaddekarattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā lo-

masakaṅgiyo sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho candano devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ nigrodhārāmaṃ obhāsetvā yenāyasmā lomasakaṅgiyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho candano devaputto āyasmantaṃ lomasakaṅgiyaṃ etadavoca: "dhāresi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā"ti? "Ahampi kho, bhikkhu, na dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Dhāresi pana tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattiyo gāthā"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattiyo gāthā. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattiyo gāthā"ti? "Dhāremi kho ahaṃ, bhikkhu, bhaddekarattiyo gāthā"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, āvuso, dhāresi bhaddekarattiyo gāthā"ti? "Ekamidaṃ, bhikkhu, samayaṃ bhagavā devesu tāvatiṃsesu viharati pāricchattakamūle paṇḍukambalasilāyaṃ. Tatra bhagavā devānaṃ tāvatiṃsānaṃ bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsi:

'Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Evaṃ kho ahaṃ, bhikkhu, dhāremi bhaddekarattiyo gāthā. Uggaṇhāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; pariyāpuṇāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; dhārehi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Atthasaṃhito, bhikkhu, bhaddekarattassa uddeso ca vibhaṅgo ca ādibrahmacariyako"ti. Idamavoca candano devaputto. Idaṃ vatvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho āyasmā lomasakaṅgiyo tassā rattiyā accayena senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa

ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā lomasakaṅgiyo bhagavantaṃ etadavoca:

"Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ sakkesu viharāmi kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho, bhante, aññataro devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ nigrodhārāmaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhante, so devaputto maṃ etadavoca: 'dhāresi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ devaputtaṃ etadavocaṃ: 'na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā'ti? 'Ahampi kho, bhikkhu, na dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Dhāresi pana tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattiyo gāthā'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattiyo gāthā. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattiyo gāthā'ti? 'Dhāremi kho ahaṃ, bhikkhu, bhaddekarattiyo gāthā'ti. 'Yathā kathaṃ pana tvaṃ, āvuso, dhāresi bhaddekarattiyo gāthā'ti? 'Ekamidaṃ, bhikkhu, samayaṃ bhagavā devesu tāvatiṃsesu viharati pāricchattakamūle paṇḍukambalasilāyaṃ. Tatra kho bhagavā devānaṃ tāvatiṃsānaṃ bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsi:

"Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī"ti.

Evaṃ kho ahaṃ, bhikkhu, dhāremi bhaddekarattiyo gāthā. Uggaṇhāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; pariyāpuṇāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; dhārehi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Atthasaṃhito, bhikkhu, bhaddekarattassa uddeso ca vibhaṅgo ca ādibrahmacariyako'ti. Idamavoca, bhante, so devaputto. Idaṃ vatvā tatthevantaradhāyi. Sādhu me, bhante, bhagavā bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca desetū"ti.

"Jānāsi pana tvaṃ, bhikkhu, taṃ devaputtan"ti? "Na kho ahaṃ, bhante, jānāmi taṃ devaputtan"ti. "Candano nāma so, bhikkhu, devaputto. Candano, bhikkhu, devaputto aṭṭhiṃ katvā manasikatvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti. Tena hi, bhikkhu, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho

āyasmā lomasakaṅgiyo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate muni.

Kathañca, bhikkhu, atītaṃ anvāgameti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhu, atītaṃ anvāgameti. Kathañca, bhikkhu, atītaṃ nānvāgameti ... pe ... evaṃ kho, bhikkhu, atītaṃ nānvāgameti. Kathañca, bhikkhu, anāgataṃ paṭikaṅkhati ... pe ... evaṃ kho, bhikkhu, anāgataṃ paṭikaṅkhati. Kathañca, bhikkhu, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati ... pe ... evaṃ kho, bhikkhu, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati. Kathañca, bhikkhu, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati ... pe ... evaṃ kho, bhikkhu, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati. Kathañca, bhikkhu, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati ... pe ... evaṃ kho, bhikkhu, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati.

Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā lomasakaṅgiyo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Lomasakaṅgiyabhaddekarattasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 95

Caṅkīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena opāsādaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā opāsāde viharati

uttarena opāsādaṃ devavane sālavane. Tena kho pana samayena caṅkī brāhmaṇo opāsādaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā pasenadinā kosalena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Assosuṃ kho opāsādakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ opāsādaṃ anuppatto, opāsāde viharati uttarena opāsādaṃ devavane sālavane. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho opāsādakā brāhmaṇagahapatikā opāsādā nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā uttarenamukhā gacchanti yena devavanaṃ sālavanaṃ. Tena kho pana samayena caṅkī brāhmaṇo uparipāsāde divāseyyaṃ upagato. Addasā kho caṅkī brāhmaṇo opāsādake brāhmaṇagahapatike opāsādā nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūte uttarenamukhaṃ yena devavanaṃ sālavanaṃ tenupasaṅkamante. Disvā khattaṃ āmantesi: "kiṃ nu kho, bho khatte, opāsādakā brāhmaṇagahapatikā opāsādā nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā uttarenamukhā gacchanti yena devavanaṃ sālavanan"ti? "Atthi, bho caṅkī, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ opāsādaṃ anuppatto, opāsāde viharati uttarena opāsādaṃ devavane sālavane. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tamete bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya gacchantī"ti. "Tena hi, bho khatte, yena opāsādakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā opāsādake brāhmaṇagahapatike evaṃ vadehi: 'caṅkī, bho, brāhmaṇo evamāha—āgamentu kira bhonto, caṅkīpi brāhmaṇo

samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho so khatto caṅkissa brāhmaṇassa paṭissutvā yena opāsādakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā opāsādake brāhmaṇagahapatike etadavoca: "caṅkī, bho, brāhmaṇo evamāha: 'āgamentu kira bhonto, caṅkīpi brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti.

Tena kho pana samayena nānāverajjakānaṃ brāhmaṇānaṃ pañcamattāni brāhmaṇasatāni opāsāde paṭivasanti kenacideva karaṇīyena. Assosuṃ kho te brāhmaṇā: "caṅkī kira brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti. Atha kho te brāhmaṇā yena caṅkī brāhmaṇo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā caṅkiṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "saccaṃ kira bhavaṃ caṅkī samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti? "Evaṃ kho me, bho, hoti: 'ahaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissāmī'"ti. "Mā bhavaṃ caṅkī samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkami. Na arahati bhavaṃ caṅkī samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; samaṇotveva gotamo arahati bhavantaṃ caṅkiṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Bhavañhi caṅkī ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Yampi bhavaṃ caṅkī ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ caṅkī samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; samaṇotveva gotamo arahati bhavantaṃ caṅkiṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Bhavañhi caṅkī aḍḍho mahaddhano mahābhogo ... pe ... bhavañhi caṅkī tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo ... pe ... bhavañhi caṅkī abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya ... pe ... bhavañhi caṅkī sīlavā vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato ... pe ... bhavañhi caṅkī kalyāṇavāco kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā ... pe ... bhavañhi caṅkī bahūnaṃ ācariyapācariyo, tīṇi māṇavakasatāni mante vāceti ... pe ... bhavañhi caṅkī rañño pasenadissa kosalassa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ... bhavañhi caṅkī brāhmaṇassa pokkharasātissa sakkato garukato mānito pūjito apacito ...

pe ... bhavañhi caṅkī opāsādaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā pasenadinā kosalena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Yampi bhavaṃ caṅkī opāsādaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā pasenadinā kosalena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ caṅkī samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; samaṇotveva gotamo arahati bhavantaṃ caṅkiṃ dassanāya upasaṅkamitun"ti.

Evaṃ vutte, caṅkī brāhmaṇo te brāhmaṇe etadavoca: " tena hi, bho, mamapi suṇātha, yathā mayameva arahāma taṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; na tveva arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Samaṇo khalu, bho, gotamo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Yampi, bho, samaṇo gotamo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, imināpaṅgena na arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Samaṇo khalu, bho, gotamo pahūtaṃ hiraññasuvaṇṇaṃ ohāya pabbajito bhūmigatañca vehāsaṭṭhañca ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo daharova samāno yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo sīlavā ariyasīlī kusalasīlī kusalena sīlena samannāgato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo kalyāṇavāco kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo bahūnaṃ ācariyapācariyo ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo khīṇakāmarāgo vigatacāpallo ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo kammavādī kiriyavādī apāpapurekkhāro brahmaññāya pajāya ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo uccā kulā pabbajito asambhinnā khattiyakulā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo aḍḍhā kulā pabbajito mahaddhanā mahābhogā ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ tiroraṭṭhā tirojanapadā saṃpucchituṃ āgacchanti ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ anekāni devatāsahassāni pāṇehi saraṇaṃ gatāni ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ rājā māgadho seniyo bimbisāro saputtadāro pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ rājā pasenadi kosalo saputtadāro pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ brāhmaṇo pokkharasāti saputtadāro pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo opāsādaṃ anuppatto opāsāde viharati uttarena opāsādaṃ devavane sālavane. Ye kho te samaṇā vā brāhmaṇā vā amhākaṃ gāmakkhettaṃ āgacchanti, atithī no te honti. Atithī kho panamhehi sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā. Yampi samaṇo gotamo opāsādaṃ anuppatto opāsāde viharati uttarena opāsādaṃ devavane sālavane, atithimhākaṃ samaṇo gotamo. Atithi kho panamhehi sakkātabbo garukātabbo mānetabbo pūjetabbo. Imināpaṅgena na arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Ettake kho ahaṃ, bho, tassa bhoto gotamassa vaṇṇe pariyāpuṇāmi, no ca kho so bhavaṃ gotamo ettakavaṇṇo; aparimāṇavaṇṇo

hi so bhavaṃ gotamo. Ekamekenapi tena aṅgena samannāgato na arahati, so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamitunti. Tena hi, bho, sabbeva mayaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissāmā"ti.

Atha kho caṅkī brāhmaṇo mahatā brāhmaṇagaṇena saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Tena kho pana samayena bhagavā vuddhehi vuddhehi brāhmaṇehi saddhiṃ kiñci kiñci kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā nisinno hoti. Tena kho pana samayena kāpaṭiko nāma māṇavo daharo vuttasiro soḷasavassuddesiko jātiyā, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. So vuddhānaṃ vuddhānaṃ brāhmaṇānaṃ bhagavatā saddhiṃ mantayamānānaṃ antarantarā kathaṃ opāteti. Atha kho bhagavā kāpaṭikaṃ māṇavaṃ apasādeti: "māyasmā bhāradvājo vuddhānaṃ vuddhānaṃ brāhmaṇānaṃ mantayamānānaṃ antarantarā kathaṃ opātetu. Kathāpariyosānaṃ āyasmā bhāradvājo āgametū"ti. Evaṃ vutte, caṅkī brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "mā bhavaṃ gotamo kāpaṭikaṃ māṇavaṃ apasādesi. Kulaputto ca kāpaṭiko māṇavo, bahussuto ca kāpaṭiko māṇavo, paṇḍito ca kāpaṭiko māṇavo, kalyāṇavākkaraṇo ca kāpaṭiko māṇavo, pahoti ca kāpaṭiko māṇavo bhotā gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun"ti. Atha kho bhagavato etadahosi: "addhā kho kāpaṭikassa māṇavassa tevijjake pāvacane kathā bhavissati. Tathā hi naṃ brāhmaṇā sampurekkharontī"ti. Atha kho kāpaṭikassa māṇavassa etadahosi: "yadā me samaṇo gotamo cakkhuṃ upasaṃharissati, athāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchissāmī"ti. Atha kho bhagavā kāpaṭikassa māṇavassa cetasā cetoparivitakkamaññāya yena kāpaṭiko māṇavo tena cakkhūni upasaṃhāsi.

Atha kho kāpaṭikassa māṇavassa etadahosi: "samannāharati kho maṃ samaṇo gotamo. Yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ puccheyyan"ti. Atha kho kāpaṭiko māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "yadidaṃ, bho gotama, brāhmaṇānaṃ porāṇaṃ mantapadaṃ itihitihaparamparāya piṭakasampadāya, tattha ca brāhmaṇā ekaṃsena niṭṭhaṃ

gacchanti: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti? "Kiṃ pana, bhāradvāja, atthi koci brāhmaṇānaṃ ekabrāhmaṇopi yo evamāha: 'ahametaṃ jānāmi, ahametaṃ passāmi. Idameva saccaṃ, moghamaññan'"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Kiṃ pana, bhāradvāja, atthi koci brāhmaṇānaṃ ekācariyopi, ekācariyapācariyopi, yāva sattamā ācariyamahayugāpi, yo evamāha: 'ahametaṃ jānāmi, ahametaṃ passāmi. Idameva saccaṃ, moghamaññan'"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Kiṃ pana, bhāradvāja, yepi te brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti vācitamanuvācenti seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi evamāhaṃsu: 'mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma. Idameva saccaṃ, moghamaññan'"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Iti kira, bhāradvāja, natthi koci brāhmaṇānaṃ ekabrāhmaṇopi yo evamāha: 'ahametaṃ jānāmi, ahametaṃ passāmi. Idameva saccaṃ, moghamaññan'ti; natthi koci brāhmaṇānaṃ ekācariyopi ekācariyapācariyopi, yāva sattamā ācariyamahayugāpi, yo evamāha: 'ahametaṃ jānāmi, ahametaṃ passāmi. Idameva saccaṃ, moghamaññan'ti; yepi te brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti vācitamanuvācenti seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi na evamāhaṃsu: 'mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma. Idameva saccaṃ, moghamaññan'ti.

Seyyathāpi, bhāradvāja, andhaveṇi paramparāsaṃsattā purimopi na passati majjhimopi na passati pacchimopi na passati; evameva kho, bhāradvāja, andhaveṇūpamaṃ maññe brāhmaṇānaṃ bhāsitaṃ sampajjati—purimopi na passati majjhimopi na passati pacchimopi na passati. Taṃ kiṃ maññasi, bhāradvāja, nanu evaṃ sante brāhmaṇānaṃ amūlikā saddhā sampajjatī"ti? "Na khvettha, bho gotama, brāhmaṇā saddhāyeva payirupāsanti, anussavāpettha brāhmaṇā payirupāsantī"ti. "Pubbeva kho tvaṃ, bhāradvāja, saddhaṃ agamāsi, anussavaṃ idāni

vadesi. Pañca kho ime, bhāradvāja, dhammā diṭṭheva dhamme dvedhā vipākā. Katame pañca? Saddhā, ruci, anussavo, ākāraparivitakko, diṭṭhinijjhānakkhanti—ime kho, bhāradvāja, pañca dhammā diṭṭheva dhamme dvedhā vipākā. Api ca, bhāradvāja, susaddahitaṃyeva hoti, tañca hoti rittaṃ tucchaṃ musā; no cepi susaddahitaṃ hoti, tañca hoti bhūtaṃ tacchaṃ anaññathā. Api ca, bhāradvāja, surucitaṃyeva hoti ... pe ... svānussutaṃyeva hoti ... pe ... suparivitakkitaṃyeva hoti ... pe ... sunijjhāyitaṃyeva hoti, tañca hoti rittaṃ tucchaṃ musā; no cepi sunijjhāyitaṃ hoti, tañca hoti bhūtaṃ tacchaṃ anaññathā. Saccamanurakkhatā, bhāradvāja, viññunā purisena nālamettha ekaṃsena niṭṭhaṃ gantuṃ: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'"ti.

"Kittāvatā pana, bho gotama, saccānurakkhaṇā hoti, kittāvatā saccamanurakkhati? Saccānurakkhaṇaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Saddhā cepi, bhāradvāja, purisassa hoti; 'evaṃ me saddhā'ti—iti vadaṃ saccamanurakkhati, na tveva tāva ekaṃsena niṭṭhaṃ gacchati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti (). Ruci cepi, bhāradvāja, purisassa hoti ... pe ... anussavo cepi, bhāradvāja, purisassa hoti ... pe ... ākāraparivitakko cepi, bhāradvāja, purisassa hoti ... pe ... diṭṭhinijjhānakkhanti cepi, bhāradvāja, purisassa hoti; 'evaṃ me diṭṭhinijjhānakkhantī'ti—iti vadaṃ saccamanurakkhati, na tveva tāva ekaṃsena niṭṭhaṃ gacchati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. Ettāvatā kho, bhāradvāja, saccānurakkhaṇā hoti, ettāvatā saccamanurakkhati, ettāvatā ca mayaṃ saccānurakkhaṇaṃ paññapema; na tveva tāva saccānubodho hotī"ti.

"Ettāvatā, bho gotama, saccānurakkhaṇā hoti, ettāvatā saccamanurakkhati, ettāvatā ca mayaṃ saccānurakkhaṇaṃ pekkhāma. Kittāvatā pana, bho gotama, saccānubodho hoti, kittāvatā saccamanubujjhati? Saccānubodhaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Idha, bhāradvāja, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. Tamenaṃ gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā tīsu dhammesu samannesati—lobhanīyesu dhammesu, dosanīyesu dhammesu, mohanīyesu dhammesu. Atthi nu kho imassāyasmato tathārūpā lobhanīyā dhammā yathārūpehi lobhanīyehi dhammehi pariyādinnacitto ajānaṃ vā vadeyya—jānāmīti, apassaṃ vā vadeyya—passāmīti, paraṃ vā tadatthāya samādapeyya yaṃ paresaṃ assa dīgharattaṃ

ahitāya dukkhāyāti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'natthi kho imassāyasmato tathārūpā lobhanīyā dhammā yathārūpehi lobhanīyehi dhammehi pariyādinnacitto ajānaṃ vā vadeyya—jānāmīti, apassaṃ vā vadeyya—passāmīti, paraṃ vā tadatthāya samādapeyya yaṃ paresaṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Tathārūpo kho panimassāyasmato kāyasamācāro tathārūpo vacīsamācāro yathā taṃ aluddhassa. Yaṃ kho pana ayamāyasmā dhammaṃ deseti, gambhīro so dhammo duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo; na so dhammo sudesiyo luddhenā'ti.

Yato naṃ samannesamāno visuddhaṃ lobhanīyehi dhammehi samanupassati tato naṃ uttari samannesati dosanīyesu dhammesu. Atthi nu kho imassāyasmato tathārūpā dosanīyā dhammā yathārūpehi dosanīyehi dhammehi pariyādinnacitto ajānaṃ vā vadeyya—jānāmīti, apassaṃ vā vadeyya—passāmīti, paraṃ vā tadatthāya samādapeyya yaṃ paresaṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'natthi kho imassāyasmato tathārūpā dosanīyā dhammā yathārūpehi dosanīyehi dhammehi pariyādinnacitto ajānaṃ vā vadeyya—jānām apassaṃ vā vadeyya—passāmīti, paraṃ vā tadatthāya samādapeyya yaṃ paresaṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Tathārūpo kho panimassāyasmato kāyasamācāro tathārūpo vacīsamācāro yathā taṃ aduṭṭhassa. Yaṃ kho pana ayamāyasmā dhammaṃ deseti, gambhīro so dhammo duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo; na so dhammo sudesiyo duṭṭhenā'ti.

Yato naṃ samannesamāno visuddhaṃ dosanīyehi dhammehi samanupassati, tato naṃ uttari samannesati mohanīyesu dhammesu. Atthi nu kho imassāyasmato tathārūpā mohanīyā dhammā yathārūpehi mohanīyehi dhammehi pariyādinnacitto ajānaṃ vā vadeyya—jānāmīti, apassaṃ vā vadeyya—passāmīti, paraṃ vā tadatthāya samādapeyya yaṃ paresaṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'natthi kho imassāyasmato tathārūpā mohanīyā dhammā yathārūpehi mohanīyehi dhammehi pariyādinnacitto ajānaṃ vā vadeyya—jānāmīti, apassaṃ vā vadeyya—passāmīti, paraṃ vā tadatthāya samādapeyya yaṃ paresaṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Tathārūpo kho panimassāyasmato kāyasamācāro tathārūpo vacīsamācāro yathā taṃ amūḷhassa. Yaṃ kho pana ayamāyasmā dham-

maṃ deseti, gambhīro so dhammo duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo; na so dhammo sudesiyo mūḷhenā'ti.

Yato naṃ samannesamāno visuddhaṃ mohanīyehi dhammehi samanupassati; atha tamhi saddhaṃ niveseti, saddhājāto upasaṅkamati, upasaṅkamanto payirupāsati, payirupāsanto sotaṃ odahati, ohitasoto dhammaṃ suṇāti, sutvā dhammaṃ dhāreti, dhatānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, atthaṃ upaparikkhato dhammā nijjhānaṃ khamanti, dhammanijjhānakkhantiyā sati chando jāyati, chandajāto ussahati, ussahitvā tuleti, tulayitvā padahati, pahitatto samāno kāyena ceva paramasaccaṃ sacchikaroti paññāya ca naṃ ativijjha passati. Ettāvatā kho, bhāradvāja, saccānubodho hoti, ettāvatā saccamanubujjhati, ettāvatā ca mayaṃ saccānubodhaṃ paññapema; na tveva tāva saccānuppatti hotī"ti.

"Ettāvatā, bho gotama, saccānubodho hoti, ettāvatā saccamanubujjhati, ettāvatā ca mayaṃ saccānubodhaṃ pekkhāma. Kittāvatā pana, bho gotama, saccānuppatti hoti, kittāvatā saccamanupāpuṇāti? Saccānuppattiṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Tesaṃyeva, bhāradvāja, dhammānaṃ āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ saccānuppatti hoti. Ettāvatā kho, bhāradvāja, saccānuppatti hoti, ettāvatā saccamanupāpuṇāti, ettāvatā ca mayaṃ saccānuppattiṃ paññapemā"ti.

"Ettāvatā, bho gotama, saccānuppatti hoti, ettāvatā saccamanupāpuṇāti, ettāvatā ca mayaṃ saccānuppattiṃ pekkhāma. Saccānuppattiyā pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Saccānuppattiyā bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Saccānuppattiyā kho, bhāradvāja, padhānaṃ bahukāraṃ. No cetaṃ padaheyya, nayidaṃ saccamanupāpuṇeyya. Yasmā ca kho padahati tasmā saccamanupāpuṇāti. Tasmā saccānuppattiyā padhānaṃ bahukāran"ti.

"Padhānassa pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Padhānassa bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Padhānassa kho, bhāradvāja, tulanā bahukārā. No cetaṃ tuleyya, nayidaṃ padaheyya. Yasmā ca kho tuleti tasmā padahati. Tasmā padhānassa tulanā bahukārā"ti.

"Tulanāya pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Tulanāya bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Tulanāya kho, bhāradvāja, ussāho bahukāro. No cetaṃ ussaheyya, nayi-

daṃ tuleyya. Yasmā ca kho ussahati tasmā tuleti. Tasmā tulanāya ussāho bahukāro"ti.

"Ussāhassa pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Ussāhassa bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Ussāhassa kho, bhāradvāja, chando bahukāro. No cetaṃ chando jāyetha, nayidaṃ ussaheyya. Yasmā ca kho chando jāyati tasmā ussahati. Tasmā ussāhassa chando bahukāro"ti.

"Chandassa pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Chandassa bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Chandassa kho, bhāradvāja, dhammanijjhānakkhanti bahukārā. No cete dhammā nijjhānaṃ khameyyuṃ, nayidaṃ chando jāyetha. Yasmā ca kho dhammā nijjhānaṃ khamanti tasmā chando jāyati. Tasmā chandassa dhammanijjhānakkhanti bahukārā"ti.

"Dhammanijjhānakkhantiyā pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Dhammanijjhānakkhantiyā bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Dhammanijjhānakkhantiyā kho, bhāradvāja, atthūpaparikkhā bahukārā. No cetaṃ atthaṃ upaparikkheyya, nayidaṃ dhammā nijjhānaṃ khameyyuṃ. Yasmā ca kho atthaṃ upaparikkhati tasmā dhammā nijjhānaṃ khamanti. Tasmā dhammanijjhānakkhantiyā atthūpaparikkhā bahukārā"ti.

"Atthūpaparikkhāya pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Atthūpaparikkhāya bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Atthūpaparikkhāya kho, bhāradvāja, dhammadhāraṇā bahukārā. No cetaṃ dhammaṃ dhāreyya, nayidaṃ atthaṃ upaparikkheyya. Yasmā ca kho dhammaṃ dhāreti tasmā atthaṃ upaparikkhati. Tasmā atthūpaparikkhāya dhammadhāraṇā bahukārā"ti.

"Dhammadhāraṇāya pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Dhammadhāraṇāya bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Dhammadhāraṇāya kho, bhāradvāja, dhammassavanaṃ bahukāraṃ. No cetaṃ dhammaṃ suṇeyya, nayidaṃ dhammaṃ dhāreyya. Yasmā ca kho dhammaṃ suṇāti tasmā dhammaṃ dhāreti. Tasmā dhammadhāraṇāya dhammassavanaṃ bahukāran"ti.

"Dhammassavanassa pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Dhammassavanassa bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Dhammassavanassa kho, bhāradvāja, sotāvad-

hānaṃ bahukāraṃ. No cetaṃ sotaṃ odaheyya, nayidaṃ dhammaṃ suṇeyya. Yasmā ca kho sotaṃ odahati tasmā dhammaṃ suṇāti. Tasmā dhammassavanassa sotāvadhānaṃ bahukāran"ti.

"Sotāvadhānassa pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Sotāvadhānassa bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Sotāvadhānassa kho, bhāradvāja, payirupāsanā bahukārā. No cetaṃ payirupāseyya, nayidaṃ sotaṃ odaheyya. Yasmā ca kho payirupāsati tasmā sotaṃ odahati. Tasmā sotāvadhānassa payirupāsanā bahukārā"ti.

"Payirupāsanāya pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Payirupāsanāya bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Payirupāsanāya kho, bhāradvāja, upasaṅkamanaṃ bahukāraṃ. No cetaṃ upasaṅkameyya, nayidaṃ payirupāseyya. Yasmā ca kho upasaṅkamati tasmā payirupāsati. Tasmā payirupāsanāya upasaṅkamanaṃ bahukāran"ti.

"Upasaṅkamanassa pana, bho gotama, katamo dhammo bahukāro? Upasaṅkamanassa bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ pucchāmā"ti. "Upasaṅkamanassa kho, bhāradvāja, saddhā bahukārā. No cetaṃ saddhā jāyetha, nayidaṃ upasaṅkameyya. Yasmā ca kho saddhā jāyati tasmā upasaṅkamati. Tasmā upasaṅkamanassa saddhā bahukārā"ti.

"Saccānurakkhaṇaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ apucchimha, saccānurakkhaṇaṃ bhavaṃ gotamo byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca tena camha attamanā. Saccānubodhaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ apucchimha, saccānubodhaṃ bhavaṃ gotamo byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca tena camha attamanā. Saccānuppattiṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ apucchimha, saccānuppattiṃ bhavaṃ gotamo byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca tena camha attamanā. Saccānuppattiyā bahukāraṃ dhammaṃ mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ apucchimha, saccānuppattiyā bahukāraṃ dhammaṃ bhavaṃ gotamo byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca tena camha attamanā. Yaṃyadeva ca mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ apucchimha taṃtadeva bhavaṃ gotamo byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca tena camha attamanā. Mayañhi, bho gotama, pubbe evaṃ jānāma: 'ke ca muṇḍakā samaṇakā

ibbhā kaṇhā bandhupādāpaccā, ke ca dhammassa aññātāro'ti? Ajanesi vata me bhavaṃ gotamo samaṇesu samaṇapemaṃ, samaṇesu samaṇapasādaṃ, samaṇesu samaṇagāravaṃ. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Caṅkīsuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 110

Cūḷapuṇṇamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā bhikkhusaṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṅghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi: "jāneyya nu kho, bhikkhave, asappuriso asappurisaṃ: 'asappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sādhu, bhikkhave; aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ asappuriso asappurisaṃ jāneyya: 'asappuriso ayaṃ bhavan'ti. Jāneyya pana, bhikkhave, asappuriso sappurisaṃ: 'sappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sādhu, bhikkhave; etampi kho, bhikkhave, aṭṭhānaṃ anavakāso yaṃ asappuriso sappurisaṃ jāneyya: 'sappuriso ayaṃ bhavan'ti. Asappuriso, bhikkhave, assaddhammasamannāgato hoti, asappurisabhatti hoti, asappurisacintī hoti, asappurisamantī hoti, asappurisavāco hoti, asappurisakammanto hoti, asappurisadiṭṭhi hoti; asappurisadānaṃ deti.

Kathañca, bhikkhave, asappuriso assaddhammasamannāgato hoti? Idha, bhikkhave, asappuriso assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso assaddhammasamannāgato hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisabhatti hoti? Idha, bhikkhave, asappurisassa ye te samaṇabrāhmaṇā assaddhā ahirikā anottappino appassutā kusītā muṭṭhassatino duppaññā tyāssa mittā honti te sahāyā. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisabhatti hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisacintī hoti? Idha, bhikkhave, asappuriso attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābād-

hāyapi ceteti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisacintī hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisamantī hoti? Idha, bhikkhave, asappuriso attabyābādhāyapi manteti, parabyābādhāyapi manteti, ubhayabyābādhāyapi manteti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisamantī hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisavāco hoti? Idha, bhikkhave, asappuriso musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisavāco hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisakammanto hoti? Idha, bhikkhave, asappuriso pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisakammanto hoti. (6)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisadiṭṭhi hoti? Idha, bhikkhave, asappuriso evaṃdiṭṭhi hoti: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā, ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisadiṭṭhi hoti. (7)

Kathañca, bhikkhave, asappuriso asappurisadānaṃ deti? Idha, bhikkhave, asappuriso asakkaccaṃ dānaṃ deti, asahatthā dānaṃ deti, acittīkatvā dānaṃ deti, apaviṭṭhaṃ dānaṃ deti anāgamanadiṭṭhiko dānaṃ deti. Evaṃ kho, bhikkhave, asappuriso asappurisadānaṃ deti.

So, bhikkhave, asappuriso evaṃ assaddhammasamannāgato, evaṃ asappurisabhatti, evaṃ asappurisacintī, evaṃ asappurisamantī, evaṃ asappurisavāco, evaṃ asappurisakammanto, evaṃ asappurisadiṭṭhi; evaṃ asappurisadānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā yā asappurisānaṃ gati tattha upapajjati. Kā ca, bhikkhave, asappurisānaṃ gati? Nirayo vā tiracchānayoni vā.

Jāneyya nu kho, bhikkhave, sappuriso sappurisaṃ: 'sappuriso ayaṃ bhavan'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Sādhu, bhikkhave; ṭhānametaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ sappuriso sappurisaṃ jāneyya: 'sappuriso ayaṃ bhavan'ti. Jāneyya pana, bhikkhave,

sappuriso asappurisaṃ: ‘asappuriso ayaṃ bhavan’”ti? “Evaṃ, bhante”.

“Sādhu, bhikkhave; etampi kho, bhikkhave, ṭhānaṃ vijjati yaṃ sappuriso asappurisaṃ jāneyya: ‘asappuriso ayaṃ bhavan’ti. Sappuriso, bhikkhave, saddhammasamannāgato hoti, sappurisabhatti hoti, sappurisacintī hoti, sappurisamantī hoti, sappurisavāco hoti, sappurisakammanto hoti, sappurisadiṭṭhi hoti; sappurisadānaṃ deti.

Kathañca, bhikkhave, sappuriso saddhammasamannāgato hoti? Idha, bhikkhave, sappuriso saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, paññavā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso saddhammasamannāgato hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisabhatti hoti? Idha, bhikkhave, sappurisassa ye te samaṇabrāhmaṇā saddhā hirimanto ottappino bahussutā āraddhavīriyā upaṭṭhitassatino paññavanto tyāssa mittā honti, te sahāyā. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisabhatti hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisacintī hoti? Idha, bhikkhave, sappuriso nevattabyābādhāya ceteti, na parabyābādhāya ceteti, na ubhayabyābādhāya ceteti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisacintī hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisamantī hoti? Idha, bhikkhave, sappuriso nevattabyābādhāya manteti, na parabyābādhāya manteti, na ubhayabyābādhāya manteti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisamantī hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisavāco hoti? Idha, bhikkhave, sappuriso musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisavāco hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisakammanto hoti? Idha, bhikkhave, sappuriso pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisakammanto hoti. (6)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisadiṭṭhi hoti? Idha, bhikkhave, sappuriso evaṃdiṭṭhi hoti: ‘atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ

parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisadiṭṭhi hoti. (7)

Kathañca, bhikkhave, sappuriso sappurisadānaṃ deti? Idha, bhikkhave, sappuriso sakkaccaṃ dānaṃ deti, sahatthā dānaṃ deti, cittīkatvā dānaṃ deti, anapaviṭṭhaṃ dānaṃ deti, āgamanadiṭṭhiko dānaṃ deti. Evaṃ kho, bhikkhave, sappuriso sappurisadānaṃ deti. (8)

So, bhikkhave, sappuriso evaṃ saddhammasamannāgato, evaṃ sappurisabhatti, evaṃ sappurisacintī, evaṃ sappurisamantī, evaṃ sappurisavāco, evaṃ sappurisakammanto, evaṃ sappurisadiṭṭhi; evaṃ sappurisadānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā yā sappurisānaṃ gati tattha upapajjati. Kā ca, bhikkhave, sappurisānaṃ gati? Devamahattatā vā manussamahattatā vā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cūḷapuṇṇamasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Devadahavaggo niṭṭhito paṭhamo.

Devadahaṃ pañcattayaṃ, Kinti sāma sunakkhattaṃ; Sappāya gaṇa gopaka— Mahāpuṇṇa cūḷapuṇṇañcāti.

Majjhima Nikāya 26

Pāsarāsisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ: "cirassutā no, āvuso ānanda, bhagavato sammukhā dhammī kathā. Sādhu mayaṃ, āvuso ānanda, labheyyāma bhagavato sammukhā dhammiṃ kathaṃ savanāyā"ti. "Tena hāyasmanto yena rammakassa brāhmaṇassa assamo tenupasaṅkamatha; appeva nāma labheyyātha bhagavato sammukhā dhammiṃ kathaṃ savanāyā"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ.

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena pubbārāmo migāramātupāsādo tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho

bhagavā āyasmatā ānandena saddhiṃ yena pubbārāmo migāramātupāsādo tenupasaṅkami divāvihārāya. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena pubbakoṭṭhako tenupasaṅkamissāma gattāni parisiñcitun"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā āyasmatā ānandena saddhiṃ yena pubbakoṭṭhako tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ. Pubbakoṭṭhake gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, rammakassa brāhmaṇassa assamo avidūre. Ramaṇīyo, bhante, rammakassa brāhmaṇassa assamo; pāsādiko, bhante, rammakassa brāhmaṇassa assamo. Sādhu, bhante, bhagavā yena rammakassa brāhmaṇassa assamo tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā yena rammakassa brāhmaṇassa assamo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū rammakassa brāhmaṇassa assame dhammiyā kathāya sannisinnā honti. Atha kho bhagavā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhāsi kathāpariyosānaṃ āgamayamāno. Atha kho bhagavā kathāpariyosānaṃ viditvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭesi. Vivariṃsu kho te bhikkhū bhagavato dvāraṃ. Atha kho bhagavā rammakassa brāhmaṇassa assamaṃ pavisitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā? Kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Bhagavantameva kho no, bhante, ārabbha dhammī kathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Sādhu, bhikkhave. Etaṃ kho, bhikkhave, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ yaṃ tumhe dhammiyā kathāya sannisīdeyyātha. Sannipatitānaṃ vo, bhikkhave, dvayaṃ karaṇīyaṃ—dhammī vā kathā, ariyo vā tuṇhībhāvo.

Dvemā, bhikkhave, pariyesanā—ariyā ca pariyesanā, anariyā ca pariyesanā.

Katamā ca, bhikkhave, anariyā pariyesanā? Idha, bhikkhave, ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhammaṃyeva pariyesati, attanā jarādhammo samāno jarādhammaṃyeva pariyesati, attanā byādhidhammo samāno byādhidhammaṃyeva pariyesati, attanā maraṇadhammo samāno

maraṇadhammaṃyeva pariyesati, attanā sokadhammo samāno sokadhammaṃyeva pariyesati, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammaṃyeva pariyesati.

Kiñca, bhikkhave, jātidhammaṃ vadetha? Puttabhariyaṃ, bhikkhave, jātidhammaṃ, dāsidāsaṃ jātidhammaṃ, ajeḷakaṃ jātidhammaṃ, kukkuṭasūkaraṃ jātidhammaṃ, hatthigavāssavaḷavaṃ jātidhammaṃ, jātarūparajataṃ jātidhammaṃ. Jātidhammā hete, bhikkhave, upadhayo. Etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā jātidhammo samāno jātidhammaṃyeva pariyesati.

Kiñca, bhikkhave, jarādhammaṃ vadetha? Puttabhariyaṃ, bhikkhave, jarādhammaṃ, dāsidāsaṃ jarādhammaṃ, ajeḷakaṃ jarādhammaṃ, kukkuṭasūkaraṃ jarādhammaṃ, hatthigavāssavaḷavaṃ jarādhammaṃ, jātarūparajataṃ jarādhammaṃ. Jarādhammā hete, bhikkhave, upadhayo. Etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā jarādhammo samāno jarādhammaṃyeva pariyesati.

Kiñca, bhikkhave, byādhidhammaṃ vadetha? Puttabhariyaṃ, bhikkhave, byādhidhammaṃ, dāsidāsaṃ byādhidhammaṃ, ajeḷakaṃ byādhidhammaṃ, kukkuṭasūkaraṃ byādhidhammaṃ, hatthigavāssavaḷavaṃ byādhidhammaṃ. Byādhidhammā hete, bhikkhave, upadhayo. Etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā byādhidhammo samāno byādhidhammaṃyeva pariyesati.

Kiñca, bhikkhave, maraṇadhammaṃ vadetha? Puttabhariyaṃ, bhikkhave, maraṇadhammaṃ, dāsidāsaṃ maraṇadhammaṃ, ajeḷakaṃ maraṇadhammaṃ, kukkuṭasūkaraṃ maraṇadhammaṃ, hatthigavāssavaḷavaṃ maraṇadhammaṃ. Maraṇadhammā hete, bhikkhave, upadhayo. Etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhammaṃyeva pariyesati.

Kiñca, bhikkhave, sokadhammaṃ vadetha? Puttabhariyaṃ, bhikkhave, sokadhammaṃ, dāsidāsaṃ sokadhammaṃ, ajeḷakaṃ sokadhammaṃ, kukkuṭasūkaraṃ sokadhammaṃ, hatthigavāssavaḷavaṃ sokadhammaṃ. Sokadhammā hete, bhikkhave, upadhayo. Etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā sokadhammo samāno sokadhammaṃyeva pariyesati.

Kiñca, bhikkhave, saṅkilesadhammaṃ vadetha? Puttabhariyaṃ, bhikkhave, saṅkilesadhammaṃ, dāsidāsaṃ saṅkilesadhammaṃ, ajeḷakaṃ

saṅkilesadhammaṃ, kukkuṭasūkaraṃ saṅkilesadhammaṃ, hatthigavāssavaḷavaṃ saṅkilesadhammaṃ, jātarūparajataṃ saṅkilesadhammaṃ. Saṅkilesadhammā hete, bhikkhave, upadhayo. Etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammaṃyeva pariyesati. Ayaṃ, bhikkhave, anariyā pariyesanā.

Katamā ca, bhikkhave, ariyā pariyesanā? Idha, bhikkhave, ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavaṃ viditvā ajātaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavaṃ viditvā ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavaṃ viditvā abyādhiṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhamme ādīnavaṃ viditvā amataṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavaṃ viditvā asokaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesati. Ayaṃ, bhikkhave, ariyā pariyesanā.

Ahampi sudaṃ, bhikkhave, pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno attanā jātidhammo samāno jātidhammaṃyeva pariyesāmi, attanā jarādhammo samāno jarādhammaṃyeva pariyesāmi, attanā byādhidhammo samāno byādhidhammaṃyeva pariyesāmi, attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhammaṃyeva pariyesāmi, attanā sokadhammo samāno sokadhammaṃyeva pariyesāmi, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammaṃyeva pariyesāmi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kiṃ nu kho ahaṃ attanā jātidhammo samāno jātidhammaṃyeva pariyesāmi, attanā jarādhammo samāno ... pe ... byādhidhammo samāno ... maraṇadhammo samāno ... sokadhammo samāno ... attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammaṃyeva pariyesāmi? Yannūnāhaṃ attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavaṃ viditvā ajātaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyeseyyaṃ, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavaṃ viditvā ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyeseyyaṃ, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavaṃ viditvā abyādhiṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyeseyyaṃ, attanā maraṇad-

hammo samāno maraṇadhamme ādīnavaṃ viditvā amataṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyeseyyaṃ, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavaṃ viditvā asokaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyeseyyaṃ, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyeseyyan'ti.

So kho ahaṃ, bhikkhave, aparena samayena daharova samāno susukāḷakeso, bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ. So evaṃ pabbajito samāno kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ. Upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso kālāma, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, āḷāro kālāmo maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā; tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, bhikkhave, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca, 'jānāmi passāmī'ti ca paṭijānāmi ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'na kho āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti; addhā āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ viharatī'ti.

Atha khvāhaṃ, bhikkhave, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, bhikkhave, āḷāro kālāmo ākiñcaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'na kho āḷārasseva kālāmassa atthi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi vīriyaṃ, mayhampatthi vīriyaṃ; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi sati, mayhampatthi sati; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi samādhi, mayhampatthi samādhi; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi paññā, mayhampatthi paññā. Yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ āḷāro kālāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vi-

harāmīti pavedeti, tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsiṃ.

Atha khvāhaṃ, bhikkhave, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ:

'Ettāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti?

'Ettāvatā kho ahaṃ, āvuso, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemī'ti.

'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti.

'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yāhaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi. Yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tamahaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. Iti yāhaṃ dhammaṃ jānāmi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi, yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi tamahaṃ dhammaṃ jānāmi. Iti yādiso ahaṃ tādiso tuvaṃ, yādiso tuvaṃ tādiso ahaṃ. Ehi dāni, āvuso, ubhova santā imaṃ gaṇaṃ pariharāmā'ti.

Iti kho, bhikkhave, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno attano antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva ākiñcaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, bhikkhave, kiṃ kusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, udako rāmaputto maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā; tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, bhikkhave,

tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca, 'jānāmi passāmī'ti ca paṭijānāmi ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'na kho rāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi; addhā rāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ vihāsī'ti.

Atha khvāhaṃ, bhikkhave, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, bhikkhave, udako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'na kho rāmasseva ahosi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho rāmasseva ahosi vīriyaṃ, mayhampatthi vīriyaṃ; na kho rāmasseva ahosi sati, mayhampatthi sati; na kho rāmasseva ahosi samādhi, mayhampatthi samādhi, na kho rāmasseva ahosi paññā, mayhampatthi paññā. Yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi, tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsiṃ.

Atha khvāhaṃ, bhikkhave, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ:

'Ettāvatā no, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti?

'Ettāvatā kho, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti.

'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti.

'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi, taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi. Yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, taṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi, yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi, taṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi. Iti yādiso rāmo ahosi tādiso tuvaṃ,

yādiso tuvaṃ tādiso rāmo ahosi. Ehi dāni, āvuso, tuvaṃ imaṃ gaṇaṃ pariharā'ti.

Iti kho, bhikkhave, udako rāmaputto sabrahmacārī me samāno ācariyaṭṭhāne maṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, bhikkhave, kiṃ kusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno magadhesu anupubbena cārikaṃ caramāno yena uruvelā senānigamo tadavasariṃ. Tatthaddasaṃ ramaṇīyaṃ bhūmibhāgaṃ, pāsādikañca vanasaṇḍaṃ, nadiñca sandantiṃ setakaṃ supatitthaṃ ramaṇīyaṃ, samantā ca gocaragāmaṃ. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'ramaṇīyo vata bho bhūmibhāgo, pāsādiko ca vanasaṇḍo, nadī ca sandati setakā supatitthā ramaṇīyā, samantā ca gocaragāmo. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyā'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, tattheva nisīdiṃ—alamidaṃ padhānāyāti.

So kho ahaṃ, bhikkhave, attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavaṃ viditvā ajātaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamāno ajātaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃ, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavaṃ viditvā ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamāno ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃ, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavaṃ viditvā abyādhiṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamāno abyādhiṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃ, attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhamme ādīnavaṃ viditvā amataṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃ, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavaṃ viditvā asokaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃ, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamāno asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: ‘adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ—idappaccayatā paṭiccasamuppādo. Idampi kho ṭhānaṃ duddasaṃ yadidaṃ—sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ, so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā’ti. Apissu maṃ, bhikkhave, imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā:

‘Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā’ti.

Itiha me, bhikkhave, paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāya. Atha kho, bhikkhave, brahmuno sahampatissa mama cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi: ‘nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāyā’ti. Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi. Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā maṃ etadavoca: ‘desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti. Bhavissanti dhammassa aññātāro’ti. Idamavoca, bhikkhave, brahmā sahampati. Idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

‘Pāturahosi magadhesu pubbe, Dhammo asuddho samalehi cintito; Apāpuretaṃ amatassa dvāraṃ, Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha aṇaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī'ti.

Atha kho ahaṃ, bhikkhave, brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā sattesu ca kāruññataṃ paṭicca buddhacakkhunā lokaṃ volokesiṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre, suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakaṃ accuggamma ṭhitāni anupalittāni udakena; evameva kho ahaṃ, bhikkhave, buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasaṃ satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre, suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Atha khvāhaṃ, bhikkhave, brahmānaṃ sahampatiṃ gāthāya paccabhāsiṃ:

'Apārutā tesaṃ amatassa dvārā, Ye sotavanto pamuñcantu saddhaṃ; Vihiṃsasaññī paguṇaṃ na bhāsiṃ, Dhammaṃ paṇītaṃ manujesu brahme'ti.

Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati 'katāvakāso khomhi bhagavatā dhammadesanāyā'ti maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ; ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'ayaṃ kho āḷāro kālāmo paṇḍito viyatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātiko. Yannūnāhaṃ āḷārassa kālāmassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ. So imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti. Atha kho maṃ, bhikkhave, devatā upasaṅkamitvā etadavoca: 'sattāhakālaṅkato, bhante, āḷāro kālāmo'ti. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'sattāhakālaṅkato āḷāro kālāmo'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'mahājāniyo kho āḷāro kālāmo. Sace hi so

imaṃ dhammaṃ suṇeyya, khippameva ājāneyyā'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ; ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'ayaṃ kho udako rāmaputto paṇḍito viyatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātiko. Yannūnāhaṃ udakassa rāmaputtassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ. So imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti. Atha kho maṃ, bhikkhave, devatā upasaṅkamitvā etadavoca: 'abhidosakālaṅkato, bhante, udako rāmaputto'ti. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'abhidosakālaṅkato udako rāmaputto'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'mahājāniyo kho udako rāmaputto. Sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya, khippameva ājāneyyā'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ; ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'bahukārā kho me pañcavaggiyā bhikkhū, ye maṃ padhānapahitattaṃ upaṭṭhahiṃsu. Yannūnāhaṃ pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyan'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kahaṃ nu kho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantī'ti? Addasaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū bārāṇasiyaṃ viharante isipatane migadāye. Atha khvāhaṃ, bhikkhave, uruvelāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkamiṃ.

Addasā kho maṃ, bhikkhave, upako ājīvako antarā ca gayaṃ antarā ca bodhiṃ addhānamaggappaṭipannaṃ. Disvāna maṃ etadavoca: 'vippasannāni kho te, āvuso, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, upakaṃ ājīvakaṃ gāthāhi ajjhabhāsiṃ:

'Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi, Sabbesu dhammesu anūpalitto; Sabbañjaho taṇhākkhaye vimutto, Sayaṃ abhiññāya kamuddiseyyaṃ.

Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo.

Ahañhi arahā loke, ahaṃ satthā anuttaro; Ekomhi sammāsambuddho, sītibhūtosmi nibbuto.

Dhammacakkaṃ pavattetuṃ, Gacchāmi kāsinaṃ puraṃ; Andhībhūtasmiṃ lokasmiṃ, Āhañchaṃ amatadundubhin'ti.

'Yathā kho tvaṃ, āvuso, paṭijānāsi, arahasi anantajino'ti.

'Mādisā ve jinā honti, ye pattā āsavakkhayaṃ; Jitā me pāpakā dhammā, tasmāhamupaka jino'ti.

Evaṃ vutte, bhikkhave, upako ājīvako 'hupeyyapāvuso'ti vatvā sīsaṃ okampetvā ummaggaṃ gahetvā pakkāmi.

Atha khvāhaṃ, bhikkhave, anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī isipatanaṃ migadāyo yena pañcavaggiyā bhikkhū tenupasaṅkamiṃ. Addasaṃsu kho maṃ, bhikkhave, pañcavaggiyā bhikkhū dūrato āgacchantaṃ. Disvāna aññamaññaṃ saṇṭhapesuṃ: 'ayaṃ kho, āvuso, samaṇo gotamo āgacchati bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya. So neva abhivādetabbo, na paccuṭṭhātabbo; nāssa pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ. Api ca kho āsanaṃ ṭhapetabbaṃ, sace ākaṅkhissati nisīdissatī'ti. Yathā yathā kho ahaṃ, bhikkhave, upasaṅkamiṃ tathā tathā pañcavaggiyā bhikkhū nāsakkhiṃsu sakāya katikāya saṇṭhātuṃ. Appekacce maṃ paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesuṃ, appekacce āsanaṃ paññapesuṃ, appekacce pādodakaṃ upaṭṭhapesuṃ. Api ca kho maṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'mā, bhikkhave, tathāgataṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaratha. Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ, amatamadhigataṃ, ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: 'tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ, kiṃ pana tvaṃ etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'na, bhikkhave, tathāgato bāhulliko, na padhānavibbhanto, na āvatto bāhullāya. Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave,

sotaṃ, amatamadhigataṃ, ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Dutiyampi kho, bhikkhave, pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: 'tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ, kiṃ pana tvaṃ etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan'ti? Dutiyampi kho ahaṃ, bhikkhave, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'na, bhikkhave, tathāgato bāhulliko ... pe ... upasampajja viharissathā'ti.

Tatiyampi kho, bhikkhave, pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: 'tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ, kiṃ pana tvaṃ etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan'ti?

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'abhijānātha me no tumhe, bhikkhave, ito pubbe evarūpaṃ pabhāvitametan'ti? 'No hetaṃ, bhante'. 'Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ, amatamadhigataṃ, ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Asakkhiṃ kho ahaṃ, bhikkhave, pañcavaggiye bhikkhū saññāpetuṃ. Dvepi sudaṃ, bhikkhave, bhikkhū ovadāmi, tayo bhikkhū piṇḍāya caranti. Yaṃ tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggiyā yāpema. Tayopi sudaṃ, bhikkhave, bhikkhū ovadāmi, dve bhikkhū piṇḍāya caranti. Yaṃ dve bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggiyā yāpema.

Atha kho, bhikkhave, pañcavaggiyā bhikkhū mayā evaṃ ovadiyamānā

evaṃ anusāsiyamānā attanā jātidhammā samānā jātidhamme ādīnavaṃ viditvā ajātaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā ajātaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu, attanā jarādhammā samānā jarādhamme ādīnavaṃ viditvā ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā ajaraṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu, attanā byādhidhammā samānā ... pe ... attanā maraṇadhammā samānā ... attanā sokadhammā samānā ... attanā saṃkilesadhammā samānā saṃkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṃkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā asaṃkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu. Ñāṇañca pana nesaṃ dassanaṃ udapādi: 'akuppā no vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'ti.

Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe gathitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti, te evamassu veditabbā: 'anayamāpannā byasanamāpannā yathākāmakaraṇīyā pāpimato'.

Seyyathāpi, bhikkhave, āraññako mago baddho pāsarāsiṃ adhisayeyya. So evamassa veditabbo: 'anayamāpanno byasanamāpanno yathākāmakaraṇīyo luddassa. Āgacchante ca pana ludde yena kāmaṃ na pakkamissatī'ti. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe gathitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti, te evamassu veditabbā: 'anayamāpannā byasanamāpannā yathākāmakaraṇīyā pāpimato'. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe agathitā amucchitā anajjhopannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjanti, te evamassu veditabbā: 'na anayamāpannā na byasanamāpannā na yathākāmakaraṇīyā pāpimato'.

Seyyathāpi, bhikkhave, āraññako mago abaddho pāsarāsiṃ adhisayeyya. So evamassa veditabbo: 'na anayamāpanno na byasanamāpanno na yathākāmakaraṇīyo luddassa. Āgacchante ca pana ludde

yena kāmaṃ pakkamissatī'ti. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe agathitā amucchitā anajjhopannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjanti, te evamassu veditabbā: 'na anayamāpannā na byasanamāpannā na yathākāmakaraṇīyā pāpimato'.

Seyyathāpi, bhikkhave, āraññako mago araññe pavane caramāno vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato, bhikkhave, luddassa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ, vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ apadaṃ, vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato. Tiṇṇo loke visattikaṃ vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyaṃ kappeti. Taṃ kissa hetu? Anāpāthagato, bhikkhave, pāpimato"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Pāsarāsisuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 127

Anuruddhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho pañcakaṅgo thapati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato anuruddhassa pāde sirasā vandāhi: 'pañcakaṅgo, bhante, thapati āyasmato anuruddhassa pāde sirasā vandatī'ti; evañca vadehi: 'adhivāsetu kira, bhante, āyasmā anuruddho pañcakaṅgassa thapatissa svātanāya attacatuttho bhattaṃ; yena ca kira, bhante, āyasmā anuruddho pagevataraṃ āgaccheyya; pañcakaṅgo, bhante, thapati bahukicco bahukaraṇīyo rājakaraṇīyenā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so puriso pañcakaṅgassa thapatissa paṭissutvā yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "pañcakaṅgo, bhante, thapati āyasmato anuruddhassa pāde sirasā vandati, evañca vadeti: 'adhivāsetu kira, bhante, āyasmā anuruddho pañcakaṅgassa thapatissa svātanāya attacatuttho bhattaṃ; yena ca kira, bhante, āyasmā anuruddho pagevataraṃ āgaccheyya; pañcakaṅgo, bhante, thapati bahukicco bahukaraṇīyo rājakaraṇīyenā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā anuruddho tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā anuruddho tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ

nivāsetvā pattacīvaramādāya yena pañcakaṅgassa thapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ anuruddhaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ anuruddhaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca:

"Idha maṃ, bhante, therā bhikkhū upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'appamāṇaṃ, gahapati, cetovimuttiṃ bhāvehī'ti. Ekacce therā evamāhaṃsu: 'mahaggataṃ, gahapati, cetovimuttiṃ bhāvehī'ti. Yā cāyaṃ, bhante, appamāṇā cetovimutti yā ca mahaggatā cetovimutti—ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti? "Tena hi, gahapati, taṃyevettha paṭibhātu, apaṇṇakante ito bhavissatī"ti. "Mayhaṃ kho, bhante, evaṃ hoti: 'yā cāyaṃ appamāṇā cetovimutti yā ca mahaggatā cetovimutti ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan'"ti. "Yā cāyaṃ, gahapati, appamāṇā cetovimutti yā ca mahaggatā cetovimutti ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca. Tadamināpetaṃ, gahapati, pariyāyena veditabbaṃ yathā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca.

Katamā ca, gahapati, appamāṇā cetovimutti? Idha, gahapati, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Ayaṃ vuccati, gahapati, appamāṇā cetovimutti.

Katamā ca, gahapati, mahaggatā cetovimutti? Idha, gahapati, bhikkhu yāvatā ekaṃ rukkhamūlaṃ mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayaṃ vuccati, gahapati, mahaggatā cetovimutti. Idha pana, gahapati, bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā rukkhamūlāni mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayampi vuccati, gahapati, mahaggatā

cetovimutti. Idha pana, gahapati, bhikkhu yāvatā ekaṃ gāmakkhettaṃ mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayampi vuccati, gahapati, mahaggatā cetovimutti. Idha pana, gahapati, bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā gāmakkhettāni mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayampi vuccati, gahapati, mahaggatā cetovimutti. Idha pana, gahapati, bhikkhu yāvatā ekaṃ mahārajjaṃ mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayampi vuccati, gahapati, mahaggatā cetovimutti. Idha pana, gahapati, bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā mahārajjāni mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayampi vuccati, gahapati, mahaggatā cetovimutti. Idha pana, gahapati, bhikkhu yāvatā samuddapariyantaṃ pathaviṃ mahaggatanti pharitvā adhimuccitvā viharati. Ayampi vuccati, gahapati, mahaggatā cetovimutti. Iminā kho etaṃ, gahapati, pariyāyena veditabbaṃ yathā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca.

Catasso kho imā gahapati, bhavūpapattiyo. Katamā catasso? Idha, gahapati, ekacco 'parittābhā'ti pharitvā adhimuccitvā viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parittābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Idha pana, gahapati, ekacco 'appamāṇābhā'ti pharitvā adhimuccitvā viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā appamāṇābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Idha pana, gahapati, ekacco 'saṅkiliṭṭhābhā'ti pharitvā adhimuccitvā viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā saṅkiliṭṭhābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Idha pana, gahapati, ekacco 'parisuddhābhā'ti pharitvā adhimuccitvā viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parisuddhābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Imā kho, gahapati, catasso bhavūpapattiyo.

Hoti kho so, gahapati, samayo, yā tā devatā ekajjhaṃ sannipatanti, tāsaṃ ekajjhaṃ sannipatitānaṃ vaṇṇanānattañhi kho paññāyati no ca ābhānānattaṃ. Seyyathāpi, gahapati, puriso sambahulāni telappadīpāni ekaṃ gharaṃ paveseyya. Tesaṃ ekaṃ gharaṃ pavesitānaṃ accinānattañhi kho paññāyetha, no ca ābhānānattaṃ; evameva kho, gahapati, hoti kho so samayo, yā tā devatā ekajjhaṃ sannipatanti tāsaṃ ekajjhaṃ sannipatitānaṃ vaṇṇanānattañhi kho paññāyati, no ca ābhānānattaṃ.

Hoti kho so, gahapati, samayo, yā tā devatā tato vipakkamanti, tāsaṃ tato vipakkamantīnaṃ vaṇṇanānattañceva paññāyati ābhānā-

nattañca. Seyyathāpi, gahapati, puriso tāni sambahulāni telappadīpāni tamhā gharā nīhareyya. Tesaṃ tato nīhatānaṃ accinānattañceva paññāyetha ābhānānattañca; evameva kho, gahapati, hoti kho so samayo, yā tā devatā tato vipakkamanti, tāsaṃ tato vipakkamantīnaṃ vaṇṇanānattañceva paññāyati ābhānānattañca.

Na kho, gahapati, tāsaṃ devatānaṃ evaṃ hoti: 'idaṃ amhākaṃ niccanti vā dhuvanti vā sassatanti vā', api ca yattha yattheva tā devatā abhinivisanti tattha tattheva tā devatā abhiramanti. Seyyathāpi, gahapati, makkhikānaṃ kājena vā piṭakena vā harīyamānānaṃ na evaṃ hoti: 'idaṃ amhākaṃ niccanti vā dhuvanti vā sassatanti vā', api ca yattha yattheva tā makkhikā abhinivisanti tattha tattheva tā makkhikā abhiramanti; evameva kho, gahapati, tāsaṃ devatānaṃ na evaṃ hoti: 'idaṃ amhākaṃ niccanti vā dhuvanti vā sassatanti vā', api ca yattha yattheva tā devatā abhinivisanti tattha tattheva tā devatā abhiramantī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sabhiyo kaccāno āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "sādhu, bhante anuruddha. Atthi ca me ettha uttariṃ paṭipucchitabbaṃ. Yā tā, bhante, devatā ābhā sabbā tā parittābhā udāhu santettha ekaccā devatā appamāṇābhā"ti? "Tadaṅgena kho, āvuso kaccāna, santettha ekaccā devatā parittābhā, santi panettha ekaccā devatā appamāṇābhā"ti. "Ko nu kho, bhante anuruddha, hetu ko paccayo yena tāsaṃ devatānaṃ ekaṃ devanikāyaṃ upapannānaṃ santettha ekaccā devatā parittābhā, santi panettha ekaccā devatā appamāṇābhā"ti?

"Tena hāvuso kaccāna, taṃyevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, āvuso kaccāna, yvāyaṃ bhikkhu yāvatā ekaṃ rukkhamūlaṃ 'mahaggatan'ti pharitvā adhimuccitvā viharati, yo cāyaṃ bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā rukkhamūlāni 'mahaggatan'ti pharitvā adhimuccitvā viharati—imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ katamā cittabhāvanā mahaggatatarā"ti? "Yvāyaṃ, bhante, bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā rukkhamūlāni 'mahaggatan'ti pharitvā adhimuccitvā viharati—ayaṃ imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ mahaggatatarā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, āvuso kaccāna, yvāyaṃ bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā rukkhamūlāni 'mahaggatan'ti pharitvā adhimuccitvā viharati, yo cāyaṃ bhikkhu yāvatā ekaṃ gāmakkhettaṃ 'mahaggatan'ti pharitvā adhimuccitvā viharati—imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ

katamā cittabhāvanā mahaggatatarā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, bhikkhu yāvatā ekaṃ gāmakkhettaṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—ayaṃ imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ mahaggatatarā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, āvuso kaccāna, yvāyaṃ bhikkhu yāvatā ekaṃ gāmakkhettaṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati, yo cāyaṃ bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā gāmakkhettāni ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ katamā cittabhāvanā mahaggatatarā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā gāmakkhettāni ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—ayaṃ imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ mahaggatatarā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, āvuso kaccāna, yvāyaṃ bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā gāmakkhettāni ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati, yo cāyaṃ bhikkhu yāvatā ekaṃ mahārajjaṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ katamā cittabhāvanā mahaggatatarā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, bhikkhu yāvatā ekaṃ mahārajjaṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—ayaṃ imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ mahaggatatarā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, āvuso kaccāna, yvāyaṃ bhikkhu yāvatā ekaṃ mahārajjaṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati, yo cāyaṃ bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā mahārajjāni ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ katamā cittabhāvanā mahaggatatarā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā mahārajjāni ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—ayaṃ imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ mahaggatatarā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, āvuso kaccāna, yvāyaṃ bhikkhu yāvatā dve vā tīṇi vā mahārajjāni ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati, yo cāyaṃ bhikkhu yāvatā samuddapariyantaṃ pathaviṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ katamā cittabhāvanā mahaggatatarā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, bhikkhu yāvatā samuddapariyantaṃ pathaviṃ ‘mahaggatan’ti pharitvā adhimuccitvā viharati—ayaṃ imāsaṃ ubhinnaṃ cittabhāvanānaṃ mahaggatatarā”ti? “Ayaṃ kho, āvuso kaccāna, hetu ayaṃ paccayo, yena tāsaṃ devatānaṃ ekaṃ devanikāyaṃ upapannānaṃ santettha ekaccā devatā parittābhā, santi panettha ekaccā devatā appamāṇābhā”ti.

“Sādhu, bhante anuruddha. Atthi ca me ettha uttariṃ paṭipuc-

chitabbaṃ. Yāvatā, bhante, devatā ābhā sabbā tā saṃkiliṭṭhābhā udāhu santettha ekaccā devatā parisuddhābhā"ti? "Tadaṅgena kho, āvuso kaccāna, santettha ekaccā devatā saṃkiliṭṭhābhā, santi panettha ekaccā devatā parisuddhābhā"ti. "Ko nu kho, bhante, anuruddha, hetu ko paccayo, yena tāsaṃ devatānaṃ ekaṃ devanikāyaṃ upapannānaṃ santettha ekaccā devatā saṃkiliṭṭhābhā, santi panettha ekaccā devatā parisuddhābhā"ti?

"Tena hāvuso kaccāna, upamaṃ te karissāmi. Upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, āvuso kaccāna, telappadīpassa jhāyato telampi aparisuddhaṃ vaṭṭipi aparisuddhā. So telassapi aparisuddhattā vaṭṭiyāpi aparisuddhattā andhandhaṃ viya jhāyati; evameva kho, āvuso kaccāna, idhekacco bhikkhu 'saṃkiliṭṭhābhā'ti pharitvā adhimuccitvā viharati, tassa kāyaduṭṭhullampi na suppaṭippassaddhaṃ hoti, thinamiddhampi na susamūhataṃ hoti, uddhaccakukkuccampi na suppaṭivinītaṃ hoti. So kāyaduṭṭhullassapi na suppaṭippassaddhattā thinamiddhassapi na susamūhatattā uddhaccakukkuccassapi na suppaṭivinītattā andhandhaṃ viya jhāyati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā saṃkiliṭṭhābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Seyyathāpi, āvuso kaccāna, telappadīpassa jhāyato telampi parisuddhaṃ vaṭṭipi parisuddhā. So telassapi parisuddhattā vaṭṭiyāpi parisuddhattā na andhandhaṃ viya jhāyati; evameva kho, āvuso kaccāna, idhekacco bhikkhu 'parisuddhābhā'ti pharitvā adhimuccitvā viharati. Tassa kāyaduṭṭhullampi suppaṭippassaddhaṃ hoti, thinamiddhampi susamūhataṃ hoti, uddhaccakukkuccampi suppaṭivinītaṃ hoti. So kāyaduṭṭhullassapi suppaṭippassaddhattā thinamiddhassapi susamūhatattā uddhaccakukkuccassapi suppaṭivinītattā na andhandhaṃ viya jhāyati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parisuddhābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, āvuso kaccāna, hetu ayaṃ paccayo yena tāsaṃ devatānaṃ ekaṃ devanikāyaṃ upapannānaṃ santettha ekaccā devatā saṃkiliṭṭhābhā, santi panettha ekaccā devatā parisuddhābhā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sabhiyo kaccāno āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "sādhu, bhante anuruddha. Na, bhante, āyasmā anuruddho evamāha: 'evaṃ me sutan'ti vā 'evaṃ arahati bhavitun'ti vā; atha ca pana, bhante, āyasmā anuruddho 'evampi tā devatā, itipi tā de-

vatā'tveva bhāsati. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'addhā āyasmatā anuruddhena tāhi devatāhi saddhiṃ sannivutthapubbañceva sallapitapubbañca sākacchā ca samāpajjitapubbā'"ti. "Addhā kho ayaṃ, āvuso kaccāna, āsajja upanīya vācā bhāsitā, api ca te ahaṃ byākarissāmi: 'dīgharattaṃ kho me, āvuso kaccāna, tāhi devatāhi saddhiṃ sannivutthapubbañceva sallapitapubbañca sākacchā ca samāpajjitapubbā'"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sabhiyo kaccāno pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: "lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati, yaṃ tvañceva taṃ kaṅkhādhammaṃ pahāsi, mayañcimaṃ dhammapariyāyaṃ alatthamhā savanāyā"ti.

Anuruddhasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 146

Nandakovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho mahāpajāpatigotamī pañcamattehi bhikkhunisatehi saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpatigotamī bhagavantaṃ etadavoca: "ovadatu, bhante, bhagavā bhikkhuniyo; anusāsatu, bhante, bhagavā bhikkhuniyo; karotu, bhante, bhagavā bhikkhunīnaṃ dhammiṃ kathan"ti.

Tena kho pana samayena therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadanti pariyāyena. Āyasmā nandako na icchati bhikkhuniyo ovadituṃ pariyāyena. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "kassa nu kho, ānanda, ajja pariyāyo bhikkhuniyo ovadituṃ pariyāyenā"ti? "Sabbeheva, bhante, kato pariyāyo bhikkhuniyo ovadituṃ pariyāyena. Ayaṃ, bhante, āyasmā nandako na icchati bhikkhuniyo ovadituṃ pariyāyenā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nandakaṃ āmantesi: "ovada, nandaka, bhikkhuniyo; anusāsa, nandaka, bhikkhuniyo; karohi tvaṃ, brāhmaṇa, bhikkhunīnaṃ dhammiṃ kathan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā nandako bhagavato paṭissutvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto attadutiyo yena rājakārāmo tenupasaṅkami. Addasaṃsu kho tā bhikkhuniyo āyasmantaṃ nandakaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āsanaṃ paññāpesuṃ, udakañca pādānaṃ upaṭṭhapesuṃ. Nisīdi kho āyasmā nandako paññatte āsane.

Nisajja pāde pakkhālesi. Tāpi kho bhikkhuniyo āyasmantaṃ nandakaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho tā bhikkhuniyo āyasmā nandako etadavoca: "paṭipucchakathā kho, bhaginiyo, bhavissati. Tattha ājānantīhi: 'ājānāmā' tissa vacanīyaṃ, na ājānantīhi: 'na ājānāmā' tissa vacanīyaṃ. Yassā vā panassa kaṅkhā vā vimati vā ahameva tattha paṭipucchitabbo: 'idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa kvattho'"ti? "Ettakenapi mayaṃ, bhante, ayyassa nandakassa attamanā abhiraddhā yaṃ no ayyo nandako pavāretī"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, sotaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... ghānaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "jivhā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "kāyo nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante" ... "mano nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Pubbeva no etaṃ, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ: 'itipime cha ajjhattikā āyatanā aniccā'"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, rūpā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, saddā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante ... pe ... gandhā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "rasā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "phoṭṭhabbā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "dhammā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi,

eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Pubbeva no etaṃ, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ: 'itipime cha bāhirā āyatanā aniccā'"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, cakkhuviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, sotaviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... ghānaviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "jivhāviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "kāyaviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "manoviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti"? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Pubbeva no etaṃ, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ: 'itipime cha viññāṇakāyā aniccā'"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Seyyathāpi, bhaginiyo, telappadīpassa jhāyato telampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, vaṭṭipi aniccā vipariṇāmadhammā, accipi aniccā vipariṇāmadhammā, ābhāpi aniccā vipariṇāmadhammā. Yo nu kho, bhaginiyo, evaṃ vadeyya: 'amussa telappadīpassa jhāyato telampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, vaṭṭipi aniccā vipariṇāmadhammā, accipi aniccā vipariṇāmadhammā; yā ca khvāssa ābhā sā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amussa hi, bhante, telappadīpassa jhāyato telampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, vaṭṭipi aniccā vipariṇāmadhammā, accipi aniccā vipariṇāmadhammā; pagevassa ābhā aniccā vipariṇāmadhammā"ti. "Evameva kho, bhaginiyo, yo nu kho evaṃ vadeyya: 'cha khome ajjhattikā āyatanā aniccā; yañca kho cha ajjhattike āyatane paṭicca paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā taṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhamman'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Tajjaṃ tajjaṃ, bhante, paccayaṃ paṭicca tajjā tajjā vedanā uppajjanti. Tajjassa tajjassa paccayassa nirodhā tajjā tajjā vedanā nirujjhantī"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Seyyathāpi, bhaginiyo, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato mūlampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, khandhopi anicco vipariṇāmadhammo, sākhāpalāsampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, chāyāpi aniccā vipariṇāmadhammā. Yo nu kho, bhaginiyo, evaṃ vadeyya: 'amussa mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato mūlampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, khandhopi anicco vipariṇāmadhammo, sākhāpalāsampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, yā ca khvāssa chāyā sā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amussa hi, bhante, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato mūlampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, khandhopi anicco vipariṇāmadhammo, sākhāpalāsampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ; pagevassa chāyā aniccā vipariṇāmadhammā"ti. "Evameva kho, bhaginiyo, yo nu kho evaṃ vadeyya: 'cha khome bāhirā āyatanā aniccā. Yañca kho cha bāhire āyatane paṭicca paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā taṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhamman'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Tajjaṃ tajjaṃ, bhante, paccayaṃ paṭicca tajjā tajjā vedanā uppajjanti. Tajjassa tajjassa paccayassa nirodhā tajjā tajjā vedanā nirujjhantī"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Seyyathāpi, bhaginiyo, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā tiṇhena govikantanena gāviṃ saṅkanteyya anupahacca antaraṃ maṃsakāyaṃ anupahacca bāhiraṃ cammakāyaṃ. Yaṃ yadeva tattha antarā vilimaṃsaṃ antarā nhāru antarā bandhanaṃ taṃ tadeva tiṇhena govikantanena sañchindeyya saṅkanteyya sampakanteyya samparikanteyya. Sañchinditvā saṅkantitvā sampakantitvā samparikantitvā vidhunitvā bāhiraṃ cammakāyaṃ teneva cammena taṃ gāviṃ paṭicchādetvā evaṃ vadeyya: 'tathevāyaṃ gāvī saṃyuttā imināva cammenā'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amu hi, bhante, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā tiṇhena govikantanena gāviṃ saṅkanteyya anupahacca antaraṃ maṃsakāyaṃ anupahacca bāhiraṃ cammakāyaṃ. Yaṃ yadeva tattha antarā vilimaṃsaṃ antarā nhāru antarā bandhanaṃ taṃ tadeva tiṇhena govikantanena sañchindeyya saṅkanteyya sampakanteyya samparikanteyya. Sañchinditvā saṅkantitvā sampakantitvā samparikantitvā vidhunitvā bāhiraṃ cammakāyaṃ teneva cammena taṃ gāviṃ paṭicchādetvā kiñcāpi so evaṃ vadeyya: 'tathevāyaṃ gāvī saṃyuttā imināva cammenā'ti; atha kho sā gāvī visaṃyuttā teneva cammenā"ti.

"Upamā kho me ayaṃ, bhaginiyo, katā atthassa viññāpanāya. Ayamevettha attho; 'antarā maṃsakāyo'ti kho, bhaginiyo, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ; 'bāhiro cammakāyo'ti kho, bhaginiyo, channetaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ; 'antarā vilimaṃsaṃ, antarā nhāru, antarā bandhanan'ti kho, bhaginiyo, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ; 'tiṇhaṃ govikantanan'ti kho, bhaginiyo, ariyāyetaṃ paññāya adhivacanaṃ; yāyaṃ ariyā paññā antarā kilesaṃ antarā saṃyojanaṃ antarā bandhanaṃ sañchindati saṅkantati sampakantati samparikantati.

Satta kho panime, bhaginiyo, bojjhaṅgā, yesaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Katame satta? Idha, bhaginiyo, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ime kho, bhaginiyo, satta bojjhaṅgā, yesaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Atha kho āyasmā nandako tā bhikkhuniyo iminā ovādena ovaditvā uyyojesi: "gacchatha, bhaginiyo; kālo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo āyasmato nandakassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā

āyasmantaṃ nandakaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā bhikkhuniyo bhagavā etadavoca: "gacchatha, bhikkhuniyo; kālo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā acirapakkantīsu tāsu bhikkhunīsu bhikkhū āmantesi: "seyyathāpi, bhikkhave, tadahuposathe cātuddase na hoti bahuno janassa kaṅkhā vā vimati vā: 'ūno nu kho cando, puṇṇo nu kho cando'ti, atha kho ūno cando tveva hoti. Evameva kho, bhikkhave, tā bhikkhuniyo nandakassa dhammadesanāya attamanā honti no ca kho paripuṇṇasaṅkappā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ nandakaṃ āmantesi: "tena hi tvaṃ, nandaka, svepi tā bhikkhuniyo tenevovādena ovadeyyāsī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā nandako bhagavato paccassosi. Atha kho āyasmā nandako tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto attadutiyo yena rājakārāmo tenupasaṅkami. Addasaṃsu kho tā bhikkhuniyo āyasmantaṃ nandakaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āsanaṃ paññāpesuṃ, udakañca pādānaṃ upaṭṭhapesuṃ. Nisīdi kho āyasmā nandako paññatte āsane. Nisajja pāde pakkhālesi. Tāpi kho bhikkhuniyo āyasmantaṃ nandakaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho tā bhikkhuniyo āyasmā nandako etadavoca: "paṭipucchakathā kho, bhaginiyo, bhavissati. Tattha ājānantīhi 'ājānāmā' tissa vacanīyaṃ, na ājānantīhi 'na ājānāmā' tissa vacanīyaṃ. Yassā vā panassa kaṅkhā vā vimati vā, ahameva tattha paṭipucchitabbo: 'idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa kvattho'"ti. "Ettakenapi mayaṃ, bhante, ayyassa nandakassa attamanā abhiraddhā yaṃ no ayyo nandako pavāretī"ti.

"Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, sotaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... ghānaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... jivhā ... kāyo ... mano nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ

sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kissa hetu”? “Pubbeva no etaṃ, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ: ‘itipime cha ajjhattikā āyatanā aniccā’”ti. “Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, rūpā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, saddā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante … pe … gandhā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante … rasā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante … phoṭṭhabbā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante … dhammā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kissa hetu”? “Pubbeva no etaṃ, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ: ‘itipime cha bāhirā āyatanā aniccā’”ti. “Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Taṃ kiṃ maññatha, bhaginiyo, cakkhuviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … pe … sotaviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … ghānaviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … jivhāviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … kāyaviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … manoviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kissa hetu”? “Pubbeva no etaṃ, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ: ‘itipime cha viññāṇakāyā aniccā’”ti. “Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Seyyathāpi, bhaginiyo, telappadīpassa jhāyato telampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, vaṭṭipi aniccā vipariṇāmadhammā, accipi aniccā vipariṇāmadhammā, ābhāpi aniccā vipariṇāmadhammā. Yo nu kho, bhaginiyo, evaṃ vadeyya: 'amussa telappadīpassa jhāyato telampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, vaṭṭipi aniccā vipariṇāmadhammā, accipi aniccā vipariṇāmadhammā; yā ca khvāssa ābhā sā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amussa hi, bhante, telappadīpassa jhāyato telampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, vaṭṭipi aniccā vipariṇāmadhammā, accipi aniccā vipariṇāmadhammā; pagevassa ābhā aniccā vipariṇāmadhammā"ti. "Evameva kho, bhaginiyo, yo nu kho evaṃ vadeyya: 'cha khome ajjhattikā āyatanā aniccā. Yañca kho cha ajjhattike āyatane paṭicca paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā taṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhamman'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Tajjaṃ tajjaṃ, bhante, paccayaṃ paṭicca tajjā tajjā vedanā uppajjanti. Tajjassa tajjassa paccayassa nirodhā tajjā tajjā vedanā nirujjhantī"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Seyyathāpi, bhaginiyo, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato mūlampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, khandhopi anicco vipariṇāmadhammo, sākhāpalāsampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, chāyāpi aniccā vipariṇāmadhammā. Yo nu kho, bhaginiyo, evaṃ vadeyya: 'amussa mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato mūlampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, khandhopi anicco vipariṇāmadhammo, sākhāpalāsampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ; yā ca khvāssa chāyā sā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā'ti; sammā nu kho so bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amussa hi, bhante, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato mūlampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ, khandhopi anicco vipariṇāmadhammo, sākhāpalāsampi aniccaṃ vipariṇāmadhammaṃ; pagevassa chāyā aniccā vipariṇāmadhammā"ti. "Evameva kho, bhaginiyo, yo nu kho evaṃ vadeyya: 'cha khome bāhirā āyatanā aniccā. Yañca kho bāhire āyatane paṭicca paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā taṃ niccaṃ dhuvaṃ

sassataṃ avipariṇāmadhamman'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Tajjaṃ tajjaṃ, bhante, paccayaṃ paṭicca tajjā tajjā vedanā uppajjanti. Tajjassa tajjassa paccayassa nirodhā tajjā tajjā vedanā nirujjhantī"ti. "Sādhu sādhu, bhaginiyo. Evañhetaṃ, bhaginiyo, hoti ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya passato.

Seyyathāpi, bhaginiyo, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā tiṇhena govikantanena gāviṃ saṅkanteyya anupahacca antaraṃ maṃsakāyaṃ anupahacca bāhiraṃ cammakāyaṃ. Yaṃ yadeva tattha antarā vilimaṃsaṃ antarā nhāru antarā bandhanaṃ taṃ tadeva tiṇhena govikantanena sañchindeyya saṅkanteyya sampakanteyya samparikanteyya. Sañchinditvā saṅkantitvā sampakantitvā samparikantitvā vidhunitvā bāhiraṃ cammakāyaṃ teneva cammena taṃ gāviṃ paṭicchādetvā evaṃ vadeyya: 'tathevāyaṃ gāvī saṃyuttā imināva cammenā'ti; sammā nu kho so, bhaginiyo, vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amu hi, bhante, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā tiṇhena govikantanena gāviṃ saṅkanteyya anupahacca antaraṃ maṃsakāyaṃ anupahacca bāhiraṃ cammakāyaṃ. Yaṃ yadeva tattha antarā vilimaṃsaṃ antarā nhāru antarā bandhanaṃ taṃ tadeva tiṇhena govikantanena sañchindeyya saṅkanteyya sampakanteyya samparikanteyya. Sañchinditvā saṅkantitvā sampakantitvā samparikantitvā vidhunitvā bāhiraṃ cammakāyaṃ teneva cammena taṃ gāviṃ paṭicchādetvā kiñcāpi so evaṃ vadeyya: 'tathevāyaṃ gāvī saṃyuttā imināva cammenā'ti; atha kho sā gāvī visaṃyuttā teneva cammenā"ti.

"Upamā kho me ayaṃ, bhaginiyo, katā atthassa viññāpanāya ayamevettha attho. 'Antarā maṃsakāyo'ti kho, bhaginiyo, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ; 'bāhiro cammakāyo'ti kho, bhaginiyo, channetaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ; 'antarā vilimaṃsaṃ antarā nhāru antarā bandhanan'ti kho, bhaginiyo, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ; 'tiṇhaṃ govikantanan'ti kho, bhaginiyo, ariyāyetaṃ paññāya adhivacanaṃ; yāyaṃ ariyā paññā antarā kilesaṃ antarā saṃyojanaṃ antarā bandhanaṃ sañchindati saṅkantati sampakantati samparikantati.

Satta kho panime, bhaginiyo, bojjhaṅgā, yesaṃ bhāvitattā bahulīkatattā

bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Katame satta? Idha, bhaginiyo, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ime kho, bhaginiyo, satta bojjhaṅgā yesaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Atha kho āyasmā nandako tā bhikkhuniyo iminā ovādena ovaditvā uyyojesi: "gacchatha, bhaginiyo; kālo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo āyasmato nandakassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ nandakaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā bhikkhuniyo bhagavā etadavoca: "gacchatha, bhikkhuniyo; kālo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā acirapakkantīsu tāsu bhikkhunīsu bhikkhū āmantesi: "seyyathāpi, bhikkhave, tadahuposathe pannarase na hoti bahuno janassa kaṅkhā vā vimati vā: 'ūno nu kho cando, puṇṇo nu kho cando'ti, atha kho puṇṇo cando tveva hoti; evameva kho, bhikkhave, tā bhikkhuniyo nandakassa dhammadesanāya attamanā ceva paripuṇṇasaṅkappā ca. Tāsaṃ, bhikkhave, pañcannaṃ bhikkhunisatānaṃ yā pacchimikā bhikkhunī sā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Nandakovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 9

Sammādiṭṭhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato

sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"'Sammādiṭṭhī sammādiṭṭhī'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti?

"Dūratopi kho mayaṃ, āvuso, āgaccheyyāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātuṃ. Sādhu vatāyasmantaṃyeva sāriputtaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Āyasmato sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, āvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Yato kho, āvuso, ariyasāvako akusalañca pajānāti, akusalamūlañca pajānāti, kusalañca pajānāti, kusalamūlañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, akusalaṃ, katamaṃ akusalamūlaṃ, katamaṃ kusalaṃ, katamaṃ kusalamūlaṃ? Pāṇātipāto kho, āvuso, akusalaṃ, adinnādānaṃ akusalaṃ, kāmesumicchācāro akusalaṃ, musāvādo akusalaṃ, pisuṇā vācā akusalaṃ, pharusā vācā akusalaṃ, samphappalāpo akusalaṃ, abhijjhā akusalaṃ, byāpādo akusalaṃ, micchādiṭṭhi akusalaṃ—idaṃ vuccatāvuso akusalaṃ. Katamañcāvuso, akusalamūlaṃ? Lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccatāvuso, akusalamūlaṃ.

Katamañcāvuso, kusalaṃ? Pāṇātipātā veramaṇī kusalaṃ, adinnādānā veramaṇī kusalaṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī kusalaṃ, musāvādā veramaṇī kusalaṃ, pisuṇāya vācāya veramaṇī kusalaṃ, pharusāya vācāya veramaṇī kusalaṃ, samphappalāpā veramaṇī kusalaṃ, anabhijjhā kusalaṃ, abyāpādo kusalaṃ, sammādiṭṭhi kusalaṃ— idaṃ vuccatāvuso, kusalaṃ. Katamañcāvuso, kusalamūlaṃ? Alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ—idaṃ vuccatāvuso, kusalamūlaṃ.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ akusalaṃ pajānāti, evaṃ akusalamūlaṃ pajānāti, evaṃ kusalaṃ pajānāti, evaṃ kusalamūlaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya, paṭighānusayaṃ paṭivinodetvā, 'asmī'ti diṭṭhimānānusayaṃ samūhanitvā, avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ uttari pañhaṃ apucchuṃ: "siyā panāvuso, aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti?

"Siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako āhārañca pajānāti, āhārasamudayañca pajānāti, āhāranirodhañca pajānāti, āhāranirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamo panāvuso, āhāro, katamo āhārasamudayo, katamo āhāranirodho, katamā āhāranirodhagāminī paṭipadā? Cattārome, āvuso, āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā, sambhavesīnaṃ vā anuggahāya. Katame cattāro? Kabaḷīkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. Taṇhāsamudayā āhārasamudayo, taṇhānirodhā āhāranirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āhāranirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ āhāraṃ pajānāti, evaṃ āhārasamudayaṃ pajānāti, evaṃ āhāranirodhaṃ pajānāti, evaṃ āhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya, paṭighānusayaṃ paṭivinodetvā, 'asmī'ti diṭṭhimānānusayaṃ samūhanitvā, avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ uttari pañhaṃ apucchuṃ: "siyā panāvuso, aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti?

"Siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako dukkhañca pajānāti, dukkhasamudayañca pajānāti, dukkhanirodhañca pajānāti, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, dukkhaṃ,

katamo dukkhasamudayo, katamo dukkhanirodho, katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi sampayogopi dukkho, piyehi vippayogopi dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā—idaṃ vuccatāvuso, dukkhaṃ. Katamo cāvuso, dukkhasamudayo? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā—ayaṃ vuccatāvuso, dukkhasamudayo. Katamo cāvuso, dukkhanirodho? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo—ayaṃ vuccatāvuso, dukkhanirodho. Katamā cāvuso, dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccatāvuso, dukkhanirodhagāminī paṭipadā.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ dukkhaṃ pajānāti, evaṃ dukkhasamudayaṃ pajānāti, evaṃ dukkhanirodhaṃ pajānāti, evaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya, paṭighānusaya paṭivinodetvā, 'asmī'ti diṭṭhimānānusayaṃ samūhanitvā, avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ uttari pañhaṃ apucchuṃ: "siyā panāvuso, aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti?

"Siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako jarāmaraṇañca pajānāti, jarāmaraṇasamudayañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, jarāmaraṇaṃ, katamo jarāmaraṇasamudayo, katamo jarāmaraṇanirodho, katamā jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—ayaṃ vuccatāvuso, jarā. Katamañcāvuso, maraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sat-

tanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālaṃkiriyā khandhānaṃ bhedo, kaḷevarassa nikkhepo, jīvitindriyassupacchedo—idaṃ vuccatāvuso, maraṇaṃ. Iti ayañca jarā idañca maraṇaṃ—idaṃ vuccatāvuso, jarāmaraṇaṃ. Jātisamudayā jarāmaraṇasamudayo, jātinirodhā jarāmaraṇanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ jarāmaraṇaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇasamudayaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇanirodhaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako jātiñca pajānāti, jātisamudayañca pajānāti, jātinirodhañca pajānāti, jātinirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamā panāvuso, jāti, katamo jātisamudayo, katamo jātinirodho, katamā jātinirodhagāminī paṭipadā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo, āyatanānaṃ paṭilābho—ayaṃ vuccatāvuso, jāti. Bhavasamudayā jātisamudayo, bhavanirodhā jātinirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jātinirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ jātiṃ pajānāti, evaṃ jātisamudayaṃ pajānāti, evaṃ jātinirodhaṃ pajānāti, evaṃ jātinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako bhavañca pajānāti, bhavasamudayañca pajānāti, bhavanirodhañca pajānāti, bhavanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato

imaṃ saddhammaṃ. Katamo panāvuso, bhavo, katamo bhavasamudayo, katamo bhavanirodho, katamā bhavanirodhagāminī paṭipadā? Tayome, āvuso, bhavā—kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo. Upādānasamudayā bhavasamudayo, upādānanirodhā bhavanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhavanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ bhavaṃ pajānāti, evaṃ bhavasamudayaṃ pajānāti, evaṃ bhavanirodhaṃ pajānāti, evaṃ bhavanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti. Ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako upādānañca pajānāti, upādānasamudayañca pajānāti, upādānanirodhañca pajānāti, upādānanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, upādānaṃ, katamo upādānasamudayo, katamo upādānanirodho, katamā upādānanirodhagāminī paṭipadā? Cattārimāni, āvuso, upādānāni—kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ. Taṇhāsamudayā upādānasamudayo, taṇhānirodhā upādānanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upādānanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ upādānaṃ pajānāti, evaṃ upādānasamudayaṃ pajānāti, evaṃ upādānanirodhaṃ pajānāti, evaṃ upādānanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako taṇhañca pajānāti, taṇhāsamudayañca pajānāti, taṇhānirodhañca pajānāti, taṇhānirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato

imaṃ saddhammaṃ. Katamā panāvuso, taṇhā, katamo taṇhāsamudayo, katamo taṇhānirodho, katamā taṇhānirodhagāminī paṭipadā? Chayime, āvuso, taṇhākāyā—rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā. Vedanāsamudayā taṇhāsamudayo, vedanānirodhā taṇhānirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo taṇhānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ taṇhaṃ pajānāti, evaṃ taṇhāsamudayaṃ pajānāti, evaṃ taṇhānirodhaṃ pajānāti, evaṃ taṇhānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako vedanañca pajānāti, vedanāsamudayañca pajānāti, vedanānirodhañca pajānāti, vedanānirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamā panāvuso, vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Chayime, āvuso, vedanākāyā—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo, phassanirodhā vedanānirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ vedanaṃ pajānāti, evaṃ vedanāsamudayaṃ pajānāti, evaṃ vedanānirodhaṃ pajānāti, evaṃ vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako phassañca pajānāti, phassasamudayañca pajānāti, phassanirodhañca pajānāti, phassanirodhagāminiṃ

paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamo panāvuso, phasso, katamo phassasamudayo, katamo phassanirodho, katamā phassanirodhagāminī paṭipadā? Chayime, āvuso, phassakāyā—cakkhusamphasso, sotasamphasso, ghānasamphasso, jivhāsamphasso, kāyasamphasso, manosamphasso. Saḷāyatanasamudayā phassasamudayo, saḷāyatananirodhā phassanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo phassanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ phassaṃ pajānāti, evaṃ phassasamudayaṃ pajānāti, evaṃ phassanirodhaṃ pajānāti, evaṃ phassanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako saḷāyatanañca pajānāti, saḷāyatanasamudayañca pajānāti, saḷāyatananirodhañca pajānāti, saḷāyatananirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, saḷāyatanaṃ, katamo saḷāyatanasamudayo, katamo saḷāyatananirodho, katamā saḷāyatananirodhagāminī paṭipadā? Chayimāni, āvuso, āyatanāni—cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ. Nāmarūpasamudayā saḷāyatanasamudayo, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saḷāyatananirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ saḷāyatanaṃ pajānāti, evaṃ saḷāyatanasamudayaṃ pajānāti, evaṃ saḷāyatananirodhaṃ pajānāti, evaṃ saḷāyatananirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya ... pe ... dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho ... pe ... apucchuṃ—siyā panāvuso ... pe ... "siyā,

āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako nāmarūpañca pajānāti, nāmarūpasamudayañca pajānāti, nāmarūpanirodhañca pajānāti, nāmarūpanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, nāmarūpaṃ, katamo nāmarūpasamudayo, katamo nāmarūpanirodho, katamā nāmarūpanirodhagāminī paṭipadā? Vedanā, saññā, cetanā, phasso, manasikāro—idaṃ vuccatāvuso, nāmaṃ; cattāri ca mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccatāvuso, rūpaṃ. Iti idañca nāmaṃ idañca rūpaṃ—idaṃ vuccatāvuso, nāmarūpaṃ. Viññāṇasamudayā nāmarūpasamudayo, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo nāmarūpanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ nāmarūpaṃ pajānāti, evaṃ nāmarūpasamudayaṃ pajānāti, evaṃ nāmarūpanirodhaṃ pajānāti, evaṃ nāmarūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya … pe … dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman”ti.

“Sādhāvuso”ti kho … pe … apucchuṃ—siyā panāvuso … pe … “siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako viññāṇañca pajānāti, viññāṇasamudayañca pajānāti, viññāṇanirodhañca pajānāti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamaṃ panāvuso, viññāṇaṃ, katamo viññāṇasamudayo, katamo viññāṇanirodho, katamā viññāṇanirodhagāminī paṭipadā? Chayime, āvuso, viññāṇakāyā—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Saṅkhārasamudayā viññāṇasamudayo, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo viññāṇanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ viññāṇaṃ pajānāti, evaṃ viññāṇasamudayaṃ pajānāti, evaṃ viññāṇanirodhaṃ pajānāti, evaṃ viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya … pe … dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sam-

mādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman”ti.

“Sādhāvuso”ti kho … pe … apucchuṃ—siyā panāvuso … pe … “siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako saṅkhāre ca pajānāti, saṅkhārasamudayañca pajānāti, saṅkhāranirodhañca pajānāti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katame panāvuso, saṅkhārā, katamo saṅkhārasamudayo, katamo saṅkhāranirodho, katamā saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā? Tayome, āvuso, saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Avijjāsamudayā saṅkhārasamudayo, avijjānirodhā saṅkhāranirodho ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ saṅkhāre pajānāti, evaṃ saṅkhārasamudayaṃ pajānāti, evaṃ saṅkhāranirodhaṃ pajānāti, evaṃ saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya, paṭighānusaya paṭivinodetvā, ‘asmī’ti diṭṭhimānānusayaṃ samūhanitvā, avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman”ti.

“Sādhāvuso”ti kho … pe … apucchuṃ—siyā panāvuso … pe … “siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako avijjañca pajānāti, avijjāsamudayañca pajānāti, avijjānirodhañca pajānāti, avijjānirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamā panāvuso, avijjā, katamo avijjāsamudayo, katamo avijjānirodho, katamā avijjānirodhagāminī paṭipadā? Yaṃ kho, āvuso, dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ—ayaṃ vuccatāvuso, avijjā. Āsavasamudayā avijjāsamudayo, āsavanirodhā avijjānirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo avijjānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ avijjaṃ pajānāti, evaṃ avijjāsamudayaṃ pajānāti, evaṃ avijjānirodhaṃ pajānāti, evaṃ avijjānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya, paṭighānusayaṃ

paṭivinodetvā, 'asmī'ti diṭṭhimānānusayaṃ samūhanitvā, avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

"Sādhāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ uttari pañhaṃ apucchuṃ: "siyā panāvuso, aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti?

"Siyā, āvuso. Yato kho, āvuso, ariyasāvako āsavañca pajānāti, āsavasamudayañca pajānāti, āsavanirodhañca pajānāti, āsavanirodhagāminiṃ paṭipadañca pajānāti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhammaṃ. Katamo panāvuso, āsavo, katamo āsavasamudayo, katamo āsavanirodho, katamā āsavanirodhagāminī paṭipadāti? Tayome, āvuso, āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo. Avijjāsamudayā āsavasamudayo, avijjānirodhā āsavanirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āsavanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, āvuso, ariyasāvako evaṃ āsavaṃ pajānāti, evaṃ āsavasamudayaṃ pajānāti, evaṃ āsavanirodhaṃ pajānāti, evaṃ āsavanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṃ pahāya, paṭighānusayaṃ paṭivinodetvā, 'asmī'ti diṭṭhimānānusayaṃ samūhanitvā, avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti—ettāvatāpi kho, āvuso, ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imaṃ saddhamman"ti.

Idamavocāyasmā sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Sammādiṭṭhisuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ. ()

Majjhima Nikāya 105

Sunakkhattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena sambahulehi bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā hoti: "'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmā"ti.

Assosi kho sunakkhatto licchaviputto: "sambahulehi kira bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā hoti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmā'"ti.

Atha kho sunakkhatto licchaviputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sunakkhatto licchaviputto bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'sambahulehi kira bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmā'ti. Ye te, bhante, bhikkhū bhagavato santike aññaṃ byākaṃsu: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmā'ti, kacci te, bhante, bhikkhū sammadeva aññaṃ byākaṃsu udāhu santetthekacce bhikkhū adhimānena aññaṃ byākaṃsū"ti?

"Ye te, sunakkhatta, bhikkhū mama santike aññaṃ byākaṃsu: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmā'ti. Santetthekacce bhikkhū sammadeva aññaṃ byākaṃsu, santi panidhekacce bhikkhū adhimānenapi aññaṃ byākaṃsu. Tatra, sunakkhatta, ye te bhikkhū sammadeva aññaṃ byākaṃsu tesaṃ taṃ tatheva hoti; ye pana te bhikkhū adhimānena aññaṃ byākaṃsu tatra, sunakkhatta, tathāgatassa evaṃ hoti: 'dhammaṃ nesaṃ desessan'ti. Evañcettha, sunakkhatta, tathāgatassa hoti: 'dhammaṃ nesaṃ desessan'ti. Atha ca panidhekacce moghapurisā pañhaṃ abhisaṅkharitvā abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti. Tatra, sunakkhatta, yampi tathāgatassa evaṃ hoti: 'dhammaṃ nesaṃ desessan'ti tassapi hoti aññathattan"ti. "Etassa bhagavā kālo, etassa sugata kālo, yaṃ bhagavā dhammaṃ deseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, sunakkhatta, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho sunakkhatto licchaviputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca—

Pañca kho ime, sunakkhatta, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, sunakkhatta, pañca kāmaguṇā.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekacco purisa-

puggalo lokāmisādhimutto assa. Lokāmisādhimuttassa kho, sunakkhatta, purisapuggalassa tappatirūpī ceva kathā saṇṭhāti, tadanudhammañca anuvitakketi, anuvicāreti, tañca purisaṃ bhajati, tena ca vittiṃ āpajjati; āneñjapaṭisaṃyuttāya ca pana kathāya kacchamānāya na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, na ca taṃ purisaṃ bhajati, na ca tena vittiṃ āpajjati. Seyyathāpi, sunakkhatta, puriso sakamhā gāmā vā nigamā vā ciravippavuttho assa. So aññataraṃ purisaṃ passeyya tamhā gāmā vā nigamā vā acirapakkantaṃ. So taṃ purisaṃ tassa gāmassa vā nigamassa vā khemataṅca subhikkhataṅca appābādhataṅca puccheyya; tassa so puriso tassa gāmassa vā nigamassa vā khemataṅca subhikkhataṅca appābādhataṅca saṃseyya. Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, api nu so puriso tassa purisassa sussūseyya, sotaṃ odaheyya, aññā cittaṃ upaṭṭhāpeyya, tañca purisaṃ bhajeyya, tena ca vittiṃ āpajjeyyā"ti? "Evaṃ, bhante". "Evameva kho, sunakkhatta, ṭhānametaṃ vijjati yaṃ idhekacco purisapuggalo lokāmisādhimutto assa. Lokāmisādhimuttassa kho, sunakkhatta, purisapuggalassa tappatirūpī ceva kathā saṇṭhāti, tadanudhammañca anuvitakketi, anuvicāreti, tañca purisaṃ bhajati, tena ca vittiṃ āpajjati; āneñjapaṭisaṃyuttāya ca pana kathāya kacchamānāya na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, na ca taṃ purisaṃ bhajati, na ca tena vittiṃ āpajjati. So evamassa veditabbo: 'āneñjasaṃyojanena hi kho visaṃyutto lokāmisādhimutto purisapuggalo'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekacco purisapuggalo āneñjādhimutto assa. Āneñjādhimuttassa kho, sunakkhatta, purisapuggalassa tappatirūpī ceva kathā saṇṭhāti, tadanudhammañca anuvitakketi, anuvicāreti, tañca purisaṃ bhajati, tena ca vittiṃ āpajjati; lokāmisapaṭisaṃyuttāya ca pana kathāya kacchamānāya na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, na ca taṃ purisaṃ bhajati, na ca tena vittiṃ āpajjati. Seyyathāpi, sunakkhatta, paṇḍupalāso bandhanā pavutto abhabbo haritattāya; evameva kho, sunakkhatta, āneñjādhimuttassa purisapuggalassa ye lokāmisasaṃyojane se pavutte. So evamassa veditabbo: 'lokāmisasaṃyojanena hi kho visaṃyutto āneñjādhimutto purisapuggalo'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekacco purisapuggalo ākiñcaññāyatanādhimutto assa. Ākiñcaññāyatanādhimut-

tassa kho, sunakkhatta, purisapuggalassa tappatirūpī ceva kathā saṇṭhāti, tadanudhammañca anuvitakketi, anuvicāreti, tañca purisaṃ bhajati, tena ca vittiṃ āpajjati; āneñjapaṭisaṃyuttāya ca pana kathāya kacchamānāya na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, na ca taṃ purisaṃ bhajati, na ca tena vittiṃ āpajjati. Seyyathāpi, sunakkhatta, puthusilā dvedhābhinnā appaṭisandhikā hoti; evameva kho, sunakkhatta, ākiñcaññāyatanādhimuttassa purisapuggalassa ye āneñjasaṃyojane se bhinne. So evamassa veditabbo: 'āneñjasaṃyojanena hi kho visaṃyutto ākiñcaññāyatanādhimutto purisapuggalo'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekacco purisapuggalo nevasaññānāsaññāyatanādhimutto assa. Nevasaññānāsaññāyatanādhimuttassa kho, sunakkhatta, purisapuggalassa tappatirūpī ceva kathā saṇṭhāti, tadanudhammañca anuvitakketi, anuvicāreti, tañca purisaṃ bhajati, tena ca vittiṃ āpajjati; ākiñcaññāyatanapaṭisaṃyuttāya ca pana kathāya kacchamānāya na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, na ca taṃ purisaṃ bhajati, na ca tena vittiṃ āpajjati. Seyyathāpi, sunakkhatta, puriso manuññabhojanaṃ bhuttāvī chaḍḍeyya. Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, api nu tassa purisassa tasmiṃ bhatte puna bhottukamyatā assā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Aduñhi, bhante, bhattaṃ paṭikūlasammatan"ti. "Evameva kho, sunakkhatta, nevasaññānāsaññāyatanādhimuttassa purisapuggalassa ye ākiñcaññāyatanasaṃyojane se vante. So evamassa veditabbo: 'ākiñcaññāyatanasaṃyojanena hi kho visaṃyutto nevasaññānāsaññāyatanādhimutto purisapuggalo'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekacco purisapuggalo sammā nibbānādhimutto assa. Sammā nibbānādhimuttassa kho, sunakkhatta, purisapuggalassa tappatirūpī ceva kathā saṇṭhāti, tadanudhammañca anuvitakketi, anuvicāreti, tañca purisaṃ bhajati, tena ca vittiṃ āpajjati; nevasaññānāsaññāyatanapaṭisaṃyuttāya ca pana kathāya kacchamānāya na sussūsati, na sotaṃ odahati, na aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti, na ca taṃ purisaṃ bhajati, na ca tena vittiṃ āpajjati. Seyyathāpi, sunakkhatta, tālo matthakacchinno abhabbo puna viruḷhiyā; evameva kho, sunakkhatta, sammā nibbānādhimuttassa purisapuggalassa ye nevasaññānāsaññāyatanasaṃyojane se ucchinnamūle tālāvatthukate anabhāvaṃkate āyatiṃ anuppādadhamme. So

evamassa veditabbo: 'nevasaññānāsaññāyatanasaṃyojanena hi kho visaṃyutto sammā nibbānādhimutto purisapuggalo'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evamassa: 'taṇhā kho sallaṃ samaṇena vuttaṃ, avijjāvisadoso, chandarāgabyāpādena ruppati. Taṃ me taṇhāsallaṃ pahīnaṃ, apanīto avijjāvisadoso, sammā nibbānādhimuttohamasmī'ti. Evaṃmāni assa atathaṃ samānaṃ. So yāni sammā nibbānādhimuttassa asappāyāni tāni anuyuñjeyya; asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ sotena saddaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ manasā dhammaṃ anuyuñjeyya. Tassa asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ sotena saddaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ manasā dhammaṃ anuyuttassa rāgo cittaṃ anuddhaṃseyya. So rāgānuddhaṃsitena cittena maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Seyyathāpi, sunakkhatta, puriso sallena viddho assa savisena gāḷhūpalepanena. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto satthena vaṇamukhaṃ parikanteyya. Satthena vaṇamukhaṃ parikantitvā esaniyā sallaṃ eseyya. Esaniyā sallaṃ esitvā sallaṃ abbuheyya, apaneyya visadosaṃ saupādisesaṃ. Saupādisesoti jānamāno so evaṃ vadeyya: 'ambho purisa, ubbhataṃ kho te sallaṃ, apanīto visadoso saupādiseso. Analañca te antarāyāya. Sappāyāni ceva bhojanāni bhuñjeyyāsi, mā te asappāyāni bhojanāni bhuñjato vaṇo assāvī assa. Kālena kālañca vaṇaṃ dhoveyyāsi, kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpeyyāsi, mā te na kālena kālaṃ vaṇaṃ dhovato na kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpato pubbalohitaṃ vaṇamukhaṃ pariyonandhi. Mā ca vātātape cārittaṃ anuyuñji, mā te vātātape cārittaṃ anuyuttassa rajosūkaṃ vaṇamukhaṃ anuddhaṃsesi. Vaṇānurakkhī ca, ambho purisa, vihareyyāsi vaṇasāropī'ti. Tassa evamassa: 'ubbhataṃ kho me sallaṃ, apanīto visadoso anupādiseso. Analañca me antarāyāyā'ti. So asappāyāni ceva bhojanāni bhuñjeyya. Tassa asappāyāni bhojanāni bhuñjato vaṇo assāvī assa. Na ca kālena kālaṃ vaṇaṃ dhoveyya, na ca kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpeyya. Tassa

na kālena kālaṃ vaṇaṃ dhovato, na kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpato pubbalohitaṃ vaṇamukhaṃ pariyonandheyya. Vātātape ca cārittaṃ anuyuñjeyya. Tassa vātātape cārittaṃ anuyuttassa rajosūkaṃ vaṇamukhaṃ anuddhaṃseyya. Na ca vaṇānurakkhī vihareyya na vaṇasāropī. Tassa imissā ca asappāyakiriyāya, asuci visadoso apanīto saupādiseso tadubhayena vaṇo puthuttaṃ gaccheyya. So puthuttaṃ gatena vaṇena maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Evameva kho, sunakkhatta, ṭhānametaṃ vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evamassa: 'taṇhā kho sallaṃ samaṇena vuttaṃ, avijjāvisadoso chandarāgabyāpādena ruppati. Taṃ me taṇhāsallaṃ pahīnaṃ, apanīto avijjāvisadoso, sammā nibbānādhimuttohamasmī'ti. Evaṃmāni assa atathaṃ samānaṃ. So yāni sammā nibbānādhimuttassa asappāyāni tāni anuyuñjeyya, asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ sotena saddaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ anuyuñjeyya, asappāyaṃ manasā dhammaṃ anuyuñjeyya. Tassa asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ sotena saddaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ anuyuttassa, asappāyaṃ manasā dhammaṃ anuyuttassa rāgo cittaṃ anuddhaṃseyya. So rāgānuddhaṃsitena cittena maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Maraṇañhetaṃ, sunakkhatta, ariyassa vinaye yo sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati; maraṇamattañhetaṃ, sunakkhatta, dukkhaṃ yaṃ aññataraṃ saṅkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjati.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evamassa: 'taṇhā kho sallaṃ samaṇena vuttaṃ, avijjāvisadoso chandarāgabyāpādena ruppati. Taṃ me taṇhāsallaṃ pahīnaṃ, apanīto avijjāvisadoso, sammā nibbānādhimuttohamasmī'ti. Sammā nibbānādhimuttasseva sato so yāni sammā nibbānādhimuttassa asappāyāni tāni nānuyuñjeyya, asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ sotena saddaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ manasā dhammaṃ nānuyuñjeyya. Tassa asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ

nānuyuttassa, asappāyaṃ sotena saddaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ manasā dhammaṃ nānuyuttassa rāgo cittaṃ nānuddhaṃseyya. So na rāgānuddhaṃsitena cittena neva maraṇaṃ vā nigaccheyya na maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Seyyathāpi, sunakkhatta, puriso sallena viddho assa savisena gāḷhūpalepanena. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto satthena vaṇamukhaṃ parikanteyya. Satthena vaṇamukhaṃ parikantitvā esaniyā sallaṃ eseyya. Esaniyā sallaṃ esitvā sallaṃ abbuheyya, apaneyya visadosaṃ anupādisesaṃ. Anupādisesoti jānamāno so evaṃ vadeyya: 'ambho purisa, ubbhataṃ kho te sallaṃ, apanīto visadoso anupādiseso. Analañca te antarāyāya. Sappāyāni ceva bhojanāni bhuñjeyyāsi, mā te asappāyāni bhojanāni bhuñjato vaṇo assāvī assa. Kālena kālañca vaṇaṃ dhoveyyāsi, kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpeyyāsi. Mā te na kālena kālaṃ vaṇaṃ dhovato na kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpato pubbalohitaṃ vaṇamukhaṃ pariyonandhi. Mā ca vātātape cārittaṃ anuyuñji, mā te vātātape cārittaṃ anuyuttassa rajosūkaṃ vaṇamukhaṃ anuddhaṃsesi. Vaṇānurakkhī ca, ambho purisa, vihareyyāsi vaṇasāropī'ti. Tassa evamassa: 'ubbhataṃ kho me sallaṃ, apanīto visadoso anupādiseso. Analañca me antarāyāyā'ti. So sappāyāni ceva bhojanāni bhuñjeyya. Tassa sappāyāni bhojanāni bhuñjato vaṇo na assāvī assa. Kālena kālañca vaṇaṃ dhoveyya, kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpeyya. Tassa kālena kālaṃ vaṇaṃ dhovato kālena kālaṃ vaṇamukhaṃ ālimpato na pubbalohitaṃ vaṇamukhaṃ pariyonandheyya. Na ca vātātape cārittaṃ anuyuñjeyya. Tassa vātātape cārittaṃ ananuyuttassa rajosūkaṃ vaṇamukhaṃ nānuddhaṃseyya. Vaṇānurakkhī ca vihareyya vaṇasāropī. Tassa imissā ca sappāyakiriyāya asu ca visadoso apanīto anupādiseso tadubhayena vaṇo viruheyya. So ruḷhena vaṇena sañchavinā neva maraṇaṃ vā nigaccheyya na maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Evameva kho, sunakkhatta, ṭhānametaṃ vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evamassa: 'taṇhā kho sallaṃ samaṇena vuttaṃ, avijjāvisadoso chandarāgabyāpādena ruppati. Taṃ me taṇhāsallaṃ pahīnaṃ, apanīto avijjāvisadoso, sammā nibbānādhimuttohamasmī'ti. Sammā

nibbānādhimuttasseva sato so yāni sammā nibbānādhimuttassa asappāyāni tāni nānuyuñjeyya, asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ sotena saddaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ nānuyuñjeyya, asappāyaṃ manasā dhammaṃ nānuyuñjeyya. Tassa asappāyaṃ cakkhunā rūpadassanaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ sotena saddaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ ghānena gandhaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ jivhāya rasaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ kāyena phoṭṭhabbaṃ nānuyuttassa, asappāyaṃ manasā dhammaṃ nānuyuttassa, rāgo cittaṃ nānuddhaṃseyya. So na rāgānuddhaṃsitena cittena neva maraṇaṃ vā nigaccheyya na maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Upamā kho me ayaṃ, sunakkhatta, katā atthassa viññāpanāya. Ayaṃyevettha attho—vaṇoti kho, sunakkhatta, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ; visadosoti kho, sunakkhatta, avijjāyetaṃ adhivacanaṃ; sallanti kho, sunakkhatta, taṇhāyetaṃ adhivacanaṃ; esanīti kho, sunakkhatta, satiyāyetaṃ adhivacanaṃ; satthanti kho, sunakkhatta, ariyāyetaṃ paññāya adhivacanaṃ; bhisakko sallakattoti kho, sunakkhatta, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa.

So vata, sunakkhatta, bhikkhu chasu phassāyatanesu saṃvutakārī ‘upadhi dukkhassa mūlan’ti—iti viditvā nirupadhi upadhisaṅkhaye vimutto upadhismiṃ vā kāyaṃ upasaṃharissati cittaṃ vā uppādessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Seyyathāpi, sunakkhatta, āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno; so ca kho visena saṃsaṭṭho. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhapaṭikūlo. Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, api nu so puriso amuṃ āpānīyakaṃsaṃ piveyya yaṃ jaññā: ‘imāhaṃ pivitvā maraṇaṃ vā nigacchāmi maraṇamattaṃ vā dukkhan’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evameva kho, sunakkhatta, so vata bhikkhu chasu phassāyatanesu saṃvutakārī ‘upadhi dukkhassa mūlan’ti—iti viditvā nirupadhi upadhisaṅkhaye vimutto upadhismiṃ vā kāyaṃ upasaṃharissati cittaṃ vā uppādessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, sunakkhatta, āsīviso ghoraviso. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhapaṭikūlo. Taṃ kiṃ maññasi,

sunakkhatta, api nu so puriso amussa āsīvisassa ghoravisassa hatthaṃ vā aṅguṭṭhaṃ vā dajjā yaṃ jaññā: 'imināhaṃ daṭṭho maraṇaṃ vā nigacchāmi maraṇamattaṃ vā dukkhan'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, sunakkhatta, so vata bhikkhu chasu phassāyatanesu saṃvutakārī 'upadhi dukkhassa mūlan'ti—iti viditvā nirupadhi upadhisaṅkhaye vimutto upadhismiṃ vā kāyaṃ upasaṃharissati cittaṃ vā uppādessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano sunakkhatto licchaviputto bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Sunakkhattasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 56

Upālisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto nāḷandāyaṃ paṭivasati mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ. Atha kho dīghatapassī nigaṇṭho nāḷandāyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena pāvārikambavanaṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ bhagavā etadavoca: "saṃvijjanti kho, tapassi, āsanāni; sace ākaṅkhasi nisīdā"ti. Evaṃ vutte, dīghatapassī nigaṇṭho aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ bhagavā etadavoca: "kati pana, tapassi, nigaṇṭho nāṭaputto kammāni paññapeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā"ti?

"Na kho, āvuso gotama, āciṇṇaṃ nigaṇṭhassa nāṭaputtassa 'kammaṃ, kamman'ti paññapetuṃ; 'daṇḍaṃ, daṇḍan'ti kho, āvuso gotama, āciṇṇaṃ nigaṇṭhassa nāṭaputtassa paññapetun"ti.

"Kati pana, tapassi, nigaṇṭho nāṭaputto daṇḍāni paññapeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā"ti?

"Tīṇi kho, āvuso gotama, nigaṇṭho nāṭaputto daṇḍāni paññapeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyāti, seyyathidaṃ—kāyadaṇḍaṃ, vacīdaṇḍaṃ, manodaṇḍan"ti.

"Kiṃ pana, tapassi, aññadeva kāyadaṇḍaṃ, aññaṃ vacīdaṇḍaṃ, aññaṃ manodaṇḍan"ti?

"Aññadeva, āvuso gotama, kāyadaṇḍaṃ, aññaṃ vacīdaṇḍaṃ, aññaṃ manodaṇḍan"ti.

"Imesaṃ pana, tapassi, tiṇṇaṃ daṇḍānaṃ evaṃ paṭivibhattānaṃ evaṃ paṭivisiṭṭhānaṃ katamaṃ daṇḍaṃ nigaṇṭho nāṭaputto mahāsāvajjataraṃ paññapeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, yadi vā kāyadaṇḍaṃ, yadi vā vacīdaṇḍaṃ, yadi vā manodaṇḍan"ti?

"Imesaṃ kho, āvuso gotama, tiṇṇaṃ daṇḍānaṃ evaṃ paṭivibhattānaṃ evaṃ paṭivisiṭṭhānaṃ kāyadaṇḍaṃ nigaṇṭho nāṭaputto mahāsāvajjataraṃ paññapeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍaṃ, no tathā manodaṇḍan"ti.

"Kāyadaṇḍanti, tapassi, vadesi"?

"Kāyadaṇḍanti, āvuso gotama, vadāmi".

"Kāyadaṇḍanti, tapassi, vadesi"?

"Kāyadaṇḍanti, āvuso gotama, vadāmi".

"Kāyadaṇḍanti, tapassi, vadesi"?

"Kāyadaṇḍanti, āvuso gotama, vadāmī"ti.

Itiha bhagavā dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ imasmiṃ kathāvatthusmiṃ yāvatatiyakaṃ patiṭṭhāpesi.

Evaṃ vutte, dīghatapassī nigaṇṭho bhagavantaṃ etadavoca: "tvaṃ panāvuso gotama, kati daṇḍāni paññapesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā"ti?

"Na kho, tapassi, āciṇṇaṃ tathāgatassa 'daṇḍaṃ, daṇḍan'ti paññapetuṃ; 'kammaṃ, kamman'ti kho, tapassi, āciṇṇaṃ tathāgatassa paññapetun"ti?

"Tvaṃ panāvuso gotama, kati kammāni paññapesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā"ti?

"Tīṇi kho ahaṃ, tapassi, kammāni paññapemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, seyyathidaṃ—kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokamman"ti.

"Kiṃ panāvuso gotama, aññadeva kāyakammaṃ, aññaṃ vacīkammaṃ, aññaṃ manokamman"ti?

"Aññadeva, tapassi, kāyakammaṃ, aññaṃ vacīkammaṃ, aññaṃ manokamman"ti.

"Imesaṃ panāvuso gotama, tiṇṇaṃ kammānaṃ evaṃ paṭivibhattānaṃ evaṃ paṭivisiṭṭhānaṃ katamaṃ kammaṃ mahāsāvajjataraṃ

paññapesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, yadi vā kāyakammaṃ, yadi vā vacīkammaṃ, yadi vā manokamman"ti?

"Imesaṃ kho ahaṃ, tapassi, tiṇṇaṃ kammānaṃ evaṃ paṭivibhattānaṃ evaṃ paṭivisiṭṭhānaṃ manokammaṃ mahāsāvajjataraṃ paññapemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā kāyakammaṃ, no tathā vacīkamman"ti.

"Manokammanti, āvuso gotama, vadesi"?

"Manokammanti, tapassi, vadāmi".

"Manokammanti, āvuso gotama, vadesi"?

"Manokammanti, tapassi, vadāmi".

"Manokammanti, āvuso gotama, vadesi"?

"Manokammanti, tapassi, vadāmī"ti.

Itiha dīghatapassī nigaṇṭho bhagavantaṃ imasmiṃ kathāvatthusmiṃ yāvatatiyakaṃ patiṭṭhāpetvā uṭṭhāyāsanā yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto mahatiyā gihiparisāya saddhiṃ nisinno hoti bālakiniyā parisāya upālipamukhāya. Addasā kho nigaṇṭho nāṭaputto dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvāna dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, tapassi, āgacchasi divā divassā"ti? "Ito hi kho ahaṃ, bhante, āgacchāmi samaṇassa gotamassa santikā"ti. "Ahu pana te, tapassi, samaṇena gotamena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? "Ahu kho me, bhante, samaṇena gotamena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti. "Yathā kathaṃ pana te, tapassi, ahu samaṇena gotamena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? Atha kho dīghatapassī nigaṇṭho yāvatako ahosi bhagavatā saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ nigaṇṭhassa nāṭaputtassa ārocesi. Evaṃ vutte, nigaṇṭho nāṭaputto dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ etadavoca: "sādhu sādhu, tapassi. Yathā taṃ sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanaṃ ājānantena evameva dīghatapassinā nigaṇṭhena samaṇassa gotamassa byākataṃ. Kiñhi sobhati chavo manodaṇḍo imassa evaṃ oḷārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya. Atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍo, no tathā manodaṇḍo"ti.

Evaṃ vutte, upāli gahapati nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "sādhu sādhu, bhante dīghatapassī. Yathā taṃ sutavatā sāvakena sammadeva

satthusāsanaṃ ājānantena evamevaṃ bhadantena tapassinā samaṇassa gotamassa byākataṃ. Kiñhi sobhati chavo manodaṇḍo imassa evaṃ oḷārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya. Atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍo, no tathā manodaṇḍo. Handa cāhaṃ, bhante, gacchāmi samaṇassa gotamassa imasmiṃ kathāvatthusmiṃ vādaṃ āropessāmi. Sace me samaṇo gotamo tathā patiṭṭhahissati yathā bhadantena tapassinā patiṭṭhāpitaṃ; seyyathāpi nāma balavā puriso dīghalomikaṃ eḷakaṃ lomesu gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi. Seyyathāpi nāma balavā soṇḍikākammakāro mahantaṃ soṇḍikākilañjaṃ gambhīre udakarahade pakkhipitvā kaṇṇe gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi. Seyyathāpi nāma balavā soṇḍikādhutto vālaṃ kaṇṇe gahetvā odhuneyya niddhuneyya nipphoṭeyya; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ odhunissāmi niddhunissāmi nipphoṭessāmi. Seyyathāpi nāma kuñjaro saṭṭhihāyano gambhīraṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā sāṇadhovikaṃ nāma kīḷitajātaṃ kīḷati; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ sāṇadhovikaṃ maññe kīḷitajātaṃ kīḷissāmi. Handa cāhaṃ, bhante, gacchāmi samaṇassa gotamassa imasmiṃ kathāvatthusmiṃ vādaṃ āropessāmī”ti. “Gaccha tvaṃ, gahapati, samaṇassa gotamassa imasmiṃ kathāvatthusmiṃ vādaṃ āropehi. Ahaṃ vā hi, gahapati, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropeyyaṃ, dīghatapassī vā nigaṇṭho, tvaṃ vā”ti.

Evaṃ vutte, dīghatapassī nigaṇṭho nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: “na kho metaṃ, bhante, ruccati yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa vādaṃ āropeyya. Samaṇo hi, bhante, gotamo māyāvī āvaṭṭaniṃ māyaṃ jānāti yāya aññatitthiyānaṃ sāvake āvaṭṭetī”ti. “Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, tapassi, anavakāso yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagaccheyya. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ samaṇo gotamo upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyya. Gaccha tvaṃ, gahapati, samaṇassa gotamassa imasmiṃ kathāvatthusmiṃ vādaṃ āropehi. Ahaṃ vā hi, gahapati, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropeyyaṃ, dīghatapassī vā nigaṇṭho, tvaṃ vā”ti. Dutiyampi kho dīghatapassī … pe

... tatiyampi kho dīghatapassī nigaṇṭho nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "na kho metaṃ, bhante, ruccati yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa vādaṃ āropeyya. Samaṇo hi, bhante, gotamo māyāvī āvaṭṭaniṃ māyaṃ jānāti yāya aññatitthiyānaṃ sāvake āvaṭṭetī"ti. "Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, tapassi, anavakāso yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagaccheyya. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ samaṇo gotamo upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyya. Gaccha tvaṃ, gahapati, samaṇassa gotamassa imasmiṃ kathāvatthusmiṃ vādaṃ āropehi. Ahaṃ vā hi, gahapati, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropeyyaṃ, dīghatapassī vā nigaṇṭho, tvaṃ vā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho upāli gahapati nigaṇṭhassa nāṭaputtassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena pāvārikambavanaṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho upāli gahapati bhagavantaṃ etadavoca: "āgamā nu khvidha, bhante, dīghatapassī nigaṇṭho"ti?

"Āgamā khvidha, gahapati, dīghatapassī nigaṇṭho"ti.

"Ahu kho pana te, bhante, dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti?

"Ahu kho me, gahapati, dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti.

"Yathā kathaṃ pana te, bhante, ahu dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti?

Atha kho bhagavā yāvatako ahosi dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ upālissa gahapatissa ārocesi.

Evaṃ vutte, upāli gahapati bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu sādhu, bhante tapassī. Yathā taṃ sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanaṃ ājānantena evamevaṃ dīghatapassinā nigaṇṭhena bhagavato byākataṃ. Kiñhi sobhati chavo manodaṇḍo imassa evaṃ oḷārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya? Atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍo, no tathā manodaṇḍo"ti. "Sace kho tvaṃ, gahapati, sacce patiṭṭhāya manteyyāsi siyā no ettha kathāsallāpo"ti. "Sacce ahaṃ, bhante, patiṭṭhāya mantessāmi; hotu no ettha kathāsallāpo"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, idhassa nigaṇṭho ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno sītodakapaṭikkhitto uṇhodakapaṭisevī. So sītodakaṃ al-

abhamāno kālaṃ kareyya. Imassa pana, gahapati, nigaṇṭho nāṭaputto katthūpapattiṃ paññapetī”ti?

“Atthi, bhante, manosattā nāma devā tattha so upapajjati”.

“Taṃ kissa hetu”?

“Asu hi, bhante, manopaṭibaddho kālaṃ karotī”ti.

“Manasi karohi, gahapati, manasi karitvā kho, gahapati, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Bhāsitā kho pana te, gahapati, esā vācā: ‘sacce ahaṃ, bhante, patiṭṭhāya mantessāmi, hotu no ettha kathāsallāpo’”ti. “Kiñcāpi, bhante, bhagavā evamāha, atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍo, no tathā manodaṇḍo”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, idhassa nigaṇṭho nāṭaputto cātuyāmasaṃvarasaṃvuto sabbavārivārito sabbavāriyutto sabbavāridhuto sabbavāriphuṭo. So abhikkamanto paṭikkamanto bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādeti. Imassa pana, gahapati, nigaṇṭho nāṭaputto kaṃ vipākaṃ paññapetī”ti?

“Asañcetanikaṃ, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto no mahāsāvajjaṃ paññapetī”ti.

“Sace pana, gahapati, cetetī”ti?

“Mahāsāvajjaṃ, bhante, hotī”ti.

“Cetanaṃ pana, gahapati, nigaṇṭho nāṭaputto kismiṃ paññapetī”ti?

“Manodaṇḍasmiṃ, bhante”ti.

“Manasi karohi, gahapati, manasi karitvā kho, gahapati, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Bhāsitā kho pana te, gahapati, esā vācā: ‘sacce ahaṃ, bhante, patiṭṭhāya mantessāmi; hotu no ettha kathāsallāpo’”ti. “Kiñcāpi, bhante, bhagavā evamāha, atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍo, no tathā manodaṇḍo”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, ayaṃ nāḷandā iddhā ceva phītā ca bahujanā ākiṇṇamanussā”ti?

“Evaṃ, bhante, ayaṃ nāḷandā iddhā ceva phītā ca bahujanā ākiṇṇamanussā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, idha puriso āgaccheyya ukkhittāsiko.

So evaṃ vadeyya: ‘ahaṃ yāvatikā imissā nāḷandāya pāṇā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ karissāmī’ti. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, pahoti nu kho so puriso yāvatikā imissā nāḷandāya pāṇā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kātun”ti?

“Dasapi, bhante, purisā, vīsampi, bhante, purisā, tiṃsampi, bhante, purisā, cattārīsampi, bhante, purisā, paññāsampi, bhante, purisā nappahonti yāvatikā imissā nāḷandāya pāṇā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kātuṃ. Kiñhi sobhati eko chavo puriso”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, idha āgaccheyya samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto. So evaṃ vadeyya: ‘ahaṃ imaṃ nāḷandaṃ ekena manopadosena bhasmaṃ karissāmī’ti. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, pahoti nu kho so samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto imaṃ nāḷandaṃ ekena manopadosena bhasmaṃ kātun”ti?

“Dasapi, bhante, nāḷandā, vīsampi nāḷandā, tiṃsampi nāḷandā, cattārīsampi nāḷandā, paññāsampi nāḷandā pahoti so samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto ekena manopadosena bhasmaṃ kātuṃ. Kiñhi sobhati ekā chavā nāḷandā”ti.

“Manasi karohi, gahapati, manasi karitvā kho, gahapati, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Bhāsitā kho pana te, gahapati, esā vācā: ‘sacce ahaṃ, bhante, patiṭṭhāya mantessāmi; hotu no ettha kathāsallāpo’”ti.

“Kiñcāpi, bhante, bhagavā evamāha, atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍo, no tathā manodaṇḍo”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, sutaṃ te daṇḍakīraññaṃ kāliṅgāraññaṃ majjhāraññaṃ mātaṅgāraññaṃ araññaṃ araññabhūtan”ti?

“Evaṃ, bhante, sutaṃ me daṇḍakīraññaṃ kāliṅgāraññaṃ majjhāraññaṃ mātaṅgāraññaṃ araññaṃ araññabhūtan”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, kinti te sutaṃ kena taṃ daṇḍakīraññaṃ kāliṅgāraññaṃ majjhāraññaṃ mātaṅgāraññaṃ araññaṃ araññabhūtan”ti?

“Sutaṃ metaṃ, bhante, isīnaṃ manopadosena taṃ daṇḍakīraññaṃ kāliṅgāraññaṃ majjhāraññaṃ mātaṅgāraññaṃ araññaṃ araññabhū-

tan”ti.

“Manasi karohi, gahapati, manasi karitvā kho, gahapati, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Bhāsitā kho pana te, gahapati, esā vācā: ‘sacce ahaṃ, bhante, patiṭṭhāya mantessāmi; hotu no ettha kathāsallāpo’”ti.

“Purimenevāhaṃ, bhante, opammena bhagavato attamano abhiraddho. Api cāhaṃ imāni bhagavato vicitrāni pañhapaṭibhānāni sotukāmo, evāhaṃ bhagavantaṃ paccanīkaṃ kātabbaṃ amaññissaṃ. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

“Anuviccakāraṃ kho, gahapati, karohi, anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī”ti. “Imināpāhaṃ, bhante, bhagavato bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho yaṃ maṃ bhagavā evamāha: ‘anuviccakāraṃ kho, gahapati, karohi, anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī’ti. Mañhi, bhante, aññatitthiyā sāvakaṃ labhitvā kevalakappaṃ nāḷandaṃ paṭākaṃ parihareyyuṃ: ‘upāli amhākaṃ gahapati sāvakattaṃ upagato’ti. Atha ca pana maṃ bhagavā evamāha: ‘anuviccakāraṃ kho, gahapati, karohi, anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī’ti. Esāhaṃ, bhante, dutiyampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

“Dīgharattaṃ kho te, gahapati, nigaṇṭhānaṃ opānabhūtaṃ kulaṃ yena nesaṃ upagatānaṃ piṇḍakaṃ dātabbaṃ maññeyyāsī”ti. “Imināpāhaṃ, bhante, bhagavato bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho yaṃ maṃ bhagavā evamāha: ‘dīgharattaṃ kho te, gahapati, nigaṇṭhānaṃ opānabhūtaṃ kulaṃ yena nesaṃ upagatānaṃ piṇḍakaṃ dātabbaṃ maññeyyāsī’ti. Sutaṃ metaṃ, bhante, samaṇo gotamo evamāha: ‘mayhameva dānaṃ dātabbaṃ, nāññesaṃ dānaṃ dātabbaṃ; mayhameva sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ, nāññesaṃ sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ; mayhameva dinnaṃ mahapphalaṃ, nāññesaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ;

mayhameva sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ, nāññesaṃ sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalan'ti. Atha ca pana maṃ bhagavā nigaṇṭhesupi dāne samādapeti. Api ca, bhante, mayamettha kālaṃ jānissāma. Esāhaṃ, bhante, tatiyampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Atha kho bhagavā upālissa gahapatissa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi upāliṃ gahapatiṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva upālissa gahapatissa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Atha kho upāli gahapati diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: "handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma, bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, gahapati, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho upāli gahapati bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena sakaṃ nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā dovārikaṃ āmantesi: "ajjatagge, samma dovārika, āvarāmi dvāraṃ nigaṇṭhānaṃ nigaṇṭhīnaṃ, anāvaṭaṃ dvāraṃ bhagavato bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Sace koci nigaṇṭho āgacchati tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tiṭṭha, bhante, mā pāvisi. Ajjatagge upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato. Āvaṭaṃ dvāraṃ nigaṇṭhānaṃ nigaṇṭhīnaṃ, anāvaṭaṃ dvāraṃ bhagavato bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Sace te, bhante, piṇḍakena attho, ettheva tiṭṭha, ettheva te āharissantī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho dovāriko upālissa gahapatissa paccassosi.

Assosi kho dīghatapassī nigaṇṭho: "upāli kira gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato"ti. Atha kho dīghatapassī nigaṇṭho

yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, upāli kira gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato"ti. "Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, tapassi, anavakāso yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagaccheyya. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ samaṇo gotamo upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyyā"ti. Dutiyampi kho dīghatapassī nigaṇṭho ... pe ... tatiyampi kho dīghatapassī nigaṇṭho nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante ... pe ... upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyyā"ti. "Handāhaṃ, bhante, gacchāmi yāva jānāmi yadi vā upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato yadi vā no"ti. "Gaccha tvaṃ, tapassi, jānāhi yadi vā upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato yadi vā no"ti.

Atha kho dīghatapassī nigaṇṭho yena upālissa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami. Addasā kho dovāriko dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ etadavoca: "tiṭṭha, bhante, mā pāvisi. Ajjatagge upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato. Āvaṭaṃ dvāraṃ nigaṇṭhānaṃ nigaṇṭhīnaṃ, anāvaṭaṃ dvāraṃ bhagavato bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Sace te, bhante, piṇḍakena attho, ettheva tiṭṭha, ettheva te āharissantī"ti. "Na me, āvuso, piṇḍakena attho"ti vatvā tato paṭinivattitvā yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "saccaṃyeva kho, bhante, yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato. Etaṃ kho te ahaṃ, bhante, nālatthaṃ, na kho me, bhante, ruccati yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa vādaṃ āropeyya. Samaṇo hi, bhante, gotamo māyāvī āvaṭṭaniṃ māyaṃ jānāti yāya aññatitthiyānaṃ sāvake āvaṭṭetīti. Āvaṭṭo kho te, bhante, upāli gahapati samaṇena gotamena āvaṭṭaniyā māyāyā"ti. "Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, tapassi, anavakāso yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagaccheyya. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ samaṇo gotamo upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyyā"ti. Dutiyampi kho dīghatapassī nigaṇṭho nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "saccaṃyeva, bhante ... pe ... upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyyā"ti. Tatiyampi kho dīghatapassī nigaṇṭho nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "saccaṃyeva kho, bhante ... pe ... upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyyā"ti. "Handa

cāhaṃ, tapassi, gacchāmi yāva cāhaṃ sāmaṃyeva jānāmi yadi vā upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato yadi vā no"ti.

Atha kho nigaṇṭho nāṭaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ yena upālissa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami. Addasā kho dovāriko nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "tiṭṭha, bhante, mā pāvisi. Ajjatagge upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato. Āvaṭaṃ dvāraṃ nigaṇṭhānaṃ nigaṇṭhīnaṃ, anāvaṭaṃ dvāraṃ bhagavato bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Sace te, bhante, piṇḍakena attho, ettheva tiṭṭha, ettheva te āharissantī"ti. "Tena hi, samma dovārika, yena upāli gahapati tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā upāliṃ gahapatiṃ evaṃ vadehi: 'nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ bahidvārakoṭṭhake ṭhito; so te dassanakāmo'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho dovāriko nigaṇṭhassa nāṭaputtassa paṭissutvā yena upāli gahapati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā upāliṃ gahapatiṃ etadavoca: "nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ bahidvārakoṭṭhake ṭhito; so te dassanakāmo"ti. "Tena hi, samma dovārika, majjhimāya dvārasālāya āsanāni paññapehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho dovāriko upālissa gahapatissa paṭissutvā majjhimāya dvārasālāya āsanāni paññapetvā yena upāli gahapati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā upāliṃ gahapatiṃ etadavoca: "paññattāni kho, bhante, majjhimāya dvārasālāya āsanāni. Yassadāni kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho upāli gahapati yena majjhimā dvārasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā yaṃ tattha āsanaṃ aggañca seṭṭhañca uttamañca paṇītañca tattha sāmaṃ nisīditvā dovārikaṃ āmantesi: "tena hi, samma dovārika, yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ evaṃ vadehi: 'upāli, bhante, gahapati evamāha—pavisa kira, bhante, sace ākaṅkhasī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho dovāriko upālissa gahapatissa paṭissutvā yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "upāli, bhante, gahapati evamāha: 'pavisa kira, bhante, sace ākaṅkhasī'"ti. Atha kho nigaṇṭho nāṭaputto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ yena majjhimā dvārasālā tenupasaṅkami. Atha kho upāli gahapati—yaṃ sudaṃ pubbe yato passati nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ dūratova āgacchan-

taṃ disvāna tato paccuggantvā yaṃ tattha āsanaṃ aggañca seṭṭhañca uttamañca paṇītañca taṃ uttarāsaṅgena sammajjitvā pariggahetvā nisīdāpeti so—dāni yaṃ tattha āsanaṃ aggañca seṭṭhañca uttamañca paṇītañca tattha sāmaṃ nisīditvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "saṃvijjanti kho, bhante, āsanāni; sace ākaṅkhasi, nisīdā"ti. Evaṃ vutte, nigaṇṭho nāṭaputto upāliṃ gahapatiṃ etadavoca: "ummattosi tvaṃ, gahapati, dattosi tvaṃ, gahapati. 'Gacchāmahaṃ, bhante, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropessāmī'ti gantvā mahatāsi vādasaṅghāṭena paṭimukko āgato. Seyyathāpi, gahapati, puriso aṇḍahārako gantvā ubbhatehi aṇḍehi āgaccheyya, seyyathā vā pana gahapati puriso akkhikahārako gantvā ubbhatehi akkhīhi āgaccheyya; evameva kho tvaṃ, gahapati, 'gacchāmahaṃ, bhante, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropessāmī'ti gantvā mahatāsi vādasaṅghāṭena paṭimukko āgato. Āvaṭṭosi kho tvaṃ, gahapati, samaṇena gotamena āvaṭṭaniyā māyāyā"ti.

"Bhaddikā, bhante, āvaṭṭanī māyā; kalyāṇī, bhante, āvaṭṭanī māyā; piyā me, bhante, ñātisālohitā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ; piyānampi me assa ñātisālohitānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya; sabbe cepi, bhante, khattiyā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ; sabbesānampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya; sabbe cepi, bhante, brāhmaṇā ... pe ... vessā ... pe ... suddā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ; sabbesānampissa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya; sadevako cepi, bhante, loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ; sadevakassapissa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattaṃ hitāya sukhāyāti. Tena hi, bhante, upamaṃ te karissāmi. Upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti.

Bhūtapubbaṃ, bhante, aññatarassa brāhmaṇassa jiṇṇassa vuḍḍhassa mahallakassa daharā māṇavikā pajāpatī ahosi gabbhinī upavijaññā. Atha kho, bhante, sā māṇavikā taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: 'gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, āpaṇā makkaṭacchāpakaṃ kiṇitvā ānehi, yo me kumārakassa kīḷāpanako bhavissatī'ti. Evaṃ vutte, so brāhmaṇo taṃ māṇavikaṃ etadavoca: 'āgamehi tāva, bhoti, yāva vijāyati. Sace tvaṃ, bhoti, kumārakaṃ vijāyissasi, tassā te ahaṃ āpaṇā makkaṭacchāpakaṃ kiṇitvā ānessāmi, yo te kumārakassa kīḷāpanako bhavissati. Sace pana tvaṃ, bhoti, kumārikaṃ vijāyissasi, tassā te ahaṃ āpaṇā makkaṭacchāpikaṃ kiṇitvā ānessāmi,

yā te kumārikāya kīḷāpanikā bhavissatī'ti. Dutiyampi kho, bhante, sā māṇavikā ... pe ... tatiyampi kho, bhante, sā māṇavikā taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: 'gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, āpaṇā makkaṭacchāpakaṃ kiṇitvā ānehi, yo me kumārakassa kīḷāpanako bhavissatī'ti.

Atha kho, bhante, so brāhmaṇo tassā māṇavikāya sāratto paṭibaddhacitto āpaṇā makkaṭacchāpakaṃ kiṇitvā ānetvā taṃ māṇavikaṃ etadavoca: 'ayaṃ te, bhoti, āpaṇā makkaṭacchāpako kiṇitvā ānīto, yo te kumārakassa kīḷāpanako bhavissatī'ti. Evaṃ vutte, bhante, sā māṇavikā taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: 'gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, imaṃ makkaṭacchāpakaṃ ādāya yena rattapāṇi rajakaputto tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā rattapāṇiṃ rajakaputtaṃ evaṃ vadehi—icchāmahaṃ, samma rattapāṇi, imaṃ makkaṭacchāpakaṃ pītāvalepanaṃ nāma raṅgajātaṃ rajitaṃ ākoṭitapaccākoṭitaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhan'ti.

Atha kho, bhante, so brāhmaṇo tassā māṇavikāya sāratto paṭibaddhacitto taṃ makkaṭacchāpakaṃ ādāya yena rattapāṇi rajakaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rattapāṇiṃ rajakaputtaṃ etadavoca: 'icchāmahaṃ, samma rattapāṇi, imaṃ makkaṭacchāpakaṃ pītāvalepanaṃ nāma raṅgajātaṃ rajitaṃ ākoṭitapaccākoṭitaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhan'ti. Evaṃ vutte, bhante, rattapāṇi rajakaputto taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: 'ayaṃ kho te, bhante, makkaṭacchāpako raṅgakkhamo hi kho, no ākoṭanakkhamo, no vimajjanakkhamo'ti. Evameva kho, bhante, bālānaṃ nigaṇṭhānaṃ vādo raṅgakkhamo hi kho bālānaṃ no paṇḍitānaṃ, no anuyogakkhamo, no vimajjanakkhamo.

Atha kho, bhante, so brāhmaṇo aparena samayena navaṃ dussayugaṃ ādāya yena rattapāṇi rajakaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rattapāṇiṃ rajakaputtaṃ etadavoca: 'icchāmahaṃ, samma rattapāṇi, imaṃ navaṃ dussayugaṃ pītāvalepanaṃ nāma raṅgajātaṃ rajitaṃ ākoṭitapaccākoṭitaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhan'ti. Evaṃ vutte, bhante, rattapāṇi rajakaputto taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: 'idaṃ kho te, bhante, navaṃ dussayugaṃ raṅgakkhamañceva ākoṭanakkhamañca vimajjanakkhamañcā'ti. Evameva kho, bhante, tassa bhagavato vādo arahato sammāsambuddhassa raṅgakkhamo ceva paṇḍitānaṃ no bālānaṃ, anuyogakkhamo ca vimajjanakkhamo cā"ti.

"Sarājikā kho, gahapati, parisā evaṃ jānāti: 'upāli gahapati nigaṇṭhassa nāṭaputtassa sāvako'ti. Kassa taṃ, gahapati, sāvakaṃ dhāremā"ti?

Evaṃ vutte, upāli gahapati uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca: "tena hi, bhante, suṇohi yassāhaṃ sāvako"ti:

"Dhīrassa vigatamohassa, Pabhinnakhīlassa vijitavijayassa; Anīghassa susamacittassa, Vuddhasīlassa sādhupaññassa; Vesamantarassa vimalassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Akathaṅkathissa tusitassa, Vantalokāmisassa muditassa; Katasamaṇassa manujassa, Antimasārīrassa narassa; Anopamassa virajassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Asaṃsayassa kusalassa, Venayikassa sārathivarassa; Anuttarassa ruciradhammassa, Nikkaṅkhassa pabhāsakassa; Mānacchidassa vīrassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Nisabhassa appameyyassa, Gambhīrassa monapattassa; Khemaṅkarassa vedassa, Dhammaṭṭhassa saṃvutattassa; Saṅgātigassa muttassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Nāgassa pantasenassa, Khīṇasaṃyojanassa muttassa; Paṭimantakassa dhonassa, Pannadhajassa vītarāgassa; Dantassa nippapañcassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Isisattamassa akuhassa, Tevijjassa brahmapattassa; Nhātakassa padakassa, Passaddhassa viditavedassa; Purindadassa sakkassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Ariyassa bhāvitattassa, Pattipattassa veyyākaraṇassa; Satimato vipassissa, Anabhinatassa no apanatassa; Anejassa vasippattassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Samuggatassa jhāyissa, Ananugatantarassa suddhassa; Asitassa hitassa, Pavivittassa aggappattassa; Tiṇṇassa tārayantassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Santassa bhūripaññassa, Mahāpaññassa vītalobhassa; Tathāgatassa sugatassa, Appaṭipuggalassa asamassa; Visāradassa nipuṇassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmi.

Taṇhacchidassa buddhassa, Vītadhūmassa anupalittassa; Āhuneyyassa yakkhassa, Uttamapuggalassa atulassa; Mahato yasaggapattassa, Bhagavato tassa sāvakohamasmī"ti.

"Kadā saññūḷhā pana te, gahapati, ime samaṇassa gotamassa vaṇṇā"ti? "Seyyathāpi, bhante, nānāpupphānaṃ mahāpuppharāsi, tamenaṃ

dakkho mālākāro vā mālākārantevāsī vā vicittaṃ mālaṃ gantheyya; evameva kho, bhante, so bhagavā anekavaṇṇo anekasatavaṇṇo. Ko hi, bhante, vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ na karissatī"ti? Atha kho nigaṇṭhassa nāṭaputtassa bhagavato sakkāraṃ asahamānassa tattheva uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggacchīti.

Upālisuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 12

Mahāsīhanādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati bahinagare aparapure vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena sunakkhatto licchaviputto acirapakkanto hoti imasmā dhammavinayā. So vesāliyaṃ parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: "natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso. Takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ. Yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Assosi kho āyasmā sāriputto sunakkhattassa licchaviputtassa vesāliyaṃ parisati evaṃ vācaṃ bhāsamānassa: "natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso. Takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ. Yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "sunakkhatto, bhante, licchaviputto acirapakkanto imasmā dhammavinayā. So vesāliyaṃ parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: 'natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso. Takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ. Yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'"ti.

"Kodhano heso, sāriputta, sunakkhatto moghapuriso. Kodhā ca panassa esā vācā bhāsitā. 'Avaṇṇaṃ bhāsissāmī'ti kho, sāriputta, sunakkhatto moghapuriso vaṇṇaṃyeva tathāgatassa bhāsati. Vaṇṇo heso, sāriputta, tathāgatassa yo evaṃ vadeyya: 'yassa ca khvāssa atthāya dhammo de-

sito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti.

Ayampi hi nāma, sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi, satthā devamanussānaṃ, buddho bhagavā'ti.

Ayampi hi nāma, sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: 'itipi so bhagavā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattetī'ti.

Ayampi hi nāma, sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: 'itipi so bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti—dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike cā'ti.

Ayampi hi nāma, sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: 'itipi so bhagavā parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajānāti; sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajānāti; samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajānāti; saṅkhittaṃ vā cittaṃ saṅkhittaṃ cittanti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ vikkhittaṃ cittanti pajānāti; mahaggataṃ vā cittaṃ mahaggataṃ cittanti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ amahaggataṃ cittanti pajānāti; sauttaraṃ vā cittaṃ sauttaraṃ cittanti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ anuttaraṃ cittanti pajānāti; samāhitaṃ vā cittaṃ samāhitaṃ cittanti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ asamāhitaṃ cittanti pajānāti; vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānātī'ti.

Dasa kho panimāni, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu

sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni dasa?

Idha, sāriputta, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (1)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (2)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (3)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (4)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (5)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (6)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (7)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yampi, sāriputta, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (8)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte

suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Yampi, sāriputta, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (9)

Puna caparaṃ, sāriputta, tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yampi, sāriputta, tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idampi, sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (10)

Imāni kho, sāriputta, dasa tathāgatassa tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti.

Yo kho maṃ, sāriputta, evaṃ jānantaṃ evaṃ passantaṃ evaṃ vadeyya: 'natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso; takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānan'ti, taṃ, sāriputta, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Seyyathāpi, sāriputta, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme

aññaṃ ārādheyya, evaṃ sampadamidaṃ, sāriputta, vadāmi. Taṃ vācaṃ appahāya, taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Cattārimāni, sāriputta, tathāgatassa vesārajjāni yehi vesārajjehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni cattāri?

'Sammāsambuddhassa te paṭijānato ime dhammā anabhisambuddhā'ti. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ, sāriputta, na samanupassāmi. Etamahaṃ, sāriputta, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (1)

'Khīṇāsavassa te paṭijānato ime āsavā aparikkhīṇā'ti. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ, sāriputta, na samanupassāmi. Etamahaṃ, sāriputta, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (2)

'Ye kho pana te antarāyikā dhammā vuttā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ, sāriputta, na samanupassāmi. Etamahaṃ, sāriputta, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (3)

'Yassa kho pana te atthāya dhammo desito, so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti. Tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ, sāriputta, na samanupassāmi. Etamahaṃ, sāriputta, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. (4)

Imāni kho, sāriputta, cattāri tathāgatassa vesārajjāni yehi vesārajjehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti.

Yo kho maṃ, sāriputta, evaṃ jānantaṃ evaṃ passantaṃ evaṃ vadeyya: 'natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso, takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānan'ti, taṃ, sāriputta,

vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Seyyathāpi, sāriputta, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, evaṃ sampadamidaṃ, sāriputta, vadāmi. Taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Aṭṭha kho imā, sāriputta, parisā. Katamā aṭṭha? Khattiyaparisā, brāhmaṇaparisā, gahapatiparisā, samaṇaparisā, cātumahārājikaparisā, tāvatiṃsaparisā, māraparisā, brahmaparisā—imā kho, sāriputta, aṭṭha parisā. Imehi kho, sāriputta, catūhi vesārajjehi samannāgato tathāgato imā aṭṭha parisā upasaṅkamati ajjhogāhati. Abhijānāmi kho panāhaṃ, sāriputta, anekasataṃ khattiyaparisaṃ upasaṅkamitā. Tatrapi mayā sannisinnapubbañceva, sallapitapubbañca, sākacchā ca samāpajjitapubbā. Tatra vata maṃ bhayaṃ vā sārajjaṃ vā okkamissatīti nimittametaṃ, sāriputta, na samanupassāmi. Etamahaṃ, sāriputta, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

Abhijānāmi kho panāhaṃ, sāriputta, anekasataṃ brāhmaṇaparisaṃ … pe … gahapatiparisaṃ … samaṇaparisaṃ … cātumahārājikaparisaṃ … tāvatiṃsaparisaṃ … māraparisaṃ … brahmaparisaṃ upasaṅkamitā. Tatrapi mayā sannisinnapubbañceva, sallapitapubbañca, sākacchā ca samāpajjitapubbā. Tatra vata maṃ bhayaṃ vā sārajjaṃ vā okkamissatīti nimittametaṃ, sāriputta, na samanupassāmi. Etamahaṃ, sāriputta, nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

Yo kho maṃ, sāriputta, evaṃ jānantaṃ evaṃ passantaṃ evaṃ vadeyya: ‘natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso, takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānan’ti, taṃ, sāriputta, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Seyyathāpi, sāriputta, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, evaṃ sampadamidaṃ, sāriputta, vadāmi. Taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Catasso kho imā, sāriputta, yoniyo. Katamā catasso? Aṇḍajā yoni, jalābujā yoni, saṃsedajā yoni, opapātikā yoni. Katamā ca, sāriputta, aṇḍajā yoni? Ye kho te, sāriputta, sattā aṇḍakosaṃ abhinibbhijja jāyanti—ayaṃ vuccati, sāriputta, aṇḍajā yoni. Katamā ca, sāriputta, jalābujā yoni? Ye kho te, sāriputta, sattā vatthikosaṃ abhinibbhijja jāyanti—ayaṃ vuccati, sāriputta, jalābujā yoni. Katamā ca, sāriputta, saṃsedajā yoni? Ye kho te, sāriputta, sattā pūtimacche vā jāyanti pūtikuṇape vā pūtikummāse vā candanikāye vā oḷigalle vā jāyanti—ayaṃ vuccati, sāriputta, saṃsedajā yoni. Katamā ca, sāriputta, opapātikā yoni? Devā, nerayikā, ekacce ca manussā, ekacce ca vinipātikā—ayaṃ vuccati, sāriputta, opapātikā yoni. Imā kho, sāriputta, catasso yoniyo.

Yo kho maṃ, sāriputta, evaṃ jānantaṃ evaṃ passantaṃ evaṃ vadeyya: 'natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso, takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānan'ti, taṃ, sāriputta, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Seyyathāpi, sāriputta, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya, evaṃ sampadamidaṃ, sāriputta, vadāmi. Taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañca kho imā, sāriputta, gatiyo. Katamā pañca? Nirayo, tiracchānayoni, pettivisayo, manussā, devā. Nirayañcāhaṃ, sāriputta, pajānāmi, nirayagāmiñca maggaṃ, nirayagāminiñca paṭipadaṃ; yathā paṭipanno ca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Tiracchānayoniñcāhaṃ, sāriputta, pajānāmi, tiracchānayonigāmiñca maggaṃ, tiracchānayonigāminiñca paṭipadaṃ; yathā paṭipanno ca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapajjati tañca pajānāmi. Pettivisayañcāhaṃ, sāriputta, pajānāmi, pettivisayagāmiñca maggaṃ, pettivisayagāminiñca paṭipadaṃ; yathā paṭipanno ca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Manusse cāhaṃ, sāriputta, pajānāmi, manussalokagāmiñca maggaṃ, manussalokagāminiñca paṭipadaṃ; yathā paṭipanno ca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu upapajjati tañca pajānāmi. Deve cāhaṃ, sāriputta, pajānāmi, devalokagāmiñca

maggaṃ, devalokagāminiñca paṭipadaṃ; yathā paṭipanno ca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Nibbānañcāhaṃ, sāriputta, pajānāmi, nibbānagāmiñca maggaṃ, nibbānagāminiñca paṭipadaṃ; yathā paṭipanno ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati tañca pajānāmi.

Idhāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ, ekantadukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, aṅgārakāsu sādhikaporisā pūrā aṅgārānaṃ vītaccikānaṃ vītadhūmānaṃ. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva aṅgārakāsuṃ paṇidhāya. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'tathāyaṃ bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā imaṃyeva aṅgārakāsuṃ āgamissatī'ti. Tamenaṃ passeyya aparena samayena tassā aṅgārakāsuyā patitaṃ, ekantadukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānaṃ. Evameva kho ahaṃ, sāriputta, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ, ekantadukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānaṃ. (1)

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapannaṃ, dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, gūthakūpo sādhikaporiso, pūro

gūthassa. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva gūthakūpaṃ paṇidhāya. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'tathāyaṃ bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho yathā imaṃyeva gūthakūpaṃ āgamissatī'ti. Tamenaṃ passeyya aparena samayena tasmiṃ gūthakūpe patitaṃ, dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānaṃ. Evameva kho ahaṃ, sāriputta, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapannaṃ, dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānaṃ. (2)

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapannaṃ, dukkhabahulā vedanā vedayamānaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, rukkho visame bhūmibhāge jāto tanupattapalāso kabaracchāyo. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva rukkhaṃ paṇidhāya. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'tathāyaṃ bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā imaṃyeva rukkhaṃ āgamissatī'ti. Tamenaṃ passeyya, aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnaṃ vā nipannaṃ vā dukkhabahulā vedanā vedayamānaṃ. Evameva kho ahaṃ, sāriputta, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapannaṃ, dukkhabahulā vedanā vedayamānaṃ. (3)

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca mag-

gaṃ samārūḷho yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu upapannaṃ, sukhabahulā vedanā vedayamānaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, rukkho same bhūmibhāge jāto bahalapattapalāso sandacchāyo. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva rukkhaṃ paṇidhāya. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'tathāyaṃ bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā imameva rukkhaṃ āgamissatī'ti. Tamenaṃ passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnaṃ vā nipannaṃ vā sukhabahulā vedanā vedayamānaṃ. Evameva kho ahaṃ, sāriputta, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu upapannaṃ, sukhabahulā vedanā vedayamānaṃ. (4)

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissatī'ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannaṃ, ekantasukhā vedanā vedayamānaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, pāsādo, tatrāssa kūṭāgāraṃ ullittāvalittaṃ nivātaṃ phusitaggaḷaṃ pihitavātapānaṃ. Tatrāssa pallaṅko gonakatthato paṭikatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharaṇo sauttaracchado ubhatolohitakūpadhāno. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva pāsādaṃ paṇidhāya. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'tathāyaṃ bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā imaṃyeva pāsādaṃ āgamissatī'ti. Tamenaṃ passeyya aparena samayena tasmiṃ pāsāde tasmiṃ kūṭāgāre tasmiṃ pallaṅke nisinnaṃ vā nipannaṃ vā ekantasukhā vedanā vedayamānaṃ. Evameva kho ahaṃ, sāriputta, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭi-

panno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho yathā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannaṃ, ekantasukhā vedanā vedayamānaṃ. (5)

Idha panāhaṃ, sāriputta, ekaccaṃ puggalaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatīti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantaṃ, ekantasukhā vedanā vedayamānaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā setakā supatitthā ramaṇīyā. Avidūre cassā tibbo vanasaṇḍo. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva pokkharaṇiṃ paṇidhāya. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: ‘tathā bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā imaṃyeva pokkharaṇiṃ āgamissatī’ti. Tamenaṃ passeyya aparena samayena taṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā nhāyitvā ca pivitvā ca sabbadarathakilamathapariḷāhaṃ paṭippassambhetvā paccuttaritvā tasmiṃ vanasaṇḍe nisinnaṃ vā nipannaṃ vā, ekantasukhā vedanā vedayamānaṃ. Evameva kho ahaṃ, sāriputta, idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañca maggaṃ samārūḷho, yathā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatī’ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantaṃ, ekantasukhā vedanā vedayamānaṃ. Imā kho, sāriputta, pañca gatiyo.

Yo kho maṃ, sāriputta, evaṃ jānantaṃ evaṃ passantaṃ evaṃ vadeyya: ‘natthi samaṇassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso; takkapariyāhataṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānan’ti taṃ, sāriputta, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā

yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Seyyathāpi, sāriputta, bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheyya; evaṃ sampadamidaṃ, sāriputta, vadāmi taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Abhijānāmi kho panāhaṃ, sāriputta, caturaṅgasamannāgataṃ brahmacariyaṃ caritā—tapassī sudaṃ homi paramatapassī, lūkho sudaṃ homi paramalūkho, jegucchī sudaṃ homi paramajegucchī, pavivitto sudaṃ homi paramapavivitto. Tatrāssu me idaṃ, sāriputta, tapassitāya hoti– acelako homi muttācāro hatthāpalekhano, naehibhaddantiko natiṭṭhabhaddantiko; nābhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyāmi. So na kumbhimukhā paṭiggaṇhāmi, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāmi, na eḷakamantaraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī; na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivāmi; so ekāgāriko vā homi ekālopiko, dvāgāriko vā homi dvālopiko … pe … sattāgāriko vā homi sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpemi, dvīhipi dattīhi yāpemi … pe … sattahipi dattīhi yāpemi; ekāhikampi āhāraṃ āhāremi, dvīhikampi āhāraṃ āhāremi … pe … sattāhikampi āhāraṃ āhāremi; iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharāmi.

So sākabhakkho vā homi, sāmākabhakkho vā homi, nīvārabhakkho vā homi, daddulabhakkho vā homi, haṭabhakkho vā homi, kaṇabhakkho vā homi, ācāmabhakkho vā homi, piññākabhakkho vā homi, tiṇabhakkho vā homi, gomayabhakkho vā homi, vanamūlaphalāhāro yāpemi pavattaphalabhojī.

So sāṇānipi dhāremi, masāṇānipi dhāremi, chavadussānipi dhāremi, paṃsukūlānipi dhāremi, tirīṭānipi dhāremi, ajinampi dhāremi, ajinakkhipampi dhāremi, kusacīrampi dhāremi, vākacīrampi dhāremi, phalakacīrampi dhāremi, kesakambalampi dhāremi, vāḷakambalampi dhāremi, ulūkapakkhampi dhāremi; kesamassulocakopi homi kesamassulocanānuyogamanuyutto; ubbhaṭṭhakopi homi āsanapaṭikkhitto; ukkuṭikopi homi ukkuṭikappadhānamanuyutto; kaṇṭakāpassayikopi homi kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappemi; sāyatatiyakampi udakoro-

hanānuyogamanuyutto viharāmi—iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharāmi. Idaṃsu me, sāriputta, tapassitāya hoti.

Tatrāssu me idaṃ, sāriputta, lūkhasmiṃ hoti—nekavassagaṇikaṃ rajojallaṃ kāye sannicitaṃ hoti papaṭikajātaṃ. Seyyathāpi, sāriputta, tindukakhāṇu nekavassagaṇiko sannicito hoti papaṭikajāto, evamevāssu me, sāriputta, nekavassagaṇikaṃ rajojallaṃ kāye sannicitaṃ hoti papaṭikajātaṃ. Tassa mayhaṃ, sāriputta, na evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ imaṃ rajojallaṃ pāṇinā parimajjeyyaṃ, aññe vā pana me imaṃ rajojallaṃ pāṇinā parimajjeyyun'ti. Evampi me, sāriputta, na hoti. Idaṃsu me, sāriputta, lūkhasmiṃ hoti. (1)

Tatrāssu me idaṃ, sāriputta, jegucchismiṃ hoti—so kho ahaṃ, sāriputta, satova abhikkamāmi, satova paṭikkamāmi, yāva udakabindumhipi me dayā paccupaṭṭhitā hoti: 'māhaṃ khuddake pāṇe visamagate saṅghātaṃ āpādesin'ti. Idaṃsu me, sāriputta, jegucchismiṃ hoti. (2)

Tatrāssu me idaṃ, sāriputta, pavivittasmiṃ hoti—so kho ahaṃ, sāriputta, aññataraṃ araññāyatanaṃ ajjhogāhetvā viharāmi. Yadā passāmi gopālakaṃ vā pasupālakaṃ vā tiṇahārakaṃ vā kaṭṭhahārakaṃ vā vanakammikaṃ vā, vanena vanaṃ gahanena gahanaṃ ninnena ninnaṃ thalena thalaṃ sampatāmi. Taṃ kissa hetu? Mā maṃ te addasaṃsu ahañca mā te addasanti. Seyyathāpi, sāriputta, ārañño mago manusse disvā vanena vanaṃ gahanena gahanaṃ ninnena ninnaṃ thalena thalaṃ sampatati; evameva kho ahaṃ, sāriputta, yadā passāmi gopālakaṃ vā pasupālakaṃ vā tiṇahārakaṃ vā kaṭṭhahārakaṃ vā vanakammikaṃ vā vanena vanaṃ gahanena gahanaṃ ninnena ninnaṃ thalena thalaṃ sampatāmi. Taṃ kissa hetu? Mā maṃ te addasaṃsu ahañca mā te addasanti. Idaṃsu me, sāriputta, pavivittasmiṃ hoti. (3)

So kho ahaṃ, sāriputta, ye te goṭṭhā paṭṭhitagāvo apagatagopālakā, tattha catukkuṇḍiko upasaṅkamitvā yāni tāni vacchakānaṃ taruṇakānaṃ dhenupakānaṃ gomayāni tāni sudaṃ āhāremi. Yāvakīvañca me, sāriputta, sakaṃ muttakarīsaṃ apariyādinnaṃ hoti, sakaṃyeva sudaṃ muttakarīsaṃ āhāremi. Idaṃsu me, sāriputta, mahāvikaṭabhojanasmiṃ hoti. (4)

So kho ahaṃ, sāriputta, aññataraṃ bhiṃsanakaṃ vanasaṇḍaṃ

ajjhogāhetvā viharāmi. Tatrāssudaṃ, sāriputta, bhiṃsanakassa vanasaṇḍassa bhiṃsanakatasmiṃ hoti—yo koci avītarāgo taṃ vanasaṇḍaṃ pavisati, yebhuyyena lomāni haṃsanti. So kho ahaṃ, sāriputta, yā tā rattiyo sītā hemantikā antaraṭṭhakā himapātasamayā tathārūpāsu rattīsu rattiṃ abbhokāse viharāmi, divā vanasaṇḍe; gimhānaṃ pacchime māse divā abbhokāse viharāmi, rattiṃ vanasaṇḍe. Apissu maṃ, sāriputta, ayaṃ anacchariyagāthā paṭibhāsi pubbe assutapubbā:

'Sotatto sosinno ceva, eko bhiṃsanake vane; Naggo na caggimāsīno, esanāpasuto munī'ti.

So kho ahaṃ, sāriputta, susāne seyyaṃ kappemi chavaṭṭhikāni upadhāya. Apissu maṃ, sāriputta, gāmaṇḍalā upasaṅkamitvā oṭṭhubhantipi, omuttentipi, paṃsukenapi okiranti, kaṇṇasotesupi salākaṃ pavesenti. Na kho panāhaṃ, sāriputta, abhijānāmi tesu pāpakaṃ cittaṃ uppādetā. Idaṃsu me, sāriputta, upekkhāvihārasmiṃ hoti.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'āhārena suddhī'ti. Te evamāhaṃsu: 'kolehi yāpemā'ti. Te kolampi khādanti, kolacuṇṇampi khādanti, kolodakampi pivanti—anekavihitampi kolavikatiṃ paribhuñjanti. Abhijānāmi kho panāhaṃ, sāriputta, ekaṃyeva kolaṃ āhāraṃ āhāritā. Siyā kho pana te, sāriputta, evamassa: 'mahā nūna tena samayena kolo ahosī'ti. Na kho panetaṃ, sāriputta, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Tadāpi etaparamoyeva kolo ahosi seyyathāpi etarahi. Tassa mayhaṃ, sāriputta, ekaṃyeva kolaṃ āhāraṃ āhārayato adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kāḷapabbāni vā; evamevassu me aṅgapaccaṅgāni bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma oṭṭhapadaṃ; evamevassu me ānisadaṃ hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma vaṭṭanāvaḷī; evamevassu me piṭṭhikaṇṭako unnatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti; evamevassu me phāsuḷiyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti; evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphuṭito hoti sammilāto; evamevassu me sīsacchavi samphuṭitā hoti sammilātā tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, sāriputta, 'udaracchaviṃ parimasissāmī'ti piṭṭhikaṇṭakaṃyeva pariggaṇhāmi,

‘piṭṭhikaṇṭakaṃ parimasissāmī’ti udaracchaviṃyeva pariggaṇhāmi, yāvassu me, sāriputta, udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, sāriputta, ‘vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmī’ti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, sāriputta, tameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anomajjāmi. Tassa mayhaṃ, sāriputta, pāṇinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā patanti tāyevappāhāratāya.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘āhārena suddhī’ti. Te evamāhaṃsu: ‘muggehi yāpema … pe … tilehi yāpema … pe … taṇḍulehi yāpemā’ti. Te taṇḍulampi khādanti, taṇḍulacuṇṇampi khādanti, taṇḍulodakampi pivanti—anekavihitampi taṇḍulavikatiṃ paribhuñjanti. Abhijānāmi kho panāhaṃ, sāriputta, ekaṃyeva taṇḍulaṃ āhāraṃ āhāritā. Siyā kho pana te, sāriputta, evamassa: ‘mahā nūna tena samayena taṇḍulo ahosī’ti. Na kho panetaṃ, sāriputta, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Tadāpi etaparamoyeva taṇḍulo ahosi, seyyathāpi etarahi. Tassa mayhaṃ, sāriputta, ekaṃyeva taṇḍulaṃ āhāraṃ āhārayato adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kāḷapabbāni vā; evamevassu me aṅgapaccaṅgāni bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma oṭṭhapadaṃ; evamevassu me ānisadaṃ hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma vaṭṭanāvaḷī; evamevassu me piṭṭhikaṇṭako unnatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti; evamevassu me phāsuḷiyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti; evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphuṭito hoti sammilāto; evamevassu me sīsacchavi samphuṭitā hoti sammilātā tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, sāriputta, ‘udaracchaviṃ parimasissāmī’ti piṭṭhikaṇṭakaṃyeva pariggaṇhāmi, ‘piṭṭhikaṇṭakaṃ parimasissāmī’ti udaracchaviṃyeva pariggaṇhāmi. Yāvassu me, sāriputta, udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, sāriputta, ‘vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmī’ti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, sāriputta, tameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anomajjāmi. Tassa mayhaṃ, sāriputta, pāṇinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni

kāyasmā patanti tāyevappāhāratāya.

Tāyapi kho ahaṃ, sāriputta, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamaṃ uttariṃ manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ. Taṃ kissa hetu? Imissāyeva ariyāya paññāya anadhigamā, yāyaṃ ariyā paññā adhigatā ariyā niyyānikā, niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'saṃsārena suddhī'ti. Na kho pana so, sāriputta, saṃsāro sulabharūpo yo mayā asaṃsaritapubbo iminā dīghena addhunā, aññatra suddhāvāsehi devehi. Suddhāvāse cāhaṃ, sāriputta, deve saṃsareyyaṃ, nayimaṃ lokaṃ punarāgaccheyyaṃ.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'upapattiyā suddhī'ti. Na kho pana sā, sāriputta, upapatti sulabharūpā yā mayā anupapannapubbā iminā dīghena addhunā, aññatra suddhāvāsehi devehi. Suddhāvāse cāhaṃ, sāriputta, deve upapajjeyyaṃ, nayimaṃ lokaṃ punarāgaccheyyaṃ.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'āvāsena suddhī'ti. Na kho pana so, sāriputta, āvāso sulabharūpo yo mayā anāvuṭṭhapubbo iminā dīghena addhunā, aññatra suddhāvāsehi devehi. Suddhāvāse cāhaṃ, sāriputta, deve āvaseyyaṃ, nayimaṃ lokaṃ punarāgaccheyyaṃ.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaññena suddhī'ti. Na kho pana so, sāriputta, yañño sulabharūpo yo mayā ayiṭṭhapubbo iminā dīghena addhunā, tañca kho raññā vā satā khattiyena muddhāvasittena brāhmaṇena vā mahāsālena.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'aggiparicariyāya suddhī'ti. Na kho pana so, sāriputta, aggi sulabharūpo yo mayā apariciṇṇapubbo iminā dīghena addhunā, tañca kho raññā vā satā khattiyena muddhāvasittena brāhmaṇena vā mahāsālena.

Santi kho pana, sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yāvadevāyaṃ bhavaṃ puriso daharo hoti yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā tāvadeva paramena paññāveyyattiyena samannāgato hoti. Yato ca kho ayaṃ bhavaṃ puriso jiṇṇo hoti vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto, āsītiko vā nāvutiko vā vassasatiko vā jātiyā, atha tamhā paññāveyyattiyā, parihāyatī'ti. Na kho panetaṃ, sāriputta, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Ahaṃ kho

pana, sāriputta, etarahi jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto, āsītiko me vayo vattati. Idha me assu, sāriputta, cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajīvino, paramāya satiyā ca gatiyā ca dhitiyā ca samannāgatā paramena ca paññāveyyattiyena. Seyyathāpi, sāriputta, daḷhadhammā dhanuggaho sikkhito katahattho katūpāsano lahukena asanena appakasireneva tiriyaṃ tālacchāyaṃ atipāteyya, evaṃ adhimattasatimanto evaṃ adhimattagatimanto evaṃ adhimattadhitimanto evaṃ paramena paññāveyyattiyena samannāgatā. Te maṃ catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ upādāyupādāya pañhaṃ puccheyyuṃ, puṭṭho puṭṭho cāhaṃ tesaṃ byākareyyaṃ, byākatañca me byākatato dhāreyyuṃ, na ca maṃ dutiyakaṃ uttari paṭipuccheyyuṃ. Aññatra asitapītakhāyitasāyitā aññatra uccārapassāvakammā, aññatra niddākilamathapaṭivinodanā apariyādinnāyevassa, sāriputta, tathāgatassa dhammadesanā, apariyādinnaṃyevassa tathāgatassa dhammapadabyañjanaṃ, apariyādinnaṃyevassa tathāgatassa pañhapaṭibhānaṃ. Atha me te cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajīvino vassasatassa accayena kālaṃ kareyyuṃ. Mañcakena cepi maṃ, sāriputta, pariharissatha, nevatthi tathāgatassa paññāveyyattiyassa aññathattaṃ. Yaṃ kho taṃ, sāriputta, sammā vadamāno vadeyya: 'asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti, mameva taṃ sammā vadamāno vadeyya 'asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā nāgasamālo bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ bījayamāno. Atha kho āyasmā nāgasamālo bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Api hi me, bhante, imaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā lomāni haṭṭhāni. Konāmo ayaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Tasmātiha tvaṃ, nāgasamāla, imaṃ dhammapariyāyaṃ lomahaṃsanapariyāyotveva naṃ dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā nāgasamālo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahāsīhanādasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 53

Sekhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ navaṃ santhāgāraṃ acirakāritaṃ hoti anajjhāvuṭṭhaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Atha kho kāpilavatthavā sakyā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho kāpilavatthavā sakyā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ navaṃ santhāgāraṃ acirakāritaṃ anajjhāvuṭṭhaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Taṃ, bhante, bhagavā paṭhamaṃ paribhuñjatu. Bhagavatā paṭhamaṃ paribhuttaṃ pacchā kāpilavatthavā sakyā paribhuñjissanti. Tadassa kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho kāpilavatthavā sakyā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena navaṃ santhāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sabbasanthariṃ santhāgāraṃ santharitvā āsanāni paññapetvā udakamaṇikaṃ upaṭṭhapetvā telappadīpaṃ āropetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho kāpilavatthavā sakyā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "sabbasanthariṃ santhataṃ, bhante, santhāgāraṃ, āsanāni paññattāni, udakamaṇiko upaṭṭhāpito, telappadīpo āropito. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti. Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṃghena yena santhāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā santhāgāraṃ pavisitvā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi. Bhikkhusaṃghopi kho pāde pakkhāletvā santhāgāraṃ pavisitvā pacchimaṃ bhittiṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi, bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Kāpilavatthavāpi kho sakyā pāde pakkhāletvā santhāgāraṃ pavisitvā puratthimaṃ bhittiṃ nissāya pacchimābhimukhā nisīdiṃsu, bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Atha kho bhagavā kāpilavatthave sakye bahudeva rattiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "paṭibhātu taṃ, ānanda, kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ sekho pāṭipado. Piṭṭhi me āgilāyati; tamahaṃ āyamissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpetvā dakkhiṇena

passena sīhaseyyaṃ kappesi, pāde pādaṃ accādhāya, sato sampajāno, uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā.

Atha kho āyasmā ānando mahānāmaṃ sakkaṃ āmantesi: "idha, mahānāma, ariyasāvako sīlasampanno hoti, indriyesu guttadvāro hoti, bhojane mattaññū hoti, jāgariyaṃ anuyutto hoti, sattahi saddhammehi samannāgato hoti, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

Kathañca, mahānāma, ariyasāvako sīlasampanno hoti? Idha, mahānāma, ariyasāvako sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evaṃ kho, mahānāma, ariyasāvako sīlasampanno hoti. (1)

Kathañca, mahānāma, ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti? Idha, mahānāma, ariyasāvako cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, mahānāma, ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti. (2)

Kathañca, mahānāma, ariyasāvako bhojane mattaññū hoti? Idha, mahānāma, ariyasāvako paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya; yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti. Evaṃ kho, mahānāma, ariyasāvako bhojane mattaññū hoti. (3)

Kathañca, mahānāma, ariyasāvako jāgariyaṃ anuyutto hoti? Idha, mahānāma, ariyasāvako divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena

nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti, pāde pādaṃ accādhāya, sato sampajāno, uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Evaṃ kho, mahānāma, ariyasāvako jāgariyaṃ anuyutto hoti. (4)

Kathañca, mahānāma, ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti? Idha, mahānāma, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Hirimā hoti, hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Ottappī hoti, ottappati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti tathārūpassa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Satimā hoti, paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato, ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Evaṃ kho, mahānāma, ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti. (5–11.)

Kathañca, mahānāma, ariyasāvako catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī? Idha, mahānāma, ariyasāvako vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, mahānāma, ariyasāvako catunnaṃ jhānānaṃ

ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (12–15.)

Yato kho, mahānāma, ariyasāvako evaṃ sīlasampanno hoti, evaṃ indriyesu guttadvāro hoti, evaṃ bhojane mattaññū hoti, evaṃ jāgariyaṃ anuyutto hoti, evaṃ sattahi saddhammehi samannāgato hoti, evaṃ catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako sekho pāṭipado apuccaṇḍatāya samāpanno, bhabbo abhinibbhidāya, bhabbo sambodhāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Seyyathāpi, mahānāma, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā tānāssu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni, kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vatime kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun'ti, atha kho bhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. Evameva kho, mahānāma, yato ariyasāvako evaṃ sīlasampanno hoti, evaṃ indriyesu guttadvāro hoti, evaṃ bhojane mattaññū hoti, evaṃ jāgariyaṃ anuyutto hoti, evaṃ sattahi saddhammehi samannāgato hoti, evaṃ catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako sekho pāṭipado apuccaṇḍatāya samāpanno, bhabbo abhinibbhidāya, bhabbo sambodhāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya.

Sa kho so, mahānāma, ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisud dhiṃ āgamma anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, ayamassa paṭhamābhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā. (1)

Sa kho so, mahānāma, ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisud dhiṃ āgamma dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, ayamassa dutiyābhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā. (2)

Sa kho so, mahānāma, ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisud

dhiṃ āgamma āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, ayamassa tatiyābhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā. (3)

Yampi, mahānāma, ariyasāvako sīlasampanno hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ; yampi, mahānāma, ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ; yampi, mahānāma, ariyasāvako bhojane mattaññū hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ; yampi, mahānāma, ariyasāvako jāgariyaṃ anuyutto hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ; yampi, mahānāma, ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ; yampi, mahānāma, ariyasāvako catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, idampissa hoti caraṇasmiṃ.

Yañca kho, mahānāma, ariyasāvako anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, idampissa hoti vijjāya; yampi, mahānāma, ariyasāvako dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti, idampissa hoti vijjāya. Yampi, mahānāma, ariyasāvako āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idampissa hoti vijjāya.

Ayaṃ vuccati, mahānāma, ariyasāvako vijjāsampanno itipi caraṇasampanno itipi vijjācaraṇasampanno itipi.

Brahmunāpesā, mahānāma, sanaṅkumārena gāthā bhāsitā:

'Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse'ti.

Sā kho panesā, mahānāma, brahmunā sanaṅkumārena gāthā sugītā no duggītā, subhāsitā no dubbhāsitā, atthasaṃhitā no anatthasaṃhitā, anumatā bhagavatā"ti.

Atha kho bhagavā uṭṭhahitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "sādhu sādhu, ānanda, sādhu kho tvaṃ, ānanda, kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ sekhaṃ pāṭipadaṃ abhāsī"ti.

Idamavocāyasmā ānando. Samanuññho satthā ahosi. Attamanā kāpilavatthavā sakyā āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Sekhasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 29

Mahāsāropamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. Tatra kho bhagavā devadattaṃ ārabbha bhikkhū āmantesi:

"Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena attānukkaṃseti paraṃ vambheti: 'ahamasmi lābhasakkārasilokavā, ime panaññe bhikkhū appaññātā appesakkhā'ti. So tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ atikkamma papaṭikaṃ, sākhāpalāsaṃ chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ atikkamma papaṭikaṃ, sākhāpalāsaṃ chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena

lābhasakkārasilokena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti ‘ahamasmi lābhasakkārasilokavā, ime panaññe bhikkhū appaññātā appesakkhā’ti. So tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu sākhāpalāsaṃ aggahesi brahmacariyassa; tena ca vosānaṃ āpādi.

Idha pana, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: ‘otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā’ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati. Appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: ‘ahamasmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime panaññe bhikkhū dussīlā pāpadhammā’ti. So tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ, papaṭikaṃ chetvā ādāya pakkameyya ‘sāran’ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: ‘na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ, papaṭikaṃ chetvā ādāya pakkanto “sāran”ti maññamāno; yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ taṅcassa atthaṃ nānubhavissatī’ti.

Evameva kho, bhikkhave, idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: ‘otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā’ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ ab-

hinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkap
So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti.
So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ
āpajjati. Appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasam-
padāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya at-
tānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi sīlavā kalyāṇadhammo,
ime panaññe bhikkhū dussīlā pāpadhammā'ti. So tāya sīlasampadāya
majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ vi-
harati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu papaṭikaṃ aggahesi brah-
macariyassa; tena ca vosānaṃ āpādi.

Idha pana, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ
pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi
dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva
nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti.
So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So
tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo.
So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti.
So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ
āpajjati, appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasam-
padāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasam-
padāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya sīlasampadāya
na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati. Appamatto samāno
samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano
hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya attānukkaṃseti,
paraṃ vambheti: 'ahamasmi samāhito ekaggacitto, ime panaññe bhikkhū
asamāhitā vibbhantacittā'ti. So tāya samādhisampadāya majjati pama-
jjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariye-
sanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva
sāraṃ atikkamma phegguṃ tacaṃ chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti
maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya 'na
vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi
tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ
bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno ma-
hato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma pheg-

guṃ tacaṃ chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti.

Evameva kho, bhikkhave, idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi samāhito ekaggacitto, ime panañña bhikkhū asamāhitā vibbhantacittā'ti. So tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu tacaṃ aggahesi brahmacariyassa; tena ca vosānaṃ āpādi.

Idha pana, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati. Appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya samādhisampadāya na majjati nappamaj-

jati na pamādaṃ āpajjati appamatto samāno ñāṇadassanaṃ ārādheti. So tena ñāṇadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena ñāṇadassanena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi jānaṃ passaṃ viharāmi. Ime panaññe bhikkhū ajānaṃ apassaṃ viharantī'ti. So tena ñāṇadassanena majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ pheggum chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ na aññāsi pheggum na aññāsi tacaṃ na aññāsi papaṭikaṃ na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ pheggum chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti.

Evameva kho, bhikkhave, idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkap
So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya samādhisampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno ñāṇadassanaṃ ārādheti. So tena ñāṇadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena ñāṇadassanena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi jānaṃ passaṃ viharāmi, ime panaññe bhikkhū ajānaṃ apassaṃ viharantī'ti.

So tena ñāṇadassanena majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati, pamatto samāno dukkhaṃ viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu pheggum aggahesi brahmacariyassa; tena ca vosānaṃ āpādi.

Idha pana, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti, na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya samādhisampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno ñāṇadassanaṃ ārādheti. So tena ñāṇadassanena attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tena ñāṇadassanena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena ñāṇadassanena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno asamayavimokkhaṃ ārādheti. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ so bhikkhu tāya asamayavimuttiyā parihāyetha.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraññeva chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti jānamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'aññāsi vatāyaṃ bhavaṃ puriso sāraṃ, aññāsi pheggum, aññāsi tacaṃ, aññāsi papaṭikaṃ, aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraññeva chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti jānamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ anubhavissatī'ti.

Evameva kho, bhikkhave, idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi

paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti, na paripuṇṇasaṅka
So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tāya samādhisampadāya na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno ñāṇadassanaṃ ārādheti. So tena ñāṇadassanena attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tena ñāṇadassanena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. So tena ñāṇadassanena na majjati nappamajjati na pamādaṃ āpajjati, appamatto samāno asamayavimokkhaṃ ārādheti. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ so bhikkhu tāya asamayavimuttiyā parihāyetha.

Iti kho, bhikkhave, nayidaṃ brahmacariyaṃ lābhasakkārasilokānisaṃsaṃ, na sīlasampadānisaṃsaṃ, na samādhisampadānisaṃsaṃ, na ñāṇadassanānisaṃsaṃ. Yā ca kho ayaṃ, bhikkhave, akuppā cetovimutti—etadatthamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ, etaṃ sāraṃ etaṃ pariyosānan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāsāropamasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 117

Mahācattārīsakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "ariyaṃ vo, bhikkhave, sammāsamādhiṃ desessāmi saupanisaṃ saparikkhāraṃ. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccasso-

suṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, ariyo sammāsamādhi saupaniso saparikkhāro? Seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati; yā kho, bhikkhave, imehi sattahaṅgehi cittassa ekaggatā parikkhatā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo sammāsamādhi saupaniso itipi, saparikkhāro itipi. Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Micchādiṭṭhiṃ 'micchādiṭṭhī'ti pajānāti, sammādiṭṭhiṃ 'sammādiṭṭhī'ti pajānāti—sāssa hoti sammādiṭṭhi.

Katamā ca, bhikkhave, micchādiṭṭhi? 'Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti—ayaṃ, bhikkhave, micchādiṭṭhi.

Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi? Sammādiṭṭhimpahaṃ, bhikkhave, dvāyaṃ vadāmi—atthi, bhikkhave, sammādiṭṭhi sāsavā puññabhāgiyā upadhivepakkā; atthi, bhikkhave, sammādiṭṭhi ariyā anāsavā lokuttarā maggaṅgā. Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi sāsavā puññabhāgiyā upadhivepakkā? 'Atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti—ayaṃ, bhikkhave, sammādiṭṭhi sāsavā puññabhāgiyā upadhivepakkā.

Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi ariyā anāsavā lokuttarā maggaṅgā? Yā kho, bhikkhave, ariyacittassa anāsavacittassa ariyamaggasamaṅgino ariyamaggaṃ bhāvayato paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo sammādiṭṭhi maggaṅgaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammādiṭṭhi ariyā anāsavā lokuttarā maggaṅgā. So micchādiṭṭhiyā pahānāya vāyamati, sammādiṭṭhiyā, upasampadāya, svāssa hoti sammāvāyāmo. So sato micchādiṭṭhiṃ pajahati, sato sammādiṭṭhiṃ upasampajja viharati, sāssa hoti sammāsati. Itiyime tayo dhammā sammādiṭṭhiṃ anuparidhāvanti anuparivattanti, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāvāyāmo, sammāsati.

Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Micchāsaṅkappaṃ 'micchāsaṅkappo'ti pajānāti, sammāsaṅkappaṃ 'sammāsaṅkappo'ti pajānāti, sāssa hoti sammādiṭṭhi.

Katamo ca, bhikkhave, micchāsaṅkappo? Kāmasaṅkappo, byāpādasaṅkappo, vihiṃsāsaṅkappo—ayaṃ, bhikkhave, micchāsaṅkappo.

Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo? Sammāsaṅkappampahaṃ, bhikkhave, dvāyaṃ vadāmi—atthi, bhikkhave, sammāsaṅkappo sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko; atthi, bhikkhave, sammāsaṅkappo ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo. Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo: 'ayaṃ, bhikkhave, sammāsaṅkappo sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko'.

Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo? Yo kho, bhikkhave, ariyacittassa anāsavacittassa ariyamaggasamaṅgino ariyamaggaṃ bhāvayato takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā vacīsaṅkhāro—ayaṃ, bhikkhave, sammāsaṅkappo ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo. So micchāsaṅkappassa pahānāya vāyamati, sammāsaṅkappassa upasampadāya, svāssa hoti sammāvāyāmo. So sato micchāsaṅkappaṃ pajahati, sato sammāsaṅkappaṃ upasampajja viharati; sāssa hoti sammāsati. Itiyime tayo dhammā sammāsaṅkappaṃ anuparidhāvanti anuparivattanti, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāvāyāmo, sammāsati.

Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Micchāvācaṃ 'micchāvācā'ti pajānāti, sammāvācaṃ 'sammāvācā'ti pajānāti; sāssa hoti sammādiṭṭhi. Katamā ca, bhikkhave, micchāvācā? Musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo—ayaṃ, bhikkhave, micchāvācā. Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā? Sammāvācampahaṃ, bhikkhave, dvāyaṃ vadāmi—atthi, bhikkhave, sammāvācā sāsavā puññabhāgiyā upadhivepakkā; atthi, bhikkhave, sammāvācā ariyā anāsavā lokuttarā maggaṅgā. Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā sāsavā puññabhāgiyā upadhivepakkā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī—ayaṃ, bhikkhave, sammāvācā sāsavā puññabhāgiyā upadhivepakkā. Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā ariyā anāsavā

lokuttarā maggaṅgā? Yā kho, bhikkhave, ariyacittassa anāsavacittassa ariyamaggasamaṅgino ariyamaggaṃ bhāvayato catūhi vacīduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī—ayaṃ, bhikkhave, sammāvācā ariyā anāsavā lokuttarā maggaṅgā. So micchāvācāya pahānāya vāyamati, sammāvācāya upasampadāya; svāssa hoti sammāvāyāmo. So sato micchāvācaṃ pajahati, sato sammāvācaṃ upasampajja viharati; sāssa hoti sammāsati. Itiyime tayo dhammā sammāvācaṃ anuparidhāvanti anuparivattanti, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāvāyāmo, sammāsati.

Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Micchākammantaṃ 'micchākammanto'ti pajānāti, sammākammantaṃ 'sammākammanto'ti pajānāti; sāssa hoti sammādiṭṭhi. Katamo ca, bhikkhave, micchākammanto? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro—ayaṃ, bhikkhave, micchākammanto. Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto? Sammākammantampahaṃ, bhikkhave, dvāyaṃ vadāmi—atthi, bhikkhave, sammākammanto sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko; atthi, bhikkhave, sammākammanto ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo. Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī—ayaṃ, bhikkhave, sammākammanto sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko. Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo? Yā kho, bhikkhave, ariyacittassa anāsavacittassa ariyamaggasamaṅgino ariyamaggaṃ bhāvayato tīhi kāyaduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī—ayaṃ, bhikkhave, sammākammanto ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo. So micchākammantassa pahānāya vāyamati, sammākammantassa upasampadāya; svāssa hoti sammāvāyāmo. So sato micchākammantaṃ pajahati, sato sammākammantaṃ upasampajja viharati; sāssa hoti sammāsati. Itiyime tayo dhammā sammākammantaṃ anuparidhāvanti anuparivattanti, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāvāyāmo, sammāsati.

Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Micchāājīvaṃ 'micchāājīvo'ti pajānāti, sammāājīvaṃ 'sammāājīvo'ti pajānāti; sāssa hoti sammādiṭṭhi. Katamo ca, bhikkhave, micchāājīvo? Kuhanā, lapanā, nemittikatā, nippesikatā, lābhena lābhaṃ nijigīsanatā—ayaṃ, bhikkhave, micchāājīvo. Katamo

ca, bhikkhave, sammāājīvo? Sammāājīvampahaṃ, bhikkhave, dvāyaṃ vadāmi—atthi, bhikkhave, sammāājīvo sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko; atthi, bhikkhave, sammāājīvo ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo. Katamo ca, bhikkhave, sammāājīvo sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko? Idha, bhikkhave, ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvikaṃ kappeti—ayaṃ, bhikkhave, sammāājīvo sāsavo puññabhāgiyo upadhivepakko. Katamo ca, bhikkhave, sammāājīvo ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo? Yā kho, bhikkhave, ariyacittassa anāsavacittassa ariyamaggasamaṅgino ariyamaggaṃ bhāvayato micchāājīvā ārati virati paṭivirati veramaṇī—ayaṃ, bhikkhave, sammāājīvo ariyo anāsavo lokuttaro maggaṅgo. So micchāājīvassa pahānāya vāyamati, sammāājīvassa upasampadāya; svāssa hoti sammāvāyāmo. So sato micchāājīvaṃ pajahati, sato sammāājīvaṃ upasampajja viharati; sāssa hoti sammāsati. Itiyime tayo dhammā sammāājīvaṃ anuparidhāvanti anuparivattanti, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāvāyāmo, sammāsati.

Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Sammādiṭṭhissa, bhikkhave, sammāsaṅkappo pahoti, sammāsaṅkappassa sammāvācā pahoti, sammāvācassa sammākammanto pahoti, sammākammantassa sammāājīvo pahoti, sammāājīvassa sammāvāyāmo pahoti, sammāvāyāmassa sammāsati pahoti, sammāsatissa sammāsamādhi pahoti, sammāsamādhissa sammāñāṇaṃ pahoti, sammāñāṇassa sammāvimutti pahoti. Iti kho, bhikkhave, aṭṭhaṅgasamannāgato sekkho, dasaṅgasamannāgato arahā hoti. Tatrapi sammāñāṇena aneke pāpakā akusalā dhammā vigatā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Tatra, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti. Kathañca, bhikkhave, sammādiṭṭhi pubbaṅgamā hoti? Sammādiṭṭhissa, bhikkhave, micchādiṭṭhi nijjiṇṇā hoti. Ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti. Sammādiṭṭhipaccayā aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Sammāsaṅkappassa, bhikkhave, micchāsaṅkappo nijjiṇṇo hoti … pe … sammāvācassa, bhikkhave, micchāvācā nijjiṇṇā hoti … sammākammantassa, bhikkhave, micchākammanto nijjiṇṇo hoti … sammāājīvassa, bhikkhave, micchāājīvo nijjiṇṇo hoti … sammāvāyāmassa, bhikkhave, micchāvāyāmo nijjiṇṇo hoti …

sammāsatissa, bhikkhave, micchāsati nijjiṇṇā hoti ... sammāsamādhissa, bhikkhave, micchāsamādhi nijjiṇṇo hoti ... sammāñāṇassa, bhikkhave, micchāñāṇaṃ nijjiṇṇaṃ hoti ... sammāvimuttassa, bhikkhave, micchāvimutti nijjiṇṇā hoti. Ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti te cassa nijjiṇṇā honti. Sammāvimuttipaccayā ca aneke kusalā dhammā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Iti kho, bhikkhave, vīsati kusalapakkhā, vīsati akusalapakkhā—mahācattārīsako dhammapariyāyo pavattito appaṭivattiyo samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

Yo hi koci, bhikkhave, samaṇo vā brāhmaṇo vā imaṃ mahācattārīsakaṃ dhammapariyāyaṃ garahitabbaṃ paṭikkositabbaṃ maññeyya tassa diṭṭheva dhamme dasasahadhammikā vādānuvādā gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchanti—sammādiṭṭhiñce bhavaṃ garahati, ye ca micchādiṭṭhī samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā, te bhoto pāsaṃsā; sammāsaṅkappañce bhavaṃ garahati, ye ca micchāsaṅkappā samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā, te bhoto pāsaṃsā; sammāvācañce bhavaṃ garahati ... pe ... sammākammantañce bhavaṃ garahati ... sammāājīvañce bhavaṃ garahati ... sammāvāyāmañce bhavaṃ garahati ... sammāsatiñce bhavaṃ garahati ... sammāsamādhiñce bhavaṃ garahati ... sammāñāṇañce bhavaṃ garahati ... sammāvimuttiñce bhavaṃ garahati, ye ca micchāvimuttī samaṇabrāhmaṇā te bhoto pujjā, te bhoto pāsaṃsā. Yo koci, bhikkhave, samaṇo vā brāhmaṇo vā imaṃ mahācattārīsakaṃ dhammapariyāyaṃ garahitabbaṃ paṭikkositabbaṃ maññeyya tassa diṭṭheva dhamme ime dasasahadhammikā vādānuvādā gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchanti. Yepi te, bhikkhave, ahesuṃ okkalā vassabhaññā ahetuvādā akiriyavādā natthikavādā tepi mahācattārīsakaṃ dhammapariyāyaṃ na garahitabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ amaññiṃsu. Taṃ kissa hetu? Nindābyārosaupārambhabhayā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahācattārīsakasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 144

Channovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷu-

vane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahācundo āyasmā ca channo gijjhakūṭe pabbate viharanti. Tena kho pana samayena āyasmā channo ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahācundo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahācundaṃ etadavoca: "āyāmāvuso cunda, yenāyasmā channo tenupasaṅkamissāma gilānapucchakā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā mahācundo āyasmato sāriputtassa paccassosi.

Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahācundo yenāyasmā channo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā channena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ channaṃ etadavoca: "kacci te, āvuso channa, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ? Kacci te dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti?

"Na me, āvuso sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso sāriputta, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho me, āvuso sāriputta, adhimattā vātā muddhani ūhananti. Na me, āvuso sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso sāriputta, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho me, āvuso sāriputta, adhimattā sīse sīsavedanā. Na me, āvuso sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso sāriputta, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho me, āvuso sāriputta, adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Na me, āvuso sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso sāriputta, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evameva kho me, āvuso sāriputta, adhimatto kāyasmiṃ ḍāho. Na me, āvuso sāriputta, khamanīyaṃ na

yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Satthaṃ, āvuso sāriputta, āharissāmi, nāvakaṅkhāmi jīvitan”ti.

“Māyasmā channo satthaṃ āharesi. Yāpetāyasmā channo. Yāpentaṃ mayaṃ āyasmantaṃ channaṃ icchāma. Sace āyasmato channassa natthi sappāyāni bhojanāni, ahaṃ āyasmato channassa sappāyāni bhojanāni pariyesissāmi. Sace āyasmato channassa natthi sappāyāni bhesajjāni, ahaṃ āyasmato channassa sappāyāni bhesajjāni pariyesissāmi. Sace āyasmato channassa natthi patirūpā upaṭṭhākā, ahaṃ āyasmantaṃ channaṃ upaṭṭhahissāmi. Māyasmā channo satthaṃ āharesi. Yāpetāyasmā channo. Yāpentaṃ mayaṃ āyasmantaṃ channaṃ icchāmā”ti.

“Napi me, āvuso sāriputta, natthi sappāyāni bhojanāni; napi me natthi sappāyāni bhesajjāni; napi me natthi patirūpā upaṭṭhākā; api cāvuso sāriputta, pariciṇṇo me satthā dīgharattaṃ manāpeneva no amanāpena. Etañhi, āvuso sāriputta, sāvakassa patirūpaṃ yaṃ satthāraṃ paricareyya manāpeneva no amanāpena. ‘Anupavajjaṃ channo bhikkhu satthaṃ āharissatī’ti evametaṃ, āvuso sāriputta, dhārehī”ti. “Puccheyyāma mayaṃ āyasmantaṃ channaṃ kañcideva desaṃ, sace āyasmā channo okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā”ti. “Pucchāvuso sāriputta, sutvā vedissāmī”ti.

“Cakkhuṃ, āvuso channa, cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassasi? Sotaṃ, āvuso channa, sotaviññāṇaṃ … pe … ghānaṃ, āvuso channa, ghānaviññāṇaṃ … jivhaṃ, āvuso channa, jivhāviññāṇaṃ … kāyaṃ, āvuso channa, kāyaviññāṇaṃ … manaṃ, āvuso channa, manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassasī”ti?

“Cakkhuṃ, āvuso sāriputta, cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmi. Sotaṃ, āvuso sāriputta … pe … ghānaṃ, āvuso sāriputta … jivhaṃ, āvuso sāriputta … kāyaṃ, āvuso sāriputta … manaṃ, āvuso sāriputta, manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmī”ti.

“Cakkhusmiṃ, āvuso channa, cakkhuviññāṇe cakkhuviññāṇav-

iññātabbesu dhammesu kiṃ disvā kiṃ abhiññāya cakkhuṃ cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassasi? Sotasmiṃ, āvuso channa, sotaviññāṇe … ghānasmiṃ, āvuso channa, ghānaviññāṇe … jivhāya, āvuso channa, jivhāviññāṇe … kāyasmiṃ, āvuso channa, kāyaviññāṇe … manasmiṃ, āvuso channa, manoviññāṇe manoviññāṇaviññātabbesu dhammesu kiṃ disvā kiṃ abhiññāya manaṃ manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassasī”ti?

“Cakkhusmiṃ, āvuso sāriputta, cakkhuviññāṇe cakkhuviññāṇaviññātabbesu dhammesu nirodhaṃ disvā nirodhaṃ abhiññāya cakkhuṃ cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmi. Sotasmiṃ, āvuso sāriputta, sotaviññāṇe … ghānasmiṃ, āvuso sāriputta, ghānaviññāṇe … jivhāya, āvuso sāriputta, jivhāviññāṇe … kāyasmiṃ, āvuso sāriputta, kāyaviññāṇe … manasmiṃ, āvuso sāriputta, manoviññāṇe manoviññāṇaviññātabbesu dhammesu nirodhaṃ disvā nirodhaṃ abhiññāya manaṃ manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmī”ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahācundo āyasmantaṃ channaṃ etadavoca: “tasmātiha, āvuso channa, idampi tassa bhagavato sāsanaṃ, niccakappaṃ manasi kātabbaṃ: ‘nissitassa calitaṃ, anissitassa calitaṃ natthi. Calite asati passaddhi, passaddhiyā sati nati na hoti. Natiyā asati āgatigati na hoti. Āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti. Cutūpapāte asati nevidha na huraṃ na ubhayamantarena. Esevanto dukkhassā’”ti. Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahācundo āyasmantaṃ channaṃ iminā ovādena ovaditvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu.

Atha kho āyasmā channo acirapakkante āyasmante ca sāriputte āyasmante ca mahācunde satthaṃ āharesi. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: “āyasmatā, bhante, channena satthaṃ āharitaṃ. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo”ti? “Nanu te, sāriputta, channena bhikkhunā sammukhāyeva anupavajjatā byākatā”ti? “Atthi, bhante, pubbajiraṃ nāma vajjigāmo. Tatthāyasmato channassa mittakulāni

suhajjakulāni upavajjakulānī"ti. "Honti hete, sāriputta, channassa bhikkhuno mittakulāni suhajjakulāni upavajjakulāni. Nāhaṃ, sāriputta, ettāvatā 'saupavajjo'ti vadāmi. Yo kho, sāriputta, imañca kāyaṃ nikkhipati aññañca kāyaṃ upādiyati tamahaṃ 'saupavajjo'ti vadāmi. Taṃ channassa bhikkhuno natthi. 'Anupavajjo channo bhikkhu satthaṃ āharesī'ti evametaṃ, sāriputta, dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā sāriputto bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Channovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 108

Gopakamoggallānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe aciraparinibbute bhagavati. Tena kho pana samayena rājā māgadho ajātasattu vedehiputto rājagahaṃ paṭisaṅkhārāpeti rañño pajjotassa āsaṅkamāno. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "atippago kho tāva rājagahe piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena gopakamoggallānassa brāhmaṇassa kammanto, yena gopakamoggallāno brāhmaṇo tenupasaṅkameyyan"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena gopakamoggallānassa brāhmaṇassa kammanto, yena gopakamoggallāno brāhmaṇo tenupasaṅkami. Addasā kho gopakamoggallāno brāhmaṇo āyasmantaṃ ānandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "etu kho bhavaṃ ānando. Svāgataṃ bhoto ānandassa. Cirassaṃ kho bhavaṃ ānando imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu bhavaṃ ānando, idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi kho āyasmā ānando paññatte āsane. Gopakamoggallānopi kho brāhmaṇo aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho gopakamoggallāno brāhmaṇo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi tehi dhammehi sabbenasabbaṃ sabbathāsabbaṃ samannāgato yehi dhammehi samannāgato so bhavaṃ gotamo ahosi arahaṃ sammāsambuddho"ti? "Natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi tehi dhammehi sabbenasabbaṃ sabbathāsabbaṃ samannāgato yehi dhammehi samannāgato so bhagavā ahosi arahaṃ sam-

māsambuddho. So hi, brāhmaṇa, bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū, maggavidū, maggakovido; maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā"ti. Ayañca hidaṃ āyasmato ānandassa gopakamoggallānena brāhmaṇena saddhiṃ antarākathā vippakatā ahosi.

Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto rājagahe kammante anusaññāyamāno yena gopakamoggallānassa brāhmaṇassa kammanto, yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kāya nuttha, bho ānanda, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Idha maṃ, brāhmaṇa, gopakamoggallāno brāhmaṇo evamāha: 'atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi tehi dhammehi sabbenasabbaṃ sabbathāsabbaṃ samannāgato yehi dhammehi samannāgato so bhavaṃ gotamo ahosi arahaṃ sammāsambuddho'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, brāhmaṇa, gopakamoggallānaṃ brāhmaṇaṃ etadavocaṃ: 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi tehi dhammehi sabbenasabbaṃ sabbathāsabbaṃ samannāgato yehi dhammehi samannāgato so bhagavā ahosi arahaṃ sammāsambuddho. So hi, brāhmaṇa, bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū, maggavidū, maggakovido; maggānugā ca pana etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā'ti. Ayaṃ kho no, brāhmaṇa, gopakamoggallānena brāhmaṇena saddhiṃ antarākathā vippakatā. Atha tvaṃ anuppatto"ti.

"Atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi tena bhotā gotamena ṭhapito: 'ayaṃ vo mamaccayena paṭisaraṇaṃ bhavissatī'ti, yaṃ tumhe etarahi paṭipādeyyāthā"ti? "Natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ṭhapito: 'ayaṃ vo mamaccayena paṭisaraṇaṃ bhavissatī'ti, yaṃ mayaṃ etarahi paṭipādeyyāmā" "Atthi pana, bho ānanda, ekabhikkhupi saṃghena sammato, sambahulehi therehi bhikkhūhi ṭhapito: 'ayaṃ no bhagavato accayena paṭisaraṇaṃ bhavissatī'ti, yaṃ tumhe etarahi paṭipādeyyāthā"ti? "Natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi saṃghena sammato, sambahulehi therehi bhikkhūhi

ṭhapito: 'ayaṃ no bhagavato accayena paṭisaraṇaṃ bhavissatī'ti, yaṃ mayaṃ etarahi paṭipādeyyāmā"ti. "Evaṃ appaṭisaraṇe ca pana, bho ānanda, ko hetu sāmaggiyā"ti? "Na kho mayaṃ, brāhmaṇa, appaṭisaraṇā; sappaṭisaraṇā mayaṃ, brāhmaṇa; dhammappaṭisaraṇā"ti.

"'Atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi tena bhotā gotamena ṭhapito—ayaṃ vo mamaccayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti, yaṃ tumhe etarahi paṭipādeyyāthā'ti—iti puṭṭho samāno 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ṭhapito—ayaṃ vo mamaccayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti, yaṃ mayaṃ etarahi paṭipādeyyāmā'ti vadesi; 'atthi pana, bho ānanda, ekabhikkhupi saṅghena sammato, sambahulehi therehi bhikkhūhi ṭhapito—ayaṃ no bhagavato accayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti, yaṃ tumhe etarahi paṭipādeyyāthā'ti—iti puṭṭho samāno 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi saṅghena sammato, sambahulehi therehi bhikkhūhi ṭhapito—ayaṃ no bhagavato accayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti, yaṃ mayaṃ etarahi paṭipādeyyāmā'ti—vadesi; 'evaṃ appaṭisaraṇe ca pana, bho ānanda, ko hetu sāmaggiyā'ti iti puṭṭho samāno 'na kho mayaṃ, brāhmaṇa, appaṭisaraṇā; sappaṭisaraṇā mayaṃ, brāhmaṇa; dhammappaṭisaraṇā'ti vadesi. Imassa pana, bho ānanda, bhāsitassa kathaṃ attho daṭṭhabbo"ti?

"Atthi kho, brāhmaṇa, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, pātimokkhaṃ uddiṭṭhaṃ. Te mayaṃ tadahuposathe yāvatikā ekaṃ gāmakhettaṃ upanissāya viharāma te sabbe ekajjhaṃ sannipatāma; sannipatitvā yassa taṃ pavattati taṃ ajjhesāma. Tasmiñce bhaññamāne hoti bhikkhussa āpatti hoti vītikkamo taṃ mayaṃ yathādhammaṃ yathānusiṭṭhaṃ kāremāti. Na kira no bhavanto kārenti; dhammo no kāreti".

"Atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi yaṃ tumhe etarahi sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjetha; sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharathā"ti? "Natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi yaṃ mayaṃ etarahi sakkaroma garuṃ karoma mānema pūjema; sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharāmā"ti.

"'Atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi tena bhotā gotamena ṭhapito—ayaṃ vo mamaccayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti yaṃ tumhe etarahi paṭipādeyyāthā'ti—iti puṭṭho samāno 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambud-

dhena ṭhapito—ayaṃ vo mamaccayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti yaṃ mayaṃ etarahi paṭipādeyyāmā'ti vadesi; 'atthi pana, bho ānanda, ekabhikkhupi saṅghena sammato, sambahulehi therehi bhikkhūhi ṭhapito—ayaṃ no bhagavato accayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti yaṃ tumhe etarahi paṭipādeyyāthā'ti—iti puṭṭho samāno 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi saṅghena sammato, sambahulehi therehi bhikkhūhi ṭhapito—ayaṃ no bhagavato accayena paṭisaraṇaṃ bhavissatīti yaṃ mayaṃ etarahi paṭipādeyyāmā'ti vadesi; 'atthi nu kho, bho ānanda, ekabhikkhupi yaṃ tumhe etarahi sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjetha; sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharathā'ti—iti puṭṭho samāno 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi yaṃ mayaṃ etarahi sakkaroma garuṃ karoma mānema pūjema; sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharāmā'ti vadesi. Imassa pana, bho ānanda, bhāsitassa kathaṃ attho daṭṭhabbo"ti?

"Atthi kho, brāhmaṇa, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dasa pasādanīyā dhammā akkhātā. Yasmiṃ no ime dhammā saṃvijjanti taṃ mayaṃ etarahi sakkaroma garuṃ karoma mānema pūjema; sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharāma. Katame dasa?

Idha, brāhmaṇa, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. (1)

Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā, majjhekalyāṇā, pariyosānakalyāṇā, sātthaṃ, sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. (2)

Santuṭṭho hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāreh (3)

Catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (4)

Anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati,

seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. (5)

Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti—dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. (6)

Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ 'vītarāgaṃ cittan'ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ 'sadosaṃ cittan'ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ 'vītadosaṃ cittan'ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ 'samohaṃ cittan'ti pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ 'vītamohaṃ cittan'ti pajānāti, saṅkhittaṃ vā cittaṃ 'saṅkhittaṃ cittan'ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ 'vikkhittaṃ cittan'ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ 'mahaggataṃ cittan'ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ 'amahaggataṃ cittan'ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ 'sauttaraṃ cittan'ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ 'anuttaraṃ cittan'ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ 'samāhitaṃ cittan'ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ 'asamāhitaṃ cittan'ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ 'vimuttaṃ cittan'ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ 'avimuttaṃ cittan'ti pajānāti. (7)

Anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. (8)

Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. (9)

Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. (10)

Ime kho, brāhmaṇa, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dasa pasādanīyā dhammā akkhātā. Yasmiṃ no ime

dhammā saṃvijjanti taṃ mayaṃ etarahi sakkaroma garuṃ karoma mānema pūjema; sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharāmā"ti.

Evaṃ vutte, vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto upanandaṃ senāpatiṃ āmantesi: "taṃ kiṃ maññati bhavaṃ senāpati yadime bhonto sakkātabbaṃ sakkaronti, garuṃ kātabbaṃ garuṃ karonti, mānetabbaṃ mānenti, pūjetabbaṃ pūjenti"? "Tagghime bhonto sakkātabbaṃ sakkaronti, garuṃ kātabbaṃ garuṃ karonti, mānetabbaṃ mānenti, pūjetabbaṃ pūjenti. Imañca hi te bhonto na sakkareyyuṃ na garuṃ kareyyuṃ na māneyyuṃ na pūjeyyuṃ; atha kiñcarahi te bhonto sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā mānetvā pūjetvā upanissāya vihareyyun"ti?

Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kahaṃ pana bhavaṃ ānando etarahi viharatī"ti? "Veḷuvane khohaṃ, brāhmaṇa, etarahi viharāmī"ti. "Kacci pana, bho ānanda, veḷuvanaṃ ramaṇīyañceva appasaddañca appanigghosañca vijanavātaṃ manussarāhasseyyakaṃ paṭisallānasāruppan"ti? "Taggha, brāhmaṇa, veḷuvanaṃ ramaṇīyañceva appasaddañca appanigghosañca vijanavātaṃ manussarāhasseyyakaṃ paṭisallānasāruppaṃ, yathā taṃ tumhādisehi rakkhakehi gopakehī"ti.

"Taggha, bho ānanda, veḷuvanaṃ ramaṇīyañceva appasaddañca appanigghosañca vijanavātaṃ manussarāhasseyyakaṃ paṭisallānasāruppaṃ, yathā taṃ bhavantehi jhāyīhi jhānasīlīhi. Jhāyino ceva bhavanto jhānasīlino ca.

Ekamidāhaṃ, bho ānanda, samayaṃ so bhavaṃ gotamo vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha khvāhaṃ, bho ānanda, yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā yena so bhavaṃ gotamo tenupasaṅkamiṃ. Tatra ca pana so bhavaṃ gotamo anekapariyāyena jhānakathaṃ kathesi. Jhāyī ceva so bhavaṃ gotamo ahosi jhānasīlī ca. Sabbañca pana so bhavaṃ gotamo jhānaṃ vaṇṇesī"ti.

"Na ca kho, brāhmaṇa, so bhagavā sabbaṃ jhānaṃ vaṇṇesi, napi so bhagavā sabbaṃ jhānaṃ na vaṇṇesīti. Kathaṃ rūpañca, brāhmaṇa, so bhagavā jhānaṃ na vaṇṇesi? Idha, brāhmaṇa, ekacco kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti; so kāmarāgaṃyeva antaraṃ karitvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. Byāpāda-

pariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti; so byāpādaṃyeva antaraṃ karitvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. Thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti; so thinamiddhaṃyeva antaraṃ karitvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. Uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti; so uddhaccakukkuccaṃyeva antaraṃ karitvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. Vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti; so vicikicchaṃyeva antaraṃ karitvā jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. Evarūpaṃ kho, brāhmaṇa, so bhagavā jhānaṃ na vaṇṇesi.

Kathaṃ rūpañca, brāhmaṇa, so bhagavā jhānaṃ vaṇṇesi? Idha, brāhmaṇa, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evarūpaṃ kho, brāhmaṇa, so bhagavā jhānaṃ vaṇṇesī"ti.

"Gārayhaṃ kira, bho ānanda, so bhavaṃ gotamo jhānaṃ garahi, pāsaṃsaṃ pasaṃsi. Handa ca dāni mayaṃ, bho ānanda, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, brāhmaṇa, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho gopakamoggallāno brāhmaṇo acirapakkante vassakāre brāhmaṇe magadhamahāmatte āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "yaṃ no mayaṃ bhavantaṃ ānandaṃ apucchimhā taṃ no bhavaṃ ānando na byākāsī"ti. "Nanu te, brāhmaṇa, avocumhā: 'natthi kho, brāhmaṇa, ekabhikkhupi tehi dhammehi sabbenasabbaṃ sabbathāsabbaṃ samannāgato yehi dhammehi samannāgato so bhagavā ahosi arahaṃ sammāsambuddho. So hi, brāhmaṇa, bhagavā anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū, maggavidū, maggakovido. Maggānugā ca pana

etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā'"ti.

Gopakamoggallānasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 132

Ānandabhaddekarattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā ānando upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca bhāsati.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "ko nu kho, bhikkhave, upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsī"ti? "Āyasmā, bhante, ānando upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsī"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "yathā kathaṃ pana tvaṃ, ānanda, bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsī"ti? "Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassesiṃ samādapesiṃ samuttejesiṃ sampahaṃsesiṃ, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsiṃ—

Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate muni.

'Kathañca, āvuso, atītaṃ anvāgameti? Evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti, evaṃvedano ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti, evaṃsañño ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti, evaṃsaṅkhāro ahosiṃ atīta-

maddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti, evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti—evaṃ kho, āvuso, atītaṃ anvāgameti.

Kathañca, āvuso, atītaṃ nānvāgameti? Evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti, evaṃvedano ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti, evaṃsañño ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti, evaṃsaṅkhāro ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti, evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti—evaṃ kho, āvuso, atītaṃ nānvāgameti.

Kathañca, āvuso, anāgataṃ paṭikaṅkhati? Evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti, evaṃvedano siyaṃ ... pe ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti—evaṃ kho, āvuso, anāgataṃ paṭikaṅkhati.

Kathañca, āvuso, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati? Evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti, evaṃvedano siyaṃ ... pe ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānanti tattha nandiṃ na samanvāneti—evaṃ kho, āvuso, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati.

Kathañca, āvuso, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati? Idha, āvuso, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ—evaṃ kho, āvuso, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati.

Kathañca, āvuso, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati? Idha, āvuso, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ; na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā

viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ—evaṃ kho, āvuso, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati.

Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassesiṃ samādapesiṃ samuttejesiṃ sampahaṃsesiṃ, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsin"ti.

"Sādhu sādhu, ānanda. Sādhu kho tvaṃ, ānanda, bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca abhāsi:

'Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Kathañca, ānanda, atītaṃ anvāgameti ... pe ... evaṃ kho, ānanda, atītaṃ anvāgameti. Kathañca, ānanda, atītaṃ nānvāgameti ... pe ... evaṃ kho, ānanda, atītaṃ nānvāgameti. Kathañca, ānanda, anāgataṃ paṭikaṅkhati ... pe ... evaṃ kho, ānanda, anāgataṃ paṭikaṅkhati. Kathañca, ānanda, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati ... pe ... evaṃ kho, ānanda, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati. Kathañca, ānanda, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati ... pe ... evaṃ kho, ānanda, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati. Kathañca, ānanda, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati ... pe ... evaṃ kho, ānanda, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati.

'Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Ānandabhaddekarattasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 68

Naḷakapānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati naḷakapāne

palāsavane. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā kulaputtā bhagavantaṃ uddissa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā honti—āyasmā ca anuruddho, āyasmā ca bhaddiyo, āyasmā ca kimilo, āyasmā ca bhagu, āyasmā ca koṇḍañño, āyasmā ca revato, āyasmā ca ānando, aññe ca abhiññātā abhiññātā kulaputtā. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhusaṃghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho bhagavā te kulaputte ārabbha bhikkhū āmantesi: "ye te, bhikkhave, kulaputtā mamaṃ uddissa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, kacci te, bhikkhave, bhikkhū abhiratā brahmacariye"ti? Evaṃ vutte, te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ.

Dutiyampi kho bhagavā te kulaputte ārabbha bhikkhū āmantesi: "ye te, bhikkhave, kulaputtā mamaṃ uddissa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, kacci te, bhikkhave, bhikkhū abhiratā brahmacariye"ti? Dutiyampi kho te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ.

Tatiyampi kho bhagavā te kulaputte ārabbha bhikkhū āmantesi: "ye te, bhikkhave, kulaputtā mamaṃ uddissa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, kacci te, bhikkhave, bhikkhū abhiratā brahmacariye"ti? Tatiyampi kho te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho bhagavato etadahosi: "yannūnāhaṃ te kulaputte puccheyyan"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ anuruddhaṃ āmantesi: "kacci tumhe, anuruddhā, abhiratā brahmacariye"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, abhiratā brahmacariye"ti. "Sādhu sādhu, anuruddhā. Etaṃ kho, anuruddhā, tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ yaṃ tumhe abhirameyyātha brahmacariye. Yena tumhe, anuruddhā, bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā susukāḷakesā kāme paribhuñjeyyātha tena tumhe, anuruddhā, bhadrenapi yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā susukāḷakesā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. Te ca kho pana tumhe, anuruddhā, neva rājābhinītā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, na corābhinītā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, na iṇaṭṭā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, na bhayaṭṭā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, nājīvikāpakatā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. Api ca khomhi otiṇṇo jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti—nanu tumhe, anuruddhā, evaṃ saddhā agārasmā

anagāriyaṃ pabbajitā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Evaṃ pabbajitena ca pana, anuruddhā, kulaputtena kimassa karaṇīyaṃ? Vivekaṃ, anuruddhā, kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ nādhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ, tassa abhijjhāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, byāpādopi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, thinamiddhampi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati uddhaccakukkuccampi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, vicikicchāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, aratīpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati, tandīpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. Vivekaṃ, anuruddhā, kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ nādhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ.

Vivekaṃ, anuruddhā, kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ adhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ, tassa abhijjhāpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, byāpādopi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, thinamiddhampi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, uddhaccakukkuccampi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, vicikicchāpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, aratīpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati, tandīpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. Vivekaṃ, anuruddhā, kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ adhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ.

Kinti vo, anuruddhā, mayi hoti: ‘ye āsavā saṃkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā, appahīnā te tathāgatassa; tasmā tathāgato saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodetī’”ti?

“Na kho no, bhante, bhagavati evaṃ hoti: ‘ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā, appahīnā te tathāgatassa; tasmā tathāgato saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodetī’ti. Evaṃ kho no, bhante, bhagavati hoti: ‘ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā, pahīnā te tathāgatassa; tasmā tathāgato saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodetī’”ti.

“Sādhu sādhu, anuruddhā. Tathāgatassa, anuruddhā, ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā, pahīnā te ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Seyyathāpi, anuruddhā, tālo matthakacchinno abhabbo

punavirūḷhiyā; evameva kho, anuruddhā, tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā, pahīnā te ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā; tasmā tathāgato saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodeti.

Taṃ kiṃ maññasi, anuruddhā, kaṃ atthavasaṃ sampassamāno tathāgato sāvake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno; asu amutra upapanno'"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Na kho, anuruddhā, tathāgato janakuhanatthaṃ na janalapanatthaṃ na lābhasakkārasilokānisaṃsatthaṃ na 'iti maṃ jano jānātū'ti sāvake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno'ti. Santi ca kho, anuruddhā, kulaputtā saddhā uḷāravedā uḷārapāmojjā. Te taṃ sutvā tadatthāya cittaṃ upasaṃharanti. Tesaṃ taṃ, anuruddhā, hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

Idhānuruddhā, bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kālaṅkato; so bhagavatā byākato—aññāya saṇṭhahī'ti. So kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi, evaṃpañño so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āyasmā ahosi itipi, evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuno phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kālaṅkato; so bhagavatā byākato—pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā'ti. So kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo ... pe ... evaṃpañño ... evaṃvihārī ... evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuno phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kālaṅkato; so bhagavatā byākato—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamo-

hānaṃ tanuttā sakadāgāmī sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. So kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo ... pe ... evaṃpañño ... evaṃvihārī ... evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuno phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kālaṅkato; so bhagavatā byākato—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. So kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo ... pe ... evaṃpañño ... evaṃvihārī ... evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuno phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—aññāya saṇṭhahī'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā ... pe ... evaṃpaññā ... evaṃvihārinī ... evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāminī sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhas-

santaṃ karissatī'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā ... pe ... evaṃpaññā ... evaṃvihārinī ... evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā ... evaṃpaññā ... evaṃvihārinī ... evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, upāsako suṇāti: 'itthannāmo upāsako kālaṅkato; so bhagavatā byākato—pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā'ti. So kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi, evaṃpañño so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āyasmā ahosi itipi, evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, upāsakassa phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, upāsako suṇāti: 'itthannāmo upāsako kālaṅkato; so bhagavatā byākato—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. So kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo ... evaṃpañño ... evaṃvihārī ... evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, upāsakassa phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, upāsako suṇāti: 'itthannāmo upāsako kālaṅkato; so bhagavatā byākato—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. So kho panassa āyasmā

sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavassuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo ... evaṃpañño ... evaṃvihārī ... evaṃvimutto so āyasmā ahosi itipī'ti. So tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, upāsikā suṇāti: 'itthannāmā upāsikā kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā ... evaṃpaññā ... evaṃvihārinī ... evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, upāsikāya phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, upāsikā suṇāti: 'itthannāmā upāsikā kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāminī sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā ... evaṃpaññā ... evaṃvihārinī ... evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, upāsikāya phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā, upāsikā suṇāti: 'itthannāmā upāsikā kālaṅkatā; sā bhagavatā byākatā—tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavassutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvimuttā sā bhaginī ahosi itipī'ti. Sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tadatthāya cittaṃ upasaṃharati. Evampi kho, anuruddhā, upāsikāya phāsuvihāro hoti.

Iti kho, anuruddhā, tathāgato na janakuhanatthaṃ na janalapanatthaṃ na lābhasakkārasilokānisaṃsatthaṃ na 'iti maṃ jano jānātū'ti sāvake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno, asu

amutra upapanno'ti. Santi ca kho, anuruddhā, kulaputtā saddhā uḷāravedā uḷārapāmojjā. Te taṃ sutvā tadatthāya cittaṃ upasaṃharanti. Tesaṃ taṃ, anuruddhā, hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā anuruddho bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Naḷakapānasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 124

Bākulasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā bākulo rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho acelakassapo āyasmato bākulassa purāṇagihisahāyo yenāyasmā bākulo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā bākulena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho acelakassapo āyasmantaṃ bākulaṃ etadavoca:

"Kīvaciraṃ pabbajitosi, āvuso bākulā"ti? "Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassā"ti. "Imehi pana te, āvuso bākula, asītiyā vassehi katikkhattuṃ methuno dhammo paṭisevito"ti? "Na kho maṃ, āvuso kassapa, evaṃ pucchitabbaṃ: 'imehi pana te, āvuso bākula, asītiyā vassehi katikkhattuṃ methuno dhammo paṭisevito'ti. Evañca kho maṃ, āvuso kassapa, pucchitabbaṃ: 'imehi pana te, āvuso bākula, asītiyā vassehi katikkhattuṃ kāmasaññā uppannapubbā'"ti? ()

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi kāmasaññaṃ uppannapubbaṃ". "Yampāyasmā bākulo asītiyā vassehi nābhijānāti kāmasaññaṃ uppannapubbaṃ idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (1)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi byāpādasaññaṃ ... pe ... vihiṃsāsaññaṃ uppannapubbaṃ". "Yampāyasmā bākulo asītiyā vassehi nābhijānāti vihiṃsāsaññaṃ uppannapubbaṃ, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (2–3.)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi kāmavitakkaṃ uppannapubbaṃ". "Yampāyasmā bākulo asītiyā vassehi nābhijānāti kāmavitakkaṃ uppannapubbaṃ, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (4)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi byāpādavitakkaṃ ... pe ... vihiṃsāvitakkaṃ uppannapubbaṃ". "Yampāyasmā bākulo

asītiyā vassehi nābhijānāti vihiṃsāvitakkaṃ uppannapubbaṃ, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (5–6.)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi gahapaticīvaraṃ sāditā". "Yampāyasmā bākulo asītiyā vassehi nābhijānāti gahapaticīvaraṃ sāditā, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (7)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi satthena cīvaraṃ chinditā". "Yampāyasmā bākulo asītiyā vassehi nābhijānāti satthena cīvaraṃ chinditā ... pe ... dhārema". (8)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi sūciyā cīvaraṃ sibbitā ... pe ... nābhijānāmi rajanena cīvaraṃ rajitā ... nābhijānāmi kathine cīvaraṃ sibbitā ... nābhijānāmi sabrahmacārīnaṃ cīvarakamme vicāritā ... nābhijānāmi nimantanaṃ sāditā ... nābhijānāmi evarūpaṃ cittaṃ uppannapubbaṃ: 'aho vata maṃ koci nimanteyyā'ti ... nābhijānāmi antaraghare nisīditā ... nābhijānāmi antaraghare bhuñjitā ... nābhijānāmi mātugāmassa anubyañjanaso nimittaṃ gahetā ... nābhijānāmi mātugāmassa dhammaṃ desitā antamaso catuppadampi gāthaṃ ... nābhijānāmi bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitā ... nābhijānāmi bhikkhuniyā dhammaṃ desitā ... nābhijānāmi sikkhamānāya dhammaṃ desitā ... nābhijānāmi sāmaṇeriyā dhammaṃ desitā ... nābhijānāmi pabbājetā ... nābhijānāmi upasampādetā ... nābhijānāmi nissayaṃ dātā ... nābhijānāmi sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpetā ... nābhijānāmi jantāghare nhāyitā ... nābhijānāmi cuṇṇena nhāyitā ... nābhijānāmi sabrahmacārīgattaparikamme vicāritā ... nābhijānāmi ābādhaṃ uppannapubbaṃ, antamaso gaddūhanamattampi ... nābhijānāmi bhesajjaṃ upaharitā, antamaso haritakikhaṇḍampi ... nābhijānāmi apassenakaṃ apassayitā ... nābhijānāmi seyyaṃ kappetā". "Yampāyasmā ... pe ... dhārema". (9–33.)

"Asīti me, āvuso, vassāni pabbajitassa nābhijānāmi gāmantasenāsane vassaṃ upagantā". "Yampāyasmā bākulo asītiyā vassehi nābhijānāti gāmantasenāsane vassaṃ upagantā, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (34)

"Sattāhameva kho ahaṃ, āvuso, saraṇo raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjiṃ; atha aṭṭhamiyaṃ aññā udapādi. Yampāyasmā bākulo sattāhameva

saraṇo raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñji; atha aṭṭhamiyaṃ aññā udapādi idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema. (35)

Labheyyāhaṃ, āvuso bākula, imasmiṃ dhammavinaye pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. Alattha kho acelakassapo imasmiṃ dhammavinaye pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno panāyasmā kassapo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā kassapo arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmā bākulo aparena samayena avāpuraṇaṃ ādāya vihārena vihāraṃ upasaṅkamitvā evamāha: "abhikkamathāyasmanto, abhikkamathāyasmanto. Ajja me parinibbānaṃ bhavissatī"ti. "Yampāyasmā bākulo avāpuraṇaṃ ādāya vihārena vihāraṃ upasaṅkamitvā evamāha: 'abhikkamathāyasmanto, abhikkamathāyasmanto; ajja me parinibbānaṃ bhavissatī'ti, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārema". (36)

Āyasmā bākulo majjhe bhikkhusaṅghassa nisinnakova parinibbāyi. "Yampāyasmā bākulo majjhe bhikkhusaṅghassa nisinnakova parinibbāyi, idampi mayaṃ āyasmato bākulassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremā"ti. (37)

Bākulasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 27

Cūḷahatthipadopamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena jāṇussoṇi brāhmaṇo sabbasetena vaḷavābhirathena sāvatthiyā niyyāti divādivassa. Addasā kho jāṇussoṇi brāhmaṇo pilotikaṃ paribbājakaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna pilotikaṃ paribbājakaṃ etadavoca:

"Handa kuto nu bhavaṃ vacchāyano āgacchati divādivassā"ti?

"Ito hi kho ahaṃ, bho, āgacchāmi samaṇassa gotamassa santikā"ti.

"Taṃ kiṃ maññati bhavaṃ vacchāyano samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ paṇḍito maññe"ti.

"Ko cāhaṃ, bho, ko ca samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ jānissāmi. Sopi nūnassa tādisova yo samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ jāneyyā"ti.

"Uḷārāya khalu bhavaṃ vacchāyano samaṇaṃ gotamaṃ pasaṃsāya pasaṃsatī"ti.

"Ko cāhaṃ, bho, ko ca samaṇaṃ gotamaṃ pasaṃsissāmi, pasatthapasatthova so bhavaṃ gotamo seṭṭho devamanussānan"ti.

"Kaṃ pana bhavaṃ vacchāyano atthavasaṃ sampassamāno samaṇe gotame evaṃ abhippasanno"ti?

"Seyyathāpi, bho, kusalo nāgavaniko nāgavanaṃ paviseyya. So passeyya nāgavane mahantaṃ hatthipadaṃ, dīghato ca āyataṃ, tiriyañca vitthataṃ. So niṭṭhaṃ gaccheyya: 'mahā vata bho nāgo'ti. Evameva kho ahaṃ, bho, yato addasaṃ samaṇe gotame cattāri padāni athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Katamāni cattāri? Idhāhaṃ, bho, passāmi ekacce khattiyapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, te bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. Te suṇanti: 'samaṇo khalu, bho, gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatī'ti. Te pañhaṃ abhisaṅkharonti: 'imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma. Evañce no puṭṭho evaṃ byākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma. Evañcepi no puṭṭho evaṃ byākarissati, evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmā'ti. Te suṇanti: 'samaṇo khalu, bho, gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭo'ti. Te yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamanti. Te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti, kutossa vādaṃ āropessanti? Aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. Yadāhaṃ, bho, samaṇe gotame imaṃ paṭhamaṃ padaṃ addasaṃ athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti. (1)

Puna caparāhaṃ, bho, passāmi idhekacce brāhmaṇapaṇḍite ... pe ... (2) gahapatipaṇḍite ... pe ... (3) samaṇapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe te bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhi-

gatāni. Te suṇanti: 'samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatī'ti. Te pañhaṃ abhisaṅkharonti 'imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma. Evañce no puṭṭho evaṃ byākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma. Evañcepi no puṭṭho evaṃ byākarissati, evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmā'ti. Te suṇanti 'samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭo'ti. Te yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamanti. Te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti, kutossa vādaṃ āropessanti? Aññadatthu samaṇaṃyeva gotamaṃ okāsaṃ yācanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Te samaṇo gotamo pabbājeti. Te tattha pabbajitā samānā vūpakaṭṭhā appamattā ātāpino pahitattā viharantā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Te evamāhaṃsu: 'manaṃ vata, bho, anassāma, manaṃ vata, bho, panassāma; mayañhi pubbe assamaṇāva samānā samaṇamhāti paṭijānimha, abrāhmaṇāva samānā brāhmaṇamhāti paṭijānimha, anarahantova samānā arahantamhāti paṭijānimha. Idāni khomha samaṇā, idāni khomha brāhmaṇā, idāni khomha arahanto'ti. Yadāhaṃ, bho, samaṇe gotame imaṃ catutthaṃ padaṃ addasaṃ athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti. (4)

Yato kho ahaṃ, bho, samaṇe gotame imāni cattāri padāni addasaṃ athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'"ti.

Evaṃ vutte, jāṇussoṇi brāhmaṇo sabbasetā vaḷavābhirathā orohitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

"Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa;
namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa;
namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassāti.

Appeva nāma mayampi kadāci karahaci tena bhotā gotamena saddhiṃ samāgaccheyyāma, appeva nāma siyā kocideva kathāsallāpo"ti.

Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yāvatako ahosi pilotikena paribbājakena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. Evaṃ vutte, bhagavā jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "na kho, brāhmaṇa, ettāvatā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti. Api ca, brāhmaṇa, yathā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, brāhmaṇa, nāgavaniko nāgavanaṃ paviseyya. So passeyya nāgavane mahantaṃ hatthipadaṃ, dīghato ca āyataṃ, tiriyañca vitthataṃ. Yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva niṭṭhaṃ gacchati: 'mahā vata bho nāgo'ti. Taṃ kissa hetu? Santi hi, brāhmaṇa, nāgavane vāmanikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsaṃ petaṃ padaṃ assāti.

So tamanugacchati. Tamanugacchanto passati nāgavane mahantaṃ hatthipadaṃ, dīghato ca āyataṃ, tiriyañca vitthataṃ, uccā ca nisevitaṃ. Yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva niṭṭhaṃ gacchati: 'mahā vata bho nāgo'ti. Taṃ kissa hetu? Santi hi, brāhmaṇa, nāgavane uccā kāḷārikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsaṃ petaṃ padaṃ assāti.

So tamanugacchati. Tamanugacchanto passati nāgavane mahantaṃ hatthipadaṃ, dīghato ca āyataṃ, tiriyañca vitthataṃ, uccā ca nisevitaṃ, uccā ca dantehi ārañjitāni. Yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva niṭṭhaṃ gacchati: 'mahā vata bho nāgo'ti. Taṃ kissa hetu? Santi hi, brāhmaṇa, nāgavane uccā kaṇerukā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsaṃ petaṃ padaṃ assāti.

So tamanugacchati. Tamanugacchanto passati nāgavane mahantaṃ hatthipadaṃ, dīghato ca āyataṃ, tiriyañca vitthataṃ, uccā ca nisevitaṃ, uccā ca dantehi ārañjitāni, uccā ca sākhābhaṅgaṃ. Tañca nāgaṃ passati rukkhamūlagataṃ vā abbhokāsagataṃ vā gacchantaṃ vā tiṭṭhantaṃ vā nisinnaṃ vā nipannaṃ vā. So niṭṭhaṃ gacchati: 'ayameva so mahānāgo'ti.

Evameva kho, brāhmaṇa, idha tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So

imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ; kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajopatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī. Athenena sucibhūtena attanā viharati.

Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā.

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti, ekabhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā, naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti, mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti, uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti, jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, hatthigavāssavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti, kayavikkayā paṭivirato hoti, tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti, ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti, chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti; evameva bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampa-

jānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati, ajjhattaṃ vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampi vuccati, brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. Na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampi vuccati, brāhmaṇa ... pe ... suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampi vuccati, brāhmaṇa ... pe ... suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhama-

sukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampi vuccati, brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. Na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Idampi vuccati, brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. Na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Idampi vuccati, brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. Na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idampi vuccati, brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. Na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gato hoti, api ca kho niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati,

bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Idampi vuccati, brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. Ettāvatā kho, brāhmaṇa, ariyasāvako niṭṭhaṃ gato hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti. Ettāvatā kho, brāhmaṇa, hatthipadopamo vitthārena paripūro hotī"ti.

Evaṃ vutte, jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Cūḷahatthipadopamasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 54

Potaliyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅguttarāpesu viharati āpaṇaṃ nāma aṅguttarāpānaṃ nigamo. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āpaṇaṃ piṇḍāya pāvisi. Āpaṇe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yenaññataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. Taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Potaliyopi kho gahapati sampannanivāsanapāvuraṇo chattupāhanāhi jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena so vanasaṇḍo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho potaliyaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: "saṃvijjanti kho, gahapati, āsanāni; sace ākaṅkhasi nisīdā"ti. Evaṃ vutte, potaliyo gahapati "gahapativādena maṃ samaṇo gotamo samudācaratī"ti kupito anattamano tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā potaliyaṃ gahapatiṃ etadavoca: "saṃvijjanti kho, gahapati, āsanāni; sace ākaṅkhasi

nisīdā"ti. Evaṃ vutte, potaliyo gahapati "gahapativādena maṃ samaṇo gotamo samudācaratī"ti kupito anattamano bhagavantaṃ etadavoca: "tayidaṃ, bho gotama, nacchannaṃ, tayidaṃ nappatirūpaṃ, yaṃ maṃ tvaṃ gahapativādena samudācarasī"ti. "Te hi te, gahapati, ākārā, te liṅgā, te nimittā yathā taṃ gahapatissā"ti. "Tathā hi pana me, bho gotama, sabbe kammantā paṭikkhittā, sabbe vohārā samucchinnā"ti. "Yathā kathaṃ pana te, gahapati, sabbe kammantā paṭikkhittā, sabbe vohārā samucchinnā"ti? "Idha me, bho gotama, yaṃ ahosi dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā sabbaṃ taṃ puttānaṃ dāyajjaṃ niyyātaṃ, tatthāhaṃ anovādī anupavādī ghāsacchādanaparamo viharāmi. Evaṃ kho me, bho gotama, sabbe kammantā paṭikkhittā, sabbe vohārā samucchinnā"ti. "Aññathā kho tvaṃ, gahapati, vohārasamucchedaṃ vadasi, aññathā ca pana ariyassa vinaye vohārasamucchedo hotī"ti. "Yathā kathaṃ pana, bhante, ariyassa vinaye vohārasamucchedo hoti? Sādhu me, bhante, bhagavā tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye vohārasamucchedo hotī"ti. "Tena hi, gahapati, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho potaliyo gahapati bhagavato paccassosi.

Bhagavā etadavoca: "aṭṭha kho ime, gahapati, dhammā ariyassa vinaye vohārasamucchedāya saṃvattanti. Katame aṭṭha? Apāṇātipātaṃ nissāya pāṇātipāto pahātabbo; dinnādānaṃ nissāya adinnādānaṃ pahātabbaṃ; saccavācaṃ nissāya musāvādo pahātabbo; apisuṇaṃ vācaṃ nissāya pisuṇā vācā pahātabbā; agiddhilobhaṃ nissāya giddhilobho pahātabbo; anindārosaṃ nissāya nindāroso pahātabbo; akkodhūpāyāsaṃ nissāya kodhūpāyāso pahātabbo; anatimānaṃ nissāya atimāno pahātabbo. Ime kho, gahapati, aṭṭha dhammā saṃkhittena vuttā, vitthārena avibhattā, ariyassa vinaye vohārasamucchedāya saṃvattantī"ti. "Ye me, bhante, bhagavatā aṭṭha dhammā saṃkhittena vuttā, vitthārena avibhattā, ariyassa vinaye vohārasamucchedāya saṃvattanti, sādhu me, bhante, bhagavā ime aṭṭha dhamme vitthārena vibhajatu anukampaṃ upādāyā"ti. "Tena hi, gahapati, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho potaliyo gahapati bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"'Apāṇātipātaṃ nissāya pāṇātipāto pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañ-

cikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu pāṇātipātī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana pāṇātipātī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya pāṇātipātapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ pāṇātipātapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā pāṇātipātapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ pāṇātipāto. Ye ca pāṇātipātapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, pāṇātipātā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Apāṇātipātaṃ nissāya pāṇātipāto pahātabbo'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Dinnādānaṃ nissāya adinnādānaṃ pahātabban'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu adinnādāyī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana adinnādāyī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya adinnādānapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ adinnādānapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā adinnādānapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ adinnādānaṃ. Ye ca adinnādānapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā adinnādānā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Dinnādānaṃ nissāya adinnādānaṃ pahātabban'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Saccavācaṃ nissāya musāvādo pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu musāvādī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana musāvādī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya musāvādapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ musāvādapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā musāvādapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ musāvādo. Ye ca musāvādapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, musāvādā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Saccavācaṃ nissāya musāvādo pahātabbo'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Apisuṇaṃ vācaṃ nissāya pisuṇā vācā pahātabbā'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu pisuṇavāco

assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana pisuṇavāco assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya pisuṇavācāpaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ pisuṇavācāpaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā pisuṇavācāpaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ pisuṇā vācā. Ye ca pisuṇavācāpaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, pisuṇāya vācāya paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Apisuṇaṃ vācaṃ nissāya pisuṇā vācā pahātabbā'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Agiddhilobhaṃ nissāya giddhilobho pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu giddhilobhī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana giddhilobhī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya giddhilobhapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ giddhilobhapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā giddhilobhapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ giddhilobho. Ye ca giddhilobhapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, giddhilobhā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Agiddhilobhaṃ nissāya giddhilobho pahātabbo'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Anindārosaṃ nissāya nindāroso pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu nindārosī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana nindārosī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya nindārosapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ nindārosapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā nindārosapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ nindāroso. Ye ca nindārosapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, anindārosissa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Anindārosaṃ nissāya nindāroso pahātabbo'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Akkodhūpāyāsaṃ nissāya kodhūpāyāso pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu kodhūpāyāsī

assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana kodhūpāyāsī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya kodhūpāyāsapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ kodhūpāyāsapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā kodhūpāyāsapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ kodhūpāyāso. Ye ca kodhūpāyāsapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, akkodhūpāyāsissa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Akkodhūpāyāsaṃ nissāya kodhūpāyāso pahātabbo'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Anatimānaṃ nissāya atimāno pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu atimānī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. Ahañceva kho pana atimānī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya atimānapaccayā, anuviccāpi maṃ viññū garaheyyuṃ atimānapaccayā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā atimānapaccayā. Etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ atimāno. Ye ca atimānapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, anatimānissa evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti'. 'Anatimānaṃ nissāya atimāno pahātabbo'ti—iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Ime kho, gahapati, aṭṭha dhammā saṃkhittena vuttā, vitthārena vibhattā, ye ariyassa vinaye vohārasamucchedāya saṃvattanti; na tveva tāva ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedo hotī"ti.

"Yathā kathaṃ pana, bhante, ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedo hoti? Sādhu me, bhante, bhagavā tathā dhammaṃ desetu yathā ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedo hotī"ti. "Tena hi, gahapati, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho potaliyo gahapati bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

1. Kāmādīnavakathā

"Seyyathāpi, gahapati, kukkuro jighacchādubbalyapareto goghātakasūnaṃ paccupaṭṭhito assa. Tamenaṃ dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā aṭṭhikaṅkalaṃ sunikkantaṃ nikkantaṃ nimmaṃsaṃ lohitamakkhitaṃ upasumbheyya. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, api nu

kho so kukkuro amuṃ aṭṭhikaṅkalaṃ sunikkantaṃ nikkantaṃ nimmaṃsaṃ lohitamakkhitaṃ palehanto jighacchādubbalyaṃ paṭivineyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kissa hetu"?

"Aduñhi, bhante, aṭṭhikaṅkalaṃ sunikkantaṃ nikkantaṃ nimmaṃsaṃ lohitamakkhitaṃ. Yāvadeva pana so kukkuro kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā yāyaṃ upekkhā nānattā nānattasitā taṃ abhinivajjetvā, yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Seyyathāpi, gahapati, gijjho vā kaṅko vā kulalo vā maṃsapesiṃ ādāya uḍḍīyeyya. Tamenaṃ gijjhāpi kaṅkāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitaccheyyuṃ vissajjeyyuṃ. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, sace so gijjho vā kaṅko vā kulalo vā taṃ maṃsapesiṃ na khippameva paṭinissajjeyya, so tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhan"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā yāyaṃ upekkhā nānattā nānattasitā taṃ abhinivajjetvā yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Seyyathāpi, gahapati, puriso ādittaṃ tiṇukkaṃ ādāya paṭivātaṃ gaccheyya. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, sace so puriso taṃ ādittaṃ tiṇukkaṃ na khippameva paṭinissajjeyya tassa sā ādittā tiṇukkā hatthaṃ vā daheyya bāhuṃ vā daheyya aññataraṃ vā aññataraṃ vā aṅgapaccaṅgaṃ daheyya, so tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhan"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā ... pe ...

tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Seyyathāpi, gahapati, aṅgārakāsu sādhikaporisā, pūrā aṅgārānaṃ vītaccikānaṃ vītadhūmānaṃ. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo. Tamenaṃ dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuṃ upakaḍḍheyyuṃ. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, api nu so puriso iticiticeva kāyaṃ sannāmeyyā"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kissa hetu"?

"Viditañhi, bhante, tassa purisassa imañcāhaṃ aṅgārakāsuṃ papatissāmi, tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchissāmi maraṇamattaṃ vā dukkhan"ti. "Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā ... pe ... tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Seyyathāpi, gahapati, puriso supinakaṃ passeyya ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇirāmaṇeyyakaṃ. So paṭibuddho na kiñci paṭipasseyya. Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti ... pe ... tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Seyyathāpi, gahapati, puriso yācitakaṃ bhogaṃ yācitvā yānaṃ vā poriseyyaṃ pavaramaṇikuṇḍalaṃ. So tehi yācitakehi bhogehi purakkhato parivuto antarāpaṇaṃ paṭipajjeyya. Tamenaṃ jano disvā evaṃ vadeyya: 'bhogī vata bho puriso, evaṃ kira bhogino bhogāni bhuñjantī'ti. Tamenaṃ sāmikā yattha yattheva passeyyuṃ tattha tattheva sāni hareyyuṃ. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, alaṃ nu kho tassa purisassa aññathattāyā"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Taṃ kissa hetu"?

"Sāmino hi, bhante, sāni harantī"ti. "Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti ... pe ... tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Seyyathāpi, gahapati, gāmassa vā nigamassa vā avidūre tibbo vanasaṇḍo. Tatrassa rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, na cassu kānici phalāni bhūmiyaṃ patitāni. Atha puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesī phalapariyesanaṃ caramāno. So taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā

taṃ rukkhaṃ passeyya sampannaphalañca upapannaphalañca. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, natthi ca kānici phalāni bhūmiyaṃ patitāni. Jānāmi kho panāhaṃ rukkhaṃ ārohituṃ. Yannūnāhaṃ imaṃ rukkhaṃ ārohitvā yāvadatthañca khādeyyaṃ ucchaṅgañca pūreyyan'ti. So taṃ rukkhaṃ ārohitvā yāvadatthañca khādeyya ucchaṅgañca pūreyya. Atha dutiyo puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesī phalapariyesanaṃ caramāno tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya. So taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā taṃ rukkhaṃ passeyya sampannaphalañca upapannaphalañca. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, natthi ca kānici phalāni bhūmiyaṃ patitāni. Na kho panāhaṃ jānāmi rukkhaṃ ārohituṃ. Yannūnāhaṃ imaṃ rukkhaṃ mūlato chetvā yāvadatthañca khādeyyaṃ ucchaṅgañca pūreyyan'ti. So taṃ rukkhaṃ mūlatova chindeyya. Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, amuko yo so puriso paṭhamaṃ rukkhaṃ ārūḷho sace so na khippameva oroheyya tassa so rukkho papatanto hatthaṃ vā bhañjeyya pādaṃ vā bhañjeyya aññataraṃ vā aññataraṃ vā aṅgapaccaṅgaṃ bhañjeyya, so tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhan"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Evameva kho, gahapati, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā yāyaṃ upekkhā nānattā nānattasitā taṃ abhinivajjetvā yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti tamevūpekkhaṃ bhāveti.

Sa kho so, gahapati, ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ āgamma anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Sa kho so, gahapati, ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ āgamma dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti.

Sa kho so, gahapati, ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ āgamma āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimut-

tiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ettāvatā kho, gahapati, ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedo hoti.

Taṃ kiṃ maññasi, gahapati, yathā ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedo hoti, api nu tvaṃ evarūpaṃ vohārasamucchedaṃ attani samanupassasī"ti? "Ko cāhaṃ, bhante, ko ca ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedo. Ārakā ahaṃ, bhante, ariyassa vinaye sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ vohārasamucchedā. Mayañhi, bhante, pubbe aññatitthiye paribbājake anājānīyeva samāne ājānīyāti amaññimha, anājānīyeva samāne ājānīyabhojanaṃ bhojimha, anājānīyeva samāne ājānīyaṭhāne ṭhapimha; bhikkhū pana mayaṃ, bhante, ājānīyeva samāne anājānīyāti amaññimha, ājānīyeva samāne anājānīyabhojanaṃ bhojimha, ājānīyeva samāne anājānīyaṭhāne ṭhapimha; idāni pana mayaṃ, bhante, aññatitthiye paribbājake anājānīyeva samāne anājānīyāti jānissāma, anājānīyeva samāne anājānīyabhojanaṃ bhojessāma, anājānīyeva samāne anājānīyaṭhāne ṭhapessāma. Bhikkhū pana mayaṃ, bhante, ājānīyeva samāne ājānīyāti jānissāma, ājānīyeva samāne ājānīyabhojanaṃ bhojessāma, ājānīyeva samāne ājānīyaṭhāne ṭhapessāma. Ajanesi vata me, bhante, bhagavā samaṇesu samaṇappemaṃ, samaṇesu samaṇappasādaṃ, samaṇesu samaṇagāravaṃ. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ kho, bhante, bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Potaliyasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 55

Jīvakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati jīvakassa komārabhaccassa ambavane. Atha kho jīvako komārabhacco yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'samaṇaṃ gotamaṃ

uddissa pāṇaṃ ārabhanti, taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'samaṇaṃ gotamaṃ uddissa pāṇaṃ ārabhanti, taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman'ti, kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti?

"Ye te, jīvaka, evamāhaṃsu: 'samaṇaṃ gotamaṃ uddissa pāṇaṃ ārabhanti, taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman'ti na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca maṃ te asatā abhūtena. Tīhi kho ahaṃ, jīvaka, ṭhānehi maṃsaṃ aparibhoganti vadāmi. Diṭṭhaṃ, sutaṃ, parisaṅkitaṃ—imehi kho ahaṃ, jīvaka, tīhi ṭhānehi maṃsaṃ aparibhoganti vadāmi. Tīhi kho ahaṃ, jīvaka, ṭhānehi maṃsaṃ paribhoganti vadāmi. Adiṭṭhaṃ, asutaṃ, aparisaṅkitaṃ—imehi kho ahaṃ, jīvaka, tīhi ṭhānehi maṃsaṃ paribhoganti vadāmi.

Idha, jīvaka, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Tamenaṃ gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākaṅkhamānova, jīvaka, bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanaṃ tenupasaṅkamati; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdati. Tamenaṃ so gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena piṇḍapātena parivisati. Tassa na evaṃ hoti: 'sādhu vata māyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena piṇḍapātena pariviseyyāti. Aho vata māyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena paṇītena piṇḍapātena pariviseyyā'ti—evampissa na hoti. So taṃ piṇḍapātaṃ agathito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapaññho paribhuñjati. Taṃ kiṃ maññasi, jīvaka, api nu so bhikkhu tasmiṃ samaye attabyābādhāya vā ceteti, parabyābādhāya vā ceteti, ubhayabyābādhāya vā cetetī"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Nanu so, jīvaka, bhikkhu tasmiṃ samaye anavajjaṃyeva āhāraṃ āhāretī"ti?

"Evaṃ, bhante. Sutaṃ metaṃ, bhante: 'brahmā mettāvihārī'ti. Taṃ me idaṃ, bhante, bhagavā sakkhidiṭṭho; bhagavā hi, bhante, mettāvihārī"ti. "Yena kho, jīvaka, rāgena yena dosena yena mohena byāpādavā assa so rāgo so doso so moho tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo. Sace kho te, jīvaka, idaṃ sandhāya bhāsitaṃ anujānāmi te etan"ti. "Etadeva kho pana me, bhante, sandhāya bhāsitaṃ".

"Idha, jīvaka, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati. So karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Tamenaṃ gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākaṅkhamānova, jīvaka, bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanaṃ tenupasaṅkamati; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdati. Tamenaṃ so gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena piṇḍapātena parivisati. Tassa na evaṃ hoti: 'sādhu vata māyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā paṇītena piṇḍapātena pariviseyyāti. Aho vata māyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena paṇītena piṇḍapātena pariviseyyā'ti—evampissa na hoti. So taṃ piṇḍapātaṃ agathito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Taṃ kiṃ maññasi, jīvaka, api nu so bhikkhu tasmiṃ samaye attabyābādhāya vā ceteti, parabyābādhāya vā ceteti, ubhayabyābādhāya vā cetetī"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Nanu so, jīvaka, bhikkhu tasmiṃ samaye anavajjaṃyeva āhāraṃ āhāretī"ti?

"Evaṃ, bhante. Sutaṃ metaṃ, bhante: 'brahmā upekkhāvihārī'ti. Taṃ me idaṃ, bhante, bhagavā sakkhidiṭṭho; bhagavā hi, bhante, upekkhāvihārī"ti. "Yena kho, jīvaka, rāgena yena dosena yena mohena vihesavā assa arativā assa paṭighavā assa so rāgo so doso so moho tathā-

gatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Sace kho te, jīvaka, idaṃ sandhāya bhāsitaṃ, anujānāmi te etan"ti. "Etadeva kho pana me, bhante, sandhāya bhāsitaṃ".

"Yo kho, jīvaka, tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā uddissa pāṇaṃ ārabhati so pañcahi ṭhānehi bahuṃ apuññaṃ pasavati. Yampi so, gahapati, evamāha: 'gacchatha, amukaṃ nāma pāṇaṃ ānethā'ti, iminā paṭhamena ṭhānena bahuṃ apuññaṃ pasavati. Yampi so pāṇo galappaveṭhakena ānīyamāno dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, iminā dutiyena ṭhānena bahuṃ apuññaṃ pasavati. Yampi so evamāha: 'gacchatha imaṃ pāṇaṃ ārabhathā'ti, iminā tatiyena ṭhānena bahuṃ apuññaṃ pasavati. Yampi so pāṇo ārabhiyamāno dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti, iminā catutthena ṭhānena bahuṃ apuññaṃ pasavati. Yampi so tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā akappiyena āsādeti, iminā pañcamena ṭhānena bahuṃ apuññaṃ pasavati. Yo kho, jīvaka, tathāgataṃ vā tathāgatasāvakaṃ vā uddissa pāṇaṃ ārabhati so imehi pañcahi ṭhānehi bahuṃ apuññaṃ pasavatī"ti.

Evaṃ vutte, jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Kappiyaṃ vata, bhante, bhikkhū āhāraṃ āhārenti; anavajjaṃ vata, bhante, bhikkhū āhāraṃ āhārenti. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Jīvakasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 84

Madhurasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno madhurāyaṃ viharati gundāvane. Assosi kho rājā mādhuro avantiputto: "samaṇo khalu, bho, kaccāno madhurāyaṃ viharati gundāvane. Taṃ kho pana bhavantaṃ kaccānaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'paṇḍito viyatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho ceva arahā ca'. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti. Atha kho rājā mādhuro avantiputto bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi madhurāya niyyāsi mahaccarājānubhāvena āyasmantaṃ mahākaccānaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā mādhuro avantiputto āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "brāhmaṇā, bho kaccāna, evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'ti. Idha bhavaṃ kaccāno kimakkhāyī"ti? "Ghosoyeva kho eso, mahārāja, lokasmiṃ: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'ti. Tadamināpetaṃ, mahārāja, pariyāyena veditabbaṃ yathā ghosoyeveso lokasmiṃ: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, khattiyassa cepi ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā khattiyopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... brāhmaṇopissāssa ... vessopissāssa ... suddopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti? "Khattiyassa cepi, bho kaccāna, ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā khattiyopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... brāhmaṇopissāssa ... vessopissāssa ... suddopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, brāhmaṇassa cepi ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā brāhmaṇopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... vessopissāssa ... suddopissāssa ... khattiyopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti? "Brāhmaṇassa cepi, bho kaccāna, ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā brāhmaṇopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... vessopissāssa ... suddopissāssa ... khattiyopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, vessassa cepi ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā vessopissāssa pubbuṭṭhāyī

pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... suddopissāssa ... khattiyopissāssa ... brāhmaṇopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti? "Vessassa cepi, bho kaccāna, ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā vessopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... suddopissāssa ... khattiyopissāssa ... brāhmaṇopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, suddassa cepi ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā suddopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī ... khattiyopissāssa ... brāhmaṇopissāssa ... vessopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti? "Suddassa cepi, bho kaccāna, ijjheyya dhanena vā dhaññena vā rajatena vā jātarūpena vā suddopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādīti ... khattiyopissāssa ... brāhmaṇopissāssa ... vessopissāssa pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadi evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Addhā kho, bho kaccāna, evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti. Nesaṃ ettha kiñci nānākaraṇaṃ samanupassāmī"ti. "Imināpi kho etaṃ, mahārāja, pariyāyena veditabbaṃ yathā ghosoyeveso lokasmiṃ: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idhassa khattiyo pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Khattiyopi hi, bho kaccāna, pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Evaṃ me ettha hoti, evañca pana me etaṃ arahataṃ sutan"ti.

"Sādhu sādhu, mahārāja. Sādhu kho te etaṃ, mahārāja, evaṃ hoti, sādhu ca pana te etaṃ arahataṃ sutaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idhassa brāhmaṇo ... pe ... idhassa vesso ... pe ... idhassa suddo pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ

duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī”ti? “Suddopi hi, bho kaccāna, pāṇātipātī adinnādāyī … pe … micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Evaṃ me ettha hoti, evañca pana me etaṃ arahataṃ sutan”ti.

“Sādhu sādhu, mahārāja. Sādhu kho te etaṃ, mahārāja, evaṃ hoti, sādhu ca pana te etaṃ arahataṃ sutaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadi evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī”ti? “Addhā kho, bho kaccāna, evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti. Nesaṃ ettha kiñci nānākaraṇaṃ samanupassāmī”ti. “Imināpi kho etaṃ, mahārāja, pariyāyena veditabbaṃ yathā ghosoyeveso lokasmiṃ: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo … pe … brahmadāyādā’”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idhassa khattiyo pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, pisuṇāya vācāya paṭivirato, pharusāya vācāya paṭivirato, samphappalāpā paṭivirato, anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī”ti? “Khattiyopi hi, bho kaccāna, pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, pisuṇāya vācāya paṭivirato, pharusāya vācāya paṭivirato, samphappalāpā paṭivirato, anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Evaṃ me ettha hoti, evañca pana me etaṃ arahataṃ sutan”ti.

“Sādhu sādhu, mahārāja. Sādhu kho te etaṃ, mahārāja, evaṃ hoti, sādhu ca pana te etaṃ arahataṃ sutaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idhassa brāhmaṇo, idhassa vesso, idhassa suddo pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato … pe … sammādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī”ti? “Suddopi hi, bho kaccāna, pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato … pe … sammādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Evaṃ me ettha hoti, evañca pana me etaṃ arahataṃ sutan”ti.

“Sādhu sādhu, mahārāja. Sādhu kho te etaṃ, mahārāja, evaṃ hoti, sādhu ca pana te etaṃ arahataṃ sutaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja,

yadi evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī”ti? “Addhā kho, bho kaccāna, evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti. Nesaṃ ettha kiñci nānākaraṇaṃ samanupassāmī”ti. “Imināpi kho etaṃ, mahārāja, pariyāyena veditabbaṃ yathā ghosoyeveso lokasmiṃ: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo … pe … brahmadāyādā’”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha khattiyo sandhiṃ vā chindeyya, nillopaṃ vā hareyya, ekāgārikaṃ vā kareyya, paripanthe vā tiṭṭheyya, paradāraṃ vā gaccheyya, tañce te purisā gahetvā dasseyyuṃ: ‘ayaṃ te, deva, coro āgucārī. Imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī’ti. Kinti naṃ kareyyāsī”ti? “Ghāteyyāma vā, bho kaccāna, jāpeyyāma vā pabbājeyyāma vā yathāpaccayaṃ vā kareyyāma. Taṃ kissa hetu? Yā hissa, bho kaccāna, pubbe ‘khattiyo’ti samaññā sāssa antarahitā; corotveva saṅkhyaṃ gacchatī”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha brāhmaṇo, idha vesso, idha suddo sandhiṃ vā chindeyya, nillopaṃ vā hareyya, ekāgārikaṃ vā kareyya, paripanthe vā tiṭṭheyya, paradāraṃ vā gaccheyya, tañce te purisā gahetvā dasseyyuṃ: ‘ayaṃ te, deva, coro āgucārī. Imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī’ti. Kinti naṃ kareyyāsī”ti? “Ghāteyyāma vā, bho kaccāna, jāpeyyāma vā pabbājeyyāma vā yathāpaccayaṃ vā kareyyāma. Taṃ kissa hetu? Yā hissa, bho kaccāna, pubbe ‘suddo’ti samaññā sāssa antarahitā; corotveva saṅkhyaṃ gacchatī”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadi evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī”ti? “Addhā kho, bho kaccāna, evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti. Nesaṃ ettha kiñci nānākaraṇaṃ samanupassāmī”ti. “Imināpi kho etaṃ, mahārāja, pariyāyena veditabbaṃ yathā ghosoyeveso lokasmiṃ: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo … pe … brahmadāyādā’”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha khattiyo kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito assa virato pāṇātipātā, virato adinnādānā, virato musāvādā, rattūparato, ekabhattiko, brahmacārī, sīlavā, kalyāṇadhammo. Kinti naṃ kareyyāsī”ti? “Abhivādeyyāma vā, bho kaccāna, paccuṭṭheyyāma vā āsanena vā nimanteyyāma abhinimanteyyāma vā naṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi dhammikaṃ vā assa rakkhāvaraṇagut-

tiṃ saṃvidaheyyāma. Taṃ kissa hetu? Yā hissa, bho kaccāna, pubbe 'khattiyo'ti samaññā sāssa antarahitā; samaṇotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha brāhmaṇo, idha vesso, idha suddo kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito assa virato pāṇātipātā, virato adinnādānā virato musāvādā, rattūparato, ekabhattiko, brahmacārī, sīlavā, kalyāṇadhammo. Kinti naṃ kareyyāsī"ti? "Abhivādeyyāma vā, bho kaccāna, paccuṭṭheyyāma vā āsanena vā nimanteyyāma abhinimanteyyāma vā naṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi dhammikaṃ vā assa rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidaheyyāma. Taṃ kissa hetu? Yā hissa, bho kaccāna, pubbe 'suddo'ti samaññā sāssa antarahitā; samaṇotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadi evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti no vā? Kathaṃ vā te ettha hotī"ti? "Addhā kho, bho kaccāna, evaṃ sante, ime cattāro vaṇṇā samasamā honti. Nesaṃ ettha kiñci nānākaraṇaṃ samanupassāmī"ti. "Imināpi kho etaṃ, mahārāja, pariyāyena veditabbaṃ yathā ghosoyeveso lokasmiṃ: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'"ti.

Evaṃ vutte, rājā mādhuro avantiputto āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho kaccāna, abhikkantaṃ, bho kaccāna. Seyyathāpi, bho kaccāna, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā kaccānena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ kaccānaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ kaccāno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. "Mā kho maṃ tvaṃ, mahārāja, saraṇaṃ agamāsi. Tameva tvaṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gaccha yamahaṃ saraṇaṃ gato"ti. "Kahaṃ pana, bho kaccāna, etarahi so bhagavā viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti? "Parinibbuto kho, mahārāja, etarahi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho"ti. "Sacepi mayaṃ, bho kaccāna, suṇeyyāma taṃ bhagavantaṃ dasasu yojanesu, dasapi mayaṃ yojanāni gaccheyyāma

taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Sacepi mayaṃ, bho kaccāna, suṇeyyāma taṃ bhagavantaṃ vīsatiyā yojanesu, tiṃsāya yojanesu, cattārīsāya yojanesu, paññāsāya yojanesu, paññāsampi mayaṃ yojanāni gaccheyyāma taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Yojanasate cepi mayaṃ bho kaccāna, suṇeyyāma taṃ bhagavantaṃ, yojanasatampi mayaṃ gaccheyyāma taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Yato ca, bho kaccāna, parinibbuto so bhagavā, parinibbutampi mayaṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ kaccāno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Madhurasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 13

Mahādukkhakkhandhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃsu. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ, yaṃ nūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā"ti. Atha kho te bhikkhū yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃsu; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ: "samaṇo, āvuso, gotamo kāmānaṃ pariññaṃ paññapeti, mayampi kāmānaṃ pariññaṃ paññapema; samaṇo, āvuso, gotamo rūpānaṃ pariññaṃ paññapeti, mayampi rūpānaṃ pariññaṃ paññapema; samaṇo, āvuso, gotamo vedanānaṃ pariññaṃ paññapeti, mayampi vedanānaṃ pariññaṃ paññapema; idha no, āvuso, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā—yadidaṃ dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ, anusāsaniyā vā anusāsanin"ti? Atha kho te bhikkhū tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃsu, nappaṭikkosiṃsu; anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ

piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha mayaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisimha. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ, yaṃ nūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodimha; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdimha. Ekamantaṃ nisinne kho amhe, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ: 'samaṇo, āvuso, gotamo kāmānaṃ pariññaṃ paññapeti, mayampi kāmānaṃ pariññaṃ paññapema. Samaṇo, āvuso, gotamo rūpānaṃ pariññaṃ paññapeti, mayampi rūpānaṃ pariññaṃ paññapema. Samaṇo, āvuso, gotamo vedanānaṃ pariññaṃ paññapeti, mayampi vedanānaṃ pariññaṃ paññapema. Idha no, āvuso, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ anusāsaniyā vā anusāsanin'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandimha, nappaṭikkosimha; anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamimha: 'bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā'"ti.

"Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'ko panāvuso, kāmānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko rūpānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko vedanānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti? Evaṃ puṭṭhā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā na ceva sampāyissanti, uttariñca vighātaṃ āpajjissanti. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmiṃ. Nāhaṃ taṃ, bhikkhave, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesaṃ pañhānaṃ veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā, ito vā pana sutvā.

Ko ca, bhikkhave, kāmānaṃ assādo? Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā

gandhā … jivhāviññeyyā rasā … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ kāmānaṃ assādo.

Ko ca, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo? Idha, bhikkhave, kulaputto yena sippaṭṭhānena jīvikaṃ kappeti—yadi muddāya yadi gaṇanāya yadi saṅkhānena yadi kasiyā yadi vaṇijjāya yadi gorakkhena yadi issatthena yadi rājaporisena yadi sippaññatarena—sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi rissamāno khuppipāsāya mīyamāno; ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce, bhikkhave, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhinipphajjanti. So socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati: 'moghaṃ vata me uṭṭhānaṃ, aphalo vata me vāyāmo'ti. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce, bhikkhave, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinipphajjanti. So tesaṃ bhogānaṃ ārakkhādhikaraṇaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti: 'kinti me bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi daheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyun'ti. Tassa evaṃ ārakkhato gopayato te bhoge rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā dahati, udakaṃ vā vahati, appiyā vā dāyādā haranti. So socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati, sammohaṃ āpajjati: 'yampi me ahosi tampi no natthī'ti. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati. Te tattha kalahaviggahavivādāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi

upakkamanti, leḍḍūhipi upakkamanti, daṇḍehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā, dhanukalāpaṃ sannayhitvā, ubhatobyūḷhaṃ saṅgāmaṃ pakkhandanti usūsupi khippamānesu, sattīsupi khippamānāsu, asīsupi vijjotalantesu. Te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā, dhanukalāpaṃ sannayhitvā, addāvalepanā upakāriyo pakkhandanti usūsupi khippamānesu, sattīsupi khippamānāsu, asīsupi vijjotalantesu. Te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, chakaṇakāyapi osiñcanti, abhivaggenapi omaddanti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu sandhimpi chindanti, nillopampi haranti, ekāgārikampi karonti, paripanthepi tiṭṭhanti, paradārampi gacchanti. Tamenaṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti– kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, aḍḍhadaṇḍakehipi tāḷenti; hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti; bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, eṇeyyakampi karonti, baḷisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te

tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, bhikkhave, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti. Te kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Ayampi, bhikkhave, kāmānaṃ ādīnavo samparāyiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Kiñca, bhikkhave, kāmānaṃ nissaraṇaṃ? Yo kho, bhikkhave, kāmesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ kāmānaṃ nissaraṇaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ kāmānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti te vata sāmaṃ vā kāme parijānissanti, paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno kāme parijānissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ kāmānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ pajānanti, te vata sāmaṃ vā kāme parijānissanti paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno kāme parijānissatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

Ko ca, bhikkhave, rūpānaṃ assādo? Seyyathāpi, bhikkhave, khattiyakaññā vā brāhmaṇakaññā vā gahapatikaññā vā pannarasavassuddesikā vā soḷasavassuddesikā vā, nātidīghā nātirassā nātikisā nātithūlā nātikāḷī nāccodātā paramā sā, bhikkhave, tasmiṃ samaye subhā vaṇṇanibhāti? 'Evaṃ, bhante'. Yaṃ kho, bhikkhave, subhaṃ vaṇṇanibhaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ rūpānaṃ assādo.

Ko ca, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo? Idha, bhikkhave, tameva bhaginiṃ passeyya aparena samayena āsītikaṃ vā nāvutikaṃ vā vassasatikaṃ vā jātiyā, jiṇṇaṃ gopānasivaṅkaṃ bhoggaṃ daṇḍaparāyanaṃ pavedhamānaṃ gacchantiṃ āturaṃ gatayobbanaṃ khaṇḍadantaṃ palitakesaṃ, vilūnaṃ khalitasiraṃ valinaṃ tilakāhatagattaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? 'Evaṃ, bhante'. Ayampi, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tameva bhaginiṃ passeyya ābādhikaṃ dukkhitaṃ bāḷhagilānaṃ, sake muttakarīse palipannaṃ semānaṃ, aññehi vuṭṭhāpiyamānaṃ, aññehi saṃvesiyamānaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? 'Evaṃ, bhante'. Ayampi, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tameva bhaginiṃ passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ—ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā, uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? 'Evaṃ, bhante'. Ayampi, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tameva bhaginiṃ passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ—kākehi vā khajjamānaṃ, kulalehi vā khajjamānaṃ, gijjhehi vā khajjamānaṃ, kaṅkehi vā khajjamānaṃ, sunakhehi vā khajjamānaṃ, byagghehi vā khajjamānaṃ, dīpīhi vā khajjamānaṃ, siṅgālehi vā khajjamānaṃ, vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? 'Evaṃ, bhante'. Ayampi, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tameva bhaginiṃ passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ—aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ, aṭṭhikasaṅkhalikaṃ nimaṃsalohitamakkhitaṃ nhārusambandhaṃ, aṭṭhikasaṅkhalikaṃ apagatamaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ, aṭṭhikāni apagatasambandhāni disāvidisāvikkhittāni—aññena hatthaṭṭhikaṃ, aññena pādaṭṭhikaṃ, aññena gopphakaṭṭhikaṃ, aññena jaṅghaṭṭhikaṃ, aññena ūruṭṭhikaṃ, aññena kaṭiṭṭhikaṃ, aññena phāsukaṭṭhikaṃ, aññena piṭṭhiṭṭhikaṃ, aññena khandhaṭṭhikaṃ, aññena gīvaṭṭhikaṃ, aññena hanukaṭṭhikaṃ, aññena dantaṭṭhikaṃ, aññena sīsakaṭāhaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? 'Evaṃ, bhante'. Ayampi, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo.

Puna caparaṃ, bhikkhave, tameva bhaginiṃ passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ—aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇapaṭibhāgāni, aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni, aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? 'Evaṃ, bhante'. Ayampi, bhikkhave,

rūpānaṃ ādīnavo.

Kiñca, bhikkhave, rūpānaṃ nissaraṇaṃ? Yo, bhikkhave, rūpesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti te vata sāmaṃ vā rūpe parijānissanti, paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno rūpe parijānissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ pajānanti te vata sāmaṃ vā rūpe parijānissanti paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno rūpe parijānissatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

Ko ca, bhikkhave, vedanānaṃ assādo? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, neva tasmiṃ samaye attabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti; abyābajjhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Abyābajjhaparamāhaṃ, bhikkhave, vedanānaṃ assādaṃ vadāmi.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā, upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, neva tasmiṃ samaye attabyābādhāyapi ceteti, na parabyābādhāyapi ceteti, na ubhayabyābādhāyapi ceteti; abyābajjhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Abyābajjhaparamāhaṃ, bhikkhave, vedanānaṃ assādaṃ vadāmi.

Ko ca, bhikkhave, vedanānaṃ ādīnavo? Yaṃ, bhikkhave, vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā—ayaṃ vedanānaṃ ādīnavo.

Kiñca, bhikkhave, vedanānaṃ nissaraṇaṃ? Yo, bhikkhave, vedanāsu chandarāgavinayo, chandarāgappahānaṃ—idaṃ vedanānaṃ nissaraṇaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti, te vata sāmaṃ vā vedanaṃ parijānissanti, paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno vedanaṃ parijānissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ pajānanti te vata sāmaṃ vā vedanaṃ parijānissanti, paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno vedanaṃ parijānissatīti—ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahādukkhakkhandhasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 48

Kosambiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena kosambiyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. Te na ceva aññamaññaṃ saññāpenti na ca saññattiṃ upenti, na ca aññamaññaṃ nijjhāpenti, na ca nijjhattiṃ upenti. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, kosambiyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti, te na ceva aññamaññaṃ saññāpenti, na ca saññattiṃ upenti, na ca aññamaññaṃ nijjhāpenti, na ca nijjhattiṃ upentī"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena te bhikkhū āmantehi: 'satthā vo āyasmante āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "satthā āyasmante āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā

bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharatha, te na ceva aññamaññaṃ saññāpetha, na ca saññattiṃ upetha, na ca aññamaññaṃ nijjhāpetha, na ca nijjhattiṃ upethā"ti? "Evaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yasmiṃ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharatha, api nu tumhākaṃ tasmiṃ samaye mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ ... pe ... mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho cā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kira, bhikkhave, yasmiṃ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharatha, neva tumhākaṃ tasmiṃ samaye mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, na mettaṃ vacīkammaṃ ... pe ... na mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Atha kiñcarahi tumhe, moghapurisā, kiṃ jānantā kiṃ passantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharatha, te na ceva aññamaññaṃ saññāpetha, na ca saññattiṃ upetha, na ca aññamaññaṃ nijjhāpetha, na ca nijjhattiṃ upetha? Tañhi tumhākaṃ, moghapurisā, bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "chayime, bhikkhave, dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattanti. Katame cha? Idha, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi, tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (6)

Ime kho, bhikkhave, cha sāraṇīyā dhammā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattanti. Imesaṃ kho, bhikkhave, channaṃ sāraṇīyānaṃ dhammānaṃ etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghāṭanikaṃ—yadidaṃ yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya. Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghāṭanikaṃ yadidaṃ kūṭaṃ; evameva kho, bhikkhave, imesaṃ channaṃ sāraṇīyānaṃ dhammānaṃ etaṃ aggaṃ etaṃ saṅgāhikaṃ etaṃ saṅghāṭanikaṃ yadidaṃ yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya.

Kathañca, bhikkhave, yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘atthi nu kho me taṃ pariyuṭṭhānaṃ ajjhattaṃ appahīnaṃ, yenāhaṃ pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathābhūtaṃ nappajāneyyaṃ na passeyyan’ti? Sace, bhikkhave, bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu byāpādapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu thinamiddhapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu uddhaccakukkuccapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu

vicikicchāpariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu idhalokacintāya pasuto hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu paralokacintāya pasuto hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanajāto kalahajāto vivādāpanno aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudanto viharati, pariyuṭṭhitacittova hoti. So evaṃ pajānāti: 'natthi kho me taṃ pariyuṭṭhānaṃ ajjhattaṃ appahīnaṃ, yenāhaṃ pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathābhūtaṃ nappajāneyyaṃ na passeyyaṃ. Suppaṇihitaṃ me mānasaṃ saccānaṃ bodhāyā'ti. Idamassa paṭhamaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'imaṃ nu kho ahaṃ diṭṭhiṃ āsevanto bhāvento bahulīkaronto labhāmi paccattaṃ samathaṃ, labhāmi paccattaṃ nibbutin'ti? So evaṃ pajānāti: 'imaṃ kho ahaṃ diṭṭhiṃ āsevanto bhāvento bahulīkaronto labhāmi paccattaṃ samathaṃ, labhāmi paccattaṃ nibbutin'ti. Idamassa dutiyaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yathārūpāyāhaṃ diṭṭhiyā samannāgato, atthi nu kho ito bahiddhā añño samaṇo vā brāhmaṇo vā tathārūpāya diṭṭhiyā samannāgato'ti? So evaṃ pajānāti: 'yathārūpāyāhaṃ diṭṭhiyā samannāgato, natthi ito bahiddhā añño samaṇo vā brāhmaṇo vā tathārūpāya diṭṭhiyā samannāgato'ti. Idamassa tatiyaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgato'ti. Kathaṃrūpāya ca, bhikkhave, dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? Dhammatā esā, bhikkhave, diṭṭhisampannassa puggalassa: 'kiñcāpi tathārūpiṃ āpattiṃ āpajjati, yathārūpāya āpattiyā vuṭṭhānaṃ paññāyati, atha kho naṃ khippameva satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu deseti vivarati uttānīkaroti; desetvā vivaritvā uttānīkatvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjati'. Seyyathāpi, bhikkhave, daharo kumāro mando uttānaseyyako hatthena vā pādena vā aṅgāraṃ akkamitvā khippameva paṭisaṃharati; evameva kho, bhikkhave, dhammatā esā diṭṭhisampannassa puggalassa: 'kiñcāpi

tathārūpiṃ āpattiṃ āpajjati yathārūpāya āpattiyā vuṭṭhānaṃ paññāyati, atha kho naṃ khippameva satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu deseti vivarati uttānīkaroti; desetvā vivaritvā uttānīkatvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjati'. So evaṃ pajānāti: 'yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgato'ti. Idamassa catutthaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgato'ti. Kathaṃrūpāya ca, bhikkhave, dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? Dhammatā esā, bhikkhave, diṭṭhisampannassa puggalassa: 'kiñcāpi yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tattha ussukkaṃ āpanno hoti, atha khvāssa tibbāpekkhā hoti adhisīlasikkhāya adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāya'. Seyyathāpi, bhikkhave, gāvī taruṇavacchā thambañca ālumpati vacchakañca apacinati; evameva kho, bhikkhave, dhammatā esā diṭṭhisampannassa puggalassa: 'kiñcāpi yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tattha ussukkaṃ āpanno hoti, atha khvāssa tibbāpekkhā hoti adhisīlasikkhāya adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāya'. So evaṃ pajānāti: 'yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgato'ti. Idamassa pañcamaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgato'ti. Kathaṃrūpāya ca, bhikkhave, balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? Balatā esā, bhikkhave, diṭṭhisampannassa puggalassa yaṃ tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne aṭṭhiṃ katvā manasikatvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti. So evaṃ pajānāti: 'yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgato'ti. Idamassa chaṭṭhaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya

balatāya samannāgato'ti. Kathaṃrūpāya ca, bhikkhave, balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? Balatā esā, bhikkhave, diṭṭhisampannassa puggalassa yaṃ tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. So evaṃ pajānāti: 'yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgato'ti. Idamassa sattamaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi. (7)

Evaṃ sattaṅgasamannāgatassa kho, bhikkhave, ariyasāvakassa dhammatā susamanniṭṭhā hoti sotāpattiphalasacchikiriyāya. Evaṃ sattaṅgasamannāgato kho, bhikkhave, ariyasāvako sotāpattiphalasamannāgato hotī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kosambiyasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 122

Mahāsuññatasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kapilavatthuṃ piṇḍāya pāvisi. Kapilavatthusmiṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena kāḷakhemakassa sakkassa vihāro tenupasaṅkami divāvihārāya. Tena kho pana samayena kāḷakhemakassa sakkassa vihāre sambahulāni senāsanāni paññattāni honti. Addasā kho bhagavā kāḷakhemakassa sakkassa vihāre sambahulāni senāsanāni paññattāni. Disvāna bhagavato etadahosi: "sambahulāni kho kāḷakhemakassa sakkassa vihāre senāsanāni paññattāni. Sambahulā nu kho idha bhikkhū viharantī"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ ghaṭāya sakkassa vihāre cīvarakammaṃ karoti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena ghaṭāya sakkassa vihāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "sambahulāni kho, ānanda, kāḷakhemakassa sakkassa vihāre senāsanāni paññattāni. Sambahulā nu kho ettha bhikkhū viharantī"ti? "Sambahulāni, bhante, kāḷakhemakassa sakkassa vihāre senāsanāni paññattāni. Sambahulā bhikkhū

ettha viharanti. Cīvarakārasamayo no, bhante, vattatī”ti.

“Na kho, ānanda, bhikkhu sobhati saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito. So vatānanda, bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito yaṃ taṃ nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhisukhaṃ tassa sukhassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo ca kho so, ānanda, bhikkhu eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati tassetaṃ bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ yaṃ taṃ nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhisukhaṃ tassa sukhassa nikāmalābhī bhavissati akicchalābhī akasiralābhīti—ṭhānametaṃ vijjati.

So vatānanda, bhikkhu saṅgaṇikārāmo saṅgaṇikarato saṅgaṇikārāmataṃ anuyutto gaṇārāmo gaṇarato gaṇasammudito sāmāyikaṃ vā kantaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharissati asāmāyikaṃ vā akuppanti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yo ca kho so, ānanda, bhikkhu eko gaṇasmā vūpakaṭṭho viharati tassetaṃ bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ sāmāyikaṃ vā kantaṃ cetovimuttiṃ upasampajja viharissati asāmāyikaṃ vā akuppanti—ṭhānametaṃ vijjati.

Nāhaṃ, ānanda, ekaṃ rūpampi samanupassāmi yattha rattassa yathābhiratassa rūpassa vipariṇāmaññathābhāvā na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā.

Ayaṃ kho panānanda, vihāro tathāgatena abhisambuddho yadidaṃ—sabbanimittānaṃ amanasikārā ajjhattaṃ suññataṃ upasampajja viharituṃ. Tatra ce, ānanda, tathāgataṃ iminā vihārena viharantaṃ bhavanti upasaṅkamitāro bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo rājāno rājamahāmattā titthiyā titthiyasāvakā. Tatrānanda, tathāgato vivekaninneneva cittena vivekapoṇena vivekapabbhārena vūpakaṭṭhena nekkhammābhiratena byantībhūtena sabbaso āsavaṭṭhānīyehi dhammehi aññadatthu uyyojanikapaṭisaṃyuttaṃyeva kathaṃ kattā hoti. Tasmātihānanda, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: ‘ajjhattaṃ suññataṃ upasampajja vihareyyan’ti, tenānanda, bhikkhunā ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapetabbaṃ sannisādetabbaṃ ekodi kātabbaṃ samādahātabbaṃ.

Kathañcānanda, bhikkhu ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapeti sannisādeti

ekodiṃ karoti samādahati? Idhānanda, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, ānanda, bhikkhu ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapeti sannisādeti ekodiṃ karoti samādahati. So ajjhattaṃ suññataṃ manasi karoti. Tassa ajjhattaṃ suññataṃ manasikaroto suññatāya cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'ajjhattaṃ suññataṃ kho me manasikaroto ajjhattaṃ suññatāya cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccatī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. So bahiddhā suññataṃ manasi karoti ... pe ... so ajjhattabahiddhā suññataṃ manasi karoti ... pe ... so āneñjaṃ manasi karoti. Tassa āneñjaṃ manasikaroto āneñjāya cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'āneñjaṃ kho me manasikaroto āneñjāya cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccatī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Tenānanda, bhikkhunā tasmiṃyeva purimasmiṃ samādhinimitte ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapetabbaṃ sannisādetabbaṃ ekodi kātabbaṃ samādahātabbaṃ. So ajjhattaṃ suññataṃ manasi karoti. Tassa ajjhattaṃ suññataṃ manasikaroto ajjhattaṃ suññatāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'ajjhattaṃ suññataṃ kho me manasikaroto ajjhattaṃ suññatāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccatī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. So bahiddhā suññataṃ manasi karoti ... pe ... so ajjhattabahiddhā suññataṃ manasi karoti ... pe ... so āneñjaṃ manasi karoti. Tassa āneñjaṃ manasikaroto āneñjāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'āneñjaṃ kho me manasikaroto āneñjāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccatī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Tassa ce, ānanda, bhikkhuno iminā vihārena viharato caṅkamāya cittaṃ namati, so caṅkamati: 'evaṃ maṃ caṅkamantaṃ nābhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssavissantī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Tassa ce, ānanda, bhikkhuno iminā vihārena viharato ṭhānāya cittaṃ namati, so tiṭṭhati: 'evaṃ maṃ ṭhitaṃ nābhijjhādo-

manassā pāpakā akusalā dhammā anvāssavissantī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Tassa ce, ānanda, bhikkhuno iminā vihārena viharato nisajjāya cittaṃ namati, so nisīdati: 'evaṃ maṃ nisinnaṃ nābhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssavissantī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Tassa ce, ānanda, bhikkhuno iminā vihārena viharato sayanāya cittaṃ namati, so sayati: 'evaṃ maṃ sayantaṃ nābhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssavissantī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Tassa ce, ānanda, bhikkhuno iminā vihārena viharato kathāya cittaṃ namati, so: 'yāyaṃ kathā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, seyyathidaṃ—rājakathā corakathā mahāmattakathā senākathā bhayakathā yuddhakathā annakathā pānakathā vatthakathā sayanakathā mālākathā gandhakathā ñātikathā yānakathā gāmakathā nigamakathā nagarakathā janapadakathā itthikathā surākathā visikhākathā kumbhaṭṭhānakathā pubbapetakathā nānattakathā lokakkhāyikā samuddakkhāyikā itibhavābhavakathā iti vā iti—evarūpiṃ kathaṃ na kathessāmī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Yā ca kho ayaṃ, ānanda, kathā abhisallekhikā cetovinīvaraṇasappāyā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, seyyathidaṃ— appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā iti: 'evarūpiṃ kathaṃ kathessāmī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Tassa ce, ānanda, bhikkhuno iminā vihārena viharato vitakkāya cittaṃ namati, so: 'ye te vitakkā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattanti, seyyathidaṃ—kāmavitakko byāpādavitakko vihiṃsāvitakko iti evarūpe vitakke na vitakkessāmī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Ye ca kho ime, ānanda, vitakkā ariyā niyyānikā niyyanti takkarassa sammādukkhakkhayāya, seyyathidaṃ—nekkhammavitakko abyāpādavitakko avihiṃsāvitakko iti: 'evarūpe vitakke vitakkessāmī'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Pañca kho ime, ānanda, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā

saddā … ghānaviññeyyā gandhā … jivhāviññeyyā rasā … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, ānanda, pañca kāmaguṇā. Yattha bhikkhunā abhikkhaṇaṃ sakaṃ cittaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'atthi nu kho me imesu pañcasu kāmaguṇesu aññatarasmiṃ vā aññatarasmiṃ vā āyatane uppajjati cetaso samudācāro'ti? Sace, ānanda, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ pajānāti: 'atthi kho me imesu pañcasu kāmaguṇesu aññatarasmiṃ vā aññatarasmiṃ vā āyatane uppajjati cetaso samudācāro'ti, evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'yo kho imesu pañcasu kāmaguṇesu chandarāgo so me nappahīno'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Sace panānanda, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ pajānāti: 'natthi kho me imesu pañcasu kāmaguṇesu aññatarasmiṃ vā aññatarasmiṃ vā āyatane uppajjati cetaso samudācāro'ti, evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'yo kho imesu pañcasu kāmaguṇesu chandarāgo so me pahīno'ti. Itiha tattha sampajāno hoti.

Pañca kho ime, ānanda, upādānakkhandhā yattha bhikkhunā udayabbayānupassinā vihātabbaṃ: 'iti rūpaṃ iti rūpassa samudayo iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā … iti saññā … iti saṅkhārā … iti viññāṇaṃ iti viññāṇassa samudayo iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Tassa imesu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassino viharato yo pañcasu upādānakkhandhesu asmimāno so pahīyati. Evaṃ santametaṃ, ānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'yo kho imesu pañcasu upādānakkhandhesu asmimāno so me pahīno'ti. Itiha tattha sampajāno hoti. Ime kho te, ānanda, dhammā ekantakusalā kusalāyātikā ariyā lokuttarā anavakkantā pāpimatā. Taṃ kiṃ maññasi, ānanda, kaṃ atthavasaṃ sampassamāno arahati sāvako satthāraṃ anubandhituṃ api paṇujjamāno"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Na kho, ānanda, arahati sāvako satthāraṃ anubandhituṃ, yadidaṃ suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ tassa hetu. Taṃ kissa hetu? Dīgharattassa hi te, ānanda, dhammā sutā dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Yā ca kho ayaṃ, ānanda, kathā abhisallekhikā cetovinīvaraṇasappāyā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, seyy-

athidaṃ—appicchakathā santuṭṭhikathā pavivekakathā asaṃsaggakathā vīriyārambhakathā sīlakathā samādhikathā paññākathā vimuttikathā vimuttiñāṇadassanakathā—evarūpiyā kho, ānanda, kathāya hetu arahati sāvako satthāraṃ anubandhituṃ api paṇujjamāno.

Evaṃ sante kho, ānanda, ācariyūpaddavo hoti, evaṃ sante antevāsūpaddavo hoti, evaṃ sante brahmacārūpaddavo hoti.

Kathañcānanda, ācariyūpaddavo hoti? Idhānanda, ekacco satthā vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Tassa tathāvūpakaṭṭhassa viharato anvāvattanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. So anvāvattantesu brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca mucchaṃ nikāmayati, gedhaṃ āpajjati, āvattati bāhullāya. Ayaṃ vuccatānanda, upaddavo ācariyo. Ācariyūpaddavena avadhiṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, ānanda, ācariyūpaddavo hoti.

Kathañcānanda, antevāsūpaddavo hoti? Tasseva kho panānanda, satthu sāvako tassa satthu vivekamanubrūhayamāno vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Tassa tathāvūpakaṭṭhassa viharato anvāvattanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. So anvāvattantesu brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca mucchaṃ nikāmayati, gedhaṃ āpajjati, āvattati bāhullāya. Ayaṃ vuccatānanda, upaddavo antevāsī. Antevāsūpaddavena avadhiṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, ānanda, antevāsūpaddavo hoti.

Kathañcānanda, brahmacārūpaddavo hoti? Idhānanda, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Tassa tathāvūpakaṭṭhassa viharato anvāvattanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. So anvāvattantesu brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca na mucchaṃ nikā-

mayati, na gedhaṃ āpajjati, na āvattati bāhullāya. Tasseva kho panānanda, satthu sāvako tassa satthu vivekamanubrūhayamāno vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Tassa tathāvūpakaṭṭhassa viharato anvāvattanti brāhmaṇagahapatikā negamā ceva jānapadā ca. So anvāvattantesu brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca mucchaṃ nikāmayati, gedhaṃ āpajjati, āvattati bāhullāya. Ayaṃ vuccatānanda, upaddavo brahmacārī. Brahmacārūpaddavena avadhiṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, ānanda, brahmacārūpaddavo hoti.

Tatrānanda, yo cevāyaṃ ācariyūpaddavo, yo ca antevāsūpaddavo ayaṃ tehi brahmacārūpaddavo dukkhavipākataro ceva kaṭukavipākataro ca, api ca vinipātāya saṃvattati.

Tasmātiha maṃ, ānanda, mittavatāya samudācaratha, mā sapattavatāya. Taṃ vo bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

Kathañcānanda, satthāraṃ sāvakā sapattavatāya samudācaranti, no mittavatāya? Idhānanda, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti. Evaṃ kho, ānanda, satthāraṃ sāvakā sapattavatāya samudācaranti, no mittavatāya.

Kathañcānanda, satthāraṃ sāvakā mittavatāya samudācaranti, no sapattavatāya? Idhānanda, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, na ca vokkamma satthusāsanā vattanti. Evaṃ kho, ānanda, satthāraṃ sāvakā mittavatāya samudācaranti, no sapattavatāya.

Tasmātiha maṃ, ānanda, mittavatāya samudācaratha, mā sapattavatāya. Taṃ vo bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Na vo ahaṃ, ānanda, tathā parakkamissāmi yathā kumbhakāro āmake āmakamatte. Niggayha niggayhāhaṃ, ānanda, vakkhāmi; pavayha pavayha, ānanda, vakkhāmi. Yo sāro so ṭhassatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahāsuññatasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 25

Nivāpasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Na, bhikkhave, nevāpiko nivāpaṃ nivapati migajātānaṃ: 'imaṃ me nivāpaṃ nivuttaṃ migajātā paribhuñjantā dīghāyukā vaṇṇavanto ciraṃ dīghamaddhānaṃ yāpentū'ti. Evañca kho, bhikkhave, nevāpiko nivāpaṃ nivapati migajātānaṃ: 'imaṃ me nivāpaṃ nivuttaṃ migajātā anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjissanti, anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjissanti, mattā samānā pamādaṃ āpajjissanti, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā bhavissanti imasmiṃ nivāpe'ti.

Tatra, bhikkhave, paṭhamā migajātā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe. Evañhi te, bhikkhave, paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra, bhikkhave, dutiyā migajātā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā migajātā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe. Evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramеyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā'ti. Te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramiṃsu, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihariṃsu. Tesaṃ gimhānaṃ pacchime māse, tiṇodakasaṅkhaye, adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Tesaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyānaṃ balavīriyaṃ parihāyi. Balavīriye parihīne tameva nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa paccāgamiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja

mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe. Evañhi te, bhikkhave, dutiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra, bhikkhave, tatiyā migajātā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā migajātā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ... pe ... evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yepi te dutiyā migajātā evaṃ samacintesuṃ: "ye kho te paṭhamā migajātā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ... pe ... evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramеyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā"ti. Te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramiṃsu, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihariṃsu. Tesaṃ gimhānaṃ pacchime māse tiṇodakasaṅkhaye adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Tesaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyānaṃ balavīriyaṃ parihāyi. Balavīriye parihīne tameva nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa paccāgamiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe. Evañhi te dutiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa upanissāya āsayaṃ kappeyyāma. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjissāma, amattā samānā na pamādaṃ āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavissāma nevāpikassa amusmiṃ nivāpe'ti. Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa upanissāya āsayaṃ kappayiṃsu. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjiṃsu, amattā samānā na pamādaṃ āpajjiṃsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe.

Tatra, bhikkhave, nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: 'saṭhāssunāmime tatiyā migajātā ketabino, iddhimantāssunāmime

tatiyā migajātā parajanā; imañca nāma nivāpaṃ nivuttaṃ paribhuñjanti, na ca nesaṃ jānāma āgatiṃ vā gatiṃ vā. Yannūna mayaṃ imaṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāreyyāma, appeva nāma tatiyānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ passeyyāma, yattha te gāhaṃ gaccheyyun'ti. Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāresuṃ. Addasaṃsu kho, bhikkhave, nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ, yattha te gāhaṃ agamaṃsu. Evañhi te, bhikkhave, tatiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra, bhikkhave, catutthā migajātā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā migajātā ... pe ... evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yepi te dutiyā migajātā evaṃ samacintesuṃ: "ye kho te paṭhamā migajātā ... pe ... evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā"ti. Te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramiṃsu ... pe ... evañhi te dutiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yepi te tatiyā migajātā evaṃ samacintesuṃ: "ye kho te paṭhamā migajātā ... pe ... evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yepi te dutiyā migajātā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā migajātā ... pe ... evañhi te paṭhamā migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā'ti. Te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramiṃsu ... pe ... evañhi te dutiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa upanissāya āsayaṃ kappeyyāma, tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjissāma, amattā samānā na pamādaṃ āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavissāma nevāpikassa amusmiṃ nivāpe"ti. Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa upanissāya āsayaṃ kappayiṃsu, tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjiṃsu, amattā

samānā na pamādaṃ āpajjiṃsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe. Tatra nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: "saṭhāssunāmime tatiyā migajātā ketabino, iddhimantāssunāmime tatiyā migajātā parajanā, imañca nāma nivāpaṃ nivuttaṃ paribhuñjanti. Na ca nesaṃ jānāma āgatiṃ vā gatiṃ vā. Yannūna mayaṃ imaṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāreyyāma, appeva nāma tatiyānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ passeyyāma, yattha te gāhaṃ gaccheyyun"ti. Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāresuṃ. Addasaṃsu kho nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ, yattha te gāhaṃ agamaṃsu. Evañhi te tatiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatrāsayaṃ kappeyyāma, tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjissāma, amattā samānā na pamādaṃ āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavissāma nevāpikassa amusmiṃ nivāpe'ti. Te yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatrāsayaṃ kappayiṃsu. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjiṃsu, amattā samānā na pamādaṃ āpajjiṃsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ nevāpikassa amusmiṃ nivāpe.

Tatra, bhikkhave, nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: 'saṭhāssunāmime catutthā migajātā ketabino, iddhimantāssunāmime catutthā migajātā parajanā. Imañca nāma nivāpaṃ nivuttaṃ paribhuñjanti, na ca nesaṃ jānāma āgatiṃ vā gatiṃ vā. Yannūna mayaṃ imaṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāreyyāma, appeva nāma catutthānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ passeyyāma yattha te gāhaṃ gaccheyyun'ti. Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāresuṃ. Neva kho, bhikkhave, addasaṃsu nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ, yattha te gāhaṃ gaccheyyuṃ. Tatra, bhikkhave, nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: 'sace kho mayaṃ catutthe migajāte

ghaṭṭessāma, te ghaṭṭitā aññe ghaṭṭissanti te ghaṭṭitā aññe ghaṭṭissanti. Evaṃ imaṃ nivāpaṃ nivuttaṃ sabbaso migajātā parimuñcissanti. Yannūna mayaṃ catutthe migajāte ajjhupekkheyyāmā'ti. Ajjhupekkhiṃsu kho, bhikkhave, nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthe migajāte. Evañhi te, bhikkhave, catutthā migajātā parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Upamā kho me ayaṃ, bhikkhave, katā atthassa viññāpanāya. Ayaṃ cevettha attho—nivāpoti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ. Nevāpikoti kho, bhikkhave, mārassetaṃ pāpimato adhivacanaṃ. Nevāpikaparisāti kho, bhikkhave, māraparisāyetaṃ adhivacanaṃ. Migajātāti kho, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇānametaṃ adhivacanaṃ.

Tatra, bhikkhave, paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. Evañhi te, bhikkhave, paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Seyyathāpi te, bhikkhave, paṭhamā migajātā tathūpame ahaṃ ime paṭhame samaṇabrāhmaṇe vadāmi.

Tatra, bhikkhave, dutiyā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramayyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā'ti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiṃsu, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmāti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiṃsu, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihariṃsu. Te tattha sākabhakkhāpi ahesuṃ, sāmākabhakkhāpi ahesuṃ, nīvārabhakkhāpi ahesuṃ, daddulabhakkhāpi ahesuṃ, haṭabhakkhāpi ahesuṃ, kaṇabhakkhāpi ahesuṃ,

ācāmabhakkhāpi ahesuṃ, piññākabhakkhāpi ahesuṃ, tiṇabhakkhāpi ahesuṃ, gomayabhakkhāpi ahesuṃ, vanamūlaphalāhārā yāpesuṃ pavattaphalabhojī.

Tesaṃ gimhānaṃ pacchime māse, tiṇodakasaṅkhaye, adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Tesaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyānaṃ balavīriyaṃ parihāyi. Balavīriye parihīne cetovimutti parihāyi. Cetovimuttiyā parihīnāya tameva nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa paccāgamiṃsu tāni ca lokāmisāni. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. Evañhi te, bhikkhave, dutiyāpi samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Seyyathāpi te, bhikkhave, dutiyā migajātā tathūpame ahaṃ ime dutiye samaṇabrāhmaṇe vadāmi.

Tatra, bhikkhave, tatiyā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ: ‘ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni … pe …. Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yepi te dutiyā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ: “ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni … pe …. Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā”ti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiṃsu. Bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihariṃsu. Te tattha sākabhakkhāpi ahesuṃ … pe … pavattaphalabhojī. Tesaṃ gimhānaṃ pacchime māse tiṇodakasaṅkhaye adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Tesaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyānaṃ balavīriyaṃ parihāyi, balavīriye parihīne cetovimutti parihāyi, cetovimuttiyā parihīnāya tameva nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa paccāgamiṃsu tāni ca lokāmisāni. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu, mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. Evañhi te dutiyāpi samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna

mayaṃ amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayaṃ kappeyyāma, tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjissāma, amattā samānā na pamādaṃ āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavissāma mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise'ti.

Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayaṃ kappayiṃsu. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjiṃsu, amattā samānā na pamādaṃ āpajjiṃsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. Api ca kho evaṃdiṭṭhikā ahesuṃ—sassato loko itipi, asassato loko itipi; antavā loko itipi, anantavā loko itipi; taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ itipi, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ itipi; hoti tathāgato paraṃ maraṇā itipi, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā itipi, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā itipi, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā itipi. Evañhi te, bhikkhave, tatiyāpi samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Seyyathāpi te, bhikkhave, tatiyā migajātā tathūpame ahaṃ ime tatiye samaṇabrāhmaṇe vadāmi.

Tatra, bhikkhave, catutthā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa ... pe .... Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yepi te dutiyā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ: 'ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā ... pe .... Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramеyyāma bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā'ti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiṃsu ... pe .... Evañhi te dutiyāpi samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yepi te tatiyā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā ... pe .... Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yepi te dutiyā samaṇabrāh-

maṇā evaṃ samacintesuṃ ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā ... pe .... Evañhi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramеyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhetvā vihareyyāmā'ti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiṃsu ... pe .... Evañhi te dutiyāpi samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayaṃ kappeyyāma. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjissāma, amattā samānā na pamādaṃ āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavissāma mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmiseti.

Te amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayaṃ kappayiṃsu. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. Te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjiṃsu. Amattā samānā na pamādaṃ āpajjiṃsu. Appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. Api ca kho evaṃdiṭṭhikā ahesuṃ sassato loko itipi ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā itipi. Evañhi te tatiyāpi samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Yannūna mayaṃ yattha agati mārassa ca māraparisāya ca tatrāsayaṃ kappeyyāma. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjissāma, amattā samānā na pamādaṃ āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavissāma mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmiseti.

Te yattha agati mārassa ca māraparisāya ca tatrāsayaṃ kappayiṃsu. Tatrāsayaṃ kappetvā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madaṃ āpajjiṃsu, amattā samānā na pamādaṃ āpajjiṃsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise.

Evañhi te, bhikkhave, catutthā samaṇabrāhmaṇā parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. Seyyathāpi te, bhikkhave, catutthā migajātā tathūpame ahaṃ ime catutthe samaṇabrāhmaṇe vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, agati mārassa ca māraparisāya ca? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave ... pe ... pāpimato.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati.

Paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato tiṇṇo loke visattikan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Nivāpasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 98

Vāseṭṭhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā icchānaṅgale paṭivasanti, seyyathidaṃ—caṅkī brāhmaṇo, tārukkho brāhmaṇo, pokkharasāti brāhmaṇo, jāṇussoṇi brāhmaṇo, todeyyo brāhmaṇo, aññe ca abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā. Atha kho vāseṭṭhabhāradvājānaṃ māṇavānaṃ jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamantānaṃ anuvicarantānaṃ ayamantarākathā udapādi: "kathaṃ, bho, brāhmaṇo hotī"ti?

Bhāradvājo māṇavo evamāha: "yato kho, bho, ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena—ettāvatā kho, bho, brāhmaṇo hotī"ti.

Vāseṭṭho māṇavo evamāha: "yato kho, bho, sīlavā ca hoti vattasampanno ca—ettāvatā kho, bho, brāhmaṇo hotī"ti. Neva kho asakkhi bhāradvājo māṇavo vāseṭṭhaṃ māṇavaṃ saññāpetuṃ, na pana asakkhi vāseṭṭho māṇavo bhāradvājaṃ māṇavaṃ saññāpetuṃ.

Atha kho vāseṭṭho māṇavo bhāradvājaṃ māṇavaṃ āmantesi: "ayaṃ kho, bho bhāradvāja, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Āyāma, bho bhāradvāja, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ etamatthaṃ pucchissāma. Yathā no samaṇo gotamo byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. "Evaṃ, bho"ti kho bhāradvājo māṇavo vāseṭṭhassa māṇavassa paccassosi.

Atha kho vāseṭṭhabhāradvājā māṇavā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ

kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho vāseṭṭho māṇavo bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Anuññātapaṭiññātā, tevijjā mayamasmubho; Ahaṃ pokkharasātissa, tārukkhassāyaṃ māṇavo.

Tevijjānaṃ yadakkhātaṃ, tatra kevalinosmase; Padakasmā veyyākaraṇā, jappe ācariyasādisā; Tesaṃ no jātivādasmiṃ, vivādo atthi gotama.

Jātiyā brāhmaṇo hoti, bhāradvājo iti bhāsati; Ahañca kammunā brūmi, evaṃ jānāhi cakkhuma.

Te na sakkoma ñāpetuṃ, aññamaññaṃ mayaṃ ubho; Bhavantaṃ puṭṭhumāgamā, sambuddhaṃ iti vissutaṃ.

Candaṃ yathā khayātītaṃ, pecca pañjalikā janā; Vandamānā namassanti, lokasmiṃ gotamaṃ.

Cakkhuṃ loke samuppannaṃ, mayaṃ pucchāma gotamaṃ; Jātiyā brāhmaṇo hoti, udāhu bhavati kammunā; Ajānataṃ no pabrūhi, yathā jānemu brāhmaṇan"ti.

"Tesaṃ vo ahaṃ byakkhissaṃ, (vāseṭṭhāti bhagavā) Anupubbaṃ yathātathaṃ; Jātivibhaṅgaṃ pāṇānaṃ, Aññamaññāhi jātiyo.

Tiṇarukkhepi jānātha, na cāpi paṭijānare; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Tato kīṭe paṭaṅge ca, yāva kunthakipillike; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Catuppadepi jānātha, khuddake ca mahallake; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Pādudarepi jānātha, urage dīghapiṭṭhike; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Tato macchepi jānātha, udake vārigocare; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Tato pakkhīpi jānātha, pattayāne vihaṅgame; Liṅgaṃ jātimayaṃ tesaṃ, aññamaññā hi jātiyo.

Yathā etāsu jātīsu, liṅgaṃ jātimayaṃ puthu; Evaṃ natthi manussesu, liṅgaṃ jātimayaṃ puthu.

Na kesehi na sīsehi, na kaṇṇehi na akkhīhi; Na mukhena na nāsāya, na oṭṭhehi bhamūhi vā.

Na gīvāya na aṃsehi, na udarena na piṭṭhiyā; Na soṇiyā na urasā, na sambādhe na methune.

Na hatthehi na pādehi, naṅgulīhi nakhehi vā; Na jaṅghāhi na ūrūhi, na vaṇṇena sarena vā; Liṅgaṃ jātimayaṃ neva, yathā aññāsu jātisu.

Paccattañca sarīresu, manussesvetaṃ na vijjati; Vokārañca manussesu, samaññāya pavuccati.

Yo hi koci manussesu, gorakkhaṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, kassako so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, puthusippena jīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, sippiko so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, vohāraṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, vāṇijo so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, parapessena jīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, pessako so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, adinnaṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, coro eso na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, issatthaṃ upajīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, yodhājīvo na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, porohiccena jīvati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, yājako so na brāhmaṇo.

Yo hi koci manussesu, gāmaṃ raṭṭhañca bhuñjati; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, rājā eso na brāhmaṇo.

Na cāhaṃ brāhmaṇaṃ brūmi, yonijaṃ mattisambhavaṃ; Bhovādi nāma so hoti, sace hoti sakiñcano; Akiñcanaṃ anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Sabbasaṃyojanaṃ chetvā, yo ve na paritassati; Saṅgātigaṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Chetvā naddhiṃ varattañca, sandānaṃ sahanukkamaṃ; Ukkhittapaligham buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akkosaṃ vadhabandhañca, aduṭṭho yo titikkhati; Khantībalaṃ balānīkaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akkodhanaṃ vatavantaṃ, sīlavantaṃ anussadaṃ; Dantaṃ antimasārīraṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Vāripokkharapatteva, āraggeriva sāsapo; Yo na limpati kāmesu, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yo dukkhassa pajānāti, idheva khayamattano; Pannabhāraṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Gambhīrapaññaṃ medhāviṃ, maggāmaggassa kovidaṃ; Uttamatthamanuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Asaṃsaṭṭhaṃ gahaṭṭhehi, anāgārehi cūbhayaṃ; Anokasārimappicchaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Nidhāya daṇḍaṃ bhūtesu, tasesu thāvaresu ca; Yo na hanti na ghāteti, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Aviruddhaṃ viruddhesu, attadaṇḍesu nibbutaṃ; Sādānesu anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa rāgo ca doso ca, māno makkho ca ohito; Sāsaporiva āraggā, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Akakkasaṃ viññāpaniṃ, giraṃ saccaṃ udīraye; Yāya nābhisajje kiñci, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yo ca dīghaṃ va rassaṃ vā, aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ; Loke adinnaṃ nādeti, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Āsā yassa na vijjanti, asmiṃ loke paramhi ca; Nirāsāsaṃ visaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassālayā na vijjanti, aññāya akathaṅkathiṃ; Amatogadhaṃ anuppattaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodhapuññañca pāpañca, ubho saṅgaṃ upaccagā; Asokaṃ virajaṃ suddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Candaṃ va vimalaṃ suddhaṃ, vippasannaṃ anāvilaṃ; Nandībhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yo imaṃ palipathaṃ duggaṃ, saṃsāraṃ mohamaccagā; Tiṇṇo pāraṅgato jhāyī, anejo akathaṅkathī; Anupādāya nibbuto, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodhakāme pahantvāna, anāgāro paribbaje; Kāmabhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yodhataṇhaṃ pahantvāna, anāgāro paribbaje; Taṇhābhavaparikkhīṇaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Hitvā mānusakaṃ yogaṃ, dibbaṃ yogaṃ upaccagā; Sabbayogavisaṃyuttaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Hitvā ratiñca aratiṃ, sītībhūtaṃ nirūpadhiṃ; Sabbalokābhibhuṃ vīraṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Cutiṃ yo vedi sattānaṃ, upapattiñca sabbaso; Asattaṃ sugataṃ buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa gatiṃ na jānanti, devā gandhabbamānusā; Khīṇāsavaṃ arahantaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Yassa pure ca pacchā ca, majjhe ca natthi kiñcanaṃ; Akiñcanaṃ anādānaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Usabhaṃ pavaraṃ vīraṃ, mahesiṃ vijitāvinaṃ; Anejaṃ nhātakaṃ buddhaṃ, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Pubbenivāsaṃ yo vedi, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, tamahaṃ brūmi brāhmaṇaṃ.

Samaññā hesā lokasmiṃ, nāmagottaṃ pakappitaṃ; Sammuccā samudāgataṃ, tattha tattha pakappitaṃ.

Dīgharattānusayitaṃ, diṭṭhigatamajānataṃ; Ajānantā no pabrunti, jātiyā hoti brāhmaṇo.

Na jaccā brāhmaṇo hoti, na jaccā hoti abrāhmaṇo; Kammunā brāhmaṇo hoti, kammunā hoti abrāhmaṇo.

Kassako kammunā hoti, sippiko hoti kammunā; Vāṇijo kammunā hoti, pessako hoti kammunā.

Coropi kammunā hoti, yodhājīvopi kammunā; Yājako kammunā hoti, rājāpi hoti kammunā.

Evametaṃ yathābhūtaṃ, kammaṃ passanti paṇḍitā; Paṭiccasamuppādadassā, kammavipākakovidā.

Kammunā vattati loko, kammunā vattati pajā; Kammanibandhanā sattā, rathassāṇīva yāyato.

Tapena brahmacariyena, saṃyamena damena ca; Etena brāhmaṇo hoti, etaṃ brāhmaṇamuttamaṃ.

Tīhi vijjāhi sampanno, santo khīṇapunabbhavo; Evaṃ vāseṭṭha jānāhi, brahmā sakko vijānatan"ti.

Evaṃ vutte, vāseṭṭhabhāradvājā māṇavā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gate"ti.

Vāseṭṭhasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 19

Dvedhāvitakkasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'yannūnāhaṃ dvidhā katvā dvidhā katvā vitakke vihareyyan'ti. So kho ahaṃ, bhikkhave, yo cāyaṃ kāmavitakko yo ca byāpādavitakko yo ca vihiṃsāvitakko—imaṃ ekaṃ bhāgamakāsiṃ; yo cāyaṃ nekkhammavitakko yo ca abyāpādavitakko yo ca avihiṃsāvitakko—imaṃ dutiyaṃ bhāgamakāsiṃ.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati kāmavitakko. So evaṃ pajānāmi: 'uppanno kho me ayaṃ kāmavitakko. So ca kho attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko'. 'Attabyābādhāya saṃvattatī'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati; 'parabyābādhāya saṃvattatī'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati; 'ubhayabyābādhāya saṃvattatī'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati; 'paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati. So kho ahaṃ, bhikkhave, uppannuppannaṃ kāmavitakkaṃ pajahameva vinodameva byantameva naṃ akāsiṃ.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati byāpādavitakko ... pe ... uppajjati vihiṃsāvitakko. So evaṃ pajānāmi: 'uppanno kho me ayaṃ vihiṃsāvitakko. So ca kho attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko'. 'Attabyābādhāya saṃvattatī'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati; 'parabyābādhāya saṃvattatī'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati; 'ubhayabyābādhāya saṃvattatī'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati; 'paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattaniko'tipi me, bhikkhave, paṭisañcikkhato abbhatthaṃ gacchati. So kho ahaṃ,

bhikkhave, uppannuppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ pajahameva vinodameva byantameva naṃ akāsiṃ.

Yaññadeva, bhikkhave, bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, tathā tathā nati hoti cetaso. Kāmavitakkañce, bhikkhave, bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi nekkhammavitakkaṃ, kāmavitakkaṃ bahulamakāsi, tassa taṃ kāmavitakkāya cittaṃ namati. Byāpādavitakkañce, bhikkhave ... pe ... vihiṃsāvitakkañce, bhikkhave, bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi avihiṃsāvitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ bahulamakāsi, tassa taṃ vihiṃsāvitakkāya cittaṃ namati. Seyyathāpi, bhikkhave, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye kiṭṭhasambādhe gopālako gāvo rakkheyya. So tā gāvo tato tato daṇḍena ākoṭeyya paṭikoṭeyya sannirundheyya sannivāreyya. Taṃ kissa hetu? Passati hi so, bhikkhave, gopālako tatonidānaṃ vadhaṃ vā bandhanaṃ vā jāniṃ vā garahaṃ vā. Evameva kho ahaṃ, bhikkhave, addasaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati nekkhammavitakko. So evaṃ pajānāmi: 'uppanno kho me ayaṃ nekkhammavitakko. So ca kho nevattabyābādhāya saṃvattati, na parabyābādhāya saṃvattati, na ubhayabyābādhāya saṃvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasaṃvattaniko'. Rattiñcepi naṃ, bhikkhave, anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ, neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. Divasañcepi naṃ, bhikkhave, anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ, neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. Rattindivañcepi naṃ, bhikkhave, anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ, neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. Api ca kho me aticiraṃ anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya. Kāye kilante cittaṃ ūhaññeyya. Ūhate citte ārā cittaṃ samādhimhāti. So kho ahaṃ, bhikkhave, ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapemi sannisādemi ekodiṃ karomi samādahāmi. Taṃ kissa hetu? 'Mā me cittaṃ ūhaññī'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati abyāpādavitakko ... pe ... uppajjati avihiṃsāvitakko. So evaṃ pajānāmi: 'uppanno kho me ayaṃ avihiṃsāvitakko. So ca kho nevattabyābādhāya saṃvattati, na parabyābādhāya saṃvattati, na ubhayabyābādhāya saṃvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko

nibbānasaṃvattaniko'. Rattiñcepi naṃ, bhikkhave, anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ, neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. Divasañcepi naṃ, bhikkhave, anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ, neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. Rattindivañcepi naṃ, bhikkhave, anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ, neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. Api ca kho me aticiraṃ anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya. Kāye kilante cittaṃ ūhaññeyya. Ūhate citte ārā cittaṃ samādhimhāti. So kho ahaṃ, bhikkhave, ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapemi, sannisādemi, ekodiṃ karomi samādahāmi. Taṃ kissa hetu? 'Mā me cittaṃ ūhaññī'ti.

Yaññadeva, bhikkhave, bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, tathā tathā nati hoti cetaso. Nekkhammavitakkañce, bhikkhave, bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi kāmavitakkaṃ, nekkhammavitakkaṃ bahulamakāsi, tassaṃ taṃ nekkhammavitakkāya cittaṃ namati. Abyāpādavitakkañce, bhikkhave ... pe ... avihiṃsāvitakkañce, bhikkhave, bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi vihiṃsāvitakkaṃ, avihiṃsāvitakkaṃ bahulamakāsi, tassa taṃ avihiṃsāvitakkāya cittaṃ namati. Seyyathāpi, bhikkhave, gimhānaṃ pacchime māse sabbasassesu gāmantasambhatesu gopālako gāvo rakkheyya, tassa rukkhamūlagatassa vā abbhokāsagatassa vā satikaraṇīyameva hoti: 'etā gāvo'ti. Evamevaṃ kho, bhikkhave, satikaraṇīyameva ahosi: 'ete dhammā'ti.

Āraddhaṃ kho pana me, bhikkhave, vīriyaṃ ahosi asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. So kho ahaṃ, bhikkhave, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsiṃ sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedesiṃ, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatū-

pakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ayaṃ kho me, bhikkhave, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā; avijjā vihatā vijjā uppannā; tamo vihato āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne … pe … ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā … pe … iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi. Ayaṃ kho me, bhikkhave, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā; avijjā vihatā vijjā uppannā; tamo vihato āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. ‘Ime āsavā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavasamudayo’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavanirodho’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti abbhaññāsiṃ. Ayaṃ kho me, bhikkhave, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā; avijjā vihatā vijjā uppannā; tamo vihato āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Seyyathāpi, bhikkhave, araññe pavane mahantaṃ ninnaṃ pallalaṃ. Tamenaṃ mahāmigasaṅgho upanissāya vihareyya. Tassa ko-

cideva puriso uppajjeyya anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmo. So yvāssa maggo khemo sovatthiko pītigamanīyo taṃ maggaṃ pidaheyya, vivareyya kummaggaṃ, odaheyya okacaraṃ, ṭhapeyya okacārikaṃ. Evañhi so, bhikkhave, mahāmigasaṅgho aparena samayena anayabyasanaṃ āpajjeyya. Tasseva kho pana, bhikkhave, mahato migasaṅghassa kocideva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo. So yvāssa maggo khemo sovatthiko pītigamanīyo taṃ maggaṃ vivareyya, pidaheyya kummaggaṃ, ūhaneyya okacaraṃ, nāseyya okacārikaṃ. Evañhi so, bhikkhave, mahāmigasaṅgho aparena samayena vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya.

Upamā kho me ayaṃ, bhikkhave, katā atthassa viññāpanāya. Ayaṃ cevettha attho—mahantaṃ ninnaṃ pallalanti kho, bhikkhave, kāmānametaṃ adhivacanaṃ. Mahāmigasaṅghoti kho, bhikkhave, sattānametaṃ adhivacanaṃ. Puriso anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmoti kho, bhikkhave, mārassetaṃ pāpimato adhivacanaṃ. Kummaggoti kho, bhikkhave, aṭṭhaṅgikassetaṃ micchāmaggassa adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—micchādiṭṭhiyā micchāsaṅkappassa micchāvācāya micchākammantassa micchāājīvassa micchāvāyāmassa micchāsatiyā micchāsamādhissa. Okacaroti kho, bhikkhave, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ. Okacārikāti kho, bhikkhave, avijjāyetaṃ adhivacanaṃ. Puriso atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmoti kho, bhikkhave, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Khemo maggo sovatthiko pītigamanīyoti kho, bhikkhave, ariyassetaṃ aṭṭhaṅgikassa maggassa adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhiyā sammāsaṅkappassa sammāvācāya sammākammantassa sammāājīvassa sammāvāyāmassa sammāsatiyā sammāsamādhissa.

Iti kho, bhikkhave, vivaṭo mayā khemo maggo sovatthiko pītigamanīyo, pihito kummaggo, ūhato okacaro, nāsitā okacārikā. Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni; jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Dvedhāvitakkasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 73

Mahāvacchasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "dīgharattāhaṃ bhotā gotamena sahakathī. Sādhu me bhavaṃ gotamo saṃkhittena kusalākusalaṃ desetū"ti. "Saṃkhittenapi kho te ahaṃ, vaccha, kusalākusalaṃ deseyyaṃ, vitthārenapi kho te ahaṃ, vaccha, kusalākusalaṃ deseyyaṃ; api ca te ahaṃ, vaccha, saṃkhittena kusalākusalaṃ desessāmi. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho vacchagotto paribbājako bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Lobho kho, vaccha, akusalaṃ, alobho kusalaṃ; doso kho, vaccha, akusalaṃ, adoso kusalaṃ; moho kho, vaccha, akusalaṃ, amoho kusalaṃ. Iti kho, vaccha, ime tayo dhammā akusalā, tayo dhammā kusalā.

Pāṇātipāto kho, vaccha, akusalaṃ, pāṇātipātā veramaṇī kusalaṃ; adinnādānaṃ kho, vaccha, akusalaṃ, adinnādānā veramaṇī kusalaṃ; kāmesumicchācāro kho, vaccha, akusalaṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī kusalaṃ; musāvādo kho, vaccha, akusalaṃ, musāvādā veramaṇī kusalaṃ; pisuṇā vācā kho, vaccha, akusalaṃ, pisuṇāya vācāya veramaṇī kusalaṃ; pharusā vācā kho, vaccha, akusalaṃ, pharusāya vācāya veramaṇī kusalaṃ; samphappalāpo kho, vaccha, akusalaṃ, samphappalāpā veramaṇī kusalaṃ; abhijjhā kho, vaccha, akusalaṃ, anabhijjhā kusalaṃ; byāpādo kho, vaccha, akusalaṃ, abyāpādo kusalaṃ; micchādiṭṭhi kho, vaccha, akusalaṃ sammādiṭṭhi kusalaṃ. Iti kho, vaccha, ime dasa dhammā akusalā, dasa dhammā kusalā.

Yato kho, vaccha, bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā, so hoti bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto"ti.

"Tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo. Atthi pana te bhoto gotamassa ekabhikkhupi sāvako yo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimut-

tiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī”ti? “Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye bhikkhū mama sāvakā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti.

“Tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū. Atthi pana bhoto gotamassa ekā bhikkhunīpi sāvikā yā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī”ti? “Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova yā bhikkhuniyo mama sāvikā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti.

“Tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo. Atthi pana bhoto gotamassa ekupāsakopi sāvako gihī odātavasano brahmacārī yo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā”ti? “Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā brahmacārino pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā”ti.

“Tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino. Atthi pana bhoto gotamassa ekupāsakopi sāvako gihī odātavasano kāmabhogī sāsanakaro ovādappaṭikaro yo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatī”ti? “Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā kāmabhogino sāsanakarā ovādappaṭikarā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharantī”ti.

“Tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino. Atthi pana bhoto gotamassa ekupāsikāpi sāvikā gihinī odātavasanā brahmacārinī yā pañcannaṃ

orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā"ti? "Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova yā upāsikā mama sāvikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyiniyo anāvattidhammā tasmā lokā"ti.

"Tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino, tiṭṭhantu upāsikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo. Atthi pana bhoto gotamassa ekupāsikāpi sāvikā gihinī odātavasanā kāmabhoginī sāsanakarā ovādappaṭikarā yā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharatī"ti? "Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova yā upāsikā mama sāvikā gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo sāsanakarā ovādappaṭikarā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharantī"ti.

"Sace hi, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavaṃyeva gotamo ārādhako abhavissa, no ca kho bhikkhū ārādhakā abhavissaṃsu; evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. Yasmā ca kho, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā; evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

Sace hi, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavissaṃsu, no ca kho bhikkhuniyo ārādhikā abhavissaṃsu; evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. Yasmā ca kho, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā; evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

Sace hi, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavissaṃsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavissaṃsu, no ca kho upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavissaṃsu; evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. Yasmā ca kho, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā; evami-

daṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

Sace hi, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavissaṃsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavissaṃsu, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavissaṃsu, no ca kho upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavissaṃsu; evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. Yasmā ca kho, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā; evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

Sace hi, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavissaṃsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavissaṃsu, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavissaṃsu, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavissaṃsu, no ca kho upāsikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā abhavissaṃsu; evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. Yasmā ca kho, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā, upāsikā ca gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā; evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

Sace hi, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavissaṃsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavissaṃsu, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavissaṃsu, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavissaṃsu, upāsikā ca gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā abhavissaṃsu, no ca kho upāsikā gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo ārādhikā abhavissaṃsu; evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. Yasmā ca kho, bho gotama, imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā, upāsikā ca gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā, upāsikā ca gihiniyo odā-

tavasanā kāmabhoginiyo ārādhikā; evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

Seyyathāpi, bho gotama, gaṅgā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā samuddaṃ āhacca tiṭṭhati, evamevāyaṃ bhoto gotamassa parisā sagahaṭṭhapabbajitā nibbānaninnā nibbānapoṇā nibbānapabbhārā nibbānaṃ āhacca tiṭṭhati. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. "Yo kho, vaccha, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, so cattāro māse parivasati. Catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya; api ca mettha puggalavemattatā viditā"ti. "Sace, bhante, aññatitthiyapubbā imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhantā pabbajjaṃ, ākaṅkhantā upasampadaṃ cattāro māse parivasanti, catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya; ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi. Catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādentu bhikkhubhāvāyā"ti. Alattha kho vacchagotto paribbājako bhagavato santike pabbajjaṃ alattha upasampadaṃ.

Acirūpasampanno kho panāyasmā vacchagotto addhamāsūpasampanno yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā vacchagotto bhagavantaṃ etadavoca: "yāvatakaṃ, bhante, sekhena ñāṇena sekhāya vijjāya pattabbaṃ, anuppattaṃ taṃ mayā; uttari ca me bhagavā dhammaṃ desetū"ti.

"Tena hi tvaṃ, vaccha, dve dhamme uttari bhāvehi—samathañca vipassanañca. Ime kho te, vaccha, dve dhammā uttari bhāvitā—samatho ca vipassanā ca—anekadhātupaṭivedhāya saṃvattissanti.

So tvaṃ, vaccha, yāvadeva ākaṅkhissasi: 'anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ—ekopi hutvā bahudhā assaṃ, bahudhāpi hutvā eko assaṃ; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gaccheyyaṃ, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ kareyyaṃ, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gaccheyyaṃ, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kameyyaṃ,

seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimaseyyaṃ, parimajjeyyaṃ; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇissasi, sati satiāyatane. (1)

So tvaṃ, vaccha, yāvadeva ākaṅkhissasi: 'dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṃ—dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike cā'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇissasi, sati satiāyatane. (2)

So tvaṃ, vaccha, yāvadeva ākaṅkhissasi: 'parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ; sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ; samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajāneyyaṃ; saṅkhittaṃ vā cittaṃ saṅkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vikkhittaṃ vā cittaṃ vikkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ; mahaggataṃ vā cittaṃ mahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ, amahaggataṃ vā cittaṃ amahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ; sauttaraṃ vā cittaṃ sauttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ, anuttaraṃ vā cittaṃ anuttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ; samāhitaṃ vā cittaṃ samāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ, asamāhitaṃ vā cittaṃ asamāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ; vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajāneyyaṃ, avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇissasi, sati satiāyatane. (3)

So tvaṃ, vaccha, yāvadeva ākaṅkhissasi: 'anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi; anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapannoti; iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇis-

sasi, sati satiāyatane. (4)

So tvaṃ, vaccha, yāvadeva ākaṅkhissasi: 'dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyaṃ—ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannāti; iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇissasi, sati satiāyatane. (5)

So tvaṃ, vaccha, yāvadeva ākaṅkhissasi: 'āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇissasi, sati satiāyatane"ti. (6)

Atha kho āyasmā vacchagotto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā vacchagotto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā vacchagotto arahataṃ ahosi.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavantaṃ dassanāya gacchanti. Addasā kho āyasmā vacchagotto te bhikkhū dūratova āgacchante. Disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "handa kahaṃ pana tumhe āyasmanto gacchathā"ti? "Bhagavantaṃ kho mayaṃ, āvuso, dassanāya gacchāmā"ti. "Tenahāyasmanto mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandatha,

evañca vadetha: 'vacchagotto, bhante, bhikkhu bhagavato pāde sirasā vandati, evañca vadeti—pariciṇṇo me bhagavā, pariciṇṇo me sugato'"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato vacchagottassa paccassosuṃ. Atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "āyasmā, bhante, vacchagotto bhagavato pāde sirasā vandati, evañca vadeti: 'pariciṇṇo me bhagavā, pariciṇṇo me sugato'"ti. "Pubbeva me, bhikkhave, vacchagotto bhikkhu cetasā ceto paricca vidito: 'tevijjo vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo'ti. Devatāpi me etamatthaṃ ārocesuṃ: 'tevijjo, bhante, vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāvacchasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 33

Mahāgopālakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ekādasahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, gopālako na rūpaññū hoti, na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāṭikaṃ hāretā hoti, na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, na dhūmaṃ kattā hoti, na titthaṃ jānāti, na pītaṃ jānāti, na vīthiṃ jānāti, na gocarakusalo hoti anavasesadohī ca hoti. Ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ. Evameva kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu na rūpaññū hoti, na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāṭikaṃ hāretā hoti, na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, na dhūmaṃ kattā hoti, na titthaṃ jānāti, na pītaṃ jānāti, na vīthiṃ jānāti, na gocarakusalo hoti, anavasesadohī ca hoti. Ye te bhikkhū therā rattaññū

cirapabbajitā saṃghapitaro saṃghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na rūpaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ sabbaṃ rūpaṃ 'cattāri mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na rūpaññū hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'kammalakkhaṇo bālo, kammalakkhaṇo paṇḍito'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na āsāṭikaṃ hāretā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ adhivāseti, nappajahati na vinodeti na byantī karoti na anabhāvaṃ gameti. Uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme adhivāseti, nappajahati na vinodeti na byantī karoti na anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na āsāṭikaṃ hāretā hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ, manindriye na saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na dhūmaṃ kattā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ na vitthārena paresaṃ desetā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na dhūmaṃ kattā hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na titthaṃ jānāti? Idha, bhikkhave,

bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā na paripucchati, na paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ? Imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva na vivaranti, anuttānīkatañca na uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhānīyesu dhammesu kaṅkhaṃ na paṭivinodenti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na titthaṃ jānāti. (6)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na pītaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne na labhati atthavedaṃ, na labhati dhammavedaṃ, na labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na pītaṃ jānāti. (7)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na vīthiṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na vīthiṃ jānāti. (8)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na gocarakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu na gocarakusalo hoti. (9)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu anavasesadohī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuṃ saddhā gahapatikā abhihaṭṭhuṃ pavārenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi, tatra bhikkhu mattaṃ na jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu anavasesadohī hoti. (10)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, tesu na mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca; na mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca; na mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. (11)

Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ.

Ekādasahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave,

gopālako rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti, āsāṭikaṃ hāretā hoti, vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, dhūmaṃ kattā hoti, titthaṃ jānāti, pītaṃ jānāti, vīthiṃ jānāti, gocarakusalo hoti, sāvasesadohī ca hoti. Ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātiṃ kātuṃ.

Evameva kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjituṃ. Katamehi ekādasahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti, āsāṭikaṃ hāretā hoti, vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, dhūmaṃ kattā hoti, titthaṃ jānāti, pītaṃ jānāti, vīthiṃ jānāti, gocarakusalo hoti, sāvasesadohī ca hoti. Ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu rūpaññū hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ sabbaṃ rūpaṃ 'cattāri mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu rūpaññū hoti. (1)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kammalakkhaṇo bālo, kammalakkhaṇo paṇḍitoti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti. (2)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu āsāṭikaṃ hāretā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti, pajahati vinodeti byantī karoti anabhāvaṃ gameti. Uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti, pajahati vinodeti byantī karoti anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu āsāṭikaṃ hāretā hoti. (3)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vaṇaṃ paṭicchādetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ

phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vaṇaṃ paṭicchādetā hoti. (4)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dhūmaṃ kattā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ desetā hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu dhūmaṃ kattā hoti. (5)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu titthaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati, paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ? Imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭhānīyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu titthaṃ jānāti. (6)

Kathañca bhikkhave, bhikkhu pītaṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pītaṃ jānāti. (7)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vīthiṃ jānāti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vīthiṃ jānāti. (8)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu gocarakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu gocarakusalo hoti. (9)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sāvasesadohī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuṃ saddhā gahapatikā abhihaṭṭhuṃ pavārenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi. Tatra bhikkhu mattaṃ jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sāvasesadohī hoti. (10)

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te atirekapūjāya pūjetā hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā tesu mettaṃ kāyakammaṃ pac-

cupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca; mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca; mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvi ceva raho ca. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti. (11)

Imehi kho, bhikkhave, ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjitun"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāgopālakasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 147

Cūḷarāhulovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "paripakkā kho rāhulassa vimuttiparipācanīyā dhammā. Yannūnāhaṃ rāhulaṃ uttariṃ āsavānaṃ khaye vineyyan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "gaṇhāhi, rāhula, nisīdanaṃ; yena andhavanaṃ tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā rāhulo bhagavato paṭissutvā nisīdanaṃ ādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi.

Tena kho pana samayena anekāni devatāsahassāni bhagavantaṃ anubandhāni honti: "ajja bhagavā āyasmantaṃ rāhulaṃ uttariṃ āsavānaṃ khaye vinessatī"ti. Atha kho bhagavā andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho rāhulo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rāhulaṃ bhagavā etadavoca:

"Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpā niccā

vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhuviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhusamphasso nicco vā anicco vā”ti? “Anicco, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Taṃ kiṃ maññasi rāhula, sotaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … pe … ghānaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … pe … jivhā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante … kāyo nicco vā anicco vā”ti? “Anicco, bhante … mano nicco vā anicco vā”ti? “Anicco, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kiṃ maññasi rāhula, dhammā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kiṃ maññasi rāhula, manoviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ,

bhante". "Taṃ kiṃ maññasi rāhula, manosamphasso nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ, tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhusmiṃ nibbindati, rūpesu nibbindati, cakkhuviññāṇe nibbindati, cakkhusamphasse nibbindati, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ tasmimpi nibbindati. Sotasmiṃ nibbindati, saddesu nibbindati ... pe ... ghānasmiṃ nibbindati, gandhesu nibbindati ... jivhāya nibbindati, rasesu nibbindati ... kāyasmiṃ nibbindati, phoṭṭhabbesu nibbindati ... manasmiṃ nibbindati, dhammesu nibbindati, manoviññāṇe nibbindati, manosamphasse nibbindati, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā rāhulo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne āyasmato rāhulassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Tāsañca anekānaṃ devatāsahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Cūḷarāhulovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 75

Māgaṇḍiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo, bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasanthārake. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ

nivāsetvā pattacīvaramādāya kammāsadhammaṃ piṇḍāya pāvisi. Kammāsadhammaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena aññataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. Taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māgaṇḍiyo paribbājako jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāraṃ tenupasaṅkami. Addasā kho māgaṇḍiyo paribbājako bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasanthārakaṃ paññattaṃ. Disvāna bhāradvājagottaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "kassa nvayaṃ bhoto bhāradvājassa agyāgāre tiṇasanthārako paññatto, samaṇaseyyānurūpaṃ maññe"ti? "Atthi, bho māgaṇḍiya, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tassesā bhoto gotamassa seyyā paññattā"ti. "Duddiṭṭhaṃ vata, bho bhāradvāja, addasāma; duddiṭṭhaṃ vata, bho bhāradvāja, addasāma. Ye mayaṃ tassa bhoto gotamassa bhūnahuno seyyaṃ addasāmā"ti. "Rakkhassetaṃ, māgaṇḍiya, vācaṃ; rakkhassetaṃ, māgaṇḍiya, vācaṃ. Bahū hi tassa bhoto gotamassa khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi abhippasannā vinītā ariye ñāye dhamme kusale"ti. "Sammukhā cepi mayaṃ, bho bhāradvāja, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ passeyyāma, sammukhāpi naṃ vadeyyāma: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. Taṃ kissa hetu? Evañhi no sutte ocaratī"ti. "Sace taṃ bhoto māgaṇḍiyassa agaru āroceyyāmi taṃ samaṇassa gotamassā"ti. "Appossukko bhavaṃ bhāradvājo vuttova naṃ vadeyyā"ti.

Assosi kho bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya bhāradvājagottassa brāhmaṇassa māgaṇḍiyena paribbājakena saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nisīdi bhagavā paññatte tiṇasanthārake. Atha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho bhāradvājagottaṃ brāhmaṇaṃ bhagavā etadavoca: "ahu pana te, bhārad-

vāja, māgaṇḍiyena paribbājakena saddhiṃ imaṃyeva tiṇasanthārakaṃ ārabbha kocideva kathāsallāpo”ti? Evaṃ vutte, bhāradvājagotto brāhmaṇo saṃviggo lomahaṭṭhajāto bhagavantaṃ etadavoca: “etadeva kho pana mayaṃ bhoto gotamassa ārocetukāmā. Atha ca pana bhavaṃ gotamo anakkhātaṃyeva akkhāsī”ti. Ayañca hi bhagavato bhāradvājagottena brāhmaṇena saddhiṃ antarākathā vippakatā hoti. Atha kho māgaṇḍiyo paribbājako jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāraṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho māgaṇḍiyaṃ paribbājakaṃ bhagavā etadavoca:

“Cakkhuṃ kho, māgaṇḍiya, rūpārāmaṃ rūparataṃ rūpasammuditaṃ. Taṃ tathāgatassa dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Idaṃ nu te etaṃ, māgaṇḍiya, sandhāya bhāsitaṃ: ‘bhūnahu samaṇo gotamo’”ti? “Etadeva kho pana me, bho gotama, sandhāya bhāsitaṃ: ‘bhūnahu samaṇo gotamo’ti. Taṃ kissa hetu? Evañhi no sutte ocaratī”ti.

“Sotaṃ kho, māgaṇḍiya, saddārāmaṃ … pe … ghānaṃ kho, māgaṇḍiya gandhārāmaṃ … jivhā kho, māgaṇḍiya, rasārāmā rasaratā rasasammuditā. Sā tathāgatassa dantā guttā rakkhitā saṃvutā, tassā ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Idaṃ nu te etaṃ, māgaṇḍiya, sandhāya bhāsitaṃ: ‘bhūnahu samaṇo gotamo’”ti? “Etadeva kho pana me, bho gotama, sandhāya bhāsitaṃ: ‘bhūnahu samaṇo gotamo’ti. Taṃ kissa hetu? Evañhi no sutte ocaratī”ti.

“Kāyo kho, māgaṇḍiya, phoṭṭhabbārāmo phoṭṭhabbarato … pe … mano kho, māgaṇḍiya, dhammārāmo dhammarato dhammasammudito. So tathāgatassa danto gutto rakkhito saṃvuto, tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. Idaṃ nu te etaṃ, māgaṇḍiya, sandhāya bhāsitaṃ: ‘bhūnahu samaṇo gotamo’”ti? “Etadeva kho pana me, bho gotama, sandhāya bhāsitaṃ: ‘bhūnahu samaṇo gotamo’ti. Taṃ kissa hetu? Evañhi no sutte ocaratī”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya: ‘idhekacco cakkhuviññeyyehi rūpehi paricāritapubbo assa iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, so aparena samayena rūpānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā rū-

pataṇhaṃ pahāya rūpapariḷāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto vihareyya. Imassa pana te, māgaṇḍiya, kimassa vacanīyan'"ti? "Na kiñci, bho gotama".

"Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya: 'idhekacco sotaviññeyyehi saddehi ... pe ... ghānaviññeyyehi gandhehi ... jivhāviññeyyehi rasehi ... kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi paricāritapubbo assa iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, so aparena samayena phoṭṭhabbānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā phoṭṭhabbataṇhaṃ pahāya phoṭṭhabbapariḷāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto vihareyya. Imassa pana te, māgaṇḍiya, kimassa vacanīyan'"ti? "Na kiñci, bho gotama".

"Ahaṃ kho pana, māgaṇḍiya, pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāresiṃ cakkhuviññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, sotaviññeyyehi saddehi ... pe ... ghānaviññeyyehi gandhehi ... jivhāviññeyyehi rasehi ... kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. Tassa mayhaṃ, māgaṇḍiya, tayo pāsādā ahesuṃ—eko vassiko, eko hemantiko, eko gimhiko. So kho ahaṃ, māgaṇḍiya, vassike pāsāde vassike cattāro māse nippurisehi tūriyehi paricārayamāno na heṭṭhāpāsādaṃ orohāmi. So aparena samayena kāmānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā kāmataṇhaṃ pahāya kāmapariḷāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avītarāge kāmataṇhāhi khajjamāne kāmapariḷāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante. So tesaṃ na pihemi, na tattha abhiramāmi. Taṃ kissa hetu? Yāhayaṃ, māgaṇḍiya, rati, aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi—api dibbaṃ sukhaṃ samadhigayha tiṭṭhati—tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathāpi, māgaṇḍiya, gahapati vā gahapatiputto vā aḍḍho mahaddhano mahābhogo pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreyya cakkhuviññeyyehi rūpehi ... pe ... phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. So kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ car-

itvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. So tattha nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreyya. So passeyya gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, api nu so devaputto nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricārayamāno amussa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā piheyya, mānusakānaṃ vā pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ mānusakehi vā kāmehi āvaṭṭeyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Taṃ kissa hetu? Mānusakehi, bho gotama, kāmehi dibbakāmā abhikkantatarā ca paṇītatarā cā"ti.

"Evameva kho ahaṃ, māgaṇḍiya, pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāresiṃ cakkhuviññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, sotaviññeyyehi saddehi ... pe ... ghānaviññeyyehi gandhehi ... jivhāviññeyyehi rasehi ... kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. So aparena samayena kāmānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā kāmataṇhaṃ pahāya kāmapariḷāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avītarāge kāmataṇhāhi khajjamāne kāmapariḷāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante, so tesaṃ na pihemi, na tattha abhiramāmi. Taṃ kissa hetu? Yāhayaṃ, māgaṇḍiya, rati aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi—api dibbaṃ sukhaṃ samadhigayha tiṭṭhati—tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathāpi, māgaṇḍiya, kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeyya. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya. So taṃ bhesajjaṃ āgamma kuṭṭhehi parimucceyya, arogo assa sukhī serī sayaṃvasī yena kāmaṃ gamo. So aññaṃ kuṭṭhiṃ purisaṃ passeyya arugattaṃ pakkagattaṃ kimīhi khajjamānaṃ nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamānaṃ aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpentaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, api nu so puriso amussa kuṭṭhissa

purisassa piheyya aṅgārakāsuyā vā bhesajjaṃ paṭisevanāya vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Taṃ kissa hetu? Roge hi, bho gotama, sati bhesajjena karaṇīyaṃ hoti, roge asati na bhesajjena karaṇīyaṃ hotī"ti.

"Evameva kho ahaṃ, māgaṇḍiya, pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāresiṃ, cakkhuviññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, sotaviññeyyehi saddehi ... pe ... ghānaviññeyyehi gandhehi ... jivhāviññeyyehi rasehi ... kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. So aparena samayena kāmānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā kāmataṇhaṃ pahāya kāmapariḷāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avītarāge kāmataṇhāhi khajjamāne kāmapariḷāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante. So tesaṃ na pihemi, na tattha abhiramāmi. Taṃ kissa hetu? Yāhayaṃ, māgaṇḍiya, rati, aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi—api dibbaṃ sukhaṃ samadhigayha tiṭṭhati—tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathāpi, māgaṇḍiya, kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeyya. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya. So taṃ bhesajjaṃ āgamma kuṭṭhehi parimucceyya, arogo assa sukhī serī sayaṃvasī yena kāmaṃ gamo. Tamenaṃ dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuṃ upakaḍḍheyyuṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, api nu so puriso iti citiceva kāyaṃ sannāmeyyā"ti? "Evaṃ, bho gotama. Taṃ kissa hetu? Asu hi, bho gotama, aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, idāneva nu kho so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho ca udāhu pubbepi so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho cā"ti? "Idāni ceva, bho gotama, so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho ca, pubbepi so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāpariḷāho ca. Asu ca, bho gotama, kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno upa-

hatindriyo dukkhasamphasseyeva aggismiṃ sukhamiti viparītasaññaṃ paccalatthā"ti.

"Evameva kho, māgaṇḍiya, atītampi addhānaṃ kāmā dukkhasamphassā ceva mahābhitāpā ca mahāpariḷāhā ca, anāgatampi addhānaṃ kāmā dukkhasamphassā ceva mahābhitāpā ca mahāpariḷāhā ca, etarahipi paccuppannaṃ addhānaṃ kāmā dukkhasamphassā ceva mahābhitāpā ca mahāpariḷāhā ca. Ime ca, māgaṇḍiya, sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariḷāhena pariḍayhamānā upahatindriyā dukkhasamphassesuyeva kāmesu sukhamiti viparītasaññaṃ paccalatthuṃ.

Seyyathāpi, māgaṇḍiya, kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeti. Yathā yathā kho, māgaṇḍiya, asu kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeti tathā tathāssa tāni vaṇamukhāni asucitarāni ceva honti duggandhatarāni ca pūtikatarāni ca, hoti ceva kāci sātamattā assādamattā—yadidaṃ vaṇamukhānaṃ kaṇḍūvanahetu; evameva kho, māgaṇḍiya, sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariḷāhena ca pariḍayhamānā kāme paṭisevanti. Yathā yathā kho, māgaṇḍiya, sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariḷāhena ca pariḍayhamānā kāme paṭisevanti tathā tathā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ kāmataṇhā ceva pavaḍḍhati, kāmapariḷāhena ca pariḍayhanti, hoti ceva sātamattā assādamattā—yadidaṃ pañcakāmaguṇe paṭicca.

Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, api nu te diṭṭho vā suto vā rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricārayamāno kāmataṇhaṃ appahāya kāmapariḷāhaṃ appaṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto vihāsi vā viharati vā viharissati vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Sādhu, māgaṇḍiya. Mayāpi kho etaṃ, māgaṇḍiya, neva diṭṭhaṃ na sutaṃ rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricārayamāno kāmataṇhaṃ appahāya kāmapariḷāhaṃ appaṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto vihāsi vā viharati vā viharissati vā. Atha kho, māgaṇḍiya, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā vigatapipāsā ajjhattaṃ vūpasantacittā vihāsuṃ vā viha-

ranti vā viharissanti vā sabbe te kāmānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā kāmataṇhaṃ pahāya kāmapariḷāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāsā ajjhattaṃ vūpasantacittā vihāsuṃ vā viharanti vā viharissanti vā"ti. Atha kho bhagavā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ārogyaparamā lābhā, nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ; Aṭṭhaṅgiko ca maggānaṃ, khemaṃ amatagāminan"ti.

Evaṃ vutte, māgaṇḍiyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāva subhāsitañcidaṃ bhotā gotamena: 'ārogyaparamā lābhā, nibbānaṃ paramaṃ sukhan'ti. Mayāpi kho etaṃ, bho gotama, sutaṃ pubbakānaṃ paribbājakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'ārogyaparamā lābhā, nibbānaṃ paramaṃ sukhan'ti; tayidaṃ, bho gotama, sametī"ti. "Yaṃ pana te etaṃ, māgaṇḍiya, sutaṃ pubbakānaṃ paribbājakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'ārogyaparamā lābhā, nibbānaṃ paramaṃ sukhan'ti, katamaṃ taṃ ārogyaṃ, katamaṃ taṃ nibbānan"ti? Evaṃ vutte, māgaṇḍiyo paribbājako sakāneva sudaṃ gattāni pāṇinā anomajjati: "idantaṃ, bho gotama, ārogyaṃ, idantaṃ nibbānaṃ. Ahañhi, bho gotama, etarahi arogo sukhī, na maṃ kiñci ābādhatī"ti.

"Seyyathāpi, māgaṇḍiya, jaccandho puriso; so na passeyya kaṇhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjiṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakarūpāni, na passeyya candimasūriye. So suṇeyya cakkhumato bhāsamānassa: 'chekaṃ vata, bho, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti. So odātapariyesanaṃ careyya. Tamenaṃ aññataro puriso telamalikatena sāhuḷicīrena vañceyya: 'idaṃ te, ambho purisa, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti. So taṃ paṭiggaṇheyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupetvā attamano attamanavācaṃ nicchāreyya: 'chekaṃ vata, bho, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, api nu so jaccandho puriso jānanto passanto amuṃ telamalikataṃ sāhuḷicīraṃ paṭiggaṇheyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupetvā attamano attamanavācaṃ nicchāreyya: 'chekaṃ vata, bho, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti udāhu cakkhumato saddhāyā"ti? "Ajānanto hi, bho gotama, apassanto so jac-

candho puriso amuṃ telamalikataṃ sāhuḷicīraṃ paṭiggaṇheyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupetvā attamano attamanavācaṃ nicchāreyya: 'chekaṃ vata, bho, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti, cakkhumato saddhāyā"ti. "Evameva kho, māgaṇḍiya, aññatitthiyā paribbājakā andhā acakkhukā ajānantā ārogyaṃ, apassantā nibbānaṃ, atha ca panimaṃ gāthaṃ bhāsanti: 'ārogyaparamā lābhā, nibbānaṃ paramaṃ sukhan'ti. Pubbakehesā, māgaṇḍiya, arahantehi sammāsambuddhehi gāthā bhāsitā:

'Ārogyaparamā lābhā, nibbānaṃ paramaṃ sukhaṃ; Aṭṭhaṅgiko ca maggānaṃ, khemaṃ amatagāminan'ti.

Sā etarahi anupubbena puthujjanagāthā. Ayaṃ kho pana, māgaṇḍiya, kāyo rogabhūto gaṇḍabhūto sallabhūto aghabhūto ābādhabhūto, so tvaṃ imaṃ kāyaṃ rogabhūtaṃ gaṇḍabhūtaṃ sallabhūtaṃ aghabhūtaṃ ābādhabhūtaṃ: 'idantaṃ, bho gotama, ārogyaṃ, idantaṃ nibbānan'ti vadesi. Tañhi te, māgaṇḍiya, ariyaṃ cakkhuṃ natthi yena tvaṃ ariyena cakkhunā ārogyaṃ jāneyyāsi, nibbānaṃ passeyyāsī"ti. "Evaṃ pasanno ahaṃ bhoto gotamassa. Pahoti me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetuṃ yathāhaṃ ārogyaṃ jāneyyaṃ, nibbānaṃ passeyyan"ti.

"Seyyathāpi, māgaṇḍiya, jaccandho puriso; so na passeyya kaṇhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjiṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakarūpāni, na passeyya candimasūriye. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya. So taṃ bhesajjaṃ āgamma na cakkhūni uppādeyya, na cakkhūni visodheyya. Taṃ kiṃ maññasi, māgaṇḍiya, nanu so vejjo yāvadeva kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti? "Evaṃ, bho gotama".

"Evameva kho, māgaṇḍiya, ahañce te dhammaṃ deseyyaṃ: 'idantaṃ ārogyaṃ, idantaṃ nibbānan'ti, so tvaṃ ārogyaṃ na jāneyyāsi, nibbānaṃ na passeyyāsi. So mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā"ti. "Evaṃ pasanno ahaṃ bhoto gotamassa. Pahoti me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetuṃ yathāhaṃ ārogyaṃ jāneyyaṃ, nibbānaṃ passeyyan"ti.

"Seyyathāpi, māgaṇḍiya, jaccandho puriso; so na passeyya kaṇha-

sukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjiṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakarūpāni, na passeyya candimasūriye. So suṇeyya cakkhumato bhāsamānassa: 'chekaṃ vata, bho, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti. So odātapariyesanaṃ careyya. Tamenaṃ aññataro puriso telamalikatena sāhuḷicīrena vañceyya: 'idaṃ te, ambho purisa, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti. So taṃ paṭiggaṇheyya, paṭiggahetvā pārupeyya. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya—uddhaṃvirecanaṃ adhovirecanaṃ añjanaṃ paccañjanaṃ natthukammaṃ. So taṃ bhesajjaṃ āgamma cakkhūni uppādeyya, cakkhūni visodheyya. Tassa saha cakkhuppādā yo amusmiṃ telamalikate sāhuḷicīre chandarāgo so pahīyetha. Tañca naṃ purisaṃ amittatopi daheyya, paccatthikatopi daheyya, api ca jīvitā voropetabbaṃ maññeyya: 'dīgharattaṃ vata, bho, ahaṃ iminā purisena telamalikatena sāhuḷicīrena nikato vañcito paluddho—idaṃ te, ambho purisa, odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucī'ti. Evameva kho, māgaṇḍiya, ahañce te dhammaṃ deseyyaṃ: 'idantaṃ ārogyaṃ, idantaṃ nibbānan'ti. So tvaṃ ārogyaṃ jāneyyāsi, nibbānaṃ passeyyāsi. Tassa te saha cakkhuppādā yo pañcasupādānakkhandhesu chandarāgo so pahīyetha; api ca te evamassa: 'dīgharattaṃ vata bho ahaṃ iminā cittena nikato vañcito paluddho. Ahañhi rūpaṃyeva upādiyamāno upādiyiṃ, vedanaṃyeva upādiyamāno upādiyiṃ, saññaṃyeva upādiyamāno upādiyiṃ, saṅkhāreyeva upādiyamāno upādiyiṃ, viññāṇaṃyeva upādiyamāno upādiyiṃ. Tassa me upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti; evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī'"ti. "Evaṃ pasanno ahaṃ bhoto gotamassa. Pahoti me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetuṃ yathāhaṃ imamhā āsanā anandho vuṭṭhaheyyan"ti.

"Tena hi tvaṃ, māgaṇḍiya, sappurise bhajeyyāsi. Yato kho tvaṃ, māgaṇḍiya, sappurise bhajissasi tato tvaṃ, māgaṇḍiya, saddhammaṃ sossasi; yato kho tvaṃ, māgaṇḍiya, saddhammaṃ sossasi tato tvaṃ, māgaṇḍiya, dhammānudhammaṃ paṭipajjissasi; yato kho tvaṃ, māgaṇḍiya, dhammānudhammaṃ paṭipajjissasi tato tvaṃ, māgaṇḍiya,

sāmaṃyeva ñassasi, sāmaṃ dakkhissasi—ime rogā gaṇḍā sallā; idha rogā gaṇḍā sallā aparisesā nirujjhanti. Tassa me upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti; evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Evaṃ vutte, māgaṇḍiyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. "Yo kho, māgaṇḍiya, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, so cattāro māse parivasati; catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. Api ca mettha puggalavemattatā viditā"ti. "Sace, bhante, aññatitthiyapubbā imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhantā pabbajjaṃ, ākaṅkhantā upasampadaṃ cattāro māse parivasanti, catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya; ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi, catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu, upasampādentu bhikkhubhāvāyā"ti.

Alattha kho māgaṇḍiyo paribbājako bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā māgaṇḍiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā māgaṇḍiyo arahataṃ ahosīti.

Māgaṇḍiyasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 32

Mahāgosiṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā gosiṅgasālavanadāye viharati sambahulehi abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi sad-

dhiṃ—āyasmatā ca sāriputtena āyasmatā ca mahāmoggallānena āyasmatā ca mahākassapena āyasmatā ca anuruddhena āyasmatā ca revatena āyasmatā ca ānandena, aññehi ca abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṃ. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "āyāmāvuso, kassapa, yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamissāma dhammassavanāyā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā mahākassapo āyasmato mahāmoggallānassa paccassosi. Atha kho āyasmā ca mahāmoggallāno āyasmā ca mahākassapo āyasmā ca anuruddho yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu dhammassavanāya. Addasā kho āyasmā ānando āyasmantañca mahāmoggallānaṃ āyasmantañca mahākassapaṃ āyasmantañca anuruddhaṃ yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamante dhammassavanāya. Disvāna yenāyasmā revato tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ revataṃ etadavoca: "upasaṅkamantā kho amū, āvuso revata, sappurisā yenāyasmā sāriputto tena dhammassavanāya. Āyāmāvuso revata, yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamissāma dhammassavanāyā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā revato āyasmato ānandassa paccassosi. Atha kho āyasmā ca revato āyasmā ca ānando yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu dhammassavanāya.

Addasā kho āyasmā sāriputto āyasmantañca revataṃ āyasmantañca ānandaṃ dūratova āgacchante. Disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "etu kho āyasmā ānando. Svāgataṃ āyasmato ānandassa bhagavato upaṭṭhākassa bhagavato santikāvacarassa. Ramaṇīyaṃ, āvuso ānanda, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, mañña, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso ānanda, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti? "Idhāvuso sāriputta, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā; kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti, dhātā, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So catassannaṃ parisānaṃ dhammaṃ deseti parimaṇḍalehi padabyañjanehi anuppabandhehi anusayasamugghātāya. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ revataṃ etadavoca:

"byākataṃ kho, āvuso revata, āyasmatā ānandena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ revataṃ pucchāma: 'ramaṇīyaṃ, āvuso revata, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso revata, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti? "Idhāvuso sāriputta, bhikkhu paṭisallānārāmo hoti paṭisallānarato, ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato, brūhetā suññāgārānaṃ. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso anuruddha, āyasmatā revatena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ anuruddhaṃ pucchāma: 'ramaṇīyaṃ, āvuso anuruddha, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso anuruddha, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti? "Idhāvuso sāriputta, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassaṃ lokānaṃ voloketi. Seyyathāpi, āvuso sāriputta, cakkhumā puriso uparipāsādavaragato sahassaṃ nemimaṇḍalānaṃ volokeyya; evameva kho, āvuso sāriputta, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassaṃ lokānaṃ voloketi. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso kassapa, āyasmatā anuruddhena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ mahākassapaṃ pucchāma: 'ramaṇīyaṃ, āvuso kassapa, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso kassapa, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti? "Idhāvuso sāriputta, bhikkhu attanā ca āraññiko hoti āraññikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca piṇḍapātiko hoti piṇḍapātikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca paṃsukūliko hoti paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca tecīvariko hoti tecīvarikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vaṇṇavādī, attanā ca santuṭṭho hoti santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vaṇṇavādī, attanā ca asaṃsaṭṭho hoti asaṃsaggassa ca vaṇṇavādī, attanā ca āraddhavīriyo hoti vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī, attanā ca sīlasampanno hoti sīlasampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca samādhisampanno hoti samādhisam-

padāya ca vaṇṇavādī, attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vaṇṇavādī. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso moggallāna, āyasmatā mahākassapena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ pucchāma: 'ramaṇīyaṃ, āvuso moggallāna, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso moggallāna, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti? "Idhāvuso sāriputta, dve bhikkhū abhidhammakathaṃ kathenti, te aññamaññaṃ pañhaṃ pucchanti, aññamaññassa pañhaṃ puṭṭhā vissajjenti, no ca saṃsādenti, dhammī ca nesaṃ kathā pavattinī hoti. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso sāriputta, amhehi sabbeheva yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ sāriputtaṃ pucchāma: 'ramaṇīyaṃ, āvuso sāriputta, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti? "Idhāvuso moggallāna, bhikkhu cittaṃ vasaṃ vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. So yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā pubbaṇhasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhanhikasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā majjhanhikasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṃ viharati. Seyyathāpi, āvuso moggallāna, rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānaṃ dussānaṃ dussakaraṇḍako pūro assa. So yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya pubbaṇhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ pubbaṇhasamayaṃ pārupeyya; yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya majjhanhikasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ majjhanhikasamayaṃ pārupeyya; yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya sāyanhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva

dussayugaṃ sāyanhasamayaṃ pārupeyya. Evameva kho, āvuso moggallāna, bhikkhu cittaṃ vasaṃ vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. So yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā pubbaṇhasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhanhikasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā majjhanhikasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṃ viharati. Evarūpena kho, āvuso moggallāna, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto te āyasmante etadavoca: "byākataṃ kho, āvuso, amhehi sabbeheva yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Āyāmāvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā etamatthaṃ bhagavato ārocessāma. Yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. "Evamāvuso"ti kho te āyasmanto āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Atha kho te āyasmanto yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, āyasmā ca revato āyasmā ca ānando yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu dhammassavanāya. Addasaṃ kho ahaṃ, bhante, āyasmantañca revataṃ āyasmantañca ānandaṃ dūratova āgacchante. Disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocaṃ: 'etu kho āyasmā ānando. Svāgataṃ āyasmato ānandassa bhagavato upaṭṭhākassa bhagavato santikāvacarassa. Ramaṇīyaṃ, āvuso ānanda, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti; kathaṃrūpena, āvuso ānanda, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'ti? Evaṃ vutte, bhante, āyasmā ānando maṃ etadavoca: 'idhāvuso, sāriputta, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo ... pe ... anusayasamugghātāya. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Yathā taṃ ānandova sammā byākaramāno byākareyya. Ānando hi, sāriputta, bahussuto sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā; kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti, dhātā, vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. So catassannaṃ parisānaṃ dhammaṃ deseti parimaṇḍalehi padabyañjanehi anuppabandhehi anusayasamug-

ghātāyā”ti.

“Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, āyasmantaṃ revataṃ etadavocaṃ: ‘byākataṃ kho, āvuso revata, āyasmatā ānandena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ revataṃ pucchāma—ramaṇīyaṃ, āvuso revata, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā mañṅe gandhā sampavanti. Kathaṃrūpena, āvuso revata, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā’ti? Evaṃ vutte, bhante, āyasmā revato maṃ etadavoca: ‘idhāvuso sāriputta, bhikkhu paṭisallānārāmo hoti paṭisallānarato, ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto, anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato, brūhetā suññāgārānaṃ. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā’”ti. “Sādhu sādhu, sāriputta. Yathā taṃ revatova sammā byākaramāno byākareyya. Revato hi, sāriputta, paṭisallānārāmo paṭisallānarato, ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānan”ti.

“Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocaṃ: ‘byākataṃ kho, āvuso anuruddha, āyasmatā revatena … pe … kathaṃrūpena, āvuso anuruddha, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā’ti. Evaṃ vutte, bhante, āyasmā anuruddho maṃ etadavoca: ‘idhāvuso sāriputta, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassaṃ lokānaṃ voloketi. Seyyathāpi, āvuso sāriputta, cakkhumā puriso … pe … evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā’”ti. “Sādhu sādhu, sāriputta, yathā taṃ anuruddhova sammā byākaramāno byākareyya. Anuruddho hi, sāriputta, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassaṃ lokānaṃ voloketī”ti.

“Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavocaṃ: ‘byākataṃ kho, āvuso kassapa, āyasmatā anuruddhena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ mahākassapaṃ pucchāma … pe … kathaṃrūpena kho, āvuso kassapa, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā’ti? Evaṃ vutte, bhante, āyasmā mahākassapo maṃ etadavoca: ‘idhāvuso sāriputta, bhikkhu attanā ca āraññiko hoti āraññikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca piṇḍapātiko hoti … pe … attanā ca paṃsukūliko hoti … pe … attanā ca tecīvariko hoti … pe … attanā ca appiccho hoti … pe … attanā ca santuṭṭho hoti … pe … attanā ca pavivitto

hoti … pe … attanā ca asaṃsaṭṭho hoti … pe … attanā ca āraddhavīriyo hoti … pe … attanā ca sīlasampanno hoti … pe … attanā ca samādhisampanno hoti … pe … attanā ca paññāsampanno hoti … attanā ca vimuttisampanno hoti … attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vaṇṇavādī. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Yathā taṃ kassapova sammā byākaramāno byākareyya. Kassapo hi, sāriputta, attanā ca āraññiko āraññikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca piṇḍapātiko piṇḍapātikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca paṃsukūliko paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca tecīvariko tecīvarikattassa ca vaṇṇavādī, attanā ca appiccho appicchatāya ca vaṇṇavādī, attanā ca santuṭṭho santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, attanā ca pavivitto pavivekassa ca vaṇṇavādī, attanā ca asaṃsaṭṭho asaṃsaggassa ca vaṇṇavādī, attanā ca āraddhavīriyo vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī, attanā ca sīlasampanno sīlasampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca samādhisampanno samādhisampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca paññāsampanno paññāsampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca vimuttisampanno vimuttisampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vaṇṇavādī"ti.

"Evaṃ vutte, ahaṃ bhante āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavocaṃ: 'byākataṃ kho, āvuso moggallāna, āyasmatā mahākassapena yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ pucchāma … pe … kathaṃrūpena, āvuso moggallāna, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'ti? Evaṃ vutte, bhante, āyasmā mahāmoggallāno maṃ etadavoca: 'idhāvuso sāriputta, dve bhikkhū abhidhammakathaṃ kathenti. Te aññamaññaṃ pañhaṃ pucchanti, aññamaññassa pañhaṃ puṭṭhā vissajjenti, no ca saṃsādenti, dhammī ca nesaṃ kathā pavattinī hoti. Evarūpena kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta, yathā taṃ moggallānova sammā byākaramāno byākareyya. Moggallāno hi, sāriputta, dhammakathiko"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadavoca: "atha khvāhaṃ, bhante, āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavocaṃ: 'byākataṃ kho, āvuso sāriputta, amhehi sabbeheva yathāsakaṃ paṭibhānaṃ. Tattha dāni mayaṃ āyasmantaṃ sāriputtaṃ pucchāma—ramaṇīyaṃ, āvuso

sāriputta, gosiṅgasālavanaṃ, dosinā ratti, sabbaphāliphullā sālā, dibbā, maññe, gandhā sampavanti. Kathaṃrūpena, āvuso sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'ti? Evaṃ vutte, bhante, āyasmā sāriputto maṃ etadavoca: 'idhāvuso moggallāna, bhikkhu cittaṃ vasaṃ vatteti no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. So yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā pubbaṇhasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhanhikasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā majjhanhikasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṃ viharati. Seyyathāpi, āvuso moggallāna, rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānaṃ dussānaṃ dussakaraṇḍako pūro assa. So yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya pubbaṇhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ pubbaṇhasamayaṃ pārupeyya; yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya majjhanhikasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ majjhanhikasamayaṃ pārupeyya; yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya sāyanhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ sāyanhasamayaṃ pārupeyya. Evameva kho, āvuso moggallāna, bhikkhu cittaṃ vasaṃ vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. So yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā pubbaṇhasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhanhikasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā majjhanhikasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṃ viharati. Evarūpena kho, āvuso moggallāna, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā'"ti. "Sādhu sādhu, moggallāna. Yathā taṃ sāriputtova sammā byākaramāno byākareyya. Sāriputto hi, moggallāna, cittaṃ vasaṃ vatteti no ca sāriputto cittassa vasena vattati. So yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā pubbaṇhasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhanhikasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā majjhanhikasamayaṃ viharati; yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṃ viharatī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "kassa nu kho, bhante, subhāsitan"ti? "Sabbesaṃ vo, sāriputta, subhāsitaṃ pariyāyena.

Api ca mamapi suṇātha yathārūpena bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyya. Idha, sāriputta, bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā: 'na tāvāhaṃ imaṃ pallaṅkaṃ bhindissāmi yāva me nānupādāya āsavehi cittaṃ vimuccissatī'ti. Evarūpena kho, sāriputta, bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te āyasmanto bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāgosiṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 38

Mahātaṇhāsaṅkhayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sātissa nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati anaññan"ti. Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū: "sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan'"ti. Atha kho te bhikkhū yena sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etadavocuṃ: "saccaṃ kira te, āvuso sāti, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan'"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan"ti. Atha kho te bhikkhū sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: "mā evaṃ, āvuso sāti, avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso sāti, paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ bhagavatā, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavo"ti. Evampi kho sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tehi bhikkhūhi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tadeva pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: "evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso,

bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati anaññan”ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “sātissa nāma, bhante, bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: ‘tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan’ti. Assumha kho mayaṃ, bhante, sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: ‘tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan’ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yena sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etadavocumha: ‘saccaṃ kira te, āvuso sāti, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: “tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan”’ti? Evaṃ vutte, bhante, sāti bhikkhu kevaṭṭaputto amhe etadavoca: ‘evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan’ti. Atha kho mayaṃ, bhante, sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha samanubhāsimha: ‘mā evaṃ, āvuso sāti, avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso sāti, paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ bhagavatā, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavo’ti. Evampi kho, bhante, sāti bhikkhu kevaṭṭaputto amhehi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tadeva pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmasā abhinivissa voharati: ‘evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan’ti. Yato kho mayaṃ, bhante, nāsakkhimha sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha mayaṃ etamatthaṃ bhagavato ārocemā”ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: “ehi tvaṃ bhikkhu, mama vacanena sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ āmantehi: ‘satthā

taṃ, āvuso sāti, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yena sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso sāti, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira te, sāti, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan'"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññan"ti. "Katamaṃ taṃ, sāti, viññāṇan"ti? "Yvāyaṃ, bhante, vado vedeyyo tatra tatra kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākaṃ paṭisaṃvedetī"ti. "Kassa nu kho nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāsi? Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavoti? Atha ca pana tvaṃ, moghapurisa, attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhasi, attānañca khaṇasi, bahuñca apuññaṃ pasavasi. Tañhi te, moghapurisa, bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nāyaṃ sāti bhikkhu kevaṭṭaputto usmīkatopi imasmiṃ dhammavinaye"ti? "Kiñhi siyā, bhante? No hetaṃ, bhante"ti. Evaṃ vutte, sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi. Atha kho bhagavā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etadavoca: "paññāyissasi kho tvaṃ, moghapurisa, etena sakena pāpakena diṭṭhigatena. Idhāhaṃ bhikkhū paṭipucchissāmī"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "tumhepi me, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha yathāyaṃ sāti bhikkhu kevaṭṭaputto attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca khaṇati, bahuñca apuññaṃ pasavatī"ti? "No hetaṃ, bhante. Anekapariyāyena hi no, bhante, paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ bhagavatā, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavo"ti. "Sādhu sādhu, bhikkhave.

Sādhu kho me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha. Anekapariyāyena hi vo, bhikkhave, paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ mayā, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavo"ti. Atha ca panāyaṃ sāti bhikkhu kevaṭṭaputto attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca khaṇati, bahuñca apuññaṃ pasavati. Taṅhi tassa moghapurisassa bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

"Yaṃ yadeva, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppajjati viññāṇaṃ, tena teneva viññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati. Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇaṃ, cakkhuviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati; sotañca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇaṃ, sotaviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati; ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇaṃ, ghānaviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati; jivhañca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇaṃ, jivhāviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati; kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati viññāṇaṃ, kāyaviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati; manañca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ, manoviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ yadeva paccayaṃ paṭicca aggi jalati tena teneva saṅkhyaṃ gacchati. Kaṭṭhañca paṭicca aggi jalati, kaṭṭhaggitveva saṅkhyaṃ gacchati; sakalikañca paṭicca aggi jalati, sakalikaggitveva saṅkhyaṃ gacchati; tiṇañca paṭicca aggi jalati, tiṇaggitveva saṅkhyaṃ gacchati; gomayañca paṭicca aggi jalati, gomayaggitveva saṅkhyaṃ gacchati; thusañca paṭicca aggi jalati, thusaggitveva saṅkhyaṃ gacchati; saṅkārañca paṭicca aggi jalati, saṅkāraggitveva saṅkhyaṃ gacchati. Evameva kho, bhikkhave, yaṃ yadeva paccayaṃ paṭicca uppajjati viññāṇaṃ, tena teneva saṅkhyaṃ gacchati. Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇaṃ, cakkhuviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati; sotañca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇaṃ, sotaviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati, ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇaṃ, ghānaviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati, jivhañca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇaṃ, jivhāviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati. Kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati viññāṇaṃ, kāyaviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati. Manañca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ, manoviññāṇantveva saṅkhyaṃ gacchati.

Bhūtamidanti, bhikkhave, passathā"ti?

"Evaṃ, bhante".

“Tadāhārasambhavanti, bhikkhave, passathā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ, taṃ nirodhadhammanti, bhikkhave, passathā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Bhūtamidaṃ nossūti, bhikkhave, kaṅkhato uppajjati vicikicchā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhārasambhavaṃ nossūti, bhikkhave, kaṅkhato uppajjati vicikicchā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ, taṃ nirodhadhammaṃ nossūti, bhikkhave, kaṅkhato uppajjati vicikicchā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Bhūtamidanti, bhikkhave, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahīyatī”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhārasambhavanti, bhikkhave, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahīyatī”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ, taṃ nirodhadhammanti, bhikkhave, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahīyatī”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Bhūtamidanti, bhikkhave, itipi vo ettha nibbicikicchā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhārasambhavanti, bhikkhave, itipi vo ettha nibbicikicchā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti, bhikkhave, itipi vo ettha nibbicikicchā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Bhūtamidanti, bhikkhave, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhan”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhārasambhavanti, bhikkhave, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhan”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti, bhikkhave, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhan”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Imañce tumhe, bhikkhave, diṭṭhiṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ allīyetha kelāyetha dhanāyetha mamāyetha, api nu me tumhe, bhikkhave, kullūpamaṃ dhammaṃ desitaṃ ājāneyyātha nittharaṇatthāya no gahaṇatthāyā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Imañce tumhe, bhikkhave, diṭṭhiṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ na allīyetha na kelāyetha na dhanāyetha na mamāyetha, api nu me tumhe, bhikkhave, kullūpamaṃ dhammaṃ desitaṃ ājāneyyātha nittharaṇatthāya no gahaṇatthāyā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Cattārome, bhikkhave, āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā, sambhavesīnaṃ vā anuggahāya. Katame cattāro? Kabaḷīkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ.

Ime ca, bhikkhave, cattāro āhārā kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Ime cattāro āhārā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā. Taṇhā cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā?

Taṇhā vedanānidānā vedanāsamudayā vedanājātikā vedanāpabhavā.

Vedanā cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Vedanā phassanidānā phassasamudayā phassajātikā phassapabhavā.

Phasso cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Phasso saḷāyatananidāno saḷāyatanasamudayo saḷāyatanajātiko saḷāyatanapabhavo.

Saḷāyatanañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Saḷāyatanaṃ nāmarūpanidānaṃ nāmarūpasamudayaṃ nāmarūpajātikaṃ nāmarūpapabhavaṃ.

Nāmarūpañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Nāmarūpaṃ viññāṇanidānaṃ viññāṇasamudayaṃ viññāṇajātikaṃ viññāṇapabhavaṃ.

Viññāṇañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Viññāṇaṃ saṅkhāranidānaṃ saṅkhārasamudayaṃ saṅkhārajātikaṃ saṅkhārapabhavaṃ.

Saṅkhārā cime, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā.

Iti kho, bhikkhave, avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Jātipaccayā jarāmaraṇanti iti kho panetaṃ vuttaṃ; jātipaccayā nu kho, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Jātipaccayā, bhante, jarāmaraṇaṃ; evaṃ no ettha hoti—jātipaccayā jarāmaraṇan"ti.

"Bhavapaccayā jātīti iti kho panetaṃ vuttaṃ; bhavapaccayā nu kho, bhikkhave, jāti, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Bhavapaccayā, bhante, jāti; evaṃ no ettha hoti—bhavapaccayā jātī"ti.

"Upādānapaccayā bhavoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; upādānapaccayā nu kho, bhikkhave, bhavo, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Upādānapaccayā, bhante, bhavo; evaṃ no ettha hoti—upādānapaccayā bhavo"ti.

"Taṇhāpaccayā upādānanti iti kho panetaṃ vuttaṃ, taṇhāpaccayā nu kho, bhikkhave, upādānaṃ, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Taṇhāpaccayā, bhante, upādānaṃ; evaṃ no ettha hoti—taṇhāpaccayā upādānan"ti.

"Vedanāpaccayā taṇhāti iti kho panetaṃ vuttaṃ; vedanāpaccayā nu kho, bhikkhave, taṇhā, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Vedanāpaccayā, bhante, taṇhā; evaṃ no ettha hoti—vedanāpaccayā taṇhā"ti.

"Phassapaccayā vedanāti iti kho panetaṃ vuttaṃ; phassapaccayā nu kho, bhikkhave, vedanā, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Phassapaccayā, bhante, vedanā; evaṃ no ettha hoti—phassapaccayā vedanā"ti.

"Saḷāyatanapaccayā phassoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; saḷāyatanapaccayā nu kho, bhikkhave, phasso, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti?

"Saḷāyatanapaccayā, bhante, phasso; evaṃ no ettha hoti—saḷāyatanapaccayā phasso"ti.

"Nāmarūpapaccayā saḷāyatananti iti kho panetaṃ vuttaṃ; nāmarūpapaccayā nu kho, bhikkhave, saḷāyatanaṃ, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Nāmarūpapaccayā, bhante, saḷāyatanaṃ; evaṃ no ettha hoti—nāmarūpapaccayā saḷāyatanan"ti.

"Viññāṇapaccayā nāmarūpanti iti kho panetaṃ vuttaṃ; viññāṇapaccayā nu kho, bhikkhave, nāmarūpaṃ, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Viññāṇapaccayā, bhante, nāmarūpaṃ; evaṃ no ettha hoti—viññāṇapaccayā nāmarūpan"ti.

"Saṅkhārapaccayā viññāṇanti iti kho panetaṃ vuttaṃ; saṅkhārapaccayā nu kho, bhikkhave, viññāṇaṃ, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Saṅkhārapaccayā, bhante, viññāṇaṃ; evaṃ no ettha hoti—saṅkhārapaccayā viññāṇan"ti.

"Avijjāpaccayā saṅkhārāti iti kho panetaṃ vuttaṃ; avijjāpaccayā nu kho, bhikkhave, saṅkhārā, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Avijjāpaccayā, bhante, saṅkhārā; evaṃ no ettha hoti—avijjāpaccayā saṅkhārā"ti.

"Sādhu, bhikkhave. Iti kho, bhikkhave, tumhepi evaṃ vadetha, ahampi evaṃ vadāmi—imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, yadidaṃ— avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Jātinirodhā jarāmaraṇanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; jātinirodhā nu kho, bhikkhave, jarāmaraṇanirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī"ti? "Jātinirodhā, bhante, jarāmaraṇanirodho; evaṃ no ettha hoti—jātinirodhā

jarāmaraṇanirodho”ti.

“Bhavanirodhā jātinirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; bhavanirodhā nu kho, bhikkhave, jātinirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Bhavanirodhā, bhante, jātinirodho; evaṃ no ettha hoti—bhavanirodhā jātinirodho”ti.

“Upādānanirodhā bhavanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; upādānanirodhā nu kho, bhikkhave, bhavanirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Upādānanirodhā, bhante, bhavanirodho; evaṃ no ettha hoti—upādānanirodhā bhavanirodho”ti.

“Taṇhānirodhā upādānanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; taṇhānirodhā nu kho, bhikkhave, upādānanirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Taṇhānirodhā, bhante, upādānanirodho; evaṃ no ettha hoti—taṇhānirodhā upādānanirodho”ti.

“Vedanānirodhā taṇhānirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; vedanānirodhā nu kho, bhikkhave, taṇhānirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Vedanānirodhā, bhante, taṇhānirodho; evaṃ no ettha hoti—vedanānirodhā taṇhānirodho”ti.

“Phassanirodhā vedanānirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; phassanirodhā nu kho, bhikkhave, vedanānirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Phassanirodhā, bhante, vedanānirodho; evaṃ no ettha hoti—phassanirodhā vedanānirodho”ti.

“Saḷāyatananirodhā phassanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; saḷāyatananirodhā nu kho, bhikkhave, phassanirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotīti? Saḷāyatananirodhā, bhante, phassanirodho; evaṃ no ettha hoti—saḷāyatananirodhā phassanirodho”ti.

“Nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; nāmarūpanirodhā nu kho, bhikkhave, saḷāyatananirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Nāmarūpanirodhā, bhante, saḷāyatananirodho; evaṃ no ettha hoti—nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho”ti. “Viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; viññāṇanirodhā nu kho, bhikkhave, nāmarūpanirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti?

“Viññāṇanirodhā, bhante, nāmarūpanirodho; evaṃ no ettha hoti—viññāṇan nāmarūpanirodho”ti. “Saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; saṅkhāranirodhā nu kho, bhikkhave, viññāṇanirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Saṅkhāranirodhā, bhante, viññāṇanirodho;

evaṃ no ettha hoti—saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho”ti.

“Avijjānirodhā saṅkhāranirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ; avijjānirodhā nu kho, bhikkhave, saṅkhāranirodho, no vā, kathaṃ vā ettha hotī”ti? “Avijjānirodhā, bhante, saṅkhāranirodho; evaṃ no ettha hoti—avijjānirodhā saṅkhāranirodho”ti.

“Sādhu, bhikkhave. Iti kho, bhikkhave, tumhepi evaṃ vadetha, ahampi evaṃ vadāmi—imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ— avijjānirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā pubbantaṃ vā paṭidhāveyyātha: ‘ahesumha nu kho mayaṃ atītamaddhānaṃ, nanu kho ahesumha atītamaddhānaṃ, kiṃ nu kho ahesumha atītamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho ahesumha atītamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ ahesumha nu kho mayaṃ atītamaddhānan’”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā aparantaṃ vā paṭidhāveyyātha—bhavissāma nu kho mayaṃ anāgatamaddhānaṃ, nanu kho bhavissāma anāgatamaddhānaṃ, kiṃ nu kho bhavissāma anāgatamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho bhavissāma anāgatamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ bhavissāma nu kho mayaṃ anāgatamaddhānan”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā etarahi vā paccuppannamaddhānaṃ ajjhattaṃ kathaṅkathī assatha—ahaṃ nu khosmi, no nu khosmi, kiṃ nu khosmi, kathaṃ nu khosmi, ayaṃ nu kho satto kuto āgato, so kuhiṃ gāmī bhavissatī”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā evaṃ vadeyyātha—satthā no garu, satthugāravena ca mayaṃ evaṃ vademā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā evaṃ vadeyyātha—samaṇo evamāha, samaṇā ca nāma mayaṃ evaṃ vademā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā aññaṃ satthāraṃ uddiseyyāthā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Api nu tumhe, bhikkhave, evaṃ jānantā evaṃ passantā yāni tāni puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ vata kotūhalamaṅgalāni tāni sārato paccāgaccheyyāthā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Nanu, bhikkhave, yadeva tumhākaṃ sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ, tadeva tumhe vadethā”ti.

“Evaṃ, bhante”.

“Sādhu, bhikkhave, upanītā kho me tumhe, bhikkhave, iminā sandiṭṭhikena dhammena akālikena ehipassikena opaneyyikena paccattaṃ veditabbena viññūhi. Sandiṭṭhiko ayaṃ, bhikkhave, dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi—iti yantaṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttanti.

Tiṇṇaṃ kho pana, bhikkhave, sannipātā gabbhassāvakkanti hoti. Idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca na utunī hoti, gandhabbo ca na paccupaṭṭhito hoti, neva tāva gabbhassāvakkanti hoti. Idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca na paccupaṭṭhito hoti, neva tāva gabbhassāvakkanti hoti. Yato ca kho, bhikkhave, mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupaṭṭhito hoti—evaṃ tiṇṇaṃ sannipātā gabbhassāvakkanti hoti. Tamenaṃ, bhikkhave, mātā nava vā dasa vā māse gabbhaṃ kucchinā pariharati mahatā saṃsayena garubhāraṃ. Tamenaṃ, bhikkhave, mātā navannaṃ vā dasannaṃ vā māsānaṃ accayena vijāyati mahatā saṃsayena garubhāraṃ. Tamenaṃ jātaṃ samānaṃ sakena lohitena poseti. Lohitañhetaṃ, bhikkhave, ariyassa vinaye yadidaṃ mātuthaññaṃ. Sa kho so, bhikkhave, kumāro vuddhimanvāya indriyānaṃ paripākamanvāya yāni tāni kumārakānaṃ kīḷāpanakāni tehi kīḷati, seyyathidaṃ—vaṅkakaṃ ghaṭikaṃ mokkhacikaṃ ciṅgulakaṃ pattāḷhakaṃ rathakaṃ dhanukaṃ.

Sa kho so, bhikkhave, kumāro vuddhimanvāya indriyānaṃ paripāka-

manvāya pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti—cakkhuviññeyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi, sotaviññeyyehi saddehi … ghānaviññeyyehi gandhehi … jivhāviññeyyehi rasehi … kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi.

So cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe sārajjati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyasati ca viharati parittacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti—yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evaṃ anurodhavirodhaṃ samāpanno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ vedanaṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Yā vedanāsu nandī tadupādānaṃ, tassupādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … pe … jivhāya rasaṃ sāyitvā … pe … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme sārajjati, appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyasati ca viharati parittacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti—yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evaṃ anurodhavirodhaṃ samāpanno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ vedanaṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Yā vedanāsu nandī tadupādānaṃ, tassupādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Idha, bhikkhave, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ;

kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā, kāsāyāni vatthāni acchādetvā, agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'"ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, kesamassuṃ ohāretvā, kāsāyāni vatthāni acchādetvā, agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena sucibhūtena attanā viharati.

Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti, ārācārī virato methunā gāmadhammā.

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti—ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī, samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti—yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena, sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti, ekabhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti, mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā

paṭivirato hoti, uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti, jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, hatthigavāssavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti, kayavikkayā paṭivirato hoti, tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti, ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti, chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti; evameva bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … pe … jivhāya rasaṃ sāyitvā … pe … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya

santuṭṭhiyā samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato, vivittaṃ senāsanaṃ bhajati—araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī, sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe na sārajjati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti—yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evaṃ anurodhavirodhavippahīno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti, sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. Tassa nandīnirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme na sārajjati, appiyarūpe

dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti—yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evaṃ anurodhavirodhavippahīno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti, sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. Tassa nandīnirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Imaṃ kho me tumhe, bhikkhave, saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ dhāretha, sātiṃ pana bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ mahātaṇhājālataṇhāsaṅghāṭ paṭimukkan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahātaṇhāsaṅkhayasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 88

Bāhitikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiyaṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena pubbārāmo migāramātupāsādo tenupasaṅkami divāvihārāya. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo ekapuṇḍarīkaṃ nāgaṃ abhiruhitvā sāvatthiyā niyyāti divā divassa. Addasā kho rājā pasenadi kosalo āyasmantaṃ ānandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sirivaḍḍhaṃ mahāmattaṃ āmantesi: "āyasmā no eso, samma sirivaḍḍha, ānando"ti. "Evaṃ, mahārāja, āyasmā eso ānando"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yenāyasmā ānando tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato ānandassa pāde sirasā vandāhi: 'rājā, bhante, pasenadi kosalo āyasmato ānandassa pāde sirasā vandatī'ti; evañca vadehi: 'sace kira, bhante, āyasmato ānandassa na kiñci accāyikaṃ karaṇīyaṃ, āgametu kira, bhante, āyasmā ānando muhuttaṃ anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evaṃ, devā"ti kho so puriso rañño pasenadissa kos-

alassa paṭissutvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so puriso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "rājā, bhante, pasenadi kosalo āyasmato ānandassa pāde sirasā vandati; evañca vadeti: 'sace kira, bhante, āyasmato ānandassa na kiñci accāyikaṃ karaṇīyaṃ, āgametu kira, bhante, āyasmā ānando muhuttaṃ anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā ānando tuṇhībhāvena.

Atha kho rājā pasenadi kosalo yāvatikā nāgassa bhūmi nāgena gantvā nāgā paccorohitvā pattikova yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho rājā pasenadi kosalo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "sace, bhante, āyasmato ānandassa na kiñci accāyikaṃ karaṇīyaṃ, sādhu, bhante, āyasmā ānando yena aciravatiyā nadiyā tīraṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi kho āyasmā ānando tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā ānando yena aciravatiyā nadiyā tīraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā aññatarasmiṃ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Atha kho rājā pasenadi kosalo yāvatikā nāgassa bhūmi nāgena gantvā nāgā paccorohitvā pattikova yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho rājā pasenadi kosalo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "idha, bhante, āyasmā ānando hatthatthare nisīdatū"ti. "Alaṃ, mahārāja. Nisīda tvaṃ; nisinno ahaṃ sake āsane"ti. Nisīdi kho rājā pasenadi kosalo paññatte āsane. Nisajja kho rājā pasenadi kosalo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante ānanda, so bhagavā tathārūpaṃ kāyasamācāraṃ samācareyya, yvāssa kāyasamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehī"ti? "Na kho, mahārāja, so bhagavā tathārūpaṃ kāyasamācāraṃ samācareyya, yvāssa kāyasamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī"ti.

"Kiṃ pana, bhante ānanda, so bhagavā tathārūpaṃ vacīsamācāraṃ ... pe ... manosamācāraṃ samācareyya, yvāssa manosamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehī"ti? "Na kho, mahārāja, so bhagavā tathārūpaṃ manosamācāraṃ samācareyya, yvāssa manosamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yañhi mayaṃ, bhante,

nāsakkhimhā pañhena paripūretuṃ taṃ, bhante, āyasmatā ānandena pañhassa veyyākaraṇena paripūritaṃ. Ye te, bhante, bālā abyattā ananuvicca apariyogāhetvā paresaṃ vaṇṇaṃ vā avaṇṇaṃ vā bhāsanti, na mayaṃ taṃ sārato paccāgacchāma; ye pana te, bhante, paṇḍitā viyattā medhāvino anuvicca pariyogāhetvā paresaṃ vaṇṇaṃ vā avaṇṇaṃ vā bhāsanti, mayaṃ taṃ sārato paccāgacchāma.

Katamo pana, bhante ānanda, kāyasamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī"ti? "Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro akusalo".

"Katamo pana, bhante, kāyasamācāro akusalo"? "Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro sāvajjo".

"Katamo pana, bhante, kāyasamācāro sāvajjo"? "Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro sabyābajjho".

"Katamo pana, bhante, kāyasamācāro sabyābajjho"? "Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro dukkhavipāko".

"Katamo pana, bhante, kāyasamācāro dukkhavipāko"? "Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati. Tassa akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; evarūpo kho, mahārāja, kāyasamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī"ti.

"Katamo pana, bhante ānanda, vacīsamācāro ... pe ... manosamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī"ti? "Yo kho, mahārāja, manosamācāro akusalo".

"Katamo pana, bhante, manosamācāro akusalo"? "Yo kho, mahārāja, manosamācāro sāvajjo".

"Katamo pana, bhante, manosamācāro sāvajjo"? "Yo kho, mahārāja, manosamācāro sabyābajjho".

"Katamo pana, bhante, manosamācāro sabyābajjho"? "Yo kho, mahārāja, manosamācāro dukkhavipāko".

"Katamo pana, bhante, manosamācāro dukkhavipāko"? "Yo kho, mahārāja, manosamācāro attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati. Tassa akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; evarūpo kho, mahārāja, manosamācāro opārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī"ti.

"Kiṃ nu kho, bhante ānanda, so bhagavā sabbesaṃyeva akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ vaṇṇetī"ti? "Sabbākusaladhammapahīno

kho, mahārāja, tathāgato kusaladhammasamannāgato”ti.

“Katamo pana, bhante ānanda, kāyasamācāro anopārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī”ti? “Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro kusalo”.

“Katamo pana, bhante, kāyasamācāro kusalo”? “Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro anavajjo”.

“Katamo pana, bhante, kāyasamācāro anavajjo”? “Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro abyābajjho”.

“Katamo pana, bhante, kāyasamācāro abyābajjho”? “Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro sukhavipāko”.

“Katamo pana, bhante, kāyasamācāro sukhavipāko”? “Yo kho, mahārāja, kāyasamācāro nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati. Tassa akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. Evarūpo kho, mahārāja, kāyasamācāro anopārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī”ti.

“Katamo pana, bhante ānanda, vacīsamācāro … pe … manosamācāro anopārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī”ti? “Yo kho, mahārāja, manosamācāro kusalo”.

“Katamo pana, bhante, manosamācāro kusalo”? “Yo kho, mahārāja, manosamācāro anavajjo”.

“Katamo pana, bhante, manosamācāro anavajjo”? “Yo kho, mahārāja, manosamācāro abyābajjho”.

“Katamo pana, bhante, manosamācāro abyābajjho”? “Yo kho, mahārāja, manosamācāro sukhavipāko”.

“Katamo pana, bhante, manosamācāro sukhavipāko”? “Yo kho, mahārāja, manosamācāro nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati. Tassa akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. Evarūpo kho, mahārāja, manosamācāro anopārambho samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī”ti.

“Kiṃ pana, bhante ānanda, so bhagavā sabbesaṃyeva kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ vaṇṇetī”ti? “Sabbākusaladhammapahīno kho, mahārāja, tathāgato kusaladhammasamannāgato”ti.

“Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ, bhante, āyasmatā ānandena. Iminā ca mayaṃ, bhante, āyasmato ānandassa subhāsitena attamanābhiraddhā. Evaṃ attamanābhiraddhā ca mayaṃ, bhante, āyasmato ānandassa subhāsitena. Sace, bhante, āyas-

mato ānandassa hatthiratanaṃ kappeyya, hatthiratanampi mayaṃ āyasmato ānandassa dadeyyāma. Sace, bhante, āyasmato ānandassa assaratanaṃ kappeyya, assaratanampi mayaṃ āyasmato ānandassa dadeyyāma. Sace, bhante, āyasmato ānandassa gāmavaraṃ kappeyya, gāmavarampi mayaṃ āyasmato ānandassa dadeyyāma. Api ca, bhante, mayampetaṃ jānāma: 'netaṃ āyasmato ānandassa kappatī'ti. Ayaṃ me, bhante, bāhitikā raññā māgadhena ajātasattunā vedehiputtena vatthanāḷiyā pakkhipitvā pahitā soḷasasamā āyāmena, aṭṭhasamā vitthārena. Taṃ, bhante, āyasmā ānando paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. "Alaṃ, mahārāja, paripuṇṇaṃ me ticīvaran"ti.

"Ayaṃ, bhante, aciravatī nadī diṭṭhā āyasmatā ceva ānandena amhehi ca. Yadā uparipabbate mahāmegho abhippavuṭṭho hoti, athāyaṃ aciravatī nadī ubhato kūlāni saṃvissandantī gacchati; evameva kho, bhante, āyasmā ānando imāya bāhitikāya attano ticīvaraṃ karissati. Yaṃ panāyasmato ānandassa purāṇaṃ ticīvaraṃ taṃ sabrahmacārīhi saṃvibhajissati. Evāyaṃ amhākaṃ dakkhiṇā saṃvissandantī maññe gamissati. Paṭiggaṇhātu, bhante, āyasmā ānando bāhitikan"ti. Paṭiggahesi kho āyasmā ānando bāhitikaṃ.

Atha kho rājā pasenadi kosalo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "handa ca dāni mayaṃ, bhante ānanda, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, mahārāja, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā ānando acirapakkantassa rañño pasenadissa kosalassa yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako ahosi raññā pasenadinā kosalena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. Tañca bāhitikaṃ bhagavato pādāsi. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "lābhā, bhikkhave, rañño pasenadissa kosalassa, suladdhalābhā, bhikkhave, rañño pasenadissa kosalassa; yaṃ rājā pasenadi kosalo labhati ānandaṃ dassanāya, labhati payirupāsanāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Bāhitikasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 37

Cūḷataṇhāsaṅkhayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho sakko devānamindo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti?

"Idha, devānaminda, bhikkhuno sutaṃ hoti: 'sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā'ti. Evañcetaṃ, devānaminda, bhikkhuno sutaṃ hoti: 'sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā'ti. So sabbaṃ dhammaṃ abhijānāti; sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya sabbaṃ dhammaṃ parijānāti; sabbaṃ dhammaṃ pariññāya yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti—sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ettāvatā kho, devānaminda, bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan"ti.

Atha kho sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "kiṃ nu kho so yakkho bhagavato bhāsitaṃ abhisamecca anumodi udāhu no; yannūnāhaṃ taṃ yakkhaṃ jāneyyaṃ—yadi vā so yakkho bhagavato bhāsitaṃ abhisamecca anumodi yadi vā no"ti? Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—pubbārāme

migāramātupāsāde antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi. Tena kho pana samayena sakko devānamindo ekapuṇḍarīke uyyāne dibbehi pañcahi tūriyasatehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Addasā kho sakko devānamindo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna tāni dibbāni pañca tūriyasatāni paṭippaṇāmetvā yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "ehi kho, mārisa moggallāna, svāgataṃ, mārisa moggallāna. Cirassaṃ kho, mārisa moggallāna, imaṃ pariyāyaṃ akāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīda, mārisa moggallāna, idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi kho āyasmā mahāmoggallāno paññatte āsane. Sakkopi kho devānamindo aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca: "yathā kathaṃ pana kho, kosiya, bhagavā saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ abhāsi? Sādhu mayampi etissā kathāya bhāgino assāma savanāyā"ti.

"Mayaṃ kho, mārisa moggallāna, bahukiccā bahukaraṇīyā—appeva sakena karaṇīyena, api ca devānaṃyeva tāvatiṃsānaṃ karaṇīyena. Api ca, mārisa moggallāna, sussutaṃyeva hoti suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ, yaṃ no khippameva antaradhāyati. Bhūtapubbaṃ, mārisa moggallāna, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, mārisa moggallāna, saṅgāme devā jiniṃsu, asurā parājiniṃsu. So kho ahaṃ, mārisa moggallāna, taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tato paṭinivattitvā vejayantaṃ nāma pāsādaṃ māpesiṃ. Vejayantassa kho, mārisa moggallāna, pāsādassa ekasataṃ niyyūhaṃ. Ekekasmiṃ niyyūhe satta satta kūṭāgārasatāni. Ekamekasmiṃ kūṭāgāre satta satta accharāyo. Ekamekissā accharāya satta satta paricārikāyo. Iccheyyāsi no tvaṃ, mārisa moggallāna, vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakaṃ daṭṭhun"ti? Adhivāsesi kho āyasmā mahāmoggallāno tuṇhībhāvena.

Atha kho sakko ca devānamindo vessavaṇo ca mahārājā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ purakkhatvā yena vejayanto pāsādo tenupasaṅkamiṃsu. Addasaṃsu kho sakkassa devānamindassa paricārikāyo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvā ottappamānā hirīyamānā sakaṃ sakaṃ ovarakaṃ pavisiṃsu. Seyyathāpi nāma suṇisā sasuraṃ disvā ottappati hirīyati; evameva sakkassa devānamindassa paricārikāyo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ disvā ottappamānā hirīyamānā sakaṃ

sakaṃ ovarakaṃ pavisiṃsu. Atha kho sakko ca devānamindo vessavaṇo ca mahārājā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ vejayante pāsāde anucaṅkamāpenti anuvicarāpenti: "idampi, mārisa moggallāna, passa vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakaṃ; idampi, mārisa moggallāna, passa vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakan"ti. "Sobhati idaṃ āyasmato kosiyassa, yathā taṃ pubbe katapuññassa. Manussāpi kiñcideva rāmaṇeyyakaṃ disvā evamāhaṃsu: 'sobhati vata bho yathā devānaṃ tāvatiṃsānan'ti. Tayidaṃ āyasmato kosiyassa sobhati, yathā taṃ pubbe katapuññassā"ti. Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "atibāḷhaṃ kho ayaṃ yakkho pamatto viharati. Yannūnāhaṃ imaṃ yakkhaṃ saṃvejeyyan"ti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi yathā vejayantaṃ pāsādaṃ pādaṅguṭṭhakena saṅkampesi sampakampesi sampavedhesi. Atha kho sakko ca devānamindo, vessavaṇo ca mahārājā, devā ca tāvatiṃsā acchariyabbhutacittajātā ahesuṃ: "acchariyaṃ vata, bho, abbhutaṃ vata, bho. Samaṇassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma dibbabhavanaṃ pādaṅguṭṭhakena saṅkampessati sampakampessati sampavedhessatī"ti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno sakkaṃ devānamindaṃ saṃviggaṃ lomahaṭṭhajātaṃ viditvā sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: "yathā kathaṃ pana kho, kosiya, bhagavā saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ abhāsi? Sādhu mayampi etissā kathāya bhāgino assāma savanāyā"ti.

"Idhāhaṃ, mārisa moggallāna, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsiṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho ahaṃ, mārisa moggallāna, bhagavantaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan'ti?

Evaṃ vutte, mārisa moggallāna, bhagavā maṃ etadavoca: 'idha, devānaminda, bhikkhuno sutaṃ hoti: "sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā"ti. Evañcetaṃ, devānaminda, bhikkhuno sutaṃ hoti "sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā"ti. So sabbaṃ dhammaṃ abhijānāti, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya sabbaṃ dhammaṃ parijānāti, sabbaṃ dhammaṃ pariññāya yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī vi-

harati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati, anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati: "khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāti. Ettāvatā kho, devānaminda, bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan'ti. Evaṃ kho me, mārisa moggallāna, bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ abhāsī"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno sakkassa devānamindassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—devesu tāvatiṃsesu antarahito pubbārāme migāramātupāsāde pāturahosi. Atha kho sakkassa devānamindassa paricārikāyo acirapakkante āyasmante mahāmoggallāne sakkaṃ devānamindaṃ etadavocuṃ: "eso nu te, mārisa, so bhagavā satthā"ti? "Na kho me, mārisa, so bhagavā satthā. Sabrahmacārī me eso āyasmā mahāmoggallāno"ti. "Lābhā te, mārisa, suladdhaṃ te, mārisa yassa te sabrahmacārī evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo. Aho nūna te so bhagavā satthā"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadavoca: "abhijānāti no, bhante, bhagavā ahu ñātaññatarassa mahesakkhassa yakkhassa saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ bhāsitā"ti? "Abhijānāmahaṃ, moggallāna, idha sakko devānamindo yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, moggallāna, sakko devānamindo maṃ etadavoca: 'kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhu saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, moggallāna, sakkaṃ devānamindaṃ etadavocaṃ 'idha devānaminda, bhikkhuno sutaṃ hoti "sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā"ti. Evaṃ cetaṃ, devānaminda, bhikkhuno sutaṃ hoti "sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā"ti. So sabbaṃ dhammaṃ abhi-

jānāti, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya sabbaṃ dhammaṃ parijānāti, sabbaṃ dhammaṃ pariññāya yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. So tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati, anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati: "khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāti. Ettāvatā kho, devānaminda, bhikkhu saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānan'ti. Evaṃ kho ahaṃ, moggallāna, abhijānāmi sakkassa devānamindassa saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ bhāsitā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā mahāmoggallāno bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Cūḷataṇhāsaṅkhayasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 5

Anaṅgaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Cattārome, āvuso, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idhāvuso, ekacco puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Idha panāvuso, ekacco puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Idhāvuso, ekacco puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Idha panāvuso, ekacco puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ sāṅgaṇānaṃyeva sataṃ hīnapuriso akkhāyati. Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ sāṅgaṇānaṃyeva sataṃ seṭṭhapuriso akkhāyati. Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo

anaṅgaṇova samāno ‘natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan’ti yathābhūtaṃ nappajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ anaṅgaṇānaṃyeva sataṃ hīnapuriso akkhāyati. Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo anaṅgaṇova samāno ‘natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ anaṅgaṇānaṃyeva sataṃ seṭṭhapuriso akkhāyatī”ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

“Ko nu kho, āvuso sāriputta, hetu ko paccayo yenimesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ sāṅgaṇānaṃyeva sataṃ eko hīnapuriso akkhāyati, eko seṭṭhapuriso akkhāyati? Ko panāvuso sāriputta, hetu ko paccayo yenimesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ anaṅgaṇānaṃyeva sataṃ eko hīnapuriso akkhāyati, eko seṭṭhapuriso akkhāyatī”ti?

“Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno ‘atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan’ti yathābhūtaṃ nappajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—na chandaṃ janessati na vāyamissati na vīriyaṃ ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya; so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṃkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati. Seyyathāpi, āvuso, kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā. Tamenaṃ sāmikā na ceva paribhuñjeyyuṃ na ca pariyodapeyyuṃ, rajāpathe ca naṃ nikkhipeyyuṃ. Evañhi sā, āvuso, kaṃsapāti aparena samayena saṃkiliṭṭhatarā assa malaggahitā”ti? “Evamāvuso”ti. “Evameva kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno ‘atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan’ti yathābhūtaṃ nappajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—na chandaṃ janessati na vāyamissati na vīriyaṃ ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya; so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṃkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati.

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno ‘atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan’ti yathābhūtaṃ pajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—chandaṃ janessati vāyamissati vīriyaṃ ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya; so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati. Seyyathāpi, āvuso, kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā. Tamenaṃ sāmikā paribhuñjeyyuñceva pariyodapeyyuñca, na ca naṃ rajāpathe nikkhipeyyuṃ. Evañhi sā, āvuso, kaṃsapāti aparena samayena parisuddhatarā assa pariyodātā”ti? “Evamāvuso”ti. “Evameva kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno ‘atthi me

ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—chandaṃ janessati vāyamissati vīriyaṃ ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya; so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati.

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—subhanimittaṃ manasi karissati, tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittaṃ anuddhaṃsessati; so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati. Seyyathāpi, āvuso, kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. Tamenaṃ sāmikā na ceva paribhuñjeyyuṃ na ca pariyodapeyyuṃ, rajāpathe ca naṃ nikkhipeyyuṃ. Evañhi sā, āvuso, kaṃsapāti aparena samayena saṅkiliṭṭhatarā assa malaggahitā"ti? "Evamāvuso"ti. "Evameva kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ— subhanimittaṃ manasi karissati, tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittaṃ anuddhaṃsessati; so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati.

Tatrāvuso, yvāyaṃ puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—subhanimittaṃ na manasi karissati, tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cittaṃ nānuddhaṃsessati; so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati. Seyyathāpi, āvuso, kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. Tamenaṃ sāmikā paribhuñjeyyuñceva pariyodapeyyuñca, na ca naṃ rajāpathe nikkhipeyyuṃ. Evañhi sā, āvuso, kaṃsapāti aparena samayena parisuddhatarā assa pariyodātā"ti? "Evamāvuso"ti. "Evameva kho, āvuso, yvāyaṃ puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ—subhanimittaṃ na manasi karissati, tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cittaṃ nānuddhaṃsessati; so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālaṃ karissati.

Ayaṃ kho, āvuso moggallāna, hetu ayaṃ paccayo yenimesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ sāṅgaṇānaṃyeva sataṃ eko hīnapuriso akkhāyati, eko seṭṭhapuriso akkhāyati. Ayaṃ panāvuso moggallāna, hetu ayaṃ paccayo yenimesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ anaṅgaṇānaṃyeva sataṃ eko hīnapuriso akkhāyati, eko seṭṭhapuriso akkhāyatī"ti.

"Aṅgaṇaṃ aṅgaṇanti, āvuso, vuccati. Kissa nu kho etaṃ, āvuso, ad-

hivacanaṃ yadidaṃ aṅgaṇan”ti? “Pāpakānaṃ kho etaṃ, āvuso, akusalānaṃ icchāvacarānaṃ adhivacanaṃ, yadidaṃ aṅgaṇan”ti.

“Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: ‘āpattiñca vata āpanno assaṃ, na ca maṃ bhikkhū jāneyyuṃ āpattiṃ āpanno’ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ taṃ bhikkhuṃ bhikkhū jāneyyuṃ: ‘āpattiṃ āpanno’ti. ‘Jānanti maṃ bhikkhū āpattiṃ āpanno’ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: ‘āpattiñca vata āpanno assaṃ, anuraho maṃ bhikkhū codeyyuṃ, no saṅghamajjhe’ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ taṃ bhikkhuṃ bhikkhū saṅghamajjhe codeyyuṃ, no anuraho. ‘Saṅghamajjhe maṃ bhikkhū codenti, no anuraho’ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: ‘āpattiñca vata āpanno assaṃ, sappaṭipuggalo maṃ codeyya, no appaṭipuggalo’ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ taṃ bhikkhuṃ appaṭipuggalo codeyya, no sappaṭipuggalo. ‘Appaṭipuggalo maṃ codeti, no sappaṭipuggalo’ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: ‘aho vata mameva satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya, na aññaṃ bhikkhuṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyyā’ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya, na taṃ bhikkhuṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya. ‘Aññaṃ bhikkhuṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti, na maṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ desetī’ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: ‘aho vata mameva bhikkhū purakkhatvā pu-

rakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyuṃ, na aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyun'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyuṃ, na taṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyuṃ. 'Aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya pavisanti, na maṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya pavisantī'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva labheyyaṃ bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, na añño bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ añño bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, na so bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ. 'Añño bhikkhu labhati bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, nāhaṃ labhāmi bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva bhattagge bhuttāvī anumodeyyaṃ, na añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyyā'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyya, na so bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyya. 'Añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodati, nāhaṃ bhattagge bhuttāvī anumodāmī'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, na añño bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyyā'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ añño bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya, na so bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya. 'Añño bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti, nāhaṃ ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ desemī'ti—iti so kupito hoti appatīto.

Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ dhammaṃ deseyyaṃ ... pe ... upāsakānaṃ dhammaṃ deseyyaṃ ... pe ... upāsikānaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, na añño bhikkhu ārāmagatānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ deseyyā'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ añño bhikkhu ārāmagatānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ deseyya, na so bhikkhu ārāmagatānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ deseyya. 'Añño bhikkhu ārāmagatānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ deseti, nāhaṃ ārāmagatānaṃ upāsikānaṃ dhammaṃ desemī'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata mameva bhikkhū sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyun'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na taṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ. 'Aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, na maṃ bhikkhū sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjentī'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata mameva bhikkhuniyo ... pe ... upāsakā ... pe ... upāsikā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na aññaṃ bhikkhuṃ upāsikā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyun'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ upāsikā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na taṃ bhikkhuṃ upāsikā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ. 'Aññaṃ bhikkhuṃ upāsikā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, na maṃ upāsikā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjentī'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva lābhī assaṃ paṇītānaṃ cī-

varānaṃ, na añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ cīvarānan'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ cīvarānaṃ, na so bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ cīvarānaṃ. 'Añño bhikkhu lābhī paṇītānaṃ cīvarānaṃ, nāhaṃ lābhī paṇītānaṃ cīvarānan'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva lābhī assaṃ paṇītānaṃ piṇḍapātānaṃ ... pe ... paṇītānaṃ senāsanānaṃ ... pe ... paṇītānaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, na añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhārānan'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, na so bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. 'Añño bhikkhu lābhī paṇītānaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, nāhaṃ lābhī paṇītānaṃ gilānappaccayabhesajjaparikkhārānan'ti—iti so kupito hoti appatīto. Yo ceva kho, āvuso, kopo yo ca appaccayo—ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

Imesaṃ kho etaṃ, āvuso, pāpakānaṃ akusalānaṃ icchāvacarānaṃ adhivacanaṃ, yadidaṃ aṅgaṇanti.

Yassa kassaci, āvuso, bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti āraññiko pantasenāsano piṇḍapātiko sapadānacārī paṃsukūliko lūkhacīvaradharo, atha kho naṃ sabrahmacārī na ceva sakkaronti na garuṃ karonti na mānenti na pūjenti. Taṃ kissa hetu? Te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca. Seyyathāpi, āvuso, kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. Tamenaṃ sāmikā ahikuṇapaṃ vā kukkurakuṇapaṃ vā manussakuṇapaṃ vā racayitvā aññissā kaṃsapātiyā paṭikujjitvā antarāpaṇaṃ paṭipajjeyyuṃ. Tamenaṃ jano disvā evaṃ vadeyya: 'ambho, kimevidaṃ harīyati jaññajaññaṃ viyā'ti? Tamenaṃ uṭṭhahitvā apāpuritvā olokeyya. Tassa sahadassanena amanāpatā ca saṇṭhaheyya, pāṭikulyatā ca saṇṭhaheyya, jegucchatā ca saṇṭhaheyya; jighacchitānampi na bhottukamyatā assa, pageva suhitānaṃ. Evameva kho, āvuso, yassa kassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti āraññiko pantasenāsano piṇḍapātiko sapadānacārī

paṃsukūliko lūkhacīvaradharo, atha kho naṃ sabrahmacārī na ceva sakkaronti na garuṃ karonti na mānenti na pūjenti. Taṃ kissa hetu? Te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca.

Yassa kassaci, āvuso, bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti gāmantavihārī nemantaniko gahapaticīvaradharo, atha kho naṃ sabrahmacārī sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti. Taṃ kissa hetu? Te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti ca. Seyyathāpi, āvuso, kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. Tamenaṃ sāmikā sālīnaṃ odanaṃ vicitakāḷakaṃ anekasūpaṃ anekabyañjanaṃ racayitvā aññissā kaṃsapātiyā paṭikujjitvā antarāpaṇaṃ paṭipajjeyyuṃ. Tamenaṃ jano disvā evaṃ vadeyya: 'ambho, kimevidaṃ harīyati jaññajaññaṃ viyā'ti? Tamenaṃ uṭṭhahitvā apāpuritvā olokeyya. Tassa saha dassanena manāpatā ca saṇṭhaheyya, appāṭikulyatā ca saṇṭhaheyya, ajegucchatā ca saṇṭhaheyya; suhitānampi bhottukamyatā assa, pageva jighacchitānaṃ. Evameva kho, āvuso, yassa kassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti gāmantavihārī nemantaniko gahapaticīvaradharo, atha kho naṃ sabrahmacārī sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti. Taṃ kissa hetu? Te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti cā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "upamā maṃ, āvuso sāriputta, paṭibhātī"ti. "Paṭibhātu taṃ, āvuso moggallānā"ti. "Ekamidāhaṃ, āvuso, samayaṃ rājagahe viharāmi giribbaje. Atha khvāhaṃ, āvuso, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Tena kho pana samayena samīti yānakāraputto rathassa nemiṃ tacchati. Tamenaṃ paṇḍuputto ājīvako purāṇayānakāraputto paccupaṭṭhito hoti. Atha kho, āvuso, paṇḍuputtassa ājīvakassa purāṇayānakāraputtassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'aho vatāyaṃ samīti yānakāraputto imissā nemiyā imañca vaṅkaṃ imañca jimhaṃ imañca dosaṃ taccheyya, evāyaṃ nemi apagatavaṅkā apagatajimhā apagatadosā suddhā assa sāre patiṭṭhitā'ti. Yathā yathā kho, āvuso, paṇḍuputtassa ājīvakassa purāṇayānakāraputtassa cetaso parivitakko hoti tathā tathā samīti yānakāraputto

tassā nemiyā tañca vaṅkaṃ tañca jimhaṃ tañca dosaṃ tacchati. Atha kho, āvuso, paṇḍuputto ājīvako purāṇayānakāraputto attamano attamanavācaṃ nicchāresi: 'hadayā hadayaṃ maññe aññāya tacchatī'ti.

Evameva kho, āvuso, ye te puggalā assaddhā, jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, saṭhā māyāvino ketabino uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā, indriyesu aguttadvārā, bhojane amattaññuno, jāgariyaṃ ananuyuttā, sāmaññe anapekkhavanto, sikkhāya na tibbagāravā, bāhulikā sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā, kusītā hīnavīriyā muṭṭhassatī asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā eḷamūgā, tesaṃ āyasmā sāriputto iminā dhammapariyāyena hadayā hadayaṃ maññe aññāya tacchati.

Ye pana te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā, indriyesu guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā, sāmaññe apekkhavanto, sikkhāya tibbagāravā, na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā, paviveke pubbaṅgamā, āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatī sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, te āyasmato sāriputtassa imaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā pivanti maññe, ghasanti maññe vacasā ceva manasā ca: 'sādhu vata, bho, sabrahmacārī akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetī'ti. Seyyathāpi, āvuso, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃnhāto uppalamālaṃ vā vassikamālaṃ vā atimuttakamālaṃ vā labhitvā ubhohi hatthehi paṭiggahetvā uttamaṅge sirasmiṃ patiṭṭhapeyya; evameva kho, āvuso, ye te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā, indriyesu guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā, sāmaññe apekkhavanto, sikkhāya tibbagāravā, na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā, paviveke pubbaṅgamā, āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatī sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, te āyasmato sāriputtassa imaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā pivanti maññe, ghasanti maññe vacasā ceva manasā ca: 'sādhu vata, bho, sabrahmacārī akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetī'"ti. Itiha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāsitaṃ samanumodiṃsūti.

Anaṅgaṇasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 3

Dhammadāyādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Dhammadāyādā me, bhikkhave, bhavatha, mā āmisadāyādā. Atthi me tumhesu anukampā: 'kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyuṃ, no āmisadāyādā'ti. Tumhe ca me, bhikkhave, āmisadāyādā bhaveyyātha no dhammadāyādā, tumhepi tena ādiyā bhaveyyātha: 'āmisadāyādā satthusāvakā viharanti, no dhammadāyādā'ti; ahampi tena ādiyo bhaveyyaṃ: 'āmisadāyādā satthusāvakā viharanti, no dhammadāyādā'ti. Tumhe ca me, bhikkhave, dhammadāyādā bhaveyyātha, no āmisadāyādā, tumhepi tena na ādiyā bhaveyyātha: 'dhammadāyādā satthusāvakā viharanti, no āmisadāyādā'ti; ahampi tena na ādiyo bhaveyyaṃ: 'dhammadāyādā satthusāvakā viharanti, no āmisadāyādā'ti. Tasmātiha me, bhikkhave, dhammadāyādā bhavatha, mā āmisadāyādā. Atthi me tumhesu anukampā: 'kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyuṃ, no āmisadāyādā'ti.

Idhāhaṃ, bhikkhave, bhuttāvī assaṃ pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho; siyā ca me piṇḍapāto atirekadhammo chaḍḍanīyadhammo. Atha dve bhikkhū āgaccheyyuṃ jighacchādubbalyaparetā. Tyāhaṃ evaṃ vadeyyaṃ: 'ahaṃ khomhi, bhikkhave, bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho; atthi ca me ayaṃ piṇḍapāto atirekadhammo chaḍḍanīyadhammo. Sace ākaṅkhatha, bhuñjatha, no ce tumhe bhuñjissatha, idānāhaṃ appaharite vā chaḍḍessāmi, appāṇake vā udake opilāpessāmī'ti.

Tatrekassa bhikkhuno evamassa: 'bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho; atthi cāyaṃ bhagavato piṇḍapāto atirekadhammo chaḍḍanīyadhammo. Sace mayaṃ na bhuñjissāma, idāni bhagavā appaharite vā chaḍḍessati, appāṇake vā udake opilāpessati. Vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā: "dhammadāyādā me, bhikkhave, bhavatha, mā āmisadāyādā"ti. Āmisaññataraṃ kho panetaṃ, yadidaṃ piṇḍapāto. Yannūnāhaṃ imaṃ piṇḍapātaṃ abhuñjitvā imināva jighacchādubbalyena evaṃ imaṃ rattindivaṃ vītināmeyyan'ti. So taṃ piṇḍapātaṃ abhuñjitvā teneva jighacchādubbalyena evaṃ taṃ rattin-

divaṃ vītināmeyya.

Atha dutiyassa bhikkhuno evamassa: 'bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho; atthi cāyaṃ bhagavato piṇḍapāto atirekadhammo chaḍḍanīyadhammo. Sace mayaṃ na bhuñjissāma, idāni bhagavā appaharite vā chaḍḍessati, appāṇake vā udake opilāpessati. Yannūnāhaṃ imaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā jighacchādubbalyaṃ paṭivinodetvā evaṃ imaṃ rattindivaṃ vītināmeyyan'ti. So taṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā jighacchādubbalyaṃ paṭivinodetvā evaṃ taṃ rattindivaṃ vītināmeyya.

Kiñcāpi so, bhikkhave, bhikkhu taṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā jighacchādubbalyaṃ paṭivinodetvā evaṃ taṃ rattindivaṃ vītināmeyya, atha kho asuyeva me purimo bhikkhu pujjataro ca pāsaṃsataro ca. Taṃ kissa hetu? Tañhi tassa, bhikkhave, bhikkhuno dīgharattaṃ appicchatāya santuṭṭhiyā sallekhāya subharatāya vīriyārambhāya saṃvattissati. Tasmātiha me, bhikkhave, dhammadāyādā bhavatha, mā āmisadāyādā. Atthi me tumhesu anukampā: 'kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyuṃ, no āmisadāyādā'"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Tatra kho āyasmā sāriputto acirapakkantassa bhagavato bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, āvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhanti, kittāvatā ca pana satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī"ti? "Dūratopi kho mayaṃ, āvuso, āgacchāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātuṃ. Sādhu vatāyasmantaṃyeva sāriputtaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho; āyasmato sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, āvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhanti? Idhāvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhanti, yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha, te ca dhamme nappajahanti, bāhulikā ca honti, sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā,

paviveke nikkhittadhurā. Tatrāvuso, therā bhikkhū tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti. 'Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhantī'ti—iminā paṭhamena ṭhānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'Yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha te ca dhamme nappajahantī'ti—iminā dutiyena ṭhānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'Bāhulikā ca, sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā'ti—iminā tatiyena ṭhānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Therā, āvuso, bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti. Tatrāvuso, majjhimā bhikkhū … pe … navā bhikkhū tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti. 'Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhantī'ti—iminā paṭhamena ṭhānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'Yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha te ca dhamme nappajahantī'ti—iminā dutiyena ṭhānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'Bāhulikā ca honti, sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā, paviveke nikkhittadhurā'ti—iminā tatiyena ṭhānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Navā, āvuso, bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti. Ettāvatā kho, āvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhanti.

Kittāvatā ca panāvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhanti? Idhāvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhanti—yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha te ca dhamme pajahanti; na ca bāhulikā honti, na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā. Tatrāvuso, therā bhikkhū tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti. 'Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī'ti—iminā paṭhamena ṭhānena therā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'Yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha te ca dhamme pajahantī'ti—iminā dutiyena ṭhānena therā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'Na ca bāhulikā, na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā'ti—iminā tatiyena ṭhānena therā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. Therā, āvuso, bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti. Tatrāvuso, majjhimā bhikkhū … pe … navā bhikkhū tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti. 'Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī'ti—iminā paṭhamena ṭhānena navā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'Yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha te ca dhamme pajahantī'ti—iminā dutiyena ṭhānena navā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'Na ca bāhulikā, na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā'ti—iminā tatiyena ṭhā-

nena navā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. Navā, āvuso, bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti. Ettāvatā kho, āvuso, satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhanti.

Tatrāvuso, lobho ca pāpako doso ca pāpako. Lobhassa ca pahānāya dosassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamā ca sā, āvuso, majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ kho sā, āvuso, majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Tatrāvuso, kodho ca pāpako upanāho ca pāpako ... pe ... makkho ca pāpako paḷāso ca pāpako, issā ca pāpikā maccherañca pāpakaṃ, māyā ca pāpikā sāṭheyyañca pāpakaṃ, thambho ca pāpako sārambho ca pāpako, māno ca pāpako atimāno ca pāpako, mado ca pāpako pamādo ca pāpako. Madassa ca pahānāya pamādassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamā ca sā, āvuso, majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ kho sā, āvuso, majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattatī”ti.

Idamavocāyasmā sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Dhammadāyādasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 83

Maghadevasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā mithilāyaṃ viharati maghadevaambavane. Atha kho bhagavā aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: “ko nu kho hetu, ko paccayo bhagavato sitassa pātukammāya? Na akāraṇena tathāgatā sitaṃ pātukarontī”ti. Atha kho āyasmā ānando ekaṃsaṃ cīvaraṃ

katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo bhagavato sitassa pātukammāya? Na akāraṇena tathāgatā sitaṃ pātukarontī"ti.

"Bhūtapubbaṃ, ānanda, imissāyeva mithilāyaṃ rājā ahosi maghadevo nāma dhammiko dhammarājā dhamme ṭhito mahārājā; dhammaṃ carati brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca; uposathañca upavasati cātuddasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassa. Atha kho, ānanda, rājā maghadevo bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena kappakaṃ āmantesi: 'yadā me, samma kappaka, passeyyāsi sirasmiṃ palitāni jātāni, atha me āroceyyāsī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, kappako rañño maghadevassa paccassosi. Addasā kho, ānanda, kappako bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena rañño maghadevassa sirasmiṃ palitāni jātāni. Disvāna rājānaṃ maghadevaṃ etadavoca: 'pātubhūtā kho devassa devadūtā, dissanti sirasmiṃ palitāni jātānī'ti. 'Tena hi, samma kappaka, tāni palitāni sādhukaṃ saṇḍāsena uddharitvā mama añjalismiṃ patiṭṭhāpehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, kappako rañño maghadevassa paṭissutvā tāni palitāni sādhukaṃ saṇḍāsena uddharitvā rañño maghadevassa añjalismiṃ patiṭṭhāpesi.

Atha kho, ānanda, rājā maghadevo kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ āmantāpetvā etadavoca: 'pātubhūtā kho me, tāta kumāra, devadūtā; dissanti sirasmiṃ palitāni jātāni; bhuttā kho pana me mānusakā kāmā; samayo dibbe kāme pariyesituṃ. Ehi tvaṃ, tāta kumāra, imaṃ rajjaṃ paṭipajja. Ahaṃ pana kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmi. Tena hi, tāta kumāra, yadā tvampi passeyyāsi sirasmiṃ palitāni jātāni, atha kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyāsi. Yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyāsi, mā kho me tvaṃ antimapuriso ahosi. Yasmiṃ kho, tāta kumāra, purisayuge vattamāne evarūpassa kalyāṇassa vattassa samucchedo hoti so tesaṃ antimapuriso hoti. Taṃ tāhaṃ, tāta kumāra, evaṃ vadāmi—yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyāsi, mā kho me tvaṃ antimapuriso ahosī'ti.

Atha kho, ānanda, rājā maghadevo kappakassa gāmavaraṃ datvā

jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā imasmiṃyeva maghadevaambavane kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihāsi. Karuṇāsahagatena cetasā ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihāsi.

Rājā kho panānanda, maghadevo caturāsītivassasahassāni kumārakīḷitaṃ kīḷi, caturāsītivassasahassāni oparajjaṃ kāresi, caturāsītivassasahassāni rajjaṃ kāresi, caturāsītivassasahassāni imasmiṃyeva maghadevaambavane agārasmā anagāriyaṃ pabbajito brahmacariyamacari. So cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmalokūpago ahosi.

Atha kho rañño, ānanda, maghadevassa putto bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena kappakaṃ āmantesi: 'yadā me, samma kappaka, passeyyāsi sirasmiṃ palitāni jātāni, atha kho āroceyyāsī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, kappako rañño maghadevassa puttassa paccassosi. Addasā kho, ānanda, kappako bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena rañño maghadevassa puttassa sirasmiṃ palitāni jātāni. Disvāna rañño maghadevassa puttaṃ etadavoca: 'pātubhūtā kho devassa devadūtā; dissanti sirasmiṃ palitāni jātānī'ti. 'Tena hi, samma kappaka, tāni palitāni sādhukaṃ saṇḍāsena uddharitvā mama añjalismiṃ patiṭṭhāpehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, kappako rañño maghadevassa puttassa paṭissutvā tāni palitāni sādhukaṃ saṇḍāsena uddharitvā rañño maghadevassa puttassa añjalismiṃ patiṭṭhāpesi.

Atha kho, ānanda, rañño maghadevassa putto kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ āmantāpetvā etadavoca: 'pātubhūtā kho me, tāta kumāra, devadūtā; dissanti sirasmiṃ palitāni jātāni; bhuttā kho pana me mānusakā kāmā; samayo dibbe kāme pariyesituṃ. Ehi

tvaṃ, tāta kumāra, imaṃ rajjaṃ paṭipajja. Ahaṃ pana kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmi. Tena hi, tāta kumāra, yadā tvampi passeyyāsi sirasmiṃ palitāni jātāni, atha kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyāsi. Yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyāsi, mā kho me tvaṃ antimapuriso ahosi. Yasmiṃ kho, tāta kumāra, purisayuge vattamāne evarūpassa kalyāṇassa vattassa samucchedo hoti so tesaṃ antimapuriso hoti. Taṃ tāhaṃ, tāta kumāra, evaṃ vadāmi—yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyāsi, mā kho me tvaṃ antimapuriso ahosī'ti.

Atha kho, ānanda, rañño maghadevassa putto kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā imasmiṃyeva maghadevaambavane kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihāsi. Karuṇāsahagatena cetasā ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihāsi. Rañño kho panānanda, maghadevassa putto caturāsītivassasahassāni kumārakīḷitaṃ kīḷi, caturāsītivassasahassāni oparajjaṃ kāresi, caturāsītivassasahassāni rajjaṃ kāresi, caturāsītivassasahassāni imasmiṃyeva maghadevaambavane agārasmā anagāriyaṃ pabbajito brahmacariyamacari. So cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmalokūpago ahosi.

Rañño kho panānanda, maghadevassa puttapaputtakā tassa paramparā caturāsītirājasahassāni imasmiṃyeva maghadevaambavane kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃsu. Te mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharimsu, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena

cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṃsu. Karuṇāsahagatena cetasā … muditāsahagatena cetasā … upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihariṃsu, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṃsu. Caturāsītivassasahassāni kumārakīḷitaṃ kīḷiṃsu, caturāsītivassasahassāni oparajjaṃ kāresuṃ, caturāsītivassasahassāni rajjaṃ kāresuṃ, caturāsītivassasahassāni imasmiṃyeva maghadevaambavane agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā brahmacariyamacariṃsu. Te cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmalokūpagā ahesuṃ. Nimi tesaṃ rājā pacchimako ahosi dhammiko dhammarājā dhamme ṭhito mahārājā; dhammaṃ carati brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca; uposathañca upavasati cātuddasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassa.

Bhūtapubbaṃ, ānanda, devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: ‘lābhā vata, bho, videhānaṃ, suladdhaṃ vata, bho, videhānaṃ, yesaṃ nimi rājā dhammiko dhammarājā dhamme ṭhito mahārājā; dhammaṃ carati brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca; uposathañca upavasati cātuddasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassā’ti. Atha kho, ānanda, sakko devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi: ‘iccheyyātha no tumhe, mārisā, nimiṃ rājānaṃ daṭṭhun’ti? ‘Icchāma mayaṃ, mārisa, nimiṃ rājānaṃ daṭṭhun’ti. Tena kho pana, ānanda, samayena nimi rājā tadahuposathe pannarase sīsaṃnhāto uposathiko uparipāsādavaragato nisinno hoti. Atha kho, ānanda, sakko devānamindo—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—devesu tāvatiṃsesu antarahito nimissa rañño pamukhe pāturahosi. Atha kho, ānanda, sakko devānamindo nimiṃ rājānaṃ etadavoca: ‘lābhā te, mahārāja, suladdhaṃ te, mahārāja. Devā, mahārāja, tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ kittayamānarūpā sannisinnā: “lābhā vata, bho, videhānaṃ, suladdhaṃ vata, bho, videhānaṃ, yesaṃ nimi rājā dhammiko dhammarājā dhamme ṭhito mahārājā; dhammaṃ carati brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca; uposathañca upavasati cātud-

dasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassā”ti. Devā te, mahārāja, tāvatiṃsā dassanakāmā. Tassa te ahaṃ, mahārāja, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ pahiṇissāmi; abhiruheyyāsi, mahārāja, dibbaṃ yānaṃ avikampamāno’ti. Adhivāsesi kho, ānanda, nimi rājā tuṇhībhāvena.

Atha kho, ānanda, sakko devānamindo nimissa rañño adhivāsanaṃ viditvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—nimissa rañño pamukhe antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi. Atha kho, ānanda, sakko devānamindo mātaliṃ saṅgāhakaṃ āmantesi: ‘ehi tvaṃ, samma mātali, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā nimiṃ rājānaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadehi—ayaṃ te, mahārāja, sahassayutto ājaññaratho sakkena devānamindena pesito; abhiruheyyāsi, mahārāja, dibbaṃ yānaṃ avikampamāno’ti. ‘Evaṃ, bhaddantavā’ti kho, ānanda, mātali saṅgāhako sakkassa devānamindassa paṭissutvā sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā nimiṃ rājānaṃ upasaṅkamitvā etadavoca: ‘ayaṃ te, mahārāja, sahassayutto ājaññaratho sakkena devānamindena pesito; abhiruha, mahārāja, dibbaṃ yānaṃ avikampamāno. Api ca, mahārāja, katamena taṃ nemi, yena vā pāpakammā pāpakānaṃ kammānaṃ vipākaṃ paṭisaṃvedenti, yena vā kalyāṇakammā kalyāṇakammānaṃ vipākaṃ paṭisaṃvedentī’ti? ‘Ubhayeneva maṃ, mātali, nehī’ti. Sampavesesi kho, ānanda, mātali, saṅgāhako nimiṃ rājānaṃ sudhammaṃ sabhaṃ. Addasā kho, ānanda, sakko devānamindo nimiṃ rājānaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna nimiṃ rājānaṃ etadavoca: ‘ehi kho, mahārāja. Svāgataṃ, mahārāja. Devā te dassanakāmā, mahārāja, tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ kittayamānarūpā sannisinnā: “lābhā vata, bho, videhānaṃ, suladdhaṃ vata, bho, videhānaṃ, yesaṃ nimi rājā dhammiko dhammarājā dhamme ṭhito mahārājā; dhammaṃ carati brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca; uposathañca upavasati cātuddasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassā”ti. Devā te, mahārāja, tāvatiṃsā dassanakāmā. Abhirama, mahārāja, devesu devānubhāvenā’ti. ‘Alaṃ, mārisa, tattheva maṃ mithilaṃ paṭinetu. Tathāhaṃ dhammaṃ carissāmi brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca; uposathañca upavasāmi cātuddasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassā’ti.

Atha kho, ānanda, sakko devānamindo mātaliṃ saṅgāhakaṃ āmantesi: ‘ehi tvaṃ, samma mātali, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā

nimiṃ rājānaṃ tattheva mithilaṃ paṭinehī'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, ānanda, mātali saṅgāhako sakkassa devānamindassa paṭissutvā sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā nimiṃ rājānaṃ tattheva mithilaṃ paṭinesi. Tatra sudaṃ, ānanda, nimi rājā dhammaṃ carati brāhmaṇagahapatikesu negamesu ceva jānapadesu ca, uposathañca upavasati cātuddasiṃ pañcadasiṃ aṭṭhamiñca pakkhassāti. Atha kho, ānanda, nimi rājā bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena kappakaṃ āmantesi: 'yadā me, samma kappaka, passeyyāsi sirasmiṃ palitāni jātāni, atha me āroceyyāsī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, kappako nimissa rañño paccassosi. Addasā kho, ānanda, kappako bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena nimissa rañño sirasmiṃ palitāni jātāni. Disvāna nimiṃ rājānaṃ etadavoca: 'pātubhūtā kho devassa devadūtā; dissanti sirasmiṃ palitāni jātānī'ti. 'Tena hi, samma kappaka, tāni palitāni sādhukaṃ saṇḍāsena uddharitvā mama añjalismiṃ patiṭṭhāpehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, kappako nimissa rañño paṭissutvā tāni palitāni sādhukaṃ saṇḍāsena uddharitvā nimissa rañño añjalismiṃ patiṭṭhāpesi. Atha kho, ānanda, nimi rājā kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ āmantāpetvā etadavoca: 'pātubhūtā kho me, tāta kumāra, devadūtā; dissanti sirasmiṃ palitāni jātāni; bhuttā kho pana me mānusakā kāmā; samayo dibbe kāme pariyesituṃ. Ehi tvaṃ, tāta kumāra, imaṃ rajjaṃ paṭipajja. Ahaṃ pana kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmi. Tena hi, tāta kumāra, yadā tvampi passeyyāsi sirasmiṃ palitāni jātāni, atha kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyāsi. Yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyāsi, mā kho me tvaṃ antimapuriso ahosi. Yasmiṃ kho, tāta kumāra, purisayuge vattamāne evarūpassa kalyāṇassa vattassa samucchedo hoti so tesaṃ antimapuriso hoti. Taṃ tāhaṃ, tāta kumāra, evaṃ vadāmi: "yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyāsi, mā kho me tvaṃ antimapuriso ahosī"'ti.

Atha kho, ānanda, nimi rājā kappakassa gāmavaraṃ datvā jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā imasmiṃyeva maghade-

vaambavane kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihāsi. Karuṇāsahagatena cetasā … muditāsahagatena cetasā … upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihāsi. Nimi kho panānanda, rājā caturāsītivassasahassāni kumārakīḷitaṃ kīḷi, caturāsītivassasahassāni oparajjaṃ kāresi, caturāsītivassasahassāni rajjaṃ kāresi, caturāsītivassasahassāni imasmiṃyeva maghadevaambavane agārasmā anagāriyaṃ pabbajito brahmacariyamacari. So cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmalokūpago ahosi. Nimissa kho panānanda, rañño kaḷārajanako nāma putto ahosi. Na so agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. So taṃ kalyāṇaṃ vattaṃ samucchindi. So tesaṃ antimapuriso ahosi.

Siyā kho pana te, ānanda, evamassa: ‘aññо nūna tena samayena rājā maghadevo ahosi, yena taṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitan’ti. Na kho panetaṃ, ānanda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Ahaṃ tena samayena rājā maghadevo ahosiṃ. Ahaṃ taṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihiniṃ, mayā taṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ; pacchimā janatā anuppavattesi. Taṃ kho panānanda, kalyāṇaṃ vattaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva brahmalokūpapattiyā. Idaṃ kho panānanda, etarahi mayā kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamañcānanda, etarahi mayā kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Idaṃ kho, ānanda, etarahi mayā kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Taṃ vo ahaṃ, ānanda, evaṃ vadāmi:

‘yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyātha, mā kho me tumhe antimapurisā ahuvattha’. Yasmiṃ kho, ānanda, purisayuge vattamāne evarūpassa kalyāṇassa vattassa samucchedo hoti so tesaṃ antimapuriso hoti. Taṃ vo ahaṃ, ānanda, evaṃ vadāmi: ‘yena me idaṃ kalyāṇaṃ vattaṃ nihitaṃ anuppavatteyyātha, mā kho me tumhe antimapurisā ahuvatthā’”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Maghadevasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 60

Apaṇṇakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena sālā nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Assosuṃ kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: “samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ sālaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī”ti. Atha kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Ekamantaṃ nisinne kho sāleyyake brāhmaṇagahapatike bhagavā etadavoca: “atthi pana vo, gahapatayo, koci manāpo satthā yasmiṃ vo ākāravatī saddhā paṭiladdhā”ti? “Natthi kho no, bhante, koci manāpo

satthā yasmiṃ no ākāravatī saddhā paṭiladdhā”ti.

“Manāpaṃ vo, gahapatayo, satthāraṃ alabhantehi ayaṃ apaṇṇako dhammo samādāya vattitabbo. Apaṇṇako hi, gahapatayo, dhammo samatto samādinno, so vo bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Katamo ca, gahapatayo, apaṇṇako dhammo?

Santi, gahapatayo, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ; natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko; natthi mātā, natthi pitā; natthi sattā opapātikā; natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammā paṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī’ti. Tesaṃyeva kho, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanīkavādā. Te evamāhaṃsu: ‘atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ; atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko; atthi ayaṃ loko, atthi paro loko; atthi mātā, atthi pitā; atthi sattā opapātikā; atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammā paṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī’ti. Taṃ kiṃ maññatha, gahapatayo: ‘nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā’”ti? “Evaṃ, bhante”.

“Tatra, gahapatayo, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ … pe … ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī’ti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—yamidaṃ kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. Taṃ kissa hetu? Na hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā passanti akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ. Santaṃyeva pana paraṃ lokaṃ ‘natthi paro loko’ tissa diṭṭhi hoti; sāssa hoti micchādiṭṭhi. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ ‘natthi paro loko’ti saṅkappeti; svāssa hoti micchāsaṅkappo. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ ‘natthi paro loko’ti vācaṃ bhāsati; sāssa hoti micchāvācā. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ ‘natthi paro loko’ti āha; ye te arahanto paralokaviduno tesamayaṃ paccanīkaṃ karoti. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ ‘natthi paro loko’ti paraṃ saññāpeti; sāssa hoti asaddhammasaññatti.

Tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Iti pubbeva kho panassa susīlyaṃ pahīnaṃ hoti, dussīlyaṃ paccupaṭṭhitaṃ—ayañca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānaṃ paccanīkatā asaddhammasaññatti attukkaṃsanā paravambhanā. Evamassime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'sace kho natthi paro loko evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā sotthimattānaṃ karissati; sace kho atthi paro loko, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissati. Kāmaṃ kho pana māhu paro loko, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ; atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho—dussīlo purisapuggalo micchādiṭṭhi natthikavādo'ti. Sace kho attheva paro loko, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho—yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissati. Evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo dussamatto samādinno, ekaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati, riñcati kusalaṃ ṭhānaṃ.

Tatra, gahapatayo, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'atthi dinnaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—yamidaṃ kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti. Taṃ kissa hetu? Passanti hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ 'atthi paro loko' tissa diṭṭhi hoti; sāssa hoti sammādiṭṭhi. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ 'atthi paro loko'ti saṅkappeti; svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ 'atthi paro loko'ti vācaṃ bhāsati; sāssa hoti sammāvācā. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ 'atthi paro loko'ti āha; ye te arahanto paralokaviduno tesamayaṃ na paccanīkaṃ karoti. Santaṃyeva kho pana paraṃ lokaṃ 'atthi paro loko'ti paraṃ saññāpeti; sāssa hoti saddhammasaññatti. Tāya ca pana

saddhammasaññattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Iti pubbeva kho panassa dussīlyaṃ pahīnaṃ hoti, susīlyaṃ paccupaṭṭhitaṃ—ayañca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānaṃ apaccanīkatā saddhammasaññatti anattukkaṃsanā aparavambhanā. Evamassime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'sace kho atthi paro loko, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Kāmaṃ kho pana māhu paro loko, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ; atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso—sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi atthikavādo'ti. Sace kho attheva paro loko, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho—yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo susamatto samādinno ubhayaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati, riñcati akusalaṃ ṭhānaṃ.

Santi, gahapatayo, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato; karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento, chindanto chedāpento, pacanto pācento; natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento; natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti. Tesaṃyeva kho, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanīkavādā te evamāhaṃsu: 'karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato; karoto karīyati pā-

paṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento, chindanto chedāpento, pacanto pācento; atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento; atthi tatonidānaṃ puññaṃ, atthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena atthi puññaṃ, atthi puññassa āgamo'ti. Taṃ kiṃ maññatha, gahapatayo, nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Tatra, gahapatayo, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato; karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento ... pe ... dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—yamidaṃ kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. Taṃ kissa hetu? Na hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā passanti akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'natthi kiriyā' tissa diṭṭhi hoti; sāssa hoti micchādiṭṭhi. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'natthi kiriyā'ti saṅkappeti; svāssa hoti micchāsaṅkappo. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'natthi kiriyā'ti vācaṃ bhāsati; sāssa hoti micchāvācā. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'natthi kiriyā'ti āha, ye te arahanto kiriyavādā tesamayaṃ paccanīkaṃ karoti. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'natthi kiriyā'ti paraṃ saññāpeti; sāssa hoti asaddhammasaññatti. Tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Iti pubbeva kho panassa susīlyaṃ pahīnaṃ hoti, dussīlyaṃ paccupaṭṭhitaṃ—ayañca

micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānaṃ paccanīkatā asaddhammasaññatti attukkaṃsanā paravambhanā. Evamassime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'sace kho natthi kiriyā, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā sotthimattānaṃ karissati; sace kho atthi kiriyā evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissati. Kāmaṃ kho pana māhu kiriyā, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ; atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho—dussīlo purisapuggalo micchādiṭṭhi akiriyavādo'ti. Sace kho attheva kiriyā, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho—yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissati. Evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo dussamatto samādinno, ekaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati, riñcati kusalaṃ ṭhānaṃ.

Tatra, gahapatayo, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato; karoto karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento, chindanto chedāpento, pacanto pācento, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento, atthi tatonidānaṃ puññaṃ, atthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena atthi puññaṃ, atthi puññassa āgamo'ti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ yamidaṃ kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti. Taṃ kissa hetu? Passanti hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ. Santaṃyeva

kho pana kiriyaṃ 'atthi kiriyā' tissa diṭṭhi hoti; sāssa hoti sammādiṭṭhi. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'atthi kiriyā'ti saṅkappeti; svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'atthi kiriyā'ti vācaṃ bhāsati; sāssa hoti sammāvācā. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'atthi kiriyā'ti āha; ye te arahanto kiriyavādā tesamayaṃ na paccanīkaṃ karoti. Santaṃyeva kho pana kiriyaṃ 'atthi kiriyā'ti paraṃ saññāpeti; sāssa hoti saddhammasaññatti. Tāya ca pana saddhammasaññattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Iti pubbeva kho panassa dussīlyaṃ pahīnaṃ hoti, susīlyaṃ paccupaṭṭhitaṃ—ayañca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānaṃ apaccanīkatā saddhammasaññatti anattukkaṃsanā aparavambhanā. Evamassime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'sace kho atthi kiriyā, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Kāmaṃ kho pana māhu kiriyā, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ; atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso—sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi kiriyavādo'ti. Sace kho attheva kiriyā, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho—yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo susamatto samādinno, ubhayaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati, riñcati akusalaṃ ṭhānaṃ.

Santi, gahapatayo, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ saṃkilesāya; ahetū appaccayā sattā saṅkilissanti. Natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā; ahetū appaccayā sattā visujjhanti. Natthi balaṃ, natthi vīriyaṃ, natthi purisathāmo, natthi purisaparakkamo; sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṃgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti. Tesaṃyeva kho, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanīkavādā. Te evamāhaṃsu: 'atthi hetu, atthi paccayo sattānaṃ saṃkilesāya; sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti. Atthi hetu, atthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā; sahetū sappaccayā sattā visujjhanti. Atthi balaṃ, atthi vīriyaṃ, atthi purisathāmo, atthi purisaparakkamo; na sabbe sattā

sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṃgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, gahapatayo, nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Tatra, gahapatayo, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; ahetū appaccayā sattā saṅkilissanti. Natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā; ahetū appaccayā sattā visujjhanti. Natthi balaṃ, natthi vīriyaṃ, natthi purisathāmo, natthi purisaparakkamo; sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—yamidaṃ kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. Taṃ kissa hetu? Na hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā passanti akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'natthi hetū' tissa diṭṭhi hoti; sāssa hoti micchādiṭṭhi. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'natthi hetū'ti saṅkappeti; svāssa hoti micchāsaṅkappo. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'natthi hetū'ti vācaṃ bhāsati; sāssa hoti micchāvācā. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'natthi hetū'ti āha; ye te arahanto hetuvādā tesamayaṃ paccanīkaṃ karoti. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'natthi hetū'ti paraṃ saññāpeti; sāssa hoti asaddhammasaññatti. Tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Iti pubbeva kho panassa susīlyaṃ pahīnaṃ hoti, dussīlyaṃ paccupaṭṭhitaṃ—ayañca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānaṃ paccanīkatā asaddhammasaññatti attānukkaṃsanā paravambhanā. Evamassime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'sace kho natthi hetu, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sotthimattānaṃ karissati; sace kho atthi hetu, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissati. Kāmaṃ kho pana māhu hetu, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ; atha ca panāyaṃ

bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho—dussīlo purisapuggalo micchādiṭṭhi ahetukavādo'ti. Sace kho attheva hetu, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho—yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissati. Evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo dussamatto samādinno, ekaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati, riñcati kusalaṃ ṭhānaṃ.

Tatra, gahapatayo, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'atthi hetu, atthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti. Atthi hetu, atthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā; sahetū sappaccayā sattā visujjhanti. Atthi balaṃ, atthi vīriyaṃ, atthi purisathāmo, atthi purisaparakkamo; na sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—yamidaṃ kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti. Taṃ kissa hetu? Passanti hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'atthi hetū' tissa diṭṭhi hoti; sāssa hoti sammādiṭṭhi. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'atthi hetū'ti saṅkappeti; svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'atthi hetū'ti vācaṃ bhāsati; sāssa hoti sammāvācā. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'atthi hetū'ti āha, ye te arahanto hetuvādā tesamayaṃ na paccanīkaṃ karoti. Santaṃyeva kho pana hetuṃ 'atthi hetū'ti paraṃ saññāpeti; sāssa hoti saddhammasaññatti. Tāya ca pana saddhammasaññattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Iti pubbeva kho panassa dussīlyaṃ pahīnaṃ hoti, susīlyaṃ paccupaṭṭhitaṃ—ayañca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānaṃ apaccanīkatā saddhammasaññatti anattukkaṃsanā aparavambhanā. Evamassime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'sace kho atthi hetu, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Kāmaṃ kho pana māhu hetu,

hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ; atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso—sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi hetuvādo'ti. Sace kho atthi hetu, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho—yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. Evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo susamatto samādinno, ubhayaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati, riñcati akusalaṃ ṭhānaṃ.

Santi, gahapatayo, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi sabbaso āruppā'ti. Tesaṃyeva kho, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanīkavādā. Te evamāhaṃsu: 'atthi sabbaso āruppā'ti. Taṃ kiṃ maññatha, gahapatayo, nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati—ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi sabbaso āruppā'ti, idaṃ me adiṭṭhaṃ; yepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'atthi sabbaso āruppā'ti, idaṃ me aviditaṃ. Ahañceva kho pana ajānanto apassanto ekaṃsena ādāya vohareyyaṃ—idameva saccaṃ, moghamaññanti, na metaṃ assa patirūpaṃ. Ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi sabbaso āruppā'ti, sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, ṭhānametaṃ vijjati—ye te devā rūpino manomayā, apaṇṇakaṃ me tatrūpapatti bhavissati. Ye pana te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'atthi sabbaso āruppā'ti, sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, ṭhānametaṃ vijjati—ye te devā arūpino saññāmayā, apaṇṇakaṃ me tatrūpapatti bhavissati. Dissanti kho pana rūpādhikaraṇaṃ daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā. 'Natthi kho panetaṃ sabbaso arūpe'ti. So iti paṭisaṅkhāya rūpānaṃyeva nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

Santi, gahapatayo, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi sabbaso bhavanirodho'ti. Tesaṃyeva kho, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanīkavādā. Te evamāhaṃsu: 'atthi sabbaso bhavanirodho'ti. Taṃ kiṃ maññatha, gahapatayo, nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā"ti? "Evaṃ, bhante".

“Tatra, gahapatayo, viññū puriso iti paṭisañcikkhati—ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘natthi sabbaso bhavanirodho’ti, idaṃ me adiṭṭhaṃ; yepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘atthi sabbaso bhavanirodho’ti, idaṃ me aviditaṃ. Ahañceva kho pana ajānanto apassanto ekaṃsena ādāya vohareyyaṃ—idameva saccaṃ, moghamaññanti, na metaṃ assa patirūpaṃ. Ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘natthi sabbaso bhavanirodho’ti, sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, ṭhānametaṃ vijjati—ye te devā arūpino saññāmayā apaṇṇakaṃ me tatrūpapatti bhavissati. Ye pana te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘atthi sabbaso bhavanirodho’ti, sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, ṭhānametaṃ vijjati—yaṃ diṭṭheva dhamme parinibbāyissāmi. Ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘natthi sabbaso bhavanirodho’ti, tesamayaṃ diṭṭhi sārāgāya santike, saṃyogāya santike, abhinandanāya santike, ajjhosānāya santike, upādānāya santike. Ye pana te bhonto samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘atthi sabbaso bhavanirodho’ti, tesamayaṃ diṭṭhi asārāgāya santike, asaṃyogāya santike, anabhinandanāya santike, anajjhosānāya santike, anupādānāya santiketi. So iti paṭisaṅkhāya bhavānaṃyeva nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

Cattārome, gahapatayo, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, gahapatayo, ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto. Idha, gahapatayo, ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idha, gahapatayo, ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idha, gahapatayo, ekacco puggalo nevattantapo hoti nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto; so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati.

Katamo ca, gahapatayo, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, gahapatayo, ekacco puggalo acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano … pe … iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Ayaṃ vuccati, gahapatayo, pug-

galo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, gahapatayo, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, gahapatayo, ekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko ... pe ... ye vā panaññepi keci kurūrakammantā. Ayaṃ vuccati, gahapatayo, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, gahapatayo, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, gahapatayo, ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto ... pe ... tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. Ayaṃ vuccati, gahapatayo, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, gahapatayo, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto; so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati? Idha, gahapatayo, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya

cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ vuccati, gahapatayo, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto; so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatī"ti.

Evaṃ vutte, sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gate"ti.

Apaṇṇakasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Gahapativaggo niṭṭhito paṭhamo.

Kandaranāgarasekhavato ca, Potaliyo puna jīvakabhacco; Upālidamatho kukkuraabhayo, Bahuvedanīyāpaṇṇakato dasamo.

Majjhima Nikāya 120

Saṅkhārupapattisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "saṅkhārupapattiṃ vo, bhikkhave, desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena samannāgato hoti, cāgena samannāgato hoti, paññāya samannāgato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa

te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena samannāgato hoti, cāgena samannāgato hoti, paññāya samannāgato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brāhmaṇamahāsālānaṃ ... pe ... gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena samannāgato hoti, cāgena samannāgato hoti, paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'cātumahārājikā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena samannāgato hoti, cāgena samannāgato hoti, paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti—tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... tusitā devā ... nimmānaratī devā ... paranimmitavasavattī devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulāti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena samannāgato hoti, cāgena samannāgato hoti, paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'sahasso brahmā dīghāyuko vaṇṇavā sukhabahulo'ti. Sahasso, bhikkhave, brahmā sahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā

upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, cakkhumā puriso ekaṃ āmaṇḍaṃ hatthe karitvā paccavekkheyya; evameva kho, bhikkhave, sahasso brahmā sahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sahassassa brahmuno sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena … cāgena … paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti—dvisahasso brahmā … pe … tisahasso brahmā … catusahasso brahmā … pañcasahasso brahmā dīghāyuko vaṇṇavā sukhabahuloti. Pañcasahasso, bhikkhave, brahmā pañcasahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, cakkhumā puriso pañca āmaṇḍāni hatthe karitvā paccavekkheyya; evameva kho, bhikkhave, pañcasahasso brahmā pañcasahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pañcasahassassa brahmuno sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena samannāgato hoti, sutena … cāgena … paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'dasasahasso brahmā dīghāyuko vaṇṇavā sukhabahulo'ti. Dasasahasso, bhikkhave, brahmā dasasahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsate ca tapate ca virocati ca; evameva kho, bhikkhave, dasasahasso brahmā dasasahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha

sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā dasasahassassa brahmuno sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'satasahasso brahmā dīghāyuko vaṇṇavā sukhabahulo'ti. Satasahasso, bhikkhave, brahmā satasahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, nikkhaṃ jambonadaṃ dakkhakammāraputtaukkāmukhasukusalasampahaṭṭhaṃ paṇḍukambale nikkhittaṃ bhāsate ca tapate ca virocati ca; evameva kho, bhikkhave, satasahasso brahmā satasahassilokadhātuṃ pharitvā adhimuccitvā viharati. Yepi tattha sattā upapannā tepi pharitvā adhimuccitvā viharati. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā satasahassassa brahmuno sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti—ābhā devā ... pe ... parittābhā devā ... appamāṇābhā devā ... ābhassarā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulāti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ābhassarānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti—parittasubhā devā ... pe ... appamāṇasubhā devā ... subhakiṇhā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulāti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā subhakiṇhānaṃ devānaṃ sa-

habyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti—vehapphalā devā ... pe ... avihā devā ... atappā devā ... sudassā devā ... sudassī devā ... akaniṭṭhā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulāti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā akaniṭṭhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'ākāsānañcāyatanūpagā devā dīghāyukā ciraṭṭhitikā sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'viññāṇañcāyatanūpagā devā dīghāyukā ciraṭṭhitikā sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā viññāṇañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa sutaṃ hoti—ākiñcaññāyatanūpagā devā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanūpagā devā dīghāyukā ciraṭṭhitikā sukhabahulāti. Tassa evaṃ hoti: 'aho

vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti. Tassa te saṅkhārā ca vihārā ca evaṃ bhāvitā evaṃ bahulīkatā tatrupapattiyā saṃvattanti. Ayaṃ, bhikkhave, maggo ayaṃ paṭipadā tatrupapattiyā saṃvattati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saddhāya samannāgato hoti, sīlena ... sutena ... cāgena ... paññāya samannāgato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ, bhikkhave, bhikkhu na katthaci upapajjatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Saṅkhārupapattisuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Anupadavaggo niṭṭhito dutiyo.

Anupada sodhana porisadhammo, Sevitabba bahudhātu vibhatti; Buddhassa kittināma cattārīsena, Ānāpāno kāyagato upapatti.

Majjhima Nikāya 116

Isigilisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati isigilismiṃ pabbate. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ vebhāraṃ pabbatan"ti? "Evaṃ, bhante". "Etassapi kho, bhikkhave, vebhārassa pabbatassa aññāva samaññā ahosi aññā paññatti.

Passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ paṇḍavaṃ pabbatan"ti? "Evaṃ, bhante". "Etassapi kho, bhikkhave, paṇḍavassa pabbatassa aññāva samaññā ahosi aññā paññatti.

Passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ vepullaṃ pabbatan"ti? "Evaṃ, bhante". "Etassapi kho, bhikkhave, vepullassa pabbatassa aññāva samaññā ahosi aññā paññatti.

Passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ gijjhakūṭaṃ pabbatan"ti? "Evaṃ, bhante". "Etassapi kho, bhikkhave, gijjhakūṭassa pabbatassa aññāva samaññā ahosi aññā paññatti.

Passatha no tumhe, bhikkhave, imaṃ isigiliṃ pabbatan"ti? "Evaṃ, bhante". "Imassa kho pana, bhikkhave, isigilissa pabbatassa esāva samaññā ahosi esā paññatti.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, pañca paccekabuddhasatāni imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsino ahesuṃ. Te imaṃ pabbataṃ pavisantā dissanti, paviṭṭhā na dissanti. Tamenaṃ manussā disvā evamāhaṃsu: 'ayaṃ pabbato ime isī gilatī'ti; 'isigili isigili' tveva samaññā udapādi. Ācikkhissāmi, bhikkhave, paccekabuddhānaṃ nāmāni; kittayissāmi, bhikkhave, paccekabuddhānaṃ nāmāni; desessāmi, bhikkhave, paccekabuddhānaṃ nāmāni. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ariṭṭho nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; upariṭṭho nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; tagarasikhī nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; yasassī nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; sudassano nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; piyadassī nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; gandhāro nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; piṇḍolo nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; upāsabho nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; nīto nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; tatho nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi, sutavā nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi; bhāvitatto nāma, bhikkhave, paccekasambuddho imasmiṃ isigilismiṃ pabbate ciranivāsī ahosi.

Ye sattasārā anīghā nirāsā, Paccekamevajjhagamaṃsu bodhiṃ;
Tesaṃ visallāna naruttamānaṃ, Nāmāni me kittayato suṇātha.

Ariṭṭho upariṭṭho tagarasikhī yasassī, Sudassano piyadassī ca susambuddho; Gandhāro piṇḍolo upāsabho ca, Nīto tatho sutavā bhāvitatto.

Sumbho subho matulo aṭṭhamo ca, Athassumegho anīgho sudāṭho; Paccekabuddhā bhavanettikhīṇā, Hiṅgū ca hiṅgo ca mahānubhāvā.

Dve jālino munino aṭṭhako ca, Atha kosallo buddho atho subāhu; Upanemiso nemiso santacitto, Sacco tatho virajo paṇḍito ca.

Kāḷūpakāḷā vijito jito ca, Aṅgo ca paṅgo ca guttijito ca; Passi jahi upadhidukkhamūlaṃ, Aparājito mārabalaṃ ajesi.

Satthā pavattā sarabhaṅgo lomahaṃso, Uccaṅgamāyo asito anāsavo; Manomayo mānacchido ca bandhumā, Tadādhimutto vimalo ca ketumā.

Ketumbharāgo ca mātaṅgo ariyo, Athaccuto accutagāmabyāmako; Sumaṅgalo dabbilo supatiṭṭhito, Asayho khemābhirato ca sorato.

Durannayo saṅgho athopi ujjayo, Aparo muni sayho anomanikkamo; Ānando nando upanando dvādasa, Bhāradvājo antimadehadhārī.

Bodhi mahānāmo athopi uttaro, Kesī sikhī sundaro dvārabhājo; Tissūpatissā bhavabandhanacchidā, Upasikhi taṇhacchido ca sikhari.

Buddho ahu maṅgalo vītarāgo, Usabhacchidā jāliniṃ dukkhamūlaṃ; Santaṃ padaṃ ajjhagamopanīto, Uposatho sundaro saccanāmo.

Jeto jayanto padumo uppalo ca, Padumuttaro rakkhito pabbato ca; Mānatthaddho sobhito vītarāgo, Kaṇho ca buddho suvimuttacitto.

Ete ca aññe ca mahānubhāvā, Paccekabuddhā bhavanettikhīṇā; Te sabbasaṅgātigate mahesī, Parinibbute vandatha appameyye"ti.

Isigilisuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 46

Mahādhammasamādānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "yebhuyyena, bhikkhave, sattā evaṅkāmā evaṃchandā evaṃadhippāyā: 'aho vata aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyeyyuṃ, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍheyyun'ti. Tesaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṅkāmānaṃ evaṃchandānaṃ evaṃadhippāyānaṃ aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Tatra tumhe, bhikkhave, kaṃ hetuṃ paccethā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā, bhagavaṃnettikā, bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaññeva paṭibhātu etassa bhāsi-

tassa attho; bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano, ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, sevitabbe dhamme na jānāti asevitabbe dhamme na jānāti, bhajitabbe dhamme na jānāti abhajitabbe dhamme na jānāti. So sevitabbe dhamme ajānanto asevitabbe dhamme ajānanto, bhajitabbe dhamme ajānanto abhajitabbe dhamme ajānanto, asevitabbe dhamme sevati sevitabbe dhamme na sevati, abhajitabbe dhamme bhajati bhajitabbe dhamme na bhajati. Tassa asevitabbe dhamme sevato sevitabbe dhamme asevato, abhajitabbe dhamme bhajato bhajitabbe dhamme abhajato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ aviddasuno.

Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako, ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto, sevitabbe dhamme jānāti asevitabbe dhamme jānāti, bhajitabbe dhamme jānāti abhajitabbe dhamme jānāti. So sevitabbe dhamme jānanto asevitabbe dhamme jānanto, bhajitabbe dhamme jānanto abhajitabbe dhamme jānanto, asevitabbe dhamme na sevati sevitabbe dhamme sevati, abhajitabbe dhamme na bhajati bhajitabbe dhamme bhajati. Tassa asevitabbe dhamme asevato sevitabbe dhamme sevato, abhajitabbe dhamme abhajato bhajitabbe dhamme bhajato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ viddasuno.

Cattārimāni, bhikkhave, dhammasamādānāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ, taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ nappajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākan'ti. Taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ appajānanto taṃ sevati, taṃ na parivajjeti. Tassa taṃ sevato, taṃ aparivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ aviddasuno. (1)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ nappajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākan'ti. Taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ appajānanto taṃ sevati, taṃ na parivajjeti. Tassa taṃ sevato, taṃ aparivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ aviddasuno. (2)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ, taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ nappajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākan'ti. Taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ appajānanto taṃ na sevati, taṃ parivajjeti. Tassa taṃ asevato, taṃ parivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ aviddasuno. (3)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ, taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ nappajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākan'ti. Taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ appajānanto taṃ na sevati, taṃ parivajjeti. Tassa taṃ asevato, taṃ parivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ aviddasuno. (4)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca

dukkhavipākan'ti. Taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānanto taṃ na sevati, taṃ parivajjeti. Tassa taṃ asevato, taṃ parivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ viddasuno. (1)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākan'ti. Taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānanto taṃ na sevati, taṃ parivajjeti. Tassa taṃ asevato, taṃ parivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ viddasuno. (2)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākan'ti. Taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānanto taṃ sevati, taṃ na parivajjeti. Tassa taṃ sevato, taṃ aparivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ viddasuno. (3)

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānāti: 'idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākan'ti. Taṃ vidvā vijjāgato yathābhūtaṃ pajānanto taṃ sevati, taṃ na parivajjeti. Tassa taṃ sevato, taṃ aparivajjayato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ viddasuno. (4)

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāṇātipātī hoti, pāṇātipātapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādāyī hoti, adinnādānapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesu micchācārī hoti, kāmesu micchācārapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi

dukkhena sahāpi domanassena musāvādī hoti, musāvādapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pisuṇavāco hoti, pisuṇavācāpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusavāco hoti, pharusavācāpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpī hoti, samphappalāpapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abhijjhālu hoti, abhijjhāpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena byāpannacitto hoti, byāpādapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena micchādiṭṭhi hoti, micchādiṭṭhipaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ. (1)

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāṇātipātī hoti, pāṇātipātapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādāyī hoti, adinnādānapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesumicchācārī hoti, kāmesumicchācārapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādī hoti, musāvādapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisuṇavāco hoti, pisuṇavācāpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusavāco hoti, pharusavācāpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpī hoti, samphappalāpapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena abhijjhālu hoti, abhijjhāpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena byāpannacitto hoti, byāpādapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena micchādiṭṭhi hoti, micchādiṭṭhipaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave,

dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ. (2)

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti, pāṇātipātā veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādānā paṭivirato hoti, adinnādānā veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena musāvādā paṭivirato hoti, musāvādā veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpā paṭivirato hoti, samphappalāpā veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena anabhijjhālu hoti, anabhijjhāpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abyāpannacitto hoti, abyāpādapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi dukkhena sahāpi domanassena sammādiṭṭhi hoti, sammādiṭṭhipaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ. (3)

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti, pāṇātipātā veramaṇīpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādānā paṭivirato hoti, adinnādānā veramaṇīpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā veramaṇīpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādā paṭivirato hoti, musāvādā veramaṇī-

paccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya veramaṇīpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya veramaṇīpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpā paṭivirato hoti, samphappalāpā veramaṇīpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena anabhijjhālu hoti, anabhijjhāpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena abyāpannacitto hoti, abyāpādapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti; sahāpi sukhena sahāpi somanassena sammādiṭṭhi hoti, sammādiṭṭhipaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Idaṃ, vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri dhammasamādānāni. (4)

Seyyathāpi, bhikkhave, tittakālābu visena saṃsaṭṭho. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhappaṭikūlo. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, ayaṃ tittakālābu visena saṃsaṭṭho, sace ākaṅkhasi piva. Tassa te pivato ceva nacchādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigacchasi maraṇamattaṃ vā dukkhan'ti. So taṃ appaṭisaṅkhāya piveyya, nappaṭinissajjeyya. Tassa taṃ pivato ceva nacchādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ. (1)

Seyyathāpi, bhikkhave, āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. So ca kho visena saṃsaṭṭho. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhappaṭikūlo. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, ayaṃ āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. So ca kho visena saṃsaṭṭho, sace ākaṅkhasi piva. Tassa te pivatohi kho chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigacchasi maraṇamattaṃ vā dukkhan'ti. So taṃ appaṭisaṅkhāya piveyya, nappaṭinissajjeyya. Tassa taṃ pivatohi kho chādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rase-

napi, pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ. (2)

Seyyathāpi, bhikkhave, pūtimuttaṃ nānābhesajjehi saṃsaṭṭhaṃ. Atha puriso āgaccheyya paṇḍukarogī. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, idaṃ pūtimuttaṃ nānābhesajjehi saṃsaṭṭhaṃ, sace ākaṅkhasi piva. Tassa te pivatohi kho nacchādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana sukhī bhavissasī'ti. So taṃ paṭisaṅkhāya piveyya, nappaṭinissajjeyya. Tassa taṃ pivatohi kho nacchādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana sukhī assa. Tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ. (3)

Seyyathāpi, bhikkhave, dadhi ca madhu ca sappi ca phāṇitañca ekajjhaṃ saṃsaṭṭhaṃ. Atha puriso āgaccheyya lohitapakkhandiko. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, idaṃ dadhi ca madhu ca sappi ca phāṇitañca ekajjhaṃ saṃsaṭṭhaṃ, sace ākaṅkhasi piva. Tassa te pivato ceva chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana sukhī bhavissasī'ti. So taṃ paṭisaṅkhāya piveyya, nappaṭinissajjeyya. Tassa taṃ pivato ceva chādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana sukhī assa. Tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ. (4)

Seyyathāpi, bhikkhave, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocate ca; evameva kho, bhikkhave, yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ tadaññe puthusamaṇabrāhmaṇaparappavāde abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocate cā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahādhammasamādānasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 23

Vammikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati

jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā kumārakassapo andhavane viharati. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ andhavanaṃ obhāsetvā yenāyasmā kumārakassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā āyasmantaṃ kumārakassapaṃ etadavoca:

"Bhikkhu bhikkhu, ayaṃ vammiko rattiṃ dhūmāyati, divā pajjalati. Brāhmaṇo evamāha: 'abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa laṅgiṃ 'laṅgī, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa laṅgiṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa uddhumāyikaṃ. 'Uddhumāyikā, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa uddhumāyikaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa dvidhāpathaṃ. 'Dvidhāpatho, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa dvidhāpathaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa caṅgavāraṃ. 'Caṅgavāro, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa caṅgavāraṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa kummaṃ. 'Kummo, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa kummaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa asisūnaṃ. 'Asisūnā, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa asisūnaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa maṃsapesiṃ. 'Maṃsapesi, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'ukkhipa maṃsapesiṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā'ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa nāgaṃ. 'Nāgo, bhadante'ti. Brāhmaṇo evamāha: 'tiṭṭhatu nāgo, mā nāgaṃ ghaṭṭesi; namo karohi nāgassā'ti.

Ime kho tvaṃ, bhikkhu, pañhe bhagavantaṃ upasaṅkamitvā puccheyyāsi, yathā ca te bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāsi. Nāhaṃ taṃ, bhikkhu, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yo imesaṃ pañhānaṃ veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya aññatra tathāgatena vā, tathāgatasāvakena vā, ito vā pana sutvā"ti—idamavoca sā devatā. Idaṃ vatvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho āyasmā kumārakassapo tassā rattiyā accayena yena bha-

gavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kumārakassapo bhagavantaṃ etadavoca: "imaṃ, bhante, rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ andhavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhante, sā devatā maṃ etadavoca: 'bhikkhu bhikkhu, ayaṃ vammiko rattiṃ dhūmāyati, divā pajjalati. Brāhmaṇo evamāha: "abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyā"ti. Abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya ... pe ... ito vā pana sutvā'ti. Idamavoca, bhante, sā devatā. Idaṃ vatvā tatthevantaradhāyi. Ko nu kho, bhante, vammiko, kā rattiṃ dhūmāyanā, kā divā pajjalanā, ko brāhmaṇo, ko sumedho, kiṃ satthaṃ, kiṃ abhikkhaṇaṃ, kā laṅgī, kā uddhumāyikā, ko dvidhāpatho, kiṃ caṅgavāraṃ, ko kummo, kā asisūnā, kā maṃsapesi, ko nāgo"ti?

"'Vammiko'ti kho, bhikkhu, imassetaṃ cātumahābhūtikassa kāyassa adhivacanaṃ, mātāpettikasambhavassa odanakummāsūpacayassa aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammassa. (1)

Yaṃ kho, bhikkhu, divā kammante ārabbha rattiṃ anuvitakketi anuvicāreti—ayaṃ rattiṃ dhūmāyanā. Yaṃ kho, bhikkhu, rattiṃ anuvitakketvā anuvicāretvā divā kammante payojeti kāyena vācāya 'manasā'—ayaṃ divā pajjalanā. (2–3.)

'Brāhmaṇo'ti kho, bhikkhu, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Sumedho'ti kho, bhikkhu, sekkhassetaṃ bhikkhuno adhivacanaṃ. (4–5.)

'Satthan'ti kho, bhikkhu, ariyāyetaṃ paññāya adhivacanaṃ. 'Abhikkhaṇan'ti kho, bhikkhu, vīriyārambhassetaṃ adhivacanaṃ. (6–7.)

'Laṅgī'ti kho, bhikkhu, avijjāyetaṃ adhivacanaṃ. Ukkhipa laṅgiṃ, pajaha avijjaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (8)

'Uddhumāyikā'ti kho, bhikkhu, kodhūpāyāsassetaṃ adhivacanaṃ. Ukkhipa uddhumāyikaṃ, pajaha kodhūpāyāsaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (9)

'Dvidhāpatho'ti kho, bhikkhu, vicikicchāyetaṃ adhivacanaṃ. Ukkhipa dvidhāpathaṃ, pajaha vicikicchaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (10)

‘Caṅgavāran’ti kho, bhikkhu, pañcannetaṃ nīvaraṇānaṃ adhivacanaṃ, seyyathidaṃ— kāmacchandanīvaraṇassa, byāpādanīvaraṇassa, thinamiddhanīvaraṇassa, uddhaccakukkuccanīvaraṇassa, vicikicchānīvaraṇassa. Ukkhipa caṅgavāraṃ, pajaha pañca nīvaraṇe; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (11)

‘Kummo’ti kho, bhikkhu, pañcannetaṃ upādānakkhandhānaṃ adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandhassa, vedanupādānakkhandhassa, saññupādānakkhandhassa, saṅkhārupādānakkhandhassa, viññāṇupādānakkhandhassa. Ukkhipa kummaṃ, pajaha pañcupādānakkhandhe; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (12)

‘Asisūnā’ti kho, bhikkhu, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ— cakkhuviññeyyānaṃ rūpānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, sotaviññeyyānaṃ saddānaṃ … pe … ghānaviññeyyānaṃ gandhānaṃ … pe … jivhāviññeyyānaṃ rasānaṃ … pe … kāyaviññeyyānaṃ phoṭṭhabbānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Ukkhipa asisūnaṃ, pajaha pañca kāmaguṇe; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (13)

‘Maṃsapesī’ti kho, bhikkhu, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ. Ukkhipa maṃsapesiṃ, pajaha nandīrāgaṃ; abhikkhaṇa, sumedha, satthaṃ ādāyāti ayametassa attho. (14)

‘Nāgo’ti kho, bhikkhu, khīṇāsavassetaṃ bhikkhuno adhivacanaṃ. Tiṭṭhatu nāgo, mā nāgaṃ ghaṭṭesi; namo karohi nāgassāti ayametassa attho”ti. (15)

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā kumārakassapo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Vammikasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 59

Bahuvedanīyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho pañcakaṅgo thapati yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: “kati nu kho, bhante udāyi, vedanā vuttā

bhagavatā"ti? "Tisso kho, thapati, vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, thapati, tisso vedanā vuttā bhagavatā"ti. Evaṃ vutte, pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "na kho, bhante udāyi, tisso vedanā vuttā bhagavatā; dve vedanā vuttā bhagavatā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yāyaṃ, bhante, adukkhamasukhā vedanā santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatā"ti.

Dutiyampi kho āyasmā udāyī pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: "na kho, gahapati, dve vedanā vuttā bhagavatā; tisso vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, thapati, tisso vedanā vuttā bhagavatā"ti. Dutiyampi kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "na kho, bhante udāyi, tisso vedanā vuttā bhagavatā; dve vedanā vuttā bhagavatā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yāyaṃ, bhante, adukkhamasukhā vedanā santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatā"ti.

Tatiyampi kho āyasmā udāyī pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: "na kho, thapati, dve vedanā vuttā bhagavatā; tisso vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, thapati, tisso vedanā vuttā bhagavatā"ti. Tatiyampi kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "na kho, bhante udāyi, tisso vedanā vuttā bhagavatā, dve vedanā vuttā bhagavatā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yāyaṃ, bhante, adukkhamasukhā vedanā santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatā"ti. Neva kho sakkhi āyasmā udāyī pañcakaṅgaṃ thapatiṃ saññāpetuṃ, na panāsakkhi pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ saññāpetuṃ.

Assosi kho āyasmā ānando āyasmato udāyissa pañcakaṅgena thapatinā saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako ahosi āyasmato udāyissa pañcakaṅgena thapatinā saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. Evaṃ vutte, bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "santaññeva kho, ānanda, pariyāyaṃ pañcakaṅgo thapati udāyissa nābbhanumodi, santaññeva ca pana pariyāyaṃ udāyī pañcakaṅgassa thapatissa nābbhanumodi. Dvepānanda, vedanā vuttā mayā pariyāyena, tissopi vedanā vuttā mayā pariyāyena, pañcapi vedanā

vuttā mayā pariyāyena, chapi vedanā vuttā mayā pariyāyena, aṭṭhārasapi vedanā vuttā mayā pariyāyena, chattiṃsapi vedanā vuttā mayā pariyāyena, aṭṭhasatampi vedanā vuttā mayā pariyāyena. Evaṃ pariyāyadesito kho, ānanda, mayā dhammo. Evaṃ pariyāyadesite kho, ānanda, mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ na samanujānissanti na samanumaññissanti na samanumodissanti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharissanti. Evaṃ pariyāyadesito kho, ānanda, mayā dhammo. Evaṃ pariyāyadesite kho, ānanda, mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ samanujānissanti samanumaññissanti samanumodissanti tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ—samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharissanti.

Pañca kho ime, ānanda, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā … pe … ghānaviññeyyā gandhā … pe … jivhāviññeyyā rasā … pe … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, ānanda, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, ānanda, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati kāmasukhaṃ.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya: ‘etaparamaṃ sattā sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī’ti, idamassa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya: ‘etaparamaṃ sattā sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī’ti, idamassa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya ... pe .... Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya ... pe .... Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya ... pe .... Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā, paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā, nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya ... pe .... Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya ... pe .... Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya ... pe .... Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Yo kho, ānanda, evaṃ vadeyya: 'etaparamaṃ sattā sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti, idamassa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkan-

tatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, ānanda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'saññāvedayitanirodhaṃ samaṇo gotamo āha; tañca sukhasmiṃ paññapeti. Tayidaṃ kiṃsu, tayidaṃ kathaṃsū'ti? Evaṃvādino, ānanda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'na kho, āvuso, bhagavā sukhaṃyeva vedanaṃ sandhāya sukhasmiṃ paññapeti; api ca, āvuso, yattha yattha sukhaṃ upalabbhati yahiṃ yahiṃ taṃ taṃ tathāgato sukhasmiṃ paññapetī'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Bahuvedanīyasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 4

Bhayabheravasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "yeme, bho gotama, kulaputtā bhavantaṃ gotamaṃ uddissa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, bhavaṃ tesaṃ gotamo pubbaṅgamo, bhavaṃ tesaṃ gotamo bahukāro, bhavaṃ tesaṃ gotamo samādapetā; bhoto ca pana gotamassa sā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjatī"ti. "Evametaṃ, brāhmaṇa, evametaṃ, brāhmaṇa. Ye te, brāhmaṇa, kulaputtā mamaṃ uddissa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, ahaṃ tesaṃ pubbaṅgamo, ahaṃ tesaṃ bahukāro, ahaṃ tesaṃ samādapetā; mama ca pana sā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjatī"ti. "Durabhisambhavāni hi kho, bho gotama, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, dukkaraṃ pavivekaṃ, durabhiramaṃ ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiṃ alabhamānassa bhikkhuno"ti. "Evametaṃ, brāhmaṇa, evametaṃ, brāhmaṇa. Durabhisambhavāni hi kho, brāhmaṇa, araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, dukkaraṃ pavivekaṃ, durabhiramaṃ ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiṃ alabhamānassa bhikkhuno.

Mayhampi kho, brāhmaṇa, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'durabhisambhavāni hi kho araññavanapatthāni pantāni senāsanāni, dukkaraṃ pavivekaṃ, durabhiramaṃ ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiṃ alabhamānassa bhikkhuno'ti. Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhakāyakammantā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, aparisuddhakāyakammantasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ aparisuddhakāyakammanto araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; parisuddhakāyakammantohamasmi. Ye hi vo ariyā parisuddhakāyakammantā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, parisuddhakāyakammataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (1)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhavacīkammantā ... pe ... aparisuddhamanokammantā ... pe ... aparisuddhājīvā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, aparisuddhājīvasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ aparisuddhājīvo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; parisuddhājīvohamasmi. Ye hi vo ariyā parisuddhājīvā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, parisuddhājīvataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (2–4.)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā abhijjhālū kāmesu tibbasārāgā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, abhijjhālukāmesutibbasārāgasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ abhijjhālu kāmesu tibbasārāgo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; anabhijjhālūhamasmi. Ye hi vo ariyā anabhijjhālū araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, anabhijjhālutaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (5)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā byāpannacittā paduṭṭhamanasaṅkappā araññavanapatthāni

pantāni senāsanāni paṭisevanti, byāpannacittapaduṭṭhamanasaṅkappasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ byāpannacitto paduṭṭhamanasaṅkappo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; mettacittohamasmi. Ye hi vo ariyā mettacittā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, mettacittataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (6)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā thinamiddhapariyuṭṭhitā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, thinamiddhapariyuṭṭhānasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ thinamiddhapariyuṭṭhito araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; vigatathinamiddhohamasmi. Ye hi vo ariyā vigatathinamiddhā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, vigatathinamiddhataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (7)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā uddhatā avūpasantacittā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, uddhataavūpasantacittasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ uddhato avūpasantacitto araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; vūpasantacittohamasmi. Ye hi vo ariyā vūpasantacittā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, vūpasantacittataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (8)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kaṅkhī vicikicchī araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, kaṅkhivicikicchisandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ kaṅkhī vicikicchī araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; tiṇṇavicikicchohamasmi. Ye hi vo ariyā tiṇṇavicikicchā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, tiṇṇavicikicchataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (9)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāh-

maṇā vā attukkaṃsakā paravambhī araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, attukkaṃsanaparavambhanasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ attukkaṃsako paravambhī araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; anattukkaṃsako aparavambhīhamasmi. Ye hi vo ariyā anattukkaṃsakā aparavambhī araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, anattukkaṃsakataṃ aparavambhitaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (10)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā chambhī bhīrukajātikā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, chambhibhīrukajātikasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ chambhī bhīrukajātiko araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; vigatalomahaṃsohamasmi. Ye hi vo ariyā vigatalomahaṃsā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, vigatalomahaṃsataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (11)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokaṃ nikāmayamānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, lābhasakkārasilokanikāmanasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ lābhasakkārasilokaṃ nikāmayamāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; appicchohamasmi. Ye hi vo ariyā appicchā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, appicchataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (12)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kusītā hīnavīriyā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, kusītahīnavīriyasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ kusīto hīnavīriyo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; āraddhavīriyohamasmi. Ye hi vo ariyā āraddhavīriyā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro'ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, āraddhavīriyataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ

araññe vihārāya. (13)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: ‘ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā muṭṭhassatī asampajānā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, muṭṭhassatiasampajānasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ muṭṭhassati asampajāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; upaṭṭhitassatihamasmi. Ye hi vo ariyā upaṭṭhitassatī araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro’ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, upaṭṭhitassatitaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (14)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: ‘ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā asamāhitā vibbhantacittā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, asamāhitavibbhantacittasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ asamāhito vibbhantacitto araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; samādhisampannohamasmi. Ye hi vo ariyā samādhisampannā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro’ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, samādhisampadaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (15)

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: ‘ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā duppaññā eḷamūgā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, duppaññaeḷamūgasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhāyanti. Na kho panāhaṃ duppañño eḷamūgo araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi; paññāsampannohamasmi. Ye hi vo ariyā paññāsampannā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesamahaṃ aññataro’ti. Etamahaṃ, brāhmaṇa, paññāsampadaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya. (16)

Soḷasapariyāyaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: ‘yannūnāhaṃ yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā—cātuddasī pañcadasī aṭṭhamī ca pakkhassa—tathārūpāsu rattīsu yāni tāni ārāmacetiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhiṃsanakāni salomahaṃsāni tathārūpesu senāsanesu vihareyyaṃ appeva nāmāhaṃ bhayabheravaṃ passeyyan’ti. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, aparena samayena yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā—cātuddasī pañcadasī aṭṭhamī ca

pakkhassa—tathārūpāsu rattīsu yāni tāni ārāmacetiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhiṃsanakāni salomahaṃsāni tathārūpesu senāsanesu viharāmi. Tattha ca me, brāhmaṇa, viharato mago vā āgacchati, moro vā kaṭṭhaṃ pāteti, vāto vā paṇṇakasaṭaṃ ereti; tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: 'etaṃ nūna taṃ bhayabheravaṃ āgacchatī'ti. Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, etadahosi: 'kiṃ nu kho ahaṃ aññadatthu bhayapaṭikaṅkhī viharāmi? Yannūnāhaṃ yathābhūtaṃ yathābhūtassa me taṃ bhayabheravaṃ āgacchati, tathābhūtaṃ tathābhūtova taṃ bhayabheravaṃ paṭivineyyan'ti. Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, caṅkamantassa taṃ bhayabheravaṃ āgacchati. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, neva tāva tiṭṭhāmi na nisīdāmi na nipajjāmi, yāva caṅkamantova taṃ bhayabheravaṃ paṭivinemi. Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, ṭhitassa taṃ bhayabheravaṃ āgacchati. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, neva tāva caṅkamāmi na nisīdāmi na nipajjāmi. Yāva ṭhitova taṃ bhayabheravaṃ paṭivinemi. Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, nisinnassa taṃ bhayabheravaṃ āgacchati. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, neva tāva nipajjāmi na tiṭṭhāmi na caṅkamāmi, yāva nisinnova taṃ bhayabheravaṃ paṭivinemi. Tassa mayhaṃ, brāhmaṇa, nipannassa taṃ bhayabheravaṃ āgacchati. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, neva tāva nisīdāmi na tiṭṭhāmi na caṅkamāmi, yāva nipannova taṃ bhayabheravaṃ paṭivinemi.

Santi kho pana, brāhmaṇa, eke samaṇabrāhmaṇā rattiṃyeva samānaṃ divāti sañjānanti, divāyeva samānaṃ rattīti sañjānanti. Idamahaṃ tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ sammohavihārasmiṃ vadāmi. Ahaṃ kho pana, brāhmaṇa, rattiṃyeva samānaṃ rattīti sañjānāmi, divāyeva samānaṃ divāti sañjānāmi. Yaṃ kho taṃ, brāhmaṇa, sammā vadamāno vadeyya: 'asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti, mameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti.

Āraddhaṃ kho pana me, brāhmaṇa, vīriyaṃ ahosi asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhat-

taṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsiṃ, sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedesiṃ; yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ

maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. 'Ime āsavā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti abbhaññāsiṃ. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Siyā kho pana te, brāhmaṇa, evamassa: 'ajjāpi nūna samaṇo gotamo avītarāgo avītadoso avītamoho, tasmā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevatī'ti. Na kho panetaṃ, brāhmaṇa, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Dve kho ahaṃ, brāhmaṇa, atthavase sampassamāno araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi—attano ca diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sampassamāno, pacchimañca janataṃ anukampamāno"ti.

"Anukampitarūpā vatāyaṃ bhotā gotamena pacchimā janatā, yathā taṃ arahatā sammāsambuddhena. Abhikkantaṃ, bho gotama. Abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ

gatan”ti.

Bhayabheravasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 89

Dhammacetiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati medāḷupaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo nagarakaṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Atha kho rājā pasenadi kosalo dīghaṃ kārāyanaṃ āmantesi: “yojehi, samma kārāyana, bhadrāni bhadrāni yānāni, uyyānabhūmiṃ gacchāma subhūmiṃ dassanāyā”ti. “Evaṃ, devā”ti kho dīgho kārāyano rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā rañño pasenadissa kosalassa paṭivedesi: “yuttāni kho te, deva, bhadrāni bhadrāni yānāni. Yassadāni kālaṃ maññasī”ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi nagarakamhā niyyāsi mahaccā rājānubhāvena. Yena ārāmo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova ārāmaṃ pāvisi. Addasā kho rājā pasenadi kosalo ārāme jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno rukkhamūlāni pāsādikāni pasādanīyāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. Disvāna bhagavantaṃyeva ārabbha sati udapādi: “imāni kho tāni rukkhamūlāni pāsādikāni pasādanīyāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni, yattha sudaṃ mayaṃ taṃ bhagavantaṃ payirupāsāma arahantaṃ sammāsambuddhan”ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo dīghaṃ kārāyanaṃ āmantesi: “imāni kho, samma kārāyana, tāni rukkhamūlāni pāsādikāni pasādanīyāni appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni, yattha sudaṃ mayaṃ taṃ bhagavantaṃ payirupāsāma arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Kahaṃ nu kho, samma kārāyana, etarahi so bhagavā viharati arahaṃ sammāsambuddho”ti? “Atthi, mahārāja, medāḷupaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Tattha so bhagavā etarahi viharati arahaṃ sammāsambuddho”ti. “Kīvadūre pana, samma kārāyana, nagarakamhā medāḷupaṃ nāma sakyānaṃ nigamo hotī”ti? “Na dūre, mahārāja; tīṇi yojanāni; sakkā divasāvasesena gantun”ti. “Tena hi, samma kārāyana, yojehi bhadrāni bhadrāni yānāni, gamissāma mayaṃ

taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhan”ti. “Evaṃ, devā”ti kho dīgho kārāyano rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā rañño pasenadissa kosalassa paṭivedesi: “yuttāni kho te, deva, bhadrāni bhadrāni yānāni. Yassadāni kālaṃ maññasī”ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi nagarakamhā yena medāḷupaṃ nāma sakyānaṃ nigamo tena pāyāsi. Teneva divasāvasesena medāḷupaṃ nāma sakyānaṃ nigamaṃ sampāpuṇi. Yena ārāmo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova ārāmaṃ pāvisi.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: “kahaṃ nu kho, bhante, etarahi so bhagavā viharati arahaṃ sammāsambuddho? Dassanakāmā hi mayaṃ taṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan”ti. “Eso, mahārāja, vihāro saṃvutadvāro. Tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno āḷindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭehi. Vivarissati bhagavā te dvāran”ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo tattheva khaggañca uṇhīsañca dīghassa kārāyanassa pādāsi. Atha kho dīghassa kārāyanassa etadahosi: “rahāyati kho dāni rājā, idheva dāni mayā ṭhātabban”ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena so vihāro saṃvutadvāro tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno āḷindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭesi. Vivari bhagavā dvāraṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo vihāraṃ pavisitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavato pādāni mukhena ca paricumbati, pāṇīhi ca parisambāhati, nāmañca sāveti: “rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo; rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo”ti.

“Kiṃ pana tvaṃ, mahārāja, atthavasaṃ sampassamāno imasmiṃ sarīre evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karosi, mittūpahāraṃ upadaṃsesī”ti? “Atthi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: ‘sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho’ti. Idhāhaṃ, bhante, passāmi eke samaṇabrāhmaṇe pariyantakataṃ brahmacariyaṃ carante dasapi vassāni, vīsampi vassāni, tiṃsampi vassāni, cattārīsampi vassāni. Te aparena samayena sunhātā suvilittā kappitakesamassū pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārenti. Idha panāhaṃ, bhante, bhikkhū passāmi

yāvajīvaṃ āpāṇakoṭikaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carante. Na kho panāhaṃ, bhante, ito bahiddhā aññaṃ evaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ samanupassāmi. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti.

Puna caparaṃ, bhante, rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatayopi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati. Idha panāhaṃ, bhante, bhikkhū passāmi samagge sammodamāne avivadamāne khīrodakībhūte aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassante viharante. Na kho panāhaṃ, bhante, ito bahiddhā aññaṃ evaṃ samaggaṃ parisaṃ samanupassāmi. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Puna caparāhaṃ, bhante, ārāmena ārāmaṃ, uyyānena uyyānaṃ anucaṅkamāmi anuvicarāmi. Sohaṃ tattha passāmi eke samaṇabrāhmaṇe kise lūkhe dubbaṇṇe uppaṇḍuppaṇḍukajāte dhamanisanthatagatte, na viya maññe cakkhuṃ bandhante janassa dassanāya. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'addhā ime āyasmanto anabhiratā vā brahmacariyaṃ caranti, atthi vā tesaṃ kiñci pāpaṃ kammaṃ kataṃ paṭicchannaṃ; tathā hi ime āyasmanto kisā lūkhā dubbaṇṇā uppaṇḍuppaṇḍukajātā dhamanisanthatagattā, na viya maññe cakkhuṃ bandhanti janassa dassanāyā'ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'kiṃ nu kho tumhe āyasmanto kisā lūkhā dubbaṇṇā uppaṇḍuppaṇḍukajātā dhamanisanthatagattā, na viya maññe cakkhuṃ bandhatha janassa dassanāyā'ti? Te evamāhaṃsu: 'bandhukarogo no, mahārājā'ti. Idha panāhaṃ, bhante, bhikkhū passāmi haṭṭhapahaṭṭhe udaggudagge abhiratarūpe pīṇindriye appossukke pannalome paradattavutte migabhūtena cetasā viharante. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'addhā ime āyasmanto tassa bhagavato sāsane uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ jānanti; tathā hi ime āyasmanto haṭṭhapahaṭṭhā udaggudaggā abhiratarūpā pīṇindriyā appossukkā pannalomā paradattavuttā migabhūtena cetasā viharantī'ti. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dham-

manvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti.

Puna caparāhaṃ, bhante, rājā khattiyo muddhāvasitto; pahomi ghātetāyaṃ vā ghātetuṃ, jāpetāyaṃ vā jāpetuṃ, pabbājetāyaṃ vā pabbājetuṃ. Tassa mayhaṃ, bhante, aḍḍakaraṇe nisinnassa antarantarā kathaṃ opātenti. Sohaṃ na labhāmi: 'mā me bhonto aḍḍakaraṇe nisinnassa antarantarā kathaṃ opātetha, kathāpariyosānaṃ me bhonto āgamentū'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, antarantarā kathaṃ opātenti. Idha panāhaṃ, bhante, bhikkhū passāmi; yasmiṃ samaye bhagavā anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti, neva tasmiṃ samaye bhagavato sāvakānaṃ khipitasaddo vā hoti ukkāsitasaddo vā. Bhūtapubbaṃ, bhante, bhagavā anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti. Tatraññataro bhagavato sāvako ukkāsi. Tamenaṃ aññataro sabrahmacārī jaṇṇukena ghaṭṭesi: 'appasaddo āyasmā hotu, māyasmā saddamakāsi; satthā no bhagavā dhammaṃ desetī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Adaṇḍena vata kira, bho, asatthena evaṃ suvinītā parisā bhavissatī'ti. Na kho panāhaṃ, bhante, ito bahiddhā aññaṃ evaṃ suvinītaṃ parisaṃ samanupassāmi. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti.

Puna caparāhaṃ, bhante, passāmi idhekacce khattiyapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe. Te bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. Te suṇanti: 'samaṇo khalu, bho, gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatī'ti. Te pañhaṃ abhisaṅkharonti: 'imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma. Evañce no puṭṭho evaṃ byākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma; evañcepi no puṭṭho evaṃ byākarissati, evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmā'ti. Te suṇanti: 'samaṇo khalu, bho, gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭo'ti. Te yena bhagavā tenupasaṅkamanti. Te bhagavā dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva bhagavantaṃ pañhaṃ pucchanti, kuto vādaṃ āropessanti? Aññadatthu bhagavato sāvakā sampajjanti. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti.

Puna caparāhaṃ, bhante, passāmi idhekacce brāhmaṇapaṇḍite … pe … gahapatipaṇḍite … pe … samaṇapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe. Te bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. Te suṇanti: 'samaṇo khalu, bho, gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatī'ti. Te pañhaṃ abhisaṅkharonti: 'imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma. Evañce no puṭṭho evaṃ byākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma; evañcepi no puṭṭho evaṃ byākarissati, evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmā'ti. Te suṇanti: 'samaṇo khalu, bho, gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭo'ti. Te yena bhagavā tenupasaṅkamanti. Te bhagavā dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva bhagavantaṃ pañhaṃ pucchanti, kuto vādaṃ āropessanti? Aññadatthu bhagavantaṃyeva okāsaṃ yācanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Te bhagavā pabbājeti. Te tathāpabbajitā samānā ekā vūpakaṭṭhā appamattā ātāpino pahitattā viharantā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Te evamāhaṃsu: 'manaṃ vata, bho, anassāma; manaṃ vata, bho, panassāma'. Mayañhi pubbe assamaṇāva samānā samaṇāmhāti paṭijānimhā, abrāhmaṇāva samānā brāhmaṇāmhāti paṭijānimhā, anarahantova samānā arahantāmhāti paṭijānimhā. 'Idāni khomha samaṇā, idāni khomha brāhmaṇā, idāni khomha arahanto'ti. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

Puna caparāhaṃ, bhante, ime isidattapurāṇā thapatayo mamabhattā mamayānā, ahaṃ nesaṃ jīvikāya dātā, yasassa āhattā; atha ca pana no tathā mayi nipaccakāraṃ karonti yathā bhagavati. Bhūtapubbāhaṃ, bhante, senaṃ abbhuyyāto samāno ime ca isidattapurāṇā thapatayo vīmaṃsamāno aññatarasmiṃ sambādhe āvasathe vāsaṃ upagacchiṃ. Atha kho, bhante, ime isidattapurāṇā thapatayo bahudeva rattiṃ dhammiyā kathāya vītināmetvā, yato ahosi bhagavā tato sīsaṃ katvā maṃ pādato karitvā nipajjiṃsu. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ime isidattapurāṇā thapatayo

mamabhattā mamayānā, ahaṃ nesaṃ jīvikāya dātā, yasassa āhattā; atha ca pana no tathā mayi nipaccakāraṃ karonti yathā bhagavati. Addhā ime āyasmanto tassa bhagavato sāsane uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ jānantī'ti. Ayampi kho me, bhante, bhagavati dhammanvayo hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho'ti.

Puna caparaṃ, bhante, bhagavāpi khattiyo, ahampi khattiyo; bhagavāpi kosalo, ahampi kosalo; bhagavāpi āsītiko, ahampi āsītiko. Yampi, bhante, bhagavāpi khattiyo ahampi khattiyo, bhagavāpi kosalo ahampi kosalo, bhagavāpi āsītiko ahampi āsītiko; imināvārahāmevāhaṃ, bhante, bhagavati paramanipaccakāraṃ kātuṃ, mittūpahāraṃ upadaṃsetuṃ. Handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, mahārāja, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkantassa rañño pasenadissa kosalassa bhikkhū āmantesi: "eso, bhikkhave, rājā pasenadi kosalo dhammacetiyāni bhāsitvā uṭṭhāyāsanā pakkanto. Uggaṇhatha, bhikkhave, dhammacetiyāni; pariyāpuṇātha, bhikkhave, dhammacetiyāni; dhāretha, bhikkhave, dhammacetiyāni. Atthasaṃhitāni, bhikkhave, dhammacetiyāni ādibrahmacariyakānī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Dhammacetiyasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 97

Dhanañjānisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto dakkhiṇāgirismiṃ cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Atha kho aññataro bhikkhu rājagahe vassaṃvuṭṭho yena dakkhiṇāgiri yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ bhikkhuṃ āyasmā sāriputto etadavoca: "kaccāvuso, bhagavā arogo ca balavā cā"ti? "Arogo cāvuso, bhagavā balavā cā"ti. "Kacci panāvuso, bhikkhusaṃgho

arogo ca balavā cā"ti? "Bhikkhusaṃghopi kho, āvuso, arogo ca balavā cā"ti. "Ettha, āvuso, taṇḍulapālidvārāya dhanañjāni nāma brāhmaṇo atthi. Kaccāvuso, dhanañjāni brāhmaṇo arogo ca balavā cā"ti? "Dhanañjānipi kho, āvuso, brāhmaṇo arogo ca balavā cā"ti. "Kacci panāvuso, dhanañjāni brāhmaṇo appamatto"ti? "Kuto panāvuso, dhanañjānissa brāhmaṇassa appamādo? Dhanañjāni, āvuso, brāhmaṇo rājānaṃ nissāya brāhmaṇagahapatike vilumpati, brāhmaṇagahapatike nissāya rājānaṃ vilumpati. Yāpissa bhariyā saddhā saddhakulā ānītā sāpi kālaṅkatā; aññāssa bhariyā assaddhā assaddhakulā ānītā"ti. "Dussutaṃ vatāvuso, assumha, dussutaṃ vatāvuso, assumha; ye mayaṃ dhanañjāniṃ brāhmaṇaṃ pamattaṃ assumha. Appeva ca nāma mayaṃ kadāci karahaci dhanañjāninā brāhmaṇena saddhiṃ samāgaccheyyāma, appeva nāma siyā kocideva kathāsallāpo"ti?

Atha kho āyasmā sāriputto dakkhiṇāgirismiṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā sāriputto rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena dhanañjāni brāhmaṇo bahinagare gāvo goṭṭhe duhāpeti. Atha kho āyasmā sāriputto rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena dhanañjāni brāhmaṇo tenupasaṅkami. Addasā kho dhanañjāni brāhmaṇo āyasmantaṃ sāriputtaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "ito, bho sāriputta, payo, pīyataṃ tāva bhattassa kālo bhavissatī"ti. "Alaṃ, brāhmaṇa. Kataṃ me ajja bhattakiccaṃ. Amukasmiṃ me rukkhamūle divāvihāro bhavissati. Tattha āgaccheyyāsī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho dhanañjāni brāhmaṇo āyasmato sāriputtassa paccassosi. Atha kho dhanañjāni brāhmaṇo pacchābhattaṃ bhuttapātarāso yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho dhanañjāniṃ brāhmaṇaṃ āyasmā sāriputto etadavoca: "kaccāsi, dhanañjāni, appamatto"ti? "Kuto, bho sāriputta, amhākaṃ appamādo yesaṃ no mātāpitaro posetabbā, puttadāro posetabbo, dāsakammakarā posetabbā, mittāmaccānaṃ mittāmaccakaraṇīyaṃ

kātabbaṃ, ñātisālohitānaṃ ñātisālohitakaraṇīyaṃ kātabbaṃ, atithīnaṃ atithikaraṇīyaṃ kātabbaṃ, pubbapetānaṃ pubbapetakaraṇīyaṃ kātabbaṃ, devatānaṃ devatākaraṇīyaṃ kātabbaṃ, rañño rājakaraṇīyaṃ kātabbaṃ, ayampi kāyo pīṇetabbo brūhetabbo"ti?

"Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco mātāpitūnaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so 'ahaṃ kho mātāpitūnaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā'ti, mātāpitaro vā panassa labheyyuṃ 'eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā'"ti? "No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ".

"Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco puttadārassa hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so 'ahaṃ kho puttadārassa hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā'ti, puttadāro vā panassa labheyya 'eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi mā naṃ nirayaṃ nirayapālā'"ti? "No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ".

"Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco dāsakammakaraporisassa hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariy
nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so 'ahaṃ kho dāsakammakaraporisassa hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā'ti, dāsakammakaraporisā vā panassa labheyyuṃ 'eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā'"ti? "No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ".

"Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco mittāmaccānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so 'ahaṃ kho mittāmaccānaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā'ti, mittāmaccā vā panassa labheyyuṃ 'eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā'"ti? "No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye

nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco ñātisālohitānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so ‘ahaṃ kho ñātisālohitānaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā’ti, ñātisālohitā vā panassa labheyyuṃ ‘eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā’”ti? “No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco atithīnaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so ‘ahaṃ kho atithīnaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā’ti, atithī vā panassa labheyyuṃ ‘eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā’”ti? “No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco pubbapetānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so ‘ahaṃ kho pubbapetānaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā’ti, pubbapetā vā panassa labheyyuṃ ‘eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā’”ti? “No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco devatānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so ‘ahaṃ kho devatānaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā’ti, devatā vā panassa labheyyuṃ ‘eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā’”ti? “No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco rañño hetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu

nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so ‘ahaṃ kho rañño hetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā’ti, rājā vā panassa labheyya ‘eso kho amhākaṃ hetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā’”ti? “No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, idhekacco kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu adhammacārī visamacārī assa, tamenaṃ adhammacariyāvisamaca nirayaṃ nirayapālā upakaḍḍheyyuṃ. Labheyya nu kho so ‘ahaṃ kho kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu adhammacārī visamacārī ahosiṃ, mā maṃ nirayaṃ nirayapālā’ti, pare vā panassa labheyyuṃ ‘eso kho kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu adhammacārī visamacārī ahosi, mā naṃ nirayaṃ nirayapālā’”ti? “No hidaṃ, bho sāriputta. Atha kho naṃ vikkandantaṃyeva niraye nirayapālā pakkhipeyyuṃ”.

“Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā mātāpitūnaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā mātāpitūnaṃ hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta, mātāpitūnaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, mātāpitūnaṃ hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo”ti. “Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā mātāpitaro ceva posetuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā puttadārassa hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā puttadārassa hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta, puttadārassa hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, puttadārassa hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo”ti. “Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā yehi sakkā puttadārañceva posetuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā dāsakammakaraporisassa hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā dāsakammakaraporisassa hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta,

dāsakammakaraporisassa hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, dāsakammakaraporisassa hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo"ti. "Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā dāsakammakaraporise ceva posetuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā mittāmaccānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā mittāmaccānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo"ti? "Yo hi, bho sāriputta, mittāmaccānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, mittāmaccānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo"ti. "Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā mittāmaccānañceva mittāmaccakaraṇīyaṃ kātuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā ñātisālohitānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā ñātisālohitānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo"ti? "Yo hi, bho sāriputta, ñātisālohitānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, ñātisālohitānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo"ti. "Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā ñātisālohitānañceva ñātisālohitakaraṇīyaṃ kātuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā atithīnaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā atithīnaṃ hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo"ti? "Yo hi, bho sāriputta, atithīnaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, atithīnaṃ hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo"ti. "Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā atithīnañceva atithikaraṇīyaṃ kātuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā pubbapetānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā pubbapetānaṃ hetu dhammacārī samacārī

assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta, pubbapetānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, pubbapetānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo”ti. “Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā pubbapetānañceva pubbapetakaraṇīyaṃ kātuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā devatānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā devatānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta, devatānaṃ hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, devatānaṃ hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyā bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo”ti. “Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā devatānañceva devatākaraṇīyaṃ kātuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā rañño hetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā rañño hetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta, rañño hetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, rañño hetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo”ti. “Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā rañño ceva rājakaraṇīyaṃ kātuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjituṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, yo vā kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu adhammacārī visamacārī assa, yo vā kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu dhammacārī samacārī assa; katamaṃ seyyo”ti? “Yo hi, bho sāriputta, kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu adhammacārī visamacārī assa, na taṃ seyyo; yo ca kho, bho sāriputta, kāyassa pīṇanāhetu brūhanāhetu dhammacārī samacārī assa, tadevettha seyyo. Adhammacariyāvisamacariyāhi, bho sāriputta, dhammacariyāsamacariyā seyyo”ti. “Atthi kho, dhanañjāni, aññesaṃ hetukā dhammikā kammantā, yehi sakkā kāyañceva pīṇetuṃ brūhetuṃ, na ca pāpakammaṃ kātuṃ, puññañca paṭipadaṃ paṭipajjitun”ti.

Atha kho dhanañjāni brāhmaṇo āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho dhanañjāni brāhmaṇo aparena samayena ābādhiko ahosi dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho dhanañjāni brāhmaṇo aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi: 'dhanañjāni, bhante, brāhmaṇo ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Yena cāyasmā sāriputto tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandāhi: 'dhanañjāni, bhante, brāhmaṇo ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, āyasmā sāriputto yena dhanañjānissa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so puriso dhanañjānissa brāhmaṇassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso bhagavantaṃ etadavoca: "dhanañjāni, bhante, brāhmaṇo ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī"ti. Yena cāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "dhanañjāni, bhante, brāhmaṇo ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandati, evañca vadeti: 'sādhu kira, bhante, āyasmā sāriputto yena dhanañjānissa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā sāriputto tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā sāriputto nivāsetvā pattacīvaramādāya yena dhanañjānissa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā sāriputto dhanañjāniṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "kacci te, dhanañjāni, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ? Kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti? Paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bho sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti. Abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bho sāriputta, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho, bho sāriputta, adhimattā vātā muddhani ca ūhananti. Na me, bho sāriputta, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā

vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti. Abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bho sāriputta, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho, bho sāriputta, adhimattā sīse sīsavedanā. Na me, bho sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti. Abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bho sāriputta, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho, bho sāriputta, adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Na me, bho sāriputta, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti. Abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bho sāriputta, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evameva kho, bho sāriputta, adhimatto kāyasmiṃ ḍāho. Na me, bho sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti. Abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—nirayo vā tiracchānayoni vā"ti? "Nirayā, bho sāriputta, tiracchānayoni seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—tiracchānayoni vā pettivisayo vā"ti? "Tiracchānayoniyā, bho sāriputta, pettivisayo seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—pettivisayo vā manussā vā"ti? "Pettivisayā, bho sāriputta, manussā seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—manussā vā cātumahārājikā vā devā"ti? "Manussehi, bho sāriputta, cātumahārājikā devā seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—cātumahārājikā vā devā tāvatiṃsā vā devā"ti? "Cātumahārājikehi, bho sāriputta, devehi tāvatiṃsā devā seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—tāvatiṃsā vā devā yāmā vā devā"ti? "Tāvatiṃsehi, bho sāriputta, devehi yāmā devā seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—yāmā vā devā tusitā vā devā"ti? "Yāmehi, bho sāriputta, devehi tusitā devā seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—tusitā vā devā nimmānaratī vā devā"ti? "Tusitehi, bho sāriputta, devehi nimmānaratī devā seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo—nimmānaratī vā devā paranimmitavasavattī vā devā"ti? "Nimmānaratīhi, bho sāriputta, devehi paranimmitavasavattī devā

seyyo"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, dhanañjāni, katamaṃ seyyo paranimmitavasavattī vā devā brahmaloko vā"ti? "'Brahmaloko'ti– bhavaṃ sāriputto āha; 'brahmaloko'ti—bhavaṃ sāriputto āhā"ti.

Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "ime kho brāhmaṇā brahmalokādhimuttā. Yannūnāhaṃ dhanañjānissa brāhmaṇassa brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ deseyyan"ti. "Brahmānaṃ te, dhanañjāni, sahabyatāya maggaṃ desessāmi; taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho dhanañjāni brāhmaṇo āyasmato sāriputtassa paccassosi. Āyasmā sāriputto etadavoca: "katamo ca, dhanañjāni, brahmānaṃ sahabyatāya maggo? Idha, dhanañjāni, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Ayaṃ kho, dhanañjāni, brahmānaṃ sahabyatāya maggo.

Puna caparaṃ, dhanañjāni, bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Ayaṃ kho, dhanañjāni, brahmānaṃ sahabyatāya maggo"ti. "Tena hi, bho sāriputta, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi: 'dhanañjāni, bhante, brāhmaṇo ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī'"ti. Atha kho āyasmā sāriputto dhanañjāniṃ brāhmaṇaṃ sati uttarikaraṇīye hīne brahmaloke patiṭṭhāpetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho dhanañjāni brāhmaṇo acirapakkante āyasmante sāriputte kālamakāsi, brahmalokañca upapajji.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "eso, bhikkhave, sāriputto dhanañjāniṃ brāhmaṇaṃ sati uttarikaraṇīye hīne brahmaloke patiṭṭhāpetvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "dhanañjāni, bhante, brāhmaṇo ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno, so bhagavato pāde sirasā vandatī"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, sāriputta,

dhanañjāniṃ brāhmaṇaṃ sati uttarikaraṇīye hīne brahmaloke patiṭṭhāpetvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti? "Mayhaṃ kho, bhante, evaṃ ahosi: 'ime kho brāhmaṇā brahmalokādhimuttā, yannūnāhaṃ dhanañjānissa brāhmaṇassa brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ deseyyan'"ti. "Kālaṅkato ca, sāriputta, dhanañjāni brāhmaṇo, brahmalokañca upapanno"ti.

Dhanañjānisuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 137

Saḷāyatanavibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "saḷāyatanavibhaṅgaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"'Cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbāni, cha bāhirāni āyatanāni veditabbāni, cha viññāṇakāyā veditabbā, cha phassakāyā veditabbā, aṭṭhārasa manopavicārā veditabbā, chattiṃsa sattapadā veditabbā, tatra idaṃ nissāya idaṃ pajahatha, tayo satipaṭṭhānā yadariyo sevati yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati, so vuccati yoggācariyānaṃ anuttaro purisadammasārathī'ti—ayamuddeso saḷāyatanavibhaṅgassa.

'Cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? 'Cakkhāyatanaṃ sotāyatanaṃ ghānāyatanaṃ jivhāyatanaṃ kāyāyatanaṃ manāyatanaṃ—cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (1)

'Cha bāhirāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? 'Rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ dhammāyatanaṃ—cha bāhirāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (2)

'Cha viññāṇakāyā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? 'Cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ—cha viññāṇakāyā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (3)

'Cha phassakāyā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? 'Cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso—cha phassakāyā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (4)

'Aṭṭhārasa manopavicārā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? 'Cakkhunā rūpaṃ disvā somanassaṭṭhānīyaṃ rūpaṃ upavicarati, domanassaṭṭhānīyaṃ rūpaṃ upavicarati, upekkhāṭṭhānīyaṃ rūpaṃ upavicarati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya somanassaṭṭhānīyaṃ dhammaṃ upavicarati, domanassaṭṭhānīyaṃ dhammaṃ upavicarati, upekkhāṭṭhānīyaṃ dhammaṃ upavicarati. Iti cha somanassūpavicārā, cha domanassūpavicārā, cha upekkhūpavicārā, aṭṭhārasa manopavicārā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (5)

'Chattiṃsa sattapadā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cha gehasitāni somanassāni, cha nekkhammasitāni somanassāni, cha gehasitāni domanassāni, cha nekkhammasitāni domanassāni, cha gehasitā upekkhā, cha nekkhammasitā upekkhā. Tattha katamāni cha gehasitāni somanassāni? Cakkhuviññeyyānaṃ rūpānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ manoramānaṃ lokāmisapaṭisaṃyuttānaṃ paṭilābhaṃ vā paṭilābhato samanupassato pubbe vā paṭiladdhapubbaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ samanussarato uppajjati somanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati gehasitaṃ somanassaṃ. Sotaviññeyyānaṃ saddānaṃ ... ghānaviññeyyānaṃ gandhānaṃ ... jivhāviññeyyānaṃ rasānaṃ ... kāyaviññeyyānaṃ phoṭṭhabbānaṃ ... manoviññeyyānaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ ... pe ... somanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati gehasitaṃ somanassaṃ. Imāni cha gehasitāni somanassāni.

Tattha katamāni cha nekkhammasitāni somanassāni? Rūpānaṃ tveva aniccataṃ viditvā vipariṇāmavirāganirodhaṃ, 'pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato uppajjati somanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati nekkhammasitaṃ somanassaṃ. Saddānaṃ tveva ... gandhānaṃ tveva ... rasānaṃ tveva ... phoṭṭhabbā-

naṃ tveva … dhammānaṃ tveva aniccataṃ viditvā vipariṇāmavirāganirodhaṃ, ‘pubbe ceva dhammā etarahi ca sabbe te dhammā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato uppajjati somanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati nekkhammasitaṃ somanassaṃ. Imāni cha nekkhammasitāni somanassāni.

Tattha katamāni cha gehasitāni domanassāni? Cakkhuviññeyyānaṃ rūpānaṃ … pe … sotaviññeyyānaṃ saddānaṃ … ghānaviññeyyānaṃ gandhānaṃ … jivhāviññeyyānaṃ rasānaṃ … kāyaviññeyyānaṃ phoṭṭhabbānaṃ … manoviññeyyānaṃ dhammānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ manoramānaṃ lokāmisapaṭisaṃyuttānaṃ appaṭilābhaṃ vā appaṭilābhato samanupassato pubbe vā appaṭiladdhapubbaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ samanussarato uppajjati domanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ domanassaṃ idaṃ vuccati gehasitaṃ domanassaṃ. Imāni cha gehasitāni domanassāni.

“Tattha katamāni cha nekkhammasitāni domanassāni? Rūpānaṃ tveva aniccataṃ viditvā vipariṇāmavirāganirodhaṃ, ‘pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anuttaresu vimokkhesu pihaṃ upaṭṭhāpeti: ‘kudāssu nāmāhaṃ tadāyatanaṃ upasampajja viharissāmi yadariyā etarahi āyatanaṃ upasampajja viharantī’ti iti anuttaresu vimokkhesu pihaṃ upaṭṭhāpayato uppajjati pihapaccayā domanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ domanassaṃ idaṃ vuccati nekkhammasitaṃ domanassaṃ. Saddānaṃ tveva … pe … gandhānaṃ tveva … rasānaṃ tveva … phoṭṭhabbānaṃ tveva … dhammānaṃ tveva aniccataṃ viditvā vipariṇāmavirāganirodhaṃ, ‘pubbe ceva dhammā etarahi ca sabbe te dhammā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anuttaresu vimokkhesu pihaṃ upaṭṭhāpeti: ‘kudāssu nāmāhaṃ tadāyatanaṃ upasampajja viharissāmi yadariyā etarahi āyatanaṃ upasampajja viharantī’ti iti anuttaresu vimokkhesu pihaṃ upaṭṭhāpayato uppajjati pihapaccayā domanassaṃ. Yaṃ evarūpaṃ domanassaṃ idaṃ vuccati nekkhammasitaṃ domanassaṃ. Imāni cha nekkhammasitāni domanassāni.

Tattha katamā cha gehasitā upekkhā? Cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjati upekkhā bālassa mūḷhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākaji-

nassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. Yā evarūpā upekkhā, rūpaṃ sā nātivattati. Tasmā sā upekkhā 'gehasitā'ti vuccati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya uppajjati upekkhā bālassa mūḷhassa puthujjanassa anodhijinassa avipākajinassa anādīnavadassāvino assutavato puthujjanassa. Yā evarūpā upekkhā, dhammaṃ sā nātivattati. Tasmā sā upekkhā 'gehasitā'ti vuccati. Imā cha gehasitā upekkhā.

Tattha katamā cha nekkhammasitā upekkhā? Rūpānaṃ tveva aniccataṃ viditvā vipariṇāmavirāganirodhaṃ, 'pubbe ceva rūpā etarahi ca sabbe te rūpā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato uppajjati upekkhā. Yā evarūpā upekkhā, rūpaṃ sā ativattati. Tasmā sā upekkhā 'nekkhammasitā'ti vuccati. Saddānaṃ tveva ... gandhānaṃ tveva ... rasānaṃ tveva ... phoṭṭhabbānaṃ tveva ... dhammānaṃ tveva aniccataṃ viditvā vipariṇāmavirāganirodhaṃ, 'pubbe ceva dhammā etarahi ca sabbe te dhammā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato uppajjati upekkhā. Yā evarūpā upekkhā, dhammaṃ sā ativattati. Tasmā sā upekkhā 'nekkhammasitā'ti vuccati. Imā cha nekkhammasitā upekkhā. 'Chattiṃsa sattapadā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Tatra idaṃ nissāya idaṃ pajahathā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ; kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tatra, bhikkhave, yāni cha nekkhammasitāni somanassāni tāni nissāya tāni āgamma yāni cha gehasitāni somanassāni tāni pajahatha, tāni samatikkamatha. Evametesaṃ pahānaṃ hoti, evametesaṃ samatikkamo hoti.

Tatra, bhikkhave, yāni cha nekkhammasitāni domanassāni tāni nissāya tāni āgamma yāni cha gehasitāni domanassāni tāni pajahatha, tāni samatikkamatha. Evametesaṃ pahānaṃ hoti, evametesaṃ samatikkamo hoti.

Tatra, bhikkhave, yā cha nekkhammasitā upekkhā tā nissāya tā āgamma, yā cha gehasitā upekkhā tā pajahatha tā samatikkamatha. Evametāsaṃ pahānaṃ hoti, evametāsaṃ samatikkamo hoti.

Tatra, bhikkhave, yāni cha nekkhammasitāni somanassāni tāni nissāya tāni āgamma yāni cha nekkhammasitāni domanassāni tāni

pajahatha, tāni samatikkamatha. Evametesaṃ pahānaṃ hoti, evametesaṃ samatikkamo hoti.

Tatra, bhikkhave, yā cha nekkhammasitā upekkhā tā nissāya tā āgamma yāni cha nekkhammasitāni somanassāni tāni pajahatha, tāni samatikkamatha. Evametesaṃ pahānaṃ hoti, evametesaṃ samatikkamo hoti.

Atthi, bhikkhave, upekkhā nānattā nānattasitā, atthi upekkhā ekattā ekattasitā. Katamā ca, bhikkhave, upekkhā nānattā nānattasitā? Atthi, bhikkhave, upekkhā rūpesu, atthi saddesu, atthi gandhesu, atthi rasesu, atthi phoṭṭhabbesu—ayaṃ, bhikkhave, upekkhā nānattā nānattasitā. Katamā ca, bhikkhave, upekkhā ekattā ekattasitā? Atthi, bhikkhave, upekkhā ākāsānañcāyatananissitā, atthi viññāṇañcāyatananissitā, atthi ākiñcaññāyatananissitā, atthi nevasaññānāsaññāyatananissitā—ayaṃ, bhikkhave, upekkhā ekattā ekattasitā.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā taṃ nissāya taṃ āgamma yāyaṃ upekkhā nānattā nānattasitā taṃ pajahatha, taṃ samatikkamatha. Evametissā pahānaṃ hoti, evametissā samatikkamo hoti.

Atammayataṃ, bhikkhave, nissāya atammayataṃ āgamma yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā taṃ pajahatha, taṃ samatikkamatha. Evametissā pahānaṃ hoti, evametissā samatikkamo hoti. 'Tatra idaṃ nissāya idaṃ pajahathā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Tayo satipaṭṭhānā yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahatī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ; kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Idha, bhikkhave, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti. Tatra, bhikkhave, tathāgato na ceva anattamano hoti, na ca anattamanataṃ paṭisaṃvedeti, anavassuto ca viharati sato sampajāno. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa ekacce sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti,

na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti; ekacce sāvakā sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, na ca vokkamma satthusāsanā vattanti. Tatra, bhikkhave, tathāgato na ceva anattamano hoti, na ca anattamanataṃ paṭisaṃvedeti; na ca attamano hoti, na ca attamanataṃ paṭisaṃvedeti. Anattamanatā ca attamanatā ca—tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako viharati sato sampajāno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dutiyaṃ satipaṭṭhānaṃ yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, satthā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti anukampako hitesī anukampaṃ upādāya: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññācittaṃ upaṭṭhapenti, na ca vokkamma satthusāsanā vattanti. Tatra, bhikkhave, tathāgato attamano ceva hoti, attamanatañca paṭisaṃvedeti, anavassuto ca viharati sato sampajāno. Idaṃ vuccati, bhikkhave, tatiyaṃ satipaṭṭhānaṃ yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahati. 'Tayo satipaṭṭhānā yadariyo sevati, yadariyo sevamāno satthā gaṇamanusāsitumarahatī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'So vuccati yoggācariyānaṃ anuttaro purisadammasārathī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Hatthidamakena, bhikkhave, hatthidammo sārito ekaṃyeva disaṃ dhāvati—puratthimaṃ vā pacchimaṃ vā uttaraṃ vā dakkhiṇaṃ vā. Assadamakena, bhikkhave, assadammo sārito ekaññeva disaṃ dhāvati—puratthimaṃ vā pacchimaṃ vā uttaraṃ vā dakkhiṇaṃ vā. Godamakena, bhikkhave, godammo sārito ekaññeva disaṃ dhāvati—puratthimaṃ vā pacchimaṃ vā uttaraṃ vā dakkhiṇaṃ vā. Tathāgatena hi, bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena purisadammo sārito aṭṭha disā vidhāvati. Rūpī rūpāni passati—ayaṃ ekā disā; ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati—ayaṃ dutiyā disā; subhantveva adhimutto hoti—ayaṃ tatiyā disā; sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ catutthī disā; sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ pañcamī disā; sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampa-

jja viharati—ayaṃ chaṭṭhī disā; sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ sattamī disā; sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati—ayaṃ aṭṭhamī disā. Tathāgatena, bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena purisadammo sārito imā aṭṭha disā vidhāvati. So vuccati: 'yoggācariyānaṃ anuttaro purisadammasārathī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Saḷāyatanavibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 82

Raṭṭhapālasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena thullakoṭṭhikaṃ nāma kurūnaṃ nigamo tadavasari. Assosuṃ kho thullakoṭṭhikā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kurūsu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ thullakoṭṭhikaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho thullakoṭṭhikā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho thullakoṭṭhike brāhmaṇagahapatike bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi.

Tena kho pana samayena raṭṭhapālo nāma kulaputto tasmiṃyeva thullakoṭṭhike aggakulassa putto tissaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho raṭṭhapālassa kulaputtassa etadahosi: "yathā yathā khvāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti. Atha kho thullakoṭṭhikā brāhmaṇagahapatikā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho raṭṭhapālo kulaputto acirapakkantesu thullakoṭṭhikesu brāhmaṇagahapatikesu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho raṭṭhapālo kulaputto bhagavantaṃ etadavoca: "yathā yathāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Icchāmahaṃ, bhante, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadaṃ. Pabbājetu maṃ bhagavā"ti. "Anuññātosi pana tvaṃ, raṭṭhapāla, mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? "Na khohaṃ, bhante, anuññāto mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. "Na kho, raṭṭhapāla, tathāgatā ananuññātaṃ mātāpitūhi puttaṃ pabbājentī"ti. "Svāhaṃ, bhante, tathā karissāmi yathā maṃ mātāpitaro anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Atha kho raṭṭhapālo kulaputto uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena mātāpitaro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mātāpitaro etadavoca: "ammatātā, yathā yathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Icchāmahaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānātha maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Evaṃ vutte, raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "tvaṃ khosi, tāta

raṭṭhapāla, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparibhato. Na tvaṃ, tāta raṭṭhapāla, kassaci dukkhassa jānāsi. () Maraṇenapi te mayaṃ akāmakā vinā bhavissāma. Kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti?

Dutiyampi kho raṭṭhapālo kulaputto ... pe ... tatiyampi kho raṭṭhapālo kulaputto mātāpitaro etadavoca: "ammatātā, yathā yathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Icchāmahaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānātha maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Tatiyampi kho raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "tvaṃ khosi, tāta raṭṭhapāla, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparibhato. Na tvaṃ, tāta raṭṭhapāla, kassaci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi te mayaṃ akāmakā vinā bhavissāma. Kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti?

Atha kho raṭṭhapālo kulaputto: "na maṃ mātāpitaro anujānanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti tattheva anantarahitāya bhūmiyā nipajji: "idheva me maraṇaṃ bhavissati pabbajjā vā"ti. Atha kho raṭṭhapālo kulaputto ekampi bhattaṃ na bhuñji, dvepi bhattāni na bhuñji, tīṇipi bhattāni na bhuñji, cattāripi bhattāni na bhuñji, pañcapi bhattāni na bhuñji, chapi bhattāni na bhuñji, sattapi bhattāni na bhuñji. Atha kho raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "tvaṃ khosi, tāta raṭṭhapāla, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparibhato. Na tvaṃ, tāta raṭṭhapāla, kassaci, dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi te mayaṃ akāmakā vinā bhavissāma. Kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Uṭṭhehi, tāta raṭṭhapāla, bhuñja ca piva ca paricārehi ca; bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto abhiramassu. Na taṃ mayaṃ anujānāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Maraṇenapi te mayaṃ akāmakā vinā bhavissāma. Kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? Evaṃ vutte, raṭṭhapālo kulaputto tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ ... pe ...

dutiyampi kho raṭṭhapālo kulaputto tuṇhī ahosi.

Tatiyampi kho raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "tvaṃ khosi, tāta raṭṭhapāla, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparibhato. Na tvaṃ, tāta raṭṭhapāla, kassaci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi te mayaṃ akāmakā vinā bhavissāma, kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Uṭṭhehi, tāta raṭṭhapāla, bhuñja ca piva ca paricārehi ca; bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto abhiramassu. Na taṃ mayaṃ anujānāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Maraṇenapi te mayaṃ akāmakā vinā bhavissāma. Kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? Tatiyampi kho raṭṭhapālo kulaputto tuṇhī ahosi.

Atha kho raṭṭhapālassa kulaputtassa sahāyakā yena raṭṭhapālo kulaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "tvaṃ khosi, samma raṭṭhapāla, mātāpitūnaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparibhato. Na tvaṃ, samma raṭṭhapāla, kassaci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi te mātāpitaro akāmakā vinā bhavissanti. Kiṃ pana te taṃ jīvantaṃ anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Uṭṭhehi, samma raṭṭhapāla, bhuñja ca piva ca paricārehi ca; bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto abhiramassu. Na taṃ mātāpitaro anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Maraṇenapi te mātāpitaro akāmakā vinā bhavissanti. Kiṃ pana te taṃ jīvantaṃ anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? Evaṃ vutte, raṭṭhapālo kulaputto tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho … tatiyampi kho raṭṭhapālassa kulaputtassa sahāyakā raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "tvaṃ khosi, samma raṭṭhapāla, mātāpitūnaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparibhato, na tvaṃ, samma raṭṭhapāla, kassaci dukkhassa jānāsi, maraṇenapi te mātāpitaro akāmakā vinā bhavissanti. Kiṃ pana te taṃ jīvantaṃ anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya? Uṭṭhehi, samma raṭṭhapāla, bhuñja ca piva ca paricārehi ca, bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto abhiramassu. Na taṃ mātāpitaro anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, maraṇenapi te mātāpitaro akāmakā vinā bhavissanti. Kiṃ pana te taṃ jīvantaṃ anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? Tatiyampi kho raṭṭhapālo kula-

putto tuṇhī ahosi.

Atha kho raṭṭhapālassa kulaputtassa sahāyakā yena raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā raṭṭhapālassa kulaputtassa mātāpitaro etadavocuṃ: "ammatātā, eso raṭṭhapālo kulaputto tattheva anantarahitāya bhūmiyā nipanno: 'idheva me maraṇaṃ bhavissati pabbajjā vā'ti. Sace tumhe raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ nānujānissatha agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, tattheva maraṇaṃ āgamissati. Sace pana tumhe raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ anujānissatha agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, pabbajitampi naṃ dakkhissatha. Sace raṭṭhapālo kulaputto nābhiramissati agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, kā tassa aññā gati bhavissati? Idheva paccāgamissati. Anujānātha raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. "Anujānāma, tātā, raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Pabbajitena ca pana mātāpitaro uddassetabbā"ti. Atha kho raṭṭhapālassa kulaputtassa sahāyakā yena raṭṭhapālo kulaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ etadavocuṃ: "uṭṭhehi, samma raṭṭhapāla, anuññātosi mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Pabbajitena ca pana te mātāpitaro uddassetabbā"ti.

Atha kho raṭṭhapālo kulaputto uṭṭhahitvā balaṃ gāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho raṭṭhapālo kulaputto bhagavantaṃ etadavoca: "anuññāto ahaṃ, bhante, mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Pabbājetu maṃ bhagavā"ti. Alattha kho raṭṭhapālo kulaputto bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Atha kho bhagavā acirūpasampanne āyasmante raṭṭhapāle aḍḍhamāsupasampanne thullakoṭṭhike yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā raṭṭhapālo arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmā raṭṭhapālo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā raṭṭhapālo bhagavantaṃ etadavoca: "icchāmahaṃ, bhante, mātāpitaro uddassetuṃ, sace maṃ bhagavā anujānātī"ti. Atha kho bhagavā āyasmato raṭṭhapālassa cetasā ceto paricca manasākāsi. Yathā bhagavā aññāsi: "abhabbo kho raṭṭhapālo kulaputto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitun"ti, atha kho bhagavā āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ etadavoca: "yassadāni tvaṃ, raṭṭhapāla, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena thullakoṭṭhikaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena thullakoṭṭhiko tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā raṭṭhapālo thullakoṭṭhike viharati rañño korabyassa migacīre. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya thullakoṭṭhikaṃ piṇḍāya pāvisi. Thullakoṭṭhike sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena sakapitu nivesanaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena āyasmato raṭṭhapālassa pitā majjhimāya dvārasālāya ullikhāpeti. Addasā kho āyasmato raṭṭhapālassa pitā āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna etadavoca: "imehi muṇḍakehi samaṇakehi amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo pabbājito"ti. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo sakapitu nivesane neva dānaṃ alattha na paccakkhānaṃ; aññadatthu akkosameva alattha. Tena kho pana samayena āyasmato raṭṭhapālassa ñātidāsī ābhidosikaṃ kummāsaṃ chaḍḍetukāmā hoti. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo taṃ ñātidāsiṃ etadavoca: "sacetaṃ, bhagini, chaḍḍanīyadhammaṃ, idha me patte ākirā"ti. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa ñātidāsī taṃ ābhidosikaṃ kummāsaṃ āyasmato raṭṭhapālassa patte ākirantī hatthānañca pādānañca sarassa ca nimittaṃ aggahesi.

Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa ñātidāsī yenāyasmato raṭṭhapālassa mātā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmato raṭṭhapālassa mātaraṃ etadavoca: "yaggheyye, jāneyyāsi: 'ayyaputto raṭṭhapālo anuppatto'"ti. "Sace, je, saccaṃ bhaṇasi, adāsiṃ taṃ karomī"ti. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa mātā yenāyasmato raṭṭhapālassa pitā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmato raṭṭhapālassa pitaraṃ etadavoca: "yagghe, gahapati, jāneyyāsi: 'raṭṭhapālo kira kulaputto anuppatto'"ti? Tena kho pana samayena āyasmā raṭṭhapālo taṃ ābhidosikaṃ kummāsaṃ

aññataraṃ kuṭṭamūlaṃ nissāya paribhuñjati. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa pitā yenāyasmā raṭṭhapālo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ etadavoca: "atthi nāma, tāta raṭṭhapāla, ābhidosikaṃ kummāsaṃ paribhuñjissasi? Nanu, tāta raṭṭhapāla, sakaṃ gehaṃ gantabban"ti? "Kuto no, gahapati, amhākaṃ gehaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ? Anagārā mayaṃ, gahapati. Agamamha kho te, gahapati, gehaṃ, tattha neva dānaṃ alatthamha na paccakkhānaṃ; aññadatthu akkosameva alatthamhā"ti. "Ehi, tāta raṭṭhapāla, gharaṃ gamissāmā"ti. "Alaṃ, gahapati, kataṃ me ajja bhattakiccaṃ". "Tena hi, tāta raṭṭhapāla, adhivāsehi svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesi kho āyasmā raṭṭhapālo tuṇhībhāvena. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa pitā āyasmato raṭṭhapālassa adhivāsanaṃ viditvā yena sakaṃ nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mahantaṃ hiraññasuvaṇṇassa puñjaṃ kārāpetvā kilañjehi paṭicchādetvā āyasmato raṭṭhapālassa purāṇadutiyikā āmantesi: "etha tumhe, vadhuyo, yena alaṅkārena alaṅkatā pubbe raṭṭhapālassa kulaputtassa piyā hotha manāpā tena alaṅkārena alaṅkarothā"ti.

Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa pitā tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā āyasmato raṭṭhapālassa kālaṃ ārocesi: "kālo, tāta raṭṭhapāla, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sakapitu nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa pitā taṃ hiraññasuvaṇṇassa puñjaṃ vivarāpetvā āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ etadavoca: "idaṃ te, tāta raṭṭhapāla, mātu mattikaṃ dhanaṃ, aññaṃ pettikaṃ, aññaṃ pitāmahaṃ. Sakkā, tāta raṭṭhapāla, bhoge ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Ehi tvaṃ, tāta raṭṭhapāla, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu puññāni ca karohī"ti. "Sace me tvaṃ, gahapati, vacanaṃ kareyyāsi, imaṃ hiraññasuvaṇṇassa puñjaṃ sakaṭe āropetvā nibbāhāpetvā majjhegaṅgāya nadiyā sote opilāpeyyāsi. Taṃ kissa hetu? Ye uppajjissanti hi te, gahapati, tatonidānaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa purāṇadutiyikā paccekaṃ pādesu gahetvā āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ etadavocuṃ: "kīdisā nāma tā, ayyaputta, accharāyo yāsaṃ tvaṃ hetu brahmacariyaṃ carasī"ti? "Na kho mayaṃ, bhaginī, accharānaṃ hetu brahmacariyaṃ carāmā"ti.

“Bhaginivādena no ayyaputto raṭṭhapālo samudācaratī”ti tā tattheva mucchitā papatiṃsu. Atha kho āyasmā raṭṭhapālo pitaraṃ etadavoca: “sace, gahapati, bhojanaṃ dātabbaṃ, detha; mā no viheṭhethā”ti. “Bhuñja, tāta raṭṭhapāla, niṭṭhitaṃ bhattan”ti. Atha kho āyasmato raṭṭhapālassa pitā āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi.

Atha kho āyasmā raṭṭhapālo bhuttāvī onītapattapāṇī ṭhitakova imā gāthā abhāsi:

“Passa cittīkataṃ bimbaṃ, arukāyaṃ samussitaṃ; Āturaṃ bahusaṅkappaṃ, yassa natthi dhuvaṃ ṭhiti.

Passa cittīkataṃ rūpaṃ, maṇinā kuṇḍalena ca; Aṭṭhi tacena onaddhaṃ, saha vatthebhi sobhati.

Alattakakatā pādā, mukhaṃ cuṇṇakamakkhitaṃ; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Aṭṭhāpadakatā kesā, nettā añjanamakkhitā; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Añjanīva navā cittā, pūtikāyo alaṅkato; Alaṃ bālassa mohāya, no ca pāragavesino.

Odahi migavo pāsaṃ, nāsadā vākaraṃ migo; Bhutvā nivāpaṃ gacchāma, kandante migabandhake”ti.

Atha kho āyasmā raṭṭhapālo ṭhitakova imā gāthā bhāsitvā yena rañño korabyassa migacīraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi.

Atha kho rājā korabyo migavaṃ āmantesi: “sodhehi, samma migava, migacīraṃ uyyānabhūmiṃ; gacchāma subhūmiṃ dassanāyā”ti. “Evaṃ, devā”ti kho migavo rañño korabyassa paṭissutvā migacīraṃ sodhento addasa āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisinnaṃ. Disvāna yena rājā korabyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ korabyaṃ etadavoca: “suddhaṃ kho te, deva, migacīraṃ. Atthi cettha raṭṭhapālo nāma kulaputto imasmiṃyeva thullakoṭṭhike aggakulassa putto yassa tvaṃ abhiṇhaṃ kittayamāno ahosi, so aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisinno”ti. “Tena hi, samma migava, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā. Tameva dāni mayaṃ bhavantaṃ raṭṭhapālaṃ payirupāsissāmā”ti. Atha kho rājā korabyo “yaṃ tattha khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ taṃ sabbaṃ vissaj-

jethā"ti vatvā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi thullakoṭṭhikamhā niyyāsi mahaccarājānubhāvena āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova ussaṭāya ussaṭāya parisāya yenāyasmā raṭṭhapālo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā raṭṭhapālena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho rājā korabyo āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ etadavoca: "idha bhavaṃ raṭṭhapālo hatthatthare nisīdatū"ti. "Alaṃ, mahārāja, nisīda tvaṃ; nisinno ahaṃ sake āsane"ti. Nisīdi rājā korabyo paññatte āsane. Nisajja kho rājā korabyo āyasmantaṃ raṭṭhapālaṃ etadavoca:

"Cattārimāni, bho raṭṭhapāla, pārijuññāni yehi pārijuññehi samannāgatā idhekacce kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti. Katamāni cattāri? Jarāpārijuññaṃ, byādhipārijuññaṃ, bhogapārijuññaṃ, ñātipārijuññaṃ. Katamañca, bho raṭṭhapāla, jarāpārijuññaṃ? Idha, bho raṭṭhapāla, ekacco jiṇṇo hoti vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi etarahi jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto. Na kho pana mayā sukaraṃ anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So tena jarāpārijuññena samannāgato kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Idaṃ vuccati, bho raṭṭhapāla, jarāpārijuññaṃ. Bhavaṃ kho pana raṭṭhapālo etarahi daharo yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā. Taṃ bhoto raṭṭhapālassa jarāpārijuññaṃ natthi. Kiṃ bhavaṃ raṭṭhapālo ñatvā vā disvā vā sutvā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito? (1)

Katamañca, bho raṭṭhapāla, byādhipārijuññaṃ? Idha, bho raṭṭhapāla, ekacco ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi etarahi ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Na kho pana mayā sukaraṃ anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So tena byādhipārijuññena samannāgato kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni

acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Idaṃ vuccati, bho raṭṭhapāla, byādhipārijuññaṃ. Bhavaṃ kho pana raṭṭhapālo etarahi appābādho appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya. Taṃ bhoto raṭṭhapālassa byādhipārijuññaṃ natthi. Kiṃ bhavaṃ raṭṭhapālo ñatvā vā disvā vā sutvā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito? (2)

Katamañca, bho raṭṭhapāla, bhogapārijuññaṃ? Idha, bho raṭṭhapāla, ekacco aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo. Tassa te bhogā anupubbena parikkhayaṃ gacchanti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ kho pubbe aḍḍho ahosiṃ mahaddhano mahābhogo. Tassa me te bhogā anupubbena parikkhayaṃ gatā. Na kho pana mayā sukaraṃ anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So tena bhogapārijuññena samannāgato kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Idaṃ vuccati, bho raṭṭhapāla, bhogapārijuññaṃ. Bhavaṃ kho pana raṭṭhapālo imasmiṃyeva thullakoṭṭhike aggakulassa putto. Taṃ bhoto raṭṭhapālassa bhogapārijuññaṃ natthi. Kiṃ bhavaṃ raṭṭhapālo ñatvā vā disvā vā sutvā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito? (3)

Katamañca, bho raṭṭhapāla, ñātipārijuññaṃ? Idha, bho raṭṭhapāla, ekaccassa bahū honti mittāmaccā ñātisālohitā. Tassa te ñātakā anupubbena parikkhayaṃ gacchanti. So iti paṭisañcikkhati: 'mamaṃ kho pubbe bahū ahesuṃ mittāmaccā ñātisālohitā. Tassa me te anupubbena parikkhayaṃ gatā. Na kho pana mayā sukaraṃ anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So tena ñātipārijuññena samannāgato kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Idaṃ vuccati, bho raṭṭhapāla, ñātipārijuññaṃ. Bhoto kho pana raṭṭhapālassa imasmiṃyeva thullakoṭṭhike bahū mittāmaccā ñātisālohitā. Taṃ bhoto raṭṭhapālassa ñātipārijuññaṃ natthi. Kiṃ bhavaṃ raṭṭhapālo ñatvā vā disvā vā sutvā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito? (4)

Imāni kho, bho raṭṭhapāla, cattāri pārijuññāni, yehi pārijuññehi samannāgatā idhekacce kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti. Tāni bhoto raṭṭhapālassa

natthi. Kiṃ bhavaṃ raṭṭhapālo ñatvā vā disvā vā sutvā vā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito”ti?

“Atthi kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammuddesā uddiṭṭhā, ye ahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Katame cattāro? ‘Upaniyyati loko addhuvo’ti kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo dhammuddeso uddiṭṭho, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. ‘Atāṇo loko anabhissaro’ti kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo dhammuddeso uddiṭṭho, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. ‘Assako loko, sabbaṃ pahāya gamanīyan’ti kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyo dhammuddeso uddiṭṭho, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. ‘Ūno loko atitto taṇhādāso’ti kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catuttho dhammuddeso uddiṭṭho, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Ime kho, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammuddesā uddiṭṭhā, ye ahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito”ti.

“‘Upaniyyati loko addhuvo’ti—bhavaṃ raṭṭhapālo āha. Imassa, bho raṭṭhapāla, bhāsitassa kathaṃ attho daṭṭhabbo”ti? “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, tvaṃ vīsativassuddesikopi paṇṇavīsativassuddesikopi hatthismimpi katāvī assasmimpi katāvī rathasmimpi katāvī dhanusmimpi katāvī tharusmimpi katāvī ūrubalī bāhubalī alamatto saṅgāmāvacaro”ti? “Ahosiṃ ahaṃ, bho raṭṭhapāla, vīsativassuddesikopi paṇṇavīsativassuddesikopi hatthismimpi katāvī assasmimpi katāvī rathasmimpi katāvī dhanusmimpi katāvī tharusmimpi katāvī ūrubalī bāhubalī alamatto saṅgāmāvacaro. Appekadāhaṃ, bho raṭṭhapāla, iddhimāva maññe na attano balena samasamaṃ samanupassāmī”ti. “Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, evameva tvaṃ etarahi ūrubalī bāhubalī alamatto saṅgāmāvacaro”ti? “No hidaṃ, bho raṭṭhapāla. Etarahi jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto āsītiko me vayo vattati. Appekadāhaṃ, bho raṭṭhapāla, ‘idha pādaṃ karissāmī’ti aññeneva pādaṃ karomī”ti. “Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sam-

māsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'upaniyyati loko addhuvo'ti, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti. "Acchariyaṃ, bho raṭṭhapāla, abbhutaṃ, bho raṭṭhapāla. Yāva subhāsitañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'upaniyyati loko addhuvo'ti. Upaniyyati hi, bho raṭṭhapāla, loko addhuvo. (1)

Saṃvijjante kho, bho raṭṭhapāla, imasmiṃ rājakule hatthikāyāpi assakāyāpi rathakāyāpi pattikāyāpi, amhākaṃ āpadāsu pariyodhāya vattissanti. 'Atāṇo loko anabhissaro'ti—bhavaṃ raṭṭhapālo āha. Imassa pana, bho raṭṭhapāla, bhāsitassa kathaṃ attho daṭṭhabbo"ti? "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, atthi te koci anusāyiko ābādho"ti? "Atthi me, bho raṭṭhapāla, anusāyiko ābādho. Appekadā maṃ, bho raṭṭhapāla, mittāmaccā ñātisālohitā parivāretvā ṭhitā honti: 'idāni rājā korabyo kālaṃ karissati, idāni rājā korabyo kālaṃ karissatī'"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, labhasi tvaṃ te mittāmacce ñātisālohite: 'āyantu me bhonto mittāmaccā ñātisālohitā, sabbeva santā imaṃ vedanaṃ saṃvibhajatha, yathāhaṃ lahukatarikaṃ vedanaṃ vediyeyyan'ti—udāhu tvaṃyeva taṃ vedanaṃ vediyasī"ti? "Nāhaṃ, bho raṭṭhapāla, labhāmi te mittāmacce ñātisālohite: 'āyantu me bhonto mittāmaccā ñātisālohitā, sabbeva santā imaṃ vedanaṃ saṃvibhajatha, yathāhaṃ lahukatarikaṃ vedanaṃ vediyeyyan'ti. Atha kho ahameva taṃ vedanaṃ vediyāmī"ti. "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'atāṇo loko anabhissaro'ti, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti. "Acchariyaṃ, bho raṭṭhapāla, abbhutaṃ, bho raṭṭhapāla. Yāva subhāsitaṃ cidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'atāṇo loko anabhissaro'ti. Atāṇo hi, bho raṭṭhapāla, loko anabhissaro. (2)

Saṃvijjati kho, bho raṭṭhapāla, imasmiṃ rājakule pahūtaṃ hiraññasuvaṇṇaṃ bhūmigatañca vehāsagatañca. 'Assako loko, sabbaṃ pahāya gamanīyan'ti—bhavaṃ raṭṭhapālo āha. Imassa pana, bho raṭṭhapāla, bhāsitassa kathaṃ attho daṭṭhabbo"ti? "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yathā tvaṃ etarahi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāresi, lacchasi tvaṃ paratthāpi: 'evamevāhaṃ imeheva pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāremī'ti, udāhu aññe imaṃ bhogaṃ paṭipajjissanti, tvaṃ pana yathākammaṃ gamissasī"ti? "Yathāhaṃ,

bho raṭṭhapāla, etarahi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāremi, nāhaṃ lacchāmi paratthāpi: 'evameva imeheva pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāremī'ti. Atha kho aññe imaṃ bhogaṃ paṭipajjissanti; ahaṃ pana yathākammaṃ gamissāmī"ti. "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'assako loko, sabbaṃ pahāya gamanīyan'ti, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti. "Acchariyaṃ, bho raṭṭhapāla, abbhutaṃ, bho raṭṭhapāla. Yāva subhāsitaṃ cidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'assako loko, sabbaṃ pahāya gamanīyan'ti. Assako hi, bho raṭṭhapāla, loko sabbaṃ pahāya gamanīyaṃ. (3)

'Ūno loko atitto taṇhādāso'ti—bhavaṃ raṭṭhapālo āha. Imassa, bho raṭṭhapāla, bhāsitassa kathaṃ attho daṭṭhabbo"ti? "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, phītaṃ kuruṃ ajjhāvasasī"ti? "Evaṃ, bho raṭṭhapāla, phītaṃ kuruṃ ajjhāvasāmī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha puriso āgaccheyya puratthimāya disāya saddhāyiko paccayiko. So taṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'yagghe, mahārāja, jāneyyāsi, ahaṃ āgacchāmi puratthimāya disāya? Tatthaddasaṃ mahantaṃ janapadaṃ iddhañceva phītañca bahujanaṃ ākiṇṇamanussaṃ. Bahū tattha hatthikāyā assakāyā rathakāyā pattikāyā; bahu tattha dhanadhaññaṃ; bahu tattha hiraññasuvaṇṇaṃ akatañceva katañca; bahu tattha itthipariggaho. Sakkā ca tāvatakeneva balamattena abhivijinituṃ. Abhivijina, mahārājā'ti, kinti naṃ kareyyāsī"ti? "Tampi mayaṃ, bho raṭṭhapāla, abhivijiya ajjhāvaseyyāmā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha puriso āgaccheyya pacchimāya disāya ... uttarāya disāya ... dakkhiṇāya disāya ... parasamuddato saddhāyiko paccayiko. So taṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'yagghe, mahārāja, jāneyyāsi, ahaṃ āgacchāmi parasamuddato? Tatthaddasaṃ mahantaṃ janapadaṃ iddhañceva phītañca bahujanaṃ ākiṇṇamanussaṃ. Bahū tattha hatthikāyā assakāyā rathakāyā pattikāyā; bahu tattha dhanadhaññaṃ; bahu tattha hiraññasuvaṇṇaṃ akatañceva katañca; bahu tattha itthipariggaho. Sakkā ca tāvatakeneva balamattena abhivijinituṃ. Abhivijina, mahārājā'ti, kinti naṃ kareyyāsī"ti? "Tampi mayaṃ, bho raṭṭhapāla, abhivijiya ajjhāvaseyyāmā"ti. "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena

sandhāya bhāsitaṃ: 'ūno loko atitto taṇhādāso'ti, yamahaṃ ñatvā ca disvā ca sutvā ca agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti. "Acchariyaṃ, bho raṭṭhapāla, abbhutaṃ, bho raṭṭhapāla. Yāva subhāsitañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'ūno loko atitto taṇhādāso'ti. Ūno hi, bho raṭṭhapāla, loko atitto taṇhādāso"ti.

Idamavoca āyasmā raṭṭhapālo. Idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

"Passāmi loke sadhane manusse, Laddhāna vittaṃ na dadanti mohā; Luddhā dhanaṃ sannicayaṃ karonti, Bhiyyova kāme abhipatthayanti.

Rājā pasayhā pathaviṃ vijitvā, Sasāgarantaṃ mahimāvasanto; Oraṃ samuddassa atittarūpo, Pāraṃ samuddassapi patthayetha.

Rājā ca aññe ca bahū manussā, Avītataṇhā maraṇaṃ upenti; Ūnāva hutvāna jahanti dehaṃ, Kāmehi lokamhi na hatthi titti.

Kandanti naṃ ñātī pakiriya kese, Ahovatā no amarāti cāhu; Vatthena naṃ pārutaṃ nīharitvā, Citaṃ samādāya tatoḍahanti.

So ḍayhati sūlehi tujjamāno, Ekena vatthena pahāya bhoge; Na mīyamānassa bhavanti tāṇā, Ñātīdha mittā atha vā sahāyā.

Dāyādakā tassa dhanaṃ haranti, Satto pana gacchati yena kammaṃ; Na mīyamānaṃ dhanamanveti kiñci, Puttā ca dārā ca dhanañca raṭṭhaṃ.

Na dīghamāyuṃ labhate dhanena, Na cāpi vittena jaraṃ vihanti; Appaṃ hidaṃ jīvitamāhu dhīrā, Asassataṃ vippariṇāmadhammaṃ.

Aḍḍhā daliddā ca phusanti phassaṃ, Bālo ca dhīro ca tatheva phuṭṭho; Bālo ca bālyā vadhitova seti, Dhīro ca na vedhati phassaphuṭṭho.

Tasmā hi paññāva dhanena seyyo, Yāya vosānamidhādhigacchati; Abyositattā hi bhavābhavesu, Pāpāni kammāni karonti mohā.

Upeti gabbhañca parañca lokaṃ, Saṃsāramāpajja paramparāya; Tassappapañño abhisaddahanto, Upeti gabbhañca parañca lokaṃ.

Coro yathā sandhimukhe gahito, Sakammunā haññati pāpadhammo; Evaṃ pajā pecca paramhi loke, Sakammunā haññati pāpadhammo.

Kāmāhi citrā madhurā manoramā, Virūparūpena mathenti cittaṃ; Ādīnavaṃ kāmaguṇesu disvā, Tasmā ahaṃ pabbajitomhi rāja.

Dumapphalāneva patanti māṇavā, Daharā ca vuḍḍhā ca sarīrabhedā; Etampi disvā pabbajitomhi rāja, Apaṇṇakaṃ sāmaññameva seyyo"ti.

Raṭṭhapālasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 104

Sāmagāmasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati sāmagāme. Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato hoti. Tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: "na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi. Kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi. Micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno. Sahitaṃ me, asahitaṃ te. Purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca. Adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ. Āropito te vādo. Niggahitosi, cara vādappamokkhāya; nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Vadhoyeva kho maññe nigaṇṭhesu nāṭaputtiyesu vattati. Yepi nigaṇṭhassa nāṭaputtassa sāvakā gihī odātavasanā tepi nigaṇṭhesu nāṭaputtiyesu nibbinnarūpā virattarūpā paṭivānarūpā yathā taṃ durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite bhinnathūpe appaṭisaraṇe.

Atha kho cundo samaṇuddeso pāvāyaṃ vassaṃvuṭṭho yena sāmagāmo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho cundo samaṇuddeso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato. Tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā ... pe ... bhinnathūpe appaṭisaraṇe"ti. Evaṃ vutte, āyasmā ānando cundaṃ samaṇuddesaṃ etadavoca: "atthi kho idaṃ, āvuso cunda, kathāpābhataṃ bhagavantaṃ dassanāya. Āyāma, āvuso cunda, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā etamatthaṃ bhagavato ārocessāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo samaṇuddeso āyasmato ānandassa paccassosi.

Atha kho āyasmā ca ānando cundo ca samaṇuddeso yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, cundo samaṇuddeso evamāha: 'nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato. Tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā ... pe ... bhinnathūpe appaṭisaraṇe'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'mā heva bhagavato accayena saṃghe vivādo uppajji; svāssa vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno

janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānan'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, ānanda, ye vo mayā dhammā abhiññā desitā, seyyathidaṃ— cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, passasi no tvaṃ, ānanda, imesu dhammesu dvepi bhikkhū nānāvāde"ti? "Ye me, bhante, dhammā bhagavatā abhiññā desitā, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, nāhaṃ passāmi imesu dhammesu dvepi bhikkhū nānāvāde. Ye ca kho, bhante, puggalā bhagavantaṃ patissayamānarūpā viharanti tepi bhagavato accayena saṃghe vivādaṃ janeyyuṃ ajjhājīve vā adhipātimokkhe vā. Svāssa vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānan"ti.

"Appamattako so, ānanda, vivādo yadidaṃ—ajjhājīve vā adhipātimokkhe vā. Magge vā hi, ānanda, paṭipadāya vā saṅghe vivādo uppajjamāno uppajjeyya; svāssa vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ.

Chayimāni, ānanda, vivādamūlāni. Katamāni cha? Idhānanda, bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so, ānanda, bhikkhu kodhano hoti upanāhī so satthari pi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, ānanda, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso, dhamme ... saṃghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī hoti, so saṃghe vivādaṃ janeti; yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, ānanda, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe, ānanda, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, ānanda, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha. Tatra tumhe, ānanda, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti, evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī ... pe ... saṭho hoti māyāvī ... pe ... pāpiccho hoti micchādiṭṭhi ... pe ... sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinis-

saggī. Yo so, ānanda, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, ānanda, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso, dhamme ... saṃghe ... sikkhāya na paripūrakārī hoti so saṃghe vivādaṃ janeti; yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya, bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, ānanda, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha. Tatra tumhe, ānanda, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, ānanda, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe, ānanda, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti, evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. Imāni kho, ānanda, cha vivādamūlāni.

Cattārimāni, ānanda, adhikaraṇāni. Katamāni cattāri? Vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ—imāni kho, ānanda, cattāri adhikaraṇāni. Satta kho panime, ānanda, adhikaraṇasamathā—uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya sammukhāvinayo dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, paṭiññāya kāretabbaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako.

Kathañcānanda, sammukhāvinayo hoti? Idhānanda, bhikkhū vivadanti dhammoti vā adhammoti vā vinayoti vā avinayoti vā. Tehānanda, bhikkhūhi sabbeheva samaggehi sannipatitabbaṃ. Sannipatitvā dhammanetti samanumajjitabbā. Dhammanettiṃ samanumajjitvā yathā tattha sameti tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ. Evaṃ kho, ānanda, sammukhāvinayo hoti; evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ—sammukhāvinayena. (1)

Kathañcānanda, yebhuyyasikā hoti? Te ce, ānanda, bhikkhū na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ tasmiṃ āvāse vūpasametuṃ. Tehānanda, bhikkhūhi yasmiṃ āvāse bahutarā bhikkhū so āvāso gantabbo. Tattha sabbeheva samaggehi sannipatitabbaṃ. Sannipatitvā dhammanetti samanumajjitabbā. Dhammanettiṃ samanumajjitvā yathā tattha sameti tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ. Evaṃ kho, ānanda, yeb-

huyyasikā hoti, evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ— yebhuyyasikāya. (2)

Kathañcānanda, sativinayo hoti? Idhānanda, bhikkhū bhikkhuṃ evarūpāya garukāya āpattiyā codenti pārājikena vā pārājikasāmantena vā: 'saratāyasmā evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti? So evamāha: 'na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. Tassa kho, ānanda, bhikkhuno sativinayo dātabbo. Evaṃ kho, ānanda, sativinayo hoti, evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ—sativinayena. (3)

Kathañcānanda, amūḷhavinayo hoti? Idhānanda, bhikkhū bhikkhuṃ evarūpāya garukāya āpattiyā codenti pārājikena vā pārājikasāmantena vā: 'saratāyasmā evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti? So evamāha: 'na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. Tamenaṃ so nibbeṭhentaṃ ativeṭheti: 'iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evamāha: 'ahaṃ kho, āvuso, ummādaṃ pāpuṇiṃ cetaso vipariyāsaṃ. Tena me ummattakena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan'ti. Tassa kho, ānanda, bhikkhuno amūḷhavinayo dātabbo. Evaṃ kho, ānanda, amūḷhavinayo hoti, evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ—amūḷhavinayena. (4)

Kathañcānanda, paṭiññātakaraṇaṃ hoti? Idhānanda, bhikkhu codito vā acodito vā āpattiṃ sarati, vivarati uttānīkaroti. Tena, ānanda, bhikkhunā vuḍḍhataraṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo: 'ahaṃ, bhante, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno, taṃ paṭidesemī'ti. So evamāha: 'passasī'ti? 'Āma passāmī'ti. 'Āyatiṃsaṃvareyyāsī'ti. 'Saṃvarissāmī'ti. Evaṃ kho, ānanda, paṭiññātakaraṇaṃ hoti, evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ—paṭiññātakaraṇena. (5)

Kathañcānanda, tassapāpiyasikā hoti? Idhānanda, bhikkhu bhikkhuṃ evarūpāya garukāya āpattiyā codeti pārājikena vā pārājikasāmantena vā: 'saratāyasmā evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā

pārājikasāmantaṃ vā'ti? So evamāha: 'na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. Tamenaṃ so nibbeṭhentaṃ ativeṭheti: 'iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evamāha: 'na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā; sarāmi ca kho ahaṃ, āvuso, evarūpiṃ appamattikaṃ āpattiṃ āpajjitā'ti. Tamenaṃ so nibbeṭhentaṃ ativeṭheti: 'iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti? So evamāha: 'imañhi nāmāhaṃ, āvuso, appamattikaṃ āpattiṃ āpajjitvā apuṭṭho paṭijānissāmi. Kiṃ panāhaṃ evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitvā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā puṭṭho na paṭijānissāmī'ti? So evamāha: 'imañhi nāma tvaṃ, āvuso, appamattikaṃ āpattiṃ āpajjitvā apuṭṭho na paṭijānissasi, kiṃ pana tvaṃ evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitvā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā puṭṭho paṭijānissasi? Iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evamāha: 'sarāmi kho ahaṃ, āvuso, evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā. Davā me etaṃ vuttaṃ, ravā me etaṃ vuttaṃ—nāhaṃ taṃ sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. Evaṃ kho, ānanda, tassapāpiyasikā hoti, evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ— tassapāpiyasikāya. (6)

Kathañcānanda, tiṇavatthārako hoti? Idhānanda, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Tehānanda, bhikkhūhi sabbeheva samaggehi sannipatitabbaṃ. Sannipatitvā ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā añjaliṃ paṇāmetvā saṃgho ñāpetabbo—

Suṇātu me, bhante, saṅgho. Idaṃ amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Yadi saṅghassa pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya attano ca atthāya, saṅghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ ṭhapetvā gihipaṭisaṃyuttan'ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā añjaliṃ paṇāmetvā saṅgho ñāpetabbo:

'Suṇātu me, bhante, saṅgho. Idaṃ amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Yadi saṅghassa pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya attano ca atthāya, saṅghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ ṭhapetvā gihipaṭisaṃyuttan'ti.

Evaṃ kho, ānanda, tiṇavatthārako hoti, evañca panidhekaccānaṃ adhikaraṇānaṃ vūpasamo hoti yadidaṃ—tiṇavatthārakena. (7)

Chayime, ānanda, dhammā sāraṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattanti. Katame cha? Idhānanda, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (1)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (2)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (3)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu—ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi tathārūpehi lābhehi—apaṭivibhattabhogī hoti, sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (4)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu—yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni tathārūpesu sīlesu—sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (5)

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu—yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya tathārūpāya diṭṭhiyā—diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (6)

Ime kho, ānanda, cha sāraṇīyā dhammā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattanti.

Ime ce tumhe, ānanda, cha sāraṇīye dhamme samādāya vatteyyātha, passatha no tumhe, ānanda, taṃ vacanapathaṃ aṇuṃ vā thūlaṃ vā yaṃ tumhe nādhivāseyyāthā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, ime cha sāraṇīye dhamme samādāya vattatha. Taṃ vo bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Sāmagāmasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 103

Kintisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā pisinārāyaṃ viharati baliharaṇe vanasaṇḍe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "kinti vo, bhikkhave, mayi hoti: 'cīvarahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti, piṇḍapātahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti, senāsanahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti, itibhavābhavahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ desetī'"ti? "Na kho no, bhante, bhagavati evaṃ hoti: 'cīvarahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti, piṇḍapātahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti, senāsanahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti, itibhavābhavahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ desetī'"ti.

"Na ca kira vo, bhikkhave, mayi evaṃ hoti: 'cīvarahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ deseti ... pe ... itibhavābhavahetu vā samaṇo gotamo dhammaṃ desetī'ti; atha kinti carahi vo, bhikkhave, mayi hotī"ti? "Evaṃ kho no, bhante, bhagavati hoti: 'anukampako bhagavā hitesī; anukampaṃ upādāya dhammaṃ desetī'"ti. "Evañca kira vo, bhikkhave, mayi hoti: 'anukampako bhagavā hitesī; anukampaṃ upādāya dhammaṃ desetī'ti.

Tasmātiha, bhikkhave, ye vo mayā dhammā abhiññā desitā, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā cattāro sammappadhānā cattāro iddhipādā pañcindriyāni pañca balāni satta bojjhaṅgā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, tattha sabbeheva samaggehi sammodamānehi avivadamānehi sikkhitabbaṃ. Tesañca vo, bhikkhave, samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ siyaṃsu dve bhikkhū abhidhamme nānāvādā. Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'imesaṃ kho āyasmantānaṃ atthato ceva nānaṃ byañjanato ca nānan'ti, tattha yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato ceva nānaṃ, byañjanato ca nānaṃ. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato ceva nānaṃ, byañjanato ca nānaṃ. Māyasmanto vivādaṃ āpajjitthā'ti. Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato ceva nānaṃ, byañjanato ca nānaṃ. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato ceva nānaṃ, byañjanato ca nānaṃ. Māyasmanto vivādaṃ āpajjitthā'ti. Iti duggahitaṃ duggahitato dhāretabbaṃ, suggahitaṃ suggahitato dhāretabbaṃ. Duggahitaṃ duggahitato dhāretvā suggahitaṃ suggahitato dhāretvā yo dhammo yo vinayo so bhāsitabbo.

Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'imesaṃ kho āyasmantānaṃ atthato hi kho nānaṃ, byañjanato sametī'ti, tattha yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato hi nānaṃ, byañjanato sameti. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato hi kho nānaṃ, byañjanato sameti. Māyasmanto vivādaṃ āpajjitthā'ti. Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato hi kho nānaṃ, byañjanato sameti. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato hi kho nānaṃ, byañjanato sameti. Māyasmanto vivādaṃ āpajjitthā'ti. Iti duggahitaṃ duggahitato dhāretabbaṃ, suggahitaṃ suggahitato dhāretabbaṃ. Duggahitaṃ duggahitato dhāretvā suggahitaṃ suggahitato dhāretvā yo dhammo yo vinayo so bhāsitabbo.

Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'imesaṃ kho āyasmantānaṃ atthato hi kho sameti, byañjanato nānan'ti, tattha yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ

kho atthato hi sameti, byañjanato nānaṃ. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato hi kho sameti, byañjanato nānaṃ. Appamattakaṃ kho panetaṃ yadidaṃ—byañjanaṃ. Māyasmanto appamattake vivādaṃ āpajjitthā'ti. Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato hi sameti, byañjanato nānaṃ. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato hi kho sameti, byañjanato nānaṃ. Appamattakaṃ kho panetaṃ yadidaṃ—byañjanaṃ. Māyasmanto appamattake vivādaṃ āpajjitthā'ti. Iti suggahitaṃ suggahitato dhāretabbaṃ, duggahitaṃ duggahitato dhāretabbaṃ. Suggahitaṃ suggahitato dhāretvā duggahitaṃ duggahitato dhāretvā yo dhammo yo vinayo so bhāsitabbo.

Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'imesaṃ kho āyasmantānaṃ atthato ceva sameti byañjanato ca sametī'ti, tattha yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato ceva sameti, byañjanato ca sameti. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato ceva sameti byañjanato ca sameti. Māyasmanto vivādaṃ āpajjitthā'ti. Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'āyasmantānaṃ kho atthato ceva sameti byañjanato ca sameti. Tadamināpetaṃ āyasmanto jānātha—yathā atthato ceva sameti byañjanato ca sameti. Māyasmanto vivādaṃ āpajjitthā'ti. Iti suggahitaṃ suggahitato dhāretabbaṃ. Suggahitaṃ suggahitato dhāretvā yo dhammo yo vinayo so bhāsitabbo.

Tesañca vo, bhikkhave, samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ siyā aññatarassa bhikkhuno āpatti siyā vītikkamo, tatra, bhikkhave, na codanāya taritabbaṃ. Puggalo upaparikkhitabbo: 'iti mayhañca avihesā bhavissati parassa ca puggalassa anupaghāto, paro hi puggalo akkodhano anupanāhī adaḷhadiṭṭhī suppaṭinissaggī, sakkomi cāhaṃ etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetun'ti. Sace, bhikkhave, evamassa, kallaṃ vacanāya.

Sace pana, bhikkhave, evamassa: 'mayhaṃ kho avihesā bhavissati parassa ca puggalassa upaghāto, paro hi puggalo kodhano upanāhī adaḷhadiṭṭhī suppaṭinissaggī, sakkomi cāhaṃ etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetuṃ. Appamattakaṃ kho panetaṃ yadi-

daṃ—parassa puggalassa upaghāto. Atha kho etadeva bahutaraṃ—svāhaṃ sakkomi etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetun'ti. Sace, bhikkhave, evamassa, kallaṃ vacanāya.

Sace pana, bhikkhave, evamassa: 'mayhaṃ kho vihesā bhavissati parassa ca puggalassa anupaghāto. Paro hi puggalo akkodhano anupanāhī daḷhadiṭṭhī duppaṭinissaggī, sakkomi cāhaṃ etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetuṃ. Appamattakaṃ kho panetaṃ yadidaṃ—mayhaṃ vihesā. Atha kho etadeva bahutaraṃ—svāhaṃ sakkomi etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetun'ti. Sace, bhikkhave, evamassa, kallaṃ vacanāya.

Sace pana, bhikkhave, evamassa: 'mayhañca kho vihesā bhavissati parassa ca puggalassa upaghāto. Paro hi puggalo kodhano upanāhī daḷhadiṭṭhī duppaṭinissaggī, sakkomi cāhaṃ etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetuṃ. Appamattakaṃ kho panetaṃ yadidaṃ—mayhañca vihesā bhavissati parassa ca puggalassa upaghāto. Atha kho etadeva bahutaraṃ—svāhaṃ sakkomi etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetun'ti. Sace, bhikkhave, evamassa, kallaṃ vacanāya.

Sace pana, bhikkhave, evamassa: 'mayhañca kho vihesā bhavissati parassa ca puggalassa upaghāto. Paro hi puggalo kodhano upanāhī daḷhadiṭṭhī duppaṭinissaggī, na cāhaṃ sakkomi etaṃ puggalaṃ akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetun'ti. Evarūpe, bhikkhave, puggale upekkhā nātimaññitabbā.

Tesañca vo, bhikkhave, samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ aññamaññassa vacīsaṃhāro uppajjeyya diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi. Tattha ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'yaṃ no, āvuso, amhākaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ aññamaññassa vacīsaṃhāro uppanno diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi, taṃ jānamāno samaṇo garaheyyā'ti. Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'yaṃ no, āvuso, amhākaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ aññamaññassa vacīsaṃhāro uppanno diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi, taṃ jānamāno samaṇo garaheyyāti. Etaṃ panāvuso, dhammaṃ appahāya

nibbānaṃ sacchikareyyā'ti. Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'etaṃ, āvuso, dhammaṃ appahāya na nibbānaṃ sacchikareyyā'ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ yaṃ bhikkhuṃ suvacataraṃ maññeyyātha, so upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo: 'yaṃ no, āvuso, amhākaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ aññamaññassa vacīsaṃhāro uppanno diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi, taṃ jānamāno samaṇo garaheyyā'ti. Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'yaṃ no, āvuso, amhākaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ aññamaññassa vacīsaṃhāro uppanno diṭṭhipaḷāso cetaso āghāto appaccayo anabhiraddhi taṃ jānamāno samaṇo garaheyyāti. Etaṃ panāvuso, dhammaṃ appahāya nibbānaṃ sacchikareyyā'ti. Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'etaṃ kho, āvuso, dhammaṃ appahāya na nibbānaṃ sacchikareyyā'ti.

Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ pare evaṃ puccheyyuṃ: 'āyasmatā no ete bhikkhū akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpitā'ti? Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'idhāhaṃ, āvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃ, tassa me bhagavā dhammaṃ desesi, tāhaṃ dhammaṃ sutvā tesaṃ bhikkhūnaṃ abhāsiṃ. Taṃ te bhikkhū dhammaṃ sutvā akusalā vuṭṭhahiṃsu, kusale patiṭṭhahiṃsū'ti. Evaṃ byākaramāno kho, bhikkhave, bhikkhu na ceva attānaṃ ukkaṃseti, na paraṃ vambheti, dhammassa cānudhammaṃ byākaroti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kintisuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 15

Anumānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahāmoggallāno bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tatra kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhavo"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Pavāreti cepi, āvuso, bhikkhu: 'vadantu maṃ āyasmanto, vacanīy-

omhi āyasmantehī'ti, so ca hoti dubbaco, dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato, akkhamo appadakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ, atha kho naṃ sabrahmacārī na ceva vattabbaṃ maññanti, na ca anusāsitabbaṃ maññanti, na ca tasmiṃ puggale vissāsaṃ āpajjitabbaṃ maññanti.

Katame cāvuso, dovacassakaraṇā dhammā? Idhāvuso, bhikkhu pāpiccho hoti, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato. Yaṃpāvuso, bhikkhu pāpiccho hoti, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu attukkaṃsako hoti paravambhī. Yaṃpāvuso, bhikkhu attukkaṃsako hoti paravambhī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhābhibhūto. Yaṃpāvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhābhibhūto—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhahetu upanāhī. Yaṃpāvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhahetu upanāhī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhahetu abhisaṅgī. Yaṃpāvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhahetu abhisaṅgī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā. Yaṃpāvuso, bhikkhu kodhano hoti kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ paṭippharati. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ paṭippharati—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ apasādeti. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ apasādeti—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (8)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena codakassa paccāropeti. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena codakassa paccāropeti—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (9)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena aññenaññaṃ paṭicarati, bahid-

dhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (10)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena apadāne na sampāyati. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena apadāne na sampāyati—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (11)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī. Yaṃpāvuso, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (12)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu issukī hoti maccharī. Yaṃpāvuso, bhikkhu issukī hoti maccharī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (13)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu saṭho hoti māyāvī. Yaṃpāvuso, bhikkhu saṭho hoti māyāvī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (14)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu thaddho hoti atimānī. Yaṃpāvuso, bhikkhu thaddho hoti atimānī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (15)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yaṃpāvuso, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī—ayampi dhammo dovacassakaraṇo. (16)

Ime vuccantāvuso, dovacassakaraṇā dhammā.

No cepi, āvuso, bhikkhu pavāreti: 'vadantu maṃ āyasmanto, vacanīyomhi āyasmantehi'ti, so ca hoti suvaco, sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato, khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ, atha kho naṃ sabrahmacārī vattabbañceva maññanti, anusāsitabbañca maññanti, tasmiñca puggale vissāsaṃ āpajjitabbaṃ maññanti.

Katame cāvuso, sovacassakaraṇā dhammā? Idhāvuso, bhikkhu na pāpiccho hoti, na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato. Yaṃpāvuso, bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu anattukkaṃsako hoti aparavambhī. Yaṃpāvuso, bhikkhu anattukkaṃsako hoti aparavambhī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhābhibhūto. Yaṃpāvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhābhibhūto—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu upanāhī. Yaṃpāvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu up-

anāhī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu abhisaṅgī. Yaṃpāvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu abhisaṅgī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā. Yaṃpāvuso, bhikkhu na kodhano hoti na kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ nappaṭippharati. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ nappaṭippharati—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ na apasādeti. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena codakaṃ na apasādeti—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (8)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena codakassa na paccāropeti. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena codakassa na paccāropeti—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (9)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena na aññenaññaṃ paṭicarati, na bahiddhā kathaṃ apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena na aññenaññaṃ paṭicarati, na bahiddhā kathaṃ apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (10)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu codito codakena apadāne sampāyati. Yaṃpāvuso, bhikkhu codito codakena apadāne sampāyati—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (11)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu amakkhī hoti apaḷāsī. Yaṃpāvuso, bhikkhu amakkhī hoti apaḷāsī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (12)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu anissukī hoti amaccharī. Yaṃpāvuso, bhikkhu anissukī hoti amaccharī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (13)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu asaṭho hoti amāyāvī. Yaṃpāvuso, bhikkhu asaṭho hoti amāyāvī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (14)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu atthaddho hoti anatimānī. Yaṃpāvuso, bhikkhu atthaddho hoti anatimānī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (15)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādhānaggāhī suppaṭinissaggī. Yaṃpāvuso, bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsī hoti, anādhānaggāhī suppaṭinissaggī—ayampi dhammo sovacassakaraṇo. (16)

Ime vuccantāvuso, sovacassakaraṇā dhammā.

Tatrāvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ anuminitabbaṃ: 'yo khvāyaṃ puggalo pāpiccho, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ pāpiccho pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'na pāpiccho bhavissāmi, na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (1)

'Yo khvāyaṃ puggalo attukkaṃsako paravambhī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ attukkaṃsako paravambhī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'anattukkaṃsako bhavissāmi aparavambhī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (2)

'Yo khvāyaṃ puggalo kodhano kodhābhibhūto, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo. Ahañceva kho panassaṃ kodhano kodhābhibhūto, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhābhibhūto'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (3)

'Yo khvāyaṃ puggalo kodhano kodhahetu upanāhī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ kodhano kodhahetu upanāhī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhahetu upanāhī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (4)

'Yo khvāyaṃ puggalo kodhano kodhahetu abhisaṅgī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ kodhano kodhahetu abhisaṅgī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhahetu abhisaṅgī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (5)

'Yo khvāyaṃ puggalo kodhano kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ kodhano kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhasā-

mantā vācaṃ nicchāressāmī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (6)

'Yo khvāyaṃ puggalo codito codakena codakaṃ paṭippharati, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho pana codito codakena codakaṃ paṭipphareyyaṃ, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'codito codakena codakaṃ nappaṭippharissāmī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (7)

'Yo khvāyaṃ puggalo codito codakena codakaṃ apasādeti, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho pana codito codakena codakaṃ apasādeyyaṃ, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'codito codakena codakaṃ na apasādessāmī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (8)

'Yo khvāyaṃ puggalo codito codakena codakassa paccāropeti, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho pana codito codakena codakassa paccāropeyyaṃ, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'codito codakena codakassa na paccāropessāmī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (9)

'Yo khvāyaṃ puggalo codito codakena aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho pana codito codakena aññenaññaṃ paṭicareyyaṃ, bahiddhā kathaṃ apanāmeyyaṃ, kopañca dosañca appaccayañca pātukareyyaṃ, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'codito codakena na aññenaññaṃ paṭicarissāmi, na bahiddhā kathaṃ apanāmessāmi, na kopañca dosañca appaccayañca pātukarissāmī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (10)

'Yo khvāyaṃ puggalo codito codakena apadāne na sampāyati, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho pana codito codakena apadāne na sampāyeyyaṃ, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'codito codakena apadāne sampāyissāmī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (11)

'Yo khvāyaṃ puggalo makkhī paḷāsī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ makkhī paḷāsī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'amakkhī bhavissāmi apaḷāsī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (12)

'Yo khvāyaṃ puggalo issukī maccharī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ issukī maccharī, ahampāssaṃ pare-

saṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'anissukī bhavissāmi amaccharī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (13)

'Yo khvāyaṃ puggalo saṭho māyāvī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ saṭho māyāvī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'asaṭho bhavissāmi amāyāvī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (14)

'Yo khvāyaṃ puggalo thaddho atimānī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ thaddho atimānī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'atthaddho bhavissāmi anatimānī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (15)

'Yo khvāyaṃ puggalo sandiṭṭhiparāmāsī ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo; ahañceva kho panassaṃ sandiṭṭhiparāmāsī ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, ahampāssaṃ paresaṃ appiyo amanāpo'ti. Evaṃ jānantenāvuso, bhikkhunā 'asandiṭṭhiparāmāsī bhavissāmi anādhānaggāhī suppaṭinissaggī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (16)

Tatrāvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi pāpiccho, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'pāpiccho khomhi, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'na khomhi pāpiccho, na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi attukkaṃsako paravambhī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'attukkaṃsako khomhi paravambhī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'anattukkaṃsako khomhi aparavambhī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi kodhano kodhābhibhūto'ti? Sace, āvuso, bhikkhu

paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'kodhano khomhi kodhābhibhūto'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'na khomhi kodhano kodhābhibhūto'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi kodhano kodhahetu upanāhī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti 'kodhano khomhi kodhahetu upanāhī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti 'na khomhi kodhano kodhahetu upanāhī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi kodhano kodhahetu abhisaṅgī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'kodhano khomhi kodhahetu abhisaṅgī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'na khomhi kodhano kodhahetu abhisaṅgī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi kodhano kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'kodhano khomhi kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'na khomhi kodhano kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi codito codakena codakaṃ paṭippharāmī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti 'codito khomhi codakena codakaṃ paṭippharāmī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pā-

pakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'codito khomhi codakena codakaṃ nappaṭippharāmī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi codito codakena codakaṃ apasādemī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti 'codito khomhi codakena codakaṃ apasādemī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'codito khomhi codakena codakaṃ na apasādemī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (8)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi codito codakena codakassa paccāropemī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'codito khomhi codakena codakassa paccāropemī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'codito khomhi codakena codakassa na paccāropemī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (9)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi codito codakena aññenaññaṃ paṭicarāmi, bahiddhā kathaṃ apanāmemi, kopañca dosañca appaccayañca pātukaromī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'codito khomhi codakena aññenaññaṃ paṭicarāmi, bahiddhā kathaṃ apanāmemi, kopañca dosañca appaccayañca pātukaromī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'codito khomhi codakena na aññenaññaṃ paṭicarāmi, na bahiddhā kathaṃ apanāmemi, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaromī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (10)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitab-

baṃ: ‘kiṃ nu khomhi codito codakena apadāne na sampāyāmī’ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘codito khomhi codakena apadāne na sampāyāmī’ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘codito khomhi codakena apadāne sampāyāmī’ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (11)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: ‘kiṃ nu khomhi makkhī paḷāsī’ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘makkhī khomhi paḷāsī’ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘amakkhī khomhi apaḷāsī’ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (12)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: ‘kiṃ nu khomhi issukī maccharī’ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘issukī khomhi maccharī’ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘anissukī khomhi amaccharī’ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (13)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: ‘kiṃ nu khomhi saṭho māyāvī’ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘saṭho khomhi māyāvī’ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘asaṭho khomhi amāyāvī’ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (14)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: ‘kiṃ nu khomhi thaddho atimānī’ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘thaddho khomhi atimānī’ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: ‘atthaddho khomhi anatimānī’ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (15)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'kiṃ nu khomhi sandiṭṭhiparāmāsī ādhānaggāhī duppaṭinissaggī'ti? Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'sandiṭṭhiparāmāsī khomhi ādhānaggāhī duppaṭinissaggī'ti, tenāvuso, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'asandiṭṭhiparāmāsī khomhi anādhānaggāhī suppaṭinissaggī'ti, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. (16)

Sace, āvuso, bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā sabbesaṃyeva imesaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ, ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Seyyathāpi, āvuso, itthī vā puriso vā, daharo yuvā maṇḍanajātiko, ādāse vā parisuddhe pariyodāte, acche vā udakapatte, sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno, sace tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya vāyamati; no ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā, teneva attamano hoti: 'lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me'ti. Evameva kho, āvuso, sace bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā sabbesaṃyeva imesaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace panāvuso, bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, tenāvuso, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ, ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesū"ti.

Idamavocāyasmā mahāmoggallāno. Attamanā te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Anumānasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 87

Piyajātikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa gahapatissa ekaputtako piyo manāpo kālaṅkato hoti. Tassa kālaṃkiriyāya

neva kammantā paṭibhanti na bhattaṃ paṭibhāti. So āḷāhanaṃ gantvā kandati: "kahaṃ, ekaputtaka, kahaṃ, ekaputtakā"ti. Atha kho so gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: "na kho te, gahapati, sake citte ṭhitassa indriyāni, atthi te indriyānaṃ aññathattan"ti. "Kiñhi me, bhante, indriyānaṃ nāññathattaṃ bhavissati; mayhañhi, bhante, ekaputto piyo manāpo kālaṅkato. Tassa kālaṃkiriyāya neva kammantā paṭibhanti, na bhattaṃ paṭibhāti. Sohaṃ āḷāhanaṃ gantvā kandāmi: 'kahaṃ, ekaputtaka, kahaṃ, ekaputtakā'"ti. "Evametaṃ, gahapati, evametaṃ, gahapati. Piyajātikā hi, gahapati, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā"ti. "Kassa kho nāmetaṃ, bhante, evaṃ bhavissati: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti? Piyajātikā hi kho, bhante, ānandasomanassā piyappabhavikā"ti. Atha kho so gahapati bhagavato bhāsitaṃ anabhinanditvā paṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena sambahulā akkhadhuttā bhagavato avidūre akkhehi dibbanti. Atha kho so gahapati yena te akkhadhuttā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā akkhadhutte etadavoca: "idhāhaṃ, bhonto, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho maṃ, bhonto, samaṇo gotamo etadavoca: 'na kho te, gahapati, sake citte ṭhitassa indriyāni, atthi te indriyānaṃ aññathattan'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhonto, samaṇaṃ gotamaṃ etadavocaṃ: 'kiñhi me, bhante, indriyānaṃ nāññathattaṃ bhavissati; mayhañhi, bhante, ekaputtako piyo manāpo kālaṅkato. Tassa kālaṅkiriyāya neva kammantā paṭibhanti, na bhattaṃ paṭibhāti. Sohaṃ āḷāhanaṃ gantvā kandāmi—kahaṃ, ekaputtaka, kahaṃ, ekaputtakā'ti. 'Evametaṃ, gahapati, evametaṃ, gahapati. Piyajātikā hi, gahapati, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti. 'Kassa kho nāmetaṃ, bhante, evaṃ bhavissati—piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā? Piyajātikā hi kho, bhante, ānandasomanassā piyappabhavikā'ti. Atha khvāhaṃ, bhonto, samaṇassa gotamassa bhāsitaṃ anabhinanditvā paṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamin"ti. "Evametaṃ, gahapati, evametaṃ, gahapati. Piyajātikā hi, gahapati, ānandasomanassā piyappabhavikā"ti. Atha

kho so gahapati "sameti me akkhadhuttehī"ti pakkāmi. Atha kho idaṃ kathāvatthu anupubbena rājantepuraṃ pāvisi.

Atha kho rājā pasenadi kosalo mallikaṃ deviṃ āmantesi: "idaṃ te, mallike, samaṇena gotamena bhāsitaṃ: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'"ti. "Sacetaṃ, mahārāja, bhagavatā bhāsitaṃ, evametan"ti. "Evameva panāyaṃ mallikā yaññadeva samaṇo gotamo bhāsati taṃ tadevassa abbhanumodati: 'Sacetaṃ, mahārāja, bhagavatā bhāsitaṃ evametan'ti. Seyyathāpi nāma, yaññadeva ācariyo antevāsissa bhāsati taṃ tadevassa antevāsī abbhanumodati: 'evametaṃ, ācariya, evametaṃ, ācariyā'ti. Evameva kho tvaṃ, mallike, yaññadeva samaṇo gotamo bhāsati taṃ tadevassa abbhanumodasi: 'Sacetaṃ, mahārāja, bhagavatā bhāsitaṃ evametan'ti. Cara pire, mallike, vinassā"ti.

Atha kho mallikā devī nāḷijaṅghaṃ brāhmaṇaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, brāhmaṇa, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'mallikā, bhante, devī bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti; evañca vadehi: 'bhāsitā nu kho, bhante, bhagavatā esā vācā—piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti. Yathā te bhagavā byākaroti taṃ sādhukaṃ uggahetvā mama āroceyyāsi. Na hi tathāgatā vitathaṃ bhaṇantī"ti. "Evaṃ, bhotī"ti kho nāḷijaṅgho brāhmaṇo mallikāya deviyā paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho nāḷijaṅgho brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "mallikā, bho gotama, devī bhoto gotamassa pāde sirasā vandati; appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti: 'bhāsitā nu kho, bhante, bhagavatā esā vācā—piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'"ti.

"Evametaṃ, brāhmaṇa, evametaṃ, brāhmaṇa. Piyajātikā hi, brāhmaṇa, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikāti. Tadamināpetam brāhmaṇa, pariyāyena veditabbaṃ yathā piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā. Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarissā itthiyā mātā kālamakāsi. Sā tassā kālakiriyāya ummattikā khittacittā rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ

upasaṅkamitvā evamāha: ‘api me mātaraṃ addassatha, api me mātaraṃ addassathā’ti? Imināpi kho etaṃ, brāhmaṇa, pariyāyena veditabbaṃ yathā piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikāti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarissā itthiyā pitā kālamakāsi … bhātā kālamakāsi … bhaginī kālamakāsi … putto kālamakāsi … dhītā kālamakāsi … sāmiko kālamakāsi. Sā tassa kālakiriyāya ummattikā khittacittā rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha: ‘api me sāmikaṃ addassatha, api me sāmikaṃ addassathā’ti? Imināpi kho etaṃ, brāhmaṇa, pariyāyena veditabbaṃ yathā piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikāti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarassa purisassa mātā kālamakāsi. So tassā kālakiriyāya ummattako khittacitto rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha: ‘api me mātaraṃ addassatha, api me mātaraṃ addassathā’ti? Imināpi kho etaṃ, brāhmaṇa, pariyāyena veditabbaṃ yathā piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikāti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarassa purisassa pitā kālamakāsi … bhātā kālamakāsi … bhaginī kālamakāsi … putto kālamakāsi … dhītā kālamakāsi … pajāpati kālamakāsi. So tassā kālakiriyāya ummattako khittacitto rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamāha: ‘api me pajāpatiṃ addassatha, api me pajāpatiṃ addassathā’ti? Imināpi kho etaṃ, brāhmaṇa, pariyāyena veditabbaṃ yathā piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikāti.

Bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, imissāyeva sāvatthiyā aññatarā itthī ñātikulaṃ agamāsi. Tassā te ñātakā sāmikaṃ acchinditvā aññassa dātukāmā. Sā ca taṃ na icchati. Atha kho sā itthī sāmikaṃ etadavoca: ‘ime, maṃ, ayyaputta, ñātakā tvaṃ acchinditvā aññassa dātukāmā. Ahañca taṃ na icchāmī’ti. Atha kho so puriso taṃ itthiṃ dvidhā chetvā attānaṃ upphālesi: ‘ubho pecca bhavissāmā’ti. Imināpi kho etaṃ, brāhmaṇa, pariyāyena veditabbaṃ yathā piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā”ti.

Atha kho nāḷijaṅgho brāhmaṇo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā

anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena mallikā devī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā yāvatako ahosi bhagavatā saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ mallikāya deviyā ārocesi. Atha kho mallikā devī yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca:

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, piyā te vajirī kumārī"ti? "Evaṃ, mallike, piyā me vajirī kumārī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, vajiriyā te kumāriyā vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Vajiriyā me, mallike, kumāriyā vipariṇāmaññathābhāvā jīvitassapi siyā aññathattaṃ, kiṃ pana me na uppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, piyā te vāsabhā khattiyā"ti? "Evaṃ, mallike, piyā me vāsabhā khattiyā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, vāsabhāya te khattiyāya vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Vāsabhāya me, mallike, khattiyāya vipariṇāmaññathābhāvā jīvitassapi siyā aññathattaṃ, kiṃ pana me na uppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, piyo te viṭaṭūbho senāpatī"ti? "Evaṃ, mallike, piyo me viṭaṭūbho senāpatī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, viṭaṭūbhassa te senāpatissa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Viṭaṭūbhassa me, mallike, senāpatissa vipariṇāmaññathābhāvā jīvitassapi siyā aññathattaṃ, kiṃ pana me na uppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, piyā te ahan"ti? "Evaṃ, mallike, piyā mesi tvan"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, mayhaṃ te vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Tuyhañhi me, mallike, vipariṇāmaññathābhāvā jīvitassapi siyā aññathat-

taṃ, kiṃ pana me na uppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, piyā te kāsikosalā"ti? "Evaṃ, mallike, piyā me kāsikosalā. Kāsikosalānaṃ, mallike, ānubhāvena kāsikacandanaṃ paccanubhoma, mālāgandhavilepanaṃ dhāremā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, kāsikosalānaṃ te vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Kāsikosalānañhi, mallike, vipariṇāmaññathābhāvā jīvitassapi siyā aññathattaṃ, kiṃ pana me na uppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Idaṃ kho taṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sandhāya bhāsitaṃ: 'piyajātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā piyappabhavikā'"ti.

"Acchariyaṃ, mallike, abbhutaṃ, mallike. Yāvañca so bhagavā paññāya ativijjha maññe passati. Ehi, mallike, ācamehī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

"Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassā"ti.

Piyajātikasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 16

Cetokhilasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhuno pañca cetokhilā appahīnā, pañca cetasovinibandhā asamucchinnā, so vatimasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Katamāssa pañca cetokhilā appahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya

padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetokhilo appahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhamme kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati ... pe ... evamassāyaṃ dutiyo cetokhilo appahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saṅghe kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati ... pe ... evamassāyaṃ tatiyo cetokhilo appahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sikkhāya kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sikkhāya kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ catuttho cetokhilo appahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetokhilo appahīno hoti. Imāssa pañca cetokhilā appahīnā honti.

Katamāssa pañca cetasovinibandhā asamucchinnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāme avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kāme avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetasovinibandho asamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāye avītarāgo hoti ... pe ... evamassāyaṃ dutiyo cetasovinibandho asamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu rūpe avītarāgo hoti ... pe ... evamassāyaṃ tatiyo cetasovinibandho asamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto vi-

harati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ catuttho cetasovinibandho asamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetasovinibandho asamucchinno hoti. Imāssa pañca cetasovinibandhā asamucchinnā honti.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhuno ime pañca cetokhilā appahīnā, ime pañca cetasovinibandhā asamucchinnā, so vatimasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhuno pañca cetokhilā pahīnā, pañca cetasovinibandhā susamucchinnā, so vatimasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

Katamāssa pañca cetokhilā pahīnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satthari na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu satthari na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetokhilo pahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhamme na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati … pe … evamassāyaṃ dutiyo cetokhilo pahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu saṅghe na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati … pe … evamassāyaṃ tatiyo cetokhilo pahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sikkhāya na kaṅkhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati … pe … evamassāyaṃ catuttho

cetokhilo pahīno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu na kupito hoti na anattamano anāhatacitto akhilajāto. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sabrahmacārīsu na kupito hoti na anattamano anāhatacitto akhilajāto, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetokhilo pahīno hoti. Imāssa pañca cetokhilā pahīnā honti.

Katamāssa pañca cetasovinibandhā susamucchinnā honti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāme vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kāme vītarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ paṭhamo cetasovinibandho susamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāye vītarāgo hoti ... pe ... rūpe vītarāgo hoti ... pe ... na yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati. Yo so, bhikkhave, bhikkhu na yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ catuttho cetasovinibandho susamucchinno hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu na aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu na aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetasovinibandho susamucchinno hoti. Imāssa pañca cetasovinibandhā susamucchinnā honti.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhuno ime pañca cetokhilā pahīnā,

ime pañca cetasovinibandhā susamucchinnā, so vatimasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

So chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, ussoḷhīyeva pañcamī. Sa kho so, bhikkhave, evaṃ ussoḷhipannarasaṅgasamannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbidāya, bhabbo sambodhāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā. Tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vatime kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun'ti. Atha kho bhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. Evameva kho, bhikkhave, evaṃ ussoḷhipannarasaṅgasamannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbidāya, bhabbo sambodhāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cetokhilasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 90

Kaṇṇakatthalasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruññāyaṃ viharati kaṇṇakatthale migadāye. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo uruññaṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Atha kho rājā pasenadi kosalo aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'rājā, bhante, pasenadi kosalo bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti; evañca vadehi: 'ajja kira, bhante, rājā pasenadi kosalo pacchābhattaṃ bhuttapātarāso bhagavantaṃ dassanāya

upasaṅkamissatī'"ti. "Evaṃ, devā"ti kho so puriso rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso bhagavantaṃ etadavoca: "rājā, bhante, pasenadi kosalo bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti: 'ajja kira, bhante, rājā pasenadi kosalo pacchābhattaṃ bhuttapātarāso bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti.

Assosuṃ kho somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī: "ajja kira rājā pasenadi kosalo pacchābhattaṃ bhuttapātarāso bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti. Atha kho somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhattābhihāre upasaṅkamitvā etadavocuṃ: "tena hi, mahārāja, amhākampi vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'somā ca, bhante, bhaginī sakulā ca bhaginī bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo pacchābhattaṃ bhuttapātarāso yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "somā ca, bhante, bhaginī sakulā ca bhaginī bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī"ti. "Kiṃ pana, mahārāja, somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī aññaṃ dūtaṃ nālatthun"ti? "Assosuṃ kho, bhante, somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī: 'ajja kira rājā pasenadi kosalo pacchābhattaṃ bhuttapātarāso bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'ti. Atha kho, bhante, somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī maṃ bhattābhihāre upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'tena hi, mahārāja, amhākampi vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha—somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'"ti. "Sukhiniyo hontu tā, mahārāja, somā ca bhaginī sakulā ca bhaginī"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, samaṇo gotamo evamāha: 'natthi so samaṇo vā brāh-

maṇo vā yo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānissati, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo evamāha—natthi so samaṇo vā brāhmaṇo vā yo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānissati, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti; kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti? "Ye te, mahārāja, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo evamāha—natthi so samaṇo vā brāhmaṇo vā yo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānissati, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti; na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana maṃ te asatā abhūtenā"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo viṭaṭūbhaṃ senāpatiṃ āmantesi: "ko nu kho, senāpati, imaṃ kathāvatthuṃ rājantepure abbhudāhāsī"ti? "Sañjayo, mahārāja, brāhmaṇo ākāsagotto"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, mama vacanena sañjayaṃ brāhmaṇaṃ ākāsagottaṃ āmantehi: 'rājā taṃ, bhante, pasenadi kosalo āmantetī'"ti. "Evaṃ, devā"ti kho so puriso rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā yena sañjayo brāhmaṇo ākāsagotto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sañjayaṃ brāhmaṇaṃ ākāsagottaṃ etadavoca: "rājā taṃ, bhante, pasenadi kosalo āmantetī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "siyā nu kho, bhante, bhagavatā aññadeva kiñci sandhāya bhāsitaṃ, tañca jano aññathāpi paccāgaccheyya. Yathā kathaṃ pana, bhante, bhagavā abhijānāti vācaṃ bhāsitā"ti? "Evaṃ kho ahaṃ, mahārāja, abhijānāmi vācaṃ bhāsitā: 'natthi so samaṇo vā brāhmaṇo vā yo sakideva sabbaṃ ñassati, sabbaṃ dakkhiti, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'"ti. "Heturūpaṃ, bhante, bhagavā āha; saheturūpaṃ, bhante, bhagavā āha: 'natthi so samaṇo vā brāhmaṇo vā yo sakideva sabbaṃ ñassati, sabbaṃ dakkhiti, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti. Cattārome, bhante, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Imesaṃ nu kho, bhante, catunnaṃ vaṇṇānaṃ siyā viseso siyā nānākaraṇan"ti? "Cattārome, mahārāja, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Imesaṃ kho, mahārāja, catunnaṃ vaṇṇānaṃ dve vaṇṇā aggamakkhāyanti—khattiyā ca brāhmaṇā ca—yadidaṃ abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikammānī"ti. "Nāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ diṭṭhadhammikaṃ pucchāmi; samparāyikāhaṃ, bhante,

bhagavantaṃ pucchāmi. Cattārome, bhante, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Imesaṃ nu kho, bhante, catunnaṃ vaṇṇānaṃ siyā viseso siyā nānākaraṇan"ti?

"Pañcimāni, mahārāja, padhāniyaṅgāni. Katamāni pañca? Idha, mahārāja, bhikkhu saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti; appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya; asaṭho hoti amāyāvī yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu; āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā—imāni kho, mahārāja, pañca padhāniyaṅgāni. Cattārome, mahārāja, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Te cassu imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgatā; ettha pana nesaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. "Cattārome, bhante, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Te cassu imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgatā; ettha pana nesaṃ, bhante, siyā viseso siyā nānākaraṇan"ti? "Ettha kho nesāhaṃ, mahārāja, padhānavemattataṃ vadāmi. Seyyathāpissu, mahārāja, dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā sudantā suvinītā, dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā adantā avinītā. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, ye te dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā sudantā suvinītā, api nu te dantāva dantakāraṇaṃ gaccheyyuṃ, dantāva dantabhūmiṃ sampāpuṇeyyun"ti? "Evaṃ, bhante". "Ye pana te dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā adantā avinītā, api nu te adantāva dantakāraṇaṃ gaccheyyuṃ, adantāva dantabhūmiṃ sampāpuṇeyyuṃ, seyyathāpi te dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā sudantā suvinītā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, mahārāja, yaṃ taṃ saddhena pattabbaṃ appābādhena asaṭhena amāyāvinā āraddhavīriyena paññavatā, taṃ vata assaddho bahvābādho saṭho māyāvī kusīto duppañño pāpuṇissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

"Heturūpaṃ, bhante, bhagavā āha; saheturūpaṃ, bhante, bhagavā

āha. Cattārome, bhante, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Te cassu imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgatā te cassu sammappadhānā; ettha pana nesaṃ, bhante, siyā viseso siyā nānākaraṇan"ti? "Ettha kho nesāhaṃ, mahārāja, na kiñci nānākaraṇaṃ vadāmi—yadidaṃ vimuttiyā vimuttiṃ. Seyyathāpi, mahārāja, puriso sukkhaṃ sākakaṭṭhaṃ ādāya aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyya; athāparo puriso sukkhaṃ sālakaṭṭhaṃ ādāya aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyya; athāparo puriso sukkhaṃ ambakaṭṭhaṃ ādāya aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyya; athāparo puriso sukkhaṃ udumbarakaṭṭhaṃ ādāya aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyya. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, siyā nu kho tesaṃ aggīnaṃ nānādāruto abhinibbattānaṃ kiñci nānākaraṇaṃ acciyā vā acciṃ, vaṇṇena vā vaṇṇaṃ, ābhāya vā ābhan"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, mahārāja, yaṃ taṃ tejaṃ vīriyā nimmathitaṃ padhānābhinibbattaṃ, nāhaṃ tattha kiñci nānākaraṇaṃ vadāmi—yadidaṃ vimuttiyā vimuttin"ti. "Heturūpaṃ, bhante, bhagavā āha; saheturūpaṃ, bhante, bhagavā āha. Kiṃ pana, bhante, atthi devā"ti? "Kiṃ pana tvaṃ, mahārāja, evaṃ vadesi: 'kiṃ pana, bhante, atthi devā'"ti? "Yadi vā te, bhante, devā āgantāro itthattaṃ yadi vā anāgantāro itthattaṃ"? "Ye te, mahārāja, devā sabyābajjhā te devā āgantāro itthattaṃ, ye te devā abyābajjhā te devā anāgantāro itthattan"ti.

Evaṃ vutte, viṭaṭūbho senāpati bhagavantaṃ etadavoca: "ye te, bhante, devā sabyābajjhā āgantāro itthattaṃ te devā, ye te devā abyābajjhā anāgantāro itthattaṃ te deve tamhā ṭhānā cāvessanti vā pabbājessanti vā"ti?

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "ayaṃ kho viṭaṭūbho senāpati rañño pasenadissa kosalassa putto; ahaṃ bhagavato putto. Ayaṃ kho kālo yaṃ putto puttena manteyyā"ti. Atha kho āyasmā ānando viṭaṭūbhaṃ senāpatiṃ āmantesi: "tena hi, senāpati, taññevettha paṭipucchissāmi; yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, senāpati, yāvatā rañño pasenadissa kosalassa vijitaṃ yattha ca rājā pasenadi kosalo issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti, pahoti tattha rājā pasenadi kosalo samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā puññavantaṃ vā apuññavantaṃ vā brahmacariyavantaṃ vā abrahmacariyavantaṃ vā tamhā ṭhānā cāvetuṃ vā pabbājetuṃ vā"ti? "Yāvatā, bho, rañño

pasenadissa kosalassa vijitaṃ yattha ca rājā pasenadi kosalo issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti, pahoti tattha rājā pasenadi kosalo samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā puññavantaṃ vā apuññavantaṃ vā brahmacariyavantaṃ vā abrahmacariyavantaṃ vā tamhā ṭhānā cāvetuṃ vā pabbājetuṃ vā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, senāpati, yāvatā rañño pasenadissa kosalassa avijitaṃ yattha ca rājā pasenadi kosalo na issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti, tattha pahoti rājā pasenadi kosalo samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā puññavantaṃ vā apuññavantaṃ vā brahmacariyavantaṃ vā abrahmacariyavantaṃ vā tamhā ṭhānā cāvetuṃ vā pabbājetuṃ vā"ti? "Yāvatā, bho, rañño pasenadissa kosalassa avijitaṃ yattha ca rājā pasenadi kosalo na issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti, na tattha pahoti rājā pasenadi kosalo samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā puññavantaṃ vā apuññavantaṃ vā brahmacariyavantaṃ vā abrahmacariyavantaṃ vā tamhā ṭhānā cāvetuṃ vā pabbājetuṃ vā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, senāpati, sutā te devā tāvatiṃsā"ti? "Evaṃ, bho. Sutā me devā tāvatiṃsā. Idhāpi bhotā raññā pasenadinā kosalena sutā devā tāvatiṃsā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, senāpati, pahoti rājā pasenadi kosalo deve tāvatiṃse tamhā ṭhānā cāvetuṃ vā pabbājetuṃ vā"ti? "Dassanampi, bho, rājā pasenadi kosalo deve tāvatiṃse nappahoti, kuto pana tamhā ṭhānā cāvessati vā pabbājessati vā"ti? "Evameva kho, senāpati, ye te devā sabyābajjhā āgantāro itthattaṃ te devā, ye te devā abyābajjhā anāgantāro itthattaṃ te deve dassanāyapi nappahonti; kuto pana tamhā ṭhānā cāvessanti vā pabbājessanti vā"ti?

Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "konāmo ayaṃ, bhante, bhikkhū"ti? "Ānando nāma, mahārājā"ti. "Ānando vata bho, ānandarūpo vata bho. Heturūpaṃ, bhante, āyasmā ānando āha; saheturūpaṃ, bhante, āyasmā ānando āha. Kiṃ pana, bhante, atthi brahmā"ti? "Kiṃ pana tvaṃ, mahārāja, evaṃ vadesi: 'kiṃ pana, bhante, atthi brahmā'"ti? "Yadi vā so, bhante, brahmā āgantā itthattaṃ, yadi vā anāgantā itthattan"ti? "Yo so, mahārāja, brahmā sabyābajjho so brahmā āgantā itthattaṃ, yo so brahmā abyābajjho so brahmā anāgantā itthattan"ti. Atha kho aññataro puriso rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca: "sañjayo, mahārāja, brāhmaṇo ākāsagotto āgato"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo sañjayaṃ brāhmaṇaṃ ākāsagottaṃ etadavoca: "ko

nu kho, brāhmaṇa, imaṃ kathāvatthuṃ rājantepure abbhudāhāsī"ti? "Viṭaṭūbho, mahārāja, senāpatī"ti. Viṭaṭūbho senāpati evamāha: "sañjayo, mahārāja, brāhmaṇo ākāsagotto"ti. Atha kho aññataro puriso rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca: "yānakālo, mahārājā"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "sabbaññutaṃ mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ apucchimhā, sabbaññutaṃ bhagavā byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camhā attamanā. Cātuvaṇṇisuddhiṃ mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ apucchimhā, cātuvaṇṇisuddhiṃ bhagavā byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camhā attamanā. Adhideve mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ apucchimhā, adhideve bhagavā byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camhā attamanā. Adhibrahmānaṃ mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ apucchimhā, adhibrahmānaṃ bhagavā byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camhā attamanā. Yaṃ yadeva ca mayaṃ bhagavantaṃ apucchimhā taṃ tadeva bhagavā byākāsi; tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camhā attamanā. Handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, mahārāja, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmīti.

Kaṇṇakatthalasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Rājavaggo niṭṭhito catuttho.

Ghaṭikāro raṭṭhapālo, maghadevo madhuriyaṃ; Bodhi aṅgulimālo ca, piyajātaṃ bāhitikaṃ; Dhammacetiyasuttañca, dasamaṃ kaṇṇakatthalaṃ.

Majjhima Nikāya 152

Indriyabhāvanāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā gajaṅgalāyaṃ viharati suveḷuvane. Atha kho uttaro māṇavo pārāsiviyantevāsī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho uttaraṃ māṇavaṃ pārāsiviyantevāsiṃ bhagavā etadavoca: "deseti, uttara, pārāsiviyo brāhmaṇo sāvakānaṃ indriyabhāvanan"ti? "Deseti, bho gotama, pārāsiviyo brāhmaṇo sāvakānaṃ indriyabhāvanan"ti. "Yathā kathaṃ pana, uttara, deseti pārāsiviyo brāh-

maṇo sāvakānaṃ indriyabhāvanan”ti? “Idha, bho gotama, cakkhunā rūpaṃ na passati, sotena saddaṃ na suṇāti—evaṃ kho, bho gotama, deseti pārāsiviyo brāhmaṇo sāvakānaṃ indriyabhāvanan”ti. “Evaṃ sante kho, uttara, andho bhāvitindriyo bhavissati, badhiro bhāvitindriyo bhavissati; yathā pārāsiviyassa brāhmaṇassa vacanaṃ. Andho hi, uttara, cakkhunā rūpaṃ na passati, badhiro sotena saddaṃ na suṇātī”ti. Evaṃ vutte, uttaro māṇavo pārāsiviyantevāsī tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho bhagavā uttaraṃ māṇavaṃ pārāsiviyantevāsiṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: “aññathā kho, ānanda, deseti pārāsiviyo brāhmaṇo sāvakānaṃ indriyabhāvanaṃ, aññathā ca panānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā hotī”ti. “Etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo yaṃ bhagavā ariyassa vinaye anuttaraṃ indriyabhāvanaṃ deseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī”ti. “Tenahānanda, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

“Kathañcānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā hoti? Idhānanda, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So evaṃ pajānāti: ‘uppannaṃ kho me idaṃ manāpaṃ, uppannaṃ amanāpaṃ, uppannaṃ manāpāmanāpaṃ. Tañca kho saṅkhataṃ oḷārikaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ—upekkhā’ti. Tassa taṃ uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati; upekkhā saṇṭhāti. Seyyathāpi, ānanda, cakkhumā puriso ummīletvā vā nimīleyya, nimīletvā vā ummīleyya; evameva kho, ānanda, yassa kassaci evaṃsīghaṃ evaṃtuvaṭaṃ evaṃappakasirena uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati, upekkhā saṇṭhāti—ayaṃ vuccatānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā cakkhuviññeyyesu rūpesu.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So evaṃ pajānāti: ‘uppannaṃ kho me idaṃ manāpaṃ, uppannaṃ amanāpaṃ,

uppannaṃ manāpāmanāpaṃ. Tañca kho saṅkhataṃ oḷārikaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ—upekkhā'ti. Tassa taṃ uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati; upekkhā saṇṭhāti. Seyyathāpi, ānanda, balavā puriso appakasireneva accharaṃ pahareyya; evameva kho, ānanda, yassa kassaci evaṃsīghaṃ evaṃtuvaṭaṃ evaṃappakasirena uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati, upekkhā saṇṭhāti—ayaṃ vuccatānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā sotaviññeyyesu saddesu.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno ghānena gandhaṃ ghāyitvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ manāpaṃ, uppannaṃ amanāpaṃ, uppannaṃ manāpāmanāpaṃ. Tañca kho saṅkhataṃ oḷārikaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ—upekkhā'ti. Tassa taṃ uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati; upekkhā saṇṭhāti. Seyyathāpi, ānanda, īsakampoṇe padumapalāse udakaphusitāni pavattanti, na saṇṭhanti; evameva kho, ānanda, yassa kassaci evaṃsīghaṃ evaṃtuvaṭaṃ evaṃappakasirena uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati, upekkhā saṇṭhāti—ayaṃ vuccatānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā ghānaviññeyyesu gandhesu.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno jivhāya rasaṃ sāyitvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ manāpaṃ, uppannaṃ amanāpaṃ, uppannaṃ manāpāmanāpaṃ. Tañca kho saṅkhataṃ oḷārikaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ—upekkhā'ti. Tassa taṃ uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati; upekkhā saṇṭhāti. Seyyathāpi, ānanda, balavā puriso jivhagge kheḷapiṇḍaṃ saṃyūhitvā appakasirena vameyya; evameva kho, ānanda, yassa kassaci evaṃsīghaṃ evaṃtuvaṭaṃ evaṃappakasirena uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati, upekkhā saṇṭhāti—ayaṃ vuccatānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā jivhāviññeyyesu rasesu.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ.

So evaṃ pajānāti: ‘uppannaṃ kho me idaṃ manāpaṃ, uppannaṃ amanāpaṃ, uppannaṃ manāpāmanāpaṃ. Tañca kho saṅkhataṃ oḷārikaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ—upekkhā’ti. Tassa taṃ uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati; upekkhā saṇṭhāti. Seyyathāpi, ānanda, balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva kho, ānanda, yassa kassaci evaṃsīghaṃ evaṃtuvaṭaṃ evaṃappakasirena uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati, upekkhā saṇṭhāti—ayaṃ vuccatānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā kāyaviññeyyesu phoṭṭhabbesu.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno manasā dhammaṃ viññāya uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So evaṃ pajānāti: ‘uppannaṃ kho me idaṃ manāpaṃ, uppannaṃ amanāpaṃ, uppannaṃ manāpāmanāpaṃ. Tañca kho saṅkhataṃ oḷārikaṃ paṭiccasamuppannaṃ. Etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ—upekkhā’ti. Tassa taṃ uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati; upekkhā saṇṭhāti. Seyyathāpi, ānanda, balavā puriso divasaṃsantatte ayokaṭāhe dve vā tīṇi vā udakaphusitāni nipāteyya. Dandho, ānanda, udakaphusitānaṃ nipāto, atha kho naṃ khippameva parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya; evameva kho, ānanda, yassa kassaci evaṃsīghaṃ evaṃtuvaṭaṃ evaṃappakasirena uppannaṃ manāpaṃ uppannaṃ amanāpaṃ uppannaṃ manāpāmanāpaṃ nirujjhati, upekkhā saṇṭhāti—ayaṃ vuccatānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā manoviññeyyesu dhammesu. Evaṃ kho, ānanda, ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā hoti.

Kathañcānanda, sekho hoti pāṭipado? Idhānanda, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So tena uppannena manāpena uppannena amanāpena uppannena manāpāmanāpena aṭṭīyati harāyati jigucchati. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So tena uppannena manāpena uppannena amanāpena uppannena manāpāmanāpena aṭṭīyati harāyati jigucchati. Evaṃ kho, ānanda, sekho

hoti pāṭipado.

Kathañcānanda, ariyo hoti bhāvitindriyo? Idhānanda, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So sace ākaṅkhati: 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhuno sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya uppajjati manāpaṃ, uppajjati amanāpaṃ, uppajjati manāpāmanāpaṃ. So sace ākaṅkhati: 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayampi abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno. Evaṃ kho, ānanda, ariyo hoti bhāvitindriyo.

Iti kho, ānanda, desitā mayā ariyassa vinaye anuttarā indriyabhāvanā, desito sekho pāṭipado, desito ariyo bhāvitindriyo. Yaṃ kho, ānanda, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, ānanda, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni, jhāyathānanda, mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Indriyabhāvanāsuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Saḷāyatanavaggo niṭṭhito pañcamo.

Anāthapiṇḍiko channo, puṇṇo nandakarāhulā; Chachakkaṃ saḷāyatanikaṃ, nagaravindeyyasuddhikā; Indriyabhāvanā cāpi, vaggo ovādapañcamoti.

Devadahonupado ca, Suññato ca vibhaṅgako; Saḷāyatanoti vaggā, Uparipaṇṇāsake ṭhitāti.

Uparipaṇṇāsakaṃ samattaṃ.

Tīhi paṇṇāsakehi paṭimaṇḍito sakalo
majjhimanikāyo samatto.

Majjhima Nikāya 7

Vatthasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, bhikkhave, vatthaṃ saṃkiliṭṭhaṃ malaggahitaṃ; tamenaṃ rajako yasmiṃ yasmiṃ raṅgajāte upasaṃhareyya—yadi nīlakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjiṭṭhakāya durattavaṇṇamevassa aparisuddhavaṇṇamevassa. Taṃ kissa hetu? Aparisuddhattā, bhikkhave, vatthassa. Evameva kho, bhikkhave, citte saṃkiliṭṭhe, duggati pāṭikaṅkhā. Seyyathāpi, bhikkhave, vatthaṃ parisuddhaṃ pariyodātaṃ; tamenaṃ rajako yasmiṃ yasmiṃ raṅgajāte upasaṃhareyya—yadi nīlakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjiṭṭhakāya—surattavaṇṇamevassa parisuddhavaṇṇamevassa. Taṃ kissa hetu? Parisuddhattā, bhikkhave, vatthassa. Evameva kho, bhikkhave, citte asaṃkiliṭṭhe, sugati pāṭikaṅkhā.

Katame ca, bhikkhave, cittassa upakkilesā? Abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso, byāpādo cittassa upakkileso, kodho cittassa upakkileso, upanāho cittassa upakkileso, makkho cittassa upakkileso, paḷāso cittassa upakkileso, issā cittassa upakkileso, macchariyaṃ cittassa upakkileso, māyā cittassa upakkileso, sāṭheyyaṃ cittassa upakkileso, thambho cittassa upakkileso, sārambho cittassa upakkileso, māno cittassa upakkileso, atimāno cittassa upakkileso, mado cittassa upakkileso, pamādo cittassa upakkileso.

Sa kho so, bhikkhave, bhikkhu 'abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā abhijjhāvisamalobhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'byāpādo cittassa upakkileso'ti—iti viditvā byāpādaṃ cittassa

upakkilesaṃ pajahati; 'kodho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā kodhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'upanāho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā upanāhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'makkho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā makkhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'paḷāso cittassa upakkileso'ti—iti viditvā paḷāsaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'issā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā issaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'macchariyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā macchariyaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'māyā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā māyaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'sāṭheyyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā sāṭheyyaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'thambho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā thambhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'sārambho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā sārambhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'māno cittassa upakkileso'ti—iti viditvā mānaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'atimāno cittassa upakkileso'ti—iti viditvā atimānaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'mado cittassa upakkileso'ti—iti viditvā madaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati; 'pamādo cittassa upakkileso'ti—iti viditvā pamādaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahati.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno 'abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso pahīno hoti, 'byāpādo cittassa upakkileso'ti—iti viditvā byāpādo cittassa upakkileso pahīno hoti; 'kodho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā kodho cittassa upakkileso pahīno hoti; 'upanāho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā upanāho cittassa upakkileso pahīno hoti; 'makkho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā makkho cittassa upakkileso pahīno hoti; 'paḷāso cittassa upakkileso'ti—iti viditvā paḷāso cittassa upakkileso pahīno hoti; 'issā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā issā cittassa upakkileso pahīno hoti; 'macchariyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā macchariyaṃ cittassa upakkileso pahīno hoti; 'māyā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā māyā cittassa upakkileso pahīno hoti; 'sāṭheyyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā sāṭheyyaṃ cittassa upakkileso pahīno hoti; 'thambho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā thambho cittassa upakkileso pahīno hoti; 'sārambho cittassa upakkileso'ti—iti viditvā sārambho cittassa upakkileso pahīno hoti; 'māno cittassa upakkileso'ti—iti viditvā māno cittassa upakkileso pahīno hoti; 'atimāno cittassa upakkileso'ti—iti

viditvā atimāno cittassa upakkileso pahīno hoti; 'mado cittassa upakkileso'ti—iti viditvā mado cittassa upakkileso pahīno hoti; 'pamādo cittassa upakkileso'ti—iti viditvā pamādo cittassa upakkileso pahīno hoti.

So buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti; dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti; saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni, aṭṭha purisapuggalā. Esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo, anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti.

Yathodhi kho panassa cattaṃ hoti vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhaṃ, so 'buddhe aveccappasādena samannāgatomhī'ti labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati; 'dhamme ... pe ... saṃghe aveccappasādena samannāgatomhī'ti labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ; pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. 'Yathodhi kho pana me cattaṃ vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhan'ti labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ; pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati.

Sa kho so, bhikkhave, bhikkhu evaṃsīlo evaṃdhammo evaṃpañño sālīnañcepi piṇḍapātaṃ bhuñjati vicitakāḷakaṃ anekasūpaṃ anekabyañjanaṃ, nevassa taṃ hoti antarāyāya. Seyyathāpi, bhikkhave, vatthaṃ saṅkiliṭṭhaṃ malaggahitaṃ acchodakaṃ āgamma parisuddhaṃ hoti pariyodātaṃ, ukkāmukhaṃ vā panāgamma jātarūpaṃ parisuddhaṃ hoti pariyodātaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃsīlo evaṃdhammo evaṃpañño sālīnañcepi piṇḍapātaṃ bhuñjati vicitakāḷakaṃ

anekasūpaṃ anekabyañjanaṃ, nevassa taṃ hoti antarāyāya.

So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati; karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

So 'atthi idaṃ, atthi hīnaṃ, atthi paṇītaṃ, atthi imassa saññāgatassa uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu sināto antarena sinānenā'"ti.

Tena kho pana samayena sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "gacchati pana bhavaṃ gotamo bāhukaṃ nadiṃ sināyitun"ti? "Kiṃ, brāhmaṇa, bāhukāya nadiyā? Kiṃ bāhukā nadī karissatī"ti? "Lokkhasammatā hi, bho gotama, bāhukā nadī bahujanassa, puññasammatā hi, bho gotama, bāhukā nadī bahujanassa, bāhukāya pana nadiyā bahujano pāpakammaṃ kataṃ pavāhetī"ti. Atha kho bhagavā sundarikabhāradvājaṃ brāhmaṇaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Bāhukaṃ adhikakkañca, gayaṃ sundarikaṃ mapi; Sarassatiṃ payāgañca, atho bāhumatiṃ nadiṃ; Niccampi bālo pakkhando, kaṇhakammo na sujjhati.

Kiṃ sundarikā karissati, Kiṃ payāgā kiṃ bāhukā nadī; Veriṃ katakibbisaṃ naraṃ, Na hi naṃ sodhaye pāpakamminaṃ.

Suddhassa ve sadā phaggu, Suddhassuposatho sadā; Suddhassa sucikammassa, Sadā sampajjate vataṃ; Idheva sināhi brāhmaṇa, Sabbabhūtesu karohi khemataṃ.

Sace musā na bhaṇasi, sace pāṇaṃ na hiṃsasi; Sace adinnaṃ nādiyasi, saddahāno amaccharī; Kiṃ kāhasi gayaṃ gantvā, udapānopi te gayā"ti.

Evaṃ vutte, sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—cakkhumanto rūpāni dakkhantīti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. Alattha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Vatthasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 8

Sallekhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā mahācundo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahācundo bhagavantaṃ etadavoca: "yā imā, bhante, anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti—attavādapaṭisaṃyuttā vā lokavādapaṭisaṃyuttā vā—ādimeva nu kho, bhante, bhikkhuno manasikaroto evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti, evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinissaggo hotī"ti?

"Yā imā, cunda, anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti—attavādapaṭisaṃyuttā vā lokavādapaṭisaṃyuttā vā—yattha cetā diṭṭhiyo uppajjanti yattha ca anusenti yattha ca samudācaranti taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na me so attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññā passato evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti, evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ

paṭinissaggo hoti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihareyya, sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeyya, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā, paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā, nānattasaññānaṃ amanasikārā, 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Santā ete

vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja vihareyya. Tassa evamassa: 'sallekhena viharāmī'ti. Na kho panete, cunda, ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. Santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

1. Sallekhapariyāya

Idha kho pana vo, cunda, sallekho karaṇīyo.

'Pare vihiṃsakā bhavissanti, mayamettha avihiṃsakā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (1)

'Pare pāṇātipātī bhavissanti, mayamettha pāṇātipātā paṭiviratā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (2)

'Pare adinnādāyī bhavissanti, mayamettha adinnādānā paṭiviratā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (3)

'Pare abrahmacārī bhavissanti, mayamettha brahmacārī bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (4)

'Pare musāvādī bhavissanti, mayamettha musāvādā paṭiviratā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (5)

'Pare pisuṇavācā bhavissanti, mayamettha pisuṇāya vācāya paṭiviratā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (6)

'Pare pharusavācā bhavissanti, mayamettha pharusāya vācāya paṭiviratā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (7)

'Pare samphappalāpī bhavissanti, mayamettha samphappalāpā paṭiviratā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (8)

'Pare abhijjhālū bhavissanti, mayamettha anabhijjhālū bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (9)

'Pare byāpannacittā bhavissanti, mayamettha abyāpannacittā bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (10)

'Pare micchādiṭṭhī bhavissanti, mayamettha sammādiṭṭhī bhavissāmā'ti sallekho karaṇīyo. (11)

‘Pare micchāsaṅkappā bhavissanti, mayamettha sammāsaṅkappā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (12)

‘Pare micchāvācā bhavissanti, mayamettha sammāvācā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (13)

‘Pare micchākammantā bhavissanti, mayamettha sammākammantā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (14)

‘Pare micchāājīvā bhavissanti, mayamettha sammāājīvā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (15)

‘Pare micchāvāyāmā bhavissanti, mayamettha sammāvāyāmā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (16)

‘Pare micchāsatī bhavissanti, mayamettha sammāsatī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (17)

‘Pare micchāsamādhi bhavissanti, mayamettha sammāsamādhī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (18)

‘Pare micchāñāṇī bhavissanti, mayamettha sammāñāṇī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (19)

‘Pare micchāvimuttī bhavissanti, mayamettha sammāvimuttī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (20)

‘Pare thinamiddhapariyuṭṭhitā bhavissanti, mayamettha vigatathinamiddhā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (21)

‘Pare uddhatā bhavissanti, mayamettha anuddhatā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (22)

‘Pare vicikicchī bhavissanti, mayamettha tiṇṇavicikicchā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (23)

‘Pare kodhanā bhavissanti, mayamettha akkodhanā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (24)

‘Pare upanāhī bhavissanti, mayamettha anupanāhī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (25)

‘Pare makkhī bhavissanti, mayamettha amakkhī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (26)

‘Pare paḷāsī bhavissanti, mayamettha apaḷāsī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (27)

‘Pare issukī bhavissanti, mayamettha anissukī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (28)

‘Pare maccharī bhavissanti, mayamettha amaccharī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (29)

‘Pare saṭhā bhavissanti, mayamettha asaṭhā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (30)

‘Pare māyāvī bhavissanti, mayamettha amāyāvī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (31)

‘Pare thaddhā bhavissanti, mayamettha atthaddhā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (32)

‘Pare atimānī bhavissanti, mayamettha anatimānī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (33)

‘Pare dubbacā bhavissanti, mayamettha suvacā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (34)

‘Pare pāpamittā bhavissanti, mayamettha kalyāṇamittā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (35)

‘Pare pamattā bhavissanti, mayamettha appamattā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (36)

‘Pare assaddhā bhavissanti, mayamettha saddhā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (37)

‘Pare ahirikā bhavissanti, mayamettha hirimanā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (38)

‘Pare anottāpī bhavissanti, mayamettha ottāpī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (39)

‘Pare appassutā bhavissanti, mayamettha bahussutā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (40)

‘Pare kusītā bhavissanti, mayamettha āraddhavīriyā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (41)

‘Pare muṭṭhassatī bhavissanti, mayamettha upaṭṭhitassatī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (42)

‘Pare duppaññā bhavissanti, mayamettha paññāsampannā bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (43)

‘Pare sandiṭṭhiparāmāsī ādhānaggāhī duppaṭinissaggī bhavissanti, mayamettha asandiṭṭhiparāmāsī anādhānaggāhī suppaṭinissaggī bhavissāmā’ti sallekho karaṇīyo. (44)

2. Cittupapādapariyāya

Cittuppādampi kho ahaṃ, cunda, kusalesu dhammesu bahukāraṃ

vadāmi, ko pana vādo kāyena vācāya anuvidhīyanāsu. Tasmātiha, cunda, 'pare vihiṃsakā bhavissanti, mayamettha avihiṃsakā bhavissāmā'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. 'Pare pāṇātipātī bhavissanti, mayamettha pāṇātipātā paṭiviratā bhavissāmā'ti cittaṃ uppādetabbaṃ ... pe ... 'pare sandiṭṭhiparāmāsī ādhānaggāhī duppaṭinissaggī bhavissanti, mayamettha asandiṭṭhiparāmāsī anādhānaggāhī suppaṭinissaggī bhavissāmā'ti cittaṃ uppādetabbaṃ. (44)

3. Parikkamanapariyāya

Seyyathāpi, cunda, visamo maggo assa, tassa añño samo maggo parikkamanāya; seyyathā vā pana, cunda, visamaṃ titthaṃ assa, tassa aññaṃ samaṃ titthaṃ parikkamanāya; evameva kho, cunda, vihiṃsakassa purisapuggalassa avihiṃsā hoti parikkamanāya, pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti parikkamanāya, adinnādāyissa purisapuggalassa adinnādānā veramaṇī hoti parikkamanāya, abrahmacārissa purisapuggalassa abrahmacariyā veramaṇī hoti parikkamanāya, musāvādissa purisapuggalassa musāvādā veramaṇī hoti parikkamanāya, pisuṇavācassa purisapuggalassa pisuṇāya vācāya veramaṇī hoti parikkamanāya, pharusavācassa purisapuggalassa pharusāya vācāya veramaṇī hoti parikkamanāya, samphappalāpissa purisapuggalassa samphappalāpā veramaṇī hoti parikkamanāya, abhijjhālussa purisapuggalassa anabhijjhā hoti parikkamanāya, byāpannacittassa purisapuggalassa abyāpādo hoti parikkamanāya. (1–10.)

Micchādiṭṭhissa purisapuggalassa sammādiṭṭhi hoti parikkamanāya, micchāsaṅkappassa purisapuggalassa sammāsaṅkappo hoti parikkamanāya, micchāvācassa purisapuggalassa sammāvācā hoti parikkamanāya, micchākammantassa purisapuggalassa sammākammanto hoti parikkamanāya, micchāājīvassa purisapuggalassa sammāājīvo hoti parikkamanāya, micchāvāyāmassa purisapuggalassa sammāvāyāmo hoti parikkamanāya, micchāsatissa purisapuggalassa sammāsati hoti parikkamanāya, micchāsamādhissa purisapuggalassa sammāsamādhi hoti parikkamanāya, micchāñāṇissa purisapuggalassa sammāñāṇaṃ hoti parikkamanāya, micchāvimuttissa purisapuggalassa sammāvimutti hoti parikkamanāya. (11–20.)

Thinamiddhapariyuṭṭhitassa purisapuggalassa vigatathinamiddhatā hoti parikkamanāya, uddhatassa purisapuggalassa anuddhaccaṃ hoti

parikkamanāya, vicikicchissa purisapuggalassa tiṇṇavicikicchatā hoti parikkamanāya, kodhanassa purisapuggalassa akkodho hoti parikkamanāya, upanāhissa purisapuggalassa anupanāho hoti parikkamanāya, makkhissa purisapuggalassa amakkho hoti parikkamanāya, paḷāsissa purisapuggalassa apaḷāso hoti parikkamanāya, issukissa purisapuggalassa anissukitā hoti parikkamanāya, maccharissa purisapuggalassa amacchariyaṃ hoti parikkamanāya, saṭhassa purisapuggalassa asāṭheyyaṃ hoti parikkamanāya, māyāvissa purisapuggalassa amāyā hoti parikkamanāya, thaddhassa purisapuggalassa atthaddhiyaṃ hoti parikkamanāya, atimānissa purisapuggalassa anatimāno hoti parikkamanāya, dubbacassa purisapuggalassa sovacassatā hoti parikkamanāya, pāpamittassa purisapuggalassa kalyāṇamittatā hoti parikkamanāya, pamattassa purisapuggalassa appamādo hoti parikkamanāya, assaddhassa purisapuggalassa saddhā hoti parikkamanāya, ahirikassa purisapuggalassa hirī hoti parikkamanāya, anottāpissa purisapuggalassa ottappaṃ hoti parikkamanāya, appassutassa purisapuggalassa bāhusaccaṃ hoti parikkamanāya, kusītassa purisapuggalassa vīriyārambho hoti parikkamanāya, muṭṭhassatissa purisapuggalassa upaṭṭhitassatitā hoti parikkamanāya, duppaññassa purisapuggalassa paññāsampadā hoti parikkamanāya, sandiṭṭhiparāmāsiādhānaggāhiduppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsianādhānaggāhisuppaṭinissaggitā hoti parikkamanāya. (21–44.)

4. Uparibhāgapariyāya

Seyyathāpi, cunda, ye keci akusalā dhammā sabbe te adhobhāgaṅgamanīyā, ye keci kusalā dhammā sabbe te uparibhāgaṅgamanīyā; evameva kho, cunda, vihiṃsakassa purisapuggalassa avihiṃsā hoti uparibhāgāya, pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti uparibhāgāya … pe … sandiṭṭhiparāmāsiādhānaggāhiduppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsianādhānaggāhisuppaṭinissaggitā hoti uparibhāgāya. (44)

5. Parinibbānapariyāya

So vata, cunda, attanā palipapalipanno paraṃ palipapalipannaṃ uddharissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vata, cunda, attanā apalipapalipanno paraṃ palipapalipannaṃ uddharissatīti ṭhānametaṃ vijjati. So vata, cunda, attanā adanto avinīto aparinibbuto paraṃ dames-

sati vinessati parinibbāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vata, cunda, attanā danto vinīto parinibbuto paraṃ damessati vinessati parinibbāpessatīti ṭhānametaṃ vijjati. Evameva kho, cunda, vihiṃsakassa purisapuggalassa avihiṃsā hoti parinibbānāya, pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti parinibbānāya. Adinnādāyissa purisapuggalassa adinnādānā veramaṇī hoti parinibbānāya. Abrahmacārissa purisapuggalassa abrahmacariyā veramaṇī hoti parinibbānāya. Musāvādissa purisapuggalassa musāvādā veramaṇī hoti parinibbānāya. Pisuṇavācassa purisapuggalassa pisuṇāya vācāya veramaṇī hoti parinibbānāya. Pharusavācassa purisapuggalassa pharusāya vācāya veramaṇī hoti parinibbānāya. Samphappalāpissa purisapuggalassa samphappalāpā veramaṇī hoti parinibbānāya. Abhijjhālussa purisapuggalassa anabhijjhā hoti parinibbānāya. Byāpannacittassa purisapuggalassa abyāpādo hoti parinibbānāya. (1–10.)

Micchādiṭṭhissa purisapuggalassa sammādiṭṭhi hoti parinibbānāya. Micchāsaṅkappassa purisapuggalassa sammāsaṅkappo hoti parinibbānāya. Micchāvācassa purisapuggalassa sammāvācā hoti parinibbānāya. Micchākammantassa purisapuggalassa sammākammanto hoti parinibbānāya. Micchāājīvassa purisapuggalassa sammāājīvo hoti parinibbānāya. Micchāvāyāmassa purisapuggalassa sammāvāyāmo hoti parinibbānāya. Micchāsatissa purisapuggalassa sammāsati hoti parinibbānāya. Micchāsamādhissa purisapuggalassa sammāsamādhi hoti parinibbānāya. Micchāñāṇissa purisapuggalassa sammāñāṇaṃ hoti parinibbānāya. Micchāvimuttissa purisapuggalassa sammāvimutti hoti parinibbānāya. (11–20.)

Thinamiddhapariyuṭṭhitassa purisapuggalassa vigatathinamiddhatā hoti parinibbānāya. Uddhatassa purisapuggalassa anuddhaccaṃ hoti parinibbānāya. Vicikicchissa purisapuggalassa tiṇṇavicikicchatā hoti parinibbānāya. Kodhanassa purisapuggalassa akkodho hoti parinibbānāya. Upanāhissa purisapuggalassa anupanāho hoti parinibbānāya. Makkhissa purisapuggalassa amakkho hoti parinibbānāya. Paḷāsissa purisapuggalassa apaḷāso hoti parinibbānāya. Issukissa purisapuggalassa anissukitā hoti parinibbānāya. Maccharissa purisapuggalassa amacchariyaṃ hoti parinibbānāya. Saṭhassa purisapuggalassa asāṭheyyaṃ hoti parinibbānāya. Māyāvissa purisapuggalassa amāyā hoti parinib-

bānāya. Thaddhassa purisapuggalassa atthaddhiyaṃ hoti parinibbānāya. Atimānissa purisapuggalassa anatimāno hoti parinibbānāya. Dubbacassa purisapuggalassa sovacassatā hoti parinibbānāya. Pāpamittassa purisapuggalassa kalyāṇamittatā hoti parinibbānāya. Pamattassa purisapuggalassa appamādo hoti parinibbānāya. Assaddhassa purisapuggalassa saddhā hoti parinibbānāya. Ahirikassa purisapuggalassa hirī hoti parinibbānāya. Anottāpissa purisapuggalassa ottappaṃ hoti parinibbānāya. Appassutassa purisapuggalassa bāhusaccaṃ hoti parinibbānāya. Kusītassa purisapuggalassa vīriyārambho hoti parinibbānāya. Muṭṭhassatissa purisapuggalassa upaṭṭhitassatitā hoti parinibbānāya. Duppaññassa purisapuggalassa paññāsampadā hoti parinibbānāya. Sandiṭṭhiparāmāhānaggāhiduppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsianādhānaggāhisuppaṭinissaggitā hoti parinibbānāya. (21–44.)

Iti kho, cunda, desito mayā sallekhapariyāyo, desito cittuppādapariyāyo, desito parikkamanapariyāyo, desito uparibhāgapariyāyo, desito parinibbānapariyāyo. Yaṃ kho, cunda, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, cunda, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni, jhāyatha, cunda, mā pamādattha, mā pacchāvippaṭisārino ahuvattha—ayaṃ kho amhākaṃ anusāsanī”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā mahācundo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Catuttālīsapadā vuttā, sandhayo pañca desitā; Sallekho nāma suttanto, gambhīro sāgarūpamoti.

Sallekhasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 71

Tevijjavacchasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena vacchagotto paribbājako ekapuṇḍarīke paribbājakārāme paṭivasati. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho bhagavato etadahosi: “atippago kho tāva vesāliyaṃ piṇḍāya carituṃ; yannūnāhaṃ yena ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena vacchagotto paribbājako tenupasaṅkameyyan”ti. Atha kho bhagavā yena ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena vacchagotto paribbā-

jako tenupasaṅkami. Addasā kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca:

"Etu kho, bhante, bhagavā. Svāgataṃ, bhante, bhagavato. Cirassaṃ kho, bhante, bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu, bhante, bhagavā idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Vacchagottopi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'samaṇo gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti, carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti, carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan'ti, kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti?

"Ye te, vaccha, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti, carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan'ti, na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana maṃ asatā abhūtenā"ti.

"Kathaṃ byākaramānā pana mayaṃ, bhante, vuttavādino ceva bhagavato assāma, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyāma, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti?

"'Tevijjo samaṇo gotamo'ti kho, vaccha, byākaramāno vuttavādī ceva me assa, na ca maṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyya. Ahañhi, vaccha, yāvadeva ākaṅkhāmi anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ahañhi, vaccha, yāvadeva ākaṅkhāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte pajānāmi. Ahañhi, vaccha, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ

cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi.

'Tevijjo samaṇo gotamo'ti kho, vaccha, byākaramāno vuttavādī ceva me assa, na ca maṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti.

Evaṃ vutte, vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bho gotama, koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya kāyassa bhedā dukkhassantakaro"ti? "Natthi kho, vaccha, koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya kāyassa bhedā dukkhassantakaro"ti.

"Atthi pana, bho gotama, koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya kāyassa bhedā saggūpago"ti? "Na kho, vaccha, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya kāyassa bhedā saggūpagā"ti.

"Atthi nu kho, bho gotama, koci ājīvako kāyassa bhedā dukkhassantakaro"ti? "Natthi kho, vaccha, koci ājīvako kāyassa bhedā dukkhassantakaro"ti.

"Atthi pana, bho gotama, koci ājīvako kāyassa bhedā saggūpago"ti? "Ito kho so, vaccha, ekanavuto kappo yamahaṃ anussarāmi, nābhijānāmi kañci ājīvakaṃ saggūpagaṃ aññatra ekena; sopāsi kammavādī kiriyavādī"ti. "Evaṃ sante, bho gotama, suññaṃ aduṃ titthāyatanaṃ antamaso saggūpagenapī"ti? "Evaṃ, vaccha, suññaṃ aduṃ titthāyatanaṃ antamaso saggūpagenapī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano vacchagotto paribbājako bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Tevijjavacchasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 11

Cūḷasīhanādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idheva, bhikkhave, samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo; suññā parappavādā samaṇebhi aññehīti. Evametaṃ, bhikkhave, sammā sīhanādaṃ nadatha.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'ko panāyasmantānaṃ assāso, kiṃ balaṃ, yena tumhe āyasmanto evaṃ vadetha—idheva samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo; suññā parappavādā samaṇebhi aññehī'ti? Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'atthi kho no, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayaṃ attani sampassamānā evaṃ vadema—idheva samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo; suññā parappavādā samaṇebhi aññehīti. Katame cattāro? Atthi kho no, āvuso, satthari pasādo, atthi dhamme pasādo, atthi sīlesu paripūrakāritā; sahadhammikā kho pana piyā manāpā—gahaṭṭhā ceva pabbajitā ca. Ime kho no, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayaṃ attani sampassamānā evaṃ vadema—idheva samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo; suññā parappavādā samaṇebhi aññehī'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'amhākampi kho, āvuso, atthi satthari pasādo yo amhākaṃ satthā, amhākampi atthi dhamme pasādo yo amhākaṃ dhammo, mayampi sīlesu paripūrakārino yāni amhākaṃ sīlāni, amhākampi sahadhammikā piyā manāpā—gahaṭṭhā ceva pabbajitā ca. Idha no, āvuso, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ yadidaṃ tumhākañceva amhākañcā'ti?

Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'kiṃ panāvuso, ekā niṭṭhā, udāhu puthu niṭṭhā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'ekāvuso, niṭṭhā, na puthu niṭṭhā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā sarāgassa udāhu vītarāgassā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'vītarāgassāvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sarāgassā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā sadosassa udāhu vītadosassā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'vītadosassāvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sadosassā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā samohassa udāhu vītamohassā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ:

'vītamohassāvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā samohassā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā sataṇhassa udāhu vītataṇhassā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'vītataṇhassāvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sataṇhassā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā saupādānassa udāhu anupādānassā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'anupādānassāvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā saupādānassā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā viddasuno udāhu aviddasuno'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'viddasuno, āvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā aviddasuno'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā anuruddhappaṭiviruddhassa udāhu ananuruddhaappaṭiviruddhassā'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'ananuruddhaappaṭiviruddhassāvuso, sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā anuruddhappaṭiviruddhassā'ti.

'Sā panāvuso, niṭṭhā papañcārāmassa papañcaratino udāhu nippapañcārāmassa nippapañcaratino'ti? Sammā byākaramānā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ byākareyyuṃ: 'nippapañcārāmassāvuso, sā niṭṭhā nippapañcaratino, na sā niṭṭhā papañcārāmassa papañcaratino'ti.

Dvemā, bhikkhave, diṭṭhiyo—bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavadiṭṭhiṃ allīnā bhavadiṭṭhiṃ upagatā bhavadiṭṭhiṃ ajjhositā, vibhavadiṭṭhiyā te paṭiviruddhā. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavadiṭṭhiṃ allīnā vibhavadiṭṭhiṃ upagatā vibhavadiṭṭhiṃ ajjhositā, bhavadiṭṭhiyā te paṭiviruddhā. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ dvinnaṃ diṭṭhīnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, 'te sarāgā te sadosā te samohā te sataṇhā te saupādānā te aviddasuno te anuruddhappaṭiviruddhā te papañcārāmā papañcaratino; te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi; na parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ dvinnaṃ diṭṭhīnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, 'te vītarāgā te vītadosā te vītamohā te vītataṇhā te anupādānā te viddasuno te ananuruddhaappaṭiviruddhā te nippapañcārāmā nippapañcaratino; te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi

domanassehi upāyāsehi; parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Cattārimāni, bhikkhave, upādānāni. Katamāni cattāri? Kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ. Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā. Te na sammā sabbupādānapariññaṃ paññapenti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapenti, na diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapenti, na sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapenti, na attavādupādānassa pariññaṃ paññapenti. Taṃ kissa hetu? Imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā tīṇi ṭhānāni yathābhūtaṃ nappajānanti. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā; te na sammā sabbupādānapariññaṃ paññapenti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapenti, na diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapenti, na sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapenti, na attavādupādānassa pariññaṃ paññapenti.

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā. Te na sammā sabbupādānapariññaṃ paññapenti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapenti, diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapenti, na sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapenti, na attavādupādānassa pariññaṃ paññapenti. Taṃ kissa hetu? Imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dve ṭhānāni yathābhūtaṃ nappajānanti. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā; te na sammā sabbupādānapariññaṃ paññapenti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapenti, diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapenti, na sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapenti, na attavādupādānassa pariññaṃ paññapenti.

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā. Te na sammā sabbupādānapariññaṃ paññapenti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapenti, diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapenti, sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapenti, na attavādupādānassa pariññaṃ paññapenti. Taṃ kissa hetu? Imañhi te bhonto samaṇabrāhmaṇā ekaṃ ṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānanti. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā paṭijānamānā; te na sammā sabbupādānapariññaṃ paññapenti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapenti, diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapenti, sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapenti, na attavādupādānassa pariññaṃ paññapenti.

Evarūpe kho, bhikkhave, dhammavinaye yo satthari pasādo so na sammaggato akkhāyati; yo dhamme pasādo so na sammaggato akkhāy-

ati; yā sīlesu paripūrakāritā sā na sammaggatā akkhāyati; yā sahadhammikesu piyamanāpatā sā na sammaggatā akkhāyati. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite.

Tathāgato ca kho, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho sabbupādānapariññāvādo paṭijānamāno sammā sabbupādānapariññaṃ paññapeti—kāmupādānassa pariññaṃ paññapeti, diṭṭhupādānassa pariññaṃ paññapeti, sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññapeti, attavādupādānassa pariññaṃ paññapeti. Evarūpe kho, bhikkhave, dhammavinaye yo satthari pasādo so sammaggato akkhāyati; yo dhamme pasādo so sammaggato akkhāyati; yā sīlesu paripūrakāritā sā sammaggatā akkhāyati; yā sahadhammikesu piyamanāpatā sā sammaggatā akkhāyati. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, bhikkhave, hoti yathā taṃ svākkhāte dhammavinaye suppavedite niyyānike upasamasaṃvattanike sammāsambuddhappavedite.

Ime ca, bhikkhave, cattāro upādānā. Kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Ime cattāro upādānā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā. Taṇhā cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Taṇhā vedanānidānā vedanāsamudayā vedanājātikā vedanāpabhavā. Vedanā cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Vedanā phassanidānā phassasamudayā phassajātikā phassapabhavā. Phasso cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Phasso saḷāyatananidāno saḷāyatanasamudayo saḷāyatanajātiko saḷāyatanapabhavo. Saḷāyatanañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Saḷāyatanaṃ nāmarūpanidānaṃ nāmarūpasamudayaṃ nāmarūpajātikaṃ nāmarūpapabhavaṃ. Nāmarūpañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Nāmarūpaṃ viññāṇanidānaṃ viññāṇasamudayaṃ viññāṇajātikaṃ viññāṇapabhavaṃ. Viññāṇañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Viññāṇaṃ saṅkhāranidānaṃ saṅkhārasamudayaṃ saṅkhārajātikaṃ saṅkhārapabhavaṃ. Saṅkhārā cime, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā.

Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhuno avijjā pahīnā hoti vijjā up-

pannā, so avijjāvirāgā vijjuppādā neva kāmupādānaṃ upādiyati, na diṭṭhupādānaṃ upādiyati, na sīlabbatupādānaṃ upādiyati, na attavādupādānaṃ upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cūḷasīhanādasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 114

Sevitabbāsevitabbasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "sevitabbāsevitabbaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Kāyasamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ kāyasamācāraṃ. Vacīsamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ vacīsamācāraṃ. Manosamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ manosamācāraṃ. Cittuppādampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ cittuppādaṃ. Saññāpaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ saññāpaṭilābhaṃ. Diṭṭhipaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ diṭṭhipaṭilābhaṃ. Attabhāvapaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ attabhāvapaṭilābhan"ti.

Evaṃ vutte āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi.

'Kāyasamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ kāyasamācāran'ti—iti kho

panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpo kāyasamācāro na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpo kāyasamācāro sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, bhante, ekacco pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatappahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu; adinnādāyī kho pana hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti; kāmesumicchācārī kho pana hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti—evarūpaṃ, bhante, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, bhante, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati; adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā taṃ nādinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti; kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti—evarūpaṃ, bhante, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. ‘Kāyasamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ kāyasamācāran’ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

‘Vacīsamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ vacīsamācāran’ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā

dhammā parihāyanti, evarūpo vacīsamācāro na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo vacīsamācāro sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, bhante, ekacco musāvādī hoti. Sabhāgato vā parisāgato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti so ajānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti; apassaṃ vā āha: 'passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'na passāmī'ti—iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti; pisuṇavāco kho pana hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya—iti samaggānaṃ vā bhettā, bhinnānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo, vaggarato, vagganandī, vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti; pharusavāco kho pana hoti, yā sā vācā kaṇḍakā kakkasā pharusā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisaṃvattanikā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti; samphappalāpī kho pana hoti akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti akālena anapadesaṃ apariyantavatiṃ anatthasaṃhitaṃ—evarūpaṃ, bhante, vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, bhante, ekacco musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti sabhāgato vā parisāgato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti so ajānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'passāmī'ti—iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti; pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya—iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti; pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahu-

janakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti; samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ—evarūpaṃ, bhante, vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Vacīsamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ vacīsamācāran'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Manosamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ manosamācāran'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, manosamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo manosamācāro na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, manosamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo manosamācāro sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, manosamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, bhante, ekacco abhijjhālu hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ abhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mamassā'ti; byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā vajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesun'ti—evarūpaṃ, bhante, manosamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, manosamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, bhante, ekacco anabhijjhālu hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ nābhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mamassā'ti; abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā averā abyābajjhā anīghā sukhī attānaṃ pariharantū'ti—evarūpaṃ, bhante, manosamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Manosamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ manosamācāran'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Cittuppādampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi,

asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ cittuppādan'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, cittuppādaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo cittuppādo na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, cittuppādaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo cittuppādo sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, cittuppādaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, bhante, ekacco abhijjhālu hoti, abhijjhāsahagatena cetasā viharati; byāpādavā hoti, byāpādasahagatena cetasā viharati; vihesavā hoti, vihesāsahagatena cetasā viharati—evarūpaṃ, bhante, cittuppādaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, cittuppādaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, bhante, ekacco anabhijjhālu hoti, anabhijjhāsahagatena cetasā viharati; abyāpādavā hoti, abyāpādasahagatena cetasā viharati; avihesavā hoti, avihesāsahagatena cetasā viharati—evarūpaṃ, bhante, cittuppādaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Cittuppādampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ cittuppādan'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Saññāpaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ saññāpaṭilābhan'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, saññāpaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo saññāpaṭilābho na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, saññāpaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo saññāpaṭilābho sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, saññāpaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, bhante, ekacco abhijjhālu hoti, abhijjhāsahagatāya saññāya viharati; byāpādavā hoti, byāpādasahagatāya saññāya viharati; vihesavā hoti, vihesāsahagatāya saññāya viharati—evarūpaṃ, bhante, saññāpaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, saññāpaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, bhante, ekacco anabhijjhālu hoti, anabhijjhāsahagatāya saññāya viharati; abyāpādavā hoti, abyāpādasahagatāya saññāya viharati; avihesavā hoti, avihesāsahagatāya saññāya viharati—evarūpaṃ, bhante, saññāpaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Saññāpaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ saññāpaṭilābhan'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Diṭṭhipaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ diṭṭhipaṭilābhan'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, diṭṭhipaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo diṭṭhipaṭilābho na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, diṭṭhipaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti—evarūpo diṭṭhipaṭilābho sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, diṭṭhipaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, bhante, ekacco evaṃdiṭṭhiko hoti: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti—evarūpaṃ, bhante, diṭṭhipaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, diṭṭhipaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, bhante, ekacco evaṃdiṭṭhiko hoti: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti—evarūpaṃ, bhante, diṭṭhipaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Diṭṭhipaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi,

asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ diṭṭhipaṭilābhan'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Attabhāvapaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ attabhāvapaṭilābhan'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, attabhāvapaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti—evarūpo attabhāvapaṭilābho na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, attabhāvapaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti—evarūpo attabhāvapaṭilābho sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, bhante, attabhāvapaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Sabyābajjhaṃ, bhante, attabhāvapaṭilābhaṃ abhinibbattayato apariniṭṭhitabhāvāya akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; abyābajjhaṃ, bhante, attabhāvapaṭilābhaṃ abhinibbattayato pariniṭṭhitabhāvāya akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Attabhāvapaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ attabhāvapaṭilābhan'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Sādhu kho tvaṃ, sāriputta, imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāsi.

'Kāyasamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ kāyasamācāran'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ mayā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, sāriputta, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo kāyasamācāro na sevitabbo; yathārūpañca kho, sāriputta, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti—evarūpo kāyasamācāro sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, sāriputta, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Idha, sāriputta, ekacco pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatappahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu; adinnādāyī kho pana hoti, yaṃ taṃ parassa paravittū-

pakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti; kāmesumicchācārī kho pana hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti—evarūpaṃ, sāriputta, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti.

Kathaṃrūpaṃ, sāriputta, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti? Idha, sāriputta, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati; adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā taṃ nādinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti; kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti—evarūpaṃ, sāriputta, kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Kāyasamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ kāyasamācāran'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ mayā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Vacīsamācārampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi ... pe ... manosamācāra pāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi ... pe ... cittuppādampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi ... pe ... saññāpaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi ... pe ... diṭṭhipaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi ... pe ....

'Attabhāvapaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ attabhāvapaṭilābhan'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ mayā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, sāriputta, attabhāvapaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo attabhāvapaṭilābho na sevitabbo; yathārūpañca kho, sāriputta, attabhāvapaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti—evarūpo attabhāvapaṭilābho sevitabbo.

Kathaṃrūpaṃ, sāriputta, attabhāvapaṭilābhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti? Sabyābajjhaṃ, sāriputta, attabhāvapaṭilābhaṃ abhinibbattayato apariniṭṭhitabhāvāya akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; abyābajjhaṃ, sāriputta, attabhāvapaṭilābhaṃ abhinibbattayato pariniṭṭhitabhāvāya akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. 'Attabhāvapaṭilābhampāhaṃ, bhikkhave, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; tañca aññamaññaṃ attabhāvapaṭilābhan'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ mayā idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Imassa kho, sāriputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo.

Cakkhuviññeyyaṃ rūpampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; sotaviññeyyaṃ saddampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi asevitabbampi; ghānaviññeyyaṃ gandhampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; jivhāviññeyyaṃ rasampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; kāyaviññeyyaṃ phoṭṭhabbampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi; manoviññeyyaṃ dhammampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. 'Cakkhuviññeyyaṃ rūpampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ na sevitabbaṃ; yathārūpañca kho, bhante, cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevitabbaṃ. 'Cakkhuviññeyyaṃ rūpampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Sotaviññeyyaṃ saddampāhaṃ, sāriputta ... pe ... evarūpo sotaviññeyyo saddo na sevitabbo ... evarūpo sotaviññeyyo saddo sevitabbo ... evarūpo ghānaviññeyyo gandho na sevitabbo ... evarūpo ghānaviññeyyo gandho

sevitabbo … evarūpo jivhāviññeyyo raso na sevitabbo … evarūpo jivhāviññeyyo raso sevitabbo … kāyaviññeyyaṃ phoṭṭhabbampāhaṃ, sāriputta … evarūpo kāyaviññeyyo phoṭṭhabbo na sevitabbo … evarūpo kāyaviññeyyo phoṭṭhabbo sevitabbo.

'Manoviññeyyaṃ dhammampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, manoviññeyyaṃ dhammaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo manoviññeyyo dhammo na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, manoviññeyyaṃ dhammaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo manoviññeyyo dhammo sevitabbo. 'Manoviññeyyaṃ dhammampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Sādhu kho tvaṃ, sāriputta, imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāsi. 'Cakkhuviññeyyaṃ rūpampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ mayā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, sāriputta, cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ na sevitabbaṃ; yathārūpañca kho, sāriputta, cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevitabbaṃ. 'Cakkhuviññeyyaṃ rūpampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ mayā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Sotaviññeyyaṃ saddampāhaṃ, sāriputta … pe … evarūpo sotaviññeyyo saddo na sevitabbo … evarūpo sotaviññeyyo saddo sevitabbo … evarūpo ghānaviññeyyo gandho na sevitabbo … evarūpo ghānaviññeyyo gandho sevitabbo … evarūpo jivhāviññeyyo raso na sevitabbo … evarūpo jivhāviññeyyo raso sevitabbo … evarūpo kāyaviññeyyo phoṭṭhabbo na sevitabbo … evarūpo kāyaviññeyyo phoṭṭhabbo sevitabbo.

Manoviññeyyaṃ dhammampāhaṃ, sāriputta … pe … evarūpo manoviññeyyo

dhammo na sevitabbo … evarūpo manoviññeyyo dhammo sevitabbo. 'Manoviññeyyaṃ dhammampāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ mayā idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Imassa kho, sāriputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo.

Cīvaraṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi … pe … piṇḍapātaṃpāhaṃ, sāriputta … senāsanaṃpāhaṃ, sāriputta … gāmampāhaṃ, sāriputta … nigamampāhaṃ, sāriputta … nagarampāhaṃ, sāriputta … janapadampāhaṃ, sāriputta … puggalaṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. 'Cīvaraṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, cīvaraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpaṃ cīvaraṃ na sevitabbaṃ; yathārūpañca kho, bhante, cīvaraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpaṃ cīvaraṃ sevitabbaṃ. 'Cīvaraṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Piṇḍapātaṃpāhaṃ, sāriputta … pe … evarūpo piṇḍapāto na sevitabbo … evarūpo piṇḍapāto sevitabbo … senāsanaṃpāhaṃ, sāriputta … pe … evarūpaṃ senāsanaṃ na sevitabbaṃ … evarūpaṃ senāsanaṃ sevitabbaṃ … gāmampāhaṃ, sāriputta … pe … evarūpo gāmo na sevitabbo … evarūpo gāmo sevitabbo … evarūpo nigamo na sevitabbo … evarūpo nigamo sevitabbo … evarūpaṃ nagaraṃ na sevitabbaṃ … evarūpaṃ nagaraṃ sevitabbaṃ … evarūpo janapado na sevitabbo … evarūpo janapado sevitabbo.

'Puggalaṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, bhante, puggalaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo puggalo na sevitabbo; yathārūpañca kho, bhante, puggalaṃ sevato akusalā dhammā pari-

hāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo puggalo sevitabbo. 'Puggalaṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā idametaṃ paṭicca vuttanti. Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Sādhu kho tvaṃ, sāriputta, imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāsi. 'Cīvaraṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ mayā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, sāriputta, cīvaraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpaṃ cīvaraṃ na sevitabbaṃ; yathārūpañca kho, sāriputta, cīvaraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpaṃ cīvaraṃ sevitabbaṃ. 'Cīvaraṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ mayā idametaṃ paṭicca vuttaṃ. (Yathā paṭhamaṃ tathā vitthāretabbaṃ) Evarūpo piṇḍapāto ... evarūpaṃ senāsanaṃ ... evarūpo gāmo ... evarūpo nigamo ... evarūpaṃ nagaraṃ ... evarūpo janapado.

'Puggalaṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ mayā. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yathārūpaṃ, sāriputta, puggalaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti evarūpo puggalo na sevitabbo; yathārūpañca kho, sāriputta, puggalaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti evarūpo puggalo sevitabbo. 'Puggalaṃpāhaṃ, sāriputta, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ mayā idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Imassa kho, sāriputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo.

Sabbepi ce, sāriputta, khattiyā imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājāneyyuṃ, sabbesānampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbepi ce, sāriputta, brāhmaṇā ... pe ... sabbepi ce, sāriputta, vessā ... sabbepi ce, sāriputta, suddā imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājāneyyuṃ, sabbesānampissa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sadevakopi ce, sāriputta, loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā

imassa mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājāneyya, sadevakassapissa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā sāriputto bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Sevitabbāsevitabbasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 141

Saccavibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tathāgatena, bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ, yadidaṃ— catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, dukkhasamudayassa ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, dukkhanirodhassa ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ. Tathāgatena, bhikkhave, arahatā sammāsambuddhena bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ, yadidaṃ— imesaṃ catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ.

Sevatha, bhikkhave, sāriputtamoggallāne; bhajatha, bhikkhave, sāriputtamoggallāne. Paṇḍitā bhikkhū anuggāhakā sabrahmacārīnaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, janetā, evaṃ sāriputto; seyyathāpi jātassa āpādetā, evaṃ moggallāno. Sāriputto, bhikkhave, sotāpattiphale vineti, moggallāno uttamatthe. Sāriputto, bhikkhave, pahoti cattāri ariyasaccāni vitthārena ācikkhituṃ desetuṃ paññāpetuṃ paṭṭhapetuṃ vivar-

ituṃ vibhajituṃ uttānīkātun”ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Tatra kho āyasmā sāriputto acirapakkantassa bhagavato bhikkhū āmantesi: “āvuso bhikkhave”ti. “Āvuso”ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

“Tathāgatena, āvuso, arahatā sammāsambuddhena bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ, yadidaṃ—catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, dukkhasamudayassa ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, dukkhanirodhassa ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ.

Katamañcāvuso, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ; saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Katamā cāvuso, jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho, ayaṃ vuccatāvuso: ‘jāti’.

Katamā cāvuso, jarā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko, ayaṃ vuccatāvuso: ‘jarā’.

Katamañcāvuso, maraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālaṅkiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo, idaṃ vuccatāvuso: ‘maraṇaṃ’.

Katamo cāvuso, soko? Yo kho, āvuso, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko, ayaṃ vuccatāvuso: ‘soko’.

Katamo cāvuso, paridevo? Yo kho, āvuso, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ, ayaṃ vuccatāvuso: 'paridevo'.

Katamañcāvuso, dukkhaṃ? Yaṃ kho, āvuso, kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyasamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccatāvuso: 'dukkhaṃ'.

Katamañcāvuso, domanassaṃ? Yaṃ kho, āvuso, cetasikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ asātaṃ manosamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccatāvuso: 'domanassaṃ'.

Katamo cāvuso, upāyāso? Yo kho, āvuso, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ, ayaṃ vuccatāvuso: 'upāyāso'.

Katamañcāvuso, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ, āvuso, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na jātidhammā assāma; na ca vata no jāti āgaccheyyā'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi: 'yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ'. Jarādhammānaṃ, āvuso, sattānaṃ ... pe ... byādhidhammānaṃ, āvuso, sattānaṃ ... maraṇadhammānaṃ, āvuso, sattānaṃ ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ, āvuso, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma; na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā āgaccheyyun'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi: 'yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ'.

Katame cāvuso, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime vuccantāvuso: 'saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā'. Idaṃ vuccatāvuso: 'dukkhaṃ ariyasaccaṃ'.

Katamañcāvuso, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā, idaṃ vuccatāvuso: 'dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ'.

Katamañcāvuso, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, idaṃ vuccatāvuso:

‘dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ’.

Katamañcāvuso, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Katamā cāvuso, sammādiṭṭhi? Yaṃ kho, āvuso, dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammādiṭṭhi’.

Katamo cāvuso, sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammāsaṅkappo’.

Katamā cāvuso, sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammāvācā’.

Katamo cāvuso, sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammākammanto’.

Katamo cāvuso, sammāājīvo? Idhāvuso, ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvikaṃ kappeti, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammāājīvo’.

Katamo cāvuso, sammāvāyāmo? Idhāvuso, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammāvāyāmo’.

Katamā cāvuso, sammāsati? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī viharati … pe … citte cittānupassī viharati … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, ayaṃ vuccatāvuso: ‘sammāsati’.

Katamo cāvuso, sammāsamādhi? Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi

vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ayaṃ vuccatāvuso: 'sammāsamādhi'. Idaṃ vuccatāvuso: 'dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ'.

Tathāgatenāvuso, arahatā sammāsambuddhena bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ, yadidaṃ—imesaṃ catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhanā desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkamman"ti.

Idamavoca āyasmā sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Saccavibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ ekādasamaṃ.

Majjhima Nikāya 99

Subhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena subho māṇavo todeyyaputto sāvatthiyaṃ paṭivasati aññatarassa gahapatissa nivesane kenacideva karaṇīyena. Atha kho subho māṇavo todeyyaputto yassa gahapatissa nivesane paṭivasati taṃ gahapatiṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, gahapati: 'avivittā sāvatthī arahantehī'ti. Kaṃ nu khvajja samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā payirupāseyyāmā"ti? "Ayaṃ, bhante, bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Taṃ, bhante, bhagavantaṃ payirupāsassū"ti. Atha kho subho māṇavo todeyyaputto tassa gahapatissa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho subho māṇavo todeyyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "brāhmaṇā, bho gotama, evamāhaṃsu: 'gahaṭṭho ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ, na pabbajito ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan'ti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti?

"Vibhajjavādo kho ahamettha, māṇava; nāhamettha ekaṃsavādo.

Gihissa vāhaṃ, māṇava, pabbajitassa vā micchāpaṭipattiṃ na vaṇṇemi. Gihī vā hi, māṇava, pabbajito vā micchāpaṭipanno micchāpaṭipattādhikaraṇahetu na ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ. Gihissa vāhaṃ, māṇava, pabbajitassa vā sammāpaṭipattiṃ vaṇṇemi. Gihī vā hi, māṇava, pabbajito vā sammāpaṭipanno sammāpaṭipattādhikaraṇahetu ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

"Brāhmaṇā, bho gotama, evamāhaṃsu: 'mahaṭṭhamidaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ gharāvāsakammaṭṭhānaṃ mahapphalaṃ hoti; appaṭṭhamidaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ pabbajjā kammaṭṭhānaṃ appaphalaṃ hotī'ti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti.

"Etthāpi kho ahaṃ, māṇava, vibhajjavādo; nāhamettha ekaṃsavādo. Atthi, māṇava, kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ, vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti; atthi, māṇava, kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ, sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti; atthi, māṇava, kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ, vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti; atthi, māṇava, kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti. Katamañca, māṇava, kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti? Kasi kho, māṇava, kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti. Katamañca, māṇava, kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti? Kasiyeva kho, māṇava, kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti. Katamañca, māṇava, kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti? Vaṇijjā kho, māṇava, kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti. Katamañca, māṇava, kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti? Vaṇijjāyeva kho, māṇava, kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ

sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti.

Seyyathāpi, māṇava, kasi kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti; evameva kho, māṇava, gharāvāsakammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti. Seyyathāpi, māṇava, kasiyeva kammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti; evameva kho, māṇava, gharāvāsakammaṭṭhānaṃ mahaṭṭhaṃ mahākiccaṃ mahādhikaraṇaṃ mahāsamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti. Seyyathāpi, māṇava, vaṇijjā kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti; evameva kho, māṇava, pabbajjā kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ vipajjamānaṃ appaphalaṃ hoti. Seyyathāpi, māṇava, vaṇijjāyeva kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hoti; evameva kho, māṇava, pabbajjā kammaṭṭhānaṃ appaṭṭhaṃ appakiccaṃ appādhikaraṇaṃ appasamārambhaṃ sampajjamānaṃ mahapphalaṃ hotī"ti.

"Brāhmaṇā, bho gotama, pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāyā"ti. "Ye te, māṇava, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāya—sace te agaru—sādhu te pañca dhamme imasmiṃ parisati bhāsassū"ti. "Na kho me, bho gotama, garu yatthassu bhavanto vā nisinno bhavantarūpo vā"ti. "Tena hi, māṇava, bhāsassū"ti. "Saccaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā paṭhamaṃ dhammaṃ paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāya. Tapaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā dutiyaṃ dhammaṃ paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāya. Brahmacariyaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā tatiyaṃ dhammaṃ paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāya. Ajjhenaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā catutthaṃ dhammaṃ paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāya. Cāgaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā pañcamaṃ dhammaṃ paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāya. Brāhmaṇā, bho gotama, ime pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya, kusalassa ārādhanāyāti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti?

"Kiṃ pana, māṇava, atthi koci brāhmaṇānaṃ ekabrāhmaṇopi yo

evamāha: ‘ahaṃ imesaṃ pañcannaṃ dhammānaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā vipākaṃ pavedemī’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”. “Kiṃ pana, māṇava, atthi koci brāhmaṇānaṃ ekācariyopi ekācariyapācariyopi yāva sattamā ācariyamahayugāpi yo evamāha: ‘ahaṃ imesaṃ pañcannaṃ dhammānaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā vipākaṃ pavedemī’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”. “Kiṃ pana, māṇava, yepi te brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi evamāhaṃsu: ‘mayaṃ imesaṃ pañcannaṃ dhammānaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā vipākaṃ pavedemā’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Iti kira, māṇava, natthi koci brāhmaṇānaṃ ekabrāhmaṇopi yo evamāha: ‘ahaṃ imesaṃ pañcannaṃ dhammānaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā vipākaṃ pavedemī’ti; natthi koci brāhmaṇānaṃ ekācariyopi ekācariyapācariyopi yāva sattamā ācariyamahayugāpi yo evamāha: ‘ahaṃ imesaṃ pañcannaṃ dhammānaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā vipākaṃ pavedemī’ti; yepi te brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu. Tepi na evamāhaṃsu: ‘mayaṃ imesaṃ pañcannaṃ dhammānaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā vipākaṃ pavedemā’ti.

Seyyathāpi, māṇava, andhaveṇi paramparāsaṃsattā purimopi na passati majjhimopi na passati pacchimopi na passati; evameva kho, māṇava, andhaveṇūpamaṃ maññe brāhmaṇānaṃ bhāsitaṃ sampajjati—purimopi na passati majjhimopi na passati pacchimopi na passatī”ti.

Evaṃ vutte, subho māṇavo todeyyaputto bhagavatā andhaveṇūpamena vuccamāno kupito anattamano bhagavantaṃyeva khuṃsento bhagavantaṃyeva vambhento bhagavantaṃyeva vadamāno: “samaṇo gotamo pāpito bhavissatī”ti bhagavantaṃ etadavoca: “brāhmaṇo, bho gotama, pokkharasāti opamaññho subhagavaniko evamāha: ‘evameva

panidhekacce samaṇabrāhmaṇā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ paṭijānanti. Tesamidaṃ bhāsitaṃ hassakaṃyeva sampajjati, nāmakaṃyeva sampajjati, rittakaṃyeva sampajjati, tucchakaṃyeva sampajjati. Kathañhi nāma manussabhūto uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'"ti?

"Kiṃ pana, māṇava, brāhmaṇo pokkharasāti opamañño subhagavaniko sabbesaṃyeva samaṇabrāhmaṇānaṃ cetasā ceto paricca pajānātī"ti? "Sakāyapi hi, bho gotama, puṇṇikāya dāsiyā brāhmaṇo pokkharasāti opamañño subhagavaniko cetasā ceto paricca na pajānāti, kuto pana sabbesaṃyeva samaṇabrāhmaṇānaṃ cetasā ceto paricca pajānissatī"ti?

"Seyyathāpi, māṇava, jaccandho puriso na passeyya kaṇhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjiṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakarūpāni, na passeyya candimasūriye. So evaṃ vadeyya: 'natthi kaṇhasukkāni rūpāni, natthi kaṇhasukkānaṃ rūpānaṃ dassāvī; natthi nīlakāni rūpāni, natthi nīlakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; natthi pītakāni rūpāni, natthi pītakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; natthi lohitakāni rūpāni, natthi lohitakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; natthi mañjiṭṭhakāni rūpāni, natthi mañjiṭṭhakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; natthi samavisamaṃ, natthi samavisamassa dassāvī; natthi tārakarūpāni, natthi tārakarūpānaṃ dassāvī; natthi candimasūriyā, natthi candimasūriyānaṃ dassāvī. Ahametaṃ na jānāmi, ahametaṃ na passāmi; tasmā taṃ natthī'ti. Sammā nu kho so, māṇava, vadamāno vadeyyā"ti?

"No hidaṃ, bho gotama. Atthi kaṇhasukkāni rūpāni, atthi kaṇhasukkānaṃ rūpānaṃ dassāvī; atthi nīlakāni rūpāni, atthi nīlakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; atthi pītakāni rūpāni, atthi pītakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; atthi lohitakāni rūpāni, atthi lohitakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; atthi mañjiṭṭhakāni rūpāni, atthi mañjiṭṭhakānaṃ rūpānaṃ dassāvī; atthi samavisamaṃ, atthi samavisamassa dassāvī; atthi tārakarūpāni, atthi tārakarūpānaṃ dassāvī; atthi candimasūriyā, atthi candimasūriyānaṃ dassāvī. 'Ahametaṃ na jānāmi, ahametaṃ na passāmi; tasmā taṃ natthī'ti; na hi so, bho gotama, sammā vadamāno vadeyyā"ti.

“Evameva kho, māṇava, brāhmaṇo pokkharasāti opamañño subhagavaniko andho acakkhuko. So vata uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Taṃ kiṃ maññasi, māṇava, ye te kosalakā brāhmaṇamahāsālā, seyyathidaṃ—caṅkī brāhmaṇo tārukkho brāhmaṇo pokkharasāti brāhmaṇo jāṇussoṇi brāhmaṇo pitā ca te todeyyo, katamā nesaṃ seyyo, yaṃ vā te sammuccā vācaṃ bhāseyyuṃ yaṃ vā asammuccā”ti? “Sammuccā, bho gotama”.

“Katamā nesaṃ seyyo, yaṃ vā te mantā vācaṃ bhāseyyuṃ yaṃ vā amantā”ti? “Mantā, bho gotama”.

“Katamā nesaṃ seyyo, yaṃ vā te paṭisaṅkhāya vācaṃ bhāseyyuṃ yaṃ vā appaṭisaṅkhāyā”ti? “Paṭisaṅkhāya, bho gotama”.

“Katamā nesaṃ seyyo, yaṃ vā te atthasaṃhitaṃ vācaṃ bhāseyyuṃ yaṃ vā anatthasaṃhitan”ti? “Atthasaṃhitaṃ, bho gotama”.

“Taṃ kiṃ maññasi, māṇava, yadi evaṃ sante, brāhmaṇena pokkharasātinā opamaññena subhagavanikena sammuccā vācā bhāsitā asammuccā”ti? “Asammuccā, bho gotama”.

“Mantā vācā bhāsitā amantā vā”ti? “Amantā, bho gotama”.

“Paṭisaṅkhāya vācā bhāsitā appaṭisaṅkhāyā”ti? “Appaṭisaṅkhāya, bho gotama”.

“Atthasaṃhitā vācā bhāsitā anatthasaṃhitā”ti? “Anatthasaṃhitā, bho gotama”.

“Pañca kho ime, māṇava, nīvaraṇā. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ—ime kho, māṇava, pañca nīvaraṇā. Imehi kho, māṇava, pañcahi nīvaraṇehi brāhmaṇo pokkharasāti opamañño subhagavaniko āvuto nivuto ophuṭo pariyonaddho. So vata uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Pañca kho ime, māṇava, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā; sotaviññeyyā saddā … pe … ghānaviññeyyā gandhā … jivhā viññeyyā rasā … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, māṇava, pañca kāmaguṇā. Imehi kho, māṇava,

pañcahi kāmaguṇehi brāhmaṇo pokkharasāti opamañño subhagavaniko gathito mucchito ajjhopanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati. So vata uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Taṃ kiṃ maññasi, māṇava, yaṃ vā tiṇakaṭṭhupādānaṃ paṭicca aggiṃ jāleyya yaṃ vā nissaṭṭhatiṇakaṭṭhupādānaṃ aggiṃ jāleyya, katamo nu khvāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro cā"ti? "Sace taṃ, bho gotama, ṭhānaṃ nissaṭṭhatiṇakaṭṭhupādānaṃ aggiṃ jāletuṃ, svāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro cā"ti. "Aṭṭhānaṃ kho etaṃ, māṇava, anavakāso yaṃ nissaṭṭhatiṇakaṭṭhupādānaṃ aggiṃ jāleyya aññatra iddhimatā. Seyyathāpi, māṇava, tiṇakaṭṭhupādānaṃ paṭicca aggi jalati tathūpamāhaṃ, māṇava, imaṃ pītiṃ vadāmi yāyaṃ pīti pañca kāmaguṇe paṭicca. Seyyathāpi, māṇava, nissaṭṭhatiṇakaṭṭhupādāno aggi jalati tathūpamāhaṃ, māṇava, imaṃ pītiṃ vadāmi yāyaṃ pīti aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi.

Katamā ca, māṇava, pīti aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi? Idha, māṇava, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, māṇava, pīti aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi. Puna caparaṃ, māṇava, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, māṇava, pīti aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi.

Ye te, māṇava, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya, katamettha brāhmaṇā dhammaṃ mahapphalataraṃ paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāyā"ti? "Yeme, bho gotama, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya, cāgamettha brāhmaṇā dhammaṃ mahapphalataraṃ paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāyā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, māṇava, idha aññatarassa brāhmaṇassa mahāyañño paccupaṭṭhito assa. Atha dve brāhmaṇā āgaccheyyuṃ: 'itthannāmassa brāhmaṇassa mahāyaññaṃ anubhavissāmā'ti. Tatrekassa brāhmaṇassa evamassa: 'aho vata ahameva labheyyaṃ bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, na añño brāhmaṇo labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan'ti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, māṇava, vijjati yaṃ

añño brāhmaṇo labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, na so brāhmaṇo labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ. 'Añño brāhmaṇo labhati bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, nāhaṃ labhāmi bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan'ti—iti so kupito hoti anattamano. Imassa pana, māṇava, brāhmaṇā kiṃ vipākaṃ paññapentī"ti? "Na khvettha, bho gotama, brāhmaṇā evaṃ dānaṃ denti: 'iminā paro kupito hotu anattamano'ti. Atha khvettha brāhmaṇā anukampājātikaṃyeva dānaṃ dentī"ti. "Evaṃ sante kho, māṇava, brāhmaṇānaṃ idaṃ chaṭṭhaṃ puññakiriyavatthu hoti—yadidaṃ anukampājātikan"ti. "Evaṃ sante, bho gotama, brāhmaṇānaṃ idaṃ chaṭṭhaṃ puññakiriyavatthu hoti—yadidaṃ anukampājātikan"ti.

"Ye te, māṇava, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya, ime tvaṃ pañca dhamme kattha bahulaṃ samanupassasi—gahaṭṭhesu vā pabbajitesu vā"ti? "Yeme, bho gotama, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya, imāhaṃ pañca dhamme pabbajitesu bahulaṃ samanupassāmi appaṃ gahaṭṭhesu. Gahaṭṭho hi, bho gotama, mahaṭṭho mahākicco mahādhikaraṇo mahāsamārambho, na satataṃ samitaṃ saccavādī hoti; pabbajito kho pana, bho gotama, appaṭṭho appakicco appādhikaraṇo appasamārambho, satataṃ samitaṃ saccavādī hoti. Gahaṭṭho hi, bho gotama, mahaṭṭho mahākicco mahādhikaraṇo mahāsamārambho na satataṃ samitaṃ tapassī hoti ... brahmacārī hoti ... sajjhāyabahulo hoti ... cāgabahulo hoti; pabbajito kho pana, bho gotama, appaṭṭho appakicco appādhikaraṇo appasamārambho satataṃ samitaṃ tapassī hoti ... brahmacārī hoti ... sajjhāyabahulo hoti ... cāgabahulo hoti. Yeme, bho gotama, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya, imāhaṃ pañca dhamme pabbajitesu bahulaṃ samanupassāmi appaṃ gahaṭṭhesū"ti.

"Ye te, māṇava, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya cittassāhaṃ ete parikkhāre vadāmi—yadidaṃ cittaṃ averaṃ abyābajjhaṃ tassa bhāvanāya. Idha, māṇava, bhikkhu saccavādī hoti. So 'saccavādīmhī'ti labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Yaṃ taṃ kusalūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ, cittassāhaṃ etaṃ parikkhāraṃ vadāmi—yadidaṃ cittaṃ averaṃ abyābajjhaṃ tassa bhāvanāya. Idha,

māṇava, bhikkhu tapassī hoti … pe … brahmacārī hoti … pe … sajjhāyabahulo hoti … pe … cāgabahulo hoti. So 'cāgabahulomhī'ti labhati atthavedaṃ, labhati dhammavedaṃ, labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ. Yaṃ taṃ kusalūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ, cittassāhaṃ etaṃ parikkhāraṃ vadāmi—yadidaṃ cittaṃ averaṃ abyābajjhaṃ tassa bhāvanāya. Ye te, māṇava, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya, cittassāhaṃ ete parikkhāre vadāmi—yadidaṃ cittaṃ averaṃ abyābajjhaṃ tassa bhāvanāyā"ti.

Evaṃ vutte, subho māṇavo todeyyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama: 'samaṇo gotamo brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ jānātī'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, māṇava, āsanne ito naḷakāragāmo, na yito dūre naḷakāragāmo"ti?

"Evaṃ, bho, āsanne ito naḷakāragāmo, na yito dūre naḷakāragāmo"ti.

"Taṃ, kiṃ maññasi, māṇava, idhassa puriso naḷakāragāme jātavaddho; tamenaṃ naḷakāragāmato tāvadeva avasaṭaṃ naḷakāragāmassa maggaṃ puccheyyuṃ; siyā nu kho, māṇava, tassa purisassa naḷakāragāme jātavaddhassa naḷakāragāmassa maggaṃ puṭṭhassa dandhāyitattaṃ vā vitthāyitattaṃ vā"ti?

"No hidaṃ, bho gotama".

"Taṃ kissa hetu"?

"Amu hi, bho gotama, puriso naḷakāragāme jātavaddho. Tassa sabbāneva naḷakāragāmassa maggāni suviditānī"ti. "Siyā nu kho, māṇava, tassa purisassa naḷakāragāme jātavaddhassa naḷakāragāmassa maggaṃ puṭṭhassa dandhāyitattaṃ vā vitthāyitattaṃ vāti, na tveva tathāgatassa brahmalokaṃ vā brahmalokagāminiṃ vā paṭipadaṃ puṭṭhassa dandhāyitattaṃ vā vitthāyitattaṃ vā. Brahmānañcāhaṃ, māṇava, pajānāmi brahmalokañca brahmalokagāminiñca paṭipadaṃ; yathāpaṭipanno ca brahmalokaṃ upapanno tañca pajānāmī"ti.

"Sutaṃ metaṃ, bho gotama: 'samaṇo gotamo brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ desetī'ti. Sādhu me bhavaṃ gotamo brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ desetū"ti.

"Tena hi, māṇava, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho subho māṇavo todeyyaputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, māṇava, brahmānaṃ sahabyatāya maggo? Idha, māṇava, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Evaṃ bhāvitāya kho, māṇava, mettāya cetovimuttiyā yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati. Seyyathāpi, māṇava, balavā saṅkhadhamo appakasireneva cātuddisā viññāpeyya; evameva kho, māṇava ... pe ... evaṃ bhāvitāya kho, māṇava, mettāya cetovimuttiyā yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati. Ayampi kho, māṇava, brahmānaṃ sahabyatāya maggo.

"Puna caparaṃ, māṇava, bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Evaṃ bhāvitāya kho, māṇava, upekkhāya cetovimuttiyā yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati. Seyyathāpi, māṇava, balavā saṅkhadhamo appakasireneva cātuddisā viññāpeyya; evameva kho, māṇava ... pe ... evaṃ bhāvitāya kho, māṇava, upekkhāya cetovimuttiyā yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati. Ayampi kho, māṇava, brahmānaṃ sahabyatāya maggo"ti.

Evaṃ vutte, subho māṇavo todeyyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Handa ca dāni mayaṃ, bho gotama, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, māṇava, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho subho māṇavo todeyyaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā

bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Tena kho pana samayena jāṇussoṇi brāhmaṇo sabbasetena vaḷavābhirathena sāvatthiyā niyyāti divā divassa. Addasā kho jāṇussoṇi brāhmaṇo subhaṃ māṇavaṃ todeyyaputtaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna subhaṃ māṇavaṃ todeyyaputtaṃ etadavoca: "handa kuto nu bhavaṃ bhāradvājo āgacchati divā divassā"ti? "Ito hi kho ahaṃ, bho, āgacchāmi samaṇassa gotamassa santikā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, bhavaṃ bhāradvājo samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ paṇḍito maññeti"? "Ko cāhaṃ, bho, ko ca samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ jānissāmi? Sopi nūnassa tādisova yo samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ jāneyyā"ti. "Uḷārāya khalu bhavaṃ bhāradvājo samaṇaṃ gotamaṃ pasaṃsāya pasaṃsatī"ti. "Ko cāhaṃ, bho, ko ca samaṇaṃ gotamaṃ pasaṃsissāmi? Pasatthapasatthova so bhavaṃ gotamo seṭṭho devamanussānaṃ. Ye cime, bho, brāhmaṇā pañca dhamme paññapenti puññassa kiriyāya kusalassa ārādhanāya; cittassete samaṇo gotamo parikkhāre vadeti—yadidaṃ cittaṃ averaṃ abyābajjhaṃ tassa bhāvanāyā"ti.

Evaṃ vutte, jāṇussoṇi brāhmaṇo sabbasetā vaḷavābhirathā orohitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā udānaṃ udānesi: "lābhā rañño pasenadissa kosalassa, suladdhalābhā rañño pasenadissa kosalassa yassa vijite tathāgato viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti.

Subhasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 151

Piṇḍapātapārisuddhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca:

"Vippasannāni kho te, sāriputta, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Katamena kho tvaṃ, sāriputta, vihārena etarahi bahulaṃ viharasī"ti? "Suññatāvihārena kho ahaṃ, bhante, etarahi bahulaṃ viharāmī"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Mahāpurisavihārena kira tvaṃ, sāriputta, etarahi bahulaṃ viharasi. Mahāpurisavihāro eso, sāriputta,

yadidaṃ—suññatā. Tasmātiha, sāriputta, bhikkhu sace ākaṅkheyya: 'suññatāvihārena bahulaṃ vihareyyan'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'yena cāhaṃ maggena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ, yasmiñca padese piṇḍāya acariṃ, yena ca maggena gāmato piṇḍāya paṭikkamiṃ, atthi nu kho me tattha cakkhuviññeyyesu rūpesu chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'yena cāhaṃ maggena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ, yasmiñca padese piṇḍāya acariṃ, yena ca maggena gāmato piṇḍāya paṭikkamiṃ, atthi me tattha cakkhuviññeyyesu rūpesu chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'yena cāhaṃ maggena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ, yasmiñca padese piṇḍāya acariṃ, yena ca maggena gāmato piṇḍāya paṭikkamiṃ, natthi me tattha cakkhuviññeyyesu rūpesu chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'yena cāhaṃ maggena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ, yasmiñca padese piṇḍāya acariṃ, yena ca maggena gāmato piṇḍāya paṭikkamiṃ, atthi nu kho me tattha sotaviññeyyesu saddesu ... pe ... ghānaviññeyyesu gandhesu ... jivhāviññeyyesu rasesu ... kāyaviññeyyesu phoṭṭhabbesu ... manoviññeyyesu dhammesu chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'yena cāhaṃ maggena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ, yasmiñca padese piṇḍāya acariṃ, yena ca maggena gāmato piṇḍāya paṭikkamiṃ, atthi me tattha manoviññeyyesu dhammesu chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā tesaṃyeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'yena cāhaṃ maggena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ, yasmiñca padese piṇḍāya acariṃ, yena ca maggena gāmato piṇḍāya paṭikkamiṃ, natthi me tattha manoviññeyyesu dhammesu chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā

kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'pahīnā nu kho me pañca kāmaguṇā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'appahīnā kho me pañca kāmaguṇā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'pahīnā kho me pañca kāmaguṇā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'pahīnā nu kho me pañca nīvaraṇā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'appahīnā kho me pañca nīvaraṇā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'pahīnā kho me pañca nīvaraṇā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'pariññātā nu kho me pañcupādānakkhandhā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'apariññātā kho me pañcupādānakkhandhā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ pariññāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'pariññātā kho me pañcupādānakkhandhā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitā nu kho me cattāro satipaṭṭhānā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitā kho me cattāro satipaṭṭhānā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvitā kho me cattāro satipaṭṭhānā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitā nu kho me cattāro sammappadhānā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitā kho me cattāro sammappadhānā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā catunnaṃ sammappadhānānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno

evaṃ jānāti: 'bhāvitā kho me cattāro sammappadhānā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitā nu kho me cattāro iddhipādā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitā kho me cattāro iddhipādā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvitā kho me cattāro iddhipādā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitāni nu kho me pañcindriyānī'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitāni kho me pañcindriyānī'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvitāni kho me pañcindriyānī'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitāni nu kho me pañca balānī'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitāni kho me pañca balānī'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā pañcannaṃ balānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvitāni kho me pañca balānī'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitā nu kho me satta bojjhaṅgā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitā kho me satta bojjhaṅgā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvitā kho me satta bojjhaṅgā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvito nu kho me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvito kho me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanāya

vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvito kho me ariyo aṭṭhaṅgiko maggo'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'bhāvitā nu kho me samatho ca vipassanā cā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'abhāvitā kho me samatho ca vipassanā cā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā samathavipassanānaṃ bhāvanāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'bhāvitā kho me samatho ca vipassanā cā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Puna caparaṃ, sāriputta, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'sacchikatā nu kho me vijjā ca vimutti cā'ti? Sace, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'asacchikatā kho me vijjā ca vimutti cā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā vijjāya vimuttiyā sacchikiriyāya vāyamitabbaṃ. Sace pana, sāriputta, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: 'sacchikatā kho me vijjā ca vimutti cā'ti, tena, sāriputta, bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

Ye hi keci, sāriputta, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā piṇḍapātaṃ parisodhesuṃ, sabbe te evameva paccavekkhitvā paccavekkhitvā piṇḍapātaṃ parisodhesuṃ. Yepi hi keci, sāriputta, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā piṇḍapātaṃ parisodhessanti, sabbe te evameva paccavekkhitvā paccavekkhitvā piṇḍapātaṃ parisodhessanti. Yepi hi keci, sāriputta, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā piṇḍapātaṃ parisodhenti, sabbe te evameva paccavekkhitvā paccavekkhitvā piṇḍapātaṃ parisodhenti. Tasmātiha, sāriputta, 'paccavekkhitvā paccavekkhitvā piṇḍapātaṃ parisodhessāmā'ti—evañhi vo, sāriputta, sikkhitabban"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā sāriputto bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Piṇḍapātapārisuddhisuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 81

Ghaṭikārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ carati

mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Atha kho bhagavā maggā okkamma aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "ko nu kho hetu, ko paccayo bhagavato sitassa pātukammāya? Na akāraṇena tathāgatā sitaṃ pātukarontī"ti. Atha kho āyasmā ānando ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo bhagavato sitassa pātukammāya? Na akāraṇena tathāgatā sitaṃ pātukarontī"ti. "Bhūtapubbaṃ, ānanda, imasmiṃ padese vegaḷiṅgaṃ nāma gāmanigamo ahosi iddho ceva phīto ca bahujano ākiṇṇamanusso. Vegaḷiṅgaṃ kho, ānanda, gāmanigamaṃ kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho upanissāya vihāsi. Idha sudaṃ, ānanda, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa ārāmo ahosi. Idha sudaṃ, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho nisinnako bhikkhusaṃghaṃ ovadatī"ti. Atha kho āyasmā ānando catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapetvā bhagavantaṃ etadavoca: "tena hi, bhante, bhagavā nisīdatu ettha. Ayaṃ bhūmipadeso dvīhi arahantehi sammāsambuddhehi paribhutto bhavissatī"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi:

"Bhūtapubbaṃ, ānanda, imasmiṃ padese vegaḷiṅgaṃ nāma gāmanigamo ahosi iddho ceva phīto ca bahujano ākiṇṇamanusso. Vegaḷiṅgaṃ kho, ānanda, gāmanigamaṃ kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho upanissāya vihāsi. Idha sudaṃ, ānanda, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa ārāmo ahosi. Idha sudaṃ, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho nisinnako bhikkhusaṅghan ovadati.

Vegaḷiṅge kho, ānanda, gāmanigame ghaṭikāro nāma kumbhakāro kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Ghaṭikārassa kho, ānanda, kumbhakārassa jotipālo nāma māṇavo sahāyo ahosi piyasahāyo. Atha kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro jotipālaṃ māṇavaṃ āmantesi: 'āyāma, samma jotipāla, kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya upasaṅkamissāma. Sādhusammataṅhi me tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. Evaṃ vutte, ānanda, jotipālo māṇavo ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'alaṃ, samma ghaṭikāra. Kiṃ pana tena muṇḍakena samaṇakena diṭṭhenā'ti? Dutiyampi kho, ānanda

... pe ... tatiyampi kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro jotipālaṃ māṇavaṃ etadavoca: 'āyāma, samma jotipāla, kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya upasaṅkamissāma. Sādhusammatañhi me tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. Tatiyampi kho, ānanda, jotipālo māṇavo ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'alaṃ, samma ghaṭikāra. Kiṃ pana tena muṇḍakena samaṇakena diṭṭhenā'ti? 'Tena hi, samma jotipāla, sottisināniṃ ādāya nadiṃ gamissāma sināyitun'ti. 'Evaṃ, sammā'ti kho, ānanda, jotipālo māṇavo ghaṭikārassa kumbhakārassa paccassosi. Atha kho, ānanda, ghaṭikāro ca kumbhakāro jotipālo ca māṇavo sottisināniṃ ādāya nadiṃ agamaṃsu sināyituṃ.

Atha kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro jotipālaṃ māṇavaṃ āmantesi: 'ayaṃ, samma jotipāla, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa avidūre ārāmo. Āyāma, samma jotipāla, kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya upasaṅkamissāma. Sādhusammatañhi me tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. Evaṃ vutte, ānanda, jotipālo māṇavo ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'alaṃ, samma ghaṭikāra. Kiṃ pana tena muṇḍakena samaṇakena diṭṭhenā'ti? Dutiyampi kho, ānanda ... pe ... tatiyampi kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro jotipālaṃ māṇavaṃ etadavoca: 'ayaṃ, samma jotipāla, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa avidūre ārāmo. Āyāma, samma jotipāla, kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya upasaṅkamissāma. Sādhusammatañhi me tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. Tatiyampi kho, ānanda, jotipālo māṇavo ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'alaṃ, samma ghaṭikāra. Kiṃ pana tena muṇḍakena samaṇakena diṭṭhenā'ti? Atha kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro jotipālaṃ māṇavaṃ ovaṭṭikāyaṃ parāmasitvā etadavoca: 'ayaṃ, samma jotipāla, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa avidūre ārāmo. Āyāma, samma jotipāla, kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya upasaṅkamissāma. Sādhusammatañhi me tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. Atha kho, ānanda, jotipālo māṇavo ovaṭṭikaṃ vinivaṭṭetvā ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'alaṃ, samma ghaṭikāra. Kiṃ pana tena muṇḍakena samaṇakena diṭṭhenā'ti? Atha kho, ānanda,

ghaṭikāro kumbhakāro jotipālaṃ māṇavaṃ sīsaṃnhātaṃ kesesu parāmasitvā etadavoca: 'ayaṃ, samma jotipāla, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa avidūre ārāmo. Āyāma, samma jotipāla, kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya upasaṅkamissāma. Sādhusammatañhi me tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. Atha kho, ānanda, jotipālassa māṇavassa etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Yatra hi nāmāyaṃ ghaṭikāro kumbhakāro ittarajacco samāno amhākaṃ sīsaṃnhātānaṃ kesesu parāmasitabbaṃ maññissati; na vatidaṃ kira orakaṃ maññe bhavissatī'ti; ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'yāvatādohipi, samma ghaṭikārā'ti? 'Yāvatādohipi, samma jotipāla. Tathā hi pana me sādhusammataṃ tassa bhagavato dassanaṃ arahato sammāsambuddhassā'ti. 'Tena hi, samma ghaṭikāra, muñca; gamissāmā'ti.

Atha kho, ānanda, ghaṭikāro ca kumbhakāro jotipālo ca māṇavo yena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā ghaṭikāro kumbhakāro kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Jotipālo pana māṇavo kassapena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'ayaṃ me, bhante, jotipālo māṇavo sahāyo piyasahāyo. Imassa bhagavā dhammaṃ desetū'ti. Atha kho, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho ghaṭikārañca kumbhakāraṃ jotipālañca māṇavaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho, ānanda, ghaṭikāro ca kumbhakāro jotipālo ca māṇavo kassapena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu.

Atha kho, ānanda, jotipālo māṇavo ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ etadavoca: 'imaṃ nu tvaṃ, samma ghaṭikāra, dhammaṃ suṇanto atha ca pana agārasmā anagāriyaṃ na pabbajissasī'ti? 'Nanu maṃ, samma jotipāla, jānāsi, andhe jiṇṇe mātāpitaro posemī'ti? 'Tena hi, samma

ghaṭikāra, ahaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmī'ti. Atha kho, ānanda, ghaṭikāro ca kumbhakāro jotipālo ca māṇavo yena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho, ānanda, ghaṭikāro kumbhakāro kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'ayaṃ me, bhante, jotipālo māṇavo sahāyo piyasahāyo. Imaṃ bhagavā pabbājetū'ti. Alattha kho, ānanda, jotipālo māṇavo kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ.

Atha kho, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho acirūpasampanne jotipāle māṇave aḍḍhamāsupasampanne vegaḷiṅge yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī tadavasari. Tatra sudaṃ, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Assosi kho, ānanda, kikī kāsirājā: 'kassapo kira bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bārāṇasiṃ anuppatto bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye'ti. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi bārāṇasiyā niyyāsi mahaccarājānubhāvena kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova yena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho, ānanda, kikiṃ kāsirājānaṃ kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā kassapena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'ti. Adhivāsesi kho, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tuṇhībhāvena. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā kassapassa bhagavato sammāsambuddhassa adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā

padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā paṇḍupuṭakassa sālino vigatakāḷakaṃ anekasūpaṃ anekabyañjanaṃ, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa kālaṃ ārocāpesi: 'kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan'ti.

Atha kho, ānanda, kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena kikissa kāsirañño nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṅghena. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, ānanda, kikī kāsirājā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'adhivāsetu me, bhante, bhagavā bārāṇasiyaṃ vassāvāsaṃ; evarūpaṃ saṅghassa upaṭṭhānaṃ bhavissatī'ti. 'Alaṃ, mahārāja. Adhivuttho me vassāvāso'ti. Dutiyampi kho, ānanda ... tatiyampi kho, ānanda, kikī kāsirājā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'adhivāsetu me, bhante, bhagavā bārāṇasiyaṃ vassāvāsaṃ; evarūpaṃ saṅghassa upaṭṭhānaṃ bhavissatī'ti. 'Alaṃ, mahārāja. Adhivuttho me vassāvāso'ti. Atha kho, ānanda, kikissa kāsirañño 'na me kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho adhivāseti bārāṇasiyaṃ vassāvāsan'ti ahudeva aññathattaṃ, ahu domanassaṃ. Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā kassapaṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'atthi nu kho, bhante, añño koci mayā upaṭṭhākataro'ti?

'Atthi, mahārāja, vegaḷiṅgaṃ nāma gāmanigamo. Tattha ghaṭikāro nāma kumbhakāro; so me upaṭṭhāko aggupaṭṭhāko. Tuyhaṃ kho pana, mahārāja, na me kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho adhivāseti bārāṇasiyaṃ vassāvāsanti attheva aññathattaṃ, atthi domanassaṃ. Tayidaṃ ghaṭikārassa kumbhakārassa natthi ca na ca bhavissati. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro buddhaṃ saraṇaṃ gato, dhammaṃ saraṇaṃ gato, saṃghaṃ saraṇaṃ gato. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato.

Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro buddhe aveccappasādena samannāgato, dhamme aveccappasādena samannāgato, saṃghe aveccappasādena samannāgato, ariyakantehi sīlehi samannāgato. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro dukkhe nikkaṅkho, dukkhasamudaye nikkaṅkho, dukkhanirodhe nikkaṅkho, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nikkaṅkho. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro ekabhattiko brahmacārī sīlavā kalyāṇadhammo. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro nikkhittamaṇisuvaṇṇo apetajātarūparajato. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro pannamusalo na sahatthā pathaviṃ khaṇati. Yaṃ hoti kūlapaluggaṃ vā mūsikukkaro vā taṃ kājena āharitvā bhājanaṃ karitvā evamāha: "ettha yo icchati taṇḍulapaṭibhastāni vā muggapaṭibhastāni vā kaḷāyapaṭibhastāni vā nikkhipitvā yaṃ icchati taṃ haratū"ti. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro andhe jiṇṇe mātāpitaro poseti. Ghaṭikāro kho, mahārāja, kumbhakāro pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā.

Ekamidāhaṃ, mahārāja, samayaṃ vegaḷiṅge nāma gāmanigame viharāmi. Atha khvāhaṃ, mahārāja, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena ghaṭikārassa kumbhakārassa mātāpitaro tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā ghaṭikārassa kumbhakārassa mātāpitaro etadavocaṃ: "handa ko nu kho ayaṃ bhaggavo gato"ti? "Nikkhanto kho te, bhante, upaṭṭhāko antokumbhiyā odanaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjā"ti. Atha khvāhaṃ, mahārāja, kumbhiyā odanaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjitvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ. Atha kho, mahārāja, ghaṭikāro kumbhakāro yena mātāpitaro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mātāpitaro etadavoca: "ko kumbhiyā odanaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjitvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti? "Kassapo, tāta, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho kumbhiyā odanaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjitvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti? Atha kho, mahārāja, ghaṭikārassa kumbhakārassa etadahosi: "lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho evaṃ abhivissattho"ti. Atha kho, mahārāja, ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ aḍḍhamāsaṃ pītisukhaṃ na vijahati, sattāhaṃ mātāpitūnaṃ.

Ekamidāhaṃ, mahārāja, samayaṃ tattheva vegaḷiṅge nāma gā-

manigame viharāmi. Atha khvāhaṃ, mahārāja, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena ghaṭikārassa kumbhakārassa mātāpitaro tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā ghaṭikārassa kumbhakārassa mātāpitaro etadavocaṃ: "handa ko nu kho ayaṃ bhaggavo gato"ti? "Nikkhanto kho te, bhante, upaṭṭhāko anto kaḷopiyā kummāsaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjā"ti. Atha khvāhaṃ, mahārāja, kaḷopiyā kummāsaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjitvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ. Atha kho, mahārāja, ghaṭikāro kumbhakāro yena mātāpitaro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mātāpitaro etadavoca: "ko kaḷopiyā kummāsaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjitvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti? "Kassapo, tāta, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho kaḷopiyā kummāsaṃ gahetvā pariyogā sūpaṃ gahetvā paribhuñjitvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti. Atha kho, mahārāja, ghaṭikārassa kumbhakārassa etadahosi: "lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho evaṃ abhivissattho"ti. Atha kho, mahārāja, ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ aḍḍhamāsaṃ pītisukhaṃ na vijahati, sattāhaṃ mātāpitūnaṃ.

Ekamidāhaṃ, mahārāja, samayaṃ tattheva vegaḷiṅge nāma gāmanigame viharāmi. Tena kho pana samayena kuṭi ovassati. Atha khvāhaṃ, mahārāja, bhikkhū āmantesiṃ: "gacchatha, bhikkhave, ghaṭikārassa kumbhakārassa nivesane tiṇaṃ jānāthā"ti. Evaṃ vutte, mahārāja, te bhikkhū maṃ etadavocuṃ: "natthi kho, bhante, ghaṭikārassa kumbhakārassa nivesane tiṇaṃ, atthi ca khvāssa āvesane tiṇacchadanan"ti. "Gacchatha, bhikkhave, ghaṭikārassa kumbhakārassa āvesanaṃ uttiṇaṃ karothā"ti. Atha kho te, mahārāja, bhikkhū ghaṭikārassa kumbhakārassa āvesanaṃ uttiṇamakaṃsu. Atha kho, mahārāja, ghaṭikārassa kumbhakārassa mātāpitaro te bhikkhū etadavocuṃ: "ke āvesanaṃ uttiṇaṃ karontī"ti? "Bhikkhū, bhagini, kassapassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa kuṭi ovassatī"ti. "Haratha, bhante, haratha, bhadramukhā"ti. Atha kho, mahārāja, ghaṭikāro kumbhakāro yena mātāpitaro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mātāpitaro etadavoca: "ke āvesanaṃ uttiṇamakaṃsū"ti? "Bhikkhū, tāta, kassapassa kira bhagavato arahato sammāsambuddhassa kuṭi ovassatī"ti. Atha kho, mahārāja, ghaṭikārassa kumbhakārassa etadahosi: "lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho evaṃ abhivissattho"ti.

Atha kho, mahārāja, ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ aḍḍhamāsaṃ pītisukhaṃ na vijahati, sattāhaṃ mātāpitūnaṃ. Atha kho, mahārāja, āvesanaṃ sabbantaṃ temāsaṃ ākāsacchadanaṃ aṭṭhāsi, na devotivassi. Evarūpo ca, mahārāja, ghaṭikāro kumbhakāro'ti. 'Lābhā, bhante, ghaṭikārassa kumbhakārassa, suladdhā, bhante, ghaṭikārassa kumbhakārassa yassa bhagavā evaṃ abhivissattho'ti.

Atha kho, ānanda, kikī kāsirājā ghaṭikārassa kumbhakārassa pañcamattāni taṇḍulavāhasatāni pāhesi paṇḍupuṭakassa sālino tadupiyañca sūpeyyaṃ. Atha kho te, ānanda, rājapurisā ghaṭikāraṃ kumbhakāraṃ upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'imāni kho, bhante, pañcamattāni taṇḍulavāhasatāni kikinā kāsirājena pahitāni paṇḍupuṭakassa sālino tadupiyañca sūpeyyaṃ. Tāni, bhante, paṭiggaṇhathā'ti. 'Rājā kho bahukicco bahukaraṇīyo. Alaṃ me. Raññova hotū'ti. Siyā kho pana te, ānanda, evamassa: 'aññо nūna tena samayena jotipālo māṇavo ahosī'ti. Na kho panetaṃ, ānanda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Ahaṃ tena samayena jotipālo māṇavo ahosin"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Ghaṭikārasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 145

Puṇṇovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā puṇṇo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā puṇṇo bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu maṃ, bhante, bhagavā saṃkhittena ovādena ovadatu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Tena hi, puṇṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā puṇṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Santi kho, puṇṇa, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. 'Nandīsamudayā dukkhasamudayo, puṇṇā'ti vadāmi.

Santi kho, puṇṇa, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā

... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. 'Nandīsamudayā dukkhasamudayo, puṇṇā'ti vadāmi.

Santi ca kho, puṇṇa, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nandī nirujjhati. 'Nandīnirodhā dukkhanirodho, puṇṇā'ti vadāmi.

Santi ca kho, puṇṇa, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nandī nirujjhati. 'Nandīnirodhā dukkhanirodho, puṇṇā'ti vadāmi.

Iminā ca tvaṃ, puṇṇa, mayā saṅkhittena ovādena ovadito katarasmiṃ janapade viharissasī"ti? "Imināhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena ovādena ovadito, atthi sunāparanto nāma janapado, tatthāhaṃ viharissāmī"ti.

"Caṇḍā kho, puṇṇa, sunāparantakā manussā; pharusā kho, puṇṇa, sunāparantakā manussā. Sace taṃ, puṇṇa, sunāparantakā manussā akkosissanti paribhāsissanti, tattha te, puṇṇa, kinti bhavissatī"ti? "Sace maṃ, bhante, sunāparantakā manussā akkosissanti paribhāsissanti, tattha me evaṃ bhavissati: 'bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime pāṇinā pahāraṃ dentī'ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī"ti.

"Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā pāṇinā pahāraṃ dassanti, tattha pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī"ti? "Sace me, bhante, sunāparantakā manussā pāṇinā pahāraṃ dassanti, tattha me evaṃ bhavissati: 'bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime leḍḍunā pahāraṃ dentī'ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī"ti.

“Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā leḍḍunā pahāraṃ dassanti, tattha pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī”ti? “Sace me, bhante, sunāparantakā manussā leḍḍunā pahāraṃ dassanti, tattha me evaṃ bhavissati: ‘bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime daṇḍena pahāraṃ dentī’ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī”ti.

“Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā daṇḍena pahāraṃ dassanti, tattha pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī”ti? “Sace me, bhante, sunāparantakā manussā daṇḍena pahāraṃ dassanti, tattha me evaṃ bhavissati: ‘bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime satthena pahāraṃ dentī’ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī”ti.

“Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā satthena pahāraṃ dassanti, tattha pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī”ti? “Sace me, bhante, sunāparantakā manussā satthena pahāraṃ dassanti, tattha me evaṃ bhavissati: ‘bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ maṃ nayime tiṇhena satthena jīvitā voropentī’ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī”ti.

“Sace pana taṃ, puṇṇa, sunāparantakā manussā tiṇhena satthena jīvitā voropessanti, tattha pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī”ti? “Sace maṃ, bhante, sunāparantakā manussā tiṇhena satthena jīvitā voropessanti, tattha me evaṃ bhavissati: ‘santi kho bhagavato sāvakā kāye ca jīvite ca aṭṭīyamānā harāyamānā jigucchamānā satthahārakaṃ pariyesanti. Taṃ me idaṃ apariyiṭṭhaṃyeva satthahārakaṃ laddhan’ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī”ti. “Sādhu sādhu, puṇṇa. Sakkhissasi kho tvaṃ, puṇṇa, iminā damūpasamena samannāgato sunāparantasmiṃ janapade viharituṃ. Yassadāni tvaṃ, puṇṇa, kālaṃ maññasī”ti.

Atha kho āyasmā puṇṇo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sunāparanto janapado tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena

sunāparanto janapado tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā puṇṇo sunāparantasmiṃ janapade viharati. Atha kho āyasmā puṇṇo tenevantaravassena pañcamattāni upāsakasatāni paṭivedesi, tenevantaravassena pañcamattāni upāsikasatāni paṭivedesi, tenevantaravassena tisso vijjā sacchākāsi. Atha kho āyasmā puṇṇo aparena samayena parinibbāyi.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "yo so, bhante, puṇṇo nāma kulaputto bhagavatā saṃkhittena ovādena ovadito so kālaṅkato. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti? "Paṇḍito, bhikkhave, puṇṇo kulaputto paccapādi dhammassānudhammaṃ, na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ viheṭhesi. Parinibbuto, bhikkhave, puṇṇo kulaputto"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Puṇṇovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 142

Dakkhiṇāvibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahāpajāpati gotamī navaṃ dussayugaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca: "idaṃ me, bhante, navaṃ dussayugaṃ bhagavantaṃ uddissa sāmaṃ kantaṃ sāmaṃ vāyitaṃ. Taṃ me, bhante, bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca: " saṃghe, gotami, dehi. Saṃghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṃgho cā"ti.

Dutiyampi kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca: "idaṃ me, bhante, navaṃ dussayugaṃ bhagavantaṃ uddissa sāmaṃ kantaṃ sāmaṃ vāyitaṃ. Taṃ me, bhante, bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. Dutiyampi kho bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca: "saṅghe, gotami, dehi. Saṅghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṅgho cā"ti.

Tatiyampi kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca: "idaṃ me, bhante, navaṃ dussayugaṃ bhagavantaṃ uddissa sāmaṃ kantaṃ sāmaṃ vāyitaṃ. Taṃ me, bhante, bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ

upādāyā"ti. Tatiyampi kho bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca: "saṅghe, gotami, dehi. Saṅghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṅgho cā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "paṭiggaṇhātu, bhante, bhagavā mahāpajāpatiyā gotamiyā navaṃ dussayugaṃ. Bahūpakārā, bhante, mahāpajāpati gotamī bhagavato mātucchā āpādikā posikā khīrassa dāyikā; bhagavantaṃ janettiyā kālaṅkatāya thaññaṃ pāyesi. Bhagavāpi, bhante, bahūpakāro mahāpajāpatiyā gotamiyā. Bhagavantaṃ, bhante, āgamma mahāpajāpati gotamī buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṃghaṃ saraṇaṃ gatā. Bhagavantaṃ, bhante, āgamma mahāpajāpati gotamī pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā. Bhagavantaṃ, bhante, āgamma mahāpajāpati gotamī buddhe aveccappasādena samannāgatā, dhamme aveccappasādena samannāgatā, saṃghe aveccappasādena samannāgatā ariyakantehi sīlehi samannāgatā. Bhagavantaṃ, bhante, āgamma mahāpajāpati gotamī dukkhe nikkaṅkhā, dukkhasamudaye nikkaṅkhā, dukkhanirodhe nikkaṅkhā, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nikkaṅkhā. Bhagavāpi, bhante, bahūpakāro mahāpajāpatiyā gotamiyā"ti.

"Evametaṃ, ānanda. Yaṃ hānanda, puggalo puggalaṃ āgamma buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti, imassānanda, puggalassa iminā puggalena na suppatikāraṃ vadāmi, yadidaṃ— abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikammacīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānuppadānena.

Yaṃ hānanda, puggalo puggalaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti, imassānanda, puggalassa iminā puggalena na suppatikāraṃ vadāmi, yadidaṃ—abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikammacīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānuppadānena.

Yaṃ hānanda, puggalo puggalaṃ āgamma buddhe aveccappasādena samannāgato hoti, dhamme ... saṅghe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti, imassānanda, puggalassa iminā puggalena na suppatikāraṃ vadāmi, yadidaṃ—abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikam-

macīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānuppadānena.

Yaṃ hānanda, puggalo puggalaṃ āgamma dukkhe nikkaṅkho hoti, dukkhasamudaye nikkaṅkho hoti, dukkhanirodhe nikkaṅkho hoti, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya nikkaṅkho hoti, imassānanda, puggalassa iminā puggalena na suppatikāraṃ vadāmi, yadidaṃ—abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikammacīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānuppadānena.

Cuddasa kho panimānanda, pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Katamā cuddasa? Tathāgate arahante sammāsambuddhe dānaṃ deti—ayaṃ paṭhamā pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Paccekasambuddhe dānaṃ deti—ayaṃ dutiyā pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Tathāgatasāvake arahante dānaṃ deti—ayaṃ tatiyā pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanne dānaṃ deti—ayaṃ catutthī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Anāgāmissa dānaṃ deti—ayaṃ pañcamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanne dānaṃ deti—ayaṃ chaṭṭhī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Sakadāgāmissa dānaṃ deti—ayaṃ sattamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanne dānaṃ deti—ayaṃ aṭṭhamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Sotāpanne dānaṃ deti—ayaṃ navamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanne dānaṃ deti—ayaṃ dasamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Bāhirake kāmesu vītarāge dānaṃ deti—ayaṃ ekādasamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Puthujjanasīlavante dānaṃ deti—ayaṃ dvādasamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Puthujjanadussīle dānaṃ deti—ayaṃ terasamī pāṭipuggalikā dakkhiṇā. Tiracchānagate dānaṃ deti—ayaṃ cuddasamī pāṭipuggalikā dakkhiṇāti.

Tatrānanda, tiracchānagate dānaṃ datvā sataguṇā dakkhiṇā pāṭikaṅkhitabb puthujjanadussīle dānaṃ datvā sahassaguṇā dakkhiṇā pāṭikaṅkhitabbā, puthujjanasīlavante dānaṃ datvā satasahassaguṇā dakkhiṇā pāṭikaṅkhitabbā, bāhirake kāmesu vītarāge dānaṃ datvā koṭisatasahassaguṇā dakkhiṇā pāṭikaṅkhitabbā, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanne dānaṃ datvā asaṅkheyyā appameyyā dakkhiṇā pāṭikaṅkhitabbā, ko pana vādo sotāpanne, ko pana vādo sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanne, ko pana vādo sakadāgāmissa, ko pana vādo anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanne, ko pana vādo anāgāmissa, ko pana vādo arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanne, ko pana vādo arahante, ko pana vādo paccekasam-

buddhe, ko pana vādo tathāgate arahante sammāsambuddhe.

Satta kho panimānanda, saṅghagatā dakkhiṇā. Katamā satta? Buddhappamukhe ubhatosaṅghe dānaṃ deti—ayaṃ paṭhamā saṅghagatā dakkhiṇā. Tathāgate parinibbute ubhatosaṅghe dānaṃ deti—ayaṃ dutiyā saṅghagatā dakkhiṇā. Bhikkhusaṅghe dānaṃ deti—ayaṃ tatiyā saṅghagatā dakkhiṇā. Bhikkhunisaṅghe dānaṃ deti—ayaṃ catutthī saṅghagatā dakkhiṇā. 'Ettakā me bhikkhū ca bhikkhuniyo ca saṅghato uddissathā'ti dānaṃ deti—ayaṃ pañcamī saṅghagatā dakkhiṇā. 'Ettakā me bhikkhū saṅghato uddissathā'ti dānaṃ deti—ayaṃ chaṭṭhī saṅghagatā dakkhiṇā. 'Ettakā me bhikkhuniyo saṅghato uddissathā'ti dānaṃ deti—ayaṃ sattamī saṅghagatā dakkhiṇā.

Bhavissanti kho panānanda, anāgatamaddhānaṃ gotrabhuno kāsāvakaṇṭhā dussīlā pāpadhammā. Tesu dussīlesu saṅghaṃ uddissa dānaṃ dassanti. Tadāpāhaṃ, ānanda, saṅghagataṃ dakkhiṇaṃ asaṅkheyyaṃ appameyyaṃ vadāmi. Na tvevāhaṃ, ānanda, kenaci pariyāyena saṅghagatāya dakkhiṇāya pāṭipuggalikaṃ dānaṃ mahapphalataraṃ vadāmi.

Catasso kho imā, ānanda, dakkhiṇā visuddhiyo. Katamā catasso? Atthānanda, dakkhiṇā dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato. Atthānanda, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati no dāyakato. Atthānanda, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato. Atthānanda, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca.

Kathañcānanda, dakkhiṇā dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato? Idhānanda, dāyako hoti sīlavā kalyāṇadhammo, paṭiggāhakā honti dussīlā pāpadhammā—evaṃ kho, ānanda, dakkhiṇā dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato.

Kathañcānanda, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati no dāyakato? Idhānanda, dāyako hoti dussīlo pāpadhammo, paṭiggāhakā honti sīlavanto kalyāṇadhammā—evaṃ kho, ānanda, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati no dāyakato.

Kathañcānanda, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato? Idhānanda, dāyako ca hoti dussīlo pāpadhammo, paṭiggāhakā ca honti dussīlā pāpadhammā—evaṃ kho, ānanda, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato.

Kathañcānanda, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca? Idhānanda, dāyako ca hoti sīlavā kalyāṇadhammo, paṭiggāhakā

ca honti sīlavanto kalyāṇadhammā—evaṃ kho, ānanda, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca. Imā kho, ānanda, catasso dakkhiṇā visuddhiyo"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yo sīlavā dussīlesu dadāti dānaṃ, Dhammena laddhaṃ supasannacitto; Abhisaddahaṃ kammaphalaṃ uḷāraṃ, Sā dakkhiṇā dāyakato visujjhati.

Yo dussīlo sīlavantesu dadāti dānaṃ, Adhammena laddhaṃ appasannacitto; Anabhisaddahaṃ kammaphalaṃ uḷāraṃ, Sā dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati.

Yo dussīlo dussīlesu dadāti dānaṃ, Adhammena laddhaṃ appasannacitto; Anabhisaddahaṃ kammaphalaṃ uḷāraṃ, Na taṃ dānaṃ vipulapphalanti brūmi.

Yo sīlavā sīlavantesu dadāti dānaṃ, Dhammena laddhaṃ supasannacitto; Abhisaddahaṃ kammaphalaṃ uḷāraṃ, Taṃ ve dānaṃ vipulapphalanti brūmi.

Yo vītarāgo vītarāgesu dadāti dānaṃ, Dhammena laddhaṃ supasannacitto; Abhisaddahaṃ kammaphalaṃ uḷāraṃ, Taṃ ve dānaṃ āmisadānānamaggan"ti.

Dakkhiṇāvibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ dvādasamaṃ.

Vibhaṅgavaggo niṭṭhito catuttho.

Bhaddekānandakaccāna, Lomasakaṅgiyāsubho; Mahākammasaḷāyatanavibhaṅgā, Uddesaaraṇā dhātu saccaṃ.

Dakkhiṇāvibhaṅgasuttanti.

Majjhima Nikāya 2

Sabbāsavasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "sabbāsavasaṃvarapariyāyaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Jānato ahaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiñca passato āsavānaṃ

khayaṃ vadāmi? Yoniso ca manasikāraṃ ayoniso ca manasikāraṃ. Ayoniso, bhikkhave, manasikaroto anuppannā ceva āsavā uppajjanti, uppannā ca āsavā pavaḍḍhanti; yoniso ca kho, bhikkhave, manasikaroto anuppannā ceva āsavā na uppajjanti, uppannā ca āsavā pahīyanti.

Atthi, bhikkhave, āsavā dassanā pahātabbā, atthi āsavā saṃvarā pahātabbā, atthi āsavā paṭisevanā pahātabbā, atthi āsavā adhivāsanā pahātabbā, atthi āsavā parivajjanā pahātabbā, atthi āsavā vinodanā pahātabbā, atthi āsavā bhāvanā pahātabbā.

1. Dassanāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā dassanā pahātabbā? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano—ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto—manasikaraṇīye dhamme nappajānāti, amanasikaraṇīye dhamme nappajānāti. So manasikaraṇīye dhamme appajānanto amanasikaraṇīye dhamme appajānanto, ye dhammā na manasikaraṇīyā, te dhamme manasi karoti, ye dhammā manasikaraṇīyā te dhamme na manasi karoti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme manasi karoti? Yassa, bhikkhave, dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pavaḍḍhati; anuppanno vā bhavāsavo uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pavaḍḍhati; anuppanno vā avijjāsavo uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pavaḍḍhati—ime dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme manasi karoti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme na manasi karoti? Yassa, bhikkhave, dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pahīyati; anuppanno vā bhavāsavo na uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pahīyati; anuppanno vā avijjāsavo na uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pahīyati—ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme na manasi karoti.

Tassa amanasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ manasikārā manasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ amanasikārā anuppannā ceva āsavā uppajjanti uppannā ca āsavā pavaḍḍhanti.

So evaṃ ayoniso manasi karoti: ‘ahosiṃ nu kho ahaṃ atītamaddhānaṃ? Na nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ? Kiṃ nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ? Kathaṃ nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ? Kiṃ hutvā

kiṃ ahosiṃ nu kho ahaṃ atītamaddhānaṃ? Bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatamaddhānaṃ? Na nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ? Kiṃ nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ? Kathaṃ nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ? Kiṃ hutvā kiṃ bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatamaddhānan'ti? Etarahi vā paccuppannamaddhānaṃ ajjhattaṃ kathaṃkathī hoti: 'ahaṃ nu khosmi? No nu khosmi? Kiṃ nu khosmi? Kathaṃ nu khosmi? Ayaṃ nu kho satto kuto āgato? So kuhiṃ gāmī bhavissatī'ti?

Tassa evaṃ ayoniso manasikaroto channaṃ diṭṭhīnaṃ aññatarā diṭṭhi uppajjati. 'Atthi me attā'ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati; 'natthi me attā'ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati; 'attanāva attānaṃ sañjānāmī'ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati; 'attanāva anattānaṃ sañjānāmī'ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati; 'anattanāva attānaṃ sañjānāmī'ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati; atha vā panassa evaṃ diṭṭhi hoti: 'yo me ayaṃ attā vado vedeyyo tatra tatra kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākaṃ paṭisaṃvedeti so kho pana me ayaṃ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ. Diṭṭhisaṃyojanasaṃyutto, bhikkhave, assutavā puthujjano na parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi; 'na parimuccati dukkhasmā'ti vadāmi.

Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako—ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto—manasikaraṇīye dhamme pajānāti amanasikaraṇīye dhamme pajānāti. So manasikaraṇīye dhamme pajānanto amanasikaraṇīye dhamme pajānanto ye dhammā na manasikaraṇīyā te dhamme na manasi karoti, ye dhammā manasikaraṇīyā te dhamme manasi karoti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasi karoti? Yassa, bhikkhave, dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pavaḍḍhati; anuppanno vā bhavāsavo uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pavaḍḍhati; anuppanno vā avijjāsavo uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pavaḍḍhati—ime dhammā na manasikaraṇīyā, ye dhamme na manasi karoti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasi karoti? Yassa, bhikkhave, dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pahīyati; anuppanno vā bhavāsavo na uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pahīyati; anuppanno vā avijjāsavo na uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pahīyati—ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasi karoti.

Tassa amanasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ amanasikārā manasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ manasikārā anuppannā ceva āsavā na uppajjanti, uppannā ca āsavā pahīyanti.

So 'idaṃ dukkhan'ti yoniso manasi karoti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yoniso manasi karoti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yoniso manasi karoti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yoniso manasi karoti. Tassa evaṃ yoniso manasikaroto tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā dassanā pahātabbā.

2. Saṃvarāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā saṃvarā pahātabbā? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cakkhundriyasaṃvarasaṃvuto viharati. Yañhissa, bhikkhave, cakkhundriyasaṃvaraṃ asaṃvutassa viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, cakkhundriyasaṃvaraṃ saṃvutassa viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Paṭisaṅkhā yoniso sotindriyasaṃvarasaṃvuto viharati ... pe ... ghānindriyasaṃvarasaṃvuto viharati ... pe ... jivhindriyasaṃvarasaṃvuto viharati ... pe ... kāyindriyasaṃvarasaṃvuto viharati ... pe ... manindriyasaṃvarasaṃvuto viharati. Yañhissa, bhikkhave, manindriyasaṃvaraṃ asaṃvutassa viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, manindriyasaṃvaraṃ saṃvutassa viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti.

Yañhissa, bhikkhave, saṃvaraṃ asaṃvutassa viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, saṃvaraṃ saṃvutassa viharato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā saṃvarā pahātabbā.

3. Paṭisevanāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā paṭisevanā pahātabbā? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṃ paṭisevati: 'yāvadeva sītassa paṭighātāya,

uṇhassa paṭighātāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva hirikopīnappaṭicchādanatthaṃ'.

Paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātaṃ paṭisevati: 'neva davāya, na madāya, na maṇḍanāya, na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṃsūparatiyā, brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca'.

Paṭisaṅkhā yoniso senāsanaṃ paṭisevati: 'yāvadeva sītassa paṭighātāya, uṇhassa paṭighātāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva utuparissayavinodanapaṭisallānārāmatthaṃ'.

Paṭisaṅkhā yoniso gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paṭisevati: 'yāvadeva uppannānaṃ veyyābādhikānaṃ vedanānaṃ paṭighātāya, abyābajjhaparamatāya'.

Yañhissa, bhikkhave, appaṭisevato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, paṭisevato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā paṭisevanā pahātabbā.

4. Adhivāsanāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā adhivāsanā pahātabbā? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso khamo hoti sītassa uṇhassa, jighacchāya pipāsāya. Ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ, duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti.

Yañhissa, bhikkhave, anadhivāsayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, adhivāsayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā adhivāsanā pahātabbā.

5. Parivajjanāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā parivajjanā pahātabbā? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso caṇḍaṃ hatthiṃ parivajjeti, caṇḍaṃ assaṃ parivajjeti, caṇḍaṃ goṇaṃ parivajjeti, caṇḍaṃ kukkuraṃ parivajjeti, ahiṃ khāṇuṃ kaṇṭakaṭṭhānaṃ sobbhaṃ papātaṃ candanikaṃ oḷigallaṃ. Yathārūpe anāsane nisinnaṃ yathārūpe agocare carantaṃ yathārūpe pāpake mitte bhajantaṃ viññū sabrahmacārī pāpakesu ṭhānesu okappeyyuṃ, so tañca anāsanaṃ tañca agocaraṃ te ca pāpake mitte paṭisaṅkhā yoniso parivajjeti.

Yañhissa, bhikkhave, aparivajjayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, parivajjayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā parivajjanā pahātabbā.

6. Vinodanāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā vinodanā pahātabbā? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... pe ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti.

Yañhissa, bhikkhave, avinodayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, vinodayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā vinodanā pahātabbā.

7. Bhāvanāpahātabbaāsava

Katame ca, bhikkhave, āsavā bhāvanā pahātabbā? Idha, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ; paṭisaṅkhā yoniso dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ.

Yañhissa, bhikkhave, abhāvayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, bhāvayato evaṃsa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti, bhikkhave, āsavā bhāvanā pahātabbā.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno ye āsavā dassanā pahātabbā te dassanā pahīnā honti, ye āsavā saṃvarā pahātabbā te saṃvarā pahīnā honti, ye āsavā paṭisevanā pahātabbā te paṭisevanā pahīnā honti, ye āsavā adhivāsanā pahātabbā te adhivāsanā pahīnā honti, ye āsavā parivajjanā pahātabbā te parivajjanā pahīnā honti, ye āsavā vinodanā pahātabbā te vinodanā pahīnā honti, ye āsavā bhāvanā pahātabbā te bhāvanā pahīnā honti; ayaṃ vuccati, bhikkhave: 'bhikkhu sabbāsavasaṃvarasaṃvuto viharati, acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Sabbāsavasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 10

Satipaṭṭhānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ekāyano ayaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā, sokaparidevānaṃ samatikkamāya, dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya, ñāyassa adhigamāya, nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Uddeso niṭṭhito.

1. Kāyānupassanā

1.1. Kāyānupassanāānāpānapabba

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati, pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati. Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti.

'Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati.

'Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho bhamakāro vā bhamakārantevāsī

vā dīghaṃ vā añchanto 'dīghaṃ añchāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā añchanto 'rassaṃ añchāmī'ti pajānāti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti; 'sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. 'Atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Ānāpānapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.2. Kāyānupassanāiriyāpathapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gacchanto vā 'gacchāmī'ti pajānāti, ṭhito vā 'ṭhitomhī'ti pajānāti, nisinno vā 'nisinnomhī'ti pajānāti, sayāno vā 'sayānomhī'ti pajānāti. Yathā yathā vā panassa kāyo paṇihito hoti tathā tathā naṃ pajānāti.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. 'Atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Iriyāpathapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.3. Kāyānupassanāsampajānapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhīb-

hāve sampajānakārī hoti.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati … pe … evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Sampajānapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.4. Kāyānupassanāpaṭikūlamanasikārapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā, adho kesamatthakā, tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ubhatomukhā putoḷi pūrā nānāvihitassa dhaññassa, seyyathidaṃ—sālīnaṃ vīhīnaṃ muggānaṃ māsānaṃ tilānaṃ taṇḍulānaṃ. Tamenaṃ cakkhumā puriso muñcitvā paccavekkheyya: 'ime sālī ime vīhī ime muggā ime māsā ime tilā ime taṇḍulā'ti. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā, adho kesamatthakā, tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā … pe … muttan'ti.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati … pe … evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Paṭikūlamanasikārapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.5. Kāyānupassanādhātumanasikārapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā catumahāpathe bilaso vibhajitvā nisinno assa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati … pe … evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Dhātumanasikārapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.6. Kāyānupassanānavasivathikapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ kākehi vā khajjamānaṃ kulalehi vā khajjamānaṃ gijjhehi vā khajjamānaṃ kaṅkehi vā khajjamānaṃ sunakhehi vā khajjamānaṃ byagghehi vā khajjamānaṃ dīpīhi vā khajjamānaṃ siṅgālehi vā khajjamānaṃ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... (3)

Aṭṭhikasaṅkhalikaṃ nimaṃsalohitamakkhitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... (4)

Aṭṭhikasaṅkhalikaṃ apagatamaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... (5)

Aṭṭhikāni apagatasambandhāni disā vidisā vikkhittāni, aññena hatthaṭṭhikaṃ aññena pādaṭṭhikaṃ aññena gopphakaṭṭhikaṃ aññena jaṅghaṭṭhikaṃ aññena ūruṭṭhikaṃ aññena kaṭiṭṭhikaṃ aññena phāsukaṭṭhikaṃ aññena piṭṭhiṭṭhikaṃ aññena khandhaṭṭhikaṃ aññena gīvaṭṭhikaṃ aññena hanukaṭṭhikaṃ aññena dantaṭṭhikaṃ aññena sīsakaṭāhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ, aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇapaṭibhāgāni ... pe ... (7)

Aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni ... pe ... (8)

Aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. (9)

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. ‘Atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Navasivathikapabbaṃ niṭṭhitaṃ. Cuddasakāyānupassanā niṭṭhitā.

2. Vedanānupassanā

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno ‘sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (1)

Dukkhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno ‘dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (2)

Adukkhamasukhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno ‘adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (3)

Sāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (4)

Nirāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (5)

Sāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (6)

Nirāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (7)

Sāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (8)

Nirāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (9)

Iti ajjhattaṃ vā vedanāsu vedanānupassī viharati, bahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, vayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, samudayavayadhammānupassī vā vedanāsu viharati. ‘Atthi vedanā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā

hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati.

Vedanānupassanā niṭṭhitā.

3. Cittānupassanā

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāti. (1)

Vītarāgaṃ vā cittaṃ 'vītarāgaṃ cittan'ti pajānāti. (2)

Sadosaṃ vā cittaṃ 'sadosaṃ cittan'ti pajānāti. (3)

Vītadosaṃ vā cittaṃ 'vītadosaṃ cittan'ti pajānāti. (4)

Samohaṃ vā cittaṃ 'samohaṃ cittan'ti pajānāti. (5)

Vītamohaṃ vā cittaṃ 'vītamohaṃ cittan'ti pajānāti. (6)

Saṅkhittaṃ vā cittaṃ 'saṅkhittaṃ cittan'ti pajānāti. (7)

Vikkhittaṃ vā cittaṃ 'vikkhittaṃ cittan'ti pajānāti. (8)

Mahaggataṃ vā cittaṃ 'mahaggataṃ cittan'ti pajānāti. (9)

Amahaggataṃ vā cittaṃ 'amahaggataṃ cittan'ti pajānāti. (10)

Sauttaraṃ vā cittaṃ 'sauttaraṃ cittan'ti pajānāti. (11)

Anuttaraṃ vā cittaṃ 'anuttaraṃ cittan'ti pajānāti. (12)

Samāhitaṃ vā cittaṃ 'samāhitaṃ cittan'ti pajānāti. (13)

Asamāhitaṃ vā cittaṃ 'asamāhitaṃ cittan'ti pajānāti. (14)

Vimuttaṃ vā cittaṃ 'vimuttaṃ cittan'ti pajānāti. (15)

Avimuttaṃ vā cittaṃ 'avimuttaṃ cittan'ti pajānāti. (16)

Iti ajjhattaṃ vā citte cittānupassī viharati, bahiddhā vā citte cittānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā citte cittānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati. 'Atthi cittan'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati.

Cittānupassanā niṭṭhitā.

4. Dhammānupassanā

4.1. Dhammānupassanānīvaraṇapabba

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati

pañcasu nīvaraṇesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu?

Idha, bhikkhave, bhikkhu santaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ 'atthi me ajjhattaṃ kāmacchando'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ 'natthi me ajjhattaṃ kāmacchando'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (1)

Santaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ 'atthi me ajjhattaṃ byāpādo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ 'natthi me ajjhattaṃ byāpādo'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa byāpādassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa byāpādassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa byāpādassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (2)

Santaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ 'atthi me ajjhattaṃ thinamiddhan'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ 'natthi me ajjhattaṃ thinamiddhan'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa thinamiddhassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa thinamiddhassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa thinamiddhassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (3)

Santaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ 'atthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkuccan'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ 'natthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkuccan'ti pajānāti; yathā ca anuppannassa uddhaccakukkuccassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa uddhaccakukkuccassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa uddhaccakukkuccassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (4)

Santaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ 'atthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ 'natthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti; yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (5)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā

dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu.

Nīvaraṇapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.2. Dhammānupassanākhandhapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu: 'iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo; iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti; iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu.

Khandhapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.3. Dhammānupassanāāyatanapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu?

Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuñca pajānāti, rūpe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca

uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (1)

Sotañca pajānāti, sadde ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (2)

Ghānañca pajānāti, gandhe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (3)

Jivhañca pajānāti, rase ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (4)

Kāyañca pajānāti, phoṭṭhabbe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (5)

Manañca pajānāti, dhamme ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (6)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. ‘Atthi dhammā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu

āyatanesu.

Āyatanapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.4. Dhammānupassanābojjhaṅgapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu santaṃ vā ajjhattaṃ satisambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ satisambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ satisambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ satisambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (1)

Santaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (2)

Santaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa vīriyasambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (3)

Santaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa pītisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (4)

Santaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa passaddhisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa passaddhisambojjhaṅgassa

bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (5)

Santaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa samādhisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (6)

Santaṃ vā ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgo'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgo'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (7)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu.

Bojjhaṅgapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.5. Dhammānupassanāsaccapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

4.5.1. Dukkhasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi sampayogopi dukkho, piyehi vippayogopi dukkho,

yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Katamā ca, bhikkhave, jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho, ayaṃ vuccati, bhikkhave, jāti. (1)

Katamā ca, bhikkhave, jarā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko, ayaṃ vuccati, bhikkhave, jarā. (2)

Katamañca, bhikkhave, maraṇaṃ? Yaṃ tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālaṃkiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo, idaṃ vuccati, bhikkhave, maraṇaṃ. (3)

Katamo ca, bhikkhave, soko? Yo kho, bhikkhave, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko, ayaṃ vuccati, bhikkhave, soko. (4)

Katamo ca, bhikkhave, paridevo? Yo kho, bhikkhave, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ, ayaṃ vuccati, bhikkhave, paridevo. (5)

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyasamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ. (6)

Katamañca, bhikkhave, domanassaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ asātaṃ manosamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, domanassaṃ. (7)

Katamo ca, bhikkhave, upāyāso? Yo kho, bhikkhave, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ, ayaṃ vuccati, bhikkhave, upāyāso. (8)

Katamo ca, bhikkhave, appiyehi sampayogo dukkho? Idha yassa te honti aniṭṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā dhammā, ye vā panassa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukakāmā ayogakkhemakāmā, yā tehi saddhiṃ saṅgati samāgamo samodhānaṃ missībhāvo, ayaṃ vuccati, bhikkhave, appiyehi sampayogo dukkho.

(9)

Katamo ca, bhikkhave, piyehi vippayogo dukkho? Idha yassa te honti iṭṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā dhammā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukakāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā ñātisālohitā vā, yā tehi saddhiṃ asaṅgati asamāgamo asamodhānaṃ amissībhāvo, ayaṃ vuccati, bhikkhave, piyehi vippayogo dukkho. (10)

Katamañca, bhikkhave, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na jātidhammā assāma, na ca vata no jāti āgaccheyyā'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Jarādhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na jarādhammā assāma, na ca vata no jarā āgaccheyyā'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Byādhidhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na byādhidhammā assāma, na ca vata no byādhi āgaccheyyā'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Maraṇadhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na maraṇadhammā assāma, na ca vata no maraṇaṃ āgaccheyyā'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma, na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā āgaccheyyun'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. (11)

Katame ca, bhikkhave, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

4.5.2. Samudayasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī. Seyy-

athidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā.

Sā kho panesā, bhikkhave, taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaṃ loke … pe … ghānaṃ loke … jivhā loke … kāyo loke … mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpā loke … saddā loke … gandhā loke … rasā loke … phoṭṭhabbā loke … dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhuviññāṇaṃ loke … sotaviññāṇaṃ loke … ghānaviññāṇaṃ loke … jivhāviññāṇaṃ loke … kāyaviññāṇaṃ loke … manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphasso loke … sotasamphasso loke … ghānasamphasso loke … jivhāsamphasso loke … kāyasamphasso loke … manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke … sotasamphassajā vedanā loke … ghānasamphassajā vedanā loke … jivhāsamphassajā vedanā loke … kāyasamphassajā vedanā loke … manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasaññā loke … saddasaññā loke … gandhasaññā loke … rasasaññā loke … phoṭṭhabbasaññā loke … dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasañcetanā loke … saddasañcetanā loke … gandhasañcetanā loke … rasasañcetanā loke … phoṭṭhabbasañcetanā loke … dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpataṇhā loke … saddataṇhā loke … gandhataṇhā loke … rasataṇhā loke … phoṭṭhabbataṇhā loke … dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā

nivisati.

Rūpavitakko loke ... saddavitakko loke ... gandhavitakko loke ... rasavitakko loke ... phoṭṭhabbavitakko loke ... dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavicāro loke ... saddavicāro loke ... gandhavicāro loke ... rasavicāro loke ... phoṭṭhabbavicāro loke ... dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ.

4.5.3. Nirodhasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo.

Sā kho panesā, bhikkhave, taṇhā kattha pahīyamānā pahīyati, kattha nirujjhamānā nirujjhati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotaṃ loke ... pe ... ghānaṃ loke ... jivhā loke ... kāyo loke ... mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpā loke ... saddā loke ... gandhā loke ... rasā loke ... phoṭṭhabbā loke ... dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhuviññāṇaṃ loke ... sotaviññāṇaṃ loke ... ghānaviññāṇaṃ loke ... jivhāviññāṇaṃ loke ... kāyaviññāṇaṃ loke ... manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphasso loke ... sotasamphasso loke ... ghānasamphasso loke ... jivhāsamphasso loke ... kāyasamphasso loke ... manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke ... sotasamphassajā vedanā loke ... ghānasamphassajā vedanā loke ... jivhāsamphassajā vedanā loke ... kāyasamphassajā vedanā loke ... manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha niru-

jjhamānā nirujjhati.

Rūpasaññā loke ... saddasaññā loke ... gandhasaññā loke ... rasasaññā loke ... phoṭṭhabbasaññā loke ... dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasañcetanā loke ... saddasañcetanā loke ... gandhasañcetanā loke ... rasasañcetanā loke ... phoṭṭhabbasañcetanā loke ... dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpataṇhā loke ... saddataṇhā loke ... gandhataṇhā loke ... rasataṇhā loke ... phoṭṭhabbataṇhā loke ... dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavitakko loke ... saddavitakko loke ... gandhavitakko loke ... rasavitakko loke ... phoṭṭhabbavitakko loke ... dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavicāro loke ... saddavicāro loke ... gandhavicāro loke ... rasavicāro loke ... phoṭṭhabbavicāro loke ... dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

4.5.4. Maggasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi? Yaṃ kho, bhikkhave, dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammādiṭṭhi. (1)

Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo abyāpādasaṅkappo avihiṃsāsaṅkappo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsaṅkappo. (2)

Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā vera-

maṇī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvācā. (3)

Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammākammanto. (4)

Katamo ca, bhikkhave, sammāājīvo? Idha, bhikkhave, ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvitaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāājīvo. (5)

Katamo ca, bhikkhave, sammāvāyāmo? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvāyāmo. (6)

Katamā ca, bhikkhave, sammāsati? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsati. (7)

Katamo ca, bhikkhave, sammāsamādhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisud-

dhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsamādhi. (8)

Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti. Yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu.

Saccapabbaṃ niṭṭhitaṃ. Dhammānupassanā niṭṭhitā.

Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya satta vassāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ diṭṭheva dhamme aññā; sati vā upādisese anāgāmitā.

Tiṭṭhantu, bhikkhave, satta vassāni. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya cha vassāni ... pe ... pañca vassāni ... cattāri vassāni ... tīṇi vassāni ... dve vassāni ... ekaṃ vassaṃ ... tiṭṭhatu, bhikkhave, ekaṃ vassaṃ. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya satta māsāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ diṭṭheva dhamme aññā; sati vā upādisese anāgāmitā. Tiṭṭhantu, bhikkhave, satta māsāni. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya cha māsāni ... pe ... pañca māsāni ... cattāri māsāni ... tīṇi māsāni ... dve māsāni ... ekaṃ māsaṃ ... aḍḍhamāsaṃ ... tiṭṭhatu, bhikkhave, aḍḍhamāso. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattāhaṃ, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ diṭṭheva dhamme aññā sati vā upādisese anāgāmitāti.

'Ekāyano ayaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā'ti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Satipaṭṭhānasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Mūlapariyāyavaggo niṭṭhito paṭhamo.

Mūlasusaṃvaradhammadāyādā, Bheravānaṅgaṇākaṅkheyyavatthaṃ; Sallekhasammādiṭṭhisatipaṭṭhaṃ, Vaggavaro asamo susamatto.

Majjhima Nikāya 126

Bhūmijasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā bhūmijo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena jayasenassa rājakumārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho jayaseno rājakumāro yenāyasmā bhūmijo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā bhūmijena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jayaseno rājakumāro āyasmantaṃ bhūmijaṃ etadavoca: "santi, bho bhūmija, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāyā'ti. Idha bhoto bhūmijassa satthā kiṃvādī kimakkhāyī"ti? "Na kho metaṃ, rājakumāra, bhagavato sammukhā sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ bhagavā evaṃ byākareyya: 'āsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Āsañcepi karitvā yoniso brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā yoniso brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā yoniso brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā yoniso brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāyā'ti. Na kho me taṃ, rājakumāra, bhagavato sammukhā sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ bhagavā evaṃ byākareyyā"ti. "Sace kho bhoto bhūmijassa satthā evaṃvādī evamakkhāyī, addhā

bhoto bhūmijassa satthā sabbesaṃyeva puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ muddhānaṃ maññe āhacca tiṭṭhatī"ti. Atha kho jayaseno rājakumāro āyasmantaṃ bhūmijaṃ sakeneva thālipākena parivisi.

Atha kho āyasmā bhūmijo pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhūmijo bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena jayasenassa rājakumārassa nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃ. Atha kho, bhante, jayaseno rājakumāro yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mayā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, bhante, jayaseno rājakumāro maṃ etadavoca: 'santi, bho bhūmija, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino—āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāyā'ti. 'Idha bhoto bhūmijassa satthā kiṃvādī kimakkhāyī'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, jayasenaṃ rājakumāraṃ etadavocaṃ: 'na kho me taṃ, rājakumāra, bhagavato sammukhā sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ bhagavā evaṃ byākareyya—āsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā ayoniso brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Āsañcepi karitvā yoniso brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā yoniso brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāyāti. Na kho me taṃ, rājakumāra, bhagavato sammukhā sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ. Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ bhagavā evaṃ byākareyyā'ti. 'Sace bhoto bhūmijassa satthā evaṃvādī evamakkhāyī, addhā bhoto bhūmijassa satthā sabbesaṃyeva puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ muddhānaṃ maññe āhacca tiṭṭhatī'ti. 'Kaccāhaṃ, bhante, evaṃ puṭṭho evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva

bhagavato homi, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhāmi, dhammassa cānudhammaṃ byākaromi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī'"ti?

"Taggha tvaṃ, bhūmija, evaṃ puṭṭho evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva me hosi, na ca maṃ abhūtena abbhācikkhasi, dhammassa cānudhammaṃ byākarosi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati. Ye hi keci, bhūmija, samaṇā vā brāhmaṇā vā micchādiṭṭhino micchāsaṅkappā micchāvācā micchākammantā micchāājīvā micchāvāyāmā micchāsatī micchāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso telatthiko telagavesī telapariyesanaṃ caramāno vālikaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya. Āsañcepi karitvā vālikaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya, abhabbo telassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā vālikaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya, abhabbo telassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā vālikaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya, abhabbo telassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā vālikaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya, abhabbo telassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, telassa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā micchādiṭṭhino micchāsaṅkappā micchāvācā micchākammantā micchāājīvā micchāvāyāmā micchāsatī micchāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso khīratthiko khīragavesī khīrapariye-

sanaṃ caramāno gāviṃ taruṇavacchaṃ visāṇato āviñcheyya. Āsañcepi karitvā gāviṃ taruṇavacchaṃ visāṇato āviñcheyya, abhabbo khīrassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā gāviṃ taruṇavacchaṃ visāṇato āviñcheyya, abhabbo khīrassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, khīrassa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā micchādiṭṭhino ... pe ... micchāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso navanītatthiko navanītagavesī navanītapariyesanaṃ caramāno udakaṃ kalase āsiñcitvā matthena āviñcheyya. Āsañcepi karitvā udakaṃ kalase āsiñcitvā matthena āviñcheyya, abhabbo navanītassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā udakaṃ kalase āsiñcitvā matthena āviñcheyya, abhabbo navanītassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, navanītassa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā micchādiṭṭhino ... pe ... micchāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso aggitthiko aggigavesī aggipariyesanaṃ caramāno allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimantheyya. Āsañcepi karitvā allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimantheyya, abhabbo aggissa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimantheyya, abhabbo aggissa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, aggissa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā micchādiṭṭhino ... pe ... micchāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi kar-

itvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, abhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Ayoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya. Ye hi keci, bhūmija, samaṇā vā brāhmaṇā vā sammādiṭṭhino sammāsaṅkappā sammāvācā sammākammantā sammāājīvā sammāvāyāmā sammāsatī sammāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso telatthiko telagavesī telapariyesanaṃ caramāno tilapiṭṭhaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya. Āsañcepi karitvā tilapiṭṭhaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya, bhabbo telassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā tilapiṭṭhaṃ doṇiyā ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ pīḷeyya, bhabbo telassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, telassa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā sammādiṭṭhino ... pe ... sammāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso khīratthiko khīragavesī khīrapariyesanaṃ caramāno gāviṃ taruṇavacchaṃ thanato āviñcheyya. Āsañcepi karitvā gāviṃ taruṇavacchaṃ thanato āviñcheyya, bhabbo khīrassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā gāviṃ taruṇavacchaṃ thanato āviñcheyya, bhabbo khīrassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, khīrassa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā sammādiṭṭhino ... pe ... sammāsamādhino te āsañcepi karitvā ... pe ... anāsañcepi karitvā ... pe ... āsañca anāsañcepi karitvā ... pe ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti,

bhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso navanītatthiko navanītagavesī navanītapariyesanaṃ caramāno dadhiṃ kalase āsiñcitvā matthena āviñcheyya. Āsañcepi karitvā dadhiṃ kalase āsiñcitvā matthena āviñcheyya, bhabbo navanītassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... āsañca anāsañcepi karitvā ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā dadhiṃ kalase āsiñcitvā matthena āviñcheyya, bhabbo navanītassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, navanītassa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā sammādiṭṭhino ... pe ... sammāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā ... āsañca anāsañcepi karitvā ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Seyyathāpi, bhūmija, puriso aggitthiko aggigavesī aggipariyesanaṃ caramāno sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimantheyya; () āsañcepi karitvā ... anāsañcepi karitvā ... āsañca anāsañcepi karitvā ... nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimantheyya, bhabbo aggissa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, aggissa adhigamāya. Evameva kho, bhūmija, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā sammādiṭṭhino ... pe ... sammāsamādhino te āsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; āsañca anāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya; nevāsaṃ nānāsañcepi karitvā brahmacariyaṃ caranti, bhabbā phalassa adhigamāya. Taṃ kissa hetu? Yoni hesā, bhūmija, phalassa adhigamāya.

Sace kho taṃ, bhūmija, jayasenassa rājakumārassa imā catasso upamā paṭibhāyeyyuṃ anacchariyaṃ te jayaseno rājakumāro pasīdeyya, pasanno ca te pasannākāraṃ kareyyā"ti. "Kuto pana maṃ, bhante, jayasenassa rājakumārassa imā catasso upamā paṭibhāyissanti anacchariyā pubbe assutapubbā, seyyathāpi bhagavantan"ti?

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā bhūmijo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Bhūmijasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 131

Bhaddekarattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "bhaddekarattassa vo, bhikkhave, uddesañca vibhaṅgañca desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, Tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṃkuppaṃ, Taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate muni.

Kathañca, bhikkhave, atītaṃ anvāgameti? 'Evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ samanvāneti, 'evaṃvedano ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ samanvāneti, 'evaṃsañño ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ samanvāneti, 'evaṃsaṅkhāro ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ samanvāneti, 'evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ samanvāneti—evaṃ kho, bhikkhave, atītaṃ anvāgameti.

Kathañca, bhikkhave, atītaṃ nānvāgameti? 'Evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti, 'evaṃvedano ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti, 'evaṃsañño ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti, 'evaṃsaṅkhāro ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti, 'evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti—evaṃ kho, bhikkhave, atītaṃ nānvāgameti.

Kathañca, bhikkhave, anāgataṃ paṭikaṅkhati? 'Evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti tattha nandiṃ samanvāneti, evaṃvedano siyaṃ ... pe ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānanti tattha nandiṃ samanvāneti—evaṃ kho,

bhikkhave, anāgataṃ paṭikaṅkhati.

Kathañca, bhikkhave, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati? 'Evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti, evaṃvedano siyaṃ ... evaṃsañño siyaṃ ... evaṃsaṅkhāro siyaṃ ... 'evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti tattha nandiṃ na samanvāneti—evaṃ kho, bhikkhave, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati.

Kathañca, bhikkhave, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ—evaṃ kho, bhikkhave, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati.

Kathañca, bhikkhave, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati? Idha, bhikkhave, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ; na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ—evaṃ kho, bhikkhave, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati.

Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munīti.

'Bhaddekarattassa vo, bhikkhave, uddesañca vibhaṅgañca desessāmī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Bhaddekarattasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 67

Cātumasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā cātumāyaṃ viharati āmalakīvane. Tena kho pana samayena sāriputtamoggallānappamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni cātumaṃ anuppattāni honti bhagavantaṃ dassanāya. Te ca āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ahesuṃ. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "ke panete, ānanda, uccāsaddā mahāsaddā, kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Etāni, bhante, sāriputtamoggallānappamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni cātumaṃ anuppattāni bhagavantaṃ dassanāya. Te āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā"ti. "Tenahānanda, mama vacanena te bhikkhū āmantehi: 'satthā āyasmante āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "satthā āyasmante āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: "kiṃ nu tumhe, bhikkhave, uccāsaddā mahāsaddā, kevaṭṭā maññe macchavilope"ti? "Imāni, bhante, sāriputtamoggallānappamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni cātumaṃ anuppattāni bhagavantaṃ dassanāya. Teme āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā"ti. "Gacchatha, bhikkhave, paṇāmemi vo, na vo mama santike vatthabban"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya pakkamiṃsu.

Tena kho pana samayena cātumeyyakā sakyā santhāgāre sannipatitā honti kenacideva karaṇīyena. Addasaṃsu kho cātumeyyakā

sakyā te bhikkhū dūratova āgacchante; disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavocuṃ: "handa kahaṃ pana tumhe āyasmanto gacchathā"ti? "Bhagavatā kho, āvuso, bhikkhusaṃgho paṇāmito"ti. "Tenahāyasmanto muhuttaṃ nisīdatha, appeva nāma mayaṃ sakkuṇeyyāma bhagavantaṃ pasādetun"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū cātumeyyakānaṃ sakyānaṃ paccassosuṃ. Atha kho cātumeyyakā sakyā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho cātumeyyakā sakyā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhinandatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ; abhivadatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ. Seyyathāpi, bhante, bhagavatā pubbe bhikkhusaṃgho anuggahito; evameva bhagavā etarahi anuggaṇhātu bhikkhusaṃghaṃ. Santettha, bhante, bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ. Tesaṃ bhagavantaṃ dassanāya alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi, bhante, bījānaṃ taruṇānaṃ udakaṃ alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo; evameva kho, bhante, santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ dassanāya alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi, bhante, vacchassa taruṇassa mātaraṃ apassantassa siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo; evameva kho, bhante, santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo. Abhinandatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ; abhivadatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ. Seyyathāpi, bhante, bhagavatā pubbe bhikkhusaṃgho anuggahito; evameva bhagavā etarahi anuggaṇhātu bhikkhusaṃghan"ti.

Atha kho brahmā sahampati bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "abhinandatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ; abhivadatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ. Seyyathāpi, bhante, bhagavatā pubbe bhikkhusaṃgho anuggahito; evameva bhagavā etarahi anuggaṇhātu bhikkhusaṃghaṃ. Santettha, bhante, bhikkhū navā aci-

rapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ dassanāya alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi, bhante, bījānaṃ taruṇānaṃ udakaṃ alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo; evameva kho, bhante, santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ dassanāya alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi, bhante, vacchassa taruṇassa mātaraṃ apassantassa siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo; evameva kho, bhante, santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā vipariṇāmo. Abhinandatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ; abhivadatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃgh Seyyathāpi, bhante, bhagavatā pubbe bhikkhusaṃgho anuggahito; evameva bhagavā etarahi anuggaṇhātu bhikkhusaṃghan"ti.

Asakkhiṃsu kho cātumeyyakā ca sakyā brahmā ca sahampati bhagavantaṃ pasādetuṃ bījūpamena ca taruṇūpamena ca. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: "uṭṭhethāvuso, gaṇhatha pattacīvaraṃ. Pasādito bhagavā cātumeyyakehi ca sakyehi brahmunā ca sahampatinā bījūpamena ca taruṇūpamena cā"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā pattacīvaramādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "kinti te, sāriputta, ahosi mayā bhikkhusaṃghe paṇāmite"ti? "Evaṃ kho me, bhante, ahosi: 'bhagavatā bhikkhusaṃgho paṇāmito. Appossukko dāni bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharissati, mayampi dāni appossukkā diṭṭhadhammasukhavihāramanuyuttā viharissāmā'"ti. "Āgamehi tvaṃ, sāriputta, āgamehi tvaṃ, sāriputta, diṭṭhadhammasukhavihāran"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ āmantesi: "kinti te, moggallāna, ahosi mayā bhikkhusaṃghe paṇāmite"ti? "Evaṃ kho me, bhante, ahosi: 'bhagavatā bhikkhusaṃgho paṇāmito. Appossukko dāni bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharissati, ahañca dāni āyasmā ca sāriputto bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmā'"ti. "Sādhu sādhu, moggallāna. Ahaṃ vā hi, moggallāna, bhikkhusaṃghaṃ parihareyyaṃ sāriputtamoggallānā vā"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: " cattārimāni, bhikkhave,

bhayāni udakorohante pāṭikaṅkhitabbāni. Katamāni cattāri? Ūmibhayaṃ, kumbhīlabhayaṃ, āvaṭṭabhayaṃ, susukābhayaṃ—imāni, bhikkhave, cattāri bhayāni udakorohante pāṭikaṅkhitabbāni. Evameva kho, bhikkhave, cattārimāni bhayāni idhekacce puggale imasmiṃ dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajite pāṭikaṅkhitabbāni. Katamāni cattāri? Ūmibhayaṃ, kumbhīlabhayaṃ, āvaṭṭabhayaṃ, susukābhayaṃ.

Katamañca, bhikkhave, ūmibhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. Tamenaṃ tathā pabbajitaṃ samānaṃ sabrahmacārī ovadanti, anusāsanti: 'evaṃ te abhikkamitabbaṃ, evaṃ te paṭikkamitabbaṃ, evaṃ te ālokitabbaṃ, evaṃ te vilokitabbaṃ, evaṃ te samiñjitabbaṃ, evaṃ te pasāritabbaṃ, evaṃ te saṅghāṭipattacīvaraṃ dhāretabban'ti. Tassa evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe agāriyabhūtā samānā aññe ovadāma, anusāsāma. Ime panamhākaṃ puttamattā maññe, nattamattā maññe, amhe ovaditabbaṃ anusāsitabbaṃ maññantī'ti. So sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ūmibhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. 'Ūmibhayan'ti kho, bhikkhave, kodhupāyāsassetaṃ adhivacanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, kumbhīlabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. Tamenaṃ tathā pabbajitaṃ samānaṃ sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: 'idaṃ te khāditabbaṃ, idaṃ te na khāditabbaṃ; idaṃ te bhuñjitabbaṃ, idaṃ te na bhuñjitabbaṃ; idaṃ te sāyitabbaṃ, idaṃ te na sāyitabbaṃ; idaṃ te pātabbaṃ, idaṃ te na pātabbaṃ; kappiyaṃ te khāditabbaṃ, akappiyaṃ te na khāditabbaṃ; kappiyaṃ te bhuñjitabbaṃ, akappiyaṃ te na bhuñjitabbaṃ; kappiyaṃ te sāyitabbaṃ, akappiyaṃ te na sāyitabbaṃ; kappiyaṃ te pātabbaṃ, akappiyaṃ te na pātabbaṃ; kāle te khāditabbaṃ, vikāle te na khāditabbaṃ; kāle te bhuñjitabbaṃ, vikāle te na bhuñjitabbaṃ; kāle te sāyitabbaṃ, vikāle te na sāyitabbaṃ; kāle te pātabbaṃ, vikāle te na pātabban'ti. Tassa evaṃ hoti: 'mayaṃ kho

pubbe agāriyabhūtā samānā yaṃ icchāma taṃ khādāma, yaṃ na icchāma na taṃ khādāma; yaṃ icchāma taṃ bhuñjāma, yaṃ na icchāma na taṃ bhuñjāma; yaṃ icchāma taṃ sāyāma, yaṃ na icchāma na taṃ sāyāma; yaṃ icchāma taṃ pivāma, yaṃ na icchāma na taṃ pivāma; kappiyampi khādāma, akappiyampi khādāma; kappiyampi bhuñjāma, akappiyampi bhuñjāma; kappiyampi sāyāma, akappiyampi sāyāma; kappiyampi pivāma, akappiyampi pivāma; kālepi khādāma, vikālepi khādāma; kālepi bhuñjāma vikālepi bhuñjāma; kālepi sāyāma, vikālepi sāyāma; kālepi pivāma, vikālepi pivāma. Yampi no saddhā gahapatikā divā vikāle paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ denti tatthapime mukhāvaraṇaṃ maññe karontī'ti. So sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, kumbhīlabhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. 'Kumbhīlabhayan'ti kho, bhikkhave, odarikattassetaṃ adhivacanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, āvaṭṭabhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati. Arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi so tattha passati gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ. Tassa evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe agāriyabhūtā samānā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārimhā. Saṃvijjanti kho pana me kule bhogā. Sakkā bhoge ca bhuñjituṃ puññāni ca kātun'ti. So sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, āvaṭṭabhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. 'Āvaṭṭabhayan'ti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, susukābhayaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇo dukkhapareto; appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno

pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati. Arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya anupaṭṭhitāya satiyā asaṃvutehi indriyehi so tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, susukābhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. 'Susukābhayan'ti kho, bhikkhave, mātugāmassetaṃ adhivacanaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri bhayāni, idhekacce puggale imasmiṃ dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajite pāṭikaṅkhitabbānī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cātumasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 6

Ākaṅkheyyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Sampannasīlā, bhikkhave, viharatha sampannapātimokkhā; pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino; samādāya sikkhatha sikkhāpadesu.

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'sabrahmacārīnaṃ piyo ca assaṃ manāpo ca garu ca bhāvanīyo cā'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (1)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'lābhī assaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (2)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'yesāhaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjāmi tesaṃ te kārā mahapphalā assu mahānisaṃsā'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (3)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'ye maṃ ñātī sālohitā petā kālaṅkatā pasannacittā anussaranti tesaṃ taṃ mahapphalaṃ assa mahānisaṃsan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (4)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'aratiratisaho assaṃ, na ca maṃ arati saheyya, uppannaṃ aratiṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (5)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'bhayabheravasaho assaṃ, na ca maṃ bhayabheravaṃ saheyya, uppannaṃ bhayabheravaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (6)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī assaṃ akicchalābhī akasiralābhī'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (7)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, te kāyena phusitvā vihareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (8)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno assaṃ avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (9)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī assaṃ sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ kareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (10)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko assaṃ tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (11)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ— ekopi hutvā bahudhā assaṃ, bahudhāpi hutvā eko assaṃ; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gaccheyyaṃ, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ kareyyaṃ, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne

gaccheyyaṃ, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kameyyaṃ, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmaseyyaṃ parimajjeyyaṃ; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (12)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṃ—dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (13)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ; sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ; samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajāneyyaṃ; saṅkhittaṃ vā cittaṃ saṅkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vikkhittaṃ vā cittaṃ vikkhittaṃ cittanti pajāneyyaṃ; mahaggataṃ vā cittaṃ mahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ, amahaggataṃ vā cittaṃ amahaggataṃ cittanti pajāneyyaṃ; sauttaraṃ vā cittaṃ sauttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ, anuttaraṃ vā cittaṃ anuttaraṃ cittanti pajāneyyaṃ; samāhitaṃ vā cittaṃ samāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ, asamāhitaṃ vā cittaṃ asamāhitaṃ cittanti pajāneyyaṃ; vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajāneyyaṃ, avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajāneyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (14)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jāti satasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapannoti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pub-

benivāsaṃ anussareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ... pe ... brūhetā suññāgārānaṃ. (15)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyaṃ—ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannāti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyaṃ cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (16)

Ākaṅkheyya ce, bhikkhave, bhikkhu: 'āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. (17)

'Sampannasīlā, bhikkhave, viharatha sampannapātimokkhā; pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā aṇumattesu vajjesu bhayadassāvino; samādāya sikkhatha sikkhāpadesū'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Ākaṅkheyyasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 125

Dantabhūmisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aciravato samaṇuddeso araññakuṭikāyaṃ viharati. Atha kho jayaseno rājakumāro jaṅghāvi-

hāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena aciravato samaṇuddeso tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā aciravatena samaṇuddesena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jayaseno rājakumāro aciravataṃ samaṇuddesaṃ etadavoca:

"Sutaṃ metaṃ, bho aggivessana: 'idha bhikkhu appamatto ātāpī pahitatto viharanto phuseyya cittassa ekaggatan'"ti. "Evametaṃ, rājakumāra, evametaṃ, rājakumāra. Idha bhikkhu appamatto ātāpī pahitatto viharanto phuseyya cittassa ekaggatan"ti. "Sādhu me bhavaṃ aggivessano yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ desetū"ti. "Na kho te ahaṃ, rājakumāra, sakkomi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ desetuṃ. Ahañca hi te, rājakumāra, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, tvañca me bhāsitassa atthaṃ na ājāneyyāsi; so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā"ti. "Desetu me bhavaṃ aggivessano yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ. Appevanāmāhaṃ bhoto aggivessanassa bhāsitassa atthaṃ ājāneyyan"ti. "Deseyyaṃ kho te ahaṃ, rājakumāra, yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ. Sace me tvaṃ bhāsitassa atthaṃ ājāneyyāsi, iccetaṃ kusalaṃ; no ce me tvaṃ bhāsitassa atthaṃ ājāneyyāsi, yathāsake tiṭṭheyyāsi, na maṃ tattha uttariṃ paṭipuccheyyāsī"ti. "Desetu me bhavaṃ aggivessano yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ. Sace ahaṃ bhoto aggivessanassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmi, iccetaṃ kusalaṃ; no ce ahaṃ bhoto aggivessanassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmi, yathāsake tiṭṭhissāmi, nāhaṃ tattha bhavantaṃ aggivessanaṃ uttariṃ paṭipucchissāmī"ti.

Atha kho aciravato samaṇuddeso jayasenassa rājakumārassa yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ desesi. Evaṃ vutte, jayaseno rājakumāro aciravataṃ samaṇuddesaṃ etadavoca: "aṭṭhānametaṃ, bho aggivessana, anavakāso yaṃ bhikkhu appamatto ātāpī pahitatto viharanto phuseyya cittassa ekaggatan"ti. Atha kho jayaseno rājakumāro aciravatassa samaṇuddesassa aṭṭhānatañca anavakāsatañca pavedetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho aciravato samaṇuddeso acirapakkante jayasene rājakumāre yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho aciravato samaṇuddeso yāvatako ahosi jayasenena rājakumārena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ

sabbaṃ bhagavato ārocesi.

Evaṃ vutte, bhagavā aciravataṃ samaṇuddesaṃ etadavoca: "'taṃ kutettha, aggivessana, labbhā. Yaṃ taṃ nekkhammena ñātabbaṃ nekkhammena daṭṭhabbaṃ nekkhammena pattabbaṃ nekkhammena sacchikātabbaṃ taṃ vata jayaseno rājakumāro kāmamajjhe vasanto kāme paribhuñjanto kāmavitakkehi khajjamāno kāmapariḷāhena pariḍayhamāno kāmapariyesanāya ussuko ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpissu, aggivessana, dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā sudantā suvinītā, dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā adantā avinītā. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, ye te dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā sudantā suvinītā, api nu te dantāva dantakāraṇaṃ gaccheyyuṃ, dantāva dantabhūmiṃ sampāpuṇeyyun"ti? "Evaṃ, bhante". "Ye pana te dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā adantā avinītā, api nu te adantāva dantakāraṇaṃ gaccheyyuṃ, adantāva dantabhūmiṃ sampāpuṇeyyuṃ, seyyathāpi te dve hatthidammā vā assadammā vā godammā vā sudantā suvinītā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, aggivessana, 'yaṃ taṃ nekkhammena ñātabbaṃ nekkhammena daṭṭhabbaṃ nekkhammena pattabbaṃ nekkhammena sacchikātabbaṃ taṃ vata jayaseno rājakumāro kāmamajjhe vasanto kāme paribhuñjanto kāmavitakkehi khajjamāno kāmapariḷāhena pariḍayhamāno kāmapariyesanāya ussuko ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, aggivessana, gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahāpabbato. Tamenaṃ dve sahāyakā tamhā gāmā vā nigamā vā nikkhamitvā hatthavilaṅghakena yena so pabbato tenupasaṅkameyyuṃ; upasaṅkamitvā eko sahāyako heṭṭhā pabbatapāde tiṭṭheyya, eko sahāyako uparipabbataṃ āroheyya. Tamenaṃ heṭṭhā pabbatapāde ṭhito sahāyako uparipabbate ṭhitaṃ sahāyakaṃ evaṃ vadeyya: 'yaṃ, samma, kiṃ tvaṃ passasi uparipabbate ṭhito'ti? So evaṃ vadeyya: 'passāmi kho ahaṃ, samma, uparipabbate ṭhito ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti.

So evaṃ vadeyya: 'aṭṭhānaṃ kho etaṃ, samma, anavakāso yaṃ tvaṃ uparipabbate ṭhito passeyyāsi ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarā-

maṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti. Tamenaṃ uparipabbate ṭhito sahāyako heṭṭhimapabbatapādaṃ orohitvā taṃ sahāyakaṃ bāhāyaṃ gahetvā uparipabbataṃ āropetvā muhuttaṃ assāsetvā evaṃ vadeyya: 'yaṃ, samma, kiṃ tvaṃ passasi uparipabbate ṭhito'ti? So evaṃ vadeyya: 'passāmi kho ahaṃ, samma, uparipabbate ṭhito ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti.

So evaṃ vadeyya: 'idāneva kho te, samma, bhāsitaṃ—mayaṃ evaṃ ājānāma—aṭṭhānaṃ kho etaṃ samma, anavakāso yaṃ tvaṃ uparipabbate ṭhito passeyyāsi ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti. Idāneva ca pana te bhāsitaṃ mayaṃ evaṃ ājānāma: 'passāmi kho ahaṃ, samma, uparipabbate ṭhito ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti. So evaṃ vadeyya: 'tathā hi panāhaṃ, samma, iminā mahatā pabbatena āvuto daṭṭheyyaṃ nāddasan'ti.

Ato mahantatarena, aggivessana, 'avijjākhandhena jayaseno rājakumāro āvuto nivuto ophuṭo pariyonaddho. So vata yaṃ taṃ nekkhammena ñātabbaṃ nekkhammena daṭṭhabbaṃ nekkhammena pattabbaṃ nekkhammena sacchikātabbaṃ taṃ vata jayaseno rājakumāro kāmamajjhe vasanto kāme paribhuñjanto kāmavitakkehi khajjamāno kāmapariḷāhena pariḍayhamāno kāmapariyesanāya ussuko ñassati vā dakkhati vā sacchi vā karissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Sace kho taṃ, aggivessana, jayasenassa rājakumārassa imā dve upamā paṭibhāyeyyuṃ, anacchariyaṃ te jayaseno rājakumāro pasīdeyya, pasanno ca te pasannākāraṃ kareyyā"ti. "Kuto pana maṃ, bhante, jayasenassa rājakumārassa imā dve upamā paṭibhāyissanti anacchariyā pubbe assutapubbā, seyyathāpi bhagavantan"ti?

"Seyyathāpi, aggivessana, rājā khattiyo muddhāvasitto nāgavanikaṃ āmanteti: 'ehi tvaṃ, samma nāgavanika, rañño nāgaṃ abhiruhitvā nāgavanaṃ pavisitvā āraññakaṃ nāgaṃ atipassitvā rañño nāgassa gīvāyaṃ upanibandhāhī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, aggivessana, nāgavaniko rañño khattiyassa muddhāvasittassa paṭissutvā rañño nāgaṃ abhiruhitvā nāgavanaṃ pavisitvā āraññakaṃ nāgaṃ atipassitvā rañño nāgassa gīvāyaṃ upanibandhati. Tamenaṃ rañño nāgo abbhokāsaṃ nīharati.

Ettāvatā kho, aggivessana, āraññako nāgo abbhokāsaṃ gato hoti. Etthagedhā hi, aggivessana, āraññakā nāgā yadidaṃ—nāgavanaṃ. Tamenaṃ nāgavaniko rañño khattiyassa muddhāvasittassa ārocesi: 'abbhokāsagato kho, deva, āraññako nāgo'ti. Atha kho aggivessana, tamenaṃ rājā khattiyo muddhāvasitto hatthidamakaṃ āmantesi: 'ehi tvaṃ, samma hatthidamaka, āraññakaṃ nāgaṃ damayāhi āraññakānañceva sīlānaṃ abhinimmadanāya āraññakānañceva sarasaṅkappānaṃ abhinimmadanāya āraññakānañceva darathakilamathapariḷāhānaṃ abhinimmadanāya gāmante abhiramāpanāya manussakantesu sīlesu samādapanāyā'ti.

'Evaṃ, devā'ti kho, aggivessana, hatthidamako rañño khattiyassa muddhāvasittassa paṭissutvā mahantaṃ thambhaṃ pathaviyaṃ nikhaṇitvā āraññakassa nāgassa gīvāyaṃ upanibandhati āraññakānañceva sīlānaṃ abhinimmadanāya āraññakānañceva sarasaṅkappānaṃ abhinimmadanāya āraññakānañceva darathakilamathapariḷāhānaṃ abhinimmadanāya gāmante abhiramāpanāya manussakantesu sīlesu samādapanāya. Tamenaṃ hatthidamako yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpāhi vācāhi samudācarati. Yato kho, aggivessana, āraññako nāgo hatthidamakassa yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpāhi vācāhi samudācariyamāno sussūsati, sotaṃ odahati, aññā cittaṃ upaṭṭhāpeti; tamenaṃ hatthidamako uttari tiṇaghāsodakaṃ anuppavecchati.

Yato kho, aggivessana, āraññako nāgo hatthidamakassa tiṇaghāsodakaṃ paṭiggaṇhāti, tatra hatthidamakassa evaṃ hoti: 'jīvissati kho dāni āraññako nāgo'ti. Tamenaṃ hatthidamako uttari kāraṇaṃ kāreti: 'ādiya, bho, nikkhipa, bho'ti. Yato kho, aggivessana, āraññako nāgo hatthidamakassa ādānanikkhepe vacanakaro hoti ovādappaṭikaro, tamenaṃ hatthidamako uttari kāraṇaṃ kāreti: 'abhikkama, bho, paṭikkama, bho'ti. Yato kho, aggivessana, āraññako nāgo hatthidamakassa abhikkamapaṭikkamavacanakaro hoti ovādappaṭikaro, tamenaṃ hatthidamako uttari kāraṇaṃ kāreti: 'uṭṭhaha, bho, nisīda, bho'ti. Yato kho, aggivessana, āraññako nāgo hatthidamakassa uṭṭhānanisajjāya vacanakaro hoti ovādappaṭikaro, tamenaṃ hatthidamako uttari āneñjaṃ nāma kāraṇaṃ kāreti, mahantassa phalakaṃ soṇḍāya upanibandhati,

tomarahattho ca puriso uparigīvāya nisinno hoti, samantato ca tomarahatthā purisā parivāretvā ṭhitā honti, hatthidamako ca dīghatomarayaṭṭhiṃ gahetvā purato ṭhito hoti. So āneñjaṃ kāraṇaṃ kāriyamāno neva purime pāde copeti na pacchime pāde copeti, na purimakāyaṃ copeti na pacchimakāyaṃ copeti, na sīsaṃ copeti, na kaṇṇe copeti, na dante copeti, na naṅguṭṭhaṃ copeti, na soṇḍaṃ copeti. So hoti āraññako nāgo khamo sattippahārānaṃ asippahārānaṃ usuppahārānaṃ sarapattappahārānaṃ bheripaṇavavaṃsasaṅkhaḍiṇḍimaninnādasaddānaṃ sabbavaṅkadosanihitaninnītakasāvo rājāraho rājabhoggo rañño aṅganteva saṅkhaṃ gacchati.

Evameva kho, aggivessana, idha tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: ‘sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan’ti.

So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Ettāvatā kho, aggivessana, ariyasāvako abbhokāsagato hoti. Etthagedhā hi, aggivessana, devamanussā yadidaṃ—pañca kāmaguṇā. Tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: ‘ehi tvaṃ, bhikkhu, sīlavā hohi, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharāhi ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhassu sikkhāpadesū’ti.

Yato kho, aggivessana, ariyasāvako sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī,

samādāya sikkhati sikkhāpadesu, tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, indriyesu guttadvāro hohi, cakkhunā rūpaṃ disvā mā nimittaggāhī ... pe ... (yathā gaṇakamoggallānasuttante, evaṃ vitthāretabbāni.)

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Seyyathāpi, aggivessana, hatthidamako mahantaṃ thambhaṃ pathaviyaṃ nikhaṇitvā ārañňakassa nāgassa gīvāyaṃ upanibandhati ārañňakānañceva sīlānaṃ abhinimmadanāya ārañňakānañceva sarasaṅkappānaṃ abhinimmadanāya ārañňakānañceva darathakilamathapariḷāhānaṃ abhinimmadanāya gāmante abhiramāpanāya manussakantesu sīlesu samādapanāya; evameva kho, aggivessana, ariyasāvakassa ime cattāro satipaṭṭhānā cetaso upanibandhanā honti gehasitānañceva sīlānaṃ abhinimmadanāya gehasitānañceva sarasaṅkappānaṃ abhinimmadanāya gehasitānañceva darathakilamathapariḷāhānaṃ abhinimmadanāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya.

Tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, kāye kāyānupassī viharāhi, mā ca kāmūpasaṃhitaṃ vitakkaṃ vitakkesi. Vedanāsu ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharāhi, mā ca kāmūpasaṃhitaṃ vitakkaṃ vitakkesī'ti.

So vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte

pajānāti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

So hoti bhikkhu khamo sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti sabbarāgadosamohanihitaninnītakasāvo āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa.

Mahallako cepi, aggivessana, rañño nāgo adanto avinīto kālaṃ karoti, 'adantamaraṇaṃ mahallako rañño nāgo kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati; majjhimo cepi, aggivessana, rañño nāgo. Daharo cepi, aggivessana, rañño nāgo adanto avinīto kālaṃ karoti, 'adantamaraṇaṃ daharo rañño nāgo kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati; evameva kho, aggivessana, thero cepi bhikkhu akhīṇāsavo kālaṃ karoti, 'adantamaraṇaṃ thero bhikkhu kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati; majjhimo cepi, aggivessana, bhikkhu. Navo cepi, aggivessana, bhikkhu akhīṇāsavo kālaṃ karoti, 'adantamaraṇaṃ navo bhikkhu kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati.

Mahallako cepi, aggivessana, rañño nāgo sudanto suvinīto kālaṃ karoti, 'dantamaraṇaṃ mahallako rañño nāgo kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati; majjhimo cepi, aggivessana, rañño nāgo ... daharo cepi, aggivessana, rañño nāgo sudanto suvinīto kālaṃ karoti, 'dantamaraṇaṃ daharo rañño nāgo kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati; evameva kho, aggivessana, thero cepi bhikkhu khīṇāsavo kālaṃ karoti, 'dantama-

raṇaṃ thero bhikkhu kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchati; majjhimo cepi, aggivessana, bhikkhu. Navo cepi, aggivessana, bhikkhu khīṇāsavo kālaṃ karoti, 'dantamaraṇaṃ navo bhikkhu kālaṅkato'tveva saṅkhaṃ gacchatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano aciravato samaṇuddeso bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Dantabhūmisuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 101

Devadahasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati devadahaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī'ti. Evaṃvādino, bhikkhave, niganṭhā.

Evaṃvādāhaṃ, bhikkhave, niganṭhe upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe, āvuso niganṭhā, evaṃvādino evaṃdiṭṭhino—yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī'ti? Te ca me, bhikkhave, niganṭhā evaṃ puṭṭhā 'āmā'ti paṭijānanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'kiṃ pana tumhe, āvuso niganṭhā, jānātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe, na nāhuvamhā'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Kiṃ pana tumhe, āvuso niganṭhā, jānātha—akaramheva mayaṃ pubbe pāpakammaṃ, na nākaramhā'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Kiṃ pana tumhe, āvuso niganṭhā, jānātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhā'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadan'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Iti kira tumhe, āvuso nigaṇṭhā, na jānātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe, na nāhuvamhāti, na jānātha—akaramheva mayaṃ pubbe pāpakammaṃ, na nākaramhāti, na jānātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhāti, na jānātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatīti, na jānātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ; evaṃ sante āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ na kallamassa veyyākaraṇāya: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti.

Sace pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jāneyyātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe, na nāhuvamhāti, jāneyyātha—akaramheva mayaṃ pubbe pāpakammaṃ, na nākaramhāti, jāneyyātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhāti, jāneyyātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatīti, jāneyyātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ; evaṃ sante āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ kallamassa veyyākaraṇāya: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti.

Seyyathāpi, āvuso nigaṇṭhā, puriso sallena viddho assa savisena

gāḷhūpalepanena; so sallassapi vedhanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyeyya. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. Tassa so bhisakko sallakatto satthena vaṇamukhaṃ parikanteyya; so satthenapi vaṇamukhassa parikantanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyeyya. Tassa so bhisakko sallakatto esaniyā sallaṃ eseyya; so esaniyāpi sallassa esanāhetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyeyya. Tassa so bhisakko sallakatto sallaṃ abbuheyya; so sallassapi abbuhanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyeyya. Tassa so bhisakko sallakatto agadaṅgāraṃ vaṇamukhe odaheyya; so agadaṅgārassapi vaṇamukhe odahanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyeyya. So aparena samayena rūḷhena vaṇena sañchavinā arogo assa sukhī serī sayaṃvasī yena kāmaṅgamo. Tassa evamassa: "ahaṃ kho pubbe sallena viddho ahosiṃ savisena gāḷhūpalepanena. Sohaṃ sallassapi vedhanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyiṃ. Tassa me mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhapesuṃ. Tassa me so bhisakko sallakatto satthena vaṇamukhaṃ parikanti; sohaṃ satthenapi vaṇamukhassa parikantanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyiṃ. Tassa me so bhisakko sallakatto esaniyā sallaṃ esi; so ahaṃ esaniyāpi sallassa esanāhetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyiṃ. Tassa me so bhisakko sallakatto sallaṃ abbuhi; sohaṃ sallassapi abbuhanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyiṃ. Tassa me so bhisakko sallakatto agadaṅgāraṃ vaṇamukhe odahi; sohaṃ agadaṅgārassapi vaṇamukhe odahanahetu dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyiṃ. Somhi etarahi rūḷhena vaṇena sañchavinā arogo sukhī serī sayaṃvasī yena kāmaṅgamo"ti.

Evameva kho, āvuso nigaṇṭhā, sace tumhe jāneyyātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe, na nāhuvamhāti, jāneyyātha—akaramheva mayaṃ pubbe pāpakammaṃ, na nākaramhāti, jāneyyātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhāti, jāneyyātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatīti, jāneyyātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ; evaṃ sante āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ kallamassa veyyākaraṇāya: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pub-

bekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti.

Yasmā ca kho tumhe, āvuso nigaṇṭhā, na jānātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe, na nāhuvamhāti, na jānātha—akaramheva mayaṃ pubbe pāpakammaṃ, na nākaramhāti, na jānātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhāti, na jānātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatīti, na jānātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ; tasmā āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ na kallamassa veyyākaraṇāya: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"'ti.

Evaṃ vutte, bhikkhave, te nigaṇṭhā maṃ etadavocuṃ: 'nigaṇṭho, āvuso, nāṭaputto sabbaññū sabbadassāvī, aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti. "Carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan"ti. So evamāha: "atthi kho vo, āvuso nigaṇṭhā, pubbeva pāpakammaṃ kataṃ, taṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya nijjīretha, yaṃ panettha etarahi kāyena saṃvutā vācāya saṃvutā manasā saṃvutā taṃ āyatiṃ pāpakammassa akaraṇaṃ. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti. Tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camhā attamanā'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, te nigaṇṭhe etadavocaṃ: 'pañca kho ime, āvuso nigaṇṭhā, dhammā diṭṭheva dhamme dvidhāvipākā. Katame pañca? Saddhā, ruci, anussavo, ākāraparivitakko, diṭṭhinijjhānakkhanti—ime kho, āvuso nigaṇṭhā, pañca dhammā diṭṭheva dhamme dvidhāvipākā. Tatrāyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ kā atītaṃse

satthari saddhā, kā ruci, ko anussavo, ko ākāraparivitakko, kā diṭṭhinijjhānakkhantī'ti. Evaṃvādī kho ahaṃ, bhikkhave, nigaṇṭhesu na kañci sahadhammikaṃ vādapaṭihāraṃ samanupassāmi.

Puna caparāhaṃ, bhikkhave, te nigaṇṭhe evaṃ vadāmi: 'taṃ kiṃ maññatha, āvuso nigaṇṭhā. Yasmiṃ vo samaye tibbo upakkamo hoti tibbaṃ padhānaṃ, tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha; yasmiṃ pana vo samaye na tibbo upakkamo hoti na tibbaṃ padhānaṃ, na tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyethā'ti? 'Yasmiṃ no, āvuso gotama, samaye tibbo upakkamo hoti tibbaṃ padhānaṃ, tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyāma; yasmiṃ pana no samaye na tibbo upakkamo hoti na tibbaṃ padhānaṃ, na tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyāmā'ti.

'Iti kira, āvuso nigaṇṭhā, yasmiṃ vo samaye tibbo upakkamo hoti tibbaṃ padhānaṃ, tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha; yasmiṃ pana vo samaye na tibbo upakkamo hoti na tibbaṃ padhānaṃ, na tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha. Evaṃ sante āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ na kallamassa veyyākaraṇāya: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti.

Sace, āvuso nigaṇṭhā, yasmiṃ vo samaye tibbo upakkamo hoti tibbaṃ padhānaṃ, na tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha; yasmiṃ pana vo samaye na tibbo upakkamo hoti na tibbaṃ padhānaṃ, tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha; evaṃ sante āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ kallamassa veyyākaraṇāya: "yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo;

vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī”ti.

Yasmā ca kho, āvuso nigaṇṭhā, yasmiṃ vo samaye tibbo upakkamo hoti tibbaṃ padhānaṃ, tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha; yasmiṃ pana vo samaye na tibbo upakkamo hoti na tibbaṃ padhānaṃ, na tibbā tasmiṃ samaye opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyetha; te tumhe sāmaṃyeva opakkamikā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayamānā avijjā aññāṇā sammohā vipaccetha: “yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbekatahetu. Iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo; kammakkhayā dukkhakkhayo; dukkhakkhayā vedanākkhayo; vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī”’ti. Evaṃvādīpi kho ahaṃ, bhikkhave, nigaṇṭhesu na kañci sahadhammikaṃ vādapaṭihāraṃ samanupassāmi.

Puna caparāhaṃ, bhikkhave, te nigaṇṭhe evaṃ vadāmi: ‘taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, yamidaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā samparāyavedanīyaṃ hotūti labbhametan’ti? ‘No hidaṃ, āvuso’.

‘Yaṃ panidaṃ kammaṃ samparāyavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā diṭṭhadhammavedanīyaṃ hotūti labbhametan’ti? ‘No hidaṃ, āvuso’.

‘Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, yamidaṃ kammaṃ sukhavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā dukkhavedanīyaṃ hotūti labbhametan’ti? ‘No hidaṃ, āvuso’.

‘Yaṃ panidaṃ kammaṃ dukkhavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā sukhavedanīyaṃ hotūti labbhametan’ti? ‘No hidaṃ, āvuso’.

‘Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, yamidaṃ kammaṃ paripakkavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā aparipakkavedanīyaṃ hotūti labbhametan’ti? ‘No hidaṃ, āvuso’.

‘Yaṃ panidaṃ kammaṃ aparipakkavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā paripakkavedanīyaṃ hotūti labbhametan’ti? ‘No hidaṃ, āvuso’.

‘Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, yamidaṃ kammaṃ bahuvedanīyaṃ

taṃ upakkamena vā padhānena vā appavedanīyaṃ hotūti labbhametan'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Yaṃ panidaṃ kammaṃ appavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā bahuvedanīyaṃ hotūti labbhametan'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, yamidaṃ kammaṃ savedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā avedanīyaṃ hotūti labbhametan'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Yaṃ panidaṃ kammaṃ avedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā savedanīyaṃ hotūti labbhametan'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Iti kira, āvuso nigaṇṭhā, yamidaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā samparāyavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yaṃ panidaṃ kammaṃ samparāyavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā diṭṭhadhammavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ sukhavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā dukkhavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ dukkhavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā sukhavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ paripakkavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā aparipakkavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ aparipakkavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā paripakkavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ bahuvedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā appavedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ appavedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā bahuvedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ savedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā avedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ, yamidaṃ kammaṃ avedanīyaṃ taṃ upakkamena vā padhānena vā savedanīyaṃ hotūti alabbhametaṃ; evaṃ sante āyasmantānaṃ nigaṇṭhānaṃ aphalo upakkamo hoti, aphalaṃ padhānaṃ'.

Evaṃvādī, bhikkhave, nigaṇṭhā. Evaṃvādīnaṃ, bhikkhave, nigaṇṭhānaṃ dasa sahadhammikā vādānuvādā gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchanti.

Sace, bhikkhave, sattā pubbekatahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, nigaṇṭhā pubbe dukkaṭakammakārino yaṃ etarahi evarūpā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyanti. Sace, bhikkhave, sattā issaranimmānahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave,

niganṭhā pāpakena issarena nimmitā yaṃ etarahi evarūpā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyanti. Sace, bhikkhave, sattā saṅgatibhāvahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, niganṭhā pāpasaṅgatikā yaṃ etarahi evarūpā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyanti. Sace, bhikkhave, sattā abhijātihetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, niganṭhā pāpābhijātikā yaṃ etarahi evarūpā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyanti. Sace, bhikkhave, sattā diṭṭhadhammūpakkamahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, niganṭhā evarūpā diṭṭhadhammūpakkamā yaṃ etarahi evarūpā dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vediyanti.

Sace, bhikkhave, sattā pubbekatahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā; no ce sattā pubbekatahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā. Sace, bhikkhave, sattā issaranimmānahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā; no ce sattā issaranimmānahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā. Sace, bhikkhave, sattā saṅgatibhāvahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā; no ce sattā saṅgatibhāvahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā. Sace, bhikkhave, sattā abhijātihetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā; no ce sattā abhijātihetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā. Sace, bhikkhave, sattā diṭṭhadhammūpakkamahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā; no ce sattā diṭṭhadhammūpakkamahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, gārayhā niganṭhā. Evaṃvādī, bhikkhave, niganṭhā. Evaṃvādīnaṃ, bhikkhave, niganṭhānaṃ ime dasa sahadhammikā vādānuvādā gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchanti. Evaṃ kho, bhikkhave, aphalo upakkamo hoti, aphalaṃ padhānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu na heva anaddhabhūtaṃ attānaṃ dukkhena addhabhāveti, dhammikañca sukhaṃ na pariccajati, tasmiñca sukhe anadhimucchito hoti. So evaṃ pajānāti: ‘imassa kho me dukkhanidānassa saṅkhāraṃ padahato saṅkhārappadhānā virāgo hoti, imassa pana me dukkhanidānassa ajjhupekkhato upekkhaṃ bhāvayato virāgo hotī’ti. So yassa hi khvāssa dukkhanidānassa saṅkhāraṃ padahato saṅkhārappadhānā virāgo hoti, saṅkhāraṃ tattha padahati. Yassa panassa dukkhanidānassa ajjhupekkhato upekkhaṃ bhāvayato

virāgo hoti, upekkhaṃ tattha bhāveti. Tassa tassa dukkhanidānassa saṅkhāraṃ padahato saṅkhārappadhānā virāgo hoti—evampissa taṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ hoti. Tassa tassa dukkhanidānassa ajjhupekkhato upekkhaṃ bhāvayato virāgo hoti—evampissa taṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso itthiyā sāratto paṭibaddhacitto tibbacchando tibbāpekkho. So taṃ itthiṃ passeyya aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tassa purisassa amuṃ itthiṃ disvā aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā"ti? "Evaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amu hi, bhante, puriso amussā itthiyā sāratto paṭibaddhacitto tibbacchando tibbāpekkho. Tasmā taṃ itthiṃ disvā aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā"ti? "Atha kho, bhikkhave, tassa purisassa evamassa: 'ahaṃ kho amussā itthiyā sāratto paṭibaddhacitto tibbacchando tibbāpekkho. Tassa me amuṃ itthiṃ disvā aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā. Yannūnāhaṃ yo me amussā itthiyā chandarāgo taṃ pajaheyyan'ti. So yo amussā itthiyā chandarāgo taṃ pajaheyya. So taṃ itthiṃ passeyya aparena samayena aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu tassa purisassa amuṃ itthiṃ disvā aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Amu hi, bhante, puriso amussā itthiyā virāgo. Tasmā taṃ itthiṃ disvā aññena purisena saddhiṃ santiṭṭhantiṃ sallapantiṃ sañjagghantiṃ saṃhasantiṃ na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu na heva anaddhabhūtaṃ attānaṃ dukkhena addhabhāveti, dhammikañca sukhaṃ na pariccajati, tasmiñca sukhe anadhimucchito hoti. So evaṃ pajānāti: 'imassa kho me dukkhanidānassa saṅkhāraṃ padahato saṅkhārappadhānā virāgo hoti, imassa pana me dukkhanidānassa ajjhupekkhato upekkhaṃ bhā-

vayato virāgo hotī'ti. So yassa hi khvāssa dukkhanidānassa saṅkhāraṃ padahato saṅkhārappadhānā virāgo hoti, saṅkhāraṃ tattha padahati; yassa panassa dukkhanidānassa ajjhupekkhato upekkhaṃ bhāvayato virāgo hoti, upekkhaṃ tattha bhāveti. Tassa tassa dukkhanidānassa saṅkhāraṃ padahato saṅkhārappadhānā virāgo hoti—evampissa taṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ hoti. Tassa tassa dukkhanidānassa ajjhupekkhato upekkhaṃ bhāvayato virāgo hoti—evampissa taṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ hoti. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'yathāsukhaṃ kho me viharato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; dukkhāya pana me attānaṃ padahato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. Yannūnāhaṃ dukkhāya attānaṃ padaheyyan'ti. So dukkhāya attānaṃ padahati. Tassa dukkhāya attānaṃ padahato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. So na aparena samayena dukkhāya attānaṃ padahati. Taṃ kissa hetu? Yassa hi so, bhikkhave, bhikkhu atthāya dukkhāya attānaṃ padaheyya svāssa attho abhinipphanno hoti. Tasmā na aparena samayena dukkhāya attānaṃ padahati.

Seyyathāpi, bhikkhave, usukāro tejanaṃ dvīsu alātesu ātāpeti paritāpeti ujuṃ karoti kammaniyaṃ. Yato kho, bhikkhave, usukārassa tejanaṃ dvīsu alātesu ātāpitaṃ hoti paritāpitaṃ ujuṃ kataṃ kammaniyaṃ, na so taṃ aparena samayena usukāro tejanaṃ dvīsu alātesu ātāpeti paritāpeti ujuṃ karoti kammaniyaṃ. Taṃ kissa hetu? Yassa hi so, bhikkhave, atthāya usukāro tejanaṃ dvīsu alātesu ātāpeyya paritāpeyya ujuṃ kareyya kammaniyaṃ svāssa attho abhinipphanno hoti. Tasmā na aparena samayena usukāro tejanaṃ dvīsu alātesu ātāpeti paritāpeti ujuṃ karoti kammaniyaṃ. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'yathāsukhaṃ kho me viharato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti; dukkhāya pana me attānaṃ padahato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. Yannūnāhaṃ dukkhāya attānaṃ padaheyyan'ti. So dukkhāya attānaṃ padahati. Tassa dukkhāya attānaṃ padahato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti. So na aparena samayena dukkhāya attānaṃ padahati. Taṃ kissa hetu? Yassa hi so, bhikkhave,

bhikkhu atthāya dukkhāya attānaṃ padaheyya svāssa attho abhinipphanno hoti. Tasmā na aparena samayena dukkhāya attānaṃ padahati. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idha tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti; ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya—iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti; yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. Uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti. Chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti; evameva bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena; so yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … pe … jivhāya rasaṃ sāyitvā … pe … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. Yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa

ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Evampi, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatū-

pakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti; ‘ime āsavā’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ āsavasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ āsavanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāti. Evampi kho, bhikkhave, saphalo upakkamo hoti, saphalaṃ padhānaṃ. Evaṃvādī, bhikkhave, tathāgatā. Evaṃvādīnaṃ, bhikkhave, tathāgatānaṃ dasa sahadhammikā pāsaṃsaṭṭhānā āgacchanti.

Sace, bhikkhave, sattā pubbekatahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, tathāgato pubbe sukatakammakārī yaṃ etarahi evarūpā anāsavā sukhā vedanā vedeti. Sace, bhikkhave, sattā issaranimmānahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, tathāgato bhaddakena issarena nimmito yaṃ etarahi evarūpā anāsavā sukhā vedanā vedeti. Sace, bhikkhave, sattā saṅgatibhāvahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, tathāgato kalyāṇasaṅgatiko yaṃ etarahi evarūpā anāsavā sukhā vedanā vedeti. Sace, bhikkhave, sattā abhijātihetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, tathāgato kalyāṇābhijātiko yaṃ etarahi evarūpā anāsavā sukhā vedanā vedeti. Sace, bhikkhave, sattā diṭṭhadhammūpakkamahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti; addhā, bhikkhave, tathāgato kalyāṇadiṭṭhadhammūpakkamo yaṃ etarahi evarūpā anāsavā sukhā vedanā vedeti.

Sace, bhikkhave, sattā pubbekatahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato; no ce sattā pubbekatahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato. Sace, bhikkhave, sattā issaranimmānahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato; no ce sattā issaranimmānahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato. Sace, bhikkhave, sattā saṅgatibhāvahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato; no ce sattā saṅgatibhāvahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato. Sace, bhikkhave, sattā abhijāti-

hetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato; no ce sattā abhijātihetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato. Sace, bhikkhave, sattā diṭṭhadhammūpakkamahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato; no ce sattā diṭṭhadhammūpakkamahetu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti, pāsaṃso tathāgato. Evaṃvādī, bhikkhave, tathāgatā. Evaṃvādīnaṃ, bhikkhave, tathāgatānaṃ ime dasa sahadhammikā pāsaṃsaṭṭhānā āgacchantī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Devadahasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 30

Cūḷasāropamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho piṅgalakoccho brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho piṅgalakoccho brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "yeme, bho gotama, samaṇabrāhmaṇā saṃghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā, bahujanassa, seyyathidaṃ—pūraṇo kassapo, makkhali gosālo, ajito kesakambalo, pakudho kaccāyano, sañcayo belaṭṭhaputto, nigaṇṭho nāṭaputto, sabbete sakāya paṭiññāya abbhaññaṃsu sabbeva nābbhaññaṃsu, udāhu ekacce abbhaññaṃsu ekacce nābbhaññaṃsū"ti? "Alaṃ, brāhmaṇa, tiṭṭhatetaṃ— sabbete sakāya paṭiññāya abbhaññaṃsu sabbeva nābbhaññaṃsu, udāhu ekacce abbhaññaṃsu ekacce nābbhaññaṃsūti. Dhammaṃ te, brāhmaṇa, desessāmi, taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho piṅgalakoccho brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ atikkamma papaṭikaṃ, sākhāpalāsaṃ chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko

sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ atikkamma papaṭikaṃ, sākhāpalāsaṃ chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti.

Seyyathāpi vā pana, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ, papaṭikaṃ chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ papaṭikaṃ chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti.

Seyyathāpi vā pana, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ, tacaṃ chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ, tacaṃ chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti.

Seyyathāpi vā pana, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ, phegguṃ chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti maññamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'na vatāyaṃ bhavaṃ puriso aññāsi sāraṃ, na aññāsi phegguṃ, na aññāsi tacaṃ, na aññāsi papaṭikaṃ, na aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ, phegguṃ chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissatī'ti.

Seyyathāpi vā pana, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraññeva chetvā ādāya pakkameyya 'sāran'ti jānamāno. Tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: 'aññāsi vatāyaṃ bhavaṃ puriso sāraṃ, aññāsi phegguṃ, aññāsi tacaṃ, aññāsi papaṭikaṃ, aññāsi sākhāpalāsaṃ. Tathā hayaṃ bhavaṃ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraññeva chetvā ādāya pakkanto "sāran"ti jānamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ anubhavissatī'ti.

Evameva kho, brāhmaṇa, idhekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi lābhasakkārasilokavā, ime panaññe bhikkhū appaññātā appesakkhā'ti. Lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya na chandaṃ janeti, na vāyamati, olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathāpi so, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ atikkamma papaṭikaṃ, sākhāpalāsaṃ chetvā ādāya pakkanto 'sāran'ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissati. Tathūpamāhaṃ, brāhmaṇa, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadaṃ ārādheti.

So tāya sīlasampadāya attamano hoti, paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime panaññe bhikkhū dussīlā pāpadhammā'ti. Sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya na chandaṃ janeti, na vāyamati, olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathāpi so, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ atikkamma tacaṃ, papaṭikaṃ chetvā ādāya pakkanto 'sāran'ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ, tañcassa atthaṃ nānubhavissati. Tathūpamāhaṃ, brāhmaṇa, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti, na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi samāhito ekaggacitto, ime panaññe bhikkhū asamāhitā vibbhantacittā'ti. Samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca, tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya na chandaṃ janeti, na vāyamati, olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathāpi so, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ atikkamma phegguṃ, tacaṃ chetvā ādāya pakkanto 'sāran'ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissati. Tathū-

pamāhaṃ, brāhmaṇa, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena ... pe ... antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So ñāṇadassanaṃ ārādheti. So tena ñāṇadassanena attamano hoti, paripuṇṇasaṅkappo. So tena ñāṇadassanena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: 'ahamasmi jānaṃ passaṃ viharāmi, ime panaññe bhikkhū ajānaṃ apassaṃ viharantī'ti. Ñāṇadassanena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya na chandaṃ janeti, na vāyamati, olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathāpi so, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāraṃ, phegguṃ chetvā ādāya pakkanto 'sāran'ti maññamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ nānubhavissati. Tathūpamāhaṃ, brāhmaṇa, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto, appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. So evaṃ pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti, na paripuṇṇasaṅkappo.

So tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadaṃ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadaṃ ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So ñāṇadassanaṃ ārādheti. So tena ñāṇadassanena attamano hoti, no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. So tena ñāṇadassanena na attānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ñāṇadassanena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca tesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya chandaṃ janeti, vāyamati, anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko.

Katame ca, brāhmaṇa, dhammā ñāṇadassanena uttaritarā ca paṇītatarā ca? Idha, brāhmaṇa, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vi-

harati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayampi kho, brāhmaṇa, dhammo ñāṇadassanena uttaritaro ca paṇītataro ca. Ime kho, brāhmaṇa, dhammā ñāṇadassanena uttaritarā ca paṇītatarā ca.

Seyyathāpi so, brāhmaṇa, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraṃyeva chetvā ādāya pakkanto 'sāran'ti jānamāno. Yañcassa sārena sārakaraṇīyaṃ tañcassa atthaṃ anubhavissati. Tathūpamāhaṃ, brāhmaṇa, imaṃ puggalaṃ vadāmi.

Iti kho, brāhmaṇa, nayidaṃ brahmacariyaṃ lābhasakkārasilokānisaṃsaṃ, na sīlasampadānisaṃsaṃ, na samādhisampadānisaṃsaṃ, na ñāṇadassanānisaṃsaṃ. Yā ca kho ayaṃ, brāhmaṇa, akuppā cetovimutti—etadatthamidaṃ, brāhmaṇa, brahmacariyaṃ, etaṃ sāraṃ etaṃ pariyosānan"ti.

Evaṃ vutte, piṅgalakoccho brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Cūḷasāropamasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Opammavaggo niṭṭhito tatiyo.

Moḷiyaphaggunariṭṭhañca nāmo, Andhavane kathipuṇṇaṃ nivāpo; Rāsikaṇerumahāgajanāmo, Sārūpamo puna piṅgalakoccho.

Majjhima Nikāya 93

Assalāyanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena nānāverajjakānaṃ brāhmaṇānaṃ pañcamattāni brāhmaṇasatāni sāvatthiyaṃ paṭivasanti kenacideva karaṇīyena. Atha kho tesaṃ brāhmaṇānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo cātuvaṇṇiṃ suddhiṃ paññapeti. Ko nu kho pahoti samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun"ti? Tena kho pana samayena assalāyano nāma māṇavo sāvatthiyaṃ paṭivasati daharo, vuttasiro, soḷasavassuddesiko jātiyā, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo. Atha kho tesaṃ brāhmaṇānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho assalāyano māṇavo sāvatthiyaṃ paṭivasati daharo, vuttasiro, soḷasavassuddesiko jātiyā, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū ... pe ... anavayo. So kho pahoti samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun"ti.

Atha kho te brāhmaṇā yena assalāyano māṇavo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā assalāyanaṃ māṇavaṃ etadavocuṃ: "ayaṃ, bho assalāyana, samaṇo gotamo cātuvaṇṇiṃ suddhiṃ paññapeti. Etu bhavaṃ assalāyano samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetū"ti.

Evaṃ vutte, assalāyano māṇavo te brāhmaṇe etadavoca: "samaṇo khalu, bho, gotamo dhammavādī; dhammavādino ca pana duppaṭimantiyā bhavanti. Nāhaṃ sakkomi samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun"ti.

Dutiyampi kho te brāhmaṇā assalāyanaṃ māṇavaṃ etadavocuṃ: "ayaṃ, bho assalāyana, samaṇo gotamo cātuvaṇṇiṃ suddhiṃ paññapeti. Etu bhavaṃ assalāyano samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetu. Caritaṃ kho pana bhotā assalāyanena paribbājakan"ti. Dutiyampi kho assalāyano māṇavo te brāhmaṇe etadavoca: "samaṇo khalu, bho, gotamo dhammavādī; dhammavādino ca pana duppaṭimantiyā bhavanti. Nāhaṃ sakkomi samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ

vacane paṭimantetun”ti.

Tatiyampi kho te brāhmaṇā assalāyanaṃ māṇavaṃ etadavocuṃ: “ayaṃ, bho assalāyana, samaṇo gotamo cātuvaṇṇiṃ suddhiṃ paññapeti. Etu bhavaṃ assalāyano samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetu. Caritaṃ kho pana bhotā assalāyanena paribbājakaṃ. Mā bhavaṃ assalāyano ayuddhaparājitaṃ parājayī”ti.

Evaṃ vutte, assalāyano māṇavo te brāhmaṇe etadavoca: “addhā kho ahaṃ bhavanto na labhāmi. Samaṇo khalu, bho, gotamo dhammavādī; dhammavādino ca pana duppaṭimantiyā bhavanti. Nāhaṃ sakkomi samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetunti. Api cāhaṃ bhavantānaṃ vacanena gamissāmī”ti.

Atha kho assalāyano māṇavo mahatā brāhmaṇagaṇena saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho assalāyano māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: “brāhmaṇā, bho gotama, evamāhaṃsu: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇova sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā’ti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā”ti? “Dissanti kho pana, assalāyana, brāhmaṇānaṃ brāhmaṇiyo utuniyopi gabbhiniyopi vijāyamānāpi pāyamānāpi. Te ca brāhmaṇiyonijāva samānā evamāhaṃsu: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā’”ti. “Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha brāhmaṇā evametaṃ maññanti: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo … pe … brahmadāyādā’”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, sutaṃ te: ‘yonakambojesu aññesu ca paccantimesu janapadesu dveva vaṇṇā—ayyo ceva dāso ca; ayyo hutvā dāso hoti, dāso hutvā ayyo hotī’”ti? “Evaṃ, bho, sutaṃ taṃ me: ‘yonakambojesu aññesu ca paccantimesu janapadesu dveva vaṇṇā—ayyo ceva dāso ca; ayyo hutvā dāso hoti, dāso hutvā ayyo hotī’”ti. “Ettha, assalāyana, brāhmaṇānaṃ kiṃ balaṃ, ko assāso yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo … pe … brahmadāyādā’”ti? “Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha

brāhmaṇā evametaṃ maññanti: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, khattiyova nu kho pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, no brāhmaṇo? Vessova nu kho ... pe ... suddova nu kho pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, no brāhmaṇo"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Khattiyopi hi, bho gotama, pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Brāhmaṇopi hi, bho gotama ... pe ... vessopi hi, bho gotama ... pe ... suddopi hi, bho gotama ... pe ... sabbepi hi, bho gotama, cattāro vaṇṇā pāṇātipātino adinnādāyino kāmesumicchācārino musāvādino pisuṇavācā pharusavācā samphappalāpino abhijjhālū byāpannacittā micchādiṭṭhī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyun"ti. "Ettha, assalāyana, brāhmaṇānaṃ kiṃ balaṃ, ko assāso yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti? "Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha brāhmaṇā evametaṃ maññanti: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, brāhmaṇova nu kho pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato kāmesumicchācārā paṭivirato musāvādā paṭivirato pisuṇāya vācāya paṭivirato pharusāya vācāya paṭivirato samphappalāpā paṭivirato anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, no khattiyo, no vesso, no suddo"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Khattiyopi hi, bho gotama, pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato kāmesumicchācārā paṭivirato musāvādā paṭivirato pisuṇāya vācāya paṭivirato pharusāya vācāya paṭivirato samphappalāpā paṭivirato anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya. Brāhmaṇopi hi, bho gotama ... pe ... vessopi

hi, bho gotama ... pe ... suddopi hi, bho gotama ... pe ... sabbepi hi, bho gotama, cattāro vaṇṇā pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratā anabhijjhālū abyāpannacittā sammādiṭṭhī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyun"ti. "Ettha, assalāyana, brāhmaṇānaṃ kiṃ balaṃ, ko assāso yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti? "Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha brāhmaṇā evametaṃ maññanti: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, brāhmaṇova nu kho pahoti asmiṃ padese averaṃ abyābajjhaṃ mettacittaṃ bhāvetuṃ, no khattiyo, no vesso, no suddo"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Khattiyopi hi, bho gotama, pahoti asmiṃ padese averaṃ abyābajjhaṃ mettacittaṃ bhāvetuṃ; brāhmaṇopi hi, bho gotama ... vessopi hi, bho gotama ... suddopi hi, bho gotama ... sabbepi hi, bho gotama, cattāro vaṇṇā pahonti asmiṃ padese averaṃ abyābajjhaṃ mettacittaṃ bhāvetun"ti. "Ettha, assalāyana, brāhmaṇānaṃ kiṃ balaṃ, ko assāso yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti? "Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha brāhmaṇā evametaṃ maññanti: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, brāhmaṇova nu kho pahoti sottisināniṃ ādāya nadiṃ gantvā rajojallaṃ pavāhetuṃ, no khattiyo, no vesso, no suddo"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Khattiyopi hi, bho gotama, pahoti sottisināniṃ ādāya nadiṃ gantvā rajojallaṃ pavāhetuṃ, brāhmaṇopi hi, bho gotama ... vessopi hi, bho gotama ... suddopi hi, bho gotama ... sabbepi hi, bho gotama, cattāro vaṇṇā pahonti sottisināniṃ ādāya nadiṃ gantvā rajojallaṃ pavāhetun"ti. "Ettha, assalāyana, brāhmaṇānaṃ kiṃ balaṃ, ko assāso yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti? "Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha brāhmaṇā evametaṃ maññanti: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'"ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, idha rājā khattiyo muddhāvasitto nānājaccānaṃ purisānaṃ purisasataṃ sannipāteyya: ‘āyantu bhonto ye tattha khattiyakulā brāhmaṇakulā rājaññakulā uppannā, sākassa vā sālassa vā salaḷassa vā candanassa vā padumakassa vā uttarāraṇiṃ ādāya, aggiṃ abhinibbattentu, tejo pātukarontu. Āyantu pana bhonto ye tattha caṇḍālakulā nesādakulā venakulā rathakārakulā pukkusakulā uppannā, sāpānadoṇiyā vā sūkaradoṇiyā vā rajakadoṇiyā vā eraṇḍakaṭṭhassa vā uttarāraṇiṃ ādāya, aggiṃ abhinibbattentu, tejo pātukarontū’ti.

Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, yo evaṃ nu kho so khattiyakulā brāhmaṇakulā rājaññakulā uppannehi sākassa vā sālassa vā salaḷassa vā candanassa vā padumakassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto, tejo pātukato, so eva nu khvāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca, tena ca sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātuṃ; yo pana so caṇḍālakulā nesādakulā venakulā rathakārakulā pukkusakulā uppannehi sāpānadoṇiyā vā sūkaradoṇiyā vā rajakadoṇiyā vā eraṇḍakaṭṭhassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto, tejo pātukato svāssa aggi na ceva accimā na ca vaṇṇavā na ca pabhassaro, na ca tena sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātun”ti? “No hidaṃ, bho gotama. Yopi hi so, bho gotama, khattiyakulā brāhmaṇakulā rājaññakulā uppannehi sākassa vā sālassa vā salaḷassa vā candanassa vā padumakassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto, tejo pātukato svāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca, tena ca sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātuṃ; yopi so caṇḍālakulā nesādakulā venakulā rathakārakulā pukkusakulā uppannehi sāpānadoṇiyā vā sūkaradoṇiyā vā rajakadoṇiyā vā eraṇḍakaṭṭhassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto, tejo pātukato, svāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca, tena ca sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātuṃ. Sabbopi hi, bho gotama, aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca, sabbenapi sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātun”ti. “Ettha, assalāyana, brāhmaṇānaṃ kiṃ balaṃ, ko assāso yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā’”ti? “Kiñcāpi bhavaṃ gotamo evamāha, atha khvettha brāhmaṇā evametaṃ maññanti: ‘brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo … pe … brahmadāyādā’”ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, idha khattiyakumāro brāhmaṇakaññāya saddhiṃ saṃvāsaṃ kappeyya, tesaṃ saṃvāsamanvāya putto jāyetha; yo so khattiyakumārena brāhmaṇakaññāya putto uppanno, siyā so mātupi sadiso pitupi sadiso, 'khattiyo'tipi vattabbo 'brāhmaṇo'tipi vattabbo"ti? "Yo so, bho gotama, khattiyakumārena brāhmaṇakaññāya putto uppanno, siyā so mātupi sadiso pitupi sadiso, 'khattiyo'tipi vattabbo 'brāhmaṇo'tipi vattabbo"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, idha brāhmaṇakumāro khattiyakaññāya saddhiṃ saṃvāsaṃ kappeyya, tesaṃ saṃvāsamanvāya putto jāyetha; yo so brāhmaṇakumārena khattiyakaññāya putto uppanno, siyā so mātupi sadiso pitupi sadiso, 'khattiyo'tipi vattabbo 'brāhmaṇo'tipi vattabbo"ti? "Yo so, bho gotama, brāhmaṇakumārena khattiyakaññāya putto uppanno, siyā so mātupi sadiso pitupi sadiso, 'khattiyo'tipi vattabbo 'brāhmaṇo'tipi vattabbo"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, idha vaḷavaṃ gadrabhena sampayojeyyuṃ, tesaṃ sampayogamanvāya kisoro jāyetha; yo so vaḷavāya gadrabhena kisoro uppanno, siyā so mātupi sadiso pitupi sadiso, 'asso'tipi vattabbo 'gadrabho'tipi vattabbo"ti? "Kuṇḍañhi so, bho gotama, assataro hoti. Idaṃ hissa, bho gotama, nānākaraṇaṃ passāmi; amutra ca panesānaṃ na kiñci nānākaraṇaṃ passāmī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, idhāssu dve māṇavakā bhātaro sodariyā, eko ajjhāyako upanīto eko anajjhāyako anupanīto. Kamettha brāhmaṇā paṭhamaṃ bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā"ti? "Yo so, bho gotama, māṇavako ajjhāyako upanīto tamettha brāhmaṇā paṭhamaṃ bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā. Kiñhi, bho gotama, anajjhāyake anupanīte dinnaṃ mahapphalaṃ bhavissatī"ti?

"Taṃ kiṃ maññasi, assalāyana, idhāssu dve māṇavakā bhātaro sodariyā, eko ajjhāyako upanīto dussīlo pāpadhammo, eko anajjhāyako anupanīto sīlavā kalyāṇadhammo. Kamettha brāhmaṇā paṭhamaṃ bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā"ti? "Yo so, bho gotama, māṇavako anajjhāyako anupanīto sīlavā kalyāṇadhammo tamettha brāhmaṇā paṭhamaṃ bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā. Kiñhi, bho gotama, dussīle pāpadhamme dinnaṃ mahapphalaṃ bhavissatī"ti?

"Pubbe kho tvaṃ, assalāyana, jātiṃ agamāsi; jātiṃ gantvā mante agamāsi; mante gantvā tape agamāsi; tape gantvā cātuvaṇṇiṃ suddhiṃ paccāgato, yamahaṃ paññapemī"ti. Evaṃ vutte, assalāyano māṇavo tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho bhagavā assalāyanaṃ māṇavaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā assalāyanaṃ māṇavaṃ etadavoca: "bhūtapubbaṃ, assalāyana, sattannaṃ brāhmaṇisīnaṃ araññāyatane paṇṇakuṭīsu sammantānaṃ evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'ti. Assosi kho, assalāyana, asito devalo isi: 'sattannaṃ kira brāhmaṇisīnaṃ araññāyatane paṇṇakuṭīsu sammantānaṃ evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo ... pe ... brahmadāyādā'ti. Atha kho, assalāyana, asito devalo isi kesamassuṃ kappetvā mañjiṭṭhavaṇṇāni dussāni nivāsetvā paṭaliyo upāhanā āruhitvā jātarūpamayaṃ daṇḍaṃ gahetvā sattannaṃ brāhmaṇisīnaṃ patthaṇḍile pāturahosi. Atha kho, assalāyana, asito devalo isi sattannaṃ brāhmaṇisīnaṃ patthaṇḍile caṅkamamāno evamāha: 'handa ko nu kho ime bhavanto brāhmaṇisayo gatā; handa ko nu kho ime bhavanto brāhmaṇisayo gatā'ti? Atha kho, assalāyana, sattannaṃ brāhmaṇisīnaṃ etadahosi: 'ko nāyaṃ gāmaṇḍalarūpo viya sattannaṃ brāhmaṇisīnaṃ patthaṇḍile caṅkamamāno evamāha: "handa ko nu kho ime bhavanto brāhmaṇisayo gatā; handa ko nu kho ime bhavanto brāhmaṇisayo gatāti? Handa naṃ abhisapāmā"'ti. Atha kho, assalāyana, satta brāhmaṇisayo asitaṃ devalaṃ isiṃ abhisapiṃsu: 'bhasmā, vasala, hohi; bhasmā, vasala, hohī'ti. Yathā yathā kho, assalāyana, satta brāhmaṇisayo asitaṃ devalaṃ isiṃ abhisapiṃsu tathā tathā asito devalo isi abhirūpataro ceva hoti dassanīyataro ca pāsādikataro ca. Atha kho, assalāyana, sattannaṃ brāhmaṇisīnaṃ etadahosi: 'moghaṃ vata no tapo, aphalaṃ brahmacariyaṃ. Mayañhi pubbe yaṃ abhisapāma—bhasmā, vasala, hohi; bhasmā, vasala, hohīti bhasmāva bhavati ekacco. Imaṃ pana mayaṃ yathā yathā abhisapāma tathā tathā abhirūpataro ceva hoti dassanīyataro ca pāsādikataro cā'ti. 'Na bhavantānaṃ moghaṃ tapo, nāphalaṃ brahmacariyaṃ. Iṅgha bhavanto, yo mayi manopadoso taṃ pajahathā'ti. 'Yo bhavati manopadoso

taṃ pajahāma. Ko nu bhavaṃ hotī'ti? 'Suto nu bhavataṃ—asito devalo isī'ti? 'Evaṃ, bho'. 'So khvāhaṃ, bho, homī'ti. Atha kho, assalāyana, satta brāhmaṇisayo asitaṃ devalaṃ isiṃ abhivādetuṃ upakkamiṃsu.

Atha kho, assalāyana, asito devalo isi satta brāhmaṇisayo etadavoca: 'sutaṃ metaṃ, bho, sattannaṃ kira brāhmaṇisīnaṃ araññāyatane paṇṇakuṭīsu sammantānaṃ evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīno añño vaṇṇo; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇho añño vaṇṇo; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'ti. 'Evaṃ, bho'.

'Jānanti pana bhonto—yā janikā mātā brāhmaṇaṃyeva agamāsi, no abrāhmaṇan'ti? 'No hidaṃ, bho'.

'Jānanti pana bhonto—yā janikāmātu mātā yāva sattamā mātumātāmahayugā brāhmaṇaṃyeva agamāsi, no abrāhmaṇan'ti? 'No hidaṃ, bho'.

'Jānanti pana bhonto—yo janako pitā brāhmaṇiṃyeva agamāsi, no abrāhmaṇin'ti? 'No hidaṃ, bho'.

'Jānanti pana bhonto—yo janakapitu pitā yāva sattamā pitupitāmahayugā brāhmaṇiṃyeva agamāsi, no abrāhmaṇin'ti? 'No hidaṃ, bho'.

'Jānanti pana bhonto—yathā gabbhassa avakkanti hotī'ti? 'Jānāma mayaṃ, bho—yathā gabbhassa avakkanti hoti. Idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupaṭṭhito hoti; evaṃ tiṇṇaṃ sannipātā gabbhassa avakkanti hotī'ti.

'Jānanti pana bhonto—taggha, so gandhabbo khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā'ti? 'Na mayaṃ, bho, jānāma—taggha so gandhabbo khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā'ti. 'Evaṃ sante, bho, jānātha—ke tumhe hothā'ti? 'Evaṃ sante, bho, na mayaṃ jānāma—ke mayaṃ homā'ti. Te hi nāma, assalāyana, satta brāhmaṇisayo asitena devalena isinā sake jātivāde samanuyuñjīyamānā samanuggāhīyamānā samanubhāsīyamānā na sampāyissanti; kiṃ pana tvaṃ etarahi mayā sakasmiṃ jātivāde samanuyuñjīyamāno samanuggāhīyamāno samanubhāsīyamāno sampāyissasi, yesaṃ tvaṃ sācariyako na puṇṇo dabbigāho"ti.

Evaṃ vutte, assalāyano māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Assalāyanasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 113

Sappurisasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "sappurisadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi asappurisadhammañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, asappurisadhammo? Idha, bhikkhave, asappuriso uccākulā pabbajito hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi uccākulā pabbajito, ime panañña bhikkhū na uccākulā pabbajitā'ti. So tāya uccākulīnatāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayaṃ, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho uccākulīnatāya lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi uccākulā pabbajito hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tāya uccākulīnatāya nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Ayaṃ, bhikkhave, sappurisadhammo. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso mahākulā pabbajito hoti ... pe ... mahābhogakulā pabbajito hoti ... pe ... uḷārabhogakulā pabbajito hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi uḷārabhogakulā pabbajito, ime panañña bhikkhū na uḷārabhogakulā pabbajitā'ti. So tāya uḷārabhogatāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho uḷārabhogatāya lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi uḷārabhogakulā pabbajito hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tāya uḷārabhogatāya nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (2–4.)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso ñāto hoti yasassī. So iti

paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ khomhi ñāto yasassī, ime panañña bhikkhū appaññātā appesakkhā’ti. So tena ñattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: ‘na kho ñattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi ñāto hoti yasassī; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso’ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena ñattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. So iti paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ khomhi lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, ime panañña bhikkhū na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan’ti. So tena lābhena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: ‘na kho lābhena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi lābhī hoti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso’ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena lābhena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso bahussuto hoti. So iti paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ khomhi bahussuto, ime panañña bhikkhū na bahussutā’ti. So tena bāhusaccena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: ‘na kho bāhusaccena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi bahussuto hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso’ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena bāhusaccena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso vinayadharo hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi vinayadharo, ime panañña bhikkhū na vinayadharā'ti. So tena vinayadharattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho vinayadharattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi vinayadharo hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena vinayadharattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso dhammakathiko hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi dhammakathiko, ime panañña bhikkhū na dhammakathikā'ti. So tena dhammakathikattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho dhammakathikattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi dhammakathiko hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena dhammakathikattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (9)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso āraññiko hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi āraññiko ime panañña bhikkhū na āraññikā'ti. So tena āraññikattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho āraññikattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi āraññiko hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena āraññikattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (10)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso paṃsukūliko hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi paṃsukūliko, ime panañña bhikkhū

na paṃsukūlikā'ti. So tena paṃsukūlikattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho paṃsukūlikattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi paṃsukūliko hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena paṃsukūlikattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (11)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso piṇḍapātiko hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi piṇḍapātiko, ime panañña bhikkhū na piṇḍapātikā'ti. So tena piṇḍapātikattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho piṇḍapātikattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi piṇḍapātiko hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena piṇḍapātikattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (12)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso rukkhamūliko hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi rukkhamūliko, ime panañña bhikkhū na rukkhamūlikā'ti. So tena rukkhamūlikattena attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho rukkhamūlikattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi rukkhamūliko hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena rukkhamūlikattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (13)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso sosāniko hoti ... pe ... abbhokāsiko hoti ... nesajjiko hoti ... pe ... yathāsanthatiko hoti ... pe ... ekāsaniko hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi ekāsaniko, ime panañña bhikkhū na ekāsanikā'ti. So tena ekāsanikattena attānukkaṃseti,

paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'na kho ekāsanikattena lobhadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, dosadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti, mohadhammā vā parikkhayaṃ gacchanti. No cepi ekāsaniko hoti; so ca hoti dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tattha pujjo, so tattha pāsaṃso'ti. So paṭipadaṃyeva antaraṃ karitvā tena ekāsanikattena nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (14–18.)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi paṭhamajjhānasamāpattiyā lābhī, ime panañño bhikkhū paṭhamajjhānasamāpattiyā na lābhino'ti. So tāya paṭhamajjhānasamāpattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'paṭhamajjhānasamāpattiyāpi kho atammayatā vuttā bhagavatā. Yena yena hi maññanti tato taṃ hoti aññathā'ti. So atammayatañneva antaraṃ karitvā tāya paṭhamajjhānasamāpattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (19)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi catutthajjhānasamāpattiyā lābhī, ime panañño bhikkhū catutthajjhānasamāpattiyā na lābhino'ti. So tāya catutthajjhānasamāpattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'catutthajjhānasamāpattiyāpi kho atammayatā vuttā bhagavatā. Yena yena hi maññanti tato taṃ hoti aññathā'ti. So atammayatañneva antaraṃ karitvā tāya catutthajjhānasamāpattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (20–22.)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi ākāsānañcāyatanasamāpattiyā lābhī, ime panañño bhikkhū

ākāsānañcāyatanasamāpattiyā na lābhino'ti. So tāya ākāsānañcāyatanasamāpattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'ākāsānañcāyatanasamāpattiyāpi kho atammayatā vuttā bhagavatā. Yena yena hi maññanti tato taṃ hoti aññathā'ti. So atammayataññeva antaraṃ karitvā tāya ākāsānañcāyatanasamāpattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (23)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi viññāṇañcāyatanasamāpattiyā lābhī, ime panaññe bhikkhū viññāṇañcāyatanasamāpattiyā na lābhino'ti. So tāya viññāṇañcāyatanasamāpattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'viññāṇañcāyatanasamāpattiyāpi kho atammayatā vuttā bhagavatā. Yena yena hi maññanti tato taṃ hoti aññathā'ti. So atammayataññeva antaraṃ karitvā tāya viññāṇañcāyatanasamāpattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (24)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi ākiñcaññāyatanasamāpattiyā lābhī, ime panaññe bhikkhū ākiñcaññāyatanasamāpattiyā na lābhino'ti. So tāya ākiñcaññāyatanasamāpattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisadhammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'ākiñcaññāyatanasamāpattiyāpi kho atammayatā vuttā bhagavatā. Yena yena hi maññanti tato taṃ hoti aññathā'ti. So atammayataññeva antaraṃ karitvā tāya ākiñcaññāyatanasamāpattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (25)

Puna caparaṃ, bhikkhave, asappuriso sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ khomhi nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā lābhī, ime panaññe bhikkhū nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā na lābhino'ti. So tāya nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā attānukkaṃseti, paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, asappurisad-

hammo. Sappuriso ca kho, bhikkhave, iti paṭisañcikkhati: 'nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyāpi kho atammayatā vuttā bhagavatā. Yena yena hi maññanti tato taṃ hoti aññathā'ti. So atammayataññeva antaraṃ karitvā tāya nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti. Ayampi, bhikkhave, sappurisadhammo. (26)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sappuriso sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ, bhikkhave, bhikkhu na kiñci maññati, na kuhiñci maññati, na kenaci maññatī"ti. (27)

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Sappurisasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 77

Mahāsakuludāyisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā paribbājakā moranivāpe paribbājakārāme paṭivasanti, seyyathidaṃ—annabhāro varadharo sakuludāyī ca paribbājako aññe ca abhiññātā abhiññātā paribbājakā. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho bhagavato etadahosi: "atippago kho tāva rājagahe piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena moranivāpo paribbājakārāmo yena sakuludāyī paribbājako tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho bhagavā yena moranivāpo paribbājakārāmo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena sakuludāyī paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentiyā, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā.

Addasā kho sakuludāyī paribbājako bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhāpeti: "appasaddā bhonto hontu;

mā bhonto saddamakattha. Ayaṃ samaṇo gotamo āgacchati; appasaddakāmo kho pana so āyasmā appasaddassa vaṇṇavādī. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti. Atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho bhagavā yena sakuludāyī paribbājako tenupasaṅkami. Atha kho sakuludāyī paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "etu kho, bhante, bhagavā. Svāgataṃ, bhante, bhagavato. Cirassaṃ kho, bhante, bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu, bhante, bhagavā; idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Sakuludāyīpi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sakuludāyiṃ paribbājakaṃ bhagavā etadavoca:

"Kāya nuttha, udāyi, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Tiṭṭhatesā, bhante, kathā yāya mayaṃ etarahi kathāya sannisinnā. Nesā, bhante, kathā bhagavato dullabhā bhavissati pacchāpi savanāya. Purimāni, bhante, divasāni purimatarāni nānātitthiyānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ kutūhalasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'lābhā vata, bho, aṅgamagadhānaṃ, suladdhalābhā vata, bho, aṅgamagadhānaṃ. Tatrime samaṇabrāhmaṇā saṃghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa rājagahaṃ vassāvāsaṃ osaṭā. Ayampi kho pūraṇo kassapo saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa; sopi rājagahaṃ vassāvāsaṃ osaṭo. Ayampi kho makkhali gosālo ... pe ... ajito kesakambalo ... pakudho kaccāyano ... sañjayo belaṭṭhaputto ... nigaṇṭho nāṭaputto saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa; sopi rājagahaṃ vassāvāsaṃ osaṭo. Ayampi kho samaṇo gotamo saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa; sopi rājagahaṃ vassāvāsaṃ osaṭo. Ko nu kho imesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saṃghīnaṃ gaṇīnaṃ gaṇācariyānaṃ ñātānaṃ yasassinaṃ titthakarānaṃ sādhusammatānaṃ bahujanassa sāvakānaṃ sakkato garukato mānito pūjito, kañca pana sāvakā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharantī'ti?

Tatrekacce evamāhaṃsu: 'ayaṃ kho pūraṇo kassapo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahu-

janassa; so ca kho sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito, na ca pana pūraṇaṃ kassapaṃ sāvakā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Bhūtapubbaṃ pūraṇo kassapo anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti. Tatraññataro pūraṇassa kassapassa sāvako saddamakāsi: "mā bhonto pūraṇaṃ kassapaṃ etamatthaṃ pucchittha; neso etaṃ jānāti; mayametaṃ jānāma, amhe etamatthaṃ pucchatha; mayametaṃ bhavantānaṃ byākarissāmā"ti. Bhūtapubbaṃ pūraṇo kassapo bāhā paggayha kandanto na labhati: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. Nete, bhavante, pucchanti, amhe ete pucchanti; mayametesaṃ byākarissāmā"ti. Bahū kho pana pūraṇassa kassapassa sāvakā vādaṃ āropetvā apakkantā: "na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi? Micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahitosi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Iti pūraṇo kassapo sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito, na ca pana pūraṇaṃ kassapaṃ sāvakā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Akkuṭṭho ca pana pūraṇo kassapo dhammakkosenā'ti.

Ekacce evamāhaṃsu: 'ayampi kho makkhali gosālo ... pe ... ajito kesakambalo ... pakudho kaccāyano ... sañjayo belaṭṭhaputto ... nigaṇṭho nāṭaputto saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa; so ca kho sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito, na ca pana nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ sāvakā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Bhūtapubbaṃ nigaṇṭho nāṭaputto anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti. Tatraññataro nigaṇṭhassa nāṭaputtassa sāvako saddamakāsi: "mā bhonto nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etamatthaṃ pucchittha; neso etaṃ jānāti; mayametaṃ jānāma, amhe etamatthaṃ pucchatha; mayametaṃ bhavantānaṃ byākarissāmā"ti. Bhūtapubbaṃ nigaṇṭho nāṭaputto bāhā paggayha kandanto na labhati: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. Nete bhavante pucchanti, amhe ete pucchanti; mayametesaṃ byākarissāmā"ti. Bahū kho pana nigaṇṭhassa nāṭaputtassa sāvakā vādaṃ āropetvā apakkantā: "na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ

dhammavinayaṃ ājānāmi. Kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi? Micchāpaṭipanno tvamasi. Ahamasmi sammāpaṭipanno. Sahitaṃ me asahitaṃ te, purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahitosi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Iti nigaṇṭho nāṭaputto sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito, na ca pana nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ sāvakā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Akkuṭṭho ca pana nigaṇṭho nāṭaputto dhammakkosenā'ti.

Ekacce evamāhaṃsu: 'ayampi kho samaṇo gotamo saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa; so ca kho sāvakānaṃ sakkato garukato mānito pūjito, samaṇañca pana gotamaṃ sāvakā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Bhūtapubbaṃ samaṇo gotamo anekasatāya parisāya dhammaṃ desesi. Tatraññataro samaṇassa gotamassa sāvako ukkāsi. Tamenāññataro sabrahmacārī jaṇṇukena ghaṭṭesi: "appasaddo āyasmā hotu, māyasmā saddamakāsi, satthā no bhagavā dhammaṃ desesī"ti. Yasmiṃ samaye samaṇo gotamo anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti, neva tasmiṃ samaye samaṇassa gotamassa sāvakānaṃ khipitasaddo vā hoti ukkāsitasaddo vā. Tamenaṃ mahājanakāyo paccāsīsamānarūpo paccupaṭṭhito hoti: "yaṃ no bhagavā dhammaṃ bhāsissati taṃ no sossāmā"ti. Seyyathāpi nāma puriso cātummahāpathe khuddamadhuṃ anelakaṃ pīḷeyya. Tamenaṃ mahājanakāyo paccāsīsamānarūpo paccupaṭṭhito assa. Evameva yasmiṃ samaye samaṇo gotamo anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti, neva tasmiṃ samaye samaṇassa gotamassa sāvakānaṃ khipitasaddo vā hoti ukkāsitasaddo vā. Tamenaṃ mahājanakāyo paccāsīsamānarūpo paccupaṭṭhito hoti: "yaṃ no bhagavā dhammaṃ bhāsissati taṃ no sossāmā"ti. Yepi samaṇassa gotamassa sāvakā sabrahmacārīhi sampayojetvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattanti tepi satthu ceva vaṇṇavādino honti, dhammassa ca vaṇṇavādino honti, saṃghassa ca vaṇṇavādino honti, attagarahinoyeva honti anaññagarahino, "mayamevamhā alakkhikā mayaṃ appapuññā te mayaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā nāsakkhimhā yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caritun"ti. Te ārāmikabhūtā vā upāsakabhūtā vā pañcasikkhāpade samādāya vattanti. Iti samaṇo gotamo sāvakānaṃ sakkato garukato mānito pūjito, samaṇañca pana gotamaṃ sāvakā sakkatvā

garuṃ katvā upanissāya viharantī'"ti.

"Kati pana tvaṃ, udāyi, mayi dhamme samanupassasi, yehi mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharantī"ti?

"Pañca kho ahaṃ, bhante, bhagavati dhamme samanupassāmi yehi bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Katame pañca? Bhagavā hi, bhante, appāhāro, appāhāratāya ca vaṇṇavādī. Yampi, bhante, bhagavā appāhāro, appāhāratāya ca vaṇṇavādī imaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavati paṭhamaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. (1)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. Yampi, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, imaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavati dutiyaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. (2)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. Yampi, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, imaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavati tatiyaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. (3)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. Yampi, bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, imaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavati catutthaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. (4)

Puna caparaṃ, bhante, bhagavā pavivitto, pavivekassa ca vaṇṇavādī. Yampi, bhante, bhagavā pavivitto, pavivekassa ca vaṇṇavādī, imaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavati pañcamaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. (5)

Ime kho ahaṃ, bhante, bhagavati pañca dhamme samanupassāmi yehi bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharantī”ti.

“‘Appāhāro samaṇo gotamo, appāhāratāya ca vaṇṇavādī’ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, santi kho pana me, udāyi, sāvakā kosakāhārāpi aḍḍhakosakāhārāpi beluvāhārāpi aḍḍhabeluvāhārāpi. Ahaṃ kho pana, udāyi, appekadā iminā pattena samatittikampi bhuñjāmi bhiyyopi bhuñjāmi. ‘Appāhāro samaṇo gotamo, appāhāratāya ca vaṇṇavādī’ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, ye te, udāyi, mama sāvakā kosakāhārāpi aḍḍhakosakāhārāpi beluvāhārāpi aḍḍhabeluvāhārāpi na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ. (1)

‘Santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī’ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, santi kho pana me, udāyi, sāvakā paṃsukūlikā lūkhacīvaradharā te susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭiṃ karitvā dhārenti. Ahaṃ kho panudāyi, appekadā gahapaticīvarāni dhāremi daḷhāni satthalūkhāni alābulomasāni. ‘Santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī’ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, ye te, udāyi, mama sāvakā paṃsukūlikā lūkhacīvaradharā te susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭiṃ karitvā dhārenti, na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ. (2)

‘Santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī’ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, santi kho pana me, udāyi, sāvakā piṇḍapātikā sapadānacārino uñchāsake vate ratā, te antaragharaṃ paviṭṭhā samānā

āsanenapi nimantiyamānā na sādiyanti. Ahaṃ kho panudāyi, appekadā nimantanepi bhuñjāmi sālīnaṃ odanaṃ vicitakāḷakaṃ anekasūpaṃ anekabyañjanaṃ. 'Santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī'ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, ye te, udāyi, mama sāvakā piṇḍapātikā sapadānacārino uñchāsake vate ratā te antaragharaṃ paviṭṭhā samānā āsanenapi nimantiyamānā na sādiyanti, na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ. (3)

'Santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī'ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, santi kho pana me, udāyi, sāvakā rukkhamūlikā abbhokāsikā, te aṭṭhamāse channaṃ na upenti. Ahaṃ kho panudāyi, appekadā kūṭāgāresupi viharāmi ullittāvalittesu nivātesu phusitaggaḷesu pihitavātapānesu. 'Santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī'ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, ye te, udāyi, mama sāvakā rukkhamūlikā abbhokāsikā te aṭṭhamāse channaṃ na upenti, na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ. (4)

'Pavivitto samaṇo gotamo, pavivekassa ca vaṇṇavādī'ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ, santi kho pana me, udāyi, sāvakā āraññikā pantasenāsanā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni ajjhogāhetvā viharanti, te anvaddhamāsaṃ saṅghamajjhe osaranti pātimokkhuddesāya. Ahaṃ kho panudāyi, appekadā ākiṇṇo viharāmi bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. 'Pavivitto samaṇo gotamo, pavivekassa ca vaṇṇavādī'ti, iti ce maṃ, udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ. Ye te, udāyi, mama sāvakā āraññakā pantasenāsanā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni ajjhogāhetvā viharanti te an-

vaddhamāsaṃ saṅghamajjhe osaranti pātimokkhuddesāya, na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyuṃ. (5)

Iti kho, udāyi, na mamaṃ sāvakā imehi pañcahi dhammehi sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti.

Atthi kho, udāyi, aññe ca pañca dhammā yehi pañcahi dhammehi mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti. Katame pañca? Idhudāyi, mamaṃ sāvakā adhisīle sambhāventi: 'sīlavā samaṇo gotamo paramena sīlakkhandhena samannāgato'ti. Yampudāyi, mamaṃ sāvakā adhisīle sambhāventi: 'sīlavā samaṇo gotamo paramena sīlakkhandhena samannāgato'ti, ayaṃ kho, udāyi, paṭhamo dhammo yena mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, mamaṃ sāvakā abhikkante ñāṇadassane sambhāventi: 'jānaṃyevāha samaṇo gotamo—jānāmīti, passaṃyevāha samaṇo gotamo—passāmīti; abhiññāya samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no anabhiññāya; sanidānaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no anidānaṃ; sappāṭihāriyaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no appāṭihāriyan'ti. Yampudāyi, mamaṃ sāvakā abhikkante ñāṇadassane sambhāventi: 'jānaṃyevāha samaṇo gotamo—jānāmīti, passaṃyevāha samaṇo gotamo—passāmīti; abhiññāya samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no anabhiññāya; sanidānaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no anidānaṃ; sappāṭihāriyaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no appāṭihāriyan'ti, ayaṃ kho, udāyi, dutiyo dhammo yena mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, mamaṃ sāvakā adhipaññāya sambhāventi: 'paññavā samaṇo gotamo paramena paññākkhandhena samannāgato; taṃ vata anāgataṃ vādapathaṃ na dakkhati, uppannaṃ vā parappavādaṃ na sahadhammena suniggahitaṃ niggaṇhissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati'. Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, api nu me sāvakā evaṃ jānantā evaṃ passantā antarantarā kathaṃ opāteyyun"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Na kho panāhaṃ, udāyi, sāvakesu anusāsaniṃ paccāsīsāmi; aññadatthu mamayeva sāvakā anusāsaniṃ paccāsīsanti.

Yampudāyi, mamaṃ sāvakā adhipaññāya sambhāventi: 'paññavā samaṇo gotamo paramena paññākkhandhena samannāgato; taṃ vata anāgataṃ vādapathaṃ na dakkhati, uppannaṃ vā parappavādaṃ na sahadhammena niggahitaṃ niggaṇhissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati'. Ayaṃ kho, udāyi, tatiyo dhammo yena mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, mama sāvakā yena dukkhena dukkhotiṇṇā dukkhaparetā te maṃ upasaṅkamitvā dukkhaṃ ariyasaccaṃ pucchanti, tesāhaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ puṭṭho byākaromi, tesāhaṃ cittaṃ ārādhemi pañhassa veyyākaraṇena; te maṃ dukkhasamudayaṃ ... dukkhanirodhaṃ ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ pucchanti, tesāhaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ puṭṭho byākaromi, tesāhaṃ cittaṃ ārādhemi pañhassa veyyākaraṇena. Yampudāyi, mama sāvakā yena dukkhena dukkhotiṇṇā dukkhaparetā te maṃ upasaṅkamitvā dukkhaṃ ariyasaccaṃ pucchanti, tesāhaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ puṭṭho byākaromi, tesāhaṃ cittaṃ ārādhemi pañhassa veyyākaraṇena. Te maṃ dukkhasamudayaṃ ... dukkhanirodhaṃ ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ pucchanti. Tesāhaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ puṭṭho byākaromi. Tesāhaṃ cittaṃ ārādhemi pañhassa veyyākaraṇena. Ayaṃ kho, udāyi, catuttho dhammo yena mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā cattāro satipaṭṭhāne bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ... citte cittānupassī viharati ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā cattāro sammappadhāne bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anup-

pādāya chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā cattāro iddhipāde bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā pañcindriyāni bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ; vīriyindriyaṃ bhāveti ... pe ... satindriyaṃ bhāveti ... samādhindriyaṃ bhāveti ... paññindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā pañca balāni bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu saddhābalaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ; vīriyabalaṃ bhāveti ... pe ... satibalaṃ bhāveti ... samādhibalaṃ bhāveti ... paññābalaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā sattabojjhaṅge bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ; dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirod-

hanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti, sammāsaṅkappaṃ bhāveti, sammāvācaṃ bhāveti, sammākammantaṃ bhāveti, sammāājīvaṃ bhāveti, sammāvāyāmaṃ bhāveti, sammāsatiṃ bhāveti, sammāsamādhiṃ bhāveti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā aṭṭha vimokkhe bhāventi. Rūpī rūpāni passati, ayaṃ paṭhamo vimokkho; ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati, ayaṃ dutiyo vimokkho; subhanteva adhimutto hoti, ayaṃ tatiyo vimokkho; sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ catuttho vimokkho; sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ pañcamo vimokkho; sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ chaṭṭho vimokkho; sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ sattamo vimokkho; sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, ayaṃ aṭṭhamo vimokkho. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā aṭṭha abhibhāyatanāni bhāventi. Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī'ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ paṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī'ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ dutiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī'ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ tatiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni

suvaṇṇadubbaṇṇāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī’ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. Seyyathāpi nāma umāpupphaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī’ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ pañcamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. Seyyathāpi nāma kaṇikārapupphaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī’ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. Seyyathāpi nāma bandhujīvakapupphaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī’ti evaṃ saññī hoti. Idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. Seyyathāpi nāma osadhitārakā odātā odātavaṇṇā odātanidassanā odātanibhāsā, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ odātaṃ odātavaṇṇaṃ odātanidassanaṃ odātanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. ‘Tāni abhibhuyya jānāmi, passāmī’ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. Tatra ca pana me

sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā dasa kasiṇāyatanāni bhāventi. Pathavīkasiṇameko sañjānāti uddhamadho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ; āpokasiṇameko sañjānāti ... pe ... tejokasiṇameko sañjānāti ... vāyokasiṇameko sañjānāti ... nīlakasiṇameko sañjānāti ... pītakasiṇameko sañjānāti ... lohitakasiṇameko sañjānāti ... odātakasiṇameko sañjānāti ... ākāsakasiṇameko sañjānāti ... viññāṇakasiṇameko sañjānāti uddhamadho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā cattāri jhānāni bhāventi. Idhudāyi, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, udāyi, dakkho nhāpako vā nhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nhānīyacuṇṇāni ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya, sāyaṃ nhānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā snehena na ca paggharinī; evameva kho, udāyi, bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Puna caparaṃ, udāyi, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, udāyi, udakarahado gambhīro ubbhidodako. Tassa nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṃ, devo ca na kālena kālaṃ sammā dhāraṃ anuppaveccheyya; atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṃ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya parippharreyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā

apphuṭaṃ assa. Evameva kho, udāyi, bhikkhu imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Puna caparaṃ, udāyi, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, udāyi, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni anto nimuggaposīni, tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni, nāssa kiñci sabbāvataṃ, uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa; evameva kho, udāyi, bhikkhu imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti.

Puna caparaṃ, udāyi, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, udāyi, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa; evameva kho, udāyi, bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā evaṃ pajānanti: 'ayaṃ kho me kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo; idañca pana me viññāṇaṃ ettha sitaṃ ettha paṭibaddhaṃ'. Seyyathāpi, udāyi, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno sabbākārasampanno; tatridaṃ suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lo-

hitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā. Tamenaṃ cakkhumā puriso hatthe karitvā paccavekkheyya: ‘ayaṃ kho maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno sabbākārasampanno; tatridaṃ suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā’ti. Evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā evaṃ pajānanti: ‘ayaṃ kho me kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo; idañca pana me viññāṇaṃ ettha sitaṃ ettha paṭibaddhan’ti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimminanti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Seyyathāpi, udāyi, puriso muñjamhā īsikaṃ pabbāheyya; tassa evamassa: ‘ayaṃ muñjo, ayaṃ īsikā; añño muñjo, aññā īsikā; muñjamhā tveva īsikā pabbāḷhā’ti. Seyyathā vā panudāyi, puriso asiṃ kosiyā pabbāheyya; tassa evamassa: ‘ayaṃ asi, ayaṃ kosi; añño asi aññā kosi; kosiyā tveva asi pabbāḷho’ti. Seyyathā vā, panudāyi, puriso ahiṃ karaṇḍā uddhareyya; tassa evamassa: ‘ayaṃ ahi, ayaṃ karaṇḍo; añño ahi, añño karaṇḍo; karaṇḍā tveva ahi ubbhato’ti. Evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimminanti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti—ekopi hutvā bahudhā honti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gacchanti, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karonti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchanti, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamanti, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasanti parimajjanti, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattenti. Seyyathāpi, udāyi, dakkho kumbhakāro vā kumbhakārantevāsī vā suparikammakatāya mattikāya yaṃ yadeva bhājanavikatiṃ ākaṅkheyya taṃ tadeva kareyya

abhinipphādeyya; seyyathā vā panudāyi, dakkho dantakāro vā dantakārantevāsī vā suparikammakatasmiṃ dantasmiṃ yaṃ yadeva dantavikatiṃ ākaṅkheyya taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya; seyyathā vā panudāyi, dakkho suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā suparikammakatasmiṃ suvaṇṇasmiṃ yaṃ yadeva suvaṇṇavikatiṃ ākaṅkheyya taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti—ekopi hutvā bahudhā honti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gacchanti, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karonti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchanti, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamanti, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasanti parimajjanti, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattenti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇanti—dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. Seyyathāpi, udāyi, balavā saṅkhadhamo appakasireneva cātuddisā viññāpeyya; evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇanti—dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānanti—sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittan’ti pajānanti, vītarāgaṃ vā cittaṃ ‘vītarāgaṃ cittan’ti pajānanti; sadosaṃ vā cittaṃ ‘sadosaṃ cittan’ti pajānanti, vītadosaṃ vā cittaṃ ‘vītadosaṃ cittan’ti pajānanti; samohaṃ vā cittaṃ ‘samohaṃ cittan’ti pajānanti, vītamohaṃ vā cittaṃ ‘vītamohaṃ cittan’ti pajānanti; saṃkhittaṃ vā cittaṃ ‘saṃkhittaṃ cittan’ti pajānanti, vikkhittaṃ vā cittaṃ ‘vikkhittaṃ cittan’ti pajānanti; mahaggataṃ vā cittaṃ ‘mahaggataṃ cittan’ti pajānanti, amahaggataṃ vā cittaṃ ‘amahaggataṃ cittan’ti pajānanti; sauttaraṃ vā cittaṃ ‘sauttaraṃ cittan’ti pajānanti, anuttaraṃ vā cittaṃ

‘anuttaraṃ cittan’ti pajānanti; samāhitaṃ vā cittaṃ ‘samāhitaṃ cittan’ti pajānanti, asamāhitaṃ vā cittaṃ ‘asamāhitaṃ cittan’ti pajānanti; vimuttaṃ vā cittaṃ ‘vimuttaṃ cittan’ti pajānanti, avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittan’ti pajānanti. Seyyathāpi, udāyi, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udakapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sakaṇikaṃ vā ‘sakaṇikan’ti jāneyya, akaṇikaṃ vā ‘akaṇikan’ti jāneyya; evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānanti—sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittan’ti pajānanti, vītarāgaṃ vā cittaṃ … pe … sadosaṃ vā cittaṃ … vītadosaṃ vā cittaṃ … samohaṃ vā cittaṃ … vītamohaṃ vā cittaṃ … saṃkhittaṃ vā cittaṃ … vikkhittaṃ vā cittaṃ … mahaggataṃ vā cittaṃ … amahaggataṃ vā cittaṃ … sauttaraṃ vā cittaṃ … anuttaraṃ vā cittaṃ … samāhitaṃ vā cittaṃ … asamāhitaṃ vā cittaṃ … vimuttaṃ vā cittaṃ … avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittan’ti pajānanti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussaranti, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathāpi, udāyi, puriso sakamhā gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya, tamhāpi gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya; so tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgaccheyya; tassa evamassa: ‘ahaṃ kho sakamhā gāmā aññaṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatra evaṃ aṭṭhāsiṃ evaṃ nisīdiṃ evaṃ abhāsiṃ evaṃ tuṇhī ahosiṃ; tamhāpi gāmā amuṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatrāpi evaṃ aṭṭhāsiṃ evaṃ nisīdiṃ evaṃ abhāsiṃ evaṃ tuṇhī ahosiṃ, somhi tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgato’ti. Evameva

kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussaranti, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussaranti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passanti cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānanti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passanti cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānanti. Seyyathāpi, udāyi, dve agārā sadvārā. Tatra cakkhumā puriso majjhe ṭhito passeyya manusse gehaṃ pavisantepi nikkhamantepi anucaṅkamantepi anuvicarantepi; evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passanti cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānanti … pe … tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

Puna caparaṃ, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Seyyathāpi, udāyi, pabbatasaṅkhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo, tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippisambukampi sakkharakaṭhalampi macchagumbampi carantampi tiṭṭhantampi. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho udakarahado accho vippasanno anāvilo, tatrime sippisambukāpi sakkharakaṭhalāpi macchagumbāpi

carantipi tiṭṭhantipī'ti. Evameva kho, udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti. Ayaṃ kho, udāyi, pañcamo dhammo yena mama sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharanti.

Ime kho, udāyi, pañca dhammā yehi mamaṃ sāvakā sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharantī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano sakuludāyī paribbājako bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahāsakuludāyisuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 121

Cūḷasuññatasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho āyasmā ānando sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Ekamidaṃ, bhante, samayaṃ bhagavā sakkesu viharati nagarakaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Tattha me, bhante, bhagavato sammukhā sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'suññatāvihārenāhaṃ, ānanda, etarahi bahulaṃ viharāmī'ti. Kacci metaṃ, bhante, sussutaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritan"ti?

"Taggha te etaṃ, ānanda, sussutaṃ suggahitaṃ sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ. Pubbepāhaṃ, ānanda, etarahipi suññatāvihārena bahulaṃ viharāmi. Seyyathāpi, ānanda, ayaṃ migāramātupāsādo suñño hatthigavassavaḷavena, suñño jātarūparajatena, suñño itthipurisasannipātena atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—bhikkhusaṃghaṃ paṭicca ekattaṃ; evameva kho, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā gāmasaññaṃ, amanasikaritvā manussasaññaṃ, araññasaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa araññasaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: 'ye assu darathā gāmasaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā manussasaññaṃ

paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—araññasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. So 'suññamidaṃ saññāgataṃ gāmasaññāyā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ manussasaññāyā'ti pajānāti, 'atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—araññasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ 'santamidaṃ atthī'ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā manussasaññaṃ, amanasikaritvā araññasaññaṃ, pathavīsaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa pathavīsaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. Seyyathāpi, ānanda, āsabhacammaṃ saṅkusatena suvihataṃ vigatavalikaṃ; evameva kho, ānanda, bhikkhu yaṃ imissā pathaviyā ukkūlavikkūlaṃ nadīviduggaṃ khāṇukaṇṭakaṭṭhānaṃ pabbatavisamaṃ taṃ sabbaṃ amanasikaritvā pathavīsaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa pathavīsaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: 'ye assu darathā manussasaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā araññasaññaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—pathavīsaññaṃ paṭicca ekattan'ti. So 'suññamidaṃ saññāgataṃ manussasaññāyā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ araññasaññāyā'ti pajānāti, 'atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—pathavīsaññaṃ paṭicca ekattan'ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ 'santamidaṃ atthī'ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā araññasaññaṃ, amanasikaritvā pathavīsaññaṃ, ākāsānañcāyatanasaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa ākāsānañcāyatanasaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: 'ye assu darathā araññasaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā pathavīsaññaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—ākāsānañcāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. So 'suññamidaṃ saññāgataṃ araññasaññāyā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ pathavīsaññāyā'ti pajānāti, 'atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—ākāsānañcāyatanasaññaṃ

paṭicca ekattan'ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ 'santamidaṃ atthī'ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā pathavīsaññaṃ, amanasikaritvā ākāsānañcāyatanasaññaṃ, viññāṇañcāyatanasaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa viññāṇañcāyatanasaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: 'ye assu darathā pathavīsaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā ākāsānañcāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—viññāṇañcāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. So 'suññamidaṃ saññāgataṃ pathavīsaññāyā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ ākāsānañcāyatanasaññāyā'ti pajānāti, 'atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ— viññāṇañcāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ 'santamidaṃ atthī'ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā ākāsānañcāyatanasaññaṃ, amanasikaritvā viññāṇañcāyatanasaññaṃ, ākiñcaññāyatanasaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa ākiñcaññāyatanasaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: 'ye assu darathā ākāsānañcāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā viññāṇañcāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—ākiñcaññāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. So 'suññamidaṃ saññāgataṃ ākāsānañcāyatanasaññāyā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ viññāṇañcāyatanasaññāyā'ti pajānāti, 'atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—ākiñcaññāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan'ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ 'santamidaṃ atthī'ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda bhikkhu amanasikaritvā viññāṇañcāyatanasaññaṃ, amanasikaritvā ākiñcaññāyatanasaññaṃ, nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa nevasaññānāsaññāyatanasaññāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti:

‘ye assu darathā viññāṇañcāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā ākiñcaññāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan’ti. So ‘suññamidaṃ saññāgataṃ viññāṇañcāyatanasaññāyā’ti pajānāti, ‘suññamidaṃ saññāgataṃ ākiñcaññāyatanasaññāyā’ti pajānāti, ‘atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ— nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ paṭicca ekattan’ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ ‘santamidaṃ atthī’ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā ākiñcaññāyatanasaññaṃ, amanasikaritvā nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ, animittaṃ cetosamādhiṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa animitte cetosamādhimhi cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: ‘ye assu darathā ākiñcaññāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—imameva kāyaṃ paṭicca saḷāyatanikaṃ jīvitapaccayā’ti. So ‘suññamidaṃ saññāgataṃ ākiñcaññāyatanasaññāyā’ti pajānāti, ‘suññamidaṃ saññāgataṃ nevasaññānāsaññāyatanasaññāyā’ti pajānāti, ‘atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—imameva kāyaṃ paṭicca saḷāyatanikaṃ jīvitapaccayā’ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ ‘santamidaṃ atthī’ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā suññatāvakkanti bhavati.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu amanasikaritvā ākiñcaññāyatanasaññaṃ, amanasikaritvā nevasaññānāsaññāyatanasaññaṃ, animittaṃ cetosamādhiṃ paṭicca manasi karoti ekattaṃ. Tassa animitte cetosamādhimhi cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. So evaṃ pajānāti: ‘ayampi kho animitto cetosamādhi abhisaṅkhato abhisañcetayito’. ‘Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman’ti pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāti. So evaṃ pajānāti: ‘ye assu darathā kāmāsavaṃ paṭicca tedha na santi,

ye assu darathā bhavāsavaṃ paṭicca tedha na santi, ye assu darathā avijjāsavaṃ paṭicca tedha na santi, atthi cevāyaṃ darathamattā yadidaṃ—imameva kāyaṃ paṭicca saḷāyatanikaṃ jīvitapaccayā'ti. So 'suññamidaṃ saññāgataṃ kāmāsavenā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ bhavāsavenā'ti pajānāti, 'suññamidaṃ saññāgataṃ avijjāsavenā'ti pajānāti, 'atthi cevidaṃ asuññataṃ yadidaṃ—imameva kāyaṃ paṭicca saḷāyatanikaṃ jīvitapaccayā'ti. Iti yañhi kho tattha na hoti tena taṃ suññaṃ samanupassati, yaṃ pana tattha avasiṭṭhaṃ hoti taṃ 'santamidaṃ atthī'ti pajānāti. Evampissa esā, ānanda, yathābhuccā avipallatthā parisuddhā paramānuttarā suññatāvakkanti bhavati.

Yepi hi keci, ānanda, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja vihariṃsu, sabbe te imaṃyeva parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja vihariṃsu. Yepi hi keci, ānanda, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja viharissanti, sabbe te imaṃyeva parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja viharissanti. Yepi hi keci, ānanda, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja viharanti, sabbe te imaṃyeva parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja viharanti. Tasmātiha, ānanda, 'parisuddhaṃ paramānuttaraṃ suññataṃ upasampajja viharissāmā'ti—evañhi vo, ānanda, sikkhitabban"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Cūḷasuññatasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 57

Kukkuravatikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā koliyesu viharati haliddavasanaṃ nāma koliyānaṃ nigamo. Atha kho puṇṇo ca koliyaputto govatiko acelo ca seniyo kukkuravatiko yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Acelo pana seniyo kukkuravatiko bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā kukkurova palikujjitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, acelo seniyo

kukkuravatiko dukkarakārako chamānikkhittaṃ bhojanaṃ bhuñjati. Tassa taṃ kukkuravataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti? "Alaṃ, puṇṇa, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī"ti. Dutiyampi kho puṇṇo koliyaputto govatiko ... pe ... tatiyampi kho puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, acelo seniyo kukkuravatiko dukkarakārako chamānikkhittaṃ bhojanaṃ bhuñjati. Tassa taṃ kukkuravataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti?

"Addhā kho te ahaṃ, puṇṇa, na labhāmi. Alaṃ, puṇṇa, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchīti; api ca tyāhaṃ byākarissāmi. Idha, puṇṇa, ekacco kukkuravataṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurasīlaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkuracittaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurākappaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ. So kukkuravataṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurasīlaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkuracittaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurākappaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā kukkurānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Sace kho panassa evaṃdiṭṭhi hoti: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti, sāssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, puṇṇa, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. Iti kho, puṇṇa, sampajjamānaṃ kukkuravataṃ kukkurānaṃ sahabyataṃ upaneti, vipajjamānaṃ nirayan"ti. Evaṃ vutte, acelo seniyo kukkuravatiko parodi, assūni pavattesi.

Atha kho bhagavā puṇṇaṃ koliyaputtaṃ govatikaṃ etadavoca: "etaṃ kho te ahaṃ, puṇṇa, nālatthaṃ. Alaṃ, puṇṇa, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī"ti. "Nāhaṃ, bhante, etaṃ rodāmi yaṃ maṃ bhagavā evamāha; api ca me idaṃ, bhante, kukkuravataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ. Ayaṃ, bhante, puṇṇo koliyaputto govatiko. Tassa taṃ govataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti? "Alaṃ, seniya, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī"ti. Dutiyampi kho acelo seniyo ... pe ... tatiyampi kho acelo seniyo kukkuravatiko bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, puṇṇo koliyaputto govatiko. Tassa taṃ govataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti?

“Addhā kho te ahaṃ, seniya, na labhāmi. Alaṃ, seniya, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchīti; api ca tyāhaṃ byākarissāmi. Idha, seniya, ekacco govataṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, gosīlaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, gocittaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, gavākappaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ. So govataṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, gosīlaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, gocittaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, gavākappaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gunnaṃ sahabyataṃ upapajjati. Sace kho panassa evaṃdiṭṭhi hoti: ‘imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā’ti, sāssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, seniya, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. Iti kho, seniya, sampajjamānaṃ govataṃ gunnaṃ sahabyataṃ upaneti, vipajjamānaṃ nirayan”ti. Evaṃ vutte, puṇṇo koliyaputto govatiko parodi, assūni pavattesi.

Atha kho bhagavā acelaṃ seniyaṃ kukkuravatikaṃ etadavoca: “etaṃ kho te ahaṃ, seniya, nālatthaṃ. Alaṃ, seniya, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī”ti. “Nāhaṃ, bhante, etaṃ rodāmi yaṃ maṃ bhagavā evamāha; api ca me idaṃ, bhante, govataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ. Evaṃ pasanno ahaṃ, bhante, bhagavati; pahoti bhagavā tathā dhammaṃ desetuṃ yathā ahaṃ cevimaṃ govataṃ pajaheyyaṃ, ayañceva acelo seniyo kukkuravatiko taṃ kukkuravataṃ pajaheyyā”ti. “Tena hi, puṇṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

“Cattārimāni, puṇṇa, kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni cattāri? Atthi, puṇṇa, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ; atthi, puṇṇa, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ; atthi, puṇṇa, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ; atthi, puṇṇa, kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ, kammakkhayāya saṃvattati.

Katamañca, puṇṇa, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ? Idha, puṇṇa, ekacco sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ

abhisaṅkharitvā, sabyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhā phassā phusanti. So sabyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhaṃ vedanaṃ vedeti ekantadukkhaṃ, seyyathāpi sattā nerayikā. Iti kho, puṇṇa, bhūtā bhūtassa upapatti hoti; yaṃ karoti tena upapajjati, upapannamenaṃ phassā phusanti. Evampāhaṃ, puṇṇa, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmi. Idaṃ vuccati, puṇṇa, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ. (1)

Katamañca, puṇṇa, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ? Idha, puṇṇa, ekacco abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So abyābajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, abyābajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā abyābajjhaṃ lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ abyābajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ abyābajjhā phassā phusanti. So abyābajjhehi phassehi phuṭṭho samāno abyābajjhaṃ vedanaṃ vedeti ekantasukhaṃ, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Iti kho, puṇṇa, bhūtā bhūtassa upapatti hoti; yaṃ karoti tena upapajjati, upapannamenaṃ phassā phusanti. Evampāhaṃ, puṇṇa, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmi. Idaṃ vuccati, puṇṇa, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ. (2)

Katamañca, puṇṇa, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ? Idha, puṇṇa, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. So sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhāpi abyābajjhāpi phassā phusanti. So sabyābajjhehipi abyābajjhehipi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhampi abyābajjhampi vedanaṃ vedeti vokiṇṇasukhadukkhaṃ, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Iti kho, puṇṇa, bhūtā bhūtassa upapatti hoti; yaṃ karoti tena upapajjati. Upapannamenaṃ phassā phusanti. Evampāhaṃ, puṇṇa, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmi. Idaṃ vuccati, puṇṇa, kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ. (3)

Katamañca, puṇṇa, kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ, kammakkhayāya saṃvattati? Tatra, puṇṇa, yamidaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yamidaṃ kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yamidaṃ kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā—idaṃ vuccati, puṇṇa, kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ, kammakkhayāya saṃvattatīti. Imāni kho, puṇṇa, cattāri kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditānī"ti. (4)

Evaṃ vutte, puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. Acelo pana seniyo kukkuravatiko bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante ... pe ... pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. "Yo kho, seniya, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ so cattāro māse parivasati. Catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. Api ca mettha puggalavemattatā viditā"ti.

"Sace, bhante, aññatitthiyapubbā imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhantā pabbajjaṃ ākaṅkhantā upasampadaṃ te cattāro māse parivasanti catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu, upasampādentu bhikkhubhāvāyā"ti.

Alattha kho acelo seniyo kukkuravatiko bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā seniyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, Tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi.

"Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā seniyo arahataṃ ahosīti.

Kukkuravatikasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 47

Vīmaṃsakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "vīmaṃsakena, bhikkhave, bhikkhunā parassa cetopariyāyaṃ ajānantena tathāgate samannesanā kātabbā 'sammāsambuddho vā no vā' iti viññāṇāyā"ti. "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā, bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā; sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho; bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Vīmaṃsakena, bhikkhave, bhikkhunā parassa cetopariyāyaṃ ajānantena dvīsu dhammesu tathāgato samannesitabbo cakkhusotaviññeyyesu dhammesu: 'ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī'ti. (1)

Yato naṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī'ti, tato naṃ uttariṃ samannesati: 'ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī'ti. (2)

Yato naṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī'ti, tato naṃ uttariṃ samannesati: 'ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti te tathāgatassā'ti. (3)

Yato naṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti te tathāgatassā'ti, tato naṃ uttariṃ samannesati: 'dīgharattaṃ samāpanno ayamāyasmā imaṃ kusalaṃ dhammaṃ, udāhu

ittarasamāpanno'ti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'dīgharattaṃ samāpanno ayamāyasmā imaṃ kusalaṃ dhammaṃ, nāyamāyasmā ittarasamāpanno'ti. (4)

Yato naṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'dīgharattaṃ samāpanno ayamāyasmā imaṃ kusalaṃ dhammaṃ, nāyamāyasmā ittarasamāpanno'ti, tato naṃ uttariṃ samannesati: 'ñattajjhāpanno ayamāyasmā bhikkhu yasappatto, saṃvijjantassa idhekacce ādīnavā'ti? Na tāva, bhikkhave, bhikkhuno idhekacce ādīnavā saṃvijjanti yāva na ñattajjhāpanno hoti yasappatto. Yato ca kho, bhikkhave, bhikkhu ñattajjhāpanno hoti yasappatto, athassa idhekacce ādīnavā saṃvijjanti. Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ñattajjhāpanno ayamāyasmā bhikkhu yasappatto, nāssa idhekacce ādīnavā saṃvijjantī'ti. (5)

Yato naṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'ñattajjhāpanno ayamāyasmā bhikkhu yasappatto, nāssa idhekacce ādīnavā saṃvijjantī'ti, tato naṃ uttariṃ samannesati: 'abhayūparato ayamāyasmā, nāyamāyasmā bhayūparato; vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassā'ti? Tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: 'abhayūparato ayamāyasmā, nāyamāyasmā bhayūparato; vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassā'ti. (6)

Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ pare evaṃ puccheyyuṃ: 'ke panāyasmato ākārā, ke anvayā, yenāyasmā evaṃ vadesi—abhayūparato ayamāyasmā, nāyamāyasmā bhayūparato; vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassā'ti. Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'tathā hi pana ayamāyasmā saṅghe vā viharanto eko vā viharanto, ye ca tattha sugatā ye ca tattha duggatā, ye ca tattha gaṇamanusāsanti, ye ca idhekacce āmisesu sandissanti, ye ca idhekacce āmisena anupalittā, nāyamāyasmā taṃ tena avajānāti. Sammukhā kho pana metaṃ bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—abhayūparatohamasmi, nāhamasmi bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevāmi khayā rāgassā'ti.

Tatra, bhikkhave, tathāgatova uttariṃ paṭipucchitabbo: 'ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti? Byākaramāno, bhikkhave, tathāgato evaṃ byākareyya: 'ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī'ti. (1)

'Ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti? Byākaramāno, bhikkhave, tathāgato evaṃ byākareyya:

'ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī'ti. (2)

'Ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti? Byākaramāno, bhikkhave, tathāgato evaṃ byākareyya: 'ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti te tathāgatassa; etaṃ pathohamasmi, etaṃ gocaro, no ca tena tammayo'ti. (3)

Evaṃvādiṃ kho, bhikkhave, satthāraṃ arahati sāvako upasaṅkamituṃ dhammassavanāya. Tassa satthā dhammaṃ deseti uttaruttariṃ paṇītapaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ. Yathā yathā kho, bhikkhave, bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti uttaruttariṃ paṇītapaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ tathā tathā so tasmiṃ dhamme abhiññāya idhekaccaṃ dhammaṃ dhammesu niṭṭhaṃ gacchati, satthari pasīdati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno saṅgho'ti. Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ pare evaṃ puccheyyuṃ: 'ke panāyasmato ākārā, ke anvayā, yenāyasmā evaṃ vadesi—sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno saṅgho'ti? Sammā byākaramāno, bhikkhave, bhikkhu evaṃ byākareyya: 'idhāhaṃ, āvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃ dhammassavanāya. Tassa me bhagavā dhammaṃ deseti uttaruttariṃ paṇītapaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ. Yathā yathā me, āvuso, bhagavā dhammaṃ deseti uttaruttariṃ paṇītapaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ tathā tathāhaṃ tasmiṃ dhamme abhiññāya idhekaccaṃ dhammaṃ dhammesu niṭṭhamagamaṃ, satthari pasīdiṃ—sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā, dhammo, suppaṭipanno saṅgho'ti.

Yassa kassaci, bhikkhave, imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi tathāgate saddhā niviṭṭhā hoti mūlajātā patiṭṭhitā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, ākāravatī saddhā dassanamūlikā, daḷhā; asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, tathāgate dhammasamannesanā hoti. Evañca pana tathāgato dhammatāsusamanniṭṭho hotī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Vīmaṃsakasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 130

Devadūtasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, bhikkhave, dve agārā sadvārā, tattha cakkhumā puriso majjhe ṭhito passeyya manusse gehaṃ pavisantepi nikkhamantepi anucaṅkamantepi anuvicarantepi; evameva kho ahaṃ, bhikkhave, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: 'ime vata bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā manussesu upapannā. Ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pettivisayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tiracchānayoniṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā nānābāhāsu gahetvā yamassa rañño dassenti: 'ayaṃ, deva, puriso amatteyyo apetteyyo asāmañño abrāhmañño, na kule jeṭṭhāpacāyī. Imassa devo daṇḍaṃ paṇetū'ti. Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā paṭhamaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu paṭhamaṃ devadūtaṃ pātubhūtan'ti? So evamāha: 'nāddasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu daharaṃ kumāraṃ mandaṃ uttānaseyyakaṃ sake muttakarīse palipannaṃ semānan'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ahampi khomhi jātidhammo, jātiṃ anatīto. Handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante, pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, pamādavatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ, tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'ti. (1)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā paṭhamaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā samanugāhitvā samanubhāsitvā dutiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu dutiyaṃ devadūtaṃ pātubhūtan'ti? So evamāha: 'nāddasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu itthiṃ vā purisaṃ vā () jiṇṇaṃ gopānasivaṅkaṃ bhoggaṃ daṇḍaparāyanaṃ pavedhamānaṃ gacchantaṃ āturaṃ gatayobbanaṃ khaṇḍadantaṃ palitakesaṃ vilūnaṃ khalitasiraṃ valinaṃ tilakāhatagattan'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ahampi khomhi jarādhammo, jaraṃ anatīto. Handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante, pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, pamādavatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ, tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'ti. (2)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā dutiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā

samanugāhitvā samanubhāsitvā tatiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: ‘ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu tatiyaṃ devadūtaṃ pātubhūtan’ti? So evamāha: ‘nāddasaṃ, bhante’ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: ‘ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu itthiṃ vā purisaṃ vā ābādhikaṃ dukkhitaṃ bāḷhagilānaṃ sake muttakarīse palipannaṃ semānaṃ aññehi vuṭṭhāpiyamānaṃ aññehi saṃvesiyamānan’ti? So evamāha: ‘addasaṃ, bhante’ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: ‘ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ahampi khomhi byādhidhammo, byādhiṃ anatīto. Handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā’ti? So evamāha: ‘nāsakkhissaṃ, bhante, pamādassaṃ, bhante’ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: ‘ambho purisa, pamādavatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ, tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī’ti. (3)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā tatiyaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā samanugāhitvā samanubhāsitvā catutthaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: ‘ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu catutthaṃ devadūtaṃ pātubhūtan’ti? So evamāha: ‘nāddasaṃ, bhante’ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: ‘ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu rājāno coraṃ āgucāriṃ gahetvā vividhā kammakāraṇā kārente—kasāhipi tāḷente vettehipi tāḷente addhadaṇḍakehipi tāḷente hatthampi chindante pādampi chindante hatthapādampi chindante kaṇṇampi chindante nāsampi chindante kaṇṇanāsampi chindante bilaṅgathālikampi karonte saṅkhamuṇḍikampi karonte rāhumukhampi karonte jotimālikampi karonte hatthapajjotikampi karonte erakavattikampi karonte cīrakavāsikampi karonte eṇeyyakampi karonte baḷisamaṃsikam karonte kahāpaṇikampi karonte khārāpatacchikampi karonte palighaparivattikampi karonte palālapīṭhakampi karonte tattenapi telena osiñcante sunakhehipi khādāpente jīvantampi sūle uttāsente asināpi

sīsaṃ chindante'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ye kira, bho, pāpakāni kammāni karonti te diṭṭheva dhamme evarūpā vividhā kammakāraṇā karīyanti, kimaṅgaṃ pana parattha. Handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante, pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, pamādavatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ, tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'ti. (4)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā catutthaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā samanugāhitvā samanubhāsitvā pañcamaṃ devadūtaṃ samanuyuñjati samanugāhati samanubhāsati: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu pañcamaṃ devadūtaṃ pātubhūtan'ti? So evamāha: 'nāddasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, na tvaṃ addasa manussesu itthiṃ vā purisaṃ vā ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātan'ti? So evamāha: 'addasaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, tassa te viññussa sato mahallakassa na etadahosi—ahampi khomhi maraṇadhammo, maraṇaṃ anatīto. Handāhaṃ kalyāṇaṃ karomi kāyena vācāya manasā'ti? So evamāha: 'nāsakkhissaṃ, bhante, pamādassaṃ, bhante'ti.

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā evamāha: 'ambho purisa, pamādavatāya na kalyāṇamakāsi kāyena vācāya manasā. Taggha tvaṃ, ambho purisa, tathā karissanti yathā taṃ pamattaṃ. Taṃ kho pana te etaṃ pāpakammaṃ neva mātarā kataṃ na pitarā kataṃ na bhātarā kataṃ na bhaginiyā kataṃ na mittāmaccehi kataṃ na ñātisālohitehi kataṃ na samaṇabrāhmaṇehi kataṃ na devatāhi kataṃ, tayāvetaṃ pāpakammaṃ kataṃ, tvaññevetassa vipākaṃ paṭisaṃvedissasī'ti. (5)

Tamenaṃ, bhikkhave, yamo rājā pañcamaṃ devadūtaṃ samanuyuñjitvā

samanugāhitvā samanubhāsitvā tuṇhī hoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kammakāraṇaṃ karonti—tattaṃ ayokhilaṃ hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ majjheurasmiṃ gamenti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā saṃvesetvā kuṭhārīhi tacchanti ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā vāsīhi tacchanti ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā rathe yojetvā ādittāya pathaviyā sampajjalitāya sajotibhūtāya sārentipi, paccāsārentipi ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahantaṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. So tattha pheṇuddehakaṃ paccati. So tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gacchati, sakimpi adho gacchati, sakimpi tiriyaṃ gacchati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahāniraye pakkhipanti. So kho pana, bhikkhave, mahānirayo—

Catukkaṇṇo catudvāro, vibhatto bhāgaso mito; Ayopākārapariyanto, ayasā paṭikujjito.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasāyutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Tassa kho pana, bhikkhave, mahānirayassa puratthimāya bhittiyā acci uṭṭhahitvā pacchimāya bhittiyā paṭihaññati, pacchimāya bhittiyā acci uṭṭhahitvā puratthimāya bhittiyā paṭihaññati, uttarāya bhittiyā acci uṭṭhahitvā dakkhiṇāya bhittiyā paṭihaññati, dakkhiṇāya bhittiyā acci uṭṭhahitvā uttarāya bhittiyā paṭihaññati, heṭṭhā acci uṭṭhahitvā upari paṭihaññati, uparito acci uṭṭhahitvā heṭṭhā paṭihaññati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti.

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena tassa mahānirayassa puratthimaṃ dvāraṃ apāpurīyati. So tattha sīghena javena dhāvati. Tassa sīghena javena dhāvato

chavimpi ḍayhati, cammampi ḍayhati, maṃsampi ḍayhati, nhārumpi ḍayhati, aṭṭhīnipi sampadhūpāyanti, ubbhataṃ tādisameva hoti. Yato ca kho so, bhikkhave, bahusampatto hoti, atha taṃ dvāraṃ pidhīyati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti.

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena tassa mahānirayassa pacchimaṃ dvāraṃ apāpurīyati ... pe ... uttaraṃ dvāraṃ apāpurīyati ... pe ... dakkhiṇaṃ dvāraṃ apāpurīyati. So tattha sīghena javena dhāvati. Tassa sīghena javena dhāvato chavimpi ḍayhati, cammampi ḍayhati, maṃsampi ḍayhati, nhārumpi ḍayhati, aṭṭhīnipi sampadhūpāyanti, ubbhataṃ tādisameva hoti. Yato ca kho so, bhikkhave, bahusampatto hoti, atha taṃ dvāraṃ pidhīyati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti.

Hoti kho so, bhikkhave, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena tassa mahānirayassa puratthimaṃ dvāraṃ apāpurīyati. So tattha sīghena javena dhāvati. Tassa sīghena javena dhāvato chavimpi ḍayhati, cammampi ḍayhati, maṃsampi ḍayhati, nhārumpi ḍayhati, aṭṭhīnipi sampadhūpāyanti, ubbhataṃ tādisameva hoti. So tena dvārena nikkhamati.

Tassa kho pana, bhikkhave, mahānirayassa samanantarā sahitameva mahanto gūthanirayo. So tattha patati. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, gūthaniraye sūcimukhā pāṇā chaviṃ chindanti, chaviṃ chetvā cammaṃ chindanti, cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindanti, maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindanti, nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindanti, aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ khādanti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. (1)

Tassa kho pana, bhikkhave, gūthanirayassa samanantarā sahitameva mahanto kukkulanirayo. So tattha patati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. (2)

Tassa kho pana, bhikkhave, kukkulanirayassa samanantarā sahitameva mahantaṃ simbalivanaṃ uddhaṃ yojanamuggataṃ soḷasaṅgulakaṇṭakaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ. Tattha āropentipi

oropentipi. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. (3)

Tassa kho pana, bhikkhave, simbalivanassa samanantarā sahitameva mahantaṃ asipattavanaṃ. So tattha pavisati. Tassa vāteritāni pattāni patitāni hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. (4)

Tassa kho pana, bhikkhave, asipattavanassa samanantarā sahitameva mahatī khārodakā nadī. So tattha patati. So tattha anusotampi vuyhati, paṭisotampi vuyhati, anusotapaṭisotampi vuyhati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. (5)

Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā balisena uddharitvā thale patiṭṭhāpetvā evamāhaṃsu: 'ambho purisa, kiṃ icchasī'ti? So evamāha: 'jighacchitosmi, bhante'ti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā tattena ayosaṅkunā mukhaṃ vivaritvā ādittena sampajjalitena sajotibhūtena tattaṃ lohaguḷaṃ mukhe pakkhipanti ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ. So tassa oṭṭhampi dahati, mukhampi dahati, kaṇṭhampi dahati, urampi dahati, antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgā nikkhamati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti.

Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā evamāhaṃsu: 'ambho purisa, kiṃ icchasī'ti? So evamāha: 'pipāsitosmi, bhante'ti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā tattena ayosaṅkunā mukhaṃ vivaritvā ādittena sampajjalitena sajotibhūtena tattaṃ tambalohaṃ mukhe āsiñcanti ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ. Taṃ tassa oṭṭhampi dahati, mukhampi dahati, kaṇṭhampi dahati, urampi dahati, antampi antaguṇampi ādāya adhobhāgā nikkhamati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti, yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā puna mahāniraye pakkhipanti.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, yamassa rañño etadahosi: 'ye kira, bho, loke pāpakāni akusalāni kammāni karonti te evarūpā vividhā kammakāraṇā karīyanti. Aho vatāhaṃ manussattaṃ labheyyaṃ. Tathāgato ca loke uppajjeyya arahaṃ sammāsambuddho. Tañcāhaṃ bha-

gavantaṃ payirupāseyyaṃ. So ca me bhagavā dhammaṃ deseyya. Tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ ājāneyyan'ti. Taṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, nāññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sutvā vadāmi, api ca yadeva sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadevāhaṃ vadāmī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Coditā devadūtehi, ye pamajjanti māṇavā; Te dīgharattaṃ socanti, hīnakāyūpagā narā.

Ye ca kho devadūtehi, santo sappurisā idha; Coditā nappamajjanti, ariyadhamme kudācanaṃ.

Upādāne bhayaṃ disvā, jātimaraṇasambhave; Anupādā vimuccanti, jātimaraṇasaṅkhaye.

Te khemappattā sukhino, diṭṭhadhammābhinibbutā; Sabbaverabhayātītā, sabbadukkhaṃ upaccagun"ti.

Devadūtasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Suññatavaggo niṭṭhito tatiyo.

Dvidhāva suññatā hoti, Abbhutadhammabākulaṃ; Aciravatabhūmijanāmo, Anuruddhupakkilesaṃ; Bālapaṇḍito devadūtañca te dasāti.

Majjhima Nikāya 62

Mahārāhulovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Āyasmāpi kho rāhulo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho bhagavā apaloketvā āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "yaṃ kiñci, rāhula, rūpaṃ—atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā—sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabban"ti. "Rūpameva nu kho, bhagavā, rūpameva nu kho, sugatā"ti? "Rūpampi, rāhula, vedanāpi, rāhula, saññāpi, rāhula, saṅkhārāpi, rāhula, viññāṇampi, rāhulā"ti. Atha kho āyasmā rāhulo "ko najja bhagavatā sammukhā ovādena ovadito gāmaṃ piṇḍāya pavisissatī"ti tato paṭinivattitvā aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi pal-

laṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Addasā kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ rāhulaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Disvāna āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "ānāpānassatiṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Ānāpānassati, rāhula, bhāvanā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā"ti.

Atha kho āyasmā rāhulo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ bhāvitā nu kho, bhante, ānāpānassati, kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā"ti? "Yaṃ kiñci, rāhula, ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ upādinnaṃ— ayaṃ vuccati, rāhula, ajjhattikā pathavīdhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā pathavīdhātu yā ca bāhirā pathavīdhātu, pathavīdhāturevesā. Taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā pathavīdhātuyā nibbindati, pathavīdhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, rāhula, āpodhātu? Āpodhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā ca, rāhula, ajjhattikā āpodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, rāhula, ajjhattikā āpodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhāturevesā. Taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, rāhula, tejodhātu? Tejodhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā ca, rāhula, ajjhattikā tejodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—yena ca santappati yena ca jīrīyati yena ca pariḍayhati yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ sammā pariṇā-

maṃ gacchati, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, rāhula, ajjhattikā tejodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhāturevesā. Taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati, tejodhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, rāhula, vāyodhātu? Vāyodhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā ca, rāhula, ajjhattikā vāyodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—uddhaṅgamā vātā, adhogamā vātā, kucchisayā vātā, koṭṭhāsayā vātā, aṅgamaṅgānusārino vātā, assāso passāso iti, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, rāhula, ajjhattikā vāyodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhāturevesā. Taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, rāhula, ākāsadhātu? Ākāsadhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā ca, rāhula, ajjhattikā ākāsadhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ ākāsaṃ ākāsagataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kaṇṇacchiddaṃ nāsacchiddaṃ mukhadvāraṃ, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ ajjhoharati, yattha ca asitapītakhāyitasāyitaṃ santiṭṭhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ adhobhāgaṃ nikkhamati, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ ākāsaṃ ākāsagataṃ, aghaṃ aghagataṃ, vivaraṃ vivaragataṃ, asamphuṭṭhaṃ, maṃsalohitehi upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, rāhula, ajjhattikā ākāsadhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā ākāsadhātu yā ca bāhirā ākāsadhātu ākāsadhāturevesā. Taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā ākāsadhātuyā cittaṃ nibbindati, ākāsadhātuyā cittaṃ virājeti.

Pathavīsamaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Pathavīsamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathāpi, rāhula, pathaviyā sucimpi nikkhipanti, asucimpi nikkhipanti, gūthagatampi nikkhipanti, muttagatampi nikkhipanti, kheḷagatampi nikkhipanti, pubbagatampi nikkhipanti,

lohitagatampi nikkhipanti, na ca tena pathavī aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evameva kho tvaṃ, rāhula, pathavīsamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. Pathavīsamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti.

Āposamaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Āposamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathāpi, rāhula, āpasmiṃ sucimpi dhovanti, asucimpi dhovanti, gūthagatampi dhovanti, muttagatampi dhovanti, kheḷagatampi dhovanti, pubbagatampi dhovanti, lohitagatampi dhovanti, na ca tena āpo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evameva kho tvaṃ, rāhula, āposamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. Āposamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti.

Tejosamaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Tejosamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathāpi, rāhula, tejo sucimpi dahati, asucimpi dahati, gūthagatampi dahati, muttagatampi dahati, kheḷagatampi dahati, pubbagatampi dahati, lohitagatampi dahati, na ca tena tejo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evameva kho tvaṃ, rāhula, tejosamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. Tejosamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti.

Vāyosamaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Vāyosamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathāpi, rāhula, vāyo sucimpi upavāyati, asucimpi upavāyati, gūthagatampi upavāyati, muttagatampi upavāyati, kheḷagatampi upavāyati, pubbagatampi upavāyati, lohitagatampi upavāyati, na ca tena vāyo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā; evameva kho tvaṃ, rāhula, vāyosamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. Vāyosamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti.

Ākāsasamaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Ākāsasamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathāpi, rāhula, ākāso na katthaci patiṭṭhito; evameva kho tvaṃ, rāhula, ākāsasamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. Ākāsasamañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ

na pariyādāya ṭhassanti.

Mettaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Mettañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato yo byāpādo so pahīyissati. Karuṇaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Karuṇañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato yā vihesā sā pahīyissati. Muditaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Muditañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato yā arati sā pahīyissati. Upekkhaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Upekkhañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato yo paṭigho so pahīyissati. Asubhaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Asubhañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato yo rāgo so pahīyissati. Aniccasaññaṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Aniccasaññañhi te, rāhula, bhāvanaṃ bhāvayato yo asmimāno so pahīyissati.

Ānāpānassatiṃ, rāhula, bhāvanaṃ bhāvehi. Ānāpānassati hi te, rāhula, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, rāhula, ānāpānassati, kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, rāhula, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati satova passasati.

Dīghaṃ vā assasanto ‘dīghaṃ assasāmī’ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto ‘dīghaṃ passasāmī’ti pajānāti; rassaṃ vā assasanto ‘rassaṃ assasāmī’ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto ‘rassaṃ passasāmī’ti pajānāti. ‘Sabbakāyappaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati; ‘sabbakāyappaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati; ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati; ‘passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati.

‘Pītippaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati; ‘pītippaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati; ‘sukhappaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati; ‘sukhappaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati; ‘cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati; ‘cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati; ‘passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī’ti sikkhati; ‘passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī’ti sikkhati.

‘Cittappaṭisaṃvedī assasissāmī’ti sikkhati; ‘cittappaṭisaṃvedī passasissāmī’ti sikkhati; ‘abhippamodayaṃ cittaṃ assasissāmī’ti sikkhati; ‘abhippamodayaṃ cittaṃ passasissāmī’ti sikkhati; ‘samādahaṃ cittaṃ assasissāmī’ti sikkhati; ‘samādahaṃ cittaṃ passasissāmī’ti sikkhati;

'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati; 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati.

'Aniccānupassī assasissāmī'ti sikkhati; 'aniccānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'virāgānupassī assasissāmī'ti sikkhati; 'virāgānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'nirodhānupassī assasissāmī'ti sikkhati; 'nirodhānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati; 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati.

Evaṃ bhāvitā kho, rāhula, ānāpānassati, evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Evaṃ bhāvitāya, rāhula, ānāpānassatiyā, evaṃ bahulīkatāya yepi te carimakā assāsā tepi viditāva nirujjhanti no aviditā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā rāhulo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahārāhulovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 14

Cūḷadukkhakkhandhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "dīgharattāhaṃ, bhante, bhagavatā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: 'lobho cittassa upakkileso, doso cittassa upakkileso, moho cittassa upakkileso'ti. Evañcāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: 'lobho cittassa upakkileso, doso cittassa upakkileso, moho cittassa upakkileso'ti. Atha ca pana me ekadā lobhadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, mohadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'kosu nāma me dhammo ajjhattaṃ appahīno yena me ekadā lobhadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, mohadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhantī'"ti.

"So eva kho te, mahānāma, dhammo ajjhattaṃ appahīno yena te ekadā lobhadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, mohadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. So ca hi te, mahānāma, dhammo ajjhattaṃ pahīno abhavissa, na tvaṃ agāraṃ ajjhāvaseyyāsi, na kāme paribhuñjeyyāsi. Yasmā ca kho te,

mahānāma, so eva dhammo ajjhattaṃ appahīno tasmā tvaṃ agāraṃ ajjhāvasasi, kāme paribhuñjasi.

'Appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti—iti cepi, mahānāma, ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ hoti, so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukhaṃ nādhigacchati, aññaṃ vā tato santataraṃ; atha kho so neva tāva anāvaṭṭī kāmesu hoti. Yato ca kho, mahānāma, ariyasāvakassa 'appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ hoti, so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukhaṃ adhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ; atha kho so anāvaṭṭī kāmesu hoti.

Mayhampi kho, mahānāma, pubbeva sambodhā, anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato, 'appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ hoti, so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukhaṃ nājjhagamaṃ, aññaṃ vā tato santataraṃ; atha khvāhaṃ neva tāva anāvaṭṭī kāmesu paccaññāsiṃ. Yato ca kho me, mahānāma, 'appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ ahosi, so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukhaṃ ajjhagamaṃ, aññaṃ vā tato santataraṃ; athāhaṃ anāvaṭṭī kāmesu paccaññāsiṃ.

Ko ca, mahānāma, kāmānaṃ assādo? Pañcime, mahānāma, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā; sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, mahānāma, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, mahānāma, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ kāmānaṃ assādo.

Ko ca, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo? Idha, mahānāma, kulaputto yena sippaṭṭhānena jīvikaṃ kappeti—yadi muddāya yadi gaṇanāya yadi saṅkhānena yadi kasiyā yadi vaṇijjāya yadi gorakkhena yadi issatthena yadi rājaporisena yadi sippaññatarena, sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassehi rissamāno khuppipāsāya mīyamāno; ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmād-

hikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce, mahānāma, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhinipphajjanti, so socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati 'moghaṃ vata me uṭṭhānaṃ, aphalo vata me vāyāmo'ti. Ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Tassa ce, mahānāma, kulaputtassa evaṃ uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinipphajjanti. So tesaṃ bhogānaṃ ārakkhādhikaraṇaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti: 'kinti me bhoge neva rājāno hareyyuṃ, na corā hareyyuṃ, na aggi daheyya, na udakaṃ vaheyya, na appiyā vā dāyādā hareyyun'ti. Tassa evaṃ ārakkhato gopayato te bhoge rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā dahati, udakaṃ vā vahati, appiyā vā dāyādā haranti. So socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati: 'yampi me ahosi tampi no natthī'ti. Ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, mahānāma, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu rājānopi rājūhi vivadanti, khattiyāpi khattiyehi vivadanti, brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti, gahapatīpi gahapatīhi vivadanti, mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati. Te tattha kalahaviggahavivādāpannā aññamaññaṃ pāṇīhipi upakkamanti, leḍḍūhipi upakkamanti, daṇḍehipi upakkamanti, satthehipi upakkamanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, mahānāma, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā, dhanukalāpaṃ sannayhitvā, ubhatobyūḷhaṃ saṅgāmaṃ pakkhandanti usūsupi khippamānesu, sattīsupi khippamānāsu, asīsupi vijjotalantesu. Te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, mahānāma, kāmā-

naṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, mahānāma, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā, dhanukalāpaṃ sannayhitvā, addāvalepanā upakāriyo pakkhandanti usūsupi khippamānesu, sattīsupi khippamānāsu, asīsupi vijjotalantesu. Te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, chakaṇakāyapi osiñcanti, abhivaggenapi omaddanti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, mahānāma, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu sandhimpi chindanti, nillopampi haranti, ekāgārikampi karonti, paripanthepi tiṭṭhanti, paradārampi gacchanti. Tamenaṃ rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti—kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, aḍḍhadaṇḍakehipi tāḷenti; hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti; bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, eṇeyyakampi karonti, baḷisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti. Te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. Ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Puna caparaṃ, mahānāma, kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti. Te kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā, apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Ayampi, mahānāma, kāmānaṃ ādīnavo samparāyiko, dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

Ekamidāhaṃ, mahānāma, samayaṃ rājagahe viharāmi gijjhakūṭe

pabbate. Tena kho pana samayena sambahulā nigaṇṭhā isigilipasse kāḷasilāyaṃ ubbhaṭṭhakā honti āsanapaṭikkhittā, opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti. Atha khvāhaṃ, mahānāma, sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena isigilipasse kāḷasilā yena te nigaṇṭhā tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā te nigaṇṭhe etadavocaṃ: 'kiṃ nu tumhe, āvuso nigaṇṭhā, ubbhaṭṭhakā āsanapaṭikkhittā, opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayathā'ti? Evaṃ vutte, mahānāma, te nigaṇṭhā maṃ etadavocuṃ: 'nigaṇṭho, āvuso, nāṭaputto sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: "carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan"ti. So evamāha: "atthi kho vo, nigaṇṭhā, pubbe pāpakammaṃ kataṃ, taṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya nijjīretha; yaṃ panettha etarahi kāyena saṃvutā vācāya saṃvutā manasā saṃvutā taṃ āyatiṃ pāpassa kammassa akaraṇaṃ; iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā byantibhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā, āyatiṃ anavassavo; āyatiṃ anavassavā kammakkhayo, kammakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā vedanākkhayo, vedanākkhayā sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti. Tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca, tena camha attamanā'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, mahānāma, te nigaṇṭhe etadavocaṃ: 'kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe na nāhuvamhā'ti? 'No hidaṃ, āvuso'. 'Kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—akaram mayaṃ pubbe pāpakammaṃ na nākaramhā'ti? 'No hidaṃ, āvuso'. 'Kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhā'ti? 'No hidaṃ, āvuso'. 'Kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatī'ti? 'No hidaṃ, āvuso'. 'Kiṃ pana tumhe, āvuso nigaṇṭhā, jānātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadan'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Iti kira tumhe, āvuso nigaṇṭhā, na jānātha—ahuvamheva mayaṃ pubbe na nāhuvamhāti, na jānātha—akaramheva mayaṃ pubbe pāpakammaṃ na nākaramhāti, na jānātha—evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā pāpakammaṃ akaramhāti, na jānātha—ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ, ettakaṃ vā dukkhaṃ nijjīretabbaṃ, ettakamhi vā dukkhe ni-

jjiṇṇe sabbaṃ dukkhaṃ nijjiṇṇaṃ bhavissatīti. Na jānātha—diṭṭheva dhamme akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ. Evaṃ sante, āvuso nigaṇṭhā, ye loke luddā lohitapāṇino kurūrakammantā manussesu paccājātā te nigaṇṭhesu pabbajantī'ti? 'Na kho, āvuso gotama, sukhena sukhaṃ adhigantabbaṃ, dukkhena kho sukhaṃ adhigantabbaṃ; sukhena cāvuso gotama, sukhaṃ adhigantabbaṃ abhavissa, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhaṃ adhigaccheyya, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhavihāritaro āyasmatā gotamenā'ti.

'Addhāyasmantehi nigaṇṭhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā: "na kho, āvuso gotama, sukhena sukhaṃ adhigantabbaṃ, dukkhena kho sukhaṃ adhigantabbaṃ; sukhena cāvuso gotama, sukhaṃ adhigantabbaṃ abhavissa, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhaṃ adhigaccheyya, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhavihāritaro āyasmatā gotamenā"ti. Api ca ahameva tattha paṭipucchitabbo: "ko nu kho āyasmantānaṃ sukhavihāritaro rājā vā māgadho seniyo bimbisāro āyasmā vā gotamo"ti? Addhāvuso gotama, amhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā, na kho, āvuso gotama, sukhena sukhaṃ adhigantabbaṃ, dukkhena kho sukhaṃ adhigantabbaṃ; sukhena cāvuso gotama, sukhaṃ adhigantabbaṃ abhavissa, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhaṃ adhigaccheyya, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhavihāritaro āyasmatā gotamenāti. Api ca tiṭṭhatetaṃ, idānipi mayaṃ āyasmantaṃ gotamaṃ pucchāma: "ko nu kho āyasmantānaṃ sukhavihāritaro rājā vā māgadho seniyo bimbisāro āyasmā vā gotamo"ti?

Tena hāvuso nigaṇṭhā, tumheva tattha paṭipucchissāmi, yathā vo khameyya tathā naṃ byākareyyātha. Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro, aniñjamāno kāyena, abhāsamāno vācaṃ, satta rattindivāni ekantasukhaṃ paṭisaṃvedī viharitun'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro, aniñjamāno kāyena, abhāsamāno vācaṃ, cha rattindivāni ... pe ... pañca rattindivāni ... cattāri rattindivāni ... tīṇi rattindivāni ... dve rattindivāni ... ekaṃ rattindivaṃ ekantasukhaṃ paṭisaṃvedī viharitun'ti? 'No hidaṃ, āvuso'.

'Ahaṃ kho, āvuso nigaṇṭhā, pahomi aniñjamāno kāyena, abhāsamāno

vācaṃ, ekaṃ rattindivaṃ ekantasukhaṃ paṭisaṃvedī viharituṃ. Ahaṃ kho, āvuso nigaṇṭhā, pahomi aniñjamāno kāyena, abhāsamāno vācaṃ, dve rattindivāni ... tīṇi rattindivāni ... cattāri rattindivāni ... pañca rattindivāni ... cha rattindivāni ... satta rattindivāni ekantasukhaṃ paṭisaṃvedī viharituṃ. Taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, evaṃ sante ko sukhavihāritaro rājā vā māgadho seniyo bimbisāro ahaṃ vā'ti? 'Evaṃ sante āyasmāva gotamo sukhavihāritaro raññā māgadhena seniyena bimbisārenā'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano mahānāmo sakko bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Cūḷadukkhakkhandhasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 74

Dīghanakhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate sūkarakhatāyaṃ. Atha kho dīghanakho paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho dīghanakho paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ahañhi, bho gotama, evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'sabbaṃ me nakkhamatī'"ti. "Yāpi kho te esā, aggivessana, diṭṭhi: 'sabbaṃ me nakkhamatī'ti, esāpi te diṭṭhi nakkhamatī"ti? "Esā ce me, bho gotama, diṭṭhi khameyya, taṃpassa tādisameva, taṃpassa tādisamevā"ti. "Ato kho te, aggivessana, bahū hi bahutarā lokasmiṃ ye evamāhaṃsu: 'taṃpassa tādisameva, taṃpassa tādisamevā'ti. Te tañceva diṭṭhiṃ nappajahanti aññañca diṭṭhiṃ upādiyanti. Ato kho te, aggivessana, tanū hi tanutarā lokasmiṃ ye evamāhaṃsu: 'taṃpassa tādisameva, taṃpassa tādisamevā'ti. Te tañceva diṭṭhiṃ pajahanti aññañca diṭṭhiṃ na upādiyanti. Santaggivessana, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sabbaṃ me khamatī'ti; santaggivessana, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sabbaṃ me nakkhamatī'ti; santaggivessana, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me nakkhamatī'ti. Tatraggivessana, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sabbaṃ me khamatī'ti tesamayaṃ diṭṭhi sārāgāya santike, saññogāya santike, abhinandanāya santike, ajjhosānāya santike, upādānāya santike; tatraggivessana ye te

samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘sabbaṃ me nakkhamatī’ti tesamayaṃ diṭṭhi asārāgāya santike, asaññogāya santike, anabhinandanāya santike, anajjhosānāya santike, anupādānāya santike”ti.

Evaṃ vutte, dīghanakho paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “ukkaṃseti me bhavaṃ gotamo diṭṭhigataṃ, samukkaṃseti me bhavaṃ gotamo diṭṭhigatan”ti.

“Tatraggivessana, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me nakkhamatī’ti. Yā hi tesaṃ khamati sāyaṃ diṭṭhi sārāgāya santike, saññogāya santike, abhinandanāya santike, ajjhosānāya santike, upādānāya santike; yā hi tesaṃ nakkhamati sāyaṃ diṭṭhi asārāgāya santike, asaññogāya santike, anabhinandanāya santike, anajjhosānāya santike, anupādānāya santike. Tatraggivessana, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘sabbaṃ me khamatī’ti tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ‘yā kho me ayaṃ diṭṭhi—sabbaṃ me khamatīti, imañce ahaṃ diṭṭhiṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa vohareyyaṃ—idameva saccaṃ moghamaññanti; dvīhi me assa viggaho—yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—sabbaṃ me nakkhamatīti, yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me nakkhamatīti—imehi assa dvīhi viggaho. Iti viggahe sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā’. Iti so viggahañca vivādañca vighātañca vihesañca attani sampassamāno tañceva diṭṭhiṃ pajahati aññañca diṭṭhiṃ na upādiyati. Evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti, evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinissaggo hoti.

Tatraggivessana, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘sabbaṃ me nakkhamatī’ti tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ‘yā kho me ayaṃ diṭṭhi—sabbaṃ me nakkhamatīti, imañce ahaṃ diṭṭhiṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa vohareyyaṃ—idameva saccaṃ moghamaññanti; dvīhi me assa viggaho—yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—sabbaṃ me khamatīti, yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—ekaccaṃ me khamati ekaccaṃ me nakkhamatīti—imehi assa dvīhi viggaho. Iti viggahe sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā’. Iti so viggahañca vivādañca vighātañca vihesañca attani sampassamāno tañceva diṭṭhiṃ pajahati aññañca diṭṭhiṃ na upādiyati. Evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti, evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinis-

saggo hoti.

Tatraggivessana, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me nakkhamatī’ti tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ‘yā kho me ayaṃ diṭṭhi—ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me nakkhamatīti, imañce ahaṃ diṭṭhiṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa vohareyyaṃ—idameva saccaṃ moghamaññanti; dvīhi me assa viggaho—yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—sabbaṃ me khamatīti, yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—sabbaṃ me nakkhamatīti—imehi assa dvīhi viggaho. Iti viggahe sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā’. Iti so viggahañca vivādañca vighātañca vihesañca attani sampassamāno tañceva diṭṭhiṃ pajahati aññañca diṭṭhiṃ na upādiyati. Evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti, evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinissaggo hoti.

Ayaṃ kho panaggivessana, kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo, aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassitabbo. Tassimaṃ kāyaṃ aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassato yo kāyasmiṃ kāyachando kāyasneho kāyanvayatā sā pahīyati.

Tisso kho imā, aggivessana, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Yasmiṃ, aggivessana, samaye sukhaṃ vedanaṃ vedeti, neva tasmiṃ samaye dukkhaṃ vedanaṃ vedeti, na adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedeti; sukhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Yasmiṃ, aggivessana, samaye dukkhaṃ vedanaṃ vedeti, neva tasmiṃ samaye sukhaṃ vedanaṃ vedeti, na adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedeti; dukkhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Yasmiṃ, aggivessana, samaye adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedeti, neva tasmiṃ samaye sukhaṃ vedanaṃ vedeti, na dukkhaṃ vedanaṃ vedeti; adukkhamasukhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Sukhāpi kho, aggivessana, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā; dukkhāpi kho, aggivessana, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā; adukkhamasukhāpi kho, aggivessana, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā

vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Evaṃ passaṃ, aggivessana, sutavā ariyasāvako sukhāyapi vedanāya nibbindati, dukkhāyapi vedanāya nibbindati, adukkhamasukhāyapi vedanāya nibbindati; nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ, vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Evaṃ vimuttacitto kho, aggivessana, bhikkhu na kenaci saṃvadati, na kenaci vivadati, yañca loke vuttaṃ tena voharati, aparāmasan"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ bījayamāno. Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "tesaṃ tesaṃ kira no bhagavā dhammānaṃ abhiññā pahānamāha, tesaṃ tesaṃ kira no sugato dhammānaṃ abhiññā paṭinissaggamāhā"ti. Iti hidaṃ āyasmato sāriputtassa paṭisañcikkhato anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Dīghanakhassa pana paribbājakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Atha kho dīghanakho paribbājako diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evameva kho bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Dīghanakhasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 69

Goliyānisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena goliyāni nāma bhikkhu āraññiko padasamācāro saṃghamajjhe osaṭo hoti kenacideva karaṇīyena. Tatra kho āyasmā sāriputto goliyāniṃ bhikkhuṃ ārabbha bhikkhū āmantesi:

"Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena

sabrahmacārīsu sagāravena bhavitabbaṃ sappatissena. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṃghagato saṃghe viharanto sabrahmacārīsu agāravo hoti appatisso, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā sabrahmacārīsu agāravo hoti appatisso'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena sabrahmacārīsu sagāravena bhavitabbaṃ sappatissena. (1)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena āsanakusalena bhavitabbaṃ: 'iti there ca bhikkhū nānupakhajja nisīdissāmi nave ca bhikkhū na āsanena paṭibāhissāmī'ti. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṃghagato saṃghe viharanto na āsanakusalo hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā āsanakusalo na hotī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena āsanakusalena bhavitabbaṃ. (2)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena ābhisamācārikopi dhammo jānitabbo. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṃghagato saṃghe viharanto ābhisamācārikampi dhammaṃ na jānāti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā ābhisamācārikampi dhammaṃ na jānātī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena ābhisamācārikopi dhammo jānitabbo. (3)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo nātidivā paṭikkamitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṃghagato saṃghe viharanto atikālena gāmaṃ pavisati atidivā paṭikkamati, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā atikālena gāmaṃ pavisati atidivā paṭikkamatī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo, nātidivā paṭikkamitabbaṃ. (4)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena na purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjati, tassa bhavanti vattāro. 'Ayaṃ nūnimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena viharato

vikālacariyā bahulīkatā, tamenaṃ saṅghagatampi samudācaratī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena na purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjitabbaṃ. (5)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena anuddhatena bhavitabbaṃ acapalena. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto uddhato hoti capalo, tassa bhavanti vattāro. 'Idaṃ nūnimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena viharato uddhaccaṃ cāpalyaṃ bahulīkataṃ, tamenaṃ saṅghagatampi samudācaratī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena anuddhatena bhavitabbaṃ acapalena. (6)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena amukharena bhavitabbaṃ avikiṇṇavācena. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto mukharo hoti vikiṇṇavāco, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā mukharo vikiṇṇavāco'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena amukharena bhavitabbaṃ avikiṇṇavācena. (7)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena suvacena bhavitabbaṃ kalyāṇamittena. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu saṃghagato saṃghe viharanto dubbaco hoti pāpamitto, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā dubbaco pāpamitto'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā saṃghagatena saṃghe viharantena suvacena bhavitabbaṃ kalyāṇamittena. (8)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu indriyesu aguttadvāro hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā indriyesu aguttadvāro'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbaṃ. (9)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu bhojane amattaññū hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe seriv-

ihārena yo ayamāyasmā bhojane amattaññū'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitabbaṃ. (10)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā jāgariyaṃ anuyuttena bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu jāgariyaṃ ananuyutto hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā jāgariyaṃ ananuyutto'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā jāgariyaṃ anuyuttena bhavitabbaṃ. (11)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā āraddhavīriyena bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu kusīto hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā kusīto'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā āraddhavīriyena bhavitabbaṃ. (12)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā upaṭṭhitassatinā bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu muṭṭhassatī hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā muṭṭhassatī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā upaṭṭhitassatinā bhavitabbaṃ. (13)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā samāhitena bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu asamāhito hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā asamāhito'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā samāhitena bhavitabbaṃ. (14)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā paññavatā bhavitabbaṃ. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu duppañño hoti, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā duppañño'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā paññavatā bhavitabbaṃ. (15)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo karaṇīyo. Santāvuso, āraññikaṃ bhikkhuṃ abhidhamme abhivinaye pañhaṃ pucchitāro. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu abhidhamme abhivinaye pañhaṃ puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā abhidhamme abhivinaye pañhaṃ puṭṭho na sampāyatī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo

karaṇīyo. (16)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā tattha yogo karaṇīyo. Santāvuso, āraññikaṃ bhikkhuṃ ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañhaṃ pucchitāro. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañhaṃ puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañhaṃ puṭṭho na sampāyatī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā tattha yogo karaṇīyo. (17)

Āraññikenāvuso, bhikkhunā uttari manussadhamme yogo karaṇīyo. Santāvuso, āraññikaṃ bhikkhuṃ uttari manussadhamme pañhaṃ pucchitāro. Sace, āvuso, āraññiko bhikkhu uttari manussadhamme pañhaṃ puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro. 'Kiṃ panimassāyasmato āraññikassa ekassāraññe serivihārena yo ayamāyasmā yassatthāya pabbajito tamatthaṃ na jānātī'ti—tassa bhavanti vattāro. Tasmā āraññikena bhikkhunā uttari manussadhamme yogo karaṇīyo"ti. (18)

Evaṃ vutte, āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "āraññikeneva nu kho, āvuso sāriputta, bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā udāhu gāmantavihārināpī"ti? "Āraññikenāpi kho, āvuso moggallāna, bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā pageva gāmantavihārinā"ti.

Goliyānisuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 22

Alagaddūpamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena ariṭṭhassa nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū: "ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ an-

tarāyāyā'"ti.

Atha kho te bhikkhū yena ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavocuṃ: "saccaṃ kira te, āvuso ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti. "Evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

Atha kho tepi bhikkhū ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: "mā hevaṃ, āvuso ariṭṭha, avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi; na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso ariṭṭha, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti.

Evampi kho ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tehi bhikkhūhi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tadeva pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: "evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "ariṭṭhassa nāma, bhante, bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ

bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti. Assumha kho mayaṃ, bhante: 'ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ— tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti.

Atha kho mayaṃ, bhante, yena ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavocumha: 'saccaṃ kira te, āvuso ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti?

Evaṃ vutte, bhante, ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo amhe etadavoca: 'evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha samanubhāsimha: 'mā hevaṃ, āvuso ariṭṭha, avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi; na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso ariṭṭha, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... pe ... sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti.

Evampi kho, bhante, ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo amhehi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tadeva pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti. Yato kho mayaṃ, bhante, nāsakkhimha ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha mayaṃ etamatthaṃ bhagavato ārocemā"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ āmantehi:

‘satthā taṃ, āvuso ariṭṭha, āmantetī’”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā, yena ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavoca: “satthā taṃ, āvuso ariṭṭha, āmantetī”ti. “Evamāvuso”ti kho ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ bhagavā etadavoca: “saccaṃ kira te, ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: ‘tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā’”ti? “Evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: ‘yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā’”ti.

“Kassa kho nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāsi? Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā? Alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā mayā … maṃsapesūpamā kāmā vuttā mayā … tiṇukkūpamā kāmā vuttā mayā … aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā mayā … supinakūpamā kāmā vuttā mayā … yācitakūpamā kāmā vuttā mayā … rukkhaphalūpamā kāmā vuttā mayā … asisūnūpamā kāmā vuttā mayā … sattisūlūpamā kāmā vuttā mayā … sappasirūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca pana tvaṃ, moghapurisa, attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhasi, attānañca khanasi, bahuñca apuññaṃ pasavasi. Tañhi te, moghapurisa, bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā”ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nāyaṃ ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo usmīkatopi imasmiṃ dhammavinaye”ti? “Kiñhi siyā, bhante; no hetaṃ, bhante”ti. Evaṃ vutte, ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi. Atha kho bhagavā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavoca: “paññāyissasi kho tvaṃ, moghapurisa, etena sakena pāpakena diṭṭhigatena. Id-

hāhaṃ bhikkhū paṭipucchissāmī”ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “tumhepi me, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha yathāyaṃ ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca khanati, bahuñca apuññaṃ pasavatī”ti? “No hetaṃ, bhante. Anekapariyāyena hi no, bhante, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā; alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā … pe … sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo”ti.

“Sādhu sādhu, bhikkhave, sādhu, kho me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha. Anekapariyāyena hi kho, bhikkhave, antarāyikā dhammā vuttā mayā, alañca pana te paṭisevato antarāyāya.

Appassādā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā mayā … pe … sappasirūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca panāyaṃ ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca khanati, bahuñca apuññaṃ pasavati. Tañhi tassa moghapurisassa bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. So vata, bhikkhave, aññatreva kāmehi aññatra kāmasaññāya aññatra kāmavitakkehi kāme paṭisevissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Idha, bhikkhave, ekacce moghapurisā dhammaṃ pariyāpuṇanti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ na upaparikkhanti. Tesaṃ te dhammā paññāya atthaṃ anupaparikkhataṃ na nijjhānaṃ khamanti. Te upārambhānisaṃsā ceva dhammaṃ pariyāpuṇanti itivādappamokkhānisaṃsā ca. Yassa catthāya dhammaṃ pariyāpuṇanti tañcassa atthaṃ nānubhonti. Tesaṃ te dhammā duggahitā dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Duggahitattā, bhikkhave, dhammānaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanaṃ caramāno. So passeyya mahantaṃ alagaddaṃ. Tamenaṃ bhoge vā naṅguṭṭhe vā gaṇheyya. Tassa so alagaddo paṭiparivattitvā hatthe vā bāhāya vā aññatarasmiṃ vā aṅgapaccaṅge ḍaṃseyya. So tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Taṃ kissa hetu? Duggahitattā, bhikkhave, alagaddassa. Evameva kho, bhikkhave, idhekacce moghapurisā dhammaṃ pariyāpuṇanti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ na upaparikkhanti. Tesaṃ te dhammā paññāya atthaṃ anupaparikkhataṃ na nijjhānaṃ khamanti. Te upārambhānisaṃsā ceva dhammaṃ pariyāpuṇanti itivādappamokkhānisaṃsā ca. Yassa catthāya dhammaṃ pariyāpuṇanti tañcassa atthaṃ nānubhonti. Tesaṃ te dhammā duggahitā dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Duggahitattā, bhikkhave, dhammānaṃ.

Idha pana, bhikkhave, ekacce kulaputtā dhammaṃ pariyāpuṇanti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ, gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ upaparikkhanti. Tesaṃ te dhammā paññāya atthaṃ upaparikkhataṃ nijjhānaṃ khamanti. Te na ceva upārambhānisaṃsā dhammaṃ pariyāpuṇanti na itivādappamokkhānisaṃsā ca. Yassa catthāya dhammaṃ pariyāpuṇanti tañcassa atthaṃ anubhonti. Tesaṃ te dhammā suggahitā dīgharattaṃ hitāya sukhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Suggahitattā bhikkhave dhammānaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanaṃ caramāno. So passeyya mahantaṃ alagaddaṃ. Tamenaṃ ajapadena daṇḍena suniggahitaṃ niggaṇheyya. Ajapadena daṇḍena suniggahitaṃ niggahitvā, gīvāya suggahitaṃ gaṇheyya. Kiñcāpi so, bhikkhave, alagaddo tassa purisassa hatthaṃ vā bāhaṃ vā aññataraṃ vā aṅgapaccaṅgaṃ bhogehi paliveṭheyya, atha kho so neva tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Taṃ kissa hetu? Suggahitattā, bhikkhave, alagaddassa. Evameva kho, bhikkhave, idhekacce kulaputtā dhammaṃ pariyāpuṇanti—suttaṃ, geyyaṃ, veyyākaraṇaṃ gāthaṃ, udānaṃ, itivuttakaṃ, jātakaṃ, abbhutadhammaṃ, vedallaṃ. Te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ upaparikkhanti. Tesaṃ te dhammā paññāya atthaṃ upaparikkhataṃ nijjhānaṃ khamanti. Te na ceva upārambhānisaṃsā dhammaṃ pariyāpuṇanti, na itivādappamokkhānisaṃsā ca. Yassa catthāya dhammaṃ pariyāpuṇanti, tañcassa atthaṃ anubhonti. Tesaṃ te dhammā suggahitā dīgharattaṃ atthāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Taṃ kissa hetu? Suggahitattā,

bhikkhave, dhammānaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, yassa me bhāsitassa atthaṃ ājāneyyātha, tathā naṃ dhāreyyātha. Yassa ca pana me bhāsitassa atthaṃ na ājāneyyātha, ahaṃ vo tattha paṭipucchitabbo, ye vā panāssu viyattā bhikkhū.

Kullūpamaṃ vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi nittharaṇatthāya, no gahaṇatthāya. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso addhānamaggappaṭipanno. So passeyya mahantaṃ udakaṇṇavaṃ, orimaṃ tīraṃ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayaṃ, pārimaṃ tīraṃ khemaṃ appaṭibhayaṃ; na cassa nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāraṃ gamanāya. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho mahāudakaṇṇavo, orimaṃ tīraṃ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayaṃ, pārimaṃ tīraṃ khemaṃ appaṭibhayaṃ; natthi ca nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāraṃ gamanāya. Yannūnāhaṃ tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ saṅkaḍḍhitvā, kullaṃ bandhitvā, taṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttareyyan'ti. Atha kho so, bhikkhave, puriso tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ saṅkaḍḍhitvā, kullaṃ bandhitvā taṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttareyya. Tassa purisassa uttiṇṇassa pāraṅgatassa evamassa: 'bahukāro kho me ayaṃ kullo; imāhaṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttiṇṇo. Yannūnāhaṃ imaṃ kullaṃ sīse vā āropetvā khandhe vā uccāretvā yena kāmaṃ pakkameyyan'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso evaṃkārī tasmiṃ kulle kiccakārī assā"ti?

"No hetaṃ, bhante". "Kathaṃkārī ca so, bhikkhave, puriso tasmiṃ kulle kiccakārī assa? Idha, bhikkhave, tassa purisassa uttiṇṇassa pāraṅgatassa evamassa: 'bahukāro kho me ayaṃ kullo; imāhaṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttiṇṇo. Yannūnāhaṃ imaṃ kullaṃ thale vā ussādetvā udake vā opilāpetvā yena kāmaṃ pakkameyyan'ti. Evaṃkārī kho so, bhikkhave, puriso tasmiṃ kulle kiccakārī assa. Evameva kho, bhikkhave, kullūpamo mayā dhammo desito nittharaṇatthāya, no gahaṇatthāya. Kullūpamaṃ vo, bhikkhave, dhammaṃ desitaṃ, ājānantehi dhammāpi vo pahātabbā pageva adhammā.

Chayimāni, bhikkhave, diṭṭhiṭṭhānāni. Katamāni cha? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati; vedanaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati; saññaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati; saṅkhāre 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati; yampi taṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ, anuvicaritaṃ manasā tampi 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati; yampi taṃ diṭṭhiṭṭhānaṃ—so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmīti—tampi 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati.

Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto, rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati; vedanaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati; saññaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati; saṅkhāre 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati; yampi taṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ, anuvicaritaṃ manasā, tampi 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati; yampi taṃ diṭṭhiṭṭhānaṃ—so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmīti—tampi 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. So evaṃ samanupassanto asati na paritassatī"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "siyā nu kho, bhante, bahiddhā asati paritassanā"ti? "Siyā, bhikkhū"ti—bhagavā avoca. "Idha bhikkhu ekaccassa evaṃ hoti: 'ahu vata me, taṃ vata me natthi; siyā vata me, taṃ vatāhaṃ na labhāmī'ti. So socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhu, bahiddhā asati paritassanā hotī"ti.

"Siyā pana, bhante, bahiddhā asati aparitassanā"ti? "Siyā, bhikkhū"ti—bhagavā avoca. "Idha bhikkhu ekaccassa na evaṃ hoti: 'ahu vata me, taṃ vata me natthi; siyā vata me, taṃ vatāhaṃ na labhāmī'ti. So na socati

na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhu, bahiddhā asati aparitassanā hotī"ti.

"Siyā nu kho, bhante, ajjhattaṃ asati paritassanā"ti? "Siyā, bhikkhū"ti—bhagavā avoca. "Idha, bhikkhu, ekaccassa evaṃ diṭṭhi hoti: 'so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmī'ti. So suṇāti tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā sabbesaṃ diṭṭhiṭṭhānādhiṭṭhānapariyuṭṭhānābhinivesānusayānaṃ samugghātāya sabbasaṅkhārasamathāya sabbūpadhipaṭinissaggāya taṇhākkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammaṃ desentassa. Tassa evaṃ hoti: 'ucchijjissāmi nāmassu, vinassissāmi nāmassu, nassu nāma bhavissāmī'ti. So socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhu, ajjhattaṃ asati paritassanā hotī"ti.

"Siyā pana, bhante, ajjhattaṃ asati aparitassanā"ti? "Siyā, bhikkhū"ti bhagavā avoca. "Idha, bhikkhu, ekaccassa na evaṃ diṭṭhi hoti: 'so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmī'ti. So suṇāti tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā sabbesaṃ diṭṭhiṭṭhānādhiṭṭhānapariyuṭṭhānābhinivesānusayānaṃ samugghātāya sabbasaṅkhārasamathāya sabbūpadhipaṭinissaggāya taṇhākkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammaṃ desentassa. Tassa na evaṃ hoti: 'ucchijjissāmi nāmassu, vinassissāmi nāmassu, nassu nāma bhavissāmī'ti. So na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati. Evaṃ kho, bhikkhu, ajjhattaṃ asati aparitassanā hoti.

Taṃ, bhikkhave, pariggahaṃ pariggaṇheyyātha, yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyya. Passatha no tumhe, bhikkhave, taṃ pariggahaṃ yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu, bhikkhave. Ahampi kho taṃ, bhikkhave, pariggahaṃ na samanupassāmi yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva tiṭṭheyya.

Taṃ, bhikkhave, attavādupādānaṃ upādiyetha, yaṃsa attavādupādānaṃ upādiyato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe, bhikkhave, taṃ attavādupādānaṃ yaṃsa attavādupādānaṃ upādiyato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti?

“No hetaṃ, bhante”. “Sādhu, bhikkhave. Ahampi kho taṃ, bhikkhave, attavādupādānaṃ na samanupassāmi yaṃsa attavādupādānaṃ upādiyato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Taṃ, bhikkhave, diṭṭhinissayaṃ nissayetha yaṃsa diṭṭhinissayaṃ nissayato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe, bhikkhave, taṃ diṭṭhinissayaṃ yaṃsa diṭṭhinissayaṃ nissayato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Sādhu, bhikkhave. Ahampi kho taṃ, bhikkhave, diṭṭhinissayaṃ na samanupassāmi yaṃsa diṭṭhinissayaṃ nissayato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā”.

“Attani vā, bhikkhave, sati ‘attaniyaṃ me’ti assā”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Attaniye vā, bhikkhave, sati ‘attā me’ti assā”ti? “Evaṃ, bhante”.

“Attani ca, bhikkhave, attaniye ca saccato thetato anupalabbhamāne, yampi taṃ diṭṭhiṭṭhānaṃ: ‘so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmī’ti—nanāya bhikkhave, kevalo paripūro bāladhammo”ti?

“Kiñhi no siyā, bhante, kevalo hi, bhante, paripūro bāladhammo”ti.

“Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ, ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā, hīnaṃ vā

paṇītaṃ vā, yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā … pe … yā kāci saññā … ye keci saṅkhārā … yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ, ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā, hīnaṃ vā paṇītaṃ vā, yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmiṃ nibbindati, vedanāya nibbindati, saññāya nibbindati, saṅkhāresu nibbindati, viññāṇasmiṃ nibbindati, nibbidā virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho itipi, saṃkiṇṇaparikkho itipi, abbūḷhesiko itipi, niraggaḷo itipi, ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto itipi.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno avijjā pahīnā hoti, ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā, āyatiṃ anuppādadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ukkhittapaligho hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu saṅkiṇṇaparikkho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ponobbhaviko jātisaṃsāro pahīno hoti, ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato, āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu saṅkiṇṇaparikkho hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu abbūḷhesiko hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti, ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā, āyatiṃ anuppādadhammā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu abbūḷhesiko hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu niraggaḷo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno pañca orambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti, ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni, āyatiṃ anuppādadhammāni. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu niraggaḷo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno asmimāno pahīno hoti, ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato, āyatiṃ anuppādadhammo. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hoti.

Evaṃ vimuttacittaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuṃ saindā devā sabrahmakā sapajāpatikā anvesaṃ nādhigacchanti: 'idaṃ nissitaṃ tathāgatassa viññāṇan'ti. Taṃ kissa hetu? Diṭṭhevāhaṃ, bhikkhave, dhamme tathāgataṃ ananuvijjoti vadāmi. Evaṃvādiṃ kho maṃ, bhikkhave, evamakkhāyiṃ eke samaṇabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: 'venayiko samaṇo gotamo, sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññāpetī'ti. Yathā cāhaṃ na, bhikkhave, yathā cāhaṃ na vadāmi, tathā maṃ te bhonto samaṇabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: 'venayiko samaṇo gotamo, sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññāpetī'ti. Pubbe cāhaṃ, bhikkhave, etarahi ca dukkhañceva paññāpemi, dukkhassa ca nirodhaṃ. Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti, tatra, bhikkhave, tathāgatassa na hoti āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi.

Tatra ce, bhikkhave, pare tathāgataṃ sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tatra, bhikkhave, tathāgatassa na hoti ānando na somanassaṃ na cetaso uppilāvitattaṃ. Tatra ce, bhikkhave, pare vā tathāgataṃ sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tatra, bhikkhave, tathāgatassa evaṃ hoti: 'yaṃ kho idaṃ pubbe pariññātaṃ tattha me evarūpā kārā karīyantī'ti. Tasmātiha, bhikkhave, tumhe cepi pare akkoseyyuṃ paribhāseyyuṃ roseyyuṃ viheseyyuṃ, tatra tumhe hi na āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi karaṇīyā. Tasmātiha, bhikkhave, tumhe cepi pare sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, tatra tumhehi na ānando na somanassaṃ na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, tumhe cepi pare sakkareyyuṃ garuṃ kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, tatra tumhākaṃ evamassa: 'yaṃ kho idaṃ pubbe pariññātaṃ, tatthame evarūpā kārā karīyantī'ti.

Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ na tumhākaṃ taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; sā vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Saññā, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; sā vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Saṅkhārā, bhikkhave, na tumhākaṃ, te pajahatha; te vo pahīnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya

bhavissanti. Viññāṇaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ, taṃ jano hareyya vā daheyya vā yathāpaccayaṃ vā kareyya. Api nu tumhākaṃ evamassa: 'amhe jano harati vā dahati vā yathāpaccayaṃ vā karotī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Na hi no etaṃ, bhante, attā vā attaniyaṃ vā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, yaṃ na tumhākaṃ taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā, bhikkhave ... pe ... saññā, bhikkhave ... saṅkhārā, bhikkhave ... pe ... viññāṇaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha; taṃ vo pahīnaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya bhavissati.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike ye te bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike yesaṃ bhikkhūnaṃ pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, sabbe te opapātikā, tattha parinibbāyino, anāvattidhammā tasmā lokā.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike yesaṃ bhikkhūnaṃ tīṇi saṃyojanāni pahīnāni, rāgadosamohā tanubhūtā, sabbe te sakadāgāmino, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike yesaṃ bhikkhūnaṃ tīṇi saṃyojanāni pahīnāni, sabbe te sotāpannā, avinipātadhammā, niyatā sambodhiparāyanā.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike ye te bhikkhū dhammānusārino sad-

dhānusārino sabbe te sambodhiparāyanā.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike yesaṃ mayi saddhāmattaṃ pemamattaṃ sabbe te saggaparāyanā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Alagaddūpamasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 111

Anupadasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Paṇḍito, bhikkhave, sāriputto; mahāpañño, bhikkhave, sāriputto; puthupañño, bhikkhave, sāriputto; hāsapañño, bhikkhave, sāriputto; javanapañño, bhikkhave, sāriputto; tikkhapañño, bhikkhave, sāriputto; nibbedhikapañño, bhikkhave, sāriputto; sāriputto, bhikkhave, aḍḍhamāsaṃ anupadadhammavipassanaṃ vipassati. Tatridaṃ, bhikkhave, sāriputtassa anupadadhammavipassanāya hoti.

Idha, bhikkhave, sāriputto vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ye ca paṭhame jhāne dhammā vitakko ca vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca, phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti. Tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ye ca dutiye jhāne dhammā—ajjhattaṃ sampasādo ca pīti ca sukhañca cit-

tekaggatā ca, phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti. Tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. Yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ye ca tatiye jhāne dhammā—sukhañca sati ca sampajaññañca cittekaggatā ca, phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti, tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ye ca catutthe jhāne dhammā—upekkhā adukkhamasukhā vedanā passaddhattā cetaso anābhogo satipārisuddhi cittekaggatā ca, phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti. Tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto

ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ye ca ākāsānañcāyatane dhammā—ākāsānañcāyatanasaññā ca cittekaggatā ca phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti. Tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ye ca viññāṇañcāyatane dhammā—viññāṇañcāyatanasaññā ca cittekaggatā ca, phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti. Tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ye ca ākiñcaññāyatane dhammā—ākiñcaññāyatanasaññā ca cittekaggatā ca, phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ chando adhimokkho vīriyaṃ sati upekkhā manasikāro—tyāssa dhammā anupadavavatthitā honti. Tyāssa dhammā viditā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. So evaṃ pajānāti: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So tāya samāpattiyā sato vuṭṭhahati. So tāya samāpattiyā sato vuṭṭhahitvā ye dhammā atītā niruddhā vipariṇatā te dhamme samanupassati: 'evaṃ

kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'atthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā atthitvevassa hoti. (8)

Puna caparaṃ, bhikkhave, sāriputto sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. So tāya samāpattiyā sato vuṭṭhahati. So tāya samāpattiyā sato vuṭṭhahitvā ye dhammā atītā niruddhā vipariṇatā te dhamme samanupassati: 'evaṃ kirame dhammā ahutvā sambhonti, hutvā paṭiventī'ti. So tesu dhammesu anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharati. So 'natthi uttari nissaraṇan'ti pajānāti. Tabbahulīkārā natthi tvevassa hoti.

Yaṃ kho taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ sīlasmiṃ, vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ samādhismiṃ, vasippatto pāramippatto ariyāya paññāya, vasippatto pāramippatto ariyāya vimuttiyā'ti, sāriputtameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ sīlasmiṃ, vasippatto pāramippatto ariyasmiṃ samādhismiṃ, vasippatto pāramippatto ariyāya paññāya, vasippatto pāramippatto ariyāya vimuttiyā'ti. Yaṃ kho taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'bhagavato putto oraso mukhato jāto dhammajo dhammanimmito dhammadāyādo no āmisadāyādo'ti, sāriputtameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'bhagavato putto oraso mukhato jāto dhammajo dhammanimmito dhammadāyādo no āmisadāyādo'ti. Sāriputto, bhikkhave, tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavattetī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Anupadasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 118

Ānāpānassatisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde sambahulehi abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṃ—āyasmatā ca sāriputtena āyasmatā ca mahāmoggallānena āyasmatā ca mahākassapena āyasmatā ca mahākaccāya-

nena āyasmatā ca mahākoṭṭhikena āyasmatā ca mahākappinena āyasmatā ca mahācundena āyasmatā ca anuruddhena āyasmatā ca revatena āyasmatā ca ānandena, aññehi ca abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhiṃ.

Tena kho pana samayena therā bhikkhū nave bhikkhū ovadanti anusāsanti. Appekacce therā bhikkhū dasapi bhikkhū ovadanti anusāsanti, appekacce therā bhikkhū vīsampi bhikkhū ovadanti anusāsanti, appekacce therā bhikkhū tiṃsampi bhikkhū ovadanti anusāsanti, appekacce therā bhikkhū cattārīsampi bhikkhū ovadanti anusāsanti. Te ca navā bhikkhū therehi bhikkhūhi ovadiyamānā anusāsiyamānā uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ jānanti.

Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase pavāraṇāya puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā bhikkhusaṃghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṃghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi: "āraddhosmi, bhikkhave, imāya paṭipadāya; āraddhacittosmi, bhikkhave, imāya paṭipadāya. Tasmātiha, bhikkhave, bhiyyoso mattāya vīriyaṃ ārabhatha appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idhevāhaṃ sāvatthiyaṃ komudiṃ cātumāsiniṃ āgamessāmī"ti. Assosuṃ kho jānapadā bhikkhū: "bhagavā kira tattheva sāvatthiyaṃ komudiṃ cātumāsiniṃ āgamessatī"ti. Te jānapadā bhikkhū sāvatthiṃ osaranti bhagavantaṃ dassanāya. Te ca kho therā bhikkhū bhiyyoso mattāya nave bhikkhū ovadanti anusāsanti. Appekacce therā bhikkhū dasapi bhikkhū ovadanti anusāsanti, appekacce therā bhikkhū vīsampi bhikkhū ovadanti anusāsanti, appekacce therā bhikkhū tiṃsampi bhikkhū ovadanti anusāsanti, appekacce therā bhikkhū cattārīsampi bhikkhū ovadanti anusāsanti. Te ca navā bhikkhū therehi bhikkhūhi ovadiyamānā anusāsiyamānā uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ jānanti.

Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase komudiyā cātumāsiniyā puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā bhikkhusaṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṅghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi:

"Apalāpāyaṃ, bhikkhave, parisā; nippalāpāyaṃ, bhikkhave, parisā; suddhā sāre patiṭṭhitā. Tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho; tathārūpā ayaṃ, bhikkhave, parisā yathārūpā parisā āhuneyyā pāhuneyyā

dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho; tathārūpā ayaṃ, bhikkhave, parisā yathārūpāya parisāya appaṃ dinnaṃ bahu hoti, bahu dinnaṃ bahutaraṃ. Tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho; tathārūpā ayaṃ, bhikkhave, parisā yathārūpā parisā dullabhā dassanāya lokassa. Tathārūpo ayaṃ, bhikkhave, bhikkhusaṃgho; tathārūpā ayaṃ, bhikkhave, parisā yathārūpaṃ parisaṃ alaṃ yojanagaṇanāni dassanāya gantuṃ puṭosenāpi.

Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe. Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe. Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe. Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe.

Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanānuyogamanuyuttā viharanti—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe. Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe catunnaṃ sammappadhānānaṃ bhāvanānuyogamanuyuttā viharanti ... pe ... catunnaṃ iddhipādānaṃ ... pañcannaṃ indriyānaṃ ... pañcannaṃ balānaṃ ... sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ ... ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa bhāvanānuyogamanuyuttā viharanti—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe. Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe mettābhāvanānuyogamanuyuttā viharanti ... karuṇābhāvanānuyogamanuyuttā viharanti ... muditābhāvanānuyogamanuyuttā viharanti ... upekkhābhāvanānuyogamanuyuttā viharanti ... asubhabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti ... aniccasaññābhāvanānuyogamanuyuttā viharanti—evarūpāpi, bhikkhave, santi bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe.

Santi, bhikkhave, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṅghe ānāpānassatibhāvanānuyogamanuyuttā viharanti. Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā cattāro satipaṭṭhāne paripūreti. Cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti. Satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrenti.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati satova passasati.

Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti; rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti; 'sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati. (1)

'Pītipaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'pītipaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'sukhapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sukhapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati. (2)

'Cittapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'abhippamodayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'abhippamodayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'samādahaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'samādahaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati. (3)

'Aniccānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'aniccānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'virāgānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'virāgānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'nirodhānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'nirodhānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati.

Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. (4)

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā cattāro satipaṭṭhāne paripūreti? Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti; rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti; 'sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati; kāye kāyānupassī, bhikkhave, tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Kāyesu kāyaññatarāhaṃ, bhikkhave, evaṃ vadāmi yadidaṃ—assāsapassāsā. Tasmātiha, bhikkhave, kāye kāyānupassī tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (1)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu 'pītipaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'pītipaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'sukhapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sukhapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittasaṅkhārapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati; vedanāsu vedanānupassī, bhikkhave, tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanāññatarāhaṃ, bhikkhave, evaṃ vadāmi yadidaṃ— assāsapassāsānaṃ sādhukaṃ manasikāraṃ. Tasmātiha, bhikkhave, vedanāsu vedanānupassī tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (2)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu 'cittapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'abhippamodayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'abhippamodayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'samādahaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'samādahaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; citte cittānupassī, bhikkhave, tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Nāhaṃ, bhikkhave,

muṭṭhassatissa asampajānassa ānāpānassatiṃ vadāmi. Tasmātiha, bhikkhave, citte cittānupassī tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (3)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu 'aniccānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'aniccānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'virāgānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'virāgānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'nirodhānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'nirodhānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati; dhammesu dhammānupassī, bhikkhave, tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. So yaṃ taṃ abhijjhādomanassānaṃ pahānaṃ taṃ paññāya disvā sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Tasmātiha, bhikkhave, dhammesu dhammānupassī tasmiṃ samaye bhikkhu viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (4)

Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā cattāro satipaṭṭhāne paripūreti.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā kathaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti? Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, upaṭṭhitāssa tasmiṃ samaye sati hoti asammuṭṭhā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno upaṭṭhitā sati hoti asammuṭṭhā, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti. Satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (1)

So tathāsato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicayati parivīmaṃsaṃ āpajjati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicayati parivīmaṃsaṃ āpajjati, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (2)

Tassa taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicayato parivīmaṃsaṃ āpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicayato parivīmaṃsaṃ āpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, vīriyasambojjhaṅgo tas-

miṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, vīriyasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (3)

Āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, pītisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (4)

Pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, passaddhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (5)

Passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, samādhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (6)

So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (7)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, upaṭṭhitāssa tasmiṃ samaye sati hoti asammuṭṭhā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno upaṭṭhitā sati hoti asammuṭṭhā, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (1)

So tathāsato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicayati parivīmaṃsaṃ āpajjati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicayati parivīmaṃsaṃ

āpajjati, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (2)

Tassa taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicayato parivīmaṃsaṃ āpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicayato parivīmaṃsaṃ āpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, vīriyasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (3)

Āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, pītisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (4)

Pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, passaddhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (5)

Passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, samādhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (6)

So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā evaṃ bahulīkatā satta sambojjhaṅge paripūrenti. (7)

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā

vijjāvimuttiṃ paripūrenti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Ānāpānassatisuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 80

Vekhanasasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho vekhanaso paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho vekhanaso paribbājako bhagavato santike udānaṃ udānesi: "ayaṃ paramo vaṇṇo, ayaṃ paramo vaṇṇo"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, kaccāna, evaṃ vadesi: 'ayaṃ paramo vaṇṇo, ayaṃ paramo vaṇṇo'ti? Katamo, kaccāna, so paramo vaṇṇo"ti?

"Yasmā, bho gotama, vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo"ti.

"Katamo pana so, kaccāna, vaṇṇo yasmā vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthī"ti?

"Yasmā, bho gotama, vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo"ti.

"Dīghāpi kho te esā, kaccāna, phareyya: 'yasmā, bho gotama, vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo'ti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññapesi. Seyyathāpi, kaccāna, puriso evaṃ vadeyya: 'ahaṃ yā imasmiṃ janapade janapadakalyāṇī, taṃ icchāmi taṃ kāmemī'ti. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ—khattiyī vā brāhmaṇī vā vessī vā suddī vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ

icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ evaṃnāmā evaṅgottāti vāti … pe … dīghā vā rassā vā majjhimā vā kāḷī vā sāmā vā maṅguracchavī vāti … amukasmiṃ gāme vā nigame vā nagare vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ na jānāsi na passasi, taṃ tvaṃ icchasi kāmesī'ti? Iti puṭṭho 'āmā'ti vadeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, nanu evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti. "Evameva kho tvaṃ, kaccāna, 'yasmā, bho gotama, vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo'ti vadesi; tañca vaṇṇaṃ na paññapesī"ti. "Seyyathāpi, bho gotama, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsate ca tapate ca virocati ca, evaṃ vaṇṇo attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, yo vā maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsate ca tapate ca virocati ca, yo vā rattandhakāratimisāya kimi khajjopanako imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Yvāyaṃ, bho gotama, rattandhakāratimisāya kimi khajjopanako, ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, yo vā rattandhakāratimisāya kimi khajjopanako, yo vā rattandhakāratimisāya telappadīpo, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Yvāyaṃ, bho gotama, rattandhakāratimisāya telappadīpo, ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, yo vā rattandhakāratimisāya telappadīpo, yo vā rattandhakāratimisāya mahāaggikkhandho, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Yvāyaṃ, bho gotama, rattandhakāratimisāya mahāaggikkhandho, ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, yo vā rattandhakāratimisāya mahāaggikkhandho, yā vā rattiyā paccūsasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhitārakā, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo ab-

hikkantataro ca paṇītataro cā”ti? “Yvāyaṃ, bho gotama, rattiyā paccūsasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhitārakā, ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, yā vā rattiyā paccūsasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhitārakā, yo vā tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayaṃ cando, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti? “Yvāyaṃ, bho gotama, tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayaṃ cando, ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, kaccāna, yo vā tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayaṃ cando, yo vā vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhanhikasamayaṃ sūriyo, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti? “Yvāyaṃ, bho gotama, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhanhikasamayaṃ sūriyo—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti.

“Ato kho te, kaccāna, bahū hi bahutarā devā ye imesaṃ candimasūriyānaṃ ābhā nānubhonti, tyāhaṃ pajānāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: ‘yasmā vaṇṇā aññо vaṇṇo uttaritaro ca paṇītataro ca natthī’ti. Atha ca pana tvaṃ, kaccāna, ‘yvāyaṃ vaṇṇo kiminā khajjopanakena nihīnataro ca patikiṭṭhataro ca so paramo vaṇṇo’ti vadesi; tañca vaṇṇaṃ na paññapesi.

Pañca kho ime, kaccāna, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā … pe … ghānaviññeyyā gandhā … jivhāviññeyyā rasā … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, kaccāna, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, kaccāna, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati kāmasukhaṃ. Iti kāmehi kāmasukhaṃ, kāmasukhā kāmaggasukhaṃ tattha aggamakkhāyatī”ti.

Evaṃ vutte, vekhanaso paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāva subhāsitañcidaṃ bhotā gotamena: ‘kāmehi kāmasukhaṃ, kāmasukhā kāmaggasukhaṃ

tattha aggamakkhāyatī'ti. 'Kāmehi, bho gotama, kāmasukhaṃ, kāmasukhā kāmaggasukhaṃ, tattha aggamakkhāyatī'"ti "dujjānaṃ kho etaṃ, kaccāna, tayā aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrayogena aññatrācariyakena—kāmā vā kāmasukhaṃ vā kāmaggasukhaṃ vā. Ye kho te, kaccāna, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā te kho etaṃ jāneyyuṃ—kāmā vā kāmasukhaṃ vā kāmaggasukhaṃ vā"ti.

Evaṃ vutte, vekhanaso paribbājako kupito anattamano bhagavantaṃyeva khuṃsento bhagavantaṃyeva vambhento bhagavantaṃyeva vadamāno: "samaṇo gotamo pāpito bhavissatī"ti bhagavantaṃ etadavoca: "evameva panidhekacce samaṇabrāhmaṇā ajānantā pubbantaṃ, apassantā aparantaṃ atha ca pana 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti—pajānāmā'ti—paṭijānanti. Tesamidaṃ bhāsitaṃ hassakaṃyeva sampajjati, nāmakaṃyeva sampajjati, rittakaṃyeva sampajjati, tucchakaṃyeva sampajjatī"ti. "Ye kho te, kaccāna, samaṇabrāhmaṇā ajānantā pubbantaṃ, apassantā aparantaṃ, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti—pajānāmā'ti—paṭijānanti; tesaṃ soyeva sahadhammiko niggaho hoti. Api ca, kaccāna, tiṭṭhatu pubbanto, tiṭṭhatu aparanto. Etu viññū puriso asaṭho amāyāvī ujujātiko, ahamanusāsāmi ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno nacirasseva sāmaññeva ñassati sāmaṃ dakkhiti—evaṃ kira sammā bandhanā vippamokkho hoti, yadidaṃ avijjā bandhanā. Seyyathāpi, kaccāna, daharo kumāro mando uttānaseyyako kaṇṭhapañcamehi bandhanehi baddho assa suttabandhanehi; tassa vuddhimanvāya indriyānaṃ paripākamanvāya tāni bandhanāni mucceyyuṃ; so mokkhomhīti kho jāneyya no ca bandhanaṃ. Evameva kho, kaccāna, etu viññū puriso asaṭho amāyāvī ujujātiko, ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi; yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno nacirasseva sāmaññeva ñassati, sāmaṃ dakkhiti: 'evaṃ kira sammā bandhanā vippamokkho hoti, yadidaṃ avijjā bandhanā'"ti.

Evaṃ vutte, vekhanaso paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Vekhanasasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Paribbājakavaggo niṭṭhito tatiyo.

Puṇḍarī aggisaha kathināmo, Dīghanakho puna bhāradvājagotto; Sandakaudāyimuṇḍikaputto, Maṇiko tathākaccāno varavaggo.

Majjhima Nikāya 64

Mahāmālukyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "dhāretha no tumhe, bhikkhave, mayā desitāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanānī"ti?

Evaṃ vutte, āyasmā mālukyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, dhāremi bhagavatā desitāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanānī"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, mālukyaputta, dhāresi mayā desitāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanānī"ti? "Sakkāyadiṭṭhiṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavatā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ desitaṃ dhāremi; vicikicchaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavatā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ desitaṃ dhāremi; sīlabbataparāmāsaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavatā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ desitaṃ dhāremi; kāmacchandaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavatā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ desitaṃ dhāremi; byāpādaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavatā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ desitaṃ dhāremi. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, dhāremi bhagavatā desitāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanānī"ti.

"Kassa kho nāma tvaṃ, mālukyaputta, imāni evaṃ pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni desitāni dhāresi? Nanu, mālukyaputta, aññatitthiyā paribbājakā iminā taruṇūpamena upārambhena upārambhissanti? Daharassa hi, mālukyaputta, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sakkāyotipi na hoti, kuto panassa uppajjissati sakkāyadiṭṭhi? Anusetvevassa sakkāyadiṭṭhānusayo. Daharassa hi, mālukyaputta, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa dhammātipi na hoti, kuto panassa uppajjissati dhammesu vicikicchā? Anusetvevassa vicikicchānusayo. Daharassa hi, mālukyaputta, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sīlātipi na hoti, kuto panassa uppajjissati sīlesu sīlabbataparāmāso? Anusetvevassa sīlabbataparāmāsānusayo. Daharassa hi, mālukyaputta, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa kāmātipi na hoti, kuto panassa uppajjis-

sati kāmesu kāmacchando? Anusetvevassa kāmarāgānusayo. Daharassa hi, mālukyaputta, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sattātipi na hoti, kuto panassa uppajjissati sattesu byāpādo? Anusetvevassa byāpādānusayo. Nanu, mālukyaputta, aññatitthiyā paribbājakā iminā taruṇūpamena upārambhena upārambhissantī"ti?

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "etassa, bhagavā, kālo, etassa, sugata, kālo yaṃ bhagavā pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni deseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hānanda, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idhānanda, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto sakkāyadiṭṭhipariyuṭṭhitena cetasā viharati sakkāyadiṭṭhiparetena; uppannāya ca sakkāyadiṭṭhiyā nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa sā sakkāyadiṭṭhi thāmagatā appaṭivinītā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ.

Vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena; uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa sā vicikicchā thāmagatā appaṭivinītā orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ.

Sīlabbataparāmāsapariyuṭṭhitena cetasā viharati sīlabbataparāmāsaparetena; uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa so sīlabbataparāmāso thāmagato appaṭivinīto orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ.

Kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena; uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa so kāmarāgo thāmagato appaṭivinīto orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ.

Byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena; uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa so byāpādo thāmagato appaṭivinīto orambhāgiyaṃ saṃyojanaṃ.

Sutavā ca kho, ānanda, ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na sakkāyadiṭṭhipariyuṭṭhitena cetasā viharati na sakkāyadiṭṭhiparetena; uppannāya ca sakkāyadiṭṭhiyā nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa sā sakkāyadiṭṭhi sānusayā pahīyati.

Na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena; uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa sā vicikicchā sānusayā pahīyati.

Na sīlabbataparāmāsapariyuṭṭhitena cetasā viharati na sīlabbataparāmāsaparetena; uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa so sīlabbataparāmāso sānusayo pahīyati.

Na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena; uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa so kāmarāgo sānusayo pahīyati.

Na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati na byāpādaparetena; uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa so byāpādo sānusayo pahīyati.

Yo, ānanda, maggo yā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ anāgamma pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni ñassati vā dakkhati vā pajahissati vāti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Seyyathāpi, ānanda, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacaṃ acchetvā pheggum acchetvā sāracchedo bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; evameva kho, ānanda, yo maggo yā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ anāgamma pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni ñassati vā dakkhati vā pajahissati vāti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo ca kho, ānanda, maggo yā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ āgamma pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni ñassati vā dakkhati vā pajahissati vāti—ṭhānametaṃ vijjati. Seyyathāpi, ānanda, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacaṃ chetvā pheggum chetvā sāracchedo bhavissatīti—ṭhānametaṃ vijjati; evameva kho, ānanda, yo maggo yā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ āgamma pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni ñassati vā dakkhati vā pajahissati vāti—ṭhānametaṃ vijjati. Seyyathāpi, ānanda, gaṅgā nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Atha dubbalako puriso āgaccheyya: ‘ahaṃ imissā gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gacchissāmī’ti; so na sakkuṇeyya gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gantuṃ. Evameva kho, ānanda, yesaṃ kesañci sakkāyanirodhāya dhamme desiyamāne cittaṃ na pakkhan-

dati nappasīdati na santiṭṭhati na vimuccati; seyyathāpi so dubbalako puriso evamete daṭṭhabbā. Seyyathāpi, ānanda, gaṅgā nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Atha balavā puriso āgaccheyya: 'ahaṃ imissā gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gacchissāmī'ti; so sakkuṇeyya gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gantuṃ. Evameva kho, ānanda, yesaṃ kesañci sakkāyanirodhāya dhamme desiyamāne cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati; seyyathāpi so balavā puriso evamete daṭṭhabbā.

Katamo cānanda, maggo, katamā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya? Idhānanda, bhikkhu upadhivivekā akusalānaṃ dhammānaṃ pahānā sabbaso kāyaduṭṭhullānaṃ paṭippassaddhiyā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti. So tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānan'ti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī, anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, ānanda, maggo ayaṃ paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ ... pe ... anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, ānanda, maggo ayaṃ paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ ... pe

... anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, ānanda, maggo ayaṃ paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ ... pe ... anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, ānanda, maggo ayaṃ paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So yadeva tattha hoti vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ ... pe ... anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, ānanda, maggo ayaṃ paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāyā"ti.

"Eso ce, bhante, maggo esā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya, atha kiñcarahi idhekacce bhikkhū cetovimuttino ekacce bhikkhū paññāvimuttino"ti? "Ettha kho panesāhaṃ, ānanda, indriyavemattataṃ vadāmī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahāmālukyasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 17

Vanapatthasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "vanapatthapariyāyaṃ vo, bhikkhave, desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ vanapatthaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te kasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañ-

cikkhitabbaṃ: ‘ahaṃ kho imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharāmi, tassa me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā-kasirena samudāgacchantī’ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā rattibhāgaṃ vā divasabhāgaṃ vā tamhā vanapatthā pakkamitabbaṃ, na vatthabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ vanapatthaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā-appakasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: ‘ahaṃ kho imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā-appakasirena samudāgacchanti. Na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito na piṇḍapātahetu … pe … na senāsanahetu … pe … na gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Atha ca pana me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmī’ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṅkhāpi tamhā vanapatthā pakkamitabbaṃ, na vatthabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ vanapatthaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhe-

maṃ anupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'ahaṃ kho imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te kasirena samudāgacchanti. Na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, na piṇḍapātahetu ... pe ... na senāsanahetu ... pe ... na gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Atha ca pana me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṅkhāpi tasmiṃ vanapatthe vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ vanapatthaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te appakasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'ahaṃ kho imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te appakasirena samudāgacchantī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā yāvajīvampi tasmiṃ vanapatthe vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

Idha, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ upanissāya viharati ... pe ... aññataraṃ nigamaṃ upanissāya viharati ... pe ... aññataraṃ nagaraṃ upanissāya viharati ... pe ... aññataraṃ janapadaṃ upanis-

sāya viharati … pe … aññataraṃ puggalaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te kasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'ahaṃ kho imaṃ puggalaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te kasirena samudāgacchantī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā rattibhāgaṃ vā divasabhāgaṃ vā so puggalo anāpucchā pakkamitabbaṃ, nānubandhitabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ puggalaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'ahaṃ kho imaṃ puggalaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te appakasirena samudāgacchanti. Na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, na piṇḍapātahetu … pe … na senāsanahetu … pe … na gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Atha ca pana me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yo-

gakkhemaṃ nānupāpuṇāmī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṅkhāpi so puggalo āpucchā pakkamitabbaṃ, nānubandhitabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ puggalaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te kasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'ahaṃ kho imaṃ puggalaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te kasirena samudāgacchanti. Na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, na piṇḍapātahetu ... pe ... na senāsanahetu ... pe ... na gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Atha ca pana me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṅkhāpi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu aññataraṃ puggalaṃ upanissāya viharati. Tassa taṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te appakasirena samudāgacchanti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: 'ahaṃ kho imaṃ puggalaṃ upanissāya viharāmi. Tassa me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti, asamāhitañca cittaṃ samādhiyati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. Ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā—cīvarapiṇḍapā-

tasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā—te appakasirena samudāgacchantī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā yāvajīvampi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbaṃ, api panujjamānenapī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Vanapatthasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 1

Mūlapariyāyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā ukkaṭṭhāyaṃ viharati subhagavane sālarājamūle. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "sabbadhammamūlapariyāyaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto—pathaviṃ pathavito sañjānāti; pathaviṃ pathavito saññatvā pathaviṃ maññati, pathaviyā maññati, pathavito maññati, pathaviṃ meti maññati, pathaviṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (1)

Āpaṃ āpato sañjānāti; āpaṃ āpato saññatvā āpaṃ maññati, āpasmiṃ maññati, āpato maññati, āpaṃ meti maññati, āpaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (2)

Tejaṃ tejato sañjānāti; tejaṃ tejato saññatvā tejaṃ maññati, tejasmiṃ maññati, tejato maññati, tejaṃ meti maññati, tejaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (3)

Vāyaṃ vāyato sañjānāti; vāyaṃ vāyato saññatvā vāyaṃ maññati, vāyasmiṃ maññati, vāyato maññati, vāyaṃ meti maññati, vāyaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (4)

Bhūte bhūtato sañjānāti; bhūte bhūtato saññatvā bhūte maññati, bhūtesu maññati, bhūtato maññati, bhūte meti maññati, bhūte abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (5)

Deve devato sañjānāti; deve devato saññatvā deve maññati, devesu maññati, devato maññati, deve meti maññati, deve abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (6)

Pajāpatiṃ pajāpatito sañjānāti; pajāpatiṃ pajāpatito saññatvā pajāpatiṃ maññati, pajāpatismiṃ maññati, pajāpatito maññati, pajāpatiṃ meti maññati, pajāpatiṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (7)

Brahmaṃ brahmato sañjānāti; brahmaṃ brahmato saññatvā brahmaṃ maññati, brahmasmiṃ maññati, brahmato maññati, brahmaṃ meti maññati, brahmaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (8)

Ābhassare ābhassarato sañjānāti; ābhassare ābhassarato saññatvā ābhassare maññati, ābhassaresu maññati, ābhassarato maññati, ābhassare meti maññati, ābhassare abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (9)

Subhakiṇhe subhakiṇhato sañjānāti; subhakiṇhe subhakiṇhato saññatvā subhakiṇhe maññati, subhakiṇhesu maññati, subhakiṇhato maññati, subhakiṇhe meti maññati, subhakiṇhe abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (10)

Vehapphale vehapphalato sañjānāti; vehapphale vehapphalato saññatvā vehapphale maññati, vehapphalesu maññati, vehapphalato maññati, vehapphale meti maññati, vehapphale abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (11)

Abhibhuṃ abhibhuto sañjānāti; abhibhuṃ abhibhuto saññatvā abhibhuṃ maññati, abhibhusmiṃ maññati, abhibhuto maññati, abhibhuṃ meti maññati, abhibhuṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (12)

Ākāsānañcāyatanaṃ ākāsānañcāyatanato sañjānāti; ākāsānañcāyatanaṃ ākāsānañcāyatanato saññatvā ākāsānañcāyatanaṃ maññati, ākāsānañcāyatanasmiṃ maññati, ākāsānañcāyatanato maññati, ākāsānañcāyatanaṃ meti maññati, ākāsānañcāyatanaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (13)

Viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato sañjānāti; viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato saññatvā viññāṇañcāyatanaṃ maññati, viññāṇañcāyatanasmiṃ maññati, viññāṇañcāyatanato maññati, viññāṇañcāyatanaṃ meti maññati, viññāṇañcāyatanaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (14)

Ākiñcaññāyatanaṃ ākiñcaññāyatanato sañjānāti; ākiñcaññāyatanaṃ

ākiñcaññāyatanato saññatvā ākiñcaññāyatanaṃ maññati, ākiñcaññāyatanasmiṃ maññati, ākiñcaññāyatanato maññati, ākiñcaññāyatanaṃ meti maññati, ākiñcaññāyatanaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (15)

Nevasaññānāsaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanato sañjānāti; nevasaññānāsaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanato saññatvā nevasaññānāsaññāyatanaṃ maññati, nevasaññānāsaññāyatanasmiṃ maññati, nevasaññānāsaññāyatanato maññati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ meti maññati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (16)

Diṭṭhaṃ diṭṭhato sañjānāti; diṭṭhaṃ diṭṭhato saññatvā diṭṭhaṃ maññati, diṭṭhasmiṃ maññati, diṭṭhato maññati, diṭṭhaṃ meti maññati, diṭṭhaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (17)

Sutaṃ sutato sañjānāti; sutaṃ sutato saññatvā sutaṃ maññati, sutasmiṃ maññati, sutato maññati, sutaṃ meti maññati, sutaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (18)

Mutaṃ mutato sañjānāti; mutaṃ mutato saññatvā mutaṃ maññati, mutasmiṃ maññati, mutato maññati, mutaṃ meti maññati, mutaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (19)

Viññātaṃ viññātato sañjānāti; viññātaṃ viññātato saññatvā viññātaṃ maññati, viññātasmiṃ maññati, viññātato maññati, viññātaṃ meti maññati, viññātaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (20)

Ekattaṃ ekattato sañjānāti; ekattaṃ ekattato saññatvā ekattaṃ maññati, ekattasmiṃ maññati, ekattato maññati, ekattaṃ meti maññati, ekattaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (21)

Nānattaṃ nānattato sañjānāti; nānattaṃ nānattato saññatvā nānattaṃ maññati, nānattasmiṃ maññati, nānattato maññati, nānattaṃ meti maññati, nānattaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (22)

Sabbaṃ sabbato sañjānāti; sabbaṃ sabbato saññatvā sabbaṃ maññati, sabbasmiṃ maññati, sabbato maññati, sabbaṃ meti maññati, sabbaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (23)

Nibbānaṃ nibbānato sañjānāti; nibbānaṃ nibbānato saññatvā nibbānaṃ maññati, nibbānasmiṃ maññati, nibbānato maññati, nibbānaṃ meti maññati, nibbānaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Apariññātaṃ tassā'ti vadāmi. (24)

Puthujjanavasena paṭhamanayabhūmipariccheda niṭṭhito.

Yopi so, bhikkhave, bhikkhu sekkho appattamānaso anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamāno viharati, sopi pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ mā maññi, pathaviyā mā maññi, pathavito mā maññi, pathaviṃ meti mā maññi, pathaviṃ mābhinandi. Taṃ kissa hetu? 'Pariññeyyaṃ tassā'ti vadāmi.

Āpaṃ ... pe ... tejaṃ ... vāyaṃ ... bhūte ... deve ... pajāpatiṃ ... brahmaṃ ... ābhassare ... subhakiṇhe ... vehapphale ... abhibhuṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... diṭṭhaṃ ... sutaṃ ... mutaṃ ... viññātaṃ ... ekattaṃ ... nānattaṃ ... sabbaṃ ... nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ mā maññi, nibbānasmiṃ mā maññi, nibbānato mā maññi, nibbānaṃ meti mā maññi, nibbānaṃ mābhinandi. Taṃ kissa hetu? 'Pariññeyyaṃ tassā'ti vadāmi.

Sekkhavasena dutiyanayabhūmipariccheda niṭṭhito.

Yopi so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, sopi pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ na maññati, pathaviyā na maññati, pathavito na maññati, pathaviṃ meti na maññati, pathaviṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

Āpaṃ ... pe ... tejaṃ ... vāyaṃ ... bhūte ... deve ... pajāpatiṃ ... brahmaṃ ... ābhassare ... subhakiṇhe ... vehapphale ... abhibhuṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... diṭṭhaṃ ... sutaṃ ... mutaṃ ... viññātaṃ ... ekattaṃ ... nānattaṃ ... sabbaṃ ... nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ na maññati, nibbānasmiṃ na maññati, nibbānato na maññati, nibbānaṃ meti na maññati, nibbānaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

Khīṇāsavavasena tatiyanayabhūmipariccheda niṭṭhito.

Yopi so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo

ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññā vimutto, sopi pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ na maññati, pathaviyā na maññati, pathavito na maññati, pathaviṃ meti na maññati, pathaviṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Khayā rāgassa, vītarāgattā.

Āpaṃ ... pe ... tejaṃ ... vāyaṃ ... bhūte ... deve ... pajāpatiṃ ... brahmaṃ ... ābhassare ... subhakiṇhe ... vehapphale ... abhibhuṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... diṭṭhaṃ ... sutaṃ ... mutaṃ ... viññātaṃ ... ekattaṃ ... nānattaṃ ... sabbaṃ ... nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ na maññati, nibbānasmiṃ na maññati, nibbānato na maññati, nibbānaṃ meti na maññati, nibbānaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Khayā rāgassa, vītarāgattā.

Khīṇāsavavasena catutthanayabhūmiparicchedo niṭṭhito.

Yopi so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto sopi pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ na maññati, pathaviyā na maññati, pathavito na maññati, pathaviṃ meti na maññati, pathaviṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Khayā dosassa, vītadosattā.

Āpaṃ ... pe ... tejaṃ ... vāyaṃ ... bhūte ... deve ... pajāpatiṃ ... brahmaṃ ... ābhassare ... subhakiṇhe ... vehapphale ... abhibhuṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... diṭṭhaṃ ... sutaṃ ... mutaṃ ... viññātaṃ ... ekattaṃ ... nānattaṃ ... sabbaṃ ... nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ na maññati, nibbānasmiṃ na maññati, nibbānato na maññati, nibbānaṃ meti na maññati, nibbānaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Khayā dosassa, vītadosattā.

Khīṇāsavavasena pañcamanayabhūmiparicchedo niṭṭhito.

Yopi so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto sopi pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ na maññati, pathaviyā na maññati, pathavito na maññati, pathaviṃ meti na maññati, pathaviṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Khayā mohassa, vītamohattā.

Āpaṃ … pe … tejaṃ … vāyaṃ … bhūte … deve … pajāpatiṃ … brahmaṃ … ābhassare … subhakiṇhe … vehapphale … abhibhuṃ … ākāsānañcāyatanaṃ … viññāṇañcāyatanaṃ … ākiñcaññāyatanaṃ … nevasaññānāsaññāyatanaṃ … diṭṭhaṃ … sutaṃ … mutaṃ … viññātaṃ … ekattaṃ … nānattaṃ … sabbaṃ … nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ na maññati, nibbānasmiṃ na maññati, nibbānato na maññati, nibbānaṃ meti na maññati, nibbānaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Khayā mohassa, vītamohattā.

Khīṇāsavavasena chaṭṭhanayabhūmiparicchedo niṭṭhito.

Tathāgatopi, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ na maññati, pathaviyā na maññati, pathavito na maññati, pathaviṃ meti na maññati, pathaviṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Pariññātantaṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

Āpaṃ … pe … tejaṃ … vāyaṃ … bhūte … deve … pajāpatiṃ … brahmaṃ … ābhassare … subhakiṇhe … vehapphale … abhibhuṃ … ākāsānañcāyatanaṃ … viññāṇañcāyatanaṃ … ākiñcaññāyatanaṃ … nevasaññānāsaññāyatanaṃ … diṭṭhaṃ … sutaṃ … mutaṃ … viññātaṃ … ekattaṃ … nānattaṃ … sabbaṃ … nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ na maññati, nibbānasmiṃ na maññati, nibbānato na maññati, nibbānaṃ meti na maññati, nibbānaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Pariññātantaṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

Tathāgatavasena sattamanayabhūmiparicchedo niṭṭhito.

Tathāgatopi, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho pathaviṃ pathavito abhijānāti; pathaviṃ pathavito abhiññāya pathaviṃ na maññati, pathaviyā na maññati, pathavito na maññati, pathaviṃ meti na maññati, pathaviṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Nandī dukkhassa mūlan'ti—iti viditvā 'bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇan'ti. Tasmātiha, bhikkhave, 'tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

Āpaṃ … pe … tejaṃ … vāyaṃ … bhūte … deve … pajāpatiṃ … brahmaṃ … ābhassare … subhakiṇhe … vehapphale … abhibhuṃ … ākāsānañcāyatanaṃ … viññāṇañcāyatanaṃ … ākiñcaññāyatanaṃ … nevasaññānāsaññāyatanaṃ … diṭṭhaṃ … sutaṃ … mutaṃ … viññātaṃ

... ekattaṃ ... nānattaṃ ... sabbaṃ ... nibbānaṃ nibbānato abhijānāti; nibbānaṃ nibbānato abhiññāya nibbānaṃ na maññati, nibbānasmiṃ na maññati, nibbānato na maññati, nibbānaṃ meti na maññati, nibbānaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? 'Nandī dukkhassa mūlan'ti—iti viditvā 'bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇan'ti. Tasmātiha, bhikkhave, 'tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmī"ti.

Tathāgatavasena aṭṭhamanayabhūmiparicchedo niṭṭhito.

Idamavoca bhagavā. Na te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mūlapariyāyasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 58

Abhayarājakumārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho abhayo rājakumāro yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho abhayaṃ rājakumāraṃ nigaṇṭho nāṭaputto etadavoca: "ehi tvaṃ, rājakumāra, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropehi. Evaṃ te kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchissati: 'abhayena rājakumārena samaṇassa gotamassa evaṃ mahiddhikassa evaṃ mahānubhāvassa vādo āropito'"ti. "Yathā kathaṃ panāhaṃ, bhante, samaṇassa gotamassa evaṃ mahiddhikassa evaṃ mahānubhāvassa vādaṃ āropessāmī"ti? "Ehi tvaṃ, rājakumāra, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ evaṃ vadehi: 'bhāseyya nu kho, bhante, tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā'ti? Sace te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: 'bhāseyya, rājakumāra, tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā'ti, tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'atha kiñcarahi te, bhante, puthujjanena nānākaraṇaṃ? Puthujjanopi hi taṃ vācaṃ bhāseyya yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā'ti. Sace pana te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: 'na, rājakumāra, tathāgato taṃ vācaṃ bhāseyya yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā'ti, tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'atha kiñcarahi te, bhante, devadatto byākato: "āpāyiko devadatto, nerayiko devadatto, kappaṭṭho devadatto, atekiccho devadatto"ti? Tāya ca pana te vācāya devadatto kupito ahosi

anattamano'ti. Imaṃ kho te, rājakumāra, samaṇo gotamo ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ na sakkhiti ogilituṃ. Seyyathāpi nāma purisassa ayosiṅghāṭakaṃ kaṇṭhe vilaggaṃ, so neva sakkuṇeyya uggilituṃ na sakkuṇeyya ogilituṃ; evameva kho te, rājakumāra, samaṇo gotamo imaṃ ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ na sakkhiti ogilitun"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho abhayo rājakumāro nigaṇṭhassa nāṭaputtassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnassa kho abhayassa rājakumārassa sūriyaṃ ulloketvā etadahosi: "akālo kho ajja bhagavato vādaṃ āropetuṃ. Sve dānāhaṃ sake nivesane bhagavato vādaṃ āropessāmī"ti bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya attacatuttho bhattan"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho abhayo rājakumāro bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena abhayassa rājakumārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho abhayo rājakumāro bhagavantaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho abhayo rājakumāro bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinno kho abhayo rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "bhāseyya nu kho, bhante, tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā"ti? "Na khvettha, rājakumāra, ekaṃsenā"ti. "Ettha, bhante, anassuṃ nigaṇṭhā"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, rājakumāra, evaṃ vadesi: 'ettha, bhante, anassuṃ nigaṇṭhā'"ti? "Idhāhaṃ, bhante, yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho maṃ, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto etadavoca: 'ehi tvaṃ, rājakumāra, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropehi. Evaṃ te kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchissati—abhayena rājakumārena samaṇassa gotamassa evaṃ mahiddhikassa evaṃ mahānubhāvassa vādo āropito'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavocaṃ: 'yathā kathaṃ

panāhaṃ, bhante, samaṇassa gotamassa evaṃ mahiddhikassa evaṃ mahānubhāvassa vādaṃ āropessāmī'ti? 'Ehi tvaṃ, rājakumāra, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ evaṃ vadehi: "bhāseyya nu kho, bhante, tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā"ti? Sace te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: "bhāseyya, rājakumāra, tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā"ti, tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: "atha kiñcarahi te, bhante, puthujjanena nānākaraṇaṃ? Puthujjanopi hi taṃ vācaṃ bhāseyya yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā"ti. Sace pana te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: "na, rājakumāra, tathāgato taṃ vācaṃ bhāseyya yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā"ti, tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi—atha kiñcarahi te, bhante, devadatto byākato: "āpāyiko devadatto, nerayiko devadatto, kappaṭṭho devadatto, atekiccho devadatto"ti? Tāya ca pana te vācāya devadatto kupito ahosi anattamano'ti. Imaṃ kho te, rājakumāra, samaṇo gotamo ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ na sakkhiti ogilituṃ. Seyyathāpi nāma purisassa ayosiṅghāṭakaṃ kaṇṭhe vilaggaṃ, so neva sakkuṇeyya uggilituṃ na sakkuṇeyya ogilituṃ; evameva kho te, rājakumāra, samaṇo gotamo imaṃ ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ na sakkhiti ogilitun"ti.

Tena kho pana samayena daharo kumāro mando uttānaseyyako abhayassa rājakumārassa aṅke nisinno hoti. Atha kho bhagavā abhayaṃ rājakumāraṃ etadavoca: "taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, sacāyaṃ kumāro tuyhaṃ vā pamādamanvāya dhātiyā vā pamādamanvāya kaṭṭhaṃ vā kaṭhalaṃ vā mukhe āhareyya, kinti naṃ kareyyāsī"ti? "Āhareyyassāhaṃ, bhante. Sace, bhante, na sakkuṇeyyaṃ ādikeneva āhattuṃ, vāmena hatthena sīsaṃ pariggahetvā dakkhiṇena hatthena vaṅkaṅguliṃ karitvā salohitampi āhareyyaṃ. Taṃ kissa hetu? Atthi me, bhante, kumāre anukampā"ti. "Evameva kho, rājakumāra, yaṃ tathāgato vācaṃ jānāti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ sā ca paresaṃ appiyā amanāpā, na taṃ tathāgato vācaṃ bhāsati. Yampi tathāgato vācaṃ jānāti bhūtaṃ tacchaṃ anatthasaṃhitaṃ sā ca paresaṃ appiyā amanāpā, tampi tathāgato vācaṃ na bhāsati. Yañca kho tathāgato vācaṃ jānāti bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitaṃ sā ca paresaṃ appiyā amanāpā, tatra kālaññū tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraṇāya. Yaṃ tathāgato vācaṃ jānāti

abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ sā ca paresaṃ piyā manāpā, na taṃ tathāgato vācaṃ bhāsati. Yampi tathāgato vācaṃ jānāti bhūtaṃ tacchaṃ anatthasaṃhitaṃ sā ca paresaṃ piyā manāpā tampi tathāgato vācaṃ na bhāsati. Yañca tathāgato vācaṃ jānāti bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitaṃ sā ca paresaṃ piyā manāpā, tatra kālaññū tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraṇāya. Taṃ kissa hetu? Atthi, rājakumāra, tathāgatassa sattesu anukampā"ti.

"Yeme, bhante, khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi pañhaṃ abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti, pubbeva nu kho, etaṃ, bhante, bhagavato cetaso parivitakkitaṃ hoti 'ye maṃ upasaṅkamitvā evaṃ pucchissanti tesāhaṃ evaṃ puṭṭho evaṃ byākarissāmī'ti, udāhu ṭhānasovetaṃ tathāgataṃ paṭibhātī"ti?

"Tena hi, rājakumāra, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, kusalo tvaṃ rathassa aṅgapaccaṅgānan"ti?

"Evaṃ, bhante, kusalo ahaṃ rathassa aṅgapaccaṅgānan"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, ye taṃ upasaṅkamitvā evaṃ puccheyyuṃ: 'kiṃ nāmidaṃ rathassa aṅgapaccaṅgan'ti? Pubbeva nu kho te etaṃ cetaso parivitakkitaṃ assa 'ye maṃ upasaṅkamitvā evaṃ pucchissanti tesāhaṃ evaṃ puṭṭho evaṃ byākarissāmī'ti, udāhu ṭhānasovetaṃ paṭibhāseyyā"ti?

"Ahañhi, bhante, rathiko saññāto kusalo rathassa aṅgapaccaṅgānaṃ. Sabbāni me rathassa aṅgapaccaṅgāni suviditāni. Ṭhānasovetaṃ maṃ paṭibhāseyyā"ti.

"Evameva kho, rājakumāra, ye te khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi pañhaṃ abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti, ṭhānasovetaṃ tathāgataṃ paṭibhāti. Taṃ kissa hetu? Sā hi, rājakumāra, tathāgatassa dhammadhātu suppaṭividdhā yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā ṭhānasovetaṃ tathāgataṃ paṭibhātī"ti.

Evaṃ vutte, abhayo rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Abhayarājakumārasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 106

Āneñjasappāyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Aniccā, bhikkhave, kāmā tucchā musā mosadhammā. Māyākatametaṃ, bhikkhave, bālalāpanaṃ. Ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā—ubhayametaṃ māradheyyaṃ, mārassesa visayo, mārassesa nivāpo, mārassesa gocaro. Etthete pāpakā akusalā mānasā abhijjhāpi byāpādāpi sārambhāpi saṃvattanti. Teva ariyasāvakassa idhamanusikkhato antarāyāya sambhavanti. Tatra, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā—ubhayametaṃ māradheyyaṃ, mārassesa visayo, mārassesa nivāpo, mārassesa gocaro. Etthete pāpakā akusalā mānasā abhijjhāpi byāpādāpi sārambhāpi saṃvattanti, teva ariyasāvakassa idhamanusikkhat antarāyāya sambhavanti. Yannūnāhaṃ vipulena mahaggatena cetasā vihareyyaṃ abhibhuyya lokaṃ adhiṭṭhāya manasā. Vipulena hi me mahaggatena cetasā viharato abhibhuyya lokaṃ adhiṭṭhāya manasā ye pāpakā akusalā mānasā abhijjhāpi byāpādāpi sārambhāpi te na bhavissanti. Tesaṃ pahānā aparittañca me cittaṃ bhavissati appamāṇaṃ subhāvitan'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā āneñjaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa āneñjūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamā āneñjasappāyā paṭipadā akkhāyati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā; yaṃ kiñci rūpaṃ sabbaṃ rūpaṃ cattāri ca mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpan'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā āneñjaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ

taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa āneñjūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyā āneñjasappāyā paṭipadā akkhāyati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā; ye ca diṭṭhadhammikā rūpā, ye ca samparāyikā rūpā; yā ca diṭṭhadhammikā rūpasaññā, yā ca samparāyikā rūpasaññā—ubhayametaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ nālaṃ abhinandituṃ, nālaṃ abhivadituṃ, nālaṃ ajjhositun'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā āneñjaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa āneñjūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyā āneñjasappāyā paṭipadā akkhāyati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā; ye ca diṭṭhadhammikā rūpā, ye ca samparāyikā rūpā; yā ca diṭṭhadhammikā rūpasaññā, yā ca samparāyikā rūpasaññā; yā ca āneñjasaññā—sabbā saññā. Yatthetā aparisesā nirujjhanti etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ—yadidaṃ ākiñcaññāyatanan'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa ākiñcaññāyatanūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamā ākiñcaññāyatanasappāyā paṭipadā akkhāyati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'suññamidaṃ attena vā attaniyena vā'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa ākiñcaññāyatanūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyā ākiñcaññāyatanasappāyā paṭipadā akkhāyati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'nāhaṃ kvacani kassaci kiñcanatasmiṃ, na ca mama kvacani kismiñci kiñ-

canaṃ natthī'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa ākiñcaññāyatanūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyā ākiñcaññāyatanasappāyā paṭipadā akkhāyati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā; ye ca diṭṭhadhammikā rūpā, ye ca samparāyikā rūpā; yā ca diṭṭhadhammikā rūpasaññā, yā ca samparāyikā rūpasaññā; yā ca āneñjasaññā, yā ca ākiñcaññāyatanasaññā—sabbā saññā. Yatthetā aparisesā nirujjhanti etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ—yadidaṃ nevasaññānāsaññāyatanan'ti. Tassa evaṃpaṭipannassa tabbahulavihārino āyatane cittaṃ pasīdati. Sampasāde sati etarahi vā nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajjati paññāya vā adhimuccati kāyassa bhedā paraṃ maraṇā. Ṭhānametaṃ vijjati yaṃ taṃsaṃvattanikaṃ viññāṇaṃ assa nevasaññānāsaññāyatanūpagaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, nevasaññānāsaññāyatanasappāyā paṭipadā akkhāyatī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa, no ca me siyā; na bhavissati, na me bhavissati; yadatthi yaṃ, bhūtaṃ—taṃ pajahāmī'ti. Evaṃ upekkhaṃ paṭilabhati. Parinibbāyeyya nu kho so, bhante, bhikkhu na vā parinibbāyeyyā"ti? "Apetthekacco, ānanda, bhikkhu parinibbāyeyya, apetthekacco bhikkhu na parinibbāyeyyā"ti. "Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yenapetthekacco bhikkhu parinibbāyeyya, apetthekacco bhikkhu na parinibbāyeyyā"ti? "Idhānanda, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa, no ca me siyā; na bhavissati, na me bhavissati; yadatthi, yaṃ bhūtaṃ—taṃ pajahāmī'ti. Evaṃ upekkhaṃ paṭilabhati. So taṃ upekkhaṃ abhinandati, abhivadati, ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ upekkhaṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ hoti viññāṇaṃ tadupādānaṃ. Saupādāno, ānanda, bhikkhu na parinibbāyatī"ti. "Kahaṃ pana so, bhante, bhikkhu upādiyamāno upādiyatī"ti? "Nevasaññānāsaññāyatanaṃ, ānandā"ti. "Upādānaseṭṭhaṃ kira so, bhante, bhikkhu upādiyamāno upādiyatī"ti? "Upādānaseṭṭhañhi

so, ānanda, bhikkhu upādiyamāno upādiyati. Upādānaseṭṭhañhetaṃ, ānanda, yadidaṃ—nevasaññānāsaññāyatanaṃ.

Idhānanda, bhikkhu evaṃ paṭipanno hoti: 'no cassa, no ca me siyā; na bhavissati, na me bhavissati; yadatthi, yaṃ bhūtaṃ—taṃ pajahāmī'ti. Evaṃ upekkhaṃ paṭilabhati. So taṃ upekkhaṃ nābhinandati, nābhivadati, na ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ upekkhaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato na tannissitaṃ hoti viññāṇaṃ na tadupādānaṃ. Anupādāno, ānanda, bhikkhu parinibbāyatī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Nissāya nissāya kira no, bhante, bhagavatā oghassa nittharaṇā akkhātā. Katamo pana, bhante, ariyo vimokkho"ti? "Idhānanda, bhikkhu ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ye ca diṭṭhadhammikā kāmā, ye ca samparāyikā kāmā; yā ca diṭṭhadhammikā kāmasaññā, yā ca samparāyikā kāmasaññā; ye ca diṭṭhadhammikā rūpā, ye ca samparāyikā rūpā; yā ca diṭṭhadhammikā rūpasaññā, yā ca samparāyikā rūpasaññā; yā ca āneñjasaññā, yā ca ākiñcaññāyatanasaññā, yā ca nevasaññānāsaññāyatanasaññā—esa sakkāyo yāvatā sakkāyo. Etaṃ amataṃ yadidaṃ anupādā cittassa vimokkho. Iti, kho, ānanda, desitā mayā āneñjasappāyā paṭipadā, desitā ākiñcaññāyatanasappāyā paṭipadā, desitā nevasaññānāsaññāyatanasappāyā paṭipadā, desitā nissāya nissāya oghassa nittharaṇā, desito ariyo vimokkho. Yaṃ kho, ānanda, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, ānanda, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyathānanda, mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Āneñjasappāyasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 107

Gaṇakamoggallānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Atha kho gaṇakamoggallāno brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho gaṇakamoggallāno brāhmaṇo

bhagavantaṃ etadavoca:

"Seyyathāpi, bho gotama, imassa migāramātupāsādassa dissati anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā yadidaṃ—yāva pacchimasopānakaḷevarā; imesampi hi, bho gotama, brāhmaṇānaṃ dissati anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā yadidaṃ—ajjhene; imesampi hi, bho gotama, issāsānaṃ dissati anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā yadidaṃ—issatthe. Amhākampi hi, bho gotama, gaṇakānaṃ gaṇanājīvānaṃ dissati anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā yadidaṃ—saṅkhāne. Mayañhi, bho gotama, antevāsiṃ labhitvā paṭhamaṃ evaṃ gaṇāpema: 'ekaṃ ekakaṃ, dve dukā, tīṇi tikā, cattāri catukkā, pañca pañcakā, cha chakkā, satta sattakā, aṭṭha aṭṭhakā, nava navakā, dasa dasakā'ti; satampi mayaṃ, bho gotama, gaṇāpema, bhiyyopi gaṇāpema. Sakkā nu kho, bho gotama, imasmimpi dhammavinaye evameva anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā paññapetun"ti?

"Sakkā, brāhmaṇa, imasmimpi dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā paññapetuṃ. Seyyathāpi, brāhmaṇa, dakkho assadammako bhaddaṃ assājānīyaṃ labhitvā paṭhameneva mukhādhāne kāraṇaṃ kāreti, atha uttariṃ kāraṇaṃ kāreti; evameva kho, brāhmaṇa, tathāgato purisadammaṃ labhitvā paṭhamaṃ evaṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, sīlavā hohi, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharāhi ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhassu sikkhāpadesū'ti.

Yato kho, brāhmaṇa, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, indriyesu guttadvāro hohi, cakkhunā rūpaṃ disvā mā nimittaggāhī hohi mānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjāhi; rakkhāhi cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjāhi. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … pe … jivhāya rasaṃ sāyitvā … pe … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya mā nimittaggāhī hohi mānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā

dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjāhi; rakkhāhi manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjāhī'ti.

Yato kho, brāhmaṇa, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti, tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, bhojane mattaññū hohi. Paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreyyāsi—neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya—iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti.

Yato kho, brāhmaṇa, bhikkhu bhojane mattaññū hoti, tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, jāgariyaṃ anuyutto viharāhi, divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhehi, rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhehi, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeyyāsi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasikaritvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhehī'ti.

Yato kho, brāhmaṇa, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti, tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, satisampajaññena samannāgato hohi, abhikkante paṭikkante sampajānakārī, ālokite vilokite sampajānakārī, samiñjite pasārite sampajānakārī, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī, uccārapassāvakamme sampajānakārī, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī'ti.

Yato kho, brāhmaṇa, bhikkhu satisampajaññena samannāgato hoti, tamenaṃ tathāgato uttariṃ vineti: 'ehi tvaṃ, bhikkhu, vivittaṃ senāsanaṃ bhajāhi araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjan'ti. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sab-

bapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ye kho te, brāhmaṇa, bhikkhū sekkhā apattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti tesu me ayaṃ evarūpī anusāsanī hoti. Ye pana te bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā tesaṃ ime dhammā diṭṭhadhammasukhavihārāya ceva saṃvattanti, satisampajaññāya cā"ti.

Evaṃ vutte, gaṇakamoggallāno brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho bhoto gotamassa sāvakā bhotā gotamena evaṃ ovadīyamānā evaṃ anusāsīyamānā sabbe accantaṃ niṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti udāhu ekacce nārādhentī"ti? "Appekacce kho, brāhmaṇa, mama sāvakā mayā evaṃ ovadīyamānā evaṃ anusāsīyamānā accantaṃ niṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti, ekacce nārādhentī"ti.

"Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yaṃ tiṭṭhateva nibbānaṃ, tiṭṭhati nibbānagāmī maggo, tiṭṭhati bhavaṃ gotamo samādapetā; atha ca pana bhoto gotamassa sāvakā bhotā gotamena evaṃ ovadīyamānā evaṃ anusāsīyamānā appekacce accantaṃ niṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti, ekacce nārādhentī"ti?

"Tena hi, brāhmaṇa, taṃyevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, kusalo tvaṃ rājagahagāmissa maggassā"ti? "Evaṃ, bho, kusalo ahaṃ rājagahagāmissa maggassā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, idha puriso āgaccheyya rājagahaṃ gantukāmo. So taṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'icchāma-

haṃ, bhante, rājagahaṃ gantuṃ; tassa me rājagahassa maggaṃ upadisā'ti. Tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'ehambho purisa, ayaṃ maggo rājagahaṃ gacchati. Tena muhuttaṃ gaccha, tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi amukaṃ nāma gāmaṃ, tena muhuttaṃ gaccha, tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi amukaṃ nāma nigamaṃ; tena muhuttaṃ gaccha, tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi rājagahassa ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti. So tayā evaṃ ovadīyamāno evaṃ anusāsīyamāno ummaggaṃ gahetvā pacchāmukho gaccheyya. Atha dutiyo puriso āgaccheyya rājagahaṃ gantukāmo. So taṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'icchāmahaṃ, bhante, rājagahaṃ gantuṃ; tassa me rājagahassa maggaṃ upadisā'ti. Tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'ehambho purisa, ayaṃ maggo rājagahaṃ gacchati. Tena muhuttaṃ gaccha, tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi amukaṃ nāma gāmaṃ; tena muhuttaṃ gaccha, tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi amukaṃ nāma nigamaṃ; tena muhuttaṃ gaccha, tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi rājagahassa ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan'ti. So tayā evaṃ ovadīyamāno evaṃ anusāsīyamāno sotthinā rājagahaṃ gaccheyya. Ko nu kho, brāhmaṇa, hetu ko paccayo yaṃ tiṭṭhateva rājagahaṃ, tiṭṭhati rājagahagāmī maggo, tiṭṭhasi tvaṃ samādapetā; atha ca pana tayā evaṃ ovadīyamāno evaṃ anusāsīyamāno eko puriso ummaggaṃ gahetvā pacchāmukho gaccheyya, eko sotthinā rājagahaṃ gaccheyyā"ti? "Ettha kyāhaṃ, bho gotama, karomi? Maggakkhāyīhaṃ, bho gotamā"ti.

"Evameva kho, brāhmaṇa, tiṭṭhateva nibbānaṃ, tiṭṭhati nibbānagāmī maggo, tiṭṭhāmahaṃ samādapetā; atha ca pana mama sāvakā mayā evaṃ ovadīyamānā evaṃ anusāsīyamānā appekacce accantaṃ niṭṭhaṃ nibbānaṃ ārādhenti, ekacce nārādhenti. Ettha kyāhaṃ, brāhmaṇa, karomi? Maggakkhāyīhaṃ, brāhmaṇa, tathāgato"ti.

Evaṃ vutte, gaṇakamoggallāno brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "yeme, bho gotama, puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā saṭhā māyāvino ketabino uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā indriyesu aguttadvārā bhojane amattaññuno jāgariyaṃ ananuyuttā sāmaññe anapekkhavanto sikkhāya na tibbagāravā bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā

kusītā hīnavīriyā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā eḷamūgā, na tehi bhavaṃ gotamo saddhiṃ saṃvasati.

Ye pana te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā asaṭhā amāyāvino aketabino anuddhatā anunnaḷā acapalā amukharā avikiṇṇavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattaññuno jāgariyaṃ anuyuttā sāmaññe apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā nabāhulikā nasāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā āraddhavīriyā pahitattā upaṭṭhitassatino sampajānā samāhitā ekaggacittā paññavanto aneḷamūgā, tehi bhavaṃ gotamo saddhiṃ saṃvasati.

Seyyathāpi, bho gotama, ye keci mūlagandhā, kālānusāri tesaṃ aggamakkhāyati; ye keci sāragandhā, lohitacandanaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; ye keci pupphagandhā, vassikaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva bhoto gotamassa ovādo paramajjadhammesu.

Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Gaṇakamoggallānasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 140

Dhātuvibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari; yena bhaggavo kumbhakāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhaggavaṃ kumbhakāraṃ etadavoca: "sace te, bhaggava, agaru viharemu āvesane ekarattan"ti. "Na kho me, bhante, garu. Atthi cettha pabbajito paṭhamaṃ vāsūpagato. Sace so anujānāti, viharatha, bhante, yathāsukhan"ti.

Tena kho pana samayena pukkusāti nāma kulaputto bhagavantaṃ uddissa saddhāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. So tasmiṃ kumbhakārāvesane paṭhamaṃ vāsūpagato hoti. Atha kho bhagavā yenāyasmā pukkusāti tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pukkusātiṃ etadavoca: "sace te, bhikkhu, agaru viharemu āvesane ekarattan"ti. "Urundaṃ, āvuso, kumbhakārāvesanaṃ. Viharatāyasmā

yathāsukhan"ti.

Atha kho bhagavā kumbhakārāvesanaṃ pavisitvā ekamantaṃ tiṇasanthārakaṃ paññāpetvā nisīdi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Atha kho bhagavā bahudeva rattiṃ nisajjāya vītināmesi. Āyasmāpi kho pukkusāti bahudeva rattiṃ nisajjāya vītināmesi.

Atha kho bhagavato etadahosi: "pāsādikaṃ kho ayaṃ kulaputto iriyati. Yannūnāhaṃ puccheyyan"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ pukkusātiṃ etadavoca: "kaṃsi tvaṃ, bhikkhu, uddissa pabbajito? Ko vā te satthā? Kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī"ti? "Atthāvuso, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito. Taṃ kho pana bhagavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tāhaṃ bhagavantaṃ uddissa pabbajito. So ca me bhagavā satthā. Tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ rocemī"ti. "Kahaṃ pana, bhikkhu, etarahi so bhagavā viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti. "Atthāvuso, uttaresu janapadesu sāvatthi nāma nagaraṃ. Tattha so bhagavā etarahi viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti. "Diṭṭhapubbo pana te, bhikkhu, so bhagavā; disvā ca pana jāneyyāsī"ti? "Na kho me, āvuso, diṭṭhapubbo so bhagavā; disvā cāhaṃ na jāneyyan"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi: "mamañca khvāyaṃ kulaputto uddissa pabbajito. Yannūnassāhaṃ dhammaṃ deseyyan"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ pukkusātiṃ āmantesi: "dhammaṃ te, bhikkhu, desessāmi. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā pukkusāti bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"'Cha dhāturo ayaṃ, bhikkhu, puriso cha phassāyatano aṭṭhārasa manopavicāro caturādhiṭṭhāno; yattha ṭhitaṃ maññassavā nappavattanti, maññassave kho pana nappavattamāne muni santoti vuccati. Paññaṃ nappamajjeyya, saccamanurakkheyya, cāgamanubrūheyya, santimeva so sikkheyyā'ti—ayamuddeso dhātuvibhaṅgassa.

'Cha dhāturo ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Chayimā, bhikkhu, dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu. 'Cha dhāturo ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca

vuttaṃ.

'Cha phassāyatano ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhusamphassāyatanaṃ, sotasamphassāyatanaṃ, ghānasamphassāyatanaṃ, jivhāsamphassāyatanaṃ, kāyasamphassāyatanaṃ, manosamphassāyatanaṃ. 'Cha phassāyatano ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Aṭṭhārasa manopavicāro ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhunā rūpaṃ disvā somanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati, domanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati, upekkhāṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati; sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya somanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati, domanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati, upekkhāṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati—iti cha somanassupavicārā, cha domanassupavicārā, cha upekkhupavicārā. 'Aṭṭhārasa manopavicāro ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Caturādhiṭṭhāno ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Paññādhiṭṭhāno, saccādhiṭṭhāno, cāgādhiṭṭhāno, upasamādhiṭṭhāno. 'Caturādhiṭṭhāno ayaṃ, bhikkhu, puriso'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Paññaṃ nappamajjeyya, saccamanurakkheyya, cāgamanubrūheyya, santimeva so sikkheyyā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Kathañca, bhikkhu, paññaṃ nappamajjati? Chayimā, bhikkhu, dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu.

Katamā ca, bhikkhu, pathavīdhātu? Pathavīdhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca, bhikkhu, ajjhattikā pathavīdhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, ajjhattikā pathavīdhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā pathavīdhātu yā ca

bāhirā pathavīdhātu pathavīdhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama nesohamasmi na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā pathavīdhātuyā nibbindati, pathavīdhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, bhikkhu, āpodhātu? Āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca, bhikkhu, ajjhattikā āpodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ seyyathidaṃ—pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, ajjhattikā āpodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, bhikkhu, tejodhātu? Tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca, bhikkhu, ajjhattikā tejodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—yena ca santappati, yena ca jīrīyati, yena ca pariḍayhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ sammā pariṇāmaṃ gacchati, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, ajjhattikā tejodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati, tejodhātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, bhikkhu, vāyodhātu? Vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca, bhikkhu, ajjhattikā vāyodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—uddhaṅgamā vātā adhogamā vātā kucchisayā vātā koṭṭhāsayā vātā aṅgamaṅgānusārino vātā assāso passāso iti, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, ajjhattikā vāyodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyod-

hātuyā cittaṃ virājeti.

Katamā ca, bhikkhu, ākāsadhātu? Ākāsadhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca, bhikkhu, ajjhattikā ākāsadhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ ākāsaṃ ākāsagataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kaṇṇacchiddaṃ nāsacchiddaṃ mukhadvāraṃ yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ ajjhoharati, yattha ca asitapītakhāyitasāyitaṃ santiṭṭhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ adhobhāgaṃ nikkhamati, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ ākāsaṃ ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaraṃ vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ maṃsalohitehi upādinnaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, ajjhattikā ākāsadhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā ākāsadhātu yā ca bāhirā ākāsadhātu ākāsadhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā ākāsadhātuyā nibbindati, ākāsadhātuyā cittaṃ virājeti.

Athāparaṃ viññāṇaṃyeva avasissati parisuddhaṃ pariyodātaṃ. Tena ca viññāṇena kiṃ vijānāti? 'Sukhan'tipi vijānāti, 'dukkhan'tipi vijānāti, 'adukkhamasukhan'tipi vijānāti. Sukhavedaniyaṃ, bhikkhu, phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. So sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno 'sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammatī'ti pajānāti.

Dukkhavedaniyaṃ, bhikkhu, phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. So dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno 'dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Tasseva dukkhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ dukkhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā dukkhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammatī'ti pajānāti.

Adukkhamasukhavedaniyaṃ, bhikkhu, phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā. So adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno 'adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Tasseva adukkhamasukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammatī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhu, dvinnaṃ kaṭṭhānaṃ saṅghaṭṭā samodhānā usmā jāyati, tejo abhinibbattati, tesaṃyeva dvinnaṃ kaṭṭhānaṃ nānāb-

hāvā vinikkhepā yā tajjā usmā sā nirujjhati, sā vūpasammati; evameva kho, bhikkhu, sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. So sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno 'sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammatī'ti pajānāti.

Dukkhavedaniyaṃ, bhikkhu, phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. So dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno 'dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Tasseva dukkhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ dukkhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā dukkhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammatī'ti pajānāti.

Adukkhamasukhavedaniyaṃ, bhikkhu, phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā. So adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno 'adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Tasseva adukkhamasukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhā vedanā sā nirujjhati, sā vūpasammatī'ti pajānāti.

Athāparaṃ upekkhāyeva avasissati parisuddhā pariyodātā mudu ca kammaññā ca pabhassarā ca. Seyyathāpi, bhikkhu, dakkho suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā ukkaṃ bandheyya, ukkaṃ bandhitvā ukkāmukhaṃ ālimpeyya, ukkāmukhaṃ ālimpetvā saṇḍāsena jātarūpaṃ gahetvā ukkāmukhe pakkhipeyya, tamenaṃ kālena kālaṃ abhidhameyya, kālena kālaṃ udakena paripphoseyya, kālena kālaṃ ajjhupekkheyya, taṃ hoti jātarūpaṃ sudhantaṃ niddhantaṃ nīhaṭaṃ ninnītakasāvaṃ mudu ca kammaññañca pabhassarañca, yassā yassā ca piḷandhanavikatiyā ākaṅkhati—yadi paṭṭikāya yadi kuṇḍalāya yadi gīveyyakāya yadi suvaṇṇamālāya tañcassa atthaṃ anubhoti; evameva kho, bhikkhu, athāparaṃ upekkhāyeva avasissati parisuddhā pariyodātā mudu ca kammaññā ca pabhassarā ca.

So evaṃ pajānāti: 'imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ ākāsānañcāyatanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ. Evaṃ me ayaṃ upekkhā tannissitā tadupādānā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ viññāṇañcāyatanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ. Evaṃ me ayaṃ upekkhā tannis-

sitā tadupādānā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ ākiñcaññāyatanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ. Evaṃ me ayaṃ upekkhā tannissitā tadupādānā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ nevasaññānāsañ atanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ. Evaṃ me ayaṃ upekkhā tannissitā tadupādānā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyyā'ti.

So evaṃ pajānāti: 'imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ ākāsānañcāyatanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ; saṅkhatametaṃ. Imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ viññāṇañcāyatanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ; saṅkhatametaṃ. Imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ ākiñcaññāyatanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ; saṅkhatametaṃ. Imañce ahaṃ upekkhaṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ nevasaññānāsañ atanaṃ upasaṃhareyyaṃ, tadanudhammañca cittaṃ bhāveyyaṃ; saṅkhatameta

So neva taṃ abhisaṅkharoti, na abhisañcetayati bhavāya vā vibhavāya vā. So anabhisaṅkharonto anabhisañcetayanto bhavāya vā vibhavāya vā na kiñci loke upādiyati, anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaṃyeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

So sukhañce vedanaṃ vedeti, 'sā aniccā'ti pajānāti, 'anajjhositā'ti pajānāti, 'anabhinanditā'ti pajānāti. Dukkhañce vedanaṃ vedeti, 'sā aniccā'ti pajānāti, 'anajjhositā'ti pajānāti, 'anabhinanditā'ti pajānāti. Adukkhamasukhañce vedanaṃ vedeti, 'sā aniccā'ti pajānāti, 'anajjhositā'ti pajānāti, 'anabhinanditā'ti pajānāti.

So sukhañce vedanaṃ vedeti, visaṃyutto naṃ vedeti; dukkhañce vedanaṃ vedeti, visaṃyutto naṃ vedeti; adukkhamasukhañce vedanaṃ vedeti, visaṃyutto naṃ vedeti. So kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, 'kāyassa bhedā paraṃ maraṇā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhu, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo

jhāyati; tasseva telassa ca vaṭṭiyā ca pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhāro nibbāyati; evameva kho, bhikkhu, kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, 'kāyassa bhedā paraṃ maraṇā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānāti. Tasmā evaṃ samannāgato bhikkhu iminā paramena paññādhiṭṭhānena samannāgato hoti. Esā hi, bhikkhu, paramā ariyā paññā yadidaṃ—sabbadukkhakkhaye ñāṇaṃ.

Tassa sā vimutti sacce ṭhitā akuppā hoti. Tañhi, bhikkhu, musā yaṃ mosadhammaṃ, taṃ saccaṃ yaṃ amosadhammaṃ nibbānaṃ. Tasmā evaṃ samannāgato bhikkhu iminā paramena saccādhiṭṭhānena samannāgato hoti. Etañhi, bhikkhu, paramaṃ ariyasaccaṃ yadidaṃ—amosadhammaṃ nibbānaṃ.

Tasseva kho pana pubbe aviddasuno upadhī honti samattā samādinnā. Tyāssa pahīnā honti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā evaṃ samannāgato bhikkhu iminā paramena cāgādhiṭṭhānena samannāgato hoti. Eso hi, bhikkhu, paramo ariyo cāgo yadidaṃ—sabbūpadhipaṭinissaggo.

Tasseva kho pana pubbe aviddasuno abhijjhā hoti chando sārāgo. Svāssa pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Tasseva kho pana pubbe aviddasuno āghāto hoti byāpādo sampadoso. Svāssa pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Tasseva kho pana pubbe aviddasuno avijjā hoti sammoho. Svāssa pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Tasmā evaṃ samannāgato bhikkhu iminā paramena upasamādhiṭṭhānena samannāgato hoti. Eso hi, bhikkhu, paramo ariyo upasamo yadidaṃ—rāgadosamohānaṃ upasamo. 'Paññaṃ nappamajjeyya, saccamanurakkheyya, cāgamanubrūheyya, santimeva so sikkheyyā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Yattha ṭhitaṃ maññassavā nappavattanti, maññassave kho pana nappavattamāne muni santoti vuccatī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? 'Asmī'ti, bhikkhu, maññitametaṃ, 'ayamahamasmī'ti maññitametaṃ, 'bhavissan'ti maññitametaṃ, 'na bhavis-

san'ti maññitametaṃ, 'rūpī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'arūpī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'saññī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'asaññī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'nevasaññīnāsaññī bhavissan'ti maññitametaṃ. Maññitaṃ, bhikkhu, rogo maññitaṃ gaṇḍo maññitaṃ sallaṃ. Sabbamaññitānaṃ tveva, bhikkhu, samatikkamā muni santoti vuccati. Muni kho pana, bhikkhu, santo na jāyati, na jīyati, na mīyati, na kuppati, na piheti. Tañhissa, bhikkhu, natthi yena jāyetha, ajāyamāno kiṃ jīyissati, ajīyamāno kiṃ mīyissati, amīyamāno kiṃ kuppissati, akuppamāno kissa pihessati? 'Yattha ṭhitaṃ maññassavā nappavattanti, maññassave kho pana nappavattamāne muni santoti vuccatī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Imaṃ kho me tvaṃ, bhikkhu, saṃkhittena chadhātuvibhaṅgaṃ dhārehī"ti.

Atha kho āyasmā pukkusāti: "satthā kira me anuppatto, sugato kira me anuppatto, sammāsambuddho kira me anuppatto"ti uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ bhagavantaṃ āvusovādena samudācaritabbaṃ amaññissaṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti. "Taggha tvaṃ, bhikkhu, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ maṃ tvaṃ āvusovādena samudācaritabbaṃ amaññittha. Yato ca kho tvaṃ, bhikkhu, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhihesā, bhikkhu, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī"ti. "Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike upasampadan"ti. "Paripuṇṇaṃ pana te, bhikkhu, pattacīvaran"ti? "Na kho me, bhante, paripuṇṇaṃ pattacīvaran"ti. "Na kho, bhikkhu, tathāgatā aparipuṇṇapattacīvaraṃ upasampādentī"ti.

Atha kho āyasmā pukkusāti bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pattacīvarapariyesanaṃ pakkāmi.

Atha kho āyasmantaṃ pukkusātiṃ pattacīvarapariyesanaṃ carantaṃ vibbhantā gāvī jīvitā voropesi. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhaga-

vantaṃ etadavocuṃ: "yo so, bhante, pukkusāti nāma kulaputto bhagavatā saṃkhittena ovādena ovadito so kālaṅkato. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti? "Paṇḍito, bhikkhave, pukkusāti kulaputto paccapādi dhammassānudhammaṃ, na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ vihesesi. Pukkusāti, bhikkhave, kulaputto pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Dhātuvibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Majjhima Nikāya 133

Mahākaccānabhaddekarattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati tapodārāme. Atha kho āyasmā samiddhi rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena tapodo tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ. Tapode gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ tapodaṃ obhāsetvā yenāyasmā samiddhi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā āyasmantaṃ samiddhiṃ etadavoca: "dhāresi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā"ti? "Ahampi kho, bhikkhu, na dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Dhāresi pana tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattiyo gāthā"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattiyo gāthāti. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattiyo gāthā"ti? "Ahampi kho, bhikkhu na dhāremi bhaddekarattiyo gāthāti. Uggaṇhāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; pariyāpuṇāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; dhārehi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Atthasaṃhito, bhikkhu, bhaddekarattassa uddeso ca vibhaṅgo ca ādibrahmacariyako"ti. Idamavoca sā devatā. Idaṃ vatvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho āyasmā samiddhi tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekaman-

taṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā samiddhi bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena tapodo tenupasaṅkamiṃ gattāni parisiñcituṃ. Tapode gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsiṃ gattāni pubbāpayamāno. Atha kho bhante, aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ tapodaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā maṃ etadavoca: 'dhāresi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā'ti?

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ devataṃ etadavocaṃ: 'na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañcā'ti? 'Ahampi kho, bhikkhu, na dhāremi bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Dhāresi pana tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattiyo gāthā'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, dhāremi bhaddekarattiyo gāthāti. Tvaṃ panāvuso, dhāresi bhaddekarattiyo gāthā'ti? 'Ahampi kho, bhikkhu, na dhāremi bhaddekarattiyo gāthāti. Uggaṇhāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; pariyāpuṇāhi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca; dhārehi tvaṃ, bhikkhu, bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca. Atthasaṃhito, bhikkhu, bhaddekarattassa uddeso ca vibhaṅgo ca ādibrahmacariyako'ti. Idamavoca, bhante, sā devatā. Idaṃ vatvā tatthevantaradhāyi. Sādhu me, bhante, bhagavā bhaddekarattassa uddesañca vibhaṅgañca desetū"ti. "Tena hi, bhikkhu, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā samiddhi bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī"ti.

Idamavoca bhagavā; idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ, acirapakkantassa bhagavato,

etadahosi: "idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

'Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā"ti?

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ; pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavocuṃ: "idaṃ kho no, āvuso kaccāna, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

'Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Tesaṃ no, āvuso kaccāna, amhākaṃ, acirapakkantassa bhagavato, etadahosi—idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

'Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyāti? Tesaṃ no, āvuso kaccāna, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā mahākac-

cāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Vibhajatāyasmā mahākaccāno"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva mūlaṃ atikkamma khandhaṃ sākhāpalāse sāraṃ pariyesitabbaṃ maññeyya; evaṃsampadamidaṃ āyasmantānaṃ satthari sammukhībhūte taṃ bhagavantaṃ atisitvā amhe etamatthaṃ paṭipucchitabbaṃ maññatha. So hāvuso, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, yathā vo bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Addhāvuso kaccāna, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto vattā pavattā atthassa ninnetā amatassa dātā dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyāma; yathā no bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāma. Api cāyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ; pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Vibhajatāyasmā mahākaccāno agaruṃ karitvā"ti.

"Tena hāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahākaccāno etadavoca:

"Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

'Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi—

Kathañca, āvuso, atītaṃ anvāgameti? Iti me cakkhu ahosi atītamaddhānaṃ iti rūpāti—tattha chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati, tadabhinandanto atītaṃ anvāgameti. Iti me sotaṃ ahosi atītamaddhānaṃ iti saddāti ... pe ... iti me ghānaṃ ahosi atītamaddhānaṃ iti gandhāti ... iti me jivhā ahosi atītamaddhānaṃ iti rasāti ... iti me kāyo ahosi atītamaddhānaṃ iti phoṭṭhabbāti ... iti me mano ahosi atītamaddhānaṃ iti dhammāti—tattha chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati, tadabhinandanto atītaṃ anvāgameti—evaṃ kho, āvuso, atītaṃ anvāgameti.

Kathañca, āvuso, atītaṃ nānvāgameti? Iti me cakkhu ahosi atītamaddhānaṃ iti rūpāti—tattha na chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, na chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa na tadabhinandati, na tadabhinandanto atītaṃ nānvāgameti. Iti me sotaṃ ahosi atītamaddhānaṃ iti saddāti ... pe ... iti me ghānaṃ ahosi atītamaddhānaṃ iti gandhāti ... iti me jivhā ahosi atītamaddhānaṃ iti rasāti ... iti me kāyo ahosi atītamaddhānaṃ iti phoṭṭhabbāti ... iti me mano ahosi atītamaddhānaṃ iti dhammāti—tattha na chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, na chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa, na tadabhinandati, na tadabhinandanto atītaṃ nānvāgameti—evaṃ kho, āvuso, atītaṃ nānvāgameti.

Kathañca, āvuso, anāgataṃ paṭikaṅkhati? Iti me cakkhu siyā anāgatamaddhānaṃ iti rūpāti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ paṇidahati, cetaso paṇidhānapaccayā tadabhinandati, tadabhinandanto anāgataṃ paṭikaṅkhati. Iti me sotaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ iti saddāti ... pe ... iti me ghānaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ iti gandhāti ... iti me jivhā siyā anāgatamaddhānaṃ iti rasāti ... iti me kāyo siyā anāgatamaddhānaṃ iti phoṭṭhabbāti ... iti me mano siyā anāgatamaddhānaṃ iti dhammāti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ paṇidahati, cetaso paṇidhānapaccayā tadabhinandati, tadabhinandanto anāgataṃ paṭikaṅkhati—evaṃ kho, āvuso, anāgataṃ paṭikaṅkhati.

Kathañca, āvuso, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati? Iti me cakkhu siyā anāgatamaddhānaṃ iti rūpāti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ nappaṇidahati, cetaso appaṇidhānapaccayā na tadabhinandati, na tadabhinandanto anāgataṃ nappaṭikaṅkhati. Iti me sotaṃ siyā anāgata-

maddhānaṃ iti saddāti … pe … iti me ghānaṃ siyā anāgatamaddhānaṃ iti gandhāti … iti me jivhā siyā anāgatamaddhānaṃ iti rasāti … iti me kāyo siyā anāgatamaddhānaṃ iti phoṭṭhabbāti … iti me mano siyā anāgatamaddhānaṃ iti dhammāti—appaṭiladdhassa paṭilābhāya cittaṃ nappaṇidahati, cetaso appaṇidhānapaccayā na tadabhinandati, na tadabhinandanto anāgataṃ nappaṭikaṅkhati—evaṃ kho, āvuso, anāgataṃ nappaṭikaṅkhati.

Kathañca, āvuso, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati? Yañcāvuso, cakkhu ye ca rūpā—ubhayametaṃ paccuppannaṃ. Tasmiñce paccuppanne chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati, tadabhinandanto paccuppannesu dhammesu saṃhīrati. Yañcāvuso, sotaṃ ye ca saddā … pe … yañcāvuso, ghānaṃ ye ca gandhā … yā cāvuso, jivhā ye ca rasā … yo cāvuso, kāyo ye ca phoṭṭhabbā … yo cāvuso, mano ye ca dhammā—ubhayametaṃ paccuppannaṃ. Tasmiñce paccuppanne chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa tadabhinandati, tadabhinandanto paccuppannesu dhammesu saṃhīrati—evaṃ kho, āvuso, paccuppannesu dhammesu saṃhīrati.

Kathañca, āvuso, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati? Yañcāvuso, cakkhu ye ca rūpā—ubhayametaṃ paccuppannaṃ. Tasmiñce paccuppanne na chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, na chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa na tadabhinandati, na tadabhinandanto paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati. Yañcāvuso, sotaṃ ye ca saddā … pe … yañcāvuso, ghānaṃ ye ca gandhā … yā cāvuso, jivhā ye ca rasā … yo cāvuso, kāyo ye ca phoṭṭhabbā … yo cāvuso, mano ye ca dhammā—ubhayametaṃ paccuppannaṃ. Tasmiñce paccuppanne na chandarāgappaṭibaddhaṃ hoti viññāṇaṃ, na chandarāgappaṭibaddhattā viññāṇassa na tadabhinandati, na tadabhinandanto paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati—evaṃ kho, āvuso, paccuppannesu dhammesu na saṃhīrati.

Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

‘Atītaṃ nānvāgameyya, … pe … Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī’ti.

Imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa ud-

diṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe āyasmanto bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "yaṃ kho no, bhante, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

'Atītaṃ nānvāgameyya, ... pe ... Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī'ti.

Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ, acirapakkantassa bhagavato, etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho:

"Atītaṃ nānvāgameyya, nappaṭikaṅkhe anāgataṃ; Yadatītaṃ pahīnaṃ taṃ, appattañca anāgataṃ.

Paccuppannañca yo dhammaṃ, tattha tattha vipassati; Asaṃhīraṃ asaṅkuppaṃ, taṃ vidvā manubrūhaye.

Ajjeva kiccamātappaṃ, ko jaññā maraṇaṃ suve; Na hi no saṅgaraṃ tena, mahāsenena maccunā.

Evaṃvihāriṃ ātāpiṃ, ahorattamatanditaṃ; Taṃ ve bhaddekarattoti, santo ācikkhate munī"ti.

Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti? Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipucchimha. Tesaṃ no, bhante, āyasmatā mahākaccānena imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho vibhatto"ti.

"Paṇḍito, bhikkhave, mahākaccāno; mahāpañño, bhikkhave mahākaccāno. Mañcepi tumhe, bhikkhave, etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi taṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ mahākaccānena byākataṃ. Eso cevetassa attho. Evañca naṃ dhārethā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahākaccānabhaddekarattasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 36

Mahāsaccakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā pubbaṇhasamayaṃ sunivattho hoti pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pavisitukāmo. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā ānando saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, saccako nigaṇṭhaputto āgacchati bhassappavādako paṇḍitavādo sādhusammato bahujanassa. Eso kho, bhante, avaṇṇakāmo buddhassa, avaṇṇakāmo dhammassa, avaṇṇakāmo saṃghassa. Sādhu, bhante, bhagavā muhuttaṃ nisīdatu anukampaṃ upādāyā"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Santi, bho gotama, eke samaṇabrāhmaṇā kāyabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti, no cittabhāvanaṃ. Phusanti hi te, bho gotama, sārīrikaṃ dukkhaṃ vedanaṃ. Bhūtapubbaṃ, bho gotama, sārīrikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭhassa sato ūrukkhambhopi nāma bhavissati, hadayampi nāma phalissati, uṇhampi lohitaṃ mukhato uggamissati, ummādampi pāpuṇissati cittakkhepaṃ. Tassa kho etaṃ, bho gotama, kāyanvayaṃ cittaṃ hoti, kāyassa vasena vattati. Taṃ kissa hetu? Abhāvitattā cittassa. Santi pana, bho gotama, eke samaṇabrāhmaṇā cittabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti, no kāyabhāvanaṃ. Phusanti hi te, bho gotama, cetasikaṃ dukkhaṃ vedanaṃ. Bhūtapubbaṃ, bho gotama, cetasikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭhassa sato ūrukkhamb-

hopi nāma bhavissati, hadayampi nāma phalissati, uṇhampi lohitaṃ mukhato uggamissati, ummādampi pāpuṇissati cittakkhepaṃ. Tassa kho eso, bho gotama, cittanvayo kāyo hoti, cittassa vasena vattati. Taṃ kissa hetu? Abhāvitattā kāyassa. Tassa mayhaṃ, bho gotama, evaṃ hoti: 'addhā bhoto gotamassa sāvakā cittabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti, no kāyabhāvanan'"ti.

"Kinti pana te, aggivessana, kāyabhāvanā sutā"ti? "Seyyathidaṃ—nando vaccho, kiso saṅkicco, makkhali gosālo—etehi, bho gotama, acelakā muttācārā hatthāpalekhanā naehibhaddantikā natiṭṭhabhaddantikā na abhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyanti, te na kumbhimukhā paṭiggaṇhanti na kaḷopimukhā paṭiggaṇhanti na eḷakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya na saṅkittīsu na yattha sā upaṭṭhito hoti na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivanti. Te ekāgārikā vā honti ekālopikā, dvāgārikā vā honti dvālopikā ... pe ... sattāgārikā vā honti sattālopikā. Ekissāpi dattiyā yāpenti, dvīhipi dattīhi yāpenti ... pe ... sattahipi dattīhi yāpenti. Ekāhikampi āhāraṃ āhārenti, dvīhikampi āhāraṃ āhārenti ... pe ... sattāhikampi āhāraṃ āhārenti. Iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyuttā viharantī"ti.

"Kiṃ pana te, aggivessana, tāvatakeneva yāpentī"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Appekadā, bho gotama, uḷārāni uḷārāni khādanīyāni khādanti, uḷārāni uḷārāni bhojanāni bhuñjanti, uḷārāni uḷārāni sāyanīyāni sāyanti, uḷārāni uḷārāni pānāni pivanti. Te imaṃ kāyaṃ balaṃ gāhenti nāma, brūhenti nāma, medenti nāmā"ti.

"Yaṃ kho te, aggivessana, purimaṃ pahāya pacchā upacinanti, evaṃ imassa kāyassa ācayāpacayo hoti. Kinti pana te, aggivessana, cittabhāvanā sutā"ti? Cittabhāvanāya kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavatā puṭṭho samāno na sampāyāsi.

Atha kho bhagavā saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ etadavoca: "yāpi kho te esā, aggivessana, purimā kāyabhāvanā bhāsitā sāpi ariyassa vinaye no dhammikā kāyabhāvanā. Kāyabhāvanampi kho tvaṃ, aggivessana, na aññāsi, kuto pana tvaṃ cittabhāvanaṃ jānissasi? Api ca, aggivessana, yathā abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca, bhāvitakāyo ca hoti

bhāvitacitto ca. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Kathañca, aggivessana, abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca? Idha, aggivessana, assutavato puthujjanassa uppajjati sukhā vedanā. So sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno sukhasārāgī ca hoti sukhasārāgitañca āpajjati. Tassa sā sukhā vedanā nirujjhati. Sukhāya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhā vedanā. So dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Tassa kho esā, aggivessana, uppannāpi sukhā vedanā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā kāyassa, uppannāpi dukkhā vedanā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā cittassa. Yassa kassaci, aggivessana, evaṃ ubhatopakkhaṃ uppannāpi sukhā vedanā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā kāyassa, uppannāpi dukkhā vedanā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā cittassa, evaṃ kho, aggivessana, abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca.

Kathañca, aggivessana, bhāvitakāyo ca hoti bhāvitacitto ca? Idha, aggivessana, sutavato ariyasāvakassa uppajjati sukhā vedanā. So sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno na sukhasārāgī ca hoti, na sukhasārāgitañca āpajjati. Tassa sā sukhā vedanā nirujjhati. Sukhāya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhā vedanā. So dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati. Tassa kho esā, aggivessana, uppannāpi sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa, uppannāpi dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa. Yassa kassaci, aggivessana, evaṃ ubhatopakkhaṃ uppannāpi sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa, uppannāpi dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa. Evaṃ kho, aggivessana, bhāvitakāyo ca hoti bhāvitacitto cā"ti.

"Evaṃ pasanno ahaṃ bhoto gotamassa. Bhavañhi gotamo bhāvitakāyo ca hoti bhāvitacitto cā"ti. "Addhā kho te ayaṃ, aggivessana, āsajja upanīya vācā bhāsitā, api ca te ahaṃ byākarissāmi. Yato kho ahaṃ, aggivessana, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, taṃ vata me uppannā vā sukhā vedanā cittaṃ pariyādāya ṭhassati, uppannā vā dukkhā vedanā cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

"Na hi nūna bhoto gotamassa uppajjati tathārūpā sukhā vedanā yathārūpā uppannā sukhā vedanā cittaṃ pariyādāya tiṭṭheyya; na hi nūna bhoto gotamassa uppajjati tathārūpā dukkhā vedanā yathārūpā uppannā dukkhā vedanā cittaṃ pariyādāya tiṭṭheyyā"ti.

"Kiñhi no siyā, aggivessana? Idha me, aggivessana, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, aparena samayena daharova samāno, susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā, akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ. So evaṃ pabbajito samāno kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso kālāma, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, aggivessana, āḷāro kālāmo maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā, tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, aggivessana, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca, 'jānāmi passāmī'ti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'na kho āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti, addhā āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ viharatī'ti.

Atha khvāhaṃ, aggivessana, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, aggivessana, āḷāro kālāmo ākiñcaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'na kho āḷārasseva kālāmassa atthi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi vīriyaṃ, mayhampatthi vīriyaṃ; na kho

āḷārasseva kālāmassa atthi sati, mayhampatthi sati; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi samādhi, mayhampatthi samādhi; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi paññā, mayhampatthi paññā; yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ āḷāro kālāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsiṃ.

Atha khvāhaṃ, aggivessana, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'ettāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti? 'Ettāvatā kho ahaṃ, āvuso, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemī'ti. 'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti. 'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yāhaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tamahaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. Iti yāhaṃ dhammaṃ jānāmi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi tamahaṃ dhammaṃ jānāmi. Iti yādiso ahaṃ tādiso tuvaṃ, yādiso tuvaṃ tādiso ahaṃ. Ehi dāni, āvuso, ubhova santā imaṃ gaṇaṃ pariharāmā'ti. Iti kho, aggivessana, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno attano antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva ākiñcaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, aggivessana, kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, aggivessana, udako rāmaputto maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā, tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ

sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, aggivessana, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca, 'jānāmi passāmī'ti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'na kho rāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi. Addhā rāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ vihāsī'ti. Atha khvāhaṃ, aggivessana, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no āvuso rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, aggivessana, udako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'na kho rāmasseva ahosi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho rāmasseva ahosi vīriyaṃ, mayhampatthi vīriyaṃ; na kho rāmasseva ahosi sati, mayhampatthi sati; na kho rāmasseva ahosi samādhi, mayhampatthi samādhi; na kho rāmasseva ahosi paññā, mayhampatthi paññā; yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsiṃ.

Atha khvāhaṃ, aggivessana, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'ettāvatā no āvuso rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti? 'Ettāvatā kho āvuso rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti. 'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti. 'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi, taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, taṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi taṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi. Iti yādiso rāmo ahosi tādiso tuvaṃ; yādiso tuvaṃ tādiso

rāmo ahosi. Ehi dāni, āvuso, tuvaṃ imaṃ gaṇaṃ pariharā'ti. Iti kho, aggivessana, udako rāmaputto sabrahmacārī me samāno ācariyaṭṭhāne ca maṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, aggivessana, kiṅkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno magadhesu anupubbena cārikaṃ caramāno yena uruvelā senānigamo tadavasariṃ. Tatthaddasaṃ ramaṇīyaṃ bhūmibhāgaṃ, pāsādikañca vanasaṇḍaṃ, nadiñca sandantiṃ setakaṃ supatitthaṃ ramaṇīyaṃ, samantā ca gocaragāmaṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'ramaṇīyo vata bho bhūmibhāgo, pāsādiko ca vanasaṇḍo, nadī ca sandati setakā supatitthā ramaṇīyā, samantā ca gocaragāmo. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyā'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, tattheva nisīdiṃ 'alamidaṃ padhānāyā'ti.

Apissumaṃ, aggivessana, tisso upamā paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā. Seyyathāpi, aggivessana, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ udake nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ, udake nikkhittaṃ, uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Taṃ kissa hetu"? "Aduñhi, bho gotama, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ, tañca pana udake nikkhittaṃ. Yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, aggivessana, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho, so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti, na suppaṭippassaddho, opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, aggivessana, paṭhamā upamā paṭibhāsi

anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparāpi kho maṃ, aggivessana, dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Seyyathāpi, aggivessana, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ, ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ, ārakā udakā thale nikkhittaṃ, uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya tejo pātukareyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Taṃ kissa hetu"? "Aduñhi, bho gotama, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ, kiñcāpi ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, aggivessana, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti, na suppaṭippassaddho, opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, aggivessana, dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā

Aparāpi kho maṃ, aggivessana, tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Seyyathāpi, aggivessana, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ, ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, api nu so puriso amuṃ sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ, ārakā udakā thale nikkhittaṃ, uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Taṃ kissa hetu"? "Aduñhi, bho gotama, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ, tañca pana ārakā udakā thale nikkhittan"ti. "Evameva kho, aggivessana, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho, so ca ajjhattaṃ suppahīno hoti suppaṭippassaddho, opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāh-

maṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, aggivessana, tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Imā kho maṃ, aggivessana, tisso upamā paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ dantebhi dantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇheyyaṃ abhinippīḷeyyaṃ abhisantāpeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, dantebhi dantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhāmi abhinippīḷemi abhisantāpemi. Tassa mayhaṃ, aggivessana, dantebhi dantamādhāya jivhāya tāluṃ āhacca cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Seyyathāpi, aggivessana, balavā puriso dubbalataraṃ purisaṃ sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggaṇheyya abhinippīḷeyya abhisantāpeyya; evameva kho me, aggivessana, dantebhi dantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Āraddhaṃ kho pana me, aggivessana, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānaṃ nikkhamantānaṃ adhimatto saddo hoti. Seyyathāpi nāma kammāragaggariyā dhamamānāya adhimatto saddo hoti; evameva kho me, aggivessana, mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānaṃ nikkhamantānaṃ adhimatto saddo hoti. Āraddhaṃ kho pana me, aggivessana, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. Sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato

ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhani ūhananti. Seyyathāpi, aggivessana, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho me, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhani ūhananti. Āraddhaṃ kho pana me, aggivessana, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. Sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Seyyathāpi, aggivessana, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho me, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Āraddhaṃ kho pana me, aggivessana, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. Sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Seyyathāpi, aggivessana, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho me, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Āraddhaṃ kho pana me, aggivessana, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. Sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmiṃ ḍāho hoti. Seyyathāpi, aggivessana, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evameva kho me, aggivessana, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmiṃ ḍāho hoti. Āraddhaṃ kho pana me, aggivessana, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. Sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. Apissu maṃ, aggivessana, devatā disvā evamāhaṃsu: 'kālaṅkato samaṇo gotamo'ti. Ekaccā devatā evamāhaṃsu: 'na kālaṅkato samaṇo gotamo, api ca kālaṃ karotī'ti. Ekaccā devatā evamāhaṃsu: 'na kālaṅkato samaṇo gotamo, napi kālaṃ karoti, arahaṃ samaṇo gotamo, vihāro tveva so arahato evarūpo hotī'ti.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjeyyan'ti. Atha kho maṃ, aggivessana, devatā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'mā kho tvaṃ, mārisa, sabbaso āhārupacchedāya paṭipajji. Sace kho tvaṃ, mārisa, sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjissasi, tassa te mayaṃ dibbaṃ ojaṃ lomakūpehi ajjhohāressāma, tāya tvaṃ yāpessasī'ti. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'ahañceva kho pana sabbaso ajajjitaṃ paṭijāneyyaṃ, imā ca me devatā dibbaṃ ojaṃ lomakūpehi ajjhohāreyyuṃ, tāya cāhaṃ yāpeyyaṃ, taṃ mamassa musā'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, tā devatā paccācikkhāmi, 'halan'ti vadāmi.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'yannūnāhaṃ thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhāreyyaṃ, pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ, yadi vā kulatthayūsaṃ, yadi vā kaḷāyayūsaṃ, yadi vā hareṇukayūsan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhāresiṃ, pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ, yadi vā kulatthayūsaṃ, yadi vā kaḷāyayūsaṃ, yadi vā hareṇukayūsaṃ. Tassa mayhaṃ, aggivessana, thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhārayato, pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ, yadi vā kulatthayūsaṃ, yadi vā kaḷāyayūsaṃ, yadi vā hareṇukayūsaṃ,

adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kāḷapabbāni vā; evamevassu me aṅgapaccaṅgāni bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma oṭṭhapadaṃ; evamevassu me ānisadaṃ hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma vaṭṭanāvaḷī; evamevassu me piṭṭhikaṇṭako uṇṇatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti; evamevassu me phāsuḷiyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti; evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphuṭito hoti sammilāto; evamevassu me sīsacchavi samphuṭitā hoti sammilātā tāyevappāhāratāya.

So kho ahaṃ, aggivessana, udaracchaviṃ parimasissāmīti piṭṭhikaṇṭakaṃyeva pariggaṇhāmi, piṭṭhikaṇṭakaṃ parimasissāmīti udaracchaviṃyeva pariggaṇhāmi, yāvassu me, aggivessana, udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, aggivessana, vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmīti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, aggivessana, imameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anumajjāmi. Tassa mayhaṃ, aggivessana, pāṇinā gattāni anumajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya. Apissu maṃ, aggivessana, manussā disvā evamāhaṃsu: 'kāḷo samaṇo gotamo'ti. Ekacce manussā evamāhaṃsu: 'na kāḷo samaṇo gotamo, sāmo samaṇo gotamo'ti. Ekacce manussā evamāhaṃsu: 'na kāḷo samaṇo gotamo, napi sāmo, maṅguracchavi samaṇo gotamo'ti. Yāvassu me, aggivessana, tāva parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto upahato hoti tāyevappāhāratāya.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'ye kho keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayiṃsu, etāvaparamaṃ, nayito bhiyyo. Yepi hi keci anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayissanti, etāvaparamaṃ, nayito bhiyyo. Yepi hi keci etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, etāvaparamaṃ, nayito bhiyyo. Na kho panāhaṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigacchāmi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ. Siyā nu kho aññо

maggo bodhāyā'ti? Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'abhijānāmi kho panāhaṃ pitu sakkassa kammante sītāya jambucchāyāya nisinno vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharitā. Siyā nu kho eso maggo bodhāyā'ti? Tassa mayhaṃ, aggivessana, satānusāri viññāṇaṃ ahosi: 'eseva maggo bodhāyā'ti. Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'kiṃ nu kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi, yaṃ taṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehī'ti? Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'na kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi, yaṃ taṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehī'ti.

Tassa mayhaṃ, aggivessana, etadahosi: 'na kho taṃ sukaraṃ sukhaṃ adhigantuṃ evaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyena, yannūnāhaṃ oḷārikaṃ āhāraṃ āhāreyyaṃ odanakummāsan'ti. So kho ahaṃ, aggivessana, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ. Tena kho pana maṃ, aggivessana, samayena pañca bhikkhū paccupaṭṭhitā honti: 'yaṃ kho samaṇo gotamo dhammaṃ adhigamissati, taṃ no ārocessatī'ti. Yato kho ahaṃ, aggivessana, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ, atha me te pañca bhikkhū nibbijja pakkamiṃsu: 'bāhulliko samaṇo gotamo, padhānavibbhanto, āvatto bāhullāyā'ti.

So kho ahaṃ, aggivessana, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāretvā, balaṃ gahetvā, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsiṃ, sato ca sampajāno. Sukhañca kāyena paṭisaṃvedesiṃ yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ayaṃ kho me, aggivessana, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi … pe … ayaṃ kho me, aggivessana, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. ‘Ime āsavā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavasamudayo’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavanirodho’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti abbhaññāsiṃ. Ayaṃ kho me, aggivessana, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā; avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno; yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpāpi kho me, aggivessana, uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

Abhijānāmi kho panāhaṃ, aggivessana, anekasatāya parisāya dhammaṃ desetā. Apissu maṃ ekameko evaṃ maññati: 'mamevārabbha samaṇo gotamo dhammaṃ desetī'ti. Na kho panetaṃ, aggivessana, evaṃ daṭṭhabbaṃ; yāvadeva viññāpanatthāya tathāgato paresaṃ dhammaṃ deseti. So kho ahaṃ, aggivessana, tassāyeva kathāya pariyosāne, tasmiṃyeva purimasmiṃ samādhinimitte ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapemi sannisādemi ekodiṃ karomi samādahāmi, yena sudaṃ niccakappaṃ viharāmī"ti.

"Okappaniyametaṃ bhoto gotamassa yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa. Abhijānāti kho pana bhavaṃ gotamo divā supitā"ti? "Abhijānāmahaṃ, aggivessana, gimhānaṃ pacchime māse pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapetvā dakkhiṇena passena sato sampajāno niddaṃ okkamitā"ti. "Etaṃ kho, bho gotama, eke samaṇabrāhmaṇā sammohavihārasmiṃ vadantī"ti? "Na kho, aggivessana, ettāvatā sammūḷho vā hoti asammūḷho vā. Api ca, aggivessana, yathā sammūḷho ca hoti asammūḷho ca, taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Yassa kassaci, aggivessana, ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā appahīnā, tamahaṃ 'sammūḷho'ti vadāmi. Āsavānañhi, aggivessana, appahānā sammūḷho hoti. Yassa kassaci, aggivessana, ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā pahīnā, tamahaṃ 'asammūḷho'ti vadāmi. Āsavānañhi, aggivessana, pahānā asammūḷho hoti.

Tathāgatassa kho, aggivessana, ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Seyyathāpi, aggivessana, tālo matthakacchinno abhabbo puna virūḷhiyā; evameva kho, aggivessana, tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā"ti.

Evaṃ vutte, saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāvañcidaṃ bhoto gotamassa evaṃ āsajja āsajja vuccamānassa, upanītehi vacanappathehi samudācariyamānassa, chavivaṇṇo ceva pariyodāyati, mukhavaṇṇo

ca vippasīdati, yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa. Abhijānāmahaṃ, bho gotama, pūraṇaṃ kassapaṃ vādena vādaṃ samārabhitā. Sopi mayā vādena vādaṃ samāraddho aññenaññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. Bhoto pana gotamassa evaṃ āsajja āsajja vuccamānassa, upanītehi vacanappathehi samudācariyamānassa, chavivaṇṇo ceva pariyodāyati, mukhavaṇṇo ca vippasīdati, yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa. Abhijānāmahaṃ, bho gotama, makkhaliṃ gosālaṃ ... pe ... ajitaṃ kesakambalaṃ ... pakudhaṃ kaccāyanaṃ ... sañjayaṃ belaṭṭhaputtaṃ ... nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ vādena vādaṃ samārabhitā. Sopi mayā vādena vādaṃ samāraddho aññenaññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. Bhoto pana gotamassa evaṃ āsajja āsajja vuccamānassa, upanītehi vacanappathehi samudācariyamānassa, chavivaṇṇo ceva pariyodāyati, mukhavaṇṇo ca vippasīdati, yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa. Handa ca dāni mayaṃ, bho gotama, gacchāma. Bahukiccā mayaṃ, bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, aggivessana, kālaṃ maññasī"ti.

Atha kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Mahāsaccakasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 109

Mahāpuṇṇamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā bhikkhusaṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho aññataro bhikkhu uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca:

"Puccheyyāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ kiñcideva desaṃ, sace me bhagavā okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti. "Tena hi tvaṃ, bhikkhu, sake āsane nisīditvā puccha yadākaṅkhasī"ti.

Atha kho so bhikkhu sake āsane nisīditvā bhagavantaṃ etadavoca: "ime nu kho, bhante, pañcupādānakkhandhā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho"ti? "Ime kho, bhikkhu, pañcupādā-

nakkhandhā, seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho"

"Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃ pucchi: "ime pana, bhante, pañcupādānakkhandhā kiṃmūlakā"ti? "Ime kho, bhikkhu, pañcupādānakkhandhā chandamūlakā"ti. "Taṃyeva nu kho, bhante, upādānaṃ te pañcupādānakkhandhā, udāhu aññatra pañcahupādānakkhandhehi upādānan"ti? "Na kho, bhikkhu, taṃyeva upādānaṃ te pañcupādānakkhandhā, nāpi aññatra pañcahupādānakkhandhehi upādānaṃ. Yo kho, bhikkhu, pañcasu upādānakkhandhesu chandarāgo taṃ tattha upādānan"ti.

"Siyā pana, bhante, pañcasu upādānakkhandhesu chandarāgavemattatā"ti? "Siyā, bhikkhū"ti bhagavā avoca "idha, bhikkhu, ekaccassa evaṃ hoti: 'evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃvedano siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsañño siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsaṅkhāro siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti. Evaṃ kho, bhikkhu, siyā pañcasu upādānakkhandhesu chandarāgavemattatā"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, khandhānaṃ khandhādhivacanaṃ hotī"ti? "Yaṃ kiñci, bhikkhu, rūpaṃ—atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā, hīnaṃ vā paṇītaṃ vā, yaṃ dūre santike vā—ayaṃ rūpakkhandho. Yā kāci vedanā—atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikā vā sukhumā vā, hīnā vā paṇītā vā, yā dūre santike vā—ayaṃ vedanākkhandho. Yā kāci saññā—atītānāgatapaccuppannā ... pe ... yā dūre santike vā—ayaṃ saññākkhandho. Ye keci saṅkhārā—atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikā vā sukhumā vā, hīnā vā paṇītā vā, ye dūre santike vā—ayaṃ saṅkhārakkhandho. Yaṃ kiñci viññāṇaṃ—atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā, hīnaṃ vā paṇītaṃ vā, yaṃ dūre santike vā—ayaṃ viññāṇakkhandho. Ettāvatā kho, bhikkhu, khandhānaṃ khandhādhivacanaṃ hotī"ti.

"Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo rūpakkhandhassa paññāpanāya? Ko hetu ko paccayo vedanākkhandhassa paññāpanāya? Ko hetu ko paccayo saññākkhandhassa paññāpanāya? Ko hetu ko paccayo saṅkhārakkhandhassa paññāpanāya? Ko hetu ko paccayo viññāṇakkhand-

hassa paññāpanāyā"ti?

"Cattāro kho, bhikkhu, mahābhūtā hetu, cattāro mahābhūtā paccayo rūpakkhandhassa paññāpanāya. Phasso hetu, phasso paccayo vedanākkhandhassa paññāpanāya. Phasso hetu, phasso paccayo saññākkhandhassa paññāpanāya. Phasso hetu, phasso paccayo saṅkhārakkhandhassa paññāpanāya. Nāmarūpaṃ kho, bhikkhu, hetu, nāmarūpaṃ paccayo viññāṇakkhandhassa paññāpanāyā"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti? "Idha, bhikkhu, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ attato samanupassati vedanāvantaṃ vā attānaṃ attani vā vedanaṃ vedanāya vā attānaṃ; saññaṃ attato samanupassati saññāvantaṃ vā attānaṃ attani vā saññaṃ saññāya vā attānaṃ; saṅkhāre attato samanupassati saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ attani vā saṅkhāre saṅkhāresu vā attānaṃ; viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhu, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti? "Idha, bhikkhu, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati na rūpavantaṃ vā attānaṃ na attani vā rūpaṃ na rūpasmiṃ vā attānaṃ; na vedanaṃ attato samanupassati na vedanāvantaṃ vā attānaṃ na attani vā vedanaṃ na vedanāya vā attānaṃ; na saññaṃ attato samanupassati na saññāvantaṃ vā attānaṃ na attani vā saññaṃ na saññāya vā attānaṃ; na saṅkhāre attato samanupassati na saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ na attani vā saṅkhāre na saṅkhāresu vā attānaṃ; na viññāṇaṃ attato samanupassati na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ na attani vā viññāṇaṃ na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhu, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti.

"Ko nu kho, bhante, rūpe assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko saññāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko saṅkhāresu assādo, ko ādīnavo, kiṃ nis-

saraṇaṃ? Ko viññāṇe assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Yaṃ kho, bhikkhu, rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ rūpe assādo. Yaṃ rūpaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ rūpe ādīnavo. Yo rūpe chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ rūpe nissaraṇaṃ. Yaṃ kho, bhikkhu, vedanaṃ paṭicca ... saññaṃ paṭicca ... saṅkhāre paṭicca ... viññāṇaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ viññāṇe assādo. Yaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ viññāṇe ādīnavo. Yo viññāṇe chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ viññāṇe nissaraṇan"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti? "Yaṃ kiñci, bhikkhu, rūpaṃ—atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā—sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ— atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā—sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti.

Atha kho aññatarassa bhikkhuno evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "iti kira, bho, rūpaṃ anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇaṃ anattā; anattakatāni kammāni kamattānaṃ phusissantī"ti? Atha kho bhagavā tassa bhikkhuno cetasā cetoparivitakkamaññāya bhikkhū āmantesi: "ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco moghapuriso avidvā avijjāgato taṇhādhipateyyena cetasā satthu sāsanaṃ atidhāvitabbaṃ maññeyya: 'iti kira, bho, rūpaṃ anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇaṃ anattā; anattakatāni kammāni kamattānaṃ phusissantī'ti. Paṭivinītā kho me tumhe, bhikkhave, tatra tatra dhammesu.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadham-

maṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Mahāpuṇṇamasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 119

Kāyagatāsatisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā mahapphalā vuttā mahānisaṃsā"ti. Ayañca hidaṃ tesaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā vippakatā hoti, atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte

āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Idha, bhante, amhākaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā mahapphalā vuttā mahānisaṃsā'ti. Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, kāyagatāsati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati satova passasati; dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti; rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti; 'sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evaṃ, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gacchanto vā 'gacchāmī'ti pajānāti, ṭhito vā 'ṭhitomhī'ti pajānāti, nisinno vā 'nisinnomhī'ti pajānāti, sayāno vā 'sayānomhī'ti pajānāti. Yathā yathā vā panassa kāyo paṇihito hoti tathā tathā naṃ pajānāti. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitat-

tassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ubhatomukhā putoḷi pūrā nānāvihitassa dhaññassa, seyyathidaṃ—sālīnaṃ vīhīnaṃ muggānaṃ māsānaṃ tilānaṃ taṇḍulānaṃ, tamenaṃ cakkhumā puriso muñcitvā paccavekkheyya: 'ime sālī ime vīhī ime muggā ime māsā ime tilā ime taṇḍulā'ti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā catumahāpathe bilaso vibhajitvā nisinno assa; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ kākehi vā khajjamānaṃ kulalehi vā khajjamānaṃ gijjhehi vā khajjamānaṃ kaṅkehi vā khajjamānaṃ sunakhehi vā khajjamānaṃ byagghehi vā khajjamānaṃ dīpīhi vā khajjamānaṃ siṅgālehi vā khajjamānaṃ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Tassa evaṃ appamattassa ... pe ... evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (7)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... aṭṭhikasaṅkhalikaṃ nimmaṃsalohitamakkhitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... aṭṭhikasaṅkhalikaṃ apagatamaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ ... pe ... aṭṭhikāni apagatasambandhāni disāvidisāvikkhittāni aññena hatthaṭṭhikaṃ aññena pādaṭṭhikaṃ aññena gopphakaṭṭhikaṃ aññena jaṅghaṭṭhikaṃ aññena ūruṭṭhikaṃ aññena kaṭiṭṭhikaṃ aññena phāsukaṭṭhikaṃ aññena piṭṭhiṭṭhikaṃ aññena khandhaṭṭhikaṃ aññena gīvaṭṭhikaṃ aññena hanukaṭṭhikaṃ aññena dantaṭṭhikaṃ aññena sīsakaṭāhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Tassa evaṃ appamattassa ... pe ... evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (8–11.)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ—aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇapaṭibhāgāni ... pe ... aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni ... pe ... aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Tassa evaṃ appamattassa ... pe ... evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (12–14.)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho nhāpako vā nhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nhānīyacuṇṇāni ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya, sāyaṃ nhānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā snehena na ca paggharinī; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Tassa evaṃ appamattassa … pe … evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (15)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, udakarahado gambhīro ubbhidodako. Tassa nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṃ na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṃ na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṃ na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṃ; devo ca na kālena kālaṃ sammā dhāraṃ anuppaveccheyya; atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṃ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya parippharreyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphuṭaṃ assa; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Tassa evaṃ appamattassa … pe … evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (16)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā … pe … tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃ-

vaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni, nāssa kiñci sabbāvataṃ uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Tassa evaṃ appamattassa ... pe ... evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (17)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Tassa evaṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato ye gehasitā sarasaṅkappā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati, sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Evampi, bhikkhave, bhikkhu kāyagatāsatiṃ bhāveti. (18)

Yassa kassaci, bhikkhave, kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, antogadhāvāssa kusalā dhammā ye keci vijjābhāgiyā. Seyyathāpi, bhikkhave, yassa kassaci mahāsamuddo cetasā phuṭo, antogadhāvāssa kunnadiyo yā kāci samuddaṅgamā; evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, antogadhāvāssa kusalā dhammā ye keci vijjābhāgiyā.

Yassa kassaci, bhikkhave, kāyagatāsati abhāvitā abahulīkatā, labhati tassa māro otāraṃ, labhati tassa māro ārammaṇaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso garukaṃ silāguḷaṃ allamattikāpuñje pakkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu taṃ garukaṃ silāguḷaṃ allamattikāpuñje labhetha otāran"ti? "Evaṃ, bhante". "Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati abhāvitā abahulīkatā, labhati tassa māro otāraṃ, labhati tassa māro ārammaṇaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ; atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya:

‘aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī’ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso amuṃ sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā”ti? “Evaṃ, bhante”. “Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati abhāvitā abahulīkatā, labhati tassa māro otāraṃ, labhati tassa māro ārammaṇaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, udakamaṇiko ritto tuccho ādhāre ṭhapito; atha puriso āgaccheyya udakabhāraṃ ādāya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso labhetha udakassa nikkhepanan”ti? “Evaṃ, bhante”. “Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati abhāvitā abahulīkatā, labhati tassa māro otāraṃ, labhati tassa māro ārammaṇaṃ.

Yassa kassaci, bhikkhave, kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, na tassa labhati māro otāraṃ, na tassa labhati māro ārammaṇaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso lahukaṃ suttaguḷaṃ sabbasāramaye aggaḷaphalake pakkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso taṃ lahukaṃ suttaguḷaṃ sabbasāramaye aggaḷaphalake labhetha otāran”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, na tassa labhati māro otāraṃ, na tassa labhati māro ārammaṇaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ; atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: ‘aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī’ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, na tassa labhati māro otāraṃ, na tassa labhati māro ārammaṇaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, udakamaṇiko pūro udakassa samatittiko kākapeyyo ādhāre ṭhapito; atha puriso āgaccheyya udakabhāraṃ ādāya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso labhetha udakassa nikkhepanan”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, na tassa labhati māro otāraṃ, na tassa labhati māro ārammaṇaṃ.

Yassa kassaci, bhikkhave, kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, so yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane. Seyyathāpi, bhikkhave, udakamaṇiko pūro udakassa samatit-

tiko kākapeyyo ādhāre ṭhapito. Tamenaṃ balavā puriso yato yato āviñcheyya, āgaccheyya udakan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā so, yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane. Seyyathāpi, bhikkhave, same bhūmibhāge caturassā pokkharaṇī assa āḷibandhā pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Tamenaṃ balavā puriso yato yato āḷiṃ muñceyya āgaccheyya udakan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, so yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane. Seyyathāpi, bhikkhave, subhūmiyaṃ catumahāpathe ājaññaratho yutto assa ṭhito odhastapatodo; tamenaṃ dakkho yoggācariyo assadammasārathi abhiruhitvā vāmena hatthena rasmiyo gahetvā dakkhiṇena hatthena patodaṃ gahetvā yenicchakaṃ yadicchakaṃ sāreyyāpi paccāsāreyyāpi; evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, so yassa yassa abhiññāsacchikaraṇīyassa dhammassa cittaṃ abhininnāmeti abhiññāsacchikiriyāya, tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇāti sati satiāyatane.

Kāyagatāya, bhikkhave, satiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya dasānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Aratiratisaho hoti, na ca taṃ arati sahati, uppannaṃ aratiṃ abhibhuyya viharati. (1)

Bhayabheravasaho hoti, na ca taṃ bhayabheravaṃ sahati, uppannaṃ bhayabheravaṃ abhibhuyya viharati. (2)

Khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. (3)

Catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. (4)

So anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccānubhoti. Ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti, āvibhāvaṃ ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. (5)

Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca ... pe .... (6)

Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ ... pe ... sadosaṃ vā cittaṃ ... vītadosaṃ vā cittaṃ ... samohaṃ vā cittaṃ ... vītamohaṃ vā cittaṃ ... saṅkhittaṃ vā cittaṃ ... vikkhittaṃ vā cittaṃ ... mahaggataṃ vā cittaṃ ... amahaggataṃ vā cittaṃ ... sauttaraṃ vā cittaṃ ... anuttaraṃ vā cittaṃ ... samāhitaṃ vā cittaṃ ... asamāhitaṃ vā cittaṃ ... vimuttaṃ vā cittaṃ ... avimuttaṃ vā cittaṃ 'avimuttaṃ cittan'ti pajānāti. (7)

So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. (8)

Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. (9)

Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. (10)

Kāyagatāya, bhikkhave, satiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ime dasānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kāyagatāsatisuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 102

Pañcattayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhivuttipadāni abhivadanti. 'Saññī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti—ittheke abhivadanti; 'asaññī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti—ittheke abhivadanti; 'nevasaññīnāsaññī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti—ittheke abhivadanti; sato vā pana sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ

paññapenti, diṭṭhadhammanibbānaṃ vā paneke abhivadanti. Iti santaṃ vā attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, sato vā pana sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti, diṭṭhadhammanibbānaṃ vā paneke abhivadanti. Iti imāni pañca hutvā tīṇi honti, tīṇi hutvā pañca honti—ayamuddeso pañcattayassa.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, arūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiñca arūpiñca vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nevarūpiṃ nārūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, ekattasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nānattasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, parittasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, appamāṇasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, etaṃ vā panekesaṃ upātivattataṃ viññāṇakasiṇameke abhivadanti appamāṇaṃ āneñjaṃ. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, arūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiñca arūpiñca vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nevarūpiṃ nārūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, ekattasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nānattasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, parittasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, appamāṇasaññiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, yā vā panetāsaṃ saññānaṃ parisuddhā paramā aggā anuttariyā akkhāyati—yadi rūpasaññānaṃ yadi arūpasaññānaṃ yadi ekattasaññānaṃ yadi nānattasaññānaṃ. ‘Natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanameke

abhivadanti appamāṇaṃ āneñjaṃ. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, arūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiñca arūpiñca vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nevarūpiṃ nārūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā. Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā tesamete paṭikkosanti. Taṃ kissa hetu? Saññā rogo saññā gaṇḍo saññā sallaṃ, etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ: 'asaññan'ti. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, arūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiñca arūpiñca vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nevarūpiṃ nārūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā. Yo hi koci, bhikkhave, samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ vadeyya: 'ahamaññatra rūpā, aññatra vedanāya, aññatra saññāya, aññatra saṅkhārehi, viññāṇassa āgatiṃ vā gatiṃ vā cutiṃ vā upapattiṃ vā vuddhiṃ vā virūḷhiṃ vā vepullaṃ vā paññapessāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, arūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiñca arūpiñca vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nevarūpiṃ nārūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā. Tatra,

bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā tesamete paṭikkosanti, yepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā tesamete paṭikkosanti. Taṃ kissa hetu? Saññā rogo saññā gaṇḍo saññā sallaṃ, asaññā sammoho, etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ: 'nevasaññānāsaññan'ti. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, arūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, rūpiñca arūpiñca vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā, nevarūpiṃ nārūpiṃ vā te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā diṭṭhasutamutaviññātabbasaṅkhāramattena etassa āyatanassa upasampadaṃ paññapenti, byasanañhetaṃ, bhikkhave, akkhāyati etassa āyatanassa upasampadāya. Na hetaṃ, bhikkhave, āyatanaṃ saṅkhārasamāpattipattabbamakkhāyati; saṅkhārāvasesasamāpattipattabbametaṃ, bhikkhave, āyatanamakkhāyati. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti, tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā saññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā tesamete paṭikkosanti, yepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā asaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā tesamete paṭikkosanti, yepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti arogaṃ paraṃ maraṇā tesamete paṭikkosanti. Taṃ kissa hetu? Sabbepime bhonto samaṇabrāhmaṇā uddhaṃ saraṃ āsattiṃyeva abhivadanti: 'iti pecca bhavissāma, iti pecca bhavissāmā'ti. Seyyathāpi nāma vāṇijassa vāṇijjāya gacchato evaṃ hoti: 'ito me idaṃ bhavissati, iminā idaṃ lacchāmī'ti; evamevime bhonto samaṇabrāhmaṇā vāṇijūpamā maññe paṭibhanti: 'iti pecca bhavissāma, iti pecca bhavissāmā'ti. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ye kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti te sakkāyabhayā sakkāyaparijeguc-

chā sakkāyaññeva anuparidhāvanti anuparivattanti. Seyyathāpi nāma sā gaddulabaddho daḷhe thambhe vā khile vā upanibaddho, tameva thambhaṃ vā khilaṃ vā anuparidhāvati anuparivattati; evamevime bhonto samaṇabrāhmaṇā sakkāyabhayā sakkāyaparijegucchā sakkāyaññeva anuparidhāvanti anuparivattanti. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhivuttipadāni abhivadanti, sabbe te imāneva pañcāyatanāni abhivadanti etesaṃ vā aññataraṃ.

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhivuttipadāni abhivadanti. 'Sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'asassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'sassato ca asassato ca attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'nevasassato nāsassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'antavā attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'anantavā attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'antavā ca anantavā ca attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'nevantavā nānantavā attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'ekattasaññī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'nānattasaññī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'parittasaññī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'appamāṇasaññī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'ekantasukhī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'ekantadukkhī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'sukhadukkhī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti, 'adukkhamasukhī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ittheke abhivadanti.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti, tesaṃ vata

aññatreva saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā paccattaṃyeva ñāṇaṃ bhavissati parisuddhaṃ pariyodātanti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Paccattaṃ kho pana, bhikkhave, ñāṇe asati parisuddhe pariyodāte yadapi te bhonto samaṇabrāhmaṇā tattha ñāṇabhāgamattameva pariyodapenti tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ upādānamakkhāyati. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'asassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti ... pe ... sassato ca asassato ca attā ca loko ca ... nevasassato nāsassato attā ca loko ca ... antavā attā ca loko ca ... anantavā attā ca loko ca ... antavā ca anantavā ca attā ca loko ca ... nevantavā nānantavā attā ca loko ca ... ekattasaññī attā ca loko ca ... nānattasaññī attā ca loko ca ... parittasaññī attā ca loko ca ... appamāṇasaññī attā ca loko ca ... ekantasukhī attā ca loko ca ... ekantadukkhī attā ca loko ca ... sukhadukkhī attā ca loko ca ... adukkhamasukhī attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññanti, tesaṃ vata aññatreva saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā paccattaṃyeva ñāṇaṃ bhavissati parisuddhaṃ pariyodātanti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Paccattaṃ kho pana, bhikkhave, ñāṇe asati parisuddhe pariyodāte yadapi te bhonto samaṇabrāhmaṇā tattha ñāṇabhāgamattameva pariyodapenti tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ upādānamakkhāyati. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharāmī'ti. Tassa sā pavivekā pīti nirujjhati. Pavivekāya pītiyā nirodhā uppajjati domanassaṃ, domanassassa nirodhā uppajjati pavivekā pīti. Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ chāyā jahati taṃ ātapo pharati, yaṃ ātapo jahati taṃ chāyā pharati; evameva kho, bhikkhave, pavivekāya pītiyā nirodhā uppajjati domanassaṃ, domanassassa nirodhā

uppajjati pavivekā pīti. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ayaṃ kho bhavaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ pavivekaṃ pītiṃ upasampajja viharāmī'ti. Tassa sā pavivekā pīti nirujjhati. Pavivekāya pītiyā nirodhā uppajjati domanassaṃ, domanassassa nirodhā uppajjati pavivekā pīti. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Idha pana, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekāya pītiyā samatikkamā nirāmisaṃ sukhaṃ upasampajja viharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ nirāmisaṃ sukhaṃ upasampajja viharāmī'ti. Tassa taṃ nirāmisaṃ sukhaṃ nirujjhati. Nirāmisassa sukhassa nirodhā uppajjati pavivekā pīti, pavivekāya pītiyā nirodhā uppajjati nirāmisaṃ sukhaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ chāyā jahati taṃ ātapo pharati, yaṃ ātapo jahati taṃ chāyā pharati; evameva kho, bhikkhave, nirāmisassa sukhassa nirodhā uppajjati pavivekā pīti, pavivekāya pītiyā nirodhā uppajjati nirāmisaṃ sukhaṃ. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ayaṃ kho bhavaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekāya pītiyā samatikkamā, nirāmisaṃ sukhaṃ upasampajja viharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ nirāmisaṃ sukhaṃ upasampajja viharāmī'ti. Tassa taṃ nirāmisaṃ sukhaṃ nirujjhati. Nirāmisassa sukhassa nirodhā uppajjati pavivekā pīti, pavivekāya pītiyā nirodhā uppajjati nirāmisaṃ sukhaṃ. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Idha pana, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekāya pītiyā samatikkamā, nirāmisassa sukhassa samatikkamā, adukkhamasukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharāmī'ti. Tassa sā adukkhamasukhā

vedanā nirujjhati. Adukkhamasukhāya vedanāya nirodhā uppajjati nirāmisaṃ sukhaṃ, nirāmisassa sukhassa nirodhā uppajjati adukkhamasukhā vedanā. Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ chāyā jahati taṃ ātapo pharati, yaṃ ātapo jahati taṃ chāyā pharati; evameva kho, bhikkhave, adukkhamasukhāya vedanāya nirodhā uppajjati nirāmisaṃ sukhaṃ, nirāmisassa sukhassa nirodhā uppajjati adukkhamasukhā vedanā. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ayaṃ kho bhavaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekāya pītiyā samatikkamā, nirāmisassa sukhassa samatikkamā, adukkhamasukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharati: 'etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharāmī'ti. Tassa sā adukkhamasukhā vedanā nirujjhati. Adukkhamasukhāya vedanāya nirodhā uppajjati nirāmisaṃ sukhaṃ, nirāmisassa sukhassa nirodhā uppajjati adukkhamasukhā vedanā. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Idha pana, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekāya pītiyā samatikkamā, nirāmisassa sukhassa samatikkamā, adukkhamasukhāya vedanāya samatikkamā: 'santohamasmi, nibbutohamasmi, anupādānohamasmī'ti samanupassati. Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato abhijānāti. Ayaṃ kho bhavaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, aparantānudiṭṭhīnañca paṭinissaggā, sabbaso kāmasaṃyojanānaṃ anadhiṭṭhānā, pavivekāya pītiyā samatikkamā, nirāmisassa sukhassa samatikkamā, adukkhamasukhāya vedanāya samatikkamā: 'santohamasmi, nibbutohamasmi, anupādānohamasmī'ti samanupassati; addhā ayamāyasmā nibbānasappāyaṃyeva paṭipadaṃ abhivadati. Atha ca panāyaṃ bhavaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā pubbantānudiṭṭhiṃ vā upādiyamāno upādiyati, aparantānudiṭṭhiṃ vā upādiyamāno upādiyati, kāmasaṃyojanaṃ vā upādiyamāno upādiyati, pavivekaṃ vā pītiṃ upādiyamāno upādiyati, nirāmisaṃ vā sukhaṃ upādiyamāno upādiyati, adukkhamasukhaṃ vā vedanaṃ upādiyamāno upādiyati. Yañca kho ayamāyasmā: 'santohamasmi, nibbutohamasmi, anupādānohamasmī'ti

samanupassati tadapi imassa bhoto samaṇassa brāhmaṇassa upādānamakkhāyati. 'Tayidaṃ saṅkhataṃ oḷārikaṃ atthi kho pana saṅkhārānaṃ nirodho atthetan'ti—iti viditvā tassa nissaraṇadassāvī tathāgato tadupātivatto.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, tathāgatena anuttaraṃ santivarapadaṃ abhisambuddhaṃ yadidaṃ—channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimokkho"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Pañcattayasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 44

Cūḷavedallasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho visākho upāsako yena dhammadinnā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā dhammadinnaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho visākho upāsako dhammadinnaṃ bhikkhuniṃ etadavoca: "'sakkāyo sakkāyo'ti, ayye, vuccati. Katamo nu kho, ayye, sakkāyo vutto bhagavatā"ti? "Pañca kho ime, āvuso visākha, upādānakkhandhā sakkāyo vutto bhagavatā, seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime kho, āvuso visākha, pañcupādānakkhandhā sakkāyo vutto bhagavatā"ti.

"Sādhayye"ti kho visākho upāsako dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā dhammadinnaṃ bhikkhuniṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi: "'sakkāyasamudayo sakkāyasamudayo'ti, ayye, vuccati. Katamo nu kho, ayye, sakkāyasamudayo vutto bhagavatā"ti? "Yāyaṃ, āvuso visākha, taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā; ayaṃ kho, āvuso visākha, sakkāyasamudayo vutto bhagavatā"ti.

"'Sakkāyanirodho sakkāyanirodho'ti, ayye, vuccati. Katamo nu kho, ayye, sakkāyanirodho vutto bhagavatā"ti?

"Yo kho, āvuso visākha, tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo; ayaṃ kho, āvuso visākha, sakkāyanirodho

vutto bhagavatā"ti.

"'Sakkāyanirodhagāminī paṭipadā sakkāyanirodhagāminī paṭipadā'ti, ayye, vuccati. Katamā nu kho, ayye, sakkāyanirodhagāminī paṭipadā vuttā bhagavatā"ti?

"Ayameva kho, āvuso visākha, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sakkāyanirodhagāminī paṭipadā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhī"ti.

"Taññeva nu kho, ayye, upādānaṃ te pañcupādānakkhandhā udāhu aññatra pañcahupādānakkhandhehi upādānan"ti? "Na kho, āvuso visākha, taññeva upādānaṃ te pañcupādānakkhandhā, nāpi aññatra pañcahupādānakkhandhehi upādānaṃ. Yo kho, āvuso visākha, pañcasu upādānakkhandhesu chandarāgo taṃ tattha upādānan"ti.

"Kathaṃ panāyye, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti? "Idhāvuso visākha, assutavā puthujjano, ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, āvuso visākha, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti.

"Kathaṃ panāyye, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti?

"Idhāvuso visākha, sutavā ariyasāvako, ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto, na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Na vedanaṃ ... pe ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... pe ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, āvuso visākha, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti.

"Katamo panāyye, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo"ti?

"Ayameva kho, āvuso visākha, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhī"ti.

"Ariyo panāyye, aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhato udāhu asaṅkhato"ti?

"Ariyo kho, āvuso visākha, aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhato"ti.

"Ariyena nu kho, ayye, aṭṭhaṅgikena maggena tayo khandhā saṅgahitā udāhu tīhi khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahito"ti?

"Na kho, āvuso visākha, ariyena aṭṭhaṅgikena maggena tayo khandhā saṅgahitā; tīhi ca kho, āvuso visākha, khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahito. Yā cāvuso visākha, sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammāājīvo ime dhammā sīlakkhandhe saṅgahitā. Yo ca sammāvāyāmo yā ca sammāsati yo ca sammāsamādhi ime dhammā samādhikkhandhe saṅgahitā. Yā ca sammādiṭṭhi yo ca sammāsaṅkappo, ime dhammā paññākkhandhe saṅgahitā"ti.

"Katamo panāyye, samādhi, katame dhammā samādhinimittā, katame dhammā samādhiparikkhārā, katamā samādhibhāvanā"ti?

"Yā kho, āvuso visākha, cittassa ekaggatā ayaṃ samādhi; cattāro satipaṭṭhānā samādhinimittā; cattāro sammappadhānā samādhiparikkhārā. Yā tesaṃyeva dhammānaṃ āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ, ayaṃ ettha samādhibhāvanā"ti.

"Kati panāyye, saṅkhārā"ti?

"Tayome, āvuso visākha, saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro"ti.

"Katamo panāyye, kāyasaṅkhāro, katamo vacīsaṅkhāro, katamo cittasaṅkhāro"ti?

"Assāsapassāsā kho, āvuso visākha, kāyasaṅkhāro, vitakkavicārā vacīsaṅkhāro, saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro"ti.

"Kasmā panāyye, assāsapassāsā kāyasaṅkhāro, kasmā vitakkavicārā vacīsaṅkhāro, kasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro"ti?

"Assāsapassāsā kho, āvuso visākha, kāyikā ete dhammā kāyappaṭibaddhā, tasmā assāsapassāsā kāyasaṅkhāro. Pubbe kho, āvuso visākha, vitakketvā vicāretvā pacchā vācaṃ bhindati, tasmā vitakkavicārā vacīsaṅkhāro. Saññā ca vedanā ca cetasikā ete dhammā cittappaṭibaddhā, tasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro"ti.

"Kathaṃ panāyye, saññāvedayitanirodhasamāpatti hotī"ti?

"Na kho, āvuso visākha, saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjantassa bhikkhuno evaṃ hoti: 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjissan'ti vā, 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmī'ti vā, 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno'ti vā. Atha khvāssa pubbeva tathā cittaṃ

bhāvitaṃ hoti yaṃ taṃ tathattāya upanetī”ti.

“Saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjantassa panāyye, bhikkhuno katame dhammā paṭhamaṃ nirujjhanti—yadi vā kāyasaṅkhāro, yadi vā vacīsaṅkhāro, yadi vā cittasaṅkhāro”ti?

“Saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjantassa kho, āvuso visākha, bhikkhuno paṭhamaṃ nirujjhati vacīsaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato cittasaṅkhāro”ti.

“Kathaṃ panāyye, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhānaṃ hotī”ti?

“Na kho, āvuso visākha, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa bhikkhuno evaṃ hoti: ‘ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahissan’ti vā, ‘ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahāmī’ti vā, ‘ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhito’ti vā. Atha khvāssa pubbeva tathā cittaṃ bhāvitaṃ hoti yaṃ taṃ tathattāya upanetī”ti.

“Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa panāyye, bhikkhuno katame dhammā paṭhamaṃ uppajjanti—yadi vā kāyasaṅkhāro, yadi vā vacīsaṅkhāro, yadi vā cittasaṅkhāro”ti?

“Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa kho, āvuso visākha, bhikkhuno paṭhamaṃ uppajjati cittasaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato vacīsaṅkhāro”ti.

“Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitaṃ panāyye, bhikkhuṃ kati phassā phusantī”ti?

“Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitaṃ kho, āvuso visākha, bhikkhuṃ tayo phassā phusanti—suññato phasso, animitto phasso, appaṇihito phasso”ti.

“Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa panāyye, bhikkhuno kiṃninnaṃ cittaṃ hoti kiṃponaṃ kiṃpabbhāran”ti?

“Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa kho, āvuso visākha, bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti, vivekaponaṃ vivekapabbhāran”ti.

“Kati panāyye, vedanā”ti?

“Tisso kho imā, āvuso visākha, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā”ti.

“Katamā panāyye, sukhā vedanā, katamā dukkhā vedanā, katamā adukkhamasukhā vedanā”ti?

“Yaṃ kho, āvuso visākha, kāyikaṃ vā cetasikaṃ vā sukhaṃ sātaṃ

vedayitaṃ—ayaṃ sukhā vedanā. Yaṃ kho, āvuso visākha, kāyikaṃ vā cetasikaṃ vā dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—ayaṃ dukkhā vedanā. Yaṃ kho, āvuso visākha, kāyikaṃ vā cetasikaṃ vā neva sātaṃ nāsātaṃ vedayitaṃ—ayaṃ adukkhamasukhā vedanā"ti.

"Sukhā panāyye, vedanā kiṃsukhā kiṃdukkhā, dukkhā vedanā kiṃsukhā kiṃdukkhā, adukkhamasukhā vedanā kiṃsukhā kiṃdukkhā"ti?

"Sukhā kho, āvuso visākha, vedanā ṭhitisukhā vipariṇāmadukkhā; dukkhā vedanā ṭhitidukkhā vipariṇāmasukhā; adukkhamasukhā vedanā ñāṇasukhā aññāṇadukkhā"ti.

"Sukhāya panāyye, vedanāya kiṃ anusayo anuseti, dukkhāya vedanāya kiṃ anusayo anuseti, adukkhamasukhāya vedanāya kiṃ anusayo anusetī"ti?

"Sukhāya kho, āvuso visākha, vedanāya rāgānusayo anuseti, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti, adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetī"ti.

"Sabbāya nu kho, ayye, sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti, sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetī"ti?

"Na kho, āvuso visākha, sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti, na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetī"ti.

"Sukhāya panāyye, vedanāya kiṃ pahātabbaṃ, dukkhāya vedanāya kiṃ pahātabbaṃ, adukkhamasukhāya vedanāya kiṃ pahātabban"ti?

"Sukhāya kho, āvuso visākha, vedanāya rāgānusayo pahātabbo, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo, adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo"ti.

"Sabbāya nu kho, ayye, sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo, sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo, sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo"ti?

"Na kho, āvuso visākha, sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo, na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo, na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo. Idhāvuso visākha, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Rāgaṃ tena pajahati, na tattha rāgānusayo anuseti. Idhāvuso visākha, bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'kudāssu nāmāhaṃ

tadāyatanaṃ upasampajja viharissāmi yadariyā etarahi āyatanaṃ upasampajja viharantī'ti? Iti anuttaresu vimokkhesu pihaṃ upaṭṭhāpayato uppajjati pihāppaccayā domanassaṃ. Paṭighaṃ tena pajahati, na tattha paṭighānusayo anuseti. Idhāvuso visākha, bhikkhu sukhassa ca pahānā, dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Avijjaṃ tena pajahati, na tattha avijjānusayo anusetī"ti.

"Sukhāya panāyye, vedanāya kiṃ paṭibhāgo"ti?

"Sukhāya kho, āvuso visākha, vedanāya dukkhā vedanā paṭibhāgo"ti.

"Dukkhāya pannāyye, vedanāya kiṃ paṭibhāgo"ti?

"Dukkhāya kho, āvuso visākha, vedanāya sukhā vedanā paṭibhāgo"ti.

"Adukkhamasukhāya panāyye, vedanāya kiṃ paṭibhāgo"ti?

"Adukkhamasukhāya kho, āvuso visākha, vedanāya avijjā paṭibhāgo"ti.

"Avijjāya panāyye, kiṃ paṭibhāgo"ti?

"Avijjāya kho, āvuso visākha, vijjā paṭibhāgo"ti.

"Vijjāya panāyye, kiṃ paṭibhāgo"ti?

"Vijjāya kho, āvuso visākha, vimutti paṭibhāgo"ti.

"Vimuttiyā panāyye, kiṃ paṭibhāgo"ti?

"Vimuttiyā kho, āvuso visākha, nibbānaṃ paṭibhāgo"ti.

"Nibbānassa panāyye, kiṃ paṭibhāgo"ti? "Accayāsi, āvuso visākha, pañhaṃ, nāsakkhi pañhānaṃ pariyantaṃ gahetuṃ. Nibbānogadhañhi, āvuso visākha, brahmacariyaṃ, nibbānaparāyanaṃ nibbānapariyosānaṃ. Ākaṅkhamāno ca tvaṃ, āvuso visākha, bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ puccheyyāsi, yathā ca te bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāsī"ti.

Atha kho visākho upāsako dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā dhammadinnaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho visākho upāsako yāvatako ahosi dhammadinnāya bhikkhuniyā saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. Evaṃ vutte, bhagavā visākhaṃ upāsakaṃ etadavoca: "paṇḍitā, visākha, dhammadinnā bhikkhunī, mahāpaññā, visākha, dhammadinnā

bhikkhunī. Mañcepi tvaṃ, visākha, etamatthaṃ puccheyyāsi, ahampi taṃ evamevaṃ byākareyyaṃ, yathā taṃ dhammadinnāya bhikkhuniyā byākataṃ. Eso cevetassa attho. Evañca naṃ dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano visākho upāsako bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Cūḷavedallasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 41

Sāleyyakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena sālā nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Assosuṃ kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ sālaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ; kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti? Ko pana, bho gotama, hetu, ko paccayo, yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti?

"Adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce

sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Dhammacariyāsamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Na kho mayaṃ imassa bhoto gotamassa saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, vitthārena atthaṃ ājānāma. Sādhu no bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu, yathā mayaṃ imassa bhoto gotamassa saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, vitthārena atthaṃ ājāneyyāmā"ti. "Tena hi, gahapatayo, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tividhaṃ kho, gahapatayo, kāyena adhammacariyāvisamacariyā hoti, catubbidhaṃ vācāya adhammacariyāvisamacariyā hoti, tividhaṃ manasā adhammacariyāvisamacariyā hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ kāyena adhammacariyāvisamacariyā hoti? Idha, gahapatayo, ekacco pāṇātipātī hoti, luddo lohitapāṇi hatappahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu.

Adinnādāyī kho pana hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ, gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti.

Kāmesumicchācārī kho pana hoti. Yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ kāyena adhammacariyāvisamacariyā hoti.

Kathañca, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya adhammacariyāvisamacariyā hoti? Idha, gahapatayo, ekacco musāvādī hoti. Sabhāgato vā parisāgato vā, ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā, abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'na passāmī'ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti.

Pisuṇavāco kho pana hoti. Ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti samaggānaṃ vā bhettā, bhinnānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī

vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusavāco kho pana hoti. Yā sā vācā aṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisaṃvattanikā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpī kho pana hoti. Akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī. Anidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti akālena anapadesaṃ apariyantavatiṃ anatthasaṃhitaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya adhammacariyāvisamacariyā hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ manasā adhammacariyāvisamacariyā hoti? Idha, gahapatayo, ekacco abhijjhālu hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ abhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mamassā'ti.

Byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā vajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesun'ti.

Micchādiṭṭhiko kho pana hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ natthi yiṭṭhaṃ natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko natthi paro loko, natthi mātā natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ manasā adhammacariyāvisamacariyā hoti.

Evaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Tividhaṃ kho, gahapatayo, kāyena dhammacariyāsamacariyā hoti, catubbidhaṃ vācāya dhammacariyāsamacariyā hoti, tividhaṃ manasā dhammacariyāsamacariyā hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ kāyena dhammacariyāsamacariyā hoti? Idha, gahapatayo, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ, gāmagataṃ vā araññagataṃ vā, taṃ nādinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti.

Kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti.

Yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā antamaso mālāguḷaparikkhittāpi, tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ kāyena dhammacariyāsamacariyā hoti.

Kathañca, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya dhammacariyāsamacariyā hoti? Idha, gahapatayo, ekacco musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. Sabhāgato vā parisāgato vā, ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā, abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti, so ajānaṃ vā āha: 'na jānāmī'ti, jānaṃ vā āha: 'jānāmī'ti, apassaṃ vā āha: 'na passāmī'ti, passaṃ vā āha: 'passāmī'ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā—tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti. Kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya dhammacariyāsamacariyā hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ manasā dhammacariyāsamacariyā hoti? Idha, gahapatayo, ekacco anabhijjhālu hoti, yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ nābhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mamassā'ti.

Abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā averā abyābajjhā anīghā sukhī attānaṃ pariharantū'ti.

Sammādiṭṭhiko kho pana hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ atthi yiṭṭhaṃ atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko atthi paro loko, atthi mātā atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā

ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ manasā dhammacariyāsamacariyā hoti.

Evaṃ dhammacariyāsamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brāhmaṇamahāsālānaṃ ... pe ... gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ ... pe ... yāmānaṃ devānaṃ ... tusitānaṃ devānaṃ ... nimmānaratīnaṃ devānaṃ ... paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ ... brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ

kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parittābhānaṃ devānaṃ ... pe ... appamāṇābhānaṃ devānaṃ ... ābhassarānaṃ devānaṃ ... parittasubhānaṃ devānaṃ ... appamāṇasubhānaṃ devānaṃ ... subhakiṇhānaṃ devānaṃ ... vehapphalānaṃ devānaṃ ... avihānaṃ devānaṃ ... atappānaṃ devānaṃ ... sudassānaṃ devānaṃ ... sudassīnaṃ devānaṃ ... akaniṭṭhānaṃ devānaṃ ... ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ... viññāṇañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ... ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī"ti.

Evaṃ vutte, sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Sāleyyakasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 78

Samaṇamuṇḍikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto samayappavādake tindukācīre ekasālake mallikāya ārāme paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ pañcamattehi paribbājakasatehi. Atha kho pañcakaṅgo thapati sāvatthiyā nikkhami divā divassa bhagavantaṃ dassanāya. Atha kho pañcakaṅgassa thapatissa etadahosi: "akālo kho tāva bhagavantaṃ

dassanāya; paṭisallīno bhagavā. Manobhāvaniyānampi bhikkhūnaṃ asamayo dassanāya; paṭisallīnā manobhāvaniyā bhikkhū. Yannūnāhaṃ yena samayappavādako tindukācīro ekasālako mallikāya ārāmo yena uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho pañcakaṅgo thapati yena samayappavādako tindukācīro ekasālako mallikāya ārāmo yena uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentiyā, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā.

Addasā kho uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto pañcakaṅgaṃ thapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhāpesi: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha; ayaṃ samaṇassa gotamassa sāvako āgacchati pañcakaṅgo thapati. Yāvatā kho pana samaṇassa gotamassa sāvakā gihī odātavasanā sāvatthiyaṃ paṭivasanti ayaṃ tesaṃ aññataro pañcakaṅgo thapati. Appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vaṇṇavādino; appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti. Atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho pañcakaṅgo thapati yena uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā uggāhamānena paribbājakena samaṇamuṇḍikāputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho pañcakaṅgaṃ thapatiṃ uggāhamāno paribbājako samaṇamuṇḍikāputto etadavoca: " catūhi kho ahaṃ, gahapati, dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ. Katamehi catūhi? Idha, gahapati, na kāyena pāpakammaṃ karoti, na pāpakaṃ vācaṃ

bhāsati, na pāpakaṃ saṅkappaṃ saṅkappeti, na pāpakaṃ ājīvaṃ ājīvati—imehi kho ahaṃ, gahapati, catūhi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhan"ti.

Atha kho pañcakaṅgo thapati uggāhamānassa paribbājakassa samaṇamuṇḍikāputtassa bhāsitaṃ neva abhinandi nappaṭikkosi. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmī"ti. Atha kho pañcakaṅgo thapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho pañcakaṅgo thapati yāvatako ahosi uggāhamānena paribbājakena samaṇamuṇḍikāputtena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

Evaṃ vutte, bhagavā pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: "evaṃ sante kho, thapati, daharo kumāro mando uttānaseyyako sampannakusalo bhavissati paramakusalo uttamapattipatto samaṇo ayojjho, yathā uggāhamānassa paribbājakassa samaṇamuṇḍikāputtassa vacanaṃ. Daharassa hi, thapati, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa kāyotipi na hoti, kuto pana kāyena pāpakammaṃ karissati, aññatra phanditamattā. Daharassa hi, thapati, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa vācātipi na hoti, kuto pana pāpakaṃ vācaṃ bhāsissati, aññatra roditamattā. Daharassa hi, thapati, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa saṅkappotipi na hoti, kuto pana pāpakaṃ saṅkappaṃ saṅkappissati, aññatra vikūjitamattā. Daharassa hi, thapati, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa ājīvotipi na hoti, kuto pana pāpakaṃ ājīvaṃ ājīvissati, aññatra mātuthaññā. Evaṃ sante kho, thapati, daharo kumāro mando uttānaseyyako sampannakusalo bhavissati paramakusalo uttamapattipatto samaṇo ayojjho, yathā uggāhamānassa paribbājakassa samaṇamuṇḍikāputtassa vacanaṃ.

Catūhi kho ahaṃ, thapati, dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi na ceva sampannakusalaṃ na paramakusalaṃ na uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ, api cimaṃ daharaṃ kumāraṃ mandaṃ uttānaseyyakaṃ samadhigayha tiṭṭhati. Katamehi catūhi? Idha, thapati, na kāyena pāpakammaṃ karoti, na pāpakaṃ vācaṃ bhāsati, na pāpakaṃ saṅkappaṃ saṅkappeti, na pāpakaṃ ājīvaṃ ājīvati—imehi kho ahaṃ, thapati, catūhi dhammehi samannāgataṃ puris-

apuggalaṃ paññapemi na ceva sampannakusalaṃ na paramakusalaṃ na uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ, api cimaṃ daharaṃ kumāraṃ mandaṃ uttānaseyyakaṃ samadhigayha tiṭṭhati.

Dasahi kho ahaṃ, thapati, dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ. Ime akusalā sīlā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Itosamuṭṭhānā akusalā sīlā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Idha akusalā sīlā aparisesā nirujjhanti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Evaṃ paṭipanno akusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi.

Ime kusalā sīlā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Itosamuṭṭhānā kusalā sīlā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Idha kusalā sīlā aparisesā nirujjhanti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Evaṃ paṭipanno kusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi.

Ime akusalā saṅkappā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Itosamuṭṭhānā akusalā saṅkappā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Idha akusalā saṅkappā aparisesā nirujjhanti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Evaṃ paṭipanno akusalānaṃ saṅkappānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi.

Ime kusalā saṅkappā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Itosamuṭṭhānā kusalā saṅkappā; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Idha kusalā saṅkappā aparisesā nirujjhanti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi. Evaṃ paṭipanno kusalānaṃ saṅkappānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti; tamahaṃ, thapati, veditabbanti vadāmi.

Katame ca, thapati, akusalā sīlā? Akusalaṃ kāyakammaṃ, akusalaṃ vacīkammaṃ, pāpako ājīvo—ime vuccanti, thapati, akusalā sīlā.

Ime ca, thapati, akusalā sīlā kiṃsamuṭṭhānā? Samuṭṭhānampi nesaṃ vuttaṃ. 'Cittasamuṭṭhānā'tissa vacanīyaṃ. Katamaṃ cittaṃ? Cittampi hi bahuṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ. Yaṃ cittaṃ sarāgaṃ sadosaṃ samohaṃ, itosamuṭṭhānā akusalā sīlā.

Ime ca, thapati, akusalā sīlā kuhiṃ aparisesā nirujjhanti? Nirodhopi nesaṃ vutto. Idha, thapati, bhikkhu kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti, micchājīvaṃ pahāya

sammājīvena jīvitaṃ kappeti—etthete akusalā sīlā aparisesā nirujjhanti.

Kathaṃ paṭipanno, thapati, akusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti? Idha, thapati, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ paṭipanno kho, thapati, akusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti.

Katame ca, thapati, kusalā sīlā? Kusalaṃ kāyakammaṃ, kusalaṃ vacīkammaṃ, ājīvaparisuddhampi kho ahaṃ, thapati, sīlasmiṃ vadāmi. Ime vuccanti, thapati, kusalā sīlā.

Ime ca, thapati, kusalā sīlā kiṃsamuṭṭhānā? Samuṭṭhānampi nesaṃ vuttaṃ. 'Cittasamuṭṭhānā'tissa vacanīyaṃ. Katamaṃ cittaṃ? Cittampi hi bahuṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ. Yaṃ cittaṃ vītarāgaṃ vītadosaṃ vītamohaṃ, itosamuṭṭhānā kusalā sīlā.

Ime ca, thapati, kusalā sīlā kuhiṃ aparisesā nirujjhanti? Nirodhopi nesaṃ vutto. Idha, thapati, bhikkhu sīlavā hoti no ca sīlamayo, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti; yatthassa te kusalā sīlā aparisesā nirujjhanti.

Kathaṃ paṭipanno ca, thapati, kusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti? Idha, thapati, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ paṭipanno kho, thapati, kusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti.

Katame ca, thapati, akusalā saṅkappā? Kāmasaṅkappo, byāpādasaṅkappo, vihiṃsāsaṅkappo—ime vuccanti, thapati, akusalā saṅkappā.

Ime ca, thapati, akusalā saṅkappā kiṃsamuṭṭhānā? Samuṭṭhānampi nesaṃ vuttaṃ. 'Saññāsamuṭṭhānā'tissa vacanīyaṃ. Katamā saññā? Saññāpi hi bahū anekavidhā nānappakārakā. Kāmasaññā, byāpādasaññā, vihiṃsāsaññā—itosamuṭṭhānā akusalā saṅkappā.

Ime ca, thapati, akusalā saṅkappā kuhiṃ aparisesā nirujjhanti? Nirodhopi nesaṃ vutto. Idha, thapati, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; etthete akusalā saṅkappā aparisesā nirujjhanti.

Kathaṃ paṭipanno ca, thapati, akusalānaṃ saṅkappānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti? Idha, thapati, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ paṭipanno kho, thapati, akusalānaṃ saṅkappānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti.

Katame ca, thapati, kusalā saṅkappā? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo—ime vuccanti, thapati, kusalā saṅkappā.

Ime ca, thapati, kusalā saṅkappā kiṃsamuṭṭhānā? Samuṭṭhānampi nesaṃ vuttaṃ. 'Saññāsamuṭṭhānā'tissa vacanīyaṃ. Katamā saññā? Saññāpi hi bahū anekavidhā nānappakārakā. Nekkhammasaññā, abyāpādasaññā, avihiṃsāsaññā—itosamuṭṭhānā kusalā saṅkappā.

Ime ca, thapati, kusalā saṅkappā kuhiṃ aparisesā nirujjhanti? Nirodhopi nesaṃ vutto. Idha, thapati, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; etthete kusalā saṅkappā aparisesā nirujjhanti.

Kathaṃ paṭipanno ca, thapati, kusalānaṃ saṅkappānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti? Idha, thapati, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalā-

naṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ paṭipanno kho, thapati, kusalānaṃ saṅkappānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti.

Katamehi cāhaṃ, thapati, dasahi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ? Idha, thapati, bhikkhu asekhāya sammādiṭṭhiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsaṅkappena samannāgato hoti, asekhāya sammāvācāya samannāgato hoti, asekhena sammākammantena samannāgato hoti, asekhena sammāājīvena samannāgato hoti, asekhena sammāvāyāmena samannāgato hoti, asekhāya sammāsatiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsamādhinā samannāgato hoti, asekhena sammāñāṇena samannāgato hoti, asekhāya sammāvimuttiyā samannāgato hoti—imehi kho ahaṃ, thapati, dasahi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññapemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano pañcakaṅgo thapati bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Samaṇamuṇḍikasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 43

Mahāvedallasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"'Duppañño duppañño'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, duppaññoti vuccatī"ti?

"'Nappajānāti nappajānātī'ti kho, āvuso, tasmā duppaññoti vuccati. Kiñca nappajānāti? 'Idaṃ dukkhan'ti nappajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti nappajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti nappajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti nappajānāti. 'Nappajānāti nappajānātī'ti kho, āvuso, tasmā duppaññoti vuccatī"ti.

"Sādhāvuso"ti kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi:

"'Paññavā paññavā'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, paññavāti vuccatī"ti?

"'Pajānāti pajānātī'ti kho, āvuso, tasmā paññavāti vuccati. Kiñca pajānāti? 'Idaṃ dukkhan'ti pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti pajānāti. 'Pajānāti pajānātī'ti kho, āvuso, tasmā paññavāti vuccatī"ti.

"'Viññāṇaṃ viññāṇan'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, viññāṇanti vuccatī"ti?

"'Vijānāti vijānātī'ti kho, āvuso, tasmā viññāṇanti vuccati. Kiñca vijānāti? Sukhantipi vijānāti, dukkhantipi vijānāti, adukkhamasukhantipi vijānāti. 'Vijānāti vijānātī'ti kho, āvuso, tasmā viññāṇanti vuccatī"ti.

"Yā cāvuso, paññā yañca viññāṇaṃ—ime dhammā saṃsaṭṭhā udāhu visaṃsaṭṭhā? Labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetun"ti? "Yā cāvuso, paññā yañca viññāṇaṃ—ime dhammā saṃsaṭṭhā, no visaṃsaṭṭhā. Na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ. Yaṃ hāvuso, pajānāti taṃ vijānāti, yaṃ vijānāti taṃ pajānāti. Tasmā ime dhammā saṃsaṭṭhā, no visaṃsaṭṭhā. Na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetun"ti.

"Yā cāvuso, paññā yañca viññāṇaṃ—imesaṃ dhammānaṃ saṃsaṭṭhānaṃ no visaṃsaṭṭhānaṃ kiṃ nānākaraṇan"ti? "Yā cāvuso, paññā yañca viññāṇaṃ—imesaṃ dhammānaṃ saṃsaṭṭhānaṃ no visaṃsaṭṭhānaṃ paññā bhāvetabbā, viññāṇaṃ pariññeyyaṃ. Idaṃ nesaṃ nānākaraṇan"ti.

"'Vedanā vedanā'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, vedanāti vuccatī"ti?

"'Vedeti vedetī'ti kho, āvuso, tasmā vedanāti vuccati. Kiñca vedeti? Sukhampi vedeti, dukkhampi vedeti, adukkhamasukhampi vedeti. 'Vedeti vedetī'ti kho, āvuso, tasmā vedanāti vuccatī"ti.

"'Saññā saññā'ti, āvuso, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, saññāti vuccatī"ti?

"'Sañjānāti sañjānātī'ti kho, āvuso, tasmā saññāti vuccati. Kiñca sañjānāti? Nīlakampi sañjānāti, pītakampi sañjānāti, lohitakampi sañjānāti, odātampi sañjānāti. 'Sañjānāti sañjānātī'ti kho, āvuso, tasmā saññāti vuccatī"ti.

"Yā cāvuso, vedanā yā ca saññā yañca viññāṇaṃ—ime dhammā saṃsaṭṭhā udāhu visaṃsaṭṭhā? Labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetun"ti? "Yā cāvuso, vedanā yā ca saññā yañca viññāṇaṃ—ime dhammā saṃsaṭṭhā, no visaṃsaṭṭhā. Na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ. Yaṃ hāvuso, vedeti taṃ sañjānāti, yaṃ sañjānāti taṃ vijānāti. Tasmā ime dhammā saṃsaṭṭhā no visaṃsaṭṭhā. Na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetun"ti.

"Nissaṭṭhena hāvuso, pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena kiṃ neyyan"ti?

"Nissaṭṭhena, āvuso, pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ neyyaṃ, 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ neyyaṃ, 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ neyyan"ti.

"Neyyaṃ panāvuso, dhammaṃ kena pajānātī"ti?

"Neyyaṃ kho, āvuso, dhammaṃ paññācakkhunā pajānātī"ti.

"Paññā panāvuso, kimatthiyā"ti?

"Paññā kho, āvuso, abhiññatthā pariññatthā pahānatthā"ti.

"Kati panāvuso, paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyā"ti?

"Dve kho, āvuso, paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya—parato ca ghoso, yoniso ca manasikāro. Ime kho, āvuso, dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyā"ti.

"Katihi panāvuso, aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā cā"ti?

"Pañcahi kho, āvuso, aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca. Idhāvuso, sammādiṭṭhi sīlānuggahitā ca hoti, sutānuggahitā ca hoti, sākacchānuggahitā ca hoti, samathānuggahitā ca hoti, vipassanānuggahitā ca hoti. Imehi kho, āvuso, pañcahaṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti ce-

tovimuttiphalānisaṃsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā cā"ti.

"Kati panāvuso, bhavā"ti?

"Tayome, āvuso, bhavā—kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo"ti.

"Kathaṃ panāvuso, āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hotī"ti?

"Avijjānīvaraṇānaṃ kho, āvuso, sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ tatratatrābhinandanā—evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hotī"ti.

"Kathaṃ panāvuso, āyatiṃ punabbhavābhinibbatti na hotī"ti?

"Avijjāvirāgā kho, āvuso, vijjuppādā taṇhānirodhā—evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti na hotī"ti.

"Katamaṃ panāvuso, paṭhamaṃ jhānan"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—idaṃ vuccati, āvuso, paṭhamaṃ jhānan"ti.

"Paṭhamaṃ panāvuso, jhānaṃ katiaṅgikan"ti?

"Paṭhamaṃ kho, āvuso, jhānaṃ pañcaṅgikaṃ. Idhāvuso, paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa bhikkhuno vitakko ca vattati, vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. Paṭhamaṃ kho, āvuso, jhānaṃ evaṃ pañcaṅgikan"ti.

"Paṭhamaṃ panāvuso, jhānaṃ kataṅgavippahīnaṃ kataṅgasamannāgatan"ti?

"Paṭhamaṃ kho, āvuso, jhānaṃ pañcaṅgavippahīnaṃ, pañcaṅgasamannāgataṃ. Idhāvuso, paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa bhikkhuno kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti; vitakko ca vattati, vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. Paṭhamaṃ kho, āvuso, jhānaṃ evaṃ pañcaṅgavippahīnaṃ pañcaṅgasamannāgatan"ti.

"Pañcimāni, āvuso, indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti, seyyathidaṃ—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. Imesaṃ kho, āvuso, pañcannaṃ indriyānaṃ nānāvisayānaṃ nānāgocarānaṃ, na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhontānaṃ, kiṃ paṭisaraṇaṃ, ko ca nesaṃ gocaravisayaṃ paccanubhotī"ti?

"Pañcimāni, āvuso, indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na añña-

maññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti, seyyathidaṃ—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. Imesaṃ kho, āvuso, pañcannaṃ indriyānaṃ nānāvisayānaṃ nānāgocarānaṃ, na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhontānaṃ, mano paṭisaraṇaṃ, mano ca nesaṃ gocaravisayaṃ paccanubhotī"ti.

"Pañcimāni, āvuso, indriyāni, seyyathidaṃ—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. Imāni kho, āvuso, pañcindriyāni kiṃ paṭicca tiṭṭhantī"ti?

"Pañcimāni, āvuso, indriyāni, seyyathidaṃ—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. Imāni kho, āvuso, pañcindriyāni āyuṃ paṭicca tiṭṭhantī"ti.

"Āyu panāvuso, kiṃ paṭicca tiṭṭhatī"ti?

"Āyu usmaṃ paṭicca tiṭṭhatī"ti.

"Usmā panāvuso, kiṃ paṭicca tiṭṭhatī"ti?

"Usmā āyuṃ paṭicca tiṭṭhatī"ti.

"Idāneva kho mayaṃ, āvuso, āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ evaṃ ājānāma: 'āyu usmaṃ paṭicca tiṭṭhatī'ti. Idāneva pana mayaṃ, āvuso, āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ evaṃ ājānāma: 'usmā āyuṃ paṭicca tiṭṭhatī'ti. Yathā kathaṃ panāvuso, imassa bhāsitassa attho daṭṭhabbo"ti?

"Tena hāvuso, upamaṃ te karissāmi; upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, āvuso, telappadīpassa jhāyato acciṃ paṭicca ābhā paññāyati, ābhaṃ paṭicca acci paññāyati; evameva kho, āvuso, āyu usmaṃ paṭicca tiṭṭhati, usmā āyuṃ paṭicca tiṭṭhatī"ti.

"Teva nu kho, āvuso, āyusaṅkhārā, te vedaniyā dhammā udāhu aññe āyusaṅkhārā aññe vedaniyā dhammā"ti?

"Na kho, āvuso, teva āyusaṅkhārā te vedaniyā dhammā. Te ca hāvuso, āyusaṅkhārā abhaviṃsu te vedaniyā dhammā, na yidaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānaṃ paññāyetha. Yasmā ca kho, āvuso, aññe āyusaṅkhārā aññe vedaniyā dhammā, tasmā saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānaṃ paññāyatī"ti.

"Yadā nu kho, āvuso, imaṃ kāyaṃ kati dhammā jahanti; athāyaṃ kāyo ujjhito avakkhitto seti, yathā kaṭṭhaṃ acetanan"ti?

"Yadā kho, āvuso, imaṃ kāyaṃ tayo dhammā jahanti—āyu usmā

ca viññāṇaṃ; athāyaṃ kāyo ujjhito avakkhitto seti, yathā kaṭṭhaṃ acetanan”ti.

“Yvāyaṃ, āvuso, mato kālaṅkato, yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno—imesaṃ kiṃ nānākaraṇan”ti?

“Yvāyaṃ, āvuso, mato kālaṅkato tassa kāyasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, vacīsaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, cittasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, āyu parikkhīṇo, usmā vūpasantā, indriyāni paribhinnāni. Yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno tassapi kāyasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, vacīsaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, cittasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, āyu na parikkhīṇo, usmā avūpasantā, indriyāni vippasannāni. Yvāyaṃ, āvuso, mato kālaṅkato, yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno—idaṃ nesaṃ nānākaraṇan”ti.

“Kati panāvuso, paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā”ti?

“Cattāro kho, āvuso, paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā. Idhāvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ime kho, āvuso, cattāro paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā”ti.

“Kati panāvuso, paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā”ti?

“Dve kho, āvuso, paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā—sabbanimittānañca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro. Ime kho, āvuso, dve paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā”ti.

“Kati panāvuso, paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā”ti?

“Tayo kho, āvuso, paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā—sabbanimittānañca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro, pubbe ca abhisaṅkhāro. Ime kho, āvuso, tayo paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā”ti.

“Kati panāvuso, paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyā”ti?

“Dve kho, āvuso, paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāya—sabbanimittānañca manasikāro, animittāya ca dhātuyā amanasikāro. Ime kho, āvuso, dve paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyā”ti.

“Yā cāyaṃ, āvuso, appamāṇā cetovimutti, yā ca ākiñcaññā cetovimutti,

yā ca suññatā cetovimutti, yā ca animittā cetovimutti—ime dhammā nānātthā ceva nānābyañjanā ca udāhu ekatthā byañjanameva nānan”ti?

“Yā cāyaṃ, āvuso, appamāṇā cetovimutti, yā ca ākiñcaññā cetovimutti, yā ca suññatā cetovimutti, yā ca animittā cetovimutti—atthi kho, āvuso, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā nānātthā ceva nānābyañjanā ca; atthi ca kho, āvuso, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānaṃ.

Katamo cāvuso, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā nānātthā ceva nānābyañjanā ca?

Idhāvuso, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Ayaṃ vuccatāvuso, appamāṇā cetovimutti.

Katamā cāvuso, ākiñcaññā cetovimutti?

Idhāvuso, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccatāvuso, ākiñcaññā cetovimutti.

Katamā cāvuso, suññatā cetovimutti?

Idhāvuso, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: ‘suññamidaṃ attena vā attaniyena vā’ti. Ayaṃ vuccatāvuso, suññatā cetovimutti.

Katamā cāvuso, animittā cetovimutti?

Idhāvuso, bhikkhu sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccatāvuso, animittā cetovimutti. Ayaṃ kho, āvuso, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā nānātthā ceva nānābyañjanā ca.

Katamo cāvuso, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā ekatthā byañjanameva nānaṃ?

Rāgo kho, āvuso, pamāṇakaraṇo, doso pamāṇakaraṇo, moho pamāṇakaraṇo.

Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yāvatā kho, āvuso, appamāṇā cetovimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. Sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena. Rāgo kho, āvuso, kiñcano, doso kiñcano, moho kiñcano. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yāvatā kho, āvuso, ākiñcaññā cetovimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. Sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena. Rāgo kho, āvuso, nimittakaraṇo, doso nimittakaraṇo, moho nimittakaraṇo. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yāvatā kho, āvuso, animittā cetovimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. Sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena. Ayaṃ kho, āvuso, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan"ti.

Idamavocāyasmā sāriputto. Attamano āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahāvedallasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 40

Cūḷaassapurasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅgesu viharati assapuraṃ nāma aṅgānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Samaṇā samaṇāti vo, bhikkhave, jano sañjānāti. Tumhe ca pana 'ke tumhe'ti puṭṭhā samānā 'samaṇāmhā'ti paṭijānātha. Tesaṃ vo, bhikkhave, evaṃsamaññānaṃ sataṃ evaṃpaṭiññānaṃ sataṃ: 'yā samaṇasāmīcippaṭipadā taṃ paṭipajjissāma; evaṃ no ayaṃ amhākaṃ samaññā ca saccā bhavissati paṭiññā ca bhūtā; yesañca mayaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjāma, tesaṃ te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisaṃsā, amhākañcevāyaṃ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā saudrayā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu na samaṇasāmīcippaṭipadaṃ paṭi-

panno hoti? Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhālussa abhijjhā appahīnā hoti, byāpannacittassa byāpādo appahīno hoti, kodhanassa kodho appahīno hoti, upanāhissa upanāho appahīno hoti, makkhissa makkho appahīno hoti, paḷāsissa paḷāso appahīno hoti, issukissa issā appahīnā hoti, maccharissa macchariyaṃ appahīnaṃ hoti, saṭhassa sāṭheyyaṃ appahīnaṃ hoti, māyāvissa māyā appahīnā hoti, pāpicchassa pāpikā icchā appahīnā hoti, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi appahīnā hoti—imesaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, samaṇamalānaṃ samaṇadosānaṃ samaṇakasaṭānaṃ āpāyikānaṃ ṭhānānaṃ duggativedaniyānaṃ appahānā 'na samaṇasāmīcippaṭipadaṃ paṭipanno'ti vadāmi. Seyyathāpi, bhikkhave, matajaṃ nāma āvudhajātaṃ ubhatodhāraṃ pītanisitaṃ. Tadassa saṅghāṭiyā sampārutaṃ sampaliveṭhitaṃ. Tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imassa bhikkhuno pabbajjaṃ vadāmi.

Nāhaṃ, bhikkhave, saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, acelakassa acelakamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, rajojallikassa rajojallikamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, udakorohakassa udakorohaṇamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, rukkhamūlikassa rukkhamūlikamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, abbhokāsikassa abbhokāsikamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, ubbhaṭṭhakassa ubbhaṭṭhakamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, pariyāyabhattikassa pariyāyabhattikamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, mantajjhāyakassa mantajjhāyakamattena sāmaññaṃ vadāmi. Nāhaṃ, bhikkhave, jaṭilakassa jaṭādhāraṇamattena sāmaññaṃ vadāmi.

Saṅghāṭikassa ce, bhikkhave, saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paḷāsissa paḷāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyaṃ pahīyetha, saṭhassa sāṭheyyaṃ pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyetha, tamenaṃ mittāmaccā ñātisālohitā jātameva naṃ saṅghāṭikaṃ kareyyuṃ, saṅghāṭikattameva samādapeyyuṃ: 'ehi tvaṃ, bhadramukha, saṅghāṭiko hohi, saṅghāṭikassa te sato saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa up-

anāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, paḷāsissa paḷāso pahīyissati, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyaṃ pahīyissati, saṭhassa sāṭheyyaṃ pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyissatī'ti. Yasmā ca kho ahaṃ, bhikkhave, saṅghāṭikampi idhekaccaṃ passāmi abhijjhāluṃ byāpannacittaṃ kodhanaṃ upanāhiṃ makkhiṃ paḷāsiṃ issukiṃ maccariṃ saṭhaṃ māyāviṃ pāpicchaṃ micchādiṭṭhikaṃ, tasmā na saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena sāmaññaṃ vadāmi.

Acelakassa ce, bhikkhave ... pe ... rajojallikassa ce, bhikkhave ... pe ... udakorohakassa ce, bhikkhave ... pe ... rukkhamūlikassa ce, bhikkhave ... pe ... abbhokāsikassa ce, bhikkhave ... pe ... ubbhaṭṭhakassa ce, bhikkhave ... pe ... pariyāyabhattikassa ce, bhikkhave ... pe ... mantajjhāyakassa ce, bhikkhave ... pe ... jaṭilakassa ce, bhikkhave, jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paḷāsissa paḷāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyaṃ pahīyetha, saṭhassa sāṭheyyaṃ pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyetha, tamenaṃ mittāmaccā ñātisālohitā jātameva naṃ jaṭilakaṃ kareyyuṃ, jaṭilakattameva samādapeyyuṃ: 'ehi tvaṃ, bhadramukha, jaṭilako hohi, jaṭilakassa te sato jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati ... pe ... pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyissatī'ti. Yasmā ca kho ahaṃ, bhikkhave, jaṭilakampi idhekaccaṃ passāmi abhijjhāluṃ byāpannacittaṃ kodhanaṃ upanāhiṃ makkhiṃ palāsiṃ issukiṃ maccariṃ saṭhaṃ māyāviṃ pāpicchaṃ micchādiṭṭhiṃ, tasmā na jaṭilakassa jaṭādhāraṇamattena sāmaññaṃ vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu samaṇasāmīcippaṭipadaṃ paṭipanno hoti? Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhuno abhijjhālussa abhijjhā pahīnā hoti, byāpannacittassa byāpādo pahīno hoti, kodhanassa kodho pahīno hoti, upanāhissa upanāho pahīno hoti, makkhissa makkho pahīno hoti, paḷāsissa paḷāso pahīno hoti, issukissa issā pahīnā hoti, maccharissa macchariyaṃ pahīnaṃ hoti, saṭhassa sāṭheyyaṃ pahīnaṃ

hoti, māyāvissa māyā pahīnā hoti, pāpicchassa pāpikā icchā pahīnā hoti, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīnā hoti—imesaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, samaṇamalānaṃ samaṇadosānaṃ samaṇakasaṭānaṃ āpāyikānaṃ ṭhānānaṃ duggativedaniyānaṃ pahānā 'samaṇasāmīcippaṭipadaṃ paṭipanno'ti vadāmi. So sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddhamattānaṃ samanupassati (). Tassa sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddhamattānaṃ samanupassato () pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati.

So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Seyyathāpi, bhikkhave, pokkharaṇī acchodakā sātodakā sītodakā setakā supatitthā ramaṇīyā. Puratthimāya cepi disāya puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. So taṃ pokkharaṇiṃ āgamma vineyya udakapipāsaṃ vineyya ghammapariḷāhaṃ ... pe ... pacchimāya cepi disāya puriso āgaccheyya ... pe ... uttarāya cepi disāya puriso āgaccheyya ... pe ... dakkhiṇāya cepi disāya puriso āgaccheyya. Yato kuto cepi naṃ puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto, kilanto tasito pipāsito. So taṃ pokkharaṇiṃ āgamma vineyya udakapipāsaṃ, vineyya ghammapariḷāhaṃ. Evameva kho, bhikkhave, khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma, evaṃ mettaṃ karuṇaṃ muditaṃ upekkhaṃ bhāvetvā labhati ajjhattaṃ vūpasamaṃ. Ajjhattaṃ vūpasamā 'samaṇasāmīcippaṭipadaṃ paṭipanno'ti vadāmi. Brāhmaṇakulā cepi ... pe ... vessakulā cepi ... pe ... suddakulā cepi ... pe ... yasmā kasmā cepi kulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma, evaṃ mettaṃ karuṇaṃ muditaṃ upekkhaṃ bhāvetvā labhati ajjhattaṃ vū-

pasamaṃ. Ajjhattaṃ vūpasamā 'samaṇasāmīcippaṭipadaṃ paṭipanno'ti vadāmi.

Khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti. So ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Āsavānaṃ khayā samaṇo hoti. Brāhmaṇakulā cepi ... pe ... vessakulā cepi ... suddakulā cepi ... yasmā kasmā cepi kulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Āsavānaṃ khayā samaṇo hotī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cūḷaassapurasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Mahāyamakavaggo niṭṭhito catuttho.

Giñjakasālavanaṃ pariharituṃ, Paññavato puna saccakanisedho; Mukhavaṇṇapasīdanatāpindo, Kevaṭṭaassapurajaṭilena.

Majjhima Nikāya 50

Māratajjanīyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahāmoggallāno bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno abbhokāse caṅkamati. Tena kho pana samayena māro pāpimā āyasmato mahāmoggallānassa kucchigato hoti koṭṭhamanupaviṭṭho. Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "kiṃ nu kho me kucchi garugaro viya? Māsācitaṃ maññe"ti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno caṅkamā orohitvā vihāraṃ pavisitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā mahāmoggallāno paccattaṃ yoniso manasākāsi.

Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno māraṃ pāpimantaṃ kucchigataṃ koṭṭhamanupaviṭṭhaṃ. Disvāna māraṃ pāpimantaṃ etadavoca: "nikkhama, pāpima; nikkhama, pāpima. Mā tathāgataṃ vihesesi, mā tathāgatasāvakaṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: "ajānameva kho maṃ ayaṃ samaṇo apassaṃ evamāha: 'nikkhama, pāpima; nikkhama, pāpima. Mā tathāgataṃ vihesesi, mā tathāgatasāvakaṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā'ti. Yopissa so satthā sopi maṃ neva khippaṃ

jāneyya, kuto pana maṃ ayaṃ sāvako jānissatī”ti?

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno māraṃ pāpimantaṃ etadavoca: “evampi kho tāhaṃ, pāpima, jānāmi, mā tvaṃ maññittho: ‘na maṃ jānātī’ti. Māro tvamasi, pāpima; tuyhañhi, pāpima, evaṃ hoti: ‘ajānameva kho maṃ ayaṃ samaṇo apassaṃ evamāha—nikkhama, pāpima; nikkhama, pāpima. Mā tathāgataṃ vihesesi, mā tathāgatasāvakaṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti. Yopissa so satthā sopi maṃ neva khippaṃ jāneyya, kuto pana maṃ ayaṃ sāvako jānissatī’”ti?

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: “jānameva kho maṃ ayaṃ samaṇo passaṃ evamāha: ‘nikkhama, pāpima; nikkhama, pāpima. Mā tathāgataṃ vihesesi, mā tathāgatasāvakaṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā’”ti. Atha kho māro pāpimā āyasmato mahāmoggallānassa mukhato uggantvā paccaggaḷe aṭṭhāsi.

Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno māraṃ pāpimantaṃ paccaggaḷe ṭhitaṃ; disvāna māraṃ pāpimantaṃ etadavoca: “etthāpi kho tāhaṃ, pāpima, passāmi; mā tvaṃ maññittho ‘na maṃ passatī’ti. Eso tvaṃ, pāpima, paccaggaḷe ṭhito. Bhūtapubbāhaṃ, pāpima, dūsī nāma māro ahosiṃ, tassa me kāḷī nāma bhaginī. Tassā tvaṃ putto. So me tvaṃ bhāgineyyo ahosi. Tena kho pana, pāpima, samayena kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno hoti. Kakusandhassa kho pana, pāpima, bhagavato arahato sammāsambuddhassa vidhurasañjīvaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Yāvatā kho pana, pāpima, kakusandhassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa sāvakā. Tesu na ca koci āyasmatā vidhurena samasamo hoti yadidaṃ dhammadesanāya. Iminā kho evaṃ, pāpima, pariyāyena āyasmato vidhurassa vidhuroteva samaññā udapādi.

Āyasmā pana, pāpima, sañjīvo araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi appakasireneva saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjati. Bhūtapubbaṃ, pāpima, āyasmā sañjīvo aññatarasmiṃ rukkhamūle saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno nisinno hoti. Addasaṃsu kho, pāpima, gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantaṃ sañjīvaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle saññāvedayitanirodhaṃ samāpannaṃ nisinnaṃ; disvāna tesaṃ etadahosi: ‘acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata, bho. Ayaṃ samaṇo nisinnakova kālaṅkato. Handa naṃ

dahāmā'ti. Atha kho te, pāpima, gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino tiṇañca kaṭṭhañca gomayañca saṅkaḍḍhitvā āyasmato sañjīvassa kāye upacinitvā aggiṃ datvā pakkamiṃsu. Atha kho, pāpima, āyasmā sañjīvo tassā rattiyā accayena tāya samāpattiyā vuṭṭhahitvā cīvarāni papphoṭetvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Addasaṃsu kho te, pāpima, gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantaṃ sañjīvaṃ piṇḍāya carantaṃ; disvāna nesaṃ etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata, bho. Ayaṃ samaṇo nisinnakova kālaṅkato, svāyaṃ paṭisañjīvito'ti. Iminā kho evaṃ, pāpima, pariyāyena āyasmato sañjīvassa sañjīvoteva samaññā udapādi.

Atha kho, pāpima, dūsissa mārassa etadahosi: 'imesaṃ kho ahaṃ bhikkhūnaṃ sīlavantānaṃ kalyāṇadhammānaṃ neva jānāmi āgatiṃ vā gatiṃ vā. Yannūnāhaṃ brāhmaṇagahapatike anvāviseyyaṃ—etha, tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha. Appeva nāma tumhehi akkosiyamānānaṃ paribhāsiyamānānaṃ rosiyamānānaṃ vihesiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ, yathā taṃ dūsī māro labhetha otāran'ti. Atha kho te, pāpima, dūsī māro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: 'etha, tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha. Appeva nāma tumhehi akkosiyamānānaṃ paribhāsiyamānānaṃ rosiyamānānaṃ vihesiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ, yathā taṃ dūsī māro labhetha otāran'ti.

Atha kho te, pāpima, brāhmaṇagahapatikā anvāvisiṭṭhā dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti: 'ime pana muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā "jhāyinosmā jhāyinosmā"ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathāpi nāma ulūko rukkhasākhāyaṃ mūsikaṃ maggayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati; evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā "jhāyinosmā jhāyinosmā"ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathāpi nāma kotthu nadītīre macche maggayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati; evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā "jhāyinosmā jhāyinosmā"ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti.

Seyyathāpi nāma biḷāro sandhisamalasaṅkaṭīre mūsikaṃ maggayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati; evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā "jhāyinosmā jhāyinosmā"ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathāpi nāma gadrabho vahacchinno sandhisamalasaṅkaṭīre jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati; evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā "jhāyinosmā jhāyinosmā"ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyantī'ti.

Ye kho pana, pāpima, tena samayena manussā kālaṃ karonti yebhuyyena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Atha kho, pāpima, kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: 'anvāviṭṭhā kho, bhikkhave, brāhmaṇagahapatikā dūsinā mārena—etha, tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha, appeva nāma tumhehi akkosiyamānānaṃ paribhāsiyamānānaṃ rosiyamānānaṃ vihesiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ, yathā taṃ dūsī māro labhetha otāran'ti. Etha, tumhe, bhikkhave, mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharatha. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharathā'ti.

Atha kho te, pāpima, bhikkhū kakusandhena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā araññagatāpi rukkhamūlagatāpi suññāgāragatāpi mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihariṃsu, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṃsu. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ

disaṃ pharitvā vihariṃsu, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṃsu.

Atha kho, pāpima, dūsissa mārassa etadahosi: 'evampi kho ahaṃ karonto imesaṃ bhikkhūnaṃ sīlavantānaṃ kalyāṇadhammānaṃ neva jānāmi āgatiṃ vā gatiṃ vā, yannūnāhaṃ brāhmaṇagahapatike anvāviseyyaṃ: "etha, tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjetha, appeva nāma tumhehi sakkariyamānānaṃ garukariyamānānaṃ māniyamānānaṃ pūjiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ, yathā taṃ dūsī māro labhetha otāran"'ti.

Atha kho te, pāpima, dūsī māro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: 'etha, tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjetha, appeva nāma tumhehi sakkariyamānānaṃ garukariyamānānaṃ māniyamānānaṃ pūjiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ, yathā taṃ dūsī māro labhetha otāran'ti. Atha kho te, pāpima, brāhmaṇagahapatikā anvāviṭṭhā dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti.

Ye kho pana, pāpima, tena samayena manussā kālaṃ karonti yebhuyyena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Atha kho, pāpima, kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: 'anvāviṭṭhā kho, bhikkhave, brāhmaṇagahapatikā dūsinā mārena: "etha, tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garuṃ karotha mānetha pūjetha, appeva nāma tumhehi sakkariyamānānaṃ garukariyamānānaṃ māniyamānānaṃ pūjiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ, yathā taṃ dūsī māro labhetha otāran"ti. Etha, tumhe, bhikkhave, asubhānupassino kāye viharatha, āhāre paṭikūlasaññino, sabbaloke anabhiratisaññino, sabbasaṅkhāresu aniccānupassino'ti.

Atha kho te, pāpima, bhikkhū kakusandhena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā araññagatāpi rukkhamūlagatāpi suññāgāragatāpi asubhānupassino kāye vihariṃsu, āhāre paṭikūlasaññino, sabbaloke anabhiratisaññino, sabbasaṅkhāresu aniccānupassino.

Atha kho, pāpima, kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambud-

dho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā vidhurena pacchāsamaṇena gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho, pāpima, dūsī māro aññataraṃ kumārakaṃ anvāvisitvā sakkharaṃ gahetvā āyasmato vidhurassa sīse pahāramadāsi; sīsaṃ vobhindi. Atha kho, pāpima, āyasmā vidhuro bhinnena sīsena lohitena gaḷantena kakusandhaṃyeva bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho, pāpima, kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambuddho nāgāpalokitaṃ apalokesi: 'na vāyaṃ dūsī māro mattamaññāsī'ti. Sahāpalokanāya ca pana, pāpima, dūsī māro tamhā ca ṭhānā cavi mahānirayañca upapajji.

Tassa kho pana, pāpima, mahānirayassa tayo nāmadheyyā honti—chaphassāyataniko itipi, saṅkusamāhato itipi, paccattavedaniyo itipi. Atha kho maṃ, pāpima, nirayapālā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'yadā kho te, mārisa, saṅkunā saṅku hadaye samāgaccheyya. Atha naṃ tvaṃ jāneyyāsi: "vassasahassaṃ me niraye paccamānassā"'ti.

So kho ahaṃ, pāpima, bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni tasmiṃ mahāniraye apacciṃ. Dasavassasahassāni tasseva mahānirayassa ussade apacciṃ vuṭṭhānimaṃ nāma vedanaṃ vediyamāno. Tassa mayhaṃ, pāpima, evarūpo kāyo hoti, seyyathāpi manussassa. Evarūpaṃ sīsaṃ hoti, seyyathāpi macchassa.

Kīdiso nirayo āsi, yattha dūsī apaccatha; Vidhuraṃ sāvakamāsajja, kakusandhañca brāhmaṇaṃ.

Sataṃ āsi ayosaṅkū, sabbe paccattavedanā; Īdiso nirayo āsi, yattha dūsī apaccatha; Vidhuraṃ sāvakamāsajja, kakusandhañca brāhmaṇaṃ.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Majjhe sarassa tiṭṭhanti, vimānā kappaṭṭhāyino; Veḷuriyavaṇṇā rucirā, accimanto pabhassarā; Accharā tattha naccanti, puthu nānattavaṇṇiyo.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo ve buddhena codito, bhikkhu saṅghassa pekkhato; Migāramātupāsādaṃ, pādaṅguṭṭhena kampayi.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo vejayantaṃ pāsādaṃ, pādaṅguṭṭhena kampayi; Iddhibalenupatthaddho, saṃvejesi ca devatā.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo vejayantapāsāde, sakkaṃ so paripucchati; Api vāsava jānāsi, taṇhākkhayavimuttiyo; Tassa sakko viyākāsi, pañhaṃ puṭṭho yathātathaṃ.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo brahmaṃ paripucchati, sudhammāyābhito sabhaṃ; Ajjāpi tyāvuso diṭṭhi, yā te diṭṭhi pure ahu; Passasi vītivattantaṃ, brahmaloke pabhassaraṃ.

Tassa brahmā viyākāsi, anupubbaṃ yathātathaṃ; Na me mārisa sā diṭṭhi, yā me diṭṭhi pure ahu.

Passāmi vītivattantaṃ, brahmaloke pabhassaraṃ; Sohaṃ ajja kathaṃ vajjaṃ, ahaṃ niccomhi sassato.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Yo mahāmeruno kūṭaṃ, vimokkhena aphassayi; Vanaṃ pubbavidehānaṃ, ye ca bhūmisayā narā.

Yo etamabhijānāti, bhikkhu buddhassa sāvako; Tādisaṃ bhikkhumāsajja, kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.

Na ve aggi cetayati, ‘ ahaṃ bālaṃ ḍahāmī’ti; Bālo ca jalitaṃ aggiṃ, āsajja naṃ sa ḍayhati.

Evameva tuvaṃ māra, āsajja naṃ tathāgataṃ; Sayaṃ ḍahissasi attānaṃ, bālo aggiṃva samphusaṃ.

Apuññaṃ pasavī māro, āsajja naṃ tathāgataṃ; Kiṃ nu maññasi pāpima, na me pāpaṃ vipaccati.

Karoto cīyati pāpaṃ, cirarattāya antaka; Māra nibbinda buddhamhā, āsaṃ mākāsi bhikkhusu.

Iti māraṃ atajjesi, bhikkhu bhesakaḷāvane; Tato so dummano yakkho, tatthevantaradhāyathā”ti.

Māratajjanīyasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Cūḷayamakavaggo niṭṭhito pañcamo.

Sāleyya verañjaduve ca tuṭṭhi, Cūḷamahādhammasamādānañca; Vīmaṃsakā kosambi ca brāhmaṇo, Dūsī ca māro dasamo ca vaggo.

Mūlapariyāyo ceva, sīhanādo ca uttamo; Kakaco ceva gosiṅgo, sāleyyo ca ime pañca.

Mūlapaṇṇāsakaṃ samattaṃ.

Majjhima Nikāya 76

Sandakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena sandako paribbājako pilakkhaguhāyaṃ paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ pañcamattehi paribbājakasatehi. Atha kho āyasmā ānando sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito bhikkhū āmantesi: "āyāmāvuso, yena devakatasobbho tenupasaṅkamissāma guhādassanāyā"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Atha kho āyasmā ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ yena devakatasobbho tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena sandako paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentiyā, seyyathidaṃ– rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā.

Addasā kho sandako paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhāpesi: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha; ayaṃ samaṇassa gotamassa sāvako āgacchati samaṇo ānando. Yāvatā kho pana samaṇassa gotamassa sāvakā kosambiyaṃ paṭivasanti, ayaṃ tesaṃ aññataro samaṇo ānando. Appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vaṇṇavādino; appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti. Atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho āyasmā ānando yena sandako paribbājako tenupasaṅkami. Atha kho sandako paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "etu kho bhavaṃ ānando, svāgataṃ bhoto ānandassa. Cirassaṃ kho bhavaṃ

ānando imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu bhavaṃ ānando, idamāsanaṃ paññattan”ti. Nisīdi kho āyasmā ānando paññatte āsane. Sandakopi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sandakaṃ paribbājakaṃ āyasmā ānando etadavoca: “kāya nuttha, sandaka, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā”ti?

“Tiṭṭhatesā, bho ānanda, kathā yāya mayaṃ etarahi kathāya sannisinnā. Nesā bhoto ānandassa kathā dullabhā bhavissati pacchāpi savanāya. Sādhu vata bhavantaṃyeva ānandaṃ paṭibhātu sake ācariyake dhammīkathā”ti. “Tena hi, sandaka, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bho”ti kho sandako paribbājako āyasmato ānandassa paccassosi. Āyasmā ānando etadavoca: “cattārome, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena abrahmacariyavāsā akkhātā cattāri ca anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni, yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan”ti. “Katame pana te, bho ānanda, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā, yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan”ti?

“Idha, sandaka, ekacco satthā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paroloko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedenti. Cātumahābhūtiko ayaṃ puriso yadā kālaṃ karoti, pathavī pathavīkāyaṃ anupeti anupagacchati, āpo āpokāyaṃ anupeti anupagacchati, tejo tejokāyaṃ anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyaṃ anupeti anupagacchati, ākāsaṃ indriyāni saṅkamanti. Āsandipañcamā purisā mataṃ ādāya gacchanti, yāvāḷāhanā padāni paññāyanti. Kāpotakāni aṭṭhīni bhavanti. Bhassantā āhutiyo; dattupaññattaṃ yadidaṃ dānaṃ. Tesaṃ tucchā musā vilāpo ye keci atthikavādaṃ vadanti. Bāle ca paṇḍite ca kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā’ti.

Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ‘ayaṃ kho bhavaṃ

satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paroloko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedenti. Cātumahābhūtiko ayaṃ puriso yadā kālaṃ karoti, pathavī pathavīkāyaṃ anupeti anupagacchati, āpo āpokāyaṃ anupeti anupagacchati, tejo tejokāyaṃ anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyaṃ anupeti anupagacchati, ākāsaṃ indriyāni saṅkamanti. Āsandipañcamā purisā mataṃ ādāya gacchanti, yāvāḷāhanā padāni paññāyanti. Kāpotakāni aṭṭhīni bhavanti. Bhassantā āhutiyo; dattupaññattaṃ yadidaṃ dānaṃ. Tesaṃ tucchā musā vilāpo ye keci atthikavādaṃ vadanti. Bāle ca paṇḍite ca kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā'ti. Sace imassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, akatena me ettha kataṃ, avusitena me ettha vusitaṃ. Ubhopi mayaṃ ettha samasamā sāmaññaṃ pattā, yo cāhaṃ na vadāmi 'ubho kāyassa bhedā ucchijjissāma, vinassissāma, na bhavissāma paraṃ maraṇā'ti. Atirekaṃ kho panimassa bhoto satthuno naggiyaṃ muṇḍiyaṃ ukkuṭikappadhānaṃ kesamassulocanaṃ, yohaṃ puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasanto kāsikacandanaṃ paccanubhonto mālāgandhavilepanaṃ dhārento jātarūparajataṃ sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyaṃ. Sohaṃ kiṃ jānanto kiṃ passanto imasmiṃ satthari brahmacariyaṃ carissāmi? 'So abrahmacariyavāso ayan'ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Ayaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, idhekacco satthā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: 'karoto kārayato chindato chedāpayato pacato pācāpayato socayato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandāpayato pāṇamatipātayato adinnaṃ ādiyato sandhiṃ chindato nillopaṃ harato ekāgārikaṃ karoto paripanthe tiṭṭhato paradāraṃ gacchato musā bhaṇato karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gac-

cheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pacāpento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti.

Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhavaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—karoto kārayato chindato chedāpayato pacato pācāpayato socato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandāpayato pāṇamatipātayato adinnaṃ ādiyato sandhiṃ chindato nillopaṃ harato ekāgārikaṃ karoto paripanthe tiṭṭhato paradāraṃ gacchato musā bhaṇato karoto na karīyati pāpaṃ khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pacāpento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti. Sace imassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, akatena me ettha kataṃ, avusitena me ettha vusitaṃ. Ubhopi mayaṃ ettha samasamā sāmaññaṃ pattā, yo cāhaṃ na vadāmi 'ubhinnaṃ kurutaṃ na karīyati pāpan'ti. Atirekaṃ kho panimassa bhoto satthuno naggiyaṃ muṇḍiyaṃ ukkuṭikappadhānaṃ kesamassulocanaṃ, yohaṃ puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasanto kāsikacandanaṃ paccanubhonto mālāgandhavilepanaṃ dhārento jātarūparajataṃ sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyaṃ. Sohaṃ kiṃ jānanto kiṃ passanto imasmiṃ satthari brahmacariyaṃ carissāmi? 'So abrahmacariyavāso ayan'ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Ayaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, idhekacco satthā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: 'natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; ahetū appaccayā sattā saṅkilissanti; natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā;

ahetū appaccayā sattā visujjhanti; natthi balaṃ, natthi vīriyaṃ, natthi purisathāmo, natthi purisaparakkamo; sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti.

Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhavaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya, ahetū appaccayā sattā saṅkilissanti. Natthi hetu natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā, ahetū appaccayā sattā visujjhanti. Natthi balaṃ, natthi vīriyaṃ, natthi purisathāmo, natthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti. Sace imassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, akatena me ettha kataṃ, avusitena me ettha vusitaṃ. Ubhopi mayaṃ ettha samasamā sāmaññaṃ pattā, yo cāhaṃ na vadāmi 'ubho ahetū appaccayā visujjhissāmā'ti. Atirekaṃ kho panimassa bhoto satthuno naggiyaṃ muṇḍiyaṃ ukkuṭikappadhānaṃ kesamassulocanaṃ, yohaṃ puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasanto kāsikacandanaṃ paccanubhonto mālāgandhavilepanaṃ dhārento jātarūparajataṃ sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyaṃ. Sohaṃ kiṃ jānanto kiṃ passanto imasmiṃ satthari brahmacariyaṃ carissāmi? 'So abrahmacariyavāso ayan'ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Ayaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyo abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, idhekacco satthā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: 'sattime kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā, te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññaṃ byābādhenti nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Katame satta? Pathavīkāyo āpokāyo tejokāyo vāyokāyo sukhe dukkhe jīve sattame—ime sattakāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. Te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññaṃ byābādhenti. Nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Tattha natthi hantā vā ghātetā vā sotā vā sāvetā vā viññātā vā viññāpetā vā. Yopi tiṇhena satthena sīsaṃ chindati, na koci kañci jīvitā voropeti. Sattannaṃ tveva kāyānamantarena satthaṃ

vivaramanupatati. Cuddasa kho panimāni yonipamukhasatasahassāni saṭṭhi ca satāni cha ca satāni pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīṇi ca kammāni, kamme ca aḍḍhakamme ca, dvaṭṭhipaṭipadā, dvaṭṭhantarakappā, chaḷābhijātiyo, aṭṭha purisabhūmiyo, ekūnapaññāsa ājīvakasate, ekūnapaññāsa paribbājakasate, ekūnapaññāsa nāgāvāsasate, vīse indriyasate, tiṃse nirayasate, chattiṃsa rajodhātuyo, satta saññīgabbhā, satta asaññīgabbhā, satta nigaṇṭhigabbhā, satta devā, satta mānusā, satta pesācā, satta sarā, satta pavuṭā, satta papātā, satta papātasatāni, satta supinā, satta supinasatāni, cullāsīti mahākappino satasahassāni, yāni bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissanti. Tattha natthi imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā aparipakkaṃ vā kammaṃ paripācessāmi, paripakkaṃ vā kammaṃ phussa phussa byantiṃ karissāmīti. Hevaṃ natthi doṇamite sukhadukkhe pariyantakate saṃsāre, natthi hāyanavaḍḍhane, natthi ukkaṃsāvakaṃse. Seyyathāpi nāma suttaguḷe khitte nibbeṭhiyamānameva paleti; evameva bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissantī'ti.

Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhavaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—sattime kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. Te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññaṃ byābādhenti. Nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Katame satta? Pathavīkāyo āpokāyo tejokāyo vāyokāyo sukhe dukkhe jīve sattame—ime satta kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. Te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññaṃ byābādhenti. Nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Tattha natthi hantā vā ghātetā vā sotā vā sāvetā vā viññātā vā viññāpetā vā. Yopi tiṇhena satthena sīsaṃ chindati, na koci kañci jīvitā voropeti. Sattannaṃ tveva kāyānamantarena satthaṃ vivaramanupatati. Cuddasa kho panimāni yonipamukhasatasahassāni saṭṭhi ca satāni cha ca satāni pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīṇi ca kammāni, kamme ca aḍḍhakamme ca, dvaṭṭhipaṭipadā, dvaṭṭhantarakappā, chaḷābhijātiyo, aṭṭha purisabhūmiyo, ekūnapaññāsa ājīvakasate, ekūnapaññāsa paribbājakasate, ekūnapaññāsa nāgāvāsasate, vīse indriyasate, tiṃse nirayasate, chattiṃsa rajodhātuyo, satta saññīgabbhā, satta asaññī-

gabbhā, satta nigaṇṭhigabbhā, satta devā, satta mānusā, satta pesācā, satta sarā, satta pavuṭā, satta papātā, satta papātasatāni, satta supinā, satta supinasatāni, cullāsīti mahākappino satasahassāni, yāni bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissanti. Tattha natthi imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā aparipakkaṃ vā kammaṃ paripācessāmi, paripakkaṃ vā kammaṃ phussa phussa byantiṃ karissāmīti, hevaṃ natthi doṇamite sukhadukkhe pariyantakate saṃsāre, natthi hāyanavaḍḍhane, natthi ukkaṃsāvakaṃse. Seyyathāpi nāma suttaguḷe khitte nibbeṭhiyamānameva paleti; evameva bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissantī'ti. Sace pana imassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, akatena me ettha kataṃ, avusitena me ettha vusitaṃ. Ubhopi mayaṃ ettha samasamā sāmaññaṃ pattā, yo cāhaṃ na vadāmi 'ubho sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissāmā'ti. Atirekaṃ kho panimassa bhoto satthuno naggiyaṃ muṇḍiyaṃ ukkuṭikappadhānaṃ kesamassulocanaṃ, yohaṃ puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasanto kāsikacandanaṃ paccanubhonto mālāgandhavilepanaṃ dhārento jātarūparajataṃ sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyaṃ. Sohaṃ kiṃ jānanto kiṃ passanto imasmiṃ satthari brahmacariyaṃ carissāmi? 'So abrahmacariyavāso ayan'ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Ayaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catuttho abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Ime kho te, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

"Acchariyaṃ, bho ānanda, abbhutaṃ, bho ānanda. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsāva samānā 'abrahmacariyavāsā'ti akkhātā yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalanti. Katamāni pana tāni, bho ānanda, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkaṃ

brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan”ti?

“Idha, sandaka, ekacco satthā sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: ‘carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan’ti. So suññampi agāraṃ pavisati, piṇḍampi na labhati, kukkuropi ḍaṃsati, caṇḍenapi hatthinā samāgacchati, caṇḍenapi assena samāgacchati, caṇḍenapi goṇena samāgacchati, itthiyāpi purisassapi nāmampi gottampi pucchati, gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchati. So ‘kimidan’ti puṭṭho samāno ‘suññaṃ me agāraṃ pavisitabbaṃ ahosi’, tena pāvisiṃ; ‘piṇḍampi aladdhabbaṃ ahosi’, tena nālatthaṃ; ‘kukkurena ḍaṃsitabbaṃ ahosi’, tenamhi daṭṭho; ‘caṇḍena hatthinā samāgantabbaṃ ahosi’, tena samāgamiṃ; ‘caṇḍena assena samāgantabbaṃ ahosi’, tena samāgamiṃ; ‘caṇḍena goṇena samāgantabbaṃ ahosi’, tena samāgamiṃ; ‘itthiyāpi purisassapi nāmampi gottampi pucchitabbaṃ ahosi’, tena pucchiṃ; ‘gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchitabbaṃ ahosi’, tena pucchinti. Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti … pe … ‘gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchitabbaṃ ahosi, tena pucchin’ti. So ‘anassāsikaṃ idaṃ brahmacariyan’ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Idaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamaṃ anassāsikaṃ brahmacariyaṃ akkhātaṃ yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, idhekacco satthā anussaviko hoti anussavasacco. So anussavena itihitihaparamparāya piṭakasampadāya dhammaṃ deseti. Anussavikassa kho pana, sandaka, satthuno anussavasaccassa sussutampi hoti dussutampi hoti tathāpi hoti aññathāpi hoti. Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā anussaviko anussavasacco so anussavena itihitihaparamparāya piṭakasampadāya dhammaṃ deseti. Anussavikassa kho pana satthuno anussavasaccassa sussutampi hoti dussutampi hoti tathāpi hoti aññathāpi hoti’. So ‘anassāsikaṃ idaṃ brahmacariyan’ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Idaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jā-

natā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyaṃ anassāsikaṃ brahmacariyaṃ akkhātaṃ yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, idhekacco satthā takkī hoti vīmaṃsī. So takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ dhammaṃ deseti. Takkissa kho pana, sandaka, satthuno vīmaṃsissa sutakkitampi hoti duttakkitampi hoti tathāpi hoti aññathāpi hoti. Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhavaṃ satthā takkī vīmaṃsī. So takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ dhammaṃ deseti. Takkissa kho pana satthuno vīmaṃsissa sutakkitampi hoti duttakkitampi hoti tathāpi hoti aññathāpi hoti'. So 'anassāsikaṃ idaṃ brahmacariyan'ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Idaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyaṃ anassāsikaṃ brahmacariyaṃ akkhātaṃ yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, idhekacco satthā mando hoti momūho. So mandattā momūhattā tattha tattha pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ: 'evantipi me no, tathātipi me no, aññathātipi me no, notipi me no, no notipi me no'ti. Tatra, sandaka, viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhavaṃ satthā mando momūho. So mandattā momūhattā tattha tattha pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ—evantipi me no, tathātipi me no, aññathātipi me no, notipi me no, no notipi me no'ti. So 'anassāsikaṃ idaṃ brahmacariyan'ti—iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Idaṃ kho, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catutthaṃ anassāsikaṃ brahmacariyaṃ akkhātaṃ yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Imāni kho tāni, sandaka, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

"Acchariyaṃ, bho ānanda, abbhutaṃ, bho ānanda. Yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri

anassāsikāneva brahmacariyāni anassāsikāni brahmacariyānīti akkhātāni yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto ca nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ. So pana, bho ānanda, satthā kiṃ vādī kiṃ akkhāyī yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

"Idha, sandaka, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā ... pe ... so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Puna caparaṃ, sandaka, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ

dhammaṃ kusalaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Yasmiṃ kho, sandaka, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāravisesaṃ adhigacchati tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto ca ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

"Yo pana so, bho ānanda, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññā vimutto paribhuñjeyya so kāme"ti? "Yo so, sandaka, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so pañcaṭṭhānāni ajjhācarituṃ. Abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevetuṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsituṃ, abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme paribhuñjituṃ, seyyathāpi pubbe agāriyabhūto. Yo so, sandaka, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anup-

pattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so imāni pañcaṭṭhānāni ajjhācaritun”ti.

“Yo pana so, bho ānanda, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto tassa carato ceva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ: ‘khīṇā me āsavā’”ti? “Tena hi, sandaka, upamaṃ te karissāmi; upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, sandaka, purisassa hatthapādā chinnā; tassa carato ceva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ jānāti: ‘chinnā me hatthapādā’ti, udāhu paccavekkhamāno jānāti: ‘chinnā me hatthapādā’”ti? “Na kho, bho ānanda, so puriso satataṃ samitaṃ jānāti: ‘chinnā me hatthapādā’ti. Api ca kho pana naṃ paccavekkhamāno jānāti: ‘chinnā me hatthapādā’”ti. “Evameva kho, sandaka, yo so bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto tassa carato ceva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ na paccupaṭṭhitaṃ: ‘khīṇā me āsavā’ti; api ca kho pana naṃ paccavekkhamāno jānāti: ‘khīṇā me āsavā’”ti.

“Kīvabahukā pana, bho ānanda, imasmiṃ dhammavinaye niyyātāro”ti? “Na kho, sandaka, ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye imasmiṃ dhammavinaye niyyātāro”ti. “Acchariyaṃ, bho ānanda, abbhutaṃ, bho ānanda. Na ca nāma sadhammokkaṃsanā bhavissati, na paradhammavambhanā, āyatane ca dhammadesanā tāva bahukā ca niyyātāro paññāyissanti. Ime panājīvakā puttamatāya puttā attānañceva ukkaṃsenti, pare ca vambhenti tayo ceva niyyātāro paññapenti, seyyathidaṃ—nandaṃ vacchaṃ, kisaṃ saṅkiccaṃ, makkhaliṃ gosālan”ti. Atha kho sandako paribbājako sakaṃ parisaṃ āmantesi: “carantu bhonto samaṇe gotame brahmacariyavāso. Na dāni sukaraṃ amhehi lābhasakkārasiloke pariccajitun”ti. Iti hidaṃ sandako paribbājako sakaṃ parisaṃ uyyojesi bhagavati brahmacariyeti.

Sandakasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 148

Chachakkasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: " dhammaṃ vo, bhikkhave, desessāmi ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsessāmi, yadidaṃ—cha chakkāni. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbāni, cha bāhirāni āyatanāni veditabbāni, cha viññāṇakāyā veditabbā, cha phassakāyā veditabbā, cha vedanākāyā veditabbā, cha taṇhākāyā veditabbā.

'Cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ. 'Cha ajjhattikāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Idaṃ paṭhamaṃ chakkaṃ. (1)

'Cha bāhirāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. 'Cha bāhirāni āyatanāni veditabbānī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Idaṃ dutiyaṃ chakkaṃ. (2)

'Cha viññāṇakāyā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ, ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ, jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ, kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ, manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. 'Cha viññāṇakāyā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Idaṃ tatiyaṃ chakkaṃ. (3)

'Cha phassakāyā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso; sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso; ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso; jivhañca paṭicca rase ca uppajjati

jivhāviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso; kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso; manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso. 'Cha phassakāyā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Idaṃ catutthaṃ chakkaṃ. (4)

'Cha vedanākāyā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā; sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā; ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā; jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā; kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā; manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā. 'Cha vedanākāyā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Idaṃ pañcamaṃ chakkaṃ. (5)

'Cha taṇhākāyā veditabbā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā; sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ ... pe ... ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ ... jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ ... kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā. 'Cha taṇhākāyā veditabbā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ. Idaṃ chaṭṭhaṃ chakkaṃ. (6)

'Cakkhu attā'ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Cakkhussa uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, 'attā me uppajjati ca veti cā'ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: 'cakkhu attā'ti yo vadeyya. Iti cakkhu anattā.

'Rūpā attā'ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Rūpānaṃ uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, 'attā me uppajjati ca veti cā'ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: 'rūpā attā'ti yo vadeyya. Iti cakkhu anattā, rūpā anattā.

‘Cakkhuviññāṇaṃ attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Cakkhuviññāṇassa uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘cakkhuviññāṇaṃ attā’ti yo vadeyya. Iti cakkhu anattā, rūpā anattā, cakkhuviññāṇaṃ anattā.

‘Cakkhusamphasso attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Cakkhusamphassassa uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘cakkhusamphasso attā’ti yo vadeyya. Iti cakkhu anattā, rūpā anattā, cakkhuviññāṇaṃ anattā, cakkhusamphasso anattā.

‘Vedanā attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Vedanāya uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘vedanā attā’ti yo vadeyya. Iti cakkhu anattā, rūpā anattā, cakkhuviññāṇaṃ anattā, cakkhusamphasso anattā, vedanā anattā.

‘Taṇhā attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Taṇhāya uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘taṇhā attā’ti yo vadeyya. Iti cakkhu anattā, rūpā anattā, cakkhuviññāṇaṃ anattā, cakkhusamphasso anattā, vedanā anattā, taṇhā anattā.

‘Sotaṃ attā’ti yo vadeyya … pe … ‘ghānaṃ attā’ti yo vadeyya … pe … ‘jivhā attā’ti yo vadeyya … pe … ‘kāyo attā’ti yo vadeyya … pe … ‘mano attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Manassa uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘mano attā’ti yo vadeyya. Iti mano anattā.

‘Dhammā attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Dhammānaṃ uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘dhammā attā’ti yo vadeyya. Iti mano anattā, dhammā anattā.

‘Manoviññāṇaṃ attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Manoviññāṇassa uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā

taṃ na upapajjati: ‘manoviññāṇaṃ attā’ti yo vadeyya. Iti mano anattā, dhammā anattā, manoviññāṇaṃ anattā.

‘Manosamphasso attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Manosamphassassa uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘manosamphasso attā’ti yo vadeyya. Iti mano anattā, dhammā anattā, manoviññāṇaṃ anattā, manosamphasso anattā.

‘Vedanā attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Vedanāya uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘vedanā attā’ti yo vadeyya. Iti mano anattā, dhammā anattā, manoviññāṇaṃ anattā, manosamphasso anattā, vedanā anattā.

‘Taṇhā attā’ti yo vadeyya taṃ na upapajjati. Taṇhāya uppādopi vayopi paññāyati. Yassa kho pana uppādopi vayopi paññāyati, ‘attā me uppajjati ca veti cā’ti iccassa evamāgataṃ hoti. Tasmā taṃ na upapajjati: ‘taṇhā attā’ti yo vadeyya. Iti mano anattā, dhammā anattā, manoviññāṇaṃ anattā, manosamphasso anattā, vedanā anattā, taṇhā anattā.

Ayaṃ kho pana, bhikkhave, sakkāyasamudayagāminī paṭipadā—cakkhuṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati; rūpe ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati; cakkhuviññāṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati; cakkhusamphassaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati; vedanaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati; taṇhaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati; sotaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati … pe … ghānaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati … pe … jivhaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati … pe … kāyaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati … pe … manaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati, dhamme ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati, manoviññāṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati, manosamphassaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati, vedanaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati, taṇhaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati.

Ayaṃ kho pana, bhikkhave, sakkāyanirodhagāminī paṭipadā—cakkhuṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Rūpe 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Cakkhuviññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Cakkhusamphassaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Vedanaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Taṇhaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Sotaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... ghānaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... jivhaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... kāyaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... manaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Dhamme 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Manoviññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Manosamphassaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Vedanaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Taṇhaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati.

Cakkhuñca, bhikkhave, paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa rāgānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Tassa paṭighānusayo anuseti. Adukkhamasukhāya vedanāya phuṭṭho samāno tassā vedanāya samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa avijjānusayo anuseti. So vata, bhikkhave, sukhāya vedanāya rāgānusayaṃ appahāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayaṃ appaṭivinodetvā adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayaṃ asamūhanitvā avijjaṃ appahāya vijjaṃ anuppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Sotañca, bhikkhave, paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ ... pe ... ghānañca, bhikkhave, paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ ... pe ... jivhañca, bhikkhave, paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ ... pe ... kāyañca, bhikkhave, paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyav-

iññāṇaṃ ... pe ... manañca, bhikkhave, paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa rāgānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Tassa paṭighānusayo anuseti. Adukkhamasukhāya vedanāya phuṭṭho samāno tassā vedanāya samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa avijjānusayo anuseti. So vata, bhikkhave, sukhāya vedanāya rāgānusayaṃ appahāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayaṃ appaṭivinodetvā adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayaṃ asamūhanitvā avijjaṃ appahāya vijjaṃ anuppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro bhavissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Cakkhuñca, bhikkhave, paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa rāgānusayo nānuseti. Dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati. Tassa paṭighānusayo nānuseti. Adukkhamasukhāya vedanāya phuṭṭho samāno tassā vedanāya samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa avijjānusayo nānuseti. So vata, bhikkhave, sukhāya vedanāya rāgānusayaṃ pahāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayaṃ paṭivinodetvā adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayaṃ samūhanitvā avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro bhavissatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

Sotañca, bhikkhave, paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ ... pe ....

Ghānañca, bhikkhave, paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ ... pe ....

Jivhañca, bhikkhave, paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ ... pe ....

Kāyañca, bhikkhave, paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ ... pe ....

"Manañca, bhikkhave, paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā. So sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa rāgānusayo nānuseti. Dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati na kilamati na paridevati na urattāḷiṃ kandati na sammohaṃ āpajjati. Tassa paṭighānusayo nānuseti. Adukkhamasukhāya vedanāya phuṭṭho samāno tassā vedanāya samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa avijjānusayo nānuseti. So vata, bhikkhave, sukhāya vedanāya rāgānusayaṃ pahāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayaṃ paṭivinodetvā adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayaṃ samūhanitvā avijjaṃ pahāya vijjaṃ uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro bhavissatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmiṃ nibbindati, rūpesu nibbindati, cakkhuviññāṇe nibbindati, cakkhusamphasse nibbindati, vedanāya nibbindati, taṇhāya nibbindati. Sotasmiṃ nibbindati, saddesu nibbindati ... pe ... ghānasmiṃ nibbindati, gandhesu nibbindati ... jivhāya nibbindati, rasesu nibbindati ... kāyasmiṃ nibbindati, phoṭṭhabbesu nibbindati ... manasmiṃ nibbindati, dhammesu nibbindati, manoviññāṇe nibbindati, manosamphasse nibbindati, vedanāya nibbindati, taṇhāya nibbindati. Nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiṃ kho pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Chachakkasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 139

Araṇavibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "araṇavibhaṅgaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti

kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Na kāmasukhamanuyuñjeyya hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, na ca attakilamathānuyogamanuyuñjeyya dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ. Ete kho, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā, cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Ussādanañca jaññā, apasādanañca jaññā; ussādanañca ñatvā apasādanañca ñatvā nevussādeyya, na apasādeyya, dhammameva deseyya. Sukhavinicchayaṃ jaññā; sukhavinicchayaṃ ñatvā ajjhattaṃ sukhamanuyuñjeyya. Rahovādaṃ na bhāseyya, sammukhā na khīṇaṃ bhaṇe. Ataramānova bhāseyya, no taramāno. Janapadaniruttiṃ nābhiniveseyya, samaññaṃ nātidhāveyyāti—ayamuddeso araṇavibhaṅgassa.

'Na kāmasukhamanuyuñjeyya hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, na ca attakilamathānuyogamanuyuñjeyya dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitan'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ; kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Yo kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogo hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Yo kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogaṃ ananuyogo hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Yo attakilamathānuyogo dukkho anariyo anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Yo attakilamathānuyogaṃ ananuyogo dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. 'Na kāmasukhamanuyuñjeyya hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, na ca attakilamathānuyogaṃ anuyuñjeyya dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitan'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Ete kho ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā, cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattatī'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. 'Ete kho ubho ante anu-

pagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā, cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattatī'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Ussādanañca jaññā, apasādanañca jaññā; ussādanañca ñatvā apasādanañca ñatvā nevussādeyya, na apasādeyya, dhammameva deseyyā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Kathañca, bhikkhave, ussādanā ca hoti apasādanā ca, no ca dhammadesanā? 'Ye kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogaṃ anuyuttā hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te sadukkhā saupaghātā saupāyāsā sapariḷāhā micchāpaṭipannā'ti—iti vadaṃ ittheke apasādeti.

'Ye kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogaṃ ananuyuttā hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te adukkhā anupaghātā anupāyāsā apariḷāhā sammāpaṭipannā'ti—iti vadaṃ ittheke ussādeti.

'Ye attakilamathānuyogaṃ anuyuttā dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te sadukkhā saupaghātā saupāyāsā sapariḷāhā micchāpaṭipannā'ti—iti vadaṃ ittheke apasādeti.

'Ye attakilamathānuyogaṃ ananuyuttā dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te adukkhā anupaghātā anupāyāsā apariḷāhā sammāpaṭipannā'ti—iti vadaṃ ittheke ussādeti.

'Yesaṃ kesañci bhavasaṃyojanaṃ appahīnaṃ, sabbe te sadukkhā saupaghātā saupāyāsā sapariḷāhā micchāpaṭipannā'ti—iti vadaṃ ittheke apasādeti.

'Yesaṃ kesañci bhavasaṃyojanaṃ pahīnaṃ, sabbe te adukkhā anupaghātā anupāyāsā apariḷāhā sammāpaṭipannā'ti—iti vadaṃ ittheke ussādeti. Evaṃ kho, bhikkhave, ussādanā ca hoti apasādanā ca, no ca dhammadesanā.

Kathañca, bhikkhave, nevussādanā hoti na apasādanā, dhammadesanā ca? 'Ye kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogaṃ anuyuttā hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te sadukkhā saupaghātā saupāyāsā sapariḷāhā micchāpaṭipannā'ti—na evamāha. 'Anuyogo ca kho sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā'ti—iti vadaṃ dhammameva deseti.

'Ye kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogaṃ ananuyuttā hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te

adukkhā anupaghātā anupāyāsā apariḷāhā sammāpaṭipannā'ti—na evamāha. 'Ananuyogo ca kho adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā'ti—iti vadaṃ dhammameva deseti.

'Ye attakilamathānuyogaṃ anuyuttā dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te sadukkhā saupaghātā saupāyāsā sapariḷāhā micchāpaṭipannā'ti—na evamāha. 'Anuyogo ca kho sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā'ti—iti vadaṃ dhammameva deseti.

'Ye attakilamathānuyogaṃ ananuyuttā dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, sabbe te adukkhā anupaghātā anupāyāsā apariḷāhā sammāpaṭipannā'ti—na evamāha. 'Ananuyogo ca kho adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā'ti—iti vadaṃ dhammameva deseti.

'Yesaṃ kesañci bhavasaṃyojanaṃ appahīnaṃ, sabbe te sadukkhā saupaghātā saupāyāsā sapariḷāhā micchāpaṭipannā'ti—na evamāha. 'Bhavasaṃyojane ca kho appahīne bhavopi appahīno hotī'ti—iti vadaṃ dhammameva deseti.

'Yesaṃ kesañci bhavasaṃyojanaṃ pahīnaṃ, sabbe te adukkhā anupaghātā anupāyāsā apariḷāhā sammāpaṭipannā'ti—na evamāha. 'Bhavasaṃyojane ca kho pahīne bhavopi pahīno hotī'ti—iti vadaṃ dhammameva deseti. Evaṃ kho, bhikkhave, nevussādanā hoti na apasādanā, dhammadesanā ca. 'Ussādanañca jaññā, apasādanañca jaññā; ussādanañca ñatvā apasādanañca ñatvā nevussādeyya, na apasādeyya, dhammameva deseyyā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Sukhavinicchayaṃ jaññā; sukhavinicchayaṃ ñatvā ajjhattaṃ sukhamanuyuñjeyyā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati kāmasukhaṃ mīḷhasukhaṃ puthujjanasukhaṃ anariyasukhaṃ. 'Na āsevitabbaṃ, na bhāvetabbaṃ, na bahulīkātabbaṃ, bhāyitabbaṃ etassa sukhassā'ti—vadāmi.

Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhisukhaṃ. 'Āsevitabbaṃ, bhāvetabbaṃ, bahulīkātabbaṃ, na bhāyitabbaṃ etassa sukhassā'ti—vadāmi. 'Sukhavinicchayaṃ jaññā; sukhavinicchayaṃ ñatvā ajjhattaṃ sukhamanuyuñjeyyā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Rahovādaṃ na bhāseyya, sammukhā na khīṇaṃ bhaṇe'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tatra, bhikkhave, yaṃ jaññā rahovādaṃ abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ sasakkaṃ taṃ rahovādaṃ na bhāseyya. Yampi jaññā rahovādaṃ bhūtaṃ tacchaṃ anatthasaṃhitaṃ tassapi sikkheyya avacanāya. Yañca kho jaññā rahovādaṃ bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitaṃ tatra kālaññū assa tassa rahovādassa vacanāya. Tatra, bhikkhave, yaṃ jaññā sammukhā khīṇavādaṃ abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ sasakkaṃ taṃ sammukhā khīṇavādaṃ na bhāseyya. Yampi jaññā sammukhā khīṇavādaṃ bhūtaṃ tacchaṃ anatthasaṃhitaṃ tassapi sikkheyya avacanāya. Yañca kho jaññā sammukhā khīṇavādaṃ bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitaṃ tatra kālaññū assa tassa sammukhā khīṇavādassa vacanāya. 'Rahovādaṃ na bhāseyya, sammukhā na khīṇaṃ bhaṇe'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Ataramānova bhāseyya no taramāno'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tatra, bhikkhave, taramānassa bhāsato kāyopi kilamati, cittampi upahaññati, saropi upahaññati, kaṇṭhopi āturīyati, avisaṭṭhampi hoti aviññeyyaṃ taramānassa bhāsitaṃ. Tatra, bhikkhave, ataramānassa bhāsato kāyopi na kilamati, cittampi na upahaññati, saropi na upahaññati, kaṇṭhopi na āturīyati, visaṭṭhampi hoti viññeyyaṃ ataramānassa bhāsitaṃ. 'Ataramānova bhāseyya, no taramāno'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

'Janapadaniruttiṃ nābhiniveseyya, samaññaṃ nātidhāveyyā'ti—iti kho panetaṃ vuttaṃ. Kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Kathañca, bhikkhave,

janapadaniruttiyā ca abhiniveso hoti samaññāya ca atisāro? Idha, bhikkhave, tadevekaccesu janapadesu 'pātī'ti sañjānanti, 'pattan'ti sañjānanti, 'vittan'ti sañjānanti, 'sarāvan'ti sañjānanti 'dhāropan'ti sañjānanti, 'poṇan'ti sañjānanti, 'pisīlavan'ti sañjānanti. Iti yathā yathā naṃ tesu tesu janapadesu sañjānanti tathā tathā thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, janapadaniruttiyā ca abhiniveso hoti samaññāya ca atisāro.

Kathañca, bhikkhave, janapadaniruttiyā ca anabhiniveso hoti samaññāya ca anatisāro? Idha, bhikkhave, tadevekaccesu janapadesu 'pātī'ti sañjānanti, 'pattan'ti sañjānanti, 'vittan'ti sañjānanti, 'sarāvan'ti sañjānanti, 'dhāropan'ti sañjānanti, 'poṇan'ti sañjānanti, 'pisīlavan'ti sañjānanti. Iti yathā yathā naṃ tesu tesu janapadesu sañjānanti 'idaṃ kira me āyasmanto sandhāya voharantī'ti tathā tathā voharati aparāmasaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, janapadaniruttiyā ca anabhiniveso hoti, samaññāya ca anatisāro. 'Janapadaniruttiṃ nābhiniveseyya samaññaṃ nātidhāveyyā'ti—iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Tatra, bhikkhave, yo kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogo hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yo kāmapaṭisandhisukhino somanassānuyogaṃ ananuyogo hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yo attakilamathānuyogo dukkho anariyo anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yo attakilamathānuyogaṃ ananuyogo dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā, cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yāyaṃ ussādanā ca apasādanā ca no ca dhammadesanā, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho;

micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yāyaṃ nevussādanā ca na apasādanā ca dhammadesanā ca, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ kāmasukhaṃ mīḷhasukhaṃ pothujjanasukhaṃ anariyasukhaṃ, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yamidaṃ nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhisukhaṃ, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ rahovādo abhūto ataccho anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ rahovādo bhūto taccho anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ rahovādo bhūto taccho atthasaṃhito, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ sammukhā khīṇavādo abhūto ataccho anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ sammukhā khīṇavādo bhūto taccho anatthasaṃhito, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ sammukhā khīṇavādo bhūto taccho atthasaṃhito, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yamidaṃ taramānassa bhāsitaṃ, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yamidaṃ ataramānassa bhāsitaṃ, adukkho eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ janapadaniruttiyā ca abhiniveso samaññāya ca atisāro, sadukkho eso dhammo saupaghāto saupāyāso sapariḷāho; micchāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo saraṇo. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ janapadaniruttiyā ca anabhiniveso samaññāya ca anatisāro, adukkho

eso dhammo anupaghāto anupāyāso apariḷāho; sammāpaṭipadā. Tasmā eso dhammo araṇo.

Tasmātiha, bhikkhave, 'saraṇañca dhammaṃ jānissāma, araṇañca dhammaṃ jānissāma; saraṇañca dhammaṃ ñatvā araṇañca dhammaṃ ñatvā araṇapaṭipadaṃ paṭipajjissāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Subhūti ca pana, bhikkhave, kulaputto araṇapaṭipadaṃ paṭipanno"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Araṇavibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 112

Chabbisodhanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā pañho pucchitabbo: 'cattārome, āvuso, vohārā tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā. Katame cattāro? Diṭṭhe diṭṭhavāditā, sute sutavāditā, mute mutavāditā, viññāte viññātavāditā—ime kho, āvuso, cattāro vohārā tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā. Kathaṃ jānato panāyasmato, kathaṃ passato imesu catūsu vohāresu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti?

Khīṇāsavassa, bhikkhave, bhikkhuno vusitavato katakaraṇīyassa ohitabhārassa anuppattasadatthassa parikkhīṇabhavasaṃyojanassa sammadaññāvimuttassa ayamanudhammo hoti veyyākaraṇāya: 'diṭṭhe kho ahaṃ, āvuso, anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharāmi. Sute kho ahaṃ, āvuso ... pe ... mute kho ahaṃ, āvuso ... viññāte kho ahaṃ, āvuso, anupāyo anapāyo anissito appaṭibaddho vippamutto visaṃyutto vimariyādīkatena cetasā viharāmi. Evaṃ kho me, āvuso, jānato evaṃ passato imesu catūsu vohāresu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti. Tassa, bhikkhave,

bhikkhuno 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditabbaṃ anumoditabbaṃ. 'Sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uttariṃ pañho pucchitabbo.

'Pañcime, āvuso, upādānakkhandhā tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho—ime kho, āvuso, pañcupādānakkhandhā tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā. Kathaṃ jānato panāyasmato, kathaṃ passato imesu pañcasu upādānakkhandhesu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti?

Khīṇāsavassa, bhikkhave, bhikkhuno vusitavato katakaraṇīyassa ohitabhārassa anuppattasadatthassa parikkhīṇabhavasaṃyojanassa sammadaññāvimuttassa ayamanudhammo hoti veyyākaraṇāya: 'rūpaṃ kho ahaṃ, āvuso, abalaṃ virāgunaṃ anassāsikanti viditvā ye rūpe upāyūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā vimuttaṃ me cittanti pajānāmi. Vedanaṃ kho ahaṃ, āvuso ... pe ... saññaṃ kho ahaṃ, āvuso ... saṅkhāre kho ahaṃ, āvuso ... viññāṇaṃ kho ahaṃ, āvuso, abalaṃ virāgunaṃ anassāsikanti viditvā ye viññāṇe upāyūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā vimuttaṃ me cittanti pajānāmi. Evaṃ kho me, āvuso, jānato evaṃ passato imesu pañcasu upādānakkhandhesu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditabbaṃ, anumoditabbaṃ. 'Sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uttariṃ pañho pucchitabbo.

'Chayimā, āvuso, dhātuyo tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā. Katamā cha? Pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu—imā kho, āvuso, cha dhātuyo tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātā. Kathaṃ jānato panāyasmato, kathaṃ passato imāsu chasu dhātūsu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti?

Khīṇāsavassa, bhikkhave, bhikkhuno vusitavato katakaraṇīyassa ohitabhārassa anuppattasadatthassa parikkhīṇabhavasaṃyojanassa sammadaññāvimuttassa ayamanudhammo hoti veyyākaraṇāya: 'pathavīdhātuṃ kho ahaṃ, āvuso, na attato upagacchiṃ, na ca pathavīdhā-

tunissitaṃ attānaṃ. Ye ca pathavīdhātunissitā upāyūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā vimuttaṃ me cittanti pajānāmi. Āpodhātuṃ kho ahaṃ, āvuso … pe … tejodhātuṃ kho ahaṃ, āvuso … vāyodhātuṃ kho ahaṃ, āvuso … ākāsadhātuṃ kho ahaṃ, āvuso … viññāṇadhātuṃ kho ahaṃ, āvuso, na attato upagacchiṃ, na ca viññāṇadhātunissitaṃ attānaṃ. Ye ca viññāṇadhātunissitā upāyūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā vimuttaṃ me cittanti pajānāmi. Evaṃ kho me, āvuso, jānato, evaṃ passato imāsu chasu dhātūsu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditabbaṃ, anumoditabbaṃ. 'Sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uttariṃ pañho pucchitabbo.

'Cha kho panimāni, āvuso, ajjhattikabāhirāni āyatanāni tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātāni. Katamāni cha? Cakkhu ceva rūpā ca, sotañca saddā ca, ghānañca gandhā ca, jivhā ca rasā ca, kāyo ca phoṭṭhabbā ca, mano ca dhammā ca—imāni kho, āvuso, cha ajjhattikabāhirāni āyatanāni tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sammadakkhātāni. Kathaṃ jānato panāyasmato, kathaṃ passato imesu chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti?

Khīṇāsavassa, bhikkhave, bhikkhuno vusitavato katakaraṇīyassa ohitabhārassa anuppattasadatthassa parikkhīṇabhavasaṃyojanassa sammadaññāvimuttassa ayamanudhammo hoti veyyākaraṇāya: 'cakkhusmiṃ, āvuso, rūpe cakkhuviññāṇe cakkhuviññāṇaviññātabbesu dhammesu yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye ca upāyūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā vimuttaṃ me cittanti pajānāmi. Sotasmiṃ, āvuso, sadde sotaviññāṇe … pe … ghānasmiṃ, āvuso, gandhe ghānaviññāṇe … jivhāya, āvuso, rase jivhāviññāṇe … kāyasmiṃ, āvuso, phoṭṭhabbe kāyaviññāṇe … manasmiṃ, āvuso, dhamme manoviññāṇe manoviññāṇaviññātabbesu dhammesu yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye ca upāyūpādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā vimuttaṃ me cittanti pajānāmi. Evaṃ kho me, āvuso, jānato evaṃ passato imesu chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno 'sādhū'ti

bhāsitaṃ abhinanditabbaṃ anumoditabbaṃ. 'Sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uttariṃ pañho pucchitabbo.

'Kathaṃ jānato panāyasmato, kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṃkāramamaṃkāramānānusayā samūhatā'ti?

Khīṇāsavassa, bhikkhave, bhikkhuno vusitavato katakaraṇīyassa ohitabhārassa anuppattasadatthassa parikkhīṇabhavasaṃyojanassa sammadaññāvimuttassa ayamanudhammo hoti veyyākaraṇāya: 'pubbe kho ahaṃ, āvuso, agāriyabhūto samāno aviddasu ahosiṃ. Tassa me tathāgato vā tathāgatasāvako vā dhammaṃ desesi. Tāhaṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhiṃ. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhiṃ: "sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti.

So kho ahaṃ, āvuso, aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ. So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato ahosiṃ nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī vihāsiṃ. Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato ahosiṃ dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā vihāsiṃ. Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī ahosiṃ ārācārī virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato ahosiṃ saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato ahosiṃ, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya; iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā ahosiṃ. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato ahosiṃ; yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā ahosiṃ. Samphappalāpaṃ pahāya sam-

phappalāpā paṭivirato ahosiṃ; kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā ahosiṃ kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato ahosiṃ, ekabhattiko ahosiṃ rattūparato virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato ahosiṃ. Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato ahosiṃ. Uccāsayanamahāsayanā paṭivirato ahosiṃ. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ; itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ, khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato ahosiṃ. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato ahosiṃ, kayavikkayā paṭivirato ahosiṃ, tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato ahosiṃ, ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato ahosiṃ, chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato ahosiṃ.

So santuṭṭho ahosiṃ kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamiṃ samādāyeva pakkamiṃ. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti; evameva kho ahaṃ, āvuso; santuṭṭho ahosiṃ kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamiṃ samādāyeva pakkamiṃ. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedesiṃ.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī ahosiṃ nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjiṃ; rakkhiṃ cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjiṃ. Sotena saddaṃ sutvā … pe … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … pe … jivhāya rasaṃ sāyitvā … pe … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī ahosiṃ nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjiṃ; rakkhiṃ manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjiṃ. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ

abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedesiṃ.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī ahosiṃ, ālokite vilokite sampajānakārī ahosiṃ, samiñjite pasārite sampajānakārī ahosiṃ, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī ahosiṃ, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī ahosiṃ, uccārapassāvakamme sampajānakārī ahosiṃ, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī ahosiṃ.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajiṃ araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdiṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā vihāsiṃ, abhijjhāya cittaṃ parisodhesiṃ. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto vihāsiṃ sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodhesiṃ. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho vihāsiṃ ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodhesiṃ. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato vihāsiṃ ajjhattaṃ, vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodhesiṃ. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho vihāsiṃ akathaṅkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodhesiṃ.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭi-

padāti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ; ime āsavāti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti abbhaññāsiṃ. Evaṃ kho me, āvuso, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṃkāramamaṃkāramānānusayā samūhatā'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditabbaṃ anumoditabbaṃ. 'Sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā evamassa vacanīyo: 'lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ samanupassāmā'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Chabbisodhanasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 45

Cūḷadhammasamādānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "cattārimāni, bhikkhave, dhammasamādānāni. Katamāni cattāri? Atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ; atthi, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ? Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'natthi kāmesu doso'ti. Te kāmesu pātabyataṃ āpajjanti. Te kho moḷibaddhāhi paribbājikāhi paricārenti. Te evamāhaṃsu: 'kiṃsu nāma te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampassamānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu, kāmānaṃ pariññaṃ paññapenti? Sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya lomasāya bāhāya

samphasso'ti te kāmesu pātabyataṃ āpajjanti. Te kāmesu pātabyataṃ āpajjitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Te tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti. Te evamāhaṃsu: 'idaṃ kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampassamānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu, kāmānaṃ pariññaṃ paññapenti, ime hi mayaṃ kāmahetu kāmanidānaṃ dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayāmā'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, gimhānaṃ pacchime māse māluvāsipāṭikā phaleyya. Atha kho taṃ, bhikkhave, māluvābījaṃ aññatarasmiṃ sālamūle nipateyya. Atha kho, bhikkhave, yā tasmiṃ sāle adhivatthā devatā sā bhītā saṃviggā santāsaṃ āpajjeyya. Atha kho, bhikkhave, tasmiṃ sāle adhivatthāya devatāya mittāmaccā ñātisālohitā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā saṅgamma samāgamma evaṃ samassāseyyuṃ: 'mā bhavaṃ bhāyi, mā bhavaṃ bhāyi; appeva nāmetaṃ māluvābījaṃ moro vā gileyya, mago vā khādeyya, davaḍāho vā ḍaheyya, vanakammikā vā uddhareyyuṃ, upacikā vā uṭṭhaheyyuṃ, abījaṃ vā panassā'ti. Atha kho taṃ, bhikkhave, māluvābījaṃ neva moro gileyya, na mago khādeyya, na davaḍāho ḍaheyya, na vanakammikā uddhareyyuṃ, na upacikā uṭṭhaheyyuṃ, bījañca panassa taṃ pāvussakena meghena abhippavuṭṭhaṃ sammadeva viruheyya. Sāssa māluvālatā taruṇā mudukā lomasā vilambinī, sā taṃ sālaṃ upaniseveyya. Atha kho, bhikkhave, tasmiṃ sāle adhivatthāya devatāya evamassa: 'kiṃsu nāma te bhonto mittāmaccā ñātisālohitā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā māluvābīje anāgatabhayaṃ sampassamānā saṅgamma samāgamma evaṃ samassāsesuṃ: "mā bhavaṃ bhāyi mā bhavaṃ bhāyi, appeva nāmetaṃ māluvābījaṃ moro vā gileyya, mago vā khādeyya, davaḍāho vā ḍaheyya, vanakammikā vā uddhareyyuṃ, upacikā vā uṭṭhaheyyuṃ, abījaṃ vā panassā"ti; sukho imissā māluvālatāya taruṇāya mudukāya lomasāya vilambiniyā samphasso'ti. Sā taṃ sālaṃ anuparihareyya. Sā taṃ sālaṃ anupariharitvā upari viṭabhiṃ kareyya. Upari viṭabhiṃ karitvā oghanaṃ janeyya. Oghanaṃ janetvā ye tassa sālassa mahantā mahantā khandhā te padāleyya. Atha kho, bhikkhave, tasmiṃ sāle adhivatthāya devatāya evamassa: 'idaṃ kho te bhonto mittāmaccā ñātisālohitā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanap-

patīsu adhivatthā devatā māluvābīje anāgatabhayaṃ sampassamānā saṅgamma samāgamma evaṃ samassāsesuṃ: "mā bhavaṃ bhāyi mā bhavaṃ bhāyi, appeva nāmetaṃ māluvābījaṃ moro vā gileyya, mago vā khādeyya, davaḍāho vā ḍaheyya, vanakammikā vā uddhareyyuṃ, upacikā vā uṭṭhaheyyuṃ abījaṃ vā panassā"ti. Yañcāhaṃ māluvābīja-hetu dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayāmī'ti.

Evameva kho, bhikkhave, santi eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino 'natthi kāmesu doso'ti. Te kāmesu pātabyataṃ āpajjanti. Te moḷibaddhāhi paribbājikāhi paricārenti. Te evamāhaṃsu: 'kiṃsu nāma te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampas-samānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu, kāmānaṃ pariññaṃ paññapenti? Sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya lomasāya bāhāya sam-phasso'ti. Te kāmesu pātabyataṃ āpajjanti. Te kāmesu pātabyataṃ āpajjitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Te tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti. Te evamāhaṃsu: 'idaṃ kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampassamānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu, kāmānaṃ pariññaṃ paññapenti. Ime hi mayaṃ kāmahetu kāmanidā-naṃ dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayāmā'ti. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco acelako hoti mut-tācāro hatthāpalekhano, naehibhaddantiko, natiṭṭhabhaddantiko, nāb-hihaṭaṃ, na uddissakataṃ, na nimantanaṃ sādiyati, so na kumb-himukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakaman-taraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñ-jamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ, na maṃsaṃ, na suraṃ, na merayaṃ, na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... pe ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko. Ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti ... sattahipi dattīhi yāpeti. Ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti. Iti evarū-paṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto vi-harati.

So sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti, nīvārabhakkho vā hoti, daddulabhakkho vā hoti, haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti, ācāmabhakkho vā hoti, piññākabhakkho vā hoti, tiṇabhakkho vā hoti, gomayabhakkho vā hoti, vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī.

So sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti, chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinampi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, vāḷakambalampi dhāreti, ulūkapakkhampi dhāreti, kesamassulocakopi hoti, kesamassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti, āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti, kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti, sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco pakatiyā tibbarāgajātiko hoti, so abhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; pakatiyā tibbadosajātiko hoti, so abhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; pakatiyā tibbamohajātiko hoti, so abhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. So sahāpi dukkhena, sahāpi domanassena, assumukhopi rudamāno paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco pakatiyā na tibbarāgajātiko hoti, so na abhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; pakatiyā na tibbadosajātiko hoti, so na abhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti; pakatiyā na tibbamohajātiko hoti, so na abhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. So vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasam-

pajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri dhammasamādānānī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cūḷadhammasamādānasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 34

Cūḷagopālakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vajjīsu viharati ukkacelāyaṃ gaṅgāya nadiyā tīre. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, māgadhako gopālako duppaññajātiko, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye, asamavekkhitvā gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ, asamavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ, atittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ. Atha kho, bhikkhave, gāvo majjhegaṅgāya nadiyā sote āmaṇḍaliyaṃ karitvā tattheva anayabyasanaṃ āpajjiṃsu. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so, bhikkhave, māgadhako gopālako duppaññajātiko, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye, asamavekkhitvā gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ, asamavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ, atittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā akusalā imassa lokassa akusalā parassa lokassa, akusalā māradheyyassa akusalā amāradheyyassa, akusalā maccudheyyassa akusalā amaccudheyyassa, tesaṃ ye sotabbaṃ saddahātabbaṃ maññissanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, māgadhako gopālako sappaññajātiko, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye, samavekkhitvā gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ, samavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ, tittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ. So paṭhamaṃ patāresi ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā. Te tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. Athāpare patāresi balavagāvo dammagāvo. Tepi tiriyaṃ

gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. Athāpare patāresi vacchatare vacchatariyo. Tepi tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. Athāpare patāresi vacchake kisābalake. Tepi tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, vacchako taruṇako tāvadeva jātako mātugoravakena vuyhamāno, sopi tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamāsi. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so, bhikkhave, māgadhako gopālako sappaññajātiko, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye, samavekkhitvā gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ, samavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ, tittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kusalā imassa lokassa kusalā parassa lokassa, kusalā māradheyyassa kusalā amāradheyyassa, kusalā maccudheyyassa kusalā amaccudheyyassa, tesaṃ ye sotabbaṃ saddahātabbaṃ maññissanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu; evameva kho, bhikkhave, ye te bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā te tiriyaṃ mārassa sotaṃ chetvā sotthinā pāraṅgatā.

Seyyathāpi te, bhikkhave, balavagāvo dammagāvo tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu; evameva kho, bhikkhave, ye te bhikkhū pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā, tepi tiriyaṃ mārassa sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gamissanti.

Seyyathāpi te, bhikkhave, vacchatarā vacchatariyo tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu; evameva kho, bhikkhave, ye te bhikkhū tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti, tepi tiriyaṃ mārassa sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gamissanti.

Seyyathāpi te, bhikkhave, vacchakā kisābalakā tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu; evameva kho, bhikkhave, ye te bhikkhū tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā, tepi tiriyaṃ mārassa sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gamissanti.

Seyyathāpi so, bhikkhave, vacchako taruṇako tāvadeva jātako mātugoravakena vuyhamāno tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamāsi; evameva kho, bhikkhave, ye te bhikkhū dhammānusārino saddhānusārino, tepi tiriyaṃ mārassa sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gamissanti.

Ahaṃ kho pana, bhikkhave, kusalo imassa lokassa kusalo parassa lokassa, kusalo māradheyyassa kusalo amāradheyyassa, kusalo maccudheyyassa kusalo amaccudheyyassa. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, ye sotabbaṃ saddahātabbaṃ maññissanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvā sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Ayaṃ loko paro loko, jānatā suppakāsito; Yañca mārena sampattaṃ, appattaṃ yañca maccunā.

Sabbaṃ lokaṃ abhiññāya, sambuddhena pajānatā; Vivaṭaṃ amatadvāraṃ, khemaṃ nibbānapattiyā.

Chinnaṃ pāpimato sotaṃ, Viddhastaṃ vinaḷīkataṃ; Pāmojjabahulā hotha, Khemaṃ pattattha bhikkhavo"ti.

Cūḷagopālakasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 70

Kīṭāgirisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kāsīsu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "ahaṃ kho, bhikkhave, aññatreva rattibhojanā bhuñjāmi. Aññatra kho panāhaṃ, bhikkhave, rattibhojanā bhuñjamāno appābādhatañca sañjānāmi appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Etha, tumhepi, bhikkhave, aññatreva rattibhojanā bhuñjatha. Aññatra kho pana, bhikkhave, tumhepi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānissatha appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañcā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Atha kho bhagavā kāsīsu anupubbena cārikaṃ caramāno yena kīṭāgiri nāma kāsīnaṃ nigamo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā kīṭāgirismiṃ viharati kāsīnaṃ nigame.

Tena kho pana samayena assajipunabbasukā nāma bhikkhū kīṭāgirismiṃ āvāsikā honti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena assajipunabbasukā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā assajipunab-

basuke bhikkhū etadavocuṃ: "bhagavā kho, āvuso, aññatreva rattibhojanā bhuñjati bhikkhusaṅgho ca. Aññatra kho panāvuso, rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānanti appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Etha, tumhepi, āvuso, aññatreva rattibhojanā bhuñjatha. Aññatra kho panāvuso, tumhepi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānissatha appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañcā"ti. Evaṃ vutte, assajipunabbasukā bhikkhū te bhikkhū etadavocuṃ: "mayaṃ kho, āvuso, sāyañceva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. Te mayaṃ sāyañceva bhuñjamānā pāto ca divā ca vikāle appābādhatañca sañjānāma appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Te mayaṃ kiṃ sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvissāma? Sāyañceva mayaṃ bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle"ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu assajipunabbasuke bhikkhū saññāpetuṃ, atha yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha mayaṃ, bhante, yena assajipunabbasukā bhikkhū tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā assajipunabbasuke bhikkhū etadavocumha: 'bhagavā kho, āvuso, aññatreva rattibhojanā bhuñjati bhikkhusaṅgho ca; aññatra kho panāvuso, rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānanti appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Etha, tumhepi, āvuso, aññatreva rattibhojanā bhuñjatha. Aññatra kho panāvuso, tumhepi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānissatha appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañcā'ti. Evaṃ vutte, bhante, assajipunabbasukā bhikkhū amhe etadavocuṃ: 'mayaṃ kho, āvuso, sāyañceva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. Te mayaṃ sāyañceva bhuñjamānā pāto ca divā ca vikāle appābādhatañca sañjānāma appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Te mayaṃ kiṃ sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvissāma? Sāyañceva mayaṃ bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle'ti. Yato kho mayaṃ, bhante, nāsakkhimha assajipunabbasuke bhikkhū saññāpetuṃ, atha mayaṃ etamatthaṃ bhagavato ārocemā"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena assajipunabbasuke bhikkhū āmantehi: 'satthā āyasmante āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭis-

sutvā yena assajipunabbasukā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā assajipunabbasuke bhikkhū etadavoca: "satthā āyasmante āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho assajipunabbasukā bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho assajipunabbasuke bhikkhū bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira, bhikkhave, sambahulā bhikkhū tumhe upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'bhagavā kho, āvuso, aññatreva rattibhojanā bhuñjati bhikkhusaṃgho ca. Aññatra kho panāvuso, rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānanti appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Etha, tumhepi, āvuso, aññatreva rattibhojanā bhuñjatha. Aññatra kho panāvuso, tumhepi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañca sañjānissatha appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañcā'ti. Evaṃ vutte, kira, bhikkhave, tumhe te bhikkhū evaṃ avacuttha: 'mayaṃ kho panāvuso, sāyañceva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. Te mayaṃ sāyañceva bhuñjamānā pāto ca divā ca vikāle appābādhatañca sañjānāma appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Te mayaṃ kiṃ sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvissāma? Sāyañceva mayaṃ bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle'"ti. "Evaṃ, bhante".

"Kiṃ nu me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tassa akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Nanu me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha idhekaccassa yaṃ evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, idha panekaccassa evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, idhekaccassa evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, idha panekaccassa evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, idhekaccassa evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, idha panekaccassa evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī"ti? "Evaṃ, bhante".

"Sādhu, bhikkhave. Mayā cetaṃ, bhikkhave, aññātaṃ abhavissa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyantī'ti, evāhaṃ ajānanto 'evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ pajahathā'ti vadeyyaṃ; api nu me etaṃ, bhikkhave, patirūpaṃ abhavissā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yasmā ca kho etaṃ, bhikkhave, mayā ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyantī'ti, tasmāhaṃ 'evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ pajahathā'ti vadāmi. Mayā cetaṃ, bhikkhave, aññātaṃ abhavissa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evāhaṃ ajānanto 'evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharathā'ti vadeyyaṃ; api nu me etaṃ, bhikkhave, patirūpaṃ abhavissā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yasmā ca kho etaṃ, bhikkhave, mayā ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, tasmāhaṃ 'evarūpaṃ sukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharathā'ti vadāmi.

Mayā cetaṃ, bhikkhave, aññātaṃ abhavissa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyantī'ti, evāhaṃ ajānanto 'evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ pajahathā'ti vadeyyaṃ; api nu me etaṃ, bhikkhave, patirūpaṃ abhavissā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yasmā ca kho etaṃ, bhikkhave, mayā ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyantī'ti, tasmāhaṃ 'evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ pajahathā'ti vadāmi. Mayā cetaṃ, bhikkhave, aññātaṃ abhavissa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evāhaṃ ajānanto 'evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ up-

asampajja viharathā'ti vadeyyaṃ; api nu me etaṃ, bhikkhave, patirūpaṃ abhavissā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yasmā ca kho etaṃ, bhikkhave, mayā ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, tasmāhaṃ 'evarūpaṃ dukkhaṃ vedanaṃ upasampajja viharathā'ti vadāmi.

Mayā cetaṃ, bhikkhave, aññātaṃ abhavissa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyantī'ti, evāhaṃ ajānanto 'evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ pajahathā'ti vadeyyaṃ; api nu me etaṃ, bhikkhave, patirūpaṃ abhavissā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yasmā ca kho etaṃ, bhikkhave, mayā ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti kusalā dhammā parihāyantī'ti, tasmāhaṃ 'evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ pajahathā'ti vadāmi. Mayā cetaṃ, bhikkhave, aññātaṃ abhavissa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, evāhaṃ ajānanto 'evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharathā'ti vadeyyaṃ; api nu me etaṃ, bhikkhave, patirūpaṃ abhavissā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yasmā ca kho etaṃ, bhikkhave, mayā ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya: 'idhekaccassa evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivaḍḍhantī'ti, tasmāhaṃ 'evarūpaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ upasampajja viharathā'ti vadāmi.

Nāhaṃ, bhikkhave, sabbesaṃyeva bhikkhūnaṃ 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi; na panāhaṃ, bhikkhave, sabbesaṃyeva bhikkhūnaṃ 'na appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Ye te, bhikkhave, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tathārūpānāhaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ 'na appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Taṃ

kissa hetu? Kataṃ tesaṃ appamādena. Abhabbā te pamajjituṃ. Ye ca kho te, bhikkhave, bhikkhū sekkhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti, tathārūpānāhaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāmime āyasmanto anulomikāni senāsanāni paṭisevamānā kalyāṇamitte bhajamānā indriyāni samannānayamānā—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyunti. Imaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, imesaṃ bhikkhūnaṃ appamādaphalaṃ sampassamāno 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi.

Sattime, bhikkhave, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame satta? Ubhatobhāgavimutto, paññāvimutto, kāyasakkhi, diṭṭhippatto, saddhāvimutto, dhammānusārī, saddhānusārī.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo ubhatobhāgavimutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phusitvā viharati paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo ubhatobhāgavimutto imassa kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno 'na appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Kataṃ tassa appamādena. Abhabbo so pamajjituṃ. (1)

Katamo ca, bhikkhave, puggalo paññāvimutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo paññāvimutto. Imassapi kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno 'na appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Kataṃ tassa appamādena. Abhabbo so pamajjituṃ. (2)

Katamo ca, bhikkhave, puggalo kāyasakkhi? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo kāyasakkhi. Imassa kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. Imaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, imassa bhikkhuno ap-

pamādaphalaṃ sampassamāno ‘appamādena karaṇīyan’ti vadāmi. (3)

Katamo ca, bhikkhave, puggalo diṭṭhippatto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo diṭṭhippatto. Imassapi kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno ‘appamādena karaṇīyan’ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. Imaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, imassa bhikkhuno appamādaphalaṃ sampassamāno ‘appamādena karaṇīyan’ti vadāmi. (4)

Katamo ca, bhikkhave, puggalo saddhāvimutto. Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, tathāgate cassa saddhā niviṭṭhā hoti mūlajātā patiṭṭhitā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo saddhāvimutto. Imassapi kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno ‘appamādena karaṇīyan’ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. Imaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, imassa bhikkhuno appamādaphalaṃ sampassamāno ‘appamādena karaṇīyan’ti vadāmi. (5)

Katamo ca, bhikkhave, puggalo dhammānusārī? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya mattaso nijjhānaṃ khamanti, api cassa ime dhammā honti, seyyathidaṃ— saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo dhammānusārī. Imassapi kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno ‘appamādena karaṇīyan’ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte

bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. Imaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, imassa bhikkhuno appamādaphalaṃ sampassamāno 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. (6)

Katamo ca, bhikkhave, puggalo saddhānusārī? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, tathāgate cassa saddhāmattaṃ hoti pemamattaṃ, api cassa ime dhammā honti, seyyathidaṃ—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo saddhānusārī. Imassapi kho ahaṃ, bhikkhave, bhikkhuno 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ayamāyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. Imaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, imassa bhikkhuno appamādaphalaṃ sampassamāno 'appamādena karaṇīyan'ti vadāmi. (7)

Nāhaṃ, bhikkhave, ādikeneva aññārādhanaṃ vadāmi; api ca, bhikkhave, anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā aññārādhanā hoti. Kathañca, bhikkhave, anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā aññārādhanā hoti? Idha, bhikkhave, saddhājāto upasaṅkamati, upasaṅkamanto payirupāsati, payirupāsanto sotaṃ odahati, ohitasoto dhammaṃ suṇāti, sutvā dhammaṃ dhāreti, dhatānaṃ dhammānaṃ atthaṃ upaparikkhati, atthaṃ upaparikkhato dhammā nijjhānaṃ khamanti, dhammanijjhānakkhantiyā sati chando jāyati, chandajāto ussahati, ussāhetvā tuleti, tulayitvā padahati, pahitatto samāno kāyena ceva paramasaccaṃ sacchikaroti, paññāya ca naṃ ativijjha passati. Sāpi nāma, bhikkhave, saddhā nāhosi; tampi nāma, bhikkhave, upasaṅkamanaṃ nāhosi; sāpi nāma, bhikkhave, payirupāsanā nāhosi; tampi nāma, bhikkhave, sotāvadhānaṃ nāhosi; tampi nāma, bhikkhave, dhammassavanaṃ nāhosi; sāpi nāma, bhikkhave, dhammadhāraṇā nāhosi; sāpi nāma, bhikkhave, atthūpaparikkhā nāhosi; sāpi nāma, bhikkhave, dhammanijjhānakkhanti nāhosi; sopi nāma, bhikkhave,

chando nāhosi; sopi nāma, bhikkhave, ussāho nāhosi; sāpi nāma, bhikkhave, tulanā nāhosi; tampi nāma, bhikkhave, padhānaṃ nāhosi. Vippaṭipannāttha, bhikkhave, micchāpaṭipannāttha, bhikkhave. Kīva dūrevime, bhikkhave, moghapurisā apakkantā imamhā dhammavinayā.

Atthi, bhikkhave, catuppadaṃ veyyākaraṇaṃ yassuddiṭṭhassa viññū puriso nacirasseva paññāyatthaṃ ājāneyya. Uddisissāmi vo, bhikkhave, ājānissatha me tan"ti? "Ke ca mayaṃ, bhante, ke ca dhammassa aññātāro"ti? "Yopi so, bhikkhave, satthā āmisagaru āmisadāyādo āmisehi saṃsaṭṭho viharati tassa pāyaṃ evarūpī paṇopaṇaviyā na upeti: 'evañca no assa atha naṃ kareyyāma, na ca no evamassa na naṃ kareyyāmā'ti, kiṃ pana, bhikkhave, yaṃ tathāgato sabbaso āmisehi visaṃsaṭṭho viharati. Saddhassa, bhikkhave, sāvakassa satthusāsane pariyogāhiya vattato ayamanudhammo hoti: 'satthā bhagavā, sāvakohamasmi; jānāti bhagavā, nāhaṃ jānāmī'ti. Saddhassa, bhikkhave, sāvakassa satthusāsane pariyogāhiya vattato ruḷhanīyaṃ satthusāsanaṃ hoti ojavantaṃ. Saddhassa, bhikkhave, sāvakassa satthusāsane pariyogāhiya vattato ayamanudhammo hoti: 'kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī'ti. Saddhassa, bhikkhave, sāvakassa satthusāsane pariyogāhiya vattato dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kīṭāgirisuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Bhikkhuvaggo niṭṭhito dutiyo.

Kuñjara rāhula sassataloko, Mālukyaputto ca bhaddāli nāmo; Khudda dijātha sahampatiyācaṃ, Nāḷaka raññikiṭāgirināmo.

Majjhima Nikāya 72

Aggivacchasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ

etadavoca:

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—e
bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'sassato loko,
idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho gotama, 'asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ev
bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'asassato loko,
idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'antavā loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—ev
bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'antavā loko,
idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho gotama, 'anantavā loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—e
bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'anantavā loko,
idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ
moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho gotama, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho gotama, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bho gotama, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo"ti? "Na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi: 'neva hoti na na hoti tathā-

gato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"'Kiṃ nu kho, bho gotama, sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃd
bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, antavā loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—antavā loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, anantavā loko, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—anantavā loko, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

'Kiṃ pana, bho gotama, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti—evaṃdiṭṭhi bhavaṃ gotamo'ti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ, vaccha, evaṃdiṭṭhi—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti vadesi.

Kiṃ pana bho gotamo ādīnavaṃ sampassamāno evaṃ imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagato”ti?

“‘Sassato loko’ti kho, vaccha, diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. ‘Asassato loko’ti kho, vaccha … pe … ‘antavā loko’ti kho, vaccha … pe … ‘anantavā loko’ti kho, vaccha … pe … ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti kho, vaccha … pe … ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti kho, vaccha … pe … ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti kho, vaccha … pe … ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti kho, vaccha … pe … ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti kho, vaccha … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti kho, vaccha, diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Imaṃ kho ahaṃ, vaccha, ādīnavaṃ sampassamāno evaṃ imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagato”ti.

“Atthi pana bhoto gotamassa kiñci diṭṭhigatan”ti? “Diṭṭhigatanti kho, vaccha, apanītametaṃ tathāgatassa. Diṭṭhañhetaṃ, vaccha, tathāgatena: ‘iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo; iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo’ti. Tasmā tathāgato sabbamaññitānaṃ sabbamathitānaṃ sabbaahaṅkāramamaṅkāramānānusayānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anupādā vimuttoti vadāmī”ti.

“Evaṃ vimuttacitto pana, bho gotama, bhikkhu kuhiṃ upapajjatī”ti? “Upapajjatīti kho, vaccha, na upeti”. “Tena hi, bho gotama, na upapajjatī”ti? “Na upapajjatīti kho, vaccha, na upeti”. “Tena hi, bho gotama, upapajjati ca na ca upapajjatī”ti? “Upapajjati ca na ca upapajjatīti kho, vaccha, na upeti”. “Tena hi, bho gotama, neva upapajjati na na upapajjatī”ti? “Neva upapajjati na na upapajjatīti kho, vaccha, na upeti”.

“‘Evaṃ vimuttacitto pana, bho gotama, bhikkhu kuhiṃ upapaj-

jatī'ti iti puṭṭho samāno 'upapajjatīti kho, vaccha, na upetī'ti vadesi. 'Tena hi, bho gotama, na upapajjatī'ti iti puṭṭho samāno 'na upapajjatīti kho, vaccha, na upetī'ti vadesi. 'Tena hi, bho gotama, upapajjati ca na ca upapajjatī'ti iti puṭṭho samāno 'upapajjati ca na ca upapajjatīti kho, vaccha, na upetī'ti vadesi. 'Tena hi, bho gotama, neva upapajjati na na upapajjatī'ti iti puṭṭho samāno 'neva upapajjati na na upapajjatīti kho, vaccha, na upetī'ti vadesi. Etthāhaṃ, bho gotama, aññāṇamāpādiṃ, ettha sammohamāpādiṃ. Yāpi me esā bhoto gotamassa purimena kathāsallāpena ahu pasādamattā sāpi me etarahi antarahitā"ti.

"Alañhi te, vaccha, aññāṇāya, alaṃ sammohāya. Gambhīro hāyaṃ, vaccha, dhammo duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. So tayā dujjāno aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrayogena aññatrācariyakena.

Tena hi, vaccha, taññevettha paṭipucchissāmi; yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, vaccha, sace te purato aggi jaleyya, jāneyyāsi tvaṃ: 'ayaṃ me purato aggi jalatī'"ti? "Sace me, bho gotama, purato aggi jaleyya, jāneyyāhaṃ: 'ayaṃ me purato aggi jalatī'"ti.

"Sace pana taṃ, vaccha, evaṃ puccheyya: 'yo te ayaṃ purato aggi jalati ayaṃ aggi kiṃ paṭicca jalatī'ti, evaṃ puṭṭho tvaṃ, vaccha, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bho gotama, evaṃ puccheyya: 'yo te ayaṃ purato aggi jalati ayaṃ aggi kiṃ paṭicca jalatī'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bho gotama, evaṃ byākareyyaṃ: 'yo me ayaṃ purato aggi jalati ayaṃ aggi tiṇakaṭṭhupādānaṃ paṭicca jalatī'"ti.

"Sace te, vaccha, purato so aggi nibbāyeyya, jāneyyāsi tvaṃ: 'ayaṃ me purato aggi nibbuto'"ti? "Sace me, bho gotama, purato so aggi nibbāyeyya, jāneyyāhaṃ: 'ayaṃ me purato aggi nibbuto'"ti.

"Sace pana taṃ, vaccha, evaṃ puccheyya: 'yo te ayaṃ purato aggi nibbuto so aggi ito katamaṃ disaṃ gato—puratthimaṃ vā dakkhiṇaṃ vā pacchimaṃ vā uttaraṃ vā'ti, evaṃ puṭṭho tvaṃ, vaccha, kinti byākareyyāsī"ti? "Na upeti, bho gotama, yañhi so, bho gotama, aggi tiṇakaṭṭhupādānaṃ paṭicca ajali tassa ca pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhāro nibbutotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti.

"Evameva kho, vaccha, yena rūpena tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya taṃ rūpaṃ tathāgatassa pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālā-

vatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Rūpasaṅkhayavimutto kho, vaccha, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāḷho—seyyathāpi mahāsamuddo. Upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na na upapajjatīti na upeti.

Yāya vedanāya tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya sā vedanā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Vedanāsaṅkhayavimutto kho, vaccha, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāḷho—seyyathāpi mahāsamuddo. Upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na na upapajjatīti na upeti.

Yāya saññāya tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya sā saññā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Saññāsaṅkhayavimutto kho, vaccha, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāḷho—seyyathāpi mahāsamuddo. Upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na na upapajjatīti na upeti.

Yehi saṅkhārehi tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya te saṅkhārā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Saṅkhārasaṅkhayavimutto kho, vaccha, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāḷho—seyyathāpi mahāsamuddo. Upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na na upapajjatīti na upeti.

Yena viññāṇena tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya taṃ viññāṇaṃ tathāgatassa pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Viññāṇasaṅkhayavimutto kho, vaccha, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāḷho—seyyathāpi mahāsamuddo. Upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na na upapajjatīti na upetī”ti.

Evaṃ vutte, vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “seyyathāpi, bho gotama, gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahāsālarukkho. Tassa aniccatā sākhāpalāsā palujjeyyuṃ, tacapapaṭikā palujjeyyuṃ, pheggū palujjeyyuṃ; so aparena samayena apagatasākhāpalāso apagatatacapapaṭiko apagatapheggūko suddho assa, sāre patiṭṭhito; evameva

bhoto gotamassa pāvacanaṃ apagatasākhāpalāsaṃ apagatatacapapaṭikaṃ apagatapheggukaṃ suddhaṃ, sāre patiṭṭhitaṃ. Abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aggivacchasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 91

Brahmāyusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā videhesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena brahmāyu brāhmaṇo mithilāyaṃ paṭivasati jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto, vīsavassasatiko jātiyā, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo. Assosi kho brahmāyu brāhmaṇo: "samaṇo khalu bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito videhesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Tena kho pana samayena brahmāyussa brāhmaṇassa uttaro nāma māṇavo antevāsī hoti tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo uttaraṃ māṇavaṃ āmantesi: "ayaṃ, tāta uttara, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito videhesu cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī'ti. Ehi tvaṃ, tāta uttara, yena

samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ jānāhi, yadi vā taṃ bhavantaṃ gotamaṃ tathā santaṃyeva saddo abbhuggato, yadi vā no tathā; yadi vā so bhavaṃ gotamo tādiso, yadi vā na tādiso. Tathā mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotamaṃ vedissāmā"ti. "Yathā kathaṃ panāhaṃ, bho, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ jānissāmi yadi vā taṃ bhavantaṃ gotamaṃ tathā santaṃyeva saddo abbhuggato, yadi vā no tathā; yadi vā so bhavaṃ gotamo tādiso, yadi vā na tādiso"ti. "Āgatāni kho, tāta uttara, amhākaṃ mantesu dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveyeva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti, seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ, hatthiratanaṃ, assaratanaṃ, maṇiratanaṃ, itthiratanaṃ, gahapatiratanaṃ, pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado. Ahaṃ kho pana, tāta uttara, mantānaṃ dātā; tvaṃ mantānaṃ paṭiggahetā"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho uttaro māṇavo brahmāyussa brāhmaṇassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā videhesu yena bhagavā tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uttaro māṇavo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni samannesi. Addasā kho uttaro māṇavo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yebhuyyena thapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya ca. Atha kho bhagavato etadahosi: "passati kho me ayaṃ uttaro māṇavo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yebhuyyena thapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi yathā addasa uttaro māṇavo bhagavato kosohitaṃ vatthaguyhaṃ. Atha kho

bhagavā jivhaṃ ninnāmetvā ubhopi kaṇṇasotāni anumasi paṭimasi; ubhopi nāsikasotāni anumasi paṭimasi; kevalampi nalāṭamaṇḍalaṃ jivhāya chādesi. Atha kho uttarassa māṇavassa etadahosi: "samannāgato kho samaṇo gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi. Yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ anubandheyyaṃ, iriyāpathamassa passeyyan"ti. Atha kho uttaro māṇavo sattamāsāni bhagavantaṃ anubandhi chāyāva anapāyinī.

Atha kho uttaro māṇavo sattannaṃ māsānaṃ accayena videhesu yena mithilā tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena mithilā yena brahmāyu brāhmaṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho uttaraṃ māṇavaṃ brahmāyu brāhmaṇo etadavoca: "kacci, tāta uttara, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ tathā santaṃyeva saddo abbhuggato, no aññathā? Kacci pana so bhavaṃ gotamo tādiso, no aññādiso"ti? "Tathā santaṃyeva, bho, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saddo abbhuggato, no aññathā; tādisova so bhavaṃ gotamo, no aññādiso. Samannāgato ca so bhavaṃ gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi.

Suppatiṭṭhitapādo kho pana bho bhavaṃ gotamo; idampi tassa bhoto gotamassa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati. (1)

Heṭṭhā kho pana tassa bhoto gotamassa pādatalesu cakkāni jātāni sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni ... (2)

Āyatapaṇhi kho pana so bhavaṃ gotamo ... (3)

Dīghaṅguli kho pana so bhavaṃ gotamo ... (4)

Mudutalunahatthapādo kho pana so bhavaṃ gotamo ... (5)

Jālahatthapādo kho pana so bhavaṃ gotamo ... (6)

Ussaṅkhapādo kho pana so bhavaṃ gotamo ... (7)

Eṇijaṅgho kho pana so bhavaṃ gotamo ... (8)

Ṭhitako kho pana so bhavaṃ gotamo anonamanto ubhohi pāṇitalehi jaṇṇukāni parimasati parimajjati ... (9)

Kosohitavatthaguyho kho pana so bhavaṃ gotamo ... (10)

Suvaṇṇavaṇṇo kho pana so bhavaṃ gotamo kañcanasannibhattaco ... (11)

Sukhumacchavi kho pana so bhavaṃ gotamo. Sukhumattā chaviyā rajojallaṃ kāye na upalimpati ... (12)

Ekekalomo kho pana so bhavaṃ gotamo; ekekāni lomāni lomakūpesu jātāni ... (13)

Uddhaggalomo kho pana so bhavaṃ gotamo; uddhaggāni lomāni jātāni nīlāni añjanavaṇṇāni kuṇḍalāvaṭṭāni dakkhiṇāvaṭṭakajātāni ... (14)

Brahmujugatto kho pana so bhavaṃ gotamo ... (15)

Sattussado kho pana so bhavaṃ gotamo ... (16)

Sīhapubbaddhakāyo kho pana so bhavaṃ gotamo ... (17)

Citantaraṃso kho pana so bhavaṃ gotamo ... (18)

Nigrodhaparimaṇḍalo kho pana so bhavaṃ gotamo; yāvatakvassa kāyo tāvatakvassa byāmo, yāvatakvassa byāmo tāvatakvassa kāyo ... (19)

Samavaṭṭakkhandho kho pana so bhavaṃ gotamo ... (20)

Rasaggasaggī kho pana so bhavaṃ gotamo ... (21)

Sīhahanu kho pana so bhavaṃ gotamo ... (22)

Cattālīsadanto kho pana so bhavaṃ gotamo ... (23)

Samadanto kho pana so bhavaṃ gotamo ... (24)

Aviraḷadanto kho pana so bhavaṃ gotamo ... (25)

Susukkadāṭho kho pana so bhavaṃ gotamo ... (26)

Pahūtajivho kho pana so bhavaṃ gotamo ... (27)

Brahmassaro kho pana so bhavaṃ gotamo karavikabhāṇī ... (28)

Abhinīlanetto kho pana so bhavaṃ gotamo ... (29)

Gopakhumo kho pana so bhavaṃ gotamo ... (30)

Uṇṇā kho panassa bhoto gotamassa bhamukantare jātā odātā mudutūlasannibhā ... (31)

Uṇhīsasīso kho pana so bhavaṃ gotamo; idampi tassa bhoto gotamassa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati. (32)

Imehi kho, bho, so bhavaṃ gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato.

Gacchanto kho pana so bhavaṃ gotamo dakkhiṇeneva pādena paṭhamaṃ pakkamati. So nātidūre pādaṃ uddharati, nāccāsanne pādaṃ nikkhipati; so nātisīghaṃ gacchati, nātisaṇikaṃ gacchati; na ca adduvena adduvaṃ saṅghaṭṭento gacchati, na ca gopphakena gopphakaṃ saṅghaṭṭento gacchati. So gacchanto na satthiṃ unnāmeti, na satthiṃ onāmeti; na satthiṃ sannāmeti, na satthiṃ vināmeti. Gacchato

kho pana tassa bhoto gotamassa adharakāyova iñjati, na ca kāyabalena gacchati. Apalokento kho pana so bhavaṃ gotamo sabbakāyeneva apaloketi; so na uddhaṃ ulloketi, na adho oloketi; na ca vipekkhamāno gacchati, yugamattañca pekkhati; tato cassa uttari anāvaṭaṃ ñāṇadassanaṃ bhavati. So antaragharaṃ pavisanto na kāyaṃ unnāmeti, na kāyaṃ onāmeti; na kāyaṃ sannāmeti, na kāyaṃ vināmeti. So nātidūre nāccāsanne āsanassa parivattati, na ca pāṇinā ālambitvā āsane nisīdati, na ca āsanasmiṃ kāyaṃ pakkhipati. So antaraghare nisinno samāno na hatthakukkuccaṃ āpajjati, na pādakukkuccaṃ āpajjati; na adduvena adduvaṃ āropetvā nisīdati; na ca gopphakena gopphakaṃ āropetvā nisīdati; na ca pāṇinā hanukaṃ upadahitvā nisīdati. So antaraghare nisinno samāno na chambhati na kampati na vedhati na paritassati. So achambhī akampī avedhī aparitassī vigatalomahaṃso. Vivekavatto ca so bhavaṃ gotamo antaraghare nisinno hoti. So pattodakaṃ paṭiggaṇhanto na pattaṃ unnāmeti, na pattaṃ onāmeti; na pattaṃ sannāmeti, na pattaṃ vināmeti. So pattodakaṃ paṭiggaṇhāti nātithokaṃ nātibahuṃ. So na khulukhulukārakaṃ pattaṃ dhovati, na samparivattakaṃ pattaṃ dhovati, na pattaṃ bhūmiyaṃ nikkhipitvā hatthe dhovati; hatthesu dhotesu patto dhoto hoti, patte dhote hatthā dhotā honti. So pattodakaṃ chaḍḍeti nātidūre nāccāsanne, na ca vicchaḍḍayamāno. So odanaṃ paṭiggaṇhanto na pattaṃ unnāmeti, na pattaṃ onāmeti; na pattaṃ sannāmeti, na pattaṃ vināmeti. So odanaṃ paṭiggaṇhāti nātithokaṃ nātibahuṃ. Byañjanaṃ kho pana bhavaṃ gotamo byañjanamattāya āhāreti, na ca byañjanena ālopaṃ atināmeti. Dvattikkhattuṃ kho bhavaṃ gotamo mukhe ālopaṃ samparivattetvā ajjhoharati; na cassa kāci odanamiñjā asambhinnā kāyaṃ pavisati, na cassa kāci odanamiñjā mukhe avasiṭṭhā hoti; athāparaṃ ālopaṃ upanāmeti. Rasapaṭisaṃvedī kho pana so bhavaṃ gotamo āhāraṃ āhāreti, no ca rasarāgapaṭisaṃvedī.

Aṭṭhaṅgasamannāgataṃ kho pana so bhavaṃ gotamo āhāraṃ āhāreti—neva davāya, na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya: ‘iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā’ti. So bhuttāvī pattodakaṃ paṭiggaṇhanto na pattaṃ unnāmeti, na pattaṃ onāmeti; na

pattaṃ sannāmeti, na pattaṃ vināmeti. So pattodakaṃ paṭiggaṇhāti nātithokaṃ nātibahuṃ. So na khulukhulukārakaṃ pattaṃ dhovati, na samparivattakaṃ pattaṃ dhovati, na pattaṃ bhūmiyaṃ nikkhipitvā hatthe dhovati; hatthesu dhotesu patto dhoto hoti, patte dhote hatthā dhotā honti. So pattodakaṃ chaḍḍeti nātidūre nāccāsanne, na ca vicchaḍḍayamāno. So bhuttāvī na pattaṃ bhūmiyaṃ nikkhipati nātidūre nāccāsanne, na ca anatthiko pattena hoti, na ca ativelānurakkhī pattasmiṃ. So bhuttāvī muhuttaṃ tuṇhī nisīdati, na ca anumodanassa kālamatināmeti. So bhuttāvī anumodati, na taṃ bhattaṃ garahati, na aññaṃ bhattaṃ paṭikaṅkhati; aññadatthu dhammiyā kathāya taṃ parisaṃ sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. So taṃ parisaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkamati. So nātisīghaṃ gacchati, nātisaṇikaṃ gacchati, na ca muccitukāmo gacchati; na ca tassa bhoto gotamassa kāye cīvaraṃ accukkaṭṭhaṃ hoti na ca accokkaṭṭhaṃ, na ca kāyasmiṃ allīnaṃ na ca kāyasmā apakaṭṭhaṃ; na ca tassa bhoto gotamassa kāyamhā vāto cīvaraṃ apavahati; na ca tassa bhoto gotamassa kāye rajojallaṃ upalimpati. So ārāmagato nisīdati paññatte āsane. Nisajja pāde pakkhāleti; na ca so bhavaṃ gotamo pādamaṇḍanānuyogamanuyutto viharati. So pāde pakkhāletvā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So neva attabyābādhāya ceteti, na parabyābādhāya ceteti, na ubhayabyābādhāya ceteti; attahitaparahitaubhayahitasabbalokahitameva so bhavaṃ gotamo cintento nisinno hoti. So ārāmagato parisati dhammaṃ deseti, na taṃ parisaṃ ussādeti, na taṃ parisaṃ apasādeti; aññadatthu dhammiyā kathāya taṃ parisaṃ sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti.

Aṭṭhaṅgasamannāgato kho panassa bhoto gotamassa mukhato ghoso niccharati—vissaṭṭho ca, viññeyyo ca, mañju ca, savanīyo ca, bindu ca, avisārī ca, gambhīro ca, ninnādī ca. Yathāparisaṃ kho pana so bhavaṃ gotamo sarena viññāpeti, na cassa bahiddhā parisāya ghoso niccharati. Te tena bhotā gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā uṭṭhāyāsanā pakkamanti avalokayamānāyeva avijahitattā. Addasāma kho mayaṃ, bho, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ gacchantaṃ, addasāma ṭhitaṃ, addasāma antaragharaṃ

pavisantaṃ, addasāma antaraghare nisinnaṃ tuṇhībhūtaṃ, addasāma antaraghare bhuñjantaṃ, addasāma bhuttāviṃ nisinnaṃ tuṇhībhūtaṃ, addasāma bhuttāviṃ anumodantaṃ, addasāma ārāmaṃ gacchantaṃ, addasāma ārāmagataṃ nisinnaṃ tuṇhībhūtaṃ, addasāma ārāmagataṃ parisati dhammaṃ desentaṃ. Ediso ca ediso ca so bhavaṃ gotamo, tato ca bhiyyo"ti.

Evaṃ vutte, brahmāyu brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ udānaṃ udāneti:

"Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.
Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassāti.

Appeva nāma mayaṃ kadāci karahaci tena bhotā gotamena samāgaccheyyāma? Appeva nāma siyā kocideva kathāsallāpo"ti.

Atha kho bhagavā videhesu anupubbena cārikaṃ caramāno yena mithilā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā mithilāyaṃ viharati maghadevaambavane. Assosuṃ kho mithileyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito videhesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi mithilaṃ anuppatto, mithilāyaṃ viharati maghadevaambavane. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho mithileyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu;

appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Assosi kho brahmāyu brāhmaṇo: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito mithilaṃ anuppatto, mithilāyaṃ viharati maghadevaambavane"ti. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo sambahulehi sāvakehi saddhiṃ yena maghadevaambavanaṃ tenupasaṅkami. Atha kho brahmāyuno brāhmaṇassa avidūre ambavanassa etadahosi: "na kho metaṃ patirūpaṃ yohaṃ pubbe appaṭisaṃvidito samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkameyyan"ti. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo aññataraṃ māṇavakaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, māṇavaka, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena samaṇaṃ gotamaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'brahmāyu, bho gotama, brāhmaṇo bhavantaṃ gotamaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti. Evañca vadehi: 'brahmāyu, bho gotama, brāhmaṇo jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto, vīsavassasatiko jātiyā, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo. Yāvatā, bho, brāhmaṇagahapatikā mithilāyaṃ paṭivasanti, brahmāyu tesaṃ brāhmaṇo aggamakkhāyati—yadidaṃ bhogehi; brahmāyu tesaṃ brāhmaṇo aggamakkhāyati—yadidaṃ mantehi; brahmāyu tesaṃ brāhmaṇo aggamakkhāyati—yadidaṃ āyunā ceva yasasā ca. So bhoto gotamassa dassanakāmo'"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho so māṇavako brahmāyussa brāhmaṇassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so māṇavako bhagavantaṃ etadavoca: "brahmāyu, bho gotama, brāhmaṇo bhavantaṃ gotamaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti: 'brahmāyu, bho gotama, brāhmaṇo jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto, vīsavassasatiko jātiyā, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo. Yāvatā, bho, brāhmaṇagahapatikā mithilāyaṃ paṭivasanti, brahmāyu tesaṃ brāhmaṇo aggamakkhāyati—yadidaṃ bhogehi; brahmāyu tesaṃ brāhmaṇo aggamakkhāyati—yadidaṃ mantehi; brah-

māyu tesaṃ brāhmaṇo aggamakkhāyati—yadidaṃ āyunā ceva yasasā ca. So bhoto gotamassa dassanakāmo'"ti. "Yassadāni, māṇava, brahmāyu brāhmaṇo kālaṃ maññatī"ti. Atha kho so māṇavako yena brahmāyu brāhmaṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "katāvakāso khomhi bhavatā samaṇena gotamena. Yassadāni bhavaṃ kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho brahmāyu brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami. Addasā kho sā parisā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna oramiya okāsamakāsi yathā taṃ ñātassa yasassino. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo taṃ parisaṃ etadavoca: "alaṃ, bho. Nisīdatha tumhe sake āsane. Idhāhaṃ samaṇassa gotamassa santike nisīdissāmī"ti.

Atha kho brahmāyu brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho brahmāyu brāhmaṇo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni samannesi. Addasā kho brahmāyu brāhmaṇo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya ca. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Ye me dvattiṃsāti sutā, mahāpurisalakkhaṇā; Duve tesaṃ na passāmi, bhoto kāyasmiṃ gotama.

Kacci kosohitaṃ bhoto, vatthaguyhaṃ naruttama; Nārīsamānasavhayā, kacci jivhā na dassakā.

Kacci pahūtajivhosi, yathā taṃ jāniyāmase; Ninnāmayetaṃ pahūtaṃ, kaṅkhaṃ vinaya no ise.

Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Katāvakāsā pucchāma, yaṃ kiñci abhipatthitan"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi: "passati kho me ayaṃ brahmāyu brāhmaṇo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi yathā addasa brahmāyu brāhmaṇo bhagavato kosohitaṃ vatthaguyhaṃ. Atha

kho bhagavā jivhaṃ ninnāmetvā ubhopi kaṇṇasotāni anumasi paṭimasi; ubhopi nāsikasotāni anumasi paṭimasi; kevalampi nalāṭamaṇḍalaṃ jivhāya chādesi. Atha kho bhagavā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Ye te dvattiṃsāti sutā, mahāpurisalakkhaṇā; Sabbe te mama kāyasmiṃ, mā te kaṅkhāhu brāhmaṇa.

Abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, bhāvetabbañca bhāvitaṃ; Pahātabbaṃ pahīnaṃ me, tasmā buddhosmi brāhmaṇa.

Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāyasukhāya ca; Katāvakāso pucchassu, yaṃ kiñci abhipatthitan"ti.

Atha kho brahmāyussa brāhmaṇassa etadahosi: "katāvakāso khomhi samaṇena gotamena. Kiṃ nu kho ahaṃ samaṇaṃ gotamaṃ puccheyyaṃ: 'diṭṭhadhammikaṃ vā atthaṃ samparāyikaṃ vā'"ti. Atha kho brahmāyussa brāhmaṇassa etadahosi: "kusalo kho ahaṃ diṭṭhadhammikānaṃ atthānaṃ. Aññepi maṃ diṭṭhadhammikaṃ atthaṃ pucchanti. Yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ samparāyikaṃyeva atthaṃ puccheyyan"ti. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Kathaṃ kho brāhmaṇo hoti, kathaṃ bhavati vedagū; Tevijjo bho kathaṃ hoti, sotthiyo kinti vuccati.

Arahaṃ bho kathaṃ hoti, kathaṃ bhavati kevalī; Muni ca bho kathaṃ hoti, buddho kinti pavuccatī"ti.

Atha kho bhagavā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Pubbenivāsaṃ yo vedi, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññā vosito muni.

Cittaṃ visuddhaṃ jānāti, muttaṃ rāgehi sabbaso; Pahīnajātimaraṇo, brahmacariyassa kevalī; Pāragū sabbadhammānaṃ, buddho tādī pavuccatī"ti.

Evaṃ vutte, brahmāyu brāhmaṇo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavato pādāni mukhena ca paricumbati, pāṇīhi ca parisambāhati, nāmañca sāveti: "brahmāyu ahaṃ, bho gotama, brāhmaṇo; brahmāyu ahaṃ, bho gotama, brāhmaṇo"ti. Atha kho sā parisā acchariyabbhutacittajātā ahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Yatra hi nāmāyaṃ brahmāyu brāhmaṇo ñāto yasassī evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karissatī"ti. Atha kho bhagavā brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "alaṃ, brāh-

maṇa, uṭṭhaha nisīda tvaṃ sake āsane yato te mayi cittaṃ pasannan”ti. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo uṭṭhahitvā sake āsane nisīdi.

Atha kho bhagavā brahmāyussa brāhmaṇassa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ, sīlakathaṃ, saggakathaṃ; kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi brahmāyuṃ brāhmaṇaṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva brahmāyussa brāhmaṇassa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti.

Atha kho brahmāyu brāhmaṇo diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Adhivāsetu ca me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: “kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan”ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena brahmāyussa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṅghena. Atha kho brahmāyu brāhmaṇo sattāhaṃ buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho bhagavā tassa sattāhassa accayena videhesu cārikaṃ pakkāmi. Atha

kho brahmāyu brāhmaṇo acirapakkantassa bhagavato kālamakāsi. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "brahmāyu, bhante, brāhmaṇo kālaṅkato. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti? "Paṇḍito, bhikkhave, brahmāyu brāhmaṇo paccapādi dhammassānudhammaṃ, na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ vihesesi. Brahmāyu, bhikkhave, brāhmaṇo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī, anāvattidhammo tasmā lokā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Brahmāyusuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 61

Ambalaṭṭhikarāhulovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā rāhulo ambalaṭṭhikāyaṃ viharati. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena ambalaṭṭhikā yenāyasmā rāhulo tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āsanaṃ paññāpesi, udakañca pādānaṃ. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja pāde pakkhālesi. Āyasmāpi kho rāhulo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Atha kho bhagavā parittaṃ udakāvasesaṃ udakādhāne ṭhapetvā āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "passasi no tvaṃ, rāhula, imaṃ parittaṃ udakāvasesaṃ udakādhāne ṭhapitan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evaṃ parittakaṃ kho, rāhula, tesaṃ sāmaññaṃ yesaṃ natthi sampajānamusāvāde lajjā"ti. Atha kho bhagavā parittaṃ udakāvasesaṃ chaḍḍetvā āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "passasi no tvaṃ, rāhula, parittaṃ udakāvasesaṃ chaḍḍitan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evaṃ chaḍḍitaṃ kho, rāhula, tesaṃ sāmaññaṃ yesaṃ natthi sampajānamusāvāde lajjā"ti. Atha kho bhagavā taṃ udakādhānaṃ nikkujjitvā āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "passasi no tvaṃ, rāhula, imaṃ udakādhānaṃ nikkujjitan"ti? "Evaṃ, bhante". "Evaṃ nikkujjitaṃ kho, rāhula, tesaṃ sāmaññaṃ yesaṃ natthi sampajānamusāvāde lajjā"ti. Atha kho bhagavā taṃ udakādhānaṃ ukkujjitvā āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: "pas-

sasi no tvaṃ, rāhula, imaṃ udakādhānaṃ rittaṃ tucchan”ti? “Evaṃ, bhante”. “Evaṃ rittaṃ tucchaṃ kho, rāhula, tesaṃ sāmaññaṃ yesaṃ natthi sampajānamusāvāde lajjāti. Seyyathāpi, rāhula, rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehipi pādehi kammaṃ karoti, pacchimehipi pādehi kammaṃ karoti, purimenapi kāyena kammaṃ karoti, pacchimenapi kāyena kammaṃ karoti, sīsenapi kammaṃ karoti, kaṇṇehipi kammaṃ karoti, dantehipi kammaṃ karoti, naṅguṭṭhenapi kammaṃ karoti; rakkhateva soṇḍaṃ. Tattha hatthārohassa evaṃ hoti: ‘ayaṃ kho rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehipi pādehi kammaṃ karoti, pacchimehipi pādehi kammaṃ karoti … pe … naṅguṭṭhenapi kammaṃ karoti; rakkhateva soṇḍaṃ. Apariccattaṃ kho rañño nāgassa jīvitan’ti. Yato kho, rāhula, rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehipi pādehi kammaṃ karoti, pacchimehipi pādehi kammaṃ karoti … pe … naṅguṭṭhenapi kammaṃ karoti, soṇḍāyapi kammaṃ karoti, tattha hatthārohassa evaṃ hoti: ‘ayaṃ kho rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehipi pādehi kammaṃ karoti, pacchimehipi pādehi kammaṃ karoti, purimenapi kāyena kammaṃ karoti, pacchimenapi kāyena kammaṃ karoti, sīsenapi kammaṃ karoti, kaṇṇehipi kammaṃ karoti, dantehipi kammaṃ karoti, naṅguṭṭhenapi kammaṃ karoti, soṇḍāyapi kammaṃ karoti. Pariccattaṃ kho rañño nāgassa jīvitaṃ. Natthi dāni kiñci rañño nāgassa akaraṇīyan’ti. Evameva kho, rāhula, yassa kassaci sampajānamusāvāde natthi lajjā, nāhaṃ tassa kiñci pāpaṃ akaraṇīyanti vadāmi. Tasmātiha te, rāhula, ‘hassāpi na musā bhaṇissāmī’ti—evañhi te, rāhula, sikkhitabbaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, kimatthiyo ādāso”ti?

“Paccavekkhaṇattho, bhante”ti.

“Evameva kho, rāhula, paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyena kammaṃ kattabbaṃ, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vācāya kammaṃ kattabbaṃ, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manasā kammaṃ kattabbaṃ. Yadeva tvaṃ, rāhula, kāyena kammaṃ kattukāmo ahosi, tadeva te kāyakammaṃ paccavekkhitabbaṃ: ‘yannu kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ kattukāmo idaṃ me kāyakammaṃ attabyābādhāyapi saṃvatteyya, parabyābādhāyapi saṃvatteyya, ubhayabyābādhāyapi

saṃvatteyya—akusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ kattukāmo idaṃ me kāyakammaṃ attabyābādhāyapi saṃvatteyya, parabyābādhāyapi saṃvatteyya, ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—akusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, kāyena kammaṃ sasakkaṃ na karaṇīyaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ kattukāmo idaṃ me kāyakammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvatteyya, na parabyābādhāyapi saṃvatteyya, na ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—kusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, kāyena kammaṃ karaṇīyaṃ.

Karontenapi te, rāhula, kāyena kammaṃ tadeva te kāyakammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ karomi idaṃ me kāyakammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ karomi idaṃ me kāyakammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, paṭisaṃhareyyāsi tvaṃ, rāhula, evarūpaṃ kāyakammaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ karomi idaṃ me kāyakammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—kusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, anupadajjeyyāsi tvaṃ, rāhula, evarūpaṃ kāyakammaṃ.

Katvāpi te, rāhula, kāyena kammaṃ tadeva te kāyakammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ akāsiṃ idaṃ me kāyakammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace kho tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ akāsiṃ, idaṃ me kāyakammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ

idaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, kāyakammaṃ satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu desetabbaṃ, vivaritabbaṃ, uttānīkātabbaṃ; desetvā vivaritvā uttānīkatvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjitabbaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ kāyena kammaṃ akāsiṃ idaṃ me kāyakammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—kusalaṃ idaṃ kāyakammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, teneva tvaṃ, rāhula, pītipāmojjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

"Yadeva tvaṃ, rāhula, vācāya kammaṃ kattukāmo ahosi, tadeva te vacīkammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ kattukāmo idaṃ me vacīkammaṃ attabyābādhāyapi saṃvatteyya, parabyābādhāyapi saṃvatteyya, ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ kattukāmo idaṃ me vacīkammaṃ attabyābādhāyapi saṃvatteyya, parabyābādhāyapi saṃvatteyya, ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, vācāya kammaṃ sasakkaṃ na karaṇīyaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ kattukāmo idaṃ me vacīkammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvatteyya, na parabyābādhāyapi saṃvatteyya—kusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, vācāya kammaṃ karaṇīyaṃ.

Karontenapi te, rāhula, vācāya kammaṃ tadeva te vacīkammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ karomi idaṃ me vacīkammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ karomi idaṃ me vacīkammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, paṭisaṃhareyyāsi tvaṃ, rāhula, evarūpaṃ vacīkammaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kam-

maṃ karomi idaṃ me vacīkammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—kusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, anupadajjeyyāsi tvaṃ, rāhula, evarūpaṃ vacīkammaṃ.

Katvāpi te, rāhula, vācāya kammaṃ tadeva te vacīkammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ akāsiṃ idaṃ me vacīkammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace kho tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ akāsiṃ idaṃ me vacīkammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, vacīkammaṃ satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu desetabbaṃ, vivaritabbaṃ, uttānīkattabbaṃ; desetvā vivaritvā uttānīkatvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjitabbaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ akāsiṃ idaṃ me vacīkammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—kusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, teneva tvaṃ, rāhula, pītipāmojjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Yadeva tvaṃ, rāhula, manasā kammaṃ kattukāmo ahosi, tadeva te manokammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ kattukāmo idaṃ me manokammaṃ attabyābādhāyapi saṃvatteyya, parabyābādhāyapi saṃvatteyya, ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—akusalaṃ idaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ kattukāmo idaṃ me manokammaṃ attabyābādhāyapi saṃvatteyya, parabyābādhāyapi saṃvatteyya, ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—akusalaṃ idaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, manasā kammaṃ sasakkaṃ na karaṇīyaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ kattukāmo idaṃ me manokammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvatteyya, na parabyābādhāyapi saṃvatteyya, na ubhayabyābādhāyapi saṃvatteyya—kusalaṃ idaṃ manokam-

maṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, evarūpaṃ te, rāhula, manasā kammaṃ karaṇīyaṃ.

Karontenapi te, rāhula, manasā kammaṃ tadeva te manokammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ karomi idaṃ me manokammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ karomi idaṃ me manokammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, paṭisaṃhareyyāsi tvaṃ, rāhula, evarūpaṃ manokammaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ karomi idaṃ me manokammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—kusalaṃ idaṃ manokammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, anupadajjeyyāsi tvaṃ, rāhula, evarūpaṃ manokammaṃ.

Katvāpi te, rāhula, manasā kammaṃ tadeva te manokammaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'yannu kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ akāsiṃ idaṃ me manokammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti? Sace kho tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ akāsiṃ idaṃ me manokammaṃ attabyābādhāyapi saṃvattati, parabyābādhāyapi saṃvattati, ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—akusalaṃ idaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākan'ti, evarūpaṃ pana te, rāhula, manokammaṃ aṭṭīyitabbaṃ harāyitabbaṃ jigucchitabbaṃ; aṭṭīyitvā harāyitvā jigucchitvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjitabbaṃ. Sace pana tvaṃ, rāhula, paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: 'yaṃ kho ahaṃ idaṃ manasā kammaṃ akāsiṃ idaṃ me manokammaṃ nevattabyābādhāyapi saṃvattati, na parabyābādhāyapi saṃvattati, na ubhayabyābādhāyapi saṃvattati—kusalaṃ idaṃ manokammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan'ti, teneva tvaṃ, rāhula, pītipāmojjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Ye hi keci, rāhula, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyakam-

maṃ parisodhesuṃ, vacīkammaṃ parisodhesuṃ, manokammaṃ parisodhesuṃ, sabbe te evamevaṃ paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṃ parisodhesuṃ, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammaṃ parisodhesuṃ, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṃ parisodhesuṃ. Yepi hi keci, rāhula, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyakammaṃ parisodhessanti, vacīkammaṃ parisodhessanti, manokammaṃ parisodhessanti, sabbe te evamevaṃ paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṃ parisodhessanti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammaṃ parisodhessanti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṃ parisodhessan"ti. Yepi hi keci, rāhula, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyakammaṃ parisodhenti, vacīkammaṃ parisodhenti, manokammaṃ parisodhenti, sabbe te evamevaṃ paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṃ parisodhenti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammaṃ parisodhenti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṃ parisodhenti. Tasmātiha, rāhula, 'paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṃ parisodhessāmi, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammaṃ parisodhessāmi, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṃ parisodhessāmī'ti—evañhi te, rāhula, sikkhitabban"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā rāhulo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Ambalaṭṭhikarāhulovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 143

Anāthapiṇḍikovādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena anāthapiṇḍiko gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi: 'anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Yena cāyasmā sāriputto tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandāhi: 'anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, āyasmā sāriputto yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho so puriso anāthapiṇḍikassa gahapatissa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso bhagavantaṃ etadavoca: "anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī"ti. Yena cāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandati; evañca vadeti: 'sādhu kira, bhante, āyasmā sāriputto yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā sāriputto tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā sāriputto nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā sāriputto anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: "kacci te, gahapati, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ? Kacci te dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti?

"Na me, bhante sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bhante sāriputta, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho me, bhante sāriputta, adhimattā vātā muddhani ūhananti. Na me, bhante sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bhante sāriputta, balavā puriso daḷhena varattakhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho me, bhante sāriputta, adhimattā sīse sīsavedanā. Na me, bhante sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bhante sāriputta, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho me, bhante sāriputta, adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Na me, bhante sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosā-

naṃ paññāyati, no paṭikkamo. Seyyathāpi, bhante sāriputta, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ, samparitāpeyyuṃ; evameva kho me, bhante sāriputta, adhimatto kāyasmiṃ ḍāho. Na me, bhante sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na cakkhuṃ upādiyissāmi, na ca me cakkhunissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na sotaṃ upādiyissāmi, na ca me sotanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na ghānaṃ upādiyissāmi, na ca me ghānanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na jivhaṃ upādiyissāmi, na ca me jivhānissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na kāyaṃ upādiyissāmi, na ca me kāyanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na manaṃ upādiyissāmi, na ca me manonissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (1)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na rūpaṃ upādiyissāmi, na ca me rūpanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na saddaṃ upādiyissāmi ... pe ... na gandhaṃ upādiyissāmi ... na rasaṃ upādiyissāmi ... na phoṭṭhabbaṃ upādiyissāmi ... na dhammaṃ upādiyissāmi, na ca me dhammanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (2)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na cakkhuviññāṇaṃ upādiyissāmi, na ca me cakkhuviññāṇanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na sotaviññāṇaṃ upādiyissāmi ... na ghānaviññāṇaṃ upādiyissāmi ... na jivhāviññāṇaṃ upādiyissāmi ... na kāyaviññāṇaṃ upādiyissāmi ... na manoviññāṇaṃ upādiyissāmi, na ca me manoviññāṇanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (3)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na cakkhusamphas-

saṃ upādiyissāmi, na ca me cakkhusamphassanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na sotasamphassaṃ upādiyissāmi ... na ghānasamphassaṃ upādiyissāmi ... na jivhāsamphassaṃ upādiyissāmi ... na kāyasamphassaṃ upādiyissāmi ... na manosamphassaṃ upādiyissāmi, na ca me manosamphassanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (4)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ upādiyissāmi, na ca me cakkhusamphassajāvedanānissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na sotasamphassajaṃ vedanaṃ upādiyissāmi ... na ghānasamphassajaṃ vedanaṃ upādiyissāmi ... na jivhāsamphassajaṃ vedanaṃ upādiyissāmi ... na kāyasamphassajaṃ vedanaṃ upādiyissāmi ... na manosamphassajaṃ vedanaṃ upādiyissāmi, na ca me manosamphassajāvedanānissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (5)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na pathavīdhātuṃ upādiyissāmi, na ca me pathavīdhātunissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na āpodhātuṃ upādiyissāmi ... na tejodhātuṃ upādiyissāmi ... na vāyodhātuṃ upādiyissāmi ... na ākāsadhātuṃ upādiyissāmi ... na viññāṇadhātuṃ upādiyissāmi, na ca me viññāṇadhātunissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (6)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na rūpaṃ upādiyissāmi, na ca me rūpanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na vedanaṃ upādiyissāmi ... na saññaṃ upādiyissāmi ... na saṅkhāre upādiyissāmi ... na viññāṇaṃ upādiyissāmi, na ca me viññāṇanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (7)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na ākāsānañcāyatanaṃ upādiyissāmi, na ca me ākāsānañcāyatananissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na viññāṇañcāyatanaṃ upādiyissāmi ... na ākiñcaññāyatanaṃ upādiyissāmi ... na nevasaññānāsaññāyatanaṃ upādiyissāmi, na ca me nevasaññānāsaññāyatananissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti.

Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. (8)

Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na idhalokaṃ upādiyissāmi, na ca me idhalokanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na paralokaṃ upādiyissāmi, na ca me paralokanissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabbaṃ. Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'yampi me diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anupariyesitaṃ anucaritaṃ manasā tampi na upādiyissāmi, na ca me tannissitaṃ viññāṇaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabban"ti. (9)

Evaṃ vutte, anāthapiṇḍiko gahapati parodi, assūni pavattesi. Atha kho āyasmā ānando anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: "olīyasi kho tvaṃ, gahapati, saṃsīdasi kho tvaṃ, gahapatī"ti? "Nāhaṃ, bhante ānanda, olīyāmi, napi saṃsīdāmi; api ca me dīgharattaṃ satthā payirupāsito manobhāvanīyā ca bhikkhū; na ca me evarūpī dhammī kathā sutapubbā"ti. "Na kho, gahapati, gihīnaṃ odātavasanānaṃ evarūpī dhammī kathā paṭibhāti; pabbajitānaṃ kho, gahapati, evarūpī dhammī kathā paṭibhātī"ti. "Tena hi, bhante sāriputta, gihīnampi odātavasanānaṃ evarūpī dhammī kathā paṭibhātu. Santi hi, bhante, kulaputtā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti; bhavissanti dhammassa aññātāro"ti.

Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca ānando anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ iminā ovādena ovaditvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati, acirapakkante āyasmante ca sāriputte āyasmante ca ānande, kālamakāsi tusitaṃ kāyaṃ upapajji. Atha kho anāthapiṇḍiko devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho anāthapiṇḍiko devaputto bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Idañhi taṃ jetavanaṃ, isisaṅghanisevitaṃ; Āvutthaṃ dhammarājena, pītisañjananaṃ mama.

Kammaṃ vijjā ca dhammo ca, sīlaṃ jīvitamuttamaṃ; Etena maccā sujjhanti, na gottena dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Yoniso vicine dhammaṃ, evaṃ tattha visujjhati.

Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā"ti.

Idamavoca anāthapiṇḍiko devaputto. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho anāthapiṇḍiko devaputto: "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññataro devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so devaputto maṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

'Idañhi taṃ jetavanaṃ, isisaṅghanisevitaṃ; Āvutthaṃ dhammarājena, pītisañjananaṃ mama.

Kammaṃ vijjā ca dhammo ca, sīlaṃ jīvitamuttamaṃ; Etena maccā sujjhanti, na gottena dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Yoniso vicine dhammaṃ, evaṃ tattha visujjhati.

Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā'ti.

Idamavoca, bhikkhave, so devaputto. 'Samanuñño me satthā'ti maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "so hi nūna so, bhante, anāthapiṇḍiko devaputto bhavissati. Anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati āyasmante sāriputte abhippasanno ahosī"ti. "Sādhu sādhu, ānanda. Yāvatakaṃ kho, ānanda, takkāya pattabbaṃ, anuppattaṃ taṃ tayā. Anāthapiṇḍiko so, ānanda, devaputto"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Anāthapiṇḍikovādasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 92

Selasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅguttarāpesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi yena āpaṇaṃ nāma aṅguttarāpānaṃ nigamo tadavasari. Assosi kho

keṇiyo jaṭilo: “samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito aṅguttarāpesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi āpaṇaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī”ti.

Atha kho keṇiyo jaṭilo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho keṇiyaṃ jaṭilaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavantaṃ etadavoca: “adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā”t Evaṃ vutte, bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ etadavoca: “mahā kho, keṇiya, bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni, tvañca brāhmaṇesu abhippasanno”ti.

Dutiyampi kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca: “kiñcāpi kho, bho gotama, mahā bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni, ahañca brāhmaṇesu abhippasanno; adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā”ti. Dutiyampi kho bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ etadavoca: “mahā kho, keṇiya, bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni, tvañca brāhmaṇesu abhippasanno”ti.

Tatiyampi kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca: “kiñcāpi kho, bho gotama, mahā bhikkhusaṅgho aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni, ahañca brāhmaṇesu abhippasanno; adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā yena sako assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mittāmacce ñātisālo-

hite āmantesi: "suṇantu me bhonto, mittāmaccā ñātisālohitā; samaṇo me gotamo nimantito svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Yena me kāyaveyyāvaṭikaṃ kareyyāthā"ti. "Evaṃ, bho"ti kho keṇiyassa jaṭilassa mittāmaccā ñātisālohitā keṇiyassa jaṭilassa paṭissutvā appekacce uddhanāni khaṇanti, appekacce kaṭṭhāni phālenti, appekacce bhājanāni dhovanti, appekacce udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpenti, appekacce āsanāni paññapenti. Keṇiyo pana jaṭilo sāmaṃyeva maṇḍalamālaṃ paṭiyādeti.

Tena kho pana samayena selo brāhmaṇo āpaṇe paṭivasati tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ, padako, veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo, tīṇi ca māṇavakasatāni mante vāceti.

Tena kho pana samayena keṇiyo jaṭilo sele brāhmaṇe abhippasanno hoti. Atha kho selo brāhmaṇo tīhi māṇavakasatehi parivuto jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena keṇiyassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami. Addasā kho selo brāhmaṇo keṇiyassa jaṭilassa assame appekacce uddhanāni khaṇante, appekacce kaṭṭhāni phālente, appekacce bhājanāni dhovante, appekacce udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpente, appekacce āsanāni paññapente, keṇiyaṃ pana jaṭilaṃ sāmaṃyeva maṇḍalamālaṃ paṭiyādentaṃ. Disvāna keṇiyaṃ jaṭilaṃ etadavoca: "kiṃ nu bhoto keṇiyassa āvāho vā bhavissati vivāho vā bhavissati mahāyañño vā paccupaṭṭhito, rājā vā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyenā"ti?

"Na me, bho sela, āvāho bhavissati napi vivāho bhavissati napi rājā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyena; api ca kho me mahāyañño paccupaṭṭhito. Atthi, bho, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito aṅguttarāpesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi āpaṇaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So me nimantito svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti.

"Buddhoti—bho keṇiya, vadesi"?

"Buddhoti—bho sela, vadāmi".

"Buddhoti—bho keṇiya, vadesi"?

"Buddhoti—bho sela, vadāmī"ti.

Atha kho selassa brāhmaṇassa etadahosi: "ghosopi kho eso dullabho lokasmiṃ—yadidaṃ 'buddho'ti. Āgatāni kho panamhākaṃ mantesu dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveyeva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti, seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ, hatthiratanaṃ, assaratanaṃ, maṇiratanaṃ, itthiratanaṃ, gahapatiratanaṃ, pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado".

"Kahaṃ pana, bho keṇiya, etarahi so bhavaṃ gotamo viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti? Evaṃ vutte, keṇiyo jaṭilo dakkhiṇaṃ bāhuṃ paggahetvā selaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "yenesā, bho sela, nīlavanarājī"ti. Atha kho selo brāhmaṇo tīhi māṇavakasatehi saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami. Atha kho selo brāhmaṇo te māṇavake āmantesi: "appasaddā bhonto āgacchantu pade padaṃ nikkhipantā; durāsadā hi te bhagavanto sīhāva ekacarā. Yadā cāhaṃ, bho, samaṇena gotamena saddhiṃ manteyyaṃ, mā me bhonto antarantarā kathaṃ opātetha. Kathāpariyosānaṃ me bhavanto āgamentū"ti. Atha kho selo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho selo brāhmaṇo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni samannesi.

Addasā kho selo brāhmaṇo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya ca. Atha kho bhagavato etadahosi: "passati kho me ayaṃ selo brāhmaṇo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni, yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi,

yathā addasa selo brāhmaṇo bhagavato kosohitaṃ vatthaguyhaṃ. Atha kho bhagavā jivhaṃ ninnāmetvā ubhopi kaṇṇasotāni anumasi paṭimasi; ubhopi nāsikasotāni anumasi paṭimasi; kevalampi nalāṭamaṇḍalaṃ jivhāya chādesi. Atha kho selassa brāhmaṇassa etadahosi: "samannāgato kho samaṇo gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi paripuṇṇehi, no aparipuṇṇehi; no ca kho naṃ jānāmi buddho vā no vā. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'ye te bhavanti arahanto sammāsambuddhā te sake vaṇṇe bhaññamāne attānaṃ pātukarontī'ti. Yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthaveyyan"ti.

Atha kho selo brāhmaṇo bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Paripuṇṇakāyo suruci, Sujāto cārudassano; Suvaṇṇavaṇṇosi bhagavā, Susukkadāṭhosi vīriyavā.

Narassa hi sujātassa, ye bhavanti viyañjanā; Sabbe te tava kāyasmiṃ, mahāpurisalakkhaṇā.

Pasannanetto sumukho, brahā uju patāpavā; Majjhe samaṇasaṃghassa, ādiccova virocasi.

Kalyāṇadassano bhikkhu, kañcanasannibhattaco; Kiṃ te samaṇabhāvena, evaṃ uttamavaṇṇino.

Rājā arahasi bhavituṃ, cakkavattī rathesabho; Cāturanto vijitāvī, jambusaṇḍassa issaro.

Khattiyā bhogirājāno, anuyantā bhavantu te; Rājābhirājā manujindo, rajjaṃ kārehi gotama".

"Rājāhamasmi selāti, dhammarājā anuttaro; Dhammena cakkaṃ vattemi, cakkaṃ appaṭivattiyaṃ".

"Sambuddho paṭijānāsi, dhammarājā anuttaro; 'Dhammena cakkaṃ vattemi', iti bhāsasi gotama.

Ko nu senāpati bhoto, sāvako satthuranvayo; Ko tetamanuvatteti, dhammacakkaṃ pavattitaṃ".

"Mayā pavattitaṃ cakkaṃ, (selāti bhagavā) Dhammacakkaṃ anuttaraṃ; Sāriputto anuvatteti, Anujāto tathāgataṃ.

Abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, bhāvetabbañca bhāvitaṃ; Pahātabbaṃ pahīnaṃ me, tasmā buddhosmi brāhmaṇa.

Vinayassu mayi kaṅkhaṃ, adhimuccassu brāhmaṇa; Dullabhaṃ dassanaṃ hoti, sambuddhānaṃ abhiṇhaso.

Yesaṃ ve dullabho loke, pātubhāvo abhiṇhaso; Sohaṃ brāhmaṇa sambuddho, sallakatto anuttaro.

Brahmabhūto atitulo, mārasenappamaddano; Sabbāmitte vasī katvā, modāmi akutobhayo".

"Imaṃ bhonto nisāmetha, yathā bhāsati cakkhumā; Sallakatto mahāvīro, sīhova nadatī vane.

Brahmabhūtaṃ atitulaṃ, mārasenappamaddanaṃ; Ko disvā nappasīdeyya, api kaṇhābhijātiko.

Yo maṃ icchati anvetu, yo vā nicchati gacchatu; Idhāhaṃ pabbajissāmi, varapaññassa santike".

"Etañce ruccati bhoto, sammāsambuddhasāsanaṃ; Mayampi pabbajissāma, varapaññassa santike".

Brāhmaṇā tisatā ime, yācanti pañjalīkatā; " Brahmacariyaṃ carissāma, bhagavā tava santike".

"Svākkhātaṃ brahmacariyaṃ, (selāti bhagavā) Sandiṭṭhikamakālikaṃ; Yattha amoghā pabbajjā, Appamattassa sikkhato"ti.

Alattha kho selo brāhmaṇo sapariso bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ.

Atha kho keṇiyo jaṭilo tassā rattiyā accayena sake assame paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena keṇiyassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṅghena. Atha kho keṇiyo jaṭilo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi, sampavāresi. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho keṇiyaṃ jaṭilaṃ bhagavā imāhi gāthāhi anumodi:

"Aggihuttamukhā yaññā, sāvittī chandaso mukhaṃ; Rājā mukhaṃ manussānaṃ, nadīnaṃ sāgaro mukhaṃ.

Nakkhattānaṃ mukhaṃ cando, ādicco tapataṃ mukhaṃ; Puññaṃ ākaṅkhamānānaṃ, saṅgho ve yajataṃ mukhan"ti.

Atha kho bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmā selo sapariso eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā selo sapariso arahataṃ ahosi. Atha kho āyasmā selo sapariso yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Yaṃ taṃ saraṇamāgamma, ito aṭṭhami cakkhumā; Sattarattena bhagavā, dantamha tava sāsane.

Tuvaṃ buddho tuvaṃ satthā, tuvaṃ mārābhibhū muni; Tuvaṃ anusaye chetvā, tiṇṇo tāresimaṃ pajaṃ.

Upadhī te samatikkantā, āsavā te padālitā; Sīhova anupādāno, pahīnabhayabheravo.

Bhikkhavo tisatā ime, tiṭṭhanti pañjalīkatā; Pāde vīra pasārehi, nāgā vandantu satthuno"ti.

Selasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 52

Aṭṭhakanāgarasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando vesāliyaṃ viharati beluvagāmake. Tena kho pana samayena dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro pāṭaliputtaṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena.

Atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro yena kukkuṭārāmo yena aññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kahaṃ nu kho, bhante, āyasmā ānando etarahi viharati? Dassanakāmā hi mayaṃ taṃ āyasmantaṃ ānandan"ti. "Eso, gahapati, āyasmā ānando vesāliyaṃ viharati beluvagāmake"ti.

Atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro pāṭaliputte taṃ karaṇīyaṃ tīretvā yena vesālī yena beluvagāmako yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinno kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante ānanda, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti?

"Atthi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti.

"Katamo pana, bhante ānanda, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti?

"Idha, gahapati, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'idampi kho paṭhamaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ. Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (1)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'idampi kho dutiyaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (2)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ

jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'idampi kho tatiyaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (3)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'idampi kho catutthaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (4)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho mettācetovimutti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā. Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (5)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho upekkhācetovimutti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā. Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (6–8.)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho ākāsānañcāyatanasamāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā. Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (9)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampa-

jja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho viññāṇañcāyatanasamāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā. Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito ... pe ... anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. (10)

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'ayampi kho ākiñcaññāyatanasamāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā. Yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhamman'ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. No ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, gahapati, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati, aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī"ti. (11)

Evaṃ vutte, dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "seyyathāpi, bhante ānanda, puriso ekaṃva nidhimukhaṃ gavesanto sakideva ekādasa nidhimukhāni adhigaccheyya; evameva kho ahaṃ, bhante, ekaṃ amatadvāraṃ gavesanto sakideva ekādasa amatadvārāni alatthaṃ bhāvanāya. Seyyathāpi, bhante, purisassa agāraṃ ekādasadvāraṃ, so tasmiṃ agāre āditte ekamekenapi dvārena sakkuṇeyya attānaṃ sotthiṃ kātuṃ; evameva kho ahaṃ, bhante, imesaṃ ekādasannaṃ amatadvārānaṃ ekamekenapi amatadvārena sakkuṇissāmi attānaṃ sotthiṃ kātuṃ. Imehi nāma, bhante, aññatitthiyā ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesissanti, kimaṅgaṃ panāhaṃ āyasmato ānandassa pūjaṃ na karissāmī"ti.

Atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro pāṭaliputtakañca vesālikañca bhikkhusaṅghaṃ sannipātetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi, ekamekañca bhikkhuṃ paccekaṃ dussayugena acchādesi, āyasmantañca ānandaṃ ticīvarena acchādesi, āyasmato ca ānandassa pañcasatavihāraṃ kārāpesīti.

Aṭṭhakanāgarasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 150

Nagaravindeyyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena nagaravindaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇānaṃ gāmo tadavasari. Assosuṃ kho nagaravindeyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ nagaravindaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho nagaravindeyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho nagaravindeyyake brāhmaṇagahapatike bhagavā etadavoca:

"Sace vo, gahapatayo, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃbhūtā, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇā na sakkātabbā na garukātabbā na mānetabbā na pūjetabbā'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, gahapatayo, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'ye te samaṇabrāhmaṇā cakkhuviññeyyesu rūpesu avītarāgā avītadosā avītamohā, ajjhattaṃ avūpasantacittā, samavisamaṃ caranti kāyena vācāya manasā, evarūpā samaṇabrāhmaṇā na sakkātabbā na garukātabbā na mānetabbā na pūjetabbā. Taṃ kissa hetu? Mayampi hi cakkhuviññeyyesu rūpesu avītarāgā avītadosā avītamohā, ajjhattaṃ avūpasantacittā, samavisamaṃ carāma kāyena vācāya manasā, tesaṃ no samacariyampi hetaṃ uttari apassataṃ. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā na sakkātabbā na garukātabbā na mānetabbā na pūjetabbā. Ye te samaṇabrāhmaṇā so-

taviññeyyesu saddesu … ghānaviññeyyesu gandhesu … jivhāviññeyyesu rasesu … kāyaviññeyyesu phoṭṭhabbesu … manoviññeyyesu dhammesu avītarāgā avītadosā avītamohā, ajjhattaṃ avūpasantacittā, samavisamaṃ caranti kāyena vācāya manasā, evarūpā samaṇabrāhmaṇā na sakkātabbā na garukātabbā na mānetabbā na pūjetabbā. Taṃ kissa hetu? Mayampi hi manoviññeyyesu dhammesu avītarāgā avītadosā avītamohā, ajjhattaṃ avūpasantacittā, samavisamaṃ carāma kāyena vācāya manasā, tesaṃ no samacariyampi hetaṃ uttari apassataṃ. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā na sakkātabbā na garukātabbā na mānetabbā na pūjetabbā'ti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, gahapatayo, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha.

Sace pana vo, gahapatayo, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃbhūtā, gahapatayo, samaṇabrāhmaṇā sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, gahapatayo, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'ye te samaṇabrāhmaṇā cakkhuviññeyyesu rūpesu vītarāgā vītadosā vītamohā, ajjhattaṃ vūpasantacittā, samacariyaṃ caranti kāyena vācāya manasā, evarūpā samaṇabrāhmaṇā sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā. Taṃ kissa hetu? Mayampi hi cakkhuviññeyyesu rūpesu avītarāgā avītadosā avītamohā, ajjhattaṃ avūpasantacittā, samavisamaṃ carāma kāyena vācāya manasā, tesaṃ no samacariyampi hetaṃ uttari passataṃ. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā. Ye te samaṇabrāhmaṇā sotaviññeyyesu saddesu … ghānaviññeyyesu gandhesu … jivhāviññeyyesu rasesu … kāyaviññeyyesu phoṭṭhabbesu … manoviññeyyesu dhammesu vītarāgā vītadosā vītamohā, ajjhattaṃ vūpasantacittā, samacariyaṃ caranti kāyena vācāya manasā, evarūpā samaṇabrāhmaṇā sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā. Taṃ kissa hetu? Mayampi hi manoviññeyyesu dhammesu avītarāgā avītadosā avītamohā ajjhattaṃ avūpasantacittā, samavisamaṃ carāma kāyena vācāya manasā, tesaṃ no samacariyampi hetaṃ uttari passataṃ. Tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā'ti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, gahapatayo, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha.

Sace pana vo, gahapatayo, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'ke panāyasmantānaṃ ākārā, ke anvayā, yena tumhe āyasmanto evaṃ

vadetha? Addhā te āyasmanto vītarāgā vā rāgavinayāya vā paṭipannā, vītadosā vā dosavinayāya vā paṭipannā, vītamohā vā mohavinayāya vā paṭipannā'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, gahapatayo, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'tathā hi te āyasmanto araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti. Natthi kho pana tattha tathārūpā cakkhuviññeyyā rūpā ye disvā disvā abhirameyyuṃ, natthi kho pana tattha tathārūpā sotaviññeyyā saddā ye sutvā sutvā abhirameyyuṃ, natthi kho pana tattha tathārūpā ghānaviññeyyā gandhā ye ghāyitvā ghāyitvā abhirameyyuṃ, natthi kho pana tattha tathārūpā jivhāviññeyyā rasā ye sāyitvā sāyitvā abhirameyyuṃ, natthi kho pana tattha tathārūpā kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ye phusitvā phusitvā abhirameyyuṃ. Ime kho no, āvuso, ākārā, ime anvayā, yena mayaṃ evaṃ vadema—addhā te āyasmanto vītarāgā vā rāgavinayāya vā paṭipannā, vītadosā vā dosavinayāya vā paṭipannā, vītamohā vā mohavinayāya vā paṭipannā'ti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, gahapatayo, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Evaṃ vutte, nagaravindeyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Nagaravindeyyasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 51

Kandarakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Atha kho pesso ca hatthārohaputto kandarako ca paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā pesso hatthārohaputto bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Kandarako pana paribbājako bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho kandarako paribbājako tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṃghaṃ anuviloketvā

bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yāvañcidaṃ bhotā gotamena sammā bhikkhusaṃgho paṭipādito. Yepi te, bho gotama, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto etaparamaṃyeva sammā bhikkhusaṃghaṃ paṭipādesuṃ—seyyathāpi etarahi bhotā gotamena sammā bhikkhusaṃgho paṭipādito. Yepi te, bho gotama, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto etaparamaṃyeva sammā bhikkhusaṃghaṃ paṭipādessanti—seyyathāpi etarahi bhotā gotamena sammā bhikkhusaṃgho paṭipādito"ti.

"Evametaṃ, kandaraka, evametaṃ, kandaraka. Yepi te, kandaraka, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto etaparamaṃyeva sammā bhikkhusaṅghaṃ paṭipādesuṃ—seyyathāpi etarahi mayā sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito. Yepi te, kandaraka, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto etaparamaṃyeva sammā bhikkhusaṅghaṃ paṭipādessanti—seyyathāpi etarahi mayā sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito.

Santi hi, kandaraka, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā. Santi hi, kandaraka, bhikkhū imasmiṃ bhikkhusaṃghe sekkhā santatasīlā santatavuttino nipakā nipakavuttino; te catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā viharanti. Katamesu catūsu? Idha, kandaraka, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassan"ti.

Evaṃ vutte, pesso hatthārohaputto bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva supaññattā cime, bhante, bhagavatā cattāro satipaṭṭhānā sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. Mayampi hi, bhante, gihī odātavasanā kālena kālaṃ imesu catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā viharāma. Idha mayaṃ, bhante, kāye kāyānupassino viharāma ātāpino

sampajānā satimanto, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassino viharāma ātāpino sampajānā satimanto, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassino viharāma ātāpino sampajānā satimanto, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassino viharāma ātāpino sampajānā satimanto, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvañcidaṃ, bhante, bhagavā evaṃ manussagahane evaṃ manussakasaṭe evaṃ manussasāṭheyye vattamāne sattānaṃ hitāhitaṃ jānāti. Gahanañhetaṃ, bhante, yadidaṃ manussā; uttānakañhetaṃ, bhante, yadidaṃ pasavo. Ahañhi, bhante, pahomi hatthidammaṃ sāretuṃ. Yāvatakena antarena campaṃ gatāgataṃ karissati sabbāni tāni sāṭheyyāni kūṭeyyāni vaṅkeyyāni jimheyyāni pātukarissati. Amhākaṃ pana, bhante, dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā aññathāva kāyena samudācaranti aññathāva vācāya aññathāva nesaṃ cittaṃ hoti. Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvañcidaṃ, bhante, bhagavā evaṃ manussagahane evaṃ manussakasaṭe evaṃ manussasāṭheyye vattamāne sattānaṃ hitāhitaṃ jānāti. Gahanañhetaṃ, bhante, yadidaṃ manussā; uttānakañhetaṃ, bhante, yadidaṃ pasavo"ti.

"Evametaṃ, pessa, evametaṃ, pessa. Gahanañhetaṃ, pessa, yadidaṃ manussā; uttānakañhetaṃ, pessa, yadidaṃ pasavo. Cattārome, pessa, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, pessa, ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto; idha pana, pessa, ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto; idha pana, pessa, ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto; idha pana, pessa, ekacco puggalo nevattantapo hoti nattaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. Imesaṃ, pessa, catunnaṃ puggalānaṃ katamo te puggalo cittaṃ ārādhetī"ti?

"Yvāyaṃ, bhante, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto, ayaṃ me puggalo cittaṃ nārādheti. Yopāyaṃ, bhante, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto, ayampi me puggalo cittaṃ nārādheti. Yopāyaṃ, bhante, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyo-

gamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto, ayampi me puggalo cittaṃ nārādheti. Yo ca kho ayaṃ, bhante, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati—ayameva me puggalo cittaṃ ārādhetī"ti.

"Kasmā pana te, pessa, ime tayo puggalā cittaṃ nārādhentī"ti? "Yvāyaṃ, bhante, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto so attānaṃ sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ ātāpeti paritāpeti—iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ nārādheti. Yopāyaṃ, bhante, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto so paraṃ sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ ātāpeti paritāpeti—iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ nārādheti. Yopāyaṃ, bhante, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto so attānañca parañca sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ ātāpeti paritāpeti—iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ nārādheti. Yo ca kho ayaṃ, bhante, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati; so attānañca parañca sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ neva ātāpeti na paritāpeti—iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ ārādheti. Handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, pessa, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho pesso hatthārohaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkante pesse hatthārohaputte bhikkhū āmantesi: "paṇḍito, bhikkhave, pesso hatthārohaputto; mahāpañño, bhikkhave, pesso hatthārohaputto. Sace, bhikkhave, pesso hatthārohaputto muhuttaṃ nisīdeyya yāvassāhaṃ ime cattāro puggale vitthārena vibhajissāmi, mahatā atthena saṃyutto abhavissa. Api ca, bhikkhave, ettāvatāpi pesso hatthārohaputto mahatā atthena saṃyutto"ti. "Etassa, bhagavā, kālo, etassa, sugata, kālo, yaṃ bhagavā ime cattāro puggale vitthārena vibhajeyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā

etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano naehibhaddantiko natiṭṭhabhaddantiko; nābhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyati; so na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti na eḷakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya na saṅkittīsu na yattha sā upaṭṭhito hoti na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī; na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... pe ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti ... pe ... sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti ... pe ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti—iti evarūpaṃ aḍḍhamāsikaṃ pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati.

So sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti, nīvārabhakkho vā hoti, daddulabhakkho vā hoti, haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti, ācāmabhakkho vā hoti, piññākabhakkho vā hoti, tiṇabhakkho vā hoti, gomayabhakkho vā hoti; vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī.

So sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti, chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinampi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, vāḷakambalampi dhāreti, ulūkapakkhampi dhāreti; kesamassulocakopi hoti, kesamassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti; sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati—iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko sākuṇiko māgaviko luddo macchaghātako coro coraghātako goghātako bandhanāgāriko, ye vā panaññepi keci kurūrakammantā. Ayaṃ vuc-

cati, bhikkhave, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, bhikkhave, ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto brāhmaṇo vā mahāsālo. So puratthimena nagarassa navaṃ santhāgāraṃ kārāpetvā kesamassuṃ ohāretvā kharājinaṃ nivāsetvā sappitelena kāyaṃ abbhañjitvā magavisāṇena piṭṭhiṃ kaṇḍuvamāno navaṃ santhāgāraṃ pavisati saddhiṃ mahesiyā brāhmaṇena ca purohitena. So tattha anantarahitāya bhūmiyā haritupalittāya seyyaṃ kappeti. Ekissāya gāviyā sarūpavacchāya yaṃ ekasmiṃ thane khīraṃ hoti tena rājā yāpeti, yaṃ dutiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena mahesī yāpeti, yaṃ tatiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena brāhmaṇo purohito yāpeti, yaṃ catutthasmiṃ thane khīraṃ hoti tena aggiṃ juhati, avasesena vacchako yāpeti. So evamāha: 'ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā assā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yūpatthāya, ettakā dabbhā lūyantu barihisatthāyā'ti. Yepissa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo nevattantapo nattaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati? Idha, bhikkhave, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilāb-

hena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, kesamassuṃ ohāretvā, kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya—iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti, ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā; naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti; mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti; uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti; jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti; khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti;

dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti; kayavikkayā paṭivirato hoti; tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti; ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti; chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti; evameva bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vi-

gatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti, byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena

atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So attantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kandarakasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 96

Esukārīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho esukārī brāhmaṇo yena

bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho esukārī brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "brāhmaṇā, bho gotama, catasso pāricariyā paññapenti—brāhmaṇassa pāricariyaṃ paññapenti, khattiyassa pāricariyaṃ paññapenti, vessassa pāricariyaṃ paññapenti, suddassa pāricariyaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā brāhmaṇassa pāricariyaṃ paññapenti: 'brāhmaṇo vā brāhmaṇaṃ paricareyya, khattiyo vā brāhmaṇaṃ paricareyya, vesso vā brāhmaṇaṃ paricareyya, suddo vā brāhmaṇaṃ paricareyyā'ti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā brāhmaṇassa pāricariyaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā khattiyassa pāricariyaṃ paññapenti: 'khattiyo vā khattiyaṃ paricareyya, vesso vā khattiyaṃ paricareyya, suddo vā khattiyaṃ paricareyyā'ti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā khattiyassa pāricariyaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā vessassa pāricariyaṃ paññapenti: 'vesso vā vessaṃ paricareyya, suddo vā vessaṃ paricareyyā'ti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā vessassa pāricariyaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā suddassa pāricariyaṃ paññapenti: 'suddova suddaṃ paricareyya. Ko panañño suddaṃ paricarissatī'ti? Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā suddassa pāricariyaṃ paññapenti. Brāhmaṇā, bho gotama, imā catasso pāricariyā paññapenti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti?

"Kiṃ pana, brāhmaṇa, sabbo loko brāhmaṇānaṃ etadabbhanujānāti: 'imā catasso pāricariyā paññapentū'"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Seyyathāpi, brāhmaṇa, puriso daliddo assako anāḷhiyo. Tassa akāmassa bilaṃ olaggeyyuṃ: 'idaṃ te, ambho purisa, maṃsaṃ khāditabbaṃ, mūlañca anuppadātabban'ti. Evameva kho, brāhmaṇa, brāhmaṇā appaṭiññāya tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ, atha ca panimā catasso pāricariyā paññapenti. Nāhaṃ, brāhmaṇa, 'sabbaṃ paricaritabban'ti vadāmi; nāhaṃ, brāhmaṇa, 'sabbaṃ na paricaritabban'ti vadāmi. Yaṃ hissa, brāhmaṇa, paricarato pāricariyāhetu pāpiyo assa na seyyo, nāhaṃ taṃ 'paricaritabban'ti vadāmi; yañca khvāssa, brāhmaṇa, paricarato pāricariyāhetu seyyo assa na pāpiyo tamahaṃ 'paricaritabban'ti vadāmi. Khattiyañcepi, brāhmaṇa, evaṃ puccheyyuṃ: 'yaṃ vā te paricarato pāricariyāhetu pāpiyo assa na seyyo, yaṃ vā te paricarato pāricariyāhetu seyyo assa na pāpiyo; kamettha paricareyyāsī'ti, khattiyopi hi, brāh-

maṇa, sammā byākaramāno evaṃ byākareyya: 'yañhi me paricarato pāricariyāhetu pāpiyo assa na seyyo, nāhaṃ taṃ paricareyyaṃ; yañca kho me paricarato pāricariyāhetu seyyo assa na pāpiyo tamahaṃ paricareyyan'ti. Brāhmaṇañcepi, brāhmaṇa ... pe ... vessañcepi, brāhmaṇa ... pe ... suddañcepi, brāhmaṇa, evaṃ puccheyyuṃ: 'yaṃ vā te paricarato pāricariyāhetu pāpiyo assa na seyyo, yaṃ vā te paricarato pāricariyāhetu seyyo assa na pāpiyo; kamettha paricareyyāsī'ti, suddopi hi, brāhmaṇa, sammā byākaramāno evaṃ byākareyya: 'yañhi me paricarato pāricariyāhetu pāpiyo assa na seyyo, nāhaṃ taṃ paricareyyaṃ; yañca kho me paricarato pāricariyāhetu seyyo assa na pāpiyo tamahaṃ paricareyyan'ti. Nāhaṃ, brāhmaṇa, 'uccākulīnatā seyyaṃso'ti vadāmi, na panāhaṃ, brāhmaṇa, 'uccākulīnatā pāpiyaṃso'ti vadāmi; nāhaṃ, brāhmaṇa, 'uḷāravaṇṇatā seyyaṃso'ti vadāmi, na panāhaṃ, brāhmaṇa, 'uḷāravaṇṇatā pāpiyaṃso'ti vadāmi; nāhaṃ, brāhmaṇa, 'uḷārabhogatā seyyaṃso'ti vadāmi, na panāhaṃ, brāhmaṇa, 'uḷārabhogatā pāpiyaṃso'ti vadāmi.

Uccākulīnopi hi, brāhmaṇa, idhekacco pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇāvāco hoti, pharusāvāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhi hoti. Tasmā 'na uccākulīnatā seyyaṃso'ti vadāmi. Uccākulīnopi hi, brāhmaṇa, idhekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti. Tasmā 'na uccākulīnatā pāpiyaṃso'ti vadāmi.

Uḷāravaṇṇopi hi, brāhmaṇa ... pe ... uḷārabhogopi hi, brāhmaṇa, idhekacco pāṇātipātī hoti ... pe ... micchādiṭṭhi hoti. Tasmā 'na uḷārabhogatā seyyaṃso'ti vadāmi. Uḷārabhogopi hi, brāhmaṇa, idhekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti. Tasmā 'na uḷārabhogatā pāpiyaṃso'ti vadāmi. Nāhaṃ, brāhmaṇa, 'sabbaṃ paricaritabban'ti vadāmi, na panāhaṃ, brāhmaṇa, 'sabbaṃ na paricaritabban'ti vadāmi. Yaṃ hissa, brāhmaṇa, paricarato pāricariyāhetu saddhā vaḍḍhati, sīlaṃ vaḍḍhati, sutaṃ vaḍḍhati, cāgo vaḍḍhati, paññā vaḍḍhati, tamahaṃ 'paricaritabban'ti vadāmi. Yaṃ hissa, brāhmaṇa, paricarato pāricariyāhetu na saddhā vaḍḍhati, na sīlaṃ vaḍḍhati, na

sutaṃ vaḍḍhati, na cāgo vaḍḍhati, na paññā vaḍḍhati, nāhaṃ taṃ 'paricaritabban'ti vadāmī"ti.

Evaṃ vutte, esukārī brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "brāhmaṇā, bho gotama, cattāri dhanāni paññapenti—brāhmaṇassa sandhanaṃ paññapenti, khattiyassa sandhanaṃ paññapenti, vessassa sandhanaṃ paññapenti, suddassa sandhanaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā brāhmaṇassa sandhanaṃ paññapenti bhikkhācariyaṃ; bhikkhācariyañca pana brāhmaṇo sandhanaṃ atimaññamāno akiccakārī hoti gopova adinnaṃ ādiyamānoti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā brāhmaṇassa sandhanaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā khattiyassa sandhanaṃ paññapenti dhanukalāpaṃ; dhanukalāpañca pana khattiyo sandhanaṃ atimaññamāno akiccakārī hoti gopova adinnaṃ ādiyamānoti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā khattiyassa sandhanaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā vessassa sandhanaṃ paññapenti kasigorakkhaṃ; kasigorakkhañca pana vesso sandhanaṃ atimaññamāno akiccakārī hoti gopova adinnaṃ ādiyamānoti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā vessassa sandhanaṃ paññapenti. Tatridaṃ, bho gotama, brāhmaṇā suddassa sandhanaṃ paññapenti asitabyābhaṅgiṃ; asitabyābhaṅgiñca pana suddo sandhanaṃ atimaññamāno akiccakārī hoti gopova adinnaṃ ādiyamānoti. Idaṃ kho, bho gotama, brāhmaṇā suddassa sandhanaṃ paññapenti. Brāhmaṇā, bho gotama, imāni cattāri dhanāni paññapenti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti?

"Kiṃ pana, brāhmaṇa, sabbo loko brāhmaṇānaṃ etadabbhanujānāti: 'imāni cattāri dhanāni paññapentū'"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Seyyathāpi, brāhmaṇa, puriso daliddo assako anāḷhiyo. Tassa akāmassa bilaṃ olaggeyyuṃ: 'idaṃ te, ambho purisa, maṃsaṃ khāditabbaṃ, mūlañca anuppadātabban'ti. Evameva kho, brāhmaṇa, brāhmaṇā appaṭiññāya tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ, atha ca panimāni cattāri dhanāni paññapenti. Ariyaṃ kho ahaṃ, brāhmaṇa, lokuttaraṃ dhammaṃ purisassa sandhanaṃ paññapemi. Porāṇaṃ kho panassa mātāpettikaṃ kulavaṃsaṃ anussarato yattha yattheva attabhāvassa abhinibbatti hoti tena teneva saṅkhyaṃ gacchati. Khattiyakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'khattiyo'tveva saṅkhyaṃ gacchati; brāhmaṇakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'brāhmaṇo'tveva saṅkhyaṃ gacchati;

vessakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'vesso'tveva saṅkhyaṃ gacchati; suddakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'suddo'tveva saṅkhyaṃ gacchati. Seyyathāpi, brāhmaṇa, yaṃyadeva paccayaṃ paṭicca aggi jalati tena teneva saṅkhyaṃ gacchati. Kaṭṭhañce paṭicca aggi jalati 'kaṭṭhaggi'tveva saṅkhyaṃ gacchati; sakalikañce paṭicca aggi jalati 'sakalikaggi'tveva saṅkhyaṃ gacchati; tiṇañce paṭicca aggi jalati 'tiṇaggi'tveva saṅkhyaṃ gacchati; gomayañce paṭicca aggi jalati 'gomayaggi'tveva saṅkhyaṃ gacchati. Evameva kho ahaṃ, brāhmaṇa, ariyaṃ lokuttaraṃ dhammaṃ purisassa sandhanaṃ paññapemi. Porāṇaṃ kho panassa mātāpettikaṃ kulavaṃsaṃ anussarato yattha yattheva attabhāvassa abhinibbatti hoti tena teneva saṅkhyaṃ gacchati.

Khattiyakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'khattiyo'tveva saṅkhyaṃ gacchati; brāhmaṇakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'brāhmaṇo'tveva saṅkhyaṃ gacchati; vessakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'vesso'tveva saṅkhyaṃ gacchati; suddakule ce attabhāvassa abhinibbatti hoti 'suddo'tveva saṅkhyaṃ gacchati.

Khattiyakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, abrahmacariyā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Brāhmaṇakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Vessakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Suddakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, brāhmaṇova nu kho pahoti asmiṃ padese averaṃ abyābajjhaṃ mettacittaṃ bhāvetuṃ, no khattiyo no vesso no suddo"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Khattiyopi hi, bho gotama, pahoti asmiṃ padese averaṃ abyābajjhaṃ mettacittaṃ bhāvetuṃ; brāhmaṇopi hi, bho gotama ... vessopi hi, bho gotama ... suddopi hi, bho gotama ... sabbepi hi, bho gotama, cattāro vaṇṇā pahonti asmiṃ padese averaṃ abyābajjhaṃ mettacittaṃ bhāvetun"ti. "Evameva kho, brāhmaṇa, khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Brāhmaṇakulā cepi, brāhmaṇa ... vessakulā cepi, brāhmaṇa ... suddakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, brāhmaṇova nu kho pahoti sottisināniṃ ādāya nadiṃ gantvā rajojallaṃ pavāhetuṃ, no khattiyo no vesso no suddo"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Khattiyopi hi, bho gotama, pahoti sottisināniṃ ādāya nadiṃ gantvā rajojallaṃ pavāhetuṃ; brāhmaṇopi hi, bho gotama ... vessopi hi, bho gotama ... suddopi hi, bho gotama ... sabbepi hi, bho gotama, cattāro vaṇṇā pahonti sottisināniṃ ādāya nadiṃ gantvā rajojallaṃ pavāhetun"ti. "Evameva kho, brāhmaṇa, khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Brāhmaṇakulā cepi, brāhmaṇa ... vessakulā cepi, brāhmaṇa ... suddakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, idha rājā khattiyo muddhāvasitto nānājaccānaṃ purisānaṃ purisasataṃ sannipāteyya: 'āyantu bhonto ye tattha khattiyakulā brāhmaṇakulā rājaññakulā uppannā sākassa

vā sālassa vā salaḷassa vā candanassa vā padumakassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggiṃ abhinibbattentu, tejo pātukarontu; āyantu pana bhonto ye tattha caṇḍālakulā nesādakulā venakulā rathakārakulā pukkusakulā uppannā sāpānadoṇiyā vā sūkaradoṇiyā vā rajakadoṇiyā vā eraṇḍakaṭṭhassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggiṃ abhinibbattentu, tejo pātukarontū'"ti?

"Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, yo evaṃ nu kho so khattiyakulā brāhmaṇakulā rājaññakulā uppannehi sākassa vā sālassa vā salaḷassa vā candanassa vā padumakassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto tejo pātukato so eva nu khvāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca tena ca sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātuṃ; yo pana so caṇḍālakulā nesādakulā venakulā rathakārakulā pukkusakulā uppannehi sāpānadoṇiyā vā sūkaradoṇiyā vā rajakadoṇiyā vā eraṇḍakaṭṭhassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto tejo pātukato svāssa aggi na ceva accimā na ca vaṇṇavā na ca pabhassaro na ca tena sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātun"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Yopi hi so, bho gotama, khattiyakulā brāhmaṇakulā rājaññakulā uppannehi sākassa vā sālassa vā salaḷassa vā candanassa vā padumakassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto tejo pātukato svāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca tena ca sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātuṃ; yopi so caṇḍālakulā nesādakulā venakulā rathakārakulā pukkusakulā uppannehi sāpānadoṇiyā vā sūkaradoṇiyā vā rajakadoṇiyā vā eraṇḍakaṭṭhassa vā uttarāraṇiṃ ādāya aggi abhinibbatto tejo pātukato svāssa aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca tena ca sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātuṃ. Sabbopi hi, bho gotama, aggi accimā ceva vaṇṇavā ca pabhassaro ca sabbenapi sakkā agginā aggikaraṇīyaṃ kātun"ti.

"Evameva kho, brāhmaṇa, khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ. Brāhmaṇakulā cepi, brāhmaṇa ... vessakulā cepi, brāhmaṇa ... suddakulā cepi, brāhmaṇa, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, abrahmacariyā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti, ārādhako

hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan”ti.

Evaṃ vutte, esukārī brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama … pe … upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Esukārīsuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 18

Madhupiṇḍikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kapilavatthuṃ piṇḍāya pāvisi. Kapilavatthusmiṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena mahāvanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya. Mahāvanaṃ ajjhogāhetvā beluvalaṭṭhikāya mūle divāvihāraṃ nisīdi. Daṇḍapāṇipi kho sakko jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena mahāvanaṃ tenupasaṅkami. Mahāvanaṃ ajjhogāhetvā yena beluvalaṭṭhikā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā daṇḍamolubbha ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho daṇḍapāṇi sakko bhagavantaṃ etadavoca: “kiṃvādī samaṇo kimakkhāyī”ti? “Yathāvādī kho, āvuso, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati, yathā ca pana kāmehi visaṃyuttaṃ viharantaṃ taṃ brāhmaṇaṃ akathaṃkathiṃ chinnakukkuccaṃ bhavābhave vītataṇhaṃ saññā nānusenti—evaṃvādī kho ahaṃ, āvuso, evamakkhāyī”ti.

Evaṃ vutte, daṇḍapāṇi sakko sīsaṃ okampetvā, jivhaṃ nillāḷetvā, tivisākhaṃ nalāṭikaṃ nalāṭe vuṭṭhāpetvā daṇḍamolubbha pakkāmi.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena nigrodhārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “idhāhaṃ, bhikkhave, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kapilavatthuṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Kapilavatthusmiṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena mahāvanaṃ tenupasaṅkamiṃ divāvihārāya. Mahāvanaṃ ajjhogāhetvā beluvalaṭṭhikāya mūle divāvihāraṃ nisīdiṃ. Daṇḍapāṇipi kho, bhikkhave, sakko jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena mahāvanaṃ tenupasaṅkami. Mahāvanaṃ ajjhogāhetvā yena

beluvalaṭṭhikā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mayā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā daṇḍamolubbha ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhikkhave, daṇḍapāṇi sakko maṃ etadavoca: 'kiṃvādī samaṇo kimakkhāyī'ti?

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, daṇḍapāṇiṃ sakkaṃ etadavocaṃ: 'yathāvādī kho, āvuso, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati, yathā ca pana kāmehi visaṃyuttaṃ viharantaṃ taṃ brāhmaṇaṃ akathaṅkathiṃ chinnakukkuccaṃ bhavābhave vītataṇhaṃ saññā nānusenti—evaṃvādī kho ahaṃ, āvuso, evamakkhāyī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, daṇḍapāṇi sakko sīsaṃ okampetvā, jivhaṃ nillāḷetvā, tivisākhaṃ nalāṭikaṃ nalāṭe vuṭṭhāpetvā daṇḍamolubbha pakkāmī"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃvādī pana, bhante, bhagavā sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati? Kathañca pana, bhante, bhagavantaṃ kāmehi visaṃyuttaṃ viharantaṃ taṃ brāhmaṇaṃ akathaṅkathiṃ chinnakukkuccaṃ bhavābhave vītataṇhaṃ saññā nānusentī"ti? "Yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ. Esevanto rāgānusayānaṃ, esevanto paṭighānusayānaṃ, esevanto diṭṭhānusayānaṃ, esevanto vicikicchānusayānaṃ, esevanto mānānusayānaṃ, esevanto bhavarāgānusayānaṃ, esevanto avijjānusayānaṃ, esevanto daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādānaṃ. Etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: "idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā, vitthārena atthaṃ avibhajitvā, uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ. Esevanto rāgānusayānaṃ ... pe ... etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī'ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā"ti? Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā

mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavocuṃ: "idaṃ kho no, āvuso kaccāna, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ. Esevanto rāgānusayānaṃ ... pe ... etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī'ti. Tesaṃ no, āvuso kaccāna, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: "yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ. Esevanto rāgānusayānaṃ ... pe ... etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī"'ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyāti? Tesaṃ no, āvuso kaccāna, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ, pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Vibhajatāyasmā mahākaccāno"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva mūlaṃ, atikkamma khandhaṃ, sākhāpalāse sāraṃ pariyesitabbaṃ maññeyya; evaṃsampadamidaṃ āyasmantānaṃ satthari sammukhībhūte, taṃ

bhagavantaṃ atisitvā, amhe etamatthaṃ paṭipucchitabbaṃ maññatha. So hāvuso, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā, amatassa dātā, dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi, yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāthā"ti. "Addhāvuso kaccāna, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati, cakkhubhūto ñāṇabhūto dhammabhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā, amatassa dātā, dhammassāmī tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi, yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāma. Api cāyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ, pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Vibhajatāyasmā mahākaccāno agaruṃ katvā"ti. "Tena hāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahākaccāno etadavoca:

"Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ, esevanto rāgānusayānaṃ … pe … etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī'ti, imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi—

Cakkhuñcāvuso, paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, yaṃ vedeti taṃ sañjānāti, yaṃ sañjānāti taṃ vitakketi, yaṃ vitakketi taṃ papañceti, yaṃ papañceti tatonidānaṃ purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu cakkhuviññeyyesu rūpesu. Sotañcāvuso, paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ … pe … ghānañcāvuso, paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññāṇaṃ … pe … jivhañcāvuso, paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ … pe … kāyañcāvuso, paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññāṇaṃ … pe … manañcāvuso, paṭicca dhamme ca uppajjati

manoviññāṇaṃ, tiṇṇaṃ saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, yaṃ vedeti taṃ sañjānāti, yaṃ sañjānāti taṃ vitakketi, yaṃ vitakketi taṃ papañceti, yaṃ papañceti tatonidānaṃ purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu manoviññeyyesu dhammesu.

So vatāvuso, cakkhusmiṃ sati rūpe sati cakkhuviññāṇe sati phassapaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Phassapaññattiyā sati vedanāpaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Vedanāpaññattiyā sati saññāpaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Saññāpaññattiyā sati vitakkapaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Vitakkapaññattiyā sati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. So vatāvuso, sotasmiṃ sati sadde sati … pe … ghānasmiṃ sati gandhe sati … pe … jivhāya sati rase sati … pe … kāyasmiṃ sati phoṭṭhabbe sati … pe … manasmiṃ sati dhamme sati manoviññāṇe sati phassapaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Phassapaññattiyā sati vedanāpaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Vedanāpaññattiyā sati saññāpaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Saññāpaññattiyā sati vitakkapaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Vitakkapaññattiyā sati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattiṃ paññāpessatīti—ṭhānametaṃ vijjati.

So vatāvuso, cakkhusmiṃ asati rūpe asati cakkhuviññāṇe asati phassapaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Phassapaññattiyā asati vedanāpaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Vitakkapaññattiyā asati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So vatāvuso, sotasmiṃ asati sadde asati … pe … ghānasmiṃ asati gandhe asati … pe … jivhāya asati rase asati … pe … kāyasmiṃ asati phoṭṭhabbe asati … pe … manasmiṃ asati dhamme asati manoviññāṇe asati phassapaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Phassapaññattiyā asati vedanāpaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Vitakkapaññattiyā asati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇa-

paññattiṃ paññāpessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ esevanto rāgānusayānaṃ ... pe ... etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī'ti, imassa kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe āyasmanto bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "yaṃ kho no, bhante, bhagavā saṃkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ. Esevanto rāgānusayānaṃ ... pe ... etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī'ti. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṃkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: "yatonidānaṃ, bhikkhu, purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. Ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhositabbaṃ. Esevanto rāgānusayānaṃ, esevanto paṭighānusayānaṃ, esevanto diṭṭhānusayānaṃ, esevanto vicikicchānusayānaṃ, esevanto mānānusayānaṃ, esevanto bhavarāgānusayānaṃ, esevanto avijjānusayānaṃ, esevanto daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādānaṃ. Etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī"ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti? Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ, pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa

vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ, yannūna mayaṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etamatthaṃ paṭipucchimha. Tesaṃ no, bhante, āyasmatā mahākaccānena imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho vibhatto"ti. "Paṇḍito, bhikkhave, mahākaccāno; mahāpañño, bhikkhave, mahākaccāno. Mañcepi tumhe, bhikkhave, etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi taṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ mahākaccānena byākataṃ. Eso cevetassa attho. Evañca naṃ dhārethā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "seyyathāpi, bhante, puriso jighacchādubbalyapareto madhupiṇḍikaṃ adhigaccheyya, so yato yato sāyeyya, labhetheva sādurasaṃ asecanakaṃ. Evameva kho, bhante, cetaso bhikkhu dabbajātiko, yato yato imassa dhammapariyāyassa paññāya atthaṃ upaparikkheyya, labhetheva attamanataṃ, labhetheva cetaso pasādaṃ. Ko nāmo ayaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Tasmātiha tvaṃ, ānanda, imaṃ dhammapariyāyaṃ madhupiṇḍikapariyāyotveva naṃ dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Madhupiṇḍikasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 63

Cūḷamālukyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmato mālukyaputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "yānimāni diṭṭhigatāni bhagavatā abyākatāni ṭhapitāni paṭikkhittāni: 'sassato loko'tipi, 'asassato loko'tipi, 'antavā loko'tipi, 'anantavā loko'tipi, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'tipi, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'tipi, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi—tāni me bhagavā na byākaroti. Yāni me bhagavā na byākaroti taṃ me na ruccati, taṃ me nakkhamati. Sohaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ pucchissāmi. Sace me bha-

gavā byākarissati: ‘sassato loko’ti vā ‘asassato loko’ti vā … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā—evāhaṃ bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi; no ce me bhagavā byākarissati: ‘sassato loko’ti vā ‘asassato loko’ti vā … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā—evāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī”ti.

Atha kho āyasmā mālukyaputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mālukyaputto bhagavantaṃ etadavoca:

“Idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—yānimāni diṭṭhigatāni bhagavatā abyākatāni ṭhapitāni paṭikkhittāni: ‘sassato loko’tipi, ‘asassato loko’tipi … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’tipi—tāni me bhagavā na byākaroti. Yāni me bhagavā na byākaroti taṃ me na ruccati, taṃ me nakkhamati. Sohaṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ pucchissāmi. Sace me bhagavā byākarissati: ‘sassato loko’ti vā, ‘asassato loko’ti vā … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā—evāhaṃ bhagavati, brahmacariyaṃ carissāmi. No ce me bhagavā byākarissati: ‘sassato loko’ti vā, ‘asassato loko’ti vā … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā—evāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmīti. Sace bhagavā jānāti: ‘sassato loko’ti, ‘sassato loko’ti me bhagavā byākarotu; sace bhagavā jānāti: ‘asassato loko’ti, ‘asassato loko’ti me bhagavā byākarotu. No ce bhagavā jānāti: ‘sassato loko’ti vā, ‘asassato loko’ti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidaṃ: ‘na jānāmi, na passāmī’ti. Sace bhagavā jānāti: ‘antavā loko’ti, ‘anantavā loko’ti me bhagavā byākarotu; sace bhagavā jānāti: ‘anantavā loko’ti, ‘anantavā loko’ti me bhagavā byākarotu. No ce bhagavā jānāti: ‘antavā loko’ti vā, ‘anantavā loko’ti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidaṃ: ‘na jānāmi, na passāmī’ti. Sace bhagavā jānāti: ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti, ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti me bhagavā byākarotu; sace bhagavā jānāti: ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti, ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti me bhagavā byākarotu. No ce bhagavā jānāti: ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti vā, ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidaṃ: ‘na jānāmi, na passāmī’ti. Sace bhagavā jānāti: ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti,

‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti me bhagavā byākarotu; sace bhagavā jānāti: ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti me bhagavā byākarotu. No ce bhagavā jānāti: ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidaṃ: ‘na jānāmi na passāmī’ti. Sace bhagavā jānāti: ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti me bhagavā byākarotu; sace bhagavā jānāti: ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti me bhagavā byākarotu. No ce bhagavā jānāti: ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidaṃ: ‘na jānāmi, na passāmī’’ti.

“Kiṃ nu tāhaṃ, mālukyaputta, evaṃ avacaṃ: ‘ehi tvaṃ, mālukyaputta, mayi brahmacariyaṃ cara, ahaṃ te byākarissāmi: “sassato loko”ti vā, “asassato loko”ti vā, “antavā loko”ti vā, “anantavā loko”ti vā, “taṃ jīvaṃ taṃ sarīran”ti vā, “aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran”ti vā, “hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā’’ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Tvaṃ vā pana maṃ evaṃ avaca: ‘ahaṃ, bhante, bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi, bhagavā me byākarissati: “sassato loko”ti vā, “asassato loko”ti vā, “antavā loko”ti vā, “anantavā loko”ti vā, “taṃ jīvaṃ taṃ sarīran”ti vā, “aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran”ti vā, “hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā’’ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Iti kira, mālukyaputta, nevāhaṃ taṃ vadāmi: ‘ehi tvaṃ, mālukyaputta, mayi brahmacariyaṃ cara, ahaṃ te byākarissāmi: “sassato loko”ti vā, “asassato loko”ti vā … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā”’ti; napi kira maṃ tvaṃ vadesi: ‘ahaṃ, bhante, bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi, bhagavā me byākarissati: “sassato loko”ti vā “asassato loko”ti vā … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā’ti. Evaṃ sante, moghapurisa, ko santo kaṃ paccācikkhasi?

Yo kho, mālukyaputta, evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi yāva me bhagavā na byākarissati: “sassato loko”ti vā, “asassato loko”ti vā … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā’ti, abyākatameva taṃ, mālukyaputta, tathāgatena assa, atha so puggalo kālaṃ kareyya. Seyyathāpi, mālukyaputta, puriso sallena viddho assa savisena gāḷhapalepanena. Tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhapeyyuṃ. So evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ purisaṃ jānāmi yenamhi viddho, khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ purisaṃ jānāmi yenamhi viddho, evaṃnāmo evaṃgotto iti vā’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ purisaṃ jānāmi yenamhi viddho, dīgho vā rasso vā majjhimo vā’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ purisaṃ jānāmi yenamhi viddho, kāḷo vā sāmo vā maṅguracchavī vā’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ purisaṃ jānāmi yenamhi viddho, amukasmiṃ gāme vā nigame vā nagare vā’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ dhanuṃ jānāmi yenamhi viddho, yadi vā cāpo yadi vā kodaṇḍo’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ jiyaṃ jānāmi yāyamhi viddho, yadi vā akkassa yadi vā saṇhassa yadi vā nhārussa yadi vā maruvāya yadi vā khīrapaṇṇino’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ kaṇḍaṃ jānāmi yenamhi viddho, yadi vā gacchaṃ yadi vā ropiman’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ kaṇḍaṃ jānāmi yenamhi viddho, yassa pattehi vājitaṃ yadi vā gijjhassa yadi vā kaṅkassa yadi vā kulalassa yadi vā morassa yadi vā sithilahanuno’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ kaṇḍaṃ jānāmi yenamhi viddho, yassa nhārunā parikkhittaṃ yadi vā gavassa yadi vā mahiṃsassa yadi vā bheravassa yadi vā semhārassā’ti; so evaṃ vadeyya: ‘na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi yāva na taṃ sallaṃ jānāmi yenamhi viddho, yadi vā sallaṃ yadi vā khurappaṃ yadi vā vekaṇḍaṃ yadi vā nārācaṃ yadi vā vacchadantaṃ yadi vā karavīrapattan’ti—aññātameva taṃ, mālukyaputta, tena purisena assa, atha so puriso kālaṃ kareyya. Evameva kho, mālukyaputta, yo evaṃ vadeyya:

‘na tāvāhaṃ bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi yāva me bhagavā na byākarissati: “sassato loko”ti vā “asassato loko”ti vā … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā’ti—abyākatameva taṃ, mālukyaputta, tathāgatena assa, atha so puggalo kālaṃ kareyya.

‘Sassato loko’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evaṃ no. ‘Asassato loko’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evampi no. ‘Sassato loko’ti vā, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati, ‘asassato loko’ti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti, atthi jarā, atthi maraṇaṃ, santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā; yesāhaṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññapemi. ‘Antavā loko’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evaṃ no. ‘Anantavā loko’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evampi no. ‘Antavā loko’ti vā, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati, ‘anantavā loko’ti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti, atthi jarā, atthi maraṇaṃ, santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā; yesāhaṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññapemi. ‘Taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evaṃ no. ‘Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evampi no. ‘Taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti vā, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati, ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti … pe … nighātaṃ paññapemi. ‘Hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evaṃ no. ‘Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evampi no. ‘Hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati, ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti … pe … yesāhaṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññapemi. ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evaṃ no. ‘Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evampi no. ‘Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti, mālukyaputta, diṭṭhiyā sati, ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti … pe … yesāhaṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññapemi.

Tasmātiha, mālukyaputta, abyākatañca me abyākatato dhāretha; byākatañca me byākatato dhāretha. Kiñca, mālukyaputta, mayā abyākataṃ?

‘Sassato loko’ti mālukyaputta, mayā abyākataṃ; ‘asassato loko’ti—mayā abyākataṃ; ‘antavā loko’ti—mayā abyākataṃ; ‘anantavā loko’ti—mayā abyākataṃ; ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’ti—mayā abyākataṃ; ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’ti—mayā abyākataṃ; ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti—mayā abyākataṃ; ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti—mayā abyākataṃ; ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti—mayā abyākataṃ; ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti—mayā abyākataṃ. Kasmā cetaṃ, mālukyaputta, mayā abyākataṃ? Na hetaṃ, mālukyaputta, atthasaṃhitaṃ na ādibrahmacariyakaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Tasmā taṃ mayā abyākataṃ. Kiñca, mālukyaputta, mayā byākataṃ? ‘Idaṃ dukkhan’ti, mālukyaputta, mayā byākataṃ; ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti—mayā byākataṃ; ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti—mayā byākataṃ; ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti—mayā byākataṃ. Kasmā cetaṃ, mālukyaputta, mayā byākataṃ? Etañhi, mālukyaputta, atthasaṃhitaṃ etaṃ ādibrahmacariyakaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Tasmā taṃ mayā byākataṃ. Tasmātiha, mālukyaputta, abyākatañca me abyākatato dhāretha; byākatañca me byākatato dhārethā”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā mālukyaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Cūḷamālukyasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 49

Brahmanimantanikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ ukkaṭṭhāyaṃ viharāmi subhagavane sālarājamūle. Tena kho pana, bhikkhave, samayena bakassa brahmuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: ‘idaṃ niccaṃ, idaṃ dhuvaṃ, idaṃ sassataṃ, idaṃ kevalaṃ, idaṃ acavanadhammaṃ, idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, ito ca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ natthī’ti. Atha khvāhaṃ, bhikkhave, bakassa brahmuno cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma

balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—ukkaṭṭhāyaṃ subhagavane sālarājamūle antarahito tasmiṃ brahmaloke pāturahosiṃ. Addasā kho maṃ, bhikkhave, bako brahmā dūratova āgacchantaṃ; disvāna maṃ etadavoca: 'ehi kho, mārisa, svāgataṃ, mārisa. Cirassaṃ kho, mārisa, imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Idañhi, mārisa, niccaṃ, idaṃ dhuvaṃ, idaṃ sassataṃ, idaṃ kevalaṃ, idaṃ acavanadhammaṃ, idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati. Ito ca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ natthī'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, bakaṃ brahmānaṃ etadavocaṃ: 'avijjāgato vata bho bako brahmā, avijjāgato vata bho bako brahmā; yatra hi nāma aniccaṃyeva samānaṃ niccanti vakkhati, addhuvaṃyeva samānaṃ dhuvanti vakkhati, asassataṃyeva samānaṃ sassatanti vakkhati, akevalaṃyeva samānaṃ kevalanti vakkhati, cavanadhammaṃyeva samānaṃ acavanadhammanti vakkhati; yattha ca pana jāyati jīyati mīyati cavati upapajjati tañca vakkhati: "idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjatī"ti; santañca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ "natthaññaṃ uttari nissaraṇan"ti vakkhatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, māro pāpimā aññataraṃ brahmapārisajjaṃ anvāvisitvā maṃ etadavoca: 'bhikkhu bhikkhu, metamāsado metamāsado, eso hi, bhikkhu, brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ. Ahesuṃ kho ye, bhikkhu, tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṃ pathavīgarahakā pathavījigucchakā, āpagarahakā āpajigucchakā, tejagarahakā tejajigucchakā, vāyagarahakā vāyajigucchakā, bhūtagarahakā bhūtajigucchakā, devagarahakā devajigucchakā, pajāpatigarahakā pajāpatijigucchakā, brahmagarahakā brahmajigucchakā—te kāyassa bhedā pāṇupacchedā hīne kāye patiṭṭhitā ahesuṃ. Ye pana, bhikkhu, tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṃ pathavīpasaṃsakā pathavābhinandino, āpapasaṃsakā āpābhinandino, tejapasaṃsakā tejābhinandino, vāyapasaṃsakā vāyābhinandino, bhūtapasaṃsakā bhūtābhinandino, devapasaṃsakā devābhinandino, pajāpatipasaṃsakā pajāpatābhinandino, brahmapasaṃsakā brahmābhinandino—te kāyassa bhedā pāṇupacchedā paṇīte kāye patiṭṭhitā. Taṃ tāhaṃ, bhikkhu, evaṃ vadāmi: "iṅgha tvaṃ, mārisa, yadeva te brahmā āha tadeva

tvaṃ karohi, mā tvaṃ brahmuno vacanaṃ upātivattittho". Sace kho tvaṃ, bhikkhu, brahmuno vacanaṃ upātivattissasi, seyyathāpi nāma puriso siriṃ āgacchantiṃ daṇḍena paṭippaṇāmeyya, seyyathāpi vā pana, bhikkhu, puriso narakappapāte papatanto hatthehi ca pādehi ca pathaviṃ virādheyya, evaṃ sampadamidaṃ, bhikkhu, tuyhaṃ bhavissati. Iṅgha tvaṃ, mārisa, yadeva te brahmā āha tadeva tvaṃ karohi, mā tvaṃ brahmuno vacanaṃ upātivattittho. Nanu tvaṃ, bhikkhu, passasi brahmaparisaṃ sannipatitan'ti? Iti kho maṃ, bhikkhave, māro pāpimā brahmaparisaṃ upanesi.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, māraṃ pāpimantaṃ etadavocaṃ: 'jānāmi kho tāhaṃ, pāpima; mā tvaṃ maññittho: "na maṃ jānātī"ti. Māro tvamasi, pāpima. Yo ceva, pāpima, brahmā, yā ca brahmaparisā, ye ca brahmapārisajjā, sabbeva tava hatthagatā sabbeva tava vasaṅgatā. Tuyhañhi, pāpima, evaṃ hoti: "esopi me assa hatthagato, esopi me assa vasaṅgato"ti. Ahaṃ kho pana, pāpima, neva tava hatthagato neva tava vasaṅgato'ti.

Evaṃ vutte, bhikkhave, bako brahmā maṃ etadavoca: 'ahañhi, mārisa, niccaṃyeva samānaṃ "niccan"ti vadāmi, dhuvaṃyeva samānaṃ "dhuvan"ti vadāmi, sassataṃyeva samānaṃ "sassatan"ti vadāmi, kevalaṃyeva samānaṃ "kevalan"ti vadāmi, acavanadhammaṃyeva samānaṃ "acavanadhamman"ti vadāmi, yattha ca pana na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati tadevāhaṃ vadāmi: "idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjatī"ti. Asantañca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ "natthaññaṃ uttari nissaraṇan"ti vadāmi. Ahesuṃ kho, bhikkhu, tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṃ yāvatakaṃ tuyhaṃ kasiṇaṃ āyu tāvatakaṃ tesaṃ tapokammameva ahosi. Te kho evaṃ jāneyyuṃ santañca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ "atthaññaṃ uttari nissaraṇan"ti, asantaṃ vā aññaṃ uttari nissaraṇaṃ "natthaññaṃ uttari nissaraṇan"ti. Taṃ tāhaṃ, bhikkhu, evaṃ vadāmi: "na cevaññaṃ uttari nissaraṇaṃ dakkhissasi, yāvadeva ca pana kilamathassa vighātassa bhāgī bhavissasi. Sace kho tvaṃ, bhikkhu, pathaviṃ ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko, yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. Sace āpaṃ ... tejaṃ ... vāyaṃ ... bhūte ... deve ... pajāpatiṃ ... brahmaṃ ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko, yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo"'ti.

‘Ahampi kho evaṃ, brahme, jānāmi: “sace pathaviṃ ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko, yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. Sace āpaṃ … tejaṃ … vāyaṃ … bhūte … deve … pajāpatiṃ … brahmaṃ ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko, yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo”ti api ca te ahaṃ, brahme, gatiñca pajānāmi, jutiñca pajānāmi: “evaṃ mahiddhiko bako brahmā, evaṃ mahānubhāvo bako brahmā, evaṃ mahesakkho bako brahmā”ti.

Yathākathaṃ pana me tvaṃ, mārisa, gatiñca pajānāsi, jutiñca pajānāsi: “evaṃ mahiddhiko bako brahmā, evaṃ mahānubhāvo bako brahmā, evaṃ mahesakkho bako brahmā”’ti?

‘Yāvatā candimasūriyā, Pariharanti disā bhanti virocanā; Tāva sahassadhā loko, Ettha te vattate vaso.

Paroparañca jānāsi, atho rāgavirāginaṃ; Itthabhāvaññathābhāvaṃ, sattānaṃ āgatiṃ gatinti.

Evaṃ kho te ahaṃ, brahme, gatiñca pajānāmi jutiñca pajānāmi: “evaṃ mahiddhiko bako brahmā, evaṃ mahānubhāvo bako brahmā, evaṃ mahesakkho bako brahmā”ti.

Atthi kho, brahme, aññо kāyo, taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi; tamahaṃ jānāmi passāmi. Atthi kho, brahme, ābhassarā nāma kāyo yato tvaṃ cuto idhūpapanno. Tassa te aticiranivāsena sā sati pamuṭṭhā, tena taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi; tamahaṃ jānāmi passāmi. Evampi kho ahaṃ, brahme, neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ? Atha kho ahameva tayā bhiyyo. Atthi kho, brahme, subhakiṇho nāma kāyo, vehapphalo nāma kāyo, abhibhū nāma kāyo, taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi; tamahaṃ jānāmi passāmi. Evampi kho ahaṃ, brahme, neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ? Atha kho ahameva tayā bhiyyo. Pathaviṃ kho ahaṃ, brahme, pathavito abhiññāya yāvatā pathaviyā pathavattena ananubhūtaṃ tadabhiññāya pathaviṃ nāpahosiṃ, pathaviyā nāpahosiṃ, pathavito nāpahosiṃ, pathaviṃ meti nāpahosiṃ, pathaviṃ nābhivadiṃ. Evampi kho ahaṃ, brahme, neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ? Atha kho ahameva tayā bhiyyo. Āpaṃ kho ahaṃ, brahme … pe … tejaṃ kho ahaṃ, brahme … pe … vāyaṃ kho ahaṃ, brahme … pe … bhūte kho ahaṃ, brahme … pe … deve kho ahaṃ, brahme … pe … pajāpatiṃ kho ahaṃ, brahme … pe … brahmaṃ kho ahaṃ, brahme … pe … ābhassare kho ahaṃ, brahme …

pe … subhakiṇhe kho ahaṃ, brahme … … pe … vehapphale kho ahaṃ, brahme … pe … abhibhuṃ kho ahaṃ, brahme … pe … sabbaṃ kho ahaṃ, brahme, sabbato abhiññāya yāvatā sabbassa sabbattena ananubhūtaṃ tadabhiññāya sabbaṃ nāpahosiṃ sabbasmiṃ nāpahosiṃ sabbato nāpahosiṃ sabbaṃ meti nāpahosiṃ, sabbaṃ nābhivadiṃ. Evampi kho ahaṃ, brahme, neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ? Atha kho ahameva tayā bhiyyo'ti.

'Sace kho, mārisa, sabbassa sabbattena ananubhūtaṃ, tadabhiññāya mā heva te rittakameva ahosi, tucchakameva ahosīti.

Viññāṇaṃ anidassanaṃ anantaṃ sabbato pabhaṃ, taṃ pathaviyā pathavattena ananubhūtaṃ, āpassa āpattena ananubhūtaṃ, tejassa tejattena ananubhūtaṃ, vāyassa vāyattena ananubhūtaṃ, bhūtānaṃ bhūtattena ananubhūtaṃ, devānaṃ devattena ananubhūtaṃ, pajāpatissa pajāpatittena ananubhūtaṃ, brahmānaṃ brahmattena ananubhūtaṃ, ābhassarānaṃ ābhassarattena ananubhūtaṃ, subhakiṇhānaṃ subhakiṇhattena ananubhūtaṃ, vehapphalānaṃ vehapphalattena ananubhūtaṃ, abhibhussa abhibhuttena ananubhūtaṃ, sabbassa sabbattena ananubhūtaṃ.

Handa carahi te, mārisa, passa antaradhāyāmī'ti. 'Handa carahi me tvaṃ, brahme, antaradhāyassu, sace visahasī'ti. Atha kho, bhikkhave, bako brahmā: 'antaradhāyissāmi samaṇassa gotamassa, antaradhāyissāmi samaṇassa gotamassā'ti nevassu me sakkoti antaradhāyituṃ.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, bakaṃ brahmānaṃ etadavocaṃ: 'handa carahi te brahme antaradhāyāmī'ti. 'Handa carahi me tvaṃ, mārisa, antaradhāyassu sace visahasī'ti. Atha kho ahaṃ, bhikkhave, tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsiṃ: 'ettāvatā brahmā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca saddañca me sossanti, na ca maṃ dakkhantī'ti. Antarahito imaṃ gāthaṃ abhāsiṃ:

'Bhavevāhaṃ bhayaṃ disvā, bhavañca vibhavesinaṃ; Bhavaṃ nābhivadiṃ kiñci, nandiñca na upādiyin'ti.

Atha kho, bhikkhave, brahmā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca acchariyabbhutacittajātā ahesuṃ: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Samaṇassa gotamassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, na ca vata no ito pubbe diṭṭho vā, suto vā, aññо samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ mahiddhiko evaṃ mahānubhāvo yathāyaṃ samaṇo gotamo sakya-

putto sakyakulā pabbajito. Bhavarāmāya vata, bho, pajāya bhavaratāya bhavasammuditāya samūlaṃ bhavaṃ udabbahī'ti.

Atha kho, bhikkhave, māro pāpimā aññataraṃ brahmapārisajjaṃ anvāvisitvā maṃ etadavoca: 'sace kho tvaṃ, mārisa, evaṃ pajānāsi, sace tvaṃ evaṃ anubuddho, mā sāvake upanesi, mā pabbajite; mā sāvakānaṃ dhammaṃ desesi, mā pabbajitānaṃ; mā sāvakesu gedhimakāsi, mā pabbajitesu. Ahesuṃ kho, bhikkhu, tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṃ arahanto sammāsambuddhā paṭijānamānā. Te sāvake upanesuṃ pabbajite, sāvakānaṃ dhammaṃ desesuṃ pabbajitānaṃ, sāvakesu gedhimakaṃsu pabbajitesu, te sāvake upanetvā pabbajite, sāvakānaṃ dhammaṃ desetvā pabbajitānaṃ, sāvakesu gedhitacittā pabbajitesu, kāyassa bhedā pāṇupacchedā hīne kāye patiṭṭhitā. Ahesuṃ ye pana, bhikkhu, tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṃ arahanto sammāsambuddhā paṭijānamānā. Te na sāvake upanesuṃ na pabbajite, na sāvakānaṃ dhammaṃ desesuṃ na pabbajitānaṃ, na sāvakesu gedhimakaṃsu na pabbajitesu, te na sāvake upanetvā na pabbajite, na sāvakānaṃ dhammaṃ desetvā na pabbajitānaṃ, na sāvakesu gedhitacittā na pabbajitesu, kāyassa bhedā pāṇupacchedā paṇīte kāye patiṭṭhitā. Taṃ tāhaṃ, bhikkhu, evaṃ vadāmi—iṅgha tvaṃ, mārisa, appossukko diṭṭhadhammasukhavihāramanuyutto viharassu, anakkhātaṃ kusalañhi, mārisa, mā paraṃ ovadāhī'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhikkhave, māraṃ pāpimantaṃ etadavocaṃ: 'jānāmi kho tāhaṃ, pāpima, mā tvaṃ maññittho: "na maṃ jānātī"ti. Māro tvamasi, pāpima. Na maṃ tvaṃ, pāpima, hitānukampī evaṃ vadesi; ahitānukampī maṃ tvaṃ, pāpima, evaṃ vadesi. Tuyhañhi, pāpima, evaṃ hoti: "yesaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ desessati, te me visayaṃ upātivattissantī"ti. Asammāsambuddhāva pana te, pāpima, samānā sammāsambuddhāmhāti paṭijāniṃsu. Ahaṃ kho pana, pāpima, sammāsambuddhova samāno sammāsambuddhomhīti paṭijānāmi. Desentopi hi, pāpima, tathāgato sāvakānaṃ dhammaṃ tādisova adesentopi hi, pāpima, tathāgato sāvakānaṃ dhammaṃ tādisova. Upanentopi hi, pāpima, tathāgato sāvake tādisova, anupanentopi hi, pāpima, tathāgato sāvake tādisova. Taṃ kissa hetu? Tathāgatassa, pāpima, ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā—te pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā

āyatiṃ anuppādadhammā. Seyyathāpi, pāpima, tālo matthakacchinno abhabbo puna virūḷhiyā; evameva kho, pāpima, tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā—te pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā'ti.

Iti hidaṃ mārassa ca anālapanatāya brahmuno ca abhinimantanatāya, tasmā imassa veyyākaraṇassa brahmanimantanikantveva adhivacanan"ti.

Brahmanimantanikasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 65

Bhaddālisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ahaṃ kho, bhikkhave, ekāsanabhojanaṃ bhuñjāmi; ekāsanabhojanaṃ kho, ahaṃ, bhikkhave, bhuñjamāno appābādhatañca sañjānāmi appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Etha, tumhepi, bhikkhave, ekāsanabhojanaṃ bhuñjatha; ekāsanabhojanaṃ kho, bhikkhave, tumhepi bhuñjamānā appābādhatañca sañjānissatha appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañcā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā bhaddāli bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, na ussahāmi ekāsanabhojanaṃ bhuñjituṃ; ekāsanabhojanañhi me, bhante, bhuñjato siyā kukkuccaṃ, siyā vippaṭisāro"ti. "Tena hi tvaṃ, bhaddāli, yattha nimantito assasi tattha ekadesaṃ bhuñjitvā ekadesaṃ nīharitvāpi bhuñjeyyāsi. Evampi kho tvaṃ, bhaddāli, bhuñjamāno ekāsano yāpessasī"ti. "Evampi kho ahaṃ, bhante, na ussahāmi bhuñjituṃ; evampi hi me, bhante, bhuñjato siyā kukkuccaṃ, siyā vippaṭisāro"ti. Atha kho āyasmā bhaddāli bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṃghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesi. Atha kho āyasmā bhaddāli sabbaṃ taṃ temāsaṃ na bhagavato sammukhībhāvaṃ adāsi, yathā taṃ satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti—niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatīti. Atha kho āyasmā bhaddāli yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi bhikkhūhi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ

kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaddāliṃ te bhikkhū etadavocuṃ: "idaṃ kho, āvuso bhaddāli, bhagavato cīvarakammaṃ karīyati. Niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissati. Iṅghāvuso bhaddāli, etaṃ dosakaṃ sādhukaṃ manasi karohi, mā te pacchā dukkarataraṃ ahosī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā bhaddāli tesaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhaddāli bhagavantaṃ etadavoca: "accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṃghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesiṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha tvaṃ, bhaddāli, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ tvaṃ mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesi. Samayopi kho te, bhaddāli, appaṭividdho ahosi: 'bhagavā kho sāvatthiyaṃ viharati, bhagavāpi maṃ jānissati—bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. Ayampi kho te, bhaddāli, samayo appaṭividdho ahosi. Samayopi kho te, bhaddāli, appaṭividdho ahosi: 'sambahulā kho bhikkhū sāvatthiyaṃ vassaṃ upagatā, tepi maṃ jānissanti—bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. Ayampi kho te, bhaddāli, samayo appaṭividdho ahosi. Samayopi kho te, bhaddāli, appaṭividdho ahosi: 'sambahulā kho bhikkhuniyo sāvatthiyaṃ vassaṃ upagatā, tāpi maṃ jānissanti—bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. Ayampi kho te, bhaddāli, samayo appaṭividdho ahosi. Samayopi kho te, bhaddāli, appaṭividdho ahosi: 'sambahulā kho upāsakā sāvatthiyaṃ paṭivasanti, tepi maṃ jānissanti—bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. Ayampi kho te, bhaddāli, samayo appaṭividdho ahosi. Samayopi kho te, bhaddāli, appaṭividdho ahosi: 'sambahulā kho upāsikā sāvatthiyaṃ paṭivasanti, tāpi maṃ jānissanti—bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. Ayampi kho te, bhaddāli, samayo appaṭividdho ahosi. Samayopi kho te, bhaddāli, appaṭividdho ahosi: 'sambahulā kho nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā sāvatthiyaṃ vassaṃ upagatā, tepi maṃ jānissanti—bhaddāli nāma bhikkhu samaṇassa gotamassa sāvako theraññataro bhikkhu sāsane

sikkhāya aparipūrakārī'ti. Ayampi kho te, bhaddāli, samayo appaṭividdho ahosī"ti.

"Accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesiṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha tvaṃ, bhaddāli, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ tvaṃ mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesi.

Taṃ kiṃ maññasi, bhaddāli, idhassa bhikkhu ubhatobhāgavimutto, tamahaṃ evaṃ vadeyyaṃ: 'ehi me tvaṃ, bhikkhu, paṅke saṅkamo hohī'ti, api nu kho so saṅkameyya vā aññena vā kāyaṃ sannāmeyya, 'no'ti vā vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, bhaddāli, idhassa bhikkhu paññāvimutto ... kāyasakkhi ... diṭṭhippatto ... saddhāvimutto ... dhammānusārī ... saddhānusārī, tamahaṃ evaṃ vadeyyaṃ: 'ehi me tvaṃ, bhikkhu, paṅke saṅkamo hohī'ti, api nu kho so saṅkameyya vā aññena vā kāyaṃ sannāmeyya, 'no'ti vā vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, bhaddāli, api nu tvaṃ, bhaddāli, tasmiṃ samaye ubhatobhāgavimutto vā hosi paññāvimutto vā kāyasakkhi vā diṭṭhippatto vā saddhāvimutto vā dhammānusārī vā saddhānusārī vā"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Nanu tvaṃ, bhaddāli, tasmiṃ samaye ritto tuccho aparaddho"ti?

"Evaṃ, bhante. Accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesiṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha tvaṃ, bhaddāli, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ tvaṃ mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkhaṃ samādiyamāne anussāhaṃ pavedesi. Yato ca kho tvaṃ, bhaddāli, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhihesā, bhaddāli, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjati.

Idha, bhaddāli, ekacco bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī hoti. Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ vivittaṃ senāsanaṃ bhajeyyaṃ araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Appeva nāmāhaṃ uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikareyyan'ti. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Tassa tathāvūpakaṭṭhassa viharato satthāpi upavadati, anuviccapi viññū sabrahmacārī upavadanti, devatāpi upavadanti, attāpi attānaṃ upavadati. So satthārāpi upavadito, anuviccapi viññūhi sabrahmacārīhi upavadito, devatāhipi upavadito, attanāpi attānaṃ upavadito na uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikaroti. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya aparipūrakārissa.

Idha pana, bhaddāli, ekacco bhikkhu satthusāsane sikkhāya paripūrakārī hoti. Tassa evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ vivittaṃ senāsanaṃ bhajeyyaṃ araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Appeva nāmāhaṃ uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikareyyan'ti. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. Tassa tathāvūpakaṭṭhassa viharato satthāpi na upavadati, anuviccapi viññū sabrahmacārī na upavadanti, devatāpi na upavadanti, attāpi attānaṃ na upavadati. So satthārāpi anupavadito, anuviccapi viññūhi sabrahmacārīhi anupavadito, devatāhipi anupavadito, attanāpi attānaṃ anupavadito uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikaroti. So vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

Puna caparaṃ, bhaddāli, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

Puna caparaṃ, bhaddāli, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

Puna caparaṃ, bhaddāli, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā ... pe ... vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā ... pe ... sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Taṃ kissa hetu? Evañhi taṃ, bhaddāli, hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā bhaddāli bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekaccaṃ bhikkhuṃ pasayha pasayha kāraṇaṃ karonti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekaccaṃ bhikkhuṃ no tathā pasayha pasayha kāraṇaṃ karontī"ti?

"Idha, bhaddāli, ekacco bhikkhu abhiṇhāpattiko hoti āpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, na sammā vattati, na lomaṃ pāteti, na netthāraṃ vattati, 'yena saṃgho attamano hoti taṃ karomī'ti nāha. Tatra, bhaddāli, bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu abhiṇhāpattiko āpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, na sammā vattati, na lomaṃ pāteti, na netthāraṃ vattati, "yena saṃgho attamano hoti taṃ karomī"ti nāha. Sādhu vatāyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ na khippameva vūpasameyyā'ti. Tassa kho evaṃ, bhaddāli, bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ na khippameva vūpasammati.

Idha pana, bhaddāli, ekacco bhikkhu abhiṇhāpattiko hoti āpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno nāññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ na apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, 'yena saṅgho attamano hoti taṃ karomī'ti āha. Tatra, bhaddāli, bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu abhiṇhāpattiko āpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno nāññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ na apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, "yena saṅgho attamano hoti taṃ karomī"ti āha. Sādhu vatāyasmanto, imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasameyyā'ti. Tassa kho evaṃ, bhaddāli, bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasammati.

Idha, bhaddāli, ekacco bhikkhu adhiccāpattiko hoti anāpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, na sammā vattati, na lomaṃ pāteti, na netthāraṃ vattati, 'yena saṅgho attamano hoti taṃ karomī'ti nāha. Tatra, bhaddāli, bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu adhiccāpattiko anāpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno aññenaññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, na sammā vattati, na lomaṃ pāteti, na netthāraṃ vattati, "yena saṅgho attamano hoti taṃ karomī"ti nāha. Sādhu vatāyasmanto, imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ na khippameva vūpasameyyā'ti. Tassa kho evaṃ, bhaddāli, bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ na khippameva vūpasammati.

Idha pana, bhaddāli, ekacco bhikkhu adhiccāpattiko hoti anāpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno nāññenaññaṃ paṭicarati, na bahiddhā kathaṃ apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, 'yena saṅgho attamano hoti taṃ karomī'ti āha. Tatra, bhaddāli, bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu adhiccāpattiko anāpattibahulo. So bhikkhūhi vuccamāno nāññenaññaṃ paṭicarati, na bahiddhā kathaṃ apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, "yena saṅgho attamano hoti taṃ karomī"ti āha. Sādhu vatāyasmanto, imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasameyyā'ti. Tassa kho evaṃ, bhaddāli, bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasammati.

Idha, bhaddāli, ekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. Tatra, bhaddāli, bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. Sace mayaṃ imaṃ bhikkhuṃ pasayha pasayha kāraṇaṃ karissāma—mā yampissa taṃ saddhāmattakaṃ pemamattakaṃ tamhāpi parihāyī'ti. Seyyathāpi, bhaddāli, purisassa ekaṃ cakkhuṃ, tassa mittāmaccā ñātisālohitā taṃ ekaṃ cakkhuṃ rakkheyyuṃ: 'mā yampissa taṃ ekaṃ cakkhuṃ tamhāpi parihāyī'ti; evameva kho, bhaddāli, idhekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. Tatra, bhaddāli, bhikkhūnaṃ evaṃ

hoti: 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. Sace mayaṃ imaṃ bhikkhuṃ pasayha pasayha kāraṇaṃ karissāma—mā yampissa taṃ saddhāmattakaṃ pemamattakaṃ tamhāpi parihāyī'ti. Ayaṃ kho, bhaddāli, hetu ayaṃ paccayo yena midhekaccaṃ bhikkhuṃ pasayha pasayha kāraṇaṃ karonti. Ayaṃ pana, bhaddāli, hetu ayaṃ paccayo, yena midhekaccaṃ bhikkhuṃ no tathā pasayha pasayha kāraṇaṃ karontī"ti.

"Ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena pubbe appatarāni ceva sikkhāpadāni ahesuṃ bahutarā ca bhikkhū aññāya saṇṭhahiṃsu? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena etarahi bahutarāni ceva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya saṇṭhahantī"ti?

"Evametaṃ, bhaddāli, hoti sattesu hāyamānesu, saddhamme antaradhāyamāne, bahutarāni ceva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya saṇṭhahantīti. Na tāva, bhaddāli, satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti yāva na idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti. Yato ca kho, bhaddāli, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya. Na tāva, bhaddāli, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti yāva na saṅgho mahattaṃ patto hoti. Yato ca kho, bhaddāli, saṅgho mahattaṃ patto hoti, atha idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti. Atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya. Na tāva, bhaddāli, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti yāva na saṅgho lābhaggaṃ patto hoti, yasaggaṃ patto hoti, bāhusaccaṃ patto hoti, rattaññutaṃ patto hoti. Yato ca kho, bhaddāli, saṅgho rattaññutaṃ patto hoti, atha idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

Appakā kho tumhe, bhaddāli, tena samayena ahuvattha yadā vo ahaṃ ājānīyasusūpamaṃ dhammapariyāyaṃ desesiṃ. Taṃ sarasi bhaddālī"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Tatra, bhaddāli, kaṃ hetuṃ paccesī"ti?

"So hi nūnāhaṃ, bhante, dīgharattaṃ satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī ahosin"ti.

"Na kho, bhaddāli, eseva hetu, esa paccayo. Api ca me tvaṃ, bhaddāli, dīgharattaṃ cetasā cetoparicca vidito: 'na cāyaṃ moghapuriso mayā dhamme desiyamāne aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇātī'ti. Api ca te ahaṃ, bhaddāli, ājānīyasusūpamaṃ dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā bhaddāli bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, bhaddāli, dakkho assadamako bhadraṃ assājānīyaṃ labhitvā paṭhameneva mukhādhāne kāraṇaṃ kāreti. Tassa mukhādhāne kāraṇaṃ kāriyamānassa hontiyeva visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici, yathā taṃ akāritapubbaṃ kāraṇaṃ kāriyamānassa. So abhiṇhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmiṃ ṭhāne parinibbāyati. Yato kho, bhaddāli, bhadro assājānīyo abhiṇhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmiṃ ṭhāne parinibbuto hoti, tamenaṃ assadamako uttari kāraṇaṃ kāreti yugādhāne. Tassa yugādhāne kāraṇaṃ kāriyamānassa hontiyeva visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici, yathā taṃ akāritapubbaṃ kāraṇaṃ kāriyamānassa. So abhiṇhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmiṃ ṭhāne parinibbāyati. Yato kho, bhaddāli, bhadro assājānīyo abhiṇhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmiṃ ṭhāne parinibbuto hoti, tamenaṃ assadamako uttari kāraṇaṃ kāreti anukkame maṇḍale khurakāse dhāve davatte rājaguṇe rājavaṃse uttame jave uttame haye uttame sākhalye. Tassa uttame jave uttame haye uttame sākhalye kāraṇaṃ kāriyamānassa hontiyeva visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici, yathā taṃ akāritapubbaṃ kāraṇaṃ kāriyamānassa. So abhiṇhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmiṃ ṭhāne parinibbāyati. Yato kho, bhaddāli, bhadro assājānīyo abhiṇhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmiṃ ṭhāne parinibbuto hoti, tamenaṃ assadamako uttari vaṇṇiyañca pāṇiyañca anuppavecchati. Imehi kho, bhaddāli, dasahaṅgehi samannāgato bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo rañño aṅganteva saṅkhyaṃ gacchati.

Evameva kho, bhaddāli, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. Katamehi dasahi? Idha, bhaddāli, bhikkhu asekhāya sam-

mādiṭṭhiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsaṅkappena samannāgato hoti, asekhāya sammāvācāya samannāgato hoti, asekhena sammākammantena samannāgato hoti, asekhena sammāājīvena samannāgato hoti, asekhena sammāvāyāmena samannāgato hoti, asekhāya sammāsatiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsamādhinā samannāgato hoti, asekhena sammāñāṇena samannāgato hoti, asekhāya sammāvimuttiyā samannāgato hoti—imehi kho, bhaddāli, dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā bhaddāli bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Bhaddālisuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 39

Mahāassapurasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅgesu viharati assapuraṃ nāma aṅgānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Samaṇā samaṇāti vo, bhikkhave, jano sañjānāti. Tumhe ca pana 'ke tumhe'ti puṭṭhā samānā 'samaṇāmhā'ti paṭijānātha; tesaṃ vo, bhikkhave, evaṃsamaññānaṃ sataṃ evaṃpaṭiññānaṃ sataṃ 'ye dhammā samaṇakaraṇā ca brāhmaṇakaraṇā ca te dhamme samādāya vattissāma, evaṃ no ayaṃ amhākaṃ samaññā ca saccā bhavissati paṭiññā ca bhūtā. Yesañca mayaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjāma, tesaṃ te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisaṃsā, amhākañcevāyaṃ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā saudrayā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Katame ca, bhikkhave, dhammā samaṇakaraṇā ca brāhmaṇakaraṇā ca? 'Hirottappena samannāgatā bhavissāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: 'mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi, sati uttariṃ karaṇīye'.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? 'Parisuddho no kāyasamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca. Tāya ca pana parisuddhakāyasamācāratāya nevattānukkaṃsessāma na paraṃ vambhessāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: 'mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi, sati uttariṃ karaṇīye'.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? 'Parisuddho no vacīsamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca. Tāya ca pana parisuddhavacīsamācāratāya nevattānukkaṃsessāma na paraṃ vambhessāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: 'mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi, sati uttariṃ karaṇīye'.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? 'Parisuddho no manosamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca. Tāya ca pana parisuddhamanosamācāratāya nevattānukkaṃsessāma na paraṃ vambhessāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: 'mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi, sati uttariṃ karaṇīye'.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? 'Parisuddho no ājīvo bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca. Tāya ca pana parisuddhājīvatāya nevattānukkaṃsessāma na paraṃ vambhessāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho

ājīvo; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: 'mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi, sati uttariṃ karaṇīye'.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? 'Indriyesu guttadvārā bhavissāma; cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjissāma. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjissāmā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumha guttadvārā; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: 'mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi, sati uttariṃ karaṇīye'.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? 'Bhojane mattaññuno bhavissāma, paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āharissāma, neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṃsūparatiyā, brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāma navañca vedanaṃ na uppādessāma, yātrā ca no bhavissati, anavajjatā ca, phāsu vihāro cā'ti evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: 'hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumha guttadvārā, bhojane mattaññuno; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan'ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave:

‘mā vo, sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye’.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? ‘Jāgariyaṃ anuyuttā bhavissāma, divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhessāma. Rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhessāma. Rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappessāma pāde pādaṃ accādhāya, sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhessāmā’ti, evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: ‘hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumha guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan’ti, tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: ‘mā vo, sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye’.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? ‘Satisampajaññena samannāgatā bhavissāma, abhikkante paṭikkante sampajānakārī, ālokite vilokite sampajānakārī, samiñjite pasārite sampajānakārī, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī, uccārapassāvakamme sampajānakārī, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī’ti, evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Siyā kho pana, bhikkhave, tumhākaṃ evamassa: ‘hirottappenamha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumha guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā, satisampajaññena samannāgatā; alamettāvatā katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyan’ti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo, bhikkhave, paṭivedayāmi vo, bhikkhave: ‘mā vo, sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye’.

Kiñca, bhikkhave, uttariṃ karaṇīyaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivittaṃ senāsanaṃ bhajati—araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanappatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñ-

jaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati, ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati, akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso iṇaṃ ādāya kammante payojeyya. Tassa te kammantā samijjheyyuṃ. So yāni ca porāṇāni iṇamūlāni tāni ca byantī kareyya, siyā cassa uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārabharaṇāya. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe iṇaṃ ādāya kammante payojesiṃ, tassa me te kammantā samijjhiṃsu. Sohaṃ yāni ca porāṇāni iṇamūlāni tāni ca byantī akāsiṃ, atthi ca me uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārabharaṇāyā'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso ābādhiko assa dukkhito bāḷhagilāno, bhattañcassa nacchādeyya, na cassa kāye balamattā. So aparena samayena tamhā ābādhā mucceyya, bhattañcassa chādeyya, siyā cassa kāye balamattā. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe ābādhiko ahosiṃ dukkhito bāḷhagilāno, bhattañca me nacchādesi, na ca me āsi kāye balamattā, somhi etarahi tamhā ābādhā mutto, bhattañca me chādeti, atthi ca me kāye balamattā'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso bandhanāgāre baddho assa. So aparena samayena tamhā bandhanā mucceyya sotthinā abbhayena, na cassa kiñci bhogānaṃ vayo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe bandhanāgāre baddho ahosiṃ, somhi etarahi tamhā bandhanā mutto, sotthinā abbhayena, natthi ca me kiñci bhogānaṃ vayo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso dāso assa anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo. So aparena samayena tamhā dāsabyā mucceyya attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe dāso ahosiṃ anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo,

somhi etarahi tamhā dāsabyā mutto attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sadhano sabhogo kantāraddhānamaggaṃ paṭipajjeyya. So aparena samayena tamhā kantārā nitthareyya sotthinā abbhayena, na cassa kiñci bhogānaṃ vayo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe sadhano sabhogo kantāraddhānamaggaṃ paṭipajjiṃ. Somhi etarahi tamhā kantārā nitthiṇṇo sotthinā abbhayena, natthi ca me kiñci bhogānaṃ vayo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu yathā iṇaṃ yathā rogaṃ yathā bandhanāgāraṃ yathā dāsabyaṃ yathā kantāraddhānamaggaṃ, ime pañca nīvaraṇe appahīne attani samanupassati. Seyyathāpi, bhikkhave, āṇaṇyaṃ yathā ārogyaṃ yathā bandhanāmokkhaṃ yathā bhujissaṃ yathā khemantabhūmiṃ; evameva bhikkhu ime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassati.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi, savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho nhāpako vā nhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nhānīyacuṇṇāni ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya. Sāyaṃ nhānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā, phuṭā snehena na ca paggharinī. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, udakarahado ubbhidodako. Tassa nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṃ,

na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṃ, devo ca na kālena kālaṃ sammādhāraṃ anuppaveccheyya. Atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṃ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni, nāssa kiñci sabbāvataṃ uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupetvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ, dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sakamhā gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya, tamhāpi gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya, so tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgaccheyya. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho sakamhā gāmā amuṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatrapi evaṃ aṭṭhāsiṃ evaṃ nisīdiṃ evaṃ abhāsiṃ evaṃ tuṇhī ahosiṃ; tamhāpi gāmā amuṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatrapi evaṃ aṭṭhāsiṃ evaṃ nisīdiṃ evaṃ abhāsiṃ evaṃ tuṇhī ahosiṃ; somhi tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgato'ti. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, dve agārā sadvārā. Tattha cakkhumā puriso majjhe ṭhito passeyya manusse gehaṃ pavisantepi nikkhamantepi, anucaṅkamantepi anuvicarantepi. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti ... pe ....

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimut-

tamiti ñāṇaṃ hoti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, pabbatasaṅkhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo. Tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippisambukampi sakkharakathalampi macchagumbampi, carantampi tiṭṭhantampi. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho udakarahado accho vippasanno anāvilo. Tatrime sippisambukāpi sakkharakathalāpi macchagumbāpi carantipi tiṭṭhantipī'ti'. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti.

Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu 'samaṇo' itipi 'brāhmaṇo'itipi 'nhātako'itipi 'vedagū'itipi 'sottiyo'itipi 'ariyo'itipi 'arahaṃ'itipi. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu samaṇo hoti? Samitāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṅkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu samaṇo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu brāhmaṇo hoti? Bāhitāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṅkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu brāhmaṇo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu nhātako hoti? Nhātāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṃkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu nhātako hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vedagū hoti? Viditāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṅkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vedagū hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sottiyo hoti? Nissutāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṅkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sottiyo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyo hoti? Ārakāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṅkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ hoti? Ārakāssa honti pāpakā akusalā dhammā, saṅkilesikā, ponobbhavikā, sadarā, dukkhavipākā, āyatiṃ, jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ hotī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāassapurasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 86

Aṅgulimālasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rañño pasenadissa kosalassa vijite coro aṅgulimālo nāma hoti luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. Tena gāmāpi agāmā katā, nigamāpi anigamā katā, janapadāpi ajanapadā katā. So manusse vadhitvā vadhitvā aṅgulīnaṃ mālaṃ dhāreti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena coro aṅgulimālo tenaddhānamaggaṃ paṭipajji. Addasāsuṃ kho gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino bhagavantaṃ yena coro aṅgulimālo tenaddhānamaggapaṭipannaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavocuṃ: "mā, samaṇa, etaṃ maggaṃ paṭipajji. Etasmiṃ, samaṇa, magge coro aṅgulimālo nāma luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. Tena gāmāpi agāmā katā, nigamāpi anigamā katā, janapadāpi ajanapadā katā. So manusse vadhitvā vadhitvā aṅgulīnaṃ mālaṃ dhāreti. Etañhi, samaṇa, maggaṃ dasapi purisā vīsampi purisā tiṃsampi purisā cattārīsampi purisā paññāsampi purisā saṅkaritvā saṅkaritvā paṭipajjanti. Tepi corassa aṅgulimālassa hatthatthaṃ gacchantī"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhībhūto agamāsi.

Dutiyampi kho gopālakā ... pe ... tatiyampi kho gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino bhagavantaṃ etadavocuṃ: "mā, samaṇa, etaṃ maggaṃ paṭipajji, etasmiṃ samaṇa magge coro aṅgulimālo nāma luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu, tena gāmāpi agāmā katā, nigamāpi anigamā katā, janapadāpi ajanapadā katā. So manusse vadhitvā vadhitvā aṅgulīnaṃ mālaṃ dhāreti. Etañhi samaṇa maggaṃ dasapi purisā vīsampi purisā tiṃsampi purisā cattārīsampi purisā paññāsampi purisā saṅkaritvā saṅkaritvā paṭipajjanti. Tepi corassa aṅgulimālassa hatthatthaṃ gacchantī"ti.

Atha kho bhagavā tuṇhībhūto agamāsi. Addasā kho coro aṅgulimālo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvānassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Imañhi maggaṃ dasapi purisā

vīsampi purisā tiṃsampi purisā cattārīsampi purisā paññāsampi purisā saṅkaritvā saṅkaritvā paṭipajjanti. Tepi mama hatthatthaṃ gacchanti. Atha ca panāyaṃ samaṇo eko adutiyo pasayha maññe āgacchati. Yannūnāhaṃ imaṃ samaṇaṃ jīvitā voropeyyan"ti.

Atha kho coro aṅgulimālo asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi yathā coro aṅgulimālo bhagavantaṃ pakatiyā gacchantaṃ sabbathāmena gacchanto na sakkoti sampāpuṇituṃ. Atha kho corassa aṅgulimālassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ahañhi pubbe hatthimpi dhāvantaṃ anupatitvā gaṇhāmi, assampi dhāvantaṃ anupatitvā gaṇhāmi, rathampi dhāvantaṃ anupatitvā gaṇhāmi, migampi dhāvantaṃ anupatitvā gaṇhāmi; atha ca panāhaṃ imaṃ samaṇaṃ pakatiyā gacchantaṃ sabbathāmena gacchanto na sakkomi sampāpuṇitun"ti. Ṭhitova bhagavantaṃ etadavoca: "tiṭṭha, tiṭṭha, samaṇā"ti. "Ṭhito ahaṃ, aṅgulimāla, tvañca tiṭṭhā"ti. Atha kho corassa aṅgulimālassa etadahosi: "ime kho samaṇā sakyaputtiyā saccavādino saccapaṭiññā. Atha panāyaṃ samaṇo gacchaṃ yevāha: 'ṭhito ahaṃ, aṅgulimāla, tvañca tiṭṭhā'ti. Yannūnāhaṃ imaṃ samaṇaṃ puccheyyan"ti.

Atha kho coro aṅgulimālo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Gacchaṃ vadesi samaṇa ṭhitomhi, Mamañca brūsi ṭhitamaṭṭhitoti; Pucchāmi taṃ samaṇa etamatthaṃ, Kathaṃ ṭhito tvaṃ ahamaṭṭhitomhī"ti.

"Ṭhito ahaṃ aṅgulimāla sabbadā, Sabbesu bhūtesu nidhāya daṇḍaṃ; Tuvañca pāṇesu asaññatosi, Tasmā ṭhitohaṃ tuvamaṭṭhitosī"ti.

"Cirassaṃ vata me mahito mahesī, Mahāvanaṃ pāpuṇi saccavādī; Sohaṃ carissāmi pahāya pāpaṃ, Sutvāna gāthaṃ tava dhammayuttaṃ".

Itveva coro asimāvudhañca, Sobbhe papāte narake akiri; Avandi coro sugatassa pāde, Tattheva naṃ pabbajjaṃ ayāci.

Buddho ca kho kāruṇiko mahesi, Yo satthā lokassa sadevakassa; " Tamehi bhikkhū"ti tadā avoca, Eseva tassa ahu bhikkhubhāvoti.

Atha kho bhagavā āyasmatā aṅgulimālena pacchāsamaṇena yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jeta-

vane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rañño pasenadissa kosalassa antepuradvāre mahājanakāyo sannipatitvā uccāsaddo mahāsaddo hoti: "coro te, deva, vijite aṅgulimālo nāma luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. Tena gāmāpi agāmā katā, nigamāpi anigamā katā, janapadāpi ajanapadā katā. So manusse vadhitvā vadhitvā aṅgulīnaṃ mālaṃ dhāreti. Taṃ devo paṭisedhetū"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo pañcamattehi assasatehi sāvatthiyā nikkhami divā divassa. Yena ārāmo tena pāvisi. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhagavā etadavoca: "kiṃ nu te, mahārāja, rājā vā māgadho seniyo bimbisāro kupito vesālikā vā licchavī aññe vā paṭirājāno"ti?

"Na kho me, bhante, rājā māgadho seniyo bimbisāro kupito, nāpi vesālikā licchavī, nāpi aññe paṭirājāno. Coro me, bhante, vijite aṅgulimālo nāma luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. Tena gāmāpi agāmā katā, nigamāpi anigamā katā, janapadāpi ajanapadā katā. So manusse vadhitvā vadhitvā aṅgulīnaṃ mālaṃ dhāreti. Tāhaṃ, bhante, paṭisedhissāmī"ti.

"Sace pana tvaṃ, mahārāja, aṅgulimālaṃ passeyyāsi kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitaṃ, virataṃ pāṇātipātā, virataṃ adinnādānā, virataṃ musāvādā, ekabhattikaṃ, brahmacāriṃ, sīlavantaṃ, kalyāṇadhammaṃ, kinti naṃ kareyyāsī"ti? "Abhivādeyyāma vā, bhante, paccuṭṭheyyāma vā āsanena vā nimanteyyāma, abhinimanteyyāma vā naṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi, dhammikaṃ vā assa rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidaheyyāma. Kuto panassa, bhante, dussīlassa pāpadhammassa evarūpo sīlasaṃyamo bhavissatī"ti?

Tena kho pana samayena āyasmā aṅgulimālo bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho bhagavā dakkhiṇaṃ bāhuṃ paggahetvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca: "eso, mahārāja, aṅgulimālo"ti.

Atha kho rañño pasenadissa kosalassa ahudeva bhayaṃ, ahu chambhitattaṃ, ahu lomahaṃso. Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhītaṃ saṃviggaṃ lomahaṭṭhajātaṃ viditvā rājānaṃ pasenadiṃ

kosalaṃ etadavoca: "mā bhāyi, mahārāja, natthi te ito bhayan"ti. Atha kho rañño pasenadissa kosalassa yaṃ ahosi bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā so paṭippassambhi. Atha kho rājā pasenadi kosalo yenāyasmā aṅgulimālo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ aṅgulimālaṃ etadavoca: "ayyo no, bhante, aṅgulimālo"ti? "Evaṃ, mahārājā"ti. "Kathaṅgotto ayyassa pitā, kathaṅgottā mātā"ti? "Gaggo kho, mahārāja, pitā, mantāṇī mātā"ti.

"Abhiramatu, bhante, ayyo gaggo mantāṇiputto. Ahamayyassa gaggassa mantāṇiputtassa ussukkaṃ karissāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā aṅgulimālo āraññiko hoti piṇḍapātiko paṃsukūliko tecīvariko. Atha kho āyasmā aṅgulimālo rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca: "alaṃ, mahārāja, paripuṇṇaṃ me cīvaran"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvañcidaṃ, bhante, bhagavā adantānaṃ dametā, asantānaṃ sametā, aparinibbutānaṃ parinibbāpetā. Yañhi mayaṃ, bhante, nāsakkhimhā daṇḍenapi satthenapi dametuṃ so bhagavatā adaṇḍena asattheneva danto. Handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma; bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni, mahārāja, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā aṅgulimālo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiyaṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho āyasmā aṅgulimālo sāvatthiyaṃ sapadānaṃ piṇḍāya caramāno aññataraṃ itthiṃ mūḷhagabbhaṃ vighātagabbhaṃ. Disvānassa etadahosi: "kilissanti vata, bho, sattā; kilissanti vata, bho, sattā"ti. Atha kho āyasmā aṅgulimālo sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā aṅgulimālo bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, bhante, sāvatthiyaṃ sapadānaṃ piṇḍāya caramāno aññataraṃ itthiṃ mūḷhagabbhaṃ vighātagabbhaṃ. Disvāna mayhaṃ etadahosi: 'kilissanti vata bho

sattā, kilissanti vata bho sattā'"ti.

"Tena hi tvaṃ, aṅgulimāla, yena sā itthī tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā taṃ itthiṃ evaṃ vadehi: 'yatohaṃ, bhagini, jāto nābhijānāmi sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetā, tena saccena sotthi te hotu, sotthi gabbhassā'"ti.

"So hi nūna me, bhante, sampajānamusāvādo bhavissati. Mayā hi, bhante, bahū sañcicca pāṇā jīvitā voropitā"ti. "Tena hi tvaṃ, aṅgulimāla, yena sā itthī tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā taṃ itthiṃ evaṃ vadehi: 'yatohaṃ, bhagini, ariyāya jātiyā jāto, nābhijānāmi sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetā, tena saccena sotthi te hotu, sotthi gabbhassā'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā aṅgulimālo bhagavato paṭissutvā yena sā itthī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ itthiṃ etadavoca: "yatohaṃ, bhagini, ariyāya jātiyā jāto, nābhijānāmi sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetā, tena saccena sotthi te hotu, sotthi gabbhassā"ti. Atha khvāssā itthiyā sotthi ahosi, sotthi gabbhassa.

Atha kho āyasmā aṅgulimālo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā aṅgulimālo arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmā aṅgulimālo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena aññenapi leḍḍu khitto āyasmato aṅgulimālassa kāye nipatati, aññenapi daṇḍo khitto āyasmato aṅgulimālassa kāye nipatati, aññenapi sakkharā khittā āyasmato aṅgulimālassa kāye nipatati. Atha kho āyasmā aṅgulimālo bhinnena sīsena, lohitena gaḷantena, bhinnena pattena, vipphālitāya saṅghāṭiyā yena bhagavā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ aṅgulimālaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āyasmantaṃ aṅgulimālaṃ etadavoca: "adhivāsehi tvaṃ, brāhmaṇa, adhivāsehi tvaṃ, brāhmaṇa. Yassa kho tvaṃ, brāhmaṇa, kammassa vipākena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni niraye pacceyyāsi tassa tvaṃ, brāhmaṇa, kammassa vipākaṃ diṭṭheva dhamme paṭisaṃvedesī"ti. Atha kho āyasmā aṅgulimālo rahogato paṭisallīno vimuttisukhaṃ paṭisaṃvedi; tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udā-

nesi:

"Yo pubbeva pamajjitvā, pacchā so nappamajjati; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Yassa pāpaṃ kataṃ kammaṃ, kusalena pidhīyati; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Yo have daharo bhikkhu, yuñjati buddhasāsane; Somaṃ lokaṃ pabhāseti, abbhā muttova candimā.

Disā hi me dhammakathaṃ suṇantu, Disā hi me yuñjantu buddhasāsane; Disā hi me te manujā bhajantu, Ye dhammamevādapayanti santo.

Disā hi me khantivādānaṃ, avirodhappasaṃsīnaṃ; Suṇantu dhammaṃ kālena, tañca anuvidhīyantu.

Na hi jātu so mamaṃ hiṃse, aññaṃ vā pana kiñci naṃ; Pappuyya paramaṃ santiṃ, rakkheyya tasathāvare.

Udakañhi nayanti nettikā, Usukārā namayanti tejanaṃ; Dāruṃ namayanti tacchakā, Attānaṃ damayanti paṇḍitā.

Daṇḍeneke damayanti, aṅkusehi kasāhi ca; Adaṇḍena asatthena, ahaṃ dantomhi tādinā.

Ahiṃsakoti me nāmaṃ, hiṃsakassa pure sato; Ajjāhaṃ saccanāmomhi, na naṃ hiṃsāmi kiñci naṃ.

Coro ahaṃ pure āsiṃ, aṅgulimāloti vissuto; Vuyhamāno mahoghena, buddhaṃ saraṇamāgamaṃ.

Lohitapāṇi pure āsiṃ, aṅgulimāloti vissuto; Saraṇagamanaṃ passa, bhavanetti samūhatā.

Tādisaṃ kammaṃ katvāna, bahuṃ duggatigāminaṃ; Phuṭṭho kammavipākena, aṇaṇo bhuñjāmi bhojanaṃ.

Pamādamanuyuñjanti, bālā dummedhino janā; Appamādañca medhāvī, dhanaṃ seṭṭhaṃva rakkhati.

Mā pamādamanuyuñjetha, mā kāmarati santhavaṃ; Appamatto hi jhāyanto, pappoti vipulaṃ sukhaṃ.

Svāgataṃ nāpagataṃ, nayidaṃ dummantitaṃ mama; Saṃvibhattesu dhammesu, yaṃ seṭṭhaṃ tadupāgamaṃ.

Svāgataṃ nāpagataṃ, nayidaṃ dummantitaṃ mama; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanan"ti.

Aṅgulimālasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 149

Mahāsaḷāyatanikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "mahāsaḷāyatanikaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Cakkhuṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, rūpe ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, cakkhuviññāṇaṃ ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, cakkhusamphassaṃ ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, cakkhusmiṃ sārajjati, rūpesu sārajjati, cakkhuviññāṇe sārajjati, cakkhusamphasse sārajjati, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi sārajjati.

Tassa sārattassa saṃyuttassa sammūḷhassa assādānupassino viharato āyatiṃ pañcupādānakkhandhā upacayaṃ gacchanti. Taṇhā cassa ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, sā cassa pavaḍḍhati. Tassa kāyikāpi darathā pavaḍḍhanti, cetasikāpi darathā pavaḍḍhanti; kāyikāpi santāpā pavaḍḍhanti, cetasikāpi santāpā pavaḍḍhanti; kāyikāpi pariḷāhā pavaḍḍhanti, cetasikāpi pariḷāhā pavaḍḍhanti. So kāyadukkhampi cetodukkhampi paṭisaṃvedeti.

Sotaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... ghānaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... jivhaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... kāyaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... manaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, dhamme, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, manoviññāṇaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, manosamphassaṃ, bhikkhave, ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ajānaṃ apassaṃ yathābhūtaṃ, manasmiṃ sārajjati, dhammesu sārajjati, manoviññāṇe sārajjati, manosamphasse sārajjati, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi sārajjati.

Tassa sārattassa saṃyuttassa sammūḷhassa assādānupassino viharato āyatiṃ pañcupādānakkhandhā upacayaṃ gacchanti. Taṇhā cassa ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, sā cassa pavaḍḍhati. Tassa kāyikāpi darathā pavaḍḍhanti, cetasikāpi darathā pavaḍḍhanti; kāyikāpi santāpā pavaḍḍhanti, cetasikāpi santāpā pavaḍḍhanti; kāyikāpi pariḷāhā pavaḍḍhanti, cetasikāpi pariḷāhā pavaḍḍhanti. So kāyadukkhampi cetodukkhampi paṭisaṃvedeti.

Cakkhuñca kho, bhikkhave, jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, rūpe jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, cakkhuviññāṇaṃ jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, cakkhusamphassaṃ jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, cakkhusmiṃ na sārajjati, rūpesu na sārajjati, cakkhuviññāṇe na sārajjati, cakkhusamphasse na sārajjati, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi na sārajjati.

Tassa asārattassa asaṃyuttassa asammūḷhassa ādīnavānupassino viharato āyatiṃ pañcupādānakkhandhā apacayaṃ gacchanti. Taṇhā cassa ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, sā cassa pahīyati. Tassa kāyikāpi darathā pahīyanti, cetasikāpi darathā pahīyanti; kāyikāpi santāpā pahīyanti, cetasikāpi santāpā pahīyanti; kāyikāpi pariḷāhā pahīyanti, cetasikāpi pariḷāhā pahīyanti. So kāyasukhampi cetosukhampi paṭisaṃvedeti.

Yā tathābhūtassa diṭṭhi sāssa hoti sammādiṭṭhi; yo tathābhūtassa saṅkappo svāssa hoti sammāsaṅkappo; yo tathābhūtassa vāyāmo svāssa hoti sammāvāyāmo; yā tathābhūtassa sati sāssa hoti sammāsati; yo tathābhūtassa samādhi svāssa hoti sammāsamādhi. Pubbeva kho panassa kāyakammaṃ vacīkammaṃ ājīvo suparisuddho hoti. Evamassāyaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati.

Tassa evaṃ imaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato cattāropi satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi indriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi balāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, sattapi bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Tassime dve dhammā yuganandhā vattanti—samatho ca vipassanā ca. So ye dhammā abhiññā pariññeyyā te dhamme abhiññā parijānāti. Ye dhammā abhiññā pahātabbā te dhamme abhiññā pajahati. Ye dhammā abhiññā bhāvetabbā te dhamme abhiññā bhāveti. Ye dhammā abhiññā sacchikātabbā te dhamme abhiññā sacchikaroti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā? 'Pañcupādānakkhandhā' tissa vacanīyaṃ, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime dhammā abhiññā pariññeyyā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā? Avijjā ca bhavataṇhā ca—ime dhammā abhiññā pahātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā? Samatho ca vipassanā ca—ime dhammā abhiññā bhāvetabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā? Vijjā ca vimutti ca—ime dhammā abhiññā sacchikātabbā.

Sotaṃ, bhikkhave, jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... ghānaṃ bhikkhave, jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... jivhaṃ, bhikkhave, jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... kāyaṃ, bhikkhave, jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ ... pe ... manaṃ, bhikkhave, jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, dhamme jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, manoviññāṇaṃ jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, manosamphassaṃ jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi jānaṃ passaṃ yathābhūtaṃ, manasmiṃ na sārajjati, dhammesu na sārajjati, manoviññāṇe na sārajjati, manosamphasse na sārajjati, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi na sārajjati.

Tassa asārattassa asaṃyuttassa asammūḷhassa ādīnavānupassino viharato āyatiṃ pañcupādānakkhandhā apacayaṃ gacchanti. Taṇhā cassa ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, sā cassa pahīyati. Tassa kāyikāpi darathā pahīyanti, cetasikāpi darathā pahīyanti; kāyikāpi santāpā pahīyanti, cetasikāpi santāpā pahīyanti; kāyikāpi pariḷāhā pahīyanti, cetasikāpi pariḷāhā pahīyanti. So kāyasukhampi cetosukhampi paṭisaṃvedeti.

Yā tathābhūtassa diṭṭhi sāssa hoti sammādiṭṭhi; yo tathābhūtassa

saṅkappo svāssa hoti sammāsaṅkappo; yo tathābhūtassa vāyāmo svāssa hoti sammāvāyāmo; yā tathābhūtassa sati sāssa hoti sammāsati; yo tathābhūtassa samādhi svāssa hoti sammāsamādhi. Pubbeva kho panassa kāyakammaṃ vacīkammaṃ ājīvo suparisuddho hoti. Evamassāyaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati.

Tassa evaṃ imaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato cattāropi satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi indriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi balāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, sattapi bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Tassime dve dhammā yuganandhā vattanti—samatho ca vipassanā ca. So ye dhammā abhiññā pariññeyyā te dhamme abhiññā parijānāti. Ye dhammā abhiññā pahātabbā te dhamme abhiññā pajahati. Ye dhammā abhiññā bhāvetabbā te dhamme abhiññā bhāveti. Ye dhammā abhiññā sacchikātabbā te dhamme abhiññā sacchikaroti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā? 'Pañcupādānakkhandhā' tissa vacanīyaṃ, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime dhammā abhiññā pariññeyyā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā? Avijjā ca bhavataṇhā ca—ime dhammā abhiññā pahātabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā? Samatho ca vipassanā ca—ime dhammā abhiññā bhāvetabbā.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā? Vijjā ca vimutti ca—ime dhammā abhiññā sacchikātabbā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāsaḷāyatanikasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Majjhima Nikāya 20

Vitakkasaṇṭhānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Adhicittamanuyuttena, bhikkhave, bhikkhunā pañca nimittāni kālena kālaṃ manasi kātabbāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhuno yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena, bhikkhave, bhikkhunā tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasi kātabbaṃ kusalūpasaṃhitaṃ. Tassa tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho palagaṇḍo vā palagaṇḍantevāsī vā sukhumāya āṇiyā oḷārikaṃ āṇiṃ abhinihaneyya abhinīhareyya abhinivatteyya; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena, bhikkhave, bhikkhunā tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasi kātabbaṃ kusalūpasaṃhitaṃ. Tassa tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. (1)

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavo upaparikkhitabbo: ‘itipime vitakkā akusalā, itipime vitakkā sāvajjā, itipime vitakkā dukkhavipākā’ti. Tassa tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Seyyathāpi, bhikkhave, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ahikuṇapena vā kukkurakuṇapena vā manussakuṇapena vā kaṇṭhe āsattena aṭṭiyeyya harāyeyya jigucchеyya; evameva kho, bhikkhave, tassa ce bhikkhuno tamhāpi nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ

ādīnavo upaparikkhitabbo: 'itipime vitakkā akusalā, itipime vitakkā sāvajjā, itipime vitakkā dukkhavipākā'ti. Tassa tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. (2)

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ asatiamanasikāro āpajjitabbo. Tassa tesaṃ vitakkānaṃ asatiamanasikāraṃ āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Seyyathāpi, bhikkhave, cakkhumā puriso āpāthagatānaṃ rūpānaṃ adassanakāmo assa; so nimīleyya vā aññena vā apalokeyya; evameva kho, bhikkhave, tassa ce bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. (3)

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ asatiamanasikāraṃ āpajjato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena, bhikkhave, bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ vitakkasaṅkhārasaṇṭhānaṃ manasikātabbaṃ. Tassa tesaṃ vitakkānaṃ vitakkasaṅkhārasaṇṭhānaṃ manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sīghaṃ gaccheyya. Tassa evamassa: 'kiṃ nu kho ahaṃ sīghaṃ gacchāmi? Yannūnāhaṃ saṇikaṃ gaccheyyan'ti. So saṇikaṃ gaccheyya. Tassa evamassa: 'kiṃ nu kho ahaṃ saṇikaṃ gacchāmi? Yannūnāhaṃ tiṭṭheyyan'ti. So tiṭṭheyya. Tassa evamassa: 'kiṃ nu kho ahaṃ ṭhito? Yannūnāhaṃ nisīdeyyan'ti. So nisīdeyya. Tassa evamassa: 'kiṃ nu kho ahaṃ nisinno? Yannūnāhaṃ nipajjeyyan'ti. So nipajjeyya. Evañhi so, bhikkhave, puriso oḷārikaṃ oḷārikaṃ iriyāpathaṃ abhinivajjetvā

sukhumaṃ sukhumaṃ iriyāpathaṃ kappeyya. Evameva kho, bhikkhave, tassa ce bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ asatiamanasikāraṃ āpajjato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. (4)

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ vitakkasaṅkhārasaṇṭhānaṃ manasikaroto uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi. Tena, bhikkhave, bhikkhunā dantebhidantamādhāya jivhāya tāluṃ āhacca cetasā cittaṃ abhiniggaṇhitabbaṃ abhinippīḷetabbaṃ abhisantāpetabbaṃ. Tassa dantebhidantamādhāya jivhāya tāluṃ āhacca cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Seyyathāpi, bhikkhave, balavā puriso dubbalataraṃ purisaṃ sīse vā gale vā khandhe vā gahetvā abhiniggaṇheyya abhinippīḷeyya abhisantāpeyya; evameva kho, bhikkhave, tassa ce bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ vitakkasaṅkhārasaṇṭhānaṃ manasikaroto uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi. Tena, bhikkhave, bhikkhunā dantebhidantamādhāya jivhāya tāluṃ āhacca cetasā cittaṃ abhiniggaṇhitabbaṃ abhinippīḷetabbaṃ abhisantāpetabbaṃ. Tassa dantebhidantamādhāya jivhāya tāluṃ āhacca cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. (5)

Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno yaṃ nimittaṃ āgamma yaṃ nimittaṃ manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tassa tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tesampi vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosū-

pasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tesampi vitakkānaṃ asatiamanasikāraṃ āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Tesampi vitakkānaṃ vitakkasaṅkhārasaṇṭhānaṃ manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Dantebhidantamādhāya jivhāya tāluṃ āhacca cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti te abbhatthaṃ gacchanti. Tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu vasī vitakkapariyāyapathesu. Yaṃ vitakkaṃ ākaṅkhissati taṃ vitakkaṃ vitakkessati, yaṃ vitakkaṃ nākaṅkhissati na taṃ vitakkaṃ vitakkessati. Acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Vitakkasaṇṭhānasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Sīhanādavaggo niṭṭhito dutiyo.

Cūḷasīhanādalomahaṃsavaro, Mahācūḷadukkhakkhandhaanumānikasuttaṃ; Khilapatthamadhupiṇḍikadvidhāvitakka, Pañcanimittakathā puna vaggo.

Majjhima Nikāya 115

Bahudhātukasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yāni kānici, bhikkhave, bhayāni uppajjanti sabbāni tāni bālato uppajjanti, no paṇḍitato; ye keci upaddavā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato; ye keci upasaggā uppajjanti sabbe te bālato up-

pajjanti, no paṇḍitato. Seyyathāpi, bhikkhave, naḷāgārā vā tiṇāgārā vā aggi mutto kūṭāgārānipi dahati ullittāvalittāni nivātāni phusitaggaḷāni pihitavātapānāni; evameva kho, bhikkhave, yāni kānici bhayāni uppajjanti sabbāni tāni bālato uppajjanti, no paṇḍitato; ye keci upaddavā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato; ye keci upasaggā uppajjanti sabbe te bālato uppajjanti, no paṇḍitato. Iti kho, bhikkhave, sappaṭibhayo bālo, appaṭibhayo paṇḍito; saupaddavo bālo, anupaddavo paṇḍito; saupasaggo bālo, anupasaggo paṇḍito. Natthi, bhikkhave, paṇḍitato bhayaṃ, natthi paṇḍitato upaddavo, natthi paṇḍitato upasaggo. Tasmātiha, bhikkhave, 'paṇḍitā bhavissāma vīmaṃsakā'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, bhante, paṇḍito bhikkhu 'vīmaṃsako'ti alaṃvacanāyā"ti? "Yato kho, ānanda, bhikkhu dhātukusalo ca hoti, āyatanakusalo ca hoti, paṭiccasamuppādakusalo ca hoti, ṭhānāṭhānakusalo ca hoti—ettāvatā kho, ānanda, paṇḍito bhikkhu 'vīmaṃsako'ti alaṃvacanāyā"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Aṭṭhārasa kho imā, ānanda, dhātuyo—cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu; sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu; ghānadhātu, gandhadhātu, ghānaviññāṇadhātu; jivhādhātu, rasadhātu, jivhāviññāṇadhātu; kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, kāyaviññāṇadhātu; manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu. Imā kho, ānanda, aṭṭhārasa dhātuyo yato jānāti passati—ettāvatāpi kho, ānanda, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti. (1)

"Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo, yathā 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Siyā, ānanda. Chayimā, ānanda, dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu. Imā kho, ānanda, cha dhātuyo yato jānāti passati—ettāvatāpi kho, ānanda, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti. (2)

"Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo, yathā 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Siyā, ānanda. Chayimā, ānanda, dhātuyo—sukhadhātu, dukkhadhātu, somanassadhātu, domanassadhātu, upekkhādhātu, avijjādhātu. Imā kho, ānanda, cha dhātuyo yato jānāti passati—ettāvatāpi kho, ānanda, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti. (3)

"Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo, yathā 'dhātukusalo bhikkhū'ti

alaṃvacanāyā"ti? "Siyā, ānanda. Chayimā, ānanda, dhātuyo—kāmadhātu, nekkhammadhātu, byāpādadhātu, abyāpādadhātu, vihiṃsādhātu, avihiṃsādhātu. Imā kho, ānanda, cha dhātuyo yato jānāti passati—ettāvatāpi kho, ānanda, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti. (4)

"Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo, yathā 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Siyā, ānanda. Tisso imā, ānanda, dhātuyo—kāmadhātu, rūpadhātu, arūpadhātu. Imā kho, ānanda, tisso dhātuyo yato jānāti passati—ettāvatāpi kho, ānanda, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti. (5)

"Siyā pana, bhante, aññopi pariyāyo, yathā 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Siyā, ānanda. Dve imā, ānanda, dhātuyo—saṅkhatādhātu, asaṅkhatādhātu. Imā kho, ānanda, dve dhātuyo yato jānāti passati—ettāvatāpi kho, ānanda, 'dhātukusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti. (6)

"Kittāvatā pana, bhante, 'āyatanakusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Cha kho panimāni, ānanda, ajjhattikabāhirāni āyatanāni—cakkhu ceva rūpā ca sotañca saddā ca ghānañca gandhā ca jivhā ca rasā ca kāyo ca phoṭṭhabbā ca mano ca dhammā ca. Imāni kho, ānanda, cha ajjhattikabāhirāni āyatanāni yato jānāti passati—ettāvatā kho, ānanda, 'āyatanakusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, 'paṭiccasamuppādakusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Idhānanda, bhikkhu evaṃ pajānāti: 'imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati, imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ—avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho,

jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassūpāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti'. Ettāvatā kho, ānanda, 'paṭiccasamuppādakusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, 'ṭhānāṭhānakusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti? "Idhānanda, bhikkhu 'aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ niccato upagaccheyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano kañci saṅkhāraṃ niccato upagaccheyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ sukhato upagaccheyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano kañci saṅkhāraṃ sukhato upagaccheyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci dhammaṃ attato upagaccheyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti, 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano kañci dhammaṃ attato upagaccheyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti.

'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo mātaraṃ jīvitā voropeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano mātaraṃ jīvitā voropeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo pitaraṃ jīvitā voropeyya ... pe ... arahantaṃ jīvitā voropeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo duṭṭhacitto tathāgatassa lohitaṃ uppādeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano duṭṭhacitto tathāgatassa lohitaṃ uppādeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo saṅghaṃ bhindeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano saṅghaṃ bhindeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo aññaṃ satthāraṃ uddiseyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano aññaṃ satthāraṃ uddiseyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti.

'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ ekissā lokadhātuyā eko arahaṃ sammāsambuddho uppajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pa-

jānāti. ‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve rājāno cakkavattino apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ ekissā lokadhātuyā eko rājā cakkavattī uppajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti.

‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ itthī arahaṃ assa sammāsambuddho, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puriso arahaṃ assa sammāsambuddho, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti. ‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ itthī rājā assa cakkavattī, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puriso rājā assa cakkavattī, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti. ‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ itthī sakkattaṃ kareyya … mārattaṃ kareyya … brahmattaṃ kareyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puriso sakkattaṃ kareyya … mārattaṃ kareyya … brahmattaṃ kareyya, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti.

‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyaduccaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyaduccaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti. ‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīduccaritassa … pe … yaṃ manoduccaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīduccaritassa … pe … yaṃ manoduccaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatīti pajānāti. ‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyasucaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyasucaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti. ‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīsucaritassa … pe … yaṃ manosucaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīsucaritassa … pe … yaṃ manosucaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī’ti pajānāti.

‘Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyaduccaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī’ti pajānāti; ‘ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyaduccaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, ṭhā-

nametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīduccaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manoduccaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīduccaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manoduccaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyasucaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyasucaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. 'Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīsucaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manosucaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti pajānāti; 'ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīsucaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manosucaritasamaṅgī taṃnidānā tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī'ti pajānāti. Ettāvatā kho, ānanda, 'ṭhānāṭhānakusalo bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Konāmo ayaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Tasmātiha tvaṃ, ānanda, imaṃ dhammapariyāyaṃ 'bahudhātuko'tipi naṃ dhārehi, 'catuparivaṭṭo'tipi naṃ dhārehi, 'dhammādāso'tipi naṃ dhārehi, 'amatadundubhī'tipi naṃ dhārehi, 'anuttaro saṅgāmavijayo'tipi naṃ dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Bahudhātukasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 136

Mahākammavibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā samiddhi araññakuṭikāyaṃ viharati. Atha kho potaliputto paribbājako jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yenāyasmā samiddhi tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā samiddhinā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho potaliputto paribbājako āyasmantaṃ samiddhiṃ etadavoca: "sammukhā metaṃ, āvuso samiddhi, samaṇassa gotamassa sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'moghaṃ kāyakammaṃ moghaṃ vacīkammaṃ, manokammameva saccan'ti. Atthi ca sā samāpatti yaṃ samāpattiṃ samāpanno na kiñci vediyatī"ti? "Mā hevaṃ, āvuso potaliputta, avaca;mā hevaṃ, āvuso potaliputta, avaca; mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ. Na hi bhagavā evaṃ vadeyya: 'moghaṃ kāyakammaṃ moghaṃ vacīkammaṃ, manokammameva saccan'ti. 'Atthi ca kho sā, āvuso, samāpatti yaṃ samāpattiṃ samāpanno na kiñci vediyatī'"ti. "Kīvaciraṃ pabbajitosi, āvuso samiddhī"ti? "Na ciraṃ, āvuso, tīṇi vassānī"ti. "Ettha dāni mayaṃ there bhikkhū kiṃ vakkhāma, yatra hi nāma evaṃnavo bhikkhu satthāraṃ parirakkhitabbaṃ maññissati. Sañcetanikaṃ, āvuso samiddhi, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā kiṃ so vediyatī"ti? "Sañcetanikaṃ, āvuso potaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā dukkhaṃ so vediyatī"ti. Atha kho potaliputto paribbājako āyasmato samiddhissa bhāsitaṃ neva abhinandi nappaṭikkosi; anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmā samiddhi acirapakkante potaliputte paribbājake yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā samiddhi yāvatako ahosi potaliputtena paribbājakena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ āyasmato ānandassa ārocesi.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando āyasmantaṃ samiddhiṃ etadavoca: "atthi kho idaṃ, āvuso samiddhi, kathāpābhataṃ bhagavantaṃ dassanāya. Āyāmāvuso samiddhi, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā etamatthaṃ bhagavato ārocessāma. Yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā samiddhi āyasmato ānandassa paccassosi.

Atha kho āyasmā ca ānando āyasmā ca samiddhi yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako

ahosi āyasmato samiddhissa potaliputtena paribbājakena saddhiṃ kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. Evaṃ vutte, bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "dassanampi kho ahaṃ, ānanda, potaliputtassa paribbājakassa nābhijānāmi, kuto panevarūpaṃ kathāsallāpaṃ? Iminā ca, ānanda, samiddhinā moghapurisena potaliputtassa paribbājakassa vibhajjabyākaraṇīyo pañho ekaṃsena byākato"ti. Evaṃ vutte, āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca: "sace pana, bhante, āyasmatā samiddhinā idaṃ sandhāya bhāsitaṃ—yaṃ kiñci vedayitaṃ taṃ dukkhasmin"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "passasi no tvaṃ, ānanda, imassa udāyissa moghapurisassa ummaṅgaṃ? Aññāsiṃ kho ahaṃ, ānanda: 'idānevāyaṃ udāyī moghapuriso ummujjamāno ayoniso ummujjissatī'ti. Ādiṃyeva, ānanda, potaliputtena paribbājakena tisso vedanā pucchitā. Sacāyaṃ, ānanda, samiddhi moghapuriso potaliputtassa paribbājakassa evaṃ puṭṭho evaṃ byākareyya: 'sañcetanikaṃ, āvuso potaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā sukhavedanīyaṃ sukhaṃ so vedayati; sañcetanikaṃ, āvuso potaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā dukkhavedanīyaṃ dukkhaṃ so vedayati; sañcetanikaṃ, āvuso potaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā adukkhamasukhavedanīyaṃ adukkhamasukhaṃ so vedayatī'ti. Evaṃ byākaramāno kho, ānanda, samiddhi moghapuriso potaliputtassa paribbājakassa sammā byākaramāno byākareyya. Api ca, ānanda, ke ca aññatitthiyā paribbājakā bālā abyattā ke ca tathāgatassa mahākammavibhaṅgaṃ jānissanti? Sace tumhe, ānanda, suṇeyyātha tathāgatassa mahākammavibhaṅgaṃ vibhajantassā"ti.

"Etassa, bhagavā, kālo, etassa, sugata, kālo yaṃ bhagavā mahākammavibhaṅgaṃ vibhajeyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hānanda, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Cattārome, ānanda, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idhānanda, ekacco puggalo idha pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhi hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ

vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (1)

Idha panānanda, ekacco puggalo idha pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhi hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. (2)

Idhānanda, ekacco puggalo idha pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. (3)

Idha panānanda, ekacco puggalo idha pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. (4)

Idhānanda, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati yathāsamāhite citte dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena amuṃ puggalaṃ passati—idha pāṇātipātiṃ adinnādāyiṃ kāmesumicchācāriṃ musāvādiṃ pisuṇavācaṃ pharusavācaṃ samphappalāpiṃ abhijjhāluṃ byāpannacittaṃ micchādiṭṭhiṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passati apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. So evamāha: 'atthi kira, bho, pāpakāni kammāni, atthi duccaritassa vipāko. Amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ idha pāṇātipātiṃ adinnādāyiṃ ... pe ... micchādiṭṭhiṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannan'ti. So evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ye evaṃ jānanti, te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti. Iti so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. (1)

Idha panānanda, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati yathāsamāhite citte dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena amuṃ puggalaṃ passati—idha pāṇātipātiṃ adinnādāyiṃ ... pe ... micchādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passati sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannaṃ. So evamāha: 'natthi kira, bho, pāpakāni kammāni, natthi duccaritassa vipāko. Amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātiṃ adinnādāyiṃ ... pe ... micchādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannan'ti. So evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti. Iti so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. (2)

Idhānanda, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati yathāsamāhite citte dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena amuṃ puggalaṃ passati—idha pāṇātipātā paṭiviratam adinnādānā paṭiviratam kāmesumicchācārā paṭiviratam musāvādā paṭiviratam pisuṇāya vācāya paṭiviratam pharusāya vācāya paṭiviratam samphappalāpā paṭiviratam anabhijjhāluṃ abyāpannacittaṃ sammādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passati sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannaṃ. So evamāha: 'atthi kira, bho, kalyāṇāni kammāni, atthi sucaritassa vipāko. Amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātā paṭiviratam adinnādānā paṭiviratam ... pe ... sammādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannan'ti. So evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhi sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti. Iti so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. (3)

Idha panānanda, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya

padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati yathāsamāhite citte dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena amuṃ puggalaṃ passati—idha pāṇātipātā paṭiviratamṃ ... pe ... sammādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passati apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. So evamāha: 'natthi kira, bho, kalyāṇāni kammāni, natthi sucaritassa vipāko. Amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātā paṭiviratamṃ adinnādānā paṭiviratamṃ ... pe ... sammādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannan'ti. So evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti. Iti so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti. (4)

Tatrānanda, yvāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evamāha: 'atthi kira, bho, pāpakāni kammāni, atthi duccaritassa vipāko'ti idamassa anujānāmi; yampi so evamāha: 'amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātiṃ adinnādāyiṃ ... pe ... micchādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannan'ti idampissa anujānāmi; yañca kho so evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī'ti idamassa nānujānāmi; yampi so evamāha: 'ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti idampissa nānujānāmi; yampi so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti idampissa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathā hi, ānanda, tathāgatassa mahākammavibhaṅge ñāṇaṃ hoti. (1)

Tatrānanda, yvāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evamāha: 'natthi kira, bho, pāpakāni kammāni, natthi duccaritassa vipāko'ti idamassa nānujānāmi; yañca kho so evamāha: 'amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātiṃ adinnādāyiṃ ... pe ... micchādiṭṭhiṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannan'ti idamassa anu-

jānāmi; yañca kho so evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī'ti idamassa nānujānāmi; yampi so evamāha: 'ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti idampissa nānujānāmi; yampi so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti idampissa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathā hi, ānanda, tathāgatassa mahākammavibhaṅge ñāṇaṃ hoti. (2)

Tatrānanda, yvāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evamāha: 'atthi kira, bho, kalyāṇāni kammāni, atthi sucaritassa vipāko'ti idamassa anujānāmi; yampi so evamāha: 'amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātā paṭiviratam adinnādānā paṭiviratam ... pe ... sammādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannan'ti idampissa anujānāmi; yañca kho so evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī'ti idamassa nānujānāmi; yampi so evamāha: 'ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti idampissa nānujānāmi; yampi so yadeva tassa sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti idampissa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathā hi, ānanda, tathāgatassa mahākammavibhaṅge ñāṇaṃ hoti. (3)

Tatrānanda, yvāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evamāha: 'natthi kira, bho, kalyāṇāni kammāni, natthi sucaritassa vipāko'ti idamassa nānujānāmi; yañca kho so evamāha: 'amāhaṃ puggalaṃ addasaṃ—idha pāṇātipātā paṭiviratam adinnādānā paṭiviratam ... pe ... sammādiṭṭhiṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā passāmi apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannan'ti idamassa anujānāmi; yañca kho so evamāha: 'yo kira, bho, pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhi, sabbo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī'ti idamassa nānujānāmi; yañca kho so evamāha: 'ye evaṃ jānanti te sammā jānanti; ye aññathā jānanti, micchā tesaṃ ñāṇan'ti idampissa nānujānāmi; yampi so yadeva tassa sā-

maṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ tadeva tattha thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati: 'idameva saccaṃ, moghamaññan'ti idampissa nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathā hi, ānanda, tathāgatassa mahākammavibhaṅge ñāṇaṃ hoti. (4)

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo idha pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, pubbe vāssa taṃ kataṃ hoti pāpakammaṃ dukkhavedanīyaṃ, pacchā vāssa taṃ kataṃ hoti pāpakammaṃ dukkhavedanīyaṃ, maraṇakāle vāssa hoti micchādiṭṭhi samattā samādinnā. Tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yañca kho so idha pāṇātipātī hoti adinnādāyī hoti ... pe ... micchādiṭṭhi hoti tassa diṭṭheva dhamme vipākaṃ paṭisaṃvedeti upapajja vā apare vā pariyāye. (1)

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo idha pāṇātipātī adinnādāyī ... pe ... micchādiṭṭhi kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, pubbe vāssa taṃ kataṃ hoti kalyāṇakammaṃ sukhavedanīyaṃ, pacchā vāssa taṃ kataṃ hoti kalyāṇakammaṃ sukhavedanīyaṃ, maraṇakāle vāssa hoti sammādiṭṭhi samattā samādinnā. Tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Yañca kho so idha pāṇātipātī hoti adinnādāyī hoti ... pe ... micchādiṭṭhi hoti tassa diṭṭheva dhamme vipākaṃ paṭisaṃvedeti upapajja vā apare vā pariyāye. (2)

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo idha pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhi, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, pubbe vāssa taṃ kataṃ hoti kalyāṇakammaṃ sukhavedanīyaṃ, pacchā vāssa taṃ kataṃ hoti kalyāṇakammaṃ sukhavedanīyaṃ, maraṇakāle vāssa hoti sammādiṭṭhi samattā samādinnā. Tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Yañca kho so idha pāṇātipātā paṭivirato hoti adinnādānā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, tassa diṭṭheva dhamme vipākaṃ paṭisaṃvedeti upapajja vā apare vā pariyāye. (3)

Tatrānanda, yvāyaṃ puggalo idha pāṇātipātā paṭivirato adinnādānā paṭivirato ... pe ... sammādiṭṭhi, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, pubbe vāssa taṃ kataṃ hoti pāpakammaṃ dukkhavedanīyaṃ, pacchā vāssa taṃ kataṃ hoti pāpakammaṃ dukkhavedanīyaṃ, maraṇakāle vāssa hoti micchādiṭṭhi

samattā samādinnā. Tena so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yañca kho so idha pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti, tassa diṭṭheva dhamme vipākaṃ paṭisaṃvedeti upapajja vā apare vā pariyāye. (4)

Iti kho, ānanda, atthi kammaṃ abhabbaṃ abhabbābhāsaṃ, atthi kammaṃ abhabbaṃ bhabbābhāsaṃ, atthi kammaṃ bhabbañceva bhabbābhāsañca, atthi kammaṃ bhabbaṃ abhabbābhāsan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahākammavibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 35

Cūḷasaccakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena saccako niganṭhaputto vesāliyaṃ paṭivasati bhassappavādako paṇḍitavādo sādhusammato bahujanassa. So vesāliyaṃ parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: "nāhaṃ taṃ passāmi samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, saṅghiṃ gaṇiṃ gaṇācariyaṃ, api arahantaṃ sammāsambuddhaṃ paṭijānamānaṃ, yo mayā vādena vādaṃ samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya, yassa na kacchehi sedā mucceyyuṃ. Thūṇaṃ cepāhaṃ acetanaṃ vādena vādaṃ samārabheyyaṃ, sāpi mayā vādena vādaṃ samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. Ko pana vādo manussabhūtassā"ti?

Atha kho āyasmā assaji pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho saccako niganṭhaputto vesāliyaṃ jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno āyasmantaṃ assajiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna yenāyasmā assaji tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā assajinā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho saccako niganṭhaputto āyasmantaṃ assajiṃ etadavoca: "kathaṃ pana, bho assaji, samaṇo gotamo sāvake vineti, kathaṃbhāgā ca pana samaṇassa gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatī"ti? "Evaṃ kho, aggivessana, bhagavā sāvake vineti, evaṃbhāgā ca pana bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati: 'rūpaṃ, bhikkhave, anic-

caṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccaṃ. Rūpaṃ, bhikkhave, anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇaṃ anattā. Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe dhammā anattā'ti. Evaṃ kho, aggivessana, bhagavā sāvake vineti, evaṃbhāgā ca pana bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatī"ti. "Dussutaṃ vata, bho assaji, assumha ye mayaṃ evaṃvādiṃ samaṇaṃ gotamaṃ assumha. Appeva nāma mayaṃ kadāci karahaci tena bhotā gotamena saddhiṃ samāgaccheyyāma, appeva nāma siyā kocideva kathāsallāpo, appeva nāma tasmā pāpakā diṭṭhigatā viveceyyāmā"ti.

Tena kho pana samayena pañcamattāni licchavisatāni santhāgāre sannipatitāni honti kenacideva karaṇīyena. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto yena te licchavī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te licchavī etadavoca: "abhikkamantu bhonto licchavī, abhikkamantu bhonto licchavī, ajja me samaṇena gotamena saddhiṃ kathāsallāpo bhavissati. Sace me samaṇo gotamo tathā patiṭṭhissati yathā ca me ñātaññatarena sāvakena assajinā nāma bhikkhunā patiṭṭhitaṃ, seyyathāpi nāma balavā puriso dīghalomikaṃ eḷakaṃ lomesu gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi. Seyyathāpi nāma balavā soṇḍikākammakāro mahantaṃ soṇḍikākiḷañjaṃ gambhīre udakarahade pakkhipitvā kaṇṇe gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi. Seyyathāpi nāma balavā soṇḍikādhutto vālaṃ kaṇṇe gahetvā odhuneyya niddhuneyya nipphoṭeyya; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ odhunissāmi niddhunissāmi nipphoṭessāmi. Seyyathāpi nāma kuñjaro saṭṭhihāyano gambhīraṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā sāṇadhovikaṃ nāma kīḷitajātaṃ kīḷati; evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ sāṇadhovikaṃ maññe kīḷitajātaṃ kīḷissāmi. Abhikkamantu bhonto licchavī, abhikkamantu bhonto licchavī, ajja me samaṇena gotamena saddhiṃ kathāsallāpo bhavissatī"ti. Tatrekacce licchavī evamāhaṃsu: "kiṃ samaṇo gotamo saccakassa nigaṇṭhaputtassa vādaṃ āropessati, atha kho saccako nigaṇṭhaputto samaṇassa gotamassa vādaṃ āropessatī"ti? Ekacce licchavī evamāhaṃsu: "kiṃ so bhavamāno saccako nigaṇṭhaputto yo bhagavato vādaṃ āropessati, atha kho bhagavā saccakassa nigaṇṭhaputtassa vādaṃ āropes-

satī”ti? Atha kho saccako nigaṇṭhaputto pañcamattehi licchavisatehi parivuto yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: “kahaṃ nu kho, bho, etarahi so bhavaṃ gotamo viharati? Dassanakāmā hi mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotaman”ti. “Esa, aggivessana, bhagavā mahāvanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisinno”ti. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto mahatiyā licchaviparisāya saddhiṃ mahāvanaṃ ajjhogāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Tepi kho licchavī appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Ekamantaṃ nisinno kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ etadavoca: “puccheyyāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ kiñcideva desaṃ, sace me bhavaṃ gotamo okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā”ti. “Puccha, aggivessana, yadākaṅkhasī”ti. “Kathaṃ pana bhavaṃ gotamo sāvake vineti, kathaṃbhāgā ca pana bhoto gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatī”ti? “Evaṃ kho ahaṃ, aggivessana, sāvake vinemi, evaṃbhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati: ‘rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccaṃ. Rūpaṃ, bhikkhave, anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇaṃ anattā. Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe dhammā anattā’ti. Evaṃ kho ahaṃ, aggivessana, sāvake vinemi, evaṃbhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatī”ti.

“Upamā maṃ, bho gotama, paṭibhātī”ti. “Paṭibhātu taṃ, aggivessanā”ti bhagavā avoca.

“Seyyathāpi, bho gotama, ye kecime bījagāmabhūtagāmā vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya. Evamete bījagāmabhūtagāmā vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti. Seyyathāpi vā pana, bho gotama, ye kecime balakaraṇīyā

kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya. Evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti. Evameva kho, bho gotama, rūpattāyaṃ purisapuggalo rūpe patiṭṭhāya puññaṃ vā apuññaṃ vā pasavati, vedanattāyaṃ purisapuggalo vedanāyaṃ patiṭṭhāya puññaṃ vā apuññaṃ vā pasavati, saññattāyaṃ purisapuggalo saññāyaṃ patiṭṭhāya puññaṃ vā apuññaṃ vā pasavati, saṅkhārattāyaṃ purisapuggalo saṅkhāresu patiṭṭhāya puññaṃ vā apuññaṃ vā pasavati, viññāṇattāyaṃ purisapuggalo viññāṇe patiṭṭhāya puññaṃ vā apuññaṃ vā pasavatī"ti.

"Nanu tvaṃ, aggivessana, evaṃ vadesi: 'rūpaṃ me attā, vedanā me attā, saññā me attā, saṅkhārā me attā, viññāṇaṃ me attā'"ti? "Ahañhi, bho gotama, evaṃ vadāmi: 'rūpaṃ me attā, vedanā me attā, saññā me attā, saṅkhārā me attā, viññāṇaṃ me attā'ti, ayañca mahatī janatā"ti.

"Kiñhi te, aggivessana, mahatī janatā karissati? Iṅgha tvaṃ, aggivessana, sakaññeva vādaṃ nibbeṭhehī"ti. "Ahañhi, bho gotama, evaṃ vadāmi: 'rūpaṃ me attā, vedanā me attā, saññā me attā, saṅkhārā me attā, viññāṇaṃ me attā'"ti.

"Tena hi, aggivessana, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, vatteyya rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmiṃ vijite vaso—ghātetāyaṃ vā ghātetuṃ, jāpetāyaṃ vā jāpetuṃ, pabbājetāyaṃ vā pabbājetuṃ, seyyathāpi rañño pasenadissa kosalassa, seyyathāpi vā pana rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassā"ti? "Vatteyya, bho gotama, rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmiṃ vijite vaso—ghātetāyaṃ vā ghātetuṃ, jāpetāyaṃ vā jāpetuṃ, pabbājetāyaṃ vā pabbājetuṃ, seyyathāpi rañño pasenadissa kosalassa, seyyathāpi vā pana rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa. Imesampi hi, bho gotama, saṃghānaṃ gaṇānaṃ— seyyathidaṃ—vajjīnaṃ mallānaṃ—vattati sakasmiṃ vijite vaso—ghātetāyaṃ vā ghātetuṃ, jāpetāyaṃ vā jāpetuṃ, pabbājetāyaṃ vā pabbājetuṃ. Kiṃ pana rañño khattiyassa muddhāvasittassa, seyyathāpi rañño pasenadissa kosalassa, seyyathāpi vā pana rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa? Vatteyya, bho gotama, vattituñca marahatī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'rūpaṃ me attā'ti, vattati te tasmiṃ rūpe vaso—evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī"ti? Evaṃ vutte, saccako nigaṇṭhaputto tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho bhagavā saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ etadavoca: "taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'rūpaṃ me attā'ti, vattati te tasmiṃ rūpe vaso—evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī"ti? Dutiyampi kho saccako nigaṇṭhaputto tuṇhī ahosi. Atha kho bhagavā saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ etadavoca: "byākarohi dāni, aggivessana, na dāni te tuṇhībhāvassa kālo. Yo koci, aggivessana tathāgatena yāvatatiyaṃ sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho na byākaroti, etthevassa sattadhā muddhā phalatī"ti.

Tena kho pana samayena vajirapāṇi yakkho āyasaṃ vajiraṃ ādāya ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ saccakassa nigaṇṭhaputtassa uparivehāsaṃ ṭhito hoti: "sacāyaṃ saccako nigaṇṭhaputto bhagavatā yāvatatiyaṃ sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho na byākarissati etthevassa sattadhā muddhaṃ phālessāmī"ti. Taṃ kho pana vajirapāṇiṃ yakkhaṃ bhagavā ceva passati saccako ca nigaṇṭhaputto. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto bhagavantaṃyeva tāṇaṃ gavesī bhagavantaṃyeva leṇaṃ gavesī bhagavantaṃyeva saraṇaṃ gavesī bhagavantaṃ etadavoca: "pucchatu maṃ bhavaṃ gotamo, byākarissāmī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'rūpaṃ me attā'ti, vattati te tasmiṃ rūpe vaso—evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Manasi karohi, aggivessana; manasi karitvā kho, aggivessana, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ pacchimena vā purimaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'vedanā me attā'ti, vattati te tissaṃ vedanāyaṃ vaso—evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Manasi karohi, aggivessana; manasi karitvā kho, aggivessana, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'saññā me attā'ti, vattati te tissaṃ saññāyaṃ vaso—evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahosī"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Manasi karohi, aggivessana; manasi karitvā kho, aggivessana, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'saṅkhārā me attā'ti, vattati te tesu saṅkhāresu vaso—evaṃ

me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Manasi karohi, aggivessana; manasi karitvā kho, aggivessana, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: ‘viññāṇaṃ me attā’ti, vattati te tasmiṃ viññāṇe vaso—evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Manasi karohi, aggivessana; manasi karitvā kho, aggivessana, byākarohi. Na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ. Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bho gotama”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bho gotama”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, vedanā … pe … saññā … pe … saṅkhārā … pe … taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bho gotama”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bho gotama”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, yo nu kho dukkhaṃ allīno dukkhaṃ upagato dukkhaṃ ajjhosito, dukkhaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassati, api nu kho so sāmaṃ vā dukkhaṃ parijāneyya, dukkhaṃ vā parikkhepetvā vihareyyā”ti? “Kiñhi siyā, bho gotama? No hidaṃ, bho gotamā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, aggivessana, nanu tvaṃ evaṃ sante dukkhaṃ allīno dukkhaṃ upagato dukkhaṃ ajjhosito, dukkhaṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassasī”ti? “Kiñhi no siyā, bho gotama? Evametaṃ, bho gotamā”ti.

“Seyyathāpi, aggivessana, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha passeyya mahantaṃ kadalikkhandhaṃ ujuṃ navaṃ akukkukajātaṃ. Tamenaṃ mūle chindeyya, mūle chetvā agge chindeyya, agge chetvā pattavaṭṭiṃ vinibbhujeyya. So tattha pattavaṭṭiṃ vinibbhujanto pheg-

gumpi nādhigaccheyya, kuto sāraṃ? Evameva kho tvaṃ, aggivessana, mayā sakasmiṃ vāde samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno ritto tuccho aparaddho. Bhāsitā kho pana te esā, aggivessana, vesāliyaṃ parisati vācā: 'nāhaṃ taṃ passāmi samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, saṃghiṃ gaṇiṃ gaṇācariyaṃ, api arahantaṃ sammāsambuddhaṃ paṭijānamānaṃ, yo mayā vādena vādaṃ samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya, yassa na kacchehi sedā mucceyyuṃ. Thūṇaṃ cepāhaṃ acetanaṃ vādena vādaṃ samārabheyyaṃ sāpi mayā vādena vādaṃ samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. Ko pana vādo manussabhūtassā'ti? Tuyhaṃ kho pana, aggivessana, appekaccāni sedaphusitāni nalāṭā muttāni, uttarāsaṅgaṃ vinibhinditvā bhūmiyaṃ patiṭṭhitāni. Mayhaṃ kho pana, aggivessana, natthi etarahi kāyasmiṃ sedo"ti. Iti bhagavā tasmiṃ parisati suvaṇṇavaṇṇaṃ kāyaṃ vivari. Evaṃ vutte, saccako nigaṇṭhaputto tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho dummukho licchaviputto saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā bhagavantaṃ etadavoca: "upamā maṃ, bhagavā, paṭibhātī"ti. "Paṭibhātu taṃ, dummukhā"ti bhagavā avoca. "Seyyathāpi, bhante, gāmassa vā nigamassa vā avidūre pokkharaṇī. Tatrāssa kakkaṭako. Atha kho, bhante, sambahulā kumārakā vā kumārikā vā tamhā gāmā vā nigamā vā nikkhamitvā yena sā pokkharaṇī tenupasaṅkameyyuṃ; upasaṅkamitvā taṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā taṃ kakkaṭakaṃ udakā uddharitvā thale patiṭṭhāpeyyuṃ. Yaññadeva hi so, bhante, kakkaṭako aḷaṃ abhininnāmeyya taṃ tadeva te kumārakā vā kumārikā vā kaṭṭhena vā kathalena vā sañchindeyyuṃ sambhañjeyyuṃ sampalibhañjeyyuṃ. Evañhi so, bhante, kakkaṭako sabbehi aḷehi sañchinnehi sambhaggehi sampalibhaggehi abhabbo taṃ pokkharaṇiṃ puna otarituṃ, seyyathāpi pubbe. Evameva kho, bhante, yāni saccakassa nigaṇṭhaputtassa visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni tānipi sabbāni bhagavatā sañchinnāni sambhaggāni sampalibhaggāni; abhabbo ca dāni, bhante, saccako nigaṇṭhaputto puna bhagavantaṃ upasaṅkamituṃ yadidaṃ vādādhippāyo"ti. Evaṃ vutte, saccako nigaṇṭhaputto dummukhaṃ licchaviputtaṃ etadavoca: "āgamehi tvaṃ,

dummukha,āgamehi tvaṃ, dummukha, () na mayaṃ tayā saddhiṃ mantema, idha mayaṃ bhotā gotamena saddhiṃ mantema.

Tiṭṭhatesā, bho gotama, amhākañceva aññesañca puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ vācā. Vilāpaṃ vilapitaṃ maññe. Kittāvatā ca nu kho bhoto gotamassa sāvako sāsanakaro hoti ovādapatikaro tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatī"ti? "Idha, aggivessana, mama sāvako yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati; yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... pe ... ye keci saṅkhārā ... pe ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā, yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Ettāvatā kho, aggivessana, mama sāvako sāsanakaro hoti ovādapatikaro tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatī"ti.

"Kittāvatā pana, bho gotama, bhikkhu arahaṃ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto"ti? "Idha, aggivessana, bhikkhu yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti; yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... pe ... ye keci saṅkhārā ... pe ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. Ettāvatā kho, aggivessana, bhikkhu arahaṃ hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto. Evaṃ vimuttacitto kho, aggivessana, bhikkhu tīhi anuttariyehi samannāgato hoti—dassanānuttariyena, paṭipadānuttariyena, vimuttānuttariyena. Evaṃ vimuttacitto kho, aggivessana, bhikkhu tathāgataññeva

sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti—buddho so bhagavā bodhāya dhammaṃ deseti, danto so bhagavā damathāya dhammaṃ deseti, santo so bhagavā samathāya dhammaṃ deseti, tiṇṇo so bhagavā taraṇāya dhammaṃ deseti, parinibbuto so bhagavā parinibbānāya dhammaṃ desetī"ti.

Evaṃ vutte, saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ etadavoca: "mayameva, bho gotama, dhaṃsī, mayaṃ pagabbā, ye mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ āsādetabbaṃ amaññimha. Siyā hi, bho gotama, hatthiṃ pabhinnaṃ āsajja purisassa sotthibhāvo, na tveva bhavantaṃ gotamaṃ āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Siyā hi, bho gotama, pajjalitaṃ aggikkhandhaṃ āsajja purisassa sotthibhāvo, na tveva bhavantaṃ gotamaṃ āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Siyā hi, bho gotama, āsīvisaṃ ghoravisaṃ āsajja purisassa sotthibhāvo, na tveva bhavantaṃ gotamaṃ āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Mayameva, bho gotama, dhaṃsī, mayaṃ pagabbā, ye mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ āsādetabbaṃ amaññimha. Adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavato adhivāsanaṃ viditvā te licchavī āmantesi: "suṇantu me bhonto licchavī, samaṇo me gotamo nimantito svātanāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena. Tena me abhihareyyātha yamassa patirūpaṃ maññeyyāthā"ti. Atha kho te licchavī tassā rattiyā accayena saccakassa nigaṇṭhaputtassa pañcamattāni thālipākasatāni bhattābhihāraṃ abhihariṃsu. Atha kho nigaṇṭhaputto sake ārāme paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena saccakassa nigaṇṭhaputtassa ārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṅghena. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ etadavoca: "yamidaṃ, bho gotama, dāne puññañca puññamahī ca taṃ dāyakānaṃ sukhāya hotū"ti. "Yaṃ

kho, aggivessana, tādisaṃ dakkhiṇeyyaṃ āgamma avītarāgaṃ avītadosaṃ avītamohaṃ, taṃ dāyakānaṃ bhavissati. Yaṃ kho, aggivessana, mādisaṃ dakkhiṇeyyaṃ āgamma vītarāgaṃ vītadosaṃ vītamohaṃ, taṃ tuyhaṃ bhavissatī"ti.

Cūḷasaccakasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 31

Cūḷagosiṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Tena kho pana samayena āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo gosiṅgasālavanadāye viharanti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena gosiṅgasālavanadāyo tenupasaṅkami. Addasā kho dāyapālo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "mā, samaṇa, etaṃ dāyaṃ pāvisi. Santettha tayo kulaputtā attakāmarūpā viharanti. Mā tesaṃ aphāsumakāsī"ti.

Assosi kho āyasmā anuruddho dāyapālassa bhagavatā saddhiṃ mantayamānassa. Sutvāna dāyapālaṃ etadavoca: "mā, āvuso dāyapāla, bhagavantaṃ vāresi. Satthā no bhagavā anuppatto"ti. Atha kho āyasmā anuruddho yenāyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantañca nandiyaṃ āyasmantañca kimilaṃ etadavoca: "abhikkamathāyasmanto, abhikkamathāyasmanto, satthā no bhagavā anuppatto"ti. Atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo bhagavantaṃ paccuggantvā—eko bhagavato pattacīvaraṃ paṭiggahesi, eko āsanaṃ paññapesi, eko pādodakaṃ upaṭṭhāpesi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā pāde pakkhālesi. Tepi kho āyasmanto bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ anuruddhaṃ bhagavā etadavoca:

"Kacci vo, anuruddhā, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci piṇḍakena na kilamathā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; na ca mayaṃ, bhante, piṇḍakena kilamāmā"ti. "Kacci pana vo, anuruddhā, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharathā"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti. "Yathā kathaṃ pana

tumhe, anuruddhā, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharathā"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca; mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca; mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyan'ti. So kho ahaṃ, bhante, sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no, bhante, kāyā ekañca pana maññe cittan"ti.

Āyasmāpi kho nandiyo ... pe ... āyasmāpi kho kimilo bhagavantaṃ etadavoca: "mayhampi, bhante, evaṃ hoti: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca, mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyan'ti. So kho ahaṃ, bhante, sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no, bhante, kāyā ekañca pana maññe cittan"ti.

"Evaṃ kho mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Kacci pana vo, anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathā"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti. "Yathā kathaṃ pana tumhe, anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathā"ti? "Idha, bhante, amhākaṃ yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkamati so āsanāni paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, avakkārapātiṃ upaṭṭhāpeti. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso sace ākaṅkhati bhuñjati, no ce ākaṅkhati appaharite vā chaḍḍeti, appāṇake vā udake opilāpeti. So āsanāni paṭisāmeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeti, avakkārapātiṃ paṭisāmeti, bhattaggaṃ sammajjati. Yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so up-

aṭṭhāpeti. Sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpema, na tveva mayaṃ, bhante, tappaccayā vācaṃ bhindāma. Pañcāhikaṃ kho pana mayaṃ, bhante, sabbarattikaṃ dhammiyā kathāya sannisīdāma. Evaṃ kho mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Atthi pana vo, anuruddhā, evaṃ appamattānaṃ ātāpīnaṃ pahitattānaṃ viharantānaṃ uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti? "Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāma. Ayaṃ kho no, bhante, amhākaṃ appamattānaṃ ātāpīnaṃ pahitattānaṃ viharantānaṃ uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Etassa pana vo, anuruddhā, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti? "Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāma. Etassa, bhante, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Etassa pana vo, anuruddhā, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti? "Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma pītiyā ca virāgā upekkhakā ca viharāma, satā ca sampajānā, sukhañca kāyena paṭisaṃvedema, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāma. Etassa, bhante, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Etassa pana vo, anuruddhā, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttari

manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti? “Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāma. Etassa, bhante, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti.

“Sādhu sādhu, anuruddhā. Etassa pana vo, anuruddhā, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti? “Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharāma. Etassa, bhante, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti.

“Sādhu sādhu, anuruddhā. Etassa pana vo, anuruddhā, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti? “Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇan’ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharāma … pe … sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharāma … pe … sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharāma. Etassa, bhante, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti.

“Sādhu sādhu, anuruddhā. Etassa pana vo, anuruddhā, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro”ti? “Kiñhi no siyā, bhante. Idha mayaṃ, bhante, yāvadeva ākaṅkhāma sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharāma, paññāya ca no disvā āsavā parikkhīṇā.

Etassa, bhante, vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro. Imamhā ca mayaṃ, bhante, phāsuvihārā aññaṃ phāsuvihāraṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na samanupassāmā"ti. "Sādhu sādhu, anuruddhā. Imamhā phāsuvihārā uttaritaro vā paṇītataro vā phāsuvihāro natthī"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantañca anuruddhaṃ āyasmantañca nandiyaṃ āyasmantañca kimilaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo bhagavantaṃ anusaṃyāyitvā tato paṭinivattitvā āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ: "kiṃ nu kho mayaṃ āyasmato anuruddhassa evamārocimha: 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ mayaṃ lābhino'ti, yaṃ no āyasmā anuruddho bhagavato sammukhā yāva āsavānaṃ khayā pakāsetī"ti? "Na kho me āyasmanto evamārocesuṃ: 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ mayaṃ lābhino'ti, api ca me āyasmantānaṃ cetasā ceto paricca vidito: 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ ime āyasmanto lābhino'ti. Devatāpi me etamatthaṃ ārocesuṃ: 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ ime āyasmanto lābhino'ti. Tamenaṃ bhagavatā pañhābhipuṭṭhena byākatan"ti.

Atha kho dīgho parajano yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho dīgho parajano yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "lābhā vata, bhante, vajjīnaṃ, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati arahaṃ sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā—āyasmā ca anuruddho, āyasmā ca nandiyo, āyasmā ca kimilo"ti. Dīghassa parajanassa yakkhassa saddaṃ sutvā bhummā devā saddamanussāvesuṃ: "lābhā vata, bho, vajjīnaṃ, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati arahaṃ sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā—āyasmā ca anuruddho, āyasmā ca nandiyo, āyasmā ca kimilo"ti. Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā ... pe ... tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... pe ... tusitā devā ... pe ... nimmānaratī devā ... pe ... paranimmitavasavattī devā ... pe ... brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ: "lābhā vata, bho, vajjīnaṃ, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati arahaṃ sammāsambuddho, ime ca tayo

kulaputtā—āyasmā ca anuruddho, āyasmā ca nandiyo, āyasmā ca kimilo"ti. Itiha te āyasmanto tena khaṇena tena layena tena muhuttena yāva brahmalokā viditā ahesuṃ.

"Evametaṃ, dīgha, evametaṃ, dīgha. Yasmāpi, dīgha, kulā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, tañcepi kulaṃ ete tayo kulaputte pasannacittaṃ anussareyya, tassapāssa kulassa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Yasmāpi, dīgha, kulaparivaṭṭā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, so cepi kulaparivaṭṭo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapāssa kulaparivaṭṭassa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Yasmāpi, dīgha, gāmā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, so cepi gāmo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapāssa gāmassa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Yasmāpi, dīgha, nigamā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, so cepi nigamo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapāssa nigamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Yasmāpi, dīgha, nagarā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, tañcepi nagaraṃ ete tayo kulaputte pasannacittaṃ anussareyya, tassapāssa nagarassa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Yasmāpi, dīgha, janapadā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, so cepi janapado ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapāssa janapadassa dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, dīgha, khattiyā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyuṃ, sabbesānampāssa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sabbe cepi, dīgha, brāhmaṇā ... pe ... sabbe cepi, dīgha, vessā ... pe ... sabbe cepi, dīgha, suddā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyuṃ, sabbesānampāssa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Sadevako cepi, dīgha, loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyya, sadevakassapāssa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Passa, dīgha, yāva ete tayo kulaputtā bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya lokānukampāya, atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano dīgho parajano yakkho bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Cūḷagosiṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 135

Cūḷakammavibhaṅgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane, anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho subho māṇavo todeyyaputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho subho māṇavo todeyyaputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yena manussānaṃyeva sataṃ manussabhūtānaṃ dissanti hīnappaṇītatā? Dissanti hi, bho gotama, manussā appāyukā, dissanti dīghāyukā; dissanti bavhābādhā, dissanti appābādhā; dissanti dubbaṇṇā, dissanti vaṇṇavanto; dissanti appesakkhā, dissanti mahesakkhā; dissanti appabhogā, dissanti mahābhogā; dissanti nīcakulīnā, dissanti uccākulīnā; dissanti duppaññā, dissanti paññavanto. Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo yena manussānaṃyeva sataṃ manussabhūtānaṃ dissanti hīnappaṇītatā"ti?

"Kammassakā, māṇava, sattā kammadāyādā kammayonī kammabandhū kammappaṭisaraṇā. Kammaṃ satte vibhajati yadidaṃ—hīnappaṇītatāyā"ti. "Na kho ahaṃ imassa bhoto gotamassa saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā ahaṃ imassa bhoto gotamassa saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ ājāneyyan"ti.

"Tena hi, māṇava, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho subho māṇavo todeyyaputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati appāyuko hoti. Appāyukasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇi hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. (1)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno

sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati dīghāyuko hoti. Dīghāyukasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho, lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. (1)

Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā sattānaṃ viheṭhakajātiko hoti, pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati bavhābādho hoti. Bavhābādhasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—sattānaṃ viheṭhakajātiko hoti pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā. (2)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā sattānaṃ aviheṭhakajātiko hoti pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati appābādho hoti. Appābādhasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—sattānaṃ aviheṭhakajātiko hoti pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā. (2)

Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā kodhano hoti upāyāsabahulo. Appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patiṭṭhīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati dubbaṇṇo hoti. Dubbaṇṇasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—kodhano hoti upāyāsabahulo; appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patiṭṭhīyati kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. (3)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā akkodhano hoti anupāyās-

abahulo; bahumpi vutto samāno nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patiṭṭhīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati pāsādiko hoti. Pāsādikasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—akkodhano hoti anupāyāsabahulo; bahumpi vutto samāno nābhisajjati na kuppati na byāpajjati na patiṭṭhīyati na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. (3)

Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā issāmanako hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issati upadussati issaṃ bandhati. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati appesakkho hoti. Appesakkhasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—issāmanako hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issati upadussati issaṃ bandhati. (4)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā anissāmanako hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu na issati na upadussati na issaṃ bandhati. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati mahesakkho hoti. Mahesakkhasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—anissāmanako hoti; paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu na issati na upadussati na issaṃ bandhati. (4)

Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā na dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati appabhogo hoti. Appabhogasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—na dātā hoti samaṇassa vā brāh-

maṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. (5)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati mahābhogo hoti. Mahābhogasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—dātā hoti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. (5)

Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā thaddho hoti atimānī—abhivādetabbaṃ na abhivādeti, paccuṭṭhātabbaṃ na paccuṭṭheti, āsanārahassa na āsanaṃ deti, maggārahassa na maggaṃ deti, sakkātabbaṃ na sakkaroti, garukātabbaṃ na garukaroti, mānetabbaṃ na māneti, pūjetabbaṃ na pūjeti. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati nīcakulīno hoti. Nīcakulīnasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—thaddho hoti atimānī; abhivādetabbaṃ na abhivādeti, paccuṭṭhātabbaṃ na paccuṭṭheti, āsanārahassa na āsanaṃ deti, maggārahassa na maggaṃ deti, sakkātabbaṃ na sakkaroti, garukātabbaṃ na garukaroti, mānetabbaṃ na māneti, pūjetabbaṃ na pūjeti. (6)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā atthaddho hoti anatimānī; abhivādetabbaṃ abhivādeti, paccuṭṭhātabbaṃ paccuṭṭheti, āsanārahassa āsanaṃ deti, maggārahassa maggaṃ deti, sakkātabbaṃ sakkaroti, garukātabbaṃ garukaroti, mānetabbaṃ māneti, pūjetabbaṃ pūjeti. So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati uccākulīno hoti. Uccākulīnasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—atthaddho hoti anatimānī; abhivādetabbaṃ abhivādeti, paccuṭṭhātabbaṃ pac-

cuṭṭheti, āsanārahassa āsanaṃ deti, maggārahassa maggaṃ deti, sakkātabbaṃ sakkaroti, garukātabbaṃ garukaroti, mānetabbaṃ māneti, pūjetabbaṃ pūjeti. (6)

Idha, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā na paripucchitā hoti: 'kiṃ, bhante, kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ; kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ; kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ; kiṃ me karīyamānaṃ dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya hoti, kiṃ vā pana me karīyamānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya hotī'ti? So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati duppañño hoti. Duppaññasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā na paripucchitā hoti: 'kiṃ, bhante, kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ; kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ; kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ; kiṃ me karīyamānaṃ dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya hoti, kiṃ vā pana me karīyamānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya hotī'ti? (7)

Idha pana, māṇava, ekacco itthī vā puriso vā samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā paripucchitā hoti: 'kiṃ, bhante, kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ; kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ; kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ; kiṃ me karīyamānaṃ dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya hoti, kiṃ vā pana me karīyamānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya hotī'ti? So tena kammena evaṃ samattena evaṃ samādinnena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. No ce kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, sace manussattaṃ āgacchati yattha yattha paccājāyati mahāpañño hoti. Mahāpaññasaṃvattanikā esā, māṇava, paṭipadā yadidaṃ—samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā paripucchitā hoti: 'kiṃ, bhante, kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ; kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ; kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ; kiṃ me karīyamānaṃ dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya hoti, kiṃ vā pana me karīyamānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya hotī'ti? (7)

Iti kho, māṇava, appāyukasaṃvattanikā paṭipadā appāyukattaṃ upaneti, dīghāyukasaṃvattanikā paṭipadā dīghāyukattaṃ upaneti; bavhābādhasaṃvattanikā paṭipadā bavhābādhattaṃ upaneti, appābād-

hasaṃvattanikā paṭipadā appābādhattaṃ upaneti; dubbaṇṇasaṃvattanikā paṭipadā dubbaṇṇattaṃ upaneti, pāsādikasaṃvattanikā paṭipadā pāsādikattaṃ upaneti; appesakkhasaṃvattanikā paṭipadā appesakkhattaṃ upaneti, mahesakkhasaṃvattanikā paṭipadā mahesakkhattaṃ upaneti; appabhogasaṃvattanikā paṭipadā appabhogattaṃ upaneti, mahābhogasaṃvattanikā paṭipadā mahābhogattaṃ upaneti; nīcakulīnasaṃvattanikā paṭipadā nīcakulīnattaṃ upaneti, uccākulīnasaṃvattanikā paṭipadā uccākulīnattaṃ upaneti; duppaññasaṃvattanikā paṭipadā duppaññattaṃ upaneti, mahāpaññasaṃvattanikā paṭipadā mahāpaññattaṃ upaneti. Kammassakā, māṇava, sattā kammadāyādā kammayonī kammabandhū kammappaṭisaraṇā. Kammaṃ satte vibhajati yadidaṃ—hīnappaṇītatāyā"ti.

Evaṃ vutte, subho māṇavo todeyyaputto bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Cūḷakammavibhaṅgasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 28

Mahāhatthipadopamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Seyyathāpi, āvuso, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti, hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati yadidaṃ mahantattena; evameva kho, āvuso, ye keci kusalā dhammā sabbete catūsu ariyasaccesu saṅgahaṃ gacchanti. Katamesu catūsu? Dukkhe ariyasacce, dukkhasamudaye ariyasacce, dukkhanirodhe ariyasacce, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce.

Katamañcāvuso, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā,

yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ; saṅkhittena, pañcupādānakkhandhā dukkhā. Katame cāvuso, pañcupādānakkhandhā? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho.

Katamo cāvuso, rūpupādānakkhandho? Cattāri ca mahābhūtāni, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ.

Katamā cāvuso, cattāro mahābhūtā? Pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu.

Katamā cāvuso, pathavīdhātu? Pathavīdhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā cāvuso, ajjhattikā pathavīdhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ upādinnaṃ. Ayaṃ vuccatāvuso, ajjhattikā pathavīdhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā pathavīdhātu, yā ca bāhirā pathavīdhātu, pathavīdhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā pathavīdhātuyā nibbindati, pathavīdhātuyā cittaṃ virājeti.

Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ bāhirā āpodhātu pakuppati. Antarahitā tasmiṃ samaye bāhirā pathavīdhātu hoti. Tassā hi nāma, āvuso, bāhirāya pathavīdhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, vipariṇāmadhammatā paññāyissati. Kiṃ panimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇhupādinnassa 'ahanti vā mamanti vā asmī'ti vā? Atha khvāssa notevettha hoti.

Tañce, āvuso, bhikkhuṃ pare akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti, so evaṃ pajānāti: 'uppannā kho me ayaṃ sotasamphassajā dukkhavedanā. Sā ca kho paṭicca, no apaṭicca. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca'. So phasso aniccoti passati, vedanā aniccāti passati, saññā aniccāti passati, saṅkhārā aniccāti passati, viññāṇaṃ aniccanti passati. Tassa dhātārammaṇameva cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati.

Tañce, āvuso, bhikkhuṃ pare aniṭṭhehi akantehi amanāpehi samudā-

caranti—pāṇisamphassenapi leḍḍusamphassenapi daṇḍasamphassenapi satthasamphassenapi. So evaṃ pajānāti: 'tathābhūto kho ayaṃ kāyo yathābhūtasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamanti, leḍḍusamphassāpi kamanti, daṇḍasamphassāpi kamanti, satthasamphassāpi kamanti. Vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā kakacūpamovāde: " ubhatodaṇḍakena cepi, bhikkhave, kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyuṃ, tatrāpi yo mano padūseyya na me so tena sāsanakaro"ti. Āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ bhavissati asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Kāmaṃ dāni imasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamantu, leḍḍusamphassāpi kamantu, daṇḍasamphassāpi kamantu, satthasamphassāpi kamantu, karīyati hidaṃ buddhānaṃ sāsanan'ti.

Tassa ce, āvuso, bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā na saṇṭhāti. So tena saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ, yassa me evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato, upekkhā kusalanissitā na saṇṭhātī'ti. Seyyathāpi, āvuso, suṇisā sasuraṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati; evameva kho, āvuso, tassa ce bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato, upekkhā kusalanissitā na saṇṭhāti, so tena saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ, yassa me evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato, upekkhā kusalanissitā na saṇṭhātī'ti. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā saṇṭhāti, so tena attamano hoti. Ettāvatāpi kho, āvuso, bhikkhuno bahukataṃ hoti.

Katamā cāvuso, āpodhātu? Āpodhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā cāvuso, ajjhattikā āpodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccatāvuso, ajjhattikā āpodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu, āpodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso

attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittaṃ virājeti.

Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ bāhirā āpodhātu pakuppati. Sā gāmampi vahati, nigamampi vahati, nagarampi vahati, janapadampi vahati, janapadapadesampi vahati. Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ mahāsamudde yojanasatikānipi udakāni ogacchanti, dviyojanasatikānipi udakāni ogacchanti, tiyojanasatikānipi udakāni ogacchanti, catuyojanasatikānipi udakāni ogacchanti, pañcayojanasatikānipi udakāni ogacchanti, chayojanasatikānipi udakāni ogacchanti, sattayojanasatikānipi udakāni ogacchanti. Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ mahāsamudde sattatālampi udakaṃ saṇṭhāti, chattālampi udakaṃ saṇṭhāti, pañcatālampi udakaṃ saṇṭhāti, catuttālampi udakaṃ saṇṭhāti, titālampi udakaṃ saṇṭhāti, dvitālampi udakaṃ saṇṭhāti, tālamattampi udakaṃ saṇṭhāti. Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ mahāsamudde sattaporisampi udakaṃ saṇṭhāti, chapporisampi udakaṃ saṇṭhāti, pañcaporisampi udakaṃ saṇṭhāti, catupporisampi udakaṃ saṇṭhāti, tiporisampi udakaṃ saṇṭhāti, dviporisampi udakaṃ saṇṭhāti, porisamattampi udakaṃ saṇṭhāti. Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ mahāsamudde aḍḍhaporisampi udakaṃ saṇṭhāti, kaṭimattampi udakaṃ saṇṭhāti, jāṇukamattampi udakaṃ saṇṭhāti, gopphakamattampi udakaṃ saṇṭhāti. Hoti kho so, āvuso, samayo, yaṃ mahāsamudde aṅgulipabbatemanamattampi udakaṃ na hoti. Tassā hi nāma, āvuso, bāhirāya āpodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, vipariṇāmadhammatā paññāyissati. Kiṃ panimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇhupādinnassa 'ahanti vā mamanti vā asmī'ti vā? Atha khvāssa notevettha hoti ... pe ... tassa ce, āvuso, bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṃghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā saṇṭhāti. So tena attamano hoti. Ettāvatāpi kho, āvuso, bhikkhuno bahukataṃ hoti.

Katamā cāvuso, tejodhātu? Tejodhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā cāvuso, ajjhattikā tejodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—yena ca santappati, yena ca jīrīyati, yena ca pariḍayhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ sammā pariṇāmaṃ gacchati, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ tejo

tejogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccatāvuso, ajjhattikā tejodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu, tejodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati, tejodhātuyā cittaṃ virājeti.

Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ bāhirā tejodhātu pakuppati. Sā gāmampi dahati, nigamampi dahati, nagarampi dahati, janapadampi dahati, janapadapadesampi dahati. Sā haritantaṃ vā panthantaṃ vā selantaṃ vā udakantaṃ vā ramaṇīyaṃ vā bhūmibhāgaṃ āgamma anāhārā nibbāyati. Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ kukkuṭapattenapi nhārudaddulenapi aggiṃ gavesanti. Tassā hi nāma, āvuso, bāhirāya tejodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, vipariṇāmadhammatā paññāyissati. Kiṃ panimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇhupādinnassa 'ahanti vā mamanti vā asmī'ti vā? Atha khvāssa notevettha hoti ... pe ... tassa ce, āvuso, bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā saṇṭhāti, so tena attamano hoti. Ettāvatāpi kho, āvuso, bhikkhuno bahukataṃ hoti.

Katamā cāvuso, vāyodhātu? Vāyodhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. Katamā cāvuso, ajjhattikā vāyodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—uddhaṅgamā vātā, adhogamā vātā, kucchisayā vātā, koṭṭhāsayā vātā, aṅgamaṅgānusārino vātā, assāso passāso iti, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccatāvuso, ajjhattikā vāyodhātu. Yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu, yā ca bāhirā vāyodhātu, vāyodhāturevesā. 'Taṃ netaṃ mama nesohamasmi na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati vāyodhātuyā cittaṃ virājeti.

Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ bāhirā vāyodhātu pakuppati. Sā gāmampi vahati, nigamampi vahati, nagarampi vahati, janapadampi vahati, janapadapadesampi vahati. Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ gimhānaṃ pacchime māse tālavaṇṭenapi vidhūpanenapi vātaṃ pariyesanti, ossavanepi tiṇāni na icchanti. Tassā hi nāma, āvuso, bāhirāya

vāyodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, vipariṇāmadhammatā paññāyissati. Kiṃ panimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇhupādinnassa 'ahanti vā mamanti vā asmī'ti vā? Atha khvāssa notevettha hoti.

Tañce, āvuso, bhikkhuṃ pare akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti. So evaṃ pajānāti, uppannā kho me ayaṃ sotasamphassajā dukkhā vedanā. Sā ca kho paṭicca, no apaṭicca. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Sopi phasso aniccoti passati, vedanā aniccāti passati, saññā aniccāti passati, saṅkhārā aniccāti passati, viññāṇaṃ aniccanti passati. Tassa dhātārammaṇameva cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati.

Tañce, āvuso, bhikkhuṃ pare aniṭṭhehi akantehi amanāpehi samudācaranti, pāṇisamphassenapi leḍḍusamphassenapi daṇḍasamphassenapi satthasamphassenapi. So evaṃ pajānāti 'tathābhūto kho ayaṃ kāyo yathābhūtasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamanti, leḍḍusamphassāpi kamanti, daṇḍasamphassāpi kamanti, satthasamphassāpi kamanti. Vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā kakacūpamovāde " ubhatodaṇḍakena cepi, bhikkhave, kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyuṃ. Tatrāpi yo mano padūseyya, na me so tena sāsanakaro"ti. Āraddhaṃ kho pana me vīriyaṃ bhavissati asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Kāmaṃ dāni imasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamantu, leḍḍusamphassāpi kamantu, daṇḍasamphassāpi kamantu, satthasamphassāpi kamantu. Karīyati hidaṃ buddhānaṃ sāsanan'ti.

Tassa ce, āvuso, bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā na saṇṭhāti. So tena saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ. Yassa me evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā na saṇṭhātī'ti. Seyyathāpi, āvuso, suṇisā sasuraṃ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati; evameva kho, āvuso, tassa ce bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato, upekkhā kusalanissitā na saṇṭhāti. So tena saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ. Yassa

me evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato, upekkhā kusalanissitā na saṇṭhātī'ti. Tassa ce, āvuso, bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato, evaṃ dhammaṃ anussarato, evaṃ saṅghaṃ anussarato, upekkhā kusalanissitā saṇṭhāti, so tena attamano hoti. Ettāvatāpi kho, āvuso, bhikkhuno bahukataṃ hoti.

Seyyathāpi, āvuso, kaṭṭhañca paṭicca valliñca paṭicca tiṇañca paṭicca mattikañca paṭicca ākāso parivārito agārantveva saṅkhaṃ gacchati; evameva kho, āvuso, aṭṭhiñca paṭicca nhāruñca paṭicca maṃsañca paṭicca cammañca paṭicca ākāso parivārito rūpantveva saṅkhaṃ gacchati. Ajjhattikañceva, āvuso, cakkhuṃ aparibhinnaṃ hoti, bāhirā ca rūpā na āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattikañceva, āvuso, cakkhuṃ aparibhinnaṃ hoti bāhirā ca rūpā āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho, āvuso, ajjhattikañceva cakkhuṃ aparibhinnaṃ hoti, bāhirā ca rūpā āpāthaṃ āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti. Evaṃ tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yaṃ tathābhūtassa rūpaṃ taṃ rūpupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati, yā tathābhūtassa vedanā sā vedanupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati, yā tathābhūtassa saññā sā saññupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati, ye tathābhūtassa saṅkhārā te saṅkhārupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchanti, yaṃ tathābhūtassa viññāṇaṃ taṃ viññāṇupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati.

So evaṃ pajānāti: 'evañhi kira imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ saṅgaho sannipāto samavāyo hoti. Vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā: "yo paṭiccasamuppādaṃ passati so dhammaṃ passati; yo dhammaṃ passati so paṭiccasamuppādaṃ passatī"ti. Paṭiccasamuppannā kho panime yadidaṃ pañcupādānakkhandhā. Yo imesu pañcasu upādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānaṃ so dukkhasamudayo. Yo imesu pañcasu upādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, so dukkhanirodho'ti. Ettāvatāpi kho, āvuso, bhikkhuno bahukataṃ hoti.

Ajjhattikañceva, āvuso, sotaṃ aparibhinnaṃ hoti … pe … ghānaṃ aparibhinnaṃ hoti … jivhā aparibhinnā hoti … kāyo aparibhinno hoti … mano aparibhinno hoti, bāhirā ca dhammā na āpāthaṃ āgacchanti

no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattiko ceva, āvuso, mano aparibhinno hoti, bāhirā ca dhammā āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho, āvuso, ajjhattiko ceva mano aparibhinno hoti, bāhirā ca dhammā āpāthaṃ āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evaṃ tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yaṃ tathābhūtassa rūpaṃ taṃ rūpupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati, yā tathābhūtassa vedanā sā vedanupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati, yā tathābhūtassa saññā sā saññupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati, ye tathābhūtassa saṅkhārā te saṅkhārupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchanti, yaṃ tathābhūtassa viññāṇaṃ taṃ viññāṇupādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. So evaṃ pajānāti: 'evañhi kira imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ saṅgaho sannipāto samavāyo hoti. Vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā: "yo paṭiccasamuppādaṃ passati so dhammaṃ passati; yo dhammaṃ passati so paṭiccasamuppādaṃ passatī"ti. Paṭiccasamuppannā kho panime yadidaṃ pañcupādānakkhandhā. Yo imesu pañcasu upādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānaṃ so dukkhasamudayo. Yo imesu pañcasu upādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ so dukkhanirodho'ti. Ettāvatāpi kho, āvuso, bhikkhuno bahukataṃ hotī"ti.

Idamavoca āyasmā sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāhatthipadopamasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 21

Kakacūpamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā moḷiyaphagguno bhikkhunīhi saddhiṃ ativelaṃ saṃsaṭṭho viharati. Evaṃ saṃsaṭṭho āyasmā moḷiyaphagguno bhikkhunīhi saddhiṃ viharati—sace koci bhikkhu āyasmato moḷiyaphaggunassa sammukhā tāsaṃ bhikkhunīnaṃ avaṇṇaṃ bhāsati, tenāyasmā moḷiyaphagguno kupito anattamano adhikaraṇampi karoti. Sace pana koci bhikkhu tāsaṃ bhikkhunīnaṃ sammukhā āyasmato moḷiyaphaggunassa avaṇṇaṃ bhāsati, tena tā bhikkhuniyo kupitā anattamanā adhikaraṇampi karonti. Evaṃ saṃsaṭṭho āyasmā moḷiyaphagguno bhikkhunīhi saddhiṃ vi-

harati.

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante, moḷiyaphagguno bhikkhunīhi saddhiṃ ativelaṃ saṃsaṭṭho viharati. Evaṃ saṃsaṭṭho, bhante, āyasmā moḷiyaphagguno bhikkhunīhi saddhiṃ viharati—sace koci bhikkhu āyasmato moḷiyaphaggunassa sammukhā tāsaṃ bhikkhunīnaṃ avaṇṇaṃ bhāsati, tenāyasmā moḷiyaphagguno kupito anattamano adhikaraṇampi karoti. Sace pana koci bhikkhu tāsaṃ bhikkhunīnaṃ sammukhā āyasmato moḷiyaphaggunassa avaṇṇaṃ bhāsati, tena tā bhikkhuniyo kupitā anattamanā adhikaraṇampi karonti. Evaṃ saṃsaṭṭho, bhante, āyasmā moḷiyaphagguno bhikkhunīhi saddhiṃ viharatī"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena moḷiyaphaggunaṃ bhikkhuṃ āmantehi: 'satthā taṃ, āvuso phagguna, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā moḷiyaphagguno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ moḷiyaphaggunaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso phagguna, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā moḷiyaphagguno tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ moḷiyaphaggunaṃ bhagavā etadavoca:

"Saccaṃ kira tvaṃ, phagguna, bhikkhunīhi saddhiṃ ativelaṃ saṃsaṭṭho viharasi? Evaṃ saṃsaṭṭho kira tvaṃ, phagguna, bhikkhunīhi saddhiṃ viharasi—sace koci bhikkhu tuyhaṃ sammukhā tāsaṃ bhikkhunīnaṃ avaṇṇaṃ bhāsati, tena tvaṃ kupito anattamano adhikaraṇampi karosi. Sace pana koci bhikkhu tāsaṃ bhikkhunīnaṃ sammukhā tuyhaṃ avaṇṇaṃ bhāsati, tena tā bhikkhuniyo kupitā anattamanā adhikaraṇampi karonti. Evaṃ saṃsaṭṭho kira tvaṃ, phagguna, bhikkhunīhi saddhiṃ viharasī"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Nanu tvaṃ, phagguna, kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti? "Evaṃ, bhante"ti.

"Na kho te etaṃ, phagguna, patirūpaṃ kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa, yaṃ tvaṃ bhikkhunīhi saddhiṃ ativelaṃ saṃsaṭṭho vihareyyāsi. Tasmātiha, phagguna, tava cepi koci sammukhā tāsaṃ bhikkhunīnaṃ avaṇṇaṃ bhāseyya, tatrāpi tvaṃ, phagguna, ye

gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi. Tatrāpi te, phagguna, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘na ceva me cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāmi, hitānukampī ca viharissāmi mettacitto, na dosantaro’ti. Evañhi te, phagguna, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, phagguna, tava cepi koci sammukhā tāsaṃ bhikkhunīnaṃ pāṇinā pahāraṃ dadeyya, leḍḍunā pahāraṃ dadeyya, daṇḍena pahāraṃ dadeyya, satthena pahāraṃ dadeyya. Tatrāpi tvaṃ, phagguna, ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi. Tatrāpi te, phagguna, evaṃ sikkhitabbaṃ ‘na ceva me cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāmi, hitānukampī ca viharissāmi mettacitto, na dosantaro’ti. Evañhi te, phagguna, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, phagguna, tava cepi koci sammukhā avaṇṇaṃ bhāseyya, tatrāpi tvaṃ, phagguna, ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi. Tatrāpi te, phagguna, evaṃ sikkhitabbaṃ ‘na ceva me cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāmi, hitānukampī ca viharissāmi mettacitto, na dosantaro’ti. Evañhi te, phagguna, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha, phagguna, tava cepi koci pāṇinā pahāraṃ dadeyya, leḍḍunā pahāraṃ dadeyya, daṇḍena pahāraṃ dadeyya, satthena pahāraṃ dadeyya, tatrāpi tvaṃ, phagguna, ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi. Tatrāpi te, phagguna, evaṃ sikkhitabbaṃ ‘na ceva me cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāmi, hitānukampī ca viharissāmi mettacitto, na dosantaro’ti. Evañhi te, phagguna, sikkhitabban”ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “ārādhayiṃsu vata me, bhikkhave, bhikkhū ekaṃ samayaṃ cittaṃ. Idhāhaṃ, bhikkhave, bhikkhū āmantesiṃ—ahaṃ kho, bhikkhave, ekāsanabhojanaṃ bhuñjāmi. Ekāsanabhojanaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, bhuñjamāno appābādhatañca sañjānāmi appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañca. Etha tumhepi, bhikkhave, ekāsanabhojanaṃ bhuñjatha. Ekāsanabhojanaṃ kho, bhikkhave, tumhepi bhuñjamānā appābādhatañca sañjānissatha appātaṅkatañca lahuṭṭhānañca balañca phāsuvihārañcāti. Na me, bhikkhave, tesu bhikkhūsu anusāsanī karaṇīyā ahosi; satuppādakaraṇīyameva me, bhikkhave, tesu bhikkhūsu ahosi.

Seyyathāpi, bhikkhave, subhūmiyaṃ catumahāpathe ājaññaratho

yutto assa ṭhito odhastapatodo. Tamenaṃ dakkho yoggācariyo assadammasārath abhiruhitvā, vāmena hatthena rasmiyo gahetvā, dakkhiṇena hatthena patodaṃ gahetvā, yenicchakaṃ yadicchakaṃ sāreyyapi paccāsāreyyapi. Evameva kho, bhikkhave, na me tesu bhikkhūsu anusāsanī karaṇīyā ahosi, satuppādakaraṇīyameva me, bhikkhave, tesu bhikkhūsu ahosi. Tasmātiha, bhikkhave, tumhepi akusalaṃ pajahatha, kusalesu dhammesu āyogaṃ karotha. Evañhi tumhepi imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatha.

Seyyathāpi, bhikkhave, gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahantaṃ sālavanaṃ. Tañcassa eḷaṇḍehi sañchannaṃ. Tassa kocideva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo. So yā tā sālalaṭṭhiyo kuṭilā ojāpaharaṇiyo tā chetvā bahiddhā nīhareyya, antovanaṃ suvisodhitaṃ visodheyya. Yā pana tā sālalaṭṭhiyo ujukā sujātā tā sammā parihareyya. Evañhetaṃ, bhikkhave, sālavanaṃ aparena samayena vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya. Evameva kho, bhikkhave, tumhepi akusalaṃ pajahatha, kusalesu dhammesu āyogaṃ karotha. Evañhi tumhepi imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissatha.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, imissāyeva sāvatthiyā vedehikā nāma gahapatānī ahosi. Vedehikāya, bhikkhave, gahapatāniyā evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘soratā vedehikā gahapatānī, nivātā vedehikā gahapatānī, upasantā vedehikā gahapatānī’ti. Vedehikāya kho pana, bhikkhave, gahapatāniyā kāḷī nāma dāsī ahosi dakkhā analasā susaṃvihitakammantā.

Atha kho, bhikkhave, kāḷiyā dāsiyā etadahosi: ‘mayhaṃ kho ayyāya evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: “soratā vedehikā gahapatānī, nivātā vedehikā gahapatānī, upasantā vedehikā gahapatānī”ti. Kiṃ nu kho me ayyā santaṃyeva nu kho ajjhattaṃ kopaṃ na pātukaroti udāhu asantaṃ udāhu mayhamevete kammantā susaṃvihitā yena me ayyā santaṃyeva ajjhattaṃ kopaṃ na pātukaroti, no asantaṃ? Yannūnāhaṃ ayyaṃ vīmaṃseyyan’ti. Atha kho, bhikkhave, kāḷī dāsī divā uṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, vedehikā gahapatānī kāḷiṃ dāsiṃ etadavoca: ‘he je kāḷī’ti. ‘Kiṃ, ayye’ti? ‘Kiṃ, je, divā uṭṭhāsī’ti? ‘Na khvayye, kiñcī’ti. ‘No vata re kiñci, pāpi dāsi, divā uṭṭhāsī’ti kupitā anattamanā bhākuṭiṃ akāsi. Atha kho, bhikkhave, kāḷiyā dāsiyā etadahosi: ‘santaṃyeva kho

me ayyā ajjhattaṃ kopaṃ na pātukaroti, no asantaṃ; mayhamevete kammantā susaṃvihitā, yena me ayyā santaṃyeva ajjhattaṃ kopaṃ na pātukaroti, no asantaṃ. Yannūnāhaṃ bhiyyoso mattāya ayyaṃ vīmaṃseyyan'ti.

Atha kho, bhikkhave, kāḷī dāsī divātaraṃyeva uṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, vedehikā gahapatānī kāḷiṃ dāsiṃ etadavoca: 'he je kāḷī'ti. 'Kiṃ, ayye'ti? 'Kiṃ, je, divātaraṃ uṭṭhāsī'ti? 'Na khvayye, kiñcī'ti. 'No vata re kiñci, pāpi dāsi, divātaraṃ uṭṭhāsī'ti kupitā anattamanā anattamanavācaṃ nicchāresi. Atha kho, bhikkhave, kāḷiyā dāsiyā etadahosi: 'santaṃyeva kho me ayyā ajjhattaṃ kopaṃ na pātukaroti, no asantaṃ. Mayhamevete kammantā susaṃvihitā, yena me ayyā santaṃyeva ajjhattaṃ kopaṃ na pātukaroti, no asantaṃ. Yannūnāhaṃ bhiyyoso mattāya ayyaṃ vīmaṃseyyan'ti.

Atha kho, bhikkhave, kāḷī dāsī divātaraṃyeva uṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, vedehikā gahapatānī kāḷiṃ dāsiṃ etadavoca: 'he je kāḷī'ti. 'Kiṃ, ayye'ti? 'Kiṃ, je, divā uṭṭhāsī'ti? 'Na khvayye, kiñcī'ti. 'No vata re kiñci, pāpi dāsi, divā uṭṭhāsī'ti kupitā anattamanā aggaḷasūciṃ gahetvā sīse pahāraṃ adāsi, sīsaṃ vobhindi. Atha kho, bhikkhave, kāḷī dāsī bhinnena sīsena lohitena galantena paṭivissakānaṃ ujjhāpesi: 'passathayye, soratāya kammaṃ; passathayye, nivātāya kammaṃ, passathayye, upasantāya kammaṃ. Kathañhi nāma ekadāsikāya divā uṭṭhāsīti kupitā anattamanā aggaḷasūciṃ gahetvā sīse pahāraṃ dassati, sīsaṃ vobhindissatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, vedehikāya gahapatāniyā aparena samayena evaṃ pāpako kittisaddo abbhuggacchi: 'caṇḍī vedehikā gahapatānī, anivātā vedehikā gahapatānī, anupasantā vedehikā gahapatānī'ti.

Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu tāvadeva soratasorato hoti nivātanivāto hoti upasantūpasanto hoti yāva na amanāpā vacanapathā phusanti. Yato ca, bhikkhave, bhikkhuṃ amanāpā vacanapathā phusanti, atha bhikkhu 'sorato'ti veditabbo, 'nivāto'ti veditabbo, 'upasanto'ti veditabbo. Nāhaṃ taṃ, bhikkhave, bhikkhuṃ 'suvaco'ti vadāmi yo cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu suvaco hoti, sovacassataṃ āpajjati. Taṃ kissa hetu? Tañhi so, bhikkhave, bhikkhu cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ alabhamāno na suvaco hoti, na sovacassataṃ āpajjati.

Yo ca kho, bhikkhave, bhikkhu dhammaṃyeva sakkaronto, dhammaṃ garuṃ karonto, dhammaṃ mānento, dhammaṃ pūjento, dhammaṃ apacāyamāno suvaco hoti, sovacassataṃ āpajjati, tamahaṃ 'suvaco'ti vadāmi. Tasmātiha, bhikkhave, 'dhammaṃyeva sakkarontā, dhammaṃ garuṃ karontā, dhammaṃ mānentā, dhammaṃ pūjentā, dhammaṃ apacāyamānā suvacā bhavissāma, sovacassataṃ āpajjissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Pañcime, bhikkhave, vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyuṃ—kālena vā akālena vā; bhūtena vā abhūtena vā; saṇhena vā pharusena vā; atthasaṃhitena vā anatthasaṃhitena vā; mettacittā vā dosantarā vā. Kālena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ akālena vā; bhūtena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ abhūtena vā; saṇhena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ pharusena vā; atthasaṃhitena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ anatthasaṃhitena vā; mettacittā vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ dosantarā vā. Tatrāpi vo, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na ceva no cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāma, hitānukampī ca viharissāma mettacittā, na dosantarā. Tañca puggalaṃ mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañca sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cittena vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso āgaccheyya kudālapiṭakaṃ ādāya. So evaṃ vadeyya: 'ahaṃ imaṃ mahāpathaviṃ apathaviṃ karissāmī'ti. So tatra tatra vikhaṇeyya, tatra tatra vikireyya, tatra tatra oṭṭhubheyya, tatra tatra omutteyya: 'apathavī bhavasi, apathavī bhavasī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso imaṃ mahāpathaviṃ apathaviṃ kareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Ayañhi, bhante, mahāpathavī gambhīrā appameyyā. Sā na sukarā apathavī kātuṃ; yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, pañcime vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyuṃ—kālena vā akālena vā; bhūtena vā abhūtena vā; saṇhena vā pharusena vā; atthasaṃhitena vā anatthasaṃhitena vā; mettacittā vā dosantarā vā. Kālena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ akālena vā; bhūtena vā bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ abhūtena vā; saṇhena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ pharusena

vā; atthasaṃhitena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ anatthasaṃhitena vā; mettacittā vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ dosantarā vā. Tatrāpi vo, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'na ceva no cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāma, hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā. Tañca puggalaṃ mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañca sabbāvantaṃ lokaṃ pathavisamena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso āgaccheyya lākhaṃ vā haliddiṃ vā nīlaṃ vā mañjiṭṭhaṃ vā ādāya. So evaṃ vadeyya: 'ahaṃ imasmiṃ ākāse rūpaṃ likhissāmi, rūpapātubhāvaṃ karissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso imasmiṃ ākāse rūpaṃ likheyya, rūpapātubhāvaṃ kareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Ayañhi, bhante, ākāso arūpī anidassano. Tattha na sukaraṃ rūpaṃ likhituṃ, rūpapātubhāvaṃ kātuṃ; yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, pañcime vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyuṃ kālena vā akālena vā ... pe ... tadārammaṇañca sabbāvantaṃ lokaṃ ākāsasamena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso āgaccheyya ādittaṃ tiṇukkaṃ ādāya. So evaṃ vadeyya: 'ahaṃ imāya ādittāya tiṇukkāya gaṅgaṃ nadiṃ santāpessāmi samparitāpessāmī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso ādittāya tiṇukkāya gaṅgaṃ nadiṃ santāpeyya samparitāpeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Gaṅgā hi, bhante, nadī gambhīrā appameyyā. Sā na sukarā ādittāya tiṇukkāya santāpetuṃ samparitāpetuṃ; yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, pañcime vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyuṃ kālena vā akālena vā ... pe ... tadārammaṇañca sabbāvantaṃ lokaṃ gaṅgāsamena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, biḷārabhastā madditā sumadditā suparimadditā, mudukā tūlinī chinnasassarā chinnabhabbharā. Atha puriso

āgaccheyya kaṭṭhaṃ vā kathalaṃ vā ādāya. So evaṃ vadeyya: ‘ahaṃ imaṃ biḷārabhastaṃ madditaṃ sumadditaṃ suparimadditaṃ, mudukaṃ tūliniṃ, chinnasassaraṃ chinnabhabbharaṃ kaṭṭhena vā kathalena vā sarasaraṃ karissāmi bharabharaṃ karissāmī’ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso amuṃ biḷārabhastaṃ madditaṃ sumadditaṃ suparimadditaṃ, mudukaṃ tūliniṃ, chinnasassaraṃ chinnabhabbharaṃ kaṭṭhena vā kathalena vā sarasaraṃ kareyya, bharabharaṃ kareyyā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kissa hetu”? “Amu hi, bhante, biḷārabhastā madditā sumadditā suparimadditā, mudukā tūlinī, chinnasassarā chinnabhabbharā. Sā na sukarā kaṭṭhena vā kathalena vā sarasaraṃ kātuṃ bharabharaṃ kātuṃ; yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā”ti. “Evameva kho, bhikkhave, pañcime vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyuṃ kālena vā akālena vā; bhūtena vā abhūtena vā; saṇhena vā pharusena vā; atthasaṃhitena vā anatthasaṃhitena vā; mettacittā vā dosantarā vā. Kālena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ akālena vā; bhūtena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ abhūtena vā; saṇhena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ pharusena vā; atthasaṃhitena vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ anatthasaṃhitena vā; mettacittā vā, bhikkhave, pare vadamānā vadeyyuṃ dosantarā vā. Tatrāpi vo, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘na ceva no cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā. Tañca puggalaṃ mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañca sabbāvantaṃ lokaṃ biḷārabhastāsamena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Ubhatodaṇḍakena cepi, bhikkhave, kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyuṃ, tatrāpi yo mano padūseyya, na me so tena sāsanakaro. Tatrāpi vo, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘na ceva no cittaṃ vipariṇataṃ bhavissati, na ca pāpikaṃ vācaṃ nicchāressāma, hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā. Tañca puggalaṃ mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma tadārammaṇañca sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

Imañca tumhe, bhikkhave, kakacūpamaṃ ovādaṃ abhikkhaṇaṃ manasi kareyyātha. Passatha no tumhe, bhikkhave, taṃ vacanapathaṃ, aṇuṃ vā thūlaṃ vā, yaṃ tumhe nādhivāseyyāthā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātiha, bhikkhave, imaṃ kakacūpamaṃ ovādaṃ abhikkhaṇaṃ manasikarotha. Taṃ vo bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kakacūpamasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Majjhima Nikāya 85

Bodhirājakumārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena bodhissa rājakumārassa kokanado nāma pāsādo acirakārito hoti anajjhāvuṭṭho samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Atha kho bodhi rājakumāro sañjikāputtaṃ māṇavaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, samma sañjikāputta, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'bodhi, bhante, rājakumāro bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti. Evañca vadehi: 'adhivāsetu kira, bhante, bhagavā bodhissa rājakumārassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho sañjikāputto māṇavo bodhissa rājakumārassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sañjikāputto māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "bodhi kho rājakumāro bhoto gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati. Evañca vadeti: 'adhivāsetu kira bhavaṃ gotamo bodhissa rājakumārassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho sañjikāputto māṇavo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā yena bodhi rājakumāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bodhiṃ rājakumāraṃ etadavoca: "avocumha bhoto vacanena taṃ bhavantaṃ gotamaṃ: 'bodhi kho rājakumāro bhoto gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ

pucchati. Evañca vadeti—adhivāsetu kira bhavaṃ gotamo bodhissa rājakumārassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā'ti. Adhivuṭṭhañca pana samaṇena gotamenā"ti.

Atha kho bodhi rājakumāro tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā, kokanadañca pāsādaṃ odātehi dussehi santharāpetvā yāva pacchimasopānakaḷevarā, sañjikāputtaṃ māṇavaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, samma sañjikāputta, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā bhagavato kālaṃ ārocehi: 'kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho sañjikāputto māṇavo bodhissa rājakumārassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato kālaṃ ārocesi: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena bodhissa rājakumārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena bodhi rājakumāro bahidvārakoṭṭhake ṭhito hoti bhagavantaṃ āgamayamāno. Addasā kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna paccuggantvā bhagavantaṃ abhivādetvā purakkhatvā yena kokanado pāsādo tenupasaṅkami. Atha kho bhagavā pacchimaṃ sopānakaḷevaraṃ nissāya aṭṭhāsi. Atha kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "abhiruhatu, bhante, bhagavā dussāni, abhiruhatu sugato dussāni; yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "abhiruhatu, bhante, bhagavā dussāni, abhiruhatu sugato dussāni; yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ apalokesi. Atha kho āyasmā ānando bodhiṃ rājakumāraṃ etadavoca: "saṃharatu, rājakumāra, dussāni; na bhagavā celapaṭikaṃ akkamissati. Pacchimaṃ janataṃ tathāgato anukampatī"ti. Atha kho bodhi rājakumāro dussāni saṃharāpetvā uparikokanadapāsāde āsanāni paññapesi. Atha kho bhagavā kokanadaṃ pāsādaṃ abhiruhitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho bodhi rājakumāro buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ

nisinno kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "mayhaṃ kho, bhante, evaṃ hoti: 'na kho sukhena sukhaṃ adhigantabbaṃ, dukkhena kho sukhaṃ adhigantabban'"ti.

"Mayhampi kho, rājakumāra, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'na kho sukhena sukhaṃ adhigantabbaṃ, dukkhena kho sukhaṃ adhigantabban'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, aparena samayena daharova samāno susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ. So evaṃ pabbajito samāno kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso kālāma, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, rājakumāra, āḷāro kālāmo maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā, tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, rājakumāra, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi, theravādañca jānāmi passāmīti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'na kho āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti; addhā āḷāro kālāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ viharatī'ti.

Atha khvāhaṃ, rājakumāra, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, rājakumāra, āḷāro kālāmo ākiñcaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'na kho āḷārasseva kālāmassa atthi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho āḷārasseva kālāmassa atthi vīriyaṃ ... pe ... sati ... samādhi ... paññā, mayhampatthi paññā. Yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ āḷāro kālāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā

upasampajja vihāsiṃ. Atha khvāhaṃ, rājakumāra, yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'ettāvatā no, āvuso kālāma, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti? 'Ettāvatā kho ahaṃ, āvuso, imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemī'ti. 'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti. 'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yāhaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi, taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi. Yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, tamahaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. Iti yāhaṃ dhammaṃ jānāmi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi tamahaṃ dhammaṃ jānāmi. Iti yādiso ahaṃ, tādiso tuvaṃ; yādiso tuvaṃ tādiso ahaṃ. Ehi dāni, āvuso, ubhova santā imaṃ gaṇaṃ pariharāmā'ti. Iti kho, rājakumāra, āḷāro kālāmo ācariyo me samāno attano antevāsiṃ maṃ samānaṃ attanā samasamaṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva ākiñcaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, rājakumāra, kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun'ti. Evaṃ vutte, rājakumāra, udako rāmaputto maṃ etadavoca: 'viharatāyasmā, tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. So kho ahaṃ, rājakumāra, tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi, theravādañca jānāmi passāmīti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'na kho rāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi; addhā rāmo

imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ vihāsī'ti.

Atha khvāhaṃ, rājakumāra, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā no, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesī'ti? Evaṃ vutte, rājakumāra, udako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanaṃ pavedesi. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'na kho rāmasseva ahosi saddhā, mayhampatthi saddhā; na kho rāmasseva ahosi vīriyaṃ ... pe ... sati ... samādhi ... paññā, mayhampatthi paññā. Yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsiṃ.

Atha khvāhaṃ, rājakumāra, yena udako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā udakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: 'ettāvatā no, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti? 'Ettāvatā kho, āvuso, rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti. 'Ahampi kho, āvuso, ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti. 'Lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi. Yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi taṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. Iti yaṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi; yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi taṃ dhammaṃ rāmo abhiññāsi. Iti yādiso rāmo ahosi tādiso tuvaṃ, yādiso tuvaṃ tādiso rāmo ahosi. Ehi dāni, āvuso, tuvaṃ imaṃ gaṇaṃ pariharā'ti. Iti kho, rājakumāra, udako rāmaputto sabrahmacārī me samāno ācariyaṭṭhāne maṃ ṭhapesi, uḷārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyā'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

So kho ahaṃ, rājakumāra, kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno, magadhesu anupubbena cārikaṃ caramāno,

yena uruvelā senānigamo tadavasariṃ. Tatthaddasaṃ ramaṇīyaṃ bhūmibhāgaṃ, pāsādikañca vanasaṇḍaṃ, nadiñca sandantiṃ setakaṃ supatitthaṃ, ramaṇīyaṃ samantā ca gocaragāmaṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'ramaṇīyo vata bho bhūmibhāgo, pāsādiko ca vanasaṇḍo, nadī ca sandati setakā supatitthā, ramaṇīyā samantā ca gocaragāmo. Alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyā'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, tattheva nisīdiṃ: 'alamidaṃ padhānāyā'ti. Apissu maṃ, rājakumāra, tisso upamā paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Seyyathāpi, rājakumāra, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ udake nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ udake nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti?

"No hidaṃ, bhante. Taṃ kissa hetu? Aduñhi, bhante, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ tañca pana udake nikkhittaṃ, yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti.

"Evameva kho, rājakumāra, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti, na suppaṭippassaddho. Opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, rājakumāra, paṭhamā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparāpi kho maṃ, rājakumāra, dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Seyyathāpi, rājakumāra, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, api nu so puriso amuṃ allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti?

"No hidaṃ, bhante. Taṃ kissa hetu? Aduñhi, bhante, allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ kiñcāpi ārakā udakā thale nikkhittaṃ, yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti.

"Evameva kho, rājakumāra, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti, na suppaṭippassaddho. Opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, rājakumāra, dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparāpi kho maṃ, rājakumāra, tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Seyyathāpi, rājakumāra, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ. Atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya: 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, api nu so puriso amuṃ sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyā"ti?

"Evaṃ, bhante. Taṃ kissa hetu? Aduñhi, bhante, sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koḷāpaṃ, tañca pana ārakā udakā thale nikkhittan"ti. "Evameva kho, rājakumāra, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena ceva cittena ca kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariḷāho so ca ajjhattaṃ suppahīno hoti suppaṭippassaddho. Opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. No cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṃ kho maṃ, rājakumāra, tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Imā kho maṃ, rājakumāra, tisso upamā paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'yannūnāhaṃ dantebhidan-

tamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇheyyaṃ abhinippīḷeyyaṃ abhisantāpeyyan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhāmi abhinippīḷemi abhisantāpemi. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Seyyathāpi, rājakumāra, balavā puriso dubbalataraṃ purisaṃ sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggaṇheyya abhinippīḷeyya abhisantāpeyya; evameva kho me, rājakumāra, dantebhidantamādhāya, jivhāya tāluṃ āhacca, cetasā cittaṃ abhiniggaṇhato abhinippīḷayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Āraddhaṃ kho pana me, rājakumāra, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānaṃ nikkhamantānaṃ adhimatto saddo hoti. Seyyathāpi nāma kammāragaggariyā dhamamānāya adhimatto saddo hoti; evameva kho me, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānaṃ nikkhamantānaṃ adhimatto saddo hoti. Āraddhaṃ kho pana me, rājakumāra, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhani ūhananti. Seyyathāpi, rājakumāra, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho me, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhani ūhananti. Āraddhaṃ kho pana me, rājakumāra, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhap-

padhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan’ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Seyyathāpi, rājakumāra, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho me, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Āraddhaṃ kho pana me, rājakumāra, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan’ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Seyyathāpi, rājakumāra, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho me, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā, vātā kucchiṃ parikantanti. Āraddhaṃ kho pana me, rājakumāra, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘yannūnāhaṃ appāṇakaṃyeva jhānaṃ jhāyeyyan’ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhiṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmiṃ ḍāho hoti. Seyyathāpi, rājakumāra, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evameva kho me, rājakumāra, mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmiṃ ḍāho hoti. Āraddhaṃ kho pana me, rājakumāra, vīriyaṃ hoti asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho, teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa

sato.

Apissu maṃ, rājakumāra, devatā disvā evamāhaṃsu: 'kālaṅkato samaṇo gotamo'ti. Ekaccā devatā evamāhaṃsu: 'na kālaṅkato samaṇo gotamo, api ca kālaṃ karotī'ti. Ekaccā devatā evamāhaṃsu: 'na kālaṅkato samaṇo gotamo, nāpi kālaṃ karoti. Arahaṃ samaṇo gotamo. Vihāro tveva so arahato evarūpo hotī'ti.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'yannūnāhaṃ sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjeyyan'ti. Atha kho maṃ, rājakumāra, devatā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'mā kho tvaṃ, mārisa, sabbaso āhārupacchedāya paṭipajji. Sace kho tvaṃ, mārisa, sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjissasi, tassa te mayaṃ dibbaṃ ojaṃ lomakūpehi ajjhohāressāma, tāya tvaṃ yāpessasī'ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'ahañceva kho pana sabbaso ajajjitaṃ paṭijāneyyaṃ. Imā ca me devatā dibbaṃ ojaṃ lomakūpehi ajjhohāreyyuṃ, tāya cāhaṃ yāpeyyaṃ, taṃ mamassa musā'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, tā devatā paccācikkhāmi. 'Halan'ti vadāmi.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'yannūnāhaṃ thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhāreyyaṃ pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ yadi vā kulatthayūsaṃ yadi vā kaḷāyayūsaṃ yadi vā hareṇukayūsan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhāresiṃ pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ yadi vā kulatthayūsaṃ yadi vā kaḷāyayūsaṃ yadi vā hareṇukayūsaṃ. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, thokaṃ thokaṃ āhāraṃ āhārayato pasataṃ pasataṃ, yadi vā muggayūsaṃ yadi vā kulatthayūsaṃ yadi vā kaḷāyayūsaṃ yadi vā hareṇukayūsaṃ, adhimattakasimānaṃ patto kāyo hoti. Seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kāḷapabbāni vā; evamevassu me aṅgapaccaṅgāni bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma oṭṭhapadaṃ; evamevassu me ānisadaṃ hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma vaṭṭanāvaḷī; evamevassu me piṭṭhikaṇṭako uṇṇatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti; evamevassu me phāsuḷiyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti; evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. Seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphuṭito hoti sammilāto; evamevassu me sīsacchavi

samphuṭitā hoti sammilātā tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, rājakumāra, ‘udaracchaviṃ parimasissāmī’ti piṭṭhikaṇṭakaṃyeva pariggaṇhāmi, ‘piṭṭhikaṇṭakaṃ parimasissāmī’ti udaracchaviṃyeva pariggaṇhāmi. Yāvassu me, rājakumāra, udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, rājakumāra, ‘vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmī’ti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. So kho ahaṃ, rājakumāra, imameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anumajjāmi. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, pāṇinā gattāni anumajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya. Apissu maṃ, rājakumāra, manussā disvā evamāhaṃsu: ‘kāḷo samaṇo gotamo’ti, ekacce manussā evamāhaṃsu: ‘na kāḷo samaṇo gotamo, sāmo samaṇo gotamo’ti. Ekacce manussā evamāhaṃsu: ‘na kāḷo samaṇo gotamo, napi sāmo, maṅguracchavi samaṇo gotamo’ti. Yāvassu me, rājakumāra, tāva parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto upahato hoti tāyevappāhāratāya.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘ye kho keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayiṃsu, etāvaparamaṃ nayito bhiyyo. Yepi hi keci anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayissanti, etāvaparamaṃ nayito bhiyyo. Yepi hi keci etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedayanti, etāvaparamaṃ nayito bhiyyo. Na kho panāhaṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigacchāmi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ; siyā nu kho añño maggo bodhāyā’ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘abhijānāmi kho panāhaṃ pitu sakkassa kammante sītāya jambucchāyāya nisinno vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharitā; siyā nu kho eso maggo bodhāyā’ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, satānusāri viññāṇaṃ ahosi: ‘eseva maggo bodhāyā’ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘kiṃ nu kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi yaṃ taṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehī’ti? Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘na kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi yaṃ taṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehī’ti.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: ‘na kho taṃ sukaraṃ sukhaṃ adhigantuṃ evaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyena. Yannūnāhaṃ

oḷārikaṃ āhāraṃ āhāreyyaṃ odanakummāsan'ti. So kho ahaṃ, rājakumāra, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ. Tena kho pana maṃ, rājakumāra, samayena pañcavaggiyā bhikkhū paccupaṭṭhitā honti: 'yaṃ kho samaṇo gotamo dhammaṃ adhigamissati taṃ no ārocessatī'ti. Yato kho ahaṃ, rājakumāra, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ, atha me te pañcavaggiyā bhikkhū nibbijja pakkamiṃsu: 'bāhulliko samaṇo gotamo padhānavibbhanto, āvatto bāhullāyā'ti.

So kho ahaṃ, rājakumāra, oḷārikaṃ āhāraṃ āhāretvā balaṃ gahetvā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ayaṃ kho me, rājakumāra, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno—yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi ... pe ... ayaṃ kho me, rājakumāra, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno—yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ ... pe ... 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ

vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti abbhaññāsiṃ. Ayaṃ kho me, rājakumāra, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā; tamo vihato, āloko uppanno—yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ—idappaccayatāpaṭiccasamuppādo. Idampi kho ṭhānaṃ duddasaṃ—yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ, so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā'ti. Apissu maṃ, rājakumāra, imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā:

'Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā'ti.

Itiha me, rājakumāra, paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāya.

Atha kho, rājakumāra, brahmuno sahampatissa mama cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi: 'nassati vata bho loko; vinassati vata bho loko. Yatra hi nāma tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa appossukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāyā'ti. Atha kho, rājakumāra, brahmā sahampati—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi. Atha kho, rājakumāra, brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā maṃ etadavoca: 'desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ. Santi sattā apparajakkhajātikā assavanatāya dhammassa parihāyanti; bhavissanti dhammassa aññātāro'ti. Idamavoca, rājakumāra, brahmā sahampati; idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

'Pāturahosi magadhesu pubbe, Dhammo asuddho samalehi cintito;

Apāpuretaṃ amatassa dvāraṃ, Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu.

Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ; Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha aṇaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī'ti.

Atha khvāhaṃ, rājakumāra, brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā sattesu ca kāruññataṃ paṭicca buddhacakkhunā lokaṃ volokesiṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, rājakumāra, buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakā accuggamma ṭhitāni anupalittāni udakena; evameva kho ahaṃ, rājakumāra; buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasaṃ satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Atha khvāhaṃ, rājakumāra, brahmānaṃ sahampatiṃ gāthāya paccabhāsiṃ:

'Apārutā tesaṃ amatassa dvārā, Ye sotavanto pamuñcantu saddhaṃ; Vihiṃsasaññī paguṇaṃ na bhāsiṃ, Dhammaṃ paṇītaṃ manujesu brahme'ti.

Atha kho, rājakumāra, brahmā sahampati 'katāvakāso khomhi bhagavatā dhammadesanāyā'ti maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ? Ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'ayaṃ kho āḷāro kālāmo paṇḍito

viyatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātiko. Yannūnāhaṃ āḷārassa kālāmassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ; so imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti. Atha kho maṃ, rājakumāra, devatā upasaṅkamitvā etadavoca: 'sattāhakālaṅkato, bhante, āḷāro kālāmo'ti. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'sattāhakālaṅkato āḷāro kālāmo'ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'mahājāniyo kho āḷāro kālāmo. Sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya, khippameva ājāneyyā'ti.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ? Ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'ayaṃ kho udako rāmaputto paṇḍito viyatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātiko. Yannūnāhaṃ udakassa rāmaputtassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ; so imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti. Atha kho maṃ, rājakumāra, devatā upasaṅkamitvā etadavoca: 'abhidosakālaṅkato, bhante, udako rāmaputto'ti. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'abhidosakālaṅkato udako rāmaputto'ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'mahājāniyo kho udako rāmaputto. Sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya, khippameva ājāneyyā'ti.

Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ? Ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'bahukārā kho me pañcavaggiyā bhikkhū ye maṃ padhānapahitattaṃ upaṭṭhahiṃsu. Yannūnāhaṃ pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyan'ti. Tassa mayhaṃ, rājakumāra, etadahosi: 'kahaṃ nu kho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantī'ti. Addasaṃ khvāhaṃ, rājakumāra, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū bārāṇasiyaṃ viharante isipatane migadāye. Atha khvāhaṃ, rājakumāra, uruvelāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkamiṃ.

Addasā kho maṃ, rājakumāra, upako ājīvako antarā ca gayaṃ antarā ca bodhiṃ addhānamaggappaṭipannaṃ. Disvāna maṃ etadavoca: 'vippasannāni kho te, āvuso, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito? Ko vā te satthā? Kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, rājakumāra, upakaṃ ājīvakaṃ gāthāhi ajjhabhāsiṃ:

‘Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi, Sabbesu dhammesu anūpalitto; Sabbañjaho taṇhākkhaye vimutto, Sayaṃ abhiññāya kamuddiseyyaṃ.

Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo.

Ahañhi arahā loke, ahaṃ satthā anuttaro; Ekomhi sammāsambuddho, sītibhūtosmi nibbuto.

Dhammacakkaṃ pavattetuṃ, Gacchāmi kāsinaṃ puraṃ; Andhībhūtasmiṃ lokasmiṃ, Āhañchaṃ amatadundubhin’ti.

‘Yathā kho tvaṃ, āvuso, paṭijānāsi arahasi anantajino’ti.

‘Mādisā ve jinā honti, ye pattā āsavakkhayaṃ; Jitā me pāpakā dhammā, tasmāhamupaka jino’ti.

Evaṃ vutte, rājakumāra, upako ājīvako ‘hupeyyapāvuso’ti vatvā sīsaṃ okampetvā ummaggaṃ gahetvā pakkāmi.

Atha khvāhaṃ, rājakumāra, anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī isipatanaṃ migadāyo yena pañcavaggiyā bhikkhū tenupasaṅkamiṃ. Addasaṃsu kho maṃ, rājakumāra, pañcavaggiyā bhikkhū dūratova āgacchantaṃ. Disvāna aññamaññaṃ saṇṭhapesuṃ: ‘ayaṃ kho, āvuso, samaṇo gotamo āgacchati bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya. So neva abhivādetabbo, na paccuṭṭhātabbo, nāssa pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ; api ca kho āsanaṃ ṭhapetabbaṃ—sace so ākaṅkhissati nisīdissatī’ti. Yathā yathā kho ahaṃ, rājakumāra, pañcavaggiye bhikkhū upasaṅkamiṃ tathā tathā pañcavaggiyā bhikkhū nāsakkhiṃsu sakāya katikāya saṇṭhātuṃ. Appekacce maṃ paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesuṃ. Appekacce āsanaṃ paññapesuṃ. Appekacce pādodakaṃ upaṭṭhapesuṃ. Api ca kho maṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti. Evaṃ vutte, ahaṃ, rājakumāra, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: ‘mā, bhikkhave, tathāgataṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaratha; arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ. Amatamadhigataṃ ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā’ti. Evaṃ vutte, rājakumāra, pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: ‘tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā ut-

tari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ; kiṃ pana tvaṃ etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan'ti? Evaṃ vutte, ahaṃ, rājakumāra, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'na, bhikkhave, tathāgato bāhulliko na padhānavibbhanto na āvatto bāhullāya. Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ. Amatamadhigataṃ ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Dutiyampi kho, rājakumāra, pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: 'tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ; kiṃ pana tvaṃ etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan'ti? Dutiyampi kho ahaṃ, rājakumāra, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'na, bhikkhave, tathāgato bāhulliko na padhānavibbhanto na āvatto bāhullāya. Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ. Amatamadhigataṃ ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Tatiyampi kho, rājakumāra, pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: 'tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ; kiṃ pana tvaṃ etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan'ti?

Evaṃ vutte, ahaṃ, rājakumāra, pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: 'abhijānātha me no tumhe, bhikkhave, ito pubbe evarūpaṃ pabhāvitametan'ti? 'No hetaṃ, bhante'. 'Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ. Amatamadhigataṃ ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭi-

pajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Asakkhiṃ kho ahaṃ, rājakumāra, pañcavaggiye bhikkhū saññāpetuṃ. Dvepi sudaṃ, rājakumāra, bhikkhū ovadāmi. Tayo bhikkhū piṇḍāya caranti. Yaṃ tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti, tena chabbaggiyā yāpema. Tayopi sudaṃ, rājakumāra, bhikkhū ovadāmi, dve bhikkhū piṇḍāya caranti. Yaṃ dve bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggiyā yāpema.

Atha kho, rājakumāra, pañcavaggiyā bhikkhū mayā evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharimsū"ti.

Evaṃ vutte, bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "kīva cirena nu kho, bhante, bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti?

"Tena hi, rājakumāra, taṃyevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, kusalo tvaṃ hatthārūḷhe aṅkusagayhe sippe"ti? "Evaṃ, bhante, kusalo ahaṃ hatthārūḷhe aṅkusagayhe sippe"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, idha puriso āgaccheyya: 'bodhi rājakumāro hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ jānāti; tassāhaṃ santike hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ sikkhissāmī'ti. So cassa assaddho; yāvatakaṃ saddhena pattabbaṃ taṃ na sampāpuṇeyya. So cassa bahvābādho; yāvatakaṃ appābādhena pattabbaṃ taṃ na sampāpuṇeyya. So cassa saṭho māyāvī; yāvatakaṃ asaṭhena amāyāvinā pattabbaṃ taṃ na sampāpuṇeyya. So cassa kusīto; yāvatakaṃ āraddhavīriyena pattabbaṃ taṃ na sampāpuṇeyya. So cassa duppañño; yāvatakaṃ paññavatā pattabbaṃ taṃ na sampāpuṇeyya. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, api nu so puriso tava santike hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ sikkheyyā"ti? "Ekamekenāpi, bhante, aṅgena

samannāgato so puriso na mama santike hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ sikkheyya, ko pana vādo pañcahaṅgehī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, idha puriso āgaccheyya: 'bodhi rājakumāro hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ jānāti; tassāhaṃ santike hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ sikkhissāmī'ti. So cassa saddho; yāvatakaṃ saddhena pattabbaṃ taṃ sampāpuṇeyya. So cassa appābādho; yāvatakaṃ appābādhena pattabbaṃ taṃ sampāpuṇeyya. So cassa asaṭho amāyāvī; yāvatakaṃ asaṭhena amāyāvinā pattabbaṃ taṃ sampāpuṇeyya. So cassa āraddhavīriyo; yāvatakaṃ āraddhavīriyena pattabbaṃ taṃ sampāpuṇeyya. So cassa paññavā; yāvatakaṃ paññavatā pattabbaṃ taṃ sampāpuṇeyya. Taṃ kiṃ maññasi, rājakumāra, api nu so puriso tava santike hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ sikkheyyā"ti? "Ekamekenāpi, bhante, aṅgena samannāgato so puriso mama santike hatthārūḷhaṃ aṅkusagayhaṃ sippaṃ sikkheyya, ko pana vādo pañcahaṅgehī"ti.

"Evameva kho, rājakumāra, pañcimāni padhāniyaṅgāni. Katamāni pañca? Idha, rājakumāra, bhikkhu saddho hoti; saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti; appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya; asaṭho hoti amāyāvī yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu; āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu; paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. Imāni kho, rājakumāra, pañca padhāniyaṅgāni.

Imehi, rājakumāra, pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya satta vassāni. Tiṭṭhantu, rājakumāra, satta vassāni. Imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme

sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya chabbassāni … pañca vassāni … cattāri vassāni … tīṇi vassāni … dve vassāni … ekaṃ vassaṃ. Tiṭṭhatu, rājakumāra, ekaṃ vassaṃ. Imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya satta māsāni. Tiṭṭhantu, rājakumāra, satta māsāni. Imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya cha māsāni … pañca māsāni … cattāri māsāni … tīṇi māsāni … dve māsāni … ekaṃ māsaṃ … aḍḍhamāsaṃ. Tiṭṭhatu, rājakumāra, aḍḍhamāso. Imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya satta rattindivāni. Tiṭṭhantu, rājakumāra, satta rattindivāni. Imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya cha rattindivāni … pañca rattindivāni … cattāri rattindivāni … tīṇi rattindivāni … dve rattindivāni … ekaṃ rattindivaṃ. Tiṭṭhatu, rājakumāra, eko rattindivo. Imehi pañcahi padhāniyaṅgehi samannāgato bhikkhu tathāgataṃ vināyakaṃ labhamāno sāyamanusiṭṭho pāto visesaṃ adhigamissati, pātamanusiṭṭho sāyaṃ visesaṃ adhigamissatī”ti. Evaṃ vutte, bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: “aho buddho, aho dhammo, aho dhammassa svākkhātatā. Yatra hi nāma sāyamanusiṭṭho pāto visesaṃ adhigamissati, pātamanusiṭṭho sāyaṃ visesaṃ adhigamissatī”ti.

Evaṃ vutte, sañjikāputto māṇavo bodhiṃ rājakumāraṃ etadavoca: “evameva panāyaṃ bhavaṃ bodhi: ‘aho buddho, aho dhammo, aho dhammassa svākkhātatā’ti ca vadeti; atha ca pana na taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchati dhammañca bhikkhusaṃghañcā”ti. “Mā

hevaṃ, samma sañjikāputta, avaca; mā hevaṃ, samma sañjikāputta, avaca. Sammukhā metaṃ, samma sañjikāputta, ayyāya sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ". "Ekamidaṃ, samma sañjikāputta, samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho me ayyā kucchimatī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho me ayyā bhagavantaṃ etadavoca: 'yo me ayaṃ, bhante, kucchigato kumārako vā kumārikā vā so bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchati dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ taṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan'ti. Ekamidaṃ, samma sañjikāputta, samayaṃ bhagavā idheva bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Atha kho maṃ dhāti aṅkena haritvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho maṃ dhāti bhagavantaṃ etadavoca: 'ayaṃ, bhante, bodhi rājakumāro bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchati dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ taṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan'ti. Esāhaṃ, samma sañjikāputta, tatiyakampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Bodhirājakumārasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Majjhima Nikāya 123

Acchariyaabbhutasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jānissati: 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃnāmā te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃgottā te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃsīlā te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃdhammā te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃpaññā te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃvihārī te bhagavanto ahesuṃ' itipi, 'evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ' itipī"ti. Evaṃ vutte, āyasmā ānando te bhikkhū etadavoca: "acchariyā ceva, āvuso, tathāgatā acchariyad-

hammasamannāgatā ca; abbhutā ceva, āvuso, tathāgatā abbhutadhammasamannāgatā cā"ti. Ayañca hidaṃ tesaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā vippakatā hoti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Idha, bhante, amhākaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ upaṭṭhānasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jānissati—evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā ... evaṅgottā ... evaṃsīlā ... evaṃdhammā ... evaṃpaññā ... evaṃvihārī ... evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'ti. Evaṃ vutte, bhante, āyasmā ānando amhe etadavoca: 'acchariyā ceva, āvuso, tathāgatā acchariyadhammasamannāgatā ca; abbhutā ceva, āvuso, tathāgatā abbhutadhammasamannāgatā cā'ti. Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā; atha bhagavā anuppatto"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "tasmātiha taṃ, ānanda, bhiyyoso mattāya paṭibhantu tathāgatassa acchariyā abbhutadhammā"ti.

"Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'sato sampajāno, ānanda, bodhisatto tusitaṃ kāyaṃ upapajjī'ti. Yampi, bhante, sato sampajāno bodhisatto tusitaṃ kāyaṃ upapajji idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (1)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'sato sampajāno, ānanda, bodhisatto tusite kāye aṭṭhāsī'ti. Yampi, bhante, sato sampajāno bodhisatto tusite kāye aṭṭhāsi idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (2)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yāvatāyukaṃ, ānanda, bodhisatto tusite kāye aṭṭhāsī'ti. Yampi, bhante, yāvatāyukaṃ bodhisatto tusite kāye aṭṭhāsi idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (3)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'sato sampajāno, ānanda, bodhisatto tusitā, kāyā cavitvā mātukucchiṃ okkamī'ti. Yampi, bhante, sato sampajāno bodhisatto tusitā kāyā cavitvā mātukucchiṃ okkami idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (4)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto tusitā kāyā cavitvā mātukucchiṃ okkamati, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā, yatthapime candimasūriyā evaṃmahiddhikā evaṃmahānubhāvā ābhāya nānubhonti tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti—aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannāti. Ayañca dasasahassī lokadhātu saṅkampati sampakampati sampavedhati appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvan'ti. Yampi, bhante ... pe ... idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (5)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, cattāro devaputtā catuddisaṃ ārakkhāya upagacchanti—mā naṃ bodhisattaṃ vā bodhisattamātaraṃ vā manusso vā amanusso vā koci vā viheṭhesī'ti. Yampi, bhante ... pe ... idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (6)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, pakatiyā sīlavatī bodhisattamātā hoti viratā pāṇātipātā viratā adinnādānā viratā kāmesumicchācārā viratā musāvādā viratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā'ti. Yampi, bhante ... pe ... idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (7)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, na bodhisattamātu purisesu mānasaṃ uppajjati kāmaguṇūpasaṃhitaṃ, anatikkamanīyā ca bodhisattamātā hoti kenaci purisena rattacittenā'ti.

Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (8)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, lābhinī bodhisattamātā hoti pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ. Sā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricāretī'ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (9)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, na bodhisattamātu kocideva ābādho uppajjati; sukhinī bodhisattamātā hoti akilantakāyā; bodhisattañca bodhisattamātā tirokucchigataṃ passati sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīnindriyaṃ. Seyyathāpi, ānanda, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato. Tatrāssa suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā. Tamenaṃ cakkhumā puriso hatthe karitvā paccavekkheyya—ayaṃ kho maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato, tatridaṃ suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vāti. Evameva kho, ānanda, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, na bodhisattamātu kocideva ābādho uppajjati; sukhinī bodhisattamātā hoti akilantakāyā; bodhisattañca bodhisattamātā tirokucchigataṃ passati sabbaṅgapaccaṅgaṃ ahīnindriyan'ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (10)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'sattāhajāte, ānanda, bodhisatte bodhisattamātā kālaṃ karoti, tusitaṃ kāyaṃ upapajjatī'ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (11)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yathā kho panānanda, aññā itthikā nava vā dasa vā māse gabbhaṃ kucchinā pariharitvā vijāyanti, na hevaṃ bodhisattaṃ bodhisattamātā vijāyati. Daseva māsāni bodhisattaṃ bodhisattamātā kucchinā pariharitvā vijāyatī'ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (12)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭig-

gahitaṃ: ‘yathā kho panānanda, aññā itthikā nisinnā vā nipannā vā vijāyanti, na hevaṃ bodhisattaṃ bodhisattamātā vijāyati. Ṭhitāva bodhisattaṃ bodhisattamātā vijāyatī’ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (13)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, devā naṃ paṭhamaṃ paṭiggaṇhanti pacchā manussā’ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (14)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, appattova bodhisatto pathaviṃ hoti, cattāro naṃ devaputtā paṭiggahetvā mātu purato ṭhapenti—attamanā, devi, hohi; mahesakkho te putto uppanno’ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (15)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, visadova nikkhamati amakkhito udena amakkhito semhena amakkhito ruhirena amakkhito kenaci asucinā suddho visado. Seyyathāpi, ānanda, maṇiratanaṃ kāsike vatthe nikkhittaṃ neva maṇiratanaṃ kāsikaṃ vatthaṃ makkheti nāpi kāsikaṃ vatthaṃ maṇiratanaṃ makkheti. Taṃ kissa hetu? Ubhinnaṃ suddhattā. Evameva kho, ānanda, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, visadova nikkhamati amakkhito udena amakkhito semhena amakkhito ruhirena amakkhito kenaci asucinā suddho visado’ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (16)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, dve udakassa dhārā antalikkhā pātubhavanti—ekā sītassa, ekā uṇhassa; yena bodhisattassa udakakiccaṃ karonti mātu cā’ti. Yampi, bhante … pe … idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (17)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘sampatijāto, ānanda, bodhisatto samehi pādehi pathaviyaṃ patiṭṭhahitvā uttarābhimukho sattapadavītihārena gacchati, setamhi

chatte anudhāriyamāne, sabbā ca disā viloketi, āsabhiñca vācaṃ bhāsati—aggohamasmi lokassa, jeṭṭhohamasmi lokassa, seṭṭhohamasmi lokassa. Ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'ti. Yampi, bhante ... pe ... idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremi. (18)

Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yadā, ānanda, bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā yatthapime candimasūriyā evaṃmahiddhikā evaṃmahānubhāvā ābhāya nānubhonti tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti—aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannāti. Ayañca dasasahassī lokadhātu saṅkampati sampakampati sampavedhati, appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvan'ti. Yampi, bhante ... pe ... idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremī"ti. (19)

"Tasmātiha tvaṃ, ānanda, idampi tathāgatassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārehi. Idhānanda, tathāgatassa viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā saññā uppajjanti ... pe ... viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Idampi kho tvaṃ, ānanda, tathāgatassa acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhārehī"ti. "Yampi, bhante, bhagavato viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti; viditā saññā ... viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Idampāhaṃ, bhante, bhagavato acchariyaṃ abbhutadhammaṃ dhāremī"ti. (20)

Idamavoca āyasmā ānando. Samanuñño satthā ahosi; attamanā ca te bhikkhū āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Acchariyaabbhutasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Majjhima Nikāya 66

Laṭukikopamasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅguttarāpesu viharati

āpaṇaṃ nāma aṅguttarāpānaṃ nigamo. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āpaṇaṃ piṇḍāya pāvisi. Āpaṇe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yenaññataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. Taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Āyasmāpi kho udāyī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āpaṇaṃ piṇḍāya pāvisi. Āpaṇe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena so vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. Taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho āyasmato udāyissa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "bahūnaṃ vata no bhagavā dukkhadhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā sukhadhammānaṃ upahattā; bahūnaṃ vata no bhagavā akusalānaṃ dhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā kusalānaṃ dhammānaṃ upahattā"ti. Atha kho āyasmā udāyī sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'bahūnaṃ vata no bhagavā dukkhadhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā sukhadhammānaṃ upahattā; bahūnaṃ vata no bhagavā akusalānaṃ dhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā kusalānaṃ dhammānaṃ upahattā'ti. Mayañhi, bhante, pubbe sāyañceva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. Ahu kho so, bhante, samayo yaṃ bhagavā bhikkhū āmantesi: 'iṅgha tumhe, bhikkhave, etaṃ divāvikālabhojanaṃ pajahathā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, ahudeva aññathattaṃ, ahudeva domanassaṃ: 'yampi no saddhā gahapatikā divā vikāle paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ denti tassapi no bhagavā pahānamāha, tassapi no sugato paṭinissaggamāhā'ti. Te mayaṃ, bhante, bhagavati pemañca gāravañca hiriñca ottappañca sampassamānā evaṃ taṃ divāvikālabhojanaṃ pajahimhā. Te mayaṃ, bhante, sāyañceva bhuñjāma pāto ca. Ahu kho so, bhante, samayo yaṃ bhagavā bhikkhū āmantesi: 'iṅgha tumhe, bhikkhave, etaṃ rattiṃvikālabhojanaṃ pajahathā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, ahudeva aññathattaṃ ahudeva domanassaṃ: 'yampi no imesaṃ dvinnaṃ bhattānaṃ paṇītasaṅkhātataraṃ tassapi no bhagavā pahānamāha, tassapi no sug-

ato paṭinissaggamāhā'ti. Bhūtapubbaṃ, bhante, aññataro puriso divā sūpeyyaṃ labhitvā evamāha: 'handa ca imaṃ nikkhipatha, sāyaṃ sabbeva samaggā bhuñjissāmā'ti. Yā kāci, bhante, saṅkhatiyo sabbā tā rattiṃ, appā divā. Te mayaṃ, bhante, bhagavati pemañca gāravañca hiriñca ottappañca sampassamānā evaṃ taṃ rattiṃvikālabhojanaṃ pajahimhā. Bhūtapubbaṃ, bhante, bhikkhū rattandhakāratimisāyaṃ piṇḍāya carantā candanikampi pavisanti, oligallepi papatanti, kaṇṭakāvāṭampi ārohanti, suttampi gāviṃ ārohanti, māṇavehipi samāgacchanti katakammehipi akatakammehipi, mātugāmopi te asaddhammena nimanteti. Bhūtapubbāhaṃ, bhante, rattandhakāratimisāyaṃ piṇḍāya carāmi. Addasā kho maṃ, bhante, aññatarā itthī vijjantarikāya bhājanaṃ dhovantī. Disvā maṃ bhītā vissaramakāsi: 'abhumme pisāco vata man'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ itthiṃ etadavocaṃ: 'nāhaṃ, bhagini, pisāco; bhikkhu piṇḍāya ṭhito'ti. 'Bhikkhussa ātumārī, bhikkhussa mātumārī. Varaṃ te, bhikkhu, tiṇhena govikantanena kucchi parikanto, na tveva varaṃ yaṃ rattandhakāratimisāyaṃ kucchihetu piṇḍāya carasī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, tadanussarato evaṃ hoti: 'bahūnaṃ vata no bhagavā dukkhadhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā sukhadhammānaṃ upahattā; bahūnaṃ vata no bhagavā akusalānaṃ dhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā kusalānaṃ dhammānaṃ upahattā'"ti.

"Evameva panudāyi, idhekacce moghapurisā 'idaṃ pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: 'kiṃ panimassa appamattakassa oramattakassa adhisallikhatevāyaṃ samaṇo'ti. Te tañceva nappajahanti, mayi ca appaccayaṃ upaṭṭhāpenti. Ye ca bhikkhū sikkhākāmā tesaṃ taṃ, udāyi, hoti balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ, apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro—seyyathāpi, udāyi, laṭukikā sakuṇikā pūtilatāya bandhanena baddhā tattheva vadhaṃ vā bandhaṃ vā maraṇaṃ vā āgameti. Yo nu kho, udāyi, evaṃ vadeyya: 'yena sā laṭukikā sakuṇikā pūtilatāya bandhanena baddhā tattheva vadhaṃ vā bandhaṃ vā maraṇaṃ vā āgameti, tañhi tassā abalaṃ bandhanaṃ, dubbalaṃ bandhanaṃ, pūtikaṃ bandhanaṃ, asārakaṃ bandhanan'ti; sammā nu kho so, udāyi, vadamāno vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante. Yena sā, bhante, laṭukikā sakuṇikā pūtilatāya bandhanena baddhā tattheva vadhaṃ vā bandhaṃ vā maraṇaṃ vā

āgameti, tañhi tassā balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro”ti.

“Evameva kho, udāyi, idhekacce moghapurisā ‘idaṃ pajahathā’ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: ‘kiṃ panimassa appamattakassa oramattakassa adhisallikhatevāyaṃ samaṇo’ti? Te tañceva nappajahanti, mayi ca appaccayaṃ upaṭṭhāpenti. Ye ca bhikkhū sikkhākāmā tesaṃ taṃ, udāyi, hoti balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ, apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro.

Idha panudāyi, ekacce kulaputtā ‘idaṃ pajahathā’ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: ‘kiṃ panimassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no bhagavā pahānamāha, yassa no sugato paṭinissaggamāhā’ti? Te tañceva pajahanti, mayi ca na appaccayaṃ upaṭṭhāpenti. Ye ca bhikkhū sikkhākāmā te taṃ pahāya appossukkā pannalomā paradattavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesaṃ taṃ, udāyi, hoti abalaṃ bandhanaṃ, dubbalaṃ bandhanaṃ, pūtikaṃ bandhanaṃ, asārakaṃ bandhanaṃ—seyyathāpi, udāyi, rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro daḷhehi varattehi bandhanehi baddho īsakaṃyeva kāyaṃ sannāmetvā tāni bandhanāni saṃchinditvā sampadāletvā yena kāmaṃ pakkamati. Yo nu kho, udāyi, evaṃ vadeyya: ‘yehi so rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro daḷhehi varattehi bandhanehi baddho īsakaṃyeva kāyaṃ sannāmetvā tāni bandhanāni saṃchinditvā sampadāletvā yena kāmaṃ pakkamati, tañhi tassa balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ, apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro’ti; sammā nu kho so, udāyi, vadamāno vadeyyā”ti?

“No hetaṃ, bhante. Yehi so, bhante, rañño nāgo īsādanto urūḷhavā abhijāto saṅgāmāvacaro daḷhehi varattehi bandhanehi baddho īsakaṃyeva kāyaṃ sannāmetvā tāni bandhanāni saṃchinditvā sampadāletvā yena kāmaṃ pakkamati, tañhi tassa abalaṃ bandhanaṃ … pe … asārakaṃ bandhanan”ti.

“Evameva kho, udāyi, idhekacce kulaputtā ‘idaṃ pajahathā’ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: ‘kiṃ panimassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no bhagavā pahānamāha, yassa no sugato paṭinissaggamāhā’ti? Te tañceva pajahanti, mayi ca na appaccayaṃ upaṭṭhāpenti. Ye ca bhikkhū sikkhākāmā te taṃ pahāya appossukkā

pannalomā paradattavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesaṃ taṃ, udāyi, hoti abalaṃ bandhanaṃ, dubbalaṃ bandhanaṃ, pūtikaṃ bandhanaṃ, asārakaṃ bandhanaṃ.

Seyyathāpi, udāyi, puriso daliddo assako anāḷhiyo; tassassa ekaṃ agārakaṃ oluggaviluggaṃ kākātidāyiṃ naparamarūpaṃ, ekā khaṭopikā oluggaviluggā naparamarūpā, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṃ naparamarūpaṃ, ekā jāyikā naparamarūpā. So ārāmagataṃ bhikkhuṃ passeyya sudhotahatthapādaṃ manuññaṃ bhojanaṃ bhuttāviṃ sītāya chāyāya nisinnaṃ adhicitte yuttaṃ. Tassa evamassa: 'sukhaṃ vata bho sāmaññaṃ, ārogyaṃ vata bho sāmaññaṃ. So vatassaṃ yohaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So na sakkuṇeyya ekaṃ agārakaṃ oluggaviluggaṃ kākātidāyiṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekaṃ khaṭopikaṃ oluggaviluggaṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekaṃ jāyikaṃ naparamarūpaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Yo nu kho, udāyi, evaṃ vadeyya: 'yehi so puriso bandhanehi baddho na sakkoti ekaṃ agārakaṃ oluggaviluggaṃ kākātidāyiṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekaṃ khaṭopikaṃ oluggaviluggaṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekaṃ jāyikaṃ naparamarūpaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ; tañhi tassa abalaṃ bandhanaṃ, dubbalaṃ bandhanaṃ, pūtikaṃ bandhanaṃ, asārakaṃ bandhanan'ti; sammā nu kho so, udāyi, vadamāno vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante. Yehi so, bhante, puriso bandhanehi baddho, na sakkoti ekaṃ agārakaṃ oluggaviluggaṃ kākātidāyiṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekaṃ khaṭopikaṃ oluggaviluggaṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṃ naparamarūpaṃ pahāya, ekaṃ jāyikaṃ naparamarūpaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ; tañhi tassa balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ, apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro"ti.

"Evameva kho, udāyi, idhekacce moghapurisā 'idaṃ pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: 'kiṃ panimassa appamattakassa

oramattakassa adhisallikhatevāyaṃ samaṇo'ti? Te tañceva nappajahanti, mayi ca appaccayaṃ upaṭṭhāpenti. Ye ca bhikkhū sikkhākāmā tesaṃ taṃ, udāyi, hoti balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ, apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro.

Seyyathāpi, udāyi, gahapati vā gahapatiputto vā aḍḍho mahaddhano mahābhogo, nekānaṃ nikkhagaṇānaṃ cayo, nekānaṃ dhaññagaṇānaṃ cayo, nekānaṃ khettagaṇānaṃ cayo, nekānaṃ vatthugaṇānaṃ cayo, nekānaṃ bhariyagaṇānaṃ cayo, nekānaṃ dāsagaṇānaṃ cayo, nekānaṃ dāsigaṇānaṃ cayo; so ārāmagataṃ bhikkhuṃ passeyya sudhotahatthapādaṃ manuññaṃ bhojanaṃ bhuttāviṃ sītāya chāyāya nisinnaṃ adhicitte yuttaṃ. Tassa evamassa: 'sukhaṃ vata bho sāmaññaṃ, ārogyaṃ vata bho sāmaññaṃ. So vatassaṃ yohaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So sakkuṇeyya nekāni nikkhagaṇāni pahāya, nekāni dhaññagaṇāni pahāya, nekāni khettagaṇāni pahāya, nekāni vatthugaṇāni pahāya, nekāni bhariyagaṇāni pahāya, nekāni dāsagaṇāni pahāya, nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Yo nu kho, udāyi, evaṃ vadeyya: 'yehi so gahapati vā gahapatiputto vā bandhanehi baddho, sakkoti nekāni nikkhagaṇāni pahāya, nekāni dhaññagaṇāni pahāya, nekāni khettagaṇāni pahāya, nekāni vatthugaṇāni pahāya, nekāni bhariyagaṇāni pahāya, nekāni dāsagaṇāni pahāya, nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ, tañhi tassa balavaṃ bandhanaṃ, daḷhaṃ bandhanaṃ, thiraṃ bandhanaṃ, apūtikaṃ bandhanaṃ, thūlo, kaliṅgaro'ti; sammā nu kho so, udāyi, vadamāno vadeyyā"ti?

"No hetaṃ, bhante. Yehi so, bhante, gahapati vā gahapatiputto vā bandhanehi baddho, sakkoti nekāni nikkhagaṇāni pahāya, nekāni dhaññagaṇāni pahāya, nekāni khettagaṇāni pahāya, nekāni vatthugaṇāni pahāya, nekāni bhariyagaṇāni pahāya, nekāni dāsagaṇāni pahāya, nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ; tañhi tassa abalaṃ bandhanaṃ, dubbalaṃ bandhanaṃ, pūtikaṃ bandhanaṃ, asārakaṃ bandhanan"ti. "Evameva kho, udāyi, idhekacce kulaputtā 'idaṃ pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: 'kiṃ panimassa appamattakassa

oramattakassa pahātabbassa yassa no bhagavā pahānamāha, yassa no sugato paṭinissaggamāhā'ti? Te tañceva pajahanti, mayi ca na appaccayaṃ upaṭṭhāpenti. Ye ca bhikkhū sikkhākāmā te taṃ pahāya appossukkā pannalomā paradattavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesaṃ taṃ, udāyi, hoti abalaṃ bandhanaṃ, dubbalaṃ bandhanaṃ, pūtikaṃ bandhanaṃ, asārakaṃ bandhanaṃ.

Cattārome, udāyi, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idhudāyi, ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya. Tamenaṃ upadhipahānāya paṭipannaṃ upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisaṃyuttā sarasaṅkappā samudācaranti. So te adhivāseti, nappajahati, na vinodeti, na byantīkaroti, na anabhāvaṃ gameti. Imaṃ kho ahaṃ, udāyi, puggalaṃ 'saṃyutto'ti vadāmi no 'visaṃyutto'. Taṃ kissa hetu? Indriyavemattatā hi me, udāyi, imasmiṃ puggale viditā.

Idha panudāyi, ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya. Tamenaṃ upadhipahānāya paṭipannaṃ upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisaṃyuttā sarasaṅkappā samudācaranti. So te nādhivāseti, pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Imampi kho ahaṃ, udāyi, puggalaṃ 'saṃyutto'ti vadāmi no 'visaṃyutto'. Taṃ kissa hetu? Indriyavemattatā hi me, udāyi, imasmiṃ puggale viditā.

Idha panudāyi, ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya. Tamenaṃ upadhipahānāya paṭipannaṃ upadhipaṭinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipaṭisaṃyuttā sarasaṅkappā samudācaranti; dandho, udāyi, satuppādo. Atha kho naṃ khippameva pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Seyyathāpi, udāyi, puriso divasaṃsantatte ayokaṭāhe dve vā tīṇi vā udakaphusitāni nipāteyya; dandho, udāyi, udakaphusitānaṃ nipāto. Atha kho naṃ khippameva parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya.

Evameva kho, udāyi, idhekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya. Tamenaṃ upadhipahānāya paṭipannaṃ upadhipaṭinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipaṭisaṃyuttā sarasaṅkappā samudācaranti; dandho, udāyi, satuppādo. Atha kho naṃ khippameva pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. Imampi kho ahaṃ, udāyi, puggalaṃ 'saṃyutto'ti vadāmi no 'visaṃyutto'.

Taṃ kissa hetu? Indriyavemattatā hi me, udāyi, imasmiṃ puggale viditā.

Idha panudāyi, ekacco puggalo 'upadhi dukkhassa mūlan'ti—iti viditvā nirupadhi hoti, upadhisaṅkhaye vimutto. Imaṃ kho ahaṃ, udāyi, puggalaṃ 'visaṃyutto'ti vadāmi no 'saṃyutto'ti. Taṃ kissa hetu? Indriyavemattatā hi me, udāyi, imasmiṃ puggale viditā. Ime kho, udāyi, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Pañca kho ime, udāyi, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, udāyi, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, udāyi, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati kāmasukhaṃ miḷhasukhaṃ puthujjanasukhaṃ anariyasukhaṃ, na sevitabbaṃ, na bhāvetabbaṃ, na bahulīkātabbaṃ; 'bhāyitabbaṃ etassa sukhassā'ti vadāmi.

Idhudāyi, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati nekkhammasukhaṃ pavivekasukhaṃ upasamasukhaṃ sambodhasukhaṃ, āsevitabbaṃ, bhāvetabbaṃ, bahulīkātabbaṃ; 'na bhāyitabbaṃ etassa sukhassā'ti vadāmi.

Idhudāyi, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; idaṃ kho ahaṃ, udāyi, iñjitasmiṃ vadāmi. Kiñca tattha iñjitasmiṃ? Yadeva tattha vitakkavicārā aniruddhā honti idaṃ tattha iñjitasmiṃ. Idhudāyi, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; idampi kho ahaṃ, udāyi, iñjitasmiṃ vadāmi. Kiñca tattha iñjitasmiṃ? Yadeva tattha pītisukhaṃ aniruddhaṃ hoti idaṃ tattha iñjitasmiṃ. Idhudāyi, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; idampi kho ahaṃ, udāyi, iñjitasmiṃ vadāmi. Kiñca tattha iñjitasmiṃ? Yadeva tattha upekkhāsukhaṃ aniruddhaṃ hoti idaṃ tattha iñjitasmiṃ. Idhudāyi, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; idaṃ kho ahaṃ, udāyi, aniñjitasmiṃ vadāmi.

Idhudāyi, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; idaṃ kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; idampi kho ahaṃ, udāyi, 'analan'ti vadāmi, 'pajahathā'ti vadāmi, 'samatikkamathā'ti vadāmi. Ko ca tassa samatikkamo? Idhudāyi, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, ayaṃ tassa samatikkamo; iti kho ahaṃ, udāyi, nevasaññānāsaññāyatanassapi pahānaṃ vadāmi. Passasi no tvaṃ, udāyi, taṃ saṃyojanaṃ aṇuṃ vā thūlaṃ vā yassāhaṃ no pahānaṃ vadāmī"ti? "No hetaṃ, bhante"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā udāyī bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Laṭukikopamasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Majjhima Nikāya 79

Cūḷasakuludāyisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena sakuludāyī paribbājako moranivāpe paribbājakārāme paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho bhagavato etadahosi: "atippago kho tāva rājagahe piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena moranivāpo paribbājakārāmo yena sakuludāyī paribbājako tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho bhagavā yena moranivāpo paribbājakārāmo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena sakuludāyī paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentiyā, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā.

Addasā kho sakuludāyī paribbājako bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhāpesi: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. Ayaṃ samaṇo gotamo āgacchati; appasaddakāmo kho pana so āyasmā appasaddassa vaṇṇavādī. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti. Atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho bhagavā yena sakuludāyī paribbājako tenupasaṅkami. Atha kho sakuludāyī paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "etu kho, bhante, bhagavā. Svāgataṃ, bhante, bhagavato. Cirassaṃ kho, bhante, bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu, bhante, bhagavā; idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Sakuludāyīpi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā eka-

mantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sakuludāyiṃ paribbājakaṃ bhagavā etadavoca: "kāya nuttha, udāyi, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? "Tiṭṭhatesā, bhante, kathā yāya mayaṃ etarahi kathāya sannisinnā. Nesā, bhante, kathā bhagavato dullabhā bhavissati pacchāpi savanāya. Yadāhaṃ, bhante, imaṃ parisaṃ anupasaṅkanto homi athāyaṃ parisā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentī nisinnā hoti; yadā ca kho ahaṃ, bhante, imaṃ parisaṃ upasaṅkanto homi athāyaṃ parisā mamaññeva mukhaṃ ullokentī nisinnā hoti: 'yaṃ no samaṇo udāyī dhammaṃ bhāsissati taṃ sossāmā'ti; yadā pana, bhante, bhagavā imaṃ parisaṃ upasaṅkanto hoti athāhañceva ayañca parisā bhagavato mukhaṃ ullokentā nisinnā homa: 'yaṃ no bhagavā dhammaṃ bhāsissati taṃ sossāmā'"ti.

"Tenahudāyi, taṃyevettha paṭibhātu yathā maṃ paṭibhāseyyā"ti. "Purimāni, bhante, divasāni purimatarāni sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānamāno 'carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan'ti. So mayā pubbantaṃ ārabbha pañhaṃ puṭṭho samāno aññenaññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, bhagavantaṃyeva ārabbha sati udapādi: 'aho nūna bhagavā, aho nūna sugato. Yo imesaṃ dhammānaṃ sukusalo'"ti. "Ko pana so, udāyi, sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānamāno 'carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitan'ti, yo tayā pubbantaṃ ārabbha pañhaṃ puṭṭho samāno aññenaññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsī"ti? "Nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto"ti.

"Yo kho, udāyi, anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyya, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyya, so vā maṃ pubbantaṃ ārabbha pañhaṃ puccheyya, taṃ vāhaṃ pubbantaṃ ārabbha pañhaṃ puccheyyaṃ; so vā me pubbantaṃ ārabbha pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, tassa vāhaṃ pubbantaṃ ārabbha pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyyaṃ.

Yo kho, udāyi, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyya cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dub-

baṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyya, so vā maṃ aparantaṃ ārabbha pañhaṃ puccheyya, taṃ vāhaṃ aparantaṃ ārabbha pañhaṃ puccheyyaṃ; so vā me aparantaṃ ārabbha pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, tassa vāhaṃ aparantaṃ ārabbha pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyyaṃ.

Api ca, udāyi, tiṭṭhatu pubbanto, tiṭṭhatu aparanto. Dhammaṃ te desessāmi—imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhatī"ti.

"Ahañhi, bhante, yāvatakampi me iminā attabhāvena paccanubhūtaṃ tampi nappahomi sākāraṃ sauddesaṃ anussarituṃ, kuto panāhaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarissāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarissāmi, seyyathāpi bhagavā? Ahañhi, bhante, etarahi paṃsupisācakampi na passāmi, kuto panāhaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passissāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānissāmi, seyyathāpi bhagavā? Yaṃ pana maṃ, bhante, bhagavā evamāha: 'api ca, udāyi, tiṭṭhatu pubbanto, tiṭṭhatu aparanto; dhammaṃ te desessāmi—imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhatī'ti tañca pana me bhiyyoso mattāya na pakkhāyati. Appeva nāmāhaṃ, bhante, sake ācariyake bhagavato cittaṃ ārādheyyaṃ pañhassa veyyākaraṇenā"ti.

"Kinti pana te, udāyi, sake ācariyake hotī"ti? "Amhākaṃ, bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'ayaṃ paramo vaṇṇo, ayaṃ paramo vaṇṇo'"ti.

"Yaṃ pana te etaṃ, udāyi, sake ācariyake evaṃ hoti: 'ayaṃ paramo vaṇṇo, ayaṃ paramo vaṇṇo'ti, katamo so paramo vaṇṇo"ti? "Yasmā, bhante, vaṇṇā aññо vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo"ti.

"Katamo pana so paramo vaṇṇo yasmā vaṇṇā aññо vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthī"ti? "Yasmā, bhante, vaṇṇā aññо vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo"ti.

"Dīghāpi kho te esā, udāyi, phareyya: 'yasmā, bhante, vaṇṇā aññо vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo'ti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññapesi. Seyyathāpi, udāyi, puriso evaṃ vadeyya: 'ahaṃ yā imasmiṃ janapade janapadakalyāṇī taṃ icchāmi, taṃ kāmemī'ti.

Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ—khattiyī vā brāhmaṇī vā vessī vā suddī vā’ti? Iti puṭṭho ‘no’ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ—evaṃnāmā evaṅgottāti vāti … pe … dīghā vā rassā vā majjhimā vā kāḷī vā sāmā vā maṅguracchavī vāti … amukasmiṃ gāme vā nigame vā nagare vā’ti? Iti puṭṭho ‘no’ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ambho purisa, yaṃ tvaṃ na jānāsi na passasi, taṃ tvaṃ icchasi kāmesī’ti? Iti puṭṭho ‘āmā’ti vadeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, udāyi—nanu evaṃ sante, tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti? “Addhā kho, bhante, evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti.

“Evameva kho tvaṃ, udāyi, ‘yasmā, bhante, vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi so paramo vaṇṇo’ti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññapesī”ti.

“Seyyathāpi, bhante, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsate ca tapate ca virocati ca, evaṃ vaṇṇo attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yo vā maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsate ca tapate ca virocati ca, yo vā rattandhakāratimisāya kimi khajjopanako—imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, rattandhakāratimisāya kimi khajjopanako—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yo vā rattandhakāratimisāya kimi khajjopanako, yo vā rattandhakāratimisāya telappadīpo—imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, rattandhakāratimisāya telappadīpo—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yo vā rattandhakāratimisāya telappadīpo, yo vā rattandhakāratimisāya mahāaggikkhandho—imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti? “Yvāyaṃ, bhante, rattandhakāratimisāya mahāaggikkhandho—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā”ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yo vā rattandhakāratimisāya mahāaggikkhandho, yā vā rattiyā paccūsasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhitārakā—imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Yvāyaṃ, bhante, rattiyā paccūsasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhitārakā—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yā vā rattiyā paccūsasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhitārakā, yo vā tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayaṃ cando—imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Yvāyaṃ, bhante, tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayaṃ cando—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yo vā tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayaṃ cando, yo vā vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhanhikasamayaṃ sūriyo—imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Yvāyaṃ, bhante, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhanhikasamayaṃ sūriyo—ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti.

"Ato kho te, udāyi, bahū hi bahutarā devā ye imesaṃ candimasūriyānaṃ ābhā nānubhonti, tyāhaṃ pajānāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'yasmā vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthī'ti. Atha ca pana tvaṃ, udāyi, 'yvāyaṃ vaṇṇo kiminā khajjopanakena nihīnataro ca patikiṭṭhataro ca so paramo vaṇṇo'ti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññapesī"ti. "Acchidaṃ bhagavā kathaṃ, acchidaṃ sugato kathan"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, udāyi, evaṃ vadesi: 'acchidaṃ bhagavā kathaṃ, acchidaṃ sugato kathan'"ti? "Amhākaṃ, bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'ayaṃ paramo vaṇṇo, ayaṃ paramo vaṇṇo'ti. Te mayaṃ, bhante, bhagavatā sake ācariyake samanuyuñjīyamānā samanuggāhīyamānā samanubhāsīyamānā rittā tucchā aparaddhā"ti.

"Kiṃ panudāyi, atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā"ti? "Amhākaṃ, bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā

ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā'"ti.

"Katamā pana sā, udāyi, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā"ti? "Idha, bhante, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, aññataraṃ vā pana tapoguṇaṃ samādāya vattati. Ayaṃ kho sā, bhante, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yasmiṃ samaye pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vā"ti? "Sukhadukkhī, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yasmiṃ samaye adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vā"ti? "Sukhadukkhī, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yasmiṃ samaye kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vā"ti? "Sukhadukkhī, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yasmiṃ samaye musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vā"ti? "Sukhadukkhī, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, yasmiṃ samaye aññataraṃ tapoguṇaṃ samādāya vattati, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vā"ti? "Sukhadukkhī, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, udāyi, api nu kho vokiṇṇasukhadukkhaṃ paṭipadaṃ āgamma ekantasukhassa lokassa sacchikiriyā hotī"ti? "Acchidaṃ bhagavā kathaṃ, acchidaṃ sugato kathan"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, udāyi, vadesi: 'acchidaṃ bhagavā kathaṃ, acchidaṃ sugato kathan'"ti? "Amhākaṃ, bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā'ti. Te mayaṃ, bhante, bhagavatā sake ācariyake samanuyuñjiyamānā samanuggāhiyamānā samanubhāsiyamānā rittā tucchā aparaddhā"ti.

"Kiṃ pana, bhante, atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, udāyi, ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sac-

chikiriyāyā”ti.

“Katamā pana sā, bhante, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā”ti? “Idhudāyi, bhikkhu vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā … pe … tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ kho sā, udāyi, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā”ti.

“Na kho sā, bhante, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāya, sacchikato hissa, bhante, ettāvatā ekantasukho loko hotī”ti. “Na khvāssa, udāyi, ettāvatā ekantasukho loko sacchikato hoti; ākāravatī tveva sā paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā”ti.

Evaṃ vutte, sakuludāyissa paribbājakassa parisā unnādinī uccāsaddamahāsaddā ahosi: “ettha mayaṃ anassāma sācariyakā, ettha mayaṃ anassāma sācariyakā. Na mayaṃ ito bhiyyo uttaritaraṃ pajānāmā”ti.

Atha kho sakuludāyī paribbājako te paribbājake appasadde katvā bhagavantaṃ etadavoca: “kittāvatā panāssa, bhante, ekantasukho loko sacchikato hotī”ti? “Idhudāyi, bhikkhu sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ … upasampajja viharati. Yā tā devatā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā tāhi devatāhi saddhiṃ santiṭṭhati sallapati sākacchaṃ samāpajjati. Ettāvatā khvāssa, udāyi, ekantasukho loko sacchikato hotī”ti.

“Etassa nūna, bhante, ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāhetu bhikkhū bhagavati brahmacariyaṃ carantī”ti? “Na kho, udāyi, ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti. Atthi kho, udāyi, aññeva dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca, yesaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ carantī”ti.

“Katame pana te, bhante, dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca yesaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū bhagavati brahmacariyaṃ carantī”ti? “Idhudāyi, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā … pe … so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, udāyi, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

Puna caparaṃ, udāyi, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā … dutiyaṃ jhānaṃ … tatiyaṃ jhānaṃ … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, udāyi, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo … pe … iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Ayampi kho, udāyi, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate … pe … yathākammūpage satte pajānāti. Ayampi kho, udāyi, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ime āsavā’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ āsavasamudayo’ti … ‘ayaṃ āsavanirodho’ti … ‘ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāti. Ayampi kho, udāyi, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti. Ime kho, udāyi, dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca yesaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ carantī”ti.

Evaṃ vutte, sakuludāyī paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā mag-

gaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Evaṃ vutte, sakuludāyissa paribbājakassa parisā sakuludāyiṃ paribbājakaṃ etadavocuṃ: "mā bhavaṃ, udāyi, samaṇe gotame brahmacariyaṃ cari; mā bhavaṃ, udāyi, ācariyo hutvā antevāsīvāsaṃ vasi. Seyyathāpi nāma udakamaṇiko hutvā udañcaniko assa, evaṃ sampadamidaṃ bhoto udāyissa bhavissati. Mā bhavaṃ, udāyi, samaṇe gotame brahmacariyaṃ cari; mā bhavaṃ, udāyi, ācariyo hutvā antevāsīvāsaṃ vasī"ti. Iti hidaṃ sakuludāyissa paribbājakassa parisā sakuludāyiṃ paribbājakaṃ antarāyamakāsi bhagavati brahmacariyeti.

Cūḷasakuludāyisuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 42

Verañjakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena verañjakā brāhmaṇagahapatikā sāvatthiyaṃ paṭivasanti kenacideva karaṇīyena. Assosuṃ kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ; kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavato

santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti? Ko pana, bho gotama, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti?

"Adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Dhammacariyāsamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Na kho mayaṃ imassa bhoto gotamassa saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, vitthārena atthaṃ ājānāma. Sādhu no bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetu yathā mayaṃ imassa bhoto gotamassa saṅkhittena bhāsitassa, vitthārena atthaṃ avibhattassa, vitthārena atthaṃ ājāneyyāmā"ti. "Tena hi, gahapatayo, suṇātha sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tividhaṃ kho, gahapatayo, kāyena adhammacārī visamacārī hoti, catubbidhaṃ vācāya adhammacārī visamacārī hoti, tividhaṃ manasā adhammacārī visamacārī hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ kāyena adhammacārī visamacārī hoti? Idha, gahapatayo, ekacco pāṇātipātī hoti. Luddo lohitapāṇi hatappahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. Adinnādāyī kho pana hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ ... taṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. Kāmesumicchācārī kho pana hoti. Yā tā māturakkhitā ... tathārūpāsu cārittaṃ āpajjitā hoti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ kāyena adhammacārī visamacārī hoti.

Kathañca, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya adhammacārī visamacārī hoti? Idha, gahapatayo, ekacco musāvādī hoti. Sabhāgato vā ... sampajānamusā bhāsitā hoti. Pisuṇavāco kho pana hoti. Ito sutvā amutra akkhātā ... vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusavāco kho pana hoti. Yā sā vācā aṇḍakā kakkasā ... tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Samphappalāpī kho pana hoti. Akālavādī ... apariyantavatiṃ

anatthasaṃhitaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya adhammacārī visamacārī hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ manasā adhammacārī visamacārī hoti? Idha, gahapatayo, ekacco abhijjhālu hoti ... pe ... taṃ mamassā'ti. Byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā ... mā vā ahesun'ti. Micchādiṭṭhiko kho pana hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ manasā adhammacārī visamacārī hoti.

Evaṃ adhammacariyāvisamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti.

Tividhaṃ kho, gahapatayo, kāyena dhammacārī samacārī hoti, catubbidhaṃ vācāya dhammacārī samacārī hoti, tividhaṃ manasā dhammacārī samacārī hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ kāyena dhammacārī samacārī hoti? Idha, gahapatayo, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, yaṃ taṃ parassa ... taṃ nādinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. Kāmesumicchācāraṃ pahāya ... tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti. Evaṃ kho, gahapatayo, tividhaṃ kāyena dhammacārī samacārī hoti.

Kathañca, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya dhammacārī samacārī hoti? Idha, gahapatayo, ekacco musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. Sabhāgato vā ... pe ... na sampajānamusā bhāsitā hoti. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya ... samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya ... tathārūpaṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṃ pahāya ... kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. Evaṃ kho, gahapatayo, catubbidhaṃ vācāya dhammacārī samacārī hoti.

Kathañca, gahapatayo, tividhaṃ manasā dhammacārī samacārī hoti? Idha, gahapatayo, ekacco anabhijjhālu hoti. Yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ nābhijjhātā hoti: 'aho vata yaṃ parassa, taṃ mamassā'ti. Abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā averā abyābajjhā anīghā sukhī attānaṃ pariharantū'ti. Sammādiṭṭhiko kho pana hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Evaṃ kho, gahapatayo,

tividhaṃ manasā dhammacārī samacārī hoti.

Evaṃ dhammacariyāsamacariyāhetu kho, gahapatayo, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brāhmaṇamahāsālānaṃ ... pe ... gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ ... yāmānaṃ devānaṃ ... tusitānaṃ devānaṃ ... nimmānaratīnaṃ devānaṃ ... paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ ... brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parittābhānaṃ devānaṃ ... pe ... appamāṇābhānaṃ devānaṃ ... ābhassarānaṃ devānaṃ ... parittasubhā-

naṃ devānaṃ ... appamāṇasubhānaṃ devānaṃ ... subhakiṇhānaṃ devānaṃ ... vehapphalānaṃ devānaṃ ... avihānaṃ devānaṃ ... atappānaṃ devānaṃ ... sudassānaṃ devānaṃ ... sudassīnaṃ devānaṃ ... akaniṭṭhānaṃ devānaṃ ... ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ... viññāṇañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ... ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī.

Ākaṅkheyya ce, gahapatayo, dhammacārī samacārī: 'aho vatāhaṃ āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan'ti; ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, 'yaṃ so āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so dhammacārī samacārī'"ti.

Evaṃ vutte, verañjakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Verañjakasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Majjhima Nikāya 94

Ghoṭamukhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā udeno bārāṇasiyaṃ viharati khemiyambavane. Tena kho pana samayena ghoṭamukho brāhmaṇo bārāṇasiṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Atha kho ghoṭamukho brāhmaṇo jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena khemiyambavanaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena āyasmā udeno abbhokāse caṅkamati. Atha kho ghoṭamukho brāhmaṇo yenāyasmā udeno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā udenena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā āyasmantaṃ udenaṃ caṅkamantaṃ anucaṅkamamāno

evamāha: "ambho samaṇa, 'natthi dhammiko paribbajo'—evaṃ me ettha hoti. Tañca kho bhavantarūpānaṃ vā adassanā, yo vā panettha dhammo"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā udeno caṅkamā orohitvā vihāraṃ pavisitvā paññatte āsane nisīdi. Ghoṭamukhopi kho brāhmaṇo caṅkamā orohitvā vihāraṃ pavisitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho ghoṭamukhaṃ brāhmaṇaṃ āyasmā udeno etadavoca: "saṃvijjanti kho, brāhmaṇa, āsanāni. Sace ākaṅkhasi, nisīdā"ti. "Etadeva kho pana mayaṃ bhoto udenassa āgamayamānā nisīdāma. Kathañhi nāma mādiso pubbe animantito āsane nisīditabbaṃ maññeyyā"ti? Atha kho ghoṭamukho brāhmaṇo aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho ghoṭamukho brāhmaṇo āyasmantaṃ udenaṃ etadavoca: "ambho samaṇa, 'natthi dhammiko paribbajo'—evaṃ me ettha hoti. Tañca kho bhavantarūpānaṃ vā adassanā, yo vā panettha dhammo"ti. "Sace kho pana me tvaṃ, brāhmaṇa, anuññeyyaṃ anujāneyyāsi, paṭikkositabbañca paṭikkoseyyāsi; yassa ca pana me bhāsitassa atthaṃ na jāneyyāsi, mamaṃyeva tattha uttari paṭipucceyyāsi: 'idaṃ, bho udena, kathaṃ, imassa kvattho'ti? Evaṃ katvā siyā no ettha kathāsallāpo"ti. "Anuññeyyaṃ khvāhaṃ bhoto udenassa anujānissāmi, paṭikkositabbañca paṭikkosissāmi; yassa ca panāhaṃ bhoto udenassa bhāsitassa atthaṃ na jānissāmi, bhavantaṃyeva tattha udenaṃ uttari paṭipucchissāmi: 'idaṃ, bho udena, kathaṃ, imassa kvattho'ti? Evaṃ katvā hotu no ettha kathāsallāpo"ti.

"Cattārome, brāhmaṇa, puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Idha, brāhmaṇa, ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto. Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idha pana, brāhmaṇa, ekacco puggalo nevattantapo hoti nattaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. Imesaṃ, brāhmaṇa, catunnaṃ puggalānaṃ katamo te puggalo cittaṃ ārādhetī"ti?

"Yvāyaṃ, bho udena, puggalo attantapo attaparitāpanānuyoga-

manuyutto ayaṃ me puggalo cittaṃ nārādheti; yopāyaṃ, bho udena, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto ayampi me puggalo cittaṃ nārādheti; yopāyaṃ, bho udena, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto ayampi me puggalo cittaṃ nārādheti; yo ca kho ayaṃ, bho udena, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. Ayameva me puggalo cittaṃ ārādhetī"ti.

"Kasmā pana te, brāhmaṇa, ime tayo puggalā cittaṃ nārādhentī"ti? "Yvāyaṃ, bho udena, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto so attānaṃ sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ ātāpeti paritāpeti; iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ nārādheti. Yopāyaṃ, bho udena, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto so paraṃ sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ ātāpeti paritāpeti; iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ nārādheti. Yopāyaṃ, bho udena, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto so attānañca parañca sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ ātāpeti paritāpeti; iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ nārādheti. Yo ca kho ayaṃ, bho udena, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati, so attānañca parañca sukhakāmaṃ dukkhapaṭikkūlaṃ neva ātāpeti na paritāpeti; iminā me ayaṃ puggalo cittaṃ ārādhetī"ti.

"Dvemā, brāhmaṇa, parisā. Katamā dve? Idha, brāhmaṇa, ekaccā parisā sārattarattā maṇikuṇḍalesu puttabhariyaṃ pariyesati, dāsidāsaṃ pariyesati, khettavatthuṃ pariyesati, jātarūparajataṃ pariyesati.

Idha pana, brāhmaṇa, ekaccā parisā asārattarattā maṇikuṇḍalesu puttabhariyaṃ pahāya, dāsidāsaṃ pahāya, khettavatthuṃ pahāya, jātarūparajataṃ pahāya, agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. Svāyaṃ, brāhmaṇa, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī

brahmabhūtena attanā viharati. Idha katamaṃ tvaṃ, brāhmaṇa, puggalaṃ katamāya parisāya bahulaṃ samanupassasi—yā cāyaṃ parisā sārattarattā maṇikuṇḍalesu puttabhariyaṃ pariyesati dāsidāsaṃ pariyesati khettavatthuṃ pariyesati jātarūparajataṃ pariyesati, yā cāyaṃ parisā asārattarattā maṇikuṇḍalesu puttabhariyaṃ pahāya dāsidāsaṃ pahāya khettavatthuṃ pahāya jātarūparajataṃ pahāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā"ti?

"Yvāyaṃ, bho udena, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati; imāhaṃ puggalaṃ yāyaṃ parisā asārattarattā maṇikuṇḍalesu puttabhariyaṃ pahāya dāsidāsaṃ pahāya khettavatthuṃ pahāya jātarūparajataṃ pahāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā imissaṃ parisāyaṃ bahulaṃ samanupassāmī"ti.

"Idāneva kho pana te, brāhmaṇa, bhāsitaṃ: 'mayaṃ evaṃ ājānāma—ambho samaṇa, natthi dhammiko paribbajo, evaṃ me ettha hoti. Tañca kho bhavantarūpānaṃ vā adassanā, yo vā panettha dhammo'"ti. "Addhā mesā, bho udena, sānuggahā vācā bhāsitā. 'Atthi dhammiko paribbajo'—evaṃ me ettha hoti. Evañca pana maṃ bhavaṃ udeno dhāretu. Ye ca me bhotā udenena cattāro puggalā saṅkhittena vuttā vitthārena avibhattā, sādhu me bhavaṃ, udeno ime cattāro puggale vitthārena vibhajatu anukampaṃ upādāyā"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho ghoṭamukho brāhmaṇo āyasmato udenassa paccassosi. Āyasmā udeno etadavoca:

"Katamo ca, brāhmaṇa, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, brāhmaṇa, ekacco puggalo acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano naehibhaddantiko natiṭṭhabhaddantiko, nābhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyati. So na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakamantaraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ na maṃsaṃ, na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... pe ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi

yāpeti ... pe ... sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti ... pe ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti—iti evarūpaṃ addhamāsikaṃ pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. So sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti, nīvārabhakkho vā hoti, daddulabhakkho vā hoti, haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti, ācāmabhakkho vā hoti, piññākabhakkho vā hoti, tiṇabhakkho vā hoti, gomayabhakkho vā hoti, vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. So sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti, chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinampi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, vāḷakambalampi dhāreti, ulūkapakkhampi dhāreti; kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti; sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati—iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, brāhmaṇa, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, brāhmaṇa, ekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko sākuṇiko māgaviko luddo macchaghātako coro coraghātako goghātako bandhanāgāriko—ye vā panaññepi keci kurūrakammantā. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, brāhmaṇa, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idha, brāhmaṇa, ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto, brāhmaṇo vā mahāsālo. So puratthimena nagarassa navaṃ santhāgāraṃ kārāpetvā kesamassuṃ ohāretvā kharājinaṃ nivāsetvā sappitelena kāyaṃ abbhañjitvā magavisāṇena piṭṭhiṃ kaṇḍuvamāno navaṃ santhāgāraṃ pavisati saddhiṃ mahesiyā brāhmaṇena ca purohitena. So tattha anantarahitāya bhūmiyā haritupalittāya seyyaṃ kappeti. Ekissāya gāviyā sarūpavacchāya yaṃ ekasmiṃ thane khīraṃ hoti tena rājā yāpeti, yaṃ dutiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena mahesī yāpeti, yaṃ tatiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena brāhmaṇo purohito yāpeti, yaṃ catutthasmiṃ thane khīraṃ hoti tena aggiṃ juhati, avasesena vac-

chako yāpeti. So evamāha: 'ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā assā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yūpatthāya, ettakā dabbhā lūyantu barihisatthāyā'ti. Yepissa te honti 'dāsā'ti vā 'pessā'ti vā 'kammakarā'ti vā tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto.

Katamo ca, brāhmaṇa, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto; so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati? Idha, brāhmaṇa, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajopatho abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī. Athenena sucibhūtena attanā viharati.

Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā.

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti; ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. Uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti. Chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti; evameva bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vi-

harati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto; so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto; so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā ... pe ... ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā ... pe ... ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharatī"ti.

Evaṃ vutte, ghoṭamukho brāhmaṇo āyasmantaṃ udenaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho udena, abhikkantaṃ, bho udena. Seyyathāpi, bho udena, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā udenena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ udenaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ udeno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. "Mā kho maṃ tvaṃ, brāhmaṇa, saraṇaṃ agamāsi. Tameva bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāhi yamahaṃ saraṇaṃ gato"ti. "Kahaṃ pana, bho udena, etarahi so bhavaṃ gotamo viharati arahaṃ sammāsambuddho"ti? "Parinibbuto kho, brāhmaṇa, etarahi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho"ti.

"Sacepi mayaṃ, bho udena, suṇeyyāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dasasu yojanesu, dasapi mayaṃ yojanāni gaccheyyāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Sacepi mayaṃ, bho udena, suṇeyyāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ vīsatiyā yojanesu ... tiṃsāya yojanesu ... cattārīsāya yojanesu ... paññāsāya yojanesu, paññāsampi mayaṃ yojanāni gaccheyyāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Yojanasate cepi mayaṃ,

bho udena, suṇeyyāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ, yojanasatampi mayaṃ gaccheyyāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ.

Yato ca kho, bho udena, parinibbuto so bhavaṃ gotamo, parinibbutampi mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ udeno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Atthi ca me, bho udena, aṅgarājā devasikaṃ niccabhikkhaṃ dadāti, tato ahaṃ bhoto udenassa ekaṃ niccabhikkhaṃ dadāmī"ti. "Kiṃ pana te, brāhmaṇa, aṅgarājā devasikaṃ niccabhikkhaṃ dadātī"ti? "Pañca, bho udena, kahāpaṇasatānī"ti. "Na kho no, brāhmaṇa, kappati jātarūparajataṃ paṭiggahetun"ti. "Sace taṃ bhoto udenassa na kappati vihāraṃ bhoto udenassa kārāpessāmī"ti. "Sace kho me tvaṃ, brāhmaṇa, vihāraṃ, kārāpetukāmo, pāṭaliputte saṅghassa upaṭṭhānasālaṃ kārāpehī"ti. "Imināpāhaṃ bhoto udenassa bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho yaṃ maṃ bhavaṃ udeno saṅghe dāne samādapeti. Esāhaṃ, bho udena, etissā ca niccabhikkhāya aparāya ca niccabhikkhāya pāṭaliputte saṅghassa upaṭṭhānasālaṃ kārāpessāmī"ti.

Atha kho ghoṭamukho brāhmaṇo etissā ca niccabhikkhāya aparāya ca niccabhikkhāya pāṭaliputte saṅghassa upaṭṭhānasālaṃ kārāpesi. Sā etarahi "ghoṭamukhī"ti vuccatīti.

Ghoṭamukhasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 129

Bālapaṇḍitasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Tīṇimāni, bhikkhave, bālassa bālalakkhaṇāni bālanimittāni bālāpadānāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, bālo duccintitacintī ca hoti dubbhāsitabhāsī ca dukkaṭakammakārī ca. No cetaṃ, bhikkhave, bālo duccintitacintī ca abhavissa dubbhāsitabhāsī ca dukkaṭakammakārī ca kena naṃ paṇḍitā jāneyyuṃ: 'bālo ayaṃ bhavaṃ asappuriso'ti? Yasmā ca kho, bhikkhave, bālo duccintitacintī ca hoti dubbhāsitabhāsī ca dukkaṭakammakārī ca tasmā naṃ paṇḍitā jānanti: 'bālo ayaṃ bhavaṃ

asappuriso'ti. Sa kho so, bhikkhave, bālo tividhaṃ diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Sace, bhikkhave, bālo sabhāyaṃ vā nisinno hoti, rathikāya vā nisinno hoti, siṅghāṭake vā nisinno hoti; tatra ce jano tajjaṃ tassāruppaṃ kathaṃ manteti. Sace, bhikkhave, bālo pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti. Tatra, bhikkhave, bālassa evaṃ hoti: 'yaṃ kho jano tajjaṃ tassāruppaṃ kathaṃ manteti, saṃvijjanteva te dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu sandissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, bālo paṭhamaṃ diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bālo passati rājāno coraṃ āgucāriṃ gahetvā vividhā kammakāraṇā kārente– kasāhipi tāḷente vettehipi tāḷente addhadaṇḍakehipi tāḷente hatthampi chindante pādampi chindante hatthapādampi chindante kaṇṇampi chindante nāsampi chindante kaṇṇanāsampi chindante bilaṅgathālikampi karonte saṅkhamuṇḍikampi karonte rāhumukhampi karonte jotimālikampi karonte hatthapajjotikampi karonte erakavattikampi karonte cīrakavāsikampi karonte eṇeyyakampi karonte baḷisamaṃsikampi karonte kahāpaṇikampi karonte khārāpatacchikampi karonte palighaparivattikampi karonte palālapīṭhakampi karonte tattenapi telena osiñcante sunakhehipi khādāpente jīvantampi sūle uttāsente asināpi sīsaṃ chindante. Tatra, bhikkhave, bālassa evaṃ hoti: 'yathārūpānaṃ kho pāpakānaṃ kammānaṃ hetu rājāno coraṃ āgucāriṃ gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti—kasāhipi tāḷenti ... pe ... asināpi sīsaṃ chindanti; saṃvijjanteva te dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu sandissāmi. Mañcepi rājāno jāneyyuṃ, mampi rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā kāreyyuṃ—kasāhipi tāḷeyyuṃ ... pe ... jīvantampi sūle uttāseyyuṃ, asināpi sīsaṃ chindeyyun'ti. Idampi, bhikkhave, bālo dutiyaṃ diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bālaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ, yānissa pubbe pāpakāni kammāni katāni kāyena duccaritāni vācāya duccaritāni manasā duccaritāni tānissa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Seyyathāpi, bhikkhave, mahataṃ pabbatakūṭānaṃ chāyā sāyanhasamayaṃ pathaviyā olambanti ajjholambanti abhippalambanti; evameva kho, bhikkhave,

bālaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ, yānissa pubbe pāpakāni kammāni katāni kāyena duccaritāni vācāya duccaritāni manasā duccaritāni tānissa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Tatra, bhikkhave, bālassa evaṃ hoti: 'akataṃ vata me kalyāṇaṃ, akataṃ kusalaṃ, akataṃ bhīruttāṇaṃ; kataṃ pāpaṃ, kataṃ luddaṃ, kataṃ kibbisaṃ. Yāvatā, bho, akatakalyāṇānaṃ akatakusalānaṃ akatabhīruttāṇānaṃ katapāpānaṃ kataluddānaṃ katakibbisānaṃ gati taṃ gatiṃ pecca gacchāmī'ti. So socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Idampi, bhikkhave, bālo tatiyaṃ diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Sa kho so, bhikkhave, bālo kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Yaṃ kho taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'ekantaṃ aniṭṭhaṃ ekantaṃ akantaṃ ekantaṃ amanāpan'ti, nirayameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'ekantaṃ aniṭṭhaṃ ekantaṃ akantaṃ ekantaṃ amanāpan'ti. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, upamāpi na sukarā yāva dukkhā nirayā"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca. "Seyyathāpi, bhikkhu, coraṃ āgucāriṃ gahetvā rañño dasseyyuṃ: 'ayaṃ kho, deva, coro āgucārī, imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, imaṃ purisaṃ pubbaṇhasamayaṃ sattisatena hanathā'ti. Tamenaṃ pubbaṇhasamayaṃ sattisatena haneyyuṃ. Atha rājā majjhanhikasamayaṃ evaṃ vadeyya: 'ambho, kathaṃ so puriso'ti? 'Tatheva, deva, jīvatī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, taṃ purisaṃ majjhanhikasamayaṃ sattisatena hanathā'ti. Tamenaṃ majjhanhikasamayaṃ sattisatena haneyyuṃ. Atha rājā sāyanhasamayaṃ evaṃ vadeyya: 'ambho, kathaṃ so puriso'ti? 'Tatheva, deva, jīvatī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, taṃ purisaṃ sāyanhasamayaṃ sattisatena hanathā'ti. Tamenaṃ sāyanhasamayaṃ sattisatena haneyyuṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso tīhi sattisatehi haññamāno tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyethā"ti? "Ekissāpi, bhante, sattiyā haññamāno so puriso tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyetha,

ko pana vādo tīhi sattisatehī”ti?

Atha kho bhagavā parittaṃ pāṇimattaṃ pāsāṇaṃ gahetvā bhikkhū āmantesi: “taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamo nu kho mahantataro—yo cāyaṃ mayā paritto pāṇimatto pāsāṇo gahito, yo ca himavā pabbatarājā”ti? “Appamattako ayaṃ, bhante, bhagavatā paritto pāṇimatto pāsāṇo gahito, himavantaṃ pabbatarājānaṃ upanidhāya saṅkhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti, upanidhampi na upe”ti. “Evameva kho, bhikkhave, yaṃ so puriso tīhi sattisatehi haññamāno tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti taṃ nirayakassa dukkhassa upanidhāya saṅkhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti, upanidhampi na upeti.

Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kammakāraṇaṃ karonti—tattaṃ ayokhilaṃ hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye hatthe gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ dutiye pāde gamenti, tattaṃ ayokhilaṃ majjhe urasmiṃ gamenti. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā saṃvesetvā kuṭhārīhi tacchanti. So tattha dukkhā tibbā ... pe ... byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā vāsīhi tacchanti. So tattha dukkhā tibbā ... pe ... byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā rathe yojetvā ādittāya pathaviyā sampajjalitāya sajotibhūtāya sārentipi paccāsārentipi. So tattha dukkhā tibbā ... pe ... byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahantaṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. So tattha pheṇuddehakaṃ paccati. So tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gacchati, sakimpi adho gacchati, sakimpi tiriyaṃ gacchati. So tattha dukkhā tibbā kharā kaṭukā vedanā vedeti, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahāniraye pakkhipanti. So kho pana, bhikkhave, mahānirayo—

Catukkaṇṇo catudvāro, vibhatto bhāgaso mito; Ayopākārapariyanto, ayasā paṭikujjito.

Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.

Anekapariyāyenapi kho ahaṃ, bhikkhave, nirayakathaṃ katheyyaṃ; yāvañcidaṃ, bhikkhave, na sukarā akkhānena pāpuṇituṃ yāva dukkhā nirayā.

Santi, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā tiṇabhakkhā. Te allānipi tiṇāni sukkhānipi tiṇāni dantullehakaṃ khādanti. Katame ca, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā tiṇabhakkhā? Hatthī assā goṇā gadrabhā ajā migā, ye vā panaññepi keci tiracchānagatā pāṇā tiṇabhakkhā. Sa kho so, bhikkhave, bālo idha pubbe rasādo idha pāpāni kammāni karitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tesaṃ sattānaṃ sahabyataṃ upapajjati ye te sattā tiṇabhakkhā.

Santi, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā gūthabhakkhā. Te dūratova gūthagandhaṃ ghāyitvā dhāvanti: 'ettha bhuñjissāma, ettha bhuñjissāmā'ti. Seyyathāpi nāma brāhmaṇā āhutigandhena dhāvanti: 'ettha bhuñjissāma, ettha bhuñjissāmā'ti; evameva kho, bhikkhave, santi tiracchānagatā pāṇā gūthabhakkhā, te dūratova gūthagandhaṃ ghāyitvā dhāvanti: 'ettha bhuñjissāma, ettha bhuñjissāmā'ti. Katame ca, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā gūthabhakkhā? Kukkuṭā sūkarā soṇā siṅgālā, ye vā panaññepi keci tiracchānagatā pāṇā gūthabhakkhā. Sa kho so, bhikkhave, bālo idha pubbe rasādo idha pāpāni kammāni karitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tesaṃ sattānaṃ sahabyataṃ upapajjati ye te sattā gūthabhakkhā.

Santi, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā andhakāre jāyanti andhakāre jīyanti andhakāre mīyanti. Katame ca, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā andhakāre jāyanti andhakāre jīyanti andhakāre mīyanti? Kīṭā puḷavā gaṇḍuppādā, ye vā panaññepi keci tiracchānagatā pāṇā andhakāre jāyanti andhakāre jīyanti andhakāre mīyanti. Sa kho so, bhikkhave, bālo idha pubbe rasādo, idha pāpāni kammāni karitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tesaṃ sattānaṃ sahabyataṃ upapajjati ye te sattā andhakāre jāyanti andhakāre jīyanti andhakāre mīyanti.

Santi, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā udakasmiṃ jāyanti udakasmiṃ jīyanti udakasmiṃ mīyanti. Katame ca, bhikkhave, tiracchāna-

gatā pāṇā udakasmiṃ jāyanti udakasmiṃ jīyanti udakasmiṃ mīyanti? Macchā kacchapā susumārā, ye vā panaññepi keci tiracchānagatā pāṇā udakasmiṃ jāyanti udakasmiṃ jīyanti udakasmiṃ mīyanti. Sa kho so, bhikkhave, bālo idha pubbe rasādo idha pāpāni kammāni karitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tesaṃ sattānaṃ sahabyataṃ upapajjati ye te sattā udakasmiṃ jāyanti udakasmiṃ jīyanti udakasmiṃ mīyanti.

Santi, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā asucismiṃ jāyanti asucismiṃ jīyanti asucismiṃ mīyanti. Katame ca, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā asucismiṃ jāyanti asucismiṃ jīyanti asucismiṃ mīyanti? Ye te, bhikkhave, sattā pūtimacche vā jāyanti pūtimacche vā jīyanti pūtimacche vā mīyanti pūtikuṇape vā ... pe ... pūtikummāse vā ... candanikāya vā ... oligalle vā jāyanti, ye vā panaññepi keci tiracchānagatā pāṇā asucismiṃ jāyanti asucismiṃ jīyanti asucismiṃ mīyanti. Sa kho so, bhikkhave, bālo idha pubbe rasādo idha pāpāni kammāni karitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā tesaṃ sattānaṃ sahabyataṃ upapajjati ye te sattā asucismiṃ jāyanti asucismiṃ jīyanti asucismiṃ mīyanti.

Anekapariyāyenapi kho ahaṃ, bhikkhave, tiracchānayonikathaṃ katheyyaṃ; yāvañcidaṃ, bhikkhave, na sukaraṃ akkhānena pāpuṇituṃ yāva dukkhā tiracchānayoni.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso ekacchiggalaṃ yugaṃ mahāsamudde pakkhipeyya. Tamenaṃ puratthimo vāto pacchimena saṃhareyya, pacchimo vāto puratthimena saṃhareyya, uttaro vāto dakkhiṇena saṃhareyya, dakkhiṇo vāto uttarena saṃhareyya. Tatrāssa kāṇo kacchapo, so vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ ummujjeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so kāṇo kacchapo amusmiṃ ekacchiggale yuge gīvaṃ paveseyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". " Yadi pana, bhante, kadāci karahaci dīghassa addhuno accayenā"ti. "Khippataraṃ kho so, bhikkhave, kāṇo kacchapo amusmiṃ ekacchiggale yuge gīvaṃ paveseyya, ato dullabhatarāhaṃ, bhikkhave, manussattaṃ vadāmi sakiṃ vinipātagatena bālena. Taṃ kissa hetu? Na hettha, bhikkhave, atthi dhammacariyā samacariyā kusalakiriyā puññakiriyā. Aññamaññakhādikā ettha, bhikkhave, vattati dubbalakhādikā.

Sa kho so, bhikkhave, bālo sace kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena manussattaṃ āgacchati, yāni tāni nīcakulāni—caṇḍālakulaṃ vā nesādakulaṃ vā venakulaṃ vā rathakārakulaṃ vā pukkusaku-

laṃ vā. Tathārūpe kule paccājāyati dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khujjo vā pakkhahato vā na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati vācāya duccaritaṃ carati manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, akkhadhutto paṭhameneva kaliggahena puttampi jīyetha, dārampi jīyetha, sabbaṃ sāpateyyampi jīyetha, uttaripi adhibandhaṃ nigaccheyya. Appamattako so, bhikkhave, kaliggaho yaṃ so akkhadhutto paṭhameneva kaliggahena puttampi jīyetha, dārampi jīyetha, sabbaṃ sāpateyyampi jīyetha, uttaripi adhibandhaṃ nigaccheyya. Atha kho ayameva tato mahantataro kaliggaho yaṃ so bālo kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, kevalā paripūrā bālabhūmīti.

Tīṇimāni, bhikkhave, paṇḍitassa paṇḍitalakkhaṇāni paṇḍitanimittāni paṇḍitāpadānāni. Katamāni tīṇi? Idha, bhikkhave, paṇḍito sucintitacintī ca hoti subhāsitabhāsī ca sukatakammakārī ca. No cetaṃ, bhikkhave, paṇḍito sucintitacintī ca abhavissa subhāsitabhāsī ca sukatakammakārī ca, kena naṃ paṇḍitā jāneyyuṃ: ‘paṇḍito ayaṃ bhavaṃ sappuriso’ti? Yasmā ca kho, bhikkhave, paṇḍito sucintitacintī ca hoti subhāsitabhāsī ca sukatakammakārī ca tasmā naṃ paṇḍitā jānanti: ‘paṇḍito ayaṃ bhavaṃ sappuriso’ti. Sa kho so, bhikkhave, paṇḍito tividhaṃ diṭṭheva dhamme sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. Sace, bhikkhave, paṇḍito sabhāyaṃ vā nisinno hoti, rathikāya vā nisinno hoti, siṅghāṭake vā nisinno hoti; tatra ce jano tajjaṃ tassāruppaṃ kathaṃ manteti. Sace, bhikkhave, paṇḍito pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭivirato hoti; tatra, bhikkhave, paṇḍitassa evaṃ hoti: ‘yaṃ kho jano tajjaṃ tassāruppaṃ kathaṃ manteti; saṃvijjanteva te dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu

sandissāmī'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṇḍito paṭhamaṃ diṭṭheva dhamme sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, paṇḍito passati rājāno coraṃ āgucāriṃ gahetvā vividhā kammakāraṇā kārente—kasāhipi tāḷente vettehipi tāḷente addhadaṇḍakehipi tāḷente hatthampi chindante pādampi chindante hatthapādampi chindante kaṇṇampi chindante nāsampi chindante kaṇṇanāsampi chindante bilaṅgathālikampi karonte saṅkhamuṇḍikampi karonte rāhumukhampi karonte jotimālikampi karonte hatthapajjotikampi karonte erakavattikampi karonte cīrakavāsikampi karonte eṇeyyakampi karonte balisamaṃsikampi karonte kahāpaṇikampi karonte khārāpatacchikampi karonte palighaparivattikampi karonte palālapīṭhakampi karonte tattenapi telena osiñcante sunakhehipi khādāpente jīvantampi sūle uttāsente asināpi sīsaṃ chindante. Tatra, bhikkhave, paṇḍitassa evaṃ hoti: 'yathārūpānaṃ kho pāpakānaṃ kammānaṃ hetu rājāno coraṃ āgucāriṃ gahetvā vividhā kammakāraṇā kārenti kasāhipi tāḷenti, vettehipi tāḷenti, addhadaṇḍakehipi tāḷenti, hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, eṇeyyakampi karonti, balisamaṃsikampi karonti, kahāpaṇikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti, na te dhammā mayi saṃvijjanti, ahañca na tesu dhammesu sandissāmī'ti. Idampi, bhikkhave, paṇḍito dutiyaṃ diṭṭheva dhamme sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, paṇḍitaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ, yānissa pubbe kalyāṇāni kammāni katāni kāyena sucaritāni vācāya sucaritāni manasā sucaritāni tānissa tamhi samaye olambanti ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahataṃ pabbatakūṭānaṃ chāyā sāyanhasamayaṃ pathaviyā olambanti ajjholambanti abhippalambanti; evameva kho, bhikkhave, paṇḍitaṃ pīṭhasamārūḷhaṃ vā mañcasamārūḷhaṃ vā chamāyaṃ vā semānaṃ yānissa pubbe kalyāṇāni kammāni katāni kāyena sucaritāni vācāya

sucaritāni manasā sucaritāni tānissa tamhi samaye olambanti ajjholambanti abhippalambanti. Tatra, bhikkhave, paṇḍitassa evaṃ hoti: 'akataṃ vata me pāpaṃ, akataṃ luddaṃ, akataṃ kibbisaṃ; kataṃ kalyāṇaṃ, kataṃ kusalaṃ, kataṃ bhīruttāṇaṃ. Yāvatā, bho, akatapāpānaṃ akataluddānaṃ akatakibbisānaṃ katakalyāṇānaṃ katakusalānaṃ katabhīruttāṇānaṃ gati taṃ gatiṃ pecca gacchāmī'ti. So na socati, na kilamati, na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Idampi, bhikkhave, paṇḍito tatiyaṃ diṭṭheva dhamme sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti.

Sa kho so, bhikkhave, paṇḍito kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Yaṃ kho taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'ekantaṃ iṭṭhaṃ ekantaṃ kantaṃ ekantaṃ manāpan'ti, saggameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'ekantaṃ iṭṭhaṃ ekantaṃ kantaṃ ekantaṃ manāpan'ti. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, upamāpi na sukarā yāva sukhā saggā"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca. "Seyyathāpi, bhikkhave, rājā cakkavattī sattahi ratanehi samannāgato catūhi ca iddhīhi tatonidānaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. Katamehi sattahi? Idha, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhāvasittassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pātubhavati sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ. Taṃ disvāna rañño khattiyassa muddhāvasittassa evaṃ hoti: 'sutaṃ kho pana metaṃ yassa rañño khattiyassa muddhāvasittassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pātubhavati sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ, so hoti rājā cakkavattīti. Assaṃ nu kho ahaṃ rājā cakkavattī'ti?

Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhāvasitto vāmena hatthena bhiṅkāraṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena cakkaratanaṃ abbhukkirati: 'pavattatu bhavaṃ cakkaratanaṃ, abhivijinātu bhavaṃ cakkaratanan'ti. Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ puratthimaṃ disaṃ pavattati. Anvadeva rājā cakkavattī saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Yasmiṃ kho pana, bhikkhave, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāti tattha rājā

cakkavattī vāsaṃ upeti saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Ye kho pana, bhikkhave, puratthimāya disāya paṭirājāno te rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja. Svāgataṃ te, mahārāja. Sakaṃ te, mahārāja. Anusāsa, mahārājā'ti. Rājā cakkavattī evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ nādātabbaṃ, kāmesumicchā na caritabbā, musā na bhāsitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ, yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho pana, bhikkhave, puratthimāya disāya paṭirājāno te rañño cakkavattissa anuyantā bhavanti.

Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ puratthimaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā dakkhiṇaṃ disaṃ pavattati ... pe ... dakkhiṇaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā pacchimaṃ disaṃ pavattati ... pe ... pacchimaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā uttaraṃ disaṃ pavattati anvadeva rājā cakkavattī saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Yasmiṃ kho pana, bhikkhave, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāti tattha rājā cakkavattī vāsaṃ upeti saddhiṃ caturaṅginiyā senāya.

Ye kho pana, bhikkhave, uttarāya disāya paṭirājāno te rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja. Svāgataṃ te, mahārāja. Sakaṃ te, mahārāja. Anusāsa, mahārājā'ti. Rājā cakkavattī evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ nādātabbaṃ, kāmesumicchā na caritabbā, musā na bhāsitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ; yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho pana, bhikkhave, uttarāya disāya paṭirājāno te rañño cakkavattissa anuyantā bhavanti.

Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ samuddapariyantaṃ pathaviṃ abhivijinitvā tameva rājadhāniṃ paccāgantvā rañño cakkavattissa antepuradvāre akkhāhataṃ maññe tiṭṭhati rañño cakkavattissa antepuradvāraṃ upasobhayamānaṃ. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ cakkaratanaṃ pātubhavati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño cakkavattissa hatthiratanaṃ pātubhavati—sabbaseto sattappatiṭṭho iddhimā vehāsaṅgamo uposatho nāma nāgarājā. Taṃ disvāna rañño cakkavattissa cittaṃ pasīdati: 'bhaddakaṃ vata bho hatthiyānaṃ, sace damathaṃ upeyyā'ti. Atha kho taṃ, bhikkhave, hatthiratanaṃ seyyathāpi nāma bhaddo hatthājānīyo dīgharattaṃ suparidanto evameva damathaṃ upeti. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī tameva hatthiratanaṃ vīmaṃsamāno pubbaṇhasamayaṃ abhiruhitvā samuddapariyantaṃ pathaviṃ anusaṃyāy-

itvā tameva rājadhāniṃ paccāgantvā pātarāsamakāsi. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ hatthiratanaṃ pātubhavati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño cakkavattissa assaratanaṃ pātubhavati—sabbaseto kāḷasīso muñjakeso iddhimā vehāsaṅgamo valāhako nāma assarājā. Taṃ disvāna rañño cakkavattissa cittaṃ pasīdati: 'bhaddakaṃ vata bho assayānaṃ, sace damathaṃ upeyyā'ti. Atha kho taṃ, bhikkhave, assaratanaṃ seyyathāpi nāma bhaddo assājānīyo dīgharattaṃ suparidanto evameva damathaṃ upeti. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī tameva assaratanaṃ vīmaṃsamāno pubbaṇhasamayaṃ abhiruhitvā samuddapariyantaṃ pathaviṃ anusaṃyāyitvā tameva rājadhāniṃ paccāgantvā pātarāsamakāsi. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ assaratanaṃ pātubhavati. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño cakkavattissa maṇiratanaṃ pātubhavati. So hoti maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato. Tassa kho pana, bhikkhave, maṇiratanassa ābhā samantā yojanaṃ phuṭā hoti. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī tameva maṇiratanaṃ vīmaṃsamāno caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā maṇiṃ dhajaggaṃ āropetvā rattandhakāratimisāya pāyāsi. Ye kho pana, bhikkhave, samantā gāmā ahesuṃ te tenobhāsena kammante payojesuṃ 'divā'ti maññamānā. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ maṇiratanaṃ pātubhavati. (4)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño cakkavattissa itthiratanaṃ pātubhavati. Sā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā nātidīghā nātirassā nātikisā nātithūlā nātikāḷikā nāccodātā, atikkantā mānusaṃ vaṇṇaṃ, appattā dibbaṃ vaṇṇaṃ. Tassa kho pana, bhikkhave, itthiratanassa evarūpo kāyasamphasso hoti, seyyathāpi nāma tūlapicuno vā kappāsapicuno vā. Tassa kho pana, bhikkhave, itthiratanassa sīte uṇhāni gattāni honti, uṇhe sītāni gattāni honti. Tassa kho pana, bhikkhave, itthiratanassa kāyato candanagandho vāyati, mukhato uppalagandho vāyati. Taṃ kho pana, bhikkhave, itthiratanaṃ rañño cakkavattissa pubbuṭṭhāyinī hoti pacchānipātinī kiṃkārapaṭissāvinī manāpacārinī piyavādinī. Taṃ kho pana, bhikkhave, itthiratanaṃ rājānaṃ cakkavattiṃ manasāpi no aticarati, kuto pana kāyena? Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ itthiratanaṃ pātubhavati. (5)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño cakkavattissa gahapatiratanaṃ pātubhavati. Tassa kammavipākajaṃ dibbacakkhu pātubhavati, yena nidhiṃ passati sassāmikampi assāmikampi. So rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāha: 'appossukko tvaṃ, deva, hohi. Ahaṃ te dhanena dhanakaraṇīyaṃ karissāmī'ti. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī tameva gahapatiratanaṃ vīmaṃsamāno nāvaṃ abhiruhitvā majjhe gaṅgāya nadiyā sotaṃ ogāhitvā gahapatiratanaṃ etadavoca: 'attho me, gahapati, hiraññasuvaṇṇenā'ti. 'Tena hi, mahārāja, ekaṃ tīraṃ nāvā upetū'ti. 'Idheva me, gahapati, attho hiraññasuvaṇṇenā'ti. Atha kho taṃ, bhikkhave, gahapatiratanaṃ ubhohi hatthehi udake omasitvā pūraṃ hiraññasuvaṇṇassa kumbhiṃ uddharitvā rājānaṃ cakkavattiṃ etadavoca: 'alamettāvatā, mahārāja. Katamettāvatā, mahārāja. Pūjitamettāvatā, mahārājā'ti. Rājā cakkavattī evamāha: 'alamettāvatā, gahapati. Katamettāvatā, gahapati. Pūjitamettāvatā, gahapatī'ti. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ gahapatiratanaṃ pātubhavati. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño cakkavattissa pariṇāyakaratanaṃ pātubhavati—paṇḍito byatto medhāvī paṭibalo rājānaṃ cakkavattiṃ upayāpetabbaṃ upayāpetuṃ apayāpetabbaṃ apayāpetuṃ ṭhapetabbaṃ ṭhapetuṃ. So rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāha: 'appossukko tvaṃ, deva, hohi. Ahamanusāsissāmī'ti. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa evarūpaṃ pariṇāyakaratanaṃ pātubhavati. Rājā, bhikkhave, cakkavattī imehi sattahi ratanehi samannāgato hoti. (7)

Katamāhi catūhi iddhīhi? Idha, bhikkhave, rājā cakkavattī abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato ativiya aññehi manussehi. Rājā, bhikkhave, cakkavattī imāya paṭhamāya iddhiyā samannāgato hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī dīghāyuko hoti ciraṭṭhitiko ativiya aññehi manussehi. Rājā, bhikkhave, cakkavattī imāya dutiyāya iddhiyā samannāgato hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya ativiya aññehi manussehi. Rājā, bhikkhave, cakkavattī imāya tatiyāya iddhiyā samannāgato hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī brāhmaṇagahapatikānaṃ piyo hoti manāpo. Seyyathāpi, bhikkhave, pitā puttānaṃ piyo

hoti manāpo; evameva kho, bhikkhave, rājā cakkavattī brāhmaṇagahapatikānaṃ piyo hoti manāpo. Raññopi, bhikkhave, cakkavattissa brāhmaṇagahapatikā piyā honti manāpā. Seyyathāpi, bhikkhave, pitu puttā piyā honti manāpā; evameva kho, bhikkhave, raññopi cakkavattissa brāhmaṇagahapatikā piyā honti manāpā.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā cakkavattī caturaṅginiyā senāya uyyānabhūmiṃ niyyāsi. Atha kho, bhikkhave, brāhmaṇagahapatikā rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ataramāno, deva, yāhi yathā taṃ mayaṃ cirataraṃ passeyyāmā'ti. Rājāpi, bhikkhave, cakkavattī sārathiṃ āmantesi: 'ataramāno, sārathi, pesehi yathā maṃ brāhmaṇagahapatikā cirataraṃ passeyyun'ti. Rājā, bhikkhave, cakkavattī imāya catutthāya iddhiyā samannāgato hoti. Rājā, bhikkhave, cakkavattī imāhi catūhi iddhīhi samannāgato hoti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu kho rājā cakkavattī imehi sattahi ratanehi samannāgato imāhi catūhi ca iddhīhi tatonidānaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvediyethā"ti? "Ekamekenapi, bhante, ratanena samannāgato rājā cakkavattī tatonidānaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvediyetha, ko pana vādo sattahi ratanehi catūhi ca iddhīhī"ti?

Atha kho bhagavā parittaṃ pāṇimattaṃ pāsāṇaṃ gahetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamo nu kho mahantataro—yo cāyaṃ mayā paritto pāṇimatto pāsāṇo gahito yo ca himavā pabbatarājā"ti? "Appamattako ayaṃ, bhante, bhagavatā paritto pāṇimatto pāsāṇo gahito; himavantaṃ pabbatarājānaṃ upanidhāya saṅkhampi na upeti; kalabhāgampi na upeti; upanidhampi na upetī"ti. "Evameva kho, bhikkhave, yaṃ rājā cakkavattī sattahi ratanehi samannāgato catūhi ca iddhīhi tatonidānaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti taṃ dibbassa sukhassa upanidhāya saṅkhampi na upeti; kalabhāgampi na upeti; upanidhampi na upeti.

Sa kho so, bhikkhave, paṇḍito sace kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena manussattaṃ āgacchati, yāni tāni uccākulāni—khattiyamahāsālakulaṃ vā brāhmaṇamahāsālakulaṃ vā gahapatimahāsālakulaṃ vā tathārūpe kule paccājāyati aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya

samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā, vācāya sucaritaṃ caritvā, manasā sucaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Seyyathāpi, bhikkhave, akkhadhutto paṭhameneva kaṭaggahena mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigaccheyya; appamattako so, bhikkhave, kaṭaggaho yaṃ so akkhadhutto paṭhameneva kaṭaggahena mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigaccheyya. Atha kho ayameva tato mahantataro kaṭaggaho yaṃ so paṇḍito kāyena sucaritaṃ caritvā, vācāya sucaritaṃ caritvā, manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ayaṃ, bhikkhave, kevalā paripūrā paṇḍitabhūmī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Bālapaṇḍitasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Majjhima Nikāya 24

Rathavinītasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho sambahulā jātibhūmakā bhikkhū jātibhūmiyaṃ vassaṃvuṭṭhā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca:

"Ko nu kho, bhikkhave, jātibhūmiyaṃ jātibhūmakānaṃ bhikkhūnaṃ sabrahmacārīnaṃ evaṃ sambhāvito: 'attanā ca appiccho appicchakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca santuṭṭho santuṭṭhikathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca pavivitto pavivekakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca asaṃsaṭṭho asaṃsaggakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca āraddhavīriyo vīriyārambhakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca sīlasampanno sīlasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca samādhisampanno samādhisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca paññāsampanno paññāsampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca vimuttisampanno vimuttisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, ovādako viññāpako sandassako samā-

dapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnan'"ti? "Puṇṇo nāma, bhante, āyasmā mantāṇiputto jātibhūmiyaṃ jātibhūmakānaṃ bhikkhūnaṃ sabrahmacārīnaṃ evaṃ sambhāvito: 'attanā ca appiccho appicchakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca santuṭṭho ... pe ... ovādako viññāpako sandassako samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīnan'"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: "lābhā āyasmato puṇṇassa mantāṇiputtassa, suladdhalābhā āyasmato puṇṇassa mantāṇiputtassa, yassa viññū sabrahmacārī satthu sammukhā anumassa anumassa vaṇṇaṃ bhāsanti, tañca satthā abbhanumodati. Appeva nāma mayampi kadāci karahaci āyasmatā puṇṇena mantāṇiputtena saddhiṃ samāgaccheyyāma, appeva nāma siyā kocideva kathāsallāpo"ti.

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Assosi kho āyasmā puṇṇo mantāṇiputto: "bhagavā kira sāvatthiṃ anuppatto; sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme"ti.

Atha kho āyasmā puṇṇo mantāṇiputto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho āyasmā puṇṇo mantāṇiputto bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena andhavanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya.

Atha kho aññataro bhikkhu yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "yassa kho tvaṃ, āvuso sāriputta, puṇṇassa nāma bhikkhuno mantāṇiputtassa abhiṇhaṃ kittayamāno ahosi, so bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā

anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena andhavanaṃ tena pakkanto divāvihārāyā"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto taramānarūpo nisīdanaṃ ādāya āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi sīsānulokī. Atha kho āyasmā puṇṇo mantāṇiputto andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Āyasmāpi kho sāriputto andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi.

Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā puṇṇo mantāṇiputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā puṇṇena mantāṇiputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ etadavoca:

"Bhagavati no, āvuso, brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"Evamāvuso"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso, sīlavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, cittavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso, diṭṭhivisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, kaṅkhāvitaraṇavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso, maggāmaggañāṇadassanavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, paṭipadāñāṇadassanavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso, ñāṇadassanavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"'Kiṃ nu kho, āvuso, sīlavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ panāvuso, cittavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, āvuso, diṭṭhivisuddhatthaṃ ... pe ... kaṅkhāvitaraṇavisuddhatthaṃ ... pe ... maggāmaggañāṇadassanavisuddhatthaṃ ... pe ... paṭipadāñāṇadassanavisuddhatthaṃ ... pe ... kiṃ nu kho, āvuso, ñāṇadassanavisuddhatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ āvuso'ti vadesi. Kimatthaṃ carahāvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti? "Anupādāparinibbānatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso, sīlavisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, cittavisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso, diṭṭhivisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, kaṅkhāvitaraṇavisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso, maggāmaggañāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, paṭipadāñāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ nu kho, āvuso, ñāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"Kiṃ panāvuso, aññatra imehi dhammehi anupādāparinibbānan"ti?

"No hidaṃ, āvuso".

"'Kiṃ nu kho, āvuso, sīlavisuddhi anupādāparinibbānan'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ panāvuso, cittavisuddhi anupādāparinibbānan'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ nu

kho, āvuso, diṭṭhivisuddhi anupādāparinibbānan'ti ... pe ... kaṅkhāvitaraṇavisuddhi ... maggāmaggañāṇadassanavisuddhi ... paṭipadāñāṇadassanavisuddhi ... 'kiṃ nu kho, āvuso, ñāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānan'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. 'Kiṃ panāvuso, aññatra imehi dhammehi anupādāparinibbānan'ti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ, āvuso'ti vadesi. Yathākathaṃ panāvuso, imassa bhāsitassa attho daṭṭhabbo"ti?

"Sīlavisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Cittavisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Diṭṭhivisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Kaṅkhāvitaraṇavisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Maggāmaggañāṇadassanavisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Paṭipadāñāṇadassanavisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Ñāṇadassanavisuddhiñce, āvuso, bhagavā anupādāparinibbānaṃ paññapeyya, saupādānaṃyeva samānaṃ anupādāparinibbānaṃ paññapeyya. Aññatra ce, āvuso, imehi dhammehi anupādāparinibbānaṃ abhavissa, puthujjano parinibbāyeyya. Puthujjano hi, āvuso, aññatra imehi dhammehi. Tena hāvuso, upamaṃ te karissāmi; upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti.

Seyyathāpi, āvuso, rañño pasenadissa kosalassa sāvatthiyaṃ paṭivasantassa sākete kiñcideva accāyikaṃ karaṇīyaṃ uppajjeyya. Tassa antarā ca sāvatthiṃ antarā ca sāketaṃ satta rathavinītāni upaṭṭhapeyyuṃ. Atha kho, āvuso, rājā pasenadi kosalo sāvatthiyā nikkhamitvā antepuradvārā paṭhamaṃ rathavinītaṃ abhiruheyya, paṭhamena rathavinītena dutiyaṃ rathavinītaṃ pāpuṇeyya, paṭhamaṃ rathavinītaṃ vissajjeyya dutiyaṃ rathavinītaṃ abhiruheyya. Dutiyena rathavinītena tatiyaṃ rathavinītaṃ pāpuṇeyya, dutiyaṃ rathavinītaṃ vissajjeyya, tatiyaṃ rathavinītaṃ abhiruheyya. Tatiyena rathavinītena catutthaṃ rathavinītaṃ pāpuṇeyya, tatiyaṃ rathavinītaṃ vissajjeyya, catutthaṃ

rathavinītaṃ abhiruheyya. Catutthena rathavinītena pañcamaṃ rathavinītaṃ pāpuṇeyya, catutthaṃ rathavinītaṃ vissajjeyya, pañcamaṃ rathavinītaṃ abhiruheyya. Pañcamena rathavinītena chaṭṭhaṃ rathavinītaṃ pāpuṇeyya, pañcamaṃ rathavinītaṃ vissajjeyya, chaṭṭhaṃ rathavinītaṃ abhiruheyya. Chaṭṭhena rathavinītena sattamaṃ rathavinītaṃ pāpuṇeyya, chaṭṭhaṃ rathavinītaṃ vissajjeyya, sattamaṃ rathavinītaṃ abhiruheyya. Sattamena rathavinītena sāketaṃ anupāpuṇeyya antepuradvāraṃ. Tamenaṃ antepuradvāragataṃ samānaṃ mittāmaccā ñātisālohitā evaṃ puccheyyuṃ: 'iminā tvaṃ, mahārāja, rathavinītena sāvatthiyā sāketaṃ anuppatto antepuradvāran'ti? Kathaṃ byākaramāno nu kho, āvuso, rājā pasenadi kosalo sammā byākaramāno byākareyyā"ti?

"Evaṃ byākaramāno kho, āvuso, rājā pasenadi kosalo sammā byākaramāno byākareyya: 'idha me sāvatthiyaṃ paṭivasantassa sākete kiñcideva accāyikaṃ karaṇīyaṃ uppajji. Tassa me antarā ca sāvatthiṃ antarā ca sāketaṃ satta rathavinītāni upaṭṭhapesuṃ. Atha khvāhaṃ sāvatthiyā nikkhamitvā antepuradvārā paṭhamaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Paṭhamena rathavinītena dutiyaṃ rathavinītaṃ pāpuṇiṃ, paṭhamaṃ rathavinītaṃ vissajjiṃ dutiyaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Dutiyena rathavinītena tatiyaṃ rathavinītaṃ pāpuṇiṃ, dutiyaṃ rathavinītaṃ vissajjiṃ, tatiyaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Tatiyena rathavinītena catutthaṃ rathavinītaṃ pāpuṇiṃ, tatiyaṃ rathavinītaṃ vissajjiṃ, catutthaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Catutthena rathavinītena pañcamaṃ rathavinītaṃ pāpuṇiṃ, catutthaṃ rathavinītaṃ vissajjiṃ, pañcamaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Pañcamena rathavinītena chaṭṭhaṃ rathavinītaṃ pāpuṇiṃ, pañcamaṃ rathavinītaṃ vissajjiṃ, chaṭṭhaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Chaṭṭhena rathavinītena sattamaṃ rathavinītaṃ pāpuṇiṃ, chaṭṭhaṃ rathavinītaṃ vissajjiṃ, sattamaṃ rathavinītaṃ abhiruhiṃ. Sattamena rathavinītena sāketaṃ anuppatto antepuradvāran'ti. Evaṃ byākaramāno kho, āvuso, rājā pasenadi kosalo sammā byākaramāno byākareyyā"ti.

"Evameva kho, āvuso, sīlavisuddhi yāvadeva cittavisuddhatthā, cittavisuddhi yāvadeva diṭṭhivisuddhatthā, diṭṭhivisuddhi yāvadeva kaṅkhāvitaraṇavisuddhatthā, kaṅkhāvitaraṇavisuddhi yāvadeva maggāmaggañāṇadassanavisuddhatthā, maggāmaggañāṇadassanavisuddhi yāvadeva paṭipadāñāṇadassanavisuddhatthā, paṭipadāñāṇadas-

sanavisuddhi yāvadeva ñāṇadassanavisuddhatthā, ñāṇadassanavisuddhi yāvadeva anupādāparinibbānatthā. Anupādāparinibbānatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ etadavoca: "konāmo āyasmā, kathañca panāyasmantaṃ sabrahmacārī jānantī"ti? "Puṇṇoti kho me, āvuso, nāmaṃ; mantāṇiputtoti ca pana maṃ sabrahmacārī jānantī"ti. "Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yathā taṃ sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanaṃ ājānantena, evameva āyasmatā puṇṇena mantāṇiputtena gambhīrā gambhīrapañhā anumassa anumassa byākatā. Lābhā sabrahmacārīnaṃ, suladdhalābhā sabrahmacārīnaṃ, ye āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ labhanti dassanāya, labhanti payirūpāsanāya. Celaṇḍukena cepi sabrahmacārī āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ muddhanā pariharantā labheyyuṃ dassanāya, labheyyuṃ payirūpāsanāya, tesampi lābhā tesampi suladdhaṃ, amhākampi lābhā amhākampi suladdhaṃ, ye mayaṃ āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ labhāma dassanāya, labhāma payirūpāsanāyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā puṇṇo mantāṇiputto āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "ko nāmo āyasmā, kathañca panāyasmantaṃ sabrahmacārī jānantī"ti? "Upatissoti kho me, āvuso, nāmaṃ; sāriputtoti ca pana maṃ sabrahmacārī jānantī"ti. "Satthukappena vata kira, bho, sāvakena saddhiṃ mantayamānā na jānimha: 'āyasmā sāriputto'ti. Sace hi mayaṃ jāneyyāma 'āyasmā sāriputto'ti, ettakampi no nappaṭibhāseyya. Acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso. Yathā taṃ sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanaṃ ājānantena, evameva āyasmatā sāriputtena gambhīrā gambhīrapañhā anumassa anumassa pucchitā. Lābhā sabrahmacārīnaṃ suladdhalābhā sabrahmacārīnaṃ, ye āyasmantaṃ sāriputtaṃ labhanti dassanāya, labhanti payirūpāsanāya. Celaṇḍukena cepi sabrahmacārī āyasmantaṃ sāriputtaṃ muddhanā pariharantā labheyyuṃ dassanāya, labheyyuṃ payirūpāsanāya, tesampi lābhā tesampi suladdhaṃ, amhākampi lābhā amhākampi suladdhaṃ, ye mayaṃ āyasmantaṃ sāriputtaṃ labhāma dassanāya, labhāma payirūpāsanāyā

Itiha te ubhopi mahānāgā aññamaññassa subhāsitaṃ samanumodiṃsūti.

Rathavinītasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Majjhima Nikāya 128

Upakkilesasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena kosambiyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, kosambiyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. Sādhu, bhante, bhagavā yena te bhikkhū tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho bhagavā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "alaṃ, bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "āgametu, bhante. Bhagavā dhammassāmī; appossukko, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharatu; mayametena bhaṇḍanena kalahena viggahena vivādena paññāyissāmā"ti. Dutiyampi kho bhagavā te bhikkhū etadavoca: "alaṃ, bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan"ti. Dutiyampi kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "āgametu, bhante. Bhagavā dhammassāmī; appossukko, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharatu; mayametena bhaṇḍanena kalahena viggahena vivādena paññāyissāmā"ti. Tatiyampi kho bhagavā te bhikkhū etadavoca: "alaṃ, bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan"ti. Tatiyampi kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "āgametu, bhante. Bhagavā dhammassāmī; appossukko, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharatu; mayametena bhaṇḍanena kalahena viggahena vivādena paññāyissāmā"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisi. Kosambiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya ṭhitakova imā gāthā abhāsi:

"Puthusaddo samajano, na bālo koci maññatha; Saṃghasmiṃ bhijjamānasmiṃ, nāññaṃ bhiyyo amaññaruṃ.

Parimuṭṭhā paṇḍitābhāsā, vācāgocarabhāṇino; Yāvicchanti mukhāyāmaṃ, yena nītā na taṃ vidū.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ upanayhanti, veraṃ tesaṃ na sammati.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ nupanayhanti, veraṃ tesūpasammati.

Na hi verena verāni, sammantīdha kudācanaṃ; Averena ca sammanti, esa dhammo sanantano.

Pare ca na vijānanti, mayamettha yamāmase; Ye ca tattha vijānanti, tato sammanti medhagā.

Aṭṭhicchinnā pāṇaharā, gavassadhanahārino; Raṭṭhaṃ vilumpamānānaṃ, tesampi hoti saṅgati; Kasmā tumhākaṃ no siyā.

Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā.

No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiṃ caraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care mātaṅgaraññeva nāgo.

Ekassa caritaṃ seyyo, Natthi bāle sahāyatā; Eko care na ca pāpāni kayirā, Appossukko mātaṅgaraññeva nāgo"ti.

Atha kho bhagavā ṭhitakova imā gāthā bhāsitvā yena bālakaloṇakāragāmo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena āyasmā bhagu bālakaloṇakāragāme viharati. Addasā kho āyasmā bhagu bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āsanaṃ paññapesi udakañca pādānaṃ dhovanaṃ. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja pāde pakkhālesi. Āyasmāpi kho bhagu bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaguṃ bhagavā etadavoca: "kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci piṇḍakena na kilamasī"ti? "Khamanīyaṃ bhagavā, yāpanīyaṃ bhagavā, na cāhaṃ, bhante, piṇḍakena kilamāmī"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ bhaguṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā yena pācīnavaṃsadāyo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo pācīnavaṃsadāye viharanti. Addasā kho dāyapālo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "mā, mahāsamaṇa, etaṃ dāyaṃ pāvisi. Santettha tayo kulaputtā at-

takāmarūpā viharanti. Mā tesaṃ aphāsumakāsī"ti. Assosi kho āyasmā anuruddho dāyapālassa bhagavatā saddhiṃ mantayamānassa. Sutvāna dāyapālaṃ etadavoca: "mā, āvuso dāyapāla, bhagavantaṃ vāresi. Satthā no bhagavā anuppatto"ti.

Atha kho āyasmā anuruddho yenāyasmā ca nandiyo yenāyasmā ca kimilo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantañca nandiyaṃ āyasmantañca kimilaṃ etadavoca: "abhikkamathāyasmanto, abhikkamathāyasmanto, satthā no bhagavā anuppatto"ti. Atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo bhagavantaṃ paccuggantvā eko bhagavato pattacīvaraṃ paṭiggahesi, eko āsanaṃ paññapesi, eko pādodakaṃ upaṭṭhapesi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja pāde pakkhālesi. Tepi kho āyasmanto bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ anuruddhaṃ bhagavā etadavoca: "kacci vo, anuruddhā, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci piṇḍakena na kilamathā"ti? "Khamanīyaṃ bhagavā, yāpanīyaṃ bhagavā, na ca mayaṃ, bhante, piṇḍakena kilamāmā"ti. "Kacci pana vo, anuruddhā, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharathā"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti. "Yathā kathaṃ pana tumhe, anuruddhā, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharathā"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca, mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca. Tassa, mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyan'ti. So kho ahaṃ, bhante, sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no, bhante, kāyā, ekañca pana mañne cittan"ti.

Āyasmāpi kho nandiyo ... pe ... āyasmāpi kho kimilo bhagavantaṃ etadavoca: "mayhampi kho, bhante, evaṃ hoti: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti.

Tassa mayhaṃ, bhante, imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca, mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyan'ti. So kho ahaṃ, bhante, sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no, bhante, kāyā, ekañca pana maññe cittanti. Evaṃ kho mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Kacci pana vo, anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathā"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti. "Yathā kathaṃ pana tumhe, anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathā"ti? "Idha, bhante, amhākaṃ yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkamati, so āsanāni paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, avakkārapātiṃ upaṭṭhāpeti. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati—sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati, bhuñjati; no ce ākaṅkhati, appaharite vā chaḍḍeti apāṇake vā udake opilāpeti—so āsanāni paṭisāmeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeti, avakkārapātiṃ dhovitvā paṭisāmeti, bhattaggaṃ sammajjati. Yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so upaṭṭhāpeti. Sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpema, na tveva mayaṃ, bhante, tappaccayā vācaṃ bhindāma. Pañcāhikaṃ kho pana mayaṃ, bhante, sabbarattiṃ dhammiyā kathāya sannisīdāma. Evaṃ kho mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti.

"Sādhu sādhu, anuruddhā. Atthi pana vo, anuruddhā, evaṃ appamattānaṃ ātāpīnaṃ pahitattānaṃ viharataṃ uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti? "Idha mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharantā obhāsañceva sañjānāma dassanañca rūpānaṃ. So kho pana no obhāso nacirasseva antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ; tañca nimittaṃ nappaṭivijjhāmā"ti.

"Taṃ kho pana vo, anuruddhā, nimittaṃ paṭivijjhitabbaṃ. Ahampi sudaṃ, anuruddhā, pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno obhāsañceva sañjānāmi dassanañca rūpānaṃ. So kho

pana me obhāso nacirasseva antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo yena me obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānan'ti? Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'vicikicchā kho me udapādi, vicikicchādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissatī'ti. (1)

So kho ahaṃ, anuruddhā, appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañceva sañjānāmi dassanañca rūpānaṃ. So kho pana me obhāso nacirasseva antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo yena me obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānan'ti? Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'amanasikāro kho me udapādi, amanasikārādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro'ti. (2)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'thinamiddhaṃ kho me udapādi, thinamiddhādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhan'ti. (3)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'chambhitattaṃ kho me udapādi, chambhitattādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Seyyathāpi, anuruddhā, puriso addhānamaggappaṭipanno, tassa ubhatopasse vaṭṭakā uppateyyuṃ, tassa tatonidānaṃ chambhitattaṃ uppajjeyya; evameva kho me, anuruddhā, chambhitattaṃ udapādi, chambhitattādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattan'ti. (4)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'uppilaṃ kho me udapādi, uppilādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Seyyathāpi, anuruddhā, puriso ekaṃ nidhimukhaṃ gavesanto sakideva

pañcanidhimukhāni adhigaccheyya, tassa tatonidānaṃ uppilaṃ uppajjeyya; evameva kho me, anuruddhā, uppilaṃ udapādi, uppilādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilan'ti. (5)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'duṭṭhullaṃ kho me udapādi, duṭṭhullādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilaṃ, na duṭṭhullan'ti. (6)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'accāraddhavīriyaṃ kho me udapādi, accāraddhavīriyādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Seyyathāpi, anuruddhā, puriso ubhohi hatthehi vaṭṭakaṃ gāḷhaṃ gaṇheyya, so tattheva patameyya; evameva kho me, anuruddhā, accāraddhavīriyaṃ udapādi, accāraddhavīriyādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilaṃ, na duṭṭhullaṃ, na accāraddhavīriyan'ti. (7)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'atilīnavīriyaṃ kho me udapādi, atilīnavīriyādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Seyyathāpi, anuruddhā, puriso vaṭṭakaṃ sithilaṃ gaṇheyya, so tassa hatthato uppateyya; evameva kho me, anuruddhā, atilīnavīriyaṃ udapādi, atilīnavīriyādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilaṃ, na duṭṭhullaṃ, na accāraddhavīriyaṃ, na atilīnavīriyan'ti. (8)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'abhijappā kho me udapādi, abhijappādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca

rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilaṃ, na duṭṭhullaṃ, na accāraddhavīriyaṃ, na atilīnavīriyaṃ, na abhijappā'ti. (9)

So kho ahaṃ, anuruddhā ... pe ... tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'nānattasaññā kho me udapādi, nānattasaññādhikaraṇañca pana me samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilaṃ, na duṭṭhullaṃ, na accāraddhavīriyaṃ, na atilīnavīriyaṃ, na abhijappā, na nānattasaññā'ti. (10)

So kho ahaṃ, anuruddhā, appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañceva sañjānāmi dassanañca rūpānaṃ. So kho pana me obhāso nacirasseva antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Tassa mayhaṃ anuruddhā etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo yena me obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānan'ti. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'atinijjhāyitattaṃ kho me rūpānaṃ udapādi, atinijjhāyitattādhikaraṇañca pana me rūpānaṃ samādhi cavi. Samādhimhi cute obhāso antaradhāyati dassanañca rūpānaṃ. Sohaṃ tathā karissāmi yathā me puna na vicikicchā uppajjissati, na amanasikāro, na thinamiddhaṃ, na chambhitattaṃ, na uppilaṃ, na duṭṭhullaṃ, na accāraddhavīriyaṃ, na atilīnavīriyaṃ, na abhijappā, na nānattasaññā, na atinijjhāyitattaṃ rūpānan'ti. (11)

So kho ahaṃ, anuruddhā, 'vicikicchā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā vicikicchaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'amanasikāro cittassa upakkileso'ti—iti viditvā amanasikāraṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'thinamiddhaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā thinamiddhaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'chambhitattaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā chambhitattaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'uppilaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā uppilaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'duṭṭhullaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā duṭṭhullaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'accāraddhavīriyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā accāraddhavīriyaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'atilīnavīriyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā atilīnavīriyaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'abhijappā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā abhijappaṃ cit-

tassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'nānattasaññā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā nānattasaññaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ, 'atinijjhāyitattaṃ rūpānaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā atinijjhāyitattaṃ rūpānaṃ cittassa upakkilesaṃ pajahiṃ.

So kho ahaṃ, anuruddhā, appamatto ātāpī pahitatto viharanto obhāsañhi kho sañjānāmi, na ca rūpāni passāmi; rūpāni hi kho passāmi, na ca obhāsaṃ sañjānāmi: 'kevalampi rattiṃ, kevalampi divaṃ, kevalampi rattindivaṃ'. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo yvāhaṃ obhāsañhi kho sañjānāmi na ca rūpāni passāmi; rūpāni hi kho passāmi na ca obhāsaṃ sañjānāmi—kevalampi rattiṃ, kevalampi divaṃ, kevalampi rattindivan'ti. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'yasmiñhi kho ahaṃ samaye rūpanimittaṃ amanasikaritvā obhāsanimittaṃ manasi karomi, obhāsañhi kho tasmiṃ samaye sañjānāmi, na ca rūpāni passāmi. Yasmiṃ panāhaṃ samaye obhāsanimittaṃ amanasikaritvā rūpanimittaṃ manasi karomi, rūpāni hi kho tasmiṃ samaye passāmi na ca obhāsaṃ sañjānāmi—kevalampi rattiṃ, kevalampi divaṃ, kevalampi rattindivan'ti.

So kho ahaṃ, anuruddhā, appamatto ātāpī pahitatto viharanto parittañceva obhāsaṃ sañjānāmi, parittāni ca rūpāni passāmi; appamāṇañceva obhāsaṃ sañjānāmi, appamāṇāni ca rūpāni passāmi: 'kevalampi rattiṃ, kevalampi divaṃ, kevalampi rattindivaṃ'. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'ko nu kho hetu ko paccayo yvāhaṃ parittañceva obhāsaṃ sañjānāmi, parittāni ca rūpāni passāmi; appamāṇañceva obhāsaṃ sañjānāmi, appamāṇāni ca rūpāni passāmi—kevalampi rattiṃ, kevalampi divaṃ, kevalampi rattindivan'ti. Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'yasmiṃ kho me samaye paritto samādhi hoti, parittaṃ me tasmiṃ samaye cakkhu hoti. Sohaṃ parittena cakkhunā parittañceva obhāsaṃ sañjānāmi, parittāni ca rūpāni passāmi. Yasmiṃ pana me samaye appamāṇo samādhi hoti, appamāṇaṃ me tasmiṃ samaye cakkhu hoti. Sohaṃ appamāṇena cakkhunā appamāṇañceva obhāsaṃ sañjānāmi, appamāṇāni ca rūpāni passāmi—kevalampi rattiṃ, kevalampi divaṃ, kevalampi rattindivan'ti.

Yato kho me, anuruddhā, 'vicikicchā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā vicikicchā cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'amanasikāro cittassa upakkileso'ti—iti viditvā amanasikāro cittassa upakkileso pahīno ahosi,

'thinamiddhaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā thinamiddhaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'chambhitattaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā chambhitattaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'uppilaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā uppilaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'duṭṭhullaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā duṭṭhullaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'accāraddhavīriyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā accāraddhavīriyaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'atilīnavīriyaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā atilīnavīriyaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'abhijappā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā abhijappā cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'nānattasaññā cittassa upakkileso'ti—iti viditvā nānattasaññā cittassa upakkileso pahīno ahosi, 'atinijjhāyitattaṃ rūpānaṃ cittassa upakkileso'ti—iti viditvā atinijjhāyitattaṃ rūpānaṃ cittassa upakkileso pahīno ahosi.

Tassa mayhaṃ, anuruddhā, etadahosi: 'ye kho me cittassa upakkilesā te me pahīnā. Handa dānāhaṃ tividhena samādhiṃ bhāvemī'ti. So kho ahaṃ, anuruddhā, savitakkampi savicāraṃ samādhiṃ bhāvesiṃ, avitakkampi vicāramattaṃ samādhiṃ bhāvesiṃ, avitakkampi avicāraṃ samādhiṃ bhāvesiṃ, sappītikampi samādhiṃ bhāvesiṃ, nippītikampi samādhiṃ bhāvesiṃ, sātasahagatampi samādhiṃ bhāvesiṃ, upekkhāsahagatampi samādhiṃ bhāvesiṃ. Yato kho me, anuruddhā, savitakkopi savicāro samādhi bhāvito ahosi, avitakkopi vicāramatto samādhi bhāvito ahosi, avitakkopi avicāro samādhi bhāvito ahosi, sappītikopi samādhi bhāvito ahosi, nippītikopi samādhi bhāvito ahosi, sātasahagatopi samādhi bhāvito ahosi, upekkhāsahagatopi samādhi bhāvito ahosi. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi, akuppā me cetovimutti. Ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā anuruddho bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Upakkilesasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

10. Dutiyapabbatasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, himavā pabbatarājā parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, ṭhapetvā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho

bahutaraṃ, yaṃ vā himavato pabbatarājassa parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ yā vā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā”ti?

“Etadeva, bhante, bahutaraṃ himavato pabbatarājassa yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattikā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti himavato pabbatarājassa parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā”ti.

“Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Neva satimaṃ kalaṃ upeti na sahassimaṃ kalaṃ upeti na satasahassimaṃ kalaṃ upeti purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya yadidaṃ sattakkhattuṃparamatā. Evaṃ mahatthiyo kho, bhikkhave, dhammābhisamayo, evaṃ mahatthiyo dhammacakkhupaṭilābho”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

11. Tatiyapabbatasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “ Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sinerussa pabbatarājassa satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yā vā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā yo vā sineru pabbatarājā”ti?

“Etadeva, bhante, bahutaraṃ yadidaṃ sineru pabbatarājā; appamattikā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti sineruṃ pabbatarājānaṃ upanidhāya satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā”ti.

“Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa adhigamaṃ upanidhāya aññatitthiyasamaṇabrāhmaṇaparibbājakānaṃ adhigamo neva satimaṃ kalaṃ upeti na sahassimaṃ kalaṃ upeti na satasahassimaṃ kalaṃ upeti. Evaṃ mahādhigamo, bhikkhave, diṭṭhisampanno puggalo, evaṃ mahābhiñño”ti.

Ekādasamaṃ.

Abhisamayasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Nakhasikhā pokkharaṇī, sambhejjaudake ca dve; Dve pathavī dve samuddā, tayo ca pabbatūpamāti.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

8. Dutiyasamuddasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, ṭhapetvā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā mahāsamudde udakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ yāni vā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī"ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ mahāsamudde udakaṃ, yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhāni. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti mahāsamudde udakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave ... pe ... dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

7. Samuddasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahāsamuddato dve vā tīṇi vā udakaphusitāni uddhareyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yāni vā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni yaṃ vā mahāsamudde udakan"ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ mahāsamudde udakaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti mahāsamudde udakaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave ... pe ... dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

1. Nakhasikhāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati je-

tavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yo vāyaṃ mayā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito, ayaṃ vā mahāpathavī"ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ mahāpathavī. Appamattako bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito. Neva satimaṃ kalaṃ upeti na sahassimaṃ kalaṃ upeti na satasahassimaṃ kalaṃ upeti mahāpathaviṃ upanidhāya bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Neva satimaṃ kalaṃ upeti na sahassimaṃ kalaṃ upeti na satasahassimaṃ kalaṃ upeti purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya yadidaṃ sattakkhattuṃparamatā. Evaṃ mahatthiyo kho, bhikkhave, dhammābhisamayo; evaṃ mahatthiyo dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

9. Pabbatasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, puriso himavato pabbatarājassa satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yā vā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā yo vā himavā pabbatarājā"ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ yadidaṃ himavā pabbatarājā; appamattikā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti himavantaṃ pabbatarājānaṃ upanidhāya satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā"ti. "Evameva kho ... pe ... dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

4. Dutiyasambhejjaudakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Seyyathāpi, bhikkhave, yatthimā mahānadiyo saṃsandanti samenti, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, taṃ udakaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya ṭhapetvā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā sambhejjaudakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ yāni vā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī”ti?

“Etadeva, bhante, bahutaraṃ sambhejjaudakaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhāni. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti sambhejjaudakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī”ti. “Evameva kho, bhikkhave … pe … dhammacakkhupaṭilābho”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

6. Dutiyapathavīsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Seyyathāpi, bhikkhave, mahāpathavī parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, ṭhapetvā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā mahāpathaviyā parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ yā vā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā avasiṭṭhā”ti?

“Etadeva, bhante, bahutaraṃ, mahāpathaviyā, yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattikā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā avasiṭṭhā. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti mahāpathaviyā parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā avasiṭṭhā”ti. “Evameva kho, bhikkhave … pe … dhammacakkhupaṭilābho”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

5. Pathavīsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahāpathaviyā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yā vā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhittā yā vā mahāpathavī”ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ mahāpathavī; appamattikā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhittā. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti mahāpathaviṃ upanidhāya satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhittā"ti. "Evameva kho, bhikkhave ... pe ... dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

2. Pokkharaṇīsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, pokkharaṇī paññāsayojanāni āyāmena paññāsayojanāni vitthārena paññāsayojanāni ubbedhena, puṇṇā udakassa samatittikā kākapeyyā. Tato puriso kusaggena udakaṃ uddhareyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā kusaggena udakaṃ ubbhataṃ yaṃ vā pokkharaṇiyā udakan"ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ pokkharaṇiyā udakaṃ. Appamattakaṃ kusaggena udakaṃ ubbhataṃ. Neva satimaṃ kalaṃ upeti na sahassimaṃ kalaṃ upeti na satasahassimaṃ kalaṃ upeti pokkharaṇiyā udakaṃ upanidhāya kusaggena udakaṃ ubbhatan"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Neva satimaṃ kalaṃ upeti na sahassimaṃ kalaṃ upeti na satasahassimaṃ kalaṃ upeti purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādiṇṇaṃ upanidhāya, yadidaṃ sattakkhattuṃparamatā. Evaṃ mahatthiyo kho, bhikkhave, dhammābhisamayo; evaṃ mahatthiyo dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 13

1. Abhisamayavagga

3. Sambhejjaudakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, yatthimā mahānadiyo saṃsandanti samenti, seyyathidaṃ—gaṅgā yamunā aciravatī sarabhū mahī, tato puriso dve vā tīṇi vā udakaphusitāni uddhareyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yāni vā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni yaṃ vā sambhejjaudakan"ti?

"Etadeva, bhante, bahutaraṃ yadidaṃ sambhejjaudakaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni. Neva satimaṃ kalaṃ upenti na sahassimaṃ kalaṃ upenti na satasahassimaṃ kalaṃ upenti sambhejjaudakaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave ... pe ... dhammacakkhupaṭilābho"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

5. Dāmalisutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho dāmali devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho dāmali devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Karaṇīyametaṃ brāhmaṇena, Padhānaṃ akilāsunā; Kāmānaṃ vippahānena, Na tenāsīsate bhavan"ti.

"Natthi kiccaṃ brāhmaṇassa, (dāmalīti bhagavā) Katakicco hi brāhmaṇo; Yāva na gādhaṃ labhati nadīsu, Āyūhati sabbagattebhi jantu; Gādhañca laddhāna thale ṭhito yo, Nāyūhatī pāragato hi sova.

Esūpamā dāmali brāhmaṇassa, Khīṇāsavassa nipakassa jhāyino; Pappuyya jātimaraṇassa antaṃ, Nāyūhatī pāragato hi so"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

18. Kakudhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sākete viharati añjanavane migadāye. Atha kho kakudho devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ añjanavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho kakudho devaputto bhagavantaṃ etadavoca: "nandasi, samaṇā"ti? "Kiṃ laddhā, āvuso"ti? "Tena hi, samaṇa, socasī"ti? "Kiṃ jīyittha, āvuso"ti? "Tena hi, samaṇa, neva nandasi na ca socasī"ti? "Evamāvuso"ti.

"Kacci tvaṃ anagho bhikkhu, kacci nandī na vijjati; Kacci taṃ ekamāsīnaṃ, aratī nābhikīratī"ti.

"Anagho ve ahaṃ yakkha, atho nandī na vijjati; Atho maṃ ekamāsīnaṃ, aratī nābhikīratī"ti.

"Kathaṃ tvaṃ anagho bhikkhu, kathaṃ nandī na vijjati; Kathaṃ taṃ ekamāsīnaṃ, aratī nābhikīratī"ti.

"Aghajātassa ve nandī, nandījātassa ve aghaṃ; Anandī anagho bhikkhu, evaṃ jānāhi āvuso"ti.

"Cirassaṃ vata passāmi, brāhmaṇaṃ parinibbutaṃ; Anandiṃ anaghaṃ bhikkhuṃ, tiṇṇaṃ loke visattikan"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

27. Nandasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho nando devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Puññāni kayirātha sukhāvahānī"ti.

"Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Lokāmisaṃ pajahe santipekkho"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

30. Nānātitthiyasāvakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho sambahulā nānātitthiyasāvakā devaputtā asamo ca sahali ca nīko ca ākoṭako ca vegabbhari ca māṇavagāmiyo ca abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ veḷuvanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhito kho asamo devaputto pūraṇaṃ kassapaṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Idha chinditamārite, Hatajānīsu kassapo; Na pāpaṃ samanupassati, Puññaṃ vā pana attano; Sa ve vissāsamācikkhi, Satthā arahati mānanan"ti.

Atha kho sahali devaputto makkhaliṃ gosālaṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Tapojigucchāya susaṃvutatto, Vācaṃ pahāya kalahaṃ janena; Samosavajjā virato saccavādī, Na hi nūna tādisaṃ karoti pāpan"ti.

Atha kho nīko devaputto nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Jegucchī nipako bhikkhu, Cātuyāmasusaṃvuto; Diṭṭhaṃ sutañca ācikkhaṃ, Na hi nūna kibbisī siyā"ti.

Atha kho ākoṭako devaputto nānātitthiye ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Pakudhako kātiyāno nigaṇṭho, Ye cāpime makkhalipūraṇāse; Gaṇassa satthāro sāmaññappattā, Na hi nūna te sappurisehi dūre"ti.

Atha kho vegabbhari devaputto ākoṭakaṃ devaputtaṃ gāthāya paccabhāsi:

"Sahācaritena chavo sigālo, Na kotthuko sīhasamo kadāci; Naggo musāvādī gaṇassa satthā, Saṅkassarācāro na sataṃ sarikkho"ti.

Atha kho māro pāpimā begabbhariṃ devaputtaṃ anvāvisitvā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Tapojigucchāya āyuttā, pālayaṃ pavivekiyaṃ; Rūpe ca ye niviṭṭhāse, devalokābhinandino; Te ve sammānusāsanti, paralokāya mātiyā"ti.

Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā, māraṃ pāpimantaṃ gāthāya paccabhāsi:

"Ye keci rūpā idha vā huraṃ vā, Ye cantalikkhasmiṃ pabhāsavaṇṇā; Sabbeva te te namucippasatthā, Āmisaṃva macchānaṃ vadhāya khittā"ti.

Atha kho māṇavagāmiyo devaputto bhagavantaṃ ārabbha bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Vipulo rājagahīyānaṃ, giri seṭṭho pavuccati; Seto himavataṃ seṭṭho, ādicco aghagāminaṃ.

Samuddo udadhinaṃ seṭṭho, nakkhattānaṃva candimā; Sadevakassa lokassa, buddho aggo pavuccatī"ti.

Nānātitthiyavaggo tatiyo.

Sivo khemo ca serī ca, Ghaṭī jantu ca rohito; Nando nandivisālo ca, Susimo nānātitthiyena te dasāti.

Devaputtasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

16. Vāsudattasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho vāsudatto devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Kāmarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje"ti.

"Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Sakkāyadiṭṭhippahānāya, sato bhikkhu paribbaje"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

23. Serīsutta

Ekamantaṃ ṭhito kho serī devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Annamevābhinandanti, ubhaye devamānusā; Atha ko nāma so yakkho, yaṃ annaṃ nābhinandatī"ti.

"Ye naṃ dadanti saddhāya, vippasannena cetasā; Tameva annaṃ bhajati, asmiṃ loke paramhi ca.

Tasmā vineyya maccheraṃ, dajjā dānaṃ malābhibhū; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvasubhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā:

'Ye naṃ dadanti saddhāya, vippasannena cetasā; Tameva annaṃ bhajati, asmiṃ loke paramhi ca.

Tasmā vineyya maccheraṃ, dajjā dānaṃ malābhibhū; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan'ti.

Bhūtapubbāhaṃ, bhante, sirī nāma rājā ahosiṃ dāyako dānapati dānassa vaṇṇavādī. Tassa mayhaṃ, bhante, catūsu dvāresu dānaṃ dīyittha samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavanibbakayācakānaṃ. Atha kho maṃ, bhante, itthāgāraṃ upasaṅkamitvā etadavoca: 'devassa kho dānaṃ dīyati; amhākaṃ dānaṃ na dīyati. Sādhu mayampi devaṃ nissāya dānāni dadeyyāma, puññāni kareyyāmā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ahaṃ khosmi dāyako dānapati dānassa vaṇṇavādī. Dānaṃ dassāmāti vadante kinti vadeyyan'ti? So khvāhaṃ, bhante, paṭhamaṃ dvāraṃ itthāgārassa adāsiṃ. Tattha itthāgārassa dānaṃ dīyittha; mama dānaṃ paṭikkami.

Atha kho maṃ, bhante, khattiyā anuyantā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'devassa kho dānaṃ dīyati; itthāgārassa dānaṃ dīyati; amhākaṃ dānaṃ na dīyati. Sādhu mayampi devaṃ nissāya dānāni dadeyyāma, puññāni kareyyāmā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ahaṃ khosmi

dāyako dānapati dānassa vaṇṇavādī. Dānaṃ dassāmāti vadante kinti vadeyyan'ti? So khvāhaṃ, bhante, dutiyaṃ dvāraṃ khattiyānaṃ anuyantānaṃ adāsiṃ. Tattha khattiyānaṃ anuyantānaṃ dānaṃ dīyittha, mama dānaṃ paṭikkami.

Atha kho maṃ, bhante, balakāyo upasaṅkamitvā etadavoca: 'devassa kho dānaṃ dīyati; itthāgārassa dānaṃ dīyati; khattiyānaṃ anuyantānaṃ dānaṃ dīyati; amhākaṃ dānaṃ na dīyati. Sādhu mayampi devaṃ nissāya dānāni dadeyyāma, puññāni kareyyāmā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ahaṃ khosmi dāyako dānapati dānassa vaṇṇavādī. Dānaṃ dassāmāti vadante kinti vadeyyan'ti? So khvāhaṃ, bhante, tatiyaṃ dvāraṃ balakāyassa adāsiṃ. Tattha balakāyassa dānaṃ dīyittha, mama dānaṃ paṭikkami.

Atha kho maṃ, bhante, brāhmaṇagahapatikā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'devassa kho dānaṃ dīyati; itthāgārassa dānaṃ dīyati; khattiyānaṃ anuyantānaṃ dānaṃ dīyati; balakāyassa dānaṃ dīyati; amhākaṃ dānaṃ na dīyati. Sādhu mayampi devaṃ nissāya dānāni dadeyyāma, puññāni kareyyāmā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ahaṃ khosmi dāyako dānapati dānassa vaṇṇavādī. Dānaṃ dassāmāti vadante kinti vadeyyan'ti? So khvāhaṃ, bhante, catutthaṃ dvāraṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ adāsiṃ. Tattha brāhmaṇagahapatikānaṃ dānaṃ dīyittha, mama dānaṃ paṭikkami.

Atha kho maṃ, bhante, purisā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'na kho dāni devassa koci dānaṃ dīyatī'ti. Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, te purise etadavocaṃ: 'tena hi, bhaṇe, yo bāhiresu janapadesu āyo sañjāyati tato upaḍḍhaṃ antepure pavesetha, upaḍḍhaṃ tattheva dānaṃ detha samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavanibbakayācakānan'ti. So khvāhaṃ, bhante, evaṃ dīgharattaṃ katānaṃ puññānaṃ evaṃ dīgharattaṃ katānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ pariyantaṃ nādhigacchāmi—ettakaṃ puññanti vā ettako puññavipākoti vā ettakaṃ sagge ṭhātabbanti vāti. Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvasubhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā:

'Ye naṃ dadanti saddhāya, vippasannena cetasā; Tameva annaṃ bhajati, asmiṃ loke paramhi ca.

Tasmā vineyya maccheraṃ, dajjā dānaṃ malābhibhū; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan'"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

9. Candimasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena candimā devaputto rāhunā asurindena gahito hoti. Atha kho candimā devaputto bhagavantaṃ anussaramāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Namo te buddha vīratthu, vippamuttosi sabbadhi; Sambādhapaṭipannosmi, tassa me saraṇaṃ bhavā"ti.

Atha kho bhagavā candimaṃ devaputtaṃ ārabbha rāhuṃ asurindaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Tathāgataṃ arahantaṃ, candimā saraṇaṃ gato; Rāhu candaṃ pamuñcassu, buddhā lokānukampakā"ti.

Atha kho rāhu asurindo candimaṃ devaputtaṃ muñcitvā taramānarūpo yena vepacitti asurindo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā saṃviggo lomahaṭṭhajāto ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho rāhuṃ asurindaṃ vepacitti asurindo gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃ nu santaramānova, rāhu candaṃ pamuñcasi; Saṃviggarūpo āgamma, kiṃ nu bhītova tiṭṭhasī"ti.

"Sattadhā me phale muddhā, jīvanto na sukhaṃ labhe; Buddhagāthābhigītomhi, no ce muñceyya candiman"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

10. Sūriyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena sūriyo devaputto rāhunā asurindena gahito hoti. Atha kho sūriyo devaputto bhagavantaṃ anussaramāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Namo te buddha vīratthu, vippamuttosi sabbadhi; Sambādhapaṭipannosmi, tassa me saraṇaṃ bhavā"ti.

Atha kho bhagavā sūriyaṃ devaputtaṃ ārabbha rāhuṃ asurindaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Tathāgataṃ arahantaṃ, sūriyo saraṇaṃ gato; Rāhu sūriyaṃ pamuñcassu, buddhā lokānukampakā.

Yo andhakāre tamasi pabhaṅkaro, Verocano maṇḍalī uggatejo; Mā rāhu gilī caramantalikkhe, Pajaṃ mamaṃ rāhu pamuñca sūriyan"ti.

Atha kho rāhu asurindo sūriyaṃ devaputtaṃ muñcitvā taramā-

narūpo yena vepacitti asurindo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā saṃviggo lomahaṭṭhajāto ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho rāhuṃ asurindaṃ vepacitti asurindo gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃ nu santaramānova, rāhu sūriyaṃ pamuñcasi; Saṃviggarūpo āgamma, kiṃ nu bhītova tiṭṭhasī"ti.

"Sattadhā me phale muddhā, jīvanto na sukhaṃ labhe; Buddhagāthābhigītomhi, no ce muñceyya sūriyan"ti.

Paṭhamo vaggo.

Dve kassapā ca māgho ca, Māgadho dāmali kāmado; Pañcālacaṇḍo tāyano, Candimasūriyena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

1. Paṭhamakassapasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho kassapo devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho kassapo devaputto bhagavantaṃ etadavoca: "bhikkhuṃ bhagavā pakāsesi, no ca bhikkhuno anusāsan"ti. "Tena hi, kassapa, taññevettha paṭibhātū"ti.

"Subhāsitassa sikkhetha, samaṇūpāsanassa ca; Ekāsanassa ca raho, cittavūpasamassa cā"ti.

Idamavoca kassapo devaputto; samanuñño satthā ahosi. Atha kho kassapo devaputto "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

3. Māghasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho māgho devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho māgho devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃsu chetvā sukhaṃ seti, kiṃsu chetvā na socati; Kissassu ekadhammassa, vadhaṃ rocesi gotamā"ti.

“Kodhaṃ chetvā sukhaṃ seti, kodhaṃ chetvā na socati; Kodhassa visamūlassa, madhuraggassa vatrabhū; Vadhaṃ ariyā pasaṃsanti, tañhi chetvā na socatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

14. Nandanasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho nandano devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Pucchāmi taṃ gotama bhūripaññā, Anāvaṭaṃ bhagavato ñāṇadassanaṃ; Kathaṃvidhaṃ sīlavantaṃ vadanti, Kathaṃvidhaṃ paññavantaṃ vadanti; Kathaṃvidho dukkhamaticca iriyati, Kathaṃvidhaṃ devatā pūjayantī”ti.

“Yo sīlavā paññavā bhāvitatto, Samāhito jhānarato satīmā; Sabbassa sokā vigatā pahīnā, Khīṇāsavo antimadehadhārī.

Tathāvidhaṃ sīlavantaṃ vadanti, Tathāvidhaṃ paññavantaṃ vadanti; Tathāvidho dukkhamaticca iriyati, Tathāvidhaṃ devatā pūjayantī”ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

12. Veṇḍusutta

Ekamantaṃ ṭhito kho veṇḍu devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Sukhitāva te manujā, sugataṃ payirupāsiya; Yuñjaṃ gotamasāsane, appamattā nu sikkhare”ti.

“Ye me pavutte siṭṭhipade, (veṇḍūti bhagavā) Anusikkhanti jhāyino; Kāle te appamajjantā, Na maccuvasagā siyun”ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

28. Nandivisālasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho nandivisālo devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Catucakkaṃ navadvāraṃ, puṇṇaṃ lobhena saṃyutaṃ; Paṅkajātaṃ mahāvīra, kathaṃ yātrā bhavissatī”ti.

“Chetvā naddhiṃ varattañca, icchālobhañca pāpakaṃ; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, evaṃ yātrā bhavissatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

25. Jantusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ sambahulā bhikkhū, kosalesu viharanti himavantapasse araññakuṭikāya uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā pākatindriyā.

Atha kho jantu devaputto tadahuposathe pannarase yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū gāthāhi ajjhabhāsi:

"Sukhajīvino pure āsuṃ, bhikkhū gotamasāvakā; Anicchā piṇḍamesanā, anicchā sayanāsanaṃ; Loke aniccataṃ ñatvā, dukkhassantaṃ akaṃsu te.

Dupposaṃ katvā attānaṃ, gāme gāmaṇikā viya; Bhutvā bhutvā nipajjanti, parāgāresu mucchitā.

Saṃghassa añjaliṃ katvā, idhekacce vadāmahaṃ; Apaviddhā anāthā te, yathā petā tatheva te.

Ye kho pamattā viharanti, te me sandhāya bhāsitaṃ; Ye appamattā viharanti, namo tesaṃ karomahan"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

24. Ghaṭīkārasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho ghaṭīkāro devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Avihaṃ upapannāse, vimuttā satta bhikkhavo; Rāgadosaparikkhīṇā, tiṇṇā loke visattikan"ti.

"Ke ca te ataruṃ paṅkaṃ, maccudheyyaṃ suduttaraṃ; Ke hitvā mānusaṃ dehaṃ, dibbayogaṃ upaccagun"ti.

"Upako palagaṇḍo ca, pukkusāti ca te tayo; Bhaddiyo khaṇḍadevo ca, bāhuraggi ca saṅgiyo; Te hitvā mānusaṃ dehaṃ, dibbayogaṃ upaccagun"ti.

"Kusalī bhāsasī tesaṃ, mārapāsappahāyinaṃ; Kassa te dhammamaññāya, acchiduṃ bhavabandhanan"ti.

"Na aññatra bhagavatā, nāññatra tava sāsanā; Yassa te dhammamaññāya, acchiduṃ bhavabandhanaṃ.

Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Taṃ te dhammaṃ idhaññāya, acchiduṃ bhavabandhanan"ti.

“Gambhīraṃ bhāsasī vācaṃ, dubbijānaṃ sudubbudhaṃ; Kassa tvaṃ dhammamaññāya, vācaṃ bhāsasi īdisan”ti.

“Kumbhakāro pure āsiṃ, vekaḷiṅge ghaṭīkaro; Mātāpettibharo āsiṃ, kassapassa upāsako.

Virato methunā dhammā, brahmacārī nirāmiso; Ahuvā te sagāmeyyo, ahuvā te pure sakhā.

Sohamete pajānāmi, vimutte satta bhikkhavo; Rāgadosaparikkhīṇe, tiṇṇe loke visattikan”ti.

“Evametaṃ tadā āsi, yathā bhāsasi bhaggava; Kumbhakāro pure āsi, vekaḷiṅge ghaṭīkaro.

Mātāpettibharo āsi, kassapassa upāsako; Virato methunā dhammā, brahmacārī nirāmiso; Ahuvā me sagāmeyyo, ahuvā me pure sakhā”ti.

“Evametaṃ purāṇānaṃ, sahāyānaṃ ahu saṅgamo; Ubhinnaṃ bhāvitattānaṃ, sarīrantimadhārinan”ti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

6. Kāmadasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho kāmado devaputto bhagavantaṃ etadavoca: “dukkaraṃ, bhagavā, sudukkaraṃ, bhagavā”ti.

“Dukkaraṃ vāpi karonti, (kāmadāti bhagavā) Sekhā sīlasamāhitā; Ṭhitattā anagāriyupetassa, Tuṭṭhi hoti sukhāvahā”ti.

“Dullabhā, bhagavā, yadidaṃ tuṭṭhī”ti.

“Dullabhaṃ vāpi labhanti, (kāmadāti bhagavā) Cittavūpasame ratā; Yesaṃ divā ca ratto ca, Bhāvanāya rato mano”ti.

“Dussamādahaṃ, bhagavā, yadidaṃ cittan”ti.

“Dussamādahaṃ vāpi samādahanti, (kāmadāti bhagavā) Indriyūpasame ratā; Te chetvā maccuno jālaṃ, Ariyā gacchanti kāmadā”ti.

“Duggamo, bhagavā, visamo maggo”ti.

“Duggame visame vāpi, Ariyā gacchanti kāmada; Anariyā visame magge, Papatanti avaṃsirā; Ariyānaṃ samo maggo, Ariyā hi visame samā”ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

21. Sivasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati

jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sivo devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sivo devaputto bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, seyyo hoti na pāpiyo.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, paññā labbhati nāññato.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sokamajjhe na socati.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, ñātimajjhe virocati.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sattā gacchanti suggatiṃ.

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sattā tiṭṭhanti sātatan"ti.

Atha kho bhagavā sivaṃ devaputtaṃ gāthāya paccabhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sabbadukkhā pamuccatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

4. Māgadhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho māgadho devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kati lokasmiṃ pajjotā, yehi loko pakāsati; Bhavantaṃ puṭṭhumāgamma, kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Cattāro loke pajjotā, pañcamettha na vijjati; Divā tapati ādicco, rattimābhāti candimā.

Atha aggi divārattiṃ, tattha tattha pakāsati; Sambuddho tapataṃ seṭṭho, esā ābhā anuttarā"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

22. Khemasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho khemo devaputto bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Caranti bālā dummedhā, amitteneva attanā; Karontā pāpakaṃ kammaṃ, yaṃ hoti kaṭukapphalaṃ.

Na taṃ kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā anutappati; Yassa assumukho rodaṃ, vipākaṃ paṭisevati.

Tañca kammaṃ kataṃ sādhu, yaṃ katvā nānutappati; Yassa patīto sumano, vipākaṃ paṭisevati.

Paṭikacceva taṃ kayirā, yaṃ jaññā hitamattano; Na sākaṭikacintāya, mantā dhīro parakkame.

Yathā sākaṭiko maṭṭhaṃ, samaṃ hitvā mahāpathaṃ; Visamaṃ maggamāruyha, akkhacchinnova jhāyati.

Evaṃ dhammā apakkamma, adhammamanuvattiya; Mando maccumukhaṃ patto, akkhacchinnova jhāyatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

13. Dīghalaṭṭhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho dīghalaṭṭhi devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ veḷuvanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho dīghalaṭṭhi devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Bhikkhu siyā jhāyī vimuttacitto, Ākaṅkhe ce hadayassānupattiṃ; Lokassa ñatvā udayabbayañca, Sucetaso anissito tadānisaṃso"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

29. Susimasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "tuyhampi no, ānanda, sāriputto ruccatī"ti?

"Kassa hi nāma, bhante, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa āyasmā sāriputto na rucceyya? Paṇḍito, bhante, āyasmā sāriputto. Mahāpañño, bhante, āyasmā sāriputto. Puthupañño, bhante,

āyasmā sāriputto. Hāsapañño, bhante, āyasmā sāriputto. Javanapañño, bhante, āyasmā sāriputto. Tikkhapañño, bhante, āyasmā sāriputto. Nibbedhikapañño, bhante, āyasmā sāriputto. Appiccho, bhante, āyasmā sāriputto. Santuṭṭho, bhante, āyasmā sāriputto. Pavivitto, bhante, āyasmā sāriputto. Asaṃsaṭṭho, bhante, āyasmā sāriputto. Āraddhavīriyo, bhante, āyasmā sāriputto. Vattā, bhante, āyasmā sāriputto. Vacanakkhamo, bhante, āyasmā sāriputto. Codako, bhante, āyasmā sāriputto. Pāpagarahī, bhante, āyasmā sāriputto. Kassa hi nāma, bhante, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa āyasmā sāriputto na rucceyyā"ti?

"Evametaṃ, ānanda, evametaṃ, ānanda. Kassa hi nāma, ānanda, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa sāriputto na rucceyya? Paṇḍito, ānanda, sāriputto. Mahāpañño, ānanda, sāriputto. Puthupañño, ānanda, sāriputto. Hāsapañño, ānanda, sāriputto. Javanapañño, ānanda, sāriputto. Tikkhapañño, ānanda, sāriputto. Nibbedhikapañño, ānanda, sāriputto. Appiccho, ānanda, sāriputto. Santuṭṭho, ānanda, sāriputto. Pavivitto, ānanda, sāriputto. Asaṃsaṭṭho, ānanda, sāriputto. Āraddhavīriyo, ānanda, sāriputto. Vattā, ānanda, sāriputto. Vacanakkhamo, ānanda, sāriputto. Codako, ānanda, sāriputto. Pāpagarahī, ānanda, sāriputto. Kassa hi nāma, ānanda, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa sāriputto na rucceyyā"ti?

Atha kho susimo devaputto āyasmato sāriputtassa vaṇṇe bhaññamāne mahatiyā devaputtaparisāya parivuto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho susimo devaputto bhagavantaṃ etadavoca:

"Evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Kassa hi nāma, bhante, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa āyasmā sāriputto na rucceyya? Paṇḍito, bhante, āyasmā sāriputto. Mahāpañño, bhante, puthupañño, bhante, hāsapañño, bhante, javanapañño, bhante, tikkhapañño, bhante, nibbedhikapañño, bhante, appiccho, bhante, santuṭṭho, bhante, pavivitto, bhante, asaṃsaṭṭho, bhante, āraddhavīriyo, bhante, vattā, bhante, vacanakkhamo, bhante, codako, bhante, pāpagarahī, bhante, āyasmā sāriputto. Kassa hi nāma, bhante, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa āyasmā sāriputto na rucceyya?

Ahampi hi, bhante, yaññadeva devaputtaparisaṃ upasaṅkamiṃ,

etadeva bahulaṃ saddaṃ suṇāmi: ‘paṇḍito āyasmā sāriputto; mahāpañño āyasmā, puthupañño āyasmā, hāsapañño āyasmā, javanapañño āyasmā, tikkhapañño āyasmā, nibbedhikapañño āyasmā, appiccho āyasmā, santuṭṭho āyasmā, pavivitto āyasmā, asaṃsaṭṭho āyasmā, āraddhavīriyo āyasmā, vattā āyasmā, vacanakkhamo āyasmā, codako āyasmā, pāpagarahī āyasmā sāriputto’ti. Kassa hi nāma, bhante, abālassa aduṭṭhassa amūḷhassa avipallatthacittassa āyasmā sāriputto na rucceyyā”ti?

Atha kho susimassa devaputtassa devaputtaparisā āyasmato sāriputtassa vaṇṇe bhaññamāne attamanā pamuditā pītisomanassajātā uccāvacā vaṇṇanibhā upadaṃseti.

Seyyathāpi nāma maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ susimassa devaputtassa devaputtaparisā āyasmato sāriputtassa vaṇṇe bhaññamāne attamanā pamuditā pītisomanassajātā uccāvacā vaṇṇanibhā upadaṃseti.

Seyyathāpi nāma nikkhaṃ jambonadaṃ dakkhakammāraputtaukkāmukhasukusalasampahaṭṭhaṃ paṇḍukambale nikkhittaṃ bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ susimassa devaputtassa devaputtaparisā āyasmato sāriputtassa vaṇṇe bhaññamāne attamanā pamuditā pītisomanassajātā uccāvacā vaṇṇanibhā upadaṃseti.

Seyyathāpi nāma saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve rattiyā paccūsasamayaṃ osadhitārakā bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ susimassa devaputtassa devaputtaparisā āyasmato sāriputtassa vaṇṇe bhaññamāne attamanā pamuditā pītisomanassajātā uccāvacā vaṇṇanibhā upadaṃseti.

Seyyathāpi nāma saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocati ca; evamevaṃ susimassa devaputtassa devaputtaparisā āyasmato sāriputtassa vaṇṇe bhaññamāne attamanā pamuditā pītisomanassajātā uccāvacā vaṇṇanibhā upadaṃseti.

Atha kho susimo devaputto āyasmantaṃ sāriputtaṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Paṇḍitoti samaññāto, sāriputto akodhano; Appiccho sorato danto, satthuvaṇṇābhato isī”ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ ārabbha susimaṃ devaputtaṃ gāthāya paccabhāsi:

"Paṇḍitoti samaññāto, sāriputto akodhano; Appiccho sorato danto, kālaṃ kaṅkhati sudanto"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

15. Candanasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho candano devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kathaṃsu tarati oghaṃ, rattindivamatandito; Appatiṭṭhe anālambe, ko gambhīre na sīdatī"ti.

"Sabbadā sīlasampanno, Paññavā susamāhito; Āraddhavīriyo pahitatto, Oghaṃ tarati duttaraṃ.

Virato kāmasaññāya, rūpasaṃyojanātigo; Nandīrāgaparikkhīṇo, so gambhīre na sīdatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

17. Subrahmasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho subrahmā devaputto bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Niccaṃ utrastamidaṃ cittaṃ, niccaṃ ubbiggamidaṃ mano; Anuppannesu kicchesu, atho uppatitesu ca; Sace atthi anutrastaṃ, taṃ me akkhāhi pucchito"ti.

"Nāññatra bojjhā tapasā, nāññatrindriyasaṃvarā; Nāññatra sabbanissaggā, sotthiṃ passāmi pāṇinan"ti.

Idamavoca ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

11. Candimasasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho candimaso devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho candimaso devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Te hi sotthiṃ gamissanti, kacchevāmakase magā; Jhānāni upasampajja, ekodi nipakā satā"ti.

"Te hi pāraṃ gamissanti, chetvā jālaṃva ambujo; Jhānāni upasampajja, appamattā raṇañjahā"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

2. Dutiyakassapasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho kassapo devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Bhikkhu siyā jhāyī vimuttacitto, Ākaṅkhe ce hadayassānupattiṃ; Lokassa ñatvā udayabbayañca, Sucetaso anissito tadānisaṃso"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

19. Uttarasutta

Rājagahanidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho uttaro devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Puññāni kayirātha sukhāvahānī"ti.

"Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Lokāmisaṃ pajahe santipekkho"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

7. Pañcālacaṇḍasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho pañcālacaṇḍo devaputto bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sambādhe vata okāsaṃ, Avindi bhūrimedhaso; Yo jhānamabujjhi buddho, Paṭilīnanisabho munī"ti.

"Sambādhe vāpi vindanti, (pañcālacaṇḍāti bhagavā) Dhammaṃ nibbānapattiyā; Ye satiṃ paccalatthaṃsu, Sammā te susamāhitā"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

3. Nānātitthiyavagga

26. Rohitassasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho rohitasso devaputto bhagavantaṃ etadavoca: "yattha nu kho, bhante, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, sakkā nu kho so, bhante, gamanena lokassa

anto ñātuṃ vā daṭṭhuṃ vā pāpuṇituṃ vā"ti? "Yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvasubhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'ti.

Bhūtapubbāhaṃ, bhante, rohitasso nāma isi ahosiṃ bhojaputto iddhimā vehāsaṅgamo. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpo javo ahosi; seyyathāpi nāma daḷhadhammā dhanuggaho susikkhito katahattho katayoggo katūpāsano lahukena asanena appakasireneva tiriyaṃ tālacchāyaṃ atipāteyya. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpo padavītihāro ahosi; seyyathāpi nāma puratthimā samuddā pacchimo samuddo. Tassa mayhaṃ, bhante, evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji: 'ahaṃ gamanena lokassa antaṃ pāpuṇissāmī'ti. So khvāhaṃ, bhante, evarūpena javena samannāgato evarūpena ca padavītihārena, aññatreva asitapītakhāyitasāyitā aññatra uccārapassāvakammā aññatra niddākilamathapaṭivinodanā vassasatāyuko vassasatajīvī vassasataṃ gantvā appatvāva lokassa antaṃ antarāva kālaṅkato.

Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvasubhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'yattha kho, āvuso, na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, nāhaṃ taṃ gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ daṭṭheyyaṃ patteyyanti vadāmī'"ti.

"Na kho panāhaṃ, āvuso, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmi. Api ca khvāhaṃ, āvuso, imasmiṃyeva byāmamatte kaḷevare sasaññimhi samanake lokañca paññapemi lokasamudayañca lokanirodhañca lokanirodhagāminiñca paṭipadanti.

Gamanena na pattabbo, lokassanto kudācanaṃ; Na ca appatvā lokantaṃ, dukkhā atthi pamocanaṃ.

Tasmā have lokavidū sumedho, Lokantagū vusitabrahmacariyo; Lokassa antaṃ samitāvi ñatvā, Nāsīsati lokamimaṃ parañcā"ti.

Saṃyutta Nikāya 2

2. Anāthapiṇḍikavagga

20. Anāthapiṇḍikasutta

Ekamantaṃ ṭhito kho anāthapiṇḍiko devaputto bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Idañhi taṃ jetavanaṃ, isisaṅghanisevitaṃ; Āvutthaṃ dhammarājena, pītisañjananaṃ mama.

Kammaṃ vijjā ca dhammo ca, sīlaṃ jīvitamuttamaṃ; Etena maccā sujjhanti, na gottena dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Yoniso vicine dhammaṃ, evaṃ tattha visujjhati.

Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā"ti.

Idamavoca anāthapiṇḍiko devaputto. Idaṃ vatvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ aññataro devaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhikkhave, so devaputto mama santike imā gāthāyo abhāsi:

'Idañhi taṃ jetavanaṃ, isisaṅghanisevitaṃ; Āvutthaṃ dhammarājena, pītisañjananaṃ mama.

Kammaṃ vijjā ca dhammo ca, sīlaṃ jīvitamuttamaṃ; Etena maccā sujjhanti, na gottena dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Yoniso vicine dhammaṃ, evaṃ tattha visujjhati.

Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā'ti.

Idamavoca, bhikkhave, so devaputto. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "so hi nūna, bhante, anāthapiṇḍiko devaputto bhavissati. Anāthapiṇḍiko gahapati āyasmante sāriputte abhippasanno ahosī"ti. "Sādhu sādhu, ānanda, yāvatakaṃ kho, ānanda, takkāya pattabbaṃ anuppattaṃ taṃ tayā. Anāthapiṇḍiko hi so, ānanda, devaputto"ti.

Anāthapiṇḍikavaggo dutiyo.

Candimaso ca veṇḍu ca, Dīghalaṭṭhi ca nandano; Candano vāsudatto ca, Subrahmā kakudhena ca; Uttaro navamo vutto, Dasamo anāthapiṇḍikot

Saṃyutta Nikāya 2

1. Paṭhamavagga

8. Tāyanasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho tāyano devaputto purāṇatitthakaro abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho tāyano devaputto bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Chinda sotaṃ parakkamma, kāme panuda brāhmaṇa; Nappahāya munī kāme, nekattamupapajjati.

Kayirā ce kayirāthenaṃ, daḷhamenaṃ parakkame; Sithilo hi paribbājo, bhiyyo ākirate rajaṃ.

Akataṃ dukkaṭaṃ seyyo, pacchā tapati dukkaṭaṃ; Katañca sukataṃ seyyo, yaṃ katvā nānutappati.

Kuso yathā duggahito, hatthamevānukantati; Sāmaññaṃ dupparāmaṭṭhaṃ, nirayāyūpakaḍḍhati.

Yaṃ kiñci sithilaṃ kammaṃ, saṅkiliṭṭhañca yaṃ vataṃ; Saṅkassaraṃ brahmacariyaṃ, na taṃ hoti mahapphalan"ti.

Idamavoca tāyano devaputto; idaṃ vatvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ tāyano nāma devaputto purāṇatitthakaro abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhikkhave, tāyano devaputto mama santike imā gāthāyo abhāsi:

'Chinda sotaṃ parakkamma, kāme panuda brāhmaṇa; Nappahāya munī kāme, nekattamupapajjati.

Kayirā ce kayirāthenaṃ, daḷhamenaṃ parakkame; Sithilo hi paribbājo, bhiyyo ākirate rajaṃ.

Akataṃ dukkaṭaṃ seyyo, pacchā tapati dukkaṭaṃ; Katañca sukataṃ seyyo, yaṃ katvā nānutappati.

Kuso yathā duggahito, hatthamevānukantati; Sāmaññaṃ dupparāmaṭṭhaṃ, nirayāyūpakaḍḍhati.

Yaṃ kiñci sithilaṃ kammaṃ, saṅkiliṭṭhañca yaṃ vataṃ; Saṅkassaraṃ brahmacariyaṃ, na taṃ hoti mahapphalan'ti.

Idamavoca, bhikkhave, tāyano devaputto, idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi. Uggaṇhātha, bhikkhave, tāyanagāthā; pariyāpuṇātha, bhikkhave, tāyanagāthā; dhāretha, bhikkhave, tāyanagāthā. Atthasaṃhitā, bhikkhave, tāyanagāthā ādibrahmacariyikā"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

20. Saṅghavandanāsutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Tatra kho ... pe ... etadavoca: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo mātaliṃ saṅgāhakaṃ āmantesi: 'yojehi, samma mātali, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ, uyyānabhūmiṃ gacchāma subhūmiṃ dassanāyā'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkassa devānamindassa paṭissutvā, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā sakkassa devānamindassa paṭivedesi: 'yutto kho te, mārisa, sahassayutto ājaññaratho, yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo vejayantapāsādā orohanto añjaliṃ katvā sudaṃ bhikkhusaṃghaṃ namassati. Atha kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkaṃ devānamindaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Tañhi ete namasseyyuṃ, pūtidehasayā narā; Nimuggā kuṇapamhete, khuppipāsasamappitā.

Kiṃ nu tesaṃ pihayasi, anāgārāna vāsava; Ācāraṃ isinaṃ brūhi, taṃ suṇoma vaco tavā'ti.

'Etaṃ tesaṃ pihayāmi, anāgārāna mātali; Yamhā gāmā pakkamanti, anapekkhā vajanti te.

Na tesaṃ koṭṭhe openti, na kumbhi na kaḷopiyaṃ; Paraniṭṭhitamesānā, tena yāpenti subbatā.

Sumantamantino dhīrā, tuṇhībhūtā samañcarā; Devā viruddhā asurehi, puthu maccā ca mātali.

Aviruddhā viruddhesu, attadaṇḍesu nibbutā; Sādānesu anādānā, te namassāmi mātalī'ti.

'Seṭṭhā hi kira lokasmiṃ, ye tvaṃ sakka namassasi; Ahampi te namassāmi, ye namassasi vāsavā'"ti.

Idaṃ vatvāna maghavā, devarājā sujampati; Bhikkhusaṅghaṃ namassitvā, pamukho rathamāruhīti.

Dutiyo vaggo.

Devā pana tayo vuttā, daliddañca rāmaṇeyyakaṃ; Yajamānañca vandanā, tayo sakkanamassanāti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

12. Sakkanāmasutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Tatra kho bhagavā bhikkhū etadavoca: "sakko, bhikkhave, devānamindo pubbe manussabhūto samāno magho nāma māṇavo ahosi, tasmā maghavāti vuccati.

Sakko, bhikkhave, devānamindo pubbe manussabhūto samāno pure dānaṃ adāsi, tasmā purindadoti vuccati.

Sakko, bhikkhave, devānamindo pubbe manussabhūto samāno sakkaccaṃ dānaṃ adāsi, tasmā sakkoti vuccati.

Sakko, bhikkhave, devānamindo pubbe manussabhūto samāno āvasathaṃ adāsi, tasmā vāsavoti vuccati.

Sakko, bhikkhave, devānamindo sahassampi atthānaṃ muhuttena cinteti, tasmā sahassakkhoti vuccati.

Sakkassa, bhikkhave, devānamindassa sujā nāma asurakaññā pajāpati, tasmā sujampatīti vuccati.

Sakko, bhikkhave, devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti, tasmā devānamindoti vuccati.

Sakkassa, bhikkhave, devānamindassa pubbe manussabhūtassa satta vatapadāni samattāni samādinnāni ahesuṃ, yesaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagā. Katamāni satta vatapadāni? Yāvajīvaṃ mātāpettibharo assaṃ, yāvajīvaṃ kule jeṭṭhāpacāyī assaṃ, yāvajīvaṃ saṇhavāco assaṃ, yāvajīvaṃ apisuṇavāco assaṃ, yāvajīvaṃ vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvaseyyaṃ muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato, yāvajīvaṃ saccavāco assaṃ, yāvajīvaṃ akkodhano assaṃ—sacepi me kodho uppajjeyya, khippameva naṃ paṭivineyyanti. Sakkassa, bhikkhave, devānamindassa pubbe manussabhūtassa imāni satta vatapadāni samattāni samādinnāni ahesuṃ, yesaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagāti.

Mātāpettibharaṃ jantuṃ, kule jeṭṭhāpacāyinaṃ; Saṇhaṃ sakhilasambhāsaṃ, pesuṇeyyappahāyinaṃ.

Maccheravinaye yuttaṃ, saccaṃ kodhābhibhuṃ naraṃ; Taṃ ve devā tāvatiṃsā, āhu sappuriso itī”ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

14. Daliddasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, aññataro puriso imasmiṃyeva rājagahe manussadaliddo ahosi manussakapaṇo manussavarāko. So tathāgatappavedite dhammavinaye saddhaṃ samādiyi, sīlaṃ samādiyi, sutaṃ samādiyi, cāgaṃ samādiyi, paññaṃ samādiyi. So tathāgatappavedite dhammavinaye saddhaṃ samādiyitvā sīlaṃ samādiyitvā sutaṃ samādiyitvā cāgaṃ samādiyitvā paññaṃ samādiyitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajji devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. So aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Tatra sudaṃ, bhikkhave, devā tāvatiṃsā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti: ‘acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ayañhi devaputto pubbe manussabhūto samāno manussadaliddo ahosi manussakapaṇo manussavarāko; so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapanno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. So aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā cā’ti.

Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi: ‘mā kho tumhe, mārisā, etassa devaputtassa ujjhāyittha. Eso kho, mārisā, devaputto pubbe manussabhūto samāno tathāgatappavedite dhammavinaye saddhaṃ samādiyi, sīlaṃ samādiyi, sutaṃ samādiyi, cāgaṃ samādiyi, paññaṃ samādiyi. So tathāgatappavedite dhammavinaye saddhaṃ samādiyitvā sīlaṃ samādiyitvā sutaṃ samādiyitvā cāgaṃ samādiyitvā paññaṃ samādiyitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapanno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. So aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā cā’ti. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo deve tāvatiṃse anunayamāno tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

‘Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṅghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhāna sāsanan'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

18. Gahaṭṭhavandanāsutta

Sāvatthiyaṃ. Tatra ... pe ... etadavoca: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo mātaliṃ saṅgāhakaṃ āmantesi: 'yojehi, samma mātali, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ. Uyyānabhūmiṃ gacchāma subhūmiṃ dassanāyā'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkassa devānamindassa paṭissutvā sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā sakkassa devānamindassa paṭivedesi: 'yutto kho te, mārisa, sahassayutto ājaññaratho. Yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo vejayantapāsādā orohanto añjaliṃ katvā sudaṃ puthuddisā namassati. Atha kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkaṃ devānamindaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Taṃ namassanti tevijjā, sabbe bhummā ca khattiyā; Cattāro ca mahārājā, tidasā ca yasassino; Atha ko nāma so yakkho, yaṃ tvaṃ sakka namassasī'ti.

'Maṃ namassanti tevijjā, sabbe bhummā ca khattiyā; Cattāro ca mahārājā, tidasā ca yasassino.

Ahañca sīlasampanne, cirarattasamāhite; Sammāpabbajite vande, brahmacariyaparāyane.

Ye gahaṭṭhā puññakarā, sīlavanto upāsakā; Dhammena dāraṃ posenti, te namassāmi mātalī'ti.

'Seṭṭhā hi kira lokasmiṃ, ye tvaṃ sakka namassasi; Ahampi te namassāmi, ye namassasi vāsavā'ti.

Idaṃ vatvāna maghavā, devarājā sujampati; Puthuddisā namassitvā, pamukho rathamāruhī"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

13. Mahālisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho mahāli licchavī yena bhagavā

tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahāli licchavī bhagavantaṃ etadavoca:

"Diṭṭho kho, bhante, bhagavatā sakko devānamindo"ti?

"Diṭṭho kho me, mahāli, sakko devānamindo"ti.

"So hi nūna, bhante, sakkapatirūpako bhavissati. Duddaso hi, bhante, sakko devānamindo"ti.

"Sakkañca khvāhaṃ, mahāli, pajānāmi sakkakaraṇe ca dhamme, yesaṃ dhammānaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagā, tañca pajānāmi.

Sakko, mahāli, devānamindo pubbe manussabhūto samāno magho nāma māṇavo ahosi, tasmā maghavāti vuccati.

Sakko, mahāli, devānamindo pubbe manussabhūto samāno sakkaccaṃ dānaṃ adāsi, tasmā sakkoti vuccati.

Sakko, mahāli, devānamindo pubbe manussabhūto samāno pure dānaṃ adāsi, tasmā purindadoti vuccati.

Sakko, mahāli, devānamindo pubbe manussabhūto samāno āvasathaṃ adāsi, tasmā vāsavoti vuccati.

Sakko, mahāli, devānamindo sahassampi atthānaṃ muhuttena cinteti, tasmā sahassakkhoti vuccati.

Sakkassa, mahāli, devānamindassa sujā nāma asurakaññā pajāpati, tasmā sujampatīti vuccati.

Sakko, mahāli, devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti, tasmā devānamindoti vuccati.

Sakkassa, mahāli, devānamindassa pubbe manussabhūtassa satta vatapadāni samattāni samādinnāni ahesuṃ, yesaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagā. Katamāni satta vatapadāni? Yāvajīvaṃ mātāpettibharo assaṃ, yāvajīvaṃ kule jeṭṭhāpacāyī assaṃ, yāvajīvaṃ saṇhavāco assaṃ, yāvajīvaṃ apisuṇavāco assaṃ, yāvajīvaṃ vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvaseyyaṃ muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato, yāvajīvaṃ saccavāco assaṃ, yāvajīvaṃ akkodhano assaṃ—sacepi me kodho uppajjeyya, khippameva naṃ paṭivineyyanti. Sakkassa, mahāli, devānamindassa pubbe manussabhūtassa imāni satta vatapadāni samattāni samādinnāni ahesuṃ, yesaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagāti.

Mātāpettibharaṃ jantuṃ, kule jeṭṭhāpacāyinaṃ; Saṇhaṃ sakhilasambhāsaṃ, pesuṇeyyappahāyinaṃ.

Maccheravinaye yuttaṃ, saccaṃ kodhābhibhuṃ naraṃ; Taṃ ve devā tāvatiṃsā, āhu sappuriso itī"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

11. Vatapadasutta

Sāvatthiyaṃ. "Sakkassa, bhikkhave, devānamindassa pubbe manussabhūtassa satta vatapadāni samattāni samādinnāni ahesuṃ, yesaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagā. Katamāni satta vatapadāni? Yāvajīvaṃ mātāpettibharo assaṃ, yāvajīvaṃ kule jeṭṭhāpacāyī assaṃ, yāvajīvaṃ saṇhavāco assaṃ, yāvajīvaṃ apisuṇavāco assaṃ, yāvajīvaṃ vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvaseyyaṃ muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato, yāvajīvaṃ saccavāco assaṃ, yāvajīvaṃ akkodhano assaṃ—sacepi me kodho uppajjeyya, khippameva naṃ paṭivineyyanti. Sakkassa, bhikkhave, devānamindassa pubbe manussabhūtassa imāni satta vatapadāni samattāni samādinnāni ahesuṃ, yesaṃ samādinnattā sakko sakkattaṃ ajjhagāti.

Mātāpettibharaṃ jantuṃ, kule jeṭṭhāpacāyinaṃ; Saṇhaṃ sakhilasambhāsaṃ, pesuṇeyyappahāyinaṃ.

Maccheravinaye yuttaṃ, saccaṃ kodhābhibhuṃ naraṃ; Taṃ ve devā tāvatiṃsā, āhu sappuriso itī"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

15. Rāmaṇeyyakasutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Atha kho sakko devānamindo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, bhūmirāmaṇeyyakan"ti?

"Ārāmacetyā vanacetyā, pokkharañño sunimmitā; Manussarāmaṇeyyassa, kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Gāme vā yadi vāraññe, Ninne vā yadi vā thale; Yattha arahanto viharanti, Taṃ bhūmirāmaṇeyyakan"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

7. Nadubbhiyasutta

Sāvatthiyaṃ. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakkassa devānamindassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'yopi me assa supaccatthiko tassapāhaṃ na dubbheyyan'ti. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkassa devānamindassa cetasā cetoparivitakkamaññāya yena sakko devānamindo tenupasaṅkami. Addasā kho, bhikkhave, sakko devānamindo vepacittiṃ asurindaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna vepacittiṃ asurindaṃ etadavoca: 'tiṭṭha, vepacitti, gahitosī'ti.

'Yadeva te, mārisa, pubbe cittaṃ, tadeva tvaṃ mā pajahāsī'ti.

'Sapassu ca me, vepacitti, adubbhāyā'ti.

'Yaṃ musā bhaṇato pāpaṃ, Yaṃ pāpaṃ ariyūpavādino; Mittadduno ca yaṃ pāpaṃ, Yaṃ pāpaṃ akataññuno; Tameva pāpaṃ phusatu, Yo te dubbhe sujampatī'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

5. Subhāsitajayasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'hotu, devānaminda, subhāsitena jayo'ti. 'Hotu, vepacitti, subhāsitena jayo'ti. Atha kho, bhikkhave, devā ca asurā ca pārisajje ṭhapesuṃ: 'ime no subhāsitadubbhāsitaṃ ājānissantī'ti. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'bhaṇa, devānaminda, gāthan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, sakko devānamindo vepacittiṃ asurindaṃ etadavoca: 'tumhe khvettha, vepacitti, pubbadevā. Bhaṇa, vepacitti, gāthan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, vepacitti asurindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

'Bhiyyo bālā pabhijjeyyuṃ, no cassa paṭisedhako; Tasmā bhusena daṇḍena, dhīro bālaṃ nisedhaye'ti.

Bhāsitāya kho pana, bhikkhave, vepacittinā asurindena gāthāya asurā anumodiṃsu, devā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'bhaṇa, devānaminda, gāthan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, sakko devānamindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

‘Etadeva ahaṃ maññe, bālassa paṭisedhanaṃ; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammatī’ti.

Bhāsitāya kho pana, bhikkhave, sakkena devānamindena gāthāya, devā anumodiṃsu, asurā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo vepacittiṃ asurindaṃ etadavoca: ‘bhaṇa, vepacitti, gāthan’ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, vepacitti asurindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

‘Etadeva titikkhāya, vajjaṃ passāmi vāsava; Yadā naṃ maññati bālo, bhayā myāyaṃ titikkhati; Ajjhāruhati dummedho, gova bhiyyo palāyinan’ti.

Bhāsitāya kho pana, bhikkhave, vepacittinā asurindena gāthāya asurā anumodiṃsu, devā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: ‘bhaṇa, devānaminda, gāthan’ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, sakko devānamindo imā gāthāyo abhāsi:

‘Kāmaṃ maññatu vā mā vā, bhayā myāyaṃ titikkhati; Sadattha-paramā atthā, khantyā bhiyyo na vijjati.

Yo have balavā santo, dubbalassa titikkhati; Tamāhu paramaṃ khantiṃ, niccaṃ khamati dubbalo.

Abalaṃ taṃ balaṃ āhu, yassa bālabalaṃ balaṃ; Balassa dhammaguttassa, paṭivattā na vijjati.

Tasseva tena pāpiyo, yo kuddhaṃ paṭikujjhati; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.

Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammati.

Ubhinnaṃ tikicchantānaṃ, attano ca parassa ca; Janā maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā’ti.

Bhāsitāsu kho pana, bhikkhave, sakkena devānamindena gāthāsu, devā anumodiṃsu, asurā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, devānañca asurānañca pārisajjā etadavocuṃ: ‘bhāsitā kho vepacittinā asurindena gāthāyo. Tā ca kho sadaṇḍāvacarā sasatthāvacarā, iti bhaṇḍanaṃ iti viggaho iti kalaho. Bhāsitā kho sakkena devānamindena gāthāyo. Tā ca kho adaṇḍāvacarā asatthāvacarā, iti abhaṇḍanaṃ iti aviggaho iti akalaho. Sakkassa devānamindassa subhāsitena jayo’ti. Iti kho, bhikkhave, sakkassa devānamindassa subhāsitena jayo ahosī”ti.

Saṃyutta Nikāya 11

3. Tatiyavagga

24. Accayasutta

Sāvatthiyaṃ ... pe ... ārāme. Tena kho pana samayena dve bhikkhū sampayojesuṃ. Tatreko bhikkhu accasarā. Atha kho so bhikkhu tassa bhikkhuno santike accayaṃ accayato deseti; so bhikkhu nappaṭiggaṇhāti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, dve bhikkhū sampayojesuṃ, tatreko bhikkhu accasarā. Atha kho so, bhante, bhikkhu tassa bhikkhuno santike accayaṃ accayato deseti, so bhikkhu nappaṭiggaṇhātī"ti.

"Dveme, bhikkhave, bālā. Yo ca accayaṃ accayato na passati, yo ca accayaṃ desentassa yathādhammaṃ nappaṭiggaṇhāti—ime kho, bhikkhave, dve bālā. Dveme, bhikkhave, paṇḍitā. Yo ca accayaṃ accayato passati, yo ca accayaṃ desentassa yathādhammaṃ paṭiggaṇhāti—ime kho, bhikkhave, dve paṇḍitā.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo sudhammāyaṃ sabhāyaṃ deve tāvatiṃse anunayamāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

'Kodho vo vasamāyātu, Mā ca mittehi vo jarā; Agarahiyaṃ mā garahittha, Mā ca bhāsittha pesuṇaṃ; Atha pāpajanaṃ kodho, Pabbatovābhimaddatī'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

2. Susīmasutta

Sāvatthiyaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, asurā deve abhiyaṃsu. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo susīmaṃ devaputtaṃ āmantesi: 'ete, tāta susīma, asurā deve abhiyanti. Gaccha, tāta susīma, asure paccuyyāhī'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, susīmo devaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā pamādaṃ āpādesi. Dutiyampi kho, bhikkhave, sakko devānamindo susīmaṃ devaputtaṃ āmantesi ... pe ... dutiyampi pamādaṃ āpādesi. Tatiyampi kho, bhikkhave, sakko devānamindo susīmaṃ devaputtaṃ āmantesi ... pe ... tatiyampi pamādaṃ āpādesi.

Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo susīmaṃ devaputtaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Anuṭṭhahaṃ avāyāmaṃ, sukhaṃ yatrādhigacchati; Susīma tattha gacchāhi, mañca tattheva pāpayā'ti.

'Alasvassa anuṭṭhātā, na ca kiccāni kāraye; Sabbakāmasamiddhassa, taṃ me sakka varaṃ disā'ti.

'Yatthālaso anuṭṭhātā, accantaṃ sukhamedhati; Susīma tattha gacchāhi, mañca tattheva pāpayā'ti.

'Akammunā devaseṭṭha, sakka vindemu yaṃ sukhaṃ; Asokaṃ anupāyāsaṃ, taṃ me sakka varaṃ disā'ti.

'Sace atthi akammena, koci kvaci na jīvati; Nibbānassa hi so maggo, susīma tattha gacchāhi; Mañca tattheva pāpayā'ti.

So hi nāma, bhikkhave, sakko devānamindo sakaṃ puññaphalaṃ upajīvamāno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kārento uṭṭhānavīriyassa vaṇṇavādī bhavissati. Idha kho taṃ, bhikkhave, sobhetha, yaṃ tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā uṭṭhaheyyātha ghaṭeyyātha vāyameyyātha appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāyā"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

19. Satthāravandanāsutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo mātaliṃ saṅgāhakaṃ āmantesi: 'yojehi, samma mātali, sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ, uyyānabhūmiṃ gacchāma subhūmiṃ dassanāyā'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkassa devānamindassa paṭissutvā sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ yojetvā sakkassa devānamindassa paṭivedesi: 'yutto kho te, mārisa, sahassayutto ājaññaratho. Yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo vejayantapāsādā orohanto añjaliṃ katvā sudaṃ bhagavantaṃ namassati. Atha kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkaṃ devānamindaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Yañhi devā manussā ca, taṃ namassanti vāsava; Atha ko nāma so yakkho, yaṃ tvaṃ sakka namassasī'ti.

'Yo idha sammāsambuddho, asmiṃ loke sadevake; Anomanāmaṃ satthāraṃ, taṃ namassāmi mātali.

Yesaṃ rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Khīṇāsavā arahanto, te namassāmi mātali.

Ye rāgadosavinayā, avijjāsamatikkamā; Sekkhā apacayārāmā, appamattānusikkhare; Te namassāmi mātalī'ti.

'Seṭṭhā hi kira lokasmiṃ, ye tvaṃ sakka namassasi; Ahampi te namassāmi, ye namassasi vāsavā'ti.

Idaṃ vatvāna maghavā, devarājā sujampati; Bhagavantaṃ namassitvā, pamukho rathamāruhī"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

3. Tatiyavagga

25. Akkodhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū ... pe ... bhagavā etadavoca: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakko devānamindo sudhammāyaṃ sabhāyaṃ deve tāvatiṃse anunayamāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

'Mā vo kodho ajjhabhavi, mā ca kujjhittha kujjhataṃ; Akkodho avihiṃsā ca, ariyesu ca paṭipadā; Atha pāpajanaṃ kodho, pabbatovābhimaddatī'"ti.

Tatiyo vaggo.

Chetvā dubbaṇṇiya māyā, accayena akodhano; Desitaṃ buddhaseṭṭhena, idañhi sakkapañcakanti.

Sakkasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Sagāthāvaggo paṭhamo.

Devatā devaputto ca, rājā māro ca bhikkhunī; Brahmā brāhmaṇa vaṅgīso, vanayakkhena vāsavoti.

Sagāthāvaggasaṃyuttapāḷi niṭṭhitā.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

10. Samuddakasutta

Sāvatthiyaṃ. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sambahulā isayo sīlavanto kalyāṇadhammā samuddatīre paṇṇakuṭīsu sammanti. Tena kho pana samayena devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Atha kho, bhikkhave, tesaṃ isīnaṃ sīlavantānaṃ kalyāṇadhammānaṃ etadahosi: 'dhammikā kho devā, adhammikā asurā. Siyāpi no asurato bhayaṃ.

Yannūna mayaṃ sambaraṃ asurindaṃ upasaṅkamitvā abhayadakkhiṇaṃ yāceyyāmā'ti. Atha kho, bhikkhave, te isayo sīlavanto kalyāṇadhammā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—samuddatīre paṇṇakuṭīsu antarahitā sambarassa asurindassa sammukhe pāturahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, te isayo sīlavanto kalyāṇadhammā sambaraṃ asurindaṃ gāthāya ajjhabhāsiṃsu:

'Isayo sambaraṃ pattā, yācanti abhayadakkhiṇaṃ; Kāmaṅkaro hi te dātuṃ, bhayassa abhayassa vā'ti.

'Isīnaṃ abhayaṃ natthi, duṭṭhānaṃ sakkasevinaṃ; Abhayaṃ yācamānānaṃ, bhayameva dadāmi vo'ti.

'Abhayaṃ yācamānānaṃ, bhayameva dadāsi no; Paṭiggaṇhāma te etaṃ, akkhayaṃ hotu te bhayaṃ.

Yādisaṃ vapate bījaṃ, tādisaṃ harate phalaṃ; Kalyāṇakārī kalyāṇaṃ, pāpakārī ca pāpakaṃ; Pavuttaṃ tāta te bījaṃ, phalaṃ paccanubhossasī'ti.

Atha kho, bhikkhave, te isayo sīlavanto kalyāṇadhammā sambaraṃ asurindaṃ abhisapitvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—sambarassa asurindassa sammukhe antarahitā samuddatīre paṇṇakuṭīsu pāturahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, sambaro asurindo tehi isīhi sīlavantehi kalyāṇadhammehi abhisapito rattiyā sudaṃ tikkhattuṃ ubbijjī"ti.

Paṭhamo vaggo.

Suvīraṃ susīmañceva, dhajaggaṃ vepacittino; Subhāsitaṃ jayañceva, kulāvakaṃ nadubbhiyaṃ; Verocana asurindo, isayo araññakañceva; Isayo ca samuddakāti.

Saṃyutta Nikāya 11

3. Tatiyavagga

22. Dubbaṇṇiyasutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Tatra kho ... pe ... etadavoca: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, aññataro yakkho dubbaṇṇo okoṭimako sakkassa devānamindassa āsane nisinno ahosi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, devā tāvatiṃsā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ayaṃ yakkho dubbaṇṇo okoṭimako sakkassa devāna-

mindassa āsane nisinno'ti. Yathā yathā kho, bhikkhave, devā tāvatiṃsā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti tathā tathā so yakkho abhirūpataro ceva hoti dassanīyataro ca pāsādikataro ca.

Atha kho, bhikkhave, devā tāvatiṃsā yena sakko devānamindo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sakkaṃ devānamindaṃ etadavocuṃ: 'idha te, mārisa, aññataro yakkho dubbaṇṇo okoṭimako sakkassa devānamindassa āsane nisinno. Tatra sudaṃ, mārisa, devā tāvatiṃsā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ayaṃ yakkho dubbaṇṇo okoṭimako sakkassa devānamindassa āsane nisinno"ti. Yathā yathā kho, mārisa, devā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti tathā tathā so yakkho abhirūpataro ceva hoti dassanīyataro ca pāsādikataro cāti. So hi nūna, mārisa, kodhabhakkho yakkho bhavissatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo yena so kodhabhakkho yakkho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇajāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena so kodhabhakkho yakkho tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ nāmaṃ sāveti: 'sakkohaṃ, mārisa, devānamindo, sakkohaṃ, mārisa, devānamindo'ti. Yathā yathā kho, bhikkhave, sakko devānamindo nāmaṃ sāvesi tathā tathā so yakkho dubbaṇṇataro ceva ahosi okoṭimakataro ca. Dubbaṇṇataro ceva hutvā okoṭimakataro ca tatthevantaradhāyīti. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo sake āsane nisīditvā deve tāvatiṃse anunayamāno tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

'Na sūpahatacittomhi, nāvattena suvānayo; Na vo cirāhaṃ kujjhāmi, kodho mayi nāvatiṭṭhati.

Kuddhāhaṃ na pharusaṃ brūmi, Na ca dhammāni kittaye; Sanniggaṇhāmi attānaṃ, Sampassaṃ atthamattano'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

17. Buddhavandanāsutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Tena kho pana samayena bhagavā divāvihāragato hoti paṭisallīno. Atha kho sakko ca devānamindo brahmā ca sahampati yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paccekaṃ dvārabāhaṃ nissāya aṭṭhaṃsu. Atha kho sakko devānamindo bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Pannabhāra anaṇa vicara loke; Cittañca te suvimuttaṃ, Cando yathā pannarasāya rattin"ti.

"Na kho, devānaminda, tathāgatā evaṃ vanditabbā. Evañca kho, devānaminda, tathāgatā vanditabbā:

'Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha anaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

1. Suvīrasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, asurā deve abhiyaṃsu. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo suvīraṃ devaputtaṃ āmantesi: 'ete, tāta suvīra, asurā deve abhiyanti. Gaccha, tāta suvīra, asure paccuyyāhī'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, suvīro devaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā pamādaṃ āpādesi. Dutiyampi kho, bhikkhave, sakko devānamindo suvīraṃ devaputtaṃ āmantesi: 'ete, tāta suvīra, asurā deve abhiyanti. Gaccha, tāta suvīra, asure paccuyyāhī'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, suvīro devaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā dutiyampi pamādaṃ āpādesi. Tatiyampi kho, bhikkhave, sakko devānamindo suvīraṃ devaputtaṃ āmantesi: 'ete, tāta suvīra, asurā deve abhiyanti. Gaccha, tāta suvīra, asure paccuyyāhī'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, suvīro devaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā tatiyampi pamādaṃ āpādesi. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo suvīraṃ devaputtaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Anuṭṭhahaṃ avāyāmaṃ, sukhaṃ yatrādhigacchati; Suvīra tattha gacchāhi, mañca tattheva pāpayā'ti.

'Alasvassa anuṭṭhātā, na ca kiccāni kāraye; Sabbakāmasamiddhassa, taṃ me sakka varaṃ disā'ti.

'Yatthālaso anuṭṭhātā, accantaṃ sukhamedhati; Suvīra tattha gacchāhi, mañca tattheva pāpayā'ti.

'Akammunā devaseṭṭha, sakka vindemu yaṃ sukhaṃ; Asokaṃ anupāyāsaṃ, taṃ me sakka varaṃ disā'ti.

‘Sace atthi akammena, koci kvaci na jīvati; Nibbānassa hi so maggo, suvīra tattha gacchāhi; Mañca tattheva pāpayā’ti.

So hi nāma, bhikkhave, sakko devānamindo sakaṃ puññaphalaṃ upajīvamāno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kārento uṭṭhānavīriyassa vaṇṇavādī bhavissati. Idha kho taṃ, bhikkhave, sobhetha, yaṃ tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā uṭṭhaheyyātha ghaṭeyyātha vāyameyyātha appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāyā”ti.

Saṃyutta Nikāya 11

3. Tatiyavagga

21. Chetvāsutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Atha kho sakko devānamindo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Kiṃsu chetvā sukhaṃ seti, kiṃsu chetvā na socati; Kissassu ekadhammassa, vadhaṃ rocesi gotamā”ti.

“Kodhaṃ chetvā sukhaṃ seti, kodhaṃ chetvā na socati; Kodhassa visamūlassa, madhuraggassa vāsava; Vadhaṃ ariyā pasaṃsanti, tañhi chetvā na socatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

8. Verocanaasurindasutta

Sāvatthiyaṃ jetavane. Tena kho pana samayena bhagavā divāvihāragato hoti paṭisallīno. Atha kho sakko ca devānamindo verocano ca asurindo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paccekaṃ dvārabāhaṃ nissāya aṭṭhaṃsu. Atha kho verocano asurindo bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Vāyametheva puriso, yāva atthassa nipphadā; Nipphannasobhano attho, verocanavaco idan”ti.

“Vāyametheva puriso, yāva atthassa nipphadā; Nipphannasobhano attho, khantyā bhiyyo na vijjatī”ti.

“Sabbe sattā atthajātā, tattha tattha yathārahaṃ; Saṃyogaparamā tveva, sambhogā sabbapāṇinaṃ; Nipphannasobhano attho, verocanavaco idan”ti.

"Sabbe sattā atthajātā, tattha tattha yathārahaṃ; Saṃyogaparamā tveva, sambhogā sabbapāṇinaṃ; Nipphannasobhano attho, khantyā bhiyyo na vijjatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

3. Tatiyavagga

23. Sambarimāyāsutta

Sāvatthiyaṃ ... pe ... bhagavā etadavoca: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, vepacitti asurindo ābādhiko ahosi dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo yena vepacitti asurindo tenupasaṅkami gilānapucchako. Addasā kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'tikiccha maṃ, devānamindā'ti. 'Vācehi maṃ, vepacitti, sambarimāyan'ti. 'Na tāvāhaṃ vācemi, yāvāhaṃ, mārisa, asure paṭipucchāmī'ti. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo asure paṭipucchi: 'vācemahaṃ, mārisā, sakkaṃ devānamindaṃ sambarimāyan'ti? 'Mā kho tvaṃ, mārisa, vācesi sakkaṃ devānamindaṃ sambarimāyan'ti. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo sakkaṃ devānamindaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Māyāvī maghavā sakka, devarāja sujampati; Upeti nirayaṃ ghoraṃ, sambarova sataṃ saman'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

6. Kulāvakasutta

Sāvatthiyaṃ. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, saṅgāme asurā jiniṃsu, devā parājiniṃsu. Parājitā ca kho, bhikkhave, devā apāyaṃsveva uttarenamukhā, abhiyaṃsveva ne asurā. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo mātali saṅgāhakaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Kulāvakā mātali simbalismiṃ, Īsāmukhena parivajjayassu; Kāmaṃ cajāma asuresu pāṇaṃ, Māyime dijā vikulāvakā ahesun'ti.

'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkassa devānamindassa paṭissutvā sahassayuttaṃ ājaññarathaṃ paccudāvattesi. Atha kho, bhikkhave, asurānaṃ etadahosi: 'paccudāvatto kho dāni sakkassa devānamindassa sahassayutto ājaññaratho. Dutiyampi kho devā asurehi saṅgāmessantī'ti bhītā asurapurameva pāvisiṃsu. Iti

kho, bhikkhave, sakkassa devānamindassa dhammena jayo ahosī"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

4. Vepacittisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo asure āmantesi: 'sace, mārisā, devānaṃ asurasaṅgāme samupabyūḷhe asurā jineyyuṃ devā parājineyyuṃ, yena naṃ sakkaṃ devānamindaṃ kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitvā mama santike āneyyātha asurapuran'ti. Sakkopi kho, bhikkhave, devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi: 'sace, mārisā, devānaṃ asurasaṅgāme samupabyūḷhe devā jineyyuṃ asurā parājineyyuṃ, yena naṃ vepacittiṃ asurindaṃ kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitvā mama santike āneyyātha sudhammasabhan'ti. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, saṅgāme devā jiniṃsu, asurā parājiniṃsu. Atha kho, bhikkhave, devā tāvatiṃsā vepacittiṃ asurindaṃ kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitvā sakkassa devānamindassa santike ānesuṃ sudhammasabhaṃ. Tatra sudaṃ, bhikkhave, vepacitti asurindo kaṇṭhapañcamehi bandhanehi baddho sakkaṃ devānamindaṃ sudhammasabhaṃ pavisantañca nikkhamantañca asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosati paribhāsati. Atha kho, bhikkhave, mātali saṅgāhako sakkaṃ devānamindaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

'Bhayā nu maghavā sakka, dubbalyā no titikkhasi; Suṇanto pharusaṃ vācaṃ, sammukhā vepacittino'ti.

'Nāhaṃ bhayā na dubbalyā, khamāmi vepacittino; Kathañhi mādiso viññū, bālena paṭisaṃyuje'ti.

'Bhiyyo bālā pabhijjeyyuṃ, no cassa paṭisedhako; Tasmā bhusena daṇḍena, dhīro bālaṃ nisedhaye'ti.

'Etadeva ahaṃ maññe, bālassa paṭisedhanaṃ; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammatī'ti.

'Etadeva titikkhāya, vajjaṃ passāmi vāsava; Yadā naṃ maññati bālo, bhayā myāyaṃ titikkhati; Ajjhāruhati dummedho, gova bhiyyo palāyinan'ti.

'Kāmaṃ maññatu vā mā vā, bhayā myāyaṃ titikkhati; Sadatthaparamā atthā, khantyā bhiyyo na vijjati.

Yo have balavā santo, dubbalassa titikkhati; Tamāhu paramaṃ khantiṃ, niccaṃ khamati dubbalo.

Abalaṃ taṃ balaṃ āhu, yassa bālabalaṃ balaṃ; Balassa dhammaguttassa, paṭivattā na vijjati.

Tasseva tena pāpiyo, yo kuddhaṃ paṭikujjhati; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.

Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammati.

Ubhinnaṃ tikicchantānaṃ, attano ca parassa ca; Janā maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā'ti.

So hi nāma, bhikkhave, sakko devānamindo sakaṃ puññaphalaṃ upajīvamāno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kārento khantisoraccassa vaṇṇavādī bhavissati. Idha kho taṃ, bhikkhave, sobhetha yaṃ tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā khamā ca bhaveyyātha soratā cā"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

9. Araññāyatanaisisutta

Sāvatthiyaṃ. "Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sambahulā isayo sīlavanto kalyāṇadhammā araññāyatane paṇṇakuṭīsu sammanti. Atha kho, bhikkhave, sakko ca devānamindo vepacitti ca asurindo yena te isayo sīlavanto kalyāṇadhammā tenupasaṅkamiṃsu. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo paṭaliyo upāhanā ārohitvā khaggaṃ olaggetvā chattena dhāriyamānena aggadvārena assamaṃ pavisitvā te isayo sīlavante kalyāṇadhamme apabyāmato karitvā atikkami. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo paṭaliyo upāhanā orohitvā khaggaṃ aññesaṃ datvā chattaṃ apanāmetvā dvāreneva assamaṃ pavisitvā te isayo sīlavante kalyāṇadhamme anuvātaṃ pañjaliko namassamāno aṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, te isayo sīlavanto kalyāṇadhammā sakkaṃ devānamindaṃ gāthāya ajjhabhāsiṃsu:

'Gandho isīnaṃ ciradikkhitānaṃ, Kāyā cuto gacchati mālutena; Ito paṭikkamma sahassanetta, Gandho isīnaṃ asuci devarājā'ti.

'Gandho isīnaṃ ciradikkhitānaṃ, Kāyā cuto gacchatu mālutena; Sucitrapupphaṃ sirasmiṃva mālaṃ, Gandhaṃ etaṃ paṭikaṅkhāma bhante; Na hettha devā paṭikūlasaññino'"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

2. Dutiyavagga

16. Yajamānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho sakko devānamindo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, kattha dinnaṃ mahapphalan"ti.

"Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṅgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, Puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, Saṅghe dinnaṃ mahapphalan"ti.

Saṃyutta Nikāya 11

1. Paṭhamavagga

3. Dhajaggasutta

Sāvatthiyaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Atha kho, bhikkhave, sakko devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi:

'Sace, mārisā, devānaṃ saṅgāmagatānaṃ uppajjeyya bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, mameva tasmiṃ samaye dhajaggaṃ ullokeyyātha. Mamañhi vo dhajaggaṃ ullokayataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyissati.

No ce me dhajaggaṃ ullokeyyātha, atha pajāpatissa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha. Pajāpatissa hi vo devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyissati.

No ce pajāpatissa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha, atha varuṇassa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha. Varuṇassa hi vo devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyissati.

No ce varuṇassa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha, atha īsānassa devarājassa dhajaggaṃ ullokeyyātha. Īsānassa hi vo devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā

lomahaṃso vā, so pahīyissatī'ti.

Taṃ kho pana, bhikkhave, sakkassa vā devānamindassa dhajaggaṃ ullokayataṃ, pajāpatissa vā devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ, varuṇassa vā devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ, īsānassa vā devarājassa dhajaggaṃ ullokayataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyethāpi nopi pahīyetha.

Taṃ kissa hetu? Sakko hi, bhikkhave, devānamindo avītarāgo avītadoso avītamoho bhīru chambhī utrāsī palāyīti.

Ahañca kho, bhikkhave, evaṃ vadāmi: 'sace tumhākaṃ, bhikkhave, araññagatānaṃ vā rukkhamūlagatānaṃ vā suññāgāragatānaṃ vā uppajjeyya bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, mameva tasmiṃ samaye anussareyyātha: "itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā"ti. Mamañhi vo, bhikkhave, anussarataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyissati.

No ce maṃ anussareyyātha, atha dhammaṃ anussareyyātha: "svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti. Dhammañhi vo, bhikkhave, anussarataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyissati.

No ce dhammaṃ anussareyyātha, atha saṅghaṃ anussareyyātha: "suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho, āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā"ti. Saṅghañhi vo, bhikkhave, anussarataṃ yaṃ bhavissati bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā, so pahīyissati.

Taṃ kissa hetu? Tathāgato hi, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho vītarāgo vītadoso vītamoho abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī'"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Araññe rukkhamūle vā, suññāgāreva bhikkhavo; Anussaretha sambuddhaṃ, bhayaṃ tumhāka no siyā.

No ce buddhaṃ sareyyātha, lokajeṭṭhaṃ narāsabhaṃ; Atha dhammaṃ sareyyātha, niyyānikaṃ sudesitaṃ.

No ce dhammaṃ sareyyātha, niyyānikaṃ sudesitaṃ; Atha saṅghaṃ sareyyātha, puññakkhettaṃ anuttaraṃ.

Evaṃ buddhaṃ sarantānaṃ, Dhammaṃ saṅghañca bhikkhavo; Bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā, Lomahaṃso na hessatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

59. Anattalakkhaṇasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Rūpaṃ, bhikkhave, anattā. Rūpañca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ rūpaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca rūpe: 'evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, rūpaṃ anattā, tasmā rūpaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati rūpe: 'evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī'ti.

Vedanā anattā. Vedanā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ vedanā ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca vedanāya: 'evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, vedanā anattā, tasmā vedanā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati vedanāya: 'evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī'ti.

Saññā anattā ... pe ... saṅkhārā anattā. Saṅkhārā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissaṃsu, nayidaṃ saṅkhārā ābādhāya saṃvatteyyuṃ, labbhetha ca saṅkhāresu: 'evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, saṅkhārā anattā, tasmā saṅkhārā ābādhāya saṃvattanti, na ca labbhati saṅkhāresu: 'evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun'ti.

Viññāṇaṃ anattā. Viññāṇañca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ viññāṇaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca viññāṇe: 'evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, viññāṇaṃ anattā, tasmā viññāṇaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati viññāṇe: 'evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā ... pe ... yā dūre santike vā, sabbā vedanā: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yā kāci saññā ... pe ... ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ... pe ... ye dūre santike vā, sabbe saṅkhārā: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinanduṃ. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

65. Abhinandamānasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena ... pe ... pahitatto vihareyyan"ti. "Abhinandamāno kho, bhikkhu, baddho mārassa; anabhinandamāno mutto pāpimato"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, abhinandamāno baddho mārassa; anabhinandamāno mutto pāpimato. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ abhinandamāno baddho mārassa; anabhinandamāno mutto pāpimato. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, abhinandamāno baddho mārassa; anabhinandamāno mutto pāpimato. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ abhinandamāno baddho mārassa; anabhinandamāno mutto pāpimato. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

126. Samudayadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'avijjā, avijjā'ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idha, bhikkhu, assutavā puthujjano samudayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; vayadhammaṃ rūpaṃ 'vayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; samudayavayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayavayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Samudayadhammaṃ vedanaṃ 'samudayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; vayadhammaṃ vedanaṃ 'vayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; samudayavayadhammaṃ vedanaṃ 'samudayavayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Samudayadhammaṃ saññaṃ ... pe ... samudayadhamme saṅkhāre 'samudayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; vayadhamme saṅkhāre 'vayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; samudayavayadhamme saṅkhāre 'samudayavayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Samudayadhammaṃ viññāṇaṃ 'samudayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; vayadhammaṃ viññāṇaṃ 'vayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; samudayavayadhammaṃ viññāṇaṃ 'samudayavayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Evaṃ vutte, so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti?

"Idha, bhikkhu, sutavā ariyasāvako samudayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; vayadhammaṃ rūpaṃ 'vayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; samudayavayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayavayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Samudayadhammaṃ vedanaṃ 'samudayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; vayadhammaṃ vedanaṃ 'vayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; samudayavayadhammaṃ vedanaṃ 'samudayavayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Samudayadhammaṃ saññaṃ ... samudayadhamme saṅkhāre 'samudayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; vayadhamme saṅkhāre 'vayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; samudayavayadhamme saṅkhāre 'samudayavayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Samudayadhammaṃ viññāṇaṃ 'samudayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; vayadhammaṃ viññāṇaṃ 'vayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; samudayavayadhammaṃ viññāṇaṃ 'samudayavayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

74. Samudayasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Assutavā, bhikkhave, puthujjano rūpassa samu-

dayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako rūpassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

129. Assādasutta

Bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "'avijjā, avijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso assutavā puthujjano rūpassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

121. Upādāniyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Upādāniye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi upādānañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, upādāniyā dhammā, katamaṃ upādānaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, upādāniyo dhammo, yo tattha chandarāgo, taṃ tattha upādānaṃ. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ upādāniyo dhammo; yo tattha chandarāgo, taṃ tattha upādānaṃ. Ime vuccanti, bhikkhave, upādāniyā dhammā, idaṃ upādānan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

6. Paṭisallāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Paṭisallāṇe, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīṇo, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? Rūpassa samudayañca atthaṅgamañca, vedanāya samudayañca atthaṅgamañca, saññāya samudayañca atthaṅgamañca, saṅkhārānaṃ samudayañca atthaṅgamañca, viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca ... pe ... (yathā paṭhamasutte tathā vitthāretabbo.)

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

117. Bandhanasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ... pe ... sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, assutavā puthujjano rūpabandhanabaddho santarabāhirabandhanabaddho atīradassī apāradassī, baddho jīyati baddho mīyati baddho asmā lokā paraṃ lokaṃ gacchati. Vedanaṃ attato samanupassati ... pe ... vedanāya vā attānaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, assutavā puthujjano vedanābandhanabaddho santarabāhirabandhanabaddho atīradassī apāradassī, baddho jīyati baddho mīyati baddho asmā lokā paraṃ lokaṃ gacchati. Saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, assutavā puthujjano viññāṇabandhanabaddho santarabāhirabandhanabaddho atīradassī apāradassī, baddho jīyati baddho mīyati baddho asmā lokā paraṃ lokaṃ gacchati.

Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ... pe ... sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sutavā ariyasāvako na rūpabandhanabaddho, na santarabāhirabandhanabaddho, tīradassī, pāradassī; 'parimutto so dukkhasmā'ti vadāmi. Na vedanaṃ attato ... pe ... na saññaṃ attato ... pe ... na saṅkhāre attato ... pe ... na viññāṇaṃ attato samanupassati ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, sutavā ariyasāvako na viññāṇabandhanabaddho, na santarabāhirabandhanabaddho, tīradassī, pāradassī, 'parimutto so dukkhasmā'ti vadāmī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

127. Dutiyasamudayadhammasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "'avijjā, avijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso assutavā puthujjano samudayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti; vayadhammaṃ rūpaṃ ... pe ... 'samudayavayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Samudayadhammaṃ vedanaṃ ... pe ... vayadhammaṃ vedanaṃ ... pe ... 'samudayavayadhammā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Samudayadhammaṃ saññaṃ ... pe ... samudayadhamme saṅkhāre ... pe ... vayadhamme saṅkhāre ... pe ... samudayavayadhamme saṅkhāre 'samudayavayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Samudayadhammaṃ viññāṇaṃ ... pe ... samudayavayadhammaṃ viññāṇaṃ 'samudayavayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, āvuso, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

51. Nandikkhayasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Aniccaññeva, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ aniccanti passati. Sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccati. Aniccaññeva, bhikkhave, bhikkhu vedanaṃ aniccanti passati. Sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccati. Aniccaññeva, bhikkhave, bhikkhu saññaṃ aniccanti passati ... pe ... anicceyeva bhikkhave, bhikkhu saṅkhāre aniccāti passati. Sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirā-

gakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccati. Aniccaññeva, bhikkhave, bhikkhu viññāṇaṃ aniccanti passati. Sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

63. Upādiyamānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Upādiyamāno kho, bhikkhu, baddho mārassa; anupādiyamāno mutto pāpimato"ti. "Aññātaṃ bhagavā, aññātaṃ sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, upādiyamāno baddho mārassa; anupādiyamāno mutto pāpimato. Vedanaṃ upādiyamāno baddho mārassa; anupādiyamāno mutto pāpimato. Saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ upādiyamāno baddho mārassa; anupādiyamāno mutto pāpimato. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, upādiyamāno baddho mārassa; anupādiyamāno mutto pāpimato. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ upādiyamāno baddho mārassa; anupādiyamāno mutto pāpimato. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Atha kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ

diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

105. Sakkāyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sakkāyañca vo, bhikkhave, desessāmi sakkāyasamudayañca sakkāyanirodhañca sakkāyanirodhagāminiñca paṭipadaṃ. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, sakkāyo? Pañcupādānakkhandhātissa vacanīyaṃ. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyo. Katamo ca, bhikkhave, sakkāyasamudayo? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyasamudayo. Katamo ca, bhikkhave, sakkāyanirodho? Yo tassāyeva taṇhāya ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyanirodho. Katamā ca, bhikkhave, sakkāyanirodhagāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyanirodhagāminī paṭipadā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

45. Aniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi. Vedanā aniccā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi. Rūpadhātuyā ce, bhikkhave, bhikkhuno cittaṃ virattaṃ vimuttaṃ hoti anupādāya āsavehi, vedanādhātuyā ... pe ...

saññādhātuyā ... saṅkhāradhātuyā ... viññāṇadhātuyā ce, bhikkhave, bhikkhuno cittaṃ virattaṃ vimuttaṃ hoti anupādāya āsavehi. Vimuttattā ṭhitaṃ. Ṭhitattā santusitaṃ. Santusitattā na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

57. Sattaṭṭhānasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sattaṭṭhānakusalo, bhikkhave, bhikkhu tividhūpaparikkhī imasmiṃ dhammavinaye kevalī vusitavā uttamapurisoti vuccati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sattaṭṭhānakusalo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ pajānāti, rūpasamudayaṃ pajānāti, rūpanirodhaṃ pajānāti, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti; rūpassa assādaṃ pajānāti, rūpassa ādīnavaṃ pajānāti, rūpassa nissaraṇaṃ pajānāti; vedanaṃ pajānāti ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ pajānāti, viññāṇasamudayaṃ pajānāti, viññāṇanirodhaṃ pajānāti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti; viññāṇassa assādaṃ pajānāti, viññāṇassa ādīnavaṃ pajānāti, viññāṇassa nissaraṇaṃ pajānāti.

Katamañca, bhikkhave, rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, rūpaṃ. Āhārasamudayā rūpasamudayo; āhāranirodhā rūpanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo rūpanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yaṃ rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ rūpassa assādo. Yaṃ rūpaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ—ayaṃ rūpassa ādīnavo. Yo rūpasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ rūpassa nissaraṇaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpaṃ abhiññāya, evaṃ rūpasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ rūpanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya; evaṃ rūpassa assādaṃ abhiññāya, evaṃ rūpassa ādīnavaṃ abhiññāya, evaṃ rūpassa nissaraṇaṃ abhiññāya rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpaṃ abhiññāya, evaṃ rūpasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ rūpanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya; evaṃ rūpassa assādaṃ abhiññāya, evaṃ rūpassa ādīnavaṃ abhiññāya, evaṃ rūpassa nissaraṇaṃ abhiññāya rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimuttā, te suvimuttā. Ye suvimuttā, te kevalino. Ye kevalino vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katamā ca, bhikkhave, vedanā? Chayime, bhikkhave, vedanākāyā—cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... manosamphassajā vedanā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo; phassanirodhā vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ vedanāya assādo. Yā vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā—ayaṃ vedanāya ādīnavo. Yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ vedanāya nissaraṇaṃ.

Ye hi, keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanaṃ abhiññāya, evaṃ vedanāsamudayaṃ abhiññāya, evaṃ vedanānirodhaṃ abhiññāya, evaṃ vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya; evaṃ vedanāya assādaṃ abhiññāya, evaṃ vedanāya ādīnavaṃ abhiññāya, evaṃ vedanāya nissaraṇaṃ abhiññāya vedanāya nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanaṃ abhiññāya ... pe ... vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katamā ca, bhikkhave, saññā? Chayime, bhikkhave, saññākāyā—rūpasaññā, saddasaññā, gandhasaññā, rasasaññā, phoṭṭhabbasaññā, dhammasaññā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, saññā. Phassasamudayā saññāsamudayo; phassanirodhā saññānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saññānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi ... pe ... vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katame ca, bhikkhave, saṅkhārā? Chayime, bhikkhave, cetanākāyā—rūpasañcetanā ... pe ... dhammasañcetanā. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhārā. Phassasamudayā saṅkhārasamudayo; phassanirodhā saṅkhāranirodh
Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā,

seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

Yaṃ saṅkhāre paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ saṅkhārānaṃ assādo. Ye saṅkhārā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā—ayaṃ saṅkhārānaṃ ādīnavo. Yo saṅkhāresu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ saṅkhārānaṃ nissaraṇaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ saṅkhāre abhiññāya, evaṃ saṅkhārasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ saṅkhāranirodhaṃ abhiññāya, evaṃ saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya … pe … saṅkhārānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti … pe … vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katamañca, bhikkhave, viññāṇaṃ? Chayime, bhikkhave, viññāṇakāyā—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, viññāṇaṃ. Nāmarūpasamudayā viññāṇasamudayo; nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo viññāṇanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

Yaṃ viññāṇaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ viññāṇassa assādo. Yaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ—ayaṃ viññāṇassa ādīnavo. Yo viññāṇasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ viññāṇassa nissaraṇaṃ.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ viññāṇaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya; evaṃ viññāṇassa assādaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇassa ādīnavaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇassa nissaraṇaṃ abhiññāya viññāṇassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ viññāṇaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya; evaṃ viññāṇassa assādaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇassa ādīnavaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇassa nissaraṇaṃ abhiññāya viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimuttā, te suvimuttā. Ye suvimuttā, te kevalino. Ye kevalino vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya. Evaṃ kho,

bhikkhave, bhikkhu sattaṭṭhānakusalo hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu tividhūpaparikkhī hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhātuso upaparikkhati, āyatanaso upaparikkhati, paṭiccasamuppādaso upaparikkhati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu tividhūpaparikkhī hoti. Sattaṭṭhānakusalo, bhikkhave, bhikkhu tividhūpaparikkhī, imasmiṃ dhammavinaye kevalī vusitavā 'uttamapuriso'ti vuccatī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

108. Dutiyasamaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... pajānanti, sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

144. Dutiyaanattasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, anattā; tatra vo rāgo pahātabbo. Ko ca, bhikkhave, anattā? Rūpaṃ, bhikkhave, anattā; tatra vo rāgo pahātabbo. Vedanā anattā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā; tatra vo rāgo pahātabbo. Yo, bhikkhave, anattā; tatra vo rāgo pahātabbo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

103. Antasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, antā. Katame cattāro? Sakkāyanto, sakkāyasamudayanto, sakkāyanirodhanto, sakkāyanirodhagāminippaṭipadanto. Katamo ca, bhikkhave, sakkāyanto? Pañcupādānakkhandhātissa vacanīyaṃ. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho—ayaṃ vuccati, bhikkhave,

sakkāyanto.

Katamo ca, bhikkhave, sakkāyasamudayanto? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyasamudayanto.

Katamo ca, bhikkhave, sakkāyanirodhanto? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyanirodhanto.

Katamo ca, bhikkhave, sakkāyanirodhagāminippaṭipadanto? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sakkāyanirodhagāminippaṭipadanto. Ime kho, bhikkhave, cattāro antā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

27. Dutiyaassādasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpassāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo rūpassa assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā rūpassa assādo paññāya me so sudiṭṭho. Rūpassāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo rūpassa ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā rūpassa ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Rūpassāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ rūpassa nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā rūpassa nissaraṇaṃ paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ. Vedanāyāhaṃ, bhikkhave ... saññāyāhaṃ, bhikkhave ... saṅkhārānāhaṃ, bhikkhave ... viññāṇassāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo viññāṇassa assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā viññāṇassa assādo paññāya me so sudiṭṭho. Viññāṇassāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo viññāṇassa ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā viññāṇassa ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Viññāṇassāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ viññāṇassa nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā viññāṇassa nissaraṇaṃ paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ. Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ ... pe ... abbhaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti; ayamantimā jāti; natthi dāni punabbhavo'"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

76. Arahantasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi ... saññāyapi ... saṅkhāresupi ... viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Yāvatā, bhikkhave, sattāvāsā, yāvatā bhavaggaṃ, ete aggā, ete seṭṭhā lokasmiṃ yadidaṃ arahanto"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sukhino vata arahanto, taṇhā tesaṃ na vijjati; Asmimāno samucchinno, mohajālaṃ padālitaṃ.

Anejaṃ te anuppattā, cittaṃ tesaṃ anāvilaṃ; Loke anupalittā te, brahmabhūtā anāsavā.

Pañcakkhandhe pariññāya, satta saddhammagocarā; Pasaṃsiyā sappurisā, puttā buddhassa orasā.

Sattaratanasampannā, Tīsu sikkhāsu sikkhitā; Anuvicaranti mahāvīrā, Pahīnabhayabheravā.

Dasahaṅgehi sampannā, mahānāgā samāhitā; Ete kho seṭṭhā lokasmiṃ, taṇhā tesaṃ na vijjati.

Asekhañāṇamuppannaṃ, antimoyaṃ samussayo; Yo sāro brahmacariyassa, tasmiṃ aparapaccayā.

Vidhāsu na vikampanti, vippamuttā punabbhavā; Dantabhūmimanuppattā, te loke vijitāvino.

Uddhaṃ tiriyaṃ apācīnaṃ, nandī tesaṃ na vijjati; Nadanti te sīhanādaṃ, buddhā loke anuttarā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

94. Pupphasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Nāhaṃ, bhikkhave, lokena vivadāmi, lokova mayā vivadati. Na, bhikkhave, dhammavādī kenaci lokasmiṃ vivadati. Yaṃ, bhikkhave, natthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ, ahampi taṃ 'natthī'ti vadāmi. Yaṃ, bhikkhave, atthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ, ahampi taṃ 'atthī'ti vadāmi.

Kiñca, bhikkhave, natthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ, yamahaṃ 'natthī'ti vadāmi? Rūpaṃ, bhikkhave, niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ natthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ; ahampi taṃ 'natthī'ti vadāmi. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ natthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ; ahampi taṃ 'natthī'ti vadāmi. Idaṃ kho, bhikkhave, natthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ; ahampi taṃ 'natthī'ti vadāmi.

Kiñca, bhikkhave, atthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ, yamahaṃ 'atthī'ti vadāmi? Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ atthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ; ahampi taṃ 'atthī'ti vadāmi. Vedanā aniccā ... pe ... viññāṇaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ atthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ; ahampi taṃ 'atthī'ti vadāmi. Idaṃ kho, bhikkhave, atthisammataṃ loke paṇḍitānaṃ; ahampi taṃ 'atthī'ti vadāmi.

Atthi, bhikkhave, loke lokadhammo, taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti; abhisambujjhitvā abhisametvā taṃ ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti.

Kiñca, bhikkhave, loke lokadhammo, taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti, abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti? Rūpaṃ, bhikkhave, loke lokadhammo taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti.

Yo, bhikkhave, tathāgatena evaṃ ācikkhiyamāne desiyamāne paññapiyamāne paṭṭhapiyamāne vivariyamāne vibhajiyamāne uttānīkariyamāne na jānāti na passati tamahaṃ, bhikkhave, bālaṃ puthujjanaṃ andhaṃ

acakkhukaṃ ajānantaṃ apassantaṃ kinti karomi. Vedanā, bhikkhave, loke lokadhammo ... pe ... saññā, bhikkhave ... saṅkhārā, bhikkhave ... viññāṇaṃ, bhikkhave, loke lokadhammo taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti.

Yo, bhikkhave, tathāgatena evaṃ ācikkhiyamāne desiyamāne paññapiyamāne paṭṭhapiyamāne vivariyamāne vibhajiyamāne uttānīkariyamāne na jānāti na passati tamahaṃ, bhikkhave, bālaṃ puthujjanaṃ andhaṃ acakkhukaṃ ajānantaṃ apassantaṃ kinti karomi.

Seyyathāpi, bhikkhave, uppalaṃ vā padumaṃ vā puṇḍarīkaṃ vā udake jātaṃ udake saṃvaḍḍhaṃ udakā accuggamma ṭhāti anupalittaṃ udakena; evameva kho, bhikkhave, tathāgato loke jāto loke saṃvaḍḍho lokaṃ abhibhuyya viharati anupalitto lokenā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

46. Dutiyaaniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanā aniccā ... saññā aniccā ... saṅkhārā aniccā ... viññāṇaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato pubbantānudiṭṭhiyo na honti. Pubbantānudiṭṭhīnaṃ asati, aparantānudiṭṭhiyo na honti. Aparantānudiṭṭhīnaṃ asati, thāmaso parāmāso na hoti. Thāmase parāmāse asati rūpasmiṃ ... vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇasmiṃ cittaṃ virajjati vimuccati anupādāya āsavehi. Vimuttattā ṭhitaṃ. Ṭhitattā santusitaṃ. Santusitattā na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

81. Pālileyyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisi. Kosambiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto sāmaṃ senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya anāmantetvā upaṭṭhāke anapaloketvā bhikkhusaṃghaṃ eko adutiyo cārikaṃ pakkāmi.

Atha kho aññataro bhikkhu acirapakkantassa bhagavato yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "esāvuso ānanda, bhagavā sāmaṃ senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya anāmantetvā upaṭṭhāke anapaloketvā bhikkhusaṅghaṃ eko adutiyo cārikaṃ pakkanto"ti. "Yasmiṃ, āvuso, samaye bhagavā sāmaṃ senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya anāmantetvā upaṭṭhāke anapaloketvā bhikkhusaṅghaṃ eko adutiyo cārikaṃ pakkamati, ekova bhagavā tasmiṃ samaye viharitukāmo hoti; na bhagavā tasmiṃ samaye kenaci anubandhitabbo hotī"ti.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena pālileyyakaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā pālileyyake viharati bhaddasālamūle. Atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ: "cirassutā kho no, āvuso ānanda, bhagavato sammukhā dhammī kathā; icchāma mayaṃ, āvuso ānanda, bhagavato sammukhā dhammiṃ kathaṃ sotun"ti.

Atha kho āyasmā ānando tehi bhikkhūhi saddhiṃ yena pālileyyakaṃ bhaddasālamūlaṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "kathaṃ nu kho jānato kathaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hotī"ti? Atha kho bhagavā tassa bhikkhuno cetasā cetoparivitakkamaññāya bhikkhū āmantesi: "vicayaso desito, bhikkhave, mayā dhammo; vicayaso desitā cattāro satipaṭṭhānā; vicayaso desitā cattāro sammappadhānā; vicayaso desitā cattāro id-

dhipādā; vicayaso desitāni pañcindriyāni; vicayaso desitāni pañca balāni; vicayaso desitā sattabojjhaṅgā; vicayaso desito ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Evaṃ vicayaso desito, bhikkhave, mayā dhammo. Evaṃ vicayaso desite kho, bhikkhave, mayā dhamme atha ca panidhekaccassa bhikkhuno evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'kathaṃ nu kho jānato kathaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hotī'ti?

Kathañca, bhikkhave, jānato kathaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hoti? Idha bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati. Yā kho pana sā, bhikkhave, samanupassanā saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi taṇhā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Sāpi vedanā, sopi phasso anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi avijjā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Evampi kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati; api ca kho rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati. Yā kho pana sā, bhikkhave, samanupassanā saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi taṇhā ... sāpi vedanā ... sopi phasso ... sāpi avijjā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Evampi kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati; api ca kho attani rūpaṃ samanupassati. Yā kho pana sā, bhikkhave, samanupassanā saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi taṇhā ... sāpi vedanā ... sopi phasso ... sāpi avijjā

aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Evampi kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ attānaṃ samanupassati, na attani rūpaṃ samanupassati; api ca kho rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati. Yā kho pana sā, bhikkhave, samanupassanā saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi taṇhā ... sāpi vedanā ... sopi phasso ... sāpi avijjā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Evampi kho, bhikkhave, jānato ... pe ... āsavānaṃ khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ attānaṃ, na attani rūpaṃ, na rūpasmiṃ attānaṃ samanupassati; api ca kho vedanaṃ attato samanupassati, api ca kho vedanāvantaṃ attānaṃ samanupassati, api ca kho attani vedanaṃ samanupassati, api ca kho vedanāya attānaṃ samanupassati; api ca kho saññaṃ ... api ca kho saṅkhāre attato samanupassati, api ca kho saṅkhāravantaṃ attānaṃ samanupassati, api ca kho attani saṅkhāre samanupassati, api ca kho saṅkhāresu attānaṃ samanupassati; api ca kho viññāṇaṃ attato samanupassati, api ca kho viññāṇavantaṃ attānaṃ, api ca kho attani viññāṇaṃ, api ca kho viññāṇasmiṃ attānaṃ samanupassati. Yā kho pana sā, bhikkhave, samanupassanā saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno ... pe ... kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi taṇhā ... sāpi vedanā ... sopi phasso ... sāpi avijjā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati, na vedanaṃ attato samanupassati, na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati; api ca kho evaṃdiṭṭhi hoti: 'so attā so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'ti. Yā kho pana sā, bhikkhave, sassatadiṭṭhi saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno ... pe ... evampi kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ

khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati, na vedanaṃ … na saññaṃ … na saṅkhāre … na viññāṇaṃ attato samanupassati; nāpi evaṃdiṭṭhi hoti: ‘so attā so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo’ti. Api ca kho evaṃdiṭṭhi hoti: ‘no cassaṃ no ca me siyā nābhavissaṃ na me bhavissatī’ti. Yā kho pana sā, bhikkhave, ucchedadiṭṭhi saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco … pe … evampi kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hoti.

Na heva kho rūpaṃ attato samanupassati, na vedanaṃ … na saññaṃ … na saṅkhāre … na viññāṇaṃ attato samanupassati … pe … na viññāṇasmiṃ attato samanupassati, nāpi evaṃdiṭṭhi hoti: ‘so attā so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo’ti; nāpi evaṃdiṭṭhi hoti: ‘no cassaṃ no ca me siyā nābhavissaṃ na me bhavissatī’ti; api ca kho kaṅkhī hoti vicikicchī aniṭṭhaṅgato saddhamme. Yā kho pana sā, bhikkhave, kaṅkhitā vicikicchitā aniṭṭhaṅgatatā saddhamme saṅkhāro so. So pana saṅkhāro kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa uppannā taṇhā; tatojo so saṅkhāro. Iti kho, bhikkhave, sopi saṅkhāro anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi taṇhā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Sāpi vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Sopi phasso anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Sāpi avijjā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hotī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

44. Paṭipadāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Sakkāyasamudayagāminiñca vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi, sakkāyanirodhagāminiñca paṭipadaṃ. Taṃ suṇātha. Katamā ca, bhikkhave, sakkāyasamudayagāminī paṭipadā? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido

sappurisadhamme avinīto, rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ attato … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'sakkāyasamudayagāminī paṭipadā, sakkāyasamudayagāminī paṭipadā'ti. Iti hidaṃ, bhikkhave, vuccati 'dukkhasamudayagāminī samanupassanā'ti. Ayamevettha attho.

Katamā ca, bhikkhave, sakkāyanirodhagāminī paṭipadā? Idha, bhikkhave, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto, na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Na vedanaṃ attato … na saññaṃ … na saṅkhāre … na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'sakkāyanirodhagāminī paṭipadā, sakkāyanirodhagāminī paṭipadā'ti. Iti hidaṃ, bhikkhave, vuccati 'dukkhanirodhagāminī samanupassanā'ti. Ayamevettha attho"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

101. Vāsijaṭasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Jānato ahaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? 'Iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā … iti saññā … iti saṅkhārā … iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti—evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hoti.

Bhāvanānuyogaṃ ananuyuttassa, bhikkhave, bhikkhuno viharato kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa neva anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Abhāvitattā' tissa vacanīyaṃ. Kissa abhāvitattā? Abhāvitattā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ, abhāvitattā catunnaṃ sammappadhānānaṃ, abhāvitattā catunnaṃ iddhipādānaṃ, abhāvitattā pañcannaṃ indriyānaṃ, abhāvitattā pañcannaṃ balānaṃ, abhāvitattā sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ, abhāvitattā ariyassa aṭṭhaṅgikassa mag-

gassa.

Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā. Tānassu kukkuṭiyā na sammā adhisayitāni, na sammā pariseditāni, na sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun'ti, atha kho abhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hi pana, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā; tāni kukkuṭiyā na sammā adhisayitāni, na sammā pariseditāni, na sammā paribhāvitāni. Evameva kho, bhikkhave, bhāvanānuyogaṃ ananuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa neva anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Abhāvitattā'tissa vacanīyaṃ. Kissa abhāvitattā? Abhāvitattā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ ... pe ... aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Bhāvanānuyogaṃ anuyuttassa, bhikkhave, bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, atha khvassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? 'Bhāvitattā'tissa vacanīyaṃ. Kissa bhāvitattā? Bhāvitattā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ, bhāvitattā catunnaṃ sammappadhānānaṃ, bhāvitattā catunnaṃ iddhipādānaṃ, bhāvitattā pañcannaṃ indriyānaṃ, bhāvitattā pañcannaṃ balānaṃ, bhāvitattā sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ, bhāvitattā ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā. Tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni, sammā pariseditāni, sammā paribhāvitāni. Kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun'ti, atha kho bhabbāva te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hi pana, bhikkhave, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā; tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni, sammā pariseditāni, sammā paribhāvitāni. Evameva kho, bhikkhave, bhāvanānuyogaṃ anuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṃ icchā uppajjeyya:

‘aho vata me anupādāya āsavehi cittaṃ vimucceyyā’ti, atha khvassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Taṃ kissa hetu? ‘Bhāvitattā’tissa vacanīyaṃ. Kissa bhāvitattā? Bhāvitattā catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ … pe … bhāvitattā ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa.

Seyyathāpi, bhikkhave, palagaṇḍassa vā palagaṇḍantevāsissa vā vāsijaṭe dissanteva aṅgulipadāni dissati aṅguṭṭhapadaṃ. No ca khvassa evaṃ ñāṇaṃ hoti: ‘ettakaṃ vata me ajja vāsijaṭassa khīṇaṃ, ettakaṃ hiyyo, ettakaṃ pare’ti. Atha khvassa khīṇe khīṇantveva ñāṇaṃ hoti. Evameva kho, bhikkhave, bhāvanānuyogaṃ anuyuttassa bhikkhuno viharato kiñcāpi na evaṃ ñāṇaṃ hoti: ‘ettakaṃ vata me ajja āsavānaṃ khīṇaṃ, ettakaṃ hiyyo, ettakaṃ pare’ti, atha khvassa khīṇe khīṇantveva ñāṇaṃ hoti. Seyyathāpi, bhikkhave, sāmuddikāya nāvāya vettabandhanabaddhāya vassamāsāni udake pariyādāya hemantikena thalaṃ ukkhittāya vātātapaparetāni vettabandhanāni. Tāni pāvusakena meghena abhippavuṭṭhāni appakasireneva paṭippassambhanti pūtikāni bhavanti; evameva kho, bhikkhave, bhāvanānuyogaṃ anuyuttassa bhikkhuno viharato appakasireneva saṃyojanāni paṭippassambhanti pūtikāni bhavantī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

23. Pariññasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Pariññeyye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi pariññañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, pariññeyyā dhammā? Rūpaṃ, bhikkhave, pariññeyyo dhammo, vedanā pariññeyyo dhammo, saññā pariññeyyo dhammo, saṅkhārā pariññeyyo dhammo, viññāṇaṃ pariññeyyo dhammo. Ime vuccanti, bhikkhave, pariññeyyā dhammā. Katamā ca, bhikkhave, pariññā? Yo, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, pariññā”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

31. Aghamūlasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Aghañca, bhikkhave, desessāmi aghamūlañca. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, aghaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, aghaṃ,

vedanā aghaṃ, saññā aghaṃ, saṅkhārā aghaṃ, viññāṇaṃ aghaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, aghaṃ. Katamañca, bhikkhave, aghamūlaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī; seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, aghamūlan"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

71. Rādhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā rādho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato, kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti? "Yaṃ kiñci, rādha, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, rādha, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti ... pe ... aññataro ca panāyasmā rādho arahataṃ ahosīti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

153. Nocamesiyāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa, evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti. Taṃ

kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

75. Dutiyasamudayasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Sutavā, bhikkhave, ariyasāvako rūpassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya … saññāya … saṅkhārānaṃ … viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānātī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

32. Pabhaṅgusutta

Sāvatthinidānaṃ. “Pabhaṅguñca, bhikkhave, desessāmi appabhaṅguñca. Taṃ suṇātha. Kiñca, bhikkhave, pabhaṅgu, kiṃ appabhaṅgu? Rūpaṃ, bhikkhave, pabhaṅgu. Yo tassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, idaṃ appabhaṅgu. Vedanā pabhaṅgu. Yo tassā nirodho vūpasamo atthaṅgamo, idaṃ appabhaṅgu. Saññā pabhaṅgu … saṅkhārā pabhaṅgu. Yo tesaṃ nirodho vūpasamo atthaṅgamo, idaṃ appabhaṅgu. Viññāṇaṃ pabhaṅgu. Yo tassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, idaṃ appabhaṅgū”ti.

Ekādasamaṃ.

Bhāravaggo tatiyo.

Bhāraṃ pariññaṃ abhijānaṃ, chandarāgaṃ catutthakaṃ; Assādā

ca tayo vuttā, abhinandanamaṭṭhamaṃ; Uppādaṃ aghamūlañca, ekādasamo pabhaṅgūti.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

5. Samādhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ... pe ... sāvatthiyaṃ ... tatra kho ... pe ... etadavoca: " samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha; samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? Rūpassa samudayañca atthaṅgamañca, vedanāya samudayañca atthaṅgamañca, saññāya samudayañca atthaṅgamañca, saṅkhārānaṃ samudayañca atthaṅgamañca, viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca.

Ko ca, bhikkhave, rūpassa samudayo, ko vedanāya samudayo, ko saññāya samudayo, ko saṅkhārānaṃ samudayo, ko viññāṇassa samudayo? Idha, bhikkhave, bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati.

Kiñca abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati? Rūpaṃ abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa rūpaṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Yā rūpe nandī tadupādānaṃ. Tassupādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Vedanaṃ abhinandati ... pe ... saññaṃ abhinandati ... saṅkhāre abhinandati ... viññāṇaṃ abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa viññāṇaṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Yā viññāṇe nandī tadupādānaṃ. Tassupādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Ayaṃ, bhikkhave, rūpassa samudayo; ayaṃ vedanāya samudayo; ayaṃ saññāya samudayo; ayaṃ saṅkhārānaṃ samudayo; ayaṃ viññāṇassa samudayo.

Ko ca, bhikkhave, rūpassa atthaṅgamo, ko vedanāya ... ko saññāya ... ko saṅkhārānaṃ ... ko viññāṇassa atthaṅgamo?

Idha, bhikkhave, nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati.

Kiñca nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati? Rūpaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa rūpaṃ anabhinandato

anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā rūpe nandī sā nirujjhati. Tassa nandīnirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Vedanaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāya nandī sā nirujjhati. Tassa nandīnirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Saññaṃ nābhinandati ... pe ... saṅkhāre nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa saṅkhāre anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā saṅkhāresu nandī sā nirujjhati. Tassa nandīnirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Viññāṇaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa viññāṇaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā viññāṇe nandī sā nirujjhati. Tassa nandīnirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Ayaṃ, bhikkhave, rūpassa atthaṅgamo, ayaṃ vedanāya atthaṅgamo, ayaṃ saññāya atthaṅgamo, ayaṃ saṅkhārānaṃ atthaṅgamo, ayaṃ viññāṇassa atthaṅgamo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

21. Ānandasutta

Sāvatthiyaṃ ... ārāme. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "'nirodho nirodho'ti, bhante, vuccati. Katamesānaṃ kho, bhante, dhammānaṃ nirodho 'nirodho'ti vuccatī"ti? "Rūpaṃ kho, ānanda, aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ. Tassa nirodho 'nirodho'ti vuccati. Vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Tassā nirodho 'nirodho'ti vuccati. Saññā ... saṅkhārā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Tesaṃ nirodho

‘nirodho’ti vuccati. Viññāṇaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ. Tassa nirodho ‘nirodho’ti vuccati. Imesaṃ kho, ānanda, dhammānaṃ nirodho ‘nirodho’ti vuccatī”ti.

Dasamaṃ.

Aniccavaggo dutiyo.

Aniccaṃ dukkhaṃ anattā, yadaniccāpare tayo; Hetunāpi tayo vuttā, ānandena ca te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

42. Catutthaanudhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Dhammānudhammappaṭipannassa, bhikkhave, bhikkhuno ayamanudhammo hoti yaṃ rūpe anattānupassī vihareyya, vedanāya … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe anattānupassī vihareyya. Yo rūpe anattānupassī viharanto … pe … rūpaṃ parijānāti, vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ parijānāti, so rūpaṃ parijānaṃ, vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ parijānaṃ parimuccati rūpamhā, parimuccati vedanāya, parimuccati saññāya, parimuccati saṅkhārehi, parimuccati viññāṇamhā, parimuccati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccati dukkhasmāti vadāmī”ti.

Dasamaṃ.

Natumhākavaggo catuttho.

Natumhākena dve vuttā, bhikkhūhi apare duve; Ānandena ca dve vuttā, anudhammehi dve dukāti.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

119. Dutiyaparipucchitasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassathā”ti? “Evaṃ, bhante”. “Sādhu, bhikkhave. Rūpaṃ, bhikkhave, ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassathā”ti? “Evaṃ, bhante”. “Sādhu, bhikkhave. Viññāṇaṃ, bhikkhave, ‘netaṃ mama, nesohamasmi,

na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... evaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

83. Ānandasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho āyasmā ānando bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Āyasmā ānando etadavoca:

"Puṇṇo nāma, āvuso, āyasmā mantāṇiputto amhākaṃ navakānaṃ sataṃ bahūpakāro hoti. So amhe iminā ovādena ovadati: 'upādāya, āvuso ānanda, asmīti hoti, no anupādāya. Kiñca upādāya asmīti hoti, no anupādāya? Rūpaṃ upādāya asmīti hoti, no anupādāya. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ upādāya asmīti hoti, no anupādāya.

Seyyathāpi, āvuso ānanda, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udakapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno upādāya passeyya, no anupādāya; evameva kho, āvuso ānanda, rūpaṃ upādāya asmīti hoti, no anupādāya. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ upādāya asmīti hoti, no anupādāya.

Taṃ kiṃ maññasi, āvuso ānanda, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā'ti? 'Aniccaṃ, āvuso'. 'Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā'ti? 'Aniccaṃ, āvuso' ... pe .... Tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātīti. Puṇṇo nāma, āvuso, āyasmā mantāṇiputto amhākaṃ navakānaṃ sataṃ bahūpakāro hoti. So amhe iminā ovādena ovadati. Idañca pana me āyasmato puṇṇassa mantāṇiputtassa dhammadesanaṃ sutvā dhammo abhisamito"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

141. Dutiyadukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo ... pe ... yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

28. Tatiyaassādasutta

Sāvatthinidānaṃ. "No cedaṃ, bhikkhave, rūpassa assādo abhavissa nayidaṃ sattā rūpasmiṃ sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi rūpassa assādo, tasmā sattā rūpasmiṃ sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, rūpassa ādīnavo abhavissa nayidaṃ sattā rūpasmiṃ nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi rūpassa ādīnavo, tasmā sattā rūpasmiṃ nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, rūpassa nissaraṇaṃ abhavissa nayidaṃ sattā rūpasmā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi rūpassa nissaraṇaṃ, tasmā sattā rūpasmā nissaranti. No cedaṃ, bhikkhave, vedanāya ... pe ... no cedaṃ, bhikkhave, saññāya ... no cedaṃ, bhikkhave, saṅkhārānaṃ nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā saṅkhārehi nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi saṅkhārānaṃ nissaraṇaṃ, tasmā sattā saṅkhārehi nissaranti. No cedaṃ, bhikkhave, viññāṇassa assādo abhavissa, nayidaṃ sattā viññāṇasmiṃ sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi viññāṇassa assādo, tasmā sattā viññāṇasmiṃ sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, viññāṇassa ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā viññāṇasmiṃ nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi viññāṇassa ādīnavo, tasmā sattā viññāṇasmiṃ nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, viññāṇassa nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā viññāṇasmā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi viññāṇassa nissaraṇaṃ, tasmā sattā viññāṇasmā nissaranti.

Yāvakīvañca, bhikkhave, sattā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññaṃsu; neva tāva, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaṃyuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā vihariṃsu. Yato ca kho, bhikkhave, sattā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññaṃsu; atha, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaṃyuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā viharanti".

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

56. Upādānaparipavattasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, ime pañcupādānakkhandhe catuparivaṭṭaṃ yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, ime pañcupādānakkhandhe catuparivaṭṭaṃ yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke ... pe ... sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ.

Kathañca catuparivaṭṭaṃ? Rūpaṃ abbhaññāsiṃ, rūpasamudayaṃ abbhaññāsiṃ, rūpanirodhaṃ abbhaññāsiṃ, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññāsiṃ; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ abbhaññāsiṃ, viññāṇasamudayaṃ abbhaññāsiṃ, viññāṇanirodhaṃ abbhaññāsiṃ, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññāsiṃ.

Katamañca, bhikkhave, rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, rūpaṃ. Āhārasamudayā rūpasamudayo; āhāranirodhā rūpanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo rūpanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpaṃ abhiññāya, evaṃ rūpasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ rūpanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpaṃ abhiññāya ... pe ... evaṃ rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya, rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimuttā te suvimuttā. Ye suvimuttā te kevalino. Ye kevalino vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katamā ca, bhikkhave, vedanā? Chayime, bhikkhave, vedanākāyā—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosam-

phassajā vedanā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo; phassanirodhā vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanaṃ abhiññāya, evaṃ vedanāsamudayaṃ abhiññāya, evaṃ vedanānirodhaṃ abhiññāya, evaṃ vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya vedanāya nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanaṃ abhiññāya ... pe ... evaṃ vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya ... pe ... vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katamā ca, bhikkhave, saññā? Chayime, bhikkhave, saññākāyā—rūpasaññā, saddasaññā, gandhasaññā, rasasaññā, phoṭṭhabbasaññā, dhammasaññā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, saññā. Phassasamudayā saññāsamudayo; phassanirodhā saññānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saññānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi ... pe ... vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katame ca, bhikkhave, saṅkhārā? Chayime, bhikkhave, cetanākāyā—rūpasañcetanā, saddasañcetanā, gandhasañcetanā, rasasañcetanā, phoṭṭhabbasañcetanā, dhammasañcetanā. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhārā. Phassasamudayā saṅkhārasamudayo; phassanirodhā saṅkhāranirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ saṅkhāre abhiññāya, evaṃ saṅkhārasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ saṅkhāranirodhaṃ abhiññāya, evaṃ saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya saṅkhārānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ saṅkhāre abhiññāya, evaṃ saṅkhārasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ saṅkhāranirodhaṃ abhiññāya, evaṃ saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya saṅkhārānaṃ nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimuttā, te suvimuttā. Ye suvimuttā, te kevalino. Ye kevalino vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāya.

Katamañca, bhikkhave, viññāṇaṃ? Chayime, bhikkhave, viññāṇakāyā—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, viññāṇaṃ. Nāmarūpasamudayā viññāṇasamudayo; nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo viññāṇanirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ viññāṇaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya viññāṇassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipannā, te suppaṭipannā. Ye suppaṭipannā, te imasmiṃ dhammavinaye gādhanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ viññāṇaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇasamudayaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhaṃ abhiññāya, evaṃ viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhiññāya viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimuttā, te suvimuttā. Ye suvimuttā, te kevalino. Ye kevalino vaṭṭaṃ tesaṃ natthi paññāpanāyā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

53. Upayasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Upayo, bhikkhave, avimutto, anupayo vimutto. Rūpupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, rūpārammaṇaṃ rūpappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya. Vedanupayaṃ vā ... pe ... saññupayaṃ vā ... pe ... saṅkhārupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, saṅkhārārammaṇaṃ saṅkhārappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya.

Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahamaññatra rūpā aññatra vedanāya aññatra saññāya aññatra saṅkhārehi viññāṇassa āgatiṃ vā gatiṃ vā cutiṃ vā upapattiṃ vā vuddhiṃ vā virūḷhiṃ vā vepullaṃ vā paññāpessāmī'ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Rūpadhātuyā ce, bhikkhave, bhikkhuno rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahānā vocchijjatārammaṇaṃ patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Vedanādhātuyā ce, bhikkhave ... saññādhātuyā ce, bhikkhave ... saṅkhāradhā-

tuyā ce, bhikkhave ... viññāṇadhātuyā ce, bhikkhave, bhikkhuno rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahānā vocchijjatārammaṇaṃ patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Tadappatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ anabhisaṅkhacca vimuttaṃ. Vimuttattā ṭhitaṃ. Ṭhitattā santusitaṃ. Santusitattā na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

68. Anattasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu ... pe ... ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Yo kho, bhikkhu, anattā; tatra te chando pahātabbo"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, anattā; tatra me chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā; tatra me chando pahātabbo. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, anattā; tatra te chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā; tatra te chando pahātabbo. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

29. Abhinandanasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, rūpaṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo vedanaṃ abhinandati ... yo saññaṃ abhinandati ... yo saṅkhāre abhinandati ... yo viññāṇaṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti

vadāmi. Yo ca kho, bhikkhave, rūpaṃ nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo vedanaṃ nābhinandati ... yo saññaṃ nābhinandati ... yo saṅkhāre nābhinandati ... yo viññāṇaṃ nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmāti vadāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

69. Anattaniyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu ... pe ... vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, bhikkhu, anattaniyaṃ; tatra te chando pahātabbo"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, anattaniyaṃ; tatra me chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattaniyaṃ; tatra me chando pahātabbo. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, anattaniyaṃ; tatra te chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattaniyaṃ; tatra te chando pahātabbo. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

149. Anattānupassīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Saddhāpabbajitassa, bhikkhave, kulaputtassa ayamanudhammo hoti—yaṃ rūpe anattānupassī vihareyya. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe anattānupassī vihareyya. Anattānupassī viharanto, vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe anattānupassī viharanto rūpaṃ parijānāti, vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ parijānāti. So rūpaṃ parijānaṃ vedanaṃ par-

ijānaṃ saññaṃ parijānaṃ saṅkhāre parijānaṃ viññāṇaṃ parijānaṃ parimuccati rūpamhā, parimuccati vedanāya, parimuccati saññāya, parimuccati saṅkhārehi, parimuccati viññāṇamhā, parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi; 'parimuccati dukkhasmā'ti vadāmī"ti.

Cuddasamaṃ.

Kukkuḷavaggo catuttho.

Kukkuḷā tayo aniccena, dukkhena apare tayo; Anattena tayo vuttā, kulaputtena dve dukāti.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

86. Anurādhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena āyasmā anurādho bhagavato avidūre araññakuṭikāyaṃ viharati. Atha kho sambahulā aññatitthiyā paribbājakā yenāyasmā anurādho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā anurādhena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te aññatitthiyā paribbājakā āyasmantaṃ anurādhaṃ etadavocuṃ: "yo so, āvuso anurādha, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato imesu catūsu ṭhānesu paññāpayamāno paññāpeti: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā"ti?

Evaṃ vutte, āyasmā anurādho te aññatitthiye paribbājake etadavoca: "yo so āvuso tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto taṃ tathāgato aññatra imehi catūhi ṭhānehi paññāpayamāno paññāpeti: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā"ti. Evaṃ vutte, aññatitthiyā paribbājakā āyasmantaṃ anurādhaṃ etadavocuṃ: "so cāyaṃ bhikkhu navo bhavissati acirapabbajito, thero vā pana bālo abyatto"ti. Atha kho aññatitthiyā paribbājakā āyasmantaṃ anurādhaṃ navavādena ca bālavādena ca apasādetvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu.

Atha kho āyasmato anurādhassa acirapakkantesu tesu aññatit-

thiyesu paribbājakesu etadahosi: "sace kho maṃ te aññatitthiyā paribbājakā uttariṃ pañhaṃ puccheyyuṃ. Kathaṃ byākaramāno nu khvāhaṃ tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ vuttavādī ceva bhagavato assaṃ, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyaṃ, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyaṃ, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti?

Atha kho āyasmā anurādho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anurādho bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, bhagavato avidūre araññakuṭikāyaṃ viharāmi. Atha kho, bhante, sambahulā aññatitthiyā paribbājakā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu ... pe ... maṃ etadavocuṃ: 'yo so, āvuso anurādha, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto taṃ tathāgato imesu catūsu ṭhānesu paññāpayamāno paññāpeti—hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti ... hoti ca na ca hoti, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā'"ti?

Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, te aññatitthiye paribbājake etadavocaṃ: "yo so, āvuso, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato aññatra imehi catūhi ṭhānehi paññāpayamāno paññāpeti: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vāti. Evaṃ vutte, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā maṃ etadavocuṃ: 'so cāyaṃ bhikkhu na vo bhavissati acirapabbajito thero vā pana bālo abyatto'ti. Atha kho maṃ, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā navavādena ca bālavādena ca apasādetvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu.

Tassa mayhaṃ, bhante, acirapakkantesu tesu aññatitthiyesu paribbājakesu etadahosi: 'sace kho maṃ te aññatitthiyā paribbājakā uttariṃ pañhaṃ puccheyyuṃ. Kathaṃ byākaramāno nu khvāhaṃ tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ vuttavādī ceva bhagavato assaṃ, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyaṃ, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyaṃ, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā'"ti?

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso

me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti".

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpasmiṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Aññatra rūpā tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanāya ... pe ... aññatra vedanāya ... pe ... saññāya ... aññatra saññāya ... saṅkhāresu ... aññatra saṅkhārehi ... viññāṇasmiṃ ... aññatra viññāṇā tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpaṃ ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, ayaṃ so arūpī ... avedano ... asaññī ... asaṅkhāro ... aviññāṇo tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Ettha ca te, anurādha, diṭṭheva dhamme saccato thetato tathāgate anupalabbhiyamāne kallaṃ nu te taṃ veyyākaraṇaṃ: 'yo so, āvuso, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto taṃ tathāgato aññatra imehi catūhi ṭhānehi paññāpayamāno paññāpeti—hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā ... na hoti ... hoti ca na ca hoti ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, anurādha. Pubbe cāhaṃ, anurādha, etarahi ca dukkhañceva paññapemi, dukkhassa ca nirodhan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

116. Dutiyadhammakathikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'dhammakathiko, dhammakathiko'ti, bhante, vuccati; kittāvatā nu kho, bhante, dhammakathiko hoti; kittāvatā dhammānudhammappaṭipanno hoti, kittāvatā diṭṭhadhammanibbānappatto hotī"ti? "Rūpassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, 'dhammakathiko bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Rūpassa ce, bhikkhu,

nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, 'dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Rūpassa ce, bhikkhu, nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, 'diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Vedanāya ce, bhikkhu ... pe ... saññāya ce, bhikkhu ... saṅkhārānañce, bhikkhu ... viññāṇassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, 'dhammakathiko bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Viññāṇassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, 'dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Viññāṇassa ce, bhikkhu, nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, 'diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

133. Koṭṭhikasutta

Bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "'avijjā, avijjā'ti, āvuso koṭṭhika, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, assutavā puthujjano rūpassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, āvuso koṭṭhika, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, sutavā ariyasāvako rūpassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

140. Dukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo chando pahātabbo ... pe ... yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo chando pahātabbo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

38. Dutiyaānandasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"Sace taṃ, ānanda, evaṃ puccheyyuṃ: 'katamesaṃ, āvuso ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha? Katamesaṃ dhammānaṃ uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati? Katamesaṃ dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatī'ti? Evaṃ puṭṭho tvaṃ, ānanda, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'katamesaṃ, āvuso ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha? Katamesaṃ dhammānaṃ uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati? Katamesaṃ dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatī'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'yaṃ kho, āvuso, rūpaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ; tassa uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha. Yā vedanā atītā niruddhā vipariṇatā; tassā uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitāya aññathattaṃ paññāyittha. Yā saññā ... ye saṅkhārā atītā niruddhā vipariṇatā; tesaṃ uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha. Yaṃ viññāṇaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ; tassa uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha. Imesaṃ kho, āvuso, dhammānaṃ uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha.

Yaṃ kho, āvuso, rūpaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ; tassa uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati. Yā vedanā ajātā apātubhūtā; tassā uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitāya aññathattaṃ paññāyissati. Yā saññā ... pe ... ye saṅkhārā ajātā apātubhūtā; tesaṃ uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati. Yaṃ viññāṇaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ; tassa uppādo

paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati. Imesaṃ kho, āvuso, dhammānaṃ uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati.

Yaṃ kho, āvuso, rūpaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ; tassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Yā vedanā jātā pātubhūtā ... pe ... yā saññā ... ye saṅkhārā jātā pātubhūtā; tesaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Yaṃ viññāṇaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ tassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Imesaṃ kho, āvuso, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatī'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sādhu sādhu, ānanda. Yaṃ kho, ānanda, rūpaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ; tassa uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha. Yā vedanā ... yā saññā ... ye saṅkhārā ... yaṃ viññāṇaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ; tassa uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha. Imesaṃ kho, ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyittha, vayo paññāyittha, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyittha.

Yaṃ kho, ānanda, rūpaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ; tassa uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati. Yā vedanā ... yā saññā ... ye saṅkhārā ... yaṃ viññāṇaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ; tassa uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati. Imesaṃ kho, ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyissati, vayo paññāyissati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyissati.

Yaṃ kho, ānanda, rūpaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ; tassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Yā vedanā jātā pātubhūtā ... yā saññā ... ye saṅkhārā ... yaṃ viññāṇaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ; tassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Imesaṃ kho, ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatīti. Evaṃ puṭṭho tvaṃ, ānanda, evaṃ byākareyyāsī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

72. Surādhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā surādho bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti, vidhā samatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti? "Yaṃ kiñci, surādha, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādāvimutto hoti. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbā vedanā ... pe ... sabbā saññā ... sabbe saṅkhārā ... sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādāvimutto hoti. Evaṃ kho, surādha, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye, bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhā samatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti ... pe ... aññataro ca panāyasmā surādho arahataṃ ahosīti.

Dasamaṃ.

Arahantavaggo dutiyo.

Upādiyamaññamānā, Athābhinandamāno ca; Aniccaṃ dukkhaṃ anattā ca, Anattaniyaṃ rajanīyasaṇṭhitaṃ; Rādhasurādhena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

43. Attadīpasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Attadīpā, bhikkhave, viharatha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā. Attadīpānaṃ, bhikkhave, viharataṃ attasaraṇānaṃ anaññasaraṇānaṃ, dhammadīpānaṃ dhammasaraṇānaṃ anaññasaraṇānaṃ yoni upaparikkhitabbā 'Kiṃjātikā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā, kiṃpahotikā'ti?

Kiṃjātikā ca, bhikkhave, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā, kiṃpahotikā? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati, aññathā ca hoti. Tassa

rūpavipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Vedanaṃ attato samanupassati, vedanāvantaṃ vā attānaṃ; attani vā vedanaṃ, vedanāya vā attānaṃ. Tassa sā vedanā vipariṇamati, aññathā ca hoti. Tassa vedanāvipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparideva … pe … pāyāsā. Saññaṃ attato samanupassati … saṅkhāre attato samanupassati … viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati, aññathā ca hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Rūpassa tveva, bhikkhave, aniccataṃ viditvā vipariṇāmaṃ virāgaṃ nirodhaṃ, 'pubbe ceva rūpaṃ etarahi ca sabbaṃ rūpaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhamman'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato ye sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā na paritassati, aparitassaṃ sukhaṃ viharati, sukhavihārī bhikkhu 'tadaṅganibbuto'ti vuccati. Vedanāya tveva, bhikkhave, aniccataṃ viditvā vipariṇāmaṃ virāgaṃ nirodhaṃ, 'pubbe ceva vedanā etarahi ca sabbā vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato ye sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā na paritassati, aparitassaṃ sukhaṃ viharati, sukhavihārī bhikkhu 'tadaṅganibbuto'ti vuccati. Saññāya … saṅkhārānaṃ tveva, bhikkhave, aniccataṃ viditvā vipariṇāmaṃ virāgaṃ nirodhaṃ, 'pubbe ceva saṅkhārā etarahi ca sabbe saṅkhārā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato ye sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā na paritassati, aparitassaṃ sukhaṃ viharati, sukhavihārī bhikkhu 'tadaṅganibbuto'ti vuccati. Viññāṇassa tveva, bhikkhave, aniccataṃ viditvā vipariṇāmaṃ virāgaṃ nirodhaṃ, 'pubbe ceva viññāṇaṃ etarahi ca sabbaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhamman'ti, evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato ye sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā te pahīyanti. Tesaṃ pahānā na paritassati, aparitassaṃ sukhaṃ viharati, sukhavihārī bhikkhu 'tadaṅganibbuto'ti vuccatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

12. Aniccasutta

Evaṃ me sutaṃ— sāvatthiyaṃ. Tatra kho ... pe ... "rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

82. Puṇṇamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā bhikkhusaṃgha parivuto ajjhokāse nisinno hoti.

Atha kho aññataro bhikkhu uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "puccheyyāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ kiñcideva desaṃ, sace me bhagavā okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti? "Tena hi tvaṃ, bhikkhu, sake āsane nisīditvā puccha yadākaṅkhasī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā sake āsane nisīditvā bhagavantaṃ etadavoca: "ime nu kho, bhante, pañcupādānakkhandhā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho"ti.

"Ime kho, bhikkhu, pañcupādānakkhandhā; seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi:

"Ime kho pana, bhante, pañcupādānakkhandhā kiṃmūlakā"ti? "Ime kho, bhikkhu, pañcupādānakkhandhā chandamūlakā"ti ... pe ... taññeva nu kho, bhante, upādānaṃ te pañcupādānakkhandhā udāhu aññatra pañcahi upādānakkhandhehi upādānan"ti? "Na kho, bhikkhu, taññeva upādānaṃ te pañcupādānakkhandhā nāpi aññatra pañcahi

upādānakkhandhehi upādānaṃ, api ca yo tattha chandarāgo taṃ tattha upādānan"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi:

"Siyā pana, bhante, pañcupādānakkhandhesu chandarāgavemattatā"ti? "Siyā, bhikkhū"ti bhagavā avoca: "idha, bhikkhu, ekaccassa evaṃ hoti: 'evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃvedano siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsañño siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsaṅkhāro siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti. Evaṃ kho, bhikkhu, siyā pañcupādānakkhandhesu chandarāgavemattatā"ti? "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi:

"Kittāvatā nu kho, bhante, khandhānaṃ khandhādhivacanan"ti? "Yaṃ kiñci, bhikkhu, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, ayaṃ vuccati rūpakkhandho. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, ayaṃ vuccati viññāṇakkhandho. Ettāvatā kho, bhikkhu, khandhānaṃ khandhādhivacanan"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu ... pe ... apucchi:

"Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo rūpakkhandhassa paññāpanāya; ko hetu ko paccayo vedanākkhandhassa paññāpanāya; ko hetu ko paccayo saññākkhandhassa paññāpanāya; ko hetu ko paccayo saṅkhārakkhandhassa paññāpanāya; ko hetu ko paccayo viññāṇakkhandhassa paññāpanāyā"ti? "Cattāro kho, bhikkhu, mahābhūtā hetu, cattāro mahābhūtā paccayo rūpakkhandhassa paññāpanāya. Phasso hetu phasso paccayo vedanākkhandhassa paññāpanāya. Phasso hetu phasso paccayo saññākkhandhassa paññāpanāya. Phasso hetu, phasso paccayo saṅkhārakkhandhassa paññāpanāya. Nāmarūpaṃ hetu, nāmarūpaṃ paccayo viññāṇakkhandhassa paññāpanāyā"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu ... pe ... apucchi:

"Kathaṃ nu kho, bhante, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti? "Idha, bhikkhu, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ

vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ... attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhu, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu ... pe ... apucchi:

"Kathaṃ pana, bhante, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti? "Idha, bhikkhu, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ; na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhu, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu ... pe ... apucchi:

"Ko nu kho, bhante, rūpassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko vedanāya ... ko saññāya ... ko saṅkhārānaṃ ... ko viññāṇassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Yaṃ kho, bhikkhu, rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ— ayaṃ rūpassa assādo. Yaṃ rūpaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ—ayaṃ rūpassa ādīnavo. Yo rūpasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ rūpassa nissaraṇaṃ. Yaṃ vedanaṃ paṭicca ... yaṃ saññaṃ paṭicca ... ye saṅkhāre paṭicca ... yaṃ viññāṇaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—ayaṃ viññāṇassa assādo. Yaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ—ayaṃ viññāṇassa ādīnavo. Yo viññāṇasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ—idaṃ viññāṇassa nissaraṇan"ti. "Sādhu, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi:

"Kathaṃ nu kho, bhante, jānato, kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti? "Yaṃ kiñci, bhikkhu, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā

oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "iti kira bho rūpaṃ anattā, vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā; anattakatāni kammāni kathamattānaṃ phusissantī"ti. Atha kho bhagavā tassa bhikkhuno cetasā ceto parivitakkamaññāya bhikkhū āmantesi:

"Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ idhekacco moghapuriso avidvā avijjāgato taṇhādhipateyyena cetasā satthusāsanaṃ atidhāvitabbaṃ maññeyya. 'Iti kira, bho, rūpaṃ anattā, vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā. Anattakatāni kammāni kathamattānaṃ phusissantī'ti? Paṭipucchāvinītā kho me tumhe, bhikkhave, tatra tatra tesu tesu dhammesu.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". Tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

"Dve khandhā taññeva siyaṃ, adhivacanañca hetunā; Sakkāyena duve vuttā, assādaviññāṇakena ca; Ete dasavidhā vuttā, hoti bhikkhu pucchāyā"ti.

Dasamaṃ.

Khajjanīyavaggo tatiyo.

Assādo dve samudayā, arahantehi apare dve; Sīho khajjanī piṇḍolyaṃ, pālileyyena puṇṇamāti.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

109. Sotāpannasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādā-

nakkhandho. Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

61. Ādittasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Rūpaṃ, bhikkhave, ādittaṃ, vedanā ādittā, saññā ādittā, saṅkhārā ādittā, viññāṇaṃ ādittaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi ... saññāyapi ... saṅkhāresupi ... viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

58. Sammāsambuddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto sammāsambuddhoti vuccati. Bhikkhupi, bhikkhave, paññāvimutto rūpassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto paññāvimuttoti vuccati.

Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho vedanāya nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto sammāsambuddhoti vuccati. Bhikkhupi, bhikkhave, paññāvimutto vedanāya nibbidā ... pe ... paññāvimuttoti vuccati.

Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto sammāsambuddhoti vuccati. Bhikkhupi, bhikkhave, paññāvimutto viññāṇassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto paññāvimuttoti vuccati.

Tatra kho, bhikkhave, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ, tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa paññāvimuttena bhikkhunā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaññeva paṭibhātu etassa

bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī”ti. “Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Tathāgato, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā maggaññū, maggavidū, maggakovido; maggānugā ca, bhikkhave, etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso, ayaṃ adhippayāso, idaṃ nānākaraṇaṃ tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa paññāvimuttena bhikkhunā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

22. Bhārasutta

Sāvatthiyaṃ … tatra kho … “bhārañca vo, bhikkhave, desessāmi bhārahārañca bhārādānañca bhāranikkhepanañca. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, bhāro? Pañcupādānakkhandhā tissa vacanīyaṃ. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho; ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhāro.

Katamo ca, bhikkhave, bhārahāro? Puggalo tissa vacanīyaṃ. Yvāyaṃ āyasmā evaṃnāmo evaṅgotto; ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhārahāro.

Katamañca, bhikkhave, bhārādānaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhārādānaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bhāranikkhepanaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. Idaṃ vuccati, bhikkhave, bhāranikkhepanan”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Bhārā have pañcakkhandhā, bhārahāro ca puggalo; Bhārādānaṃ dukhaṃ loke, bhāranikkhepanaṃ sukhaṃ.

Nikkhipitvā garuṃ bhāraṃ, aññaṃ bhāraṃ anādiya; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, nicchāto parinibbuto”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

151. Etaṃmamasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassatī"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa ... pe ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti samanupasseyyāti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti samanupasseyyāti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

54. Bījasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcimāni, bhikkhave, bījajātāni. Katamāni pañca? Mūlabījaṃ, khandhabījaṃ, aggabījaṃ, phalubījaṃ, bījabījaññeva pañcamaṃ. Imāni cassu, bhikkhave, pañca bījajātāni akhaṇḍāni apūtikāni avātātapahatāni sārādāni sukhasayitāni, pathavī ca nassa, āpo ca nassa; api numāni, bhikkhave, pañca bījajātāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Imāni cassu, bhikkhave, pañca bījajātāni akhaṇḍāni ... pe ... sukhasayitāni, pathavī ca assa, āpo ca assa; api numāni, bhikkhave, pañca bījajātāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyun"ti? "Evaṃ, bhante". "Seyyathāpi, bhikkhave, pathavīdhātu, evaṃ catasso viññāṇaṭṭhitiyo daṭṭhabbā. Seyyathāpi, bhikkhave, āpodhātu, evaṃ nandirāgo daṭṭhabbo. Seyyathāpi, bhikkhave, pañca bījajātāni, evaṃ viññāṇaṃ sāhāraṃ daṭṭhabbaṃ.

Rūpupayaṃ, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, rūpārammaṇaṃ rūpappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya. Vedanupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya ... pe ... saññupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ

tiṭṭheyya … pe … saṅkhārupayaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, saṅkhārārammaṇaṃ saṅkhārappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya.

Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahamaññatra rūpā aññatra vedanāya aññatra saññāya aññatra saṅkhārehi viññāṇassa āgatiṃ vā gatiṃ vā cutiṃ vā upapattiṃ vā vuddhiṃ vā virūḷhiṃ vā vepullaṃ vā paññāpessāmī'ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Rūpadhātuyā ceva, bhikkhave, bhikkhuno rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahānā vocchijjatārammaṇaṃ patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Vedanādhātuyā ce … saññādhātuyā ce … saṅkhāradhātuyā ce … viññāṇadhātuyā ce, bhikkhave, bhikkhuno rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahānā vocchijjatārammaṇaṃ patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Tadappatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ anabhisaṅkhacca vimuttaṃ. Vimuttattā ṭhitaṃ. Ṭhitattā santusitaṃ. Santusitattā na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti … pe … nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

8. Dutiyaupādāparitassanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Upādāparitassanañca vo, bhikkhave, desessāmi anupādāaparitassanañca. Taṃ suṇātha … pe … kathañca, bhikkhave, upādāparitassanā hoti? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano rūpaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Vedanaṃ etaṃ mama … pe … saññaṃ etaṃ mama … saṅkhāre etaṃ mama … viññāṇaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. Tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Evaṃ kho, bhikkhave, upādāparitassanā hoti.

Kathañca, bhikkhave, anupādāaparitassanā hoti? Idha, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanas-

supāyāsā. Vedanaṃ netaṃ mama … saññaṃ netaṃ mama … saṅkhāre netaṃ mama … viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Evaṃ kho, bhikkhave, anupādāaparitassanā hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

3. Hāliddikānisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati kuraraghare papāte pabbate. Atha kho hāliddikāni gahapati yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho hāliddikāni gahapati āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "vuttamidaṃ, bhante, bhagavatā aṭṭhakavaggiye māgaṇḍiyapañhe:

'Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ muni santhavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā'ti.

Imassa nu kho, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti?

"Rūpadhātu kho, gahapati, viññāṇassa oko. Rūpadhāturāgavinibandhañca pana viññāṇaṃ 'okasārī'ti vuccati. Vedanādhātu kho, gahapati, viññāṇassa oko. Vedanādhāturāgavinibandhañca pana viññāṇaṃ 'okasārī'ti vuccati. Saññādhātu kho, gahapati, viññāṇassa oko. Saññādhāturāgavinibandhañca pana viññāṇaṃ 'okasārī'ti vuccati. Saṅkhāradhātu kho, gahapati, viññāṇassa oko. Saṅkhāradhāturāgavinibandhañca pana viññāṇaṃ 'okasārī'ti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, okasārī hoti.

Kathañca, gahapati, anokasārī hoti? Rūpadhātuyā kho, gahapati, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā tathāgato 'anokasārī'ti vuccati. Vedanādhātuyā kho, gahapati … saññādhātuyā kho, gahapati … saṅkhāradhātuyā kho, gahapati … viññāṇadhātuyā kho, gahapati, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālā-

vatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā tathāgato 'anokasārī'ti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, anokasārī hoti.

Kathañca, gahapati, niketasārī hoti? Rūpanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, 'niketasārī'ti vuccati. Saddanimitta ... pe ... gandhanimitta ... rasanimitta ... phoṭṭhabbanimitta ... dhammanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, 'niketasārī'ti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, niketasārī hoti.

Kathañca, gahapati, aniketasārī hoti? Rūpanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā tathāgato 'aniketasārī'ti vuccati. Saddanimitta ... gandhanimitta ... rasanimitta ... phoṭṭhabbanimitta ... dhammanimittaniketavisāravinibandhā kho, gahapati, tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā tathāgato 'aniketasārī'ti vuccati. Evaṃ kho, gahapati, aniketasārī hoti.

Kathañca, gahapati, gāme santhavajāto hoti? Idha, gahapati, ekacco gihīhi saṃsaṭṭho viharati sahanandī sahasokī, sukhitesu sukhito, dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu attanā tesu yogaṃ āpajjati. Evaṃ kho, gahapati, gāme santhavajāto hoti.

Kathañca, gahapati, gāme na santhavajāto hoti? Idha, gahapati, bhikkhu gihīhi asaṃsaṭṭho viharati na sahanandī na sahasokī na sukhitesu sukhito na dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu na attanā tesu yogaṃ āpajjati. Evaṃ kho, gahapati, gāme na santhavajāto hoti.

Kathañca, gahapati, kāmehi aritto hoti? Idha, gahapati, ekacco kāmesu avigatarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Evaṃ kho, gahapati, kāmehi aritto hoti.

Kathañca, gahapati, kāmehi ritto hoti? Idha, gahapati, ekacco kāmesu vigatarāgo hoti vigatacchando vigatapemo vigatapipāso vigatapariḷāho vigatataṇho. Evaṃ kho, gahapati, kāmehi ritto hoti.

Kathañca, gahapati, purakkharāno hoti? Idha, gahapati, ekaccassa evaṃ hoti: 'evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃvedano siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsañño siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsaṅkhāro siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti. Evaṃ kho, gahapati, purakkharāno hoti.

Kathañca, gahapati, apurakkharāno hoti? Idha, gahapati, ekaccassa na evaṃ hoti: 'evaṃrūpo siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃvedano siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsañño siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃsaṅkhāro siyaṃ anāgatamaddhānaṃ, evaṃviññāṇo siyaṃ anāgatamaddhānan'ti. Evaṃ kho, gahapati, apurakkharāno hoti.

Kathañca, gahapati, kathaṃ viggayha janena kattā hoti? Idha, gahapati, ekacco evarūpiṃ kathaṃ kattā hoti: 'na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi; ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi. Kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi? Micchāpaṭipanno tvamasi; ahamasmi sammāpaṭipanno. Pure vacanīyaṃ pacchā avaca; pacchā vacanīyaṃ pure avaca. Sahitaṃ me, asahitaṃ te. Adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ. Āropito te vādo; cara vādappamokkhāya. Niggahitosi; nibbeṭhehi vā sace pahosī'ti. Evaṃ kho, gahapati, kathaṃ viggayha janena kattā hoti.

Kathañca, gahapati, kathaṃ na viggayha janena kattā hoti? Idha, gahapati, bhikkhu na evarūpiṃ kathaṃ kattā hoti: 'na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi ... pe ... nibbeṭhehi vā sace pahosī'ti. Evaṃ kho, gahapati, kathaṃ na viggayha janena kattā hoti.

Iti kho, gahapati, yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā aṭṭhakavaggiye māgaṇḍiyapañhe:

'Okaṃ pahāya aniketasārī, Gāme akubbaṃ munisanthavāni; Kāmehi ritto apurakkharāno, Kathaṃ na viggayha janena kayirā'ti.

Imassa kho, gahapati, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

107. Samaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... pajānanti, sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

40. Dutiyaanudhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Dhammānudhammappaṭipannassa, bhikkhave, bhikkhuno ayamanudhammo hoti yaṃ rūpe aniccānupassī vihareyya ... pe ... parimuccati dukkhasmāti vadāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

52. Dutiyanandikkhayasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha, rūpāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Rūpaṃ, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasi karonto, rūpāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto rūpasmiṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccati. Vedanaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha, vedanāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Vedanaṃ, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasi karonto, vedanāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto vedanāya nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccati. Saññaṃ bhikkhave ... saṅkhāre, bhikkhave, yoniso manasi karotha, saṅkhārāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Saṅkhāre, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasi karonto, saṅkhārāniccataṃ yathābhūtaṃ samanupassanto saṅkhāresu nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccati. Viññāṇaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha, viññāṇāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Viññāṇaṃ, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasi karonto, viññāṇāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto viññāṇasmiṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo, rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ vimuttaṃ suvimuttanti vuccatī"ti.

Dasamaṃ.

Attadīpavaggo pañcamo.

Attadīpā paṭipadā, Dve ca honti aniccatā; Samanupassanā khandhā, Dve soṇā dve nandikkhayena cāti.

Mūlapaṇṇāsako samatto.

Nakulapitā anicco ca, Bhāro natumhākena ca; Attadīpena paññāso, Paṭhamo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

62. Niruttipathasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Tayome, bhikkhave, niruttipathā adhivacanapathā paññattipathā asaṅkiṇṇā asaṅkiṇṇapubbā, na saṅkīyanti, na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhā samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katame tayo? Yaṃ, bhikkhave, rūpaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ 'ahosī'ti tassa saṅkhā, 'ahosī'ti tassa samaññā, 'ahosī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Yā vedanā atītā niruddhā vipariṇatā 'ahosī'ti tassā saṅkhā, 'ahosī'ti tassā samaññā, 'ahosī'ti tassā paññatti; na tassā saṅkhā 'atthī'ti, na tassā saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Yā saññā ... ye saṅkhārā atītā niruddhā vipariṇatā 'ahesun'ti tesaṃ saṅkhā, 'ahesun'ti tesaṃ samaññā, 'ahesun'ti tesaṃ paññatti; na tesaṃ saṅkhā 'atthī'ti, na tesaṃ saṅkhā 'bhavissantī'ti.

Yaṃ viññāṇaṃ atītaṃ niruddhaṃ vipariṇataṃ, 'ahosī'ti tassa saṅkhā, 'ahosī'ti tassa samaññā, 'ahosī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Yaṃ, bhikkhave, rūpaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ, 'bhavissatī'ti tassa saṅkhā, 'bhavissatī'ti tassa samaññā, 'bhavissatī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'ahosī'ti.

Yā vedanā ajātā apātubhūtā, 'bhavissatī'ti tassā saṅkhā, 'bhavissatī'ti tassā samaññā, 'bhavissatī'ti tassā paññatti; na tassā saṅkhā 'atthī'ti, na tassā saṅkhā 'ahosī'ti.

Yā saññā ... ye saṅkhārā ajātā apātubhūtā, 'bhavissantī'ti tesaṃ saṅkhā, 'bhavissantī'ti tesaṃ samaññā, 'bhavissantī'ti tesaṃ paññatti; na tesaṃ saṅkhā 'atthī'ti, na tesaṃ saṅkhā 'ahesun'ti.

Yaṃ viññāṇaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ, 'bhavissatī'ti tassa saṅkhā, 'bhavissatī'ti tassa samaññā, 'bhavissatī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'ahosī'ti.

Yaṃ, bhikkhave, rūpaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ, 'atthī'ti tassa saṅkhā, 'atthī'ti tassa samaññā, 'atthī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'ahosī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Yā vedanā jātā pātubhūtā, 'atthī'ti tassā saṅkhā, 'atthī'ti tassā samaññā, 'atthī'ti tassā paññatti; na tassā saṅkhā 'ahosī'ti, na tassā saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Yā saññā ... ye saṅkhārā jātā pātubhūtā, 'atthī'ti tesaṃ saṅkhā, 'atthī'ti tesaṃ samaññā, 'atthī'ti tesaṃ paññatti; na tesaṃ saṅkhā 'ahesun'ti, na tesaṃ saṅkhā, 'bhavissantī'ti.

Yaṃ viññāṇaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ, 'atthī'ti tassa saṅkhā, 'atthī'ti tassa samaññā, 'atthī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'ahosī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Ime kho, bhikkhave, tayo niruttipathā adhivacanapathā paññattipathā asaṃkiṇṇā asaṃkiṇṇapubbā, na saṅkīyanti, na saṅkīyissanti, appaṭikuṭṭhā samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Yepi te, bhikkhave, ahesuṃ ukkalā vassabhaññā ahetukavādā akiriyavādā natthikavādā, tepime tayo niruttipathe adhivacanapathe paññattipathe na garahitabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ amaññiṃsu. Taṃ kissa hetu? Nindāghaṭṭanabyārosaupārambhabhayā"ti.

Majjhimapaṇṇāsakassa upayavaggo paṭhamo.

Upayo bījaṃ udānaṃ, Upādānaparivattaṃ; Sattaṭṭhānañca sambuddho, Pañcamahāli ādittā; Vaggo niruttipathena cāti.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

17. Yadanattāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, anattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanā anattā ... saññā anattā ... saṅkhārā anattā ... viññāṇaṃ anattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

89. Khemakasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū kosambiyaṃ viharanti ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā khemako badarikārāme viharati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho therā bhikkhū sāyan-

hasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhitā āyasmantaṃ dāsakaṃ āmantesuṃ: "ehi tvaṃ, āvuso dāsaka, yena khemako bhikkhu tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā khemakaṃ bhikkhuṃ evaṃ vadehi: 'therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu—kacci te, āvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti no abhikkamanti, paṭikkamosānaṃ paññāyati no abhikkamo'"ti? "Evamāvuso"ti kho āyasmā dāsako therānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yenāyasmā khemako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ khemakaṃ etadavoca: "therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu: 'kacci te, āvuso, khamanīyaṃ ... pe ... no abhikkamo'"ti? "Na me, āvuso, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ ... pe ... abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo"ti.

Atha kho āyasmā dāsako yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū etadavoca: "khemako, āvuso, bhikkhu evamāha: 'na me, āvuso, khamanīyaṃ ... pe ... abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo'"ti. "Ehi tvaṃ, āvuso dāsaka, yena khemako bhikkhu tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā khemakaṃ bhikkhuṃ evaṃ vadehi: 'therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu—pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Imesu āyasmā khemako pañcasu upādānakkhandhesu kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassatī'"ti?

"Evamāvuso"ti kho āyasmā dāsako therānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yenāyasmā khemako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu: "pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Imesu āyasmā khemako pañcasu upādānakkhandhesu kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassatī"ti? "Pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Imesu khvāhaṃ, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu na kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassāmī"ti.

Atha kho āyasmā dāsako yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū etadavoca: "khemako, āvuso, bhikkhu evamāha: 'pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho.

Imesu khvāhaṃ, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu na kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassāmī'"ti. "Ehi tvaṃ, āvuso dāsaka, yena khemako bhikkhu tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā khemakaṃ bhikkhuṃ evaṃ vadehi: 'therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu—pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. No ce kirāyasmā khemako imesu pañcasu upādānakkhandhesu kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassati. Tenahāyasmā khemako arahaṃ khīṇāsavo'"ti.

"Evamāvuso"ti kho āyasmā dāsako therānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yenāyasmā khemako ... pe ... therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu: "pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho; no ce kirāyasmā khemako imesu pañcasu upādānakkhandhesu kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassati, tenahāyasmā khemako arahaṃ khīṇāsavo"ti. "Pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Imesu khvāhaṃ, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu na kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassāmi, na camhi arahaṃ khīṇāsavo; api ca me, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu 'asmī'ti adhigataṃ, 'ayamahamasmī'ti na ca samanupassāmī"ti.

Atha kho āyasmā dāsako yena therā bhikkhū ... pe ... there bhikkhū etadavoca: "khemako, āvuso, bhikkhu evamāha—pañcime, āvuso, upādānakkhandhā vuttā bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Imesu khvāhaṃ, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu na kiñci attaṃ vā attaniyaṃ vā samanupassāmi, na camhi arahaṃ khīṇāsavo; api ca me, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu 'asmī'ti adhigataṃ, 'ayamahamasmī'ti na ca samanupassāmī"ti.

"Ehi tvaṃ, āvuso dāsaka, yena khemako bhikkhu tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā khemakaṃ bhikkhuṃ evaṃ vadehi: 'therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu—yametaṃ, āvuso khemaka, asmīti vadesi, kimetaṃ asmīti vadesi? Rūpaṃ asmīti vadesi, aññatra rūpā asmīti vadesi, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ asmīti vadesi, aññatra viññāṇā asmīti vadesi. Yametaṃ, āvuso khemaka, asmīti vadesi. Kimetaṃ asmīti vadesī'"ti?

"Evamāvuso"ti kho āyasmā dāsako therānaṃ bhikkhūnaṃ paṭis-

sutvā yenāyasmā khemako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ khemakaṃ etadavoca—therā taṃ, āvuso khemaka, evamāhaṃsu: "yametaṃ, āvuso khemaka, 'asmī'ti vadesi, kimetaṃ 'asmī'ti vadesi? Rūpaṃ 'asmī'ti vadesi aññatra rūpā 'asmī'ti vadesi? Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ 'asmī'ti vadesi aññatra viññāṇā 'asmī'ti vadesi? Yametaṃ, āvuso khemaka, 'asmī'ti vadesi, kimetaṃ 'asmī'ti vadesī"ti? "Alaṃ, āvuso dāsaka, kiṃ imāya sandhāvanikāya. Āharāvuso, daṇḍaṃ; ahameva yena therā bhikkhū tenupasaṅkamissāmī"ti.

Atha kho āyasmā khemako daṇḍamolubbha yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā therehi bhikkhūhi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ khemakaṃ therā bhikkhū etadavocuṃ: "yametaṃ, āvuso khemaka, 'asmī'ti vadesi, kimetaṃ 'asmī'ti vadesi? Rūpaṃ 'asmī'ti vadesi, aññatra rūpā 'asmī'ti vadesi? Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ 'asmī'ti vadesi, aññatra viññāṇā 'asmī'ti vadesi? Yametaṃ, āvuso khemaka, 'asmī'ti vadesi, kimetaṃ 'asmī'ti vadesī"ti? "Na khvāhaṃ, āvuso, rūpaṃ 'asmī'ti vadāmi; napi aññatra rūpā 'asmī'ti vadāmi. Na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ 'asmī'ti vadāmi; napi aññatra viññāṇā 'asmī'ti vadāmi. Api ca me, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu 'asmī'ti adhigataṃ 'ayamahamasmī'ti na ca samanupassāmi.

Seyyathāpi, āvuso, uppalassa vā padumassa vā puṇḍarīkassa vā gandho. Yo nu kho evaṃ vadeyya: 'pattassa gandho'ti vā 'vaṇṇassa gandho'ti vā 'kiñjakkhassa gandho'ti vā sammā nu kho so vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Yathā kathaṃ, panāvuso, sammā byākaramāno byākareyyā"ti? "'Pupphassa gandho'ti kho, āvuso, sammā byākaramāno byākareyyā"ti. "Evameva khvāhaṃ, āvuso, na rūpaṃ 'asmī'ti vadāmi, napi aññatra rūpā 'asmī'ti vadāmi. Na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ 'asmī'ti vadāmi, napi aññatra viññāṇā 'asmī'ti vadāmi. Api ca me, āvuso, pañcasu upādānakkhandhesu 'asmī'ti adhigataṃ 'ayamahamasmī'ti na ca samanupassāmi.

Kiñcāpi, āvuso, ariyasāvakassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni bhavanti, atha khvassa hoti: 'yo ca pañcasu upādānakkhandhesu anusahagato asmīti māno, asmīti chando, asmīti anusayo asamūhato. So aparena samayena pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānu-

passī viharati—iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā … iti saññā … iti saṅkhārā … iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Tassimesu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassino viharato yopissa hoti pañcasu upādānakkhandhesu anusahagato 'asmī'ti, māno 'asmī'ti, chando 'asmī'ti anusayo asamūhato, sopi samugghātaṃ gacchati.

Seyyathāpi, āvuso, vatthaṃ saṃkiliṭṭhaṃ malaggahitaṃ. Tamenaṃ sāmikā rajakassa anupadajjuṃ. Tamenaṃ rajako ūse vā khāre vā gomaye vā sammadditvā acche udake vikkhāleti. Kiñcāpi taṃ hoti vatthaṃ parisuddhaṃ pariyodātaṃ, atha khvassa hoti yeva anusahagato ūsagandho vā khāragandho vā gomayagandho vā asamūhato. Tamenaṃ rajako sāmikānaṃ deti. Tamenaṃ sāmikā gandhaparibhāvite karaṇḍake nikkhipanti. Yopissa hoti anusahagato ūsagandho vā khāragandho vā gomayagandho vā asamūhato, sopi samugghātaṃ gacchati. Evameva kho, āvuso, kiñcāpi ariyasāvakassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni bhavanti, atha khvassa hoti yeva pañcasu upādānakkhandhesu anusahagato 'asmī'ti, māno 'asmī'ti, chando 'asmī'ti anusayo asamūhato. So aparena samayena pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati. 'Iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā … iti saññā … iti saṅkhārā … iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Tassa imesu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassino viharato yopissa hoti pañcasu upādānakkhandhesu anusahagato 'asmī'ti, māno 'asmī'ti, chando 'asmī'ti anusayo asamūhato, sopi samugghātaṃ gacchatī"ti.

Evaṃ vutte, therā bhikkhū āyasmantaṃ khemakaṃ etadavocuṃ: "na kho mayaṃ āyasmantaṃ khemakaṃ vihesāpekhā pucchimha, api cāyasmā khemako pahosi tassa bhagavato sāsanaṃ vitthārena ācikkhituṃ desetuṃ paññāpetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ. Tayidaṃ āyasmatā khemakena tassa bhagavato sāsanaṃ vitthārena ācikkhitaṃ desitaṃ paññāpitaṃ paṭṭhapitaṃ vivaritaṃ vibhajitaṃ uttānīkatan"ti.

Idamavoca āyasmā khemako. Attamanā therā bhikkhū āyasmato khemakassa bhāsitaṃ abhinanduṃ. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne saṭṭhimattānaṃ therānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya

āsavehi cittāni vimucciṃsu, āyasmato khemakassa cāti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

88. Assajisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā assaji kassapakārāme viharati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā assaji upaṭṭhāke āmantesi: "etha tumhe, āvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamatha; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandatha: 'assaji, bhante, bhikkhu ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadetha: 'sādhu kira, bhante, bhagavā yena assaji bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato assajissa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "assaji, bhante, bhikkhu ābādhiko ... pe ... sādhu kira, bhante, bhagavā yena assaji bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā assaji tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā assaji bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna mañcake samadhosi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ assajiṃ etadavoca: "alaṃ, assaji, mā tvaṃ mañcake samadhosi. Santimāni āsanāni paññattāni, tatthāhaṃ nisīdissāmī"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ assajiṃ etadavoca: "kacci te, assaji, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ ... pe ... paṭikkamosānaṃ paññāyati no abhikkamo"ti?

"Na me, bhante, khamanīyaṃ ... pe ... abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo"ti. "Kacci te, assaji, na kiñci kukkuccaṃ na koci vippaṭisāro"ti? "Taggha me, bhante, anappakaṃ kukkuccaṃ anappako vippaṭisāro"ti. "Kacci pana taṃ, assaji, attā sīlato na upavadatī"ti? "Na kho maṃ, bhante, attā sīlato upavadatī"ti. "No ce kira taṃ, assaji, attā sīlato upavadati, atha kiñca te kukkuccaṃ ko ca vippaṭisāro"ti? "Pubbe khvāhaṃ, bhante, gelaññe passambhetvā passambhetvā kāyasaṅkhāre viharāmi, sohaṃ samādhiṃ nappaṭilabhāmi. Tassa mayhaṃ, bhante,

taṃ samādhiṃ appaṭilabhato evaṃ hoti: 'no cassāhaṃ parihāyāmī'"ti. "Ye te, assaji, samaṇabrāhmaṇā samādhisārakā samādhisāmaññā tesaṃ taṃ samādhiṃ appaṭilabhataṃ evaṃ hoti: 'no cassu mayaṃ parihāyāmā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, assaji, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... viññāṇaṃ ... pe ... "tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātīti. So sukhañce vedanaṃ vedayati, sā 'aniccā'ti pajānāti. 'Anajjhositā'ti pajānāti. 'Anabhinanditā'ti pajānāti. Dukkhañce vedanaṃ vedayati, sā 'aniccā'ti pajānāti. 'Anajjhositā'ti pajānāti. 'Anabhinanditā'ti pajānāti. Adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, sā 'aniccā'ti pajānāti ... pe ... 'anabhinanditā'ti pajānāti. So sukhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati; dukkhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati; adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati. So kāyapariyantikañce vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. Jīvitapariyantikañce vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, assaji, telañca paṭicca, vaṭṭiñca paṭicca, telappadīpo jhāyeyya; tasseva telassa ca vaṭṭiyā ca pariyādānā anāhāro nibbāyeyya. Evameva kho, assaji, bhikkhu kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. Jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

73. Assādasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Assutavā, bhikkhave, puthujjano rūpassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako rūpassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

93. Nadīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Seyyathāpi, bhikkhave, nadī pabbateyyā ohārinī dūraṅgamā sīghasotā. Tassā ubhosu tīresu kāsā cepi jātā assu, te naṃ ajjholambeyyuṃ; kusā cepi jātā assu, te naṃ ajjholambeyyuṃ; pabbajā cepi jātā assu, te naṃ ajjholambeyyuṃ; bīraṇā cepi jātā assu, te naṃ ajjholambeyyuṃ; rukkhā cepi jātā assu, te naṃ ajjholambeyyuṃ. Tassā puriso sotena vuyhamāno kāse cepi gaṇheyya, te palujjeyyuṃ. So tatonidānaṃ anayabyasanaṃ āpajjeyya. Kuse cepi gaṇheyya, pabbaje cepi gaṇheyya, bīraṇe cepi gaṇheyya, rukkhe cepi gaṇheyya, te palujjeyyuṃ. So tatonidānaṃ anayabyasanaṃ āpajjeyya. Evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ rūpaṃ palujjati. So tatonidānaṃ anayabyasanaṃ āpajjati. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ viññāṇaṃ palujjati. So tatonidānaṃ anayabyasanaṃ āpajjati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". ... pe ... "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

111. Chandappahānasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpe, bhikkhave, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ rūpaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ viññāṇaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ

anuppādadhamman”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

159. Ānandasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā … pe … bhagavantaṃ etadavoca: “sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, ānanda, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Dasamaṃ.

Diṭṭhivaggo pañcamo.

Ajjhattikaṃ etaṃmama, Soattā nocamesiyā; Micchāsakkāyattānu dve, Abhinivesā ānandenāti.

Uparipaṇṇāsako samatto.

Anto dhammakathikā vijjā, kukkuḷaṃ diṭṭhipañcamaṃ; Tatiyo paṇṇāsako vutto, nipātoti pavuccatīti.

Khandhasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

104. Dukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Dukkhañca vo, bhikkhave, desessāmi dukkhasamudayañca dukkhanirodhañca dukkhanirodhagāminiñca paṭipadaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ? Pañcupādānakkhandhātissa vacanīyaṃ. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho …

pe … viññāṇupādānakkhandho. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ. Katamo ca, bhikkhave, dukkhasamudayo? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā … pe … vibhavataṇhā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhasamudayo. Katamo ca, bhikkhave, dukkhanirodho? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodho. Katamā ca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

47. Samanupassanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ attānaṃ samanupassamānā samanupassanti, sabbete pañcupādānakkhandhe samanupassanti, etesaṃ vā aññataraṃ. Katame pañca? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

Iti ayañceva samanupassanā 'asmī'ti cassa avigataṃ hoti. 'Asmī'ti kho pana, bhikkhave, avigate pañcannaṃ indriyānaṃ avakkanti hoti—cakkhundriyassa sotindriyassa ghānindriyassa jivhindriyassa kāyindriyassa. Atthi, bhikkhave, mano, atthi dhammā, atthi avijjādhātu. Avijjāsamphassajena, bhikkhave, vedayitena phuṭṭhassa assutavato puthujjanassa 'asmī'tipissa hoti; 'ayamahamasmī'tipissa hoti; 'bhavissan'tipissa hoti; 'na bhavissan'tipissa hoti; 'rūpī bhavissan'tipissa hoti; 'arūpī bhavissan'tipissa hoti; 'saññī bhavissan'tipissa hoti; 'asaññī bhavissan'tipissa hoti; 'nevasaññīnāsaññī bhavissan'tipissa hoti.

Tiṭṭhanteva kho, bhikkhave, tattheva pañcindriyāni. Athettha sutavato ariyasāvakassa avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Tassa avijjāvirāgā vijjuppādā 'asmī'tipissa na hoti; 'ayamahamasmī'tipissa na hoti; 'bhavis-

san'ti ... 'na bhavissan'ti ... rūpī ... arūpī ... saññī ... asaññī ... 'nevasaññīnāsaññī bhavissan'tipissa na hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

138. Dutiyaaniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, aniccaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo. Vedanā aniccā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

79. Khajjanīyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussaramānā anussaranti sabbete pañcupādānakkhandhe anussaranti etesaṃ vā aññataraṃ. Katame pañca? 'Evaṃrūpo ahosiṃ atītamaddhānan'ti—iti vā hi, bhikkhave, anussaramāno rūpaṃyeva anussarati. 'Evaṃvedano ahosiṃ atītamaddhānan'ti—iti vā hi, bhikkhave, anussaramāno vedanaṃyeva anussarati. 'Evaṃsañño ahosiṃ atītamaddhānan'ti ... 'evaṃsaṅkhāro ahosiṃ atītamaddhānan'ti ... 'evaṃviññāṇo ahosiṃ atītamaddhānan'ti—iti vā hi, bhikkhave, anussaramāno viññāṇameva anussarati.

Kiñca, bhikkhave, rūpaṃ vadetha? Ruppatīti kho, bhikkhave, tasmā 'rūpan'ti vuccati. Kena ruppati? Sītenapi ruppati, uṇhenapi ruppati, jighacchāyapi ruppati, pipāsāyapi ruppati, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassenapi ruppati. Ruppatīti kho, bhikkhave, tasmā 'rūpan'ti vuccati.

Kiñca, bhikkhave, vedanaṃ vadetha? Vedayatīti kho, bhikkhave, tasmā 'vedanā'ti vuccati. Kiñca vedayati? Sukhampi vedayati, dukkhampi vedayati, adukkhamasukhampi vedayati. Vedayatīti kho, bhikkhave, tasmā 'vedanā'ti vuccati.

Kiñca, bhikkhave, saññaṃ vadetha? Sañjānātīti kho, bhikkhave, tasmā 'saññā'ti vuccati. Kiñca sañjānāti? Nīlampi sañjānāti, pītakampi

sañjānāti, lohitakampi sañjānāti, odātampi sañjānāti. Sañjānātīti kho, bhikkhave, tasmā 'saññā'ti vuccati.

Kiñca, bhikkhave, saṅkhāre vadetha? Saṅkhatamabhisaṅkharontīti kho, bhikkhave, tasmā 'saṅkhārā'ti vuccati. Kiñca saṅkhatamabhisaṅkharonti? Rūpaṃ rūpattāya saṅkhatamabhisaṅkharonti, vedanaṃ vedanattāya saṅkhatamabhisaṅkharonti, saññaṃ saññattāya saṅkhatamabhisaṅkharonti, saṅkhāre saṅkhārattāya saṅkhatamabhisaṅkharonti, viññāṇaṃ viññāṇattāya saṅkhatamabhisaṅkharonti. Saṅkhatamabhisaṅkharontīti kho, bhikkhave, tasmā 'saṅkhārā'ti vuccati.

Kiñca, bhikkhave, viññāṇaṃ vadetha? Vijānātīti kho, bhikkhave, tasmā 'viññāṇan'ti vuccati. Kiñca vijānāti? Ambilampi vijānāti, tittakampi vijānāti, kaṭukampi vijānāti, madhurampi vijānāti, khārikampi vijānāti, akhārikampi vijānāti, loṇikampi vijānāti, aloṇikampi vijānāti. Vijānātīti kho, bhikkhave, tasmā 'viññāṇan'ti vuccati.

Tatra, bhikkhave, sutavā ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'ahaṃ kho etarahi rūpena khajjāmi. Atītampāhaṃ addhānaṃ evameva rūpena khajjiṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannena rūpena khajjāmi. Ahañceva kho pana anāgataṃ rūpaṃ abhinandeyyaṃ, anāgatampāhaṃ addhānaṃ evameva rūpena khajjeyyaṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannena rūpena khajjāmī'ti. So iti paṭisaṅkhāya atītasmiṃ rūpasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ rūpaṃ nābhinandati; paccuppannassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

'Ahaṃ kho etarahi vedanāya khajjāmi. Atītampāhaṃ addhānaṃ evameva vedanāya khajjiṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannāya vedanāya khajjāmi. Ahañceva kho pana anāgataṃ vedanaṃ abhinandeyyaṃ; anāgatampāhaṃ addhānaṃ evameva vedanāya khajjeyyaṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannāya vedanāya khajjāmī'ti. So iti paṭisaṅkhāya atītāya vedanāya anapekkho hoti; anāgataṃ vedanaṃ nābhinandati; paccuppannāya vedanāya nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

'Ahaṃ kho etarahi saññāya khajjāmi ... pe ... ahaṃ kho etarahi saṅkhārehi khajjāmi. Atītampāhaṃ addhānaṃ evameva saṅkhārehi khajjiṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannehi saṅkhārehi khajjāmīti. Ahañceva kho pana anāgate saṅkhāre abhinandeyyaṃ; anāgatampāhaṃ addhānaṃ evameva saṅkhārehi khajjeyyaṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannehi saṅkhārehi khajjāmī'ti. So iti paṭisaṅkhāya atītesu

saṅkhāresu anapekkho hoti; anāgate saṅkhāre nābhinandati; paccuppannānaṃ saṅkhārānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

'Ahaṃ kho etarahi viññāṇena khajjāmi. Atītampi addhānaṃ evameva viññāṇena khajjiṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannena viññāṇena khajjāmi. Ahañceva kho pana anāgataṃ viññāṇaṃ abhinandeyyaṃ; anāgatampāhaṃ addhānaṃ evameva viññāṇena khajjeyyaṃ, seyyathāpi etarahi paccuppannena viññāṇena khajjāmī'ti. So iti paṭisaṅkhāya atītasmiṃ viññāṇasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ viññāṇaṃ nābhinandati; paccuppannassa viññāṇassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako apacināti, no ācināti; pajahati, na upādiyati; visineti, na ussineti; vidhūpeti, na sandhūpeti. Kiñca apacināti, no ācināti? Rūpaṃ apacināti, no ācināti; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ apacināti, no ācināti. Kiñca pajahati, na upādiyati? Rūpaṃ pajahati, na upādiyati; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ pajahati, na upādiyati. Kiñca visineti, na ussineti? Rūpaṃ visineti, na ussineti; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre

... viññāṇaṃ visineti, na ussineti. Kiñca vidhūpeti, na sandhūpeti? Rūpaṃ vidhūpeti, na sandhūpeti; vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ vidhūpeti, na sandhūpeti.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi ... saññāyapi ... saṅkhāresupi ... viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu nevācināti na apacināti, apacinitvā ṭhito neva pajahati na upādiyati, pajahitvā ṭhito neva visineti na ussineti, visinetvā ṭhito neva vidhūpeti na sandhūpeti. Vidhūpetvā ṭhito kiñca nevācināti na apacināti? Apacinitvā ṭhito rūpaṃ nevācināti na apacināti; apacinitvā ṭhito vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ nevācināti na apacināti. Apacinitvā ṭhito kiñca neva pajahati na upādiyati? Pajahitvā ṭhito rūpaṃ neva pajahati na upādiyati; pajahitvā ṭhito vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ neva pajahati na upādiyati. Pajahitvā ṭhito kiñca neva visineti na ussineti? Visinetvā ṭhito rūpaṃ neva visineti na ussineti; visinetvā ṭhito vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ neva visineti na ussineti. Visinetvā ṭhito kiñca neva vidhūpeti na sandhūpeti? Vidhūpetvā ṭhito rūpaṃ neva vidhūpeti na sandhūpeti; vidhūpetvā ṭhito vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ neva vidhūpeti na sandhūpeti. Vidhūpetvā ṭhito evaṃvimuttacittaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuṃ saindā devā sabrahmakā sapajāpatikā ārakāva namassanti:

'Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Yassa te nābhijānāma, yampi nissāya jhāyasī'"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

18. Sahetuaniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yopi hetu, yopi paccayo rūpassa uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtaṃ, bhikkhave, rūpaṃ kuto niccaṃ bhavissati. Vedanā aniccā. Yopi hetu, yopi paccayo vedanāya uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtā, bhikkhave, vedanā kuto niccā bhavissati. Saññā aniccā ... saṅkhārā aniccā. Yopi

hetu yopi paccayo saṅkhārānaṃ uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtā, bhikkhave, saṅkhārā kuto niccā bhavissanti. Viññāṇaṃ aniccaṃ. Yopi hetu yopi paccayo viññāṇassa uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtaṃ, bhikkhave, viññāṇaṃ kuto niccaṃ bhavissati. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

112. Dutiyachandappahānasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpe, bhikkhave, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahatha. Evaṃ taṃ rūpaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ ... pe ... vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu yo chando ... pe ... evaṃ te saṅkhārā pahīnā bhavissanti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Viññāṇe yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahatha. Evaṃ taṃ viññāṇaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhamman"ti.

Dasamaṃ.

Antavaggo paṭhamo.

Anto dukkhañca sakkāyo, pariññeyyā samaṇā duve; Sotāpanno arahā ca, duve ca chandappahānāti.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

39. Anudhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Dhammānudhammappaṭipannassa, bhikkhave, bhikkhuno ayamanudhammo hoti yaṃ rūpe nibbidābahulo vihareyya, vedanāya nibbidābahulo vihareyya, saññāya nibbidābahulo vihareyya, saṅkhāresu nibbidābahulo vihareyya, viññāṇe nibbidābahulo vihareyya. Yo rūpe nibbidābahulo viharanto, vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu nibbidābahulo viharanto, viññāṇe nibbidābahulo viharanto rūpaṃ parijānāti, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ parijānāti, so rūpaṃ parijānaṃ, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ parijānaṃ parimuccati rūpamhā, parimuccati vedanāya, parimuccati saññāya, parimuccati saṅkhārehi, parimuccati viññāṇamhā, parimuc-

cati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccati dukkhasmāti vadāmī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

11. Kālattayaanattasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Rūpaṃ, bhikkhave, anattā atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ rūpasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ rūpaṃ nābhinandati; paccuppannassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Vedanā anattā … saññā anattā … saṅkhārā anattā … viññāṇaṃ anattā atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ viññāṇasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ viññāṇaṃ nābhinandati; paccuppannassa viññāṇassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī”ti.

Ekādasamaṃ.

Nakulapituvaggo paṭhamo.

Nakulapitā devadahā, Dvepi hāliddikāni ca; Samādhipaṭisallāṇā, Upādāparitassanā duve; Atītānāgatapaccuppannā, Vaggo tena pavuccati.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

124. Kappasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā kappo yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kappo bhagavantaṃ etadavoca: “kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī”ti?

“Yaṃ kiñci, kappa, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā … pe … yā kāci saññā … ye keci saṅkhārā … yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ ‘ne-

taṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, kappa, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

148. Dukkhānupassīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Saddhāpabbajitassa, bhikkhave, kulaputtassa ayamanudhammo hoti—yaṃ rūpe dukkhānupassī vihareyya. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe dukkhānupassī vihareyya ... pe ... 'parimuccati dukkhasmā'ti vadāmī"ti.

Terasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

4. Dutiyahāliddikānisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati kuraraghare papāte pabbate. Atha kho hāliddikāni gahapati yenāyasmā mahākaccāno ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho hāliddikāni gahapati āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "vuttamidaṃ, bhante, bhagavatā sakkapañhe: 'ye te samaṇabrāhmaṇā taṇhāsaṅkhayavimuttā, te accantaniṭṭhā accantayogakkhemino accantabrahmacārino accantapariyosānā seṭṭhā devamanussānan'ti.

Imassa nu kho, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti?

"Rūpadhātuyā kho, gahapati, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā 'cittaṃ suvimuttanti' vuccati.

Vedanādhātuyā kho, gahapati ... saññādhātuyā kho, gahapati ... saṅkhāradhātuyā kho, gahapati ... viññāṇadhātuyā kho, gahapati, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, tesaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā 'cittaṃ suvimuttanti' vuccati.

Iti kho, gahapati, yaṃ taṃ vuttaṃ bhagavatā sakkapañhe: 'ye te samaṇabrāhmaṇā taṇhāsaṅkhayavimuttā te accantaniṭṭhā accantayo-

gakkhemino accantabrahmacārino accantapariyosānā seṭṭhā devamanussānan'ti.

Imassa kho, gahapati, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

157. Abhinivesasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa uppajjanti saṃyojanābhinivesavinibandhā"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa uppajjanti saṃyojanābhinivesavinibandhā. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa uppajjanti saṃyojanābhinivesavinibandhā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ ... pe ... api nu taṃ anupādāya uppajjeyyuṃ saṃyojanābhinivesavinibandhā"ti? "No hetaṃ, bhante" ... pe ... "evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

70. Rajanīyasaṇṭhitasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā ... pe ... vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, bhikkhu, rajanīyasaṇṭhitaṃ; tatra te chando pahātabbo"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, rajanīyasaṇṭhitaṃ; tatra me chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ rajanīyasaṇṭhitaṃ; tatra me chando pahātabbo. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhit-

tena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, rajanīyasaṇṭhitaṃ; tatra te chando pahātabbo. Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ rajanīyasaṇṭhitaṃ; tatra te chando pahātabbo. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti … pe … aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

143. Anattasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, anattā; tatra vo chando pahātabbo. Ko ca, bhikkhave, anattā? Rūpaṃ, bhikkhave, anattā; tatra vo chando pahātabbo. Vedanā anattā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ anattā; tatra vo chando pahātabbo. Yo, bhikkhave, anattā; tatra vo chando pahātabbo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

10. Kālattayadukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ rūpasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ rūpaṃ nābhinandati; paccuppannassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Vedanā dukkhā … saññā dukkhā … saṅkhārā dukkhā … viññāṇaṃ dukkhaṃ atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ viññāṇasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ viññāṇaṃ nābhinandati; paccuppannassa viññāṇassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

97. Nakhasikhāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, kiñci rūpaṃ yaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati? Atthi nu kho, bhante, kāci vedanā yā vedanā niccā dhuvā sassatā

avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassati? Atthi nu kho, bhante, kāci saññā ... pe ... keci saṅkhārā, ye saṅkhārā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassanti? Atthi nu kho, bhante, kiñci viññāṇaṃ, yaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī"ti? "Natthi kho, bhikkhu, kiñci rūpaṃ, yaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Natthi kho, bhikkhu, kāci vedanā ... kāci saññā ... keci saṅkhārā ... pe ... kiñci viññāṇaṃ, yaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī"ti.

Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "ettakampi kho, bhikkhu, rūpaṃ natthi niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Ettakañcepi, bhikkhu, rūpaṃ abhavissa niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ, nayidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, bhikkhu, ettakampi rūpaṃ natthi niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya".

Ettakāpi kho, bhikkhu, vedanā natthi niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Ettakā cepi, bhikkhu, vedanā abhavissa niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā, na yidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, bhikkhu, ettakāpi vedanā natthi niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya.

Ettakāpi kho, bhikkhu, saññā natthi ... pe ... ettakāpi kho, bhikkhu, saṅkhārā natthi niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassanti. Ettakā cepi, bhikkhu, saṅkhārā abhavissaṃsu niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā, na yidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, bhikkhu, ettakāpi saṅkhārā natthi niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya.

Ettakampi kho, bhikkhu, viññāṇaṃ natthi niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Ettakampi kho, bhikkhu, viññāṇaṃ abhavissa niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ, na yidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā

dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, bhikkhu, ettakampi viññāṇaṃ natthi niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya.

Taṃ kiṃ maññasi, bhikkhu, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... "tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

85. Yamakasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena yamakassa nāma bhikkhuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā"ti.

Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū yamakassa kira nāma bhikkhuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā"ti. Atha kho te bhikkhū yenāyasmā yamako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā yamakena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ yamakaṃ etadavocuṃ:

"Saccaṃ kira te, āvuso yamaka, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā'"ti? "Evaṃ khvāhaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: 'khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā'"ti.

"Mā, āvuso yamaka, evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhācikkhanaṃ. Na hi bhagavā evaṃ vadeyya: 'khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā'"ti. Evampi kho āyasmā yamako tehi bhikkhūhi vuccamāno tatheva taṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa vo-

harati: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā"ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu āyasmantaṃ yamakaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha kho te bhikkhū uṭṭhāyāsanā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavocuṃ: "yamakassa nāma, āvuso sāriputta, bhikkhuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā'ti. Sādhāyasmā sāriputto yena yamako bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi kho āyasmā sāriputto tuṇhībhāvena. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā yamako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā yamakena saddhiṃ sammodi ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ yamakaṃ etadavoca:

"Saccaṃ kira te, āvuso yamaka, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā'"ti? "Evaṃ khvāhaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, āvuso yamaka, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, āvuso". "Vedanā niccā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, āvuso". "Tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti.

Taṃ kiṃ maññasi, āvuso yamaka, rūpaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso" ... "vedanaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso" ... "saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Taṃ kiṃ maññasi, āvuso yamaka, rūpasmiṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Aññatra rūpā tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Vedanāya ... aññatra vedanāya ... pe ... saññāya ... aññatra saññāya ... saṅkhāresu ... aññatra saṅkhārehi ... viññāṇasmiṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Aññatra viññāṇā tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Taṃ kiṃ maññasi, āvuso yamaka, rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Taṃ kiṃ maññasi, āvuso yamaka, ayaṃ so arūpī ... avedano ... asaññī ... asaṅkhāro ... aviññāṇo tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Ettha ca te, āvuso yamaka, diṭṭheva dhamme saccato thetato tathāgate anupalabbhiyamāne, kallaṃ nu te taṃ veyyākaraṇaṃ: 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā khīṇāsavo bhikkhu kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā'"ti?

"Ahu kho me taṃ, āvuso sāriputta, pubbe aviddasuno pāpakaṃ diṭṭhigataṃ; idañca panāyasmato sāriputtassa dhammadesanaṃ sutvā tañceva pāpakaṃ diṭṭhigataṃ pahīnaṃ, dhammo ca me abhisamito"ti.

"Sace taṃ, āvuso yamaka, evaṃ puccheyyuṃ: 'yo so, āvuso yamaka, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā kiṃ hotī'ti? Evaṃ puṭṭho tvaṃ, āvuso yamaka, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, āvuso, evaṃ puccheyyuṃ: 'yo so, āvuso yamaka, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā kiṃ hotī'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, āvuso, evaṃ byākareyyaṃ: 'rūpaṃ kho, āvuso, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ taṃ niruddhaṃ tadatthaṅgataṃ. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ taṃ niruddhaṃ tadatthaṅgatan'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, āvuso, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sādhu sādhu, āvuso yamaka. Tena hāvuso yamaka, upamaṃ te karissāmi etasseva atthassa bhiyyoso mattāya ñāṇāya. Seyyathāpi, āvuso yamaka, gahapati vā gahapatiputto vā aḍḍho mahaddhano mahābhogo; so ca ārakkhasampanno. Tassa kocideva puriso uppajjeyya anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmo jīvitā voropetukāmo. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho gahapati vā gahapatiputto vā aḍḍho mahaddhano mahābhogo; so ca ārakkhasampanno; nāyaṃ sukaro pasayha jīvitā voropetuṃ. Yannūnāhaṃ anupakhajja jīvitā voropeyyan'ti. So taṃ gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: 'upaṭṭhaheyyaṃ taṃ, bhante'ti. Tamenaṃ so gahapati vā gahapatiputto vā upaṭṭhāpeyya. So upaṭṭhaheyya pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṃkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī. Tassa so gahapati vā gahapatiputto vā mittatopi naṃ saddaheyya; suhajjatopi naṃ saddaheyya; tasmiñca vissāsaṃ āpaj-

jeyya. Yadā kho, āvuso, tassa purisassa evamassa: 'saṃvissattho kho myāyaṃ gahapati vā gahapatiputto vā'ti, atha naṃ rahogataṃ viditvā tiṇhena satthena jīvitā voropeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, āvuso yamaka, yadā hi so puriso amuṃ gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā upasaṅkamitvā evaṃ āha: 'upaṭṭhaheyyaṃ taṃ, bhante'ti, tadāpi so vadhakova. Vadhakañca pana santaṃ na aññāsi: 'vadhako me'ti. Yadāpi so upaṭṭhahati pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṅkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī, tadāpi so vadhakova. Vadhakañca pana santaṃ na aññāsi: 'vadhako me'ti. Yadāpi naṃ rahogataṃ viditvā tiṇhena satthena jīvitā voropeti, tadāpi so vadhakova. Vadhakañca pana santaṃ na aññāsi: 'vadhako me'"ti. "Evamāvuso"ti. "Evameva kho, āvuso, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

So aniccaṃ rūpaṃ 'aniccaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Aniccaṃ vedanaṃ 'aniccā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Aniccaṃ saññaṃ 'aniccā saññā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Anicce saṅkhāre 'aniccā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Aniccaṃ viññāṇaṃ 'aniccaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Dukkhaṃ rūpaṃ 'dukkhaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Dukkhaṃ vedanaṃ ... dukkhaṃ saññaṃ ... dukkhe saṅkhāre ... dukkhaṃ viññāṇaṃ 'dukkhaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Anattaṃ rūpaṃ 'anattā rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Anattaṃ vedanaṃ ... anattaṃ saññaṃ ... anatte saṅkhāre ... anattaṃ viññāṇaṃ 'anattaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Saṅkhataṃ rūpaṃ 'saṅkhataṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Saṅkhataṃ vedanaṃ ... saṅkhataṃ saññaṃ ... saṅkhate saṅkhāre ... saṅkhataṃ viññāṇaṃ 'saṅkhataṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Vadhakaṃ rūpaṃ 'vadhakaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Vadhakaṃ vedanaṃ 'vadhakā vedanā'ti ... vadhakaṃ saññaṃ 'vadhakā

saññā'ti ... vadhake saṅkhāre 'vadhakā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Vadhakaṃ viññāṇaṃ 'vadhakaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

So rūpaṃ upeti upādiyati adhiṭṭhāti 'attā me'ti. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ upeti upādiyati adhiṭṭhāti 'attā me'ti. Tassime pañcupādānakkhandhā upetā upādinnā dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya saṃvattanti.

Sutavā ca kho, āvuso, ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ... pe ... sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ attānaṃ; na attani rūpaṃ, na rūpasmiṃ attānaṃ. Na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ attānaṃ; na attani viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ attānaṃ.

So aniccaṃ rūpaṃ 'aniccaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Aniccaṃ vedanaṃ ... aniccaṃ saññaṃ ... anicce saṅkhāre ... aniccaṃ viññāṇaṃ 'aniccaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Dukkhaṃ rūpaṃ 'dukkhaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Dukkhaṃ vedanaṃ ... dukkhaṃ saññaṃ ... dukkhe saṅkhāre ... dukkhaṃ viññāṇaṃ 'dukkhaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Anattaṃ rūpaṃ 'anattā rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Anattaṃ vedanaṃ ... anattaṃ saññaṃ ... anatte saṅkhāre ... anattaṃ viññāṇaṃ 'anattā viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Saṅkhataṃ rūpaṃ 'saṅkhataṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Saṅkhataṃ vedanaṃ ... saṅkhataṃ saññaṃ ... saṅkhate saṅkhāre ... saṅkhataṃ viññāṇaṃ 'saṅkhataṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Vadhakaṃ rūpaṃ 'vadhakaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Vadhakaṃ vedanaṃ ... vadhakaṃ saññaṃ ... vadhake saṅkhāre 'vadhakā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Vadhakaṃ viññāṇaṃ 'vadhakaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

So rūpaṃ na upeti, na upādiyati, nādhiṭṭhāti: 'attā me'ti. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ na upeti, na upādiyati, nādhiṭṭhāti: 'attā me'ti. Tassime pañcupādānakkhandhā anupetā anupādinnā dīgharattaṃ hitāya sukhāya saṃvattantī"ti. "Evametaṃ, āvuso sāriputta, hoti yesaṃ āyasmantānaṃ tādisā sabrahmacārino anukampakā atthakāmā ovādakā anusāsakā. Idañca pana me āyasmato sāriputtassa dhammade-

sanaṃ sutvā anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttan”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

41. Tatiyaanudhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Dhammānudhammappaṭipannassa, bhikkhave, bhikkhuno ayamanudhammo hoti yaṃ rūpe dukkhānupassī vihareyya … pe … parimuccati dukkhasmāti vadāmī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

139. Tatiyaaniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chandarāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, aniccaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo chandarāgo pahātabbo. Vedanā aniccā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ aniccaṃ; tatra vo chandarāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chandarāgo pahātabbo”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

156. Attānudiṭṭhisutta

Sāvatthinidānaṃ. “Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa attānudiṭṭhi uppajjatī”ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe … “rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa attānudiṭṭhi uppajjati. Vedanāya sati … saññāya sati … saṅkhāresu sati … viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa attānudiṭṭhi uppajjati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ … pe … api nu taṃ anupādāya attānudiṭṭhi uppajjeyyā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ … pe … api nu taṃ anupādāya attānudiṭṭhi uppajjeyyā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

146. Nibbidābahulasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Saddhāpabbajitassa, bhikkhave, kulaputtassa ayamanudhammo hoti—yaṃ rūpe nibbidābahulo vihareyya. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe nibbidābahulo vihareyya. Yo rūpe nibbidābahulo viharanto, vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe nibbidābahulo viharanto rūpaṃ parijānāti, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ parijānāti; so rūpaṃ parijānaṃ vedanaṃ parijānaṃ saññaṃ parijānaṃ saṅkhāre parijānaṃ viññāṇaṃ parijānaṃ parimuccati rūpamhā, parimuccati vedanāya, parimuccati saññāya, parimuccati saṅkhārehi, parimuccati viññāṇamhā, parimuccati jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi; 'parimuccati dukkhasmā'ti vadāmī"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

114. Vijjāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti? "Idha, bhikkhu, sutavā ariyasāvako rūpaṃ pajānāti, rūpasamudayaṃ ... rūpanirodhaṃ ... rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre pajānāti ... pe ... viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

99. Gaddulabaddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ mahāsamuddo ussussati visussati na bhavati; na tvevāhaṃ, bhikkhave, avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmi. Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ sineru pabbatarājā ḍayhati vinassati na bhavati; na tvevāhaṃ, bhikkhave, avi-

jjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmi. Hoti so, bhikkhave, samayo yaṃ mahāpathavī ḍayhati vinassati na bhavati; na tvevāhaṃ, bhikkhave, avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmi.

Seyyathāpi, bhikkhave, sā gaddulabaddho daḷhe khīle vā thambhe vā upanibaddho tameva khīlaṃ vā thambhaṃ vā anuparidhāvati anuparivattati; evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ... pe ... sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati ... pe ... vedanaṃ attato samanupassati ... saññaṃ attato samanupassati ... saṅkhāre attato samanupassati ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. So rūpaññeva anuparidhāvati anuparivattati, vedanaññeva ... pe ... saññaññeva ... saṅkhāreyeva ... viññāṇaññeva anuparidhāvati anuparivattati. So rūpaṃ anuparidhāvaṃ anuparivattaṃ, vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ anuparidhāvaṃ anuparivattaṃ, na parimuccati rūpamhā, na parimuccati vedanāya, na parimuccati saññāya, na parimuccati saṅkhārehi, na parimuccati viññāṇamhā, na parimuccati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Na parimuccati dukkhasmā'ti vadāmi.

Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ... pe ... sappurisadhamme suvinīto, na rūpaṃ attato samanupassati ... pe ... na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. So rūpaṃ nānuparidhāvati nānuparivattati, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ nānuparidhāvati nānuparivattati. So rūpaṃ ananuparidhāvaṃ ananuparivattaṃ, vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ananuparidhāvaṃ ananuparivattaṃ; parimuccati rūpamhā, parimuccati vedanāya, parimuccati saññāya, parimuccati saṅkhārehi, parimuccati viññāṇamhā, parimuccati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Parimuccati dukkhasmā'ti vadāmī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

1. Nakulapitusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Atha kho nakulapitā gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho nakulapitā gahapati bhagavantaṃ etadavoca:

"Ahamasmi, bhante, jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto āturakāyo abhikkhaṇātaṅko. Aniccadassāvī kho panāhaṃ, bhante, bhagavato manobhāvanīyānañca bhikkhūnaṃ. Ovadatu maṃ, bhante, bhagavā; anusāsatu maṃ, bhante, bhagavā; yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Evametaṃ, gahapati, evametaṃ, gahapati. Āturo hāyaṃ, gahapati, kāyo aṇḍabhūto pariyonaddho. Yo hi, gahapati, imaṃ kāyaṃ pariharanto muhuttampi ārogyaṃ paṭijāneyya, kimaññatra bālyā? Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'āturakāyassa me sato cittaṃ anāturaṃ bhavissatī'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabban"ti.

Atha kho nakulapitā gahapati bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nakulapitaraṃ gahapatiṃ āyasmā sāriputto etadavoca: "vippasannāni kho te, gahapati, indriyāni; parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto. Alattha no ajja bhagavato sammukhā dhammiṃ kathaṃ savanāyā"ti?

"Kathañhi no siyā, bhante. Idānāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammiyā kathāya amatena abhisitto"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, gahapati, bhagavatā dhammiyā kathāya amatena abhisitto"ti? "Idhāhaṃ, bhante, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno khvāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ etadavocaṃ: 'ahamasmi, bhante, jiṇṇo vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto āturakāyo abhikkhaṇātaṅko. Aniccadassāvī kho panāhaṃ, bhante, bhagavato manobhāvanīyānañca bhikkhūnaṃ. Ovadatu maṃ, bhante, bhagavā; anusāsatu maṃ, bhante, bhagavā; yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti.

Evaṃ vutte, maṃ, bhante, bhagavā etadavoca: 'evametaṃ, gahapati, evametaṃ, gahapati. Āturo hāyaṃ, gahapati, kāyo aṇḍabhūto

pariyonaddho. Yo hi, gahapati, imaṃ kāyaṃ pariharanto muhuttampi ārogyaṃ paṭijāneyya, kimaññatra bālyā? Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ—āturakāyassa me sato cittaṃ anāturaṃ bhavissatīti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabban'ti. Evaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammiyā kathāya amatena abhisitto"ti.

"Na hi pana taṃ, gahapati, paṭibhāsi bhagavantaṃ uttariṃ paṭipucchituṃ: 'kittāvatā nu kho, bhante, āturakāyo ceva hoti āturacitto ca, kittāvatā ca pana āturakāyo hi kho hoti no ca āturacitto'"ti? "Dūratopi kho mayaṃ, bhante, āgaccheyyāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātuṃ. Sādhu vatāyasmantaṃyeva sāriputtaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho"ti.

"Tena hi, gahapati, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho nakulapitā gahapati āyasmato sāriputtassa paccassosi. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Kathañca, gahapati, āturakāyo ceva hoti, āturacitto ca? Idha, gahapati, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. 'Ahaṃ rūpaṃ, mama rūpan'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ rūpaṃ, mama rūpan'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyino taṃ rūpaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Vedanaṃ attato samanupassati, vedanāvantaṃ vā attānaṃ; attani vā vedanaṃ, vedanāya vā attānaṃ. 'Ahaṃ vedanā, mama vedanā'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ vedanā, mama vedanā'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyino, sā vedanā vipariṇamati aññathā hoti. Tassa vedanāvipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Saññaṃ attato samanupassati, saññāvantaṃ vā attānaṃ; attani vā saññaṃ, saññāya vā attānaṃ. 'Ahaṃ saññā, mama saññā'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ saññā, mama saññā'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyino, sā saññā vipariṇamati aññathā hoti. Tassa saññāvipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Saṅkhāre attato samanupassati, saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ; attani vā saṅkhāre, saṅkhāresu vā attānaṃ. 'Ahaṃ saṅkhārā, mama

saṅkhārā'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ saṅkhārā, mama saṅkhārā'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyino, te saṅkhārā vipariṇamanti aññathā honti. Tassa saṅkhāravipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. 'Ahaṃ viññāṇaṃ, mama viññāṇan'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ viññāṇaṃ, mama viññāṇan'ti pariyuṭṭhaṭṭhāyino, taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Evaṃ kho, gahapati, āturakāyo ceva hoti āturacitto ca.

Kathañca, gahapati, āturakāyo hi kho hoti no ca āturacitto? Idha, gahapati, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. 'Ahaṃ rūpaṃ, mama rūpan'ti na pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ rūpaṃ, mama rūpan'ti apariyuṭṭhaṭṭhāyino, taṃ rūpaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Na vedanaṃ attato samanupassati, na vedanāvantaṃ vā attānaṃ; na attani vā vedanaṃ, na vedanāya vā attānaṃ. 'Ahaṃ vedanā, mama vedanā'ti na pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ vedanā, mama vedanā'ti apariyuṭṭhaṭṭhāyino, sā vedanā vipariṇamati aññathā hoti. Tassa vedanāvipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Na saññaṃ attato samanupassati, na saññāvantaṃ vā attānaṃ; na attani vā saññaṃ, na saññāya vā attānaṃ. 'Ahaṃ saññā, mama saññā'ti na pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ saññā, mama saññā'ti apariyuṭṭhaṭṭhāyino, sā saññā vipariṇamati aññathā hoti. Tassa saññāvipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Na saṅkhāre attato samanupassati, na saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ; na attani vā saṅkhāre, na saṅkhāresu vā attānaṃ. 'Ahaṃ saṅkhārā, mama saṅkhārā'ti na pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ saṅkhārā, mama saṅkhārā'ti apariyuṭṭhaṭṭhāyino, te saṅkhārā vipariṇamanti aññathā honti. Tassa saṅkhāravipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti

sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. 'Ahaṃ viññāṇaṃ, mama viññāṇan'ti na pariyuṭṭhaṭṭhāyī hoti. Tassa 'ahaṃ viññāṇaṃ, mama viññāṇan'ti apariyuṭṭhaṭṭhāyino, taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Evaṃ kho, gahapati, āturakāyo hoti no ca āturacitto"ti.

Idamavoca āyasmā sāriputto. Attamano nakulapitā gahapati āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandīti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

147. Aniccānupassīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Saddhāpabbajitassa, bhikkhave, kulaputtassa ayamanudhammo hoti—yaṃ rūpe aniccānupassī vihareyya. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe aniccānupassī vihareyya ... pe ... 'parimuccati dukkhasmā'ti vadāmī"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

49. Soṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho soṇo gahapatiputto yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinnaṃ kho soṇaṃ gahapatiputtaṃ bhagavā etadavoca:

"Ye hi keci, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā aniccena rūpena dukkhena vipariṇāmadhammena 'seyyohamasmī'ti vā samanupassanti; 'sadisohamasmī'ti vā samanupassanti; 'hīnohamasmī'ti vā samanupassanti; kimaññatra yathābhūtassa adassanā? Aniccāya vedanāya dukkhāya vipariṇāmadhammāya 'seyyohamasmī'ti vā samanupassanti; 'sadisohamasmī'ti vā samanupassanti; 'hīnohamasmī'ti vā samanupassanti; kimaññatra yathābhūtassa adassanā? Aniccāya saññāya ... aniccehi saṅkhārehi dukkhehi vipariṇāmadhammehi 'seyyohamasmī'ti vā samanupassanti; 'sadisohamasmī'ti vā samanupassanti; 'hīnohamasmī'ti vā

samanupassanti; kimaññatra yathābhūtassa adassanā? Aniccena viññāṇena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī’ti vā samanupassanti; ‘sadisohamasmī’ti vā samanupassanti; ‘hīnohamasmī’ti vā samanupassanti; kimaññatra yathābhūtassa adassanā?

Ye ca kho keci, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā aniccena rūpena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī’tipi na samanupassanti; ‘sadisohamasmī’tipi na samanupassanti; ‘hīnohamasmī’tipi na samanupassanti; kimaññatra yathābhūtassa dassanā? Aniccāya vedanāya … aniccāya saññāya … aniccehi saṅkhārehi … aniccena viññāṇena dukkhena vipariṇāmadhammena ‘seyyohamasmī’tipi na samanupassanti; ‘sadisohamasmī’tipi na samanupassanti; ‘hīnohamasmī’tipi na samanupassanti; kimaññatra yathābhūtassa dassanā?

Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante” … “saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Tasmātiha, soṇa, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yā kāci vedanā … yā kāci saññā … ye keci saṅkhārā … yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, soṇa, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ,

kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

154. Micchādiṭṭhisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa micchādiṭṭhi uppajjatī"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa micchādiṭṭhi uppajjati. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa micchādiṭṭhi uppajjati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ ... pe ... api nu taṃ anupādāya micchādiṭṭhi uppajjeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya micchādiṭṭhi uppajjeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

15. Yadaniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanā aniccā. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saññā aniccā ... pe ... saṅkhārā aniccā ... viññāṇaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

36. Dutiyaaññatarabhikkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, bhikkhu, anuseti taṃ anumīyati; yaṃ anumīyati tena saṅkhaṃ gacchati. Yaṃ nānuseti na taṃ anumīyati; yaṃ nānumīyati na tena saṅkhaṃ gacchatī"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpañce, bhante, anuseti taṃ anumīyati; yaṃ anumīyati tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce anuseti ... saññañce anuseti ... saṅkhāre ce anuseti ... viññāṇañce anuseti taṃ anumīyati; yaṃ anumīyati tena saṅkhaṃ gacchati. Rūpañce, bhante, nānuseti na taṃ anumīyati; yaṃ nānumīyati na tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce nānuseti ... saññañce nānuseti ... saṅkhāre ce nānuseti ... viññāṇañce nānuseti na taṃ anumīyati; yaṃ nānumīyati na tena saṅkhaṃ gacchati. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpañce, bhikkhu, anuseti taṃ anumīyati; yaṃ anumīyati tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce, bhikkhu ... saññañce, bhikkhu ... saṅkhāre ce, bhikkhu ... viññāṇañce, bhikkhu, anuseti taṃ anumīyati; yaṃ anumīyati tena saṅkhaṃ gacchati. Rūpañce, bhikkhu, nānuseti na taṃ anumīyati; yaṃ nānumīyati na tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce nānuseti ... saññañce nānuseti ... saṅkhāre ce nānuseti ... viññāṇañce nānuseti na taṃ anumīyati; yaṃ nānumīyati na tena saṅkhaṃ gacchati. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

145. Tatiyaanattasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, anattā; tatra vo chandarāgo pahātabbo. Ko ca, bhikkhave, anattā? Rūpaṃ, bhikkhave, anattā; tatra vo chandarāgo pahātabbo. Vedanā anattā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā; tatra vo chandarāgo pahātabbo. Yo, bhikkhave, anattā; tatra vo chandarāgo pahātabbo"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

98. Suddhikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, kiñci rūpaṃ, yaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati? Atthi nu kho, bhante, kāci vedanā ... pe ... kāci saññā ... keci saṅkhārā ... kiñci viññāṇaṃ, yaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī"ti? "Natthi kho, bhikkhu, kiñci rūpaṃ yaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Natthi kho, bhikkhu, kāci vedanā ... kāci saññā ... keci saṅkhārā ... kiñci viññāṇaṃ, yaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

50. Dutiyasoṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho soṇo gahapatiputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho soṇaṃ gahapatiputtaṃ bhagavā etadavoca:

"Ye hi keci, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā rūpaṃ nappajānanti, rūpasamudayaṃ nappajānanti, rūpanirodhaṃ nappajānanti, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; vedanaṃ nappajānanti, vedanāsamudayaṃ nappajānanti, vedanānirodhaṃ nappajānanti, vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; saññaṃ nappajānanti ... pe ... saṅkhāre nappajānanti, saṅkhārasamudayaṃ nappajānanti, saṅkhāranirod-

haṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; viññāṇaṃ nappajānanti, viññāṇasamudayaṃ nappajānanti, viññāṇanirodhaṃ nappajānanti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti. Na me te, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā rūpaṃ pajānanti, rūpasamudayaṃ pajānanti, rūpanirodhaṃ pajānanti, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti; vedanaṃ pajānanti ... pe ... saññaṃ pajānanti ... saṅkhāre pajānanti ... viññāṇaṃ pajānanti, viññāṇasamudayaṃ pajānanti, viññāṇanirodhaṃ pajānanti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti. Te ca kho me, soṇa, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

77. Dutiyaarahantasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti ... pe ... evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi ... saññāyapi ... saṅkhāresupi ... viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Yāvatā, bhikkhave, sattāvāsā, yāvatā bhavaggaṃ, ete aggā, ete seṭṭhā lokasmiṃ yadidaṃ arahanto"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

155. Sakkāyadiṭṭhisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya,

kiṃ abhinivissa sakkāyadiṭṭhi uppajjatī”ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe … “rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa sakkāyadiṭṭhi uppajjati. Vedanāya sati … saññāya sati … saṅkhāresu sati … viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa sakkāyadiṭṭhi uppajjati. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ … pe … api nu taṃ anupādāya sakkāyadiṭṭhi uppajjeyyā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ … pe … api nu taṃ anupādāya sakkāyadiṭṭhi uppajjeyyā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

136. Kukkuḷasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Rūpaṃ, bhikkhave, kukkuḷaṃ, vedanā kukkuḷā, saññā kukkuḷā, saṅkhārā kukkuḷā, viññāṇaṃ kukkuḷaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

110. Arahantasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho … pe … viññāṇupādānakkhandho. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutt

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

11. Antavagga

106. Pariññeyyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pariññeyye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi pariññañca pariññātāviñca puggalaṃ. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, pariññeyyā dhammā? Rūpaṃ, bhikkhave, pariññeyyo dhammo. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ pariññeyyo dhammo. Ime vuccanti, bhikkhave, pariññeyyā dhammā. Katamā ca, bhikkhave, pariññā? Rāgakkhayo, dosakkhayo, mohakkhayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, pariññā. Katamo ca, bhikkhave, pariññātāvī puggalo? Arahātissa vacanīyaṃ. Yvāyaṃ āyasmā evaṃnāmo evaṅgotto—ayaṃ vuccati, bhikkhave, pariññātāvī puggalo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

150. Ajjhattasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhan"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati rūpaṃ upādāya uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati viññāṇaṃ upādāya uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya uppajjeyya ajjhattaṃ sukhadukkhan"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya uppajjeyya ajjhattaṃ sukhadukkhan"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

135. Tatiyakoṭṭhikasutta

Taññeva nidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyas-

mantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "'avijjā, avijjā'ti, āvuso koṭṭhika, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, assutavā puthujjano rūpaṃ nappajānāti, rūpasamudayaṃ nappajānāti, rūpanirodhaṃ nappajānāti, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānāti. Vedanaṃ nappajānāti ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ nappajānāti, viññāṇasamudayaṃ nappajānāti, viññāṇanirodhaṃ nappajānāti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, āvuso koṭṭhika, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, sutavā ariyasāvako rūpaṃ pajānāti, rūpasamudayaṃ pajānāti, rūpanirodhaṃ pajānāti, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ pajānāti, viññāṇasamudayaṃ pajānāti, viññāṇanirodhaṃ pajānāti, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Dasamaṃ.

Avijjāvaggo tatiyo.

Samudayadhamme tīṇi, assādo apare duve; Samudaye ca dve vuttā, koṭṭhike apare tayoti.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

60. Mahālisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho mahāli licchavi yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho mahāli licchavi bhagavantaṃ etadavoca:

"Pūraṇo, bhante, kassapo evamāha: 'natthi hetu natthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; ahetū appaccayā sattā saṅkilissanti. Natthi hetu natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā; ahetū appaccayā sattā visujjhantī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti?

"Atthi, mahāli, hetu atthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti. Atthi, mahāli, hetu, atthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā; sahetū sappaccayā sattā visujjhantī"ti.

"Katamo pana, bhante, hetu katamo paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; kathaṃ sahetū sappaccayā sattā saṅkilissantī"ti?

"Rūpañca hidaṃ, mahāli, ekantadukkhaṃ abhavissa dukkhānupatitaṃ dukkhāvakkantaṃ anavakkantaṃ sukhena, nayidaṃ sattā rūpasmiṃ sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, mahāli, rūpaṃ sukhaṃ sukhānupatitaṃ sukhāvakkantaṃ anavakkantaṃ dukkhena, tasmā sattā rūpasmiṃ sārajjanti; sārāgā saṃyujjanti; saṃyogā saṅkilissanti. Ayaṃ kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo sattānaṃ saṅkilesāya; evaṃ sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti.

Vedanā ca hidaṃ, mahāli, ekantadukkhā abhavissa dukkhānupatitā dukkhāvakkantā anavakkantā sukhena, nayidaṃ sattā vedanāya sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, mahāli, vedanā sukhā sukhānupatitā sukhāvakkantā anavakkantā dukkhena, tasmā sattā vedanāya sārajjanti; sārāgā saṃyujjanti; saṃyogā saṅkilissanti. Ayampi kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo sattānaṃ saṅkilesāya. Evampi sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti.

Saññā ca hidaṃ, mahāli ... pe ... saṅkhārā ca hidaṃ, mahāli, ekantadukkhā abhavissaṃsu dukkhānupatitā dukkhāvakkantā anavakkantā sukhena, nayidaṃ sattā saṅkhāresu sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, mahāli, saṅkhārā sukhā sukhānupatitā sukhāvakkantā anavakkantā dukkhena, tasmā sattā saṅkhāresu sārajjanti; sārāgā saṃyujjanti; saṃyogā saṅkilissanti. Ayampi kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo sattānaṃ saṅkilesāya. Evampi sahetū sappaccayā sattā saṅkilissanti.

Viññāṇañca hidaṃ, mahāli, ekantadukkhaṃ abhavissa dukkhānupatitaṃ dukkhāvakkantaṃ anavakkantaṃ sukhena, nayidaṃ sattā viññāṇasmiṃ sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, mahāli, viññāṇaṃ sukhaṃ sukhānupatitaṃ sukhāvakkantaṃ anavakkantaṃ dukkhena, tasmā sattā viññāṇasmiṃ sārajjanti; sārāgā saṃyujjanti; saṃyogā saṅkilissanti. Ayampi kho, mahāli, hetu ayaṃ paccayo sattānaṃ saṅkilesāya. Evampi sahetū sappaccayā sattā saṅkilissantī"ti.

"Katamo pana, bhante, hetu katamo paccayo sattānaṃ visuddhiyā; kathaṃ sahetū sappaccayā sattā visujjhantī"ti? "Rūpañca hidaṃ, mahāli, ekantasukhaṃ abhavissa sukhānupatitaṃ sukhāvakkantaṃ anavakkantaṃ dukkhena, nayidaṃ sattā rūpasmiṃ nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, mahāli, rūpaṃ dukkhaṃ dukkhānupatitaṃ dukkhāvakkantaṃ

anavakkantaṃ sukhena, tasmā sattā rūpasmiṃ nibbindanti; nibbindaṃ virajjanti; virāgā visujjhanti. Ayaṃ kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo, sattānaṃ visuddhiyā. Evaṃ sahetū sappaccayā sattā visujjhanti.

Vedanā ca hidaṃ, mahāli, ekantasukhā abhavissa ... pe ... saññā ca hidaṃ, mahāli ... pe ... saṅkhārā ca hidaṃ, mahāli, ekantasukhā abhavissaṃsu ... pe ... viññāṇañca hidaṃ, mahāli, ekantasukhaṃ abhavissa sukhānupatitaṃ sukhāvakkantaṃ anavakkantaṃ dukkhena, nayidaṃ sattā viññāṇasmiṃ nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, mahāli, viññāṇaṃ dukkhaṃ dukkhānupatitaṃ dukkhāvakkantaṃ anavakkantaṃ sukhena, tasmā sattā viññāṇasmiṃ nibbindanti; nibbindaṃ virajjanti; virāgā visujjhanti. Ayaṃ kho, mahāli, hetu, ayaṃ paccayo, sattānaṃ visuddhiyā. Evampi sahetū sappaccayā sattā visujjhantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

24. Abhijānasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya; vedanaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya; saññaṃ anabhijānaṃ ... saṅkhāre anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya; viññāṇaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Rūpañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya; vedanaṃ abhijānaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

64. Maññamānasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu ... pe ... ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Maññamāno kho, bhikkhu, baddho mārassa; amaññamāno mutto pāpimato"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa

vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, maññamāno baddho mārassa; amaññamāno mutto pāpimato. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ maññamāno baddho mārassa; amaññamāno mutto pāpimato. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, maññamāno baddho mārassa; amaññamāno mutto pāpimato. Vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ maññamāno baddho mārassa; amaññamāno mutto pāpimato. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

35. Aññatarabhikkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu; yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho, appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, bhikkhu, anuseti, tena saṅkhaṃ gacchati; yaṃ nānuseti, na tena saṅkhaṃ gacchatī"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpañce, bhante, anuseti tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce anuseti tena saṅkhaṃ gacchati. Saññañce anuseti tena saṅkhaṃ gacchati. Saṅkhāre ce anuseti tena saṅkhaṃ gacchati. Viññāṇañce anuseti tena saṅkhaṃ gacchati. Rūpañce, bhante, nānuseti na tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce ... saññañce ... saṅkhāre ce ... viññāṇañce nānuseti na tena saṅkhaṃ gacchati. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpañce, bhikkhu, anuseti

tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce ... saññañce ... saṅkhāre ce ... viññāṇañce anuseti tena saṅkhaṃ gacchati. Rūpañce, bhikkhu, nānuseti na tena saṅkhaṃ gacchati. Vedanañce ... saññañce ... saṅkhāre ce ... viññāṇañce nānuseti na tena saṅkhaṃ gacchati. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena, bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Atha kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

122. Sīlavantasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami ... pe ... etadavoca: "sīlavatāvuso, sāriputta, bhikkhunā katame dhammā yoniso manasikātabbā"ti? "Sīlavatāvuso, koṭṭhika, bhikkhunā pañcupādānakkhandhā aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato yoniso manasi kātabbā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Sīlavatāvuso, koṭṭhika, bhikkhunā ime pañcupādānakkhandhā aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato yoniso manasi kātabbā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ sīlavā bhikkhu ime pañcupādānakkhandhe aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi karonto sotāpattiphalaṃ sacchikareyyā"ti.

"Sotāpannena panāvuso sāriputta, bhikkhunā katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Sotāpannenapi kho, āvuso koṭṭhika, bhikkhunā ime pañcupādānakkhandhā aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi kātabbā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ sotāpanno bhikkhu

ime pañcupādānakkhandhe aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi karonto sakadāgāmiphalaṃ sacchikareyyā"ti.

"Sakadāgāminā panāvuso sāriputta, bhikkhunā katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Sakadāgāmināpi kho, āvuso koṭṭhika, bhikkhunā ime pañcupādānakkhandhā aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi kātabbā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ sakadāgāmī bhikkhu ime pañcupādānakkhandhe aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi karonto anāgāmiphalaṃ sacchikareyyā"ti.

"Anāgāminā panāvuso sāriputta, bhikkhunā katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Anāgāmināpi kho, āvuso koṭṭhika, bhikkhunā ime pañcupādānakkhandhā aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi kātabbā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati yaṃ anāgāmī bhikkhu ime pañcupādānakkhandhe aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi karonto arahattaṃ sacchikareyyā"ti.

"Arahatā panāvuso sāriputta, katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Arahatāpi kho, āvuso koṭṭhika, ime pañcupādānakkhandhe aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato yoniso manasi kātabbā. Natthi, khvāvuso, arahato uttari karaṇīyaṃ katassa vā paticayo; api ca ime dhammā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya ceva saṃvattanti satisampajaññāya cā"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

137. Aniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chando pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, aniccaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chando pahātabbo. Vedanā aniccā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ; tatra vo chando pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chando pahātabbo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

113. Avijjāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenu-

pasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'avijjā, avijjā'ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti? "Idha, bhikkhu, assutavā puthujjano rūpaṃ nappajānāti, rūpasamudayaṃ nappajānāti, rūpanirodhaṃ nappajānāti, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānāti; vedanaṃ nappajānāti … saññaṃ … saṅkhāre nappajānāti … pe … viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

134. Dutiyakoṭṭhikasutta

Bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye … pe … "'avijjā, avijjā'ti, āvuso koṭṭhika, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, assutavā puthujjano rūpassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhārānaṃ … viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, āvuso koṭṭhika, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, sutavā ariyasāvako rūpassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhārānaṃ … viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

132. Dutiyasamudayasutta

Bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye … pe … ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vijjā;

kittāvatā ca vijjāgato hotī”ti?

“Idhāvuso, sutavā ariyasāvako rūpassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhārānaṃ … viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

91. Rāhulasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā … pe … ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca: “kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī”ti?

“Yaṃ kiñci, rāhula, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā … yā kāci saññā … ye keci saṅkhārā … yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā … pe … sabbaṃ viññāṇaṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, rāhula, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

118. Paripucchitasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassathā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Sādhu, bhikkhave. Rūpaṃ, bhikkhave, ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassathā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

"Sādhu, bhikkhave. Viññāṇaṃ, bhikkhave, 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

14. Kukkuḷavagga

142. Tatiyadukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo chandarāgo pahātabbo ... pe ... yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo chandarāgo pahātabbo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

7. Upādāparitassanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Upādāparitassanañca vo, bhikkhave, desessāmi anupādāaparitassanañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti, kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Kathañca, bhikkhave, upādāparitassanā hoti? Idha, bhikkhave, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā rūpavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa rūpavipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā uttāsavā ca hoti vighātavā ca apekkhavā ca upādāya ca paritassati.

Vedanaṃ attato samanupassati, vedanāvantaṃ vā attānaṃ; attani vā vedanaṃ, vedanāya vā attānaṃ. Tassa sā vedanā vipariṇamati aññathā hoti. Tassa vedanāvipariṇāmaññathābhāvā vedanāvipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa vedanāvipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā uttāsavā ca hoti vighātavā ca apekkhavā ca upādāya ca paritassati.

Saññaṃ attato samanupassati … pe … saṅkhāre attato samanupassati, saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ; attani vā saṅkhāre, saṅkhāresu vā attānaṃ. Tassa te saṅkhārā vipariṇamanti aññathā honti. Tassa saṅkhāravipariṇāmaññathābhāvā saṅkhāravipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa saṅkhāravipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā uttāsavā ca hoti vighātavā ca apekkhavā ca upādāya ca paritassati.

Viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā viññāṇavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso pariyādānā uttāsavā ca hoti vighātavā ca apekkhavā ca upādāya ca paritassati. Evaṃ kho, bhikkhave, upādāparitassanā hoti.

Kathañca, bhikkhave, anupādāaparitassanā hoti? Idha, bhikkhave, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ; na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Tassa taṃ rūpaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa rūpavipariṇāmaññathābhāvā na rūpavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa na rūpavipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso apariyādānā na cevuttāsavā hoti na ca vighātavā na ca apekkhavā, anupādāya ca na paritassati.

Na vedanaṃ attato samanupassati, na vedanāvantaṃ vā attānaṃ; na attani vā vedanaṃ, na vedanāya vā attānaṃ. Tassa sā vedanā vipariṇamati aññathā hoti. Tassa vedanāvipariṇāmaññathābhāvā na vedanāvipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa na vedanāvipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso apariyādānā na cevuttāsavā hoti na ca vighātavā na ca apekkhavā, anupādāya ca na paritassati.

Na saññaṃ … pe … na saṅkhāre attato samanupassati, na saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ; na attani vā saṅkhāre, na saṅkhāresu vā attānaṃ. Tassa te saṅkhārā vipariṇamanti aññathā honti. Tassa saṅkhāravipar-

iṇāmaññathābhāvā na saṅkhāravipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa na saṅkhāravipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso apariyādānā na cevuttāsavā hoti na ca vighātavā na ca apekkhavā, anupādāya ca na paritassati.

Na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ ... pe ... tassa taṃ viññāṇaṃ vipariṇamati aññathā hoti. Tassa viññāṇavipariṇāmaññathābhāvā na viññāṇavipariṇāmānuparivatti viññāṇaṃ hoti. Tassa na viññāṇavipariṇāmānuparivattijā paritassanā dhammasamuppādā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso apariyādānā na cevuttāsavā hoti na ca vighātavā na ca apekkhavā, anupādāya ca na paritassati. Evaṃ kho, bhikkhave, anupādā aparitassanaṃ hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

131. Samudayasutta

Bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye ... pe ... "'avijjā, avijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, assutavā puthujjano rūpassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

95. Pheṇapiṇḍūpamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā ayujjhāyaṃ viharati gaṅgāya nadiyā tīre. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ gaṅgā nadī mahantaṃ pheṇapiṇḍaṃ āvaheyya. Tamenaṃ cakkhumā puriso passeyya nijjhāyeyya yoniso upaparikkheyya. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyeyya, tucchakaññeva khāyeyya, asārakaññeva khāyeyya. Kiñhi siyā, bhikkhave, pheṇapiṇḍe sāro? Evameva kho, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike

vā taṃ bhikkhu passati nijjhāyati yoniso upaparikkhati. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyati, tucchakaññeva khāyati, asārakaññeva khāyati. Kiñhi siyā, bhikkhave, rūpe sāro?

Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye thullaphusitake deve vassante udake udakapubbuḷaṃ uppajjati ceva nirujjhati ca. Tamenaṃ cakkhumā puriso passeyya nijjhāyeyya yoniso upaparikkheyya. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyeyya, tucchakaññeva khāyeyya, asārakaññeva khāyeyya. Kiñhi siyā, bhikkhave, udakapubbuḷe sāro? Evameva kho, bhikkhave, yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ... pe ... yā dūre santike vā taṃ bhikkhu passati nijjhāyati yoniso upaparikkhati. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyati, tucchakaññeva khāyati, asārakaññeva khāyati. Kiñhi siyā, bhikkhave, vedanāya sāro?

Seyyathāpi, bhikkhave, gimhānaṃ pacchime māse ṭhite majjhanhike kāle marīcikā phandati. Tamenaṃ cakkhumā puriso passeyya nijjhāyeyya yoniso upaparikkheyya. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyeyya, tucchakaññeva khāyeyya ... pe ... kiñhi siyā, bhikkhave, marīcikāya sāro? Evameva kho, bhikkhave, yā kāci saññā ... pe ....

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha passeyya mahantaṃ kadalikkhandhaṃ ujuṃ navaṃ akukkukajātaṃ. Tamenaṃ mūle chindeyya; mūle chetvā agge chindeyya, agge chetvā pattavaṭṭiṃ vinibbhujeyya. So tassa pattavaṭṭiṃ vinibbhujanto pheggumpi nādhigaccheyya, kuto sāraṃ. Tamenaṃ cakkhumā puriso passeyya nijjhāyeyya yoniso upaparikkheyya. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyeyya, tucchakaññeva khāyeyya, asārakaññeva khāyeyya. Kiñhi siyā, bhikkhave, kadalikkhandhe sāro? Evameva kho, bhikkhave, ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ... pe ... ye dūre santike vā taṃ bhikkhu passati nijjhāyati yoniso upaparikkhati. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyati, tucchakaññeva khāyati, asārakaññeva khāyati. Kiñhi siyā, bhikkhave, saṅkhāresu sāro?

Seyyathāpi, bhikkhave, māyākāro vā māyākārantevāsī vā catumahā-

pathe māyaṃ vidaṃseyya. Tamenaṃ cakkhumā puriso passeyya nijjhāyeyya yoniso upaparikkheyya. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyeyya, tucchakaññeva khāyeyya, asārakaññeva khāyeyya. Kiñhi siyā, bhikkhave, māyāya sāro? Evameva kho, bhikkhave, yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike vā, taṃ bhikkhu passati nijjhāyati yoniso upaparikkhati. Tassa taṃ passato nijjhāyato yoniso upaparikkhato rittakaññeva khāyati, tucchakaññeva khāyati, asārakaññeva khāyati. Kiñhi siyā, bhikkhave, viññāṇe sāro?

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi ... saññāyapi ... saṅkhāresupi ... viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti".

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Pheṇapiṇḍūpamaṃ rūpaṃ, vedanā bubbuḷūpamā; Marīcikūpamā saññā, saṅkhārā kadalūpamā; Māyūpamañca viññāṇaṃ, desitādiccabandhunā.

Yathā yathā nijjhāyati, yoniso upaparikkhati; Rittakaṃ tucchakaṃ hoti, yo naṃ passati yoniso.

Imañca kāyaṃ ārabbha, bhūripaññena desitaṃ; Pahānaṃ tiṇṇaṃ dhammānaṃ, rūpaṃ passatha chaḍḍitaṃ.

Āyu usmā ca viññāṇaṃ, yadā kāyaṃ jahantimaṃ; Apaviddho tadā seti, parabhattaṃ acetanaṃ.

Etādisāyaṃ santāno, māyāyaṃ bālalāpinī; Vadhako esa akkhāto, sāro ettha na vijjati.

Evaṃ khandhe avekkheyya, bhikkhu āraddhavīriyo; Divā vā yadi vā rattiṃ, sampajāno paṭissato.

Jaheyya sabbasaṃyogaṃ, kareyya saraṇattano; Careyyādittasīsova, patthayaṃ accutaṃ padan"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

152. Soattāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya,

kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe .... "Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'ti. Vedanāya ... pe ... saññāya ... saṅkhāresu ... pe ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'so attā so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

15. Diṭṭhivagga

158. Dutiyaabhinivesasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa uppajjanti saṃyojanābhinivesavinibandhājjhosānā"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa uppajjanti saṃyojanābhinivesavinibandhājjhosānā. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa uppajjanti saṃyojanābhinivesavinibandhājjhosānā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ ... pe ... api nu taṃ anupādāya uppajjeyyuṃ saṃyojanābhinivesavinibandhājjhosānā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

2. Devadahasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati devadahaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Atha kho sambahulā pacchābhūmagamikā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "icchāma mayaṃ, bhante, pacchābhūmaṃ janapadaṃ gantuṃ, pacchābhūme janapade nivāsaṃ kappetun"ti.

"Apalokito pana vo, bhikkhave, sāriputto"ti? "Na kho no, bhante, apalokito āyasmā sāriputto"ti. "Apaloketha, bhikkhave, sāriputtaṃ. Sāriputto, bhikkhave, paṇḍito, bhikkhūnaṃ anuggāhako sabrahmacārīnan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ.

Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato avidūre aññatarasmiṃ eḷagalāgumbe nisinno hoti. Atha kho te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavocuṃ: "icchāma mayaṃ, āvuso sāriputta, pacchābhūmaṃ janapadaṃ gantuṃ, pacchābhūme janapade nivāsaṃ kappetuṃ. Apalokito no satthā"ti.

"Santi hāvuso, nānāverajjagataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchitāro—khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi. Paṇḍitā hāvuso, manussā vīmaṃsakā: 'kiṃvādī panāyasmantānaṃ satthā kimakkhāyī'ti, kacci vo āyasmantānaṃ dhammā sussutā suggahitā sumanasikatā sūpadhāritā suppaṭividdhā paññāya, yathā byākaramānā āyasmanto vuttavādino ceva bhagavato assatha, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyātha, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyātha, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti?

"Dūratopi kho mayaṃ, āvuso, āgaccheyyāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātuṃ. Sādhu vatāyasmantaṃyeva sāriputtaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho"ti. "Tena hāvuso,

suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evamāvuso”ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

“Santi hāvuso, nānāverajjagataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchitāro—khattiyapaṇḍitāpi … pe … samaṇapaṇḍitāpi. Paṇḍitā hāvuso, manussā vīmaṃsakā: ‘kiṃvādī panāyasmantānaṃ satthā kimakkhāyī’ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, āvuso, evaṃ byākareyyātha: ‘chandarāgavinayakkhāyī kho no, āvuso, satthā’ti.

Evaṃ byākatepi kho, āvuso, assuyeva uttariṃ pañhaṃ pucchitāro—khattiyapaṇḍitāpi … pe … samaṇapaṇḍitāpi. Paṇḍitā hāvuso, manussā vīmaṃsakā: ‘kismiṃ panāyasmantānaṃ chandarāgavinayakkhāyī satthā’ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, āvuso, evaṃ byākareyyātha: ‘rūpe kho, āvuso, chandarāgavinayakkhāyī satthā, vedanāya … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe chandarāgavinayakkhāyī satthā’ti.

Evaṃ byākatepi kho, āvuso, assuyeva uttariṃ pañhaṃ pucchitāro—khattiyapaṇḍitāpi … pe … samaṇapaṇḍitāpi. Paṇḍitā hāvuso, manussā vīmaṃsakā: ‘kiṃ panāyasmantānaṃ ādīnavaṃ disvā rūpe chandarāgavinayakkhāyī satthā, vedanāya … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe chandarāgavinayakkhāyī satthā’ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, āvuso, evaṃ byākareyyātha: ‘rūpe kho, āvuso, avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa avigatataṇhassa tassa rūpassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Vedanāya … saññāya … saṅkhāresu avigatarāgassa … pe … avigatataṇhassa tesaṃ saṅkhārānaṃ vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Viññāṇe avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa avigatataṇhassa tassa viññāṇassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Idaṃ kho no, āvuso, ādīnavaṃ disvā rūpe chandarāgavinayakkhāyī satthā, vedanāya … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe chandarāgavinayakkhāyī satthā’ti.

Evaṃ byākatepi kho, āvuso, assuyeva uttariṃ pañhaṃ pucchitāro—khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi. Paṇḍitā hāvuso, manussā vīmaṃsakā: ‘kiṃ panāyasmantānaṃ ānisaṃsaṃ disvā rūpe chandarāgavinayakkhāyī satthā, vedanāya … saññāya … saṅkhāresu … viññāṇe chandarāgavinayakkhāyī satthā’ti? Evaṃ puṭṭhā

tumhe, āvuso, evaṃ byākareyyātha: 'rūpe kho, āvuso, vigatarāgassa vigatacchandassa vigatapemassa vigatapipāsassa vigatapariḷāhassa vigatataṇhassa tassa rūpassa vipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu vigatarāgassa vigatacchandassa vigatapemassa vigatapipāsassa vigatapariḷāhassa vigatataṇhassa tesaṃ saṅkhārānaṃ vipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Viññāṇe vigatarāgassa vigatacchandassa vigatapemassa vigatapipāsassa vigatapariḷāhassa vigatataṇhassa tassa viññāṇassa vipariṇāmaññathābhāvā nuppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Idaṃ kho no, āvuso, ānisaṃsaṃ disvā rūpe chandarāgavinayakkhāyī satthā, vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe chandarāgavinayakkhāyī satthā'ti.

Akusale cāvuso, dhamme upasampajja viharato diṭṭhe ceva dhamme sukho vihāro abhavissa avighāto anupāyāso apariḷāho, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā, nayidaṃ bhagavā akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ vaṇṇeyya. Yasmā ca kho, āvuso, akusale dhamme upasampajja viharato diṭṭhe ceva dhamme dukkho vihāro savighāto saupāyāso sapariḷāho, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā, tasmā bhagavā akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ vaṇṇeti.

Kusale cāvuso, dhamme upasampajja viharato diṭṭhe ceva dhamme dukkho vihāro abhavissa savighāto saupāyāso sapariḷāho, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā, nayidaṃ bhagavā kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ vaṇṇeyya. Yasmā ca kho, āvuso, kusale dhamme upasampajja viharato diṭṭhe ceva dhamme sukho vihāro avighāto anupāyāso apariḷāho, kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā, tasmā bhagavā kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadaṃ vaṇṇetī"ti.

Idamavocāyasmā sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

102. Aniccasaññāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Aniccasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā sabbaṃ kāmarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ rūparāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ bhavarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ avijjaṃ pariyādiyati, sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye kassako mahānaṅgalena kasanto sabbāni mūlasantānakāni sampadālento kasati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā bhāvitā bahulīkatā sabbaṃ kāmarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ rūparāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ bhavarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ avijjaṃ pariyādiyati, sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, pabbajalāyako pabbajaṃ lāyitvā agge gahetvā odhunāti niddhunāti nicchoṭeti; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā bhāvitā bahulīkatā sabbaṃ kāmarāgaṃ pariyādiyati ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, ambapiṇḍiyā vaṇṭacchinnāya yāni tattha ambāni vaṇṭapaṭibandhāni sabbāni tāni tadanvayāni bhavanti; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā bhāvitā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo sabbā tā kūṭaṅgamā kūṭaninnā kūṭasamosaraṇā, kūṭaṃ tāsaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā bhāvitā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci mūlagandhā kāḷānusārigandho tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci sāragandhā, lohitacandanaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci pupphagandhā, vassikaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci kuṭṭarājāno, sabbete rañño cakkavattissa anuyantā bhavanti, rājā tesaṃ cakkavatti aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci tārakarūpānaṃ pabhā, sabbā tā

candimappabhāya kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, candappabhā tāsaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nataṃ abbhussakkamāno, sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocate ca; evameva kho, bhikkhave, aniccasaññā bhāvitā bahulīkatā sabbaṃ kāmarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ rūparāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ bhavarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ avijjaṃ pariyādiyati, sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, aniccasaññā kathaṃ bahulīkatā sabbaṃ kāmarāgaṃ pariyādiyati ... pe ... sabbaṃ asmimānaṃ samūhanati? 'Iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti—evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, aniccasaññā evaṃ bahulīkatā sabbaṃ kāmarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ rūparāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ bhavarāgaṃ pariyādiyati, sabbaṃ avijjaṃ pariyādiyati, sabbaṃ asmimānaṃ samūhanatī"ti.

Dasamaṃ.

Pupphavaggo pañcamo.

Nadī pupphañca pheṇañca, gomayañca nakhāsikhaṃ; Suddhikaṃ dve ca gaddulā, vāsījaṭaṃ aniccatāti.

Majjhimapaṇṇāsako samatto.

Upayo arahanto ca, khajjanī therasavhayaṃ; Pupphavaggena paṇṇāsa, dutiyo tena vuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

123. Sutavantasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... etadavoca:

"Sutavatāvuso sāriputta, bhikkhunā katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Sutavatāvuso koṭṭhika, bhikkhunā pañcupādānakkhandhā aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi kātabbā. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho.

Sutavatāvuso koṭṭhika, bhikkhunā ime pañcupādānakkhandhā aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi kātabbā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati—yaṃ sutavā bhikkhu ime pañcupādānakkhandhe aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi karonto sotāpattiphalaṃ sacchikareyyā"ti.

"Sotāpannena panāvuso sāriputta, bhikkhunā katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Sotāpannenapi kho āvuso koṭṭhika, bhikkhunā ime pañcupādānakkhandhā aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi kātabbā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati—yaṃ sotāpanno bhikkhu ime pañcupādānakkhandhe aniccato ... pe ... anattato yoniso manasi karonto sakadāgāmiphalaṃ ... pe ... anāgāmiphalaṃ ... pe ... arahattaphalaṃ sacchikareyyā"ti.

"Arahatā panāvuso sāriputta, katame dhammā yoniso manasi kātabbā"ti? "Arahatāpi khvāvuso koṭṭhika, ime pañcupādānakkhandhā aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato yoniso manasi kātabbā. Natthi, khvāvuso, arahato uttari karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo; api ca kho ime dhammā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya ceva saṃvattanti satisampajaññāya cā"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

19. Sahetudukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ. Yopi hetu yopi paccayo rūpassa uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūtaṃ, bhikkhave, rūpaṃ kuto sukhaṃ bhavissati. Vedanā dukkhā ... saññā dukkhā ... saṅkhārā dukkhā ... viññāṇaṃ dukkhaṃ. Yopi hetu yopi paccayo viññāṇassa uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūtaṃ, bhikkhave, viññāṇaṃ kuto sukhaṃ bhavissati. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

34. Dutiyanatumhākasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha.

Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā na tumhākaṃ ... saññā na tumhākaṃ ... saṅkhārā na tumhākaṃ ... viññāṇaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

125. Dutiyakappasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kappo bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhā samatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti?

"Yaṃ kiñci, kappa, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādāvimutto hoti. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādāvimutto hoti. Evaṃ kho, kappa, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhā samatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti.

Terasamaṃ.

Dhammakathikavaggo dutiyo.

Avijjā vijjā dve kathikā, Bandhanā paripucchitā duve; Saṃyojanaṃ upādānaṃ, Sīlaṃ sutavā dve ca kappenāti.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

13. Dukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ, vedanā dukkhā,

saññā dukkhā, saṅkhārā dukkhā, viññāṇaṃ dukkhaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

90. Channasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā channo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito avāpuraṇaṃ ādāya vihārena vihāraṃ upasaṅkamitvā there bhikkhū etadavoca: "ovadantu maṃ āyasmanto therā, anusāsantu maṃ āyasmanto therā, karontu me āyasmanto therā dhammiṃ kathaṃ, yathāhaṃ dhammaṃ passeyyan"ti.

Evaṃ vutte, therā bhikkhū āyasmantaṃ channaṃ etadavocuṃ: "rūpaṃ kho, āvuso channa, aniccaṃ; vedanā aniccā; saññā aniccā; saṅkhārā aniccā; viññāṇaṃ aniccaṃ. Rūpaṃ anattā; vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā. Sabbe saṅkhārā aniccā; sabbe dhammā anattā"ti.

Atha kho āyasmato channassa etadahosi: "mayhampi kho etaṃ evaṃ hoti: 'rūpaṃ aniccaṃ, vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ; rūpaṃ anattā, vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā. Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe dhammā anattā'ti. Atha ca pana me sabbasaṅkhārasamathe sabbūpadhipaṭinissagge taṇhākkhaye virāge nirodhe nibbāne cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Paritassanā upādānaṃ uppajjati; paccudāvattati mānasaṃ: 'atha ko carahi me attā'ti? Na kho panevaṃ dhammaṃ passato hoti. Ko nu kho me tathā dhammaṃ deseyya yathāhaṃ dhammaṃ passeyyan"ti.

Atha kho āyasmato channassa etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ, pahoti ca me āyasmā ānando tathā dhammaṃ desetuṃ yathāhaṃ dhammaṃ passeyyaṃ; atthi ca me āyasmante ānande tāvatikā vissaṭṭhi. Yannūnāhaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho āyasmā channo senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena kosambī ghositārāmo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sam-

modi ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā channo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Ekamidāhaṃ, āvuso ānanda, samayaṃ bārāṇasiyaṃ viharāmi isipatane migadāye. Atha khvāhaṃ, āvuso, sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito avāpuraṇaṃ ādāya vihārena vihāraṃ upasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā there bhikkhū etadavocaṃ: 'ovadantu maṃ āyasmanto therā, anusāsantu maṃ āyasmanto therā, karontu me āyasmanto therā dhammiṃ kathaṃ yathāhaṃ dhammaṃ passeyyan'ti. Evaṃ vutte, maṃ, āvuso, therā bhikkhū etadavocuṃ: 'rūpaṃ kho, āvuso channa, aniccaṃ; vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ; rūpaṃ anattā ... pe ... viññāṇaṃ anattā. Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe dhammā anattā'ti.

Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'mayhampi kho etaṃ evaṃ hoti—rūpaṃ aniccaṃ ... pe ... viññāṇaṃ aniccaṃ, rūpaṃ anattā, vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ anattā. Sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe dhammā anattā'ti. Atha ca pana me sabbasaṅkhārasamathe sabbūpadhipaṭinissagge taṇhākkhaye virāge nirodhe nibbāne cittaṃ na pakkhandati nappasīdati na santiṭṭhati nādhimuccati. Paritassanā upādānaṃ uppajjati; paccudāvattati mānasaṃ: 'atha ko carahi me attā'ti? Na kho panevaṃ dhammaṃ passato hoti. Ko nu kho me tathā dhammaṃ deseyya yathāhaṃ dhammaṃ passeyyanti.

Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ, pahoti ca me āyasmā ānando tathā dhammaṃ desetuṃ yathāhaṃ dhammaṃ passeyyaṃ. Atthi ca me āyasmante ānande tāvatikā vissaṭṭhi. Yannūnāhaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyan'ti. Ovadatu maṃ, āyasmā ānando; anusāsatu maṃ, āyasmā ānando; karotu me, āyasmā ānando dhammiṃ kathaṃ yathāhaṃ dhammaṃ passeyyan"ti.

"Ettakenapi mayaṃ āyasmato channassa attamanā api nāma taṃ āyasmā channo āvi akāsi khīlaṃ chindi. Odahāvuso channa, sotaṃ; bhabbosi dhammaṃ viññātun"ti. Atha kho āyasmato channassa tāvatakeneva uḷāraṃ pītipāmojjaṃ uppajji: "bhabbo kirasmi dhammaṃ viññātun"ti.

"Sammukhā metaṃ, āvuso channa, bhagavato sutaṃ, sammukhā

paṭiggahitaṃ kaccānagottaṃ bhikkhuṃ ovadantassa—dvayanissito khvāyaṃ, kaccāna, loko yebhuyyena atthitañceva natthitañca. Lokasamudayaṃ kho, kaccāna, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā loke natthitā, sā na hoti. Lokanirodhaṃ kho, kaccāna, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā loke atthitā, sā na hoti. Upayupādānābhinivesavinibandho khvāyaṃ, kaccāna, loko yebhuyyena taṃ cāyaṃ upayupādānaṃ cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayaṃ na upeti na upādiyati nādhiṭṭhāti 'attā me'ti. Dukkhameva uppajjamānaṃ uppajjati, dukkhaṃ nirujjhamānaṃ nirujjhatīti na kaṅkhati na vicikicchati. Aparappaccayā ñāṇamevassa ettha hoti. Ettāvatā kho, kaccāna, sammādiṭṭhi hoti. Sabbamatthīti kho, kaccāna, ayameko anto. Sabbaṃ natthīti ayaṃ dutiyo anto. Ete te, kaccāna, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti—avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

"Evametaṃ, āvuso ānanda, hoti yesaṃ āyasmantānaṃ tādisā sabrahmacārayo anukampakā atthakāmā ovādakā anusāsakā. Idañca pana me āyasmato ānandassa dhammadesanaṃ sutvā dhammo abhisamito"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

5. Attadīpavagga

48. Khandhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañca, bhikkhave, khandhe desessāmi, pañcupādānakkhandhe ca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, pañcakkhandhā? Yaṃ kiñci, bhikkhave, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, ayaṃ vuccati rūpakkhandho. Yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā ... pe ... ayaṃ vuccati saṅkhārakkhandho. Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, ayaṃ vuccati viññāṇakkhandho. Ime vuccanti, bhikkhave, pañcakkhandhā.

Katame ca, bhikkhave, pañcupādānakkhandhā? Yaṃ kiñci, bhikkhave,

rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike vā sāsavaṃ upādāniyaṃ, ayaṃ vuccati rūpupādānakkhandho. Yā kāci vedanā ... pe ... yā dūre santike vā sāsavā upādāniyā, ayaṃ vuccati vedanupādānakkhandho. Yā kāci saññā ... pe ... yā dūre santike vā sāsavā upādāniyā, ayaṃ vuccati saññupādānakkhandho. Ye keci saṅkhārā ... pe ... sāsavā upādāniyā, ayaṃ vuccati saṅkhārupādānakkhandho. Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... yaṃ dūre santike vā sāsavaṃ upādāniyaṃ, ayaṃ vuccati viññāṇupādānakkhandho. Ime vuccanti, bhikkhave, pañcupādānakkhandhā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

26. Assādasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'ko nu kho rūpassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko saññāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko saṅkhārānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko viññāṇassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'yaṃ kho rūpaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ rūpassa assādo. Yaṃ rūpaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ rūpassa ādīnavo. Yo rūpasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ rūpassa nissaraṇaṃ. Yaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ vedanāya assādo. Yaṃ vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ vedanāya ādīnavo. Yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ vedanāya nissaraṇaṃ. Yaṃ saññaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... yaṃ saṅkhāre paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ saṅkhārānaṃ assādo. Yaṃ saṅkhārā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ saṅkhārānaṃ ādīnavo. Yo saṅkhāresu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ saṅkhārānaṃ nissaraṇaṃ. Yaṃ viññāṇaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ viññāṇassa assādo. Yaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ viññāṇassa ādīnavo. Yo viññāṇasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ viññāṇassa nissaraṇaṃ'.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhand-

hānaṃ evaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, 'sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ evaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ; athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti; ayamantimā jāti; natthi dāni punabbhavo'"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

30. Uppādasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, rūpassa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo rogānaṃ ṭhiti jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo vedanāya ... pe ... yo saññāya ... pe ... yo saṅkhārānaṃ ... pe ... yo viññāṇassa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo rogānaṃ ṭhiti jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, rūpassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho rogānaṃ vūpasamo jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo vedanāya ... pe ... yo saññāya ... yo saṅkhārānaṃ ... yo viññāṇassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho rogānaṃ vūpasamo jarāmaraṇassa atthaṅgamo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

128. Tatiyasamudayadhammasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, sutavā ariyasāvako samudayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; vayadhammaṃ rūpaṃ

... pe ... samudayavayadhammaṃ rūpaṃ 'samudayavayadhammaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; samudayadhammaṃ vedanaṃ ... pe ... samudayavayadhammā vedanā ... samudayadhammaṃ saññaṃ ... pe ... samudayadhamme saṅkhāre ... vayadhamme saṅkhāre ... samudayavayadhamme saṅkhāre 'samudayavayadhammā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Samudayadhammaṃ viññāṇaṃ ... vayadhammaṃ viññāṇaṃ ... samudayavayadhammaṃ viññāṇaṃ 'samudayavayadhammaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

115. Dhammakathikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'dhammakathiko, dhammakathiko'ti, bhante, vuccati; kittāvatā nu kho, bhante, dhammakathiko hotī"ti? "Rūpassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti 'dhammakathiko bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Rūpassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, 'dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Rūpassa ce, bhikkhu, nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, 'diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Vedanāya ce, bhikkhu ... pe ... saññāya ce, bhikkhu ... saṅkhārānañce, bhikkhu ... viññāṇassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, 'dhammakathiko bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Viññāṇassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, 'dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Viññāṇassa ce, bhikkhu, nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, 'diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

84. Tissasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena āyasmā tisso bhagavato pitucchāputto sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ evamāroceti: "api me, āvuso, madhurakajāto viya kāyo; disāpi me na pakkhāyanti; dhammāpi

maṃ na paṭibhanti; thinamiddhañca me cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati; anabhirato ca brahmacariyaṃ carāmi; hoti ca me dhammesu vicikicchā"ti.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "āyasmā, bhante, tisso bhagavato pitucchāputto sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ evamāroceti: 'api me, āvuso, madhurakajāto viya kāyo; disāpi me na pakkhāyanti; dhammāpi maṃ na paṭibhanti; thinamiddhañca me cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati; anabhirato ca brahmacariyaṃ carāmi; hoti ca me dhammesu vicikicchā'"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena tissaṃ bhikkhuṃ āmantehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā tisso tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ tissaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso tissa, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā tisso tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ tissaṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tvaṃ, tissa, sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ evamārocesi: 'api me, āvuso, madhurakajāto viya kāyo ... pe ... hoti ca me dhammesu vicikicchā'"ti? "Evaṃ, bhante". " Taṃ kiṃ maññasi, tissa, rūpe avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa avigatataṇhassa, tassa rūpassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, tissa. Evañhetaṃ, tissa, hoti. Yathā taṃ rūpe avigatarāgassa ... vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu avigatarāgassa ... pe ... tesaṃ saṅkhārānaṃ vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, tissa. Evañhetaṃ, tissa, hoti. Yathā taṃ saṅkhāresu anigatarāgassa, viññāṇe avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa avigatataṇhassa, tassa viññāṇassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, tissa. Evañhetaṃ, tissa, hoti. Yathā taṃ viññāṇe avi-

gatarāgassa. Taṃ kiṃ maññasi, tissa, rūpe vigatarāgassa vigatacchandassa vigatapemassa vigatapipāsassa vigatapariḷāhassa vigatataṇhassa, tassa rūpassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, tissa. Evañhetaṃ, tissa, hoti. Yathā taṃ rūpe vigatarāgassa ... vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu vigatarāgassa ... viññāṇe vigatarāgassa vigatacchandassa vigatapemassa vigatapipāsassa vigatapariḷāhassa vigatataṇhassa tassa viññāṇassa vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, tissa. Evañhetaṃ, tissa, hoti. Yathā taṃ viññāṇe vigatarāgassa. Taṃ kiṃ maññasi, tissa, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti.

Seyyathāpi, tissa, dve purisā—eko puriso amaggakusalo, eko puriso maggakusalo. Tamenaṃ so amaggakusalo puriso amuṃ maggakusalaṃ purisaṃ maggaṃ puccheyya. So evaṃ vadeyya: 'ehi, bho purisa, ayaṃ maggo. Tena muhuttaṃ gaccha. Tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi dvedhāpathaṃ, tattha vāmaṃ muñcitvā dakkhiṇaṃ gaṇhāhi. Tena muhuttaṃ gaccha. Tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi tibbaṃ vanasaṇḍaṃ. Tena muhuttaṃ gaccha. Tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi mahantaṃ ninnaṃ pallalaṃ. Tena muhuttaṃ gaccha. Tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi sobbhaṃ papātaṃ. Tena muhuttaṃ gaccha. Tena muhuttaṃ gantvā dakkhissasi samaṃ bhūmibhāgaṃ ramaṇīyan'ti.

Upamā kho myāyaṃ, tissa, katā atthassa viññāpanāya. Ayaṃ cevettha attho: 'puriso amaggakusalo'ti kho, tissa, puthujjanassetaṃ adhivacanaṃ. 'Puriso maggakusalo'ti kho, tissa, tathāgatassetaṃ adhivacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. 'Dvedhāpatho'ti kho, tissa, vicikicchāyetaṃ adhivacanaṃ. 'Vāmo maggo'ti kho, tissa, aṭṭhaṅgikassetaṃ micchāmaggassa adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—micchādiṭṭhiyā ... pe ... micchāsamādhissa. 'Dakkhiṇo maggo'ti kho, tissa, ariyassetaṃ aṭṭhaṅgikassa maggassa adhivacanaṃ, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhiyā ... pe ... sammāsamādhissa. 'Tibbo vanasaṇḍo'ti kho, tissa, avijjāyetaṃ adhivacanaṃ. 'Mahantaṃ ninnaṃ pallalan'ti kho, tissa, kāmānametaṃ

adhivacanaṃ. 'Sobbho papāto'ti kho, tissa, kodhūpāyāsassetaṃ adhivacanaṃ. 'Samo bhūmibhāgo ramaṇīyo'ti kho, tissa, nibbānassetaṃ adhivacanaṃ. Abhirama, tissa, abhirama, tissa. Ahamovādena ahamanuggahena ahamanusāsaniyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā tisso bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

3. Bhāravagga

25. Chandarāgasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Yo, bhikkhave, rūpasmiṃ chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ rūpaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Yo vedanāya chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ sā vedanā pahīnā bhavissati ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yo saññāya chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ sā saññā pahīnā bhavissati ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yo saṅkhāresu chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ te saṅkhārā pahīnā bhavissanti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yo viññāṇasmiṃ chandarāgo taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ viññāṇaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhamman"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

37. Ānandasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando ... pe ... ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"Sace taṃ, ānanda, evaṃ puccheyyuṃ: 'katamesaṃ, āvuso ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatī'ti? Evaṃ puṭṭho tvaṃ, ānanda, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'katamesaṃ, āvuso ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatī'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'rūpassa kho, āvuso, uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathat-

taṃ paññāyati. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Imesaṃ kho, āvuso, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatī'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sādhu sādhu, ānanda. Rūpassa kho, ānanda, uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhārānaṃ ... viññāṇassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati. Imesaṃ kho, ānanda, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatīti. Evaṃ puṭṭho tvaṃ, ānanda, evaṃ byākareyyāsī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

14. Anattasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇaṃ anattā. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

80. Piṇḍolyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho bhagavā kismiñcideva pakaraṇe bhikkhusaṅghaṃ paṇāmetvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kapilavatthuṃ piṇḍāya pāvisi. Kapilavatthusmiṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena mahāvanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya. Mahāvanaṃ ajjhogāhetvā beluvalaṭṭhikāya mūle divāvihāraṃ nisīdi.

Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "mayā kho bhikkhusaṅgho pabāḷho. Santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ. Tesaṃ ma-

maṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi nāma vacchassa taruṇassa mātaraṃ apassantassa siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo; evameva santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ tesaṃ mamaṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi nāma bījānaṃ taruṇānaṃ udakaṃ alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo; evameva santettha ... pe ... tesaṃ mamaṃ alabhantānaṃ dassanāya siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo. Yannūnāhaṃ yatheva mayā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahito, evameva etarahi anuggaṇheyyaṃ bhikkhusaṅghan"ti.

Atha kho brahmā sahampati bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Bhagavatā, bhante, bhikkhusaṃgho pabāḷho. Santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ. Tesaṃ bhagavantaṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi nāma vacchassa taruṇassa mātaraṃ apassantassa siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo; evameva santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ tesaṃ bhagavantaṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo. Seyyathāpi nāma bījānaṃ taruṇānaṃ udakaṃ alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo; evameva santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ alabhantānaṃ dassanāya siyā aññathattaṃ siyā vipariṇāmo. Abhinandatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ; abhivadatu, bhante, bhagavā bhikkhusaṃghaṃ. Yatheva bhagavatā pubbe bhikkhusaṃgho anuggahito, evameva etarahi anuggaṇhātu bhikkhusaṃghan"ti.

Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho brahmā sahampati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena nigrodhārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi yathā te bhikkhū ekadvīhikāya sārajjamānarūpā yenāhaṃ tenupasaṅkameyyuṃ.

Tepi bhikkhū ekadvīhikāya sārajjamānarūpā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca:

"Antamidaṃ, bhikkhave, jīvikānaṃ yadidaṃ piṇḍolyaṃ. Abhisāpoyaṃ, bhikkhave, lokasmiṃ piṇḍolo vicarasi pattapāṇīti. Tañca kho etaṃ, bhikkhave, kulaputtā upenti atthavasikā, atthavasaṃ paṭicca; neva rājābhinītā, na corābhinītā, na iṇaṭṭā, na bhayaṭṭā, na ājīvikāpakatā; api ca kho otiṇṇāmha jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotiṇṇā dukkhaparetā appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti.

Evaṃ pabbajito cāyaṃ, bhikkhave, kulaputto. So ca hoti abhijjhālu kāmesu tibbasārāgo byāpannacitto paduṭṭhamanasaṅkappo muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākatindriyo. Seyyathāpi, bhikkhave, chavālātaṃ ubhatopadittaṃ majjhe gūthagataṃ, neva gāme kaṭṭhatthaṃ pharati, nāraññe kaṭṭhatthaṃ pharati. Tathūpamāhaṃ, bhikkhave, imaṃ puggalaṃ vadāmi gihibhogā ca parihīno, sāmaññatthañca na paripūreti.

Tayome, bhikkhave, akusalavitakkā—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko. Ime ca bhikkhave, tayo akusalavitakkā kva aparisesā nirujjhanti? Catūsu vā satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittassa viharato animittaṃ vā samādhiṃ bhāvayato. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva animitto samādhi bhāvetuṃ. Animitto, bhikkhave, samādhi bhāvito bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso.

Dvemā, bhikkhave, diṭṭhiyo—bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca. Tatra kho, bhikkhave, sutavā ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'atthi nu kho taṃ kiñci lokasmiṃ yamahaṃ upādiyamāno na vajjavā assan'ti? So evaṃ pajānāti: 'natthi nu kho taṃ kiñci lokasmiṃ yamahaṃ upādiyamāno na vajjavā assaṃ. Ahañhi rūpaññeva upādiyamāno upādiyeyyaṃ vedanaññeva ... saññaññeva ... saṅkhāreyeva viññāṇaññeva upādiyamāno upādiyeyyaṃ. Tassa me assa upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhaveyyuṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo assā'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadham-

maṃ kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ … pe … tasmātiha, bhikkhave, evaṃ passaṃ … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

1. Nakulapituvagga

9. Kālattayaaniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ rūpasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ rūpaṃ nābhinandati; paccuppannassa rūpassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Vedanā aniccā … pe … saññā aniccā … saṅkhārā aniccā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannānaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītesu saṅkhāresu anapekkho hoti; anāgate saṅkhāre nābhinandati; paccuppannānaṃ saṅkhārānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Viññāṇaṃ aniccaṃ atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ viññāṇasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ viññāṇaṃ nābhinandati; paccuppannassa viññāṇassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

20. Sahetuanattasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Rūpaṃ, bhikkhave, anattā. Yopi hetu yopi paccayo rūpassa uppādāya, sopi anattā. Anattasambhūtaṃ, bhikkhave, rūpaṃ kuto attā bhavissati. Vedanā anattā … saññā anattā … saṅkhārā anattā … viññāṇaṃ anattā. Yopi hetu yopi paccayo viññāṇassa uppādāya, sopi anattā. Anattasambhūtaṃ, bhikkhave, viññāṇaṃ kuto attā bhavissati. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

13. Avijjāvagga

130. Dutiyaassādasutta

Bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye … pe … "'vijja, vijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti?

"Idhāvuso, sutavā ariyasāvako rūpassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanāya … pe … saññāya … saṅkhārānaṃ … viññāṇassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccatāvuso, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

4. Natumhākavagga

33. Natumhākasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissati. Saññā na tumhākaṃ … saṅkhārā na tumhākaṃ, te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Viññāṇaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ taṃ jano hareyya vā ḍaheyya vā yathāpaccayaṃ vā kareyya. Api nu tumhākaṃ evamassa: 'amhe jano harati vā ḍahati vā yathāpaccayaṃ vā karotī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Na hi no etaṃ, bhante, attā vā attaniyaṃ vā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, rūpaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissati. Saññā na tumhākaṃ … saṅkhārā na tumhākaṃ … viññāṇaṃ na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

92. Dutiyarāhulasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato

imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhāsamatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti?

"Yaṃ kiñci, rāhula, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā ... pe ... yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. Evaṃ kho, rāhula, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhāsamatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti.

Dasamaṃ.

Theravaggo catuttho.

Ānando tisso yamako, anurādho ca vakkali; Assaji khemako channo, rāhulā apare duve.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

96. Gomayapiṇḍasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, kiñci rūpaṃ yaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati? Atthi nu kho, bhante, kāci vedanā yā vedanā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassati? Atthi nu kho, bhante, kāci saññā yā saññā ... pe ... atthi nu kho, bhante, keci saṅkhārā ye saṅkhārā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassanti? Atthi nu kho, bhante, kiñci viññāṇaṃ, yaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī"ti? "Natthi kho, bhikkhu, kiñci rūpaṃ, yaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Natthi kho, bhikkhu, kāci vedanā ... kāci saññā ... keci saṅkhārā ... kiñci viññāṇaṃ, yaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ

sassataṃ avipariṇāmadhammaṃ sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī”ti.

Atha kho bhagavā parittaṃ gomayapiṇḍaṃ pāṇinā gahetvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: “ettakopi kho, bhikkhu, attabhāvapaṭilābho natthi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Ettako cepi, bhikkhu, attabhāvapaṭilābho abhavissa nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, nayidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, bhikkhu, ettakopi attabhāvapaṭilābho natthi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya.

Bhūtapubbāhaṃ, bhikkhu, rājā ahosiṃ khattiyo muddhāvasitto. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītinagarasahassāni ahesuṃ kusāvatīrājadhānippamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītipāsādasahassāni ahesuṃ dhammapāsādappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītikūṭāgārasahassāni ahesuṃ mahābyūhakūṭāgārappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītipallaṅkasahassāni ahesuṃ dantamayāni sāramayāni sovaṇṇamayāni goṇakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimigapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītināgasahassāni ahesuṃ sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇaddhajāni hemajālapaṭicchannāni uposathanāgarājappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītiassasahassāni ahesuṃ sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇaddhajāni hemajālapaṭicchannāni valāhakaassarājappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītirathasahassāni ahesuṃ sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇaddhajāni hemajālapaṭicchannāni vejayantarathappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu, rañño sato khattiyassa muddhāvasittassa caturāsītimaṇisahassāni ahesuṃ maṇiratanappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu … pe … caturāsītiitthisahassāni ahesuṃ subhaddādevippamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu … pe … caturāsītikhattiyasahassāni ahesuṃ anuyantāni pariṇāyakaratanappamukhāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu … pe … caturāsītidhenusahassāni ahesuṃ dukūlasandānāni kaṃsūpadhāraṇāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu … pe … caturāsītivatthakoṭisahassāni ahesuṃ khomasukhumāni

koseyyasukhumāni kambalasukhumāni kappāsikasukhumāni. Tassa mayhaṃ, bhikkhu ... pe ... caturāsītithālipākasahassāni ahesuṃ; sāyaṃ pātaṃ bhattābhihāro abhihariyittha.

Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā nagarasahassānaṃ ekaññeva taṃ nagaraṃ hoti yamahaṃ tena samayena ajjhāvasāmi—kusāvatī rājadhānī. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā pāsādasahassānaṃ ekoyeva so pāsādo hoti yamahaṃ tena samayena ajjhāvasāmi—dhammo pāsādo. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā kūṭāgārasahassānaṃ ekaññeva taṃ kūṭāgāraṃ hoti yamahaṃ tena samayena ajjhāvasāmi—mahābyūhaṃ kūṭāgāraṃ. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā pallaṅkasahassānaṃ ekoyeva so pallaṅko hoti yamahaṃ tena samayena paribhuñjāmi—dantamayo vā sāramayo vā sovaṇṇamayo vā rūpiyamayo vā. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā nāgasahassānaṃ ekoyeva so nāgo hoti yamahaṃ tena samayena abhiruhāmi—uposatho nāgarājā. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā assasahassānaṃ ekoyeva so asso hoti yamahaṃ tena samayena abhiruhāmi—valāhako assarājā. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā rathasahassānaṃ ekoyeva so ratho hoti yamahaṃ tena samayena abhiruhāmi—vejayanto ratho. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā itthisahassānaṃ ekāyeva sā itthī hoti yā maṃ tena samayena paccupaṭṭhāti—khattiyānī vā velāmikā vā. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā vatthakoṭisahassānaṃ ekaññeva taṃ vatthayugaṃ hoti yamahaṃ tena samayena paridahāmi—khomasukhumaṃ vā koseyyasukhumaṃ vā kambalasukhumaṃ vā kappāsikasukhumaṃ vā. Tesaṃ kho pana, bhikkhu, caturāsītiyā thālipākasahassānaṃ ekoyeva so thālipāko hoti yato nāḷikodanaparamaṃ bhuñjāmi tadupiyañca sūpeyyaṃ. Iti kho, bhikkhu, sabbe te saṅkhārā atītā niruddhā vipariṇatā. Evaṃ aniccā kho, bhikkhu, saṅkhārā. Evaṃ addhuvā kho, bhikkhu, saṅkhārā. Evaṃ anassāsikā kho, bhikkhu, saṅkhārā. Yāvañcidaṃ, bhikkhu, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

10. Pupphavagga

100. Dutiyagaddulabaddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā

koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, sā gaddulabaddho daḷhe khīle vā thambhe vā upanibaddho. So gacchati cepi tameva khīlaṃ vā thambhaṃ vā upagacchati; tiṭṭhati cepi tameva khīlaṃ vā thambhaṃ vā upatiṭṭhati; nisīdati cepi tameva khīlaṃ vā thambhaṃ vā upanisīdati; nipajjati cepi tameva khīlaṃ vā thambhaṃ vā upanipajjati. Evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano rūpaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. Vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. So gacchati cepi ime pañcupādānakkhandhe upagacchati; tiṭṭhati cepi ime pañcupādānakkhandhe upatiṭṭhati; nisīdati cepi ime pañcupādānakkhandhe upanisīdati; nipajjati cepi ime pañcupādānakkhandhe upanipajjati. Tasmātiha, bhikkhave, abhikkhaṇaṃ sakaṃ cittaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'dīgharattamidaṃ cittaṃ saṅkiliṭṭhaṃ rāgena dosena mohenā'ti. Cittasaṅkilesā, bhikkhave, sattā saṅkilissanti; cittavodānā sattā visujjhanti.

Diṭṭhaṃ vo, bhikkhave, caraṇaṃ nāma cittan"ti? "Evaṃ, bhante". "Tampi kho, bhikkhave, caraṇaṃ nāma cittaṃ citteneva cittitaṃ. Tenapi kho, bhikkhave, caraṇena cittena cittaññeva cittataraṃ. Tasmātiha, bhikkhave, abhikkhaṇaṃ sakaṃ cittaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'dīgharattamidaṃ cittaṃ saṅkiliṭṭhaṃ rāgena dosena mohenā'ti. Cittasaṅkilesā, bhikkhave, sattā saṅkilissanti; cittavodānā sattā visujjhanti.

Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekanikāyampi samanupassāmi evaṃ cittaṃ. Yathayidaṃ, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā, tepi kho, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā citteneva cittitā, tehipi kho, bhikkhave, tiracchānagatehi pāṇehi cittaññeva cittataraṃ. Tasmātiha, bhikkhave, abhikkhaṇaṃ sakaṃ cittaṃ paccavekkhitabbaṃ: 'dīgharattamidaṃ cittaṃ saṅkiliṭṭhaṃ rāgena dosena mohenā'ti. Cittasaṅkilesā, bhikkhave, sattā saṅkilissanti; cittavodānā sattā visujjhanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, rajako vā cittakārako vā rajanāya vā lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā suparimaṭṭhe phalake vā bhittiyā vā dussapaṭṭe vā itthirūpaṃ vā purisarūpaṃ vā abhinimmineyya sabbaṅgapaccaṅgiṃ; evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano rūpaññeva abhinibbattento abhinibbatteti, vedanaññeva … pe … saññaññeva … saṅkhāreyeva … viññāṇaññeva abhinibbattento abhinibbatteti. Taṃ

kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... pe ... "tasmātiha, bhikkhave ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

67. Dukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu ... pe ... ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, bhikkhu, dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, dukkhaṃ; tatra me chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ dukkhaṃ; tatra me chando pahātabbo. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

6. Upayavagga

55. Udānasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā udānaṃ udānesi: "'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti—evaṃ adhimuccamāno bhikkhu chindeyya orambhāgiyāni saṃyojanānī"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "yathā kathaṃ pana, bhante, 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti—evaṃ adhimuccamāno bhikkhu chindeyya orambhāgiyāni saṃyojanānī"ti?

"Idha, bhikkhu, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ... pe ... sap-

purisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ; attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ … saññaṃ … saṅkhāre … viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ; attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ.

So aniccaṃ rūpaṃ 'aniccaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, aniccaṃ vedanaṃ 'aniccā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, aniccaṃ saññaṃ 'aniccā saññā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, anicce saṅkhāre 'aniccā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, aniccaṃ viññāṇaṃ 'aniccaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Dukkhaṃ rūpaṃ 'dukkhaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, dukkhaṃ vedanaṃ … dukkhaṃ saññaṃ … dukkhe saṅkhāre … dukkhaṃ viññāṇaṃ 'dukkhaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Anattaṃ rūpaṃ 'anattā rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, anattaṃ vedanaṃ 'anattā vedanā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, anattaṃ saññaṃ 'anattā saññā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, anatte saṅkhāre 'anattā saṅkhārā'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, anattaṃ viññāṇaṃ 'anattā viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Saṅkhataṃ rūpaṃ 'saṅkhataṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, saṅkhataṃ vedanaṃ … saṅkhataṃ saññaṃ … saṅkhate saṅkhāre … saṅkhataṃ viññāṇaṃ 'saṅkhataṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Rūpaṃ vibhavissatīti yathābhūtaṃ nappajānāti. Vedanā vibhavissati … saññā vibhavissati … saṅkhārā vibhavissanti … viññāṇaṃ vibhavissatīti yathābhūtaṃ nappajānāti.

Sutavā ca kho, bhikkhu, ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati … pe … na vedanaṃ … na saññaṃ … na saṅkhāre … na viññāṇaṃ attato samanupassati.

So aniccaṃ rūpaṃ 'aniccaṃ rūpan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Aniccaṃ vedanaṃ … aniccaṃ saññaṃ … anicce saṅkhāre … aniccaṃ viññāṇaṃ 'aniccaṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Dukkhaṃ rūpaṃ … pe … dukkhaṃ viññāṇaṃ … anattaṃ rūpaṃ … pe … anattaṃ viññāṇaṃ … saṅkhataṃ rūpaṃ … pe … saṅkhataṃ viññāṇaṃ 'saṅkhataṃ viññāṇan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Rūpaṃ vibhavissatīti yathābhūtaṃ pajānāti. Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ vib-

havissatīti yathābhūtaṃ pajānāti.

So rūpassa vibhavā, vedanāya vibhavā, saññāya vibhavā, saṅkhārānaṃ vibhavā, viññāṇassa vibhavā, evaṃ kho, bhikkhu, 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti—evaṃ adhimuccamāno bhikkhu chindeyya orambhāgiyāni saṃyojanānī"ti. "Evaṃ adhimuccamāno, bhante, bhikkhu chindeyya orambhāgiyāni saṃyojanānī"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, jānato kathaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hotī"ti? "Idha, bhikkhu, assutavā puthujjano atasitāye ṭhāne tāsaṃ āpajjati. Tāso heso bhikkhu assutavato puthujjanassa: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti.

Sutavā ca kho, bhikkhu, ariyasāvako atasitāye ṭhāne na tāsaṃ āpajjati. Na heso, bhikkhu, tāso sutavato ariyasāvakassa: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti. Rūpupayaṃ vā, bhikkhu, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, rūpārammaṇaṃ rūpappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya. Vedanupayaṃ vā, bhikkhu ... saññupayaṃ vā, bhikkhu ... saṅkhārupayaṃ vā, bhikkhu, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, saṅkhārārammaṇaṃ saṅkhārappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya.

Yo, bhikkhu, evaṃ vadeyya: 'ahamaññatra rūpā, aññatra vedanāya, aññatra saññāya, aññatra saṅkhārehi viññāṇassa āgatiṃ vā gatiṃ vā cutiṃ vā upapattiṃ vā vuddhiṃ vā virūḷhiṃ vā vepullaṃ vā paññāpessāmī'ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Rūpadhātuyā ce, bhikkhu, bhikkhuno rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahānā vocchijjatārammaṇaṃ patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Vedanādhātuyā ce, bhikkhu, bhikkhuno ... saññādhātuyā ce, bhikkhu, bhikkhuno ... saṅkhāradhātuyā ce, bhikkhu, bhikkhuno ... viññāṇadhātuyā ce, bhikkhu, bhikkhuno rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahānā vocchijjatārammaṇaṃ patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Tadappatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ anabhisaṅkhacca vimuttaṃ. Vimuttattā ṭhitaṃ. Ṭhitattā santusitaṃ. Santusitattā na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato anantarā āsavānaṃ khayo hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

7. Arahantavagga

66. Aniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu ... pe ... ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, bhikkhu, aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo"ti. "Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsī"ti? "Rūpaṃ kho, bhante, aniccaṃ; tatra me chando pahātabbo. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ; tatra me chando pahātabbo. Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi. Rūpaṃ kho, bhikkhu, aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo. Vedanā aniccā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ; tatra kho te chando pahātabbo. Imassa kho, bhikkhu, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

12. Dhammakathikavagga

120. Saṃyojaniyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Saṃyojaniye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi saṃyojanañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā, katamaṃ saṃyojanaṃ? Rūpaṃ, bhikkhave, saṃyojaniyo dhammo; yo tattha chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ. Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ saṃyojaniyo dhammo; yo tattha chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ. Ime vuccanti, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā, idaṃ saṃyojanan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

9. Theravagga

87. Vakkalisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā vakkali kumbhakāranivesane viharati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā vakkali up-

aṭṭhāke āmantesi: "etha tumhe, āvuso, yena bhagavā tenupasaṅkamatha; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandatha: 'vakkali, bhante, bhikkhu ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno, so bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadetha: 'sādhu kira, bhante, bhagavā yena vakkali bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato vakkalissa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "vakkali, bhante, bhikkhu ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno, so bhagavato pāde sirasā vandati; evañca pana vadeti: 'sādhu kira, bhante, bhagavā yena vakkali bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya yenāyasmā vakkali tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā vakkali bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna mañcake samadhosi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ vakkaliṃ etadavoca: "alaṃ, vakkali, mā tvaṃ mañcake samadhosi. Santimāni āsanāni paññattāni; tatthāhaṃ nisīdissāmī"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ vakkaliṃ etadavoca: "kacci te, vakkali, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ; bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti. "Kacci te, vakkali, na kiñci kukkuccaṃ, na koci vippaṭisāro"ti? "Taggha me, bhante, anappakaṃ kukkuccaṃ, anappako vippaṭisāro"ti. "Kacci pana taṃ, vakkali, attā sīlato na upavadatī"ti? "Na kho maṃ, bhante, attā sīlato upavadatī"ti. "No ce kira taṃ, vakkali, attā sīlato upavadati; atha kiñca te kukkuccaṃ ko ca vippaṭisāro"ti? "Cirapaṭikāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamitukāmo, natthi ca me kāyasmiṃ tāvatikā balamattā, yāvatāhaṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyan"ti.

"Alaṃ, vakkali, kiṃ te iminā pūtikāyena diṭṭhena? Yo kho, vakkali, dhammaṃ passati so maṃ passati; yo maṃ passati so dhammaṃ passati. Dhammañhi, vakkali, passanto maṃ passati; maṃ passanto dhammaṃ passati.

Taṃ kiṃ maññasi, vakkali, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... eso me attāti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātiha ... pe ... evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ vakkaliṃ iminā ovādena ovaditvā uṭṭhāyāsanā yena gijjhakūṭo pabbato tena pakkāmi. Atha kho āyasmā vakkali acirapakkantassa bhagavato upaṭṭhāke āmantesi: "etha maṃ, āvuso, mañcakaṃ āropetvā yena isigilipassaṃ kāḷasilā tenupasaṅkamatha. Kathañhi nāma mādiso antaraghare kālaṃ kattabbaṃ maññeyyā"ti? "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato vakkalissa paṭissutvā āyasmantaṃ vakkaliṃ mañcakaṃ āropetvā yena isigilipassaṃ kāḷasilā tenupasaṅkamiṃsu. Atha kho bhagavā tañca rattiṃ tañca divāvasesaṃ gijjhakūṭe pabbate vihāsi. Atha kho dve devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu ... pe ... ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "vakkali, bhante, bhikkhu vimokkhāya cetetī"ti. Aparā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "so hi nūna, bhante, suvimutto vimuccissatī"ti. Idamavocuṃ tā devatāyo. Idaṃ vatvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsu.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "etha tumhe, bhikkhave, yena vakkali bhikkhu tenupasaṅkamatha; upasaṅkamitvā vakkaliṃ bhikkhuṃ evaṃ vadetha:

'Suṇāvuso tvaṃ, vakkali, bhagavato vacanaṃ dvinnañca devatānaṃ. Imaṃ, āvuso, rattiṃ dve devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, āvuso, ekā devatā bhagavantaṃ etadavoca—vakkali, bhante, bhikkhu vimokkhāya cetetīti. Aparā devatā bhagavantaṃ etadavoca—so hi nūna, bhante, suvimutto vimuccissatīti. Bhagavā ca taṃ, āvuso vakkali, evamāha—mā bhāyi, vakkali; mā

bhāyi, vakkali. Apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati, apāpikā kālakiriyā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā yenāyasmā vakkali tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ vakkaliṃ etadavocuṃ: "suṇāvuso vakkali, bhagavato vacanaṃ dvinnañca devatānan"ti.

Atha kho āyasmā vakkali upaṭṭhāke āmantesi: "etha maṃ, āvuso, mañcakā oropetha. Kathañhi nāma mādiso ucce āsane nisīditvā tassa bhagavato sāsanaṃ sotabbaṃ maññeyyā"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato vakkalissa paṭissutvā āyasmantaṃ vakkaliṃ mañcakā oropesuṃ. "Imaṃ, āvuso, rattiṃ dve devatāyo abhikkantāya rattiyā ... pe ... ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, āvuso, ekā devatā bhagavantaṃ etadavoca: 'vakkali, bhante, bhikkhu vimokkhāya cetetī'ti. Aparā devatā bhagavantaṃ etadavoca: 'so hi nūna, bhante, suvimutto vimuccissatī'ti. Bhagavā ca taṃ, āvuso vakkali, evamāha: 'mā bhāyi, vakkali; mā bhāyi, vakkali. Apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati, apāpikā kālakiriyā'"ti. "Tena hāvuso, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandatha: 'vakkali, bhante, bhikkhu ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadetha: 'rūpaṃ aniccaṃ. Tāhaṃ, bhante, na kaṅkhāmi. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti na vicikicchāmi. Yadaniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, natthi me tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vāti na vicikicchāmi. Vedanā aniccā. Tāhaṃ, bhante, na kaṅkhāmi. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti na vicikicchāmi. Yadaniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, natthi me tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vāti na vicikicchāmi. Saññā ... saṅkhārā aniccā. Tāhaṃ, bhante, na kaṅkhāmi. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti na vicikicchāmi. Yadaniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, natthi me tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vāti na vicikicchāmi. Viññāṇaṃ aniccaṃ. Tāhaṃ, bhante, na kaṅkhāmi. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti na vicikicchāmi. Yadaniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, natthi me tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vāti na vicikicchāmī'"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato vakkalissa paṭissutvā pakkamiṃsu. Atha kho āyasmā vakkali acirapakkantesu tesu bhikkhūsu satthaṃ āharesi.

Atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "vakkali, bhante, bhikkhu ābādhiko dukkhito

bāḷhagilāno; so bhagavato pāde sirasā vandati; evañca vadeti: 'rūpaṃ aniccaṃ. Tāhaṃ, bhante, na kaṅkhāmi. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti na vicikicchāmi. Yadaniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, natthi me tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vāti na vicikicchāmi. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccaṃ. Tāhaṃ, bhante, na kaṅkhāmi. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti na vicikicchāmi. Yadaniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, natthi me tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vāti na vicikicchāmī'"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "āyāma, bhikkhave, yena isigilipassaṃ kāḷasilā tenupasaṅkamissāma; yattha vakkalinā kulaputtena satthamāharitan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ yena isigilipassaṃ kāḷasilā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ vakkaliṃ dūratova mañcake vivattakkhandhaṃ semānaṃ.

Tena kho pana samayena dhūmāyitattaṃ timirāyitattaṃ gacchateva purimaṃ disaṃ, gacchati pacchimaṃ disaṃ, gacchati uttaraṃ disaṃ, gacchati dakkhiṇaṃ disaṃ, gacchati uddhaṃ disaṃ, gacchati adho disaṃ, gacchati anudisaṃ. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ dhūmāyitattaṃ timirāyitattaṃ gacchateva purimaṃ disaṃ ... pe ... gacchati anudisan"ti. "Evaṃ, bhante". "Eso kho, bhikkhave, māro pāpimā vakkalissa kulaputtassa viññāṇaṃ samanvesati: 'kattha vakkalissa kulaputtassa viññāṇaṃ patiṭṭhitan'ti? Appatiṭṭhitena ca, bhikkhave, viññāṇena vakkali kulaputto parinibbuto"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

8. Khajjanīyavagga

78. Sīhasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Sīho, bhikkhave, migarājā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhamati; āsayā nikkhamitvā vijambhati; vijambhitvā samantā catuddisā anuviloketi; samantā catuddisā anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadati; tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkamati. Ye hi keci, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā sīhassa migarañño nadato saddaṃ suṇanti; yebhuyyena bhayaṃ saṃvegaṃ santāsaṃ āpajjanti; bilaṃ bilāsayā pavisanti; dakaṃ dakāsayā pavisanti; vanaṃ

vanāsayā pavisanti; ākāsaṃ pakkhino bhajanti. Yepi te, bhikkhave, rañño nāgā gāmanigamarājadhānīsu, daḷhehi varattehi baddhā, tepi tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā bhītā muttakarīsaṃ cajamānā, yena vā tena vā palāyanti. Evaṃ mahiddhiko kho, bhikkhave, sīho migarājā tiracchānagatānaṃ pāṇānaṃ, evaṃ mahesakkho, evaṃ mahānubhāvo.

Evameva kho, bhikkhave, yadā tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So dhammaṃ deseti: 'iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti. Yepi te, bhikkhave, devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā uccesu vimānesu ciraṭṭhitikā tepi tathāgatassa dhammadesanaṃ sutvā yebhuyyena bhayaṃ saṃvegaṃ santāsaṃ āpajjanti: 'aniccāva kira, bho, mayaṃ samānā niccamhāti amaññimha. Addhuvāva kira, bho, mayaṃ samānā dhuvamhāti amaññimha. Asassatāva kira, bho, mayaṃ samānā sassatamhāti amaññimha. Mayampi kira, bho, aniccā addhuvā asassatā sakkāyapariyāpannā'ti. Evaṃ mahiddhiko kho, bhikkhave, tathāgato sadevakassa lokassa, evaṃ mahesakkho, evaṃ mahānubhāvo"ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... etadavoca satthā:

"Yadā buddho abhiññāya, dhammacakkaṃ pavattayi; Sadevakassa lokassa, satthā appaṭipuggalo.

Sakkāyañca nirodhañca, sakkāyassa ca sambhavaṃ; Ariyañcaṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Yepi dīghāyukā devā, vaṇṇavanto yasassino; Bhītā santāsamāpāduṃ, sīhassevitare migā.

Avītivattā sakkāyaṃ, aniccā kira bho mayaṃ; Sutvā arahato vākyaṃ, vippamuttassa tādino"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 22

2. Aniccavagga

16. Yaṃdukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti

evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Vedanā dukkhā ... saññā dukkhā ... saṅkhārā dukkhā ... viññāṇaṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

5. Pabbatasutta

Sāvatthiyaṃ viharati ... pe ... ārāme ... pe .... Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kīvadīgho nu kho, bhante, kappo"ti? "Dīgho kho, bhikkhu, kappo. So na sukaro saṅkhātuṃ ettakāni vassāni iti vā, ettakāni vassasatāni iti vā, ettakāni vassasahassāni iti vā, ettakāni vassasatasahassāni iti vā"ti.

"Sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca. "Seyyathāpi, bhikkhu, mahāselo pabbato yojanaṃ āyāmena yojanaṃ vitthārena yojanaṃ ubbedhena acchinno asusiro ekagghano. Tamenaṃ puriso vassasatassa vassasatassa accayena kāsikena vatthena sakiṃ sakiṃ parimajjeyya. Khippataraṃ kho so, bhikkhu, mahāselo pabbato iminā upakkamena parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, na tveva kappo. Evaṃ dīgho, bhikkhu, kappo. Evaṃ dīghānaṃ kho, bhikkhu, kappānaṃ neko kappo saṃsito, nekaṃ kappasataṃ saṃsitaṃ, nekaṃ kappasahassaṃ saṃsitaṃ, nekaṃ kappasatasahassaṃ saṃsitaṃ. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhu, saṃsāro. Pubbā koṭi ... pe ... yāvañcidaṃ, bhikkhu, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

12. Sukhitasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... yaṃ, bhikkhave, passeyyātha sukhitaṃ susajjitaṃ, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'amhehipi evarūpaṃ paccanubhūtaṃ iminā dīghena

addhunā'ti. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

15. Pitusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... na so, bhikkhave, satto sulabharūpo yo napitābhūtapubbo ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

10. Puggalasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... ekapuggalassa, bhikkhave, kappaṃ sandhāvato saṃsarato siyā evaṃ mahā aṭṭhikaṅkalo aṭṭhipuñjo aṭṭhirāsi yathāyaṃ vepullo pabbato, sace saṃhārako assa, sambhatañca na vinasseyya. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Ekassekena kappena, puggalassaṭṭhisañcayo; Siyā pabbatasamo rāsi, iti vuttaṃ mahesinā.

So kho panāyaṃ akkhāto, vepullo pabbato mahā; Uttaro gijjhakūṭassa, magadhānaṃ giribbaje.

Yato ca ariyasaccāni, sammappaññāya passati; Dukkhaṃ dukkhasamuppādaṃ, dukkhassa ca atikkamaṃ; Ariyaṃ caṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, dukkhūpasamagāminaṃ.

Sa sattakkhattuṃparamaṃ, sandhāvitvāna puggalo; Dukkhassantakaro hoti, sabbasaṃyojanakkhayā"ti.

Dasamaṃ.

Paṭhamo vaggo.

Tiṇakaṭṭhañca pathavī, assu khīrañca pabbataṃ; Sāsapā sāvakā gaṅgā, daṇḍo ca puggalena cāti.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

6. Sāsapasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kīvadīgho nu kho, bhante, kappo"ti? "Dīgho kho, bhikkhu, kappo. So na sukaro saṅkhātuṃ ettakāni vassāni iti vā ... pe ... ettakāni vassasatasahassāni iti vā"ti.

"Sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca. "Seyyathāpi, bhikkhu, āyasaṃ nagaraṃ yojanaṃ āyāmena yojanaṃ vitthārena yojanaṃ ubbedhena, puṇṇaṃ sāsapānaṃ guḷikābaddhaṃ. Tato puriso vassasatassa vassasatassa accayena ekamekaṃ sāsapaṃ uddhareyya. Khippataraṃ kho so, bhikkhu, mahāsāsaparāsi iminā upakkamena parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, na tveva kappo. Evaṃ dīgho kho, bhikkhu, kappo. Evaṃ dīghānaṃ kho, bhikkhu, kappānaṃ neko kappo saṃsito, nekaṃ kappasataṃ saṃsitaṃ, nekaṃ kappasahassaṃ saṃsitaṃ, nekaṃ kappasatasahassaṃ saṃsitaṃ. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhu, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

13. Tiṃsamattasutta

Rājagahe viharati veḷuvane. Atha kho tiṃsamattā pāveyyakā bhikkhū sabbe āraññikā sabbe piṇḍapātikā sabbe paṃsukūlikā sabbe tecīvarikā sabbe sasaṃyojanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho bhagavato etadahosi: "ime kho tiṃsamattā pāveyyakā bhikkhū sabbe āraññikā sabbe piṇḍapātikā sabbe paṃsukūlikā sabbe tecīvarikā sabbe sasaṃyojanā. Yannūnāhaṃ imesaṃ tathā dhammaṃ deseyyaṃ yathā nesaṃ imasmiṃyeva āsane anupādāya āsavehi cittāni vimucceyyun"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā vo iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ, yaṃ vā catūsu mahāsamuddesu udakan"ti? "Yathā kho mayaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāma, etadeva, bhante, bahutaraṃ, yaṃ no iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakan"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhave, sādhu kho me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha. Etadeva, bhikkhave, bahutaraṃ, yaṃ vo iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, gunnaṃ sataṃ gobhūtānaṃ sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, mahiṃsānaṃ sataṃ mahiṃsabhūtānaṃ sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ ... pe ... dīgharattaṃ vo, bhikkhave, urabbhānaṃ sataṃ urabbhabhūtānaṃ ... pe ... ajānaṃ sataṃ ajabhūtānaṃ ... migānaṃ sataṃ migabhūtānaṃ ... kukkuṭānaṃ sataṃ kukkuṭabhūtānaṃ ... sūkarānaṃ sataṃ sūkarabhūtānaṃ ... dīgharattaṃ vo, bhikkhave, corā gāmaghātāti gahetvā sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, corā pāripanthikāti gahetvā sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, corā pāradārikāti gahetvā sīsacchinnānaṃ lohitaṃ passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne tiṃsamattānaṃ pāveyyakānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

18. Puttasutta

Sāvatthiyaṃ viharati … pe … “na so, bhikkhave, satto sulabharūpo yo naputtabhūtapubbo … pe … alaṃ vimuccitun”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

11. Duggatasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati. Tatra kho … pe … “Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Yaṃ, bhikkhave, passeyyātha duggataṃ durūpetaṃ niṭṭhamettha gantabbaṃ: ‘amhehipi evarūpaṃ paccanubhūtaṃ iminā dīghena addhunā’ti. Taṃ kissa hetu … pe … yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ alaṃ virajjituṃ alaṃ vimuccitun”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

3. Assusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā vo iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ amanāpasampayogā manāpavippayogā kandantānaṃ rodantānaṃ assu passannaṃ paggharitaṃ, yaṃ vā catūsu mahāsamuddesu udakan”ti? “Yathā kho mayaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāma, etadeva, bhante, bahutaraṃ yaṃ no iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ amanāpasampayogā manāpavippayogā kandantānaṃ rodantānaṃ assu passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakan”ti.

“Sādhu sādhu, bhikkhave, sādhu kho me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha. Etadeva, bhikkhave, bahutaraṃ yaṃ vo iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ amanāpasampayogā manāpavippayogā kandantānaṃ rodantānaṃ assu passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, mātumaraṇaṃ paccanubhūtaṃ; tesaṃ vo mātumaraṇaṃ paccanubhontānaṃ amanāpasampayogā manāpavippayogā

kandantānaṃ rodantānaṃ assu passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, pitumaraṇaṃ paccanubhūtaṃ ... pe ... bhātumaraṇaṃ paccanubhūtaṃ ... bhaginimaraṇaṃ paccanubhūtaṃ ... puttamaraṇaṃ paccanubhūtaṃ ... dhītumaraṇaṃ paccanubhūtaṃ ... ñātibyasanaṃ paccanubhūtaṃ ... bhogabyasanaṃ paccanubhūtaṃ. Dīgharattaṃ vo, bhikkhave, rogabyasanaṃ paccanubhūtaṃ, tesaṃ vo rogabyasanaṃ paccanubhontānaṃ amanāpasampayogā manāpavippayogā kandantānaṃ rodantānaṃ assu passannaṃ paggharitaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

19. Dhītusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Na so, bhikkhave, satto sulabharūpo yo na dhītābhūtapubbo iminā dīghena addhunā. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Evaṃ dīgharattaṃ vo, bhikkhave, dukkhaṃ paccanubhūtaṃ tibbaṃ paccanubhūtaṃ byasanaṃ paccanubhūtaṃ, kaṭasī vaḍḍhitā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

1. Tiṇakaṭṭhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati

avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso yaṃ imasmiṃ jambudīpe tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ taṃ chetvā ekajjhaṃ saṃharitvā caturaṅgulaṃ caturaṅgulaṃ ghaṭikaṃ katvā nikkhipeyya: 'ayaṃ me mātā, tassā me mātu ayaṃ mātā'ti, apariyādinnāva, bhikkhave, tassa purisassa mātumātaro assu, atha imasmiṃ jambudīpe tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Evaṃ dīgharattaṃ vo, bhikkhave, dukkhaṃ paccanubhūtaṃ tibbaṃ paccanubhūtaṃ byasanaṃ paccanubhūtaṃ, kaṭasī vaḍḍhitā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ alaṃ virajjituṃ alaṃ vimuccitun"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

4. Khīrasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yaṃ vā vo iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ mātuthaññaṃ pītaṃ, yaṃ vā catūsu mahāsamuddesu udakan"ti? "Yathā kho mayaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāma, etadeva, bhante, bahutaraṃ yaṃ no iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ mātuthaññaṃ pītaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakan"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhave, sādhu kho me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha. Etadeva, bhikkhave, bahutaraṃ yaṃ vo iminā dīghena addhunā sandhāvataṃ saṃsarataṃ mātuthaññaṃ pītaṃ, na tveva catūsu mahāsamuddesu udakaṃ. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

20. Vepullapabbatasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tatra

kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, imassa vepullassa pabbatassa 'pācīnavaṃso'tveva samaññā udapādi. Tena kho pana, bhikkhave, samayena manussānaṃ 'tivarā'tveva samaññā udapādi. Tivarānaṃ, bhikkhave, manussānaṃ cattārīsa vassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Tivarā, bhikkhave, manussā pācīnavaṃsaṃ pabbataṃ catūhena ārohanti, catūhena orohanti. Tena kho pana, bhikkhave, samayena kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno hoti. Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa vidhurasañjīvaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Passatha, bhikkhave, sā cevimassa pabbatassa samaññā antarahitā, te ca manussā kālaṅkatā, so ca bhagavā parinibbuto. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ addhuvā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ anassāsikā, bhikkhave, saṅkhārā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccituṃ.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, imassa vepullassa pabbatassa 'vaṅkako'tveva samaññā udapādi. Tena kho pana, bhikkhave, samayena manussānaṃ 'rohitassā'tveva samaññā udapādi. Rohitassānaṃ, bhikkhave, manussānaṃ tiṃsavassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Rohitassā, bhikkhave, manussā vaṅkakaṃ pabbataṃ tīhena ārohanti, tīhena orohanti. Tena kho pana, bhikkhave, samayena koṇāgamano bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno hoti. Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa bhiyyosuttaraṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Passatha, bhikkhave, sā cevimassa pabbatassa samaññā antarahitā, te ca manussā kālaṅkatā, so ca bhagavā parinibbuto. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā … pe … alaṃ vimuccituṃ.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, imassa vepullassa pabbatassa 'supasso'tveva samaññā udapādi. Tena kho pana, bhikkhave, samayena manussānaṃ 'suppiyā'tveva samaññā udapādi. Suppiyānaṃ, bhikkhave, manussānaṃ vīsativassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Suppiyā, bhikkhave, manussā supassaṃ pabbataṃ dvīhena ārohanti, dvīhena orohanti.

Tena kho pana, bhikkhave, samayena kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno hoti. Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tissabhāradvājaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Passatha, bhikkhave, sā cevimassa pabbatassa samaññā antarahitā, te ca manussā kālaṅkatā, so ca bhagavā parinibbuto. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ addhuvā, bhikkhave, saṅkhārā ... pe ... alaṃ vimuccituṃ.

Etarahi kho pana, bhikkhave, imassa vepullassa pabbatassa 'vepullo'tveva samaññā udapādi. Etarahi kho pana, bhikkhave, imesaṃ manussānaṃ 'māgadhakā'tveva samaññā udapādi. Māgadhakānaṃ, bhikkhave, manussānaṃ appakaṃ āyuppamāṇaṃ parittaṃ lahukaṃ; yo ciraṃ jīvati so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo. Māgadhakā, bhikkhave, manussā vepullaṃ pabbataṃ muhuttena ārohanti muhuttena orohanti. Etarahi kho panāhaṃ, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno. Mayhaṃ kho pana, bhikkhave, sāriputtamoggallānaṃ nāma sāvakayugaṃ aggaṃ bhaddayugaṃ. Bhavissati, bhikkhave, so samayo yā ayañcevimassa pabbatassa samaññā antaradhāyissati, ime ca manussā kālaṃ karissanti, ahañca parinibbāyissāmi. Evaṃ aniccā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ addhuvā, bhikkhave, saṅkhārā; evaṃ anassāsikā, bhikkhave, saṅkhārā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Pācīnavaṃso tivarānaṃ, rohitassāna vaṅkako; Suppiyānaṃ supassoti, māgadhānañca vepullo.

Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho"ti.

Dasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Duggataṃ sukhitañceva, tiṃsa mātāpitena ca; Bhātā bhaginī putto ca, dhītā vepullapabbataṃ.

Anamataggasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

7. Sāvakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā ... pe ... ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "kīvabahukā nu kho, bhante, kappā abbhatītā atikkantā"ti? "Bahukā kho, bhikkhave, kappā abbhatītā atikkantā. Te na sukarā saṅkhātuṃ: 'ettakā kappā iti vā, ettakāni kappasatāni iti vā, ettakāni kappasahassāni iti vā, ettakāni kappasatasahassāni iti vā'"ti.

"Sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhave"ti bhagavā avoca. "Idhassu, bhikkhave, cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajīvino. Te divase divase kappasatasahassaṃ kappasatasahassaṃ anussareyyuṃ. Ananussaritāva, bhikkhave, tehi kappā assu, atha kho te cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajīvino vassasatassa accayena kālaṃ kareyyuṃ. Evaṃ bahukā kho, bhikkhave, kappā abbhatītā atikkantā. Te na sukarā saṅkhātuṃ: 'ettakā kappā iti vā, ettakāni kappasatāni iti vā, ettakāni kappasahassāni iti vā, ettakāni kappasatasahassāni iti vā'ti. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

17. Bhaginisutta

Sāvatthiyaṃ viharati ... pe ... "na so, bhikkhave, satto sulabharūpo yo nabhaginibhūtapubbo ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

9. Daṇḍasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, daṇḍo uparivehāsaṃ khitto sakimpi mūlena nipatati, sakimpi majjhena nipatati, sakimpi antena nipatati; evameva kho, bhikkhave, avijjānīvaraṇā sattā taṇhāsaṃyojanā sandhāvantā saṃsarantā sakimpi asmā lokā paraṃ lokaṃ gacchanti, sakimpi parasmā lokā imaṃ lokaṃ āgacchanti. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

16. Bhātusutta

Sāvatthiyaṃ viharati ... pe ... "na so, bhikkhave, satto sulabharūpo yo nabhātābhūtapubbo ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

8. Gaṅgāsutta

Rājagahe viharati veḷuvane. Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "kīvabahukā nu kho, bho gotama, kappā abbhatītā atikkantā"ti? "Bahukā kho, brāhmaṇa, kappā abbhatītā atikkantā. Te na sukarā saṅkhātuṃ: 'ettakā kappā iti vā, ettakāni kappasatāni iti vā, ettakāni kappasahassāni iti vā, ettakāni kappasatasahassāni iti vā'"ti.

"Sakkā pana, bho gotama, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, brāhmaṇā"ti bhagavā avoca. "Seyyathāpi, brāhmaṇa, yato cāyaṃ gaṅgā nadī pabhavati yattha ca mahāsamuddaṃ appeti, yā etasmiṃ antare vālikā sā na sukarā saṅkhātuṃ: 'ettakā vālikā iti vā, ettakāni vālikasatāni iti vā, ettakāni vālikasahassāni iti vā, ettakāni vālikasatasahassāni iti vā'ti. Tato bahutarā kho, brāhmaṇa, kappā abbhatītā atikkantā. Te na sukarā saṅkhātuṃ: 'ettakā kappā iti vā, ettakāni kappasatāni iti vā, ettakāni kappasahassāni iti vā, ettakāni kappasatasahassāni iti vā'ti. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, brāhmaṇa, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Evaṃ dīgharattaṃ kho, brāhmaṇa, dukkhaṃ paccanubhūtaṃ tibbaṃ paccanubhūtaṃ byasanaṃ paccanubhūtaṃ, kaṭasī vaḍḍhitā. Yāvañcidaṃ, brāhmaṇa, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun"ti.

Evaṃ vutte, so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

1. Paṭhamavagga

2. Pathavīsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso imaṃ mahāpathaviṃ kolaṭṭhimattaṃ kolaṭṭhimattaṃ mattikāguḷikaṃ karitvā nikkhipeyya: 'ayaṃ me pitā, tassa me pitu ayaṃ pitā'ti, apariyādinnāva bhikkhave, tassa purisassa pitupitaro assu, athāyaṃ mahāpathavī parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbā koṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Evaṃ dīgharattaṃ vo, bhikkhave, dukkhaṃ paccanubhūtaṃ tibbaṃ paccanubhūtaṃ byasanaṃ paccanubhūtaṃ, kaṭasī vaḍḍhitā. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccitun"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 15

2. Dutiyavagga

14. Mātusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... na so, bhikkhave, satto sulabharūpo yo namātābhūtapubbo iminā dīghena addhunā. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro ... pe ... alaṃ vimuccitun"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

6. Saññāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo kho, bhikkhave, rūpasaññāya uppādo ṭhiti ... pe ... jarāmaraṇassa pātubhāvo ... pe ... yo dhammasaññāya uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, rūpasaññāya nirodho ... pe ... jarāmaraṇassa atthaṅgamo ... pe ... yo dhammasaññāya nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo,

jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

7. Sañcetanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, rūpasañcetanāya uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo … pe … yo dhammasañcetanāya uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, rūpasañcetanāya nirodho … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo … pe … yo dhammasañcetanāya nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

5. Samphassajasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, cakkhusamphassajāya vedanāya uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo … pe ….

Yo manosamphassajāya vedanāya uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, cakkhusamphassajāya vedanāya nirodho vūpasamo … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo … pe … yo manosamphassajāya vedanāya nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

10. Khandhasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, rūpassa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo vedanāya … yo saññāya … yo saṅkhārānaṃ … yo viññāṇassa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, rūpassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo vedanāya … yo saññāya … yo saṅkhārānaṃ … yo viññāṇassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso

nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Dasamaṃ.

Uppādavaggo paṭhamo.

Cakkhu rūpañca viññāṇaṃ, phasso ca vedanāya ca; Saññā ca cetanā taṇhā, dhātu khandhena te dasāti.

Uppādasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

4. Samphassasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, cakkhusamphassassa uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo … pe … yo manosamphassassa uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, cakkhusamphassassa nirodho … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo … pe … yo manosamphassassa nirodho … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

3. Viññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, cakkhuviññāṇassa uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo … pe … yo manoviññāṇassa uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, cakkhuviññāṇassa nirodho … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo … pe … yo manoviññāṇassa nirodho … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

2. Rūpasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, rūpānaṃ uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo saddānaṃ … yo gandhānaṃ … yo rasānaṃ … yo phoṭṭhabbānaṃ … yo dhammānaṃ uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, rūpānaṃ nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo saddānaṃ … yo gand-

hānaṃ … yo rasānaṃ … yo phoṭṭhabbānaṃ … yo dhammānaṃ nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

8. Taṇhāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, rūpataṇhāya uppādo ṭhiti … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo … pe … yo dhammataṇhāya uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, rūpataṇhāya nirodho … pe … jarāmaraṇassa atthaṅgamo … pe … yo dhammataṇhāya nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

1. Cakkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, cakkhussa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo sotassa uppādo ṭhiti … pe … yo ghānassa uppādo ṭhiti … yo jivhāya uppādo ṭhiti … yo kāyassa uppādo ṭhiti … yo manassa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca, bhikkhave, cakkhussa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo sotassa nirodho … pe … yo ghānassa nirodho … yo jivhāya nirodho … yo kāyassa nirodho … yo manassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 26

1. Uppādavagga

9. Dhātusutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo kho, bhikkhave, pathavīdhātuyā uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo … pe … jarāmaraṇassa pātubhāvo; yo

āpodhātuyā ... yo tejodhātuyā ... yo vāyodhātuyā ... yo ākāsadhātuyā ... yo viññāṇadhātuyā uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo ca kho, bhikkhave, pathavīdhātuyā nirodho ... pe ... jarāmaraṇassa atthaṅgamo; yo āpodhātuyā nirodho ... yo tejodhātuyā nirodho ... yo vāyodhātuyā nirodho ... yo ākāsadhātuyā nirodho ... yo viññāṇadhātuyā nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 50

8. Punaesanāvagga

89–98. Punaesanādisutta

(Evaṃ esanāpāḷi vitthāretabbā—rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ.)

Esanāvaggo navamo.

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasinā cāti.

Saṃyutta Nikāya 50

1. Gaṅgāpeyyālavagga

1–12. Balādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, balāni. Katamāni pañca? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca balānīti. Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhābalaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, vīriyabalaṃ ... pe ... satibalaṃ ... samādhibalaṃ ... paññābalaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo paṭhamo.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 50

2. Appamādavagga

13. Appamādavagga

(Appamādavaggo vitthāretabbo.)

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sārena vassikaṃ; Rājā candimasūriyā, vatthena dasamaṃ padanti.

Saṃyutta Nikāya 50

3. Balakaraṇīyavagga

23. Balakaraṇīyavagga

(Balakaraṇīyavaggo vitthāretabbo.)

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 50

6. Punagaṅgāpeyyālavagga

67. Punaappamādavagga

On Display: Title of Section Only

Saṃyutta Nikāya 50

9. Punaoghavagga

99–108. Punaoghādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya pañca balāni bhāvetabbāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhābalaṃ bhāveti ... pe ... paññābalaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya imāni pañca balāni bhāvetabbānī"ti.

Dasamaṃ.

Oghavaggo dasamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Balasaṃyuttaṃ chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 50

7. Punabalakaraṇīyavagga

77. Punabalakaraṇīyavagga

(Appamādavagga-balakaraṇīyavaggā vitthāretabbā.)

Saṃyutta Nikāya 50

5. Oghavagga

45–54. Oghādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya pañca balāni bhāvetabbāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu, saddhābalaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, vīriyabalaṃ ... pe ... satibalaṃ ... samādhibalaṃ ... paññābalaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya imāni pañca balāni bhāvetabbānī"ti. (Evaṃ vitthāretabbā.)

Saṃyutta Nikāya 50

6. Punagaṅgāpeyyālavagga

55–66. Pācīnādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu, saddhābalaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañca balāni bhāvento pañca balāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti. Vitthāretabbā.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo chaṭṭho.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 50

4. Esanāvagga

35. Esanāvagga

(Esanāvaggo vitthāretabbo.)

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasinā cāti.

Saṃyutta Nikāya 39

1. Sāmaṇḍakavagga

16. Dukkarasutta

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, imasmiṃ dhammavinaye dukkaran"ti? "Pabbajjā kho, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye dukkarā"ti. "Pabbajitena panāvuso, kiṃ dukkaran"ti? "Pabbajitena kho, āvuso, abhirati dukkarā"ti. "Abhiratena panāvuso, kiṃ dukkaran"ti? "Abhiratena kho, āvuso, dhammānudhammappaṭipatti dukkarā"ti. "Kīvaciraṃ panāvuso, dhammānudhammappaṭipanno bhikkhu arahaṃ assā"ti? "Naciraṃ, āvuso"ti.

Soḷasamaṃ.

(Purimakasadisaṃ uddānaṃ.)

Sāmaṇḍakasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 39

1. Sāmaṇḍakavagga

1. Sāmaṇḍakasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto vajjīsu viharati ukkacelāyaṃ gaṅgāya nadiyā tīre. Atha kho sāmaṇḍako paribbājako yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sāmaṇḍako paribbājako āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"'Nibbānaṃ, nibbānan'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, nibbānan"ti? "Yo kho, āvuso, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati nibbānan"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti.

"Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etassa nibbānassa sacchikiriyāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etassa nibbānassa sacchikiriyāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Paṭhamaṃ.

(Yathā jambukhādakasaṃyuttaṃ, tathā vitthāretabbaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

17. Appamādasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, eko dhammo yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañcā"ti?

"Atthi kho, mahārāja, eko dhammo yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati— diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañcā"ti.

"Katamo pana, bhante, eko dhammo, yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati— diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañcā"ti?

"Appamādo kho, mahārāja, eko dhammo, yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati— diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañcāti. Seyyathāpi, mahārāja, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni, sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti, hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati—yadidaṃ mahantattena; evameva kho, mahārāja, appamādo eko dhammo, yo ubho atthe samadhiggayha tiṭṭhati—diṭṭhadhammikañceva atthaṃ samparāyikañcā"ti. Idamavoca ... pe ...

"Āyuṃ arogiyaṃ vaṇṇaṃ, saggaṃ uccākulīnataṃ; Ratiyo patthayantena, uḷārā aparāparā.

Appamādaṃ pasaṃsanti, puññakiriyāsu paṇḍitā; Appamatto ubho atthe, adhiggaṇhāti paṇḍito.

Diṭṭhe dhamme ca yo attho, yo cattho samparāyiko; Atthābhisamayā dhīro, paṇḍitoti pavuccatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

3. Tatiyavagga

23. Lokasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "kati nu kho, bhante, lokassa dhammā uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāyā"ti? "Tayo kho, mahārāja, lokassa dhammā uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho, mahārāja, lokassa dhammo, uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Doso kho, mahārāja, lokassa dhammo, uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Moho kho, mahārāja, lokassa dhammo, uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho, mahārāja, tayo lokassa dhammā uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāyā"ti. Idamavoca ... pe ...

"Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

16. Mallikāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho aññataro puriso yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rañño pasenadissa kosalassa upakaṇṇake ārocesi: "mallikā, deva, devī dhītaraṃ vijātā"ti. Evaṃ vutte, rājā pasenadi kosalo anattamano ahosi.

Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ anattamanataṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Itthīpi hi ekacciyā, seyyā posa janādhipa; Medhāvinī sīlavatī, sassudevā patibbatā.

Tassā yo jāyati poso, sūro hoti disampati; Tādisā subhagiyā putto, rajjampi anusāsatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

3. Jarāmaraṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, jātassa aññatra jarāmaraṇā"ti? "Natthi kho, mahārāja, jātassa aññatra jarāmaraṇā. Yepi te, mahārāja, khattiyamahāsālā aḍḍhā mahaddhanā mahābhogā pahūtajā-

tarūparajatā pahūtavittūpakaraṇā pahūtadhanadhaññā, tesampi jātānaṃ natthi aññatra jarāmaraṇā. Yepi te, mahārāja, brāhmaṇamahāsālā ... pe ... gahapatimahāsālā aḍḍhā mahaddhanā mahābhogā pahūtajātarūparajatā pahūtavittūpakaraṇā pahūtadhanadhaññā, tesampi jātānaṃ natthi aññatra jarāmaraṇā. Yepi te, mahārāja, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tesampāyaṃ kāyo bhedanadhammo nikkhepanadhammo"ti. Idamavoca ... pe ...

"Jīranti ve rājarathā sucittā, Atho sarīrampi jaraṃ upeti; Satañca dhammo na jaraṃ upeti, Santo have sabbhi pavedayantī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

11. Sattajaṭilasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito bahidvārakoṭṭhake nisinno hoti. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Tena kho pana samayena satta ca jaṭilā satta ca nigaṇṭhā satta ca acelakā satta ca ekasāṭakā satta ca paribbājakā parūḷhakacchanakhalomā khārivividhamādāya bhagavato avidūre atikkamanti. Atha kho rājā pasenadi kosalo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇajāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena te satta ca jaṭilā satta ca nigaṇṭhā satta ca acelakā satta ca ekasāṭakā satta ca paribbājakā tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ nāmaṃ sāvesi: "rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo ... pe ... rājāhaṃ, bhante, pasenadi kosalo"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo acirapakkantesu tesu sattasu ca jaṭilesu sattasu ca nigaṇṭhesu sattasu ca acelakesu sattasu ca ekasāṭakesu sattasu ca paribbājakesu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "ye te, bhante, loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā ete tesaṃ aññatarā"ti.

"Dujjānaṃ kho etaṃ, mahārāja, tayā gihinā kāmabhoginā puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantena kāsikacandanaṃ paccanubhontena mālāgandhavilepanaṃ dhārayantena jātarūparajataṃ sādiyan-

tena: 'ime vā arahanto, ime vā arahattamaggaṃ samāpannā'ti.

Saṃvāsena kho, mahārāja, sīlaṃ veditabbaṃ. Tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Saṃvohārena kho, mahārāja, soceyyaṃ veditabbaṃ. Tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Āpadāsu kho, mahārāja, thāmo veditabbo. So ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Sākacchāya, kho, mahārāja, paññā veditabbā. Sā ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'dujjānaṃ kho etaṃ, mahārāja, tayā gihinā kāmabhoginā puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantena kāsikacandanaṃ paccanubhontena mālāgandhavilepanaṃ dhārayantena jātarūparajataṃ sādiyantena: "ime vā arahanto, ime vā arahattamaggaṃ samāpannā"ti. Saṃvāsena kho, mahārāja, sīlaṃ veditabbaṃ. Tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Saṃvohārena kho, mahārāja, soceyyaṃ veditabbaṃ. Tañca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Āpadāsu kho, mahārāja, thāmo veditabbo. So ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññena. Sākacchāya kho, mahārāja, paññā veditabbā. Sā ca kho dīghena addhunā, na ittaraṃ; manasikarotā, no amanasikarotā; paññavatā, no duppaññenā'ti.

Ete, bhante, mama purisā carā ocarakā janapadaṃ ocaritvā āgacchanti. Tehi paṭhamaṃ ociṇṇaṃ ahaṃ pacchā osāpayissāmi. Idāni te, bhante, taṃ rajojallaṃ pavāhetvā sunhātā suvilittā kappitakesamassū odātavatthā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricāressantī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Na vaṇṇarūpena naro sujāno, Na vissase ittaradassanena; Susaññatānañhi viyañjanena, Asaññatā lokamimaṃ caranti.

Patirūpako mattikākuṇḍalova, Lohaḍḍhamāsova suvaṇṇachanno; Caranti loke parivārachannā, Anto asuddhā bahi sobhamānā"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

2. Purisasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "kati nu kho, bhante, purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāyā"ti?

"Tayo kho, mahārāja, purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Katame tayo? Lobho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Doso kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Moho kho, mahārāja, purisassa dhammo ajjhattaṃ uppajjamāno uppajjati ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāya. Ime kho, mahārāja, tayo purisassa dhammā ajjhattaṃ uppajjamānā uppajjanti ahitāya dukkhāya aphāsuvihārāyā"ti. Idamavoca ... pe ...

"Lobho doso ca moho ca, purisaṃ pāpacetasaṃ; Hiṃsanti attasambhūtā, tacasāraṃva samphalan"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

4. Piyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'kesaṃ nu kho piyo attā, kesaṃ appiyo attā'ti? Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ye ca kho keci kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti; tesaṃ appiyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ: "piyo no attā"ti, atha kho tesaṃ appiyo attā'. Taṃ kissa hetu? Yañhi appiyo appiyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti; tasmā tesaṃ appiyo attā. Ye ca kho keci kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti; tesaṃ piyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ: 'appiyo no attā'ti; atha kho tesaṃ piyo attā. Taṃ kissa hetu? Yañhi piyo piyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti; tasmā tesaṃ piyo attā"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Ye hi keci, mahārāja,

kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti; tasmā tesaṃ appiyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ: 'piyo no attā'ti, atha kho tesaṃ appiyo attā. Taṃ kissa hetu? Yañhi, mahārāja, appiyo appiyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti; tasmā tesaṃ appiyo attā. Ye ca kho keci, mahārāja, kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti; tesaṃ piyo attā. Kiñcāpi te evaṃ vadeyyuṃ: 'appiyo no attā'ti; atha kho tesaṃ piyo attā. Taṃ kissa hetu? Yañhi, mahārāja, piyo piyassa kareyya, taṃ te attanāva attano karonti; tasmā tesaṃ piyo attā"ti. Idamavoca ... pe ...

"Attānañce piyaṃ jaññā, na naṃ pāpena saṃyuje; Na hi taṃ sulabhaṃ hoti, sukhaṃ dukkaṭakārinā.

Antakenādhipannassa, jahato mānusaṃ bhavaṃ; Kiñhi tassa sakaṃ hoti, kiñca ādāya gacchati; Kiñcassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī.

Ubho puññañca pāpañca, yaṃ macco kurute idha; Tañhi tassa sakaṃ hoti, taṃva ādāya gacchati; Taṃvassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī.

Tasmā kareyya kalyāṇaṃ, nicayaṃ samparāyikaṃ; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

13. Doṇapākasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo doṇapākakuraṃ bhuñjati. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhuttāvī mahassāsī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhuttāviṃ mahassāsiṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Manujassa sadā satīmato, Mattaṃ jānato laddhabhojane; Tanukassa bhavanti vedanā, Saṇikaṃ jīrati āyupālayan"ti.

Tena kho pana samayena sudassano māṇavo rañño pasenadissa kosalassa piṭṭhito ṭhito hoti. Atha kho rājā pasenadi kosalo sudassanaṃ māṇavaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, tāta sudassana, bhagavato santike imaṃ gāthaṃ pariyāpuṇitvā mama bhattābhihāre bhattābhihāre bhāsa. Ahañca te devasikaṃ kahāpaṇasataṃ kahāpaṇasataṃ niccaṃ bhikkhaṃ pavattayissāmī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho sudassano māṇavo

rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ pariyāpuṇitvā rañño pasenadissa kosalassa bhattābhihāre sudaṃ bhāsati:

"Manujassa sadā satīmato, Mattaṃ jānato laddhabhojane; Tanukassa bhavanti vedanā, Saṇikaṃ jīrati āyupālayan"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo anupubbena nāḷikodanaparamatāya saṇṭhāsi. Atha kho rājā pasenadi kosalo aparena samayena susallikhitagatto pāṇinā gattāni anumajjanto tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi: "ubhayena vata maṃ so bhagavā atthena anukampi—diṭṭhadhammikena ceva atthena samparāyikena cā"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

3. Tatiyavagga

21. Puggalasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhagavā etadavoca: " cattārome, mahārāja puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Tamotamaparāyano, tamojotiparāyano, jotitamaparāyano, jotijotiparāyano.

Kathañca, mahārāja puggalo tamotamaparāyano hoti? Idha, mahārāja, ekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti, caṇḍālakule vā venakule vā nesādakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso andhakārā vā andhakāraṃ gaccheyya, tamā vā tamaṃ gaccheyya, lohitamalā vā lohitamalaṃ gaccheyya. Tathūpamāhaṃ, mahārāja, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evaṃ kho, mahārāja, puggalo tamotamaparāyano hoti.

Kathañca, mahārāja, puggalo tamojotiparāyano hoti? Idha, mahārāja, ekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti, caṇḍālakule vā venakule vā

nesādakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca kho hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bavhābādho, kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso pathaviyā vā pallaṅkaṃ āroheyya, pallaṅkā vā assapiṭṭhiṃ āroheyya, assapiṭṭhiyā vā hatthikkhandhaṃ āroheyya, hatthikkhandhā vā pāsādaṃ āroheyya. Tathūpamāhaṃ, mahārāja, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evaṃ kho, mahārāja, puggalo tamojotiparāyano hoti.

Kathañca, mahārāja, puggalo jotitamaparāyano hoti? Idha, mahārāja, ekacco puggalo ucce kule paccājāto hoti, khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā, aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko, paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso pāsādā vā hatthikkhandhaṃ oroheyya, hatthikkhandhā vā assapiṭṭhiṃ oroheyya, assapiṭṭhiyā vā pallaṅkaṃ oroheyya, pallaṅkā vā pathaviṃ oroheyya, pathaviyā vā andhakāraṃ paviseyya. Tathūpamāhaṃ, mahārāja, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evaṃ kho, mahārāja, puggalo jotitamaparāyano hoti.

Kathañca, mahārāja, puggalo jotijotiparāyano hoti? Idha, mahārāja, ekacco puggalo ucce kule paccājāto hoti, khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā, aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko, paramāya

vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso pallaṅkā vā pallaṅkaṃ saṅkameyya, assapiṭṭhiyā vā assapiṭṭhiṃ saṅkameyya, hatthikkhandhā vā hatthikkhandhaṃ saṅkameyya, pāsādā vā pāsādaṃ saṅkameyya. Tathūpamāhaṃ, mahārāja, imaṃ puggalaṃ vadāmi. Evaṃ kho, mahārāja, puggalo jotijotiparāyano hoti. Ime kho, mahārāja, cattāro puggalā santo saṃvijjamānā lokasmin"ti. Idamavoca ... pe ...

"Daliddo puriso rāja, assaddho hoti maccharī; Kadariyo pāpasaṅkappo, micchādiṭṭhi anādaro.

Samaṇe brāhmaṇe vāpi, aññe vāpi vanibbake; Akkosati paribhāsati, natthiko hoti rosako.

Dadamānaṃ nivāreti, yācamānāna bhojanaṃ; Tādiso puriso rāja, mīyamāno janādhipa; Upeti nirayaṃ ghoraṃ, tamotamaparāyano.

Daliddo puriso rāja, saddho hoti amaccharī; Dadāti seṭṭhasaṅkappo, abyaggamanaso naro.

Samaṇe brāhmaṇe vāpi, aññe vāpi vanibbake; Uṭṭhāya abhivādeti, samacariyāya sikkhati.

Dadamānaṃ na vāreti, yācamānāna bhojanaṃ; Tādiso puriso rāja, mīyamāno janādhipa; Upeti tidivaṃ ṭhānaṃ, tamojotiparāyano.

Aḍḍho ce puriso rāja, assaddho hoti maccharī; Kadariyo pāpasaṅkappo, micchādiṭṭhi anādaro.

Samaṇe brāhmaṇe vāpi, aññe vāpi vanibbake; Akkosati paribhāsati, natthiko hoti rosako.

Dadamānaṃ nivāreti, yācamānāna bhojanaṃ; Tādiso puriso rāja, mīyamāno janādhipa; Upeti nirayaṃ ghoraṃ, jotitamaparāyano.

Aḍḍho ce puriso rāja, saddho hoti amaccharī; Dadāti seṭṭhasaṅkappo, abyaggamanaso naro.

Samaṇe brāhmaṇe vāpi, aññe vāpi vanibbake; Uṭṭhāya abhivādeti, samacariyāya sikkhati.

Dadamānaṃ na vāreti, yācamānāna bhojanaṃ; Tādiso puriso rāja, mīyamāno janādhipa; Upeti tidivaṃ ṭhānaṃ, jotijotiparāyano”ti.

Saṃyutta Nikāya 3

3. Tatiyavagga

22. Ayyikāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhagavā etadavoca: “handa kuto nu tvaṃ, mahārāja, āgacchasi divādivassā”ti?

“Ayyikā me, bhante, kālaṅkatā jiṇṇā vuḍḍhā mahallikā addhagatā vayoanuppattā vīsavassasatikā jātiyā. Ayyikā kho pana me, bhante, piyā hoti manāpā. Hatthiratanena cepāhaṃ, bhante, labheyyaṃ ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti, hatthiratanampāhaṃ dadeyyaṃ: ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti. Assaratanena cepāhaṃ, bhante, labheyyaṃ ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti, assaratanampāhaṃ dadeyyaṃ: ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti. Gāmavarena cepāhaṃ, bhante, labheyyaṃ ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti, gāmavarampāhaṃ dadeyyaṃ: ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti. Janapadapadesena cepāhaṃ, bhante, labheyyaṃ ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti, janapadapadesampāhaṃ dadeyyaṃ: ‘mā me ayyikā kālamakāsī’ti. ‘Sabbe sattā, mahārāja, maraṇadhammā maraṇapariyosānā maraṇaṃ anatītā’ti. ‘Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāvasubhāsitamidaṃ, bhante, bhagavatā—sabbe sattā maraṇadhammā maraṇapariyosānā maraṇaṃ anatītā’”ti.

“Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Sabbe sattā maraṇadhammā maraṇapariyosānā maraṇaṃ anatītā. Seyyathāpi, mahārāja, yāni kānici kumbhakārabhājanāni āmakāni ceva pakkāni ca sabbāni tāni bhedanadhammāni bhedanapariyosānāni bhedanaṃ anatītāni; evameva kho, mahārāja, sabbe sattā maraṇadhammā maraṇapariyosānā maraṇaṃ anatītā”ti. Idamavoca … pe …

“Sabbe sattā marissanti, maraṇantañhi jīvitaṃ; Yathākammaṃ gamissanti, puññapāpaphalūpagā; Nirayaṃ pāpakammantā, puññakammā ca suggatiṃ.

Tasmā kareyya kalyāṇaṃ, nicayaṃ samparāyikaṃ; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan”ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

20. Dutiyaaputtakasutta

Atha kho rājā pasenadi kosalo divā divassa yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhagavā etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, mahārāja, āgacchasi divā divassā"ti?

"Idha, bhante, sāvatthiyaṃ seṭṭhi gahapati kālaṅkato. Tamahaṃ aputtakaṃ sāpateyyaṃ rājantepuraṃ atiharitvā āgacchāmi. Sataṃ, bhante, satasahassāni hiraññasseva, ko pana vādo rūpiyassa. Tassa kho pana, bhante, seṭṭhissa gahapatissa evarūpo bhattabhogo ahosi—kaṇājakaṃ bhuñjati bilaṅgadutiyaṃ. Evarūpo vatthabhogo ahosi—sāṇaṃ dhāreti tipakkhavasanaṃ. Evarūpo yānabhogo ahosi—jajjararathakena yāti paṇṇachattakena dhāriyamānenā"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Bhūtapubbaṃ so, mahārāja, seṭṭhi gahapati taggarasikhiṃ nāma paccekasambuddhaṃ piṇḍapātena paṭipādesi. 'Detha samaṇassa piṇḍan'ti vatvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Datvā ca pana pacchā vippaṭisārī ahosi: 'varametaṃ piṇḍapātaṃ dāsā vā kammakarā vā bhuñjeyyun'ti. Bhātu ca pana ekaputtakaṃ sāpateyyassa kāraṇā jīvitā voropesi.

Yaṃ kho so, mahārāja, seṭṭhi gahapati taggarasikhiṃ paccekasambuddhaṃ piṇḍapātena paṭipādesi, tassa kammassa vipākena sattakkhattuṃ sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajji. Tasseva kammassa vipākāvasesena imissāyeva sāvatthiyā sattakkhattuṃ seṭṭhittaṃ kāresi. Yaṃ kho so, mahārāja, seṭṭhi gahapati datvā pacchā vippaṭisārī ahosi: 'varametaṃ piṇḍapātaṃ dāsā vā kammakarā vā bhuñjeyyun'ti, tassa kammassa vipākena nāssuḷārāya bhattabhogāya cittaṃ namati, nāssuḷārāya vatthabhogāya cittaṃ namati, nāssuḷārāya yānabhogāya cittaṃ namati, nāssuḷārānaṃ pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ bhogāya cittaṃ namati. Yaṃ kho so, mahārāja, seṭṭhi gahapati bhātu ca pana ekaputtakaṃ sāpateyyassa kāraṇā jīvitā voropesi, tassa kammassa vipākena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccittha. Tasseva kammassa vipākāvasesena idaṃ sattamaṃ aputtakaṃ sāpateyyaṃ rājakosaṃ paveseti. Tassa kho, mahārāja, seṭṭhissa gahapatissa purāṇañca puññaṃ parikkhīṇaṃ, navañca puññaṃ anupacitaṃ. Ajja pana, mahārāja, seṭṭhi gahapati mahāroruve niraye paccatī"ti. "Evaṃ, bhante, seṭṭhi gahapati mahāroru-

vaṃ nirayaṃ upapanno”ti. “Evaṃ, mahārāja, seṭṭhi gahapati mahāroruvaṃ nirayaṃ upapanno”ti. Idamavoca … pe ….

“Dhaññaṃ dhanaṃ rajataṃ jātarūpaṃ, Pariggahaṃ vāpi yadatthi kiñci; Dāsā kammakarā pessā, Ye cassa anujīvino.

Sabbaṃ nādāya gantabbaṃ, sabbaṃ nikkhippagāminaṃ; Yañca karoti kāyena, vācāya uda cetasā.

Tañhi tassa sakaṃ hoti, taṃva ādāya gacchati; Taṃvassa anugaṃ hoti, chāyāva anapāyinī.

Tasmā kareyya kalyāṇaṃ, nicayaṃ samparāyikaṃ; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan”ti.

Dutiyo vaggo.

Jaṭilā pañca rājāno, Doṇapākakurena ca; Saṅgāmena dve vuttāni, Mallikā dve appamādena ca; Aputtakena dve vuttā, Vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 3

3. Tatiyavagga

25. Pabbatūpamasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhagavā etadavoca: “handa kuto nu tvaṃ, mahārāja, āgacchasi divā divassā”ti? “Yāni tāni, bhante, raññaṃ khattiyānaṃ muddhāvasittānaṃ issariyamadamattānaṃ kāmagedhapariyuṭṭhitānaṃ janapadatthāvariyappattānaṃ mahantaṃ pathavimaṇḍalaṃ abhivijiya ajjhāvasantānaṃ rājakaraṇīyāni bhavanti, tesu khvāhaṃ, etarahi ussukkamāpanno”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha te puriso āgaccheyya puratthimāya disāya saddhāyiko paccayiko. So taṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: ‘yagghe, mahārāja, jāneyyāsi, ahaṃ āgacchāmi puratthimāya disāya. Tatthaddasaṃ mahantaṃ pabbataṃ abbhasamaṃ, sabbe pāṇe nippothento āgacchati. Yaṃ te, mahārāja, karaṇīyaṃ, taṃ karohī’ti. Atha dutiyo puriso āgaccheyya pacchimāya disāya … pe … atha tatiyo puriso āgaccheyya uttarāya disāya … atha catuttho puriso āgaccheyya dakkhiṇāya disāya saddhāyiko paccayiko. So taṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: ‘yagghe, mahārāja, jāneyyāsi, ahaṃ āgacchāmi dakkhiṇāya disāya. Tatthaddasaṃ mahantaṃ pabbataṃ abbhasamaṃ sabbe pāṇe nippothento āgacchati. Yaṃ te, mahārāja, karaṇīyaṃ taṃ karohī’ti. Evarūpe

te, mahārāja, mahati mahabbhaye samuppanne dāruṇe manussakkhaye dullabhe manussatte kimassa karaṇīyan"ti?

"Evarūpe me, bhante, mahati mahabbhaye samuppanne dāruṇe manussakkhaye dullabhe manussatte kimassa karaṇīyaṃ aññatra dhammacariyāya aññatra samacariyāya aññatra kusalakiriyāya aññatra puññakiriyāyā"ti?

"Ārocemi kho te, mahārāja, paṭivedemi kho te, mahārāja, adhivattati kho taṃ, mahārāja, jarāmaraṇaṃ. Adhivattamāne ce te, mahārāja, jarāmaraṇe kimassa karaṇīyan"ti? "Adhivattamāne ca me, bhante, jarāmaraṇe kimassa karaṇīyaṃ aññatra dhammacariyāya samacariyāya kusalakiriyāya puññakiriyāya? Yāni tāni, bhante, raññaṃ khattiyānaṃ muddhāvasittānaṃ issariyamadamattānaṃ kāmagedhapariyuṭṭhitānaṃ janapadatthāvariyappattānaṃ mahantaṃ pathavimaṇḍalaṃ abhivijiya ajjhāvasantānaṃ hatthiyuddhāni bhavanti; tesampi, bhante, hatthiyuddhānaṃ natthi gati natthi visayo adhivattamāne jarāmaraṇe. Yānipi tāni, bhante, raññaṃ khattiyānaṃ muddhāvasittānaṃ ... pe ... ajjhāvasantānaṃ assayuddhāni bhavanti ... pe ... rathayuddhāni bhavanti ... pe ... pattiyuddhāni bhavanti; tesampi, bhante, pattiyuddhānaṃ natthi gati natthi visayo adhivattamāne jarāmaraṇe. Santi kho pana, bhante, imasmiṃ rājakule mantino mahāmattā, ye pahonti āgate paccatthike mantehi bhedayituṃ. Tesampi, bhante, mantayuddhānaṃ natthi gati natthi visayo adhivattamāne jarāmaraṇe. Saṃvijjati kho pana, bhante, imasmiṃ rājakule pahūtaṃ hiraññasuvaṇṇaṃ bhūmigatañceva vehāsaṭṭhañca, yena mayaṃ pahoma āgate paccatthike dhanena upalāpetuṃ. Tesampi, bhante, dhanayuddhānaṃ natthi gati natthi visayo adhivattamāne jarāmaraṇe. Adhivattamāne ca me, bhante, jarāmaraṇe kimassa karaṇīyaṃ aññatra dhammacariyāya samacariyāya kusalakiriyāya puññakiriyāyā"ti?

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Adhivattamāne jarāmaraṇe kimassa karaṇīyaṃ aññatra dhammacariyāya samacariyāya kusalakiriyāya puññakiriyāyā"ti? Idamavoca bhagavā ... pe ... satthā:

"Yathāpi selā vipulā, nabhaṃ āhacca pabbatā; Samantānupariyāyeyyuṃ, nippothento catuddisā.

Evaṃ jarā ca maccu ca, adhivattanti pāṇine; Khattiye brāhmaṇe vesse, sudde caṇḍālapukkuse; Na kiñci parivajjeti, sabbamevābhimad-

dati.

Na tattha hatthīnaṃ bhūmi, na rathānaṃ na pattiyā; Na cāpi mantayuddhena, sakkā jetuṃ dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Buddhe dhamme ca saṅghe ca, dhīro saddhaṃ nivesaye.

Yo dhammaṃ cari kāyena, vācāya uda cetasā; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Tatiyo vaggo.

Puggalo ayyikā loko, issattaṃ pabbatūpamā; Desitaṃ buddhaseṭṭhena, imaṃ kosalapañcakanti.

Kosalasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

6. Appakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'appakā te sattā lokasmiṃ ye uḷāre uḷāre bhoge labhitvā na ceva majjanti, na ca pamajjanti, na ca kāmesu gedhaṃ āpajjanti, na ca sattesu vippaṭipajjanti. Atha kho eteva bahutarā sattā lokasmiṃ ye uḷāre uḷāre bhoge labhitvā majjanti ceva pamajjanti, ca kāmesu ca gedhaṃ āpajjanti, sattesu ca vippaṭipajjantī'"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Appakā te, mahārāja, sattā lokasmiṃ, ye uḷāre uḷāre bhoge labhitvā na ceva majjanti, na ca pamajjanti, na ca kāmesu gedhaṃ āpajjanti, na ca sattesu vippaṭipajjanti. Atha kho eteva bahutarā sattā lokasmiṃ, ye uḷāre uḷāre bhoge labhitvā majjanti ceva pamajjanti ca kāmesu ca gedhaṃ āpajjanti, sattesu ca vippaṭipajjantī"ti. Idamavoca ... pe ...

"Sārattā kāmabhogesu, giddhā kāmesu mucchitā; Atisāraṃ na bujjhanti, migā kūṭaṃva oḍḍitaṃ; Pacchāsaṃ kaṭukaṃ hoti, vipāko hissa pāpako"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

1. Daharasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati

jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho rājā pasenadi kosalo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "bhavampi no gotamo anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paṭijānātī"ti? "Yañhi taṃ, mahārāja, sammā vadamāno vadeyya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti, mameva taṃ sammā vadamāno vadeyya. Ahañhi, mahārāja, anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho"ti.

"Yepi te, bho gotama, samaṇabrāhmaṇā saṅghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa, seyyathidaṃ—pūraṇo kassapo, makkhali gosālo, nigaṇṭho nāṭaputto, sañcayo belaṭṭhaputto, pakudho kaccāyano, ajito kesakambalo; tepi mayā 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paṭijānāthā'ti puṭṭhā samānā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti na paṭijānanti. Kiṃ pana bhavaṃ gotamo daharo ceva jātiyā navo ca pabbajjāyā"ti?

"Cattāro kho me, mahārāja, daharāti na uññātabbā, daharāti na paribhotabbā. Katame cattāro? Khattiyo kho, mahārāja, daharoti na uññātabbo, daharoti na paribhotabbo. Urago kho, mahārāja, daharoti na uññātabbo, daharoti na paribhotabbo. Aggi kho, mahārāja, daharoti na uññātabbo, daharoti na paribhotabbo. Bhikkhu, kho, mahārāja, daharoti na uññātabbo, daharoti na paribhotabbo. Ime kho, mahārāja, cattāro daharāti na uññātabbā, daharāti na paribhotabbā"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Khattiyaṃ jātisampannaṃ, abhijātaṃ yasassinaṃ; Daharoti nāvajāneyya, na naṃ paribhave naro.

Ṭhānañhi so manujindo, rajjaṃ laddhāna khattiyo; So kuddho rājadaṇḍena, tasmiṃ pakkamate bhusaṃ; Tasmā taṃ parivajjeyya, rakkhaṃ jīvitamattano.

Gāme vā yadi vā raññe, yattha passe bhujaṅgamaṃ; Daharoti nāvajāneyya, na naṃ paribhave naro.

Uccāvacehi vaṇṇehi, urago carati tejasī; So āsajja ḍaṃse bālaṃ, naraṃ nāriñca ekadā; Tasmā taṃ parivajjeyya, rakkhaṃ jīvitamattano.

Pahūtabhakkhaṃ jālinaṃ, pāvakaṃ kaṇhavattaniṃ; Daharoti nāvajāneyya, na naṃ paribhave naro.

Laddhā hi so upādānaṃ, mahā hutvāna pāvako; So āsajja ḍahe bālaṃ, naraṃ nāriñca ekadā; Tasmā taṃ parivajjeyya, rakkhaṃ jīvitamattano.

Vanaṃ yadaggi ḍahati, pāvako kaṇhavattanī; Jāyanti tattha pārohā, ahorattānamaccaye.

Yañca kho sīlasampanno, bhikkhu ḍahati tejasā; Na tassa puttā pasavo, dāyādā vindare dhanaṃ; Anapaccā adāyādā, tālāvatthū bhavanti te.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Bhujaṅgamaṃ pāvakañca, khattiyañca yasassinaṃ; Bhikkhuñca sīlasampannaṃ, sammadeva samācare"ti.

Evaṃ vutte, rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

10. Bandhanasutta

Tena kho pana samayena raññā pasenadinā kosalena mahājanakāyo bandhāpito hoti, appekacce rajjūhi appekacce andūhi appekacce saṅkhalikāhi.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, raññā pasenadinā kosalena mahājanakāyo bandhāpito, appekacce rajjūhi appekacce andūhi appekacce saṅkhalikāhī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Na taṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Yadāyasaṃ dārujaṃ pabbajañca; Sārattarattā maṇikuṇḍalesu, Puttesu dāresu ca yā apekkhā.

Etaṃ daḷhaṃ bandhanamāhu dhīrā, Ohārinaṃ sithilaṃ duppamuñcaṃ; Etampi chetvāna paribbajanti, Anapekkhino kāmasukhaṃ pahāyā"ti.

Paṭhamo vaggo.

Daharo puriso jarā, piyaṃ attānarakkhito; Appakā aḍḍakaraṇaṃ, mallikā yaññabandhananti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

5. Attarakkhitasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'kesaṃ nu kho rakkhito attā, kesaṃ arakkhito attā'ti? Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ye kho keci kāyena duccaritaṃ caranti, vācāya duccaritaṃ caranti, manasā duccaritaṃ caranti; tesaṃ arakkhito attā. Kiñcāpi te hatthikāyo vā rakkheyya, assakāyo vā rakkheyya, rathakāyo vā rakkheyya, pattikāyo vā rakkheyya; atha kho tesaṃ arakkhito attā. Taṃ kissa hetu? Bāhirā hesā rakkhā, nesā rakkhā ajjhattikā; tasmā tesaṃ arakkhito attā. Ye ca kho keci kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti; tesaṃ rakkhito attā. Kiñcāpi te neva hatthikāyo rakkheyya, na assakāyo rakkheyya, na rathakāyo rakkheyya, na pattikāyo rakkheyya; atha kho tesaṃ rakkhito attā. Taṃ kissa hetu? Ajjhattikā hesā rakkhā, nesā rakkhā bāhirā; tasmā tesaṃ rakkhito attā'"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Ye hi keci, mahārāja, kāyena duccaritaṃ caranti ... pe ... tesaṃ arakkhito attā. Taṃ kissa hetu? Bāhirā hesā, mahārāja, rakkhā, nesā rakkhā ajjhattikā; tasmā tesaṃ arakkhito attā. Ye hi keci, mahārāja, kāyena sucaritaṃ caranti, vācāya sucaritaṃ caranti, manasā sucaritaṃ caranti; tesaṃ rakkhito attā. Kiñcāpi te neva hatthikāyo rakkheyya, na assakāyo rakkheyya, na rathakāyo rakkheyya, na pattikāyo rakkheyya; atha kho tesaṃ rakkhito attā. Taṃ kissa hetu? Ajjhattikā hesā, mahārāja, rakkhā, nesā

rakkhā bāhirā; tasmā tesaṃ rakkhito attā"ti. Idamavoca ... pe ...

"Kāyena saṃvaro sādhu, sādhu vācāya saṃvaro; Manasā saṃvaro sādhu, sādhu sabbattha saṃvaro; Sabbattha saṃvuto lajjī, rakkhitoti pavuccatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

8. Mallikāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo mallikāya deviyā saddhiṃ uparipāsādavaragato hoti. Atha kho rājā pasenadi kosalo mallikaṃ deviṃ etadavoca: "atthi nu kho te, mallike, kocañño attanā piyataro"ti? "Natthi kho me, mahārāja, kocañño attanā piyataro. Tuyhaṃ pana, mahārāja, atthañño koci attanā piyataro"ti? "Mayhampi kho, mallike, natthañño koci attanā piyataro"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo pāsādā orohitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, mallikāya deviyā saddhiṃ uparipāsādavaragato mallikaṃ deviṃ etadavocaṃ: 'atthi nu kho te, mallike, kocañño attanā piyataro'ti? Evaṃ vutte, bhante, mallikā devī maṃ etadavoca: 'natthi kho me, mahārāja, kocañño attanā piyataro. Tuyhaṃ pana, mahārāja, atthañño koci attanā piyataro'ti? Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, mallikaṃ deviṃ etadavocaṃ: 'mayhampi kho, mallike, natthañño koci attanā piyataro'"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbā disā anuparigamma cetasā, Nevajjhagā piyataramattanā kvaci; Evaṃ piyo puthu attā paresaṃ, Tasmā na hiṃse paramattakāmo"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

18. Kalyāṇamittasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'svākkhāto bhagavatā dhammo, so ca kho kalyāṇamittassa kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa, no pāpamittassa no pāpasahāyassa no pāpasampavaṅkassā'"ti.

“Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Svākkhāto, mahārāja, mayā dhammo. So ca kho kalyāṇamittassa kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa, no pāpamittassa no pāpasahāyassa no pāpasampavaṅkassāti.

Ekamidāhaṃ, mahārāja, samayaṃ sakkesu viharāmi nagarakaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Atha kho, mahārāja, ānando bhikkhu yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, mahārāja, ānando bhikkhu maṃ etadavoca: ‘upaḍḍhamidaṃ, bhante, brahmacariyassa—yadidaṃ kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā’ti.

Evaṃ vuttāhaṃ, mahārāja, ānandaṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ: ‘mā hevaṃ, ānanda, mā hevaṃ, ānanda. Sakalameva hidaṃ, ānanda, brahmacariyaṃ—yadidaṃ kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā. Kalyāṇamittassetaṃ, ānanda, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati.

Kathañca, ānanda, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idhānanda, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, sammāsaṅkappaṃ bhāveti … sammāvācaṃ bhāveti … sammākammantaṃ bhāveti … sammāājīvaṃ bhāveti … sammāvāyāmaṃ bhāveti … sammāsatiṃ bhāveti … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, ānanda, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti. Tadamināpetaṃ, ānanda, pariyāyena veditabbaṃ yathā sakalamevidaṃ brahmacariyaṃ—yadidaṃ kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatāti.

Mamañhi, ānanda, kalyāṇamittaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti, jarādhammā sattā jarāya parimuccanti, byādhidhammā sattā byādhito parimuccanti, maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti. Iminā kho etaṃ, ānanda, pariyāyena veditabbaṃ yathā sakalamevidaṃ brahmacariyaṃ—yadidaṃ kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā’ti.

Tasmātiha te, mahārāja, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kalyāṇamitto bhavissāmi kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko'ti. Evañhi te, mahārāja, sikkhitabbaṃ.

Kalyāṇamittassa te, mahārāja, kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa ayaṃ eko dhammo upanissāya vihātabbo—appamādo kusalesu dhammesu.

Appamattassa te, mahārāja, viharato appamādaṃ upanissāya, itthāgārassa anuyantassa evaṃ bhavissati: 'rājā kho appamatto viharati, appamādaṃ upanissāya. Handa mayampi appamattā viharāma, appamādaṃ upanissāyā'ti.

Appamattassa te, mahārāja, viharato appamādaṃ upanissāya, khattiyānampi anuyantānaṃ evaṃ bhavissati: 'rājā kho appamatto viharati appamādaṃ upanissāya. Handa mayampi appamattā viharāma, appamādaṃ upanissāyā'ti.

Appamattassa te, mahārāja, viharato appamādaṃ upanissāya, balakāyassapi evaṃ bhavissati: 'rājā kho appamatto viharati appamādaṃ upanissāya. Handa mayampi appamattā viharāma, appamādaṃ upanissāyā'ti.

Appamattassa te, mahārāja, viharato appamādaṃ upanissāya, negamajānapadassapi evaṃ bhavissati: 'rājā kho appamatto viharati, appamādaṃ upanissāya. Handa mayampi appamattā viharāma, appamādaṃ upanissāyā'ti?

Appamattassa te, mahārāja, viharato appamādaṃ upanissāya, attāpi gutto rakkhito bhavissati—itthāgārampi guttaṃ rakkhitaṃ bhavissati, kosakoṭṭhāgārampi guttaṃ rakkhitaṃ bhavissatī"ti. Idamavoca ... pe ...

"Bhoge patthayamānena, uḷāre aparāpare; Appamādaṃ pasaṃsanti, puññakiriyāsu paṇḍitā; Appamatto ubho atthe, adhiggaṇhāti paṇḍito.

Diṭṭhe dhamme ca yo attho, yo cattho samparāyiko; Atthābhisamayā dhīro, paṇḍitoti pavuccatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

3. Tatiyavagga

24. Issattasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "kattha nu kho, bhante, dānaṃ dātabban"ti? "Yattha kho, mahārāja, cittaṃ pasīdatī"ti. "Kattha pana, bhante, din-

naṃ mahapphalan”ti? “Aññaṃ kho etaṃ, mahārāja, kattha dānaṃ dātabbaṃ, aññaṃ panetaṃ kattha dinnaṃ mahapphalanti? Sīlavato kho, mahārāja, dinnaṃ mahapphalaṃ, no tathā dussīle. Tena hi, mahārāja, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā, te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha tyassa yuddhaṃ paccupaṭṭhitaṃ saṅgāmo samupabyūḷho. Atha āgaccheyya khattiyakumāro asikkhito akatahattho akatayoggo akatūpāsano bhīru chambhī utrāsī palāyī. Bhareyyāsi taṃ purisaṃ, attho ca te tādisena purisenā”ti? “Nāhaṃ, bhante, bhareyyaṃ taṃ purisaṃ, na ca me attho tādisena purisenā”ti. “Atha āgaccheyya brāhmaṇakumāro asikkhito … pe … atha āgaccheyya vessakumāro asikkhito … pe … atha āgaccheyya suddakumāro asikkhito … pe … na ca me attho tādisena purisenā”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha tyassa yuddhaṃ paccupaṭṭhitaṃ saṅgāmo samupabyūḷho. Atha āgaccheyya khattiyakumāro susikkhito katahattho katayoggo katūpāsano abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī. Bhareyyāsi taṃ purisaṃ, attho ca te tādisena purisenā”ti? “Bhareyyāhaṃ, bhante, taṃ purisaṃ, attho ca me tādisena purisenā”ti. “Atha āgaccheyya brāhmaṇakumāro … pe … atha āgaccheyya vessakumāro … pe … atha āgaccheyya suddakumāro susikkhito katahattho katayoggo katūpāsano abhīru acchambhī anutrāsī apalāyī. Bhareyyāsi taṃ purisaṃ, attho ca te tādisena purisenā”ti? “Bhareyyāhaṃ, bhante, taṃ purisaṃ, attho ca me tādisena purisenā”ti.

“Evameva kho, mahārāja, yasmā kasmā cepi kulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca hoti pañcaṅgavippahīno pañcaṅgasamannāgato, tasmiṃ dinnaṃ mahapphalaṃ hoti. Katamāni pañcaṅgāni pahīnāni honti? Kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. Imāni pañcaṅgāni pahīnāni honti. Katamehi pañcahaṅgehi samannāgato hoti? Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti. Imehi pañcahaṅgehi samannāgato hoti. Iti pañcaṅgavippahīne pañcaṅgasamannāgate dinnaṃ mahapphalan”ti. Idamavoca bhagavā … pe … satthā:

"Issattaṃ balavīriyañca, yasmiṃ vijjetha māṇave; Taṃ yuddhattho bhare rājā, nāsūraṃ jātipaccayā.

Tatheva khantisoraccaṃ, dhammā yasmiṃ patiṭṭhitā; Ariyavuttiṃ medhāviṃ, hīnajaccampi pūjaye.

Kāraye assame ramme, vāsayettha bahussute; Papañca vivane kayirā, dugge saṅkamanāni ca.

Annaṃ pānaṃ khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca; Dadeyya ujubhūtesu, vippasannena cetasā.

Yathā hi megho thanayaṃ, vijjumālī satakkaku; Thalaṃ ninnañca pūreti, abhivassaṃ vasundharaṃ.

Tatheva saddho sutavā, abhisaṅkhacca bhojanaṃ; Vanibbake tappayati, annapānena paṇḍito.

Āmodamāno pakireti, detha dethāti bhāsati; Taṃ hissa gajjitaṃ hoti, devasseva pavassato; Sā puññadhārā vipulā, dātāraṃ abhivassatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

12. Pañcarājasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena pañcannaṃ rājūnaṃ pasenadipamukhānaṃ pañcahi kāmaguṇehi samappitānaṃ samaṅgībhūtānaṃ paricārayamānānaṃ ayamantarākathā udapādi: "kiṃ nu kho kāmānaṃ aggan"ti? Tatrekacce evamāhaṃsu: "rūpā kāmānaṃ aggan"ti. Ekacce evamāhaṃsu: "saddā kāmānaṃ aggan"ti. Ekacce evamāhaṃsu: "gandhā kāmānaṃ aggan"ti. Ekacce evamāhaṃsu: "rasā kāmānaṃ aggan"ti. Ekacce evamāhaṃsu: "phoṭṭhabbā kāmānaṃ aggan"ti. Yato kho te rājāno nāsakkhiṃsu aññamaññaṃ saññāpetuṃ.

Atha kho rājā pasenadi kosalo te rājāno etadavoca: "āyāma, mārisā, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etamatthaṃ paṭipucchissāma. Yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā"ti. "Evaṃ, mārisā"ti kho te rājāno rañño pasenadissa kosalassa paccassosuṃ.

Atha kho te pañca rājāno pasenadipamukhā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, amhākaṃ pañcannaṃ rājūnaṃ pañc-

ahi kāmaguṇehi samappitānaṃ samaṅgībhūtānaṃ paricārayamānānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'kiṃ nu kho kāmānaṃ aggan'ti? Ekacce evamāhaṃsu: 'rūpā kāmānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'saddā kāmānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'gandhā kāmānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'rasā kāmānaṃ aggan'ti. Ekacce evamāhaṃsu: 'phoṭṭhabbā kāmānaṃ aggan'ti. Kiṃ nu kho, bhante, kāmānaṃ aggan"ti?

"Manāpapariyantaṃ khvāhaṃ, mahārāja, pañcasu kāmaguṇesu agganti vadāmi. Teva, mahārāja, rūpā ekaccassa manāpā honti, teva rūpā ekaccassa amanāpā honti. Yehi ca yo rūpehi attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo, so tehi rūpehi aññaṃ rūpaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Te tassa rūpā paramā honti. Te tassa rūpā anuttarā honti.

Teva, mahārāja, saddā ekaccassa manāpā honti, teva saddā ekaccassa amanāpā honti. Yehi ca yo saddehi attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo, so tehi saddehi aññaṃ saddaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Te tassa saddā paramā honti. Te tassa saddā anuttarā honti.

Teva, mahārāja, gandhā ekaccassa manāpā honti, teva gandhā ekaccassa amanāpā honti. Yehi ca yo gandhehi attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo, so tehi gandhehi aññaṃ gandhaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Te tassa gandhā paramā honti. Te tassa gandhā anuttarā honti.

Teva, mahārāja, rasā ekaccassa manāpā honti, teva rasā ekaccassa amanāpā honti. Yehi ca yo rasehi attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo, so tehi rasehi aññaṃ rasaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Te tassa rasā paramā honti. Te tassa rasā anuttarā honti.

Teva, mahārāja, phoṭṭhabbā ekaccassa manāpā honti, teva phoṭṭhabbā ekaccassa amanāpā honti. Yehi ca yo phoṭṭhabbehi attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo, so tehi phoṭṭhabbehi aññaṃ phoṭṭhabbaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na pattheti. Te tassa phoṭṭhabbā paramā honti. Te tassa phoṭṭhabbā anuttarā hontī"ti.

Tena kho pana samayena candanaṅgaliko upāsako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho candanaṅgaliko upāsako uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, candanaṅgalikā"ti bhagavā avoca.

Atha kho candanaṅgaliko upāsako bhagavato sammukhā tadanurūpāya gāthāya abhitthavi:

"Padumaṃ yathā kokanadaṃ sugandhaṃ, Pāto siyā phullamavītagandhaṃ; Aṅgīrasaṃ passa virocamānaṃ, Tapantamādiccamivantalikkhe"ti.

Atha kho te pañca rājāno candanaṅgalikaṃ upāsakaṃ pañcahi uttarāsaṅgehi acchādesuṃ. Atha kho candanaṅgaliko upāsako tehi pañcahi uttarāsaṅgehi bhagavantaṃ acchādesīti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

19. Paṭhamaaputtakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo divā divassa yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ bhagavā etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, mahārāja, āgacchasi divā divassā"ti?

"Idha, bhante, sāvatthiyaṃ seṭṭhi gahapati kālaṅkato. Tamahaṃ aputtakaṃ sāpateyyaṃ rājantepuraṃ atiharitvā āgacchāmi. Asīti, bhante, satasahassāni hiraññasseva, ko pana vādo rūpiyassa. Tassa kho pana, bhante, seṭṭhissa gahapatissa evarūpo bhattabhogo ahosi—kaṇājakaṃ bhuñjati bilaṅgadutiyaṃ. Evarūpo vatthabhogo ahosi—sāṇaṃ dhāreti tipakkhavasanaṃ. Evarūpo yānabhogo ahosi—jajjararathakena yāti paṇṇachattakena dhāriyamānenā"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Asappuriso kho, mahārāja, uḷāre bhoge labhitvā nevattānaṃ sukheti pīṇeti, na mātāpitaro sukheti pīṇeti, na puttadāraṃ sukheti pīṇeti, na dāsakammakaraporise sukheti pīṇeti, na mittāmacce sukheti pīṇeti, na samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Tassa te bhoge evaṃ sammā aparibhuñjiyamāne rājāno vā haranti corā vā haranti aggi vā ḍahati udakaṃ vā vahati appiyā vā dāyādā haranti. Evaṃsa te, mahārāja, bhogā sammā aparibhuñjiyamānā parikkhayaṃ gacchanti, no paribhogaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, amanussaṭṭhāne pokkharaṇī acchodakā sītodakā sātodakā setodakā supatitthā ramaṇīyā. Taṃ jano neva hareyya na piveyya na nahāyeyya na yathāpaccayaṃ vā kareyya. Evañhi taṃ,

mahārāja, udakaṃ sammā aparibhuñjiyamānaṃ parikkhayaṃ gaccheyya, no paribhogaṃ. Evameva kho, mahārāja, asappuriso uḷāre bhoge labhitvā nevattānaṃ sukheti pīṇeti, na mātāpitaro sukheti pīṇeti, na puttadāraṃ sukheti pīṇeti, na dāsakammakaraporise sukheti pīṇeti, na mittāmacce sukheti pīṇeti, na samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Tassa te bhoge evaṃ sammā aparibhuñjiyamāne rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā ḍahati, udakaṃ vā vahati, appiyā vā dāyādā haranti. Evaṃsa te, mahārāja, bhogā sammā aparibhuñjiyamānā parikkhayaṃ gacchanti, no paribhogaṃ.

Sappuriso ca kho, mahārāja, uḷāre bhoge labhitvā attānaṃ sukheti pīṇeti, mātāpitaro sukheti pīṇeti, puttadāraṃ sukheti pīṇeti, dāsakammakaraporise sukheti pīṇeti, mittāmacce sukheti pīṇeti, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Tassa te bhoge evaṃ sammā paribhuñjiyamāne neva rājāno haranti, na corā haranti, na aggi ḍahati, na udakaṃ vahati, na appiyā dāyādā haranti. Evaṃsa te, mahārāja, bhogā sammā paribhuñjiyamānā paribhogaṃ gacchanti, no parikkhayaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, gāmassa vā nigamassa vā avidūre pokkharaṇī acchodakā sītodakā sātodakā setodakā supatitthā ramaṇīyā. Tañca udakaṃ jano hareyyapi piveyyapi nahāyeyyapi yathāpaccayampi kareyya. Evañhi taṃ, mahārāja, udakaṃ sammā paribhuñjiyamānaṃ paribhogaṃ gaccheyya, no parikkhayaṃ. Evameva kho, mahārāja, sappuriso uḷāre bhoge labhitvā attānaṃ sukheti pīṇeti, mātāpitaro sukheti pīṇeti, puttadāraṃ sukheti pīṇeti, dāsakammakaraporise sukheti pīṇeti, mittāmacce sukheti pīṇeti, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpeti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Tassa te bhoge evaṃ sammā paribhuñjiyamāne neva rājāno haranti, na corā haranti, na aggi ḍahati, na udakaṃ vahati, na appiyā dāyādā haranti. Evaṃsa te, mahārāja, bhogā sammā paribhuñjiyamānā paribhogaṃ gacchanti, no parikkhayan”ti.

“Amanussaṭṭhāne udakaṃva sītaṃ, Tadapeyyamānaṃ parisosameti;
Evaṃ dhanaṃ kāpuriso labhitvā, Nevattanā bhuñjati no dadāti.

Dhīro ca viññū adhigamma bhoge, So bhuñjati kiccakaro ca hoti;
So ñātisaṅghaṃ nisabho bharitvā, Anindito saggamupeti ṭhānan”ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

14. Paṭhamasaṅgāmasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ abbhuyyāsi yena kāsi. Assosi kho rājā pasenadi kosalo: "rājā kira māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā mamaṃ abbhuyyāto yena kāsī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ paccuyyāsi yena kāsi. Atha kho rājā ca māgadho ajātasattu vedehiputto rājā ca pasenadi kosalo saṅgāmesuṃ. Tasmiṃ kho pana saṅgāme rājā māgadho ajātasattu vedehiputto rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ parājesi. Parājito ca rājā pasenadi kosalo sakameva rājadhāniṃ sāvatthiṃ paccuyyāsi.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha, bhante, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ abbhuyyāsi yena kāsi. Assosi kho, bhante, rājā pasenadi kosalo: 'rājā kira māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā mamaṃ abbhuyyāto yena kāsī'ti. Atha kho, bhante, rājā pasenadi kosalo caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ paccuyyāsi yena kāsi. Atha kho, bhante, rājā ca māgadho ajātasattu vedehiputto rājā ca pasenadi kosalo saṅgāmesuṃ. Tasmiṃ kho pana, bhante, saṅgāme rājā māgadho ajātasattu vedehiputto rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ parājesi. Parājito ca, bhante, rājā pasenadi kosalo sakameva rājadhāniṃ sāvatthiṃ paccuyyāsī"ti.

"Rājā, bhikkhave, māgadho ajātasattu vedehiputto pāpamitto pāpasahāyo pāpasampavaṅko; rājā ca kho, bhikkhave, pasenadi kosalo kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Ajjeva, bhikkhave, rājā pasenadi kosalo imaṃ rattiṃ dukkhaṃ seti parājito"ti. Idamavoca ... pe ...

"Jayaṃ veraṃ pasavati, dukkhaṃ seti parājito; Upasanto sukhaṃ seti, hitvā jayaparājayan"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

2. Dutiyavagga

15. Dutiyasaṅgāmasutta

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ abbhuyyāsi yena kāsi. Assosi kho rājā pasenadi kosalo: "rājā kira māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā mamaṃ abbhuyyāto yena kāsī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ paccuyyāsi yena kāsi. Atha kho rājā ca māgadho ajātasattu vedehiputto rājā ca pasenadi kosalo saṅgāmesuṃ. Tasmiṃ kho pana saṅgāme rājā pasenadi kosalo rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ parājesi, jīvaggāhañca naṃ aggahesi. Atha kho rañño pasenadissa kosalassa etadahosi: "kiñcāpi kho myāyaṃ rājā māgadho ajātasattu vedehiputto adubbhantassa dubbhati, atha ca pana me bhāgineyyo hoti. Yannūnāhaṃ rañño māgadhassa ajātasattuno vedehiputtassa sabbaṃ hatthikāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ assakāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ rathakāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ pattikāyaṃ pariyādiyitvā jīvantameva naṃ osajjeyyan"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo rañño māgadhassa ajātasattuno vedehiputtassa sabbaṃ hatthikāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ assakāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ rathakāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ pattikāyaṃ pariyādiyitvā jīvantameva naṃ osajji.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha, bhante, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ abbhuyyāsi yena kāsi. Assosi kho, bhante, rājā pasenadi kosalo: 'rājā kira māgadho ajātasattu vedehiputto caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā mamaṃ abbhuyyāto yena kāsī'ti. Atha kho, bhante, rājā pasenadi kosalo caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ

paccuyyāsi yena kāsi. Atha kho, bhante, rājā ca māgadho ajātasattu vedehiputto rājā ca pasenadi kosalo saṅgāmesuṃ. Tasmiṃ kho pana, bhante, saṅgāme rājā pasenadi kosalo rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ parājesi, jīvaggāhañca naṃ aggahesi. Atha kho, bhante, rañño pasenadissa kosalassa etadahosi: 'kiñcāpi kho myāyaṃ rājā māgadho ajātasattu vedehiputto adubbhantassa dubbhati, atha ca pana me bhāgineyyo hoti. Yannūnāhaṃ rañño māgadhassa ajātasattuno vedehiputtassa sabbaṃ hatthikāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ assakāyaṃ sabbaṃ rathakāyaṃ sabbaṃ pattikāyaṃ pariyādiyitvā jīvantameva naṃ osajjeyyan'"ti.

"Atha kho, bhante, rājā pasenadi kosalo rañño māgadhassa ajātasattuno vedehiputtassa sabbaṃ hatthikāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ assakāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ rathakāyaṃ pariyādiyitvā sabbaṃ pattikāyaṃ pariyādiyitvā jīvantameva naṃ osajjī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Vilumpateva puriso, yāvassa upakappati; Yadā caññe vilumpanti, so vilutto viluppati.

Ṭhānañhi maññati bālo, yāva pāpaṃ na paccati; Yadā ca paccati pāpaṃ, atha dukkhaṃ nigacchati.

Hantā labhati hantāraṃ, jetāraṃ labhate jayaṃ; Akkosako ca akkosaṃ, rosetārañca rosako; Atha kammavivaṭṭena, so vilutto viluppatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

7. Aḍḍakaraṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, aḍḍakaraṇe nisinno passāmi khattiyamahāsālepi brāhmaṇamahāsālepi gahapatimahāsālepi aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ sampajānamusā bhāsante. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'alaṃ dāni me aḍḍakaraṇena, bhadramukho dāni aḍḍakaraṇena paññāyissatī'"ti.

"Evametaṃ, mahārāja, evametaṃ, mahārāja. Yepi te, mahārāja, khattiyamahāsālā brāhmaṇamahāsālā gahapatimahāsālā aḍḍhā mahaddhanā mahābhogā pahūtajātarūparajatā pahūtavittūpakaraṇā pahū-

tadhanadhaññā kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ sampajānamusā bhāsanti; tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti. Idamavoca ... pe ...

"Sārattā kāmabhogesu, giddhā kāmesu mucchitā; Atisāraṃ na bujjhanti, macchā khippaṃva oḍḍitaṃ; Pacchāsaṃ kaṭukaṃ hoti, vipāko hissa pāpako"ti.

Saṃyutta Nikāya 3

1. Paṭhamavagga

9. Yaññasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena rañño pasenadissa kosalassa mahāyañño paccupaṭṭhito hoti, pañca ca usabhasatāni pañca ca vacchatarasatāni pañca ca vacchatarisatāni pañca ca ajasatāni pañca ca urabbhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya. Yepissa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti.

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, rañño pasenadissa kosalassa mahāyañño paccupaṭṭhito hoti, pañca ca usabhasatāni pañca ca vacchatarasatāni pañca ca vacchatarisatāni pañca ca ajasatāni pañca ca urabbhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya. Yepissa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karontī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Assamedhaṃ purisamedhaṃ, sammāpāsaṃ vājapeyyaṃ; Niraggaḷaṃ mahārambhā, na te honti mahapphalā.

Ajeḷakā ca gāvo ca, vividhā yattha haññare; Na taṃ sammaggatā yaññaṃ, upayanti mahesino.

Ye ca yaññā nirārambhā, yajanti anukulaṃ sadā; Ajeḷakā ca gāvo ca, vividhā nettha haññare; Etaṃ sammaggatā yaññaṃ, upayanti mahesino.

Etaṃ yajetha medhāvī, eso yañño mahapphalo; Etañhi yajamānassa, seyyo hoti na pāpiyo; Yañño ca vipulo hoti, pasīdanti ca devatā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

37. Samayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ mahāvane mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi; dasahi ca lokadhātūhi devatā yebhuyyena sannipatitā honti bhagavantaṃ dassanāya bhikkhusaṃghañca. Atha kho catunnaṃ suddhāvāsakāyikānaṃ devatānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ mahāvane mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi; dasahi ca lokadhātūhi devatā yebhuyyena sannipatitā honti bhagavantaṃ dassanāya bhikkhusaṃghañca. Yannūna mayampi yena bhagavā tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā bhagavato santike paccekaṃ gāthaṃ bhāseyyāmā"ti.

Atha kho tā devatā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—suddhāvāsesu devesu antarahitā bhagavato purato pāturahesuṃ. Atha kho tā devatā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Mahāsamayo pavanasmiṃ, Devakāyā samāgatā; Āgatamha imaṃ dhammasamayaṃ, Dakkhitāye aparājitasaṅghan"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Tatra bhikkhavo samādahaṃsu, Cittamattano ujukaṃ akaṃsu; Sārathīva nettāni gahetvā, Indriyāni rakkhanti paṇḍitā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Chetvā khīlaṃ chetvā palighaṃ, Indakhīlaṃ ūhacca manejā; Te caranti suddhā vimalā, Cakkhumatā sudantā susunāgā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Ye keci buddhaṃ saraṇaṃ gatāse, Na te gamissanti apāyabhūmiṃ; Pahāya mānusaṃ dehaṃ, Devakāyaṃ paripūressantī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

66. Attahatasutta

“Kenassubbhāhato loko, kenassu parivārito; Kena sallena otiṇṇo, kissa dhūpāyito sadā”ti.

“Maccunābbhāhato loko, jarāya parivārito; Taṇhāsallena otiṇṇo, icchādhūpāyito sadā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

78. Kāmasutta

“Kimatthakāmo na dade, kiṃ macco na pariccaje; Kiṃsu muñceyya kalyāṇaṃ, pāpikaṃ na ca mocaye”ti.

“Attānaṃ na dade poso, attānaṃ na pariccaje; Vācaṃ muñceyya kalyāṇaṃ, pāpikañca na mocaye”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

1. Oghataraṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca: “kathaṃ nu tvaṃ, mārisa, oghamatarī”ti? “Appatiṭṭhaṃ khvāhaṃ, āvuso, anāyūhaṃ oghamatarin”ti. “Yathākathaṃ pana tvaṃ, mārisa, appatiṭṭhaṃ anāyūhaṃ oghamatarī”ti? “Yadāsvāhaṃ, āvuso, santiṭṭhāmi tadāssu saṃsīdāmi; yadāsvāhaṃ, āvuso, āyūhāmi tadāssu nibbuyhāmi. Evaṃ khvāhaṃ, āvuso, appatiṭṭhaṃ anāyūhaṃ oghamatarin”ti.

“Cirassaṃ vata passāmi, brāhmaṇaṃ parinibbutaṃ; Appatiṭṭhaṃ anāyūhaṃ, tiṇṇaṃ loke visattikan”ti.

Idamavoca sā devatā. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho sā devatā: “samanuñño me satthā”ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

28. Mahaddhanasutta

“Mahaddhanā mahābhogā, raṭṭhavantopi khattiyā; Aññamaññābhigijjhanti, kāmesu analaṅkatā.

Tesu ussukkajātesu, bhavasotānusārisu; Kedha taṇhaṃ pajahiṃsu, ke lokasmiṃ anussukā”ti.

“Hitvā agāraṃ pabbajitā, hitvā puttaṃ pasuṃ piyaṃ; Hitvā rāgañca dosañca, avijjañca virājiya; Khīṇāsavā arahanto, te lokasmiṃ anussukā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

51. Jarāsutta

“Kiṃsu yāva jarā sādhu, kiṃsu sādhu patiṭṭhitaṃ; Kiṃsu narānaṃ ratanaṃ, kiṃsu corehi dūharan”ti.

“Sīlaṃ yāva jarā sādhu, saddhā sādhu patiṭṭhitā; Paññā narānaṃ ratanaṃ, puññaṃ corehi dūharan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

19. Kuṭikāsutta

“Kacci te kuṭikā natthi, kacci natthi kulāvakā; Kacci santānakā natthi, kacci muttosi bandhanā”ti.

“Taggha me kuṭikā natthi, taggha natthi kulāvakā; Taggha santānakā natthi, taggha muttomhi bandhanā”ti.

“Kintāhaṃ kuṭikaṃ brūmi, kiṃ te brūmi kulāvakaṃ; Kiṃ te santānakaṃ brūmi, kintāhaṃ brūmi bandhanan”ti.

“Mātaraṃ kuṭikaṃ brūsi, bhariyaṃ brūsi kulāvakaṃ; Putte santānake brūsi, taṇhaṃ me brūsi bandhanan”ti.

“Sāhu te kuṭikā natthi, sāhu natthi kulāvakā; Sāhu santānakā natthi, sāhu muttosi bandhanā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

39. Paṭhamapajjunnadhītusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho kokanadā pajjunnassa dhītā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ mahāvanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā kokanadā pajjunnassa dhītā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

“Vesāliyaṃ vane viharantaṃ, Aggaṃ sattassa sambuddhaṃ; Kokanadāhamasmi abhivande, Kokanadā pajjunnassa dhītā.

Sutameva pure āsi, Dhammo cakkhumatānubuddho; Sāhaṃ dāni sakkhi jānāmi, Munino desayato sugatassa.

Ye keci ariyaṃ dhammaṃ, Vigarahantā caranti dummedhā; Upenti roruvaṃ ghoraṃ, Cirarattaṃ dukkhaṃ anubhavanti.

Ye ca kho ariye dhamme, Khantiyā upasamena upetā; Pahāya mānusaṃ dehaṃ, Devakāyaṃ paripūressantī”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

55. Paṭhamajanasutta

“Kiṃsu janeti purisaṃ, kiṃsu tassa vidhāvati; Kiṃsu saṃsāramāpādi, kiṃsu tassa mahabbhayan”ti.

“Taṇhā janeti purisaṃ, cittamassa vidhāvati; Satto saṃsāramāpādi, dukkhamassa mahabbhayan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

63. Taṇhāsutta

“Kenassu nīyati loko, kenassu parikassati; Kissassu ekadhammassa, sabbeva vasamanvagū”ti.

“Taṇhāya nīyati loko, taṇhāya parikassati; Taṇhāya ekadhammassa, sabbeva vasamanvagū”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

34. Nasantisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā satullapakāyikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Na santi kāmā manujesu niccā, Santīdha kamanīyāni yesu baddho; Yesu pamatto apunāgamanaṃ, Anāgantā puriso maccudheyyā”ti.

“Chandajaṃ aghaṃ chandajaṃ dukkhaṃ, Chandavinayā aghavinayo; Aghavinayā dukkhavinayo”ti.

“Na te kāmā yāni citrāni loke, Saṅkapparāgo purisassa kāmo; Tiṭṭhanti citrāni tatheva loke, Athettha dhīrā vinayanti chandaṃ.

Kodhaṃ jahe vippajaheyya mānaṃ, Saṃyojanaṃ sabbamatikkameyya; Taṃ nāmarūpasmimasajjamānaṃ, Akiñcanaṃ nānupatanti dukkhā.

Pahāsi saṅkhaṃ na vimānamajjhagā, Acchecchi taṇhaṃ idha nāmarūpe; Taṃ chinnaganthaṃ anighaṃ nirāsaṃ, Pariyesamānā nājjhagamuṃ; Devā manussā idha vā huraṃ vā, Saggesu vā sabbanivesanesū”ti.

“Tañce hi nāddakkhuṃ tathāvimuttaṃ, (iccāyasmā mogharājā) Devā manussā idha vā huraṃ vā; Naruttamaṃ atthacaraṃ narānaṃ, Ye taṃ namassanti pasaṃsiyā te”ti.

“Pasaṃsiyā tepi bhavanti bhikkhū, (mogharājāti bhagavā) Ye taṃ namassanti tathāvimuttaṃ; Aññāya dhammaṃ vicikicchaṃ pahāya, Saṅgātigā tepi bhavanti bhikkhū”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

58. Uppathasutta

“Kiṃsu uppatho akkhāto, kiṃsu rattindivakkhayo; Kiṃ malaṃ brahmacariyassa, kiṃ sināmanodakan”ti.

“Rāgo uppatho akkhāto, Vayo rattindivakkhayo; Itthī malaṃ brahmacariyassa, Etthāyaṃ sajjate pajā; Tapo ca brahmacariyañca, Taṃ sināmanodakan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

80. Pajjotasutta

“Kiṃsu lokasmi pajjoto, kiṃsu lokasmi jāgaro; Kiṃsu kamme sajīvānaṃ, kimassa iriyāpatho.

Kiṃsu alasaṃ analasañca, Mātā puttaṃva posati; Kiṃ bhūtā upajīvanti, Ye pāṇā pathavissitā”ti.

“Paññā lokasmi pajjoto, sati lokasmi jāgaro; Gāvo kamme sajīvānaṃ, sītassa iriyāpatho.

Vuṭṭhi alasaṃ analasañca, Mātā puttaṃva posati; Vuṭṭhiṃ bhūtā upajīvanti, Ye pāṇā pathavissitā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

40. Dutiyapajjunnadhītusuttaṃ

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho cūḷakokanadā pajjunnassa dhītā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ mahāvanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā cūḷakokanadā pajjunnassa dhītā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Idhāgamā vijjupabhāsavaṇṇā, Kokanadā pajjunnassa dhītā; Buddhañca dhammañca namassamānā, Gāthācimā atthavatī abhāsi.

Bahunāpi kho taṃ vibhajeyyaṃ, Pariyāyena tādiso dhammo; Saṃkhittamatthaṃ lapayissāmi, Yāvatā me manasā pariyattaṃ.

Pāpaṃ na kayirā vacasā manasā, Kāyena vā kiñcana sabbaloke; Kāme pahāya satimā sampajāno, Dukkhaṃ na sevetha anatthasaṃhitan"ti.

Satullapakāyikavaggo catuttho.

Sabbhimaccharinā sādhu, na santujjhānasaññino; Saddhā samayo sakalikaṃ, ubho pajjunnadhītaroti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

67. Uḍḍitasutta

"Kenassu uḍḍito loko, kenassu parivārito; Kenassu pihito loko, kismiṃ loko patiṭṭhito"ti.

"Taṇhāya uḍḍito loko, jarāya parivārito; Maccunā pihito loko, dukkhe loko patiṭṭhito"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

71. Chetvāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃsu chetvā sukhaṃ seti, kiṃsu chetvā na socati; Kissassu ekadhammassa, vadhaṃ rocesi gotamā"ti.

"Kodhaṃ chetvā sukhaṃ seti, kodhaṃ chetvā na socati; Kodhassa visamūlassa, madhuraggassa devate; Vadhaṃ ariyā pasaṃsanti, tañhi chetvā na socatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

12. Nandatisutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Nandati puttehi puttimā, Gomā gohi tatheva nandati; Upadhīhi narassa nandanā, Na hi so nandati yo nirūpadhī"ti.

"Socati puttehi puttimā, Gomā gohi tatheva socati; Upadhīhi narassa socanā, Na hi so socati yo nirūpadhī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

60. Kavisutta

"Kiṃsu nidānaṃ gāthānaṃ, kiṃsu tāsaṃ viyañjanaṃ; Kiṃsu sannissitā gāthā, kiṃsu gāthānamāsayo"ti.

"Chando nidānaṃ gāthānaṃ, akkharā tāsaṃ viyañjanaṃ; Nāmasannissitā gāthā, kavi gāthānamāsayo"ti.

Jarāvaggo chaṭṭho.

Jarā ajarasā mittaṃ, vatthu tīṇi janāni ca; Uppatho ca dutiyo ca, kavinā pūrito vaggoti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

17. Dukkarasutta

"Dukkaraṃ duttitikkhañca, abyattena ca sāmaññaṃ; Bahūhi tattha sambādhā, yattha bālo visīdatī"ti.

"Katihaṃ careyya sāmaññaṃ, cittañce na nivāraye; Pade pade visīdeyya, saṅkappānaṃ vasānugoti.

Kummova aṅgāni sake kapāle, Samodahaṃ bhikkhu manovitakke; Anissito aññamaheṭhayāno, Parinibbuto nūpavadeyya kañcī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

69. Icchāsutta

"Kenassu bajjhatī loko, kissa vinayāya muccati; Kissassu vippahānena, sabbaṃ chindati bandhanan"ti.

"Icchāya bajjhatī loko, icchāvinayāya muccati; Icchāya vippahānena, sabbaṃ chindati bandhanan"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

65. Bandhanasutta

“Kiṃsu sambandhano loko, kiṃsu tassa vicāraṇaṃ; Kissassu vippahānena, sabbaṃ chindati bandhanan”ti.

“Nandīsambandhano loko, vitakkassa vicāraṇaṃ; Taṇhāya vippahānena, sabbaṃ chindati bandhanan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

30. Eṇijaṅghasutta

“Eṇijaṅghaṃ kisaṃ vīraṃ, appāhāraṃ alolupaṃ; Sīhaṃvekacaraṃ nāgaṃ, kāmesu anapekkhinaṃ; Upasaṅkamma pucchāma, kathaṃ dukkhā pamuccatī”ti.

“Pañca kāmaguṇā loke, manochaṭṭhā paveditā; Ettha chandaṃ virājetvā, evaṃ dukkhā pamuccatī”ti.

Sattivaggo tatiyo.

Sattiyā phusati ceva, jaṭā manonivāraṇā; Arahantena pajjoto, sarā mahaddhanena ca; Catucakkena navamaṃ, eṇijaṅghena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

52. Ajarasāsutta

“Kiṃsu ajarasā sādhu, kiṃsu sādhu adhiṭṭhitaṃ; Kiṃsu narānaṃ ratanaṃ, kiṃsu corehyahāriyan”ti.

“Sīlaṃ ajarasā sādhu, saddhā sādhu adhiṭṭhitā; Paññā narānaṃ ratanaṃ, puññaṃ corehyahāriyan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

25. Arahantasutta

“Yo hoti bhikkhu arahaṃ katāvī, Khīṇāsavo antimadehadhārī; Ahaṃ vadāmītipi so vadeyya, Mamaṃ vadantītipi so vadeyyā”ti.

“Yo hoti bhikkhu arahaṃ katāvī, Khīṇāsavo antimadehadhārī; Ahaṃ vadāmītipi so vadeyya, Mamaṃ vadantītipi so vadeyya; Loke samaññaṃ kusalo viditvā, Vohāramattena so vohareyyā”ti.

“Yo hoti bhikkhu arahaṃ katāvī, Khīṇāsavo antimadehadhārī; Mānaṃ nu kho so upagamma bhikkhu, Ahaṃ vadāmītipi so vadeyya; Mamaṃ vadantītipi so vadeyyā”ti.

“Pahīnamānassa na santi ganthā, Vidhūpitā mānaganthassa sabbe; Sa vītivatto maññataṃ sumedho, Ahaṃ vadāmītipi so vadeyya.

Mamaṃ vadantītipi so vadeyya, Loke samaññaṃ kusalo viditvā; Vohāramattena so vohareyyā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

56. Dutiyajanasutta

“Kiṃsu janeti purisaṃ, kiṃsu tassa vidhāvati; Kiṃsu saṃsāramāpādi, kismā na parimuccatī”ti.

“Taṇhā janeti purisaṃ, cittamassa vidhāvati; Satto saṃsāramāpādi, dukkhā na parimuccatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

5. Katichindasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Kati chinde kati jahe, kati cuttari bhāvaye; Kati saṅgātigo bhikkhu, oghatiṇṇoti vuccatī”ti.

“Pañca chinde pañca jahe, pañca cuttari bhāvaye; Pañca saṅgātigo bhikkhu, oghatiṇṇoti vuccatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

64. Saṃyojanasutta

“Kiṃsu saṃyojano loko, kiṃsu tassa vicāraṇaṃ; Kissassu vippahānena, nibbānaṃ iti vuccatī”ti.

“Nandīsaṃyojano loko, vitakkassa vicāraṇaṃ; Taṇhāya vippahānena, nibbānaṃ iti vuccatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

36. Saddhāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā satullapakāyikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato

santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Saddhā dutiyā purisassa hoti, No ce assaddhiyaṃ avatiṭṭhati; Yaso ca kittī ca tatvassa hoti, Saggañca so gacchati sarīraṃ vihāyā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Kodhaṃ jahe vippajaheyya mānaṃ, Saṃyojanaṃ sabbamatikkameyya; Taṃ nāmarūpasmimasajjamānaṃ, Akiñcanaṃ nānupatanti saṅgā"ti.

"Pamādamanuyuñjanti, bālā dummedhino janā; Appamādañca medhāvī, dhanaṃ seṭṭhaṃva rakkhati.

Mā pamādamanuyuñjetha, mā kāmarati santhavaṃ; Appamatto hi jhāyanto, pappoti paramaṃ sukhan"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

38. Sakalikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati maddakucchismiṃ migadāye. Tena kho pana samayena bhagavato pādo sakalikāya khato hoti. Bhusā sudaṃ bhagavato vedanā vattanti sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā; tā sudaṃ bhagavā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno. Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno.

Atha kho sattasatā satullapakāyikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ maddakucchiṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "nāgo vata, bho, samaṇo gotamo; nāgavatā ca samuppannā sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "sīho vata, bho, samaṇo gotamo; sīhavatā ca samuppannā sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "ājānīyo vata, bho, samaṇo gotamo; ājānīyavatā ca samuppannā sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "nisabho vata, bho, samaṇo gotamo; nisabhavatā ca samuppannā sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "dhorayho vata, bho, samaṇo gotamo; dhorayhavatā ca samuppannā sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "danto vata, bho, samaṇo gotamo; dantavatā ca samuppannā sārīrikā vedanā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi: "passa samādhiṃ subhāvitaṃ cittañca suvimuttaṃ, na cābhinataṃ na cāpanataṃ na ca sasaṅkhāraniggayhavāritagataṃ. Yo evarūpaṃ purisanāgaṃ purisasīhaṃ purisaājānīyaṃ purisanisabhaṃ purisadhorayhaṃ purisadantaṃ atikkamitabbaṃ maññeyya kimaññatra adassanā"ti.

"Pañcavedā sataṃ samaṃ, Tapassī brāhmaṇā caraṃ; Cittañca nesaṃ na sammā vimuttaṃ, Hīnattharūpā na pāraṅgamā te.

Taṇhādhipannā vatasīlabaddhā, Lūkhaṃ tapaṃ vassasataṃ carantā; Cittañca nesaṃ na sammā vimuttaṃ, Hīnattharūpā na pāraṅgamā te.

Na mānakāmassa damo idhatthi, Na monamatthi asamāhitassa; Eko araññe viharaṃ pamatto, Na maccudheyyassa tareyya pāran"ti.

"Mānaṃ pahāya susamāhitatto, Sucetaso sabbadhi vippamutto; Eko araññe viharamappamatto, Sa maccudheyyassa tareyya pāran"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

49. Maccharisutta

"Yedha maccharino loke, kadariyā paribhāsakā; Aññesaṃ dadamānānaṃ, antarāyakarā narā.

Kīdiso tesaṃ vipāko, samparāyo ca kīdiso; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamma, kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Yedha maccharino loke, kadariyā paribhāsakā; Aññesaṃ dadamānānaṃ, antarāyakarā narā.

Nirayaṃ tiracchānayoniṃ, yamalokaṃ upapajjare; Sace enti manussattaṃ, dalidde jāyare kule.

Coḷaṃ piṇḍo ratī khiḍḍā, yattha kicchena labbhati; Parato āsīsare bālā, tampi tesaṃ na labbhati; Diṭṭhe dhammesa vipāko, samparāye ca duggatī"ti.

"Itihetaṃ vijānāma, aññaṃ pucchāma gotama; Yedha laddhā manussattaṃ, vadaññū vītamaccharā.

Buddhe pasannā dhamme ca, saṅghe ca tibbagāravā; Kīdiso tesaṃ vipāko, samparāyo ca kīdiso; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamma, kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Yedha laddhā manussattaṃ, vadaññū vītamaccharā; Buddhe pasannā dhamme ca, saṃghe ca tibbagāravā; Ete saggā pakāsanti, yattha te upapajjare.

Sace enti manussattaṃ, aḍḍhe ājāyare kule; Coḷaṃ piṇḍo ratī khiḍḍā, yatthākicchena labbhati.

Parasambhatesu bhogesu, vasavattīva modare; Diṭṭhe dhammesa vipāko, samparāye ca suggatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

16. Niddātandīsutta

"Niddā tandī vijambhitā, Aratī bhattasammado; Etena nappakāsati, Ariyamaggo idha pāṇinan"ti.

"Niddaṃ tandiṃ vijambhitaṃ, Aratiṃ bhattasammadaṃ; Vīriyena naṃ paṇāmetvā, Ariyamaggo visujjhatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

32. Maccharisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā satullapakāyikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Maccherā ca pamādā ca, evaṃ dānaṃ na dīyati; Puññaṃ ākaṅkhamānena, deyyaṃ hoti vijānatā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Yasseva bhīto na dadāti maccharī, Tadevādadato bhayaṃ; Jighacchā ca pipāsā ca, Yassa bhāyati maccharī; Tameva bālaṃ phusati, Asmiṃ loke paramhi ca.

Tasmā vineyya maccheraṃ, dajjā dānaṃ malābhibhū; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Te matesu na mīyanti, panthānaṃva sahabbajaṃ; Appasmiṃ ye pavecchanti, esa dhammo sanantano.

Appasmeke pavecchanti, bahuneke na dicchare; Appasmā dakkhiṇā dinnā, sahassena samaṃ mitā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Duddadaṃ dadamānānaṃ, dukkaraṃ kamma kubbataṃ; Asanto nānukubbanti, sataṃ dhammo duranvayo.

Tasmā satañca asataṃ, nānā hoti ito gati; Asanto nirayaṃ yanti, santo saggaparāyanā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike etadavoca: "kassa nu kho, bhagavā, subhāsitan"ti?

"Sabbāsaṃ vo subhāsitaṃ pariyāyena; api ca mamapi suṇātha—

Dhammaṃ care yopi samuñjakaṃ care, Dārañca posaṃ dadamappakasmiṃ; Sataṃ sahassānaṃ sahassayāginaṃ, Kalampi nāgghanti tathāvidhassa te"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kenesa yañño vipulo mahaggato, Samena dinnassa na agghameti; Kathaṃ sataṃ sahassānaṃ sahassayāginaṃ, Kalampi nāgghanti tathāvidhassa te"ti.

"Dadanti heke visame niviṭṭhā, Chetvā vadhitvā atha socayitvā; Sā dakkhiṇā assumukhā sadaṇḍā, Samena dinnassa na agghameti.

Evaṃ sataṃ sahassānaṃ sahassayāginaṃ, Kalampi nāgghanti tathāvidhassa te"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

45. Anomasutta

"Anomanāmaṃ nipuṇatthadassiṃ, Paññādadaṃ kāmālaye asattaṃ; Taṃ passatha sabbaviduṃ sumedhaṃ, Ariye pathe kamamānaṃ

mahesin”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

3. Upanīyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Puññāni kayirātha sukhāvahānī”ti.

“Upanīyati jīvitamappamāyu, Jarūpanītassa na santi tāṇā; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Lokāmisaṃ pajahe santipekkho”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

9. Mānakāmasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Na mānakāmassa damo idhatthi, Na monamatthi asamāhitassa; Eko araññe viharaṃ pamatto, Na maccudheyyassa tareyya pāran”ti.

“Mānaṃ pahāya susamāhitatto, Sucetaso sabbadhi vippamutto; Eko araññe viharaṃ appamatto, Sa maccudheyyassa tareyya pāran”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

50. Ghaṭīkārasutta

“Avihaṃ upapannāse, vimuttā satta bhikkhavo; Rāgadosaparikkhīṇā, tiṇṇā loke visattikan”ti.

“Ke ca te ataruṃ paṅkaṃ, maccudheyyaṃ suduttaraṃ; Ke hitvā mānusaṃ dehaṃ, dibbayogaṃ upaccagun”ti.

“Upako palagaṇḍo ca, pukkusāti ca te tayo; Bhaddiyo khaṇḍadevo ca, bāhuraggi ca siṅgiyo; Te hitvā mānusaṃ dehaṃ, dibbayogaṃ upaccagun”ti.

“Kusalī bhāsasī tesaṃ, mārapāsappahāyinaṃ; Kassa te dhammamaññāya, acchiduṃ bhavabandhanan”ti.

“Na aññatra bhagavatā, nāññatra tava sāsanā; Yassa te dhammamaññāya, acchiduṃ bhavabandhanaṃ.

Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Taṃ te dhammaṃ idhaññāya, acchiduṃ bhavabandhanan”ti.

“Gambhīraṃ bhāsasī vācaṃ, dubbijānaṃ sudubbudhaṃ; Kassa tvaṃ dhammamaññāya, vācaṃ bhāsasi īdisan”ti.

“Kumbhakāro pure āsiṃ, vekaḷiṅge ghaṭīkaro; Mātāpettibharo āsiṃ, kassapassa upāsako.

Virato methunā dhammā, brahmacārī nirāmiso; Ahuvā te sagāmeyyo, ahuvā te pure sakhā.

Sohamete pajānāmi, vimutte satta bhikkhavo; Rāgadosaparikkhīṇe, tiṇṇe loke visattikan”ti.

“Evametaṃ tadā āsi, yathā bhāsasi bhaggava; Kumbhakāro pure āsi, vekaḷiṅge ghaṭīkaro; Mātāpettibharo āsi, kassapassa upāsako.

Virato methunā dhammā, brahmacārī nirāmiso; Ahuvā me sagāmeyyo, ahuvā me pure sakhā”ti.

“Evametaṃ purāṇānaṃ, sahāyānaṃ ahu saṅgamo; Ubhinnaṃ bhāvitattānaṃ, sarīrantimadhārinan”ti.

Ādittavaggo pañcamo.

Ādittaṃ kiṃdadaṃ annaṃ, ekamūlaanomiyaṃ; Accharāvanaropajetaṃ, maccharena ghaṭīkaroti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

8. Susammuṭṭhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Yesaṃ dhammā susammuṭṭhā, paravādesu nīyare; Suttā te nappabujjhanti, kālo tesaṃ pabujjhitun”ti.

“Yesaṃ dhammā asammuṭṭhā, paravādesu na nīyare; Te sambuddhā sammadaññā, caranti visame saman”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

14. Khattiyasutta

“Khattiyo dvipadaṃ seṭṭho, balībaddo catuppadaṃ; Komārī seṭṭhā bhariyānaṃ, yo ca puttāna pubbajo”ti.

“Sambuddho dvipadaṃ seṭṭho, ājānīyo catuppadaṃ; Sussūsā seṭṭhā bhariyānaṃ, yo ca puttānamassavo”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

18. Hirīsutta

"Hirīnisedho puriso, koci lokasmiṃ vijjati; Yo nindaṃ apabodhati, asso bhadro kasāmivā"ti.

"Hirīnisedhā tanuyā, ye caranti sadā satā; Antaṃ dukkhassa pappuyya, caranti visame saman"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

33. Sādhusutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho sambahulā satullapakāyikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sādhu kho mārisa dānaṃ, maccherā ca pamādā ca; Evaṃ dānaṃ na dīyati, puññaṃ ākaṅkhamānena; Deyyaṃ hoti vijānatā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sādhu kho mārisa dānaṃ, Api ca appakasmimpi sāhu dānaṃ.

Appasmeke pavecchanti, bahuneke na dicchare; Appasmā dakkhiṇā dinnā, sahassena samaṃ mitā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sādhu kho mārisa dānaṃ, Appakasmimpi sāhu dānaṃ; Api ca saddhāyapi sāhu dānaṃ, Dānañca yuddhañca samānamāhu; Appāpi santā bahuke jinanti, Appampi ce saddahāno dadāti; Teneva so hoti sukhī paratthā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sādhu kho mārisa dānaṃ, Appakasmimpi sāhu dānaṃ; Saddhāyapi sāhu dānaṃ, Api ca dhammaladdhassāpi sāhu dānaṃ.

Yo dhammaladdhassa dadāti dānaṃ, Uṭṭhānavīriyādhigatassa jantu; Atikkamma so vetaraṇiṃ yamassa, Dibbāni ṭhānāni upeti macco"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sādhu kho mārisa dānaṃ, Appakasmimpi sāhu dānaṃ; Saddhāyapi sāhu dānaṃ, Dhammaladdhassāpi sāhu dānaṃ; Api ca viceyya dānampi sāhu dānaṃ.

Viceyya dānaṃ sugatappasatthaṃ, Ye dakkhiṇeyyā idha jīvaloke; Etesu dinnāni mahapphalāni, Bījāni vuttāni yathā sukhette"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ udānaṃ udānesi:

"Sādhu kho mārisa dānaṃ, Appakasmimpi sāhu dānaṃ; Saddhāyapi sāhu dānaṃ, Dhammaladdhassāpi sāhu dānaṃ; Viceyya dānampi sāhu dānaṃ, Api ca pāṇesupi sādhu saṃyamo.

Yo pāṇabhūtāni aheṭhayaṃ caraṃ, Parūpavādā na karonti pāpaṃ; Bhīruṃ pasaṃsanti na hi tattha sūraṃ, Bhayā hi santo na karonti pāpan"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "kassa nu kho, bhagavā, subhāsitan"ti?

"Sabbāsaṃ vo subhāsitaṃ pariyāyena, api ca mamapi suṇātha—

Saddhā hi dānaṃ bahudhā pasatthaṃ, Dānā ca kho dhammapadaṃva seyyo; Pubbe ca hi pubbatare ca santo, Nibbānamevajjhagamuṃ sapaññā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

44. Ekamūlasutta

"Ekamūlaṃ dvirāvaṭṭaṃ, timalaṃ pañcapattharaṃ; Samuddaṃ dvādasāvaṭṭaṃ, pātālaṃ atarī isī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

13. Natthiputtasamasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Natthi puttasamaṃ pemaṃ, natthi gosamitaṃ dhanaṃ; Natthi sūriyasamā ābhā, samuddaparamā sarā"ti.

"Natthi attasamaṃ pemaṃ, natthi dhaññasamaṃ dhanaṃ; Natthi paññāsamā ābhā, vuṭṭhi ve paramā sarā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

74. Vuṭṭhisutta

"Kiṃsu uppatataṃ seṭṭhaṃ, kiṃsu nipatataṃ varaṃ; Kiṃsu pavajamānānaṃ, kiṃsu pavadataṃ varan"ti.

"Bījaṃ uppatataṃ seṭṭhaṃ, vuṭṭhi nipatataṃ varā; Gāvo pavajamānānaṃ, putto pavadataṃ varo"ti.

"Vijjā uppatataṃ seṭṭhā, avijjā nipatataṃ varā; Saṅgho pavajamānānaṃ, buddho pavadataṃ varo"ti.

Saṃyutta Nikāya 1
6. Jarāvagga
57. Tatiyajanasutta
"Kiṃsu janeti purisaṃ, kiṃsu tassa vidhāvati; Kiṃsu saṃsāramāpādi, kiṃsu tassa parāyanan"ti.
"Taṇhā janeti purisaṃ, cittamassa vidhāvati; Satto saṃsāramāpādi, kammaṃ tassa parāyanan"ti.
Saṃyutta Nikāya 1
7. Addhavagga
62. Cittasutta
"Kenassu nīyati loko, kenassu parikassati; Kissassu ekadhammassa, sabbeva vasamanvagū"ti.
"Cittena nīyati loko, cittena parikassati; Cittassa ekadhammassa, sabbeva vasamanvagū"ti.
Saṃyutta Nikāya 1
7. Addhavagga
61. Nāmasutta
"Kiṃsu sabbaṃ addhabhavi, kismā bhiyyo na vijjati; Kissassu ekadhammassa, sabbeva vasamanvagū"ti.
"Nāmaṃ sabbaṃ addhabhavi, nāmā bhiyyo na vijjati; Nāmassa ekadhammassa, sabbeva vasamanvagū"ti.
Saṃyutta Nikāya 1
1. Naḷavagga
2. Nimokkhasutta
Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ etadavoca:
"Jānāsi no tvaṃ, mārisa, sattānaṃ nimokkhaṃ pamokkhaṃ vivekan"ti?
"Jānāmi khvāhaṃ, āvuso, sattānaṃ nimokkhaṃ pamokkhaṃ vivekan"ti.
"Yathākathaṃ pana tvaṃ, mārisa, jānāsi sattānaṃ nimokkhaṃ pamokkhaṃ vivekan"ti?
"Nandībhavaparikkhayā, Saññāviññāṇasaṅkhayā; Vedanānaṃ nirodhā upasamā, Evaṃ khvāhaṃ āvuso jānāmi; Sattānaṃ nimokkhaṃ pamokkhaṃ vivekan"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

10. Araññasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Araññe viharantānaṃ, santānaṃ brahmacārinaṃ; Ekabhattaṃ bhuñjamānānaṃ, kena vaṇṇo pasīdatī"ti.

"Atītaṃ nānusocanti, nappajappanti nāgataṃ; Paccuppannena yāpenti, tena vaṇṇo pasīdati.

Anāgatappajappāya, atītassānusocanā; Etena bālā sussanti, naḷova harito luto"ti.

Naḷavaggo paṭhamo.

Oghaṃ nimokkhaṃ upaneyyaṃ, Accenti katichindi ca; Jāgaraṃ appaṭividitā, Susammuṭṭhā mānakāminā; Araññe dasamo vutto, Vaggo tena pavuccati.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

70. Lokasutta

"Kismiṃ loko samuppanno, kismiṃ kubbati santhavaṃ; Kissa loko upādāya, kismiṃ loko vihaññatī"ti.

"Chasu loko samuppanno, chasu kubbati santhavaṃ; Channameva upādāya, chasu loko vihaññatī"ti.

Addhavaggo sattamo.

Nāmaṃ cittañca taṇhā ca, saṃyojanañca bandhanā; Abbhāhatuḍḍito pihito, icchā lokena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

59. Dutiyasutta

"Kiṃsu dutiyā purisassa hoti, Kiṃsu cenaṃ pasāsati; Kissa cābhirato macco, Sabbadukkhā pamuccatī"ti.

"Saddhā dutiyā purisassa hoti, Paññā cenaṃ pasāsati; Nibbānābhirato macco, Sabbadukkhā pamuccatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

4. Accentisutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Puññāni kayirātha sukhāvahānī"ti.

"Accenti kālā tarayanti rattiyo, Vayoguṇā anupubbaṃ jahanti; Etaṃ bhayaṃ maraṇe pekkhamāno, Lokāmisaṃ pajahe santipekkho"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

77. Issariyasutta

"Kiṃsu issariyaṃ loke, kiṃsu bhaṇḍānamuttamaṃ; Kiṃsu satthamalaṃ loke, kiṃsu lokasmimabbudaṃ.

Kiṃsu harantaṃ vārenti, haranto pana ko piyo; Kiṃsu punappunāyantaṃ, abhinandanti paṇḍitā"ti.

"Vaso issariyaṃ loke, itthī bhaṇḍānamuttamaṃ; Kodho satthamalaṃ loke, corā lokasmimabbudā.

Coraṃ harantaṃ vārenti, haranto samaṇo piyo; Samaṇaṃ punappunāyantaṃ, abhinandanti paṇḍitā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

7. Addhavagga

68. Pihitasutta

"Kenassu pihito loko, kismiṃ loko patiṭṭhito; Kenassu uḍḍito loko, kenassu parivārito"ti.

"Maccunā pihito loko, dukkhe loko patiṭṭhito; Taṇhāya uḍḍito loko, jarāya parivārito"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

76. Najīratisutta

"Kiṃ jīrati kiṃ na jīrati, kiṃsu uppathoti vuccati; Kiṃsu dhammānaṃ paripantho, kiṃsu rattindivakkhayo; Kiṃ malaṃ brahmacariyassa, kiṃ sināmanodakaṃ.

Kati lokasmiṃ chiddāni, yattha vittaṃ na tiṭṭhati; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamma, kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Rūpaṃ jīrati maccānaṃ, nāmagottaṃ na jīrati; Rāgo uppathoti vuccati.

Lobho dhammānaṃ paripantho, Vayo rattindivakkhayo; Itthī malaṃ

brahmacariyassa, Etthāyaṃ sajjate pajā; Tapo ca brahmacariyañca, Taṃ sināmanodakaṃ.

Cha lokasmiṃ chiddāni, yattha vittaṃ na tiṭṭhati; Ālasyañca pamādo ca, anuṭṭhānaṃ asaṃyamo; Niddā tandī ca te chidde, sabbaso taṃ vivajjaye"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

48. Jetavanasutta

"Idañhi taṃ jetavanaṃ, isisaṃghanisevitaṃ; Āvutthaṃ dhammarājena, pītisañjananaṃ mama.

Kammaṃ vijjā ca dhammo ca, sīlaṃ jīvitamuttamaṃ; Etena maccā sujjhanti, na gottena dhanena vā.

Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano; Yoniso vicine dhammaṃ, evaṃ tattha visujjhati.

Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

81. Araṇasutta

"Kesūdha araṇā loke, kesaṃ vusitaṃ na nassati; Kedha icchaṃ parijānanti, kesaṃ bhojissiyaṃ sadā.

Kiṃsu mātā pitā bhātā, vandanti naṃ patiṭṭhitaṃ; Kiṃsu idha jātihīnaṃ, abhivādenti khattiyā"ti.

"Samaṇīdha araṇā loke, Samaṇānaṃ vusitaṃ na nassati; Samaṇā icchaṃ parijānanti, Samaṇānaṃ bhojissiyaṃ sadā.

Samaṇaṃ mātā pitā bhātā, vandanti naṃ patiṭṭhitaṃ; Samaṇīdha jātihīnaṃ, abhivādenti khattiyā"ti.

Chetvāvaggo aṭṭhamo.

Chetvā rathañca cittañca, vuṭṭhi bhītā najīrati; Issaraṃ kāmaṃ pātheyyaṃ, pajjoto araṇena cāti.

Devatāsaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

20. Samiddhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati tapodārāme.

Atha kho āyasmā samiddhi rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena tapodā tenupasaṅkami gattāni parisiñcituṃ. Tapode gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ tapodaṃ obhāsetvā yena āyasmā samiddhi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vehāsaṃ ṭhitā āyasmantaṃ samiddhiṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Abhutvā bhikkhasi bhikkhu, na hi bhutvāna bhikkhasi; Bhutvāna bhikkhu bhikkhassu, mā taṃ kālo upaccagā"ti.

"Kālaṃ vohaṃ na jānāmi, channo kālo na dissati; Tasmā abhutvā bhikkhāmi, mā maṃ kālo upaccagā"ti.

Atha kho sā devatā pathaviyaṃ patiṭṭhahitvā āyasmantaṃ samiddhiṃ etadavoca: "daharo tvaṃ, bhikkhu, pabbajito susu kāḷakeso, bhadrena yobbanena samannāgato, paṭhamena vayasā, anikkīḷitāvī kāmesu. Bhuñja, bhikkhu, mānusake kāme; mā sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvī"ti.

"Na khvāhaṃ, āvuso, sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvāmi. Kālikañca khvāhaṃ, āvuso, hitvā sandiṭṭhikaṃ anudhāvāmi. Kālikā hi, āvuso, kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā; ādīnavo ettha bhiyyo. Sandiṭṭhiko ayaṃ dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti.

"Kathañca, bhikkhu, kālikā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo? Kathaṃ sandiṭṭhiko ayaṃ dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti?

"Ahaṃ kho, āvuso, navo acirapabbajito adhunāgato imaṃ dhammavinayaṃ. Na tāhaṃ sakkomi vitthārena ācikkhituṃ. Ayaṃ so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho rājagahe viharati tapodārāme. Taṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ puccha. Yathā te bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāsī"ti.

"Na kho, bhikkhu, sukaro so bhagavā amhehi upasaṅkamituṃ, aññāhi mahesakkhāhi devatāhi parivuto. Sace kho tvaṃ, bhikkhu, taṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ puccheyyāsi, mayampi āgaccheyyāma dhammassavanāyā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā samiddhi tassā devatāya paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho

āyasmā samiddhi bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena tapodā tenupasaṅkamiṃ gattāni parisiñcituṃ. Tapode gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsiṃ gattāni pubbāpayamāno. Atha kho, bhante, aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ tapodaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vehāsaṃ ṭhitā imāya gāthāya ajjhabhāsi:

'Abhutvā bhikkhasi bhikkhu, na hi bhutvāna bhikkhasi; Bhutvāna bhikkhu bhikkhassu, mā taṃ kālo upaccagā'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ devataṃ gāthāya paccabhāsiṃ:

'Kālaṃ vohaṃ na jānāmi, channo kālo na dissati; Tasmā abhutvā bhikkhāmi, mā maṃ kālo upaccagā'ti.

Atha kho, bhante, sā devatā pathaviyaṃ patiṭṭhahitvā maṃ etadavoca: 'daharo tvaṃ, bhikkhu, pabbajito susu kāḷakeso, bhadrena yobbanena samannāgato, paṭhamena vayasā, anikkīḷitāvī kāmesu. Bhuñja, bhikkhu, mānusake kāme; mā sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvī'ti.

Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, taṃ devataṃ etadavocaṃ: 'na khvāhaṃ, āvuso, sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvāmi; kālikañca khvāhaṃ, āvuso, hitvā sandiṭṭhikaṃ anudhāvāmi. Kālikā hi, āvuso, kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā; ādīnavo ettha bhiyyo. Sandiṭṭhiko ayaṃ dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti.

Evaṃ vutte, bhante, sā devatā maṃ etadavoca: 'kathañca, bhikkhu, kālikā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā; ādīnavo ettha bhiyyo? Kathaṃ sandiṭṭhiko ayaṃ dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti?

Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, taṃ devataṃ etadavocaṃ: 'ahaṃ kho, āvuso, navo acirapabbajito adhunāgato imaṃ dhammavinayaṃ, na tāhaṃ sakkomi vitthārena ācikkhituṃ. Ayaṃ so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho rājagahe viharati tapodārāme. Taṃ bhagavantaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ puccha. Yathā te bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāsī'ti.

Evaṃ vutte, bhante, sā devatā maṃ etadavoca: 'na kho, bhikkhu, sukaro so bhagavā amhehi upasaṅkamituṃ, aññāhi mahesakkhāhi devatāhi parivuto. Sace kho tvaṃ, bhikkhu, taṃ bhagavantaṃ up-

asaṅkamitvā etamatthaṃ puccheyyāsi, mayampi āgaccheyyāma dhammassavanāyā'ti. Sace, bhante, tassā devatāya saccaṃ vacanaṃ, idheva sā devatā avidūre"ti.

Evaṃ vutte, sā devatā āyasmantaṃ samiddhiṃ etadavoca: "puccha, bhikkhu, puccha, bhikkhu, yamahaṃ anuppattā"ti.

Atha kho bhagavā taṃ devataṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Akkheyyasaññino sattā, akkheyyasmiṃ patiṭṭhitā; Akkheyyaṃ apariññāya, yogamāyanti maccuno.

Akkheyyañca pariññāya, Akkhātāraṃ na maññati; Tañhi tassa na hotīti, Yena naṃ vajjā na tassa atthi; Sace vijānāsi vadehi yakkhā"ti.

"Na khvāhaṃ, bhante, imassa bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me, bhante, bhagavā tathā bhāsatu yathāhaṃ imassa bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ jāneyyan"ti.

"Samo visesī uda vā nihīno, Yo maññatī so vivadetha tena; Tīsu vidhāsu avikampamāno, Samo visesīti na tassa hoti; Sace vijānāsi vadehi yakkhā"ti.

"Imassapi khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa na vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me, bhante, bhagavā tathā bhāsatu yathāhaṃ imassa bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ jāneyyan"ti.

"Pahāsi saṅkhaṃ na vimānamajjhagā, Acchecchi taṇhaṃ idha nāmarūpe; Taṃ chinnaganthaṃ anighaṃ nirāsaṃ, Pariyesamānā nājjhagamuṃ; Devā manussā idha vā huraṃ vā, Saggesu vā sabbanivesanesu.

Sace vijānāsi vadehi yakkhā"ti.

"Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi—

Pāpaṃ na kayirā vacasā manasā, Kāyena vā kiñcana sabbaloke; Kāme pahāya satimā sampajāno, Dukkhaṃ na sevetha anatthasaṃhitan"ti.

Nandanavaggo dutiyo.

Nandanā nandati ceva, Natthiputtasamena ca; Khattiyo saṇamāno ca, Niddātandī ca dukkaraṃ; Hirī kuṭikā navamo, Dasamo vutto samiddhināti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

15. Saṇamānasutta

"Ṭhite majjhanhike kāle, sannisīvesu pakkhisu; Saṇateva brahāraññaṃ, taṃ bhayaṃ paṭibhāti man"ti.

"Ṭhite majjhanhike kāle, sannisīvesu pakkhisu; Saṇateva brahāraññaṃ, sā rati paṭibhāti man"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

6. Jāgarasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Kati jāgarataṃ suttā, kati suttesu jāgarā; Katibhi rajamādeti, katibhi parisujjhatī"ti.

"Pañca jāgarataṃ suttā, pañca suttesu jāgarā; Pañcabhi rajamādeti, pañcabhi parisujjhatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

24. Manonivāraṇasutta

"Yato yato mano nivāraye, Na dukkhameti naṃ tato tato; Sa sabbato mano nivāraye, Sa sabbato dukkhā pamuccatī"ti.

"Na sabbato mano nivāraye, Na mano saṃyatattamāgataṃ; Yato yato ca pāpakaṃ, Tato tato mano nivāraye"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

41. Ādittasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Ādittasmiṃ agārasmiṃ, yaṃ nīharati bhājanaṃ; Taṃ tassa hoti atthāya, no ca yaṃ tattha ḍayhati.

Evaṃ ādittako loko, jarāya maraṇena ca; Nīharetheva dānena, dinnaṃ hoti sunīhataṃ.

Dinnaṃ sukhaphalaṃ hoti, nādinnaṃ hoti taṃ tathā; Corā haranti rājāno, aggi ḍahati nassati.

Atha antena jahati, Sarīraṃ sapariggahaṃ; Etadaññāya medhāvī, Bhuñjetha ca dadetha ca; Datvā ca bhutvā ca yathānubhāvaṃ, Anindito saggamupeti ṭhānan"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

73. Vittasutta

"Kiṃsūdha vittaṃ purisassa seṭṭhaṃ, Kiṃsu suciṇṇo sukhamāvahati; Kiṃsu have sādutaraṃ rasānaṃ, Kathaṃjīviṃ jīvitamāhu seṭṭhan"ti.

"Saddhīdha vittaṃ purisassa seṭṭhaṃ, Dhammo suciṇṇo sukhamāvahati; Saccaṃ have sādutaraṃ rasānaṃ, Paññājīviṃ jīvitamāhu seṭṭhan"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

53. Mittasutta

"Kiṃsu pavasato mittaṃ, kiṃsu mittaṃ sake ghare; Kiṃ mittaṃ atthajātassa, kiṃ mittaṃ samparāyikan"ti.

"Sattho pavasato mittaṃ, mātā mittaṃ sake ghare; Sahāyo atthajātassa, hoti mittaṃ punappunaṃ; Sayaṅkatāni puññāni, taṃ mittaṃ samparāyikan"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

6. Jarāvagga

54. Vatthusutta

"Kiṃsu vatthu manussānaṃ, kiṃsūdha paramo sakhā; Kiṃsu bhūtā upajīvanti, ye pāṇā pathavissitā"ti.

"Puttā vatthu manussānaṃ, bhariyā ca paramo sakhā; Vuṭṭhiṃ bhūtā upajīvanti, ye pāṇā pathavissitā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

26. Pajjotasutta

"Kati lokasmiṃ pajjotā, Tehi loko pakāsati; Bhagavantaṃ puṭṭhumāgamma, Kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Cattāro loke pajjotā, pañcamettha na vijjati; Divā tapati ādicco, rattimābhāti candimā.

Atha aggi divārattiṃ, tattha tattha pakāsati; Sambuddho tapataṃ seṭṭho, esā ābhā anuttarā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

79. Pātheyyasutta

“Kiṃsu bandhati pātheyyaṃ, kiṃsu bhogānamāsayo; Kiṃsu naraṃ parikassati, kiṃsu lokasmi dujjahaṃ; Kismiṃ baddhā puthū sattā, pāsena sakuṇī yathā”ti.

“Saddhā bandhati pātheyyaṃ, sirī bhogānamāsayo; Icchā naraṃ parikassati, icchā lokasmi dujjahā; Icchābaddhā puthū sattā, pāsena sakuṇī yathā”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

29. Catucakkasutta

“Catucakkaṃ navadvāraṃ, puṇṇaṃ lobhena saṃyutaṃ; Paṅkajātaṃ mahāvīra, kathaṃ yātrā bhavissatī”ti.

“Chetvā naddhiṃ varattañca, icchā lobhañca pāpakaṃ; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, evaṃ yātrā bhavissatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

75. Bhītāsutta

“Kiṃsūdha bhītā janatā anekā, Maggo canekāyatanappavutto; Pucchāmi taṃ gotama bhūripaññā, Kismiṃ ṭhito paralokaṃ na bhāye”ti.

“Vācaṃ manañca paṇidhāya sammā, Kāyena pāpāni akubbamāno; Bahvannapānaṃ gharamāvasanto, Saddho mudū saṃvibhāgī vadaññū; Etesu dhammesu ṭhito catūsu, Dhamme ṭhito paralokaṃ na bhāye”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

35. Ujjhānasaññisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā ujjhānasaññikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā vehāsaṃ aṭṭhaṃsu. Vehāsaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Aññathā santamattānaṃ, aññathā yo pavedaye; Nikacca kitavasseva, bhuttaṃ theyyena tassa taṃ.

Yañhi kayirā tañhi vade, yaṃ na kayirā na taṃ vade; Akarontaṃ bhāsamānaṃ, parijānanti paṇḍitā”ti.

“Na yidaṃ bhāsitamattena, ekantasavanena vā; Anukkamitave sakkā, yāyaṃ paṭipadā daḷhā; Yāya dhīrā pamuccanti, jhāyino mārabandhanā.

Na ve dhīrā pakubbanti, viditvā lokapariyāyaṃ; Aññāya nibbutā dhīrā, tiṇṇā loke visattikan”ti.

Atha kho tā devatāyo pathaviyaṃ patiṭṭhahitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: “accayo no, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yā mayaṃ bhagavantaṃ āsādetabbaṃ amaññimhā. Tāsaṃ no, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā”ti. Atha kho bhagavā sitaṃ pātvākāsi. Atha kho tā devatāyo bhiyyoso mattāya ujjhāyantiyo vehāsaṃ abbhuggañchuṃ. Ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Accayaṃ desayantīnaṃ, yo ce na paṭigaṇhati; Kopantaro dosagaru, sa veraṃ paṭimuñcatī”ti.

“Accayo ce na vijjetha, nocidhāpagataṃ siyā; Verāni na ca sammeyyuṃ, kenīdha kusalo siyā”ti.

“Kassaccayā na vijjanti, kassa natthi apāgataṃ; Ko na sammohamāpādi, ko ca dhīro sadā sato”ti.

“Tathāgatassa buddhassa, sabbabhūtānukampino; Tassaccayā na vijjanti, tassa natthi apāgataṃ; So na sammohamāpādi, sova dhīro sadā satoti.

Accayaṃ desayantīnaṃ, yo ce na paṭigaṇhati; Kopantaro dosagaru, sa veraṃ paṭimuñcati; Taṃ veraṃ nābhinandāmi, paṭiggaṇhāmi voccayan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

4. Satullapakāyikavagga

31. Sabbhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā satullapakāyikā devatāyo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ jeta-

vanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, seyyo hoti na pāpiyo"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, paññā labbhati nāññato"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sokamajjhe na socatī"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, ñātimajjhe virocatī"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sattā gacchanti suggatin"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sattā tiṭṭhanti sātatan"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavantaṃ etadavoca: "kassa nu kho, bhagavā, subhāsitan"ti?

"Sabbāsaṃ vo subhāsitaṃ pariyāyena, api ca mamapi suṇātha—

Sabbhireva samāsetha, sabbhi kubbetha santhavaṃ; Sataṃ saddhammamaññāya, sabbadukkhā pamuccatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā tā devatāyo bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsūti.

Saṃyutta Nikāya 1

2. Nandanavagga

11. Nandanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, aññatarā tāvatiṃsakāyikā devatā nan-

dane vane accharāsaṅghaparivutā dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārayamānā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

'Na te sukhaṃ pajānanti, ye na passanti nandanaṃ; Āvāsaṃ naradevānaṃ, tidasānaṃ yasassinan'ti.

Evaṃ vutte, bhikkhave, aññatarā devatā taṃ devataṃ gāthāya paccabhāsi:

'Na tvaṃ bāle pajānāsi, yathā arahataṃ vaco; Aniccā sabbasaṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho'"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

42. Kiṃdadasutta

"Kiṃdado balado hoti, kiṃdado hoti vaṇṇado; Kiṃdado sukhado hoti, kiṃdado hoti cakkhudo; Ko ca sabbadado hoti, taṃ me akkhāhi pucchito"ti.

"Annado balado hoti, vatthado hoti vaṇṇado; Yānado sukhado hoti, dīpado hoti cakkhudo.

So ca sabbadado hoti, yo dadāti upassayaṃ; Amataṃ dado ca so hoti, yo dhammamanusāsatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

1. Naḷavagga

7. Appaṭividitasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Yesaṃ dhammā appaṭividitā, Paravādesu nīyare; Suttā te nappabujjhanti, Kālo tesaṃ pabujjhitun"ti.

"Yesaṃ dhammā suppaṭividitā, Paravādesu na nīyare; Te sambuddhā sammadaññā, Caranti visame saman"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

8. Chetvāvagga

72. Rathasutta

"Kiṃsu rathassa paññāṇaṃ, kiṃsu paññāṇamaggino; Kiṃsu raṭṭhassa paññāṇaṃ, kiṃsu paññāṇamitthiyā"ti.

"Dhajo rathassa paññāṇaṃ, dhūmo paññāṇamaggino; Rājā raṭṭhassa paññāṇaṃ, bhattā paññāṇamitthiyā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

46. Accharāsutta

“Accharāgaṇasaṅghuṭṭhaṃ, pisācagaṇasevitaṃ; Vanantaṃ mohanaṃ nāma, kathaṃ yātrā bhavissatī”ti.

“Ujuko nāma so maggo, abhayā nāma sā disā; Ratho akūjano nāma, dhammacakkehi saṃyuto.

Hirī tassa apālambo, satyassa parivāraṇaṃ; Dhammāhaṃ sārathiṃ brūmi, sammādiṭṭhipurejavaṃ.

Yassa etādisaṃ yānaṃ, itthiyā purisassa vā; Sa ve etena yānena, nibbānasseva santike”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

27. Sarasutta

“Kuto sarā nivattanti, kattha vaṭṭaṃ na vattati; Kattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhatī”ti.

“Yattha āpo ca pathavī, tejo vāyo na gādhati; Ato sarā nivattanti, ettha vaṭṭaṃ na vattati; Ettha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhatī”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

43. Annasutta

“Annamevābhinandanti, ubhaye devamānusā; Atha ko nāma so yakkho, yaṃ annaṃ nābhinandatī”ti.

“Ye naṃ dadanti saddhāya, vippasannena cetasā; Tameva annaṃ bhajati, asmiṃ loke paramhi ca.

Tasmā vineyya maccheraṃ, dajjā dānaṃ malābhibhū; Puññāni paralokasmiṃ, patiṭṭhā honti pāṇinan”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

22. Phusatisutta

“Nāphusantaṃ phusati ca, phusantañca tato phuse; Tasmā phusantaṃ phusati, appaduṭṭhapadosinan”ti.

“Yo appaduṭṭhassa narassa dussati, Suddhassa posassa anaṅgaṇassa; Tameva bālaṃ pacceti pāpaṃ, Sukhumo rajo paṭivātaṃva khitto”ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

21. Sattisutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Kāmarāgappahānāya, sato bhikkhu paribbaje"ti.

"Sattiyā viya omaṭṭho, ḍayhamānova matthake; Sakkāyadiṭṭhippahānāya, sato bhikkhu paribbaje"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

3. Sattivagga

23. Jaṭāsutta

"Antojaṭā bahijaṭā, Jaṭāya jaṭitā pajā; Taṃ taṃ gotama pucchāmi, Ko imaṃ vijaṭaye jaṭan"ti.

"Sīle patiṭṭhāya naro sapañño, Cittaṃ paññañca bhāvayaṃ; Ātāpī nipako bhikkhu, So imaṃ vijaṭaye jaṭaṃ.

Yesaṃ rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Khīṇāsavā arahanto, tesaṃ vijaṭitā jaṭā.

Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Paṭighaṃ rūpasaññā ca, etthesā chijjate jaṭā"ti.

Saṃyutta Nikāya 1

5. Ādittavagga

47. Vanaropasutta

"Kesaṃ divā ca ratto ca, sadā puññaṃ pavaḍḍhati; Dhammaṭṭhā sīlasampannā, ke janā saggagāmino"ti.

"Ārāmaropā vanaropā, ye janā setukārakā; Papañca udapānañca, ye dadanti upassayaṃ.

Tesaṃ divā ca ratto ca, sadā puññaṃ pavaḍḍhati; Dhammaṭṭhā sīlasampannā, te janā saggagāmino"ti.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

8. Mahādiṭṭhisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'sattime kāyā akaṭā, akaṭavidhā, animmitā, animmātā, vañjhā, kūṭaṭṭhā, esikaṭṭhāyiṭṭhitā; te na iñjanti, na vipariṇamanti, na aññamaññaṃ byābādhenti; nālaṃ añña-

maññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Katame satta? Pathavīkāyo, āpokāyo, tejokāyo, vāyokāyo, sukhe, dukkhe, jīve sattame. Ime satta kāyā akaṭā, akaṭavidhā, animmitā, animmātā, vañjhā, kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā; te na iñjanti, na vipariṇamanti, na aññamaññaṃ byābādhenti; nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Yopi tiṇhena satthena sīsaṃ chindati, na sopi kañci jīvitā voropeti; sattannaṃ tveva kāyānamantarena satthaṃ vivaramanupavisati. Cuddasa kho panimāni yonipamukhasatasahassāni saṭṭhi ca satāni cha ca satāni pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni, tīṇi ca kammāni, kamme ca aḍḍhakamme ca dvaṭṭhipaṭipadā, dvaṭṭhantarakappā, chaḷābhijātiyo, aṭṭha purisabhūmiyo, ekūnapaññāsa ājīvakasate, ekūnapaññāsa paribbājakasate, ekūnapaññāsa nāgavāsasate, vīse indriyasate, tiṃse nirayasate, chattiṃsarajodhātuyo, satta saññīgabbhā, satta asaññīgabbhā, satta nigaṇṭhigabbhā, satta devā, satta mānusā, satta pesācā, satta sarā, satta pavuṭā, satta papātā, satta ca papātasatāni, satta supinā, satta supinasatāni, cullāsīti mahākappino satasahassāni, yāni bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissanti. Tattha natthi imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā aparipakkaṃ vā kammaṃ paripācessāmi; paripakkaṃ vā kammaṃ phussa phussa byantīkarissāmīti hevaṃ natthi doṇamite sukhadukkhe pariyantakate saṃsāre, natthi hāyanavaḍḍhane, natthi ukkaṃsāvakaṃse. Seyyathāpi nāma suttaguḷe khitte nibbeṭhiyamānameva paleti; evameva bāle ca paṇḍite ca nibbeṭhiyamānā sukhadukkhaṃ palentī'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'sattime kāyā akaṭā, akaṭavidhā ... pe ... sukhadukkhaṃ palentī'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'sattime kāyā akaṭā, akaṭavidhā ... pe ... sukhadukkhaṃ palentī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... "yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'sattime kāyā akaṭā akaṭavidhā ... pe ... sukhadukkhaṃ palentī'"ti? "No hetaṃ,

bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'sattime kāyā akaṭā akaṭavidhā ... pe ... nibbeṭhiyamānā sukhadukkhaṃ palentī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

4. Nocamesiyāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ....

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'no cassaṃ, no ca me siyā, nābhavissa, na me bhavissatī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirod-

hagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

5. Natthidinnasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko; natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā; natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedenti. Cātumahābhūtiko ayaṃ puriso yadā kālaṃ karoti pathavī pathavīkāyaṃ anupeti anupagacchati, āpo āpokāyaṃ anupeti anupagacchati, tejo tejokāyaṃ anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyaṃ anupeti anupagacchati. Ākāsaṃ indriyāni saṅkamanti. Āsandipañcamā purisā mataṃ ādāya gacchanti. Yāva āḷāhanā padāni paññāyanti. Kāpotakāni aṭṭhīni bhavanti. Bhassantā āhutiyo. Dattupaññattaṃ yadidaṃ dānaṃ. Tesaṃ tucchaṃ musā vilāpo ye keci atthikavādaṃ vadanti. Bāle ca paṇḍite ca kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā’”ti? “Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe …

“Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ … pe … kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā’ti. Vedanāya sati … pe … saññāya sati … saṅkhāresu sati … viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ … pe … kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā’ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … pe … api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ … pe … kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … pe … api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ … pe … kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti

na honti paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye keci atthikavādaṃ vadanti; bāle ca paṇḍite ca kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

39. Rūpīcaarūpīcaattāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpī ca arūpī ca attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ... pe ....

Ekavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

11. Antavāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'antavā loko'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

43. Sukhadukkhīsutta

"Sukhadukkhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ... pe ....

Pañcavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

14. Aññaṃjīvaṃaññaṃsarīraṃsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Cuddasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

16. Nahotitathāgatosutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Soḷasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

15. Hotitathāgatosutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Pannarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

6. Karotosutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'karoto kārayato chindato chedāpayato pacato pācāpayato socato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandāpayato pāṇamatipātayato adinnaṃ ādiyato sandhiṃ chindato nillopaṃ harato ekāgārikaṃ karoto paripanthe tiṭṭhato paradāraṃ gacchato musā bhaṇato karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekamaṃsakhalaṃ ekamaṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya; hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya; dadanto dāpento yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ natthi puññassa āgamo'"ti. "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'karoto kārayato ... pe ... natthi puññaṃ natthi puññassa āgamo'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu

sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'karoto kārayato ... pe ... natthi puññaṃ natthi puññassa āgamo'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'karoto ... pe ... natthi puññaṃ natthi puññassa āgamo"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'karoto kārayato ... pe ... natthi puññaṃ natthi puññassa āgamo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'karoto kārayato ... pe ... natthi puññaṃ natthi puññassa āgamo'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

42. Ekantadukkhīsutta

"Ekantadukkhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ... pe ....

Catuvīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

19. Vātasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā, esikaṭṭhāyiṭṭhitā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na vātā vāyanti ... pe ... esikaṭṭhāyiṭṭhitā'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... pe ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati:

‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya—na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā, esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

4. Catutthagamanavagga

96. Adukkhamasukhīsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’”ti? “Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe ….

“Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’ti. Vedanāya sati … saññāya sati … saṅkhāresu sati … viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

"Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Catutthapeyyālo.

Purimagamane aṭṭhārasa veyyākaraṇā, Dutiyagamane chabbīsaṃ vitthāretabbāni; Tatiyagamane chabbīsaṃ vitthāretabbāni, Catutthagamane chabbīsaṃ vitthāretabbāni.

Diṭṭhisaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

3. Tatiyagamanavagga

46–69. Etaṃmamādisutta

(Dutiyavagge viya catuvīsati suttāni pūretabbāni.)

Pañcavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

3. Tatiyagamanavagga

70. Adukkhamasukhīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ....

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti. "Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati:

‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Iti kho, bhikkhave, yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Tasmiṃ sati, tadupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’”ti. “Vedanā … pe … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Iti kho, bhikkhave, yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Tasmiṃ sati, tadupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’”ti. Chabbīsatimaṃ.

Tatiyapeyyālo.

Saṃyutta Nikāya 24

4. Catutthagamanavagga

71. Navātasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti? “Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe ….

“Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’ti. Vedanāya sati … pe … saññāya sati … saṅkhāresu sati … viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti. “Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

"Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā, oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ: 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

7. Hetusutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya. Ahetū appaccayā sattā saṅkilissanti. Natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā. Ahetū appaccayā sattā visujjhanti. Natthi balaṃ natthi vīriyaṃ natthi purisathāmo natthi purisaparakkamo. Sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'natthi hetu, natthi paccayo ... pe ... sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'natthi hetu, natthi paccayo ... pe ... sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'natthi hetu, natthi paccayo ... pe ... sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'natthi hetu, natthi paccayo ... pe ... sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'natthi hetu natthi paccayo ... pe ... sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedentī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

9. Sassatadiṭṭhisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'sassato loko'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'sassato loko'ti. Vedanāya sati ... pe ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'sassato loko'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'sassato loko'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'sassato loko'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'sassato loko'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

38. Arūpīattāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'arūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? (Peyyālo.)

Vīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

13. Taṃjīvaṃtaṃsarīraṃsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Terasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

20–35. Etaṃmamādisutta

(Purimavagge viya aṭṭhārasa veyyākaraṇāni vitthāretabbānīti.)

Sattarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

40. Nevarūpīnārūpīattāsutta

"Neva rūpī nārūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ... pe ....

Bāvīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

3. Tatiyagamanavagga

45. Navātasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ....

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati—na vātā vāyanti ... pe ... vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ

abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Iti kho, bhikkhave, yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Tasmiṃ sati, tadupādāya, evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti. “Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Iti kho, bhikkhave, yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Tasmiṃ sati, tadupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘na vātā vāyanti … pe … esikaṭṭhāyiṭṭhitā’”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

10. Asassatadiṭṭhisutta

Sāvatthinidānaṃ. “Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘asassato loko’”ti? “Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe …

“Rūpe kho, bhikkhave, sati … pe … viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘asassato loko’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante … pe … api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘asassato loko’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

18. Nevahotinanahotitathāgatosutta

Sāvatthinidānaṃ. “Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘neva hoti, na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’”ti? “Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā … pe …

“Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: ‘neva hoti, na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’”ti … pe ….

“Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … pe … vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘neva hoti, na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti? “Dukkhaṃ, bhante”. “Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: ‘neva hoti, na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhasamudayepissa kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhanirodhepissa kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano”ti. Aṭṭhārasamaṃ.

Sotāpattivaggo. Aṭṭhārasaveyyākaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Vātaṃ etaṃ mama, so attā no ca me siyā; Natthi karoto hetu ca, mahādiṭṭhena aṭṭhamaṃ.

Sassato loko ca, Asassato ca antavā ca; Anantavā ca taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti, Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti ca.

Hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, Na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti; Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti.

Saṃyutta Nikāya 24

4. Catutthagamanavagga

72–95. Etaṃmamādisutta

(Dutiyavagge viya catuvīsati suttāni pūretabbāni.)

Pañcavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

12. Anantavāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'anantavā loko'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

44. Adukkhamasukhīsutta

"Adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti. "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti. Chabbīsatimaṃ.

Dutiyapeyyālo.

Vātaṃ etaṃ mama so, attā no ca me siyā; Natthi karoto hetu ca, mahādiṭṭhena aṭṭhamaṃ.

Sassato asassato ceva, antānantavā ca vuccati; Taṃ jīvaṃ aññaṃ jīvañca, tathāgatena cattāro.

Rūpī attā hoti arūpī ca attā hoti, Rūpī ca arūpī ca attā hoti; Neva rūpī nārūpī attā hoti, Ekantasukhī attā hoti.

Ekantadukkhī attā hoti, Sukhadukkhī attā hoti; Adukkhamasukhī

attā hoti, Arogo paraṃ maraṇāti; Ime chabbīsati suttā, Dutiyavārena desitā.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

17. Hoticanacahotitathāgatosutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... niyato sambodhiparāyano"ti.

Sattarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

41. Ekantasukhīsutta

"Ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ... pe ....

Tevīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

1. Vātasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane. Bhagavā etadavoca: "kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaññeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candi-

masūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Vedanā niccā vā aniccā vā"ti ... "saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'na vātā vāyanti, na najjo sandanti, na gabbhiniyo vijāyanti, na candimasūriyā udenti vā apenti vā esikaṭṭhāyiṭṭhitā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhasamudayepissa kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhanirodhepissa kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

2. Etaṃmamasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya,

viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... "vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

1. Sotāpattivagga

3. Soattāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ....

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'so attā ... pe ... avipariṇāmadhammo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppaj-

jeyya: 'so attā ... pe ... avipariṇāmadhammo'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yampidaṃ diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante ... pe ... api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'so attā, so loko, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imesu ca ṭhānesu kaṅkhā pahīnā hoti, dukkhepissa kaṅkhā pahīnā hoti ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapissa kaṅkhā pahīnā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

36. Nevahotinanahotisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

Aṭṭhārasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 24

2. Dutiyagamanavagga

37. Rūpīattāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati, kiṃ upādāya, kiṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ...

"Rūpe kho, bhikkhave, sati, rūpaṃ upādāya, rūpaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti. Vedanāya sati ... pe ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati, viññāṇaṃ upādāya, viññāṇaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya evaṃ diṭṭhi uppajjeyya: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti? "Vedanā ... pe ... "no hetaṃ, bhante". "Iti kho, bhikkhave, dukkhe sati, dukkhaṃ upādāya, dukkhaṃ abhinivissa evaṃ diṭṭhi uppajjati: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'"ti.

Ekūnavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

15. Bāhiyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā bāhiyo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bāhiyo bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Tasmātiha tvaṃ, bāhiya, ādimeva visodhehi kusalesu dhammesu. Ko cādi kusalānaṃ dhammānaṃ? Sīlañca suvisuddhaṃ, diṭṭhi ca ujukā. Yato ca kho te, bāhiya, sīlañca suvisuddhaṃ bhavissati, diṭṭhi ca ujukā, tato tvaṃ, bāhiya, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro satipaṭṭhāne bhāveyyāsi.

Katame cattāro? Idha tvaṃ, bāhiya, kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāhi ātāpī sampa-

jāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yato kho tvaṃ, bāhiya, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāvessasi, tato tuyhaṃ, bāhiya, yā ratti vā divaso vā āgamissati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihānī"ti.

Atha kho āyasmā bāhiyo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā bāhiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā bāhiyo arahataṃ ahosīti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

31. Ananussutasutta

Sāvatthinidānaṃ. "'Ayaṃ kāye kāyānupassanā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Sā kho panāyaṃ kāye kāyānupassanā bhāvetabbā'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Ayaṃ vedanāsu vedanānupassanā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Sā kho panāyaṃ vedanāsu vedanānupassanā bhāvetabbā'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Ayaṃ citte cittānupassanā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Sā kho panāyaṃ citte cittānupassanā bhāvetabbā'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Ayaṃ dhammesu dhammānupassanā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Sā kho panāyaṃ dhammesu dhammānupassanā bhāvetabbā'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

16. Uttiyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā uttiyo yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā uttiyo bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Tasmātiha tvaṃ, uttiya, ādimeva visodhehi kusalesu dhammesu. Ko cādi kusalānaṃ dhammānaṃ? Sīlañca suvisuddhaṃ, diṭṭhi ca ujukā. Yato ca kho te, uttiya, sīlañca suvisuddhaṃ bhavissati, diṭṭhi ca ujukā, tato tvaṃ, uttiya, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro satipaṭṭhāne bhāveyyāsi.

Katame cattāro? Idha tvaṃ, uttiya, kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yato kho tvaṃ, uttiya, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāvessasi, tato tvaṃ, uttiya, gamissasi maccudheyyassa pāran"ti.

Atha kho āyasmā uttiyo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā uttiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā uttiyo arahataṃ ahosīti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

41. Amatasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Catūsu, bhikkhave, satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā viharatha. Mā vo amataṃ panassa. Katamesu catūsu? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesu, bhikkhave, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā viharatha. Mā vo amataṃ panassā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

35. Satisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sato hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti. Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

30. Mānadinnasutta

Taṃyeva nidānaṃ. Tena kho pana samayena mānadinno gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho mānadinno gahapati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa ... pe ... na me,

bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamoti. Evarūpāya cāhaṃ, bhante, dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yāni cimāni, bhante, bhagavatā pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni desitāni, nāhaṃ, bhante, tesaṃ kiñci attani appahīnaṃ samanupassāmī"ti. "Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Anāgāmiphalaṃ tayā, gahapati, byākatan"ti.

Dasamaṃ.

Sīlaṭṭhitivaggo tatiyo.

Sīlaṃ ṭhiti parihānaṃ, suddhaṃ brāhmaṇapadesaṃ; Samattaṃ loko sirivaḍḍho, mānadinnena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

5. Akusalarāsisutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā etadavoca: "'akusalarāsī'ti, bhikkhave, vadamāno pañca nīvaraṇe sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, akusalarāsi, yadidaṃ—pañca nīvaraṇā. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ. 'Akusalarāsī'ti, bhikkhave, vadamāno ime pañca nīvaraṇe sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, akusalarāsi, yadidaṃ—pañca nīvaraṇā.

'Kusalarāsī'ti, bhikkhave, vadamāno cattāro satipaṭṭhāne sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, kusalarāsi, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. 'Kusalarāsī'ti, bhikkhave, vadamāno ime cattāro satipaṭṭhāne sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, kusalarāsi, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

26. Padesasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno āyasmā ca anuruddho sākete viharanti kaṇḍakīvane. Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhitā yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā anuruddhena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "'sekho, sekho'ti, āvuso anuruddha, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, sekho hotī"ti? "Catunnaṃ kho, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ padesaṃ bhāvitattā sekho hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ padesaṃ bhāvitattā sekho hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

46. Pātimokkhasaṃvarasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"Sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Tasmātiha tvaṃ, bhikkhu, ādimeva visodhehi kusalesu dhammesu. Ko cādi kusalānaṃ dhammānaṃ? Idha tvaṃ, bhikkhu, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharāhi ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhassu sikkhāpadesu. Yato kho tvaṃ, bhikkhu, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharissasi ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhassu sikkhāpadesu; tato tvaṃ, bhikkhu, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro satipaṭṭhāne bhāveyyāsi.

Katame cattāro? Idha tvaṃ, bhikkhu, kāye kāyānupassī viharāhi

ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dhammānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yato kho tvaṃ, bhikkhu, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāvessasi, tato tuyhaṃ, bhikkhu, yā ratti vā divaso vā āgamissati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihānī"ti. Atha kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

8. Balakaraṇīyavagga

73–84. Balādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyantī"ti vitthāretabbaṃ.

Balakaraṇīyavaggo aṭṭhamo.

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

42. Samudayasutta

"Catunnaṃ, bhikkhave, satipaṭṭhānānaṃ samudayañca atthaṅgamañca desessāmi. Taṃ suṇātha. Ko ca, bhikkhave, kāyassa samudayo? Āhārasamudayā kāyassa samudayo; āhāranirodhā kāyassa atthaṅgamo. Phassasamudayā vedanānaṃ samudayo; phassanirodhā vedanānaṃ atthaṅgamo. Nāmarūpasamudayā cittassa samudayo; nāmarūpanirodhā cittassa atthaṅgamo. Manasikārasamudayā dhammānaṃ samudayo; manasikāranirodhā dhammānaṃ atthaṅgamo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

25. Aññatarabrāhmaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti? Ko pana, bho gotama, hetu, ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti?

"Catunnaṃ kho, brāhmaṇa, satipaṭṭhānānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti. Catunnañca kho, brāhmaṇa, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, brāhmaṇa, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, brāhmaṇa, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti. Imesañca kho, brāhmaṇa, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti.

Evaṃ vutte, so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

29. Sirivaḍḍhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena sirivaḍḍho gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho sirivaḍḍho gahapati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yenāyasmā ānando tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato ānandassa pāde sirasā vanda: 'sirivaḍḍho, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhag-

ilāno. So āyasmato ānandassa pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, āyasmā ānando yena sirivaḍḍhassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so puriso sirivaḍḍhassa gahapatissa paṭissutvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "sirivaḍḍho, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno, so āyasmato ānandassa pāde sirasā vandati. Evañca vadeti: 'sādhu kira, bhante, āyasmā ānando yena sirivaḍḍhassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā ānando tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sirivaḍḍhassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā ānando sirivaḍḍhaṃ gahapatiṃ etadavoca: "kacci te, gahapati, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ, kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Tasmātiha te, gahapati, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kāye kāyānupassī viharissāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharissāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassan'ti. Evañhi te, gahapati, sikkhitabban"ti.

"Yeme, bhante, bhagavatā cattāro satipaṭṭhānā desitā saṃvijjanti, te dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu sandissāmi. Ahañhi, bhante, kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yāni cimāni, bhante, bhagavatā pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni desitāni, nāhaṃ, bhante, tesaṃ kiñci attani appahīnaṃ samanupassāmī"ti. "Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Anāgāmiphalaṃ tayā, gahapati, byākatan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

40. Vibhaṅgasutta

"Satipaṭṭhānañca vo, bhikkhave, desessāmi satipaṭṭhānabhāvanañca satipaṭṭhānabhāvanāgāminiñca paṭipadaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, satipaṭṭhānaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ... pe ... citte cittānupassī viharati ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, satipaṭṭhānaṃ.

Katamā ca, bhikkhave, satipaṭṭhānabhāvanā? Idha, bhikkhave, bhikkhu samudayadhammānupassī kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī kāyasmiṃ viharati, ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Samudayadhammānupassī vedanāsu viharati ... pe ... samudayadhammānupassī citte viharati ... pe ... samudayadhammānupassī dhammesu viharati, vayadhammānupassī dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī dhammesu viharati, ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, satipaṭṭhānabhāvanā.

Katamā ca, bhikkhave, satipaṭṭhānabhāvanāgāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, satipaṭṭhānabhāvanāgāminī paṭipadā"ti.

Dasamaṃ.

Ananussutavaggo catuttho.

Ananussutaṃ virāgo, viraddho bhāvanā sati; Aññā chandaṃ pariññāya, bhāvanā vibhaṅgena cāti.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

11. Mahāpurisasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "'mahāpuriso, mahāpuriso'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu

kho, bhante, mahāpuriso hotī"ti? "Vimuttacittattā khvāhaṃ, sāriputta, 'mahāpuriso'ti vadāmi. Avimuttacittattā 'no mahāpuriso'ti vadāmi.

Kathañca, sāriputta, vimuttacitto hoti? Idha, sāriputta, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato cittaṃ virajjati, vimuccati anupādāya āsavehi. Vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato cittaṃ virajjati, vimuccati anupādāya āsavehi. Evaṃ kho, sāriputta, vimuttacitto hoti. Vimuttacittattā khvāhaṃ, sāriputta, 'mahāpuriso'ti vadāmi. Avimuttacittattā 'no mahāpuriso'ti vadāmī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

3. Bhikkhusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Evameva panidhekacce moghapurisā mañceva ajjhesanti, dhamme ca bhāsite mameva anubandhitabbaṃ maññantī"ti. "Desetu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ, desetu sugato saṃkhittena dhammaṃ. Appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa atthaṃ jāneyyaṃ, appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa dāyādo assan"ti. "Tasmātiha tvaṃ, bhikkhu, ādimeva visodhehi kusalesu dhammesu. Ko cādi kusalānaṃ dhammānaṃ? Sīlañca suvisuddhaṃ, diṭṭhi ca ujukā. Yato kho te, bhikkhu, sīlañca suvisuddhaṃ bhavissati diṭṭhi ca ujukā, tato tvaṃ, bhikkhu, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro satipaṭṭhāne tividhena bhāveyyāsi.

Katame cattāro? Idha tvaṃ, bhikkhu, ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānu-

passī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattaṃ vā vedanāsu ... pe ... bahiddhā vā vedanāsu ... ajjhattabahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattaṃ vā citte ... bahiddhā vā citte ajjhattabahiddhā vā citte ... cittānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattaṃ vā dhammesu ... bahiddhā vā dhammesu ... ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yato kho tvaṃ, bhikkhu, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ tividhena bhāvessasi, tato tuyhaṃ, bhikkhu, yā ratti vā divaso vā āgamissati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihānī"ti.

Atha kho so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho so bhikkhu eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

9. Gilānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati veḷuvagāmake. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "etha tumhe, bhikkhave, samantā vesāliyā yathāmittaṃ yathāsandiṭṭhaṃ yathāsambhattaṃ vassaṃ upetha. Idhevāhaṃ veḷuvagāmake vassaṃ upagacchāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā samantā vesāliyā yathāmittaṃ yathāsandiṭṭhaṃ yathāsambhattaṃ vassaṃ upagacchuṃ. Bhagavā pana tattheva veḷuvagāmake vassaṃ upagacchi.

Atha kho bhagavato vassūpagatassa kharo ābādho uppajji, bāḷhā vedanā vattanti māraṇantikā. Tatra sudaṃ bhagavā sato sampajāno adhivāsesi avihaññamāno. Atha kho bhagavato etadahosi: "na kho me taṃ patirūpaṃ, yohaṃ anāmantetvā upaṭṭhāke anapaloketvā bhikkhusaṃghaṃ

parinibbāyeyyaṃ. Yannūnāhaṃ imaṃ ābādhaṃ vīriyena paṭipaṇāmetvā jīvitasaṅkhāraṃ adhiṭṭhāya vihareyyan”ti. Atha kho bhagavā taṃ ābādhaṃ vīriyena paṭipaṇāmetvā jīvitasaṅkhāraṃ adhiṭṭhāya vihāsi. Atha kho bhagavato so ābādho paṭippassambhi.

Atha kho bhagavā gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā vihārā nikkhamitvā vihārapacchāyāyaṃ paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: “diṭṭho me, bhante, bhagavato phāsu; diṭṭhaṃ, bhante, bhagavato khamanīyaṃ; diṭṭhaṃ, bhante, bhagavato yāpanīyaṃ. Api ca me, bhante, madhurakajāto viya kāyo, disāpi me na pakkhāyanti, dhammāpi maṃ nappaṭibhanti bhagavato gelaññena. Api ca me, bhante, ahosi kācideva assāsamattā: ‘na tāva bhagavā parinibbāyissati, na yāva bhagavā bhikkhusaṃghaṃ ārabbha kiñcideva udāharatī’”ti.

“Kiṃ pana dāni, ānanda, bhikkhusaṃgho mayi paccāsīsati? Desito, ānanda, mayā dhammo anantaraṃ abāhiraṃ karitvā. Natthānanda, tathāgatassa dhammesu ācariyamuṭṭhi. Yassa nūna, ānanda, evamassa: ‘ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī’ti vā, ‘mamuddesiko bhikkhusaṃgho’ti vā, so nūna, ānanda, bhikkhusaṃghaṃ ārabbha kiñcideva udāhareyya. Tathāgatassa kho, ānanda, na evaṃ hoti: ‘ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī’ti vā, ‘mamuddesiko bhikkhusaṃgho’ti vā. Sa kiṃ, ānanda, tathāgato bhikkhusaṃghaṃ ārabbha kiñcideva udāharissati. Etarahi kho panāhaṃ, ānanda, jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto. Āsītiko me vayo vattati. Seyyathāpi, ānanda, jajjarasakaṭaṃ veḷamissakena yāpeti; evameva kho, ānanda, veḷamissakena maññe tathāgatassa kāyo yāpeti.

Yasmiṃ, ānanda, samaye tathāgato sabbanimittānaṃ amanasikārā ekaccānaṃ vedanānaṃ nirodhā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, phāsutaro, ānanda, tasmiṃ samaye tathāgatassa kāyo hoti. Tasmātihānanda, attadīpā viharatha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā.

Kathañcānanda, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo? Idhānanda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādo-

manassaṃ; vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, ānanda, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo. Ye hi keci, ānanda, etarahi vā mamaccaye vā attadīpā viharissanti attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā; tamatagge mete, ānanda, bhikkhū bhavissanti ye keci sikkhākāmā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

44. Satisutta

"Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sato hoti. Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

7. Appamādavagga

63–72. Tathāgatādisutta

"Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā"ti vitthāretabbaṃ.

Appamādavaggo sattamo.

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sāro ca vassikaṃ; Rājā candimasūriyā, vatthena dasamaṃ padanti.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

8. Sūdasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, bālo abyatto akusalo sūdo rājānaṃ vā rājamahāmattaṃ vā nānaccayehi sūpehi paccupaṭṭhito assa—ambilaggehipi, tittakaggehipi, kaṭukaggehipi, madhuraggehipi, khārikehipi, akhārikehipi, loṇikehipi, aloṇikehipi.

Sa kho so, bhikkhave, bālo abyatto akusalo sūdo sakassa bhattu

nimittaṃ na uggaṇhāti: 'idaṃ vā me ajja bhattu sūpeyyaṃ ruccati, imassa vā abhiharati, imassa vā bahuṃ gaṇhāti, imassa vā vaṇṇaṃ bhāsati. Ambilaggaṃ vā me ajja bhattu sūpeyyaṃ ruccati, ambilaggassa vā abhiharati, ambilaggassa vā bahuṃ gaṇhāti, ambilaggassa vā vaṇṇaṃ bhāsati. Tittakaggaṃ vā me ajja ... kaṭukaggaṃ vā me ajja ... madhuraggaṃ vā me ajja ... khārikaṃ vā me ajja ... akhārikaṃ vā me ajja ... loṇikaṃ vā me ajja ... aloṇikaṃ vā me ajja bhattu sūpeyyaṃ ruccati, aloṇikassa vā abhiharati, aloṇikassa vā bahuṃ gaṇhāti, aloṇikassa vā vaṇṇaṃ bhāsatī'ti.

Sa kho so, bhikkhave, bālo abyatto akusalo sūdo na ceva lābhī hoti acchādanassa, na lābhī vetanassa, na lābhī abhihārānaṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so, bhikkhave, bālo abyatto akusalo sūdo sakassa bhattu nimittaṃ na uggaṇhāti. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bālo abyatto akusalo bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato cittaṃ na samādhiyati, upakkilesā na pahīyanti. So taṃ nimittaṃ na uggaṇhāti. Vedanāsu vedanānupassī viharati ... pe ... citte cittānupassī viharati ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato cittaṃ na samādhiyati, upakkilesā na pahīyanti. So taṃ nimittaṃ na uggaṇhāti.

Sa kho so, bhikkhave, bālo abyatto akusalo bhikkhu na ceva lābhī hoti diṭṭheva dhamme sukhavihārānaṃ, na lābhī satisampajaññassa. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so, bhikkhave, bālo abyatto akusalo bhikkhu sakassa cittassa nimittaṃ na uggaṇhāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, paṇḍito byatto kusalo sūdo rājānaṃ vā rājamahāmattaṃ vā nānaccayehi sūpehi paccupaṭṭhito assa—ambilaggehipi, tittakaggehipi, kaṭukaggehipi, madhuraggehipi, khārikehipi, akhārikehipi, loṇikehipi, aloṇikehipi.

Sa kho so, bhikkhave, paṇḍito byatto kusalo sūdo sakassa bhattu nimittaṃ uggaṇhāti: 'idaṃ vā me ajja bhattu sūpeyyaṃ ruccati, imassa vā abhiharati, imassa vā bahuṃ gaṇhāti, imassa vā vaṇṇaṃ bhāsati. Ambilaggaṃ vā me ajja bhattu sūpeyyaṃ ruccati, ambilaggassa vā abhiharati, ambilaggassa vā bahuṃ gaṇhāti, ambilaggassa vā vaṇṇaṃ bhāsati. Tittakaggaṃ vā me ajja ... kaṭukaggaṃ vā me ajja ... mad-

huraggaṃ vā me ajja ... khārikaṃ vā me ajja ... akhārikaṃ vā me ajja ... loṇikaṃ vā me ajja ... aloṇikaṃ vā me ajja bhattu sūpeyyaṃ ruccati, aloṇikassa vā abhiharati, aloṇikassa vā bahuṃ gaṇhāti, aloṇikassa vā vaṇṇaṃ bhāsatī'ti.

Sa kho so, bhikkhave, paṇḍito byatto kusalo sūdo lābhī ceva hoti acchādanassa, lābhī vetanassa, lābhī abhihārānaṃ. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so, bhikkhave, paṇḍito byatto kusalo sūdo sakassa bhattu nimittaṃ uggaṇhāti. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco paṇḍito byatto kusalo bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato cittaṃ samādhiyati, upakkilesā pahīyanti. So taṃ nimittaṃ uggaṇhāti. Vedanāsu vedanānupassī viharati ... pe ... citte cittānupassī viharati ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato cittaṃ samādhiyati, upakkilesā pahīyanti. So taṃ nimittaṃ uggaṇhāti.

Sa kho so, bhikkhave, paṇḍito byatto kusalo bhikkhu lābhī ceva hoti diṭṭheva dhamme sukhavihārānaṃ, lābhī hoti satisampajaññassa. Taṃ kissa hetu? Tathā hi so, bhikkhave, paṇḍito byatto kusalo bhikkhu sakassa cittassa nimittaṃ uggaṇhātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

21. Sīlasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ca ānando āyasmā ca bhaddo pāṭaliputte viharanti kukkuṭārāme. Atha kho āyasmā bhaddo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhaddo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "yānimāni, āvuso ānanda, kusalāni sīlāni vuttāni bhagavatā, imāni kusalāni sīlāni kimatthiyāni vuttāni bhagavatā"ti?

"Sādhu sādhu, āvuso bhadda. Bhaddako kho te, āvuso bhadda, ummaṅgo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, āvuso bhadda, pucchasi: 'yānimāni, āvuso ānanda, kusalāni sīlāni

vuttāni bhagavatā, imāni kusalāni sīlāni kimatthiyāni vuttāni bhagavatā'"ti? "Evamāvuso"ti. "Yānimāni, āvuso bhadda, kusalāni sīlāni vuttāni bhagavatā, imāni kusalāni sīlāni yāvadeva catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya vuttāni bhagavatā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yānimāni, āvuso bhadda, kusalāni sīlāni vuttāni bhagavatā, imāni kusalāni sīlāni yāvadeva imesaṃ catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya vuttāni bhagavatā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

43. Maggasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ uruvelāyaṃ viharāmi najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'ekāyanvāyaṃ maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Kāye vā bhikkhu kāyānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vā bhikkhu vedanānupassī vihareyya ... pe ... citte vā bhikkhu cittānupassī vihareyya ... pe ... dhammesu vā bhikkhu dhammānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ekāyanvāyaṃ maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā'ti.

Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati mama cetasā cetoparivitakkamaññāya— seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi. Atha kho, bhikkhave, brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā

maṃ etadavoca: 'evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Ekāyanvāyaṃ, bhante, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Kāye vā, bhante, bhikkhu kāyānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vā ... pe ... citte vā ... pe ... dhammesu vā, bhante, bhikkhu dhammānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ekāyanvāyaṃ, bhante, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā'ti.

Idamavoca, bhikkhave, brahmā sahampati. Idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

'Ekāyanaṃ jātikhayantadassī, Maggaṃ pajānāti hitānukampī; Etena maggena tariṃsu pubbe, Tarissanti ye ca taranti oghan'"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

18. Brahmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "ekāyanvāyaṃ maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Kāye vā bhikkhu kāyānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vā bhikkhu ... pe ... citte vā bhikkhu ... pe ... dhammesu vā bhikkhu dhammānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ekāyanvāyaṃ maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Atha kho brahmā sahampati bhagavato cetasā cetoparivitakka-

maññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva kho brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Ekāyanvāyaṃ, bhante, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Kāye vā, bhante, bhikkhu kāyānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vā, bhante, bhikkhu ... pe ... citte vā, bhante, bhikkhu ... pe ... dhammesu vā, bhante, bhikkhu dhammānupassī vihareyya ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ekāyanvāyaṃ, bhante, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Idamavoca brahmā sahampati. Idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

"Ekāyanaṃ jātikhayantadassī, Maggaṃ pajānāti hitānukampī; Etena maggena tariṃsu pubbe, Tarissanti ye ca taranti oghan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

33. Viraddhasutta

"Yesaṃ kesañci, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhānā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhānā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

14. Ukkacelasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vajjīsu viharati ukkacelāyaṃ gaṅgāya nadiyā tīre mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ aciraparinibbutesu sāriputtamoggallānesu. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhusaṅgha-parivuto ajjhokāse nisinno hoti.

Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṃghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi: "api myāyaṃ, bhikkhave, parisā suññā viya khāyati parinibbutesu sāriputtamoggallānesu. Asuññā me, bhikkhave, parisā hoti, anapekkhā tassaṃ disāyaṃ hoti, yassaṃ disāyaṃ sāriputtamog-gallānā viharanti. Ye hi te, bhikkhave, ahesuṃ atītamaddhānaṃ ara-hanto sammāsambuddhā, tesampi bhagavantānaṃ etapparamaṃyeva sāvakayugaṃ ahosi—seyyathāpi mayhaṃ sāriputtamoggallānā. Yepi te, bhikkhave, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsam-buddhā, tesampi bhagavantānaṃ etapparamaṃyeva sāvakayugaṃ bhavissati—seyyathāpi mayhaṃ sāriputtamoggallānā. Acchariyaṃ, bhikkhave, sāvakānaṃ, abbhutaṃ, bhikkhave, sāvakānaṃ. Satthu ca nāma sāsanakarā bhavissanti ovādappaṭikarā, catunnañca parisānaṃ piyā bhavissanti manāpā garubhāvanīyā ca. Acchariyaṃ, bhikkhave, tathāgatassa, abbhutaṃ, bhikkhave, tathāgatassa. Evarūpepi nāma sāvakayuge parinibbute natthi tathāgatassa soko vā paridevo vā. Taṃ kutettha, bhikkhave, labbhā. Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokad-hammaṃ, taṃ vata mā palujjīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Seyyathāpi, bhikkhave, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato ye mahantatarā khandhā te palujjeyyuṃ; evameva kho, bhikkhave, mahato bhikkhusaṃghassa tiṭṭhato sāravato sāriputtamoggallānā parinibbutā. Taṃ kutettha, bhikkhave, labbhā. Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ vata mā palujjīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Tasmātiha, bhikkhave, attadīpā vi-haratha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke ab-hijjhādomanassaṃ; vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dham-

mānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi vā mamaccaye vā attadīpā viharissanti attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā; tamatagge mete, bhikkhave, bhikkhū bhavissanti ye keci sikkhākāmā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

38. Pariññātasutta

"Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato kāyo pariññāto hoti. Kāyassa pariññātattā amataṃ sacchikataṃ hoti.

Vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa vedanāsu vedanānupassino viharato vedanā pariññātā honti. Vedanānaṃ pariññātattā amataṃ sacchikataṃ hoti.

Citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa citte cittānupassino viharato cittaṃ pariññātaṃ hoti. Cittassa pariññātattā amataṃ sacchikataṃ hoti.

Dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato dhammā pariññātā honti. Dhammānaṃ pariññātattā amataṃ sacchikataṃ hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

32. Virāgasutta

"Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati

ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

23. Parihānasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca ānando āyasmā ca bhaddo pāṭaliputte viharanti kukkuṭārāme. Atha kho āyasmā bhaddo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhaddo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "ko nu kho, āvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena saddhammaparihānaṃ hoti? Ko nu kho, āvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena saddhammaaparihānaṃ hotī"ti?

"Sādhu sādhu, āvuso bhadda. Bhaddako kho te, āvuso bhadda, ummaṅgo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, āvuso bhadda, pucchasi: 'ko nu kho, āvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena saddhammaparihānaṃ hoti? Ko panāvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena saddhammaaparihānaṃ hotī'"ti? "Evamāvuso"ti. "Catunnaṃ kho, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā saddhammaparihānaṃ hoti. Catunnañca kho, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā saddhammaaparihānaṃ hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā saddhammaparihānaṃ hoti. Imesañca kho, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā saddhammaaparihānaṃ hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

48. Mittasutta

"Ye, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca kho sotabbaṃ maññeyyuṃ mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā, te vo, bhikkhave, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Katamesaṃ, catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ye, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā, te vo, bhikkhave, imesaṃ catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

24. Suddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

28. Lokasutta

Taṃyeva nidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "katamesaṃ, āvuso anuruddha, dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto"ti? "Catunnaṃ, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāhaṃ, āvuso, kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ khvāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā sahassaṃ lokaṃ abhijānāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

19. Sedakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sumbhesu viharati sedakaṃ nāma sumbhānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, caṇḍālavaṃsiko caṇḍālavaṃsaṃ ussāpetvā medakathālikaṃ antevāsiṃ āmantesi: 'ehi tvaṃ, samma medakathālike, caṇḍālavaṃsaṃ abhiruhitvā mama uparikhandhe tiṭṭhāhī'ti. 'Evaṃ, ācariyā'ti kho, bhikkhave, medakathālikā antevāsī caṇḍālavaṃsikassa paṭissutvā caṇḍālavaṃsa abhiruhitvā ācariyassa uparikhandhe aṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, caṇḍālavaṃsiko medakathālikaṃ antevāsiṃ etadavoca: 'tvaṃ, samma medakathālike, mamaṃ rakkha, ahaṃ taṃ rakkhissāmi. Evaṃ mayaṃ aññamaññaṃ guttā aññamaññaṃ rakkhitā sippāni ceva dassessāma, lābhañca lacchāma, sotthinā ca caṇḍālavaṃsā orohissāmā'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, medakathālikā antevāsī caṇḍālavaṃsikaṃ etadavoca: 'na kho panetaṃ, ācariya, evaṃ bhavissati. Tvaṃ, ācariya, attānaṃ rakkha, ahaṃ attānaṃ rakkhissāmi. Evaṃ mayaṃ attaguttā attarakkhitā sippāni ceva dassessāma, lābhañca lacchāma, sotthinā ca caṇḍālavaṃsā orohissāmā'"ti.

"So tattha ñāyo"ti bhagavā etadavoca, "yathā medakathālikā antevāsī ācariyaṃ avoca. Attānaṃ, bhikkhave, rakkhissāmīti satipaṭṭhānaṃ sevitabbaṃ; paraṃ rakkhissāmīti satipaṭṭhānaṃ sevitabbaṃ. Attānaṃ, bhikkhave, rakkhanto paraṃ rakkhati, paraṃ rakkhanto attānaṃ rakkhati.

Kathañca, bhikkhave, attānaṃ rakkhanto paraṃ rakkhati? Āsevanāya, bhāvanāya, bahulīkammena—evaṃ kho, bhikkhave, attānaṃ rakkhanto paraṃ rakkhati. Kathañca, bhikkhave, paraṃ rakkhanto attānaṃ rakkhati? Khantiyā, avihiṃsāya, mettacittatāya, anudayatāya—evaṃ kho, bhikkhave, paraṃ rakkhanto attānaṃ rakkhati. Attānaṃ, bhikkhave, rakkhissāmīti satipaṭṭhānaṃ sevitabbaṃ; paraṃ rakkhissāmīti satipaṭṭhānaṃ sevitabbaṃ. Attānaṃ, bhikkhave, rakkhanto paraṃ rakkhati, paraṃ rakkhanto attānaṃ rakkhatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

36. Aññāsutta

"Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

9. Esanāvagga

85–94. Esanādisutta

"Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā"ti vitthāretabbaṃ.

Esanāvaggo navamo.

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasināya cāti.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

45. Kusalarāsisutta

"'Kusalarāsī'ti, bhikkhave, vadamāno cattāro satipaṭṭhāne sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, kusalarāsi, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. 'Kusalarāsī'ti, bhikkhave, vadamāno ime cattāro satipaṭṭhāne sammā vadamāno vadeyya. Kevalo hāyaṃ, bhikkhave, kusalarāsi, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

4. Sālasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati sālāya brāhmaṇagāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi ... pe ... etadavoca:

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, te vo, bhikkhave, bhikkhū catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā. Katamesaṃ catunnaṃ? Etha tumhe, āvuso, kāye kāyānupassino viharatha ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, kāyassa yathābhūtaṃ ñāṇāya; vedanāsu vedanānupassino viharatha ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, vedanānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇāya; citte cittānupassino viharatha ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, cittassa yathābhūtaṃ ñāṇāya; dhammesu dhammānupassino viharatha ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, dhammānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇāya.

Yepi te, bhikkhave, bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti, tepi kāye kāyānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, kāyassa pariññāya; vedanāsu vedanānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, vedanānaṃ pariññāya; citte cittānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, cittassa pariññāya; dhammesu dhammānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, dhammānaṃ pariññāya.

Yepi te, bhikkhave, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimutta tepi kāye kāyānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, kāyena visaṃyuttā; vedanāsu vedanānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, vedanāhi visaṃyuttā; citte cittānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, cittena visaṃyuttā; dhammesu dhammānupassino viharanti ātāpino sampajānā ekodibhūtā vippasannacittā samāhitā ekaggacittā, dhammehi visaṃyuttā.

Yepi te, bhikkhave, bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, te vo, bhikkhave, bhikkhū imesaṃ catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanāya samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

20. Janapadakalyāṇīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sumbhesu viharati sedakaṃ nāma sumbhānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Seyyathāpi, bhikkhave, 'janapadakalyāṇī, janapadakalyāṇī'ti kho, bhikkhave, mahājanakāyo sannipateyya. 'Sā kho panassa janapadakalyāṇī paramapāsāvinī nacce, paramapāsāvinī gīte. Janapadakalyāṇī naccati gāyatī'ti kho, bhikkhave, bhiyyoso mattāya mahājanakāyo sannipateyya. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhappaṭikūlo. Tamenaṃ evaṃ vadeyya: 'ayaṃ te, ambho purisa, samatittiko telapatto antarena ca mahāsamajjaṃ antarena ca janapadakalyāṇiyā pariharitabbo. Puriso ca te ukkhittāsiko piṭṭhito piṭṭhito anubandhissati. Yattheva naṃ thokampi chaḍḍessati tattheva te siro pātessatī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso amuṃ telapattaṃ amanasikaritvā bahiddhā pamādaṃ āhareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Upamā kho myāyaṃ, bhikkhave, katā atthassa viññāpanāya. Ayaṃ cevettha attho— samatittiko telapattoti kho, bhikkhave, kāyagatāya etaṃ satiyā adhivacanaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kāyagatā sati no bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi kho, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dasamaṃ.

Nālandavaggo dutiyo.

Mahāpuriso nālandaṃ, Cundo celañca bāhiyo; Uttiyo ariyo brahmā, Sedakaṃ janapadena cāti.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

10. Bhikkhunupassayasutta

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena aññataro bhikkhunupassayo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho sambahulā bhikkhuniyo yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho tā bhikkhuniyo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ:

"Idha, bhante ānanda, sambahulā bhikkhuniyo catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā viharantiyo uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ sañjānantī"ti. "Evametaṃ, bhaginiyo, evametaṃ, bhaginiyo. Yo hi koci, bhaginiyo, bhikkhu vā bhikkhunī vā catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto viharati, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ sañjānissatī'"ti.

Atha kho āyasmā ānando tā bhikkhuniyo dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā ānando sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena aññataro bhikkhunupassayo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃ. Atha kho, bhante, sambahulā bhikkhuniyo yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho, bhante, tā bhikkhuniyo maṃ etadavocuṃ: 'idha, bhante ānanda, sambahulā bhikkhuniyo catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā viharantiyo uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ sañjānantī'ti. Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, tā bhikkhuniyo etadavocaṃ: 'evametaṃ, bhaginiyo, evametaṃ, bhaginiyo. Yo hi koci, bhaginiyo, bhikkhu vā bhikkhunī vā catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto viharati, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ— uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ sañjānissatī'"ti.

"Evametaṃ, ānanda, evametaṃ, ānanda. Yo hi koci, ānanda, bhikkhu vā bhikkhunī vā catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto viharati, tassetaṃ pāṭikaṅkhaṃ: 'uḷāraṃ pubbenāparaṃ visesaṃ sañjānissati'.

Katamesu catūsu? Idhānanda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati

ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato kāyārammaṇo vā uppajjati kāyasmiṃ pariḷāho, cetaso vā līnattaṃ, bahiddhā vā cittaṃ vikkhipati. Tenānanda, bhikkhunā kismiñcideva pasādanīye nimitte cittaṃ paṇidahitabbaṃ. Tassa kismiñcideva pasādanīye nimitte cittaṃ paṇidahato pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. So iti paṭisañcikkhati: 'yassa khvāhaṃ atthāya cittaṃ paṇidahiṃ, so me attho abhinipphanno. Handa dāni paṭisaṃharāmī'ti. So paṭisaṃharati ceva na ca vitakketi na ca vicāreti. 'Avitakkomhi avicāro, ajjhattaṃ satimā sukhamasmī'ti pajānāti.

Puna caparaṃ, ānanda, bhikkhu vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato dhammārammaṇo vā uppajjati kāyasmiṃ pariḷāho, cetaso vā līnattaṃ, bahiddhā vā cittaṃ vikkhipati. Tenānanda, bhikkhunā kismiñcideva pasādanīye nimitte cittaṃ paṇidahitabbaṃ. Tassa kismiñcideva pasādanīye nimitte cittaṃ paṇidahato pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. So iti paṭisañcikkhati: 'yassa khvāhaṃ atthāya cittaṃ paṇidahiṃ, so me attho abhinipphanno. Handa dāni paṭisaṃharāmī'ti. So paṭisaṃharati ceva na ca vitakketi na ca vicāreti. 'Avitakkomhi avicāro, ajjhattaṃ satimā sukhamasmī'ti pajānāti. Evaṃ kho, ānanda, paṇidhāya bhāvanā hoti.

Kathañcānanda, appaṇidhāya bhāvanā hoti? Bahiddhā, ānanda, bhikkhu cittaṃ appaṇidhāya 'appaṇihitaṃ me bahiddhā cittan'ti pajānāti. Atha pacchāpure 'asaṅkhittaṃ vimuttaṃ appaṇihitan'ti pajānāti. Atha ca pana 'kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā sukhamasmī'ti pajānāti. Bahiddhā, ānanda, bhikkhu cittaṃ appaṇidhāya 'appaṇihitaṃ me bahiddhā cittan'ti pajānāti. Atha pacchāpure 'asaṅkhittaṃ vimuttaṃ appaṇihitan'ti pajānāti. Atha ca pana 'vedanāsu vedanānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā sukhamasmī'ti pajānāti. Bahiddhā, ānanda, bhikkhu cittaṃ appaṇidhāya 'appaṇihitaṃ me bahiddhā cittan'ti pajānāti. Atha pacchāpure 'asaṅkhittaṃ vimuttaṃ appaṇihitan'ti pajānāti. Atha ca pana 'citte cittānupassī viharāmi

ātāpī sampajāno satimā sukhamasmī'ti pajānāti. Bahiddhā, ānanda, bhikkhu cittaṃ appaṇidhāya 'appaṇihitaṃ me bahiddhā cittan'ti pajānāti. Atha pacchāpure 'asaṅkhittaṃ vimuttaṃ appaṇihitan'ti pajānāti. Atha ca pana 'dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā sukhamasmī'ti pajānāti. Evaṃ kho, ānanda, appaṇidhāya bhāvanā hoti.

Iti kho, ānanda, desitā mayā paṇidhāya bhāvanā, desitā appaṇidhāya bhāvanā. Yaṃ, ānanda, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, ānanda, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyathānanda, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Dasamaṃ.

Ambapālivaggo paṭhamo.

Ambapāli sato bhikkhu, Sālā kusalarāsi ca; Sakuṇagghi makkaṭo sūdo, Gilāno bhikkhunupassayoti.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

39. Bhāvanāsutta

"Catunnaṃ, bhikkhave, satipaṭṭhānānaṃ bhāvanaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamā, bhikkhave, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanā? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvanā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

34. Bhāvitasutta

"Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattanti.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ;

vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattantī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

22. Ciraṭṭhitisutta

Taṃyeva nidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhaddo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "ko nu kho, āvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti? Ko panāvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti?

"Sādhu sādhu, āvuso bhadda. Bhaddako kho te, āvuso bhadda, ummaṅgo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, āvuso bhadda, pucchasi: 'ko nu kho, āvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti? Ko panāvuso ānanda, hetu, ko paccayo yena tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī'"ti? "Evamāvuso"ti. "Catunnaṃ kho, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti. Catunnañca kho, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo na ciraṭṭhitiko hoti. Imesañca kho, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgate parinibbute saddhammo ciraṭṭhitiko hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

6. Sakuṇagghisutta

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, sakuṇagghi lāpaṃ sakuṇaṃ sahasā

ajjhappattā aggahesi. Atha kho, bhikkhave, lāpo sakuṇo sakuṇagghiyā hariyamāno evaṃ paridevasi: 'mayamevamha alakkhikā, mayaṃ appapuññā, ye mayaṃ agocare carimha paravisaye. Sacejja mayaṃ gocare careyyāma sake pettike visaye, na myāyaṃ, sakuṇagghi, alaṃ abhavissa, yadidaṃ—yuddhāyā'ti. 'Ko pana te, lāpa, gocaro sako pettiko visayo'ti? 'Yadidaṃ—naṅgalakaṭṭhakaraṇaṃ leḍḍuṭṭhānan'ti. Atha kho, bhikkhave, sakuṇagghi sake bale apatthaddhā sake bale asaṃvadamānā lāpaṃ sakuṇaṃ pamuñci: 'gaccha kho tvaṃ, lāpa, tatrapi me gantvā na mokkhasī'ti.

Atha kho, bhikkhave, lāpo sakuṇo naṅgalakaṭṭhakaraṇaṃ leḍḍuṭṭhānaṃ gantvā mahantaṃ leḍḍuṃ abhiruhitvā sakuṇagghiṃ vadamāno aṭṭhāsi: 'ehi kho dāni me, sakuṇagghi, ehi kho dāni me, sakuṇagghī'ti. Atha kho sā, bhikkhave, sakuṇagghi sake bale apatthaddhā sake bale asaṃvadamānā ubho pakkhe sannayha lāpaṃ sakuṇaṃ sahasā ajjhappattā. Yadā kho, bhikkhave, aññāsi lāpo sakuṇo 'bahuāgato kho myāyaṃ sakuṇagghī'ti, atha tasseva leḍḍussa antaraṃ paccupādi. Atha kho, bhikkhave, sakuṇagghi tattheva uraṃ paccatāḷesi. Evañhi taṃ, bhikkhave, hoti yo agocare carati paravisaye.

Tasmātiha, bhikkhave, mā agocare carittha paravisaye. Agocare, bhikkhave, caratаṃ paravisaye lacchati māro otāraṃ, lacchati māro ārammaṇaṃ. Ko ca, bhikkhave, bhikkhuno agocaro paravisayo? Yadidaṃ—pañca kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... pe ... jivhāviññeyyā rasā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā— ayaṃ, bhikkhave, bhikkhuno agocaro paravisayo.

Gocare, bhikkhave, caratha sake pettike visaye. Gocare, bhikkhave, caratаṃ sake pettike visaye na lacchati māro otāraṃ, na lacchati māro ārammaṇaṃ. Ko ca, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo? Yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—ayaṃ, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

4. Ananussutavagga

37. Chandasutta

"Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa kāye kāyānupassino viharato yo kāyasmiṃ chando so pahīyati. Chandassa pahānā amataṃ sacchikataṃ hoti.

Vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa vedanāsu vedanānupassino viharato yo vedanāsu chando so pahīyati. Chandassa pahānā amataṃ sacchikataṃ hoti.

Citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa citte cittānupassino viharato yo cittamhi chando so pahīyati. Chandassa pahānā amataṃ sacchikataṃ hoti.

Dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Tassa dhammesu dhammānupassino viharato yo dhammesu chando so pahīyati. Chandassa pahānā amataṃ sacchikataṃ hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

7. Makkaṭasutta

"Atthi, bhikkhave, himavato pabbatarājassa duggā visamā desā, yattha neva makkaṭānaṃ cārī na manussānaṃ. Atthi, bhikkhave, himavato pabbatarājassa duggā visamā desā, yattha makkaṭānañhi kho cārī, na manussānaṃ. Atthi, bhikkhave, himavato pabbatarājassa samā bhūmibhāgā ramaṇīyā, yattha makkaṭānañceva cārī manussānañca. Tatra, bhikkhave, luddā makkaṭavīthīsu lepaṃ oḍḍenti makkaṭānaṃ bādhanāya.

Tatra, bhikkhave, ye te makkaṭā abālajātikā alolajātikā, te taṃ lepaṃ disvā ārakā parivajjanti. Yo pana so hoti makkaṭo bālajātiko lolajātiko, so taṃ lepaṃ upasaṅkamitvā hatthena gaṇhāti. So tattha bajjhati. 'Hatthaṃ mocessāmī'ti dutiyena hatthena gaṇhāti. So tattha bajjhati. 'Ubho hatthe mocessāmī'ti pādena gaṇhāti. So tattha bajjhati. 'Ubho hatthe mocessāmi pādañcā'ti dutiyena pādena gaṇhāti. So tattha

bajjhati. 'Ubho hatthe mocessāmi pāde cā'ti tuṇḍena gaṇhāti. So tattha bajjhati. Evañhi so, bhikkhave, makkaṭo pañcoḍḍito thunaṃ seti anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo luddassa. Tamenaṃ, bhikkhave, luddo vijjhitvā tasmiṃyeva kaṭṭhakataṅgāre avassajjetvā yena kāmaṃ pakkamati. Evaṃ so taṃ, bhikkhave, hoti yo agocare carati paravisaye.

Tasmātiha, bhikkhave, mā agocare carittha paravisaye. Agocare, bhikkhave, carataṃ paravisaye lacchati māro otāraṃ, lacchati māro ārammaṇaṃ. Ko ca, bhikkhave, bhikkhuno agocaro paravisayo? Yadidaṃ—pañca kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... pe ... jivhāviññeyyā rasā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ayaṃ, bhikkhave, bhikkhuno agocaro paravisayo.

Gocare, bhikkhave, caratha sake pettike visaye. Gocare, bhikkhave, carataṃ sake pettike visaye na lacchati māro otāraṃ, na lacchati māro ārammaṇaṃ. Ko ca, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo? Yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, bhikkhuno gocaro sako pettiko visayo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

12. Nālandasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nālandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati. Na cāhu, na ca bhavissati, na cetarahi vijjati aññо samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro, yadidaṃ— sambodhiyan"ti. "Uḷārā kho tyāyaṃ, sāriputta, āsabhī vācā bhāsitā, ekaṃso gahito, sīhanādo nadito: 'evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati. Na cāhu, na ca bhavissati na cetarahi vijjati aññо samaṇo vā brāhmaṇo vā

bhagavatā bhiyyobhiññataro, yadidaṃ—sambodhiyan'ti.

Kiṃ nu te, sāriputta, ye te ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto cetasā ceto paricca viditā: 'evaṃsīlā te bhagavanto ahesuṃ' iti vā, 'evaṃdhammā te bhagavanto ahesuṃ' iti vā, 'evaṃpaññā te bhagavanto ahesuṃ' iti vā, 'evaṃvihārino te bhagavanto ahesuṃ' iti vā, 'evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ' iti vā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Kiṃ pana te, sāriputta, ye te bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto cetasā ceto paricca viditā: 'evaṃsīlā te bhagavanto bhavissanti' iti vā, 'evaṃdhammā te bhagavanto bhavissanti' iti vā, 'evaṃpaññā te bhagavanto bhavissanti' iti vā, 'evaṃvihārino te bhagavanto bhavissanti' iti vā, 'evaṃvimuttā te bhagavanto bhavissanti' iti vā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Kiṃ pana tyāhaṃ, sāriputta, etarahi, arahaṃ sammāsambuddho cetasā ceto paricca vidito: 'evaṃsīlo bhagavā' iti vā, 'evaṃdhammo bhagavā' iti vā, 'evaṃpañño bhagavā' iti vā, 'evaṃvihārī bhagavā' iti vā, 'evaṃvimutto bhagavā' iti vā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Ettha ca te, sāriputta, atītānāgatapaccuppannesu arahantesu sammāsambuddhesu cetopariyañāṇaṃ natthi. Atha kiñcarahi tyāyaṃ, sāriputta, uḷārā āsabhī vācā bhāsitā, ekaṃso gahito, sīhanādo nadito: 'evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati. Na cāhu, na ca bhavissati, na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā' bhiyyobhiññataro, yadidaṃ—sambodhiyan"ti?

"Na kho me, bhante, atītānāgatapaccuppannesu arahantesu sammāsambuddhesu cetopariyañāṇaṃ atthi, api ca me dhammanvayo vidito. Seyyathāpi, bhante, rañño paccantimaṃ nagaraṃ daḷhuddhāpaṃ daḷhapākāratoraṇaṃ ekadvāraṃ. Tatrassa dovāriko paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṃ nivāretā ñātānaṃ pavesetā. So tassa nagarassa samantā anupariyāyapathaṃ anukkamamāno na passeyya pākārasandhiṃ vā pākāravivaraṃ vā, antamaso biḷāranikkhamanamattampi. Tassa evamassa: 'ye kho keci oḷārikā pāṇā imaṃ nagaraṃ pavisanti vā nikkhamanti vā, sabbe te imināva dvārena pavisanti vā nikkhamanti vā'ti. Evameva kho me, bhante, dhammanvayo vidito: 'yepi te, bhante, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto pañca nīvaraṇe pahāya, cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, catūsu

satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā, satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā, anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhiṃsu. Yepi te, bhante, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto pañca nīvaraṇe pahāya, cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā, satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā, anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissanti. Bhagavāpi, bhante, etarahi arahaṃ sammāsambuddho pañca nīvaraṇe pahāya, cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto, satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā, anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Tasmātiha tvaṃ, sāriputta, imaṃ dhammapariyāyaṃ abhikkhaṇaṃ bhāseyyāsi bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Yesampi hi, sāriputta, moghapurisānaṃ bhavissati tathāgate kaṅkhā vā vimati vā, tesampimaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā yā tathāgate kaṅkhā vā vimati vā sā pahīyissatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

17. Ariyasutta

"Cattārome, bhikkhave, satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā ariyā niyyānikā niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāya. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā ariyā niyyānikā niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

2. Nālandavagga

13. Cundasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto magadhesu viharati nālakagāmake ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Cundo ca samaṇuddeso āyasmato sāriputtassa upaṭṭhāko hoti.

Atha kho āyasmā sāriputto teneva ābādhena parinibbāyi. Atha

kho cundo samaṇuddeso āyasmato sāriputtassa pattacīvaramādāya yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho cundo samaṇuddeso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "āyasmā, bhante, sāriputto parinibbuto. Idamassa pattacīvaran"ti.

"Atthi kho idaṃ, āvuso cunda, kathāpābhataṃ bhagavantaṃ dassanāya. Āyāmāvuso cunda, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocessāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo samaṇuddeso āyasmato ānandassa paccassosi.

Atha kho āyasmā ca ānando cundo ca samaṇuddeso yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, cundo samaṇuddeso evamāha: 'āyasmā, bhante, sāriputto parinibbuto; idamassa pattacīvaran'ti. Api ca me, bhante, madhurakajāto viya kāyo, disāpi me na pakkhāyanti, dhammāpi maṃ nappaṭibhanti 'āyasmā sāriputto parinibbuto'ti sutvā".

"Kiṃ nu kho te, ānanda, sāriputto sīlakkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto, samādhikkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto, paññākkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto, vimuttikkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto, vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto"ti? "Na ca kho me, bhante, āyasmā sāriputto sīlakkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto, samādhikkhandhaṃ vā ... pe ... paññākkhandhaṃ vā ... pe ... vimuttikkhandhaṃ vā ... pe ... vimuttiñāṇadassanakkhandhaṃ vā ādāya parinibbuto. Api ca me, bhante, āyasmā sāriputto ovādako ahosi otiṇṇo viññāpako sandassako samādapako samuttejako sampahaṃsako, akilāsu dhammadesanāya, anuggāhako sabrahmacārīnaṃ. Taṃ mayaṃ āyasmato sāriputtassa dhammojaṃ dhammabhogaṃ dhammānuggahaṃ anussarāmā"ti.

"Nanu taṃ, ānanda, mayā paṭikacceva akkhātaṃ: 'sabbehi piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo. Taṃ kutettha, ānanda, labbhā. Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ vata mā palujjīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Seyyathāpi, ānanda, mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato yo mahantataro khandho so palujjeyya; evameva kho ānanda, mahato bhikkhusaṃghassa tiṭṭhato sāravato

sāriputto parinibbuto. Taṃ kutettha, ānanda, labbhā. Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ vata mā palujjī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Tasmātihānanda, attadīpā viharatha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā.

Kathañcānanda, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo? Idhānanda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, ānanda, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo. Ye hi keci, ānanda, etarahi vā mamaccaye vā attadīpā viharissanti attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā; tamatagge mete, ānanda, bhikkhū bhavissanti ye keci sikkhākāmā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

1. Ambapālisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati ambapālivane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ekāyanvāyaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ekāyanvāyaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

6. Gaṅgāpeyyālavagga

51–62. Gaṅgānadīādisuttadvādasaka

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne bhāvento cattāro satipaṭṭhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne bhāvento cattāro satipaṭṭhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne bhāvento cattāro satipaṭṭhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti vitthāretabbaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo chaṭṭho.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Ete dve cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 47

10. Oghavagga

95–104. Uddhambhāgiyādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Dasamaṃ.

(Yathā maggasaṃyuttaṃ tathā satipaṭṭhānasaṃyuttaṃ vitthāretabbaṃ.)

Oghavaggo dasamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Satipaṭṭhānasaṃyuttaṃ tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

50. Āsavasutta

"Tayome, bhikkhave āsavā. Katame tayo? Kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo—ime kho, bhikkhave, tayo āsavā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ āsavānaṃ pahānāya cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ āsavānaṃ pahānāya ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Dasamaṃ.

Amatavaggo pañcamo.

Amataṃ samudayo maggo, Sati kusalarāsi ca; Pātimokkhaṃ duccaritaṃ, Mittavedanā āsavena cāti.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

49. Vedanāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ vedanānaṃ pariññāya cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ vedanānaṃ pariññāya ime cattāro satipaṭṭhānā bhāvetabbā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

1. Ambapālivagga

2. Satisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati ambapālivane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sato hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sampajānakārī hoti. Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

3. Sīlaṭṭhitivagga

27. Samattasutta

Taṃyeva nidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "'asekho, asekho'ti, āvuso anuruddha, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, asekho hotī"ti? "Catunnaṃ kho, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ samattaṃ bhāvitattā asekho hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesaṃ kho, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ samattaṃ bhāvitattā asekho hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 47

5. Amatavagga

47. Duccaritasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Tasmātiha tvaṃ, bhikkhu, ādimeva visodhehi kusalesu dhammesu. Ko cādi kusalānaṃ dhammānaṃ? Idha tvaṃ, bhikkhu, kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāvessasi. Vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāvessasi. Manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāvessasi. Yato kho tvaṃ, bhikkhu, kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāvessasi, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāvessasi, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāvessasi, tato tvaṃ, bhikkhu, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro satipaṭṭhāne bhāveyyāsi.

Katame cattāro? Idha tvaṃ, bhikkhu, kāye kāyānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāhi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Yato kho tvaṃ, bhikkhu, sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāvessasi, tato tuyhaṃ, bhikkhu, yā ratti vā divaso vā āgamissati vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihānī"ti ... pe ... aññataro ca pana so bhikkhu arahataṃ ahosīti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

8. Kulagharaṇīsutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena so bhikkhu aññatarasmiṃ kule ativelaṃ ajjhogāḷhappatto viharati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tassa bhikkhuno anukampikā atthakāmā taṃ bhikkhuṃ saṃvejetukāmā yā tasmiṃ kule kulagharaṇī, tassā vaṇṇaṃ abhinimminitvā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Nadītīresu saṇṭhāne, sabhāsu rathiyāsu ca; Janā saṅgamma mantenti, mañca tañca kimantaran”ti.

“Bahūhi saddā paccūhā, khamitabbā tapassinā; Na tena maṅku hotabbaṃ, na hi tena kilissati.

Yo ca saddaparittāsī, vane vātamigo yathā; Lahucittoti taṃ āhu, nāssa sampajjate vatan”ti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

2. Upaṭṭhānasutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena so bhikkhu divāvihāragato supati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tassa bhikkhuno anukampikā atthakāmā taṃ bhikkhuṃ saṃvejetukāmā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

“Uṭṭhehi bhikkhu kiṃ sesi, ko attho supitena te; Āturassa hi kā niddā, sallaviddhassa ruppato.

Yāya saddhāya pabbajito, agārasmānagāriyaṃ; Tameva saddhaṃ brūhehi, mā niddāya vasaṃ gamī”ti.

“Aniccā addhuvā kāmā, yesu mandova mucchito; Baddhesu muttaṃ asitaṃ, kasmā pabbajitaṃ tape.

Chandarāgassa vinayā, avijjāsamatikkamā; Taṃ ñāṇaṃ paramodānaṃ, kasmā pabbajitaṃ tape.

Chetvā avijjaṃ vijjāya, āsavānaṃ parikkhayā; Asokaṃ anupāyāsaṃ, kasmā pabbajitaṃ tape.

Āraddhavīriyaṃ pahitattaṃ, Niccaṃ daḷhaparakkamaṃ; Nibbānaṃ abhikaṅkhantaṃ, Kasmā pabbajitaṃ tape”ti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

13. Pākatindriyasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā bhikkhū kosalesu viharanti aññatarasmiṃ vanasaṇḍe uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā vibbhantacittā pākatindriyā. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tesaṃ bhikkhūnaṃ anukampikā atthakāmā te bhikkhū saṃvejetukāmā yena te bhikkhū tenupasaṅkami;

upasaṅkamitvā te bhikkhū gāthāhi ajjhabhāsi:

"Sukhajīvino pure āsuṃ, bhikkhū gotamasāvakā; Anicchā piṇḍamesanā, anicchā sayanāsanaṃ; Loke aniccataṃ ñatvā, dukkhassantaṃ akaṃsu te.

Dupposaṃ katvā attānaṃ, gāme gāmaṇikā viya; Bhutvā bhutvā nipajjanti, parāgāresu mucchitā.

Saṃghassa añjaliṃ katvā, idhekacce vadāmahaṃ; Apaviddhā anāthā te, yathā petā tatheva te.

Ye kho pamattā viharanti, te me sandhāya bhāsitaṃ; Ye appamattā viharanti, namo tesaṃ karomahan"ti.

Atha kho te bhikkhū tāya devatāya saṃvejitā saṃvegamāpādunti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

7. Nāgadattasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā nāgadatto kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena āyasmā nāgadatto atikālena gāmaṃ pavisati, atidivā paṭikkamati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā āyasmato nāgadattassa anukampikā atthakāmā āyasmantaṃ nāgadattaṃ saṃvejetukāmā yenāyasmā nāgadatto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgadattaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Kāle pavisa nāgadatta, Divā ca āgantvā ativelacārī; Saṃsaṭṭho gahaṭṭhehi, Samānasukhadukkho.

Bhāyāmi nāgadattaṃ suppagabbhaṃ, Kulesu vinibaddhaṃ; Mā heva maccurañño balavato, Antakassa vasaṃ upesī"ti.

Atha kho āyasmā nāgadatto tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

14. Gandhatthenasutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena so bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto pokkharaṇiṃ ogāhetvā padumaṃ upasiṅghati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tassa bhikkhuno anukampikā atthakāmā taṃ bhikkhuṃ saṃvejetukāmā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Yametaṃ vārijaṃ pupphaṃ, adinnaṃ upasiṅghasi; Ekaṅgametaṃ theyyānaṃ, gandhatthenosi mārisā"ti.

"Na harāmi na bhañjāmi, ārā siṅghāmi vārijaṃ; Atha kena nu vaṇṇena, gandhatthenoti vuccati.

Yvāyaṃ bhisāni khanati, puṇḍarīkāni bhañjati; Evaṃ ākiṇṇakammanto, kasmā eso na vuccatī"ti.

"Ākiṇṇaluddo puriso, dhāticelaṃva makkhito; Tasmiṃ me vacanaṃ natthi, tvañcārahāmi vattave.

Anaṅgaṇassa posassa, niccaṃ sucigavesino; Vālaggamattaṃ pāpassa, abbhāmattaṃva khāyatī"ti.

"Addhā maṃ yakkha jānāsi, atho me anukampasi; Punapi yakkha vajjāsi, yadā passasi edisan"ti.

"Neva taṃ upajīvāma, napi te bhatakāmhase; Tvameva bhikkhu jāneyya, yena gaccheyya suggatin"ti.

Atha kho so bhikkhu tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Vanavaggo paṭhamo.

Vivekaṃ upaṭṭhānañca, Kassapagottena sambahulā; Ānando anuruddho ca, Nāgadattañca kulagharaṇī.

Vajjiputto ca vesālī, Sajjhāyena ayoniso; Majjhanhikālamhi pākatindriya— Padumapupphena cuddasa bhaveti.

Vanasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

11. Akusalavitakkasutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena so bhikkhu divāvihāragato pāpake akusale vitakke vitakketi, seyyathidaṃ—kāmavitakkaṃ, byāpādavitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tassa bhikkhuno anukampikā atthakāmā taṃ bhikkhuṃ saṃvejetukāmā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Ayoniso manasikārā, so vitakkehi khajjasi; Ayoniso paṭinissajja, yoniso anucintaya.

Satthāraṃ dhammamārabbha, saṅghaṃ sīlāni attano; Adhigacchasi pāmojjaṃ, pītisukhamasaṃsayaṃ; Tato pāmojjabahulo, dukkhas-

santaṃ karissasī”ti.

Atha kho so bhikkhu tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

3. Kassapagottasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā kassapagotto kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena āyasmā kassapagotto divāvihāragato aññataraṃ chetaṃ ovadati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā āyasmantaṃ kassapagottaṃ saṃvejetukāmā yenāyasmā kassapagotto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ kassapagottaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

“Giriduggacaraṃ chetaṃ, appapaññaṃ acetasaṃ; Akāle ovadaṃ bhikkhu, mandova paṭibhāti maṃ.

Suṇāti na vijānāti, Āloketi na passati; Dhammasmiṃ bhaññamānasmiṃ, Atthaṃ bālo na bujjhati.

Sacepi dasa pajjote, dhārayissasi kassapa; Neva dakkhati rūpāni, cakkhu hissa na vijjatī”ti.

Atha kho āyasmā kassapagotto tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

1. Vivekasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena so bhikkhu divāvihāragato pāpake akusale vitakke vitakketi gehanissite. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tassa bhikkhuno anukampikā atthakāmā taṃ bhikkhuṃ saṃvejetukāmā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

“Vivekakāmosi vanaṃ paviṭṭho, Atha te mano niccharatī bahiddhā; Jano janasmiṃ vinayassu chandaṃ, Tato sukhī hohisi vītarāgo.

Aratiṃ pajahāsi sato, Bhavāsi sataṃ taṃ sārayāmase; Pātālarajo hi duttaro, Mā taṃ kāmarajo avāhari.

Sakuṇo yathā paṃsukunthito, Vidhunaṃ pātayati sitaṃ rajaṃ; Evaṃ bhikkhu padhānavā satimā, Vidhunaṃ pātayati sitaṃ rajan”ti.

Atha kho so bhikkhu tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

9. Vajjiputtasutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro vajjiputtako bhikkhu vesāliyaṃ viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena vesāliyaṃ vajjiputtako sabbaratticāro hoti. Atha kho so bhikkhu vesāliyā tūriyatāḷitavāditanigghosasaddaṃ sutvā paridevamāno tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Ekakā mayaṃ araññe viharāma, Apaviddhaṃva vanasmiṃ dārukaṃ; Etādisikāya rattiyā, Ko su nāmamhehi pāpiyo"ti.

Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā tassa bhikkhuno anukampikā atthakāmā taṃ bhikkhuṃ saṃvejetukāmā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Ekakova tvaṃ araññe viharasi, Apaviddhaṃva vanasmiṃ dārukaṃ; Tassa te bahukā pihayanti, Nerayikā viya saggagāminan"ti.

Atha kho so bhikkhu tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

5. Ānandasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena āyasmā ānando ativelaṃ gihisaññattibahulo viharati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā āyasmato ānandassa anukampikā atthakāmā āyasmantaṃ ānandaṃ saṃvejetukāmā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Rukkhamūlagahanaṃ pasakkiya, Nibbānaṃ hadayasmiṃ opiya; Jhāya gotama mā pamādo, Kiṃ te biḷibiḷikā karissatī"ti.

Atha kho āyasmā ānando tāya devatāya saṃvejito saṃvegamāpādīti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

10. Sajjhāyasutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena so bhikkhu yaṃ sudaṃ pubbe ativelaṃ sajjhāyabahulo viharati so aparena samayena appossukko tuṇhībhūto saṅkasāyati. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā

devatā tassa bhikkhuno dhammaṃ asuṇantī yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kasmā tuvaṃ dhammapadāni bhikkhu, Nādhīyasi bhikkhuhi saṃvasanto; Sutvāna dhammaṃ labhatippasādaṃ, Diṭṭheva dhamme labhatippasaṃsan"ti.

"Ahu pure dhammapadesu chando, Yāva virāgena samāgamimha; Yato virāgena samāgamimha, Yaṃ kiñci diṭṭhaṃva sutaṃ mutaṃ vā; Aññāya nikkhepanamāhu santo"ti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

6. Anuruddhasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Atha kho aññatarā tāvatiṃsakāyikā devatā jālinī nāma āyasmato anuruddhassa purāṇadutiyikā yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Tattha cittaṃ paṇidhehi, yattha te vusitaṃ pure; Tāvatiṃsesu devesu, sabbakāmasamiddhisu; Purakkhato parivuto, devakaññāhi sobhasī"ti.

"Duggatā devakaññāyo, sakkāyasmiṃ patiṭṭhitā; Te cāpi duggatā sattā, devakaññāhi patthitā"ti.

"Na te sukhaṃ pajānanti, ye na passanti nandanaṃ; Āvāsaṃ naradevānaṃ, tidasānaṃ yasassinan"ti.

"Na tvaṃ bāle vijānāsi, yathā arahataṃ vaco; Aniccā sabbasaṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho.

Natthi dāni punāvāso, devakāyasmi jālini; Vikkhīṇo jātisaṃsāro, natthi dāni punabbhavo"ti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

4. Sambahulasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā bhikkhū kosalesu viharanti aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā temāsaccayena cārikaṃ pakkamiṃsu. Atha kho yā tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā te bhikkhū apassantī paridevamānā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Arati viya mejja khāyati, Bahuke disvāna vivitte āsane; Te cittakathā bahussutā, Kome gotamasāvakā gatā”ti.

Evaṃ vutte, aññatarā devatā taṃ devataṃ gāthāya paccabhāsi:

“Māgadhaṃ gatā kosalaṃ gatā, Ekacciyā pana vajjibhūmiyā; Magā viya asaṅgacārino, Aniketā viharanti bhikkhavo”ti.

Saṃyutta Nikāya 9

1. Vanavagga

12. Majjhanhikasutta

Ekaṃ samayaṃ aññataro bhikkhu kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Atha kho tasmiṃ vanasaṇḍe adhivatthā devatā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tassa bhikkhuno santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Ṭhite majjhanhike kāle, sannisīvesu pakkhisu; Saṇateva brahāraññaṃ, taṃ bhayaṃ paṭibhāti maṃ.

Ṭhite majjhanhike kāle, sannisīvesu pakkhisu; Saṇateva brahāraññaṃ, sā rati paṭibhāti man”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

3. Ajjhattānattasutta

“Cakkhuṃ, bhikkhave, anattā. Yadanattā taṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Sotaṃ anattā … pe … ghānaṃ anattā … jivhā anattā … kāyo anattā … mano anattā. Yadanattā taṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

157. Bāhiranandikkhayasutta

“Anicceyeva, bhikkhave, bhikkhu rūpe aniccāti passati, sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccati. Anicceyeva, bhikkhave, bhikkhu sadde … gandhe … rase … phoṭṭhabbe … dhamme aniccāti passati, sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirā-

gakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccatī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

14. Dutiyapubbesambodhasutta

“Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: ‘ko nu kho rūpānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko saddānaṃ … pe … ko gandhānaṃ … ko rasānaṃ … ko phoṭṭhabbānaṃ … ko dhammānaṃ assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan’ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: ‘yaṃ kho rūpe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ rūpānaṃ assādo. Yaṃ rūpā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ rūpānaṃ ādīnavo. Yo rūpesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ. Yaṃ sadde … gandhe … rase … phoṭṭhabbe … yaṃ dhamme paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ dhammānaṃ assādo. Yaṃ dhammā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ dhammānaṃ ādīnavo. Yo dhammesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ dhammānaṃ nissaraṇan’ti.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ evaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya ‘anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho’ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ evaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya ‘anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho’ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: ‘akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo’”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

131. Nakulapitusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷā-

vane migadāye. Atha kho nakulapitā gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho nakulapitā gahapati bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti? "Santi kho, gahapati, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, gahapati, bhikkhu no parinibbāyati … pe … santi kho, gahapati, jivhāviññeyyā rasā … pe … santi kho, gahapati, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, gahapati, bhikkhu no parinibbāyati. Ayaṃ kho, gahapati, hetu ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti.

Santi ca kho, gahapati, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato na tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti, na tadupādānaṃ. Anupādāno, gahapati, bhikkhu parinibbāyati … pe … santi kho, gahapati, jivhāviññeyyā rasā … pe … santi kho, gahapati, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ nābhinandato nābhivadato anajjhosāya tiṭṭhato na tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti na tadupādānaṃ. Anupādāno, gahapati, bhikkhu parinibbāyati. Ayaṃ kho, gahapati, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

219–221. Bāhirātītādiyadanattasutta

"Rūpā, bhikkhave, anattā atītā anāgatā paccuppannā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā

... dhammā anattā atītā anāgatā paccuppannā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

12. Bāhirānattātītānāgatasutta

"Rūpā, bhikkhave, anattā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannānaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītesu rūpesu anapekkho hoti; anāgate rūpe nābhinandati; paccuppannānaṃ rūpānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā anattā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannānaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītesu dhammesu anapekkho hoti; anāgate dhamme nābhinandati; paccuppannānaṃ dhammānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī"ti.

Dvādasamaṃ.

Aniccavaggo paṭhamo.

Aniccaṃ dukkhaṃ anattā ca, tayo ajjhattabāhirā; Yadaniccena tayo vuttā, te te ajjhattabāhirāti.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

103. Udakasutta

"Udako sudaṃ, bhikkhave, rāmaputto evaṃ vācaṃ bhāsati: 'idaṃ jātu vedagū, idaṃ jātu sabbajī, idaṃ jātu apalikhataṃ gaṇḍamūlaṃ palikhaṇin'ti. Taṃ kho panetaṃ, bhikkhave, udako rāmaputto avedagūyeva samāno 'vedagūsmī'ti bhāsati, asabbajīyeva samāno 'sabbajīsmī'ti bhāsati, apalikhataṃyeva gaṇḍamūlaṃ palikhataṃ me 'gaṇḍamūlan'ti bhāsati. Idha kho taṃ, bhikkhave, bhikkhu sammā vadamāno vadeyya: 'idaṃ jātu vedagū, idaṃ jātu sabbajī, idaṃ jātu apalikhataṃ gaṇḍamūlaṃ palikhaṇin'ti.

Kathañca, bhikkhave, vedagū hoti? Yato kho, bhikkhave, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti; evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vedagū hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sabbajī hoti? Yato kho, bhikkhave,

bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti; evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sabbajī hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhuno apalikhataṃ gaṇḍamūlaṃ palikhataṃ hoti? Gaṇḍoti kho, bhikkhave, imassetaṃ cātumahābhūtikassa kāyassa adhivacanaṃ mātāpettikasambhavassa odanakummāsūpacayassa aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammassa. Gaṇḍamūlanti kho, bhikkhave, taṇhāyetaṃ adhivacanaṃ. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā; evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno apalikhataṃ gaṇḍamūlaṃ palikhataṃ hoti.

Udako sudaṃ, bhikkhave, rāmaputto evaṃ vācaṃ bhāsati: 'idaṃ jātu vedagū, idaṃ jātu sabbajī, idaṃ jātu apalikhataṃ gaṇḍamūlaṃ palikhaṇin'ti. Taṃ kho panetaṃ, bhikkhave, udako rāmaputto avedagūyeva samāno 'vedagūsmī'ti bhāsati, asabbajīyeva samāno 'sabbajīsmī'ti bhāsati; apalikhataṃyeva gaṇḍamūlaṃ 'palikhataṃ me gaṇḍamūlan'ti bhāsati. Idha kho taṃ, bhikkhave, bhikkhu sammā vadamāno vadeyya: 'idaṃ jātu vedagū, idaṃ jātu sabbajī, idaṃ jātu apalikhataṃ gaṇḍamūlaṃ palikhaṇin'"ti.

Dasamaṃ.

Saḷavaggo pañcamo.

Dve saṅgayhā parihānaṃ, Pamādavihārī ca saṃvaro; Samādhi paṭisallānaṃ, Dve natumhākena uddakoti.

Saḷāyatanavagge dutiyapaṇṇāsako samatto.

Avijjā migajālañca, Gilānaṃ channaṃ catutthakaṃ; Saḷavaggena paññāsaṃ, Dutiyo paṇṇāsako ayanti.

Paṭhamasatakaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

198–200. Bāhirātītādidukkhasutta

"Rūpā, bhikkhave, dukkhā atītā anāgatā paccuppannā. Saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā … dhammā dukkhā atītā anāgatā paccuppannā. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

112. Bāhirāyatanaparijānanasutta

"Rūpe, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Rūpe ca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

239. Rathopamasutta

"Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāya. Katamehi tīhi? Indriyesu guttadvāro hoti, bhojane mattaññū, jāgariyaṃ anuyutto.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti, nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ. Tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati; rakkhati manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Seyyathāpi, bhikkhave, subhūmiyaṃ cātumahāpathe ājaññaratho yutto assa ṭhito odhastapatodo. Tamenaṃ dakkho yoggācariyo assadammasārathi abhiruhitvā vāmena hatthena rasmiyo gahetvā, dakkhiṇena hatthena patodaṃ gahetvā, yenicchakaṃ yadicchakaṃ sāreyyapi paccāsāreyyapi. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imesaṃ channaṃ indriyānaṃ ārakkhāya sikkhati, saṃyamāya sikkhati, damāya sikkhati, upasamāya sikkhati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu bhojane mattaññū hoti? Idha, bhikkhave,

bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: ‘neva davāya, na madāya, na maṇḍanāya, na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā, yāpanāya, vihiṃsūparatiyā, brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati, anavajjatā ca phāsuvihāro cā’ti. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso vaṇaṃ ālimpeyya yāvadeva rohanatthāya, seyyathā vā pana akkhaṃ abbhañjeyya yāvadeva bhārassa nittharaṇatthāya; evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: ‘neva davāya, na madāya, na maṇḍanāya, na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā, yāpanāya, vihiṃsūparatiyā, brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati, anavajjatā ca phāsuvihāro cā’ti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu bhojane mattaññū hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu jāgariyaṃ anuyutto hoti. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato bhikkhu diṭṭheva dhamme sukhasomanassabahulo viharati, yoni cassa āraddhā hoti āsavānaṃ khayāyā”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

10. Bāhirāniccātītānāgatasutta

“Rūpā, bhikkhave, aniccā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannānaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītesu rūpesu anapekkho hoti; anāgate rūpe nābhinandati; paccuppannānaṃ rūpānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā … dhammā aniccā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannānaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītesu dhammesu anapekkho hoti; anāgate dhamme nābhinandati; paccuppannānaṃ dhammānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

58. Anusayapahānasutta

"Kathaṃ nu kho ... pe ... anusayā pahīyantī"ti ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

90. Paṭhamaejāsutta

"Ejā, bhikkhave, rogo, ejā gaṇḍo, ejā sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, tathāgato anejo viharati vītasallo. Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya 'anejo vihareyyaṃ vītasallo'ti, cakkhuṃ na maññeyya, cakkhusmiṃ na maññeyya, cakkhuto na maññeyya, cakkhu meti na maññeyya; rūpe na maññeyya, rūpesu na maññeyya, rūpato na maññeyya, rūpā meti na maññeyya; cakkhuviññāṇaṃ na maññeyya, cakkhuviññāṇasmiṃ na maññeyya, cakkhuviññāṇato na maññeyya, cakkhuviññāṇaṃ meti na maññeyya; cakkhusamphassaṃ na maññeyya, cakkhusamphassasmiṃ na maññeyya, cakkhusamphassato na maññeyya, cakkhusamphasso meti na maññeyya. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya.

Sotaṃ na maññeyya ... pe ... ghānaṃ na maññeyya ... pe ... jivhaṃ na maññeyya, jivhāya na maññeyya, jivhāto na maññeyya, jivhā meti na maññeyya; rase na maññeyya ... pe ... jivhāviññāṇaṃ na maññeyya ... pe ... jivhāsamphassaṃ na maññeyya ... pe ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya.

Kāyaṃ na maññeyya ... pe ... manaṃ na maññeyya, manasmiṃ na maññeyya, manato na maññeyya, mano meti na maññeyya; dhamme na maññeyya ... pe ... mano viññāṇaṃ ... pe ... manosamphassaṃ ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya; sabbaṃ na

maññeyya, sabbasmiṃ na maññeyya, sabbato na maññeyya, sabbaṃ meti na maññeyya.

So evaṃ amaññamāno na kiñcipi loke upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

136. Paṭhamarūpārāmasutta

"Rūpārāmā, bhikkhave, devamanussā rūparatā rūpasammuditā. Rūpaviparināmavirāganirodhā dukkhā, bhikkhave, devamanussā viharanti. Saddārāmā, bhikkhave, devamanussā saddaratā saddasammuditā. Saddaviparināmavirāganirodhā dukkhā, bhikkhave, devamanussā viharanti. Gandhārāmā ... rasārāmā ... phoṭṭhabbārāmā ... dhammārāmā, bhikkhave, devamanussā dhammaratā dhammasammuditā. Dhammaviparināmavirāganirodhā dukkhā, bhikkhave, devamanussā viharanti. Tathāgato ca kho, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho rūpānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā na rūpārāmo na rūparato na rūpasammudito. Rūpaviparināmavirāganirodhā sukho, bhikkhave, tathāgato viharati. Saddānaṃ ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānaṃ ... dhammānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā na dhammārāmo, na dhammarato, na dhammasammudito. Dhammaviparināmavirāganirodhā sukho, bhikkhave, tathāgato viharati". Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Rūpā saddā rasā gandhā, phassā dhammā ca kevalā; Iṭṭhā kantā manāpā ca, yāvatatthīti vuccati.

Sadevakassa lokassa, ete vo sukhasammatā; Yattha cete nirujjhanti, taṃ tesaṃ dukkhasammataṃ.

Sukhaṃ diṭṭhamariyebhi, sakkāyassa nirodhanaṃ; Paccanīkamidaṃ hoti, sabbalokena passataṃ.

Yaṃ pare sukhato āhu, tadariyā āhu dukkhato; Yaṃ pare dukkhato āhu, tadariyā sukhato vidū.

Passa dhammaṃ durājānaṃ, sammūḷhettha aviddasu; Nivutānaṃ tamo hoti, andhakāro apassataṃ.

Satañca vivaṭaṃ hoti, āloko passatāmiva; Santike na vijānanti, maggā dhammassa akovidā.

Bhavarāgaparetebhi, bhavarāgānusārībhi; Māradheyyānupannehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Ko nu aññatra mariyebhi, Padaṃ sambuddhumarahati; Yaṃ padaṃ sammadaññāya, Parinibbanti anāsavā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

28. Ādittasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā gayāyaṃ viharati gayāsīse saddhiṃ bhikkhusahassena. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: " sabbaṃ, bhikkhave, ādittaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ ādittaṃ? Cakkhu, bhikkhave, ādittaṃ, rūpā ādittā, cakkhuviññāṇaṃ ādittaṃ, cakkhusamphasso āditto. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? 'Rāgagginā, dosagginā, mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan'ti vadāmi ... pe ... jivhā ādittā, rasā ādittā, jivhāviññāṇaṃ ādittaṃ, jivhāsamphasso āditto. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? 'Rāgagginā, dosagginā, mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan'ti vadāmi ... pe ... mano āditto, dhammā ādittā, manoviññāṇaṃ ādittaṃ, manosamphasso āditto. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? 'Rāgagginā, dosagginā, mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan'ti vadāmi. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati ... pe ... yampidaṃ manosamphass-

apaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinanduṃ. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne tassa bhikkhusahassassa anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsūti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

6. Bāhirānattasutta

"Rūpā, bhikkhave, anattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saddā ... pe ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā anattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

125. Vajjīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vajjīsu viharati hatthigāme. Atha kho uggo gahapati hatthigāmako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggo gahapati hatthigāmako bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti? (Yathā purimasuttantaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.) "Ayaṃ kho, gahapati, hetu ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

54. Saṃyojanappahānasutta

"Kathaṃ nu kho, bhante, jānato, kathaṃ passato, saṃyojanā pahīyantī"ti?

"Cakkhuṃ kho, bhikkhu, aniccato jānato passato saṃyojanā pahīyanti. Rūpe ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphassaṃ ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato saṃyojanā pahīyanti. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ ... dhamme ... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato saṃyojanā pahīyanti. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato saṃyojanā pahīyantī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

57. Āsavasamugghātasutta

"Kathaṃ nu kho, bhante, jānato, kathaṃ passato āsavā samugghātaṃ gacchantī"ti ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

76. Rādhaaniccasutta

Atha kho āyasmā rādho ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, rādha, aniccaṃ tatra te chando pahātabbo. Kiñca, rādha, aniccaṃ tatra te chando pahātabbo? Cakkhu aniccaṃ, rūpā aniccā, cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphasso ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ. Tatra te chando pahātabbo ... pe ... jivhā ... kāyo ... mano anicco. Tatra te chando pahātabbo. Dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ. Tatra te chando pahātabbo. Yaṃ kho, rādha, aniccaṃ tatra te chando pahātabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

149. Anattanibbānasappāyasutta

"Nibbānasappāyaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha ... pe ... katamā ca sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuṃ anattāti passati, rūpā anattāti passati, cakkhuviññāṇaṃ anattāti passati, cakkhusamphasso anattāti passati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattāti passati ... pe ... mano anattāti passati, dhammā anattāti passati, manoviññāṇaṃ anattāti passati, manosamphasso anattāti passati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattāti passati. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

207–209. Ajjhattātītādiyaṃdukkhasutta

"Cakkhu, bhikkhave, dukkhaṃ atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... jivhā dukkhā ... pe ... mano dukkho atīto anāgato paccuppanno. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

71. Paṭhamachaphassāyatanasutta

"Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Avusitaṃ tena brahmacariyaṃ, ārakā so imasmā dhammavinayā"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "etthāhaṃ, bhante, anassasaṃ. Ahañhi, bhante, channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāmī"ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, bhikkhu, cakkhuṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassasī”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Sādhu, bhikkhu, ettha ca te, bhikkhu, cakkhu ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ bhavissati. Esevanto dukkhassa … pe … jivhaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassasī”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Sādhu, bhikkhu, ettha ca te, bhikkhu, jivhā ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ bhavissati. Esevanto dukkhassa … pe … manaṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’ti samanupassasī”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Sādhu, bhikkhu, ettha ca te, bhikkhu, mano ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ bhavissati. Esevanto dukkhassā”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

21. Paṭhamadukkhuppādasutta

“Yo, bhikkhave, cakkhussa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo sotassa … pe … yo ghānassa … yo jivhāya … yo kāyassa … yo manassa uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo.

Yo ca kho, bhikkhave, cakkhussa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo sotassa … yo ghānassa … yo jivhāya … yo kāyassa … yo manassa nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

25. Abhiññāpariññāpahānasutta

“Sabbaṃ abhiññā pariññā pahānāya vo, bhikkhave, dhammaṃ de-

sessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, sabbaṃ abhiññā pariññā pahānāya dhammo? Cakkhuṃ, bhikkhave, abhiññā pariññā pahātabbaṃ, rūpā abhiññā pariññā pahātabbā, cakkhuviññāṇaṃ abhiññā pariññā pahātabbaṃ, cakkhusamphasso abhiññā pariññā pahātabbo, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhiññā pariññā pahātabbaṃ ... pe ... jivhā abhiññā pariññā pahātabbā, rasā abhiññā pariññā pahātabbā, jivhāviññāṇaṃ abhiññā pariññā pahātabbaṃ, jivhāsamphasso abhiññā pariññā pahātabbo, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhiññā pariññā pahātabbaṃ. Kāyo abhiññā pariññā pahātabbo ... mano abhiññā pariññā pahātabbo, dhammā abhiññā pariññā pahātabbā, manoviññāṇaṃ abhiññā pariññā pahātabbaṃ, manosamphasso abhiññā pariññā pahātabbo, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhiññā pariññā pahātabbaṃ. Ayaṃ kho, bhikkhave, sabbaṃ abhiññā pariññā pahānāya dhammo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

102. Dutiyanatumhākasutta

"Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Cakkhu, bhikkhave, na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Rūpā na tumhākaṃ. Te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Cakkhuviññāṇaṃ na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Cakkhusamphasso na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Yampi, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

18. Dutiyanoceassādasutta

"No cedaṃ, bhikkhave, rūpānaṃ assādo abhavissa, nayidaṃ sattā rūpesu sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi rūpānaṃ assādo, tasmā sattā rūpesu sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, rūpānaṃ ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā rūpesu nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi rūpānaṃ ādīnavo, tasmā sattā rūpesu nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, rūpānaṃ nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā rūpehi nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi rūpānaṃ nissaraṇaṃ, tasmā sattā rūpehi nissaranti. No cedaṃ, bhikkhave, saddānaṃ ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānaṃ ... dhammānaṃ assādo abhavissa, nayidaṃ sattā dhammesu sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi dhammānaṃ assādo, tasmā sattā dhammesu sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā dhammesu nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi dhammānaṃ ādīnavo, tasmā sattā dhammesu nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā dhammehi nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi dhammānaṃ nissaraṇaṃ, tasmā sattā dhammehi nissaranti.

Yāvakīvañca, bhikkhave, sattā imesaṃ channaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññaṃsu, neva tāva, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaññuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā vihariṃsu. Yato ca kho, bhikkhave, sattā imesaṃ channaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññaṃsu, atha, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaññuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā viharantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

5. Bāhiradukkhasutta

"Rūpā, bhikkhave, dukkhā. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā

taṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā … dhammā dukkhā. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

128. Soṇasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho soṇo gahapatiputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇo gahapatiputto bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī”ti? (Yathā purimasuttantaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.) Ayaṃ kho, soṇa, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantīti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

19. Paṭhamābhinandasutta

“Yo, bhikkhave, cakkhuṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo sotaṃ … pe … yo ghānaṃ … pe … yo jivhaṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo kāyaṃ … pe … yo manaṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmā”ti vadāmi.

“Yo ca kho, bhikkhave, cakkhuṃ nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo sotaṃ … pe … yo ghānaṃ … pe … yo jivhaṃ nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo kāyaṃ … pe … yo manaṃ nābhinandati, dukkhaṃ so

nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmā”ti vadāmi.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

159. Bāhiraaniccanandikkhayasutta

“Rūpe, bhikkhave, yoniso manasi karotha, rūpāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Rūpe, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasikaronto, rūpāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto rūpesupi nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccati. Sadde … gandhe … rase … phoṭṭhabbe … dhamme, bhikkhave, yoniso manasi karotha, dhammāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Dhamme, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasikaronto, dhammāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto dhammesupi nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccatī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

9. Ajjhattānattātītānāgatasutta

“Cakkhuṃ, bhikkhave, anattā atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ cakkhusmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ cakkhuṃ nābhinandati; paccuppannassa cakkhussa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Sotaṃ anattā … pe … ghānaṃ anattā … pe … jivhā anattā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannāya. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītāya jivhāya anapekkho hoti; anāgataṃ jivhaṃ nābhinandati; paccuppannāya jivhāya nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Kāyo anattā … pe … mano anattā atītānāgato; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ manasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ manaṃ nābhinandati; paccuppannassa manassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

29. Addhabhūtasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "sabbaṃ, bhikkhave, addhabhūtaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ addhabhūtaṃ? Cakkhu, bhikkhave, addhabhūtaṃ, rūpā addhabhūtā, cakkhuviññāṇaṃ addhabhūtaṃ, cakkhusamphasso addhabhūto, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi addhabhūtaṃ. Kena addhabhūtaṃ? 'Jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi addhabhūtan'ti vadāmi ... pe ... jivhā addhabhūtā, rasā addhabhūtā, jivhāviññāṇaṃ addhabhūtaṃ, jivhāsamphasso addhabhūto, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi addhabhūtaṃ. Kena addhabhūtaṃ? 'Jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi addhabhūtan'ti vadāmi. Kāyo addhabhūto ... pe ... mano addhabhūto, dhammā addhabhūtā, manoviññāṇaṃ addhabhūtaṃ, manosamphasso addhabhūto, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi addhabhūtaṃ. Kena addhabhūtaṃ? 'Jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi addhabhūtan'ti vadāmi. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ 'vimuttam'iti ñāṇaṃ hoti, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

145. Bāhirānattahetusutta

"Rūpā, bhikkhave, anattā. Yopi hetu, yopi paccayo rūpānaṃ uppādāya, sopi anattā. Anattasambhūtā, bhikkhave, rūpā kuto attā bhavissanti. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā anattā. Yopi hetu, yopi paccayo dhammānaṃ uppādāya, sopi anattā. Anattasamb-

hūtā, bhikkhave, dhammā kuto attā bhavissanti. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpesupi nibbindati, saddesupi ... gandhesupi ... rasesupi ... phoṭṭhabbesupi ... dhammesupi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Dvādasamaṃ.

Devadahavaggo catuttho.

Devadaho khaṇo rūpā, dve natumhākameva ca; Hetunāpi tayo vuttā, duve ajjhattabāhirāti.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

233. Kāmabhūsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca ānando āyasmā ca kāmabhū kosambiyaṃ viharanti ghositārāme. Atha kho āyasmā kāmabhū sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kāmabhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, āvuso ānanda, cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ ... pe ... jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ, rasā jivhāya saṃyojanaṃ ... pe ... mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, dhammā manassa saṃyojanan"ti?

"Na kho, āvuso kāmabhū, cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... na jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ, na rasā jivhāya saṃyojanaṃ ... pe ... na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, kāḷo ca balībaddo odāto ca balībaddo ekena dāmena vā yottena vā saṃyuttā assu. Yo nu kho evaṃ vadeyya: 'kāḷo balībaddo odātassa balībaddassa saṃyojanaṃ, odāto balībaddo kāḷassa balībaddassa saṃyojanan'ti, sammā nu kho so vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Na kho, āvuso, kāḷo balībaddo odātassa balībaddassa saṃyojanaṃ, napi odāto balībaddo kāḷassa balībaddassa saṃy-

ojanaṃ. Yena ca kho te ekena dāmena vā yottena vā saṃyuttā, taṃ tattha saṃyojanaṃ. Evameva kho, āvuso, na cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ ... pe ... na jivhā ... pe ... na mano ... pe ... yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

169. Ajjhattaaniccarāgasutta

"Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo rāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, aniccaṃ? Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo rāgo pahātabbo ... pe ... jivhā aniccā; tatra vo rāgo pahātabbo ... pe ... mano anicco; tatra vo rāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo rāgo pahātabbo"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

213–215. Bāhirātītādiyadaniccasutta

"Rūpā, bhikkhave, aniccā atītā anāgatā paccuppannā. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā aniccā atītā anāgatā paccuppannā. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

161. Jīvakambavanapaṭisallānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati jīvakambavane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi ... pe ... "paṭisallāne, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīnassa, bhikkhave, bhikkhuno yathābhūtaṃ okkhāyati. Kiñca yathābhūtaṃ okkhāyati? Cakkhuṃ aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati, rūpā aniccāti yathābhūtaṃ okkhāyati, cakkhuviññāṇaṃ aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati, cakkhusamphasso aniccoti yathābhūtaṃ okkhāyati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anic-

canti yathābhūtaṃ okkhāyati ... pe ... mano aniccoti yathābhūtaṃ okkhāyati, dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati. Paṭisallāne, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīnassa, bhikkhave, bhikkhuno yathābhūtaṃ okkhāyatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

1. Ajjhattāniccasutta

Evaṃ me sutaṃ. Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Cakkhuṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Sotaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ ... pe ... ghānaṃ aniccaṃ. Yadaniccaṃ ... pe ... jivhā aniccā. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Kāyo anicco. Yadaniccaṃ ... pe ... mano anicco. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, sotasmimpi nibbindati, ghānasmimpi nibbindati, jivhāyapi nibbindati, kāyasmimpi nibbindati, manasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

85. Suññatalokasutta

Atha kho āyasmā ānando ... pe ... bhagavantaṃ etadavoca: "' suñño loko, suñño loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, suñño

lokoti vuccatī"ti? "Yasmā ca kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā tasmā suñño lokoti vuccati. Kiñca, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā? Cakkhu kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā. Rūpā suññā attena vā attaniyena vā, cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ attena vā attaniyena vā, cakkhusamphasso suñño attena vā attaniyena vā ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Yasmā ca kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā suñño lokoti vuccatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

81. Sambahulabhikkhusutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu ... pe ... ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha no, bhante, aññatitthiyā paribbājakā amhe evaṃ pucchanti: 'kimatthiyaṃ, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti? Evaṃ puṭṭhā mayaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākaroma: 'dukkhassa kho, āvuso, pariññatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Kacci mayaṃ, bhante, evaṃ puṭṭhā evaṃ byākaramānā vuttavādino ceva bhagavato homa, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhāma, dhammassa cānudhammaṃ byākaroma, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti?

"Taggha tumhe, bhikkhave, evaṃ puṭṭhā evaṃ byākaramānā vuttavādino ceva me hotha, na ca maṃ abhūtena abbhācikkhatha, dhammassa cānudhammaṃ byākarotha, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati. Dukkhassa hi, bhikkhave, pariññatthaṃ mayi brahmacariyaṃ vussati. Sace pana vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'katamaṃ pana taṃ, āvuso, dukkhaṃ, yassa pariññāya samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'cakkhu kho, āvuso, dukkhaṃ, tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Rūpā ... pe ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ. Tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati ... pe

... mano dukkho ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ. Tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Idaṃ kho taṃ, āvuso, dukkhaṃ, tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

138. Paṭhamanatumhākasutta

"Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Cakkhu, bhikkhave, na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati ... pe ... jivhā na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissati ... pe ... mano na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissati. Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ taṃ jano hareyya vā ḍaheyya vā yathāpaccayaṃ vā kareyya, api nu tumhākaṃ evamassa: 'amhe jano harati vā ḍahati vā yathāpaccayaṃ vā karotī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Na hi no etaṃ, bhante, attā vā attaniyaṃ vā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, cakkhu na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati ... pe ... jivhā na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissati ... pe ... mano na tumhākaṃ; taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissatī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

62. Dutiyasabbupādānapariyādānasutta

"Sabbupādānapariyādānāya vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, sabbupādānapariyādānāya dhammo?

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Rūpā ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante" ... pe ....

"Cakkhusamphasso nicco vā anicco vā"ti?

"Anicco, bhante" ... pe ....

"Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante" ... pe ....

"Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano ... dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati ... pe ... jivhāyapi nibbindati, rasesupi nibbindati, jivhāviññāṇepi nibbindati, jivhāsamphassepi nibbindati, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati ... pe ... manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ kho, bhikkhave, sabbupādānapariyādānāya dhammo"ti.

Dasamaṃ.

Avijjāvaggo paṭhamo.

Avijjā saṃyojanā dve, āsavena duve vuttā; Anusayā apare dve, pariññā dve pariyādinnaṃ; Vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

147. Aniccanibbānasappāyasutta

"Nibbānasappāyaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha ... pe ... katamā ca sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuṃ aniccanti passati, rūpā aniccāti passati, cakkhuviññāṇaṃ aniccanti passati, cakkhusamphasso aniccoti passati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti passati ... pe ... jivhā aniccāti passati, rasā aniccāti passati, jivhāviññāṇaṃ aniccanti passati, jivhāsamphasso aniccoti passati, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti passati ... pe ... mano aniccoti passati, dhammā aniccāti passati, manoviññāṇaṃ aniccanti passati, manosamphasso aniccoti passati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti passati. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

237. Dutiyahatthapādopamasutta

"Hatthesu, bhikkhave, sati ādānanikkhepanaṃ hoti; pādesu sati abhikkamapaṭikkamo hoti; pabbesu sati samiñjanapasāraṇaṃ hoti; kucchismiṃ sati jighacchā pipāsā hoti. Evameva kho, bhikkhave, cakkhusmiṃ sati cakkhusamphassapaccayā uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ... jivhāya sati ... pe ... manasmiṃ sati manosamphassapaccayā uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ....

Hatthesu, bhikkhave, asati ādānanikkhepanaṃ na hoti; pādesu asati abhikkamapaṭikkamo na hoti; pabbesu asati samiñjanapasāraṇaṃ na hoti; kucchismiṃ asati jighacchā pipāsā na hoti. Evameva kho, bhikkhave, cakkhusmiṃ asati cakkhusamphassapaccayā nuppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ... jivhāya asati jivhāsamphassapaccayā nuppajjati ... pe ... manasmiṃ asati manosamphassapaccayā nup-

pajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhan”ti.

Dasamaṃ.

Samuddavaggo tatiyo.

Dve samuddā bāḷisiko, khīrarukkhena koṭṭhiko; Kāmabhū udāyī ceva, ādittena ca aṭṭhamaṃ; Hatthapādūpamā dveti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

144. Bāhiradukkhahetusutta

“Rūpā, bhikkhave, dukkhā. Yopi hetu, yopi paccayo rūpānaṃ uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūtā, bhikkhave, rūpā kuto sukhā bhavissanti. Saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā … dhammā dukkhā. Yopi hetu, yopi paccayo dhammānaṃ uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūtā, bhikkhave, dhammā kuto sukhā bhavissanti. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

30. Samugghātasāruppasutta

“Sabbamaññitasamugghātasāruppaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmīti. Katamā ca sā, bhikkhave, sabbamaññitasamugghātasāruppā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuṃ na maññati, cakkhusmiṃ na maññati, cakkhuto na maññati, cakkhuṃ meti na maññati. Rūpe na maññati, rūpesu na maññati, rūpato na maññati, rūpā meti na maññati. Cakkhuviññāṇaṃ na maññati, cakkhuviññāṇasmiṃ na maññati, cakkhuviññāṇato na maññati, cakkhuviññāṇaṃ meti na maññati. Cakkhusamphassaṃ na maññati, cakkhusamphassasmiṃ na maññati, cakkhusamphassato na maññati, cakkhusamphasso meti na maññati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati … pe … jivhaṃ na maññati, jivhāya na maññati, jivhāto na maññati, jivhā meti na maññati. Rase na maññati, rasesu na maññati, rasato na maññati, rasā meti na maññati. Jivhāviññāṇaṃ na maññati, jivhāviññāṇasmiṃ na maññati, jivhāviññāṇato

na maññati, jivhāviññāṇaṃ meti na maññati. Jivhāsamphassaṃ na maññati, jivhāsamphassasmiṃ na maññati, jivhāsamphassato na maññati, jivhāsamphasso meti na maññati. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati ... pe ... manaṃ na maññati, manasmiṃ na maññati, manato na maññati, mano meti na maññati. Dhamme na maññati, dhammesu na maññati, dhammato na maññati, dhammā meti na maññati. Manoviññāṇaṃ na maññati, manoviññāṇasmiṃ na maññati, manoviññāṇato na maññati, manoviññāṇaṃ meti na maññati. Manosamphassaṃ na maññati, manosamphassasmiṃ na maññati, manosamphassato na maññati, manosamphasso meti na maññati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati. Sabbaṃ na maññati, sabbasmiṃ na maññati, sabbato na maññati, sabbaṃ meti na maññati. So evaṃ amaññamāno na ca kiñci loke upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, sabbamaññitasamugghātasāruppā paṭipadā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

205. Ajjhattānāgatayadaniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ anāgataṃ. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... jivhā aniccā anāgatā. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... mano anicco anāgato. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

83. Phaggunapañhāsutta

Atha kho āyasmā phagguno ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā phagguno bhagavantaṃ etadavoca:

"Atthi nu kho, bhante, taṃ cakkhu, yena cakkhunā atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivaṭṭe paññāpayamāno paññāpeyya ... pe ... atthi nu kho, bhante, sā jivhā, yāya jivhāya atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivaṭṭe paññāpayamāno paññāpeyya ... pe ... atthi nu kho so, bhante, mano, yena manena atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivaṭṭe paññāpayamāno paññāpeyyā"ti?

"Natthi kho taṃ, phagguna, cakkhu, yena cakkhunā atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivaṭṭe paññāpayamāno paññāpeyya ... pe ... natthi kho sā, phagguna, jivhā, yāya jivhāya atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivaṭṭe paññāpayamāno paññāpeyya ... pe ... natthi kho so, phagguna, mano, yena manena atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivaṭṭe paññāpayamāno paññāpeyyā"ti.

Dasamaṃ.

Gilānavaggo tatiyo.

Gilānena duve vuttā, rādhena apare tayo; Avijjāya ca dve vuttā, bhikkhu loko ca phaggunoti.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

20. Dutiyābhinandasutta

"Yo, bhikkhave, rūpe abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmā"ti vadāmi.

"Yo ca kho, bhikkhave, rūpe nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmā"ti vadāmi. Yo sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... dhamme nābhinan-

dati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmā"ti vadāmi.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

188. Ajjhattapaccuppannāniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ paccuppannaṃ ... pe ... jivhā aniccā paccuppannā ... pe ... mano anicco paccuppanno. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

59. Anusayasamugghātasutta

"Kathaṃ nu kho ... pe ... anusayā samugghātaṃ gacchantī"ti? "Cakkhuṃ kho, bhikkhu, anattato jānato passato anusayā samugghātaṃ gacchanti ... pe ... sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ ... dhamme ... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattato jānato passato anusayā samugghātaṃ gacchanti. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato anusayā samugghātaṃ gacchantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

201–203. Bāhirātītādianattasutta

"Rūpā, bhikkhave, anattā atītā anāgatā paccuppannā. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā anattā atītā anāgatā paccuppannā. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

82. Lokapañhāsutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"'Loko, loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, lokoti vuccatī"ti? "'Lujjatī'ti kho, bhikkhu, tasmā lokoti vuccati. Kiñca lujjati? Cakkhu kho, bhikkhu, lujjati. Rūpā lujjanti, cakkhuviññāṇaṃ

lujjati, cakkhusamphasso lujjati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi lujjati ... pe ... jivhā lujjati ... pe ... mano lujjati, dhammā lujjanti, manoviññāṇaṃ lujjati, manosamphasso lujjati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi lujjati. Lujjatīti kho, bhikkhu, tasmā lokoti vuccatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

87. Channasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahācundo āyasmā ca channo gijjhakūṭe pabbate viharanti. Tena kho pana samayena yena āyasmā channo ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahācundo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahācundaṃ etadavoca: "āyāmāvuso cunda, yenāyasmā channo tenupasaṅkamissāma gilānapucchakā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā mahācundo āyasmato sāriputtassa paccassosi.

Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahācundo yenāyasmā channo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃsu. Nisajja kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ channaṃ etadavoca: "kacci te, āvuso channa, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti no abhikkamanti, paṭikkamosānaṃ paññāyati no abhikkamo"ti?

"Na me, āvuso sāriputta, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso, balavā puriso tiṇhena sikharena muddhani abhimattheyya; evameva kho, āvuso, adhimattā vātā muddhani ūhananti. Na me, āvuso, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ ... pe ... no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso, balavā puriso daḷhena varattakkhaṇḍena sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya; evameva kho, āvuso, adhimattā sīse sīsavedanā. Na me, āvuso, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ ... pe ... no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso, dakkho goghātako vā goghātakan-

tevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchiṃ parikanteyya; evameva kho adhimattā vātā kucchiṃ parikantanti. Na me, āvuso, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ … pe … no paṭikkamo. Seyyathāpi, āvuso, dve balavanto purisā dubbalataraṃ purisaṃ nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyuṃ samparitāpeyyuṃ; evameva kho, āvuso, adhimatto kāyasmiṃ ḍāho. Na me, āvuso, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo. Satthaṃ, āvuso sāriputta, āharissāmi, nāvakaṅkhāmi jīvitan"ti.

"Mā āyasmā channo satthaṃ āharesi. Yāpetāyasmā channo, yāpentaṃ mayaṃ āyasmantaṃ channaṃ icchāma. Sace āyasmato channassa natthi sappāyāni bhojanāni, ahaṃ āyasmato channassa sappāyāni bhojanāni pariyesissāmi. Sace āyasmato channassa natthi sappāyāni bhesajjāni, ahaṃ āyasmato channassa sappāyāni bhesajjāni pariyesissāmi. Sace āyasmato channassa natthi patirūpā upaṭṭhākā, ahaṃ āyasmantaṃ channaṃ upaṭṭhahissāmi. Mā āyasmā channo satthaṃ āharesi. Yāpetāyasmā channo, yāpentaṃ mayaṃ āyasmantaṃ channaṃ icchāmā"ti.

"Na me, āvuso sāriputta, natthi sappāyāni bhojanāni; atthi me sappāyāni bhojanāni. Napi me natthi sappāyāni bhesajjāni; atthi me sappāyāni bhesajjāni. Napi me natthi patirūpā upaṭṭhākā; atthi me patirūpā upaṭṭhākā. Api ca me, āvuso, satthā pariciṇṇo dīgharattaṃ manāpeneva, no amanāpena. Etañhi, āvuso, sāvakassa patirūpaṃ yaṃ satthāraṃ paricareyya manāpeneva, no amanāpena. 'Anupavajjaṃ channo bhikkhu satthaṃ āharissatī'ti—evametaṃ, āvuso sāriputta, dhārehī"ti.

"Puccheyyāma mayaṃ āyasmantaṃ channaṃ kañcideva desaṃ, sace āyasmā channo okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti. "Pucchāvuso sāriputta, sutvā vedissāmā"ti.

"Cakkhuṃ, āvuso channa, cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassasi … pe … jivhaṃ, āvuso channa, jivhāviññāṇaṃ jivhāviññāṇaviññātabbe dhamme 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassasi … pe … manaṃ, āvuso channa, manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassasī"ti?

“Cakkhuṃ, āvuso sāriputta, cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmi … pe … jivhaṃ, āvuso sāriputta, jivhāviññāṇaṃ jivhāviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmi … pe … manaṃ, āvuso sāriputta, manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmī”ti.

“Cakkhusmiṃ, āvuso channa, cakkhuviññāṇe cakkhuviññāṇaviññātabbesu dhammesu kiṃ disvā kiṃ abhiññāya cakkhuṃ cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassasi … jivhāya, āvuso channa, jivhāviññāṇe jivhāviññāṇaviññātabbesu dhammesu kiṃ disvā kiṃ abhiññāya jivhaṃ jivhāviññāṇaṃ jivhāviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassasi … manasmiṃ, āvuso channa, manoviññāṇe manoviññāṇaviññātabbesu dhammesu kiṃ disvā kiṃ abhiññāya manaṃ manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassasī”ti?

“Cakkhusmiṃ, āvuso sāriputta, cakkhuviññāṇe cakkhuviññāṇaviññātabbesu dhammesu nirodhaṃ disvā nirodhaṃ abhiññāya cakkhuṃ cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmi … pe … jivhāya, āvuso sāriputta, jivhāviññāṇe jivhāviññāṇaviññātabbesu dhammesu nirodhaṃ disvā nirodhaṃ abhiññāya jivhaṃ jivhāviññāṇaṃ jivhāviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmi … pe … manasmiṃ, āvuso sāriputta, manoviññāṇe manoviññāṇaviññātabbesu dhammesu nirodhaṃ disvā nirodhaṃ abhiññāya manaṃ manoviññāṇaṃ manoviññāṇaviññātabbe dhamme ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassāmī”ti.

Evaṃ vutte, āyasmā mahācundo āyasmantaṃ channaṃ etadavoca: “tasmātiha, āvuso channa, idampi tassa bhagavato sāsanaṃ niccakappaṃ sādhukaṃ manasi kātabbaṃ: ‘nissitassa calitaṃ, anissitassa calitaṃ natthi. Calite asati passaddhi hoti. Passaddhiyā sati nati na hoti. Natiyā asati āgatigati na hoti. Āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti. Cutūpapāte asati nevidha na huraṃ na ubhayamantarena. Esevanto

dukkhassā'"ti.

Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahācundo āyasmantaṃ channaṃ iminā ovādena ovaditvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu. Atha kho āyasmā channo acirapakkantesu tesu āyasmantesu satthaṃ āharesi.

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmatā, bhante, channena satthaṃ āharitaṃ. Tassa kā gati ko abhisamparāyo"ti? "Nanu te, sāriputta, channena bhikkhunā sammukhāyeva anupavajjatā byākatā"ti? "Atthi, bhante, pubbavijjanaṃ nāma vajjigāmo. Tatthāyasmato channassa mittakulāni suhajjakulāni upavajjakulānī"ti. "Honti hete, sāriputta, channassa bhikkhuno mittakulāni suhajjakulāni upavajjakulāni. Na kho panāhaṃ, sāriputta, ettāvatā saupavajjoti vadāmi. Yo kho, sāriputta, tañca kāyaṃ nikkhipati, aññañca kāyaṃ upādiyati, tamahaṃ saupavajjoti vadāmi. Taṃ channassa bhikkhuno natthi. 'Anupavajjaṃ channena bhikkhunā satthaṃ āharitan'ti—evametaṃ, sāriputta, dhārehī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

204. Ajjhattātītayadaniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ atītaṃ. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... jivhā aniccā atītā. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... mano anicco atīto. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

53. Avijjāpahānasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ

nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Cakkhuṃ kho, bhikkhu, aniccato jānato passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Rūpe aniccato jānato passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphassaṃ ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ aniccato jānato passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Dhamme ... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

227. Bāhirāyatanaanattasutta

"Rūpā, bhikkhave, anattā. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā anattā. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṭṭhipeyyālo samatto.

Chandenaṭṭhārasa honti, atītena ca dve nava; Yadaniccāṭṭhārasa vuttā, tayo ajjhattabāhirā; Peyyālo saṭṭhiko vutto, buddhenādiccabandhunāti.

Suttantāni saṭṭhi.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

120. Sāriputtasaddhivihārikasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññataro bhikkhu yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "saddhivihāriko, āvuso sāriputta, bhikkhu sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto"ti.

“Evametaṃ, āvuso, hoti indriyesu aguttadvārassa, bhojane amattaññuno, jāgariyaṃ ananuyuttassa. ‘So vatāvuso, bhikkhu indriyesu aguttadvāro bhojane amattaññū jāgariyaṃ ananuyutto yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ santānessatī’ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ‘So vatāvuso, bhikkhu indriyesu guttadvāro, bhojane mattaññū, jāgariyaṃ anuyutto yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ santānessatī’ti ṭhānametaṃ vijjati.

Kathañcāvuso, indriyesu guttadvāro hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Evaṃ kho, āvuso, indriyesu guttadvāro hoti.

Kathañcāvuso, bhojane mattaññū hoti? Idhāvuso, bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti: ‘neva davāya, na madāya, na maṇḍanāya, na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṃsūparatiyā, brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati, anavajjatā ca phāsuvihāro cā’ti. Evaṃ kho, āvuso, bhojane mattaññū hoti.

Kathañcāvuso, jāgariyaṃ anuyutto hoti? Idhāvuso, bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno, uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Evaṃ kho, āvuso, jāgariyaṃ anuyutto hoti. Tasmātihāvuso, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘indriyesu guttadvārā bhavissāma, bhojane mattaññuno, jāgariyaṃ anuyuttā’ti. Evañhi vo, āvuso, sikkhitabban”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

210–212. Ajjhattātītādiyadanattasutta

"Cakkhu, bhikkhave, anattā atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ ... pe ... jivhā anattā ... pe ... mano anattā atīto anāgato paccuppanno. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

132. Lohiccasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati makkarakate araññakuṭikāyaṃ. Atha kho lohiccassa brāhmaṇassa sambahulā antevāsikā kaṭṭhahārakā māṇavakā yenāyasmato mahākaccānassa araññakuṭikā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā parito parito kuṭikāya anucaṅkamanti anuvicaranti uccāsaddā mahāsaddā kānici kānici seleyyakāni karonti: "ime pana muṇḍakā samaṇakā ibbhā kaṇhā bandhupādāpaccā, imesaṃ bharatakānaṃ sakkatā garukatā mānitā pūjitā apacitā"ti. Atha kho āyasmā mahākaccāno vihārā nikkhamitvā te māṇavake etadavoca: "mā māṇavakā saddamakattha; dhammaṃ vo bhāsissāmī"ti. Evaṃ vutte, te māṇavakā tuṇhī ahesuṃ. Atha kho āyasmā mahākaccāno te māṇavake gāthāhi ajjhabhāsi:

"Sīluttamā pubbatarā ahesuṃ, Te brāhmaṇā ye purāṇaṃ saranti; Guttāni dvārāni surakkhitāni, Ahesuṃ tesaṃ abhibhuyya kodhaṃ.

Dhamme ca jhāne ca ratā ahesuṃ, Te brāhmaṇā ye purāṇaṃ saranti.

Ime ca vokkamma japāmaseti, Gottena mattā visamaṃ caranti; Kodhābhibhūtā puthuattadaṇḍā, Virajjamānā sataṇhātaṇhesu.

Aguttadvārassa bhavanti moghā, Supineva laddhaṃ purisassa vittaṃ; Anāsakā thaṇḍilasāyikā ca, Pāto sināñca tayo ca vedā.

Kharājinaṃ jaṭāpaṅko, mantā sīlabbataṃ tapo; Kuhanā vaṅkadaṇḍā ca, udakācamanāni ca; Vaṇṇā ete brāhmaṇānaṃ, katā kiñcikkhabhāvanā.

Cittañca susamāhitaṃ, vippasannamanāvilaṃ; Akhilaṃ sabbabhūtesu, so maggo brahmapattiyā"ti.

Atha kho te māṇavakā kupitā anattamanā yena lohicco brāhmaṇo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā lohiccaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "yagghe bhavaṃ jāneyya, samaṇo mahākaccāno brāhmaṇānaṃ mante ekaṃsena apavadati, paṭikkosatī"ti? Evaṃ vutte, lohicco brāhmaṇo kupito ahosi anattamano. Atha kho lohiccassa brāhmaṇassa etadahosi: "na kho pana metaṃ patirūpaṃ yohaṃ aññadatthu māṇavakānaṃyeva sutvā samaṇaṃ mahākaccānaṃ akkoseyyaṃ paribhāseyyaṃ. Yannūnāhaṃ upasaṅkamitvā puccheyyan"ti.

Atha kho lohicco brāhmaṇo tehi māṇavakehi saddhiṃ yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho lohicco brāhmaṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "āgamaṃsu nu khvidha, bho kaccāna, amhākaṃ sambahulā antevāsikā kaṭṭhahārakā māṇavakā"ti? "Āgamaṃsu khvidha te, brāhmaṇa, sambahulā antevāsikā kaṭṭhahārakā māṇavakā"ti. "Ahu pana bhoto kaccānassa tehi māṇavakehi saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? "Ahu kho me, brāhmaṇa, tehi māṇavakehi saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti. "Yathā kathaṃ pana bhoto kaccānassa tehi māṇavakehi saddhiṃ ahosi kathāsallāpo"ti? "Evaṃ kho me, brāhmaṇa, tehi māṇavakehi saddhiṃ ahosi kathāsallāpo:

'Sīluttamā pubbatarā ahesuṃ, Te brāhmaṇā ye purāṇaṃ saranti; ... pe ... Akhilaṃ sabbabhūtesu, So maggo brahmapattiyā'ti.

Evaṃ kho me, brāhmaṇa, tehi māṇavakehi saddhiṃ ahosi kathāsallāpo"ti.

"'Aguttadvāro'ti bhavaṃ kaccāno āha. Kittāvatā nu kho, bho kaccāna, aguttadvāro hotī"ti? "Idha, brāhmaṇa, ekacco cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe adhimuccati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati, parittacetaso tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme adhimuccati, appiyarūpe ca dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati, parit-

tacetaso tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Evaṃ kho, brāhmaṇa, aguttadvāro hotī"ti. "Acchariyaṃ, bho kaccāna, abbhutaṃ, bho kaccāna. Yāvañcidaṃ bhotā kaccānena aguttadvārova samāno aguttadvāroti akkhāto.

'Guttadvāro'ti bhavaṃ kaccāno āha. Kittāvatā nu kho, bho kaccāna, guttadvāro hotī"ti? "Idha, brāhmaṇa, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe nādhimuccati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati, appamāṇacetaso tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme nādhimuccati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati, appamāṇacetaso tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Evaṃ kho, brāhmaṇa, guttadvāro hotī"ti.

"Acchariyaṃ, bho kaccāna, abbhutaṃ, bho kaccāna. Yāvañcidaṃ bhotā kaccānena guttadvārova samāno guttadvāroti akkhāto. Abhikkantaṃ, bho kaccāna; abhikkantaṃ, bho kaccāna. Seyyathāpi, bho kaccāna, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā kaccānena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho kaccāna, taṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ kaccāno dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Yathā ca bhavaṃ kaccāno makkarakate upāsakakulāni upasaṅkamati; evameva lohiccakulaṃ upasaṅkamatu. Tattha ye māṇavakā vā māṇavikā vā bhavantaṃ kaccānaṃ abhivādessanti paccuṭṭhissanti āsanaṃ vā udakaṃ vā dassanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

226. Bāhirāyatanadukkhasutta

"Rūpā, bhikkhave, dukkhā. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā

... dhammā dukkhā. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

166. Sakkāyadiṭṭhipahānasutta

Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... etadavoca: “kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato sakkāyadiṭṭhi pahīyatī”ti? “Cakkhuṃ kho, bhikkhu, dukkhato jānato passato sakkāyadiṭṭhi pahīyati. Rūpe dukkhato jānato passato sakkāyadiṭṭhi pahīyati. Cakkhuviññāṇaṃ dukkhato jānato passato sakkāyadiṭṭhi pahīyati. Cakkhusamphassaṃ dukkhato jānato passato sakkāyadiṭṭhi pahīyati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhato jānato passato sakkāyadiṭṭhi pahīyati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato sakkāyadiṭṭhi pahīyatī”ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

23. Sabbasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Sabbaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ? Cakkhuñceva rūpā ca, sotañca saddā ca, ghānañca gandhā ca, jivhā ca rasā ca, kāyo ca phoṭṭhabbā ca, mano ca dhammā ca—idaṃ vuccati, bhikkhave, sabbaṃ. Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: ‘ahametaṃ sabbaṃ paccakkhāya aññaṃ sabbaṃ paññāpessāmī’ti, tassa vācāvatthukamevassa; puṭṭho ca na sampāyeyya, uttariñca vighātaṃ āpajjeyya. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmin”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

115. Dutiyamārapāsasutta

“Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu baddho cakkhuviññeyyesu rūpesu, āvāsagato mārassa, mārassa vasaṃ gato, paṭimukkassa mārapāso. Baddho so mārabandhanena yathākāmakaraṇīyo

pāpimato ... pe ....

Santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu baddho manoviññeyyesu dhammesu, āvāsagato mārassa, mārassa vasaṃ gato, paṭimukkassa mārapāso. Baddho so mārabandhanena yathākāmakaraṇīyo pāpimato ... pe ....

Santi ca kho, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu mutto cakkhuviññeyyehi rūpehi, nāvāsagato mārassa, na mārassa vasaṃ gato, ummukkassa mārapāso. Mutto so mārabandhanena na yathākāmakaraṇīyo pāpimato ... pe ....

Santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu mutto manoviññeyyehi dhammehi, nāvāsagato mārassa, na mārassa vasaṃ gato, ummukkassa mārapāso. Mutto so mārabandhanena na yathākāmakaraṇīyo pāpimato"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

109. Saṃyojaniyasutta

"Saṃyojaniye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi saṃyojanañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā, katamañca saṃyojanaṃ? Cakkhuṃ, bhikkhave, saṃyojaniyo dhammo. Yo tattha chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... jivhā saṃyojaniyo dhammo ... pe ... mano saṃyojaniyo dhammo. Yo tattha chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ. Ime vuccanti, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā, idaṃ saṃyojanan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

141. Ajjhattadukkhahetusutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, dukkhaṃ. Yopi hetu yopi paccayo cakkhussa

uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūtaṃ, bhikkhave, cakkhu kuto sukhaṃ bhavissati … pe … jivhā dukkhā. Yopi hetu, yopi paccayo jivhāya uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūtā, bhikkhave, jivhā kuto sukhā bhavissati … pe … mano dukkho. Yopi hetu yopi paccayo manassa uppādāya, sopi dukkho. Dukkhasambhūto, bhikkhave, mano kuto sukho bhavissati. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

69. Upasenaāsīvisasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca upaseno rājagahe viharanti sītavane sappasoṇḍikapabbhāre. Tena kho pana samayena āyasmato upasenassa kāye āsīviso patito hoti. Atha kho āyasmā upaseno bhikkhū āmantesi: "etha me, āvuso, imaṃ kāyaṃ mañcakaṃ āropetvā bahiddhā nīharatha. Purāyaṃ kāyo idheva vikirati; seyyathāpi bhusamuṭṭhī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto āyasmantaṃ upasenaṃ etadavoca: "na kho pana mayaṃ passāma āyasmato upasenassa kāyassa vā aññathattaṃ indriyānaṃ vā vipariṇāmaṃ. Atha ca panāyasmā upaseno evamāha: 'etha me, āvuso, imaṃ kāyaṃ mañcakaṃ āropetvā bahiddhā nīharatha. Purāyaṃ kāyo idheva vikirati; seyyathāpi bhusamuṭṭhī'"ti. "Yassa nūna, āvuso sāriputta, evamassa: 'ahaṃ cakkhūti vā mama cakkhūti vā … pe … ahaṃ jivhāti vā mama jivhāti vā … ahaṃ manoti vā mama mano'ti vā. Tassa, āvuso sāriputta, siyā kāyassa vā aññathattaṃ indriyānaṃ vā vipariṇāmo. Mayhañca kho, āvuso sāriputta, na evaṃ hoti: 'ahaṃ cakkhūti vā mama cakkhūti vā … pe … ahaṃ jivhāti vā mama jivhāti vā … pe … ahaṃ manoti vā mama manoti vā'. Tassa mayhañca kho, āvuso sāriputta, kiṃ kāyassa vā aññathattaṃ bhavissati, indriyānaṃ vā vipariṇāmo"ti.

Tathā hi panāyasmato upasenassa dīgharattaṃ ahaṅkāramamaṅkāramānānu susamūhato. Tasmā āyasmato upasenassa na evaṃ hoti: "'ahaṃ cakkhūti vā mama cakkhūti vā … pe … ahaṃ jivhāti vā mama jivhāti vā … pe … ahaṃ manoti vā mama mano'ti vā"ti. Atha kho te bhikkhū āyasmato upasenassa kāyaṃ mañcakaṃ āropetvā bahiddhā nīhariṃsu. Atha kho

āyasmato upasenassa kāyo tattheva vikiri; seyyathāpi bhusamuṭṭhīti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

31. Paṭhamasamugghātasappāyasutta

"Sabbamaññitasamugghātasappāyaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamā ca sā, bhikkhave, sabbamaññitasamugghātasappāyā paṭipadā? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuṃ na maññati, cakkhusmiṃ na maññati, cakkhuto na maññati, cakkhuṃ meti na maññati. Rūpe na maññati ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ na maññati, cakkhusamphassaṃ na maññati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati. Yañhi, bhikkhave, maññati, yasmiṃ maññati, yato maññati, yaṃ meti maññati, tato taṃ hoti aññathā. Aññathābhāvī bhavasatto loko bhavamevābhinandati ... pe ... jivhaṃ na maññati, jivhāya na maññati, jivhāto na maññati, jivhā meti na maññati. Rase na maññati ... pe ... jivhāviññāṇaṃ na maññati, jivhāsamphassaṃ na maññati. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati. Yañhi, bhikkhave, maññati, yasmiṃ maññati, yato maññati, yaṃ meti maññati, tato taṃ hoti aññathā. Aññathābhāvī bhavasatto loko bhavamevābhinandati ... pe ... manaṃ na maññati, manasmiṃ na maññati, manato na maññati, mano meti na maññati. Dhamme na maññati ... pe ... manoviññāṇaṃ na maññati, manosamphassaṃ na maññati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati. Yañhi, bhikkhave, maññati, yasmiṃ maññati, yato maññati, yaṃ meti maññati, tato taṃ hoti aññathā. Aññathābhāvī bhavasatto loko bhavamevābhinandati. Yāvatā, bhikkhave, khandhadhātuāyatanaṃ tampi na maññati, tasmimpi na maññati, tatopi na maññati, taṃ meti na maññati. So evaṃ amaññamāno na ca kiñci loke upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ,

kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, sabbamaññitasamugghātasappāyā paṭipadā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

97. Pamādavihārīsutta

"Pamādavihāriñca vo, bhikkhave, desessāmi appamādavihāriñca. Taṃ suṇātha. Kathañca, bhikkhave, pamādavihārī hoti? Cakkhundriyaṃ asaṃvutassa, bhikkhave, viharato cittaṃ byāsiñcati. Cakkhuviññeyyesu rūpesu tassa byāsittacittassa pāmojjaṃ na hoti. Pāmojje asati pīti na hoti. Pītiyā asati passaddhi na hoti. Passaddhiyā asati dukkhaṃ hoti. Dukkhino cittaṃ na samādhiyati. Asamāhite citte dhammā na pātubhavanti. Dhammānaṃ apātubhāvā pamādavihārītveva saṅkhaṃ gacchati ... pe ... jivhindriyaṃ asaṃvutassa, bhikkhave, viharato cittaṃ byāsiñcati jivhāviññeyyesu rasesu, tassa byāsittacittassa ... pe ... pamādavihārītveva saṅkhaṃ gacchati ... pe ... manindriyaṃ asaṃvutassa, bhikkhave, viharato cittaṃ byāsiñcati manoviññeyyesu dhammesu, tassa byāsittacittassa pāmojjaṃ na hoti. Pāmojje asati pīti na hoti. Pītiyā asati passaddhi na hoti. Passaddhiyā asati dukkhaṃ hoti. Dukkhino cittaṃ na samādhiyati. Asamāhite citte dhammā na pātubhavanti. Dhammānaṃ apātubhāvā pamādavihārītveva saṅkhaṃ gacchati. Evaṃ kho, bhikkhave, pamādavihārī hoti.

Kathañca, bhikkhave, appamādavihārī hoti? Cakkhundriyaṃ saṃvutassa, bhikkhave, viharato cittaṃ na byāsiñcati cakkhuviññeyyesu rūpesu, tassa abyāsittacittassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ viharati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhite citte dhammā pātubhavanti. Dhammānaṃ pātubhāvā appamādavihārītveva saṅkhaṃ gacchati ... pe ... jivhindriyaṃ saṃvutassa, bhikkhave, viharato cittaṃ na byāsiñcati ... pe ... appamādavihārītveva saṅkhaṃ gacchati. Manindriyaṃ saṃvutassa, bhikkhave, viharato cittaṃ na byāsiñcati, manoviññeyyesu dhammesu, tassa abyāsittacittassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ viharati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhite citte dhammā pātubhavanti. Dhammānaṃ pātubhāvā appamādavihārītveva saṅkhaṃ gacchati. Evaṃ kho,

bhikkhave, appamādavihārī hotī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

95. Mālukyaputtasutta

Atha kho āyasmā mālukyaputto yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mālukyaputto bhagavantaṃ etadavoca: “sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan”ti.

“Ettha dāni, mālukyaputta, kiṃ dahare bhikkhū vakkhāma. Yatra hi nāma tvaṃ, bhikkhu, jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto saṅkhittena ovādaṃ yācasī”ti.

“Kiñcāpāhaṃ, bhante, jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto. Desetu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ, desetu sugato saṅkhittena dhammaṃ, appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa atthaṃ ājāneyyaṃ. Appeva nāmāhaṃ bhagavato bhāsitassa dāyādo assan”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, mālukyaputta, ye te cakkhuviññeyyā rūpā adiṭṭhā adiṭṭhapubbā, na ca passasi, na ca te hoti passeyyanti? Atthi te tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ye te sotaviññeyyā saddā assutā assutapubbā, na ca suṇāsi, na ca te hoti suṇeyyanti? Atthi te tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ye te ghānaviññeyyā gandhā aghāyitā aghāyitapubbā, na ca ghāyasi, na ca te hoti ghāyeyyanti? Atthi te tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ye te jivhāviññeyyā rasā asāyitā asāyitapubbā, na ca sāyasi, na ca te hoti sāyeyyanti? Atthi te tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ye te kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā asamphuṭṭhā asamphuṭṭhapubbā, na ca phusasi, na ca te hoti phuseyyanti? Atthi te tattha chando vā rāgo vā pemaṃ vā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ye te manoviññeyyā dhammā aviññātā aviññātapubbā, na ca vijānāsi, na ca te hoti vijāneyyanti? Atthi te tattha chando vā rāgo vā

pemaṃ vā”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ettha ca te, mālukyaputta, diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu diṭṭhe diṭṭhamattaṃ bhavissati, sute sutamattaṃ bhavissati, mute mutamattaṃ bhavissati, viññāte viññātamattaṃ bhavissati. Yato kho te, mālukyaputta, diṭṭhasutamutaviññātabbesu dhammesu diṭṭhe diṭṭhamattaṃ bhavissati, sute sutamattaṃ bhavissati, mute mutamattaṃ bhavissati, viññāte viññātamattaṃ bhavissati; tato tvaṃ, mālukyaputta, na tena. Yato tvaṃ, mālukyaputta, na tena; tato tvaṃ, mālukyaputta, na tattha. Yato tvaṃ, mālukyaputta, na tattha; tato tvaṃ, mālukyaputta, nevidha, na huraṃ, na ubhayamantarena. Esevanto dukkhassā”ti.

“Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāmi:

‘Rūpaṃ disvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā rūpasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Saddaṃ sutvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā saddasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Gandhaṃ ghatvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā gandhasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Rasaṃ bhotvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā rasasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Phassaṃ phussa sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā phassasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Dhammaṃ ñatvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā dhammasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

Na so rajjati rūpesu, rūpaṃ disvā paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa passato rūpaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati saddesu, saddaṃ sutvā paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa suṇato saddaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati gandhesu, gandhaṃ ghatvā paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa ghāyato gandhaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati rasesu, rasaṃ bhotvā paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa sāyato rasaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati phassesu, phassaṃ phussa paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa phusato phassaṃ, sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, santike nibbāna vuccati.

Na so rajjati dhammesu, dhammaṃ ñatvā paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa jānato dhammaṃ, Sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, Evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, Santike nibbāna vuccatī'ti.

Imassa khvāhaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti. "Sādhu sādhu, mālukyaputta. Sādhu kho tvaṃ, mālukyaputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāsi:

'Rūpaṃ disvā sati muṭṭhā, Piyaṃ nimittaṃ manasi karoto; Sārattacitto vedeti, Tañca ajjhosa tiṭṭhati.

Tassa vaḍḍhanti vedanā, anekā rūpasambhavā; Abhijjhā ca vihesā ca, cittamassūpahaññati; Evaṃ ācinato dukkhaṃ, ārā nibbāna vuccati.

... pe ...

Na so rajjati dhammesu, dhammaṃ ñatvā paṭissato; Virattacitto vedeti, tañca nājjhosa tiṭṭhati.

Yathāssa vijānato dhammaṃ, Sevato cāpi vedanaṃ; Khīyati nopacīyati, Evaṃ so caratī sato; Evaṃ apacinato dukkhaṃ, Santike nibbāna vuccatī'ti.

Imassa kho, mālukyaputta, mayā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Atha kho āyasmā mālukyaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā mālukyaputto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva— yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā mālukyaputto arahataṃ ahosīti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

15. Paṭhamaassādapariyesanasutta

"Cakkhussāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo cakkhussa assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā cakkhussa assādo paññāya me so sudiṭṭho. Cakkhussāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo cakkhussa ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā cakkhussa ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Cakkhussāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ cakkhussa nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā cakkhussa nis-

saraṇaṃ, paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ. Sotassāhaṃ, bhikkhave ... ghānassāhaṃ, bhikkhave ... jivhāyāhaṃ bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo jivhāya assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā jivhāya assādo paññāya me so sudiṭṭho. Jivhāyāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo jivhāya ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā jivhāya ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Jivhāyāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ jivhāya nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā jivhāya nissaraṇaṃ, paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ ... pe ... manassāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo manassa assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā manassa assādo paññāya me so sudiṭṭho. Manassāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo manassa ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā manassa ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Manassāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ manassa nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā manassa nissaraṇaṃ, paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ ... pe ... paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

235. Ādittapariyāyasutta

"Ādittapariyāyaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, ādittapariyāyo, dhammapariyāyo? Varaṃ, bhikkhave, tattāya ayosalākāya ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya cakkhundriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ, na tveva cakkhuviññeyyesu rūpesu anubyañjanaso nimittaggāho. Nimittassādagathitaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, anubyañjanassādagathitaṃ vā tasmiñce samaye kālaṃ kareyya, ṭhānametaṃ vijjati, yaṃ dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ gaccheyya—nirayaṃ vā, tiracchānayoniṃ vā. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, ādīnavaṃ disvā evaṃ vadāmi.

Varaṃ, bhikkhave, tiṇhena ayosaṅkunā ādittena sampajjalitena sajotibhūtena sotindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ, na tveva sotaviññeyyesu saddesu anubyañjanaso nimittaggāho. Nimittassādagathitaṃ vā, bhikkhave,

viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, anubyañjanassādagathitaṃ vā tasmiñce samaye kālaṃ kareyya, ṭhānametaṃ vijjati, yaṃ dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ gaccheyya—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, ādīnavaṃ disvā evaṃ vadāmi.

Varaṃ, bhikkhave, tiṇhena nakhacchedanena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena ghānindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ, na tveva ghānaviññeyyesu gandhesu anubyañjanaso nimittaggāho. Nimittassādagathitaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, anubyañjanassādagathitaṃ vā tasmiñce samaye kālaṃ kareyya. Ṭhānametaṃ vijjati, yaṃ dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ gaccheyya—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, ādīnavaṃ disvā evaṃ vadāmi.

Varaṃ, bhikkhave, tiṇhena khurena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena jivhindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ, na tveva jivhāviññeyyesu rasesu anubyañjanaso nimittaggāho. Nimittassādagathitaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, anubyañjanassādagathitaṃ vā tasmiñce samaye kālaṃ kareyya. Ṭhānametaṃ vijjati, yaṃ dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ gaccheyya—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, ādīnavaṃ disvā evaṃ vadāmi.

Varaṃ, bhikkhave, tiṇhāya sattiyā ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya kāyindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ, na tveva kāyaviññeyyesu phoṭṭhabbesu anubyañjanaso nimittaggāho. Nimittassādagathitaṃ vā, bhikkhave, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭheyya, anubyañjanassādagathitaṃ vā tasmiñce samaye kālaṃ kareyya. Ṭhānametaṃ vijjati, yaṃ dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ gaccheyya—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, ādīnavaṃ disvā evaṃ vadāmi.

Varaṃ, bhikkhave, sottaṃ. Sottaṃ kho panāhaṃ, bhikkhave, vañjhaṃ jīvitānaṃ vadāmi, aphalaṃ jīvitānaṃ vadāmi, momūhaṃ jīvitānaṃ vadāmi, na tveva tathārūpe vitakke vitakkeyya yathārūpānaṃ vitakkānaṃ vasaṃ gato saṅghaṃ bhindeyya. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, vañjhaṃ jīvitānaṃ ādīnavaṃ disvā evaṃ vadāmi.

Tattha, bhikkhave, sutavā ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘tiṭṭhatu tāva tattāya ayosalākāya ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya cakkhundriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ. Handāhaṃ idameva manasi karomi—iti cakkhu aniccaṃ, rūpā aniccā, cakkhuviññāṇaṃ aniccaṃ, cakkhusam-

phasso anicco, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ'.

Tiṭṭhatu tāva tiṇhena ayosaṅkunā ādittena sampajjalitena sajotibhūtena sotindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ. Handāhaṃ idameva manasi karomi—iti sotaṃ aniccaṃ, saddā aniccā, sotaviññāṇaṃ aniccaṃ, sotasamphasso anicco, yampidaṃ sotasamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ.

Tiṭṭhatu tāva tiṇhena nakhacchedanena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena ghānindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ. Handāhaṃ idameva manasi karomi—iti ghānaṃ aniccaṃ, gandhā aniccā, ghānaviññāṇaṃ aniccaṃ, ghānasamphasso anicco, yampidaṃ ghānasamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ ... pe ... tampi aniccaṃ.

Tiṭṭhatu tāva tiṇhena khurena ādittena sampajjalitena sajotibhūtena jivhindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ. Handāhaṃ idameva manasi karomi—iti jivhā aniccā, rasā aniccā, jivhāviññāṇaṃ aniccaṃ, jivhāsamphasso anicco, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati ... pe ... tampi aniccaṃ.

Tiṭṭhatu tāva tiṇhāya sattiyā ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya kāyindriyaṃ sampalimaṭṭhaṃ. Handāhaṃ idameva manasi karomi—iti kāyo anicco, phoṭṭhabbā aniccā, kāyaviññāṇaṃ aniccaṃ, kāyasamphasso anicco, yampidaṃ kāyasamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ ... pe ... tampi aniccaṃ.

Tiṭṭhatu tāva sottaṃ. Handāhaṃ idameva manasi karomi—iti mano anicco, dhammā aniccā, manoviññāṇaṃ aniccaṃ, manosamphasso anicco, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ".

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ kho, bhikkhave, ādittapariyāyo, dhammapariyāyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

232. Koṭṭhikasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ ... pe ... jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ, rasā jivhāya saṃyojanaṃ ... pe ... mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, dhammā manassa saṃyojanan"ti?

"Na kho, āvuso koṭṭhika, cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... na jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ, na rasā jivhāya saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, kāḷo ca balībaddo odāto ca balībaddo ekena dāmena vā yottena vā saṃyuttā assu. Yo nu kho evaṃ vadeyya: 'kāḷo balībaddo odātassa balībaddassa saṃyojanaṃ, odāto balībaddo kāḷassa balībaddassa saṃyojanan'ti, sammā nu kho so vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Na kho, āvuso, kāḷo balībaddo odātassa balībaddassa saṃyojanaṃ, na odāto balībaddo kāḷassa balībaddassa saṃyojanaṃ. Yena ca kho te ekena dāmena vā yottena vā saṃyuttā taṃ tattha saṃyojanaṃ.

Evameva kho, āvuso, na cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... na jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ ... pe ... na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ.

Cakkhu vā, āvuso, rūpānaṃ saṃyojanaṃ abhavissa, rūpā vā cakkhussa saṃyojanaṃ, nayidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, āvuso, na cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya ... pe ....

Jivhā, āvuso, rasānaṃ saṃyojanaṃ abhavissa, rasā vā jivhāya saṃyojanaṃ, nayidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, āvuso, na jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ, na rasā jivhāya saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya ... pe ....

Mano vā, āvuso, dhammānaṃ saṃyojanaṃ abhavissa, dhammā vā manassa saṃyojanaṃ, nayidaṃ brahmacariyavāso paññāyetha sammā dukkhakkhayāya. Yasmā ca kho, āvuso, na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ, tasmā brahmacariyavāso paññāyati sammā dukkhakkhayāya.

Imināpetaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā na cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... na jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ ... pe ... na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ. Yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ.

Saṃvijjati kho, āvuso, bhagavato cakkhu. Passati bhagavā cakkhunā rūpaṃ. Chandarāgo bhagavato natthi. Suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati kho, āvuso, bhagavato sotaṃ. Suṇāti bhagavā sotena saddaṃ. Chandarāgo bhagavato natthi. Suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati kho, āvuso, bhagavato ghānaṃ. Ghāyati bhagavā ghānena gandhaṃ. Chandarāgo bhagavato natthi. Suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati kho, āvuso, bhagavato jivhā. Sāyati bhagavā jivhāya rasaṃ. Chandarāgo bhagavato natthi. Suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati kho, āvuso, bhagavato kāyo. Phusati bhagavā kāyena phoṭṭhabbaṃ. Chandarāgo bhagavato natthi. Suvimuttacitto bhagavā. Saṃvijjati kho, āvuso, bhagavato mano. Vijānāti bhagavā manasā dhammaṃ. Chandarāgo bhagavato natthi. Su-

vimuttacitto bhagavā.

Iminā kho etaṃ, āvuso, pariyāyena veditabbaṃ yathā na cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ. Na sotaṃ ... na ghānaṃ ... na jivhā rasānaṃ saṃyojanaṃ, na rasā jivhāya saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ. Na kāyo ... na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

126. Nāḷandasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho, upāli gahapati, yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho, upāli gahapati, bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti? (Yathā purimasuttantaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.) "Ayaṃ kho, gahapati, hetu ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

22. Dutiyadukkhuppādasutta

"Yo, bhikkhave, rūpānaṃ uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo saddānaṃ ... pe ... yo gandhānaṃ ... yo rasānaṃ ... yo phoṭṭhabbānaṃ ... yo dhammānaṃ uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo, rogānaṃ ṭhiti, jarāmaraṇassa pātubhāvo.

Yo ca kho, bhikkhave, rūpānaṃ nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo saddānaṃ ... pe ... yo gandhānaṃ ... yo rasānaṃ ... yo phoṭṭhabbānaṃ ... yo dhammānaṃ nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho, rogānaṃ vūpasamo, jarāmaraṇassa atthaṅgamo"ti.

Dasamaṃ.

Yamakavaggo dutiyo.

Sambodhena duve vuttā, Assādena apare duve; No cetena duve vuttā, Abhinandena apare duve; Uppādena duve vuttā, Vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

99. Samādhisutta

"Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? 'Cakkhu aniccan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'rūpā aniccā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'cakkhuviññāṇaṃ aniccan'ti yathābhūtaṃ pajānāti; 'cakkhusamphasso anicco'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'mano aniccan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... 'yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

241. Paṭhamadārukkhandhopamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati gaṅgāya nadiyā tīre. Addasā kho bhagavā mahantaṃ dārukkhandhaṃ gaṅgāya nadiyā sotena vuyhamānaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, amuṃ mahantaṃ dārukkhandhaṃ gaṅgāya nadiyā sotena vuyhamānan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sace so, bhikkhave, dārukkhandho na orimaṃ tīraṃ upagacchati, na pārimaṃ tīraṃ upagacchati, na majjhe saṃsīdissati, na thale ussīdissati, na manussaggāho gahessati, na amanussaggāho gahessati, na āvaṭṭaggāho gahessati, na antopūti bhavissati; evañhi so, bhikkhave, dārukkhandho samuddaninno bhavissati samuddapoṇo samuddapabbhāro. Taṃ kissa hetu? Samuddaninno, bhikkhave, gaṅgāya nadiyā soto samuddapoṇo samuddapabb-

hāro.

Evameva kho, bhikkhave, sace tumhepi na orimaṃ tīraṃ upagacchatha, na pārimaṃ tīraṃ upagacchatha; na majjhe saṃsīdissatha, na thale ussīdissatha, na manussaggāho gahessati, na amanussaggāho gahessati, na āvaṭṭaggāho gahessati, na antopūtī bhavissatha; evaṃ tumhe, bhikkhave, nibbānaninnā bhavissatha nibbānapoṇā nibbānapabbhārā. Taṃ kissa hetu? Nibbānaninnā, bhikkhave, sammādiṭṭhi nibbānapoṇā nibbānapabbhārā"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, orimaṃ tīraṃ, kiṃ pārimaṃ tīraṃ, ko majjhe saṃsādo, ko thale ussādo, ko manussaggāho, ko amanussaggāho, ko āvaṭṭaggāho, ko antopūtibhāvo"ti?

"'Orimaṃ tīran'ti kho, bhikkhu, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ. 'Pārimaṃ tīran'ti kho, bhikkhu, channetaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ. 'Majjhe saṃsādo'ti kho, bhikkhu, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ. 'Thale ussādo'ti kho, bhikkhu, asmimānassetaṃ adhivacanaṃ.

Katamo ca, bhikkhu, manussaggāho? Idha, bhikkhu, gihīhi saṃsaṭṭho viharati, sahanandī sahasokī, sukhitesu sukhito, dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu attanā tesu yogaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, manussaggāho.

Katamo ca, bhikkhu, amanussaggāho? Idha, bhikkhu, ekacco aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, amanussaggāho. 'Āvaṭṭaggāho'ti kho, bhikkhu, pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ.

Katamo ca, bhikkhu, antopūtibhāvo? Idha, bhikkhu, ekacco dussīlo hoti pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto. Ayaṃ vuccati, bhikkhu, 'antopūtibhāvo'"ti.

Tena kho pana samayena nando gopālako bhagavato avidūre ṭhito hoti. Atha kho nando gopālako bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, na orimaṃ tīraṃ upagacchāmi, na pārimaṃ tīraṃ upagacchāmi, na majjhe saṃsīdissāmi, na thale ussīdissāmi, na maṃ manussaggāho gahessati, na amanussaggāho gahessati, na āvaṭṭaggāho gahessati, na antopūti bhavissāmi. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato

santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan”ti. “Tena hi tvaṃ, nanda, sāmikānaṃ gāvo niyyātehī”ti. “Gamissanti, bhante, gāvo vacchagiddhiniyo”ti. “Niyyāteheva tvaṃ, nanda, sāmikānaṃ gāvo”ti. Atha kho nando gopālako sāmikānaṃ gāvo niyyātetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: “niyyātitā, bhante, sāmikānaṃ gāvo. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan”ti. Alattha kho nando gopālako bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno ca panāyasmā nando eko vūpakaṭṭho ... pe ... aññataro ca panāyasmā nando arahataṃ ahosīti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

100. Paṭisallānasutta

“Paṭisallāne, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīno, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? ‘Cakkhu aniccan’ti yathābhūtaṃ pajānāti; ‘rūpā aniccā’ti yathābhūtaṃ pajānāti; ‘cakkhuviññāṇaṃ aniccan’ti yathābhūtaṃ pajānāti; ‘cakkhusamphasso anicco’ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... ‘yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccan’ti yathābhūtaṃ pajānāti. Paṭisallāne, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīno, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānātī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

93. Dutiyadvayasutta

“Dvayaṃ, bhikkhave, paṭicca viññāṇaṃ sambhoti. Kathañca, bhikkhave, dvayaṃ paṭicca viññāṇaṃ sambhoti? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Cakkhu aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Rūpā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino. Itthetaṃ dvayaṃ calañceva byathañca aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Cakkhuviññāṇaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Yopi hetu yopi paccayo cakkhuviññāṇassa uppādāya, sopi hetu sopi paccayo anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Aniccaṃ kho pana, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppannaṃ cakkhu-

viññāṇaṃ kuto niccaṃ bhavissati. Yā kho, bhikkhave, imesaṃ tiṇṇaṃ dhammānaṃ saṅgati sannipāto samavāyo, ayaṃ vuccati cakkhusamphasso. Cakkhusamphassopi anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Yopi hetu yopi paccayo cakkhusamphassassa uppādāya, sopi hetu sopi paccayo anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Aniccaṃ kho pana, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppanno cakkhusamphasso kuto nicco bhavissati. Phuṭṭho, bhikkhave, vedeti, phuṭṭho ceteti, phuṭṭho sañjānāti. Itthetepi dhammā calā ceva byathā ca aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino ... pe ...

Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ. Jivhā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī. Rasā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino. Itthetaṃ dvayaṃ calañceva byathañca aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Jivhāviññāṇaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Yopi hetu yopi paccayo jivhāviññāṇassa uppādāya, sopi hetu sopi paccayo anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Aniccaṃ kho pana, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppannaṃ jivhāviññāṇaṃ, kuto niccaṃ bhavissati. Yā kho, bhikkhave, imesaṃ tiṇṇaṃ dhammānaṃ saṅgati sannipāto samavāyo, ayaṃ vuccati jivhāsamphasso. Jivhāsamphassopi anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Yopi hetu yopi paccayo jivhāsamphassassa uppādāya, sopi hetu sopi paccayo anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Aniccaṃ kho pana, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppanno jivhāsamphasso, kuto nicco bhavissati. Phuṭṭho, bhikkhave, vedeti, phuṭṭho ceteti, phuṭṭho sañjānāti. Itthetepi dhammā calā ceva byathā ca aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino ... pe ...

Manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Mano anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Dhammā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino. Itthetaṃ dvayaṃ calañceva byathañca aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Manoviññāṇaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Yopi hetu yopi paccayo manoviññāṇassa uppādāya, sopi hetu sopi paccayo anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Aniccaṃ kho pana, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppannaṃ manoviññāṇaṃ, kuto niccaṃ bhavissati. Yā kho, bhikkhave, imesaṃ tiṇṇaṃ dhammānaṃ saṅgati sannipāto samavāyo, ayaṃ vuccati manosamphasso. Manosamphassopi anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Yopi hetu yopi paccayo manosamphassassa uppādāya, sopi hetu sopi paccayo anicco vipariṇāmī aññathābhāvī.

Aniccaṃ kho pana, bhikkhave, paccayaṃ paṭicca uppanno manosamphasso, kuto nicco bhavissati. Phuṭṭho, bhikkhave, vedeti, phuṭṭho ceteti, phuṭṭho sañjānāti. Itthetepi dhammā calā ceva byathā ca aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino. Evaṃ kho, bhikkhave, dvayaṃ paṭicca viññāṇaṃ sambhotī"ti.

Dasamaṃ.

Channavaggo catuttho.

Palokasuññā saṅkhittaṃ, channo puṇṇo ca bāhiyo; Ejena ca duve vuttā, dvayehi apare duveti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

192–194. Ajjhattātītādianattasutta

"Cakkhu, bhikkhave, anattā atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ ... pe ... jivhā anattā ... pe ... mano anattā atīto anāgato paccuppanno. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

66. Samiddhisattapañhāsutta

"'Satto, satto'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, satto vā assa sattapaññatti vā"ti ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

119. Pañcasikhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho pañcasikho gandhabbadevaputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho pañcasikho gandhabbadevaputto bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti? "Santi kho, pañcasikha, cakkhuviññeyyā rūpā ... pe ... santi kho, pañcasikha, manoviññeyyā dhammā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ

hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, pañcasikha, bhikkhu no parinibbāyati. Ayaṃ kho, pañcasikha, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti.

Santi ca kho, pañcasikha, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā ... pe ... santi kho, pañcasikha, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato na tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti, na tadupādānaṃ. Anupādāno, pañcasikha, bhikkhu parinibbāyati. Ayaṃ kho, pañcasikha, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

8. Ajjhattadukkhātītānāgatasutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, dukkhaṃ atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ cakkhusmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ cakkhuṃ nābhinandati; paccuppannassa cakkhussa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Sotaṃ dukkhaṃ ... pe ... ghānaṃ dukkhaṃ ... pe ... jivhā dukkhā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannāya. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītāya jivhāya anapekkho hoti; anāgataṃ jivhaṃ nābhinandati; paccuppannāya jivhāya nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Kāyo dukkho ... pe ... mano dukkho atītānāgato; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ manasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ manaṃ nābhinandati; paccuppannassa manassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

148. Dukkhanibbānasappāyasutta

"Nibbānasappāyaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha ... pe ... katamā ca sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā? Idha, bhikkhave, cakkhuṃ dukkhanti passati, rūpā dukkhāti passati, cakkhu-

viññāṇaṃ dukkhanti passati, cakkhusamphasso dukkhoti passati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhanti passati ... pe ... jivhā dukkhāti passati ... pe ... mano dukkhoti passati, dhammā dukkhāti passati, manoviññāṇaṃ dukkhanti passati, manosamphasso dukkhoti passati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhanti passati. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

77. Rādhadukkhasutta

"Yaṃ kho, rādha, dukkhaṃ tatra te chando pahātabbo. Kiñca, rādha, dukkhaṃ? Cakkhu kho, rādha, dukkhaṃ. Tatra te chando pahātabbo. Rūpā ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphasso ... yampidaṃ cakkhusamphassa ... pe ... adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ. Tatra te chando pahātabbo ... pe ... mano dukkho ... dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ. Tatra te chando pahātabbo. Yaṃ kho, rādha, dukkhaṃ tatra te chando pahātabbo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

165. Micchādiṭṭhipahānasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato micchādiṭṭhi pahīyatī"ti?

"Cakkhuṃ kho, bhikkhu, aniccato jānato passato micchādiṭṭhi pahīyati. Rūpe aniccato jānato passato micchādiṭṭhi pahīyati. Cakkhuviññāṇaṃ aniccato jānato passato micchādiṭṭhi pahīyati. Cakkhusamphassaṃ aniccato jānato passato micchādiṭṭhi pahīyati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato micchādiṭṭhi pahīyati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato micchādiṭṭhi pahīy-

atī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

96. Parihānadhammasutta

“Parihānadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi aparihānadhammañca cha ca abhibhāyatanāni. Taṃ suṇātha. Kathañca, bhikkhave, parihānadhammo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tañce bhikkhu adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: ‘parihāyāmi kusalehi dhammehi’. Parihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatāti … pe ….

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno jivhāya rasaṃ sāyitvā uppajjanti … pe … puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tañce bhikkhu adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: ‘parihāyāmi kusalehi dhammehi’. Parihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatāti. Evaṃ kho, bhikkhave, parihānadhammo hoti.

Kathañca, bhikkhave, aparihānadhammo hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tañce bhikkhu nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: ‘na parihāyāmi kusalehi dhammehi’. Aparihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatāti … pe ….

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno jivhāya rasaṃ sāyitvā uppajjanti … pe … puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tañce bhikkhu nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: ‘na parihāyāmi kusalehi dhammehi’. Aparihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatāti. Evaṃ kho, bhikkhave, aparihānadhammo hoti.

Katamāni ca, bhikkhave, cha abhibhāyatanāni? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā nuppajjanti pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: ‘abhibhūtametaṃ

āyatanaṃ'. Abhibhāyatanañhetaṃ vuttaṃ bhagavatāti ... pe ... puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno manasā dhammaṃ viññāya nuppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: 'abhibhūtametaṃ āyatanaṃ'. Abhibhāyatanañhetaṃ vuttaṃ bhagavatāti. Imāni vuccanti, bhikkhave, cha abhibhāyatanānī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

133. Verahaccānisutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā udāyī kāmaṇḍāyaṃ viharati todeyyassa brāhmaṇassa ambavane. Atha kho verahaccānigottāya brāhmaṇiyā antevāsī māṇavako yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā udāyinā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ māṇavakaṃ āyasmā udāyī dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho so māṇavako āyasmatā udāyinā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā yena verahaccānigottā brāhmaṇī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā verahaccānigottaṃ brāhmaṇiṃ etadavoca: "yagghe, bhoti, jāneyyāsi. Samaṇo udāyī dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ, sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetī"ti.

"Tena hi tvaṃ, māṇavaka, mama vacanena samaṇaṃ udāyiṃ nimantehi svātanāya bhattenā"ti. "Evaṃ, bhotī"ti kho so māṇavako verahaccānigottāya brāhmaṇiyā paṭissutvā yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "adhivāsetu kira, bhavaṃ udāyī amhākaṃ ācariyabhariyāya verahaccānigottāya brāhmaṇiyā svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesi kho āyasmā udāyī tuṇhībhāvena. Atha kho āyasmā udāyī tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena verahaccānigottāya brāhmaṇiyā nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho verahaccānigottā brāhmaṇī āyasmantaṃ udāyiṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho verahaccānigottā brāhmaṇī āyasmantaṃ udāyiṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ pā-

dukā ārohitvā ucce āsane nisīditvā sīsaṃ oguṇṭhitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "bhaṇa, samaṇa, dhamman"ti. "Bhavissati, bhagini, samayo"ti vatvā uṭṭhāyāsanā pakkami.

Dutiyampi kho so māṇavako yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā udāyinā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ māṇavakaṃ āyasmā udāyī dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Dutiyampi kho so māṇavako āyasmatā udāyinā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā yena verahaccānigottā brāhmaṇī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā verahaccānigottaṃ brāhmaṇiṃ etadavoca: "yagghe, bhoti, jāneyyāsi. Samaṇo udāyī dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ, sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetī"ti.

"Evamevaṃ pana tvaṃ, māṇavaka, samaṇassa udāyissa vaṇṇaṃ bhāsasi. Samaṇo panudāyī 'bhaṇa, samaṇa, dhamman'ti vutto samāno 'bhavissati, bhagini, samayo'ti vatvā uṭṭhāyāsanā pakkanto"ti. "Tathā hi pana tvaṃ, bhoti, pādukā ārohitvā ucce āsane nisīditvā sīsaṃ oguṇṭhitvā etadavoca: 'bhaṇa, samaṇa, dhamman'ti. Dhammagaruno hi te bhavanto dhammagāravā"ti. "Tena hi tvaṃ, māṇavaka, mama vacanena samaṇaṃ udāyiṃ nimantehi svātanāya bhattenā"ti. "Evaṃ, bhotī"ti kho so māṇavako verahaccānigottāya brāhmaṇiyā paṭissutvā yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "adhivāsetu kira bhavaṃ udāyī amhākaṃ ācariyabhariyāya verahaccānigottāya brāhmaṇiyā svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesi kho āyasmā udāyī tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā udāyī tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena verahaccānigottāya brāhmaṇiyā nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho verahaccānigottā brāhmaṇī āyasmantaṃ udāyiṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho verahaccānigottā brāhmaṇī āyasmantaṃ udāyiṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ pādukā orohitvā nīce āsane nisīditvā sīsaṃ vivaritvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "kismiṃ nu kho, bhante, sati arahanto sukhadukkhaṃ paññapenti, kismiṃ asati arahanto sukhadukkhaṃ

na paññapentī”ti?

“Cakkhusmiṃ kho, bhagini, sati arahanto sukhadukkhaṃ paññapenti, cakkhusmiṃ asati arahanto sukhadukkhaṃ na paññapenti … pe … jivhāya sati arahanto sukhadukkhaṃ paññapenti, jivhāya asati arahanto sukhadukkhaṃ na paññapenti … pe …. Manasmiṃ sati arahanto sukhadukkhaṃ paññapenti, manasmiṃ asati arahanto sukhadukkhaṃ na paññapentī”ti.

Evaṃ vutte, verahaccānigottā brāhmaṇī āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ ayyena udāyinā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, ayya udāyi, taṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṅghañca. Upāsikaṃ maṃ ayyo udāyī dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Dasamaṃ.

Gahapativaggo tatiyo.

Vesālī vajji nāḷandā, Bhāradvāja soṇo ca ghosito; Hāliddiko nakulapitā, Lohicco verahaccānīti.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

72. Dutiyachaphassāyatanasutta

“Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Avusitaṃ tena brahmacariyaṃ, ārakā so imasmā dhammavinayā”ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “etthāhaṃ, bhante, anassasaṃ panassasaṃ. Ahañhi, bhante, channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāmī”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, bhikkhu, cakkhuṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti samanupassasī”ti?

“Evaṃ, bhante”.

“Sādhu, bhikkhu, ettha ca te, bhikkhu, cakkhu ‘netaṃ mama, nesohamasmi na meso attā’ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya

sudiṭṭhaṃ bhavissati. Evaṃ te etaṃ paṭhamaṃ phassāyatanaṃ pahīnaṃ bhavissati āyatiṃ apunabbhavāya ... pe ....

"Jivhaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassasī"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Sādhu, bhikkhu, ettha ca te, bhikkhu, jivhā 'netaṃ mama, nesohamasmi na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ bhavissati. Evaṃ te etaṃ catutthaṃ phassāyatanaṃ pahīnaṃ bhavissati āyatiṃ apunabbhavāya ... pe ....

"Manaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassasī"ti?

"Evaṃ, bhante".

"Sādhu, bhikkhu, ettha ca te, bhikkhu, mano 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ bhavissati. Evaṃ te etaṃ chaṭṭhaṃ phassāyatanaṃ pahīnaṃ bhavissati āyatiṃ apunabbhavāyā"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

63. Paṭhamamigajālasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā migajālo yena bhagavā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā migajālo bhagavantaṃ etadavoca: "'ekavihārī, ekavihārī'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, ekavihārī hoti, kittāvatā ca pana sadutiyavihārī hotī"ti?

"Santi kho, migajāla, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Nandiyā sati sārāgo hoti; sārāge sati saṃyogo hoti. Nandisaṃyojanasaṃyutto kho, migajāla, bhikkhu sadutiyavihārīti vuccati. ... pe ... Santi kho, migajāla, jivhāviññeyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Nandiyā sati sārāgo hoti; sārāge sati saṃyogo hoti. Nandisaṃyojanasaṃyutto kho, migajāla, bhikkhu sadutiyavihārīti vuccati. Evaṃvihārī ca, migajāla, bhikkhu

kiñcāpi araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni; atha kho sadutiyavihārīti vuccati. Taṃ kissa hetu? Taṇhā hissa dutiyā, sāssa appahīnā. Tasmā 'sadutiyavihārī'ti vuccati.

Santi ca kho, migajāla, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nandī nirujjhati. Nandiyā asati sārāgo na hoti; sārāge asati saṃyogo na hoti. Nandisaṃyojanavisaṃyutto kho, migajāla, bhikkhu ekavihārīti vuccati ... pe ... santi ca kho, migajāla, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi ca kho, migajāla, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nandī nirujjhati. Nandiyā asati sārāgo na hoti; sārāge asati saṃyogo na hoti. Nandisaṃyojanavippayutto kho, migajāla, bhikkhu ekavihārīti vuccati. Evaṃvihārī ca, migajāla, bhikkhu kiñcāpi gāmante viharati ākiṇṇo bhikkhūhi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi. Atha kho ekavihārīti vuccati. Taṃ kissa hetu? Taṇhā hissa dutiyā, sāssa pahīnā. Tasmā 'ekavihārī'ti vuccatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

142. Ajjhattānattahetusutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, anattā. Yopi hetu, yopi paccayo cakkhussa uppādāya, sopi anattā. Anattasambhūtaṃ, bhikkhave, cakkhu kuto attā bhavissati ... pe ... jivhā anattā. Yopi hetu yopi paccayo jivhāya uppādāya, sopi anattā. Anattasambhūtā, bhikkhave, jivhā kuto attā bhavissati ... pe ... mano anattā. Yopi hetu yopi paccayo manassa uppādāya, sopi anattā. Anattasambhūto, bhikkhave, mano kuto attā bhavissati. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

116. Lokantagamanasutta

"Nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmī"ti. Idaṃ vatvā bhagavā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: "idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṃkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: '"nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyan"ti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmī'ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṃkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā"ti?

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ:

"Idaṃ kho no, āvuso ānanda, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmī'ti. Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmīti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti? Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho, āvuso, āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando

imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Vibhajatāyasmā ānando"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva, mūlaṃ atikkammeva, khandhaṃ sākhāpalāse sāraṃ pariyesitabbaṃ maññeyya; evaṃ sampadamidaṃ āyasmantānaṃ satthari sammukhībhūte taṃ bhagavantaṃ atisitvā amhe etamatthaṃ paṭipucchitabbaṃ maññatha. So hāvuso, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati— cakkhubhūto, ñāṇabhūto, dhammabhūto, brahmabhūto, vattā, pavattā, atthassa ninnetā, amatassa dātā, dhammassāmī, tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākareyya tathā vo dhāreyyāthā"ti.

"Addhāvuso ānanda, bhagavā jānaṃ jānāti, passaṃ passati—cakkhubhūto, ñāṇabhūto, dhammabhūto, brahmabhūto, vattā, pavattā, atthassa ninnetā, amatassa dātā, dhammassāmī, tathāgato. So ceva panetassa kālo ahosi yaṃ bhagavantaṃyeva etamatthaṃ paṭipuccheyyāma. Yathā no bhagavā byākareyya tathā naṃ dhāreyyāma. Api cāyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Vibhajatāyasmā ānando agaruṃ karitvā"ti.

"Tenahāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Āyasmā ānando etadavoca:

"Yaṃ kho vo, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmī'ti, imassa khvāhaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Yena kho, āvuso, lokasmiṃ lokasaññī hoti lokamānī— ayaṃ vuccati ariyassa vinaye loko. Kena cāvuso, lokasmiṃ lokasaññī hoti lokamānī? Cakkhunā kho, āvuso, lokasmiṃ lokasaññī hoti lokamānī.

Sotena kho, āvuso … ghānena kho, āvuso … jivhāya kho, āvuso, lokasmiṃ lokasaññī hoti lokamānī. Kāyena kho, āvuso … manena kho, āvuso, lokasmiṃ lokasaññī hoti lokamānī. Yena kho, āvuso, lokasmiṃ lokasaññī hoti lokamānī—ayaṃ vuccati ariyassa vinaye loko. Yaṃ kho vo, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmī'ti, imassa khvāhaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe āyasmanto bhagavantaṃyeva upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipuccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Yaṃ kho no, bhante, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmī'ti. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho—nāhaṃ, bhikkhave, gamanena lokassa antaṃ ñāteyyaṃ, daṭṭheyyaṃ, patteyyanti vadāmi. Na ca panāhaṃ, bhikkhave, appatvā lokassa antaṃ dukkhassa antakiriyaṃ vadāmīti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti? Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā ānando tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ

etamatthaṃ paṭipucchimha. Tesaṃ no, bhante, āyasmatā ānandena imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho vibhatto”ti.

“Paṇḍito, bhikkhave, ānando; mahāpañño, bhikkhave, ānando. Mañcepi tumhe, bhikkhave, etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi taṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ ānandena byākataṃ. Eso cevetassa attho, evañca naṃ dhāreyyāthā”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

150. Nibbānasappāyapaṭipadāsutta

“Nibbānasappāyaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha … pe … katamā ca sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā? Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Rūpā niccā vā aniccā vā”ti?

“Aniccā, bhante”.

“Cakkhuviññāṇaṃ … cakkhusamphasso … pe … yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati … pe … yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati … pe … nā-

paraṃ itthattāyāti pajānāti. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, nibbānasappāyā paṭipadā”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

74. Paṭhamagilānasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “amukasmiṃ, bhante, vihāre aññataro bhikkhu navo appaññāto ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Sādhu, bhante, bhagavā yena so bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā”ti.

Atha kho bhagavā navavādañca sutvā gilānavādañca, “appaññāto bhikkhū”ti iti viditvā yena so bhikkhu tenupasaṅkami. Addasā kho so bhikkhu bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna mañcake samadhosi. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: “alaṃ, bhikkhu, mā tvaṃ mañcake samadhosi. Santimāni āsanāni paññattāni, tatthāhaṃ nisīdissāmī”ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: “kacci te, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti no abhikkamanti, paṭikkamosānaṃ paññāyati no abhikkamo”ti?

“Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ, bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti no paṭikkamanti, abhikkamosānaṃ paññāyati no paṭikkamo”ti.

“Kacci te, bhikkhu, na kiñci kukkuccaṃ, na koci vippaṭisāro”ti?

“Taggha me, bhante, anappakaṃ kukkuccaṃ, anappako vippaṭisāro”ti.

“Kacci pana taṃ, bhikkhu, attā sīlato upavadatī”ti?

“Na kho maṃ, bhante, attā sīlato upavadatī”ti.

“No ce kira te, bhikkhu, attā sīlato upavadati, atha kiñca te kukkuccaṃ ko ca vippaṭisāro”ti?

“Na khvāhaṃ, bhante, sīlavisuddhatthaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmī”ti.

“No ce kira tvaṃ, bhikkhu, sīlavisuddhatthaṃ mayā dhammaṃ desitaṃ ājānāsi, atha kimatthaṃ carahi tvaṃ, bhikkhu, mayā dhammaṃ desitaṃ ājānāsī”ti?

“Rāgavirāgatthaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmī”ti.

“Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, rāgavirāgatthaṃ mayā dhammaṃ desitaṃ ājānāsi. Rāgavirāgattho hi, bhikkhu, mayā dhammo desito. Taṃ kiṃ maññasi, bhikkhu, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“... pe ... Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano nicco vā anicco vā”ti?

“Anicco, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Evaṃ passaṃ, bhikkhu, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, sotasmimpi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti ... pe ... nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinandi. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne tassa bhikkhuno virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

180–182. Bāhiradukkhachandādisutta

“Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ, tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, dukkhaṃ? Rūpā, bhikkhave, dukkhā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā dukkhā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ, tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

26. Paṭhamaaparijānanasutta

“Sabbaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Kiñca, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya? Cakkhuṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Rūpe anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Cakkhuviññāṇaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Cakkhusamphassaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya ... pe ... jivhaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Rase ... pe ... jivhāviññāṇaṃ ... pe ... jivhāsamphassaṃ ... pe ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Kāyaṃ ... pe ... manaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Dhamme ... pe ... manoviññāṇaṃ ... pe ... manosamphassaṃ ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Idaṃ kho, bhikkhave, sabbaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya.

Sabbañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya? Cakkhuṃ, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Rūpe abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Cakkhuviññāṇaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Cakkhusamphassaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya

... pe ... jivhaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Rase ... pe ... jivhāviññāṇaṃ ... pe ... jivhāsamphassaṃ ... pe ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Kāyaṃ ... pe ... manaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Dhamme ... pe ... manoviññāṇaṃ ... pe ... manosamphassaṃ ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Idaṃ kho, bhikkhave, sabbaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

67. Samiddhidukkhapañhāsutta

"'Dukkhaṃ, dukkhan'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dukkhaṃ vā assa dukkhapaññatti vā"ti ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

68. Samiddhilokapañhāsutta

"'Loko, loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, loko vā assa lokapaññatti vā"ti? "Yattha kho, samiddhi, atthi cakkhu, atthi rūpā, atthi cakkhuviññāṇaṃ, atthi cakkhuviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha loko vā lokapaññatti vāti ... pe ... atthi jivhā ... pe ... atthi mano, atthi dhammā, atthi manoviññāṇaṃ, atthi manoviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha loko vā lokapaññatti vā.

Yattha ca kho, samiddhi, natthi cakkhu, natthi rūpā, natthi cakkhuviññāṇaṃ, natthi cakkhuviññāṇaviññātabbā dhammā, natthi tattha loko vā lokapaññatti vā ... pe ... natthi jivhā ... pe ... natthi mano, natthi dhammā, natthi manoviññāṇaṃ, natthi manoviññāṇaviññātabbā dhammā, natthi tattha loko vā lokapaññatti vā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

113. Upassutisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho bhagavā rahogato paṭisallīno imaṃ dhammapariyāyaṃ abhāsi: "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca uppajjati ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhagavato upassuti ṭhito hoti. Addasā kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ upassuti ṭhitaṃ. Disvāna taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "assosi no tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyan"ti? "Evaṃ, bhante". "Uggaṇhāhi tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyaṃ. Pariyāpuṇāhi tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyaṃ. Dhārehi tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyaṃ. Atthasaṅhitoyaṃ, bhikkhu, dhammapariyāyo ādibrahmacariyako"ti.

Dasamaṃ.

Yogakkhemivaggo paṭhamo.

Yogakkhemi upādāya, Dukkhaṃ loko ca seyyo ca; Saṃyojanaṃ upādānaṃ, Dve parijānaṃ upassutīti.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

137. Dutiyarūpārāmasutta

"Rūpārāmā, bhikkhave, devamanussā rūparatā rūpasammuditā. Rūpavipariṇāmavirāganirodhā dukkhā, bhikkhave, devamanussā viharanti. Saddārāmā ... gandhārāmā ... rasārāmā ... phoṭṭhabbārāmā ... dhammārāmā, bhikkhave, devamanussā dhammaratā dhammasammuditā. Dhammavipariṇāmavirāganirodhā dukkhā, bhikkhave, devamanussā viharanti. Tathāgato ca, bhikkhave, arahaṃ sammāsambuddho rūpānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā na rūpārāmo na rūparato na rūpasammudito. Rūpavipariṇāmavirāganirodhā sukho, bhikkhave, tathāgato viharati. Saddānaṃ ... gandhānaṃ ... rasānaṃ ... phoṭṭhabbānaṃ ... dhammānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā na dhammārāmo na dhammarato na dhammasammudito. Dhammavipariṇāmavirāganirodhā sukho, bhikkhave, tathāgato viharatī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

183–185. Bāhirānattachandādisutta

"Yo, bhikkhave, anattā, tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Ko ca, bhikkhave, anattā? Rūpā, bhikkhave, anattā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā anattā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Yo, bhikkhave, anattā tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

110. Upādāniyasutta

"Upādāniye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi upādānañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, upādāniyā dhammā, katamañca upādānaṃ? Cakkhuṃ, bhikkhave, upādāniyo dhammo. Yo tattha chandarāgo, taṃ tattha upādānaṃ ... pe ... jivhā upādāniyo dhammo ... pe ... mano upādāniyo dhammo. Yo tattha chandarāgo, taṃ tattha upādānaṃ. Ime vuccanti, bhikkhave, upādāniyā dhammā, idaṃ upādānan"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

32. Dutiyasamugghātasappāyasutta

"Sabbamaññitasamugghātasappāyaṃ vo, bhikkhave, paṭipadaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamā ca sā, bhikkhave, sabbamaññitasamugghātasappāyā paṭipadā?

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ bhante".

"Rūpā ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphasso nicco vā anicco vā"ti?

"Anicco, bhante" ... pe ....

"Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante" ... pe ....

"Jivhā niccā vā aniccā vā"ti?

"Aniccā, bhante" ... pe ....

"Rasā ... jivhāviññāṇaṃ ... jivhāsamphasso ... pe ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante" ... pe ... dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso nicco vā anicco vā"ti?

"Anicco, bhante".

"Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati ... pe ... jivhāyapi nibbindati, rasesupi ... pe ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati ... pe .... Manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, sabbamaññitasamugghātasappāyā paṭipadā"ti.

Dasamaṃ.

Sabbavaggo tatiyo.

Sabbañca dvepi pahānā, parijānāpare duve; Ādittaṃ addhabhūtañca, sāruppā dve ca sappāyā; Vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

61. Paṭhamasabbupādānapariyādānasutta

"Sabbupādānapariyādānāya vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, sabbupādānapariyādānāya dhammo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati, vedanāyapi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimokkhā 'pariyādinnaṃ me upādānan'ti pajānāti ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca up-

pajjati jivhāviññāṇaṃ ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati manosamphassepi nibbindati, vedanāyapi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimokkhā 'pariyādinnaṃ me upādānan'ti pajānāti. Ayaṃ kho, bhikkhave, sabbupādānapariyādānāya dhammo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

140. Ajjhattaaniccahetusutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Yopi hetu, yopi paccayo cakkhussa uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtaṃ, bhikkhave, cakkhu kuto niccaṃ bhavissati ... pe ... jivhā aniccā. Yopi hetu, yopi paccayo jivhāya uppādāya sopi anicco. Aniccasambhūtā, bhikkhave, jivhā kuto niccā bhavissati ... pe ... mano anicco. Yopi, bhikkhave, hetu yopi paccayo manassa uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūto, bhikkhave, mano kuto nicco bhavissati. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... jivhāyapi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati, nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

98. Saṃvarasutta

"Saṃvarañca vo, bhikkhave, desessāmi, asaṃvarañca. Taṃ suṇātha. Kathañca, bhikkhave, asaṃvaro hoti? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: 'parihāyāmi kusalehi dhammehi. Parihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatā'ti ... pe ... santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā:

'parihāyāmi kusalehi dhammehi. Parihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatā'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, asaṃvaro hoti.

Kathañca, bhikkhave, saṃvaro hoti? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, veditabbametaṃ, bhikkhave, bhikkhunā: 'na parihāyāmi kusalehi dhammehi. Aparihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatā'ti ... pe ... santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, veditabbametaṃ bhikkhunā: 'na parihāyāmi kusalehi dhammehi. Aparihānañhetaṃ vuttaṃ bhagavatā'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, saṃvaro hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

236. Paṭhamahatthapādopamasutta

"Hatthesu, bhikkhave, sati ādānanikkhepanaṃ paññāyati; pādesu sati abhikkamapaṭikkamo paññāyati; pabbesu sati samiñjanapasāraṇaṃ paññāyati; kucchismiṃ sati jighacchā pipāsā paññāyati. Evameva kho, bhikkhave, cakkhusmiṃ sati cakkhusamphassapaccayā uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ... jivhāya sati jivhāsamphassapaccayā uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ... manasmiṃ sati manosamphassapaccayā uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ....

Hatthesu, bhikkhave, asati ādānanikkhepanaṃ na paññāyati; pādesu asati abhikkamapaṭikkamo na paññāyati; pabbesu asati samiñjanapasāraṇaṃ na paññāyati; kucchismiṃ asati jighacchā pipāsā na paññāyati. Evameva kho, bhikkhave, cakkhusmiṃ asati cakkhusamphassapaccayā nuppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ... jivhāya asati jivhāsamphassapaccayā nuppajjati ... pe ... manasmiṃ asati manosamphassapaccayā nuppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

156. Ajjhattanandikkhayasutta

"Aniccaṃyeva, bhikkhave, bhikkhu cakkhuṃ aniccanti passati,

sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccati ... pe ... aniccaṃyeva, bhikkhave, bhikkhu jivhaṃ aniccanti passati, sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā ... pe ... cittaṃ suvimuttanti vuccati ... pe ... aniccaṃyeva, bhikkhave, bhikkhu manaṃ aniccanti passati, sāssa hoti sammādiṭṭhi. Sammā passaṃ nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

248. Yavakalāpisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yavakalāpī cātumahāpathe nikkhittā assa. Atha cha purisā āgaccheyyuṃ byābhaṅgihatthā. Te yavakalāpiṃ chahi byābhaṅgīhi haneyyuṃ. Evañhi sā, bhikkhave, yavakalāpī suhatā assa chahi byābhaṅgīhi haññamānā. Atha sattamo puriso āgaccheyya byābhaṅgihattho. So taṃ yavakalāpiṃ sattamāya byābhaṅgiyā haneyya. Evañhi sā bhikkhave, yavakalāpī suhatatarā assa, sattamāya byābhaṅgiyā haññamānā. Evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano cakkhusmiṃ haññati manāpāmanāpehi rūpehi ... pe ... jivhāya haññati manāpāmanāpehi rasehi ... pe ... manasmiṃ haññati manāpāmanāpehi dhammehi. Sace so, bhikkhave, assutavā puthujjano āyatiṃ punabbhavāya ceteti, evañhi so, bhikkhave, moghapuriso suhatataro hoti, seyyathāpi sā yavakalāpī sattamāya byābhaṅgiyā haññamānā.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Atha kho, bhikkhave, vepacitti asurindo asure āmantesi: 'sace, mārisā, devāsurasaṅgāme samupabyūḷhe asurā jineyyuṃ devā parājineyyuṃ, yena naṃ sakkaṃ devānamindaṃ kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitvā mama santike āneyyātha asurapuran'ti. Sakkopi kho, bhikkhave, devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi: 'sace, mārisā, devāsurasaṅgāme samupabyūḷhe devā jineyyuṃ asurā parājineyyuṃ, yena naṃ vepacittiṃ asurindaṃ kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitvā mama santike āneyyātha sudhammaṃ devasabhan'ti. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, saṅgāme devā jiniṃsu, asurā parājiniṃsu. Atha kho, bhikkhave, devā

tāvatiṃsā vepacittiṃ asurindaṃ kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitvā sakkassa devānamindassa santike ānesuṃ sudhammaṃ devasabhaṃ. Tatra sudaṃ, bhikkhave, vepacitti asurindo kaṇṭhapañcamehi bandhanehi baddho hoti. Yadā kho, bhikkhave, vepacittissa asurindassa evaṃ hoti: 'dhammikā kho devā, adhammikā asurā, idheva dānāhaṃ devapuraṃ gacchāmī'ti. Atha kaṇṭhapañcamehi bandhanehi muttaṃ attānaṃ samanupassati, dibbehi ca pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Yadā ca kho, bhikkhave, vepacittissa asurindassa evaṃ hoti: 'dhammikā kho asurā, adhammikā devā, tattheva dānāhaṃ asurapuraṃ gamissāmī'ti, atha kaṇṭhapañcamehi bandhanehi baddhaṃ attānaṃ samanupassati. Dibbehi ca pañcahi kāmaguṇehi parihāyati. Evaṃ sukhumaṃ kho, bhikkhave, vepacittibandhanaṃ. Tato sukhumataraṃ mārabandhanaṃ. Maññamāno kho, bhikkhave, baddho mārassa, amaññamāno mutto pāpimato.

'Asmī'ti, bhikkhave, maññitametaṃ, 'ayamahamasmī'ti maññitametaṃ, 'bhavissan'ti maññitametaṃ, 'na bhavissan'ti maññitametaṃ, 'rūpī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'arūpī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'saññī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'asaññī bhavissan'ti maññitametaṃ, 'nevasaññīnāsaññī bhavissan'ti maññitametaṃ. Maññitaṃ, bhikkhave, rogo, maññitaṃ gaṇḍo, maññitaṃ sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, 'amaññamānena cetasā viharissāmā'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

'Asmī'ti, bhikkhave, iñjitametaṃ, 'ayamahamasmī'ti iñjitametaṃ, 'bhavissan'ti iñjitametaṃ, 'na bhavissan'ti iñjitametaṃ, 'rūpī bhavissan'ti iñjitametaṃ, 'arūpī bhavissan'ti iñjitametaṃ, 'saññī bhavissan'ti iñjitametaṃ, 'asaññī bhavissan'ti iñjitametaṃ, 'nevasaññīnāsaññī bhavissan'ti iñjitametaṃ. Iñjitaṃ, bhikkhave, rogo, iñjitaṃ gaṇḍo, iñjitaṃ sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, 'aniñjamānena cetasā viharissāmā'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

'Asmī'ti, bhikkhave, phanditametaṃ, 'ayamahamasmī'ti phanditametaṃ, 'bhavissan'ti ... pe ... 'na bhavissan'ti ... 'rūpī bhavissan'ti ... 'arūpī bhavissan'ti ... 'saññī bhavissan'ti ... 'asaññī bhavissan'ti ... 'nevasaññīnāsaññī bhavissan'ti phanditametaṃ. Phanditaṃ, bhikkhave, rogo, phanditaṃ gaṇḍo, phanditaṃ sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, 'aphandamānena cetasā viharissāmā'ti— evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

‘Asmī’ti, bhikkhave, papañcitametaṃ, ‘ayamahamasmī’ti papañcitametaṃ, ‘bhavissan’ti … pe … ‘na bhavissan’ti … ‘rūpī bhavissan’ti … ‘arūpī bhavissan’ti … ‘saññī bhavissan’ti … ‘asaññī bhavissan’ti … ‘nevasaññīnāsaññī bhavissan’ti papañcitametaṃ. Papañcitaṃ, bhikkhave, rogo, papañcitaṃ gaṇḍo, papañcitaṃ sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, ‘nippapañcena cetasā viharissāmā’ti— evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ.

‘Asmī’ti, bhikkhave, mānagatametaṃ, ‘ayamahamasmī’ti mānagatametaṃ, ‘bhavissan’ti mānagatametaṃ, ‘na bhavissan’ti mānagatametaṃ, ‘rūpī bhavissan’ti mānagatametaṃ, ‘arūpī bhavissan’ti mānagatametaṃ, ‘saññī bhavissan’ti mānagatametaṃ, ‘asaññī bhavissan’ti mānagatametaṃ, ‘nevasaññīnāsaññī bhavissan’ti mānagatametaṃ. Mānagataṃ, bhikkhave, rogo, mānagataṃ gaṇḍo, mānagataṃ sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, ‘nihatamānena cetasā viharissāmā’ti— evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Ekādasamaṃ.

Āsīvisavaggo catuttho.

Āsīviso ratho kummo, dve dārukkhandhā avassuto; Dukkhadhammā kiṃsukā vīṇā, chappāṇā yavakalāpīti.

Saḷāyatanavagge catutthapaṇṇāsako samatto.

Nandikkhayo saṭṭhinayo, samuddo uragena ca; Catupaṇṇāsakā ete, nipātesu pakāsitāti.

Saḷāyatanasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

238. Āsīvisopamasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, cattāro āsīvisā uggatejā ghoravisā. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhappaṭikūlo. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ime te, ambho purisa, cattāro āsīvisā uggatejā ghoravisā kālena kālaṃ vuṭṭhāpetabbā, kālena kālaṃ nhāpetabbā, kālena kālaṃ bhojetabbā, kālena kālaṃ saṃvesetabbā. Yadā ca kho te, ambho purisa, imesaṃ catunnaṃ āsīvisānaṃ uggatejānaṃ ghoravisānaṃ aññataro vā aññataro vā kuppissati, tato tvaṃ, ambho purisa, maraṇaṃ vā nigacchasi, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Yaṃ te, ambho purisa, karaṇīyaṃ taṃ karohī’ti.

Atha kho so, bhikkhave, puriso bhīto catunnaṃ āsīvisānaṃ uggatejānaṃ ghoravisānaṃ yena vā tena vā palāyetha. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ime kho, ambho purisa, pañca vadhakā paccatthikā piṭṭhito piṭṭhito anubandhā, yattheva naṃ passissāma tattheva jīvitā voropessāmāti. Yaṃ te, ambho purisa, karaṇīyaṃ taṃ karohī'ti.

Atha kho so, bhikkhave, puriso bhīto catunnaṃ āsīvisānaṃ uggatejānaṃ ghoravisānaṃ, bhīto pañcannaṃ vadhakānaṃ paccatthikānaṃ yena vā tena vā palāyetha. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ayaṃ te, ambho purisa, chaṭṭho antaracaro vadhako ukkhittāsiko piṭṭhito piṭṭhito anubandho yattheva naṃ passissāmi tattheva siro pātessāmīti. Yaṃ te, ambho purisa, karaṇīyaṃ taṃ karohī'ti.

Atha kho so, bhikkhave, puriso bhīto catunnaṃ āsīvisānaṃ uggatejānaṃ ghoravisānaṃ, bhīto pañcannaṃ vadhakānaṃ paccatthikānaṃ, bhīto chaṭṭhassa antaracarassa vadhakassa ukkhittāsikassa yena vā tena vā palāyetha. So passeyya suññaṃ gāmaṃ. Yaññadeva gharaṃ paviseyya rittakaññeva paviseyya tucchakaññeva paviseyya suññakaññeva paviseyya. Yaññadeva bhājanaṃ parimaseyya rittakaññeva parimaseyya tucchakaññeva parimaseyya suññakaññeva parimaseyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'idāni, ambho purisa, imaṃ suññaṃ gāmaṃ corā gāmaghātakā pavisanti. Yaṃ te, ambho purisa, karaṇīyaṃ taṃ karohī'ti.

Atha kho so, bhikkhave, puriso bhīto catunnaṃ āsīvisānaṃ uggatejānaṃ ghoravisānaṃ, bhīto pañcannaṃ vadhakānaṃ paccatthikānaṃ, bhīto chaṭṭhassa antaracarassa vadhakassa ukkhittāsikassa, bhīto corānaṃ gāmaghātakānaṃ yena vā tena vā palāyetha. So passeyya mahantaṃ udakaṇṇavaṃ orimaṃ tīraṃ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayaṃ, pārimaṃ tīraṃ khemaṃ appaṭibhayaṃ. Na cassa nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāraṃ gamanāya. Atha kho, bhikkhave, tassa purisassa evamassa: 'ayaṃ kho mahāudakaṇṇavo orimaṃ tīraṃ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayaṃ, pārimaṃ tīraṃ khemaṃ appaṭibhayaṃ, natthi ca nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāraṃ gamanāya. Yannūnāhaṃ tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ saṅkaḍḍhitvā kullaṃ bandhitvā taṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ gaccheyyan'ti.

Atha kho so, bhikkhave, puriso tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ saṅkaḍḍhitvā kullaṃ bandhitvā taṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ gaccheyya, tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati

brāhmaṇo.

Upamā kho myāyaṃ, bhikkhave, katā atthassa viññāpanāya. Ayañcettha attho— cattāro āsīvisā uggatejā ghoravisāti kho, bhikkhave, catunnetaṃ mahābhūtānaṃ adhivacanaṃ—pathavīdhātuyā, āpodhātuyā, tejodhātuyā, vāyodhātuyā.

Pañca vadhakā paccatthikāti kho, bhikkhave, pañcannetaṃ upādānakkhandhānaṃ adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandhassa, vedanupādānakkhandhassa, saññupādānakkhandhassa, saṅkhārupādānakkhandhassa, viññāṇupādānakkhandhassa.

Chaṭṭho antaracaro vadhako ukkhittāsikoti kho, bhikkhave, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ.

Suñño gāmoti kho, bhikkhave, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ. Cakkhuto cepi naṃ, bhikkhave, paṇḍito byatto medhāvī upaparikkhati rittakaññeva khāyati, tucchakaññeva khāyati, suññakaññeva khāyati ... pe ... jivhāto cepi naṃ, bhikkhave ... pe ... manato cepi naṃ, bhikkhave, paṇḍito byatto medhāvī upaparikkhati rittakaññeva khāyati, tucchakaññeva khāyati, suññakaññeva khāyati.

Corā gāmaghātakāti kho, bhikkhave, channetaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ. Cakkhu, bhikkhave, haññati manāpāmanāpesu rūpesu; sotaṃ, bhikkhave ... pe ... ghānaṃ, bhikkhave ... pe ... jivhā, bhikkhave, haññati manāpāmanāpesu rasesu; kāyo, bhikkhave ... pe ... mano, bhikkhave, haññati manāpāmanāpesu dhammesu.

Mahā udakaṇṇavoti kho, bhikkhave, catunnetaṃ oghānaṃ adhivacanaṃ—kāmoghassa, bhavoghassa, diṭṭhoghassa, avijjoghassa.

Orimaṃ tīraṃ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayanti kho, bhikkhave, sakkāyassetaṃ adhivacanaṃ.

Pārimaṃ tīraṃ khemaṃ appaṭibhayanti kho, bhikkhave, nibbānassetaṃ adhivacanaṃ.

Kullanti kho, bhikkhave, ariyassetaṃ aṭṭhaṅgikassa maggassa adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Tassa hatthehi ca pādehi ca vāyāmoti kho, bhikkhave, vīriyārambhassetaṃ adhivacanaṃ.

Tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇoti kho, bhikkhave, arahato etaṃ adhivacanan”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

94. Adantaaguttasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Chayime, bhikkhave, phassāyatanā adantā aguttā arakkhitā asaṃvutā dukkhādhivāhā honti. Katame cha? Cakkhu, bhikkhave, phassāyatanaṃ adantaṃ aguttaṃ arakkhitaṃ asaṃvutaṃ dukkhādhivāhaṃ hoti ... pe ... jivhā, bhikkhave, phassāyatanaṃ adantaṃ aguttaṃ arakkhitaṃ asaṃvutaṃ dukkhādhivāhaṃ hoti ... pe ... mano, bhikkhave, phassāyatanaṃ adantaṃ aguttaṃ arakkhitaṃ asaṃvutaṃ dukkhādhivāhaṃ hoti. Ime kho, bhikkhave, cha phassāyatanā adantā aguttā arakkhitā asaṃvutā dukkhādhivāhā honti".

Chayime, bhikkhave, phassāyatanā sudantā suguttā surakkhitā susaṃvutā sukhādhivāhā honti. Katame cha? Cakkhu, bhikkhave, phassāyatanaṃ sudantaṃ suguttaṃ surakkhitaṃ susaṃvutaṃ sukhādhivāhaṃ hoti ... pe ... jivhā, bhikkhave, phassāyatanaṃ sudantaṃ suguttaṃ surakkhitaṃ susaṃvutaṃ sukhādhivāhaṃ hoti ... pe ... mano, bhikkhave, phassāyatanaṃ sudantaṃ suguttaṃ surakkhitaṃ susaṃvutaṃ sukhādhivāhaṃ hoti. Ime kho, bhikkhave, cha phassāyatanā sudantā suguttā surakkhitā susaṃvutā sukhādhivāhā hontī"ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... etadavoca satthā:

"Saḷeva phassāyatanāni bhikkhavo, Asaṃvuto yattha dukkhaṃ nigacchati; Tesañca ye saṃvaraṇaṃ avedisuṃ, Saddhādutiyā viharantānavassutā.

Disvāna rūpāni manoramāni, Athopi disvāna amanoramāni; Manorame rāgapathaṃ vinodaye, Na cāppiyaṃ meti manaṃ padosaye.

Saddañca sutvā dubhayaṃ piyāppiyaṃ, Piyamhi sadde na samucchito siyā; Athoppiye dosagataṃ vinodaye, Na cāppiyaṃ meti manaṃ padosaye.

Gandhañca ghatvā surabhiṃ manoramaṃ, Athopi ghatvā asuciṃ akantiyaṃ; Akantiyasmiṃ paṭighaṃ vinodaye, Chandānunīto na ca kantiye siyā.

Rasañca bhotvāna asāditañca sāduṃ, Athopi bhotvāna asādumekadā; Sāduṃ rasaṃ nājjhosāya bhuñje, Virodhamāsādusu nopadaṃsaye.

Phassena phuṭṭho na sukhena majje, Dukkhena phuṭṭhopi na sampavedhe; Phassadvayaṃ sukhadukkhe upekkhe, Anānuruddho avirud-

dha kenaci.

Papañcasaññā itarītarā narā, Papañcayantā upayanti saññino; Manomayaṃ gehasitañca sabbaṃ, Panujja nekkhammasitaṃ irīyati.

Evaṃ mano chassu yadā subhāvito, Phuṭṭhassa cittaṃ na vikampate kvaci; Te rāgadose abhibhuyya bhikkhavo, Bhavattha jātimaraṇassa pāragā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

189–191. Ajjhattātītādidukkhasutta

"Cakkhu, bhikkhave, dukkhaṃ atītaṃ anāgataṃ paccuppannaṃ ... pe ... jivhā dukkhā atītā anāgatā paccuppannā ... pe ... mano dukkho atīto anāgato paccuppanno. Evaṃ passaṃ, bhikkhave ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

79. Paṭhamaavijjāpahānasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Atthi kho, bhikkhu, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

"Katamo pana, bhante, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Avijjā kho, bhikkhu, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, jānato, kathaṃ passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Cakkhuṃ kho, bhikkhu, aniccato jānato passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Rūpe ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphassaṃ ... yampidaṃ, cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjati ... pe ... manaṃ aniccato jānato passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Dhamme

... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccato jānato passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

92. Paṭhamadvayasutta

"Dvayaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha. Kiñca, bhikkhave, dvayaṃ? Cakkhuñceva rūpā ca, sotañceva saddā ca, ghānañceva gandhā ca, jivhā ceva rasā ca, kāyo ceva phoṭṭhabbā ca, mano ceva dhammā ca—idaṃ vuccati, bhikkhave, dvayaṃ.

Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahametaṃ dvayaṃ paccakkhāya aññaṃ dvayaṃ paññapessāmī'ti, tassa vācāvatthukamevassa. Puṭṭho ca na sampāyeyya. Uttariñca vighātaṃ āpajjeyya. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmin"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

152. Kimatthiyabrahmacariyasutta

"Sace vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kimatthiyaṃ, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'dukkhassa kho, āvuso, pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Sace pana vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'katamaṃ panāvuso, dukkhaṃ, yassa pariññāya samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti? Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha:

'Cakkhu kho, āvuso, dukkhaṃ; tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Rūpā dukkhā; tesaṃ pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Cakkhuviññāṇaṃ dukkhaṃ; tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Cakkhusamphasso dukkho; tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhama-

sukhaṃ vā tampi dukkhaṃ; tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati ... pe ... jivhā dukkhā ... mano dukkho; tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ; tassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati. Idaṃ kho, āvuso, dukkhaṃ; yassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

4. Jātidhammavagga

33–42. Jātidhammādisuttadasaka

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho ... pe ... "sabbaṃ, bhikkhave, jātidhammaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ jātidhammaṃ? Cakkhu, bhikkhave, jātidhammaṃ. Rūpā ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphasso jātidhammo. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi jātidhammaṃ ... pe ... jivhā ... rasā ... jivhāviññāṇaṃ ... jivhāsamphasso ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi jātidhammaṃ. Kāyo ... pe ... mano jātidhammo, dhammā jātidhammā, manoviññāṇaṃ jātidhammaṃ, manosamphasso jātidhammo. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi jātidhammaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi ... cakkhuviññāṇepi ... cakkhusamphassepi ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, jarādhammaṃ ... saṅkhittaṃ.

Dutiyaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, byādhidhammaṃ ... saṅkhittaṃ.

Tatiyaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, maraṇadhammaṃ ... saṅkhittaṃ.

Catutthaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, sokadhammaṃ ... saṅkhittaṃ.

Pañcamaṃ.

“Sabbaṃ, bhikkhave, saṅkilesikadhammaṃ … saṅkhittaṃ.
Chaṭṭhaṃ.
“Sabbaṃ, bhikkhave, khayadhammaṃ … saṅkhittaṃ.
Sattamaṃ.
“Sabbaṃ, bhikkhave, vayadhammaṃ … saṅkhittaṃ.
Aṭṭhamaṃ.
“Sabbaṃ, bhikkhave, samudayadhammaṃ … saṅkhittaṃ.
Navamaṃ.
“Sabbaṃ, bhikkhave, nirodhadhammaṃ … saṅkhittaṃ.
Dasamaṃ.
Jātidhammavaggo catuttho.

Jātijarābyādhimaraṇaṃ, Soko ca saṅkilesikaṃ; Khayavayasamudayaṃ, Nirodhadhammena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

246. Vīṇopamasutta

“Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā cakkhuviññeyyesu rūpesu uppajjeyya chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso, tato cittaṃ nivāreyya. Sabhayo ceso maggo sappaṭibhayo ca sakaṇṭako ca sagahano ca ummaggo ca kummaggo ca duhitiko ca. Asappurisasevito ceso maggo, na ceso maggo sappurisehi sevito. Na tvaṃ etaṃ arahasīti. Tato cittaṃ nivāraye cakkhuviññeyyehi rūpehi … pe … yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā jivhāviññeyyesu rasesu … pe … manoviññeyyesu dhammesu uppajjeyya chando vā rāgo vā doso vā moho vā paṭighaṃ vāpi cetaso tato cittaṃ nivāreyya. Sabhayo ceso maggo sappaṭibhayo ca sakaṇṭako ca sagahano ca ummaggo ca kummaggo ca duhitiko ca. Asappurisasevito ceso maggo, na ceso maggo sappurisehi sevito. Na tvaṃ etaṃ arahasīti. Tato cittaṃ nivāraye manoviññeyyehi dhammehi.

Seyyathāpi, bhikkhave, kiṭṭhaṃ sampannaṃ. Kiṭṭhārakkho ca pamatto, goṇo ca kiṭṭhādo aduṃ kiṭṭhaṃ otaritvā yāvadatthaṃ madaṃ āpajjeyya pamādaṃ āpajjeyya; evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano chasu phassāyatanesu asaṃvutakārī pañcasu kāmaguṇesu yāvadatthaṃ madaṃ āpajjati pamādaṃ āpajjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, kiṭṭhaṃ sampannaṃ kiṭṭhārakkho ca appa-

matto goṇo ca kiṭṭhādo aduṃ kiṭṭhaṃ otareyya. Tamenaṃ kiṭṭhārakkho nāsāyaṃ suggahitaṃ gaṇheyya. Nāsāyaṃ suggahitaṃ gahetvā uparighaṭāyaṃ suniggahitaṃ niggaṇheyya. Uparighaṭāyaṃ suniggahitaṃ niggahetvā daṇḍena sutāḷitaṃ tāḷeyya. Daṇḍena sutāḷitaṃ tāḷetvā osajjeyya. Dutiyampi kho, bhikkhave … pe … tatiyampi kho, bhikkhave, goṇo kiṭṭhādo aduṃ kiṭṭhaṃ otareyya. Tamenaṃ kiṭṭhārakkho nāsāyaṃ suggahitaṃ gaṇheyya. Nāsāyaṃ suggahitaṃ gahetvā uparighaṭāyaṃ suniggahitaṃ niggaṇheyya. Uparighaṭāyaṃ suniggahitaṃ niggahetvā daṇḍena sutāḷitaṃ tāḷeyya. Daṇḍena sutāḷitaṃ tāḷetvā osajjeyya. Evañhi so, bhikkhave, goṇo kiṭṭhādo gāmagato vā araññagato vā, ṭhānabahulo vā assa nisajjabahulo vā na taṃ kiṭṭhaṃ puna otareyya—tameva purimaṃ daṇḍasamphassaṃ samanussaranto. Evameva kho, bhikkhave, yato kho bhikkhuno chasu phassāyatanesu cittaṃ udujitaṃ hoti sudujitaṃ, ajjhattameva santiṭṭhati, sannisīdati, ekodi hoti, samādhiyati.

Seyyathāpi, bhikkhave, rañño vā rājamahāmattassa vā vīṇāya saddo assutapubbo assa. So vīṇāsaddaṃ suṇeyya. So evaṃ vadeyya: ‘ambho, kassa nu kho eso saddo evaṃrajanīyo evaṃkamanīyo evaṃmadanīyo evaṃmucchanīyo evambandhanīyo’ti? Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘esā, kho, bhante, vīṇā nāma, yassā eso saddo evaṃrajanīyo evaṃkamanīyo evaṃmadanīyo evaṃmucchanīyo evambandhanīyo’ti. So evaṃ vadeyya: ‘gacchatha me, bho, taṃ vīṇaṃ āharathā’ti. Tassa taṃ vīṇaṃ āhareyyuṃ. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ayaṃ kho sā, bhante, vīṇā yassā eso saddo evaṃrajanīyo evaṃkamanīyo evaṃmadanīyo evaṃmucchanīyo evambandhanīyo’ti. So evaṃ vadeyya: ‘alaṃ me, bho, tāya vīṇāya, tameva me saddaṃ āharathā’ti. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ayaṃ kho, bhante, vīṇā nāma anekasambhārā mahāsambhārā. Anekehi sambhārehi samāraddhā vadati, seyyathidaṃ—doṇiñca paṭicca cammañca paṭicca daṇḍañca paṭicca upadhāraṇe ca paṭicca tantiyo ca paṭicca koṇañca paṭicca purisassa ca tajjaṃ vāyāmaṃ paṭicca evāyaṃ, bhante, vīṇā nāma anekasambhārā mahāsambhārā. Anekehi sambhārehi samāraddhā vadatī’ti. So taṃ vīṇaṃ dasadhā vā satadhā vā phāleyya, dasadhā vā satadhā vā taṃ phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya. Sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā agginā ḍaheyya, agginā ḍahitvā masiṃ kareyya. Masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuneyya, nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. So evaṃ vadeyya: ‘asatī kirāyaṃ, bho, vīṇā nāma, yathevaṃ yaṃ kiñci vīṇā

nāma ettha ca panāyaṃ jano ativelaṃ pamatto palaḷito'ti. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu rūpaṃ samanvesati yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ samanvesati yāvatā vedanāya gati, saññaṃ samanvesati yāvatā saññāya gati, saṅkhāre samanvesati yāvatā saṅkhārānaṃ gati, viññāṇaṃ samanvesati yāvatā viññāṇassa gati. Tassa rūpaṃ samanvesato yāvatā rūpassa gati, vedanaṃ samanvesato ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ samanvesato yāvatā viññāṇassa gati. Yampissa taṃ hoti ahanti vā mamanti vā asmīti vā tampi tassa na hotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

242. Dutiyadārukkhandhopamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kimilāyaṃ viharati gaṅgāya nadiyā tīre. Addasā kho bhagavā mahantaṃ dārukkhandhaṃ gaṅgāya nadiyā sotena vuyhamānaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, amuṃ mahantaṃ dārukkhandhaṃ gaṅgāya nadiyā sotena vuyhamānan"ti? "Evaṃ, bhante" ... pe ... evaṃ vutte, āyasmā kimilo bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, orimaṃ tīraṃ ... pe ... "katamo ca, kimila, antopūtibhāvo. Idha, kimila, bhikkhu aññataraṃ saṃkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpanno hoti yathārūpāya āpattiyā na vuṭṭhānaṃ paññāyati. Ayaṃ vuccati, kimila, antopūtibhāvo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

114. Paṭhamamārapāsasutta

"Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu āvāsagato mārassa, mārassa vasaṃ gato, paṭimukkassa mārapāso. Baddho so mārabandhanena yathākāmakaraṇīyo pāpimato ... pe ....

Santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu āvāsagato mārassa, mārassa vasaṃ gato, paṭimukkassa mārapāso. Baddho so mārabandhanena ... pe ....

Santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu āvāsagato mārassa, mārassa vasaṃ gato, paṭimukkassa mārapāso. Baddho so mārabandhanena yathākāmakaraṇīyo pāpimato ... pe ...

Santi ca kho, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu nāvāsagato mārassa, na mārassa vasaṃ gato, ummukkassa mārapāso. Mutto so mārabandhanena na yathākāmakaraṇīyo pāpimato ... pe ....

Santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu nāvāsagato mārassa, na mārassa vasaṃ gato, ummukkassa mārapāso. Mutto so mārabandhanena na yathākāmakaraṇīyo pāpimato ... pe ....

Santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu nāvāsagato mārassa, na mārassa vasaṃ gato, ummukkassa mārapāso. Mutto so mārabandhanena na yathākāmakaraṇīyo pāpimato"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

134. Devadahasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati devadahaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "nāhaṃ, bhikkhave, sabbesaṃyeva bhikkhūnaṃ chasu phassāyatanesu appamādena karaṇīyanti vadāmi, na ca panāhaṃ, bhikkhave, sabbesaṃyeva bhikkhūnaṃ chasu phassāyatanesu nāppamādena karaṇīyanti vadāmi. Ye te, bhikkhave, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tesāhaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ chasu phassāyatanesu nāppamādena karaṇīyanti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Kataṃ tesaṃ appamādena, abhabbā te pamajjituṃ. Ye ca kho te, bhikkhave, bhikkhū sekkhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti,

tesāhaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ chasu phassāyatanesu appamādena karaṇīyanti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā manoramāpi, amanoramāpi. Tyāssa phussa phussa cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso apariyādānā āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, appamādaphalaṃ sampassamāno tesaṃ bhikkhūnaṃ chasu phassāyatanesu appamādena karaṇīyanti vadāmi ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā manoramāpi amanoramāpi. Tyāssa phussa phussa cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhanti. Cetaso apariyādānā āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. Imaṃ khvāhaṃ, bhikkhave, appamādaphalaṃ sampassamāno tesaṃ bhikkhūnaṃ chasu phassāyatanesu appamādena karaṇīyanti vadāmī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

231. Khīrarukkhopamasutta

"Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā cakkhuviññeyyesu rūpesu yo rāgo so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno tassa parittā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti pariyādiyantevassa cittaṃ; ko pana vādo adhimattānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo, so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā jivhāviññeyyesu rasesu yo rāgo so atthi ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā manoviññeyyesu dhammesu yo rāgo so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno, tassa parittā cepi manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti pariyādiyantevassa cittaṃ; ko pana vādo adhimattānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo, so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno.

Seyyathāpi, bhikkhave, khīrarukkho assattho vā nigrodho vā pilakkho vā udumbaro vā daharo taruṇo komārako. Tamenaṃ puriso tiṇhāya kuṭhāriyā yato yato ābhindeyya āgaccheyya khīran"ti? "Evaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Yañhi, bhante, khīraṃ taṃ atthī"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā cakkhuviññeyyesu rūpesu yo rāgo so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno, tassa parittā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti pariyādiyantevassa cittaṃ; ko pana vādo adhimattānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā jivhāviññeyyesu rasesu yo rāgo so atthi ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā manoviññeyyesu dhammesu yo rāgo so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno, tassa parittā cepi manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti pariyādiyantevassa cittaṃ; ko pana vādo adhimattānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo so atthi, yo doso so atthi, yo moho so atthi, yo rāgo so appahīno, yo doso so appahīno, yo moho so appahīno.

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā cakkhuviññeyyesu rūpesu yo rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno, tassa adhimattā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti nevassa cittaṃ pariyādiyanti; ko pana vādo parittānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā jivhāviññeyyesu rasesu ... pe ... manoviññeyyesu dhammesu yo rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno, tassa adhimattā cepi manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti nevassa cittaṃ pariyādiyanti; ko pana vādo parittānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo so natthi, yo doso so

natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno. Seyyathāpi, bhikkhave, khīrarukkho assattho vā nigrodho vā pilakkho vā udumbaro vā sukkho kolāpo terovassiko. Tamenaṃ puriso tiṇhāya kuṭhāriyā yato yato ābhindeyya āgaccheyya khīran"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Yañhi, bhante, khīraṃ taṃ natthī"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā cakkhuviññeyyesu rūpesu yo rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno, tassa adhimattā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti nevassa cittaṃ pariyādiyanti; ko pana vādo parittānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā jivhāviññeyyesu rasesu ... pe ....

Yassa kassaci, bhikkhave, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā manoviññeyyesu dhammesu yo rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno, tassa adhimattā cepi manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; ko pana vādo parittānaṃ. Taṃ kissa hetu? Yo, bhikkhave, rāgo so natthi, yo doso so natthi, yo moho so natthi, yo rāgo so pahīno, yo doso so pahīno, yo moho so pahīno"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

10. Saḷavagga

101. Paṭhamanatumhākasutta

"Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Cakkhu, bhikkhave, na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Rūpā na tumhākaṃ. Te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Cakkhuviññāṇaṃ na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Cakkhusamphasso na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ

sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. ... pe ...

Jivhā na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Sā vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissati. Rasā na tumhākaṃ. Te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Jivhāviññāṇaṃ na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Jivhāsamphasso na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissati. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati ... pe ....

Mano na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissati. Dhammā na tumhākaṃ. Te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Manoviññāṇaṃ na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Manosamphasso na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. So vo pahīno hitāya sukhāya bhavissati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ taṃ jano hareyya vā ḍaheyya vā yathāpaccayaṃ vā kareyya, api nu tumhākaṃ evamassa: 'amhe jano harati vā ḍahati vā yathāpaccayaṃ vā karotī'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kissa hetu"?

"Na hi no etaṃ, bhante, attā vā attaniyaṃ vā"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, cakkhu na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Rūpā na tumhākaṃ ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphasso ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na tumhākaṃ. Taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

73. Tatiyachaphassāyatanasutta

"Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Avusitaṃ tena brahmacariyaṃ, ārakā so imasmā dhammavinayā"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "etthāhaṃ, bhante, anassasaṃ panassasaṃ. Ahañhi, bhante, channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāmī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, bhikkhu, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano nicco vā anicco vā"ti?

"Anicco, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, bhikkhu, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, sotasmimpi nibbindati, ghānasmimpi nibbindati, jivhāyapi nibbindati, kāyasmimpi nibbindati, manasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Ekādasamaṃ.

Migajālavaggo dutiyo.

Migajālena dve vuttā, Cattāro ca samiddhinā; Upaseno upavāṇo, Chaphassāyatanikā tayoti.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

65. Paṭhamasamiddhimārapañhāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā samiddhi yena bhagavā ... pe ... bhagavantaṃ etadavoca: "'māro, māro'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, māro vā assa mārapaññatti vā"ti?

"Yattha kho, samiddhi, atthi cakkhu, atthi rūpā, atthi cakkhuviññāṇaṃ, atthi cakkhuviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Atthi sotaṃ, atthi saddā, atthi sotaviññāṇaṃ, atthi sotaviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Atthi ghānaṃ, atthi gandhā, atthi ghānaviññāṇaṃ, atthi ghānaviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Atthi jivhā, atthi rasā, atthi jivhāviññāṇaṃ, atthi jivhāviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Atthi kāyo, atthi phoṭṭhabbā, atthi kāyaviññāṇaṃ, atthi kāyaviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Atthi mano, atthi dhammā, atthi manoviññāṇaṃ, atthi manoviññāṇaviññātabbā dhammā, atthi tattha māro vā mārapaññatti vā.

Yattha ca kho, samiddhi, natthi cakkhu, natthi rūpā, natthi cakkhuviññāṇaṃ, natthi cakkhuviññāṇaviññātabbā dhammā, natthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Natthi sotaṃ ... pe ... natthi ghānaṃ ... pe ... natthi jivhā, natthi rasā, natthi jivhāviññāṇaṃ, natthi jivhāviññāṇaviññātabbā dhammā, natthi tattha māro vā mārapaññatti vā. Natthi kāyo ... pe .... Natthi mano, natthi dhammā, natthi manoviññāṇaṃ, natthi manoviññāṇaviññātabbā dhammā, natthi tattha māro vā mārapaññatti vā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

122. Saṃyojaniyadhammasutta

"Saṃyojaniye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi saṃyojanañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā, katamañca saṃyojanaṃ? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime vuccanti, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā. Yo tattha chandarāgo, taṃ tattha saṃyojanaṃ ... pe ... santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā

rajanīyā. Ime vuccanti, bhikkhave, saṃyojaniyā dhammā. Yo tattha chandarāgo taṃ tattha saṃyojanan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

118. Sakkapañhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho sakko devānamindo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sakko devānamindo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti?

"Santi kho, devānaminda, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, devānaminda, bhikkhu no parinibbāyati ... pe ....

Santi kho, devānaminda, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi kho, devānaminda, manoviññeyyā dhammā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, devānaminda, bhikkhu no parinibbāyati. Ayaṃ kho, devānaminda, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti.

Santi ca kho, devānaminda, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato na tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti, na tadupādānaṃ. Anupādāno, devānaminda, bhikkhu parinibbāyati ... pe ....

Santi kho, devānaminda, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi kho, devānaminda, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya

tiṭṭhato na tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti na tadupādānaṃ. Anupādāno, devānaminda, bhikkhu parinibbāyati. Ayaṃ kho, devānaminda, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

135. Khaṇasutta

"Lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāya. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, chaphassāyatanikā nāma nirayā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati aniṭṭharūpaṃyeva passati, no iṭṭharūpaṃ; akantarūpaṃyeva passati, no kantarūpaṃ; amanāparūpaṃyeva passati, no manāparūpaṃ. Yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... yaṃ kiñci ghānena gandhaṃ ghāyati ... pe ... yaṃ kiñci jivhāya rasaṃ sāyati ... pe ... yaṃ kiñci kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati ... pe ... yaṃ kiñci manasā dhammaṃ vijānāti aniṭṭharūpaṃyeva vijānāti, no iṭṭharūpaṃ; akantarūpaṃyeva vijānāti, no kantarūpaṃ; amanāparūpaṃyeva vijānāti, no manāparūpaṃ. Lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāya. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, chaphassāyatanikā nāma saggā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati iṭṭharūpaṃyeva passati, no aniṭṭharūpaṃ; kantarūpaṃyeva passati, no akantarūpaṃ; manāparūpaṃyeva passati, no amanāparūpaṃ ... pe ... yaṃ kiñci jivhāya rasaṃ sāyati ... pe ... yaṃ kiñci manasā dhammaṃ vijānāti iṭṭharūpaṃyeva vijānāti, no aniṭṭharūpaṃ; kantarūpaṃyeva vijānāti, no akantarūpaṃ; manāparūpaṃyeva vijānāti, no amanāparūpaṃ. Lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

154. Indriyasampannasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'indriyasampanno, indriyasampanno'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, indriyasampanno hotī"ti?

"Cakkhundriye ce, bhikkhu, udayabbayānupassī viharanto cakkhun-

driye nibbindati … pe … jivhindriye ce, bhikkhu, udayabbayānupassī viharanto jivhindriye nibbindati … pe … manindriye ce, bhikkhu, udayabbayānupassī viharanto manindriye nibbindati. Nibbindaṃ virajjati … pe … vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Ettāvatā kho, bhikkhu, indriyasampanno hotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

206. Ajjhattapaccuppannayadaniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ paccuppannaṃ. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ … pe … jivhā aniccā paccuppannā. Yadaniccaṃ, taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ … pe … mano anicco paccuppanno. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

24. Pahānasutta

"Sabbappahānāya vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, sabbappahānāya dhammo? Cakkhuṃ, bhikkhave, pahātabbaṃ, rūpā pahātabbā, cakkhuviññāṇaṃ pahātabbaṃ, cakkhusamphasso pahātabbo, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi pahātabbaṃ … pe … jivhā pahātabbā, rasā pahātabbā, jivhāviññāṇaṃ pahātabbaṃ, jivhāsamphasso pahātabbo, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi pahātabbaṃ. Kāyo pahātabbo … mano pahātabbo, dhammā pahātabbā, manoviññāṇaṃ pahātabbaṃ, manosamphasso pahātabbo, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi pahātabbaṃ. Ayaṃ kho,

bhikkhave, sabbappahānāya dhammo”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

16. Dutiyaassādapariyesanasutta

“Rūpānāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo rūpānaṃ assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā rūpānaṃ assādo paññāya me so sudiṭṭho. Rūpānāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo rūpānaṃ ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā rūpānaṃ ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Rūpānāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā rūpānaṃ nissaraṇaṃ, paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ. Saddānāhaṃ, bhikkhave … gandhānāhaṃ, bhikkhave … rasānāhaṃ, bhikkhave … phoṭṭhabbānāhaṃ, bhikkhave … dhammānāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ. Yo dhammānaṃ assādo tadajjhagamaṃ. Yāvatā dhammānaṃ assādo paññāya me so sudiṭṭho. Dhammānāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ. Yo dhammānaṃ ādīnavo tadajjhagamaṃ. Yāvatā dhammānaṃ ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Dhammānāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ. Yaṃ dhammānaṃ nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ. Yāvatā dhammānaṃ nissaraṇaṃ, paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ bāhirānaṃ āyatanānaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ … pe … paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: ‘akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo’”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

146. Kammanirodhasutta

“Navapurāṇāni, bhikkhave, kammāni desessāmi kammanirodhaṃ kammanirodhagāminiñca paṭipadaṃ. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmīti. Katamañca, bhikkhave, purāṇakammaṃ? Cakkhu, bhikkhave, purāṇakammaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ vedaniyaṃ daṭṭhabbaṃ … pe … jivhā purāṇakammā abhisaṅkhatā abhisañcetayitā vedaniyā daṭṭhabbā … pe … mano purāṇakammo ab-

hisaṅkhato abhisañcetayito vedaniyo daṭṭhabbo. Idaṃ vuccati, bhikkhave, purāṇakammaṃ. Katamañca, bhikkhave, navakammaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, etarahi kammaṃ karoti kāyena vācāya manasā, idaṃ vuccati, bhikkhave, navakammaṃ. Katamo ca, bhikkhave, kammanirodho? Yo kho, bhikkhave, kāyakammavacīkammamanokammassa nirodhā vimuttiṃ phusati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, kammanirodho. Katamā ca, bhikkhave, kammanirodhagāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, kammanirodhagāminī paṭipadā. Iti kho, bhikkhave, desitaṃ mayā purāṇakammaṃ, desitaṃ navakammaṃ, desito kammanirodho, desitā kammanirodhagāminī paṭipadā. Yaṃ kho, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchāvippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

174–176. Anattachandādisutta

“Yo, bhikkhave, anattā, tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Ko ca, bhikkhave, anattā? Cakkhu, bhikkhave, anattā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo … pe … jivhā anattā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo … pe … mano anattā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Yo, bhikkhave, anattā tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

117. Kāmaguṇasutta

“Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: ‘yeme pañca kāmaguṇā cetaso samphuṭṭhapubbā atītā niruddhā vipariṇatā, tatra me cittaṃ bahulaṃ gacchamānaṃ gaccheyya paccuppannesu vā appaṃ vā anāgatesu’. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: ‘yeme pañca kāmaguṇā cetaso sam-

phuṭṭhapubbā atītā niruddhā vipariṇatā, tatra me attarūpena appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo'. Tasmātiha, bhikkhave, tumhākampi ye te pañca kāmaguṇā cetaso samphuṭṭhapubbā atītā niruddhā vipariṇatā, tatra vo cittaṃ bahulaṃ gacchamānaṃ gaccheyya paccuppannesu vā appaṃ vā anāgatesu. Tasmātiha, bhikkhave, tumhākampi ye te pañca kāmaguṇā cetaso samphuṭṭhapubbā atītā niruddhā vipariṇatā, tatra vo attarūpehi appamādo sati cetaso ārakkho karaṇīyo. Tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha jivhā ca nirujjhati, rasasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe"ti. Idaṃ vatvā bhagavā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: "idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha jivhā ca nirujjhati, rasasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe'ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā"ti?

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ:

"Idaṃ kho no, āvuso ānanda, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha

jivhā ca nirujjhati, rasasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe'ti. Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: "tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha jivhā ca nirujjhati, rasasaññā ca nirujjhati se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe"ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti? Tesaṃ no, āvuso, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Vibhajatāyasmā ānando"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno mahato rukkhassa ... pe ... vibhajatāyasmā ānando agaruṃ karitvā"ti.

"Tenahāvuso, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosuṃ. Āyasmā ānando etadavoca:

"Yaṃ kho vo, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe'ti. Imassa khvāhaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Saḷāyatananirodhaṃ no etaṃ, āvuso, bhagavatā sandhāya bhāsitaṃ: 'tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe, yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe'ti. Ayaṃ kho, āvuso, bhagavā saṅkhit-

tena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe'ti. Imassa khvāhaṃ, āvuso, bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Ākaṅkhamānā ca pana tumhe āyasmanto bhagavantaṃyeva upasaṅkamatha; upasaṅkamitvā etamatthaṃ puccheyyātha. Yathā vo bhagavā byākaroti tathā naṃ dhāreyyāthā"ti.

"Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Yaṃ kho no, bhante, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: 'tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha jivhā ca nirujjhati, rasasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe'ti, tesaṃ no, bhante, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: 'idaṃ kho no, āvuso, bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: "tasmātiha, bhikkhave, se āyatane veditabbe yattha cakkhu ca nirujjhati, rūpasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe ... pe ... yattha mano ca nirujjhati, dhammasaññā ca nirujjhati, se āyatane veditabbe"ti. Ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajeyyā'ti? Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho āyasmā ānando satthu ceva saṃvaṇṇito, sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. Pahoti cāyasmā ānando imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. Yannūna mayaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipuccheyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yenāyasmā ānando tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etamatthaṃ paṭipucchimha.

Tesaṃ no, bhante, āyasmatā ānandena imehi ākārehi, imehi padehi, imehi byañjanehi attho vibhatto”ti.

“Paṇḍito, bhikkhave, ānando; mahāpañño, bhikkhave, ānando. Mañcepi tumhe, bhikkhave, etamatthaṃ paṭipuccheyyātha, ahampi taṃ evamevaṃ byākareyyaṃ yathā taṃ ānandena byākataṃ. Eso cevetassa attho. Evañca naṃ dhāreyyāthā”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

170. Ajjhattaaniccachandarāgasutta

“Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo chandarāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, aniccaṃ? Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chandarāgo pahātabbo … pe … jivhā aniccā; tatra vo chandarāgo pahātabbo … pe … mano anicco; tatra vo chandarāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo chandarāgo pahātabbo”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

160. Jīvakambavanasamādhisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati jīvakambavane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti … pe … “samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Samāhitassa, bhikkhave, bhikkhuno yathābhūtaṃ okkhāyati. Kiñca yathābhūtaṃ okkhāyati? Cakkhuṃ aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati, rūpā aniccāti yathābhūtaṃ okkhāyati, cakkhuviññāṇaṃ aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati, cakkhusamphasso aniccoti yathābhūtaṃ okkhāyati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati … pe … jivhā aniccāti yathābhūtaṃ okkhāyati … pe … mano aniccoti yathābhūtaṃ okkhāyati, dhammā aniccāti yathābhūtaṃ okkhāyati … pe … yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccanti yathābhūtaṃ okkhāyati. Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Samāhitassa, bhikkhave, bhikkhuno yathābhūtaṃ okkhāyatī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

158. Ajjhattaaniccanandikkhayasutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha, cakkhāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Cakkhuṃ, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasikaronto, cakkhāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto cakkhusmimpi nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccati. Sotaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha ... ghānaṃ ... jivhaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha, jivhāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Jivhaṃ, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasikaronto, jivhāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto jivhāyapi nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccati. Kāyaṃ ... manaṃ, bhikkhave, yoniso manasi karotha, manāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassatha. Manaṃ, bhikkhave, bhikkhu yoniso manasikaronto, manāniccatañca yathābhūtaṃ samanupassanto manasmimpi nibbindati. Nandikkhayā rāgakkhayo; rāgakkhayā nandikkhayo. Nandirāgakkhayā cittaṃ suvimuttanti vuccatī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

2. Ajjhattadukkhasutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, dukkhaṃ. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Sotaṃ dukkhaṃ ... pe ... ghānaṃ dukkhaṃ ... jivhā dukkhā ... kāyo dukkho ... mano dukkho. Yaṃ dukkhaṃ tadanattā; yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

163. Koṭṭhikadukkhasutta

Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko ... pe ... bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante ... pe ... vihareyyan"ti. "Yaṃ kho, koṭṭhika, dukkhaṃ tatra te chando pahātabbo. Kiñca, koṭṭhika, dukkhaṃ? Cakkhu kho,

koṭṭhika, dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo. Rūpā dukkhā; tatra te chando pahātabbo. Cakkhuviññāṇaṃ dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo. Cakkhusamphasso dukkho; tatra te chando pahātabbo. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo ... pe ... jivhā dukkhā; tatra te chando pahātabbo ... pe ... mano dukkho; tatra te chando pahātabbo. Dhammā dukkhā; tatra te chando pahātabbo. Manoviññāṇaṃ dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo. Manosamphasso dukkho; tatra te chando pahātabbo. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi dukkhaṃ; tatra te chando pahātabbo. Yaṃ kho, koṭṭhika, dukkhaṃ tatra te chando pahātabbo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

78. Rādhaanattasutta

"Yo kho, rādha, anattā tatra te chando pahātabbo. Ko ca, rādha, anattā? Cakkhu kho, rādha, anattā. Tatra te chando pahātabbo. Rūpā ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphasso ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā ... pe ... mano anattā ... dhammā ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattā. Tatra te chando pahātabbo. Yo kho, rādha, anattā tatra te chando pahātabbo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

7. Ajjhattāniccātītānāgatasutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, aniccaṃ atītānāgataṃ; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ cakkhusmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ cakkhuṃ nābhinandati; paccuppannassa cakkhussa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Sotaṃ aniccaṃ ... ghānaṃ aniccaṃ ... jivhā aniccā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannāya. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītāya jivhāya anapekkho hoti; anāgataṃ jivhaṃ nābhinandati; paccuppannāya jivhāya nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

Kāyo anicco ... pe ... mano anicco atītānāgato; ko pana vādo paccuppannassa. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītasmiṃ manasmiṃ anapekkho hoti; anāgataṃ manaṃ nābhinandati; paccuppannassa manassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

105. Upādāyasutta

"Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati kiṃ upādāya uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhan"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ....

"Cakkhusmiṃ kho, bhikkhave, sati cakkhuṃ upādāya uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ ... pe ... manasmiṃ sati manaṃ upādāya uppajjati ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhaṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya uppajjeyya ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhan"ti?

"No hetaṃ, bhante" ... pe ....

"Jivhā niccā vā aniccā vā"ti?

"Aniccā, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya uppajjeyya ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhan"ti?

"No hetaṃ, bhante" ... pe ....

"Mano nicco vā anicco vā"ti?

"Anicco, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya uppajjeyya ajjhattaṃ sukhaṃ dukkhan"ti?

"No hetaṃ, bhante".

“Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati … pe … manasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

171–173. Dukkhachandādisutta

“Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ, tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, dukkhaṃ? Cakkhu, bhikkhave, dukkhaṃ; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo … pe … jivhā dukkhā … pe … mano dukkho; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

121. Rāhulovādasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: “paripakkā kho rāhulassa vimuttiparipācaniyā dhammā; yannūnāhaṃ rāhulaṃ uttariṃ āsavānaṃ khaye vineyyan”ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi: “gaṇhāhi, rāhula, nisīdanaṃ. Yena andhavanaṃ tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā rāhulo bhagavato paṭissutvā nisīdanaṃ ādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi.

Tena kho pana samayena anekāni devatāsahassāni bhagavantaṃ anubandhāni honti: “ajja bhagavā āyasmantaṃ rāhulaṃ uttariṃ āsavānaṃ khaye vinessatī”ti. Atha kho bhagavā andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho rāhulo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rāhulaṃ bhagavā etadavoca:

“Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante”. ()

“Rūpā niccā vā aniccā vā”ti?

“Aniccā, bhante” ... pe ....

“Cakkhuviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante” ... pe ....

“Cakkhusamphasso nicco vā anicco vā”ti?

“Anicco, bhante” ... pe ....

“Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ, saññāgataṃ, saṅkhāragataṃ, viññāṇagataṃ, tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante” ... pe ....

“Jivhā niccā vā aniccā vā”ti?

“Aniccā, bhante” ... pe ....

“Jivhāviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante” ... pe ....

“Jivhāsamphasso nicco vā anicco vā”ti?

“Anicco, bhante” ... pe ....

“Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ, saññāgataṃ, saṅkhāragataṃ, viññāṇagataṃ, tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante” ... pe ....

“Mano nicco vā anicco vā”ti?

“Anicco, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Dhammā niccā vā aniccā vā”ti?

“Aniccā, bhante” … pe ….

“Manoviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante” … pe ….

“Manosamphasso nicco vā anicco vā”ti?

“Anicco, bhante” … pe ….

“Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ, saññāgataṃ, saṅkhāragataṃ, viññāṇagataṃ, tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

“Aniccaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā”ti?

“Dukkhaṃ, bhante”.

“Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: ‘etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā’”ti?

“No hetaṃ, bhante”.

“Evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ tasmimpi nibbindati … pe … jivhāyapi nibbindati, rasesupi nibbindati, jivhāviññāṇepi nibbindati, jivhāsamphassepi nibbindati, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ tasmimpi nibbindati … pe ….

Manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā rāhulo bhagavato bhāsitaṃ

abhinandi. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne āyasmato rāhulassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Anekānañca devatāsahassānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

5. Sabbaaniccavagga

43–51. Aniccādisuttanavaka

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho ... pe ... "sabbaṃ, bhikkhave, aniccaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ aniccaṃ? Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ, rūpā aniccā, cakkhuviññāṇaṃ aniccaṃ, cakkhusamphasso anicco. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ ... pe ... jivhā aniccā, rasā aniccā, jivhāviññāṇaṃ aniccaṃ, jivhāsamphasso anicco. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ. Kāyo anicco ... pe ... mano anicco, dhammā aniccā, manoviññāṇaṃ aniccaṃ, manosamphasso anicco. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ ... pe ....

Dutiyaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, anattā ... pe ....

Tatiyaṃ.

"Sabbaṃ, bhikkhave, abhiññeyyaṃ ... pe ....

Catutthaṃ.
"Sabbaṃ, bhikkhave, pariññeyyaṃ ... pe ....
Pañcamaṃ.
"Sabbaṃ, bhikkhave, pahātabbaṃ ... pe ....
Chaṭṭhaṃ.
"Sabbaṃ, bhikkhave, sacchikātabbaṃ ... pe ....
Sattamaṃ.
"Sabbaṃ, bhikkhave, abhiññāpariññeyyaṃ ... pe ....
Aṭṭhamaṃ.
"Sabbaṃ, bhikkhave, upaddutaṃ ... pe ....
Navamaṃ.
Saṃyutta Nikāya 35
9. Channavagga
88. Puṇṇasutta

Atha kho āyasmā puṇṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā puṇṇo bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti.

"Santi kho, puṇṇa, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. 'Nandisamudayā dukkhasamudayo, puṇṇā'ti vadāmi ... pe ... santi kho, puṇṇa, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi kho, puṇṇa, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. 'Nandisamudayā dukkhasamudayo, puṇṇā'ti vadāmi.

Santi kho, puṇṇa, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nirujjhati nandī. 'Nandinirodhā dukkhanirodho, puṇṇā'ti vadāmi ... pe ... santi kho, puṇṇa, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, tassa taṃ anabhinandato

anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nirujjhati nandī. 'Nandinirodhā dukkhanirodho, puṇṇā'ti vadāmi.

Iminā tvaṃ, puṇṇa, mayā saṃkhittena ovādena ovadito katamasmiṃ janapade viharissasī"ti? "Atthi, bhante, sunāparanto nāma janapado, tatthāhaṃ viharissāmī"ti.

"Caṇḍā kho, puṇṇa, sunāparantakā manussā; pharusā kho, puṇṇa, sunāparantakā manussā. Sace taṃ, puṇṇa, sunāparantakā manussā akkosissanti paribhāsissanti, tatra te, puṇṇa, kinti bhavissatī"ti?

"Sace maṃ, bhante, sunāparantakā manussā akkosissanti paribhāsissanti, tatra me evaṃ bhavissati: 'bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime pāṇinā pahāraṃ dentī'ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī"ti.

"Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā pāṇinā pahāraṃ dassanti, tatra pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī"ti?

"Sace me, bhante, sunāparantakā manussā pāṇinā pahāraṃ dassanti, tatra me evaṃ bhavissati: 'bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime leḍḍunā pahāraṃ dentī'ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī"ti.

"Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā leḍḍunā pahāraṃ dassanti, tatra pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī"ti?

"Sace me, bhante, sunāparantakā manussā leḍḍunā pahāraṃ dassanti, tatra me evaṃ bhavissati: 'bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime daṇḍena pahāraṃ dentī'ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī"ti.

"Sace pana puṇṇa, sunāparantakā manussā daṇḍena pahāraṃ dassanti, tatra pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī"ti?

"Sace me, bhante, sunāparantakā manussā daṇḍena pahāraṃ dassanti, tatra me evaṃ bhavissati: 'bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ me nayime satthena pahāraṃ dentī'ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī"ti.

“Sace pana te, puṇṇa, sunāparantakā manussā satthena pahāraṃ dassanti, tatra pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī”ti?

“Sace me, bhante, sunāparantakā manussā satthena pahāraṃ dassanti, tatra me evaṃ bhavissati: ‘bhaddakā vatime sunāparantakā manussā, subhaddakā vatime sunāparantakā manussā, yaṃ maṃ nayime tiṇhena satthena jīvitā voropentī’ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī”ti.

“Sace pana taṃ, puṇṇa, sunāparantakā manussā tiṇhena satthena jīvitā voropessanti, tatra pana te, puṇṇa, kinti bhavissatī”ti?

“Sace maṃ, bhante, sunāparantakā manussā tiṇhena satthena jīvitā voropessanti, tatra me evaṃ bhavissati: ‘santi kho tassa bhagavato sāvakā kāyena ca jīvitena ca aṭṭīyamānā harāyamānā jigucchamānā satthahārakaṃ pariyesanti, taṃ me idaṃ apariyiṭṭhaññeva satthahārakaṃ laddhan’ti. Evamettha, bhagavā, bhavissati; evamettha, sugata, bhavissatī”ti.

“Sādhu sādhu, puṇṇa. Sakkhissasi kho tvaṃ, puṇṇa, iminā damūpasamena samannāgato sunāparantasmiṃ janapade vatthuṃ. Yassadāni tvaṃ, puṇṇa, kālaṃ maññasī”ti.

Atha kho āyasmā puṇṇo bhagavato vacanaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sunāparanto janapado tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sunāparanto janapado tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā puṇṇo sunāparantasmiṃ janapade viharati. Atha kho āyasmā puṇṇo tenevantaravassena pañcamattāni upāsakasatāni paṭivedesi. Tenevantaravassena pañcamattāni upāsikāsatāni paṭivedesi. Tenevantaravassena tisso vijjā sacchākāsi. Tenevantaravassena parinibbāyi.

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu … pe … ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “yo so, bhante, puṇṇo nāma kulaputto bhagavatā saṅkhittena ovādena ovadito, so kālaṅkato. Tassa kā gati ko abhisamparāyo”ti?

“Paṇḍito, bhikkhave, puṇṇo kulaputto, paccapādi dhammassānudhammaṃ, na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ vihesesi. Parinibbuto, bhikkhave, puṇṇo kulaputto”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

108. Seyyohamasmisutta

"Kismiṃ nu kho, bhikkhave, sati kiṃ upādāya kiṃ abhinivissa seyyohamasmīti vā hoti, sadisohamasmīti vā hoti, hīnohamasmīti vā hotī"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ....

"Cakkhusmiṃ kho, bhikkhave, sati cakkhuṃ upādāya cakkhuṃ abhinivissa seyyohamasmīti vā hoti, sadisohamasmīti vā hoti, hīnohamasmīti vā hoti ... pe ... jivhāya sati ... pe ... manasmiṃ sati manaṃ upādāya manaṃ abhinivissa seyyohamasmīti vā hoti, sadisohamasmīti vā hoti, hīnohamasmīti vā hoti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya seyyohamasmīti vā assa, sadisohamasmīti vā assa, hīnohamasmīti vā assā"ti?

"No hetaṃ, bhante" ... pe ... jivhā ... niccā vā aniccā vā"ti?

"Aniccā, bhante" ... pe ....

"Mano nicco vā anicco vā"ti?

"Anicco, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, api nu taṃ anupādāya seyyohamasmīti vā assa, sadisohamasmīti vā assa, hīnohamasmīti vā assā"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

245. Kiṃsukopamasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yenaññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti? "Yato kho, āvuso, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti.

Atha kho so bhikkhu asantuṭṭho tassa bhikkhussa pañhaveyyākaraṇena, yenaññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti? "Yato kho, āvuso, bhikkhu pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti.

Atha kho so bhikkhu asantuṭṭho tassa bhikkhussa pañhaveyyākaraṇena, yenaññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti? "Yato kho, āvuso, bhikkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti.

Atha kho so bhikkhu asantuṭṭho tassa bhikkhussa pañhaveyyākaraṇena, yenaññataro bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti? "Yato kho, āvuso, bhikkhu yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti.

Atha kho so bhikkhu asantuṭṭho tassa bhikkhussa pañhaveyyākaraṇena, yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, yenaññataro bhikkhu tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā nu kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī'ti? Evaṃ vutte, bhante, so bhikkhu maṃ etadavoca: 'yato kho, āvuso, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī'ti. Atha khvāhaṃ, bhante, asantuṭṭho tassa bhikkhussa pañhaveyyākaraṇena,

yenaññataro bhikkhu tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ: 'kittāvatā nu kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī'ti? Evaṃ vutte, bhante, so bhikkhu maṃ etadavoca: 'yato kho, āvuso, bhikkhu pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ ... pe ... catunnaṃ mahābhūtānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī'ti. Atha khvāhaṃ, bhante, asantuṭṭho tassa bhikkhussa pañhaveyyākaraṇena yena bhagavā tenupasaṅkamiṃ (). Kittāvatā nu kho, bhante, bhikkhuno dassanaṃ suvisuddhaṃ hotī"ti?

"Seyyathāpi, bhikkhu, purisassa kiṃsuko adiṭṭhapubbo assa. So yenaññataro puriso kiṃsukassa dassāvī tenupasaṅkameyya. Upasaṅkamitvā taṃ purisaṃ evaṃ vadeyya: 'kīdiso, bho purisa, kiṃsuko'ti? So evaṃ vadeyya: 'kāḷako kho, ambho purisa, kiṃsuko—seyyathāpi jhāmakhāṇū'ti. Tena kho pana, bhikkhu, samayena tādisovassa kiṃsuko yathāpi tassa purisassa dassanaṃ.

Atha kho so, bhikkhu, puriso asantuṭṭho tassa purisassa pañhaveyyākaraṇena yenaññataro puriso kiṃsukassa dassāvī tenupasaṅkameyya; upasaṅkamitvā taṃ purisaṃ evaṃ vadeyya: 'kīdiso, bho purisa, kiṃsuko'ti? So evaṃ vadeyya: 'lohitako kho, ambho purisa, kiṃsuko—seyyathāpi maṃsapesī'ti. Tena kho pana, bhikkhu, samayena tādisovassa kiṃsuko yathāpi tassa purisassa dassanaṃ. Atha kho so bhikkhu puriso asantuṭṭho tassa purisassa pañhaveyyākaraṇena, yenaññataro puriso kiṃsukassa dassāvī tenupasaṅkameyya; upasaṅkamitvā taṃ purisaṃ evaṃ vadeyya: 'kīdiso, bho purisa, kiṃsuko'ti? So evaṃ vadeyya: 'ocīrakajāto kho, ambho purisa, kiṃsuko ādinnasipāṭiko—seyyathāpi sirīso'ti. Tena kho pana, bhikkhu, samayena tādisovassa kiṃsuko, yathāpi tassa purisassa dassanaṃ. Atha kho so bhikkhu puriso asantuṭṭho tassa purisassa pañhaveyyākaraṇena, yenaññataro puriso kiṃsukassa dassāvī tenupasaṅkameyya; upasaṅkamitvā taṃ purisaṃ evaṃ vadeyya: 'kīdiso, bho purisa, kiṃsuko'ti? So evaṃ vadeyya: 'bahalapattapalāso sandacchāyo kho, ambho purisa, kiṃsuko— seyyathāpi nigrodho'ti. Tena kho pana, bhikkhu, samayena tādisovassa kiṃsuko, yathāpi tassa purisassa dassanaṃ. Evameva kho, bhikkhu, yathā yathā adhimuttānaṃ tesaṃ sappurisānaṃ dassanaṃ suvisuddhaṃ hoti tathā tathā kho tehi sap-

purisehi byākataṃ.

Seyyathāpi, bhikkhu, rañño paccantimaṃ nagaraṃ daḷhuddhāpaṃ daḷhapākāratoraṇaṃ chadvāraṃ. Tatrassa dovāriko paṇḍito byatto medhāvī, aññātānaṃ nivāretā, ñātānaṃ pavesetā. Puratthimāya disāya āgantvā sīghaṃ dūtayugaṃ taṃ dovārikaṃ evaṃ vadeyya: 'kahaṃ, bho purisa, imassa nagarassa nagarassāmī'ti? So evaṃ vadeyya: 'eso, bhante, majjhe siṅghāṭake nisinno'ti. Atha kho taṃ sīghaṃ dūtayugaṃ nagarassāmikassa yathābhūtaṃ vacanaṃ niyyātetvā yathāgatamaggaṃ paṭipajjeyya. Pacchimāya disāya āgantvā sīghaṃ dūtayugaṃ ... pe ... uttarāya disāya ... dakkhiṇāya disāya āgantvā sīghaṃ dūtayugaṃ taṃ dovārikaṃ evaṃ vadeyya: 'kahaṃ, bho purisa, imassa nagarassāmī'ti? So evaṃ vadeyya: 'eso, bhante, majjhe siṅghāṭake nisinno'ti. Atha kho taṃ sīghaṃ dūtayugaṃ nagarassāmikassa yathābhūtaṃ vacanaṃ niyyātetvā yathāgatamaggaṃ paṭipajjeyya.

Upamā kho myāyaṃ, bhikkhu, katā atthassa viññāpanāya. Ayañcettha attho: 'nagaran'ti kho, bhikkhu, imassetaṃ cātumahābhūtikassa kāyassa adhivacanaṃ mātāpettikasambhavassa odanakummāsūpacayassa aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammassa. 'Cha dvārā'ti kho, bhikkhu, channetaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ adhivacanaṃ. 'Dovāriko'ti kho, bhikkhu, satiyā etaṃ adhivacanaṃ. 'Sīghaṃ dūtayugan'ti kho, bhikkhu, samathavipassanānetaṃ adhivacanaṃ. 'Nagarassāmī'ti kho, bhikkhu, viññāṇassetaṃ adhivacanaṃ. 'Majjhe siṅghāṭako'ti kho, bhikkhu, catunnetaṃ mahābhūtānaṃ adhivacanaṃ—pathavīdhātuyā, āpodhātuyā, tejodhātuyā, vāyodhātuyā. 'Yathābhūtaṃ vacanan'ti kho, bhikkhu, nibbānassetaṃ adhivacanaṃ. 'Yathāgatamaggo'ti kho, bhikkhu, ariyassetaṃ aṭṭhaṅgikassa maggassa adhivacanaṃ, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhiyā ... pe ... sammāsamādhissā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

80. Dutiyaavijjāpahānasutta

Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... etadavoca: "atthi nu kho, bhante, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Atthi kho, bhikkhu, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

"Katamo pana, bhante, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Avijjā kho, bhikkhu, eko dhammo yassa pahānā bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, jānato, kathaṃ passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti?

"Idha, bhikkhu, bhikkhuno sutaṃ hoti: 'sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā'ti. Evañcetaṃ, bhikkhu, bhikkhuno sutaṃ hoti: 'sabbe dhammā nālaṃ abhinivesāyā'ti. So sabbaṃ dhammaṃ abhijānāti, sabbaṃ dhammaṃ abhiññāya sabbaṃ dhammaṃ parijānāti, sabbaṃ dhammaṃ pariññāya sabbanimittāni aññato passati, cakkhuṃ aññato passati, rūpe ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphassaṃ ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aññato passati ... pe ... manaṃ aññato passati, dhamme ... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aññato passati. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato bhikkhuno avijjā pahīyati, vijjā uppajjatī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

12. Lokakāmaguṇavagga

123. Upādāniyadhammasutta

"Upādāniye ca, bhikkhave, dhamme desessāmi upādānañca. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, upādāniyā dhammā, katamañca upādānaṃ? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime vuccanti, bhikkhave, upādāniyā dhammā. Yo tattha chandarāgo, taṃ tattha upādānaṃ ... pe ... santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime vuccanti, bhikkhave, upādāniyā dhammā. Yo tattha chandarāgo taṃ tattha upādānan"ti.

Dasamaṃ.

Lokakāmaguṇavaggo dutiyo.

Mārapāsena dve vuttā, lokakāmaguṇena ca; Sakko pañcasikho ceva, sāriputto ca rāhulo; Saṃyojanaṃ upādānaṃ, vaggo tena pavuc-

catīti.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

55. Saṃyojanasamugghātasutta

"Kathaṃ nu kho, bhante, jānato, kathaṃ passato saṃyojanā samugghātaṃ gacchantī"ti? "Cakkhuṃ kho, bhikkhu, anattato jānato passato saṃyojanā samugghātaṃ gacchanti. Rūpe anattato ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphassaṃ ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattato jānato passato saṃyojanā samugghātaṃ gacchanti. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ ... dhamme ... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattato jānato passato saṃyojanā samugghātaṃ gacchanti. Evaṃ kho, bhikkhu, jānato evaṃ passato saṃyojanā samugghātaṃ gacchantī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

177–179. Bāhirāniccachandādisutta

"Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Kiñca, bhikkhave, aniccaṃ? Rūpā, bhikkhave, aniccā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Saddā aniccā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Gandhā aniccā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Rasā aniccā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Phoṭṭhabbā aniccā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Dhammā aniccā; tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ tatra vo chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

168. Ajjhattaaniccachandasutta

"Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo chando pahātabbo. Kiñca, bhikkhave,

aniccaṃ? Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ; tatra vo chando pahātabbo ... pe ... jivhā aniccā; tatra vo chando pahātabbo ... pe ... mano anicco; tatra vo chando pahātabbo. Yaṃ, bhikkhave, aniccaṃ, tatra vo chando pahātabbo"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

56. Āsavapahānasutta

"Kathaṃ nu kho, bhante, jānato, kathaṃ passato āsavā pahīyantī"ti ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

243. Avassutapariyāyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ navaṃ santhāgāraṃ acirakāritaṃ hoti anajjhāvuṭṭhaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Atha kho kāpilavatthavā sakyā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho kāpilavatthavā sakyā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ navaṃ santhāgāraṃ acirakāritaṃ anajjhāvuṭṭhaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Taṃ, bhante, bhagavā paṭhamaṃ paribhuñjatu. Bhagavatā paṭhamaṃ paribhuttaṃ pacchā kāpilavatthavā sakyā paribhuñjissanti. Tadassa kāpilavatthavānaṃ sakyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho kāpilavatthavā sakyā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena navaṃ santhāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sabbasantharim santhāgāraṃ santharitvā āsanāni paññāpetvā udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpetvā telappadīpaṃ āropetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "sabbasantharisanthataṃ, bhante, santhāgāraṃ, āsanāni paññattāni, udakamaṇiko patiṭṭhāpito, telappadīpo āropito. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti. Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṃghena yena

navaṃ santhāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā santhāgāraṃ pavisitvā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi. Bhikkhusaṃghopi kho pāde pakkhāletvā santhāgāraṃ pavisitvā pacchimaṃ bhittiṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Kāpilavatthavā sakyā pāde pakkhāletvā santhāgāraṃ pavisitvā puratthimaṃ bhittiṃ nissāya pacchimābhimukhā nisīdiṃsu bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Atha kho bhagavā kāpilavatthave sakye bahudeva rattiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uyyojesi: "abhikkantā kho, gotamā, ratti. Yassadāni kālaṃ maññathā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho kāpilavatthavā sakyā bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu.

Atha kho bhagavā acirapakkantesu kāpilavatthavesu sakyesu āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ āmantesi: "vigatathinamiddho kho, moggallāna, bhikkhusaṃgho. Paṭibhātu taṃ, moggallāna, bhikkhūnaṃ dhammī kathā. Piṭṭhi me āgilāyati; tamahaṃ āyamissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi, pāde pādaṃ accādhāya, sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Tatra kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca: " avassutapariyāyañca vo, āvuso, desessāmi, anavassutapariyāyañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Kathaṃ, āvuso, avassuto hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe adhimuccati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassatī viharati parittacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme adhimuccati, appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassatī ca viharati parittacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā niru-

jjhanti. Ayaṃ vuccati, āvuso, bhikkhu avassuto cakkhuviññeyyesu rūpesu ... pe ... avassuto jivhāviññeyyesu rasesu ... pe ... avassuto manoviññeyyesu dhammesu. Evaṃvihāriñcāvuso, bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati labhateva māro otāraṃ, labhati māro ārammaṇaṃ ... pe ... jivhāto cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhateva māro otāraṃ, labhati māro ārammaṇaṃ ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhateva māro otāraṃ, labhati māro ārammaṇaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, naḷāgāraṃ vā tiṇāgāraṃ vā sukkhaṃ kolāpaṃ terovassikaṃ. Puratthimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, labhetheva aggi otāraṃ, labhetha aggi ārammaṇaṃ; pacchimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya ... pe ... uttarāya cepi naṃ disāya ... pe ... dakkhiṇāya cepi naṃ disāya ... pe ... heṭṭhimato cepi naṃ ... pe ... uparimato cepi naṃ ... yato kutoci cepi naṃ puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, labhetheva aggi otāraṃ labhetha aggi ārammaṇaṃ. Evameva kho, āvuso, evaṃvihāriṃ bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhateva māro otāraṃ, labhati māro ārammaṇaṃ ... pe ... jivhāto cepi naṃ māro upasaṅkamati ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, labhateva māro otāraṃ, labhati māro ārammaṇaṃ. Evaṃvihāriñcāvuso, bhikkhuṃ rūpā adhibhaṃsu, na bhikkhu rūpe adhibhosi; saddā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu sadde adhibhosi; gandhā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu gandhe adhibhosi; rasā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu rase adhibhosi; phoṭṭhabbā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu phoṭṭhabbe adhibhosi; dhammā bhikkhuṃ adhibhaṃsu, na bhikkhu dhamme adhibhosi. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu rūpādhibhūto, saddādhibhūto, gandhādhibhūto, rasādhibhūto, phoṭṭhabbādhibhūto, dhammādhibhūto, adhibhūto, anadhibhū, adhibhaṃsu naṃ pāpakā akusalā dhammā saṃkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā. Evaṃ kho, āvuso, avassuto hoti.

Kathañcāvuso, anavassuto hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe nādhimuccati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme nādhimuccati,

appiyarūpe dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu anavassuto cakkhuviññeyyesu rūpesu ... pe ... anavassuto manoviññeyyesu dhammesu. Evaṃvihāriñcāvuso, bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhati māro otāraṃ, na labhati māro ārammaṇaṃ ... pe ... jivhāto cepi naṃ māro upasaṅkamati ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhati māro otāraṃ, na labhati māro ārammaṇaṃ.

Seyyathāpi, āvuso, kūṭāgāraṃ vā sālā vā bahalamattikā addāvalepanā. Puratthimāya cepi naṃ disāya puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, neva labhetha aggi otāraṃ, na labhetha aggi ārammaṇaṃ ... pe ... pacchimāya cepi naṃ ... uttarāya cepi naṃ ... dakkhiṇāya cepi naṃ ... heṭṭhimato cepi naṃ ... uparimato cepi naṃ ... yato kutoci cepi naṃ puriso ādittāya tiṇukkāya upasaṅkameyya, neva labhetha aggi otāraṃ, na labhetha aggi ārammaṇaṃ. Evameva kho, āvuso, evaṃvihāriṃ bhikkhuṃ cakkhuto cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhati māro otāraṃ, na labhati māro ārammaṇaṃ ... pe ... manato cepi naṃ māro upasaṅkamati, neva labhati māro otāraṃ, na labhati māro ārammaṇaṃ. Evaṃvihārī cāvuso, bhikkhu rūpe adhibhosi, na rūpā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; sadde bhikkhu adhibhosi, na saddā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; gandhe bhikkhu adhibhosi, na gandhā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; rase bhikkhu adhibhosi, na rasā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; phoṭṭhabbe bhikkhu adhibhosi, na phoṭṭhabbā bhikkhuṃ adhibhaṃsu; dhamme bhikkhu adhibhosi, na dhammā bhikkhuṃ adhibhaṃsu. Ayaṃ vuccatāvuso, bhikkhu rūpādhibhū, saddādhibhū, gandhādhibhū, rasādhibhū, phoṭṭhabbādhibhū, dhammādhibhū, adhibhū, anadhibhūto, adhibhosi te pāpake akusale dhamme saṃkilesike ponobhavike sadare dukkhavipāke āyatiṃ jātijarāmaraṇiye. Evaṃ kho, āvuso, anavassuto hotī"ti.

Atha kho bhagavā uṭṭhahitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ āmantesi: "sādhu sādhu, moggallāna. Sādhu kho tvaṃ, moggallāna, bhikkhūnaṃ avassutapariyāyañca anavassutapariyāyañca abhāsī"ti.

Idamavoca āyasmā mahāmoggallāno. Samanuñño satthā ahosi. Attamanā te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa bhāsitaṃ abhinan-

dunti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

186. Ajjhattātītāniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ atītaṃ ... pe ... jivhā aniccā atītā ... pe ... mano anicco atīto. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... jivhāyapi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

224. Ajjhattāyatanaanattasutta

"Cakkhu, bhikkhave, anattā ... pe ... jivhā anattā ... pe ... mano anattā. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

222. Ajjhattāyatanaaniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ ... pe ... jivhā aniccā ... pe ... mano anicco. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

223. Ajjhattāyatanadukkhasutta

"Cakkhu, bhikkhave, dukkhaṃ ... pe ... jivhā dukkhā ... pe ... mano dukkho. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

70. Upavāṇasandiṭṭhikasutta

Atha kho āyasmā upavāṇo yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upavāṇo bhagavantaṃ etadavoca: "'sandiṭṭhiko dhammo, sandiṭṭhiko dhammo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sandiṭṭhiko dhammo hoti, akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti?

"Idha pana, upavāṇa, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā rūpappaṭisaṃvedī

ca hoti rūparāgappaṭisaṃvedī ca. Santañca ajjhattaṃ rūpesu rāgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ rūpesu rāgo’ti pajānāti. Yaṃ taṃ, upavāṇa, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā rūpappaṭisaṃvedī ca hoti rūparāgappaṭisaṃvedī ca. Santañca ajjhattaṃ rūpesu rāgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ rūpesu rāgo’ti pajānāti. Evampi kho, upavāṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi … pe ….

Puna caparaṃ, upavāṇa, bhikkhu jivhāya rasaṃ sāyitvā rasappaṭisaṃvedī ca hoti rasarāgappaṭisaṃvedī ca. Santañca ajjhattaṃ rasesu rāgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ rasesu rāgo’ti pajānāti. Yaṃ taṃ, upavāṇa, bhikkhu jivhāya rasaṃ sāyitvā rasappaṭisaṃvedī ca hoti rasarāgappaṭisaṃvedī ca. Santañca ajjhattaṃ rasesu rāgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ rasesu rāgo’ti pajānāti. Evampi kho, upavāṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi … pe ….

Puna caparaṃ, upavāṇa, bhikkhu manasā dhammaṃ viññāya dhammappaṭisaṃvedī ca hoti dhammarāgappaṭisaṃvedī ca. Santañca ajjhattaṃ dhammesu rāgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ dhammesu rāgo’ti pajānāti. Yaṃ taṃ, upavāṇa, bhikkhu manasā dhammaṃ viññāya dhammappaṭisaṃvedī ca hoti dhammarāgappaṭisaṃvedī ca. Santañca ajjhattaṃ dhammesu rāgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ dhammesu rāgo’ti pajānāti. Evampi kho, upavāṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti … pe … paccattaṃ veditabbo viññūhi … pe ….

Idha pana, upavāṇa, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā rūpappaṭisaṃvedī ca hoti, no ca rūparāgappaṭisaṃvedī. Asantañca ajjhattaṃ rūpesu rāgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ rūpesu rāgo’ti pajānāti. Yaṃ taṃ, upavāṇa, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā rūpappaṭisaṃvedīhi kho hoti, no ca rūparāgappaṭisaṃvedī. Asantañca ajjhattaṃ rūpesu rāgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ rūpesu rāgo’ti pajānāti. Evampi kho, upavāṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti, akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi … pe ….

Puna caparaṃ, upavāṇa, bhikkhu jivhāya rasaṃ sāyitvā rasappaṭisaṃvedīhi kho hoti, no ca rasarāgappaṭisaṃvedī. Asantañca ajjhattaṃ rasesu rāgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ rasesu rāgo’ti pajānāti … pe ….

Puna caparaṃ, upavāṇa, bhikkhu manasā dhammaṃ viññāya dhammap-

paṭisaṃvedīhi kho hoti, no ca dhammarāgappaṭisaṃvedī. Asantañca ajjhattaṃ dhammesu rāgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ dhammesu rāgo'ti pajānāti. Yaṃ taṃ, upavāṇa, bhikkhu manasā dhammaṃ viññāya dhammappaṭisaṃvedīhi kho hoti, no ca dhammarāgappaṭisaṃvedī. Asantañca ajjhattaṃ dhammesu rāgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ dhammesu rāgo'ti pajānāti. Evampi kho, upavāṇa, sandiṭṭhiko dhammo hoti, akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

111. Ajjhattikāyatanaparijānanasutta

"Cakkhuṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Cakkhuñca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya ... pe ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... manaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

127. Bhāradvājasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā piṇḍolabhāradvājo kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho rājā udeno yenāyasmā piṇḍolabhāradvājo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā piṇḍolabhāradvājena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā udeno āyasmantaṃ piṇḍolabhāradvājaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho bhāradvāja, hetu ko paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā anikīḷitāvino kāmesu yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caranti, addhānañca āpādentī"ti? "Vuttaṃ kho etaṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'etha tumhe, bhikkhave, mātumattīsu mātucittaṃ upaṭṭhapetha, bhaginimattīsu bhaginicittaṃ upaṭṭhapetha, dhītumattīsu dhītucittaṃ upaṭṭhapethā'ti. Ayaṃ kho, mahārāja, hetu, ayaṃ

paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā anikīḷitāvino kāmesu yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caranti, addhānañca āpādentī"ti.

"Lolaṃ kho, bho bhāradvāja, cittaṃ. Appekadā mātumattīsupi lobhadhammā uppajjanti, bhaginimattīsupi lobhadhammā uppajjanti, dhītumattīsupi lobhadhammā uppajjanti. Atthi nu kho, bho bhāradvāja, añño ca hetu, añño ca paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā ... pe ... addhānañca āpādentī"ti?

"Vuttaṃ kho etaṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'etha tumhe, bhikkhave, imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhatha—atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti. Ayampi kho, mahārāja, hetu, ayaṃ paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā ... pe ... addhānañca āpādentī"ti. "Ye te, bho bhāradvāja, bhikkhū bhāvitakāyā bhāvitasīlā bhāvitacittā bhāvitapaññā, tesaṃ taṃ sukaraṃ hoti. Ye ca kho te, bho bhāradvāja, bhikkhū abhāvitakāyā abhāvitasīlā abhāvitacittā abhāvitapaññā, tesaṃ taṃ dukkaraṃ hoti. Appekadā, bho bhāradvāja, asubhato manasi karissāmīti subhatova āgacchati. Atthi nu kho, bho bhāradvāja, añño ca kho hetu añño ca paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā ... pe ... addhānañca āpādentī"ti?

"Vuttaṃ kho etaṃ, mahārāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena: 'etha tumhe, bhikkhave, indriyesu guttadvārā viharatha. Cakkhunā rūpaṃ disvā mā nimittaggāhino ahuvattha, mānubyañjanaggāhino. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjatha. Rakkhatha cakkhundriyaṃ; cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjatha. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya mā nimittaggāhino ahuvattha, mānubyañjanaggāhino. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā

anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjatha. Rakkhatha manindriyaṃ; manindriye saṃvaraṃ āpajjathā'ti. Ayampi kho, mahārāja, hetu ayaṃ paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā anikīḷitāvino kāmesu yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caranti, addhānañca āpādentī"ti.

"Acchariyaṃ, bho bhāradvāja; abbhutaṃ, bho bhāradvāja. Yāva subhāsitañcidaṃ, bho bhāradvāja, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena. Esova kho, bho bhāradvāja, hetu, esa paccayo yenime daharā bhikkhū susū kāḷakesā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā anikīḷitāvino kāmesu yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caranti, addhānañca āpādentīti. Ahampi kho, bho bhāradvāja, yasmiṃ samaye arakkhiteneva kāyena, arakkhitāya vācāya, arakkhitena cittena, anupaṭṭhitāya satiyā, asaṃvutehi indriyehi antepuraṃ pavisāmi, ativiya maṃ tasmiṃ samaye lobhadhammā parisahanti. Yasmiñca khvāhaṃ, bho bhāradvāja, samaye rakkhiteneva kāyena, rakkhitāya vācāya, rakkhitena cittena, upaṭṭhitāya satiyā, saṃvutehi indriyehi antepuraṃ pavisāmi, na maṃ tathā tasmiṃ samaye lobhadhammā parisahanti. Abhikkantaṃ, bho bhāradvāja, abhikkantaṃ, bho bhāradvāja. Seyyathāpi, bho bhāradvāja, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā bhāradvājena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho bhāradvāja, taṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ bhāradvājo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

187. Ajjhattānāgatāniccasutta

"Cakkhu, bhikkhave, aniccaṃ anāgataṃ ... pe ... jivhā aniccā anāgatā ... pe ... mano anicco anāgato. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

162. Koṭṭhikaaniccasutta

Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho āyasmā koṭṭhiko bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti.

"Yaṃ kho, koṭṭhika, aniccaṃ tatra te chando pahātabbo. Kiñca, koṭṭhika, aniccaṃ? Cakkhu kho, koṭṭhika, aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo. Rūpā aniccā; tatra te chando pahātabbo. Cakkhuviññāṇaṃ aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo. Cakkhusamphasso anicco; tatra te chando pahātabbo. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo … pe … jivhā aniccā; tatra te chando pahātabbo. Rasā aniccā; tatra te chando pahātabbo. Jivhāviññāṇaṃ aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo. Jivhāsamphasso anicco; tatra te chando pahātabbo. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo … pe … mano anicco; tatra te chando pahātabbo. Dhammā aniccā; tatra te chando pahātabbo. Manoviññāṇaṃ aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo. Manosamphasso anicco; tatra te chando pahātabbo. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi aniccaṃ; tatra te chando pahātabbo. Yaṃ kho, koṭṭhika, aniccaṃ tatra te chando pahātabbo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

153. Atthinukhopariyāyasutta

"Atthi nu kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma bhikkhu aññatreva saddhāya, aññatra ruciyā, aññatra anussavā, aññatra ākāraparivitakkā, aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā aññaṃ byākareyya: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā, bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "atthi, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma bhikkhu aññatreva saddhāya, aññatra ruciyā, aññatra anussavā, aññatra ākāraparivitakkā, aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā aññaṃ byākareyya: '"khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāmī'ti.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo, yaṃ pariyāyaṃ āgamma bhikkhu aññatreva saddhāya ... pe ... aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā santaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, atthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, natthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti. Yaṃ taṃ, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā santaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, atthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, natthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti. Api nu me, bhikkhave, dhammā saddhāya vā veditabbā, ruciyā vā veditabbā, anussavena vā veditabbā, ākāraparivitakkena vā veditabbā, diṭṭhinijjhānakkhantiyā vā veditabbā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Nanume, bhikkhave, dhammā paññāya disvā veditabbā"ti? "Evaṃ, bhante". "Ayaṃ kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma bhikkhu aññatreva saddhāya, aññatra ruciyā, aññatra anussavā, aññatra ākāraparivitakkā, aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā aññaṃ byākaroti: '"khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāmī'ti ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu jivhāya rasaṃ sāyitvā santaṃ vā ajjhattaṃ ... pe ... rāgadosamohoti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, natthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti. Yaṃ taṃ, bhikkhave, jivhāya rasaṃ sāyitvā santaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, atthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, natthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; api nu me, bhikkhave, dhammā saddhāya vā veditabbā, ruciyā vā veditabbā, anussavena vā veditabbā, ākāraparivitakkena vā veditabbā, diṭṭhinijjhānakkhantiyā vā veditabbā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Nanume, bhikkhave, dhammā paññāya disvā veditabbā"ti? "Evaṃ,

bhante". "Ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma bhikkhu aññatreva saddhāya, aññatra ruciyā, aññatra anussavā, aññatra ākāraparivitakkā, aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā aññaṃ byākaroti: '"khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāmī'ti ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu manasā dhammaṃ viññāya santaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, atthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, natthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti. Yaṃ taṃ, bhikkhave, bhikkhu manasā dhammaṃ viññāya santaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, atthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; asantaṃ vā ajjhattaṃ rāgadosamohaṃ, natthi me ajjhattaṃ rāgadosamohoti pajānāti; api nu me, bhikkhave, dhammā saddhāya vā veditabbā, ruciyā vā veditabbā, anussavena vā veditabbā, ākāraparivitakkena vā veditabbā, diṭṭhinijjhānakkhantiyā vā veditabbā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Nanume, bhikkhave, dhammā paññāya disvā veditabbā"ti? "Evaṃ, bhante". "Ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma bhikkhu aññatreva saddhāya, aññatra ruciyā, aññatra anussavā, aññatra ākāraparivitakkā, aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā aññaṃ byākaroti: '"khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāmī'ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

5. Sabbaaniccavagga

52. Upassaṭṭhasutta

"Sabbaṃ, bhikkhave, upassaṭṭhaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ upassaṭṭhaṃ? Cakkhu, bhikkhave, upassaṭṭhaṃ, rūpā upassaṭṭhā, cakkhuviññāṇaṃ upassaṭṭhaṃ, cakkhusamphasso upassaṭṭho. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi upassaṭṭhaṃ ... pe ... jivhā upassaṭṭhā, rasā upassaṭṭhā, jivhāviññāṇaṃ upassaṭṭhaṃ, jivhāsamphasso upassaṭṭho. Yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi upassaṭṭhaṃ. Kāyo upassaṭṭho ... mano upassaṭṭho, dhammā upassaṭṭhā, manoviññāṇaṃ upassaṭṭhaṃ, manosamphasso upassaṭṭho. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ

vā tampi upassaṭṭhaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Dasamaṃ.

Sabbaaniccavaggo pañcamo.

Aniccaṃ dukkhaṃ anattā, abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ; Pahātabbaṃ sacchikātabbaṃ, abhiññeyyapariññeyyaṃ; Upaddutaṃ upassaṭṭhaṃ, vaggo tena pavuccatīti.

Saḷāyatanavagge paṭhamapaṇṇāsako samatto.

Aniccavaggaṃ yamakaṃ, Sabbaṃ vaggaṃ jātidhammaṃ; Aniccavaggena paññāsaṃ, Pañcamo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

4. Bāhirāniccasutta

"Rūpā, bhikkhave, aniccā. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā aniccā. Yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ; yaṃ dukkhaṃ tadanattā. Yadanattā taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpesupi nibbindati, saddesupi nibbindati, gandhesupi nibbindati, rasesupi nibbindati, phoṭṭhabbesupi nibbindati, dhammesupi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

91. Dutiyaejāsutta

"Ejā, bhikkhave, rogo, ejā gaṇḍo, ejā sallaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, tathāgato anejo viharati vītasallo. Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya 'anejo vihareyyaṃ vītasallo'ti, cakkhuṃ na maññeyya, cakkhusmiṃ na maññeyya, cakkhuto na maññeyya, cakkhu meti na maññeyya; rūpe na maññeyya ... cakkhuviññāṇaṃ ... cakkhusamphassaṃ ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya. Yañhi, bhikkhave, maññati, yasmiṃ maññati, yato maññati, yaṃ meti maññati, tato taṃ hoti aññathā. Aññathābhāvī bhavasatto loko bhavameva abhinandati ... pe ....

Jivhaṃ na maññeyya, jivhāya na maññeyya, jivhāto na maññeyya, jivhā meti na maññeyya; rase na maññeyya ... jivhāviññāṇaṃ ... jivhāsamphassaṃ ... yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya. Yañhi, bhikkhave, maññati, yasmiṃ maññati, yato maññati, yaṃ meti maññati, tato taṃ hoti aññathā. Aññathābhāvī bhavasatto loko bhavameva abhinandati ... pe ....

Manaṃ na maññeyya, manasmiṃ na maññeyya, manato na maññeyya, mano meti na maññeyya ... manoviññāṇaṃ ... manosamphassaṃ ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya. Yañhi, bhikkhave, maññati, yasmiṃ maññati, yato maññati, yaṃ meti maññati, tato taṃ hoti aññathā. Aññathābhāvī bhavasatto loko bhavameva abhinandati.

Yāvatā, bhikkhave, khandhadhātuāyatanā tampi na maññeyya, tasmimpi na maññeyya, tatopi na maññeyya, taṃ meti na maññeyya. So evaṃ amaññamāno na kiñci loke upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

84. Palokadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"'Loko, loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, lokoti vuccatī"ti? "Yaṃ kho, ānanda, palokadhammaṃ, ayaṃ vuccati ariyassa vinaye loko. Kiñca, ānanda, palokadhammaṃ? Cakkhu kho, ānanda, palokadhammaṃ, rūpā palokadhammā, cakkhuviññāṇaṃ palokadhammaṃ, cakkhusamphasso palokadhammo, yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā ... pe ... tampi palokadhammaṃ ... pe ... jivhā palokadhammā, rasā palokadhammā, jivhāviññāṇaṃ palokadhammaṃ, jivhāsamphasso palokadhammo, yampidaṃ jivhāsamphassapaccayā ... pe ... tampi palokadhammaṃ ... pe ... mano palokadhammo, dhammā palokadhammā, manoviññāṇaṃ palokadhammaṃ, manosamphasso palokadhammo, yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi palokadhammaṃ. Yaṃ kho, ānanda, palokadhammaṃ, ayaṃ vuccati ariyassa vinaye loko"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

151. Antevāsikasutta

"Anantevāsikamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati anācariyakaṃ. Santevāsiko, bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati. Anantevāsiko, bhikkhave, bhikkhu anācariyako sukhaṃ phāsu viharati. Kathañca, bhikkhu, santevāsiko sācariyako dukkhaṃ na phāsu viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tyāssa anto vasanti, antassa vasanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā santevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno jivhāya rasaṃ sāyitvā uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tyāssa

anto vasanti, antassa vasanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā santevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno manasā dhammaṃ viññāya uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tyāssa anto vasanti, antassa vasanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā santevāsikoti vuccati. Te naṃ samudācaranti, samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā sācariyakoti vuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu santevāsiko sācariyako dukkhaṃ, na phāsu viharati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu anantevāsiko anācariyako sukhaṃ phāsu viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā na uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tyāssa na anto vasanti, nāssa anto vasanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā anantevāsikoti vuccati. Te naṃ na samudācaranti, na samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā anācariyakoti vuccati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno jivhāya rasaṃ sāyitvā na uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tyāssa na anto vasanti, nāssa anto vasanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā anantevāsikoti vuccati. Te naṃ na samudācaranti, na samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā anācariyakoti vuccati ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhuno manasā dhammaṃ viññāya na uppajjanti pāpakā akusalā dhammā sarasaṅkappā saṃyojaniyā. Tyāssa na anto vasanti, nāssa anto vasanti pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā anantevāsikoti vuccati. Te naṃ na samudācaranti, na samudācaranti naṃ pāpakā akusalā dhammāti. Tasmā anācariyakoti vuccati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu anantevāsiko anācariyako sukhaṃ phāsu viharati. Anantevāsikamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ vussati. Anācariyakaṃ santevāsiko, bhikkhave, bhikkhu sācariyako dukkhaṃ, na phāsu viharati. Anantevāsiko, bhikkhave, bhikkhu anācariyako sukhaṃ phāsu viharatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

167. Attānudiṭṭhipahānasutta

Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... etadavoca: “kathaṃ nu kho,

bhante, jānato kathaṃ passato attānudiṭṭhi pahīyatī”ti? “Cakkhuṃ kho, bhikkhu, anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati. Rūpe anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati. Cakkhuviññāṇaṃ anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati. Cakkhusamphassaṃ anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati … pe … jivhaṃ anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati … pe … manaṃ anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyati. Dhamme … manoviññāṇaṃ … manosamphassaṃ … yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattato jānato passato attānudiṭṭhi pahīyatī”ti.

Dvādasamaṃ.

Nandikkhayavaggo paṭhamo.

Nandikkhayena cattāro, jīvakambavane duve; Koṭṭhikena tayo vuttā, micchā sakkāya attanoti.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

195–197. Bāhirātītādianiccasutta

“Rūpā, bhikkhave, aniccā atītā anāgatā paccuppannā. Saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā … dhammā aniccā atītā anāgatā paccuppannā. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Saṃyutta Nikāya 35

1. Aniccavagga

11. Bāhiradukkhātītānāgatasutta

“Rūpā, bhikkhave, dukkhā atītānāgatā; ko pana vādo paccuppannānaṃ. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako atītesu rūpesu anapekkho hoti; anāgate rūpe nābhinandati; paccuppannānaṃ rūpānaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hotī”ti … pe ….

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

216–218. Bāhirātītādiyaṃdukkhasutta

“Rūpā, bhikkhave, dukkhā atītā anāgatā paccuppannā. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ ‘netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā’ti

evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā dukkhā atītā anāgatā paccuppannā. Yaṃ dukkhaṃ, tadanattā. Yadanattā, taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

124. Vesālīsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho uggo gahapati vesāliko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uggo gahapati vesāliko bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti? Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī"ti?

"Santi kho, gahapati, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, gahapati, bhikkhu no parinibbāyati ... pe ... santi kho, gahapati, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi kho, gahapati, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti tadupādānaṃ. Saupādāno, gahapati, bhikkhu no parinibbāyati. Ayaṃ kho, gahapati, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme no parinibbāyanti.

Santi ca kho, gahapati, cakkhuviññeyyā rūpā, iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato na tannissitaṃ viññāṇaṃ hoti, na tadupādānaṃ. Anupādāno, gahapati, bhikkhu parinibbāyati ... pe ... santi kho, gahapati, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi kho, gahapati, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato. Na tannissitaṃ viññāṇaṃ

hoti, na tadupādānaṃ. Anupādāno, gahapati, bhikkhu parinibbāyati. Ayaṃ kho, gahapati, hetu ayaṃ paccayo yena midhekacce sattā diṭṭheva dhamme parinibbāyantī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

228. Paṭhamasamuddasutta

“‘Samuddo, samuddo’ti, bhikkhave, assutavā puthujjano bhāsati. Neso, bhikkhave, ariyassa vinaye samuddo. Mahā eso, bhikkhave, udakarāsi mahāudakaṇṇavo. Cakkhu, bhikkhave, purisassa samuddo; tassa rūpamayo vego.

Yo taṃ rūpamayaṃ vegaṃ sahati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, atari cakkhusamuddaṃ saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagāhaṃ sarakkhasaṃ; tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo ... pe ... jivhā, bhikkhave, purisassa samuddo; tassa rasamayo vego. Yo taṃ rasamayaṃ vegaṃ sahati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, atari jivhāsamuddaṃ saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagāhaṃ sarakkhasaṃ; tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo ... pe ... mano, bhikkhave, purisassa samuddo; tassa dhammamayo vego. Yo taṃ dhammamayaṃ vegaṃ sahati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, atari manosamuddaṃ saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sagāhaṃ sarakkhasaṃ; tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo”ti. Idamavoca ... pe ... satthā:

“Yo imaṃ samuddaṃ sagāhaṃ sarakkhasaṃ, Saūmiṃ sāvaṭṭaṃ sabhayaṃ duttaraṃ accatari; Sa vedagū vusitabrahmacariyo, Lokantagū pāragatoti vuccatī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

104. Yogakkhemisutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yogakkhemipariyāyaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, yogakkhemipariyāyo dhammapariyāyo? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tesañca pahānāya akkhāsi yogaṃ, tasmā tathāgato ‘yogakkhemī’ti vuccati ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā

iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tesañca pahānāya akkhāsi yogaṃ, tasmā tathāgato 'yogakkhemī'ti vuccati. Ayaṃ kho, bhikkhave, yogakkhemipariyāyo dhammapariyāyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

17. Saṭṭhipeyyālavagga

225. Bāhirāyatanaaniccasutta

"Rūpā, bhikkhave, aniccā. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā aniccā. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

143. Bāhirāniccahetusutta

"Rūpā, bhikkhave, aniccā. Yopi hetu, yopi paccayo rūpānaṃ uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtā, bhikkhave, rūpā kuto niccā bhavissanti. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā aniccā. Yopi hetu, yopi paccayo dhammānaṃ uppādāya, sopi anicco. Aniccasambhūtā, bhikkhave, dhammā kuto niccā bhavissanti. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

234. Udāyīsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca ānando āyasmā ca udāyī kosambiyaṃ viharanti ghositārāme. Atha kho āyasmā udāyī sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā udāyī āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"Yatheva nu kho, āvuso ānanda, ayaṃ kāyo bhagavatā anekapariyāyena akkhāto vivaṭo pakāsito: 'itipāyaṃ kāyo anattā'ti, sakkā evameva viññāṇaṃ pidaṃ ācikkhituṃ desetuṃ paññapetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ: 'itipidaṃ viññāṇaṃ anattā'"ti?

"Yatheva kho, āvuso udāyī, ayaṃ kāyo bhagavatā anekapariyāyena

akkhāto vivaṭo pakāsito: 'itipāyaṃ kāyo anattā'ti, sakkā evameva viññāṇaṃ pidaṃ ācikkhituṃ desetuṃ paññapetuṃ paṭṭhapetuṃ vivarituṃ vibhajituṃ uttānīkātuṃ: 'itipidaṃ viññāṇaṃ anattā'"ti.

"Cakkhuñca, āvuso, paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti? "Evamāvuso"ti. "Yo cāvuso, hetu, yo ca paccayo cakkhuviññāṇassa uppādāya, so ca hetu, so ca paccayo sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ aparisesaṃ nirujjheyya. Api nu kho cakkhuviññāṇaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena bhagavatā akkhātaṃ vivaṭaṃ pakāsitaṃ: 'itipidaṃ viññāṇaṃ anattā'"ti ... pe ....

"Jivhañcāvuso, paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇan"ti? "Evamāvuso"ti. "Yo cāvuso, hetu yo ca paccayo jivhāviññāṇassa uppādāya, so ca hetu, so ca paccayo sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ aparisesaṃ nirujjheyya, api nu kho jivhāviññāṇaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena bhagavatā akkhātaṃ vivaṭaṃ pakāsitaṃ: 'itipidaṃ viññāṇaṃ anattā'"ti ... pe ....

"Manañcāvuso, paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇan"ti? "Evamāvuso"ti. "Yo cāvuso, hetu, yo ca paccayo manoviññāṇassa uppādāya, so ca hetu, so ca paccayo sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ aparisesaṃ nirujjheyya, api nu kho manoviññāṇaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Imināpi kho etaṃ, āvuso, pariyāyena bhagavatā akkhātaṃ vivaṭaṃ pakāsitaṃ: 'itipidaṃ viññāṇaṃ anattā'ti.

Seyyathāpi, āvuso, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanaṃ caramāno tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha passeyya mahantaṃ kadalikkhandhaṃ ujuṃ navaṃ akukkukajātaṃ. Tamenaṃ mūle chindeyya; mūle chetvā agge chindeyya; agge chetvā pattavaṭṭiṃ vinibbhujeyya. So tattha pheggumpi nādhigaccheyya, kuto sāraṃ. Evameva kho, āvuso, bhikkhu chasu phassāyatanesu nevattānaṃ na attaniyaṃ samanupassati. So evaṃ asamanupassanto na kiñci loke upādiyati. Anupādiyaṃ na paritassati. Aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

13. Paṭhamapubbesambodhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'ko nu kho cakkhussa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ? Ko sotassa ... pe ... ko ghānassa ... ko jivhāya ... ko kāyassa ... ko manassa assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'yaṃ kho cakkhuṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ cakkhussa assādo. Yaṃ cakkhuṃ aniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, ayaṃ cakkhussa ādīnavo. Yo cakkhusmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ cakkhussa nissaraṇaṃ. Yaṃ sotaṃ ... pe ... yaṃ ghānaṃ ... pe ... yaṃ jivhaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ jivhāya assādo. Yaṃ jivhā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ jivhāya ādīnavo. Yo jivhāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ jivhāya nissaraṇaṃ. Yaṃ kāyaṃ ... pe ... yaṃ manaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ manassa assādo. Yaṃ mano anicco dukkho vipariṇāmadhammo, ayaṃ manassa ādīnavo. Yo manasmiṃ chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ manassa nissaraṇan'ti.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ evaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ evaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

16. Nandikkhayavagga

164. Koṭṭhikaanattasutta

Ekamantaṃ ... pe ... vihareyyanti. "Yo kho, koṭṭhika, anattā tatra te chando pahātabbo. Ko ca, koṭṭhika, anattā? Cakkhu kho, koṭṭhika, anattā; tatra te chando pahātabbo. Rūpā anattā; tatra te chando pahātabbo.

Cakkhuviññāṇaṃ anattā; tatra te chando pahātabbo. Cakkhusamphasso anattā; tatra te chando pahātabbo. Yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattā; tatra te chando pahātabbo ... pe ... jivhā anattā; tatra te chando pahātabbo ... pe ... mano anattā; tatra te chando pahātabbo. Dhammā anattā; tatra te chando pahātabbo. Manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi anattā; tatra te chando pahātabbo. Yo kho, koṭṭhika, anattā, tatra te chando pahātabbo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

130. Hāliddikānisutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati kuraraghare papāte pabbate. Atha kho hāliddikāni gahapati yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho hāliddikāni gahapati āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca: "vuttamidaṃ, bhante, bhagavatā: 'dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ; phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattan'ti. Kathaṃ nu kho, bhante, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ; phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattan"ti? "Idha, gahapati, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā 'manāpaṃ itthetan'ti pajānāti cakkhuviññāṇaṃ sukhavedaniyañca. Phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Cakkhunā kho paneva rūpaṃ disvā 'amanāpaṃ itthetan'ti pajānāti cakkhuviññāṇaṃ dukkhavedaniyañca. Phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Cakkhunā kho paneva rūpaṃ disvā 'upekkhāṭṭhāniyaṃ itthetan'ti pajānāti cakkhuviññāṇaṃ adukkhamasukhavedaniyañca. Phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā.

Puna caparaṃ, gahapati, bhikkhu sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya 'manāpaṃ itthetan'ti pajānāti manoviññāṇaṃ sukhavedaniyañca. Phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Manasā kho paneva dhammaṃ viññāya 'amanāpaṃ itthetan'ti pajānāti manoviññāṇaṃ dukkhavedaniyañca. Phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Manasā kho paneva dham-

maṃ viññāya 'upekkhāṭṭhāniyaṃ itthetan'ti pajānāti manoviññāṇaṃ adukkhamasukhavedaniyañca. Phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā. Evaṃ kho, gahapati, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ; phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattan"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

14. Devadahavagga

139. Dutiyanatumhākasutta

"Yaṃ, bhikkhave, na tumhākaṃ, taṃ pajahatha. Taṃ vo pahīnaṃ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñca, bhikkhave, na tumhākaṃ? Rūpā, bhikkhave, na tumhākaṃ; te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā na tumhākaṃ; te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissanti. Seyyathāpi, bhikkhave, yaṃ imasmiṃ jetavane tiṇakaṭṭha ... pe ... evameva kho, bhikkhave, rūpā na tumhākaṃ; te pajahatha. Te vo pahīnā hitāya sukhāya bhavissantī"ti ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

8. Gilānavagga

75. Dutiyagilānasutta

Atha kho aññataro bhikkhu ... pe ... bhagavantaṃ etadavoca: "amukasmiṃ, bhante, vihāre aññataro bhikkhu navo appaññāto ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Sādhu, bhante, bhagavā yena so bhikkhu tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti.

Atha kho bhagavā navavādañca sutvā gilānavādañca, "appaññāto bhikkhū"ti iti viditvā yena so bhikkhu tenupasaṅkami. Addasā kho so bhikkhu bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna mañcake samadhosi. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "alaṃ, bhikkhu, mā tvaṃ mañcake samadhosi. Santimāni āsanāni paññattāni, tatthāhaṃ nisīdissāmī"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "kacci te, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti no abhikkamanti, paṭikkamosānaṃ paññāyati no abhikkamo"ti?

"Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ ... pe ... na kho maṃ, bhante, attā sīlato upavadatī"ti.

"No ce kira te, bhikkhu, attā sīlato upavadati, atha kiñca te kukkuccaṃ ko ca vippaṭisāro"ti?

"Na khvāhaṃ, bhante, sīlavisuddhatthaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmī"ti.

"No ce kira tvaṃ, bhikkhu, sīlavisuddhatthaṃ mayā dhammaṃ desitaṃ ājānāsi, atha kimatthaṃ carahi tvaṃ, bhikkhu, mayā dhammaṃ desitaṃ ājānāsī"ti?

"Anupādāparinibbānatthaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, anupādāparinibbānatthaṃ mayā dhammaṃ desitaṃ ājānāsi. Anupādāparinibbānattho hi, bhikkhu, mayā dhammo desito.

Taṃ kiṃ maññasi, bhikkhu, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"... pe ... Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano ... manoviññāṇaṃ ... manosamphasso ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, bhikkhu, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... manasmimpi ... manoviññāṇepi ... manosamphassepi nibbindati. Yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano so bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinandi. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne tassa

bhikkhussa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccīti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

229. Dutiyasamuddasutta

"'Samuddo, samuddo'ti, bhikkhave, assutavā puthujjano bhāsati. Neso, bhikkhave, ariyassa vinaye samuddo. Mahā eso, bhikkhave, udakarāsi mahāudakaṇṇavo. Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyassa vinaye samuddo. Etthāyaṃ sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā yebhuyyena samunnā tantākulakajātā kulagaṇṭhikajātā muñjapabbajabhūtā, apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati ... pe ....

Santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyassa vinaye samuddo. Etthāyaṃ sadevako loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā yebhuyyena samunnā tantākulakajātā kulagaṇṭhikajātā muñjapabbajabhūtā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattatīti.

Yassa rāgo ca doso ca, Avijjā ca virājitā; So imaṃ samuddaṃ sagāhaṃ sarakkhasaṃ, Saūmibhayaṃ duttaraṃ accatari.

Saṅgātigo maccujaho nirupadhi, Pahāsi dukkhaṃ apunabbhavāya; Atthaṅgato so na puneti, Amohayī maccurājanti brūmī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

244. Dukkhadhammasutta

"Yato kho, bhikkhave, bhikkhu sabbesaṃyeva dukkhadhammānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tathā kho panassa kāmā diṭṭhā honti, yathāssa kāme passato, yo kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapariḷāho, so nānuseti. Tathā kho panassa cāro ca vihāro ca anubuddho hoti, yathā carantaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā nānusenti.

Kathañca, bhikkhave, sabbesaṃyeva dukkhadhammānaṃ samu-

dayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti? 'Iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti—evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sabbesaṃyeva dukkhadhammānaṃ samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhuno kāmā diṭṭhā honti? Yathāssa kāme passato, yo kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapariḷāho, so nānuseti. Seyyathāpi, bhikkhave, aṅgārakāsu sādhikaporisā puṇṇā aṅgārānaṃ vītaccikānaṃ vītadhūmānaṃ. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhapaṭikūlo. Tamenaṃ dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā, taṃ aṅgārakāsuṃ upakaḍḍheyyuṃ. So iticīticeva kāyaṃ sannāmeyya. Taṃ kissa hetu? Ñātañhi, bhikkhave, tassa purisassa imañcāhaṃ aṅgārakāsuṃ papatissāmi, tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchissāmi maraṇamattaṃ vā dukkhanti. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā diṭṭhā honti, yathāssa kāme passato, yo kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapariḷāho, so nānuseti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhuno cāro ca vihāro ca anubuddho hoti, yathā carantaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā nānussavanti? Seyyathāpi, bhikkhave, puriso bahukaṇṭakaṃ dāyaṃ paviseyya. Tassa puratopi kaṇṭako, pacchatopi kaṇṭako, uttaratopi kaṇṭako, dakkhiṇatopi kaṇṭako, heṭṭhatopi kaṇṭako, uparitopi kaṇṭako. So satova abhikkameyya, satova paṭikkameyya: 'mā maṃ kaṇṭako'ti. Evameva kho, bhikkhave, yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, ayaṃ vuccati ariyassa vinaye kaṇṭako"ti. Iti viditvā saṃvaro ca asaṃvaro ca veditabbo.

Kathañca, bhikkhave, asaṃvaro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe adhimuccati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati parittacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme adhimuccati, appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati parittacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā

aparisesā nirujjhanti. Evaṃ kho, bhikkhave, asaṃvaro hoti.

Kathañca, bhikkhave, saṃvaro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe nādhimuccati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme nādhimuccati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Evaṃ kho, bhikkhave, saṃvaro hoti.

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃ carato evaṃ viharato kadāci karahaci satisammosā uppajjanti, pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, dandho, bhikkhave, satuppādo. Atha kho naṃ khippameva pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso divasaṃsantatte ayokaṭāhe dve vā tīṇi vā udakaphusitāni nipāteyya. Dandho, bhikkhave, udakaphusitānaṃ nipāto, atha kho naṃ khippameva parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya. Evameva kho, bhikkhave, tassa ce bhikkhuno evaṃ carato, evaṃ viharato kadāci karahaci satisammosā uppajjanti pāpakā akusalā sarasaṅkappā saṃyojaniyā, dandho, bhikkhave, satuppādo. Atha kho naṃ khippameva pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno cāro ca vihāro ca anubuddho hoti; yathā carantaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā nānussavanti. Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ evaṃ carantaṃ evaṃ viharantaṃ rājāno vā rājamahāmattā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā, bhogehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyyuṃ: 'ehi, bho purisa, kiṃ te ime kāsāvā anudahanti, kiṃ muṇḍo kapālamanucarasi, ehi hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu, puññāni ca karohī'ti. So vata, bhikkhave, bhikkhu evaṃ caranto evaṃ viharanto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā. Atha mahājanakāyo āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya: 'mayaṃ imaṃ gaṅgaṃ nadiṃ pacchāninnaṃ karissāma pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāran'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu kho so

mahājanakāyo gaṅgaṃ nadiṃ pacchāninnaṃ kareyya pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāran"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Gaṅgā, bhante, nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; sā na sukarā pacchāninnā kātuṃ pacchāpoṇā pacchāpabbhārā. Yāvadeva ca pana so mahājanakāyo kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, tañce bhikkhuṃ evaṃ carantaṃ evaṃ viharantaṃ rājāno vā rājamahāmattā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā bhogehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyyuṃ: 'ehi, bho purisa, kiṃ te ime kāsāvā anudahanti, kiṃ muṇḍo kapālamanucarasi, ehi hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu, puññāni ca karohī'ti. So vata, bhikkhave, bhikkhu evaṃ caranto evaṃ viharanto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Yañhi taṃ, bhikkhave, cittaṃ dīgharattaṃ vivekaninnaṃ vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ, tathā hīnāyāvattissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

86. Saṅkhittadhammasutta

Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, ānanda, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Rūpā niccā vā aniccā vā"ti?

"Aniccā, bhante" ... pe ....

"Cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante" ... pe ....

"Jivhā niccā vā aniccā vā"ti?

"Aniccā, bhante" ... pe ....

"Jivhāviññāṇaṃ ... jivhāsamphasso ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, ānanda, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... cakkhusamphassepi nibbindati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

247. Chappāṇakopamasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso arugatto pakkagatto saravanaṃ paviseyya. Tassa kusakaṇṭakā ceva pāde vijjheyyuṃ, sarapattāni ca gattāni vilekheyyuṃ. Evañhi so, bhikkhave, puriso bhiyyoso mattāya tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyetha. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu gāmagato vā araññagato vā labhati vattāraṃ: 'ayañca so āyasmā evaṃkārī evaṃsamācāro asucigāmakaṇṭako'ti. Taṃ kaṇṭakoti iti viditvā saṃvaro ca asaṃvaro ca veditabbo.

Kathañca, bhikkhave, asaṃvaro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu

cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe adhimuccati, appiyarūpe rūpe byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati parittacetaso. Tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Sotena saddaṃ sutvā … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme adhimuccati, appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupaṭṭhitakāyassati ca viharati parittacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso chappāṇake gahetvā nānāvisaye nānāgocare daḷhāya rajjuyā bandheyya. Ahiṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Susumāraṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Pakkhiṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Kukkuraṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Siṅgālaṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Makkaṭaṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Daḷhāya rajjuyā bandhitvā majjhe gaṇṭhiṃ karitvā ossajjeyya. Atha kho, te, bhikkhave, chappāṇakā nānāvisayā nānāgocarā sakaṃ sakaṃ gocaravisayaṃ āviñcheyyuṃ—ahi āviñcheyya ‘vammikaṃ pavekkhāmī’ti, susumāro āviñcheyya ‘udakaṃ pavekkhāmī’ti, pakkhī āviñcheyya ‘ākāsaṃ ḍessāmī’ti, kukkuro āviñcheyya ‘gāmaṃ pavekkhāmī’ti, siṅgālo āviñcheyya ‘sīvathikaṃ pavekkhāmī’ti, makkaṭo āviñcheyya ‘vanaṃ pavekkhāmī’ti. Yadā kho te, bhikkhave, chappāṇakā jhattā assu kilantā, atha kho yo nesaṃ pāṇakānaṃ balavataro assa tassa te anuvatteyyuṃ, anuvidhāyeyyuṃ vasaṃ gaccheyyuṃ. Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhuno kāyagatāsati abhāvitā abahulīkatā, taṃ cakkhu āviñchati manāpiyesu rūpesu, amanāpiyā rūpā paṭikūlā honti … pe … mano āviñchati manāpiyesu dhammesu, amanāpiyā dhammā paṭikūlā honti. Evaṃ kho, bhikkhave, asaṃvaro hoti.

Kathañca, bhikkhave, saṃvaro hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe nādhimuccati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti … pe … jivhāya rasaṃ sāyitvā … pe … manasā dhammaṃ viññāya piyarūpe dhamme

nādhimuccati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati, upaṭṭhitakāyassati ca viharati appamāṇacetaso, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso chappāṇake gahetvā nānāvisaye nānāgocare daḷhāya rajjuyā bandheyya. Ahiṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Susumāraṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Pakkhiṃ gahetvā ... pe ... kukkuraṃ gahetvā ... siṅgālaṃ gahetvā ... makkaṭaṃ gahetvā daḷhāya rajjuyā bandheyya. Daḷhāya rajjuyā bandhitvā daḷhe khīle vā thambhe vā upanibandheyya. Atha kho te, bhikkhave, chappāṇakā nānāvisayā nānāgocarā sakaṃ sakaṃ gocaravisayaṃ āviñcheyyuṃ—ahi āviñcheyya 'vammikaṃ pavekkhāmī'ti, susumāro āviñcheyya 'udakaṃ pavekkhāmī'ti, pakkhī āviñcheyya 'ākāsaṃ ḍessāmī'ti, kukkuro āviñcheyya 'gāmaṃ pavekkhāmī'ti, siṅgālo āviñcheyya 'sīvathikaṃ pavekkhāmī'ti, makkaṭo āviñcheyya 'vanaṃ pavekkhāmī'ti. Yadā kho te, bhikkhave, chappāṇakā jhattā assu kilantā, atha tameva khīlaṃ vā thambhaṃ vā upatiṭṭheyyuṃ, upanisīdeyyuṃ, upanipajjeyyuṃ. Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhuno kāyagatāsati bhāvitā bahulīkatā, taṃ cakkhu nāviñchati manāpiyesu rūpesu, amanāpiyā rūpā nappaṭikūlā honti ... pe ... jivhā nāviñchati manāpiyesu rasesu ... pe ... mano nāviñchati manāpiyesu dhammesu, amanāpiyā dhammā nappaṭikūlā honti. Evaṃ kho, bhikkhave, saṃvaro hoti.

'Daḷhe khīle vā thambhe vā'ti kho, bhikkhave, kāyagatāya satiyā etaṃ adhivacanaṃ. Tasmātiha vo, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kāyagatā no sati bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi kho, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

7. Migajālavagga

64. Dutiyamigajālasutta

Atha kho āyasmā migajālo yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā migajālo bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto

vihareyyan”ti.

“Santi kho, migajāla, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Nandisamudayā dukkhasamudayo, migajālāti vadāmi ... pe ... santi ca kho, migajāla, jivhāviññeyyā rasā ... pe ... santi ca kho, migajāla, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. Nandisamudayā dukkhasamudayo, migajālāti vadāmi.

Santi ca kho, migajāla, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nandī nirujjhati. Nandinirodhā dukkhanirodho, migajālāti vadāmi ... pe ... santi ca kho, migajāla, jivhāviññeyyā rasā iṭṭhā kantā ... pe ... santi ca kho, migajāla, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa taṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato nandī nirujjhati. Nandinirodhā dukkhanirodh
migajālāti vadāmī”ti.

Atha kho āyasmā migajālo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā migajālo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharato nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. “Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā”ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā migajālo arahataṃ ahosīti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

107. Lokasamudayasutta

“Lokassa, bhikkhave, samudayañca atthaṅgamañca desessāmi. Taṃ

suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, lokassa samudayo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa samudayo ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa samudayo.

Katamo ca, bhikkhave, lokassa atthaṅgamo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa atthaṅgamo ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca uppajjati ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa atthaṅgamo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

6. Avijjāvagga

60. Sabbupādānapariññāsutta

"Sabbupādānapariññāya vo, bhikkhave, dhammaṃ desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, sabbupādānapariññāya dhammo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati, vedanāyapi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimokkhā 'pariññātaṃ me upādānan'ti pajānāti. Sotañca paṭicca sadde ca uppajjati ... ghā-

nañca paṭicca gandhe ca … jivhañca paṭicca rase ca … kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca … manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā. Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati, vedanāyapi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimokkhā 'pariññātaṃ me upādānan'ti pajānāti. Ayaṃ kho, bhikkhave, sabbupādānapariññāya dhammo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

18. Samuddavagga

230. Bāḷisikopamasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, bāḷisiko āmisagatabaḷisaṃ gambhīre udakarahade pakkhipeyya. Tamenaṃ aññataro āmisacakkhu maccho gileyya. Evañhi so, bhikkhave, maccho gilitabaḷiso bāḷisikassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo bāḷisikassa.

Evameva kho, bhikkhave, chayime baḷisā lokasmiṃ anayāya sattānaṃ vadhāya pāṇinaṃ. Katame cha? Santi, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce, bhikkhu, abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu gilitabaḷiso, mārassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo pāpimato … pe … santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā … pe ….

Santi, bhikkhave, manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce, bhikkhu, abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu gilitabaḷiso mārassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo pāpimato.

Santi ca, bhikkhave, cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce, bhikkhu, nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu na gilitabaḷiso mārassa abhedi baḷisaṃ paribhedi baḷisaṃ na anayaṃ āpanno na byasanaṃ āpanno na yathākāmakaraṇīyo pāpimato … pe ….

Santi, bhikkhave, jivhāviññeyyā rasā … pe …. Santi, bhikkhave,

manoviññeyyā dhammā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Tañce bhikkhu nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu na gilitabaḷiso mārassa abhedi baḷisaṃ paribhedi baḷisaṃ na anayaṃ āpanno na byasanaṃ āpanno na yathākāmakaraṇīyo pāpimato"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

2. Yamakavagga

17. Paṭhamanoceassādasutta

"No cedaṃ, bhikkhave, cakkhussa assādo abhavissa, nayidaṃ sattā cakkhusmiṃ sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi cakkhussa assādo tasmā sattā cakkhusmiṃ sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, cakkhussa ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā cakkhusmiṃ nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi cakkhussa ādīnavo tasmā sattā cakkhusmiṃ nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, cakkhussa nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā cakkhusmā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi cakkhussa nissaraṇaṃ tasmā sattā cakkhusmā nissaranti. No cedaṃ, bhikkhave, sotassa assādo abhavissa ... no cedaṃ, bhikkhave, ghānassa assādo abhavissa ... no cedaṃ, bhikkhave, jivhāya assādo abhavissa, nayidaṃ sattā jivhāya sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi jivhāya assādo, tasmā sattā jivhāya sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, jivhāya ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā jivhāya nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi jivhāya ādīnavo, tasmā sattā jivhāya nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, jivhāya nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā jivhāya nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi jivhāya nissaraṇaṃ, tasmā sattā jivhāya nissaranti. No cedaṃ, bhikkhave, kāyassa assādo abhavissa ... no cedaṃ, bhikkhave, manassa assādo abhavissa, nayidaṃ sattā manasmiṃ sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi manassa assādo, tasmā sattā manasmiṃ sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, manassa ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā manasmiṃ nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi manassa ādīnavo, tasmā sattā manasmiṃ nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, manassa nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā manasmā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi manassa nissaraṇaṃ, tasmā sattā manasmā nissaranti.

Yāvakīvañca, bhikkhave, sattā imesaṃ channaṃ ajjhattikānaṃ

āyatanānaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nābbhaññaṃsu, neva tāva, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaññuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā vihariṃsu. Yato ca kho, bhikkhave, sattā imesaṃ channaṃ ajjhattikānaṃ āyatanānaṃ assādañca assādato, ādīnavañca ādīnavato, nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññaṃsu, atha, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaññuttā vippamuttā vimariyādīkatena cetasā viharantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

11. Yogakkhemivagga

106. Dukkhasamudayasutta

"Dukkhassa, bhikkhave, samudayañca atthaṅgamañca desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, dukkhassa samudayo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Ayaṃ dukkhassa samudayo ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Ayaṃ dukkhassa samudayo ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Ayaṃ kho, bhikkhave, dukkhassa samudayo.

Katamo ca, bhikkhave, dukkhassa atthaṅgamo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ dukkhassa atthaṅgamo ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇaṃ ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā niru-

jjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, dukkhassa atthaṅgamo”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

15. Navapurāṇavagga

155. Dhammakathikapucchasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “‘dhammakathiko, dhammakathiko’ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhammakathiko hotī”ti?

“Cakkhussa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, ‘dhammakathiko bhikkhū’ti alaṃvacanāya. Cakkhussa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, ‘dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū’ti alaṃvacanāya. Cakkhussa ce, bhikkhu, nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, ‘diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū’ti alaṃvacanāya … pe … jivhāya ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, ‘dhammakathiko bhikkhū’ti alaṃvacanāya … pe … manassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, ‘dhammakathiko bhikkhū’ti alaṃvacanāya. Manassa ce, bhikkhu, nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, ‘dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū’ti alaṃvacanāya. Manassa ce, bhikkhu, nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, ‘diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū’ti alaṃvacanāyā”ti.

Dasamaṃ.

Navapurāṇavaggo pañcamo.

Kammaṃ cattāri sappāyā, anantevāsi kimatthiyā; Atthi nu kho pariyāyo, indriyakathikena cāti.

Saḷāyatanavagge tatiyapaṇṇāsako samatto.

Yogakkhemi ca loko ca, Gahapati devadahena ca; Navapurāṇena paṇṇāso, Tatiyo tena vuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 35

13. Gahapativagga

129. Ghositasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Atha kho ghosito gahapati yenāyasmā ānando tenupasaṅkami … pe

... ekamantaṃ nisinno kho ghosito gahapati āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "'dhātunānattaṃ, dhātunānattan'ti, bhante ānanda, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti? "Saṃvijjati kho, gahapati, cakkhudhātu, rūpā ca manāpā, cakkhuviññāṇañca sukhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Saṃvijjati kho, gahapati, cakkhudhātu, rūpā ca amanāpā, cakkhuviññāṇañca dukkhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Saṃvijjati kho, gahapati, cakkhudhātu, rūpā ca manāpā upekkhāvedaniyā, cakkhuviññāṇañca adukkhamasukhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā ... pe ... saṃvijjati kho, gahapati, jivhādhātu, rasā ca manāpā, jivhāviññāṇañca sukhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Saṃvijjati kho, gahapati, jivhādhātu, rasā ca amanāpā, jivhāviññāṇañca dukkhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Saṃvijjati kho, gahapati, jivhādhātu, rasā ca upekkhāvedaniyā, jivhāviññāṇañca adukkhamasukhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā ... pe ... saṃvijjati kho, gahapati, manodhātu, dhammā ca manāpā, manoviññāṇañca sukhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Saṃvijjati kho, gahapati, manodhātu, dhammā ca amanāpā, manoviññāṇañca dukkhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Saṃvijjati kho, gahapati, manodhātu, dhammā ca upekkhāvedaniyā, manoviññāṇañca adukkhamasukhavedaniyaṃ. Phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā. Ettāvatā kho, gahapati, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

19. Āsīvisavagga

240. Kummopamasutta

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, kummo kacchapo sāyanhasamayaṃ anunadītīre gocarapasuto ahosi. Siṅgālopi kho, bhikkhave, sāyanhasamayaṃ anunadītīre gocarapasuto ahosi. Addasā kho, bhikkhave, kummo kacchapo siṅgālaṃ dūratova gocarapasutaṃ. Disvāna soṇḍipañcamāni aṅgāni sake kapāle samodahitvā appossukko tuṇhībhūto saṅkasāyati. Siṅgālopi kho, bhikkhave, addasa kummaṃ kacchapaṃ dūratova gocarapasutaṃ. Disvāna yena kummo kacchapo tenupasaṅkami; up-

asaṅkamitvā kummaṃ kacchapaṃ paccupaṭṭhito ahosi: ‘yadāyaṃ kummo kacchapo soṇḍipañcamānaṃ aṅgānaṃ aññataraṃ vā aññataraṃ vā aṅgaṃ abhininnāmessati, tattheva naṃ gahetvā uddālitvā khādissāmī’ti. Yadā kho, bhikkhave, kummo kacchapo soṇḍipañcamānaṃ aṅgānaṃ aññataraṃ vā aññataraṃ vā aṅgaṃ na abhininnāmi, atha siṅgālo kummamhā nibbijja pakkāmi, otāraṃ alabhamāno.

Evameva kho, bhikkhave, tumhepi māro pāpimā satataṃ samitaṃ paccupaṭṭhito: ‘appeva nāmāhaṃ imesaṃ cakkhuto vā otāraṃ labheyyaṃ … pe … jivhāto vā otāraṃ labheyyaṃ … pe … manato vā otāraṃ labheyyan’ti. Tasmātiha, bhikkhave, indriyesu guttadvārā viharatha. Cakkhunā rūpaṃ disvā mā nimittaggāhino ahuvattha, mā anubyañjanaggāhino. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjatha, rakkhatha cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjatha. Sotena saddaṃ sutvā … ghānena gandhaṃ ghāyitvā … jivhāya rasaṃ sāyitvā … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā … manasā dhammaṃ viññāya mā nimittaggāhino ahuvattha, mā anubyañjanaggāhino. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjatha, rakkhatha manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjatha. Yato tumhe, bhikkhave, indriyesu guttadvārā viharissatha, atha tumhehipi māro pāpimā nibbijja pakkamissati, otāraṃ alabhamāno—kummamhāva siṅgāloti.

Kummova aṅgāni sake kapāle, Samodahaṃ bhikkhu manovitakke;
Anissito aññamaheṭhayāno, Parinibbuto nūpavadeyya kañcī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

9. Channavagga

89. Bāhiyasutta

Atha kho āyasmā bāhiyo yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bāhiyo bhagavantaṃ etadavoca: “sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, bāhiya, cakkhu niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Rūpā niccā vā aniccā vā"ti?

"Aniccā, bhante" ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... cakkhusamphasso ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, bāhiya, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati ... pe ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Atha kho āyasmā bāhiyo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā bāhiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā bāhiyo arahataṃ ahosīti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 35

3. Sabbavagga

27. Dutiyaaparijānanasutta

"Sabbaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya? Yañca, bhikkhave, cakkhu, ye ca rūpā, yañca cakkhuviññāṇaṃ, ye ca cakkhuviññāṇaviññātabbā dhammā ... pe ... yā ca jivhā, ye ca rasā, yañca jivhāviññāṇaṃ, ye ca jivhāviññāṇaviññātabbā dhammā; yo ca kāyo, ye ca phoṭṭhabbā, yañca kāyaviññāṇaṃ, ye ca kāyaviññāṇaviññātabbā dhammā; yo ca mano, ye ca dhammā, yañca manoviññāṇaṃ, ye ca manoviññāṇaviññātabbā dhammā— idaṃ kho, bhikkhave, sabbaṃ anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya.

Sabbaṃ, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāya? Yañca, bhikkhave, cakkhu, ye ca rūpā, yañca cakkhuviññāṇaṃ, ye ca cakkhuviññāṇaviññātabbā dhammā ... pe ... yā ca jivhā, ye ca rasā, yañca jivhāviññāṇaṃ, ye ca jivhāviññāṇaviññātabbā dhammā; yo ca kāyo, ye ca phoṭṭhabbā, yañca kāyaviññāṇaṃ, ye ca kāyaviññāṇaviññātabbā dhammā; yo ca mano, ye ca dhammā, yañca manoviññāṇaṃ, ye ca manoviññāṇaviññātabbā dhammā—idaṃ kho, bhikkhave, sabbaṃ abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

7. Pavāraṇāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe pannarase pavāraṇāya bhikkhusaṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho bhagavā tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṅghaṃ anuviloketvā bhikkhū āmantesi: "handa dāni, bhikkhave, pavāremi vo. Na ca me kiñci garahatha kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca:

"na kho mayaṃ, bhante, bhagavato kiñci garahāma kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā. Bhagavā hi, bhante, anuppannassa maggassa uppādetā, asañjātassa maggassa sañjanetā, anakkhātassa maggassa akkhātā, maggaññū maggavidū maggakovido. Maggānugā ca, bhante, etarahi sāvakā viharanti pacchā samannāgatā; ahañca kho, bhante, bhagavantaṃ pavāremi. Na ca me bhagavā kiñci garahati kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā"ti.

"Na khvāhaṃ te, sāriputta, kiñci garahāmi kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā. Paṇḍito tvaṃ, sāriputta, mahāpañño tvaṃ, sāriputta, puthupañño tvaṃ, sāriputta, hāsapañño tvaṃ, sāriputta, javanapañño tvaṃ, sāriputta, tikkhapañño tvaṃ, sāriputta, nibbedhikapañño tvaṃ, sāriputta. Seyyathāpi, sāriputta, rañño cakkavattissa jeṭṭhaputto pitarā pavattitaṃ cakkaṃ sammadeva anuppavatteti; evameva kho tvaṃ, sāriputta, mayā anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ sammadeva anuppavattesī"ti.

"No ce kira me, bhante, bhagavā kiñci garahati kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā. Imesaṃ pana, bhante, bhagavā pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ na kiñci garahati kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā"ti. "Imesampi khvāhaṃ, sāriputta, pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ na kiñci garahāmi kāyikaṃ vā vācasikaṃ vā. Imesañhi, sāriputta, pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ saṭṭhi bhikkhū tevijjā, saṭṭhi bhikkhū chaḷabhiññā, saṭṭhi bhikkhū ubhatobhāgavimuttā, atha itare paññāvimuttā"ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā"ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Ajja pannarase visuddhiyā, Bhikkhū pañcasatā samāgatā; Saṃyojanabandhanacchidā, Anīghā khīṇapunabbhavā isī.

Cakkavattī yathā rājā, amaccaparivārito; Samantā anupariyeti, sāgarantaṃ mahiṃ imaṃ.

Evaṃ vijitasaṅgāmaṃ, satthavāhaṃ anuttaraṃ; Sāvakā payirupāsanti, tevijjā maccuhāyino.

Sabbe bhagavato puttā, palāpettha na vijjati; Taṇhāsallassa hantāraṃ, vande ādiccabandhunan"ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

8. Parosahassasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: "ayaṃ kho bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti. Yannūnāhaṃ bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthaveyyan"ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā"ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Parosahassaṃ bhikkhūnaṃ, sugataṃ payirupāsati; Desentaṃ virajaṃ dhammaṃ, nibbānaṃ akutobhayaṃ.

Suṇanti dhammaṃ vimalaṃ, sammāsambuddhadesitaṃ; Sobhati vata sambuddho, bhikkhusaṅghapurakkhato.

Nāganāmosi bhagavā, isīnaṃ isisattamo; Mahāmeghova hutvāna, sāvake abhivassati.

Divāvihārā nikkhamma, satthudassanakamyatā; Sāvako te mahāvīra, pāde vandati vaṅgiso"ti.

"Kiṃ nu te, vaṅgīsa, imā gāthāyo pubbe parivitakkitā, udāhu ṭhānasova taṃ paṭibhantī"ti? "Na kho me, bhante, imā gāthāyo pubbe parivitakkitā, atha kho ṭhānasova maṃ paṭibhantī"ti. "Tena hi taṃ, vaṅgīsa, bhiyyoso mattāya pubbe aparivitakkitā gāthāyo paṭibhantū"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā vaṅgīso bhagavato paṭissutvā bhiyyoso mattāya bhagavantaṃ pubbe aparivitakkitāhi gāthāhi abhitthavi:

"Ummaggapathaṃ mārassa abhibhuyya, Carasi pabhijja khilāni; Taṃ passatha bandhapamuñcakaraṃ, Asitaṃ bhāgaso pavibhajaṃ.

Oghassa nittharaṇatthaṃ, Anekavihitaṃ maggaṃ akkhāsi; Tasmiñce amate akkhāte, Dhammaddasā ṭhitā asaṃhīrā.

Pajjotakaro ativijjha, Sabbaṭṭhitīnaṃ atikkamamaddasa; Ñatvā ca sacchikatvā ca, Aggaṃ so desayi dasaddhānaṃ.

Evaṃ sudesite dhamme, Ko pamādo vijānataṃ dhammaṃ; Tasmā hi tassa bhagavato sāsane, Appamatto sadā namassamanusikkhe"ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

11. Gaggarāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sattahi ca upāsakasatehi sattahi ca upāsikāsatehi anekehi ca devatāsahassehi. Tyāssudaṃ bhagavā atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: "ayaṃ kho bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sattahi ca upāsakasatehi sattahi ca upāsikāsatehi anekehi ca devatāsahassehi. Tyāssudaṃ bhagavā atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Yannūnāhaṃ bhagavantaṃ sammukhā sāruppāya gāthāya abhitthaveyyan"ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā"ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso bhagavantaṃ sammukhā sāruppāya gāthāya abhitthavi:

"Cando yathā vigatavalāhake nabhe, Virocati vigatamalova bhāṇumā; Evampi aṅgīrasa tvaṃ mahāmuni, Atirocasi yasasā sabbalokan"ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

4. Ānandasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍika ārāme. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi āyasmatā vaṅgīsena pacchāsamaṇena. Tena kho pana samayena āyasmato vaṅgīsassa anabhirati uppannā hoti, rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. Atha kho āyasmā vaṅgīso āyasmantaṃ ānandaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Kāmarāgena ḍayhāmi, cittaṃ me pariḍayhati; Sādhu nibbāpanaṃ brūhi, anukampāya gotamā”ti.

“Saññāya vipariyesā, cittaṃ te pariḍayhati; Nimittaṃ parivajjehi, subhaṃ rāgūpasaṃhitaṃ.

Saṅkhāre parato passa, dukkhato mā ca attato; Nibbāpehi mahārāgaṃ, mā ḍayhittho punappunaṃ.

Asubhāya cittaṃ bhāvehi, ekaggaṃ susamāhitaṃ; Sati kāyagatā tyatthu, nibbidābahulo bhava.

Animittañca bhāvehi, mānānusayamujjaha; Tato mānābhisamayā, upasanto carissasī”ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

12. Vaṅgīsasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā vaṅgīso sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā vaṅgīso aciraarahattappatto hutvā vimuttisukhaṃ paṭisaṃvedī tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

“Kāveyyamattā vicarimha pubbe, Gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Athaddasāma sambuddhaṃ, Saddhā no upapajjatha.

So me dhammamadesesi, khandhāyatanadhātuyo; Tassāhaṃ dhammaṃ sutvāna, pabbajiṃ anagāriyaṃ.

Bahunnaṃ vata atthāya, bodhiṃ ajjhagamā muni; Bhikkhūnaṃ bhikkhunīnañca, ye niyāmagataddasā.

Svāgataṃ vata me āsi, mama buddhassa santike; Tisso vijjā anuppattā, kataṃ buddhassa sāsanaṃ.

Pubbenivāsaṃ jānāmi, Dibbacakkhuṃ visodhitaṃ; Tevijjo iddhipattomhi, Cetopariyāyakovido”ti.

Nikkhantaṃ arati ceva, pesalā atimaññanā; Ānandena subhāsitā, sāriputtapavāraṇā; Parosahassaṃ koṇḍañño, moggallānena gaggarā; Vaṅgīsena dvādasāti.

Vaṅgīsasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

9. Koṇḍaññasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe.

Atha kho āyasmā aññāsikoṇḍañño sucirasseva yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavato pādāni mukhena ca paricumbati, pāṇīhi ca parisambāhati, nāmañca sāveti: "koṇḍaññohaṃ, bhagavā, koṇḍaññohaṃ, sugatā"ti. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā aññāsikoṇḍañño sucirasseva yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavato pādāni mukhena ca paricumbati, pāṇīhi ca parisambāhati, nāmañca sāveti: 'koṇḍaññohaṃ, bhagavā, koṇḍaññohaṃ, sugatā'ti. Yannūnāhaṃ āyasmantaṃ aññāsikoṇḍaññaṃ bhagavato sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthaveyyan"ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā"ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso āyasmantaṃ aññāsikoṇḍaññaṃ bhagavato sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Buddhānubuddho so thero, koṇḍañño tibbanikkamo; Lābhī sukhavihārānaṃ, vivekānaṃ abhiṇhaso.

Yaṃ sāvakena pattabbaṃ, satthusāsanakārinā; Sabbassa taṃ anuppattaṃ, appamattassa sikkhato.

Mahānubhāvo tevijjo, cetopariyāyakovido; Koṇḍañño buddhadāyādo, pāde vandati satthuno"ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

6. Sāriputtasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā sāriputto bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Yannūnāhaṃ āyasmantaṃ sāriputtaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthaveyyan”ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yenāyasmā sāriputto tenañjaliṃ paṇāmetvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: “paṭibhāti maṃ, āvuso sāriputta, paṭibhāti maṃ, āvuso sāriputtā”ti. “Paṭibhātu taṃ, āvuso vaṅgīsā”ti. Atha kho āyasmā vaṅgīso āyasmantaṃ sāriputtaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

“Gambhīrapañño medhāvī, maggāmaggassa kovido; Sāriputto mahāpañño, dhammaṃ deseti bhikkhunaṃ.

Saṃkhittenapi deseti, vitthārenapi bhāsati; Sāḷikāyiva nigghoso, paṭibhānaṃ udīrayi.

Tassa taṃ desayantassa, suṇanti madhuraṃ giraṃ; Sarena rajanīyena, savanīyena vaggunā; Udaggacittā muditā, sotaṃ odhenti bhikkhavo”ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

10. Moggallānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati isigilipasse kāḷasilāyaṃ mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi. Tesaṃ sudaṃ āyasmā mahāmoggallāno cetasā cittaṃ samannesati vippamuttaṃ nirupadhiṃ. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: “ayaṃ kho bhagavā rājagahe viharati isigilipasse kāḷasilāyaṃ mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi. Tesaṃ sudaṃ āyasmā mahāmoggallāno cetasā cittaṃ samannesati vippamuttaṃ nirupadhiṃ. Yannūnāhaṃ āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ bhagavato sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthaveyyan”ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: “paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā”ti. “Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā”ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ bhagavato sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

“Nagassa passe āsīnaṃ, muniṃ dukkhassa pāraguṃ; Sāvakā payirupāsanti, tevijjā maccuhāyino.

Te cetasā anupariyeti, Moggallāno mahiddhiko; Cittaṃ nesaṃ samannesaṃ, Vippamuttaṃ nirūpadhiṃ.

Evaṃ sabbaṅgasampannaṃ, Muniṃ dukkhassa pāraguṃ; Anekākārasampannaṃ, Payirupāsanti gotaman”ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

2. Aratīsutta

Ekaṃ samayaṃ … pe … āyasmā vaṅgīso āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye āyasmatā nigrodhakappena upajjhāyena saddhiṃ. Tena kho pana samayena āyasmā nigrodhakappo pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vihāraṃ pavisati, sāyaṃ vā nikkhamati aparajju vā kāle. Tena kho pana samayena āyasmato vaṅgīsassa anabhirati uppannā hoti, rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: “alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yassa me anabhirati uppannā, rāgo cittaṃ anuddhaṃseti; taṃ kutettha labbhā, yaṃ me paro anabhiratiṃ vinodetvā abhiratiṃ uppādeyya. Yannūnāhaṃ attanāva attano anabhiratiṃ vinodetvā abhiratiṃ uppādeyyan”ti. Atha kho āyasmā vaṅgīso attanāva attano anabhiratiṃ vinodetvā abhiratiṃ uppādetvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

“Aratiñca ratiñca pahāya, Sabbaso gehasitañca vitakkaṃ; Vanathaṃ na kareyya kuhiñci, Nibbanatho arato sa hi bhikkhu.

Yamidha pathaviñca vehāsaṃ, Rūpagatañca jagatogadhaṃ; Kiñci parijīyati sabbamaniccaṃ, Evaṃ samecca caranti mutattā.

Upadhīsu janā gadhitāse, Diṭṭhasute paṭighe ca mute ca; Ettha vinodaya chandamanejo, Yo ettha na limpati taṃ munimāhu.

Atha saṭṭhinissitā savitakkā, Puthū janatāya adhammā niviṭṭhā; Na ca vaggagatassa kuhiñci, No pana duṭṭhullabhāṇī sa bhikkhu.

Dabbo cirarattasamāhito, Akuhako nipako apihālu; Santaṃ padaṃ ajjhagamā muni paṭicca, Parinibbuto kaṅkhati kālan”ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

5. Subhāsitasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Catūhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti, no dubbhāsitā; anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnaṃ. Katamehi catūhi?

Idha, bhikkhave, bhikkhu subhāsitaṃyeva bhāsati no dubbhāsitaṃ, dhammaṃyeva bhāsati no adhammaṃ, piyaṃyeva bhāsati no appiyaṃ, saccaṃyeva bhāsati no alikaṃ. Imehi kho, bhikkhave, catūhi aṅgehi samannāgatā vācā subhāsitā hoti, no dubbhāsitā, anavajjā ca ananuvajjā ca viññūnan"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Subhāsitaṃ uttamamāhu santo, Dhammaṃ bhaṇe nādhammaṃ taṃ dutiyaṃ; Piyaṃ bhaṇe nāppiyaṃ taṃ tatiyaṃ, Saccaṃ bhaṇe nālikaṃ taṃ catutthan"ti.

Atha kho āyasmā vaṅgīso uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: "paṭibhāti maṃ, bhagavā, paṭibhāti maṃ, sugatā"ti. "Paṭibhātu taṃ, vaṅgīsā"ti bhagavā avoca. Atha kho āyasmā vaṅgīso bhagavantaṃ sammukhā sāruppāhi gāthāhi abhitthavi:

"Tameva vācaṃ bhāseyya, yāyattānaṃ na tāpaye; Pare ca na vihiṃseyya, sā ve vācā subhāsitā.

Piyavācaṃva bhāseyya, yā vācā paṭinanditā; Yaṃ anādāya pāpāni, paresaṃ bhāsate piyaṃ.

Saccaṃ ve amatā vācā, esa dhammo sanantano; Sacce atthe ca dhamme ca, āhu santo patiṭṭhitā.

Yaṃ buddho bhāsate vācaṃ, khemaṃ nibbānapattiyā; Dukkhassantakiriyāya, sā ve vācānamuttamā"ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

3. Pesalasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā vaṅgīso āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye āyasmatā nigrodhakappena upajjhāyena saddhiṃ. Tena kho pana samayena āyasmā vaṅgīso attano paṭibhānena aññe pesale bhikkhū atimaññati. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: "alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yvāhaṃ attano paṭibhānena aññe pesale bhikkhū atimaññāmī"ti. Atha kho āyasmā vaṅgīso attanāva attano vippaṭisāraṃ uppādetvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Mānaṃ pajahassu gotama, Mānapathañca pajahassu; Asesaṃ mānapathasmiṃ, Samucchito vippaṭisārīhuvā cirarattaṃ.

Makkhena makkhitā pajā, Mānahatā nirayaṃ papatanti; Socanti janā cirarattaṃ, Mānahatā nirayaṃ upapannā.

Na hi socati bhikkhu kadāci, Maggajino sammāpaṭipanno; Kittiñca sukhañca anubhoti, Dhammadasoti tamāhu pahitattaṃ.

Tasmā akhilodha padhānavā, Nīvaraṇāni pahāya visuddho; Mānañca pahāya asesaṃ, Vijjāyantakaro samitāvī"ti.

Saṃyutta Nikāya 8

1. Vaṅgīsavagga

1. Nikkhantasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā vaṅgīso āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye āyasmatā nigrodhakappena upajjhāyena saddhiṃ. Tena kho pana samayena āyasmā vaṅgīso navako hoti acirapabbajito ohiyyako vihārapālo. Atha kho sambahulā itthiyo samalaṅkaritvā yena aggāḷavako ārāmo tenupasaṅkamiṃsu vihārapekkhikāyo. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa tā itthiyo disvā anabhirati uppajjati, rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. Atha kho āyasmato vaṅgīsassa etadahosi: "alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yassa me anabhirati uppannā, rāgo cittaṃ anuddhaṃseti, taṃ kutettha labbhā, yaṃ me paro anabhiratiṃ vinodetvā abhiratiṃ uppādeyya. Yannūnāhaṃ attanāva attano anabhiratiṃ vinodetvā abhiratiṃ uppādeyyan"ti. Atha kho āyasmā vaṅgīso attanāva attano anabhiratiṃ vinodetvā abhiratiṃ uppādetvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Nikkhantaṃ vata maṃ santaṃ, agārasmānagāriyaṃ; Vitakkā upadhāvanti, pagabbhā kaṇhato ime.

Uggaputtā mahissāsā, sikkhitā daḷhadhammino; Samantā parikireyyuṃ, sahassaṃ apalāyinaṃ.

Sacepi etato bhiyyo, āgamissanti itthiyo; Neva maṃ byādhayissanti, dhamme samhi patiṭṭhitaṃ.

Sakkhī hi me sutaṃ etaṃ, buddhassādiccabandhuno; Nibbānagamanaṃ maggaṃ, tattha me nirato mano.

Evañce maṃ viharantaṃ, pāpima upagacchasi; Tathā maccu karissāmi, na me maggampi dakkhasī"ti.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

1. Mārasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā rādho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca:

"'Māro, māro'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, māro"ti? "Rūpe kho, rādha, sati māro vā assa māretā vā yo vā pana mīyati. Tasmātiha tvaṃ, rādha, rūpaṃ māroti passa, māretāti passa, mīyatīti passa, rogoti passa, gaṇḍoti passa, sallanti passa, aghanti passa, aghabhūtanti passa. Ye naṃ evaṃ passanti te sammā passanti. Vedanāya sati ... saññāya sati ... saṅkhāresu sati ... viññāṇe sati māro vā assa māretā vā yo vā pana mīyati. Tasmātiha tvaṃ, rādha, viññāṇaṃ māroti passa, māretāti passa, mīyatīti passa, rogoti passa, gaṇḍoti passa, sallanti passa, aghanti passa, aghabhūtanti passa. Ye naṃ evaṃ passanti, te sammā passantī"ti.

"Sammādassanaṃ pana, bhante, kimatthiyan"ti? "Sammādassanaṃ kho, rādha, nibbidatthaṃ". "Nibbidā pana, bhante, kimatthiyā"ti? "Nibbidā kho, rādha, virāgatthā". "Virāgo pana, bhante, kimatthiyo"ti? "Virāgo kho, rādha, vimuttattho". "Vimutti pana, bhante, kimatthiyā"ti? "Vimutti kho, rādha, nibbānatthā". "Nibbānaṃ pana, bhante, kimatthiyan"ti? "Accayāsi, rādha, pañhaṃ, nāsakkhi pañhassa pariyantaṃ gahetuṃ. Nibbānogadhañhi, rādha, brahmacariyaṃ vussati, nibbānaparāyanaṃ nibbānapariyosānan"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

22. Nirodhadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'nirodhadhammo, nirodhadhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, nirodhadhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, nirodhadhammo, vedanā nirodhadhammo, saññā nirodhadhammo, saṅkhārā nirodhadhammo, viññāṇaṃ nirodhadhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Dvādasamaṃ.

Dutiyamāravaggo.

Māro ca māradhammo ca, Aniccena apare duve; Dukkhena ca duve

vuttā, Anattena tatheva ca; Khayavayasamudayaṃ, Nirodhadhammena dvādasāti.

Saṃyutta Nikāya 23

4. Upanisinnavagga

35–45. Mārādisuttaekādasaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "yo kho, rādha, māro; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Ko ca, rādha, māro? Rūpaṃ kho, rādha, māro; tatra te chando pahātabbo ... pe ... viññāṇaṃ māro; tatra te chando pahātabbo ... pe ... yo kho, rādha, māro; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo"ti.

"Yo kho, rādha, māradhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo ... pe .... (2)

"Yaṃ kho, rādha, aniccaṃ ... pe .... (3)

"Yo kho, rādha, aniccadhammo ... pe .... (4)

"Yaṃ kho, rādha, dukkhaṃ ... pe .... (5)

"Yo kho, rādha, dukkhadhammo ... pe .... (6)

"Yo kho, rādha, anattā ... pe .... (7)

"Yo kho, rādha, anattadhammo ... pe .... (8)

"Yo kho, rādha, khayadhammo ... pe .... (9)

"Yo kho, rādha, vayadhammo ... pe .... (10)

"Yo kho, rādha, samudayadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo ... pe .... (11)

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

2. Sattasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'satto, satto'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sattoti vuccatī"ti? " Rūpe kho, rādha, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, tatra satto, tatra visatto, tasmā sattoti vuccati. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, tatra satto, tatra visatto, tasmā sattoti vuccati.

Seyyathāpi, rādha, kumārakā vā kumārikāyo vā paṃsvāgārakehi kīḷanti. Yāvakīvañca tesu paṃsvāgārakesu avigatarāgā honti avigatacchandā avigatapemā avigatapipāsā avigatapariḷāhā avigatataṇhā, tāva

tāni paṃsvāgārakāni allīyanti keḷāyanti dhanāyanti mamāyanti. Yato ca kho, rādha, kumārakā vā kumārikāyo vā tesu paṃsvāgārakesu vigatarāgā honti vigatacchandā vigatapemā vigatapipāsā vigatapariḷāhā vigatataṇhā, atha kho tāni paṃsvāgārakāni hatthehi ca pādehi ca vikiranti vidhamanti viddhaṃsenti vikīḷaniyaṃ karonti. Evameva kho, rādha, tumhepi rūpaṃ vikiratha vidhamatha viddhaṃsetha vikīḷaniyaṃ karotha taṇhākkhayāya paṭipajjatha. Vedanaṃ vikiratha vidhamatha viddhaṃsetha vikīḷaniyaṃ karotha taṇhākkhayāya paṭipajjatha. Saññaṃ ... saṅkhāre vikiratha vidhamatha viddhaṃsetha vikīḷaniyaṃ karotha taṇhākkhayāya paṭipajjatha. Viññāṇaṃ vikiratha vidhamatha viddhaṃsetha vikīḷaniyaṃ karotha taṇhākkhayāya paṭipajjatha. Taṇhākkhayo hi, rādha, nibbānan"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

21. Samudayadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'samudayadhammo, samudayadhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, samudayadhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, samudayadhammo, vedanā samudayadhammo, saññā samudayadhammo, saṅkhārā samudayadhammo, viññāṇaṃ samudayadhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

8. Arahantasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "pañcime, rādha, upādānakkhandhā. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Yato kho, rādha, bhikkhu imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti—ayaṃ vuccati, rādha, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

6. Dutiyasamaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "pañcime, rādha, upādānakkhandhā. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Ye hi keci, rādha, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

4. Upanisinnavagga

46. Nirodhadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "yo kho, rādha, nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Ko ca, rādha, nirodhadhammo? Rūpaṃ kho, rādha, nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Yo kho, rādha, nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo"ti.

Upanisinnavaggo catuttho.

Māro ca māradhammo ca, Aniccena apare duve; Dukkhena ca duve vuttā, Anattena tatheva ca; Khayavayasamudayaṃ, Nirodhadhammena dvādasāti.

Rādhasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

7. Sotāpannasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "pañcime, rādha, upādānakkhandhā. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Yato kho, rādha, ariyasāvako imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ

samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ vuccati, rādha, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

3. Āyācanavagga

34. Nirodhadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: “sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan”ti.

“Yo kho, rādha, nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Ko ca, rādha, nirodhadhammo? Rūpaṃ kho, rādha, nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo … pe … vedanā nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo … pe … saññā nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo … pe … saṅkhārā nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo … pe … viññāṇaṃ nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo … pe … yo kho, rādha, nirodhadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo”ti.

Āyācanavaggo tatiyo.

Māro ca māradhammo ca, Aniccena apare duve; Dukkhena ca duve vuttā, Anattena tatheva ca; Khayavayasamudayaṃ, Nirodhadhammena dvādasāti.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

20. Vayadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: “‘vayadhammo, vayadhammo’ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, vayadhammo”ti? “Rūpaṃ kho, rādha, vayadhammo, vedanā vayadhammo, saññā vayadhammo, saṅkhārā vayadhammo, viññāṇaṃ vayadhammo. Evaṃ passaṃ … pe … nāparaṃ itthattāyāti pajānātī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

12. Māradhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'māradhammo, māradhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, māradhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, māradhammo, vedanā māradhammo, saññā māradhammo, saṅkhārā māradhammo, viññāṇaṃ māradhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

13. Aniccasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'aniccaṃ, aniccan'ti, bhante, vuccati. Katamaṃ nu kho, bhante, aniccan"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, aniccaṃ, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇaṃ aniccaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

14. Aniccadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'aniccadhammo, aniccadhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, aniccadhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, aniccadhammo, vedanā aniccadhammo, saññā aniccadhammo, saṅkhārā aniccadhammo, viññāṇaṃ aniccadhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

11. Mārasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'māro, māro'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, māro"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, māro, vedanā māro, saññā māro, saṅkhārā māro, viññāṇaṃ māro. Evaṃ passaṃ, rādha, sutavā ariyasā-

vako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

3. Bhavanettisutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'bhavanettinirodho, bhavanettinirodho'ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, bhavanetti, katamo bhavanettinirodho"ti? "Rūpe kho, rādha, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā— ayaṃ vuccati bhavanetti. Tesaṃ nirodho bhavanettinirodho. Vedanāya ... saññāya ... saṅkhāresu ... viññāṇe yo chando ... pe ... adhiṭṭhānābhinivesānusayā—ayaṃ vuccati bhavanetti. Tesaṃ nirodho bhavanettinirodho"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

17. Anattasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'anattā, anattā'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, anattā"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇaṃ anattā. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

4. Pariññeyyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Āyasmā rādho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca:

"Pariññeyye ca, rādha, dhamme desessāmi pariññañca pariññātāviṃ puggalañca. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā rādho bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca: "katame ca, rādha, pariññeyyā dhammā? Rūpaṃ kho, rādha, pariññeyyo dhammo, vedanā pariññeyyo dhammo, saññā pariññeyyo dhammo, saṅkhārā pariññeyyo dhammo, viññāṇaṃ pariññeyyo dhammo. Ime vuccanti, rādha, pariññeyyā dhammā. Katamā ca, rādha, pariññā? Yo kho, rādha, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—ayaṃ vuccati, rādha, pariññā. Katamo ca, rādha, pariññātāvī puggalo? 'Arahā'tissa vacanīyaṃ. Yvāyaṃ āyasmā evaṃnāmo evaṅgotto—ayaṃ vuccati, rādha, pariññātāvī puggalo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

10. Dutiyachandarāgasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "rūpe kho, rādha, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahatha. Evaṃ taṃ rūpaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Vedanāya yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahatha. Evaṃ sā vedanā pahīnā bhavissati ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Saññāya ... saṅkhāresu yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahatha. Evaṃ te saṅkhārā pahīnā bhavissanti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Viññāṇe yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā ye upayupādānā cetaso adhiṭṭhānābhinivesānusayā, te pajahatha. Evaṃ taṃ viññāṇaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhamman"ti.

Dasamaṃ.

Rādhasaṃyuttassa paṭhamamāravaggo.

Māro satto bhavanetti, pariññeyyā samaṇā duve; Sotāpanno arahā ca, chandarāgāpare duveti.

Saṃyutta Nikāya 23

3. Āyācanavagga

23–33. Mārādisuttaekādasaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṅkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti.

"Yo kho, rādha, māro; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Ko ca, rādha, māro? Rūpaṃ kho, rādha, māro; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo. Vedanā māro; tatra te chando pahātabbo ... pe ... saññā māro; tatra te chando pahātabbo ... pe ... saṅkhārā māro; tatra te chando pahātabbo ... pe ... viññāṇaṃ māro; tatra te chando pahātabbo ... pe ... yo kho, rādha, māro; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo"ti.

"Yo kho, rādha, māradhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo ... pe .... (2)

"Yaṃ kho, rādha, aniccaṃ ... pe .... (3)

"Yo kho, rādha, aniccadhammo ... pe .... (4)

"Yaṃ kho, rādha, dukkhaṃ ... pe .... (5)

"Yo kho, rādha, dukkhadhammo ... pe .... (6)

"Yo kho, rādha, anattā ... pe .... (7)

"Yo kho, rādha, anattadhammo ... pe .... (8)

"Yo kho, rādha, khayadhammo ... pe .... (9)

"Yo kho, rādha, vayadhammo ... pe .... (10)

"Yo kho, rādha, samudayadhammo; tatra te chando pahātabbo, rāgo pahātabbo, chandarāgo pahātabbo ... pe .... (11)

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

5. Samaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "pañcime, rādha, upādānakkhandhā. Katame pañca? Rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ye hi keci, rādha, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti; na me te, rādha, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te

āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Ye ca kho keci, rādha, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti; te kho me, rādha, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

19. Khayadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'khayadhammo, khayadhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, khayadhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, khayadhammo, vedanā khayadhammo, saññā khayadhammo, saṅkhārā khayadhammo, viññāṇaṃ khayadhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

1. Paṭhamamāravagga

9. Chandarāgasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rādhaṃ bhagavā etadavoca: "rūpe kho, rādha, yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ rūpaṃ pahīnaṃ bhavissati ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Vedanāya yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, taṃ pajahatha. Evaṃ sā vedanā pahīnā bhavissati ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Saññāya ... saṅkhāresu yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, taṃ pajahatha. Evaṃ te saṅkhārā pahīnā bhavissanti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Viññāṇe yo chando yo rāgo yā nandī yā taṇhā, taṃ pajahatha. Evaṃ taṃ viññāṇaṃ pahīnaṃ bhavissati ... pe ... anuppādadhamman"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

18. Anattadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'anattadhammo, anattadhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, anattadhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, anattadhammo, vedanā anattadhammo, saññā anattadhammo, saṅkhārā anattadhammo, viññāṇaṃ anattadhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

15. Dukkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'dukkhaṃ, dukkhan'ti, bhante, vuccati. Katamaṃ nu kho, bhante, dukkhan"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, dukkhaṃ, vedanā dukkhā, saññā dukkhā, saṅkhārā dukkhā, viññāṇaṃ dukkhaṃ. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 23

2. Dutiyamāravagga

16. Dukkhadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rādho bhagavantaṃ etadavoca: "'dukkhadhammo, dukkhadhammo'ti, bhante, vuccati. Katamo nu kho, bhante, dukkhadhammo"ti? "Rūpaṃ kho, rādha, dukkhadhammo, vedanā dukkhadhammo, saññā dukkhadhammo, saṅkhārā dukkhadhammo, viññāṇaṃ dukkhadhammo. Evaṃ passaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 53

4. Esanāvagga

35. Esanāvagga

(Esanāvaggo vitthāretabbo.)

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasinā cāti.

Saṃyutta Nikāya 53

3. Balakaraṇīyavagga

23. Balakaraṇīyavagga

(Balakaraṇīyavaggo vitthāretabbo.)

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 53

5. Oghavagga

45–54. Oghādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya cattāro jhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ime cattāro jhānā bhāvetabbā"ti vitthāretabbaṃ.

(Yathā maggasaṃyuttaṃ tathā vitthāretabbaṃ.) Oghavaggo pañcamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Jhānasaṃyuttaṃ navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 53

2. Appamādavagga

13. Appamādavagga

(Appamādavaggo vitthāretabbo.)

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sāro ca vassikaṃ; Rājā candimasūriyā, vatthena dasamaṃ padanti.

Saṃyutta Nikāya 53

1. Gaṅgāpeyyālavagga

1–12. Jhānādisutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho … pe … "cattārome, bhikkhave, jhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ime kho, bhikkhave, cattāro jhānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro jhāne bhāvento cattāro jhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu cattāro jhāne bhāvento cattāro jhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … tatiyaṃ jhānaṃ … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro jhāne bhāvento cattāro jhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo paṭhamo.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

6. Saññāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, rūpasaññāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo saddasaññāya … yo gandhasaññāya … yo rasasaññāya … yo phoṭṭhabbasaññāya … yo dhammasaññāya chandarāgo, cittass-

eso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno ... pe ... abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

9. Dhātusutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, pathavīdhātuyā chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo āpodhātuyā ... yo tejodhātuyā ... yo vāyodhātuyā ... yo ākāsadhātuyā ... yo viññāṇadhātuyā chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno imesu chasu ṭhānesu cetaso upakkileso pahīno hoti, nekkhammaninnañcassa cittaṃ hoti. Nekkhammaparibhāvitaṃ cittaṃ kammaniyaṃ khāyati, abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

10. Khandhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, rūpasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso ... pe ... yo viññāṇasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno imesu pañcasu ṭhānesu cetaso upakkileso pahīno hoti, nekkhammaninnañcassa cittaṃ hoti. Nekkhammaparibhāvitaṃ cittaṃ kammaniyaṃ khāyati, abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū"ti.

Dasamaṃ.

Kilesavaggo paṭhamo.

Cakkhu rūpañca viññāṇaṃ, phasso ca vedanāya ca; Saññā ca cetanā taṇhā, dhātu khandhena te dasāti.

Kilesasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

4. Samphassasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, cakkhusamphassasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo sotasamphassasmiṃ ... yo ghānasamphassasmiṃ ... yo jivhāsamphassasmiṃ ... yo kāyasamphassasmiṃ ... yo manosamphassasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho,

bhikkhave, bhikkhuno … pe … abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

7. Sañcetanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo, bhikkhave, rūpasañcetanāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo saddasañcetanāya … yo gandhasañcetanāya … yo rasasañcetanāya … yo phoṭṭhabbasañcetanāya … yo dhammasañcetanāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno … pe … abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

8. Taṇhāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo, bhikkhave, rūpataṇhāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo saddataṇhāya … yo gandhataṇhāya … yo rasataṇhāya … yo phoṭṭhabbataṇhāya … yo dhammataṇhāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno … pe … abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

2. Rūpasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo, bhikkhave, rūpesu chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo saddesu … yo gandhesu … yo rasesu … yo phoṭṭhabbesu … yo dhammesu chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno imesu chasu ṭhānesu cetaso upakkileso pahīno hoti, nekkhammaninnañcassa cittaṃ hoti. Nekkhammaparibhāvitaṃ cittaṃ kammaniyaṃ khāyati, abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

5. Samphassajasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Yo, bhikkhave, cakkhusamphassajāya vedanāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo sotasamphassajāya vedanāya …

yo ghānasamphassajāya vedanāya … yo jivhāsamphassajāya vedanāya … yo kāyasamphassajāya vedanāya … yo manosamphassajāya vedanāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno … pe … abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

1. Cakkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, cakkhusmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo sotasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo ghānasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo jivhāya chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo kāyasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo manasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno imesu chasu ṭhānesu cetaso upakkileso pahīno hoti, nekkhammaninnañcassa cittaṃ hoti. Nekkhammaparibhāvitaṃ cittaṃ kammaniyaṃ khāyati, abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 27

1. Kilesavagga

3. Viññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yo, bhikkhave, cakkhuviññāṇasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yo sotaviññāṇasmiṃ … yo ghānaviññāṇasmiṃ … yo jivhāviññāṇasmiṃ … yo kāyaviññāṇasmiṃ … yo manoviññāṇasmiṃ chandarāgo, cittasseso upakkileso. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno imesu chasu ṭhānesu cetaso upakkileso pahīno hoti, nekkhammaninnañcassa cittaṃ hoti. Nekkhammaparibhāvitaṃ cittaṃ kammaniyaṃ khāyati, abhiññā sacchikaraṇīyesu dhammesū"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

3. Savitakkasavicārasutta

"Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakkaavicāro samādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe ….

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

2. Dutiyavagga

12. Asaṅkhatasutta

"Asaṅkhatañca vo, bhikkhave, desessāmi asaṅkhatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, asaṅkhataṃ? Yo, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhataṃ. Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Samatho. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo. Iti kho, bhikkhave, desitaṃ vo mayā asaṅkhataṃ, desito asaṅkhatagāmimaggo. Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanīti. (1.1)

Asaṅkhatañca vo, bhikkhave, desessāmi asaṅkhatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, asaṅkhataṃ? Yo, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhataṃ. Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Vipassanā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo. Iti kho, bhikkhave, desitaṃ vo mayā asaṅkhataṃ ... pe ... ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanīti. (1.2)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Savitakko savicāro samādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Avitakko vicāramatto samādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Avitakko avicāro samādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe .... (1.3–5.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Suññato samādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Animitto samādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimagg Appaṇihito samādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe .... (1.6–8.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave,

bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati … pe … ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati … pe … ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati … pe … ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe …. (1.9–12.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe …. (1.13–16.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe … katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu vīmaṃsasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe …. (1.17–20.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu vīriyindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu satindriyaṃ bhāveti ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu samādhindriyaṃ bhāveti ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu paññindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe .... (1.21–25.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhābalaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimagg Idha, bhikkhave, bhikkhu vīriyabalaṃ bhāveti ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimagg Idha, bhikkhave, bhikkhu satibalaṃ bhāveti ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimagg Idha, bhikkhave, bhikkhu samādhibalaṃ bhāveti ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu paññābalaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe .... (1.26–30.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe

.... (1.31–37.)

Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimagg ... pe ... katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammāsaṅkappaṃ bhāveti ... pe ... sammāvācaṃ bhāveti ... pe ... sammākammantaṃ bhāveti ... pe ... sammāājīvaṃ bhāveti ... pe ... sammāvāyāmaṃ bhāveti ... pe ... sammāsatiṃ bhāveti ... pe ... asaṅkhatañca vo, bhikkhave, desessāmi asaṅkhatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, asaṅkhataṃ ... pe ... ? Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo. Iti kho, bhikkhave, desitaṃ vo mayā asaṅkhataṃ, desito asaṅkhatagāmimaggo. Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī”ti. (1.38–45.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

2. Dutiyavagga

13. Anatasutta

“Anatañca vo, bhikkhave, desessāmi, anatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, anataṃ ... pe ... ”. (Yathā asaṅkhataṃ tathā vitthāretabbaṃ.) (2)

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

6. Sammappadhānasutta

“Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Cattāro sammappadhānā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

2. Dutiyavagga

14–43. Anāsavādisutta

“Anāsavañca vo, bhikkhave, desessāmi anāsavagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, anāsavaṃ … pe …. (3)

Saccañca vo, bhikkhave, desessāmi saccagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, saccaṃ … pe …. (4)

Pārañca vo, bhikkhave, desessāmi pāragāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, pāraṃ … pe …. (5)

Nipuṇañca vo, bhikkhave, desessāmi nipuṇagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, nipuṇaṃ … pe …. (6)

Sududdasañca vo, bhikkhave, desessāmi sududdasagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, sududdasaṃ … pe …. (7)

Ajajjarañca vo, bhikkhave, desessāmi ajajjaragāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, ajajjaraṃ … pe …. (8)

Dhuvañca vo, bhikkhave, desessāmi dhuvagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, dhuvaṃ … pe …. (9)

Apalokitañca vo, bhikkhave, desessāmi apalokitagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, apalokitaṃ … pe …. (10)

Anidassanañca vo, bhikkhave, desessāmi anidassanagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, anidassanaṃ … pe …. (11)

Nippapañcañca vo, bhikkhave, desessāmi nippapañcagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, nippapañcaṃ … pe … ? (12)

Santañca vo, bhikkhave, desessāmi santagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, santaṃ … pe …. (13)

Amatañca vo, bhikkhave, desessāmi amatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, amataṃ … pe …. (14)

Paṇītañca vo, bhikkhave, desessāmi paṇītagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, paṇītaṃ … pe …. (15)

Sivañca vo, bhikkhave, desessāmi sivagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, sivaṃ … pe …. (16)

Khemañca vo, bhikkhave, desessāmi khemagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, khemaṃ … pe …. (17)

Taṇhākkhayañca vo, bhikkhave, desessāmi taṇhākkhayagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, taṇhākkhayaṃ … pe … ? (18)

Acchariyañca vo, bhikkhave, desessāmi acchariyagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, acchariyaṃ ... pe .... (19)

Abbhutañca vo, bhikkhave, desessāmi abbhutagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, abbhutaṃ ... pe .... (20)

Anītikañca vo, bhikkhave, desessāmi anītikagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, anītikaṃ ... pe .... (21)

Anītikadhammañca vo, bhikkhave, desessāmi anītikadhammagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, anītikadhammaṃ ... pe .... (22)

Nibbānañca vo, bhikkhave, desessāmi nibbānagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, nibbānaṃ ... pe .... (23)

Abyābajjhañca vo, bhikkhave, desessāmi abyābajjhagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, abyābajjhaṃ ... pe .... (24)

Virāgañca vo, bhikkhave, desessāmi virāgagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, virāgo ... pe ... ? (25)

Suddhiñca vo, bhikkhave, desessāmi suddhigāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamā ca, bhikkhave, suddhi ... pe .... (26)

Muttiñca vo, bhikkhave, desessāmi muttigāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamā ca, bhikkhave, mutti ... pe .... (27)

Anālayañca vo, bhikkhave, desessāmi anālayagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, anālayo ... pe .... (28)

Dīpañca vo, bhikkhave, desessāmi dīpagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, dīpaṃ ... pe .... (29)

Leṇañca vo, bhikkhave, desessāmi leṇagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, leṇaṃ ... pe .... (30)

Tāṇañca vo, bhikkhave, desessāmi tāṇagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, tāṇaṃ ... pe .... (31)

Saraṇañca vo, bhikkhave, desessāmi saraṇagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, saraṇaṃ ... pe .... (32)

Bāttiṃsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

8. Indriyasutta

"Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Pañcindriyāni. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

11. Maggaṅgasutta

“Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo. Iti kho, bhikkhave, desitaṃ vo mayā asaṅkhataṃ, desito asaṅkhatagāmimaggo. Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī”ti.

Ekādasamaṃ.

Asaṅkhatasaṃyuttassa paṭhamo vaggo.

Kāyo samatho savitakko, suññato satipaṭṭhānā; Sammappadhānā iddhipādā, indriyabalabojjhaṅgā; Maggena ekādasamaṃ, tassuddānaṃ pavuccati.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

7. Iddhipādasutta

“Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Cattāro iddhipādā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe ….

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

5. Satipaṭṭhānasutta

“Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Cattāro satipaṭṭhānā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo … pe ….

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

1. Kāyagatāsatisutta

Sāvatthinidānaṃ. “Asaṅkhatañca vo, bhikkhave, desessāmi asaṅkhatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, asaṅkhataṃ? Yo, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhataṃ. Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Kāyagatāsati. Ayaṃ vuc-

cati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo.

Iti kho, bhikkhave, desitaṃ vo mayā asaṅkhataṃ, desito asaṅkhatagāmimagg
Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

4. Suññatasamādhisutta

"Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

2. Samathavipassanāsutta

"Asaṅkhatañca vo, bhikkhave, desessāmi asaṅkhatagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, asaṅkhataṃ? Yo, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhataṃ. Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Samatho ca vipassanā ca. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ....

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

10. Bojjhaṅgasutta

"Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Satta bojjhaṅgā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ....

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

2. Dutiyavagga

44. Parāyanasutta

"Parāyanañca vo, bhikkhave, desessāmi parāyanagāmiñca maggaṃ. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, parāyanaṃ? Yo, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, parāyanaṃ.

Katamo ca, bhikkhave, parāyanagāmī maggo? Kāyagatāsati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, parāyanagāmimaggo. Iti kho, bhikkhave, desitaṃ vo mayā parāyanaṃ, desito parāyanagāmimaggo. Yaṃ, bhikkhave, satthārā karaṇīyaṃ sāvakānaṃ hitesinā anukampakena anukampaṃ upādāya, kataṃ vo taṃ mayā. Etāni, bhikkhave, rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha, bhikkhave, mā pamādattha; mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti. (Yathā asaṅkhataṃ tathā vitthāretabbaṃ.) (33)

Tettiṃsatimaṃ.

Dutiyo vaggo.

Asaṅkhataṃ anataṃ anāsavaṃ, Saccañca pāraṃ nipuṇaṃ sududdasaṃ; Ajajjaraṃ dhuvaṃ apalokitaṃ, Anidassanaṃ nippapañca santaṃ.

Amataṃ paṇītañca sivañca khemaṃ, Taṇhākkhayo acchariyañca abbhutaṃ; Anītikaṃ anītikadhammaṃ, Nibbānametaṃ sugatena desitaṃ.

Abyābajjho virāgo ca, suddhi mutti anālayo; Dīpo leṇañca tāṇañca, saraṇañca parāyananti.

Asaṅkhatasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 43

1. Paṭhamavagga

9. Balasutta

"Katamo ca, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo? Pañca balāni. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, asaṅkhatagāmimaggo ... pe ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

35. Avijjāpaccayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'katamaṃ nu kho, bhante, jarāmaraṇaṃ, kassa ca panidaṃ jarāmaraṇan'ti? 'No kallo pañho'ti bhagavā avoca, 'katamaṃ jarāmaraṇaṃ, kassa ca panidaṃ jarāmaraṇan'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, 'aññaṃ jarāmaraṇaṃ aññassa ca panidaṃ jarāmaraṇan'ti, iti vā, bhikkhu,

yo vadeyya, ubhayametaṃ ekatthaṃ byañjanameva nānaṃ. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Ete te, bhikkhu, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'jātipaccayā jarāmaraṇan'"ti.

"Katamā nu kho, bhante, jāti, kassa ca panāyaṃ jātī"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca, "'katamā jāti, kassa ca panāyaṃ jātī'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, 'aññā jāti aññassa ca panāyaṃ jātī'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, ubhayametaṃ ekatthaṃ byañjanameva nānaṃ. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Ete te, bhikkhu, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'bhavapaccayā jātī'"ti.

"Katamo nu kho, bhante, bhavo, kassa ca panāyaṃ bhavo"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca, "'katamo bhavo, kassa ca panāyaṃ bhavo'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, 'añño bhavo aññassa ca panāyaṃ bhavo'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, ubhayametaṃ ekatthaṃ byañjanameva nānaṃ. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti; aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Ete te, bhikkhu, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'upādānapaccayā bhavo'ti ... pe ... 'taṇhāpaccayā upādānanti ... vedanāpaccayā taṇhāti ... phassapaccayā vedanāti ... saḷāyatanapaccayā phassoti ... nāmarūpapaccayā saḷāyatananti ... viññāṇapaccayā nāmarūpanti ... saṅkhārapaccayā viññāṇan'"ti.

"Katame nu kho, bhante, saṅkhārā, kassa ca panime saṅkhārā"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca, "'katame saṅkhārā kassa ca panime saṅkhārā'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, 'aññe saṅkhārā aññassa ca panime saṅkhārā'ti iti vā, bhikkhu, yo vadeyya, ubhayametaṃ ekatthaṃ byañjanameva nānaṃ. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti; aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, bhikkhu, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Ete te, bhikkhu, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā'"ti.

"Avijjāya tveva, bhikkhu, asesavirāganirodhā yānissa tāni visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici. 'Katamaṃ jarāmaraṇaṃ, kassa

ca panidaṃ jarāmaraṇaṃ' iti vā, 'aññaṃ jarāmaraṇaṃ, aññassa ca panidaṃ jarāmaraṇaṃ' iti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ' iti vā. Sabbānissa tāni pahīnāni bhavanti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammāni.

Avijjāya tveva, bhikkhu, asesavirāganirodhā yānissa tāni visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici. 'Katamā jāti, kassa ca panāyaṃ jāti' iti vā, 'aññā jāti, aññassa ca panāyaṃ jāti' iti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ' iti vā. Sabbānissa tāni pahīnāni bhavanti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammāni.

Avijjāya tveva, bhikkhu, asesavirāganirodhā yānissa tāni visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici. Katamo bhavo ... pe ... katamaṃ upādānaṃ ... katamā taṇhā ... katamā vedanā ... katamo phasso ... katamaṃ saḷāyatanaṃ ... katamaṃ nāmarūpaṃ ... katamaṃ viññāṇaṃ ... pe ....

Avijjāya tveva, bhikkhu, asesavirāganirodhā yānissa tāni visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici. 'Katame saṅkhārā, kassa ca panime saṅkhārā' iti vā, 'aññe saṅkhārā, aññassa ca panime saṅkhārā' iti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, 'aññaṃ jīvaṃ, aññaṃ sarīraṃ' iti vā. Sabbānissa tāni pahīnāni bhavanti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammānī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

1. Paṭiccasamuppādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "paṭiccasamuppādaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, paṭiccasamuppādo? Avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ; nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ; saḷāyatanapaccayā phasso; phassapac-

cayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, paṭiccasamuppādo.

Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho; viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho; nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho; saḷāyatananirodhā phassanirodho; phassanirodhā vedanānirodho; vedanānirodhā taṇhānirodho; taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

60. Nidānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva gambhīro cāyaṃ, bhante, paṭiccasamuppādo gambhīrāvabhāso ca, atha ca pana me uttānakuttānako viya khāyatī"ti.

"Mā hevaṃ, ānanda, mā hevaṃ, ānanda. Gambhīro cāyaṃ, ānanda, paṭiccasamuppādo gambhīrāvabhāso ca. Etassa, ānanda, dhammassa ananubodhā appaṭivedhā evamayaṃ pajā tantākulakajātā kulagaṇṭhikajātā muñjapabbajabhūtā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati.

Upādāniyesu, ānanda, dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, ānanda, mahārukkho. Tassa yāni ceva mūlāni adhogamāni, yāni ca tiriyaṅgamāni, sabbāni tāni uddhaṃ ojaṃ abhiharanti. Evañhi so, ānanda, mahārukkho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Evameva kho, ānanda, upādāniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Upādāniyesu, ānanda, dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, ānanda, mahārukkho. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya. So taṃ rukkhaṃ mūle chindeyya, mūle chetvā palikhaṇeyya, palikhaṇitvā mūlāni uddhareyya antamaso usīranāḷimattānipi. So taṃ rukkhaṃ khaṇḍākhaṇḍikaṃ chindeyya. Khaṇḍākhaṇḍikaṃ chinditvā phāleyya; phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya, sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā vātātape visoseyya, vātātape visosetvā agginā ḍaheyya, agginā ḍahetvā masiṃ kareyya, masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuṇeyya, nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evañhi so, ānanda, mahārukkho ucchinnamūlo assa tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, ānanda, upādāniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī”ti.

Dasamaṃ.

Dukkhavaggo chaṭṭho.

Parivīmaṃsanupādānaṃ, dve ca saṃyojanāni ca; Mahārukkhena dve vuttā, taruṇena ca sattamaṃ; Nāmarūpañca viññāṇaṃ, nidānena ca te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

50. Dutiyaariyasāvakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Na, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa evaṃ hoti: ‘kiṃ nu kho kismiṃ sati kiṃ hoti, kissuppādā kiṃ uppajjati? Kismiṃ sati saṅkhārā honti, kismiṃ sati viññāṇaṃ hoti, kismiṃ sati

nāmarūpaṃ hoti, kismiṃ sati saḷāyatanaṃ hoti, kismiṃ sati phasso hoti, kismiṃ sati vedanā hoti, kismiṃ sati taṇhā hoti, kismiṃ sati upādānaṃ hoti, kismiṃ sati bhavo hoti, kismiṃ sati jāti hoti, kismiṃ sati jarāmaraṇaṃ hotī'ti?

Atha kho, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa aparappaccayā ñāṇamevettha hoti: 'imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati. Avijjāya sati saṅkhārā honti; saṅkhāresu sati viññāṇaṃ hoti; viññāṇe sati nāmarūpaṃ hoti; nāmarūpe sati saḷāyatanaṃ hoti; saḷāyatane sati phasso hoti; phasse sati vedanā hoti; vedanāya sati taṇhā hoti; taṇhāya sati upādānaṃ hoti; upādāne sati bhavo hoti; bhave sati jāti hoti; jātiyā sati jarāmaraṇaṃ hotī'ti. So evaṃ pajānāti: 'evamayaṃ loko samudayatī'ti.

Na, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa evaṃ hoti: 'kiṃ nu kho kismiṃ asati kiṃ na hoti, kissa nirodhā kiṃ nirujjhati? Kismiṃ asati saṅkhārā na honti, kismiṃ asati viññāṇaṃ na hoti, kismiṃ asati nāmarūpaṃ na hoti, kismiṃ asati saḷāyatanaṃ na hoti, kismiṃ asati phasso na hoti, kismiṃ asati vedanā na hoti, kismiṃ asati taṇhā na hoti ... pe ... upādānaṃ ... bhavo ... jāti ... kismiṃ asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti?

Atha kho, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa aparappaccayā ñāṇamevettha hoti: 'imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati. Avijjāya asati saṅkhārā na honti; saṅkhāresu asati viññāṇaṃ na hoti; viññāṇe asati nāmarūpaṃ na hoti; nāmarūpe asati saḷāyatanaṃ na hoti ... pe ... jātiyā asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti. So evaṃ pajānāti: 'evamayaṃ loko nirujjhatī'ti.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ lokassa samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako diṭṭhisampanno itipi, dassanasampanno itipi, āgato imaṃ saddhammaṃ itipi, passati imaṃ saddhammaṃ itipi, sekkhena ñāṇena samannāgato itipi, sekkhāya vijjāya samannāgato itipi, dhammasotaṃ samāpanno itipi, ariyo nibbedhikapañño itipi, amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipī"ti.

Dasamaṃ.

Gahapativaggo pañcamo.

Dve pañcaverabhayā vuttā, dukkhaṃ loko ca ñātikaṃ; Aññataraṃ

jāṇussoṇi ca, lokāyatikena aṭṭhamaṃ; Dve ariyasāvakā vuttā, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

28. Bhikkhusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Tatra kho ... pe ... idha, bhikkhave, bhikkhu jarāmaraṇaṃ pajānāti, jarāmaraṇasamudayaṃ pajānāti, jarāmaraṇanirodhaṃ pajānāti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, jātiṃ pajānāti ... pe ... bhavaṃ pajānāti ... upādānaṃ pajānāti ... taṇhaṃ pajānāti ... vedanaṃ pajānāti ... phassaṃ pajānāti ... saḷāyatanaṃ pajānāti ... nāmarūpaṃ pajānāti ... viññāṇaṃ pajānāti ... saṅkhāre pajānāti, saṅkhārasamudayaṃ pajānāti, saṅkhāranirodhaṃ pajānāti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti.

Katamañca, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—ayaṃ vuccati jarā. Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo; idaṃ vuccati maraṇaṃ. Iti ayañca jarā idañca maraṇaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ. Jātisamudayā jarāmaraṇasamudayo; jātinirodhā jarāmaraṇanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Katamā ca, bhikkhave, jāti ... pe ... katamo ca, bhikkhave, bhavo ... katamañca, bhikkhave, upādānaṃ ... katamā ca, bhikkhave, taṇhā ... vedanā ... phasso ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ....

Katame ca, bhikkhave, saṅkhārā? Tayome, bhikkhave, saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhārā. Avijjāsamudayā saṅkhārasamudayo; avijjānirodhā saṅkhāranirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃ jarāmaraṇaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇasamudayaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇanirodhaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, evaṃ jātiṃ pajānāti ... pe ... bhavaṃ ... upādānaṃ ... taṇhaṃ ... vedanaṃ ... phassaṃ ...

saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhāre ... saṅkhārasamudayaṃ ... saṅkhāranirodhaṃ ... evaṃ saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu diṭṭhisampanno itipi, dassanasampanno itipi, āgato imaṃ saddhammaṃ itipi, passati imaṃ saddhammaṃ itipi, sekkhena ñāṇena samannāgato itipi, sekkhāya vijjāya samannāgato itipi, dhammasotaṃ samāpanno itipi, ariyo nibbedhikapañño itipi, amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

55. Mahārukkhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Upādāniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Tassa yāni ceva mūlāni adhogamāni, yāni ca tiriyaṅgamāni, sabbāni tāni uddhaṃ ojaṃ abhiharanti. Evañhi so, bhikkhave, mahārukkho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Evameva kho, bhikkhave, upādāniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Upādāniyesu, bhikkhave, dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya. So taṃ rukkhaṃ mūle chindeyya, mūlaṃ chinditvā palikhaṇeyya, palikhaṇitvā mūlāni uddhareyya antamaso usīranāḷimattānipi. So taṃ rukkhaṃ khaṇḍākhaṇḍikaṃ chindeyya, khaṇḍākhaṇḍikaṃ chinditvā phāleyya, phāletvā sakalikaṃ sakalikaṃ kareyya, sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā vātātape visoseyya; vātātape visosetvā agginā ḍaheyya, agginā ḍahetvā masiṃ kareyya, masiṃ karitvā mahāvāte vā ophuṇeyya nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evañhi so, bhikkhave, mahārukkho ucchinnamūlo assa tālāvatthukato anabhāvaṃkato āy-

atiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, bhikkhave, upādāniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

34. Dutiyañāṇavatthusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Sattasattari vo, bhikkhave, ñāṇavatthūni desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamāni, bhikkhave, sattasattari ñāṇavatthūni? Jātipaccayā jarāmaraṇanti ñāṇaṃ; asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti ñāṇaṃ; atītampi addhānaṃ jātipaccayā jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti ñāṇaṃ; anāgatampi addhānaṃ jātipaccayā jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti ñāṇaṃ; yampissa taṃ dhammaṭṭhitiñāṇaṃ tampi khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti ñāṇaṃ.

Bhavapaccayā jātīti ñāṇaṃ ... pe ... upādānapaccayā bhavoti ñāṇaṃ ... taṇhāpaccayā upādānanti ñāṇaṃ ... vedanāpaccayā taṇhāti ñāṇaṃ ... phassapaccayā vedanāti ñāṇaṃ ... saḷāyatanapaccayā phassoti ñāṇaṃ ... nāmarūpapaccayā saḷāyatananti ñāṇaṃ ... viññāṇapaccayā nāmarūpanti ñāṇaṃ ... saṅkhārapaccayā viññāṇanti ñāṇaṃ; avijjāpaccayā saṅkhārāti ñāṇaṃ, asati avijjāya natthi saṅkhārāti ñāṇaṃ; atītampi addhānaṃ avijjāpaccayā saṅkhārāti ñāṇaṃ, asati avijjāya natthi saṅkhārāti ñāṇaṃ; anāgatampi addhānaṃ avijjāpaccayā saṅkhārāti ñāṇaṃ, asati avijjāya natthi saṅkhārāti ñāṇaṃ; yampissa taṃ dhammaṭṭhitiñāṇaṃ tampi khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti ñāṇaṃ. Imāni vuccanti, bhikkhave, sattasattari ñāṇavatthūnī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

22. Dutiyadasabalasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dasabalasamannāgato, bhikkhave, tathā-

gato catūhi ca vesārajjehi samannāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti: 'iti rūpaṃ iti rūpassa samudayo iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā iti vedanāya samudayo iti vedanāya atthaṅgamo, iti saññā iti saññāya samudayo iti saññāya atthaṅgamo, iti saṅkhārā iti saṅkhārānaṃ samudayo iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo, iti viññāṇaṃ iti viññāṇassa samudayo iti viññāṇassa atthaṅgamo. Iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti imassa nirodhā idaṃ nirujjhati. Yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti'.

Evaṃ svākkhāto, bhikkhave, mayā dhammo uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko. Evaṃ svākkhāte kho, bhikkhave, mayā dhamme uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike alameva saddhāpabbajitena kulaputtena vīriyaṃ ārabhituṃ: 'kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ. Yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ, na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatī'ti.

Dukkhaṃ, bhikkhave, kusīto viharati vokiṇṇo pāpakehi akusalehi dhammehi, mahantañca sadatthaṃ parihāpeti. Āraddhavīriyo ca kho, bhikkhave, sukhaṃ viharati pavivitto pāpakehi akusalehi dhammehi, mahantañca sadatthaṃ paripūreti. Na, bhikkhave, hīnena aggassa patti hoti. Aggena ca kho, bhikkhave, aggassa patti hoti. Maṇḍapeyyamidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ, satthā sammukhībhūto. Tasmātiha, bhikkhave, vīriyaṃ ārabhatha appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. 'Evaṃ no ayaṃ amhākaṃ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā saudrayā. Yesañca mayaṃ paribhuñjāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ tesaṃ te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisaṃsā'ti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Attatthaṃ vā hi, bhikkhave, sampassamānena alameva appamādena sampādetuṃ; paratthaṃ vā hi, bhikkhave, sampassamānena alameva appamādena sampādetuṃ; ubhayatthaṃ vā hi, bhikkhave, sampassamānena alameva appamādena sampādetun"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

49. Ariyasāvakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Na, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa evaṃ hoti: 'kiṃ nu kho—kismiṃ sati kiṃ hoti, kissuppādā kiṃ uppajjati? Kismiṃ sati saṅkhārā honti, kismiṃ sati viññāṇaṃ hoti, kismiṃ sati nāmarūpaṃ hoti, kismiṃ sati saḷāyatanaṃ hoti, kismiṃ sati phasso hoti, kismiṃ sati vedanā hoti, kismiṃ sati taṇhā hoti, kismiṃ sati upādānaṃ hoti, kismiṃ sati bhavo hoti, kismiṃ sati jāti hoti, kismiṃ sati jarāmaraṇaṃ hotī'ti?

Atha kho, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa aparappaccayā ñāṇamevettha hoti: 'imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati. Avijjāya sati saṅkhārā honti; saṅkhāresu sati viññāṇaṃ hoti; viññāṇe sati nāmarūpaṃ hoti; nāmarūpe sati saḷāyatanaṃ hoti; saḷāyatane sati phasso hoti; phasse sati vedanā hoti; vedanāya sati taṇhā hoti; taṇhāya sati upādānaṃ hoti; upādāne sati bhavo hoti; bhave sati jāti hoti; jātiyā sati jarāmaraṇaṃ hotī'ti. So evaṃ pajānāti: 'evamayaṃ loko samudayatī'ti.

Na, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa evaṃ hoti: 'kiṃ nu kho—kismiṃ asati kiṃ na hoti, kissa nirodhā kiṃ nirujjhati? Kismiṃ asati saṅkhārā na honti, kismiṃ asati viññāṇaṃ na hoti, kismiṃ asati nāmarūpaṃ na hoti, kismiṃ asati saḷāyatanaṃ na hoti, kismiṃ asati phasso na hoti, kismiṃ asati vedanā na hoti, kismiṃ asati taṇhā na hoti, kismiṃ asati upādānaṃ na hoti, kismiṃ asati bhavo na hoti, kismiṃ asati jāti na hoti, kismiṃ asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti?

Atha kho, bhikkhave, sutavato ariyasāvakassa aparappaccayā ñāṇamevettha hoti: 'imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati. Avijjāya asati saṅkhārā na honti; saṅkhāresu asati viññāṇaṃ na hoti; viññāṇe asati nāmarūpaṃ na hoti; nāmarūpe asati saḷāyatanaṃ na hoti ... pe ... bhavo na hoti ... jāti na hoti ... jātiyā asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti. So evaṃ pajānāti: 'evamayaṃ loko nirujjhatī'ti.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ lokassa samudayañca atthaṅgamañca yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako diṭṭhisampanno itipi ... pe ... amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

8. Samaṇabrāhmaṇavagga

72–81. Jātisuttādidasaka

“Sāvatthiyaṃ viharati. Jātiṃ nappajānanti ... pe ....

“Bhavaṃ nappajānanti ... pe ....

“Upādānaṃ nappajānanti ... pe ....

“Taṇhaṃ nappajānanti ... pe ....

“Vedanaṃ nappajānanti ... pe ....

“Phassaṃ nappajānanti ... pe ....

“Saḷāyatanaṃ nappajānanti ... pe ....

“Nāmarūpaṃ nappajānanti ... pe ....

“Viññāṇaṃ nappajānanti ... pe ....

“Saṅkhāre nappajānanti, saṅkhārasamudayaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti ... pe ... pajānanti ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti.

Ekādasamaṃ.

Samaṇabrāhmaṇavaggo aṭṭhamo.

Paccayekādasa vuttā, catusaccavibhajjanā; Samaṇabrāhmaṇavaggo, nidāne bhavati aṭṭhamo.

Buddho āhāro dasabalo, Kaḷāro gahapatipañcamo; Dukkhavaggo mahāvaggo, Aṭṭhamo samaṇabrāhmaṇoti.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

24. Aññatitthiyasutta

Rājagahe viharati veḷuvane. Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: “atippago kho tāva rājagahe piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyan”ti.

Atha kho āyasmā sāriputto yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ

te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ:

"Santāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṃkataṃ dukkhaṃ paññapenti. Santi panāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā paraṃkataṃ dukkhaṃ paññapenti. Santāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṃkatañca paraṃkatañca dukkhaṃ paññapenti. Santi panāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti. Idha, panāvuso sāriputta, samaṇo gotamo kiṃvādī kimakkhāyī? Kathaṃ byākaramānā ca mayaṃ vuttavādino ceva samaṇassa gotamassa assāma, na ca samaṇaṃ gotamaṃ abhūtena abbhācikkheyyāma, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti?

"Paṭiccasamuppannaṃ kho, āvuso, dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Iti vadaṃ vuttavādī ceva bhagavato assa, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyya.

Tatrāvuso, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā. Yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā paraṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā. Yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkatañca paraṅkatañca dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā. Yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā.

Tatrāvuso, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā paraṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkatañca paraṅkatañca dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

Assosi kho āyasmā ānando āyasmato sāriputtassa tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho āyasmā

ānando rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako āyasmato sāriputtassa tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ ahosi kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

"Sādhu sādhu, ānanda, yathā taṃ sāriputto sammā byākaramāno byākareyya. Paṭiccasamuppannaṃ kho, ānanda, dukkhaṃ vuttaṃ mayā. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Iti vadaṃ vuttavādī ceva me assa, na ca maṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyya.

Tatrānanda, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā.

Tatrānanda, yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Ekamidāhaṃ, ānanda, samayaṃ idheva rājagahe viharāmi veḷuvane kalandakanivāpe. Atha khvāhaṃ, ānanda, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Tassa mayhaṃ, ānanda, etadahosi: 'atippago kho tāva rājagahe piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyya

Atha khvāhaṃ, ānanda, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho maṃ, ānanda, te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ:

'Santāvuso gotama, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti. Santi panāvuso gotama, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā paraṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti. Santāvuso gotama, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkatañca paraṅkatañca dukkhaṃ

paññapenti. Santi panāvuso gotama, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti. Idha no āyasmā gotamo kiṃvādī kimakkhāyī? Kathaṃ byākaramānā ca mayaṃ vuttavādino ceva āyasmato gotamassa assāma, na ca āyasmantaṃ gotamaṃ abhūtena abbhācikkheyyāma, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā'ti?

Evaṃ vuttāhaṃ, ānanda, te aññatitthiye paribbājake etadavocaṃ: 'paṭiccasamuppannaṃ kho, āvuso, dukkhaṃ vuttaṃ mayā. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Iti vadaṃ vuttavādī ceva me assa, na ca maṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyāti.

Tatrāvuso, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā.

Tatrāvuso, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'"ti.

"Acchariyaṃ bhante, abbhutaṃ bhante. Yatra hi nāma ekena padena sabbo attho vutto bhavissati. Siyā nu kho, bhante, esevattho vitthārena vuccamāno gambhīro ceva assa gambhīrāvabhāso cā"ti?

"Tena hānanda, taññevettha paṭibhātū"ti. "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'jarāmaraṇaṃ, āvuso ānanda, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavan'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'jarāmaraṇaṃ kho, āvuso, jātinidānaṃ jātisamudayaṃ jātijātikaṃ jātipabhavan'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ.

Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'jāti panāvuso ānanda, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'jāti kho, āvuso, bhavanidānā bhavasamudayā bhavajātikā bhavappabhavā'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ.

Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'bhavo panāvuso ānanda,

kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'bhavo kho, āvuso, upādānanidāno upādānasamudayo upādānajātiko upādānappabhavo'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ.

Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ—upādānaṃ panāvuso ... pe ... taṇhā panāvuso ... pe ... vedanā panāvuso ... pe ... sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'phasso panāvuso ānanda, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'phasso kho, āvuso, saḷāyatananidāno saḷāyatanasamudayo saḷāyatanajātiko saḷāyatanappabhavo'ti. 'Channaṃ tveva, āvuso, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā phassanirodho; phassanirodhā vedanānirodho; vedanānirodhā taṇhānirodho; taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

21. Dasabalasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dasabalasamannāgato, bhikkhave, tathāgato catūhi ca vesārajjehi samannāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti—iti rūpaṃ iti rūpassa samudayo iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā iti vedanāya samudayo iti vedanāya atthaṅgamo, iti saññā iti saññāya samudayo iti saññāya atthaṅgamo, iti saṅkhārā iti saṅkhārānaṃ samudayo iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo, iti viññāṇaṃ iti viññāṇassa samudayo iti viññāṇassa atthaṅgamo. Iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati. Imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati. Yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

11. Āhārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme ... "cattārome, bhikkhave, āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya. Katame cattāro? Kabaḷīkāro āhāro—oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya.

Ime, bhikkhave, cattāro āhārā kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Ime cattāro āhārā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā. Taṇhā cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Taṇhā vedanānidānā vedanāsamudayā vedanājātikā vedanāpabhavā. Vedanā cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Vedanā phassanidānā phassasamudayā phassajātikā phassapabhavā. Phasso cāyaṃ, bhikkhave, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo? Phasso saḷāyatananidāno saḷāyatanasamudayo saḷāyatanajātiko saḷāyatanapabhavo. Saḷāyatanañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Saḷāyatanaṃ nāmarūpanidānaṃ nāmarūpasamudayaṃ nāmarūpajātikaṃ nāmarūpapabhavaṃ. Nāmarūpañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Nāmarūpaṃ viññāṇanidānaṃ viññāṇasamudayaṃ viññāṇajātikaṃ viññāṇapabhavaṃ. Viññāṇañcidaṃ, bhikkhave, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Viññāṇaṃ saṅkhāranidānaṃ saṅkhārasamudayaṃ saṅkhārajātikaṃ saṅkhārapabhavaṃ. Saṅkhārā cime, bhikkhave, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā? Saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā.

Iti kho, bhikkhave, avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

47. Jāṇussoṇisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, bho gotama, sabbamatthī"ti? "'Sabbamatthī'ti kho, brāhmaṇa, ayameko anto".

"Kiṃ pana, bho gotama, sabbaṃ natthī"ti? "'Sabbaṃ natthī'ti kho, brāhmaṇa, ayaṃ dutiyo anto. Ete te, brāhmaṇa, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti.

Evaṃ vutte, jāṇussoṇi brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

52. Upādānasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Upādāniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dasannaṃ vā kaṭṭhavāhānaṃ vīsāya vā kaṭṭhavāhānaṃ tiṃsāya vā kaṭṭhavāhānaṃ cattārīsāya vā kaṭṭhavāhānaṃ mahāaggikkhandho jaleyya. Tatra puriso kālena kālaṃ sukkhāni ceva tiṇāni pakkhipeyya, sukkhāni ca gomayāni pakkhipeyya, sukkhāni ca kaṭṭhāni pakkhipeyya. Evañhi so, bhikkhave, mahāaggikkhandho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ jaleyya. Evameva kho, bhikkhave, upādāniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Upādāniyesu, bhikkhave, dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dasannaṃ vā kaṭṭhavāhānaṃ vīsāya vā tiṃsāya vā cattārīsāya vā kaṭṭhavāhānaṃ mahāaggikkhandho jaleyya; tatra puriso na kālena kālaṃ sukkhāni ceva tiṇāni pakkhipeyya, na sukkhāni ca gomayāni pakkhipeyya, na sukkhāni ca kaṭṭhāni pakkhipeyya. Evañhi so, bhikkhave, mahāaggikkhandho purimassa ca upādānassa pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhāro nibbāyeyya. Evameva kho, bhikkhave, upādāniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati, taṇhānirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

2. Vibhaṅgasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Paṭiccasamuppādaṃ vo, bhikkhave, desessāmi vibhajissāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, paṭiccasamuppādo? Avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ; nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ; saḷāyatanapaccayā phasso; phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Katamañca, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko; ayaṃ vuccati jarā. Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo (), idaṃ vuccati maraṇaṃ. Iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ.

Katamā ca, bhikkhave, jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, jāti.

Katamo ca, bhikkhave, bhavo? Tayome, bhikkhave, bhavā—kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhavo.

Katamañca, bhikkhave, upādānaṃ? Cattārimāni, bhikkhave, upādānāni— kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, upādānaṃ.

Katamā ca, bhikkhave, taṇhā? Chayime, bhikkhave, taṇhākāyā—rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, taṇhā.

Katamā ca, bhikkhave, vedanā? Chayime, bhikkhave, vedanākāyā—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, vedanā.

Katamo ca, bhikkhave, phasso? Chayime, bhikkhave, phassakāyā—cakkhusa
phasso, sotasamphasso, ghānasamphasso, jivhāsamphasso, kāyasamphasso, manosamphasso. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, phasso.

Katamañca, bhikkhave, saḷāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, saḷāyatanaṃ.

Katamañca, bhikkhave, nāmarūpaṃ? Vedanā, saññā, cetanā, phasso, manasikāro— idaṃ vuccati nāmaṃ. Cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ. Idaṃ vuccati rūpaṃ. Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, nāmarūpaṃ.

Katamañca, bhikkhave, viññāṇaṃ? Chayime, bhikkhave, viññāṇakāyā—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, viññāṇaṃ.

Katame ca, bhikkhave, saṅkhārā? Tayome, bhikkhave, saṅkhārā—kāyasaṅkh
vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhārā.

Katamā ca, bhikkhave, avijjā? Yaṃ kho, bhikkhave, dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, avijjā.

Iti kho, bhikkhave, avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ

... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

9. Antarapeyyāla

83–92. Dutiyasatthusuttādidasaka

"Jātiṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (83:354)

"Bhavaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (84:355)

"Upādānaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (85:356)

"Taṇhaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (86:357)

"Vedanaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (87:358)

"Phassaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (88:359)

"Saḷāyatanaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (89:360)

"Nāmarūpaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (90:361)

"Viññāṇaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ ... pe .... (91:362)

"Saṅkhāre, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ saṅkhāresu yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo; saṅkhārasamudayaṃ ajānatā apassatā yathābhūtaṃ saṅkhārasamudaye yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo; saṅkhāranirodhaṃ ajānatā apassatā yathābhūtaṃ saṅkhāranirodhe yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo; saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ajānatā apassatā yathābhūtaṃ saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo"ti. (92:363)

Ekādasamaṃ.

(Sabbesaṃ catusaccikaṃ kātabbaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

10. Gotamasutta

"Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bod-

hisattasseva sato etadahosi: 'kicchaṃ vatāyaṃ loko āpanno jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca. Atha ca panimassa dukkhassa nissaraṇaṃ nappajānāti jarāmaraṇassa. Kudāssu nāma imassa dukkhassa nissaraṇaṃ paññāyissati jarāmaraṇassā'ti?

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, kiṃpaccayā jarāmaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, jātipaccayā jarāmaraṇan'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho sati jāti hoti ... pe ... bhavo ... upādānaṃ ... taṇhā ... vedanā ... phasso ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhārā honti, kiṃpaccayā saṅkhārā'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'avijjāya kho sati saṅkhārā honti, avijjāpaccayā saṅkhārā'ti.

Iti hidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. 'Samudayo, samudayo'ti kho me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho asati jarāmaraṇaṃ na hoti, kissa nirodhā jarāmaraṇanirodho'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho asati jarāmaraṇaṃ na hoti, jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho asati jāti na hoti ... pe ... bhavo ... upādānaṃ ... taṇhā ... vedanā ... phasso ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhārā na honti, kissa nirodhā saṅkhāranirodho'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'avijjāya kho asati saṅkhārā na honti, avijjānirodhā saṅkhāranirodho'ti.

Iti hidaṃ avijjānirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. 'Nirodho, nirodho'ti kho me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti. Dasamo.

Buddhavaggo paṭhamo.

Desanā vibhaṅgapaṭipadā ca, Vipassī sikhī ca vessabhū; Kakusandho koṇāgamano kassapo, Mahāsakyamuni ca gotamoti.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

45. Ñātikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā ñātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho bhagavā rahogato paṭisallāno imaṃ dhammapariyāyaṃ abhāsi:

"Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Sotañca paṭicca sadde ca ... pe ... ghānañca paṭicca gandhe ca ... jivhañca paṭicca rase ca ... kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Sotañca paṭicca sadde ca ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhagavato upassuti ṭhito hoti. Addasā kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ upassuti ṭhitaṃ. Disvāna taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "assosi no tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyan"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Uggaṇhāhi tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyaṃ; pariyāpuṇāhi tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyaṃ; dhārehi tvaṃ, bhikkhu, imaṃ dhammapariyāyaṃ. Atthasaṃhito ayaṃ, bhikkhu, dhammapariyāyo ādibrahmacariyako"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

32. Kaḷārasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho kaḷārakhattiyo bhikkhu yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kaḷārakhattiyo bhikkhu āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "moḷiyaphagguno, āvuso sāriputta, bhikkhu sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto"ti. "Na hi nūna so āyasmā imasmiṃ dhammavinaye assāsamalatthā"ti.

"Tena hāyasmā sāriputto imasmiṃ dhammavinaye assāsaṃ patto"ti?

"Na khvāhaṃ, āvuso, kaṅkhāmī"ti. "Āyatiṃ, panāvuso"ti?

"Na khvāhaṃ, āvuso, vicikicchāmī"ti.

Atha kho kaḷārakhattiyo bhikkhu uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kaḷārakhattiyo bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "āyasmatā, bhante, sāriputtena aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena sāriputtaṃ āmantehi: 'satthā taṃ, āvuso sāriputta, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso sāriputta, āmantetī"ti. "Evaṃ, āvuso"ti kho āyasmā sāriputto tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tayā, sāriputta, aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti? "Na kho, bhante, etehi padehi etehi byañjanehi attho vutto"ti. "Yena kenacipi, sāriputta, pariyāyena kulaputto aññaṃ byākaroti, atha kho byākataṃ byākatato daṭṭhabban"ti. "Nanu ahampi, bhante, evaṃ vadāmi: 'na kho, bhante, etehi padehi etehi byañjanehi attho vutto'"ti.

"Sace taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃ jānatā pana tayā,

āvuso sāriputta, kathaṃ passatā aññā byākatā—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Evaṃ puṭṭho tvaṃ, sāriputta, kinti byākareyyāsī"ti?

"Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃ jānatā pana tayā, āvuso sāriputta, kathaṃ passatā aññā byākatā—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti; evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'yaṃnidānā, āvuso, jāti, tassa nidānassa khayā khīṇasmiṃ khīṇāmhīti viditaṃ. Khīṇāmhīti viditvā—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sace pana taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ: 'jāti panāvuso sāriputta, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā'ti? Evaṃ puṭṭho taṃ, sāriputta, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'jāti panāvuso sāriputta, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'jāti kho, āvuso, bhavanidānā bhavasamudayā bhavajātikā bhavappabhavā'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sace pana taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ: 'bhavo panāvuso sāriputta, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo'ti? Evaṃ puṭṭho tvaṃ, sāriputta, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'bhavo panāvuso sāriputta, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'bhavo kho, āvuso, upādānanidāno upādānasamudayo upādānajātiko upādānappabhavo'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sace pana taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ: 'upādānaṃ panāvuso ... pe ... sace pana taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ—taṇhā panāvuso sāriputta, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā'ti? Evaṃ puṭṭho tvaṃ, sāriputta, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'taṇhā panāvuso sāriputta, kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā'ti? Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'taṇhā kho, āvuso, vedanānidānā vedanāsamudayā vedanājātikā vedanāpabhavā'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sace pana taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃ jānato pana te, āvuso sāriputta, kathaṃ passato yā vedanāsu nandī sā na upaṭṭhāsī'ti. Evaṃ puṭṭho tvaṃ, sāriputta, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante,

evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃ jānato pana te, āvuso sāriputta, kathaṃ passato yā vedanāsu nandī sā na upaṭṭhāsī'ti evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'tisso kho imā, āvuso, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā kho, āvuso, tisso vedanā aniccā. Yadaniccaṃ taṃ dukkhanti viditaṃ, yā vedanāsu nandī sā na upaṭṭhāsī'ti. Evaṃ, puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Ayampi kho, sāriputta, pariyāyo, etasseva atthassa saṅkhittena veyyākaraṇāya: 'yaṃ kiñci vedayitaṃ taṃ dukkhasmin'"ti.

"Sace pana taṃ, sāriputta, evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃ vimokkhā pana tayā, āvuso sāriputta, aññā byākatā—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti? Evaṃ puṭṭho tvaṃ, sāriputta, kinti byākareyyāsī"ti? "Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'kathaṃ vimokkhā pana tayā, āvuso sāriputta, aññā byākatā—khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'ajjhattaṃ vimokkhā khvāhaṃ, āvuso, sabbupādānakkhayā tathā sato viharāmi yathā sataṃ viharantaṃ āsavā nānussavanti, attānañca nāvajānāmī'ti. Evaṃ puṭṭhohaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Ayampi kho sāriputta, pariyāyo etasseva atthassa saṅkhittena veyyākaraṇāya—ye āsavā samaṇena vuttā tesvāhaṃ na kaṅkhāmi, te me pahīnāti na vicikicchāmī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvā sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Tatra kho āyasmā sāriputto acirapakkantassa bhagavato bhikkhū āmantesi: "pubbe appaṭisaṃviditaṃ maṃ, āvuso, bhagavā paṭhamaṃ pañhaṃ apucchi, tassa me ahosi dandhāyitattaṃ. Yato ca kho me, āvuso, bhagavā paṭhamaṃ pañhaṃ anumodi, tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi—divasañcepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, divasampāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi. Rattiñcepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, rattimpāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi. Rattindivaṃ cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, rattindivampāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ

aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi. Dve rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya … pe … dve rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ … pe … tīṇi rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya … pe … tīṇi rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ … pe … cattāri rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya … pe … cattāri rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ … pe … pañca rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya … pe … pañca rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ … pe … cha rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya … pe … cha rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ … pe … satta rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, satta rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehī”ti.

Atha kho kaḷārakhattiyo bhikkhu uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kaḷārakhattiyo bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “āyasmatā, bhante, sāriputtena sīhanādo nadito—pubbe appaṭisaṃviditaṃ maṃ, āvuso, bhagavā paṭhamaṃ pañhaṃ apucchi, tassa me ahosi dandhāyitattaṃ. Yato ca kho me, āvuso, bhagavā paṭhamaṃ pañhaṃ anumodi, tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi—divasañcepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, divasampāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi; rattiñcepi … pe … rattindivañcepi maṃ bhagavā … pe … dve rattindivāni cepi maṃ bhagavā … pe … tīṇi … cattāri … pañca … cha … satta rattindivāni cepi maṃ bhagavā etamatthaṃ puccheyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, satta rattindivānipāhaṃ bhagavato etamatthaṃ byākareyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehī”ti.

“Sā hi, bhikkhu, sāriputtassa dhammadhātu suppaṭividdhā, yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā divasaṃ cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, divasampi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi. Rattiṃ cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, rattimpi

me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... pe ... rattindivaṃ cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ, rattindivampi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... dve rattindivāni cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ, dve rattindivānipi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... tīṇi rattindivāni cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ, tīṇi rattindivānipi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... cattāri rattindivāni cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ, cattāri rattindivānipi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... pañca rattindivāni cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ, pañca rattindivānipi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... cha rattindivāni cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ, cha rattindivānipi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya ... satta rattindivāni cepāhaṃ sāriputtaṃ etamatthaṃ puccheyyaṃ aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehi, satta rattindivānipi me sāriputto etamatthaṃ byākareyya aññamaññehi padehi aññamaññehi pariyāyehī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

59. Viññāṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassino viharato viññāṇassa avakkanti hoti. Viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Tassa yāni ceva mūlāni ... pe ... evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu assādānupassino viharato viññāṇassa avakkanti hoti ... pe ....

Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu ādīnavānupassino viharato viññāṇassa avakkanti na hoti. Viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya ... pe ... āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato viññāṇassa avakkanti na hoti. Viññāṇassa nirodhā nāmarūpanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

18. Timbarukasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho timbaruko paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho timbaruko paribbājako bhagavantaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, bho gotama, sayaṅkataṃ sukhadukkhanti? Mā hevaṃ, timbarukāti bhagavā avoca. Kiṃ pana, bho gotama, paraṅkataṃ sukhadukkhanti? Mā hevaṃ, timbarukāti bhagavā avoca. Kiṃ nu kho, bho gotama, sayaṅkataṅca paraṅkataṅca sukhadukkhanti? Mā hevaṃ, timbarukāti bhagavā avoca. Kiṃ pana, bho gotama, asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhanti? Mā hevaṃ, timbarukāti bhagavā avoca. Kiṃ nu kho, bho gotama, natthi sukhadukkhanti? Na kho, timbaruka, natthi sukhadukkhaṃ; atthi kho, timbaruka, sukhadukkhanti. Tena hi bhavaṃ gotamo sukhadukkhaṃ na jānāti, na passatīti? Na khvāhaṃ, timbaruka, sukhadukkhaṃ na jānāmi, na passāmi. Jānāmi khvāhaṃ, timbaruka, sukhadukkhaṃ; passāmi khvāhaṃ, timbaruka, sukhadukkhan"ti.

"'Kiṃ nu kho, bho gotama, sayaṅkataṃ sukhadukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, timbarukā'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, paraṅkataṃ sukhadukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, timbarukā'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, sayaṅkataṅca paraṅkataṅca sukhadukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, timbarukā'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, timbarukā'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, natthi sukhadukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'na kho, timbaruka, natthi sukhadukkhaṃ; atthi kho, timbaruka, sukhadukkhan'ti vadesi. 'Tena hi bhavaṃ gotamo sukhadukkhaṃ na jānāti, na passatī'ti iti puṭṭho samāno 'na khvāhaṃ, timbaruka, sukhadukkhaṃ na jānāmi, na passāmi. Jānāmi khvāhaṃ, timbaruka, sukhadukkhaṃ; passāmi khvāhaṃ, timbaruka, sukhadukkhan'ti vadesi. Ācikkhatu ca me bhavaṃ gotamo sukhadukkhaṃ. Desetu ca me bhavaṃ gotamo sukhadukkhan"ti.

"'Sā vedanā, so vedayatī'ti kho, timbaruka, ādito sato 'sayaṅkataṃ sukhadukkhan'ti evampāhaṃ na vadāmi. 'Aññā vedanā, añño vedayatī'ti kho, timbaruka, vedanābhitunnassa sato 'paraṅkataṃ sukhadukkhan'ti

evampāhaṃ na vadāmi. Ete te, timbaruka, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti.

Evaṃ vutte, timbaruko paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

4. Vipassīsutta

Sāvatthiyaṃ viharati ... pe ... "vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'kicchaṃ vatāyaṃ loko āpanno jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca. Atha ca panimassa dukkhassa nissaraṇaṃ nappajānāti jarāmaraṇassa. Kudāssu nāma imassa dukkhassa nissaraṇaṃ paññāyissati jarāmaraṇassā'ti?

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, kiṃpaccayā jarāmaraṇan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, jātipaccayā jarāmaraṇan'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati jāti hoti, kiṃpaccayā jātī'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'bhave kho sati jāti hoti, bhavapaccayā jātī'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati bhavo hoti, kiṃpaccayā bhavo'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'upādāne kho sati bhavo hoti, upādānapaccayā bhavo'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati upādānaṃ hoti, kiṃpaccayā upādānan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo:

‘taṇhāya kho sati upādānaṃ hoti, taṇhāpaccayā upādānan’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati taṇhā hoti, kiṃpaccayā taṇhā’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘vedanāya kho sati taṇhā hoti, vedanāpaccayā taṇhā’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati vedanā hoti, kiṃpaccayā vedanā’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘phasse kho sati vedanā hoti, phassapaccayā vedanā’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati phasso hoti, kiṃpaccayā phasso’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘saḷāyatane kho sati phasso hoti, saḷāyatanapaccayā phasso’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati saḷāyatanaṃ hoti, kiṃpaccayā saḷāyatanan’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘nāmarūpe kho sati saḷāyatanaṃ hoti, nāmarūpapaccayā saḷāyatanan’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati nāmarūpaṃ hoti, kiṃpaccayā nāmarūpan’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘viññāṇe kho sati nāmarūpaṃ hoti, viññāṇapaccayā nāmarūpan’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati viññāṇaṃ hoti, kiṃpaccayā viññāṇan’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘saṅkhāresu kho sati viññāṇaṃ hoti, saṅkhārapaccayā viññāṇan’ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: ‘kimhi nu kho sati saṅkhārā honti, kiṃpaccayā saṅkhārā’ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: ‘avijjāya kho sati saṅkhārā honti, avijjāpaccayā saṅkhārā’ti.

Iti hidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. ‘Samudayo, samudayo’ti kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā

udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati jarāmaraṇaṃ na hoti, kissa nirodhā jarāmaraṇanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho asati jarāmaraṇaṃ na hoti, jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati jāti na hoti, kissa nirodhā jātinirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'bhave kho asati jāti na hoti, bhavanirodhā jātinirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati bhavo na hoti, kissa nirodhā bhavanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'upādāne kho asati bhavo na hoti, upādānanirodhā bhavanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati upādānaṃ na hoti, kissa nirodhā upādānanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'taṇhāya kho asati upādānaṃ na hoti, taṇhānirodhā upādānanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati taṇhā na hoti, kissa nirodhā taṇhānirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'vedanāya kho asati taṇhā na hoti, vedanānirodhā taṇhānirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati vedanā na hoti, kissa nirodhā vedanānirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'phasse kho asati vedanā na hoti, phassanirodhā vedanānirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati phasso na hoti, kissa nirodhā phassanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'saḷāyatane kho asati phasso na hoti, saḷāyatananirodhā phassanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati saḷāyatanaṃ na hoti, kissa nirodhā saḷāyatananirodho'ti?

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho asati saḷāyatanaṃ na hoti, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati nāmarūpaṃ na hoti, kissa nirodhā nāmarūpanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'viññāṇe kho asati nāmarūpaṃ na hoti, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati viññāṇaṃ na hoti, kissa nirodhā viññāṇanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'saṅkhāresu kho asati viññāṇaṃ na hoti, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati saṅkhārā na honti, kissa nirodhā saṅkhāranirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'avijjāya kho asati saṅkhārā na honti, avijjānirodhā saṅkhāranirodho'ti.

Iti hidaṃ avijjānirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotīti. 'Nirodho, nirodho'ti kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti.

Catutthaṃ.

(Sattannampi buddhānaṃ evaṃ vitthāretabbo.)

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

25. Bhūmijasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā bhūmijo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhūmijo āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Santāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ paññapenti. Santi panāvuso sāriputta, eke samaṇabrāh-

maṇā kammavādā paraṅkataṃ sukhadukkhaṃ paññapenti. Santāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkatañca paraṅkatañca sukhadukkhaṃ paññapenti. Santi panāvuso sāriputta, eke samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paññapenti. Idha no, āvuso sāriputta, bhagavā kiṃvādī kimakkhāyī, kathaṃ byākaramānā ca mayaṃ vuttavādino ceva bhagavato assāma, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyāma, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti?

"Paṭiccasamuppannaṃ kho, āvuso, sukhadukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Iti vadaṃ vuttavādī ceva bhagavato assa, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyya.

Tatrāvuso, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ paññapenti, tadapi phassapaccayā. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paññapenti, tadapi phassapaccayā.

Tatrāvuso, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

Assosi kho āyasmā ānando āyasmato sāriputtassa āyasmatā bhūmijena saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako āyasmato sāriputtassa āyasmatā bhūmijena saddhiṃ ahosi kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

"Sādhu sādhu, ānanda, yathā taṃ sāriputto sammā byākaramāno byākareyya. Paṭiccasamuppannaṃ kho, ānanda, sukhadukkhaṃ vuttaṃ mayā. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Iti vadaṃ vuttavādī ceva me assa, na ca maṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ

ṭhānaṃ āgaccheyya.

Tatrānanda, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā.

Tatrānanda, ye te samaṇabrāhmaṇā kammavādā sayaṅkataṃ sukhadukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te ... pe ... yepi te ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā kammavādā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Kāye vā hānanda, sati kāyasañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Vācāya vā hānanda, sati vacīsañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Mane vā hānanda, sati manosañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ avijjāpaccayā ca.

Sāmaṃ vā taṃ, ānanda, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Pare vā taṃ, ānanda, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharonti, yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Sampajāno vā taṃ, ānanda, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Asampajāno vā taṃ, ānanda, kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ.

Sāmaṃ vā taṃ, ānanda, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Pare vā taṃ, ānanda, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharonti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Sampajāno vā taṃ, ānanda ... pe ... asampajāno vā taṃ, ānanda, vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ.

Sāmaṃ vā taṃ, ānanda, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Pare vā taṃ, ānanda, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharonti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Sampajāno vā taṃ, ānanda ... pe ... asampajāno vā taṃ, ānanda, manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ.

Imesu, ānanda, dhammesu avijjā anupatitā. Avijjāya tveva, ānanda,

asesavirāganirodhā so kāyo na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Sā vācā na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. So mano na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ. Khettaṃ taṃ na hoti ... pe ... vatthu taṃ na hoti ... pe ... āyatanaṃ taṃ na hoti ... pe ... adhikaraṇaṃ taṃ na hoti yaṃpaccayāssa taṃ uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

3. Paṭipadāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati ... pe ... "micchāpaṭipadañca vo, bhikkhave, desessāmi sammāpaṭipadañca. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamā ca, bhikkhave, micchāpaṭipadā? Avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, micchāpaṭipadā.

Katamā ca, bhikkhave, sammāpaṭipadā? Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāpaṭipadā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

69. Upayantisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho ... pe ... "mahāsamuddo, bhikkhave, upayanto mahānadiyo upayāpeti, mahānadiyo upayantiyo kunnadiyo upayāpenti, kunnadiyo upayantiyo mahāsobbhe upayāpenti, mahāsobbhā upayantā kusobbhe upayāpenti. Evameva kho, bhikkhave, avijjā upayantī saṅkhāre upayāpeti, saṅkhārā upayantā viññāṇaṃ upayāpenti, viññāṇaṃ upayantaṃ nāmarūpaṃ upayāpeti, nāmarūpaṃ upayantaṃ saḷāyatanaṃ upayāpeti, saḷāyatanaṃ upayantaṃ phassaṃ upayāpeti, phasso upayanto vedanaṃ upayāpeti, vedanā

upayantī taṇhaṃ upayāpeti, taṇhā upayantī upādānaṃ upayāpeti, upādānaṃ upayantaṃ bhavaṃ upayāpeti, bhavo upayanto jātiṃ upayāpeti, jāti upayantī jarāmaraṇaṃ upayāpeti.

Mahāsamuddo, bhikkhave, apayanto mahānadiyo apayāpeti, mahānadiyo apayantiyo kunnadiyo apayāpenti, kunnadiyo apayantiyo mahāsobbhe apayāpenti, mahāsobbhā apayantā kusobbhe apayāpenti. Evameva kho, bhikkhave, avijjā apayantī saṅkhāre apayāpeti, saṅkhārā apayantā viññāṇaṃ apayāpenti, viññāṇaṃ apayantaṃ nāmarūpaṃ apayāpeti, nāmarūpaṃ apayantaṃ saḷāyatanaṃ apayāpeti, saḷāyatanaṃ apayantaṃ phassaṃ apayāpeti, phasso apayanto vedanaṃ apayāpeti, vedanā apayantī taṇhaṃ apayāpeti, taṇhā apayantī upādānaṃ apayāpeti, upādānaṃ apayantaṃ bhavaṃ apayāpeti, bhavo apayanto jātiṃ apayāpeti, jāti apayantī jarāmaraṇaṃ apayāpetī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

9. Kassapasutta

"Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ... pe ....

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

15. Kaccānagottasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā kaccānagotto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kaccānagotto bhagavantaṃ etadavoca: "'sammādiṭṭhi sammādiṭṭhī'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sammādiṭṭhi hotī"ti?

"Dvayanissito khvāyaṃ, kaccāna, loko yebhuyyena—atthitañceva natthitañca. Lokasamudayaṃ kho, kaccāna, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā loke natthitā sā na hoti. Lokanirodhaṃ kho, kaccāna, yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā loke atthitā sā na hoti. Upayupādānābhinivesavinibandho khvāyaṃ, kaccāna, loko yebhuyyena. Tañcāyaṃ upayupādānaṃ cetaso adhiṭṭhānaṃ abhinivesānusayaṃ na upeti na upādiyati nādhiṭṭhāti: 'attā me'ti. 'Dukkhameva uppajjamānaṃ uppajjati, dukkhaṃ nirujjhamānaṃ nirujjhatī'ti na kaṅkhati na

vicikicchati aparapaccayā ñāṇamevassa ettha hoti. Ettāvatā kho, kaccāna, sammādiṭṭhi hoti.

'Sabbamatthī'ti kho, kaccāna, ayameko anto. 'Sabbaṃ natthī'ti ayaṃ dutiyo anto. Ete te, kaccāna, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

16. Dhammakathikasutta

Sāvatthiyaṃ ... Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'dhammakathiko dhammakathiko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhammakathiko hotī"ti?

"Jarāmaraṇassa ce bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, 'dhammakathiko bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Jarāmaraṇassa ce bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, 'dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Jarāmaraṇassa ce bhikkhu nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, 'diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū'ti alaṃvacanāya.

Jātiyā ce bhikkhu ... pe ... bhavassa ce bhikkhu ... upādānassa ce bhikkhu ... taṇhāya ce bhikkhu ... vedanāya ce bhikkhu ... phassassa ce bhikkhu ... saḷāyatanassa ce bhikkhu ... nāmarūpassa ce bhikkhu ... viññāṇassa ce bhikkhu ... saṅkhārānañce bhikkhu ... avijjāya ce bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, 'dhammakathiko bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Avijjāya ce bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, 'dhammānudhammappaṭipanno bhikkhū'ti alaṃvacanāya. Avijjāya ce bhikkhu nibbidā virāgā nirodhā anupādāvimutto hoti, 'diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhū'ti alaṃvacanāyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

19. Bālapaṇḍitasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Avijjānīvaraṇassa, bhikkhave, bālassa taṇhāya sampayuttassa evamayaṃ kāyo samudāgato. Iti ayañceva kāyo bahiddhā ca nāmarūpaṃ, itthetaṃ dvayaṃ, dvayaṃ paṭicca phasso saḷevāyatanāni, yehi phuṭṭho bālo sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedayati etesaṃ vā aññatarena.

Avijjānīvaraṇassa, bhikkhave, paṇḍitassa taṇhāya sampayuttassa evamayaṃ kāyo samudāgato. Iti ayañceva kāyo bahiddhā ca nāmarūpaṃ, itthetaṃ dvayaṃ, dvayaṃ paṭicca phasso saḷevāyatanāni, yehi phuṭṭho paṇḍito sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedayati etesaṃ vā aññatarena.

Tatra, bhikkhave, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ paṇḍitassa bālenā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā, bhagavaṃnettikā, bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yāya ca, bhikkhave, avijjāya nivutassa bālassa yāya ca taṇhāya sampayuttassa ayaṃ kāyo samudāgato, sā ceva avijjā bālassa appahīnā sā ca taṇhā aparikkhīṇā. Taṃ kissa hetu? Na, bhikkhave, bālo acari brahmacariyaṃ sammā dukkhakkhayāya. Tasmā bālo kāyassa bhedā kāyūpago hoti, so kāyūpago samāno na parimuccati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. Na parimuccati dukkhasmāti vadāmi.

Yāya ca, bhikkhave, avijjāya nivutassa paṇḍitassa yāya ca taṇhāya sampayuttassa ayaṃ kāyo samudāgato, sā ceva avijjā paṇḍitassa pahīnā, sā ca taṇhā parikkhīṇā. Taṃ kissa hetu? Acari, bhikkhave, paṇḍito brahmacariyaṃ sammā dukkhakkhayāya. Tasmā paṇḍito kāyassa bhedā na kāyūpago hoti. So akāyūpago samāno parimuccati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. Parimuccati dukkhasmāti vadāmi. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso, ayaṃ adhippayāso, idaṃ nānākaraṇaṃ paṇḍitassa bālena yadidaṃ brahmacariyavāso"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

9. Antarapeyyāla

93. Sikkhāsuttādipeyyālaekādasaka

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ jarāmaraṇe yathābhūtaṃ ñāṇāya sikkhā karaṇīyā. (93–103.:364–374.)

(Peyyālo. Catusaccikaṃ kātabbaṃ.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... yogo karaṇīyo ... pe .... (104–114.:375–385.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... chando karaṇīyo ... pe .... (115–125.:386–396.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... ussoḷhī karaṇīyā ... pe .... (126–136.:397–407.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... appaṭivānī karaṇīyā ... pe .... (137–147.:408–418.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... ātappaṃ karaṇīyaṃ ... pe .... (148–158.:419–429.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... vīriyaṃ karaṇīyaṃ ... pe .... (159–169.:430–440.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... sātaccaṃ karaṇīyaṃ ... pe .... (170–180.:441–451.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... sati karaṇīyā ... pe .... (181–191.:452–462.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... sampajaññaṃ karaṇīyaṃ ... pe .... (192–202.:463–473.)

"Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā ... pe ... appamādo karaṇīyo ... pe .... (203–213.:474–484.)

Antarapeyyālo navamo.

Satthā sikkhā ca yogo ca, chando ussoḷhipañcamī; Appaṭivāni yātappaṃ, vīriyaṃ sātaccamuccati; Sati ca sampajaññañca, appamādena dvādasāti.

Suttantā antarapeyyālā niṭṭhitā.

Pare te dvādasa honti, suttā dvattiṃsa satāni; Catusaccena te vuttā, peyyālaantaramhi yeti.

Antarapeyyālesu uddānaṃ samattaṃ.

Nidānasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12
7. Mahāvagga
68. Kosambisutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca musilo āyasmā ca paviṭṭho āyasmā ca nārado āyasmā ca ānando kosambiyaṃ viharanti ghositārāme. Atha kho āyasmā paviṭṭho āyasmantaṃ musilaṃ etadavoca: "aññatreva, āvuso musila, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato musilassa paccattameva ñāṇaṃ: 'jātipaccayā jarāmaraṇan'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'jātipaccayā jarāmaraṇan'"ti.

"Aññatreva, āvuso musila, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato musilassa paccattameva ñāṇaṃ: 'bhavapaccayā jātīti ... pe ... upādānapaccayā bhavoti ... taṇhāpaccayā upādānanti ... vedanāpaccayā taṇhāti ... phassapaccayā vedanāti ... saḷāyatanapaccayā phassoti ... nāmarūpapaccayā saḷāyatananti ... viññāṇapaccayā nāmarūpanti ... saṅkhārapaccayā viññāṇanti ... avijjāpaccayā saṅkhārā'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'avijjāpaccayā saṅkhārā'"ti.

"Aññatreva, āvuso musila, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato musilassa paccattameva ñāṇaṃ: 'jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'"ti.

"Aññatreva, āvuso musila, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato musilassa paccattameva ñāṇaṃ: 'bhavanirodhā jātinirodhoti ... pe ... upādānanirodhā bhavanirodhoti ... taṇhānirodhā upādānanirodhoti ... vedanānirodhā taṇhānirodhoti ... phassanirodhā vedanānirodhoti ... saḷāyatananirodhā phassanirodhoti ... nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodhoti ... viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti ... saṅkhāranirodhā

viññāṇanirodhoti … avijjānirodhā saṅkhāranirodho'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'avijjānirodhā saṅkhāranirodho'"ti.

"Aññatreva, āvuso musila, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato musilassa paccattameva ñāṇaṃ: 'bhavanirodho nibbānan'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'bhavanirodho nibbānan'"ti.

"Tenahāyasmā musilo arahaṃ khīṇāsavo"ti? Evaṃ vutte, āyasmā musilo tuṇhī ahosi.

Atha kho āyasmā nārado āyasmantaṃ paviṭṭhaṃ etadavoca: "sādhāvuso paviṭṭha, ahaṃ etaṃ pañhaṃ labheyyaṃ. Maṃ etaṃ pañhaṃ puccha. Ahaṃ te etaṃ pañhaṃ byākarissāmī"ti. "Labhatāyasmā nārado etaṃ pañhaṃ. Pucchāmahaṃ āyasmantaṃ nāradaṃ etaṃ pañhaṃ. Byākarotu ca me āyasmā nārado etaṃ pañhaṃ.

Aññatreva, āvuso nārada, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato nāradassa paccattameva ñāṇaṃ: 'jātipaccayā jarāmaraṇan'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'jātipaccayā jarāmaraṇan'"ti.

"Aññatreva, āvuso nārada, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato nāradassa paccattameva ñāṇaṃ—bhavapaccayā jāti … pe … avijjāpaccayā saṅkhārā"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'avijjāpaccayā saṅkhārā'"ti.

"Aññatreva, āvuso nārada, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato nāradassa paccattameva ñāṇaṃ: 'jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ

jānāmi ahametaṃ passāmi: 'jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'"ti.

"Aññatreva, āvuso nārada, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato nāradassa paccattameva ñāṇaṃ: 'bhavanirodhā jātinirodhoti ... pe ... avijjānirodhā saṅkhāranirodho'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'avijjānirodhā saṅkhāranirodho'"ti.

"Aññatreva, āvuso nārada, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā atthāyasmato nāradassa paccattameva ñāṇaṃ: 'bhavanirodho nibbānan'"ti? "Aññatreva, āvuso paviṭṭha, saddhāya aññatra ruciyā aññatra anussavā aññatra ākāraparivitakkā aññatra diṭṭhinijjhānakkhantiyā ahametaṃ jānāmi ahametaṃ passāmi: 'bhavanirodho nibbānan'"ti.

"Tenahāyasmā nārado arahaṃ khīṇāsavo"ti? "'Bhavanirodho nibbānan'ti kho me, āvuso, yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ, na camhi arahaṃ khīṇāsavo. Seyyathāpi, āvuso, kantāramagge udapāno, tatra nevassa rajju na udakavārako. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, so taṃ udapānaṃ olokeyya. Tassa 'udakan'ti hi kho ñāṇaṃ assa, na ca kāyena phusitvā vihareyya. Evameva kho, āvuso, 'bhavanirodho nibbānan'ti yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ, na camhi arahaṃ khīṇāsavo"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando āyasmantaṃ paviṭṭhaṃ etadavoca: "evaṃvādī tvaṃ, āvuso paviṭṭha, āyasmantaṃ nāradaṃ kiṃ vadesī"ti? "Evaṃvādāhaṃ, āvuso ānanda, āyasmantaṃ nāradaṃ na kiñci vadāmi aññatra kalyāṇā aññatra kusalā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

46. Aññatarabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho aññataro brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, bho gotama, so karoti so paṭisaṃvedayatī"ti? "'So karoti so paṭisaṃvedayatī'ti kho, brāhmaṇa, ayameko anto".

"Kiṃ pana, bho gotama, añño karoti, añño paṭisaṃvedayatī"ti? "'Añño karoti, añño paṭisaṃvedayatī'ti kho, brāhmaṇa, ayaṃ dutiyo anto. Ete te, brāhmaṇa, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti.

Evaṃ vutte, so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

62. Dutiyaassutavāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Assutavā, bhikkhave, puthujjano imasmiṃ cātumahābhūtikasmiṃ kāyasmiṃ nibbindeyyapi virajjeyyapi vimucceyyapi. Taṃ kissa hetu? Dissati, bhikkhave, imassa cātumahābhūtikassa kāyassa ācayopi apacayopi ādānampi nikkhepanampi. Tasmā tatrāssutavā puthujjano nibbindeyyapi virajjeyyapi vimucceyyapi. Yañca kho etaṃ, bhikkhave, vuccati cittaṃ itipi, mano itipi, viññāṇaṃ itipi, tatrāssutavā puthujjano nālaṃ nibbindituṃ nālaṃ virajjituṃ nālaṃ vimuccituṃ. Taṃ kissa hetu? Dīgharattañhetaṃ, bhikkhave, assutavato puthujjanassa ajjhositaṃ mamāyitaṃ parāmaṭṭhaṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti. Tasmā tatrāssutavā puthujjano nālaṃ nibbindituṃ nālaṃ virajjituṃ nālaṃ vimuccituṃ.

Varaṃ, bhikkhave, assutavā puthujjano imaṃ cātumahābhūtikaṃ kāyaṃ attato upagaccheyya, na tveva cittaṃ. Taṃ kissa hetu? Dissatāyaṃ, bhikkhave, cātumahābhūtiko kāyo ekampi vassaṃ tiṭṭhamāno dvepi vassāni tiṭṭhamāno tīṇipi vassāni tiṭṭhamāno cattāripi vassāni tiṭṭhamāno pañcapi vassāni tiṭṭhamāno dasapi vassāni tiṭṭhamāno vīsatipi vassāni tiṭṭhamāno tiṃsampi vassāni tiṭṭhamāno cattārīsampi vassāni tiṭṭhamāno paññāsampi vassāni tiṭṭhamāno vassasatampi tiṭṭhamāno, bhiyyopi tiṭṭhamāno. Yañca kho etaṃ, bhikkhave, vuccati cittaṃ itipi,

mano itipi, viññāṇaṃ itipi, taṃ rattiyā ca divasassa ca aññadeva uppajjati aññaṃ nirujjhati.

Tatra, bhikkhave, sutavā ariyasāvako paṭiccasamuppādaṃyeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti: 'iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhatī'ti. Sukhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati sukhavedanā. Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhavedanā sā nirujjhati sā vūpasammati. Dukkhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhavedanā. Tasseva dukkhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ dukkhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā dukkhavedanā sā nirujjhati sā vūpasammati. Adukkhamasukhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhavedanā. Tasseva adukkhamasukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhavedanā sā nirujjhati sā vūpasammati.

Seyyathāpi, bhikkhave, dvinnaṃ kaṭṭhānaṃ saṅghaṭṭanasamodhānā usmā jāyati tejo abhinibbattati. Tesaṃyeva dvinnaṃ kaṭṭhānaṃ nānākatavinibbhogā yā tajjā usmā sā nirujjhati sā vūpasammati; evameva kho, bhikkhave, sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati sukhavedanā. Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhavedanā sā nirujjhati sā vūpasammati ... pe ... dukkhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca ... adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhavedanā. Tasseva adukkhamasukhavedaniyassa phassassa nirodhā yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhavedanā sā nirujjhati sā vūpasammati.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako phassepi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

48. Lokāyatikasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho lokāyatiko brāhmaṇo yena bhagavā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho lokāyatiko brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, bho gotama, sabbamatthī"ti? "'Sabbamatthī'ti kho, brāhmaṇa, jeṭṭhametaṃ lokāyataṃ".

"Kiṃ pana, bho gotama, sabbaṃ natthī"ti? "'Sabbaṃ natthī'ti kho, brāhmaṇa, dutiyametaṃ lokāyataṃ".

"Kiṃ nu kho, bho gotama, sabbamekattan"ti? "'Sabbamekattan'ti kho, brāhmaṇa, tatiyametaṃ lokāyataṃ".

"Kiṃ pana, bho gotama, sabbaṃ puthuttan"ti? "'Sabbaṃ puthuttan'ti kho, brāhmaṇa, catutthametaṃ lokāyataṃ.

Ete te, brāhmaṇa, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti.

Evaṃ vutte, lokāyatiko brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

36. Dutiyaavijjāpaccayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

'Katamaṃ jarāmaraṇaṃ, kassa ca panidaṃ jarāmaraṇan'ti iti vā, bhikkhave, yo vadeyya, 'aññaṃ jarāmaraṇaṃ, aññassa ca panidaṃ jarāmaraṇan'ti iti vā, bhikkhave, yo vadeyya, ubhayametaṃ ekatthaṃ byañjanameva nānaṃ. 'Taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, bhikkhave, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. 'Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ' iti vā, bhikkhave, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Ete te, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'jāti-

paccayā jarāmaraṇan'ti.

Katamā jāti ... pe ... katamo bhavo ... katamaṃ upādānaṃ ... katamā taṇhā ... katamā vedanā ... katamo phasso ... katamaṃ saḷāyatanaṃ ... katamaṃ nāmarūpaṃ ... katamaṃ viññāṇaṃ ... katame saṅkhārā, kassa ca panime saṅkhārāti iti vā, bhikkhave, yo vadeyya, 'aññe saṅkhārā aññassa ca panime saṅkhārā'ti iti vā, bhikkhave, yo vadeyya, ubhayametaṃ ekatthaṃ byañjanameva nānaṃ. 'Taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, bhikkhave, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. 'Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ' iti vā, bhikkhave, diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso na hoti. Ete te, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā'ti.

Avijjāya tveva, bhikkhave, asesavirāganirodhā yānissa tāni visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici. 'Katamaṃ jarāmaraṇaṃ, kassa ca panidaṃ jarāmaraṇaṃ' iti vā, 'aññaṃ jarāmaraṇaṃ, aññassa ca panidaṃ jarāmaraṇaṃ' iti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, 'aññaṃ jīvaṃ, aññaṃ sarīraṃ' iti vā. Sabbānissa tāni pahīnāni bhavanti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammāni.

Avijjāya tveva, bhikkhave, asesavirāganirodhā yānissa tāni visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici. Katamā jāti ... pe ... katamo bhavo ... katamaṃ upādānaṃ ... katamā taṇhā ... katamā vedanā ... katamo phasso ... katamaṃ saḷāyatanaṃ ... katamaṃ nāmarūpaṃ ... katamaṃ viññāṇaṃ ... 'katame saṅkhārā, kassa ca panime saṅkhārā' iti vā, 'aññe saṅkhārā, aññassa ca panime saṅkhārā' iti vā; 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ' iti vā, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ' iti vā. Sabbānissa tāni pahīnāni bhavanti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvaṅkatāni āyatiṃ anuppādadhammānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

56. Dutiyamahārukkhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Tassa yāni ceva mūlāni adhogamāni, yāni ca tiriyaṅgamāni, sabbāni tāni uddhaṃ ojaṃ abhiharanti. Evañhi so, bhikkhave, mahārukkho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Evameva kho, bhikkhave,

upādāniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya. So taṃ rukkhaṃ mūle chindeyya, mūle chetvā palikhaṇeyya, palikhaṇitvā mūlāni uddhareyya ... pe ... nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evañhi so, bhikkhave, mahārukkho ucchinnamūlo assa tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, bhikkhave, upādāniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

53. Saṃyojanasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya. Tatra puriso kālena kālaṃ telaṃ āsiñceyya vaṭṭiṃ upasaṃhareyya. Evañhi so, bhikkhave, telappadīpo tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ jaleyya. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya. Tatra puriso na kālena kālaṃ telaṃ āsiñceyya na vaṭṭiṃ up-

asaṃhareyya. Evañhi so, bhikkhave, telappadīpo purimassa ca upādānassa pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhāro nibbāyeyya. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

33. Ñāṇavatthusutta

Sāvatthiyaṃ ... "Catucattārīsaṃ vo, bhikkhave, ñāṇavatthūni desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamāni, bhikkhave, catucattārīsaṃ ñāṇavatthūni? Jarāmaraṇe ñāṇaṃ, jarāmaraṇasamudaye ñāṇaṃ, jarāmaraṇanirodhe ñāṇaṃ, jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ; jātiyā ñāṇaṃ, jātisamudaye ñāṇaṃ, jātinirodhe ñāṇaṃ, jātinirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ; bhave ñāṇaṃ, bhavasamudaye ñāṇaṃ, bhavanirodhe ñāṇaṃ, bhavanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ; upādāne ñāṇaṃ, upādānasamudaye ñāṇaṃ, upādānanirodhe ñāṇaṃ, upādānanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ; taṇhāya ñāṇaṃ, taṇhāsamudaye ñāṇaṃ, taṇhānirodhe ñāṇaṃ, taṇhānirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ; vedanāya ñāṇaṃ, vedanāsamudaye ñāṇaṃ, vedanānirodhe ñāṇaṃ, vedanānirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ; phasse ñāṇaṃ ... pe ... saḷāyatane ñāṇaṃ ... nāmarūpe ñāṇaṃ ... viññāṇe ñāṇaṃ ... saṅkhāresu ñāṇaṃ, saṅkhārasamudaye ñāṇaṃ, saṅkhāranirodhe ñāṇaṃ, saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. Imāni vuccanti, bhikkhave, catucattārīsaṃ ñāṇavatthūni.

Katamañca, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko, ayaṃ vuccati jarā. Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo. Idaṃ vuccati maraṇaṃ. Iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ; idaṃ vuccati, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ.

Jātisamudayā jarāmaraṇasamudayo; jātinirodhā jarāmaraṇanirodho; ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā,

seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ jarāmaraṇaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇasamudayaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇanirodhaṃ pajānāti, evaṃ jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, idamassa dhamme ñāṇaṃ. So iminā dhammena diṭṭhena viditena akālikena pattena pariyogāḷhena atītānāgatena yaṃ neti.

Ye kho keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ abbhaññaṃsu, jarāmaraṇasamudayaṃ abbhaññaṃsu, jarāmaraṇanirodhaṃ abbhaññaṃsu, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññaṃsu, sabbete evameva abbhaññaṃsu, seyyathāpāhaṃ etarahi.

Yepi hi keci anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ abhijānissanti, jarāmaraṇasamudayaṃ abhijānissanti, jarāmaraṇanirodhaṃ abhijānissanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhijānissanti, sabbete evameva abhijānissanti, seyyathāpāhaṃ etarahīti. Idamassa anvaye ñāṇaṃ.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imāni dve ñāṇāni parisuddhāni honti pariyodātāni—dhamme ñāṇañca anvaye ñāṇañca. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako diṭṭhisampanno itipi, dassanasampanno itipi, āgato imaṃ saddhammaṃ itipi, passati imaṃ saddhammaṃ itipi, sekkhena ñāṇena samannāgato itipi, sekkhāya vijjāya samannāgato itipi, dhammasotaṃ samāpanno itipi, ariyo nibbedhikapañño itipi, amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipīti.

Katamā ca, bhikkhave, jāti ... katamo ca, bhikkhave, bhavo ... katamañca, bhikkhave, upādānaṃ ... katamā ca, bhikkhave, taṇhā ... katamā ca, bhikkhave, vedanā ... katamo ca, bhikkhave, phasso ... katamañca, bhikkhave, saḷāyatanaṃ ... katamañca, bhikkhave, nāmarūpaṃ ... katamañca, bhikkhave, viññāṇaṃ ... katame ca, bhikkhave, saṅkhārā? Tayome, bhikkhave, saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāroti. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhārā.

Avijjāsamudayā saṅkhārasamudayo; avijjānirodhā saṅkhāranirodho; ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ saṅkhāre pajānāti, evaṃ saṅkhārasamudayaṃ pajānāti, evaṃ saṅkhāranirodhaṃ pajānāti, evaṃ saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti, idamassa dhamme ñāṇaṃ.

So iminā dhammena diṭṭhena viditena akālikena pattena pariyogāḷhena atītānāgatena yaṃ neti.

Ye kho keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā saṅkhāre abbhaññaṃsu, saṅkhārasamudayaṃ abbhaññaṃsu, saṅkhāranirodhaṃ abbhaññaṃsu, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññaṃsu, sabbete evameva abbhaññaṃsu, seyyathāpāhaṃ etarahi.

Ye hipi keci anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā saṅkhāre abhijānissanti, saṅkhārasamudayaṃ abhijānissanti, saṅkhāranirodhaṃ abhijānissanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhijānissanti, sabbete evameva abhijānissanti, seyyathāpāhaṃ etarahi. Idamassa anvaye ñāṇaṃ.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imāni dve ñāṇāni parisuddhāni honti pariyodātāni—dhamme ñāṇañca anvaye ñāṇañca. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako diṭṭhisampanno itipi, dassanasampanno itipi, āgato imaṃ saddhammaṃ itipi, passati imaṃ saddhammaṃ itipi, sekkhena ñāṇena samannāgato itipi, sekkhāya vijjāya samannāgato itipi, dhammasotaṃ samāpanno itipi, ariyo nibbedhikapañño itipi, amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

51. Parivīmaṃsanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, bhikkhave, bhikkhu parivīmaṃsamāno parivīmaṃseyya sabbaso sammā dukkhakkhayāyā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu parivīmaṃsamāno parivīmaṃsati: 'yaṃ kho idaṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ dukkhaṃ loke uppajjati

jarāmaraṇaṃ; idaṃ nu kho dukkhaṃ kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ? Kismiṃ sati jarāmaraṇaṃ hoti, kismiṃ asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti? So parivīmaṃsamāno evaṃ pajānāti: 'yaṃ kho idaṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ dukkhaṃ loke uppajjati jarāmaraṇaṃ, idaṃ kho dukkhaṃ jātinidānaṃ jātisamudayaṃ jātijātikaṃ jātippabhavaṃ. Jātiyā sati jarāmaraṇaṃ hoti, jātiyā asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti.

So jarāmaraṇañca pajānāti, jarāmaraṇasamudayañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhañca pajānāti, yā ca jarāmaraṇanirodhasāruppagāminī paṭipadā tañca pajānāti, tathā paṭipanno ca hoti anudhammacārī; ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu sabbaso sammā dukkhakkhayāya paṭipanno jarāmaraṇanirodhāya.

Athāparaṃ parivīmaṃsamāno parivīmaṃsati: 'jāti panāyaṃ kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā, kismiṃ sati jāti hoti, kismiṃ asati jāti na hotī'ti? So parivīmaṃsamāno evaṃ pajānāti: 'jāti bhavanidānā bhavasamudayā bhavajātikā bhavappabhavā; bhave sati jāti hoti, bhave asati jāti na hotī'ti.

So jātiñca pajānāti, jātisamudayañca pajānāti, jātinirodhañca pajānāti, yā ca jātinirodhasāruppagāminī paṭipadā tañca pajānāti, tathā paṭipanno ca hoti anudhammacārī; ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu sabbaso sammā dukkhakkhayāya paṭipanno jātinirodhāya.

Athāparaṃ parivīmaṃsamāno parivīmaṃsati: 'bhavo panāyaṃ kiṃnidāno ... pe ... upādānaṃ panidaṃ kiṃnidānaṃ ... taṇhā panāyaṃ kiṃnidānā ... vedanā ... phasso ... saḷāyatanaṃ panidaṃ kiṃnidānaṃ ... nāmarūpaṃ panidaṃ ... viññāṇaṃ panidaṃ ... saṅkhārā panime kiṃnidānā kiṃsamudayā kiṃjātikā kiṃpabhavā; kismiṃ sati saṅkhārā honti, kismiṃ asati saṅkhārā na hontī'ti? So parivīmaṃsamāno evaṃ pajānāti: 'saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā; avijjāya sati saṅkhārā honti, avijjāya asati saṅkhārā na hontī'ti.

So saṅkhāre ca pajānāti, saṅkhārasamudayañca pajānāti, saṅkhāranirodhañca pajānāti, yā ca saṅkhāranirodhasāruppagāminī paṭipadā tañca pajānāti, tathā paṭipanno ca hoti anudhammacārī; ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu sabbaso sammā dukkhakkhayāya paṭipanno saṅkhāranirodhāya.

Avijjāgato yaṃ, bhikkhave, purisapuggalo puññañce saṅkhāraṃ

abhisaṅkharoti, puññūpagaṃ hoti viññāṇaṃ. Apuññañce saṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, apuññūpagaṃ hoti viññāṇaṃ. Āneñjañce saṅkhāraṃ abhisaṅkharoti āneñjūpagaṃ hoti viññāṇaṃ. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno avijjā pahīnā hoti vijjā uppannā, so avijjāvirāgā vijjuppādā neva puññābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti na apuññābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti na āneñjābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. Anabhisaṅkharonto anabhisañcetayanto na kiñci loke upādiyati; anupādiyaṃ na paritassati, aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

So sukhañce vedanaṃ vedayati, sā aniccāti pajānāti, anajjhositāti pajānāti, anabhinanditāti pajānāti. Dukkhañce vedanaṃ vedayati, sā aniccāti pajānāti, anajjhositāti pajānāti, anabhinanditāti pajānāti. Adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, sā aniccāti pajānāti, anajjhositāti pajānāti, anabhinanditāti pajānāti. So sukhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati. Dukkhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati. Adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati.

So kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmīti pajānāti, jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmīti pajānāti. Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissanti, sarīrāni avasissantīti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso kumbhakārapākā uṇhaṃ kumbhaṃ uddharitvā same bhūmibhāge paṭisisseyya. Tatra yāyaṃ usmā sā tattheva vūpasameyya, kapallāni avasisseyyuṃ. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmīti pajānāti, jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmīti pajānāti. Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissanti, sarīrāni avasissantīti pajānāti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu kho khīṇāsavo bhikkhu puññābhisaṅkhāraṃ vā abhisaṅkhareyya apuññābhisaṅkhāraṃ vā abhisaṅkhareyya āneñjābhisaṅkhāraṃ vā abhisaṅkhareyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana saṅkhāresu asati, saṅkhāranirodhā api nu kho viññāṇaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana viññāṇe asati, viññāṇanirodhā api nu kho nāmarūpaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana nāmarūpe asati, nāmarūpanirodhā api nu kho saḷāyatanaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana saḷāyatane asati, saḷāyatananirodhā api nu kho phasso paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana phasse asati, phassanirodhā api nu kho vedanā paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana vedanāya asati, vedanānirodhā api nu kho taṇhā paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana taṇhāya asati, taṇhānirodhā api nu kho upādānaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana upādāne asati, upādānanirodhā api nu kho bhavo paññāyethā"ti. "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana bhave asati, bhavanirodhā api nu kho jāti paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sabbaso vā pana jātiyā asati, jātinirodhā api nu kho jarāmaraṇaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sādhu sādhu, bhikkhave, evametaṃ, bhikkhave, netaṃ aññathā. Saddahatha me taṃ, bhikkhave, adhimuccatha, nikkaṅkhā ettha hotha nibbicikicchā. Esevanto dukkhassā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

63. Puttamaṃsasutta

Sāvatthiyaṃ ... "cattārome, bhikkhave, āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya. Katame cattāro? Kabaḷīkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya.

Kathañca, bhikkhave, kabaḷīkāro āhāro daṭṭhabbo? Seyyathāpi, bhikkhave, dve jāyampatikā parittaṃ sambalaṃ ādāya kantāramaggaṃ paṭipajjeyyuṃ. Tesamassa ekaputtako piyo manāpo. Atha kho tesaṃ, bhikkhave, dvinnaṃ jāyampatikānaṃ kantāragatānaṃ yā parittā sambalamattā, sā parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya. Siyā ca ne-

saṃ kantārāvaseso anatiṇṇo. Atha kho tesaṃ, bhikkhave, dvinnaṃ jāyampatikānaṃ evamassa: 'amhākaṃ kho yā parittā sambalamattā sā parikkhīṇā pariyādiṇṇā. Atthi cāyaṃ kantārāvaseso anittiṇṇo. Yannūna mayaṃ imaṃ ekaputtakaṃ piyaṃ manāpaṃ vadhitvā vallūrañca soṇḍikañca karitvā puttamaṃsāni khādantā evaṃ taṃ kantārāvasesaṃ nitthareyyāma, mā sabbeva tayo vinassimhā'ti. Atha kho te, bhikkhave, dve jāyampatikā taṃ ekaputtakaṃ piyaṃ manāpaṃ vadhitvā vallūrañca soṇḍikañca karitvā puttamaṃsāni khādantā evaṃ taṃ kantārāvasesaṃ nitthareyyuṃ. Te puttamaṃsāni ceva khādeyyuṃ, ure ca paṭipiseyyuṃ: 'kahaṃ, ekaputtaka, kahaṃ, ekaputtakā'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu te davāya vā āhāraṃ āhāreyyuṃ, madāya vā āhāraṃ āhāreyyuṃ, maṇḍanāya vā āhāraṃ āhāreyyuṃ, vibhūsanāya vā āhāraṃ āhāreyyun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Nanu te, bhikkhave, yāvadeva kantārassa nittharaṇatthāya āhāraṃ āhāreyyun"ti? "Evaṃ, bhante". "'Evameva khvāhaṃ, bhikkhave, kabaḷīkāro āhāro daṭṭhabbo'ti vadāmi. Kabaḷīkāre, bhikkhave, āhāre pariññāte pañca kāmaguṇiko rāgo pariññāto hoti. Pañca kāmaguṇike rāge pariññāte natthi taṃ saṃyojanaṃ yena saṃyojanena saṃyutto ariyasāvako puna imaṃ lokaṃ āgaccheyya.

Kathañca, bhikkhave, phassāhāro daṭṭhabbo? Seyyathāpi, bhikkhave, gāvī niccammā kuṭṭañce nissāya tiṭṭheyya. Ye kuṭṭanissitā pāṇā te naṃ khādeyyuṃ. Rukkhañce nissāya tiṭṭheyya, ye rukkhanissitā pāṇā te naṃ khādeyyuṃ. Udakañce nissāya tiṭṭheyya, ye udakanissitā pāṇā te naṃ khādeyyuṃ. Ākāsañce nissāya tiṭṭheyya, ye ākāsanissitā pāṇā te naṃ khādeyyuṃ. Yaṃ yadeva hi sā, bhikkhave, gāvī niccammā nissāya tiṭṭheyya, ye tannissitā pāṇā te naṃ khādeyyuṃ. Evameva khvāhaṃ, bhikkhave, 'phassāhāro daṭṭhabbo'ti vadāmi. Phasse, bhikkhave, āhāre pariññāte tisso vedanā pariññātā honti. Tīsu vedanāsu pariññātāsu ariyasāvakassa natthi kiñci uttarikaraṇīyanti vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, manosañcetanāhāro daṭṭhabbo? Seyyathāpi, bhikkhave, aṅgārakāsu sādhikaporisā puṇṇā aṅgārānaṃ vītaccikānaṃ vītadhūmānaṃ. Atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhappaṭikūlo. Tamenaṃ dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā taṃ aṅgārakāsuṃ upakaḍḍheyyuṃ. Atha kho, bhikkhave, tassa purisassa ārakāvassa cetanā ārakā patthanā ārakā paṇidhi. Taṃ

kissa hetu? Evañhi, bhikkhave, tassa purisassa hoti: 'imañcāhaṃ aṅgārakāsuṃ papatissāmi, tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchāmi maraṇamattaṃ vā dukkhan'ti. Evameva khvāhaṃ, bhikkhave, 'manosañcetanāhāro daṭṭhabbo'ti vadāmi. Manosañcetanāya, bhikkhave, āhāre pariññāte tisso taṇhā pariññātā honti. Tīsu taṇhāsu pariññātāsu ariyasāvakassa natthi kiñci uttarikaraṇīyanti vadāmi.

Kathañca, bhikkhave, viññāṇāhāro daṭṭhabbo? Seyyathāpi, bhikkhave, coraṃ āgucāriṃ gahetvā rañño dasseyyuṃ: 'ayaṃ te, deva, coro āgucārī, imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, imaṃ purisaṃ pubbaṇhasamayaṃ sattisatena hanathā'ti. Tamenaṃ pubbaṇhasamayaṃ sattisatena haneyyuṃ. Atha rājā majjhanhikasamayaṃ evaṃ vadeyya: 'ambho, kathaṃ so puriso'ti? 'Tatheva, deva, jīvatī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, taṃ purisaṃ majjhanhikasamayaṃ sattisatena hanathā'ti. Tamenaṃ majjhanhikasamayaṃ sattisatena haneyyuṃ. Atha rājā sāyanhasamayaṃ evaṃ vadeyya: 'ambho, kathaṃ so puriso'ti? 'Tatheva, deva, jīvatī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, taṃ purisaṃ sāyanhasamayaṃ sattisatena hanathā'ti. Tamenaṃ sāyanhasamayaṃ sattisatena haneyyuṃ. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so puriso divasaṃ tīhi sattisatehi haññamāno tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyethā"ti? "Ekissāpi, bhante, sattiyā haññamāno tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyetha; ko pana vādo tīhi sattisatehi haññamāno"ti. "Evameva khvāhaṃ, bhikkhave, viññāṇāhāro daṭṭhabboti vadāmi. Viññāṇe, bhikkhave, āhāre pariññāte nāmarūpaṃ pariññātaṃ hoti, nāmarūpe pariññāte ariyasāvakassa natthi kiñci uttarikaraṇīyanti vadāmī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

58. Nāmarūpasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassino viharato nāmarūpassa avakkanti hoti. Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Tassa yāni ceva mūlāni adhogamāni, yāni ca tiriyaṅgamāni, sabbāni tāni uddhaṃ ojaṃ abhiha-

ranti. Evañhi so, bhikkhave, mahārukkho tadāhāro tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu assādānupassino viharato nāmarūpassa avakkanti hoti ... pe ....

Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu ādīnavānupassino viharato nāmarūpassa avakkanti na hoti. Nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahārukkho. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya ... pe ... āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato nāmarūpassa avakkanti na hoti. Nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

30. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Tatra kho ... pe ... ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ nappajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti te vata jarāmaraṇaṃ samatikkamma ṭhassantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Jātiṃ nappajānanti ... pe ... bhavaṃ ... upādānaṃ ... taṇhaṃ ... vedanaṃ ... phassaṃ ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhāre nappajānanti, saṅkhārasamudayaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti te vata saṅkhāre samatikkamma ṭhassantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ pajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ pajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ pajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti te vata jarāmaraṇaṃ samatikkamma ṭhassantīti ṭhānametaṃ vijjati. Jātiṃ pajānanti ... pe ... bhavaṃ ... upādānaṃ ... taṇhaṃ ... vedanaṃ ... phassaṃ ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhāre pajānanti, saṅkhārasamudayaṃ pajānanti, saṅkhāranirodhaṃ pajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti. Te vata saṅkhāre samatikkamma ṭhassantīti ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Dasamaṃ.

Dasabalavaggo tatiyo.

Dve dasabalā upanisā ca, Aññatitthiyabhūmijo; Upavāṇo paccayo bhikkhu, Dve ca samaṇabrāhmaṇāti.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

43. Dukkhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dukkhassa, bhikkhave, samudayañca atthaṅgamañca desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, dukkhassa samudayo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Ayaṃ kho, bhikkhave, dukkhassa samudayo.

Sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ ... pe ... ghānañca paṭicca gandhe ca ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca ... pe ... kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Ayaṃ kho, bhikkhave, dukkhassa samudayo.

Katamo ca, bhikkhave, dukkhassa atthaṅgamo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, dukkhassa atthaṅgamo.

Sotañca paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññāṇaṃ ... pe ... ghānañca paṭicca gandhe ca ... pe ... jivhañca paṭicca rase ca ... pe ... kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca ... pe ... manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ

kho, bhikkhave, dukkhassa atthaṅgamo”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

5. Sikhīsutta

“Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa … pe ….

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

44. Lokasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Lokassa, bhikkhave, samudayañca atthaṅgamañca desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Katamo ca, bhikkhave, lokassa samudayo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā; taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo; bhavapaccayā jāti; jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa samudayo.

Sotañca paṭicca sadde ca … pe … ghānañca paṭicca gandhe ca … jivhañca paṭicca rase ca … kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca … manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā … pe … jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa samudayo.

Katamo ca, bhikkhave, lokassa atthaṅgamo? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso. Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa atthaṅgamo.

Sotañca paṭicca sadde ca … pe … ghānañca paṭicca gandhe ca … jivhañca paṭicca rase ca … kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca … manañca paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññāṇaṃ. Tiṇṇaṃ saṅgati phasso.

Phassapaccayā vedanā; vedanāpaccayā taṇhā. Tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, lokassa atthaṅgamo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

40. Tatiyacetanāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Yañca, bhikkhave, ceteti yañca pakappeti yañca anuseti ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti. Tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe nati hoti. Natiyā sati āgatigati hoti. Āgatigatiyā sati cutūpapāto hoti. Cutūpapāte sati āyatiṃ jāti jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

No ce, bhikkhave, ceteti no ce pakappeti atha ce anuseti, ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti. Tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe nati hoti. Natiyā sati āgatigati hoti. Āgatigatiyā sati cutūpapāto hoti. Cutūpapāte sati āyatiṃ jāti jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Yato ca kho, bhikkhave, no ceva ceteti no ca pakappeti no ca anuseti, ārammaṇametaṃ na hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe asati patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Tadappatiṭṭhite viññāṇe avirūḷhe nati na hoti. Natiyā asati āgatigati na hoti. Āgatigatiyā asati cutūpapāto na hoti. Cutūpapāte asati āyatiṃ jāti jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Dasamaṃ.

Kaḷārakhattiyavaggo catuttho.

Bhūtamidaṃ kaḷārañca, duve ca ñāṇavatthūni; Avijjāpaccayā ca dve, natumhā cetanā tayoti.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

14. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ime dhamme nappajānanti, imesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ nappajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhaṃ nappajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti, katame dhamme nappajānanti, katamesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ nappajānanti, katamesaṃ dhammānaṃ nirodhaṃ nappajānanti, katamesaṃ dhammānaṃ nirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti?

Jarāmaraṇaṃ nappajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; jātiṃ … pe … bhavaṃ … upādānaṃ … taṇhaṃ … vedanaṃ … phassaṃ … saḷāyatanaṃ … nāmarūpaṃ … viññāṇaṃ … saṅkhāre nappajānanti, saṅkhārasamudayaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti. Ime dhamme nappajānanti, imesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ nappajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhaṃ nappajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti. Na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ime dhamme pajānanti, imesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ pajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhaṃ pajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, katame dhamme pajānanti, katamesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ pajānanti, katamesaṃ dhammānaṃ nirodhaṃ pajānanti, katamesaṃ dhammānaṃ nirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti?

Jarāmaraṇaṃ pajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ pajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ pajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti; jātiṃ … pe … bhavaṃ … upādānaṃ … taṇhaṃ … vedanaṃ … phassaṃ … saḷāyatanaṃ … nāmarūpaṃ … viññāṇaṃ … saṅkhāre pajānanti, saṅkhārasamudayaṃ pajānanti, saṅkhāranirodhaṃ pajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti. Ime dhamme pajānanti, imesaṃ dhammānaṃ samudayaṃ pajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhaṃ pajānanti, imesaṃ dhammānaṃ nirodhagāminiṃ

paṭipadaṃ pajānanti. Te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā, brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā. Te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

42. Dutiyapañcaverabhayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, catūhi ca sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ariyo cassa ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi ... pe ... avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'ti.

Katamāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti? Yaṃ, bhikkhave, pāṇātipātī ... pe ... yaṃ, bhikkhave, adinnādāyī ... yaṃ, bhikkhave, kāmesumicchācārī ... yaṃ, bhikkhave, musāvādī ... yaṃ, bhikkhave, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī ... pe ... imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti.

Katamehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe ... pe ... dhamme ... saṅghe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti. Imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti.

Katamo cassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paṭiccasamuppādaññeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti ... pe ... ayamassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ayañcassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

26. Upavāṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā upavāṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upavāṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Santi pana, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti. Santi pana, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā paraṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti. Santi pana, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā sayaṅkatañca paraṅkatañca dukkhaṃ paññapenti. Santi pana, bhante, eke samaṇabrāhmaṇā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti. Idha no, bhante, bhagavā kiṃvādī kimakkhāyī kathaṃ byākaramānā ca mayaṃ vuttavādino ceva bhagavato assāma, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyāma, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti?

"Paṭiccasamuppannaṃ kho, upavāṇa, dukkhaṃ vuttaṃ mayā. Kiṃ paṭicca? Phassaṃ paṭicca. Iti vadaṃ vuttavādī ceva me assa, na ca maṃ abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammaṃ byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānupāto gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyya.

Tatra, upavāṇa, ye te samaṇabrāhmaṇā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti, tadapi phassapaccayā. Yepi te … pe … yepi te … pe … yepi te samaṇabrāhmaṇā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti tadapi phassapaccayā.

Tatra, upavāṇa, ye te samaṇabrāhmaṇā sayaṅkataṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Yepi te … pe … yepi te … pe … yepi te samaṇabrāhmaṇā asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhaṃ paññapenti, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

27. Paccayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Katamañca, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ

tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—ayaṃ vuccati jarā. Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo; idaṃ vuccati maraṇaṃ. Iti ayañca jarā idañca maraṇaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ. Jātisamudayā jarāmaraṇasamudayo; jātinirodhā jarāmaraṇanirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Katamā ca, bhikkhave, jāti ... pe ... katamo ca, bhikkhave, bhavo ... katamañca, bhikkhave, upādānaṃ ... katamā ca, bhikkhave, taṇhā ... katamā ca, bhikkhave, vedanā ... katamo ca, bhikkhave, phasso ... katamañca, bhikkhave, saḷāyatanaṃ ... katamañca, bhikkhave, nāmarūpaṃ ... katamañca, bhikkhave, viññāṇaṃ ... ?

Katame ca, bhikkhave, saṅkhārā? Tayome, bhikkhave, saṅkhārā—kāyasaṅkh
vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhārā. Avijjāsamudayā saṅkhārasamudayo; avijjānirodhā saṅkhāranirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako evaṃ paccayaṃ pajānāti, evaṃ paccayasamudayaṃ pajānāti, evaṃ paccayanirodhaṃ pajānāti, evaṃ paccayanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānāti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako diṭṭhisampanno itipi, dassanasampanno itipi, āgato imaṃ saddhammaṃ itipi, passati imaṃ saddhammaṃ itipi, sekkhena ñāṇena samannāgato itipi, sekkhāya vijjāya samannāgato itipi, dhammasotaṃ samāpanno itipi, ariyo nibbedhikapañño itipi, amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

54. Dutiyasaṃyojanasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya. Tatra puriso kālena kālaṃ telaṃ āsiñceyya vaṭṭiṃ upasaṃhareyya. Evañhi so, bhikkhave, telappadīpo tadāhāro

tadupādāno ciraṃ dīghamaddhānaṃ jaleyya. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya. Tatra puriso na kālena kālaṃ telaṃ āsiñceyya na vaṭṭiṃ upasaṃhareyya. Evañhi so, bhikkhave, telappadīpo purimassa ca upādānassa pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhāro nibbāyeyya. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

7. Kakusandhasutta

"Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ... pe ....

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

64. Atthirāgasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Cattārome, bhikkhave, āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya. Katame cattāro? Kabaḷīkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya.

Kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sadaraṃ saupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce, bhikkhave, āhāre ... pe ... manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre ... viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā,

patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sadaraṃ saupāyāsanti vadāmi.

Seyyathāpi, bhikkhave, rajako vā cittakārako vā sati rajanāya vā lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā suparimaṭṭhe vā phalake bhittiyā vā dussapaṭṭe vā itthirūpaṃ vā purisarūpaṃ vā abhinimmineyya sabbaṅgapaccaṅgaṃ; evameva kho, bhikkhave, kabaḷīkāre ce āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sadaraṃ saupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce, bhikkhave, āhāre … pe … manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre … viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo atthi nandī atthi taṇhā, patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sadaraṃ saupāyāsanti vadāmi.

Kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo natthi nandī natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti, natthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuddhi, natthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha natthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, natthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha natthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, asokaṃ

taṃ, bhikkhave, adaraṃ anupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce, bhikkhave, āhāre ... pe ... manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre ... viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo natthi nandī natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti, natthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuddhi, natthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha natthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, natthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha natthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, asokaṃ taṃ, bhikkhave, adaraṃ anupāyāsanti vadāmi.

Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgāraṃ vā kūṭāgārasālaṃ vā uttarāya vā dakkhiṇāya vā pācīnāya vā vātapānā sūriye uggacchante vātapānena rasmi pavisitvā kvāssa patiṭṭhitā"ti? "Pacchimāyaṃ, bhante, bhittiyan"ti. "Pacchimā ce, bhikkhave, bhitti nāssa kvāssa patiṭṭhitā"ti? "Pathaviyaṃ, bhante"ti. "Pathavī ce, bhikkhave, nāssa kvāssa patiṭṭhitā"ti? "Āpasmiṃ, bhante"ti. "Āpo ce, bhikkhave, nāssa kvāssa patiṭṭhitā"ti? "Appatiṭṭhitā, bhante"ti. "Evameva kho, bhikkhave, kabaḷīkāre ce āhāre natthi rāgo natthi nandī natthi taṇhā ... pe ....

Phasse ce, bhikkhave, āhāre ... manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre ... viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo natthi nandī natthi taṇhā, appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha appatiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti, natthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuddhi, natthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha natthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, natthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha natthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ asokaṃ taṃ, bhikkhave, adaraṃ anupāyāsanti vadāmī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

29. Samaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Tatra kho ... pe ... ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ na parijānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ na parijānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ na parijānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ na parijānanti, jātiṃ na parijānanti ... pe ...

bhavaṃ … upādānaṃ … taṇhaṃ … vedanaṃ … phassaṃ … saḷāyatanaṃ … nāmarūpaṃ … viññāṇaṃ … saṅkhāre … saṅkhārasamudayaṃ … saṅkhāranirodhaṃ … saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ na parijānanti. Na mete, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā. Na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ parijānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ parijānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ parijānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ parijānanti, jātiṃ parijānanti … pe … bhavaṃ … upādānaṃ … taṇhaṃ … vedanaṃ … phassaṃ … saḷāyatanaṃ … nāmarūpaṃ … viññāṇaṃ … saṅkhāre parijānanti, saṅkhārasamudayaṃ parijānanti, saṅkhāranirodhaṃ parijānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ parijānanti. Te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā. Te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

20. Paccayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Paṭiccasamuppādañca vo, bhikkhave, desessāmi paṭiccasamuppanne ca dhamme. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Katamo ca, bhikkhave, paṭiccasamuppādo? Jātipaccayā, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ. Uppādā vā tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ, ṭhitāva sā dhātu dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā idappaccayatā. Taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti. ‘Passathā’ti cāha: ‘jātipaccayā, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ’.

Bhavapaccayā, bhikkhave, jāti … pe … upādānapaccayā, bhikkhave, bhavo … taṇhāpaccayā, bhikkhave, upādānaṃ … vedanāpaccayā, bhikkhave, taṇhā … phassapaccayā, bhikkhave, vedanā … saḷāyatanapaccayā, bhikkhave,

phasso … nāmarūpapaccayā, bhikkhave, saḷāyatanaṃ … viññāṇapaccayā, bhikkhave, nāmarūpaṃ … saṅkhārapaccayā, bhikkhave, viññāṇaṃ … avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā uppādā vā tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ, ṭhitāva sā dhātu dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā idappaccayatā. Taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti. 'Passathā'ti cāha: 'avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā'. Iti kho, bhikkhave, yā tatra tathatā avitathatā anaññathatā idappaccayatā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, paṭiccasamuppādo.

Katame ca, bhikkhave, paṭiccasamuppannā dhammā? Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ. Jāti, bhikkhave, aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Bhavo, bhikkhave, anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo. Upādānaṃ bhikkhave … pe … taṇhā, bhikkhave … vedanā, bhikkhave … phasso, bhikkhave … saḷāyatanaṃ, bhikkhave … nāmarūpaṃ, bhikkhave … viññāṇaṃ, bhikkhave … saṅkhārā, bhikkhave … avijjā, bhikkhave, aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Ime vuccanti, bhikkhave, paṭiccasamuppannā dhammā.

Yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa 'ayañca paṭiccasamuppādo, ime ca paṭiccasamuppannā dhammā' yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, so vata pubbantaṃ vā paṭidhāvissati: 'ahosiṃ nu kho ahaṃ atītamaddhānaṃ, nanu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ, kiṃ nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho ahosiṃ atītamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ ahosiṃ nu kho ahaṃ atītamaddhānan'ti; aparantaṃ vā upadhāvissati: 'bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatamaddhānaṃ, nanu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ, kiṃ nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ, kathaṃ nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ bhavissāmi nu kho ahaṃ anāgatamaddhānan'ti; etarahi vā paccuppannaṃ addhānaṃ ajjhattaṃ kathaṃkathī bhavissati: 'ahaṃ nu khosmi, no nu khosmi, kiṃ nu khosmi, kathaṃ nu khosmi, ayaṃ nu kho satto kuto āgato, so kuhiṃ gamissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Tathā hi, bhikkhave, ariyasāvakassa ayañca

paṭiccasamuppādo ime ca paṭiccasamuppannā dhammā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā"ti.

Dasamaṃ.

Āhāravaggo dutiyo.

Āhāraṃ phagguno ceva, Dve ca samaṇabrāhmaṇā; Kaccānagotta dhammakathikaṃ, Acelaṃ timbarukena ca; Bālapaṇḍitato ceva, Dasamo paccayena cāti.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

6. Vessabhūsutta

"Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ... pe ....

Saṃyutta Nikāya 12

6. Dukkhavagga

57. Taruṇarukkhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, taruṇo rukkho. Tassa puriso kālena kālaṃ mūlāni palimajjeyya kālena kālaṃ paṃsuṃ dadeyya, kālena kālaṃ udakaṃ dadeyya. Evañhi so, bhikkhave, taruṇo rukkho tadāhāro tadupādāno vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyya. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu assādānupassino viharato taṇhā pavaḍḍhati. Taṇhāpaccayā upādānaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Saṃyojaniyesu, bhikkhave, dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, taruṇo rukkho. Atha puriso āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya ... pe ... nadiyā vā sīghasotāya pavāheyya. Evañhi so, bhikkhave, taruṇo rukkho ucchinnamūlo assa tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo. Evameva kho, bhikkhave, saṃyojaniyesu dhammesu ādīnavānupassino viharato taṇhā nirujjhati. Taṇhānirodhā upādānanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

3. Dasabalavagga

23. Upanisasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. " Jānato ahaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? Iti rūpaṃ iti rūpassa samudayo iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā ... pe ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ iti viññāṇassa samudayo iti viññāṇassa atthaṅgamoti. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hoti.

Yampissa taṃ, bhikkhave, khayasmiṃ khayeñāṇaṃ, tampi saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, khayeñāṇassa upanisā? 'Vimuttī'tissa vacanīyaṃ. Vimuttimpāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, vimuttiyā upanisā? 'Virāgo'tissa vacanīyaṃ. Virāgampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, virāgassa upanisā? 'Nibbidā'tissa vacanīyaṃ. Nibbidampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, nibbidāya upanisā? 'Yathābhūtañāṇadassanan'tissa vacanīyaṃ. Yathābhūtañāṇadassanampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, yathābhūtañāṇadassanassa upanisā? 'Samādhī'tissa vacanīyaṃ. Samādhimpāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ.

Kā ca, bhikkhave, samādhissa upanisā? 'Sukhan'tissa vacanīyaṃ. Sukhampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, sukhassa upanisā? 'Passaddhī'tissa vacanīyaṃ. Passaddhimpāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, passaddhiyā upanisā? 'Pītī'tissa vacanīyaṃ. Pītimpāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, pītiyā upanisā? 'Pāmojjan'tissa vacanīyaṃ. Pāmojjampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, pāmojjassa upanisā? 'Saddhā'tissa vacanīyaṃ. Saddhampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ.

Kā ca, bhikkhave, saddhāya upanisā? 'Dukkhan'tissa vacanīyaṃ. Dukkhampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, dukkhassa upanisā? 'Jātī'tissa vacanīyaṃ. Jātimpāhaṃ,

bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, jātiyā upanisā? 'Bhavo'tissa vacanīyaṃ. Bhavampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, bhavassa upanisā? 'Upādānan'tissa vacanīyaṃ. Upādānampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ. Kā ca, bhikkhave, upādānassa upanisā? 'Taṇhā'tissa vacanīyaṃ. Taṇhampāhaṃ, bhikkhave, saupanisaṃ vadāmi, no anupanisaṃ.

Kā ca, bhikkhave, taṇhāya upanisā? 'Vedanā'tissa vacanīyaṃ ... pe ... 'phasso'tissa vacanīyaṃ ... 'saḷāyatanan'tissa vacanīyaṃ ... 'nāmarūpan'tissa vacanīyaṃ ... 'viññāṇan'tissa vacanīyaṃ ... 'saṅkhārā'tissa vacanīyaṃ. Saṅkhārepāhaṃ, bhikkhave, saupanise vadāmi, no anupanise. Kā ca, bhikkhave, saṅkhārānaṃ upanisā? 'Avijjā'tissa vacanīyaṃ.

Iti kho, bhikkhave, avijjūpanisā saṅkhārā, saṅkhārūpanisaṃ viññāṇaṃ, viññāṇūpanisaṃ nāmarūpaṃ, nāmarūpūpanisaṃ saḷāyatanaṃ, saḷāyatanūpaniso phasso, phassūpanisā vedanā, vedanūpanisā taṇhā, taṇhūpanisaṃ upādānaṃ, upādānūpaniso bhavo, bhavūpanisā jāti, jātūpanisaṃ dukkhaṃ, dukkhūpanisā saddhā, saddhūpanisaṃ pāmojjaṃ, pāmojjūpanisā pīti, pītūpanisā passaddhi, passaddhūpanisaṃ sukhaṃ, sukhūpaniso samādhi, samādhūpanisaṃ yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassanūpanisā nibbidā, nibbidūpaniso virāgo, virāgūpanisā vimutti, vimuttūpanisaṃ khayeñāṇaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti. Pabbatakandarapadarasākhāparipūrā kusobbhe paripūrenti. Kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti. Mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti. Kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti. Mahānadiyo paripūrā mahāsamuddaṃ paripūrenti.

Evameva kho, bhikkhave, avijjūpanisā saṅkhārā, saṅkhārūpanisaṃ viññāṇaṃ, viññāṇūpanisaṃ nāmarūpaṃ, nāmarūpūpanisaṃ saḷāyatanaṃ, saḷāyatanūpaniso phasso, phassūpanisā vedanā, vedanūpanisā taṇhā, taṇhūpanisaṃ upādānaṃ, upādānūpaniso bhavo, bhavūpanisā jāti, jātūpanisaṃ dukkhaṃ, dukkhūpanisā saddhā, saddhūpanisaṃ pāmojjaṃ, pāmojjūpanisā pīti, pītūpanisā passaddhi, passaddhūpanisaṃ sukhaṃ, sukhūpaniso samādhi, samādhūpanisaṃ yathābhūtañāṇadassanaṃ, yathābhūtañāṇadassanūpanisā nibbidā, nibbidūpaniso virāgo,

virāgūpanisā vimutti, vimuttūpanisaṃ khayeñāṇan”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

39. Dutiyacetanāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Yañca, bhikkhave, ceteti yañca pakappeti yañca anuseti, ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti. Tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe nāmarūpassa avakkanti hoti. Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ; saḷāyatanapaccayā phasso; phassapaccayā vedanā … pe … taṇhā … upādānaṃ … bhavo … jāti … jarāmaraṇaṃ … sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

No ce, bhikkhave, ceteti no ce pakappeti, atha ce anuseti, ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti. Tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe nāmarūpassa avakkanti hoti. Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Yato ca kho, bhikkhave, no ceva ceteti no ca pakappeti no ca anuseti, ārammaṇametaṃ na hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe asati patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Tadappatiṭṭhite viññāṇe avirūḷhe nāmarūpassa avakkanti na hoti. Nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

38. Cetanāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “ Yañca, bhikkhave, ceteti yañca pakappeti yañca anuseti, ārammaṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti. Tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti. Āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā sati āyatiṃ jāti jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

No ce, bhikkhave, ceteti no ce pakappeti, atha ce anuseti, āram-

maṇametaṃ hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe sati patiṭṭhā viññāṇassa hoti. Tasmiṃ patiṭṭhite viññāṇe virūḷhe āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hoti. Āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā sati āyatiṃ jāti jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Yato ca kho, bhikkhave, no ceva ceteti no ca pakappeti no ca anuseti, ārammaṇametaṃ na hoti viññāṇassa ṭhitiyā. Ārammaṇe asati patiṭṭhā viññāṇassa na hoti. Tadappatiṭṭhite viññāṇe avirūḷhe āyatiṃ punabbhavābhinibbatti na hoti. Āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā asati āyatiṃ jāti jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

17. Acelakassapasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho acelo kassapo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: "puccheyyāma mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ kañcideva desaṃ, sace no bhavaṃ gotamo okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti. "Akālo kho tāva, kassapa, pañhassa; antaragharaṃ paviṭṭhamhā"ti.

Dutiyampi kho acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: "puccheyyāma mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ kañcideva desaṃ, sace no bhavaṃ gotamo okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti. "Akālo kho tāva, kassapa, pañhassa; antaragharaṃ paviṭṭhamhā"ti. Tatiyampi kho acelo kassapo ... pe ... antaragharaṃ paviṭṭhamhāti. Evaṃ vutte, acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: "na kho pana mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ bahudeva pucchitukāmā"ti. "Puccha, kassapa, yadākaṅkhasī"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'sayaṅkataṃ dukkhan'ti? 'Mā hevaṃ, kassapā'ti bhagavā avoca. 'Kiṃ pana, bho gotama, paraṅkataṃ dukkhan'ti? 'Mā hevaṃ, kassapā'ti bhagavā avoca. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, sayaṅkatañca

paraṅkatañca dukkhan'ti? 'Mā hevaṃ, kassapā'ti bhagavā avoca. 'Kiṃ pana, bho gotama, asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhan'ti? 'Mā hevaṃ, kassapā'ti bhagavā avoca. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, natthi dukkhan'ti? 'Na kho, kassapa, natthi dukkhaṃ. Atthi kho, kassapa, dukkhan'ti. 'Tena hi bhavaṃ gotamo dukkhaṃ na jānāti, na passatī'ti. 'Na khvāhaṃ, kassapa, dukkhaṃ na jānāmi, na passāmi. Jānāmi khvāhaṃ, kassapa, dukkhaṃ; passāmi khvāhaṃ, kassapa, dukkhan'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho gotama, 'sayaṃkataṃ dukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, kassapā'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, paraṃkataṃ dukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, kassapā'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, sayaṃkatañca paraṃkatañca dukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, kassapā'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho gotama, asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ dukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'mā hevaṃ, kassapā'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho gotama, natthi dukkhan'ti iti puṭṭho samāno 'na kho, kassapa, natthi dukkhaṃ, atthi kho, kassapa, dukkhan'ti vadesi. 'Tena hi bhavaṃ gotamo dukkhaṃ na jānāti na passatī'ti iti puṭṭho samāno 'na khvāhaṃ, kassapa, dukkhaṃ na jānāmi na passāmi. Jānāmi khvāhaṃ, kassapa, dukkhaṃ; passāmi khvāhaṃ, kassapa, dukkhan'ti vadesi. Ācikkhatu ca me, bhante, bhagavā dukkhaṃ. Desetu ca me, bhante, bhagavā dukkhan"ti.

"'So karoti so paṭisaṃvedayatī'ti kho, kassapa, ādito sato 'sayaṃkataṃ dukkhan'ti iti vadaṃ sassataṃ etaṃ pareti. 'Añño karoti añño paṭisaṃvedayatī'ti kho, kassapa, vedanābhitunnassa sato 'paraṃkataṃ dukkhan'ti iti vadaṃ ucchedaṃ etaṃ pareti. Ete te, kassapa, ubho ante anupagamma majjhena tathāgato dhammaṃ deseti: 'avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'"ti.

Evaṃ vutte, acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya ... pe ... 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasam-

padan”ti.

“Yo kho, kassapa, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, so cattāro māse parivasati. Catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya. Api ca mayā puggalavemattatā viditā”ti.

“Sace, bhante, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, cattāro māse parivasati. Catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya. Ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi, catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādentu bhikkhubhāvāyā”ti.

Alattha kho acelo kassapo bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno ca panāyasmā kassapo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. “Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā”ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā kassapo arahataṃ ahosīti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

66. Sammasasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhadante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: “sammasatha no tumhe, bhikkhave, antaraṃ sammasan”ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ahaṃ kho, bhante, sammasāmi antaraṃ sammasan”ti. “Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, sammasasi antaraṃ sammasan”ti? Atha kho so bhikkhu byākāsi. Yathā so bhikkhu byākāsi na so bhikkhu bhagavato cittaṃ ārādhesi.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: “etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo; yaṃ bhagavā antaraṃ sammasaṃ

bhāseyya. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tenahānanda, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu sammasamāno sammasati antaraṃ sammasaṃ: 'yaṃ kho idaṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ dukkhaṃ loke uppajjati jarāmaraṇaṃ. Idaṃ kho dukkhaṃ kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ, kismiṃ sati jarāmaraṇaṃ hoti, kismiṃ asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti? So sammasamāno evaṃ jānāti: 'yaṃ kho idaṃ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ dukkhaṃ loke uppajjati jarāmaraṇaṃ. Idaṃ kho dukkhaṃ upadhinidānaṃ upadhisamudayaṃ upadhijātikaṃ upadhipabhavaṃ, upadhismiṃ sati jarāmaraṇaṃ hoti, upadhismiṃ asati jarāmaraṇaṃ na hotī'ti. So jarāmaraṇañca pajānāti jarāmaraṇasamudayañca pajānāti jarāmaraṇanirodhañca pajānāti yā ca jarāmaraṇanirodhasāruppagāminī paṭipadā tañca pajānāti. Tathāpaṭipanno ca hoti anudhammacārī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu sabbaso sammā dukkhakkhayāya paṭipanno jarāmaraṇanirodhāya.

Athāparaṃ sammasamāno sammasati antaraṃ sammasaṃ: 'upadhi panāyaṃ kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo, kismiṃ sati upadhi hoti, kismiṃ asati upadhi na hotī'ti? So sammasamāno evaṃ jānāti: 'upadhi taṇhānidāno taṇhāsamudayo taṇhājātiko taṇhāpabhavo, taṇhāya sati upadhi hoti, taṇhāya asati upadhi na hotī'ti. So upadhiñca pajānāti upadhisamudayañca pajānāti upadhinirodhañca pajānāti yā ca upadhinirodhasāruppagāminī paṭipadā tañca pajānāti. Tathāpaṭipanno ca hoti anudhammacārī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu sabbaso sammā dukkhakkhayāya paṭipanno upadhinirodhāya.

Athāparaṃ sammasamāno sammasati antaraṃ sammasaṃ: 'taṇhā panāyaṃ kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisatī'ti? So sammasamāno evaṃ jānāti—yaṃ kho loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhuṃ loke piyarūpaṃ, sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ... pe ... ghānaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ... jivhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ... kāyo loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ... mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppa-

jjati ettha nivisamānā nivisati.

Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ niccato addakkhuṃ sukhato addakkhuṃ attato addakkhuṃ ārogyato addakkhuṃ khemato addakkhuṃ. Te taṇhaṃ vaḍḍhesuṃ. Ye taṇhaṃ vaḍḍhesuṃ te upadhiṃ vaḍḍhesuṃ. Ye upadhiṃ vaḍḍhesuṃ te dukkhaṃ vaḍḍhesuṃ. Ye dukkhaṃ vaḍḍhesuṃ te na parimucciṃsu jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimucciṃsu dukkhasmāti vadāmi.

Yepi hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ niccato dakkhissanti sukhato dakkhissanti attato dakkhissanti ārogyato dakkhissanti khemato dakkhissanti. Te taṇhaṃ vaḍḍhissanti. Ye taṇhaṃ vaḍḍhissanti te upadhiṃ vaḍḍhissanti. Ye upadhiṃ vaḍḍhissanti te dukkhaṃ vaḍḍhissanti. Ye dukkhaṃ vaḍḍhissanti te na parimuccissanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccissanti dukkhasmāti vadāmi.

Yepi hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ niccato passanti sukhato passanti attato passanti ārogyato passanti khemato passanti. Te taṇhaṃ vaḍḍhenti. Ye taṇhaṃ vaḍḍhenti te upadhiṃ vaḍḍhenti. Ye upadhiṃ vaḍḍhenti te dukkhaṃ vaḍḍhenti. Ye dukkhaṃ vaḍḍhenti te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccanti dukkhasmāti vadāmi.

Seyyathāpi, bhikkhave, āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. So ca kho visena saṃsaṭṭho. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ayaṃ te, ambho purisa, āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno; so ca kho visena saṃsaṭṭho. Sace ākaṅkhasi piva. Pivato hi kho taṃ chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchasi maraṇamattaṃ vā dukkhan’ti. So taṃ āpānīyakaṃsaṃ sahasā appaṭisaṅkhā piveyya, nappaṭinissajjeyya. So tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ … pe … anāgatamaddhānaṃ … pe … etarahi samaṇā vā brāhmaṇā

vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ niccato passanti sukhato passanti attato passanti ārogyato passanti khemato passanti, te taṇhaṃ vaḍḍhenti. Ye taṇhaṃ vaḍḍhenti te upadhiṃ vaḍḍhenti. Ye upadhiṃ vaḍḍhenti te dukkhaṃ vaḍḍhenti. Ye dukkhaṃ vaḍḍhenti te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccanti dukkhasmāti vadāmi.

Ye ca kho keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ aniccato addakkhuṃ dukkhato addakkhuṃ anattato addakkhuṃ rogato addakkhuṃ bhayato addakkhuṃ, te taṇhaṃ pajahiṃsu. Ye taṇhaṃ pajahiṃsu te upadhiṃ pajahiṃsu. Ye upadhiṃ pajahiṃsu te dukkhaṃ pajahiṃsu. Ye dukkhaṃ pajahiṃsu te parimucciṃsu jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimucciṃsu dukkhasmāti vadāmi.

Yepi hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ aniccato dakkhissanti dukkhato dakkhissanti anattato dakkhissanti rogato dakkhissanti bhayato dakkhissanti, te taṇhaṃ pajahissanti. Ye taṇhaṃ pajahissanti ... pe ... parimuccissanti dukkhasmāti vadāmi.

Yepi hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ aniccato passanti dukkhato passanti anattato passanti rogato passanti bhayato passanti, te taṇhaṃ pajahanti. Ye taṇhaṃ pajahanti te upadhiṃ pajahanti. Ye upadhiṃ pajahanti te dukkhaṃ pajahanti. Ye dukkhaṃ pajahanti te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccanti dukkhasmāti vadāmi.

Seyyathāpi, bhikkhave, āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. So ca kho visena saṃsaṭṭho. Atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ayaṃ te, ambho purisa, āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno so ca kho visena saṃsaṭṭho. Sace ākaṅkhasi piva. Pivato hi kho taṃ chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi; pivitvā ca pana tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchasi maraṇamattaṃ vā dukkhan'ti. Atha kho, bhikkhave, tassa purisassa evamassa: 'sakkā kho me ayaṃ surāpipāsitā pānīyena vā vinetuṃ dadhimaṇḍakena vā vinetuṃ bhaṭṭhaloṇikāya vā vinetuṃ loṇasovīrakena

vā vinetuṃ, na tvevāhaṃ taṃ piveyyaṃ, yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti. So taṃ āpānīyakaṃsaṃ paṭisaṅkhā na piveyya, paṭinissajjeyya. So tatonidānaṃ na maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ aniccato addakkhuṃ dukkhato addakkhuṃ anattato addakkhuṃ rogato addakkhuṃ bhayato addakkhuṃ, te taṇhaṃ pajahiṃsu. Ye taṇhaṃ pajahiṃsu te upadhiṃ pajahiṃsu. Ye upadhiṃ pajahiṃsu te dukkhaṃ pajahiṃsu. Ye dukkhaṃ pajahiṃsu te parimucciṃsu jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimucciṃsu dukkhasmāti vadāmi.

Yepi hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ ... pe ... etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ taṃ aniccato passanti dukkhato passanti anattato passanti rogato passanti bhayato passanti, te taṇhaṃ pajahanti. Ye taṇhaṃ pajahanti te upadhiṃ pajahanti. Ye upadhiṃ pajahanti te dukkhaṃ pajahanti. Ye dukkhaṃ pajahanti te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccanti dukkhasmāti vadāmī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

13. Samaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ nappajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; jātiṃ ... pe ... bhavaṃ ... upādānaṃ ... taṇhaṃ ... vedanaṃ ... phassaṃ ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhāre nappajānanti, saṅkhārasamudayaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhaṃ nappajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā; na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ pajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ pajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ

pajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti; jātiṃ ... pe ... bhavaṃ ... upādānaṃ ... taṇhaṃ ... vedanaṃ ... phassaṃ ... saḷāyatanaṃ ... nāmarūpaṃ ... viññāṇaṃ ... saṅkhāre pajānanti, saṅkhārasamudayaṃ pajānanti, saṅkhāranirodhaṃ pajānanti, saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā; te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

61. Assutavāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme ... "assutavā, bhikkhave, puthujjano imasmiṃ cātumahābhūtikasmiṃ kāyasmiṃ nibbindeyyapi virajjeyyapi vimucceyyapi. Taṃ kissa hetu? Dissati, bhikkhave, imassa cātumahābhūtikassa kāyassa ācayopi apacayopi ādānampi nikkhepanampi. Tasmā tatrāssutavā puthujjano nibbindeyyapi virajjeyyapi vimucceyyapi.

Yañca kho etaṃ, bhikkhave, vuccati cittaṃ itipi, mano itipi, viññāṇaṃ itipi, tatrāssutavā puthujjano nālaṃ nibbindituṃ nālaṃ virajjituṃ nālaṃ vimuccituṃ. Taṃ kissa hetu? Dīgharattañhetaṃ, bhikkhave, assutavato puthujjanassa ajjhositaṃ mamāyitaṃ parāmaṭṭhaṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti. Tasmā tatrāssutavā puthujjano nālaṃ nibbindituṃ nālaṃ virajjituṃ nālaṃ vimuccituṃ.

Varaṃ, bhikkhave, assutavā puthujjano imaṃ cātumahābhūtikaṃ kāyaṃ attato upagaccheyya, na tveva cittaṃ. Taṃ kissa hetu? Dissatāyaṃ, bhikkhave, cātumahābhūtiko kāyo ekampi vassaṃ tiṭṭhamāno dvepi vassāni tiṭṭhamāno tīṇipi vassāni tiṭṭhamāno cattāripi vassāni tiṭṭhamāno pañcapi vassāni tiṭṭhamāno dasapi vassāni tiṭṭhamāno vīsatipi vassāni tiṭṭhamāno tiṃsampi vassāni tiṭṭhamāno cattārīsampi vassāni tiṭṭhamāno paññāsampi vassāni tiṭṭhamāno vassasatampi tiṭṭhamāno, bhiyyopi tiṭṭhamāno.

Yañca kho etaṃ, bhikkhave, vuccati cittaṃ itipi, mano itipi, viññāṇaṃ itipi, taṃ rattiyā ca divasassa ca aññadeva uppajjati aññaṃ nirujjhati.

Seyyathāpi, bhikkhave, makkaṭo araññe pavane caramāno sākhaṃ gaṇhati, taṃ muñcitvā aññaṃ gaṇhati, taṃ muñcitvā aññaṃ gaṇhati; evameva kho, bhikkhave, yamidaṃ vuccati cittaṃ itipi, mano itipi, viññāṇaṃ itipi, taṃ rattiyā ca divasassa ca aññadeva uppajjati aññaṃ nirujjhati.

Tatra, bhikkhave, sutavā ariyasāvako paṭiccasamuppādaṃyeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti: 'iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati—yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī'ti.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

2. Āhāravagga

12. Moḷiyaphaggunasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Cattārome, bhikkhave, āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāya. Katame cattāro? Kabaḷīkāro āhāro—oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. Ime kho, bhikkhave, cattāro āhārā bhūtānaṃ vā sattānaṃ ṭhitiyā sambhavesīnaṃ vā anuggahāyā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā moḷiyaphagguno bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, viññāṇāhāraṃ āhāretī"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca: "'āhāretī'ti ahaṃ na vadāmi. 'Āhāretī'ti cāhaṃ vadeyyaṃ, tatrassa kallo pañho: 'ko nu kho, bhante, āhāretī'ti? Evañcāhaṃ na vadāmi. Evaṃ maṃ avadantaṃ yo evaṃ puccheyya: 'kissa nu kho, bhante, viññāṇāhāro'ti, esa kallo pañho. Tatra kallaṃ veyyākaraṇaṃ: 'viññāṇāhāro āyatiṃ punabbhavābhinibbattiyā paccayo, tasmiṃ bhūte sati saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso'"ti.

"Ko nu kho, bhante, phusatī"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca: "'phusatī'ti ahaṃ na vadāmi. 'Phusatī'ti cāhaṃ vadeyyaṃ, tatrassa kallo pañho: 'ko nu kho, bhante, phusatī'ti? Evañcāhaṃ na vadāmi. Evaṃ maṃ avadantaṃ yo evaṃ puccheyya: 'kiṃpaccayā nu kho, bhante, phasso'ti, esa kallo pañho. Tatra kallaṃ veyyākaraṇaṃ: 'saḷāyatana-paccayā phasso, phassapaccayā vedanā'"ti.

"Ko nu kho, bhante, vedayatī"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca: "'vedayatī'ti ahaṃ na vadāmi. 'Vedayatī'ti cāhaṃ vadeyyaṃ, tatrassa kallo pañho: 'ko nu kho, bhante, vedayatī'ti? Evañcāhaṃ na vadāmi. Evaṃ maṃ avadantaṃ yo evaṃ puccheyya: 'kiṃpaccayā nu kho, bhante, vedanā'ti, esa kallo pañho. Tatra kallaṃ veyyākaraṇaṃ: 'phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā'"ti.

"Ko nu kho, bhante, tasatī"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca: "'tasatī'ti ahaṃ na vadāmi. 'Tasatī'ti cāhaṃ vadeyyaṃ, tatrassa kallo pañho: 'ko nu kho, bhante, tasatī'ti? Evañcāhaṃ na vadāmi. Evaṃ maṃ avadantaṃ yo evaṃ puccheyya: 'kiṃpaccayā nu kho, bhante, taṇhā'ti, esa kallo pañho. Tatra kallaṃ veyyākaraṇaṃ: 'vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānan'"ti.

"Ko nu kho, bhante, upādiyatī"ti? "No kallo pañho"ti bhagavā avoca: "'upādiyatī'ti ahaṃ na vadāmi. 'Upādiyatī'ti cāhaṃ vadeyyaṃ, tatrassa kallo pañho: 'ko nu kho, bhante, upādiyatī'ti? Evañcāhaṃ na vadāmi. Evaṃ maṃ avadantaṃ yo evaṃ puccheyya: 'kiṃpaccayā nu kho, bhante, upādānan'ti, esa kallo pañho. Tatra kallaṃ veyyākaraṇaṃ: 'taṇhāpaccayā upādānaṃ; upādānapaccayā bhavo'ti ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Channaṃ tveva, phagguna, phassāyatanānaṃ asesavirāganirodhā phassanirodho; phassanirodhā vedanānirodho; vedanānirodhā taṇhānirodho; taṇhānirodhā upādānanirodho; upādānanirodhā bhavanirodho; bhavanirodhā jātinirodho; jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

37. Natumhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “ Nāyaṃ, bhikkhave, kāyo tumhākaṃ napi aññesaṃ. Purāṇamidaṃ, bhikkhave, kammaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ vedaniyaṃ daṭṭhabbaṃ.

Tatra kho, bhikkhave, sutavā ariyasāvako paṭiccasamuppādaññeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti: ‘iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati, yadidaṃ—avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī’”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

70. Susimaparibbājakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavā sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Bhikkhusaṃghopi sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Aññatitthiyā pana paribbājakā asakkatā honti agarukatā amānitā apūjitā anapacitā, na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ.

Tena kho pana samayena susimo paribbājako rājagahe paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ. Atha kho susimassa paribbājakassa parisā susimaṃ paribbājakaṃ etadavocuṃ: “ehi tvaṃ, āvuso susima, samaṇe gotame brahmacariyaṃ cara. Tvaṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā amhe vāceyyāsi. Taṃ mayaṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā gihīnaṃ bhāsissāma. Evaṃ mayampi sakkatā bhavissāma garukatā mānitā pūjitā apacitā lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan”ti. “Evamāvuso”ti kho susimo paribbājako sakāya parisāya paṭissuṇitvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho susimo paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: “icchāmahaṃ, āvuso ānanda, imasmiṃ

dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun”ti.

Atha kho āyasmā ānando susimaṃ paribbājakaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: “ayaṃ, bhante, susimo paribbājako evamāha: ‘icchāmahaṃ, āvuso ānanda, imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritun’”ti. “Tenahānanda, susimaṃ pabbājethā”ti. Alattha kho susimo paribbājako bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ.

Tena kho pana samayena sambahulehi bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā hoti: “khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmā”ti. Assosi kho āyasmā susimo: “sambahulehi kira bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāmā”ti. Atha kho āyasmā susimo yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tehi bhikkhūhi saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā susimo te bhikkhū etadavoca: “saccaṃ kirāyasmantehi bhagavato santike aññā byākatā: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānāmā”ti? “Evamāvuso”ti.

“Api pana tumhe āyasmanto evaṃ jānantā evaṃ passantā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhotha—ekopi hutvā bahudhā hotha, bahudhāpi hutvā eko hotha; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ, tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gacchatha, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karotha, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchatha, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamatha, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasatha parimajjatha, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattethā”ti? “No hetaṃ, āvuso”.

“Api pana tumhe āyasmanto evaṃ jānantā evaṃ passantā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇātha dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā”ti? “No hetaṃ, āvuso”.

“Api pana tumhe āyasmanto evaṃ jānantā evaṃ passantā parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānātha—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānātha; vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajānātha; sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajānātha; vīta-

dosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajānātha; samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajānātha; vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajānātha; saṅkhittaṃ vā cittaṃ saṅkhittaṃ cittanti pajānātha; vikkhittaṃ vā cittaṃ vikkhittaṃ cittanti pajānātha; mahaggataṃ vā cittaṃ mahaggataṃ cittanti pajānātha; amahaggataṃ vā cittaṃ amahaggataṃ cittanti pajānātha; sauttaraṃ vā cittaṃ sauttaraṃ cittanti pajānātha; anuttaraṃ vā cittaṃ anuttaraṃ cittanti pajānātha; samāhitaṃ vā cittaṃ samāhitaṃ cittanti pajānātha; asamāhitaṃ vā cittaṃ asamāhitaṃ cittanti pajānātha; vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajānātha; avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānāthā"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Api pana tumhe āyasmanto evaṃ jānantā evaṃ passantā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussaratha, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarathā"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Api pana tumhe āyasmanto evaṃ jānantā evaṃ passantā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passatha cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānātha: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā, ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā, ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passatha cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākam-

mūpage satte pajānāthā"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Api pana tumhe āyasmanto evaṃ jānantā evaṃ passantā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, te kāyena phusitvā viharathā"ti? "No hetaṃ, āvuso".

"Ettha dāni āyasmanto idañca veyyākaraṇaṃ imesañca dhammānaṃ asamāpatti; idaṃ no, āvuso, kathan"ti? "Paññāvimuttā kho mayaṃ, āvuso susimā"ti.

"Na khvāhaṃ imassa āyasmantānaṃ saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me āyasmanto tathā bhāsantu yathāhaṃ imassa āyasmantānaṃ saṅkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājāneyyan"ti. "Ājāneyyāsi vā tvaṃ, āvuso susima, na vā tvaṃ ājāneyyāsi atha kho paññāvimuttā mayan"ti.

Atha kho āyasmā susimo uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā susimo yāvatako tehi bhikkhūhi saddhiṃ ahosi kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. "Pubbe kho, susima, dhammaṭṭhitiñāṇaṃ, pacchā nibbāne ñāṇan"ti.

"Na khvāhaṃ, bhante, imassa bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānāmi. Sādhu me, bhante, bhagavā tathā bhāsatu yathāhaṃ imassa bhagavatā saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājāneyyan"ti. "Ājāneyyāsi vā tvaṃ, susima, na vā tvaṃ ājāneyyāsi, atha kho dhammaṭṭhitiñāṇaṃ pubbe, pacchā nibbāne ñāṇaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, susima, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Saññā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... pe ... "saṅkhārā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante". "Viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Tasmātiha, susima, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ netaṃ mama nesohamasmi na meso attāti; evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā, sabbā vedanā netaṃ mama nesohamasmi na meso attāti; evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci saññā ... pe ... ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā ye dūre santike vā, sabbe saṅkhārā netaṃ mama nesohamasmi na meso attāti; evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ netaṃ mama nesohamasmi na meso attāti; evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, susima, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

'Jātipaccayā jarāmaraṇan'ti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante". "'Bhavapaccayā jātī'ti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante". "'Upādānapaccayā bhavo'ti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante". "'Taṇhāpaccayā upādānan'ti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante". "Vedanāpaccayā taṇhāti ... phassapaccayā vedanāti ... saḷāyatanapaccayā phassoti ... nāmarūpapaccayā saḷāyatananti ... viññāṇapaccayā nāmarūpanti ... saṅkhārapaccayā viññāṇanti ... avijjāpaccayā saṅkhārāti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante".

"'Jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'ti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante".

"'Bhavanirodhā jātinirodho'ti susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante". "Upādānanirodhā bhavanirodhoti ... taṇhānirodhā upādānanirodhoti ... vedanānirodhā taṇhānirodhoti ... phassanirodhā vedanānirodhoti ... saḷāyatananirodhā phassanirodhoti ... nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodhoti ... viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti ... saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhoti ... avijjānirodhā saṅkhāranirodhoti, susima, passasī"ti? "Evaṃ, bhante".

"Api pana tvaṃ, susima, evaṃ jānanto evaṃ passanto anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhosi—ekopi hutvā bahudhā hosi, bahudhāpi hutvā eko hosi; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ, tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchasi, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karosi, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāno gacchasi, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamasi, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasasi parimajjasi, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattesī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Api pana tvaṃ, susima, evaṃ jānanto evaṃ passanto dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇasi dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Api pana tvaṃ, susima, evaṃ jānanto evaṃ passanto parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāsi—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāsi ... pe ... vimuttaṃ vā cittaṃ vimuttaṃ cittanti pajānāsī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Api pana tvaṃ, susima, evaṃ jānanto evaṃ passanto anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarasi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Api pana tvaṃ, susima, evaṃ jānanto evaṃ passanto dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passasi cavamāne ... pe ... yathākammūpage satte pajānāsī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Api pana tvaṃ, susima, evaṃ jānanto evaṃ passanto ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, te kāyena phusitvā viharasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Ettha dāni, susima, idañca veyyākaraṇaṃ imesañca dhammānaṃ asamāpatti, idaṃ no, susima, kathan"ti?

Atha kho āyasmā susimo bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yvāhaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye dhammatthenako pabbajito. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha tvaṃ, susima, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yo tvaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye dhammatthenako pabbajito. Seyyathāpi, susima, coraṃ āgucāriṃ gahetvā rañño dasseyyuṃ: 'ayaṃ te, deva, coro āgucārī, imassa yaṃ icchasi taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tamenaṃ rājā evaṃ vadeyya: 'gacchatha, bho, imaṃ purisaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindathā'ti. Tamenaṃ rañño purisā daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindeyyuṃ. Taṃ kiṃ maññasi, susima, api nu so puriso tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyethā"ti? "Evaṃ, bhante".

"Yaṃ kho so, susima, puriso tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyetha. Yā evaṃ svākkhāte dhammavinaye dhammatthenakassa pabbajjā, ayaṃ tato dukkhavipākatarā ca kaṭukavipākatarā ca, api ca vinipātāya saṃvattati. Yato ca kho tvaṃ, susima, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhi hesā, susima, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiñca saṃvaraṃ āpajjatī"ti.

Dasamaṃ.

Mahāvaggo sattamo.

Dve assutavatā vuttā, puttamaṃsena cāparaṃ; Atthirāgo ca nagaraṃ, sammasaṃ naḷakalāpiyaṃ; Kosambī upayanti ca, dasamo susimena cāti.

Saṃyutta Nikāya 12

1. Buddhavagga

8. Koṇāgamanasutta

“Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa … pe ….

Saṃyutta Nikāya 12

9. Antarapeyyāla

82. Satthusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Jarāmaraṇaṃ, bhikkhave, ajānatā apassatā yathābhūtaṃ jarāmaraṇe yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo; jarāmaraṇasamudayaṃ ajānatā apassatā yathābhūtaṃ jarāmaraṇasamudaye yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo; jarāmaraṇanirodhaṃ ajānatā apassatā yathābhūtaṃ jarāmaraṇanirodhe yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo; jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ajānatā apassatā yathābhūtaṃ jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya yathābhūtaṃ ñāṇāya satthā pariyesitabbo”ti. (Suttanto eko.) (82:353)

Paṭhamaṃ.

(Sabbesaṃ peyyālo evaṃ vitthāretabbo.)

Saṃyutta Nikāya 12

8. Samaṇabrāhmaṇavagga

71. Jarāmaraṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā … pe … “ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ nappajānanti, jarāmaraṇasamudayaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhaṃ nappajānanti, jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā jarāmaraṇaṃ pajānanti … pe … paṭipadaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti. (Suttanto eko.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

5. Gahapativagga

41. Pañcaverabhayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca:

"Yato kho, gahapati, ariyasāvakassa pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, catūhi ca sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ariyo cassa ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'ti.

Katamāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti? Yaṃ, gahapati, pāṇātipātī pāṇātipātapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati, pāṇātipātā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti.

Yaṃ, gahapati, adinnādāyī adinnādānapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati, adinnādānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. (2)

Yaṃ, gahapati, kāmesumicchācārī kāmesumicchācārapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati, kāmesumicchācārā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. (3)

Yaṃ, gahapati, musāvādī musāvādapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati, musāvādā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. (4)

Yaṃ, gahapati, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī surāmerayamajjapamādaṭṭhānapaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. Imāni pañca bhayāni

verāni vūpasantāni honti. (5)

Katamehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti? Idha, gahapati, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti.

Dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. (2)

Saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. (3)

Ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti. (4)

Katamo cassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho? Idha, gahapati, ariyasāvako paṭiccasamuppādaññeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti: 'iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imasmiṃ asati idaṃ na hoti; imassuppādā idaṃ uppajjati, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati. Yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho; saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayamassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho.

Yato kho, gahapati, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ayañcassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

65. Nagarasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Pubbe me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'kicchā vatāyaṃ loko āpanno jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca. Atha ca panimassa dukkhassa nissaraṇaṃ nappajānāti jarāmaraṇassa. Kudāssu nāma imassa dukkhassa nissaraṇaṃ paññāyissati jarāmaraṇassā'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, kiṃpaccayā jarāmaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, jātipaccayā jarāmaraṇan'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho sati jāti hoti ... pe ... bhavo hoti ... upādānaṃ hoti ... taṇhā hoti ... vedanā hoti ... phasso hoti ... saḷāyatanaṃ hoti ... nāmarūpaṃ hoti ... kiṃpaccayā nāmarūpan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'viññāṇe kho sati nāmarūpaṃ hoti, viññāṇapaccayā nāmarūpan'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho sati viññāṇaṃ hoti, kiṃpaccayā viññāṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho sati viññāṇaṃ hoti, nāmarūpapaccayā viññāṇan'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi—paccudāvattati kho idaṃ viññāṇaṃ nāmarūpamhā na paraṃ gacchati. Ettāvatā jāyetha vā jīyetha vā mīyetha vā cavetha vā upapajjetha vā, yadidaṃ nāmarūpapaccayā viññāṇaṃ; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ; nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ; saḷāyatanapaccayā phasso ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. 'Samudayo, samudayo'ti kho me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho asati, jarāmaraṇaṃ na hoti; kissa nirodhā jarāmaraṇanirodho'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho asati, jarāmaraṇaṃ na hoti; jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho asati jāti na hoti ... pe ... bhavo na hoti ... upādānaṃ na hoti ... taṇhā na hoti ... vedanā na

hoti … phasso na hoti … saḷāyatanaṃ na hoti … nāmarūpaṃ na hoti. Kissa nirodhā nāmarūpanirodho'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'viññāṇe kho asati, nāmarūpaṃ na hoti; viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'kimhi nu kho asati viññāṇaṃ na hoti; kissa nirodhā viññāṇanirodho'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho asati, viññāṇaṃ na hoti; nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho'ti.

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi—adhigato kho myāyaṃ maggo bodhāya yadidaṃ—nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho; viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho; nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho; saḷāyatananirodhā phassanirodho … pe … evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. 'Nirodho, nirodho'ti kho me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ñāṇaṃ udapādi paññā udapādi vijjā udapādi āloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso araññe pavane caramāno passeyya purāṇaṃ maggaṃ purāṇañjasaṃ pubbakehi manussehi anuyātaṃ. So tamanugaccheyya. Tamanugacchanto passeyya purāṇaṃ nagaraṃ purāṇaṃ rājadhāniṃ pubbakehi manussehi ajjhāvuṭṭhaṃ ārāmasampannaṃ vanasampannaṃ pokkharaṇīsampannaṃ uddhāpavantaṃ ramaṇīyaṃ. Atha kho so, bhikkhave, puriso rañño vā rājamahāmattassa vā āroceyya: 'yagghe, bhante, jāneyyāsi– ahaṃ addasaṃ araññe pavane caramāno purāṇaṃ maggaṃ purāṇañjasaṃ pubbakehi manussehi anuyātaṃ tamanugacchiṃ. Tamanugacchanto addasaṃ purāṇaṃ nagaraṃ purāṇaṃ rājadhāniṃ pubbakehi manussehi ajjhāvuṭṭhaṃ ārāmasampannaṃ vanasampannaṃ pokkharaṇīsampannaṃ uddhāpavantaṃ ramaṇīyaṃ. Taṃ, bhante, nagaraṃ māpehī'ti. Atha kho so, bhikkhave, rājā vā rājamahāmatto vā taṃ nagaraṃ māpeyya. Tadassa nagaraṃ aparena samayena iddhañceva phītañca bāhujaññaṃ ākiṇṇamanussaṃ vuddhivepullappattaṃ. Evameva khvāhaṃ, bhikkhave, addasaṃ purāṇaṃ maggaṃ purāṇañjasaṃ pubbakehi sammāsambuddhehi anuyātaṃ.

Katamo ca so, bhikkhave, purāṇamaggo purāṇañjaso pubbakehi sammāsambuddhehi anuyāto? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Ayaṃ kho so, bhikkhave,

purāṇamaggo purāṇañjaso pubbakehi sammāsambuddhehi anuyāto, tamanugacchiṃ; tamanugacchanto jarāmaraṇaṃ abbhaññāsiṃ; jarāmaraṇasamudayaṃ abbhaññāsiṃ; jarāmaraṇanirodhaṃ abbhaññāsiṃ; jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññāsiṃ. Tamanugacchiṃ; tamanugacchanto jātiṃ abbhaññāsiṃ ... pe ... bhavaṃ abbhaññāsiṃ ... upādānaṃ abbhaññāsiṃ ... taṇhaṃ abbhaññāsiṃ ... vedanaṃ abbhaññāsiṃ ... phassaṃ abbhaññāsiṃ ... saḷāyatanaṃ abbhaññāsiṃ ... nāmarūpaṃ abbhaññāsiṃ ... viññāṇaṃ abbhaññāsiṃ. Tamanugacchiṃ; tamanugacchanto saṅkhāre abbhaññāsiṃ; saṅkhārasamudayaṃ abbhaññāsiṃ; saṅkhāranirodhaṃ abbhaññāsiṃ; saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññāsiṃ. Tadabhiññāya ācikkhiṃ bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Tayidaṃ, bhikkhave, brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

4. Kaḷārakhattiyavagga

31. Bhūtasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati. Tatra kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "vuttamidaṃ, sāriputta, pārāyane ajitapañhe:

'Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekkhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisā'ti.

Imassa nu kho, sāriputta, saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti? Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi ... pe ... dutiyampi kho āyasmā sāriputto tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "vuttamidaṃ, sāriputta, pārāyane ajitapañhe:

'Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekkhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisā'ti.

Imassa nu kho, sāriputta, saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti? Tatiyampi kho āyasmā sāriputto tuṇhī ahosi.

"Bhūtamidanti, sāriputta, passasī"ti? "Bhūtamidanti, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Bhūtamidanti yathābhūtaṃ sammap-

paññāya disvā bhūtassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āhārasambhavassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā nirodhadhammassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Evaṃ kho, bhante, sekkho hoti.

Kathañca, bhante, saṅkhātadhammo hoti? Bhūtamidanti, bhante, yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Bhūtamidanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā bhūtassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āhārasambhavassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā nirodhadhammassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti. Evaṃ kho, bhante, saṅkhātadhammo hoti. Iti kho, bhante, yaṃ taṃ vuttaṃ pārāyane ajitapañhe:

'Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekkhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisā'ti.

Imassa khvāhaṃ, bhante, saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta, bhūtamidanti, sāriputta, yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Bhūtamidanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā bhūtassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āhārasambhavassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā nirodhadhammassa nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti. Evaṃ kho, sāriputta, sekkho hoti.

Kathañca, sāriputta, saṅkhātadhammo hoti? Bhūtamidanti, sāriputta, yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Bhūtamidanti yathābhūtaṃ

sammappaññāya disvā bhūtassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhārasambhavanti yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā āhārasambhavassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti yathābhūtaṃ sammappaññā disvā nirodhadhammassa nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti. Evaṃ kho, sāriputta, saṅkhātadhammo hoti. Iti kho, sāriputta, yaṃ taṃ vuttaṃ pārāyane ajitapañhe:

'Ye ca saṅkhātadhammāse, ye ca sekkhā puthū idha; Tesaṃ me nipako iriyaṃ, puṭṭho pabrūhi mārisā'ti.

Imassa kho, sāriputta, saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 12

7. Mahāvagga

67. Naḷakalāpīsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, sayaṃkataṃ jarāmaraṇaṃ, paraṃkataṃ jarāmaraṇaṃ, sayaṃkatañca paraṃkatañca jarāmaraṇaṃ, udāhu asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ jarāmaraṇan"ti? "Na kho, āvuso koṭṭhika, sayaṃkataṃ jarāmaraṇaṃ, na paraṃkataṃ jarāmaraṇaṃ, na sayaṃkatañca paraṃkatañca jarāmaraṇaṃ, nāpi asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ jarāmaraṇaṃ. Api ca jātipaccayā jarāmaraṇan"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, sayaṅkatā jāti, paraṅkatā jāti, sayaṅkatā ca paraṅkatā ca jāti, udāhu asayaṅkārā aparaṅkārā adhiccasamuppannā jātī"ti? "Na kho, āvuso koṭṭhika, sayaṅkatā jāti, na paraṅkatā jāti, na sayaṅkatā ca paraṅkatā ca jāti, nāpi asayaṅkārā aparaṅkārā adhiccasamuppannā jāti. Api ca bhavapaccayā jātī"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, sayaṅkato bhavo ... pe ... sayaṅkataṃ upādānaṃ ... sayaṅkatā taṇhā ... sayaṅkatā vedanā ... sayaṅkato phasso ... sayaṅkataṃ saḷāyatanaṃ ... sayaṅkataṃ nāmarūpaṃ, paraṅkataṃ nāmarūpaṃ, sayaṅkatañca paraṅkatañca nāmarūpaṃ, udāhu asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ nāmarūpan"ti? "Na kho, āvuso koṭṭhika, sayaṅkataṃ nāmarūpaṃ, na paraṅkataṃ nāmarūpaṃ, na sayaṅkatañca paraṅkatañca nāmarūpaṃ, nāpi asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ, adhiccasamuppannaṃ nāmarūpaṃ. Api ca viññāṇapaccayā nāmarūpan"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, sayaṅkataṃ viññāṇaṃ, paraṅkataṃ viññāṇaṃ, sayaṅkatañca paraṅkatañca viññāṇaṃ, udāhu asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ viññāṇan"ti? "Na kho, āvuso koṭṭhika, sayaṅkataṃ viññāṇaṃ, na paraṅkataṃ viññāṇaṃ, na sayaṅkatañca paraṅkatañca viññāṇaṃ, nāpi asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ. Api ca nāmarūpapaccayā viññāṇan"ti.

"Idāneva kho mayaṃ āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ evaṃ ājānāma: 'na khvāvuso koṭṭhika, sayaṅkataṃ nāmarūpaṃ, na paraṅkataṃ nāmarūpaṃ, na sayaṅkatañca paraṅkatañca nāmarūpaṃ, nāpi asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ nāmarūpaṃ. Api ca viññāṇapaccayā nāmarūpan'ti.

Idāneva ca pana mayaṃ āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ evaṃ ājānāma: 'na khvāvuso koṭṭhika, sayaṅkataṃ viññāṇaṃ, na paraṅkataṃ viññāṇaṃ, na sayaṅkatañca paraṅkatañca viññāṇaṃ, nāpi asayaṅkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ. Api ca nāmarūpapaccayā viññāṇan'ti.

Yathā kathaṃ panāvuso sāriputta, imassa bhāsitassa attho daṭṭhabbo"ti? "Tenahāvuso, upamaṃ te karissāmi. Upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ jānanti. Seyyathāpi, āvuso, dve naḷakalāpiyo aññamaññaṃ nissāya tiṭṭheyyuṃ. Evameva kho, āvuso, nāmarūpapaccayā viññāṇaṃ; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ; nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ; saḷāyatanapaccayā phasso ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Tāsañce, āvuso, naḷakalāpīnaṃ ekaṃ ākaḍḍheyya, ekā papateyya; aparañce ākaḍḍheyya, aparā papateyya. Evameva kho, āvuso, nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho; viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho; nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho; saḷāyatananirodhā

phassanirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

"Acchariyaṃ, āvuso sāriputta; abbhutaṃ, āvuso sāriputta. Yāvasubhāsitañcidaṃ āyasmatā sāriputtena. Idañca pana mayaṃ āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ imehi chattiṃsāya vatthūhi anumodāma:

'Jarāmaraṇassa ce, āvuso, bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, dhammakathiko bhikkhūti alaṃvacanāya. Jarāmaraṇassa ce, āvuso, bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, dhammānudhammappaṭipanno bhikkhūti alaṃvacanāya. Jarāmaraṇassa ce, āvuso, bhikkhu nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti, diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhūti alaṃvacanāya. Jātiyā ce ... bhavassa ce ... upādānassa ce ... taṇhāya ce ... vedanāya ce ... phassassa ce ... saḷāyatanassa ce ... nāmarūpassa ce ... viññāṇassa ce ... saṅkhārānañce ... avijjāya ce, āvuso, bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya dhammaṃ deseti, dhammakathiko bhikkhūti alaṃvacanāya. Avijjāya ce, āvuso, bhikkhu nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti, dhammānudhammappaṭipanno bhikkhūti alaṃvacanāya. Avijjāya ce, āvuso, bhikkhu nibbidā virāgā nirodhā anupādā vimutto hoti, diṭṭhadhammanibbānappatto bhikkhūti alaṃvacanāyā'"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

24. Ekadhītusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... saddhā bhikkhave upāsikā ekaṃ dhītaraṃ piyaṃ manāpaṃ evaṃ sammā āyācamānā āyāceyya: 'tādisā, ayye, bhavāhi yādisā khujjuttarā ca upāsikā veḷukaṇḍakiyā ca nandamātā'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvikānaṃ upāsikānaṃ, yadidaṃ khujjuttarā ca upāsikā veḷukaṇḍakiyā ca nandamātā. Sace kho tvaṃ, ayye, agārasmā anagāriyaṃ pabbajasi; tādisā, ayye, bhavāhi yādisā khemā ca bhikkhunī uppalavaṇṇā cāti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvikānaṃ bhikkhunīnaṃ, yadidaṃ khemā ca bhikkhunī uppalavaṇṇā ca. Mā ca kho tvaṃ, ayye, sekhaṃ appattamānasaṃ lābhasakkārasiloko anupāpuṇātūti. Tañce, bhikkhave, bhikkhuniṃ sekhaṃ appattamānasaṃ lābhasakkārasiloko anupāpuṇāti, so tassā hoti an-

tarāyāya. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

28. Chavisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Lābhasakkārasiloko, bhikkhave, chaviṃ chindati, chaviṃ chetvā cammaṃ chindati, cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindati, maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindati, nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindati, aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭhati. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

35. Acirapakkantasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. Tatra kho bhagavā devadattaṃ ārabbha bhikkhū āmantesi: " attavadhāya, bhikkhave, devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, kadalī attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, veḷu attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, naḷo attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, assatarī attavadhāya gabbhaṃ gaṇhāti, parābhavāya gabbhaṃ gaṇhāti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa

lābhasakkārasiloko udapādi. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Phalaṃ ve kadaliṃ hanti, phalaṃ veḷuṃ phalaṃ naḷaṃ; Sakkāro kāpurisaṃ hanti, gabbho assatariṃ yathā”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

10. Sagāthakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... adhigamāya. Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ passāmi sakkārena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. Idha panāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ passāmi asakkārena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. Idha panāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ passāmi sakkārena ca asakkārena ca tadubhayena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Yassa sakkariyamānassa, asakkārena cūbhayaṃ; Samādhi na vikampati, appamāṇavihārino.

Taṃ jhāyinaṃ sātatikaṃ, sukhumaṃ diṭṭhivipassakaṃ; Upādānakkhayārāmaṃ, āhu sappuriso itī”ti.

Dasamaṃ.

Paṭhamo vaggo.

Dāruṇo baḷisaṃ kummaṃ, dīghalomi ca mīḷhakaṃ; Asani diddhaṃ siṅgālaṃ, verambhena sagāthakanti.

Saṃyutta Nikāya 17

2. Dutiyavagga

12. Rūpiyapātisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ...

pe … idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘na cāyamāyasmā rūpiyapātiyāpi suvaṇṇacuṇṇaparipūrāya hetu sampajānamusā bhāseyyā’ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena lābhasakkārasilokena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ sampajānamusā bhāsantaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

34. Sukkadhammasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Lābhasakkārasilokena abhibhūtassa pariyādiṇṇacittassa, bhikkhave, devadattassa sukko dhammo samucchedamagamā. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … sikkhitabban”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

32. Kusalamūlasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Lābhasakkārasilokena abhibhūtassa pariyādiṇṇacittassa, bhikkhave, devadattassa kusalamūlaṃ samucchedamagamā. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … sikkhitabban”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

5. Mīḷhakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … adhigamāya. Seyyathāpi, bhikkhave, mīḷhakā gūthādī gūthapūrā puṇṇā gūthassa. Purato cassa mahāgūthapuñjo. Sā tena aññā mīḷhakā atimaññeyya: ‘ahamhi gūthādī gūthapūrā puṇṇā gūthassa, purato ca myāyaṃ mahāgūthapuñjo’ti. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu lābhasakkārasilokena abhibhūto pariyādiṇṇacitto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati. So tattha bhuttāvī ca hoti yāvadattho, nimantito ca svātanāya, piṇḍapāto cassa pūro. So ārāmaṃ gantvā bhikkhugaṇassa majjhe vikatthati: ‘bhut-

tāvī camhi yāvadattho, nimantito camhi svātanāya, piṇḍapāto ca myāyaṃ pūro, lābhī camhi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ, ime panañňe bhikkhū appapuňňā appesakkhā na lābhino cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan'ti. So tena lābhasakkārasilokena abhibhūto pariyādiṇṇacitto añňe pesale bhikkhū atimañňati. Tañhi tassa, bhikkhave, moghapurisassa hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

25. Samaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmantā sāmaňňatthaṃ vā brahmaňňatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiňňā sacchikatvā upasampajja viharanti. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokassa assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te ca kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaňňatthañca brahmaňňatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiňňā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

26. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokassa samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... pajānanti ... pe ... sayaṃ abhiňňā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

8. Siṅgālasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … adhigamāya. Assuttha no tumhe, bhikkhave, rattiyā paccūsasamayaṃ jarasiṅgālassa vassamānassā”ti? “Evaṃ, bhante”. “Eso kho, bhikkhave, jarasiṅgālo ukkaṇḍakena nāma rogajātena phuṭṭho neva bilagato ramati, na rukkhamūlagato ramati, na ajjhokāsagato ramati; yena yena gacchati, yattha yattha tiṭṭhati, yattha yattha nisīdati, yattha yattha nipajjati; tattha tattha anayabyasanaṃ āpajjati. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu lābhasakkārasilokena abhibhūto pariyādiṇṇacitto neva suññāgāragato ramati, na rukkhamūlagato ramati, na ajjhokāsagato ramati; yena yena gacchati, yattha yattha tiṭṭhati, yattha yattha nisīdati, yattha yattha nipajjati; tattha tattha anayabyasanaṃ āpajjati. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

33. Kusaladhammasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Lābhasakkārasilokena abhibhūtassa pariyādiṇṇacittassa, bhikkhave, devadattassa kusalo dhammo samucchedamagamā. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … sikkhitabban”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

2. Dutiyavagga

11. Suvaṇṇapātisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … adhigamāya. Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘na cāyamāyasmā suvaṇṇapātiyāpi rūpiyacuṇṇaparipūrāya hetu sampajānamusā bhāseyyā’ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena lābhasakkārasilokena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ sampajānamusā bhāsantaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

6. Asanisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … adhigamāya. Kaṃ, bhikkhave, asanivicakkaṃ āgacchatu, sekhaṃ appattamānasaṃ lābhasakkārasiloko anupāpuṇātu.

Asanivicakkanti kho, bhikkhave, lābhasakkārasilokassetaṃ adhivacanaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

27. Tatiyasamaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokaṃ yathābhūtaṃ nappajānanti, lābhasakkārasilokasamudayaṃ nappajānanti, lābhasakkārasilokanirodhaṃ nappajānanti, lābhasakkārasilokanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti … pe … pajānanti … pe … sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

2. Dutiyavagga

13–20. Suvaṇṇanikkhasuttādiaṭṭhaka

Sāvatthiyaṃ viharati. “Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: ‘na cāyamāyasmā suvaṇṇanikkhassāpi hetu … pe … suvaṇṇanikkhasatassāpi hetu … siṅgīnikkhassāpi hetu … siṅgīnikkhasatassāpi hetu … pathaviyāpi jātarūpaparipūrāya hetu … āmisakiñcikkhahetupi … jīvitahetupi … janapadakalyāṇiyāpi hetu sampajānamusā bhāseyyā’ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena lābhasakkārasilokena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ sampajānamusā bhāsantaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Dasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Dve pāti dve suvaṇṇā ca, Siṅgīhi apare duve; Pathavī kiñcikkha-jīvitaṃ, Janapadakalyāṇiyā dasāti.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

21. Mātugāmasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … na tassa, bhikkhave, mātugāmo eko ekassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yassa lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

29. Rajjusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Lābhasakkārasiloko, bhikkhave, chaviṃ chindati, chaviṃ chetvā cammaṃ chindati, cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindati, maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindati, nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindati, aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭhati.

Seyyathāpi, bhikkhave, balavā puriso daḷhāya vāḷarajjuyā jaṅghaṃ veṭhetvā ghaṃseyya. Sā chaviṃ chindeyya, chaviṃ chetvā cammaṃ chindeyya, cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindeyya, maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindeyya, nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindeyya, aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭheyya. Evameva kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko chaviṃ chindati, chaviṃ chetvā cammaṃ chindati, cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindati, maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindati, nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindati, aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭhati. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

9. Verambhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko … pe … adhigamāya. Upari, bhikkhave, ākāse verambhā nāma vātā vāyanti. Tattha yo pakkhī gacchati tamenaṃ verambhā vātā khipanti. Tassa verambhavātakkhittassa aññeneva pādā gacchanti, aññena pakkhā gacchanti, aññena sīsaṃ gacchati, aññena kāyo gacchati. Evameva

kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu lābhasakkārasilokena abhibhūto pariyādiṇṇacitto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena, anupaṭṭhitāya satiyā, asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsitena cittena sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Tassa aññe cīvaraṃ haranti, aññe pattaṃ haranti, aññe nisīdanaṃ haranti, aññe sūcigharaṃ haranti, verambhavātakkhittasseva sakuṇassa. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

22. Kalyāṇīsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... na tassa, bhikkhave, janapadakalyāṇī ekā ekassa cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati yassa lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

23. Ekaputtakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... saddhā, bhikkhave, upāsikā ekaputtakaṃ piyaṃ manāpaṃ evaṃ sammā āyācamānā āyāceyya: 'tādiso, tāta, bhavāhi yādiso citto ca gahapati hatthako ca āḷavako'ti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvakānaṃ upāsakānaṃ, yadidaṃ citto ca gahapati hatthako ca āḷavako. Sace kho tvaṃ, tāta, agārasmā anagāriyaṃ pabbajasi; tādiso, tāta, bhavāhi yādisā sāriputtamoggallānāti. Esā, bhikkhave, tulā etaṃ pamāṇaṃ mama sāvakānaṃ bhikkhūnaṃ, yadidaṃ sāriputtamoggalānā. Mā ca kho tvaṃ, tāta, sekhaṃ appattamānasaṃ lābhasakkārasiloko anupāpuṇātūti. Tañce, bhikkhave, bhikkhuṃ sekhaṃ appattamānasaṃ lābhasakkārasiloko anupāpuṇāti, so tassa hoti antarāyāya. Evaṃ dāruṇo

kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

2. Baḷisasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Seyyathāpi, bhikkhave, bāḷisiko āmisagataṃ baḷisaṃ gambhīre udakarahade pakkhipeyya. Tamenaṃ aññataro āmisacakkhu maccho gileyya. Evañhi so, bhikkhave, maccho gilabaḷiso bāḷisikassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo bāḷisikassa.

Bāḷisikoti kho, bhikkhave, mārassetaṃ pāpimato adhivacanaṃ. Baḷisanti kho, bhikkhave, lābhasakkārasilokassetaṃ adhivacanaṃ. Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ assādeti nikāmeti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu gilabaḷiso mārassa anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo pāpimato. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ pajahissāma, na ca no uppanno lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

36. Pañcarathasatasutta

Rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena devadattassa ajātasattukumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gacchati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro abhiharīyati. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "devadattassa, bhante, ajātasattukumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gacchati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro abhiharīyatī"ti. "Mā, bhikkhave, devadattassa lābhasakkārasilokaṃ

pihayittha. Yāvakīvañca, bhikkhave, devadattassa ajātasattukumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gamissati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro āharīyissati, hāniyeva, bhikkhave, devadattassa pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi.

Seyyathāpi, bhikkhave, caṇḍassa kukkurassa nāsāya pittaṃ bhindeyyuṃ, evañhi so, bhikkhave, kukkuro bhiyyoso mattāya caṇḍataro assa; evameva, bhikkhave, yāvakīvañca devadattassa ajātasattukumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gamissati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro āharīyissati, hāniyeva, bhikkhave, devadattassa pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

31. Bhindisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko. Lābhasakkārasilokena abhibhūto pariyādiṇṇacitto, bhikkhave, devadatto saṃghaṃ bhindi. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... sikkhitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

37. Mātusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'na cāyamāyasmā mātupi hetu sampajānamusā bhāseyyā'ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena lābhasakkārasilokena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ sampajānamusā bhāsantaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ pajahissāma. Na ca no uppanno lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

4. Catutthavagga

38–43. Pitusuttādichakka

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Idhāhaṃ, bhikkhave, ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'na cāyamāyasmā pitupi hetu ... pe ... (vitthāretabbaṃ) ... bhātupi hetu ... bhaginiyāpi hetu ... puttassapi hetu ... dhītuyāpi hetu ... pajāpatiyāpi hetu sampajānamusā bhāseyyā'ti. Tamenaṃ passāmi aparena samayena lābhasakkārasilokena abhibhūtaṃ pariyādiṇṇacittaṃ sampajānamusā bhāsantaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ pajahissāma, na ca no uppanno lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Terasamaṃ.

Catuttho vaggo.

Bhindi mūlaṃ duve dhammā, pakkantaṃ ratha mātari; Pitā bhātā ca bhaginī, putto dhītā pajāpatīti.

Lābhasakkārasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

3. Kummasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... adhigamāya. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, aññatarasmiṃ udakarahade mahākummakulaṃ ciranivāsi ahosi. Atha kho, bhikkhave, aññataro kummo aññataraṃ kummaṃ etadavoca: 'mā kho tvaṃ, tāta kumma, etaṃ padesaṃ agamāsī'ti. Agamāsi kho, bhikkhave, so kummo taṃ padesaṃ. Tamenaṃ luddo papatāya vijjhi. Atha kho, bhikkhave, so kummo yena so kummo tenupasaṅkami. Addasā kho, bhikkhave, so kummo taṃ kummaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna taṃ kummaṃ etadavoca: 'kacci tvaṃ, tāta kumma, na taṃ padesaṃ agamāsī'ti? 'Agamāsiṃ khvāhaṃ, tāta kumma, taṃ padesan'ti. 'Kacci panāsi, tāta kumma, akkhato anupahato'ti? 'Akkhato khomhi, tāta kumma, anupahato, atthi

ca me idaṃ suttakaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhan'ti. 'Tagghasi, tāta kumma, khato, taggha upahato. Etena hi te, tāta kumma, suttakena pitaro ca pitāmahā ca anayaṃ āpannā byasanaṃ āpannā. Gaccha dāni tvaṃ, tāta kumma, na dāni tvaṃ amhākan'ti.

Luddoti kho, bhikkhave, mārassetaṃ pāpimato adhivacanaṃ. Papatāti kho, bhikkhave, lābhasakkārasilokassetaṃ adhivacanaṃ. Suttakanti kho, bhikkhave, nandīrāgassetaṃ adhivacanaṃ. Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ assādeti nikāmeti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu giddho papatāya anayaṃ āpanno byasanaṃ āpanno yathākāmakaraṇīyo pāpimato. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

3. Tatiyavagga

30. Bhikkhusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Yopi so, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo tassapāhaṃ lābhasakkārasiloko antarāyāya vadāmī"ti. Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "kissa pana, bhante, khīṇāsavassa bhikkhuno lābhasakkārasiloko antarāyāyā"ti? "Yā hissa sā, ānanda, akuppā cetovimutti nāhaṃ tassā lābhasakkārasilokaṃ antarāyāya vadāmi. Ye ca khvassa, ānanda, appamattassa ātāpino pahitattassa viharato diṭṭhadhammasukhavihārā adhigatā tesāhamassa lābhasakkārasilokaṃ antarāyāya vadāmi. Evaṃ dāruṇo kho, ānanda, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Tasmātihānanda, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ pajahissāma, na ca no uppanno lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Evañhi vo, ānanda, sikkhitabban"ti.

Dasamaṃ.

Tatiyo vaggo.

Mātugāmo ca kalyāṇī, putto ca ekadhītu ca; Samaṇabrāhmaṇā tīṇi, chavi rajju ca bhikkhunāti.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

1. Dāruṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati

jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko kaṭuko pharuso antarāyiko anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'uppannaṃ lābhasakkārasilokaṃ pajahissāma, na ca no uppanno lābhasakkārasiloko cittaṃ pariyādāya ṭhassatī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

7. Diddhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... adhigamāya. Kaṃ, bhikkhave, diddhagatena visallena sallena vijjhatu, sekhaṃ appattamānasaṃ lābhasakkārasiloko anupāpuṇātu.

Sallanti kho, bhikkhave, lābhasakkārasilokassetaṃ adhivacanaṃ. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 17

1. Paṭhamavagga

4. Dīghalomikasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dāruṇo, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... adhigamāya. Seyyathāpi, bhikkhave, dīghalomikā eḷakā kaṇṭakagahanaṃ paviseyya. Sā tatra tatra sajjeyya, tatra tatra gayheyya, tatra tatra bajjheyya, tatra tatra anayabyasanaṃ āpajjeyya. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu lābhasakkārasilokena abhibhūto pariyādiṇṇacitto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati. So tatra tatra sajjati, tatra tatra gayhati, tatra tatra bajjhati, tatra tatra anayabyasanaṃ āpajjati. Evaṃ dāruṇo kho, bhikkhave, lābhasakkārasiloko ... pe ... evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

6. Samattasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā samattaṃ iddhiṃ abhinipphādesuṃ, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā samattaṃ iddhiṃ abhinipphādessanti, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā samattaṃ iddhiṃ abhinipphādenti, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā samattaṃ iddhiṃ abhinipphādesuṃ, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā samattaṃ iddhiṃ abhinipphādessanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā samattaṃ iddhiṃ abhinipphādenti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

26. Dutiyaphalasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā.

Katame satta phalā sattānisaṃsā? Diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti no ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti; atha maraṇakāle aññaṃ ārādheti, no ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti; atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, upahaccaparinibbāyī hoti, asaṅkhāraparinibbāyī hoti, sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, ud-

dhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā ime satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

11. Pubbasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'ko nu kho hetu, ko paccayo iddhipādabhāvanāyā'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'idha bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me chando na ca atilīno bhavissati, na ca atippaggahito bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṃkhitto bhavissati, na ca bahiddhā vikkhitto bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti'.

Vīriyasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīriyaṃ na ca atilīnaṃ bhavissati, na ca atippaggahitaṃ bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittaṃ bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittaṃ bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Cittasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me cittaṃ na ca atilīnaṃ bhavissati, na ca atippaggahitaṃ bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittaṃ bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittaṃ bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atippaggahitā bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā,

yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhu, catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhu, catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti—dibbe ca mānuse ca, dūre santike cāti.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhu, catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittan’ti pajānāti; vītarāgaṃ vā cittaṃ ‘vītarāgaṃ cittan’ti pajānāti; sadosaṃ vā cittaṃ ‘sadosaṃ cittan’ti pajānāti; vītadosaṃ vā cittaṃ ‘vītadosaṃ cittan’ti pajānāti; samohaṃ vā cittaṃ ‘samohaṃ cittan’ti pajānāti; vītamohaṃ vā cittaṃ ‘vītamohaṃ cittan’ti pajānāti; saṅkhittaṃ vā cittaṃ ‘saṅkhittaṃ cittan’ti pajānāti; vikkhittaṃ vā cittaṃ ‘vikkhittaṃ cittan’ti pajānāti; mahaggataṃ vā cittaṃ ‘mahaggataṃ cittan’ti pajānāti; amahaggataṃ vā cittaṃ ‘amahaggataṃ cittan’ti pajānāti; sauttaraṃ vā cittaṃ ‘sauttaraṃ cittan’ti pajānāti; anuttaraṃ vā cittaṃ ‘anuttaraṃ cittan’ti pajānāti; samāhitaṃ vā cittaṃ ‘samāhitaṃ cittan’ti pajānāti; asamāhitaṃ vā cittaṃ ‘asamāhitaṃ cittan’ti pajānāti; vimuttaṃ vā cittaṃ ‘vimuttaṃ cittan’ti pajānāti; avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittan’ti pajānāti.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhu, catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo

evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhu, catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata, bhonto, sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana, bhonto, sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte, suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhu, catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

12. Mahapphalasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, cattāro iddhipādā kathaṃ bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me chando na ca atilīno bhavissati, na ca atippaggahito bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhitto bhavissati, na ca bahiddhā vikkhitto bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti

vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atippaggahitā bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā evaṃ bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, bhikkhu catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti ... pe ....

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, bhikkhu catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

21. Maggasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'ko nu kho maggo, kā paṭipadā iddhipādabhāvanāyā'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'idha bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me chando na ca atilīno bhavissati, na ca atippaggahito bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṃkhitto bhavissati, na ca bahiddhā vikkhitto bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atippaggahitā bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṃkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā

pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ yathā rattiṃ tathā divā'—iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, bhikkhu catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, bhikkhu catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Paṭhamaṃ.

(Chapi abhiññāyo vitthāretabbā.)

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

8. Buddhasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgato 'arahaṃ sammāsambuddho'ti vuccatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

28. Dutiyaānandasutta

Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "katamā nu kho, ānanda, iddhi, katamo iddhipādo, katamā iddhipādabhāvanā, katamā iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā ... pe ....

"Idhānanda, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti—ayaṃ vuccatānanda, iddhi.

Katamo cānanda, iddhipādo? Yo, ānanda, maggo yā paṭipadā iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya saṃvattati—ayaṃ vuccatānanda, iddhipādo.

Katamā cānanda, iddhipādabhāvanā? Idhānanda, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ayaṃ vuccatānanda, iddhipādabhāvanā.

Katamā cānanda, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccatānanda, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

4. Gaṅgāpeyyālavagga

33–44. Gaṅgānadīādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro iddhipāde bhāvento cattāro iddhipāde bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu cattāro iddhipāde bhāvento cattāro iddhipāde bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro iddhipāde bhāvento cattāro iddhipāde bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo catuttho.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

5. Iddhipadesasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā iddhipadesaṃ abhinipphādesuṃ sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamad-

dhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā iddhipadesaṃ abhinipphādessanti sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā iddhipadesaṃ abhinipphādenti sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā iddhipadesaṃ abhinipphādesuṃ, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā iddhipadesaṃ abhinipphādessanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā iddhipadesaṃ abhinipphādenti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

17. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhosuṃ—ekopi hutvā bahudhā ahesuṃ, bahudhāpi hutvā eko ahesuṃ; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā agamaṃsu, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ akaṃsu, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne agamaṃsu, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamiṃsu, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasiṃsu parimajjiṃsu; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattesuṃ, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhossanti—ekopi hutvā bahudhā bhavissanti, bahudhāpi hutvā eko bhavissanti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gamissanti, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karissanti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gamissanti, seyyathāpi pathaviyaṃ;

ākāsepi pallaṅkena kamissanti, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasissanti parimajjissanti; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattissanti, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti—ekopi hutvā bahudhā honti, bahudhāpi hutvā eko honti; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gacchanti, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karonti, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchanti, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamanti, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasanti parimajjanti; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattenti, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattāti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhosuṃ—ekopi hutvā bahudhā ahesuṃ ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattesuṃ, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhossanti—ekopi hutvā bahudhā bhavissanti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattissanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti—ekopi hutvā bahudhā honti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattenti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

15. Uṇṇābhabrāhmaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando kosambiyaṃ vi-

harati ghositārāme. Atha kho uṇṇābho brāhmaṇo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uṇṇābho brāhmaṇo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kimatthiyaṃ nu kho, bho ānanda, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī"ti? "Chandappahānatthaṃ kho, brāhmaṇa, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti.

"Atthi pana, bho ānanda, maggo atthi paṭipadā etassa chandassa pahānāyā"ti? "Atthi kho, brāhmaṇa, maggo, atthi paṭipadā etassa chandassa pahānāyā"ti.

"Katamo pana, bho ānanda, maggo katamā paṭipadā etassa chandassa pahānāyā"ti? "Idha, brāhmaṇa, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ayaṃ kho, brāhmaṇa, maggo ayaṃ paṭipadā etassa chandassa pahānāyā"ti.

"Evaṃ sante, bho ānanda, santakaṃ hoti no asantakaṃ. Chandeneva chandaṃ pajahissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati". "Tena hi, brāhmaṇa, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā taṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, ahosi te pubbe chando 'ārāmaṃ gamissāmī'ti? Tassa te ārāmagatassa yo tajjo chando so paṭippassaddho"ti? "Evaṃ, bho". "Ahosi te pubbe vīriyaṃ 'ārāmaṃ gamissāmī'ti? Tassa te ārāmagatassa yaṃ tajjaṃ vīriyaṃ taṃ paṭippassaddhan"ti? "Evaṃ, bho". "Ahosi te pubbe cittaṃ 'ārāmaṃ gamissāmī'ti? Tassa te ārāmagatassa yaṃ tajjaṃ cittaṃ taṃ paṭippassaddhan"ti? "Evaṃ, bho". "Ahosi te pubbe vīmaṃsā 'ārāmaṃ gamissāmī'ti? Tassa te ārāmagatassa yā tajjā vīmaṃsā sā paṭippassaddhā"ti? "Evaṃ, bho".

"Evameva kho, brāhmaṇa, yo so bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, tassa yo pubbe chando ahosi arahattappattiyā, arahattappatte yo tajjo chando so paṭippassaddho; yaṃ pubbe vīriyaṃ ahosi arahattappattiyā, arahattappatte yaṃ tajjaṃ vīriyaṃ taṃ paṭippassaddhaṃ; yaṃ pubbe cittaṃ ahosi arahattappattiyā, arahattappatte yaṃ tajjaṃ cittaṃ taṃ paṭippassaddhaṃ; yā pubbe vīmaṃsā ahosi arahattappattiyā, arahattappatte yā tajjā vīmaṃsā sā

paṭippassaddhā. Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, iti evaṃ sante, santakaṃ vā hoti no asantakaṃ vā"ti?

"Addhā, bho ānanda, evaṃ sante, santakaṃ hoti no asantakaṃ. Abhikkantaṃ, bho ānanda, abhikkantaṃ, bho ānanda. Seyyathāpi, bho ānanda, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā ānandena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho ānanda, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ ānando dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

24. Suddhikasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

22. Ayoguḷasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "abhijānāti nu kho, bhante, bhagavā iddhiyā manomayena kāyena brahmalokaṃ upasaṅkamitā"ti? "Abhijānāmi khvāhaṃ, ānanda, iddhiyā manomayena kāyena brahmalokaṃ upasaṅkamitā"ti. "Abhijānāti pana, bhante, bhagavā iminā cātumahābhūtikena kāyena iddhiyā brahmalokaṃ upasaṅkamitā"ti? "Abhijānāmi khvāhaṃ, ānanda, iminā cātumahābhūtikena kāyena iddhiyā brahmalokaṃ upasaṅkamitā"ti.

"Yañca kho omāti, bhante, bhagavā iddhiyā manomayena kāyena brahmalokaṃ upasaṅkamituṃ, yañca kho abhijānāti, bhante, bhagavā iminā cātumahābhūtikena kāyena iddhiyā brahmalokaṃ upasaṅkamitā,

tayidaṃ, bhante, bhagavato acchariyañceva abbhutañcā”ti. “Acchariyā ceva, ānanda, tathāgatā acchariyadhammasamannāgatā ca, abbhutā ceva, ānanda, tathāgatā abbhutadhammasamannāgatā ca.

Yasmiṃ, ānanda, samaye tathāgato kāyampi citte samodahati cittampi kāye samodahati, sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati; tasmiṃ, ānanda, samaye tathāgatassa kāyo lahutaro ceva hoti mudutaro ca kammaniyataro ca pabhassarataro ca.

Seyyathāpi, ānanda, ayoguḷo divasaṃ santatto lahutaro ceva hoti mudutaro ca kammaniyataro ca pabhassarataro ca; evameva kho, ānanda, yasmiṃ samaye tathāgato kāyampi citte samodahati, cittampi kāye samodahati, sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati; tasmiṃ, ānanda, samaye tathāgatassa kāyo lahutaro ceva hoti mudutaro ca kammaniyataro ca pabhassarataro ca.

Yasmiṃ, ānanda, samaye tathāgato kāyampi citte samodahati, cittampi kāye samodahati, sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati; tasmiṃ, ānanda, samaye tathāgatassa kāyo appakasireneva pathaviyā vehāsaṃ abbhuggacchati, so anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti … pe … yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Seyyathāpi, ānanda, tūlapicu vā kappāsapicu vā lahuko vātūpādāno appakasireneva pathaviyā vehāsaṃ abbhuggacchati; evameva kho, ānanda, yasmiṃ samaye tathāgato kāyampi citte samodahati, cittampi kāye samodahati, sukhasaññañca lahusaññañca kāye okkamitvā viharati; tasmiṃ, ānanda, samaye tathāgatassa kāyo appakasireneva pathaviyā vehāsaṃ abbhuggacchati, so anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti … pe … yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattetī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

8. Oghavagga

77–86. Oghādisutta

“Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya

parikkhayāya pahānāya cattāro iddhipādā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ime cattāro iddhipādā bhāvetabbā"ti.

(Yathā maggasaṃyuttaṃ tathā vitthāretabbaṃ.) Oghavaggo aṭṭhamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Iddhipādasaṃyuttaṃ sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

18. Bhikkhusutta

"Catunnaṃ, bhikkhave, iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

31. Moggallānasutta

Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamesaṃ dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā ... pe ... "catunnaṃ kho, bhikkhave, iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, moggallāno bhikkhu chan-

dasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me chando na ca atilīno bhavissati, na ca atippaggahito bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhitto bhavissati, na ca bahiddhā vikkhitto bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atippaggahitā bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati ... pe ... iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo.

Imesañca pana, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃ anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Imesañca pana, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

19. Iddhādidesanāsutta

"Iddhiṃ vo, bhikkhave, desessāmi iddhipādañca iddhipādabhāvanañca iddhipādabhāvanāgāminiñca paṭipadaṃ. Taṃ suṇātha.

Katamā ca, bhikkhave, iddhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhi.

Katamo ca, bhikkhave, iddhipādo? Yo so, bhikkhave, maggo yā paṭipadā iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya saṃvattati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādo.

Katamā ca, bhikkhave, iddhipādabhāvanā? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādabhāvanā.

Katamā ca, bhikkhave, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

29. Paṭhamabhikkhusutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "katamā nu kho, bhante, iddhi, katamo iddhipādo, katamā iddhipādabhāvanā, katamā iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā"ti?

"Idha, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhi.

Katamo ca, bhikkhave, iddhipādo? Yo, bhikkhave, maggo, yā paṭipadā iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya saṃvattati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādo.

Katamā ca, bhikkhave, iddhipādabhāvanā? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādabhāvanā.

Katamā ca, bhikkhave, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

1. Apārasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattanti. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattantī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

10. Cetiyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaṇhāhi, ānanda, nisīdanaṃ. Yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā nisīdanaṃ ādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi.

Atha kho bhagavā yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho ānando bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca:

"Ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā

tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā”ti.

Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: “tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan”ti yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto.

Dutiyampi kho bhagavā … pe … tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: “ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā”ti.

Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: “tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan”ti yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: “gaccha kho tvaṃ, ānanda, yassadāni kālaṃ maññasī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi.

Atha kho māro pāpimā, acirapakkante āyasmante ānande, yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca:

“Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu dāni sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: ‘na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me bhikkhū na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ

parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti.

Santi kho pana, bhante, etarahi bhikkhū bhagavato sāvakā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu dāni, sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me bhikkhuniyo na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti.

Santi kho pana, bhante, etarahi bhikkhuniyo bhagavato sāvikā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu dāni, sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me upāsakā ... pe ... yāva me upāsikā na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti.

Santi kho pana, bhante, etarahi upāsakā ... upāsikā bhagavato

sāvikā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu dāni, sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi yāva me idaṃ brahmacariyaṃ na iddhañceva bhavissati phītañca vitthāritaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitan'ti. Tayidaṃ, bhante, bhagavato brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthāritaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu dāni sugato. Parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā māraṃ pāpimantaṃ etadavoca: "appossukko tvaṃ, pāpima, hohi. Na ciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī"ti.

Atha kho bhagavā cāpāle cetiye sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ ossaji. Ossaṭṭhe ca bhagavatā āyusaṅkhāre mahābhūmicālo ahosi bhiṃsanako lomahaṃso, devadundubhiyo ca phaliṃsu. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Tulamatulañca sambhavaṃ, Bhavasaṅkhāramavassaji muni; Ajjhattarato samāhito, Abhindi kavacamivattasambhavan"ti.

Dasamaṃ.

Cāpālavaggo paṭhamo.

Apārāpi viraddho ca, ariyā nibbidāpi ca; Padesaṃ samattaṃ bhikkhu, buddhaṃ ñāṇañca cetiyanti.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

13. Chandasamādhisutta

"Chandañce, bhikkhave, bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ—ayaṃ vuccati chandasamādhi. So anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ

janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti 'padhānasaṅkhārā'ti. Iti ayañca chando, ayañca chandasamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo.

Vīriyañce, bhikkhave, bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ—ayaṃ vuccati 'vīriyasamādhi'. So anuppannānaṃ ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti 'padhānasaṅkhārā'ti. Iti idañca vīriyaṃ, ayañca vīriyasamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo.

Cittañce, bhikkhave, bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ—ayaṃ vuccati 'cittasamādhi'. So anuppannānaṃ pāpakānaṃ ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti 'padhānasaṅkhārā'ti. Iti idañca cittaṃ, ayañca cittasamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, cittasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo.

Vīmaṃsañce, bhikkhave, bhikkhu nissāya labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ—ayaṃ vuccati 'vīmaṃsāsamādhi'. So anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti 'padhānasaṅkhārā'ti. Iti ayañca vīmaṃsā, ayañca vīmaṃsāsamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

14. Moggallānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū heṭṭhāmigāramātupāsāde viharanti uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā bhantacittā pākatindriyā.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ āmantesi: "ete kho, moggallāna, sabrahmacārino heṭṭhāmigāramātupāsāde viharanti uddhatā unnaḷā capalā mukharā vikiṇṇavācā muṭṭhassatino asampajānā asamāhitā bhantacittā pākatindriyā. Gaccha, moggallāna, te bhikkhū saṃvejehī"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavato paṭissutvā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāresi yathā pādaṅguṭṭhakena migāramātupāsādaṃ saṅkampesi sampakampesi sampacālesi. Atha kho te bhikkhū saṃviggā lomahaṭṭhajātā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Nivātañca vata ayañca migāramātupāsādo gambhīranemo sunikhāto acalo asampakampī, atha ca pana saṅkampito sampakampito sampacālito"ti.

Atha kho bhagavā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū bhagavā etadavoca: "kiṃ nu tumhe, bhikkhave, saṃviggā lomahaṭṭhajātā ekamantaṃ ṭhitā"ti? "Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ bhante. Nivātañca vata ayañca migāramātupāsādo gambhīranemo sunikhāto acalo asampakampī, atha ca pana saṅkampito sampakampito sampacālito"ti. "Tumheva kho, bhikkhave, saṃvejetukāmena moggallānena bhikkhunā pādaṅguṭṭhakena migāramātupāsādo, saṅkampito sampakampito sampacālito. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamesaṃ dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā, bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tena hi, bhikkhave, suṇātha. Catunnaṃ kho, bhikkhave, iddhipādā-

naṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo. Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, moggallāno bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atippaggahitā bhavissati; na ca ajjhattaṃ saṅkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo. Imesañca pana, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti ... pe ... imesañca pana, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā moggallāno bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

9. Ñāṇasutta

"'Ayaṃ chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'So kho panāyaṃ chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabbo'ti me, bhikkhave ... 'bhāvito'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Ayaṃ vīriyasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'So kho panāyaṃ vīriyasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabbo'ti me, bhikkhave ... 'bhāvito'ti me, bhikkhave, pubbe ananus-

sutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Ayaṃ cittasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'So kho panāyaṃ cittasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabbo'ti me, bhikkhave ... 'bhāvito'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Ayaṃ vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'So kho panāyaṃ vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgato iddhipādo bhāvetabbo'ti me, bhikkhave ... 'bhāvito'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

7. Bhikkhusutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ bhikkhū āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihariṃsu, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ bhikkhū āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissanti, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi bhikkhū āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhā-

naṃ bhikkhū āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharimsu sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ bhikkhū āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi bhikkhū āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

6. Balakaraṇīyavagga

55. Balakaraṇīyavagga

(Balakaraṇīyavaggo vitthāretabbo.)

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 51

5. Appamādavagga

45. Appamādavagga

(Appamādavaggo vitthāretabbo.)

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sāro ca vassikaṃ; Rājā candimasūriyā, vatthena dasamaṃ padanti.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

3. Ariyasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā bhāvitā bahulīkatā ariyā niyyānikā niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāya. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā ariyā niyyānikā niyyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

7. Esanāvagga

67. Esanāvagga

(Esanāvaggo vitthāretabbo.)

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasinā cāti.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

2. Viraddhasutta

"Yesaṃ kesañci, bhikkhave, cattāro iddhipādā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, cattāro iddhipādā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ime cattāro iddhipādā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ime cattāro iddhipādā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī"

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

25. Paṭhamaphalasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhunā dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

23. Bhikkhusutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

32. Tathāgatasutta

Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamesaṃ dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "catunnaṃ kho, bhikkhave, iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, tathāgato chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me chando na ca atilīno bhavissati, na ca atippaggahito bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhitto bhavissati, na ca bahiddhā vikkhitto bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atipaggahitā bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo.

Imesañca pana, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgato anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Imesañca pana, bhikkhave, catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Dvādasamaṃ.

(Chapi abhiññāyo vitthāretabbā.)

Ayoguḷavaggo tatiyo.

Maggo ayoguḷo bhikkhu, suddhikañcāpi dve phalā; Dve cānandā duve bhikkhū, moggallāno tathāgatoti.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

30. Dutiyabhikkhusutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu ... pe ... ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: "katamā nu kho, bhikkhave, iddhi, katamo iddhipādo, katamā iddhipādabhāvanā, katamā iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā ... pe ....

"Katamā ca, bhikkhave, iddhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhi.

Katamo ca, bhikkhave, iddhipādo? Yo, bhikkhave, maggo, yā paṭipadā iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya saṃvattati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādo.

Katamā ca, bhikkhave, iddhipādabhāvanā? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādabhāvanā.

Katamā ca, bhikkhave, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, iddhipādabhāvanāgāminī paṭi-

padā”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

3. Ayoguḷavagga

27. Paṭhamaānandasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

“Katamā nu kho, bhante, iddhi, katamo iddhipādo, katamā iddhipādabhāvanā, katamā iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā”ti? “Idhānanda, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti—ayaṃ vuccatānanda, iddhi.

Katamo cānanda, iddhipādo? Yo, ānanda, maggo yā paṭipadā iddhilābhāya iddhipaṭilābhāya saṃvattati—ayaṃ vuccatānanda, iddhipādo.

Katamā cānanda, iddhipādabhāvanā? Idhānanda, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—ayaṃ vuccatānanda, iddhipādabhāvanā.

Katamā cānanda, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccatānanda, iddhipādabhāvanāgāminī paṭipadā”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

1. Cāpālavagga

4. Nibbidāsutta

“Cattārome, bhikkhave, iddhipādā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ime kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

20. Vibhaṅgasutta

"Cattārome, bhikkhave, iddhipādā bhāvitā bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā".

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, cattāro iddhipādā kathaṃ bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me chando na ca atilīno bhavissati, na ca atippaggahito bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhitto bhavissati, na ca bahiddhā vikkhitto bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti—iti me vīmaṃsā na ca atilīnā bhavissati, na ca atippaggahitā bhavissati, na ca ajjhattaṃ saṅkhittā bhavissati, na ca bahiddhā vikkhittā bhavissati. Pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure; yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho; yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Katamo ca, bhikkhave, atilīno chando? Yo, bhikkhave, chando kosajjasahagato kosajjasampayutto—ayaṃ vuccati, bhikkhave, atilīno chando.

Katamo ca, bhikkhave, atippaggahito chando? Yo, bhikkhave, chando uddhaccasahagato uddhaccasampayutto—ayaṃ vuccati, bhikkhave, atippaggahito chando.

Katamo ca, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhitto chando? Yo, bhikkhave, chando thinamiddhasahagato thinamiddhasampayutto—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhitto chando.

Katamo ca, bhikkhave, bahiddhā vikkhitto chando? Yo, bhikkhave, chando bahiddhā pañca kāmaguṇe ārabbha anuvikkhitto anuvisaṭo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bahiddhā vikkhitto chando.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure? Idha, bhikkhave, bhikkhuno

pacchāpuresaññā suggahitā hoti sumanasikatā sūpadhāritā suppaṭividdhā paññāya. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pacchāpuresaññī ca viharati—yathā pure tathā pacchā, yathā pacchā tathā pure.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan'ti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yathā adho tathā uddhaṃ, yathā uddhaṃ tathā adho viharati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi divā chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, so tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi rattiṃ chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti; yehi vā pana ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi rattiṃ chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, so tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi divā chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā viharati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ālokasaññā suggahitā hoti divāsaññā svādhiṭṭhitā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Katamañca, bhikkhave, atilīnaṃ vīriyaṃ? Yaṃ, bhikkhave, vīriyaṃ kosajjasahagataṃ kosajjasampayuttaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, atilīnaṃ vīriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, atippaggahitaṃ vīriyaṃ? Yaṃ, bhikkhave, vīriyaṃ uddhaccasahagataṃ uddhaccasampayuttaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, atippaggahitaṃ vīriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhittaṃ vīriyaṃ? Yaṃ, bhikkhave, vīriyaṃ thinamiddhasahagataṃ thinamiddhasampayuttaṃ—idaṃ

vuccati, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhittaṃ vīriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bahiddhā vikkhittaṃ vīriyaṃ? Yaṃ, bhikkhave, vīriyaṃ bahiddhā pañca kāmaguṇe ārabbha anuvikkhittaṃ anuvisaṭaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, bahiddhā vikkhittaṃ vīriyaṃ ... pe ....

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno ālokasaññā suggahitā hoti divāsaññā svādhiṭṭhitā. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Katamañca, bhikkhave, atilīnaṃ cittaṃ? Yaṃ, bhikkhave, cittaṃ kosajjasahagataṃ kosajjasampayuttaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, atilīnaṃ cittaṃ.

Katamañca, bhikkhave, atippaggahitaṃ cittaṃ? Yaṃ, bhikkhave, cittaṃ uddhaccasahagataṃ uddhaccasampayuttaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, atippaggahitaṃ cittaṃ.

Katamañca, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhittaṃ cittaṃ? Yaṃ, bhikkhave, cittaṃ thinamiddhasahagataṃ thinamiddhasampayuttaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhittaṃ cittaṃ.

Katamañca, bhikkhave, bahiddhā vikkhittaṃ cittaṃ? Yaṃ, bhikkhave, cittaṃ bahiddhā pañca kāmaguṇe ārabbha anuvikkhittaṃ anuvisaṭaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, bahiddhā vikkhittaṃ cittaṃ ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti.

Katamā ca, bhikkhave, atilīnā vīmaṃsā? Yā, bhikkhave, vīmaṃsā kosajjasahagatā kosajjasampayuttā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, atilīnā vīmaṃsā.

Katamā ca, bhikkhave, atippaggahitā vīmaṃsā? Yā, bhikkhave, vīmaṃsā uddhaccasahagatā uddhaccasampayuttā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, atippaggahitā vīmaṃsā.

Katamā ca, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhittā vīmaṃsā? Yā, bhikkhave, vīmaṃsā thinamiddhasahagatā thinamiddhasampayuttā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ajjhattaṃ saṅkhittā vīmaṃsā.

Katamā ca, bhikkhave, bahiddhā vikkhittā vīmaṃsā? Yā, bhikkhave, vīmaṃsā bahiddhā pañca kāmaguṇe ārabbha anuvikkhittā anuvisaṭā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bahiddhā vikkhittā vīmaṃsā ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ

cittaṃ bhāveti. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, cattāro iddhipādā evaṃ bahulīkatā mahapphalā honti mahānisaṃsā.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, bhikkhu catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, bhikkhu catūsu iddhipādesu evaṃ bahulīkatesu, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Dasamaṃ.

Pāsādakampanavaggo dutiyo.

Pubbaṃ mahapphalaṃ chandaṃ, Moggallānañca uṇṇābhaṃ; Dve samaṇabrāhmaṇā bhikkhu, Desanā vibhaṅgena cāti.

Saṃyutta Nikāya 51

2. Pāsādakampanavagga

16. Paṭhamasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā mahiddhikā ahesuṃ mahānubhāvā, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā mahiddhikā bhavissanti mahānubhāvā, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā mahiddhikā mahānubhāvā, sabbe te catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā mahiddhikā ahesuṃ mahānubhāvā, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā mahiddhikā bhavissanti mahānubhāvā, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā mahiddhikā mahānubhāvā, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

1. Caṇḍasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho caṇḍo gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho caṇḍo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacco caṇḍo caṇḍotveva saṅkhaṃ gacchati. Ko pana, bhante, hetu, ko paccayo yena midhekacco sorato soratotveva saṅkhaṃ gacchatī"ti? "Idha, gāmaṇi, ekaccassa rāgo appahīno hoti. Rāgassa appahīnattā pare kopenti, parehi kopiyamāno kopaṃ pātukaroti. So caṇḍotveva saṅkhaṃ gacchati. Doso appahīno hoti. Dosassa appahīnattā pare kopenti, parehi kopiyamāno kopaṃ pātukaroti. So caṇḍotveva saṅkhaṃ gacchati. Moho appahīno hoti. Mohassa appahīnattā pare kopenti, parehi kopiyamāno kopaṃ pātukaroti. So caṇḍotveva saṅkhaṃ gacchati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, hetu, ayaṃ paccayo yena midhekacco caṇḍo caṇḍotveva saṅkhaṃ gacchati.

Idha pana, gāmaṇi, ekaccassa rāgo pahīno hoti. Rāgassa pahīnattā pare na kopenti, parehi kopiyamāno kopaṃ na pātukaroti. So soratotveva saṅkhaṃ gacchati. Doso pahīno hoti. Dosassa pahīnattā pare na kopenti, parehi kopiyamāno kopaṃ na pātukaroti. So soratotveva saṅkhaṃ gacchati. Moho pahīno hoti. Mohassa pahīnattā pare na kopenti, parehi kopiyamāno kopaṃ na pātukaroti. So soratotveva saṅkhaṃ gacchati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, hetu ayaṃ paccayo yena midhekacco sorato soratotveva saṅkhaṃ gacchatī"ti.

Evaṃ vutte, caṇḍo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

11. Bhadrakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu viharati uruvelakappaṃ nāma mallānaṃ nigamo. Atha kho bhadrako gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho bhadrako gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā dukkhassa samudayañca atthaṅgamañca desetū"ti. "Ahañce te, gāmaṇi, atītamaddhānaṃ ārabbha dukkhassa samudayañca atthaṅgamañca deseyyaṃ: 'evaṃ ahosi atītamaddhānan'ti, tatra te siyā kaṅkhā, siyā vimati. Ahañce te, gāmaṇi, anāgatamaddhānaṃ ārabbha dukkhassa samudayañca atthaṅgamañca deseyyaṃ: 'evaṃ bhavissati anāgatamaddhānan'ti, tatrāpi te siyā kaṅkhā, siyā vimati. Api cāhaṃ, gāmaṇi, idheva nisinno ettheva te nisinnassa dukkhassa samudayañca atthaṅgamañca desessāmi. Taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho bhadrako gāmaṇi bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, atthi te uruvelakappe manussā yesaṃ te vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Atthi me, bhante, uruvelakappe manussā yesaṃ me vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti. "Atthi pana te, gāmaṇi, uruvelakappe manussā yesaṃ te vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā nuppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Atthi me, bhante, uruvelakappe manussā yesaṃ me vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā nuppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti. "Ko nu kho, gāmaṇi, hetu, ko paccayo yena te ekaccānaṃ uruvelakappiyānaṃ manussānaṃ vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Yesaṃ me, bhante, uruvelakappiyānaṃ manussānaṃ vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā, atthi me tesu chandarāgo. Yesaṃ pana, bhante, uruvelakappiyānaṃ manussānaṃ vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā nuppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā, natthi me tesu chandarāgo"ti. "Iminā tvaṃ, gāmaṇi, dhammena diṭṭhena viditena akālikena pattena pariyogāḷhena atītānāgate nayaṃ nehi: 'yaṃ kho kiñci atītamaddhānaṃ dukkhaṃ uppajjamānaṃ uppajji sabbaṃ taṃ chandamūlakaṃ chandanidānaṃ. Chando hi

mūlaṃ dukkhassa. Yampi hi kiñci anāgatamaddhānaṃ dukkhaṃ uppajjamānaṃ uppajjissati, sabbaṃ taṃ chandamūlakaṃ chandanidānaṃ. Chando hi mūlaṃ dukkhassā'"ti. "Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva subhāsitañcidaṃ, bhante, bhagavatā: 'yaṃ kiñci dukkhaṃ uppajjamānaṃ uppajjati, sabbaṃ taṃ chandamūlakaṃ chandanidānaṃ. Chando hi mūlaṃ dukkhassā'ti. Atthi me, bhante, ciravāsī nāma kumāro bahi āvasathe paṭivasati. So khvāhaṃ, bhante, kālasseva vuṭṭhāya purisaṃ uyyojemi: 'gaccha, bhaṇe, ciravāsiṃ kumāraṃ jānāhī'ti. Yāvakīvañca, bhante, so puriso nāgacchati, tassa me hoteva aññathattaṃ: 'mā heva ciravāsissa kumārassa kiñci ābādhayitthā'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, ciravāsissa kumārassa vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Ciravāsissa me, bhante, kumārassa vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā jīvitassapi siyā aññathattaṃ, kiṃ pana me nuppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti. "Imināpi kho etaṃ, gāmaṇi, pariyāyena veditabbaṃ: 'yaṃ kiñci dukkhaṃ uppajjamānaṃ uppajjati, sabbaṃ taṃ chandamūlakaṃ chandanidānaṃ. Chando hi mūlaṃ dukkhassā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, yadā te ciravāsimātā adiṭṭhā ahosi, assutā ahosi, te ciravāsimātuyā chando vā rāgo vā pemaṃ vā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Dassanaṃ vā te, gāmaṇi, āgamma savanaṃ vā evaṃ te ahosi: 'ciravāsimātuyā chando vā rāgo vā pemaṃ vā'"ti? "Evaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, ciravāsimātuyā te vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Ciravāsimātuyā me, bhante, vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā jīvitassapi siyā aññathattaṃ, kiṃ pana me nuppajjissanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti. "Imināpi kho etaṃ, gāmaṇi, pariyāyena veditabbaṃ: 'yaṃ kiñci dukkhaṃ uppajjamānaṃ uppajjati, sabbaṃ taṃ chandamūlakaṃ chandanidānaṃ. Chando hi mūlaṃ dukkhassā'"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

6. Asibandhakaputtasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho asibandhakaputto gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca:

"brāhmaṇā, bhante, pacchā bhūmakā kāmaṇḍalukā sevālamālikā udakorohakā aggiparicārakā. Te mataṃ kālaṅkataṃ uyyāpenti nāma saññāpenti nāma saggaṃ nāma okkāmenti. Bhagavā pana, bhante, arahaṃ sammāsambuddho pahoti tathā kātuṃ yathā sabbo loko kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyā"ti?

"Tena hi, gāmaṇi, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsīti.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, idhassa puriso pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhiko. Tamenaṃ mahājanakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: 'ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatū'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu so puriso mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikā anuparisakkanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Seyyathāpi, gāmaṇi, puriso mahatiṃ puthusilaṃ gambhīre udakarahade pakkhipeyya. Tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: 'ummujja, bho puthusile, uplava, bho puthusile, thalamuplava, bho puthusile'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu sā puthusilā mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikā anuparisakkanahetu vā ummujjeyya vā uplaveyya vā thalaṃ vā uplaveyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, gāmaṇi, yo so puriso pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhiko. Kiñcāpi taṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: 'ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatū'ti, atha kho so puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, idhassa puriso pāṇātipātā paṭivirato

adinnādānā paṭivirato kāmesumicchācārā paṭivirato musāvādā paṭivirato pisuṇāya vācāya paṭivirato pharusāya vācāya paṭivirato samphappalāpā paṭivirato anabhijjhālu abyāpannacitto sammādiṭṭhiko. Tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: 'ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatū'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu so puriso mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikā anuparisakkanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Seyyathāpi, gāmaṇi, puriso sappikumbhaṃ vā telakumbhaṃ vā gambhīre udakarahade ogāhetvā bhindeyya. Tatra yāssa sakkharā vā kaṭhalā vā sā adhogāmī assa; yañca khvassa tatra sappi vā telaṃ vā taṃ uddhaṃ gāmi assa. Tamenaṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: 'osīda, bho sappitela, saṃsīda, bho sappitela, adho gaccha, bho sappitelā'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu taṃ sappitelaṃ mahato janakāyassa āyācanahetu vā thomanahetu vā pañjalikā anuparisakkanahetu vā osīdeyya vā saṃsīdeyya vā adho vā gaccheyyā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Evameva kho, gāmaṇi, yo so puriso pāṇātipātā paṭivirato, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, pisuṇāya vācāya paṭivirato, pharusāya vācāya paṭivirato, samphappalāpā paṭivirato, anabhijjhālu, abyāpannacitto, sammādiṭṭhiko, kiñcāpi taṃ mahā janakāyo saṅgamma samāgamma āyāceyya thomeyya pañjaliko anuparisakkeyya: 'ayaṃ puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatū'ti, atha kho so puriso kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyā"ti. Evaṃ vutte, asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

9. Kulasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghe saddhiṃ yena nāḷandā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ

viharati pāvārikambavane.

Tena kho pana samayena nāḷandā dubbhikkhā hoti dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā. Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto nāḷandāyaṃ paṭivasati mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ. Atha kho asibandhakaputto gāmaṇi nigaṇṭhasāvako yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho asibandhakaputtaṃ gāmaṇiṃ nigaṇṭho nāṭaputto etadavoca: "ehi tvaṃ, gāmaṇi, samaṇassa gotamassa vādaṃ āropehi. Evaṃ te kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchissati: 'asibandhakaputtena gāmaṇinā samaṇassa gotamassa evaṃmahiddhikassa evaṃmahānubhāvassa vādo āropito'"ti.

"Kathaṃ panāhaṃ, bhante, samaṇassa gotamassa evaṃmahiddhikassa evaṃmahānubhāvassa vādaṃ āropessāmī"ti? "Ehi tvaṃ, gāmaṇi, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ evaṃ vadehi: 'nanu, bhante, bhagavā anekapariyāyena kulānaṃ anuddayaṃ vaṇṇeti, anurakkhaṃ vaṇṇeti, anukampaṃ vaṇṇetī'ti? Sace kho, gāmaṇi, samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: 'evaṃ, gāmaṇi, tathāgato anekapariyāyena kulānaṃ anuddayaṃ vaṇṇeti, anurakkhaṃ vaṇṇeti, anukampaṃ vaṇṇetī'ti, tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'atha kiñcarahi, bhante, bhagavā dubbhikkhe dvīhitike setaṭṭhike salākāvutte mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ cārikaṃ carati? Ucchedāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno, anayāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno, upaghātāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno'ti. Imaṃ kho te, gāmaṇi, samaṇo gotamo ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho neva sakkhati uggilituṃ, neva sakkhati ogilitun"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho asibandhakaputto gāmaṇi nigaṇṭhassa nāṭaputtassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca:

"Nanu, bhante, bhagavā anekapariyāyena kulānaṃ anuddayaṃ vaṇṇeti, anurakkhaṃ vaṇṇeti, anukampaṃ vaṇṇetī"ti? "Evaṃ, gāmaṇi, tathāgato anekapariyāyena kulānaṃ anuddayaṃ vaṇṇeti, anurakkhaṃ vaṇṇeti, anukampaṃ vaṇṇetī"ti. "Atha kiñcarahi, bhante, bhagavā dubbhikkhe dvīhitike setaṭṭhike salākāvutte mahatā bhikkhusaṃghena

saddhiṃ cārikaṃ carati? Ucchedāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno, anayāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno, upaghātāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno"ti. "Ito so, gāmaṇi, ekanavutikappe yamahaṃ anussarāmi, nābhijānāmi kiñci kulaṃ pakkabhikkhānuppadānamattena upahatapubbaṃ. Atha kho yāni tāni kulāni aḍḍhāni mahaddhanāni mahābhogāni pahūtajātarūparajatāni pahūtavittūpakaraṇāni pahūtadhanadhaññāni, sabbāni tāni dānasambhūtāni ceva saccasambhūtāni ca sāmaññasambhūtāni ca. Aṭṭha kho, gāmaṇi, hetū, aṭṭha paccayā kulānaṃ upaghātāya. Rājato vā kulāni upaghātaṃ gacchanti, corato vā kulāni upaghātaṃ gacchanti, aggito vā kulāni upaghātaṃ gacchanti, udakato vā kulāni upaghātaṃ gacchanti, nihitaṃ vā ṭhānā vigacchati, duppayuttā vā kammantā vipajjanti, kule vā kulaṅgāroti uppajjati, yo te bhoge vikirati vidhamati viddhaṃseti, aniccatāyeva aṭṭhamīti. Ime kho, gāmaṇi, aṭṭha hetū, aṭṭha paccayā kulānaṃ upaghātāya. Imesu kho, gāmaṇi, aṭṭhasu hetūsu, aṭṭhasu paccayesu saṃvijjamānesu yo maṃ evaṃ vadeyya: 'ucchedāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno, anayāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno, upaghātāya bhagavā kulānaṃ paṭipanno'ti, taṃ, gāmaṇi, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye"ti.

Evaṃ vutte, asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

13. Pāṭaliyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā koliyesu viharati uttaraṃ nāma koliyānaṃ nigamo. Atha kho pāṭaliyo gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho pāṭaliyo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'samaṇo gotamo māyaṃ jānātī'ti.

Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo māyaṃ jānātī'ti, kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati? Anabbhācikkhi-

tukāmā hi mayaṃ, bhante, bhagavantan"ti. "Ye te, gāmaṇi, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo māyaṃ jānātī'ti, vuttavādino ceva me, te na ca maṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti. "Saccaṃyeva kira, bho, mayaṃ tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ na saddahāma: 'samaṇo gotamo māyaṃ jānātī'ti, samaṇo khalu bho gotamo māyāvī"ti. "Yo nu kho, gāmaṇi, evaṃ vadeti: 'ahaṃ māyaṃ jānāmī'ti, so evaṃ vadeti: 'ahaṃ māyāvī'"ti. "Tatheva taṃ bhagavā hoti, tatheva taṃ sugata hotī"ti. "Tena hi, gāmaṇi, taññevettha paṭipucchissāmi; yathā te khameyya, tathā taṃ byākareyyāsi—

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, jānāsi tvaṃ koliyānaṃ lambacūḷake bhaṭe"ti? "Jānāmahaṃ, bhante, koliyānaṃ lambacūḷake bhaṭe"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, kimatthiyā koliyānaṃ lambacūḷakā bhaṭā"ti? "Ye ca, bhante, koliyānaṃ corā te ca paṭisedhetuṃ, yāni ca koliyānaṃ dūteyyāni tāni ca vahātuṃ, etadatthiyā, bhante, koliyānaṃ lambacūḷakā bhaṭā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, jānāsi tvaṃ koliyānaṃ lambacūḷake bhaṭe sīlavante vā te dussīle vā"ti? "Jānāmahaṃ, bhante, koliyānaṃ lambacūḷake bhaṭe dussīle pāpadhamme; ye ca loke dussīlā pāpadhammā koliyānaṃ lambacūḷakā bhaṭā tesaṃ aññatarā"ti. "Yo nu kho, gāmaṇi, evaṃ vadeyya: 'pāṭaliyo gāmaṇi jānāti koliyānaṃ lambacūḷake bhaṭe dussīle pāpadhamme, pāṭaliyopi gāmaṇi dussīlo pāpadhammo'ti, sammā nu kho so vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante. Aññe, bhante, koliyānaṃ lambacūḷakā bhaṭā, aññohamasmi. Aññathādhammā koliyānaṃ lambacūḷakā bhaṭā, aññathādhammohamasmī"ti. "Tvañhi nāma, gāmaṇi, lacchasi: 'pāṭaliyo gāmaṇi jānāti koliyānaṃ lambacūḷake bhaṭe dussīle pāpadhamme, na ca pāṭaliyo gāmaṇi dussīlo pāpadhammo'ti, kasmā tathāgato na lacchati: 'tathāgato māyaṃ jānāti, na ca tathāgato māyāvī'ti? Māyañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, māyāya ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca māyāvī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi.

Pāṇātipātañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, pāṇātipātassa ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca pāṇātipātī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Adinnādānañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, adinnādānassa ca vipākaṃ, yathāpaṭi-

panno ca adinnādāyī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Kāmesumicchācārañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, kāmesumicchācārassa ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca kāmesumicchācārī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Musāvādañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, musāvādassa ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca musāvādī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Pisuṇavācañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, pisuṇavācāya ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca pisuṇavāco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Pharusavācañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, pharusavācāya ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca pharusavāco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Samphappalāpañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, samphappalāpassa ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca samphappalāpī kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Abhijjhañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, abhijjhāya ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca abhijjhālu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Byāpādapadosañcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, byāpādapadosassa ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca byāpannacitto kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi. Micchādiṭṭhiñcāhaṃ, gāmaṇi, pajānāmi, micchādiṭṭhiyā ca vipākaṃ, yathāpaṭipanno ca micchādiṭṭhiko kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tañca pajānāmi.

Santi hi, gāmaṇi, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘yo koci pāṇamatipāteti, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Yo koci adinnaṃ ādiyati, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Yo koci kāmesu micchā carati, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Yo koci musā bhaṇati, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayatī’ti.

Dissati kho pana, gāmaṇi, idhekacco mālī kuṇḍalī sunhāto suvilitto kappitakesamassu itthikāmehi rājā maññe paricārento. Tamenaṃ evamāhaṃsu: ‘ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi mālī kuṇḍalī sunhāto su-

vilitto kappitakesamassu itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso rañño paccatthikaṃ pasayha jīvitā voropesi. Tassa rājā attamano abhihāramadāsi. Tenāyaṃ puriso mālī kuṇḍalī sunhāto suvilitto kappitakesamassu, itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti.

Dissati kho, gāmaṇi, idhekacco daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā, dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā, dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chijjamāno. Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi, daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindatī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso rājaverī itthiṃ vā purisaṃ vā jīvitā voropesi, tena naṃ rājāno gahetvā evarūpaṃ kammakāraṇaṃ kārentī'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu te evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti. "Tatra, gāmaṇi, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yo koci pāṇamatipāteti, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayatī'ti, saccaṃ vā te āhaṃsu musā vā"ti? "Musā, bhante". "Ye pana te tucchaṃ musā vilapanti, sīlavanto vā te dussīlā vā"ti? "Dussīlā, bhante". "Ye pana te dussīlā pāpadhammā micchāpaṭipannā vā te sammāpaṭipannā vā"ti? "Micchāpaṭipannā, bhante". "Ye pana te micchāpaṭipannā micchādiṭṭhikā vā te sammādiṭṭhikā vā"ti? "Micchādiṭṭhikā, bhante". "Ye pana te micchādiṭṭhikā kallaṃ nu tesu pasīditun"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Dissati kho pana, gāmaṇi, idhekacco mālī kuṇḍalī ... pe ... itthikāmehi rājā maññe paricārento. Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi mālī kuṇḍalī ... pe ... itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso rañño paccatthikassa pasayha ratanaṃ ahāsi. Tassa rājā attamano abhihāramadāsi. Tenāyaṃ puriso mālī kuṇḍalī ... pe ... itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti.

Dissati kho, gāmaṇi, idhekacco daḷhāya rajjuyā ... pe ... dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chijjamāno tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ

puriso kiṃ akāsi daḷhāya rajjuyā … pe … dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindatī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso gāmā vā arañña vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi. Tena naṃ rājāno gahetvā evarūpaṃ kammakāraṇaṃ kārentī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu te evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti. "Tatra, gāmaṇi, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yo koci adinnaṃ ādiyati, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayatī'ti, saccaṃ vā te āhaṃsu musā vāti … pe … kallaṃ nu tesu pasīditun"ti? "No hetaṃ, bhante". (2)

"Dissati kho pana, gāmaṇi, idhekacco mālī kuṇḍalī … pe … itthikāmehi rājā maññe paricārento. Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi mālī kuṇḍalī … pe … itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso rañño paccatthikassa dāresu cārittaṃ āpajji. Tassa rājā attamano abhihāramadāsi. Tenāyaṃ puriso mālī kuṇḍalī … pe … itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti.

Dissati kho, gāmaṇi, idhekacco daḷhāya rajjuyā … pe … dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chijjamāno. Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi daḷhāya rajjuyā … pe … dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindatī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kulitthīsu kulakumārīsu cārittaṃ āpajji, tena naṃ rājāno gahetvā evarūpaṃ kammakāraṇaṃ kārentī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu te evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti. "Tatra, gāmaṇi, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yo koci kāmesu micchā carati, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayatī'ti, saccaṃ vā te āhaṃsu musā vāti … pe … kallaṃ nu tesu pasīditun"ti? "No hetaṃ, bhante". (3)

"Dissati kho pana, gāmaṇi, idhekacco mālī kuṇḍalī sunhāto suvilitto kappitakesamassu itthikāmehi rājā maññe paricārento. Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi mālī kuṇḍalī sunhāto suvilitto kappitakesamassu itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso rājānaṃ musāvādena hāsesi. Tassa rājā attamano abhihāramadāsi. Tenāyaṃ puriso mālī kuṇḍalī sunhāto suvilitto kappitakesamassu itthikāmehi rājā maññe paricāretī'ti.

Dissati kho, gāmaṇi, idhekacco daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷha-

bandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chijjamāno. Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso kiṃ akāsi daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā, dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā, dakkhiṇato nagarassa sīsaṃ chindatī'ti? Tamenaṃ evamāhaṃsu: 'ambho, ayaṃ puriso gahapatissa vā gahapatiputtassa vā musāvādena atthaṃ bhañji, tena naṃ rājāno gahetvā evarūpaṃ kammakāraṇaṃ kārentī'ti. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, api nu te evarūpaṃ diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā"ti? "Diṭṭhañca no, bhante, sutañca suyyissati cā"ti. "Tatra, gāmaṇi, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yo koci musā bhaṇati, sabbo so diṭṭheva dhamme dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayatī'ti, saccaṃ vā te āhaṃsu musā vā"ti? "Musā, bhante". "Ye pana te tucchaṃ musā vilapanti sīlavanto vā te dussīlā vā"ti? "Dussīlā, bhante". "Ye pana te dussīlā pāpadhammā micchāpaṭipannā vā te sammāpaṭipannā vā"ti? "Micchāpaṭipannā, bhante". "Ye pana te micchāpaṭipannā micchādiṭṭhikā vā te sammādiṭṭhikā vā"ti? "Micchādiṭṭhikā, bhante". "Ye pana te micchādiṭṭhikā kallaṃ nu tesu pasīditun"ti? "No hetaṃ, bhante". (4)

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Atthi me, bhante, āvasathāgāraṃ. Tattha atthi mañcakāni, atthi āsanāni, atthi udakamaṇiko, atthi telappadīpo. Tattha yo samaṇo vā brāhmaṇo vā vāsaṃ upeti, tenāhaṃ yathāsatti yathābalaṃ saṃvibhajāmi. Bhūtapubbaṃ, bhante, cattāro satthāro nānādiṭṭhikā nānākhantikā nānārucikā, tasmiṃ āvasathāgāre vāsaṃ upagacchuṃ.

Eko satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko. Natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti.

Eko satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā,

atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā, ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti.

Eko satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācāpento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti.

Eko satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: 'karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācāpento, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento, atthi tatonidānaṃ puññaṃ, atthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena atthi puññaṃ, atthi puññassa āgamo'ti.

Tassa mayhaṃ, bhante, ahudeva kaṅkhā, ahu vicikicchā: 'kosu nāma imesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ āha, ko musā'"ti?

"Alañhi te, gāmaṇi, kaṅkhituṃ, alaṃ vicikicchituṃ. Kaṅkhanīye ca pana te ṭhāne vicikicchā uppannā"ti. "Evaṃ pasannohaṃ, bhante, bhagavati. Pahoti me bhagavā tathā dhammaṃ desetuṃ yathāhaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyan"ti.

"Atthi, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ

paṭilabheyyāsi. Evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi. Katamo ca, gāmaṇi, dhammasamādhi? Idha, gāmaṇi, ariyasāvako pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, abhijjhaṃ pahāya anabhijjhālu hoti, byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto hoti, micchādiṭṭhiṃ pahāya sammādiṭṭhiko hoti.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā, sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī

evaṃdiṭṭhi: "atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā, sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācāpento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ sag-

gaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācāpento, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento, atthi tatonidānaṃ puññaṃ, atthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena atthi puññaṃ atthi puññassa āgamo"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati ... pe ... muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ phar-

itvā viharati ... pe ....

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko natthi paro loko, natthi mātā natthi pitā natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko atthi paro loko, atthi mātā atthi pitā atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca

kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "karoto kārayato, chedato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācāpento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsi.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ, iti

uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: 'yvāyaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi: "karoto kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato, socayato socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācāpento, atthi tatonidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento, yajanto yajāpento, atthi tatonidānaṃ puññaṃ, atthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena atthi puññaṃ, atthi puññassa āgamo"ti. Sace tassa bhoto satthuno saccaṃ vacanaṃ, apaṇṇakatāya mayhaṃ, yvāhaṃ na kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā? Ubhayamettha kaṭaggāho, yaṃ camhi kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto, yañca kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmī'ti. Tassa pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vedayati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Ayaṃ kho, gāmaṇi, dhammasamādhi. Tatra ce tvaṃ cittasamādhiṃ paṭilabheyyāsi, evaṃ tvaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyāsī"ti.

Evaṃ vutte, pāṭaliyo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Terasamaṃ.

Gāmaṇivaggo paṭhamo.

Caṇḍo puṭo yodhājīvo, Hatthasso asibandhako; Desanā saṅkhakulaṃ maṇicūḷaṃ, Bhadrarāsiyapāṭalīti.

Gāmaṇisaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

8. Saṅkhadhamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho asibandhakaputto gāmaṇi nigaṇṭhasāvako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho asibandhakaputtaṃ gāmaṇiṃ bhagavā etadavoca: "kathaṃ nu kho, gāmaṇi, nigaṇṭho nāṭaputto sāvakānaṃ dhammaṃ desetī"ti? "Evaṃ kho, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto sāvakānaṃ dhammaṃ deseti: 'yo koci pāṇaṃ atipāteti, sabbo so āpāyiko nerayiko, yo koci adinnaṃ ādiyati, sabbo so āpāyiko nerayiko, yo koci kāmesu micchā carati, sabbo so āpāyiko nerayiko, yo koci musā bhaṇati sabbo, so āpāyiko nerayiko. Yaṃbahulaṃ yaṃbahulaṃ viharati, tena tena nīyatī'ti. Evaṃ kho, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto sāvakānaṃ dhammaṃ desetī"ti. "'Yaṃbahulaṃ yaṃbahulañca, gāmaṇi, viharati, tena tena nīyati', evaṃ sante na koci āpāyiko nerayiko bhavissati, yathā nigaṇṭhassa nāṭaputtassa vacanaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, yo so puriso pāṇātipātī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, katamo bahutaro samayo, yaṃ vā so pāṇamatipāteti, yaṃ vā so pāṇaṃ nātipātetī"ti? "Yo so, bhante, puriso pāṇātipātī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, appataro so samayo yaṃ so pāṇamatipāteti, atha kho sveva bahutaro samayo yaṃ so pāṇaṃ nātipātetī"ti. "'Yaṃbahulaṃ yaṃbahulañca, gāmaṇi, viharati tena tena nīyatī'ti, evaṃ sante na koci āpāyiko nerayiko bhavissati, yathā nigaṇṭhassa nāṭaputtassa vacanaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, yo so puriso adinnādāyī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, katamo bahutaro samayo, yaṃ vā so adinnaṃ ādiyati, yaṃ vā so adinnaṃ nādiyatī"ti. "Yo so, bhante, puriso adinnādāyī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya appataro so samayo, yaṃ so adinnaṃ ādiyati, atha kho sveva bahutaro samayo, yaṃ so adinnaṃ nādiyatī"ti. "'Yaṃbahulaṃ yaṃbahulañca, gāmaṇi, viharati tena tena nīyatī'ti, evaṃ sante na koci āpāyiko nerayiko bhavissati, yathā nigaṇṭhassa nāṭaputtassa vacanaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, yo so puriso kāmesumicchācārī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, katamo bahutaro samayo, yaṃ vā so kāmesu micchā carati, yaṃ vā so kāmesu micchā na caratī"ti? "Yo so, bhante, puriso kāmesumicchācārī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, appataro so samayo yaṃ so kāmesu micchā carati, atha kho

sveva bahutaro samayo, yaṃ so kāmesu micchā na caratī”ti. “‘Yaṃbahulaṃ yaṃbahulañca, gāmaṇi, viharati tena tena nīyatī’ti, evaṃ sante na koci āpāyiko nerayiko bhavissati, yathā nigaṇṭhassa nāṭaputtassa vacanaṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, yo so puriso musāvādī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, katamo bahutaro samayo, yaṃ vā so musā bhaṇati, yaṃ vā so musā na bhaṇatī”ti? “Yo so, bhante, puriso musāvādī rattiyā vā divasassa vā samayāsamayaṃ upādāya, appataro so samayo, yaṃ so musā bhaṇati, atha kho sveva bahutaro samayo, yaṃ so musā na bhaṇatī”ti. “‘Yaṃbahulaṃ yaṃbahulañca, gāmaṇi, viharati tena tena nīyatī’ti, evaṃ sante na koci āpāyiko nerayiko bhavissati, yathā nigaṇṭhassa nāṭaputtassa vacanaṃ.

Idha, gāmaṇi, ekacco satthā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: ‘yo koci pāṇamatipāteti, sabbo so āpāyiko nerayiko, yo koci adinnaṃ ādiyati, sabbo so āpāyiko nerayiko, yo koci kāmesu micchā carati, sabbo so āpāyiko nerayiko, yo koci musā bhaṇati, sabbo so āpāyiko nerayiko’ti. Tasmiṃ kho pana, gāmaṇi, satthari sāvako abhippasanno hoti. Tassa evaṃ hoti: ‘mayhaṃ kho satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—yo koci pāṇamatipāteti, sabbo so āpāyiko nerayikoti. Atthi kho pana mayā pāṇo atipātito, ahampamhi āpāyiko nerayikoti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Taṃ, gāmaṇi, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Mayhaṃ kho satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—yo koci adinnaṃ ādiyati, sabbo so āpāyiko nerayikoti. Atthi kho pana mayā adinnaṃ ādinnaṃ ahampamhi āpāyiko nerayikoti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Taṃ, gāmaṇi, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Mayhaṃ kho satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—yo koci kāmesu micchā carati, sabbo so āpāyiko nerayiko’ti. Atthi kho pana mayā kāmesu micchā ciṇṇaṃ. ‘Ahampamhi āpāyiko nerayiko’ti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Taṃ, gāmaṇi, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Mayhaṃ kho satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—yo koci musā bhaṇati, sabbo so āpāyiko nerayikoti. Atthi kho pana mayā musā bhaṇitaṃ. ‘Ahampamhi āpāyiko nerayiko’ti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Taṃ, gāmaṇi, vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā yathābhataṃ nikkhitto

evaṃ niraye.

Idha pana, gāmaṇi, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So anekapariyāyena pāṇātipātaṃ garahati vigarahati, 'pāṇātipātā viramathā'ti cāha. Adinnādānaṃ garahati vigarahati, 'adinnādānā viramathā'ti cāha. Kāmesumicchācāraṃ garahati, vigarahati 'kāmesumicchācārā viramathā'ti cāha. Musāvādaṃ garahati vigarahati 'musāvādā viramathā'ti cāha. Tasmiṃ kho pana, gāmaṇi, satthari sāvako abhippasanno hoti. So iti paṭisañcikkhati: 'bhagavā kho anekapariyāyena pāṇātipātaṃ garahati vigarahati, pāṇātipātā viramathāti cāha. Atthi kho pana mayā pāṇo atipātito yāvatako vā tāvatako vā. Yo kho pana mayā pāṇo atipātito yāvatako vā tāvatako vā, taṃ na suṭṭhu, taṃ na sādhu. Ahañceva kho pana tappaccayā vippaṭisārī assaṃ. Na metaṃ pāpaṃ kammaṃ akataṃ bhavissatī'ti. So iti paṭisaṅkhāya tañceva pāṇātipātaṃ pajahati. Āyatiñca pāṇātipātā paṭivirato hoti. Evametassa pāpassa kammassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpassa kammassa samatikkamo hoti.

'Bhagavā kho anekapariyāyena adinnādānaṃ garahati vigarahati, adinnādānā viramathāti cāha. Atthi kho pana mayā adinnaṃ ādinnaṃ yāvatakaṃ vā tāvatakaṃ vā. Yaṃ kho pana mayā adinnaṃ ādinnaṃ yāvatakaṃ vā tāvatakaṃ vā taṃ na suṭṭhu, taṃ na sādhu. Ahañceva kho pana tappaccayā vippaṭisārī assaṃ, na metaṃ pāpaṃ kammaṃ akataṃ bhavissatī'ti. So iti paṭisaṅkhāya tañceva adinnādānaṃ pajahati. Āyatiñca adinnādānā paṭivirato hoti. Evametassa pāpassa kammassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpassa kammassa samatikkamo hoti.

'Bhagavā kho pana anekapariyāyena kāmesumicchācāraṃ garahati vigarahati, kāmesumicchācārā viramathāti cāha. Atthi kho pana mayā kāmesu micchā ciṇṇaṃ yāvatakaṃ vā tāvatakaṃ vā. Yaṃ kho pana mayā kāmesu micchā ciṇṇaṃ yāvatakaṃ vā tāvatakaṃ vā taṃ na suṭṭhu, taṃ na sādhu. Ahañceva kho pana tappaccayā vippaṭisārī assaṃ, na metaṃ pāpaṃ kammaṃ akataṃ bhavissatī'ti. So iti paṭisaṅkhāya tañceva kāmesumicchācāraṃ pajahati, āyatiñca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti. Evametassa pāpassa kammassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpassa kammassa samatikkamo hoti.

‘Bhagavā kho pana anekapariyāyena musāvādaṃ garahati vigarahati, musāvādā viramathāti cāha. Atthi kho pana mayā musā bhaṇitaṃ yāvatakaṃ vā tāvatakaṃ vā. Yaṃ kho pana mayā musā bhaṇitaṃ yāvatakaṃ vā tāvatakaṃ vā taṃ na suṭṭhu, taṃ na sādhu. Ahañceva kho pana tappaccayā vippaṭisārī assaṃ, na metaṃ pāpaṃ kammaṃ akataṃ bhavissatī’ti. So iti paṭisaṅkhāya tañceva musāvādaṃ pajahati, āyatiñca musāvādā paṭivirato hoti. Evametassa pāpassa kammassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpassa kammassa samatikkamo hoti.

So pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. Kāmesumicchācāraṃ pahāya kāmesumicchācārā paṭivirato hoti. Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti. Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti. Abhijjhaṃ pahāya anabhijjhālu hoti. Byāpādappadosaṃ pahāya abyāpannacitto hoti. Micchādiṭṭhiṃ pahāya sammādiṭṭhiko hoti.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Seyyathāpi, gāmaṇi, balavā saṅkhadhamo appakasireneva catuddisā viññāpeyya; evameva kho, gāmaṇi, evaṃ bhāvitāya mettāya cetovimuttiyā evaṃ bahulīkatāya yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ, na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati.

Sa kho so, gāmaṇi, ariyasāvako evaṃ vigatābhijjho vigatabyāpādo asammūḷho sampajāno paṭissato karuṇāsahagatena cetasā … pe … muditāsahagatena cetasā … pe …. Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Seyyathāpi, gāmaṇi, balavā saṅkhadhamo appakasireneva catuddisā viññāpeyya; evameva kho, gāmaṇi, evaṃ bhāvitāya upekkhāya cetovimuttiyā evaṃ bahulīkatāya yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhatī”ti.

Evaṃ vutte, asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

7. Khettūpamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho asibandhakaputto gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "nanu, bhante, bhagavā sabbapāṇabhūtahitānukampī viharatī"ti? "Evaṃ, gāmaṇi, tathāgato sabbapāṇabhūtahitānukampī viharatī"ti. "Atha kiñcarahi, bhante, bhagavā ekaccānaṃ sakkaccaṃ dhammaṃ deseti, ekaccānaṃ no tathā sakkaccaṃ dhammaṃ desetī"ti? "Tena hi, gāmaṇi, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, idhassu kassakassa gahapatino tīṇi khettāni—ekaṃ khettaṃ aggaṃ, ekaṃ khettaṃ majjhimaṃ, ekaṃ khettaṃ hīnaṃ jaṅgalaṃ ūsaraṃ pāpabhūmi. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, asu kassako gahapati bījāni patiṭṭhāpetukāmo kattha paṭhamaṃ patiṭṭhāpeyya, yaṃ vā aduṃ khettaṃ aggaṃ, yaṃ vā aduṃ khettaṃ majjhimaṃ, yaṃ vā aduṃ khettaṃ hīnaṃ jaṅgalaṃ ūsaraṃ pāpabhūmī"ti? "Asu, bhante, kassako gahapati bījāni patiṭṭhāpetukāmo yaṃ aduṃ khettaṃ aggaṃ tattha patiṭṭhāpeyya. Tattha patiṭṭhāpetvā yaṃ aduṃ khettaṃ majjhimaṃ tattha patiṭṭhāpeyya. Tattha patiṭṭhāpetvā yaṃ aduṃ khettaṃ hīnaṃ jaṅgalaṃ ūsaraṃ pāpabhūmi tattha patiṭṭhāpeyyapi, nopi patiṭṭhāpeyya. Taṃ kissa hetu? Antamaso gobhattampi bhavissatī"ti.

"Seyyathāpi, gāmaṇi, yaṃ aduṃ khettaṃ aggaṃ; evameva mayhaṃ bhikkhubhikkhuniyo. Tesāhaṃ dhammaṃ desemi—ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ, sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsemi. Taṃ kissa hetu? Ete hi, gāmaṇi, maṃdīpā maṃleṇā maṃtāṇā maṃsaraṇā viharanti. Seyyathāpi, gāmaṇi, yaṃ aduṃ khettaṃ majjhimaṃ; evameva mayhaṃ upāsakaupāsikāyo. Tesaṃ pāhaṃ dhammaṃ desemi—ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosā-

nakalyāṇaṃ, sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsemi. Taṃ kissa hetu? Ete hi, gāmaṇi, maṃdīpā maṃleṇā maṃtāṇā maṃsaraṇā viharanti. Seyyathāpi, gāmaṇi, yaṃ aduṃ khettaṃ hīnaṃ jaṅgalaṃ ūsaraṃ pāpabhūmi; evameva mayhaṃ aññatitthiyā samaṇabrāhmaṇaparibbājakā. Tesaṃ pāhaṃ dhammaṃ desemi— ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsemi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ekaṃ padampi ājāneyyuṃ taṃ nesaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyāti.

Seyyathāpi, gāmaṇi, purisassa tayo udakamaṇikā—eko udakamaṇiko acchiddo ahārī aparihārī, eko udakamaṇiko acchiddo hārī parihārī, eko udakamaṇiko chiddo hārī parihārī. Taṃ kiṃ maññasi, gāmaṇi, asu puriso udakaṃ nikkhipitukāmo kattha paṭhamaṃ nikkhipeyya, yo vā so udakamaṇiko acchiddo ahārī aparihārī, yo vā so udakamaṇiko acchiddo hārī parihārī, yo vā so udakamaṇiko chiddo hārī parihārī"ti? "Asu, bhante, puriso udakaṃ nikkhipitukāmo, yo so udakamaṇiko acchiddo ahārī aparihārī tattha nikkhipeyya, tattha nikkhipitvā, yo so udakamaṇiko acchiddo hārī parihārī tattha nikkhipeyya, tattha nikkhipitvā, yo so udakamaṇiko chiddo hārī parihārī tattha nikkhipeyyapi, nopi nikkhipeyya. Taṃ kissa hetu? Antamaso bhaṇḍadhovanampi bhavissatī"ti.

"Seyyathāpi, gāmaṇi, yo so udakamaṇiko acchiddo ahārī aparihārī; evameva mayhaṃ bhikkhubhikkhuniyo. Tesāhaṃ dhammaṃ desemi—ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsemi. Taṃ kissa hetu? Ete hi, gāmaṇi, maṃdīpā maṃleṇā maṃtāṇā maṃsaraṇā viharanti. Seyyathāpi, gāmaṇi, yo so udakamaṇiko acchiddo hārī parihārī; evameva mayhaṃ upāsakaupāsikāyo. Tesāhaṃ dhammaṃ desemi—ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsemi. Taṃ kissa hetu? Ete hi, gāmaṇi, maṃdīpā maṃleṇā maṃtāṇā maṃsaraṇā viharanti. Seyyathāpi, gāmaṇi, yo so udakamaṇiko chiddo hārī parihārī; evameva mayhaṃ aññatitthiyā samaṇabrāhmaṇaparibbājakā. Tesāhaṃ dhammaṃ desemi—ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ

brahmacariyaṃ pakāsemi. Taṃ kissa hetu? Appeva nāma ekaṃ padampi ājāneyyuṃ, taṃ nesaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Evaṃ vutte, asibandhakaputto gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

3. Yodhājīvasutta

Atha kho yodhājīvo gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho yodhājīvo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ yodhājīvānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo so yodhājīvo saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti? "Alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho yodhājīvo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ yodhājīvānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo so yodhājīvo saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti?

"Addhā kho tyāhaṃ, gāmaṇi, na labhāmi: 'alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī'ti. Api ca tyāhaṃ byākarissāmi. Yo so, gāmaṇi, yodhājīvo saṅgāme ussahati vāyamati, tassa taṃ cittaṃ pubbe gahitaṃ dukkaṭaṃ duppaṇihitaṃ: 'ime sattā haññantu vā bajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesuṃ iti vā'ti. Tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti; so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajito nāma nirayo tattha upapajjatīti. Sace kho panassa evaṃ diṭṭhi hoti: 'yo so yodhājīvo saṅgāme ussahati vāyamati tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti, sāssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhikassa kho panāhaṃ, gāmaṇi, purisapuggalassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā"ti.

Evaṃ vutte, yodhājīvo gāmaṇi parodi, assūni pavattesi. "Etaṃ kho tyāhaṃ, gāmaṇi, nālatthaṃ: 'alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī'"ti. "Nāhaṃ, bhante, etaṃ rodāmi yaṃ maṃ bhagavā evamāha; api cāhaṃ, bhante, pubbakehi ācariyapācariyehi yodhājīvehi dīgharattaṃ nikato vañcito paluddho: 'yo so yodhājīvo saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'"ti. "Abhikkantaṃ, bhante ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

2. Tālapuṭasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho tālapuṭo naṭagāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho tālapuṭo naṭagāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ naṭānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo so naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe saccālikena janaṃ hāseti rameti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pahāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti? "Alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ. Mā maṃ etaṃ pucchī"ti. Dutiyampi kho tālapuṭo naṭagāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ naṭānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo so naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe saccālikena janaṃ hāseti rameti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pahāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti? "Alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ. Mā maṃ etaṃ pucchī"ti. Tatiyampi kho tālapuṭo naṭagāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ naṭānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo so naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe saccālikena janaṃ hāseti rameti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pahāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti?

"Addhā kho tyāhaṃ, gāmaṇi, na labhāmi: 'alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ, mā maṃ etaṃ pucchī'ti. Api ca tyāhaṃ byākarissāmi. Pubbe kho, gāmaṇi, sattā avītarāgā rāgabandhanabaddhā. Tesaṃ naṭo raṅgama-

jjhe samajjamajjhe ye dhammā rajanīyā te upasaṃharati bhiyyoso mattāya. Pubbe kho, gāmaṇi, sattā avītadosā dosabandhanabaddhā. Tesaṃ naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe ye dhammā dosanīyā te upasaṃharati bhiyyoso mattāya. Pubbe kho, gāmaṇi, sattā avītamohā mohabandhanabaddhā. Tesaṃ naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe ye dhammā mohanīyā te upasaṃharati bhiyyoso mattāya. So attanā matto pamatto pare madetvā pamādetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pahāso nāma nirayo tattha upapajjati. Sace kho panassa evaṃdiṭṭhi hoti: 'yo so naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe saccālikena janaṃ hāseti rameti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pahāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti, sāssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhikassa kho panāhaṃ, gāmaṇi, purisapuggalassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā"ti.

Evaṃ vutte, tālapuṭo naṭagāmaṇi parodi assūni pavattesi. "Etaṃ kho tyāhaṃ, gāmaṇi, nālatthaṃ: 'alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī'"ti. "Nāhaṃ, bhante, etaṃ rodāmi yaṃ maṃ bhagavā evamāha; api cāhaṃ, bhante, pubbakehi ācariyapācariyehi naṭehi dīgharattaṃ nikato vañcito paluddho: 'yo so naṭo raṅgamajjhe samajjamajjhe saccālikena janaṃ hāseti rameti so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā pahāsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'"ti. "Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. Alattha kho tālapuṭo naṭagāmaṇi bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno ca panāyasmā tālapuṭo ... pe ... arahataṃ ahosīti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

12. Rāsiyasutta

Atha kho rāsiyo gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno

kho rāsiyo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, 'samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhajīviṃ ekaṃsena upavadati upakkosatī'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhajīviṃ ekaṃsena upavadati upakkosatī'ti, kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti? "Ye te, gāmaṇi, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhajīviṃ ekaṃsena upavadati upakkosatī'ti, na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana maṃ te asatā tucchā abhūtena.

Dveme, gāmaṇi, antā pabbajitena na sevitabbā—yo cāyaṃ kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito, yo cāyaṃ attakilamathānuyogo dukkho anariyo anatthasaṃhito. Ete te, gāmaṇi, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā—cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamā ca sā, gāmaṇi, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā—cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho sā, gāmaṇi, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā—cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Tayo kho me, gāmaṇi, kāmabhogino santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati, sāhasena adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena na attānaṃ sukheti na pīṇeti na saṃvibhajati na puññāni karoti. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena. Adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati na puññāni karoti. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena. Adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. (1–3.)

Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi. Dhammādhammena bhoge pariye-

sitvā sāhasenapi asāhasenapi na attānaṃ sukheti, na pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi. Dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati, sāhasenapi asāhasenapi. Dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. (4–6.)

Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena. Dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena na attānaṃ sukheti, na pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena. Dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena. Dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Te ca bhoge gadhito mucchito ajjhopanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati. Idha pana, gāmaṇi, ekacco kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena. Dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Te ca bhoge agadhito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. (7–9.)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena, adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena na attānaṃ sukheti, na pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī tīhi ṭhānehi gārayho. Katamehi tīhi ṭhānehi gārayho? Adhammena bhoge pariyesati sāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. Na attānaṃ sukheti na pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Na saṃvibhajati, na puññāni karotīti, iminā tatiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi tīhi ṭhānehi gārayho.

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena, adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī dvīhi ṭhānehi gārayho, ekena ṭhānena pāsaṃso. Katamehi dvīhi ṭhānehi gārayho? Adhammena bhoge pariyesati sāhasenāti, iminā

paṭhamena ṭhānena gārayho. Na saṃvibhajati, na puññāni karotīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Katamena ekena ṭhānena pāsaṃso? Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi dvīhi ṭhānehi gārayho, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. (2)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī adhammena bhoge pariyesati sāhasena, adhammena bhoge pariyesitvā sāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī ekena ṭhānena gārayho, dvīhi ṭhānehi pāsaṃso. Katamena ekena ṭhānena gārayho? Adhammena bhoge pariyesati sāhasenāti, iminā ekena ṭhānena gārayho. Katamehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso? Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Saṃvibhajati puññāni karotīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī, iminā ekena ṭhānena gārayho, imehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso. (3)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi, dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi na attānaṃ sukheti, na pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī ekena ṭhānena pāsaṃso, tīhi ṭhānehi gārayho. Katamena ekena ṭhānena pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. Katamehi tīhi ṭhānehi gārayho? Adhammena bhoge pariyesati sāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. Na attānaṃ sukheti, na pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Na saṃvibhajati, na puññāni karotīti, iminā tatiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī iminā ekena ṭhānena pāsaṃso, imehi tīhi ṭhānehi gārayho. (4)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi, dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī dvīhi ṭhānehi pāsaṃso, dvīhi ṭhānehi gārayho. Katamehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Katamehi dvīhi ṭhānehi gārayho? Adhammena bhoge pariyesati sāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. Na saṃvibhajati, na puññāni karotīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi

dvīhi ṭhānehi pāsaṃso, imehi dvīhi ṭhānehi gārayho. (5)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammādhammena bhoge pariyesati sāhasenapi asāhasenapi, dhammādhammena bhoge pariyesitvā sāhasenapi asāhasenapi attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī tīhi ṭhānehi pāsaṃso, ekena ṭhānena gārayho. Katamehi tīhi ṭhānehi pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Saṃvibhajati puññāni karotīti, iminā tatiyena ṭhānena pāsaṃso. Katamena ekena ṭhānena gārayho? Adhammena bhoge pariyesati sāhasenāti, iminā ekena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃso, iminā ekena ṭhānena gārayho. (6)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena, na attānaṃ sukheti, na pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī ekena ṭhānena pāsaṃso, dvīhi ṭhānehi gārayho. Katamena ekena ṭhānena pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. Katamehi dvīhi ṭhānehi gārayho? Na attānaṃ sukheti, na pīṇetīti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. Na saṃvibhajati, na puññāni karotīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī iminā ekena ṭhānena pāsaṃso, imehi dvīhi ṭhānehi gārayho. (7)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti, na saṃvibhajati, na puññāni karoti. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī dvīhi ṭhānehi pāsaṃso, ekena ṭhānena gārayho. Katamehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Katamena ekena ṭhānena gārayho? Na saṃvibhajati, na puññāni karotīti, iminā ekena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso, iminā ekena ṭhānena gārayho. (8)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti, te ca bhoge gadhito mucchito

ajjhopanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī tīhi ṭhānehi pāsaṃso, ekena ṭhānena gārayho. Katamehi tīhi ṭhānehi pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Saṃvibhajati puññāni karotīti, iminā tatiyena ṭhānena pāsaṃso. Katamena ekena ṭhānena gārayho? Te ca bhoge gadhito mucchito ajjhopanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjatīti, iminā ekena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃso, iminā ekena ṭhānena gārayho. (9)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ kāmabhogī dhammena bhoge pariyesati asāhasena, dhammena bhoge pariyesitvā asāhasena attānaṃ sukheti pīṇeti saṃvibhajati puññāni karoti. Te ca bhoge agadhito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī catūhi ṭhānehi pāsaṃso. Katamehi catūhi ṭhānehi pāsaṃso? Dhammena bhoge pariyesati asāhasenāti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Attānaṃ sukheti pīṇetīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Saṃvibhajati puññāni karotīti, iminā tatiyena ṭhānena pāsaṃso. Te ca bhoge agadhito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjatīti, iminā catutthena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gāmaṇi, kāmabhogī imehi catūhi ṭhānehi pāsaṃso. (10)

Tayome, gāmaṇi, tapassino lūkhajīvino santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, gāmaṇi, ekacco tapassī lūkhajīvī saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'appeva nāma kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyyaṃ, appeva nāma uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikareyyan'ti. So attānaṃ ātāpeti paritāpeti, kusalañca dhammaṃ nādhigacchati, uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ na sacchikaroti.

Idha pana, gāmaṇi, ekacco tapassī lūkhajīvī saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti: 'appeva nāma kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyyaṃ, appeva nāma uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikareyyan'ti. So attānaṃ ātāpeti paritāpeti, kusalañhi kho dhammaṃ adhigacchati, uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ na sacchikaroti. (2)

Idha pana, gāmaṇi, ekacco tapassī lūkhajīvī saddhā agārasmā anagāriyaṃ

pabbajito hoti: ‘appeva nāma kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyyaṃ, appeva nāma uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikareyyan’ti. So attānaṃ ātāpeti paritāpeti, kusalañca dhammaṃ adhigacchati, uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikaroti. (3)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ tapassī lūkhajīvī attānaṃ ātāpeti paritāpeti, kusalañca dhammaṃ nādhigacchati, uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ na sacchikaroti. Ayaṃ, gāmaṇi, tapassī lūkhajīvī tīhi ṭhānehi gārayho. Katamehi tīhi ṭhānehi gārayho? Attānaṃ ātāpeti paritāpetīti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. Kusalañca dhammaṃ nādhigacchatīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ na sacchikarotīti, iminā tatiyena ṭhānena gārayho. Ayaṃ, gāmaṇi, tapassī lūkhajīvī, imehi tīhi ṭhānehi gārayho.

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ tapassī lūkhajīvī attānaṃ ātāpeti paritāpeti, kusalañhi kho dhammaṃ adhigacchati, uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ na sacchikaroti. Ayaṃ, gāmaṇi, tapassī lūkhajīvī dvīhi ṭhānehi gārayho, ekena ṭhānena pāsaṃso. Katamehi dvīhi ṭhānehi gārayho? Attānaṃ ātāpeti paritāpetīti, iminā paṭhamena ṭhānena gārayho. Uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ na sacchikarotīti, iminā dutiyena ṭhānena gārayho. Katamena ekena ṭhānena pāsaṃso? Kusalañhi kho dhammaṃ adhigacchatīti, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gāmaṇi, tapassī lūkhajīvī imehi dvīhi ṭhānehi gārayho, iminā ekena ṭhānena pāsaṃso. (2)

Tatra, gāmaṇi, yvāyaṃ tapassī lūkhajīvī attānaṃ ātāpeti paritāpeti, kusalañca dhammaṃ adhigacchati, uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikaroti. Ayaṃ, gāmaṇi, tapassī lūkhajīvī ekena ṭhānena gārayho, dvīhi ṭhānehi pāsaṃso. Katamena ekena ṭhānena gārayho? Attānaṃ ātāpeti paritāpetīti, iminā ekena ṭhānena gārayho. Katamehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso? Kusalañca dhammaṃ adhigacchatīti, iminā paṭhamena ṭhānena pāsaṃso. Uttari ca manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikarotīti, iminā dutiyena ṭhānena pāsaṃso. Ayaṃ, gāmaṇi, tapassī lūkhajīvī iminā ekena ṭhānena gārayho, imehi dvīhi ṭhānehi pāsaṃso. (3)

Tisso imā, gāmaṇi, sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā

paccattaṃ veditabbā viññūhi. Katamā tisso? Yaṃ ratto rāgādhikaraṇaṃ attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti. Rāge pahīne nevattabyābādhāya ceteti, na parabyābādhāya ceteti, na ubhayabyābādhāya ceteti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Yaṃ duṭṭho dosādhikaraṇaṃ attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti. Dose pahīne nevattabyābādhāya ceteti, na parabyābādhāya ceteti, na ubhayabyābādhāya ceteti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Yaṃ mūḷho mohādhikaraṇaṃ attabyābādhāyapi ceteti, parabyābādhāyapi ceteti, ubhayabyābādhāyapi ceteti. Mohe pahīne nevattabyābādhāya ceteti, na parabyābādhāya ceteti, na ubhayabyābādhāya ceteti. Sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhi. Imā kho, gāmaṇi, tisso sandiṭṭhikā nijjarā akālikā ehipassikā opaneyyikā paccattaṃ veditabbā viññūhī"ti.

Evaṃ vutte, rāsiyo gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

4. Hatthārohasutta

Atha kho hatthāroho gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatanti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

5. Assārohasutta

Atha kho assāroho gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho assāroho gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ assārohānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo so assāroho saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti? "Alaṃ, gāmaṇi,

tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī”ti.

Dutiyampi kho … pe … tatiyampi kho assāroho gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: “sutaṃ metaṃ, bhante, pubbakānaṃ ācariyapācariyānaṃ assārohānaṃ bhāsamānānaṃ: ‘yo so assāroho saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī’ti. Idha bhagavā kimāhā”ti?

“Addhā kho tyāhaṃ, gāmaṇi, na labhāmi: ‘alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī’ti. Api ca kho tyāhaṃ byākarissāmi. Yo so, gāmaṇi, assāroho saṅgāme ussahati vāyamati tassa taṃ cittaṃ pubbe gahitaṃ dukkaṭaṃ duppaṇihitaṃ: ‘ime sattā haññantu vā bajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā ahesuṃ iti vā’ti. Tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajito nāma nirayo tattha upapajjati. Sace kho panassa evaṃ diṭṭhi hoti: ‘yo so assāroho saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī’ti, sāssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhikassa kho panāhaṃ, gāmaṇi, purisapuggalassa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā”ti.

Evaṃ vutte, assāroho gāmaṇi parodi, assūni pavattesi. “Etaṃ kho tyāhaṃ, gāmaṇi, nālatthaṃ: ‘alaṃ, gāmaṇi, tiṭṭhatetaṃ; mā maṃ etaṃ pucchī’”ti. “Nāhaṃ, bhante, etaṃ rodāmi yaṃ maṃ bhagavā evamāha. Api cāhaṃ, bhante, pubbakehi ācariyapācariyehi assārohehi dīgharattaṃ nikato vañcito paluddho: ‘yo so assāroho saṅgāme ussahati vāyamati, tamenaṃ ussahantaṃ vāyamantaṃ pare hananti pariyāpādenti, so kāyassa bhedā paraṃ maraṇā parajitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī’”ti. “Abhikkantaṃ, bhante … pe … ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 42

1. Gāmaṇivagga

10. Maṇicūḷakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājantepure rājaparisāya sannisinnānaṃ san-

nipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ, sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajatan"ti.

Tena kho pana samayena maṇicūḷako gāmaṇi tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho maṇicūḷako gāmaṇi taṃ parisaṃ etadavoca: "mā ayyo evaṃ avacuttha. Na kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ, na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, nappaṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatā"ti. Asakkhi kho maṇicūḷako gāmaṇi taṃ parisaṃ saññāpetuṃ. Atha kho maṇicūḷako gāmaṇi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho maṇicūḷako gāmaṇi bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, rājantepure rājaparisāya sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ, sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajatan'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ parisaṃ etadavocaṃ: 'mā ayyo evaṃ avacuttha. Na kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ, na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, nappaṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatā'ti. Asakkhiṃ khvāhaṃ, bhante, taṃ parisaṃ saññāpetuṃ. Kaccāhaṃ, bhante, evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva bhagavato homi, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhāmi, dhammassa cānudhammaṃ byākaromi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti?

"Taggha tvaṃ, gāmaṇi, evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva me hosi, na ca maṃ abhūtena abbhācikkhasi, dhammassa cānudhammaṃ byākarosi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati. Na hi, gāmaṇi, kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ, na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, nappaṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ, nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatā. Yassa kho, gāmaṇi, jātarūparajataṃ kappati, pañcapi tassa kāmaguṇā kappanti. Yassa pañca kāmaguṇā kappanti (), ekaṃsenetaṃ, gāmaṇi, dhāreyyāsi assamaṇadhammo asakyaputtiyadhammoti. Api cāhaṃ, gāmaṇi, evaṃ vadāmi—tiṇaṃ

tiṇatthikena pariyesitabbaṃ, dāru dārutthikena pariyesitabbaṃ, sakaṭaṃ sakaṭatthikena pariyesitabbaṃ, puriso purisatthikena pariyesitabbo. Na tvevāhaṃ, gāmaṇi, kenaci pariyāyena 'jātarūparajataṃ sāditabbaṃ pariyesitabban'ti vadāmī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

4. Bakabrahmasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bakassa brahmuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "idaṃ niccaṃ, idaṃ dhuvaṃ, idaṃ sassataṃ, idaṃ kevalaṃ, idaṃ acavanadhammaṃ, idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, ito ca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ natthī"ti.

Atha kho bhagavā bakassa brahmuno cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—jetavane antarahito tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Addasā kho bako brahmā bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "ehi kho, mārisa, svāgataṃ te, mārisa. Cirassaṃ kho, mārisa, imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Idañhi, mārisa, niccaṃ, idaṃ dhuvaṃ, idaṃ sassataṃ, idaṃ kevalaṃ, idaṃ acavanadhammaṃ, idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati. Ito ca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ natthī"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā bakaṃ brahmānaṃ etadavoca: "avijjāgato vata bho bako brahmā, avijjāgato vata bho bako brahmā. Yatra hi nāma aniccaṃyeva samānaṃ niccanti vakkhati, adhuvaṃyeva samānaṃ dhuvanti vakkhati, asassataṃyeva samānaṃ sassatanti vakkhati, akevalaṃyeva samānaṃ kevalanti vakkhati, cavanadhammaṃyeva samānaṃ acavanadhammanti vakkhati. Yattha ca pana jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca, tañca tathā vakkhati: 'idañhi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati'. Santañca panaññaṃ uttari nissaraṇaṃ, 'natthaññaṃ uttari nissaraṇan'ti vakkhatī"ti.

"Dvāsattati gotama puññakammā, Vasavattino jātijaraṃ atītā; Ayamantimā vedagū brahmupapatti, Asmābhijappanti janā anekā"ti.

"Appañhi etaṃ na hi dīghamāyu, Yaṃ tvaṃ baka maññasi dīghamāyuṃ; Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Āyuṃ pajānāmi tavāhaṃ brahme"ti.

"Anantadassī bhagavāhamasmi, Jātijaraṃ sokamupātivatto; Kiṃ me purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Ācikkha me taṃ yamahaṃ vijaññā"ti.

"Yaṃ tvaṃ apāyesi bahū manusse, Pipāsite ghammani samparete; Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Suttappabuddhova anussarāmi.

Yaṃ eṇikūlasmiṃ janaṃ gahītaṃ, Amocayī gayhakaṃ nīyamānaṃ; Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Suttappabuddhova anussarāmi.

Gaṅgāya sotasmiṃ gahītanāvaṃ, Luddena nāgena manussakamyā; Pamocayittha balasā pasayha, Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ; Suttappabuddhova anussarāmi.

Kappo ca te baddhacaro ahosiṃ, Sambuddhimantaṃ vatinaṃ amaññi; Taṃ te purāṇaṃ vatasīlavattaṃ, Suttappabuddhova anussarāmī"ti.

"Addhā pajānāsi mametamāyuṃ, Aññepi jānāsi tathā hi buddho; Tathā hi tyāyaṃ jalitānubhāvo, Obhāsayaṃ tiṭṭhati brahmalokan"ti.

Saṃyutta Nikāya 6

2. Dutiyavagga

13. Andhakavindasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā māgadhesu viharati andhakavinde. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti, devo ca ekamekaṃ phusāyati. Atha kho brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ andhakavindaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho brahmā sahampati bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Sevetha pantāni senāsanāni, Careyya saṃyojanavippamokkhā; Sace ratiṃ nādhigaccheyya tattha, Saṃghe vase rakkhitatto satīmā.

Kulākulaṃ piṇḍikāya caranto, Indriyagutto nipako satimā; Sevetha pantāni senāsanāni, Bhayā pamutto abhaye vimutto.

Yattha bheravā sarīsapā, Vijju sañcarati thanayati devo; Andhakāratimisāya rattiyā, Nisīdi tattha bhikkhu vigatalomahaṃso.

Idañhi jātu me diṭṭhaṃ, nayidaṃ itihītihaṃ; Ekasmiṃ brahmacariyasmiṃ, sahassaṃ maccuhāyinaṃ.

Bhiyyo pañcasatā sekkhā, dasā ca dasadhā dasa; Sabbe sotasamāpannā, atiracchānagāmino.

Athāyaṃ itarā pajā, puññabhāgāti me mano; Saṅkhātuṃ nopi sakkomi, musāvādassa ottapan”ti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

10. Kokālikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho kokāliko bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “pāpicchā, bhante, sāriputtamoggallānā pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā”ti. Evaṃ vutte, bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: “mā hevaṃ, kokālika, avaca; mā hevaṃ, kokālika, avaca. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā”ti. Dutiyampi kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “kiñcāpi me, bhante, bhagavā saddhāyiko paccayiko; atha kho pāpicchāva bhante, sāriputtamoggallānā pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā”ti. Dutiyampi kho bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: “mā hevaṃ, kokālika, avaca; mā hevaṃ, kokālika, avaca. Pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā”ti. Tatiyampi kho kokāliko bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “kiñcāpi ... pe ... icchānaṃ vasaṃ gatā”ti. Tatiyampi kho bhagavā kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: “mā hevaṃ ... pe ... pesalā sāriputtamoggallānā”ti.

Atha kho kokāliko bhikkhu uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Acirapakkantassa ca kokālikassa bhikkhuno sāsapamattīhi pīḷakāhi sabbo kāyo phuṭo ahosi. Sāsapamattiyo hutvā muggamattiyo ahesuṃ, muggamattiyo hutvā kalāyamattiyo ahesuṃ, kalāyamattiyo hutvā kolaṭṭhimattiyo ahesuṃ, kolaṭṭhimattiyo hutvā kolamattiyo ahesuṃ, kolamattiyo hutvā āmalakamattiyo ahesuṃ, āmalakamattiyo hutvā beluvasalāṭukamattiyo ahesuṃ, beluvasalāṭukamattiyo hutvā billamattiyo ahesuṃ, billamattiyo hutvā pabhijjiṃsu. Pubbañca lohitañca paggharimsu. Atha kho kokāliko bhikkhu teneva ābādhena kālamakāsi. Kālaṅkato ca kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapajji sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā.

Atha kho brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekaman-

taṃ ṭhito kho brahmā sahampati bhagavantaṃ etadavoca: "kokāliko, bhante, bhikkhu kālaṅkato. Kālaṅkato ca, bhante, kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Idamavoca brahmā sahampati. Idaṃ vatvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhikkhave, brahmā sahampati maṃ etadavoca: 'kokāliko, bhante, bhikkhu kālaṅkato. Kālaṅkato ca, bhante, kokāliko bhikkhu padumaṃ nirayaṃ upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā'ti. Idamavoca, bhikkhave, brahmā sahampati, idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyī"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "kīvadīghaṃ nu kho, bhante, padume niraye āyuppamāṇan"ti? "Dīghaṃ kho, bhikkhu, padume niraye āyuppamāṇaṃ. Taṃ na sukaraṃ saṅkhātuṃ: 'ettakāni vassāni iti vā, ettakāni vassasatāni iti vā, ettakāni vassasahassāni iti vā, ettakāni vassasatasahassāni iti vā'"ti. "Sakkā pana, bhante, upamaṃ kātun"ti? "Sakkā, bhikkhū"ti bhagavā avoca:

"Seyyathāpi, bhikkhu vīsatikhāriko kosalako tilavāho. Tato puriso vassasatassa vassasatassa accayena ekamekaṃ tilaṃ uddhareyya; khippataraṃ kho so, bhikkhu, vīsatikhāriko kosalako tilavāho iminā upakkamena parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, na tveva eko abbudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati abbudā nirayā, evameko nirabbudanirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati nirabbudā nirayā, evameko ababo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ababā nirayā, evameko aṭaṭo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati aṭaṭā nirayā, evameko ahaho nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati ahahā nirayā, evameko kumudo nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati kumudā nirayā, evameko sogandhiko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati sogandhikā nirayā, evameko uppalanirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati uppalā nirayā, evameko puṇḍariko nirayo. Seyyathāpi, bhikkhu, vīsati puṇḍarikā nirayā, evameko padumo nirayo. Padume pana, bhikkhu, niraye kokāliko bhikkhu upapanno sāriputtamoggallānesu cittaṃ āghātetvā"ti. Idamavoca bhagavā.

Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Purisassa hi jātassa, kuṭhārī jāyate mukhe; Yāya chindati attānaṃ, bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ.

Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamattako ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahantaro kali; Yo sugatesu manaṃ padosaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsati pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakan"ti.

Paṭhamo vaggo.

Āyācanaṃ gāravo brahmadevo, Bako ca brahmā aparā ca diṭṭhi; Pamādakokālikatissako ca, Turū ca brahmā aparo ca kokālikoti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

5. Aññatarabrahmasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena aññatarassa brahmuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "natthi so samaṇo vā brāhmaṇo vā yo idha āgaccheyyā"ti. Atha kho bhagavā tassa brahmuno cetasā cetoparivitakkamaññāya— seyyathāpi nāma balavā puriso ... pe ... tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Atha kho bhagavā tassa brahmuno upari vehāsaṃ pallaṅkena nisīdi tejodhātuṃ samāpajjitvā.

Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: "kahaṃ nu kho bhagavā etarahi viharatī"ti? Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena tassa brahmuno upari vehāsaṃ pallaṅkena nisinnaṃ tejodhātuṃ samāpannaṃ. Disvāna—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—jetavane antarahito tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno puratthimaṃ disaṃ nissāya tassa brahmuno upari vehāsaṃ pallaṅkena nisīdi tejodhātuṃ samāpajjitvā nīcataraṃ bhagavato.

Atha kho āyasmato mahākassapassa etadahosi: "kahaṃ nu kho bhagavā etarahi viharatī"ti? Addasā kho āyasmā mahākassapo bhagavantaṃ dibbena cakkhunā ... pe ... disvāna—seyyathāpi nāma balavā puriso ... pe ... evameva—jetavane antarahito tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Atha kho āyasmā mahākassapo dakkhiṇaṃ disaṃ nissāya

tassa brahmuno upari vehāsaṃ pallaṅkena nisīdi tejodhātuṃ samāpajjitvā nīcataraṃ bhagavato.

Atha kho āyasmato mahākappinassa etadahosi: "kahaṃ nu kho bhagavā etarahi viharatī"ti? Addasā kho āyasmā mahākappino bhagavantaṃ dibbena cakkhunā ... pe ... tejodhātuṃ samāpannaṃ. Disvāna—seyyathāpi nāma balavā puriso ... pe ... evameva— jetavane antarahito tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Atha kho āyasmā mahākappino pacchimaṃ disaṃ nissāya tassa brahmuno upari vehāsaṃ pallaṅkena nisīdi tejodhātuṃ samāpajjitvā nīcataraṃ bhagavato.

Atha kho āyasmato anuruddhassa etadahosi: "kahaṃ nu kho bhagavā etarahi viharatī"ti? Addasā kho āyasmā anuruddho ... pe ... tejodhātuṃ samāpannaṃ. Disvāna—seyyathāpi nāma balavā puriso ... pe ... tasmiṃ brahmaloke pāturahosi. Atha kho āyasmā anuruddho uttaraṃ disaṃ nissāya tassa brahmuno upari vehāsaṃ pallaṅkena nisīdi tejodhātuṃ samāpajjitvā nīcataraṃ bhagavato.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ brahmānaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Ajjāpi te āvuso sā diṭṭhi, Yā te diṭṭhi pure ahu; Passasi vītivattantaṃ, Brahmaloke pabhassaran"ti.

"Na me mārisa sā diṭṭhi, yā me diṭṭhi pure ahu; Passāmi vītivattantaṃ, brahmaloke pabhassaraṃ; Svāhaṃ ajja kathaṃ vajjaṃ, ahaṃ niccomhi sassato"ti.

Atha kho bhagavā taṃ brahmānaṃ saṃvejetvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—tasmiṃ brahmaloke antarahito jetavane pāturahosi. Atha kho so brahmā aññataraṃ brahmapārisajjaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, mārisa, yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ evaṃ vadehi: 'atthi nu kho, mārisa moggallāna, aññepi tassa bhagavato sāvakā evaṃmahiddhikā evaṃmahānubhāvā; seyyathāpi bhavaṃ moggallāno kassapo kappino anuruddho'"ti? "Evaṃ, mārisā"ti kho so brahmapārisajjo tassa brahmuno paṭissutvā yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "atthi nu kho, mārisa moggallāna, aññepi tassa bhagavato sāvakā evaṃmahiddhikā evaṃmahānubhāvā; seyyathāpi bhavaṃ moggallāno kassapo

kappino anuruddho"ti? Atha kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ brahmapārisajjaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Tevijjā iddhipattā ca, cetopariyāyakovidā; Khīṇāsavā arahanto, bahū buddhassa sāvakā"ti.

Atha kho so brahmapārisajjo āyasmato mahāmoggallānassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā yena so brahmā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ brahmānaṃ etadavoca: "āyasmā, mārisa, mahāmoggallāno evamāha:

'Tevijjā iddhipattā ca, cetopariyāyakovidā; Khīṇāsavā arahanto, bahū buddhassa sāvakā'"ti.

Idamavoca so brahmapārisajjo. Attamano ca so brahmā tassa brahmapārisajjassa bhāsitaṃ abhinandīti.

Saṃyutta Nikāya 6

2. Dutiyavagga

14. Aruṇavatīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati ... pe ... tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā ahosi aruṇavā nāma. Rañño kho pana, bhikkhave, aruṇavato aruṇavatī nāma rājadhānī ahosi. Aruṇavatiṃ kho pana, bhikkhave, rājadhāniṃ sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho upanissāya vihāsi. Sikhissa kho pana, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa abhibhūsambhavaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Atha kho, bhikkhave, sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho abhibhuṃ bhikkhuṃ āmantesi: 'āyāma, brāhmaṇa, yena aññataro brahmaloko tenupasaṅkamissāma, yāva bhattassa kālo bhavissatī'ti. 'Evaṃ, bhante'ti kho bhikkhave, abhibhū bhikkhu sikhissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa paccassosi. Atha kho, bhikkhave, sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho abhibhū ca bhikkhu—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—aruṇavatiyā rājadhāniyā antarahitā tasmiṃ brahmaloke pāturahesuṃ.

Atha kho, bhikkhave, sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho abhibhuṃ bhikkhuṃ āmantesi: 'paṭibhātu, brāhmaṇa, taṃ brahmuno ca brahmaparisāya ca brahmapārisajjānañca dhammī kathā'ti. 'Evaṃ,

bhante'ti kho, bhikkhave, abhibhū bhikkhu sikhissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa paṭissutvā, brahmānañca brahmaparisañca brahmapārisa ca dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, brahmā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca ujjhāyanti khiyyanti vipācenti: 'acchariyaṃ vata, bho, abbhutaṃ vata bho, kathañhi nāma satthari sammukhībhūte sāvako dhammaṃ desessatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho abhibhuṃ bhikkhuṃ āmantesi: 'ujjhāyanti kho te, brāhmaṇa, brahmā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca—acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, kathañhi nāma satthari sammukhībhūte sāvako dhammaṃ desessatīti. Tena hi tvaṃ, brāhmaṇa, bhiyyoso mattāya brahmānañca brahmaparisañca brahmapārisajje ca saṃvejehī'ti. 'Evaṃ, bhante'ti kho, bhikkhave, abhibhū bhikkhu sikhissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa paṭissutvā dissamānenapi kāyena dhammaṃ desesi, adissamānenapi kāyena dhammaṃ desesi, dissamānenapi heṭṭhimena upaḍḍhakāyena adissamānena uparimena upaḍḍhakāyena dhammaṃ desesi, dissamānenapi uparimena upaḍḍhakāyena adissamānena heṭṭhimena upaḍḍhakāyena dhammaṃ desesi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, brahmā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca acchariyabbhutacittajātā ahesuṃ: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, samaṇassa mahiddhikatā mahānubhāvatā'ti.

Atha kho abhibhū bhikkhu sikhiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'abhijānāmi khvāhaṃ, bhante, bhikkhusaṃghassa majjhe evarūpiṃ vācaṃ bhāsitā—pahomi khvāhaṃ, āvuso, brahmaloke ṭhito sahassilokadhātuṃ sarena viññāpetun'ti. 'Etassa, brāhmaṇa, kālo, etassa, brāhmaṇa, kālo; yaṃ tvaṃ, brāhmaṇa, brahmaloke ṭhito sahassilokadhātuṃ sarena viññāpeyyāsī'ti. 'Evaṃ, bhante'ti kho, bhikkhave, abhibhū bhikkhu sikhissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa paṭissutvā brahmaloke ṭhito imā gāthāyo abhāsi:

'Ārambhatha nikkamatha, Yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, Naḷāgāraṃva kuñjaro.

Yo imasmiṃ dhammavinaye, appamatto vihassati; Pahāya jātisaṃsāraṃ, dukkhassantaṃ karissatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, sikhī ca bhagavā arahaṃ sammāsambuddho

abhibhū ca bhikkhu brahmānañca brahmaparisañca brahmapārisajje ca saṃvejetvā—seyyathāpi nāma … pe … tasmiṃ brahmaloke antarahitā aruṇavatiyā rājadhāniyā pāturahesuṃ. Atha kho, bhikkhave, sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: 'assuttha no tumhe, bhikkhave, abhibhussa bhikkhuno brahmaloke ṭhitassa gāthāyo bhāsamānassā'ti? 'Assumha kho mayaṃ, bhante, abhibhussa bhikkhuno brahmaloke ṭhitassa gāthāyo bhāsamānassā'ti. 'Yathā kathaṃ pana tumhe, bhikkhave, assuttha abhibhussa bhikkhuno brahmaloke ṭhitassa gāthāyo bhāsamānassā'ti? Evaṃ kho mayaṃ, bhante, assumha abhibhussa bhikkhuno brahmaloke ṭhitassa gāthāyo bhāsamānassa:

'Ārambhatha nikkamatha, yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro.

Yo imasmiṃ dhammavinaye, appamatto vihassati; Pahāya jātisaṃsāraṃ, dukkhassantaṃ karissatī'ti.

'Evaṃ kho mayaṃ, bhante, assumha abhibhussa bhikkhuno brahmaloke ṭhitassa gāthāyo bhāsamānassā'ti. 'Sādhu sādhu, bhikkhave; sādhu kho tumhe, bhikkhave, assuttha abhibhussa bhikkhuno brahmaloke ṭhitassa gāthāyo bhāsamānassā'"ti.

Idamavoca bhagavā, attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

7. Kokālikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā divāvihāragato hoti paṭisallīno. Atha kho subrahmā ca paccekabrahmā suddhāvāso ca paccekabrahmā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paccekaṃ dvārabāhaṃ nissāya aṭṭhaṃsu. Atha kho subrahmā paccekabrahmā kokālikaṃ bhikkhuṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Appameyyaṃ paminanto, Kodha vidvā vikappaye; Appameyyaṃ pamāyinaṃ, Nivutaṃ taṃ maññe puthujjanan"ti.

Saṃyutta Nikāya 6

2. Dutiyavagga

15. Parinibbānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kusinārāyaṃ viharati upavattane mal-

lānaṃ sālavane antarena yamakasālānaṃ parinibbānasamaye. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "handa dāni, bhikkhave, āmantayāmi vo: 'vayadhammā saṅkhārā, appamādena sampādethā'"ti. Ayaṃ tathāgatassa pacchimā vācā.

Atha kho bhagavā paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji. Paṭhamā jhānā vuṭṭhahitvā dutiyaṃ jhānaṃ samāpajji. Dutiyā jhānā vuṭṭhahitvā tatiyaṃ jhānaṃ samāpajji. Tatiyā jhānā vuṭṭhahitvā catutthaṃ jhānaṃ samāpajji. Catutthā jhānā vuṭṭhahitvā ākāsānañcāyatanaṃ samāpajji. Ākāsānañcāyatanā vuṭṭhahitvā viññāṇañcāyatanaṃ samāpajji. Viññāṇañcāyatanā vuṭṭhahitvā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajji. Ākiñcaññāyatanā vuṭṭhahitvā nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajji. Nevasaññānāsaññāyatanā vuṭṭhahitvā saññāvedayitanirodhaṃ samāpajji.

Saññāvedayitanirodhā vuṭṭhahitvā nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajji. Nevasaññānāsaññāyatanā vuṭṭhahitvā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajji. Ākiñcaññāyatanā vuṭṭhahitvā viññāṇañcāyatanaṃ samāpajji. Viññāṇañcāyatanā vuṭṭhahitvā ākāsānañcāyatanaṃ samāpajji. Ākāsānañcāyatanā vuṭṭhahitvā catutthaṃ jhānaṃ samāpajji. Catutthā jhānā vuṭṭhahitvā tatiyaṃ jhānaṃ samāpajji. Tatiyā jhānā vuṭṭhahitvā dutiyaṃ jhānaṃ samāpajji. Dutiyā jhānā vuṭṭhahitvā paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji. Paṭhamā jhānā vuṭṭhahitvā dutiyaṃ jhānaṃ samāpajji. Dutiyā jhānā vuṭṭhahitvā tatiyaṃ jhānaṃ samāpajji. Tatiyā jhānā vuṭṭhahitvā catutthaṃ jhānaṃ samāpajji. Catutthā jhānā vuṭṭhahitvā samanantaraṃ bhagavā parinibbāyi. Parinibbute bhagavati saha parinibbānā brahmā sahampati imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbeva nikkhipissanti, bhūtā loke samussayaṃ; Yattha etādiso satthā, loke appaṭipuggalo; Tathāgato balappatto, sambuddho parinibbuto"ti.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā sakko devānamindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho"ti.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā āyasmā ānando imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Sabbākāravarūpete, sambuddhe parinibbute"ti.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā āyasmā anuruddho imā gāthāyo abhāsi:

"Nāhu assāsapassāso, ṭhitacittassa tādino; Anejo santimārabbha, cakkhumā parinibbuto.

Asallīnena cittena, vedanaṃ ajjhavāsayi; Pajjotasseva nibbānaṃ, vimokkho cetaso ahū"ti.

Dutiyo vaggo.

Brahmāsanaṃ devadatto, Andhakavindo aruṇavatī; Parinibbānena ca desitaṃ, Idaṃ brahmapañcakanti.

Brahmasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

9. Turūbrahmasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena kokāliko bhikkhu ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho turū paccekabrahmā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ jetavanaṃ obhāsetvā yena kokāliko bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vehāsaṃ ṭhito kokālikaṃ bhikkhuṃ etadavoca: "pasādehi, kokālika, sāriputtamoggallānesu cittaṃ. Pesalā sāriputtamoggallānā"ti. "Kosi tvaṃ, āvuso"ti? "Ahaṃ turū paccekabrahmā"ti. "Nanu tvaṃ, āvuso, bhagavatā anāgāmī byākato, atha kiñcarahi idhāgato? Passa, yāvañca te idaṃ aparaddhan"ti.

"Purisassa hi jātassa, kuṭhārī jāyate mukhe; Yāya chindati attānaṃ, bālo dubbhāsitaṃ bhaṇaṃ.

Yo nindiyaṃ pasaṃsati, Taṃ vā nindati yo pasaṃsiyo; Vicināti mukhena so kaliṃ, Kalinā tena sukhaṃ na vindati.

Appamattako ayaṃ kali, Yo akkhesu dhanaparājayo; Sabbassāpi sahāpi attanā, Ayameva mahantataro kali; Yo sugatesu manaṃ padosaye.

Sataṃ sahassānaṃ nirabbudānaṃ, Chattiṃsati pañca ca abbudāni; Yamariyagarahī nirayaṃ upeti, Vācaṃ manañca paṇidhāya pāpakan"ti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

3. Brahmadevasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati je-

tavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarissā brāhmaṇiyā brahmadevo nāma putto bhagavato santike agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti.

Atha kho āyasmā brahmadevo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā brahmadevo arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmā brahmadevo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena sakamātu nivesanaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena āyasmato brahmadevassa mātā brāhmaṇī brahmuno āhutiṃ niccaṃ paggaṇhāti. Atha kho brahmuno sahampatissa etadahosi: "ayaṃ kho āyasmato brahmadevassa mātā brāhmaṇī brahmuno āhutiṃ niccaṃ paggaṇhāti. Yannūnāhaṃ taṃ upasaṅkamitvā saṃvejeyyan"ti. Atha kho brahmā sahampati—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito āyasmato brahmadevassa mātu nivesane pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati vehāsaṃ ṭhito āyasmato brahmadevassa mātaraṃ brāhmaṇiṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Dūre ito brāhmaṇi brahmaloko, Yassāhutiṃ paggaṇhāsi niccaṃ; Netādiso brāhmaṇi brahmabhakkho, Kiṃ jappasi brahmapathaṃ ajānaṃ.

Eso hi te brāhmaṇi brahmadevo, Nirūpadhiko atidevapatto; Akiñcano bhikkhu anaññaposī, Yo te so piṇḍāya gharaṃ paviṭṭho.

Āhuneyyo vedagu bhāvitatto, Narānaṃ devānañca dakkhiṇeyyo; Bāhitvā pāpāni anūpalitto, Ghāsesanaṃ iriyati sītibhūto.

Na tassa pacchā na puratthamatthi, Santo vidhūmo anigho nirāso; Nikkhittadaṇḍo tasathāvaresu, So tyāhutiṃ bhuñjatu aggapiṇḍaṃ.

Visenibhūto upasantacitto, Nāgova danto carati anejo; Bhikkhu susīlo suvimuttacitto, So tyāhutiṃ bhuñjatu aggapiṇḍaṃ.

Tasmiṃ pasannā avikampamānā, Patiṭṭhapehi dakkhiṇaṃ dakkhiṇeyye; Karohi puññaṃ sukhamāyatikaṃ, Disvā muniṃ brāhmaṇi oghatiṇṇanti.

Tasmiṃ pasannā avikampamānā, Patiṭṭhapesi dakkhiṇaṃ dakkhiṇeyye; Akāsi puññaṃ sukhamāyatikaṃ, Disvā muniṃ brāhmaṇī oghatiṇṇan”ti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

1. Brahmāyācanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhamūle paṭhamābhisambuddho. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: “ adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppādo. Idampi kho ṭhānaṃ duddasaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ; pare ca me na ājāneyyuṃ; so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā”ti. Apissu bhagavantaṃ imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā:

“Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā”ti.

Itiha bhagavato paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāya.

Atha kho brahmuno sahampatissa bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi: “nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāyā”ti. Atha kho brahmā sahampati—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇajāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: “desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti.

Bhavissanti dhammassa aññātāro"ti. Idamavoca brahmā sahampati, idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

"Pāturahosi magadhesu pubbe, Dhammo asuddho samalehi cintito; Apāpuretaṃ amatassa dvāraṃ, Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha anaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī"ti.

Atha kho bhagavā brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā sattesu ca kāruññataṃ paṭicca buddhacakkhunā lokaṃ volokesi. Addasā kho bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni anto nimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakā accuggamma ṭhitāni anupalittāni udakena; evameva bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Disvāna brahmānaṃ sahampatiṃ gāthāya paccabhāsi:

"Apārutā tesaṃ amatassa dvārā, Ye sotavanto pamuñcantu saddhaṃ; Vihiṃsasaññī paguṇaṃ na bhāsiṃ, Dhammaṃ paṇītaṃ manujesu brahme"ti.

Atha kho brahmā sahampati "katāvakāso khomhi bhagavatā dhammadesanāyā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

2. Gāravasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhamūle paṭhamābhisambuddho. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "dukkhaṃ kho agāravo viharati appatisso, kaṃ nu khvāhaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyan"ti?

Atha kho bhagavato etadahosi: "aparipuṇṇassa kho sīlakkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya attanā sīlasampannataraṃ aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipuṇṇassa kho samādhikkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke ... pe ... attanā samādhisampannataraṃ aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipuṇṇassa paññākkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake ... pe ... attanā paññāsampannataraṃ aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipuṇṇassa kho vimuttikkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake ... pe ... attanā vimuttisampannataraṃ aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ.

Aparipuṇṇassa kho vimuttiñāṇadassanakkhandhassa pāripūriyā aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Na kho panāhaṃ passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya attanā vimuttiñāṇadassanasampannataraṃ aññaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā, yamahaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyaṃ. Yan-

nūnāhaṃ yvāyaṃ dhammo mayā abhisambuddho tameva dhammaṃ sakkatvā garuṃ katvā upanissāya vihareyyan”ti.

Atha kho brahmā sahampati bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: “evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Yepi te, bhante, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto dhammaññeva sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharimṣu; yepi te, bhante, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā tepi bhagavanto dhammaññeva sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharissanti. Bhagavāpi, bhante, etarahi arahaṃ sammāsambuddho dhammaññeva sakkatvā garuṃ katvā upanissāya viharatū”ti. Idamavoca brahmā sahampati, idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

“Ye ca atītā sambuddhā, ye ca buddhā anāgatā; Yo cetarahi sambuddho, bahūnaṃ sokanāsano.

Sabbe saddhammagaruno, vihaṃsu viharanti ca; Tathāpi viharissanti, esā buddhāna dhammatā.

Tasmā hi attakāmena, mahattamabhikaṅkhatā; Saddhammo garukātabbo, saraṃ buddhāna sāsanan”ti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

8. Katamodakatissasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā divāvihāragato hoti paṭisallīno. Atha kho subrahmā ca paccekabrahmā suddhāvāso ca paccekabrahmā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paccekaṃ dvārabāhaṃ nissāya aṭṭhaṃsu. Atha kho suddhāvāso paccekabrahmā katamodakatissakaṃ bhikkhuṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

“Appameyyaṃ paminanto, Kodha vidvā vikappaye; Appameyyaṃ pamāyinaṃ, Nivutaṃ taṃ maññe akissavan”ti.

Saṃyutta Nikāya 6

2. Dutiyavagga

12. Devadattasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. Atha kho brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ pabbataṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho brahmā sahampati devadattaṃ ārabbha bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Phalaṃ ve kadaliṃ hanti, phalaṃ veḷuṃ phalaṃ naḷaṃ; Sakkāro kāpurisaṃ hanti, gabbho assatariṃ yathā"ti.

Saṃyutta Nikāya 6

1. Paṭhamavagga

6. Brahmalokasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā divāvihāragato hoti paṭisallīno. Atha kho subrahmā ca paccekabrahmā suddhāvāso ca paccekabrahmā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paccekaṃ dvārabāhaṃ upanissāya aṭṭhaṃsu. Atha kho subrahmā paccekabrahmā suddhāvāsaṃ paccekabrahmānaṃ etadavoca: "akālo kho tāva, mārisa, bhagavantaṃ payirupāsituṃ; divāvihāragato bhagavā paṭisallīno ca. Asuko ca brahmaloko iddho ceva phīto ca, brahmā ca tatra pamādavihāraṃ viharati. Āyāma, mārisa, yena so brahmaloko tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā taṃ brahmānaṃ saṃvejeyyāmā"ti. "Evaṃ, mārisā"ti kho suddhāvāso paccekabrahmā subrahmuno paccekabrahmuno paccassosi.

Atha kho subrahmā ca paccekabrahmā suddhāvāso ca paccekabrahmā—seyyathāpi nāma balavā puriso ... pe ... evameva—bhagavato purato antarahitā tasmiṃ brahmaloke pāturahesuṃ. Addasā kho so brahmā te brahmāno dūratova āgacchante. Disvāna te brahmāno etadavoca: "handa kuto nu tumhe, mārisā, āgacchathā"ti? "Āgatā kho mayaṃ, mārisa, amha tassa bhagavato santikā arahato sammāsambuddhassa. Gaccheyyāsi pana tvaṃ, mārisa, tassa bhagavato upaṭṭhānaṃ arahato sammāsambuddhassā"ti?

Evaṃ vutto, kho so brahmā taṃ vacanaṃ anadhivāsento sahassakkhattuṃ attānaṃ abhinimminitvā subrahmānaṃ paccekabrahmānaṃ etadavoca: "passasi me no tvaṃ, mārisa, evarūpaṃ iddhānubhāvan"ti? "Passāmi kho tyāhaṃ, mārisa, evarūpaṃ iddhānubhāvan"ti.

"So khvāhaṃ, mārisa, evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo kassa aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā upaṭṭhānaṃ gamissāmī"ti?

Atha kho subrahmā paccekabrahmā dvisahassakkhattuṃ attānaṃ abhinimminitvā taṃ brahmānaṃ etadavoca: "passasi me no tvaṃ, mārisa, evarūpaṃ iddhānubhāvan"ti? "Passāmi kho tyāhaṃ, mārisa, evarūpaṃ iddhānubhāvan"ti. "Tayā ca kho, mārisa, mayā ca sveva bhagavā mahiddhikataro ceva mahānubhāvataro ca. Gaccheyyāsi tvaṃ, mārisa, tassa bhagavato upaṭṭhānaṃ arahato sammāsambuddhassā"ti? Atha kho so brahmā subrahmānaṃ paccekabrahmānaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Tayo supaṇṇā caturo ca haṃsā, Byagghīnisā pañcasatā ca jhāyino; Tayidaṃ vimānaṃ jalate ca brahme, Obhāsayaṃ uttarassaṃ disāyan"ti.

"Kiñcāpi te taṃ jalate vimānaṃ, Obhāsayaṃ uttarassaṃ disāyaṃ; Rūpe raṇaṃ disvā sadā pavedhitaṃ, Tasmā na rūpe ramatī sumedho"ti.

Atha kho subrahmā ca paccekabrahmā suddhāvāso ca paccekabrahmā taṃ brahmānaṃ saṃvejetvā tatthevantaradhāyiṃsu. Agamāsi ca kho so brahmā aparena samayena bhagavato upaṭṭhānaṃ arahato sammāsambuddhassāti.

Saṃyutta Nikāya 6

2. Dutiyavagga

11. Sanaṅkumārasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati sappinītīre. Atha kho brahmā sanaṅkumāro abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ sappinītīraṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho brahmā sanaṅkumāro bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse"ti.

Idamavoca brahmā sanaṅkumāro. Samanuñño satthā ahosi. Atha kho brahmā sanaṅkumāro "samanuñño me satthā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

11. Candanasutta

Atha kho candano devaputto ... pe ....
Atha kho suyāmo devaputto ... pe ....
Atha kho santusito devaputto ... pe ....
Atha kho sunimmito devaputto ... pe ....
Atha kho vasavatti devaputto ... pe ....
(Yathā sakkasuttaṃ tathā ime pañca peyyālā vitthāretabbā.)
Ekādasamaṃ.
Moggallānavaggo paṭhamo.
Savitakkāvitakkañca, sukhena ca upekkhako; Ākāsañceva viññāṇaṃ, ākiñcaṃ nevasaññinā; Animitto ca sakko ca, candanekādasena cāti.
Moggallānasaṃyuttaṃ samattaṃ.
Saṃyutta Nikāya 40
1. Moggallānavagga
8. Nevasaññānāsaññāyatanapañhāsutta
"'Nevasaññānāsaññāyatanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho nevasaññānāsaññāyatananti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati nevasaññānāsaññāyatanan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.
Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, nevasaññānāsaññāyatanaṃ pamādo, nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ saṇṭhapehi, nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ ekodiṃ karohi, nevasaññānāsaññāyatane cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya ... pe ... mahābhiññataṃ patto"ti.
Aṭṭhamaṃ.
Saṃyutta Nikāya 40
1. Moggallānavagga
10. Sakkasutta
Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso

samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—jetavane antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi. Atha kho sakko devānamindo pañcahi devatāsatehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, devānaminda, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, devānaminda, dhammasaraṇagamanaṃ hoti. Dhammasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, devānaminda, saṃghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṃghasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhammasaraṇagamanaṃ hoti. Dhammasaraṇagamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅgha ... pe ... sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

()

Atha kho sakko devānamindo chahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe ... atha kho sakko devānamindo sattahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe ... atha kho sakko devānamindo aṭṭhahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe ... atha kho sakko devānamindo asītiyā devatāsahassehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, devānaminda, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, devānaminda, dhammasaraṇagamanaṃ hoti. Dhammasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ

maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, devānaminda, saṅghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṅghasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhammasaraṇagamanaṃ hoti ... pe ... sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṅghasaraṇagamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

()

Atha kho sakko devānamindo pañcahi devatāsatehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, devānaminda, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, devānaminda, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, devānaminda, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ

upapajjanti.

Sādhu kho, devānaminda, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'itipi so ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

()

Atha kho sakko devānamindo chahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe .... Atha kho sakko devānamindo sattahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe .... Atha kho sakko devānamindo aṭṭhahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe .... Atha kho sakko devānamindo asītiyā devatāsahassehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

“Sādhu kho, devānaminda, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: ‘itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, devānaminda, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: ‘svākkhāto bhagavatā dhammo … pe … paccattaṃ veditabbo viññūhī’ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, devānaminda, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: ‘suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā’ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, devānaminda, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi … pe … samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī”ti.

“Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: ‘itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: ‘svākkhāto bhagavatā dhammo … pe … paccattaṃ veditabbo viññūhī’ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: ‘suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho … pe … anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā’ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, ariyakantehi sīlehi samannāga-

manaṃ hoti akhaṇḍehi … pe … samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī”ti.

()

Atha kho sakko devānamindo pañcahi devatāsatehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

“Sādhu kho, devānaminda, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, dhammasaraṇagamanaṃ hoti. Dhammasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, saṅghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṅghasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehī”ti.

“Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā … pe … dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhammasaraṇagamanaṃ hoti … pe ….

Sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṅghasaraṇag

manahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

()

Atha kho sakko devānamindo chahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe ... atha kho sakko devānamindo sattahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe ... atha kho sakko devānamindo aṭṭhahi devatāsatehi saddhiṃ ... pe ... atha kho sakko devānamindo asītiyā devatāsahassehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, devānaminda, buddhasaraṇagamanaṃ hoti. Buddhasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, dhammasaraṇagamanaṃ hoti ... pe ....

Sādhu kho, devānaminda, saṅghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṅghasaraṇagamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhasaraṇagamanaṃ hoti ... pe ... sādhu kho, mārisa moggallāna, dhammasaraṇagamanaṃ hoti ... pe ... sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghasaraṇagamanaṃ hoti. Saṅghasaraṇagamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

()

Atha kho sakko devānamindo pañcahi devatāsatehi saddhiṃ yenāyasmā

mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, devānaminda, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti ... pe ....

Sādhu kho, devānaminda, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... lokassā'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti ... pe ....

Sādhu kho, devānaminda, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā

paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā … pe … dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho … pe … lokassā'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti … pe ….

Sādhu kho, mārisa moggallāna, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi … pe … samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā … pe … dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

()

Atha kho sakko devānamindo chahi devatāsatehi saddhiṃ … pe … atha kho sakko devānamindo sattahi devatāsatehi saddhiṃ … pe … atha kho sakko devānamindo aṭṭhahi devatāsatehi saddhiṃ … pe … atha kho sakko devānamindo asītiyā devatāsahassehi saddhiṃ yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, devānaminda, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.

Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, devānaminda, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, devānaminda, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhamme aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, saṅghe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anut-

taraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā ... pe ... dibbehi phoṭṭhabbehi.

Sādhu kho, mārisa moggallāna, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Te aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhanti—dibbena āyunā, dibbena vaṇṇena, dibbena sukhena, dibbena yasena, dibbena ādhipateyyena, dibbehi rūpehi, dibbehi saddehi, dibbehi gandhehi, dibbehi rasehi, dibbehi phoṭṭhabbehī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

4. Catutthajhānapañhāsutta

"'Catutthaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho catutthaṃ jhānanti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati catutthaṃ jhānan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato sukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, catutthaṃ jhānaṃ pamādo, catutthe jhāne cittaṃ saṇṭhapehi, catutthe jhāne cittaṃ ekodiṃ karohi, catutthe jhāne cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya ... pe ... mahābhiññataṃ patto"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

5. Ākāsānañcāyatanapañhāsutta

"'Ākāsānañcāyatanaṃ, ākāsānañcāyatanan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho ākāsānañcāyatananti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati ākāsānañcāyatanan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, ākāsānañcāyatanaṃ pamādo, ākāsānañcāyatane cittaṃ saṇṭhapehi, ākāsānañcāyatane cittaṃ ekodiṃ karohi, ākāsānañcāyatane cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya ... pe ... mahābhiññataṃ patto"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

6. Viññāṇañcāyatanapañhāsutta

"'Viññāṇañcāyatanaṃ, viññāṇañcāyatanan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho viññāṇañcāyatananti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati viññāṇañcāyatanan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, viññāṇañcāyatanaṃ

pamādo, viññāṇañcāyatane cittaṃ saṇṭhapehi, viññāṇañcāyatane cittaṃ ekodiṃ karohi, viññāṇañcāyatane cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya ... pe ... mahābhiññataṃ patto"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

7. Ākiñcaññāyatanapañhāsutta

"'Ākiñcaññāyatanaṃ, ākiñcaññāyatanan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho ākiñcaññāyatananti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati ākiñcaññāyatanan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, ākiñcaññāyatanaṃ pamādo, ākiñcaññāyatane cittaṃ saṇṭhapehi, ākiñcaññāyatane cittaṃ ekodiṃ karohi, ākiñcaññāyatane cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya ... pe ... mahābhiññataṃ patto"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

9. Animittapañhāsutta

"'Animitto cetosamādhi, animitto cetosamādhī'ti vuccati. Katamo nu kho animitto cetosamādhīti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati animitto cetosamādhī'ti. So khvāhaṃ, āvuso, sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato nimittānusāri viññāṇaṃ hoti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, animittaṃ cetosamādhiṃ pamādo, animitte cetosamādhismiṃ cittaṃ saṇṭhapehi, animitte cetosamādhismiṃ cittaṃ ekodiṃ karohi, animitte cetosamādhismiṃ cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya: 'satthārānuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'ti, mamaṃ taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'satthārānuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

1. Paṭhamajhānapañhāsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahāmoggallāno sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ. Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Idha mayhaṃ, āvuso, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'paṭhamaṃ jhānaṃ, paṭhamaṃ jhānan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho paṭhamaṃ jhānanti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati paṭhamaṃ jhānan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, paṭhamaṃ jhānaṃ pamādo, paṭhame jhāne cittaṃ saṇṭhapehi, paṭhame jhāne cittaṃ ekodiṃ karohi, paṭhame jhāne cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya: 'satthārānuggahito sāvako

mahābhiññataṃ patto'ti, mamaṃ taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'satthārānuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

3. Tatiyajhānapañhāsutta

"'Tatiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho tatiyaṃ jhānanti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi—idha bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati tatiyaṃ jhānanti. So khvāhaṃ, āvuso, pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharāmi sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi. Yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato pītisahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, tatiyaṃ jhānaṃ pamādo, tatiye jhāne cittaṃ saṇṭhapehi, tatiye jhāne cittaṃ ekodiṃ karohi, tatiye jhāne cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharāmi sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ āvuso sammā vadamāno vadeyya ... pe ... mahābhiññataṃ patto"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 40

1. Moggallānavagga

2. Dutiyajhānapañhāsutta

"'Dutiyaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānan'ti vuccati. Katamaṃ nu kho dutiyaṃ jhānanti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati dutiyaṃ jhānan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ

jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna, moggallāna. Mā, brāhmaṇa, dutiyaṃ jhānaṃ pamādo, dutiye jhāne cittaṃ saṇṭhapehi, dutiye jhāne cittaṃ ekodiṃ karohi, dutiye jhāne cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya: 'satthārānuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'ti, mamaṃ taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'satthārānuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

21. Bodhāyasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"'Bojjhaṅgā, bojjhaṅgā'ti, bhante, vuccanti. Kittāvatā nu kho, bhante, 'bojjhaṅgā'ti vuccantī"ti? "'Bodhāya saṃvattantī'ti kho, bhikkhu, tasmā bojjhaṅgāti vuccanti. Idha, bhikkhu, satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. 'Bodhāya saṃvattantī'ti kho, bhikkhu, tasmā 'bojjhaṅgā'ti vuccantī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

6. Sākacchavagga

52. Pariyāyasutta

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyām

Atha kho te bhikkhū yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū aññatit-

thiyā paribbājakā etadavocuṃ:

"Samaṇo, āvuso, gotamo sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'etha tumhe, bhikkhave, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvethā'ti. Mayampi kho, āvuso, sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desema: 'etha tumhe, āvuso, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvethā'ti. Idha no, āvuso, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ—dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ, anusāsaniyā vā anusāsanin"ti?

Atha kho te bhikkhū tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃsu nappaṭikkosiṃsu; anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā"ti. Atha kho te bhikkhū sāvatthiṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha mayaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisimha. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ, yannūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamimha; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodimha. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdimha. Ekamantaṃ nisinne kho amhe, bhante, aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ:

'Samaṇo, āvuso, gotamo sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti "etha tumhe, bhikkhave, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvethā"ti. Mayampi kho, āvuso, sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desema: "etha tumhe, āvuso, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvethā"ti. Idha no, āvuso, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ—dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ, anusāsaniyā vā anusāsanin'ti?

Atha kho mayaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandimha nappaṭikkosimha, anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamimha: 'bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā'"ti.

"Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'atthi panāvuso, pariyāyo, yaṃ pariyāyaṃ āgamma pañca nīvaraṇā dasa honti, satta bojjhaṅgā catuddasā'ti. Evaṃ puṭṭhā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā na ceva sampāyissanti, uttariñca vighātaṃ āpajjissanti. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmiṃ. Nāhaṃ taṃ, bhikkhave, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yo imesaṃ pañhānaṃ veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo, yaṃ pariyāyaṃ āgamma pañca nīvaraṇā dasa honti? Yadapi, bhikkhave, ajjhattaṃ kāmacchando tadapi nīvaraṇaṃ, yadapi bahiddhā kāmacchando tadapi nīvaraṇaṃ. 'Kāmacchandanīvaraṇan'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti. Yadapi, bhikkhave, ajjhattaṃ byāpādo tadapi nīvaraṇaṃ, yadapi bahiddhā byāpādo tadapi nīvaraṇaṃ. 'Byāpādanīvaraṇan'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti. Yadapi, bhikkhave, thinaṃ tadapi nīvaraṇaṃ, yadapi middhaṃ tadapi nīvaraṇaṃ. 'Thinamiddhanīvaraṇan'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti. Yadapi, bhikkhave, uddhaccaṃ tadapi nīvaraṇaṃ, yadapi kukkuccaṃ tadapi nīvaraṇaṃ. 'Uddhaccakukkuccanīvaraṇan'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti. Yadapi, bhikkhave, ajjhattaṃ dhammesu vicikicchā tadapi nīvaraṇaṃ, yadapi bahiddhā dhammesu vicikicchā tadapi nīvaraṇaṃ. 'Vicikicchānīvaraṇan'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, pariyāyo, yaṃ pariyāyaṃ āgamma pañca nīvaraṇā dasa honti.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo, yaṃ pariyāyaṃ āgamma satta bojjhaṅgā catuddasa honti? Yadapi, bhikkhave, ajjhattaṃ dhammesu sati tadapi satisambojjhaṅgo, yadapi bahiddhā dhammesu sati tadapi satisambojjhaṅgo. 'Satisambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati.

Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti.

Yadapi, bhikkhave, ajjhattaṃ dhammesu paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati tadapi dhammavicayasambojjhaṅgo, yadapi bahiddhā dhammesu paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati tadapi dhammavicayasambojjhaṅgo. 'Dhammavicayasambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti.

Yadapi, bhikkhave, kāyikaṃ vīriyaṃ tadapi vīriyasambojjhaṅgo, yadapi cetasikaṃ vīriyaṃ tadapi vīriyasambojjhaṅgo. 'Vīriyasambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti.

Yadapi, bhikkhave, savitakkasavicārā pīti tadapi pītisambojjhaṅgo, yadapi avitakkaavicārā pīti tadapi pītisambojjhaṅgo. 'Pītisambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti.

Yadapi, bhikkhave, kāyappassaddhi tadapi passaddhisambojjhaṅgo, yadapi cittappassaddhi tadapi passaddhisambojjhaṅgo. 'Passaddhisambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti.

Yadapi, bhikkhave, savitakko savicāro samādhi tadapi samādhisambojjhaṅgo, yadapi avitakkaavicāro samādhi tadapi samādhisambojjhaṅgo. 'Samādhisambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti.

Yadapi, bhikkhave, ajjhattaṃ dhammesu upekkhā tadapi upekkhāsambojjhaṅgo, yadapi bahiddhā dhammesu upekkhā tadapi upekkhāsambojjhaṅgo. 'Upekkhāsambojjhaṅgo'ti iti hidaṃ uddesaṃ gacchati. Tadamināpetaṃ pariyāyena dvayaṃ hoti. Ayaṃ kho, bhikkhave, pariyāyo, yaṃ pariyāyaṃ āgamma satta bojjhaṅgā catuddasā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

9. Paṭhamauppannasutta

"Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā anuppannā up-

pajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassā”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

25. Aparihāniyasutta

“Satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi; taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, satta aparihāniyā dhammā? Yadidaṃ—satta bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta aparihāniyā dhammā”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

34. Anupakkilesasutta

“Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anupakkilesā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, bhikkhave, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anupakkileso bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati … pe … upekkhāsambojjhaṅgo, bhikkhave, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anupakkileso bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anupakkilesā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattantī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

64. Muditāsutta

“Muditā, bhikkhave, bhāvitā … pe … aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

19. Ariyasutta

“Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā ariyā niyyānikā nīyanti takkarassa sammā dukkhakkhayāya. Katame satta? Satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā ariyā niyyānikā nīyanti takkarassa sammā

dukkhakkhayāyā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

6. Sākacchavagga

53. Aggisutta

Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisiṃsu. (Pariyāyasuttasadisaṃ.)

"Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'yasmiṃ, āvuso, samaye līnaṃ cittaṃ hoti, katamesaṃ tasmiṃ samaye bojjhaṅgānaṃ akālo bhāvanāya, katamesaṃ tasmiṃ samaye bojjhaṅgānaṃ kālo bhāvanāya? Yasmiṃ panāvuso, samaye uddhataṃ cittaṃ hoti, katamesaṃ tasmiṃ samaye bojjhaṅgānaṃ akālo bhāvanāya, katamesaṃ tasmiṃ samaye bojjhaṅgānaṃ kālo bhāvanāyā'ti? Evaṃ puṭṭhā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā na ceva sampāyissanti, uttariñca vighātaṃ āpajjissanti. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmiṃ.

Nāhaṃ taṃ, bhikkhave, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesaṃ pañhānaṃ veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye līnaṃ cittaṃ hoti, akālo tasmiṃ samaye passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Līnaṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi dussamuṭṭhāpayaṃ hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso parittaṃ aggiṃ ujjāletukāmo assa. So tattha allāni ceva tiṇāni pakkhipeyya, allāni ca gomayāni pakkhipeyya, allāni ca kaṭṭhāni pakkhipeyya, udakavātañca dadeyya, paṃsukena ca okireyya; bhabbo nu kho so puriso parittaṃ aggiṃ ujjāletun"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Evameva kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye līnaṃ cittaṃ hoti, akālo tasmiṃ samaye passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Līnaṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi dussamuṭṭhāpayaṃ hoti.

Yasmiñca kho, bhikkhave, samaye līnaṃ cittaṃ hoti, kālo tasmiṃ samaye dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Līnaṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi susamuṭṭhāpayaṃ hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso parittaṃ aggiṃ ujjāletukāmo assa. So tattha sukkhāni ceva tiṇāni pakkhipeyya, sukkhāni gomayāni pakkhipeyya, sukkhāni kaṭṭhāni pakkhipeyya, mukhavātañca dadeyya, na ca paṃsukena okireyya; bhabbo nu kho so puriso parittaṃ aggiṃ ujjāletun"ti? "Evaṃ, bhante".

"Evameva kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye līnaṃ cittaṃ hoti, kālo tasmiṃ samaye dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Līnaṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi susamuṭṭhāpayaṃ hoti.

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye uddhataṃ cittaṃ hoti, akālo tasmiṃ samaye dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Uddhataṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi duvūpasamayaṃ hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahantaṃ aggikkhandhaṃ nibbāpetukāmo assa. So tattha sukkhāni ceva tiṇāni pakkhipeyya, sukkhāni ca gomayāni pakkhipeyya, sukkhāni ca kaṭṭhāni pakkhipeyya, mukhavātañca dadeyya, na ca paṃsukena okireyya; bhabbo nu kho so puriso mahantaṃ aggikkhandhaṃ nibbāpetun"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Evameva kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye uddhataṃ cittaṃ hoti, akālo tasmiṃ samaye dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya, akālo pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Uddhataṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi duvūpasamayaṃ hoti.

Yasmiñca kho, bhikkhave, samaye uddhataṃ cittaṃ hoti, kālo tasmiṃ samaye passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Uddhataṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi suvūpasamayaṃ hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahantaṃ aggikkhandhaṃ nibbāpetukāmo assa. So tattha allāni ceva tiṇāni pakkhipeyya, allāni ca gomayāni pakkhipeyya, allāni ca kaṭṭhāni pakkhipeyya, udakavātañca dadeyya, paṃsukena ca okireyya; bhabbo nu kho so puriso mahantaṃ aggikkhandhaṃ nibbāpetun"ti? "Evaṃ, bhante".

"Evameva kho, bhikkhave, yasmiṃ samaye uddhataṃ cittaṃ hoti, kālo tasmiṃ samaye passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya, kālo upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya. Taṃ kissa hetu? Uddhataṃ, bhikkhave, cittaṃ taṃ etehi dhammehi suvūpasamayaṃ hoti. Satiñca khvāhaṃ, bhikkhave, sabbatthikaṃ vadāmī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

76. Nirodhasutta

"Nirodhasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, nirodhasaññā kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu nirodhasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... nirodhasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, nirodhasaññā evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsāti.

Nirodhasaññāya, bhikkhave, bhāvitāya bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. Kathaṃ bhāvitāya, bhikkhave, nirodhasaññāya kathaṃ bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā? Idha, bhikkhave, bhikkhu nirodhasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... nirodhasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitāya kho, bhikkhave, nirodhasaññāya evaṃ bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitāti.

Nirodhasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahato atthāya saṃvattati, mahato yogakkhemāya saṃvattati, mahato saṃvegāya saṃvat-

tati, mahato phāsuvihārāya saṃvattati. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, nirodhasaññā kathaṃ bahulīkatā mahato atthāya saṃvattati, mahato yogakkhemāya saṃvattati, mahato saṃvegāya saṃvattati, mahato phāsuvihārāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu nirodhasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... nirodhasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, nirodhasaññā evaṃ bahulīkatā mahato atthāya saṃvattati, mahato yogakkhemāya saṃvattati, mahato saṃvegāya saṃvattati, mahato phāsuvihārāya saṃvattatī"ti.

Dasamaṃ.

Nirodhavaggo aṭṭhamo.

Asubhamaraṇaāhāre, Paṭikūlaanabhiratena; Aniccadukkhaanattapahānaṃ, Virāganirodhena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

14. Paṭhamagilānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā mahākassapo pippaliguhāyaṃ viharati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca:

"Kacci te, kassapa, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ? Kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Sattime, kassapa, bojjhaṅgā mayā sammadakkhātā bhāvitā bahulīkatā abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo kho, kassapa, mayā sammadakkhāto bhāvito bahulīkato abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo kho, kassapa, mayā sammadakkhāto bhāvito bahulīkato abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Ime kho, kassapa, satta bojjhaṅgā mayā sammadakkhātā bhāvitā bahulīkatā abhiññāya sam-

bodhāya nibbānāya saṃvattantī”ti. “Taggha, bhagavā, bojjhaṅgā; taggha, sugata, bojjhaṅgā”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā mahākassapo bhagavato bhāsitaṃ abhinandi. Vuṭṭhahi cāyasmā mahākassapo tamhā ābādhā. Tathāpahīno cāyasmato mahākassapassa so ābādho ahosīti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

27. Taṇhānirodhasutta

“Yo, bhikkhave, maggo yā paṭipadā taṇhānirodhāya saṃvattati, taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ bhāvetha. Katamo ca, bhikkhave, maggo katamā ca paṭipadā taṇhānirodhāya saṃvattati? Yadidaṃ—satta bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā taṇhānirodhāya saṃvattanti?

Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā taṇhānirodhāya saṃvattantī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

66. Ānāpānasutta

“Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā ... pe ... dasamaṃ.

Ānāpānavaggo sattamo.

Aṭṭhikapuḷavakaṃ vinīlakaṃ, Vicchiddakaṃ uddhumātena pañcamaṃ; Mettā karuṇā muditā, Upekkhā ānāpānena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

60. Vicchiddakasutta

“Vicchiddakasaññā, bhikkhave ... pe ... catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

18. Viraddhasutta

“Yesaṃ kesañci, bhikkhave, satta bojjhaṅgā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, satta bojjhaṅgā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī Katame satta? Satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo—yesaṃ kesañci, bhikkhave, ime satta bojjhaṅgā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ime satta bojjhaṅgā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayag

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

11. Pāṇasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci pāṇā cattāro iriyāpathe kappenti—kālena gamanaṃ, kālena ṭhānaṃ, kālena nisajjaṃ, kālena seyyaṃ, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete cattāro iriyāpathe kappenti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāveti satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … pe … upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

37. Āvaraṇasutta

“Pañcime, bhikkhave, āvaraṇā nīvaraṇā cetaso upakkilesā paññāya dubbalīkaraṇā. Katame pañca? Kāmacchando, bhikkhave, āvaraṇo nīvaraṇo cetaso upakkileso paññāya dubbalīkaraṇo. Byāpādo, bhikkhave, āvaraṇo nīvaraṇo cetaso upakkileso paññāya dubbalīkaraṇo. Thinamiddhaṃ, bhikkhave, āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ cetaso upakkilesaṃ paññāya dubbalīkaraṇaṃ. Uddhaccakukkuccaṃ, bhikkhave, āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ cetaso upakkilesaṃ paññāya dubbalīkaraṇaṃ. Vicikicchā, bhikkhave, āvaraṇā nīvaraṇā cetaso upakkilesā paññāya dubbalīkaraṇā. Ime kho,

bhikkhave, pañca āvaraṇā nīvaraṇā cetaso upakkilesā paññāya dubbalīkaraṇā.

Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anupakkilesā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, bhikkhave, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anupakkileso bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo, bhikkhave, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anupakkileso bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anupakkilesā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattantīti.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

10. Dutiyauppannasutta

"Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Dasamaṃ.

Pabbatavaggo paṭhamo.

Himavantaṃ kāyaṃ sīlaṃ, vatthaṃ bhikkhu ca kuṇḍali; Kūṭañca upavānañca, uppannā apare duveti.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

8. Upavānasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca upavāno āyasmā ca sāriputto kosambiyaṃ viharanti ghositārāme. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā upavāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā upavānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ upavānaṃ etadavoca:

"Jāneyya nu kho, āvuso upavāna, bhikkhu 'paccattaṃ yonisomanasikārā evaṃ susamāraddhā me satta bojjhaṅgā phāsuvihārāya saṃvattantī'"ti? "Jāneyya kho, āvuso sāriputta, bhikkhu 'paccattaṃ yonisomanasikārā evaṃ susamāraddhā me satta bojjhaṅgā phāsuvihārāya saṃvattantī'"ti.

"Satisambojjhaṅgaṃ kho, āvuso, bhikkhu ārabbhamāno pajānāti 'cittañca me suvimuttaṃ, thinamiddhañca me susamūhataṃ, uddhaccakukkuccañca me suppaṭivinītaṃ, āraddhañca me vīriyaṃ, aṭṭhiṃ katvā manasi karomi, no ca līnan'ti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ āvuso, bhikkhu ārabbhamāno pajānāti 'cittañca me suvimuttaṃ, thinamiddhañca me susamūhataṃ, uddhaccakukkuccañca me suppaṭivinītaṃ, āraddhañca me vīriyaṃ, aṭṭhiṃ katvā manasi karomi, no ca līnan'"ti. "Evaṃ kho, āvuso sāriputta, bhikkhu jāneyya 'paccattaṃ yonisomanasikārā evaṃ susamāraddhā me satta bojjhaṅgā phāsuvihārāya saṃvattantī'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

17. Pāraṅgamasutta

"Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattantīti.

Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānappaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

72. Dukkhasutta

"Anicce dukkhasaññā, bhikkhave ... pe ... chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

50. Bāhiraṅgasutta

"Bāhiraṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ uppādāya, yathayidaṃ—bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Dasamaṃ.

Cakkavattivaggo pañcamo.

Vidhā cakkavatti māro, duppañño paññavena ca; Daliddo adaliddo ca, ādiccaṅgena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

42. Cakkavattisutta

"Rañño, bhikkhave, cakkavattissa pātubhāvā sattannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo hoti. Katamesaṃ sattannaṃ? Cakkaratanassa pātubhāvo hoti, hatthiratanassa pātubhāvo hoti, assaratanassa pātubhāvo hoti, maṇiratanassa pātubhāvo hoti, itthiratanassa pātubhāvo hoti, gahapatiratanassa pātubhāvo hoti, pariṇāyakaratanassa pātubhāvo hoti. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa pātubhāvā imesaṃ sattannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo hoti.

Tathāgatassa, bhikkhave, pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa sattannaṃ bojjhaṅgaratanānaṃ pātubhāvo hoti. Katamesaṃ sattannaṃ? Satisambojjhaṅgassa ratanassa pātubhāvo hoti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgassa ratanassa pātubhāvo hoti. Tathāgatassa, bhikkhave, pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa imesaṃ sattannaṃ bojjhaṅgaratanānaṃ pātubhāvo hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

48. Ādiccasutta

"Ādiccassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubba-

nimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

36. Buddhisutta

"Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā buddhiyā aparihānāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo. Ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā buddhiyā aparihānāya saṃvattantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

65. Upekkhāsutta

"Upekkhā, bhikkhave, bhāvitā ... pe ... navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

49. Ajjhattikaṅgasutta

"Ajjhattikaṃ, bhikkhave, aṅganti karitvā nāññaṃ ekaṅgampi samanupassāmi sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ uppādāya, yathayidaṃ—bhikkhave, yonisomanasikāro. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu

yonisomanasikārasampanno satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

6. Sākacchavagga

55. Saṅgāravasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho saṅgāravo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

"Ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo yenekadā dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā? Ko pana, bho gotama, hetu, ko paccayo yenekadā dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā"ti?

"Yasmiṃ kho, brāhmaṇa, samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto saṃsaṭṭho lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ na jāneyya na passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati ... pe ... paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā

nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto agginā santatto pakkuthito usmudakajāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ na jāneyya na passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi tasmiṃ samaye ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto sevālapaṇakapariyonaddho. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ na jāneyya na passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto vāterito calito bhanto ūmijāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ na jāneyya na passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nis-

saraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto āvilo luḷito kalalībhūto andhakāre nikkhitto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ na jāneyya na passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ na jānāti na passati; dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo yenekadā dīgharattaṃ sajjhāyakatāpi mantā nappaṭibhanti, pageva asajjhāyakatā.

Yasmiñca kho, brāhmaṇa, samaye na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati; dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto asaṃsaṭṭho lākhāya vā haliddiyā vā nīliyā vā mañjiṭṭhāya vā. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ jāneyya passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ....

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati na byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathāb-

hūtaṃ jānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... pe ... dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto na agginā santatto na pakkuthito na usmudakajāto, tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ jāneyya passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati na byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... pe ... dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati na thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... pe ... dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto na sevālapaṇakapariyonaddho. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ jāneyya passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na thinamiddhapariyuṭṭhitena cetasā viharati na thinamiddhaparetena, uppannassa ca thinamiddhassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... pe ... dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati na uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... pe ... dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto na vāterito na calito na bhanto na ūmijāto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ jāneyya passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena cetasā viharati na uddhaccakukkuccaparetena, uppannassa ca uddhaccakukkuccassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathāb-

hūtaṃ jānāti passati, paratthampi ... pe ... ubhayatthampi ... pe ... dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Puna caparaṃ, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati; ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati; dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, udapatto accho vippasanno anāvilo āloke nikkhitto. Tattha cakkhumā puriso sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno yathābhūtaṃ jāneyya passeyya. Evameva kho, brāhmaṇa, yasmiṃ samaye na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, attatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, paratthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati, ubhayatthampi tasmiṃ samaye yathābhūtaṃ jānāti passati; dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo yenekadā dīgharattaṃ asajjhāyakatāpi mantā paṭibhanti, pageva sajjhāyakatā.

Sattime, brāhmaṇa, bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anupakkilesā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo kho, brāhmaṇa, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anupakkileso bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo kho, brāhmaṇa, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anupakkileso bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati. Ime kho, brāhmaṇa, satta bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anupakkilesā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattantī"ti.

Evaṃ vutte, saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

6. Kuṇḍaliyasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sākete viharati añjanavane migadāye.

Atha kho kuṇḍaliyo paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kuṇḍaliyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ahamasmi, bho gotama, ārāmanissayī parisāvacaro. Tassa mayhaṃ, bho gotama, pacchābhattaṃ bhuttapātarāsassa ayamācāro hoti—ārāmena ārāmaṃ uyyānena uyyānaṃ anucaṅkamāmi anuvicarāmi. So tattha passāmi eke samaṇabrāhmaṇe itivādappamokkhānisaṃsañceva kathaṃ kathente upārambhānisaṃsañca: 'bhavaṃ pana gotamo kimānisaṃso viharatī'"ti? "Vijjāvimuttiphalānisaṃso kho, kuṇḍaliya, tathāgato viharatī"ti.

"Katame pana, bho gotama, dhammā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti? "Satta kho, kuṇḍaliya, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti. "Katame pana, bho gotama, dhammā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrentī"ti? "Cattāro kho, kuṇḍaliya, satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrentī"ti. "Katame pana, bho gotama, dhammā bhāvitā, bahulīkatā cattāro satipaṭṭhāne paripūrentī"ti? "Tīṇi kho, kuṇḍaliya, sucaritāni bhāvitāni bahulīkatāni cattāro satipaṭṭhāne paripūrentī"ti. "Katame pana, bho gotama, dhammā bhāvitā bahulīkatā tīṇi sucaritāni paripūrentī"ti? "Indriyasaṃvaro kho, kuṇḍaliya, bhāvito bahulīkato tīṇi sucaritāni paripūretīti.

Kathaṃ bhāvito ca, kuṇḍaliya, indriyasaṃvaro kathaṃ bahulīkato tīṇi sucaritāni paripūretīti? Idha, kuṇḍaliya, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā manāpaṃ nābhijjhati nābhihaṃsati, na rāgaṃ janeti. Tassa ṭhito ca kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Cakkhunā kho paneva rūpaṃ disvā amanāpaṃ na maṅku hoti appatiṭṭhitacitto adīnamānaso abyāpannacetaso. Tassa ṭhito ca kāyo hoti ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Puna caparaṃ, kuṇḍaliya, bhikkhu sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya manāpaṃ nābhijjhati nābhihaṃsati, na rāgaṃ janeti. Tassa ṭhito ca kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Manasā kho paneva dhammaṃ viññāya amanāpaṃ na maṅku hoti appatiṭṭhitacitto adīnamānaso abyāpannacetaso. Tassa ṭhito ca kāyo hoti,

ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ.

Yato kho, kuṇḍaliya, bhikkhuno cakkhunā rūpaṃ disvā manāpāmanāpesu rūpesu ṭhito ca kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya manāpāmanāpesu dhammesu ṭhito ca kāyo hoti, ṭhitaṃ cittaṃ ajjhattaṃ susaṇṭhitaṃ suvimuttaṃ. Evaṃ bhāvito kho, kuṇḍaliya, indriyasaṃvaro evaṃ bahulīkato tīṇi sucaritāni paripūreti.

Kathaṃ bhāvitāni ca, kuṇḍaliya, tīṇi sucaritāni kathaṃ bahulīkatāni cattāro satipaṭṭhāne paripūrenti? Idha, kuṇḍaliya, bhikkhu kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya manosucaritaṃ bhāveti. Evaṃ bhāvitāni kho, kuṇḍaliya, tīṇi sucaritāni evaṃ bahulīkatāni cattāro satipaṭṭhāne paripūrenti.

Kathaṃ bhāvitā ca, kuṇḍaliya, cattāro satipaṭṭhānā kathaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti? Idha, kuṇḍaliya, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ bhāvitā kho, kuṇḍaliya, cattāro satipaṭṭhānā evaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti.

Kathaṃ bhāvitā ca, kuṇḍaliya, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrenti? Idha, kuṇḍaliya, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, kuṇḍaliya, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī”ti.

Evaṃ vutte, kuṇḍaliyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evameva bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu

ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

10. Appamādavagga

89–98. Tathāgatādisutta

“Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā”ti vitthāretabbaṃ.

Appamādavaggo dasamo.

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sārena vassikaṃ; Rājā candimasūriyā ca, vatthena dasamaṃ padanti.

(Appamādavaggo bojjhaṅgasaṃyuttassa bojjhaṅgavasena vitthāretabbo.)

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

23. Ṭhāniyasutta

“Kāmarāgaṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīkārā anuppanno ceva kāmacchando uppajjati, uppanno ca kāmacchando bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Byāpādaṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīkārā anuppanno ceva byāpādo uppajjati, uppanno ca byāpādo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Thinamiddhaṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīkārā anuppannañceva thinamiddhaṃ uppajjati, uppannañca thinamiddhaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Uddhaccakukkuccaṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīkārā anuppannañceva uddhaccakukkuccaṃ uppajjati, uppannañca uddhaccakukkuccaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati. Vicikicchāṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīkārā anuppannā ceva vicikicchā uppajjati, uppannā ca vicikicchā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati.

Satisambojjhaṅgaṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīk
anuppanno ceva satisambojjhaṅgo uppajjati, uppanno ca satisambojjhaṅgo bhāvanāpāripūriṃ gacchati … pe … upekkhāsambojjhaṅgaṭṭhāniyānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ manasikārabahulīkārā anuppanno ceva upekkhāsambojjhaṅgo uppajjati, uppanno ca upekkhāsambojjhaṅgo bhāvanāpāripūriṃ gacchatī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

68. Maraṇasutta

“Maraṇasaññā, bhikkhave … pe … dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

13. Oghavagga

121–129. Oghādisutta

“Cattārome, bhikkhave, oghā. Katame cattāro? Kāmogho, bhavogho, diṭṭhogho, avijjogho”ti vitthāretabbaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

58. Puḷavakasutta

“Puḷavakasaññā, bhikkhave, bhāvitā … pe … dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

43. Mārasutta

“Mārasenappamaddanaṃ vo, bhikkhave, maggaṃ desessāmi; taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, mārasenappamaddano maggo? Yadidaṃ—satta bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo—ayaṃ kho, bhikkhave, mārasenappamaddano maggo”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

18. Punaoghavagga

175–184. Punaoghādisutta

… pe …

Bojjhaṅgasaṃyuttassa punaoghavaggo aṭṭhārasamo.

Ogho yogo upādānaṃ, Ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, Khandhā oruddhambhāgiyānīti.

(Rāgavinayapariyosāna-dosavinayapariyosāna-mohavinayapariyosānavaggo vitthāretabbo.) (Yadapi maggasaṃyuttaṃ vitthāretabbaṃ, tadapi bojjhaṅgasaṃyuttaṃ vitthāretabbaṃ.)

Bojjhaṅgasaṃyuttaṃ dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

11. Balakaraṇīyavagga

99–110. Balādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyan"ti vitthāretabbaṃ.

Balakaraṇīyavaggo ekādasamo.

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

(Balakaraṇīyavaggo bojjhaṅgasaṃyuttassa bojjhaṅgavasena vitthāretabbo.)

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

4. Vatthasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhavo"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Sattime, āvuso, bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, āvuso, satta bojjhaṅgā. Imesaṃ khvāhaṃ, āvuso, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena pubbaṇhasamayaṃ viharāmi; yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi majjhanhikaṃ samayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena majjhanhikaṃ samayaṃ viharāmi; yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena sāyanhasamayaṃ viharāmi. Satisambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, 'appamāṇo'ti me hoti, 'susamāraddho'ti me hoti, tiṭṭhantañca naṃ 'tiṭṭhatī'ti pajānāmi. Sacepi me cavati, 'idappaccayā me cavatī'ti pajānāmi ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, 'appamāṇo'ti me hoti, 'susamāraddho'ti me hoti, tiṭṭhantañca naṃ 'tiṭṭhatī'ti pajānāmi. Sacepi me cavati, 'idappaccayā me cavatī'ti pajānāmi.

Seyyathāpi, āvuso, rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānaṃ dussānaṃ dussakaraṇḍako pūro assa. So yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya pubbaṇhasamayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ pubbaṇhasamayaṃ pārupeyya; yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya majjhanhikaṃ samayaṃ pārupituṃ, taṃ tadeva dussayugaṃ majjhanhikaṃ samayaṃ pārupeyya; yaññadeva dussayugaṃ ākaṅkheyya sāyanhasamayaṃ pārupituṃ,

taṃ tadeva dussayugaṃ sāyanhasamayaṃ pārupeyya. Evameva khvāhaṃ, āvuso, imesaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi pubbaṇhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena pubbaṇhasamayaṃ viharāmi; yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi majjhanhikaṃ samayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena majjhanhikaṃ samayaṃ viharāmi; yena yena bojjhaṅgena ākaṅkhāmi sāyanhasamayaṃ viharituṃ, tena tena bojjhaṅgena sāyanhasamayaṃ viharāmi. Satisambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, 'appamāṇo'ti me hoti, 'susamāraddho'ti me hoti, tiṭṭhantañca naṃ 'tiṭṭhatī'ti pajānāmi. Sacepi me cavati, 'idappaccayā me cavatī'ti pajānāmi ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo iti ce me, āvuso, hoti, 'appamāṇo'ti me hoti, 'susamāraddho'ti me hoti, tiṭṭhantañca naṃ 'tiṭṭhatī'ti pajānāmi. Sacepi me cavati, 'idappaccayā me cavatī'ti pajānāmī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

22. Bojjhaṅgadesanāsutta

"Satta vo, bhikkhave, bojjhaṅge desessāmi; taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, satta bojjhaṅgā? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

5. Bhikkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'bojjhaṅgā, bojjhaṅgā'ti, bhante, vuccanti. Kittāvatā nu kho, bhante, 'bojjhaṅgā'ti vuccantī"ti? "Bodhāya saṃvattantīti kho, bhikkhu, tasmā 'bojjhaṅgā'ti vuccanti. Idha, bhikkhu, satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Tassime satta bojjhaṅge bhāvayato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ,

nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Bodhāya saṃvattantīti, bhikkhu, tasmā 'bojjhaṅgā'ti vuccantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

44. Duppaññasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'duppañño eḷamūgo, duppañño eḷamūgo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, 'duppañño eḷamūgo'ti vuccatī"ti? "Sattannaṃ kho, bhikkhu, bojjhaṅgānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā 'duppañño eḷamūgo'ti vuccati. Katamesaṃ sattannaṃ? Satisambojjhaṅgassa ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgassa—imesaṃ kho, bhikkhu, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā 'duppañño eḷamūgo'ti vuccatī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

13. Oghavagga

130. Uddhambhāgiyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya satta bojjhaṅgā bhāvetabbā. Katame satta? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ ... nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ime satta bojjhaṅgā bhāvetabbā"ti.

Dasamaṃ.

Oghavaggo terasamo.

Ogho yogo upādānaṃ, Ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, Khandhā oruddhambhāgiyānīti.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

24. Ayonisomanasikārasutta

"Ayoniso, bhikkhave, manasikaroto anuppanno ceva kāmacchando uppajjati, uppanno ca kāmacchando bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppanno ceva byāpādo uppajjati, uppanno ca byāpādo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppannañceva thinamiddhaṃ uppajjati, uppannañca thinamiddhaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppannañceva uddhaccakukkuccaṃ uppajjati, uppannañca uddhaccakukkuccaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppannā ceva vicikicchā uppajjati, uppannā ca vicikicchā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppanno ceva satisambojjhaṅgo nuppajjati, uppanno ca satisambojjhaṅgo nirujjhati ... pe ... anuppanno ceva upekkhāsambojjhaṅgo nuppajjati, uppanno ca upekkhāsambojjhaṅgo nirujjhati.

Yoniso ca kho, bhikkhave, manasikaroto anuppanno ceva kāmacchando nuppajjati, uppanno ca kāmacchando pahīyati; anuppanno ceva byāpādo nuppajjati, uppanno ca byāpādo pahīyati; anuppannañceva thinamiddhaṃ nuppajjati, uppannañca thinamiddhaṃ pahīyati; anuppannañceva uddhaccakukkuccaṃ nuppajjati, uppannañca uddhaccakukkuccaṃ pahīyati; anuppannā ceva vicikicchā nuppajjati, uppannā ca vicikicchā pahīyati.

Anuppanno ceva satisambojjhaṅgo uppajjati, uppanno ca satisambojjhaṅgo bhāvanāpāripūriṃ gacchati ... pe ... anuppanno ceva upekkhāsambojjhaṅgo uppajjati, uppanno ca upekkhāsambojjhaṅgo bhāvanāpāripūriṃ gacchatī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

12. Paṭhamasūriyūpamasutta

"Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ nimittaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkarissati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto satta bojjhaṅge bhāveti satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

69. Āhārepaṭikūlasutta

"Āhāre paṭikūlasaññā, bhikkhave ... pe ... tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

33. Upakkilesasutta

"Pañcime, bhikkhave, jātarūpassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya. Katame pañca? Ayo, bhikkhave, jātarūpassa upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya. Lohaṃ, bhikkhave, jātarūpassa upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ ... pe ... tipu, bhikkhave, jātarūpassa upakkileso ... pe ... sīsaṃ, bhikkhave, jātarūpassa upakkileso ... pe ... sajjhu, bhikkhave, jātarūpassa upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya. Ime kho, bhikkhave, pañca jātarūpassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ jātarūpaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā upeti kammāya.

Evameva kho, bhikkhave, pañcime cittassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ cittaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāya. Katame pañca? Kāmacchando, bhikkhave, cittassa upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhaṃ cittaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā

samādhiyati āsavānaṃ khayāya … pe … ime kho, bhikkhave, pañca cittassa upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhaṃ cittaṃ na ceva mudu hoti na ca kammaniyaṃ, na ca pabhassaraṃ pabhaṅgu ca, na ca sammā samādhiyati āsavānaṃ khayāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

41. Vidhāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā tisso vidhā pajahiṃsu, sabbe te sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā tisso vidhā pajahissanti, sabbe te sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā tisso vidhā pajahanti, sabbe te sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Katamesaṃ sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ? Satisambojjhaṅgassa … pe … upekkhāsambojjhaṅgassa. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā tisso vidhā pajahiṃsu … pe … pajahissanti … pe … pajahanti, sabbe te imesaṃyeva sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

70. Anabhiratisutta

"Sabbaloke anabhiratisaññā, bhikkhave … pe … catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

17. Punaesanāvagga

165–174. Punaesanādisutta

… pe …

Punaesanāvaggo sattarasamo.

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanātaṇhā tasināya cāti.

Saṃyutta Nikāya 46

12. Esanāvagga

111–120. Esanādisutta

"Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā"ti vitthāretabbaṃ.

Esanāvaggo dvādasamo.

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasināya cāti.

(Bojjhaṅgasaṃyuttassa esanāpeyyālaṃ vivekanissitato vitthāretabbaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

26. Taṇhakkhayasutta

"Yo, bhikkhave, maggo yā paṭipadā taṇhakkhayāya saṃvattati, taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ bhāvetha. Katamo ca, bhikkhave, maggo katamā ca paṭipadā taṇhakkhayāya saṃvattati? Yadidaṃ—satta bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo"ti. Evaṃ vutte, āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ bhāvitā nu kho, bhante, satta bojjhaṅgā, kathaṃ bahulīkatā taṇhakkhayāya saṃvattantī"ti?

"Idha, udāyi, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ vipulaṃ mahaggataṃ appamāṇaṃ abyāpajjaṃ. Tassa satisambojjhaṅgaṃ bhāvayato vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ vipulaṃ mahaggataṃ appamāṇaṃ abyāpajjaṃ taṇhā pahīyati. Taṇhāya pahānā kammaṃ pahīyati. Kammassa pahānā dukkhaṃ pahīyati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ vipulaṃ mahaggataṃ appamāṇaṃ abyāpajjaṃ. Tassa upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvayato vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ vipulaṃ mahaggataṃ appamāṇaṃ abyāpajjaṃ taṇhā pahīyati taṇhāya pahānā kammaṃ pahīyati. Kammassa pahānā dukkhaṃ pahīyati. Iti kho, udāyi, taṇhakkhayā kammakkhayo, kammakkhayā dukkhakkhayo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

29. Ekadhammasutta

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi, yo

evaṃ bhāvito bahulīkato saṃyojanīyānaṃ dhammānaṃ pahānāya saṃvattati, yathayidaṃ, bhikkhave, satta bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā saṃyojanīyānaṃ dhammānaṃ pahānāya saṃvattanti?

Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā saṃyojanīyānaṃ dhammānaṃ pahānāya saṃvattanti.

Katame ca, bhikkhave, saṃyojanīyā dhammā? Cakkhu, bhikkhave, saṃyojanīyo dhammo. Etthete uppajjanti saṃyojanavinibandhā ajjhosānā ... pe ... jivhā saṃyojanīyā dhammā. Etthete uppajjanti saṃyojanavinibandhā ajjhosānā ... pe ... mano saṃyojanīyo dhammo. Etthete uppajjanti saṃyojanavinibandhā ajjhosānā. Ime vuccanti, bhikkhave, saṃyojanīyā dhammā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

74. Pahānasutta

"Pahānasaññā, bhikkhave ... pe ... aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

46. Daliddasutta

"'Daliddo, daliddo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, 'daliddo'ti vuccatī"ti? "Sattannaṃ kho, bhikkhu, bojjhaṅgānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā 'daliddo'ti vuccati. Katamesaṃ sattannaṃ? Satisambojjhaṅgassa ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgassa—imesaṃ kho, bhikkhu, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ abhāvitattā abahulīkatattā 'daliddo'ti vuccatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

15. Dutiyagilānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe.

Tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno gijjhakūṭe pabbate viharati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca:

"Kacci te, moggallāna, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ? Kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Sattime, moggallāna, bojjhaṅgā mayā sammadakkhātā bhāvitā bahulīkatā abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo kho, moggallāna, mayā sammadakkhāto bhāvito bahulīkato abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo kho, moggallāna, mayā sammadakkhāto bhāvito bahulīkato abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Ime kho, moggallāna, satta bojjhaṅgā mayā sammadakkhātā bhāvitā bahulīkatā abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī"ti. "Taggha, bhagavā, bojjhaṅgā; taggha, sugata, bojjhaṅgā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā mahāmoggallāno bhagavato bhāsitaṃ abhinandi. Vuṭṭhahi cāyasmā mahāmoggallāno tamhā ābādhā. Tathāpahīno cāyasmato mahāmoggallānassa so ābādho ahosīti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

57. Aṭṭhikamahapphalasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Aṭṭhikasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, aṭṭhikasaññā kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu aṭṭhikasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... aṭṭhikasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññā evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā"ti

Aññataraphalasutta

"Aṭṭhikasaññāya, bhikkhave, bhāvitāya bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. Kathaṃ bhāvitāya ca kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññāya kathaṃ bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā? Idha, bhikkhave, bhikkhu aṭṭhikasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti...pe... aṭṭhikasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitāya kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññāya evaṃ bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ— diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Mahatthasutta

"Aṭṭhikasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahato atthāya saṃvattati. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, aṭṭhikasaññā kathaṃ bahulīkatā mahato atthāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu aṭṭhikasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti...pe... aṭṭhikasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññā evaṃ bahulīkatā mahato atthāya saṃvattatī"ti.

Yogakkhemasutta

"Aṭṭhikasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahato yogakkhemāya saṃvattati. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, aṭṭhikasaññā kathaṃ bahulīkatā mahato yogakkhemāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu aṭṭhikasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti...pe... aṭṭhikasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññā evaṃ bahulīkatā mahato yogakkhemāya saṃvattatī"ti.

Saṃvegasutta

"Aṭṭhikasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahato saṃvegāya saṃvattati. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, aṭṭhikasaññā kathaṃ bahulīkatā mahato saṃvegāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu aṭṭhikasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti...pe... aṭṭhikasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññā evaṃ bahulīkatā mahato saṃvegāya saṃvattatī"ti.

Phāsuvihārasutta

"Aṭṭhikasaññā, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahato phāsuvihārāya saṃvattati. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, aṭṭhikasaññā kathaṃ bahulīkatā mahato phāsuvihārāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu aṭṭhikasaññāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti...pe... aṭṭhikasaññāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, aṭṭhikasaññā evaṃ bahulīkatā mahato phāsuvihārāya saṃvattatī"ti.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

47. Adaliddasutta

"'Adaliddo, adaliddo'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, 'adaliddo'ti vuccatī"ti? "Sattannaṃ kho, bhikkhu, bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā 'adaliddo'ti vuccati. Katamesaṃ sattannaṃ? Satisambojjhaṅgassa ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgassa—imesaṃ kho, bhikkhu, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā 'adaliddo'ti vuccatī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

75. Virāgasutta

"Virāgasaññā, bhikkhave ... pe ... navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

39. Rukkhasutta

"Santi, bhikkhave, mahārukkhā aṇubījā mahākāyā rukkhānaṃ ajjhāruhā, yehi rukkhā ajjhārūḷhā obhaggavibhaggā vipatitā senti. Katame ca te, bhikkhave, mahārukkhā aṇubījā mahākāyā rukkhānaṃ ajjhāruhā, yehi rukkhā ajjhārūḷhā obhaggavibhaggā vipatitā senti? Assattho, nigrodho, pilakkho, udumbaro, kacchako, kapitthano— ime kho te, bhikkhave, mahārukkhā aṇubījā mahākāyā rukkhānaṃ ajjhāruhā, yehi rukkhā ajjhārūḷhā obhaggavibhaggā vipatitā senti. Evameva kho, bhikkhave, idhekacco kulaputto yādisake kāme ohāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so tādisakehi kāmehi tato vā pāpiṭṭhatarehi obhaggavibhaggo vipatito seti.

Pañcime, bhikkhave, āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā. Katame pañca? Kāmacchando, bhikkhave, āvaraṇo nīvaraṇo cetaso ajjhāruho paññāya dubbalīkaraṇo. Byāpādo, bhikkhave, āvaraṇo nīvaraṇo cetaso ajjhāruho paññāya dubbalīkaraṇo. Thinamiddhaṃ, bhikkhave, āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ cetaso ajjhāruhaṃ paññāya dubbalīkaraṇaṃ. Uddhaccakukkuccaṃ, bhikkhave, āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ cetaso ajjhāruhaṃ paññāya dubbalīkaraṇaṃ. Vicikicchā, bhikkhave, āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā. Ime kho, bhikkhave, pañca āvaraṇā nīvaraṇā cetaso ajjhāruhā paññāya dubbalīkaraṇā.

Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anajjhāruhā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, bhikkhave, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anajjhāruho bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo, bhikkhave, anāvaraṇo anīvaraṇo cetaso anajjhāruho bhāvito bahulīkato vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā anāvaraṇā anīvaraṇā cetaso anajjhāruhā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiphalasacchikiriyāya saṃvattantī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

67. Asubhasutta

"Asubhasaññā, bhikkhave ... pe ... paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

63. Karuṇāsutta

"Karuṇā, bhikkhave, bhāvitā ... pe ... sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

28. Nibbedhabhāgiyasutta

"Nibbedhabhāgiyaṃ vo, bhikkhave, maggaṃ desessāmi; taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, nibbedhabhāgiyo maggo? Yadidaṃ—satta bojjhaṅgā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo"ti. Evaṃ vutte, āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ bhāvitā

nu kho, bhante, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā nibbedhāya saṃvattantī"ti?

"Idha, udāyi, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ vipulaṃ mahaggataṃ appamāṇaṃ abyāpajjaṃ. So satisambojjhaṅgaṃ bhāvitena cittena anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ lobhakkhandhaṃ nibbijjhati padāleti; anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ dosakkhandhaṃ nibbijjhati padāleti; anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ mohakkhandhaṃ nibbijjhati padāleti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ vipulaṃ mahaggataṃ appamāṇaṃ abyāpajjaṃ. So upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvitena cittena anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ lobhakkhandhaṃ nibbijjhati padāleti; anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ dosakkhandhaṃ nibbijjhati padāleti; anibbiddhapubbaṃ appadālitapubbaṃ mohakkhandhaṃ nibbijjhati padāleti. Evaṃ bhāvitā kho, udāyi, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā nibbedhāya saṃvattantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

1. Himavantasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Seyyathāpi, bhikkhave, himavantaṃ pabbatarājānaṃ nissāya nāgā kāyaṃ vaḍḍhenti, balaṃ gāhenti; te tattha kāyaṃ vaḍḍhetvā balaṃ gāhetvā kusobbhe otaranti, kusobbhe otaritvā mahāsobbhe otaranti, mahāsobbhe otaritvā kunnadiyo otaranti, kunnadiyo otaritvā mahānadiyo otaranti, mahānadiyo otaritvā mahāsamuddasāgaraṃ otaranti; te tattha mahantattaṃ vepullattaṃ āpajjanti kāyena; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesu. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesūti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ; dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... samād-

hisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesū"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

61. Uddhumātakasutta

"Uddhumātakasaññā, bhikkhave ... pe ... pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

6. Sākacchavagga

54. Mettāsahagatasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā koliyesu viharati haliddavasanaṃ nāma koliyānaṃ nigamo. Atha kho sambahulā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya haliddavasanaṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "atippago kho tāva haliddavasane piṇḍāya carituṃ. Yannūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ:

"Samaṇo, āvuso, gotamo sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: 'etha tumhe, bhikkhave, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharatha. Karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharatha. Muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha,

tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharatha. Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharathā'ti.

Mayampi kho, āvuso, sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desema: 'etha tumhe, āvuso, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha ... pe ... karuṇāsahagatena cetasā ... muditāsahagatena cetasā ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharathā'ti. Idha no, āvuso, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ— dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ, anusāsaniyā vā anusāsanin"ti?

Atha kho te bhikkhū tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandiṃsu nappaṭikkosiṃsu. Anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu: "bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā"ti. Atha kho te bhikkhū haliddavasane piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha mayaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya haliddavasane piṇḍāya pavisimha. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi: 'atippago kho tāva haliddavasane piṇḍāya carituṃ. Yannūna mayaṃ yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkameyyāmā'ti.

Atha kho mayaṃ, bhante, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ ārāmo tenupasaṅkamimha, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhiṃ sammodimha. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdimha. Ekamantaṃ nisinne kho amhe, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā etadavocuṃ:

‘Samaṇo, āvuso, gotamo sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ deseti: “etha tumhe, bhikkhave, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha … pe … karuṇāsahagatena cetasā … pe … muditāsahagatena cetasā … pe … upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharathā’ti.

Mayampi kho, āvuso, sāvakānaṃ evaṃ dhammaṃ desema: ‘etha tumhe, āvuso, pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha … pe … karuṇāsahagatena cetasā … pe … muditāsahagatena cetasā … pe … upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ; iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharathā’ti. Idha no, āvuso, ko viseso, ko adhippayāso, kiṃ nānākaraṇaṃ samaṇassa vā gotamassa amhākaṃ vā, yadidaṃ, dhammadesanāya vā dhammadesanaṃ, anusāsaniyā vā anusāsaninti?

Atha kho mayaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ bhāsitaṃ neva abhinandimha nappaṭikkosimha, anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamimha: ‘bhagavato santike etassa bhāsitassa atthaṃ ājānissāmā’”ti.

“Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: ‘kathaṃ bhāvitā panāvuso, mettācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Kathaṃ bhāvitā panāvuso, karuṇācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Kathaṃ bhāvitā panāvuso, muditācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Kathaṃ bhāvitā panāvuso, upekkhācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā’ti? Evaṃ puṭṭhā, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā na ceva sampāyissanti, uttariñca vighātaṃ āpajjissanti. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ, bhikkhave, avisayasmiṃ. Nāhaṃ taṃ, bhikkhave, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya,

yo imesaṃ pañhānaṃ veyyākaraṇena cittaṃ ārādheyya, aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, mettācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Idha, bhikkhave, bhikkhu mettāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti … pe … mettāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. So sace ākaṅkhati ‘appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan’ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati ‘paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan’ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati ‘appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan’ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati ‘paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan’ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati ‘appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno’ti, upekkhako ca tattha viharati sato sampajāno, subhaṃ vā kho pana vimokkhaṃ upasampajja viharati. Subhaparamāhaṃ, bhikkhave, mettācetovimuttiṃ vadāmi, idhapaññassa bhikkhuno uttarivimuttiṃ appaṭivijjhato.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, karuṇācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Idha, bhikkhave, bhikkhu karuṇāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti … pe … karuṇāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. So sace ākaṅkhati ‘appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan’ti, paṭikūlasaññī tattha viharati … pe … sace ākaṅkhati ‘appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno’ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno. Sabbaso vā pana rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ākāsānañcāyatanaparamāhaṃ, bhikkhave, karuṇācetovimuttiṃ vadāmi, idhapaññassa bhikkhuno uttarivimuttiṃ appaṭivijjhato.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, muditācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Idha, bhikkhave, bhikkhu muditāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti … pe … muditāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. So sace ākaṅkhati ‘appaṭikūle paṭikūlasaññī

vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati ... pe ... sace ākaṅkhati 'appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno. Sabbaso vā pana ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Viññāṇañcāyatanaparamāhaṃ, bhikkhave, muditācetovimuttiṃ vadāmi, idhapaññassa bhikkhuno uttarivimuttiṃ appaṭivijjhato.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, upekkhācetovimutti, kiṅgatikā hoti, kiṃparamā, kiṃphalā, kiṃpariyosānā? Idha, bhikkhave, bhikkhu upekkhāsahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. So sace ākaṅkhati 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati 'appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati 'appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno. Sabbaso vā pana viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ākiñcaññāyatanaparamāhaṃ, bhikkhave, upekkhācetovimuttiṃ vadāmi, idhapaññassa bhikkhuno uttarivimuttiṃ appaṭivijjhato"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

20. Nibbidāsutta

"Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo—ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī"ti.

Dasamaṃ.

Gilānavaggo dutiyo.

Pāṇā sūriyūpamā dve, gilānā apare tayo; Pāraṅgāmī viraddho ca, ariyo nibbidāya cāti.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

40. Nīvaraṇasutta

"Pañcime, bhikkhave, nīvaraṇā andhakaraṇā acakkhukaraṇā aññāṇakaraṇā paññānirodhikā vighātapakkhiyā anibbānasaṃvattanikā. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, bhikkhave, andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhiyaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ. Byāpādanīvaraṇaṃ, bhikkhave ... pe ... thinamiddhanīvaraṇaṃ, bhikkhave ... pe ... uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, bhikkhave ... pe ... vicikicchānīvaraṇaṃ, bhikkhave, andhakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ aññāṇakaraṇaṃ paññānirodhikaṃ vighātapakkhiyaṃ anibbānasaṃvattanikaṃ. Ime kho, bhikkhave, pañca nīvaraṇā andhakaraṇā acakkhukaraṇā aññāṇakaraṇā paññānirodhikā vighātapakkhiyā anibbānasaṃvattanikā.

Sattime, bhikkhave, bojjhaṅgā cakkhukaraṇā ñāṇakaraṇā paññābuddhiyā avighātapakkhiyā nibbānasaṃvattanikā. Katame satta? Satisambojjhaṅgo, bhikkhave, cakkhukaraṇo ñāṇakaraṇo paññābuddhiyo avighātapakkhiyo nibbānasaṃvattaniko ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo, bhikkhave, cakkhukaraṇo ñāṇakaraṇo paññābuddhiyo avighātapakkhiyo nibbānasaṃvattaniko. Ime kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā cakkhukaraṇā ñāṇakaraṇā paññābuddhiyā avighātapakkhiyā nibbānasaṃvattanikā"ti.

Dasamaṃ.

Nīvaraṇavaggo catuttho.

Dve kusalā kilesā ca, Dve yoniso ca buddhi ca; Āvaraṇā nīvaraṇā rukkhaṃ, Nīvaraṇañca te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

62. Mettāsutta

"Mettā, bhikkhave, bhāvitā ... pe ... chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

6. Sākacchavagga

56. Abhayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gi-

jjhakūṭe pabbate. Atha kho abhayo rājakumāro yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho abhayo rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca: "pūraṇo, bhante, kassapo evamāha: 'natthi hetu, natthi paccayo aññāṇāya adassanāya. Ahetu, appaccayo aññāṇaṃ adassanaṃ hoti. Natthi hetu, natthi paccayo ñāṇāya dassanāya. Ahetu, appaccayo ñāṇaṃ dassanaṃ hotī'ti. Idha bhagavā kimāhā"ti? "Atthi, rājakumāra, hetu, atthi paccayo aññāṇāya adassanāya. Sahetu, sappaccayo aññāṇaṃ adassanaṃ hoti. Atthi, rājakumāra, hetu, atthi paccayo ñāṇāya dassanāya. Sahetu, sappaccayo ñāṇaṃ dassanaṃ hotī"ti.

"Katamo pana, bhante, hetu, katamo paccayo aññāṇāya adassanāya? Kathaṃ sahetu, sappaccayo aññāṇaṃ adassanaṃ hotī"ti? "Yasmiṃ kho, rājakumāra, samaye kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ na jānāti na passati—ayampi kho, rājakumāra, hetu, ayaṃ paccayo aññāṇāya adassanāya. Evampi sahetu sappaccayo aññāṇaṃ adassanaṃ hoti.

Puna caparaṃ, rājakumāra, yasmiṃ samaye byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaparetena ... pe ... thinamiddhapariyuṭṭhitena ... pe ... uddhaccakukkuccapariyuṭṭhitena ... pe ... vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ na jānāti na passati—ayampi kho, rājakumāra, hetu, ayaṃ paccayo aññāṇāya adassanāya. Evampi sahetu sappaccayo aññāṇaṃ adassanaṃ hotī"ti.

"Ko nāmāyaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Nīvaraṇā nāmete, rājakumārā"ti. "Taggha, bhagavā, nīvaraṇā; taggha, sugata, nīvaraṇā. Ekamekenapi kho, bhante, nīvaraṇena abhibhūto yathābhūtaṃ na jāneyya na passeyya, ko pana vādo pañcahi nīvaraṇehi?

Katamo pana, bhante, hetu, katamo paccayo ñāṇāya dassanāya? Kathaṃ sahetu, sappaccayo ñāṇaṃ dassanaṃ hotī"ti? "Idha, rājakumāra, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. So satisambojjhaṅgaṃ bhāvitena cittena yathābhūtaṃ jānāti passati—ayampi kho, rājakumāra, hetu, ayaṃ paccayo ñāṇāya dassanāya. Evampi sahetu, sappaccayo ñāṇaṃ dassanaṃ hoti.

Puna caparaṃ, rājakumāra, bhikkhu ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. So upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvitena cittena yathābhūtaṃ jānāti passati—ayampi kho, rājakumāra, hetu, ayaṃ paccayo ñāṇāya dassanāya. Evaṃ sahetu, sappaccayo ñāṇaṃ dassanaṃ hotī"ti.

"Ko nāmāyaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Bojjhaṅgā nāmete, rājakumārā"ti. "Taggha, bhagavā, bojjhaṅgā; taggha, sugata, bojjhaṅgā. Ekamekenapi kho, bhante, bojjhaṅgena samannāgato yathābhūtaṃ jāneyya passeyya, ko pana vādo sattahi bojjhaṅgehi? Yopi me, bhante, gijjhakūṭaṃ pabbataṃ ārohantassa kāyakilamatho cittakilamatho, sopi me paṭippassaddho, dhammo ca me abhisamito"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Sākacchavaggo chaṭṭho.

Āhārā pariyāyamaggi, mettaṃ saṅgāravena ca; Abhayo pucchito pañhaṃ, gijjhakūṭamhi pabbateti.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

32. Dutiyakusalasutta

"Ye keci, bhikkhave, dhammā kusalā kusalabhāgiyā kusalapakkhikā, sabbe te yonisomanasikāramūlakā yonisomanasikārasamosaraṇā; yonisomanasikāro tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkarissati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

16. Punabalakaraṇīyavagga

153–164. Punabalādisutta

... pe ...

Soḷasamo.

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

(Bojjhaṅgasaṃyuttassa balakaraṇīyavaggo rāgavasena vitthāretabbo.)

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

3. Sīlasutta

"Ye te, bhikkhave, bhikkhū sīlasampannā samādhisampannā ñāṇasampannā vimuttisampannā vimuttiñāṇadassanasampannā, dassanampāhaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahukāraṃ vadāmi; savanampāhaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahukāraṃ vadāmi; upasaṅkamanampāhaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahukāraṃ vadāmi; payirupāsanampāhaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahukāraṃ vadāmi; anussatimpāhaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahukāraṃ vadāmi; anupabbajjampāhaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ bahukāraṃ vadāmi. Taṃ kissa hetu? Tathārūpānaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ dhammaṃ sutvā dvayena vūpakāsena vūpakaṭṭho viharati—kāyavūpakāsena ca cittavūpakāsena ca. So tathā vūpakaṭṭho viharanto taṃ dhammaṃ anussarati anuvitakketi.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathā vūpakaṭṭho viharanto taṃ dhammaṃ anussarati anuvitakketi, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. So tathā sato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathā sato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; dhammavicayasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Tassa taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ, vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; vīriyasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; vīriyasam-

bojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; pītisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno pītimanassa kāyopi passambhati cittampi passambhati, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; passaddhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; samādhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti; upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti; upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati.

Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, sattasu sambojjhaṅgesu evaṃ bahulīkatesu satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame satta phalā sattānisaṃsā? Diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti. No ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, atha maraṇakāle aññaṃ ārādheti. No ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti, atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti. No ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti. No ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti, no ce pañcannaṃ oramb-

hāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti, atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti. No ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti, atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti. No ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā upahaccaparinibbāyī hoti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā asaṅkhāraparinibbāyī hoti, no ce pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Evaṃ bhāvitesu kho, bhikkhave, sattasu bojjhaṅgesu evaṃ bahulīkatesu ime satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

35. Ayonisomanasikārasutta

“Ayoniso, bhikkhave, manasikaroto anuppanno ceva kāmacchando uppajjati, uppanno ca kāmacchando bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppanno ceva byāpādo uppajjati, uppanno ca byāpādo bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppannañceva thinamiddhaṃ uppajjati, uppannañca thinamiddhaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppannañceva uddhaccakukkuccaṃ uppajjati, uppannañca uddhaccakukkuccaṃ bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattati; anuppannā ceva vicikicchā uppajjati, uppannā ca vicikicchā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattatī”ti.

Pañcamaṃ.

Yonisomanasikārasutta

“Yoniso ca kho, bhikkhave, manasikaroto anuppanno ceva satisambojjhaṅgo uppajjati, uppanno ca satisambojjhaṅgo bhāvanāpāripūriṃ gacchati … pe … anuppanno ceva upekkhāsambojjhaṅgo uppajjati, uppanno ca upekkhāsambojjhaṅgo bhāvanāpāripūriṃ gacchatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

5. Cakkavattivagga

45. Paññavantasutta

“‘Paññavā aneḷamūgo, paññavā aneḷamūgo’ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, ‘paññavā aneḷamūgo’ti vuccatī”ti? “Sattannaṃ kho, bhikkhu, bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā ‘paññavā aneḷamūgo’ti vuccati. Katamesaṃ sattannaṃ? Satisambojjhaṅgassa … pe … upekkhāsambojjhaṅgassa—imesaṃ kho, bhikkhu, sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā ‘paññavā aneḷamūgo’ti vuccatī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

7. Ānāpānavagga

59. Vinīlakasutta

“Vinīlakasaññā, bhikkhave … pe … tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

14. Punagaṅgāpeyyālavagga

131–142. Punagaṅgānadīādisutta

… pe …

Vaggo cuddasamo.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

(Bojjhaṅgasaṃyuttassa gaṅgāpeyyālaṃ rāgavasena vitthāretabbaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 46

6. Sākacchavagga

51. Āhārasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Pañcannañca, bhikkhave, nīvaraṇānaṃ sattannañca bojjhaṅgānaṃ āhārañca anāhārañca desessāmi; taṃ suṇātha. Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā kāmacchandassa uppādāya, uppannassa vā kāmacchandassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave,

subhanimittaṃ. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannassa vā kāmacchandassa uppādāya, uppannassa vā kāmacchandassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā byāpādassa uppādāya, uppannassa vā byāpādassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, paṭighanimittaṃ. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannassa vā byāpādassa uppādāya, uppannassa vā byāpādassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā thinamiddhassa uppādāya, uppannassa vā thinamiddhassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, arati tandi vijambhitā bhattasammado cetaso ca līnattaṃ. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannassa vā thinamiddhassa uppādāya, uppannassa vā thinamiddhassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā uddhaccakukkuccassa uppādāya, uppannassa vā uddhaccakukkuccassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, cetaso avūpasamo. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—aya
anuppannassa vā uddhaccakukkuccassa uppādāya, uppannassa vā uddhaccakukkuccassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannāya vā vicikicchāya uppādāya, uppannāya vā vicikicchāya bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, vicikicchāṭṭhānīyā dhammā. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannāya vā vicikicchāya uppādāya, uppannāya vā vicikicchāya bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā satisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, satisambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā satisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, kusalākusalā dhammā sāvajjānavajjā dhammā hīnapaṇītā dhammā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppan-

nassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, ārambhadhātu nikkamadhātu parakkamadhātu. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā pītisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, pītisambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā pītisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, kāyappassaddhi cittappassaddhi. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, samathanimittaṃ abyagganimittaṃ. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, upekkhāsambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā kāmacchandassa uppādāya, uppannassa vā kāmacchandassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, asubhanimittaṃ. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro—aya-

manāhāro anuppannassa vā kāmacchandassa uppādāya, uppannassa vā kāmacchandassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā byāpādassa uppādāya, uppannassa vā byāpādassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, mettācetovimutti. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro—ayamanāhāro anuppannassa vā byāpādassa uppādāya, uppannassa vā byāpādassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā thinamiddhassa uppādāya, uppannassa vā thinamiddhassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, ārambhadhātu nikkamadhātu parakkamadhātu. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamanāhāro anuppannassa vā thinamiddhassa uppādāya, uppannassa vā thinamiddhassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā uddhaccakukkuccassa uppādāya, uppannassa vā uddhaccakukkuccassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, cetaso vūpasamo. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro—ayamanāhāro anuppannassa vā uddhaccakukkuccassa uppādāya, uppannassa vā uddhaccakukkuccassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannāya vā vicikicchāya uppādāya, uppannāya vā vicikicchāya bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, kusalākusalā dhammā sāvajjānavajjā dhammā hīnapaṇītā dhammā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro—ayamanāhāro anuppannāya vā vicikicchāya uppādāya, uppannāya vā vicikicchāya bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā satisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, satisambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha amanasikārabahulīkāro manāhāro anuppannassa vā satisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, kusalākusalā dhammā sāvajjānavajjā dhammā hīnapaṇītā dhammā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā. Tattha amanasikārabahulīkāro—ayamanāhāro anuppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā

dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, ārambhadhātu nikkamadhātu parakkamadhātu. Tattha amanasikārabahulīkāro— ayamanāhāro anuppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā pītisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, pītisambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha amanasikārabahulī manāhāro anuppannassa vā pītisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, kāyappassaddhi cittappassaddhi. Tattha amanasikārabahulīkāro—ayamanāhāro anuppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, samathanimittaṃ abyagganimittaṃ. Tattha amanasikārabahulīkāro—ayamanāhāro anuppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, anāhāro anuppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, upekkhāsambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha amanasikārabahulīkāro— ayamanāhāro anuppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

13. Dutiyasūriyūpamasutta

“Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubba-

nimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—yonisomanasikāro. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkarissati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

7. Kūṭāgārasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo, sabbā tā kūṭaninnā kūṭapoṇā kūṭapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

2. Gilānavagga

16. Tatiyagilānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavā ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho āyasmā mahācundo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Eka-

mantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ mahācundaṃ bhagavā etadavoca: "paṭibhantu taṃ, cunda, bojjhaṅgā"ti.

"Sattime, bhante, bojjhaṅgā bhagavatā sammadakkhātā bhāvitā bahulīkatā abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Katame satta? Satisambojjhaṅgo kho, bhante, bhagavatā sammadakkhāto bhāvito bahulīkato abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo kho, bhante, bhagavatā sammadakkhāto bhāvito bahulīkato abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Ime kho, bhante, satta bojjhaṅgā bhagavatā sammadakkhātā bhāvitā bahulīkatā abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattantī"ti. "Taggha, cunda, bojjhaṅgā; taggha, cunda, bojjhaṅgā"ti.

Idamavocāyasmā cundo. Samanuññho satthā ahosi. Vuṭṭhahi ca bhagavā tamhā ābādhā. Tathāpahīno ca bhagavato so ābādho ahosīti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

1. Pabbatavagga

2. Kāyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ kāyo āhāraṭṭhitiko, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhati, anāhāro no tiṭṭhati; evameva kho, bhikkhave, pañca nīvaraṇā āhāraṭṭhitikā, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhanti, anāhārā no tiṭṭhanti.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā kāmacchandassa uppādāya, uppannassa vā kāmacchandassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, subhanimittaṃ. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayam anuppannassa vā kāmacchandassa uppādāya, uppannassa vā kāmacchandassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā byāpādassa uppādāya, uppannassa vā byāpādassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, paṭighanimittaṃ. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannassa vā byāpādassa uppādāya, uppannassa vā byāpādassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā thinamiddhassa uppādāya, uppannassa vā thinamiddhassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, arati tandi vijambhitā bhattasammado cetaso ca līnattaṃ. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppan-

nassa vā thinamiddhassa uppādāya, uppannassa vā thinamiddhassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā uddhaccakukkuccassa uppādāya, uppannassa vā uddhaccakukkuccassa bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, cetaso avūpasamo. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—aya anuppannassa vā uddhaccakukkuccassa uppādāya, uppannassa vā uddhaccakukkuccassa bhiyyobhāvāya vepullāya.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannāya vā vicikicchāya uppādāya, uppannāya vā vicikicchāya bhiyyobhāvāya vepullāya? Atthi, bhikkhave, vicikicchāṭṭhānīyā dhammā. Tattha ayonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannāya vā vicikicchāya uppādāya, uppannāya vā vicikicchāya bhiyyobhāvāya vepullāya.

Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ kāyo āhāraṭṭhitiko, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhati, anāhāro no tiṭṭhati; evameva kho, bhikkhave, ime pañca nīvaraṇā āhāraṭṭhitikā, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhanti, anāhārā no tiṭṭhanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ kāyo āhāraṭṭhitiko, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhati, anāhāro no tiṭṭhati; evameva kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā āhāraṭṭhitikā, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhanti, anāhārā no tiṭṭhanti.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā satisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, satisambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā satisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, kusalākusalā dhammā, sāvajjānavajjā dhammā, hīnapaṇītā dhammā, kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, ārambhadhātu nikkamadhātu parakkamadhātu. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro—ayamāhāro anuppannassa vā vīriyasam-

bojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā pītisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, pītisambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā pītisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, kāyapassaddhi, cittapassaddhi. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, samathanimittaṃ abyagganimittaṃ. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Ko ca, bhikkhave, āhāro anuppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā? Atthi, bhikkhave, upekkhāsambojjhaṅgaṭṭhānīyā dhammā. Tattha yonisomanasikārabahulīkāro— ayamāhāro anuppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa uppādāya, uppannassa vā upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūriyā.

Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ kāyo āhāraṭṭhitiko, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhati, anāhāro no tiṭṭhati; evameva kho, bhikkhave, ime satta bojjhaṅgā āhāraṭṭhitikā, āhāraṃ paṭicca tiṭṭhanti, anāhārā no tiṭṭhantī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

38. Anīvaraṇasutta

Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbaṃ cetaso samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti, imassa

pañca nīvaraṇā tasmiṃ samaye na honti. Satta bojjhaṅgā tasmiṃ samaye bhāvanāpāripūriṃ gacchanti.

Katame pañca nīvaraṇā tasmiṃ samaye na honti? Kāmacchandanīvaraṇaṃ tasmiṃ samaye na hoti, byāpādanīvaraṇaṃ tasmiṃ samaye na hoti, thinamiddhanīvaraṇaṃ tasmiṃ samaye na hoti, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ tasmiṃ samaye na hoti, vicikicchānīvaraṇaṃ tasmiṃ samaye na hoti. Imassa pañca nīvaraṇā tasmiṃ samaye na honti.

Katame satta bojjhaṅgā tasmiṃ samaye bhāvanāpāripūriṃ gacchanti? Satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhāvanāpāripūriṃ gacchati ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Ime satta bojjhaṅgā tasmiṃ samaye bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvako aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbaṃ cetaso samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti, imassa pañca nīvaraṇā tasmiṃ samaye na honti. Ime satta bojjhaṅgā tasmiṃ samaye bhāvanāpāripūriṃ gacchantī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

15. Punaappamādavagga

143–152. Punatathāgatādisutta

... pe ...

Pannarasamo.

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sārena vassikaṃ; Rājā candimasūriyā ca, vatthena dasamaṃ padanti.

(Appamādavaggo rāgavasena vitthāretabbo.)

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

71. Aniccasutta

“Aniccasaññā, bhikkhave ... pe ... pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

4. Nīvaraṇavagga

31. Paṭhamakusalasutta

“Ye keci, bhikkhave, dhammā kusalā kusalabhāgiyā kusalapakkhikā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—satta bojjhaṅge bhāvessati, satta bojjhaṅge bahulīkaris-

sati.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto satta bojjhaṅge bhāveti, satta bojjhaṅge bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

8. Nirodhavagga

73. Anattasutta

"Dukkhe anattasaññā, bhikkhave ... pe ... sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 46

9. Gaṅgāpeyyālavagga

77–88. Gaṅgānadīādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu satta bojjhaṅge bhāvento satta bojjhaṅge bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti. (Yāva esanā pāḷi vitthāretabbā.)

Gaṅgāpeyyālavaggo navamo.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 46

3. Udāyivagga

30. Udāyisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sumbhesu viharati setakaṃ nāma sumbhānaṃ nigamo. Atha kho āyasmā udāyī yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca:

“Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva bahukatañca me, bhante, bhagavati pemañca gāravo ca hirī ca ottappañca. Ahañhi, bhante, pubbe agārikabhūto samāno abahukato ahosiṃ dhammena abahukato saṃghena. So khvāhaṃ bhagavati pemañca gāravañca hiriñca ottappañca sampassamāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Tassa me bhagavā dhammaṃ desesi: ‘iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā … pe … iti saññā … iti saṅkhārā … iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo’ti.

So khvāhaṃ, bhante, suññāgāragato imesaṃ pañcupādānakkhandhānaṃ ukkujjāvakujjaṃ samparivattento ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Dhammo ca me, bhante, abhisamito, maggo ca me paṭiladdho; yo me bhāvito bahulīkato tathā tathā viharantaṃ tathattāya upanessati yathāhaṃ: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānissāmi.

Satisambojjhaṅgo me, bhante, paṭiladdho, yo me bhāvito bahulīkato tathā tathā viharantaṃ tathattāya upanessati yathāhaṃ: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānissāmi … pe … upekkhāsambojjhaṅgo me, bhante, paṭiladdho, yo me bhāvito bahulīkato tathā tathā viharantaṃ tathattāya upanessati yathāhaṃ: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānissāmi. Ayaṃ kho me, bhante, maggo paṭiladdho, yo me bhāvito bahulīkato tathā tathā viharantaṃ tathattāya upanessati yathāhaṃ: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānissāmī”ti.

“Sādhu sādhu, udāyi. Eso hi te, udāyi, maggo paṭiladdho, yo te bhāvito bahulīkato tathā tathā viharantaṃ tathattāya upanessati yathā tvaṃ: ‘khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānissasī”ti.

Dasamaṃ.

Udāyivaggo tatiyo.

Bodhāya desanā ṭhānā, ayoniso cāparihānī; Khayo nirodho nibbedho, ekadhammo udāyināti.

Saṃyutta Nikāya 45

9. Gaṅgāpeyyālavagga

97. Paṭhamasamuddaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

37. Paṭhamabrahmaññasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Brahmaññañca vo, bhikkhave, desessāmi, brahmaññaphalāni ca. Taṃ suṇātha. Katamañca kho, bhikkhave, brahmaññaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, brahmaññaṃ. Katamāni ca, bhikkhave, brahmaññaphalāni? Sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaphalaṃ—imāni vuccanti, bhikkhave, brahmaññaphalānī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

18. Paṭhamakukkuṭārāmasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ca ānando āyasmā ca bhaddo pāṭaliputte viharanti kukkuṭārāme. Atha kho āyasmā bhaddo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā bhaddo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:

"'Abrahmacariyaṃ, abrahmacariyan'ti, āvuso ānanda, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, abrahmacariyan"ti? "Sādhu sādhu, āvuso bhadda. Bhaddako kho te, āvuso bhadda, ummaṅgo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, āvuso bhadda, pucchasi: 'abrahmacariyaṃ, abrahmacariyanti, āvuso ānanda, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, abrahmacariyan'"ti? "Evamāvuso"ti. "Ayameva kho, āvuso, aṭṭhaṅgiko micchāmaggo abrahmacariyaṃ, seyyathidaṃ—micchādiṭṭhi ... pe ... micchāsamādhī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

5. Aññatitthiyapeyyālavagga

48. Anupādāparinibbānasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sace vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kimatthiyaṃ, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'anupādāparinibbānatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Sace pana vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'atthi panāvuso, maggo, atthi paṭipadā anupādāparinibbānāyā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'atthi kho, āvuso, maggo, atthi paṭipadā anupādāparinibbānāyā'ti. Katamo ca, bhikkhave, maggo, katamā ca paṭipadā anupādāparinibbānāya? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ, bhikkhave, maggo, ayaṃ paṭipadā anupādāparinibbānāyāti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Aññatitthiyapeyyālaṃ.

Virāgasaṃyojanaṃ anusayaṃ, Addhānaṃ āsavā khayā; Vijjāvimuttiñāṇañca, Anupādāya aṭṭhamī.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

127. Paṭhamapācīnaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ

maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

26. Dutiyaasappurisasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, asappurisena asappurisatarañca. Sappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi sappurisena sappurisatarañca. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti ... pe ... micchāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, asappurisena asappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti ... pe ... micchāsamādhi, micchāñāṇī, micchāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappurisena asappurisataro.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappurisena sappurisataro? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti ... pe ... sammāsamādhi, sammāñāṇī, sammāvimutti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappurisena sappurisataro"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

6. Sūriyapeyyālavagga

49. Kalyāṇamittasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya etaṃ pubbaṅga-

maṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

180. Uddhambhāgiyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti.

Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ ... nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhamb-

hāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo”ti.

Dasamaṃ.

Oghavaggo aṭṭhamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthaṃ anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇaṃ, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Avijjāvaggo paṭhamo, dutiyaṃ vihāraṃ vuccati; Micchattaṃ tatiyo vaggo, catutthaṃ paṭipanneneva.

Titthiyaṃ pañcamo vaggo, chaṭṭho sūriyena ca; Bahukate sattamo vaggo, uppādo aṭṭhamena ca.

Divasavaggo navamo, Dasamo appamādena ca; Ekādasabalavaggo, Dvādasa esanā pāḷiyaṃ; Oghavaggo bhavati terasāti.

Maggasaṃyuttaṃ paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

156. Paṭhamameghasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, gimhānaṃ pacchime māse ūhataṃ rajojallaṃ, tamenaṃ mahāakālamegho ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto uppannuppanne pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto uppannuppanne pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto uppannuppanne pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasametī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

167. Malasutta

“Tīṇimāni, bhikkhave, malāni. Katamāni tīṇi? Rāgo malaṃ, doso malaṃ, moho malaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi malāni. Imesaṃ kho,

bhikkhave, tiṇṇannaṃ malānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya … pe … ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

160. Nadīsutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā. Atha mahājanakāyo āgaccheyya kuddālapiṭakaṃ ādāya: ‘mayaṃ imaṃ gaṅgaṃ nadiṃ pacchāninnaṃ karissāma pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāran’ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu so mahājanakāyo gaṅgaṃ nadiṃ pacchāninnaṃ kareyya pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāran”ti? “No hetaṃ, bhante”. “Taṃ kissa hetu”? “Gaṅgā, bhante, nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā. Sā na sukarā pacchāninnaṃ kātuṃ pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāraṃ. Yāvadeva pana so mahājanakāyo kilamathassa vighātassa bhāgī assā”ti. “Evameva kho, bhikkhave, bhikkhuṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāventaṃ ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarontaṃ rājāno vā rājamahāmattā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā ñātisālohitā vā bhogehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyyuṃ: ‘ehambho purisa, kiṃ te ime kāsāvā anudahanti, kiṃ muṇḍo kapālamanusaṃcarasi. Ehi, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu, puññāni ca karohī’ti. So vata, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Yañhi taṃ, bhikkhave, cittaṃ dīgharattaṃ vivekaninnaṃ vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ taṃ vata hīnāyāvattissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī”ti. (Yadapi balakaraṇīyaṃ, tadapi vitthāretabbaṃ.)

Dvādasamaṃ.

Balakaraṇīyavaggo chaṭṭho.

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

9. Sūkasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Seyyathāpi, bhikkhave, sālisūkaṃ vā yavasūkaṃ vā micchāpaṇihitaṃ hatthena vā pādena vā akkantaṃ hatthaṃ vā pādaṃ vā bhindissati, lohitaṃ vā uppādessatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Micchāpaṇihitattā, bhikkhave, sūkassa. Evameva kho, bhikkhave, so vata bhikkhu micchāpaṇihitāya diṭṭhiyā micchāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindissati, vijjaṃ uppādessati, nibbānaṃ sacchikarissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Micchāpaṇihitattā, bhikkhave, diṭṭhiyā.

Seyyathāpi, bhikkhave, sālisūkaṃ vā yavasūkaṃ vā sammāpaṇihitaṃ hatthena vā pādena vā akkantaṃ hatthaṃ vā pādaṃ vā bhindissati, lohitaṃ vā uppādessatīti— ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sammāpaṇihitattā, bhikkhave, sūkassa. Evameva kho, bhikkhave, so vata bhikkhu sammāpaṇihitāya diṭṭhiyā sammāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindissati, vijjaṃ uppādessati, nibbānaṃ sacchikarissatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sammāpaṇihitattā, bhikkhave, diṭṭhiyā.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sammāpaṇihitāya diṭṭhiyā sammāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindati, vijjaṃ uppādeti, nibbānaṃ sacchikarotīti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sammāpaṇihitāya diṭṭhiyā sammāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindati, vijjaṃ uppādeti, nibbānaṃ sacchikarotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

40. Dutiyabrahmacariyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Brahmacariyañca vo, bhikkhave, desessāmi, brahmacariyatthañca. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, brah-

macariyaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, brahmacariyaṃ. Katamo ca, bhikkhave, brahmacariyattho? Yo kho, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, brahmacariyattho"ti.

Dasamaṃ.

Paṭipattivaggo catuttho.

Paṭipatti paṭipanno ca, viraddhañca pāraṅgamā; Sāmaññena ca dve vuttā, brahmaññā apare duve; Brahmacariyena dve vuttā, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

13. Sekkhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'sekkho, sekkho'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, sekkho hotī"ti?

"Idha, bhikkhu, sekkhāya sammādiṭṭhiyā samannāgato hoti … pe … sekkhena sammāsamādhinā samannāgato hoti. Ettāvatā kho, bhikkhu, sekkho hotī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

161. Esanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti.

Tisso imā kho, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo

bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti.

Tisso imā kho, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti.

Tisso imā kho, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānaponaṃ nibbānapabbhāraṃ. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti.

Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ pariññāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti. (Yadapi abhiññā, tadapi pariññāya vitthāretabbaṃ.)

Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ parikkhayāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabboti. (Yadapi abhiññā, tadapi parikkhayāya vitthāretabbaṃ.)

Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ pahānāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu

sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ pahānāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti. (Yadapi abhiññā, tadapi pahānāya vitthāretabbaṃ.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

8. Dutiyaekadhammapeyyālavagga

84. Dutiyakalyāṇamittasutta

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi, yena anuppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo uppajjati, uppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati, yathayidaṃ, bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

162. Vidhāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, vidhā. Katamā tisso? 'Seyyohamasmī'ti vidhā, 'sadisohamasmī'ti vidhā, 'hīnohamasmī'ti vidhā—imā kho, bhikkhave, tisso vidhā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ vidhānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... imāsaṃ kho, bhikkhave tissannaṃ vidhānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti. (Yathā esanā, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

152. Rukkhasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, rukkho pācīnaninno pācīnapoṇo pācīnapabbhāro. So mūlacchinno katamena papateyyā"ti? "Yena, bhante, ninno yena poṇo yena pabbhāro"ti. "Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

176. Kāmaguṇasutta

"Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... pe ... jivhāviññeyyā rasā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

24. Dutiyapaṭipadāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Gihino vāhaṃ, bhikkhave, pabbajitassa vā micchāpaṭipadaṃ na vaṇṇemi. Gihi vā, bhikkhave, pabbajito vā micchāpaṭipanno micchāpaṭipattādhikaraṇahetu nārādhako hoti ñāyaṃ dham-

maṃ kusalaṃ.

Katamā ca, bhikkhave, micchāpaṭipadā? Seyyathidaṃ—micchādiṭṭhi ... pe ... micchāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, micchāpaṭipadā. Gihino vāhaṃ, bhikkhave, pabbajitassa vā micchāpaṭipadaṃ na vaṇṇemi. Gihi vā, bhikkhave, pabbajito vā micchāpaṭipanno micchāpaṭipattādhikaraṇahetu nārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

Gihino vāhaṃ, bhikkhave, pabbajitassa vā sammāpaṭipadaṃ vaṇṇemi. Gihi vā, bhikkhave, pabbajito vā sammāpaṭipanno sammāpaṭipattādhikaraṇahetu ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ. Katamā ca, bhikkhave, sammāpaṭipadā? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāpaṭipadā. Gihino vāhaṃ, bhikkhave, pabbajitassa vā sammāpaṭipadaṃ vaṇṇemi. Gihi vā, bhikkhave, pabbajito vā sammāpaṭipanno sammāpaṭipattādhikaraṇahetu ārādhako hoti ñāyaṃ dhammaṃ kusalan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

11. Appamādapeyyālavagga

139. Tathāgatasutta

Sāvatthinidānaṃ. " Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññīnāsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho; evameva kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotīti.

Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññīnāsaññino

vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho; evameva kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotīti.

Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññīnāsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho; evameva kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotīti.

Yāvatā, bhikkhave, sattā apadā vā dvipadā vā catuppadā vā bahuppadā vā rūpino vā arūpino vā saññino vā asaññino vā nevasaññīnāsaññino vā, tathāgato tesaṃ aggamakkhāyati arahaṃ sammāsambuddho; evameva kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha,

bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

20. Tatiyakukkuṭārāmasutta

Pāṭaliputtanidānaṃ. "'Brahmacariyaṃ, brahmacariyan'ti, āvuso ānanda, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, brahmacariyaṃ, katamo brahmacārī, katamaṃ brahmacariyapariyosānan"ti? "Sādhu sādhu, āvuso bhadda. Bhaddako kho te, āvuso bhadda, ummaṅgo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, āvuso bhadda, pucchasi: 'brahmacariyaṃ, brahmacariyanti, āvuso ānanda, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, brahmacariyaṃ, katamo brahmacārī, katamaṃ brahmacariyapariyosānan'"ti? "Evamāvuso"ti. "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo brahmacariyaṃ, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Yo kho, āvuso, iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena samannāgato—ayaṃ vuccati brahmacārī. Yo kho, āvuso, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ brahmacariyapariyosānan"ti.

Dasamaṃ.

Tīṇi suttantāni ekanidānāni. Vihāravaggo dutiyo.

Dve vihārā ca sekkho ca, uppādā apare duve; Parisuddhena dve vuttā, kukkuṭārāmena tayoti.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

150. Bījasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye kecime bījagāmabhūtagāmā vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete bījagāmabhūtagāmā vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu. Kathañca,

bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vuḍḍhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ pāpuṇāti dhammesū"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

9. Gaṅgāpeyyālavagga

92–95. Dutiyādipācīnaninnasuttacatukka

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

6. Sūriyapeyyālavagga

55. Yonisomanasikārasampadāsutta

"Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—yonisomanasikārasampadā. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasam-

panno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

149. Balasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotīti.

(Paragaṅgāpeyyālīvaṇṇiyato paripuṇṇasuttanti vitthāramaggī.)

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotīti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya

sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotīti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā karīyanti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā karīyanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

6. Sūriyapeyyālavagga

57–61. Dutiyasīlasampadādisuttapañcaka

"Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—sīlasampadā ... pe ... yadidaṃ—chandasampadā ... pe ... yadidaṃ—attasampadā ... pe ... yadidaṃ— diṭṭhisampadā ... pe ... yadidaṃ—appamādasampadā ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

34. Pāraṅgamasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattanti. Katame aṭṭha? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā bhāvitā bahulīkatā apārā pāraṃ gamanāya saṃvattantī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Appakā te manussesu, ye janā pāragāmino; Athāyaṃ itarā pajā, tīramevānudhāvati.

Ye ca kho sammadakkhāte, dhamme dhammānuvattino; Te janā pāramessanti, maccudheyyaṃ suduttaraṃ.

Kaṇhaṃ dhammaṃ vippahāya, sukkaṃ bhāvetha paṇḍito; Okā anokamāgamma, viveke yattha dūramaṃ.

Tatrābhiratimiccheyya, hitvā kāme akiñcano; Pariyodapeyya attānaṃ, cittaklesehi paṇḍito.

Yesaṃ sambodhiyaṅgesu, sammā cittaṃ subhāvitaṃ; Ādānapaṭinissagge, anupādāya ye ratā; Khīṇāsavā jutimanto, te loke parinibbutā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

9. Gaṅgāpeyyālavagga

98–102. Dutiyādisamuddaninnasuttapañcaka

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ

aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Gaṅgāpeyyālaṃ.

Cha pācīnato ninnā, Cha ninnā ca samuddato; Ete dve cha dvādasa honti, Vaggo tena pavuccatīti; Gaṅgāpeyyālī pācīnaninnavācanamaggī, Vivekanissitaṃ dvādasakī paṭhamakī.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

169. Vedanāsutta

“Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ vedanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

14. Paṭhamauppādasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa. Katame aṭṭha? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassā”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

178. Upādānakkhandhasutta

“Pañcime, bhikkhave, upādānakkhandhā. Katame pañca? Seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime kho, bhikkhave, pañcupādānakkhandhā. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

7. Ekadhammapeyyālavagga

63. Kalyāṇamittasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Ekadhammo, bhikkhave, bahūpakāro ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya. Katamo ekadhammo? Yadidaṃ—kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

103. Paṭhamapācīnaninnasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

21. Micchattasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Micchattañca vo, bhikkhave, desessāmi, sam-

mattañca. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, micchattaṃ? Seyyathidaṃ—micchādiṭṭhi ... pe ... micchāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, micchattaṃ. Katamañca, bhikkhave, sammattaṃ? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sammattan"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

11. Appamādapeyyālavagga

140. Padasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni, sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti; hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ— mahantattena; evameva kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

134–138. Dutiyādisamuddaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā

mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Chaṭṭhaṃ.

(Gaṅgāpeyyālī.)

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Ete dve cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti; Nibbānaninno dvādasakī, catutthakī chaṭṭhā navakī.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

179. Orambhāgiyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, orambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, kāmacchando, byāpādo—imāni kho, bhikkhave, pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

9. Gaṅgāpeyyālavagga

91. Paṭhamapācīnaninnasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ

maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

6. Sūriyapeyyālavagga

62. Dutiyayonisomanasikārasampadāsutta

"Yadidaṃ—yonisomanasikārasampadā. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Sattamaṃ.

Sūriyapeyyālaṃ.

Kalyāṇamittaṃ sīlañca, chando ca attasampadā; Diṭṭhi ca appamādo ca, yoniso bhavati sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

8. Dutiyaekadhammapeyyālavagga

83. Yonisomanasikārasampadāsutta

"Yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikārasampadā. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ ...

pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

7. Ekadhammapeyyālavagga

64–68. Sīlasampadādisuttapañcaka

"Ekadhammo, bhikkhave, bahūpakāro ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya. Katamo ekadhammo? Yadidaṃ—sīlasampadā … pe … yadidaṃ—chandasampadā … pe … yadidaṃ—attasampadā … pe … yadidaṃ—diṭṭhisampadā … pe … yadidaṃ— appamādasampadā … pe ….

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

173. Upādānasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, upādānāni. Katamāni cattāri? Kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri upādānāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ upādānānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya … pe … ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

8. Dutiyaekadhammapeyyālavagga

85–89. Dutiyasīlasampadādisuttapañcaka

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi, yena anuppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo uppajjati, uppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati, yathayidaṃ, bhikkhave, sīlasampadā … pe … yathayidaṃ, bhikkhave, chandasampadā … pe … yathayidaṃ, bhikkhave, attasampadā … pe … yathayidaṃ, bhikkhave, diṭṭhisampadā … pe … yathayidaṃ, bhikkhave, appamādasampadā … pe ….

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

8. Vibhaṅgasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Ariyaṃ vo, bhikkhave, aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ desessāmi vibhajissāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamo ca, bhikkhave, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi? Yaṃ kho, bhikkhave, dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammādiṭṭhi.

Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo? Yo kho, bhikkhave, nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsaṅkappo.

Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā? Yā kho, bhikkhave, musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvācā.

Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto? Yā kho, bhikkhave, pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, abrahmacariyā veramaṇī—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammākammanto.

Katamo ca, bhikkhave, sammāājīvo? Idha, bhikkhave, ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvitaṃ kappeti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāājīvo.

Katamo ca, bhikkhave, sammāvāyāmo? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvāyāmo.

Katamā ca, bhikkhave, sammāsati? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā,

vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsati.

Katamo ca, bhikkhave, sammāsamādhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsamādhī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

166. Khilasutta

"Tayome, bhikkhave, khilā. Katame tayo? Rāgo khilo, doso khilo, moho khilo— ime kho, bhikkhave, tayo khilā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ khilānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

7. Ekadhammapeyyālavagga

71–75. Dutiyasīlasampadādisuttapañcaka

Sāvatthinidānaṃ. "Ekadhammo, bhikkhave, bahūpakāro ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya. Katamo ekadhammo? Yadidaṃ—sīlasampadā ... pe ... yadidaṃ— chandasampadā ... pe ... yadidaṃ—attasampadā ... pe ... yadidaṃ—diṭṭhisampadā ... pe ... yadidaṃ—appamādasampadā ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

165. Dukkhatāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, dukkhatā. Katamā tisso? Dukkhadukkhatā, saṅkhāradukkhatā, vipariṇāmadukkhatā—imā kho, bhikkhave, tisso dukkhatā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ dukkhatānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

15. Dutiyauppādasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā. Katame aṭṭha? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā bhāvitā bahulīkatā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

29. Vedanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ vedanānaṃ pariññāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ vedanānaṃ pariññāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

5. Aññatitthiyapeyyālavagga

42–47. Saṃyojanappahānādisuttachakka

"Sace vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kimatthiyaṃ, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'saṃyojanappahānatthaṃ kho, āvuso, bhaga-

vati brahmacariyaṃ vussatī'ti ... pe ... 'anusayasamugghātanatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti ... pe ... 'addhānapariññatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti ... pe ... 'āsavānaṃ khayatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti ... pe ... 'vijjāvimuttiphalasacchikiriyatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti ... pe ... 'ñāṇadassanatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

33. Viraddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo viraddho, viraddho tesaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sammā dukkhakkhayagāmī Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āraddho, āraddho tesaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Katamo ca, bhikkhave, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo viraddho, viraddho tesaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sammā dukkhakkhayagāmī Yesaṃ kesañci, bhikkhave, ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āraddho, āraddho tesaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sammā dukkhakkhayagāmī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

39. Paṭhamabrahmacariyasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Brahmacariyañca vo, bhikkhave, desessāmi, brahmacariyaphalāni ca. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, brahmacariyaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, brahmacariyaṃ. Katamāni ca, bhikkhave, brahmacariyaphalāni? Sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaphalaṃ—imāni vuccanti, bhikkhave, brahmacariyaphalānī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

2. Upaḍḍhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakyesu viharati nagarakaṃ nāma sakyānaṃ nigamo. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "upaḍḍhamidaṃ, bhante, brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā"ti.

"Mā hevaṃ, ānanda, mā hevaṃ, ānanda. Sakalamevidaṃ, ānanda, brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā. Kalyāṇamittassetaṃ, ānanda, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati.

Kathañcānanda, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idhānanda, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ; sammāsaṅkappaṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... sammāvācaṃ bhāveti ... pe ... sammākammantaṃ bhāveti ... pe ... sammāājīvaṃ bhāveti ... pe ... sammāvāyāmaṃ bhāveti ... pe ... sammāsatiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, ānanda, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti.

Tadamināpetaṃ, ānanda, pariyāyena veditabbaṃ yathā sakalamevidaṃ brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā. Mamañhi, ānanda, kalyāṇamittaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti; jarādhammā sattā jarāya parimuccanti; maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti; sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti. Iminā kho etaṃ, ānanda, pariyāyena veditabbaṃ yathā sakalamevidaṃ brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

153. Kumbhasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, kumbho nikkujjo vamateva udakaṃ, no paccāvamati; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vamateva pāpake akusale dhamme, no paccāvamati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vamateva pāpake akusale dhamme, no paccāvamati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto vamateva pāpake akusale dhamme, no paccāvamatī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

9. Gaṅgāpeyyālavagga

96. Chaṭṭhapācīnaninnasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

6. Paṭhamaaññatarabhikkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “‘brahmacariyaṃ, brahmacariyan’ti, bhante, vuccati.

Katamaṃ nu kho, bhante, brahmacariyaṃ, katamaṃ brahmacariyapariyosānan"ti?

"Ayameva kho, bhikkhu, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo brahmacariyaṃ, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Yo kho, bhikkhu, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ brahmacariyapariyosānan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

19. Dutiyakukkuṭārāmasutta

Pāṭaliputtanidānaṃ. "'Brahmacariyaṃ, brahmacariyan'ti, āvuso ānanda, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, brahmacariyaṃ, katamaṃ brahmacariyapariyosānan"ti? "Sādhu sādhu, āvuso bhadda. Bhaddako kho te, āvuso bhadda, ummaṅgo, bhaddakaṃ paṭibhānaṃ, kalyāṇī paripucchā. Evañhi tvaṃ, āvuso bhadda, pucchasi: 'brahmacariyaṃ, brahmacariyanti, āvuso ānanda, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, brahmacariyaṃ, katamaṃ brahmacariyapariyosānan'"ti? "Evamāvuso"ti. "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo brahmacariyaṃ, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Yo kho, āvuso, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ brahmacariyapariyosānan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

109. Paṭhamasamuddaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ

aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

25. Paṭhamaasappurisasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Asappurisañca vo, bhikkhave, desessāmi, sappurisañca. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, asappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti, micchāsaṅkappo, micchāvāco, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, asappuriso.

Katamo ca, bhikkhave, sappuriso? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti, sammāsaṅkappo, sammāvāco, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sappuriso”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

159. Āgantukasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, āgantukāgāraṃ. Tattha puratthimāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, pacchimāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, uttarāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, dakkhiṇāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, khattiyāpi āgantvā vāsaṃ kappenti, brāhmaṇāpi āgantvā vāsaṃ kappenti, vessāpi āgantvā vāsaṃ kappenti, suddāpi āgantvā vāsaṃ kappenti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto ye dhammā abhiññā pariññeyyā, te dhamme abhiññā parijānāti … pe … ye dhammā abhiññā pahātabbā, te dhamme abhiññā pajahati, ye dhammā abhiññā sacchikātabbā, te dhamme abhiññā sacchikaroti, ye dhammā abhiññā bhāvetabbā, te dhamme abhiññā bhāveti.

Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā? Pañcupādānakkhandhātissa vacanīyaṃ. Katame pañca? Seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho … pe … viññāṇupādānakkhandho. Ime, bhikkhave, dhammā abhiññā pariññeyyā. Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā?

Avijjā ca bhavataṇhā ca—ime, bhikkhave, dhammā abhiññā pahātabbā. Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā? Vijjā ca vimutti ca—ime, bhikkhave, dhammā abhiññā sacchikātabbā. Katame ca, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā? Samatho ca vipassanā ca—ime, bhikkhave, dhammā abhiññā bhāvetabbā. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto, ye dhammā abhiññā pariññeyyā te dhamme abhiññā parijānāti ... pe ... ye dhammā abhiññā bhāvetabbā, te dhamme abhiññā bhāveti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto ye dhammā abhiññā pariññeyyā, te dhamme abhiññā parijānāti, ye dhammā abhiññā pahātabbā, te dhamme abhiññā pajahati, ye dhammā abhiññā sacchikātabbā, te dhamme abhiññā sacchikaroti, ye dhammā abhiññā bhāvetabbā, te dhamme abhiññā bhāvetī"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

157. Dutiyameghasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, uppannaṃ mahāmeghaṃ, tamenaṃ mahāvāto antarāyeva antaradhāpeti vūpasameti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto uppannuppanne pāpake akusale dhamme antarāyeva antaradhāpeti vūpasameti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto uppannuppanne pāpake akusale dhamme antarāyeva antaradhāpeti vūpasameti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto uppannuppanne pāpake akusale dhamme antarāyeva antaradhāpeti vūpasametī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

116–120. Dutiyādipācīnaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... dutiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... tatiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... catutthaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... pañcamaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

28. Samādhisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Ariyaṃ vo, bhikkhave, sammāsamādhiṃ desessāmi saupanisaṃ saparikkhāraṃ. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, ariyo sammāsamādhi saupaniso saparikkhāro? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsati. Yā kho, bhikkhave, imehi sattahaṅgehi cittassa ekaggatā saparikkhāratā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyo sammāsamādhi saupaniso itipi saparikkhāro itipī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

115. Paṭhamapācīnaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Evaṃ

kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

121. Paṭhamasamuddaninnasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

174. Ganthasutta

“Cattārome, bhikkhave, ganthā. Katame cattāro? Abhijjhā kāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho—ime kho, bhikkhave, cattāro ganthā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ ganthānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya … pe … ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

7. Dutiyaaññatarabhikkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami … pe … ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"'Rāgavinayo dosavinayo mohavinayo'ti, bhante, vuccati. Kissa nu kho etaṃ, bhante, adhivacanaṃ: 'rāgavinayo dosavinayo mohavinayo'"ti? "Nibbānadhātuyā kho etaṃ, bhikkhu, adhivacanaṃ: 'rāgavinayo dosavinayo mohavinayo'ti. Āsavānaṃ khayo tena vuccatī"ti.

Evaṃ vutte, so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'amataṃ, amatan'ti, bhante, vuccati. Katamaṃ nu kho, bhante, amataṃ, katamo amatagāmimaggo"ti? "Yo kho, bhikkhu, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati amataṃ. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo amatagāmimaggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

172. Yogasutta

"Cattārome, bhikkhave, yogā. Katame cattāro? Kāmayogo, bhavayogo, diṭṭhiyogo avijjāyogo—ime kho, bhikkhave, cattāro yogā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ yogānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

5. Kimatthiyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu ... pe ... ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Idha no, bhante, aññatitthiyā paribbājakā amhe evaṃ pucchanti: 'kimatthiyaṃ, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti? Evaṃ puṭṭhā mayaṃ, bhante, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākaroma: 'dukkhassa kho, āvuso, pariññatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Kacci mayaṃ, bhante, evaṃ puṭṭhā evaṃ byākaramānā vuttavādino ceva bhagavato homa, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhāma, dhammassa cānudhammaṃ byākaroma, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti?

"Taggha tumhe, bhikkhave, evaṃ puṭṭhā evaṃ byākaramānā vuttavādino ceva me hotha, na ca maṃ abhūtena abbhācikkhatha, dhammassa cānudhammaṃ byākarotha, na ca koci sahadhammiko vādānu-

vādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati. Dukkhassa hi pariññatthaṃ mayi brahmacariyaṃ vussati. Sace vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'atthi panāvuso, maggo, atthi paṭipadā etassa dukkhassa pariññāyā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'atthi kho, āvuso, maggo, atthi paṭipadā etassa dukkhassa pariññāyā'ti.

Katamo ca, bhikkhave, maggo, katamā paṭipadā etassa dukkhassa pariññāyāti? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ, bhikkhave, maggo, ayaṃ paṭipadā etassa dukkhassa pariññāyāti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

11. Paṭhamavihārasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Icchāmahaṃ, bhikkhave, aḍḍhamāsaṃ paṭisallīyituṃ. Namhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena.

Atha kho bhagavā tassa aḍḍhamāsassa accayena paṭisallānā vuṭṭhito bhikkhū āmantesi: "yena svāhaṃ, bhikkhave, vihārena paṭhamābhisambuddho viharāmi, tassa padesena vihāsiṃ. So evaṃ pajānāmi: 'micchādiṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ; sammādiṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ ... pe ... micchāsamādhipaccayāpi vedayitaṃ; sammāsamādhipaccayāpi vedayitaṃ; chandapaccayāpi vedayitaṃ; vitakkapaccayāpi vedayitaṃ; saññāpaccayāpi vedayitaṃ; chando ca avūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ; chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vūpasanto hoti, saññā ca vūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ; appattassa pattiyā atthi āyāmaṃ, tasmimpi ṭhāne anuppatte tappaccayāpi vedayitan'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

1. Avijjāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Avijjā, bhikkhave, pubbaṅgamā akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā, anvadeva ahirikaṃ anottappaṃ. Avijjāgatassa, bhikkhave, aviddasuno micchādiṭṭhi pahoti; micchādiṭṭhissa micchāsaṅkappo pahoti; micchāsaṅkappassa micchāvācā pahoti; micchāvācassa micchākammanto pahoti; micchākammantassa micchāājīvo pahoti; micchāājīvassa micchāvāyāmo pahoti; micchāvāyāmassa micchāsati pahoti; micchāsatissa micchāsamādhi pahoti.

Vijjā ca kho, bhikkhave, pubbaṅgamā kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā, anvadeva hirottappaṃ. Vijjāgatassa, bhikkhave, viddasuno sammādiṭṭhi pahoti; sammādiṭṭhissa sammāsaṅkappo pahoti; sammāsaṅkappassa sammāvācā pahoti; sammāvācassa sammākammanto pahoti; sammākammantassa sammāājīvo pahoti; sammāājīvassa sammāvāyāmo pahoti; sammāvāyāmassa sammāsati pahoti; sammāsatissa sammāsamādhi pahotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

133. Paṭhamasamuddaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

8. Dutiyaekadhammapeyyālavagga

77. Kalyāṇamittasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi, yena anuppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo uppajjati, uppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati, yathayidaṃ, bhikkhave, kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

5. Aññatitthiyapeyyālavagga

41. Rāgavirāgasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sace vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'kimatthiyaṃ, āvuso, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'rāgavirāgatthaṃ kho, āvuso, bhagavati brahmacariyaṃ vussatī'ti. Sace pana vo, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'atthi panāvuso, maggo, atthi paṭipadā rāgavirāgāyā'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'atthi kho, āvuso, maggo, atthi paṭipadā rāgavirāgāyā'ti. Katamo ca, bhikkhave, maggo, katamā ca paṭipadā rāgavirāgāya? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Ayaṃ, bhikkhave, maggo, ayaṃ paṭipadā rāgavirāgāyāti. Evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyāthā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

175. Anusayasutta

"Sattime, bhikkhave, anusayā. Katame satta? Kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo—ime kho, bhikkhave, sattānusayā. Imesaṃ kho, bhikkhave, sattannaṃ anusayānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

155. Ākāsasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ākāse vividhā vātā vāyanti—puratthimāpi vātā vāyanti, pacchimāpi vātā vāyanti, uttarāpi vātā vāyanti, dakkhiṇāpi vātā vāyanti, sarajāpi vātā vāyanti, arajāpi vātā vāyanti, sītāpi vātā vāyanti, uṇhāpi vātā vāyanti, parittāpi vātā vāyanti, adhimattāpi vātā vāyanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroto cattāropi satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi indriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi balāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, sattapi bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhuno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroto cattāropi satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi indriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi balāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, sattapi bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroto cattāropi satipaṭṭhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi sammappadhānā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, cattāropi iddhipādā bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi indriyāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, pañcapi balāni bhāvanāpāripūriṃ gacchanti, sattapi bojjhaṅgā bhāvanāpāripūriṃ gacchantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

22. Akusaladhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Akusale ca kho, bhikkhave, dhamme desessāmi, kusale ca dhamme. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, akusalā dhammā? Seyyathidaṃ— micchādiṭṭhi ... pe ... micchāsamādhi. Ime vuccanti, bhikkhave, akusalā dhammā. Katame ca, bhikkhave, kusalā dhammā? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ime vuccanti, bhikkhave, kusalā dhammā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

7. Ekadhammapeyyālavagga

76. Dutiyayonisomanasikārasampadāsutta

"Yadidaṃ—yonisomanasikārasampadā. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Sattamaṃ.

Ekadhammapeyyālaṃ.

Kalyāṇamittaṃ sīlañca, chando ca attasampadā; Diṭṭhi ca appamādo ca, yoniso bhavati sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

8. Dutiyaekadhammapeyyālavagga

78–82. Sīlasampadādisuttapañcaka

"Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi, yena anuppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo uppajjati, uppanno vā ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchati, yathayidaṃ, bhikkhave, sīlasampadā ... pe ... yathayidaṃ, bhikkhave, chandasampadā ... pe ...

yathayidaṃ, bhikkhave, attasampadā … pe … yathayidaṃ, bhikkhave, diṭṭhisampadā … pe … yathayidaṃ, bhikkhave, appamādasampadā … pe ….

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

168. Nīghasutta

"Tayome, bhikkhave, nīghā. Katame tayo? Rāgo nīgho, doso nīgho, moho nīgho— ime kho, bhikkhave, tayo nīghā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ nīghānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya … pe … ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

6. Sūriyapeyyālavagga

50–54. Sīlasampadādisuttapañcaka

"Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—sīlasampadā. Sīlasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ … pe … yadidaṃ— chandasampadā … pe … yadidaṃ—attasampadā … pe … yadidaṃ—diṭṭhisampadā … pe … yadidaṃ—appamādasampadā … pe ….

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

163. Āsavasutta

"Tayome, bhikkhave, āsavā. Katame tayo? Kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo—ime kho, bhikkhave, tayo āsavā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ āsavānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya … pe … ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

128–132. Dutiyādipācīnaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā

pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti nibbānaninnaṃ nibbānapoṇaṃ nibbānapabbhāraṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

122–126. Dutiyādisamuddaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo

nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti amatogadhaṃ amataparāyanaṃ amatapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Chaṭṭhaṃ.

(Amatogadhadvādasakī tatiyakī.)

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

104–108. Dutiyādipācīnaninnasuttapañcaka

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... dutiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... tatiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... catutthaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... pañcamaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

158. Nāvāsutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, sāmuddikāya nāvāya vettabandhanabandhāya cha māsāni udake pariyādāya hemantikena thalaṃ ukkhittāya vātātapaparetāni bandhanāni tāni pāvussakena meghena abhippavuṭṭhāni appakasireneva paṭippassambhanti, pūtikāni bhavanti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroto appakasireneva saṃyojanāni paṭippassambhanti, pūtikāni bhavanti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhuno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ mag-

gaṃ bahulīkaroto appakasireneva saṃyojanāni paṭippassambhanti, pūtikāni bhavanti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvayato ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroto appakasireneva saṃyojanāni paṭippassambhanti, pūtikāni bhavantī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

6. Sūriyapeyyālavagga

56. Dutiyakalyāṇamittasutta

"Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ; evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

16. Paṭhamaparisuddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā parisuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā anuppannā uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa. Katame aṭṭha? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā parisuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā anuppannā uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

32. Dutiyapaṭipattisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Micchāpaṭipannañca vo, bhikkhave, desessāmi, sammāpaṭipannañca. Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, micchāpaṭipanno? Idha, bhikkhave, ekacco micchādiṭṭhiko hoti ... pe ... micchāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, micchāpaṭipanno. Katamo ca, bhikkhave, sammāpaṭipanno? Idha, bhikkhave, ekacco sammādiṭṭhiko hoti ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāpaṭipanno"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

27. Kumbhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Seyyathāpi, bhikkhave, kumbho anādhāro suppavattiyo hoti, sādhāro duppavattiyo hoti; evameva kho, bhikkhave, cittaṃ anādhāraṃ suppavattiyaṃ hoti, sādhāraṃ duppavattiyaṃ hoti. Ko ca, bhikkhave, cittassa ādhāro? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ cittassa ādhāro. Seyyathāpi, bhikkhave, kumbho anādhāro suppavattiyo hoti, sādhāro duppavattiyo hoti; evameva kho, bhikkhave, cittaṃ anādhāraṃ suppavattiyaṃ hoti, sādhāraṃ duppavattiyaṃ hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

151. Nāgasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, himavantaṃ pabbatarājaṃ nissāya nāgā kāyaṃ vaḍḍhenti, balaṃ gāhenti; te tattha kāyaṃ vaḍḍhetvā balaṃ gāhetvā kusobbhe otaranti, kusobbhe otaritvā mahāsobbhe otaranti, mahāsobbhe otaritvā kunnadiyo otaranti, kunnadiyo otaritvā mahānadiyo otaranti, mahānadiyo otaritvā mahāsamuddaṃ otaranti, te tattha mahantattaṃ vepullattaṃ āpajjanti kāyena; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto mahantattaṃ

vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesu. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto mahantattaṃ vepullattaṃ pāpuṇāti dhammesū"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

11. Appamādapeyyālavagga

146–148. Candimādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci tārakarūpānaṃ pabhā, sabbā tā candimappabhāya kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ, candappabhā tāsaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave ... pe ... aṭṭhamaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno sabbaṃ ākāsagataṃ tamagataṃ abhivihacca bhāsate ca tapate ca virocati ca; evameva kho, bhikkhave ... pe ... navamaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici tantāvutānaṃ vatthānaṃ, kāsikavatthaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci kusalā dhammā, sabbe te appamādamūlakā appamādasamosaraṇā; appamādo tesaṃ dhammānaṃ aggamakkhāyati. Appamattassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu appamatto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Dasamaṃ.

(Yadapi tathāgataṃ, tadapi vitthāretabbaṃ.) Appamādavaggo pañcamo.

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sāro ca vassikaṃ; Rājā candimasūriyā ca, vatthena dasamaṃ padaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

38. Dutiyabrahmaññasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Brahmaññañca vo, bhikkhave, desessāmi, brahmaññatthañca. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, brahmaññaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, brahmaññaṃ. Katamo ca, bhikkhave, brahmaññattho? Yo kho, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, brahmaññattho"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

12. Dutiyavihārasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Icchāmahaṃ, bhikkhave, temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Namhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena.

Atha kho bhagavā tassa temāsassa accayena paṭisallānā vuṭṭhito bhikkhū āmantesi: "yena svāhaṃ, bhikkhave, vihārena paṭhamābhisambuddho viharāmi, tassa padesena vihāsiṃ. So evaṃ pajānāmi: 'micchādiṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ; micchādiṭṭhivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ; sammādiṭṭhipaccayāpi vedayitaṃ; sammādiṭṭhivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ ... pe ... micchāsamādhipaccayāpi vedayitaṃ; micchāsamādhivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ, sammāsamādhipaccayāpi vedayitaṃ; sammāsamādhivūpasamapaccayāpi vedayitaṃ; chandapaccayāpi vedayitaṃ; chandavūpasamapaccayāpi vedayitaṃ; vitakkapaccayāpi vedayitaṃ; vitakkavūpasamapaccayāpi vedayitaṃ; saññāpaccayāpi vedayitaṃ; saññāvūpasamapaccayāpi vedayitaṃ; chando ca avūpasanto hoti, vitakko ca avūpasanto hoti, saññā ca avūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ; chando ca vūpasanto hoti, vitakko ca vū-

pasanto hoti, saññā ca vūpasantā hoti, tappaccayāpi vedayitaṃ; appattassa pattiyā atthi āyāmaṃ, tasmimpi ṭhāne anuppatte tappaccayāpi vedayitan'"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

36. Dutiyasāmaññasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Sāmaññañca vo, bhikkhave, desessāmi, sāmaññatthañca. Taṃ suṇātha. Katamañca kho, bhikkhave, sāmaññaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sāmaññaṃ. Katamo ca, bhikkhave, sāmaññattho? Yo kho, bhikkhave, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāmaññattho"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

2. Vihāravagga

17. Dutiyaparisuddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Aṭṭhime, bhikkhave, dhammā parisuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā. Katame aṭṭha? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ime kho, bhikkhave, aṭṭha dhammā parisuddhā pariyodātā anaṅgaṇā vigatūpakkilesā anuppannā uppajjanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

7. Ekadhammapeyyālavagga

69. Yonisomanasikārasampadāsutta

"Yadidaṃ—yonisomanasikārasampadā. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossag-

gapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

4. Jāṇussoṇibrāhmaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho āyasmā ānando jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ sabbasetena vaḷavābhirathena sāvatthiyā niyyāyantaṃ. Setā sudaṃ assā yuttā honti setālaṅkārā, seto ratho, setaparivāro, setā rasmiyo, setā patodalaṭṭhi, setaṃ chattaṃ, setaṃ uṇhīsaṃ, setāni vatthāni, setā upāhanā, setāya sudaṃ vālabījaniyā bījīyati. Tamenaṃ jano disvā evamāha: "brahmaṃ vata, bho, yānaṃ. Brahmayānarūpaṃ vata, bho"ti.

Atha kho āyasmā ānando sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasaṃ khvāhaṃ, bhante, jāṇussoṇiṃ brāhmaṇaṃ sabbasetena vaḷavābhirathena sāvatthiyā niyyāyantaṃ. Setā sudaṃ assā yuttā honti setālaṅkārā, seto ratho, setaparivāro, setā rasmiyo, setā patodalaṭṭhi, setaṃ chattaṃ, setaṃ uṇhīsaṃ, setāni vatthāni, setā upāhanā, setāya sudaṃ vālabījaniyā bījīyati. Tamenaṃ jano disvā evamāha: 'brahmaṃ vata, bho, yānaṃ. Brahmayānarūpaṃ vata, bho'ti. Sakkā nu kho, bhante, imasmiṃ dhammavinaye brahmayānaṃ paññāpetun"ti?

"Sakkā, ānandā"ti bhagavā avoca: "imasseva kho etaṃ, ānanda, ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa adhivacanaṃ: 'brahmayānaṃ' itipi, 'dhammayānaṃ' itipi, 'anuttaro saṅgāmavijayo' itipīti.

Sammādiṭṭhi, ānanda, bhāvitā bahulīkatā rāgavinayapariyosānā hoti, dosavinayapariyosānā hoti, mohavinayapariyosānā hoti. Sammāsaṅkappo, ānanda, bhāvito bahulīkato rāgavinayapariyosāno hoti, dosavinayapariyosāno hoti, mohavinayapariyosāno hoti. Sammāvācā,

ānanda, bhāvitā bahulīkatā rāgavinayapariyosānā hoti, dosa ... pe ... mohavinayapariyosānā hoti. Sammākammanto, ānanda, bhāvito bahulīkato rāgavinayapariyosāno hoti, dosa ... pe ... mohavinayapariyosāno hoti. Sammāājīvo, ānanda, bhāvito bahulīkato rāgavinayapariyosāno hoti, dosa ... pe ... mohavinayapariyosāno hoti. Sammāvāyāmo, ānanda, bhāvito bahulīkato rāgavinayapariyosāno hoti, dosa ... pe ... mohavinayapariyosāno hoti. Sammāsati, ānanda, bhāvitā bahulīkatā rāgavinayapariyosānā hoti, dosa ... pe ... mohavinayapariyosānā hoti. Sammāsamādhi, ānanda, bhāvito bahulīkato rāgavinayapariyosāno hoti, dosa ... pe ... mohavinayapariyosāno hoti.

Iminā kho etaṃ, ānanda, pariyāyena veditabbaṃ yathā imassevetaṃ ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa adhivacanaṃ: 'brahmayānaṃ' itipi, 'dhammayānaṃ' itipi, 'anuttaro saṅgāmavijayo' itipī"ti. Idamavoca bhagavā.

Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yassa saddhā ca paññā ca, Dhammā yuttā sadā dhuraṃ; Hirī īsā mano yottaṃ, Sati ārakkhasārathi.

Ratho sīlaparikkhāro, jhānakkho cakkavīriyo; Upekkhā dhurasamādhi, anicchā parivāraṇaṃ.

Abyāpādo avihiṃsā, viveko yassa āvudhaṃ; Titikkhā cammasannāho, yogakkhemāya vattati.

Etadattani sambhūtaṃ, brahmayānaṃ anuttaraṃ; Niyyanti dhīrā lokamhā, aññadatthu jayaṃ jayan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

177. Nīvaraṇasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, nīvaraṇāni. Katamāni pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca nīvaraṇāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ nīvaraṇānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

14. Oghavagga

171. Oghasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, oghā. Katame cattāro? Kāmogho, bhavogho, diṭṭhogho, avijjogho—ime kho, bhikkhave, cattāro oghā. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ oghānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti. (Yathā esanā, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

31. Paṭhamapaṭipattisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Micchāpaṭipattiñca vo, bhikkhave, desessāmi, sammāpaṭipattiñca. Taṃ suṇātha. Katamā ca, bhikkhave, micchāpaṭipatti? Seyyathidaṃ—micchādiṭṭhi ... pe ... micchāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, micchāpaṭipatti. Katamā ca, bhikkhave, sammāpaṭipatti? Seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāpaṭipattī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

170. Taṇhāsutta

"Tisso imā, bhikkhave, taṇhā. Katamā tisso? Kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā—imā kho, bhikkhave, tisso taṇhā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ taṇhānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ taṇhānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

23. Paṭhamapaṭipadāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Micchāpaṭipadañca vo, bhikkhave, desessāmi, sammāpaṭipadañca. Taṃ suṇātha. Katamā ca, bhikkhave, micchāpaṭipadā? Seyyathidaṃ—micchādiṭṭhi ... pe ... micchāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, micchāpaṭipadā. Katamā ca, bhikkhave, sammāpaṭipadā? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāpaṭipadā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

12. Balakaraṇīyavagga

154. Sūkasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, sālisūkaṃ vā yavasūkaṃ vā sammāpaṇihitaṃ hatthena vā pādena vā akkantaṃ hatthaṃ vā pādaṃ vā bhindissati lohitaṃ vā uppādessatīti— ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sammāpaṇihitattā, bhikkhave, sūkassa. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sammāpaṇihitāya diṭṭhiyā sammāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindissati, vijjaṃ uppādessati, nibbānaṃ sacchikarissatīti—ṭhānametaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sammāpaṇihitattā, bhikkhave, diṭṭhiyā. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sammāpaṇihitāya diṭṭhiyā sammāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindati, vijjaṃ uppādeti, nibbānaṃ sacchikaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sammāpaṇihitāya diṭṭhiyā sammāpaṇihitāya maggabhāvanāya avijjaṃ bhindati, vijjaṃ uppādeti, nibbānaṃ sacchikarotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

10. Dutiyagaṅgāpeyyālavagga

110–114. Dutiyādisamuddaninnasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yamunā nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... dutiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, aciravatī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... tatiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, sarabhū nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... catutthaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, mahī nadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ... pe ... pañcamaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, yā kācimā mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, sabbā tā samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvento ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Chaṭṭhaṃ.

(Rāgavinayadvādasakī dutiyakī samuddaninnanti.)

Saṃyutta Nikāya 45

8. Dutiyaekadhammapeyyālavagga

90. Dutiyayonisomanasikārasampadāsutta

"Yathayidaṃ, bhikkhave, yonisomanasikārasampadā. Yonisomanasikārasampannassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu yonisomanasikārasampanno ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Sattamaṃ.

Dutiyaekadhammapeyyālaṃ.

Kalyāṇamittaṃ sīlañca, chando ca attasampadā; Diṭṭhi ca appamādo ca, yoniso bhavati sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

11. Appamādapeyyālavagga

141–145. Kūṭādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo sabbā tā kūṭaṅgamā kūṭaninnā kūṭasamosaraṇā; kūṭaṃ tāsaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave ... pe ... (yathā heṭṭhimasuttantaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Tatiyaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci mūlagandhā, kāḷānusāriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave ... pe ... catutthaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci sāragandhā, lohitacandanaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave ... pe ... pañcamaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci pupphagandhā, vassikaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave ... pe ... chaṭṭhaṃ.

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci kuṭṭarājāno, sabbe te rañño cakkavattissa anuyantā bhavanti, rājā tesaṃ cakkavatti aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave ... pe ... sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

13. Esanāvagga

164. Bhavasutta

"Tayome, bhikkhave, bhavā. Katame tayo? Kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo—ime kho, bhikkhave, tayo bhavā. Imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ bhavānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ... pe ... ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

10. Nandiyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho nandiyo paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho nandiyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "kati nu kho, bho gotama, dhammā bhāvitā bahulīkatā nibbānaṅgamā

honti nibbānaparāyanā nibbānapariyosānā”ti?

“Aṭṭhime kho, nandiya, dhammā bhāvitā bahulīkatā nibbānaṅgamā honti nibbānaparāyanā nibbānapariyosānā. Katame aṭṭha? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Ime kho, nandiya, aṭṭha dhammā bhāvitā bahulīkatā nibbānaṅgamā honti nibbānaparāyanā nibbānapariyosānā”ti. Evaṃ vutte, nandiyo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama … pe … upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Dasamaṃ.

Avijjāvaggo paṭhamo.

Avijjañca upaḍḍhañca, sāriputto ca brāhmaṇo; Kimatthiyo ca dve bhikkhū, vibhaṅgo sūkanandiyāti.

Saṃyutta Nikāya 45

4. Paṭipattivagga

35. Paṭhamasāmaññasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Sāmaññañca vo, bhikkhave, desessāmi, sāmaññaphalāni ca. Taṃ suṇātha. Katamañca, bhikkhave, sāmaññaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, sāmaññaṃ. Katamāni ca, bhikkhave, sāmaññaphalāni? Sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaphalaṃ—imāni vuccanti, bhikkhave, sāmaññaphalānī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

7. Ekadhammapeyyālavagga

70. Dutiyakalyāṇamittasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Ekadhammo, bhikkhave, bahūpakāro ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa uppādāya. Katamo ekadhammo? Yadidaṃ—kalyāṇamittatā. Kalyāṇamittassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ … pe … sammāsamādhiṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohav-

inayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu kalyāṇamitto ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

1. Avijjāvagga

3. Sāriputtasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "sakalamidaṃ, bhante, brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Sakalamidaṃ, sāriputta, brahmacariyaṃ, yadidaṃ— kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā. Kalyāṇamittassetaṃ, sāriputta, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ kalyāṇasahāyassa kalyāṇasampavaṅkassa—ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāvessati, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkarissati. Kathañca, sāriputta, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti?

Idha, sāriputta, bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, sāriputta, bhikkhu kalyāṇamitto kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bhāveti, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ bahulīkaroti.

Tadaminapetaṃ, sāriputta, pariyāyena veditabbaṃ yathā sakalamidaṃ brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā. Mamañhi, sāriputta, kalyāṇamittaṃ āgamma jātidhammā sattā jātiyā parimuccanti; jarādhammā sattā jarāya parimuccanti; maraṇadhammā sattā maraṇena parimuccanti; sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā sattā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi parimuccanti. Iminā kho etaṃ, sāriputta, pariyāyena veditabbaṃ yathā sakalamidaṃ brahmacariyaṃ, yadidaṃ—kalyāṇamittatā kalyāṇasahāyatā kalyāṇasampavaṅkatā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 45

3. Micchattavagga

30. Uttiyasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā uttiyo yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā uttiyo bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'pañca kāmaguṇā vuttā bhagavatā. Katame nu kho pañca kāmaguṇā vuttā bhagavatā'"ti? "Sādhu sādhu, uttiya. Pañcime kho, uttiya, kāmaguṇā vuttā mayā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... pe ... jivhāviññeyyā rasā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā— ime kho, uttiya, pañca kāmaguṇā vuttā mayā. Imesaṃ kho, uttiya, pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ pahānāya ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo. Katamo ariyo aṭṭhaṅgiko maggo? Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Imesaṃ kho, uttiya, pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ pahānāya ayaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvetabbo"ti.

Dasamaṃ.

Micchattavaggo tatiyo.

Micchattaṃ akusalaṃ dhammaṃ, Duve paṭipadāpi ca; Asappurisena dve kumbho, Samādhi vedanuttiyenāti.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

58. Sūkarakhatasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate sūkarakhatāyaṃ. Tatra kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "kiṃ nu kho, sāriputta, atthavasaṃ sampassamāno khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti? "Anuttarañhi, bhante, yogakkhemaṃ sampassamāno khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Anuttarañhi, sāriputta, yogakkhemaṃ sampassamāno khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattati.

Katamo ca, sāriputta, anuttaro yogakkhemo yaṃ sampassamāno khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti? "Idha, bhante, khīṇāsavo bhikkhu

saddhindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ, vīriyindriyaṃ bhāveti … pe … satindriyaṃ bhāveti … samādhindriyaṃ bhāveti … paññindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ. Ayaṃ kho, bhante, anuttaro yogakkhemo yaṃ sampassamāno khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Eso hi, sāriputta, anuttaro yogakkhemo yaṃ sampassamāno khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatīti.

Katamo ca, sāriputta, paramanipaccakāro yaṃ khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti? "Idha, bhante, khīṇāsavo bhikkhu satthari sagāravo viharati sappatisso, dhamme sagāravo viharati sappatisso, saṃghe sagāravo viharati sappatisso, sikkhāya sagāravo viharati sappatisso, samādhismiṃ sagāravo viharati sappatisso. Ayaṃ kho, bhante, paramanipaccakāro yaṃ khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Eso hi, sāriputta, paramanipaccakāro yaṃ khīṇāsavo bhikkhu tathāgate vā tathāgatasāsane vā paramanipaccakāraṃ pavattamāno pavattatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

20. Āsavakkhayasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Dasamaṃ.

Mudutaravaggo dutiyo.

Paṭilābho tayo saṃkhittā, vitthārā apare tayo; Paṭipanno ca sampanno, dasamaṃ āsavakkhayanti.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

29. Paṭhamasamaṇabrāhmaṇasutta

"Chayimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni cha? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

56. Patiṭṭhitasutta

"Ekadhamme patiṭṭhitassa, bhikkhave, bhikkhuno pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Katamasmiṃ ekadhamme? Appamāde. Katamo ca bhikkhave, appamādo? Idha, bhikkhave, bhikkhu cittaṃ rakkhati āsavesu ca sāsavesu ca dhammesu. Tassa cittaṃ rakkhato āsavesu ca sāsavesu ca dhammesu saddhindriyampi bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Vīriyindriyampi bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Satindriyampi bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Samādhindriyampi bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Paññindriyampi bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Evampi kho, bhikkhave, ekadhamme patiṭṭhitassa bhikkhuno pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

10. Balakaraṇīyavagga

93. Balakaraṇīyavagga

(Balakaraṇīyavaggo vitthāretabbo.)

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

4. Paṭhamaarahantasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

9. Appamādavagga

83. Appamādavagga

(Appamādavaggo vitthāretabbo.)

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sārena vassikaṃ; Rājā candimasūriyā, vatthena dasamaṃ padanti.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

39. Kaṭṭhopamasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Sukhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati sukhindriyaṃ. So sukhitova samāno 'sukhitosmī'ti pajānāti. Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā 'yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannaṃ sukhindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī'ti pajānāti.

Dukkhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhindriyaṃ. So dukkhitova samāno 'dukkhitosmī'ti pajānāti. Tasseva dukkhavedaniy phassassa nirodhā 'yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ dukkhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannaṃ dukkhindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī'ti pajānāti.

Somanassavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati so-

manassindriyaṃ. So sumanova samāno ‘sumanosmī’ti pajānāti. Tasseva somanassavedaniyassa phassassa nirodhā ‘yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ somanassavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannaṃ somanassindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī’ti pajānāti.

Domanassavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati domanassindriyaṃ. So dummanova samāno ‘dummanosmī’ti pajānāti. Tasseva domanassavedaniyassa phassassa nirodhā ‘yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ domanassavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannaṃ domanassindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī’ti pajānāti.

Upekkhāvedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati upekkhindriyaṃ. So upekkhakova samāno ‘upekkhakosmī’ti pajānāti. Tasseva upekkhāvedaniyassa phassassa nirodhā ‘yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ upekkhāvedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannaṃ upekkhindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī’ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dvinnaṃ kaṭṭhānaṃ saṅghaṭṭanasamodhānā usmā jāyati, tejo abhinibbattati; tesaṃyeva kaṭṭhānaṃ nānābhāvāvinikkhepā yā tajjā usmā sā nirujjhati sā vūpasammati; evameva kho, bhikkhave, sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati sukhindriyaṃ. So sukhitova samāno ‘sukhitosmī’ti pajānāti. Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā ‘yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati sukhindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī’ti pajānāti.

Dukkhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca … pe … somanassavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca … pe … domanassavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca … pe … upekkhāvedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati upekkhindriyaṃ. So upekkhakova samāno ‘upekkhakosmī’ti pajānāti. Tasseva upekkhāvedaniyassa phassassa nirodhā ‘yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ upekkhāvedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppajjati upekkhindriyaṃ taṃ nirujjhati, taṃ vūpasammatī’ti pajānāti”.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

13. Punagaṅgāpeyyālavagga

147. Punabalakaraṇīyavagga

On Display: Title of Section Only

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

9. Paṭhamavibhaṅgasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Katamañca, bhikkhave, saddhindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti—idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vīriyindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu—idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, satindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā—idaṃ vuccati, bhikkhave, satindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, samādhindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vossaggārammaṇaṃ karitvā labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, samādhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, paññindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya, sammā dukkhakkhayagāminiyā—idaṃ vuccati, bhikkhave, paññindriyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

47. Tatiyapubbārāmasutta

Taṃyeva nidānaṃ. "Katinaṃ nu kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "catunnaṃ kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Katamesaṃ catunnaṃ? Vīriyindriyassa,

satindriyassa, samādhindriyassa, paññindriyassa—imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

24. Ekabījīsutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi antarāparinibbāyī hoti, tato mudutarehi upahaccaparinibbāyī hoti, tato mudutarehi asaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi ekabījī hoti, tato mudutarehi kolaṃkolo hoti, tato mudutarehi sattakkhattuparamo hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hotī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

19. Sampannasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca:

"'Indriyasampanno, indriyasampanno'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, indriyasampanno hotī"ti? "Idha, bhikkhu, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ, vīriyindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ, satindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ, samādhindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ, paññindriyaṃ bhāveti upasamagāmiṃ sambodhagāmiṃ. Ettāvatā kho, bhikkhu, bhikkhu indriyasampanno hotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

14. Tatiyasaṅkhittasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi anāgāmī hoti, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hoti. Iti kho, bhikkhave, paripūraṃ paripūrakārī ārādheti, padesaṃ padesakārī ārādheti. 'Avañjhāni tvevāhaṃ, bhikkhave, pañcindriyānī'ti vadāmī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

66. Dutiyaphalasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame satta phalā sattānisaṃsā? Diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, atha maraṇakāle aññaṃ ārādheti. No ce diṭṭheva dhamme aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti, atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, upahaccaparinibbāyī hoti, asaṅkhāraparinibbāyī hoti, sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā ime satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

41. Jarādhammasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito pacchātape nisinno hoti piṭṭhiṃ otāpayamāno.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā bhagavato gattāni pāṇinā anomajjanto bha-

gavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Na cevaṃ dāni, bhante, bhagavato tāva parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto, sithilāni ca gattāni sabbāni valiyajātāni, purato pabbhāro ca kāyo, dissati ca indriyānaṃ aññathattaṃ—cakkhundriyassa sotindriyassa ghānindriyassa jivhindriyassa kāyindriyassā"ti.

"Evañhetaṃ, ānanda, hoti—jarādhammo yobbaññe, byādhidhammo ārogye, maraṇadhammo jīvite. Na ceva tāva parisuddho hoti chavivaṇṇo pariyodāto, sithilāni ca honti gattāni sabbāni valiyajātāni, purato pabbhāro ca kāyo, dissati ca indriyānaṃ aññathattaṃ—cakkhundriyassa sotindriyassa ghānindriyassa jivhindriyassa kāyindriyassā"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvā ca sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Dhī taṃ jammi jare atthu, dubbaṇṇakaraṇī jare; Tāva manoramaṃ bimbaṃ, jarāya abhimadditaṃ.

Yopi vassasataṃ jīve, sopi maccuparāyaṇo; Na kiñci parivajjeti, sabbamevābhimaddatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

23. Aññindriyasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni tīṇi? Anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi indriyānī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

64. Āsavakkhayasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni āsavānaṃ khayāya saṃvattanti. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni āsavānaṃ khayāya saṃvattantīti.

Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni saṃyojanappahānāya saṃvattanti, anusayasamugghātāya saṃvattanti, addhānapariññāya saṃvattanti, āsavānaṃ khayāya saṃvattanti. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave,

pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni saṃyojanappahānāya saṃvattanti, anusayasamugghātāya saṃvattanti, addhānapariññāya saṃvattanti, āsavānaṃ khayāya saṃvattantī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

28. Sambuddhasutta

"Chayimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni cha? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ. Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ channaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

22. Jīvitindriyasutta

"Tīṇimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni tīṇi? Itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, tīṇi indriyānī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

17. Tatiyavitthārasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi antarāparinibbāyī hoti, tato mudutarehi upa-

haccaparinibbāyī hoti, tato mudutarehi asaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hoti. Iti kho, bhikkhave, paripūraṃ paripūrakārī ārādheti, padesaṃ padesakārī ārādheti. 'Avañjhāni tvevāhaṃ, bhikkhave, pañcindriyānī'ti vadāmī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

12. Paṭhamasaṅkhittasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi anāgāmī hoti, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hotī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

31. Suddhikasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

52. Mallikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu viharati uruvelakappaṃ nāma mallānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "yāvakīvañca, bhikkhave, ariyasāvakassa ariyañāṇaṃ na uppannaṃ hoti neva tāva catunnaṃ indriyānaṃ saṇṭhiti hoti, neva tāva catunnaṃ indriyānaṃ avaṭṭhiti hoti. Yato ca kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ariyañāṇaṃ uppannaṃ hoti, atha catunnaṃ indriyānaṃ saṇṭhiti hoti, atha catunnaṃ indriyānaṃ avaṭṭhiti hoti.

Seyyathāpi, bhikkhave, yāvakīvañca kūṭāgārassa kūṭaṃ na ussitaṃ hoti, neva tāva gopānasīnaṃ saṇṭhiti hoti, neva tāva gopānasīnaṃ avaṭṭhiti hoti. Yato ca kho, bhikkhave, kūṭāgārassa kūṭaṃ ussitaṃ hoti, atha gopānasīnaṃ saṇṭhiti hoti, atha gopānasīnaṃ avaṭṭhiti hoti. Evameva kho, bhikkhave, yāvakīvañca ariyasāvakassa ariyañāṇaṃ na uppannaṃ hoti, neva tāva catunnaṃ indriyānaṃ saṇṭhiti hoti, neva tāva catunnaṃ indriyānaṃ avaṭṭhiti hoti. Yato ca kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ariyañāṇaṃ uppannaṃ hoti, atha catunnaṃ indriyānaṃ ... pe ... avaṭṭhiti hoti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Saddhindriyassa, vīriyindriyassa, satindriyassa, samādhindriyassa. Paññavato, bhikkhave, ariyasāvakassa tadanvayā saddhā saṇṭhāti, tadanvayaṃ vīriyaṃ saṇṭhāti, tadanvayā sati saṇṭhāti, tadanvayo samādhi saṇṭhātī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

67. Paṭhamarukkhasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci jambudīpakā rukkhā, jambū tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya. Katame ca, bhikkhave, bodhipakkhiyā dhammā? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Vīriyindriyaṃ ... pe ... satindriyaṃ ... samādhindriyaṃ ... paññindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci jambudīpakā rukkhā, jambū tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

34. Paṭhamasamaṇabrāhmaṇasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca

nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

46. Dutiyapubbārāmasutta

Taṃyeva nidānaṃ. "Katinaṃ nu kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "dvinnaṃ kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Katamesaṃ dvinnaṃ? Ariyāya ca paññāya, ariyāya ca vimuttiyā. Yā hissa, bhikkhave, ariyā paññā tadassa paññindriyaṃ. Yā hissa, bhikkhave, ariyā vimutti tadassa samādhindriyaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, dvinnaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

30. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā cakkhundriyaṃ nappajānanti, cakkhundriyasamudayaṃ nappajānanti, cakkhundriyanirodhaṃ nappajānanti, cakkhundriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappa-

jānanti; sotindriyaṃ ... pe ... ghānindriyaṃ ... pe ... jivhindriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ nappajānanti, manindriyasamudayaṃ nappajānanti, manindriyanirodhaṃ nappajānanti, manindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti. Na me te, bhikkhave ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā cakkhundriyaṃ pajānanti, cakkhundriyasamudayaṃ pajānanti, cakkhundriyanirodhaṃ pajānanti, cakkhundriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, sotindriyaṃ ... pe ... ghānindriyaṃ ... pe ... jivhindriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ pajānanti, manindriyasamudayaṃ pajānanti, manindriyanirodhaṃ pajānanti, manindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Dasamaṃ.

Chaḷindriyavaggo tatiyo.

Punabbhavo jīvitaññāya, ekabījī ca suddhakaṃ; Soto arahasambuddho, dve ca samaṇabrāhmaṇāti.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

61. Saṃyojanasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni saṃyojanappahānāya saṃvattanti. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni saṃyojanappahānāya saṃvattantī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

43. Sāketasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sākete viharati añjanavane migadāye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "atthi nu kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma yāni pañcindriyāni tāni pañca balāni honti, yāni pañca balāni tāni pañcindriyāni hontī"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bha-

gavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī”ti … pe …

“Atthi, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma yāni pañcindriyāni tāni pañca balāni honti, yāni pañca balāni tāni pañcindriyāni honti.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma yāni pañcindriyāni tāni pañca balāni honti, yāni pañca balāni tāni pañcindriyāni honti? Yaṃ, bhikkhave, saddhindriyaṃ taṃ saddhābalaṃ, yaṃ saddhābalaṃ taṃ saddhindriyaṃ; yaṃ vīriyindriyaṃ taṃ vīriyabalaṃ, yaṃ vīriyabalaṃ taṃ vīriyindriyaṃ; yaṃ satindriyaṃ taṃ satibalaṃ, yaṃ satibalaṃ taṃ satindriyaṃ; yaṃ samādhindriyaṃ taṃ samādhibalaṃ, yaṃ samādhibalaṃ taṃ samādhindriyaṃ; yaṃ paññindriyaṃ taṃ paññābalaṃ, yaṃ paññābalaṃ taṃ paññindriyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā, tassa majjhe dīpo. Atthi, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma tassā nadiyā eko sototveva saṅkhyaṃ gacchati. Atthi pana, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma tassā nadiyā dve sotānitveva saṅkhyaṃ gacchanti.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma tassā nadiyā eko sototveva saṅkhyaṃ gacchati? Yañca, bhikkhave, tassa dīpassa purimante udakaṃ, yañca pacchimante udakaṃ—ayaṃ kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma tassā nadiyā eko sototveva saṅkhyaṃ gacchati.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma tassā nadiyā dve sotānitveva saṅkhyaṃ gacchanti? Yañca, bhikkhave, tassa dīpassa uttarante udakaṃ, yañca dakkhiṇante udakaṃ—ayaṃ kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma tassā nadiyā dve sotānitveva saṅkhyaṃ gacchanti. Evameva kho, bhikkhave, yaṃ saddhindriyaṃ taṃ saddhābalaṃ, yaṃ saddhābalaṃ taṃ saddhindriyaṃ; yaṃ vīriyindriyaṃ taṃ vīriyabalaṃ, yaṃ vīriyabalaṃ taṃ vīriyindriyaṃ; yaṃ satindriyaṃ taṃ satibalaṃ, yaṃ satibalaṃ taṃ satindriyaṃ; yaṃ samādhindriyaṃ taṃ samādhibalaṃ, yaṃ samādhibalaṃ taṃ samādhindriyaṃ; yaṃ paññindriyaṃ taṃ paññābalaṃ, yaṃ paññābalaṃ taṃ paññindriyaṃ. Pañcannaṃ, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā

bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

8. Gaṅgāpeyyālavagga

71–82. Pācīnādisutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, vīriyindriyaṃ … pe … satindriyaṃ … samādhindriyaṃ … paññindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro”ti.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo aṭṭhamo.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

69. Tatiyarukkhasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci asurānaṃ rukkhā, cittapāṭali tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya. Katame ca, bhikkhave, bodhipakkhiyā dhammā? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati … pe … paññindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci asurānaṃ rukkhā, cittapāṭali tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

38. Tatiyavibhaṅgasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, sukhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ sātaṃ, kāyasamphassajaṃ sukhaṃ sātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, sukhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ dukkhaṃ, kāyikaṃ asātaṃ, kāyasamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, somanassindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ sukhaṃ, cetasikaṃ sātaṃ, manosamphassajaṃ sukhaṃ sātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, somanassindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, domanassindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ dukkhaṃ, cetasikaṃ asātaṃ, manosamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, domanassindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, upekkhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ vā cetasikaṃ vā neva sātaṃ nāsātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, upekkhindriyaṃ.

Tatra, bhikkhave, yañca sukhindriyaṃ yañca somanassindriyaṃ, sukhā sā vedanā daṭṭhabbā. Tatra, bhikkhave, yañca dukkhindriyaṃ yañca domanassindriyaṃ, dukkhā sā vedanā daṭṭhabbā. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ upekkhindriyaṃ, adukkhamasukhā sā vedanā daṭṭhabbā. Iti kho, bhikkhave, imāni pañcindriyāni pañca hutvā tīṇi honti, tīṇi hutvā pañca honti pariyāyenā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

32. Sotāpannasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasā-

vako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

12. Oghavagga

115–124. Oghādisutta

“Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya pañcindriyāni bhāvetabbāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ … pe … paññindriyaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya imāni pañcindriyāni bhāvetabbānī”ti.

Dasamaṃ.

(Yathā maggasaṃyuttaṃ, tathā vitthāretabbaṃ.)

Oghavaggo dvādasamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

42. Uṇṇābhabrāhmaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho uṇṇābho brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho uṇṇābho brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca:

“Pañcimāni, bho gotama, indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti. Katamāni pañca? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. Imesaṃ nu kho, bho gotama, pañcannaṃ indriyānaṃ nānāvisayānaṃ nānāgocarānaṃ na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhontānaṃ kiṃ paṭisaraṇaṃ, ko ca nesaṃ gocaravisayaṃ paccanubhotī”ti?

“Pañcimāni, brāhmaṇa, indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni na

aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti. Katamāni pañca? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. Imesaṃ kho, brāhmaṇa, pañcannaṃ indriyānaṃ nānāvisayānaṃ nānāgocarānaṃ na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhontānaṃ mano paṭisaraṇaṃ, manova nesaṃ gocaravisayaṃ paccanubhotī"ti.

"Manassa pana, bho gotama, kiṃ paṭisaraṇan"ti? "Manassa kho, brāhmaṇa, sati paṭisaraṇan"ti. "Satiyā pana, bho gotama, kiṃ paṭisaraṇan"ti? "Satiyā kho, brāhmaṇa, vimutti paṭisaraṇan"ti. "Vimuttiyā pana, bho gotama, kiṃ paṭisaraṇan"ti? "Vimuttiyā kho, brāhmaṇa, nibbānaṃ paṭisaraṇan"ti. "Nibbānassa pana, bho gotama, kiṃ paṭisaraṇan"ti? "Accayāsi, brāhmaṇa, pañhaṃ, nāsakkhi pañhassa pariyantaṃ gahetuṃ. Nibbānogadhañhi, brāhmaṇa, brahmacariyaṃ vussati nibbānaparāyaṇaṃ nibbānapariyosānan"ti.

Atha kho uṇṇābho brāhmaṇo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkante uṇṇābhe brāhmaṇe bhikkhū āmantesi: "seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgāre vā kūṭāgārasālāyaṃ vā pācīnavātapānā sūriye uggacchante vātapānena rasmi pavisitvā kvāssa patiṭṭhitā"ti? "Pacchimāyaṃ, bhante, bhittiyan"ti. "Evameva kho, bhikkhave, uṇṇābhassa brāhmaṇassa tathāgate saddhā niviṭṭhā mūlajātā patiṭṭhitā daḷhā asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Imamhi ce, bhikkhave, samaye uṇṇābho brāhmaṇo kālaṃ kareyya, natthi taṃ saṃyojanaṃ yena saṃyojanena saṃyutto uṇṇābho brāhmaṇo puna imaṃ lokaṃ āgaccheyyā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

11. Esanāvagga

105. Esanāvagga

(Esanāvaggo vitthāretabbo.)

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasinā cāti.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

50. Āpaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅgesu viharati āpaṇaṃ nāma aṅgānaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "yo so, sāriputta, ariyasāvako tathāgate ekantagato abhippasanno, na so tathāgate vā tathāgatasāsane vā kaṅkheyya vā vicikiccheyya vā"ti?

"Yo so, bhante, ariyasāvako tathāgate ekantagato abhippasanno, na so tathāgate vā tathāgatasāsane vā kaṅkheyya vā vicikiccheyya vā. Saddhassa hi, bhante, ariyasāvakassa etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ āraddhavīriyo viharissati—akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Yaṃ hissa, bhante, vīriyaṃ tadassa vīriyindriyaṃ.

Saddhassa hi, bhante, ariyasāvakassa āraddhavīriyassa etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ satimā bhavissati, paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Yā hissa, bhante, sati tadassa satindriyaṃ.

Saddhassa hi, bhante, ariyasāvakassa āraddhavīriyassa upaṭṭhitassatino etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ vossaggārammaṇaṃ karitvā labhissati samādhiṃ, labhissati cittassa ekaggataṃ. Yo hissa, bhante, samādhi tadassa samādhindriyaṃ.

Saddhassa hi, bhante, ariyasāvakassa āraddhavīriyassa upaṭṭhitassatino samāhitacittassa etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ evaṃ pajānissati—anamataggo kho saṃsāro. Pubbakoṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Avijjāya tveva tamokāyassa asesavirāganirodho santametaṃ padaṃ paṇītametaṃ padaṃ, yadidaṃ—sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Yā hissa, bhante, paññā tadassa paññindriyaṃ.

Saddho so, bhante, ariyasāvako evaṃ padahitvā padahitvā evaṃ saritvā saritvā evaṃ samādahitvā samādahitvā evaṃ pajānitvā pajānitvā evaṃ abhisaddahati: 'ime kho te dhammā ye me pubbe sutavā ahesuṃ. Tenāhaṃ etarahi kāyena ca phusitvā viharāmi, paññāya ca ativijjha passāmī'ti. Yā hissa, bhante, saddhā tadassa saddhindriyan"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Yo so, sāriputta, ariyasāvako tathāgate ekantagato abhippasanno, na so tathāgate vā tathāgatasāsane vā kaṅkheyya

vā vicikiccheyya vā. Saddhassa hi, sāriputta, ariyasāvakassa etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ āraddhavīriyo viharissati—akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Yaṃ hissa, sāriputta, vīriyaṃ tadassa vīriyindriyaṃ.

Saddhassa hi, sāriputta, ariyasāvakassa āraddhavīriyassa etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ satimā bhavissati, paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Yā hissa, sāriputta, sati tadassa satindriyaṃ.

Saddhassa hi, sāriputta, ariyasāvakassa āraddhavīriyassa upaṭṭhitassatino etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ vossaggārammaṇaṃ karitvā labhissati samādhiṃ, labhissati cittassa ekaggataṃ. Yo hissa, sāriputta, samādhi tadassa samādhindriyaṃ.

Saddhassa hi, sāriputta, ariyasāvakassa āraddhavīriyassa upaṭṭhitassatino samāhitacittassa etaṃ pāṭikaṅkhaṃ yaṃ evaṃ pajānissati—anamataggo kho saṃsāro. Pubbakoṭi na paññāyati avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsarataṃ. Avijjāya tveva tamokāyassa asesavirāganirodho santametaṃ padaṃ paṇītametaṃ padaṃ, yadidaṃ—sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Yā hissa, sāriputta, paññā tadassa paññindriyaṃ.

Saddho so, sāriputta, ariyasāvako evaṃ padahitvā padahitvā evaṃ saritvā saritvā evaṃ samādahitvā samādahitvā evaṃ pajānitvā pajānitvā evaṃ abhisaddahati: 'ime kho te dhammā ye me pubbe sutavā ahesuṃ. Tenāhaṃ etarahi kāyena ca phusitvā viharāmi, paññāya ca ativijjha passāmī'ti. Yā hissa, sāriputta, saddhā tadassa saddhindriyan"ti.

Dasamaṃ.

Jarāvaggo pañcamo.

Jarā uṇṇābho brāhmaṇo, sāketo pubbakoṭṭhako; Pubbārāme ca cattāri, piṇḍolo āpaṇena cāti.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

7. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā saddhindriyaṃ

nappajānanti, saddhindriyasamudayaṃ nappajānanti, saddhindriyanirodhaṃ nappajānanti, saddhindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; vīriyindriyaṃ nappajānanti ... pe ... satindriyaṃ nappajānanti ... pe ... samādhindriyaṃ nappajānanti ... pe ... paññindriyaṃ nappajānanti, paññindriyasamudayaṃ nappajānanti, paññindriyanirodhaṃ nappajānanti, paññindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā saddhindriyaṃ pajānanti, saddhindriyasamudayaṃ pajānanti, saddhindriyanirodhaṃ pajānanti, saddhindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti; vīriyindriyaṃ pajānanti, vīriyindriyasamudayaṃ pajānanti, vīriyindriyanirodhaṃ pajānanti, vīriyindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti; satindriyaṃ pajānanti ... pe ... samādhindriyaṃ pajānanti ... pe ... paññindriyaṃ pajānanti, paññindriyasamudayaṃ pajānanti, paññindriyanirodhaṃ pajānanti, paññindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

11. Paṭilābhasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe .... Katamañca, bhikkhave, saddhindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti—idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vīriyindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cattāro sammappadhāne ārabbha vīriyaṃ paṭilabhati—idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, satindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhāne ārabbha satiṃ paṭilabhati—idaṃ vuccati, bhikkhave, satindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, samādhindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vossaggārammaṇaṃ karitvā labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, samādhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, paññindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā—idaṃ vuccati, bhikkhave, paññindriyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

8. Daṭṭhabbasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Kattha ca, bhikkhave, saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu sotāpattiyaṅgesu—ettha saddhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu sammappadhānesu—ettha vīriyindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu satipaṭṭhānesu—ettha satindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu jhānesu—ettha samādhindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Kattha ca, bhikkhave, paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ? Catūsu ariyasaccesu—ettha paññindriyaṃ daṭṭhabbaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

13. Punagaṅgāpeyyālavagga

125–136. Punapācīnādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosā-

naṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu pañcindriyāni bhāvento pañcindriyāni bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo terasamo.

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

27. Arahantasutta

"Chayimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni cha? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu imesaṃ channaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto'"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

40. Uppaṭipāṭikasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Dukkhindriyaṃ, domanassindriyaṃ, sukhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Idha, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati dukkhindriyaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ dukkhindriyaṃ, tañca kho sanimittaṃ sanidānaṃ sasaṅkhāraṃ sappaccayaṃ. Tañca animittaṃ anidānaṃ asaṅkhāraṃ appaccayaṃ dukkhindriyaṃ uppajjissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So dukkhindriyañca pajānāti, dukkhindriyasamudayañca pajānāti, dukkhindriyanirodhañca pajānāti, yattha cuppannaṃ dukkhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati tañca pajānāti. Kattha cuppannaṃ dukkhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettha cuppannaṃ dukkhindriyaṃ aparis-

esaṃ nirujjhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aññāsi dukkhindriyassa nirodhaṃ, tadatthāya cittaṃ upasaṃharati'.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati domanassindriyaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ domanassindriyaṃ, tañca kho sanimittaṃ sanidānaṃ sasaṅkhāraṃ sappaccayaṃ. Tañca animittaṃ anidānaṃ asaṅkhāraṃ appaccayaṃ domanassindriyaṃ uppajjissatī'ti— netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So domanassindriyañca pajānāti, domanassindriyasamudayañca pajānāti, domanassindriyanirodhañca pajānāti, yattha cuppannaṃ domanassindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati tañca pajānāti. Kattha cuppannaṃ domanassindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati? Idha, bhikkhave, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettha cuppannaṃ domanassindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aññāsi domanassindriyassa nirodhaṃ, tadatthāya cittaṃ upasaṃharati'.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati sukhindriyaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ sukhindriyaṃ, tañca kho sanimittaṃ sanidānaṃ sasaṅkhāraṃ sappaccayaṃ. Tañca animittaṃ anidānaṃ asaṅkhāraṃ appaccayaṃ sukhindriyaṃ uppajjissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So sukhindriyañca pajānāti, sukhindriyasamudayañca pajānāti, sukhindriyanirodhañca pajānāti, yattha cuppannaṃ sukhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati tañca pajānāti. Kattha cuppannaṃ sukhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati? Idha, bhikkhave, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettha cuppannaṃ sukhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aññāsi sukhindriyassa nirodhaṃ, tadatthāya cittaṃ upasaṃharati'.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati somanassindriyaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ somanassindriyaṃ, tañca kho sanimittaṃ sanidānaṃ sasaṅkhāraṃ sappaccayaṃ. Tañca animittaṃ anidānaṃ asaṅkhāraṃ appaccayaṃ somanassindriyaṃ uppajjissatī'ti— netaṃ ṭhānaṃ vij-

jati. So somanassindriyañca pajānāti, somanassindriyasamudayañca pajānāti, somanassindriyanirodhañca pajānāti, yattha cuppannaṃ somanassindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati tañca pajānāti. Kattha cuppannaṃ somanassindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettha cuppannaṃ somanassindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aññāsi somanassindriyassa nirodhaṃ, tadatthāya cittaṃ upasaṃharati'.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati upekkhindriyaṃ. So evaṃ pajānāti: 'uppannaṃ kho me idaṃ upekkhindriyaṃ, tañca kho sanimittaṃ sanidānaṃ sasaṅkhāraṃ sappaccayaṃ. Tañca animittaṃ anidānaṃ asaṅkhāraṃ appaccayaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissatī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. So upekkhindriyañca pajānāti, upekkhindriyasamudayañca pajānāti, upekkhindriyanirodhañca pajānāti, yattha cuppannaṃ upekkhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati tañca pajānāti. Kattha cuppannaṃ upekkhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsa atanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, ettha cuppannaṃ upekkhindriyaṃ aparisesaṃ nirujjhati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu aññāsi upekkhindriyassa nirodhaṃ, tadatthāya cittaṃ upasaṃharatī'"ti.

Dasamaṃ.

Sukhindriyavaggo catuttho.

Suddhikañca soto arahā, duve samaṇabrāhmaṇā; Vibhaṅgena tayo vuttā, kaṭṭho uppaṭipāṭikanti.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

18. Paṭipannasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā araham hoti, tato mudutarehi arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti, tato mudutarehi anāgāmī hoti, tato mudutarehi anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti,

tato mudutarehi sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti. Yassa kho, bhikkhave, imāni pañcindriyāni sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ natthi, tamahaṃ 'bāhiro puthujjanapakkhe ṭhito'ti vadāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

14. Punaesanāvagga

159. Punaesanāvagga

(Appamādavagga-balakaraṇīyavagga-esanāvaggā vitthāretabbā.)

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

45. Paṭhamapubbārāmasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "katinaṃ nu kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "ekassa kho, bhikkhave, indriyassa bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Katamassa ekassa paññindriyassa paññavato, bhikkhave, ariyasāvakassa tadanvayā saddhā saṇṭhāti, tadanvayaṃ vīriyaṃ saṇṭhāti, tadanvayā sati saṇṭhāti, tadanvayo samādhi saṇṭhāti. Imassa kho, bhikkhave, ekassa indriyassa bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

59. Paṭhamauppādasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni anuppannāni uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave,

pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni anuppannāni uppajjanti, nāññatra tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassā”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

35. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā sukhindriyaṃ nappajānanti, sukhindriyasamudayaṃ nappajānanti, sukhindriyanirodhaṃ nappajānanti, sukhindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; dukkhindriyaṃ nappajānanti ... pe ... somanassindriyaṃ nappajānanti ... pe ... domanassindriyaṃ nappajānanti ... pe ... upekkhindriyaṃ nappajānanti, upekkhindriyasamudayaṃ nappajānanti, upekkhindriyanirodhaṃ nappajānanti, upekkhindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti; na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā sukhindriyaṃ pajānanti, sukhindriyasamudayaṃ pajānanti, sukhindriyanirodhaṃ pajānanti, sukhindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti; dukkhindriyaṃ pajānanti ... pe ... somanassindriyaṃ pajānanti ... pe ... domanassindriyaṃ pajānanti ... pe ... upekkhindriyaṃ pajānanti, upekkhindriyasamudayaṃ pajānanti, upekkhindriyanirodhaṃ pajānanti, upekkhindriyanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, te ca kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

60. Dutiyauppādasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni anup-

pannāni uppajjanti, nāññatra sugatavinayā. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni anuppannāni uppajjanti, nāññatra sugatavinayā"ti.

Dasamaṃ.

Sūkarakhatavaggo chaṭṭho.

Sālaṃ mallikaṃ sekho ca, padaṃ sāraṃ patiṭṭhitaṃ; Brahmasūkarakhatāyo, uppādā apare duveti.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

15. Paṭhamavitthārasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi antarāparinibbāyī hoti, tato mudutarehi upahaccaparinibbāyī hoti, tato mudutarehi asaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

68. Dutiyarukkhasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci devānaṃ tāvatiṃsānaṃ rukkhā, pārichattako tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya. Katame ca, bhikkhave, bodhipakkhiyā dhammā? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Vīriyindriyaṃ ... pe ... satindriyaṃ ... samādhindriyaṃ ... paññindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci devānaṃ tāvatiṃsānaṃ rukkhā, pārichattako tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

13. Dutiyasaṅkhittasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi anāgāmī hoti, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hoti. Iti kho, bhikkhave, indriyavemattatā phalavemattatā hoti, phalavemattatā puggalavemattatā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

6. Paṭhamasamaṇabrāhmaṇasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca panete āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā; te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

3. Dutiyasotāpannasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samu-

dayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

53. Sekhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “atthi nu kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma sekho bhikkhu sekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘sekhosmī’ti pajāneyya, asekho bhikkhu asekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘asekhosmī’ti pajāneyyā”ti?

“Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... “atthi, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma sekho bhikkhu sekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘sekhosmī’ti pajāneyya, asekho bhikkhu asekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘asekhosmī’ti pajāneyya.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma sekho bhikkhu sekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘sekhosmī’ti pajānāti? Idha, bhikkhave, sekho bhikkhu ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhasamudayo’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodho’ti yathābhūtaṃ pajānāti, ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti—ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma sekho bhikkhu sekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘sekhosmī’ti pajānāti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu iti paṭisañcikkhati: ‘atthi nu kho ito bahiddhā aññо samaṇo vā brāhmaṇo vā yo evaṃ bhūtaṃ tacchaṃ tathaṃ dhammaṃ deseti yathā bhagavā’ti? So evaṃ pajānāti: ‘natthi kho ito bahiddhā aññо samaṇo vā brāhmaṇo vā yo evaṃ bhūtaṃ tacchaṃ tathaṃ dhammaṃ deseti yathā bhagavā’ti. Ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma sekho bhikkhu sekhabhūmiyaṃ ṭhito ‘sekhosmī’ti pajānāti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, sekho bhikkhu pañcindriyāni pajānāti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yaṅgatikāni yaṃparamāni yaṃphalāni yaṃpariyosānāni. Na heva kho kāyena phusitvā viharati; paññāya ca ativijjha passati. Ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma sekho bhikkhu

sekhabhūmiyaṃ ṭhito 'sekhosmī'ti pajānāti.

Katamo ca, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma asekho bhikkhu asekhabhūmiyaṃ ṭhito 'asekhosmī'ti pajānāti? Idha, bhikkhave, asekho bhikkhu pañcindriyāni pajānāti—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yaṅgatikāni yaṃparamāni yaṃphalāni yaṃpariyosānāni. Kāyena ca phusitvā viharati; paññāya ca ativijjha passati. Ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma asekho bhikkhu asekhabhūmiyaṃ ṭhito 'asekhosmī'ti pajānāti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, asekho bhikkhu cha indriyāni pajānāti. 'Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ—imāni kho cha indriyāni sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ aparisesaṃ nirujjhissanti, aññāni ca cha indriyāni na kuhiñci kismiñci uppajjissantī'ti pajānāti. Ayampi kho, bhikkhave, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma asekho bhikkhu asekhabhūmiyaṃ ṭhito 'asekhosmī'ti pajānātī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

70. Catuttharukkhasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci supaṇṇānaṃ rukkhā, kūṭasimbalī tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya. Katame ca, bhikkhave, bodhipakkhiyā dhammā? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati ... pe ... paññindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci supaṇṇānaṃ rukkhā, kūṭasimbalī tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā"ti.

Dasamaṃ.

Bodhipakkhiyavaggo sattamo.

Saṃyojanā anusayā, pariññā āsavakkhayā; Dve phalā caturo rukkhā, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

33. Arahantasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

37. Dutiyavibhaṅgasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, sukhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ sātaṃ, kāyasamphassajaṃ sukhaṃ sātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, sukhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ dukkhaṃ, kāyikaṃ asātaṃ, kāyasamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, somanassindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ sukhaṃ, cetasikaṃ sātaṃ, manosamphassajaṃ sukhaṃ sātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, somanassindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, domanassindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ dukkhaṃ, cetasikaṃ asātaṃ, manosamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, domanassindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, upekkhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ vā cetasikaṃ vā nevasātaṃ nāsātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, upekkhindriyaṃ.

Tatra, bhikkhave, yañca sukhindriyaṃ yañca somanassindriyaṃ, sukhā sā vedanā daṭṭhabbā. Tatra, bhikkhave, yañca dukkhindriyaṃ yañca domanassindriyaṃ, dukkhā sā vedanā daṭṭhabbā. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ upekkhindriyaṃ, adukkhamasukhā sā vedanā daṭṭhabbā. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

51. Sālasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati sālāya brāhmaṇagāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "seyyathāpi, bhikkhave, ye keci tiracchānagatā pāṇā, sīho migarājā tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—thāmena javena sūrena; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya.

Katame ca, bhikkhave, bodhipakkhiyā dhammā? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati; vīriyindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati; satindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati; samādhindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati; paññindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci tiracchānagatā pāṇā, sīho migarājā tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—thāmena javena sūrena; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

15. Punaoghavagga

169–178. punaoghādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya pañcindriyāni bhāvetabbāni. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, bhikkhu saddhindriyaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Vīriyindriyaṃ ... pe ... satindriyaṃ ... samādhindriyaṃ ... paññindriyaṃ bhāveti rāgavinayapariyosānaṃ dosavinayapariyosānaṃ mohavinayapariyosānaṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya imāni pañcin-

driyāni bhāvetabbānī”ti.

Oghavaggo sattarasamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Indriyasaṃyuttaṃ catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

57. Sahampatibrahmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: “pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni amatogadhāni honti amataparāyaṇāni amatapariyosānāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Vīriyindriyaṃ … pe … satindriyaṃ … pe … samādhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Imāni pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni amatogadhāni honti amataparāyaṇāni amatapariyosānānī”ti.

Atha kho brahmā sahampati bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca: “evametaṃ, bhagavā, evametaṃ sugata. Pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni amatogadhāni honti amataparāyaṇāni amatapariyosānāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ … pe … paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Imāni pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni amatogadhāni honti amataparāyaṇāni amatapariyosānāni.

Bhūtapubbāhaṃ, bhante, kassape sammāsambuddhe brahmacariyaṃ acariṃ. Tatrapi maṃ evaṃ jānanti: ‘sahako bhikkhu, sahako bhikkhū’ti. So khvāhaṃ, bhante, imesaṃyeva pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā kāmesu kāmacchandaṃ virājetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ brahmalokaṃ upapanno. Tatrapi maṃ evaṃ jānanti:

'brahmā sahampati, brahmā sahampatī'ti. Evametaṃ, bhagavā, evametaṃ sugata. Ahametaṃ jānāmi, ahametaṃ passāmi yathā imāni pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni amatogadhāni honti amataparāyaṇāni amatapariyosānānī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

2. Mudutaravagga

16. Dutiyavitthārasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahaṃ hoti, tato mudutarehi antarāparinibbāyī hoti, tato mudutarehi upahaccaparinibbāyī hoti, tato mudutarehi asaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, tato mudutarehi uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi dhammānusārī hoti, tato mudutarehi saddhānusārī hoti. Iti kho, bhikkhave, indriyavemattatā phalavemattatā hoti, phalavemattatā puggalavemattatā hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

25. Suddhakasutta

"Chayimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni cha? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, cha indriyānī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

62. Anusayasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni anusayasamugghātāya saṃvattanti. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni anusayasamugghātāya saṃvattantī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

13. Punagaṅgāpeyyālavagga
137. Punaappamādavagga
On Display: Title of Section Only
Saṃyutta Nikāya 48
3. Chaḷindriyavagga
21. Punabbhavasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nābbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48
1. Suddhikavagga
10. Dutiyavibhaṅgasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Katamañca, bhikkhave, saddhindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti—idaṃ vuccati, bhikkhave, saddhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, vīriyindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. So anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalā-

naṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati—idaṃ vuccati, bhikkhave, vīriyindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, satindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. So kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, satindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, samādhindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako vossaggārammaṇaṃ karitvā labhati samādhiṃ, labhati cittassa ekaggataṃ. So vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—idaṃ vuccati, bhikkhave, samādhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, paññindriyaṃ? Idha, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya, sammā dukkhakkhayagāminiyā. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti—idaṃ vuccati, bhikkhave, paññindriyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Dasamaṃ.

Suddhikavaggo paṭhamo.

Suddhikañceva dve sotā, arahantā apare duve; Samaṇabrāhmaṇā daṭṭhabbaṃ, vibhaṅgā apare duveti.

Saṃyutta Nikāya 48

4. Sukhindriyavagga

36. Paṭhamavibhaṅgasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, sukhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ sātaṃ, kāyasamphassajaṃ sukhaṃ sātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, sukhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ dukkhaṃ, kāyikaṃ asātaṃ, kāyasamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, somanassindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ sukhaṃ, cetasikaṃ sātaṃ, manosamphassajaṃ sukhaṃ sātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, somanassindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, domanassindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ dukkhaṃ, cetasikaṃ asātaṃ, manosamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, domanassindriyaṃ.

Katamañca, bhikkhave, upekkhindriyaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ vā cetasikaṃ vā nevasātaṃ nāsātaṃ vedayitaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, upekkhindriyaṃ. Imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

48. Catutthapubbārāmasutta

Taṃyeva nidānaṃ. "Katinaṃ nu kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti?

"Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "pañcannaṃ kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ,

nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Katamesaṃ pañcannaṃ? Saddhindriyassa, vīriyindriyassa, satindriyassa, samādhindriyassa, paññindriyassa—imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā khīṇāsavo bhikkhu aññaṃ byākaroti: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

54. Padasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti, hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ— mahantattena; evameva kho, bhikkhave, yāni kānici padāni bodhāya saṃvattanti, paññindriyaṃ padaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya. Katamāni ca, bhikkhave, padāni bodhāya saṃvattanti? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, padaṃ, taṃ bodhāya saṃvattati; vīriyindriyaṃ padaṃ, taṃ bodhāya saṃvattati; satindriyaṃ padaṃ, taṃ bodhāya saṃvattati; samādhindriyaṃ padaṃ, taṃ bodhāya saṃvattati; paññindriyaṃ padaṃ, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici jaṅgalānaṃ pāṇānaṃ padajātāni sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti, hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—mahantattena; evameva kho, bhikkhave, yāni kānici padāni bodhāya saṃvattanti, paññindriyaṃ padaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

5. Dutiyaarahantasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, bhikkhu imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

49. Piṇḍolabhāradvājasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmatā piṇḍolabhāradvājena aññā byākatā hoti: "khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāmī"ti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Āyasmatā, bhante, piṇḍolabhāradvājena aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Kiṃ nu kho, bhante, atthavasaṃ sampassamānena āyasmatā piṇḍolabhāradvājena aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti?

"Tiṇṇannaṃ kho, bhikkhave, indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā piṇḍolabhāradvājena bhikkhunā aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Katamesaṃ tiṇṇannaṃ? Satindriyassa, samādhindriyassa, paññindriyassa—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā piṇḍolabhāradvājena bhikkhunā aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmīti. Imāni ca, bhikkhave, tīṇindriyāni kimantāni? Khayantāni. Kissa khayantāni? Jātijarāmaraṇassa. 'Jātijarāmaraṇaṃ khayan'ti kho, bhikkhave, sampassamānena piṇḍolabhāradvājena bhikkhunā aññā byākatā: 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāmī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

1. Suddhikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā etadavoca. " Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyānī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

65. Paṭhamaphalasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

6. Sūkarakhatavagga

55. Sārasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci sāragandhā, lohitacandanaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāya. Katame ca, bhikkhave, bodhipakkhiyā dhammā? Saddhindriyaṃ, bhikkhave, bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Vīriyindriyaṃ ... pe ... satindriyaṃ ... pe ... samādhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bodhipakkhiyo dhammo, taṃ bodhāya saṃvattati. Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci sāragandhā, lohitacandanaṃ tesaṃ aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, ye keci bodhipakkhiyā dhammā, paññindriyaṃ tesaṃ aggamakkhāyati, yadidaṃ—bodhāyā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

3. Chaḷindriyavagga

26. Sotāpannasutta

"Chayimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni cha? Cakkhundriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imesaṃ channaṃ indriyānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

5. Jarāvagga

44. Pubbakoṭṭhakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbakoṭṭhake. Tatra kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "saddahasi tvaṃ, sāriputta—saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānan"ti?

"Na khvāhaṃ ettha, bhante, bhagavato saddhāya gacchāmi—saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Yesañhetaṃ, bhante, aññātaṃ assa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya, te tattha paresaṃ saddhāya gaccheyyuṃ— saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Yesañca kho etaṃ, bhante, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya, nikkaṅkhā te tattha nibbicikicchā— saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Mayhañca kho etaṃ, bhante, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya. Nikkaṅkhvāhaṃ tattha nibbicikiccho saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānan"ti.

"Sādhu sādhu, sāriputta. Yesañhetaṃ, sāriputta, aññātaṃ assa adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ aphassitaṃ paññāya, te tattha paresaṃ saddhāya gaccheyyuṃ— saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ. Yesañca kho etaṃ, sāriputta, ñātaṃ diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ phassitaṃ paññāya, nikkaṅkhā te tattha nibbicikicchā— saddhindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānaṃ ... pe ... paññindriyaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ amatogadhaṃ hoti amataparāyaṇaṃ amatapariyosānan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

7. Bodhipakkhiyavagga

63. Pariññāsutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni bhāvitāni bahulīkatāni addhānapariññāya saṃvattanti. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni bhāvitāni bahulīkatāni addhānapariññāya saṃvattantī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 48

1. Suddhikavagga

2. Paṭhamasotāpannasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yato kho, bhikkhave, ariyasāvako imesaṃ pañcannaṃ indriyānaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, ariyasāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

19. Kassakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhūnaṃ nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo bhikkhūnaṃ nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya ... pe ... yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ vicakkhukammāyā"ti. Atha kho māro pāpimā kassakavaṇṇaṃ abhinimminitvā mahantaṃ naṅgalaṃ khandhe karitvā dīghapācanayaṭṭhiṃ gahetvā haṭahaṭakeso sāṇasāṭinivattho kaddamamakkhitehi pādehi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "api, samaṇa, balībadde addasā"ti? "Kiṃ pana, pāpima, te balībaddehī"ti? "Mameva, samaṇa, cakkhu, mama rūpā, mama cakkhusamphassaviññāṇāyatanaṃ. Kuhiṃ me, samaṇa, gantvā mokkhasi? Mameva, samaṇa, sotaṃ, mama saddā ... pe ... mameva, samaṇa, ghānaṃ, mama gandhā; mameva, samaṇa, jivhā, mama rasā; mameva, samaṇa, kāyo, mama phoṭṭhabbā;

mameva, samaṇa, mano, mama dhammā, mama manosamphassaviññāṇāyatanaṃ. Kuhiṃ me, samaṇa, gantvā mokkhasī"ti?

"Taveva, pāpima, cakkhu, tava rūpā, tava cakkhusamphassaviññāṇāyatanaṃ. Yattha ca kho, pāpima, natthi cakkhu, natthi rūpā, natthi cakkhusamphassaviññāṇāyatanaṃ, agati tava tattha, pāpima. Taveva, pāpima, sotaṃ, tava saddā, tava sotasamphassaviññāṇāyatanaṃ. Yattha ca kho, pāpima, natthi sotaṃ, natthi saddā, natthi sotasamphassaviññāṇāyatanaṃ, agati tava tattha, pāpima. Taveva, pāpima, ghānaṃ, tava gandhā, tava ghānasamphassaviññāṇāyatanaṃ. Yattha ca kho, pāpima, natthi ghānaṃ, natthi gandhā, natthi ghānasamphassaviññāṇāyatanaṃ, agati tava tattha, pāpima. Taveva, pāpima, jivhā, tava rasā, tava jivhāsamphassaviññāṇāyatanaṃ ... pe ... taveva, pāpima, kāyo, tava phoṭṭhabbā, tava kāyasamphassaviññāṇāyatanaṃ ... pe ... taveva, pāpima, mano, tava dhammā, tava manosamphassaviññāṇāyatanaṃ. Yattha ca kho, pāpima, natthi mano, natthi dhammā, natthi manosamphassaviññāṇāyatanaṃ, agati tava tattha, pāpimā"ti.

"Yaṃ vadanti mama yidanti, ye vadanti mamanti ca; Ettha ce te mano atthi, na me samaṇa mokkhasī"ti.

"Yaṃ vadanti na taṃ mayhaṃ, ye vadanti na te ahaṃ; Evaṃ pāpima jānāhi, na me maggampi dakkhasī"ti.

Atha kho māro pāpimā ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

3. Subhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti, devo ca ekamekaṃ phusāyati. Atha kho māro pāpimā, bhagavato bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo, yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato avidūre uccāvacā vaṇṇanibhā upadaṃseti, subhā ceva asubhā ca. Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Saṃsaraṃ dīghamaddhānaṃ, vaṇṇaṃ katvā subhāsubhaṃ; Alaṃ te tena pāpima, nihato tvamasi antaka.

Ye ca kāyena vācāya, manasā ca susaṃvutā; Na te māravasānugā, na te mārassa baddhagū"ti.

Atha kho māro ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

5. Dutiyamārapāsasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Muttāhaṃ, bhikkhave, sabbapāsehi ye dibbā ye ca mānusā. Tumhepi, bhikkhave, muttā sabbapāsehi ye dibbā ye ca mānusā. Caratha, bhikkhave, cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Mā ekena dve agamittha. Desetha, bhikkhave, dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti. Bhavissanti dhammassa aññātāro. Ahampi, bhikkhave, yena uruvelā senānigamo tenupasaṅkamissāmi dhammadesanāyā"ti. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Baddhosi sabbapāsehi, ye dibbā ye ca mānusā; Mahābandhanabaddhosi, na me samaṇa mokkhasī"ti.

"Muttāhaṃ sabbapāsehi, Ye dibbā ye ca mānusā; Mahābandhanamuttomhi, Nihato tvamasi antakā"ti.

Atha kho māro pāpimā ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

17. Chaphassāyatanasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā channaṃ phassāyatanānaṃ upādāya bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo channaṃ phassāyatanānaṃ upādāya bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya

sandasseti samādapeti samuttejeti sappahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti. Yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ vicakkhukammāyā"ti. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato avidūre mahantaṃ bhayabheravaṃ saddamakāsi, apissudaṃ pathavī maññe undrīyati. Atha kho aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca: "bhikkhu bhikkhu, esā pathavī maññe undrīyatī"ti. Evaṃ vutte, bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "nesā, bhikkhu, pathavī undrīyati. Māro eso pāpimā tumhākaṃ vicakkhukammāya āgato"ti. Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Rūpā saddā rasā gandhā, phassā dhammā ca kevalā; Etaṃ lokāmisaṃ ghoraṃ, ettha loko vimucchito.

Etañca samatikkamma, sato buddhassa sāvako; Māradheyyaṃ atikkamma, ādiccova virocatī"ti.

Atha kho māro pāpimā ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

3. Tatiyavagga

25. Māradhītusutta

Atha kho māro pāpimā bhagavato santike imā nibbejanīyā gāthāyo abhāsitvā tamhā ṭhānā apakkamma bhagavato avidūre pathaviyaṃ pallaṅkena nisīdi tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno kaṭṭhena bhūmiṃ vilikhanto. Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro yena māro pāpimā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāya ajjhabhāsiṃsu:

"Kenāsi dummano tāta, purisaṃ kaṃ nu socasi; Mayaṃ taṃ rāgapāsena, āraññamiva kuñjaraṃ; Bandhitvā ānayissāma, vasago te bhavissatī"ti.

"Arahaṃ sugato loke, na rāgena suvānayo; Māradheyyaṃ atikkanto, tasmā socāmahaṃ bhusan"ti.

Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "pāde te, samaṇa, paricāremā"ti. Atha kho bhagavā na manasākāsi, yathā taṃ anuttare upadhisaṅkhaye vimutto.

Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro ekamantaṃ apakkamma

evaṃ samacintesuṃ: "uccāvacā kho purisānaṃ adhippāyā. Yannūna mayaṃ ekasataṃ ekasataṃ kumārivaṇṇasataṃ abhinimmineyyāmā"ti. Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro ekasataṃ ekasataṃ kumārivaṇṇasataṃ abhinimminitvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "pāde te, samaṇa, paricāremā"ti. Tampi bhagavā na manasākāsi, yathā taṃ anuttare upadhisaṅkhaye vimutto.

Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro ekamantaṃ apakkamma evaṃ samacintesuṃ: "uccāvacā kho purisānaṃ adhippāyā. Yannūna mayaṃ ekasataṃ ekasataṃ avijātavaṇṇasataṃ abhinimmineyyāmā"ti. Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro ekasataṃ ekasataṃ avijātavaṇṇasataṃ abhinimminitvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "pāde te, samaṇa, paricāremā"ti. Tampi bhagavā na manasākāsi, yathā taṃ anuttare upadhisaṅkhaye vimutto.

Atha kho taṇhā ca ... pe ... yannūna mayaṃ ekasataṃ ekasataṃ sakiṃ vijātavaṇṇasataṃ abhinimmineyyāmāti. Atha kho taṇhā ca ... pe ... sakiṃ vijātavaṇṇasataṃ abhinimminitvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "pāde te, samaṇa, paricāremā"ti. Tampi bhagavā na manasākāsi, yathā taṃ anuttare upadhisaṅkhaye vimutto.

Atha kho taṇhā ca ... pe ... yannūna mayaṃ ekasataṃ ekasataṃ duvijātavaṇṇasataṃ abhinimmineyyāmāti. Atha kho taṇhā ca ... pe ... duvijātavaṇṇasataṃ abhinimminitvā yena bhagavā ... pe ... yathā taṃ anuttare upadhisaṅkhaye vimutto. Atha kho taṇhā ca ... pe ... majjhimitthivaṇṇasataṃ abhinimmineyyāmā"ti. Atha kho taṇhā ca ... pe ... majjhimitthivaṇṇasataṃ abhinimminitvā ... pe ... anuttare upadhisaṅkhaye vimutto.

Atha kho taṇhā ca ... pe ... mahitthivaṇṇasataṃ abhinimmineyyāmāti. Atha kho taṇhā ca ... pe ... mahitthivaṇṇasataṃ abhinimminitvā yena bhagavā ... pe ... anuttare upadhisaṅkhaye vimutto. Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro ekamantaṃ apakkamma etadavocuṃ: "saccaṃ kira no pitā avoca:

'Arahaṃ sugato loke, na rāgena suvānayo; Māradheyyaṃ atikkanto, tasmā socāmahaṃ bhusan'ti.

Yañhi mayaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā avītarāgaṃ iminā upakkamena upakkameyyāma hadayaṃ vāssa phaleyya, uṇhaṃ lohitaṃ vā mukhato uggaccheyya, ummādaṃ vā pāpuṇeyya cittakkhepaṃ vā. Seyyathā vā pana naḷo harito luto ussussati visussati milāyati; evameva ussusseyya visusseyya milāyeyyā"ti.

Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho taṇhā māradhītā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Sokāvatiṇṇo nu vanamhi jhāyasi, Vittaṃ nu jīno uda patthayāno; Āguṃ nu gāmasmimakāsi kiñci, Kasmā janena na karosi sakkhiṃ; Sakkhī na sampajjati kenaci te"ti.

"Atthassa pattiṃ hadayassa santiṃ, Jetvāna senaṃ piyasātarūpaṃ; Ekohaṃ jhāyaṃ sukhamanubodhiṃ, Tasmā janena na karomi sakkhiṃ; Sakkhī na sampajjati kenaci me"ti.

Atha kho arati māradhītā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kathaṃvihārībahulodha bhikkhu, Pañcoghatiṇṇo atarīdha chaṭṭhaṃ; Kathaṃ jhāyiṃ bahulaṃ kāmasaññā, Paribāhirā honti aladdha yo tan"ti.

"Passaddhakāyo suvimuttacitto, Asaṅkharāno satimā anoko; Aññāya dhammaṃ avitakkajhāyī, Na kuppati na sarati na thino.

Evaṃvihārībahulodha bhikkhu, Pañcoghatiṇṇo atarīdha chaṭṭhaṃ; Evaṃ jhāyiṃ bahulaṃ kāmasaññā, Paribāhirā honti aladdha yo tan"ti.

Atha kho ragā māradhītā bhagavato santike gāthāya ajjhabhāsi:

"Acchejja taṇhaṃ gaṇasaṅghacārī, Addhā carissanti bahū ca saddhā; Bahuṃ vatāyaṃ janataṃ anoko, Acchejja nessati maccurājassa pāran"ti.

"Nayanti ve mahāvīrā, saddhammena tathāgatā; Dhammena nayamānānaṃ, kā usūyā vijānatan"ti.

Atha kho taṇhā ca arati ca ragā ca māradhītaro yena māro pāpimā tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho māro pāpimā taṇhañca aratiñca ragañca māradhītaro dūratova āgacchantiyo. Disvāna gāthāhi ajjhabhāsi:

"Bālā kumudanāḷehi, pabbataṃ abhimatthatha; Giriṃ nakhena khanatha, ayo dantehi khādatha.

Selaṃva sirasūhacca, pātāle gādhamesatha; Khāṇuṃva urasāsajja, nibbijjāpetha gotamā"ti.

“Daddallamānā āgañchuṃ, taṇhā ca aratī ragā; Tā tattha panudī satthā, tūlaṃ bhaṭṭhaṃva māluto”ti.

Tatiyo vaggo.

Sambahulā samiddhi ca, Godhikaṃ sattavassāni; Dhītaraṃ desitaṃ buddha, Seṭṭhena imaṃ mārapañcakanti.

Mārasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 4

3. Tatiyavagga

24. Sattavassānubandhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe. Tena kho pana samayena māro pāpimā sattavassāni bhagavantaṃ anubandho hoti otārāpekkho otāraṃ alabhamāno. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Sokāvatiṇṇo nu vanamhi jhāyasi, Vittaṃ nu jīno uda patthayāno; Āguṃ nu gāmasmimakāsi kiñci, Kasmā janena na karosi sakkhiṃ; Sakkhī na sampajjati kenaci te”ti.

“Sokassa mūlaṃ palikhāya sabbaṃ, Anāgu jhāyāmi asocamāno; Chetvāna sabbaṃ bhavalobhajappaṃ, Anāsavo jhāyāmi pamattabandhū”ti.

“Yaṃ vadanti mama yidanti, ye vadanti mamanti ca; Ettha ce te mano atthi, na me samaṇa mokkhasī”ti.

“Yaṃ vadanti na taṃ mayhaṃ, ye vadanti na te ahaṃ; Evaṃ pāpima jānāhi, na me maggampi dakkhasī”ti.

“Sace maggaṃ anubuddhaṃ, khemaṃ amatagāminaṃ; Apehi gaccha tvameveko, kimaññamanusāsasī”ti.

“Amaccudheyyaṃ pucchanti, ye janā pāragāmino; Tesāhaṃ puṭṭho akkhāmi, yaṃ saccaṃ taṃ nirūpadhin”ti.

“Seyyathāpi, bhante, gāmassa vā nigamassa vā avidūre pokkharaṇī. Tatrassa kakkaṭako. Atha kho, bhante, sambahulā kumārakā vā kumārikāyo vā tamhā gāmā vā nigamā vā nikkhamitvā yena sā pokkharaṇī tenupasaṅkameyyuṃ; upasaṅkamitvā taṃ kakkaṭakaṃ udakā uddharitvā thale patiṭṭhapeyyuṃ. Yaṃ yadeva hi so, bhante, kakkaṭako aḷaṃ abhininnāmeyya taṃ tadeva te kumārakā vā kumārikāyo vā kaṭṭhena vā kathalāya vā sañchindeyyuṃ sambhañjeyyuṃ sampalibhañjeyyuṃ. Evañhi so, bhante, kakkaṭako sabbehi aḷehi sañchinnehi sambhaggehi

sampalibhaggehi abhabbo taṃ pokkharaṇiṃ otarituṃ. Evameva kho, bhante, yāni kānici visūkāyikāni visevitāni vipphanditāni, sabbāni tāni bhagavatā sañchinnāni sambhaggāni sampalibhaggāni. Abhabbo dānāhaṃ, bhante, puna bhagavantaṃ upasaṅkamituṃ yadidaṃ otārāpekkho"ti. Atha kho māro pāpimā bhagavato santike imā nibbejanīyā gāthāyo abhāsi:

"Medavaṇṇañca pāsāṇaṃ, vāyaso anupariyagā; Apettha muduṃ vindema, api assādanā siyā.

Aladdhā tattha assādaṃ, vāyasetto apakkame; Kākova selamāsajja, nibbijjāpema gotamā"ti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

11. Pāsāṇasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti, devo ca ekamekaṃ phusāyati. Atha kho māro pāpimā bhagavato bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato avidūre mahante pāsāṇe padālesi.

Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Sacepi kevalaṃ sabbaṃ, gijjhakūṭaṃ calessasi; Neva sammāvimuttānaṃ, buddhānaṃ atthi iñjitan"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

18. Piṇḍasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati pañcasālāyaṃ brāhmaṇagāme. Tena kho pana samayena pañcasālāyaṃ brāhmaṇagāme kumārikānaṃ pāhunakāni bhavanti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya pañcasālaṃ brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena pañcasāleyyakā brāhmaṇagahapatikā mārena pāpimatā anvāviṭṭhā bhavanti: "mā samaṇo gotamo piṇḍamalatthā"ti.

Atha kho bhagavā yathādhotena pattena pañcasālaṃ brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pāvisi tathādhotena pattena paṭikkami. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "api tvaṃ, samaṇa, piṇḍamalatthā"ti? "Tathā nu tvaṃ, pāpima, akāsi yathāhaṃ piṇḍaṃ na labheyyan"ti. "Tena hi, bhante, bhagavā dutiyampi pañcasālaṃ brāhmaṇagāmaṃ piṇḍāya pavisatu. Tathāhaṃ karissāmi yathā bhagavā piṇḍaṃ lacchatī"ti.

"Apuññaṃ pasavi māro, āsajja naṃ tathāgataṃ; Kiṃ nu maññasi pāpima, na me pāpaṃ vipaccati.

Susukhaṃ vata jīvāma, yesaṃ no natthi kiñcanaṃ; Pītibhakkhā bhavissāma, devā ābhassarā yathā"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

3. Tatiyavagga

23. Godhikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā godhiko isigilipasse viharati kāḷasilāyaṃ. Atha kho āyasmā godhiko appamatto ātāpī pahitatto viharanto sāmayikaṃ cetovimuttiṃ phusi. Atha kho āyasmā godhiko tamhā sāmayikāya cetovimuttiyā parihāyi. Dutiyampi kho āyasmā godhiko appamatto ātāpī pahitatto viharanto sāmayikaṃ cetovimuttiṃ phusi. Dutiyampi kho āyasmā godhiko tamhā sāmayikāya cetovimuttiyā parihāyi. Tatiyampi kho āyasmā godhiko appamatto ātāpī pahitatto viharanto sāmayikaṃ cetovimuttiṃ phusi. Tatiyampi kho āyasmā godhiko tamhā ... pe ... parihāyi. Catutthampi kho āyasmā godhiko appamatto ... pe ... vimuttiṃ phusi. Catutthampi kho āyasmā godhiko tamhā ... pe ... parihāyi. Pañcamampi kho āyasmā godhiko ... pe ... cetovimuttiṃ phusi. Pañcamampi kho āyasmā ... pe ... vimuttiyā parihāyi. Chaṭṭhampi kho āyasmā godhiko appamatto ātāpī pahitatto viharanto sāmayikaṃ cetovimuttiṃ phusi. Chaṭṭhampi kho āyasmā godhiko tamhā sāmayikāya cetovimuttiyā parihāyi. Sattamampi kho āyasmā godhiko appamatto ātāpī pahitatto viharanto sāmayikaṃ cetovimuttiṃ phusi.

Atha kho āyasmato godhikassa etadahosi: "yāva chaṭṭhaṃ khvāhaṃ

sāmayikāya cetovimuttiyā parihīno. Yannūnāhaṃ satthaṃ āhareyyan"ti. Atha kho māro pāpimā āyasmato godhikassa cetasā cetoparivitakkamaññāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Mahāvīra mahāpañña, iddhiyā yasasā jala; Sabbaverabhayātīta, pāde vandāmi cakkhuma.

Sāvako te mahāvīra, maraṇaṃ maraṇābhibhū; Ākaṅkhati cetayati, taṃ nisedha jutindhara.

Kathañhi bhagavā tuyhaṃ, Sāvako sāsane rato; Appattamānaso sekkho, Kālaṃ kayirā janesutā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmatā godhikena satthaṃ āharitaṃ hoti. Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Evañhi dhīrā kubbanti, nāvakaṅkhanti jīvitaṃ; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, godhiko parinibbuto"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "āyāma, bhikkhave, yena isigilipassaṃ kāḷasilā tenupasaṅkamissāma yattha godhikena kulaputtena satthaṃ āharitan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ.

Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ yena isigilipassaṃ kāḷasilā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ godhikaṃ dūratova mañcake vivattakkhandhaṃ semānaṃ. Tena kho pana samayena dhūmāyitattaṃ timirāyitattaṃ gacchateva purimaṃ disaṃ, gacchati pacchimaṃ disaṃ, gacchati uttaraṃ disaṃ, gacchati dakkhiṇaṃ disaṃ, gacchati uddhaṃ, gacchati adho, gacchati anudisaṃ.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ dhūmāyitattaṃ timirāyitattaṃ gacchateva purimaṃ disaṃ, gacchati pacchimaṃ disaṃ, gacchati uttaraṃ disaṃ, gacchati dakkhiṇaṃ disaṃ, gacchati uddhaṃ, gacchati adho, gacchati anudisan"ti? "Evaṃ, bhante". "Eso kho, bhikkhave, māro pāpimā godhikassa kulaputtassa viññāṇaṃ samanvesati: 'kattha godhikassa kulaputtassa viññāṇaṃ patiṭṭhitan'ti? Appatiṭṭhitena ca, bhikkhave, viññāṇena godhiko kulaputto parinibbuto"ti. Atha kho māro pāpimā beluvapaṇḍuvīṇaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya

ajjhabhāsi:

"Uddhaṃ adho ca tiriyaṃ, disā anudisā svahaṃ; Anvesaṃ nādhigacchāmi, godhiko so kuhiṃ gato"ti.

"Yo dhīro dhitisampanno, jhāyī jhānarato sadā; Ahorattaṃ anuyuñjaṃ, jīvitaṃ anikāmayaṃ.

Jetvāna maccuno senaṃ, anāgantvā punabbhavaṃ; Samūlaṃ taṇhamabbuyha, godhiko parinibbuto"ti.

Tassa sokaparetassa, vīṇā kacchā abhassatha; Tato so dummano yakkho, tatthevantaradhāyathāti.

Saṃyutta Nikāya 4

3. Tatiyavagga

22. Samiddhisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati silāvatiyaṃ. Tena kho pana samayena āyasmā samiddhi bhagavato avidūre appamatto ātāpī pahitatto viharati. Atha kho āyasmato samiddhissa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me satthā arahaṃ sammāsambuddho. Lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yvāhaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajito. Lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me sabrahmacārino sīlavanto kalyāṇadhammā"ti. Atha kho māro pāpimā āyasmato samiddhissa cetasā cetoparivitakkamaññāya yenāyasmā samiddhi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmato samiddhissa avidūre mahantaṃ bhayabheravaṃ saddamakāsi, apissudaṃ pathavī maññe undrīyati.

Atha kho āyasmā samiddhi yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno āyasmā samiddhi bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, bhagavato avidūre appamatto ātāpī pahitatto viharāmi. Tassa mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me satthā arahaṃ sammāsambuddho. Lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yvāhaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajito. Lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yassa me sabrahmacārino sīlavanto kalyāṇadhammā'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, avidūre mahābhayabheravasaddo ahosi, apissudaṃ pathavī maññe undrīyatī"ti.

"Nesā, samiddhi, pathavī undrīyati. Māro eso pāpimā tuyhaṃ vi-

cakkhukammāya āgato. Gaccha tvaṃ, samiddhi, tattheva appamatto ātāpī pahitatto viharāhī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā samiddhi bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Dutiyampi kho āyasmā samiddhi tattheva appamatto ātāpī pahitatto vihāsi. Dutiyampi kho āyasmato samiddhissa rahogatassa paṭisallīnassa ... pe ... dutiyampi kho māro pāpimā āyasmato samiddhissa cetasā cetoparivitakkamaññāya ... pe ... apissudaṃ pathavī maññe undrīyati. Atha kho āyasmā samiddhi māraṃ pāpimantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Saddhāyāhaṃ pabbajito, agārasmā anagāriyaṃ; Sati paññā ca me buddhā, cittañca susamāhitaṃ; Kāmaṃ karassu rūpāni, neva maṃ byādhayissasī"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ samiddhi bhikkhū"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

16. Pattasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ upādāya bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti.

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ upādāya bhikkhūnaṃ dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti. Yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ vicakkhukammāyā"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā pattā abbhokāse nikkhittā honti. Atha kho māro pāpimā balībaddavaṇṇaṃ abhinimminitvā yena te pattā tenupasaṅkami. Atha kho aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca: "bhikkhu bhikkhu, eso balībaddo patte bhindeyyā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "na so, bhikkhu, balībaddo. Māro eso pāpimā tumhākaṃ vicakkhukammāya āgato"ti. Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāya

ajjhabhāsi:

"Rūpaṃ vedayitaṃ saññā, viññāṇaṃ yañca saṅkhataṃ; Nesohamasmi netaṃ me, evaṃ tattha virajjati.

Evaṃ virattaṃ khemattaṃ, sabbasaṃyojanātigaṃ; Anvesaṃ sabbaṭṭhānesu, mārasenāpi nājjhagā"ti.

Atha kho māro pāpimā ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

10. Dutiyaāyusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho bhagavā ... pe ... etadavoca:

"Appamidaṃ, bhikkhave, manussānaṃ āyu. Gamanīyo samparāyo, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ. Natthi jātassa amaraṇaṃ. Yo, bhikkhave, ciraṃ jīvati, so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo"ti.

Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Nāccayanti ahorattā, Jīvitaṃ nūparujjhati; Āyu anupariyāyati maccānaṃ, Nemīva rathakubbaran"ti.

"Accayanti ahorattā, jīvitaṃ uparujjhati; Āyu khīyati maccānaṃ, kunnadīnaṃva odakan"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Paṭhamo vaggo.

Tapokammañca nāgo ca, subhaṃ pāsena te duve; Sappo supati nandanaṃ, āyunā apare duveti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

14. Patirūpasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati ekasālāyaṃ brāhmaṇagāme. Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā gihiparisāya parivuto dhammaṃ deseti.

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo mahatiyā gihiparisāya parivuto dhammaṃ deseti. Yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ vicakkhukammāyā"ti. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhaga-

vantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Netaṃ tava patirūpaṃ, yadaññamanusāsasi; Anurodhavirodhesu, mā sajjittho tadācaran"ti.

"Hitānukampī sambuddho, yadaññamanusāsati; Anurodhavirodhehi, vippamutto tathāgato"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

9. Paṭhamaāyusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Appamidaṃ, bhikkhave, manussānaṃ āyu. Gamanīyo samparāyo, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ. Natthi jātassa amaraṇaṃ. Yo, bhikkhave, ciraṃ jīvati, so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo"ti.

Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Dīghamāyu manussānaṃ, na naṃ hīḷe suporiso; Careyya khīramattova, natthi maccussa āgamo"ti.

"Appamāyu manussānaṃ, hīḷeyya naṃ suporiso; Careyyādittasīsova, natthi maccussa nāgamo"ti.

Atha kho māro ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

15. Mānasasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Antalikkhacaro pāso, yvāyaṃ carati mānaso; Tena taṃ bādhayissāmi, na me samaṇa mokkhasī"ti.

"Rūpā saddā rasā gandhā, Phoṭṭhabbā ca manoramā; Ettha me vigato chando, Nihato tvamasi antakā"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

13. Sakalikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati maddakucchismiṃ migadāye. Tena kho pana samayena bhagavato pādo sakalikāya khato hoti, bhusā sudaṃ bhagavato vedanā vattanti sārīrikā dukkhā tibbā kharā kaṭukā asātā amanāpā. Tā sudaṃ bhagavā sato sampajāno adhivāseti avihaññamāno. Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Mandiyā nu kho sesi udāhu kāveyyamatto, Atthā nu te sampacurā na santi; Eko vivitte sayanāsanamhi, Niddāmukho kimidaṃ soppase vā"ti.

"Na mandiyā sayāmi nāpi kāveyyamatto, Atthaṃ sameccāhamapetasoko; Eko vivitte sayanāsanamhi, Sayāmahaṃ sabbabhūtānukampī.

Yesampi sallaṃ urasi paviṭṭhaṃ, Muhuṃ muhuṃ hadayaṃ vedhamānaṃ; Tepīdha soppaṃ labhare sasallā, Tasmā ahaṃ na supe vītasallo.

Jaggaṃ na saṅke napi bhemi sottuṃ, Rattindivā nānutapanti māmaṃ; Hāniṃ na passāmi kuhiñci loke, Tasmā supe sabbabhūtānukampī"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

2. Hatthirājavaṇṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhamūle paṭhamābhisambuddho. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti, devo ca ekamekaṃ phusāyati. Atha kho māro pāpimā bhagavato bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo mahantaṃ hatthirājavaṇṇaṃ abhinimminitvā yena bhagavā tenupasaṅkami. Seyyathāpi nāma mahāariṭṭhako maṇi; evamassa sīsaṃ hoti. Seyyathāpi nāma suddhaṃ rūpiyaṃ; evamassa dantā honti. Seyyathāpi

nāma mahatī naṅgalīsā; evamassa soṇḍo hoti. Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Saṃsaraṃ dīghamaddhānaṃ, Vaṇṇaṃ katvā subhāsubhaṃ; Alaṃ te tena pāpima, Nihato tvamasi antakā"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

12. Kinnusīhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ deseti.

Atha kho mārassa pāpimato etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ deseti. Yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ vicakkhukammāyā"ti. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kinnu sīhova nadasi, parisāyaṃ visārado; Paṭimallo hi te atthi, vijitāvī nu maññasī"ti.

"Nadanti ve mahāvīrā, parisāsu visāradā; Tathāgatā balappattā, tiṇṇā loke visattikan"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

1. Tapokammasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhamūle paṭhamābhisambuddho. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "mutto vatamhi tāya dukkarakārikāya. Sādhu mutto vatamhi tāya anatthasaṃhitāya dukkarakārikāya. Sādhu vatamhi mutto bodhiṃ samajjhagan"ti.

Atha kho māro pāpimā bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Tapokammā apakkamma, ye na sujjhanti māṇavā; Asuddho maññasi suddho, suddhimaggā aparaddho"ti.

Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Anatthasaṃhitaṃ ñatvā, yaṃ kiñci amaraṃ tapaṃ; Sabbaṃ natthāvahaṃ hoti, phiyārittaṃva dhammani.

Sīlaṃ samādhi paññañca, Maggaṃ bodhāya bhāvayaṃ; Pattosmi paramaṃ suddhiṃ, Nihato tvamasi antakā"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti, dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

6. Sappasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavā rattandhakāratimisāyaṃ abbhokāse nisinno hoti, devo ca ekamekaṃ phusāyati.

Atha kho māro pāpimā bhagavato bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo mahantaṃ sapparājavaṇṇaṃ abhinimminitvā yena bhagavā tenupasaṅkami. Seyyathāpi nāma mahatī ekarukkhikā nāvā; evamassa kāyo hoti. Seyyathāpi nāma mahantaṃ soṇḍikākiḷañjaṃ; evamassa phaṇo hoti. Seyyathāpi nāma mahatī kosalikā kaṃsapāti; evamassa akkhīni bhavanti. Seyyathāpi nāma deve gaḷagaḷāyante vijjullatā niccharanti; evamassa mukhato jivhā niccharati. Seyyathāpi nāma kammāragaggariyā dhamamānāya saddo hoti; evamassa assāsapassāsānaṃ saddo hoti.

Atha kho bhagavā "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

"Yo suññagehāni sevati, Seyyā so muni attasaññato; Vossajja careyya tattha so, Patirūpañhi tathāvidhassa taṃ.

Carakā bahū bheravā bahū, Atho ḍaṃsasarīsapā bahū; Lomampi na tattha iñjaye, Suññāgāragato mahāmuni.

Nabhaṃ phaleyya pathavī caleyya, Sabbepi pāṇā uda santaseyyuṃ; Sallampi ce urasi pakappayeyyuṃ, Upadhīsu tāṇaṃ na karonti buddhā"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

3. Tatiyavagga

21. Sambahulasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati silāvatiyaṃ. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato avidūre appamattā ātāpino pahitattā viharanti. Atha kho māro pāpimā brāhmaṇavaṇṇaṃ abhinimminitvā mahantena jaṭaṇḍuvena ajinakkhipanivattho jiṇṇo gopānasivaṅko ghurughurupassāsī udumbaradaṇḍaṃ gahetvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "daharā bhavanto pabbajitā susū kāḷakesā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā anikkīḷitāvino kāmesu. Bhuñjantu bhavanto mānusake kāme. Mā sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvitthā"ti. "Na kho mayaṃ, brāhmaṇa, sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvāma. Kālikañca kho mayaṃ, brāhmaṇa, hitvā sandiṭṭhikaṃ anudhāvāma. Kālikā hi, brāhmaṇa, kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Sandiṭṭhiko ayaṃ dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī"ti. Evaṃ vutte, māro pāpimā sīsaṃ okampetvā jivhaṃ nillāletvā tivisākhaṃ nalāṭe nalāṭikaṃ vuṭṭhāpetvā daṇḍamolubbha pakkāmi.

Atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha mayaṃ, bhante, bhagavato avidūre appamattā ātāpino pahitattā viharāma. Atha kho, bhante, aññataro brāhmaṇo mahantena jaṭaṇḍuvena ajinakkhipanivattho jiṇṇo gopānasivaṅko ghurughurupassāsī udumbaradaṇḍaṃ gahetvā yena mayaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā amhe etadavoca: 'daharā bhavanto pabbajitā susū kāḷakesā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā anikkīḷitāvino kāmesu. Bhuñjantu bhavanto mānusake kāme. Mā sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvitthā'ti. Evaṃ vutte, mayaṃ, bhante, taṃ brāhmaṇaṃ etadavocumha: 'na kho mayaṃ, brāhmaṇa, sandiṭṭhikaṃ hitvā kālikaṃ anudhāvāma. Kālikañca kho mayaṃ, brāhmaṇa, hitvā sandiṭṭhikaṃ anudhāvāma. Kālikā hi, brāhmaṇa, kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Sandiṭṭhiko

ayaṃ dhammo akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi'ti. Evaṃ vutte, bhante, so brāhmaṇo sīsaṃ okampetvā jivhaṃ nillāletvā tivisākhaṃ nalāṭe nalāṭikaṃ vuṭṭhāpetvā daṇḍamolubbha pakkanto"ti.

"Neso, bhikkhave, brāhmaṇo. Māro eso pāpimā tumhākaṃ vicakkhukammāya āgato"ti. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Yo dukkhamaddakkhi yatonidānaṃ, Kāmesu so jantu kathaṃ nameyya; Upadhiṃ viditvā saṅgoti loke, Tasseva jantu vinayāya sikkhe"ti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

8. Nandatisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Nandati puttehi puttimā, Gomā gobhi tatheva nandati; Upadhīhi narassa nandanā, Na hi so nandati yo nirūpadhī"ti.

"Socati puttehi puttimā, Gomā gobhi tatheva socati; Upadhīhi narassa socanā, Na hi so socati yo nirūpadhī"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

7. Supatisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho bhagavā bahudevarattiṃ abbhokāse caṅkamitvā rattiyā paccūsasamayaṃ pāde pakkhāletvā vihāraṃ pavisitvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃ soppasi kiṃ nu soppasi, Kimidaṃ soppasi dubbhago viya; Suññamagāranti soppasi, Kimidaṃ soppasi sūriye uggate"ti.

"Yassa jālinī visattikā, Taṇhā natthi kuhiñci netave; Sabbūpadhiparikkhayā buddho, Soppati kiṃ tavettha mārā"ti.

Atha kho māro pāpimā ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 4

2. Dutiyavagga

20. Rajjasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati himavantapadese araññakuṭikāyaṃ. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "sakkā nu kho rajjaṃ kāretuṃ ahanaṃ aghātayaṃ ajinaṃ ajāpayaṃ asocaṃ asocāpayaṃ dhammenā"ti?

Atha kho māro pāpimā bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "kāretu, bhante, bhagavā rajjaṃ, kāretu, sugato, rajjaṃ ahanaṃ aghātayaṃ ajinaṃ ajāpayaṃ asocaṃ asocāpayaṃ dhammenā"ti. "Kiṃ pana me tvaṃ, pāpima, passasi yaṃ maṃ tvaṃ evaṃ vadesi: 'kāretu, bhante, bhagavā rajjaṃ, kāretu sugato, rajjaṃ ahanaṃ aghātayaṃ ajinaṃ ajāpayaṃ asocaṃ asocāpayaṃ dhammenā'"ti? "Bhagavatā kho, bhante, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Ākaṅkhamāno ca, bhante, bhagavā himavantaṃ pabbatarājaṃ suvaṇṇaṃ tveva adhimucceyya suvaṇṇañca panassā"ti.

"Pabbatassa suvaṇṇassa, jātarūpassa kevalo; Dvittāva nālamekassa, iti vidvā samañcare.

Yo dukkhamaddakkhi yatonidānaṃ, Kāmesu so jantu kathaṃ nameyya; Upadhiṃ viditvā saṅgoti loke, Tasseva jantu vinayāya sikkhe"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Dutiyo vaggo.

Pāsāṇo sīho sakalikaṃ, Patirūpañca mānasaṃ; Pattaṃ āyatanaṃ piṇḍaṃ, Kassakaṃ rajjena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 4

1. Paṭhamavagga

4. Paṭhamamārapāsasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Mayhaṃ kho, bhikkhave, yoniso manasikārā yoniso sammap-

padhānā anuttarā vimutti anuppattā, anuttarā vimutti sacchikatā. Tumhepi, bhikkhave, yoniso manasikārā yoniso sammappadhānā anuttaraṃ vimuttiṃ anupāpuṇātha, anuttaraṃ vimuttiṃ sacchikarothā"ti. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Baddhosi mārapāsena, ye dibbā ye ca mānusā; Mārabandhanabaddhosi, na me samaṇa mokkhasī"ti.

"Muttāhaṃ mārapāsena, Ye dibbā ye ca mānusā; Mārabandhanamuttomhi, Nihato tvamasi antakā"ti.

Atha kho māro pāpimā ... pe ... tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

28. Paṭhamabhayaverūpasantasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ bhagavā etadavoca: "yato kho, gahapati, ariyasāvakassa pañca bhayāni verāni vūpasantāni ca honti, catūhi ca sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ariyo cassa ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho, so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'.

Katamāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti? Yaṃ, gahapati, pāṇātipātī pāṇātipātappaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyati. Pāṇātipātā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. Yaṃ, gahapati, adinnādāyī ... pe ... yaṃ, gahapati, kāmesumicchācārī ... pe ... yaṃ, gahapati, musāvādī ... pe ... yaṃ, gahapati, surāmerayamajjappamādaṭṭhāyī surāmerayamajjappamādaṭṭhānappaccayā diṭṭhadhammikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, samparāyikampi bhayaṃ veraṃ pasavati, cetasikampi dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvediyati. Surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭiviratassa evaṃ taṃ bhayaṃ veraṃ vūpasantaṃ hoti. Imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti.

Katamehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti? Idha, gahapati, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme

... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti.

Katamo cassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho? Idha, gahapati, ariyasāvako paṭiccasamuppādaññeva sādhukaṃ yoniso manasi karoti—iti imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ uppajjati; iti imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhati; yadidaṃ avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Ayamassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho.

Yato kho, gahapati, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ayañcassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho hoti suppaṭividdho. So ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

63. Puthupaññāsutta

"... Puthupaññatāya saṃvattantī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

60. Paññāvuddhisutta

"... Paññāvuddhiyā ... saṃvattantī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

18. Paṭhamadevacārikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— jetavane antarahito devesu tāvatiṃsesu

pāturahosi. Atha kho sambahulā tāvatiṃsakāyikā devatāyo yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā devatāyo āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, āvuso, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, āvuso, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, āvuso, dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... sādhu kho, āvuso, ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, āvuso, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

49. Mahānāmasutta

Kapilavatthunidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho mahānāmaṃ sakkaṃ bhagavā etadavoca: "catūhi kho, mahānāma, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti ... pe ... sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, mahānāma, ariyasāvako buddhe ... pe ... dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, mahānāma, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

7. Veḷudvāreyyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena veḷudvāraṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Assosuṃ kho te veḷudvāreyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ veḷudvāraṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho te veḷudvāreyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te veḷudvāreyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "mayaṃ, bho gotama, evaṅkāmā evaṃchandā evaṃadhippāyā—puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyyāma, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyyāma, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyyāma, jātarūparajataṃ sādiyeyyāma, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyāma. Tesaṃ no bhavaṃ gotamo amhākaṃ evaṅkāmānaṃ evaṃchandānaṃ evaṃadhippāyānaṃ tathā dhammaṃ desetu yathā mayaṃ puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyyāma ... pe ... sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyāmā"ti.

"Attupanāyikaṃ vo, gahapatayo, dhammapariyāyaṃ desessāmi.

Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bho”ti kho te veḷudvāreyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Katamo ca, gahapatayo, attupanāyiko dhammapariyāyo? Idha, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘ahaṃ khosmi jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhappaṭikūlo. Yo kho maṃ jīvitukāmaṃ amaritukāmaṃ sukhakāmaṃ dukkhappaṭikūlaṃ jīvitā voropeyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana paraṃ jīvitukāmaṃ amaritukāmaṃ sukhakāmaṃ dukkhappaṭikūlaṃ jīvitā voropeyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, parassa peso dhammo appiyo amanāpo. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, kathāhaṃ paraṃ tena saṃyojeyyan’ti. So iti paṭisaṅkhāya attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti, parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, pāṇātipātā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati. Evamassāyaṃ kāyasamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

Puna caparaṃ, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘yo kho me adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana parassa adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, parassa peso dhammo appiyo amanāpo. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, kathāhaṃ paraṃ tena saṃyojeyyan’ti. So iti paṭisaṅkhāya attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti, parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, adinnādānā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati. Evamassāyaṃ kāyasamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

Puna caparaṃ, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘yo kho me dāresu cārittaṃ āpajjeyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana parassa dāresu cārittaṃ āpajjeyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, parassa peso dhammo appiyo amanāpo. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, kathāhaṃ paraṃ tena saṃyojeyyan’ti. So iti paṭisaṅkhāya attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati. Evamassāyaṃ kāyasamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

Puna caparaṃ, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: ‘yo kho

me musāvādena atthaṃ bhañjeyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana parassa musāvādena atthaṃ bhañjeyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, parassa peso dhammo appiyo amanāpo. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, kathāhaṃ paraṃ tena saṃyojeyyan'ti. So iti paṭisaṅkhāya attanā ca musāvādā paṭivirato hoti, parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, musāvādā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati. Evamassāyaṃ vacīsamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

Puna caparaṃ, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: "yo kho maṃ pisuṇāya vācāya mitte bhindeyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana paraṃ pisuṇāya vācāya mitte bhindeyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ ... pe ... evamassāyaṃ vacīsamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

Puna caparaṃ, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: "yo kho maṃ pharusāya vācāya samudācareyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana paraṃ pharusāya vācāya samudācareyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ. Yo kho myāyaṃ dhammo ... pe ... evamassāyaṃ vacīsamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

Puna caparaṃ, gahapatayo, ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: 'yo kho maṃ samphabhāsena samphappalāpabhāsena samudācareyya, na metaṃ assa piyaṃ manāpaṃ. Ahañceva kho pana paraṃ samphabhāsena samphappalāpabhāsena samudācareyyaṃ, parassapi taṃ assa appiyaṃ amanāpaṃ. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, parassa peso dhammo appiyo amanāpo. Yo kho myāyaṃ dhammo appiyo amanāpo, kathāhaṃ paraṃ tena saṃyojeyyan'ti. So iti paṭisaṅkhāya attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti, parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti, samphappalāpā veramaṇiyā ca vaṇṇaṃ bhāsati. Evamassāyaṃ vacīsamācāro tikoṭiparisuddho hoti.

So buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti; dhamme ... pe ... saṃghe aveccappasādena samannāgato hoti suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Yato kho, gahapatayo, ariyasāvako imehi sattahi saddhammehi samannāgato hoti imehi catūhi ākaṅkhiyehi ṭhānehi, so ākaṅkhamāno at-

tanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Evaṃ vutte, veḷudvāreyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

59. Paññāpaṭilābhasutta

"... Paññāpaṭilābhāya ... saṃvattantī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

6. Thapatisutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: "niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti. Tena kho pana samayena isidattapurāṇā thapatayo sādhuke paṭivasanti kenacideva karaṇīyena. Assosuṃ kho isidattapurāṇā thapatayo: "sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: 'niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'"ti.

Atha kho isidattapurāṇā thapatayo magge purisaṃ ṭhapesuṃ: "yadā tvaṃ, ambho purisa, passeyyāsi bhagavantaṃ āgacchantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ, atha amhākaṃ āroceyyāsī"ti. Dvīhatīhaṃ ṭhito kho so puriso addasa bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna yena isidattapurāṇā thapatayo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā isidattapurāṇe thapatayo etadavoca: "ayaṃ so, bhante, bhagavā āgacchati arahaṃ sammāsambuddho. Yassadāni kālaṃ maññathā"ti.

Atha kho isidattapurāṇā thapatayo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhiṃsu. Atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññataraṃ rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Isidattapurāṇā thapatayo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Ekamantaṃ nisinnā kho te isidattapurāṇā thapatayo bhagavantaṃ etadavocuṃ:

"Yadā mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'sāvatthiyā kosalesu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'sāvatthiyā kosalesu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kosalehi mallesu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kosalehi mallesu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'mallehi vajjīsu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'mallehi vajjīsu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'vajjīhi kāsīsu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'vajjīhi kāsīsu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kāsīhi māgadhe cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti domanassaṃ: 'dūre no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kāsīhi māgadhe cārikaṃ pakkanto'ti, hoti anappakā no tasmiṃ samaye anattamanatā hoti anappakaṃ domanassaṃ: 'dūre no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'māgadhehi kāsīsu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'māgadhehi kāsīsu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kāsīhi vajjīsu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kāsīhi vajjīsu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'vajjīhi mallesu cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'vajjīhi mallesu cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'mallehi kosale cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'mallehi kosale cārikaṃ pakkanto'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā'ti.

Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'kosalehi sāvatthiṃ cārikaṃ pakkamissatī'ti, hoti no tasmiṃ samaye attamanatā hoti somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā bhavissatī'ti. Yadā pana mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ suṇāma: 'sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme'ti, hoti anappakā no tasmiṃ samaye attamanatā hoti anappakaṃ somanassaṃ: 'āsanne no bhagavā'"ti.

"Tasmātiha, thapatayo, sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Alañca pana vo, thapatayo, appamādāyā"ti. "Atthi kho no, bhante, etamhā sambādhā aññо sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā"ti. "Katamo pana vo, thapatayo, etamhā sambādhā aññо sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā"ti?

"Idha mayaṃ, bhante, yadā rājā pasenadi kosalo uyyānabhūmiṃ niyyātukāmo hoti, ye te rañño pasenadissa kosalassa nāgā opavayhā te kappetvā, yā tā rañño pasenadissa kosalassa pajāpatiyo piyā manāpā tā ekaṃ purato ekaṃ pacchato nisīdāpema. Tāsaṃ kho pana, bhante, bhaginīnaṃ evarūpo gandho hoti, seyyathāpi nāma gandhakaraṇḍakassa tāvadeva vivariyamānassa, yathā taṃ rājakaññānaṃ gandhena vibhūsitānaṃ. Tāsaṃ kho pana, bhante, bhaginīnaṃ evarūpo kāyasamphasso hoti, seyyathāpi nāma tūlapicuno vā kappāsapicuno vā, yathā

taṃ rājakaññānaṃ sukhedhitānaṃ. Tasmiṃ kho pana, bhante, samaye nāgopi rakkhitabbo hoti, tāpi bhaginiyo rakkhitabbā honti, attāpi rakkhitabbo hoti. Na kho pana mayaṃ, bhante, abhijānāma tāsu bhaginīsu pāpakaṃ cittaṃ uppādetā. Ayaṃ kho no, bhante, etamhā sambādhā aññо sambādho sambādhataro ceva sambādhasaṅkhātataro cā"ti.

"Tasmātiha, thapatayo, sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Alañca pana vo, thapatayo, appamādāya. Catūhi kho, thapatayo, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, thapatayo, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... vigatamalamaccherena cetasā ajjhāgāraṃ vasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Imehi kho, thapatayo, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Tumhe kho, thapatayo, buddhe aveccappasādena samannāgatā—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... yaṃ kho pana kiñci kule deyyadhammaṃ sabbaṃ taṃ appaṭivibhattaṃ sīlavantehi kalyāṇadhammehi. Taṃ kiṃ maññatha, thapatayo, katividhā te kosalesu manussā ye tumhākaṃ samasamā, yadidaṃ—dānasaṃvibhāge"ti? "Lābhā no, bhante, suladdhaṃ no, bhante. Yesaṃ no bhagavā evaṃ pajānātī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

48. Bhaddiyasutta

Kapilavatthunidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho bhaddiyaṃ sakkaṃ bhagavā etadavoca: "catūhi kho, bhaddiya, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, bhaddiya, ariyasāvako buddhe ... pe ... dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhaddiya, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipā-

tadhammo niyato sambodhiparāyaṇo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

72. Javanapaññāsutta

“… Javanapaññatāya saṃvattantī”ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

69. Sīghapaññāsutta

“… Sīghapaññatāya saṃvattantī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

71. Hāsapaññāsutta

“… Hāsapaññatāya saṃvattantī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

74. Nibbedhikapaññāsutta

“… Nibbedhikapaññatāya saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā nibbedhikapaññatāya saṃvattantī”ti.

Terasamaṃ.

Mahāpaññavaggo sattamo.

Mahā puthu vipula gambhīraṃ, Appamatta bhūri bāhullaṃ; Sīgha lahu hāsa javana, Tikkha nibbedhikāya cāti.

Sotāpattisaṃyuttaṃ ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

34. Paṭhamadevapadasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārimāni, bhikkhave, devānaṃ devapadāni avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāya.

Katamāni cattāri? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Idaṃ paṭhamaṃ devānaṃ devapadaṃ avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Idaṃ catutthaṃ devānaṃ devapadaṃ avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāya. Imāni kho, bhikkhave, cattāri devānaṃ devapadāni avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāyā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

39. Kāḷigodhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena kāḷigodhāya sākiyāniyā nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho kāḷigodhā sākiyānī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho kāḷigodhaṃ sākiyāniṃ bhagavā etadavoca:

"Catūhi kho, godhe, dhammehi samannāgatā ariyasāvikā sotāpannā hoti avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā. Katamehi catūhi? Idha, godhe, ariyasāvikā buddhe aveccappasādena samannāgatā hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgā payatapāṇinī vossaggaratā yācayogā dānasaṃvibhāgaratā. Imehi kho, godhe, catūhi dhammehi samannāgatā ariyasāvikā sotāpannā hoti avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

"Yānimāni, bhante, bhagavatā cattāri sotāpattiyaṅgāni desitāni, saṃvijjante dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu sandissāmi. Ahañhi, bhante, buddhe aveccappasādena samannāgatā—itipi so bhagavā ...

pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme … pe … saṅghe … pe … yaṃ kho pana kiñci kule deyyadhammaṃ sabbaṃ taṃ appaṭivibhattaṃ sīlavantehi kalyāṇadhammehī"ti. "Lābhā te, godhe, suladdhaṃ te, godhe. Sotāpattiphalaṃ tayā, godhe, byākatan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

19. Dutiyadevacārikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— jetavane antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi. Atha kho sambahulā tāvatiṃsakāyikā devatāyo yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā devatāyo āyasmā mahāmoggallāno etadavoca:

"Sādhu kho, āvuso, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti—itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, āvuso, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā. Sādhu kho, āvuso, dhamme … pe … saṅghe … pe … ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi … pe … samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, āvuso, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti.

"Sādhu kho, mārisa moggallāna, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti— itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā. Sādhu kho, mārisa moggallāna, dhamme … pe … saṅghe … pe … ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi … pe … samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa moggallāna, evamidhekacce sattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

56. Sakadāgāmiphalasutta

"Cattārome, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā sakadāgāmiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame cattāro? ... pe ... Saṃvattantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

46. Suddhakasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

68. Paññābāhullasutta

"... Paññābāhullāya saṃvattantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

73. Tikkhapaññāsutta

"... Tikkhapaññatāya saṃvattantī"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

11. Sahassabhikkhunisaṅghasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati rājakārāme. Atha kho sahassabhikkhunisaṃgho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā bhikkhuniyo bhagavā etadavoca:

"Catūhi kho, bhikkhuniyo, dhammehi samannāgato ariyasāvako

sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhuniyo, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti, akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhuniyo, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

13. Ānandattherasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca ānando āyasmā ca sāriputto sāvatthiyaṃ viharanti jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "katinaṃ kho, āvuso ānanda, dhammānaṃ pahānā, katinaṃ dhammānaṃ samannāgamanahetu, evamayaṃ pajā bhagavatā byākatā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti? "Catunnaṃ kho, āvuso, dhammānaṃ pahānā, catunnaṃ dhammānaṃ samannāgamanahetu, evamayaṃ pajā bhagavatā byākatā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇāti.

Katamesaṃ catunnaṃ? Yathārūpena kho, āvuso, buddhe appasādena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tathārūpassa buddhe appasādo na hoti. Yathārūpena ca kho, āvuso, buddhe aveccappasādena samannāgato sutavā ariyasāvako kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati tathārūpassa buddhe aveccappasādo hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti.

Yathārūpena ca kho, āvuso, dhamme appasādena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tathārūpassa dhamme appasādo na hoti. Yathārūpena ca kho, āvuso, dhamme aveccappasādena samannāgato

sutavā ariyasāvako kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati tathārūpassa dhamme aveccappasādo hoti— svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... viññūhīti.

Yathārūpena ca kho, āvuso, saṅghe appasādena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tathārūpassa saṅghe appasādo na hoti. Yathārūpena ca kho, āvuso, saṅghe aveccappasādena samannāgato sutavā ariyasāvako kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati tathārūpassa saṅghe aveccappasādo hoti— suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti.

Yathārūpena ca kho, āvuso, dussīlyena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tathārūpassa dussīlyaṃ na hoti. Yathārūpehi ca kho, āvuso, ariyakantehi sīlehi samannāgato sutavā ariyasāvako kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati tathārūpāni ariyakantāni sīlāni honti akhaṇḍāni ... pe ... samādhisaṃvattanikāni. Imesaṃ kho, āvuso, catunnaṃ dhammānaṃ pahānā imesaṃ catunnaṃ dhammānaṃ samannāgamanahetu evamayaṃ pajā bhagavatā byākatā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

41. Paṭhamaabhisandasutta

"Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā, kusalābhisandā, sukhassāhārā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ayaṃ paṭhamo puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ayaṃ catuttho puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā, kusalābhisandā, sukhassāhārā.

Imehi kho, bhikkhave, catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi

samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettako puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamudde na sukaraṃ udakassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettakāni udakāḷhakānī'ti vā 'ettakāni udakāḷhakasatānī'ti vā 'ettakāni udakāḷhakasahassānī'ti vā 'ettakāni udakāḷhakasatasahassānī'ti vāti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāudakakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchati. Evameva kho, bhikkhave, imehi catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettako puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Mahodadhiṃ aparimitaṃ mahāsaraṃ, Bahubheravaṃ ratanagaṇānamālayaṃ; Najjo yathā naragaṇasaṅghasevitā, Puthū savantī upayanti sāgaraṃ.

Evaṃ naraṃ annapānavatthadadaṃ, Seyyāni paccattharaṇassa dāyakaṃ; Puññassa dhārā upayanti paṇḍitaṃ, Najjo yathā vārivahāva sāgaran"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

9. Dutiyagiñjakāvasathasutta

Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "asoko nāma, bhante, bhikkhu kālaṅkato; tassa kā gati, ko abhisamparāyo? Asokā nāma, bhante, bhikkhunī kālaṅkatā ... pe ... asoko nāma, bhante, upāsako kālaṅkato ... pe ... asokā nāma, bhante, upāsikā kālaṅkatā; tassā kā gati, ko abhisamparāyo"ti?

"Asoko, ānanda, bhikkhu kālaṅkato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi ... pe ... (purimaveyyākaraṇena ekanidānaṃ.)

Ayaṃ kho so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo; yena saman-

nāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

32. Dutiyapuññābhisandasutta

"Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ayaṃ paṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Ayaṃ catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

42. Dutiyaabhisandasutta

"Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā, kusalābhisandā, sukhassāhārā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ayaṃ paṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato. Ayaṃ catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā, kusalābhisandā, sukhassāhārā.

Imehi kho, bhikkhave, catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettako puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yatthimā mahānadiyo saṃsandanti samenti, seyyathidaṃ— gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, tattha na sukaraṃ udakassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettakāni udakāḷhakānī'ti vā 'ettakāni udakāḷhakasatānī'ti vā 'ettakāni udakāḷhakasahassānī'ti vā 'ettakāni udakāḷhakasatasahassānī'ti vāti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāudakakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchati. Evameva kho, bhikkhave, imehi catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettako puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... satthā:

"Mahodadhiṃ aparimitaṃ mahāsaraṃ, Bahubheravaṃ ratanagaṇānamālayaṃ; Najjo yathā naragaṇasaṅghasevitā, Puthū savantī upayanti sāgaraṃ.

Evaṃ naraṃ annapānavatthadadaṃ, Seyyāni paccattharaṇassa dāyakaṃ; Puññassa dhārā upayanti paṇḍitaṃ, Najjo yathā vārivahāva sāgaran"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

22. Dutiyamahānāmasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "idaṃ, bhante, kapilavatthu iddhañceva phītañca bāhujaññaṃ ākiṇṇamanussaṃ sambādhabyūhaṃ. So khvāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ vā payirupāsitvā manobhāvanīye vā bhikkhū sāyanhasamayaṃ kapilavatthuṃ pavisanto; bhantenapi hatthinā samāgacchāmi; bhantenapi assena samāgacchāmi; bhantenapi rathena samāgacchāmi; bhante-

napi sakaṭena samāgacchāmi; bhantenapi purisena samāgacchāmi. Tassa mayhaṃ, bhante, tasmiṃ samaye mussateva bhagavantaṃ ārabbha sati, mussati dhammaṃ ārabbha sati, mussati saṅghaṃ ārabbha sati. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'imamhi cāhaṃ samaye kālaṃ kareyyaṃ, kā mayhaṃ gati, ko abhisamparāyo'"ti?

"Mā bhāyi, mahānāma, mā bhāyi, mahānāma. Apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati apāpikā kālaṅkiriyā. Catūhi kho, mahānāma, dhammehi samannāgato ariyasāvako nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Katamehi catūhi? Idha, mahānāma, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi.

Seyyathāpi, mahānāma, rukkho pācīnaninno pācīnapoṇo pācīnapabbhāro, so mūlacchinno katamena papateyyā"ti? "Yena, bhante, ninno yena poṇo yena pabbhāro"ti. "Evameva kho, mahānāma, imehi catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

5. Dutiyasāriputtasutta

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: "'sotāpattiyaṅgaṃ, sotāpattiyaṅgan'ti hidaṃ, sāriputta, vuccati. Katamaṃ nu kho, sāriputta, sotāpattiyaṅgan"ti? "Sappurisasaṃsevo hi, bhante, sotāpattiyaṅgaṃ, saddhammassavanaṃ sotāpattiyaṅgaṃ, yonisomanasikāro sotāpattiyaṅgaṃ, dhammānudhammappaṭipatti sotāpattiyaṅgan"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta. Sappurisasaṃsevo hi, sāriputta, sotāpattiyaṅgaṃ, saddhammassavanaṃ sotāpattiyaṅgaṃ, yonisomanasikāro sotāpattiyaṅgaṃ, dhammānudhammappaṭipatti sotāpattiyaṅgaṃ.

'Soto, soto'ti hidaṃ, sāriputta, vuccati. Katamo nu kho, sāriputta, soto"ti? "Ayameva hi, bhante, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo soto, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto,

sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhī”ti. “Sādhu sādhu, sāriputta. Ayameva hi, sāriputta, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo soto, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi … pe … sammāsamādhi.

‘Sotāpanno, sotāpanno’ti hidaṃ, sāriputta, vuccati. Katamo nu kho, sāriputta, sotāpanno”ti? “Yo hi, bhante, iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena samannāgato ayaṃ vuccati sotāpanno, svāyaṃ āyasmā evaṃnāmo evaṅgotto”ti. “Sādhu sādhu, sāriputta. Yo hi, sāriputta, iminā ariyena aṭṭhaṅgikena maggena samannāgato ayaṃ vuccati sotāpanno, svāyaṃ āyasmā evaṃnāmo evaṅgotto”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

65. Gambhīrapaññāsutta

“… Gambhīrapaññatāya saṃvattantī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

62. Mahāpaññāsutta

“Cattārome, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā mahāpaññatāya saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā mahāpaññatāya saṃvattantī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

14. Duggatibhayasutta

“Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako sabbaduggatibhayaṃ samatikkanto hoti. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme … pe … saṃghe … pe … ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi … pe … samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sabbaduggatibhayaṃ samatikkanto hotī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

61. Paññāvepullasutta

“.... Paññāvepullāya ... saṃvattantī”ti.

Ekādasamaṃ.

Sappaññavaggo chaṭṭho.

Sagāthakaṃ vassaṃvutthaṃ, dhammadinnañca gilānaṃ; Caturo phalā paṭilābho, vuddhi vepullatāya cāti.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

20. Tatiyadevacārikasutta

Atha kho bhagavā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—jetavane antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi. Atha kho sambahulā tāvatiṃsakāyikā devatāyo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā devatāyo bhagavā etadavoca:

“Sādhu kho, āvuso, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, āvuso, evamidhekacce sattā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā. Sādhu kho, āvuso, dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, āvuso, evamidhekacce sattā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā”ti.

“Sādhu kho, mārisa, buddhe aveccappasādena samannāgamanaṃ hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Buddhe aveccappasādena samannāgamanahetu kho, mārisa, evamayaṃ pajā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā. Sādhu kho, mārisa, dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgamanaṃ hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ariyakantehi sīlehi samannāgamanahetu kho, mārisa, evamayaṃ pajā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā”ti.

Dasamaṃ.

Rājakārāmavaggo dutiyo.

Sahassabrāhmaṇānanda, duggati apare duve; Mittāmaccā duve vuttā, tayo ca devacārikāti.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

51. Sagāthakasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṅghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhānasāsanan"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

3. Dīghāvuupāsakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena dīghāvu upāsako ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho dīghāvu upāsako pitaraṃ jotikaṃ gahapatiṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, gahapati, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda: 'dīghāvu, bhante, upāsako ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, bhagavā yena dīghāvussa upāsakassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. "Evaṃ, tātā"ti kho jotiko gahapati dīghāvussa upāsakassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jotiko gahapati bhagavan-

taṃ etadavoca: "dīghāvu, bhante, upāsako ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. So bhagavato pāde sirasā vandati. Evañca vadeti: 'sādhu kira, bhante, bhagavā yena dīghāvussa upāsakassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya yena dīghāvussa upāsakassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā dīghāvuṃ upāsakaṃ etadavoca: "kacci te, dīghāvu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ? Kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti. "Tasmātiha te, dīghāvu, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'buddhe aveccappasādena samannāgato bhavissāmi—itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato bhavissāmi akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi'. Evañhi te, dīghāvu, sikkhitabban"ti.

"Yānimāni, bhante, bhagavatā cattāri sotāpattiyaṅgāni desitāni, saṃvijjante dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu sandissāmi. Ahañhi, bhante, buddhe aveccappasādena samannāgato—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehī"ti. "Tasmātiha tvaṃ, dīghāvu, imesu catūsu sotāpattiyaṅgesu patiṭṭhāya cha vijjābhāgiye dhamme uttari bhāveyyāsi. Idha tvaṃ, dīghāvu, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharāhi, anicce dukkhasaññī, dukkhe anattasaññī pahānasaññī virāgasaññī nirodhasaññīti. Evañhi te, dīghāvu, sikkhitabban"ti.

"Yeme, bhante, bhagavatā cha vijjābhāgiyā dhammā desitā, saṃvijjante dhammā mayi, ahañca tesu dhammesu sandissāmi. Ahañhi, bhante, sabbasaṅkhāresu aniccānupassī viharāmi, anicce dukkhasaññī, dukkhe anattasaññī pahānasaññī virāgasaññī nirodhasaññī. Api ca me, bhante, evaṃ hoti: 'mā hevāyaṃ jotiko gahapati mamaccayena vighātaṃ āpajjī'"ti. "Mā tvaṃ, tāta dīghāvu, evaṃ manasākāsi. Iṅgha

tvaṃ, tāta dīghāvu, yadeva te bhagavā āha, tadeva tvaṃ sādhukaṃ manasi karohī”ti.

Atha kho bhagavā dīghāvuṃ upāsakaṃ iminā ovādena ovaditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho dīghāvu upāsako acirapakkantassa bhagavato kālamakāsi. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “yo so, bhante, dīghāvu nāma upāsako bhagavatā saṃkhittena ovādena ovadito so kālaṅkato. Tassa kā gati, ko abhisamparāyo”ti? “Paṇḍito, bhikkhave, dīghāvu upāsako, paccapādi dhammassānudhammaṃ, na ca maṃ dhammādhikaraṇaṃ vihesesi. Dīghāvu, bhikkhave, upāsako pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

52. Vassaṃvutthasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāvatthiyaṃ vassaṃvuttho kapilavatthuṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Assosuṃ kho kāpilavatthavā sakyā: “aññataro kira bhikkhu sāvatthiyaṃ vassaṃvuttho kapilavatthuṃ anuppatto”ti.

Atha kho kāpilavatthavā sakyā yena so bhikkhu tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho kāpilavatthavā sakyā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ: “kacci, bhante, bhagavā arogo ceva balavā cā”ti? “Arogo cāvuso, bhagavā balavā cā”ti.

“Kacci pana, bhante, sāriputtamoggallānā arogā ceva balavanto cā”ti? “Sāriputtamoggallānāpi kho, āvuso, arogā ceva balavanto cā”ti.

“Kacci pana, bhante, bhikkhusaṅgho arogo ca balavā cā”ti. “Bhikkhusaṅghopi kho, āvuso, arogo ca balavā cā”ti.

“Atthi pana te, bhante, kiñci iminā antaravassena bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitan”ti? “Sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘appakā te, bhikkhave, bhikkhū ye āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ

diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Atha kho eteva bahutarā bhikkhū ye pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā'ti.

Aparampi kho me, āvuso, bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'appakā te, bhikkhave, bhikkhū ye pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Atha kho eteva bahutarā bhikkhū ye tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissantī'ti.

Aparampi kho me, āvuso, bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'appakā te, bhikkhave, bhikkhū ye tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Atha kho eteva bahutarā bhikkhū ye tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

50. Aṅgasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, sotāpattiyaṅgāni. Katamāni cattāri? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti—imāni kho, bhikkhave, cattāri sotāpattiyaṅgānī"ti.

Dasamaṃ.

Sagāthakapuññābhisandavaggo pañcamo.

Abhisandā tayo vuttā, Duve mahaddhanena ca; Suddhaṃ nandiyaṃ bhaddiyaṃ, Mahānāmaṅgena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

67. Bhūripaññāsutta

"... Bhūripaññatāya saṃvattantī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

55. Sotāpattiphalasutta

"Cattārome, bhikkhave, dhammā bhāvitā bahulīkatā sotāpattiphalasacchikiriyāya saṃvattanti. Katame cattāro? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti—ime kho, bhikkhave, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā sotāpattiphalasacchikiriyāya saṃvattantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

31. Paṭhamapuññābhisandasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ayaṃ paṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme aveccappasādena samannāgato hoti— svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Ayaṃ dutiyo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti— suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Ayaṃ tatiyo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ayaṃ catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

27. Dutiyaanāthapiṇḍikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena anāthapiṇḍiko gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yenāyasmā ānando tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato ānandassa pāde sirasā vanda: 'anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābād-

hiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato ānandassa pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, āyasmā ānando yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho so puriso anāthapiṇḍikassa gahapatissa paṭissutvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato ānandassa pāde sirasā vandati. Evañca vadati: 'sādhu kira, bhante, āyasmā ānando yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā ānando tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā ānando anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: "kacci te, gahapati, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ? Kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Catūhi kho, gahapati, dhammehi samannāgatassa assutavato puthujjanassa hoti uttāso, hoti chambhitattaṃ, hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ. Katamehi catūhi? Idha, gahapati, assutavā puthujjano buddhe appasādena samannāgato hoti. Tañca panassa buddhe appasādaṃ attani samanupassato hoti uttāso, hoti chambhitattaṃ, hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, assutavā puthujjano dhamme appasādena samannāgato hoti. Tañca panassa dhamme appasādaṃ attani samanupassato hoti uttāso, hoti chambhitattaṃ, hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, assutavā puthujjano saṅghe appasādena samannāgato hoti. Tañca panassa saṅghe appasādaṃ attani samanupassato hoti uttāso, hoti chambhitattaṃ, hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, assutavā puthujjano dussīlyena samannāgato hoti. Tañca panassa dussīlyaṃ attani samanupassato hoti uttāso,

hoti chambhitattaṃ, hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ. Imehi kho, gahapati, catūhi dhammehi samannāgatassa assutavato puthujjanassa hoti uttāso, hoti chambhitattaṃ, hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Catūhi kho, gahapati, dhammehi samannāgatassa sutavato ariyasāvakassa na hoti uttāso, na hoti chambhitattaṃ, na hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ. Katamehi catūhi? Idha, gahapati, sutavā ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Tañca panassa buddhe aveccappasādaṃ attani samanupassato na hoti uttāso, na hoti chambhitattaṃ, na hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, sutavā ariyasāvako dhamme aveccappasādena samannāgato hoti—svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Tañca panassa dhamme aveccappasādaṃ attani samanupassato na hoti uttāso, na hoti chambhitattaṃ, na hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, sutavā ariyasāvako saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti—suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Tañca panassa saṅghe aveccappasādaṃ attani samanupassato na hoti uttāso, na hoti chambhitattaṃ, na hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ.

Puna caparaṃ, gahapati, sutavā ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Tāni ca panassa ariyakantāni sīlāni attani samanupassato na hoti uttāso, na hoti chambhitattaṃ, na hoti samparāyikaṃ maraṇabhayaṃ. Imehi kho, gahapati, catūhi dhammehi samannāgatassa sutavato ariyasāvakassa na hoti uttāso, na hoti chambhitattaṃ, na hoti samparāyikaṃ maraṇabhayan"ti.

"Nāhaṃ, bhante ānanda, bhāyāmi. Kyāhaṃ bhāyissāmi. Ahañhi, bhante, buddhe aveccappasādena samannāgato homi—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe aveccappasādena samannāgato homi—suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Yāni cimāni, bhante, bhagavatā gihisāmīcikāni sikkhāpadāni desitāni, nāhaṃ tesaṃ kiñci attani khaṇḍaṃ samanupassāmī"ti. "Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Sotāpattiphalaṃ tayā, gahapati,

byākatan”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

64. Vipulapaññāsutta

“... Vipulapaññatāya saṃvattantī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

23. Godhasakkasutta

Kapilavatthunidānaṃ. Atha kho mahānāmo sakko yena godhā sakko tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā godhaṃ sakkaṃ etadavoca: “katihi tvaṃ, godhe, dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāsi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇan”ti?

“Tīhi khvāhaṃ, mahānāma, dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ. Katamehi tīhi? Idha, mahānāma, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti—suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Imehi khvāhaṃ, mahānāma, tīhi dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ.

Tvaṃ pana, mahānāma, katihi dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāsi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇan”ti? “Catūhi khvāhaṃ, godhe, dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ. Katamehi catūhi? Idha, godhe, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi khvāhaṃ, godhe, catūhi dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇan”ti.

“Āgamehi tvaṃ, mahānāma, āgamehi tvaṃ, mahānāma. Bhagavāva etaṃ jāneyya etehi dhammehi samannāgataṃ vā asamannāgataṃ vā”ti.

"Āyāma, godhe, yena bhagavā tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocessāmā"ti. Atha kho mahānāmo sakko godhā ca sakko yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca:

"Idhāhaṃ, bhante, yena godhā sakko tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā godhaṃ sakkaṃ etadavocaṃ: 'katihi tvaṃ, godhe, dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāsi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ'? Evaṃ vutte, bhante, godhā sakko maṃ etadavoca—

Tīhi khvāhaṃ, mahānāma, dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ. Katamehi tīhi? Idha, mahānāma, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti—suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Imehi khvāhaṃ, mahānāma, tīhi dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ. Tvaṃ pana, mahānāma, katamehi dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāsi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇan'ti?

Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, godhaṃ sakkaṃ etadavocaṃ: 'catūhi khvāhaṃ, godhe, dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇaṃ. Katamehi catūhi? Idha, godhe, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi khvāhaṃ, godhe, catūhi dhammehi samannāgataṃ sotāpannapuggalaṃ ājānāmi avinipātadhammaṃ niyataṃ sambodhiparāyaṇan'ti.

Evaṃ vutte, bhante, godhā sakko maṃ etadavoca: 'āgamehi tvaṃ, mahānāma, āgamehi tvaṃ, mahānāma. Bhagavāva etaṃ jāneyya etehi dhammehi samannāgataṃ vā asamannāgataṃ vā'ti. Idha, bhante, kocideva dhammo samuppādo uppajjeyya, ekato assa bhagavā ekato bhikkhusaṅgho ca. Yeneva bhagavā tenevāhaṃ assaṃ. Evaṃ pasan-

naṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu. Idha, bhante, kocideva dhammo samuppādo uppajjeyya, ekato assa bhagavā ekato bhikkhusaṅgho bhikkhunisaṅgho ca. Yeneva bhagavā tenevāhaṃ assaṃ. Evaṃ pasannaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu. Idha, bhante, kocideva dhammo samuppādo uppajjeyya, ekato assa bhagavā ekato bhikkhusaṅgho bhikkhunisaṅgho ca upāsakā ca. Yeneva bhagavā tenevāhaṃ assaṃ. Evaṃ pasannaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu. Idha, bhante, kocideva dhammo samuppādo uppajjeyya, ekato assa bhagavā ekato bhikkhusaṅgho bhikkhunisaṅgho upāsakā upāsikāyo ca. Yeneva bhagavā tenevāhaṃ assaṃ. Evaṃ pasannaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretu. Idha, bhante, kocideva dhammo samuppādo uppajjeyya, ekato assa bhagavā ekato bhikkhusaṅgho bhikkhunisaṅgho upāsakā upāsikāyo sadevako ca loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā. Yeneva bhagavā tenevāhaṃ assaṃ. Evaṃ pasannaṃ maṃ, bhante, bhagavā dhāretū"ti. "Evaṃvādī tvaṃ, godhe, mahānāmaṃ sakkaṃ kiṃ vadesī"ti? "Evaṃvādāhaṃ, bhante, mahānāmaṃ sakkaṃ na kiñci vadāmi, aññatra kalyāṇā aññatra kusalā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

45. Dutiyamahaddhanasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako 'aḍḍho mahaddhano mahābhogo mahāyaso'ti vuccati.

Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako 'aḍḍho mahaddhano mahābhogo mahāyaso'ti vuccatī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

21. Paṭhamamahānāmasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "idaṃ, bhante, kapilavatthu iddhañceva phītañca bāhujaññaṃ ākiṇṇamanussaṃ sambādhabyūhaṃ. So khvāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ vā payirupāsitvā manobhāvanīye vā bhikkhū sāyanhasamayaṃ kapilavatthuṃ pavisanto; bhantenapi hatthinā samāgacchāmi; bhantenapi assena samāgacchāmi; bhantenapi rathena samāgacchāmi; bhantenapi sakaṭena samāgacchāmi; bhantenapi purisena samāgacchāmi. Tassa mayhaṃ, bhante, tasmiṃ samaye mussateva bhagavantaṃ ārabbha sati, mussati dhammaṃ ārabbha sati, mussati saṃghaṃ ārabbha sati. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti: 'imamhi cāhaṃ samaye kālaṃ kareyyaṃ, kā mayhaṃ gati, ko abhisamparāyo'"ti?

"Mā bhāyi, mahānāma, mā bhāyi, mahānāma. Apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati apāpikā kālaṃkiriyā. Yassa kassaci, mahānāma, dīgharattaṃ saddhāparibhāvitaṃ cittaṃ sīlaparibhāvitaṃ cittaṃ sutaparibhāvitaṃ cittaṃ cāgaparibhāvitaṃ cittaṃ paññāparibhāvitaṃ cittaṃ, tassa yo hi khvāyaṃ kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo. Taṃ idheva kākā vā khādanti gijjhā vā khādanti kulalā vā khādanti sunakhā vā khādanti siṅgālā vā khādanti vividhā vā pāṇakajātā khādanti; yañca khvassa cittaṃ dīgharattaṃ saddhāparibhāvitaṃ ... pe ... paññāparibhāvitaṃ taṃ uddhagāmi hoti visesagāmi.

Seyyathāpi, mahānāma, puriso sappikumbhaṃ vā telakumbhaṃ vā gambhīraṃ udakarahadaṃ ogāhitvā bhindeyya. Tatra yā assa sakkharā vā kaṭhalā vā sā adhogāmī assa, yañca khvassa tatra sappi vā telaṃ vā taṃ uddhagāmi assa visesagāmi. Evameva kho, mahānāma, yassa kassaci dīgharattaṃ saddhāparibhāvitaṃ cittaṃ ... pe ... paññāparibhāvitaṃ cittaṃ tassa yo hi khvāyaṃ kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo taṃ idheva kākā vā khādanti gijjhā vā khādanti kulalā vā khādanti sunakhā vā khādanti siṅgālā vā khādanti vividhā vā pāṇakajātā khādanti; yañca khvassa cittaṃ dīgharattaṃ saddhāparibhāvitaṃ ... pe ... paññāparibhāvitaṃ taṃ uddhagāmi hoti visesagāmi. Tuyhaṃ kho pana, mahānāma, dīgharattaṃ saddhāparibhāvitaṃ cittaṃ ... pe ... paññāparibhāvitaṃ cittaṃ. Mā bhāyi,

mahānāma, mā bhāyi, mahānāma. Apāpakaṃ te maraṇaṃ bhavissati, apāpikā kālaṃkiriyā”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

30. Nandakalicchavisutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho nandako licchavimahāmatto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nandakaṃ licchavimahāmattaṃ bhagavā etadavoca:

“Catūhi kho, nandaka, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Katamehi catūhi? Idha, nandaka, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, nandaka, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Imehi ca pana, nandaka, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako āyunā saṃyutto hoti dibbenapi mānusenapi; vaṇṇena saṃyutto hoti dibbenapi mānusenapi; sukhena saṃyutto hoti dibbenapi mānusenapi; yasena saṃyutto hoti dibbenapi mānusenapi; ādhipateyyena saṃyutto hoti dibbenapi mānusenapi. Taṃ kho panāhaṃ, nandaka, nāññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā sutvā vadāmi. Api ca yadeva mayā sāmaṃ ñātaṃ sāmaṃ diṭṭhaṃ sāmaṃ viditaṃ, tadevāhaṃ vadāmī”ti.

Evaṃ vutte, aññataro puriso nandakaṃ licchavimahāmattaṃ etadavoca: “nahānakālo, bhante”ti. “Alaṃ dāni, bhaṇe, etena bāhirena nahānena. Alamidaṃ ajjhattaṃ nahānaṃ bhavissati, yadidaṃ—bhagavati pasādo”ti.

Dasamaṃ.

Saraṇānivaggo tatiyo.

Mahānāmena dve vuttā, godhā ca saraṇā duve; Duve anāthapiṇḍikā, duve verabhayena ca; Licchavī dasamo vutto, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

40. Nandiyasakkasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho nandiyo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho nandiyo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "yasseva nu kho, bhante, ariyasāvakassa cattāri sotāpattiyaṅgāni sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ natthi sveva nu kho, bhante, ariyasāvako pamādavihārī"ti.

"'Yassa kho, nandiya, cattāri sotāpattiyaṅgāni sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ natthi tamahaṃ bāhiro puthujjanapakkhe ṭhito'ti vadāmi. Api ca, nandiya, yathā ariyasāvako pamādavihārī ceva hoti, appamādavihārī ca taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho nandiyo sakko bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Kathañca, nandiya, ariyasāvako pamādavihārī hoti? Idha, nandiya, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. So tena buddhe aveccappasādena santuṭṭho na uttari vāyamati divā pavivekāya, rattiṃ paṭisallānāya. Tassa evaṃ pamattassa viharato pāmojjaṃ na hoti. Pāmojje asati, pīti na hoti. Pītiyā asati, passaddhi na hoti. Passaddhiyā asati, dukkhaṃ viharati. Dukkhino cittaṃ na samādhiyati. Asamāhite citte dhammā na pātubhavanti. Dhammānaṃ apātubhāvā pamādavihārītveva saṅkhyaṃ gacchati.

Puna caparaṃ, nandiya, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. So tehi ariyakantehi sīlehi santuṭṭho na uttari vāyamati divā pavivekāya rattiṃ paṭisallānāya. Tassa evaṃ pamattassa viharato pāmojjaṃ na hoti. Pāmojje asati, pīti na hoti. Pītiyā asati, passaddhi na hoti. Passaddhiyā asati, dukkhaṃ viharati. Dukkhino cittaṃ na samādhiyati. Asamāhite citte dhammā na pātubhavanti. Dhammānaṃ apātubhāvā pamādavihārītveva saṅkhyaṃ gacchati. Evaṃ kho, nandiya, ariyasāvako pamādavihārī hoti.

Kathañca, nandiya, ariyasāvako appamādavihārī hoti? Idha, nandiya, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bha-

gavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. So tena buddhe aveccappasādena asantuṭṭho uttari vāyamati divā pavivekāya rattiṃ paṭisallānāya. Tassa evaṃ appamattassa viharato pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vediyati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhite citte dhammā pātubhavanti. Dhammānaṃ pātubhāvā appamādavihārītveva saṅkhyaṃ gacchati.

Puna caparaṃ, nandiya, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. So tehi ariyakantehi sīlehi asantuṭṭho uttari vāyamati divā pavivekāya rattiṃ paṭisallānāya. Tassa evaṃ appamattassa viharato pāmojjaṃ jāyati. Pamuditassa pīti jāyati. Pītimanassa kāyo passambhati. Passaddhakāyo sukhaṃ vediyati. Sukhino cittaṃ samādhiyati. Samāhite citte dhammā pātubhavanti. Dhammānaṃ pātubhāvā appamādavihārītveva saṅkhyaṃ gacchati. Evaṃ kho, nandiya, ariyasāvako appamādavihārī hotī"ti.

Dasamaṃ.

Puññābhisandavaggo catuttho.

Abhisandā tayo vuttā, duve devapadāni ca; Sabhāgataṃ mahānāmo, vassaṃ kāḷī ca nandiyāti.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

8. Paṭhamagiñjakāvasathasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā ñātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca:

"Sāḷho nāma, bhante, bhikkhu kālaṅkato; tassa kā gati ko abhisamparāyo? Nandā nāma, bhante, bhikkhunī kālaṅkatā; tassā kā gati ko abhisamparāyo? Sudatto nāma, bhante, upāsako kālaṅkato; tassa kā gati ko abhisamparāyo? Sujātā nāma, bhante, upāsikā kālaṅkatā; tassā kā gati, ko abhisamparāyo"ti?

"Sāḷho, ānanda, bhikkhu kālaṅkato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. Nandā, ānanda, bhikkhunī kālaṅkatā

pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā. Sudatto, ānanda, upāsako kālaṅkato tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī; sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissati. Sujātā, ānanda, upāsikā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā.

Anacchariyaṃ kho panetaṃ, ānanda, yaṃ manussabhūto kālaṃ kareyya; tasmiṃ tasmiñce maṃ kālaṅkate upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipucchissatha. Vihesā pesā, ānanda, assa tathāgatassa. Tasmātihānanda, dhammādāsaṃ nāma dhammapariyāyaṃ desessāmi; yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'.

Katamo ca so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo; yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'?

Idha, ānanda, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ayaṃ kho so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo; yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

(Tīṇipi suttantāni ekanidānāni.)

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

24. Paṭhamasaraṇānisakkasutta

Kapilavatthunidānaṃ. Tena kho pana samayena saraṇāni sakko kālaṅkato hoti. So bhagavatā byākato: "sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti. Tatra sudaṃ sambahulā sakkā saṅgamma samāgamma ujjhāyanti khīyanti vipācenti: "acchariyaṃ vata bho, abb-

hutaṃ vata bho. Ettha dāni ko na sotāpanno bhavissati. Yatra hi nāma saraṇāni sakko kālaṅkato; so bhagavatā byākato: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. Saraṇāni sakko sikkhādubbalyamāpādi, majjapānaṃ apāyī"ti.

Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, saraṇāni sakko kālaṅkato. So bhagavatā byākato: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. Tatra sudaṃ, bhante, sambahulā sakkā saṅgamma samāgamma ujjhāyanti khīyanti vipācenti—acchariyaṃ vata, bho, abbhutaṃ vata, bho. Ettha dāni ko na sotāpanno bhavissati. Yatra hi nāma saraṇāni sakko kālaṅkato; so bhagavatā byākato: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. Saraṇāni sakko sikkhādubbalyamāpādi, majjapānaṃ apāyī"ti.

"Yo so, mahānāma, dīgharattaṃ upāsako buddhaṃ saraṇaṃ gato dhammaṃ saraṇaṃ gato saṅghaṃ saraṇaṃ gato, so kathaṃ vinipātaṃ gaccheyya. Yañhi taṃ, mahānāma, sammā vadamāno vadeyya: 'dīgharattaṃ upāsako buddhaṃ saraṇaṃ gato dhammaṃ saraṇaṃ gato saṅghaṃ saraṇaṃ gato'ti, saraṇāni sakkaṃ sammā vadamāno vadeyya. Saraṇāni, mahānāma, sakko dīgharattaṃ upāsako buddhaṃ saraṇaṃ gato dhammaṃ saraṇaṃ gato saṅghaṃ saraṇaṃ gato. So kathaṃ vinipātaṃ gaccheyya.

Idha, mahānāma, ekacco puggalo buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme … pe … saṅghe … pe … hāsapañño javanapañño vimuttiyā ca samannāgato. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme … pe … saṃghe … pe … hāsapañño javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvat-

tidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti; dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇoti. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo na heva kho buddhe aveccappasādena samannāgato hoti ... na dhamme ... pe ... na saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. Api cassa ime dhammā honti— saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya mattaso nijjhānaṃ khamanti. Ayampi kho, mahānāma, puggalo agantā nirayaṃ agantā tiracchānayoniṃ agantā pettivisayaṃ agantā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo na heva kho buddhe aveccappasādena samannāgato hoti ... na dhamme ... pe ... na saṃghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato, api cassa ime dhammā honti saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Tathāgate cassa saddhāmattaṃ hoti pemamattaṃ. Ayampi kho, mahānāma, puggalo agantā nirayaṃ agantā tiracchānayoniṃ agantā pettivisayaṃ agantā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ. Ime cepi, mahānāma, mahāsālā subhāsitaṃ dubbhāsitaṃ ājāneyyuṃ, ime cāhaṃ mahāsāle byākareyyaṃ: ‘sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā’ti; kimaṅgaṃ

pana saraṇāniṃ sakkaṃ. Saraṇāni, mahānāma, sakko maraṇakāle sikkhaṃ samādiyī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

4. Paṭhamasāriputtasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto āyasmā ca ānando sāvatthiyaṃ viharanti jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "katinaṃ nu kho, āvuso sāriputta, dhammānaṃ samannāgamanahetu evamayaṃ pajā bhagavatā byākatā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti? "Catunnaṃ kho, āvuso, dhammānaṃ samannāgamanahetu evamayaṃ pajā bhagavatā byākatā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāvuso, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imesaṃ kho, āvuso, catunnaṃ dhammānaṃ samannāgamanahetu evamayaṃ pajā bhagavatā byākatā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

17. Dutiyamittāmaccasutta

"Ye te, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ—mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—te, bhikkhave, catūsu sotāpattiyaṅgesu samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā. Katamesu catūsu? Buddhe aveccappasāde samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti.

Siyā, bhikkhave, catunnaṃ mahābhūtānaṃ aññathattaṃ—pathavīdhātuyā, āpodhātuyā, tejodhātuyā, vāyodhātuyā—na tveva buddhe aveccappasādena samannāgatassa ariyasāvakassa siyā aññathattaṃ. Tatridaṃ aññathattaṃ—so vata buddhe aveccappasādena samannāgato

ariyasāvako nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjissatī"ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. "Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantesu sīlesu samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā akhaṇḍesu ... pe ... samādhisaṃvattanikesu. Siyā, bhikkhave, catunnaṃ mahābhūtānaṃ aññathattaṃ—pathavīdhātuyā, āpodhātuyā, tejodhātuyā, vāyodhātuyā—na tveva ariyakantehi sīlehi samannāgatassa ariyasāvakassa siyā aññathattaṃ. Tatridaṃ aññathattaṃ—so vata ariyakantehi sīlehi samannāgato ariyasāvako nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Ye te, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ—mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—te, bhikkhave, imesu catūsu sotāpattiyaṅgesu samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

44. Paṭhamamahaddhanasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako 'aḍḍho mahaddhano mahābhogo'ti vuccati.

Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti; dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako 'aḍḍho mahaddhano mahābhogo'ti vuccatī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

2. Brahmacariyogadhasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samād-

hisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Yesaṃ saddhā ca sīlañca, Pasādo dhammadassanaṃ; Te ve kālena paccenti, Brahmacariyogadhaṃ sukhan”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

16. Paṭhamamittāmaccasutta

“Ye te, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ—mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—te, bhikkhave, catūsu sotāpattiyaṅgesu samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā. Katamesu catūsu? Buddhe aveccappasāde samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantesu sīlesu samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā akhaṇḍesu ... pe ... samādhisaṃvattanikesu. Ye te, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ—mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—te, bhikkhave, imesu catūsu sotāpattiyaṅgesu samādapetabbā, nivesetabbā, patiṭṭhāpetabbā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

70. Lahupaññāsutta

“... Lahupaññatāya saṃvattantī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

58. Arahattaphalasutta

“... Arahattaphalasacchikiriyāya ... saṃvattantī”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

26. Paṭhamaanāthapiṇḍikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena anāthapiṇḍiko gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vanda: 'anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira, bhante, āyasmā sāriputto yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho so puriso anāthapiṇḍikassa gahapatissa paṭissutvā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Anāthapiṇḍiko, bhante, gahapati ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. So āyasmato sāriputtassa pāde sirasā vandati. Evañca vadati: 'sādhu kira, bhante, āyasmā sāriputto yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti. Adhivāsesi kho āyasmā sāriputto tuṇhībhāvena.

Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho āyasmā sāriputto anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: "kacci te, gahapati, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ? Kacci dukkhā vedanā paṭikkamanti, no abhikkamanti; paṭikkamosānaṃ paññāyati, no abhikkamo"ti? "Na me, bhante, khamanīyaṃ, na yāpanīyaṃ. Bāḷhā me dukkhā vedanā abhikkamanti, no paṭikkamanti; abhikkamosānaṃ paññāyati, no paṭikkamo"ti.

"Yathārūpena kho, gahapati, buddhe appasādena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati tathārūpo te buddhe appasādo natthi. Atthi ca kho te, gahapati, buddhe aveccappasādo—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Tañca pana te buddhe aveccappasādaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, dhamme appasādena samannāgato

assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te dhamme appasādo natthi. Atthi ca kho te, gahapati, dhamme aveccappasādo—svākkhāto bhagavatā dhammo ... pe ... paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Tañca pana te dhamme aveccappasādaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, saṅghe appasādena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te saṅghe appasādo natthi. Atthi ca kho te, gahapati, saṅghe aveccappasādo—suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Tañca pana te saṅghe aveccappasādaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, dussīlyena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpaṃ te dussīlyaṃ natthi. Atthi ca kho te, gahapati, ariyakantāni sīlāni ... pe ... samādhisaṃvattanikāni. Tāni ca pana te ariyakantāni sīlāni attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpāya kho, gahapati, micchādiṭṭhiyā samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpā te micchādiṭṭhi natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammādiṭṭhi. Tañca pana te sammādiṭṭhiṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, micchāsaṅkappena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te micchāsaṅkappo natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāsaṅkappo. Tañca pana te sammāsaṅkappaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpāya kho, gahapati, micchāvācāya samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpā te micchāvācā natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāvācā. Tañca pana te sammāvācaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, micchākammantena samannāgato as-

sutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te micchākammanto natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammākammanto. Tañca pana te sammākammantaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, micchāājīvena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te micchāājīvo natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāājīvo. Tañca pana te sammāājīvaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, micchāvāyāmena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te micchāvāyāmo natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāvāyāmo. Tañca pana te sammāvāyāmaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpāya kho, gahapati, micchāsatiyā samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpā te micchāsati natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāsati. Tañca pana te sammāsatiṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, micchāsamādhinā samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpo te micchāsamādhi natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāsamādhi. Tañca pana te sammāsamādhiṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpena kho, gahapati, micchāñāṇena samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpaṃ te micchāñāṇaṃ natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāñāṇaṃ. Tañca pana te sammāñāṇaṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyya.

Yathārūpāya kho, gahapati, micchāvimuttiyā samannāgato assutavā puthujjano kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tathārūpā te micchāvimutti natthi. Atthi ca kho te, gahapati, sammāvimutti. Tañca pana te sammāvimuttiṃ attani samanupassato ṭhānaso vedanā paṭippassambheyyā”ti.

Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa ṭhānaso vedanā paṭippas-

sambhiṃsu. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati āyasmantañca sāriputtaṃ āyasmantañca ānandaṃ sakeneva thālipākena parivisi. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcāsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ āyasmā sāriputto imāhi gāthāhi anumodi:

"Yassa saddhā tathāgate, acalā suppatiṭṭhitā; Sīlañca yassa kalyāṇaṃ, ariyakantaṃ pasaṃsitaṃ.

Saṃghe pasādo yassatthi, ujubhūtañca dassanaṃ; Adaliddoti taṃ āhu, amoghaṃ tassa jīvitaṃ.

Tasmā saddhañca sīlañca, pasādaṃ dhammadassanaṃ; Anuyuñjetha medhāvī, saraṃ buddhānasāsanan"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "handa kuto nu tvaṃ, ānanda, āgacchasi divādivassā"ti? "Āyasmatā, bhante, sāriputtena anāthapiṇḍiko gahapati iminā ca iminā ca ovādena ovadito"ti. "Paṇḍito, ānanda, sāriputto; mahāpañño, ānanda, sāriputto, yatra hi nāma cattāri sotāpattiyaṅgāni dasahākārehi vibhajissatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

43. Tatiyaabhisandasutta

"Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā, kusalābhisandā, sukhassāhārā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ayaṃ paṭhamo puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Ayaṃ catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro. Ime kho,

bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā.

Imehi kho, bhikkhave, catūhi puññābhisandehi kusalābhisandehi samannāgatassa ariyasāvakassa na sukaraṃ puññassa pamāṇaṃ gaṇetuṃ: 'ettako puññābhisando, kusalābhisando, sukhassāhāro'ti. Atha kho asaṅkhyeyyo appameyyo mahāpuññakkhandhotveva saṅkhyaṃ gacchatī"ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... satthā:

"Yo puññakāmo kusale patiṭṭhito, Bhāveti maggaṃ amatassa pattiyā; So dhammasārādhigamo khaye rato, Na vedhati maccurājāgamanasmin"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

53. Dhammadinnasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Atha kho dhammadinno upāsako pañcahi upāsakasatehi saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho dhammadinno upāsako bhagavantaṃ etadavoca: "ovadatu no, bhante, bhagavā; anusāsatu no, bhante, bhagavā yaṃ amhākaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

"Tasmātiha vo, dhammadinna, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'ye te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatapaṭisaṃyuttā te kālena kālaṃ upasampajja viharissāmā'ti. Evañhi vo, dhammadinna, sikkhitabban"ti. "Na kho netaṃ, bhante, sukaraṃ amhehi puttasambādhasayanaṃ ajjhāvasantehi kāsikacandanaṃ paccanubhontehi mālāgandhavilepanaṃ dhārayantehi jātarūparajataṃ sādiyantehi— ye te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatapaṭisaṃyuttā te kālena kālaṃ upasampajja viharituṃ. Tesaṃ no, bhante, bhagavā amhākaṃ pañcasu sikkhāpadesu ṭhitānaṃ uttaridhammaṃ desetū"ti.

"Tasmātiha vo, dhammadinna, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'buddhe aveccappasādena samannāgatā bhavissāma—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgatā bhavissāma akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehī'ti. Evañhi vo, dhammadinna, sikkhitabban"ti.

"Yānimāni, bhante, bhagavatā cattāri sotāpattiyaṅgāni desitāni,

saṃvijjante dhammā amhesu, mayañca tesu dhammesu sandissāma. Mayañhi, bhante, buddhe aveccappasādena samannāgatā—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgatā akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehī"ti. "Lābhā vo, dhammadinna, suladdhaṃ vo, dhammadinna. Sotāpattiphalaṃ tumhehi byākatan"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

37. Mahānāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca:

"Kittāvatā nu kho, bhante, upāsako hotī"ti? "Yato kho, mahānāma, buddhaṃ saraṇaṃ gato hoti, dhammaṃ saraṇaṃ gato hoti, saṅghaṃ saraṇaṃ gato hoti— ettāvatā kho, mahānāma, upāsako hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako sīlasampanno hotī"ti? "Yato kho, mahānāma, upāsako pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭivirato hoti—ettāvatā kho, mahānāma, upāsako sīlasampanno hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako saddhāsampanno hotī"ti? "Idha, mahānāma, upāsako saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ettāvatā kho, mahānāma, upāsako saddhāsampanno hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako cāgasampanno hotī"ti? "Idha, mahānāma, upāsako vigatamalamaccherena cetasā agāraṃ ajjhāvasati muttacāgo payatapāṇi vossaggarato yācayogo dānasaṃvibhāgarato—ettāvatā kho, mahānāma, upāsako cāgasampanno hotī"ti.

"Kittāvatā pana, bhante, upāsako paññāsampanno hotī"ti? "Idha, mahānāma, upāsako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā—ettāvatā kho, mahānāma, upāsako paññāsampanno hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

36. Devasabhāgatasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgataṃ attamanā devā sabhāgataṃ kathenti. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Yā tā devatā buddhe aveccappasādena samannāgatā ito cutā tatrūpapannā tāsaṃ evaṃ hoti: 'yathārūpena kho mayaṃ buddhe aveccappasādena samannāgatā tato cutā idhūpapannā, ariyasāvakopi tathārūpena buddhe aveccappasādena samannāgato ehīti devānaṃ santike'ti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Yā tā devatā ariyakantehi sīlehi samannāgatā ito cutā tatrūpapannā tāsaṃ evaṃ hoti: 'yathārūpehi kho mayaṃ ariyakantehi sīlehi samannāgatā tato cutā idhūpapannā, ariyasāvakopi tathārūpehi ariyakantehi sīlehi samannāgato ehīti devānaṃ santike'ti. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgataṃ attamanā devā sabhāgataṃ kathentī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

54. Gilānasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: "niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī"ti. Assosi kho mahānāmo sakko: "sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti: 'niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'"ti. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca: "sutametaṃ, bhante: 'sambahulā kira bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti—niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'ti. Na kho netaṃ, bhante, bhagavato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ sappaññena upāsak-

ena sappañño upāsako ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno ovaditabbo”ti.

“Sappaññena, mahānāma, upāsakena sappañño upāsako ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno catūhi assāsanīyehi dhammehi assāsetabbo: ‘assāsatāyasmā—atthāyasmato buddhe aveccappasādo itipi so bhagavā … pe … satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Assāsatāyasmā—atthāyasmato dhamme … pe … saṅghe … pe … ariyakantāni sīlāni akhaṇḍāni … pe … samādhisaṃvattanikānī’ti.

Sappaññena, mahānāma, upāsakena sappañño upāsako ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno imehi catūhi assāsanīyehi dhammehi assāsetvā evamassa vacanīyo: ‘atthāyasmato mātāpitūsu apekkhā’ti? So ce evaṃ vadeyya: ‘atthi me mātāpitūsu apekkhā’ti, so evamassa vacanīyo: ‘āyasmā kho māriso maraṇadhammo. Sacepāyasmā mātāpitūsu apekkhaṃ karissati, marissateva; no cepāyasmā mātāpitūsu apekkhaṃ karissati, marissateva. Sādhāyasmā, yā te mātāpitūsu apekkhā taṃ pajahā’ti.

So ce evaṃ vadeyya: ‘yā me mātāpitūsu apekkhā sā pahīnā’ti, so evamassa vacanīyo: ‘atthi panāyasmato puttadāresu apekkhā’ti? So ce evaṃ vadeyya: ‘atthi me puttadāresu apekkhā’ti, so evamassa vacanīyo: ‘āyasmā kho māriso maraṇadhammo. Sacepāyasmā puttadāresu apekkhaṃ karissati, marissateva; no cepāyasmā puttadāresu apekkhaṃ karissati, marissateva. Sādhāyasmā, yā te puttadāresu apekkhā taṃ pajahā’ti.

So ce evaṃ vadeyya: ‘yā me puttadāresu apekkhā sā pahīnā’ti, so evamassa vacanīyo: ‘atthi panāyasmato mānusakesu pañcasu kāmaguṇesu apekkhā’ti? So ce evaṃ vadeyya: ‘atthi me mānusakesu pañcasu kāmaguṇesu apekkhā’ti, so evamassa vacanīyo: ‘mānusakehi kho, āvuso, kāmehi dibbā kāmā abhikkantatarā ca paṇītatarā ca. Sādhāyasmā, mānusakehi kāmehi cittaṃ vuṭṭhāpetvā cātumahārājikesu devesu cittaṃ adhimocehī’ti.

So ce evaṃ vadeyya: ‘mānusakehi me kāmehi cittaṃ vuṭṭhitaṃ, cātumahārājikesu devesu cittaṃ adhimocitan’ti, so evamassa vacanīyo: ‘cātumahārājikehi kho, āvuso, devehi tāvatiṃsā devā abhikkantatarā ca paṇītatarā ca. Sādhāyasmā, cātumahārājikehi devehi cittaṃ vuṭṭhāpetvā tāvatiṃsesu devesu cittaṃ adhimocehī’ti.

So ce evaṃ vadeyya: ‘cātumahārājikehi me devehi cittaṃ vuṭṭhitaṃ, tāvatiṃsesu devesu cittaṃ adhimocitan’ti, so evamassa vacanīyo: ‘tāvatiṃsehi kho, āvuso, devehi yāmā devā … pe … tusitā devā … pe …

nimmānaratī devā ... pe ... paranimmitavasavattī devā ... pe ... paranimmitavasavattīhi kho, āvuso, devehi brahmaloko abhikkantataro ca paṇītataro ca. Sādhāyasmā, paranimmitavasavattīhi devehi cittaṃ vuṭṭhāpetvā brahmaloke cittaṃ adhimocehī'ti. So ce evaṃ vadeyya: 'paranimmitavasavattīhi me devehi cittaṃ vuṭṭhitaṃ, brahmaloke cittaṃ adhimocitan'ti, so evamassa vacanīyo: 'brahmalokopi kho, āvuso, anicco addhuvo sakkāyapariyāpanno. Sādhāyasmā, brahmalokā cittaṃ vuṭṭhāpetvā sakkāyanirodhe cittaṃ upasaṃharāhī'ti.

So ce evaṃ vadeyya: 'brahmalokā me cittaṃ vuṭṭhitaṃ, sakkāyanirodhe cittaṃ upasaṃharāmī'ti; evaṃ vimuttacittassa kho, mahānāma, upāsakassa āsavā vimuttacittena bhikkhunā na kiñci nānākaraṇaṃ vadāmi, yadidaṃ—vimuttiyā vimuttan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

1. Cakkavattirājasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā ... pe ... etadavoca: "kiñcāpi, bhikkhave, rājā cakkavattī catunnaṃ dīpānaṃ issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāretvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ, so tattha nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi ca pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti, so catūhi dhammehi asamannāgato, atha kho so aparimuttova nirayā aparimutto tiracchānayoniyā aparimutto pettivisayā aparimutto apāyaduggativinipātā. Kiñcāpi, bhikkhave, ariyasāvako piṇḍiyālopena yāpeti, nantakāni ca dhāreti, so catūhi dhammehi samannāgato, atha kho so parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato

sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ—cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. Imehi catūhi dhammehi samannāgato hoti. Yo ca, bhikkhave, catunnaṃ dīpānaṃ paṭilābho, yo catunnaṃ dhammānaṃ paṭilābho catunnaṃ dīpānaṃ paṭilābho catunnaṃ dhammānaṃ paṭilābhassa kalaṃ nāgghati soḷasin"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

6. Sappaññavagga

57. Anāgāmiphalasutta

"... Anāgāmiphalasacchikiriyāya ... saṃvattantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

5. Sagāthakapuññābhisandavagga

47. Nandiyasutta

Kapilavatthunidānaṃ. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nandiyaṃ sakkaṃ bhagavā etadavoca: "catūhi kho, nandiya, dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo.

Katamehi catūhi? Idha, nandiya, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, nandiya, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

15. Duggativinipātabhayasutta

"Catūhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato ariyasāvako sabbaduggativinipātabhayaṃ samatikkanto hoti. Katamehi catūhi? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe

... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Imehi kho, bhikkhave, catūhi dhammehi samannāgato ariyasāvako sabbaduggativinipātabhayaṃ samatikkanto hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

25. Dutiyasaraṇānisakkasutta

Kapilavatthunidānaṃ. Tena kho pana samayena saraṇāni sakko kālaṅkato hoti. So bhagavatā byākato: "sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti. Tatra sudaṃ sambahulā sakkā saṅgamma samāgamma ujjhāyanti khīyanti vipācenti: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ettha dāni ko na sotāpanno bhavissati. Yatra hi nāma saraṇāni sakko kālaṅkato. So bhagavatā byākato: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. Saraṇāni sakko sikkhāya aparipūrakārī ahosī"ti. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca:

"Idha, bhante, saraṇāni sakko kālaṅkato. So bhagavatā byākato: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. Tatra sudaṃ, bhante, sambahulā sakkā saṅgamma samāgamma ujjhāyanti khīyanti vipācenti: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ettha dāni ko na sotāpanno bhavissati. Yatra hi nāma saraṇāni sakko kālaṅkato. So bhagavatā byākato—sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇoti. Saraṇāni sakko sikkhāya aparipūrakārī ahosī'"ti.

"Yo so, mahānāma, dīgharattaṃ upāsako buddhaṃ saraṇaṃ gato dhammaṃ saraṇaṃ gato saṅghaṃ saraṇaṃ gato, so kathaṃ vinipātaṃ gaccheyya. Yañhi taṃ, mahānāma, sammā vadamāno vadeyya: 'dīgharattaṃ upāsako buddhaṃ saraṇaṃ gato dhammaṃ saraṇaṃ gato saṅghaṃ saraṇaṃ gato', saraṇāniṃ sakkaṃ sammā vadamāno vadeyya. Saraṇāni, mahānāma, sakko dīgharattaṃ upāsako buddhaṃ saraṇaṃ gato dhammaṃ saraṇaṃ gato saṅghaṃ saraṇaṃ gato, so kathaṃ vinipātaṃ gaccheyya.

Idha, mahānāma, ekacco puggalo buddhe ekantagato hoti abhippasanno—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho

bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... hāsapañño javanapañño vimuttiyā ca samannāgato. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo buddhe ekantagato hoti abhippasanno—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... hāsapañño javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti, upahaccaparinibbāyī hoti, asaṅkhāraparinibbāyī hoti, sasaṅkhāraparinibbāyī hoti, uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo buddhe ekantagato hoti abhippasanno—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo buddhe ekantagato hoti abhippasanno—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Ayampi kho, mahānāma, puggalo parimutto nirayā parimutto tiracchānayoniyā parimutto pettivisayā parimutto apāyaduggativinipātā.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo na heva kho buddhe ekantagato hoti abhippasanno ... pe ... na dhamme ... pe ... na saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato; api cassa ime dhammā honti— saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya mattaso nijjhānaṃ khamanti.

Ayampi kho, mahānāma, puggalo agantā nirayaṃ agantā tiracchānayoniṃ agantā pettivisayaṃ agantā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ.

Idha pana, mahānāma, ekacco puggalo na heva kho buddhe ekantagato hoti abhippasanno ... na dhamme ... pe ... na saṅghe ... pe ... na hāsapañño na javanapañño na ca vimuttiyā samannāgato; api cassa ime dhammā honti—saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ. Tathāgate cassa saddhāmattaṃ hoti pemamattaṃ. Ayampi kho, mahānāma, puggalo agantā nirayaṃ agantā tiracchānayoniṃ agantā pettivisayaṃ agantā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ.

Seyyathāpi, mahānāma, dukkhettaṃ dubbhūmaṃ avihatakhāṇukaṃ, bījāni cassu khaṇḍāni pūtīni vātātapahatāni asārādāni asukhasayitāni, devo ca na sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Api nu tāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evameva kho, mahānāma, idha dhammo durakkhāto hoti duppavedito aniyyāniko anupasamasaṃvattaniko asammāsambuddhappavedito—idamahaṃ dukkhettasmiṃ vadāmi. Tasmiñca dhamme sāvako viharati dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī— idamahaṃ dubbījasmiṃ vadāmi.

Seyyathāpi, mahānāma, sukhettaṃ subhūmaṃ suvihatakhāṇukaṃ, bījāni cassu akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sārādāni sukhasayitāni; devo ca sammā dhāraṃ anuppaveccheyya. Api nu tāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyun"ti? "Evaṃ, bhante". "Evameva kho, mahānāma, idha dhammo svākkhāto hoti suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito—idamahaṃ sukhettasmiṃ vadāmi. Tasmiñca dhamme sāvako viharati dhammānudhammappaṭipanno sāmīcippaṭipanno anudhammacārī—idamahaṃ subījasmiṃ vadāmi. Kimaṅgaṃ pana saraṇāniṃ sakkaṃ. Saraṇāni, mahānāma, sakko maraṇakāle sikkhāya paripūrakārī ahosī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

3. Saraṇānivagga

29. Dutiyabhayaverūpasantasutta

Sāvatthinidānaṃ ... pe ... "yato kho, bhikkhave, ariyasāvakassa imāni pañca bhayāni verāni vūpasantāni honti, imehi catūhi sotāpattiyaṅgehi samannāgato hoti, ayañcassa ariyo ñāyo paññāya sudiṭṭho

hoti suppaṭividdho; so ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto; sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

38. Vassasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, uparipabbate thullaphusitake deve vassante taṃ udakaṃ yathāninnaṃ pavattamānaṃ pabbatakandarapadarasākhā paripūreti, pabbatakandarapadarasākhā paripūrā kusobbhe paripūrenti, kusobbhā paripūrā mahāsobbhe paripūrenti, mahāsobbhā paripūrā kunnadiyo paripūrenti, kunnadiyo paripūrā mahānadiyo paripūrenti, mahānadiyo paripūrā mahāsamuddaṃ paripūrenti; evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa yo ca buddhe aveccappasādo, yo ca dhamme aveccappasādo, yo ca saṃghe aveccappasādo, yāni ca ariyakantāni sīlāni—ime dhammā sandamānā pāraṃ gantvā āsavānaṃ khayāya saṃvattantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

35. Dutiyadevapadasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, devānaṃ devapadāni avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāya.

Katamāni cattāri? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. So iti paṭisañcikkhati: 'kiṃ nu kho devānaṃ devapadan'ti? So evaṃ pajānāti: 'abyābajjhaparame khvāhaṃ etarahi deve suṇāmi. Na ca kho panāhaṃ kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā. Addhāhaṃ devapadadhammasamannāgato viharāmī'ti. Idaṃ paṭhamaṃ devānaṃ devapadaṃ avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāya.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. So iti paṭisañcikkhati: 'kiṃ nu kho devānaṃ devapadan'ti? So evaṃ pajānāti: 'abyāba-

jjhaparame khvāhaṃ etarahi deve suṇāmi. Na kho panāhaṃ kiñci byābādhemi tasaṃ vā thāvaraṃ vā. Addhāhaṃ devapadadhammasamannāgato viharāmī'ti. Idaṃ catutthaṃ devānaṃ devapadaṃ avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāya. Imāni kho, bhikkhave, cattāri devānaṃ devapadāni avisuddhānaṃ sattānaṃ visuddhiyā apariyodātānaṃ sattānaṃ pariyodapanāyā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

7. Mahāpaññavagga

66. Appamattapaññāsutta

"... Appamattapaññatāya saṃvattantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

1. Veḷudvāravagga

10. Tatiyagiñjakāvasathasutta

Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "kakkaṭo nāma, bhante, ñātike upāsako kālaṅkato; tassa kā gati, ko abhisamparāyo? Kaḷibho nāma, bhante, ñātike upāsako ... pe ... nikato nāma, bhante, ñātike upāsako ... kaṭissaho nāma, bhante, ñātike upāsako ... tuṭṭho nāma, bhante, ñātike upāsako ... santuṭṭho nāma, bhante, ñātike upāsako ... bhaddo nāma, bhante, ñātike upāsako ... subhaddo nāma, bhante, ñātike upāsako kālaṅkato; tassa kā gati ko abhisamparāyo"ti?

"Kakkaṭo, ānanda, upāsako kālaṅkato pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Kaḷibho, ānanda ... pe ... nikato, ānanda ... kaṭissaho, ānanda ... tuṭṭho, ānanda ... santuṭṭho, ānanda ... bhaddo, ānanda ... pe ... subhaddo, ānanda, upāsako kālaṅkato pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. (Sabbe ekagatikā kātabbā.)

Paropaññāsa, ānanda, ñātike upāsakā kālaṅkatā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Sādhikanavuti, ānanda, ñātike upāsakā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino; sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karis-

santi. Chātirekāni kho, ānanda, pañcasatāni ñātike upāsakā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā.

Anacchariyaṃ kho panetaṃ, ānanda, yaṃ manussabhūto kālaṃ kareyya; tasmiṃ tasmiñce maṃ kālaṅkate upasaṅkamitvā etamatthaṃ paṭipucchissatha. Vihesā pesā, ānanda, assa tathāgatassa. Tasmātihānanda, dhammādāsaṃ nāma dhammapariyāyaṃ desessāmi; yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'.

Katamo ca so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo; yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'.

Idhānanda, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ayaṃ kho so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo; yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Dasamaṃ.

Veḷudvāravaggo paṭhamo.

Rājā ogadhadīghāvu, sāriputtāpare duve; Thapatī veḷudvāreyyā, giñjakāvasathe tayoti.

Saṃyutta Nikāya 55

4. Puññābhisandavagga

33. Tatiyapuññābhisandasutta

"Cattārome, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti— itipi so bhagavā ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Ayaṃ paṭhamo puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro.

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ....

Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Ayaṃ catuttho puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 55

2. Rājakārāmavagga

12. Brāhmaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Brāhmaṇā, bhikkhave, udayagāminiṃ nāma paṭipadaṃ paññapenti. Te sāvakaṃ evaṃ samādapenti: 'ehi tvaṃ, ambho purisa, kālasseva uṭṭhāya pācīnamukho yāhi. So tvaṃ mā sobbhaṃ parivajjehi, mā papātaṃ, mā khāṇuṃ, mā kaṇḍakaṭhānaṃ, mā candaniyaṃ, mā oḷigallaṃ. Yattha papateyyāsi tattheva maraṇaṃ āgameyyāsi. Evaṃ tvaṃ, ambho purisa, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissasī'ti.

Taṃ kho panetaṃ, bhikkhave, brāhmaṇānaṃ bālagamanametaṃ mūḷhagamanametaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Ahañca kho, bhikkhave, ariyassa vinaye udayagāminiṃ paṭipadaṃ paññāpemi; yā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Katamā ca sā, bhikkhave, udayagāminī paṭipadā; yā ekantanibbidāya ... pe ... nibbānāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti—itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti; dhamme ... pe ... saṅghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi ... pe ... samādhisaṃvattanikehi. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, udayagāminī paṭipadā ekantanibbidāya ... pe ... nibbānāya saṃvattatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 31

1. Gandhabbavagga

1. Suddhikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme … pe … bhagavā etadavoca: “gandhabbakāyike vo, bhikkhave, deve desessāmi. Taṃ suṇātha. Katamā ca, bhikkhave, gandhabbakāyikā devā? Santi, bhikkhave, mūlagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, sāragandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, pheggugandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, tacagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, papaṭikagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, pattagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, pupphagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, phalagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, rasagandhe adhivatthā devā. Santi, bhikkhave, gandhagandhe adhivatthā devā. Ime vuccanti, bhikkhave, gandhabbakāyikā devā”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 31

1. Gandhabbavagga

3. Mūlagandhadātāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī”ti? “Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: ‘mūlagandhe adhivatthā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā’ti. Tassa evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan’ti. So dātā hoti mūlagandhānaṃ. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu … pe … yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 31

1. Gandhabbavagga

23–112. Sāragandhādidānūpakārasuttanavutika

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sāragandhe adhivatthānaṃ devānaṃ … pe … pheggugandhe adhivatthānaṃ devānaṃ … tacagandhe adhi-

vatthānaṃ devānaṃ ... papaṭikagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pattagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pupphagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... phalagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... rasagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'gandhagandhe adhivatthā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti ... pe ... pānaṃ deti ... vatthaṃ deti ... yānaṃ deti ... mālaṃ deti ... gandhaṃ deti ... vilepanaṃ deti ... seyyaṃ deti ... āvasathaṃ deti ... padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti. Dvādasasatimaṃ.

(Evaṃ piṇḍakena ekasatañca dvādasa ca suttantā honti.)

Gandhabbavaggo paṭhamo.

Suddhikañca sucaritaṃ, dātā hi apare dasa; Dānūpakārā satadhā, gandhabbe suppakāsitāti.

Gandhabbakāyasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 31

1. Gandhabbavagga

4–12. Sāragandhādidātāsuttanavaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sāragandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pe ... pheggugandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... tacagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... papaṭikagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pattagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pupphagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... phalagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... rasagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'sāragandhe adhivatthā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti.

Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sāragandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pe ... pheggugandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... tacagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... papaṭikagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pattagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... pupphagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... phalagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... rasagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ ... gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So dātā hoti sāragandhānaṃ ... pe ... so dātā hoti pheggugandhānaṃ ... so dātā hoti tacagandhānaṃ ... so dātā hoti papaṭikagandhānaṃ ... so dātā hoti pattagandhānaṃ ... so dātā hoti pupphagandhānaṃ ... so dātā hoti phalagandhānaṃ ... so dātā hoti rasagandhānaṃ ... so dātā hoti gandhagandhānaṃ. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 31

1. Gandhabbavagga

2. Sucaritasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhabbakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'gandhabbakāyikā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhabbakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhabbakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā gandhabbakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 31

1. Gandhabbavagga

13–22. Mūlagandhadānūpakārasuttadasaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'mūlagandhe adhivatthā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti ... pe ... pānaṃ deti ... vatthaṃ deti ... yānaṃ deti ... mālaṃ deti ... gandhaṃ deti ... vilepanaṃ deti ... seyyaṃ deti ... āvasathaṃ deti ... padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā mūlagandhe adhivatthānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Bāvīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

2. Dutiyavagga

22. Apagatasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiṃ ca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mānasaṃ hoti vidhā samatikkantaṃ santaṃ suvimuttan"ti? "Yaṃ kiñci, rāhula, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti.

Yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. Evaṃ kho, rāhula, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānāpagataṃ mā-

nasaṃ hoti vidhā samatikkantaṃ santaṃ suvimuttan”ti.

Dvādasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Cakkhu rūpañca viññāṇaṃ, Samphasso vedanāya ca; Saññā sañcetanā taṇhā, Dhātu khandhena te dasa; Anusayaṃ apagatañceva, Vaggo tena pavuccatīti.

Rāhulasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

2. Dutiyavagga

12–20. Rūpādisuttanavaka

Sāvatthiyaṃ viharati. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante” ... pe ... saddā ... gandhā ... rasā ... phoṭṭhabbā ... dhammā ....

“Cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... sotaviññāṇaṃ ... ghānaviññāṇaṃ ... jivhāviññāṇaṃ ... kāyaviññāṇaṃ ... manoviññāṇaṃ ....

Cakkhusamphasso ... pe ... sotasamphasso ... ghānasamphasso ... jivhāsamphasso ... kāyasamphasso ... manosamphasso ....

Cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... sotasamphassajā vedanā ... ghānasamphassajā vedanā ... jivhāsamphassajā vedanā ... kāyasamphassajā vedanā ... manosamphassajā vedanā ....

Rūpasaññā ... pe ... saddasaññā ... gandhasaññā ... rasasaññā ... phoṭṭhabbasaññā ... dhammasaññā ....

Rūpasañcetanā ... pe ... saddasañcetanā ... gandhasañcetanā ... rasasañcetanā ... phoṭṭhabbasañcetanā ... dhammasañcetanā ....

Rūpataṇhā ... pe ... saddataṇhā ... gandhataṇhā ... rasataṇhā ... phoṭṭhabbataṇhā ... dhammataṇhā ....

Pathavīdhātu ... pe ... āpodhātu ... tejodhātu ... vāyodhātu ... ākāsadhātu ... viññāṇadhātu ....

Rūpaṃ ... pe ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? Aniccaṃ, bhante ... pe ... “evaṃ passaṃ rāhula ... pe ... nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

6. Saññāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpasaññā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante” … “saddasaññā … pe … gandhasaññā … rasasaññā … phoṭṭhabbasaññā … dhammasaññā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante” … “evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako rūpasaññāyapi nibbindati … pe … saddasaññāyapi nibbindati … gandhasaññāyapi nibbindati … rasasaññāyapi nibbindati … phoṭṭhabbasaññāyapi nibbindati … dhammasaññāyapi nibbindati … pe … pajānātī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

3. Viññāṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhuviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … “sotaviññāṇaṃ … pe … ghānaviññāṇaṃ … jivhāviññāṇaṃ … kāyaviññāṇaṃ … manoviññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā”ti? “Aniccaṃ, bhante” … “evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhuviññāṇasmimpi nibbindati … pe … sotaviññāṇasmimpi nibbindati … ghānaviññāṇasmimpi nibbindati … jivhāviññāṇasmimpi nibbindati … kāyaviññāṇasmimpi nibbindati … manoviññāṇasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati … pe … pajānātī”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

2. Rūpasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante” … pe … saddā … gandhā … rasā … phoṭṭhabbā … dhammā niccā vā aniccā vā”ti? “Aniccā, bhante” … “evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako rūpesupi nibbindati … saddesupi nibbindati … gandhesupi nibbindati … rasesupi nibbindati … phoṭṭhabbesupi nibbindati … dhammesupi nibbindati; nibbindaṃ virajjati … pe … pajānātī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

1. Cakkhusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati

jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto vihareyyan"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhuṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Sotaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... pe .... "Ghānaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "Jivhā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "Kāyo nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante" ... "Mano nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... sotasmimpi nibbindati ... ghānasmimpi nibbindati ... jivhāyapi nibbindati ... kāyasmimpi nibbindati ... manasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti. (Etena peyyālena dasa suttantā kātabbā.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

5. Vedanāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhusamphassajā vedanā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "sotasamphassajā vedanā ... pe ... ghānasamphassajā vedanā ... jivhāsamphassajā vedanā ... kāyasamphassajā vedanā ... manosamphassajā vedanā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhusamphassajāya vedanāyapi nibbindati ... pe ... sota ... ghāna ... jivhā ... kāya ... manosamphassajāya vedanāyapi nibbindati

... pe ... pajānātī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

9. Dhātusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, pathavīdhātu niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "āpodhātu ... pe ... tejodhātu ... vāyodhātu ... ākāsadhātu ... viññāṇadhātu niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako pathavīdhātuyāpi nibbindati ... pe ... āpodhātuyāpi nibbindati ... tejodhātuyāpi nibbindati ... vāyodhātuyāpi nibbindati ... ākāsadhātuyāpi nibbindati ... viññāṇadhātuyāpi nibbindati ... pe ... pajānātī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

2. Dutiyavagga

11. Cakkhusutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ rāhulaṃ bhagavā etadavoca: "taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhuṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... jivhā ... kāyo ... mano nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati ... pe ... sotasmimpi nibbindati ... ghānasmimpi nibbindati ... jivhāyapi nibbindati ... kāyasmimpi nibbindati ... manasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti. (Etena peyyālena dasa suttantā kātabbā.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

2. Dutiyavagga

21. Anusayasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca: "kathaṃ nu kho, bhante, jānato kathaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti? "Yaṃ kiñci, rāhula, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā ... pe ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passati. Evaṃ kho, rāhula, jānato evaṃ passato imasmiñca saviññāṇake kāye bahiddhā ca sabbanimittesu ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā na hontī"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

10. Khandhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante" ... "evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati ... pe ... vedanāyapi nibbindati ... saññāyapi nibbindati ... saṅkhāresupi nibbindati ... viññāṇasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Dasamaṃ.

Paṭhamo vaggo.

Cakkhu rūpañca viññāṇaṃ, samphasso vedanāya ca; Saññā sañcetanā taṇhā, dhātu khandhena te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

4. Samphassasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, cakkhusamphasso nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante" ... "sotasamphasso ... pe ... ghānasamphasso ... jivhāsamphasso ... kāyasamphasso ... manosamphasso nicco vā anicco vā"ti? "Anicco, bhante" ... "evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako cakkhusamphassasmimpi nibbindati ... pe ... sotasamphassasmimpi nibbindati ... ghānasamphassasmimpi nibbindati ... jivhāsamphassasmimpi nibbindati ... kāyasamphassasmimpi nibbindati ... manosamphassasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati ... pe ... pajānātī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

8. Taṇhāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpataṇhā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "saddataṇhā ... pe ... gandhataṇhā ... rasataṇhā ... phoṭṭhabbataṇhā ... dhammataṇhā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako rūpataṇhāyapi nibbindati ... pe ... saddataṇhāyapi nibbindati ... gandhataṇhāyapi nibbindati ... rasataṇhāyapi nibbindati ... phoṭṭhabbataṇhāyapi nibbindati ... dhammataṇhāyapi nibbindati ... pe ... pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 18

1. Paṭhamavagga

7. Sañcetanāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññasi, rāhula, rūpasañcetanā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "saddasañcetanā ... pe ... gandhasañcetanā ... rasasañcetanā ... phoṭṭhabbasañcetanā ... dhammasañcetanā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante" ... "evaṃ passaṃ, rāhula, sutavā ariyasāvako rūpasañcetanāyapi nibbindati ... pe ... saddasañcetanāyapi nibbindati ... gandhasañcetanāyapi nibbindati ... rasasañc-

etanāyapi nibbindati ... phoṭṭhabbasañcetanāyapi nibbindati ... dhammasañcetanāyapi nibbindati ... pe ... pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

2. Sakkanāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho sakkanāmako yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Sabbaganthappahīnassa, vippamuttassa te sato; Samaṇassa na taṃ sādhu, yadaññamanusāsasī"ti.

"Yena kenaci vaṇṇena, saṃvāso sakka jāyati; Na taṃ arahati sappañño, manasā anukampituṃ.

Manasā ce pasannena, yadaññamanusāsati; Na tena hoti saṃyutto, yānukampā anuddayā"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

11. Cīrāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aññataro upāsako cīrāya bhikkhuniyā cīvaraṃ adāsi. Atha kho cīrāya bhikkhuniyā abhippasanno yakkho rājagahe rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Puññaṃ vata pasavi bahuṃ, Sappañño vatāyaṃ upāsako; Yo cīrāya adāsi cīvaraṃ, Sabbayogehi vippamuttiyā"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

3. Sūcilomasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā gayāyaṃ viharati ṭaṅkitamañce sūcilomassa yakkhassa bhavane. Tena kho pana samayena kharo ca yakkho sūcilomo ca yakkho bhagavato avidūre atikkamanti. Atha kho kharo yakkho sūcilomaṃ yakkhaṃ etadavoca: "eso samaṇo"ti. "Neso samaṇo, samaṇako eso. Yāva jānāmi yadi vā so samaṇo yadi vā pana so samaṇako"ti.

Atha kho sūcilomo yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato kāyaṃ upanāmesi. Atha kho bhagavā kāyaṃ apanāmesi.

Atha kho sūcilomo yakkho bhagavantaṃ etadavoca: “bhāyasi maṃ, samaṇā”ti? “Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, bhāyāmi; api ca te samphasso pāpako”ti. “Pañhaṃ taṃ, samaṇa, pucchissāmi. Sace me na byākarissasi, cittaṃ vā te khipissāmi, hadayaṃ vā te phālessāmi, pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipissāmī”ti. “Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yo me cittaṃ vā khipeyya hadayaṃ vā phāleyya pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipeyya; api ca tvaṃ, āvuso, puccha yadā kaṅkhasī”ti. ()

“Rāgo ca doso ca kutonidānā, Aratī ratī lomahaṃso kutojā; Kuto samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajantī”ti.

“Rāgo ca doso ca itonidānā, Aratī ratī lomahaṃso itojā; Ito samuṭṭhāya manovitakkā, Kumārakā dhaṅkamivossajanti.

Snehajā attasambhūtā, nigrodhasseva khandhajā; Puthū visattā kāmesu, māluvāva vitatā vane.

Ye naṃ pajānanti yatonidānaṃ, Te naṃ vinodenti suṇohi yakkha; Te duttaraṃ oghamimaṃ taranti, Atiṇṇapubbaṃ apunabbhavāyā”ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

9. Paṭhamasukkāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena sukkā bhikkhunī mahatiyā parisāya parivutā dhammaṃ deseti. Atha kho sukkāya bhikkhuniyā abhippasanno yakkho rājagahe rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

“Kiṃ me katā rājagahe manussā, Madhupītāva seyare; Ye sukkaṃ na payirupāsanti, Desentiṃ amataṃ padaṃ.

Tañca pana appaṭivānīyaṃ, Asecanakamojavaṃ; Pivanti maññe sappaññā, Valāhakamiva panthagū”ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

7. Punabbasusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhū nibbānapaṭisaṃyuttāya dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampa-

haṃseti. Te ca bhikkhū aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasotā dhammaṃ suṇanti. Atha kho punabbasumātā yakkhinī puttake evaṃ tosesi:

"Tuṇhī uttarike hohi, tuṇhī hohi punabbasu; Yāvāhaṃ buddhaseṭṭhassa, dhammaṃ sossāmi satthuno.

Nibbānaṃ bhagavā āha, sabbaganthappamocanaṃ; Ativelā ca me hoti, asmiṃ dhamme piyāyanā.

Piyo loke sako putto, piyo loke sako pati; Tato piyatarā mayhaṃ, assa dhammassa magganā.

Na hi putto pati vāpi, piyo dukkhā pamocaye; Yathā saddhammassavanaṃ, dukkhā moceti pāṇinaṃ.

Loke dukkhaparetasmiṃ, Jarāmaraṇasaṃyute; Jarāmaraṇamokkhāya, Yaṃ dhammaṃ abhisambudhaṃ; Taṃ dhammaṃ sotumicchāmi, Tuṇhī hohi punabbasū"ti.

"Ammā na byāharissāmi, tuṇhībhūtāyamuttarā; Dhammameva nisāmehi, saddhammassavanaṃ sukhaṃ; Saddhammassa anaññāya, ammā dukkhaṃ carāmase.

Esa devamanussānaṃ, sammūḷhānaṃ pabhaṅkaro; Buddho antimasārīro, dhammaṃ deseti cakkhumā"ti.

"Sādhu kho paṇḍito nāma, putto jāto uresayo; Putto me buddhaseṭṭhassa, dhammaṃ suddhaṃ piyāyati.

Punabbasu sukhī hohi, ajjāhamhi samuggatā; Diṭṭhāni ariyasaccāni, uttarāpi suṇātu me"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

12. Āḷavakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati āḷavakassa yakkhassa bhavane. Atha kho āḷavako yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhama, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā nikkhami. "Pavisa, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā pāvisi. Dutiyampi kho āḷavako yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhama, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā nikkhami. "Pavisa, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā pāvisi. Tatiyampi kho āḷavako yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "nikkhama, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā nikkhami. "Pavisa, samaṇā"ti. "Sādhāvuso"ti bhagavā pāvisi. Catut-

thampi kho āḷavako yakkho bhagavantaṃ etadavoca: “nikkhama, samaṇā”ti. “Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, nikkhamissāmi. Yaṃ te karaṇīyaṃ taṃ karohī”ti. “Pañhaṃ taṃ, samaṇa, pucchissāmi. Sace me na byākarissasi, cittaṃ vā te khipissāmi, hadayaṃ vā te phālessāmi, pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipissāmī”ti. “Na khvāhaṃ taṃ, āvuso, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yo me cittaṃ vā khipeyya hadayaṃ vā phāleyya, pādesu vā gahetvā pāragaṅgāya khipeyya. Api ca tvaṃ, āvuso, puccha yadā kaṅkhasī”ti ().

“Kiṃsūdha vittaṃ purisassa seṭṭhaṃ, Kiṃsu suciṇṇaṃ sukhamāvahāti; Kiṃsu have sādutaraṃ rasānaṃ, Kathaṃjīviṃ jīvitamāhu seṭṭhan”ti.

“Saddhīdha vittaṃ purisassa seṭṭhaṃ, Dhammo suciṇṇo sukhamāvahāti; Saccaṃ have sādutaraṃ rasānaṃ, Paññājīviṃ jīvitamāhu seṭṭhan”ti.

“Kathaṃsu tarati oghaṃ, kathaṃsu tarati aṇṇavaṃ; Kathaṃsu dukkhamacceti, kathaṃsu parisujjhatī”ti.

“Saddhāya tarati oghaṃ, appamādena aṇṇavaṃ; Vīriyena dukkhamacceti, paññāya parisujjhatī”ti.

“Kathaṃsu labhate paññaṃ, kathaṃsu vindate dhanaṃ; Kathaṃsu kittiṃ pappoti, kathaṃ mittāni ganthati; Asmā lokā paraṃ lokaṃ, kathaṃ pecca na socatī”ti.

“Saddahāno arahataṃ, dhammaṃ nibbānapattiyā; Sussūsaṃ labhate paññaṃ, appamatto vicakkhaṇo.

Patirūpakārī dhuravā, uṭṭhātā vindate dhanaṃ; Saccena kittiṃ pappoti, dadaṃ mittāni ganthati; Asmā lokā paraṃ lokaṃ, evaṃ pecca na socati.

Yassete caturo dhammā, saddhassa gharamesino; Saccaṃ dhammo dhiti cāgo, sa ve pecca na socati.

Iṅgha aññepi pucchassu, puthū samaṇabrāhmaṇe; Yadi saccā dhammā cāgā, khantyā bhiyyodha vijjatī”ti.

“Kathaṃ nu dāni puccheyyaṃ, puthū samaṇabrāhmaṇe; Yohaṃ ajja pajānāmi, yo attho samparāyiko.

Atthāya vata me buddho, vāsāyāḷavimāgamā; Yohaṃ ajja pajānāmi, yattha dinnaṃ mahapphalaṃ.

So ahaṃ vicarissāmi, Gāmā gāmaṃ purā puraṃ; Namassamāno sambuddhaṃ, Dhammassa ca sudhammatan”ti.

Indakavaggo paṭhamo.

Indako sakka sūci ca, Maṇibhaddo ca sānu ca; Piyaṅkara punabbasu sudatto ca, Dve sukkā cīraāḷavīti dvādasa.

Yakkhasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

5. Sānusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarissā upāsikāya sānu nāma putto yakkhena gahito hoti. Atha kho sā upāsikā paridevamānā tāyaṃ velāyaṃ imā gāthāyo abhāsi:

"Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ.

Uposathaṃ upavasanti, brahmacariyaṃ caranti ye; Na tehi yakkhā kīḷanti, iti me arahataṃ sutaṃ; Sā dāni ajja passāmi, yakkhā kīḷanti sānunā"ti.

"Cātuddasiṃ pañcadasiṃ, yā ca pakkhassa aṭṭhamī; Pāṭihāriyapakkhañca, aṭṭhaṅgasusamāgataṃ;

Uposathaṃ upavasanti, brahmacariyaṃ caranti ye. Na tehi yakkhā kīḷanti, sāhu te arahataṃ sutaṃ;

Sānuṃ pabuddhaṃ vajjāsi, yakkhānaṃ vacanaṃ idaṃ; Mākāsi pāpakaṃ kammaṃ, āvi vā yadi vā raho.

Sace ca pāpakaṃ kammaṃ, karissasi karosi vā; Na te dukkhā pamutyatthi, uppaccāpi palāyato"ti.

"Mataṃ vā amma rodanti, yo vā jīvaṃ na dissati; Jīvantaṃ amma passantī, kasmā maṃ amma rodasī"ti.

"Mataṃ vā putta rodanti, yo vā jīvaṃ na dissati; Yo ca kāme cajitvāna, punarāgacchate idha; Taṃ vāpi putta rodanti, puna jīvaṃ mato hi so.

Kukkuḷā ubbhato tāta, kukkuḷaṃ patitumicchasi; Narakā ubbhato tāta, narakaṃ patitumicchasi.

Abhidhāvatha bhaddante, kassa ujjhāpayāmase; Ādittā nīhataṃ bhaṇḍaṃ, puna ḍayhitumicchasī"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

6. Piyaṅkarasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā anuruddho rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya dhammapadāni bhāsati. Atha kho piyaṅkaramātā yakkhinī puttakaṃ evaṃ tosesi:

"Mā saddaṃ kari piyaṅkara, Bhikkhu dhammapadāni bhāsati; Api ca dhammapadaṃ vijāniya, Paṭipajjema hitāya no siyā.

Pāṇesu ca saṃyamāmase, Sampajānamusā na bhaṇāmase; Sikkhema susīlyamattano, Api muccema pisācayoniyā"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

8. Sudattasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati sītavane. Tena kho pana samayena anāthapiṇḍiko gahapati rājagahaṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Assosi kho anāthapiṇḍiko gahapati: "buddho kira loke uppanno"ti. Tāvadeva ca pana bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamitukāmo hoti. Athassa anāthapiṇḍikassa gahapatissa etadahosi: "akālo kho ajja bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Sve dānāhaṃ kālena bhagavantaṃ dassanāya gamissāmī"ti buddhagatāya satiyā nipajji. Rattiyā sudaṃ tikkhattuṃ vuṭṭhāsi pabhātanti maññamāno. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena sivathikadvāraṃ tenupasaṅkami. Amanussā dvāraṃ vivariṃsu. Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa nagaramhā nikkhamantassa āloko antaradhāyi, andhakāro pāturahosi, bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso udapādi, tatova puna nivattitukāmo ahosi. Atha kho sivako yakkho antarahito saddamanussāvesi:

"Sataṃ hatthī sataṃ assā, Sataṃ assatarīrathā; Sataṃ kaññāsahassāni, Āmukkamaṇikuṇḍalā; Ekassa padavītihārassa, Kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Abhikkama gahapati, abhikkama gahapati; Abhikkamanaṃ te seyyo, no paṭikkamanan"ti.

Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa andhakāro antaradhāyi, āloko pāturahosi, yaṃ ahosi bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso, so paṭippassambhi. Dutiyampi kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa āloko antaradhāyi, andhakāro pāturahosi, bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso udapādi, tatova puna nivattitukāmo ahosi. Dutiyampi kho sivako

yakkho antarahito saddamanussāvesi:

"Sataṃ hatthī sataṃ assā, ... pe ... Kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Abhikkama gahapati, abhikkama gahapati; Abhikkamanaṃ te seyyo, no paṭikkamanan"ti.

Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa andhakāro antaradhāyi, āloko pāturahosi, yaṃ ahosi bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso, so paṭippassambhi. Tatiyampi kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa āloko antaradhāyi, andhakāro pāturahosi, bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso udapādi, tatova puna nivattitukāmo ahosi. Tatiyampi kho sivako yakkho antarahito saddamanussāvesi:

"Sataṃ hatthī sataṃ assā, ... pe ... Kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Abhikkama gahapati, abhikkama gahapati; Abhikkamanaṃ te seyyo, no paṭikkamanan"ti.

Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa andhakāro antaradhāyi, āloko pāturahosi, yaṃ ahosi bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso, so paṭippassambhi. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena sītavanaṃ yena bhagavā tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya abbhokāse caṅkamati. Addasā kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna caṅkamā orohitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca: "ehi, sudattā"ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati, nāmena maṃ bhagavā ālapatīti, haṭṭho udaggo tattheva bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca: "kacci, bhante, bhagavā sukhamasayitthā"ti?

"Sabbadā ve sukhaṃ seti, brāhmaṇo parinibbuto; Yo na limpati kāmesu, sītibhūto nirūpadhi.

Sabbā āsattiyo chetvā, vineyya hadaye daraṃ; Upasanto sukhaṃ seti, santiṃ pappuyya cetasā"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

4. Maṇibhaddasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati maṇimālike cetiye maṇibhaddassa yakkhassa bhavane. Atha kho maṇibhaddo yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato santike imaṃ

gāthaṃ abhāsi:

"Satīmato sadā bhaddaṃ, satimā sukhamedhati; Satīmato suve seyyo, verā ca parimuccatī"ti.

"Satīmato sadā bhaddaṃ, satimā sukhamedhati; Satīmato suve seyyo, verā na parimuccati.

Yassa sabbamahorattaṃ, ahiṃsāya rato mano; Mettaṃso sabbabhūtesu, veraṃ tassa na kenacī"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

1. Indakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati indakūṭe pabbate, indakassa yakkhassa bhavane. Atha kho indako yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Rūpaṃ na jīvanti vadanti buddhā, Kathaṃ nvayaṃ vindatimaṃ sarīraṃ; Kutassa aṭṭhīyakapiṇḍameti, Kathaṃ nvayaṃ sajjati gabbharasmin"ti.

"Paṭhamaṃ kalalaṃ hoti, kalalā hoti abbudaṃ; Abbudā jāyate pesi, pesi nibbattatī ghano; Ghanā pasākhā jāyanti, kesā lomā nakhāpi ca.

Yañcassa bhuñjatī mātā, annaṃ pānañca bhojanaṃ; Tena so tattha yāpeti, mātukucchigato naro"ti.

Saṃyutta Nikāya 10

1. Indakavagga

10. Dutiyasukkāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aññataro upāsako sukkāya bhikkhuniyā bhojanaṃ adāsi. Atha kho sukkāya bhikkhuniyā abhippasanno yakkho rājagahe rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Puññaṃ vata pasavi bahuṃ, Sappañño vatāyaṃ upāsako; Yo sukkāya adāsi bhojanaṃ, Sabbaganthehi vippamuttiyā"ti.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

30. Catudhātusutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa

ārāme … "catasso imā, bhikkhave, dhātuyo. Katamā catasso? Pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu—imā kho, bhikkhave, catasso dhātuyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

11. Sattadhātusutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Sattimā, bhikkhave, dhātuyo. Katamā satta? Ābhādhātu, subhadhātu, ākāsānañcāyatanadhātu, viññāṇañcāyatanadhātu, ākiñcaññāyatanadhātu, nevasaññānāsaññāyatanadhātu, saññāvedayitanirodhadhātu—imā kho, bhikkhave, satta dhātuyo"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "yā cāyaṃ, bhante, ābhādhātu yā ca subhadhātu yā ca ākāsānañcāyatanadhātu yā ca viññāṇañcāyatanadhātu yā ca ākiñcaññāyatanadhātu yā ca nevasaññānāsaññāyatanadhātu yā ca saññāvedayitanirodhadhātu—imā nu kho, bhante, dhātuyo kiṃ paṭicca paññāyantī"ti?

"Yāyaṃ, bhikkhu, ābhādhātu—ayaṃ dhātu andhakāraṃ paṭicca paññāyati. Yāyaṃ, bhikkhu, subhadhātu—ayaṃ dhātu asubhaṃ paṭicca paññāyati. Yāyaṃ, bhikkhu, ākāsānañcāyatanadhātu—ayaṃ dhātu rūpaṃ paṭicca paññāyati. Yāyaṃ, bhikkhu, viññāṇañcāyatanadhātu—ayaṃ dhātu ākāsānañcāyatanaṃ paṭicca paññāyati. Yāyaṃ, bhikkhu, ākiñcaññāyatanadhātu—ayaṃ dhātu viññāṇañcāyatanaṃ paṭicca paññāyati. Yāyaṃ, bhikkhu, nevasaññānāsaññāyatanadhātu—ayaṃ dhātu ākiñcaññāyatanaṃ paṭicca paññāyati. Yāyaṃ, bhikkhu, saññāvedayitanirodhadhātu—ayaṃ dhātu nirodhaṃ paṭicca paññāyatī"ti.

"Yā cāyaṃ, bhante, ābhādhātu yā ca subhadhātu yā ca ākāsānañcāyatanadhātu yā ca viññāṇañcāyatanadhātu yā ca ākiñcaññāyatanadhātu yā ca nevasaññānāsaññāyatanadhātu yā ca saññāvedayitanirodhadhātu—imā nu kho, bhante, dhātuyo kathaṃ samāpatti pattabbā"ti?

"Yā cāyaṃ, bhikkhu, ābhādhātu yā ca subhadhātu yā ca ākāsānañcāyatanadhātu yā ca viññāṇañcāyatanadhātu yā ca ākiñcaññāyatanadhātu—imā dhātuyo saññāsamāpatti pattabbā. Yāyaṃ, bhikkhu, nevasaññānāsaññāyatanadhātu—ayaṃ dhātu saṅkhārāvasesasamāpatti pattabbā. Yāyaṃ, bhikkhu, saññāvedayitanirodhadhātu—ayaṃ dhātu nirodhasamāpatti pattabbā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

36. Uppādasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Yo, bhikkhave, pathavīdhātuyā uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo rogānaṃ ṭhiti jarāmaraṇassa pātubhāvo. Yo āpodhātuyā ... pe ... yo tejodhātuyā ... yo vāyodhātuyā uppādo ṭhiti abhinibbatti pātubhāvo, dukkhasseso uppādo rogānaṃ ṭhiti jarāmaraṇassa pātubhāvo.

Yo ca kho, bhikkhave, pathavīdhātuyā nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho rogānaṃ vūpasamo jarāmaraṇassa atthaṅgamo. Yo āpodhātuyā ... pe ... yo tejodhātuyā ... yo vāyodhātuyā nirodho vūpasamo atthaṅgamo, dukkhasseso nirodho rogānaṃ vūpasamo jarāmaraṇassa atthaṅgamo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

27. Dasakammapathasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Pāṇātipātino pāṇātipātīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; adinnādāyino ... pe ... kāmesumicchācārino ... musāvādino ... pisuṇavācā ... pharusavācā ... samphappalāpino samphappalāpīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; abhijjhāluno abhijjhālūhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; byāpannacittā byāpannacittehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Pāṇātipātā paṭiviratā pāṇātipātā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; adinnādānā paṭiviratā ... pe ... kāmesumicchācārā paṭiviratā ... musāvādā paṭiviratā ... pisuṇāya vācāya ... pharusāya vācāya ... samphappalāpā paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; anabhijjhāluno anabhijjhālūhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; abyāpannacittā abyāpannacittehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

33. Nocedaṃsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “No cedaṃ, bhikkhave, pathavīdhātuyā assādo abhavissa, nayidaṃ sattā pathavīdhātuyā sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi pathavīdhātuyā assādo, tasmā sattā pathavīdhātuyā sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, pathavīdhātuyā ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā pathavīdhātuyā nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi pathavīdhātuyā ādīnavo, tasmā sattā pathavīdhātuyā nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, pathavīdhātuyā nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā pathavīdhātuyā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi pathavīdhātuyā nissaraṇaṃ, tasmā sattā pathavīdhātuyā nissaranti.

No cedaṃ, bhikkhave, āpodhātuyā assādo abhavissa ... pe ... no cedaṃ, bhikkhave, tejodhātuyā ... pe ... no cedaṃ, bhikkhave, vāyodhātuyā assādo abhavissa, nayidaṃ sattā vāyodhātuyā sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi vāyodhātuyā assādo, tasmā sattā vāyodhātuyā sārajjanti. No cedaṃ, bhikkhave, vāyodhātuyā ādīnavo abhavissa, nayidaṃ sattā vāyodhātuyā nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi vāyodhātuyā ādīnavo, tasmā sattā vāyodhātuyā nibbindanti. No cedaṃ, bhikkhave, vāyodhātuyā nissaraṇaṃ abhavissa, nayidaṃ sattā vāyodhātuyā nissareyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, atthi vāyodhātuyā nissaraṇaṃ, tasmā sattā vāyodhātuyā nissaranti.

Yāvakīvañcime, bhikkhave, sattā imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ na abbhaññaṃsu, neva tāvime, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaṃyuttā vippamuttā vimariyādikatena cetasā vihariṃsu.

Yato ca kho, bhikkhave, sattā imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññaṃsu, atha, bhikkhave, sattā sadevakā lokā samārakā sabrahmakā sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya nissaṭā visaṃyuttā vippamuttā vimariyādikatena cetasā viharantī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

38. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Catasso imā, bhikkhave, dhātuyo. Katamā catasso? Pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... (vitthāretabbaṃ) pajānanti ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

9. Bāhiraphassanānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ, pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati lābhanānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Rūpadhātu ... pe ... dhammadhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... lābhanānattaṃ?

Rūpadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati rūpasaññā, rūpasaññaṃ paṭicca uppajjati rūpasaṅkappo, rūpasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati rūpasamphasso, rūpasamphassaṃ paṭicca uppajjati rūpasamphassajā vedanā, rūpasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati rūpacchando, rūpacchandaṃ paṭicca uppajjati rūpapariḷāho, rūpapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati rūpapariyesanā, rūpapariyesanaṃ paṭicca uppajjati rūpalābho ... pe ... dhammadhātuṃ paṭicca uppajjati dhammasaññā, dhammasaññaṃ paṭicca uppajjati dhammasaṅkappo, dhammasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati dhammasamphasso, dhammasamphassaṃ paṭicca uppajjati dhammasamphassajā vedanā, dhammasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati dhammacchando, dhammacchandaṃ paṭicca uppajjati dhammapariḷāho, dhammapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati dhammapariyesanā,

dhammapariyesanaṃ paṭicca uppajjati dhammalābho.

Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... pariyesanānānattaṃ, pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati lābhanānattan"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

28. Aṭṭhaṅgikasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; micchāsaṅkappā ... pe ... micchāvācā ... micchākammantā ... micchāājīvā ... micchāvāyāmā ... micchāsatino ... micchāsamādhino micchāsamādhīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; sammāsaṅkappā ... pe ... sammāvācā ... sammākammantā ... sammāājīvā ... sammāvāyāmā ... sammāsatino ... sammāsamādhino sammāsamādhīhi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

26. Sattakammapathasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Pāṇātipātino pāṇātipātīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; adinnādāyino adinnādāyīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kāmesumicchācārino kāmesumicchācārīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; musāvādino musāvādīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; pisuṇavācā pisuṇavācehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; pharusavācā pharusavācehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; samphappalāpino samphappalāpīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Pāṇātipātā paṭiviratā ... pe ... adinnādānā paṭiviratā ... kāmesumicchācārā paṭiviratā ... musāvādā paṭiviratā ... pisuṇāya vācāya paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; pharusāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; samphappalāpā paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

19. Ahirikamūlakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova ... pe ... ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti, duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti, paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe ....

Ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, bahussutā bahussutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe .... (2)

Ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, āraddhavīriyā āraddhavīriyehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe .... (3)

Ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti, duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, upaṭṭhitassatino upaṭṭhitassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti, paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti ... pe .... (4)

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

5. Dutiyavedanānānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, no vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Cakkhudhātu ... pe ... manodhātu—idaṃ vuccati,

bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, no vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ? Cakkhudhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati cakkhusamphasso, cakkhusamphassaṃ paṭicca uppajjati cakkhusamphassajā vedanā, no cakkhusamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati cakkhusamphasso, no cakkhusamphassaṃ paṭicca uppajjati cakkhudhātu ... pe ... manodhātuṃ paṭicca uppajjati manosamphasso, manosamphassaṃ paṭicca uppajjati manosamphassajā vedanā, no manosamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati manosamphasso, no manosamphassaṃ paṭicca uppajjati manodhātu. Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, no vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattan"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

8. Nopariyesanānānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ; no pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, no pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, no chandanānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, no saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, no saññānānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Rūpadhātu ... pe ... dhammadhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... pariyesanānānattaṃ; no pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, no pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, no chandanānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, no saṅkappanānattaṃ paṭicca

uppajjati saññānānattaṃ, no saññānānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ?

Rūpadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati rūpasaññā … pe … dhammadhātuṃ paṭicca uppajjati dhammasaññā, dhammasaññaṃ paṭicca uppajjati … pe … dhammapariyesanā; no dhammapariyesanaṃ paṭicca uppajjati dhammapariḷāho, no dhammapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati dhammacchando, no dhammacchandaṃ paṭicca uppajjati dhammasaṅkappo, no dhammasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati dhammasaññā, no dhammasaññaṃ paṭicca uppajjati dhammadhātu.

Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati … pe … pariyesanānānattaṃ; no pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, no pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, no chandanānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, no saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, no saññānānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattan”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

2. Phassanānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati phassanānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Cakkhudhātu sotadhātu ghānadhātu jivhādhātu kāyadhātu manodhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ? Cakkhudhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati cakkhusamphasso. Sotadhātuṃ paṭicca … ghānadhātuṃ paṭicca … jivhādhātuṃ paṭicca … kāyadhātuṃ paṭicca … manodhātuṃ paṭicca uppajjati manosamphasso. Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattan”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

4. Vedanānānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppaj-

jati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Cakkhudhātu … pe … manodhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ? Cakkhudhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati cakkhusamphasso, cakkhusamphassaṃ paṭicca uppajjati cakkhusamphassajā vedanā … pe … manodhātuṃ paṭicca uppajjati manosamphasso, manosamphassaṃ paṭicca uppajjati manosamphassajā vedanā. Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattan"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

3. Nophassanānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Cakkhudhātu … pe … manodhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ? Cakkhudhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati cakkhusamphasso, no cakkhusamphassaṃ paṭicca uppajjati cakkhudhātu … pe … manodhātuṃ paṭicca uppajjati manosamphasso, no manosamphassaṃ paṭicca uppajjati manodhātu. Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattan"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

6. Bāhiradhātunānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha … pe … katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Rūpadhātu saddadhātu gandhadhātu rasadhātu phoṭṭhabbadhātu dhammadhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

12. Sanidānasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Sanidānaṃ, bhikkhave, uppajjati kāmavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati byāpādavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati vihiṃsāvitakko, no anidānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, sanidānaṃ uppajjati kāmavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati byāpādavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati vihiṃsāvitakko, no anidānaṃ? Kāmadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati kāmasaññā, kāmasaññaṃ paṭicca uppajjati kāmasaṅkappo, kāmasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati kāmacchando, kāmacchandaṃ paṭicca uppajjati kāmapariḷāho, kāmapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati kāmapariyesanā. Kāmapariyesanaṃ, bhikkhave, pariyesamāno assutavā puthujjano tīhi ṭhānehi micchā paṭipajjati—kāyena, vācāya, manasā.

Byāpādadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati byāpādasaññā, byāpādasaññaṃ paṭicca uppajjati byāpādasaṅkappo ... pe ... byāpādacchando ... byāpādapariḷāho ... byāpādapariyesanā ... byāpādapariyesanaṃ, bhikkhave, pariyesamāno assutavā puthujjano tīhi ṭhānehi micchā paṭipajjati—kāyena, vācāya, manasā.

Vihiṃsādhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati vihiṃsāsaññā; vihiṃsāsaññaṃ paṭicca uppajjati vihiṃsāsaṅkappo ... pe ... vihiṃsāchando ... vihiṃsāpariḷāho ... vihiṃsāpariyesanā ... vihiṃsāpariyesanaṃ, bhikkhave, pariyesamāno assutavā puthujjano tīhi ṭhānehi micchā paṭipajjati—kāyena, vācāya, manasā.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso ādittaṃ tiṇukkaṃ sukkhe tiṇadāye nikkhipeyya; no ce hatthehi ca pādehi ca khippameva nibbāpeyya. Evañhi, bhikkhave, ye tiṇakaṭṭhanissitā pāṇā te anayabyasanaṃ āpajjeyyuṃ. Evameva kho, bhikkhave, yo hi koci samaṇo vā brāhmaṇo vā uppannaṃ visamagataṃ saññaṃ na khippameva pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, so diṭṭhe ceva dhamme dukkhaṃ viharati savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariḷāhaṃ; kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā duggati pāṭikaṅkhā.

Sanidānaṃ, bhikkhave, uppajjati nekkhammavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati abyāpādavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ

uppajjati avihiṃsāvitakko, no anidānaṃ.

Kathañca, bhikkhave, sanidānaṃ uppajjati nekkhammavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati abyāpādavitakko, no anidānaṃ; sanidānaṃ uppajjati avihiṃsāvitakko, no anidānaṃ? Nekkhammadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati nekkhammasaññā, nekkhammasaññaṃ paṭicca uppajjati nekkhammasaṅkappo, nekkhammasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati nekkhammacchando, nekkhammacchandaṃ paṭicca uppajjati nekkhammapariḷāho, nekkhammapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati nekkhammapariyesanā; nekkhammapariyesanaṃ, bhikkhave, pariyesamāno sutavā ariyasāvako tīhi ṭhānehi sammā paṭipajjati—kāyena, vācāya, manasā.

Abyāpādadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati abyāpādasaññā, abyāpādasaññaṃ paṭicca uppajjati abyāpādasaṅkappo ... pe ... abyāpādacchando ... abyāpādapariḷāho ... abyāpādapariyesanā, abyāpādapariyesanaṃ, bhikkhave, pariyesamāno sutavā ariyasāvako tīhi ṭhānehi sammā paṭipajjati—kāyena, vācāya, manasā.

Avihiṃsādhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati avihiṃsāsaññā, avihiṃsāsaññaṃ paṭicca uppajjati avihiṃsāsaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappaṃ paṭicca uppajjati avihiṃsāchando, avihiṃsāchandaṃ paṭicca uppajjati avihiṃsāpariḷāho, avihiṃsāpariḷāhaṃ paṭicca uppajjati avihiṃsāpariyesanā; avihiṃsāpariyesanaṃ, bhikkhave, pariyesamāno sutavā ariyasāvako tīhi ṭhānehi sammā paṭipajjati— kāyena, vācāya, manasā.

Seyyathāpi, bhikkhave, puriso ādittaṃ tiṇukkaṃ sukkhe tiṇadāye nikkhipeyya; tamenaṃ hatthehi ca pādehi ca khippameva nibbāpeyya. Evañhi, bhikkhave, ye tiṇakaṭṭhanissitā pāṇā te na anayabyasanaṃ āpajjeyyuṃ. Evameva kho, bhikkhave, yo hi koci samaṇo vā brāhmaṇo vā uppannaṃ visamagataṃ saññaṃ khippameva pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti, so diṭṭhe ceva dhamme sukhaṃ viharati avighātaṃ anupāyāsaṃ apariḷāhaṃ; kāyassa ca bhedā paraṃ maraṇā sugati pāṭikaṅkhā”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

20. Anottappamūlakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; bahussutā bahussutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe ....

Anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; āraddhavīriyā āraddhavīriyehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe .... (2)

Anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; upaṭṭhitassatino upaṭṭhitassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti ... pe .... (3)

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

7. Saññānānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Rūpadhātu ... pe ... dhammadhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ?

Rūpadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati rūpasaññā, rūpasaññaṃ

paṭicca uppajjati rūpasaṅkappo, rūpasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati rūpacchando, rūpacchandaṃ paṭicca uppajjati rūpapariḷāho, rūpapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati rūpapariyesanā ... pe ... dhammadhātuṃ paṭicca uppajjati dhammasaññā, dhammasaññaṃ paṭicca uppajjati dhammasaṅkappo, dhammasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati dhammacchando, dhammacchandaṃ paṭicca uppajjati dhammapariḷāho, dhammapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati dhammapariyesanā.

Evaṃ, kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattan"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

24. Dussīlasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; dussīlā dussīlehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; sīlavanto sīlavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

32. Acariṃsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Pathavīdhātuyāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ, yo pathavīdhātuyā assādo tadajjhagamaṃ, yāvatā pathavīdhātuyā assādo paññāya me so sudiṭṭho. Pathavīdhātuyāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ, yo pathavīdhātuyā ādīnavo tadajjhagamaṃ, yāvatā pathavīdhātuyā ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Pathavīdhātuyāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ, yaṃ

pathavīdhātuyā nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ, yāvatā pathavīdhātuyā nissaraṇaṃ paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ.

Āpodhātuyāhaṃ, bhikkhave ... pe ... tejodhātuyāhaṃ, bhikkhave ... vāyodhātuyāhaṃ, bhikkhave, assādapariyesanaṃ acariṃ, yo vāyodhātuyā assādo tadajjhagamaṃ, yāvatā vāyodhātuyā assādo paññāya me so sudiṭṭho. Vāyodhātuyāhaṃ, bhikkhave, ādīnavapariyesanaṃ acariṃ, yo vāyodhātuyā ādīnavo tadajjhagamaṃ, yāvatā vāyodhātuyā ādīnavo paññāya me so sudiṭṭho. Vāyodhātuyāhaṃ, bhikkhave, nissaraṇapariyesanaṃ acariṃ, yaṃ vāyodhātuyā nissaraṇaṃ tadajjhagamaṃ, yāvatā vāyodhātuyā nissaraṇaṃ paññāya me taṃ sudiṭṭhaṃ.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ na abbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ.

Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

15. Caṅkamasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati; āyasmāpi kho mahāmoggallāno sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati; āyasmāpi kho mahākassapo sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati; āyasmāpi kho anuruddho sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati; āyasmāpi kho puṇṇo mantāniputto sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati; āyasmāpi kho upāli sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato

avidūre caṅkamati; āyasmāpi kho ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati; devadattopi kho sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ bhagavato avidūre caṅkamati.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, sāriputtaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū mahāpaññā. Passatha no tumhe, bhikkhave, moggallānaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū mahiddhikā. Passatha no tumhe, bhikkhave, kassapaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū dhutavādā. Passatha no tumhe, bhikkhave, anuruddhaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū dibbacakkhukā. Passatha no tumhe, bhikkhave, puṇṇaṃ mantāniputtaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū dhammakathikā. Passatha no tumhe, bhikkhave, upāliṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū vinayadharā. Passatha no tumhe, bhikkhave, ānandaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū bahussutā. Passatha no tumhe, bhikkhave, devadattaṃ sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ caṅkamantan"ti? "Evaṃ, bhante". "Sabbe kho ete, bhikkhave, bhikkhū pāpicchā.

Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandiṃsu samiṃsu. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu.

Anāgatampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandissanti samessanti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti.

Etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi sad-

dhiṃ saṃsandanti samenti; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

34. Ekantadukkhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Pathavīdhātu ce hidaṃ, bhikkhave, ekantadukkhā abhavissa dukkhānupatitā dukkhāvakkantā anavakkantā sukhena, nayidaṃ sattā pathavīdhātuyā sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, pathavīdhātu sukhā sukhānupatitā sukhāvakkantā anavakkantā dukkhena, tasmā sattā pathavīdhātuyā sārajjanti.

Āpodhātu ce hidaṃ, bhikkhave … pe … tejodhātu ce hidaṃ, bhikkhave … vāyodhātu ce hidaṃ, bhikkhave, ekantadukkhā abhavissa dukkhānupatitā dukkhāvakkantā anavakkantā sukhena, nayidaṃ sattā vāyodhātuyā sārajjeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, vāyodhātu sukhā sukhānupatitā sukhāvakkantā anavakkantā dukkhena, tasmā sattā vāyodhātuyā sārajjanti.

Pathavīdhātu ce hidaṃ, bhikkhave, ekantasukhā abhavissa sukhānupatitā sukhāvakkantā anavakkantā dukkhena, nayidaṃ sattā pathavīdhātuyā nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, pathavīdhātu dukkhā dukkhānupatitā dukkhāvakkantā anavakkantā sukhena, tasmā sattā pathavīdhātuyā nibbindanti.

Āpodhātu ce hidaṃ, bhikkhave … pe … tejodhātu ce hidaṃ, bhikkhave … vāyodhātu ce hidaṃ, bhikkhave, ekantasukhā abhavissa sukhānupatitā sukhāvakkantā anavakkantā dukkhena, nayidaṃ sattā vāyodhātuyā nibbindeyyuṃ. Yasmā ca kho, bhikkhave, vāyodhātu dukkhā dukkhānupatitā dukkhāvakkantā anavakkantā sukhena, tasmā sattā vāyodhātuyā nibbindantī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

16. Sagāthāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandiṃsu

samiṃsu. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu.

Anāgatampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandissanti samessanti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti.

Etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Seyyathāpi, bhikkhave, gūtho gūthena saṃsandati sameti; muttaṃ muttena saṃsandati sameti; kheḷo kheḷena saṃsandati sameti; pubbo pubbena saṃsandati sameti; lohitaṃ lohitena saṃsandati sameti; evameva kho, bhikkhave, dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho addhānaṃ ... pe ... anāgatampi kho addhānaṃ ... pe ... etarahipi kho paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandiṃsu samiṃsu. Kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu.

Anāgatampi kho, bhikkhave, addhānaṃ ... pe ... etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Seyyathāpi, bhikkhave, khīraṃ khīrena saṃsandati sameti; telaṃ telena saṃsandati sameti; sappi sappinā saṃsandati sameti; madhu madhunā saṃsandati sameti; phāṇitaṃ phāṇitena saṃsandati sameti; evameva kho, bhikkhave, dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho addhānaṃ ... anāgatampi kho addhānaṃ ... etarahipi kho paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Saṃsaggā vanatho jāto, asaṃsaggena chijjati; Parittaṃ dārumāruyha, yathā sīde mahaṇṇave.

Evaṃ kusītamāgamma, sādhujīvipi sīdati; Tasmā taṃ parivajjeyya, kusītaṃ hīnavīriyaṃ.

Pavivittehi ariyehi, pahitattehi jhāyīhi; Niccaṃ āraddhavīriyehi, paṇḍitehi sahāvase"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

21. Appassutamūlakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; bahussutā bahussutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; āraddhavīriyā āraddhavīriyehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe ....

Appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; bahussutā bahussutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; upaṭṭhitassatino upaṭṭhitassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti ... pe .... (2)

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

23. Asamāhitasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; asamāhitā asamāhitehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; samāhitā samāhitehi saddhiṃ saṃsandanti sa-

menti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

29. Dasaṅgasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; micchāsaṅkappā … pe … micchāvācā … micchākammantā … micchāājīvā … micchāvāyāmā … micchāsatino … micchāsamādhino micchāsamādhīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; micchāñāṇino micchāñāṇīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; micchāvimuttino micchāvimuttīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; sammāsaṅkappā … pe … sammāvācā … sammākammantā … sammāājīvā … sammāvāyāmā … sammāsatino … sammāsamādhino … sammāñāṇino sammāñāṇīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; sammāvimuttino sammāvimuttīhi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti.

Sattamaṃ.

(Sabbattha atītānāgatapaccuppannaṃ kātabbaṃ.)

Asamāhitaṃ dussīlaṃ, pañca sikkhāpadāni ca; Satta kammapathā vuttā, dasakammapathena ca; Chaṭṭhaṃ aṭṭhaṅgiko vutto, dasaṅgena ca sattamaṃ.

Kammapathavaggo tatiyo.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

22. Kusītamūlakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; āraddhavīriyā āraddhavīriyehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; upaṭṭhitassatino upaṭṭhitassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti … pe ….

Dvādasamaṃ.

(Sabbattha atītānāgatapaccuppannaṃ kātabbaṃ.)

Dutiyo vaggo.

Sattimā sanidānañca, giñjakāvasathena ca; Hīnādhimutti caṅkamaṃ, sagāthā assaddhasattamaṃ.

Assaddhamūlakā pañca, Cattāro ahirikamūlakā; Anottappamūlakā tīṇi, Duve appassutena ca.

Kusītaṃ ekakaṃ vuttaṃ, Suttantā tīṇi pañcakā; Bāvīsati vuttā suttā, Dutiyo vaggo pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

1. Dhātunānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ vo, bhikkhave, desessāmi. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Cakkhudhātu rūpadhātu cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu saddadhātu sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu gandhadhātu ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu rasadhātu jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu phoṭṭhabbadhātu kāyaviññāṇadhātu, manodhātu dhammadhātu manoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattan"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

13. Giñjakāvasathasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā ñātike viharati giñjakāvasathe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Dhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati saññā, uppajjati diṭṭhi, uppajjati vitakko"ti. Evaṃ vutte, āyasmā kaccāno bhagavantaṃ etadavoca: "yāyaṃ, bhante, diṭṭhi: 'asammāsambuddhesu sammāsambuddhā'ti, ayaṃ nu kho, bhante, diṭṭhi kiṃ paṭicca paññāyatī"ti?

"Mahati kho esā, kaccāna, dhātu yadidaṃ avijjādhātu. Hīnaṃ, kaccāna, dhātuṃ paṭicca uppajjati hīnā saññā, hīnā diṭṭhi, hīno vitakko, hīnā cetanā, hīnā patthanā, hīno paṇidhi, hīno puggalo, hīnā vācā; hīnaṃ ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti; hīnā tassa upapattīti vadāmi.

Majjhimaṃ, kaccāna, dhātuṃ paṭicca uppajjati majjhimā saññā, majjhimā diṭṭhi, majjhimo vitakko, majjhimā cetanā, majjhimā patthanā, majjhimo paṇidhi, majjhimo puggalo, majjhimā vācā; majjhimaṃ ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti; majjhimā tassa upapattīti vadāmi.

Paṇītaṃ, kaccāna, dhātuṃ paṭicca uppajjati paṇītā saññā, paṇītā diṭṭhi, paṇīto vitakko, paṇītā cetanā, paṇītā patthanā, paṇīto paṇidhi, paṇīto puggalo, paṇītā vācā; paṇītaṃ ācikkhati deseti paññapeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttānīkaroti; paṇītā tassa upapattīti vadāmī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

39. Tatiyasamaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā pathavīdhātuṃ nappajānanti, pathavīdhātusamudayaṃ nappajānanti, pathavīdhātunirodhaṃ nappajānanti, pathavīdhātunirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti ... pe ... āpodhātuṃ nappajānanti ... tejodhātuṃ nappajānanti ... vāyodhātuṃ nappajānanti, vāyodhātusamudayaṃ nappajānanti, vāyodhātunirodhaṃ nappajānanti, vāyodhātunirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā; na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā pathavīdhātuṃ pajānanti, pathavīdhātusamudayaṃ pajānanti, pathavīdhātunirodhaṃ pajānanti, pathavīdhātunirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti ... ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ... pe ... āpodhātuṃ pajānanti ... tejodhātuṃ pajānanti ... vāyodhātuṃ pajānanti, vāyodhātusamudayaṃ pajānanti, vāyodhātunirodhaṃ pajānanti, vāyodhātunirodhagāminiṃ paṭipadaṃ pajānanti, te ca kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā; te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Dasamaṃ.

Catuttho vaggo.

Catasso pubbe acariṃ, nocedañca dukkhena ca; Abhinandañca uppādo, tayo samaṇabrāhmaṇāti.

Dhātusaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

37. Samaṇabrāhmaṇasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Catasso imā, bhikkhave, dhātuyo. Katamā catasso? Pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā; na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te ca kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā; te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

17. Assaddhasaṃsandanasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandiṃsu samiṃsu. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; ahirikā

ahirikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu.

Anāgatampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandissanti samessanti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti; anottappino anottappīhi saddhiṃ ... pe ... appassutā appassutehi saddhiṃ ... pe ... kusītā kusītehi saddhiṃ ... pe ... muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ ... pe ... duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti.

Etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ ... pe ... anottappino anottappīhi saddhiṃ ... pe ... appassutā appassutehi saddhiṃ ... pe ... kusītā kusītehi saddhiṃ ... pe ... muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; bahussutā bahussutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; āraddhavīriyā āraddhavīriyehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; upaṭṭhitassatino upaṭṭhitassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ ... pe ... anāgatampi kho, bhikkhave ... pe ... etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Saddhā saddhehi saddhiṃ ... pe ... paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

18. Assaddhamūlakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti

samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti. Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandiṃsu samiṃsu ... pe ... anāgatampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandissanti samessanti ... pe ....

Etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ahirikā ahirikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; hirimanā hirimanehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentīti.

Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; anottappino anottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; ottappino ottappīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe ... paṭhamavāro viya vitthāretabbo. (2)

Dhātusova, bhikkhave ... pe ... assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; appassutā appassutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; bahussutā bahussutehi saddhiṃ saṃsandanti samenti, paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe .... (3)

Dhātusova, bhikkhave ... pe ... assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kusītā kusītehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; āraddhavīriyā āraddhavīriyehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samenti ... pe .... (4)

Dhātusova, bhikkhave ... pe ... assaddhā assaddhehi saddhiṃ saṃsan-

danti samenti; muṭṭhassatino muṭṭhassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; duppaññā duppaññehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; saddhā saddhehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; upaṭṭhitassatino upaṭṭhitassatīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; paññavanto paññavantehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti ... pe .... (5)

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

35. Abhinandasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Yo, bhikkhave, pathavīdhātuṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo āpodhātuṃ abhinandati ... pe ... yo tejodhātuṃ ... yo vāyodhātuṃ abhinandati, dukkhaṃ so abhinandati. Yo dukkhaṃ abhinandati, aparimutto so dukkhasmāti vadāmi.

Yo ca kho, bhikkhave, pathavīdhātuṃ nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmāti vadāmi. Yo āpodhātuṃ ... pe ... yo tejodhātuṃ ... yo vāyodhātuṃ nābhinandati, dukkhaṃ so nābhinandati. Yo dukkhaṃ nābhinandati, parimutto so dukkhasmāti vadāmī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

2. Dutiyavagga

14. Hīnādhimuttikasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Atītampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandiṃsu samiṃsu. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandiṃsu samiṃsu.

Anāgatampi kho, bhikkhave, addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandissanti samessanti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandissanti samessanti.

Etarahipi kho, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ dhātusova sattā saṃsandanti samenti. Hīnādhimuttikā hīnādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kalyāṇādhimuttikā kalyāṇādhimuttikehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

1. Nānattavagga

10. Dutiyabāhiraphassanānattasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātunānattaṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, phassa ... vedanā ... chanda ... pariḷāha ... pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati lābhanānattaṃ; no lābhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ, no pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, no pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... chanda ... vedanā ... phassa ... saṅkappa ... saññānānattaṃ, no saññānānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ. Katamañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ? Rūpadhātu ... pe ... dhammadhātu—idaṃ vuccati, bhikkhave, dhātunānattaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ? Phassa ... vedanā ... chanda ... pariḷāha ... pariyesanā ... lābha ... no lābhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ, no pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāha ... chanda ... vedanā ... phassa ... no saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, no saññānānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattaṃ?

Rūpadhātuṃ, bhikkhave, paṭicca uppajjati rūpasaññā ... pe ... dhammadhātuṃ paṭicca uppajjati dhammasaññā, dhammasaññaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... dhammapariyesanā, dhammapariyesanaṃ paṭicca uppajjati dhammalābho; no dhammalābhaṃ paṭicca uppajjati dhammapariyesanā, no dhammapariyesanaṃ paṭicca uppajjati dhammapariḷāho, no dhammapariḷāhaṃ paṭicca uppajjati dhammacchando, no dhammacchandaṃ paṭicca uppajjati dhammasamphassajā vedanā, no dhammasamphassajaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati dhammasamphasso, no dhammasamphassaṃ paṭicca uppajjati dhammasaṅkappo, no dhammasaṅkappaṃ paṭicca uppajjati dhammasaññā, no dhammasaññaṃ

paṭicca uppajjati dhammadhātu.

Evaṃ kho, bhikkhave, dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati ... pe ... saṅkappa ... phassa ... vedanā ... chanda ... pariḷāha ... pariyesanā ... lābha ... no lābhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ, no pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, no pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, no chandanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, no vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, no phassanānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, no saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, no saññānānattaṃ paṭicca uppajjati dhātunānattan"ti.

Dasamaṃ.

Nānattavaggo paṭhamo.

Dhātuphassañca no cetaṃ, vedanā apare duve; Etaṃ ajjhattapañcakaṃ, dhātusaññañca no cetaṃ; Phassassa apare duve, etaṃ bāhirapañcakanti.

Saṃyutta Nikāya 14

4. Catutthavagga

31. Pubbesambodhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'ko nu kho pathavīdhātuyā assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko āpodhātuyā assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko tejodhātuyā assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇaṃ; ko vāyodhātuyā assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti?

Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'yaṃ kho pathavīdhātuṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ pathavīdhātuyā assādo; yaṃ pathavīdhātu aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ pathavīdhātuyā ādīnavo; yo pathavīdhātuyā chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ pathavīdhātuyā nissaraṇaṃ. Yaṃ āpodhātuṃ paṭicca ... pe ... yaṃ tejodhātuṃ paṭicca ... pe ... yaṃ vāyodhātuṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ vāyodhātuyā assādo; yaṃ vāyodhātu aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ vāyodhātuyā ādīnavo; yo vāyodhātuyā chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ vāyodhātuyā nissaraṇaṃ'.

Yāvakīvañcāhaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ evaṃ

assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ na abbhaññāsiṃ, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ.

Yato ca khvāhaṃ, bhikkhave, imāsaṃ catunnaṃ dhātūnaṃ evaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 14

3. Kammapathavagga

25. Pañcasikkhāpadasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Dhātusova, bhikkhave, sattā saṃsandanti samenti. Pāṇātipātino pāṇātipātīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; adinnādāyino adinnādāyīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kāmesumicchācārino kāmesumicchācārīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; musāvādino musāvādīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti; surāmerayamajjappamādaṭṭhāyino surāmerayamajjappamādaṭṭhāyīhi saddhiṃ saṃsandanti samenti.

Pāṇātipātā paṭiviratā pāṇātipātā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; adinnādānā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; kāmesumicchācārā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; musāvādā paṭiviratā musāvādā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samenti; surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭiviratā surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭiviratehi saddhiṃ saṃsandanti samentī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

84. Āmakadhaññasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye āmakadhaññapaṭig-

gahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

46. Andhakārasutta

"Atthi, bhikkhave, lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā, yatthamimesaṃ candimasūriyānaṃ evaṃmahiddhikānaṃ evaṃ mahānubhāvānaṃ ābhāya nānubhontī"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "mahā vata so, bhante, andhakāro, sumahā vata so, bhante, andhakāro. Atthi nu kho, bhante, etamhā andhakārā añño andhakāro mahantataro ca bhayānakataro cā"ti? "Atthi kho, bhikkhu, etamhā andhakārā añño andhakāro mahantataro ca bhayānakataro cā"ti.

"Katamo pana, bhante, etamhā andhakārā añño andhakāro mahantataro ca bhayānakataro cā"ti? "Ye hi keci, bhikkhu, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiramanti ... pe ... abhiratā ... pe ... abhisaṅkharonti ... pe ... abhisaṅkharitvā jātandhakārampi papatanti, jarandhakārampi papatanti, maraṇandhakārampi papatanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsandhakārampi papatanti. Te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Na parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Ye ca kho keci, bhikkhu, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti, te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu nābhiramanti ... pe ... anabhiratā ... pe ... nābhisaṅkharonti ... pe ... anabhisaṅkharitvā jātandhakārampi nappapatanti, jarandhakārampi nappapatanti, maraṇandhakārampi nappapatanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsandhakārampi nappapatanti. Te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

34. Celasutta

"Āditte, bhikkhave, cele vā sīse vā kimassa karaṇīyan"ti? "Āditte, bhante, cele vā sīse vā, tasseva celassa vā sīsassa vā nibbāpanāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyan"ti.

"Āditta̱m, bhikkhave, celaṃ vā sīsaṃ vā ajjhupekkhitvā amanasikaritvā anabhisametānaṃ catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya adhimatto chando ca vāyāmo ca ussāho ca ussoḷhī ca appaṭivānī ca sati ca sampajaññañca karaṇīyaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

82. Uccāsayanasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye uccāsayanamahāsayanā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye uccāsayanamahāsayanā appaṭiviratā ... pe ....

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

4. Dutiyakulaputtasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā yathābhūtaṃ abhisamesuṃ, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisamesuṃ. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā yathābhūtaṃ abhisamessanti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisamessanti. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā yathābhūtaṃ abhisamenti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisamenti.

Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasac-

caṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā yathābhūtaṃ abhisamesuṃ ... pe ... abhisamessanti ... pe ... abhisamenti, sabbe te imāni cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisamenti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

53. Paṭhamasambhejjasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yatthimā mahānadiyo saṃsandanti samenti, seyyathidaṃ— gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, tato puriso dve vā tīṇi vā udakaphusitāni uddhareyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni, yaṃ vā sambhejjaudakan"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—saṃbhejjaudakaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti saṃbhejjaudakaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

5. Paṭhamasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambojjhiṃsu, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambojjhiṃsu. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambojjhissanti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambojjhissanti. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambojjhanti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambojjhanti.

Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ ... pe ... dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambojjhiṃsu ... pe ...

abhisambojjhissanti … pe … abhisambojjhanti, sabbe te imāni cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambojjhanti.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

10. Catutthaāmakadhaññapeyyālavagga

96–101. Chedanādisutta

… “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā appaṭiviratā. Taṃ kissa hetu? Adiṭṭhattā bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Ekādasamaṃ.

Catutthaāmakadhaññapeyyālavaggo dasamo.

Khettaṃ kāyaṃ dūteyyañca, tulākūṭaṃ ukkoṭanaṃ; Chedanaṃ vadhabandhanaṃ, viparālopaṃ sāhasanti.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

69. Brahmaññasutta

… “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye brahmaññā; atha kho eteva bahutarā sattā ye abrahmaññā … pe ….

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

37. Paṭhamasūriyasutta

“Sūriyassa, bhikkhave, udayato etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ— aruṇuggaṃ. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhuno catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya etaṃ pubbaṅgamaṃ etaṃ pubbanimittaṃ, yadidaṃ—sammādiṭṭhi. Tassetaṃ, bhikkhave, bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ: ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānissati … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānis-

sati.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

19. Saṅkāsanasutta

"'Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti, bhikkhave, mayā paññattaṃ. Tattha aparimāṇā vaṇṇā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā saṅkāsanā: 'itipidaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti; idaṃ dukkhasamudayaṃ ... pe ... idaṃ dukkhanirodhaṃ ... pe ... 'idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti, bhikkhave, mayā paññattaṃ. Tattha aparimāṇā vaṇṇā aparimāṇā byañjanā aparimāṇā saṅkāsanā: 'itipidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

16. Dutiyadhāraṇasutta

"Dhāretha no tumhe, bhikkhave, mayā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti? Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, dhāremi bhagavatā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti.

"Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, dhāresi mayā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti? "Dukkhaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā paṭhamaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ dhāremi. Yo hi koci, bhante, samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ vadeyya: 'netaṃ dukkhaṃ paṭhamaṃ ariyasaccaṃ yaṃ samaṇena gotamena desitaṃ. Ahametaṃ dukkhaṃ paṭhamaṃ ariyasaccaṃ paccakkhāya aññaṃ dukkhaṃ paṭhamaṃ ariyasaccaṃ paññapessāmī'ti— netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Dukkhasamudayaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā catutthaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ dhāremi. Yo hi koci, bhante, samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ vadeyya: 'netaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā catutthaṃ ariyasaccaṃ yaṃ samaṇena gotamena desitaṃ. Ahametaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ catutthaṃ

ariyasaccaṃ paccakkhāya aññaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ catutthaṃ ariyasaccaṃ paññapessāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Evaṃ khvāhaṃ, bhante, dhāremi bhagavatā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, dhāresi mayā cattāri ariyasaccāni desitānīti. Dukkhaṃ kho, bhikkhu, mayā paṭhamaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ, tathā naṃ dhārehi. Yo hi koci, bhikkhu, samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ vadeyya: 'netaṃ dukkhaṃ paṭhamaṃ ariyasaccaṃ yaṃ samaṇena gotamena desitaṃ. Ahametaṃ dukkhaṃ paṭhamaṃ ariyasaccaṃ paccakkhāya aññaṃ dukkhaṃ paṭhamaṃ ariyasaccaṃ paññapessāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Dukkhasamudayaṃ kho, bhikkhu ... pe ... dukkhanirodhaṃ kho, bhikkhu ... pe ... dukkhanirodhagāminī paṭipadā kho, bhikkhu, mayā catutthaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ, tathā naṃ dhārehi. Yo hi koci, bhikkhu, samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃ vadeyya: 'netaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā catutthaṃ ariyasaccaṃ yaṃ samaṇena gotamena desitaṃ. Ahametaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ catutthaṃ ariyasaccaṃ paccakkhāya aññaṃ dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ catutthaṃ ariyasaccaṃ paññapessāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Evaṃ kho tvaṃ, bhikkhu, dhārehi mayā cattāri ariyasaccāni desitānīti.

Tasmātiha, bhikkhu, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

30. Gavampatisutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū cetesu viharanti sahañcanike. Tena kho pana samayena sambahulānaṃ therānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "yo nu kho, āvuso, dukkhaṃ passati dukkhasamudayampi so passati, dukkhanirodhampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passatī"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā gavampati thero bhikkhū etadavoca: "sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yo, bhikkhave, dukkhaṃ passati dukkhasamudayampi so passati, dukkhanirodhampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passati. Yo dukkhasamu-

dayaṃ passati dukkhampi so passati, dukkhanirodhampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passati. Yo dukkhanirodhaṃ passati dukkhampi so passati, dukkhasamudayampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passati. Yo dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ passati dukkhampi so passati, dukkhasamudayampi passati, dukkhanirodhampi passatī'"ti.

Dasamaṃ.

Koṭigāmavaggo tatiyo.

Dve vajjī sammāsambuddho, arahaṃ āsavakkhayo; Mittaṃ tathā ca loko ca, pariññeyyaṃ gavampatīti.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

117–119. Nirayadevanirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye nirayā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye nirayā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Aṭṭhārasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

83. Jātarūparajatasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye jātarūparajatapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

104. Manussacutipettivisayasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye manussā cutā pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

105–107. Manussacutidevanirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussā cutā de-

vesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye manussā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

75. Pesuññasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pisuṇāya vācāya paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye pisuṇāya vācāya appaṭiviratā ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

15. Paṭhamadhāraṇasutta

"Dhāretha no tumhe, bhikkhave, mayā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti? Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, dhāremi bhagavatā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, bhikkhu, dhāresi mayā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti? "Dukkhaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā paṭhamaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ dhāremi; dukkhasamudayaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā dutiyaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ dhāremi; dukkhanirodhaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā tatiyaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ dhāremi; dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ khvāhaṃ, bhante, bhagavatā catutthaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ dhāremi. Evaṃ khvāhaṃ, bhante, dhāremi bhagavatā cattāri ariyasaccāni desitānī"ti.

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, dhāresi mayā cattāri ariyasaccāni desitānīti. Dukkhaṃ kho, bhikkhu, mayā paṭhamaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ, tathā naṃ dhārehi; dukkhasamudayaṃ kho, bhikkhu, mayā dutiyaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ, tathā naṃ dhārehi; dukkhanirodhaṃ kho, bhikkhu, mayā tatiyaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ, tathā naṃ dhārehi; dukkhanirodhagāminī paṭipadā kho, bhikkhu, mayā catutthaṃ ariyasaccaṃ desitaṃ, tathā naṃ dhārehi. Evaṃ kho, bhikkhu, dhārehi mayā cattāri ariyasaccāni desitānīti.

Tasmātiha, bhikkhu, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

123–125. Tiracchānadevanirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye tiracchānayoniyā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye tiracchānayoniyā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Catuvīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

73. Kāmesumicchācārasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye kāmesumicchācārā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye kāmesumicchācārā appaṭiviratā ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

42. Papātasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "āyāma, bhikkhave, yena paṭibhānakūṭo tenupasaṅkamissāma divāvihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ yena paṭibhānakūṭo tenupasaṅkami. Addasā kho aññataro bhikkhu paṭibhānakūṭe mahantaṃ papātaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca: "mahā vatāyaṃ, bhante, papāto subhayānako, bhante, papāto. Atthi nu kho, bhante, imamhā papātā añño papāto mahantataro ca bhayānakataro cā"ti? "Atthi kho, bhikkhu, imamhā papātā añño papāto mahantataro ca bhayānakataro cā"ti.

"Katamo pana, bhante, imamhā papātā añño papāto mahantataro ca bhayānakataro cā"ti? "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiramanti,

jarāsaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiramanti, maraṇasaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiramanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiramanti. Te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiratā jarāsaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiratā maraṇasaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiratā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiratā jātisaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharonti, jarāsaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharonti, maraṇasaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharonti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharonti. Te jātisaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharitvā jarāsaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharitvā maraṇasaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharitvā sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikepi saṅkhāre abhisaṅkharitvā jātipapātampi papatanti, jarāpapātampi papatanti, maraṇapapātampi papatanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsapapātampi papatanti. Te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Na parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti, te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu nābhiramanti, jarāsaṃvattanikesu saṅkhāresu nābhiramanti, maraṇasaṃvattanikesu saṅkhāresu nābhiramanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikesu saṅkhāresu nābhiramanti. Te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu anabhiratā, jarāsaṃvattanikesu saṅkhāresu anabhiratā, maraṇasaṃvattanikesu saṅkhāresu anabhiratā, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikesu saṅkhāresu anabhiratā, jātisaṃvattanikepi saṅkhāre nābhisaṅkharonti, jarāsaṃvattanikepi saṅkhāre nābhisaṅkharonti, maraṇasaṃvattanikepi saṅkhāre nābhisaṅkharonti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikepi saṅkhāre nābhisaṅkharonti. Te jātisaṃvattanikepi saṅkhāre anabhisaṅkharitvā, jarāsaṃvattanikepi saṅkhāre anabhisaṅkharitvā, maraṇasaṃvattanikepi saṅkhāre anabhisaṅkharitvā, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsasaṃvattanikepi saṅkhāre anabhisaṅkharitvā, jātipapātampi nappapatanti, jarāpapātampi nappapatanti, maraṇapapātampi nappapatanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsapapātampi nappapatanti. Te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi

dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

36. Pāṇasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso yaṃ imasmiṃ jambudīpe tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ tacchetvā ekajjhaṃ saṃhareyya; ekajjhaṃ saṃharitvā sūlaṃ kareyya. Sūlaṃ karitvā ye mahāsamudde mahantakā pāṇā te mahantakesu sūlesu āvuneyya, ye mahāsamudde majjhimakā pāṇā te majjhimakesu sūlesu āvuneyya, ye mahāsamudde sukhumakā pāṇā te sukhumakesu sūlesu āvuneyya. Apariyādinnā ca, bhikkhave, mahāsamudde oḷārikā pāṇā assu.

Atha imasmiṃ jambudīpe tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya. Ito bahutarā kho, bhikkhave, mahāsamudde sukhumakā pāṇā, ye na sukarā sūlesu āvunituṃ. Taṃ kissa hetu? Sukhumattā, bhikkhave, attabhāvassa. Evaṃ mahā kho, bhikkhave, apāyo. Evaṃ mahantasmā kho, bhikkhave, apāyasmā parimutto diṭṭhisampanno puggalo 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

20. Tathasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, tathāni avitathāni anaññathāni. Katamāni cattāri? 'Idaṃ dukkhan'ti, bhikkhave, tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ; 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ; 'ayaṃ dukkhanirodho'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ; 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri tathāni avitathāni anaññathāni.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Dasamaṃ.

Dhammacakkappavattanavaggo dutiyo.

Dhammacakkaṃ tathāgataṃ, khandhā āyatanena ca; Dhāraṇā ca dve avijjā, vijjā saṅkāsanā tathāti.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

48. Dutiyachiggaḷayugasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ mahāpathavī ekodakā assa. Tatra puriso ekacchiggaḷaṃ yugaṃ pakkhipeyya. Tamenaṃ puratthimo vāto pacchimena saṃhareyya, pacchimo vāto puratthimena saṃhareyya, uttaro vāto dakkhiṇena saṃhareyya, dakkhiṇo vāto uttarena saṃhareyya. Tatrassa kāṇo kacchapo. So vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ sakiṃ ummujjeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu kho kāṇo kacchapo vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ sakiṃ ummujjanto amusmiṃ ekacchiggaḷe yuge gīvaṃ paveseyyā”ti? “Adhiccamidaṃ, bhante, yaṃ so kāṇo kacchapo vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ sakiṃ ummujjanto amusmiṃ ekacchiggaḷe yuge gīvaṃ paveseyyā”ti.

“Evaṃ adhiccamidaṃ, bhikkhave, yaṃ manussattaṃ labhati. Evaṃ adhiccamidaṃ, bhikkhave, yaṃ tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho. Evaṃ adhiccamidaṃ, bhikkhave, yaṃ tathāgatappaveditо dhammavinayo loke dibbati. Tassidaṃ, bhikkhave, manussattaṃ laddhaṃ, tathāgato loke uppanno arahaṃ sammāsambuddho, tathāgatappavedito ca dhammavinayo loke dibbati.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

40. Vādatthikasutta

“Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti, puratthimāya cepi disāya āgaccheyya samaṇo vā brāh-

maṇo vā vādatthiko vādagavesī: 'vādamassa āropessāmī'ti, taṃ vata sahadhammena saṅkampessati vā sampakampessati vā sampacālessati vāti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Pacchimāya cepi disāya ... pe ... uttarāya cepi disāya ... pe ... dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya samaṇo vā brāhmaṇo vā vādatthiko vādagavesī: 'vādamassa āropessāmī'ti, taṃ vata sahadhammena saṅkampessati vā sampakampessati vā sampacālessati vāti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, silāyūpo soḷasa kukkuko. Tassassu aṭṭha kukku heṭṭhā nemaṅgamā, aṭṭha kukku uparinemassa. Puratthimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva saṅkampeyya na sampakampeyya na sampacāleyya; pacchimāya cepi disāya ... pe ... uttarāya cepi disāya ... pe ... dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva saṅkampeyya na sampakampeyya na sampacāleyya. Taṃ kissa hetu? Gambhīrattā, bhikkhave, nemassa sunikhātattā silāyūpassa. Evameva kho, bhikkhave, yo hi koci bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti; puratthimāya cepi disāya āgaccheyya samaṇo vā brāhmaṇo vā vādatthiko vādagavesī 'vādamassa āropessāmī'ti, taṃ vata sahadhammena saṅkampessati vā sampakampessati vā sampacālessati vāti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Pacchimāya cepi disāya ... pe ... uttarāya cepi disāya ... pe ... dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya samaṇo vā brāhmaṇo vā vādatthiko vādagavesī: 'vādamassa āropessāmī'ti, taṃ vata sahadhammena saṅkampessati vā sampakampessati vā sampacālessati vāti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Sudiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Dasamaṃ.

Sīsapāvanavaggo catuttho.

Sīsapā khadiro daṇḍo, celā sattisatena ca; Pāṇā sūriyūpamā dvedhā, indakhīlo ca vādinoti.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

29. Pariññeyyasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ariyasaccāni. Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri ariyasaccāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ atthi ariyasaccaṃ pariññeyyaṃ, atthi ariyasaccaṃ pahātabbaṃ, atthi ariyasaccaṃ sacchikātabbaṃ, atthi ariyasaccaṃ bhāvetabbaṃ.

Katamañca, bhikkhave, ariyasaccaṃ pariññeyyaṃ? Dukkhaṃ, bhikkhave, ariyasaccaṃ pariññeyyaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabbaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabbaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabbaṃ.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

90. Hatthigavassasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Dasamaṃ.

Tatiyaāmakadhaññapeyyālavaggo navamo.

Naccaṃ sayanaṃ rajataṃ, dhaññaṃ maṃsaṃ kumārikā; Dāsī ajeḷakañceva, kukkuṭasūkarahatthīti.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

81. Naccagītasutta

.... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye naccagītavāditavisūkadassanā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye naccagītavāditavisūkadassanā appaṭiviratā. Taṃ kissa hetu ... pe ....

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

13. Khandhasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ariyasaccāni. Katamāni cattāri? Dukkhaṃ

ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? 'Pañcupādānakkhandhā' tissa vacanīyaṃ, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho ... pe ... viññāṇupādānakkhandho. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri ariyasaccāni.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

131. Pettidevapettivisayasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pettivisayā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye pettivisayā cutā pettivisaye paccājāyanti. Taṃ kissa hetu? Adiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa, dukkhasamudayassa ariyasaccassa, dukkhanirodhassa ariyasaccassa, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Tiṃsatimaṃ.

Pañcagatipeyyālavaggo ekādasamo.

Manussato cutā chāpi, devā cutā nirayato; Tiracchānapettivisayā, tiṃsamatto gativaggoti.

Saccasaṃyuttaṃ dvādasamaṃ.

Mahāvaggo pañcamo.

Maggabojjhaṅgaṃ satiyā, indriyaṃ sammappadhānaṃ; Baliddhipādānuruddhā, jhānānāpānasaṃyutaṃ; Sotāpatti saccañcāti, mahāvaggoti vuccatīti.

Mahāvaggasaṃyuttapāḷi niṭṭhitā.

Saṃyuttanikāyo samatto.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

18. Vijjāsutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "'vijjā, vijjā'ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, vijjā; kittāvatā ca vijjāgato hotī"ti? "Yaṃ kho, bhikkhu, dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, vijjā; ettāvatā ca vijjāgato hotīti.

Tasmātiha, bhikkhu, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

2. Paṭisallānasutta

"Paṭisallāne, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīno, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? 'Idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Paṭisallāne, bhikkhave, yogamāpajjatha. Paṭisallīno, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

114–116. Nirayamanussanirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye nirayā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye nirayā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Pannarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

32. Khadirapattasutta

"Yo, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ khadirapattānaṃ vā saralapattānaṃ vā āmalakapattānaṃ vā puṭaṃ karitvā udakaṃ vā tālapattaṃ vā āharissāmī'ti— netaṃ ṭhānaṃ vijjati; evameva kho, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo ca kho, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—ṭhānametaṃ vijjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ padumapattānaṃ vā palāsapattānaṃ vā māluvapattānaṃ vā puṭaṃ karitvā udakaṃ vā tālapattaṃ vā āharissāmī'ti— ṭhānametaṃ vijjati; evameva kho, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhū-

taṃ abhisamecca ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—ṭhānametaṃ vijjati.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

14. Ajjhattikāyatanasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ariyasaccāni. Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? 'Cha ajjhattikāni āyatanānī'tissa vacanīyaṃ. Katamāni cha? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... manāyatanaṃ—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi—idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri ariyasaccāni.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

54. Dutiyasambhejjasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, yatthimā mahānadiyo saṃsandanti samenti, seyyathidaṃ— gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, taṃ udakaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, ṭhapetvā dve vā tīṇi

vā udakaphusitāni. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yaṃ vā saṃbhejjaudakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ, yāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ saṃbhejjaudakaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhāni. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti saṃbhejjaudakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

78. Bījagāmasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye bījagāmabhūtagāmasamārambhā appaṭiviratā ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

26. Mittasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ—mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—te vo, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa, dukkhasamudayassa ariyasaccassa, dukkhanirodhassa ariyasaccassa, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa. Ye hi keci, bhikkhave, anukampeyyātha, ye ca sotabbaṃ maññeyyuṃ—mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā—te vo, bhikkhave, imesaṃ catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya samādapetabbā nivesetabbā patiṭṭhāpetabbā.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

77. Samphappalāpasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye samphappalāpā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye samphappalāpā appaṭiviratā ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

31. Sīsapāvanasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati sīsapāvane. Atha kho bhagavā parittāni sīsapāpaṇṇāni pāṇinā gahetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yāni vā mayā parittāni sīsapāpaṇṇāni pāṇinā gahitāni yadidaṃ upari sīsapāvane"ti? "Appamattakāni, bhante, bhagavatā parittāni sīsapāpaṇṇāni pāṇinā gahitāni; atha kho etāneva bahutarāni yadidaṃ upari sīsapāvane"ti. "Evameva kho, bhikkhave, etadeva bahutaraṃ yaṃ vo mayā abhiññāya anakkhātaṃ. Kasmā cetaṃ, bhikkhave, mayā anakkhātaṃ? Na hetaṃ, bhikkhave, atthasaṃhitaṃ nādibrahmacariyakaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati; tasmā taṃ mayā anakkhātaṃ.

Kiñca, bhikkhave, mayā akkhātaṃ? 'Idaṃ dukkhan'ti, bhikkhave, mayā akkhātaṃ, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti mayā akkhātaṃ, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti mayā akkhātaṃ, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti mayā akkhātaṃ.

Kasmā cetaṃ, bhikkhave, mayā akkhātaṃ? Etañhi, bhikkhave, atthasaṃhitaṃ etaṃ ādibrahmacariyakaṃ etaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati; tasmā taṃ mayā akkhātaṃ.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

70. Pacāyikasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye kule jeṭṭhāpacāyino; atha kho eteva bahutarā sattā ye kule ajeṭṭhāpacāyinoti ... pe ....

Dasamaṃ.

Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavaggo sattamo.

Aññatra paccantaṃ paññā, Surāmerayaodakā; Matteyya petteyyā cāpi, Sāmaññaṃ brahmapacāyikanti.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

57. Paṭhamamahāsamuddasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahāsamuddato dve vā tīṇi vā udakaphusitāni uddharitāni. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni, yaṃ vā mahāsamudde udakan"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—mahāsamudde udakaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatāni. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti mahāsamudde udakaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni ubbhatānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

6. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsesuṃ, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsesuṃ. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsessanti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsessanti. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsenti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsenti.

Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ ... pe ... dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsesuṃ ... pe ... pakāsessanti ... pe ... pakāsenti, sabbe te imāni cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambuddhaṃ pakāsenti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

39. Indakhīlasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, te aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā mukhaṃ ullokenti: 'ayaṃ nūna bhavaṃ jānaṃ jānāti, passaṃ passatī'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, tūlapicu vā kappāsapicu vā lahuko vātūpādāno same bhūmibhāge nikkhitto. Tamenaṃ puratthimo vāto pacchimena saṃhareyya, pacchimo vāto puratthimena saṃhareyya, uttaro vāto dakkhiṇena saṃhareyya, dakkhiṇo vāto uttarena saṃhareyya. Taṃ kissa hetu? Lahukattā, bhikkhave, kappāsapicuno. Evameva kho, bhikkhave, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, te aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā mukhaṃ ullokenti: 'ayaṃ nūna bhavaṃ jānaṃ jānāti, passaṃ passatī'ti. Taṃ kissa hetu? Adiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti, te na aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā mukhaṃ ullokenti: 'ayaṃ nūna bhavaṃ jānaṃ jānāti, passaṃ passatī'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ayokhīlo vā indakhīlo vā gambhīranemo sunikhāto acalo asampakampī. Puratthimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva saṅkampeyya na sampakampeyya na sampacāleyya; pacchimāya cepi disāya ... pe ... uttarāya cepi disāya ... pe ... dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva saṅkampeyya na sampakampeyya na sampacāleyya. Taṃ kissa hetu? Gambhīrattā, bhikkhave, nemassa sunikhātattā indakhīlassa. Evameva kho, bhikkhave, ye ca kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti ... pe ... ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti, te na aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā mukhaṃ ullokenti: 'ayaṃ nūna bhavaṃ jānaṃ jānāti, passaṃ passatī'ti. Taṃ kissa hetu? Sudiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ.

Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

68. Sāmaññasutta

… “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye sāmaññā; atha kho eteva bahutarā sattā ye asāmaññā … pe ….

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

38. Dutiyasūriyasutta

“Yāvakīvañca, bhikkhave, candimasūriyā loke nuppajjanti, neva tāva mahato ālokassa pātubhāvo hoti mahato obhāsassa. Andhatamaṃ tadā hoti andhakāratimisā. Neva tāva rattindivā paññāyanti, na māsaddhamāsā paññāyanti, na utusaṃvaccharā paññāyanti.

Yato ca kho, bhikkhave, candimasūriyā loke uppajjanti, atha mahato ālokassa pātubhāvo hoti mahato obhāsassa. Neva andhakāratamaṃ tadā hoti na andhakāratimisā. Atha rattindivā paññāyanti, māsaddhamāsā paññāyanti, utusaṃvaccharā paññāyanti. Evameva kho, bhikkhave, yāvakīvañca tathāgato loke nuppajjati arahaṃ sammāsambuddho, neva tāva mahato ālokassa pātubhāvo hoti mahato obhāsassa. Andhatamaṃ tadā hoti andhakāratimisā. Neva tāva catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhaṇā hoti desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ.

Yato ca kho, bhikkhave, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho, atha mahato ālokassa pātubhāvo hoti mahato obhāsassa. Neva andhatamaṃ tadā hoti na andhakāratimisā. Atha kho catunnaṃ ariyasaccānaṃ ācikkhaṇā hoti desanā paññāpanā paṭṭhapanā vivaraṇā vibhajanā uttānīkammaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

66. Matteyyasutta

... “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye matteyyā; atha kho eteva bahutarā sattā ye amatteyyā ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

76. Pharusavācāsutta

... “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pharusāya vācāya paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye pharusāya vācāya appaṭiviratā ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

52. Pokkharaṇīsutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, pokkharaṇī paññāsayojanāni āyāmena, paññāsayojanāni vitthārena, paññāsayojanāni ubbedhena, puṇṇā udakassa samatittikā kākapeyyā. Tato puriso kusaggena udakaṃ uddhareyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yaṃ vā kusaggena ubbhataṃ, yaṃ vā pokkharaṇiyā udakan”ti? “Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—pokkharaṇiyā udakaṃ; appamattakaṃ kusaggena udakaṃ ubbhataṃ. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti pokkharaṇiyā udakaṃ upanidhāya kusaggena udakaṃ ubbhatan”ti. “Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

86. Kumārikasutta

... “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye itthikumārikapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

67. Petteyyasutta

... “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye petteyyā; atha kho eteva bahutarā sattā ye apetteyyā ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

23. Sammāsambuddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Cattārimāni, bhikkhave, ariyasaccāni. Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ ... pe ... dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri ariyasaccāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisambuddhattā tathāgato ‘arahaṃ sammāsambuddho’ti vuccati.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo ... pe ... ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

120–122. Tiracchānamanussanirayādisutta

... “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye tiracchānayoniyā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye tiracchānayoniyā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Ekavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

65. Odakasutta

... “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye thalajā; atha kho eteva bahutarā sattā ye udakajā. Taṃ kissa hetu ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

45. Vālasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ.

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho āyasmā ānando sambahule licchavikumārake santhāgāre upāsanaṃ karonte, dūratova sukhumena tāḷacchiggaḷena asanaṃ atipātente, poṅkhānupoṅkhaṃ avirādhitaṃ. Disvānassa etadahosi: "sikkhitā vatime licchavikumārakā, susikkhitā vatime licchavikumārakā; yatra hi nāma dūratova sukhumena tāḷacchiggaḷena asanaṃ atipātessanti poṅkhānupoṅkhaṃ avirādhitan"ti.

Atha kho āyasmā ānando vesāliṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasaṃ khvāhaṃ, bhante, sambahule licchavikumārake santhāgāre upāsanaṃ karonte dūratova sukhumena tāḷacchiggaḷena asanaṃ atipātente poṅkhānupoṅkhaṃ avirādhitaṃ. Disvāna me etadahosi: 'sikkhitā vatime licchavikumārakā, susikkhitā vatime licchavikumārakā; yatra hi nāma dūratova sukhumena tāḷacchiggaḷena asanaṃ atipātessanti poṅkhānupoṅkhaṃ avirādhitan'"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, ānanda, katamaṃ nu kho dukkarataraṃ vā durabhisambhavataraṃ vā—yo dūratova sukhumena tāḷacchiggaḷena asanaṃ atipāteyya poṅkhānupoṅkhaṃ avirādhitaṃ, yo vā sattadhā bhinnassa vālassa koṭiyā koṭiṃ paṭivijjheyyā"ti? "Etadeva, bhante, dukkaratarañceva durabhisambhavatarañca yo vā sattadhā bhinnassa vālassa koṭiyā koṭiṃ paṭivijjheyyā"ti. "Atha kho, ānanda, duppaṭivijjhataraṃ paṭivijjhanti, ye 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ paṭivijjhanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ paṭivijjhanti.

Tasmātihānanda, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

10. Catutthaāmakadhaññapeyyālavagga

94. Tulākūṭasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye tulākūṭakaṃsakūṭamā-

nakūṭā appaṭiviratā ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

55. Paṭhamamahāpathavīsutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahāpathaviyā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yā vā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhittā, ayaṃ vā mahāpathavī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—mahāpathavī; appamattikā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhittā. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti mahāpathaviṃ upanidhāya satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā upanikkhittā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

21. Paṭhamakoṭigāmasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vajjīsu viharati koṭigāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "catunnaṃ, bhikkhave, ariyasaccānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca.

Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa, bhikkhave, ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Dukkhasamudayassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Tayidaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ; ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti; natthi dāni punabbhavo"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Catunnaṃ ariyasaccānaṃ, Yathābhūtaṃ adassanā; Saṃsitaṃ dīghamaddhānaṃ, Tāsu tāsveva jātisu.

Tāni etāni diṭṭhāni, bhavanetti samūhatā; Ucchinnaṃ mūlaṃ dukkhassa, natthi dāni punabbhavo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

58. Dutiyamahāsamuddasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamudde udakaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya ṭhapetvā dve vā tīṇi vā udakaphusitāni. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yaṃ vā mahāsamudde udakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ, yāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ mahāsamudde udakaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattakāni dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhāni. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti mahāsamudde udakaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya dve vā tīṇi vā udakaphusitāni avasiṭṭhānī"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

8. Cintasutta

"Mā, bhikkhave, pāpakaṃ akusalaṃ cittaṃ cinteyyātha: 'sassato loko'ti vā 'asassato loko'ti vā, 'antavā loko'ti vā 'anantavā loko'ti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā. Taṃ kissa hetu? Nesā, bhikkhave, cintā atthasaṃhitā nādibrahmacariyakā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.

Cintentā ca kho tumhe, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti cinteyyātha, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti cinteyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti cinteyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti cinteyyātha. Taṃ kissa hetu? Esā, bhikkhave, cintā atthasaṃhitā, esā ādibrahmacariyakā, esā nib-

bidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

56. Dutiyamahāpathavīsutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, mahāpathavī parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya ṭhapetvā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yaṃ vā mahāpathaviyā parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ, yā vā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā avasiṭṭhā"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ mahāpathaviyā yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattikā satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā avasiṭṭhā. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti mahāpathaviyā parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya satta kolaṭṭhimattiyo guḷikā avasiṭṭhā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

71. Pāṇātipātasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pāṇātipātā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye pāṇātipātā appaṭiviratā. Taṃ kissa hetu? ... pe ....

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

25. Āsavakkhayasutta

"Jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti? 'Idaṃ dukkhan'ti, bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti jānato passato āsavānaṃ khayo hoti.

Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hoti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

41. Lokacintāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhūtapubbaṃ, bhikkhave, aññataro puriso rājagahā nikkhamitvā 'lokacintaṃ cintessāmī'ti yena sumāgadhā pokkharaṇī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sumāgadhāya pokkharaṇiyā tīre nisīdi lokacintaṃ cintento. Addasā kho, bhikkhave, so puriso sumāgadhāya pokkharaṇiyā tīre caturaṅginiṃ senaṃ bhisamuḷālaṃ pavisantaṃ. Disvānassa etadahosi: 'ummattosmi nāmāhaṃ, vicetosmi nāmāhaṃ. Yaṃ loke natthi taṃ mayā diṭṭhan'ti.

Atha kho so, bhikkhave, puriso nagaraṃ pavisitvā mahājanakāyassa ārocesi: 'ummattosmi nāmāhaṃ, bhante, vicetosmi nāmāhaṃ, bhante. Yaṃ loke natthi taṃ mayā diṭṭhan'ti. 'Kathaṃ pana tvaṃ, ambho purisa, ummatto kathaṃ viceto? Kiñca loke natthi yaṃ tayā diṭṭhan'ti? 'Idhāhaṃ, bhante, rājagahā nikkhamitvā "lokacintaṃ cintessāmī"ti yena sumāgadhā pokkharaṇī tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā sumāgadhāya pokkharaṇiyā tīre nisīdiṃ lokacintaṃ cintento. Addasaṃ khvāhaṃ, bhante, sumāgadhāya pokkharaṇiyā tīre caturaṅginiṃ senaṃ bhisamuḷālaṃ pavisantaṃ. Evaṃ khvāhaṃ, bhante, ummatto evaṃ viceto. Idañca loke natthi yaṃ mayā diṭṭhan'ti. 'Taggha tvaṃ, ambho purisa, ummatto taggha viceto. Idañca loke natthi yaṃ tayā diṭṭhan'ti.

Taṃ kho pana, bhikkhave, so puriso bhūtaṃyeva addasa, no abhūtaṃ. Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, bhikkhave, saṅgāme devā jiniṃsu, asurā parājiniṃsu. Parājitā ca kho, bhikkhave, asurā bhītā bhisamuḷālena asurapuraṃ pavisiṃsu devānaṃyeva mohayamānā.

Tasmātiha, bhikkhave, mā lokacintaṃ cintetha: 'sassato loko'ti vā 'asassato loko'ti vā, 'antavā loko'ti vā 'anantavā loko'ti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti

tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā. Taṃ kissa hetu? Nesā, bhikkhave, cintā atthasaṃhitā nādibrahmacariyakā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.

Cintentā kho tumhe, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti cinteyyātha ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti cinteyyātha. Taṃ kissa hetu? Esā, bhikkhave, cintā atthasaṃhitā esā ādibrahmacariyakā esā nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

44. Kūṭāgārasutta

"Yo hi, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ kūṭāgārassa heṭṭhimaṃ gharaṃ akaritvā uparimaṃ gharaṃ āropessāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati; evameva kho, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ anabhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Yo ca kho, bhikkhave, evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—ṭhānametaṃ vijjati.

Seyyathāpi, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ kūṭāgārassa heṭṭhimaṃ gharaṃ karitvā uparimaṃ gharaṃ āropessāmī'ti—ṭhānametaṃ vijjati; evameva kho, bhikkhave, yo evaṃ vadeyya: 'ahaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ariyasaccaṃ yathābhūtaṃ abhisamecca sammā dukkhassantaṃ karissāmī'ti—ṭhānametaṃ vijjati.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

28. Lokasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ariyasaccāni. Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato ariyo; tasmā 'ariyasaccānī'ti vuccanti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

74. Musāvādasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye musāvādā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye musāvādā appaṭiviratā ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

35. Sattisatasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso vassasatāyuko vassasatajīvī. Tamenaṃ evaṃ vadeyya: 'ehambho purisa, pubbaṇhasamayaṃ taṃ sattisatena hanissanti, majjhanhikasamayaṃ sattisatena hanissanti, sāyanhasamayaṃ sattisatena hanissanti. So kho tvaṃ, ambho purisa, divase divase tīhi tīhi sattisatehi haññamāno vassasatāyuko vassasatajīvī vassasatassa accayena anabhisametāni cattāri ariyasaccāni abhisamessasī'ti.

Atthavasikena, bhikkhave, kulaputtena alaṃ upagantuṃ. Taṃ kissa hetu? Anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro; pubbā koṭi nappaññāyati sattippahārānaṃ asippahārānaṃ usuppahārānaṃ pharasuppahārānaṃ. Evañcetaṃ, bhikkhave, assa. Na kho panāhaṃ, bhikkhave,

saha dukkhena, saha domanassena catunnaṃ ariyasaccānaṃ abhisamayaṃ vadāmi; api cāhaṃ, bhikkhave, sahāva sukhena, sahāva somanassena catunnaṃ ariyasaccānaṃ abhisamayaṃ vadāmi. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo … pe … 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

72. Adinnādānasutta

… "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye adinnādānā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye adinnādānā appaṭiviratā … pe ….

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

27. Tathasutta

"Cattārimāni, bhikkhave, ariyasaccāni. Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ—imāni kho, bhikkhave, cattāri ariyasaccāni tathāni avitathāni anaññathāni; tasmā 'ariyasaccānī'ti vuccanti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo … pe … 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

126–128. Pettimanussanirayādisutta

… "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pettivisayā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye pettivisayā cutā niraye paccājāyanti … pe … tiracchānayoniyā paccājāyanti … pe … pettivisaye paccājāyanti … pe ….

Sattavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

63. Paññāsutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pana ariyena paññā-cakkhunā samannāgatā; atha kho eteva bahutarā sattā ye avijjāgatā sammuḷhā ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

108–110. Devacutinirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye devā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye devā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

43. Mahāpariḷāhasutta

"Atthi, bhikkhave, mahāpariḷāho nāma nirayo. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati, aniṭṭharūpaññeva passati no iṭṭharūpaṃ; akantarūpaññeva passati no kantarūpaṃ; amanāparūpaññeva passati no manāparūpaṃ. Yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... yaṃ kiñci kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati ... pe ... yaṃ kiñci manasā dhammaṃ vijānāti, aniṭṭharūpaññeva vijānāti no iṭṭharūpaṃ; akantarūpaññeva vijānāti no kantarūpaṃ; amanāparūpaññeva vijānāti no manāparūpan"ti.

Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: " mahā vata so, bhante, pariḷāho, sumahā vata so, bhante, pariḷāho. Atthi nu kho, bhante, etamhā pariḷāhā aññо pariḷāho mahantataro ceva bhayānakataro cā"ti? "Atthi kho, bhikkhu, etamhā pariḷāhā aññо pariḷāho mahantataro ca bhayānakataro cā"ti.

"Katamo pana, bhante, etamhā pariḷāhā aññо pariḷāho mahantataro ca bhayānakataro cā"ti? "Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu abhiramanti ... pe ... abhiratā ... pe ...

abhisaṅkharonti ... pe ... abhisaṅkharitvā jātipariḷāhenapi pariḍayhanti, jarāpariḷāhenapi pariḍayhanti, maraṇapariḷāhenapi pariḍayhanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsapariḷāhenapi pariḍayhanti. Te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Na parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti. Te jātisaṃvattanikesu saṅkhāresu nābhiramanti ... pe ... anabhiratā ... pe ... nābhisaṅkharonti ... pe ... anabhisaṅkharitvā jātipariḷāhenapi na pariḍayhanti, jarāpariḷāhenapi na pariḍayhanti, maraṇapariḷāhenapi na pariḍayhanti, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsapariḷāhenapi na pariḍayhanti. Te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. 'Parimuccanti dukkhasmā'ti vadāmi.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

60. Dutiyapabbatūpamasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, himavā pabbatarājā parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, ṭhapetvā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yaṃ vā himavato pabbatarājassa parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ, yā vā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ himavato pabbatarājassa yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattikā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti himavato pabbatarājassa parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti, purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya

yadidaṃ sattakkhattuparamatā; yo ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Dasamaṃ.

Abhisamayavaggo chaṭṭho.

Nakhasikhā pokkharaṇī, sambhejja apare duve; Pathavī dve samuddā dve, dvemā ca pabbatūpamāti.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

47. Paṭhamachiggaḷayugasutta

“Seyyathāpi, bhikkhave, puriso mahāsamudde ekacchiggaḷaṃ yugaṃ pakkhipeyya. Tatrāpissa kāṇo kacchapo. So vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ sakiṃ ummujjeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, api nu kho kāṇo kacchapo vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ sakiṃ ummujjanto amusmiṃ ekacchiggaḷe yuge gīvaṃ paveseyyā”ti? “Yadi nūna, bhante, kadāci karahaci dīghassa addhuno accayenā”ti.

“Khippataraṃ kho so, bhikkhave, kāṇo kacchapo vassasatassa vassasatassa accayena sakiṃ sakiṃ ummujjanto amusmiṃ ekacchiggaḷe yuge gīvaṃ paveseyya, na tvevāhaṃ, bhikkhave, sakiṃ vinipātagatena bālena manussattaṃ vadāmi.

Taṃ kissa hetu? Na hettha, bhikkhave, atthi dhammacariyā, samacariyā, kusalakiriyā, puññakiriyā. Aññamaññakhādikā ettha, bhikkhave, vattati dubbalakhādikā. Taṃ kissa hetu? Adiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

10. Catutthaāmakadhaññapeyyālavagga

95. Ukkoṭanasutta

… “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye ukkoṭanavañcananikatisā-

ciyogā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye ukkoṭanavañcananikatisāciyogā appaṭiviratā ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

10. Catutthaāmakadhaññapeyyālavagga

92. Kayavikkayasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye kayavikkayā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye kayavikkayā appaṭiviratā ... pe ....

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

9. Viggāhikakathāsutta

"Mā, bhikkhave, viggāhikakathaṃ katheyyātha: 'na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi. Kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi. Micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno. Sahitaṃ me, asahitaṃ te. Purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca. Adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ. Āropito te vādo, cara vādappamokkhāya. Niggahitosi, nibbeṭhehi vā sace pahosī'ti. Taṃ kissa hetu? Nesā, bhikkhave, kathā atthasaṃhitā nādibrahmacariyakā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.

Kathentā ca kho tumhe, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti katheyyātha, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti katheyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti katheyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti katheyyātha ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

87. Dāsidāsasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye dāsidāsapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

129–130. Pettidevanirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pettivisayā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye pettivisayā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye pettivisayā cutā devesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye pettivisayā cutā tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ....

Ekūnatiṃsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

3. Paṭhamakulaputtasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃsu, sabbe te catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissanti, sabbe te catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, sabbe te catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya.

Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa dukkhasamudayassa ariyasaccassa dukkhanirodhassa ariyasaccassa dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa. Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ kulaputtā sammā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃsu ... pe ... pabbajissanti ... pe ... pabbajanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ ariyasaccānaṃ yathābhūtaṃ abhisamayāya.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

64. Surāmerayasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye surāmerayamajjappamādaṭṭhānā apaṭiviratā ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

89. Kukkuṭasūkarasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

24. Arahantasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Ye hi keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā yathābhūtaṃ abhisambujjhiṃsu, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambujjhiṃsu. Ye hi keci, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā yathābhūtaṃ abhisambujjhissanti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambujjhissanti. Ye hi keci, bhikkhave, etarahi arahanto sammāsambuddhā yathābhūtaṃ abhisambujjhanti, sabbe te cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambujjhanti.

Katamāni cattāri? Dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Ye hi, keci, bhikkhave, atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā yathābhūtaṃ abhisambujjhiṃsu ... pe ... abhisambujjhissanti ... abhisambujjhanti, sabbe te imāni cattāri ariyasaccāni yathābhūtaṃ abhisambujjhanti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

1. Samādhisutta

Sāvatthinidānaṃ. ... pe ... " Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti. Kiñca yathābhūtaṃ pajānāti? 'Idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pa-

jānāti. Samādhiṃ, bhikkhave, bhāvetha. Samāhito, bhikkhave, bhikkhu yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yogo karaṇīyo, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

61. Aññatrasutta

Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yo vāyaṃ mayā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito, ayaṃ vā mahāpathavī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—mahāpathavī; appamattakāyaṃ bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti mahāpathaviṃ upanidhāya bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, appamattakā te sattā ye manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye aññatra manussehi paccājāyanti. Taṃ kissa hetu? Adiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

50. Dutiyasinerupabbatarājasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, sinerupabbatarājāyaṃ parikkhayaṃ pariyādānaṃ gaccheyya, ṭhapetvā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yaṃ vā sinerussa pabbatarājassa parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ, yā vā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ sinerussa pabbatarājassa yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattikā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā. Saṅkhampi

na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti sinerussa pabbatarājassa parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā avasiṭṭhā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti, purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya yadidaṃ sattakkhattuparamatā; yo 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Dasamaṃ.

Papātavaggo pañcamo.

Cintā papāto pariḷāho, kūṭaṃ vālandhakāro ca; Chiggaḷena ca dve vuttā, sineru apare duveti.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

12. Tathāgatasutta

"'Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññātan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahīnan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ

pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabban'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikatan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvitan'ti, bhikkhave, tathāgatānaṃ pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

3. Koṭigāmavagga

22. Dutiyakoṭigāmasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ nappajānanti, na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti.

Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānanti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānanti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānanti, te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā, te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Ye dukkhaṃ nappajānanti, atho dukkhassa sambhavaṃ; Yattha ca sabbaso dukkhaṃ, asesaṃ uparujjhati.

Tañca maggaṃ na jānanti, Dukkhūpasamagāminaṃ; Cetovimuttihīnā te, Atho paññāvimuttiyā; Abhabbā te antakiriyāya, Te ve jātijarūpagā.

Ye ca dukkhaṃ pajānanti, atho dukkhassa sambhavaṃ; Yattha ca sabbaso dukkhaṃ, asesaṃ uparujjhati.

Tañca maggaṃ pajānanti, dukkhūpasamagāminaṃ; Cetovimuttisampannā, atho paññāvimuttiyā; Bhabbā te antakiriyāya, na te jātijarūpagā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

79. Vikālabhojanasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye vikālabhojanā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye vikālabhojanā appaṭiviratā ... pe ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

5. Papātavagga

49. Paṭhamasinerupabbatarājasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso sinerussa pabbatarājassa satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yā vā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā, yo vā sinerupabbatarājā"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—sinerupabbatarājā; appamattikā satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti sinerupabbatarājānaṃ upanidhāya satta muggamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti, purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādin-

naṃ upanidhāya yadidaṃ sattakkhattuparamatā; yo ‘idaṃ dukkhan’ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

10. Catutthaāmakadhaññapeyyālavagga

91. Khettavatthusutta

… “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye khettavatthupaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye khettavatthupaṭiggahaṇā appaṭiviratā … pe ….

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

17. Avijjāsutta

Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “‘avijjā, avijjā’ti, bhante, vuccati. Katamā nu kho, bhante, avijjā; kittāvatā ca avijjāgato hotī”ti? “Yaṃ kho, bhikkhu, dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ—ayaṃ vuccati, bhikkhu, avijjā; ettāvatā ca avijjāgato hotīti.

Tasmātiha, bhikkhu, ‘idaṃ dukkhan’ti yogo karaṇīyo … pe … ‘ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā’ti yogo karaṇīyo”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

8. Dutiyaāmakadhaññapeyyālavagga

80. Gandhavilepanasutta

… “Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā appaṭiviratā … pe ….

Dasamaṃ.

Dutiyaāmakadhaññapeyyālavaggo aṭṭhamo.

Pāṇaṃ adinnaṃ kāmesu, musāvādañca pesuññaṃ; Pharusaṃ samphappalāpaṃ, bījañca vikālaṃ gandhanti.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

102. Manussacutinirayasutta

Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yo vāyaṃ mayā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito, ayaṃ vā mahāpathavī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—mahāpathavī; appamattakāyaṃ bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti mahāpathaviṃ upanidhāya bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito"ti. "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye manussā cutā niraye paccājāyanti ... pe ....

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

7. Vitakkasutta

"Mā, bhikkhave, pāpake akusale vitakke vitakkeyyātha, seyyathidaṃ— kāmavitakkaṃ, byāpādavitakkaṃ, vihiṃsāvitakkaṃ. Taṃ kissa hetu? Nete, bhikkhave, vitakkā atthasaṃhitā nādibrahmacariyakā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattanti.

Vitakkentā ca kho tumhe, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti vitakkeyyātha, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti vitakkeyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti vitakkeyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti vitakkeyyātha. Taṃ kissa hetu? Ete, bhikkhave, vitakkā atthasaṃhitā ete ādibrahmacariyakā ete nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

51. Nakhasikhāsutta

Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yo vāyaṃ mayā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito, ayaṃ vā mahāpathavī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ yadidaṃ—mahāpathavī; appamattakāyaṃ bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti mahāpathaviṃ upanidhāya bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa diṭṭhisampannassa puggalassa abhisametāvino etadeva bahutaraṃ dukkhaṃ yadidaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ; appamattakaṃ avasiṭṭhaṃ. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti purimaṃ dukkhakkhandhaṃ parikkhīṇaṃ pariyādinnaṃ upanidhāya yadidaṃ sattakkhattuparamatā; yo 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

111–113. Devamanussanirayādisutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye devā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye devā cutā niraye paccājāyanti ... pe ... tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ... pettivisaye paccājāyanti ... pe ....

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

1. Samādhivagga

10. Tiracchānakathāsutta

"Mā, bhikkhave, anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ katheyyātha, seyyathidaṃ– rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ, bhayakathaṃ yuddhakathaṃ, annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ, ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ, pubbapetakathaṃ

nānattakathaṃ, lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā. Taṃ kissa hetu? Nesā, bhikkhave, kathā atthasaṃhitā nādibrahmacariyakā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.

Kathentā ca kho tumhe, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti katheyyātha, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti katheyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti katheyyātha, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti katheyyātha. Taṃ kissa hetu? Esā, bhikkhave, kathā atthasaṃhitā, esā ādibrahmacariyakā, esā nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Dasamaṃ.

Samādhivaggo paṭhamo.

Samādhi paṭisallānā, kulaputtā apare duve; Samaṇabrāhmaṇā vitakkaṃ, cintā viggāhikā kathāti.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

85. Āmakamaṃsasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye āmakamaṃsapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

4. Sīsapāvanavagga

33. Daṇḍasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, daṇḍo uparivehāsaṃ khitto sakimpi mūlena nipatati, sakimpi aggena nipatati; evameva kho, bhikkhave, avijjānīvaraṇā sattā taṇhāsaṃyojanā sandhāvantā saṃsarantā sakimpi asmā lokā paraṃ lokaṃ gacchanti, sakimpi parasmā lokā imaṃ lokaṃ āgacchanti. Taṃ kissa hetu? Adiṭṭhattā, bhikkhave, catunnaṃ ariyasaccānaṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa ariyasaccassa ... pe ... dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa.

Tasmātiha, bhikkhave, 'idaṃ dukkhan'ti yogo karaṇīyo ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yogo karaṇīyo"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

7. Paṭhamaāmakadhaññapeyyālavagga

62. Paccantasutta

Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yo vāyaṃ mayā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito, ayaṃ vā mahāpathavī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—mahāpathavī; appamattakāyaṃ bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito. Saṅkhampi na upeti, upanidhampi na upeti, kalabhāgampi na upeti mahāpathaviṃ upanidhāya bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, appamattakā te sattā ye majjhimesu janapadesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye paccantimesu janapadesu paccājāyanti aviññātāresu milakkhesu ... pe ....

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

11. Pañcagatipeyyālavagga

103. Manussacutitiracchānasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussā cutā manussesu paccājāyanti; atha kho eteva bahutarā sattā ye manussā cutā tiracchānayoniyā paccājāyanti ... pe ....

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

10. Catutthaāmakadhaññapeyyālavagga

93. Dūteyyasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye dūteyyapahiṇagamanānuyogā appaṭiviratā ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

6. Abhisamayavagga

59. Paṭhamapabbatūpamasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, puriso himavato pabbatarājassa satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhipeyya. Taṃ kiṃ maññatha,

bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ—yā vā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā, ayaṃ vā himavā pabbatarājā"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ, yadidaṃ—himavā pabbatarājā; appamattikā satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā. Saṅkhampi na upenti, upanidhampi na upenti, kalabhāgampi na upenti himavantaṃ pabbatarājānaṃ upanidhāya satta sāsapamattiyo pāsāṇasakkharā upanikkhittā"ti. "Evameva kho, bhikkhave, ariyasāvakassa ... pe ... yogo karaṇīyo"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

9. Tatiyaāmakadhaññapeyyālavagga

88. Ajeḷakasutta

... "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭiviratā; atha kho eteva bahutarā sattā ye ajeḷakapaṭiggahaṇā appaṭiviratā ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 56

2. Dhammacakkappavattanavagga

11. Dhammacakkappavattanasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tatra kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi:

"Dveme, bhikkhave, antā pabbajitena na sevitabbā. Katame dve? Yo cāyaṃ kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito, yo cāyaṃ attakilamathānuyogo dukkho anariyo anatthasaṃhito. Ete kho, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Katamā ca sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ—jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, appiyehi sam-

payogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ—saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ—yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ—yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ— ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

'Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti me, bhikkhave, pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññātan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban'ti me, bhikkhave, pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahīnan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabban'ti me, bhikkhave, pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikatan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

'Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban'ti me, bhikkhave, pubbe ... pe ... udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā

ariyasaccaṃ bhāvitan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Yāvakīvañca me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ na suvisuddhaṃ ahosi, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ.

Yato ca kho me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahosi, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya 'anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'"ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne āyasmato koṇḍaññassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Pavattite ca pana bhagavatā dhammacakke bhummā devā saddamanussāvesuṃ: "etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti. Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā saddamanussāvesuṃ: "etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ, appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti. Cātumahārājikānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... pe ... tusitā devā ... pe ... nimmānaratī devā ... pe ... paranimmitavasavattī devā ... pe ... brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ: "etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti.

Itiha tena khaṇena tena layena tena muhuttena yāva brahmalokā

saddo abbhuggacchi. Ayañca dasasahassilokadhātu saṅkampi sampakampi sampavedhi, appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pāturahosi atikkamma devānaṃ devānubhāvanti.

Atha kho bhagavā imaṃ udānaṃ udānesi: "aññāsi vata bho, koṇḍañño, aññāsi vata bho, koṇḍañño"ti. Iti hidaṃ āyasmato koṇḍaññassa "aññāsikoṇḍañño tveva nāmaṃ ahosīti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 30

1. Supaṇṇavagga

4–6. Dutiyādidvayakārīsuttattika

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā jalābujānaṃ supaṇṇānaṃ ... pe ... saṃsedajānaṃ supaṇṇānaṃ ... pe ... opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: 'opapātikā supaṇṇā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 30

1. Supaṇṇavagga

2. Harantisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Catasso imā, bhikkhave, supaṇṇayoniyo. Katamā catasso? Aṇḍajā ... pe ... imā kho, bhikkhave, catasso supaṇṇayoniyo. Tatra, bhikkhave, aṇḍajā supaṇṇā aṇḍajeva nāge haranti, na jalābuje, na saṃsedaje, na opapātike. Tatra, bhikkhave, jalābujā supaṇṇā aṇḍaje ca jalābuje ca nāge haranti, na saṃsedaje, na opapātike. Tatra, bhikkhave, saṃsedajā supaṇṇā aṇḍaje ca jalābuje ca saṃsedaje ca nāge haranti, na opapātike. Tatra, bhikkhave, opapātikā supaṇṇā aṇḍaje ca jalābuje ca saṃsedaje ca opapātike ca nāge haranti. Imā kho, bhikkhave, catasso supaṇṇayoniyo"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 30

1. Supaṇṇavagga

3. Dvayakārīsutta

Sāvatthinidānaṃ. Aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: 'aṇḍajā supaṇṇā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 30

1. Supaṇṇavagga

17–46. Jalābujadānūpakārasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā jalābujānaṃ supaṇṇānaṃ ... pe ... saṃsedajānaṃ supaṇṇānaṃ ... pe ... opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: 'opapātikā supaṇṇā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti ... pe ... pānaṃ deti ... pe ... padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti. Chacattālīsamaṃ.

(Evaṃ piṇḍakena chacattālīsaṃ suttantā honti.) Supaṇṇavaggo paṭhamo.

Suddhikaṃ haranti ceva, dvayakārī ca caturo; Dānūpakārā tālīsaṃ, supaṇṇe suppakāsitāti.

Supaṇṇasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 30

1. Supaṇṇavagga

7–16. Aṇḍajadānūpakārasuttadasaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: 'aṇḍajā supaṇṇā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti … pe … pānaṃ deti … vatthaṃ deti … yānaṃ deti … mālaṃ deti … gandhaṃ deti … vilepanaṃ deti … seyyaṃ deti … āvasathaṃ deti … padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ supaṇṇānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Soḷasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 30

1. Supaṇṇavagga

1. Suddhikasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Catasso imā, bhikkhave, supaṇṇayoniyo. Katamā catasso? Aṇḍajā supaṇṇā, jalābujā supaṇṇā, saṃsedajā supaṇṇā, opapātikā supaṇṇā—imā kho, bhikkhave, catasso supaṇṇayoniyo"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

57. Vassavalāhakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yenekadā devo vassatī"ti? "Santi, bhikkhu, vassavalāhakā nāma devā. Tesaṃ yadā evaṃ hoti: 'yannūna mayaṃ sakāya ratiyā vaseyyāmā'ti, tesaṃ taṃ cetopaṇidhimanvāya devo vassati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ

paccayo, yenekadā devo vassatī”ti. Sattapaññāsamaṃ.

Sattapaññāsasuttantaṃ niṭṭhitaṃ. Valāhakavaggo paṭhamo.

Suddhikaṃ sucaritañca, dānūpakārapaññāsaṃ; Sītaṃ uṇhañca abbhañca, vātavassavalāhakāti.

Valāhakasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

56. Vātavalāhakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yenekadā vāto hotī”ti? “Santi, bhikkhu, vātavalāhakā nāma devā. Tesaṃ yadā evaṃ hoti: ‘yannūna mayaṃ sakāya ratiyā vaseyyāmā’ti, tesaṃ taṃ cetopaṇidhimanvāya vāto hoti. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yenekadā vāto hotī”ti. Chappaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

54. Uṇhavalāhakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yenekadā uṇhaṃ hotī”ti? “Santi, bhikkhu, uṇhavalāhakā nāma devā. Tesaṃ yadā evaṃ hoti: ‘yannūna mayaṃ sakāya ratiyā vaseyyāmā’ti, tesaṃ taṃ cetopaṇidhimanvāya uṇhaṃ hoti. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yenekadā uṇhaṃ hotī”ti.

Catupaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

55. Abbhavalāhakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yenekadā abbhaṃ hotī”ti? “Santi, bhikkhu, abbhavalāhakā nāma devā. Tesaṃ yadā evaṃ hoti: ‘yannūna mayaṃ sakāya ratiyā vaseyyāmā’ti, tesaṃ taṃ cetopaṇidhimanvāya abbhaṃ hoti. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yenekadā abbhaṃ hotī”ti.

Pañcapaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

1. Suddhikasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Valāhakakāyike vo, bhikkhave, deve desessāmi. Taṃ suṇātha. Katame ca, bhikkhave, valāhakakāyikā devā? Santi, bhikkhave, sītavalāhakā devā; santi uṇhavalāhakā devā; santi abbhavalāhakā devā; santi vātavalāhakā devā; santi vassavalāhakā devā—ime vuccanti, bhikkhave, 'valāhakakāyikā devā'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

3–12. Sītavalāhakadānūpakārasuttadasaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sītavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'sītavalāhakā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sītavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti … pe … padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sītavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sītavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

13–52. Uṇhavalāhakadānūpakārasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā uṇhavalāhakānaṃ devānaṃ … pe … abbhavalāhakānaṃ devānaṃ … pe … vātavalāhakānaṃ devānaṃ … pe … vassavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'vassavalāhakā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa

bhedā paraṃ maraṇā vassavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti ... pe ... padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā vassavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā vassavalāhakānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Dvepaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

53. Sītavalāhakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yenekadā sītaṃ hotī"ti? "Santi, bhikkhu, sītavalāhakā nāma devā. Tesaṃ yadā evaṃ hoti: 'yannūna mayaṃ sakāya ratiyā vaseyyāmā'ti, tesaṃ taṃ cetopaṇidhimanvāya sītaṃ hoti. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yenekadā sītaṃ hotī"ti.

Tepaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 32

1. Valāhakavagga

2. Sucaritasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā valāhakakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? "Idha, bhikkhu, ekacco kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. Tassa sutaṃ hoti: 'valāhakakāyikā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā valāhakakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā valāhakakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā valāhakakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

4. Samādhimūlakakallitasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ kallitakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ kallitakusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ kallitakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ kallitakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ kallitakusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ ... pe ... pavaro cā”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

11. Samāpattimūlakaṭhitisutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ ṭhitikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ ṭhitikusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ ṭhitikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ ṭhitikusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ ṭhitikusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ ... pe ... pavaro cā”ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

6. Samādhimūlakagocarasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ gocarakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na

ca samādhismiṃ gocarakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ gocarakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ gocarakusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ ... pe ... pavaro cā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

5. Samādhimūlakaārammaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ ārammaṇakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ ārammaṇakusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ ārammaṇakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ ārammaṇakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ ārammaṇakusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ ... pe ... pavaro cā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

19. Samāpattimūlakasappāyakārīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ sappāyakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sappāyakārī hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ sappāyakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ sappāyakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti samādhismiṃ sappāyakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi,

bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo tatra aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti samādhismiṃ sappāyakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cā"ti.

Ekūnavīsatimaṃ.

(Samāpattimūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

35–40. Kallitamūlakaārammaṇasuttādichakka

Sāvatthinidānaṃ ... "samādhismiṃ kallitakusalo hoti, na samādhismiṃ ārammaṇakusalo ... samādhismiṃ ārammaṇakusalo hoti, na samādhismiṃ kallitakusalo ... neva samādhismiṃ kallitakusalo hoti, na ca samādhismiṃ ārammaṇakusalo ... samādhismiṃ kallitakusalo ca hoti, samādhismiṃ ārammaṇakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī ... pe ... uttamo ca pavaro cā"ti.

Pañcatiṃsatimaṃ.

(Purimamūlakāni viya yāva cattālīsamā kallitamūlakasappāyakārīsuttā cha suttāni pūretabbāni. Kallitamūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

9. Samādhimūlakasātaccakārīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ sātaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sātaccakārī hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ sātaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ sātaccakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ sātaccakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ ... pe ... pavaro cā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

13. Samāpattimūlakakallitasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ kallitakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ kallitakusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ kallitakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ kallitakusalo ca. Tatra ... pe ... pavaro cā"ti.

Terasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

53–54. Sakkaccamūlakasātaccakārīsuttadukādi

Sāvatthinidānaṃ ... "samādhismiṃ sakkaccakārī hoti, na samādhismiṃ sātaccakārī ... samādhismiṃ sātaccakārī hoti, na samādhismiṃ sakkaccakārī ... neva samādhismiṃ sakkaccakārī hoti, na ca samādhismiṃ sātaccakārī ... samādhismiṃ sakkaccakārī ca hoti, samādhismiṃ sātaccakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ ... pe ... uttamo ca pavaro cā"ti.

Tepaññāsamaṃ.

"Samādhismiṃ sakkaccakārī hoti, na samādhismiṃ sappāyakārī ... pe ....

Catupaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

50–52. Abhinīhāramūlakasakkaccasuttāditika

Sāvatthinidānaṃ ... "samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na samādhismiṃ sakkaccakārī ... samādhismiṃ sakkaccakārī hoti, na samādhismiṃ abhinīhārakusalo ... neva samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na ca samādhismiṃ sakkaccakārī ... samādhismiṃ abhinīhārakusalo ca hoti, samādhismiṃ sakkaccakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī ... pe ... uttamo ca pavaro cā"ti.

Paññāsamaṃ.

“Samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na samādhismiṃ sātaccakārī … pe ….

Ekapaññāsamaṃ.

“Samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na samādhismiṃ sappāyakārī … pe ….

Dvepaññāsamaṃ.

(Abhinīhāramūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

15. Samāpattimūlakagocarasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ gocarakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ gocarakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ gocarakusalo ca. Tatra … pe … pavaro cā”ti.

Pannarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

46–49. Gocaramūlakaabhinīhārasuttādicatukka

Sāvatthinidānaṃ … “samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ abhinīhārakusalo … samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na samādhismiṃ gocarakusalo … neva samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na ca samādhismiṃ abhinīhārakusalo … samādhismiṃ gocarakusalo ca hoti, samādhismiṃ abhinīhārakusalo ca … seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo tatra aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ gocarakusalo ca hoti samādhismiṃ abhinīhārakusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ … pe … uttamo ca pavaro cā”ti. Chacattālīsamaṃ.

“Samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ sakkaccakārī … pe …. Vitthāretabbaṃ. Sattacattālīsamaṃ.

“Samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ sātaccakārī … pe …. Aṭṭhacattālīsamaṃ.

“Samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ sappāyakārī … pe ….

Ekūnapaññāsamaṃ.

(Gocaramūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

20–27. Ṭhitimūlakavuṭṭhānasuttādiaṭṭhaka

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ ṭhitikusalo hoti, na samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo hoti, na samādhismiṃ ṭhitikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ ṭhitikusalo hoti, na ca samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ ṭhitikusalo ca hoti, samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī … pe … uttamo ca pavaro cā”ti.

Vīsatimaṃ.

(Purimamūlakāni viya yāva sattavīsatimā ṭhitimūlakasappāyakārīsuttā aṭṭha suttāni pūretabbāni. Ṭhitimūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

1. Samādhimūlakasamāpattisutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ samāpattikusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ samāpattikusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo tatra aggamakkhāyati;

evameva kho, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ samāpattikusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cā”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

3. Samādhimūlakavuṭṭhānasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ … pe … pavaro cā”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

28–34. Vuṭṭhānamūlakakallitasuttādisattaka

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo hoti, na samādhismiṃ kallitakusalo … samādhismiṃ kallitakusalo hoti, na samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo … neva samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo hoti, na ca samādhismiṃ kallitakusalo … samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo ca hoti samādhismiṃ kallitakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī … pe … uttamo ca pavaro cā”ti.

Aṭṭhavīsatimaṃ.

(Purimamūlakāni viya yāva catuttiṃsatimā vuṭṭhānamūlakasappāyakārīsuttā satta suttāni pūretabbāni. Vuṭṭhānamūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

16. Samāpattimūlakaabhinīhārasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ abhinīhārakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ abhinīhārakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ abhinīhārakusalo ca. Tatra … pe … pavaro cā”ti.

Soḷasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

14. Samāpattimūlakaārammaṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ ārammaṇakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ ārammaṇakusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ ārammaṇakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ ārammaṇakusalo ca. Tatra … pe … pavaro cā”ti.

Cuddasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

7. Samādhimūlakaabhinīhārasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ abhinīhārakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ abhinīhārakusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ abhinīhārakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ abhinīhārakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ abhinīhārakusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ … pe … pavaro cā”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

17. Samāpattimūlakasakkaccasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ sakkaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sakkaccakārī hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ sakkaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ sakkaccakārī ca. Tatra … pe … pavaro cā”ti.

Sattarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

10. Samādhimūlakasappāyakārīsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ sappāyakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sappāyakārī hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ sappāyakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ sappāyakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ sappāyakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ … pe … pavaro cā”ti.

Dasamaṃ.

(Samādhimūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

12. Samāpattimūlakavuṭṭhānasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī

samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ vuṭṭhānakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī ... pe ... pavaro cā"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

8. Samādhimūlakasakkaccakārīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ sakkaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sakkaccakārī hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ sakkaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ sakkaccakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ sakkaccakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ ... pe ... pavaro cā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

55. Sātaccamūlakasappāyakārīsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sātaccakārī hoti, na samādhismiṃ sappāyakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sappāyakārī hoti, na samādhismiṃ sātaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ sātaccakārī hoti, na ca samādhismiṃ sappāyakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sātaccakārī ca hoti, samādhismiṃ sappāyakārī ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ sātaccakārī ca hoti samādhismiṃ sappāyakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo tatra

aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ sātaccakārī ca hoti, samādhismiṃ sappāyakārī ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cā"ti. Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Pañcapaññāsamaṃ.

(Yathā pañcapaññāsaṃ veyyākaraṇāni honti tathā vitthāretabbāni.)

Khandhavaggo tatiyo.

Samādhi samāpatti ṭhiti ca, Vuṭṭhānaṃ kallitārammaṇena ca; Gocarā abhinīhāro sakkacca, Sātacca athopi sappāyanti.

Jhānasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Khandha rādhasaṃyuttañca, diṭṭhiokkanta uppādā; Kilesa sāriputtā ca, nāgā supaṇṇa gandhabbā; Valāha vacchajhānanti, khandhavaggamhi terasāti.

Khandhavaggasaṃyuttapāḷi niṭṭhitā.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

41–45. Ārammaṇamūlakagocarasuttādipañcaka

Sāvatthinidānaṃ ... "samādhismiṃ ārammaṇakusalo hoti, na samādhismiṃ gocarakusalo ... samādhismiṃ gocarakusalo hoti, na samādhismiṃ ārammaṇakusalo ... neva samādhismiṃ ārammaṇakusalo hoti, na ca samādhismiṃ gocarakusalo ... samādhismiṃ ārammaṇakusalo ca hoti, samādhismiṃ gocarakusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī ... pe ... uttamo ca pavaro cā"ti.

Ekacattālīsamaṃ.

(Purimamūlakāni viya yāva pañcacattālīsamā ārammaṇamūlakasappāyakārīsuttā pañca suttāni pūretabbāni. Ārammaṇamūlakaṃ.)

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

2. Samādhimūlakaṭhitisutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ ṭhitikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ ṭhitikusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo. Idha pana,

bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na ca samādhismiṃ ṭhitikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ ṭhitikusalo ca. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ ṭhitikusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo tatra aggamakkhāyati; evameva kho, bhikkhave, yvāyaṃ jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti samādhismiṃ ṭhitikusalo ca ayaṃ imesaṃ catunnaṃ jhāyīnaṃ aggo ca seṭṭho ca mokkho ca uttamo ca pavaro cā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 34

1. Jhānavagga

18. Samāpattimūlakasātaccasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cattārome, bhikkhave, jhāyī. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ sātaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ sātaccakārī hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī neva samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na ca samādhismiṃ sātaccakārī. Idha pana, bhikkhave, ekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo ca hoti, samādhismiṃ sātaccakārī ca. Tatra ... pe ... pavaro cā"ti.

Aṭṭhārasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

5. Sattisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, satti tiṇhaphalā. Atha puriso āgaccheyya: 'ahaṃ imaṃ sattiṃ tiṇhaphalaṃ pāṇinā vā muṭṭhinā vā paṭileṇissāmi paṭikoṭṭissāmi paṭivaṭṭessāmī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, bhabbo nu kho so puriso amuṃ sattiṃ tiṇhaphalaṃ pāṇinā vā muṭṭhinā vā paṭileṇetuṃ paṭikoṭṭetuṃ paṭivaṭṭetun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Asu hi, bhante, satti tiṇhaphalā na sukarā pāṇinā vā muṭṭhinā vā paṭileṇetuṃ paṭikoṭṭetuṃ paṭivaṭṭetuṃ. Yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti.

"Evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhuno mettācetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, tassa ce amanusso cittaṃ khipitabbaṃ maññeyya; atha kho sveva amanusso kilamathassa vighātassa bhāgī assa. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'mettā no cetovimutti bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

8. Kaliṅgarasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhadante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Kaliṅgarūpadhānā, bhikkhave, etarahi licchavī viharanti appamattā ātāpino upāsanasmiṃ. Tesaṃ rājā māgadho ajātasattu vedehiputto na labhati otāraṃ na labhati ārammaṇaṃ. Bhavissanti, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ licchavī sukhumālā mudutalunahatthapādā te mudukāsu seyyāsu tūlabibbohanāsu yāvasūriyuggamanā seyyaṃ kappissanti. Tesaṃ rājā māgadho ajātasattu vedehiputto lacchati otāraṃ lacchati ārammaṇaṃ.

Kaliṅgarūpadhānā, bhikkhave, etarahi bhikkhū viharanti appamattā ātāpino padhānasmiṃ. Tesaṃ māro pāpimā na labhati otāraṃ na labhati ārammaṇaṃ. Bhavissanti, bhikkhave, anāgatamaddhānaṃ bhikkhū sukhumā mudutalunahatthapādā. Te mudukāsu seyyāsu tūlabibbohanāsu yāvasūriyuggamanā seyyaṃ kappissanti. Tesaṃ māro pāpimā lacchati otāraṃ lacchati ārammaṇaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kaliṅgarūpadhānā viharissāma appamattā ātāpino padhānasmin'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

6. Dhanuggahasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, cattāro daḷhadhammā

dhanuggahā susikkhitā katahatthā katūpāsanā catuddisā ṭhitā assu. Atha puriso āgaccheyya: 'ahaṃ imesaṃ catunnaṃ daḷhadhammānaṃ dhanuggahānaṃ susikkhitānaṃ katahatthānaṃ katūpāsanānaṃ catuddisā kaṇḍe khitte appatiṭṭhite pathaviyaṃ gahetvā āharissāmī'ti. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, 'javano puriso paramena javena samannāgato'ti alaṃvacanāyā"ti?

"Ekassa cepi, bhante, daḷhadhammassa dhanuggahassa susikkhitassa katahatthassa katūpāsanassa kaṇḍaṃ khittaṃ appatiṭṭhitaṃ pathaviyaṃ gahetvā āhareyya: 'javano puriso paramena javena samannāgato'ti alaṃvacanāya, ko pana vādo catunnaṃ daḷhadhammānaṃ dhanuggahānaṃ susikkhitānaṃ katahatthānaṃ katūpāsanānan"ti?

"Yathā ca, bhikkhave, tassa purisassa javo, yathā ca candimasūriyānaṃ javo, tato sīghataro. Yathā ca, bhikkhave, tassa purisassa javo yathā ca candimasūriyānaṃ javo yathā ca yā devatā candimasūriyānaṃ purato dhāvanti tāsaṃ devatānaṃ javo, () tato sīghataraṃ āyusaṅkhārā khīyanti. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appamattā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

11. Siṅgālasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Assuttha no tumhe, bhikkhave, rattiyā paccūsasamayaṃ jarasiṅgālassa vassamānassā"ti? "Evaṃ, bhante". "Eso kho, bhikkhave, jarasiṅgālo ukkaṇḍakena nāma rogajātena phuṭṭho. So yena yena icchati tena tena gacchati; yattha yattha icchati tattha tattha tiṭṭhati; yattha yattha icchati tattha tattha nisīdati; yattha yattha icchati tattha tattha nipajjati; sītakopi naṃ vāto upavāyati. Sādhu khvassa, bhikkhave, yaṃ idhekacco sakyaputtiyapaṭiñño evarūpampi attabhāvapaṭilābhaṃ paṭisaṃvediyetha. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appamattā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

7. Āṇisutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, dasārahānaṃ ānako nāma mudiṅgo ahosi. Tassa dasārahā ānake ghaṭite aññaṃ āṇiṃ odahiṃsu. Ahu kho so, bhikkhave, samayo yaṃ ānakassa mudiṅgassa porāṇaṃ pokkharaphalakaṃ antaradhāyi. Āṇisaṅghāṭova avasissi. Evameva kho, bhikkhave, bhavissanti bhikkhū anāgatamaddhānaṃ, ye te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatappaṭisaṃyuttā, tesu bhaññamānesu na sussūsissanti na sotaṃ odahissanti na aññā cittaṃ upaṭṭhāpessanti na ca te dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññissanti.

Ye pana te suttantā kavikatā kāveyyā cittakkharā cittabyañjanā bāhirakā sāvakabhāsitā, tesu bhaññamānesu sussūsissanti, sotaṃ odahissanti, aññā cittaṃ upaṭṭhāpessanti, te ca dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññissanti. Evametesaṃ, bhikkhave, suttantānaṃ tathāgatabhāsitānaṃ gambhīrānaṃ gambhīratthānaṃ lokuttarānaṃ suññatappaṭisaṃyuttānaṃ antaradhānaṃ bhavissati. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘ye te suttantā tathāgatabhāsitā gambhīrā gambhīratthā lokuttarā suññatappaṭisaṃyuttā, tesu bhaññamānesu sussūsissāma, sotaṃ odahissāma, aññā cittaṃ upaṭṭhāpessāma, te ca dhamme uggahetabbaṃ pariyāpuṇitabbaṃ maññissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

10. Biḷārasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu ativelaṃ kulesu cārittaṃ āpajjati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu: “māyasmā ativelaṃ kulesu cārittaṃ āpajjī”ti. So bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno na viramati. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “idha, bhante, aññataro bhikkhu ativelaṃ kulesu cārittaṃ āpajjati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu: ‘māyasmā ativelaṃ kulesu cārittaṃ āpajjī’ti. So bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno na viramatī”ti.

“Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, biḷāro sandhisamalasaṅkaṭīre ṭhito

ahosi mudumūsiṃ maggayamāno: ‘yadāyaṃ mudumūsi gocarāya pakkamissati, tattheva naṃ gahetvā khādissāmī’ti. Atha kho so, bhikkhave, mudumūsi gocarāya pakkāmi. Tamenaṃ biḷāro gahetvā sahasā saṅkhāditvā ajjhohari. Tassa so mudumūsi antampi khādi, antaguṇampi khādi. So tatonidānaṃ maraṇampi nigacchi maraṇamattampi dukkhaṃ.

Evameva kho, bhikkhave, idhekacco bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena arakkhitāya vācāya arakkhitena cittena, anupaṭṭhitāya satiyā, asaṃvutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmaṃ dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā. Tassa mātugāmaṃ disvā dunnivatthaṃ vā duppārutaṃ vā rāgo cittaṃ anuddhaṃseti. So rāgānuddhaṃsena cittena maraṇaṃ vā nigacchati maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Maraṇañhetaṃ, bhikkhave, ariyassa vinaye yo sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Maraṇamattañhetaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ yadidaṃ aññataraṃ saṅkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjati. Yathārūpāya āpattiyā vuṭṭhānaṃ paññāyati. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: ‘rakkhiteneva kāyena rakkhitāya vācāya rakkhitena cittena, upaṭṭhitāya satiyā, saṃvutehi indriyehi gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisissāmā’ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

9. Nāgasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro navo bhikkhu ativelaṃ kulāni upasaṅkamati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu: “māyasmā ativelaṃ kulāni upasaṅkamī”ti. So bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno evamāha: “ime hi nāma therā bhikkhū kulāni upasaṅkamitabbaṃ maññissanti, kimaṅgaṃ panāhan”ti?

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “idha, bhante, aññataro navo bhikkhu ativelaṃ kulāni upasaṅkamati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu: ‘māyasmā ativelaṃ kulāni upasaṅkamī’ti. So bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno evamāha: ‘ime hi nāma therā bhikkhū

kulāni upasaṅkamitabbaṃ maññissanti, kimaṅgaṃ panāhan'"ti.

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, araññāyatane mahāsarasī. Taṃ nāgā upanissāya viharanti. Te taṃ sarasiṃ ogāhetvā soṇḍāya bhisamuḷālaṃ abbuhetvā suvikkhālitaṃ vikkhāletvā akaddamaṃ saṅkhāditvā ajjhoharanti. Tesaṃ taṃ vaṇṇāya ceva hoti balāya ca, na ca tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchanti maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Tesaṃyeva kho pana, bhikkhave, mahānāgānaṃ anusikkhamānā taruṇā bhiṅkacchāpā taṃ sarasiṃ ogāhetvā soṇḍāya bhisamuḷālaṃ abbuhetvā na suvikkhālitaṃ vikkhāletvā sakaddamaṃ asaṅkhāditvā ajjhoharanti. Tesaṃ taṃ neva vaṇṇāya hoti na balāya. Tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchanti maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ.

Evameva kho, bhikkhave, idha therā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisanti. Te tattha dhammaṃ bhāsanti. Tesaṃ gihī pasannākāraṃ karonti. Te taṃ lābhaṃ agadhitā amucchitā anajjhopannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjanti. Tesaṃ taṃ vaṇṇāya ceva hoti balāya ca, na ca tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchanti maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Tesaṃyeva kho pana, bhikkhave, therānaṃ bhikkhūnaṃ anusikkhamānā navā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisanti. Te tattha dhammaṃ bhāsanti. Tesaṃ gihī pasannākāraṃ karonti. Te taṃ lābhaṃ gadhitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti. Tesaṃ taṃ neva vaṇṇāya hoti na balāya, te tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchanti maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'agadhitā amucchitā anajjhopannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā taṃ lābhaṃ paribhuñjissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

3. Kulasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici kulāni bahutthikāni appapurisāni tāni suppadhaṃsiyāni honti corehi kumbhatthenakehi; evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhuno mettācetovimutti abhāvitā abahulīkatā so suppadhaṃsiyo hoti amanussehi.

Seyyathāpi, bhikkhave, yāni kānici kulāni appitthikāni bahupurisāni tāni duppadhaṃsiyāni honti corehi kumbhatthenakehi; evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhuno mettācetovimutti bhāvitā bahulīkatā so duppadhaṃsiyo hoti amanussehi. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'mettā no cetovimutti bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

2. Nakhasikhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho bhagavā parittaṃ nakhasikhāyaṃ paṃsuṃ āropetvā bhikkhū āmantesi: "taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, katamaṃ nu kho bahutaraṃ, yo cāyaṃ mayā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito yā cāyaṃ mahāpathavī"ti? "Etadeva, bhante, bahutaraṃ yadidaṃ mahāpathavī. Appamattakoyaṃ bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito. Saṅkhampi na upeti upanidhimpi na upeti kalabhāgampi na upeti mahāpathaviṃ upanidhāya bhagavatā paritto nakhasikhāyaṃ paṃsu āropito"ti. "Evameva kho, bhikkhave, appakā te sattā ye manussesu paccājāyanti; atha kho eteyeva bahutarā sattā ye aññatra manussehi paccājāyanti. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appamattā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

12. Dutiyasiṅgālasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Assuttha no tumhe, bhikkhave, rattiyā paccūsasamayaṃ jarasiṅgālassa vassamānassā"ti? "Evaṃ, bhante". "Siyā kho, bhikkhave, tasmiṃ jarasiṅgāle yā kāci kataññutā kataveditā, na tveva idhekacce sakyaputtiyapaṭiññe siyā yā kāci kataññutā kataveditā. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'kataññuno bhavissāma katavedino; na ca no amhesu appakampi kataṃ nassissatī'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Dvādasamaṃ.

Opammavaggo paṭhamo.

Kūṭaṃ nakhasikhaṃ kulaṃ, okkhā satti dhanuggaho; Āṇi kaliṅgaro nāgo, biḷāro dve siṅgālakāti.

Opammasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

4. Okkhāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Yo, bhikkhave, pubbaṇhasamayaṃ okkhāsataṃ dānaṃ dadeyya, yo majjhanhikasamayaṃ okkhāsataṃ dānaṃ dadeyya, yo sāyanhasamayaṃ okkhāsataṃ dānaṃ dadeyya, yo vā pubbaṇhasamayaṃ antamaso gadduhanamattampi mettacittaṃ bhāveyya, yo vā majjhanhikasamayaṃ antamaso gadduhanamattampi mettacittaṃ bhāveyya, yo vā sāyanhasamayaṃ antamaso gadduhanamattampi mettacittaṃ bhāveyya, idaṃ tato mahapphalataraṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'mettā no cetovimutti bhāvitā bhavissati bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 20

1. Opammavagga

1. Kūṭasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā ... pe ... etadavoca: "seyyathāpi, bhikkhave, kūṭāgārassa yā kāci gopānasiyo sabbā tā kūṭaṅgamā kūṭasamosaraṇā kūṭasamugghātā sabbā tā samugghātaṃ gacchanti; evameva kho, bhikkhave, ye keci akusalā dhammā sabbe te avijjāmūlakā avijjāsamosaraṇā avijjāsamugghātā, sabbe te samugghātaṃ gacchanti. Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'appamattā viharissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

24. Pubbasutta

"Pubbeva me, bhikkhave, sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: 'katamā nu kho vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamā vedanāsamudayagāminī paṭipadā, katamo vedanānirodho,

katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan'ti? Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi: 'tisso imā vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā vuccanti vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo. Taṇhā vedanāsamudayagāminī paṭipadā ... pe ... yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ. Idaṃ vedanāya nissaraṇan'"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

7. Paṭhamagelaññasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena gilānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Sato, bhikkhave, bhikkhu sampajāno kālaṃ āgameyya. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ... pe ... citte cittānupassī viharati ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sato hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sampajānakārī hoti. Sato, bhikkhave, bhikkhu sampajāno kālaṃ āgameyya. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī.

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃ satassa sampajānassa appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati sukhā vedanā, so evaṃ pajānāti: 'uppannā kho myāyaṃ sukhā vedanā. Sā ca kho paṭicca, no appaṭicca. Kiṃ paṭicca? Imameva kāyaṃ paṭicca. Ayaṃ kho pana kāyo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Aniccaṃ kho pana saṅkhataṃ

paṭiccasamuppannaṃ kāyaṃ paṭicca uppannā sukhā vedanā kuto niccā bhavissatī'ti. So kāye ca sukhāya ca vedanāya aniccānupassī viharati, vayānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. Tassa kāye ca sukhāya ca vedanāya aniccānupassino viharato, vayānupassino viharato, virāgānupassino viharato, nirodhānupassino viharato, paṭinissaggānupassino viharato, yo kāye ca sukhāya ca vedanāya rāgānusayo, so pahīyati.

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃ satassa sampajānassa appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati dukkhā vedanā. So evaṃ pajānāti: 'uppannā kho myāyaṃ dukkhā vedanā. Sā ca kho paṭicca, no appaṭicca. Kiṃ paṭicca? Imameva kāyaṃ paṭicca. Ayaṃ kho pana kāyo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Aniccaṃ kho pana saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ kāyaṃ paṭicca uppannā dukkhā vedanā kuto niccā bhavissatī'ti. So kāye ca dukkhāya ca vedanāya aniccānupassī viharati, vayānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. Tassa kāye ca dukkhāya ca vedanāya aniccānupassino viharato ... pe ... paṭinissaggānupassino viharato, yo kāye ca dukkhāya ca vedanāya paṭighānusayo, so pahīyati.

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃ satassa sampajānassa appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati adukkhamasukhā vedanā, so evaṃ pajānāti: 'uppannā kho myāyaṃ adukkhamasukhā vedanā. Sā ca kho paṭicca, no appaṭicca. Kiṃ paṭicca? Imameva kāyaṃ paṭicca. Ayaṃ kho pana kāyo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Aniccaṃ kho pana saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ kāyaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhā vedanā kuto niccā bhavissatī'ti. So kāye ca adukkhamasukhāya ca vedanāya aniccānupassī viharati, vayānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. Tassa kāye ca adukkhamasukhāya ca vedanāya aniccānupassino viharato ... pe ... paṭinissaggānupassino viharato, yo kāye ca adukkhamasukhāya ca vedanāya avijjānusayo, so pahīyati.

So sukhañce vedanaṃ vedayati, sā aniccāti pajānāti, anajjhositāti pajānāti, anabhinanditāti pajānāti; dukkhañce vedanaṃ vedayati ... pe ... adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, sā aniccāti pajānāti, anajjhositāti pajānāti, anabhinanditāti pajānāti. So sukhañce vedanaṃ

vedayati, visaññutto naṃ vedayati; dukkhañce vedanaṃ vedayati, visaññutto naṃ vedayati; adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, visaññutto naṃ vedayati. So kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya, tasseva telassa ca vaṭṭiyā ca pariyādānā anāhāro nibbāyeyya; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. Jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānātī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

12. Paṭhamaākāsasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ākāse vividhā vātā vāyanti. Puratthimāpi vātā vāyanti, pacchimāpi vātā vāyanti, uttarāpi vātā vāyanti, dakkhiṇāpi vātā vāyanti, sarajāpi vātā vāyanti, arajāpi vātā vāyanti, sītāpi vātā vāyanti, uṇhāpi vātā vāyanti, parittāpi vātā vāyanti, adhimattāpi vātā vāyanti. Evameva kho, bhikkhave, imasmiṃ kāyasmiṃ vividhā vedanā uppajjanti, sukhāpi vedanā uppajjati, dukkhāpi vedanā uppajjati, adukkhamasukhāpi vedanā uppajjatīti.

Yathāpi vātā ākāse, vāyanti vividhā puthū; Puratthimā pacchimā cāpi, uttarā atha dakkhiṇā.

Sarajā arajā capi, sītā uṇhā ca ekadā; Adhimattā parittā ca, puthū vāyanti mālutā.

Tathevimasmiṃ kāyasmiṃ, samuppajjanti vedanā; Sukhadukkhasamuppatti, adukkhamasukhā ca yā.

Yato ca bhikkhu ātāpī, sampajaññaṃ na riñcati; Tato so vedanā sabbā, parijānāti paṇḍito.

So vedanā pariññāya, diṭṭhe dhamme anāsavo; Kāyassa bhedā dhammaṭṭho, saṅkhyaṃ nopeti vedagū"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

4. Pātālasutta

"Assutavā, bhikkhave, puthujjano yaṃ vācaṃ bhāsati: 'atthi mahāsamudde pātālo'ti. Taṃ kho panetaṃ, bhikkhave, assutavā puthujjano asantaṃ avijjamānaṃ evaṃ vācaṃ bhāsati: 'atthi mahāsamudde pātālo'ti. Sārīrikānaṃ kho etaṃ, bhikkhave, dukkhānaṃ vedanānaṃ adhivacanaṃ yadidaṃ 'pātālo'ti. Assutavā, bhikkhave, puthujjano sārīrikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'assutavā puthujjano pātāle na paccuṭṭhāsi, gādhañca nājjhagā'. Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako sārīrikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno neva socati, na kilamati, na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'sutavā ariyasāvako pātāle paccuṭṭhāsi, gādhañca ajjhagā'ti.

Yo etā nādhivāseti, uppannā vedanā dukhā; Sārīrikā pāṇaharā, yāhi phuṭṭho pavedhati.

Akkandati parodati, dubbalo appathāmako; Na so pātāle paccuṭṭhāsi, atho gādhampi nājjhagā.

Yo cetā adhivāseti, uppannā vedanā dukhā; Sārīrikā pāṇaharā, yāhi phuṭṭho na vedhati; Sa ve pātāle paccuṭṭhāsi, atho gādhampi ajjhagā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

30. Suddhikasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanā"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

9. Aniccasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā

kho, bhikkhave, tisso vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

20. Bhikkhusutta

“Dvepi mayā, bhikkhave, vedanā vuttā pariyāyena, tissopi mayā vedanā vuttā pariyāyena, pañcapi mayā vedanā vuttā pariyāyena, chapi mayā vedanā vuttā pariyāyena, aṭṭhārasāpi mayā vedanā vuttā pariyāyena, chattiṃsāpi mayā vedanā vuttā pariyāyena, aṭṭhasatampi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Evaṃ pariyāyadesito, bhikkhave, mayā dhammo. Evaṃ pariyāyadesite kho, bhikkhave, mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ na samanumaññissanti, na samanujānissanti, na samanumodissanti, tesaṃ etaṃ pāṭikaṅkhaṃ—bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharissantīti. Evaṃ pariyāyadesito, bhikkhave, mayā dhammo. Evaṃ pariyāyadesite kho, bhikkhave, mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ samanumaññissanti samanujānissanti samanumodissanti, tesaṃ etaṃ pāṭikaṅkhaṃ—samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharissantīti.

Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā ... pe ... ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: ‘saññāvedayitanirodhaṃ samaṇo gotamo āha, tañca sukhasmiṃ paññapeti. Tayidaṃ kiṃsu, tayidaṃ kathaṃsū’ti? Evaṃvādino, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: ‘na kho, āvuso, bhagavā sukhaññeva vedanaṃ sandhāya sukhasmiṃ paññapeti. Yattha yattha, āvuso, sukhaṃ upalabbhati yahiṃ yahiṃ, taṃ taṃ tathāgato sukhasmiṃ paññapetī’”ti.

Dasamaṃ.

Rahogatavaggo dutiyo.

Rahogataṃ dve ākāsaṃ, agāraṃ dve ca ānandā; Sambahulā duve vuttā, pañcakaṅgo ca bhikkhunāti.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

22. Aṭṭhasatasutta

“Aṭṭhasatapariyāyaṃ vo, bhikkhave, dhammapariyāyaṃ desessāmi.

Taṃ suṇātha. Katamo ca, bhikkhave, aṭṭhasatapariyāyo, dhammapariyāyo? Dvepi mayā, bhikkhave, vedanā vuttā pariyāyena; tissopi mayā vedanā vuttā pariyāyena; pañcapi mayā vedanā vuttā pariyāyena; chapi mayā vedanā vuttā pariyāyena; aṭṭhārasāpi mayā vedanā vuttā pariyāyena; chattiṃsāpi mayā vedanā vuttā pariyāyena; aṭṭhasatampi mayā vedanā vuttā pariyāyena.

Katamā ca, bhikkhave, dve vedanā? Kāyikā ca cetasikā ca—imā vuccanti, bhikkhave, dve vedanā. Katamā ca, bhikkhave, tisso vedanā? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā vuccanti, bhikkhave, tisso vedanā. Katamā ca, bhikkhave, pañca vedanā? Sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ—imā vuccanti, bhikkhave, pañca vedanā. Katamā ca, bhikkhave, cha vedanā? Cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... manosamphassajā vedanā—imā vuccanti, bhikkhave, cha vedanā. Katamā ca, bhikkhave, aṭṭhārasa vedanā? Cha somanassūpavicārā, cha domanassūpavicārā, cha upekkhūpavicārā—imā vuccanti, bhikkhave, aṭṭhārasa vedanā. Katamā ca, bhikkhave, chattiṃsa vedanā? Cha gehasitāni somanassāni, cha nekkhammasitāni somanassāni, cha gehasitāni domanassāni, cha nekkhammasitāni domanassāni, cha gehasitā upekkhā, cha nekkhammasitā upekkhā—imā vuccanti, bhikkhave, chattiṃsa vedanā. Katamañca, bhikkhave, aṭṭhasataṃ vedanā? Atītā chattiṃsa vedanā, anāgatā chattiṃsa vedanā, paccuppannā chattiṃsa vedanā—imā vuccanti, bhikkhave, aṭṭhasataṃ vedanā. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhasatapariyāyo dhammapariyāyo”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

21. Sīvakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho moḷiyasīvako paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho moḷiyasīvako paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “santi, bho gotama, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ

vā sabbaṃ taṃ pubbekatahetū'ti. Idha bhavaṃ gotamo kimāhā"ti?

"Pittasamuṭṭhānānipi kho, sīvaka, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Sāmampi kho etaṃ, sīvaka, veditabbaṃ yathā pittasamuṭṭhānānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Lokassapi kho etaṃ, sīvaka, saccasammataṃ yathā pittasamuṭṭhānānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Tatra, sīvaka, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbekatahetū'ti. Yañca sāmaṃ ñātaṃ tañca atidhāvanti, yañca loke saccasammataṃ tañca atidhāvanti. Tasmā tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ micchāti vadāmi.

Semhasamuṭṭhānānipi kho, sīvaka ... pe ... vātasamuṭṭhānānipi kho, sīvaka ... pe ... sannipātikānipi kho, sīvaka ... pe ... utupariṇāmajānipi kho, sīvaka ... pe ... visamaparihārajānipi kho, sīvaka ... pe ... opakkamikānipi kho, sīvaka ... pe ... kammavipākajānipi kho, sīvaka, idhekaccāni vedayitāni uppajjanti. Sāmampi kho etaṃ, sīvaka, veditabbaṃ. Yathā kammavipākajānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti; lokassapi kho etaṃ, sīvaka, saccasammataṃ. Yathā kammavipākajānipi idhekaccāni vedayitāni uppajjanti; tatra, sīvaka, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā sabbaṃ taṃ pubbekatahetū'ti. Yañca sāmaṃ ñātaṃ tañca atidhāvanti yañca loke saccasammataṃ tañca atidhāvanti. Tasmā 'tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ micchā'ti vadāmī"ti.

Evaṃ vutte, moḷiyasīvako paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

"Pittaṃ semhañca vāto ca, Sannipātā utūni ca; Visamaṃ opakkamikaṃ, Kammavipākena aṭṭhamī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

31. Nirāmisasutta

"Atthi, bhikkhave, sāmisā pīti, atthi nirāmisā pīti, atthi nirāmisā nirāmisatarā pīti; atthi sāmisaṃ sukhaṃ, atthi nirāmisaṃ sukhaṃ,

atthi nirāmisā nirāmisataraṃ sukhaṃ; atthi sāmisā upekkhā, atthi nirāmisā upekkhā, atthi nirāmisā nirāmisatarā upekkhā; atthi sāmiso vimokkho, atthi nirāmiso vimokkho, atthi nirāmisā nirāmisataro vimokkho. Katamā ca, bhikkhave, sāmisā pīti? Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yā kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati pīti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāmisā pīti.

Katamā ca, bhikkhave, nirāmisā pīti? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisā pīti.

Katamā ca, bhikkhave, nirāmisā nirāmisatarā pīti? Yā kho, bhikkhave, khīṇāsavassa bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, dosā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, mohā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato uppajjati pīti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisā nirāmisatarā pīti.

Katamañca, bhikkhave, sāmisaṃ sukhaṃ? Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, sāmisaṃ sukhaṃ.

Katamañca, bhikkhave, nirāmisaṃ sukhaṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: ‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisaṃ sukhaṃ.

Katamañca, bhikkhave, nirāmisā nirāmisataraṃ sukhaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, khīṇāsavassa bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, dosā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, mohā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisā nirāmisataraṃ sukhaṃ.

Katamā ca, bhikkhave, sāmisā upekkhā? Pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Yā kho, bhikkhave, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati upekkhā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, sāmisā upekkhā.

Katamā ca, bhikkhave, nirāmisā upekkhā? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhassa ca pahānā, dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisā upekkhā.

Katamā ca, bhikkhave, nirāmisā nirāmisatarā upekkhā? Yā kho, bhikkhave, khīṇāsavassa bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, dosā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, mohā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato uppajjati upekkhā, ayaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisā nirāmisatarā upekkhā.

Katamo ca, bhikkhave, sāmiso vimokkho? Rūpappaṭisaṃyutto vimokkho sāmiso vimokkho.

Katamo ca, bhikkhave, nirāmiso vimokkho? Arūpappaṭisaṃyutto vimokkho nirāmiso vimokkho.

Katamo ca, bhikkhave, nirāmisā nirāmisataro vimokkho? Yo kho, bhikkhave, khīṇāsavassa bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, dosā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato, mohā cittaṃ vimuttaṃ paccavekkhato uppajjati vimokkho, ayaṃ vuccati, bhikkhave, nirāmisā nirāmisataro vimokkho”ti.

Ekādasamaṃ.

Aṭṭhasatapariyāyavaggo tatiyo.

Sīvakaaṭṭhasataṃ bhikkhu, pubbe ñāṇañca bhikkhunā; Samaṇabrāhmaṇā tīṇi, suddhikañca nirāmisanti.

Vedanāsaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

27. Paṭhamasamaṇabrāhmaṇasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti. Na me te, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā, na ca pana te āyasmanto sāmaññatthaṃ vā brahmaññatthaṃ vā diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Ye ca kho keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti. Te kho me, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā samaṇesu ceva samaṇasammatā brāhmaṇesu ca brāhmaṇasammatā. Te ca panāyasmanto sāmaññatthañca brahmaññatthañca, diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

11. Rahogatasutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—tisso vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā tisso vedanā vuttā bhagavatā. Vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā: 'yaṃ kiñci vedayitaṃ taṃ dukkhasmin'ti. Kiṃ nu kho etaṃ bhagavatā sandhāya bhāsitaṃ: 'yaṃ kiñci vedayitaṃ taṃ dukkhasmin'"ti?

"Sādhu sādhu, bhikkhu. Tisso imā, bhikkhu, vedanā vuttā mayā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā tisso vedanā vuttā mayā. Vuttaṃ kho panetaṃ, bhikkhu, mayā: 'yaṃ kiñci vedayitaṃ, taṃ dukkhasmin'ti. Taṃ kho panetaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhārānaṃyeva aniccataṃ sandhāya bhāsitaṃ: 'yaṃ kiñci vedayi-

taṃ taṃ dukkhasmin'ti. Taṃ kho panetaṃ, bhikkhu, mayā saṅkhārānaṃyeva khayadhammataṃ ... pe ... vayadhammataṃ ... pe ... virāgadhammataṃ ... pe ... nirodhadhammataṃ ... pe ... vipariṇāmadhammataṃ sandhāya bhāsitaṃ: 'yaṃ kiñci vedayitaṃ taṃ dukkhasmin'ti. Atha kho pana, bhikkhu, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ nirodho akkhāto. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hoti. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā niruddhā honti. Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti niruddhā hoti. Catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā niruddhā honti. Ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā niruddhā hoti. Viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā niruddhā hoti. Ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā niruddhā hoti. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā niruddhā hoti. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca niruddhā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo niruddho hoti, doso niruddho hoti, moho niruddho hoti. Atha kho, bhikkhu, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ vūpasamo akkhāto. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā vūpasantā hoti. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā vūpasantā honti ... pe ... saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca vūpasantā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo vūpasanto hoti, doso vūpasanto hoti, moho vūpasanto hoti. Chayimā, bhikkhu, passaddhiyo. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā paṭippassaddhā hoti. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā paṭippassaddhā honti. Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti paṭippassaddhā hoti. Catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā paṭippassaddhā honti. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca paṭippassaddhā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo paṭippassaddho hoti, doso paṭippassaddho hoti, moho paṭippassaddho hotī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

1. Samādhisutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanāti.

Samāhito sampajāno, sato buddhassa sāvako; Vedanā ca pajānāti, vedanānañca sambhavaṃ.

Yattha cetā nirujjhanti, maggañca khayagāminaṃ; Vedanānaṃ khayā bhikkhu, nicchāto parinibbuto"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

14. Agārasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, āgantukāgāraṃ. Tattha puratthimāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, pacchimāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, uttarāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti, dakkhiṇāyapi disāya āgantvā vāsaṃ kappenti. Khattiyāpi āgantvā vāsaṃ kappenti, brāhmaṇāpi āgantvā vāsaṃ kappenti, vessāpi āgantvā vāsaṃ kappenti, suddāpi āgantvā vāsaṃ kappenti. Evameva kho, bhikkhave, imasmiṃ kāyasmiṃ vividhā vedanā uppajjanti. Sukhāpi vedanā uppajjati, dukkhāpi vedanā uppajjati, adukkhamasukhāpi vedanā uppajjati. Sāmisāpi sukhā vedanā uppajjati, sāmisāpi dukkhā vedanā uppajjati, sāmisāpi adukkhamasukhā vedanā uppajjati. Nirāmisāpi sukhā vedanā uppajjati, nirāmisāpi dukkhā vedanā uppajjati, nirāmisāpi adukkhamasukhā vedanā uppajjatī"ti.

Catuttthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

18. Dutiyasambahulasutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu ... pe ... ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: "katamā nu kho, bhikkhave, vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... " "tisso imā, bhikkhave, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā vuccanti, bhikkhave, vedanā ... pe ... phassasamudayā ... pe .... (Yathā purimasuttante, tathā vitthāretabbo.)

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

5. Daṭṭhabbasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Sukhā, bhikkhave, vedanā dukkhato daṭṭhabbā, dukkhā vedanā sallato daṭṭhabbā, adukkhamasukhā vedanā aniccato daṭṭhabbā. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno sukhā vedanā dukkhato diṭṭhā hoti, dukkhā vedanā sallato diṭṭhā hoti, adukkhamasukhā vedanā aniccato diṭṭhā hoti—ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu sammaddaso acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'ti.

Yo sukhaṃ dukkhato adda, dukkhamaddakkhi sallato; Adukkhamasukhaṃ santaṃ, addakkhi naṃ aniccato.

Sa ve sammaddaso bhikkhu, parijānāti vedanā; So vedanā pariññāya, diṭṭhe dhamme anāsavo; Kāyassa bhedā dhammaṭṭho, saṅkhyaṃ nopeti vedagū"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

2. Sukhasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, bhikkhave, tisso vedanāti.

Sukhaṃ vā yadi vā dukkhaṃ, adukkhamasukhaṃ saha; Ajjhattañca bahiddhā ca, yaṃ kiñci atthi veditaṃ.

Etaṃ dukkhanti ñatvāna, mosadhammaṃ palokinaṃ; Phussa phussa vayaṃ passaṃ, evaṃ tattha virajjatī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

15. Paṭhamaānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "katamā nu kho, bhante, vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Tisso imā, ānanda, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā vuccanti, ānanda, vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo; phas-

sanirodhā vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Yaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ vedanāya assādo. Yaṃ vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ vedanāya ādīnavo. Yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ vedanāya nissaraṇaṃ. Atha kho panānanda, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ nirodho akkhāto. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hoti ... pe ... saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca niruddhā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo niruddho hoti, doso niruddho hoti, moho niruddho hoti. Atha kho panānanda, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ vūpasamo akkhāto. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā vūpasantā hoti ... pe ... saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca vūpasantā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo vūpasanto hoti, doso vūpasanto hoti, moho vūpasanto hoti. Atha kho panānanda, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ paṭippassaddhi akkhātā. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā paṭippassaddhā hoti ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā paṭippassaddhā hoti. Viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā paṭippassaddhā hoti. Ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā paṭippassaddhā hoti. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā paṭippassaddhā hoti. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca paṭippassaddhā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo paṭippassaddho hoti, doso paṭippassaddho hoti, moho paṭippassaddho hotī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

26. Sambahulabhikkhusutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "katamā nu kho, bhante, vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamā vedanāsamudayagāminī paṭipadā? Katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Tisso imā, bhikkhave, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā vuccanti, bhikkhave,

vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo. Taṇhā vedanāsamudayagāminī paṭipadā. Phassanirodhā ... pe ... yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ. Idaṃ vedanāya nissaraṇan"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

28. Dutiyasamaṇabrāhmaṇasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti ... pe ... pajānanti ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

8. Dutiyagelaññasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena gilānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Sato, bhikkhave, bhikkhu sampajāno kālaṃ āgameyya. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ... citte cittānupassī viharati ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sato hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti ... pe ... bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti. Sato, bhikkhave, bhikkhu sampajāno kālaṃ āgameyya. Ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī.

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃ satassa sampajānassa ap-

pamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati sukhā vedanā. So evaṃ pajānāti: 'uppannā kho myāyaṃ sukhā vedanā; sā ca kho paṭicca, no appaṭicca. Kiṃ paṭicca? Imameva phassaṃ paṭicca. Ayaṃ kho pana phasso anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno. Aniccaṃ kho pana saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhā vedanā kuto niccā bhavissatī'ti. So phasse ca sukhāya ca vedanāya aniccānupassī viharati, vayānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati. Tassa phasse ca sukhāya ca vedanāya aniccānupassino viharato, vayānupassino viharato, virāgānupassino viharato, nirodhānupassino viharato, paṭinissaggānupassino viharato yo phasse ca sukhāya ca vedanāya rāgānusayo, so pahīyati.

Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃ satassa ... pe ... viharato uppajjati dukkhā vedanā ... pe ... uppajjati adukkhamasukhā vedanā. So evaṃ pajānāti: 'uppannā kho myāyaṃ adukkhamasukhā vedanā; sā ca kho paṭicca, no appaṭicca. Kiṃ paṭicca? Imameva phassaṃ paṭicca. (Yathā purimasutte, tathā vitthāretabbo.) Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya, tasseva telassa ca vaṭṭiyā ca pariyādānā anāhāro nibbāyeyya; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. Jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti. 'Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

19. Pañcakaṅgasutta

Atha kho pañcakaṅgo thapati yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: "kati nu kho, bhante udāyi, vedanā vuttā bhagavatā"ti? "Tisso kho, thapati, vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, thapati, tisso vedanā vuttā bhaga-

vatā”ti. Evaṃ vutte, pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: “na kho, bhante udāyi, tisso vedanā vuttā bhagavatā. Dve vedanā vuttā bhagavatā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yāyaṃ, bhante, adukkhamasukhā vedanā, santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatā”ti.

Dutiyampi kho āyasmā udāyī pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: “na kho, thapati, dve vedanā vuttā bhagavatā. Tisso vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā tisso vedanā vuttā bhagavatā”ti. Dutiyampi kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: “na kho, bhante udāyi, tisso vedanā vuttā bhagavatā. Dve vedanā vuttā bhagavatā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yāyaṃ, bhante, adukkhamasukhā vedanā, santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatā”ti.

Tatiyampi kho āyasmā udāyī pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: “na kho, thapati, dve vedanā vuttā bhagavatā. Tisso vedanā vuttā bhagavatā. Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā tisso vedanā vuttā bhagavatā”ti. Tatiyampi kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: “na kho, bhante udāyi, tisso vedanā vuttā bhagavatā. Dve vedanā vuttā bhagavatā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yāyaṃ, bhante, adukkhamasukhā vedanā, santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatā”ti. Neva sakkhi āyasmā udāyī pañcakaṅgaṃ thapatiṃ saññāpetuṃ, na panāsakkhi pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ saññāpetuṃ. Assosi kho āyasmā ānando āyasmato udāyissa pañcakaṅgena thapatinā saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako āyasmato udāyissa pañcakaṅgena thapatinā saddhiṃ ahosi kathāsallāpo taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

“Santameva, ānanda, pariyāyaṃ pañcakaṅgo thapati udāyissa bhikkhuno nābbhanumodi; santañca panānanda, pariyāyaṃ udāyī bhikkhu pañcakaṅgassa thapatino nābbhanumodi. Dvepi mayā, ānanda, vedanā vuttā pariyāyena. Tissopi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Pañcapi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Chapi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Aṭṭhārasāpi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Chattiṃsāpi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Aṭṭhasatampi mayā vedanā vuttā pariyāyena. Evaṃ pariyāyadesito kho, ānanda, mayā dhammo. Evaṃ pariyāyadesite kho, ānanda, mayā

dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ, na samanumaññissanti, na samanujānissanti, na samanumodissanti, tesaṃ etaṃ pāṭikaṅkhaṃ—bhi jātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharissantīti. Evaṃ pariyāyadesito kho, ānanda, mayā dhammo. Evaṃ pariyāyadesite kho, ānanda, mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ samanumaññissanti samanujānissanti samanumodissanti, tesaṃ etaṃ pāṭikaṅkhaṃ—samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharissantīti.

Pañcime, ānanda, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, ānanda, pañca kāmaguṇā. Yaṃ kho, ānanda, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ—idaṃ vuccati kāmasukhaṃ. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā, paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā, nānattasaññānaṃ amanasikārā, 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma, 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamm 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca. Ye kho, ānanda, evaṃ vadeyyuṃ: 'etapparamaṃ santaṃ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedentī'ti—idaṃ nesāhaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Atthānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Katamañcānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca? Idhānanda, bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, ānanda, etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, ānanda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'saññāvedayitanirodhaṃ samaṇo gotamo āha, tañca sukhasmiṃ paññapeti. Tayidaṃ kiṃsu, tayidaṃ kathaṃsū'ti? Evaṃvādino, ānanda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'na kho, āvuso, bhagavā sukhaññeva vedanaṃ sandhāya sukhasmiṃ paññapeti. Yattha yattha, āvuso, sukhaṃ upalabbhati, yahiṃ yahiṃ, taṃ taṃ tathāgato sukhasmiṃ paññapetī'"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

16. Dutiyaānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "katamā nu kho, ānanda,

vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu, bhante, bhagavantaññeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, ānanda, suṇohi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca: "tisso imā, ānanda, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā vuccanti, ānanda, vedanā ... pe ... phassasamudayā ... pe ... khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo paṭippassaddho hoti, doso paṭippassaddho hoti, moho paṭippassaddho hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

13. Dutiyaākāsasutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ākāse vividhā vātā vāyanti. Puratthimāpi vātā vāyanti ... pe ... adhimattāpi vātā vāyanti. Evameva kho, bhikkhave, imasmiṃ kāyasmiṃ vividhā vedanā uppajjanti, sukhāpi vedanā uppajjati, dukkhāpi vedanā uppajjati, adukkhamasukhāpi vedanā uppajjatī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

3. Pahānasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Sukhāya, bhikkhave, vedanāya rāgānusayo pahātabbo, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo, adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo. Yato kho, bhikkhave, bhikkhuno sukhāya vedanāya rāgānusayo pahīno hoti, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahīno hoti, adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahīno hoti, ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'bhikkhu niranusayo sammaddaso acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'ti.

Sukhaṃ vedayamānassa, vedanaṃ appajānato; So rāgānusayo hoti, anissaraṇadassino.

Dukkhaṃ vedayamānassa, vedanaṃ appajānato; Paṭighānusayo hoti, anissaraṇadassino.

Adukkhamasukhaṃ santaṃ, bhūripaññena desitaṃ; Tañcāpi abhinandati, neva dukkhā pamuccati.

Yato ca bhikkhu ātāpī, sampajaññaṃ na riñcati; Tato so vedanā sabbā, parijānāti paṇḍito.

So vedanā pariññāya, diṭṭhe dhamme anāsavo; Kāyassa bhedā dhammaṭṭho, saṅkhyaṃ nopeti vedagū"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

2. Rahogatavagga

17. Paṭhamasambahulasutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "katamā nu kho, bhante, vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti? "Tisso imā, bhikkhave, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā vuccanti, bhikkhave, vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo; phassanirodhā vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Yaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ vedanāya assādo. Yaṃ vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ vedanāya ādīnavo. Yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ vedanāya nissaraṇaṃ.

Atha kho pana, bhikkhave, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ nirodho akkhāto. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hoti ... pe ... khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo niruddho hoti, doso niruddho hoti, moho niruddho hoti. Atha kho pana, bhikkhave, mayā anupubbasaṅkhārānaṃ vūpasamo akkhāto. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā vūpasantā hoti ... pe ... khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo vūpasanto hoti, doso vūpasanto hoti, moho vūpasanto hoti. Chayimā, bhikkhave, passaddhiyo. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā paṭippassaddhā hoti. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā paṭippassaddhā honti. Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti paṭippassaddhā hoti. Catutthaṃ

jhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā paṭippassaddhā honti. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca paṭippassaddhā honti. Khīṇāsavassa bhikkhuno rāgo paṭippassaddho hoti, doso paṭippassaddho hoti, moho paṭippassaddho hotī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

23. Aññatarabhikkhusutta

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "katamā nu kho, bhante, vedanā, katamo vedanāsamudayo, katamā vedanāsamudayagāminī paṭipadā? Katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā? Ko vedanāya assādo, ko ādīnavo, kiṃ nissaraṇan"ti?

"Tisso imā, bhikkhu, vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā vuccanti, bhikkhu, vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo. Taṇhā vedanāsamudayagāminī paṭipadā. Phassanirodhā vedanānirodho. Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Yaṃ vedanaṃ paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, ayaṃ vedanāya assādo; yaṃ vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, ayaṃ vedanāya ādīnavo; yo vedanāya chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, idaṃ vedanāya nissaraṇan"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

29. Tatiyasamaṇabrāhmaṇasutta

"Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā vedanaṃ nappajānanti, vedanāsamudayaṃ nappajānanti, vedanānirodhaṃ nappajānanti, vedanānirodhagāminiṃ paṭipadaṃ nappajānanti ... pe ... pajānanti ... pe ... sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

3. Aṭṭhasatapariyāyavagga

25. Ñāṇasutta

"'Imā vedanā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu

cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Ayaṃ vedanāsamudayo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. 'Ayaṃ vedanāsamudayagāminī paṭipadā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... 'ayaṃ vedanānirodho'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... 'ayaṃ vedanānirodhagāminī paṭipadā'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... 'ayaṃ vedanāya assādo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu ... pe ... 'ayaṃ vedanāya ādīnavo'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu ... pe ... 'idaṃ kho nissaraṇan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

6. Sallasutta

"Assutavā, bhikkhave, puthujjano sukhampi vedanaṃ vedayati, dukkhampi vedanaṃ vedayati, adukkhamasukhampi vedanaṃ vedayati. Sutavā, bhikkhave, ariyasāvako sukhampi vedanaṃ vedayati, dukkhampi vedanaṃ vedayati, adukkhamasukhampi vedanaṃ vedayati. Tatra, bhikkhave, ko viseso ko adhippayāso kiṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanenā"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... assutavā, bhikkhave, puthujjano dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. So dve vedanā vedayati—kāyikañca, cetasikañca. Seyyathāpi, bhikkhave, purisaṃ sallena vijjheyya. Tamenaṃ dutiyena sallena anuvedhaṃ vijjheyya. Evañhi so, bhikkhave, puriso dvisallena vedanaṃ vedayati. Evameva kho, bhikkhave, assutavā puthujjano dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāḷiṃ kandati sammohaṃ āpajjati. So dve vedanā vedayati—kāyikañca, cetasikañca. Tassāyeva kho pana dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno paṭighavā hoti. Tamenaṃ dukkhāya vedanāya paṭighavantaṃ, yo dukkhāya vedanāya paṭighānusayo, so anuseti. So dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno kāmasukhaṃ abhinandati. Taṃ kissa hetu? Na hi so, bhikkhave,

pajānāti assutavā puthujjano aññatra kāmasukhā dukkhāya vedanāya nissaraṇaṃ, tassa kāmasukhañca abhinandato, yo sukhāya vedanāya rāgānusayo, so anuseti. So tāsaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa tāsaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ appajānato, yo adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo, so anuseti. So sukhañce vedanaṃ vedayati, saññutto naṃ vedayati. Dukkhañce vedanaṃ vedayati, saññutto naṃ vedayati. Adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, saññutto naṃ vedayati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, 'assutavā puthujjano saññutto jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, saññutto dukkhasmā'ti vadāmi.

Sutavā ca kho, bhikkhave, ariyasāvako dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati, na kilamati, na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. So ekaṃ vedanaṃ vedayati—kāyikaṃ, na cetasikaṃ.

Seyyathāpi, bhikkhave, purisaṃ sallena vijjheyya. Tamenaṃ dutiyena sallena anuvedhaṃ na vijjheyya. Evañhi so, bhikkhave, puriso ekasallena vedanaṃ vedayati. Evameva kho, bhikkhave, sutavā ariyasāvako dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati, na kilamati, na paridevati, na urattāḷiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. So ekaṃ vedanaṃ vedayati—kāyikaṃ, na cetasikaṃ. Tassāyeva kho pana dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno paṭighavā na hoti. Tamenaṃ dukkhāya vedanāya appaṭighavantaṃ, yo dukkhāya vedanāya paṭighānusayo, so nānuseti. So dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno kāmasukhaṃ nābhinandati. Taṃ kissa hetu? Pajānāti hi so, bhikkhave, sutavā ariyasāvako aññatra kāmasukhā dukkhāya vedanāya nissaraṇaṃ. Tassa kāmasukhaṃ nābhinandato yo sukhāya vedanāya rāgānusayo, so nānuseti. So tāsaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavaṃ ca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa tāsaṃ vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānato, yo adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo, so nānuseti. So sukhañce vedanaṃ vedayati, visaññutto naṃ vedayati. Dukkhañce vedanaṃ vedayati, visaññutto naṃ vedayati. Adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, visaññutto naṃ vedayati. Ayaṃ vuccati,

bhikkhave, 'sutavā ariyasāvako visaññutto jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, visaññutto dukkhasmā'ti vadāmi. Ayaṃ kho, bhikkhave, viseso, ayaṃ adhippayāso, idaṃ nānākaraṇaṃ sutavato ariyasāvakassa assutavatā puthujjanenāti.

Na vedanaṃ vedayati sapañño, Sukhampi dukkhampi bahussutopi;
Ayañca dhīrassa puthujjanena, Mahā viseso kusalassa hoti.

Saṅkhātadhammassa bahussutassa, Vipassato lokamimaṃ parañca;
Iṭṭhassa dhammā na mathenti cittaṃ, Aniṭṭhato no paṭighātameti.

Tassānurodhā athavā virodhā, Vidhūpitā atthagatā na santi; Padañca ñatvā virajaṃ asokaṃ, Sammā pajānāti bhavassa pāragū"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 36

1. Sagāthāvagga

10. Phassamūlakasutta

"Tisso imā, bhikkhave, vedanā phassajā phassamūlakā phassanidānā phassapaccayā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Sukhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati sukhā vedanā. Tasseva sukhavedaniyassa phassassa nirodhā, yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ sukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā sukhā vedanā, sā nirujjhati, sā vūpasammati. Dukkhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati dukkhā vedanā. Tasseva dukkhavedaniyassa phassassa nirodhā, yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ dukkhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā dukkhā vedanā, sā nirujjhati, sā vūpasammati. Adukkhamasukhavedaniyaṃ, bhikkhave, phassaṃ paṭicca uppajjati adukkhamasukhā vedanā. Tasseva adukkhamasukhavedaniyassa phassassa nirodhā, yaṃ tajjaṃ vedayitaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ phassaṃ paṭicca uppannā adukkhamasukhā vedanā, sā nirujjhati, sā vūpasammati. Seyyathāpi, bhikkhave, dvinnaṃ kaṭṭhānaṃ saṅghaṭṭanasamodhānā usmā jāyati, tejo abhinibbattati. Tesaṃyeva kaṭṭhānaṃ nānābhāvā vinikkhepā, yā tajjā usmā, sā nirujjhati, sā vūpasammati. Evameva kho, bhikkhave, imā tisso vedanā phassajā phassamūlakā phassanidānā phassapaccayā. Tajjaṃ phassaṃ paṭicca tajjā vedanā uppajjanti. Tajjassa phassassa nirodhā tajjā vedanā nirujjhantī"ti.

Dasamaṃ.

Vedanāsaṃyuttassa sagāthāvaggo paṭhamo.

Samādhi sukhaṃ pahānena, pātālaṃ daṭṭhabbena ca; Sallena ceva gelaññā, anicca phassamūlakāti.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

20. Indriyaparopariyattasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

4. Paṭhamakaṇḍakīsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca anuruddho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno sākete viharanti kaṇḍakīvane. Atha kho āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhitā yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā anuruddhena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "sekhenāvuso anuruddha, bhikkhunā katame dhammā upasampajja vihātabbā"ti?

"Sekhenāvuso sāriputta, bhikkhunā cattāro satipaṭṭhānā upasampajja vihātabbā. Katame cattāro? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—sekhenāvuso sāriputta, bhikkhunā ime cattāro satipaṭṭhānā upasampajja vihātabbā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

13. Dibbasotasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāmi dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

10. Bāḷhagilānasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho sāvatthiyaṃ viharati andhavanasmiṃ ābādhiko dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ:

"Katamenāyasmato anuruddhassa vihārena viharato uppannā sārīrikā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhantī"ti? "Catūsu kho me, āvuso, satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittassa viharato uppannā sārīrikā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhanti. Katamesu catūsu? Idhāhaṃ, āvuso, kāye kāyānupassī viharāmi ... pe ... vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—imesu kho me, āvuso, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittassa viharato uppannā sārīrikā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhantī"ti.

Dasamaṃ.

Rahogatavaggo paṭhamo.

Rahogatena dve vuttā, sutanu kaṇḍakī tayo; Taṇhākkhayasalaḷāgāraṃ, ambapāli ca gilānanti.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

1. Paṭhamarahogatasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmato anuruddhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "yesaṃ kesañci cattāro satipaṭṭhānā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī. Yesaṃ kesañci cattāro satipaṭṭhānā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmato anuruddhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—āyasmato anuruddhassa sammukhe pāturahosi. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, āvuso anuruddha, bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā āraddhā hontī"ti?

"Idhāvuso, bhikkhu ajjhattaṃ kāye samudayadhammānupassī vi-

harati, ajjhattaṃ kāye vayadhammānupassī viharati, ajjhattaṃ kāye samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Bahiddhā kāye samudayadhammānupassī viharati, bahiddhā kāye vayadhammānupassī viharati, bahiddhā kāye samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattabahiddhā kāye samudayadhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā kāye vayadhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā kāye samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

So sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno.

Ajjhattaṃ vedanāsu samudayadhammānupassī viharati, ajjhattaṃ vedanāsu vayadhammānupassī viharati, ajjhattaṃ vedanāsu samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Bahiddhā vedanāsu samudayadhammānupassī viharati, bahiddhā vedanāsu vayadhammānupassī viharati, bahiddhā vedanāsu samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattabahiddhā vedanāsu samudayadhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vedanāsu vayadhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vedanāsu samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

So sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle ca paṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati; sace ākaṅkhati: 'appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti,

upekkhako tattha viharati sato sampajāno.

Ajjhattaṃ citte ... pe ... bahiddhā citte ... pe ... ajjhattabahiddhā citte samudayadhammānupassī viharati ... ajjhattabahiddhā citte vayadhammānupassī viharati ... ajjhattabahiddhā citte samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī ... pe ... abhijjhādomanassaṃ.

So sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati ... pe ... upekkhako tattha viharati sato sampajāno.

Ajjhattaṃ dhammesu ... pe ... bahiddhā dhammesu ... pe ... ajjhattabahiddhā dhammesu samudayadhammānupassī viharati ... ajjhattabahiddhā dhammesu vayadhammānupassī viharati ... ajjhattabahiddhā dhammesu samudayavayadhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

So sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati ... pe ... upekkhako tattha viharati sato sampajāno. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā āraddhā hontī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

22. Pubbenivāsasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmī"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

11. Kappasahassasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā anuruddhena saddhiṃ ... pe ... ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ:

"Katamesaṃ āyasmā anuruddho dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto"ti? "Catunnaṃ khvāhaṃ, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Katamesaṃ catun-

naṃ? Idhāhaṃ, āvuso, kāye kāyānupassī viharāmi ... pe ... vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—imesaṃ khvāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā kappasahassaṃ anussarāmī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

12. Iddhividhasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhomi—ekopi hutvā bahudhā homi ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattemī"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

24. Āsavakkhayasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī"ti.

Cuddasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Mahābhiññaṃ iddhi dibbaṃ, Cetopariyaṃ ṭhānaṃ kammaṃ; Sabbatthadhātudhimutti, Indriyaṃ jhānaṃ tisso vijjāti.

Anuruddhasaṃyuttaṃ aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

17. Sabbatthagāminisutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā sabbatthagāminippaṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

19. Nānādhimuttisutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

5. Dutiyakaṇḍakīsutta

Sāketanidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "asekhenāvuso anuruddha, bhikkhunā katame dhammā upasampajja vihātabbā"ti? "Asekhenāvuso sāriputta, bhikkhunā cattāro satipaṭṭhānā upasampajja vihātabbā. Katame cattāro? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—asekhenāvuso sāriputta, bhikkhunā ime cattāro satipaṭṭhānā upasampajja vihātabbā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

9. Ambapālivanasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca anuruddho āyasmā ca sāriputto vesāliyaṃ viharanti ambapālivane. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca:

"Vippasannāni kho te, āvuso anuruddha, indriyāni, parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto. Katamenāyasmā anuruddho vihārena etarahi bahulaṃ viharatī"ti? "Catūsu khvāhaṃ, āvuso, satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto etarahi bahulaṃ viharāmi. Katamesu catūsu? Idhāhaṃ, āvuso, kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—imesu khvāhaṃ, āvuso, catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto etarahi bahulaṃ viharāmi. Yo so, āvuso, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho

parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, so imesu catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto bahulaṃ viharatī”ti.

“Lābhā vata no, āvuso, suladdhaṃ vata no, āvuso. Ye mayaṃ āyasmato anuruddhassa sammukhāva assumha āsabhiṃ vācaṃ bhāsamānassā”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

16. Kammasamādānasutta

“Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāmī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

3. Sutanusutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho sāvatthiyaṃ viharati sutanutīre. Atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā anuruddhena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ: “katamesaṃ āyasmā anuruddho dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto”ti?

“Catunnaṃ khvāhaṃ, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāhaṃ, āvuso, kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—imesaṃ khvāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā hīnaṃ dhammaṃ hīnato abbhaññāsiṃ, majjhimaṃ dhammaṃ majjhimato abbhaññāsiṃ, paṇītaṃ dhammaṃ paṇītato abbhaññāsin”ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

8. Salaḷāgārasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā anuruddho sāvatthiyaṃ viharati salaḷāgāre. Tatra kho āyasmā anuruddho bhikkhū āmantesi ... pe ... etadavoca: "seyyathāpi, āvuso, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā. Atha mahājanakāyo āgaccheyya kudālapiṭakaṃ ādāya: 'mayaṃ imaṃ gaṅgānadiṃ pacchāninnaṃ karissāma pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāran'ti. Taṃ kiṃ maññathāvuso, api nu so mahājanakāyo gaṅgānadiṃ pacchāninnaṃ kareyya pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāran"ti? "No hetaṃ, āvuso". "Taṃ kissa hetu"? "Gaṅgā, āvuso, nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā. Sā na sukarā pacchāninnaṃ kātuṃ pacchāpoṇaṃ pacchāpabbhāraṃ. Yāvadeva ca pana so mahājanakāyo kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti.

"Evameva kho, āvuso, bhikkhuṃ cattāro satipaṭṭhāne bhāventaṃ cattāro satipaṭṭhāne bahulīkarontaṃ rājāno vā rājamahāmattā vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā bhogehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyyuṃ: 'ehambho purisa, kiṃ te ime kāsāvā anudahanti? Kiṃ muṇḍo kapālamanusañcarasi? Ehi hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu puññāni ca karohī'ti.

So vata, āvuso, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne bhāvento cattāro satipaṭṭhāne bahulīkaronto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Taṃ kissa hetu? Yañhi taṃ, āvuso, cittaṃ dīgharattaṃ vivekaninnaṃ vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ taṃ vata hīnāyāvattissatīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Kathañcāvuso, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne bhāveti, cattāro satipaṭṭhāne bahulīkarotīti? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ... pe ... vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne bhāveti, cattāro satipaṭṭhāne bahulīkarotī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

18. Nānādhātusutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

7. Taṇhākkhayasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho āyasmā anuruddho bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhavo"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato anuruddhassa paccassosuṃ. Āyasmā anuruddho etadavoca:

"Cattārome, āvuso, satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā taṇhākkhayāya saṃvattanti. Katame cattāro? Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ... pe ... vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—ime kho, āvuso, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā taṇhākkhayāya saṃvattantī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

21. Jhānādisutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

2. Dutiyarahogatasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmato anuruddhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "yesaṃ kesañci cattāro satipaṭṭhānā viraddhā, viraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī; yesaṃ kesañci cattāro satipaṭṭhānā āraddhā, āraddho tesaṃ ariyo maggo sammā dukkhakkhayagāmī"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmato anuruddhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—āyasmato anuruddhassa sammukhe pāturahosi.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "kittāvatā nu kho, āvuso anuruddha, bhikkhuno cattāro sati-

paṭṭhānā āraddhā hontī”ti?

“Idhāvuso, bhikkhu ajjhattaṃ kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Bahiddhā kāye kāyānupassī viharati ... pe ... ajjhattabahiddhā kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Ajjhattaṃ vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Bahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattabahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Ajjhattaṃ citte ... pe ... bahiddhā citte ... pe ... ajjhattabahiddhā citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Ajjhattaṃ dhammesu ... pe ... bahiddhā dhammesu ... pe ... ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ettāvatā kho, āvuso, bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā āraddhā hontī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

23. Dibbacakkhusutta

“Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne ... pe ... iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena yathākammūpage satte pajānāmī”ti.

Terasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

1. Rahogatavagga

6. Tatiyakaṇḍakīsutta

Sāketanidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: “katamesaṃ āyasmā anuruddho dhammānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto”ti? “Catunnaṃ khvāhaṃ, āvuso, satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Katamesaṃ catunnaṃ? Idhāhaṃ, āvuso, kāye kāyānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanas-

saṃ; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharāmi ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—imesaṃ khvāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā mahābhiññataṃ patto. Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā sahassaṃ lokaṃ abhijānāmī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

14. Cetopariyasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāmi ... pe ... avimuttaṃ vā cittaṃ 'avimuttaṃ cittan'ti pajānāmī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 52

2. Dutiyavagga

15. Ṭhānasutta

"Imesañca panāhaṃ, āvuso, catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāmī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

8. Tatiyaovādasutta

Rājagahe kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā mahākassapo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ mahākassapaṃ bhagavā etadavoca: "ovada, kassapa, bhikkhū; karohi, kassapa, bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ. Ahaṃ vā, kassapa, bhikkhūnaṃ ovadeyyaṃ tvaṃ vā; ahaṃ vā bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ kareyyaṃ tvaṃ vā"ti.

"Dubbacā kho, bhante, etarahi bhikkhū, dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā, akkhamā, appadakkhiṇaggāhino anusāsanin"ti. "Tathā hi pana, kassapa, pubbe therā bhikkhū āraññikā ceva ahesuṃ āraññikattassa ca vaṇṇavādino, piṇḍapātikā ceva ahesuṃ piṇḍapātikat-

tassa ca vaṇṇavādino, paṃsukūlikā ceva ahesuṃ paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādino, tecīvarikā ceva ahesuṃ tecīvarikattassa ca vaṇṇavādino, appicchā ceva ahesuṃ appicchatāya ca vaṇṇavādino, santuṭṭhā ceva ahesuṃ santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādino, pavivittā ceva ahesuṃ pavivekassa ca vaṇṇavādino, asaṃsaṭṭhā ceva ahesuṃ asaṃsaggassa ca vaṇṇavādino, āraddhavīriyā ceva ahesuṃ vīriyārambhassa ca vaṇṇavādino.

Tatra yo hoti bhikkhu āraññiko ceva āraññikattassa ca vaṇṇavādī, piṇḍapātiko ceva piṇḍapātikattassa ca vaṇṇavādī, paṃsukūliko ceva paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī, tecīvariko ceva tecīvarikattassa ca vaṇṇavādī, appiccho ceva appicchatāya ca vaṇṇavādī, santuṭṭho ceva santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, pavivitto ceva pavivekassa ca vaṇṇavādī, asaṃsaṭṭho ceva asaṃsaggassa ca vaṇṇavādī, āraddhavīriyo ceva vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī, taṃ therā bhikkhū āsanena nimantenti: 'ehi, bhikkhu, ko nāmāyaṃ bhikkhu, bhaddako vatāyaṃ bhikkhu, sikkhākāmo vatāyaṃ bhikkhu; ehi, bhikkhu, idaṃ āsanaṃ nisīdāhī'ti.

Tatra, kassapa, navānaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'yo kira so hoti bhikkhu āraññiko ceva āraññikattassa ca vaṇṇavādī, piṇḍapātiko ceva ... pe ... paṃsukūliko ceva ... tecīvariko ceva ... appiccho ceva ... santuṭṭho ceva ... pavivitto ceva ... asaṃsaṭṭho ceva ... āraddhavīriyo ceva vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī, taṃ therā bhikkhū āsanena nimantenti—ehi, bhikkhu, ko nāmāyaṃ bhikkhu, bhaddako vatāyaṃ bhikkhu, sikkhākāmo vatāyaṃ bhikkhu; ehi, bhikkhu, idaṃ āsanaṃ nisīdāhī'ti. Te tathattāya paṭipajjanti; tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

Etarahi pana, kassapa, therā bhikkhū na ceva āraññikā na ca āraññikattassa vaṇṇavādino, na ceva piṇḍapātikā na ca piṇḍapātikattassa vaṇṇavādino, na ceva paṃsukūlikā na ca paṃsukūlikattassa vaṇṇavādino, na ceva tecīvarikā na ca tecīvarikattassa vaṇṇavādino, na ceva appicchā na ca appicchatāya vaṇṇavādino, na ceva santuṭṭhā na ca santuṭṭhiyā vaṇṇavādino, na ceva pavivittā na ca pavivekassa vaṇṇavādino, na ceva asaṃsaṭṭhā na ca asaṃsaggassa vaṇṇavādino, na ceva āraddhavīriyā na ca vīriyārambhassa vaṇṇavādino.

Tatra yo hoti bhikkhu ñāto yasassī lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ taṃ therā bhikkhū āsanena nimantenti: 'ehi, bhikkhu, ko nāmāyaṃ bhikkhu, bhaddako vatāyaṃ bhikkhu, sabrahmacārikāmo vatāyaṃ bhikkhu; ehi, bhikkhu, idaṃ

āsanaṃ nisīdāhī'ti.

Tatra, kassapa, navānaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'yo kira so hoti bhikkhu ñāto yasassī lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ taṃ therā bhikkhū āsanena nimantenti—ehi, bhikkhu, ko nāmāyaṃ bhikkhu, bhaddako vatāyaṃ bhikkhu, sabrahmacārikāmo vatāyaṃ bhikkhu; ehi, bhikkhu, idaṃ āsanaṃ nisīdāhī'ti. Te tathattāya paṭipajjanti. Tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Yañhi taṃ, kassapa, sammā vadamāno vadeyya: 'upaddutā brahmacārī brahmacārūpaddavena abhipatthanā brahmacārī brahmacāriabhipatthanenā'ti, etarahi taṃ, kassapa, sammā vadamāno vadeyya: 'upaddutā brahmacārī brahmacārūpaddavena abhipatthanā brahmacārī brahmacāriabhipatthanenā'"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

5. Jiṇṇasutta

Evaṃ me sutaṃ ... rājagahe veḷuvane. Atha kho āyasmā mahākassapo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ mahākassapaṃ bhagavā etadavoca: "jiṇṇosi dāni tvaṃ, kassapa, garukāni ca te imāni sāṇāni paṃsukūlāni nibbasanāni. Tasmātiha tvaṃ, kassapa, gahapatāni ceva cīvarāni dhārehi, nimantanāni ca bhuñjāhi, mama ca santike viharāhī"ti.

"Ahaṃ kho, bhante, dīgharattaṃ āraññiko ceva āraññikattassa ca vaṇṇavādī, piṇḍapātiko ceva piṇḍapātikattassa ca vaṇṇavādī, paṃsukūliko ceva paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī, tecīvariko ceva tecīvarikattassa ca vaṇṇavādī, appiccho ceva appicchatāya ca vaṇṇavādī, santuṭṭho ceva santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, pavivitto ceva pavivekassa ca vaṇṇavādī, asaṃsaṭṭho ceva asaṃsaggassa ca vaṇṇavādī, āraddhavīriyo ceva vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, kassapa, atthavasaṃ sampassamāno dīgharattaṃ āraññiko ceva āraññikattassa ca vaṇṇavādī, piṇḍapātiko ceva ... pe ... paṃsukūliko ceva ... tecīvariko ceva ... appiccho ceva ... santuṭṭho ceva ... pavivitto ceva ... asaṃsaṭṭho ceva ... āraddhavīriyo ceva vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī"ti?

“Dve khvāhaṃ, bhante, atthavase sampassamāno dīgharattaṃ āraññiko ceva āraññikattassa ca vaṇṇavādī, piṇḍapātiko ceva … pe … paṃsukūliko ceva … tecīvariko ceva … appiccho ceva … santuṭṭho ceva … pavivitto ceva … asaṃsaṭṭho ceva … āraddhavīriyo ceva vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī.

Attano ca diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sampassamāno, pacchimañca janataṃ anukampamāno: ‘appeva nāma pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjeyyuṃ. Ye kira te ahesuṃ buddhānubuddhasāvakā te dīgharattaṃ āraññikā ceva ahesuṃ āraññikattassa ca vaṇṇavādino … pe … piṇḍapātikā ceva ahesuṃ … pe … paṃsukūlikā ceva ahesuṃ … tecīvarikā ceva ahesuṃ … appicchā ceva ahesuṃ … santuṭṭhā ceva ahesuṃ … pavivittā ceva ahesuṃ … asaṃsaṭṭhā ceva ahesuṃ … āraddhavīriyā ceva ahesuṃ vīriyārambhassa ca vaṇṇavādino’ti. Te tathattāya paṭipajjissanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

Ime khvāhaṃ, bhante, dve atthavase sampassamāno dīgharattaṃ āraññiko ceva āraññikattassa ca vaṇṇavādī, piṇḍapātiko ceva … pe … paṃsukūliko ceva … tecīvariko ceva … appiccho ceva … santuṭṭho ceva … pavivitto ceva … asaṃsaṭṭho ceva … āraddhavīriyo ceva vīriyārambhassa ca vaṇṇavādī”ti.

“Sādhu sādhu, kassapa. Bahujanahitāya kira tvaṃ, kassapa, paṭipanno bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Tasmātiha tvaṃ, kassapa, sāṇāni ceva paṃsukūlāni dhārehi nibbasanāni, piṇḍāya ca carāhi, araññe ca viharāhī”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

1. Santuṭṭhasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. “Santuṭṭhāyaṃ, bhikkhave, kassapo itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī; na ca cīvarahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca cīvaraṃ na paritassati; laddhā ca cīvaraṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati.

Santuṭṭhāyaṃ, bhikkhave, kassapo itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī; na ca piṇḍapātahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca piṇḍapātaṃ na paritassati; laddhā

ca piṇḍapātaṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati.

Santuṭṭhāyaṃ, bhikkhave, kassapo itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī; na ca senāsanahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca senāsanaṃ na paritassati; laddhā ca senāsanaṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati.

Santuṭṭhāyaṃ, bhikkhave, kassapo itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, itarītaragilānappaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī; na ca gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ na paritassati; laddhā ca gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati.

Tasmātiha, bhikkhave, evaṃ sikkhitabbaṃ: 'santuṭṭhā bhavissāma itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādino; na ca cīvarahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjissāma; aladdhā ca cīvaraṃ na ca paritassissāma; laddhā ca cīvaraṃ agadhitā amucchitā anajjhāpannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjissāma'. (Evaṃ sabbaṃ kātabbaṃ.)

'Santuṭṭhā bhavissāma itarītarena piṇḍapātena ... pe ... santuṭṭhā bhavissāma itarītarena senāsanena ... pe ... santuṭṭhā bhavissāma itarītarena gilānappaccayabhesajjaparikkhārena, itarītaragilānappaccayabhesajjaparikkhārasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādino; na ca gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjissāma aladdhā ca gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ na paritassissāma; laddhā ca gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ agadhitā amucchitā anajjhāpannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjissāmā'ti. Evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbaṃ. Kassapena vā hi vo, bhikkhave, ovadissāmi yo vā panassa kassapasadiso, ovaditehi ca pana vo tathattāya paṭipajjitabban"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

10. Upassayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākassapo sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "āyāma, bhante kassapa, yena aññataro bhikkhunupassayo tenupasaṅkamissāmā"ti. "Gaccha tvaṃ, āvuso ānanda, bahukicco tvaṃ bahukaraṇīyo"ti. Dutiyampi kho āyasmā ānando āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "āyāma, bhante kassapa, yena aññataro bhikkhunupassayo tenupasaṅkamissāmā"ti. "Gaccha tvaṃ, āvuso ānanda, bahukicco tvaṃ bahukaraṇīyo"ti. Tatiyampi kho āyasmā ānando āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "āyāma, bhante kassapa, yena aññataro bhikkhunupassayo tenupasaṅkamissāmā"ti.

Atha kho āyasmā mahākassapo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena yena aññataro bhikkhunupassayo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho sambahulā bhikkhuniyo yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākassapaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho tā bhikkhuniyo āyasmā mahākassapo dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho āyasmā mahākassapo tā bhikkhuniyo dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho thullatissā bhikkhunī anattamanā anattamanavācaṃ nicchāresi: "kiṃ pana ayyo mahākassapo, ayyassa ānandassa vedehamunino sammukhā dhammaṃ bhāsitabbaṃ maññati? Seyyathāpi nāma sūcivāṇijako sūcikārassa santike sūciṃ vikketabbaṃ maññeyya; evameva ayyo mahākassapo ayyassa ānandassa vedehamunino sammukhā dhammaṃ bhāsitabbaṃ maññatī"ti.

Assosi kho āyasmā mahākassapo thullatissāya bhikkhuniyā imaṃ vācaṃ bhāsamānāya. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, āvuso ānanda, ahaṃ sūcivāṇijako, tvaṃ sūcikāro; udāhu ahaṃ sūcikāro, tvaṃ sūcivāṇijako"ti? "Khama, bhante kassapa, bālo mātugāmo"ti. "Āgamehi tvaṃ, āvuso ānanda, mā te saṅgho uttari upaparikkhi.

Taṃ kiṃ maññasi, āvuso ānanda, api nu tvaṃ bhagavato sam-

mukhā bhikkhusaṅghe upanīto: 'ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ānandopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharatī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Ahaṃ kho, āvuso, bhagavato sammukhā bhikkhusaṅghe upanīto: 'ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharatī'ti ... pe .... (Navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnaṃ pañcannañca abhiññānaṃ evaṃ vitthāro veditabbo.)

Taṃ kiṃ maññasi, āvuso ānanda, api nu tvaṃ bhagavato sammukhā bhikkhusaṅghe upanīto: 'ahaṃ, bhikkhave, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi. Ānandopi, bhikkhave, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Ahaṃ kho, āvuso, bhagavato sammukhā bhikkhusaṅghe upanīto: 'ahaṃ, bhikkhave, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī'ti.

Sattaratanaṃ vā, āvuso, nāgaṃ aḍḍhaṭṭhamaratanaṃ vā tālapattikāya chādetabbaṃ maññeyya, yo me cha abhiññā chādetabbaṃ maññeyyā"ti.

Cavittha ca pana thullatissā bhikkhunī brahmacariyamhāti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

2. Anottappīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ca mahākassapo āyasmā ca sāriputto bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho

āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākassapena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "vuccati hidaṃ, āvuso kassapa, anātāpī anottappī abhabbo sambodhāya abhabbo nibbānāya abhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya; ātāpī ca kho ottappī bhabbo sambodhāya bhabbo nibbānāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyā"ti.

"Kittāvatā nu kho, āvuso, anātāpī hoti anottappī abhabbo sambodhāya abhabbo nibbānāya abhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya; kittāvatā ca panāvuso, ātāpī hoti ottappī bhabbo sambodhāya bhabbo nibbānāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyā"ti? "Idhāvuso, bhikkhu 'anuppannā me pāpakā akusalā dhammā uppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ātappaṃ karoti, 'uppannā me pāpakā akusalā dhammā appahīyamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ātappaṃ karoti, 'anuppannā me kusalā dhammā nuppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ātappaṃ karoti, 'uppannā me kusalā dhammā nirujjhamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ātappaṃ karoti. Evaṃ kho, āvuso, anātāpī hoti.

Kathañcāvuso, anottappī hoti? Idhāvuso, bhikkhu 'anuppannā me pāpakā akusalā dhammā uppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ottappati, 'uppannā me pāpakā akusalā dhammā appahīyamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ottappati, 'anuppannā me kusalā dhammā nuppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ottappati, 'uppannā me kusalā dhammā nirujjhamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti na ottappati. Evaṃ kho, āvuso, anottappī hoti. Evaṃ kho, āvuso, anātāpī anottappī abhabbo sambodhāya abhabbo nibbānāya abhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya.

Kathañcāvuso, ātāpī hoti? Idhāvuso, bhikkhu 'anuppannā me pāpakā akusalā dhammā uppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti ātappaṃ karoti, 'uppannā me pāpakā akusalā dhammā appahīyamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti ātappaṃ karoti, anuppannā me kusalā dhammā ... pe ... ātappaṃ karoti. Evaṃ kho, āvuso, ātāpī hoti.

Kathañcāvuso, ottappī hoti? Idhāvuso, bhikkhu 'anuppannā me pā-

pakā akusalā dhammā uppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti ottappati, 'uppannā me pāpakā akusalā dhammā appahīyamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti ottappati, 'anuppannā me kusalā dhammā anuppajjamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti ottappati, 'uppannā me kusalā dhammā nirujjhamānā anatthāya saṃvatteyyun'ti ottappati. Evaṃ kho, āvuso, ottappī hoti. Evaṃ kho, āvuso, ātāpī ottappī bhabbo sambodhāya bhabbo nibbānāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

7. Dutiyaovādasutta

Rājagahe viharati veḷuvane. Atha kho āyasmā mahākassapo yena bhagavā tenupasaṅkami ... pe ... ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ mahākassapaṃ bhagavā etadavoca: "ovada, kassapa, bhikkhū; karohi, kassapa, bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ. Ahaṃ vā, kassapa, bhikkhū ovadeyyaṃ tvaṃ vā; ahaṃ vā bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ kareyyaṃ tvaṃ vā"ti.

"Dubbacā kho, bhante, etarahi bhikkhū, dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā akkhamā appadakkhiṇaggāhino anusāsaniṃ. Yassa kassaci, bhante, saddhā natthi kusalesu dhammesu, hirī natthi kusalesu dhammesu, ottappaṃ natthi kusalesu dhammesu, vīriyaṃ natthi kusalesu dhammesu, paññā natthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi.

Seyyathāpi, bhante, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena, hāyati maṇḍalena, hāyati ābhāya, hāyati ārohapariṇāhena. Evameva kho, bhante, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu ... pe ... hirī natthi ... ottappaṃ natthi ... vīriyaṃ natthi ... paññā natthi ... kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi.

'Assaddho purisapuggalo'ti, bhante, parihānametaṃ; 'ahiriko purisapuggalo'ti, bhante, parihānametaṃ; 'anottappī purisapuggalo'ti, bhante, parihānametaṃ; 'kusīto purisapuggalo'ti, bhante, parihānametaṃ; 'duppañño purisapuggalo'ti, bhante, parihānametaṃ; 'kodhano purisapuggalo'ti, bhante, parihānametaṃ; 'upanāhī purisapuggalo'ti, bhante,

parihānametaṃ; ‘na santi bhikkhū ovādakā’ti, bhante, parihānametaṃ.

Yassa kassaci, bhante, saddhā atthi kusalesu dhammesu, hirī atthi kusalesu dhammesu, ottappaṃ atthi kusalesu dhammesu, vīriyaṃ atthi kusalesu dhammesu, paññā atthi kusalesu dhammesu, tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni.

Seyyathāpi, bhante, juṇhapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena, vaḍḍhati maṇḍalena, vaḍḍhati ābhāya, vaḍḍhati ārohapariṇāhena. Evameva kho, bhante, yassa kassaci saddhā atthi kusalesu dhammesu … hirī atthi … pe … ottappaṃ atthi … vīriyaṃ atthi … paññā atthi kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni.

‘Saddho purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘hirimā purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘ottappī purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘āraddhavīriyo purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘paññavā purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘akkodhano purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘anupanāhī purisapuggalo’ti, bhante, aparihānametaṃ; ‘santi bhikkhū ovādakā’ti, bhante, aparihānametan”ti.

“Sādhu sādhu, kassapa. Yassa kassaci, kassapa, saddhā natthi kusalesu dhammesu … pe … hirī natthi … ottappaṃ natthi … vīriyaṃ natthi … paññā natthi kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi.

Seyyathāpi, kassapa, kāḷapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāyateva vaṇṇena … pe … hāyati ārohapariṇāhena. Evameva kho, kassapa, yassa kassaci saddhā natthi kusalesu dhammesu … pe … hirī natthi … ottappaṃ natthi … vīriyaṃ natthi … paññā natthi kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, hāniyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuddhi. ‘Assaddho purisapuggalo’ti, kassapa, parihānametaṃ; ahiriko … pe … anottappī … kusīto … duppañño … kodhano … ‘upanāhī purisapuggalo’ti, kassapa, parihānametaṃ; ‘na santi bhikkhū ovādakā’ti, kassapa, parihānametaṃ.

Yassa kassaci, kassapa, saddhā atthi kusalesu dhammesu … pe … hirī atthi … ottappaṃ atthi … vīriyaṃ atthi … paññā atthi kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā

kusalesu dhammesu, no parihāni.

Seyyathāpi, kassapa, juṇhapakkhe candassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vaḍḍhateva vaṇṇena, vaḍḍhati maṇḍalena, vaḍḍhati ābhāya, vaḍḍhati ārohapariṇāhena. Evameva kho, kassapa, yassa kassaci saddhā atthi kusalesu dhammesu hirī atthi ... ottappaṃ atthi ... vīriyaṃ atthi ... paññā atthi kusalesu dhammesu tassa yā ratti vā divaso vā āgacchati, vuddhiyeva pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no parihāni.

'Saddho purisapuggalo'ti, kassapa, aparihānametaṃ; hirimā ... pe ... ottappī ... āraddhavīriyo ... paññavā ... akkodhano ... 'anupanāhī purisapuggalo'ti, kassapa, aparihānametaṃ; 'santi bhikkhū ovādakā'ti, kassapa, aparihānametan"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

12. Paraṃmaraṇasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca mahākassapo āyasmā ca sāriputto bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākassapena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, āvuso kassapa, hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ panāvuso, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Evampi kho, āvuso, abyākataṃ bhagavatā: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ nu kho, āvuso, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ panāvuso, neva hoti, na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Evampi kho, āvuso, abyākataṃ bhagavatā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kasmā cetaṃ, āvuso, abyākataṃ bhagavatā"ti? "Na hetaṃ, āvuso, atthasaṃhitaṃ nādibrahmacariyakaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Tasmā taṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

"Atha kiñcarahāvuso, byākataṃ bhagavatā"ti? "Idaṃ 'dukkhan'ti kho, āvuso, byākataṃ bhagavatā; ayaṃ 'dukkhasamudayo'ti byākataṃ

bhagavatā; ayaṃ 'dukkhanirodho'ti byākataṃ bhagavatā; ayaṃ 'dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti byākataṃ bhagavatā"ti. "Kasmā cetaṃ, āvuso, byākataṃ bhagavatā"ti? "Etañhi, āvuso, atthasaṃhitaṃ etaṃ ādibrahmacariyakaṃ etaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Tasmā taṃ byākataṃ bhagavatā"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

11. Cīvarasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā mahākassapo rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ānando dakkhiṇagirismiṃ cārikaṃ carati mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa tiṃsamattā saddhivihārino bhikkhū sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattā bhavanti yebhuyyena kumārabhūtā. Atha kho āyasmā ānando dakkhiṇagirismiṃ yathābhirantaṃ cārikaṃ caritvā yena rājagahaṃ veḷuvanaṃ kalandakanivāpo yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākassapaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ āyasmā mahākassapo etadavoca: "kati nu kho, āvuso ānanda, atthavase paṭicca bhagavatā kulesu tikabhojanaṃ paññattan"ti?

"Tayo kho, bhante kassapa, atthavase paṭicca bhagavatā kulesu tikabhojanaṃ paññattaṃ—dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, mā pāpicchā pakkhaṃ nissāya saṃghaṃ bhindeyyuṃ, kulānuddayatāya ca. Ime kho, bhante kassapa, tayo atthavase paṭicca bhagavatā kulesu tikabhojanaṃ paññattan"ti.

"Atha kiñcarahi tvaṃ, āvuso ānanda, imehi navehi bhikkhūhi indriyesu aguttadvārehi bhojane amattaññūhi jāgariyaṃ ananuyuttehi saddhiṃ cārikaṃ carasi? Sassaghātaṃ maññe carasi, kulūpaghātaṃ maññe carasi. Olujjati kho te, āvuso ānanda, parisā; palujjanti kho te, āvuso, navappāyā. Na vāyaṃ kumārako mattamaññāsī"ti.

"Api me, bhante kassapa, sirasmiṃ palitāni jātāni. Atha ca pana mayaṃ ajjāpi āyasmato mahākassapassa kumārakavādā na muccāmā"ti. "Tathā hi pana tvaṃ, āvuso ānanda, imehi navehi bhikkhūhi indriyesu aguttadvārehi bhojane amattaññūhi jāgariyaṃ ananuyuttehi saddhiṃ

cārikaṃ carasi, sassaghātaṃ maññe carasi, kulūpaghātaṃ maññe carasi. Olujjati kho te, āvuso ānanda, parisā; palujjanti kho te, āvuso, navappāyā. Na vāyaṃ kumārako mattamaññāsī"ti.

Assosi kho thullanandā bhikkhunī: "ayyena kira mahākassapena ayyo ānando vedehamuni kumārakavādena apasādito"ti.

Atha kho thullanandā bhikkhunī anattamanā anattamanavācaṃ nicchāresi: "kiṃ pana ayyo mahākassapo aññatitthiyapubbo samāno ayyaṃ ānandaṃ vedehamuniṃ kumārakavādena apasādetabbaṃ maññatī"ti. Assosi kho āyasmā mahākassapo thullanandāya bhikkhuniyā imaṃ vācaṃ bhāsamānāya.

Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "tagghāvuso ānanda, thullanandāya bhikkhuniyā sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā. Yatvāhaṃ, āvuso, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, nābhijānāmi aññaṃ satthāraṃ uddisitā, aññatra tena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena. Pubbe me, āvuso, agārikabhūtassa sato etadahosi: 'sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena paṭapilotikānaṃ saṅghāṭiṃ kāretvā ye loke arahanto te uddissa kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ.

So evaṃ pabbajito samāno addhānamaggappaṭipanno addasaṃ bhagavantaṃ antarā ca rājagahaṃ antarā ca nāḷandaṃ bahuputte cetiye nisinnaṃ. Disvāna me etadahosi: 'satthārañca vatāhaṃ passeyyaṃ, bhagavantameva passeyyaṃ; sugatañca vatāhaṃ passeyyaṃ, bhagavantameva passeyyaṃ; sammāsambuddhañca vatāhaṃ passeyyaṃ; bhagavantameva passeyyan'ti. So khvāhaṃ, āvuso, tattheva bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocaṃ: 'satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmi; satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmī'ti. Evaṃ vutte, maṃ, āvuso, bhagavā etadavoca: 'yo kho, kassapa, evaṃ sabbacetasā samannāgataṃ sāvakaṃ ajānaññeva vadeyya jānāmīti, apassaññeva vadeyya passāmīti, muddhāpi tassa vipateyya. Ahaṃ kho pana, kassapa, jānaññeva vadāmi jānāmīti, passaññeva

vadāmi passāmīti.

Tasmātiha te, kassapa, evaṃ sikkhitabbaṃ: "tibbaṃ me hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ bhavissati theresu navesu majjhimesū"ti. Evañhi te, kassapa, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha te, kassapa, evaṃ sikkhitabbaṃ: "yaṃ kiñci dhammaṃ suṇissāmi kusalūpasaṃhitaṃ sabbaṃ taṃ aṭṭhiṃ katvā manasi karitvā sabbacetasā samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇissāmī"ti. Evañhi te, kassapa, sikkhitabbaṃ.

Tasmātiha te, kassapa, evaṃ sikkhitabbaṃ: "sātasahagatā ca me kāyagatāsati na vijahissatī"ti. Evañhi te, kassapa, sikkhitabbanti'.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iminā ovādena ovaditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Sattāhameva khvāhaṃ, āvuso, saraṇo raṭṭhapiṇḍaṃ bhuñjiṃ aṭṭhamiyā aññā udapādi.

Atha kho, āvuso, bhagavā maggā okkamma yena aññataraṃ rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami. Atha khvāhaṃ, āvuso, paṭapilotikānaṃ saṅghāṭiṃ catugguṇaṃ paññapetvā bhagavantaṃ etadavocaṃ: 'idha, bhante, bhagavā nisīdatu, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti. Nisīdi kho, āvuso, bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho maṃ, āvuso, bhagavā etadavoca: 'mudukā kho tyāyaṃ, kassapa, paṭapilotikānaṃ saṅghāṭī'ti. 'Paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā paṭapilotikānaṃ saṅghāṭiṃ anukampaṃ upādāyā'ti. 'Dhāressasi pana me tvaṃ, kassapa, sāṇāni paṃsukūlāni nibbasanānī'ti. 'Dhāressāmahaṃ, bhante, bhagavato sāṇāni paṃsukūlāni nibbasanānī'ti. So khvāhaṃ, āvuso, paṭapilotikānaṃ saṅghāṭiṃ bhagavato pādāsiṃ. Ahaṃ pana bhagavato sāṇāni paṃsukūlāni nibbasanāni paṭipajjiṃ.

Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya: 'bhagavato putto oraso mukhato jāto dhammajo dhammanimmito dhammadāyādo, paṭiggahitāni sāṇāni paṃsukūlāni nibbasanānī'ti, mamaṃ taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'bhagavato putto oraso mukhato jāto dhammajo dhammanimmito dhammadāyādo, paṭiggahitāni sāṇāni paṃsukūlāni nibbasanānī'ti.

Ahaṃ kho, āvuso, yāvade ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahaṃ kho, āvuso, yāvade ākaṅkhāmi ... pe ... (navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnaṃ pañcannañca abhiññānaṃ evaṃ vitthāro veditabbo.)

Ahaṃ kho, āvuso, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi; sattaratanaṃ vā, āvuso, nāgaṃ aḍḍhaṭṭhamaratanaṃ vā tālapattikāya chādetabbaṃ maññeyya, yo me cha abhiññā chādetabbaṃ maññeyyā"ti.

Cavittha ca pana thullanandā bhikkhunī brahmacariyamhāti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

3. Candūpamāsutta

Sāvatthiyaṃ viharati. " Candūpamā, bhikkhave, kulāni upasaṅkamatha—apakasseva kāyaṃ, apakassa cittaṃ, niccanavakā kulesu appagabbhā. Seyyathāpi, bhikkhave, puriso jarudapānaṃ vā olokeyya pabbatavisamaṃ vā nadīviduggaṃ vā—apakasseva kāyaṃ, apakassa cittaṃ; evameva kho, bhikkhave, candūpamā kulāni upasaṅkamatha—apakasseva kāyaṃ, apakassa cittaṃ, niccanavakā kulesu appagabbhā.

Kassapo, bhikkhave, candūpamo kulāni upasaṅkamati—apakasseva kāyaṃ, apakassa cittaṃ, niccanavako kulesu appagabbho. Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, kathaṃrūpo bhikkhu arahati kulāni upasaṅkamitun"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

Atha kho bhagavā ākāse pāṇiṃ cālesi. "Seyyathāpi, bhikkhave, ayaṃ ākāse pāṇi na sajjati na gayhati na bajjhati; evameva kho, bhikkhave, yassa kassaci bhikkhuno kulāni upasaṅkamato kulesu cittaṃ na sajjati na gayhati na bajjhati: 'labhantu lābhakāmā, puññakāmā karontu puññānī'ti; yathāsakena lābhena attamano hoti sumano, evaṃ paresaṃ lābhena attamano hoti sumano; evarūpo kho, bhikkhave, bhikkhu arahati kulāni upasaṅkamituṃ.

Kassapassa, bhikkhave, kulāni upasaṅkamato kulesu cittaṃ na sajjati na gayhati na bajjhati: 'labhantu lābhakāmā, puññakāmā karontu puññānī'ti; yathāsakena lābhena attamano hoti sumano; evaṃ paresaṃ lābhena attamano hoti sumano.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, kathaṃrūpassa bhikkhuno aparisuddhā dhammadesanā hoti, kathaṃrūpassa bhikkhuno parisuddhā dham-

madesanā hotī"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. Sādhu vata, bhante, bhagavantaṃyeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu evaṃcitto paresaṃ dhammaṃ deseti: 'aho vata me dhammaṃ suṇeyyuṃ, sutvā ca pana dhammaṃ pasīdeyyuṃ, pasannā ca me pasannākāraṃ kareyyun'ti; evarūpassa kho, bhikkhave, bhikkhuno aparisuddhā dhammadesanā hoti.

Yo ca kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃcitto paresaṃ dhammaṃ deseti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Aho vata me dhammaṃ suṇeyyuṃ, sutvā ca pana dhammaṃ ājāneyyuṃ, ājānitvā ca pana tathattāya paṭipajjeyyun'ti. Iti dhammasudhammataṃ paṭicca paresaṃ dhammaṃ deseti, kāruññaṃ paṭicca anuddayaṃ paṭicca anukampaṃ upādāya paresaṃ dhammaṃ deseti. Evarūpassa kho, bhikkhave, bhikkhuno parisuddhā dhammadesanā hoti.

Kassapo, bhikkhave, evaṃcitto paresaṃ dhammaṃ deseti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Aho vata me dhammaṃ suṇeyyuṃ, sutvā ca pana dhammaṃ ājāneyyuṃ, ājānitvā ca pana tathattāya paṭipajjeyyun'ti. Iti dhammasudhammataṃ paṭicca paresaṃ dhammaṃ deseti, kāruññaṃ paṭicca anuddayaṃ paṭicca anukampaṃ upādāya paresaṃ dhammaṃ deseti. Kassapena vā hi vo, bhikkhave, ovadissāmi yo vā panassa kassapasadiso, ovaditehi ca pana vo tathattāya paṭipajjitabban"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

4. Kulūpakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, kathaṃrūpo bhikkhu arahati kulūpako hotuṃ, kathaṃrūpo bhikkhu na arahati kulūpako hotun"ti? Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... bhagavā etadavoca:

"Yo hi koci, bhikkhave, bhikkhu evaṃcitto kulāni upasaṅkamati: 'dentuyeva me, mā nādaṃsu; bahukaññeva me dentu, mā thokaṃ; paṇītaññeva me dentu, mā lūkhaṃ; sīghaññeva me dentu, mā dandhaṃ; sakkaccaññeva me dentu, mā asakkaccan'ti. Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃcittassa kulāni upasaṅkamato na denti, tena bhikkhu sandīyati; so tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Thokaṃ denti, no bahukaṃ ... pe ... lūkhaṃ denti, no paṇītaṃ ... dandhaṃ denti, no sīghaṃ, tena bhikkhu sandīyati; so tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Asakkaccaṃ denti, no sakkaccaṃ; tena bhikkhu sandīyati; so tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Evarūpo kho, bhikkhave, bhikkhu na arahati kulūpako hotuṃ.

Yo ca kho, bhikkhave, bhikkhu evaṃcitto kulāni upasaṅkamati: 'taṃ kutettha labbhā parakulesu—dentuyeva me, mā nādaṃsu; bahukaññeva me dentu, mā thokaṃ; paṇītaññeva me dentu, mā lūkhaṃ; sīghaññeva me dentu, mā dandhaṃ; sakkaccaññeva me dentu, mā asakkaccan'ti. Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno evaṃcittassa kulāni upasaṅkamato na denti; tena bhikkhu na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Thokaṃ denti, no bahukaṃ; tena bhikkhu na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Lūkhaṃ denti, no paṇītaṃ; tena bhikkhu na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Dandhaṃ denti, no sīghaṃ; tena bhikkhu na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Asakkaccaṃ denti, no sakkaccaṃ; tena bhikkhu na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Evarūpo kho, bhikkhave, bhikkhu arahati kulūpako hotuṃ.

Kassapo, bhikkhave, evaṃcitto kulāni upasaṅkamati: 'taṃ kutettha labbhā parakulesu—dentuyeva me, mā nādaṃsu; bahukaññeva me dentu, mā thokaṃ; paṇītaññeva me dentu, mā lūkhaṃ; sīghaññeva me dentu, mā dandhaṃ; sakkaccaññeva me dentu, mā asakkaccan'ti. Tassa ce, bhikkhave, kassapassa evaṃcittassa kulāni upasaṅkamato na denti; tena kassapo na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Thokaṃ denti, no bahukaṃ; tena kassapo na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Lūkhaṃ denti, no paṇītaṃ; tena kassapo na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Dandhaṃ denti,

no sīghaṃ; tena kassapo na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Asakkaccaṃ denti, no sakkaccaṃ; tena kassapo na sandīyati; so na tatonidānaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedayati. Kassapena vā hi vo, bhikkhave, ovadissāmi yo vā panassa kassapasadiso. Ovaditehi ca pana vo tathattāya paṭipajjitabban"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

9. Jhānābhiññasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. "Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharāmi sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave,

yāvade ākaṅkhati sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave ... pe ... saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhomi—ekopi hutvā bahudhā homi, bahudhāpi hutvā eko homi; āvibhāvaṃ, tirobhāvaṃ, tirokuṭṭaṃ, tiropākāraṃ, tiropabbataṃ, asajjamāno gacchāmi, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karomi, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchāmi, seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamāmi, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parimasāmi parimajjāmi; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattemi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāmi, dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati dibbāya sotadhātuyā ... pe ... dūre santike ca.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi parasattānaṃ parapuggalā-

naṃ cetasā ceto paricca pajānāmi—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāmi, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajānāmi, sadosaṃ vā cittaṃ ... pe ... vītadosaṃ vā cittaṃ ... samohaṃ vā cittaṃ ... vītamohaṃ vā cittaṃ ... saṅkhittaṃ vā cittaṃ ... vikkhittaṃ vā cittaṃ ... mahaggataṃ vā cittaṃ ... amahaggataṃ vā cittaṃ ... sauttaraṃ vā cittaṃ ... anuttaraṃ vā cittaṃ ... samāhitaṃ vā cittaṃ ... asamāhitaṃ vā cittaṃ ... vimuttaṃ vā cittaṃ ... avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti—sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāti ... pe ... avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānāti.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Ahaṃ, bhikkhave, yāvade ākaṅkhāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: 'ime vata, bhonto, sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā, ime vā pana, bhonto, sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ

maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi. Kassapopi, bhikkhave, yāvade ākaṅkhati dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne ... pe ... yathākammūpage satte pajānāti.

Ahaṃ, bhikkhave, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi. Kassapopi, bhikkhave, āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

6. Ovādasutta

Rājagahe veḷuvane. Atha kho āyasmā mahākassapo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ mahākassapaṃ bhagavā etadavoca: "ovada, kassapa, bhikkhū; karohi, kassapa, bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ. Ahaṃ vā, kassapa, bhikkhū ovadeyyaṃ tvaṃ vā; ahaṃ vā bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ kareyyaṃ tvaṃ vā"ti.

"Dubbacā kho, bhante, etarahi bhikkhū, dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgatā, akkhamā, appadakkhiṇaggāhino anusāsaniṃ. Idhāhaṃ, bhante, addasaṃ bhaṇḍañca nāma bhikkhuṃ ānandassa saddhivihāriṃ abhijikañca nāma bhikkhuṃ anuruddhassa saddhivihāriṃ aññamaññaṃ sutena accāvadante: 'ehi, bhikkhu, ko bahutaraṃ bhāsissati, ko sundarataraṃ bhāsissati, ko cirataraṃ bhāsissatī'"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena bhaṇḍañca bhikkhuṃ ānandassa saddhivihāriṃ abhijikañca bhikkhuṃ anuruddhassa saddhivihāriṃ āmantehi: 'satthā āyasmante āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "satthā āyasmante āmantetī"ti.

"Evamāvuso"ti kho te bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā

ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, aññamaññaṃ sutena accāvadatha: 'ehi, bhikkhu, ko bahutaraṃ bhāsissati, ko sundarataraṃ bhāsissati, ko cirataraṃ bhāsissatī'"ti? "Evaṃ, bhante". "Kiṃ nu kho me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha: 'etha tumhe, bhikkhave, aññamaññaṃ sutena accāvadatha—ehi, bhikkhu, ko bahutaraṃ bhāsissati, ko sundarataraṃ bhāsissati, ko cirataraṃ bhāsissatī'"ti? "No hetaṃ, bhante". "No ce kira me tumhe, bhikkhave, evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha, atha kiñcarahi tumhe, moghapurisā, kiṃ jānantā kiṃ passantā evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā aññamaññaṃ sutena accāvadatha: 'ehi, bhikkhu, ko bahutaraṃ bhāsissati, ko sundarataraṃ bhāsissati, ko cirataraṃ bhāsissatī'"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "accayo no, bhante, accagamā, yathābāle yathāmūḷhe yathāakusale, ye mayaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā aññamaññaṃ sutena accāvadimha: 'ehi, bhikkhu, ko bahutaraṃ bhāsissati, ko sundarataraṃ bhāsissati, ko cirataraṃ bhāsissatī'ti. Tesaṃ no, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti.

"Taggha tumhe, bhikkhave, accayo accagamā yathābāle yathāmūḷhe yathāakusale, ye tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā aññamaññaṃ sutena accāvadittha: 'ehi, bhikkhu, ko bahutaraṃ bhāsissati, ko sundarataraṃ bhāsissati, ko cirataraṃ bhāsissatī'ti. Yato ca kho tumhe, bhikkhave, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarotha, taṃ vo mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhi hesā, bhikkhave, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti āyatiñca saṃvaraṃ āpajjatī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 16

1. Kassapavagga

13. Saddhammappatirūpakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā mahākassapo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākassapo bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena

pubbe appatarāni ceva sikkhāpadāni ahesuṃ bahutarā ca bhikkhū aññāya saṇṭhahiṃsu? Ko pana, bhante, hetu ko paccayo, yenetarahi bahutarāni ceva sikkhāpadāni appatarā ca bhikkhū aññāya saṇṭhahantī"ti? "Evañcetaṃ, kassapa, hoti sattesu hāyamānesu saddhamme antaradhāyamāne, bahutarāni ceva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya saṇṭhahanti. Na tāva, kassapa, saddhammassa antaradhānaṃ hoti yāva na saddhammappatirūpakaṃ loke uppajjati. Yato ca kho, kassapa, saddhammappatirūpakaṃ loke uppajjati, atha saddhammassa antaradhānaṃ hoti.

Seyyathāpi, kassapa, na tāva jātarūpassa antaradhānaṃ hoti yāva na jātarūpappatirūpakaṃ loke uppajjati. Yato ca kho, kassapa, jātarūpappatirūpakaṃ loke uppajjati, atha kho jātarūpassa antaradhānaṃ hoti. Evameva kho, kassapa, na tāva saddhammassa antaradhānaṃ hoti yāva na saddhammappatirūpakaṃ loke uppajjati. Yato ca kho, kassapa, saddhammappatirūpakaṃ loke uppajjati, atha saddhammassa antaradhānaṃ hoti.

Na kho, kassapa, pathavīdhātu saddhammaṃ antaradhāpeti, na āpodhātu saddhammaṃ antaradhāpeti, na tejodhātu saddhammaṃ antaradhāpeti, na vāyodhātu saddhammaṃ antaradhāpeti; atha kho idheva te uppajjanti moghapurisā ye imaṃ saddhammaṃ antaradhāpenti. Seyyathāpi, kassapa, nāvā ādikeneva opilavati; na kho, kassapa, evaṃ saddhammassa antaradhānaṃ hoti.

Pañca khome, kassapa, okkamaniyā dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, kassapa, bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari agāravā viharanti appatissā, dhamme agāravā viharanti appatissā, saṅghe agāravā viharanti appatissā, sikkhāya agāravā viharanti appatissā, samādhismiṃ agāravā viharanti appatissā—ime kho, kassapa, pañca okkamaniyā dhammā saddhammassa sammosāya antaradhānāya saṃvattanti.

Pañca khome, kassapa, dhammā saddhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattanti. Katame pañca? Idha, kassapa, bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo satthari sagāravā viharanti sappatissā, dhamme sagāravā viharanti sappatissā, saṅghe sagāravā viharanti sappatissā, sikkhāya sagāravā viharanti sappatissā, samādhismiṃ sagāravā viharanti sappatissā—ime kho, kassapa, pañca dhammā sad-

dhammassa ṭhitiyā asammosāya anantaradhānāya saṃvattantī”ti.

Terasamaṃ.

Kassapavaggo paṭhamo.

Santuṭṭhañca anottappī, candūpamaṃ kulūpakaṃ; Jiṇṇaṃ tayo ca ovādā, jhānābhiññā upassayaṃ; Cīvaraṃ paraṃmaraṇaṃ, saddhammappatirūpakanti.

Kassapasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

4. Saṅkhāraaññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā”ti? “Saṅkhāresu kho, vaccha, aññāṇā, saṅkhārasamudaye aññāṇā, saṅkhāranirodhe aññāṇā, saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇā; evamimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vāti. Ayaṃ kho, vaccha, hetu, ayaṃ paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

16–20. Rūpaananubodhādisuttapañcaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca—ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo ... pe ... rūpe kho, vaccha, ananubodhā ... pe ... “rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya ananubodhā ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. “Vedanāya kho, vaccha ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. “Saññāya kho, vaccha ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. “Saṅkhāresu kho, vaccha ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. “Viññāṇe kho, vaccha, ananubodhā ... pe ... viññāṇanirodhagāminiyā paṭipadāya ananubodhā ... pe ... vīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

5. Viññāṇaaññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti? "Viññāṇe kho, vaccha, aññāṇā, viññāṇasamudaye aññāṇā, viññāṇanirodhe aññāṇā, viññāṇanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇā; evamimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti— sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vāti. Ayaṃ kho, vaccha, hetu, ayaṃ paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

21–25. Rūpaappaṭivedhādisuttapañcaka

Sāvatthinidānaṃ. Ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo ... pe .... "Rūpe kho, vaccha, appaṭivedhā ... pe ... viññāṇe kho, vaccha, appaṭivedhā ... pe ....

Pañcavīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

26–30. Rūpaasallakkhaṇādisuttapañcaka

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpe kho, vaccha, asallakkhaṇā ... pe ... viññāṇe kho, vaccha, asallakkhaṇā ... pe ....

Tiṃsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

3. Saññāaññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato

lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti? "Saññāya kho, vaccha, aññāṇā, saññāsamudaye aññāṇā, saññānirodhe aññāṇā, saññānirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇā; evamimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti— sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vāti. Ayaṃ kho, vaccha, hetu, ayaṃ paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

41–45. Rūpaasamapekkhaṇādisuttapañcaka

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpe kho, vaccha, asamapekkhaṇā ... pe ... viññāṇe kho, vaccha, asamapekkhaṇā ... pe .... Pañcacattālīsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

55. Viññāṇaappaccakkhakammasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Viññāṇe kho, vaccha, appaccakkhakammā, viññāṇasamudaye appaccakkhakammā, viññāṇanirodhe appaccakkhakammā, viññāṇanirodhagāminiyā paṭipadāya appaccakkhakammā; evamimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vāti. Ayaṃ kho, vaccha, hetu, ayaṃ paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti.

Pañcapaññāsamaṃ.

Vacchagottavaggo paṭhamo.

Aññāṇā adassanā ceva, Anabhisamayā ananubodhā; Appaṭivedhā asallakkhaṇā, Anupalakkhaṇena appaccupalakkhaṇā; Asamapekkhaṇā appaccupekkhaṇā, Appaccakkhakammanti.

Vacchagottasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

1. Rūpaaññāṇasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti? "Rūpe kho, vaccha, aññāṇā, rūpasamudaye aññāṇā, rūpanirodhe aññāṇā, rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇā; evamimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vāti. Ayaṃ kho, vaccha, hetu, ayaṃ paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

2. Vedanāaññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti? "Vedanāya kho, vaccha, aññāṇā, vedanāsamudaye aññāṇā, vedanānirodhe aññāṇā, vedanānirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇā; evamimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti— sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vāti. Ayaṃ kho, vaccha, hetu, ayaṃ paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33
1. Vacchagottavagga
46–50. Rūpaappaccupekkhaṇādisuttapañcaka
Sāvatthinidānaṃ. “Rūpe kho, vaccha, appaccupekkhaṇā … pe … viññāṇe kho, vaccha, appaccupekkhaṇā … pe ….
Paññāsamaṃ.
Saṃyutta Nikāya 33
1. Vacchagottavagga
36–40. Rūpaappaccupalakkhaṇādisuttapañcaka
Sāvatthinidānaṃ. “Rūpe kho, vaccha, appaccupalakkhaṇā … pe … viññāṇe kho, vaccha, appaccupalakkhaṇā … pe …. Cattālīsamaṃ.
Saṃyutta Nikāya 33
1. Vacchagottavagga
31–35. Rūpaanupalakkhaṇādisuttapañcaka
Sāvatthinidānaṃ. “Rūpe kho, vaccha, anupalakkhaṇā … pe … viññāṇe kho, vaccha, anupalakkhaṇā … pe ….
Pañcatiṃsatimaṃ.
Saṃyutta Nikāya 33
1. Vacchagottavagga
6–10. Rūpaadassanādisuttapañcaka
Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā … pe … neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā”ti? “Rūpe kho, vaccha, adassanā … pe … rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya adassanā … pe … vedanāya … saññāya … saṅkhāresu kho, vaccha, adassanā … pe … viññāṇe kho, vaccha, adassanā … pe … viññāṇanirodhagāminiyā paṭipadāya adassanā … pe ….
Dasamaṃ.
Saṃyutta Nikāya 33
1. Vacchagottavagga
11–15. Rūpaanabhisamayādisuttapañcaka
Sāvatthinidānaṃ. “Rūpe kho, vaccha, anabhisamayā … pe … rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya anabhisamayā … pe ….
Sāvatthinidānaṃ. “Vedanāya kho, vaccha, anabhisamayā … pe ….

Sāvatthinidānaṃ. "Saññāya kho, vaccha, anabhisamayā ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. "Saṅkhāresu kho, vaccha, anabhisamayā ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. "Viññāṇe kho, vaccha, anabhisamayā ... pe ....

Pannarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 33

1. Vacchagottavagga

51–54. Rūpaappaccakkhakammādisuttacatukka

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yānimāni anekavihitāni diṭṭhigatāni loke uppajjanti—sassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti? "Rūpe kho, vaccha, appaccakkhakammā, rūpasamudaye appaccakkhakammā, rūpanirodhe appaccakkhakammā, rūpanirodhagāminiyā paṭipadāya appaccakkhakammā ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. "Vedanāya kho, vaccha, appaccakkhakammā ... pe ... vedanānirodhagāminiyā paṭipadāya appaccakkhakammā ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. "Saññāya kho, vaccha, appaccakkhakammā ... pe ... saññānirodhagāminiyā paṭipadāya appaccakkhakammā ... pe ....

Sāvatthinidānaṃ. "Saṅkhāresu kho, vaccha, appaccakkhakammā ... pe ... saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya appaccakkhakammā ... pe ....

Catupaññāsamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

14. Dukkhapañhāsutta

"'Dukkhaṃ, dukkhan'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, dukkhan"ti? "Tisso imā, āvuso, dukkhatā. Dukkhadukkhatā, saṅkhāradukkhatā, vipariṇāmadukkhatā—imā kho, āvuso, tisso dukkhatā"ti. "Atthi panāvuso maggo atthi paṭipadā, etāsaṃ dukkhatānaṃ pariññāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etāsaṃ dukkhatānaṃ par-

iññāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etāsaṃ dukkhatānaṃ pariññāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etāsaṃ dukkhatānaṃ pariññāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etāsaṃ dukkhatānaṃ pariññāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etāsaṃ dukkhatānaṃ pariññāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Cuddasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

3. Dhammavādīpañhāsutta

"Ke nu kho, āvuso sāriputta, loke dhammavādino, ke loke suppaṭipannā, ke loke sugatā"ti? "Ye kho, āvuso, rāgappahānāya dhammaṃ desenti, dosappahānāya dhammaṃ desenti, mohappahānāya dhammaṃ desenti, te loke dhammavādino. Ye kho, āvuso, rāgassa pahānāya paṭipannā, dosassa pahānāya paṭipannā, mohassa pahānāya paṭipannā, te loke suppaṭipannā. Yesaṃ kho, āvuso, rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, doso pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, moho pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo, te loke sugatā"ti.

"Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etassa rāgassa dosassa mohassa pahānāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

12. Upādānapañhāsutta

"'Upādānaṃ, upādānan'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, upādānan"ti? "Cattārimāni, āvuso, upādānāni. Kāmupādā-

naṃ, diṭṭhupādānaṃ sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ—imāni kho, āvuso, cattāri upādānānī"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etesaṃ upādānānaṃ pahānāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etesaṃ upādānānaṃ pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etesaṃ upādānānaṃ pahānāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etesaṃ upādānānaṃ pahānāya, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etesaṃ upādānānaṃ pahānāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etesaṃ upādānānaṃ pahānāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

13. Bhavapañhāsutta

"'Bhavo, bhavo'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamo nu kho, āvuso, bhavo"ti? "Tayome, āvuso, bhavā. Kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo—ime kho, āvuso, tayo bhavā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etesaṃ bhavānaṃ pariññāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etesaṃ bhavānaṃ pariññāyā"ti. "Katamo, panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etesaṃ bhavānaṃ pariññāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etesaṃ bhavānaṃ pariññāya, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etesaṃ bhavānaṃ pariññāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etesaṃ bhavānaṃ pariññāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Terasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

9. Avijjāpañhāsutta

"'Avijjā, avijjā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, avijjā"ti? "Yaṃ kho, āvuso, dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ—ayaṃ vuccatāvuso, avijjā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etissā avijjāya pahānāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etissā avijjāya pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etissā

avijjāya pahānāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etissā avijjāya pahānāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etissā avijjāya pahānāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etissā avijjāya pahānāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

4. Kimatthiyasutta

"Kimatthiyaṃ, āvuso sāriputta, samaṇe gotame brahmacariyaṃ vussatī"ti? "Dukkhassa kho, āvuso, pariññatthaṃ bhagavati brahmacariyaṃ vussatī"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā etassa dukkhassa pariññāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa dukkhassa pariññāyā"ti? "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etassa dukkhassa pariññāyā"ti?

"Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etassa dukkhassa pariññāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā etassa dukkhassa pariññāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etassa dukkhassa pariññāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

6. Paramassāsappattasutta

"'Paramassāsappatto, paramassāsappatto'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, paramassāsappatto hotī"ti? "Yato kho, āvuso, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutt hoti, ettāvatā kho, āvuso, paramassāsappatto hotī"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa paramassāsassa sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa paramassāsassa sacchikiriyāyā"ti. "Katamo pana, āvuso, maggo katamā paṭipadā, etassa paramassāsassa sacchikiriyāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo etassa paramassāsassa sacchikiriyāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etassa para-

massāsassa sacchikiriyāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etassa paramassāsassa sacchikiriyāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

16. Dukkarapañhāsutta

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, imasmiṃ dhammavinaye dukkaran"ti? "Pabbajjā kho, āvuso, imasmiṃ dhammavinaye dukkarā"ti. "Pabbajitena panāvuso, kiṃ dukkaran"ti? "Pabbajitena kho, āvuso, abhirati dukkarā"ti. "Abhiratena panāvuso, kiṃ dukkaran"ti? "Abhiratena kho, āvuso, dhammānudhammappaṭipatti dukkarā"ti. "Kīvaciraṃ panāvuso, dhammānudhammappaṭipanno bhikkhu arahaṃ assā"ti? "Naciraṃ, āvuso"ti.

Soḷasamaṃ.

Jambukhādakasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Nibbānaṃ arahattañca, dhammavādī kimatthiyaṃ; Assāso paramassāso, vedanā āsavāvijjā; Taṇhā oghā upādānaṃ, bhavo dukkhañca sakkāyo.

Imasmiṃ dhammavinaye dukkaranti.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

15. Sakkāyapañhāsutta

"'Sakkāyo, sakkāyo'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamo nu kho, āvuso, sakkāyo"ti? "Pañcime, āvuso, upādānakkhandhā sakkāyo vutto bhagavatā, seyyathidaṃ—rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime kho, āvuso, pañcupādānakkhandhā sakkāyo vutto bhagavatā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa sakkāyassa pariññāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa sakkāyassa pariññāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etassa sakkāyassa pariññāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etassa sakkāyassa pariññāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etassa sakkāyassa pariññāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etassa sakkāyassa par-

iññāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Pannarasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

8. Āsavapañhāsutta

"'Āsavo, āsavo'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamo nu kho, āvuso, āsavo"ti? "Tayo me, āvuso, āsavā. Kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo—ime kho, āvuso, tayo āsavā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā etesaṃ āsavānaṃ pahānāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā etesaṃ āsavānaṃ pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā etesaṃ āsavānaṃ pahānāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo etesaṃ āsavānaṃ pahānāya, seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etesaṃ āsavānaṃ pahānāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etesaṃ āsavānaṃ pahānāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

10. Taṇhāpañhāsutta

"'Taṇhā, taṇhā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, taṇhā"ti? "Tisso imā, āvuso, taṇhā. Kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā—imā kho, āvuso, tisso taṇhā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etāsaṃ taṇhānaṃ pahānāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etāsaṃ taṇhānaṃ pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etāsaṃ taṇhānaṃ pahānāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etāsaṃ taṇhānaṃ pahānāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etāsaṃ taṇhānaṃ pahānāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etāsaṃ taṇhānaṃ pahānāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

2. Arahattapañhāsutta

"'Arahattaṃ, arahattan'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamaṃ nu kho, āvuso, arahattan"ti? "Yo kho, āvuso, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati arahattan"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā etassa arahattassa sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā etassa arahattassa sacchikiriyāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā etassa arahattassa sacchikiriyāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo etassa arahattassa sacchikiriyāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo, ayaṃ paṭipadā etassa arahattassa sacchikiriyāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā etassa arahattassa sacchikiriyāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

7. Vedanāpañhāsutta

"'Vedanā, vedanā'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamā nu kho, āvuso, vedanā"ti? "Tisso imāvuso, vedanā. Katamā tisso? Sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā—imā kho, āvuso, tisso vedanā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ pariññāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ pariññāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ pariññāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ pariññāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ pariññāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etāsaṃ tissannaṃ vedanānaṃ pariññāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

5. Assāsappattasutta

"'Assāsappatto, assāsappatto'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Kittāvatā nu kho, āvuso, assāsappatto hotī"ti? "Yato kho, āvuso, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti, ettāvatā kho, āvuso, as-

sāsappatto hotī"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa assāsassa sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etassa assāsassa sacchikiriyāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etassa assāsassa sacchikiriyāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo etassa assāsassa sacchikiriyāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etassa assāsassa sacchikiriyāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etassa assāsassa sacchikiriyāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

11. Oghapañhāsutta

"'Ogho, ogho'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamo nu kho, āvuso, ogho"ti? "Cattārome, āvuso, oghā. Kāmogho, bhavogho, diṭṭhogho, avijjogho—ime kho, āvuso, cattāro oghā"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā, etesaṃ oghānaṃ pahānāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā, etesaṃ oghānaṃ pahānāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā, etesaṃ oghānaṃ pahānāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, etesaṃ oghānaṃ pahānāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā, etesaṃ oghānaṃ pahānāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā, etesaṃ oghānaṃ pahānāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 38

1. Jambukhādakavagga

1. Nibbānapañhāsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto magadhesu viharati nālakagāmake. Atha kho jambukhādako paribbājako yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jambukhādako paribbājako āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"'Nibbānaṃ, nibbānan'ti, āvuso sāriputta, vuccati. Katamaṃ nu

kho, āvuso, nibbānan"ti? "Yo kho, āvuso, rāgakkhayo dosakkhayo mohakkhayo—idaṃ vuccati nibbānan"ti. "Atthi panāvuso, maggo atthi paṭipadā etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, āvuso, maggo atthi paṭipadā etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti. "Katamo panāvuso, maggo katamā paṭipadā etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti? "Ayameva kho, āvuso, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo etassa nibbānassa sacchikiriyāya, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ kho, āvuso, maggo ayaṃ paṭipadā etassa nibbānassa sacchikiriyāyā"ti. "Bhaddako, āvuso, maggo bhaddikā paṭipadā etassa nibbānassa sacchikiriyāya. Alañca panāvuso sāriputta, appamādāyā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

7. Visākhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena āyasmā visākho pañcālaputto upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti, poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāya.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "ko nu kho, bhikkhave, upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāyā"ti? "Āyasmā, bhante, visākho pañcālaputto upaṭṭhānasālāyaṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti, poriyā vācāya vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāyā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ visākhaṃ pañcālaputtaṃ āmantesi: "sādhu sādhu, visākha, sādhu kho tvaṃ, visākha, bhikkhū dhammiyā kathāya sandassesi ... pe ... atthassa viññāpaniyā pariyāpannāya anissitāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Nābhāsamānaṃ jānanti, missaṃ bālehi paṇḍitaṃ; Bhāsamānañca jānanti, desentaṃ amataṃ padaṃ.

Bhāsaye jotaye dhammaṃ, paggaṇhe isinaṃ dhajaṃ; Subhāsitadhajā isayo, dhammo hi isinaṃ dhajo”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

6. Lakuṇḍakabhaddiyasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā lakuṇḍakabhaddiyo yena bhagavā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ lakuṇḍakabhaddiyaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi: “passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ bhikkhuṃ āgacchantaṃ dubbaṇṇaṃ duddasikaṃ okoṭimakaṃ bhikkhūnaṃ paribhūtarūpan”ti? “Evaṃ, bhante”. “Eso kho, bhikkhave, bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo, na ca sā samāpatti sulabharūpā yā tena bhikkhunā asamāpannapubbā. Yassa catthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī”ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... satthā:

“Haṃsā koñcā mayūrā ca, hatthayo pasadā migā; Sabbe sīhassa bhāyanti, natthi kāyasmiṃ tulyatā.

Evameva manussesu, daharo cepi paññavā; So hi tattha mahā hoti, neva bālo sarīravā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

4. Navasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Tena kho pana samayena aññataro navo bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vihāraṃ pavisitvā appossukko tuṇhībhūto saṅkasāyati, na bhikkhūnaṃ veyyāvaccaṃ karoti cīvarakārasamaye. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “idha, bhante, aññataro navo bhikkhu pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vihāraṃ pavisitvā appossukko tuṇhībhūto saṅkasāy-

ati, na bhikkhūnaṃ veyyāvaccaṃ karoti cīvarakārasamaye"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena taṃ bhikkhuṃ āmantehi 'satthā taṃ, āvuso, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho so bhikkhu tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ bhikkhuṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto vihāraṃ pavisitvā appossukko tuṇhībhūto saṅkasāyasi, na bhikkhūnaṃ veyyāvaccaṃ karosi cīvarakārasamaye"ti? "Ahampi kho, bhante, sakaṃ kiccaṃ karomī"ti.

Atha kho bhagavā tassa bhikkhuno cetasā cetoparivitakkamaññāya bhikkhū āmantesi: "mā kho tumhe, bhikkhave, etassa bhikkhuno ujjhāyittha. Eso kho, bhikkhave, bhikkhu catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī, yassa catthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Nayidaṃ sithilamārabbha, nayidaṃ appena thāmasā; Nibbānaṃ adhigantabbaṃ, sabbadukkhappamocanaṃ.

Ayañca daharo bhikkhu, ayamuttamapuriso; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

12. Sahāyakasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho dve bhikkhū sahāyakā āyasmato mahākappinassa saddhivihārino yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho bhagavā te bhikkhū dūratova āgacchante. Disvāna bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, ete bhikkhū sahāyake āgacchante kappinassa saddhivihārino"ti? "Evaṃ, bhante". "Ete kho te bhikkhū mahiddhikā mahānubhāvā. Na ca sā samāpatti sulabharūpā,

yā tehi bhikkhūhi asamāpannapubbā. Yassa catthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sahāyāvatime bhikkhū, cirarattaṃ sametikā; Sameti nesaṃ saddhammo, dhamme buddhappavedite.

Suvinītā kappinena, dhamme ariyappavedite; Dhārenti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin"ti.

Dvādasamaṃ.

Bhikkhuvaggo paṭhamo.

Kolito upatisso ca, ghaṭo cāpi pavuccati; Navo sujāto bhaddi ca, visākho nando tisso ca; Theranāmo ca kappino, sahāyena ca dvādasāti.

Bhikkhusaṃyuttaṃ samattaṃ.

Nidānavaggo dutiyo.

Nidānābhisamayadhātu, anamataggena kassapaṃ; Sakkārarāhulalakkhaṇo, opammabhikkhunā vaggo.

Dutiyo tena pavuccatīti.

Nidānavaggasaṃyuttapāḷi niṭṭhitā.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

3. Ghaṭasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā ca sāriputto āyasmā ca mahāmoggallāno rājagahe viharanti veḷuvane kalandakanivāpe ekavihāre. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahāmoggallānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca:

"Vippasannāni kho te, āvuso moggallāna, indriyāni; parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto santena nūnāyasmā mahāmoggallāno ajja vihārena vihāsī"ti. "Oḷārikena khvāhaṃ, āvuso, ajja vihārena vihāsiṃ.

Api ca me ahosi dhammī kathā"ti. "Kena saddhiṃ panāyasmato mahāmoggallānassa ahosi dhammī kathā"ti? "Bhagavatā kho me, āvuso, saddhiṃ ahosi dhammī kathā"ti. "Dūre kho, āvuso, bhagavā etarahi sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Kiṃ nu kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ iddhiyā upasaṅkami; udāhu bhagavā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ iddhiyā upasaṅkamī"ti? "Na khvāhaṃ, āvuso, bhagavantaṃ iddhiyā upasaṅkamiṃ; napi maṃ bhagavā iddhiyā upasaṅkami. Api ca me yāvatā bhagavā ettāvatā dibbacakkhu visujjhi dibbā ca sotadhātu. Bhagavatopi yāvatāhaṃ ettāvatā dibbacakkhu visujjhi dibbā ca sotadhātū"ti. "Yathākathaṃ panāyasmato mahāmoggallānassa bhagavatā saddhiṃ ahosi dhammī kathā"ti?

"Idhāhaṃ, āvuso, bhagavantaṃ etadavocaṃ: 'āraddhavīriyo āraddhavīriyoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, āraddhavīriyo hotī'ti? Evaṃ vutte, maṃ, āvuso, bhagavā etadavoca: 'idha, moggallāna, bhikkhu āraddhavīriyo viharati—kāmaṃ taco ca nhāru ca aṭṭhi ca avasissatu, sarīre upassussatu maṃsalohitaṃ, yaṃ taṃ purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena pattabbaṃ na taṃ apāpuṇitvā vīriyassa saṇṭhānaṃ bhavissatīti. Evaṃ kho, moggallāna, āraddhavīriyo hotī'ti. Evaṃ kho me, āvuso, bhagavatā saddhiṃ ahosi dhammī kathā"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, himavato pabbatarājassa parittā pāsāṇasakkharā yāvadeva upanikkhepanamattāya; evameva kho mayaṃ āyasmato mahāmoggallānassa yāvadeva upanikkhepanamattāya. Āyasmā hi mahāmoggallāno mahiddhiko mahānubhāvo ākaṅkhamāno kappaṃ tiṭṭheyyā"ti.

"Seyyathāpi, āvuso, mahatiyā loṇaghaṭāya parittā loṇasakkharāya yāvadeva upanikkhepanamattāya; evameva kho mayaṃ āyasmato sāriputtassa yāvadeva upanikkhepanamattāya. Āyasmā hi sāriputto bhagavatā anekapariyāyena thomito vaṇṇito pasattho:

'Sāriputtova paññāya, sīlena upasamena ca; Yopi pāraṅgato bhikkhu, etāvaparamo siyā'"ti.

Itiha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ samanumodiṃsūti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

10. Theranāmakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu theranāmako ekavihārī ceva hoti ekavihārassa ca vaṇṇavādī. So eko gāmaṃ piṇḍāya pavisati eko paṭikkamati eko raho nisīdati eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, aññataro bhikkhu theranāmako ekavihārī ekavihārassa ca vaṇṇavādī"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena theraṃ bhikkhuṃ āmantehi: 'satthā taṃ, āvuso thera, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā thero tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso thera, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā thero tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ theraṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tvaṃ, thera, ekavihārī ekavihārassa ca vaṇṇavādī"ti? "Evaṃ, bhante". "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, thera, ekavihārī ekavihārassa ca vaṇṇavādī"ti? "Idhāhaṃ, bhante, eko gāmaṃ piṇḍāya pavisāmi eko paṭikkamāmi eko raho nisīdāmi eko caṅkamaṃ adhiṭṭhāmi. Evaṃ khvāhaṃ, bhante, ekavihārī ekavihārassa ca vaṇṇavādī"ti.

"Attheso, thera, ekavihāro neso natthīti vadāmi. Api ca, thera, yathā ekavihāro vitthārena paripuṇṇo hoti taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho ... pe .... "Kathañca, thera, ekavihāro vitthārena paripuṇṇo hoti. Idha, thera, yaṃ atītaṃ taṃ pahīnaṃ, yaṃ anāgataṃ taṃ paṭinissaṭṭhaṃ, paccuppannesu ca attabhāvapaṭilābhesu chandarāgo suppaṭivinīto. Evaṃ kho, thera, ekavihāro vitthārena paripuṇṇo hotī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sabbābhibhuṃ sabbaviduṃ sumedhaṃ, Sabbesu dhammesu anūpalittaṃ; Sabbañjahaṃ taṇhākkhaye vimuttaṃ, Tamahaṃ naraṃ ekavihārīti brūmī"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

2. Upatissasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Idha mayhaṃ, āvuso, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'atthi nu kho taṃ kiñci lokasmiṃ yassa me vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā'ti? Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'natthi kho taṃ kiñci lokasmiṃ yassa me vipariṇāmaññathābhāvā uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā'"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "satthupi kho te, āvuso sāriputta, vipariṇāmaññathābhāvā nuppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti? "Satthupi kho me, āvuso, vipariṇāmaññathābhāvā nuppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā, api ca me evamassa: 'mahesakkho vata bho satthā antarahito mahiddhiko mahānubhāvo. Sace hi bhagavā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Tathā hi panāyasmato sāriputtassa dīgharattaṃ ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā susamūhatā. Tasmā āyasmato sāriputtassa satthupi vipariṇāmaññathābhāvā nuppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

1. Kolitasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosuṃ.

Āyasmā mahāmoggallāno etadavoca: "idha mayhaṃ, āvuso, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'ariyo tuṇhībhāvo, ariyo tuṇhībhāvoti vuccati. Katamo nu kho ariyo tuṇhībhāvo'ti? Tassa mayhaṃ āvuso, etadahosi: 'idha bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ

samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati ariyo tuṇhībhāvo'ti. So khvāhaṃ, āvuso, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharim. Tassa mayhaṃ, āvuso, iminā vihārena viharato vitakkasahagatā saññā manasikārā samudācaranti.

Atha kho maṃ, āvuso, bhagavā iddhiyā upasaṅkamitvā etadavoca: 'moggallāna moggallāna, mā, brāhmaṇa, ariyaṃ tuṇhībhāvaṃ pamādo, ariye tuṇhībhāve cittaṃ saṇṭhapehi, ariye tuṇhībhāve cittaṃ ekodibhāvaṃ karohi, ariye tuṇhībhāve cittaṃ samādahā'ti. So khvāhaṃ, āvuso, aparena samayena vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Yañhi taṃ, āvuso, sammā vadamāno vadeyya: 'satthārā anuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'ti, mamaṃ taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'satthārā anuggahito sāvako mahābhiññataṃ patto'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

9. Tissasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā tisso bhagavato pitucchāputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi dukkhī dummano assūni pavattayamāno. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ tissaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho tvaṃ, tissa, ekamantaṃ nisinno dukkhī dummano assūni pavattayamāno"ti? "Tathā hi pana maṃ, bhante, bhikkhū samantā vācāyasannitodakena sañjambharimakaṃsū"ti. "Tathāhi pana tvaṃ, tissa, vattā no ca vacanakkhamo; na kho te taṃ, tissa, patirūpaṃ kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa, yaṃ tvaṃ vattā no ca vacanakkhamo. Etaṃ kho te, tissa, patirūpaṃ kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa: 'yaṃ tvaṃ vattā ca assa vacanakkhamo cā'"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Kiṃ nu kujjhasi mā kujjhi, Akkodho tissa te varaṃ; Kodhamānamakkhavinayatthañhi, Tissa brahmacariyaṃ vussatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

8. Nandasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā nando bhagavato mātucchāputto ākoṭitapaccākoṭitāni cīvarāni pārupitvā akkhīni añjetvā acchaṃ pattaṃ gahetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ nandaṃ bhagavā etadavoca: "na kho te taṃ, nanda, patirūpaṃ kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa, yaṃ tvaṃ ākoṭitapaccākoṭitāni cīvarāni pārupeyyāsi, akkhīni ca añjeyyāsi, acchañca pattaṃ dhāreyyāsi. Etaṃ kho te, nanda, patirūpaṃ kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitassa, yaṃ tvaṃ āraññiko ca assasi, piṇḍapātiko ca paṃsukūliko ca kāmesu ca anapekkho vihareyyāsī"ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... satthā:

"Kadāhaṃ nandaṃ passeyyaṃ, āraññaṃ paṃsukūlikaṃ; Aññātuñchena yāpentaṃ, kāmesu anapekkhinan"ti.

Atha kho āyasmā nando aparena samayena āraññiko ca piṇḍapātiko ca paṃsukūliko ca kāmesu ca anapekkho vihāsīti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

11. Mahākappinasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā mahākappino yena bhagavā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ mahākappinaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi: "passatha no tumhe, bhikkhave, etaṃ bhikkhuṃ āgacchantaṃ odātakaṃ tanukaṃ tuṅganāsikan"ti? "Evaṃ, bhante". "Eso kho, bhikkhave, bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo. Na ca sā samāpatti sulabharūpā yā tena bhikkhunā asamāpannapubbā. Yassa catthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse.

Divā tapati ādicco, rattimābhāti candimā; Sannaddho khattiyo tapati, jhāyī tapati brāhmaṇo; Atha sabbamahorattiṃ, buddho tapati tejasā"ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 21

1. Bhikkhuvagga

5. Sujātasutta

Sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho āyasmā sujāto yena bhagavā tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ sujātaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi: "ubhayenevāyaṃ, bhikkhave, kulaputto sobhati—yañca abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, yassa catthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti. Idamavoca bhagavā ... pe ... satthā:

"Sobhati vatāyaṃ bhikkhu, ujubhūtena cetasā; Vippayutto visaṃyutto, anupādāya nibbuto; Dhāreti antimaṃ dehaṃ, jetvā māraṃ savāhinin"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

6. Catutthauposathasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacce opapātikā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī"ti?

"Idha, bhikkhu, ekaccānaṃ opapātikānaṃ nāgānaṃ evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe kāyena dvayakārino ahumha, vācāya dvayakārino, manasā dvayakārino. Te mayaṃ kāyena dvayakārino, vācāya dvayakārino, manasā dvayakārino, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapannā. Sacajja mayaṃ kāyena sucaritaṃ careyyāma, vācāya ... manasā sucaritaṃ careyyāma, evaṃ mayaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyāma. Handa mayaṃ etarahi kāyena sucaritaṃ carāma, vācāya ... manasā sucaritaṃ carāmā'ti. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena

midhekacce opapātikā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

10. Catutthasutasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī”ti?

“Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: ‘opapātikā nāgā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā’ti. Tassa evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan’ti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

11–20. Aṇḍajadānūpakārasuttadasaka

Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī”ti?

“Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: ‘aṇḍajā nāgā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā’ti. Tassa evaṃ hoti: ‘aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan’ti. So annaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu … pe … upapajjatīti … pe … so pānaṃ deti … pe … vatthaṃ deti … pe … yānaṃ deti … pe … mālaṃ deti … pe … gandhaṃ deti … pe … vilepanaṃ deti … pe … seyyaṃ deti … pe … āvasathaṃ deti … pe … padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho,

bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī”ti.

Vīsatimaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

1. Suddhikasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Catasso imā, bhikkhave, nāgayoniyo. Katamā catasso? Aṇḍajā nāgā, jalābujā nāgā, saṃsedajā nāgā, opapātikā nāgā—imā kho, bhikkhave, catasso nāgayoniyo”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

4. Dutiyauposathasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā … pe … ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: “ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacce jalābujā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī”ti? (Sabbaṃ vitthāretabbaṃ.) “Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacce jalābujā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

2. Paṇītatarasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Catasso imā, bhikkhave, nāgayoniyo. Katamā catasso? Aṇḍajā nāgā, jalābujā nāgā, saṃsedajā nāgā, opapātikā nāgā. Tatra, bhikkhave, aṇḍajehi nāgehi jalābujā ca saṃsedajā ca opapātikā ca nāgā paṇītatarā. Tatra, bhikkhave, aṇḍajehi ca jalābujehi ca nāgehi saṃsedajā ca opapātikā ca nāgā paṇītatarā. Tatra, bhikkhave, aṇḍajehi ca jalābujehi ca saṃsedajehi ca nāgehi opapātikā nāgā paṇītatarā. Imā kho, bhikkhave, catasso nāgayoniyo”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

8. Dutiyasutasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā jalābujānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? ... pe ... Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā jalābujānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

5. Tatiyauposathasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacce saṃsedajā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī"ti? (Sabbaṃ vitthāretabbaṃ.) "Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacce saṃsedajā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

7. Sutasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti?

"Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī hoti, manasā dvayakārī hoti. Tassa sutaṃ hoti: 'aṇḍajā nāgā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

9. Tatiyasutasutta

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā saṃsedajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti? ... pe ... Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā saṃsedajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

3. Uposathasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacce aṇḍajā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī"ti?

"Idha, bhikkhu, ekaccānaṃ aṇḍajānaṃ nāgānaṃ evaṃ hoti: 'mayaṃ kho pubbe kāyena dvayakārino ahumha, vācāya dvayakārino, manasā dvayakārino. Te mayaṃ kāyena dvayakārino, vācāya dvayakārino, manasā dvayakārino, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aṇḍajānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapannā. Sacajja mayaṃ kāyena sucaritaṃ careyyāma, vācāya sucaritaṃ careyyāma, manasā sucaritaṃ careyyāma, evaṃ mayaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyāma. Handa mayaṃ etarahi kāyena sucaritaṃ carāma, vācāya sucaritaṃ carāma, manasā sucaritaṃ carāmā'ti. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacce aṇḍajā nāgā uposathaṃ upavasanti vossaṭṭhakāyā ca bhavantī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 29

1. Nāgavagga

21–50. Jalābujādidānūpakārasuttattiṃsaka

Sāvatthinidānaṃ. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: "ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā jalābujānaṃ nāgānaṃ ... pe ... saṃseda-

jānaṃ nāgānaṃ ... pe ... opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti?

"Idha, bhikkhu, ekacco kāyena dvayakārī hoti, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī. Tassa sutaṃ hoti: 'opapātikā nāgā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So annaṃ deti ... pe ... pānaṃ deti ... pe ... padīpeyyaṃ deti. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjati. Ayaṃ kho, bhikkhu, hetu, ayaṃ paccayo, yena midhekacco kāyassa bhedā paraṃ maraṇā opapātikānaṃ nāgānaṃ sahabyataṃ upapajjatī"ti.

(Iminā peyyālena dasa dasa suttantā kātabbā. Evaṃ catūsu yonīsu cattālīsaṃ veyyākaraṇā honti. Purimehi pana dasahi suttantehi saha honti paṇṇāsasuttantāti.)

Nāgavaggo paṭhamo.

Suddhikaṃ paṇītataraṃ, caturo ca uposathā; Tassa sutaṃ caturo ca, dānūpakārā ca tālīsaṃ; Paṇṇāsa piṇḍato suttā, nāgamhi suppakāsitāti.

Nāgasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

17. Saṃyojanappahānasutta

"Ānāpānassatisamādhi, bhikkhave, bhāvito bahulīkato saṃyojanappahānāya saṃvattati ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

20. Āsavakkhayasutta

"... Āsavānaṃ khayāya saṃvattati. Kathaṃ bhāvito ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato saṃyojanappahānāya saṃvattati ... anusayasamugghātāya saṃvattati ... addhānaparīñnāya saṃvattati ... āsavānaṃ khayāya saṃvattati? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā ... pe ... paṭinissaggānupassī assasissāmīti sikkhati, paṭinissaggānupassī passasissāmīti sikkhati. Evaṃ bhāvito kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato saṃyojanappahānāya saṃvattati ... pe ... anusayasamugghātāya saṃvattati

... pe ... addhānapariññāya saṃvattati ... pe ... āsavānaṃ khayāya saṃvattatī”ti.

Dasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Icchānaṅgalaṃ kaṅkheyyaṃ, ānandā apare duve; Bhikkhū saṃyojanānusayā, addhānaṃ āsavakkhayanti.

Ānāpānasaṃyuttaṃ dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

12. Kaṅkheyyasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā lomasakaṃbhiyo sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahānāmo sakko yenāyasmā lomasakaṃbhiyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ lomasakaṃbhiyaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko āyasmantaṃ lomasakaṃbhiyaṃ etadavoca: “so eva nu kho, bhante, sekho vihāro so tathāgatavihāro, udāhu aññova sekho vihāro añño tathāgatavihāro”ti?

“Na kho, āvuso mahānāma, sveva sekho vihāro, so tathāgatavihāro. Añño kho, āvuso mahānāma, sekho vihāro, añño tathāgatavihāro. Ye te, āvuso mahānāma, bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti, te pañca nīvaraṇe pahāya viharanti. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ pahāya viharanti, byāpādanīvaraṇaṃ ... pe ... thinamiddhanīvaraṇaṃ ... uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ ... vicikicchānīvaraṇaṃ pahāya viharanti.

Yepi te, āvuso mahānāma, bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti, te ime pañca nīvaraṇe pahāya viharanti.

Ye ca kho te, āvuso mahānāma, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tesaṃ pañca nīvaraṇā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ; byāpādanīvaraṇaṃ pahīnaṃ ... pe ... thinamiddhanīvaraṇaṃ ... uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ ... vicikicchānīvaraṇaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ

anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ.

Ye te, āvuso mahānāma, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tesaṃ ime pañca nīvaraṇā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tadamināpetaṃ, āvuso mahānāma, pariyāyena veditabbaṃ yathā— aññova sekho vihāro, añño tathāgatavihāro.

Ekamidaṃ, āvuso mahānāma, samayaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Tatra kho, āvuso mahānāma, bhagavā bhikkhū āmantesi: 'icchāmahaṃ, bhikkhave, temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Nāmhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā'ti. 'Evaṃ, bhante'ti kho, āvuso mahānāma, te bhikkhū bhagavato paṭissutvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena.

Atha kho, āvuso, bhagavā tassa temāsassa accayena paṭisallānā vuṭṭhito bhikkhū āmantesi: 'sace kho, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: "katamenāvuso, vihārena samaṇo gotamo vassāvāsaṃ bahulaṃ vihāsī"ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: "ānāpānassatisamādhinā kho, āvuso, bhagavā vassāvāsaṃ bahulaṃ vihāsī"'ti. Idhāhaṃ, bhikkhave, sato assasāmi, sato passasāmi. Dīghaṃ assasanto dīghaṃ assasāmīti pajānāmi, dīghaṃ passasanto dīghaṃ passasāmīti pajānāmi ... pe ... paṭinissaggānupassī assasissāmīti pajānāmi, paṭinissaggānupassī passasissāmīti pajānāmi.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya—ariyavihāro itipi, brahmavihāro itipi, tathāgatavihāro itipi. Ānāpānassatisamādhiṃ sammā vadamāno vadeyya— ariyavihāro itipi, brahmavihāro itipi, tathāgatavihāro itipi.

Ye te, bhikkhave, bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti, tesaṃ ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato āsavānaṃ khayāya saṃvattati.

Ye ca kho te, bhikkhave, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tesaṃ ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato diṭṭheva dhamme sukhavihārāya ceva saṃvattati satisampajaññāya

ca.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya—ariyavihāro itipi, brahmavihāro itipi, tathāgatavihāro itipi. Ānāpānassatisamādhiṃ sammā vadamāno vadeyya— ariyavihāro itipi, brahmavihāro itipi, tathāgatavihāro itipīti. Iminā kho etaṃ, āvuso mahānāma, pariyāyena veditabbaṃ, yathā—aññova sekho vihāro, añño tathāgatavihāro"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

2. Bojjhaṅgasutta

"Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu ānāpānassatisahagataṃ satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, ānāpānassatisahagataṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... ānāpānassatisahagataṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

11. Icchānaṅgalasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "icchāmahaṃ, bhikkhave, temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Nāmhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena.

Atha kho bhagavā tassa temāsassa accayena paṭisallānā vuṭṭhito bhikkhū āmantesi: "sace kho, bhikkhave, aññatitthiyā paribbājakā evaṃ puccheyyuṃ: 'katamenāvuso, vihārena samaṇo gotamo vassāvāsaṃ bahulaṃ vihāsī'ti, evaṃ puṭṭhā tumhe, bhikkhave, tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ byākareyyātha: 'ānāpānassatisamādhinā kho, āvuso, bhagavā vassāvāsaṃ bahulaṃ vihāsī'ti. Idhāhaṃ, bhikkhave,

sato assasāmi, sato passasāmi. Dīghaṃ assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāmi, dīghaṃ passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāmi; rassaṃ assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāmi, rassaṃ passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāmi; 'sabbakāyappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti pajānāmi ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti pajānāmi, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti pajānāmi.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'ariyavihāro' itipi, 'brahmavihāro' itipi, 'tathāgatavihāro' itipi. Ānāpānassatisamādhiṃ sammā vadamāno vadeyya: 'ariyavihāro' itipi, 'brahmavihāro' itipi, 'tathāgatavihāro' itipi. Ye te, bhikkhave, bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaraṃ yogakkhemaṃ patthayamānā viharanti tesaṃ ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato āsavānaṃ khayāya saṃvattati. Ye ca kho te, bhikkhave, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññāvimuttā, tesaṃ ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato diṭṭhadhammasukhavihārāya ceva saṃvattati satisampajaññāya ca.

Yañhi taṃ, bhikkhave, sammā vadamāno vadeyya: 'ariyavihāro' itipi, 'brahmavihāro' itipi, 'tathāgatavihāro' itipi. Ānāpānassatisamādhiṃ sammā vadamāno vadeyya: 'ariyavihāro' itipi, 'brahmavihāro' itipi, 'tathāgatavihāro' itipī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

15. Paṭhamabhikkhusutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "atthi nu kho, bhante, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti? "Atthi kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti.

"Katamo pana, bhante, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme

paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti? "Ānāpānassatisamādhi kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentīti.

Kathaṃ bhāvito ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā ... pe ... evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

10. Kimilasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kimilāyaṃ viharati veḷuvane. Tatra kho bhagavā āyasmantaṃ kimilaṃ āmantesi: "kathaṃ bhāvito nu kho, kimila, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso"ti?

Evaṃ vutte, āyasmā kimilo tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ kimilaṃ āmantesi: "kathaṃ bhāvito nu kho, kimila, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso"ti? Tatiyampi kho āyasmā kimilo tuṇhī ahosi.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo. Yaṃ bhagavā ānāpānassatisamādhiṃ bhāseyya, bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti.

"Tenahānanda, suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca: "kathaṃ bhāvito ca, ānanda, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvito kho, ānanda, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso.

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti; rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti; 'sabbakāyappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati— kāye kāyānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Kāyaññatarāhaṃ, ānanda, etaṃ vadāmi yadidaṃ—assāsapassāsaṃ. Tasmātihānanda, kāye kāyānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu 'pītippaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'pītippaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'sukhappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sukhappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati—vedanāsu vedanānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Vedanāññatarāhaṃ, ānanda, etaṃ vadāmi, yadidaṃ—assāsapassāsānaṃ sādhukaṃ manasikāraṃ. Tasmātihānanda, vedanāsu vedanānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (2)

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu 'cittappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; abhippamodayaṃ cittaṃ ... pe ... samādahaṃ cittaṃ ... 'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati—citte cittānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Nāhaṃ, ānanda, muṭṭhassatissa asampajānassa ānāpānassatisamādhibhāvanaṃ vadāmi. Tasmātihānanda, citte cittānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (3)

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu 'aniccānupassī assasissāmī'ti sikkhati ... pe ... virāgānupassī ... nirodhānupassī ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati—dhamme

dhammānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. So yaṃ taṃ hoti abhijjhādomanassānaṃ pahānaṃ taṃ paññāya disvā sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Tasmātihānanda, dhammesu dhammānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (4)

Seyyathāpi, ānanda, catumahāpathe mahāpaṃsupuñjo. Puratthimāya cepi disāyaṃ āgaccheyya sakaṭaṃ vā ratho vā, upahanateva taṃ paṃsupuñjaṃ; pacchimāya cepi disāya āgaccheyya ... uttarāya cepi disāya ... dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya sakaṭaṃ vā ratho vā, upahanateva taṃ paṃsupuñjaṃ. Evameva kho, ānanda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharantopi upahanateva pāpake akusale dhamme; vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharantopi upahanateva pāpake akusale dhamme"ti.

Dasamaṃ.

Ekadhammavaggo paṭhamo.

Ekadhammo ca bojjhaṅgo, suddhikañca duve phalā; Ariṭṭho kappino dīpo, vesālī kimilena cāti.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

13. Paṭhamaānandasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "atthi nu kho, bhante, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti?

"Atthi kho, ānanda, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti.

"Katamo pana, bhante, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti? "Ānāpānassatisamādhi kho, ānanda, ekadhammo bhāvito bahulīkato

cattāro satipaṭṭhāne paripūreti, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrenti.

Kathaṃ bhāvito, ānanda, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati. Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati.

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti; rassaṃ vā ... pe ... 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati—kāye kāyānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Kāyaññatarāhaṃ, ānanda, etaṃ vadāmi, yadidaṃ—assāsapassāsaṃ. Tasmātihānanda, kāye kāyānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu 'pītippaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, sukhappaṭisaṃvedī ... pe ... cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī ... 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati—vedanāsu vedanānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Vedanāññatarāhaṃ, ānanda, etaṃ vadāmi, yadidaṃ—assāsapassāsānaṃ sādhukaṃ manasikāraṃ. Tasmātihānanda, vedanāsu vedanānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (2)

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu 'cittappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; abhippamodayaṃ cittaṃ ... pe ... samādahaṃ cittaṃ ... 'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati—citte cittānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā,

vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Nāhaṃ, ānanda, muṭṭhassatissa asampajānassa ānāpānassatisamādhibhāvanaṃ vadāmi. Tasmātihānanda, citte cittānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (3)

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu aniccānupassī ... pe ... virāgānupassī ... nirodhānupassī ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati—dhammesu dhammānupassī, ānanda, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. So yaṃ taṃ hoti abhijjhādomanassānaṃ pahānaṃ taṃ paññāya disvā sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Tasmātihānanda, dhammesu dhammānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (4)

Evaṃ bhāvito kho, ānanda, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti.

Kathaṃ bhāvitā cānanda, cattāro satipaṭṭhānā kathaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti? Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati— upaṭṭhitāssa tasmiṃ samaye bhikkhuno sati hoti asammuṭṭhā. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhuno upaṭṭhitā sati hoti asammuṭṭhā—satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati.

So tathā sato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu tathā sato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati— dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (2)

Tassa taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhuno taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ— vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, vīriyasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno

bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (3)

Āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhuno āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā—pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, pītisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (4)

Pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhuno pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati— passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, passaddhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (5)

Passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhuno passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati—samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, samādhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (6)

So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti—upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (7)

Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati—upaṭṭhitāssa tasmiṃ samaye bhikkhuno sati hoti asammuṭṭhā. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhuno upaṭṭhitā sati hoti asammuṭṭhā— satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (Yathā paṭhamaṃ satipaṭṭhānaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Yasmiṃ samaye, ānanda, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti—upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ

gacchati. Evaṃ bhāvitā kho, ānanda, cattāro satipaṭṭhānā evaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti.

Kathaṃ bhāvitā, ānanda, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrenti? Idhānanda, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, ānanda, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

18. Anusayasamugghātasutta

"... Anusayasamugghātāya saṃvattati ....

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

6. Ariṭṭhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā ... pe ... etadavoca: "bhāvetha no tumhe bhikkhave, ānāpānassatin"ti? Evaṃ vutte, āyasmā ariṭṭho bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, bhante, bhāvemi ānāpānassatin"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, ariṭṭha, bhāvesi ānāpānassatin"ti? "Atītesu me, bhante, kāmesu kāmacchando pahīno, anāgatesu me kāmesu kāmacchando vigato, ajjhattabahiddhā ca me dhammesu paṭighasaññā suppaṭivinītā. So satova assasissāmi, satova passasissāmi. Evaṃ khvāhaṃ, bhante, bhāvemi ānāpānassatin"ti.

"'Atthesā, ariṭṭha, ānāpānassati, nesā natthī'ti vadāmi. Api ca, ariṭṭha, yathā ānāpānassati vitthārena paripuṇṇā hoti taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ariṭṭho bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Kathañca, ariṭṭha, ānāpānassati vitthārena paripuṇṇā hoti? Idha, ariṭṭha, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati. Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti ... pe ... 'paṭinissaggānupassī

assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ kho, ariṭṭha, ānāpānassati vitthārena paripuṇṇā hotī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

9. Vesālīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhūnaṃ anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsati.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "icchāmahaṃ, bhikkhave, aḍḍhamāsaṃ paṭisallīyituṃ. Nāmhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena.

Atha kho te bhikkhū: "bhagavā anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsatī"ti anekākāravokāraṃ asubhabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti. Te iminā kāyena aṭṭīyamānā harāyamānā jigucchamānā satthahārakaṃ pariyesanti. Dasapi bhikkhū ekāhena satthaṃ āharanti, vīsampi ... pe ... tiṃsampi bhikkhū ekāhena satthaṃ āharanti.

Atha kho bhagavā tassa aḍḍhamāsassa accayena paṭisallānā vuṭṭhito āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "kiṃ nu kho, ānanda, tanubhūto viya bhikkhusaṅgho"ti? "Tathā hi pana, bhante, 'bhagavā bhikkhūnaṃ anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsatī'ti anekākāravokāraṃ asubhabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti. Te iminā kāyena aṭṭīyamānā harāyamānā jigucchamānā satthahārakaṃ pariyesanti. Dasapi bhikkhū ekāhena satthaṃ āharanti, vīsampi bhikkhū ... tiṃsampi bhikkhū ekāhena satthaṃ āharanti. Sādhu, bhante, bhagavā aññaṃ pariyāyaṃ ācikkhatu yathāyaṃ bhikkhusaṅgho aññāya saṇṭhaheyyā"ti.

"Tenahānanda, yāvatikā bhikkhū vesāliṃ upanissāya viharanti te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yāvatikā bhikkhū vesāliṃ upanissāya viharanti te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātetvā yena bhagavā tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "sannipatito, bhante, bhikkhusaṃgho. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "ayampi kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti.

Seyyathāpi, bhikkhave, gimhānaṃ pacchime māse ūhataṃ rajojallaṃ, tamenaṃ mahāakālamegho ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti; evameva kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti. Kathaṃ bhāvito ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti?

Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvito kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasametī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

14. Dutiyaānandasutta

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "atthi nu kho, ānanda, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti. "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... "atthānanda, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta

dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrenti.

Katamo cānanda, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrenti? Ānāpānassatisamādhi, ānanda, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentīti. Kathaṃ bhāvito cānanda, ānāpānassatisamādhi, kathaṃ bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti? Idhānanda, bhikkhu araññagato vā ... pe ... evaṃ bhāvitā kho, ānanda, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

8. Padīpopamasutta

"Ānāpānassatisamādhi, bhikkhave, bhāvito bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso. Kathaṃ bhāvito ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso?

Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati. Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvito kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso.

Ahampi sudaṃ, bhikkhave, pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno iminā vihārena bahulaṃ viharāmi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, iminā vihārena bahulaṃ viharato neva kāyo kilamati na cakkhūni; anupādāya ca me āsavehi cittaṃ vimucci.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'neva me kāyo kilameyya na cakkhūni, anupādāya ca me āsavehi cittaṃ vimucceyyā'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'ye me gehasitā sarasaṅkappā te pahīyeyyun'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sād-

hukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'appaṭikūlañca paṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihareyyaṃ sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeyyan yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—upekkhako satimā sukhavihārīti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'sabbaso rūpasaññā-

naṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Tasmātiha, bhikkhave, bhikkhu cepi ākaṅkheyya: 'sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja vihareyyan'ti, ayameva ānāpānassatisamādhi sādhukaṃ manasi kātabbo.

Evaṃ bhāvite kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhimhi evaṃ bahulīkate, sukhañce vedanaṃ vedayati, sā 'aniccā'ti pajānāti, 'anajjhositā'ti pajānāti, 'anabhinanditā'ti pajānāti; dukkhañce vedanaṃ vedayati, sā 'aniccā'ti pajānāti, 'anajjhositā'ti pajānāti, 'anabhinanditā'ti pajānāti; adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, 'sā aniccā'ti pajānāti, 'anajjhositā'ti pajānāti, 'anabhinanditā'ti pajānāti.

Sukhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati; dukkhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati; adukkhamasukhañce vedanaṃ vedayati, visaṃyutto naṃ vedayati. So kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, 'kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, telañca paṭicca, vaṭṭiñca paṭicca telappadīpo jhāyeyya, tasseva telassa ca vaṭṭiyā ca pariyādānā anāhāro nibbāyeyya; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'kāyapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, jīvita-

pariyantikaṃ vedanaṃ vedayamāno 'jīvitapariyantikaṃ vedanaṃ vedayāmī'ti pajānāti, 'kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā idheva sabbavedayitāni anabhinanditāni sītībhavissantī'ti pajānātī"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

4. Paṭhamaphalasutta

"Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Evaṃ bhāvitāya kho, bhikkhave, ānāpānassatiyā evaṃ bahulīkatāya dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ—diṭṭhe dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

16. Dutiyabhikkhusutta

Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: "atthi nu kho, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrentī"ti? "Bhagavaṃmūlakā no, bhante, dhammā ... pe ... bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Atthi, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrenti.

Katamo ca, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro dhamme paripūreti, cattāro dhammā bhāvitā bahulīkatā satta dhamme paripūrenti, satta dhammā bhāvitā bahulīkatā dve dhamme paripūrenti?

Ānāpānassatisamādhi, bhikkhave, ekadhammo bhāvito bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti, cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti, satta bojjhaṅgā bhāvitā bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentīti.

Kathaṃ bhāvito ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti ... pe ... sabbakāyappaṭisaṃvedī ... pe ... 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati—kāye kāyānupassī, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Kāyaññatarāhaṃ, bhikkhave, etaṃ vadāmi, yadidaṃ— assāsapassāsaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, kāye kāyānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu pītippaṭisaṃvedī ... pe ... sukhappaṭisaṃvedī ... cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī ... 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati—vedanāsu vedanānupassī, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Vedanāññatarāhaṃ, bhikkhave, etaṃ vadāmi, yadidaṃ—assāsapassāsānaṃ sādhukaṃ manasikāraṃ. Tasmātiha, bhikkhave, vedanāsu vedanānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (2)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu cittappaṭisaṃvedī ... pe ... abhippamodayaṃ cittaṃ ... pe ... 'samādahaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'samādahaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati—citte cittānupassī, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sam-

pajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Taṃ kissa hetu? Nāhaṃ, bhikkhave, muṭṭhassatissa asampajānassa ānāpānassatisamādhibhāvanaṃ vadāmi. Tasmātiha, bhikkhave, citte cittānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (3)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu aniccānupassī ... pe ... virāgānupassī ... pe ... nirodhānupassī ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati—dhammesu dhammānupassī, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. So yaṃ taṃ hoti abhijjhādomanassānaṃ pahānaṃ taṃ paññāya disvā sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Tasmātiha, bhikkhave, dhammesu dhammānupassī bhikkhu tasmiṃ samaye viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (4)

Evaṃ bhāvito kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato cattāro satipaṭṭhāne paripūreti.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā kathaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti? Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati—upaṭṭhitāssa tasmiṃ samaye bhikkhuno sati hoti asammuṭṭhā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā—satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati.

So tathāsato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati— dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, dhammavicayasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (2)

Tassa taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ— vīriyasambojjhaṅgo tas-

miṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, vīriyasambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, vīriyasambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (3)

Āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā—pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, pītisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, pītisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (4)

Pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati— passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, passaddhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, passaddhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (5)

Passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati—samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, samādhisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, samādhisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (6)

So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti—upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. (7)

Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu ... pe ... citte ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati—upaṭṭhitāssa tasmiṃ samaye bhikkhuno sati hoti asammuṭṭhā. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhuno upaṭṭhitā sati hoti asammuṭṭhā—satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno āraddho hoti, satisambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti—satisambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati ... pe ....

So tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti. Yasmiṃ samaye, bhikkhave, bhikkhu tathāsamāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti—upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno

āraddho hoti, upekkhāsambojjhaṅgaṃ tasmiṃ samaye bhikkhu bhāveti, upekkhāsambojjhaṅgo tasmiṃ samaye bhikkhuno bhāvanāpāripūriṃ gacchati. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, cattāro satipaṭṭhānā evaṃ bahulīkatā satta bojjhaṅge paripūrenti.

Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, satta bojjhaṅgā kathaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrenti? Idha, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ; dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, satta bojjhaṅgā evaṃ bahulīkatā vijjāvimuttiṃ paripūrentī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

3. Suddhikasutta

"Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

1. Ekadhammasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho ... pe ... etadavoca: "ekadhammo, bhikkhave, bhāvito bahulīkato mahapphalo hoti mahānisaṃso. Katamo ekadhammo? Ānāpānassati. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So satova assasati, satova passasati.

Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti; rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti; 'sabbakāyappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati.

'Pītippaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'pītippaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'sukhappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sukhappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati.

'Cittappaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'cittappaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati; 'abhippamodayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'abhippamodayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'samādahaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'samādahaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'vimocayaṃ cittaṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'vimocayaṃ cittaṃ passasissāmī'ti sikkhati; 'aniccānupassī assasissāmī'ti sikkhati.

'Aniccānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'virāgānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'virāgānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'nirodhānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'nirodhānupassī passasissāmī'ti sikkhati; 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati.

Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

2. Dutiyavagga

19. Addhānapariññāsutta

"... Addhānapariññāya saṃvattati ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

7. Mahākappinasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena āyasmā mahākappino bhagavato avidūre nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ mahākappinaṃ avidūre nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Disvāna bhikkhū āmantesi:

"Passatha no tumhe, bhikkhave, etassa bhikkhuno kāyassa iñjitattaṃ vā phanditattaṃ vā"ti? "Yadāpi mayaṃ, bhante, taṃ āyasmantaṃ passāma saṅghamajjhe vā nisinnaṃ ekaṃ vā raho nisinnaṃ, tadāpi mayaṃ tassa āyasmato na passāma kāyassa iñjitattaṃ vā phanditattaṃ vā"ti.

"Yassa, bhikkhave, samādhissa bhāvitattā bahulīkatattā neva kāyassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā, na cittassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā, tassa so, bhikkhave, bhikkhu samādhissa nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī. Katamassa ca, bhikkhave, samādhissa bhāvitattā bahulīkatattā neva kāyassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā, na cittassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā?

Ānāpānassatisamādhissa, bhikkhave, bhāvitattā bahulīkatattā neva kāyassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā, na cittassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā. Kathaṃ bhāvite ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhimhi kathaṃ bahulīkate neva kāyassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā, na cittassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā?

Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvite ca kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhimhi evaṃ bahulīkate neva kāyassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā, na cittassa iñjitattaṃ vā hoti phanditattaṃ vā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 54

1. Ekadhammavagga

5. Dutiyaphalasutta

"Ānāpānassati, bhikkhave, bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti

mahānisaṃsā. Kathaṃ bhāvitā ca, bhikkhave, ānāpānassati kathaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati ... pe ... 'paṭinissaggānupassī assasissāmī'ti sikkhati, 'paṭinissaggānupassī passasissāmī'ti sikkhati. Evaṃ bhāvitā kho, bhikkhave, ānāpānassati evaṃ bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsā.

Evaṃ bhāvitāya kho, bhikkhave, ānāpānassatiyā evaṃ bahulīkatāya satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame satta phalā sattānisaṃsā? Diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti; no ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti. Atha maraṇakāle aññaṃ ārādheti; no ce diṭṭheva dhamme paṭikacca aññaṃ ārādheti, no ce maraṇakāle aññaṃ ārādheti. Atha pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā antarāparinibbāyī hoti ... upahaccaparinibbāyī hoti ... asaṅkhāraparinibbāyī hoti ... sasaṅkhāraparinibbāyī hoti ... uddhaṃsoto hoti akaniṭṭhagāmī—evaṃ bhāvitāya kho, bhikkhave, ānāpānassatiyā evaṃ bahulīkatāya ime satta phalā sattānisaṃsā pāṭikaṅkhā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

12. Udayasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena udayassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami. Atha kho udayo brāhmaṇo bhagavato pattaṃ odanena pūresi. Dutiyampi kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena udayassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami ... pe ... tatiyampi kho udayo brāhmaṇo bhagavato pattaṃ odanena pūretvā bhagavantaṃ etadavoca: "pakaṭṭhakoyaṃ samaṇo gotamo punappunaṃ āgacchatī"ti.

"Punappunañceva vapanti bījaṃ, Punappunaṃ vassati devarājā;
Punappunaṃ khettaṃ kasanti kassakā, Punappunaṃ dhaññamupeti raṭṭhaṃ.

Punappunaṃ yācakā yācayanti, Punappunaṃ dānapatī dadanti;
Punappunaṃ dānapatī daditvā, Punappunaṃ saggamupenti ṭhānaṃ.

Punappunaṃ khīranikā duhanti, Punappunaṃ vaccho upeti mātaraṃ; Punappunaṃ kilamati phandati ca, Punappunaṃ gabbhamupeti mando.

Punappunaṃ jāyati mīyati ca, Punappunaṃ sivathikaṃ haranti; Maggañca laddhā apunabbhavāya, Na punappunaṃ jāyati bhūripaññoʼti.

Evaṃ vutte, udayo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: ʼʼabhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatanʼʼti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

4. Bilaṅgikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Assosi kho bilaṅgikabhāradvājo brāhmaṇo: ʼʼbhāradvājagotto kira brāhmaṇo samaṇassa gotamassa santike agārasmā anagāriyaṃ pabbajitoʼʼti kupito anattamano yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tuṇhībhūto ekamantaṃ aṭṭhāsi. Atha kho bhagavā bilaṅgikassa bhāradvājassa brāhmaṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya bilaṅgikaṃ bhāradvājaṃ brāhmaṇaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

ʼʼYo appaduṭṭhassa narassa dussati, Suddhassa posassa anaṅgaṇassa; Tameva bālaṃ pacceti pāpaṃ, Sukhumo rajo paṭivātaṃva khittoʼʼti.

Evaṃ vutte, bilaṅgikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: ʼʼabhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

7. Suddhikasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho suddhikabhāradvājo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho suddhikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavato santike imaṃ gāthaṃ ajjhabhāsi:

ʼʼNa brāhmaṇo sujjhati koci, Loke sīlavāpi tapokaraṃ; Vijjācaraṇasampanno, So sujjhati na aññā itarā pajāʼʼti.

ʼʼBahumpi palapaṃ jappaṃ, na jaccā hoti brāhmaṇo; Antokasambu saṅkiliṭṭho, kuhanaṃ upanissito.

Khattiyo brāhmaṇo vesso, Suddo caṇḍālapukkuso; Āraddhavīriyo pahitatto, Niccaṃ daḷhaparakkamo; Pappoti paramaṃ suddhiṃ, Evaṃ jānāhi brāhmaṇā"ti.

Evaṃ vutte, suddhikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

3. Asurindakasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Assosi kho asurindakabhāradvājo brāhmaṇo: "bhāradvājagotto brāhmaṇo kira samaṇassa gotamassa santike agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti kupito anattamano yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosati paribhāsati. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi. Atha kho asurindakabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "jitosi, samaṇa, jitosi, samaṇā"ti.

"Jayaṃ ve maññati bālo, vācāya pharusaṃ bhaṇaṃ; Jayañcevassa taṃ hoti, yā titikkhā vijānato.

Tasseva tena pāpiyo, yo kuddhaṃ paṭikujjhati; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.

Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammati.

Ubhinnaṃ tikicchantānaṃ, attano ca parassa ca; Janā maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā"ti.

Evaṃ vutte, asurindakabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

10. Bahudhītarasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena aññatarassa bhāradvājagottassa brāhmaṇassa catuddasa balībaddā naṭṭhā honti. Atha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo te balībadde gavesanto yena so vanasaṇḍo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā addasa bhagavantaṃ tasmiṃ vanasaṇḍe nisinnaṃ pal-

laṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato santike imā gāthāyo abhāsi:

"Na hi nūnimassa samaṇassa, Balībaddā catuddasa; Ajjasaṭṭhiṃ na dissanti, Tenāyaṃ samaṇo sukhī.

Na hi nūnimassa samaṇassa, Tilākhettasmi pāpakā; Ekapaṇṇā dupaṇṇā ca, Tenāyaṃ samaṇo sukhī.

Na hi nūnimassa samaṇassa, Tucchakoṭṭhasmi mūsikā; Ussoḷhikāya naccanti, Tenāyaṃ samaṇo sukhī.

Na hi nūnimassa samaṇassa, Santhāro sattamāsiko; Uppāṭakehi sañchanno, Tenāyaṃ samaṇo sukhī.

Na hi nūnimassa samaṇassa, Vidhavā satta dhītaro; Ekaputtā duputtā ca, Tenāyaṃ samaṇo sukhī.

Na hi nūnimassa samaṇassa, Piṅgalā tilakāhatā; Sottaṃ pādena bodheti, Tenāyaṃ samaṇo sukhī.

Na hi nūnimassa samaṇassa, Paccūsamhi iṇāyikā; Detha dethāti codenti, Tenāyaṃ samaṇo sukhī"ti.

"Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, balībaddā catuddasa; Ajjasaṭṭhiṃ na dissanti, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī.

Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, tilākhettasmi pāpakā; Ekapaṇṇā dupaṇṇā ca, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī.

Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, tucchakoṭṭhasmi mūsikā; Ussoḷhikāya naccanti, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī.

Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, santhāro sattamāsiko; Uppāṭakehi sañchanno, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī.

Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, vidhavā satta dhītaro; Ekaputtā duputtā ca, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī.

Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, piṅgalā tilakāhatā; Sottaṃ pādena bodheti, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī.

Na hi mayhaṃ brāhmaṇa, paccūsamhi iṇāyikā; Detha dethāti codenti, tenāhaṃ brāhmaṇā sukhī"ti.

Evaṃ vutte, bhāradvājagotto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya:

'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evameva bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Alattha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno panāyasmā bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Arahantavaggo paṭhamo.

Dhanañjānī ca akkosaṃ, asurindaṃ bilaṅgikaṃ; Ahiṃsakaṃ jaṭā ceva, suddhikañceva aggikā; Sundarikaṃ bahudhīta— rena ca te dasāti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

21. Saṅgāravasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena saṅgāravo nāma brāhmaṇo sāvatthiyaṃ paṭivasati udakasuddhiko, udakena parisuddhiṃ pacceti, sāyaṃ pātaṃ udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bhante, saṅgāravo nāma brāhmaṇo sāvatthiyaṃ paṭivasati udakasuddhiko, udakena suddhiṃ pacceti, sāyaṃ pātaṃ udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Sādhu, bhante, bhagavā yena saṅgāravassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena saṅgāravassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho saṅgāravo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sam-

modanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho saṅgāravaṃ brāhmaṇaṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira tvaṃ, brāhmaṇa, udakasuddhiko, udakena suddhiṃ paccesi, sāyaṃ pātaṃ udakorohanānuyogamanuyutto viharasī"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Kiṃ pana tvaṃ, brāhmaṇa, atthavasaṃ sampassamāno udakasuddhiko, udakasuddhiṃ paccesi, sāyaṃ pātaṃ udakorohanānuyogamanuyutto viharasī"ti? "Idha me, bho gotama, yaṃ divā pāpakammaṃ kataṃ hoti, taṃ sāyaṃ nhānena pavāhemi, yaṃ rattiṃ pāpakammaṃ kataṃ hoti taṃ pātaṃ nhānena pavāhemi. Imaṃ khvāhaṃ, bho gotama, atthavasaṃ sampassamāno udakasuddhiko, udakena suddhiṃ paccemi, sāyaṃ pātaṃ udakorohanānuyogamanuyutto viharāmī"ti.

"Dhammo rahado brāhmaṇa sīlatittho, Anāvilo sabbhi sataṃ pasattho; Yattha have vedaguno sinātā, Anallagattāva taranti pāran"ti.

Evaṃ vutte, saṅgāravo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

15. Mānatthaddhasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena mānatthaddho nāma brāhmaṇo sāvatthiyaṃ paṭivasati. So neva mātaraṃ abhivādeti, na pitaraṃ abhivādeti, na ācariyaṃ abhivādeti, na jeṭṭhabhātaraṃ abhivādeti. Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ deseti. Atha kho mānatthaddhassa brāhmaṇassa etadahosi: "ayaṃ kho samaṇo gotamo mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ deseti. Yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ. Sace maṃ samaṇo gotamo ālapissati, ahampi taṃ ālapissāmi. No ce maṃ samaṇo gotamo ālapissati, ahampi nālapissāmī"ti. Atha kho mānatthaddho brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tuṇhībhūto ekamantaṃ aṭṭhāsi. Atha kho bhagavā taṃ nālapi. Atha kho mānatthaddho brāhmaṇo: "nāyaṃ samaṇo gotamo kiñci jānātī"ti tatova puna nivattitukāmo ahosi. Atha kho bhagavā mānatthaddhassa brāhmaṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya mānatthaddhaṃ brāhmaṇaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Na mānaṃ brāhmaṇa sādhu, atthikassīdha brāhmaṇa; Yena atthena āgacchi, tamevamanubrūhaye"ti.

Atha kho mānatthaddho brāhmaṇo: "cittaṃ me samaṇo gotamo jānātī"ti tattheva bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavato pādāni mukhena ca paricumbati pāṇīhi ca parisambāhati, nāmañca sāveti: "mānatthaddhāhaṃ, bho gotama, mānatthaddhāhaṃ, bho gotamā"ti. Atha kho sā parisā abbhutavittajātā ahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Ayañhi mānatthaddho brāhmaṇo neva mātaraṃ abhivādeti, na pitaraṃ abhivādeti, na ācariyaṃ abhivādeti, na jeṭṭhabhātaraṃ abhivādeti; atha ca pana samaṇe gotame evarūpaṃ paramanipaccakāraṃ karotī"ti. Atha kho bhagavā mānatthaddhaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "alaṃ, brāhmaṇa, uṭṭhehi, sake āsane nisīda. Yato te mayi cittaṃ pasannan"ti. Atha kho mānatthaddho brāhmaṇo sake āsane nisīditvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kesu na mānaṃ kayirātha, kesu cassa sagāravo; Kyassa apacitā assu, kyassu sādhu supūjitā"ti.

"Mātari pitari cāpi, atho jeṭṭhamhi bhātari; Ācariye catutthamhi, tesu na mānaṃ kayirātha; Tesu assa sagāravo, tyassa apacitā assu; Tyassu sādhu supūjitā.

Arahante sītībhūte, katakicce anāsave; Nihacca mānaṃ athaddho, te namasse anuttare"ti.

Evaṃ vutte, mānatthaddho brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

8. Aggikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aggikabhāradvājassa brāhmaṇassa sappinā pāyaso sannihito hoti: "aggiṃ juhissāmi, aggihuttaṃ paricarissāmī"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Rājagahe sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena aggikabhāradvājassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Addasā kho aggikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ piṇḍāya ṭhitaṃ. Disvāna bhagavantaṃ gāthāya

ajjhabhāsi:

"Tīhi vijjāhi sampanno, jātimā sutavā bahū; Vijjācaraṇasampanno, somaṃ bhuñjeyya pāyasan"ti.

"Bahumpi palapaṃ jappaṃ, na jaccā hoti brāhmaṇo; Antokasambu saṅkiliṭṭho, kuhanāparivārito.

Pubbenivāsaṃ yo vedī, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni.

Etāhi tīhi vijjāhi, tevijjo hoti brāhmaṇo; Vijjācaraṇasampanno, somaṃ bhuñjeyya pāyasan"ti.

"Bhuñjatu bhavaṃ gotamo. Brāhmaṇo bhavan"ti.

"Gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, Sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo; Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, Dhamme sati brāhmaṇa vuttiresā.

Aññena ca kevalinaṃ mahesiṃ, Khīṇāsavaṃ kukkuccavūpasantaṃ; Annena pānena upaṭṭhahassu, Khettañhi taṃ puññapekkhassa hotī"ti.

Evaṃ vutte, aggikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... aññataro ca panāyasmā aggikabhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

17. Navakammikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena navakammikabhāradvājo brāhmaṇo tasmiṃ vanasaṇḍe kammantaṃ kārāpeti. Addasā kho navakammikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ aññatarasmiṃ sālarukkhamūle nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Disvānassa etadahosi: "ahaṃ kho imasmiṃ vanasaṇḍe kammantaṃ kārāpento ramāmi. Ayaṃ samaṇo gotamo kiṃ kārāpento ramatī"ti? Atha kho navakammikabhāradvājo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Ke nu kammantā karīyanti, bhikkhu sālavane tava; Yadekako araññasmiṃ, ratiṃ vindati gotamo"ti.

"Na me vanasmiṃ karaṇīyamatthi, Ucchinnamūlaṃ me vanaṃ visūkaṃ; Svāhaṃ vane nibbanatho visallo, Eko rame aratiṃ vippahāyā"ti.

Evaṃ vutte, navakammikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

16. Paccanīkasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena paccanīkasāto nāma brāhmaṇo sāvatthiyaṃ paṭivasati. Atha kho paccanīkasātassa brāhmaṇassa etadahosi: "yannūnāhaṃ yena samaṇo gotamo tenupasaṅkameyyaṃ. Yaṃ yadeva samaṇo gotamo bhāsissati taṃ tadevassāhaṃ paccanīkāssan"ti. Tena kho pana samayena bhagavā abbhokāse caṅkamati. Atha kho paccanīkasāto brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ caṅkamantaṃ etadavoca: "bhaṇa samaṇadhamman"ti.

"Na paccanīkasātena, suvijānaṃ subhāsitaṃ; Upakkiliṭṭhacittena, sārambhabahulena ca.

Yo ca vineyya sārambhaṃ, appasādañca cetaso; Āghātaṃ paṭinissajja, sa ve jaññā subhāsitan"ti.

Evaṃ vutte, paccanīkasāto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

6. Jaṭāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho jaṭābhāradvājo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jaṭābhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Antojaṭā bahijaṭā, Jaṭāya jaṭitā pajā; Taṃ taṃ gotama pucchāmi, Ko imaṃ vijaṭaye jaṭan"ti.

"Sīle patiṭṭhāya naro sapañño, Cittaṃ paññañca bhāvayaṃ; Ātāpī nipako bhikkhu, So imaṃ vijaṭaye jaṭaṃ.

Yesaṃ rāgo ca doso ca, avijjā ca virājitā; Khīṇāsavā arahanto, tesaṃ vijaṭitā jaṭā.

Yattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Paṭighaṃ rūpasaññā ca, etthesā chijjate jaṭā"ti.

Evaṃ vutte, jaṭābhāradvājo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosī"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

20. Bhikkhakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho bhikkhako brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho bhikkhako brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ahampi kho, bho gotama, bhikkhako, bhavampi bhikkhako, idha no kiṃ nānākaraṇan"ti?

"Na tena bhikkhako hoti, yāvatā bhikkhate pare; Vissaṃ dhammaṃ samādāya, bhikkhu hoti na tāvatā.

Yodha puññañca pāpañca, bāhitvā brahmacariyaṃ; Saṅkhāya loke carati, sa ve bhikkhūti vuccatī"ti.

Evaṃ vutte, bhikkhako brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

13. Devahitasutta

Sāvatthinidānaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā vātehābādhiko hoti; āyasmā ca upavāṇo bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upavāṇaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, upavāṇa, uṇhodakaṃ jānāhī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā upavāṇo bhagavato paṭissutvā nivāsetvā pattacīvaramādāya yena devahitassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tuṇhībhūto ekamantaṃ aṭṭhāsi. Addasā kho devahito brāhmaṇo āyasmantaṃ upavāṇaṃ tuṇhībhūtaṃ ekamantaṃ ṭhitaṃ. Disvāna āyasmantaṃ upavāṇaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Tuṇhībhūto bhavaṃ tiṭṭhaṃ, muṇḍo saṅghāṭipāruto; Kiṃ patthayāno kiṃ esaṃ, kiṃ nu yācitumāgato"ti.

“Arahaṃ sugato loke, vātehābādhiko muni; Sace uṇhodakaṃ atthi, munino dehi brāhmaṇa.

Pūjito pūjaneyyānaṃ, sakkareyyāna sakkato; Apacito apaceyyānaṃ, tassa icchāmi hātave”ti.

Atha kho devahito brāhmaṇo uṇhodakassa kājaṃ purisena gāhāpetvā phāṇitassa ca puṭaṃ āyasmato upavāṇassa pādāsi. Atha kho āyasmā upavāṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ uṇhodakena nhāpetvā uṇhodakena phāṇitaṃ āloletvā bhagavato pādāsi. Atha kho bhagavato ābādho paṭippassambhi.

Atha kho devahito brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho devahito brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Kattha dajjā deyyadhammaṃ, kattha dinnaṃ mahapphalaṃ; Kathañhi yajamānassa, kathaṃ ijjhati dakkhiṇā”ti.

“Pubbenivāsaṃ yo vedī, saggāpāyañca passati; Atho jātikkhayaṃ patto, abhiññāvosito muni.

Ettha dajjā deyyadhammaṃ, ettha dinnaṃ mahapphalaṃ; Evañhi yajamānassa, evaṃ ijjhati dakkhiṇā”ti.

Evaṃ vutte, devahito brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

2. Akkosasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Assosi kho akkosakabhāradvājo brāhmaṇo: “bhāradvājagotto kira brāhmaṇo samaṇassa gotamassa santike agārasmā anagāriyaṃ pabbajito”ti kupito anattamano yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ asabbhāhi pharusāhi vācāhi akkosati paribhāsati.

Evaṃ vutte, bhagavā akkosakabhāradvājaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: “taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, api nu kho te āgacchanti mittāmaccā ñātisālohitā atithiyo”ti? “Appekadā me, bho gotama, āgacchanti mittāmaccā ñātisālohitā atithiyo”ti. “Taṃ kiṃ maññasi, brāhmaṇa, api nu tesaṃ anuppadesi khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sāyanīyaṃ vā”ti?

"Appekadā nesāhaṃ, bho gotama, anuppademi khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sāyanīyaṃ vā"ti. "Sace kho pana te, brāhmaṇa, nappaṭiggaṇhanti, kassa taṃ hotī"ti? "Sace te, bho gotama, nappaṭiggaṇhanti, amhākameva taṃ hotī"ti. "Evameva kho, brāhmaṇa, yaṃ tvaṃ amhe anakkosante akkosasi, arosente rosesi, abhaṇḍante bhaṇḍasi, taṃ te mayaṃ nappaṭiggaṇhāma. Tavevetaṃ, brāhmaṇa, hoti; tavevetaṃ, brāhmaṇa, hoti.

Yo kho, brāhmaṇa, akkosantaṃ paccakkosati, rosentaṃ paṭiroseti, bhaṇḍantaṃ paṭibhaṇḍati, ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, sambhuñjati vītiharatīti. Te mayaṃ tayā neva sambhuñjāma na vītiharāma. Tavevetaṃ, brāhmaṇa, hoti; tavevetaṃ, brāhmaṇa, hotī"ti. "Bhavantaṃ kho gotamaṃ sarājikā parisā evaṃ jānāti: 'arahaṃ samaṇo gotamo'ti. Atha ca pana bhavaṃ gotamo kujjhatī"ti.

"Akkodhassa kuto kodho, dantassa samajīvino; Sammadaññā vimuttassa, upasantassa tādino.

Tasseva tena pāpiyo, yo kuddhaṃ paṭikujjhati; Kuddhaṃ appaṭikujjhanto, saṅgāmaṃ jeti dujjayaṃ.

Ubhinnamatthaṃ carati, attano ca parassa ca; Paraṃ saṅkupitaṃ ñatvā, yo sato upasammati.

Ubhinnaṃ tikicchantānaṃ, attano ca parassa ca; Janā maññanti bāloti, ye dhammassa akovidā"ti.

Evaṃ vutte, akkosakabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Alattha kho akkosakabhāradvājo brāhmaṇo bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā akkosakabhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

18. Kaṭṭhahārasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tena kho pana samayena aññatarassa bhāradvājagottassa brāhmaṇassa sambahulā antevāsikā kaṭṭhahārakā māṇavakā yena vanasaṇḍo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā addasaṃsu bhagavantaṃ tasmiṃ vanasaṇḍe nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Disvāna yena bhāradvājagotto brāhmaṇo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhāradvājagottaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "yagghe bhavaṃ jāneyyāsi. Asukasmiṃ vanasaṇḍe samaṇo nisinno pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā". Atha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo tehi māṇavakehi saddhiṃ yena so vanasaṇḍo tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavantaṃ tasmiṃ vanasaṇḍe nisinnaṃ pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Gambhīrarūpe bahubherave vane, Suññaṃ araññaṃ vijanaṃ vigāhiya; Aniñjamānena ṭhitena vaggunā, Sucārurūpaṃ vata bhikkhu jhāyasi.

Na yattha gītaṃ napi yattha vāditaṃ, Eko araññe vanavassito muni; Accherarūpaṃ paṭibhāti maṃ idaṃ, Yadekako pītimano vane vase.

Maññāmahaṃ lokādhipatisahabyataṃ, Ākaṅkhamāno tidivaṃ anuttaraṃ; Kasmā bhavaṃ vijanamaraññamassito, Tapo idha kubbasi brahmapattiyā"ti.

"Yā kāci kaṅkhā abhinandanā vā, Anekadhātūsu puthū sadāsitā; Aññāṇamūlappabhavā pajappitā, Sabbā mayā byantikatā samūlikā.

Svāhaṃ akaṅkho asito anūpayo, Sabbesu dhammesu visuddhadassano; Pappuyya sambodhimanuttaraṃ sivaṃ, Jhāyāmahaṃ brahma raho visārado"ti.

Evaṃ vutte, bhāradvājagotto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

22. Khomadussasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati khomadus-

saṃ nāmaṃ sakyānaṃ nigamo. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya khomadussaṃ nigamaṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena khomadussakā brāhmaṇagahapatikā sabhāyaṃ sannipatitā honti kenacideva karaṇīyena, devo ca ekamekaṃ phusāyati. Atha kho bhagavā yena sā sabhā tenupasaṅkami. Addasaṃsu khomadussakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna etadavocuṃ: "ke ca muṇḍakā samaṇakā, ke ca sabhādhammaṃ jānissantī"ti? Atha kho bhagavā khomadussake brāhmaṇagahapatike gāthāya ajjhabhāsi:

"Nesā sabhā yattha na santi santo, Santo na te ye na vadanti dhammaṃ; Rāgañca dosañca pahāya mohaṃ, Dhammaṃ vadantā ca bhavanti santo"ti.

Evaṃ vutte, khomadussakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Upāsakavaggo dutiyo.

Kasi udayo devahito, Aññataramahāsālaṃ; Mānatthaddhaṃ paccanīkaṃ, Navakammi kaṭṭhahāraṃ; Mātuposakaṃ bhikkhako, Saṅgāravo ca khomadussena dvādasāti.

Brāhmaṇasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

1. Dhanañjānīsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aññatarassa bhāradvājagottassa brāhmaṇassa dhanañjānī nāma brāhmaṇī abhippasannā hoti buddhe ca dhamme ca saṅghe ca. Atha kho dhanañjānī brāhmaṇī bhāradvājagottassa brāhmaṇassa bhattaṃ upasaṃharantī upakkhalitvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

"Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassā"ti.

Evaṃ vutte, bhāradvājagotto brāhmaṇo dhanañjāniṃ brāhmaṇiṃ etadavoca: "evamevaṃ panāyaṃ vasalī yasmiṃ vā tasmiṃ vā tassa muṇḍakassa samaṇassa vaṇṇaṃ bhāsati. Idāni tyāhaṃ, vasali, tassa satthuno vādaṃ āropessāmī"ti. "Na khvāhaṃ taṃ, brāhmaṇa, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yo tassa bhagavato vādaṃ āropeyya arahato sammāsambuddhassa. Api ca tvaṃ, brāhmaṇa, gaccha, gantvā vijānissasī"ti.

Atha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo kupito anattamano yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho bhāradvājagotto brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃsu chetvā sukhaṃ seti, kiṃsu chetvā na socati; Kissassu ekadhammassa, vadhaṃ rocesi gotamā"ti.

"Kodhaṃ chetvā sukhaṃ seti, kodhaṃ chetvā na socati; Kodhassa visamūlassa, madhuraggassa brāhmaṇa; Vadhaṃ ariyā pasaṃsanti, tañhi chetvā na socatī"ti.

Evaṃ vutte, bhāradvājagotto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Alattha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi.

Aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

19. Mātuposakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho mātuposako brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mātuposako brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ahañhi, bho gotama, dhammena bhikkhaṃ pariyesāmi, dhammena bhikkhaṃ pariyesitvā mātāpitaro posemi. Kaccāhaṃ, bho gotama, evaṅkārī kiccakārī homī"ti? "Taggha tvaṃ, brāhmaṇa, evaṅkārī kiccakārī hosi. Yo kho, brāhmaṇa, dhammena bhikkhaṃ pariyesati, dhammena bhikkhaṃ pariyesitvā mātāpitaro poseti, bahuṃ so puññaṃ pasavatīti.

Yo mātaraṃ pitaraṃ vā, macco dhammena posati; Tāya naṃ pāricariyāya, mātāpitūsu paṇḍitā; Idheva naṃ pasaṃsanti, pecca sagge pamodatī"ti.

Evaṃ vutte, mātuposako brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

5. Ahiṃsakasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho ahiṃsakabhāradvājo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho ahiṃsakabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ahiṃsakāhaṃ, bho gotama, ahiṃsakāhaṃ, bho gotamā"ti.

"Yathā nāmaṃ tathā cassa, siyā kho tvaṃ ahiṃsako; Yo ca kāyena vācāya, manasā ca na hiṃsati; Sa ve ahiṃsako hoti, yo paraṃ na vihiṃsatī"ti.

Evaṃ vutte, ahiṃsakabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā ahiṃsakabhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

1. Arahantavagga

9. Sundarikasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu viharati sundarikāya nadiyā tīre. Tena kho pana samayena sundarikabhāradvājo brāhmaṇo sundarikāya nadiyā tīre aggiṃ juhati, aggihuttaṃ paricarati. Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo aggiṃ juhitvā aggihuttaṃ paricaritvā uṭṭhāyāsanā samantā catuddisā anuvilokesi: "ko nu kho imaṃ habyasesaṃ bhuñjeyyā"ti? Addasā kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle sasīsaṃ pārutaṃ nisinnaṃ. Disvāna vāmena hatthena habyasesaṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena kamaṇḍaluṃ gahetvā yena bhagavā tenupasaṅkami. Atha kho bhagavā sundarikabhāradvājassa brāhmaṇassa padasaddena sīsaṃ vivari. Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo "muṇḍo ayaṃ bhavaṃ, muṇḍako ayaṃ bhavan"ti tatova puna nivattitukāmo ahosi. Atha kho sundarikabhāradvājassa brāhmaṇassa etadahosi: "muṇḍāpi hi idhekacce brāhmaṇā bhavanti; yannūnāhaṃ taṃ upasaṅkamitvā jātiṃ puccheyyan"ti.

Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃjacco bhavan"ti?

"Mā jātiṃ puccha caraṇañca puccha, Kaṭṭhā have jāyati jātavedo; Nīcākulīnopi muni dhitimā, Ājānīyo hoti hirīnisedho.

Saccena danto damasā upeto, Vedantagū vusitabrahmacariyo; Yaññopanīto tamupavhayetha, Kālena so juhati dakkhiṇeyye"ti.

"Addhā suyiṭṭhaṃ suhutaṃ mama yidaṃ, Yaṃ tādisaṃ vedagumaddasāmi; Tumhādisānañhi adassanena, Añño jano bhuñjati habyasesan"ti.

"Bhuñjatu bhavaṃ gotamo. Brāhmaṇo bhavan"ti.

"Gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, Sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo; Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, Dhamme sati brāhmaṇa vuttiresā.

Aññena ca kevalinaṃ mahesiṃ, Khīṇāsavaṃ kukkuccavūpasantaṃ; Annena pānena upaṭṭhahassu, Khettañhi taṃ puññapekkhassa hotī"ti.

"Atha kassa cāhaṃ, bho gotama, imaṃ habyasesaṃ dammī"ti? "Na khvāhaṃ, brāhmaṇa, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yasseso habyaseso

bhutto sammā pariṇāmaṃ gaccheyya aññatra, brāhmaṇa, tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā. Tena hi tvaṃ, brāhmaṇa, taṃ habyasesaṃ appaharite vā chaḍḍehi appāṇake vā udake opilāpehī"ti.

Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo taṃ habyasesaṃ appāṇake udake opilāpesi. Atha kho so habyaseso udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati sandhūpāyati sampadhūpāyati. Seyyathāpi nāma phālo divasaṃsantatto udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati sandhūpāyati sampadhūpāyati; evameva so habyaseso udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati sandhūpāyati sampadhūpāyati.

Atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaṇo saṃviggo lomahaṭṭhajāto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho sundarikabhāradvājaṃ brāhmaṇaṃ bhagavā gāthāhi ajjhabhāsi:

"Mā brāhmaṇa dāru samādahāno, Suddhiṃ amaññi bahiddhā hi etaṃ; Na hi tena suddhiṃ kusalā vadanti, Yo bāhirena parisuddhimicche.

Hitvā ahaṃ brāhmaṇa dārudāhaṃ, Ajjhattamevujjalayāmi jotiṃ; Niccagginī niccasamāhitatto, Arahaṃ ahaṃ brahmacariyaṃ carāmi.

Māno hi te brāhmaṇa khāribhāro, Kodho dhumo bhasmani mosavajjaṃ; Jivhā sujā hadayaṃ jotiṭhānaṃ, Attā sudanto purisassa joti.

Dhammo rahado brāhmaṇa sīlatittho, Anāvilo sabbhi sataṃ pasattho; Yattha have vedaguno sinātā, Anallagattāva taranti pāraṃ.

Saccaṃ dhammo saṃyamo brahmacariyaṃ, Majjhe sitā brāhmaṇa brahmapatti; Sa tujjubhūtesu namo karohi, Tamahaṃ naraṃ dhammasārīti brūmī"ti.

Evaṃ vutte, sundarikabhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... aññataro ca panāyasmā bhāradvājo arahataṃ ahosīti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

14. Mahāsālasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho aññataro brāhmaṇamahāsālo lūkho lūkhapāvuraṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ brāhmaṇamahāsālaṃ

bhagavā etadavoca: "kiṃ nu tvaṃ, brāhmaṇa, lūkho lūkhapāvuraṇo"ti? "Idha me, bho gotama, cattāro puttā. Te maṃ dārehi sampuccha gharā nikkhāmentī"ti. "Tena hi tvaṃ, brāhmaṇa, imā gāthāyo pariyāpuṇitvā sabhāyaṃ mahājanakāye sannipatite puttesu ca sannisinnesu bhāsassu:

'Yehi jātehi nandissaṃ, yesañca bhavamicchisaṃ; Te maṃ dārehi sampuccha, sāva vārenti sūkaraṃ.

Asantā kira maṃ jammā, tāta tātāti bhāsare; Rakkhasā puttarūpena, te jahanti vayogataṃ.

Assova jiṇṇo nibbhogo, khādanā apanīyati; Bālakānaṃ pitā thero, parāgāresu bhikkhati.

Daṇḍova kira me seyyo, yañce puttā anassavā; Caṇḍampi goṇaṃ vāreti, atho caṇḍampi kukkuraṃ.

Andhakāre pure hoti, gambhīre gādhamedhati; Daṇḍassa ānubhāvena, khalitvā patitiṭṭhatī'"ti.

Atha kho so brāhmaṇamahāsālo bhagavato santike imā gāthāyo pariyāpuṇitvā sabhāyaṃ mahājanakāye sannipatite puttesu ca sannisinnesu abhāsi:

"Yehi jātehi nandissaṃ, yesañca bhavamicchisaṃ; Te maṃ dārehi sampuccha, sāva vārenti sūkaraṃ.

Asantā kira maṃ jammā, tāta tātāti bhāsare; Rakkhasā puttarūpena, te jahanti vayogataṃ.

Assova jiṇṇo nibbhogo, khādanā apanīyati; Bālakānaṃ pitā thero, parāgāresu bhikkhati.

Daṇḍova kira me seyyo, yañce puttā anassavā; Caṇḍampi goṇaṃ vāreti, atho caṇḍampi kukkuraṃ.

Andhakāre pure hoti, gambhīre gādhamedhati; Daṇḍassa ānubhāvena, khalitvā patitiṭṭhatī"ti.

Atha kho naṃ brāhmaṇamahāsālaṃ puttā gharaṃ netvā nhāpetvā paccekaṃ dussayugena acchādesuṃ. Atha kho so brāhmaṇamahāsālo ekaṃ dussayugaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho brāhmaṇamahāsālo bhagavantaṃ etadavoca: "mayaṃ, bho gotama, brāhmaṇā nāma ācariyassa ācariyadhanaṃ pariyesāma. Paṭiggaṇhatu me bhavaṃ gotamo ācariyadhanan"ti. Paṭiggahesi bhagavā anukampaṃ upādāya. Atha kho so brāh-

maṇamahāsālo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 7

2. Upāsakavagga

11. Kasibhāradvājasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati dakkhiṇāgirismiṃ ekanāḷāyaṃ brāhmaṇagāme. Tena kho pana samayena kasibhāradvājassa brāhmaṇassa pañcamattāni naṅgalasatāni payuttāni honti vappakāle. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena kasibhāradvājassa brāhmaṇassa kammanto tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena kasibhāradvājassa brāhmaṇassa parivesanā vattati. Atha kho bhagavā yena parivesanā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Addasā kho kasibhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ piṇḍāya ṭhitaṃ. Disvā bhagavantaṃ etadavoca: "ahaṃ kho, samaṇa, kasāmi ca vapāmi ca, kasitvā ca vapitvā ca bhuñjāmi. Tvampi, samaṇa, kasassu ca vapassu ca, kasitvā ca vapitvā ca bhuñjassū"ti. "Ahampi kho, brāhmaṇa, kasāmi ca vapāmi ca, kasitvā ca vapitvā ca bhuñjāmī"ti. "Na kho mayaṃ passāma bhoto gotamassa yugaṃ vā naṅgalaṃ vā phālaṃ vā pācanaṃ vā balībadde vā, atha ca pana bhavaṃ gotamo evamāha: 'ahampi kho, brāhmaṇa, kasāmi ca vapāmi ca, kasitvā ca vapitvā ca bhuñjāmī'"ti. Atha kho kasibhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kassako paṭijānāsi, na ca passāmi te kasiṃ; Kassako pucchito brūhi, kathaṃ jānemu taṃ kasin"ti.

"Saddhā bījaṃ tapo vuṭṭhi, paññā me yuganaṅgalaṃ; Hirī īsā mano yottaṃ, sati me phālapācanaṃ.

Kāyagutto vacīgutto, āhāre udare yato; Saccaṃ karomi niddānaṃ, soraccaṃ me pamocanaṃ.

Vīriyaṃ me dhuradhorayhaṃ, yogakkhemādhivāhanaṃ; Gacchati anivattantaṃ, yattha gantvā na socati.

Evamesā kasī kaṭṭhā, sā hoti amatapphalā; Etaṃ kasiṃ kasitvāna, sabbadukkhā pamuccatī"ti.

"Bhuñjatu bhavaṃ gotamo. Kassako bhavaṃ. Yañhi bhavaṃ gotamo amatapphalampi kasiṃ kasatī"ti.

"Gāthābhigītaṃ me abhojaneyyaṃ, Sampassataṃ brāhmaṇa nesa dhammo; Gāthābhigītaṃ panudanti buddhā, Dhamme sati brāhmaṇa vuttiresā.

Aññena ca kevalinaṃ mahesiṃ, Khīṇāsavaṃ kukkuccavūpasantaṃ; Annena pānena upaṭṭhahassu, Khettañhi taṃ puññapekkhassa hotī"ti.

Evaṃ vutte, kasibhāradvājo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama ... pe ... ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

1. Saṃyojanasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū macchikāsaṇḍe viharanti ambāṭakavane. Tena kho pana samayena sambahulānaṃ therānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā nānābyañjanā udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti? Tatrekaccehi therehi bhikkhūhi evaṃ byākataṃ hoti: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā cā"ti. Ekaccehi therehi bhikkhūhi evaṃ byākataṃ hoti: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan"ti.

Tena kho pana samayena citto gahapati migapathakaṃ anuppatto hoti kenacideva karaṇīyena. Assosi kho citto gahapati sambahulānaṃ kira therānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā nānābyañjanā udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti? Tatrekaccehi therehi bhikkhūhi evaṃ byākataṃ: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā cā"ti. Ekaccehi therehi bhikkhūhi evaṃ byākataṃ: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan"ti.

Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati there bhikkhū etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante, sambahulānaṃ kira therānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā nānābyañjanā udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti? Ekaccehi therehi bhikkhūhi evaṃ byākataṃ: "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā cā"ti. Ekaccehi therehi bhikkhūhi evaṃ byākataṃ "'saṃyojanan'ti vā, āvuso, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan"ti. "Evaṃ, gahapatī"ti.

"'Saṃyojanan'ti vā, bhante, 'saṃyojaniyā dhammā'ti vā ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca. Tena hi, bhante, upamaṃ vo karissāmi. Upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, bhante, kāḷo ca balībaddo odāto ca balībaddo ekena dāmena vā yottena vā saṃyuttā assu. Yo nu kho evaṃ vadeyya: 'kāḷo balībaddo odātassa balībaddassa saṃyojanaṃ, odāto balībaddo kāḷassa balībaddassa saṃyojanan'ti, sammā nu kho so vadamāno vadeyyā"ti? "No hetaṃ, gahapati. Na kho, gahapati, kāḷo balībaddo odātassa balībaddassa saṃyojanaṃ, napi odāto balībaddo kāḷassa balībaddassa saṃyojanaṃ; yena kho te ekena dāmena vā yottena vā saṃyuttā taṃ tattha saṃyojanan"ti. "Evameva kho, bhante, na cakkhu rūpānaṃ saṃyojanaṃ, na rūpā cakkhussa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ. Na sotaṃ saddānaṃ ... na ghānaṃ gandhānaṃ ... na jivhā rasānaṃ ... na kāyo phoṭṭhabbānaṃ saṃyojanaṃ, na phoṭṭhabbā kāyassa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanaṃ. Na mano dhammānaṃ saṃyojanaṃ, na dhammā manassa saṃyojanaṃ; yañca tattha tadubhayaṃ paṭicca uppajjati chandarāgo taṃ tattha saṃyojanan"ti. "Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati, yassa te gambhīre buddhavacane paññācakkhu kamatī"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

9. Acelakassapasutta

Tena kho pana samayena acelo kassapo macchikāsaṇḍaṃ anuppatto hoti cittassa gahapatino purāṇagihisahāyo. Assosi kho citto gahapati: "acelo kira kassapo macchikāsaṇḍaṃ anuppatto amhākaṃ purāṇagihisahāyo"ti. Atha kho citto gahapati yena acelo kassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā acelena kassapena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati acelaṃ kassapaṃ etadavoca: "kīvaciraṃ pabbajitassa, bhante kassapā"ti? "Tiṃsamattāni kho me, gahapati, vassāni pabbajitassā"ti. "Imehi pana te, bhante, tiṃsamattehi vassehi atthi koci uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti? "Imehi kho me, gahapati, tiṃsamattehi vassehi pabbajitassa natthi koci uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro, aññatra naggeyyā ca muṇḍeyyā ca pāvaḷanipphoṭanāya cā"ti. Evaṃ vutte, citto gahapati acelaṃ kassapaṃ etadavoca: "acchariyaṃ vata, bho, abbhutaṃ vata, bho. Dhammassa svākkhātatā yatra hi nāma tiṃsamattehi vassehi na koci uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato abhavissa phāsuvihāro, aññatra naggeyyā ca muṇḍeyyā ca pāvaḷanipphoṭanāya cā"ti.

"Tuyhaṃ pana, gahapati, kīvaciraṃ upāsakattaṃ upagatassā"ti? "Mayhampi kho pana, bhante, tiṃsamattāni vassāni upāsakattaṃ upagatassā"ti. "Imehi pana te, gahapati, tiṃsamattehi vassehi atthi koci uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti? "Gihinopi siyā, bhante. Ahañhi, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahañhi, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, vitakkavicārānaṃ vūpasamā dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahañhi, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahañhi, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Sace kho panāhaṃ, bhante, bhagavato paṭhamataraṃ kālaṃ kareyyaṃ, anacchariyaṃ kho panetaṃ yaṃ maṃ bhagavā evaṃ byākareyya: 'natthi taṃ saṃyojanaṃ yena saṃyojanena saṃyutto citto gahapati puna imaṃ lokaṃ āgaccheyyā'"ti. Evaṃ vutte, acelo kassapo cittaṃ gahapatiṃ etadavoca: "acchariyaṃ vata

bho, abbhutaṃ vata bho. Dhammassa svākkhātatā, yatra hi nāma gihī odātavasano evarūpaṃ uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ adhigamissati phāsuvihāraṃ. Labheyyāhaṃ, gahapati, imasmiṃ dhammavinaye pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Atha kho citto gahapati acelaṃ kassapaṃ ādāya yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū etadavoca: "ayaṃ, bhante, acelo kassapo amhākaṃ purāṇagihisahāyo. Imaṃ therā pabbājentu upasampādentu. Ahamassa ussukkaṃ karissāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. Alattha kho acelo kassapo imasmiṃ dhammavinaye pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno ca panāyasmā kassapo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā kassapo arahataṃ ahosīti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

8. Nigaṇṭhanāṭaputtasutta

Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto macchikāsaṇḍaṃ anuppatto hoti mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhiṃ. Assosi kho citto gahapati: "nigaṇṭho kira nāṭaputto macchikāsaṇḍaṃ anuppatto mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhin"ti. Atha kho citto gahapati sambahulehi upāsakehi saddhiṃ yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā nigaṇṭhena nāṭaputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cittaṃ gahapatiṃ nigaṇṭho nāṭaputto etadavoca: "saddahasi tvaṃ, gahapati, samaṇassa gotamassa—atthi avitakko avicāro samādhi, atthi vitakkavicārānaṃ nirodho"ti?

"Na khvāhaṃ ettha, bhante, bhagavato saddhāya gacchāmi. Atthi avitakko avicāro samādhi, atthi vitakkavicārānaṃ nirodho"ti. Evaṃ vutte, nigaṇṭho nāṭaputto ulloketvā etadavoca: "idaṃ bhavanto passantu, yāva ujuko cāyaṃ citto gahapati, yāva asaṭho cāyaṃ citto gaha-

pati, yāva amāyāvī cāyaṃ citto gahapati, vātaṃ vā so jālena bādhetabbaṃ maññeyya, yo vitakkavicāre nirodhetabbaṃ maññeyya, sakamuṭṭhinā vā so gaṅgāya sotaṃ āvāretabbaṃ maññeyya, yo vitakkavicāre nirodhetabbaṃ maññeyyā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, bhante, katamaṃ nu kho paṇītataraṃ—ñāṇaṃ vā saddhā vā"ti? "Saddhāya kho, gahapati, ñāṇaṃyeva paṇītataran"ti. "Ahaṃ kho, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahaṃ kho, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahaṃ kho, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Ahaṃ kho, bhante, yāvadeva ākaṅkhāmi, sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Na so khvāhaṃ, bhante, evaṃ jānanto evaṃ passanto kassa aññassa samaṇassa vā brāhmaṇassa vā saddhāya gamissāmi? Atthi avitakko avicāro samādhi, atthi vitakkavicārānaṃ nirodho"ti.

Evaṃ vutte, nigaṇṭho nāṭaputto sakaṃ parisaṃ apaloketvā etadavoca: "idaṃ bhavanto passantu, yāva anujuko cāyaṃ citto gahapati, yāva saṭho cāyaṃ citto gahapati, yāva māyāvī cāyaṃ citto gahapatī"ti.

"Idāneva kho te mayaṃ, bhante, bhāsitaṃ: 'evaṃ ājānāma idaṃ bhavanto passantu, yāva ujuko cāyaṃ citto gahapati, yāva asaṭho cāyaṃ citto gahapati, yāva amāyāvī cāyaṃ citto gahapatī'ti. Idāneva ca pana mayaṃ, bhante, bhāsitaṃ: 'evaṃ ājānāma idaṃ bhavanto passantu, yāva anujuko cāyaṃ citto gahapati, yāva saṭho cāyaṃ citto gahapati, yāva māyāvī cāyaṃ citto gahapatī'ti. Sace te, bhante, purimaṃ saccaṃ, pacchimaṃ te micchā. Sace pana te, bhante, purimaṃ micchā, pacchimaṃ te saccaṃ. Ime kho pana, bhante, dasa sahadhammikā pañhā āgacchanti. Yadā nesaṃ atthaṃ ājāneyyāsi, atha maṃ paṭihareyyāsi saddhiṃ nigaṇṭhaparisāya. Eko pañho, eko uddeso, ekaṃ veyyākaraṇaṃ. Dve pañhā, dve uddesā, dve veyyākaraṇāni. Tayo pañhā, tayo uddesā, tīṇi veyyākaraṇāni. Cattāro pañhā, cattāro uddesā, cattāri veyyākaraṇāni. Pañca pañhā, pañca uddesā, pañca veyyākaraṇāni. Cha pañhā, cha uddesā, cha veyyākaraṇāni. Satta pañhā, satta uddesā, satta veyyākaraṇāni. Aṭṭha pañhā, aṭṭha uddesā, aṭṭha veyyākaraṇāni. Nava

pañhā, nava uddesā, nava veyyākaraṇāni. Dasa pañhā, dasa uddesā, dasa veyyākaraṇānī"ti. Atha kho citto gahapati nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ ime dasa sahadhammike pañhe āpucchitvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

2. Paṭhamaisidattasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū macchikāsaṇḍe viharanti ambāṭakavane. Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati there bhikkhū etadavoca: "adhivāsentu me, bhante, therā svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesuṃ kho therā bhikkhū tuṇhībhāvena. Atha kho citto gahapati therānaṃ bhikkhūnaṃ adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā there bhikkhū abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho therā bhikkhū tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena cittassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃsu.

Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "'dhātunānattaṃ, dhātunānattan'ti, bhante thera, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti? Evaṃ vutte, āyasmā thero tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho citto gahapati āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "'dhātunānattaṃ, dhātunānattan'ti, bhante thera, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti? Dutiyampi kho āyasmā thero tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho citto gahapati āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "'dhātunānattaṃ, dhātunānattan'ti, bhante thera, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti? Tatiyampi kho āyasmā thero tuṇhī ahosi.

Tena kho pana samayena āyasmā isidatto tasmiṃ bhikkhusaṅghe sabbanavako hoti. Atha kho āyasmā isidatto āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "byākaromahaṃ, bhante thera, cittassa gahapatino etaṃ pañhan"ti? "Byākarohi tvaṃ, āvuso isidatta, cittassa gahapatino etaṃ pañhan"ti. "Evañhi tvaṃ, gahapati, pucchasi: 'dhātunānattaṃ, dhātunānattanti,

bhante thera, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, dhātunānattaṃ, vuttaṃ bhagavatā'"ti? "Evaṃ, bhante". "Idaṃ kho, gahapati, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā—cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu ... pe ... manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu. Ettāvatā kho, gahapati, dhātunānattaṃ vuttaṃ bhagavatā"ti.

Atha kho citto gahapati āyasmato isidattassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā there bhikkhū paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho therā bhikkhū bhuttāvino onītapattapāṇino uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu. Atha kho āyasmā thero āyasmantaṃ isidattaṃ etadavoca: "sādhu kho taṃ, āvuso isidatta, eso pañho paṭibhāsi, neso pañho maṃ paṭibhāsi. Tenahāvuso isidatta, yadā aññathāpi evarūpo pañho āgaccheyya, taññevettha paṭibhāseyyā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

4. Mahakapāṭihāriyasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū macchikāsaṇḍe viharanti ambāṭakavane. Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati there bhikkhū etadavoca: "adhivāsentu me, bhante therā, svātanāya gokule bhattan"ti. Adhivāsesuṃ kho therā bhikkhū tuṇhībhāvena. Atha kho citto gahapati therānaṃ bhikkhūnaṃ adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā there bhikkhū abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho therā bhikkhū tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena cittassa gahapatino gokulaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃsu.

Atha kho citto gahapati there bhikkhū paṇītena sappipāyāsena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho therā bhikkhū bhuttāvino onītapattapāṇino uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu. Cittopi kho gahapati "sesakaṃ vissajjethā"ti vatvā there bhikkhū piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Tena kho pana samayena uṇhaṃ hoti kuthitaṃ; te ca therā bhikkhū paveliyamānena maññe kāyena gacchanti, yathā taṃ bhojanaṃ bhuttāvino.

Tena kho pana samayena āyasmā mahako tasmiṃ bhikkhusaṃghe sabbanavako hoti. Atha kho āyasmā mahako āyasmantaṃ theraṃ eta-

davoca: "sādhu khvassa, bhante thera, sītako ca vāto vāyeyya, abbhasampilāpo ca assa, devo ca ekamekaṃ phusāyeyyā"ti.

"Sādhu khvassa, āvuso mahaka, yaṃ sītako ca vāto vāyeyya, abbhasampilāpo ca assa, devo ca ekamekaṃ phusāyeyyā"ti. Atha kho āyasmā mahako tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhari yathā sītako ca vāto vāyi, abbhasampilāpo ca assa, devo ca ekamekaṃ phusi. Atha kho cittassa gahapatino etadahosi: "yo kho imasmiṃ bhikkhusaṃghe sabbanavako bhikkhu tassāyaṃ evarūpo iddhānubhāvo"ti. Atha kho āyasmā mahako ārāmaṃ sampāpuṇitvā āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "alamettāvatā, bhante therā"ti? "Alamettāvatā, āvuso mahaka. Katamettāvatā, āvuso mahaka. Pūjitamettāvatā, āvuso mahakā"ti. Atha kho therā bhikkhū yathāvihāraṃ agamaṃsu. Āyasmāpi mahako sakaṃ vihāraṃ agamāsi.

Atha kho citto gahapati yenāyasmā mahako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahakaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati āyasmantaṃ mahakaṃ etadavoca: "sādhu me, bhante, ayyo mahako uttari manussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassetū"ti. "Tena hi tvaṃ, gahapati, ālinde uttarāsaṅgaṃ paññapetvā tiṇakalāpaṃ okāsehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho citto gahapati āyasmato mahakassa paṭissutvā ālinde uttarāsaṅgaṃ paññapetvā tiṇakalāpaṃ okāsesi. Atha kho āyasmā mahako vihāraṃ pavisitvā sūcighaṭikaṃ datvā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhari yathā tālacchiggaḷena ca aggaḷantarikāya ca acci nikkhamitvā tiṇāni jhāpesi, uttarāsaṅgaṃ na jhāpesi. Atha kho citto gahapati uttarāsaṅgaṃ papphoṭetvā saṃviggo lomahaṭṭhajāto ekamantaṃ aṭṭhāsi. Atha kho āyasmā mahako vihārā nikkhamitvā cittaṃ gahapatiṃ etadavoca: "alamettāvatā, gahapatī"ti?

"Alamettāvatā, bhante mahaka. Katamettāvatā, bhante, mahaka. Pūjitamettāvatā, bhante mahaka. Abhiramatu, bhante, ayyo mahako macchikāsaṇḍe. Ramaṇīyaṃ ambāṭakavanaṃ. Ahaṃ ayyassa mahakassa ussukkaṃ karissāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. "Kalyāṇaṃ vuccati, gahapatī"ti. Atha kho āyasmā mahako senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya macchikāsaṇḍamhā pakkāmi. Yaṃ macchikāsaṇḍamhā pakkāmi, tathā pakkantova ahosi; na puna paccāgacchīti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

7. Godattasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā godatto macchikāsaṇḍe viharati ambāṭakavane. Atha kho citto gahapati yenāyasmā godatto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ godattaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cittaṃ gahapatiṃ āyasmā godatto etadavoca: "yā cāyaṃ, gahapati, appamāṇā cetovimutti, yā ca ākiñcaññā cetovimutti, yā ca suññatā cetovimutti, yā ca animittā cetovimutti, ime dhammā nānatthā nānābyañjanā udāhu ekatthā byañjanameva nānan"ti? "Atthi, bhante, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca. Atthi pana, bhante, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan"ti.

"Katamo ca, bhante, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca? Idha, bhante, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Ayaṃ vuccati, bhante, appamāṇā cetovimutti.

Katamā ca, bhante, ākiñcaññā cetovimutti? Idha, bhante, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma, 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhante, ākiñcaññā cetovimutti.

Katamā ca, bhante, suññatā cetovimutti? Idha, bhante, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: 'suññamidaṃ attena vā attaniyena vā'ti. Ayaṃ vuccati, bhante, suññatā cetovimutti.

Katamā ca, bhante, animittā cetovimutti? Idha, bhante, bhikkhu

sabbanimittānaṃ amanasikārā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhante, animittā cetovimutti. Ayaṃ kho, bhante, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca.

Katamo ca, bhante, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā ekatthā byañjanameva nānaṃ? Rāgo, bhante, pamāṇakaraṇo, doso pamāṇakaraṇo, moho pamāṇakaraṇo. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yāvatā kho, bhante, appamāṇā cetovimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. Sā kho pana akuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena. Rāgo kho, bhante, kiñcanaṃ, doso kiñcanaṃ, moho kiñcanaṃ. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yāvatā kho, bhante, ākiñcaññā cetovimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. Sā kho pana akuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena. Rāgo kho, bhante, nimittakaraṇo, doso nimittakaraṇo, moho nimittakaraṇo. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Yāvatā kho, bhante, animittā cetovimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. Sā kho pana akuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena. Ayaṃ kho, bhante, pariyāyo yaṃ pariyāyaṃ āgamma ime dhammā ekatthā byañjanameva nānan"ti. "Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Yassa te gambhīre buddhavacane paññācakkhu kamatī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

5. Paṭhamakāmabhūsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā kāmabhū macchikāsaṇḍe viharati ambāṭakavane. Atha kho citto gahapati yenāyasmā kāmabhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ kāmabhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cittaṃ gahapatiṃ āyasmā kāmabhū etadavoca:

"Vuttamidaṃ, gahapati:

'Nelaṅgo setapacchādo, ekāro vattatī ratho; Anīghaṃ passa āyantaṃ, chinnasotaṃ abandhanan'ti.

Imassa nu kho, gahapati, saṅkhittena bhāsitassa kathaṃ vitthārena attho daṭṭhabbo"ti? "Kiṃ nu kho etaṃ, bhante, bhagavatā bhāsitan"ti? "Evaṃ, gahapatī"ti. "Tena hi, bhante, muhuttaṃ āgamehi yāvassa atthaṃ pekkhāmī"ti. Atha kho citto gahapati muhuttaṃ tuṇhī hutvā āyasmantaṃ kāmabhuṃ etadavoca:

"'Nelaṅgan'ti kho, bhante, sīlānametaṃ adhivacanaṃ. 'Setapacchādo'ti kho, bhante, vimuttiyā etaṃ adhivacanaṃ. 'Ekāro'ti kho, bhante, satiyā etaṃ adhivacanaṃ. 'Vattatī'ti kho, bhante, abhikkamapaṭikkamassetaṃ adhivacanaṃ. 'Ratho'ti kho, bhante, imassetaṃ cātumahābhūtikassa kāyassa adhivacanaṃ mātāpettikasambhavassa odanakummāsūpacayassa aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammassa. Rāgo kho, bhante, nīgho, doso nīgho, moho nīgho. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā khīṇāsavo bhikkhu 'anīgho'ti vuccati. 'Āyantan'ti kho, bhante, arahato etaṃ adhivacanaṃ. 'Soto'ti kho, bhante, taṇhāyetaṃ adhivacanaṃ. Sā khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā khīṇāsavo bhikkhu 'chinnasoto'ti vuccati. Rāgo kho, bhante, bandhanaṃ, doso bandhanaṃ, moho bandhanaṃ. Te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Tasmā khīṇāsavo bhikkhu 'abandhano'ti vuccati. Iti kho, bhante, yaṃ taṃ bhagavatā vuttaṃ:

'Nelaṅgo setapacchādo, ekāro vattatī ratho; Anīghaṃ passa āyantaṃ, chinnasotaṃ abandhanan'ti.

Imassa kho, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmī"ti. "Lābhā te, gahapati, suladdhaṃ te, gahapati. Yassa te gambhīre buddhavacane paññācakkhu kamatī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

6. Dutiyakāmabhūsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā kāmabhū macchikāsaṇḍe viharati ambāṭakavane. Atha kho citto gahapati yenāyasmā kāmabhū tenupasaṅkami;

upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati āyasmantaṃ kāmabhuṃ etadavoca: "kati nu kho, bhante, saṅkhārā"ti? "Tayo kho, gahapati, saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro"ti. "Sādhu, bhante"ti kho citto gahapati āyasmato kāmabhussa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ kāmabhuṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi: "katamo pana, bhante, kāyasaṅkhāro, katamo vacīsaṅkhāro, katamo cittasaṅkhāro"ti? "Assāsapassāsā kho, gahapati, kāyasaṅkhāro, vitakkavicārā vacīsaṅkhāro, saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro"ti.

"Sādhu, bhante"ti kho citto gahapati ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "kasmā pana, bhante, assāsapassāsā kāyasaṅkhāro, kasmā vitakkavicārā vacīsaṅkhāro, kasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro"ti? "Assāsapassāsā kho, gahapati, kāyikā. Ete dhammā kāyappaṭibaddhā, tasmā assāsapassāsā kāyasaṅkhāro. Pubbe kho, gahapati, vitakketvā vicāretvā pacchā vācaṃ bhindati, tasmā vitakkavicārā vacīsaṅkhāro. Saññā ca vedanā ca cetasikā. Ete dhammā cittappaṭibaddhā, tasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro"ti.

"Sādhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "kathaṃ pana, bhante, saññāvedayitanirodhasamāpatti hotī"ti? "Na kho, gahapati, saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjantassa bhikkhuno evaṃ hoti: 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjissan'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno'ti vā. Atha khvassa pubbeva tathā cittaṃ bhāvitaṃ hoti yaṃ taṃ tathattāya upanetī"ti.

"Sādhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjantassa pana, bhante, bhikkhuno katame dhammā paṭhamaṃ nirujjhanti, yadi vā kāyasaṅkhāro, yadi vā vacīsaṅkhāro, yadi vā cittasaṅkhāro"ti? "Saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjantassa kho, gahapati, bhikkhuno vacīsaṅkhāro paṭhamaṃ nirujjhati, tato kāyasaṅkhāro, tato cittasaṅkhāro"ti.

"Sādhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "yvāyaṃ, bhante, mato kālaṅkato, yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno, imesaṃ kiṃ nānākaraṇan"ti? "Yvāyaṃ, gahapati, mato kālaṅkato tassa kāyasaṅkhāro niruddho paṭippassaddho, vacīsaṅkhāro niruddho paṭippassaddho, cittasaṅkhāro niruddho paṭippassaddho, āyu parikkhīṇo, usmā vūpasantā, indriyāni viparibhinnāni. Yo ca khvāyaṃ, gahapati,

bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno, tassapi kāyasaṅkhāro niruddho paṭippassaddho, vacīsaṅkhāro niruddho paṭippassaddho, cittasaṅkhāro niruddho paṭippassaddho, āyu aparikkhīṇo, usmā avūpasantā, indriyāni vippasannāni. Yvāyaṃ, gahapati, mato kālaṅkato, yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno, idaṃ nesaṃ nānākaraṇan"ti.

"Sādhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "kathaṃ pana, bhante, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhānaṃ hotī"ti? "Na kho, gahapati, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa bhikkhuno evaṃ hoti: 'ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahissan'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahāmī'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhito'ti vā. Atha khvassa pubbeva tathā cittaṃ bhāvitaṃ hoti, yaṃ taṃ tathattāya upanetī"ti.

"Sādhu, bhante ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa pana, bhante, bhikkhuno katame dhammā paṭhamaṃ uppajjanti, yadi vā kāyasaṅkhāro, yadi vā vacīsaṅkhāro, yadi vā cittasaṅkhāro"ti? "Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa, gahapati, bhikkhuno cittasaṅkhāro paṭhamaṃ uppajjati, tato kāyasaṅkhāro, tato vacīsaṅkhāro"ti.

"Sādhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitaṃ pana, bhante, bhikkhuṃ kati phassā phusanti"? "Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitaṃ kho, gahapati, bhikkhuṃ tayo phassā phusanti—suññato phasso, animitto phasso, appaṇihito phasso"ti.

"Sādhu ... pe ... uttariṃ pañhaṃ apucchi: "saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa pana, bhante, bhikkhuno kiṃninnaṃ cittaṃ hoti, kiṃpoṇaṃ, kiṃpabbhāran"ti? "Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa kho, gahapati, bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāran"ti.

"Sādhu, bhante"ti kho citto gahapati āyasmato kāmabhussa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā āyasmantaṃ kāmabhuṃ uttariṃ pañhaṃ apucchi: "saññāvedayitanirodhasamāpattiyā pana, bhante, kati dhammā bahūpakārā"ti? "Addhā kho tvaṃ, gahapati, yaṃ paṭhamaṃ pucchitabbaṃ taṃ pucchasi. Api ca tyāhaṃ byākarissāmi. Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā kho, gahapati, dve dhammā bahūpakārā—samatho ca

vipassanā cā”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

10. Gilānadassanasutta

Tena kho pana samayena citto gahapati ābādhiko hoti dukkhito bāḷhagilāno. Atha kho sambahulā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā saṅgamma samāgamma cittaṃ gahapatiṃ etadavocuṃ: “paṇidhehi, gahapati, anāgatamaddhānaṃ rājā assaṃ cakkavattī”ti.

Evaṃ vutte, citto gahapati tā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā etadavoca: “tampi aniccaṃ, tampi addhuvaṃ, tampi pahāya gamanīyan”ti. Evaṃ vutte, cittassa gahapatino mittāmaccā ñātisālohitā cittaṃ gahapatiṃ etadavocuṃ: “satiṃ, ayyaputta, upaṭṭhapehi, mā vippalapī”ti. “Kiṃ tāhaṃ vadāmi yaṃ maṃ tumhe evaṃ vadetha: ‘satiṃ, ayyaputta, upaṭṭhapehi, mā vippalapī’”ti? “Evaṃ kho tvaṃ, ayyaputta, vadesi: ‘tampi aniccaṃ, tampi addhuvaṃ, tampi pahāya gamanīyan’”ti. “Tathā hi pana maṃ ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā evamāhaṃsu: ‘paṇidhehi, gahapati, anāgatamaddhānaṃ rājā assaṃ cakkavattī’ti. Tāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘tampi aniccaṃ … pe … tampi pahāya gamanīyan’”ti. “Kiṃ pana tā, ayyaputta, ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā atthavasaṃ sampassamānā evamāhaṃsu: ‘paṇidhehi, gahapati, anāgatamaddhānaṃ rājā assaṃ cakkavattī’”ti? “Tāsaṃ kho ārāmadevatānaṃ vanadevatānaṃ rukkhadevatānaṃ osadhitiṇavanappatīsu adhivatthānaṃ devatānaṃ evaṃ hoti: ‘ayaṃ kho citto gahapati, sīlavā kalyāṇadhammo. Sace paṇidahissati— anāgatamaddhānaṃ rājā assaṃ cakkavattī’ti, ‘tassa kho ayaṃ ijjhissati, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā dhammiko dhammikaṃ phalaṃ anupassatī’ti. Imaṃ kho tā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiṇavanappatīsu adhivatthā devatā atthavasaṃ sampassamānā evamāhaṃsu: ‘paṇidhehi, gahapati, anāgatamaddhānaṃ rājā assaṃ cakkavattī’ti. Tāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘tampi aniccaṃ, tampi addhuvaṃ, tampi pahāya gamanīyan’”ti.

"Tena hi, ayyaputta, amhepi ovadāhī"ti. "Tasmā hi vo evaṃ sikkhitabbaṃ—buddhe aveccappasādena samannāgatā bhavissāma: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgatā bhavissāma: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Saṅghe aveccappasādena samannāgatā bhavissāma: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Yaṃ kho pana kiñci kule deyyadhammaṃ sabbaṃ taṃ appaṭivibhattaṃ bhavissati sīlavantehi kalyāṇadhammehīti evañhi vo sikkhitabban"ti. Atha kho citto gahapati mittāmacce ñātisālohite buddhe ca dhamme ca saṅghe ca cāge ca samādapetvā kālamakāsīti.

Dasamaṃ.

Cittavaggo paṭhamo.

Saṃyojanaṃ dve isidattā, Mahako kāmabhūpi ca; Godatto ca niganṭho ca, Acelena gilānadassananti.

Cittasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 41

1. Cittavagga

3. Dutiyaisidattasutta

Ekaṃ samayaṃ sambahulā therā bhikkhū macchikāsaṇḍe viharanti ambāṭakavane. Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati there bhikkhū etadavoca: "adhivāsentu me, bhante therā, svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesuṃ kho therā bhikkhū tuṇhībhāvena. Atha kho citto gahapati therānaṃ bhikkhūnaṃ adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā there bhikkhū abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho therā bhikkhū tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena cittassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdiṃsu.

Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho citto gahapati āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "yā imā, bhante thera, anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti: 'sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā. Yāni cimāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni brahmajāle bhaṇitāni; imā nu kho, bhante, diṭṭhiyo kismiṃ sati honti, kismiṃ asati na hontī"ti?

Evaṃ vutte, āyasmā thero tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho citto gahapati ... pe ... tatiyampi kho citto gahapati āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "yā imā, bhante thera, anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā. Yāni cimāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni brahmajāle bhaṇitāni; imā nu kho, bhante, diṭṭhiyo kismiṃ sati honti, kismiṃ asati na hontī"ti? Tatiyampi kho āyasmā thero tuṇhī ahosi.

Tena kho pana samayena āyasmā isidatto tasmiṃ bhikkhusaṅghe sabbanavako hoti. Atha kho āyasmā isidatto āyasmantaṃ theraṃ etadavoca: "byākaromahaṃ, bhante thera, cittassa gahapatino etaṃ pañhan"ti? "Byākarohi tvaṃ, āvuso isidatta, cittassa gahapatino etaṃ pañhan"ti. "Evañhi tvaṃ, gahapati, pucchasi: 'yā imā, bhante thera, anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti—sassato lokoti vā ... pe ... ; imā nu kho, bhante, diṭṭhiyo kismiṃ sati honti, kismiṃ asati na hontī'"ti? "Evaṃ, bhante". "Yā imā, gahapati, anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti: 'sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā. Yāni cimāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni brahmajāle bhaṇitāni; imā kho, gahapati, diṭṭhiyo sakkāyadiṭṭhiyā sati honti, sakkāyadiṭṭhiyā

asati na hontī'"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti? "Idha, gahapati, assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ; vedanaṃ attato samanupassati ... pe ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, gahapati, sakkāyadiṭṭhi hotī"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti? "Idha, gahapati, sutavā ariyasāvako ariyānaṃ dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānaṃ dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ; na vedanaṃ ... na saññaṃ ... na saṅkhāre ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Evaṃ kho, gahapati, sakkāyadiṭṭhi na hotī"ti.

"Kuto, bhante, ayyo isidatto āgacchatī"ti? "Avantiyā kho, gahapati, āgacchāmī"ti. "Atthi, bhante, avantiyā isidatto nāma kulaputto amhākaṃ adiṭṭhasahāyo pabbajito? Diṭṭho so āyasmatā"ti? "Evaṃ, gahapatī"ti. "Kahaṃ nu kho so, bhante, āyasmā etarahi viharatī"ti? Evaṃ vutte, āyasmā isidatto tuṇhī ahosi. "Ayyo no, bhante, isidatto"ti? "Evaṃ, gahapatī"ti. "Abhiramatu, bhante, ayyo isidatto macchikāsaṇḍe. Ramaṇīyaṃ ambāṭakavanaṃ. Ahaṃ ayyassa isidattassa ussukkaṃ karissāmi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. "Kalyāṇaṃ vuccati, gahapatī"ti.

Atha kho citto gahapati āyasmato isidattassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā there bhikkhū paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho therā bhikkhū bhuttāvino onītapattapāṇino uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu. Atha kho āyasmā thero āyasmantaṃ isidattaṃ etadavoca: "sādhu kho taṃ, āvuso isidatta, eso pañho paṭibhāsi. Neso pañho maṃ paṭibhāsi. Tenahāvuso isidatta, yadā aññathāpi evarūpo pañho āgaccheyya, taññevettha paṭibhāseyyā"ti. Atha kho āyasmā isidatto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya macchikāsaṇḍamhā pakkāmi. Yaṃ macchikāsaṇḍamhā pakkāmi, tathā

pakkantova ahosi, na puna paccāgacchīti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 49

5. Oghavagga

45–54. Oghādisutta

"Pañcimāni, bhikkhave, uddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Katamāni pañca? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni kho, bhikkhave, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya cattāro sammappadhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ uddhambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ime cattāro sammappadhānā bhāvetabbā"ti. (Vitthāretabbā.)

Dasamaṃ.

Oghavaggo pañcamo.

Ogho yogo upādānaṃ, ganthā anusayena ca; Kāmaguṇā nīvaraṇā, khandhā oruddhambhāgiyāti.

Sammappadhānasaṃyuttaṃ pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 49

2. Appamādavagga

13. Appamādavagga

(Appamādavaggo sammappadhānavasena vitthāretabbo.)

Tathāgataṃ padaṃ kūṭaṃ, mūlaṃ sārena vassikaṃ; Rājā candimasūriyā, vatthena dasamaṃ padanti.

Saṃyutta Nikāya 49

3. Balakaraṇīyavagga

23–34. Balakaraṇīyādisutta

"Seyyathāpi, bhikkhave, ye keci balakaraṇīyā kammantā kayiranti, sabbe te pathaviṃ nissāya pathaviyaṃ patiṭṭhāya evamete balakaraṇīyā kammantā kayiranti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro sammappadhāne bhāveti, cattāro sammap-

padhāne bahulīkaroti. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro sammappadhāne bhāveti, cattāro sammappadhāne bahulīkaroti? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sīlaṃ nissāya sīle patiṭṭhāya cattāro sammappadhāne bhāveti, cattāro sammappadhāne bahulīkarotī"ti. (Evaṃ balakaraṇīyavaggo sammappadhānavasena vitthāretabbo.)

Dvādasamaṃ.

Balakaraṇīyavaggo tatiyo.

Balaṃ bījañca nāgo ca, rukkho kumbhena sūkiyā; Ākāsena ca dve meghā, nāvā āgantukā nadīti.

Saṃyutta Nikāya 49

4. Esanāvagga

35–44. Esanādisuttadasaka

"Tisso imā, bhikkhave, esanā. Katamā tisso? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā—imā kho, bhikkhave, tisso esanā. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya cattāro sammappadhānā bhāvetabbā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Imāsaṃ kho, bhikkhave, tissannaṃ esanānaṃ abhiññāya pariññāya parikkhayāya pahānāya ime cattāro sammappadhānā bhāvetabbā"ti. (Vitthāretabbaṃ.)

Dasamaṃ.

Esanāvaggo catuttho.

Esanā vidhā āsavo, Bhavo ca dukkhatā tisso; Khilaṃ malañca nīgho ca, Vedanā taṇhā tasinā cāti.

Saṃyutta Nikāya 49

1. Gaṅgāpeyyālavagga

1–12. Pācīnādisutta

Sāvatthinidānaṃ. Tatra kho bhagavā etadavoca: "cattārome, bhikkhave, sammappadhānā. Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime kho, bhikkhave, cattāro sammappadhānāti.

Seyyathāpi, bhikkhave, gaṅgā nadī pācīnaninnā pācīnapoṇā pācīnapabbhārā; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro sammappadhāne bhāvento cattāro sammappadhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu cattāro sammappadhāne bhāvento cattāro sammappadhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu cattāro sammappadhāne bhāvento cattāro sammappadhāne bahulīkaronto nibbānaninno hoti nibbānapoṇo nibbānapabbhāro"ti.

Dvādasamaṃ.

Gaṅgāpeyyālavaggo paṭhamo.

(Sammappadhānasaṃyuttassa gaṅgāpeyyālī sammappadhānavasena vitthāretabbā.)

Cha pācīnato ninnā, cha ninnā ca samuddato; Dvete cha dvādasa honti, vaggo tena pavuccatīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

4. Vijayāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho vijayā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā ... pe ... aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā vijayāya bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo yena vijayā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vijayaṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Daharā tvaṃ rūpavatī, ahañca daharo susu; Pañcaṅgikena turiyena, ehayyebhiramāmase"ti.

Atha kho vijayāya bhikkhuniyā etadahosi: "ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī"ti? Atha kho vijayāya bhikkhuniyā etadahosi: "māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī"ti. Atha kho vijayā bhikkhunī "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Rūpā saddā rasā gandhā, phoṭṭhabbā ca manoramā; Niyyātayāmi tuyheva, māra nāhaṃ tenatthikā.

Iminā pūtikāyena, bhindanena pabhaṅgunā; Aṭṭīyāmi harāyāmi, kāmataṇhā samūhatā.

Ye ca rūpūpagā sattā, ye ca arūpaṭṭhāyino; Yā ca santā samāpatti, sabbattha vihato tamo"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ vijayā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

2. Somāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho somā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena andhavanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya. Andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā somāya bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo yena somā bhikkhunī tenupasaṅkami; up-

asaṅkamitvā somaṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Yaṃ taṃ isīhi pattabbaṃ, ṭhānaṃ durabhisambhavaṃ; Na taṃ dvaṅgulapaññāya, sakkā pappotumitthiyā"ti.

Atha kho somāya bhikkhuniyā etadahosi: "ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī"ti? Atha kho somāya bhikkhuniyā etadahosi: "māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī"ti. Atha kho somā bhikkhunī "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Itthibhāvo kiṃ kayirā, cittamhi susamāhite; Ñāṇamhi vattamānamhi, sammā dhammaṃ vipassato.

Yassa nūna siyā evaṃ, Itthāhaṃ purisoti vā; Kiñci vā pana aññasmi, Taṃ māro vattumarahatī"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ somā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

1. Āḷavikāsutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āḷavikā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena andhavanaṃ tenupasaṅkami vivekatthinī. Atha kho māro pāpimā āḷavikāya bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo vivekamhā cāvetukāmo yena āḷavikā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āḷavikaṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Natthi nissaraṇaṃ loke, kiṃ vivekena kāhasi; Bhuñjassu kāmaratiyo, māhu pacchānutāpinī"ti.

Atha kho āḷavikāya bhikkhuniyā etadahosi: "ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī"ti? Atha kho āḷavikāya bhikkhuniyā etadahosi: "māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo vivekamhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī"ti. Atha kho āḷavikā bhikkhunī "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

“Atthi nissaraṇaṃ loke, paññāya me suphussitaṃ; Pamattabandhu pāpima, na tvaṃ jānāsi taṃ padaṃ.

Sattisūlūpamā kāmā, khandhāsaṃ adhikuṭṭanā; Yaṃ tvaṃ kāmaratiṃ brūsi, arati mayha sā ahū”ti.

Atha kho māro pāpimā “jānāti maṃ āḷavikā bhikkhunī”ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

10. Vajirāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho vajirā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena andhavanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya. Andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā vajirāya bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo yena vajirā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vajiraṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

“Kenāyaṃ pakato satto, kuvaṃ sattassa kārako; Kuvaṃ satto samuppanno, kuvaṃ satto nirujjhatī”ti.

Atha kho vajirāya bhikkhuniyā etadahosi: “ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī”ti? Atha kho vajirāya bhikkhuniyā etadahosi: “māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī”ti. Atha kho vajirā bhikkhunī “māro ayaṃ pāpimā” iti viditvā, māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

“Kiṃ nu sattoti paccesi, māra diṭṭhigataṃ nu te; Suddhasaṅkhārapuñjoyaṃ, nayidha sattupalabbhati.

Yathā hi aṅgasambhārā, hoti saddo ratho iti; Evaṃ khandhesu santesu, hoti sattoti sammuti.

Dukkhameva hi sambhoti, dukkhaṃ tiṭṭhati veti ca; Nāññatra dukkhā sambhoti, nāññaṃ dukkhā nirujjhatī”ti.

Atha kho māro pāpimā “jānāti maṃ vajirā bhikkhunī”ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Bhikkhunīvaggo paṭhamo.

Āḷavikā ca somā ca, Gotamī vijayā saha; Uppalavaṇṇā ca cālā, Upacālā sīsupacālā ca; Selā vajirāya te dasāti.

Bhikkhunīsaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

8. Sīsupacālāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho sīsupacālā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā ... pe ... aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā yena sīsupacālā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sīsupacālaṃ bhikkhuniṃ etadavoca: "kassa nu tvaṃ, bhikkhuni, pāsaṇḍaṃ rocesī"ti? "Na khvāhaṃ, āvuso, kassaci pāsaṇḍaṃ rocemī"ti.

"Kaṃ nu uddissa muṇḍāsi, Samaṇī viya dissasi; Na ca rocesi pāsaṇḍaṃ, Kimiva carasi momūhā"ti.

"Ito bahiddhā pāsaṇḍā, diṭṭhīsu pasīdanti te; Na tesaṃ dhammaṃ rocemi, te dhammassa akovidā.

Atthi sakyakule jāto, buddho appaṭipuggalo; Sabbābhibhū māranudo, sabbatthamaparājito.

Sabbattha mutto asito, sabbaṃ passati cakkhumā; Sabbakammakkhayaṃ patto, vimutto upadhisaṅkhaye; So mayhaṃ bhagavā satthā, tassa rocemi sāsanan"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ sīsupacālā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

6. Cālāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho cālā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā ... pe ... aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā yena cālā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā cālaṃ bhikkhuniṃ etadavoca: "kiṃ nu tvaṃ, bhikkhuni, na rocesī"ti? "Jātiṃ khvāhaṃ, āvuso, na rocemī"ti.

"Kiṃ nu jātiṃ na rocesi, jāto kāmāni bhuñjati; Ko nu taṃ idamādapayi, jātiṃ mā roca bhikkhunī"ti.

"Jātassa maraṇaṃ hoti, jāto dukkhāni phussati; Bandhaṃ vadhaṃ pariklesaṃ, tasmā jātiṃ na rocaye.

Buddho dhammamadesesi, jātiyā samatikkamaṃ; Sabbadukkhappahānāya, so maṃ sacce nivesayi.

Ye ca rūpūpagā sattā, ye ca arūpaṭṭhāyino; Nirodhaṃ appajānantā, āgantāro punabbhavan"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ cālā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

3. Kisāgotamīsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho kisāgotamī bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena andhavanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā divāvihārāya. Andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā kisāgotamiyā bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo yena kisāgotamī bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kisāgotamiṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kiṃ nu tvaṃ mataputtāva, ekamāsi rudammukhī; Vanamajjhagatā ekā, purisaṃ nu gavesasī"ti.

Atha kho kisāgotamiyā bhikkhuniyā etadahosi: "ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī"ti? Atha kho kisāgotamiyā bhikkhuniyā etadahosi: "māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī"ti.

Atha kho kisāgotamī bhikkhunī "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Accantaṃ mataputtāmhi, purisā etadantikā; Na socāmi na rodāmi, na taṃ bhāyāmi āvuso.

Sabbattha vihatā nandī, tamokkhandho padālito; Jetvāna maccuno senaṃ, viharāmi anāsavā"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ kisāgotamī bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

7. Upacālāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho upacālā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā ... pe ... aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā yena upacālā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā upacālaṃ bhikkhuniṃ etadavoca: "kattha nu tvaṃ, bhikkhuni, uppajjitukāmā"ti? "Na khvāhaṃ, āvuso, katthaci uppajjitukāmā"ti.

"Tāvatiṃsā ca yāmā ca, tusitā cāpi devatā; Nimmānaratino devā, ye devā vasavattino; Tattha cittaṃ paṇidhehi, ratiṃ paccanubhossasī"ti.

"Tāvatiṃsā ca yāmā ca, tusitā cāpi devatā; Nimmānaratino devā, ye devā vasavattino; Kāmabandhanabaddhā te, enti māravasaṃ puna.

Sabbo ādīpito loko, sabbo loko padhūpito; Sabbo pajjālito loko, sabbo loko pakampito.

Akampitaṃ apajjalitaṃ, aputhujjanasevitaṃ; Agati yattha mārassa, tattha me nirato mano"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ upacālā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

5. Uppalavaṇṇāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā ... pe ... aññatarasmiṃ supupphitasālarukkhamūle aṭṭhāsi. Atha kho māro pāpimā uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo yena uppalavaṇṇā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā uppalavaṇṇaṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Supupphitaggaṃ upagamma bhikkhuni, Ekā tuvaṃ tiṭṭhasi sālamūle; Na catthi te dutiyā vaṇṇadhātu, Bāle na tvaṃ bhāyasi dhuttakānan"ti.

Atha kho uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā etadahosi: "ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī"ti? Atha kho uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā etadahosi: "māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī"ti. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Sataṃ sahassānipi dhuttakānaṃ, Idhāgatā tādisakā bhaveyyuṃ; Lomaṃ na iñjāmi na santasāmi, Na māra bhāyāmi tamekikāpi.

Esā antaradhāyāmi, kucchiṃ vā pavisāmi te; Pakhumantarikāyampi, tiṭṭhantiṃ maṃ na dakkhasi.

Cittasmiṃ vasībhūtāmhi, iddhipādā subhāvitā; Sabbabandhanamuttāmhi, na taṃ bhāyāmi āvuso"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ uppalavaṇṇā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 5

1. Bhikkhunīvagga

9. Selāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho selā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā ... pe ... aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho māro pāpimā selāya bhikkhuniyā bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo ... pe ... selaṃ bhikkhuniṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Kenidaṃ pakataṃ bimbaṃ, kvanu bimbassa kārako; Kvanu bimbaṃ samuppannaṃ, kvanu bimbaṃ nirujjhatī"ti.

Atha kho selāya bhikkhuniyā etadahosi: "ko nu khvāyaṃ manusso vā amanusso vā gāthaṃ bhāsatī"ti? Atha kho selāya bhikkhuniyā etadahosi: "māro kho ayaṃ pāpimā mama bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃsaṃ uppādetukāmo samādhimhā cāvetukāmo gāthaṃ bhāsatī"ti. Atha kho selā bhikkhunī "māro ayaṃ pāpimā" iti viditvā māraṃ pāpimantaṃ gāthāhi paccabhāsi:

"Nayidaṃ attakataṃ bimbaṃ, nayidaṃ parakataṃ aghaṃ; Hetuṃ paṭicca sambhūtaṃ, hetubhaṅgā nirujjhati.

Yathā aññataraṃ bījaṃ, khette vuttaṃ virūhati; Pathavīrasañcāgamma, sinehañca tadūbhayaṃ.

Evaṃ khandhā ca dhātuyo, cha ca āyatanā ime; Hetuṃ paṭicca sambhūtā, hetubhaṅgā nirujjhare"ti.

Atha kho māro pāpimā "jānāti maṃ selā bhikkhunī"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

5. Ākāsānañcāyatanasutta

Sāvatthinidānaṃ. Addasā kho āyasmā ānando ... pe ... "idhāhaṃ, āvuso, sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ

upasampajja viharāmi ... pe ... vuṭṭhitoti vā”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

1. Vivekajasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena andhavanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya. Andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi.

Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā ānando āyasmantaṃ sāriputtaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: “vippasannāni kho te, āvuso sāriputta, indriyāni; parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto. Katamenāyasmā sāriputto ajja vihārena vihāsī”ti?

“Idhāhaṃ, āvuso, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, na evaṃ hoti: ‘ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmī’ti vā ‘ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpanno’ti vā ‘ahaṃ paṭhamā jhānā vuṭṭhito’ti vā”ti. Tathā hi panāyasmato sāriputtassa dīgharattaṃ ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā susamūhatā. Tasmā āyasmato sāriputtassa na evaṃ hoti: “‘ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmī’ti vā ‘ahaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpanno’ti vā ‘ahaṃ paṭhamā jhānā vuṭṭhito’ti vā”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

10. Sucimukhīsutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sāriputto rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho āyasmā sāriputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahe piṇḍāya pāvisi. Rājagahe sapadānaṃ piṇḍāya caritvā taṃ piṇḍapātaṃ aññataraṃ kuṭṭamūlaṃ nissāya paribhuñjati. Atha kho sucimukhī paribbājikā yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami;

upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, samaṇa, adhomukho bhuñjasī"ti? "Na khvāhaṃ, bhagini, adhomukho bhuñjāmī"ti. "Tena hi, samaṇa, ubbhamukho bhuñjasī"ti? "Na khvāhaṃ, bhagini, ubbhamukho bhuñjāmī"ti. "Tena hi, samaṇa, disāmukho bhuñjasī"ti? "Na khvāhaṃ, bhagini, disāmukho bhuñjāmī"ti. "Tena hi, samaṇa, vidisāmukho bhuñjasī"ti? "Na khvāhaṃ, bhagini, vidisāmukho bhuñjāmī"ti.

"'Kiṃ nu, samaṇa, adhomukho bhuñjasī'ti iti puṭṭho samāno 'na khvāhaṃ, bhagini, adhomukho bhuñjāmī'ti vadesi. 'Tena hi, samaṇa, ubbhamukho bhuñjasī'ti iti puṭṭho samāno 'na khvāhaṃ, bhagini, ubbhamukho bhuñjāmī'ti vadesi. 'Tena hi, samaṇa, disāmukho bhuñjasī'ti iti puṭṭho samāno 'na khvāhaṃ, bhagini, disāmukho bhuñjāmī'ti vadesi. 'Tena hi, samaṇa, vidisāmukho bhuñjasī'ti iti puṭṭho samāno 'na khvāhaṃ, bhagini, vidisāmukho bhuñjāmī'ti vadesi.

Kathañcarahi, samaṇa, bhuñjasī"ti? "Ye hi keci, bhagini, samaṇabrāhmaṇā vatthuvijjātiracchānavijjāya micchājīvena jīvikaṃ kappenti, ime vuccanti, bhagini, samaṇabrāhmaṇā 'adhomukhā bhuñjantī'ti. Ye hi keci, bhagini, samaṇabrāhmaṇā nakkhattavijjātiracchānavijjāya micchājīvena jīvikaṃ kappenti, ime vuccanti, bhagini, samaṇabrāhmaṇā 'ubbhamukhā bhuñjantī'ti. Ye hi keci, bhagini, samaṇabrāhmaṇā dūteyyapahiṇagamanānuyogāya micchājīvena jīvikaṃ kappenti, ime vuccanti, bhagini, samaṇabrāhmaṇā 'disāmukhā bhuñjantī'ti. Ye hi keci, bhagini, samaṇabrāhmaṇā aṅgavijjātiracchānavijjāya micchājīvena jīvikaṃ kappenti, ime vuccanti, bhagini, samaṇabrāhmaṇā 'vidisāmukhā bhuñjantī'ti.

So khvāhaṃ, bhagini, na vatthuvijjātiracchānavijjāya micchājīvena jīvikaṃ kappemi, na nakkhattavijjātiracchānavijjāya micchājīvena jīvikaṃ kappemi, na dūteyyapahiṇagamanānuyogāya micchājīvena jīvikaṃ kappemi, na aṅgavijjātiracchānavijjāya micchājīvena jīvikaṃ kappemi. Dhammena bhikkhaṃ pariyesāmi; dhammena bhikkhaṃ pariyesitvā bhuñjāmī"ti.

Atha kho sucimukhī paribbājikā rājagahe rathiyāya rathiyaṃ, siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ upasaṅkamitvā evamārocesi: "dhammikaṃ samaṇā sakyaputtiyā āhāraṃ āhārenti; anavajjaṃ samaṇā sakyaputtiyā āhāraṃ āhārenti. Detha samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ piṇḍan"ti.

Dasamaṃ.

Sāriputtavaggo paṭhamo.

Vivekajaṃ avitakkaṃ, pīti upekkhā catutthakaṃ; Ākāsañceva viññāṇaṃ, ākiñcaṃ nevasaññinā; Nirodho navamo vutto, dasamaṃ sūcimukhī cāti.

Sāriputtasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

9. Nirodhasamāpattisutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā sāriputto ... pe .... "Idhāhaṃ, āvuso, sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, na evaṃ hoti: 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhā vuṭṭhito'ti vā"ti. Tathā hi panāyasmato sāriputtassa dīgharattaṃ ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā susamūhatā. Tasmā āyasmato sāriputtassa na evaṃ hoti: "'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ saññāvedayitanirodhā vuṭṭhito'ti vā"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

7. Ākiñcaññāyatanasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā sāriputto ... pe ... "idhāhaṃ, āvuso, sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma, natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi ... pe ... vuṭṭhitoti vā"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

2. Avitakkasutta

Sāvatthinidānaṃ. Addasā kho āyasmā ānando ... pe ... āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: "vippasannāni kho te, āvuso sāriputta, indriyāni; parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto. Katamenāyasmā sāriputto ajja vihārena vihāsī"ti?

"Idhāhaṃ, āvuso, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasā-

danaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, na evaṃ hoti: 'ahaṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ dutiyā jhānā vuṭṭhito'ti vā"ti. Tathā hi panāyasmato sāriputtassa dīgharattaṃ ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā susamūhatā. Tasmā āyasmato sāriputtassa na evaṃ hoti: "'ahaṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ dutiyā jhānā vuṭṭhito'ti vā"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

6. Viññāṇañcāyatanasutta

Sāvatthinidānaṃ. Addasā kho āyasmā ānando ... pe ... "idhāhaṃ, āvuso, sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharāmi ... pe ... vuṭṭhitoti vā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

8. Nevasaññānāsaññāyatanasutta

Sāvatthinidānaṃ. Atha kho āyasmā sāriputto ... pe ... "idhāhaṃ, āvuso, ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharāmi ... pe ... vuṭṭhitoti vā"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

4. Upekkhāsutta

Sāvatthinidānaṃ. Addasā kho āyasmā ānando ... pe ... "vippasannāni kho te, āvuso sāriputta, indriyāni; parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto. Katamenāyasmā sāriputto ajja vihārena vihāsī"ti?

"Idhāhaṃ, āvuso, sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, na evaṃ hoti: 'ahaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ catutthā jhānā vuṭṭhito'ti vā"ti. Tathā hi panāyasmato sāriputtassa dīgharattaṃ ahaṅkāra-

mamaṅkāramānānusayā susamūhatā. Tasmā āyasmato sāriputtassa na evaṃ hoti: "'ahaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ catutthā jhānā vuṭṭhito'ti vā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 28

1. Sāriputtavagga

3. Pītisutta

Sāvatthinidānaṃ. Addasā kho āyasmā ānando ... pe ... "vippasannāni kho te, āvuso sāriputta, indriyāni; parisuddho mukhavaṇṇo pariyodāto. Katamenāyasmā sāriputto ajja vihārena vihāsī"ti?

"Idhāhaṃ, āvuso, pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsiṃ sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedemi; yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharāmi. Tassa mayhaṃ, āvuso, na evaṃ hoti: 'ahaṃ tatiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ tatiyaṃ jhānaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ tatiyā jhānā vuṭṭhito'ti vā"ti. Tathā hi panāyasmato sāriputtassa dīgharattaṃ ahaṅkāramamaṅkāramānānusayā susamūhatā. Tasmā āyasmato sāriputtassa na evaṃ hoti: "'ahaṃ tatiyaṃ jhānaṃ samāpajjāmī'ti vā 'ahaṃ tatiyaṃ jhānaṃ samāpanno'ti vā 'ahaṃ tatiyā jhānā vuṭṭhito'ti vā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

14. Maṅgulitthisutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ itthiṃ duggandhaṃ maṅguliṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... esā, bhikkhave, itthī imasmiṃyeva rājagahe ikkhaṇikā ahosi ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

5. Asilomasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ asilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa te asī uppatitvā uppatitvā tasseva

kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sūkariko ahosi ... pe ....

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

18. Pāpabhikkhunīsutta

"Addasaṃ bhikkhuniṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tassā saṅghāṭipi ādittā ... pe ... pāpabhikkhunī ahosi ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

1. Aṭṭhisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ca lakkhaṇo āyasmā ca mahāmoggallāno gijjhakūṭe pabbate viharanti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yenāyasmā lakkhaṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ lakkhaṇaṃ etadavoca: "āyāmāvuso lakkhaṇa, rājagahaṃ piṇḍāya pavisissāmā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā lakkhaṇo āyasmato mahāmoggallānassa paccassosi. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno gijjhakūṭā pabbatā orohanto aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Atha kho āyasmā lakkhaṇo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "ko nu kho, āvuso moggallāna, hetu ko paccayo sitassa pātukammāyā"ti? "Akālo kho, āvuso lakkhaṇa, etassa pañhassa. Bhagavato maṃ santike etaṃ pañhaṃ pucchā"ti.

Atha kho āyasmā ca lakkhaṇo āyasmā ca mahāmoggallāno rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā lakkhaṇo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "idhāyasmā mahāmoggallāno gijjhakūṭā pabbatā orohanto aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Ko nu kho, āvuso moggallāna, hetu ko paccayo sitassa pātukammāyā"ti?

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā phāsuḷantarikāhi vitudenti vitacchenti virājenti.

Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti. Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Evarūpopi nāma satto bhavissati. Evarūpopi nāma yakkho bhavissati. Evarūpopi nāma attabhāvapaṭilābho bhavissatī'"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "cakkhubhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti; ñāṇabhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti, yatra hi nāma sāvako evarūpaṃ ñassati vā dakkhati vā sakkhiṃ vā karissati. Pubbeva me so, bhikkhave, satto diṭṭho ahosi, api cāhaṃ na byākāsiṃ. Ahañcetaṃ byākareyyaṃ, pare ca me na saddaheyyuṃ. Ye me na saddaheyyuṃ, tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe goghātako ahosi. So tassa kammassa vipākena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccitvā tasseva kammassa vipākāvasesena evarūpaṃ attabhāvapaṭilābhaṃ paṭisaṃvedayatī"ti. (Sabbesaṃ suttantānaṃ eseva peyyālo.)

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

13. Nicchavitthisutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ nicchaviṃ itthiṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... esā, bhikkhave, itthī imasmiṃyeva rājagahe aticārinī ahosi ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

4. Nicchavisutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ nicchaviṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe orabbhiko ahosi ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

10. Kumbhaṇḍasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ kumbhaṇḍaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. So gacchantopi teva aṇḍe khandhe āropetvā gacchati. Nisīdantopi tesveva aṇḍesu nisīdati. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe gāmakūṭako ahosi ... pe ....

Dasamaṃ.

Paṭhamo vaggo.

Aṭṭhi pesi ubho gāvaghātakā, Piṇḍo sākuṇiyo nicchavorabbhi; Asi sūkariko sattimāgavi, Usu kāraṇiko sūci sārathi; Yo ca sibbiyati sūcako hi so, Aṇḍabhāri ahu gāmakūṭakoti.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

19. Pāpasikkhamānasutta

"Addasaṃ sikkhamānaṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tassā saṅghāṭipi ādittā ... pe ... pāpasikkhamānā ahosi ... pe ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

21. Pāpasāmaṇerīsutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sāmaṇeriṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tassā saṅghāṭipi ādittā sampajjalitā sajotibhūtā, pattopi āditto sampajjalito sajotibhūto, kāyabandhanampi ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ, kāyopi āditto sampajjalito sajotibhūto. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti. Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Evarūpopi nāma satto bhavissati. Evarūpopi nāma yakkho bhavissati. Evarūpopi nāma attabhāvapaṭilābho bhavissatī'"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "cakkhubhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti; ñāṇabhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti, yatra hi nāma sāvako evarūpaṃ ñassati vā dakkhati vā sakkhiṃ vā karissati. Pubbeva me sā, bhikkhave, sāmaṇerī diṭṭhā ahosi. Api cāhaṃ na byākāsiṃ. Ahañcetaṃ byākareyyaṃ, pare ca me na saddaheyyuṃ. Ye

me na saddaheyyuṃ, tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Esā, bhikkhave, sāmaṇerī kassapassa sammāsambuddhassa pāvacane pāpasāmaṇerī ahosi. Sā tassa kammassa vipākena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccitvā tasseva kammassa vipākāvasesena evarūpaṃ attabhāvapaṭilābhaṃ paṭisaṃvedayatī"ti.

Ekādasamaṃ.

Dutiyo vaggo.

Kūpe nimuggo hi so pāradāriko, Gūthakhādi ahu duṭṭhabrāhmaṇo; Nicchavitthi aticārinī ahu, Maṅgulitthi ahu ikkhaṇitthikā; Okilini sapattaṅgārokiri, Sīsacchinno ahu coraghātako.

Bhikkhu bhikkhunī sikkhamānā, Sāmaṇero atha sāmaṇerikā; Kassapassa vinayasmiṃ pabbajjaṃ, Pāpakammaṃ kariṃsu tāvadeti.

Lakkhaṇasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

8. Sūcilomasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sūcilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa tā sūciyo uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sūto ahosi ... pe ....

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

6. Sattisutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sattilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa tā sattiyo uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe māgaviko ahosi ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

15. Okilinīsutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ itthiṃ uppakkaṃ okiliniṃ okiriniṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ

karoti … pe … esā, bhikkhave, itthī kaliṅgassa rañño aggamahesī ahosi. Sā issāpakatā sapattiṃ aṅgārakaṭāhena okiri … pe ….

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

17. Pāpabhikkhusutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ bhikkhuṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa saṅghāṭipi ādittā sampajjalitā sajotibhūtā, pattopi āditto sampajjalito sajotibhūto, kāyabandhanampi ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ, kāyopi āditto sampajjalito sajotibhūto. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti … pe … eso, bhikkhave, bhikkhu kassapassa sammāsambuddhassa pāvacane pāpabhikkhu ahosi … pe ….

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

2. Pesisutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ maṃsapesiṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti … pe … eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe goghātako ahosi … pe ….

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

11. Sasīsakasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ rājagahe veḷuvane. "Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ purisaṃ gūthakūpe sasīsakaṃ nimuggaṃ … pe … eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe pāradāriko ahosi … pe ….

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

3. Piṇḍasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ maṃsapiṇḍaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anu-

patitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sākuṇiko ahosi ... pe ....

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

7. Usulomasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ usulomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa te usū uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe kāraṇiko ahosi ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

1. Paṭhamavagga

9. Dutiyasūcilomasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sūcilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa tā sūciyo sīse pavisitvā mukhato nikkhamanti; mukhe pavisitvā urato nikkhamanti; ure pavisitvā udarato nikkhamanti; udare pavisitvā ūrūhi nikkhamanti; ūrūsu pavisitvā jaṅghāhi nikkhamanti; jaṅghāsu pavisitvā pādehi nikkhamanti; so sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sūcako ahosi ... pe ....

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

16. Asīsakasutta

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ asīsakaṃ kabandhaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa ure akkhīni ceva honti mukhañca. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti virājenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe hāriko nāma coraghātako ahosi ... pe ....

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

12. Gūthakhādasutta

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ purisaṃ gūthakūpe nimuggaṃ ubhohi hatthehi gūthaṃ khādantaṃ … pe … eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe duṭṭhabrāhmaṇo ahosi. So kassapassa sammāsambuddhassa pāvacane bhikkhusaṃghaṃ bhattena nimantetvā doṇiyo gūthassa pūrāpetvā etadavoca—aho bhonto yāvadatthaṃ bhuñjantu ceva harantu cā’ti … pe ….

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 19

2. Dutiyavagga

20. Pāpasāmaṇerasutta

“Addasaṃ sāmaṇeraṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa saṅghāṭipi ādittā … pe … pāpasāmaṇero ahosi … pe ….

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

7. Moggallānasutta

Atha kho vacchagotto paribbājako yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahāmoggallānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca:

“Kiṃ nu kho, bho moggallāna, sassato loko”ti? “Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: ‘sassato loko’”ti. “Kiṃ pana, bho moggallāna, asassato loko”ti? “Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: ‘asassato loko’”ti. “Kiṃ nu kho, bho moggallāna, antavā loko”ti? “Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: ‘antavā loko’”ti. “Kiṃ pana, bho moggallāna, anantavā loko”ti? “Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: ‘anantavā loko’”ti. “Kiṃ nu kho, bho moggallāna, taṃ jīvaṃ taṃ sarīran”ti? “Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: ‘taṃ jīvaṃ taṃ sarīran’”ti. “Kiṃ pana, bho moggallāna, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran”ti? “Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: ‘aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran’”ti. “Kiṃ nu kho, bho moggallāna, hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti? “Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā’”ti. “Kiṃ pana, bho moggallāna, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti? “Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’”ti.

"Kiṃ nu kho, bho moggallāna, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ pana, bho moggallāna, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"Ko nu kho, bho moggallāna, hetu ko paccayo, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti—sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā? Ko pana, bho moggallāna, hetu ko paccayo, yena samaṇassa gotamassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti—sassato lokotipi, asassato lokotipi, antavā lokotipi, anantavā lokotipi, taṃ jīvaṃ taṃ sarīrantipi, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīrantipi, hoti tathāgato paraṃ maraṇātipi, na hoti tathāgato paraṃ maraṇātipi, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇātipi, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇātipī"ti?

"Aññatitthiyā kho, vaccha, paribbājakā cakkhuṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassanti ... pe ... jivhaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassanti ... pe ... manaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassanti. Tasmā aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti—sassato lokoti vā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā. Tathāgato ca kho, vaccha, arahaṃ sammāsambuddho cakkhuṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... jivhaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... manaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Tasmā tathāgatassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti—sassato lokotipi ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇātipī"ti.

Atha kho vacchagotto paribbājako uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bho gotama, sassato loko"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, mayā: 'sas-

sato loko'ti ... pe .... "Kiṃ pana, bho gotama, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, vaccha, abyākataṃ mayā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'ti vā ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā? Ko pana, bho gotama, hetu ko paccayo, yena bhoto gotamassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'tipi ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipī"ti?

"Aññatitthiyā kho, vaccha, paribbājakā cakkhuṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassanti ... pe ... jivhaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassanti ... pe ... manaṃ 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassanti. Tasmā aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'ti vā ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā. Tathāgato ca kho, vaccha, arahaṃ sammāsambuddho cakkhuṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... jivhaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati ... pe ... manaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. Tasmā tathāgatassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'tipi, 'asassato loko'tipi, 'antavā loko'tipi, 'anantavā loko'tipi, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'tipi, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'tipi, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipī"ti.

"Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yatra hi nāma satthu ca sāvakassa ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati samessati na virodhayissati, yadidaṃ aggapadasmiṃ. Idānāhaṃ, bho gotama, samaṇaṃ mahāmoggallānaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ apucchiṃ. Samaṇopi me moggallāno etehi padehi etehi byañjanehi tamatthaṃ byākāsi, seyyathāpi bhavaṃ gotamo. Acchariyaṃ, bho gotama, abbhutaṃ, bho gotama. Yatra hi nāma satthu ca sāvakassa ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati samessati na virodhayissati, yadidaṃ aggapadasmin"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

6. Catutthasāriputtakoṭṭhikasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto, āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākoṭṭhiko tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahākoṭṭhikena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantaṃ mahākoṭṭhikaṃ etadavoca: "'kiṃ nu kho, āvuso koṭṭhika, hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti ... pe ... 'kiṃ panāvuso, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭho samāno: 'etampi kho, āvuso, abyākataṃ bhagavatā—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. Ko nu kho, āvuso, hetu, ko paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti?

"Rūpārāmassa kho, āvuso, rūparatassa rūpasammuditassa rūpanirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Vedanārāmassa kho, āvuso, vedanāratassa vedanāsammuditassa, vedanānirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti ... pe ... saññārāmassa kho, āvuso ... pe ... saṅkhārārāmassa kho āvuso ... pe ... viññāṇārāmassa kho, āvuso, viññāṇaratassa viññāṇasammuditassa viññāṇanirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti.

Na rūpārāmassa kho, āvuso, na rūparatassa na rūpasammuditassa, rūpanirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Na vedanārāmassa kho, āvuso ... pe ... na saññārāmassa kho, āvuso ... pe ... na saṅkhārārāmassa kho, āvuso ... pe ... na viññāṇārāmassa kho, āvuso, na viññāṇaratassa na viññāṇasammuditassa, viññāṇanirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Ayaṃ kho, āvuso, hetu, ayaṃ paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

"Siyā panāvuso, aññopi pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti? "Siyā, āvuso. Bhavārāmassa kho, āvuso, bhavaratassa bhavasammuditassa, bhavanirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Na bhavārāmassa kho, āvuso, na bhavaratassa na bhavasammuditassa, bhavanirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Ayampi kho, āvuso, pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

"Siyā panāvuso, aññopi pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti? "Siyā, āvuso. Upādānārāmassa kho, āvuso, upādānaratassa upādānasammuditassa, upādānanirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Na upādānārāmassa kho, āvuso, na upādānaratassa na upādānasammuditassa, upādānanirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti ... pe ... 'neva, hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Ayampi kho, āvuso, pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

"Siyā panāvuso, aññopi pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti? "Siyā, āvuso. Taṇhārāmassa kho, āvuso, taṇhāratassa taṇhāsammuditassa, taṇhānirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Na taṇhārāmassa kho, āvuso, na taṇhāratassa na taṇhāsammuditassa, taṇhānirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Ayampi kho, āvuso, pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

"Siyā panāvuso, aññopi pariyāyo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti? "Ettha dāni, āvuso sāriputta, ito uttari kiṃ icchasi? Taṇhāsaṅkhayavimuttassa, āvuso sāriputta, bhikkhuno vaṭṭaṃ natthi paññāpanāyā"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

11. Sabhiyakaccānasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā sabhiyo kaccāno ñātike viharati giñjakā-

vasathe. Atha kho vacchagotto paribbājako yenāyasmā sabhiyo kaccāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sabhiyena kaccānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako āyasmantaṃ sabhiyaṃ kaccānaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho bho, kaccāna, hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ pana, bho kaccāna, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"Kiṃ nu kho, bho kaccāna, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ pana, bho kaccāna, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"'Kiṃ nu kho, bho kaccāna, hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, iti puṭṭho samāno: 'abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā—hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho kaccāna, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, iti puṭṭho samāno: 'abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā—na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, bho kaccāna, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, iti puṭṭho samāno: 'abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā—hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. 'Kiṃ pana, bho kaccāna, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, iti puṭṭho samāno: 'etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. Ko nu kho, bho kaccāna, hetu, ko paccayo, yenetaṃ abyākataṃ samaṇena gotamenā"ti? "Yo ca, vaccha, hetu, yo ca paccayo paññāpanāya rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā, so ca hetu, so ca paccayo sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ aparisesaṃ nirujjheyya. Kena naṃ paññāpayamāno paññāpeyya rūpīti vā arūpīti vā saññīti vā asaññīti vā nevasaññīnāsaññīti vā"ti. "Kīvaciraṃ pabbajitosi, bho kaccānā"ti? "Naciraṃ, āvuso, tīṇi vassānī"ti. "Yassapassa, āvuso, etamettakena ettakameva tampassa bahu, ko pana vādo evaṃ abhikkante"ti.

Ekādasamaṃ.

Abyākatavaggo paṭhamo.

Khemātherī anurādho, sāriputtoti koṭṭhiko; Moggallāno ca vaccho ca, kutūhalasālānando; Sabhiyo ekādasamanti.

Abyākatasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saḷāyatanavedanā, mātugāmo jambukhādako; Sāmaṇḍako moggallāno, citto gāmaṇi saṅkhataṃ; Abyākatanti dasadhāti.

Saḷāyatanavaggo catuttho.

Saḷāyatanavaggasaṃyuttapāḷi niṭṭhitā.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

2. Anurādhasutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena āyasmā anurādho bhagavato avidūre araññakuṭikāyaṃ viharati. Atha kho sambahulā aññatitthiyā paribbājakā yenāyasmā anurādho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmatā anurādhena saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te aññatitthiyā paribbājakā āyasmantaṃ anurādhaṃ etadavocuṃ: "yo so, āvuso anurādha, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato imesu catūsu ṭhānesu paññāpayamāno paññāpeti: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā"ti? "Yo so, āvuso, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato aññatra imehi catūhi ṭhānehi paññāpayamāno paññāpeti: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā"ti. Evaṃ vutte, te aññatitthiyā paribbājakā āyasmantaṃ anurādhaṃ etadavocuṃ: "so cāyaṃ bhikkhu navo bhavissati acirapabbajito, thero vā pana bālo abyatto"ti. Atha kho te aññatitthiyā paribbājakā āyasmantaṃ anurādhaṃ navavādena ca bālavādena ca apasādetvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu.

Atha kho āyasmato anurādhassa acirapakkantesu aññatitthiyesu paribbājakesu etadahosi: "sace kho maṃ te aññatitthiyā paribbājakā uttariṃ puccheyyuṃ, kathaṃ byākaramāno nu khvāhaṃ tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ vuttavādī ceva bhagavato assaṃ, na ca bha-

gavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyaṃ, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyaṃ, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā"ti? Atha kho āyasmā anurādho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anurādho bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, bhagavato avidūre araññakuṭikāyaṃ viharāmi. Atha kho, bhante, sambahulā aññatitthiyā paribbājakā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā mayā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā maṃ etadavocuṃ: 'yo so, āvuso anurādha, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato imesu catūsu ṭhānesu paññāpayamāno paññāpeti: "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā'ti? Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, te aññatitthiye paribbājake etadavocaṃ: 'yo so, āvuso, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato aññatra imehi catūhi ṭhānehi paññāpayamāno paññāpeti: "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā'ti. Evaṃ vutte, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā maṃ etadavocuṃ: 'so cāyaṃ bhikkhu navo bhavissati acirapabbajito thero vā pana bālo abyatto'ti. Atha kho maṃ, bhante, te aññatitthiyā paribbājakā navavādena ca bālavādena ca apasādetvā uṭṭhāyāsanā pakkamiṃsu. Tassa mayhaṃ, bhante, acirapakkantesu tesu aññatitthiyesu paribbājakesu etadahosi: 'sace kho maṃ te aññatitthiyā paribbājakā uttariṃ puccheyyuṃ, kathaṃ byākaramāno nu khvāhaṃ tesaṃ aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ vuttavādī ceva bhagavato assaṃ, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkheyyaṃ, dhammassa cānudhammaṃ byākareyyaṃ, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgaccheyyā'"ti?

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Vedanā niccā vā aniccā vā"ti? ... pe ... Saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... "viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti?

"Aniccaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti?

"Dukkhaṃ, bhante".

"Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'"ti?

"No hetaṃ, bhante".

"Tasmātiha, anurādha, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ... pe ... yā kāci saññā ... pe ... ye keci saṅkhārā ... pe ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. Evaṃ passaṃ, anurādha, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati. Nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Saññaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Saṅkhāre tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Viññāṇaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpasmiṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Aññatra rūpā tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Vedanāya ... pe ... aññatra vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... aññatra saññāya ... pe ... saṅkhāresu ... pe ... aññatra saṅkhārehi ... pe ... viññāṇasmiṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Aññatra viññāṇā tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, rūpaṃ, vedanaṃ, saññaṃ, saṅkhāre, viññāṇaṃ tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Taṃ kiṃ maññasi, anurādha, ayaṃ so arūpī avedano asaññī asaṅkhāro aviññāṇo tathāgatoti samanupassasī"ti? "No hetaṃ, bhante". "Ettha ca te, anurādha, diṭṭheva dhamme saccato thetato tathāgate anupalabbhiyamāne kallaṃ nu te taṃ veyyākaraṇaṃ—yo so, āvuso, tathāgato uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto, taṃ tathāgato aññatra imehi catūhi ṭhānehi paññāpayamāno paññāpeti: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Sādhu sādhu, anurādha. Pubbe cāhaṃ, anurādha, etarahi ca dukkhañceva paññāpemi dukkhassa ca nirodhan"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

8. Vacchagottasutta

Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bho gotama, sassato loko"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, mayā: 'sassato loko'ti ... pe .... "Kiṃ pana, bho gotama, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "Etampi kho, vaccha, abyākataṃ mayā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"Ko nu kho, bho gotama, hetu, ko paccayo, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'ti vā ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā? Ko pana, bho gotama, hetu, ko paccayo, yena bhoto gotamassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'tipi ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipī"ti?

"Aññatitthiyā kho, vaccha, paribbājakā rūpaṃ attato samanupassanti, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ attato samanupassanti ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassanti, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tasmā aññatitthiyā-

naṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'ti vā … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā. Tathāgato ca kho, vaccha, arahaṃ sammāsambuddho na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Na vedanaṃ attato samanupassati … pe … na saññaṃ … pe … na saṅkhāre … pe … na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tasmā tathāgatassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'tipi … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipī"ti.

Atha kho vacchagotto paribbājako uṭṭhāyāsanā yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā mahāmoggallānena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bho moggallāna, sassato loko"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, vaccha, bhagavatā: 'sassato loko'ti … pe …. "Kiṃ pana, bho moggallāna, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti? "Etampi kho, vaccha, abyākataṃ bhagavatā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"Ko nu kho, bho moggallāna, hetu, ko paccayo, yena aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'ti vā … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā? Ko pana, bho moggallāna, hetu, ko paccayo yena samaṇassa gotamassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'tipi … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipī"ti?

"Aññatitthiyā kho, vaccha, paribbājakā rūpaṃ attato samanupassanti, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ attato samanupassanti … pe … saññaṃ … pe … saṅkhāre … pe … viññāṇaṃ attato samanupassanti, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tasmā aññatitthiyānaṃ paribbājakānaṃ evaṃ puṭṭhānaṃ evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'ti vā … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā. Tathāgato ca kho, vaccha, arahaṃ sammāsambuddho na rūpaṃ attato samanupassati, na rūpavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā rūpaṃ, na rūpasmiṃ vā attānaṃ. Na vedanaṃ attato samanupassati

... pe ... na saññaṃ ... pe ... na saṅkhāre ... pe ... na viññāṇaṃ attato samanupassati, na viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, na attani vā viññāṇaṃ, na viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Tasmā tathāgatassa evaṃ puṭṭhassa na evaṃ veyyākaraṇaṃ hoti: 'sassato loko'tipi, 'asassato loko'tipi, 'antavā loko'tipi, 'anantavā loko'tipi, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'tipi, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'tipi, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipī"ti.

"Acchariyaṃ, bho moggallāna, abbhutaṃ, bho moggallāna. Yatra hi nāma satthu ca sāvakassa ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati, samessati, na virodhayissati, yadidaṃ aggapadasmiṃ. Idānāhaṃ, bho moggallāna, samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ apucchiṃ. Samaṇopi me gotamo etehi padehi etehi byañjanehi etamatthaṃ byākāsi, seyyathāpi bhavaṃ moggallāno. Acchariyaṃ, bho moggallāna, abbhutaṃ, bho moggallāna. Yatra hi nāma satthu ca sāvakassa ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati samessati na virodhayissati, yadidaṃ aggapadasmin"ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

3. Paṭhamasāriputtakoṭṭhikasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto, āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye. Atha kho āyasmā mahākoṭṭhiko sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā sāriputtena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhiko āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca:

"Kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ panāvuso, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, āvuso, abyākataṃ bhagavatā: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ nu kho, āvuso, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ panāvuso, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, āvuso, abyākataṃ bhagavatā: 'neva hoti na na hoti tathāgato

paraṃ maraṇā'"ti.

"'Kiṃ nu kho, āvuso, hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭho samāno, 'abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā—hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi ... pe ... 'kiṃ panāvuso, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭho samāno: 'etampi kho, āvuso, abyākataṃ bhagavatā—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. Ko nu kho, āvuso, hetu, ko paccayo yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti?

"Hoti tathāgato paraṃ maraṇāti kho, āvuso, rūpagatametaṃ. Na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, rūpagatametaṃ. Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, rūpagatametaṃ. Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, rūpagatametaṃ. Hoti tathāgato paraṃ maraṇāti kho, āvuso, vedanāgatametaṃ. Na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, vedanāgatametaṃ. Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, vedanāgatametaṃ. Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, vedanāgatametaṃ. Hoti tathāgato paraṃ maraṇāti kho, āvuso, saññāgatametaṃ. Na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, saññāgatametaṃ. Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, saññāgatametaṃ. Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, saññāgatametaṃ. Hoti tathāgato paraṃ maraṇāti kho, āvuso, saṅkhāragatametaṃ. Na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, saṅkhāragatametaṃ. Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, saṅkhāragatametaṃ. Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, saṅkhāragatametaṃ. Hoti tathāgato paraṃ maraṇāti kho, āvuso, viññāṇagatametaṃ. Na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, viññāṇagatametaṃ. Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, viññāṇagatametaṃ. Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti, viññāṇagatametaṃ. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

4. Dutiyasāriputtakoṭṭhikasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto, āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye ... pe ... (sāyeva pucchā.) "Ko nu kho, āvuso, hetu, ko paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti? "Rūpaṃ kho, āvuso, ajānato apassato yathābhūtaṃ, rūpasamudayaṃ

ajānato apassato yathābhūtaṃ, rūpanirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, viññāṇasamudayaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, viññāṇanirodhaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ajānato apassato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"tipissa hoti.

Rūpañca kho, āvuso, jānato passato yathābhūtaṃ, rūpasamudayaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, rūpanirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, rūpanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, viññāṇasamudayaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, viññāṇanirodhaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, viññāṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānato passato yathābhūtaṃ, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti; 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti; 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti; 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Ayaṃ kho, āvuso, hetu ayaṃ paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

1. Khemāsutta

Ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena khemā bhikkhunī kosalesu cārikaṃ caramānā antarā ca sāvatthiṃ antarā ca sāketaṃ toraṇavatthusmiṃ vāsaṃ upagatā hoti. Atha kho rājā pasenadi kosalo sāketā sāvatthiṃ gacchanto, antarā ca sāketaṃ antarā ca sāvatthiṃ toraṇavatthusmiṃ ekarattivāsaṃ upagacchi. Atha kho rājā pasenadi kosalo aññataraṃ

purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, toraṇavatthusmiṃ tathārūpaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā jāna yamahaṃ ajja payirupāseyyan"ti.

"Evaṃ, devā"ti kho so puriso rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā kevalakappaṃ toraṇavatthuṃ āhiṇḍanto nāddasa tathārūpaṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā yaṃ rājā pasenadi kosalo payirupāseyya. Addasā kho so puriso khemaṃ bhikkhuniṃ toraṇavatthusmiṃ vāsaṃ upagataṃ. Disvāna yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca:

"Natthi kho, deva, toraṇavatthusmiṃ tathārūpo samaṇo vā brāhmaṇo vā yaṃ devo payirupāseyya. Atthi ca kho, deva, khemā nāma bhikkhunī, tassa bhagavato sāvikā arahato sammāsambuddhassa. Tassā kho pana ayyāya evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'paṇḍitā, viyattā medhāvinī bahussutā cittakathā kalyāṇapaṭibhānā'ti. Taṃ devo payirupāsatū"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo yena khemā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā khemaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo khemaṃ bhikkhuniṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, ayye, hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, bhagavatā: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ panayye, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, mahārāja, abyākataṃ bhagavatā: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ nu kho, ayye, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, bhagavatā: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ panayye, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti. "Etampi kho, mahārāja, abyākataṃ bhagavatā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti.

"'Kiṃ nu kho, ayye, hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti, iti puṭṭhā samānā: 'abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, bhagavatā—hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. 'Kiṃ panayye, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭhā samānā: 'etampi kho, mahārāja, abyākataṃ bhagavatā—na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. 'Kiṃ nu kho, ayye, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭhā samānā: 'abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, bhagavatā—hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. 'Kiṃ panayye, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭhā samānā: 'etampi kho, mahārāja, abyākataṃ bhaga-

vatā— neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. Ko nu kho, ayye, hetu, ko paccayo yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti?

"Tena hi, mahārāja, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, atthi te koci gaṇako vā muddiko vā saṅkhāyako vā yo pahoti gaṅgāya vālukaṃ gaṇetuṃ—ettakā vālukā iti vā, ettakāni vālukasatāni iti vā, ettakāni vālukasahassāni iti vā, ettakāni vālukasatasahassāni iti vā"ti? "No hetaṃ, ayye". "Atthi pana te koci gaṇako vā muddiko vā saṅkhāyako vā yo pahoti mahāsamudde udakaṃ gaṇetuṃ—ettakāni udakāḷhakāni iti vā, ettakāni udakāḷhakasatāni iti vā, ettakāni udakāḷhakasahassāni iti vā, ettakāni udakāḷhakasatasahassāni iti vā"ti? "No hetaṃ, ayye". "Taṃ kissa hetu"? "Mahāyye, samuddo gambhīro appameyyo duppariyogāho"ti. " Evameva kho, mahārāja, yena rūpena tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya taṃ rūpaṃ tathāgatassa pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Rūpasaṅkhāyavimutto kho, mahārāja, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho—seyyathāpi mahāsamuddo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti.

Yāya vedanāya tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya, sā vedanā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Vedanāsaṅkhāyavimutto, mahārāja, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho— seyyathāpi mahāsamuddo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti.

Yāya saññāya tathāgataṃ ... pe ... yehi saṅkhārehi tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya, te saṅkhārā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṅkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Saṅkhārasaṅk imutto kho, mahārāja, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho—seyyathāpi mahāsamuddo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti.

Yena viññāṇena tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya taṃ viññāṇaṃ tathāgatassa pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Viññāṇasaṅkhāyavimutto kho, mahārāja, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho—seyyathāpi mahāsamuddo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upetī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo khemāya bhikkhuniyā bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā khemaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho rājā pasenadi kosalo aparena samayena yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, mayā: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ pana, bhante, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, mahārāja, abyākataṃ mayā: 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ nu kho, bhante, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, mayā: 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "Kiṃ pana, bhante, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti? "Etampi kho, mahārāja, abyākataṃ mayā: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'"ti. "'Kiṃ nu kho, bhante, hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭho samāno: 'abyākataṃ kho etaṃ, mahārāja, mayā—hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi ... pe .... "'Kiṃ pana, bhante, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti iti puṭṭho samāno: 'etampi kho, mahārāja, abyākataṃ mayā—neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vadesi. Ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti?

"Tena hi, mahārāja, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, atthi te koci gaṇako vā muddiko vā saṅkhāyako vā yo pahoti gaṅgāya vālukaṃ gaṇetuṃ—ettakā vālukā iti vā ... pe ... ettakāni vālukasatasahassāni iti vā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Atthi pana te koci gaṇako vā muddiko vā saṅkhāyako vā yo pahoti mahāsamudde udakaṃ gaṇetuṃ— ettakāni udakāḷhakāni iti vā ... pe ... ettakāni udakāḷhakasatasahassāni iti vā"ti?

"No hetaṃ, bhante". "Taṃ kissa hetu"? "Mahā, bhante, samuddo gambhīro appameyyo duppariyogāho. Evameva kho, mahārāja, yena rūpena tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya, taṃ rūpaṃ tathāgatassa pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Rūpasaṅkhāyavimutto kho, mahārāja, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho—seyyathāpi mahāsamuddo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti. Yāya vedanāya ... pe ... yāya saññāya ... pe ... yehi saṅkhārehi ... pe ....

Yena viññāṇena tathāgataṃ paññāpayamāno paññāpeyya, taṃ viññāṇaṃ tathāgatassa pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṅkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ. Viññāṇasaṅkhāyavimutto kho, mahārāja, tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho—seyyathāpi mahāsamuddo. 'Hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upeti, 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipi na upetī"ti.

"Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yatra hi nāma satthu ceva sāvikāya ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati, samessati, na virodhayissati yadidaṃ aggapadasmiṃ. Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ khemaṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ apucchiṃ. Sāpi me ayyā etehi padehi etehi byañjanehi etamatthaṃ byākāsi, seyyathāpi bhagavā. Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yatra hi nāma satthu ceva sāvikāya ca atthena attho byañjanena byañjanaṃ saṃsandissati, samessati, na virodhayissati yadidaṃ aggapadasmiṃ. Handa dāni mayaṃ, bhante, gacchāma. Bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti "Yassadāni tvaṃ, mahārāja, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmīti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

9. Kutūhalasālāsutta

Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ

sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca:

"Purimāni, bho gotama, divasāni purimatarāni sambahulānaṃ nānātitthiyānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ paribbājakānaṃ kutūhalasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarākathā udapādi: 'ayaṃ kho pūraṇo kassapo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. Sopi sāvakaṃ abbhatītaṃ kālaṅkataṃ upapattīsu byākaroti: "asu amutra upapanno, asu amutra upapanno"ti. Yopissa sāvako uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto tampi sāvakaṃ abbhatītaṃ kālaṅkataṃ upapattīsu byākaroti: "asu amutra upapanno, asu amutra upapanno"ti.

Ayampi kho makkhali gosālo ... pe ... ayampi kho nigaṇṭho nāṭaputto ... pe ... ayampi kho sañcayo belaṭṭhaputto ... pe ... ayampi kho pakudho kaccāno ... pe ... ayampi kho ajito kesakambalo saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. Sopi sāvakaṃ abbhatītaṃ kālaṅkataṃ upapattīsu byākaroti: "asu amutra upapanno, asu amutra upapanno"ti. Yopissa sāvako uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto tampi sāvakaṃ abbhatītaṃ kālaṅkataṃ upapattīsu byākaroti: "asu amutra upapanno, asu amutra upapanno'"ti.

Ayampi kho samaṇo gotamo saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. Sopi sāvakaṃ abbhatītaṃ kālaṅkataṃ upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno'ti. Yopissa sāvako uttamapuriso paramapuriso paramapattipatto tañca sāvakaṃ abbhatītaṃ kālaṅkataṃ upapattīsu na byākaroti: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno'ti. Api ca kho naṃ evaṃ byākaroti: 'acchecchi taṇhaṃ, vivattayi saṃyojanaṃ, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'ti. Tassa mayhaṃ, bho gotama, ahu deva kaṅkhā, ahu vicikicchā: 'kathaṃ nāma samaṇassa gotamassa dhammo abhiññeyyo'"ti?

"Alañhi te, vaccha, kaṅkhituṃ, alaṃ vicikicchituṃ. Kaṅkhanīye ca pana te ṭhāne vicikicchā uppannā. Saupādānassa khvāhaṃ, vaccha, upapattiṃ paññāpemi no anupādānassa. Seyyathāpi, vaccha, aggi saupādāno jalati, no anupādāno; evameva khvāhaṃ, vaccha, saupādānassa upapattiṃ paññāpemi, no anupādānassā"ti.

"Yasmiṃ, bho gotama, samaye acci vātena khittā dūrampi gacchati, imassa pana bhavaṃ gotamo kiṃ upādānasmiṃ paññāpetī"ti? "Yasmiṃ kho, vaccha, samaye acci vātena khittā dūrampi gacchati, tamahaṃ vātūpādānaṃ paññāpemi. Vāto hissa, vaccha, tasmiṃ samaye upādānaṃ hotī"ti. "Yasmiñca pana, bho gotama, samaye imañca kāyaṃ nikkhipati, satto ca aññataraṃ kāyaṃ anupapanno hoti, imassa pana bhavaṃ gotamo kiṃ upādānasmiṃ paññāpetī"ti? "Yasmiṃ kho, vaccha, samaye imañca kāyaṃ nikkhipati, satto ca aññataraṃ kāyaṃ anupapanno hoti, tamahaṃ taṇhūpādānaṃ vadāmi. Taṇhā hissa, vaccha, tasmiṃ samaye upādānaṃ hotī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

10. Ānandasutta

Atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bho gotama, atthattā"ti? Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi. "Kiṃ pana, bho gotama, natthattā"ti? Dutiyampi kho bhagavā tuṇhī ahosi. Atha kho vacchagotto paribbājako uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmā ānando acirapakkante vacchagotte paribbājake bhagavantaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho, bhante, bhagavā vacchagottassa paribbājakassa pañhaṃ puṭṭho na byākāsī"ti? "Ahañcānanda, vacchagottassa paribbājakassa 'atthattā'ti puṭṭho samāno 'atthattā'ti byākareyyaṃ, ye te, ānanda, samaṇabrāhmaṇā sassatavādā tesametaṃ saddhiṃ abhavissa. Ahañcānanda, vacchagottassa paribbājakassa 'natthattā'ti puṭṭho samāno 'natthattā'ti byākareyyaṃ, ye te, ānanda, samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā tesametaṃ saddhiṃ abhavissa. Ahañcānanda, vacchagottassa paribbājakassa 'atthattā'ti puṭṭho samāno 'atthattā'ti byākareyyaṃ, api nu me taṃ, ānanda, anulomaṃ abhavissa ñāṇassa uppādāya: 'sabbe dhammā anattā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Ahañcānanda, vacchagottassa paribbājakassa 'natthattā'ti puṭṭho samāno 'natthattā'ti byākareyyaṃ, sammūḷhassa, ānanda, vacchagottassa paribbājakassa bhiyyo sammohāya abhavissa: 'ahuvā me nūna pubbe attā, so etarahi natthī'"ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 44

1. Abyākatavagga

5. Tatiyasāriputtakoṭṭhikasutta

Ekaṃ samayaṃ āyasmā ca sāriputto, āyasmā ca mahākoṭṭhiko bārāṇasiyaṃ viharanti isipatane migadāye … pe … (sāyeva pucchā.) "Ko nu kho, āvuso, hetu ko paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti? "Rūpe kho, āvuso, avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa avigatataṇhassa 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Vedanāya … pe … saññāya … pe … saṅkhāresu … pe … viññāṇe avigatarāgassa avigatacchandassa avigatapemassa avigatapipāsassa avigatapariḷāhassa avigatataṇhassa 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa hoti. Rūpe ca kho, āvuso, vigatarāgassa … pe … vedanāya … pe … saññāya … pe … saṅkhāresu … pe … viññāṇe vigatarāgassa vigatacchandassa vigatapemassa vigatapipāsassa vigatapariḷāhassa vigatataṇhassa 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti … pe … 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'tipissa na hoti. Ayaṃ kho, āvuso, hetu, ayaṃ paccayo, yenetaṃ abyākataṃ bhagavatā"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

2. Rūpasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpā, bhikkhave, aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino; saddā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino; gandhā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino; rasā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino; phoṭṭhabbā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino; dhammā aniccā vipariṇāmino aññathābhāvino. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati saddhānusārī, okkanto sammattaniyāmaṃ, sappurisabhūmiṃ okkanto, vītivatto puthujjanabhūmiṃ; abhabbo taṃ kammaṃ kātuṃ, yaṃ kammaṃ katvā nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjeyya; abhabbo ca tāva kālaṃ kātuṃ yāva na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti.

Yassa kho, bhikkhave, ime dhammā evaṃ paññāya mattaso nijjhā-

naṃ khamanti, ayaṃ vuccati: 'dhammānusārī, okkanto sammattaniyāmaṃ, sappurisabhūmiṃ okkanto, vītivatto puthujjanabhūmiṃ; abhabbo taṃ kammaṃ kātuṃ, yaṃ kammaṃ katvā nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjeyya; abhabbo ca tāva kālaṃ kātuṃ yāva na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti'. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ pajānāti evaṃ passati, ayaṃ vuccati: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'"ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

1. Cakkhusutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cakkhuṃ, bhikkhave, aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi; sotaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi; ghānaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi; jivhā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; kāyo anicco vipariṇāmi aññathābhāvi; mano anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati—ayaṃ vuccati saddhānusārī, okkanto sammattaniyāmaṃ, sappurisabhūmiṃ okkanto, vītivatto puthujjanabhūmiṃ; abhabbo taṃ kammaṃ kātuṃ, yaṃ kammaṃ katvā nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjeyya; abhabbo ca tāva kālaṃ kātuṃ yāva na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti.

Yassa kho, bhikkhave, ime dhammā evaṃ paññāya mattaso nijjhānaṃ khamanti, ayaṃ vuccati: 'dhammānusārī, okkanto sammattaniyāmaṃ, sappurisabhūmiṃ okkanto, vītivatto puthujjanabhūmiṃ; abhabbo taṃ kammaṃ kātuṃ, yaṃ kammaṃ katvā nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjeyya; abhabbo ca tāva kālaṃ kātuṃ yāva na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti'. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ pajānāti evaṃ passati, ayaṃ vuccati: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

10. Khandhasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpaṃ, bhikkhave, aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi; vedanā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; saññā … saṅkhārā an-

iccā vipariṇāmino aññathābhāvino; viññāṇaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati saddhānusārī, okkanto sammattaniyāmaṃ, sappurisabhūmiṃ okkanto, vītivatto puthujjanabhūmiṃ; abhabbo taṃ kammaṃ kātuṃ, yaṃ kammaṃ katvā nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjeyya; abhabbo ca tāva kālaṃ kātuṃ yāva na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti.

Yassa kho, bhikkhave, ime dhammā evaṃ paññāya mattaso nijjhānaṃ khamanti, ayaṃ vuccati: 'dhammānusārī, okkanto sammattaniyāmaṃ, sappurisabhūmiṃ okkanto, vītivatto puthujjanabhūmiṃ; abhabbo taṃ kammaṃ kātuṃ, yaṃ kammaṃ katvā nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā pettivisayaṃ vā upapajjeyya; abhabbo ca tāva kālaṃ kātuṃ yāva na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti'. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ pajānāti evaṃ passati, ayaṃ vuccati: 'sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano'"ti.

Dasamaṃ.

Cakkhuvaggo paṭhamo.

Cakkhu rūpañca viññāṇaṃ, phasso ca vedanāya ca; Saññā ca cetanā taṇhā, dhātu khandhena te dasāti.

Okkantasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

3. Viññāṇasutta

Sāvatthinidānaṃ. "Cakkhuviññāṇaṃ, bhikkhave, aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi; sotaviññāṇaṃ ... ghānaviññāṇaṃ ... jivhāviññāṇaṃ ... kāyaviññāṇaṃ ... manoviññāṇaṃ aniccaṃ vipariṇāmi aññathābhāvi. Yo bhikkhave ... pe ... sambodhiparāyano"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

7. Rūpasañcetanāsutta

Sāvatthinidānaṃ. "Rūpasañcetanā, bhikkhave, aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; saddasañcetanā ... gandhasañcetanā ... rasasañcetanā ... phoṭṭhabbasañcetanā ... dhammasañcetanā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ

vuccati ‘saddhānusārī … pe … sambodhiparāyano’”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

5. Samphassajasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cakkhusamphassajā, bhikkhave, vedanā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; sotasamphassajā vedanā … pe … ghānasamphassajā vedanā … pe … jivhāsamphassajā vedanā … pe … kāyasamphassajā vedanā … pe … manosamphassajā vedanā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati ‘saddhānusārī … pe … sambodhiparāyano’”ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

6. Rūpasaññāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Rūpasaññā, bhikkhave, aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; saddasaññā … gandhasaññā … rasasaññā … phoṭṭhabbasaññā … dhammasaññā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati ‘saddhānusārī … pe … sambodhiparāyano’”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

4. Samphassasutta

Sāvatthinidānaṃ. “Cakkhusamphasso, bhikkhave, anicco vipariṇāmī aññathābhāvī; sotasamphasso … ghānasamphasso … jivhāsamphasso … kāyasamphasso … manosamphasso anicco vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati ‘saddhānusārī … pe … sambodhiparāyano’”ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

8. Rūpataṇhāsutta

Sāvatthinidānaṃ. “Rūpataṇhā, bhikkhave, aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; saddataṇhā … gandhataṇhā … rasataṇhā … phoṭṭhabbataṇhā …

dhammataṇhā aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati ‘saddhānusārī … pe … sambodhiparāyano’”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 25

1. Cakkhuvagga

9. Pathavīdhātusutta

Sāvatthinidānaṃ. “Pathavīdhātu, bhikkhave, aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī; āpodhātu … tejodhātu … vāyodhātu … ākāsadhātu … viññāṇadhātu aniccā vipariṇāmī aññathābhāvī. Yo, bhikkhave, ime dhamme evaṃ saddahati adhimuccati, ayaṃ vuccati ‘saddhānusārī … pe … sambodhiparāyano’”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

17. Anissukīsutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Saddho ca hoti, hirimā ca hoti, ottappī ca hoti, anissukī ca hoti, paññavā ca hoti … pe ….

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

22. Āraddhavīriyasutta

“Āraddhavīriyo ca hoti, paññavā ca hoti … pe ….

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

20. Susīlasutta

“Sīlavā ca hoti, paññavā ca hoti … pe ….

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

30. Nāsentisutta

“Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa balāni. Katamāni pañca?

Rūpabalaṃ, bhogabalaṃ, ñātibalaṃ, puttabalaṃ, sīlabalaṃ. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, na ca sīlabalena, nāsenteva naṃ, kule na vāsenti. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, bhogabalena ca, na ca sīlabalena, nāsenteva naṃ, kule na vāsenti. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca, na ca sīlabalena, nāsenteva naṃ, kule na vāsenti. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca, puttabalena ca, na ca sīlabalena, nāsenteva naṃ, kule na vāsenti. Sīlabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, na ca rūpabalena, vāsenteva naṃ, kule na nāsenti. Sīlabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, na ca bhogabalena, vāsenteva naṃ, kule na nāsenti. Sīlabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, na ca ñātibalena, vāsenteva naṃ, kule na nāsenti. Sīlabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, na ca puttabalena, vāsenteva naṃ, kule na nāsenti. Imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa balānī"ti.

Chaṭṭhaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

5. Kodhanasutta

Atha kho āyasmā anuruddho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anuruddho bhagavantaṃ etadavoca: "idhāhaṃ, bhante, mātugāmaṃ passāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantaṃ. Katīhi nu kho, bhante, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī"ti?

"Pañcahi kho, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, kodhano ca hoti, duppañño ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37
1. Paṭhamapeyyālavagga
8. Maccharīsutta
"Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, maccharī ca hoti, duppañño ca hoti— imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo ... pe ... apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī"ti.
Aṭṭhamaṃ.
Saṃyutta Nikāya 37
1. Paṭhamapeyyālavagga
3. Āveṇikadukkhasutta
"Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa āveṇikāni dukkhāni, yāni mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehi. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, mātugāmo daharova samāno patikulaṃ gacchati, ñātakehi vinā hoti. Idaṃ, bhikkhave, mātugāmassa paṭhamaṃ āveṇikaṃ dukkhaṃ, yaṃ mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehi. Puna caparaṃ, bhikkhave, mātugāmo utunī hoti. Idaṃ, bhikkhave, mātugāmassa dutiyaṃ āveṇikaṃ dukkhaṃ, yaṃ mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehi. Puna caparaṃ, bhikkhave, mātugāmo gabbhinī hoti. Idaṃ, bhikkhave, mātugāmassa tatiyaṃ āveṇikaṃ dukkhaṃ, yaṃ mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehi. Puna caparaṃ, bhikkhave, mātugāmo vijāyati. Idaṃ, bhikkhave, mātugāmassa catutthaṃ āveṇikaṃ dukkhaṃ, yaṃ mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehi. Puna caparaṃ, bhikkhave, mātugāmo purisassa pāricariyaṃ upeti. Idaṃ kho, bhikkhave, mātugāmassa pañcamaṃ āveṇikaṃ dukkhaṃ, yaṃ mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehi. Imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa āveṇikāni dukkhāni, yāni mātugāmo paccanubhoti, aññatreva purisehī"ti.
Tatiyaṃ.
Saṃyutta Nikāya 37
3. Balavagga
33. Pañcasīlavisāradasutta
"Pañcahi, bhikkhave, dhammehi samannāgato mātugāmo visārado

agāraṃ ajjhāvasati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato ca hoti, adinnādānā paṭivirato ca hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato ca hoti, musāvādā paṭivirato ca hoti, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭivirato ca hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo visārado agāraṃ ajjhāvasatī”ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

19. Anaticārīsutta

“Anaticārī ca hoti, paññavā ca hoti … pe ….

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

4. Tīhidhammehisutta

“Tīhi, bhikkhave, dhammehi samannāgato mātugāmo yebhuyyena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi tīhi? Idha, bhikkhave, mātugāmo pubbaṇhasamayaṃ maccheramalapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati. Majjhanhikasamayaṃ issāpariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati. Sāyanhasamayaṃ kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā agāraṃ ajjhāvasati. Imehi kho, bhikkhave, tīhi dhammehi samannāgato mātugāmo yebhuyyena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti.

Catutthaṃ.

()

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

23. Upaṭṭhitassatisutta

“Upaṭṭhitassati ca hoti, paññavā ca hoti … pe … imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī”ti.

Navamaṃ.

Ime aṭṭha suttantasaṅkhepā.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

27. Abhibhuyyasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa balāni. Katamāni pañca? Rūpabalaṃ, bhogabalaṃ, ñātibalaṃ, puttabalaṃ, sīlabalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa balāni. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi balehi samannāgato mātugāmo sāmikaṃ abhibhuyya vattatī"ti.

Tatiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

32. Ṭhānasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, ṭhānāni dullabhāni akatapuññena mātugāmena. Katamāni pañca? Patirūpe kule jāyeyyanti—idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ dullabhaṃ akatapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā patirūpaṃ kulaṃ gaccheyyanti— idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ dullabhaṃ akatapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā, patirūpaṃ kulaṃ gantvā, asapatti agāraṃ ajjhāvaseyyanti—idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ṭhānaṃ dullabhaṃ akatapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā, patirūpaṃ kulaṃ gantvā, asapatti agāraṃ ajjhāvasantī puttavatī assanti—idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ṭhānaṃ dullabhaṃ akatapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā, patirūpaṃ kulaṃ gantvā, asapatti agāraṃ ajjhāvasantī puttavatī samānā sāmikaṃ abhibhuyya vatteyyanti—idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ ṭhānaṃ dullabhaṃ akatapuññena mātugāmena. Imāni kho, bhikkhave, pañca ṭhānāni dullabhāni akatapuññena mātugāmenāti.

Pañcimāni, bhikkhave, ṭhānāni sulabhāni katapuññena mātugāmena. Katamāni pañca? Patirūpe kule jāyeyyanti—idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ sulabhaṃ katapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā patirūpaṃ kulaṃ gaccheyyanti— idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ sulabhaṃ katapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā patirūpaṃ kulaṃ gantvā asapatti agāraṃ ajjhāvaseyyanti—idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ṭhānaṃ sulabhaṃ katapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā patirūpaṃ kulaṃ gantvā asapatti agāraṃ ajjhāvasantī puttavatī assanti— idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ṭhānaṃ sulabhaṃ katapuññena mātugāmena. Patirūpe kule jāyitvā patirūpaṃ kulaṃ gantvā asapatti agāraṃ ajjhāvasantī puttavatī samānā sāmikaṃ abhibhuyya vatteyyanti—idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ ṭhānaṃ sulabhaṃ katapuññena mātugāmena. Imāni kho, bhikkhave, pañca ṭhānāni su-

labhāni katapuññena mātugāmenā”ti.

Aṭṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

14. Pañcaverasutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātī ca hoti, adinnādāyī ca hoti, kāmesumicchācārī ca hoti, musāvādī ca hoti, surāmerayamajjappamādaṭṭhāyī ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti.

Cuddasamaṃ.

Paṭhamapeyyālavaggo.

Mātugāmo puriso ca, āveṇikā tidhammo ca; Kodhano upanāhī ca, issukī maccharena ca; Aticārī ca dussīlo, appassuto ca kusīto; Muṭṭhassati pañcaveraṃ, kaṇhapakkhe pakāsito.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

26. Pasayhasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa balāni. Katamāni pañca? Rūpabalaṃ, bhogabalaṃ, ñātibalaṃ, puttabalaṃ, sīlabalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa balāni. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi balehi samannāgato mātugāmo sāmikaṃ pasayha agāraṃ ajjhāvasatī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

29. Aṅgasutta

“Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa balāni. Katamāni pañca? Rūpabalaṃ, bhogabalaṃ, ñātibalaṃ, puttabalaṃ, sīlabalaṃ. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, na ca bhogabalena—evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Yato ca kho, bhikkhave, mātugāmo rūpabalena ca samannāgato hoti, bhogabalena ca—evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, bhogabalena ca, na ca ñātibalena—evaṃ so tenaṅgena aparipūro

hoti. Yato ca kho, bhikkhave, mātugāmo rūpabalena ca samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca—evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca, na ca puttabalena—evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Yato ca kho, bhikkhave, mātugāmo rūpabalena ca samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca, puttabalena ca—evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Rūpabalena ca, bhikkhave, mātugāmo samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca, puttabalena ca, na ca sīlabalena—evaṃ so tenaṅgena aparipūro hoti. Yato ca kho, bhikkhave, mātugāmo rūpabalena ca samannāgato hoti, bhogabalena ca, ñātibalena ca, puttabalena ca, sīlabalena ca—evaṃ so tenaṅgena paripūro hoti. Imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa balānī"ti.

Pañcamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

1. Mātugāmasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mātugāmo ekantaamanāpo hoti purisassa. Katamehi pañcahi? Na ca rūpavā hoti, na ca bhogavā hoti, na ca sīlavā hoti, alaso ca hoti, pajañcassa na labhati—imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato mātugāmo ekantaamanāpo hoti purisassa. Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato mātugāmo ekantamanāpo hoti purisassa. Katamehi pañcahi? Rūpavā ca hoti, bhogavā ca hoti, sīlavā ca hoti, dakkho ca hoti analaso, pajañcassa labhati—imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato mātugāmo ekantamanāpo hoti purisassā"ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

18. Amaccharīsutta

"Amaccharī ca hoti, paññavā ca hoti ... pe ....

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

25. Visāradasutta

"Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa balāni. Katamāni pañca? Rū-

pabalaṃ, bhogabalaṃ, ñātibalaṃ, puttabalaṃ, sīlabalaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa balāni. Imehi kho, bhikkhave, pañcahi balehi samannāgato mātugāmo visārado agāraṃ ajjhāvasatī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

12. Kusītasutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, kusīto ca hoti, duppañño ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti.

Dvādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

10. Dussīlasutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, dussīlo ca hoti, duppañño ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … nirayaṃ upapajjatī”ti.

Dasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

13. Muṭṭhassatisutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, muṭṭhassati ca hoti, duppañño ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo … pe … nirayaṃ upapajjatī”ti.

Terasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

9. Aticārīsutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo … pe

... apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, aticārī ca hoti, duppañño ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo ... pe ... upapajjatī"ti.

Navamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

31. Hetusutta

"Pañcimāni, bhikkhave, mātugāmassa balāni. Katamāni pañca? Rūpabalaṃ, bhogabalaṃ, ñātibalaṃ, puttabalaṃ, sīlabalaṃ. Na, bhikkhave, mātugāmo rūpabalahetu vā bhogabalahetu vā ñātibalahetu vā puttabalahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Sīlabalahetu kho, bhikkhave, mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Imāni kho, bhikkhave, pañca mātugāmassa balānī"ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

28. Ekasutta

"Ekena ca kho, bhikkhave, balena samannāgato puriso mātugāmaṃ abhibhuyya vattati. Katamena ekena balena? Issariyabalena abhibhūtaṃ mātugāmaṃ neva rūpabalaṃ tāyati, na bhogabalaṃ tāyati, na ñātibalaṃ tāyati, na puttabalaṃ tāyati, na sīlabalaṃ tāyatī"ti.

Catutthaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

2. Purisasutta

"Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato puriso ekantaamanāpo hoti mātugāmassa. Katamehi pañcahi? Na ca rūpavā hoti, na ca bhogavā hoti, na ca sīlavā hoti, alaso ca hoti, pajañcassa na labhati—imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato puriso ekantaamanāpo hoti mātugāmassa. Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato puriso ekantamanāpo hoti mātugāmassa. Katamehi pañcahi? Rūpavā ca hoti, bhogavā ca hoti, sīlavā ca hoti, dakkho ca hoti analaso, pajañcassa labhati—imehi kho, bhikkhave, pañcahi aṅgehi samannāgato puriso

ekantamanāpo hoti mātugāmassā”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

15. Akkodhanasutta

Atha kho āyasmā anuruddho yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ... pe ... ekamantaṃ nisinno kho āyasmā anuruddho bhagavantaṃ etadavoca: “idhāhaṃ, bhante, mātugāmaṃ passāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantaṃ. Katīhi nu kho, bhante, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī”ti?

“Pañcahi kho, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Saddho ca hoti, hirimā ca hoti, ottappī ca hoti, akkodhano ca hoti, paññavā ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī”ti.

Paṭhamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

24. Pañcasīlasutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Pāṇātipātā paṭivirato ca hoti, adinnādānā paṭivirato ca hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato ca hoti, musāvādā paṭivirato ca hoti, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā paṭivirato ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī”ti.

Dasamaṃ.

Dutiyapeyyālavaggo.

Dutiye ca akkodhano, anupanāhī anissukī; Amaccharī anaticārī, sīlavā ca bahussuto; Vīriyaṃ sati sīlañca, sukkapakkhe pakāsito.

Saṃyutta Nikāya 37

3. Balavagga

34. Vaḍḍhīsutta

“Pañcahi, bhikkhave, vaḍḍhīhi vaḍḍhamānā ariyasāvikā ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati sārādāyinī ca hoti varādāyinī ca kāyassa. Katamehi pañcahi? Saddhāya vaḍḍhati, sīlena vaḍḍhati, sutena vaḍḍhati, cāgena vaḍḍhati, paññāya vaḍḍhati—imehi kho, bhikkhave, pañcahi vaḍḍhīhi vaḍḍhamānā ariyasāvikā ariyāya vaḍḍhiyā vaḍḍhati, sārādāyinī ca hoti, varādāyinī ca kāyassāti.

Saddhāya sīlena ca yādha vaḍḍhati, Paññāya cāgena sutena cūbhayaṃ; Sā tādisī sīlavatī upāsikā, Ādīyati sāramidheva attano”ti.

Dasamaṃ.

Balavaggo tatiyo.

Visāradā pasayha abhibhuyya, Ekaṃ aṅgena pañcamaṃ; Nāsenti hetu ṭhānañca, Visārado vaḍḍhinā dasāti.

Mātugāmasaṃyuttaṃ samattaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

21. Bahussutasutta

“Bahussuto ca hoti, paññavā ca hoti ... pe ....

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

2. Dutiyapeyyālavagga

16. Anupanāhīsutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Saddho ca hoti, hirimā ca hoti, ottappī ca hoti, anupanāhī ca hoti, paññavā ca hoti—imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjatī”ti.

Dutiyaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

11. Appassutasutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo ... pe ... nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, appassuto ca hoti, duppañño ca hoti—imehi

kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo ... pe ... nirayaṃ upapajjatī”ti.

Ekādasamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

7. Issukīsutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, issukī ca hoti, duppañño ca hoti— imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti.

Sattamaṃ.

Saṃyutta Nikāya 37

1. Paṭhamapeyyālavagga

6. Upanāhīsutta

“Pañcahi, anuruddha, dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Katamehi pañcahi? Assaddho ca hoti, ahiriko ca hoti, anottappī ca hoti, upanāhī ca hoti, duppañño ca hoti— imehi kho, anuruddha, pañcahi dhammehi samannāgato mātugāmo kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjatī”ti.

Chaṭṭhaṃ.

Dīgha Nikāya 2

Sāmaññaphalasutta

1. Rājāmaccakathā

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati jīvakassa komārabhaccassa ambavane mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tadahuposathe pannarase komudiyā cātumāsiniyā puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā rājāmaccaparivuto uparipāsādavaragato nisinno hoti. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tadahuposathe udānaṃ udānesi: “ramaṇīyā vata bho dosinā ratti, abhirūpā vata bho dosinā ratti, dassanīyā vata bho dosinā ratti, pāsādikā vata bho dosinā ratti, lakkhaññā vata bho dosinā ratti. Kaṃ nu khvajja

samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā payirupāseyyāma, yaṃ no payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti?

Evaṃ vutte, aññataro rājāmacco rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ etadavoca: “ayaṃ, deva, pūraṇo kassapo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Taṃ devo pūraṇaṃ kassapaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa pūraṇaṃ kassapaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti. Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhī ahosi.

Aññataropi kho rājāmacco rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ etadavoca: “ayaṃ, deva, makkhali gosālo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Taṃ devo makkhaliṃ gosālaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa makkhaliṃ gosālaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti. Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhī ahosi.

Aññataropi kho rājāmacco rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ etadavoca: “ayaṃ, deva, ajito kesakambalo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Taṃ devo ajitaṃ kesakambalaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa ajitaṃ kesakambalaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti. Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhī ahosi.

Aññataropi kho rājāmacco rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ etadavoca: “ayaṃ, deva, pakudho kaccāyano saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Taṃ devo pakudhaṃ kaccāyanaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa pakudhaṃ kaccāyanaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti. Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhī ahosi.

Aññataropi kho rājāmacco rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ etadavoca: “ayaṃ, deva, sañcayo belaṭṭhaputto saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Taṃ devo sañcayaṃ belaṭṭhaputtaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa sañ-

cayaṃ belaṭṭhaputtaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti. Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhī ahosi.

Aññataropi kho rājāmacco rājānaṃ māgadhaṃ ajātasattuṃ vedehiputtaṃ etadavoca: “ayaṃ, deva, nigaṇṭho nāṭaputto saṃghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Taṃ devo nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti. Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhī ahosi.

2. Komārabhaccajīvakakathā

Tena kho pana samayena jīvako komārabhacco rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa avidūre tuṇhībhūto nisinno hoti. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca: “tvaṃ pana, samma jīvaka, kiṃ tuṇhī”ti? “Ayaṃ, deva, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho amhākaṃ ambavane viharati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhateḷasehi bhikkhusatehi. Taṃ kho pana bhagavantaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. Taṃ devo bhagavantaṃ payirupāsatu. Appeva nāma devassa bhagavantaṃ payirupāsato cittaṃ pasīdeyyā”ti.

“Tena hi, samma jīvaka, hatthiyānāni kappāpehī”ti. “Evaṃ, devā”ti kho jīvako komārabhacco rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa paṭissuṇitvā pañcamattāni hatthinikāsatāni kappāpetvā rañño ca ārohaṇīyaṃ nāgaṃ, rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa paṭivedesi: “kappitāni kho te, deva, hatthiyānāni, yassadāni kālaṃ maññasī”ti.

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto pañcasu hatthinikāsatesu paccekā itthiyo āropetvā ārohaṇīyaṃ nāgaṃ abhiruhitvā ukkāsu dhāriyamānāsu rājagahamhā niyyāsi mahaccarājānubhāvena, yena jīvakassa komārabhaccassa ambavanaṃ tena pāyāsi.

Atha kho rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa avidūre ambavanassa ahudeva bhayaṃ, ahu chambhitattaṃ, ahu lomahaṃso. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca: “kacci maṃ, samma

jīvaka, na vañcesi? Kacci maṃ, samma jīvaka, na palambhesi? Kacci maṃ, samma jīvaka, na paccatthikānaṃ desi? Kathañhi nāma tāva mahato bhikkhusaṅghassa aḍḍhateḷasānaṃ bhikkhusatānaṃ neva khipitasaddo bhavissati, na ukkāsitasaddo na nigghoso"ti.

"Mā bhāyi, mahārāja, mā bhāyi, mahārāja. Na taṃ, deva, vañcemi; na taṃ, deva, palambhāmi; na taṃ, deva, paccatthikānaṃ demi. Abhikkama, mahārāja, abhikkama, mahārāja, ete maṇḍalamāḷe dīpā jhāyantī"ti.

3. Sāmaññaphalapucchā

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto yāvatikā nāgassa bhūmi nāgena gantvā, nāgā paccorohitvā, pattikova yena maṇḍalamāḷassa dvāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca: "kahaṃ pana, samma jīvaka, bhagavā"ti? "Eso, mahārāja, bhagavā; eso, mahārāja, bhagavā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisinno purakkhato bhikkhusaṃghassā"ti.

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṃghaṃ anuviloketvā rahadamiva vippasannaṃ udānaṃ udānesi: "iminā me upasamena udayabhaddo kumāro samannāgato hotu, yenetarahi upasamena bhikkhusaṃgho samannāgato"ti. "Agamā kho tvaṃ, mahārāja, yathāpeman"ti. "Piyo me, bhante, udayabhaddo kumāro. Iminā me, bhante, upasamena udayabhaddo kumāro samannāgato hotu yenetarahi upasamena bhikkhusaṃgho samannāgato"ti.

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavantaṃ abhivādetvā, bhikkhusaṃghassa añjaliṃ paṇāmetvā, ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavantaṃ etadavoca: "puccheyyāmahaṃ, bhante, bhagavantaṃ kañcideva desaṃ; sace me bhagavā okāsaṃ karoti pañhassa veyyākaraṇāyā"ti. "Puccha, mahārāja, yadākaṅkhasī"ti.

"Yathā nu kho imāni, bhante, puthusippāyatanāni, seyyathidaṃ—hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsikaputtā āḷārikā kappakā nhāpakā sūdā mālakārā rajakā pesakārā naḷakārā kumbhakārā gaṇakā muddikā, yāni vā panaññānipi evaṃgatāni puthusippāyatanāni, te diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sippaphalaṃ upajīvanti; te tena at-

tānaṃ sukhenti pīṇenti, mātāpitaro sukhenti pīṇenti, puttadāraṃ sukhenti pīṇenti, mittāmacce sukhenti pīṇenti, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhapenti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Sakkā nu kho, bhante, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun"ti?

"Abhijānāsi no tvaṃ, mahārāja, imaṃ pañhaṃ añňe samaṇabrāhmaṇe pucchitā"ti? "Abhijānāmahaṃ, bhante, imaṃ pañhaṃ añňe samaṇabrāhmaṇe pucchitā"ti. "Yathā kathaṃ pana te, mahārāja, byākariṃsu, sace te agaru bhāsassū"ti. "Na kho me, bhante, garu, yatthassa bhagavā nisinno, bhagavantarūpo vā"ti. "Tena hi, mahārāja, bhāsassū"ti.

3.1. Pūraṇakassapavāda

"Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ yena pūraṇo kassapo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā pūraṇena kassapena saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno kho ahaṃ, bhante, pūraṇaṃ kassapaṃ etadavocaṃ: 'yathā nu kho imāni, bho kassapa, puthusippāyatanāni, seyyathidaṃ— hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsikaputtā āḷārikā kappakā nhāpakā sūdā mālakārā rajakā pesakārā naḷakārā kumbhakārā gaṇakā muddikā, yāni vā panaññānipi evaṅgatāni puthusippāyatanāni, te diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sippaphalaṃ upajīvanti; te tena attānaṃ sukhenti pīṇenti, mātāpitaro sukhenti pīṇenti, puttadāraṃ sukhenti pīṇenti, mittāmacce sukhenti pīṇenti, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhapenti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Sakkā nu kho, bho kassapa, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'ti?

Evaṃ vutte, bhante, pūraṇo kassapo maṃ etadavoca: 'karoto kho, mahārāja, kārayato, chindato chedāpayato, pacato pācāpayato socayato, socāpayato, kilamato kilamāpayato, phandato phandāpayato, pāṇamatipātāpayato, adinnaṃ ādiyato, sandhiṃ chindato, nillopaṃ harato, ekāgārikaṃ karoto, paripanthe tiṭṭhato, paradāraṃ gacchato, musā bhaṇato, karoto na karīyati pāpaṃ. Khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāṇe ekaṃ maṃsakhalaṃ ekaṃ maṃsapuñjaṃ kareyya, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento

pacanto pācāpento, natthi tatonidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo. Uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento yajanto yajāpento, natthi tatonidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo. Dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti.

Itthaṃ kho me, bhante, pūraṇo kassapo sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno akiriyaṃ byākāsi. Seyyathāpi, bhante, ambaṃ vā puṭṭho labujaṃ byākareyya, labujaṃ vā puṭṭho ambaṃ byākareyya; evameva kho me, bhante, pūraṇo kassapo sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno akiriyaṃ byākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ apasādetabbaṃ maññeyyā'ti. So kho ahaṃ, bhante, pūraṇassa kassapassa bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā anattamano, anattamanavācaṃ anicchāretvā, tameva vācaṃ anuggaṇhanto anikkujjanto uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ.

3.2. Makkhaligosālavāda

Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ yena makkhali gosālo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā makkhalinā gosālena saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno kho ahaṃ, bhante, makkhaliṃ gosālaṃ etadavocaṃ: 'yathā nu kho imāni, bho gosāla, puthusippāyatanāni ... pe ... sakkā nu kho, bho gosāla, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'ti?

Evaṃ vutte, bhante, makkhali gosālo maṃ etadavoca: 'natthi, mahārāja, hetu natthi paccayo sattānaṃ saṃkilesāya, ahetū apaccayā sattā saṅkilissanti. Natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā, ahetū apaccayā sattā visujjhanti. Natthi attakāre, natthi parakāre, natthi purisakāre, natthi balaṃ, natthi vīriyaṃ, natthi purisathāmo, natthi purisaparakkamo. Sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā avīriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chasvevābhijātīsu sukhadukkhaṃ paṭisaṃvedenti. Cuddasa kho panimāni yonipamukhasatasahassāni saṭṭhi ca satāni cha ca satāni pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīṇi ca kammāni kamme ca aḍḍhakamme ca dvaṭṭhipaṭipadā dvaṭṭhantarakappā chaḷābhijātiyo aṭṭha purisabhūmiyo ekūnapaññāsa ājīvakasate ekūnapaññāsa paribbājakasate ekūnapaññāsa nāgāvāsasate vīse indriyasate tiṃse nirayasate chattiṃsa rajodhātuyo satta saññīgabbhā

satta asaññīgabbhā satta nigaṇṭhigabbhā satta devā satta mānusā satta pisācā satta sarā satta pavuṭā satta pavuṭasatāni satta papātā satta papātasatāni satta supinā satta supinasatāni cullāsīti mahākappino satasahassāni, yāni bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissanti. Tattha natthi "imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā aparipakkaṃ vā kammaṃ paripācessāmi, paripakkaṃ vā kammaṃ phussa phussa byantiṃ karissāmī"ti hevaṃ natthi. Doṇamite sukhadukkhe pariyantakate saṃsāre, natthi hāyanavaḍḍhane, natthi ukkaṃsāvakaṃse. Seyyathāpi nāma suttaguḷe khitte nibbeṭhiyamānameva paleti; evameva bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissantī'ti.

Itthaṃ kho me, bhante, makkhali gosālo sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno saṃsārasuddhiṃ byākāsi. Seyyathāpi, bhante, ambaṃ vā puṭṭho labujaṃ byākareyya, labujaṃ vā puṭṭho ambaṃ byākareyya; evameva kho me, bhante, makkhali gosālo sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno saṃsārasuddhiṃ byākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ apasādetabbaṃ maññeyyā'ti. So kho ahaṃ, bhante, makkhalissa gosālassa bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā anattamano, anattamanavācaṃ anicchāretvā, tameva vācaṃ anuggaṇhanto anikkujjanto uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ.

3.3. Ajitakesakambalavāda

Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ yena ajito kesakambalo tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā ajitena kesakambalena saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno kho ahaṃ, bhante, ajitaṃ kesakambalaṃ etadavocaṃ: 'yathā nu kho imāni, bho ajita, puthusippāyatanāni ... pe ... sakkā nu kho, bho ajita, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'ti?

Evaṃ vutte, bhante, ajito kesakambalo maṃ etadavoca: 'natthi, mahārāja, dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā, ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedenti. Cātumahābhūtiko ayaṃ puriso,

yadā kālaṃ karoti, pathavī pathavikāyaṃ anupeti anupagacchati, āpo āpokāyaṃ anupeti anupagacchati, tejo tejokāyaṃ anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyaṃ anupeti anupagacchati, ākāsaṃ indriyāni saṅkamanti. Āsandipañcamā purisā mataṃ ādāya gacchanti. Yāvāḷāhanā padāni paññāyanti. Kāpotakāni aṭṭhīni bhavanti, bhassantā āhutiyo. Dattupaññattaṃ yadidaṃ dānaṃ. Tesaṃ tucchaṃ musā vilāpo ye keci atthikavādaṃ vadanti. Bāle ca paṇḍite ca kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti, na honti paraṃ maraṇā'ti.

Itthaṃ kho me, bhante, ajito kesakambalo sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno ucchedaṃ byākāsi. Seyyathāpi, bhante, ambaṃ vā puṭṭho labujaṃ byākareyya, labujaṃ vā puṭṭho ambaṃ byākareyya; evameva kho me, bhante, ajito kesakambalo sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno ucchedaṃ byākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ apasādetabbaṃ maññeyyā'ti. So kho ahaṃ, bhante, ajitassa kesakambalassa bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā anattamano anattamanavācaṃ anicchāretvā tameva vācaṃ anuggaṇhanto anikkujjanto uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ.

3.4. Pakudhakaccāyanavāda

Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ yena pakudho kaccāyano tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā pakudhena kaccāyanena saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno kho ahaṃ, bhante, pakudhaṃ kaccāyanaṃ etadavocaṃ: 'yathā nu kho imāni, bho kaccāyana, puthusippāyatanāni ... pe ... sakkā nu kho, bho kaccāyana, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'ti?

Evaṃ vutte, bhante, pakudho kaccāyano maṃ etadavoca: 'sattime, mahārāja, kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. Te na iñjanti, na vipariṇamanti, na aññamaññaṃ byābādhenti, nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Katame satta? Pathavikāyo, āpokāyo, tejokāyo, vāyokāyo, sukhe, dukkhe, jīve sattame—ime satta kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. Te na iñjanti, na vipariṇamanti, na aññamaññaṃ byābādhenti, nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Tattha natthi hantā vā ghātetā

vā, sotā vā sāvetā vā, viññātā vā viññāpetā vā. Yopi tiṇhena satthena sīsaṃ chindati, na koci kiñci jīvitā voropeti; sattannaṃ tveva kāyānamantarena satthaṃ vivaramanupatatī'ti.

Itthaṃ kho me, bhante, pakudho kaccāyano sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno aññena aññaṃ byākāsi. Seyyathāpi, bhante, ambaṃ vā puṭṭho labujaṃ byākareyya, labujaṃ vā puṭṭho ambaṃ byākareyya; evameva kho me, bhante, pakudho kaccāyano sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno aññena aññaṃ byākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ apasādetabbaṃ maññeyyā'ti. So kho ahaṃ, bhante, pakudhassa kaccāyanassa bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ, anabhinanditvā appaṭikkositvā anattamano, anattamanavācaṃ anicchāretvā tameva vācaṃ anuggaṇhanto anikkujjanto uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ.

3.5. Nigaṇṭhanāṭaputtavāda

Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā nigaṇṭhena nāṭaputtena saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno kho ahaṃ, bhante, nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavocaṃ: 'yathā nu kho imāni, bho aggivessana, puthusippāyatanāni ... pe ... sakkā nu kho, bho aggivessana, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'ti?

Evaṃ vutte, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto maṃ etadavoca: 'idha, mahārāja, nigaṇṭho cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti. Kathañca, mahārāja, nigaṇṭho cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti? Idha, mahārāja, nigaṇṭho sabbavārivārito ca hoti, sabbavāriyutto ca, sabbavāridhuto ca, sabbavāriphuṭo ca. Evaṃ kho, mahārāja, nigaṇṭho cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti. Yato kho, mahārāja, nigaṇṭho evaṃ cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti; ayaṃ vuccati, mahārāja, nigaṇṭho gatatto ca yatatto ca ṭhitatto cā'ti.

Itthaṃ kho me, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno cātuyāmasaṃvaraṃ byākāsi. Seyyathāpi, bhante, ambaṃ vā puṭṭho labujaṃ byākareyya, labujaṃ vā puṭṭho ambaṃ byākareyya; evameva kho me, bhante, nigaṇṭho nāṭaputto sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno cātuyāmasaṃvaraṃ byākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāh-

maṇaṃ vā vijite vasantaṃ apasādetabbaṃ maññeyyā'ti. So kho ahaṃ, bhante, nigaṇṭhassa nāṭaputtassa bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā anattamano anattamanavācaṃ anicchāretvā tameva vācaṃ anuggaṇhanto anikkujjanto uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ.

3.6. Sañcayabelaṭṭhaputtavāda

Ekamidāhaṃ, bhante, samayaṃ yena sañcayo belaṭṭhaputto tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā sañcayena belaṭṭhaputtena saddhiṃ sammodiṃ. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃ. Ekamantaṃ nisinno kho ahaṃ, bhante, sañcayaṃ belaṭṭhaputtaṃ etadavocaṃ: 'yathā nu kho imāni, bho sañcaya, puthusippāyatanāni ... pe ... sakkā nu kho, bho sañcaya, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'ti?

Evaṃ vutte, bhante, sañcayo belaṭṭhaputto maṃ etadavoca: 'atthi paro lokoti iti ce maṃ pucchasi, atthi paro lokoti iti ce me assa, atthi paro lokoti iti te naṃ byākareyyaṃ. Evantipi me no, tathātipi me no, aññathātipi me no, notipi me no, no notipi me no. Natthi paro loko ... pe ... atthi ca natthi ca paro loko ... pe ... nevatthi na natthi paro loko ... pe ... atthi sattā opapātikā ... pe ... natthi sattā opapātikā ... pe ... atthi ca natthi ca sattā opapātikā ... pe ... nevatthi na natthi sattā opapātikā ... pe ... atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko ... pe ... natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko ... pe ... atthi ca natthi ca sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko ... pe ... nevatthi na natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko ... pe ... hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... pe ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... pe ... hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... pe ... neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti iti ce maṃ pucchasi, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti iti ce me assa, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti iti te naṃ byākareyyaṃ. Evantipi me no, tathātipi me no, aññathātipi me no, notipi me no, no notipi me no'ti.

Itthaṃ kho me, bhante, sañcayo belaṭṭhaputto sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno vikkhepaṃ byākāsi. Seyyathāpi, bhante, ambaṃ vā puṭṭho labujaṃ byākareyya, labujaṃ vā puṭṭho ambaṃ byākareyya; evameva kho me, bhante, sañcayo belaṭṭhaputto sandiṭṭhikaṃ

sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno vikkhepaṃ byākāsi. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'ayañca imesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ sabbabālo sabbamūḷho. Kathañhi nāma sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ puṭṭho samāno vikkhepaṃ byākarissatī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ apasādetabbaṃ maññeyyā'ti. So kho ahaṃ, bhante, sañcayassa belaṭṭhaputtassa bhāsitaṃ neva abhinandiṃ nappaṭikkosiṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā anattamano anattamanavācaṃ anicchāretvā tameva vācaṃ anuggaṇhanto anikkujjanto uṭṭhāyāsanā pakkamiṃ.

4. Sāmaññaphala

4.1. Paṭhamasandiṭṭhikasāmaññaphala

Sohaṃ, bhante, bhagavantampi pucchāmi: 'yathā nu kho imāni, bhante, puthusippāyatanāni seyyathidaṃ—hatthārohā assārohā rathikā dhanuggahā celakā calakā piṇḍadāyakā uggā rājaputtā pakkhandino mahānāgā sūrā cammayodhino dāsikaputtā āḷārikā kappakā nhāpakā sūdā mālakārā rajakā pesakārā naḷakārā kumbhakārā gaṇakā muddikā, yāni vā panaññānipi evaṅgatāni puthusippāyatanāni, te diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sippaphalaṃ upajīvanti, te tena attānaṃ sukhenti pīṇenti, mātāpitaro sukhenti pīṇenti, puttadāraṃ sukhenti pīṇenti, mittāmacce sukhenti pīṇenti, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhapenti sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikaṃ. Sakkā nu kho, bhante, evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun'"ti?

"Sakkā, mahārāja. Tena hi, mahārāja, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha te assa puriso dāso kammakāro pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṃkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī mukhullokako. Tassa evamassa: 'acchariyaṃ, vata bho, abbhutaṃ, vata bho, puññānaṃ gati, puññānaṃ vipāko. Ayañhi rājā māgadho ajātasattu vedehiputto manusso; ahampi manusso. Ayañhi rājā māgadho ajātasattu vedehiputto pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti, devo maññe. Ahaṃ panamhissa dāso kammakāro pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṃkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī mukhullokako. So vatassāhaṃ puññāni kareyyaṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti.

So aparena samayena kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyya. So evaṃ pabbajito samāno kāyena saṃvuto vihareyya, vācāya saṃvuto vihareyya, manasā saṃvuto vihareyya, ghāsacchādanaparamatāya santuṭṭho, abhirato paviveke. Tañce te purisā evamāroceyyuṃ: 'yagghe, deva, jāneyyāsi, yo te so puriso dāso kammakāro pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṃkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī mukhullokako; so, deva, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. So evaṃ pabbajito samāno kāyena saṃvuto viharati, vācāya saṃvuto viharati, manasā saṃvuto viharati, ghāsacchādanaparamatāya santuṭṭho, abhirato paviveke'ti. Api nu tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'etu me, bho, so puriso, punadeva hotu dāso kammakāro pubbuṭṭhāyī pacchānipātī kiṃkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī mukhullokako'"ti?

"No hetaṃ, bhante. Atha kho naṃ mayameva abhivādeyyāmapi, paccuṭṭheyyāmapi, āsanenapi nimanteyyāma, abhinimanteyyāmapi naṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi, dhammikampissa rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidaheyyāmā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, yadi evaṃ sante hoti vā sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ no vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante hoti sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalan"ti. "Idaṃ kho te, mahārāja, mayā paṭhamaṃ diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññattan"ti.

4.2. Dutiyasandiṭṭhikasāmaññaphala

"Sakkā pana, bhante, aññampi evameva diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetun"ti? "Sakkā, mahārāja. Tena hi, mahārāja, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja, idha te assa puriso kassako gahapatiko karakārako rāsivaḍḍhako. Tassa evamassa: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, puññānaṃ gati, puññānaṃ vipāko. Ayañhi rājā māgadho ajātasattu vedehiputto manusso, ahampi manusso. Ayañhi rājā māgadho ajātasattu vedehiputto pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti, devo maññe. Ahaṃ panamhissa kassako gahapatiko karakārako rāsivaḍḍhako. So vatassāhaṃ puññāni kareyyaṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti.

So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahan-

taṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya, appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyya. So evaṃ pabbajito samāno kāyena saṃvuto vihareyya, vācāya saṃvuto vihareyya, manasā saṃvuto vihareyya, ghāsacchādanaparamatāya santuṭṭho, abhirato paviveke. Tañce te purisā evamāroceyyuṃ: 'yagghe, deva, jāneyyāsi, yo te so puriso kassako gahapatiko karakārako rāsivaḍḍhako; so deva kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. So evaṃ pabbajito samāno kāyena saṃvuto viharati, vācāya saṃvuto viharati, manasā saṃvuto viharati, ghāsacchādanaparamatāya santuṭṭho, abhirato paviveke'ti. Api nu tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'etu me, bho, so puriso, punadeva hotu kassako gahapatiko karakārako rāsivaḍḍhako'"ti?

"No hetaṃ, bhante. Atha kho naṃ mayameva abhivādeyyāmapi, paccuṭṭheyyāmapi, āsanenapi nimanteyyāma, abhinimanteyyāmapi naṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi, dhammikampissa rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidaheyyāmā"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, mahārāja? Yadi evaṃ sante hoti vā sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ no vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante hoti sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalan"ti. "Idaṃ kho te, mahārāja, mayā dutiyaṃ diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññattan"ti.

4.3. Paṇītatarasāmaññaphala

"Sakkā pana, bhante, aññampi diṭṭheva dhamme sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ paññapetuṃ imehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañcā"ti? "Sakkā, mahārāja. Tena hi, mahārāja, suṇohi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavato paccassosi.

Bhagavā etadavoca: "idha, mahārāja, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti.

Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajopatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti.

So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, kāyakammavacīkammena samannāgato kusalena, parisuddhājīvo sīlasampanno, indriyesu guttadvāro, satisampajaññena samannāgato, santuṭṭho.

4.3.1. Sīla

4.3.1.1. Cūḷasīla

Kathañca, mahārāja, bhikkhu sīlasampanno hoti? Idha, mahārāja, bhikkhu pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. Nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharati. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti; ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya; amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā, amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti; yā sā

vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā hoti kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti ... pe ... ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. Uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti. Chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Cūḷasīlaṃ niṭṭhitaṃ.

4.3.1.2. Majjhimasīla

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ bījagāmabhūtagāmasamārambhaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ— mūlabījaṃ khandhabījaṃ phaḷubījaṃ aggabījaṃ bījabījameva pañcamaṃ, iti evarūpā bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ sannidhikāraparibhogaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—annasannidhiṃ pānasannidhiṃ vatthasannidhiṃ yānasannidhiṃ sayanasannidhiṃ gandhasannidhiṃ āmisasannidhiṃ, iti vā iti evarūpā sannidhikāraparibhogā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bho-

janāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetāḷaṃ kumbhathūṇaṃ sobhanakaṃ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahiṃsayuddhaṃ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ anīkadassanaṃ iti vā iti evarūpā visūkadassanā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ jūtappamādaṭṭhānānuyogaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—aṭṭhapadaṃ dasapadaṃ ākāsaṃ parihārapathaṃ santikaṃ khalikaṃ ghaṭikaṃ salākahatthaṃ akkhaṃ paṅgacīraṃ vaṅkakaṃ mokkhacikaṃ ciṅgulikaṃ pattāḷhakaṃ rathakaṃ dhanukaṃ akkharikaṃ manesikaṃ yathāvajjaṃ iti vā iti evarūpā jūtappamādaṭṭhānānuyogā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—āsandiṃ pallaṅkaṃ gonakaṃ cittakaṃ paṭikaṃ paṭalikaṃ tūlikaṃ vikatikaṃ uddalomiṃ ekantalomiṃ kaṭṭissaṃ koseyyaṃ kuttakaṃ hatthattharaṃ assattharaṃ rathattharaṃ ajinappaveṇiṃ kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ sauttaracchadaṃ ubhatolohitakūpadhānaṃ iti vā iti evarūpā uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ maṇḍanavibhūsanaṭṭhānānuyogaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ— ucchādanaṃ parimaddanaṃ nhāpanaṃ sambāhanaṃ ādāsaṃ añjanaṃ mālāgandhavilepanaṃ mukhacuṇṇaṃ mukhalepanaṃ hatthabandhaṃ sikhābandhaṃ daṇḍaṃ nāḷikaṃ asiṃ chattaṃ citrupāhanaṃ uṇhīsaṃ maṇiṃ vālabījaniṃ odātāni vatthāni dīghadasāni iti vā iti evarūpā maṇḍanavibhūsanaṭṭhānānuyogā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ– rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ

sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānakathāya paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ viggāhikakathaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi, micchā paṭipanno tvamasi, ahamasmi sammā paṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, pure vacanīyaṃ pacchā avaca, pacchā vacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosīti iti vā iti evarūpāya viggāhikakathāya paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ dūteyyapahiṇagamanānuyogaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ— raññaṃ, rājamahāmattānaṃ, khattiyānaṃ, brāhmaṇānaṃ, gahapatikānaṃ, kumārānaṃ— idha gaccha, amutrāgaccha, idaṃ hara, amutra idaṃ āharā'ti iti vā iti evarūpā dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te kuhakā ca honti lapakā ca nemittikā ca nippesikā ca lābhena lābhaṃ nijigīsitāro ca. Iti evarūpā kuhanalapanā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Majjhimasīlaṃ niṭṭhitaṃ.

4.3.1.3. Mahāsīla

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ—aṅgaṃ nimittaṃ uppātaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ mūsikacchinnaṃ aggihomaṃ dabbihomaṃ thusahomaṃ kaṇahomaṃ taṇḍulahomaṃ sappihomaṃ telahomaṃ mukhahomaṃ lohitahomaṃ aṅgavijjā vatthuvijjā khattavijjā sivavijjā bhūtavijjā bhūrivijjā ahivijjā visavijjā vicchikavijjā mūsikavijjā sakuṇavijjā vāyasavijjā pakkajjhānaṃ saraparittāṇaṃ migacakkaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya

micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ— maṇilakkhaṇaṃ vatthalakkhaṇaṃ daṇḍalakkhaṇaṃ satthalakkhaṇaṃ asilakkhaṇaṃ usulakkhaṇaṃ dhanulakkhaṇaṃ āvudhalakkhaṇaṃ itthilakkhaṇaṃ purisalakkhaṇaṃ kumāralakkhaṇaṃ kumārilakkhaṇaṃ dāsalakkhaṇaṃ dāsilakkhaṇaṃ hatthilakkhaṇaṃ assalakkhaṇaṃ mahiṃsalakkhaṇaṃ usabhalakkhaṇaṃ golakkhaṇaṃ ajalakkhaṇaṃ meṇḍalakkhaṇaṃ kukkuṭalakkhaṇaṃ vaṭṭakalakkhaṇaṃ godhālakkhaṇaṃ kaṇṇikalakkhaṇaṃ kacchapalakkhaṇaṃ migalakkhaṇaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ—raññaṃ niyyānaṃ bhavissati, raññaṃ aniyyānaṃ bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ upayānaṃ bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ apayānaṃ bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ upayānaṃ bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ apayānaṃ bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ jayo bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ parājayo bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ jayo bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ parājayo bhavissati, iti imassa jayo bhavissati, imassa parājayo bhavissati iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ— candaggāho bhavissati, sūriyaggāho bhavissati, nakkhattaggāho bhavissati, candimasūriyānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, candimasūriyānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, nakkhattānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, nakkhattānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, ukkāpāto bhavissati, disāḍāho bhavissati, bhūmicālo bhavissati, devadudrabhi bhavissati, candimasūriyanakkhattānaṃ uggamanaṃ ogamanaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ bhavissati, evaṃvipāko candaggāho bhavissati, evaṃvipāko sūriyaggāho bhavissati, evaṃvipāko nakkhattaggāho bhavissati, evaṃvipākaṃ candimasūriyānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipākaṃ candimasūriyānaṃ uppathagamanaṃ bhavis-

sati, evaṃvipākaṃ nakkhattānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipākaṃ nakkhattānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipāko ukkāpāto bhavissati, evaṃvipāko disāḍāho bhavissati, evaṃvipāko bhūmicālo bhavissati, evaṃvipāko devadudrabhi bhavissati, evaṃvipākaṃ candimasūriyanakkhattānaṃ uggamanaṃ ogamanaṃ saṅkilesaṃ vodānaṃ bhavissati iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ— suvuṭṭhikā bhavissati, dubbuṭṭhikā bhavissati, subhikkhaṃ bhavissati, dubbhikkhaṃ bhavissati, khemaṃ bhavissati, bhayaṃ bhavissati, rogo bhavissati, ārogyaṃ bhavissati, muddā, gaṇanā, saṅkhānaṃ, kāveyyaṃ, lokāyataṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ— āvāhanaṃ vivāhanaṃ saṃvaraṇaṃ vivaraṇaṃ saṅkiraṇaṃ vikiraṇaṃ subhagakaraṇaṃ dubbhagakaraṇaṃ viruddhagabbhakaraṇaṃ jivhānibandhanaṃ hanusaṃhananaṃ hatthābhijappanaṃ hanujappanaṃ kaṇṇajappanaṃ ādāsapañhaṃ kumārikapañhaṃ devapañhaṃ ādiccupaṭṭhānaṃ mahatupaṭṭhānaṃ abbhujjalanaṃ sirivhāyanaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ— santikammaṃ paṇidhikammaṃ bhūtakammaṃ bhūrikammaṃ vassakammaṃ vossakammaṃ vatthukammaṃ vatthuparikammaṃ ācamanaṃ nhāpanaṃ juhanaṃ vamanaṃ virecanaṃ uddhaṃvirecanaṃ adhovirecanaṃ sīsavirecanaṃ kaṇṇatelaṃ nettatappanaṃ natthukammaṃ añjanaṃ paccañjanaṃ sālākiyaṃ sallakattiyaṃ dārakatikicchā, mūlabhesajjānaṃ anuppadānaṃ, osadhīnaṃ paṭimokkho iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Sa kho so, mahārāja, bhikkhu evaṃ sīlasampanno na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ sīlasaṃvarato. Seyyathāpi, mahārāja, rājā

khattiyo muddhābhisitto nihatapaccāmitto na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ paccatthikato; evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ sīlasampanno na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ sīlasaṃvarato. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti. Evaṃ kho, mahārāja, bhikkhu sīlasampanno hoti.

Mahāsīlaṃ niṭṭhitaṃ.

4.3.2. Samādhi

4.3.2.1. Indriyasaṃvara

Kathañca, mahārāja, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti? Idha, mahārāja, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti. Evaṃ kho, mahārāja, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti.

4.3.2.2. Satisampajañña

Kathañca, mahārāja, bhikkhu satisampajaññena samannāgato hoti? Idha, mahārāja, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Evaṃ kho, mahārāja, bhikkhu satisampajaññena samannāgato hoti.

4.3.2.3. Santosa

Kathañca, mahārāja, bhikkhu santuṭṭho hoti? Idha, mahārāja, bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena.

So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi, mahārāja, pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti; evameva kho, mahārāja, bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. Evaṃ kho, mahārāja, bhikkhu santuṭṭho hoti.

4.3.2.4. Nīvaraṇappahāna

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato, vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī, sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati, ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati, akathaṅkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso iṇaṃ ādāya kammante payojeyya. Tassa te kammantā samijjheyyuṃ. So yāni ca porāṇāni iṇamūlāni, tāni ca byantiṃ kareyya, siyā cassa uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārabharaṇāya. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe iṇaṃ ādāya kammante payojesiṃ. Tassa me te kammantā samijjhiṃsu. Sohaṃ yāni ca porāṇāni iṇamūlāni, tāni ca byantiṃ akāsiṃ, atthi ca me uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārabharaṇāyā'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso ābādhiko assa dukkhito bāḷhagilāno; bhattañcassa nacchādeyya, na cassa kāye balamattā. So aparena samayena tamhā ābādhā mucceyya; bhattaṃ cassa chādeyya, siyā cassa kāye balamattā. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe ābādhiko ahosiṃ dukkhito bāḷhagilāno; bhattañca me nacchādesi, na ca me āsi kāye balamattā. Somhi etarahi tamhā ābādhā mutto; bhattañca me chādeti, atthi ca me

kāye balamattā'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso bandhanāgāre baddho assa. So aparena samayena tamhā bandhanāgārā mucceyya sotthinā abbhayena, na cassa kiñci bhogānaṃ vayo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe bandhanāgāre baddho ahosiṃ, somhi etarahi tamhā bandhanāgārā mutto sotthinā abbhayena. Natthi ca me kiñci bhogānaṃ vayo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso dāso assa anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo. So aparena samayena tamhā dāsabyā mucceyya attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe dāso ahosiṃ anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo. Somhi etarahi tamhā dāsabyā mutto attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso sadhano sabhogo kantāraddhānamaggaṃ paṭipajjeyya dubbhikkhaṃ sappaṭibhayaṃ. So aparena samayena taṃ kantāraṃ nitthareyya sotthinā, gāmantaṃ anupāpuṇeyya khemaṃ appaṭibhayaṃ. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe sadhano sabhogo kantāraddhānamaggaṃ paṭipajjiṃ dubbhikkhaṃ sappaṭibhayaṃ. Somhi etarahi taṃ kantāraṃ nitthiṇṇo sotthinā, gāmantaṃ anuppatto khemaṃ appaṭibhayan'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Evameva kho, mahārāja, bhikkhu yathā iṇaṃ yathā rogaṃ yathā bandhanāgāraṃ yathā dāsabyaṃ yathā kantāraddhānamaggaṃ, evaṃ ime pañca nīvaraṇe appahīne attani samanupassati.

Seyyathāpi, mahārāja, yathā āṇaṇyaṃ yathā ārogyaṃ yathā bandhanāmokkhaṃ yathā bhujissaṃ yathā khemantabhūmiṃ; evameva kho, mahārāja, bhikkhu ime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassati.

Tassime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassato pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati.

4.3.2.5. Paṭhamajhāna

So vivicceva kāmehi, vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ

savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, mahārāja, dakkho nhāpako vā nhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nhānīyacuṇṇāni ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya, sāyaṃ nhānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā snehena, na ca paggharaṇī; evameva kho, mahārāja, bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.2.6. Dutiyajhāna

Puna caparaṃ, mahārāja, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, mahārāja, udakarahado gambhīro ubbhidodako tassa nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṃ, devo ca na kālena kālaṃ sammādhāraṃ anuppaveccheyya. Atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṃ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.2.7. Tatiyajhāna

Puna caparaṃ, mahārāja, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca

viharati sato sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, mahārāja, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni, nāssa kiñci sabbāvataṃ uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa; evameva kho, mahārāja, bhikkhu imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.2.8. Catutthajhāna

Puna caparaṃ, mahārāja, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, so imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa; evameva kho, mahārāja, bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3. Aṭṭhañāṇa

4.3.3.1. Vipassanāñāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So evaṃ pajānāti: 'ayaṃ kho me

kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo; idañca pana me viññāṇaṃ ettha sitaṃ ettha paṭibaddhan'ti.

Seyyathāpi, mahārāja, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno anāvilo sabbākārasampanno. Tatrāssa suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā. Tamenaṃ cakkhumā puriso hatthe karitvā paccavekkheyya: 'ayaṃ kho maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno anāvilo sabbākārasampanno; tatridaṃ suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā'ti. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So evaṃ pajānāti: 'ayaṃ kho me kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo; idañca pana me viññāṇaṃ ettha sitaṃ ettha paṭibaddhan'ti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.2. Manomayiddhiñāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte manomayaṃ kāyaṃ abhinimmānāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimmināti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso muñjamhā īsikaṃ pavāheyya. Tassa evamassa: 'ayaṃ muñjo, ayaṃ īsikā, añño muñjo, aññā īsikā, muñjamhā tveva īsikā pavāḷhā'ti. Seyyathā vā pana, mahārāja, puriso asiṃ kosiyā pavāheyya. Tassa evamassa: 'ayaṃ asi, ayaṃ kosi, añño asi, aññā kosi, kosiyā tveva asi pavāḷho'ti. Seyyathā vā pana, mahārāja, puriso ahiṃ karaṇḍā uddhareyya. Tassa evamassa: 'ayaṃ ahi, ayaṃ karaṇḍo. Añño ahi, añño karaṇḍo, karaṇḍā tveva ahi ubbhato'ti. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte manomayaṃ kāyaṃ abhinimmānāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimmināti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅga-

paccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.3. Iddhividhañāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte iddhividhāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti– ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyā; ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Seyyathāpi, mahārāja, dakkho kumbhakāro vā kumbhakārantevāsī vā suparikammakatāya mattikāya yaṃ yadeva bhājanavikatiṃ ākaṅkheyya, taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Seyyathā vā pana, mahārāja, dakkho dantakāro vā dantakārantevāsī vā suparikammakatasmiṃ dantasmiṃ yaṃ yadeva dantavikatiṃ ākaṅkheyya, taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Seyyathā vā pana, mahārāja, dakkho suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā suparikammakatasmiṃ suvaṇṇasmiṃ yaṃ yadeva suvaṇṇavikatiṃ ākaṅkheyya, taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte iddhividhāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyā; ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.4. Dibbasotañāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte dibbāya sotadhātuyā cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso addhānamaggappaṭipanno. So suṇeyya bherisaddampi mudiṅgasaddampi saṅkhapaṇavadindimasaddampi. Tassa evamassa: 'bherisaddo' itipi, 'mudiṅgasaddo' itipi, 'saṅkhapaṇavadindimasaddo' itipi. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte dibbāya sotadhātuyā cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.5. Cetopariyañāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte cetopariyañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti— sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ 'vītarāgaṃ cittan'ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ 'sadosaṃ cittan'ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ 'vītadosaṃ cittan'ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ 'samohaṃ cittan'ti pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ 'vītamohaṃ cittan'ti pajānāti, saṅkhittaṃ vā cittaṃ 'saṅkhittaṃ cittan'ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ 'vikkhittaṃ cittan'ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ 'mahaggataṃ cittan'ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ 'amahaggataṃ cittan'ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ 'sauttaraṃ cittan'ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ 'anuttaraṃ cittan'ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ 'samāhitaṃ cittan'ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ 'asamāhitaṃ cittan'ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ 'vimuttaṃ cittan'ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ 'avimuttaṃ cittan'ti pajānāti.

Seyyathāpi, mahārāja, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udakapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sakaṇikaṃ vā 'sakaṇikan'ti jāneyya,

akaṇikaṃ vā ‘akaṇikan’ti jāneyya; evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte cetopariyañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti—sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittan’ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ ‘vītarāgaṃ cittan’ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ ‘sadosaṃ cittan’ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ ‘vītadosaṃ cittan’ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ ‘samohaṃ cittan’ti pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ ‘vītamohaṃ cittan’ti pajānāti, saṅkhittaṃ vā cittaṃ ‘saṅkhittaṃ cittan’ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ ‘vikkhittaṃ cittan’ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ ‘mahaggataṃ cittan’ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ ‘amahaggataṃ cittan’ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ ‘sauttaraṃ cittan’ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ ‘anuttaraṃ cittan’ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ ‘samāhitaṃ cittan’ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ ‘asamāhitaṃ cittan’ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ ‘vimuttaṃ cittan’ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittan’ti pajānāti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.6. Pubbenivāsānussatiñāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Seyyathāpi, mahārāja, puriso sakamhā gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya, tamhāpi gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya. So tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgaccheyya. Tassa evamassa: ‘ahaṃ kho sakamhā gāmā

amuṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatra evaṃ aṭṭhāsiṃ, evaṃ nisīdiṃ, evaṃ abhāsiṃ, evaṃ tuṇhī ahosiṃ, tamhāpi gāmā amuṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatrāpi evaṃ aṭṭhāsiṃ, evaṃ nisīdiṃ, evaṃ abhāsiṃ, evaṃ tuṇhī ahosiṃ, somhi tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgato'ti. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.7. Dibbacakkhuñāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte

pajānāti.

Seyyathāpi, mahārāja, majjhe siṅghāṭake pāsādo. Tattha cakkhumā puriso ṭhito passeyya manusse gehaṃ pavisantepi nikkhamantepi rathikāyapi vīthiṃ sañcarante majjhe siṅghāṭake nisinnepi. Tassa evamassa: 'ete manussā gehaṃ pavisanti, ete nikkhamanti, ete rathikāya vīthiṃ sañcaranti, ete majjhe siṅghāṭake nisinnā'ti. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate; yathākammūpage satte pajānāti. Idampi kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca.

4.3.3.8. Āsavakkhayañāṇa

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. Ime āsavāti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuc-

cati, vimuttasmiṃ 'vimuttam'iti ñāṇaṃ hoti, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

Seyyathāpi, mahārāja, pabbatasaṅkhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo. Tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippisambukampi sakkharakathalampi macchagumbampi carantampi tiṭṭhantampi. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho udakarahado accho vippasanno anāvilo. Tatrime sippisambukāpi sakkharakathalāpi macchagumbāpi carantipi tiṭṭhantipī'ti. Evameva kho, mahārāja, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. 'So idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Ime āsavā'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati, vimuttasmiṃ 'vimuttam'iti ñāṇaṃ hoti, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Idaṃ kho, mahārāja, sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ purimehi sandiṭṭhikehi sāmaññaphalehi abhikkantatarañca paṇītatarañca. Imasmā ca pana, mahārāja, sandiṭṭhikā sāmaññaphalā aññaṃ sandiṭṭhikaṃ sāmaññaphalaṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā natthī"ti.

5. Ajātasattuupāsakattapaṭivedanā

Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ, bhante, bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ pitaraṃ dhammikaṃ dhammarājānaṃ issariyakāraṇā jīvitā voropesiṃ. Tassa me, bhante

bhagavā, accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā”ti.

“Taggha tvaṃ, mahārāja, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ tvaṃ pitaraṃ dhammikaṃ dhammarājānaṃ jīvitā voropesi. Yato ca kho tvaṃ, mahārāja, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhihesā, mahārāja, ariyassa vinaye, yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī”ti.

Evaṃ vutte, rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavantaṃ etadavoca: “handa ca dāni mayaṃ, bhante, gacchāma bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā”ti. “Yassadāni tvaṃ, mahārāja, kālaṃ maññasī”ti. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkantassa rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa bhikkhū āmantesi: “khatāyaṃ, bhikkhave, rājā. Upahatāyaṃ, bhikkhave, rājā. Sacāyaṃ, bhikkhave, rājā pitaraṃ dhammikaṃ dhammarājānaṃ jīvitā na voropessatha, imasmiññeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ uppajjissathā”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Sāmaññaphalasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Dīgha Nikāya 16

Mahāparinibbānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena rājā māgadho ajātasattu vedehiputto vajjī abhiyātukāmo hoti. So evamāha: “ahaṃ hime vajjī evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve ucchecchāmi vajjī, vināsessāmi vajjī, anayabyasanaṃ āpādessāmī”ti.

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto vassakāraṃ brāhmaṇaṃ magadhamahāmattaṃ āmantesi: “ehi tvaṃ, brāhmaṇa, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandāhi, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: ‘rājā, bhante, māgadho ajātasattu vedehiputto bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī’ti. Evañca vadehi: ‘rājā, bhante, mā-

gadho ajātasattu vedehiputto vajjī abhiyātukāmo. So evamāha: "ahaṃ hime vajjī evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve ucchecchāmi vajjī, vināsessāmi vajjī, anayabyasanaṃ āpādessāmī'"ti. Yathā te bhagavā byākaroti, taṃ sādhukaṃ uggahetvā mama āroceyyāsi. Na hi tathāgatā vitathaṃ bhaṇantī"ti.

1. Vassakārabrāhmaṇa

"Evaṃ, bho"ti kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa paṭissutvā bhaddāni bhaddāni yānāni yojetvā bhaddaṃ bhaddaṃ yānaṃ abhiruhitvā bhaddehi bhaddehi yānehi rājagahamhā niyyāsi, yena gijjhakūṭo pabbato tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā, yānā paccorohitvā pattikova yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca: "rājā, bho gotama, māgadho ajātasattu vedehiputto bhoto gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati. Rājā, bho gotama, māgadho ajātasattu vedehiputto vajjī abhiyātukāmo. So evamāha: 'ahaṃ hime vajjī evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve ucchecchāmi vajjī, vināsessāmi vajjī, anayabyasanaṃ āpādessāmī'"ti.

2. Rājaaparihāniyadhamma

Tena kho pana samayena āyasmā ānando bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ bījayamāno. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjī abhiṇhaṃ sannipātā sannipātabahulā'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī abhiṇhaṃ sannipātā sannipātabahulā'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī abhiṇhaṃ sannipātā sannipātabahulā bhavissanti, vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjī samaggā sannipatanti, samaggā vuṭṭhahanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karontī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī samaggā sannipatanti, samaggā vuṭṭhahanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karontī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā vajjikaraṇīyāni karissanti, vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2)

Kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjī apaññattaṃ na paññapenti, paññat-

taṃ na samucchindanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattantī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī apaññattaṃ na paññapenti, paññattaṃ na samucchindanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattantī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī apaññattaṃ na paññapessanti, paññattaṃ na samucchindissanti, yathāpaññatte porāṇe vajjidhamme samādāya vattissanti, vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (3)

Kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā, te sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca sotabbaṃ maññantī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā, te sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca sotabbaṃ maññantī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī ye te vajjīnaṃ vajjimahallakā, te sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṃ maññissanti, vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo, tā na okkassa pasayha vāsentī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo tā na okkassa pasayha vāsentī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī yā tā kulitthiyo kulakumāriyo, tā na okkassa pasayha vāsessanti, vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti, tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpentī'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante: 'vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpentī'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjī yāni tāni vajjīnaṃ vajjicetiyāni abbhantarāni ceva bāhirāni ca, tāni sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca dinnapubbaṃ katapubbaṃ dhammikaṃ baliṃ no parihāpessanti, vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Kinti te, ānanda, sutaṃ, 'vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā, kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite phāsu vihareyyun'"ti? "Sutaṃ metaṃ, bhante 'vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite

phāsu vihareyyun'"ti. "Yāvakīvañca, ānanda, vajjīnaṃ arahantesu dhammikā rakkhāvaraṇagutti susaṃvihitā bhavissati, kinti anāgatā ca arahanto vijitaṃ āgaccheyyuṃ, āgatā ca arahanto vijite phāsu vihareyyunti. Vuddhiyeva, ānanda, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti. (7)

Atha kho bhagavā vassakāraṃ brāhmaṇaṃ magadhamahāmattaṃ āmantesi: "ekamidāhaṃ, brāhmaṇa, samayaṃ vesāliyaṃ viharāmi sārandade cetiye. Tatrāhaṃ vajjīnaṃ ime satta aparihāniye dhamme desesiṃ. Yāvakīvañca, brāhmaṇa, ime satta aparihāniyā dhammā vajjīsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu vajjī sandississanti, vuddhiyeva, brāhmaṇa, vajjīnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

Evaṃ vutte, vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavantaṃ etadavoca: "ekamekenapi, bho gotama, aparihāniyena dhammena samannāgatānaṃ vajjīnaṃ vuddhiyeva pāṭikaṅkhā, no parihāni. Ko pana vādo sattahi aparihāniyehi dhammehi. Akaraṇīyāva, bho gotama, vajjī raññā māgadhena ajātasattunā vedehiputtena yadidaṃ yuddhassa, aññatra upalāpanāya aññatra mithubhedā. Handa ca dāni mayaṃ, bho gotama, gacchāma, bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, brāhmaṇa, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

3. Bhikkhuaparihāniyadhamma

Atha kho bhagavā acirapakkante vassakāre brāhmaṇe magadhamahāmatte āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaccha tvaṃ, ānanda, yāvatikā bhikkhū rājagahaṃ upanissāya viharanti, te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yāvatikā bhikkhū rājagahaṃ upanissāya viharanti, te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sannipatito, bhante, bhikkhusaṅgho, yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā uṭṭhāyāsanā yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "satta vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi, taṃ

suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū abhiṇhaṃ sannipātā sannipātabahulā bhavissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū samaggā sannipatissanti, samaggā vuṭṭhahissanti, samaggā saṅghakaraṇīyāni karissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū apaññattaṃ na paññapessanti, paññattaṃ na samucchindissanti, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (3)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te sakkarissanti garuṃ karissanti mānessanti pūjessanti, tesañca sotabbaṃ maññissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū uppannāya taṇhāya ponobbhavikāya na vasaṃ gacchissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū āraññakesu senāsanesu sāpekkhā bhavissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū paccattaññeva satiṃ upaṭṭhapessanti: ‘kinti anāgatā ca pesalā sabrahmacārī āgaccheyyuṃ, āgatā ca pesalā sabrahmacārī phāsu vihareyyun’ti. Vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (7)

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Aparepi vo, bhikkhave, satta aparihāniye dhamme desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na kammārāmā bhavissanti na kammaratā na kammārāmatamanuyuttā, vuddhiyeva, bhikkhave,

bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na bhassārāmā bhavissanti na bhassaratā na bhassārāmatamanuyuttā, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na niddārāmā bhavissanti na niddāratā na niddārāmatamanuyuttā, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (3)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na saṅgaṇikārāmā bhavissanti na saṅgaṇikaratā na saṅgaṇikārāmatamanuyuttā, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na pāpicchā bhavissanti na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na pāpamittā bhavissanti na pāpasahāyā na pāpasampavaṅkā, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū na oramattakena visesādhigamena antarāvosānaṃ āpajjissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (7)

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Aparepi vo, bhikkhave, satta aparihāniye dhamme desessāmi ... pe .... Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū saddhā bhavissanti ... pe ... hirimanā bhavissanti ... ottappī bhavissanti ... bahussutā bhavissanti ... āraddhavīriyā bhavissanti ... upaṭṭhitassatī bhavissanti ... paññavanto bhavissanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Aparepi vo, bhikkhave, satta aparihāniye dhamme desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti ... pe ... dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāvessanti ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāvessanti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāvessanti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāvessanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā no parihāni.

Aparepi vo, bhikkhave, satta aparihāniye dhamme desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū aniccasaññaṃ bhāvessanti ... pe ... anattasaññaṃ bhāvessanti ... asubhasaññaṃ bhāvessanti ... ādīnavasaññaṃ bhāvessanti ... pahānasaññaṃ bhāvessanti ... virāgasaññaṃ bhāvessanti ... nirodhasaññaṃ bhāvessanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime satta aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca sattasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni.

Cha vo, bhikkhave, aparihāniye dhamme desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhāpessanti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (1)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhāpessanti ... pe ... mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpessanti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (2–3.)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū, ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī bhavissanti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇab-

hogī, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (4)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññūpasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagatā viharissanti sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (5)

Yāvakīvañca, bhikkhave, bhikkhū yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā, niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagatā viharissanti sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihāni. (6)

Yāvakīvañca, bhikkhave, ime cha aparihāniyā dhammā bhikkhūsu ṭhassanti, imesu ca chasu aparihāniyesu dhammesu bhikkhū sandississanti, vuddhiyeva, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pāṭikaṅkhā, no parihānī"ti.

()

Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharanto gijjhakūṭe pabbate etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "iti sīlaṃ, iti samādhi, iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena ambalaṭṭhikā tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena ambalaṭṭhikā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā ambalaṭṭhikāyaṃ viharati rājāgārake. Tatrāpi sudaṃ bhagavā ambalaṭṭhikāyaṃ viharanto rājāgārake etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "iti sīlaṃ iti samādhi iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

Atha kho bhagavā ambalaṭṭhikāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena nāḷandā tenu-

pasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena nāḷandā tadavasari, tatra sudaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane.

4. Sāriputtasīhanāda

Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "evaṃ pasanno ahaṃ, bhante, bhagavati; na cāhu na ca bhavissati na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro yadidaṃ sambodhiyan"ti. "Uḷārā kho te ayaṃ, sāriputta, āsabhī vācā bhāsitā, ekaṃso gahito, sīhanādo nadito: 'evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati; na cāhu na ca bhavissati na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro yadidaṃ sambodhiyan'ti.

Kiṃ te, sāriputta, ye te ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto cetasā ceto paricca viditā: 'evaṃsīlā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Kiṃ pana te, sāriputta, ye te bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto cetasā ceto paricca viditā: 'evaṃsīlā te bhagavanto bhavissanti itipi, evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto bhavissanti itipī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Kiṃ pana te, sāriputta, ahaṃ etarahi arahaṃ sammāsambuddho cetasā ceto paricca vidito: 'evaṃsīlo bhagavā itipi, evaṃdhammo evaṃpañño evaṃvihārī evaṃvimutto bhagavā itipī'"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Ettha ca hi te, sāriputta, atītānāgatapaccuppannesu arahantesu sammāsambuddhesu cetopariyañāṇaṃ natthi. Atha kiñcarahi te ayaṃ, sāriputta, uḷārā āsabhī vācā bhāsitā, ekaṃso gahito, sīhanādo nadito: 'evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati; na cāhu na ca bhavissati na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro yadidaṃ sambodhiyan'"ti?

"Na kho me, bhante, atītānāgatapaccuppannesu arahantesu sammāsambuddhesu cetopariyañāṇaṃ atthi, api ca me dhammanvayo vidito. Seyyathāpi, bhante, rañño paccantimaṃ nagaraṃ daḷhuddhāpaṃ

daḷhapākāratoraṇaṃ ekadvāraṃ, tatrassa dovāriko paṇḍito viyatto medhāvī aññātānaṃ nivāretā ñātānaṃ pavesetā. So tassa nagarassa samantā anupariyāyapathaṃ anukkamamāno na passeyya pākārasandhiṃ vā pākāravivaraṃ vā, antamaso biḷāranikkhamanamattampi. Tassa evamassa: 'ye kho keci oḷārikā pāṇā imaṃ nagaraṃ pavisanti vā nikkhamanti vā, sabbe te imināva dvārena pavisanti vā nikkhamanti vā'ti. Evameva kho me, bhante, dhammanvayo vidito: 'ye te, bhante, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu supatiṭṭhitacittā sattabojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhiṃsu. Yepi te, bhante, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu supatiṭṭhitacittā satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissanti. Bhagavāpi, bhante, etarahi arahaṃ sammāsambuddho pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu supatiṭṭhitacitto satta bojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'"ti.

Tatrapi sudaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharanto pāvārikambavane etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "iti sīlaṃ, iti samādhi, iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

5. Dussīlaādīnava

Atha kho bhagavā nāḷandāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena pāṭaligāmo tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena pāṭaligāmo tadavasari. Assosuṃ kho pāṭaligāmikā upāsakā: "bhagavā kira pāṭaligāmaṃ anuppatto"ti. Atha kho pāṭaligāmikā upāsakā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "adhivāsetu no, bhante, bhagavā

āvasathāgāran”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena āvasathāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sabbasantharim āvasathāgāraṃ santharitvā āsanāni paññapetvā udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpetvā telapadīpaṃ āropetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavantaṃ etadavocuṃ: “sabbasantharisanthataṃ, bhante, āvasathāgāraṃ, āsanāni paññattāni, udakamaṇiko patiṭṭhāpito, telapadīpo āropito; yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī”ti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṃghena yena āvasathāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi. Bhikkhusaṃghopi kho pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā pacchimaṃ bhittiṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi bhagavantameva purakkhatvā. Pāṭaligāmikāpi kho upāsakā pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā puratthimaṃ bhittiṃ nissāya pacchimābhimukhā nisīdiṃsu bhagavantameva purakkhatvā.

()

Atha kho bhagavā pāṭaligāmike upāsake āmantesi: “pañcime, gahapatayo, ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā. Katame pañca? Idha, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno pamādādhikaraṇaṃ mahatiṃ bhogajāniṃ nigacchati. Ayaṃ paṭhamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlassa sīlavipannassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ dutiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati— yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ—avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto. Ayaṃ tatiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno sammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ catuttho ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā.

Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ayaṃ pañcamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Ime kho, gahapatayo, pañca ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā.

6. Sīlavantaānisaṃsa

Pañcime, gahapatayo, ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāya. Katame pañca? Idha, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno appamādādhikaraṇaṃ mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigacchati. Ayaṃ paṭhamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavato sīlasampannassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ dutiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati— yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Ayaṃ tatiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno asammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ catuttho ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya.

Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ayaṃ pañcamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Ime kho, gahapatayo, pañca ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāyā"ti.

Atha kho bhagavā pāṭaligāmike upāsake bahudeva rattiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uyyojesi: "abhikkantā kho, gahapatayo, ratti, yassadāni tumhe kālaṃ maññathā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā acirapakkantesu pāṭaligāmikesu upāsakesu suññāgāraṃ pāvisi.

7. Pāṭaliputtanagaramāpana

Tena kho pana samayena sunidhavassakārā magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāya. Tena samayena sambahulā devatāyo sahasseva pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhanti. Yasmiṃ padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti, mahesakkhānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni pariggaṇhanti, majjhimānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni pariggaṇhanti, nīcānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkan-

tamānusakena tā devatāyo sahasseva pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhantiyo. Atha kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi:

"Ke nu kho, ānanda, pāṭaligāme nagaraṃ māpentī"ti? "Sunidhavassakārā, bhante, magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāyā"ti. "Seyyathāpi, ānanda, devehi tāvatiṃsehi saddhiṃ mantetvā; evameva kho, ānanda, sunidhavassakārā magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāya. Idhāhaṃ, ānanda, addasaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sambahulā devatāyo sahasseva pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhantiyo. Yasmiṃ, ānanda, padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti, mahesakkhānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni pariggaṇhanti, majjhimānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni pariggaṇhanti, nīcānaṃ tattha raññaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yāvatā, ānanda, ariyaṃ āyatanaṃ yāvatā vaṇippatho idaṃ agganagaraṃ bhavissati pāṭaliputtaṃ puṭabhedanaṃ. Pāṭaliputtassa kho, ānanda, tayo antarāyā bhavissanti—aggito vā udakato vā mithubhedā vā"ti.

Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu, ekamantaṃ ṭhitā kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "adhivāsetu no bhavaṃ gotamo ajjatanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā yena sako āvasatho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sake āvasathe paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesuṃ: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena sunidhavassakārānaṃ magadhamahāmattānaṃ āvasatho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sa-

hatthā santappesuṃ sampavāresuṃ. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho sunidhavassakāre magadhamahāmatte bhagavā imāhi gāthāhi anumodi:

"Yasmiṃ padese kappeti, vāsaṃ paṇḍitajātiyo; Sīlavantettha bhojetvā, saññate brahmacārayo.

Yā tattha devatā āsuṃ, tāsaṃ dakkhiṇamādise; Tā pūjitā pūjayanti, mānitā mānayanti naṃ.

Tato naṃ anukampanti, mātā puttaṃva orasaṃ; Devatānukampito poso, sadā bhadrāni passatī"ti.

Atha kho bhagavā sunidhavassakāre magadhamahāmatte imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhā honti: "yenajja samaṇo gotamo dvārena nikkhamissati, taṃ gotamadvāraṃ nāma bhavissati. Yena titthena gaṅgaṃ nadiṃ tarissati, taṃ gotamatitthaṃ nāma bhavissatī"ti.

Atha kho bhagavā yena dvārena nikkhami, taṃ gotamadvāraṃ nāma ahosi. Atha kho bhagavā yena gaṅgā nadī tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena gaṅgā nadī pūrā hoti samatittikā kākapeyyā. Appekacce manussā nāvaṃ pariyesanti, appekacce uḷumpaṃ pariyesanti, appekacce kullaṃ bandhanti apārā, pāraṃ gantukāmā. Atha kho bhagavā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—gaṅgāya nadiyā orimatīre antarahito pārimatīre paccuṭṭhāsi saddhiṃ bhikkhusaṃghena.

Addasā kho bhagavā te manusse appekacce nāvaṃ pariyesante appekacce uḷumpaṃ pariyesante appekacce kullaṃ bandhante apārā pāraṃ gantukāme.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Ye taranti aṇṇavaṃ saraṃ, Setuṃ katvāna visajja pallalāni; Kullañhi jano bandhati, Tiṇṇā medhāvino janā"ti.

Paṭhamabhāṇavāro.

8. Ariyasaccakathā

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena koṭigāmo tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena koṭigāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā koṭigāme viharati. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Catunnaṃ, bhikkhave, ariyasaccānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa, bhikkhave, ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Dukkhasamudayassa, bhikkhave, ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Dukkhanirodhassa, bhikkhave, ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya, bhikkhave, ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Tayidaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavo"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Catunnaṃ ariyasaccānaṃ, yathābhūtaṃ adassanā; Saṃsitaṃ dīghamaddhānaṃ, tāsu tāsveva jātisu.

Tāni etāni diṭṭhāni, bhavanetti samūhatā; Ucchinnaṃ mūlaṃ dukkhassa, natthi dāni punabbhavo"ti.

Tatrapi sudaṃ bhagavā koṭigāme viharanto etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "iti sīlaṃ, iti samādhi, iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

9. Anāvattidhammasambodhiparāyaṇa

Atha kho bhagavā koṭigāme yathābhirantaṃ viharitvā āyasman-

taṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena nātikā tenupaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena nātikā tadavasari. Tatrapi sudaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sāḷho nāma, bhante, bhikkhu nātike kālaṅkato, tassa kā gati, ko abhisamparāyo? Nandā nāma, bhante, bhikkhunī nātike kālaṅkatā, tassā kā gati, ko abhisamparāyo? Sudatto nāma, bhante, upāsako nātike kālaṅkato, tassa kā gati, ko abhisamparāyo? Sujātā nāma, bhante, upāsikā nātike kālaṅkatā, tassā kā gati, ko abhisamparāyo? Kukkuṭo nāma, bhante, upāsako nātike kālaṅkato, tassa kā gati, ko abhisamparāyo? Kāḷimbo nāma, bhante, upāsako ... pe ... nikaṭo nāma, bhante, upāsako ... kaṭissaho nāma, bhante, upāsako ... tuṭṭho nāma, bhante, upāsako ... santuṭṭho nāma, bhante, upāsako ... bhaddo nāma, bhante, upāsako ... subhaddo nāma, bhante, upāsako nātike kālaṅkato, tassa kā gati, ko abhisamparāyo"ti?

"Sāḷho, ānanda, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. Nandā, ānanda, bhikkhunī pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā. Sudatto, ānanda, upāsako tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissati. Sujātā, ānanda, upāsikā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā. Kukkuṭo, ānanda, upāsako pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Kāḷimbo, ānanda, upāsako ... pe ... nikaṭo, ānanda, upāsako ... kaṭissaho, ānanda, upāsako ... tuṭṭho, ānanda, upāsako ... santuṭṭho, ānanda, upāsako ... bhaddo, ānanda, upāsako ... subhaddo, ānanda, upāsako pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Paropaññāsaṃ, ānanda, nātike upāsakā kālaṅkatā, pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā

tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Sādhikā navuti, ānanda, nātike upāsakā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Sātirekāni, ānanda, pañcasatāni nātike upāsakā kālaṅkatā, tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā.

10. Dhammādāsadhammapariyāya

Anacchariyaṃ kho panetaṃ, ānanda, yaṃ manussabhūto kālaṃ kareyya. Tasmiṃyeva kālaṅkate tathāgataṃ upasaṅkamitvā etamatthaṃ pucchissatha, vihesā hesā, ānanda, tathāgatassa. Tasmātihānanda, dhammādāsaṃ nāma dhammapariyāyaṃ desessāmi, yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti.

Katamo ca so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo, yena samannāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti?

Idhānanda, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti.

Dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti.

Saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti.

Ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññūpasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi.

Ayaṃ kho so, ānanda, dhammādāso dhammapariyāyo, yena saman-

nāgato ariyasāvako ākaṅkhamāno attanāva attānaṃ byākareyya: 'khīṇanirayomhi khīṇatiracchānayoni khīṇapettivisayo khīṇāpāyaduggativinipāto, sotāpannohamasmi avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'"ti.

Tatrapi sudaṃ bhagavā nātike viharanto giñjakāvasathe etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "Iti sīlaṃ iti samādhi iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

()

Atha kho bhagavā nātike yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena vesālī tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati ambapālivane. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi:

"Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno, ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sato hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī ... pe ... citte cittānupassī ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sato hoti.

Kathañca, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu sampajāno hoti. Sato, bhikkhave, bhikkhu vihareyya sampajāno, ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī"ti.

11. Ambapālīgaṇikā

Assosi kho ambapālī gaṇikā: "bhagavā kira vesāliṃ anuppatto vesāliyaṃ viharati mayhaṃ ambavane"ti. Atha kho ambapālī gaṇikā bhaddāni bhaddāni yānāni yojāpetvā bhaddaṃ bhaddaṃ yānaṃ ab-

hiruhitvā bhaddehi bhaddehi yānehi vesāliyā niyyāsi. Yena sako ārāmo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā, yānā paccorohitvā pattikāva yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ambapāliṃ gaṇikaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho ambapālī gaṇikā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho ambapālī gaṇikā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Assosuṃ kho vesālikā licchavī: "bhagavā kira vesāliṃ anuppatto vesāliyaṃ viharati ambapālivane"ti. Atha kho te licchavī bhaddāni bhaddāni yānāni yojāpetvā bhaddaṃ bhaddaṃ yānaṃ abhiruhitvā bhaddehi bhaddehi yānehi vesāliyā niyyiṃsu. Tatra ekacce licchavī nīlā honti nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā, ekacce licchavī pītā honti pītavaṇṇā pītavatthā pītālaṅkārā, ekacce licchavī lohitā honti lohitavaṇṇā lohitavatthā lohitālaṅkārā, ekacce licchavī odātā honti odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā. Atha kho ambapālī gaṇikā daharānaṃ daharānaṃ licchavīnaṃ akkhena akkhaṃ cakkena cakkaṃ yugena yugaṃ paṭivaṭṭesi. Atha kho te licchavī ambapāliṃ gaṇikaṃ etadavocuṃ: "kiṃ, je ambapāli, daharānaṃ daharānaṃ licchavīnaṃ akkhena akkhaṃ cakkena cakkaṃ yugena yugaṃ paṭivaṭṭesī"ti? "Tathā hi pana me, ayyaputtā, bhagavā nimantito svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. "Dehi, je ambapāli, etaṃ bhattaṃ satasahassenā"ti. "Sacepi me, ayyaputtā, vesāliṃ sāhāraṃ dassatha, evamahaṃ taṃ bhattaṃ na dassāmī"ti. Atha kho te licchavī aṅguliṃ phoṭesuṃ: "jitamha vata bho ambakāya, jitamha vata bho ambakāyā"ti.

Atha kho te licchavī yena ambapālivanaṃ tena pāyiṃsu. Addasā kho bhagavā te licchavī dūratova āgacchante. Disvāna bhikkhū āmantesi: "yesaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ devā tāvatiṃsā adiṭṭhapubbā, oloketha, bhikkhave, licchaviparisaṃ; apaloketha, bhikkhave, licchaviparisaṃ; upasaṃharatha, bhikkhave, licchaviparisaṃ—tāvatiṃsasadisan"ti. Atha kho te licchavī yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā, yānā pac-

corohitvā pattikāva yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te licchavī bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho te licchavī bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "adhivāsetu no, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Atha kho bhagavā te licchavī etadavoca: "adhivutthaṃ kho me, licchavī, svātanāya ambapāliyā gaṇikāya bhattan"ti. Atha kho te licchavī aṅguliṃ phoṭesuṃ: "jitamha vata bho ambakāya, jitamha vata bho ambakāyā"ti. Atha kho te licchavī bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu.

Atha kho ambapālī gaṇikā tassā rattiyā accayena sake ārāme paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena ambapāliyā gaṇikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho ambapālī gaṇikā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho ambapālī gaṇikā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho ambapālī gaṇikā bhagavantaṃ etadavoca: "imāhaṃ, bhante, ārāmaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa dammī"ti. Paṭiggahesi bhagavā ārāmaṃ. Atha kho bhagavā ambapāliṃ gaṇikaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tatrapi sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharanto ambapālivane etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "iti sīlaṃ, iti samādhi, iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

12. Veḷuvagāmavassūpagamana

Atha kho bhagavā ambapālivane yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena veḷuvagāmako tenu-

pasaṅkamissāmā”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena veḷuvagāmako tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā veḷuvagāmake viharati. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “etha tumhe, bhikkhave, samantā vesāliṃ yathāmittaṃ yathāsandiṭṭhaṃ yathāsambhattaṃ vassaṃ upetha. Ahaṃ pana idheva veḷuvagāmake vassaṃ upagacchāmī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā samantā vesāliṃ yathāmittaṃ yathāsandiṭṭhaṃ yathāsambhattaṃ vassaṃ upagacchiṃsu. Bhagavā pana tattheva veḷuvagāmake vassaṃ upagacchi.

Atha kho bhagavato vassūpagatassa kharo ābādho uppajji, bāḷhā vedanā vattanti māraṇantikā. Tā sudaṃ bhagavā sato sampajāno adhivāsesi avihaññamāno. Atha kho bhagavato etadahosi: “na kho metaṃ patirūpaṃ, yvāhaṃ anāmantetvā upaṭṭhāke anapaloketvā bhikkhusaṃghaṃ parinibbāyeyyaṃ. Yannūnāhaṃ imaṃ ābādhaṃ vīriyena paṭipaṇāmetvā jīvitasaṅkhāraṃ adhiṭṭhāya vihareyyan”ti. Atha kho bhagavā taṃ ābādhaṃ vīriyena paṭipaṇāmetvā jīvitasaṅkhāraṃ adhiṭṭhāya vihāsi. Atha kho bhagavato so ābādho paṭippassambhi. Atha kho bhagavā gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā vihārā nikkhamma vihārapacchāyāyaṃ paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: “diṭṭho me, bhante, bhagavato phāsu; diṭṭhaṃ me, bhante, bhagavato khamanīyaṃ, api ca me, bhante, madhurakajāto viya kāyo. Disāpi me na pakkhāyanti; dhammāpi maṃ na paṭibhanti bhagavato gelaññena, api ca me, bhante, ahosi kācideva assāsamattā: ‘na tāva bhagavā parinibbāyissati, na yāva bhagavā bhikkhusaṃghaṃ ārabbha kiñcideva udāharatī’”ti.

“Kiṃ panānanda, bhikkhusaṃgho mayi paccāsīsati? Desito, ānanda, mayā dhammo anantaraṃ abāhiraṃ karitvā. Natthānanda, tathāgatassa dhammesu ācariyamuṭṭhi. Yassa nūna, ānanda, evamassa: ‘ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī’ti vā ‘mamuddesiko bhikkhusaṃgho’ti vā, so nūna, ānanda, bhikkhusaṃghaṃ ārabbha kiñcideva udāhareyya. Tathāgatassa kho, ānanda, na evaṃ hoti: ‘ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī’ti vā ‘mamuddesiko bhikkhusaṃgho’ti vā. Sakiṃ, ānanda, tathāgato bhikkhusaṃghaṃ ārabbha kiñcideva udāharissati. Ahaṃ kho panānanda, etarahi jiṇṇo

vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto. Āsītiko me vayo vattati. Seyyathāpi, ānanda, jajjarasakaṭaṃ veṭhamissakena yāpeti; evameva kho, ānanda, veṭhamissakena maññe tathāgatassa kāyo yāpeti. Yasmiṃ, ānanda, samaye tathāgato sabbanimittānaṃ amanasikārā ekaccānaṃ vedanānaṃ nirodhā animittaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, phāsutaro, ānanda, tasmiṃ samaye tathāgatassa kāyo hoti. Tasmātihānanda, attadīpā viharatha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā. Kathañcānanda, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo? Idhānanda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati atāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, ānanda, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo. Ye hi keci, ānanda, etarahi vā mama vā accayena attadīpā viharissanti attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā, tamatagge me te, ānanda, bhikkhū bhavissanti ye keci sikkhākāmā"ti.

Dutiyabhāṇavāro.

13. Nimittobhāsakathā

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaṇhāhi, ānanda, nisīdanaṃ, yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkamissāma divā vihārāyā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā nisīdanaṃ ādāya bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho bhagavā yena cāpālaṃ cetiyaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho ānando bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: "ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamārad-

dhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti. Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti, yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto.

Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti. Evampi kho āyasmā ānando bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ; na bhagavantaṃ yāci: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti, yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacitto. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaccha tvaṃ, ānanda, yassadāni kālaṃ maññasī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi.

14. Mārayācanakathā

Atha kho māro pāpimā acirapakkante āyasmante ānande yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho māro pāpimā bhagavantaṃ etadavoca: "parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me bhikkhū na sāvakā bhavissanti viy-

attā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi kho pana, bhante, bhikkhū bhagavato sāvakā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me bhikkhuniyo na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi kho pana, bhante, bhikkhuniyo bhagavato sāvikā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me upāsakā na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ deses-

santī'ti. Etarahi kho pana, bhante, upāsakā bhagavato sāvakā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me upāsikā na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessantī'ti. Etarahi kho pana, bhante, upāsikā bhagavato sāvikā viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttānīkaronti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desenti. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato.

Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: 'na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me idaṃ brahmacariyaṃ na iddhañceva bhavissati phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitan'ti. Etarahi kho pana, bhante, bhagavato brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ, yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā māraṃ pāpimantaṃ etadavoca: "appossukko tvaṃ, pāpima, hohi, na ciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī"ti.

15. Āyusaṅkhāraossajjana

Atha kho bhagavā cāpāle cetiye sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ os-

saji. Ossaṭṭhe ca bhagavatā āyusaṅkhāre mahābhūmicālo ahosi bhiṃsanako salomahaṃso, devadundubhiyo ca phaliṃsu. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Tulamatulañca sambhavaṃ, Bhavasaṅkhāramavassaji muni; Ajjhattarato samāhito, Abhindi kavacamivattasambhavan"ti.

16. Mahābhūmicālahetu

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, mahā vatāyaṃ bhūmicālo; sumahā vatāyaṃ bhūmicālo bhiṃsanako salomahaṃso; devadundubhiyo ca phaliṃsu. Ko nu kho hetu ko paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā"ti?

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Mahā vatāyaṃ, bhante, bhūmicālo; sumahā vatāyaṃ, bhante, bhūmicālo bhiṃsanako salomahaṃso; devadundubhiyo ca phaliṃsu. Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāyā"ti?

"Aṭṭha kho ime, ānanda, hetū, aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. Katame aṭṭha? Ayaṃ, ānanda, mahāpathavī udake patiṭṭhitā, udakaṃ vāte patiṭṭhitaṃ, vāto ākāsaṭṭho. Hoti kho so, ānanda, samayo, yaṃ mahāvātā vāyanti. Mahāvātā vāyantā udakaṃ kampenti. Udakaṃ kampitaṃ pathaviṃ kampeti. Ayaṃ paṭhamo hetu paṭhamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, samaṇo vā hoti brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto, devo vā mahiddhiko mahānubhāvo, tassa parittā pathavīsaññā bhāvitā hoti, appamāṇā āposaññā. So imaṃ pathaviṃ kampeti saṅkampeti sampakampeti sampavedheti. Ayaṃ dutiyo hetu dutiyo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, yadā bodhisatto tusitakāyā cavitvā sato sampajāno mātukucchiṃ okkamati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ tatiyo hetu tatiyo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, yadā bodhisatto sato sampajāno mātukucchismā nikkhamati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ catuttho hetu catuttho paccayo mahato bhūmicālassa

pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ pañcamo hetu pañcamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavatteti, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ chaṭṭho hetu chaṭṭho paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato sato sampajāno āyusaṅkhāraṃ ossajjati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ sattamo hetu sattamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

Puna caparaṃ, ānanda, yadā tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, tadāyaṃ pathavī kampati saṅkampati sampakampati sampavedhati. Ayaṃ aṭṭhamo hetu aṭṭhamo paccayo mahato bhūmicālassa pātubhāvāya. Ime kho, ānanda, aṭṭha hetū, aṭṭha paccayā mahato bhūmicālassa pātubhāvāya.

17. Aṭṭhaparisā

Aṭṭha kho imā, ānanda, parisā. Katamā aṭṭha? Khattiyaparisā, brāhmaṇaparisā, gahapatiparisā, samaṇaparisā, cātumahārājikaparisā, tāvatiṃsaparisā, māraparisā, brahmaparisā. Abhijānāmi kho panāhaṃ, ānanda, anekasataṃ khattiyaparisaṃ upasaṅkamitā. Tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacchā ca samāpajjitapubbā. Tattha yādisako tesaṃ vaṇṇo hoti, tādisako mayhaṃ vaṇṇo hoti. Yādisako tesaṃ saro hoti, tādisako mayhaṃ saro hoti. Dhammiyā kathāya sandassemi samādapemi samuttejemi sampahaṃsemi. Bhāsamānañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ bhāsati devo vā manusso vā'ti? Dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā antaradhāyāmi. Antarahitañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ antarahito devo vā manusso vā'ti? Abhijānāmi kho panāhaṃ, ānanda, anekasataṃ brāhmaṇaparisaṃ ... pe ... gahapatiparisaṃ ... samaṇaparisaṃ ... cātumahārājikaparisaṃ ... tāvatiṃsaparisaṃ ... māraparisaṃ ... brahmaparisaṃ upasaṅkamitā. Tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacchā ca samāpa-

jjitapubbā. Tattha yādisako tesaṃ vaṇṇo hoti, tādisako mayhaṃ vaṇṇo hoti. Yādisako tesaṃ saro hoti, tādisako mayhaṃ saro hoti. Dhammiyā kathāya sandassemi samādapemi samuttejemi sampahaṃsemi. Bhāsamānañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ bhāsati devo vā manusso vā'ti? Dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā antaradhāyāmi. Antarahitañca maṃ na jānanti: 'ko nu kho ayaṃ antarahito devo vā manusso vā'ti? Imā kho, ānanda, aṭṭha parisā.

18. Aṭṭhaabhibhāyatana

Aṭṭha kho imāni, ānanda, abhibhāyatanāni. Katamāni aṭṭha? Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ paṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ dutiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ tatiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. Seyyathāpi nāma umāpupphaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ. Seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ. Evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ pañcamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. Seyyathāpi nāma kaṇikārapupphaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ. Seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ. Evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko

bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. Seyyathāpi nāma bandhujīvakapupphaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ. Seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ. Evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. Seyyathāpi nāma osadhitārakā odātā odātavaṇṇā odātanidassanā odātanibhāsā. Seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ odātaṃ odātavaṇṇaṃ odātanidassanaṃ odātanibhāsaṃ. Evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. 'Tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. Imāni kho, ānanda, aṭṭha abhibhāyatanāni.

19. Aṭṭhavimokkha

Aṭṭha kho ime, ānanda, vimokkhā. Katame aṭṭha? Rūpī rūpāni passati, ayaṃ paṭhamo vimokkho. Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati, ayaṃ dutiyo vimokkho. Subhanteva adhimutto hoti, ayaṃ tatiyo vimokkho. Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ catuttho vimokkho. Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ pañcamo vimokkho. Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ chaṭṭho vimokkho. Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ sattamo vimokkho. Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, ayaṃ aṭṭhamo vimokkho.

Ime kho, ānanda, aṭṭha vimokkhā.

()

Ekamidāhaṃ, ānanda, samayaṃ uruvelāyaṃ viharāmi najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Atha kho, ānanda, māro pāpimā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, ānanda, māro pāpimā maṃ etadavoca: 'parinibbātu dāni, bhante, bhagavā; parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, ānanda, māraṃ pāpimantaṃ etadavocaṃ:

'Na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me bhikkhū na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessanti.

Na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me bhikkhuniyo na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessanti.

Na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me upāsakā na sāvakā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacārino, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessanti.

Na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me upāsikā na sāvikā bhavissanti viyattā vinītā visāradā bahussutā dhammadharā dhammānudhammappaṭipannā sāmīcippaṭipannā anudhammacāriniyo, sakaṃ ācariyakaṃ uggahetvā ācikkhissanti desessanti paññapessanti paṭṭhapessanti vivarissanti vibhajissanti uttānīkarissanti, uppannaṃ parap-

pavādaṃ sahadhammena suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desessanti.

Na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me idaṃ brahmacariyaṃ na iddhañceva bhavissati phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitan'ti.

Idāneva kho, ānanda, ajja cāpāle cetiye māro pāpimā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, ānanda, māro pāpimā maṃ etadavoca: 'parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato. Bhāsitā kho panesā, bhante, bhagavatā vācā: "na tāvāhaṃ, pāpima, parinibbāyissāmi, yāva me bhikkhū na sāvakā bhavissanti ... pe ... yāva me bhikkhuniyo na sāvikā bhavissanti ... pe ... yāva me upāsakā na sāvakā bhavissanti ... pe ... yāva me upāsikā na sāvikā bhavissanti ... pe ... yāva me idaṃ brahmacariyaṃ na iddhañceva bhavissati phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ, yāva devamanussehi suppakāsitan"ti. Etarahi kho pana, bhante, bhagavato brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ, yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Parinibbātu dāni, bhante, bhagavā, parinibbātu sugato, parinibbānakālo dāni, bhante, bhagavato'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, ānanda, māraṃ pāpimantaṃ etadavocaṃ: 'appossukko tvaṃ, pāpima, hohi, na ciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī'ti. Idāneva kho, ānanda, ajja cāpāle cetiye tathāgatena satena sampajānena āyusaṅkhāro ossaṭṭho"ti.

20. Ānandayācanakathā

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

"Alaṃ dāni, ānanda. Mā tathāgataṃ yāci, akālo dāni, ānanda, tathāgataṃ yācanāyā"ti. Dutiyampi kho āyasmā ānando ... pe ... tatiyampi kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

"Saddahasi tvaṃ, ānanda, tathāgatassa bodhin"ti? "Evaṃ, bhante".

"Atha kiñcarahi tvaṃ, ānanda, tathāgataṃ yāvatatiyakaṃ abhinippīḷesī"ti? "Sammukhā metaṃ, bhante, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: 'yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. So ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'"ti. "Saddahasi tvaṃ, ānandā"ti? "Evaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ, yaṃ tvaṃ tathāgatena evaṃ oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ, na tathāgataṃ yāci: 'tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Sace tvaṃ, ānanda, tathāgataṃ yāceyyāsi, dveva te vācā tathāgato paṭikkhipeyya, atha tatiyakaṃ adhivāseyya. Tasmātihānanda, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ.

Ekamidāhaṃ, ānanda, samayaṃ rājagahe viharāmi gijjhakūṭe pabbate. Tatrāpi kho tāhaṃ, ānanda, āmantesiṃ: 'ramaṇīyaṃ, ānanda, rājagahaṃ, ramaṇīyo, ānanda, gijjhakūṭo pabbato. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'ti. Evampi kho tvaṃ, ānanda, tathāgatena oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ, na tathāgataṃ yāci: 'tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Sace tvaṃ, ānanda, tathāgataṃ yāceyyāsi, dveva te vācā tathāgato paṭikkhipeyya, atha tatiyakaṃ adhivāseyya. Tasmātihānanda, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ.

Ekamidāhaṃ, ānanda, samayaṃ tattheva rājagahe viharāmi gotamanigrodhe ... pe ... tattheva rājagahe viharāmi corapapāte ... tattheva rājagahe viharāmi vebhārapasse sattapaṇṇiguhāyaṃ ... tattheva rājagahe viharāmi isigilipasse kāḷasilāyaṃ ... tattheva rājagahe viharāmi sī-

tavane sappasoṇḍikapabbhāre … tattheva rājagahe viharāmi tapodārāme … tattheva rājagahe viharāmi veḷuvane kalandakanivāpe … tattheva rājagahe viharāmi jīvakambavane … tattheva rājagahe viharāmi maddakucchismiṃ migadāye. Tatrāpi kho tāhaṃ, ānanda, āmantesiṃ: 'ramaṇīyaṃ, ānanda, rājagahaṃ, ramaṇīyo gijjhakūṭo pabbato, ramaṇīyo gotamanigrodho, ramaṇīyo corapapāto, ramaṇīyā vebhārapasse sattapaṇṇiguhā, ramaṇīyā isigilipasse kāḷasilā, ramaṇīyo sītavane sappasoṇḍikapabbhāro, ramaṇīyo tapodārāmo, ramaṇīyo veḷuvane kalandakanivāpo, ramaṇīyaṃ jīvakambavanaṃ, ramaṇīyo maddakucchismiṃ migadāyo. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā … pe … ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'ti. Evampi kho tvaṃ, ānanda, tathāgatena oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ, na tathāgataṃ yāci: 'tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Sace tvaṃ, ānanda, tathāgataṃ yāceyyāsi, dveva te vācā tathāgato paṭikkhipeyya, atha tatiyakaṃ adhivāseyya. Tasmātihānanda, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ.

Ekamidāhaṃ, ānanda, samayaṃ idheva vesāliyaṃ viharāmi udene cetiye. Tatrāpi kho tāhaṃ, ānanda, āmantesiṃ: 'ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'ti. Evampi kho tvaṃ, ānanda, tathāgatena oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ, na tathāgataṃ yāci: 'tiṭṭhatu, bhante, bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Sace tvaṃ, ānanda, tathāgataṃ yāceyyāsi, dveva te vācā tathāgato paṭikkhipeyya, atha tatiyakaṃ adhivāseyya, tasmātihānanda, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ.

Ekamidāhaṃ, ānanda, samayaṃ idheva vesāliyaṃ viharāmi go-

tamake cetiye ... pe ... idheva vesāliyaṃ viharāmi sattambe cetiye ... idheva vesāliyaṃ viharāmi bahuputte cetiye ... idheva vesāliyaṃ viharāmi sārandade cetiye ... idāneva kho tāhaṃ, ānanda, ajja cāpāle cetiye āmantesiṃ: 'ramaṇīyā, ānanda, vesālī, ramaṇīyaṃ udenaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ gotamakaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sattambaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ bahuputtaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ sārandadaṃ cetiyaṃ, ramaṇīyaṃ cāpālaṃ cetiyaṃ. Yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Tathāgatassa kho, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno, ānanda, tathāgato kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā'ti. Evampi kho tvaṃ, ānanda, tathāgatena oḷārike nimitte kayiramāne oḷārike obhāse kayiramāne nāsakkhi paṭivijjhituṃ, na tathāgataṃ yāci: 'tiṭṭhatu bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Sace tvaṃ, ānanda, tathāgataṃ yāceyyāsi, dveva te vācā tathāgato paṭikkhipeyya, atha tatiyakaṃ adhivāseyya. Tasmātihānanda, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ.

Nanu etaṃ, ānanda, mayā paṭikacceva akkhātaṃ: 'sabbeheva piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo. Taṃ kutettha, ānanda, labbhā, yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ vata mā palujjīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati'. Yaṃ kho panetaṃ, ānanda, tathāgatena cattaṃ vantaṃ muttaṃ pahīnaṃ paṭinissaṭṭhaṃ ossaṭṭho āyusaṅkhāro, ekaṃsena vācā bhāsitā: 'na ciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī'ti. Tañca tathāgato jīvitahetu puna paccāvamissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Āyāmānanda, yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā āyasmatā ānandena saddhiṃ yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gaccha tvaṃ, ānanda, yāvatikā bhikkhū vesāliṃ upanissāya viharanti, te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yāvatikā bhikkhū vesāliṃ up-

anissāya viharanti, te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sannipatito, bhante, bhikkhusaṅgho, yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

()

Atha kho bhagavā yenupaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "tasmātiha, bhikkhave, ye te mayā dhammā abhiññā desitā, te vo sādhukaṃ uggahetvā āsevitabbā bhāvetabbā bahulīkātabbā, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame ca te, bhikkhave, dhammā mayā abhiññā desitā, ye vo sādhukaṃ uggahetvā āsevitabbā bhāvetabbā bahulīkātabbā, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ime kho te, bhikkhave, dhammā mayā abhiññā desitā, ye vo sādhukaṃ uggahetvā āsevitabbā bhāvetabbā bahulīkātabbā, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "handa dāni, bhikkhave, āmantayāmi vo, vayadhammā saṅkhārā, appamādena sampādetha. Naciraṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ito tiṇṇaṃ māsānaṃ accayena tathāgato parinibbāyissatī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Paripakko vayo mayhaṃ, parittaṃ mama jīvitaṃ; Pahāya vo gamissāmi, kataṃ me saraṇamattano.

Appamattā satīmanto, susīlā hotha bhikkhavo; Susamāhitasaṅkappā, sacittamanurakkhatha.

Yo imasmiṃ dhammavinaye, appamatto vihassati; Pahāya jātisaṃsāraṃ, dukkhassantaṃ karissatī"ti.

Tatiyo bhāṇavāro.

21. Nāgāpalokita

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nāgāpalokitaṃ vesāliṃ apaloketvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "idaṃ pacchimakaṃ, ānanda, tathāgatassa vesāliyā dassanaṃ bhavissati. Āyāmānanda, yena bhaṇḍagāmo tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ yena bhaṇḍagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bhaṇḍagāme viharati. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "catunnaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Katamesaṃ catunnaṃ? Ariyassa, bhikkhave, sīlassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Ariyassa, bhikkhave, samādhissa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Ariyāya, bhikkhave, paññāya ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Ariyāya, bhikkhave, vimuttiyā ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Tayidaṃ, bhikkhave, ariyaṃ sīlaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, ariyo samādhi anubuddho paṭividdho, ariyā paññā anubuddhā paṭividdhā, ariyā vimutti anubuddhā paṭividdhā, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavo"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Sīlaṃ samādhi paññā ca, vimutti ca anuttarā; Anubuddhā ime dhammā, gotamena yasassinā.

Iti buddho abhiññāya, dhammamakkhāsi bhikkhunaṃ; Dukkhassantakaro satthā, cakkhumā parinibbuto"ti.

Tatrāpi sudaṃ bhagavā bhaṇḍagāme viharanto etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: "iti sīlaṃ, iti samādhi, iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā"ti.

22. Catumahāpadesakathā

Atha kho bhagavā bhaṇḍagāme yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena hatthigāmo, yena ambagāmo, yena jambugāmo, yena bhoganagaraṃ tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena bhoganagaraṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bhoganagare viharati ānande cetiye. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "cattārome, bhikkhave, mahāpadese desessāmi, taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Idha, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ, ayaṃ dhammo ayaṃ vinayo idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte osāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte osāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte osaranti, na ca vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ; imassa ca bhikkhuno duggahitan'ti. Iti hetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha. Tāni ce sutte osāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva osaranti, vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ; imassa ca bhikkhuno suggahitan'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'amukasmiṃ nāma āvāse saṅgho viharati sathero sapāmokkho. Tassa me saṅghassa sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ, ayaṃ dhammo ayaṃ vinayo idaṃ satthusāsanan'ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte osāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte osāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte osaranti, na ca vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: 'addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ; tassa ca saṅghassa duggahitan'ti. Itihetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha. Tāni ce sutte osāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva osaranti, vinaye ca

sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: ‘addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ; tassa ca saṅghassa suggahitan’ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘amukasmiṃ nāma āvāse sambahulā therā bhikkhū viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā. Tesaṃ me therānaṃ sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo ayaṃ vinayo idaṃ satthusāsanan’ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ … pe … na ca vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: ‘addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ; tesañca therānaṃ duggahitan’ti. Itihetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha. Tāni ce sutte osāriyamānāni … pe … vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: ‘addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ; tesañca therānaṃ suggahitan’ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘amukasmiṃ nāma āvāse eko thero bhikkhu viharati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo. Tassa me therassa sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—ayaṃ dhammo ayaṃ vinayo idaṃ satthusāsanan’ti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno bhāsitaṃ neva abhinanditabbaṃ nappaṭikkositabbaṃ. Anabhinanditvā appaṭikkositvā tāni padabyañjanāni sādhukaṃ uggahetvā sutte osāretabbāni, vinaye sandassetabbāni. Tāni ce sutte osāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni na ceva sutte osaranti, na ca vinaye sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: ‘addhā idaṃ na ceva tassa bhagavato vacanaṃ; tassa ca therassa duggahitan’ti. Itihetaṃ, bhikkhave, chaḍḍeyyātha. Tāni ca sutte osāriyamānāni vinaye sandassiyamānāni sutte ceva osaranti, vinaye ca sandissanti, niṭṭhamettha gantabbaṃ: ‘addhā idaṃ tassa bhagavato vacanaṃ; tassa ca therassa suggahitan’ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ mahāpadesaṃ dhāreyyātha. (4) Ime kho, bhikkhave, cattāro mahāpadese dhāreyyāthā”ti.

Tatrapi sudaṃ bhagavā bhoganagare viharanto ānande cetiye etadeva bahulaṃ bhikkhūnaṃ dhammiṃ kathaṃ karoti: “iti sīlaṃ, iti samādhi, iti paññā. Sīlaparibhāvito samādhi mahapphalo hoti mahānisaṃso. Samādhiparibhāvitā paññā mahapphalā hoti mahānisaṃsā. Paññāparibhāvitaṃ cittaṃ sammadeva āsavehi vimuccati, seyyathidaṃ—kāmāsavā, bhavāsavā, avijjāsavā”ti.

23. Kammāraputtacundavatthu

Atha kho bhagavā bhoganagare yathābhirantaṃ viharitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena pāvā tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena pāvā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā pāvāyaṃ viharati cundassa kammāraputtassa ambavane. Assosi kho cundo kammāraputto: " bhagavā kira pāvaṃ anuppatto, pāvāyaṃ viharati mayhaṃ ambavane"ti. Atha kho cundo kammāraputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cundaṃ kammāraputtaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho cundo kammāraputto bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho cundo kammāraputto bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho cundo kammāraputto tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā pahūtañca sūkaramaddavaṃ bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena cundassa kammāraputtassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā cundaṃ kammāraputtaṃ āmantesi: "yaṃ te, cunda, sūkaramaddavaṃ paṭiyattaṃ, tena maṃ parivisa. Yaṃ panaññaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ, tena bhikkhusaṅghaṃ parivisā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo kammāraputto bhagavato paṭissutvā yaṃ ahosi sūkaramaddavaṃ paṭiyattaṃ, tena bhagavantaṃ parivisi. Yaṃ panaññaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ, tena bhikkhusaṅghaṃ parivisi. Atha kho bhagavā cundaṃ kammāraputtaṃ āmantesi: "yaṃ te, cunda, sūkaramaddavaṃ avasiṭṭhaṃ, taṃ sobbhe nikhaṇāhi. Nāhaṃ taṃ, cunda, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya, yassa taṃ paribhuttaṃ sammā pariṇāmaṃ gaccheyya aññatra tathāgatassā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo

kammāraputto bhagavato paṭissutvā yaṃ ahosi sūkaramaddavaṃ avasiṭṭhaṃ, taṃ sobbhe nikhaṇitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cundaṃ kammāraputtaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

()

Atha kho bhagavato cundassa kammāraputtassa bhattaṃ bhuttāvissa kharo ābādho uppajji, lohitapakkhandikā pabāḷhā vedanā vattanti māraṇantikā. Tā sudaṃ bhagavā sato sampajāno adhivāsesi avihaññamāno. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena kusinārā tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Cundassa bhattaṃ bhuñjitvā, kammārassāti me sutaṃ; Ābādhaṃ samphusī dhīro, pabāḷhaṃ māraṇantikaṃ.

Bhuttassa ca sūkaramaddavena, Byādhippabāḷho udapādi satthuno; Virecamāno bhagavā avoca, " Gacchāmahaṃ kusināraṃ nagaran"ti.

24. Pānīyāharaṇa

Atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññataraṃ rukkhamūlaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapehi, kilantosmi, ānanda, nisīdissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapesi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nisajja kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, pānīyaṃ āhara, pipāsitosmi, ānanda, pivissāmī"ti. Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idāni, bhante, pañcamattāni sakaṭasatāni atikkantāni, taṃ cakkacchinnaṃ udakaṃ parittaṃ luḷitaṃ āvilaṃ sandati. Ayaṃ, bhante, kakudhā nadī avidūre acchodakā sātodakā sītodakā setodakā suppatitthā ramaṇīyā. Ettha bhagavā pānīyañca pivissati, gattāni ca sītī karissatī"ti.

Dutiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, pānīyaṃ āhara, pipāsitosmi, ānanda, pivissāmī"ti. Dutiyampi kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "idāni, bhante, pañcamattāni sakaṭasatāni atikkantāni, taṃ cakkacchinnaṃ udakaṃ parittaṃ luḷitaṃ āvilaṃ sandati. Ayaṃ, bhante, kakudhā nadī avidūre acchodakā sātodakā sītodakā setodakā suppatitthā ramaṇīyā. Ettha

bhagavā pānīyañca pivissati, gattāni ca sītīkarissatī"ti.

Tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, ānanda, pānīyaṃ āhara, pipāsitosmi, ānanda, pivissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā pattaṃ gahetvā yena sā nadikā tenupasaṅkami. Atha kho sā nadikā cakkacchinnā parittā luḷitā āvilā sandamānā, āyasmante ānande upasaṅkamante acchā vippasannā anāvilā sandittha. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Ayañhi sā nadikā cakkacchinnā parittā luḷitā āvilā sandamānā mayi upasaṅkamante acchā vippasannā anāvilā sandatī"ti. Pattena pānīyaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Idāni sā bhante nadikā cakkacchinnā parittā luḷitā āvilā sandamānā mayi upasaṅkamante acchā vippasannā anāvilā sandittha. Pivatu bhagavā pānīyaṃ pivatu sugato pānīyan"ti. Atha kho bhagavā pānīyaṃ apāyi.

25. Pukkusamallaputtavatthu

Tena kho pana samayena pukkuso mallaputto āḷārassa kālāmassa sāvako kusinārāya pāvaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Addasā kho pukkuso mallaputto bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ. Disvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho pukkuso mallaputto bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, santena vata, bhante, pabbajitā vihārena viharanti. Bhūtapubbaṃ, bhante, āḷāro kālāmo addhānamaggappaṭipanno maggā okkamma avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Atha kho, bhante, pañcamattāni sakaṭasatāni āḷāraṃ kālāmaṃ nissāya nissāya atikkamiṃsu. Atha kho, bhante, aññataro puriso tassa sakaṭasatthassa piṭṭhito piṭṭhito āgacchanto yena āḷāro kālāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āḷāraṃ kālāmaṃ etadavoca: 'api, bhante, pañcamattāni sakaṭasatāni atikkantāni addasā'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, addasan'ti. 'Kiṃ pana, bhante, saddaṃ assosī'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, saddaṃ assosin'ti. 'Kiṃ pana, bhante, sutto ahosī'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, sutto ahosin'ti. 'Kiṃ pana, bhante, saññī ahosī'ti? 'Evamāvuso'ti. 'So tvaṃ, bhante, saññī samāno jāgaro pañcamattāni sakaṭasatāni nis-

sāya nissāya atikkantāni neva addasa, na pana saddaṃ assosi; apisu te, bhante, saṅghāṭi rajena okiṇṇā'ti? 'Evamāvuso'ti. Atha kho, bhante, tassa purisassa etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, santena vata bho pabbajitā vihārena viharanti. Yatra hi nāma saññī samāno jāgaro pañcamattāni sakaṭasatāni nissāya nissāya atikkantāni neva dakkhati, na pana saddaṃ sossatī'ti. Āḷāre kālāme uḷāraṃ pasādaṃ pavedetvā pakkāmī"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, pukkusa, katamaṃ nu kho dukkarataraṃ vā durabhisambhavataraṃ vā—yo vā saññī samāno jāgaro pañcamattāni sakaṭasatāni nissāya nissāya atikkantāni neva passeyya, na pana saddaṃ suṇeyya; yo vā saññī samāno jāgaro deve vassante deve gaḷagaḷāyante vijjullatāsu niccharantīsu asaniyā phalantiyā neva passeyya, na pana saddaṃ suṇeyyā"ti? "Kiñhi, bhante, karissanti pañca vā sakaṭasatāni cha vā sakaṭasatāni satta vā sakaṭasatāni aṭṭha vā sakaṭasatāni nava vā sakaṭasatāni, sakaṭasahassaṃ vā sakaṭasatasahassaṃ vā. Atha kho etadeva dukkarataraṅceva durabhisambhavataraṅca yo saññī samāno jāgaro deve vassante deve gaḷagaḷāyante vijjullatāsu niccharantīsu asaniyā phalantiyā neva passeyya, na pana saddaṃ suṇeyyā"ti.

"Ekamidāhaṃ, pukkusa, samayaṃ ātumāyaṃ viharāmi bhusāgāre. Tena kho pana samayena deve vassante deve gaḷagaḷāyante vijjullatāsu niccharantīsu asaniyā phalantiyā avidūre bhusāgārassa dve kassakā bhātaro hatā cattāro ca balibaddā. Atha kho, pukkusa, ātumāya mahājanakāyo nikkhamitvā yena te dve kassakā bhātaro hatā cattāro ca balibaddā tenupasaṅkami. Tena kho panāhaṃ, pukkusa, samayena bhusāgārā nikkhamitvā bhusāgāradvāre abbhokāse caṅkamāmi. Atha kho, pukkusa, aññataro puriso tamhā mahājanakāyā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho ahaṃ, pukkusa, taṃ purisaṃ etadavocaṃ: 'kiṃ nu kho eso, āvuso, mahājanakāyo sannipatito'ti? 'Idāni, bhante, deve vassante deve gaḷagaḷāyante vijjullatāsu niccharantīsu asaniyā phalantiyā dve kassakā bhātaro hatā cattāro ca balibaddā. Ettheso mahājanakāyo sannipatito. Tvaṃ pana, bhante, kva ahosī'ti? 'Idheva kho ahaṃ, āvuso, ahosin'ti. 'Kiṃ pana, bhante, addasā'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, addasan'ti. 'Kiṃ pana, bhante, saddaṃ assosī'ti? 'Na kho ahaṃ, āvuso, saddaṃ assosin'ti. 'Kiṃ pana, bhante, sutto ahosī'ti? 'Na

kho ahaṃ, āvuso, sutto ahosin'ti. 'Kiṃ pana, bhante, saññī ahosī'ti? 'Evamāvuso'ti. 'So tvaṃ, bhante, saññī samāno jāgaro deve vassante deve gaḷagaḷāyante vijjullatāsu niccharantīsu asaniyā phalantiyā neva addasa, na pana saddaṃ assosī'ti? 'Evamāvuso'ti?

Atha kho, pukkusa, tassa purisassa etadahosi: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, santena vata bho pabbajitā vihārena viharanti. Yatra hi nāma saññī samāno jāgaro deve vassante deve gaḷagaḷāyante vijjullatāsu niccharantīsu asaniyā phalantiyā neva dakkhati, na pana saddaṃ sossatī'ti. Mayi uḷāraṃ pasādaṃ pavedetvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmī"ti.

Evaṃ vutte, pukkuso mallaputto bhagavantaṃ etadavoca: "esāhaṃ, bhante, yo me āḷāre kālāme pasādo taṃ mahāvāte vā ophuṇāmi sīghasotāya vā nadiyā pavāhemi. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Atha kho pukkuso mallaputto aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, bhaṇe, siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ dhāraṇīyaṃ āharā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so puriso pukkusassa mallaputtassa paṭissutvā taṃ siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ dhāraṇīyaṃ āhari. Atha kho pukkuso mallaputto taṃ siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ dhāraṇīyaṃ bhagavato upanāmesi: "idaṃ, bhante, siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ dhāraṇīyaṃ, taṃ me bhagavā paṭiggaṇhātu anukampaṃ upādāyā"ti. "Tena hi, pukkusa, ekena maṃ acchādehi, ekena ānandan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho pukkuso mallaputto bhagavato paṭissutvā ekena bhagavantaṃ acchādeti, ekena āyasmantaṃ ānandaṃ. Atha kho bhagavā pukkusaṃ mallaputtaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho pukkuso mallaputto bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā ānando acirapakkante pukkuse mallaputte taṃ siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ dhāraṇīyaṃ bhagavato kāyaṃ upanāmesi.

Taṃ bhagavato kāyaṃ upanāmitaṃ hataccikaṃ viya khāyati. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, yāva parisuddho, bhante, tathāgatassa chavivaṇṇo pariyodāto. Idaṃ, bhante, siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ dhāraṇīyaṃ bhagavato kāyaṃ upanāmitaṃ hataccikaṃ viya khāyatī"ti. "Evametaṃ, ānanda, evametaṃ, ānanda, dvīsu kālesu ativiya tathāgatassa kāyo parisuddho hoti chavivaṇṇo pariyodāto. Katamesu dvīsu? Yañca, ānanda, rattiṃ tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca rattiṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati. Imesu kho, ānanda, dvīsu kālesu ativiya tathāgatassa kāyo parisuddho hoti chavivaṇṇo pariyodāto. Ajja kho panānanda, rattiyā pacchime yāme kusinārāyaṃ upavattane mallānaṃ sālavane antarena yamakasālānaṃ tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Āyāmānanda, yena kakudhā nadī tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Siṅgīvaṇṇaṃ yugamaṭṭhaṃ, pukkuso abhihārayi; Tena acchādito satthā, hemavaṇṇo asobhathāti.

()

Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena kakudhā nadī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kakudhaṃ nadiṃ ajjhogāhetvā nhatvā ca pivitvā ca paccuttaritvā yena ambavanaṃ tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā āyasmantaṃ cundakaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ, cundaka, catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapehi, kilantosmi, cundaka, nipajjissāmī"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā cundako bhagavato paṭissutvā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapesi. Atha kho bhagavā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasikaritvā. Āyasmā pana cundako tattheva bhagavato purato nisīdi.

Gantvāna buddho nadikaṃ kakudhaṃ, Acchodakaṃ sātudakaṃ vippasannaṃ; Ogāhi satthā akilantarūpo, Tathāgato appaṭimo ca loke.

Nhatvā ca pivitvā cudatāri satthā, Purakkhato bhikkhugaṇassa majjhe; Vattā pavattā bhagavā idha dhamme, Upāgami ambavanaṃ mahesi.

Āmantayi cundakaṃ nāma bhikkhuṃ, Catugguṇaṃ santhara me nipajjaṃ; So codito bhāvitattena cundo, Catugguṇaṃ santhari khip-

pameva; Nipajji satthā akilantarūpo, Cundopi tattha pamukhe nisīdīti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "siyā kho panānanda, cundassa kammāraputtassa koci vippaṭisāraṃ uppādeyya: 'tassa te, āvuso cunda, alābhā tassa te dulladdhaṃ, yassa te tathāgato pacchimaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā parinibbuto'ti. Cundassa, ānanda, kammāraputtassa evaṃ vippaṭisāro paṭivinetabbo: 'tassa te, āvuso cunda, lābhā tassa te suladdhaṃ, yassa te tathāgato pacchimaṃ piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā parinibbuto. Sammukhā metaṃ, āvuso cunda, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ– dveme piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā, ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca. Katame dve? Yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca piṇḍapātaṃ paribhuñjitvā tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati. Ime dve piṇḍapātā samasamaphalā samavipākā, ativiya aññehi piṇḍapātehi mahapphalatarā ca mahānisaṃsatarā ca. Āyusaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, vaṇṇasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, sukhasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, yasasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, saggasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitaṃ, ādhipateyyasaṃvattanikaṃ āyasmatā cundena kammāraputtena kammaṃ upacitan'ti. Cundassa, ānanda, kammāraputtassa evaṃ vippaṭisāro paṭivinetabbo"ti. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi:

"Dadato puññaṃ pavaḍḍhati, Saṃyamato veraṃ na cīyati; Kusalo ca jahāti pāpakaṃ, Rāgadosamohakkhayā sanibbuto"ti.

Catuttho bhāṇavāro.

26. Yamakasālā

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "āyāmānanda, yena hiraññavatiyā nadiyā pārimaṃ tīraṃ, yena kusinārā upavattanaṃ mallānaṃ sālavanaṃ tenupasaṅkamissāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ yena hiraññavatiyā nadiyā pārimaṃ tīraṃ, yena kusinārā upavattanaṃ mallānaṃ sālavanaṃ tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "iṅgha me tvaṃ,

ānanda, antarena yamakasālānaṃ uttarasīsakaṃ mañcakaṃ paññapehi, kilantosmi, ānanda, nipajjissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā antarena yamakasālānaṃ uttarasīsakaṃ mañcakaṃ paññapesi. Atha kho bhagavā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno.

Tena kho pana samayena yamakasālā sabbaphāliphullā honti akālapupphehi. Te tathāgatassa sarīraṃ okiranti ajjhokiranti abhippakiranti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi mandāravapupphāni antalikkhā papatanti, tāni tathāgatassa sarīraṃ okiranti ajjhokiranti abhippakiranti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi candanacuṇṇāni antalikkhā papatanti, tāni tathāgatassa sarīraṃ okiranti ajjhokiranti abhippakiranti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi tūriyāni antalikkhe vajjanti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi saṅgītāni antalikkhe vattanti tathāgatassa pūjāya.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "sabbaphāliphullā kho, ānanda, yamakasālā akālapupphehi. Te tathāgatassa sarīraṃ okiranti ajjhokiranti abhippakiranti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi mandāravapupphāni antalikkhā papatanti, tāni tathāgatassa sarīraṃ okiranti ajjhokiranti abhippakiranti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi candanacuṇṇāni antalikkhā papatanti, tāni tathāgatassa sarīraṃ okiranti ajjhokiranti abhippakiranti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi tūriyāni antalikkhe vajjanti tathāgatassa pūjāya. Dibbānipi saṅgītāni antalikkhe vattanti tathāgatassa pūjāya. Na kho, ānanda, ettāvatā tathāgato sakkato vā hoti garukato vā mānito vā pūjito vā apacito vā. Yo kho, ānanda, bhikkhu vā bhikkhunī vā upāsako vā upāsikā vā dhammānudhammappaṭipanno viharati sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, so tathāgataṃ sakkaroti garuṃ karoti māneti pūjeti apaciyati, paramāya pūjāya. Tasmātihānanda, dhammānudhammappaṭipannā viharissāma sāmīcippaṭipannā anudhammacārinoti. Evañhi vo, ānanda, sikkhitabban"ti.

27. Upavāṇatthera

Tena kho pana samayena āyasmā upavāṇo bhagavato purato ṭhito hoti bhagavantaṃ bījayamāno. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upavāṇaṃ apasāresi: "apehi, bhikkhu, mā me purato aṭṭhāsī"ti. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "ayaṃ kho āyasmā upavāṇo dīgharattaṃ bhagavato upaṭṭhāko santikāvacaro samīpacārī. Atha ca pana bha-

gavā pacchime kāle āyasmantaṃ upavāṇaṃ apasāreti: ‘apehi, bhikkhu, mā me purato aṭṭhāsī’ti. Ko nu kho hetu, ko paccayo, yaṃ bhagavā āyasmantaṃ upavāṇaṃ apasāreti: ‘apehi, bhikkhu, mā me purato aṭṭhāsī’”ti?

Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: “ayaṃ, bhante, āyasmā upavāṇo dīgharattaṃ bhagavato upaṭṭhāko santikāvacaro samīpacārī. Atha ca pana bhagavā pacchime kāle āyasmantaṃ upavāṇaṃ apasāreti: ‘apehi, bhikkhu, mā me purato aṭṭhāsī’ti. Ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yaṃ bhagavā āyasmantaṃ upavāṇaṃ apasāreti: ‘apehi, bhikkhu, mā me purato aṭṭhāsī’”ti? “Yebhuyyena, ānanda, dasasu lokadhātūsu devatā sannipatitā tathāgataṃ dassanāya. Yāvatā, ānanda, kusinārā upavattanaṃ mallānaṃ sālavanaṃ samantato dvādasa yojanāni, natthi so padeso vālaggakoṭinittudanamattopi mahesakkhāhi devatāhi apphuṭo. Devatā, ānanda, ujjhāyanti: ‘dūrā ca vatamha āgatā tathāgataṃ dassanāya. Kadāci karahaci tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā. Ajjeva rattiyā pacchime yāme tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Ayañca mahesakkho bhikkhu bhagavato purato ṭhito ovārento, na mayaṃ labhāma pacchime kāle tathāgataṃ dassanāyā’”ti.

“Kathaṃbhūtā pana, bhante, bhagavā devatā manasikarotī”ti? “Santānanda, devatā ākāse pathavīsaññiniyo kese pakiriya kandanti, bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti: ‘atikhippaṃ bhagavā parinibbāyissati, atikhippaṃ sugato parinibbāyissati, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antaradhāyissatī’ti.

Santānanda, devatā pathaviyaṃ pathavīsaññiniyo kese pakiriya kandanti, bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti: ‘atikhippaṃ bhagavā parinibbāyissati, atikhippaṃ sugato parinibbāyissati, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antaradhāyissatī’ti.

Yā pana tā devatā vītarāgā, tā satā sampajānā adhivāsenti: ‘aniccā saṅkhārā, taṃ kutettha labbhā’”ti.

28. Catusaṃvejanīyaṭhāna

“Pubbe, bhante, disāsu vassaṃvuṭṭhā bhikkhū āgacchanti tathāgataṃ dassanāya. Te mayaṃ labhāma manobhāvanīye bhikkhū dassanāya, labhāma payirupāsanāya. Bhagavato pana mayaṃ, bhante, accayena na labhissāma manobhāvanīye bhikkhū dassanāya, na lab-

hissāma payirupāsanāyā"ti.

"Cattārimāni, ānanda, saddhassa kulaputtassa dassanīyāni saṃvejanīyāni ṭhānāni. Katamāni cattāri? 'Idha tathāgato jāto'ti, ānanda, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. 'Idha tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti, ānanda, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. 'Idha tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitan'ti, ānanda, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. 'Idha tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto'ti, ānanda, saddhassa kulaputtassa dassanīyaṃ saṃvejanīyaṃ ṭhānaṃ. Imāni kho, ānanda, cattāri saddhassa kulaputtassa dassanīyāni saṃvejanīyāni ṭhānāni.

Āgamissanti kho, ānanda, saddhā bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo: 'idha tathāgato jāto'tipi, 'idha tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'tipi, 'idha tathāgatena anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitan'tipi, 'idha tathāgato anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbuto'tipi. Ye hi keci, ānanda, cetiyacārikaṃ āhiṇḍantā pasannacittā kālaṃ karissanti, sabbe te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissantī"ti.

29. Ānandapucchākathā

"Kathaṃ mayaṃ, bhante, mātugāme paṭipajjāmā"ti? "Adassanaṃ, ānandā"ti. "Dassane, bhagavā, sati kathaṃ paṭipajjitabban"ti? "Anālāpo, ānandā"ti. "Ālapantena pana, bhante, kathaṃ paṭipajjitabban"ti? "Sati, ānanda, upaṭṭhāpetabbā"ti.

"Kathaṃ mayaṃ, bhante, tathāgatassa sarīre paṭipajjāmā"ti? " Abyāvaṭā tumhe, ānanda, hotha tathāgatassa sarīrapūjāya. Iṅgha tumhe, ānanda, sāratthe ghaṭatha anuyuñjatha, sāratthe appamattā ātāpino pahitattā viharatha. Santānanda, khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi tathāgate abhippasannā, te tathāgatassa sarīrapūjaṃ karissantī"ti.

"Kathaṃ pana, bhante, tathāgatassa sarīre paṭipajjitabban"ti? "Yathā kho, ānanda, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjanti, evaṃ tathāgatassa sarīre paṭipajjitabban"ti. "Kathaṃ pana, bhante, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjantī"ti? "Rañño, ānanda, cakkavattissa sarīraṃ ahatena vatthena veṭhenti, ahatena vatthena veṭhetvā vihatena kappāsena veṭhenti, vihatena kappāsena veṭhetvā ahatena vatthena veṭhenti.

Etenupāyena pañcahi yugasatehi rañño cakkavattissa sarīraṃ veṭhetvā āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujjitvā sabbagandhānaṃ citakaṃ karitvā rañño cakkavattissa sarīraṃ jhāpenti. Cātumahāpathe rañño cakkavattissa thūpaṃ karonti. Evaṃ kho, ānanda, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjanti. Yathā kho, ānanda, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjanti, evaṃ tathāgatassa sarīre paṭipajjitabbaṃ. Cātumahāpathe tathāgatassa thūpo kātabbo. Tattha ye mālaṃ vā gandhaṃ vā cuṇṇakaṃ vā āropessanti vā abhivādessanti vā cittaṃ vā pasādessanti tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

30. Thūpārahapuggala

Cattārome, ānanda, thūpārahā. Katame cattāro? Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho thūpāraho, paccekasambuddho thūpāraho, tathāgatassa sāvako thūpāraho, rājā cakkavattī thūpārahoti.

Kiñcānanda, atthavasaṃ paṭicca tathāgato arahaṃ sammāsambuddho thūpāraho? 'Ayaṃ tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa thūpo'ti, ānanda, bahujanā cittaṃ pasādenti. Te tattha cittaṃ pasādetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Idaṃ kho, ānanda, atthavasaṃ paṭicca tathāgato arahaṃ sammāsambuddho thūpāraho.

Kiñcānanda, atthavasaṃ paṭicca paccekasambuddho thūpāraho? 'Ayaṃ tassa bhagavato paccekasambuddhassa thūpo'ti, ānanda, bahujanā cittaṃ pasādenti. Te tattha cittaṃ pasādetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Idaṃ kho, ānanda, atthavasaṃ paṭicca paccekasambuddho thūpāraho.

Kiñcānanda, atthavasaṃ paṭicca tathāgatassa sāvako thūpāraho? 'Ayaṃ tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa sāvakassa thūpo'ti, ānanda, bahujanā cittaṃ pasādenti. Te tattha cittaṃ pasādetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Idaṃ kho, ānanda, atthavasaṃ paṭicca tathāgatassa sāvako thūpāraho.

Kiñcānanda, atthavasaṃ paṭicca rājā cakkavattī thūpāraho? 'Ayaṃ tassa dhammikassa dhammarañño thūpo'ti, ānanda, bahujanā cittaṃ pasādenti. Te tattha cittaṃ pasādetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Idaṃ kho, ānanda, atthavasaṃ paṭicca rājā cakkavattī thūpāraho. Ime kho, ānanda, cattāro thūpārahā"ti.

31. Ānandaacchariyadhamma

Atha kho āyasmā ānando vihāraṃ pavisitvā kapisīsaṃ ālambitvā rodamāno aṭṭhāsi: "ahañca vatamhi sekho sakaraṇīyo, satthu ca me parinibbānaṃ bhavissati, yo mama anukampako"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kahaṃ nu kho, bhikkhave, ānando"ti? "Eso, bhante, āyasmā ānando vihāraṃ pavisitvā kapisīsaṃ ālambitvā rodamāno ṭhito: 'ahañca vatamhi sekho sakaraṇīyo, satthu ca me parinibbānaṃ bhavissati, yo mama anukampako'"ti. Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena ānandaṃ āmantehi: 'satthā taṃ, āvuso ānanda, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "satthā taṃ, āvuso ānanda, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā ānando tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ ānandaṃ bhagavā etadavoca: " alaṃ, ānanda, mā soci mā paridevi, nanu etaṃ, ānanda, mayā paṭikacceva akkhātaṃ: 'sabbeheva piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo'; taṃ kutettha, ānanda, labbhā. Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, 'taṃ vata tathāgatassāpi sarīraṃ mā palujjī'ti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Dīgharattaṃ kho te, ānanda, tathāgato paccupaṭṭhito mettena kāyakammena hitena sukhena advayena appamāṇena, mettena vacīkammena hitena sukhena advayena appamāṇena, mettena manokammena hitena sukhena advayena appamāṇena. Katapuññosi tvaṃ, ānanda, padhānamanuyuñja, khippaṃ hohisi anāsavo"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "yepi te, bhikkhave, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tesampi bhagavantānaṃ etapparamāyeva upaṭṭhākā ahesuṃ, seyyathāpi mayhaṃ ānando. Yepi te, bhikkhave, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tesampi bhagavantānaṃ etapparamāyeva upaṭṭhākā bhavissanti, seyyathāpi mayhaṃ ānando. Paṇḍito, bhikkhave, ānando; medhāvī, bhikkhave, ānando. Jānāti 'ayaṃ kālo tathāgataṃ dassanāya upasaṅkamituṃ bhikkhūnaṃ, ayaṃ kālo bhikkhunīnaṃ, ayaṃ kālo upāsakānaṃ, ayaṃ kālo upāsikānaṃ, ayaṃ kālo rañño rājamahāmattānaṃ titthiyānaṃ titthiyasāvakānan'ti.

Cattārome, bhikkhave, acchariyā abbhutā dhammā ānande. Katame cattāro? Sace, bhikkhave, bhikkhuparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, bhikkhuparisā hoti, atha kho ānando tuṇhī hoti. Sace, bhikkhave, bhikkhunīparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, bhikkhunīparisā hoti, atha kho ānando tuṇhī hoti. Sace, bhikkhave, upāsakaparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, upāsakaparisā hoti, atha kho ānando tuṇhī hoti. Sace, bhikkhave, upāsikāparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, upāsikāparisā hoti, atha kho ānando tuṇhī hoti. Ime kho, bhikkhave, cattāro acchariyā abbhutā dhammā ānande.

Cattārome, bhikkhave, acchariyā abbhutā dhammā raññe cakkavattimhi. Katame cattāro? Sace, bhikkhave, khattiyaparisā rājānaṃ cakkavattiṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce rājā cakkavattī bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, khattiyaparisā hoti. Atha kho rājā cakkavattī tuṇhī hoti. Sace bhikkhave, brāhmaṇaparisā ... pe ... gahapatiparisā ... pe ... samaṇaparisā rājānaṃ cakkavattiṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce rājā cakkavattī bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, samaṇaparisā hoti. Atha kho rājā cakkavattī tuṇhī hoti. Evameva kho, bhikkhave, cattārome acchariyā abbhutā dhammā ānande. Sace, bhikkhave, bhikkhuparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, bhikkhuparisā hoti. Atha kho ānando tuṇhī hoti. Sace, bhikkhave bhikkhunīparisā ... pe ... upāsakaparisā ... pe ... upāsikāparisā ānandaṃ dassanāya upasaṅkamati, dassanena sā attamanā hoti. Tatra ce ānando dhammaṃ bhāsati, bhāsitenapi sā attamanā hoti. Atittāva, bhikkhave, upāsikāparisā hoti. Atha kho ānando tuṇhī hoti. Ime kho, bhikkhave, cattāro acchariyā abbhutā dhammā ānande”ti.

32. Mahāsudassanasuttadesanā

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: " mā, bhante, bhagavā imasmiṃ khuddakanagarake ujjaṅgalanagarake sākhānagarake parinibbāyi. Santi, bhante, aññāni mahānagarāni, seyyathidaṃ—campā rājagahaṃ sāvatthī sāketaṃ kosambī bārāṇasī; ettha bhagavā parinibbāyatu. Ettha bahū khattiyamahāsālā, brāhmaṇamahāsālā gahapatimahāsālā tathāgate abhippasannā. Te tathāgatassa sarīrapūjaṃ karissantī"ti "mā hevaṃ, ānanda, avaca; mā hevaṃ, ānanda, avaca: 'khuddakanagarakaṃ ujjaṅgalanagarakaṃ sākhānagarakan'ti.

Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano nāma ahosi cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa ayaṃ kusinārā kusāvatī nāma rājadhānī ahosi, puratthimena ca pacchimena ca dvādasayojanāni āyāmena; uttarena ca dakkhiṇena ca sattayojanāni vitthārena. Kusāvatī, ānanda, rājadhānī iddhā ceva ahosi phītā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca. Seyyathāpi, ānanda, devānaṃ āḷakamandā nāma rājadhānī iddhā ceva hoti phītā ca bahujanā ca ākiṇṇayakkhā ca subhikkhā ca; evameva kho, ānanda, kusāvatī rājadhānī iddhā ceva ahosi phītā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca. Kusāvatī, ānanda, rājadhānī dasahi saddehi avivittā ahosi divā ceva rattiñca, seyyathidaṃ—hatthisaddena assasaddena rathasaddena bherisaddena mudiṅgasaddena vīṇāsaddena gītasaddena saṅkhasaddena sammasaddena pāṇitāḷasaddena 'asnātha pivatha khādathā'ti dasamena saddena.

Gaccha tvaṃ, ānanda, kusināraṃ pavisitvā kosinārakānaṃ mallānaṃ ārocehi: 'ajja kho, vāseṭṭhā, rattiyā pacchime yāme tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Abhikkamatha, vāseṭṭhā, abhikkamatha, vāseṭṭhā. Mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha—amhākañca no gāmakkhette tathāgatassa parinibbānaṃ ahosi, na mayaṃ labhimhā pacchime kāle tathāgataṃ dassanāyā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā nivāsetvā pattacīvaramādāya attadutiyo kusināraṃ pāvisi.

33. Mallānaṃvandanā

Tena kho pana samayena kosinārakā mallā sandhāgāre sannipatitā honti kenacideva karaṇīyena. Atha kho āyasmā ānando yena kosinārakā-

naṃ mallānaṃ sandhāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kosinārakānaṃ mallānaṃ ārocesi: "ajja kho, vāseṭṭhā, rattiyā pacchime yāme tathāgatassa parinibbānaṃ bhavissati. Abhikkamatha, vāseṭṭhā, abhikkamatha, vāseṭṭhā. Mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha: 'amhākañca no gāmakkhette tathāgatassa parinibbānaṃ ahosi, na mayaṃ labhimhā pacchime kāle tathāgataṃ dassanāyā'"ti.

Idamāyasmato ānandassa vacanaṃ sutvā mallā ca mallaputtā ca mallasuṇisā ca mallapajāpatiyo ca aghāvino dummanā cetodukkhasamappitā appekacce kese pakiriya kandanti, bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti vivaṭṭanti: "atikhippaṃ bhagavā parinibbāyissati, atikhippaṃ sugato parinibbāyissati, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antaradhāyissatī"ti. Atha kho mallā ca mallaputtā ca mallasuṇisā ca mallapajāpatiyo ca aghāvino dummanā cetodukkhasamappitā yena upavattanaṃ mallānaṃ sālavanaṃ yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "sace kho ahaṃ kosinārake malle ekamekaṃ bhagavantaṃ vandāpessāmi, avandito bhagavā kosinārakehi mallehi bhavissati, athāyaṃ ratti vibhāyissati. Yannūnāhaṃ kosinārake malle kulaparivattaso kulaparivattaso ṭhapetvā bhagavantaṃ vandāpeyyaṃ: 'itthannāmo, bhante, mallo saputto sabhariyo sapariso sāmacco bhagavato pāde sirasā vandatī'"ti. Atha kho āyasmā ānando kosinārake malle kulaparivattaso kulaparivattaso ṭhapetvā bhagavantaṃ vandāpesi: "itthannāmo, bhante, mallo saputto sabhariyo sapariso sāmacco bhagavato pāde sirasā vandatī"ti. Atha kho āyasmā ānando etena upāyena paṭhameneva yāmena kosinārake malle bhagavantaṃ vandāpesi.

34. Subhaddaparibbājakavatthu

Tena kho pana samayena subhaddo nāma paribbājako kusinārāyaṃ paṭivasati. Assosi kho subhaddo paribbājako: "ajja kira rattiyā pacchime yāme samaṇassa gotamassa parinibbānaṃ bhavissatī"ti. Atha kho subhaddassa paribbājakassa etadahosi: "sutaṃ kho pana metaṃ paribbājakānaṃ vuḍḍhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'kadāci karahaci tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā'ti. Ajjeva rattiyā pacchime yāme samaṇassa gotamassa parinibbānaṃ bhavissati. Atthi ca me ayaṃ kaṅkhādhammo uppanno, evaṃ pasanno ahaṃ samaṇe gotame, 'pahoti me samaṇo gotamo tathā dham-

maṃ desetuṃ, yathāhaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyan'"ti.

Atha kho subhaddo paribbājako yena upavattanaṃ mallānaṃ sālavanaṃ, yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho ānanda, paribbājakānaṃ vuḍḍhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'kadāci karahaci tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā'ti. Ajjeva rattiyā pacchime yāme samaṇassa gotamassa parinibbānaṃ bhavissati. Atthi ca me ayaṃ kaṅkhādhammo uppanno—evaṃ pasanno ahaṃ samaṇe gotame 'pahoti me samaṇo gotamo tathā dhammaṃ desetuṃ, yathāhaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyan'ti. Sādhāhaṃ, bho ānanda, labheyyaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāyā"ti. Evaṃ vutte, āyasmā ānando subhaddaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "alaṃ, āvuso subhadda, mā tathāgataṃ viheṭhesi, kilanto bhagavā"ti. Dutiyampi kho subhaddo paribbājako ... pe ... tatiyampi kho subhaddo paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho ānanda, paribbājakānaṃ vuḍḍhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'kadāci karahaci tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā'ti. Ajjeva rattiyā pacchime yāme samaṇassa gotamassa parinibbānaṃ bhavissati. Atthi ca me ayaṃ kaṅkhādhammo uppanno—evaṃ pasanno ahaṃ samaṇe gotame, 'pahoti me samaṇo gotamo tathā dhammaṃ desetuṃ, yathāhaṃ imaṃ kaṅkhādhammaṃ pajaheyyan'ti. Sādhāhaṃ, bho ānanda, labheyyaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāyā"ti. Tatiyampi kho āyasmā ānando subhaddaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "alaṃ, āvuso subhadda, mā tathāgataṃ viheṭhesi, kilanto bhagavā"ti.

Assosi kho bhagavā āyasmato ānandassa subhaddena paribbājakena saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "alaṃ, ānanda, mā subhaddaṃ vāresi, labhataṃ, ānanda, subhaddo tathāgataṃ dassanāya. Yaṃ kiñci maṃ subhaddo pucchissati, sabbaṃ taṃ aññāpekkhova pucchissati, no vihesāpekkho. Yañcassāhaṃ puṭṭho byākarissāmi, taṃ khippameva ājānissatī"ti. Atha kho āyasmā ānando subhaddaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "gacchāvuso subhadda, karoti te bhagavā okāsan"ti. Atha kho subhaddo paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā eka-

mantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho subhaddo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "yeme, bho gotama, samaṇabrāhmaṇā saṅghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino titthakarā sādhusammatā bahujanassa, seyyathidaṃ— pūraṇo kassapo, makkhali gosālo, ajito kesakambalo, pakudho kaccāyano, sañcayo belaṭṭhaputto, nigaṇṭho nāṭaputto, sabbete sakāya paṭiññāya abbhaññiṃsu, sabbeva na abbhaññiṃsu, udāhu ekacce abbhaññiṃsu, ekacce na abbhaññiṃsū"ti? "Alaṃ, subhadda, tiṭṭhatetaṃ: 'sabbete sakāya paṭiññāya abbhaññiṃsu, sabbeva na abbhaññiṃsu, udāhu ekacce abbhaññiṃsu, ekacce na abbhaññiṃsū'ti. Dhammaṃ te, subhadda, desessāmi; taṃ suṇāhi sādhukaṃ manasikarohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho subhaddo paribbājako bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Yasmiṃ kho, subhadda, dhammavinaye ariyo aṭṭhaṅgiko maggo na upalabbhati, samaṇopi tattha na upalabbhati. Dutiyopi tattha samaṇo na upalabbhati. Tatiyopi tattha samaṇo na upalabbhati. Catutthopi tattha samaṇo na upalabbhati. Yasmiñca kho, subhadda, dhammavinaye ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upalabbhati, samaṇopi tattha upalabbhati, dutiyopi tattha samaṇo upalabbhati, tatiyopi tattha samaṇo upalabbhati, catutthopi tattha samaṇo upalabbhati. Imasmiṃ kho, subhadda, dhammavinaye ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upalabbhati, idheva, subhadda, samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo, suññā parappavādā samaṇebhi aññehi. Ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assāti.

Ekūnatiṃso vayasā subhadda, Yaṃ pabbajiṃ kiṅkusalānuesī; Vassāni paññāsa samādhikāni, Yato ahaṃ pabbajito subhadda; Ñāyassa dhammassa padesavattī, Ito bahiddhā samaṇopi natthi.

Dutiyopi samaṇo natthi. Tatiyopi samaṇo natthi. Catutthopi samaṇo natthi. Suññā parappavādā samaṇebhi aññehi. Ime ca, subhadda, bhikkhū sammā vihareyyuṃ, asuñño loko arahantehi assā"ti.

Evaṃ vutte, subhaddo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dham-

mañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan”ti. “Yo kho, subhadda, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, so cattāro māse parivasati. Catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya. Api ca mettha puggalavemattatā viditā”ti. “Sace, bhante, aññatitthiyapubbā imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhantā pabbajjaṃ ākaṅkhantā upasampadaṃ cattāro māse parivasanti, catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya. Ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi, catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādentu bhikkhubhāvāyā”ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: “tenahānanda, subhaddaṃ pabbājehī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. Atha kho subhaddo paribbājako āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: “lābhā vo, āvuso ānanda; suladdhaṃ vo, āvuso ānanda, ye ettha satthu sammukhā antevāsikābhisekena abhisittā”ti. Alattha kho subhaddo paribbājako bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā subhaddo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti—tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. “Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā”ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā subhaddo arahataṃ ahosi. So bhagavato pacchimo sakkhisāvako ahosīti.

Pañcamo bhāṇavāro.

35. Tathāgatapacchimavācā

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: “ siyā kho panānanda, tumhākaṃ evamassa: ‘atītasatthukaṃ pāvacanaṃ, natthi no satthā’ti. Na kho panetaṃ, ānanda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yo vo, ānanda, mayā dhammo ca vinayo ca desito paññatto, so vo mamaccayena satthā. Yathā kho panānanda, etarahi bhikkhū aññamaññaṃ āvusovādena samudācaranti, na kho mamaccayena evaṃ samudācaritabbaṃ. Therataraena, ānanda, bhikkhunā navakataro bhikkhu nāmena vā gottena vā āvusovādena vā samudācaritabbo. Navakataraena bhikkhunā therataro bhikkhu ‘bhante’ti vā ‘āyasmā’ti vā samudācaritabbo. Ākaṅkhamāno,

ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanatu. Channassa, ānanda, bhikkhuno mamaccayena brahmadaṇḍo dātabbo"ti. "Katamo pana, bhante, brahmadaṇḍo"ti? "Channo, ānanda, bhikkhu yaṃ iccheyya, taṃ vadeyya. So bhikkhūhi neva vattabbo, na ovaditabbo, na anusāsitabbo"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "siyā kho pana, bhikkhave, ekabhikkhussāpi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā, pucchatha, bhikkhave, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha: 'sammukhībhūto no satthā ahosi, na mayaṃ sakkhimhā bhagavantaṃ sammukhā paṭipucchitun'"ti. Evaṃ vutte, te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ. Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "siyā kho pana, bhikkhave, ekabhikkhussāpi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā, pucchatha, bhikkhave, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha: 'sammukhībhūto no satthā ahosi, na mayaṃ sakkhimhā bhagavantaṃ sammukhā paṭipucchitun'"ti. Tatiyampi kho te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "siyā kho pana, bhikkhave, satthugāravenapi na puccheyyātha. Sahāyakopi, bhikkhave, sahāyakassa ārocetū"ti. Evaṃ vutte, te bhikkhū tuṇhī ahesuṃ. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, evaṃ pasanno ahaṃ, bhante, imasmiṃ bhikkhusaṅghe, 'natthi ekabhikkhussāpi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā'"ti. "Pasādā kho tvaṃ, ānanda, vadesi, ñāṇameva hettha, ānanda, tathāgatassa. Natthi imasmiṃ bhikkhusaṅghe ekabhikkhussāpi kaṅkhā vā vimati vā buddhe vā dhamme vā saṅghe vā magge vā paṭipadāya vā. Imesañhi, ānanda, pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ yo pacchimako bhikkhu, so sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "handa dāni, bhikkhave, āmantayāmi vo, vayadhammā saṅkhārā appamādena sampādethā"ti. Ayaṃ tathāgatassa pacchimā vācā.

36. Parinibbutakathā

Atha kho bhagavā paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji, paṭhamajjhānā vuṭṭhahitvā dutiyaṃ jhānaṃ samāpajji, dutiyajjhānā vuṭṭhahitvā tatiyaṃ jhānaṃ samāpajji, tatiyajjhānā vuṭṭhahitvā catutthaṃ jhānaṃ samāpa-

jji, catutthajjhānā vuṭṭhahitvā ākāsānañcāyatanaṃ samāpajji, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā viññāṇañcāyatanaṃ samāpajji, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajji, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajji, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā saññāvedayitanirodhaṃ samāpajji.

Atha kho āyasmā ānando āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca: "parinibbuto, bhante anuruddha, bhagavā"ti. "Nāvuso ānanda, bhagavā parinibbuto, saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno"ti.

Atha kho bhagavā saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahitvā nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajji, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā ākiñcaññāyatanaṃ samāpajji, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā viññāṇañcāyatanaṃ samāpajji, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā ākāsānañcāyatanaṃ samāpajji, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā vuṭṭhahitvā catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, catutthajjhānā vuṭṭhahitvā tatiyaṃ jhānaṃ samāpajji, tatiyajjhānā vuṭṭhahitvā dutiyaṃ jhānaṃ samāpajji, dutiyajjhānā vuṭṭhahitvā paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji, paṭhamajjhānā vuṭṭhahitvā dutiyaṃ jhānaṃ samāpajji, dutiyajjhānā vuṭṭhahitvā tatiyaṃ jhānaṃ samāpajji, tatiyajjhānā vuṭṭhahitvā catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, catutthajjhānā vuṭṭhahitvā samanantarā bhagavā parinibbāyi.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā mahābhūmicālo ahosi bhiṃsanako salomahaṃso. Devadundubhiyo ca phaliṃsu. Parinibbute bhagavati saha parinibbānā brahmāsahampati imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Sabbeva nikkhipissanti, bhūtā loke samussayaṃ; Yattha etādiso satthā, loke appaṭipuggalo; Tathāgato balappatto, sambuddho parinibbuto"ti.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā sakko devānamindo imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho"ti.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā āyasmā anuruddho imā gāthāyo abhāsi:

"Nāhu assāsapassāso, ṭhitacittassa tādino; Anejo santimārabbha, yaṃ kālamakarī muni.

Asallīnena cittena, vedanaṃ ajjhavāsayi; Pajjotasseva nibbānaṃ, vimokkho cetaso ahū"ti.

Parinibbute bhagavati saha parinibbānā āyasmā ānando imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Tadāsi yaṃ bhiṃsanakaṃ, tadāsi lomahaṃsanaṃ; Sabbākāravarūpete, sambuddhe parinibbute"ti.

Parinibbute bhagavati ye te tattha bhikkhū avītarāgā appekacce bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti vivaṭṭanti, "atikhippaṃ bhagavā parinibbuto, atikhippaṃ sugato parinibbuto, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antarahito"ti. Ye pana te bhikkhū vītarāgā, te satā sampajānā adhivāsenti: "aniccā saṅkhārā, taṃ kutettha labbhā"ti.

Atha kho āyasmā anuruddho bhikkhū āmantesi: "alaṃ, āvuso, mā socittha mā paridevittha. Nanu etaṃ, āvuso, bhagavatā paṭikacceva akkhātaṃ: 'sabbeheva piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo'. Taṃ kutettha, āvuso, labbhā. 'Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ vata mā palujjī'ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Devatā, āvuso, ujjhāyantī"ti. "Kathaṃbhūtā pana, bhante, āyasmā anuruddho devatā manasi karotī"ti?

"Santāvuso ānanda, devatā ākāse pathavīsaññiniyo kese pakiriya kandanti, bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti: 'atikhippaṃ bhagavā parinibbuto, atikhippaṃ sugato parinibbuto, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antarahito'ti. Santāvuso ānanda, devatā pathaviyā pathavīsaññiniyo kese pakiriya kandanti, bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti: 'atikhippaṃ bhagavā parinibbuto, atikhippaṃ sugato parinibbuto, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antarahito'ti. Yā pana tā devatā vītarāgā, tā satā sampajānā adhivāsenti: 'aniccā saṅkhārā, taṃ kutettha labbhā'"ti. Atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca ānando taṃ rattāvasesaṃ dhammiyā kathāya vītināmesuṃ.

Atha kho āyasmā anuruddho āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: "gacchāvuso ānanda, kusināraṃ pavisitvā kosinārakānaṃ mallānaṃ ārocehi: 'parinibbuto, vāseṭṭhā, bhagavā, yassadāni kālaṃ maññathā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando āyasmato anuruddhassa paṭissutvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya attadutiyo kusināraṃ pāvisi. Tena kho pana samayena kosinārakā mallā sandhāgāre

sannipatitā honti teneva karaṇīyena. Atha kho āyasmā ānando yena kosinārakānaṃ mallānaṃ sandhāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kosinārakānaṃ mallānaṃ ārocesi: "parinibbuto, vāseṭṭhā, bhagavā, yassadāni kālaṃ maññathā"ti. Idamāyasmato ānandassa vacanaṃ sutvā mallā ca mallaputtā ca mallasuṇisā ca mallapajāpatiyo ca aghāvino dummanā cetodukkhasamappitā appekacce kese pakiriya kandanti, bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti: "atikhippaṃ bhagavā parinibbuto, atikhippaṃ sugato parinibbuto, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antarahito"ti.

37. Buddhasarīrapūjā

Atha kho kosinārakā mallā purise āṇāpesuṃ: "tena hi, bhaṇe, kusinārāyaṃ gandhamālañca sabbañca tāḷāvacaraṃ sannipātethā"ti. Atha kho kosinārakā mallā gandhamālañca sabbañca tāḷāvacaraṃ pañca ca dussayugasatāni ādāya yena upavattanaṃ mallānaṃ sālavanaṃ, yena bhagavato sarīraṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavato sarīraṃ naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkarontā garuṃ karontā mānentā pūjentā celavitānāni karontā maṇḍalamāḷe paṭiyādentā ekadivasaṃ vītināmesuṃ.

Atha kho kosinārakānaṃ mallānaṃ etadahosi: "ativikālo kho ajja bhagavato sarīraṃ jhāpetuṃ, sve dāni mayaṃ bhagavato sarīraṃ jhāpessāmā"ti. Atha kho kosinārakā mallā bhagavato sarīraṃ naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkarontā garuṃ karontā mānentā pūjentā celavitānāni karontā maṇḍalamāḷe paṭiyādentā dutiyampi divasaṃ vītināmesuṃ, tatiyampi divasaṃ vītināmesuṃ, catutthampi divasaṃ vītināmesuṃ, pañcamampi divasaṃ vītināmesuṃ, chaṭṭhampi divasaṃ vītināmesuṃ.

Atha kho sattamaṃ divasaṃ kosinārakānaṃ mallānaṃ etadahosi: "mayaṃ bhagavato sarīraṃ naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkarontā garuṃ karontā mānentā pūjentā dakkhiṇena dakkhiṇaṃ nagarassa haritvā bāhirena bāhiraṃ dakkhiṇato nagarassa bhagavato sarīraṃ jhāpessāmā"ti.

Tena kho pana samayena aṭṭha mallapāmokkhā sīsaṃnhātā ahatāni vatthāni nivatthā: "mayaṃ bhagavato sarīraṃ uccāressāmā"ti na sakkonti uccāretuṃ. Atha kho kosinārakā mallā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ: "ko nu kho, bhante anuruddha, hetu ko paccayo, yenime

aṭṭha mallapāmokkhā sīsaṃnhātā ahatāni vatthāni nivatthā: 'mayaṃ bhagavato sarīraṃ uccāressāmā'ti na sakkonti uccāretun"ti? "Aññathā kho, vāseṭṭhā, tumhākaṃ adhippāyo, aññathā devatānaṃ adhippāyo"ti. "Kathaṃ pana, bhante, devatānaṃ adhippāyo"ti? "Tumhākaṃ kho, vāseṭṭhā, adhippāyo: 'mayaṃ bhagavato sarīraṃ naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkarontā garuṃ karontā mānentā pūjentā dakkhiṇena dakkhiṇaṃ nagarassa haritvā bāhirena bāhiraṃ dakkhiṇato nagarassa bhagavato sarīraṃ jhāpessāmā'ti; devatānaṃ kho, vāseṭṭhā, adhippāyo: 'mayaṃ bhagavato sarīraṃ dibbehi naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkarontā garuṃ karontā mānentā pūjentā uttarena uttaraṃ nagarassa haritvā uttarena dvārena nagaraṃ pavesetvā majjhena majjhaṃ nagarassa haritvā puratthimena dvārena nikkhamitvā puratthimato nagarassa makuṭabandhanaṃ nāma mallānaṃ cetiyaṃ ettha bhagavato sarīraṃ jhāpessāmā'"ti. "Yathā, bhante, devatānaṃ adhippāyo, tathā hotū"ti.

Tena kho pana samayena kusinārā yāva sandhisamalasaṅkaṭīrā jaṇṇumattena odhinā mandāravapupphehi santhatā hoti. Atha kho devatā ca kosinārakā ca mallā bhagavato sarīraṃ dibbehi ca mānusakehi ca naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkarontā garuṃ karontā mānentā pūjentā uttarena uttaraṃ nagarassa haritvā uttarena dvārena nagaraṃ pavesetvā majjhena majjhaṃ nagarassa haritvā puratthimena dvārena nikkhamitvā puratthimato nagarassa makuṭabandhanaṃ nāma mallānaṃ cetiyaṃ ettha ca bhagavato sarīraṃ nikkhipiṃsu.

Atha kho kosinārakā mallā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ: "kathaṃ mayaṃ, bhante ānanda, tathāgatassa sarīre paṭipajjāmā"ti? "Yathā kho, vāseṭṭhā, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjanti, evaṃ tathāgatassa sarīre paṭipajjitabban"ti. "Kathaṃ pana, bhante ānanda, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjantī"ti? "Rañño, vāseṭṭhā, cakkavattissa sarīraṃ ahatena vatthena veṭhenti, ahatena vatthena veṭhetvā vihatena kappāsena veṭhenti, vihatena kappāsena veṭhetvā ahatena vatthena veṭhenti. Etena upāyena pañcahi yugasatehi rañño cakkavattissa sarīraṃ veṭhetvā āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujjitvā sabbagandhānaṃ citakaṃ karitvā rañño cakkavattissa sarīraṃ jhāpenti. Cātumahāpathe rañño cakkavattissa thūpaṃ karonti. Evaṃ kho, vāseṭṭhā, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjanti.

Yathā kho, vāseṭṭhā, rañño cakkavattissa sarīre paṭipajjanti, evaṃ tathāgatassa sarīre paṭipajjitabbaṃ. Cātumahāpathe tathāgatassa thūpo kātabbo. Tattha ye mālaṃ vā gandhaṃ vā cuṇṇakaṃ vā āropessanti vā abhivādessanti vā cittaṃ vā pasādessanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Atha kho kosinārakā mallā purise āṇāpesuṃ: "tena hi, bhaṇe, mallānaṃ vihataṃ kappāsaṃ sannipātethā"ti.

Atha kho kosinārakā mallā bhagavato sarīraṃ ahatena vatthena veṭhetvā vihatena kappāsena veṭhesuṃ, vihatena kappāsena veṭhetvā ahatena vatthena veṭhesuṃ. Etena upāyena pañcahi yugasatehi bhagavato sarīraṃ veṭhetvā āyasāya teladoṇiyā pakkhipitvā aññissā āyasāya doṇiyā paṭikujjitvā sabbagandhānaṃ citakaṃ karitvā bhagavato sarīraṃ citakaṃ āropesuṃ.

38. Mahākassapattheravatthu

Tena kho pana samayena āyasmā mahākassapo pāvāya kusināraṃ addhānamaggappaṭipanno hoti mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Atha kho āyasmā mahākassapo maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi. Tena kho pana samayena aññataro ājīvako kusinārāya mandāravapupphaṃ gahetvā pāvaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Addasā kho āyasmā mahākassapo taṃ ājīvakaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvā taṃ ājīvakaṃ etadavoca: "apāvuso, amhākaṃ satthāraṃ jānāsī"ti? "Āmāvuso, jānāmi, ajja sattāhaparinibbuto samaṇo gotamo. Tato me idaṃ mandāravapupphaṃ gahitan"ti. Tattha ye te bhikkhū avītarāgā appekacce bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti: "atikhippaṃ bhagavā parinibbuto, atikhippaṃ sugato parinibbuto, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antarahito"ti. Ye pana te bhikkhū vītarāgā, te satā sampajānā adhivāsenti: "aniccā saṅkhārā, taṃ kutettha labbhā"ti.

Tena kho pana samayena subhaddo nāma vuddhapabbajito tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho subhaddo vuddhapabbajito te bhikkhū etadavoca: "alaṃ, āvuso, mā socittha, mā paridevittha, sumuttā mayaṃ tena mahāsamaṇena. Upaddutā ca homa: 'idaṃ vo kappati, idaṃ vo na kappatī'ti. Idāni pana mayaṃ yaṃ icchissāma, taṃ karissāma, yaṃ na icchissāma, na taṃ karissāmā"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo bhikkhū āmantesi: "alaṃ, āvuso, mā socittha, mā paridevittha. Nanu etaṃ, āvuso, bhagavatā paṭikacceva akkhā-

taṃ: 'sabbeheva piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo'. Taṃ kutettha, āvuso, labbhā. 'Yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ tathāgatassāpi sarīraṃ mā palujjī'ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti.

Tena kho pana samayena cattāro mallapāmokkhā sīsaṃnhātā ahatāni vatthāni nivatthā: "mayaṃ bhagavato citakaṃ āḷimpessāmā"ti na sakkonti āḷimpetuṃ. Atha kho kosinārakā mallā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ: "ko nu kho, bhante anuruddha, hetu ko paccayo, yenime cattāro mallapāmokkhā sīsaṃnhātā ahatāni vatthāni nivatthā: 'mayaṃ bhagavato citakaṃ āḷimpessāmā'ti na sakkonti āḷimpetun"ti? "Aññathā kho, vāseṭṭhā, devatānaṃ adhippāyo"ti. "Kathaṃ pana, bhante, devatānaṃ adhippāyo"ti? "Devatānaṃ kho, vāseṭṭhā, adhippāyo: 'ayaṃ āyasmā mahākassapo pāvāya kusināraṃ addhānamaggappaṭipanno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Na tāva bhagavato citako pajjalissati, yāvāyasmā mahākassapo bhagavato pāde sirasā na vandissatī'"ti. "Yathā, bhante, devatānaṃ adhippāyo, tathā hotū"ti.

Atha kho āyasmā mahākassapo yena kusinārā makuṭabandhanaṃ nāma mallānaṃ cetiyaṃ, yena bhagavato citako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā añjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ citakaṃ padakkhiṇaṃ katvā bhagavato pāde sirasā vandi. Tānipi kho pañcabhikkhusatāni ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā añjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ citakaṃ padakkhiṇaṃ katvā bhagavato pāde sirasā vandiṃsu. Vandite ca panāyasmatā mahākassapena tehi ca pañcahi bhikkhusatehi sayameva bhagavato citako pajjali.

Jhāyamānassa kho pana bhagavato sarīrassa yaṃ ahosi chavīti vā cammanti vā maṃsanti vā nhārūti vā lasikāti vā, tassa neva chārikā paññāyittha, na masi; sarīrāneva avasissiṃsu. Seyyathāpi nāma sappissa vā telassa vā jhāyamānassa neva chārikā paññāyati, na masi; evameva bhagavato sarīrassa jhāyamānassa yaṃ ahosi chavīti vā cammanti vā maṃsanti vā nhārūti vā lasikāti vā, tassa neva chārikā paññāyittha, na masi; sarīrāneva avasissiṃsu. Tesañca pañcannaṃ dussayugasatānaṃ dveva dussāni na ḍayhiṃsu yañca sabbaabbhantarimaṃ yañca bāhiraṃ. Daḍḍhe ca kho pana bhagavato sarīre antalikkhā udakadhārā pātubhavitvā bhagavato citakaṃ nibbāpesi. Udakasālatopi abb-

hunnamitvā bhagavato citakaṃ nibbāpesi. Kosinārakāpi mallā sabbagandhodakena bhagavato citakaṃ nibbāpesuṃ. Atha kho kosinārakā mallā bhagavato sarīrāni sattāhaṃ sandhāgāre sattipañjaraṃ karitvā dhanupākāraṃ parikkhipāpetvā naccehi gītehi vāditehi mālehi gandhehi sakkariṃsu garuṃ kariṃsu mānesuṃ pūjesuṃ.

39. Sarīradhātuvibhajana

Assosi kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesi: "bhagavāpi khattiyo ahampi khattiyo, ahampi arahāmi bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, ahampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmī"ti.

Assosuṃ kho vesālikā licchavī: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho vesālikā licchavī kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesuṃ: "bhagavāpi khattiyo mayampi khattiyā, mayampi arahāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, mayampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmā"ti.

Assosuṃ kho kapilavatthuvāsī sakyā: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho kapilavatthuvāsī sakyā kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesuṃ: "bhagavā amhākaṃ ñātiseṭṭho, mayampi arahāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, mayampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmā"ti.

Assosuṃ kho allakappakā bulayo: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho allakappakā bulayo kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesuṃ: "bhagavāpi khattiyo mayampi khattiyā, mayampi arahāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, mayampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmā"ti.

Assosuṃ kho rāmagāmakā koḷiyā: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho rāmagāmakā koḷiyā kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesuṃ: "bhagavāpi khattiyo mayampi khattiyā, mayampi arahāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, mayampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmā"ti.

Assosi kho veṭṭhadīpako brāhmaṇo: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho veṭṭhadīpako brāhmaṇo kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesi: "bhagavāpi khattiyo ahampismi brāhmaṇo, ahampi arahāmi bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, ahampi bhagavato sarīrānaṃ

thūpañca mahañca karissāmī"ti.

Assosuṃ kho pāveyyakā mallā: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho pāveyyakā mallā kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesuṃ: "bhagavāpi khattiyo mayampi khattiyā, mayampi arahāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, mayampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmā"ti.

Evaṃ vutte, kosinārakā mallā te saṅghe gaṇe etadavocuṃ: "bhagavā amhākaṃ gāmakkhette parinibbuto, na mayaṃ dassāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgan"ti.

Evaṃ vutte, doṇo brāhmaṇo te saṅghe gaṇe etadavoca:

"Suṇantu bhonto mama ekavācaṃ, Amhāka buddho ahu khantivādo; Na hi sādhu yaṃ uttamapuggalassa, Sarīrabhāge siyā sampahāro.

Sabbeva bhonto sahitā samaggā, Sammodamānā karomaṭṭhabhāge; Vitthārikā hontu disāsu thūpā, Bahū janā cakkhumato pasannā"ti.

"Tena hi, brāhmaṇa, tvaññeva bhagavato sarīrāni aṭṭhadhā samaṃ savibhattaṃ vibhajāhī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho doṇo brāhmaṇo tesaṃ saṅghānaṃ gaṇānaṃ paṭissutvā bhagavato sarīrāni aṭṭhadhā samaṃ suvibhattaṃ vibhajitvā te saṅghe gaṇe etadavoca: "imaṃ me bhonto tumbaṃ dadantu ahampi tumbassa thūpañca mahañca karissāmī"ti. Adaṃsu kho te doṇassa brāhmaṇassa tumbaṃ.

Assosuṃ kho pippalivaniyā moriyā: "bhagavā kira kusinārāyaṃ parinibbuto"ti. Atha kho pippalivaniyā moriyā kosinārakānaṃ mallānaṃ dūtaṃ pāhesuṃ: "bhagavāpi khattiyo mayampi khattiyā, mayampi arahāma bhagavato sarīrānaṃ bhāgaṃ, mayampi bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca karissāmā"ti. "Natthi bhagavato sarīrānaṃ bhāgo, vibhattāni bhagavato sarīrāni. Ito aṅgāraṃ harathā"ti. Te tato aṅgāraṃ hariṃsu.

40. Dhātuthūpapūjā

Atha kho rājā māgadho ajātasattu vedehiputto rājagahe bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akāsi. Vesālikāpi licchavī vesāliyaṃ bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akaṃsu. Kapilavatthuvāsīpi sakyā kapilavatthusmiṃ bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akaṃsu. Allakappakāpi bulayo allakappe bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akaṃsu. Rāmagāmakāpi koḷiyā rāmagāme bhagavato sarīrānaṃ

thūpañca mahañca akaṃsu. Veṭṭhadīpakopi brāhmaṇo veṭṭhadīpe bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akāsi. Pāveyyakāpi mallā pāvāyaṃ bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akaṃsu. Kosinārakāpi mallā kusinārāyaṃ bhagavato sarīrānaṃ thūpañca mahañca akaṃsu. Doṇopi brāhmaṇo tumbassa thūpañca mahañca akāsi. Pippalivaniyāpi moriyā pippalivane aṅgārānaṃ thūpañca mahañca akaṃsu. Iti aṭṭha sarīrathūpā navamo tumbathūpo dasamo aṅgārathūpo. Evametaṃ bhūtapubbanti.

Aṭṭhadoṇaṃ cakkhumato sarīraṃ, Sattadoṇaṃ jambudīpe mahenti; Ekañca doṇaṃ purisavaruttamassa, Rāmagāme nāgarājā maheti.

Ekāhi dāṭhā tidivehi pūjitā, Ekā pana gandhārapure mahīyati; Kāliṅgarañño vijite punekaṃ, Ekaṃ pana nāgarājā maheti.

Tasseva tejena ayaṃ vasundharā, Āyāgaseṭṭhehi mahī alaṅkatā; Evaṃ imaṃ cakkhumato sarīraṃ, Susakkataṃ sakkatasakkatehi.

Devindanāgindanarindapūjito, Manussindaseṭṭhehi tatheva pūjito; Taṃ vandatha pañjalikā labhitvā, Buddho have kappasatehi dullabhoti.

Cattālīsa samā dantā, kesā lomā ca sabbaso; Devā hariṃsu ekekaṃ, cakkavāḷaparamparāti.

Mahāparinibbānasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Dīgha Nikāya 14

Mahāpadānasutta

1. Pubbenivāsapaṭisaṃyuttakathā

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme karerikuṭikāyaṃ. Atha kho sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ karerimaṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ pubbenivāsapaṭisaṃyuttā dhammī kathā udapādi: “itipi pubbenivāso, itipi pubbenivāso”ti.

Assosi kho bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya tesaṃ bhikkhūnaṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho bhagavā uṭṭhāyāsanā yena karerimaṇḍalamāḷo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā; kā ca pana vo antarākathā vippakatā”ti?

Evaṃ vutte, te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: “idha, bhante,

amhākaṃ pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantānaṃ karerimaṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ pubbenivāsapaṭisaṃyuttā dhammī kathā udapādi: 'itipi pubbenivāso itipi pubbenivāso'ti. Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā. Atha bhagavā anuppatto"ti.

"Iccheyyātha no tumhe, bhikkhave, pubbenivāsapaṭisaṃyuttaṃ dhammiṃ kathaṃ sotun"ti? "Etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo; yaṃ bhagavā pubbenivāsapaṭisaṃyuttaṃ dhammiṃ kathaṃ kareyya, bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha sādhukaṃ manasi karotha bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ito so, bhikkhave, ekanavutikappe yaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Ito so, bhikkhave, ekatiṃse kappe yaṃ sikhī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Tasmiññeva kho, bhikkhave, ekatiṃse kappe vessabhū bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Imasmiññeva kho, bhikkhave, bhaddakappe kakusandho bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Imasmiññeva kho, bhikkhave, bhaddakappe koṇāgamano bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Imasmiññeva kho, bhikkhave, bhaddakappe kassapo bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Imasmiññeva kho, bhikkhave, bhaddakappe ahaṃ etarahi arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno.

Vipassī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosi, khattiyakule udapādi. Sikhī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosi, khattiyakule udapādi. Vessabhū, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosi, khattiyakule udapādi. Kakusandho, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho brāhmaṇo jātiyā ahosi, brāhmaṇakule udapādi. Koṇāgamano, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho brāhmaṇo jātiyā ahosi, brāhmaṇakule udapādi. Kassapo, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho brāhmaṇo jātiyā ahosi, brāhmaṇakule udapādi. Ahaṃ, bhikkhave, etarahi arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosiṃ, khattiyakule uppanno.

Vipassī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho koṇḍañño gottena ahosi. Sikhī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho koṇḍañño gottena ahosi. Vessabhū, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sam-

māsambuddho koṇḍañño gottena ahosi. Kakusandho, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho kassapo gottena ahosi. Koṇāgamano, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho kassapo gottena ahosi. Kassapo, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho kassapo gottena ahosi. Ahaṃ, bhikkhave, etarahi arahaṃ sammāsambuddho gotamo gottena ahosiṃ.

Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asītivassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa sattativassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa saṭṭhivassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa cattālīsavassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tiṃsavassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa vīsativassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Mayhaṃ, bhikkhave, etarahi appakaṃ āyuppamāṇaṃ parittaṃ lahukaṃ; yo ciraṃ jīvati, so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo.

Vipassī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho pāṭaliyā mūle abhisambuddho. Sikhī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho puṇḍarīkassa mūle abhisambuddho. Vessabhū, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho sālassa mūle abhisambuddho. Kakusandho, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho sirīsassa mūle abhisambuddho. Koṇāgamano, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho udumbarassa mūle abhisambuddho. Kassapo, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho nigrodhassa mūle abhisambuddho. Ahaṃ, bhikkhave, etarahi arahaṃ sammāsambuddho assatthassa mūle abhisambuddho.

Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa khaṇḍatissaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa abhibhūsambhavaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa soṇuttaraṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa vidhurasañjīvaṃ nāma sā-

vakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa bhiyyosuttaraṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tissabhāradvājaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Mayhaṃ, bhikkhave, etarahi sāriputtamoggallānaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ.

Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi bhikkhusatasahassaṃ, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi asītibhikkhusahassāni. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ime tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi bhikkhusatasahassaṃ, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi asītibhikkhusahassāni, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sattatibhikkhusahassāni. Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ime tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi asītibhikkhusahassāni, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sattatibhikkhusahassāni, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi saṭṭhibhikkhusahassāni. Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ime tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi cattālīsabhikkhusahassāni. Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ayaṃ eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi tiṃsabhikkhusahassāni. Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ayaṃ eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi vīsatibhikkhusahassāni. Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ayaṃ eko sāvakā-

naṃ sannipāto ahosi sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Mayhaṃ, bhikkhave, etarahi eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni. Mayhaṃ, bhikkhave, ayaṃ eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ.

Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asoko nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa khemaṅkaro nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa upasanto nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa buddhijo nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa sotthijo nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa sabbamitto nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Mayhaṃ, bhikkhave, etarahi ānando nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko.

Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa bandhumā nāma rājā pitā ahosi. Bandhumatī nāma devī mātā ahosi janetti. Bandhumassa rañño bandhumatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

Sikhissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa aruṇo nāma rājā pitā ahosi. Pabhāvatī nāma devī mātā ahosi janetti. Aruṇassa rañño aruṇavatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

Vessabhussa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa suppatito nāma rājā pitā ahosi. Vassavatī nāma devī mātā ahosi janetti. Suppatitassa rañño anomaṃ nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

Kakusandhassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa aggidatto nāma brāhmaṇo pitā ahosi. Visākhā nāma brāhmaṇī mātā ahosi janetti. Tena kho pana, bhikkhave, samayena khemo nāma rājā ahosi. Khemassa rañño khemavatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

Koṇāgamanassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa yaññadatto nāma brāhmaṇo pitā ahosi. Uttarā nāma brāhmaṇī mātā ahosi janetti. Tena kho pana, bhikkhave, samayena sobho nāma rājā ahosi. Sobhassa rañño sobhavatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

Kassapassa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa

brahmadatto nāma brāhmaṇo pitā ahosi. Dhanavatī nāma brāhmaṇī mātā ahosi janetti. Tena kho pana, bhikkhave, samayena kikī nāma rājā ahosi. Kikissa rañño bārāṇasī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

Mayhaṃ, bhikkhave, etarahi suddhodano nāma rājā pitā ahosi. Māyā nāma devī mātā ahosi janetti. Kapilavatthu nāma nagaraṃ rājadhānī ahosī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato ayamantarākathā udapādi: "acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Yatra hi nāma tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarissati, nāmatopi anussarissati, gottatopi anussarissati, āyuppamāṇatopi anussarissati, sāvakayugatopi anussarissati, sāvakasannipātatopi anussarissati: 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso, tathāgatasseva nu kho esā dhammadhātu suppaṭividdhā, yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati: 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'ti, udāhu devatā tathāgatassa etamatthaṃ ārocesuṃ, yena tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati: 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'"ti. Ayañca hidaṃ tesaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā vippakatā hoti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena kareri-maṇḍalamāḷo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi

kathāya sannisinnā; kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti?

Evaṃ vutte, te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, amhākaṃ acirapakkantassa bhagavato ayaṃ antarākathā udapādi: 'acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso, tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Yatra hi nāma tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarissati, nāmatopi anussarissati, gottatopi anussarissati, āyuppamāṇatopi anussarissati, sāvakayugatopi anussarissati, sāvakasannipātatopi anussarissati: "evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī"ti. Kiṃ nu kho, āvuso, tathāgatasseva nu kho esā dhammadhātu suppaṭividdhā, yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati: "evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī"ti. Udāhu devatā tathāgatassa etamatthaṃ ārocesuṃ, yena tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati: "evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī"'ti? Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Tathāgatassevesā, bhikkhave, dhammadhātu suppaṭividdhā, yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati: 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'ti. Devatāpi tathāgatassa etamatthaṃ ārocesuṃ, yena tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chin-

navaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati: 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī'ti.

Iccheyyātha no tumhe, bhikkhave, bhiyyoso mattāya pubbenivāsapaṭisaṃyuttaṃ dhammiṃ kathaṃ sotun"ti? "Etassa, bhagavā, kālo; etassa, sugata, kālo; yaṃ bhagavā bhiyyoso mattāya pubbenivāsapaṭisaṃyuttaṃ dhammiṃ kathaṃ kareyya, bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. "Tena hi, bhikkhave, suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ito so, bhikkhave, ekanavutikappe yaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Vipassī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosi, khattiyakule udapādi. Vipassī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho koṇḍañño gottena ahosi. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asītivassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Vipassī, bhikkhave, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho pāṭaliyā mūle abhisambuddho. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa khaṇḍatissaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi bhikkhusatasahassaṃ, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi asītibhikkhusahassāni. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ime tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asoko nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Vipassissa, bhikkhave, bhagavato arahato sammāsambuddhassa bandhumā nāma rājā pitā ahosi. Bandhumatī nāma devī mātā ahosi janetti. Bandhumassa rañño bandhumatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi.

2. Bodhisattadhammatā

Atha kho, bhikkhave, vipassī bodhisatto tusitā kāyā cavitvā sato sampajāno mātukucchiṃ okkami. Ayamettha dhammatā. (1)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto tusitā kāyā cavitvā mātukucchiṃ okkamati. Atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā, yatthapime candimasūriyā evaṃmahiddhikā evaṃmahānubhāvā ābhāya nānubhonti, tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā, tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti: 'aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannā'ti. Ayañca dasasahassī lokadhātu saṅkampati sampakampati sampavedhati. Appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Ayamettha dhammatā. (2)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, cattāro naṃ devaputtā catuddisaṃ rakkhāya upagacchanti: 'mā naṃ bodhisattaṃ vā bodhisattamātaraṃ vā manusso vā amanusso vā koci vā viheṭhesī'ti. Ayamettha dhammatā. (3)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, pakatiyā sīlavatī bodhisattamātā hoti, viratā pāṇātipātā, viratā adinnādānā, viratā kāmesumicchācārā, viratā musāvādā, viratā surāmerayamajjappamādaṭṭhānā. Ayamettha dhammatā. (4)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, na bodhisattamātu purisesu mānasaṃ uppajjati kāmaguṇūpasaṃhitaṃ, anatikkamanīyā ca bodhisattamātā hoti kenaci purisena rattacittena. Ayamettha dhammatā. (5)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, lābhinī bodhisattamātā hoti pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ. Sā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricāreti. Ayamettha dhammatā. (6)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, na bodhisattamātu kocideva ābādho uppajjati. Sukhinī bodhisattamātā hoti akilantakāyā, bodhisattañca bodhisattamātā tirokucchigataṃ passati sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vip-

pasanno anāvilo sabbākārasampanno. Tatrāssa suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā. Tamenaṃ cakkhumā puriso hatthe karitvā paccavekkheyya: 'ayaṃ kho maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno anāvilo sabbākārasampanno. Tatridaṃ suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā'ti. Evameva kho, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchiṃ okkanto hoti, na bodhisattamātu kocideva ābādho uppajjati, sukhinī bodhisattamātā hoti akilantakāyā, bodhisattañca bodhisattamātā tirokucchigataṃ passati sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ. Ayamettha dhammatā. (7)

Dhammatā esā, bhikkhave, sattāhajāte bodhisatte bodhisattamātā kālaṃ karoti tusitaṃ kāyaṃ upapajjati. Ayamettha dhammatā. (8)

Dhammatā esā, bhikkhave, yathā aññā itthikā nava vā dasa vā māse gabbhaṃ kucchinā pariharitvā vijāyanti, na hevaṃ bodhisattaṃ bodhisattamātā vijāyati. Daseva māsāni bodhisattaṃ bodhisattamātā kucchinā pariharitvā vijāyati. Ayamettha dhammatā. (9)

Dhammatā esā, bhikkhave, yathā aññā itthikā nisinnā vā nipannā vā vijāyanti, na hevaṃ bodhisattaṃ bodhisattamātā vijāyati. Ṭhitāva bodhisattaṃ bodhisattamātā vijāyati. Ayamettha dhammatā. (10)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, devā paṭhamaṃ paṭiggaṇhanti, pacchā manussā. Ayamettha dhammatā. (11)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, appattova bodhisatto pathaviṃ hoti, cattāro naṃ devaputtā paṭiggahetvā mātu purato ṭhapenti: 'attamanā, devi, hohi; mahesakkho te putto uppanno'ti. Ayamettha dhammatā. (12)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, visadova nikkhamati amakkhito udena amakkhito semhena amakkhito ruhirena amakkhito kenaci asucinā suddho visado. Seyyathāpi, bhikkhave, maṇiratanaṃ kāsike vatthe nikkhittaṃ neva maṇiratanaṃ kāsikaṃ vatthaṃ makkheti, nāpi kāsikaṃ vatthaṃ maṇiratanaṃ makkheti. Taṃ kissa hetu? Ubhinnaṃ suddhattā. Evameva kho, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, visadova nikkhamati amakkhito, udena amakkhito semhena amakkhito ruhirena amakkhito kenaci asucinā suddho visado. Ayamettha dhammatā. (13)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, dve udakassa dhārā antalikkhā pātubhavanti—ekā sītassa ekā uṇhassa yena bodhisattassa udakakiccaṃ karonti mātu ca. Ayamettha dhammatā. (14)

Dhammatā esā, bhikkhave, sampatijāto bodhisatto samehi pādehi patiṭṭhahitvā uttarābhimukho sattapadavītihārena gacchati setamhi chatte anudhāriyamāne, sabbā ca disā anuviloketi, āsabhiṃ vācaṃ bhāsati 'aggohamasmi lokassa, jeṭṭhohamasmi lokassa, seṭṭhohamasmi lokassa, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'ti. Ayamettha dhammatā. (15)

Dhammatā esā, bhikkhave, yadā bodhisatto mātukucchimhā nikkhamati, atha sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati, atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yāpi tā lokantarikā aghā asaṃvutā andhakārā andhakāratimisā, yatthapime candimasūriyā evaṃmahiddhikā evaṃmahānubhāvā ābhāya nānubhonti, tatthapi appamāṇo uḷāro obhāso pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Yepi tattha sattā upapannā, tepi tenobhāsena aññamaññaṃ sañjānanti: 'aññepi kira, bho, santi sattā idhūpapannā'ti. Ayañca dasasahassī lokadhātu saṅkampati sampakampati sampavedhati appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pātubhavati atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Ayamettha dhammatā. (16)

3. Dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇā

Jāte kho pana, bhikkhave, vipassimhi kumāre bandhumato rañño paṭivedesuṃ: 'putto te, deva, jāto, taṃ devo passatū'ti. Addasā kho, bhikkhave, bandhumā rājā vipassiṃ kumāraṃ, disvā nemitte brāhmaṇe āmantāpetvā etadavoca: 'passantu bhonto nemittā brāhmaṇā kumāran'ti. Addasaṃsu kho, bhikkhave, nemittā brāhmaṇā vipassiṃ kumāraṃ, disvā bandhumantaṃ rājānaṃ etadavocuṃ: 'attamano, deva, hohi, mahesakkho te putto uppanno, lābhā te, mahārāja, suladdhaṃ te, mahārāja, yassa te kule evarūpo putto uppanno. Ayañhi, deva, kumāro dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tas-

simāni sattaratanāni bhavanti. Seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭacchado.

Katamehi cāyaṃ, deva, kumāro dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni sattaratanāni bhavanti. Seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭacchado.

Ayañhi, deva, kumāro suppatiṭṭhitapādo. Yaṃ pāyaṃ, deva, kumāro suppatiṭṭhitapādo. Idampissa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati. (1)

Imassa, deva, kumārassa heṭṭhā pādatalesu cakkāni jātāni sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni. Yampi imassa, deva, kumārassa heṭṭhā pādatalesu cakkāni jātāni sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni, idampissa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati. (2)

Ayañhi, deva, kumāro āyatapaṇhī ... pe ... (3)

Ayañhi, deva, kumāro dīghaṅgulī ... pe ... (4)

Ayañhi, deva, kumāro mudutalunahatthapādo ... pe ... (5)

Ayañhi, deva kumāro jālahatthapādo ... pe ... (6)

Ayañhi, deva, kumāro ussaṅkhapādo ... pe ... (7)

Ayañhi, deva, kumāro eṇijaṅgho ... pe ... (8)

Ayañhi, deva, kumāro ṭhitakova anonamanto ubhohi pāṇitalehi jaṇṇukāni parimasati parimajjati ... pe ... (9)

Ayañhi, deva, kumāro kosohitavatthaguyho ... pe ... (10)

Ayañhi, deva, kumāro suvaṇṇavaṇṇo kañcanasannibhattaco ... pe ... (11)

Ayañhi, deva, kumāro sukhumacchavī; sukhumattā chaviyā rajojallaṃ kāye na upalimpati ... pe ... (12)

Ayañhi, deva, kumāro ekekalomo; ekekāni lomāni lomakūpesu jātāni ... pe ... (13)

Ayañhi, deva, kumāro uddhaggalomo; uddhaggāni lomāni jātāni nīlāni añjanavaṇṇāni kuṇḍalāvaṭṭāni dakkhiṇāvaṭṭakajātāni ... pe ... (14)

Ayañhi, deva, kumāro brahmujugatto ... pe ... (15)

Ayañhi, deva, kumāro sattussado ... pe ... (16)

Ayañhi, deva, kumāro sīhapubbaddhakāyo ... pe ... (17)

Ayañhi, deva, kumāro citantaraṃso ... pe ... (18)

Ayañhi, deva, kumāro nigrodhaparimaṇḍalo yāvatakvassa kāyo tāvatakvassa byāmo, yāvatakvassa byāmo, tāvatakvassa kāyo ... pe ... (19)

Ayañhi, deva, kumāro samavaṭṭakkhandho ... pe ... (20)

Ayañhi, deva, kumāro rasaggasaggī ... pe ... (21)

Ayañhi, deva, kumāro sīhahanu ... pe ... (22)

Ayañhi, deva, kumāro cattālīsadanto ... pe ... (23)

Ayañhi, deva, kumāro samadanto ... pe ... (24)

Ayañhi, deva, kumāro aviraḷadanto ... pe ... (25)

Ayañhi, deva, kumāro susukkadāṭho ... pe ... (26)

Ayañhi, deva, kumāro pahūtajivho ... pe ... (27)

Ayañhi, deva, kumāro brahmassaro karavīkabhāṇī ... pe ... (28)

Ayañhi, deva, kumāro abhinīlanetto ... pe ... (29)

Ayañhi, deva, kumāro gopakhumo ... pe ... (30)

Imassa, deva, kumārassa uṇṇā bhamukantare jātā odātā mudutūlasannibhā. Yampi imassa, deva, kumārassa uṇṇā bhamukantare jātā odātā mudutūlasannibhā, idampimassa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati. (31)

Ayañhi, deva, kumāro uṇhīsasīso. Yaṃ pāyaṃ, deva, kumāro uṇhīsasīso, idampissa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati. (32)

Imehi kho ayaṃ, deva, kumāro dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bha-

vanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni sattaratanāni bhavanti. Seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭacchado'ti.

4. Vipassīsamaññā

Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā nemitte brāhmaṇe ahatehi vatthehi acchādāpetvā sabbakāmehi santappesi. Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā vipassissa kumārassa dhātiyo upaṭṭhāpesi. Aññā khīraṃ pāyenti, aññā nhāpenti, aññā dhārenti, aññā aṅkena pariharanti. Jātassa kho pana, bhikkhave, vipassissa kumārassa setacchattaṃ dhārayittha divā ceva rattiñca: 'mā naṃ sītaṃ vā uṇhaṃ vā tiṇaṃ vā rajo vā ussāvo vā bādhayitthā'ti. Jāto kho pana, bhikkhave, vipassī kumāro bahuno janassa piyo ahosi manāpo. Seyyathāpi, bhikkhave, uppalaṃ vā padumaṃ vā puṇḍarīkaṃ vā bahuno janassa piyaṃ manāpaṃ; evameva kho, bhikkhave, vipassī kumāro bahuno janassa piyo ahosi manāpo. Svāssudaṃ aṅkeneva aṅkaṃ parihariyati.

Jāto kho pana, bhikkhave, vipassī kumāro mañjussaro ca ahosi vaggussaro ca madhurassaro ca pemaniyassaro ca. Seyyathāpi, bhikkhave, himavante pabbate karavīkā nāma sakuṇajāti mañjussarā ca vaggussarā ca madhurassarā ca pemaniyassarā ca; evameva kho, bhikkhave, vipassī kumāro mañjussaro ca ahosi vaggussaro ca madhurassaro ca pemaniyassaro ca.

Jātassa kho pana, bhikkhave, vipassissa kumārassa kammavipākajaṃ dibbacakkhu pāturahosi yena sudaṃ samantā yojanaṃ passati divā ceva rattiñca.

Jāto kho pana, bhikkhave, vipassī kumāro animisanto pekkhati seyyathāpi devā tāvatiṃsā. 'Animisanto kumāro pekkhatī'ti kho, bhikkhave, vipassissa kumārassa 'vipassī vipassī' tveva samaññā udapādi.

Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā atthakaraṇe nisinno vipassiṃ kumāraṃ aṅke nisīdāpetvā atthe anusāsati. Tatra sudaṃ, bhikkhave,

vipassī kumāro pituaṅke nisinno viceyya viceyya atthe panāyati ñāyena. Viceyya viceyya kumāro atthe panāyati ñāyenāti kho, bhikkhave, vipassissa kumārassa bhiyyoso mattāya 'vipassī vipassī' tveva samaññā udapādi.

Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā vipassissa kumārassa tayo pāsāde kārāpesi, ekaṃ vassikaṃ ekaṃ hemantikaṃ ekaṃ gimhikaṃ; pañca kāmaguṇāni upaṭṭhāpesi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro vassike pāsāde cattāro māse nippurisehi tūriyehi paricārayamāno na heṭṭhāpāsādaṃ orohatīti.

Paṭhamabhāṇavāro.

5. Jiṇṇapurisa

Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena sārathiṃ āmantesi: 'yojehi, samma sārathi, bhaddāni bhaddāni yānāni uyyānabhūmiṃ gacchāma subhūmidassanāyā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā bhaddāni bhaddāni yānāni yojetvā vipassissa kumārassa paṭivedesi: 'yuttāni kho te, deva, bhaddāni bhaddāni yānāni, yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro bhaddaṃ bhaddaṃ yānaṃ abhiruhitvā bhaddehi bhaddehi yānehi uyyānabhūmiṃ niyyāsi.

Addasā kho, bhikkhave, vipassī kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto purisaṃ jiṇṇaṃ gopānasivaṅkaṃ bhoggaṃ daṇḍaparāyanaṃ pavedhamānaṃ gacchantaṃ āturaṃ gatayobbanaṃ. Disvā sārathiṃ āmantesi: 'ayaṃ pana, samma sārathi, puriso kiṃkato? Kesāpissa na yathā aññesaṃ, kāyopissa na yathā aññesan'ti. 'Eso kho, deva, jiṇṇo nāmā'ti. 'Kiṃ paneso, samma sārathi, jiṇṇo nāmā'ti? 'Eso kho, deva, jiṇṇo nāma. Na dāni tena ciraṃ jīvitabbaṃ bhavissatī'ti. 'Kiṃ pana, samma sārathi, ahampi jarādhammo, jaraṃ anatīto'ti? 'Tvañca, deva, mayañcamha sabbe jarādhammā, jaraṃ anatītā'ti. 'Tena hi, samma sārathi, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā. Itova antepuraṃ paccaniyyāhī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā tatova antepuraṃ paccaniyyāsi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro antepuraṃ gato dukkhī dummano pajjhāyati: 'dhiratthu kira, bho, jāti nāma, yatra hi nāma jātassa jarā paññāyissatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā sārathiṃ āmantāpetvā eta-

davoca: 'kacci, samma sārathi, kumāro uyyānabhūmiyā abhiramittha? Kacci, samma sārathi, kumāro uyyānabhūmiyā attamano ahosī'ti? 'Na kho, deva, kumāro uyyānabhūmiyā abhiramittha, na kho, deva, kumāro uyyānabhūmiyā attamano ahosī'ti. 'Kiṃ pana, samma sārathi, addasa kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto'ti? 'Addasā kho, deva, kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto purisaṃ jiṇṇaṃ gopānasivaṅkaṃ bhoggaṃ daṇḍaparāyanaṃ pavedhamānaṃ gacchantaṃ āturaṃ gatayobbanaṃ. Disvā maṃ etadavoca: "ayaṃ pana, samma sārathi, puriso kiṅkato, kesāpissa na yathā aññesaṃ, kāyopissa na yathā aññesan"ti? "Eso kho, deva, jiṇṇo nāmā"ti. "Kiṃ paneso, samma sārathi, jiṇṇo nāmā"ti? "Eso kho, deva, jiṇṇo nāma na dāni tena ciraṃ jīvitabbaṃ bhavissatī"ti. "Kiṃ pana, samma sārathi, ahampi jarādhammo, jaraṃ anatīto"ti? "Tvañca, deva, mayañcamha sabbe jarādhammā, jaraṃ anatītā"ti.

"Tena hi, samma sārathi, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā, itova antepuraṃ paccaniyyāhī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho ahaṃ, deva, vipassissa kumārassa paṭissutvā tatova antepuraṃ paccaniyyāsiṃ. So kho, deva, kumāro antepuraṃ gato dukkhī dummano pajjhāyati: "dhiratthu kira, bho, jāti nāma, yatra hi nāma jātassa jarā paññāyissatī"'ti.

6. Byādhitapurisa

Atha kho, bhikkhave, bandhumassa rañño etadahosi:

'Mā heva kho vipassī kumāro na rajjaṃ kāresi, mā heva vipassī kumāro agārasmā anagāriyaṃ pabbaji, mā heva nemittānaṃ brāhmaṇānaṃ saccaṃ assa vacanan'ti. Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā vipassissa kumārassa bhiyyoso mattāya pañca kāmaguṇāni upaṭṭhāpesi: 'yathā vipassī kumāro rajjaṃ kareyya, yathā vipassī kumāro na agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyya, yathā nemittānaṃ brāhmaṇānaṃ micchā assa vacanan'ti.

Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro bahūnaṃ vassānaṃ ... pe ...

Addasā kho, bhikkhave, vipassī kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto purisaṃ ābādhikaṃ dukkhitaṃ bāḷhagilānaṃ sake muttakarīse palipannaṃ semānaṃ aññehi vuṭṭhāpiyamānaṃ aññehi saṃvesiyamānaṃ. Disvā sārathiṃ āmantesi: 'ayaṃ pana, samma sārathi, puriso kiṃkato? Akkhīnipissa na yathā aññesaṃ, saropissa na yathā aññe-

san'ti? 'Eso kho, deva, byādhito nāmā'ti. 'Kiṃ paneso, samma sārathi, byādhito nāmā'ti? 'Eso kho, deva, byādhito nāma appeva nāma tamhā ābādhā vuṭṭhaheyyā'ti. 'Kiṃ pana, samma sārathi, ahampi byādhidhammo, byādhiṃ anatīto'ti? 'Tvañca, deva, mayañcamha sabbe byādhidhammā, byādhiṃ anatītā'ti. 'Tena hi, samma sārathi, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā, itova antepuraṃ paccaniyyāhī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā tatova antepuraṃ paccaniyyāsi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro antepuraṃ gato dukkhī dummano pajjhāyati: 'dhiratthu kira, bho, jāti nāma, yatra hi nāma jātassa jarā paññāyissati, byādhi paññāyissatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā sārathiṃ āmantāpetvā etadavoca: 'kacci, samma sārathi, kumāro uyyānabhūmiyā abhiramittha, kacci, samma sārathi, kumāro uyyānabhūmiyā attamano ahosī'ti? 'Na kho, deva, kumāro uyyānabhūmiyā abhiramittha, na kho, deva, kumāro uyyānabhūmiyā attamano ahosī'ti. 'Kiṃ pana, samma sārathi, addasa kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto'ti? 'Addasā kho, deva, kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto purisaṃ ābādhikaṃ dukkhitaṃ bāḷhagilānaṃ sake muttakarīse palipannaṃ semānaṃ aññehi vuṭṭhāpiyamānaṃ aññehi saṃvesiyamānaṃ. Disvā maṃ etadavoca: "ayaṃ pana, samma sārathi, puriso kiṅkato, akkhīnipissa na yathā aññesaṃ, saropissa na yathā aññesan"ti? "Eso kho, deva, byādhito nāmā"ti. "Kiṃ paneso, samma sārathi, byādhito nāmā"ti? "Eso kho, deva, byādhito nāma appeva nāma tamhā ābādhā vuṭṭhaheyyā"ti. "Kiṃ pana, samma sārathi, ahampi byādhidhammo, byādhiṃ anatīto"ti? "Tvañca, deva, mayañcamha sabbe byādhidhammā, byādhiṃ anatītā"ti. "Tena hi, samma sārathi, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā, itova antepuraṃ paccaniyyāhī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho ahaṃ, deva, vipassissa kumārassa paṭissutvā tatova antepuraṃ paccaniyyāsiṃ. So kho, deva, kumāro antepuraṃ gato dukkhī dummano pajjhāyati: "dhiratthu kira, bho, jāti nāma, yatra hi nāma jātassa jarā paññāyissati, byādhi paññāyissatī"'ti.

7. Kālaṅkatapurisa

Atha kho, bhikkhave, bandhumassa rañño etadahosi: 'mā heva kho vipassī kumāro na rajjaṃ kāresi, mā heva vipassī kumāro agārasmā anagāriyaṃ pabbaji, mā heva nemittānaṃ brāhmaṇānaṃ saccaṃ assa vacanan'ti. Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā vipassissa kumārassa

bhiyyoso mattāya pañca kāmaguṇāni upaṭṭhāpesi: 'yathā vipassī kumāro rajjaṃ kareyya, yathā vipassī kumāro na agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyya, yathā nemittānaṃ brāhmaṇānaṃ micchā assa vacanan'ti.

Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro bahūnaṃ vassānaṃ ... pe ...

Addasā kho, bhikkhave, vipassī kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto mahājanakāyaṃ sannipatitaṃ nānārattānañca dussānaṃ vilātaṃ kayiramānaṃ. Disvā sārathiṃ āmantesi: 'kiṃ nu kho so, samma sārathi, mahājanakāyo sannipatito nānārattānañca dussānaṃ vilātaṃ kayiratī'ti? 'Eso kho, deva, kālaṅkato nāmā'ti. 'Tena hi, samma sārathi, yena so kālaṅkato tena rathaṃ pesehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā yena so kālaṅkato tena rathaṃ pesesi. Addasā kho, bhikkhave, vipassī kumāro petaṃ kālaṅkataṃ, disvā sārathiṃ āmantesi: 'kiṃ panāyaṃ, samma sārathi, kālaṅkato nāmā'ti? 'Eso kho, deva, kālaṅkato nāma. Na dāni taṃ dakkhanti mātā vā pitā vā aññe vā ñātisālohitā, sopi na dakkhissati mātaraṃ vā pitaraṃ vā aññe vā ñātisālohite'ti. 'Kiṃ pana, samma sārathi, ahampi maraṇadhammo maraṇaṃ anatīto; mampi na dakkhanti devo vā devī vā aññe vā ñātisālohitā; ahampi na dakkhissāmi devaṃ vā deviṃ vā aññe vā ñātisālohite'ti? 'Tvañca, deva, mayañcamha sabbe maraṇadhammā maraṇaṃ anatītā; tampi na dakkhanti devo vā devī vā aññe vā ñātisālohitā; tvampi na dakkhissasi devaṃ vā deviṃ vā aññe vā ñātisālohite'ti. 'Tena hi, samma sārathi, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā, itova antepuraṃ paccaniyyāhī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā tatova antepuraṃ paccaniyyāsi. Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro antepuraṃ gato dukkhī dummano pajjhāyati: 'dhiratthu kira, bho, jāti nāma, yatra hi nāma jātassa jarā paññāyissati, byādhi paññāyissati, maraṇaṃ paññāyissatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā sārathiṃ āmantāpetvā etadavoca: 'kacci, samma sārathi, kumāro uyyānabhūmiyā abhiramittha, kacci, samma sārathi, kumāro uyyānabhūmiyā attamano ahosī'ti? 'Na kho, deva, kumāro uyyānabhūmiyā abhiramittha, na kho, deva, kumāro uyyānabhūmiyā attamano ahosī'ti. 'Kiṃ pana, samma sārathi, addasa kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto'ti? 'Addasā kho, deva, kumāro

uyyānabhūmiṃ niyyanto mahājanakāyaṃ sannipatitaṃ nānārattānañca dussānaṃ vilātaṃ kayiramānaṃ. Disvā maṃ etadavoca: "kiṃ nu kho so, samma sārathi, mahājanakāyo sannipatito nānārattānañca dussānaṃ vilātaṃ kayiratī"ti? "Eso kho, deva, kālaṅkato nāmā"ti. "Tena hi, samma sārathi, yena so kālaṅkato tena rathaṃ pesehī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho ahaṃ, deva, vipassissa kumārassa paṭissutvā yena so kālaṅkato tena rathaṃ pesesiṃ. Addasā kho, deva, kumāro petaṃ kālaṅkataṃ, disvā maṃ etadavoca: "kiṃ panāyaṃ, samma sārathi, kālaṅkato nāmā"ti? "Eso kho, deva, kālaṅkato nāma. Na dāni taṃ dakkhanti mātā vā pitā vā aññe vā ñātisālohitā, sopi na dakkhissati mātaraṃ vā pitaraṃ vā aññe vā ñātisālohite"ti. "Kiṃ pana, samma sārathi, ahampi maraṇadhammo maraṇaṃ anatīto; mampi na dakkhanti devo vā devī vā aññe vā ñātisālohitā; ahampi na dakkhissāmi devaṃ vā deviṃ vā aññe vā ñātisālohite"ti? "Tvañca, deva, mayañcamha sabbe maraṇadhammā maraṇaṃ anatītā; tampi na dakkhanti devo vā devī vā aññe vā ñātisālohitā, tvampi na dakkhissasi devaṃ vā deviṃ vā aññe vā ñātisālohite"ti. "Tena hi, samma sārathi, alaṃ dānajja uyyānabhūmiyā, itova antepuraṃ paccaniyyāhī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho ahaṃ, deva, vipassissa kumārassa paṭissutvā tatova antepuraṃ paccaniyyāsiṃ. So kho, deva, kumāro antepuraṃ gato dukkhī dummano pajjhāyati: "dhiratthu kira, bho, jāti nāma, yatra hi nāma jātassa jarā paññāyissati, byādhi paññāyissati, maraṇaṃ paññāyissatī"'ti.

8. Pabbajita

Atha kho, bhikkhave, bandhumassa rañño etadahosi: 'mā heva kho vipassī kumāro na rajjaṃ kāresi, mā heva vipassī kumāro agārasmā anagāriyaṃ pabbaji, mā heva nemittānaṃ brāhmaṇānaṃ saccaṃ assa vacanan'ti. Atha kho, bhikkhave, bandhumā rājā vipassissa kumārassa bhiyyoso mattāya pañca kāmaguṇāni upaṭṭhāpesi: 'yathā vipassī kumāro rajjaṃ kareyya, yathā vipassī kumāro na agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyya, yathā nemittānaṃ brāhmaṇānaṃ micchā assa vacanan'ti.

Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī kumāro pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro bahūnaṃ vassānaṃ bahūnaṃ vassasatānaṃ bahūnaṃ vassasahassānaṃ accayena sārathiṃ āmantesi: 'yojehi, samma sārathi, bhaddāni bhaddāni yānāni, uyyānabhūmiṃ gacchāma subhūmidas-

sanāyā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā bhaddāni bhaddāni yānāni yojetvā vipassissa kumārassa paṭivedesi: 'yuttāni kho te, deva, bhaddāni bhaddāni yānāni, yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro bhaddaṃ bhaddaṃ yānaṃ abhiruhitvā bhaddehi bhaddehi yānehi uyyānabhūmiṃ niyyāsi.

Addasā kho, bhikkhave, vipassī kumāro uyyānabhūmiṃ niyyanto purisaṃ bhaṇḍuṃ pabbajitaṃ kāsāyavasanaṃ. Disvā sārathiṃ āmantesi: 'ayaṃ pana, samma sārathi, puriso kiṃkato? Sīsampissa na yathā aññesaṃ, vatthānipissa na yathā aññesan'ti? 'Eso kho, deva, pabbajito nāmā'ti. 'Kiṃ paneso, samma sārathi, pabbajito nāmā'ti? 'Eso kho, deva, pabbajito nāma sādhu dhammacariyā sādhu samacariyā sādhu kusalakiriyā sādhu puññakiriyā sādhu avihiṃsā sādhu bhūtānukampā'ti. 'Sādhu kho so, samma sārathi, pabbajito nāma, sādhu dhammacariyā sādhu samacariyā sādhu kusalakiriyā sādhu puññakiriyā sādhu avihiṃsā sādhu bhūtānukampā. Tena hi, samma sārathi, yena so pabbajito tena rathaṃ pesehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā yena so pabbajito tena rathaṃ pesesi. Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro taṃ pabbajitaṃ etadavoca: 'tvaṃ pana, samma, kiṃkato, sīsampi te na yathā aññesaṃ, vatthānipi te na yathā aññesan'ti? 'Ahaṃ kho, deva, pabbajito nāmā'ti. 'Kiṃ pana tvaṃ, samma, pabbajito nāmā'ti? 'Ahaṃ kho, deva, pabbajito nāma, sādhu dhammacariyā sādhu samacariyā sādhu kusalakiriyā sādhu puññakiriyā sādhu avihiṃsā sādhu bhūtānukampā'ti. 'Sādhu kho tvaṃ, samma, pabbajito nāma sādhu dhammacariyā sādhu samacariyā sādhu kusalakiriyā sādhu puññakiriyā sādhu avihiṃsā sādhu bhūtānukampā'ti.

9. Bodhisattapabbajjā

Atha kho, bhikkhave, vipassī kumāro sārathiṃ āmantesi: 'tena hi, samma sārathi, rathaṃ ādāya itova antepuraṃ paccaniyyāhi. Ahaṃ pana idheva kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, sārathi vipassissa kumārassa paṭissutvā rathaṃ ādāya tatova antepuraṃ paccaniyyāsi. Vipassī pana kumāro tattheva kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji.

10. Mahājanakāyaanupabbajjā

Assosi kho, bhikkhave, bandhumatiyā rājadhāniyā mahājanakāyo caturāsītipāṇasahassāni: 'vipassī kira kumāro kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito'ti. Sutvāna tesaṃ etadahosi: 'na hi nūna so orako dhammavinayo, na sā orakā pabbajjā, yattha vipassī kumāro kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Vipassīpi nāma kumāro kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati, kimaṅgaṃ pana mayan'ti.

Atha kho, so bhikkhave, mahājanakāyo caturāsītipāṇasahassāni kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā vipassiṃ bodhisattaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajitaṃ anupabbajiṃsu. Tāya sudaṃ, bhikkhave, parisāya parivuto vipassī bodhisatto gāmanigamajanapadarājadhānīsu cārikaṃ carati.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'na kho metaṃ patirūpaṃ yohaṃ ākiṇṇo viharāmi, yannūnāhaṃ eko gaṇamhā vūpakaṭṭho vihareyyan'ti. Atha kho, bhikkhave, vipassī bodhisatto aparena samayena eko gaṇamhā vūpakaṭṭho vihāsi, aññeneva tāni caturāsītipabbajitasahassāni agamaṃsu, aññena maggena vipassī bodhisatto.

11. Bodhisattaabhinivesa

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa vāsūpagatassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'kicchaṃ vatāyaṃ loko āpanno, jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca, atha ca panimassa dukkhassa nissaraṇaṃ nappajānāti jarāmaraṇassa, kudāssu nāma imassa dukkhassa nissaraṇaṃ paññāyissati jarāmaraṇassā'ti?

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, kiṃpaccayā jarāmaraṇan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho sati jarāmaraṇaṃ hoti, jātipaccayā jarāmaraṇan'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati jāti hoti, kiṃpaccayā jātī'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'bhave kho sati jāti hoti, bhavapaccayā jātī'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi

nu kho sati bhavo hoti, kiṃpaccayā bhavo'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'upādāne kho sati bhavo hoti, upādānapaccayā bhavo'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati upādānaṃ hoti, kiṃpaccayā upādānan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'taṇhāya kho sati upādānaṃ hoti, taṇhāpaccayā upādānan'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati taṇhā hoti, kiṃpaccayā taṇhā'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'vedanāya kho sati taṇhā hoti, vedanāpaccayā taṇhā'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati vedanā hoti, kiṃpaccayā vedanā'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'phasse kho sati vedanā hoti, phassapaccayā vedanā'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati phasso hoti, kiṃpaccayā phasso'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'saḷāyatane kho sati phasso hoti, saḷāyatanapaccayā phasso'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati saḷāyatanaṃ hoti, kiṃpaccayā saḷāyatanan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho sati saḷāyatanaṃ hoti, nāmarūpapaccayā saḷāyatanan'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati nāmarūpaṃ hoti, kiṃpaccayā nāmarūpan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'viññāṇe kho sati nāmarūpaṃ hoti, viññāṇapaccayā nāmarūpan'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho sati viññāṇaṃ hoti, kiṃpaccayā viññāṇan'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho sati viññāṇaṃ hoti, nāmarūpapaccayā viññāṇan'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'paccudāvattati kho idaṃ viññāṇaṃ nāmarūpamhā, nāparaṃ gacchati. Ettāvatā

jāyetha vā jiyyetha vā miyyetha vā cavetha vā upapajjetha vā, yadidaṃ nāmarūpapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti'.

'Samudayo samudayo'ti kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati jarāmaraṇaṃ na hoti, kissa nirodhā jarāmaraṇanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'jātiyā kho asati jarāmaraṇaṃ na hoti, jātinirodhā jarāmaraṇanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati jāti na hoti, kissa nirodhā jātinirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'bhave kho asati jāti na hoti, bhavanirodhā jātinirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati bhavo na hoti, kissa nirodhā bhavanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'upādāne kho asati bhavo na hoti, upādānanirodhā bhavanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati upādānaṃ na hoti, kissa nirodhā upādānanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'taṇhāya kho asati upādānaṃ na hoti, taṇhānirodhā upādānanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati taṇhā na hoti, kissa nirodhā taṇhānirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'vedanāya kho asati taṇhā na hoti, vedanānirodhā taṇhānirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati vedanā na hoti, kissa nirodhā vedanānirodho'ti? Atha kho,

bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'phasse kho asati vedanā na hoti, phassanirodhā vedanānirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati phasso na hoti, kissa nirodhā phassanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'saḷāyatane kho asati phasso na hoti, saḷāyatananirodhā phassanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati saḷāyatanaṃ na hoti, kissa nirodhā saḷāyatananirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho asati saḷāyatanaṃ na hoti, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati nāmarūpaṃ na hoti, kissa nirodhā nāmarūpanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'viññāṇe kho asati nāmarūpaṃ na hoti, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'kimhi nu kho asati viññāṇaṃ na hoti, kissa nirodhā viññāṇanirodho'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa yoniso manasikārā ahu paññāya abhisamayo: 'nāmarūpe kho asati viññāṇaṃ na hoti, nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa etadahosi: 'adhigato kho myāyaṃ maggo sambodhāya yadidaṃ—nāmarūpanirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti'.

'Nirodho nirodho'ti kho, bhikkhave, vipassissa bodhisattassa pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Atha kho, bhikkhave, vipassī bodhisatto aparena samayena pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassī vihāsi: 'iti rūpaṃ, iti

rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo; iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti, tassa pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassino viharato na cirasseva anupādāya āsavehi cittaṃ vimuccīti.

Dutiyabhāṇavāro.

12. Brahmayācanakathā

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ dhammaṃ deseyyan'ti. Atha kho, bhikkhave, vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa etadahosi: 'adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppādo. Idampi kho ṭhānaṃ duddasaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ; so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā'ti.

Apissu, bhikkhave, vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā:

'Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā'ti.

Itiha, bhikkhave, vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāya.

Atha kho, bhikkhave, aññatarassa mahābrahmuno vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi: 'nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāyā'ti. Atha kho so, bhikkhave, mahābrahmā

seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa purato pāturahosi. Atha kho so, bhikkhave, mahābrahmā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇaṃ jāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenañjaliṃ paṇāmetvā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ, santi sattā apparajakkhajātikā; assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro'ti.

Evaṃ vutte, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho taṃ mahābrahmānaṃ etadavoca: 'mayhampi kho, brahme, etadahosi: "yannūnāhaṃ dhammaṃ deseyyan"ti. Tassa mayhaṃ, brahme, etadahosi: "adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppādo. Idampi kho ṭhānaṃ duddasaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ; so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā"ti. Apissu maṃ, brahme, imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā:

"Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā"ti.

Itiha me, brahme, paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ nami, no dhammadesanāyā'ti.

Dutiyampi kho, bhikkhave, so mahābrahmā ... pe ... tatiyampi kho, bhikkhave, so mahābrahmā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ, santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā sattesu ca kāruññataṃ paṭicca bud-

dhacakkhunā lokaṃ volokesi. Addasā kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni anto nimuggaposīni. Appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni samodakaṃ ṭhitāni. Appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakā accuggamma ṭhitāni anupalittāni udakena. Evameva kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante.

Atha kho so, bhikkhave, mahābrahmā vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

'Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha aṇaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho taṃ mahābrahmānaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

'Apārutā tesaṃ amatassa dvārā, Ye sotavanto pamuñcantu saddhaṃ; Vihiṃsasaññī paguṇaṃ na bhāsiṃ, Dhammaṃ paṇītaṃ manujesu brahme'ti.

Atha kho so, bhikkhave, mahābrahmā: 'katāvakāso khomhi vipassinā bhagavatā arahatā sammāsambuddhena dhammadesanāyā'ti vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tattheva antaradhāyi.

13. Aggasāvakayuga

Atha kho, bhikkhave, vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa etadahosi: 'kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti? Atha kho, bhikkhave, vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa etadahosi: 'ayaṃ kho khaṇḍo ca rājaputto tisso ca purohitaputto bandhumatiyā rājadhāniyā paṭivasanti paṇḍitā viyattā medhāvino dīgharattaṃ apparajakkhajātikā. Yannūnāhaṃ khaṇḍassa ca rājaputtassa, tissassa ca purohitaputtassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, te imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissantī'ti.

Atha kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—bodhirukkhamūle antarahito bandhumatiyā rājadhāniyā kheme migadāye pāturahosi. Atha kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho dāyapālaṃ āmantesi: 'ehi tvaṃ, samma dāyapāla, bandhumatiṃ rājadhāniṃ pavisitvā khaṇḍañca rājaputtaṃ tissañca purohitaputtaṃ evaṃ vadehi—vipassī, bhante, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bandhumatiṃ rājadhāniṃ anuppatto kheme migadāye viharati, so tumhākaṃ dassanakāmo'ti. 'Evaṃ, bhante'ti kho, bhikkhave, dāyapālo vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa paṭissutvā bandhumatiṃ rājadhāniṃ pavisitvā khaṇḍañca rājaputtaṃ tissañca purohitaputtaṃ etadavoca: 'vipassī, bhante, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bandhumatiṃ rājadhāniṃ anuppatto kheme migadāye viharati; so tumhākaṃ dassanakāmo'ti.

Atha kho, bhikkhave, khaṇḍo ca rājaputto tisso ca purohitaputto bhaddāni bhaddāni yānāni yojāpetvā bhaddaṃ bhaddaṃ yānaṃ abhiruhitvā bhaddehi bhaddehi yānehi bandhumatiyā rājadhāniyā niyyiṃsu. Yena khemo migadāyo tena pāyiṃsu. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikāva yena vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkamiṃsu. Upasaṅkamitvā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tesaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ

pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi—dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva khaṇḍassa ca rājaputtassa tissassa ca purohitaputtassa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti.

Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavocuṃ: 'abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: "cakkhumanto rūpāni dakkhantī"ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca. Labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan'ti.

Alatthuṃ kho, bhikkhave, khaṇḍo ca rājaputto, tisso ca purohitaputto vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike pabbajjaṃ alatthuṃ upasampadaṃ. Te vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi; saṅkhārānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nibbāne ānisaṃsaṃ pakāsesi. Tesaṃ vipassinā bhagavatā arahatā sammāsambuddhena dhammiyā kathāya sandassiyamānānaṃ samādapiyamānānaṃ samuttejiyamānānaṃ sampahaṃsiyamānānaṃ nacirasseva anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu.

14. Mahājanakāyapabbajjā

Assosi kho, bhikkhave, bandhumatiyā rājadhāniyā mahājanakāyo caturāsītipāṇasahassāni: 'vipassī kira bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bandhumatiṃ rājadhāniṃ anuppatto kheme migadāye viharati. Khaṇḍo ca kira rājaputto tisso ca purohitaputto vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā'ti. Sutvāna nesaṃ etadahosi: 'na hi nūna so orako dhammavinayo, na sā orakā pabba-

jjā, yattha khaṇḍo ca rājaputto tisso ca purohitaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. Khaṇḍo ca rājaputto tisso ca purohitaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissanti, kimaṅgaṃ pana mayan'ti. Atha kho so, bhikkhave, mahājanakāyo caturāsītipāṇasahassāni bandhumatiyā rājadhāniyā nikkhamitvā yena khemo migadāyo yena vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tesaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho anupubbiṃ kathaṃ kathesi. Seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi—dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva tesaṃ caturāsītipāṇasahassānaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti.

Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavocuṃ: 'abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: "cakkhumanto rūpāni dakkhantī"ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṃghañca. Labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ labheyyāma upasampadan'ti.

Alatthuṃ kho, bhikkhave, tāni caturāsītipāṇasahassāni vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike pabbajjaṃ, alatthuṃ upasampadaṃ. Te vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi; saṅkhārānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ nibbāne ānisaṃsaṃ pakāsesi. Tesaṃ vipassinā bhagavatā arahatā sammāsambuddhena dhammiyā kathāya

sandassiyamānānaṃ samādapiyamānānaṃ samuttejiyamānānaṃ sampahaṃsiyamānānaṃ nacirasseva anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu.

15. Purimapabbajitānaṃ dhammābhisamaya

Assosuṃ kho, bhikkhave, tāni purimāni caturāsītipabbajitasahassāni: 'vipassī kira bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bandhumatiṃ rājadhāniṃ anuppatto kheme migadāye viharati, dhammañca kira desetī'ti. Atha kho, bhikkhave, tāni caturāsītipabbajitasahassāni yena bandhumatī rājadhānī yena khemo migadāyo yena vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tesaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho anupubbiṃ kathaṃ kathesi. Seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi—dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva tesaṃ caturāsītipabbajitasahassānaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: 'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti.

Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavocuṃ: 'abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: "cakkhumanto rūpāni dakkhantī"ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ labheyyāma upasampadan'ti.

Alatthuṃ kho, bhikkhave, tāni caturāsītipabbajitasahassāni vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike pabbajjaṃ alatthuṃ upasampadaṃ. Te vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho dham-

miyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi; saṅkhārānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ nibbāne ānisaṃsaṃ pakāsesi. Tesaṃ vipassinā bhagavatā arahatā sammāsambuddhena dhammiyā kathāya sandassiyamānānaṃ samādapiyamānānaṃ samuttejiyamānānaṃ sampahaṃsiyamānānaṃ nacirasseva anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu.

16. Cārikāanujānana

Tena kho pana, bhikkhave, samayena bandhumatiyā rājadhāniyā mahābhikkhusaṅgho paṭivasati aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ. Atha kho, bhikkhave, vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'mahā kho etarahi bhikkhusaṅgho bandhumatiyā rājadhāniyā paṭivasati aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ, yannūnāhaṃ bhikkhū anujāneyyaṃ: "caratha, bhikkhave, cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ; mā ekena dve agamittha; desetha, bhikkhave, dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro. Api ca channaṃ channaṃ vassānaṃ accayena bandhumatī rājadhānī upasaṅkamitabbā pātimokkhuddesāyā"'ti.

Atha kho, bhikkhave, aññataro mahābrahmā vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— brahmaloke antarahito vipassissa bhagavato arahato sammāsambuddhassa purato pāturahosi. Atha kho so, bhikkhave, mahābrahmā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho tenañjaliṃ paṇāmetvā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ etadavoca: 'evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Mahā kho, bhante, etarahi bhikkhusaṃgho bandhumatiyā rājadhāniyā paṭivasati aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ, anujānātu, bhante, bhagavā bhikkhū: "caratha, bhikkhave, cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ; mā ekena dve agamittha; desetha, bhikkhave, dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ

pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro"ti. Api ca, bhante, mayaṃ tathā karissāma yathā bhikkhū channaṃ channaṃ vassānaṃ accayena bandhumatiṃ rājadhāniṃ upasaṅkamissanti pātimokkhuddesāyā'ti. Idamavoca, bhikkhave, so mahābrahmā. Idaṃ vatvā vipassiṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tattheva antaradhāyi.

Atha kho, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito bhikkhū āmantesi: 'idha mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "mahā kho etarahi bhikkhusaṅgho bandhumatiyā rājadhāniyā paṭivasati aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ. Yannūnāhaṃ bhikkhū anujāneyyaṃ—caratha, bhikkhave, cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ; mā ekena dve agamittha; desetha, bhikkhave, dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro. Api ca channaṃ channaṃ vassānaṃ accayena bandhumatī rājadhānī upasaṅkamitabbā pātimokkhuddesāyā"'ti.

Atha kho, bhikkhave, aññataro mahābrahmā mama cetasā cetoparivitakkamaññāya seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi. Atha kho so, bhikkhave, mahābrahmā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā maṃ etadavoca: 'evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Mahā kho, bhante, etarahi bhikkhusaṅgho bandhumatiyā rājadhāniyā paṭivasati aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ. Anujānātu, bhante, bhagavā bhikkhū— caratha, bhikkhave, cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ; mā ekena dve agamittha; desetha, bhikkhave, dhammaṃ ... pe ... santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāroti. Api ca, bhante, mayaṃ tathā karissāma, yathā bhikkhū channaṃ channaṃ vassānaṃ accayena bandhumatiṃ rājadhāniṃ

upasaṅkamissanti pātimokkhuddesāyā'ti. Idamavoca, bhikkhave, so mahābrahmā. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tattheva antaradhāyi.

'Anujānāmi, bhikkhave, caratha cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ; mā ekena dve agamittha; desetha, bhikkhave, dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro. Api ca, bhikkhave, channaṃ channaṃ vassānaṃ accayena bandhumatī rājadhānī upasaṅkamitabbā pātimokkhuddesāyā'ti. Atha kho, bhikkhave, bhikkhū yebhuyyena ekāheneva janapadacārikaṃ pakkamiṃsu.

Tena kho pana samayena jambudīpe caturāsīti āvāsasahassāni honti. Ekamhi hi vasse nikkhante devatā saddamanussāvesuṃ: 'nikkhantaṃ kho, mārisā, ekaṃ vassaṃ; pañca dāni vassāni sesāni; pañcannaṃ vassānaṃ accayena bandhumatī rājadhānī upasaṅkamitabbā pātimokkhuddesāyā'ti. Dvīsu vassesu nikkhantesu … tīsu vassesu nikkhantesu … catūsu vassesu nikkhantesu … pañcasu vassesu nikkhantesu devatā saddamanussāvesuṃ: 'nikkhantāni kho, mārisā, pañcavassāni; ekaṃ dāni vassaṃ sesaṃ; ekassa vassassa accayena bandhumatī rājadhānī upasaṅkamitabbā pātimokkhuddesāyā'ti. Chasu vassesu nikkhantesu devatā saddamanussāvesuṃ: 'nikkhantāni kho, mārisā, chabbassāni, samayo dāni bandhumatiṃ rājadhāniṃ upasaṅkamituṃ pātimokkhuddesāyā'ti. Atha kho te, bhikkhave, bhikkhū appekacce sakena iddhānubhāvena appekacce devatānaṃ iddhānubhāvena ekāheneva bandhumatiṃ rājadhāniṃ upasaṅkamiṃsu pātimokkhuddesāyāti.

Tatra sudaṃ, bhikkhave, vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhikkhusaṅghe evaṃ pātimokkhaṃ uddisati:

'Khantī paramaṃ tapo titikkhā, Nibbānaṃ paramaṃ vadanti buddhā; Na hi pabbajito parūpaghātī, Na samaṇo hoti paraṃ viheṭhayanto.

Sabbapāpassa akaraṇaṃ, kusalassa upasampadā; Sacittapariyodapanaṃ, etaṃ buddhānasāsanaṃ.

Anūpavādo anūpaghāto, Pātimokkhe ca saṃvaro; Mattaññutā ca bhattasmiṃ, Pantañca sayanāsanaṃ; Adhicitte ca āyogo, Etaṃ bud-

dhānasāsanan'ti.

17. Devatārocana

Ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ ukkaṭṭhāyaṃ viharāmi subhagavane sālarājamūle. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'na kho so sattāvāso sulabharūpo, yo mayā anāvutthapubbo iminā dīghena addhunā aññatra suddhāvāsehi devehi. Yannūnāhaṃ yena suddhāvāsā devā tenupasaṅkameyyan'ti. Atha khvāhaṃ, bhikkhave, seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—ukkaṭṭhāyaṃ subhagavane sālarājamūle antarahito avihesu devesu pāturahosiṃ. Tasmiṃ, bhikkhave, devanikāye anekāni devatāsahassāni anekāni devatāsatasahassāni yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'ito so, mārisā, ekanavutikappe yaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Vipassī, mārisā, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosi, khattiyakule udapādi. Vipassī, mārisā, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho koṇḍañño gottena ahosi. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asītivassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Vipassī, mārisā, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho pāṭaliyā mūle abhisambuddho. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa khaṇḍatissaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi bhikkhusatasahassaṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi asītibhikkhusahassāni. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ime tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asoko nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa bandhumā nāma rājā pitā ahosi. Bandhumatī nāma devī mātā ahosi janetti. Bandhumassa rañño bandhumatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa evaṃ abhinikkhamanaṃ ahosi evaṃ pabbajjā evaṃ padhānaṃ evaṃ abhisambodhi evaṃ dhammacakkap-

pavattanaṃ. Te mayaṃ, mārisā, vipassimhi bhagavati brahmacariyaṃ caritvā kāmesu kāmacchandaṃ virājetvā idhūpapannā'ti ... pe ...

Tasmiṃyeva kho, bhikkhave, devanikāye anekāni devatāsahassāni anekāni devatāsatasahassāni yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'imasmiṃyeva kho, mārisā, bhaddakappe bhagavā etarahi arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno. Bhagavā, mārisā, khattiyo jātiyā khattiyakule uppanno. Bhagavā, mārisā, gotamo gottena. Bhagavato, mārisā, appakaṃ āyuppamāṇaṃ parittaṃ lahukaṃ yo ciraṃ jīvati, so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo. Bhagavā, mārisā, assatthassa mūle abhisambuddho. Bhagavato, mārisā, sāriputtamoggallānaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Bhagavato, mārisā, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni. Bhagavato, mārisā, ayaṃ eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ. Bhagavato, mārisā, ānando nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Bhagavato, mārisā, suddhodano nāma rājā pitā ahosi. Māyā nāma devī mātā ahosi janetti. Kapilavatthu nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi. Bhagavato, mārisā, evaṃ abhinikkhamanaṃ ahosi evaṃ pabbajjā evaṃ padhānaṃ evaṃ abhisambodhi evaṃ dhammacakkappavattanaṃ. Te mayaṃ, mārisā, bhagavati brahmacariyaṃ caritvā kāmesu kāmacchandaṃ virājetvā idhūpapannā'ti.

Atha khvāhaṃ, bhikkhave, avihehi devehi saddhiṃ yena atappā devā tenupasaṅkamiṃ ... pe ... atha khvāhaṃ, bhikkhave, avihehi ca devehi atappehi ca devehi saddhiṃ yena sudassā devā tenupasaṅkamiṃ. Atha khvāhaṃ, bhikkhave, avihehi ca devehi atappehi ca devehi sudassehi ca devehi saddhiṃ yena sudassī devā tenupasaṅkamiṃ. Atha khvāhaṃ, bhikkhave, avihehi ca devehi atappehi ca devehi sudassehi ca devehi sudassīhi ca devehi saddhiṃ yena akaniṭṭhā devā tenupasaṅkamiṃ. Tasmiṃ, bhikkhave, devanikāye anekāni devatāsahassāni anekāni devatāsatasahassāni yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu.

Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'ito so, mārisā, ekanavutikappe yaṃ vipassī bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke udapādi. Vipassī, mārisā, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho khattiyo jātiyā ahosi. Khattiyakule udapādi. Vipassī, mārisā,

bhagavā arahaṃ sammāsambuddho koṇḍañño gottena ahosi. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asītivassasahassāni āyuppamāṇaṃ ahosi. Vipassī, mārisā, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho pāṭaliyā mūle abhisambuddho. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa khaṇḍatissaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aṭṭhasaṭṭhibhikkhusatasahassaṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi bhikkhusatasahassaṃ. Eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi asītibhikkhusahassāni. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa ime tayo sāvakānaṃ sannipātā ahesuṃ sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa asoko nāma bhikkhu upaṭṭhāko ahosi aggupaṭṭhāko. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa bandhumā nāma rājā pitā ahosi bandhumatī nāma devī mātā ahosi janetti. Bandhumassa rañño bandhumatī nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi. Vipassissa, mārisā, bhagavato arahato sammāsambuddhassa evaṃ abhinikkhamanaṃ ahosi evaṃ pabbajjā evaṃ padhānaṃ evaṃ abhisambodhi, evaṃ dhammacakkappavattanaṃ. Te mayaṃ, mārisā, vipassimhi bhagavati brahmacariyaṃ caritvā kāmesu kāmacchandaṃ virājetvā idhūpapannā'ti. Tasmiṃyeva kho, bhikkhave, devanikāye anekāni devatāsahassāni anekāni devatāsatasahassāni yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'ito so, mārisā, ekatiṃse kappe yaṃ sikhī bhagavā ... pe ... te mayaṃ, mārisā, sikhimhi bhagavati tasmiññeva kho, mārisā, ekatiṃse kappe yaṃ vessabhū bhagavā ... pe ... te mayaṃ, mārisā, vessabhumhi bhagavati ... pe ... imasmiṃyeva kho, mārisā, bhaddakappe kakusandho koṇāgamano kassapo bhagavā ... pe ... te mayaṃ, mārisā, kakusandhamhi koṇāgamanamhi kassapamhi bhagavati brahmacariyaṃ caritvā kāmesu kāmacchandaṃ virājetvā idhūpapannā'ti.

Tasmiṃyeva kho, bhikkhave, devanikāye anekāni devatāsahassāni anekāni devatāsatasahassāni yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho, bhikkhave, tā devatā maṃ etadavocuṃ: 'imasmiṃyeva kho,

mārisā, bhaddakappe bhagavā etarahi arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno. Bhagavā, mārisā, khattiyo jātiyā, khattiyakule uppanno. Bhagavā, mārisā, gotamo gottena. Bhagavato, mārisā, appakaṃ āyuppamāṇaṃ parittaṃ lahukaṃ yo ciraṃ jīvati, so vassasataṃ appaṃ vā bhiyyo. Bhagavā, mārisā, assatthassa mūle abhisambuddho. Bhagavato, mārisā, sāriputtamoggallānaṃ nāma sāvakayugaṃ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. Bhagavato, mārisā, eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi aḍḍhateḷasāni bhikkhusatāni. Bhagavato, mārisā, ayaṃ eko sāvakānaṃ sannipāto ahosi sabbesaṃyeva khīṇāsavānaṃ. Bhagavato, mārisā, ānando nāma bhikkhu upaṭṭhāko aggupaṭṭhāko ahosi. Bhagavato, mārisā, suddhodano nāma rājā pitā ahosi. Māyā nāma devī mātā ahosi janetti. Kapilavatthu nāma nagaraṃ rājadhānī ahosi. Bhagavato, mārisā, evaṃ abhinikkhamanaṃ ahosi, evaṃ pabbajjā, evaṃ padhānaṃ, evaṃ abhisambodhi, evaṃ dhammacakkappavattanaṃ. Te mayaṃ, mārisā, bhagavati brahmacariyaṃ caritvā kāmesu kāmacchandaṃ virājetvā idhūpapannā'ti.

Iti kho, bhikkhave, tathāgatassevesā dhammadhātu suppaṭividdhā, yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ' itipi. 'Evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ' itipīti.

Devatāpi tathāgatassa etamatthaṃ ārocesuṃ, yena tathāgato atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte jātitopi anussarati, nāmatopi anussarati, gottatopi anussarati, āyuppamāṇatopi anussarati, sāvakayugatopi anussarati, sāvakasannipātatopi anussarati 'evaṃjaccā te bhagavanto ahesuṃ' itipi. 'Evaṃnāmā evaṅgottā evaṃsīlā evaṃdhammā evaṃpaññā evaṃvihārī evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ' itipī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāpadānasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Dīgha Nikāya 24

Pāthikasutta

1. Sunakkhattavatthu

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu viharati anupiyaṃ nāma mallānaṃ nigamo. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya anupiyaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho bhagavato etadahosi: "atippago kho tāva anupiyāyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena bhaggavagottassa paribbājakassa ārāmo, yena bhaggavagotto paribbājako tenupasaṅkameyyan"ti.

Atha kho bhagavā yena bhaggavagottassa paribbājakassa ārāmo, yena bhaggavagotto paribbājako tenupasaṅkami. Atha kho bhaggavagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "etu kho, bhante, bhagavā. Svāgataṃ, bhante, bhagavato. Cirassaṃ kho, bhante, bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu, bhante, bhagavā, idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Bhaggavagottopi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho bhaggavagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "purimāni, bhante, divasāni purimatarāni sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ etadavoca: 'paccakkhāto dāni mayā, bhaggava, bhagavā. Na dānāhaṃ bhagavantaṃ uddissa viharāmī'ti. Kaccetaṃ, bhante, tatheva, yathā sunakkhatto licchaviputto avacā"ti? "Tatheva kho etaṃ, bhaggava, yathā sunakkhatto licchaviputto avaca.

Purimāni, bhaggava, divasāni purimatarāni sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto maṃ etadavoca: 'paccakkhāmi dānāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ. Na dānāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmī'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhaggava, sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'api nu tāhaṃ, sunakkhatta, evaṃ avacaṃ, ehi tvaṃ, sunakkhatta, mamaṃ uddissa viharāhī'ti? 'No hetaṃ, bhante'. 'Tvaṃ vā pana maṃ evaṃ avaca— ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmī'ti? 'No hetaṃ, bhante'. 'Iti kira, sunakkhatta, nevāhaṃ taṃ vadāmi—ehi tvaṃ, sunakkhatta, mamaṃ uddissa viharāhīti. Napi kira maṃ tvaṃ vadesi—ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmīti. Evaṃ sante, moghapurisa, ko santo kaṃ paccācikkhasi? Passa, moghapurisa, yāvañca te idaṃ aparaddhan'ti.

'Na hi pana me, bhante, bhagavā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karotī'ti. 'Api nu tāhaṃ, sunakkhatta, evaṃ avacaṃ—ehi tvaṃ, sunakkhatta, mamaṃ uddissa viharāhi, ahaṃ te uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissāmī'ti? 'No hetaṃ, bhante'. 'Tvaṃ vā pana maṃ evaṃ avaca—ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmi, bhagavā me uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissatī'ti? 'No hetaṃ, bhante'. 'Iti kira, sunakkhatta, nevāhaṃ taṃ vadāmi—ehi tvaṃ, sunakkhatta, mamaṃ uddissa viharāhi, ahaṃ te uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissāmīti; napi kira maṃ tvaṃ vadesi—ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmi, bhagavā me uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissatīti. Evaṃ sante, moghapurisa, ko santo kaṃ paccācikkhasi? Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, kate vā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriye akate vā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriye yassatthāya mayā dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti? 'Kate vā, bhante, uttari manussadhammā iddhipāṭihāriye akate vā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriye yassatthāya bhagavatā dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti. 'Iti kira, sunakkhatta, kate vā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriye, akate vā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriye, yassatthāya mayā dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya. Tatra, sunakkhatta, kiṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ kataṃ karissati? Passa, moghapurisa, yāvañca te idaṃ aparaddhan'ti.

'Na hi pana me, bhante, bhagavā aggaññaṃ paññapetī'ti? 'Api nu tāhaṃ, sunakkhatta, evaṃ avacaṃ—ehi tvaṃ, sunakkhatta, mamaṃ uddissa viharāhi, ahaṃ te aggaññaṃ paññapessāmī'ti? 'No hetaṃ, bhante'.

'Tvaṃ vā pana maṃ evaṃ avaca—ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmi, bhagavā me aggaññaṃ paññapessatī'ti? 'No hetaṃ, bhante'.

'Iti kira, sunakkhatta, nevāhaṃ taṃ vadāmi—ehi tvaṃ, sunakkhatta, mamaṃ uddissa viharāhi, ahaṃ te aggaññaṃ paññapessāmīti. Napi kira maṃ tvaṃ vadesi— ahaṃ, bhante, bhagavantaṃ uddissa viharissāmi, bhagavā me aggaññaṃ paññapessatīti. Evaṃ sante, moghapurisa, ko santo kaṃ paccācikkhasi? Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, paññatte

vā aggaññe, apaññatte vā aggaññe, yassatthāya mayā dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti? 'Paññatte vā, bhante, aggaññe, apaññatte vā aggaññe, yassatthāya bhagavatā dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti. 'Iti kira, sunakkhatta, paññatte vā aggaññe, apaññatte vā aggaññe, yassatthāya mayā dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya. Tatra, sunakkhatta, kiṃ aggaññaṃ paññattaṃ karissati? Passa, moghapurisa, yāvañca te idaṃ aparaddhaṃ.

Anekapariyāyena kho te, sunakkhatta, mama vaṇṇo bhāsito vajjigāme—itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. Iti kho te, sunakkhatta, anekapariyāyena mama vaṇṇo bhāsito vajjigāme.

Anekapariyāyena kho te, sunakkhatta, dhammassa vaṇṇo bhāsito vajjigāme— svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhīti. Iti kho te, sunakkhatta, anekapariyāyena dhammassa vaṇṇo bhāsito vajjigāme.

Anekapariyāyena kho te, sunakkhatta, saṅghassa vaṇṇo bhāsito vajjigāme— suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho, āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti. Iti kho te, sunakkhatta, anekapariyāyena saṅghassa vaṇṇo bhāsito vajjigāme.

Ārocayāmi kho te, sunakkhatta, paṭivedayāmi kho te, sunakkhatta. Bhavissanti kho te, sunakkhatta, vattāro, no visahi sunakkhatto licchaviputto samaṇe gotame brahmacariyaṃ carituṃ, so avisahanto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattoti. Iti kho te, sunakkhatta, bhavissanti vattāro'ti.

Evaṃ kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto mayā vuccamāno apakkameva imasmā dhammavinayā, yathā taṃ āpāyiko nerayiko.

2. Korakkhattiyavatthu

Ekamidāhaṃ, bhaggava, samayaṃ thūlūsu viharāmi uttarakā nāma thūlūnaṃ nigamo. Atha khvāhaṃ, bhaggava, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā

pattacīvaramādāya sunakkhattena licchaviputtena pacchāsamaṇena uttarakaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Tena kho pana samayena acelo korakkhattiyo kukkuravatiko catukkuṇḍiko chamānikiṇṇaṃ bhakkhasaṃ mukheneva khādati, mukheneva bhuñjati. Addasā kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto acelaṃ korakkhattiyaṃ kukkuravatikaṃ catukkuṇḍikaṃ chamānikiṇṇaṃ bhakkhasaṃ mukheneva khādantaṃ mukheneva bhuñjantaṃ. Disvānassa etadahosi: 'sādhurūpo vata bho ayaṃ samaṇo catukkuṇḍiko chamānikiṇṇaṃ bhakkhasaṃ mukheneva khādati, mukheneva bhuñjatī'ti.

Atha khvāhaṃ, bhaggava, sunakkhattassa licchaviputtassa cetasā cetoparivitakkamaññāya sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'tvampi nāma, moghapurisa, samaṇo sakyaputtiyo paṭijānissasī'ti. 'Kiṃ pana maṃ, bhante, bhagavā evamāha: "tvampi nāma, moghapurisa, samaṇo sakyaputtiyo paṭijānissasī"'ti? 'Nanu te, sunakkhatta, imaṃ acelaṃ korakkhattiyaṃ kukkuravatikaṃ catukkuṇḍikaṃ chamānikiṇṇaṃ bhakkhasaṃ mukheneva khādantaṃ mukheneva bhuñjantaṃ disvāna etadahosi—sādhurūpo vata bho ayaṃ samaṇo catukkuṇḍiko chamānikiṇṇaṃ bhakkhasaṃ mukheneva khādati, mukheneva bhuñjatī'ti? 'Evaṃ, bhante. Kiṃ pana, bhante, bhagavā arahattassa maccharāyatī'ti?

'Na kho ahaṃ, moghapurisa, arahattassa maccharāyāmi. Api ca tuyhevetaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ, taṃ pajaha. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Yaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, maññasi acelaṃ korakkhattiyaṃ—sādhurūpo ayaṃ samaṇoti. So sattamaṃ divasaṃ alasakena kālaṃ karissati. Kālaṅkato ca kālakañcikā nāma asurā sabbanihīno asurakāyo, tatra upapajjissati. Kālaṅkatañca naṃ bīraṇatthambake susāne chaḍḍessanti. Ākaṅkhamāno ca tvaṃ, sunakkhatta, acelaṃ korakkhattiyaṃ upasaṅkamitvā puccheyyāsi—jānāsi, āvuso korakkhattiya, attano gatinti? Ṭhānaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, vijjati yaṃ te acelo korakkhattiyo byākarissati—jānāmi, āvuso sunakkhatta, attano gatiṃ; kālakañcikā nāma asurā sabbanihīno asurakāyo, tatrāmhi upapanno'ti.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yena acelo korakkhattiyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā acelaṃ korakkhattiyaṃ etadavoca: 'byākato khosi, āvuso korakkhattiya, samaṇena gotamena—acelo

korakkhattiyo sattamaṃ divasaṃ alasakena kālaṃ karissati. Kālaṅkato ca kālakañcikā nāma asurā sabbanihīno asurakāyo, tatra upapajjissati. Kālaṅkatañca naṃ bīraṇatthambake susāne chaḍḍessantīti. Yena tvaṃ, āvuso korakkhattiya, mattaṃ mattañca bhattaṃ bhuñjeyyāsi, mattaṃ mattañca pānīyaṃ piveyyāsi. Yathā samaṇassa gotamassa micchā assa vacanan'ti.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto ekadvīhikāya sattarattindivāni gaṇesi, yathā taṃ tathāgatassa asaddahamāno. Atha kho, bhaggava, acelo korakkhattiyo sattamaṃ divasaṃ alasakena kālamakāsi. Kālaṅkato ca kālakañcikā nāma asurā sabbanihīno asurakāyo, tatra upapajji. Kālaṅkatañca naṃ bīraṇatthambake susāne chaḍḍesuṃ.

Assosi kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto: 'acelo kira korakkhattiyo alasakena kālaṅkato bīraṇatthambake susāne chaḍḍito'ti. Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yena bīraṇatthambakaṃ susānaṃ, yena acelo korakkhattiyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā acelaṃ korakkhattiyaṃ tikkhattuṃ pāṇinā ākoṭesi: 'jānāsi, āvuso korakkhattiya, attano gatin'ti? Atha kho, bhaggava, acelo korakkhattiyo pāṇinā piṭṭhiṃ paripuñchanto vuṭṭhāsi. 'Jānāmi, āvuso sunakkhatta, attano gatiṃ. Kālakañcikā nāma asurā sabbanihīno asurakāyo, tatrāmhi upapanno'ti vatvā tattheva uttāno papati.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ahaṃ, bhaggava, sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, yatheva te ahaṃ acelaṃ korakkhattiyaṃ ārabbha byākāsiṃ, tatheva taṃ vipākaṃ, aññathā vā'ti? 'Yatheva me, bhante, bhagavā acelaṃ korakkhattiyaṃ ārabbha byākāsi, tatheva taṃ vipākaṃ, no aññathā'ti. 'Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, yadi evaṃ sante kataṃ vā hoti uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ, akataṃ vā'ti? 'Addhā kho, bhante, evaṃ sante kataṃ hoti uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ, no akatan'ti. 'Evampi kho maṃ tvaṃ, moghapurisa, uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karontaṃ evaṃ vadesi—na hi pana me, bhante, bhagavā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karotīti. Passa, moghapurisa, yāvañca te idaṃ aparaddhan'ti. Evampi kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto mayā vuc-

camāno apakkameva imasmā dhammavinayā, yathā taṃ āpāyiko nerayiko.

3. Acelakaḷāramaṭṭakavatthu

Ekamidāhaṃ, bhaggava, samayaṃ vesāliyaṃ viharāmi mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena acelo kaḷāramaṭṭako vesāliyaṃ paṭivasati lābhaggappatto ceva yasaggappatto ca vajjigāme. Tassa sattavatapadāni samattāni samādinnāni honti: 'yāvajīvaṃ acelako assaṃ, na vatthaṃ paridaheyyaṃ, yāvajīvaṃ brahmacārī assaṃ, na methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyyaṃ, yāvajīvaṃ surāmaṃseneva yāpeyyaṃ, na odanakummāsaṃ bhuñjeyyaṃ. Puratthimena vesāliṃ udenaṃ nāma cetiyaṃ, taṃ nātikkameyyaṃ, dakkhiṇena vesāliṃ gotamakaṃ nāma cetiyaṃ, taṃ nātikkameyyaṃ, pacchimena vesāliṃ sattambaṃ nāma cetiyaṃ, taṃ nātikkameyyaṃ, uttarena vesāliṃ bahuputtaṃ nāma cetiyaṃ taṃ nātikkameyyan'ti. So imesaṃ sattannaṃ vatapadānaṃ samādānahetu lābhaggappatto ceva yasaggappatto ca vajjigāme.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yena acelo kaḷāramaṭṭako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā acelaṃ kaḷāramaṭṭakaṃ pañhaṃ apucchi. Tassa acelo kaḷāramaṭṭako pañhaṃ puṭṭho na sampāyāsi. Asampāyanto kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. Atha kho, bhaggava, sunakkhattassa licchaviputtassa etadahosi: 'sādhurūpaṃ vata bho arahantaṃ samaṇaṃ āsādimhase. Mā vata no ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā'ti.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ahaṃ, bhaggava, sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'tvampi nāma, moghapurisa, samaṇo sakyaputtiyo paṭijānissasī'ti. 'Kiṃ pana maṃ, bhante, bhagavā evamāha— tvampi nāma, moghapurisa, samaṇo sakyaputtiyo paṭijānissasī'ti? 'Nanu tvaṃ, sunakkhatta, acelaṃ kaḷāramaṭṭakaṃ upasaṅkamitvā pañhaṃ apucchi. Tassa te acelo kaḷāramaṭṭako pañhaṃ puṭṭho na sampāyāsi. Asampāyanto kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. Tassa te etadahosi: "sādhurūpaṃ vata bho arahantaṃ samaṇaṃ āsādimhase. Mā vata no ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"'ti. 'Evaṃ, bhante. Kiṃ pana, bhante, bhagavā arahattassa maccharāyatī'ti?

'Na kho ahaṃ, moghapurisa, arahattassa maccharāyāmi, api ca

tuyhevetaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ, taṃ pajaha. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Yaṃ kho panetaṃ, sunakkhatta, maññasi acelaṃ kaḷāramaṭṭakaṃ—sādhurūpo ayaṃ samaṇoti, so nacirasseva parihito sānucāriko vicaranto odanakummāsaṃ bhuñjamāno sabbāneva vesāliyāni cetiyāni samatikkamitvā yasā nihīno kālaṃ karissatī'ti.

Atha kho, bhaggava, acelo kaḷāramaṭṭako nacirasseva parihito sānucāriko vicaranto odanakummāsaṃ bhuñjamāno sabbāneva vesāliyāni cetiyāni samatikkamitvā yasā nihīno kālamakāsi.

Assosi kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto: 'acelo kira kaḷāramaṭṭako parihito sānucāriko vicaranto odanakummāsaṃ bhuñjamāno sabbāneva vesāliyāni cetiyāni samatikkamitvā yasā nihīno kālaṅkato'ti. Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ahaṃ, bhaggava, sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, yatheva te ahaṃ acelaṃ kaḷāramaṭṭakaṃ ārabbha byākāsiṃ, tatheva taṃ vipākaṃ, aññathā vā'ti? 'Yatheva me, bhante, bhagavā acelaṃ kaḷāramaṭṭakaṃ ārabbha byākāsi, tatheva taṃ vipākaṃ, no aññathā'ti. 'Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, yadi evaṃ sante kataṃ vā hoti uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ akataṃ vā'ti? 'Addhā kho, bhante, evaṃ sante kataṃ hoti uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ, no akatan'ti. 'Evampi kho maṃ tvaṃ, moghapurisa, uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karontaṃ evaṃ vadesi: "na hi pana me, bhante, bhagavā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karotī"ti. Passa, moghapurisa, yāvañca te idaṃ aparaddhan'ti. Evampi kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto mayā vuccamāno apakkameva imasmā dhammavinayā, yathā taṃ āpāyiko nerayiko.

4. Acelapāthikaputtavatthu

Ekamidāhaṃ, bhaggava, samayaṃ tattheva vesāliyaṃ viharāmi mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena acelo pāthikaputto vesāliyaṃ paṭivasati lābhaggappatto ceva yasaggappatto ca vajjigāme. So vesāliyaṃ parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: 'samaṇopi gotamo ñāṇavādo, ahampi ñāṇavādo. Ñāṇavādo kho pana ñāṇavādena arahati uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ dassetuṃ. Samaṇo gotamo upaḍḍhapathaṃ āgaccheyya, ahampi upaḍḍhapathaṃ gaccheyyaṃ. Te

tattha ubhopi uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ kareyyāma. Ekañce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati, dvāhaṃ karissāmi. Dve ce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyāni karissati, cattārāhaṃ karissāmi. Cattāri ce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyāni karissati, aṭṭhāhaṃ karissāmi. Iti yāvatakaṃ yāvatakaṃ samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati, taddiguṇaṃ taddiguṇāhaṃ karissāmī'ti.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto maṃ etadavoca: 'acelo, bhante, pāthikaputto vesāliyaṃ paṭivasati lābhaggappatto ceva yasaggappatto ca vajjigāme. So vesāliyaṃ parisati evaṃ vācaṃ bhāsati: "samaṇopi gotamo ñāṇavādo, ahampi ñāṇavādo. Ñāṇavādo kho pana ñāṇavādena arahati uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ dassetuṃ. Samaṇo gotamo upaḍḍhapathaṃ āgaccheyya, ahampi upaḍḍhapathaṃ gaccheyyaṃ. Te tattha ubhopi uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ kareyyāma. Ekañce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati, dvāhaṃ karissāmi. Dve ce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyāni karissati, cattārāhaṃ karissāmi. Cattāri ce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyāni karissati, aṭṭhāhaṃ karissāmi. Iti yāvatakaṃ yāvatakaṃ samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati, taddiguṇaṃ taddiguṇāhaṃ karissāmī"'ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhaggava, sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'abhabbo kho, sunakkhatta, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa— ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyā'ti.

'Rakkhatetaṃ, bhante, bhagavā vācaṃ, rakkhatetaṃ sugato vācan'ti. 'Kiṃ pana maṃ tvaṃ, sunakkhatta, evaṃ vadesi—rakkhatetaṃ, bhante, bhagavā vācaṃ, rakkhatetaṃ sugato vācan'ti? 'Bhagavatā cassa, bhante, esā vācā ekaṃsena odhāritā —abhabbo acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinis-

sajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa— ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti. Acelo ca, bhante, pāthikaputto virūparūpena bhagavato sammukhībhāvaṃ āgaccheyya, tadassa bhagavato musā'ti.

'Api nu, sunakkhatta, tathāgato taṃ vācaṃ bhāseyya yā sā vācā dvayagāminī'ti? 'Kiṃ pana, bhante, bhagavatā acelo pāthikaputto cetasā ceto paricca vidito— abhabbo acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti?

Udāhu, devatā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ—abhabbo, bhante, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā bhagavato sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyā'ti?

'Cetasā ceto paricca vidito ceva me, sunakkhatta, acelo pāthikaputto—abhabbo acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti.

Devatāpi me etamatthaṃ ārocesuṃ—abhabbo, bhante, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā bhagavato sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti.

Ajitopi nāma licchavīnaṃ senāpati adhunā kālaṅkato tāvatiṃsakāyaṃ upapanno. Sopi maṃ upasaṅkamitvā evamārocesi—alajjī, bhante, acelo pāthikaputto; musāvādī, bhante, acelo pāthikaputto. Mampi, bhante, acelo pāthikaputto byākāsi vajjigāme—ajito licchavīnaṃ senāpati mahānirayaṃ upapannoti.

Na kho panāhaṃ, bhante, mahānirayaṃ upapanno; tāvatiṃsakāyamhi upapanno. Alajjī, bhante, acelo pāthikaputto; musāvādī, bhante, acelo pāthikaputto; abhabbo ca, bhante, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā bhagavato sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti.

Iti kho, sunakkhatta, cetasā ceto paricca vidito ceva me acelo pāthikaputto abhabbo acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti. Devatāpi me etamatthaṃ ārocesuṃ—abhabbo, bhante, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā bhagavato sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti.

So kho panāhaṃ, sunakkhatta, vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena acelassa pāthikaputtassa ārāmo tenupasaṅkamissāmi divāvihārāya. Yassadāni tvaṃ, sunakkhatta, icchasi, tassa ārocehī'ti.

5. Iddhipāṭihāriyakathā

Atha khvāhaṃ, bhaggava, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena acelassa pāthikaputtassa ārāmo tenupasaṅkamiṃ divāvihārāya. Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto taramānarūpo vesāliṃ pavisitvā yena abhiññātā abhiññātā licchavī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā abhiññāte abhiññāte licchavī etadavoca: 'esāvuso, bhagavā vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena acelassa pāthikaputtassa ārāmo tenupasaṅkami divāvihārāya. Abhikkamathāyasmanto abhikkamathāyasmanto, sādhurūpānaṃ samaṇānaṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ bhavissatī'ti. Atha kho, bhaggava, abhiññātānaṃ abhiññātā-

naṃ licchavīnaṃ etadahosi: ‘sādhurūpānaṃ kira, bho, samaṇānaṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ bhavissati; handa vata, bho, gacchāmā’ti.

Yena ca abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā abhiññāte abhiññāte nānātitthiye samaṇabrāhmaṇe etadavoca: ‘esāvuso, bhagavā vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena acelassa pāthikaputtassa ārāmo tenupasaṅkami divāvihārāya. Abhikkamathāyasmanto abhikkamathāyasmanto, sādhurūpānaṃ samaṇānaṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ bhavissatī’ti. Atha kho, bhaggava, abhiññātānaṃ abhiññātānaṃ nānātitthiyānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ etadahosi: ‘sādhurūpānaṃ kira, bho, samaṇānaṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ bhavissati; handa vata, bho, gacchāmā’ti.

Atha kho, bhaggava, abhiññātā abhiññātā licchavī, abhiññātā abhiññātā ca brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā yena acelassa pāthikaputtassa ārāmo tenupasaṅkamiṃsu. Sā esā, bhaggava, parisā mahā hoti anekasatā anekasahassā.

Assosi kho, bhaggava, acelo pāthikaputto: ‘abhikkantā kira abhiññātā abhiññātā licchavī, abhikkantā abhiññātā abhiññātā ca brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā. Samaṇopi gotamo mayhaṃ ārāme divāvihāraṃ nisinno’ti. Sutvānassa bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso udapādi. Atha kho, bhaggava, acelo pāthikaputto bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto yena tindukakhāṇuparibbājakārāmo tenupasaṅkami.

Assosi kho, bhaggava, sā parisā: ‘acelo kira pāthikaputto bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto yena tindukakhāṇuparibbājakārāmo tenupasaṅkanto’ti. Atha kho, bhaggava, sā parisā aññataraṃ purisaṃ āmantesi:

‘Ehi tvaṃ, bho purisa, yena tindukakhāṇuparibbājakārāmo, yena acelo pāthikaputto tenupasaṅkama. Upasaṅkamitvā acelaṃ pāthikaputtaṃ evaṃ vadehi: “abhikkamāvuso, pāthikaputta, abhikkantā abhiññātā abhiññātā licchavī, abhikkantā abhiññātā abhiññātā ca brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā, samaṇopi gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno; bhāsitā kho pana te

esā, āvuso pāthikaputta, vesāliyaṃ parisati vācā samaṇopi gotamo ñāṇavādo, ahampi ñāṇavādo. Ñāṇavādo kho pana ñāṇavādena arahati uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ dassetuṃ. Samaṇo gotamo upaḍḍhapathaṃ āgaccheyya ahampi upaḍḍhapathaṃ gaccheyyaṃ. Te tattha ubhopi uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ kareyyāma. Ekañce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati, dvāhaṃ karissāmi. Dve ce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyāni karissati, cattārāhaṃ karissāmi. Cattāri ce samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyāni karissati, aṭṭhāhaṃ karissāmi. Iti yāvatakaṃ yāvatakaṃ samaṇo gotamo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati, taddiguṇaṃ taddiguṇāhaṃ karissāmī"ti abhikkamasseva kho; āvuso pāthikaputta, upaḍḍhapathaṃ. Sabbapaṭhamaṃyeva āgantvā samaṇo gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno'ti.

Evaṃ, bhoti kho, bhaggava, so puriso tassā parisāya paṭissutvā yena tindukakhāṇuparibbājakārāmo, yena acelo pāthikaputto tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā acelaṃ pāthikaputtaṃ etadavoca: 'abhikkamāvuso pāthikaputta, abhikkantā abhiññātā abhiññātā licchavī, abhikkantā abhiññātā abhiññātā ca brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā. Samaṇopi gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno. Bhāsitā kho pana te esā, āvuso pāthikaputta, vesāliyaṃ parisati vācā—samaṇopi gotamo ñāṇavādo; ahampi ñāṇavādo. Ñāṇavādo kho pana ñāṇavādena arahati uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ dassetuṃ … pe … taddiguṇaṃ taddiguṇāhaṃ karissāmīti. Abhikkamasseva kho, āvuso pāthikaputta, upaḍḍhapathaṃ. Sabbapaṭhamaṃyeva āgantvā samaṇo gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno'ti.

Evaṃ vutte, bhaggava, acelo pāthikaputto 'āyāmi, āvuso, āyāmi, āvuso'ti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātuṃ. Atha kho so, bhaggava, puriso acelaṃ pāthikaputtaṃ etadavoca: 'kiṃ su nāma te, āvuso pāthikaputta, pāvaḷā su nāma te pīṭhakasmiṃ allīnā, pīṭhakaṃ su nāma te pāvaḷāsu allīnaṃ? Āyāmi āvuso, āyāmi āvusoti vatvā tattheva saṃsappasi, na sakkosi āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Evampi kho, bhaggava, vuccamāno acelo pāthikaputto 'āyāmi, āvuso, āyāmi, āvuso'ti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātuṃ.

Yadā kho so, bhaggava, puriso aññāsi: 'parābhūtarūpo ayaṃ acelo

pāthikaputto. Āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Atha taṃ parisaṃ āgantvā evamārocesi: 'parābhūtarūpo, bho, acelo pāthikaputto. Āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhaggava, taṃ parisaṃ etadavocaṃ: 'abhabbo kho, āvuso, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyā'ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

Atha kho, bhaggava, aññataro licchavimahāmatto uṭṭhāyāsanā taṃ parisaṃ etadavoca: 'tena hi, bho, muhuttaṃ tāva āgametha, yāvāhaṃ gacchāmi. Appeva nāma ahampi sakkuṇeyyaṃ acelaṃ pāthikaputtaṃ imaṃ parisaṃ ānetun'ti.

Atha kho so, bhaggava, licchavimahāmatto yena tindukakhāṇuparibbājakārāmo, yena acelo pāthikaputto tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā acelaṃ pāthikaputtaṃ etadavoca: 'abhikkamāvuso pāthikaputta, abhikkantaṃ te seyyo, abhikkantā abhiññātā abhiññātā licchavī, abhikkantā abhiññātā abhiññātā ca brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā. Samaṇopi gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno. Bhāsitā kho pana te esā, āvuso pāthikaputta, vesāliyaṃ parisati vācā—samaṇopi gotamo ñāṇavādo ... pe ... taddiguṇaṃ taddiguṇāhaṃ karissāmīti. Abhikkamasseva kho, āvuso pāthikaputta, upaḍḍhapathaṃ. Sabbapaṭhamaṃyeva āgantvā samaṇo gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno. Bhāsitā kho panesā, āvuso pāthikaputta, samaṇena gotamena parisati vācā—abhabbo kho acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti. Abhikkamāvuso pāthikaputta, abhikkamaneneva te jayaṃ karissāma, samaṇassa gotamassa parājayan'ti.

Evaṃ vutte, bhaggava, acelo pāthikaputto 'āyāmi, āvuso, āyāmi, āvuso'ti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātuṃ. Atha

kho so, bhaggava, licchavimahāmatto acelaṃ pāthikaputtaṃ etadavoca: 'kiṃ su nāma te, āvuso pāthikaputta, pāvaḷā su nāma te pīṭhakasmiṃ allīnā, pīṭhakaṃ su nāma te pāvaḷāsu allīnaṃ? Āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappasi, na sakkosi āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Evampi kho, bhaggava, vuccamāno acelo pāthikaputto 'āyāmi, āvuso, āyāmi, āvuso'ti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātuṃ.

Yadā kho so, bhaggava, licchavimahāmatto aññāsi: 'parābhūtarūpo ayaṃ acelo pāthikaputto āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Atha taṃ parisaṃ āgantvā evamārocesi: 'parābhūtarūpo, bho, acelo pāthikaputto āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhaggava, taṃ parisaṃ etadavocaṃ: 'abhabbo kho, āvuso, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyya. Sace pāyasmantānaṃ licchavīnaṃ evamassa—mayaṃ acelaṃ pāthikaputtaṃ varattāhi bandhitvā goyugehi āviñcheyyāmāti, tā varattā chijjeyyuṃ pāthikaputto vā. Abhabbo pana acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyā'ti.

Atha kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī uṭṭhāyāsanā taṃ parisaṃ etadavoca: 'tena hi, bho, muhuttaṃ tāva āgametha, yāvāhaṃ gacchāmi; appeva nāma ahampi sakkuṇeyyaṃ acelaṃ pāthikaputtaṃ imaṃ parisaṃ ānetun'ti.

Atha kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī yena tindukakhāṇuparibbājakārāmo, yena acelo pāthikaputto tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā acelaṃ pāthikaputtaṃ etadavoca: 'abhikkamāvuso pāthikaputta, abhikkantaṃ te seyyo. Abhikkantā abhiññātā abhiññātā licchavī, abhikkantā abhiññātā abhiññātā ca brāhmaṇamahāsālā gahapatinecayikā nānātitthiyā samaṇabrāhmaṇā. Samaṇopi gotamo āyasmato ārāme

divāvihāraṃ nisinno. Bhāsitā kho pana te esā, āvuso pāthikaputta, vesāliyaṃ parisati vācā—samaṇopi gotamo ñāṇavādo ... pe ... taddiguṇaṃ taddiguṇāhaṃ karissāmīti. Abhikkamasseva, kho āvuso pāthikaputta, upaḍḍhapathaṃ. Sabbapaṭhamaṃyeva āgantvā samaṇo gotamo āyasmato ārāme divāvihāraṃ nisinno. Bhāsitā kho panesā, āvuso pāthikaputta, samaṇena gotamena parisati vācā—abhabbo acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyya. Sace pāyasmantānaṃ licchavīnaṃ evamassa—mayaṃ acelaṃ pāthikaputtaṃ varattāhi bandhitvā goyugehi āviñcheyyāmāti. Tā varattā chijjeyyuṃ pāthikaputto vā. Abhabbo pana acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ āgaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyāti. Abhikkamāvuso pāthikaputta, abhikkamaneneva te jayaṃ karissāma, samaṇassa gotamassa parājayan'ti.

Evaṃ vutte, bhaggava, acelo pāthikaputto 'āyāmi, āvuso, āyāmi, āvuso'ti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātuṃ. Atha kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī acelaṃ pāthikaputtaṃ etadavoca: 'kiṃ su nāma te, āvuso pāthikaputta, pāvaḷā su nāma te pīṭhakasmiṃ allīnā, pīṭhakaṃ su nāma te pāvaḷāsu allīnaṃ? Āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappasi, na sakkosi āsanāpi vuṭṭhātun'ti. Evampi kho, bhaggava, vuccamāno acelo pāthikaputto 'āyāmi, āvuso, āyāmi, āvuso'ti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātunti.

Yadā kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī aññāsi: 'parābhūtarūpo ayaṃ acelo pāthikaputto āyāmi, āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātun'ti, atha naṃ etadavoca—

Bhūtapubbaṃ, āvuso pāthikaputta, sīhassa migarañño etadahosi: 'yannūnāhaṃ aññataraṃ vanasaṇḍaṃ nissāya āsayaṃ kappeyyaṃ. Tatrāsayaṃ kappetvā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhameyyaṃ, āsayā

nikkhamitvā vijambheyyaṃ, vijambhitvā samantā catuddisā anuvilokeyyaṃ, samantā catuddisā anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadeyyaṃ, tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkameyyaṃ. So varaṃ varaṃ migasaṅghe vadhitvā mudumaṃsāni mudumaṃsāni bhakkhayitvā tameva āsayaṃ ajjhupeyyan'ti.

Atha kho, āvuso, so sīho migarājā aññataraṃ vanasaṇḍaṃ nissāya āsayaṃ kappesi. Tatrāsayaṃ kappetvā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhami, āsayā nikkhamitvā vijambhi, vijambhitvā samantā catuddisā anuvilokesi, samantā catuddisā anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadi, tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkāmi. So varaṃ varaṃ migasaṅghe vadhitvā mudumaṃsāni mudumaṃsāni bhakkhayitvā tameva āsayaṃ ajjhupesi.

Tasseva kho, āvuso pāthikaputta, sīhassa migarañño vighāsasaṃvaḍḍho jarasiṅgālo ditto ceva balavā ca. Atha kho, āvuso, tassa jarasiṅgālassa etadahosi: 'ko cāhaṃ, ko sīho migarājā. Yannūnāhampi aññataraṃ vanasaṇḍaṃ nissāya āsayaṃ kappeyyaṃ. Tatrāsayaṃ kappetvā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhameyyaṃ, āsayā nikkhamitvā vijambheyyaṃ, vijambhitvā samantā catuddisā anuvilokeyyaṃ, samantā catuddisā anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadeyyaṃ, tikkhattuṃ sīhanādaṃ naditvā gocarāya pakkameyyaṃ. So varaṃ varaṃ migasaṅghe vadhitvā mudumaṃsāni mudumaṃsāni bhakkhayitvā tameva āsayaṃ ajjhupeyyan'ti.

Atha kho so, āvuso, jarasiṅgālo aññataraṃ vanasaṇḍaṃ nissāya āsayaṃ kappesi. Tatrāsayaṃ kappetvā sāyanhasamayaṃ āsayā nikkhami, āsayā nikkhamitvā vijambhi, vijambhitvā samantā catuddisā anuvilokesi, samantā catuddisā anuviloketvā tikkhattuṃ sīhanādaṃ nadissāmīti siṅgālakaṃyeva anadi bheraṇḍakaṃyeva anadi, ke ca chave siṅgāle, ke pana sīhanādeti.

Evameva kho tvaṃ, āvuso pāthikaputta, sugatāpadānesu jīvamāno sugatātirittāni bhuñjamāno tathāgate arahante sammāsambuddhe āsādetabbaṃ maññasi. Ke ca chave pāthikaputte, kā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ āsādanāti.

Yato kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī iminā opammena neva asakkhi acelaṃ pāthikaputtaṃ tamhā āsanā cāvetuṃ. Atha naṃ etadavoca:

‘Sīhoti attānaṃ samekkhiyāna, Amaññi kotthu migarājāhamasmi; Tatheva so siṅgālakaṃ anadi, Ke ca chave siṅgāle ke pana sīhanādeti.

Evameva kho tvaṃ, āvuso pāthikaputta, sugatāpadānesu jīvamāno sugatātirittāni bhuñjamāno tathāgate arahante sammāsambuddhe āsādetabbaṃ maññasi. Ke ca chave pāthikaputte, kā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ āsādanā’ti.

Yato kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī imināpi opammena neva asakkhi acelaṃ pāthikaputtaṃ tamhā āsanā cāvetuṃ. Atha naṃ etadavoca:

‘Aññaṃ anucaṅkamanaṃ, Attānaṃ vighāse samekkhiya; Yāva attānaṃ na passati, Kotthu tāva byagghoti maññati.

Tatheva so siṅgālakaṃ anadi, Ke ca chave siṅgāle ke pana sīhanādeti.

Evameva kho tvaṃ, āvuso pāthikaputta, sugatāpadānesu jīvamāno sugatātirittāni bhuñjamāno tathāgate arahante sammāsambuddhe āsādetabbaṃ maññasi. Ke ca chave pāthikaputte, kā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ āsādanā’ti.

Yato kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī imināpi opammena neva asakkhi acelaṃ pāthikaputtaṃ tamhā āsanā cāvetuṃ. Atha naṃ etadavoca:

‘Bhutvāna bheke khalamūsikāyo, Kaṭasīsu khittāni ca koṇapāni; Mahāvane suññavane vivaḍḍho, Amaññi kotthu migarājāhamasmi; Tatheva so siṅgālakaṃ anadi, Ke ca chave siṅgāle ke pana sīhanādeti.

Evameva kho tvaṃ, āvuso pāthikaputta, sugatāpadānesu jīvamāno sugatātirittāni bhuñjamāno tathāgate arahante sammāsambuddhe āsādetabbaṃ maññasi. Ke ca chave pāthikaputte, kā ca tathāgatānaṃ arahantānaṃ sammāsambuddhānaṃ āsādanā’ti.

Yato kho, bhaggava, jāliyo dārupattikantevāsī imināpi opammena neva asakkhi acelaṃ pāthikaputtaṃ tamhā āsanā cāvetuṃ. Atha taṃ parisaṃ āgantvā evamārocesi: ‘parābhūtarūpo, bho, acelo pāthikaputto āyāmi āvuso, āyāmi, āvusoti vatvā tattheva saṃsappati, na sakkoti āsanāpi vuṭṭhātun’ti.

Evaṃ vutte, ahaṃ, bhaggava, taṃ parisaṃ etadavocaṃ: ‘abhabbo kho, āvuso, acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ

appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyya. Sacepāyasmantānaṃ licchavīnaṃ evamassa—mayaṃ acelaṃ pāthikaputtaṃ varattāhi bandhitvā nāgehi āviñcheyyāmāti. Tā varattā chijjeyyuṃ pāthikaputto vā. Abhabbo pana acelo pāthikaputto taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā mama sammukhībhāvaṃ āgantuṃ. Sacepissa evamassa—ahaṃ taṃ vācaṃ appahāya taṃ cittaṃ appahāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissajjitvā samaṇassa gotamassa sammukhībhāvaṃ gaccheyyanti, muddhāpi tassa vipateyyā'ti.

Atha khvāhaṃ, bhaggava, taṃ parisaṃ dhammiyā kathāya sandassesiṃ samādapesiṃ samuttejesiṃ sampahaṃsesiṃ, taṃ parisaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā mahābandhanā mokkhaṃ karitvā caturāsītipāṇasahassāni mahāviduggā uddharitvā tejodhātuṃ samāpajjitvā sattatālaṃ vehāsaṃ abbhuggantvā aññaṃ sattatālampi acciṃ abhinimminitvā pajjalitvā dhūmāyitvā mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ paccuṭṭhāsiṃ.

Atha kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ahaṃ, bhaggava, sunakkhattaṃ licchaviputtaṃ etadavocaṃ: 'taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, yatheva te ahaṃ acelaṃ pāthikaputtaṃ ārabbha byākāsiṃ, tatheva taṃ vipākaṃ aññathā vā'ti? 'Yatheva me, bhante, bhagavā acelaṃ pāthikaputtaṃ ārabbha byākāsi, tatheva taṃ vipākaṃ, no aññathā'ti.

'Taṃ kiṃ maññasi, sunakkhatta, yadi evaṃ sante kataṃ vā hoti uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ, akataṃ vā'ti? 'Addhā kho, bhante, evaṃ sante kataṃ hoti uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ, no akatan'ti. 'Evampi kho maṃ tvaṃ, moghapurisa, uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karontaṃ evaṃ vadesi— na hi pana me, bhante, bhagavā uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karotīti. Passa, moghapurisa, yāvañca te idaṃ aparaddhan'ti.

Evampi kho, bhaggava, sunakkhatto licchaviputto mayā vuccamāno apakkameva imasmā dhammavinayā, yathā taṃ āpāyiko nerayiko.

6. Aggaññapaññattikathā

Aggaññañcāhaṃ, bhaggava, pajānāmi. Tañca pajānāmi, tato ca uttaritaraṃ pajānāmi, tañca pajānaṃ na parāmasāmi, aparāmasato ca

me paccattaññeva nibbuti viditā, yadabhijānaṃ tathāgato no anayaṃ āpajjati.

Santi, bhaggava, eke samaṇabrāhmaṇā issarakuttaṃ brahmakuttaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapenti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto issarakuttaṃ brahmakuttaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā, 'āmo'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'kathaṃvihitakaṃ pana tumhe āyasmanto issarakuttaṃ brahmakuttaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te mayā puṭṭhā na sampāyanti, asampāyantā mamaññeva paṭipucchanti. Tesāhaṃ puṭṭho byākaromi:

'Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena ayaṃ loko saṃvaṭṭati. Saṃvaṭṭamāne loke yebhuyyena sattā ābhassarasaṃvattanikā honti. Te tattha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti.

Hoti kho so, āvuso, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena ayaṃ loko vivaṭṭati. Vivaṭṭamāne loke suññaṃ brahmavimānaṃ pātubhavati. Atha kho aññataro satto āyukkhayā vā puññakkhayā vā ābhassarakāyā cavitvā suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjati. So tattha hoti manomayo pītibhakkho sayampabho antalikkhacaro subhaṭṭhāyī, ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhati.

Tassa tattha ekakassa dīgharattaṃ nivusitattā anabhirati paritassanā uppajjati—aho vata aññepi sattā itthattaṃ āgaccheyyunti. Atha aññepi sattā āyukkhayā vā puññakkhayā vā ābhassarakāyā cavitvā suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjanti tassa sattassa sahabyataṃ. Tepi tattha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino, ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti.

Tatrāvuso, yo so satto paṭhamaṃ upapanno, tassa evaṃ hoti—ahamasmi brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ, mayā ime sattā nimmitā. Taṃ kissa hetu? Mamañhi pubbe etadahosi—aho vata aññepi sattā itthattaṃ āgaccheyyunti; iti mama ca manopaṇidhi. Ime ca sattā itthattaṃ āgatāti.

Yepi te sattā pacchā upapannā, tesampi evaṃ hoti—ayaṃ kho bhavaṃ brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso

vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ; iminā mayaṃ bhotā brahmunā nimmitā. Taṃ kissa hetu? Imañhi mayaṃ addasāma idha paṭhamaṃ upapannaṃ; mayaṃ panāmha pacchā upapannāti.

Tatrāvuso, yo so satto paṭhamaṃ upapanno, so dīghāyukataro ca hoti vaṇṇavantataro ca mahesakkhataro ca. Ye pana te sattā pacchā upapannā, te appāyukatarā ca honti dubbaṇṇatarā ca appesakkhatarā ca.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ aññataro satto tamhā kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte taṃ pubbenivāsaṃ anussarati; tato paraṃ nānussarati.

So evamāha: "yo kho so bhavaṃ brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ, yena mayaṃ bhotā brahmunā nimmitā. So nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Ye pana mayaṃ ahumhā tena bhotā brahmunā nimmitā, te mayaṃ aniccā addhuvā appāyukā cavanadhammā itthattaṃ āgatā"ti. Evaṃvihitakaṃ no tumhe āyasmanto issarakuttaṃ brahmakuttaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti. Te evamāhaṃsu: 'evaṃ kho no, āvuso gotama, sutaṃ, yathevāyasmā gotamo āhā'ti.

Aggaññañcāhaṃ, bhaggava, pajānāmi. Tañca pajānāmi, tato ca uttaritaraṃ pajānāmi, tañca pajānaṃ na parāmasāmi, aparāmasato ca me paccattaññeva nibbuti viditā. Yadabhijānaṃ tathāgato no anayaṃ āpajjati.

Santi, bhaggava, eke samaṇabrāhmaṇā khiḍḍāpadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapenti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto khiḍḍāpadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā 'āmo'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'kathaṃvihitakaṃ pana tumhe āyasmanto khiḍḍāpadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te mayā puṭṭhā na sampāyanti, asampāyantā mamaññeva paṭipucchanti, tesāhaṃ puṭṭho byākaromi:

'Santāvuso, khiḍḍāpadosikā nāma devā. Te ativelaṃ hassakhiḍḍāratid-

hammasamāpannā viharanti. Tesaṃ ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannānaṃ viharataṃ sati sammussati, satiyā sammosā te devā tamhā kāyā cavanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ aññataro satto tamhā kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati, itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte taṃ pubbenivāsaṃ anussarati; tato paraṃ nānussarati.

So evamāha: "ye kho te bhonto devā na khiḍḍāpadosikā te na ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannā viharanti. Tesaṃ nātivelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannānaṃ viharataṃ sati na sammussati, satiyā asammosā te devā tamhā kāyā na cavanti, niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassanti. Ye pana mayaṃ ahumhā khiḍḍāpadosikā te mayaṃ ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannā viharimhā, tesaṃ no ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannānaṃ viharataṃ sati sammussati, satiyā sammosā evaṃ mayaṃ tamhā kāyā cutā, aniccā addhuvā appāyukā cavanadhammā itthattaṃ āgatā"ti. Evaṃvihitakaṃ no tumhe āyasmanto khiḍḍāpadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti. Te evamāhaṃsu: 'evaṃ kho no, āvuso gotama, sutaṃ, yathevāyasmā gotamo āhā'ti.

Aggaññañcāhaṃ, bhaggava, pajānāmi ... pe ... yadabhijānaṃ tathāgato no anayaṃ āpajjati.

Santi, bhaggava, eke samaṇabrāhmaṇā manopadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapenti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto manopadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā 'āmo'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'kathaṃvihitakaṃ pana tumhe āyasmanto manopadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te mayā puṭṭhā na sampāyanti, asampāyantā mamaññeva paṭipucchanti. Tesāhaṃ puṭṭho byākaromi:

'Santāvuso, manopadosikā nāma devā. Te ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyanti. Te ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyantā aññamaññamhi cittāni padūsenti. Te aññamaññaṃ paduṭṭhacittā kilantakāyā kilantacittā. Te devā tamhā kāyā cavanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati, yaṃ aññataro satto tamhā

kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte taṃ pubbenivāsaṃ anussarati, tato paraṃ nānussarati.

So evamāha: "ye kho te bhonto devā na manopadosikā te nātivelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyanti. Te nātivelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyantā aññamaññamhi cittāni nappadūsenti. Te aññamaññaṃ appaduṭṭhacittā akilantakāyā akilantacittā. Te devā tamhā kāyā na cavanti, niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassanti. Ye pana mayaṃ ahumhā manopadosikā, te mayaṃ ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyimhā. Te mayaṃ ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyantā aññamaññamhi cittāni padūsimhā. Te mayaṃ aññamaññaṃ paduṭṭhacittā kilantakāyā kilantacittā. Evaṃ mayaṃ tamhā kāyā cutā, aniccā addhuvā appāyukā cavanadhammā itthattaṃ āgatā"ti. Evaṃvihitakaṃ no tumhe āyasmanto manopadosikaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti. Te evamāhaṃsu: 'evaṃ kho no, āvuso gotama, sutaṃ, yathevāyasmā gotamo āhā'ti.

Aggaññañcāhaṃ, bhaggava, pajānāmi ... pe ... yadabhijānaṃ tathāgato no anayaṃ āpajjati.

Santi, bhaggava, eke samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapenti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto adhiccasamuppannaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te ca me evaṃ puṭṭhā 'āmo'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'kathaṃvihitakaṃ pana tumhe āyasmanto adhiccasamuppannaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te mayā puṭṭhā na sampāyanti, asampāyantā mamaññeva paṭipucchanti. Tesāhaṃ puṭṭho byākaromi:

'Santāvuso, asaññasattā nāma devā. Saññuppādā ca pana te devā tamhā kāyā cavanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, āvuso, vijjati. Yaṃ aññataro satto tamhā kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite

citte taṃ saññuppādaṃ anussarati, tato paraṃ nānussarati'.

So evamāha: 'adhiccasamuppanno attā ca loko ca. Taṃ kissa hetu? Ahañhi pubbe nāhosiṃ, somhi etarahi ahutvā santatāya pariṇato'ti. 'Evaṃvihitakaṃ no tumhe āyasmanto adhiccasamuppannaṃ ācariyakaṃ aggaññaṃ paññapethā'ti? Te evamāhaṃsu: 'evaṃ kho no, āvuso gotama, sutaṃ yathevāyasmā gotamo āhā'ti.

Aggaññañcāhaṃ, bhaggava, pajānāmi tañca pajānāmi, tato ca uttaritaraṃ pajānāmi, tañca pajānaṃ na parāmasāmi, aparāmasato ca me paccattaññeva nibbuti viditā. Yadabhijānaṃ tathāgato no anayaṃ āpajjati.

Evaṃvādiṃ kho maṃ, bhaggava, evamakkhāyiṃ eke samaṇabrāhmaṇā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: 'viparīto samaṇo gotamo bhikkhavo ca. Samaṇo gotamo evamāha—yasmiṃ samaye subhaṃ vimokkhaṃ upasampajja viharati, sabbaṃ tasmiṃ samaye asubhantveva pajānātī'ti. Na kho panāhaṃ, bhaggava, evaṃ vadāmi: 'yasmiṃ samaye subhaṃ vimokkhaṃ upasampajja viharati, sabbaṃ tasmiṃ samaye asubhantveva pajānātī'ti. Evañca khvāhaṃ, bhaggava, vadāmi: 'yasmiṃ samaye subhaṃ vimokkhaṃ upasampajja viharati, subhantveva tasmiṃ samaye pajānātī'"ti.

"Te ca, bhante, viparītā, ye bhagavantaṃ viparītato dahanti bhikkhavo ca. Evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati. Pahoti me bhagavā tathā dhammaṃ desetuṃ, yathā ahaṃ subhaṃ vimokkhaṃ upasampajja vihareyyan"ti.

"Dukkaraṃ kho etaṃ, bhaggava, tayā aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrāyogena aññatrācariyakena subhaṃ vimokkhaṃ upasampajja viharituṃ. Iṅgha tvaṃ, bhaggava, yo ca te ayaṃ mayi pasādo, tameva tvaṃ sādhukamanurakkhā"ti. "Sace taṃ, bhante, mayā dukkaraṃ aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrāyogena aññatrācariyakena subhaṃ vimokkhaṃ upasampajja viharituṃ. Yo ca me ayaṃ, bhante, bhagavati pasādo, tamevāhaṃ sādhukamanurakkhissāmī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano bhaggavagotto paribbājako bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Pāthikasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Dīgha Nikāya 3

Ambaṭṭhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena icchānaṅgalaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe.

1. Pokkharasātivatthu

Tena kho pana samayena brāhmaṇo pokkharasāti ukkaṭṭhaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā pasenadinā kosalena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Assosi kho brāhmaṇo pokkharasāti: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi icchānaṅgalaṃ anuppatto icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā '. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ, sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

2. Ambaṭṭhamāṇava

Tena kho pana samayena brāhmaṇassa pokkharasātissa ambaṭṭho nāma māṇavo antevāsī hoti ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍuketubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo anuññātapaṭiññāto sake ācariyake tevijjake pāvacane: "yamahaṃ jānāmi taṃ tvaṃ jānāsi; yaṃ tvaṃ jānāsi tamahaṃ jānāmī"ti.

Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ āmantesi: "ayaṃ, tāta ambaṭṭha, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi icchānaṅgalaṃ anuppatto icchānaṅgale viharati icchānaṅgalavanasaṇḍe. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā, arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi

satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ, sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī'ti. Ehi tvaṃ, tāta ambaṭṭha, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ jānāhi, yadi vā taṃ bhavantaṃ gotamaṃ tathāsantaṃyeva saddo abbhuggato, yadi vā no tathā. Yadi vā so bhavaṃ gotamo tādiso, yadi vā na tādiso, tathā mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotamaṃ vedissāmā"ti.

"Yathā kathaṃ panāhaṃ, bho, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ jānissāmi: 'yadi vā taṃ bhavantaṃ gotamaṃ tathāsantaṃyeva saddo abbhuggato, yadi vā no tathā. Yadi vā so bhavaṃ gotamo tādiso, yadi vā na tādiso'"ti?

"Āgatāni kho, tāta ambaṭṭha, amhākaṃ mantesu dvattiṃsa mahāpurisalakkhyehi samannāgatassa mahāpurisassa dveyeva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti. Seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ, hatthiratanaṃ, assaratanaṃ, maṇiratanaṃ, itthiratanaṃ, gahapatiratanaṃ, pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado. Ahaṃ kho pana, tāta ambaṭṭha, mantānaṃ dātā; tvaṃ mantānaṃ paṭiggahetā"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho ambaṭṭho māṇavo brāhmaṇassa pokkharasātissa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā brāhmaṇaṃ pokkharasātiṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā vaḷavārathamāruyha sambahulehi māṇavakehi saddhiṃ yena icchānaṅgalavanasaṇḍo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova ārāmaṃ pāvisi. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho ambaṭṭho māṇavo yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: "kahaṃ nu kho, bho, etarahi so bhavaṃ gotamo viharati? Taṅhi mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya idhūpasaṅkantā"ti.

Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi: "ayaṃ kho ambaṭṭho māṇavo

abhiññātakolañño ceva abhiññātassa ca brāhmaṇassa pokkharasātissa antevāsī. Agaru kho pana bhagavato evarūpehi kulaputtehi saddhiṃ kathāsallāpo hotī"ti. Te ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavocuṃ: "eso, ambaṭṭha, vihāro saṃvutadvāro, tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno āḷindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭehi, vivarissati te bhagavā dvāran"ti.

Atha kho ambaṭṭho māṇavo yena so vihāro saṃvutadvāro, tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno āḷindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭesi. Vivari bhagavā dvāraṃ. Pāvisi ambaṭṭho māṇavo. Māṇavakāpi pavisitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ambaṭṭho pana māṇavo caṅkamantopi nisinnena bhagavatā kañci kañci kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāreti, ṭhitopi nisinnena bhagavatā kañci kañci kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāreti.

Atha kho bhagavā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavoca: "evaṃ nu te, ambaṭṭha, brāhmaṇehi vuddhehi mahallakehi ācariyapācariyehi saddhiṃ kathāsallāpo hoti, yathayidaṃ caraṃ tiṭṭhaṃ nisinnena mayā kiñci kiñci kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretī"ti?

2.1. Paṭhamaibbhavāda

"No hidaṃ, bho gotama. Gacchanto vā hi, bho gotama, gacchantena brāhmaṇo brāhmaṇena saddhiṃ sallapitumarahati, ṭhito vā hi, bho gotama, ṭhitena brāhmaṇo brāhmaṇena saddhiṃ sallapitumarahati, nisinno vā hi, bho gotama, nisinnena brāhmaṇo brāhmaṇena saddhiṃ sallapitumarahati, sayāno vā hi, bho gotama, sayānena brāhmaṇo brāhmaṇena saddhiṃ sallapitumarahati. Ye ca kho te, bho gotama, muṇḍakā samaṇakā ibbhā kaṇhā bandhupādāpaccā, tehipi me saddhiṃ evaṃ kathāsallāpo hoti, yathariva bhotā gotamenā"ti. "Atthikavato kho pana te, ambaṭṭha, idhāgamanaṃ ahosi, yāyeva kho panatthāya āgaccheyyātha, tameva atthaṃ sādhukaṃ manasi kareyyātha. Avusitavāyeva kho pana, bho, ayaṃ ambaṭṭho māṇavo vusitamānī kimaññatra avusitattā"ti.

Atha kho ambaṭṭho māṇavo bhagavatā avusitavādena vuccamāno kupito anattamano bhagavantaṃyeva khuṃsento bhagavantaṃyeva vambhento bhagavantaṃyeva upavadamāno: "samaṇo ca me bho gotamo pāpito bhavissatī"ti bhagavantaṃ etadavoca: "caṇḍā, bho gotama,

sakyajāti; pharusā, bho gotama, sakyajāti; lahusā, bho gotama, sakyajāti; bhassā, bho gotama, sakyajāti; ibbhā santā ibbhā samānā na brāhmaṇe sakkaronti, na brāhmaṇe garuṃ karonti, na brāhmaṇe mānenti, na brāhmaṇe pūjenti, na brāhmaṇe apacāyanti. Tayidaṃ, bho gotama, nacchannaṃ, tayidaṃ nappatirūpaṃ, yadime sakyā ibbhā santā ibbhā samānā na brāhmaṇe sakkaronti, na brāhmaṇe garuṃ karonti, na brāhmaṇe mānenti, na brāhmaṇe pūjenti, na brāhmaṇe apacāyantī"ti. Itiha ambaṭṭho māṇavo idaṃ paṭhamaṃ sakyesu ibbhavādaṃ nipātesi.

2.2. Dutiyaibbhavāda

"Kiṃ pana te, ambaṭṭha, sakyā aparaddhun"ti? "Ekamidāhaṃ, bho gotama, samayaṃ ācariyassa brāhmaṇassa pokkharasātissa kenacideva karaṇīyena kapilavatthuṃ agamāsiṃ. Yena sakyānaṃ sandhāgāraṃ tenupasaṅkamiṃ. Tena kho pana samayena sambahulā sakyā ceva sakyakumārā ca sandhāgāre uccesu āsanesu nisinnā honti aññamaññaṃ aṅgulipatodakehi sañjagghantā saṅkīḷantā, aññadatthu mamaññeva maññe anujagghantā, na maṃ koci āsanenapi nimantesi. Tayidaṃ, bho gotama, nacchannaṃ, tayidaṃ nappatirūpaṃ, yadime sakyā ibbhā santā ibbhā samānā na brāhmaṇe sakkaronti, na brāhmaṇe garuṃ karonti, na brāhmaṇe mānenti, na brāhmaṇe pūjenti, na brāhmaṇe apacāyantī"ti. Itiha ambaṭṭho māṇavo idaṃ dutiyaṃ sakyesu ibbhavādaṃ nipātesi.

2.3. Tatiyaibbhavāda

"Laṭukikāpi kho, ambaṭṭha, sakuṇikā sake kulāvake kāmalāpinī hoti. Sakaṃ kho panetaṃ, ambaṭṭha, sakyānaṃ yadidaṃ kapilavatthuṃ, nārahatāyasmā ambaṭṭho imāya appamattāya abhisajjitun"ti. "Cattārome, bho gotama, vaṇṇā—khattiyā brāhmaṇā vessā suddā. Imesañhi, bho gotama, catunnaṃ vaṇṇānaṃ tayo vaṇṇā—khattiyā ca vessā ca suddā ca—aññadatthu brāhmaṇasseva paricārakā sampajjanti. Tayidaṃ, bho gotama, nacchannaṃ, tayidaṃ nappatirūpaṃ, yadime sakyā ibbhā santā ibbhā samānā na brāhmaṇe sakkaronti, na brāhmaṇe garuṃ karonti, na brāhmaṇe mānenti, na brāhmaṇe pūjenti, na brāhmaṇe apacāyantī"ti. Itiha ambaṭṭho māṇavo idaṃ tatiyaṃ sakyesu ibbhavādaṃ nipātesi.

2.4. Dāsiputtavāda

Atha kho bhagavato etadahosi: "atibāḷhaṃ kho ayaṃ ambaṭṭho

māṇavo sakyesu ibbhavādena nimmādeti, yannūnāhaṃ gottaṃ puccheyyan”ti. Atha kho bhagavā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavoca: “kathaṃ gottosi, ambaṭṭhā”ti? “Kaṇhāyanohamasmi, bho gotamā”ti. “Porāṇaṃ kho pana te, ambaṭṭha, mātāpettikaṃ nāmagottaṃ anussarato ayyaputtā sakyā bhavanti; dāsiputto tvamasi sakyānaṃ. Sakyā kho pana, ambaṭṭha, rājānaṃ okkākaṃ pitāmahaṃ dahanti.

Bhūtapubbaṃ, ambaṭṭha, rājā okkāko yā sā mahesī piyā manāpā, tassā puttassa rajjaṃ pariṇāmetukāmo jeṭṭhakumāre raṭṭhasmā pabbājesi—okkāmukhaṃ karakaṇḍaṃ hatthinikaṃ sinisūraṃ. Te raṭṭhasmā pabbājitā himavantapasse pokkharaṇiyā tīre mahāsākasaṇḍo, tattha vāsaṃ kappesuṃ. Te jātisambhedabhayā sakāhi bhaginīhi saddhiṃ saṃvāsaṃ kappesuṃ.

Atha kho, ambaṭṭha, rājā okkāko amacce pārisajje āmantesi: ‘kahaṃ nu kho, bho, etarahi kumārā sammantī’ti? ‘Atthi, deva, himavantapasse pokkharaṇiyā tīre mahāsākasaṇḍo, tatthetarahi kumārā sammanti. Te jātisambhedabhayā sakāhi bhaginīhi saddhiṃ saṃvāsaṃ kappentī’ti. Atha kho, ambaṭṭha, rājā okkāko udānaṃ udānesi: ‘sakyā vata, bho, kumārā, paramasakyā vata, bho, kumārā’ti. Tadagge kho pana, ambaṭṭha, sakyā paññāyanti; so ca nesaṃ pubbapuriso.

Rañño kho pana, ambaṭṭha, okkākassa disā nāma dāsī ahosi. Sā kaṇhaṃ nāma janesi. Jāto kaṇho pabyāhāsi: ‘dhovatha maṃ, amma, nahāpetha maṃ amma, imasmā maṃ asucismā parimocetha, atthāya vo bhavissāmī’ti. Yathā kho pana, ambaṭṭha, etarahi manussā pisāce disvā ‘pisācā’ti sañjānanti; evameva kho, ambaṭṭha, tena kho pana samayena manussā pisāce ‘kaṇhā’ti sañjānanti. Te evamāhaṃsu: ‘ayaṃ jāto pabyāhāsi, kaṇho jāto, pisāco jāto’ti. Tadagge kho pana, ambaṭṭha, kaṇhāyanā paññāyanti, so ca kaṇhāyanānaṃ pubbapuriso. Iti kho te, ambaṭṭha, porāṇaṃ mātāpettikaṃ nāmagottaṃ anussarato ayyaputtā sakyā bhavanti, dāsiputto tvamasi sakyānan”ti.

Evaṃ vutte, te māṇavakā bhagavantaṃ etadavocuṃ: “mā bhavaṃ gotamo ambaṭṭhaṃ atibāḷhaṃ dāsiputtavādena nimmādesi. Sujāto ca, bho gotama, ambaṭṭho māṇavo, kulaputto ca ambaṭṭho māṇavo, bahussuto ca ambaṭṭho māṇavo, kalyāṇavākkaraṇo ca ambaṭṭho māṇavo, paṇḍito ca ambaṭṭho māṇavo, pahoti ca ambaṭṭho māṇavo bhotā gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun”ti.

Atha kho bhagavā te māṇavake etadavoca: "sace kho tumhākaṃ māṇavakānaṃ evaṃ hoti: 'dujjāto ca ambaṭṭho māṇavo, akulaputto ca ambaṭṭho māṇavo, appassuto ca ambaṭṭho māṇavo, akalyāṇavākkaraṇo ca ambaṭṭho māṇavo, duppañño ca ambaṭṭho māṇavo, na ca pahoti ambaṭṭho māṇavo samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun'ti, tiṭṭhatu ambaṭṭho māṇavo, tumhe mayā saddhiṃ mantavho asmiṃ vacane. Sace pana tumhākaṃ māṇavakānaṃ evaṃ hoti: 'sujāto ca ambaṭṭho māṇavo, kulaputto ca ambaṭṭho māṇavo, bahussuto ca ambaṭṭho māṇavo, kalyāṇavākkaraṇo ca ambaṭṭho māṇavo, paṇḍito ca ambaṭṭho māṇavo, pahoti ca ambaṭṭho māṇavo samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun'ti, tiṭṭhatha tumhe; ambaṭṭho māṇavo mayā saddhiṃ paṭimantetū"ti.

"Sujāto ca, bho gotama, ambaṭṭho māṇavo, kulaputto ca ambaṭṭho māṇavo, bahussuto ca ambaṭṭho māṇavo, kalyāṇavākkaraṇo ca ambaṭṭho māṇavo, paṇḍito ca ambaṭṭho māṇavo, pahoti ca ambaṭṭho māṇavo bhotā gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetuṃ, tuṇhī mayaṃ bhavissāma, ambaṭṭho māṇavo bhotā gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetū"ti.

Atha kho bhagavā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavoca: "ayaṃ kho pana te, ambaṭṭha, sahadhammiko pañho āgacchati, akāmā byākātabbo. Sace tvaṃ na byākarissasi, aññena vā aññaṃ paṭicarissasi, tuṇhī vā bhavissasi, pakkamissasi vā ettheva te sattadhā muddhā phalissati. Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, kinti te sutaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ kutopabhutikā kaṇhāyanā, ko ca kaṇhāyanānaṃ pubbapuriso"ti?

Evaṃ vutte, ambaṭṭho māṇavo tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho bhagavā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavoca: "taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, kinti te sutaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ kutopabhutikā kaṇhāyanā, ko ca kaṇhāyanānaṃ pubbapuriso"ti? Dutiyampi kho ambaṭṭho māṇavo tuṇhī ahosi. Atha kho bhagavā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavoca: "byākarohi dāni, ambaṭṭha, na dāni, te tuṇhībhāvassa kālo. Yo kho, ambaṭṭha, tathāgatena yāvatatiyakaṃ sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho na byākaroti, etthevassa sattadhā muddhā phalissatī"ti.

Tena kho pana samayena vajirapāṇī yakkho mahantaṃ ayokūṭaṃ

ādāya ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ ambaṭṭhassa māṇavassa upari vehāsaṃ ṭhito hoti: "sacāyaṃ ambaṭṭho māṇavo bhagavatā yāvatatiyakaṃ sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho na byākarissati, etthevassa sattadhā muddhaṃ phālessāmī"ti. Taṃ kho pana vajirapāṇiṃ yakkhaṃ bhagavā ceva passati ambaṭṭho ca māṇavo.

Atha kho ambaṭṭho māṇavo bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto bhagavantaṃyeva tāṇaṃ gavesī bhagavantaṃyeva leṇaṃ gavesī bhagavantaṃyeva saraṇaṃ gavesī upanisīditvā bhagavantaṃ etadavoca: "kimetaṃ bhavaṃ gotamo āha? Punabhavaṃ gotamo bravitū"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, kinti te sutaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ kutopabhutikā kaṇhāyanā, ko ca kaṇhāyanānaṃ pubbapuriso"ti? "Evameva me, bho gotama, sutaṃ yatheva bhavaṃ gotamo āha. Tatopabhutikā kaṇhāyanā; so ca kaṇhāyanānaṃ pubbapuriso"ti.

2.5. Ambaṭṭhavaṃsakathā

Evaṃ vutte, te māṇavakā unnādino uccāsaddamahāsaddā ahesuṃ: "dujjāto kira, bho, ambaṭṭho māṇavo; akulaputto kira, bho, ambaṭṭho māṇavo; dāsiputto kira, bho, ambaṭṭho māṇavo sakyānaṃ. Ayyaputtā kira, bho, ambaṭṭhassa māṇavassa sakyā bhavanti. Dhammavādiṃyeva kira mayaṃ samaṇaṃ gotamaṃ apasādetabbaṃ amaññimhā"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi: "atibāḷhaṃ kho ime māṇavakā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ dāsiputtavādena nimmādenti, yannūnāhaṃ parimoceyyan"ti. Atha kho bhagavā te māṇavake etadavoca: "mā kho tumhe, māṇavakā, ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ atibāḷhaṃ dāsiputtavādena nimmādetha. Uḷāro so kaṇho isi ahosi. So dakkhiṇajanapadaṃ gantvā brahmamante adhīyitvā rājānaṃ okkākaṃ upasaṅkamitvā maddarūpiṃ dhītaraṃ yāci. Tassa rājā okkāko: 'ko nevaṃ re ayaṃ mayhaṃ dāsiputto samāno maddarūpiṃ dhītaraṃ yācatī'ti, kupito anattamano khurappaṃ sannayhi. So taṃ khurappaṃ neva asakkhi muñcituṃ, no paṭisaṃharituṃ.

Atha kho, māṇavakā, amaccā pārisajjā kaṇhaṃ isiṃ upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'sotthi, bhaddante, hotu rañño; sotthi, bhaddante, hotu rañño'ti. 'Sotthi bhavissati rañño, api ca rājā yadi adho khurappaṃ muñcissati, yāvatā rañño vijitaṃ, ettāvatā pathavī undriyissatī'ti. 'Sotthi, bhaddante, hotu rañño, sotthi janapadassā'ti. 'Sotthi bhavissati

rañño, sotthi janapadassa, api ca rājā yadi uddhaṃ khurappaṃ muñcissati, yāvatā rañño vijitaṃ, ettāvatā satta vassāni devo na vassissatī'ti. 'Sotthi, bhaddante, hotu rañño sotthi janapadassa devo ca vassatū'ti. 'Sotthi bhavissati rañño sotthi janapadassa devo ca vassissati, api ca rājā jeṭṭhakumāre khurappaṃ patiṭṭhāpetu, sotthi kumāro pallomo bhavissatī'ti. Atha kho, māṇavakā, amaccā okkākassa ārocesuṃ: 'okkāko jeṭṭhakumāre khurappaṃ patiṭṭhāpetu. Sotthi kumāro pallomo bhavissatī'ti. Atha kho rājā okkāko jeṭṭhakumāre khurappaṃ patiṭṭhapesi, sotthi kumāro pallomo samabhavi. Atha kho tassa rājā okkāko bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto brahmadaṇḍena tajjito maddarūpiṃ dhītaraṃ adāsi. Mā kho tumhe, māṇavakā, ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ atibāḷhaṃ dāsiputtavādena nimmādetha, uḷāro so kaṇho isi ahosī"ti.

3. Khattiyaseṭṭhabhāva

Atha kho bhagavā ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ āmantesi: "taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, idha khattiyakumāro brāhmaṇakaññāya saddhiṃ saṃvāsaṃ kappeyya, tesaṃ saṃvāsamanvāya putto jāyetha. Yo so khattiyakumārena brāhmaṇakaññāya putto uppanno, api nu so labhetha brāhmaṇesu āsanaṃ vā udakaṃ vā"ti? "Labhetha, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā"ti? "Bhojeyyuṃ, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā mante vāceyyuṃ vā no vā"ti? "Vāceyyuṃ, bho gotama". "Api nussa itthīsu āvaṭaṃ vā assa anāvaṭaṃ vā"ti? "Anāvaṭaṃ hissa, bho gotama". "Api nu naṃ khattiyā khattiyābhisekena abhisiñceyyun"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Taṃ kissa hetu"? "Mātito hi, bho gotama, anupapanno"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, idha brāhmaṇakumāro khattiyakaññāya saddhiṃ saṃvāsaṃ kappeyya, tesaṃ saṃvāsamanvāya putto jāyetha. Yo so brāhmaṇakumārena khattiyakaññāya putto uppanno, api nu so labhetha brāhmaṇesu āsanaṃ vā udakaṃ vā"ti? "Labhetha, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā"ti? "Bhojeyyuṃ, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā mante vāceyyuṃ vā no vā"ti? "Vāceyyuṃ, bho gotama". "Api nussa itthīsu āvaṭaṃ vā assa anāvaṭaṃ vā"ti? "Anāvaṭaṃ hissa, bho gotama". "Api nu naṃ khattiyā khattiyābhisekena abhisiñceyyun"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Taṃ kissa hetu"? "Pitito hi, bho gotama, anupapanno"ti.

"Iti kho, ambaṭṭha, itthiyā vā itthiṃ karitvā purisena vā purisaṃ karitvā khattiyāva seṭṭhā, hīnā brāhmaṇā. Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, idha brāhmaṇā brāhmaṇaṃ kismiñcideva pakaraṇe khuramuṇḍaṃ karitvā bhassapuṭena vadhitvā raṭṭhā vā nagarā vā pabbājeyyuṃ. Api nu so labhetha brāhmaṇesu āsanaṃ vā udakaṃ vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā mante vāceyyuṃ vā no vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Api nussa itthīsu āvaṭaṃ vā assa anāvaṭaṃ vā"ti? "Āvaṭaṃ hissa, bho gotama".

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, idha khattiyā khattiyaṃ kismiñcideva pakaraṇe khuramuṇḍaṃ karitvā bhassapuṭena vadhitvā raṭṭhā vā nagarā vā pabbājeyyuṃ. Api nu so labhetha brāhmaṇesu āsanaṃ vā udakaṃ vā"ti? "Labhetha, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā bhojeyyuṃ saddhe vā thālipāke vā yaññe vā pāhune vā"ti? "Bhojeyyuṃ, bho gotama". "Api nu naṃ brāhmaṇā mante vāceyyuṃ vā no vā"ti? "Vāceyyuṃ, bho gotama". "Api nussa itthīsu āvaṭaṃ vā assa anāvaṭaṃ vā"ti? "Anāvaṭaṃ hissa, bho gotama".

"Ettāvatā kho, ambaṭṭha, khattiyo paramanihīnataṃ patto hoti, yadeva naṃ khattiyā khuramuṇḍaṃ karitvā bhassapuṭena vadhitvā raṭṭhā vā nagarā vā pabbājenti. Iti kho, ambaṭṭha, yadā khattiyo paramanihīnataṃ patto hoti, tadāpi khattiyāva seṭṭhā, hīnā brāhmaṇā. Brahmunā pesā, ambaṭṭha, sanaṅkumārena gāthā bhāsitā:

'Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse'ti.

Sā kho panesā, ambaṭṭha, brahmunā sanaṅkumārena gāthā sugītā no duggītā, subhāsitā no dubbhāsitā, atthasaṃhitā no anatthasaṃhitā, anumatā mayā. Ahampi hi, ambaṭṭha, evaṃ vadāmi—

Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse"ti.

Bhāṇavāro paṭhamo.

4. Vijjācaraṇakathā

"Katamaṃ pana taṃ, bho gotama, caraṇaṃ, katamā ca pana sā vijjā"ti? "Na kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya jātivādo vā vuccati, gottavādo vā vuccati, mānavādo vā vuccati: 'arahasi vā

maṃ tvaṃ, na vā maṃ tvaṃ arahasī'ti. Yattha kho, ambaṭṭha, āvāho vā hoti, vivāho vā hoti, āvāhavivāho vā hoti, etthetaṃ vuccati jātivādo vā itipi gottavādo vā itipi mānavādo vā itipi: 'arahasi vā maṃ tvaṃ, na vā maṃ tvaṃ arahasī'ti. Ye hi keci, ambaṭṭha, jātivādavinibaddhā vā gottavādavinibaddhā vā mānavādavinibaddhā vā āvāhavivāhavinibaddhā vā, ārakā te anuttarāya vijjācaraṇasampadāya. Pahāya kho, ambaṭṭha, jātivādavinibaddhañca gottavādavinibaddhañca mānavādavinibaddhañca āvāhavivāhavinibaddhañca anuttarāya vijjācaraṇasampadāya sacchikiriyā hotī"ti.

"Katamaṃ pana taṃ, bho gotama, caraṇaṃ, katamā ca sā vijjā"ti? "Idha, ambaṭṭha, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati ... pe ...

So vivicceva kāmehi, vivicca akusalehi dhammehi, savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... idampissa hoti caraṇasmiṃ.

Puna caparaṃ, ambaṭṭha, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... idampissa hoti caraṇasmiṃ.

Puna caparaṃ, ambaṭṭha, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... idampissa hoti caraṇasmiṃ.

Puna caparaṃ, ambaṭṭha, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... idampissa hoti caraṇasmiṃ. Idaṃ kho taṃ, ambaṭṭha,

caraṇaṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... pe ... idampissa hoti vijjāya ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti, idampissa hoti vijjāya. Ayaṃ kho sā, ambaṭṭha, vijjā.

Ayaṃ vuccati, ambaṭṭha, bhikkhu 'vijjāsampanno' itipi, 'caraṇasampanno' itipi, 'vijjācaraṇasampanno' itipi. Imāya ca, ambaṭṭha, vijjāsampadāya caraṇasampadāya ca aññā vijjāsampadā ca caraṇasampadā ca uttaritarā vā paṇītatarā vā natthi.

5. Catuapāyamukha

Imāya kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya cattāri apāyamukhāni bhavanti. Katamāni cattāri? Idha, ambaṭṭha, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā imaññeva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno khārividhamādāya araññāyatanaṃ ajjhogāhati: 'pavattaphalabhojano bhavissāmī'ti. So aññadatthu vijjācaraṇasampannasseva paricārako sampajjati. Imāya kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya idaṃ paṭhamaṃ apāyamukhaṃ bhavati.

Puna caparaṃ, ambaṭṭha, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā imañceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno pavattaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno kudālapiṭakaṃ ādāya araññavanaṃ ajjhogāhati: 'kandamūlaphalabhojano bhavissāmī'ti. So aññadatthu vijjācaraṇasampannasseva paricārako sampajjati. Imāya kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya idaṃ dutiyaṃ apāyamukhaṃ bhavati.

Puna caparaṃ, ambaṭṭha, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā imañceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno pavattaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno kandamūlaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno gāmasāmantaṃ vā nigamasāmantaṃ vā agyāgāraṃ karitvā aggiṃ paricaranto acchati. So aññadatthu vijjācaraṇasampannasseva paricārako sampajjati. Imāya kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya idaṃ tatiyaṃ apāyamukhaṃ bhavati.

Puna caparaṃ, ambaṭṭha, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā imaṃ ceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno pavattaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno kandamūlaphalabhojanatañca

anabhisambhuṇamāno aggipāricariyañca anabhisambhuṇamāno cātumahāpathe catudvāraṃ agāraṃ karitvā acchati: 'yo imāhi catūhi disāhi āgamissati samaṇo vā brāhmaṇo vā, tamahaṃ yathāsatti yathābalaṃ paṭipūjessāmī'ti. So aññadatthu vijjācaraṇasampannasseva paricārako sampajjati. Imāya kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya idaṃ catutthaṃ apāyamukhaṃ bhavati. Imāya kho, ambaṭṭha, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya imāni cattāri apāyamukhāni bhavanti.

Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, api nu tvaṃ imāya anuttarāya vijjācaraṇasampadāya sandissasi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Kocāhaṃ, bho gotama, sācariyako, kā ca anuttarā vijjācaraṇasampadā? Ārakāhaṃ, bho gotama, anuttarāya vijjācaraṇasampadāya sācariyako"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, api nu tvaṃ imañceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno khārividhamādāya araññavanamajjhogāhasi sācariyako: 'pavattaphalabhojano bhavissāmī'"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, api nu tvaṃ imañceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno pavattaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno kudālapiṭakaṃ ādāya araññavanamajjhogāhasi sācariyako: 'kandamūlaphalabhojano bhavissāmī'"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, api nu tvaṃ imañceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno pavattaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno kandamūlaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno gāmasāmantaṃ vā nigamasāmantaṃ vā agyāgāraṃ karitvā aggiṃ paricaranto acchasi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, api nu tvaṃ imañceva anuttaraṃ vijjācaraṇasampadaṃ anabhisambhuṇamāno pavattaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno kandamūlaphalabhojanatañca anabhisambhuṇamāno aggipāricariyañca anabhisambhuṇamāno cātumahāpathe catudvāraṃ agāraṃ karitvā acchasi sācariyako: 'yo imāhi catūhi disāhi āgamissati samaṇo vā brāhmaṇo vā, taṃ mayaṃ yathāsatti yathābalaṃ paṭipūjessāmā'"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Iti kho, ambaṭṭha, imāya ceva tvaṃ anuttarāya vijjācaraṇasampadāya parihīno sācariyako. Ye cime anuttarāya vijjācaraṇasampadāya

cattāri apāyamukhāni bhavanti, tato ca tvaṃ parihīno sācariyako. Bhāsitā kho pana te esā, ambaṭṭha, ācariyena brāhmaṇena pokkharasātinā vācā: 'ke ca muṇḍakā samaṇakā ibbhā kaṇhā bandhupādāpaccā, kā ca tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ sākacchā'ti attanā āpāyikopi aparipūramāno. Passa, ambaṭṭha, yāva aparaddhañca te idaṃ ācariyassa brāhmaṇassa pokkharasātissa.

6. Pubbakaisibhāvānuyoga

Brāhmaṇo kho pana, ambaṭṭha, pokkharasāti rañño pasenadissa kosalassa dattikaṃ bhuñjati. Tassa rājā pasenadi kosalo sammukhībhāvampi na dadāti. Yadāpi tena manteti, tirodussantena manteti. Yassa kho pana, ambaṭṭha, dhammikaṃ payātaṃ bhikkhaṃ paṭiggaṇheyya, kathaṃ tassa rājā pasenadi kosalo sammukhībhāvampi na dadeyya. Passa, ambaṭṭha, yāva aparaddhañca te idaṃ ācariyassa brāhmaṇassa pokkharasātissa.

Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, idha rājā pasenadi kosalo hatthigīvāya vā nisinno assapiṭṭhe vā nisinno rathūpatthare vā ṭhito uggehi vā rājaññehi vā kiñcideva mantanaṃ manteyya. So tamhā padesā apakkamma ekamantaṃ tiṭṭheyya. Atha āgaccheyya suddo vā suddadāso vā, tasmiṃ padese ṭhito tadeva mantanaṃ manteyya: 'evampi rājā pasenadi kosalo āha, evampi rājā pasenadi kosalo āhā'ti. Api nu so rājabhaṇitaṃ vā bhaṇati rājamantanaṃ vā manteti? Ettāvatā so assa rājā vā rājamatto vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Evameva kho tvaṃ, ambaṭṭha, ye te ahesuṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanubhāsanti vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu: 'tyāhaṃ mante adhiyāmi sācariyako'ti, tāvatā tvaṃ bhavissasi isi vā isitthāya vā paṭipannoti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Taṃ kiṃ maññasi, ambaṭṭha, kinti te sutaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ—ye te ahesuṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti tadanubhāsanti bhāsitamanub-

hāsanti vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, evaṃ su te sunhātā suvilittā kappitakesamassū āmukkamaṇikuṇḍalābharaṇā odātavatthavasanā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārenti, seyyathāpi tvaṃ etarahi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"... pe ... Evaṃ su te sālīnaṃ odanaṃ sucimaṃsūpasecanaṃ vicitakāḷakaṃ anekasūpaṃ anekabyañjanaṃ paribhuñjanti, seyyathāpi tvaṃ etarahi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"... pe ... Evaṃ su te veṭhakanatapassāhi nārīhi paricārenti, seyyathāpi tvaṃ etarahi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"... pe ... Evaṃ su te kuttavālehi vaḷavārathehi dīghāhi patodalaṭṭhīhi vāhane vitudentā vipariyāyanti, seyyathāpi tvaṃ etarahi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"... pe ... Evaṃ su te ukkiṇṇaparikhāsu okkhittapalighāsu nagarūpakārikāsu dīghāsivudhehi purisehi rakkhāpenti, seyyathāpi tvaṃ etarahi sācariyako"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Iti kho, ambaṭṭha, neva tvaṃ isi na isitthāya paṭipanno sācariyako. Yassa kho pana, ambaṭṭha, mayi kaṅkhā vā vimati vā so maṃ pañhena, ahaṃ veyyākaraṇena sodhissāmī"ti.

7. Dvelakkhaṇādassana

Atha kho bhagavā vihārā nikkhamma caṅkamaṃ abbhuṭṭhāsi. Ambaṭṭhopi māṇavo vihārā nikkhamma caṅkamaṃ abbhuṭṭhāsi. Atha kho ambaṭṭho māṇavo bhagavantaṃ caṅkamantaṃ anucaṅkamamāno bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni samannesi. Addasā kho ambaṭṭho māṇavo bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya ca.

Atha kho bhagavato etadahosi: "passati kho me ayaṃ ambaṭṭho māṇavo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati— kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi. Yathā addasa ambaṭṭho māṇavo bhagavato kosohitaṃ vatthaguyhaṃ. Atha kho

bhagavā jivhaṃ ninnāmetvā ubhopi kaṇṇasotāni anumasi paṭimasi, ubhopi nāsikasotāni anumasi paṭimasi, kevalampi nalāṭamaṇḍalaṃ jivhāya chādesi. Atha kho ambaṭṭhassa māṇavassa etadahosi: "samannāgato kho samaṇo gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi paripuṇṇehi, no aparipuṇṇehī"ti. Bhagavantaṃ etadavoca: "handa ca dāni mayaṃ, bho gotama, gacchāma, bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tvaṃ, ambaṭṭha, kālaṃ maññasī"ti. Atha kho ambaṭṭho māṇavo vaḷavārathamāruyha pakkāmi.

Tena kho pana samayena brāhmaṇo pokkharasāti ukkaṭṭhāya nikkhamitvā mahatā brāhmaṇagaṇena saddhiṃ sake ārāme nisinno hoti ambaṭṭhaṃyeva māṇavaṃ paṭimānento. Atha kho ambaṭṭho māṇavo yena sako ārāmo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova yena brāhmaṇo pokkharasāti tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā brāhmaṇaṃ pokkharasātiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ brāhmaṇo pokkharasāti etadavoca: "kacci, tāta ambaṭṭha, addasa taṃ bhavantaṃ gotaman"ti? "Addasāma kho mayaṃ, bho, taṃ bhavantaṃ gotaman"ti. "Kacci, tāta ambaṭṭha, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ tathā santaṃyeva saddo abbhuggato no aññathā; kacci pana so bhavaṃ gotamo tādiso no aññādiso"ti? "Tathā santaṃyeva, bho, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saddo abbhuggato no aññathā, tādisova so bhavaṃ gotamo no aññādiso. Samannāgato ca so bhavaṃ gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi paripuṇṇehi no aparipuṇṇehī"ti. "Ahu pana te, tāta ambaṭṭha, samaṇena gotamena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? "Ahu kho me, bho, samaṇena gotamena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti. "Yathā kathaṃ pana te, tāta ambaṭṭha, ahu samaṇena gotamena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? Atha kho ambaṭṭho māṇavo yāvatako ahosi bhagavatā saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ brāhmaṇassa pokkharasātissa ārocesi.

Evaṃ vutte, brāhmaṇo pokkharasāti ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ etadavoca: "aho vata re amhākaṃ, paṇḍitaka, aho vata re amhākaṃ, bahussutaka, aho vata re amhākaṃ, tevijjaka, evarūpena kira, bho, puriso atthacarakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Yadeva kho tvaṃ, ambaṭṭha, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ āsajja āsajja avacāsi, atha kho so bhavaṃ gotamo amhepi evaṃ upaneyya upaneyya avaca. Aho vata re amhākaṃ, paṇḍi-

taka, aho vata re amhākaṃ, bahussutaka, aho vata re amhākaṃ, tevijjaka, evarūpena kira, bho, puriso atthacarakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyā"ti, kupito anattamano ambaṭṭhaṃ māṇavaṃ padasāyeva pavattesi. Icchati ca tāvadeva bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

8. Pokkharasātibuddhūpasaṅkamana

Atha kho te brāhmaṇā brāhmaṇaṃ pokkharasātiṃ etadavocuṃ: "ativikālo kho, bho, ajja samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Svedāni bhavaṃ pokkharasāti samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti. Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā yāne āropetvā ukkāsu dhāriyamānāsu ukkaṭṭhāya niyyāsi, yena icchānaṅgalavanasaṇḍo tena pāyāsi. Yāvatikā yānassa bhūmi yānena gantvā, yānā paccorohitvā pattikova yena bhagavā tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinno kho brāhmaṇo pokkharasāti bhagavantaṃ etadavoca: "āgamā nu khvidha, bho gotama, amhākaṃ antevāsī ambaṭṭho māṇavo"ti? "Āgamā kho te, brāhmaṇa, antevāsī ambaṭṭho māṇavo"ti. "Ahu pana te, bho gotama, ambaṭṭhena māṇavena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? "Ahu kho me, brāhmaṇa, ambaṭṭhena māṇavena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti. "Yathākathaṃ pana te, bho gotama, ahu ambaṭṭhena māṇavena saddhiṃ kocideva kathāsallāpo"ti? Atha kho bhagavā yāvatako ahosi ambaṭṭhena māṇavena saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ brāhmaṇassa pokkharasātissa ārocesi. Evaṃ vutte, brāhmaṇo pokkharasāti bhagavantaṃ etadavoca: "bālo, bho gotama, ambaṭṭho māṇavo, khamatu bhavaṃ gotamo ambaṭṭhassa māṇavassā"ti. "Sukhī hotu, brāhmaṇa, ambaṭṭho māṇavo"ti.

Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakk
samannesi. Addasā kho brāhmaṇo pokkharasāti bhagavato kāye dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā dve. Dvīsu mahāpurisalakkh
kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya ca.

Atha kho bhagavato etadahosi: "passati kho me ayaṃ brāhmaṇo pokkharasāti dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇāni yebhuyyena ṭhapetvā

dve. Dvīsu mahāpurisalakkhaṇesu kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati— kosohite ca vatthaguyhe pahūtajivhatāya cā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhāsi yathā addasa brāhmaṇo pokkharasāti bhagavato kosohitaṃ vatthaguyhaṃ. Atha kho bhagavā jivhaṃ ninnāmetvā ubhopi kaṇṇasotāni anumasi paṭimasi, ubhopi nāsikasotāni anumasi paṭimasi, kevalampi nalāṭamaṇḍalaṃ jivhāya chādesi.

Atha kho brāhmaṇassa pokkharasātissa etadahosi: "samannāgato kho samaṇo gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi paripuṇṇehi no aparipuṇṇehī"ti. Bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me bhavaṃ gotamo ajjatanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti bhagavato adhivāsanaṃ viditvā bhagavato kālaṃ ārocesi: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena brāhmaṇassa pokkharasātissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti bhagavantaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi, māṇavakāpi bhikkhusaṅghaṃ. Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnassa kho brāhmaṇassa pokkharasātissa bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ; kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi brāhmaṇaṃ pokkharasātiṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi— dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva brāhmaṇassa pokkharasātissa tasmiññeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

9. Pokkharasātiupāsakattapaṭivedanā

Atha kho brāhmaṇo pokkharasāti diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho

vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho gotama, saputto sabhariyo sapariso sāmacco bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Yathā ca bhavaṃ gotamo ukkaṭṭhāya aññāni upāsakakulāni upasaṅkamati, evameva bhavaṃ gotamo pokkharasātikulaṃ upasaṅkamatu. Tattha ye te māṇavakā vā māṇavikā vā bhavantaṃ gotamaṃ abhivādessanti vā paccuṭṭhissanti vā āsanaṃ vā udakaṃ vā dassanti cittaṃ vā pasādessanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. "Kalyāṇaṃ vuccati, brāhmaṇā"ti.

Ambaṭṭhasuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Dīgha Nikāya 18

Janavasabhasutta

1. Nātikiyādibyākaraṇa

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Tena kho pana samayena bhagavā parito parito janapadesu paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti kāsikosalesu vajjimallesu cetivaṃsesu kurupañcālesu majjhasūrasenesu: "asu amutra upapanno, asu amutra upapanno. Paropaññāsa nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Sādhikā navuti nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Sātirekāni pañcasatāni nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā"ti.

Assosuṃ kho nātikiyā paricārakā: "bhagavā kira parito parito janapadesu paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti kāsikosalesu vajjimallesu cetivaṃsesu kurupañcālesu majjhasūrasenesu: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno. Paropaññāsa nātikiyā par-

icārakā abbhatītā kālaṅkatā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Sādhikā navuti nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Sātirekāni pañcasatāni nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'"ti. Tena ca nātikiyā paricārakā attamanā ahesuṃ pamuditā pītisomanassajātā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā.

Assosi kho āyasmā ānando: "bhagavā kira parito parito janapadesu paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti kāsikosalesu vajjimallesu cetivaṃsesu kurupañcālesu majjhasūrasenesu: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno. Paropaññāsa nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Sādhikā navuti nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Sātirekāni pañcasatāni nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. Tena ca nātikiyā paricārakā attamanā ahesuṃ pamuditā pītisomanassajātā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā"ti.

2. Ānandaparikathā

Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi: "ime kho panāpi ahesuṃ māgadhakā paricārakā bahū ceva rattaññū ca abbhatītā kālaṅkatā. Suññā maññe aṅgamagadhā aṅgamāgadhakehi paricārakehi abbhatītehi kālaṅkatehi. Te kho panāpi ahesuṃ buddhe pasannā dhamme pasannā saṃghe pasannā sīlesu paripūrakārino. Te abbhatītā kālaṅkatā bhagavatā abyākatā; tesampissa sādhu veyyākaraṇaṃ, bahujano pasīdeyya, tato gaccheyya sugatiṃ. Ayaṃ kho panāpi ahosi rājā māgadho seniyo bimbisāro dhammiko dhammarājā hito brāhmaṇagahapatikānaṃ negamānañceva jānapadānañca. Apissudaṃ manussā kittayamānarūpā viharanti: 'evaṃ no so dhammiko dhammarājā sukhāpetvā kālaṅkato, evaṃ mayaṃ tassa dhammikassa dhammarañño vijite phāsu viharimhā'ti. So kho panāpi ahosi buddhe pasanno dhamme pasanno saṃghe pasanno

sīlesu paripūrakārī. Apissudaṃ manussā evamāhaṃsu: 'yāva maraṇakālāpi rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavantaṃ kittayamānarūpo kālaṅkato'ti. So abbhatīto kālaṅkato bhagavatā abyākato. Tassapissa sādhu veyyākaraṇaṃ bahujano pasīdeyya, tato gaccheyya sugatiṃ. Bhagavato kho pana sambodhi magadhesu. Yattha kho pana bhagavato sambodhi magadhesu, kathaṃ tatra bhagavā māgadhake paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu na byākareyya. Bhagavā ce kho pana māgadhake paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu na byākareyya, dīnamanā tenassu māgadhakā paricārakā; yena kho panassu dīnamanā māgadhakā paricārakā kathaṃ te bhagavā na byākareyyā"ti?

Idamāyasmā ānando māgadhake paricārake ārabbha eko raho anuvicintetvā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bhante: 'bhagavā kira parito parito janapadesu paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu byākaroti kāsikosalesu vajjimallesu cetivaṃsesu kurupañcālesu majjhasūrasenesu: "asu amutra upapanno, asu amutra upapanno. Paropaññāsa nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Sādhikā navuti nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Sātirekāni pañcasatāni nātikiyā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇāti. Tena ca nātikiyā paricārakā attamanā ahesuṃ pamuditā pītisomanassajātā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā"'ti. Ime kho panāpi, bhante, ahesuṃ māgadhakā paricārakā bahū ceva rattaññū ca abbhatītā kālaṅkatā. Suññā maññe aṅgamagadhā aṅgamāgadhakehi paricārakehi abbhatītehi kālaṅkatehi. Te kho panāpi, bhante, ahesuṃ buddhe pasannā dhamme pasannā saṅghe pasannā sīlesu paripūrakārino, te abbhatītā kālaṅkatā bhagavatā abyākatā. Tesampissa sādhu veyyākaraṇaṃ, bahujano pasīdeyya, tato gaccheyya sugatiṃ. Ayaṃ kho panāpi, bhante, ahosi rājā māgadho seniyo bimbisāro dhammiko dhammarājā hito brāhmaṇagahapatikānaṃ negamānañceva jānapadānañca. Apissudaṃ manussā kittayamā-

narūpā viharanti: 'evaṃ no so dhammiko dhammarājā sukhāpetvā kālaṅkato. Evaṃ mayaṃ tassa dhammikassa dhammarañño vijite phāsu viharimhā'ti. So kho panāpi, bhante, ahosi buddhe pasanno dhamme pasanno saṅghe pasanno sīlesu paripūrakārī. Apissudaṃ manussā evamāhaṃsu: 'yāva maraṇakālāpi rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavantaṃ kittayamānarūpo kālaṅkato'ti. So abbhatīto kālaṅkato bhagavatā abyākato; tassapissa sādhu veyyākaraṇaṃ, bahujano pasīdeyya, tato gaccheyya sugatiṃ. Bhagavato kho pana, bhante, sambodhi magadhesu. Yattha kho pana, bhante, bhagavato sambodhi magadhesu, kathaṃ tatra bhagavā māgadhake paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu na byākareyya? Bhagavā ce kho pana, bhante, māgadhake paricārake abbhatīte kālaṅkate upapattīsu na byākareyya, dīnamanā tenassu māgadhakā paricārakā; yena kho panassu dīnamanā māgadhakā paricārakā kathaṃ te bhagavā na byākareyyā"ti. Idamāyasmā ānando māgadhake paricārake ārabbha bhagavato sammukhā parikathaṃ katvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā acirapakkante āyasmante ānande pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya nātikaṃ piṇḍāya pāvisi. Nātike piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto pāde pakkhāletvā giñjakāvasathaṃ pavisitvā māgadhake paricārake ārabbha aṭṭhiṃ katvā manasikatvā sabbaṃ cetasā samannāharitvā paññatte āsane nisīdi: "gatiṃ nesaṃ jānissāmi abhisamparāyaṃ, yaṃgatikā te bhavanto yaṃabhisamparāyā"ti. Addasā kho bhagavā māgadhake paricārake: "yaṃgatikā te bhavanto yaṃabhisamparāyā"ti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito giñjakāvasathā nikkhamitvā vihārapacchāyāyaṃ paññatte āsane nisīdi.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "upasantapadisso, bhante, bhagavā bhātiriva bhagavato mukhavaṇṇo vippasannattā indriyānaṃ. Santena nūnajja, bhante, bhagavā vihārena vihāsī"ti?

"Yadeva kho me tvaṃ, ānanda, māgadhake paricārake ārabbha sammukhā parikathaṃ katvā uṭṭhāyāsanā pakkanto, tadevāhaṃ nātike piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto pāde pakkhāletvā giñjakāvasathaṃ pavisitvā māgadhake paricārake ārabbha aṭṭhiṃ

katvā manasikatvā sabbaṃ cetasā samannāharitvā paññatte āsane nisīdiṃ: 'gatiṃ nesaṃ jānissāmi abhisamparāyaṃ, yaṅgatikā te bhavanto yaṃabhisamparāyā'ti. Addasaṃ kho ahaṃ, ānanda, māgadhake paricārake 'yaṅgatikā te bhavanto yaṃabhisamparāyā'ti.

3. Janavasabhayakkha

Atha kho, ānanda, antarahito yakkho saddamanussāvesi: 'janavasabho ahaṃ, bhagavā; janavasabho ahaṃ, sugatā'ti. Abhijānāsi no tvaṃ, ānanda, ito pubbe evarūpaṃ nāmadheyyaṃ sutaṃ yadidaṃ janavasabho"ti?

"Na kho ahaṃ, bhante, abhijānāmi ito pubbe evarūpaṃ nāmadheyyaṃ sutaṃ yadidaṃ janavasabhoti, api ca me, bhante, lomāni haṭṭhāni 'janavasabho'ti nāmadheyyaṃ sutvā. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: 'na hi nūna so orako yakkho bhavissati yadidaṃ evarūpaṃ nāmadheyyaṃ supaññattaṃ yadidaṃ janavasabho'"ti. "Anantarā kho, ānanda, saddapātubhāvā uḷāravaṇṇo me yakkho sammukhe pāturahosi. Dutiyakampi saddamanussāvesi: 'bimbisāro ahaṃ, bhagavā; bimbisāro ahaṃ, sugatāti. Idaṃ sattamaṃ kho ahaṃ, bhante, vessavaṇassa mahārājassa sahabyataṃ upapajjāmi, so tato cuto manussarājā bhavituṃ pahomi.

Ito satta tato satta, saṃsārāni catuddasa; Nivāsamabhijānāmi, yattha me vusitaṃ pure.

Dīgharattaṃ kho ahaṃ, bhante, avinipāto avinipātaṃ sañjānāmi, āsā ca pana me santiṭṭhati sakadāgāmitāyā'"ti.

"Acchariyamidaṃ āyasmato janavasabhassa yakkhassa, abbhutamidaṃ āyasmato janavasabhassa yakkhassa. 'Dīgharattaṃ kho ahaṃ, bhante, avinipāto avinipātaṃ sañjānāmī'ti ca vadesi, 'āsā ca pana me santiṭṭhati sakadāgāmitāyā'ti ca vadesi, kutonidānaṃ panāyasmā janavasabho yakkho evarūpaṃ uḷāraṃ visesādhigamaṃ sañjānātī"ti? "'Na aññatra, bhagavā, tava sāsanā, na aññatra, sugata, tava sāsanā; yadagge ahaṃ, bhante, bhagavati ekantikato abhippasanno, tadagge ahaṃ, bhante, dīgharattaṃ avinipāto avinipātaṃ sañjānāmi, āsā ca pana me santiṭṭhati sakadāgāmitāya. Idhāhaṃ, bhante, vessavaṇena mahārājena pesito virūḷhakassa mahārājassa santike kenacideva karaṇīyena addasaṃ bhagavantaṃ antarāmagge giñjakāvasathaṃ pavisitvā māgadhake paricārake ārabbha aṭṭhiṃ katvā manasikatvā sabbaṃ cetasā samannāharitvā nisinnaṃ: "gatiṃ nesaṃ jānissāmi abhisamparāyaṃ,

yaṃgatikā te bhavanto yaṃabhisamparāyā"ti. Anacchariyaṃ kho panetaṃ, bhante, yaṃ vessavaṇassa mahārājassa tassaṃ parisāyaṃ bhāsato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: "yaṃgatikā te bhavanto yaṃabhisamparāyā"ti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi: "bhagavantañca dakkhāmi, idañca bhagavato ārocessāmī"ti. Ime kho me, bhante, dvepaccayā bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

4. Devasabhā

Purimāni, bhante, divasāni purimatarāni tadahuposathe pannarase vassūpanāyikāya puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā kevalakappā ca devā tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnā honti sannipatitā. Mahatī ca dibbaparisā samantato nisinnā honti, cattāro ca mahārājāno catuddisā nisinnā honti. Puratthimāya disāya dhataraṭṭho mahārājā pacchimābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā; dakkhiṇāya disāya virūḷhako mahārājā uttarābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā; pacchimāya disāya virūpakkho mahārājā puratthābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā; uttarāya disāya vessavaṇo mahārājā dakkhiṇābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā. Yadā, bhante, kevalakappā ca devā tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnā honti sannipatitā, mahatī ca dibbaparisā samantato nisinnā honti, cattāro ca mahārājāno catuddisā nisinnā honti. Idaṃ nesaṃ hoti āsanasmiṃ; atha pacchā amhākaṃ āsanaṃ hoti. Ye te, bhante, devā bhagavati brahmacariyaṃ caritvā adhunūpapannā tāvatiṃsakāyaṃ, te aññe deve atirocanti vaṇṇena ceva yasasā ca. Tena sudaṃ, bhante, devā tāvatiṃsā attamanā honti pamuditā pītisomanassajātā: "dibbā vata bho kāyā paripūrenti, hāyanti asurakāyā"ti. Atha kho, bhante, sakko devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sampasādaṃ viditvā imāhi gāthāhi anumodi:

"Modanti vata bho devā, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammataṃ.

Nave deve ca passantā, vaṇṇavante yasassine; Sugatasmiṃ brahmacariyaṃ, caritvāna idhāgate.

Te aññe atirocanti, vaṇṇena yasasāyunā; Sāvakā bhūripaññassa, visesūpagatā idha.

Idaṃ disvāna nandanti, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammatan"ti.

Tena sudaṃ, bhante, devā tāvatiṃsā bhiyyoso mattāya attamanā honti pamuditā pītisomanassajātā "dibbā vata, bho, kāyā paripūrenti, hāyanti asurakāyā"ti. Atha kho, bhante, yenatthena devā tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnā honti sannipatitā, taṃ atthaṃ cintayitvā taṃ atthaṃ mantayitvā vuttavacanāpi taṃ cattāro mahārājāno tasmiṃ atthe honti. Paccānusiṭṭhavacanāpi taṃ cattāro mahārājāno tasmiṃ atthe honti, sakesu sakesu āsanesu ṭhitā avipakkantā.

Te vuttavākyā rājāno, paṭiggayhānusāsaniṃ; Vippasannamanā santā, aṭṭhaṃsu samhi āsaneti.

Atha kho, bhante, uttarāya disāya uḷāro āloko sañjāyi, obhāso pāturahosi atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Atha kho, bhante, sakko devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi: "yathā kho, mārisā, nimittāni dissanti, uḷāro āloko sañjāyati, obhāso pātubhavati, brahmā pātubhavissati. Brahmuno hetaṃ pubbanimittaṃ pātubhāvāya yadidaṃ āloko sañjāyati obhāso pātubhavatī"ti.

Yathā nimittā dissanti, brahmā pātubhavissati; Brahmuno hetaṃ nimittaṃ, obhāso vipulo mahāti.

5. Sanaṅkumārakathā

Atha kho, bhante, devā tāvatiṃsā yathāsakesu āsanesu nisīdiṃsu: "obhāsametaṃ ñassāma, yaṃvipāko bhavissati, sacchikatvāva naṃ gamissāmā"ti. Cattāropi mahārājāno yathāsakesu āsanesu nisīdiṃsu: "obhāsametaṃ ñassāma yaṃvipāko bhavissati, sacchikatvāva naṃ gamissāmā"ti. Idaṃ sutvā devā tāvatiṃsā ekaggā samāpajjiṃsu: "obhāsametaṃ ñassāma, yaṃvipāko bhavissati, sacchikatvāva naṃ gamissāmā"ti.

Yadā, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, oḷārikaṃ attabhāvaṃ abhinimminitvā pātubhavati. Yo kho pana, bhante, brahmuno pakativaṇṇo anabhisambhavanīyo so devānaṃ tāvatiṃsānaṃ cakkhupathasmiṃ. Yadā, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, so aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Seyyathāpi, bhante, sovaṇṇo viggaho mānusaṃ viggahaṃ atirocati; evameva kho, bhante, yadā brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, so aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Yadā, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, na tassaṃ parisāyaṃ koci devo abhivādeti vā pac-

cuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Sabbeva tuṇhībhūtā pañjalikā pallaṅkena nisīdanti: "yassadāni devassa pallaṅkaṃ icchissati brahmā sanaṅkumāro, tassa devassa pallaṅke nisīdissatī"ti.

Yassa kho pana, bhante, devassa brahmā sanaṅkumāro pallaṅke nisīdati, uḷāraṃ so labhati devo vedapaṭilābhaṃ; uḷāraṃ so labhati devo somanassapaṭilābhaṃ. Seyyathāpi, bhante, rājā khattiyo muddhāvasitto adhunābhisitto rajjena, uḷāraṃ so labhati vedapaṭilābhaṃ, uḷāraṃ so labhati somanassapaṭilābhaṃ; evameva kho, bhante, yassa devassa brahmā sanaṅkumāro pallaṅke nisīdati, uḷāraṃ so labhati devo vedapaṭilābhaṃ, uḷāraṃ so labhati devo somanassapaṭilābhaṃ. Atha, bhante, brahmā sanaṅkumāro oḷārikaṃ attabhāvaṃ abhinimminitvā kumāravaṇṇī hutvā pañcasikho devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāturahosi. So vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīdi. Seyyathāpi, bhante, balavā puriso supaccatthate vā pallaṅke same vā bhūmibhāge pallaṅkena nisīdeyya; evameva kho, bhante, brahmā sanaṅkumāro vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sampasādaṃ viditvā imāhi gāthāhi anumodi:

"Modanti vata bho devā, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammataṃ.

Nave deve ca passantā, vaṇṇavante yasassine; Sugatasmiṃ brahmacariyaṃ, caritvāna idhāgate.

Te aññe atirocanti, vaṇṇena yasasāyunā; Sāvakā bhūripaññassa, visesūpagatā idha.

Idaṃ disvāna nandanti, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammatan"ti.

Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsittha; imamatthaṃ, bhante, brahmuno sanaṅkumārassa bhāsato aṭṭhaṅgasamannāgato saro hoti vissaṭṭho ca viññeyyo ca mañju ca savanīyo ca bindu ca avisārī ca gambhīro ca ninnādī ca. Yathāparisaṃ kho pana, bhante, brahmā sanaṅkumāro sarena viññāpeti; na cassa bahiddhā parisāya ghoso niccharati. Yassa kho pana, bhante, evaṃ aṭṭhaṅgasamannāgato saro hoti, so vuccati "brahmassaro"ti.

Atha kho, bhante, brahmā sanaṅkumāro tettiṃse attabhāve abhinimminitvā devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pallaṅkena nisīditvā deve tā-

vatiṃse āmantesi: "taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā, yāvañca so bhagavā bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Ye hi keci, bho, buddhaṃ saraṇaṃ gatā dhammaṃ saraṇaṃ gatā saṃghaṃ saraṇaṃ gatā sīlesu paripūrakārino te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā appekacce paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Ye sabbanihīnaṃ kāyaṃ paripūrenti, te gandhabbakāyaṃ paripūrentī"ti.

Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsittha; imamatthaṃ, bhante, brahmuno sanaṅkumārassa bhāsato ghosoyeva devā maññanti: "yvāyaṃ mama pallaṅke svāyaṃ ekova bhāsatī"ti.

Ekasmiṃ bhāsamānasmiṃ, sabbe bhāsanti nimmitā; Ekasmiṃ tuṇhimāsīne, sabbe tuṇhī bhavanti te.

Tadāsu devā maññanti, tāvatiṃsā sahindakā; Yvāyaṃ mama pallaṅkasmiṃ, svāyaṃ ekova bhāsatīti.

Atha kho, bhante, brahmā sanaṅkumāro ekattena attānaṃ upasaṃharati, ekattena attānaṃ upasaṃharitvā sakkassa devānamindassa pallaṅke pallaṅkena nisīditvā deve tāvatiṃse āmantesi:

6. Bhāvitaiddhipāda

"Taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā, yāva supaññattā cime tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro iddhipādā paññattā iddhipahutāya iddhivisavitāya iddhivikubbanatāya. Katame cattāro? Idha bho bhikkhu chandasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Vīriyasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Cittasamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Vīmaṃsāsamādhippadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Ime kho, bho, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro iddhipādā paññattā iddhipahutāya iddhivisavitāya iddhivikubbanatāya.

Ye hi keci bho atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhosuṃ, sabbe te imesaṃyeva catun-

naṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Yepi hi keci bho anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhossanti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Yepi hi keci bho etarahi samaṇā vā brāhmaṇā vā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti, sabbe te imesaṃyeva catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā. Passanti no, bhonto devā tāvatiṃsā, mamapimaṃ evarūpaṃ iddhānubhāvan"ti? "Evaṃ, mahābrahme"ti. "Ahampi kho bho imesaṃyeva catunnañca iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā evaṃ mahiddhiko evaṃmahānubhāvo"ti. Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsittha. Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsitvā deve tāvatiṃse āmantesi:

7. Tividhaokāsādhigama

"Taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā, yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tayo okāsādhigamā anubuddhā sukhassādhigamāya. Katame tayo? Idha bho ekacco saṃsaṭṭho viharati kāmehi saṃsaṭṭho akusalehi dhammehi. So aparena samayena ariyadhammaṃ suṇāti, yoniso manasi karoti, dhammānudhammaṃ paṭipajjati. So ariyadhammassavanaṃ āgamma yonisomanasikāraṃ dhammānudhammappaṭipattiṃ asaṃsaṭṭho viharati kāmehi asaṃsaṭṭho akusalehi dhammehi. Tassa asaṃsaṭṭhassa kāmehi asaṃsaṭṭhassa akusalehi dhammehi uppajjati sukhaṃ, sukhā bhiyyo somanassaṃ. Seyyathāpi, bho, pamudā pāmojjaṃ jāyetha; evameva kho, bho, asaṃsaṭṭhassa kāmehi asaṃsaṭṭhassa akusalehi dhammehi uppajjati sukhaṃ, sukhā bhiyyo somanassaṃ. Ayaṃ kho, bho, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo okāsādhigamo anubuddho sukhassādhigamāya.

Puna caparaṃ, bho, idhekaccassa oḷārikā kāyasaṅkhārā appaṭippassaddhā honti, oḷārikā vacīsaṅkhārā appaṭippassaddhā honti, oḷārikā cittasaṅkhārā appaṭippassaddhā honti. So aparena samayena ariyadhammaṃ suṇāti, yoniso manasi karoti, dhammānudhammaṃ paṭipajjati. Tassa ariyadhammassavanaṃ āgamma yonisomanasikāraṃ dhammānudhammappaṭipattiṃ oḷārikā kāyasaṅkhārā paṭippassambhanti, oḷārikā vacīsaṅkhārā paṭippassambhanti, oḷārikā cittasaṅkhārā paṭippassambhanti. Tassa oḷārikānaṃ kāyasaṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā oḷārikānaṃ vacīsaṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā oḷārikānaṃ

cittasaṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā uppajjati sukhaṃ, sukhā bhiyyo somanassaṃ. Seyyathāpi, bho, pamudā pāmojjaṃ jāyetha; evameva kho bho oḷārikānaṃ kāyasaṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā oḷārikānaṃ vacīsaṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā oḷārikānaṃ cittasaṅkhārānaṃ paṭippassaddhiyā uppajjati sukhaṃ, sukhā bhiyyo somanassaṃ. Ayaṃ kho, bho, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo okāsādhigamo anubuddho sukhassādhigamāya.

Puna caparaṃ, bho, idhekacco 'idaṃ kusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'idaṃ akusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. 'Idaṃ sāvajjaṃ idaṃ anavajjaṃ, idaṃ sevitabbaṃ idaṃ na sevitabbaṃ, idaṃ hīnaṃ idaṃ paṇītaṃ, idaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. So aparena samayena ariyadhammaṃ suṇāti, yoniso manasi karoti, dhammānudhammaṃ paṭipajjati. So ariyadhammassavanaṃ āgamma yonisomanasikāraṃ dhammānudhammappaṭipattiṃ, 'idaṃ kusalan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'idaṃ akusalan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. 'Idaṃ sāvajjaṃ idaṃ anavajjaṃ, idaṃ sevitabbaṃ idaṃ na sevitabbaṃ, idaṃ hīnaṃ idaṃ paṇītaṃ, idaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgan'ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato avijjā pahīyati, vijjā uppajjati. Tassa avijjāvirāgā vijjuppādā uppajjati sukhaṃ, sukhā bhiyyo somanassaṃ. Seyyathāpi, bho, pamudā pāmojjaṃ jāyetha; evameva kho, bho, avijjāvirāgā vijjuppādā uppajjati sukhaṃ, sukhā bhiyyo somanassaṃ. Ayaṃ kho, bho, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyo okāsādhigamo anubuddho sukhassādhigamāya. Ime kho, bho, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tayo okāsādhigamā anubuddhā sukhassādhigamāyā"ti. Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsittha, imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsitvā deve tāvatiṃse āmantesi:

8. Catusatipaṭṭhāna

"Taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā, yāva supaññattā cime tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro satipaṭṭhānā paññattā kusalassādhigamāya. Katame cattāro? Idha, bho, bhikkhu ajjhattaṃ kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattaṃ kāye kāyānupassī viharanto tattha sammā samādhiyati, sammā vippasīdati. So tattha sammā

samāhito sammā vippasanno bahiddhā parakāye ñāṇadassanaṃ abhinibbatteti. Ajjhattaṃ vedanāsu vedanānupassī viharati … pe … bahiddhā paravedanāsu ñāṇadassanaṃ abhinibbatteti. Ajjhattaṃ citte cittānupassī viharati … pe … bahiddhā paracitte ñāṇadassanaṃ abhinibbatteti. Ajjhattaṃ dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ajjhattaṃ dhammesu dhammānupassī viharanto tattha sammā samādhiyati, sammā vippasīdati. So tattha sammā samāhito sammā vippasanno bahiddhā paradhammesu ñāṇadassanaṃ abhinibbatteti. Ime kho, bho, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro satipaṭṭhānā paññattā kusalassādhigamāyā"ti. Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsittha. Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsitvā deve tāvatiṃse āmantesi:

9. Sattasamādhiparikkhāra

"Taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā, yāva supaññattā cime tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena satta samādhiparikkhārā sammāsamādhissa paribhāvanāya sammāsamādhissa pāripūriyā. Katame satta? Sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati. Yā kho, bho, imehi sattahaṅgehi cittassa ekaggatā parikkhatā, ayaṃ vuccati, bho, ariyo sammāsamādhi saupaniso itipi saparikkhāro itipi. Sammādiṭṭhissa, bho, sammāsaṅkappo pahoti, sammāsaṅkappassa sammāvācā pahoti, sammāvācassa sammākammanto pahoti. Sammākammantassa sammāājīvo pahoti, sammāājīvassa sammāvāyāmo pahoti, sammāvāyāmassa sammāsati pahoti, sammāsatissa sammāsamādhi pahoti, sammāsamādhissa sammāñāṇaṃ pahoti, sammāñāṇassa sammāvimutti pahoti. Yañhi taṃ, bho, sammā vadamāno vadeyya: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi apārutā amatassa dvārā 'ti idameva taṃ sammā vadamāno vadeyya. Svākkhāto hi, bho, bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko, akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi apārutā amatassa dvārā.

Ye hi keci, bho, buddhe aveccappasādena samannāgatā, dhamme aveccappasādena samannāgatā, saṅghe aveccappasādena samannāgatā, ariyakantehi sīlehi samannāgatā, ye cime opapātikā dhammav-

inītā sātirekāni catuvīsatisatasahassāni māgadhakā paricārakā abbhatītā kālaṅkatā tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā. Atthi cevettha sakadāgāmino.

Atthāyaṃ itarā pajā, puññābhāgāti me mano; Saṅkhātuṃ nopi sakkomi, musāvādassa ottappan"ti.

Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro bhāsittha, imamatthaṃ, bhante, brahmuno sanaṅkumārassa bhāsato vessavaṇassa mahārājassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, evarūpopi nāma uḷāro satthā bhavissati, evarūpaṃ uḷāraṃ dhammakkhānaṃ, evarūpā uḷārā visesādhigamā paññāyissantī"ti. Atha, bhante, brahmā sanaṅkumāro vessavaṇassa mahārājassa cetasā cetoparivitakkamaññāya vessavaṇaṃ mahārājānaṃ etadavoca: "taṃ kiṃ maññati bhavaṃ vessavaṇo mahārājā atītampi addhānaṃ evarūpo uḷāro satthā ahosi, evarūpaṃ uḷāraṃ dhammakkhānaṃ, evarūpā uḷārā visesādhigamā paññāyiṃsu. Anāgatampi addhānaṃ evarūpo uḷāro satthā bhavissati, evarūpaṃ uḷāraṃ dhammakkhānaṃ, evarūpā uḷārā visesādhigamā paññāyissantī"ti.

Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ abhāsi, imamatthaṃ vessavaṇo mahārājā brahmuno sanaṅkumārassa devānaṃ tāvatiṃsānaṃ bhāsato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ sayaṃ parisāyaṃ ārocesi'".

Imamatthaṃ janavasabho yakkho vessavaṇassa mahārājassa sayaṃ parisāyaṃ bhāsato sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ bhagavato ārocesi. Imamatthaṃ bhagavā janavasabhassa yakkhassa sammukhā sutvā sammukhā paṭiggahetvā sāmañca abhiññāya āyasmato ānandassa ārocesi, imamatthamāyasmā ānando bhagavato sammukhā sutvā sammukhā paṭiggahetvā ārocesi bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Tayidaṃ brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitanti.

Janavasabhasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Dīgha Nikāya 17

Mahāsudassanasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kusinārāyaṃ viharati upavattane mallānaṃ sālavane antarena yamakasālānaṃ parinibbā-

nasamaye. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: " mā, bhante, bhagavā imasmiṃ khuddakanagarake ujjaṅgalanagarake sākhānagarake parinibbāyi. Santi, bhante, aññāni mahānagarāni. Seyyathidaṃ—campā, rājagahaṃ, sāvatthi, sāketaṃ, kosambī, bārāṇasī; ettha bhagavā parinibbāyatu. Ettha bahū khattiyamahāsālā brāhmaṇamahāsālā gahapatimahāsālā tathāgate abhippasannā, te tathāgatassa sarīrapūjaṃ karissantī"ti.

"Mā hevaṃ, ānanda, avaca; mā hevaṃ, ānanda, avaca: 'khuddakanagarakaṃ ujjaṅgalanagarakaṃ sākhānagarakan'ti.

1. Kusāvatīrājadhānī

Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano nāma ahosi khattiyo muddhāvasitto cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa ayaṃ kusinārā kusāvatī nāma rājadhānī ahosi. Puratthimena ca pacchimena ca dvādasayojanāni āyāmena, uttarena ca dakkhiṇena ca sattayojanāni vitthārena. Kusāvatī, ānanda, rājadhānī iddhā ceva ahosi phītā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca. Seyyathāpi, ānanda, devānaṃ āḷakamandā nāma rājadhānī iddhā ceva hoti phītā ca bahujanā ca ākiṇṇayakkhā ca subhikkhā ca; evameva kho, ānanda, kusāvatī rājadhānī iddhā ceva ahosi phītā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca. Kusāvatī, ānanda, rājadhānī dasahi saddehi avivittā ahosi divā ceva rattiñca, seyyathidaṃ—hatthisaddena assasaddena rathasaddena bherisaddena mudiṅgasaddena vīṇāsaddena gītasaddena saṅkhasaddena sammasaddena pāṇitāḷasaddena 'asnātha pivatha khādathā'ti dasamena saddena.

Kusāvatī, ānanda, rājadhānī sattahi pākārehi parikkhittā ahosi. Eko pākāro sovaṇṇamayo, eko rūpiyamayo, eko veḷuriyamayo, eko phalikamayo, eko lohitaṅkamayo, eko masāragallamayo, eko sabbaratanamayo. Kusāvatiyā, ānanda, rājadhāniyā catunnaṃ vaṇṇānaṃ dvārāni ahesuṃ. Ekaṃ dvāraṃ sovaṇṇamayaṃ, ekaṃ rūpiyamayaṃ, ekaṃ veḷuriyamayaṃ, ekaṃ phalikamayaṃ. Ekekasmiṃ dvāre satta satta esikā nikhātā ahesuṃ tiporisaṅgā tiporisanikhātā dvādasaporisā ubbedhena. Ekā esikā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā, ekā veḷuriyamayā, ekā phalikamayā, ekā lohitaṅkamayā, ekā masāragallamayā, ekā sab-

baratanamayā.

Kusāvatī, ānanda, rājadhānī sattahi tālapantīhi parikkhittā ahosi. Ekā tālapanti sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā, ekā veḷuriyamayā, ekā phalikamayā, ekā lohitaṅkamayā, ekā masāragallamayā, ekā sabbaratanamayā. Sovaṇṇamayassa tālassa sovaṇṇamayo khandho ahosi, rūpiyamayāni pattāni ca phalāni ca. Rūpiyamayassa tālassa rūpiyamayo khandho ahosi, sovaṇṇamayāni pattāni ca phalāni ca. Veḷuriyamayassa tālassa veḷuriyamayo khandho ahosi, phalikamayāni pattāni ca phalāni ca. Phalikamayassa tālassa phalikamayo khandho ahosi, veḷuriyamayāni pattāni ca phalāni ca. Lohitaṅkamayassa tālassa lohitaṅkamayo khandho ahosi, masāragallamayāni pattāni ca phalāni ca. Masāragallamayassa tālassa masāragallamayo khandho ahosi, lohitaṅkamayāni pattāni ca phalāni ca. Sabbaratanamayassa tālassa sabbaratanamayo khandho ahosi, sabbaratanamayāni pattāni ca phalāni ca. Tāsaṃ kho panānanda, tālapantīnaṃ vāteritānaṃ saddo ahosi vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca. Seyyathāpi, ānanda, pañcaṅgikassa tūriyassa suvinītassa suppaṭitāḷitassa sukusalehi samannāhatassa saddo hoti vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca; evameva kho, ānanda, tāsaṃ tālapantīnaṃ vāteritānaṃ saddo ahosi vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca. Ye kho panānanda, tena samayena kusāvatiyā rājadhāniyā dhuttā ahesuṃ soṇḍā pipāsā, te tāsaṃ tālapantīnaṃ vāteritānaṃ saddena paricāresuṃ.

2. Sattaratanasamannāgata

2.1. Cakkaratana

Rājā, ānanda, mahāsudassano sattahi ratanehi samannāgato ahosi catūhi ca iddhīhi. Katamehi sattahi? Idhānanda, rañño mahāsudassanassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pāturahosi sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ. Disvā rañño mahāsudassanassa etadahosi: ‘sutaṃ kho pana metaṃ: “yassa rañño khattiyassa muddhāvasittassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pātubhavati sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ, so hoti rājā cakkavattī”ti. Assaṃ nu kho ahaṃ rājā cakkavattī’ti.

Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ ut-

tarāsaṅgaṃ karitvā vāmena hatthena suvaṇṇabhiṅkāraṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena cakkaratanaṃ abbhukkiri: 'pavattatu bhavaṃ cakkaratanaṃ, abhivijinātu bhavaṃ cakkaratanan'ti. Atha kho taṃ, ānanda, cakkaratanaṃ puratthimaṃ disaṃ pavatti, anvadeva rājā mahāsudassano saddhiṃ caturaṅginiyā senāya, yasmiṃ kho panānanda, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāsi, tattha rājā mahāsudassano vāsaṃ upagacchi saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Ye kho panānanda, puratthimāya disāya paṭirājāno, te rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja, svāgataṃ te, mahārāja, sakaṃ te, mahārāja, anusāsa, mahārājā'ti. Rājā mahāsudassano evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ na ādātabbaṃ, kāmesu micchā na caritabbā, musā na bhaṇitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ, yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho panānanda, puratthimāya disāya paṭirājāno, te rañño mahāsudassanassa anuyantā ahesuṃ. Atha kho taṃ, ānanda, cakkaratanaṃ puratthimaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā dakkhiṇaṃ disaṃ pavatti ... pe ... dakkhiṇaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā pacchimaṃ disaṃ pavatti ... pe ... pacchimaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā uttaraṃ disaṃ pavatti, anvadeva rājā mahāsudassano saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Yasmiṃ kho panānanda, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāsi, tattha rājā mahāsudassano vāsaṃ upagacchi saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Ye kho panānanda, uttarāya disāya paṭirājāno, te rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja, svāgataṃ te, mahārāja, sakaṃ te, mahārāja, anusāsa, mahārājā'ti. Rājā mahāsudassano evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ na ādātabbaṃ, kāmesu micchā na caritabbā, musā na bhaṇitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ, yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho panānanda, uttarāya disāya paṭirājāno, te rañño mahāsudassanassa anuyantā ahesuṃ.

Atha kho taṃ, ānanda, cakkaratanaṃ samuddapariyantaṃ pathaviṃ abhivijinitvā kusāvatiṃ rājadhāniṃ paccāgantvā rañño mahāsudassanassa antepuradvāre atthakaraṇapamukhe akkhāhataṃ maññe aṭṭhāsi rañño mahāsudassanassa antepuraṃ upasobhayamānaṃ. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ cakkaratanaṃ pāturahosi.

2.2. Hatthiratana

Puna caparaṃ, ānanda, rañño mahāsudassanassa hatthiratanaṃ pāturahosi sabbaseto sattappatiṭṭho iddhimā vehāsaṅgamo uposatho

nāma nāgarājā. Taṃ disvā rañño mahāsudassanassa cittaṃ pasīdi: 'bhaddakaṃ vata bho hatthiyānaṃ, sace damathaṃ upeyyā'ti. Atha kho taṃ, ānanda, hatthiratanaṃ—seyyathāpi nāma gandhahatthājāniyo dīgharattaṃ suparidanto; evameva damathaṃ upagacchi. Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano tameva hatthiratanaṃ vīmaṃsamāno pubbaṇhasamayaṃ abhiruhitvā samuddapariyantaṃ pathaviṃ anuyāyitvā kusāvatiṃ rājadhāniṃ paccāgantvā pātarāsamakāsi. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ hatthiratanaṃ pāturahosi.

2.3. Assaratana

Puna caparaṃ, ānanda, rañño mahāsudassanassa assaratanaṃ pāturahosi sabbaseto kāḷasīso muñjakeso iddhimā vehāsaṅgamo valāhako nāma assarājā. Taṃ disvā rañño mahāsudassanassa cittaṃ pasīdi: 'bhaddakaṃ vata bho assayānaṃ sace damathaṃ upeyyā'ti. Atha kho taṃ, ānanda, assaratanaṃ seyyathāpi nāma bhaddo assājāniyo dīgharattaṃ suparidanto; evameva damathaṃ upagacchi. Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano tameva assaratanaṃ vīmaṃsamāno pubbaṇhasamayaṃ abhiruhitvā samuddapariyantaṃ pathaviṃ anuyāyitvā kusāvatiṃ rājadhāniṃ paccāgantvā pātarāsamakāsi. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ assaratanaṃ pāturahosi.

2.4. Maṇiratana

Puna caparaṃ, ānanda, rañño mahāsudassanassa maṇiratanaṃ pāturahosi. So ahosi maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno anāvilo sabbākārasampanno. Tassa kho panānanda, maṇiratanassa ābhā samantā yojanaṃ phuṭā ahosi. Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano tameva maṇiratanaṃ vīmaṃsamāno caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā maṇiṃ dhajaggaṃ āropetvā rattandhakāratimisāya pāyāsi. Ye kho panānanda, samantā gāmā ahesuṃ, te tenobhāsena kammante payojesuṃ divāti maññamānā. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ maṇiratanaṃ pāturahosi.

2.5. Itthiratana

Puna caparaṃ, ānanda, rañño mahāsudassanassa itthiratanaṃ pāturahosi abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā nātidīghā nātirassā nātikisā nātithūlā nātikāḷikā nāccodātā atikkantā mānusivaṇṇaṃ appattā dibbavaṇṇaṃ. Tassa kho panānanda, itthiratanassa evarūpo kāyasamphasso hoti, seyyathāpi

nāma tūlapicuno vā kappāsapicuno vā. Tassa kho panānanda, itthiratanassa sīte uṇhāni gattāni honti, uṇhe sītāni. Tassa kho panānanda, itthiratanassa kāyato candanagandho vāyati, mukhato uppalagandho. Taṃ kho panānanda, itthiratanaṃ rañño mahāsudassanassa pubbuṭṭhāyinī ahosi pacchānipātinī kiṃkārapaṭissāvinī manāpacārinī piyavādinī. Taṃ kho panānanda, itthiratanaṃ rājānaṃ mahāsudassanaṃ manasāpi no aticari, kuto pana kāyena. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ itthiratanaṃ pāturahosi.

2.6. Gahapatiratana

Puna caparaṃ, ānanda, rañño mahāsudassanassa gahapatiratanaṃ pāturahosi. Tassa kammavipākajaṃ dibbacakkhu pāturahosi yena nidhiṃ passati sassāmikampi assāmikampi. So rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāha: 'appossukko tvaṃ, deva, hohi, ahaṃ te dhanena dhanakaraṇīyaṃ karissāmī'ti. Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano tameva gahapatiratanaṃ vīmaṃsamāno nāvaṃ abhiruhitvā majjhe gaṅgāya nadiyā sotaṃ ogāhitvā gahapatiratanaṃ etadavoca: 'attho me, gahapati, hiraññasuvaṇṇenā'ti. 'Tena hi, mahārāja, ekaṃ tīraṃ nāvā upetū'ti. 'Idheva me, gahapati, attho hiraññasuvaṇṇenā'ti. Atha kho taṃ, ānanda, gahapatiratanaṃ ubhohi hatthehi udakaṃ omasitvā pūraṃ hiraññasuvaṇṇassa kumbhiṃ uddharitvā rājānaṃ mahāsudassanaṃ etadavoca: 'alamettāvatā, mahārāja, katamettāvatā, mahārāja, pūjitamettāvatā, mahārājā'ti? Rājā mahāsudassano evamāha: 'alamettāvatā, gahapati, katamettāvatā, gahapati, pūjitamettāvatā, gahapatī'ti. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ gahapatiratanaṃ pāturahosi.

2.7. Pariṇāyakaratana

Puna caparaṃ, ānanda, rañño mahāsudassanassa pariṇāyakaratanaṃ pāturahosi paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo rājānaṃ mahāsudassanaṃ upayāpetabbaṃ upayāpetuṃ, apayāpetabbaṃ apayāpetuṃ, ṭhapetabbaṃ ṭhapetuṃ. So rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāha: 'appossukko tvaṃ, deva, hohi, ahamanusāsissāmī'ti. Rañño, ānanda, mahāsudassanassa evarūpaṃ pariṇāyakaratanaṃ pāturahosi.

Rājā, ānanda, mahāsudassano imehi sattahi ratanehi samannāgato ahosi.

3. Catuiddhisamannāgata

Rājā, ānanda, mahāsudassano catūhi iddhīhi samannāgato ahosi. Katamāhi catūhi iddhīhi? Idhānanda, rājā mahāsudassano abhirūpo ahosi dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato ativiya aññehi manussehi. Rājā, ānanda, mahāsudassano imāya paṭhamāya iddhiyā samannāgato ahosi.

Puna caparaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano dīghāyuko ahosi ciraṭṭhitiko ativiya aññehi manussehi. Rājā, ānanda, mahāsudassano imāya dutiyāya iddhiyā samannāgato ahosi.

Puna caparaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano appābādho ahosi appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya ativiya aññehi manussehi. Rājā, ānanda, mahāsudassano imāya tatiyāya iddhiyā samannāgato ahosi.

Puna caparaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano brāhmaṇagahapatikānaṃ piyo ahosi manāpo. Seyyathāpi, ānanda, pitā puttānaṃ piyo hoti manāpo; evameva kho, ānanda, rājā mahāsudassano brāhmaṇagahapatikānaṃ piyo ahosi manāpo. Raññopi, ānanda, mahāsudassanassa brāhmaṇagahapatikā piyā ahesuṃ manāpā. Seyyathāpi, ānanda, pitu puttā piyā honti manāpā; evameva kho, ānanda, raññopi mahāsudassanassa brāhmaṇagahapatikā piyā ahesuṃ manāpā.

Bhūtapubbaṃ, ānanda, rājā mahāsudassano caturaṅginiyā senāya uyyānabhūmiṃ niyyāsi. Atha kho, ānanda, brāhmaṇagahapatikā rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ataramāno, deva, yāhi, yathā taṃ mayaṃ cirataraṃ passeyyāmā'ti. Rājāpi, ānanda, mahāsudassano sārathiṃ āmantesi: 'ataramāno, sārathi, rathaṃ pesehi, yathā ahaṃ brāhmaṇagahapatike cirataraṃ passeyyan'ti. Rājā, ānanda, mahāsudassano imāya catutthiyā iddhiyā samannāgato ahosi. Rājā, ānanda, mahāsudassano imāhi catūhi iddhīhi samannāgato ahosi.

4. Dhammapāsādapokkharaṇī

Atha kho, ānanda, raññho mahāsudassanassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ imāsu tālantarikāsu dhanusate dhanusate pokkharaṇiyo māpeyyan'ti.

Māpesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano tāsu tālantarikāsu dhanusate dhanusate pokkharaṇiyo. Tā kho panānanda, pokkharaṇiyo catunnaṃ vaṇṇānaṃ iṭṭhakāhi citā ahesuṃ—ekā iṭṭhakā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā, ekā veḷuriyamayā, ekā phalikamayā.

Tāsu kho panānanda, pokkharaṇīsu cattāri cattāri sopānāni ahe-

suṃ catunnaṃ vaṇṇānaṃ, ekaṃ sopānaṃ sovaṇṇamayaṃ ekaṃ rūpiyamayaṃ ekaṃ veḷuriyamayaṃ ekaṃ phalikamayaṃ. Sovaṇṇamayassa sopānassa sovaṇṇamayā thambhā ahesuṃ, rūpiyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Rūpiyamayassa sopānassa rūpiyamayā thambhā ahesuṃ, sovaṇṇamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Veḷuriyamayassa sopānassa veḷuriyamayā thambhā ahesuṃ, phalikamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Phalikamayassa sopānassa phalikamayā thambhā ahesuṃ, veḷuriyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Tā kho panānanda, pokkharaṇiyo dvīhi vedikāhi parikkhittā ahesuṃ ekā vedikā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā. Sovaṇṇamayāya vedikāya sovaṇṇamayā thambhā ahesuṃ, rūpiyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Rūpiyamayāya vedikāya rūpiyamayā thambhā ahesuṃ, sovaṇṇamayā sūciyo ca uṇhīsañca.

Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ imāsu pokkharaṇīsu evarūpaṃ mālaṃ ropāpeyyaṃ uppalaṃ padumaṃ kumudaṃ puṇḍarīkaṃ sabbotukaṃ sabbajanassa anāvaṭan'ti. Ropāpesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano tāsu pokkharaṇīsu evarūpaṃ mālaṃ uppalaṃ padumaṃ kumudaṃ puṇḍarīkaṃ sabbotukaṃ sabbajanassa anāvaṭaṃ.

Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ imāsaṃ pokkharaṇīnaṃ tīre nhāpake purise ṭhapeyyaṃ, ye āgatāgataṃ janaṃ nhāpessantī'ti. Ṭhapesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano tāsaṃ pokkharaṇīnaṃ tīre nhāpake purise, ye āgatāgataṃ janaṃ nhāpesuṃ.

Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ imāsaṃ pokkharaṇīnaṃ tīre evarūpaṃ dānaṃ paṭṭhapeyyaṃ—annaṃ annaṭṭhikassa, pānaṃ pānaṭṭhikassa, vatthaṃ vatthaṭṭhikassa, yānaṃ yānaṭṭhikassa, sayanaṃ sayanaṭṭhikassa, itthiṃ itthiṭṭhikassa, hiraññaṃ hiraññaṭṭhikassa, suvaṇṇaṃ suvaṇṇaṭṭhikassā'ti. Paṭṭhapesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano tāsaṃ pokkharaṇīnaṃ tīre evarūpaṃ dānaṃ—annaṃ annaṭṭhikassa, pānaṃ pānaṭṭhikassa, vatthaṃ vatthaṭṭhikassa, yānaṃ yānaṭṭhikassa, sayanaṃ sayanaṭṭhikassa, itthiṃ itthiṭṭhikassa, hiraññaṃ hiraññaṭṭhikassa, suvaṇṇaṃ suvaṇṇaṭṭhikassa.

Atha kho, ānanda, brāhmaṇagahapatikā pahūtaṃ sāpateyyaṃ ādāya rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'idaṃ, deva, pahūtaṃ sāpateyyaṃ devaññeva uddissa ābhataṃ, taṃ devo paṭig-

gaṇhatū'ti. 'Alaṃ, bho, mamapidaṃ pahūtaṃ sāpateyyaṃ dhammikena balinā abhisaṅkhataṃ, tañca vo hotu, ito ca bhiyyo harathā'ti. Te rañña paṭikkhittā ekamantaṃ apakkamma evaṃ samacintesuṃ: 'na kho etaṃ amhākaṃ patirūpaṃ, yaṃ mayaṃ imāni sāpateyyāni punadeva sakāni gharāni paṭihareyyāma. Yannūna mayaṃ rañño mahāsudassanassa nivesanaṃ māpeyyāmā'ti. Te rājānaṃ mahāsudassanaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'nivesanaṃ te, deva, māpessāmā'ti. Adhivāsesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano tuṇhībhāvena.

Atha kho, ānanda, sakko devānamindo rañño mahāsudassanassa cetasā cetoparivitakkamaññāya vissakammaṃ devaputtaṃ āmantesi: 'ehi tvaṃ, samma vissakamma, rañño mahāsudassanassa nivesanaṃ māpehi dhammaṃ nāma pāsādan'ti. 'Evaṃ, bhaddantavā'ti kho, ānanda, vissakammo devaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—devesu tāvatiṃsesu antarahito rañño mahāsudassanassa purato pāturahosi. Atha kho, ānanda, vissakammo devaputto rājānaṃ mahāsudassanaṃ etadavoca: 'nivesanaṃ te, deva, māpessāmi dhammaṃ nāma pāsādan'ti. Adhivāsesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano tuṇhībhāvena.

Māpesi kho, ānanda, vissakammo devaputto rañño mahāsudassanassa nivesanaṃ dhammaṃ nāma pāsādaṃ. Dhammo, ānanda, pāsādo puratthimena pacchimena ca yojanaṃ āyāmena ahosi. Uttarena dakkhiṇena ca aḍḍhayojanaṃ vitthārena. Dhammassa, ānanda, pāsādassa tiporisaṃ uccatarena vatthu citaṃ ahosi catunnaṃ vaṇṇānaṃ iṭṭhakāhi—ekā iṭṭhakā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā, ekā veḷuriyamayā, ekā phalikamayā.

Dhammassa, ānanda, pāsādassa caturāsītithambhasahassāni ahesuṃ catunnaṃ vaṇṇānaṃ—eko thambho sovaṇṇamayo, eko rūpiyamayo, eko veḷuriyamayo, eko phalikamayo. Dhammo, ānanda, pāsādo catunnaṃ vaṇṇānaṃ phalakehi santhato ahosi—ekaṃ phalakaṃ sovaṇṇamayaṃ, ekaṃ rūpiyamayaṃ, ekaṃ veḷuriyamayaṃ, ekaṃ phalikamayaṃ.

Dhammassa, ānanda, pāsādassa catuvīsati sopānāni ahesuṃ catunnaṃ vaṇṇānaṃ— ekaṃ sopānaṃ sovaṇṇamayaṃ, ekaṃ rūpiyamayaṃ, ekaṃ veḷuriyamayaṃ, ekaṃ phalikamayaṃ. Sovaṇṇamayassa sopā-

nassa sovaṇṇamayā thambhā ahesuṃ rūpiyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Rūpiyamayassa sopānassa rūpiyamayā thambhā ahesuṃ sovaṇṇamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Veḷuriyamayassa sopānassa veḷuriyamayā thambhā ahesuṃ phalikamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Phalikamayassa sopānassa phalikamayā thambhā ahesuṃ veḷuriyamayā sūciyo ca uṇhīsañca.

Dhamme, ānanda, pāsāde caturāsītikūṭāgārasahassāni ahesuṃ catunnaṃ vaṇṇānaṃ—ekaṃ kūṭāgāraṃ sovaṇṇamayaṃ, ekaṃ rūpiyamayaṃ, ekaṃ veḷuriyamayaṃ, ekaṃ phalikamayaṃ. Sovaṇṇamaye kūṭāgāre rūpiyamayo pallaṅko paññatto ahosi, rūpiyamaye kūṭāgāre sovaṇṇamayo pallaṅko paññatto ahosi, veḷuriyamaye kūṭāgāre dantamayo pallaṅko paññatto ahosi, phalikamaye kūṭāgāre sāramayo pallaṅko paññatto ahosi. Sovaṇṇamayassa kūṭāgārassa dvāre rūpiyamayo tālo ṭhito ahosi, tassa rūpiyamayo khandho sovaṇṇamayāni pattāni ca phalāni ca. Rūpiyamayassa kūṭāgārassa dvāre sovaṇṇamayo tālo ṭhito ahosi, tassa sovaṇṇamayo khandho, rūpiyamayāni pattāni ca phalāni ca. Veḷuriyamayassa kūṭāgārassa dvāre phalikamayo tālo ṭhito ahosi, tassa phalikamayo khandho, veḷuriyamayāni pattāni ca phalāni ca. Phalikamayassa kūṭāgārassa dvāre veḷuriyamayo tālo ṭhito ahosi, tassa veḷuriyamayo khandho, phalikamayāni pattāni ca phalāni ca.

Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: ‘yannūnāhaṃ mahāviyūhassa kūṭāgārassa dvāre sabbasovaṇṇamayaṃ tālavanaṃ māpeyyaṃ, yattha divāvihāraṃ nisīdissāmī’ti. Māpesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano mahāviyūhassa kūṭāgārassa dvāre sabbasovaṇṇamayaṃ tālavanaṃ, yattha divāvihāraṃ nisīdi. Dhammo, ānanda, pāsādo dvīhi vedikāhi parikkhitto ahosi, ekā vedikā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā. Sovaṇṇamayāya vedikāya sovaṇṇamayā thambhā ahesuṃ, rūpiyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Rūpiyamayāya vedikāya rūpiyamayā thambhā ahesuṃ, sovaṇṇamayā sūciyo ca uṇhīsañca.

Dhammo, ānanda, pāsādo dvīhi kiṅkiṇikajālehi parikkhitto ahosi—ekaṃ jālaṃ sovaṇṇamayaṃ ekaṃ rūpiyamayaṃ. Sovaṇṇamayassa jālassa rūpiyamayā kiṅkiṇikā ahesuṃ, rūpiyamayassa jālassa sovaṇṇamayā kiṅkiṇikā ahesuṃ. Tesaṃ kho panānanda, kiṅkiṇikajālānaṃ vāteritānaṃ saddo ahosi vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca. Seyyathāpi, ānanda, pañcaṅgikassa tūriyassa suvinītassa suppaṭitāḷitassa sukusalehi samannāhatassa saddo hoti, vaggu ca rajanīyo ca

khamanīyo ca madanīyo ca; evameva kho, ānanda, tesaṃ kiṅkiṇikajālānaṃ vāteritānaṃ saddo ahosi vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca. Ye kho panānanda, tena samayena kusāvatiyā rājadhāniyā dhuttā ahesuṃ soṇḍā pipāsā, te tesaṃ kiṅkiṇikajālānaṃ vāteritānaṃ saddena paricāresuṃ. Niṭṭhito kho panānanda, dhammo pāsādo duddikkho ahosi musati cakkhūni. Seyyathāpi, ānanda, vassānaṃ pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabhaṃ abbhussakkamāno duddikkho hoti musati cakkhūni; evameva kho, ānanda, dhammo pāsādo duddikkho ahosi musati cakkhūni.

Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ dhammassa pāsādassa purato dhammaṃ nāma pokkharaṇiṃ māpeyyan'ti. Māpesi kho, ānanda, rājā mahāsudassano dhammassa pāsādassa purato dhammaṃ nāma pokkharaṇiṃ. Dhammā, ānanda, pokkharaṇī puratthimena pacchimena ca yojanaṃ āyāmena ahosi, uttarena dakkhiṇena ca aḍḍhayojanaṃ vitthārena. Dhammā, ānanda, pokkharaṇī catunnaṃ vaṇṇānaṃ iṭṭhakāhi citā ahosi—ekā iṭṭhakā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā, ekā veḷuriyamayā, ekā phalikamayā.

Dhammāya, ānanda, pokkharaṇiyā catuvīsati sopānāni ahesuṃ catunnaṃ vaṇṇānaṃ— ekaṃ sopānaṃ sovaṇṇamayaṃ, ekaṃ rūpiyamayaṃ, ekaṃ veḷuriyamayaṃ, ekaṃ phalikamayaṃ. Sovaṇṇamayassa sopānassa sovaṇṇamayā thambhā ahesuṃ rūpiyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Rūpiyamayassa sopānassa rūpiyamayā thambhā ahesuṃ sovaṇṇamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Veḷuriyamayassa sopānassa veḷuriyamayā thambhā ahesuṃ phalikamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Phalikamayassa sopānassa phalikamayā thambhā ahesuṃ veḷuriyamayā sūciyo ca uṇhīsañca.

Dhammā, ānanda, pokkharaṇī dvīhi vedikāhi parikkhittā ahosi—ekā vedikā sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā. Sovaṇṇamayāya vedikāya sovaṇṇamayā thambhā ahesuṃ rūpiyamayā sūciyo ca uṇhīsañca. Rūpiyamayāya vedikāya rūpiyamayā thambhā ahesuṃ sovaṇṇamayā sūciyo ca uṇhīsañca.

Dhammā, ānanda, pokkharaṇī sattahi tālapantīhi parikkhittā ahosi—ekā tālapanti sovaṇṇamayā, ekā rūpiyamayā, ekā veḷuriyamayā, ekā phalikamayā, ekā lohitaṅkamayā, ekā masāragallamayā, ekā sabbaratanamayā. Sovaṇṇamayassa tālassa sovaṇṇamayo khandho ahosi rūpiyamayāni pattāni ca phalāni ca. Rūpiyamayassa tālassa rūpiyamayo khandho

ahosi sovaṇṇamayāni pattāni ca phalāni ca. Veḷuriyamayassa tālassa veḷuriyamayo khandho ahosi phalikamayāni pattāni ca phalāni ca. Phalikamayassa tālassa phalikamayo khandho ahosi veḷuriyamayāni pattāni ca phalāni ca. Lohitaṅkamayassa tālassa lohitaṅkamayo khandho ahosi masāragallamayāni pattāni ca phalāni ca. Masāragallamayassa tālassa masāragallamayo khandho ahosi lohitaṅkamayāni pattāni ca phalāni ca. Sabbaratanamayassa tālassa sabbaratanamayo khandho ahosi, sabbaratanamayāni pattāni ca phalāni ca. Tāsaṃ kho panānanda, tālapantīnaṃ vāteritānaṃ saddo ahosi, vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca. Seyyathāpi, ānanda, pañcaṅgikassa tūriyassa suvinītassa suppaṭitāḷitassa sukusalehi samannāhatassa saddo hoti vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca; evameva kho, ānanda, tāsaṃ tālapantīnaṃ vāteritānaṃ saddo ahosi vaggu ca rajanīyo ca khamanīyo ca madanīyo ca. Ye kho panānanda, tena samayena kusāvatiyā rājadhāniyā dhuttā ahesuṃ soṇḍā pipāsā, te tāsaṃ tālapantīnaṃ vāteritānaṃ saddena paricāresuṃ.

Niṭṭhite kho panānanda, dhamme pāsāde niṭṭhitāya dhammāya ca pokkharaṇiyā rājā mahāsudassano 'ye tena samayena samaṇesu vā samaṇasammatā brāhmaṇesu vā brāhmaṇasammatā', te sabbakāmehi santappetvā dhammaṃ pāsādaṃ abhiruhi.

Paṭhamabhāṇavāro.

5. Jhānasampatti

Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'kissa nu kho me idaṃ kammassa phalaṃ kissa kammassa vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo'ti? Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'tiṇṇaṃ kho me idaṃ kammānaṃ phalaṃ tiṇṇaṃ kammānaṃ vipāko, yenāhaṃ etarahi evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo, seyyathidaṃ—dānassa damassa saṃyamassā'ti.

Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano yena mahāviyūhaṃ kūṭāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mahāviyūhassa kūṭāgārassa dvāre ṭhito udānaṃ udānesi: 'tiṭṭha, kāmavitakka, tiṭṭha, byāpādavitakka, tiṭṭha, vihiṃsāvitakka. Ettāvatā, kāmavitakka, ettāvatā, byāpādavitakka, ettāvatā, vihiṃsāvitakkā'ti.

Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano mahāviyūhaṃ kūṭāgāraṃ

pavisitvā sovaṇṇamaye pallaṅke nisinno vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsi. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsi. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsi, sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedesi, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsi. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsi.

Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano mahāviyūhā kūṭāgārā nikkhamitvā sovaṇṇamayaṃ kūṭāgāraṃ pavisitvā rūpiyamaye pallaṅke nisinno mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi. Tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā vihāsi. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi. Tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā vihāsi.

6. Caturāsītinagarasahassādi

Rañño, ānanda, mahāsudassanassa caturāsīti nagarasahassāni ahesuṃ kusāvatīrājadhānippamukhāni; caturāsīti pāsādasahassāni ahesuṃ dhammapāsādappamukhāni; caturāsīti kūṭāgārasahassāni ahesuṃ mahāviyūhakūṭāgārappamukhāni; caturāsīti pallaṅkasahassāni ahesuṃ sovaṇṇamayāni rūpiyamayāni dantamayāni sāramayāni gonakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimigapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni; caturāsīti nāgasahassāni ahesuṃ sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni uposathanāgarājappamukhāni; caturāsīti assasahassāni ahesuṃ sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni valāhakaassarājappamukhāni; caturāsīti rathasahassāni ahesuṃ sīhacammaparivārāni byagghacammaparivārāni dīpicammaparivārāni

paṇḍukambalaparivārāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni vejayantarathappamukhāni; caturāsīti maṇisahassāni ahesuṃ maṇiratanappamukhāni; caturāsīti itthisahassāni ahesuṃ subhaddādevippamukhāni; caturāsīti gahapatisahassāni ahesuṃ gahapatiratanappamukhāni; caturāsīti khattiyasahassāni ahesuṃ anuyantāni pariṇāyakaratanappamukhāni; caturāsīti dhenusahassāni ahesuṃ duhasandanāni kaṃsūpadhāraṇāni; caturāsīti vatthakoṭisahassāni ahesuṃ khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ; rañño, ānanda, mahāsudassanassa caturāsīti thālipākasahassāni ahesuṃ sāyaṃ pātaṃ bhattābhihāro abhihariyittha.

Tena kho panānanda, samayena rañño mahāsudassanassa caturāsīti nāgasahassāni sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ āgacchanti. Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa etadahosi: 'imāni kho me caturāsīti nāgasahassāni sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ āgacchanti, yannūna vassasatassa vassasatassa accayena dvecattālīsaṃ dvecattālīsaṃ nāgasahassāni sakiṃ sakiṃ upaṭṭhānaṃ āgaccheyyun'ti. Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano pariṇāyakaratanaṃ āmantesi: 'imāni kho me, samma pariṇāyakaratana, caturāsīti nāgasahassāni sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ āgacchanti, tena hi, samma pariṇāyakaratana, vassasatassa vassasatassa accayena dvecattālīsaṃ dvecattālīsaṃ nāgasahassāni sakiṃ sakiṃ upaṭṭhānaṃ āgacchantū'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, pariṇāyakaratanaṃ rañño mahāsudassanassa paccassosi. Atha kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa aparena samayena vassasatassa vassasatassa accayena dvecattālīsaṃ dvecattālīsaṃ nāgasahassāni sakiṃ sakiṃ upaṭṭhānaṃ āgamaṃsu.

7. Subhaddādeviupasaṅkamana

Atha kho, ānanda, subhaddāya deviyā bahunnaṃ vassānaṃ bahunnaṃ vassasatānaṃ bahunnaṃ vassasahassānaṃ accayena etadahosi: 'ciraṃ diṭṭho kho me rājā mahāsudassano. Yannūnāhaṃ rājānaṃ mahāsudassanaṃ dassanāya upasaṅkameyyan'ti. Atha kho, ānanda, subhaddā devī itthāgāraṃ āmantesi: 'etha tumhe sīsāni nhāyatha pītāni vatthāni pārupatha. Ciraṃ diṭṭho no rājā mahāsudassano, rājānaṃ mahāsudassanaṃ dassanāya upasaṅkamissāmā'ti. 'Evaṃ, ayye'ti kho, ānanda, itthāgāraṃ subhaddāya deviyā paṭissutvā sīsāni nhāyitvā

pītāni vatthāni pārupitvā yena subhaddā devī tenupasaṅkami. Atha kho, ānanda, subhaddā devī pariṇāyakaratanaṃ āmantesi: 'kappehi, samma pariṇāyakaratana, caturaṅginiṃ senaṃ, ciraṃ diṭṭho no rājā mahāsudassano, rājānaṃ mahāsudassanaṃ dassanāya upasaṅkamissāmā'ti. 'Evaṃ, devī'ti kho, ānanda, pariṇāyakaratanaṃ subhaddāya deviyā paṭissutvā caturaṅginiṃ senaṃ kappāpetvā subhaddāya deviyā paṭivedesi: 'kappitā kho, devi, caturaṅginī senā, yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, ānanda, subhaddā devī caturaṅginiyā senāya saddhiṃ itthāgārena yena dhammo pāsādo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā dhammaṃ pāsādaṃ abhiruhitvā yena mahāviyūhaṃ kūṭāgāraṃ tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā mahāviyūhassa kūṭāgārassa dvārabāhaṃ ālambitvā aṭṭhāsi. Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano saddaṃ sutvā: 'kiṃ nu kho mahato viya janakāyassa saddo'ti mahāviyūhā kūṭāgārā nikkhamanto addasa subhaddaṃ deviṃ dvārabāhaṃ ālambitvā ṭhitaṃ, disvāna subhaddaṃ deviṃ etadavoca: 'ettheva, devi, tiṭṭha mā pāvisī'ti. Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano aññataraṃ purisaṃ āmantesi: 'ehi tvaṃ, ambho purisa, mahāviyūhā kūṭāgārā sovaṇṇamayaṃ pallaṅkaṃ nīharitvā sabbasovaṇṇamaye tālavane paññapehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, ānanda, so puriso rañño mahāsudassanassa paṭissutvā mahāviyūhā kūṭāgārā sovaṇṇamayaṃ pallaṅkaṃ nīharitvā sabbasovaṇṇamaye tālavane paññapesi. Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno.

Atha kho, ānanda, subhaddāya deviyā etadahosi: 'vippasannāni kho rañño mahāsudassanassa indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto, mā heva kho rājā mahāsudassano kālamakāsī'ti rājānaṃ mahāsudassanaṃ etadavoca:

'Imāni te, deva, caturāsīti nagarasahassāni kusāvatīrājadhānippamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti pāsādasahassāni dhammapāsādappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti kūṭāgārasahassāni mahāviyūhakūṭāgārappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti pallaṅkasahassāni sovaṇṇamayāni rūpiyamayāni dantamayāni sāramayāni gonakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimi-

gapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi, jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti nāgasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni uposathanāgarājappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti assasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni valāhakaassarājappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti rathasahassāni sīhacammaparivārāni byagghacammaparivārāni dīpicammaparivārāni paṇḍukambalaparivārāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni vejayantarathappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti maṇisahassāni maṇiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti itthisahassāni itthiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti gahapatisahassāni gahapatiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti khattiyasahassāni anuyantāni pariṇāyakaratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti dhenusahassāni duhasandanāni kaṃsūpadhāraṇāni. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti vatthakoṭisahassāni khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ. Ettha, deva, chandaṃ janehi, jīvite apekkhaṃ karohi. Imāni te, deva, caturāsīti thālipākasahassāni sāyaṃ pātaṃ bhattābhihāro abhihariyati. Ettha, deva, chandaṃ janehi jīvite apekkhaṃ karohī'ti.

Evaṃ vutte, ānanda, rājā mahāsudassano subhaddaṃ deviṃ etadavoca:

'Dīgharattaṃ kho maṃ tvaṃ, devi, iṭṭhehi kantehi piyehi manāpehi samudācarittha; atha ca pana maṃ tvaṃ pacchime kāle aniṭṭhehi akantehi appiyehi amanāpehi samudācarasī'ti. 'Kathaṃ carahi taṃ, deva, samudācarāmī'ti? 'Evaṃ kho maṃ tvaṃ, devi, samudācara: "sabbeheva, deva, piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo, mā kho tvaṃ, deva, sāpekkho kālamakāsi, dukkhā sāpekkhassa kālaṅkiriyā, garahitā ca sāpekkhassa kālaṅkiriyā. Imāni te, deva, caturāsīti na-

garasahassāni kusāvatīrājadhānippamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti pāsādasahassāni dhammapāsādappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti kūṭāgārasahassāni mahāviyūhakūṭāgārappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti pallaṅkasahassāni sovaṇṇamayāni rūpiyamayāni dantamayāni sāramayāni gonakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimigapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti nāgasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni uposathanāgarājappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti assasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni valāhakaassarājappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti rathasahassāni sīhacammaparivārāni byagghacammaparivārāni dīpicammaparivārāni paṇḍukambalaparivārāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni vejayantarathappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti maṇisahassāni maṇiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti itthisahassāni subhaddādevippamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti gahapatisahassāni gahapatiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti khattiyasahassāni anuyantāni pariṇāyakaratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti dhenusahassāni duhasandanāni kaṃsūpadhāraṇāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti vatthakoṭisahassāni khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti thālipākasahassāni sāyaṃ pātaṃ bhattābhihāro abhihariyati. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsī"'ti.

Evaṃ vutte, ānanda, subhaddā devī parodi assūni pavattesi. Atha kho, ānanda, subhaddā devī assūni puñchitvā rājānaṃ mahāsudas-

sanaṃ etadavoca:

'Sabbeheva, deva, piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo, mā kho tvaṃ, deva, sāpekkho kālamakāsi, dukkhā sāpekkhassa kālaṅkiriyā, garahitā ca sāpekkhassa kālaṅkiriyā. Imāni te, deva, caturāsīti nagarasahassāni kusāvatīrājadhānippamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti pāsādasahassāni dhammapāsādappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti kūṭāgārasahassāni mahāviyūhakūṭāgārappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti pallaṅkasahassāni sovaṇṇamayāni rūpiyamayāni dantamayāni sāramayāni gonakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimigapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti nāgasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni uposathanāgarājappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti assasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni valāhakaassarājappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha, jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti rathasahassāni sīhacammaparivārāni byagghacammaparivārāni dīpicammaparivārāni paṇḍukambalaparivārāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni vejayantarathappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti maṇisahassāni maṇiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti itthisahassāni itthiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha, jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti gahapatisahassāni gahapatiratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti khattiyasahassāni anuyantāni pariṇāyakaratanappamukhāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti dhenusahassāni duhasandanāni kaṃsūpadhāraṇāni. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti vatthakoṭisahassāni khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ

mākāsi. Imāni te, deva, caturāsīti thālipākasahassāni sāyaṃ pātaṃ bhattābhihāro abhihariyati. Ettha, deva, chandaṃ pajaha jīvite apekkhaṃ mākāsī'ti.

8. Brahmalokūpagama

Atha kho, ānanda, rājā mahāsudassano na cirasseva kālamakāsi. Seyyathāpi, ānanda, gahapatissa vā gahapatiputtassa vā manuññaṃ bhojanaṃ bhuttāvissa bhattasammado hoti; evameva kho, ānanda, rañño mahāsudassanassa māraṇantikā vedanā ahosi. Kālaṅkato ca, ānanda, rājā mahāsudassano sugatiṃ brahmalokaṃ upapajji. Rājā, ānanda, mahāsudassano caturāsīti vassasahassāni kumārakīḷaṃ kīḷi. Caturāsīti vassasahassāni oparajjaṃ kāresi. Caturāsīti vassasahassāni rajjaṃ kāresi. Caturāsīti vassasahassāni gihibhūto dhamme pāsāde brahmacariyaṃ cari. So cattāro brahmavihāre bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmalokūpago ahosi.

Siyā kho panānanda, evamassa: 'aññо nūna tena samayena rājā mahāsudassano ahosī'ti, na kho panetaṃ, ānanda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Ahaṃ tena samayena rājā mahāsudassano ahosiṃ. Mama tāni caturāsīti nagarasahassāni kusāvatīrājadhānippamukhāni, mama tāni caturāsīti pāsādasahassāni dhammapāsādappamukhāni, mama tāni caturāsīti kūṭāgārasahassāni mahāviyūhakūṭāgārappamukhāni, mama tāni caturāsīti pallaṅkasahassāni sovaṇṇamayāni rūpiyamayāni dantamayāni sāramayāni gonakatthatāni paṭikatthatāni paṭalikatthatāni kadalimigapavarapaccattharaṇāni sauttaracchadāni ubhatolohitakūpadhānāni, mama tāni caturāsīti nāgasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni uposathanāgarājappamukhāni, mama tāni caturāsīti assasahassāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni valāhakaassarājappamukhāni, mama tāni caturāsīti rathasahassāni sīhacammaparivārāni byagghacammaparivārāni dīpicammaparivārāni paṇḍukambalaparivārāni sovaṇṇālaṅkārāni sovaṇṇadhajāni hemajālapaṭicchannāni vejayantarathappamukhāni, mama tāni caturāsīti maṇisahassāni maṇiratanappamukhāni, mama tāni caturāsīti itthisahassāni subhaddādevippamukhāni, mama tāni caturāsīti gahapatisahassāni gahapatiratanappamukhāni, mama tāni caturāsīti khattiyasahassāni anuyantāni pariṇāyakaratanappamukhāni, mama tāni caturāsīti dhenusahassāni duhasandanāni kaṃsūpadhāraṇāni, mama

tāni caturāsīti vatthakoṭisahassāni khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ, mama tāni caturāsīti thālipākasahassāni sāyaṃ pātaṃ bhattābhihāro abhihariyittha.

Tesaṃ kho panānanda, caturāsītinagarasahassānaṃ ekaññeva taṃ nagaraṃ hoti, yaṃ tena samayena ajjhāvasāmi yadidaṃ kusāvatī rājadhānī. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti pāsādasahassānaṃ ekoyeva so pāsādo hoti, yaṃ tena samayena ajjhāvasāmi yadidaṃ dhammo pāsādo. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti kūṭāgārasahassānaṃ ekaññeva taṃ kūṭāgāraṃ hoti, yaṃ tena samayena ajjhāvasāmi yadidaṃ mahāviyūhaṃ kūṭāgāraṃ. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti pallaṅkasahassānaṃ ekoyeva so pallaṅko hoti, yaṃ tena samayena paribhuñjāmi yadidaṃ sovaṇṇamayo vā rūpiyamayo vā dantamayo vā sāramayo vā. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti nāgasahassānaṃ ekoyeva so nāgo hoti, yaṃ tena samayena abhiruhāmi yadidaṃ uposatho nāgarājā. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti assasahassānaṃ ekoyeva so asso hoti, yaṃ tena samayena abhiruhāmi yadidaṃ valāhako assarājā. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti rathasahassānaṃ ekoyeva so ratho hoti, yaṃ tena samayena abhiruhāmi yadidaṃ vejayantaratho. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti itthisahassānaṃ ekāyeva sā itthī hoti, yā tena samayena paccupaṭṭhāti khattiyānī vā vessinī vā. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti vatthakoṭisahassānaṃ ekaṃyeva taṃ dussayugaṃ hoti, yaṃ tena samayena paridahāmi khomasukhumaṃ vā kappāsikasukhumaṃ vā koseyyasukhumaṃ vā kambalasukhumaṃ vā. Tesaṃ kho panānanda, caturāsīti thālipākasahassānaṃ ekoyeva so thālipāko hoti, yato nāḷikodanaparamaṃ bhuñjāmi tadupiyañca sūpeyyaṃ.

Passānanda, sabbete saṅkhārā atītā niruddhā vipariṇatā. Evaṃ aniccā kho, ānanda, saṅkhārā; evaṃ addhuvā kho, ānanda, saṅkhārā; evaṃ anassāsikā kho, ānanda, saṅkhārā. Yāvañcidaṃ, ānanda, alameva sabbasaṅkhāresu nibbindituṃ, alaṃ virajjituṃ, alaṃ vimuccituṃ.

Chakkhattuṃ kho panāhaṃ, ānanda, abhijānāmi imasmiṃ padese sarīraṃ nikkhipitaṃ, tañca kho rājāva samāno cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato, ayaṃ sattamo sarīranikkhepo. Na kho panāhaṃ, ānanda, taṃ padesaṃ samanupassāmi sadevake loke samārake sabrahmake sas-

samaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yattha tathāgato aṭṭhamaṃ sarīraṃ nikkhipeyyā”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Aniccā vata saṅkhārā, uppādavayadhammino; Uppajjitvā nirujjhanti, tesaṃ vūpasamo sukho”ti.

Mahāsudassanasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Dīgha Nikāya 9

Poṭṭhapādasutta

1. Poṭṭhapādaparibbājakavatthu

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena poṭṭhapādo paribbājako samayappavādake tindukācīre ekasālake mallikāya ārāme paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ tiṃsamattehi paribbājakasatehi. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi.

Atha kho bhagavato etadahosi: “atippago kho tāva sāvatthiyaṃ piṇḍāya carituṃ. Yannūnāhaṃ yena samayappavādako tindukācīro ekasālako mallikāya ārāmo, yena poṭṭhapādo paribbājako tenupasaṅkameyyan”t Atha kho bhagavā yena samayappavādako tindukācīro ekasālako mallikāya ārāmo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena poṭṭhapādo paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentiyā. Seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā.

Addasā kho poṭṭhapādo paribbājako bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhapesi: “appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. Ayaṃ samaṇo gotamo āgacchati. Appasaddakāmo kho so āyasmā appasaddassa vaṇṇavādī. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā”ti. Evaṃ

vutte, te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho bhagavā yena poṭṭhapādo paribbājako tenupasaṅkami. Atha kho poṭṭhapādo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "etu kho, bhante, bhagavā. Svāgataṃ, bhante, bhagavato. Cirassaṃ kho, bhante, bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi, yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu, bhante, bhagavā, idaṃ āsanaṃ paññattan"ti.

Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Poṭṭhapādopi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho poṭṭhapādaṃ paribbājakaṃ bhagavā etadavoca: "kāya nuttha, poṭṭhapāda, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti?

1.1. Abhisaññānirodhakathā

Evaṃ vutte, poṭṭhapādo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "tiṭṭhatesā, bhante, kathā, yāya mayaṃ etarahi kathāya sannisinnā. Nesā, bhante, kathā bhagavato dullabhā bhavissati pacchāpi savanāya. Purimāni, bhante, divasāni purimatarāni, nānātitthiyānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ kotūhalasālāya sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ abhisaññānirodhe kathā udapādi: 'kathaṃ nu kho, bho, abhisaññānirodho hotī'ti? Tatrekacce evamāhaṃsu: 'ahetū appaccayā purisassa saññā uppajjantipi nirujjhantipi. Yasmiṃ samaye uppajjanti, saññī tasmiṃ samaye hoti. Yasmiṃ samaye nirujjhanti, asaññī tasmiṃ samaye hotī'ti. Ittheke abhisaññānirodhaṃ paññapenti. (1)

Tamañño evamāha: 'na kho pana metaṃ, bho, evaṃ bhavissati. Saññā hi, bho, purisassa attā. Sā ca kho upetipi apetipi. Yasmiṃ samaye upeti, saññī tasmiṃ samaye hoti. Yasmiṃ samaye apeti, asaññī tasmiṃ samaye hotī'ti. Ittheke abhisaññānirodhaṃ paññapenti. (2)

Tamañño evamāha: 'na kho pana metaṃ, bho, evaṃ bhavissati. Santi hi, bho, samaṇabrāhmaṇā mahiddhikā mahānubhāvā. Te imassa purisassa saññaṃ upakaḍḍhantipi apakaḍḍhantipi. Yasmiṃ samaye upakaḍḍhanti, saññī tasmiṃ samaye hoti. Yasmiṃ samaye apakaḍḍhanti, asaññī tasmiṃ samaye hotī'ti. Ittheke abhisaññānirodhaṃ paññapenti. (3)

Tamañño evamāha: 'na kho pana metaṃ, bho, evaṃ bhavissati. Santi hi, bho, devatā mahiddhikā mahānubhāvā. Tā imassa purisassa saññaṃ upakaḍḍhantipi apakaḍḍhantipi. Yasmiṃ samaye upakaḍḍhanti, saññī tasmiṃ samaye hoti. Yasmiṃ samaye apakaḍḍhanti, asaññī tas-

miṃ samaye hotī'ti. Ittheke abhisaññānirodhaṃ paññapenti. (4)

Tassa mayhaṃ, bhante, bhagavantaṃyeva ārabbha sati udapādi: 'aho nūna bhagavā, aho nūna sugato, yo imesaṃ dhammānaṃ sukusalo'ti. Bhagavā, bhante, kusalo, bhagavā pakataññū abhisaññānirodhassa. Kathaṃ nu kho, bhante, abhisaññānirodho hotī"ti?

1.2. Sahetukasaññuppādanirodhakathā

"Tatra, poṭṭhapāda, ye te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: 'ahetū appaccayā purisassa saññā uppajjantipi nirujjhantipī'ti, āditova tesaṃ aparaddhaṃ. Taṃ kissa hetu? Sahetū hi, poṭṭhapāda, sappaccayā purisassa saññā uppajjantipi nirujjhantipi. Sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati.

Kā ca sikkhā"ti? Bhagavā avoca. "Idha, poṭṭhapāda, tathāgato loke uppajjati arahaṃ, sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, poṭṭhapāda, bhikkhu sīlasampanno hoti ... pe ... tassime pañcanīvaraṇe pahīne attani samanupassato pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. So vivicceva kāmehi, vivicca akusalehi dhammehi, savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā kāmasaññā, sā nirujjhati. Vivekajapītisukhasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, vivekajapītisukhasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayaṃ sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Puna caparaṃ, poṭṭhapāda, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā vivekajapītisukhasukhumasaccasaññā, sā nirujjhati. Samādhijapītisukhasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, samādhijapītisukhasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayampi sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Puna caparaṃ, poṭṭhapāda, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā samādhijapītisukhasukhu-

masaccasaññā, sā nirujjhati. Upekkhāsukhasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, upekkhāsukhasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayampi sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Puna caparaṃ, poṭṭhapāda, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā upekkhāsukhasukhumasaccasaññā, sā nirujjhati. Adukkhamasukhasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, adukkhamasukhasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayampi sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Puna caparaṃ, poṭṭhapāda, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā rūpasaññā, sā nirujjhati. Ākāsānañcāyatanasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, ākāsānañcāyatanasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayampi sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Puna caparaṃ, poṭṭhapāda, bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā ākāsānañcāyatanasukhumasaccasaññā, sā nirujjhati. Viññāṇañcāyatanasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, viññāṇañcāyatanasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayampi sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Puna caparaṃ, poṭṭhapāda, bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Tassa yā purimā viññāṇañcāyatanasukhumasaccasaññā, sā nirujjhati. Ākiñcaññāyatanasukhumasaccasaññā tasmiṃ samaye hoti, ākiñcaññāyatanasukhumasaccasaññīyeva tasmiṃ samaye hoti. Evampi sikkhā ekā saññā uppajjati, sikkhā ekā saññā nirujjhati. Ayampi sikkhā"ti bhagavā avoca.

"Yato kho, poṭṭhapāda, bhikkhu idha sakasaññī hoti, so tato amutra tato amutra anupubbena saññaggaṃ phusati. Tassa saññagge ṭhi-

tassa evaṃ hoti: ‘cetayamānassa me pāpiyo, acetayamānassa me seyyo. Ahañceva kho pana ceteyyaṃ, abhisaṅkhareyyaṃ, imā ca me saññā nirujjheyyuṃ, aññā ca oḷārikā saññā uppajjeyyuṃ; yannūnāhaṃ na ceva ceteyyaṃ na ca abhisaṅkhareyyan’ti. So na ceva ceteti, na ca abhisaṅkharoti. Tassa acetayato anabhisaṅkharoto tā ceva saññā nirujjhanti, aññā ca oḷārikā saññā na uppajjanti. So nirodhaṃ phusati. Evaṃ kho, poṭṭhapāda, anupubbābhisaññānirodhasampajānasamāpatti hoti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, api nu te ito pubbe evarūpā anupubbābhisaññānirodhasampajānasamāpatti sutapubbā”ti? “No hetaṃ, bhante. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, bhagavato bhāsitaṃ ājānāmi: ‘yato kho, poṭṭhapāda, bhikkhu idha sakasaññī hoti, so tato amutra tato amutra anupubbena saññaggaṃ phusati, tassa saññagge ṭhitassa evaṃ hoti: “cetayamānassa me pāpiyo, acetayamānassa me seyyo. Ahañceva kho pana ceteyyaṃ abhisaṅkhareyyaṃ, imā ca me saññā nirujjheyyuṃ, aññā ca oḷārikā saññā uppajjeyyuṃ; yannūnāhaṃ na ceva ceteyyaṃ, na ca abhisaṅkhareyyan”ti. So na ceva ceteti, na cābhisaṅkharoti, tassa acetayato anabhisaṅkharoto tā ceva saññā nirujjhanti, aññā ca oḷārikā saññā na uppajjanti. So nirodhaṃ phusati. Evaṃ kho, poṭṭhapāda, anupubbābhisaññānirodhasampajānasamāpatti hotī’”ti. “Evaṃ, poṭṭhapādā”ti.

“Ekaññeva nu kho, bhante, bhagavā saññaggaṃ paññapeti, udāhu puthūpi saññagge paññapetī”ti? “Ekampi kho ahaṃ, poṭṭhapāda, saññaggaṃ paññapemi, puthūpi saññagge paññapemī”ti. “Yathā kathaṃ pana, bhante, bhagavā ekampi saññaggaṃ paññapeti, puthūpi saññagge paññapetī”ti? “Yathā yathā kho, poṭṭhapāda, nirodhaṃ phusati tathā tathāhaṃ saññaggaṃ paññapemi. Evaṃ kho ahaṃ, poṭṭhapāda, ekampi saññaggaṃ paññapemi, puthūpi saññagge paññapemī”ti.

“Saññā nu kho, bhante, paṭhamaṃ uppajjati, pacchā ñāṇaṃ, udāhu ñāṇaṃ paṭhamaṃ uppajjati, pacchā saññā, udāhu saññā ca ñāṇañca apubbaṃ acarimaṃ uppajjantī”ti? “Saññā kho, poṭṭhapāda, paṭhamaṃ uppajjati, pacchā ñāṇaṃ, saññuppādā ca pana ñāṇuppādo hoti. So evaṃ pajānāti: ‘idappaccayā kira me ñāṇaṃ udapādī’ti. Iminā kho etaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ—yathā saññā paṭhamaṃ uppajjati, pacchā ñāṇaṃ, saññuppādā ca pana ñāṇuppādo hotī”ti.

1.3. Saññāattakathā

"Saññā nu kho, bhante, purisassa attā, udāhu aññā saññā añño attā"ti? "Kaṃ pana tvaṃ, poṭṭhapāda, attānaṃ paccesī"ti? "Oḷārikaṃ kho ahaṃ, bhante, attānaṃ paccemi rūpiṃ cātumahābhūtikaṃ kabaḷīkārāhārabhakkhan"ti. "Oḷāriko ca hi te, poṭṭhapāda, attā abhavissa rūpī cātumahābhūtiko kabaḷīkārāhārabhakkho. Evaṃ santaṃ kho te, poṭṭhapāda, aññāva saññā bhavissati añño attā. Tadamināpetaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ yathā aññāva saññā bhavissati añño attā. Tiṭṭhateva sāyaṃ, poṭṭhapāda, oḷāriko attā rūpī cātumahābhūtiko kabaḷīkārāhārabhakkho, atha imassa purisassa aññā ca saññā uppajjanti, aññā ca saññā nirujjhanti. Iminā kho etaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ yathā aññāva saññā bhavissati añño attā"ti.

"Manomayaṃ kho ahaṃ, bhante, attānaṃ paccemi sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyan"ti. "Manomayo ca hi te, poṭṭhapāda, attā abhavissa sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo, evaṃ santampi kho te, poṭṭhapāda, aññāva saññā bhavissati añño attā. Tadamināpetaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ yathā aññāva saññā bhavissati añño attā. Tiṭṭhateva sāyaṃ, poṭṭhapāda, manomayo attā sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo, atha imassa purisassa aññā ca saññā uppajjanti, aññā ca saññā nirujjhanti. Imināpi kho etaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ yathā aññāva saññā bhavissati añño attā"ti.

"Arūpiṃ kho ahaṃ, bhante, attānaṃ paccemi saññāmayan"ti. "Arūpī ca hi te, poṭṭhapāda, attā abhavissa saññāmayo, evaṃ santampi kho te, poṭṭhapāda, aññāva saññā bhavissati añño attā. Tadamināpetaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ yathā aññāva saññā bhavissati añño attā. Tiṭṭhateva sāyaṃ, poṭṭhapāda, arūpī attā saññāmayo, atha imassa purisassa aññā ca saññā uppajjanti, aññā ca saññā nirujjhanti. Imināpi kho etaṃ, poṭṭhapāda, pariyāyena veditabbaṃ yathā aññāva saññā bhavissati añño attā"ti.

"Sakkā panetaṃ, bhante, mayā ñātuṃ: 'saññā purisassa attā'ti vā 'aññāva saññā añño attā'ti vā"ti? "Dujjānaṃ kho etaṃ, poṭṭhapāda, tayā aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrāyogena aññatrācariyakena: 'saññā purisassa attā'ti vā, 'aññāva saññā añño attāti' vā"ti.

"Sacetaṃ, bhante, mayā dujjānaṃ aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrāyogena aññatrācariyakena: 'saññā purisassa

attā'ti vā, 'aññāva saññā añño attā'ti vā; kiṃ pana, bhante, 'sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti? "Abyākataṃ kho etaṃ, poṭṭhapāda, mayā: 'sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bhante, 'asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti? "Etampi kho, poṭṭhapāda, mayā abyākataṃ: 'asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kiṃ pana, bhante, 'antavā loko ... pe ... 'anantavā loko ... 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ ... 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ ... 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti? "Etampi kho, poṭṭhapāda, mayā abyākataṃ: 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'"ti.

"Kasmā panetaṃ, bhante, bhagavatā abyākatan"ti? "Na hetaṃ, poṭṭhapāda, atthasaṃhitaṃ na dhammasaṃhitaṃ nādibrahmacariyakaṃ, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, tasmā etaṃ mayā abyākatan"ti.

"Kiṃ pana, bhante, bhagavatā byākatan"ti? "Idaṃ dukkhanti kho, poṭṭhapāda, mayā byākataṃ. Ayaṃ dukkhasamudayoti kho, poṭṭhapāda, mayā byākataṃ. Ayaṃ dukkhanirodhoti kho, poṭṭhapāda, mayā byākataṃ. Ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti kho, poṭṭhapāda, mayā byākatan"ti.

"Kasmā panetaṃ, bhante, bhagavatā byākatan"ti? "Etañhi, poṭṭhapāda, atthasaṃhitaṃ, etaṃ dhammasaṃhitaṃ, etaṃ ādibrahmacariyakaṃ, etaṃ nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati; tasmā etaṃ mayā byākatan"ti. "Evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti. Atha kho bhagavā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho te paribbājakā acirapakkantassa bhagavato poṭṭhapādaṃ paribbājakaṃ samantato vācā sannitodakena sañjhabbharimakaṃsu: "evameva panāyaṃ bhavaṃ poṭṭhapādo yaññadeva samaṇo gotamo bhāsati, taṃ tadevassa abbhanumodati: 'evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugatā'ti. Na kho pana mayaṃ kiñci samaṇassa gotamassa ekaṃsikaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāma: 'sassato loko'ti vā, 'asassato loko'ti vā, 'antavā loko'ti vā, 'anantavā loko'ti vā, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā, 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti vā,

‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā, ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā”ti.

Evaṃ vutte, poṭṭhapādo paribbājako te paribbājake etadavoca: “ahampi kho, bho, na kiñci samaṇassa gotamassa ekaṃsikaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: ‘sassato loko’ti vā, ‘asassato loko’ti vā … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti vā; api ca samaṇo gotamo bhūtaṃ tacchaṃ tathaṃ paṭipadaṃ paññapeti dhammaṭṭhitataṃ dhammaniyāmataṃ. Bhūtaṃ kho pana tacchaṃ tathaṃ paṭipadaṃ paññapentassa dhammaṭṭhitataṃ dhammaniyāmataṃ, kathañhi nāma mādiso viññū samaṇassa gotamassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodeyyā”ti?

2. Cittahatthisāriputtapoṭṭhapādavatthu

Atha kho dvīhatīhassa accayena citto ca hatthisāriputto poṭṭhapādo ca paribbājako yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā citto hatthisāriputto bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Poṭṭhapādo pana paribbājako bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho poṭṭhapādo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “tadā maṃ, bhante, te paribbājakā acirapakkantassa bhagavato samantato vācāsannitodakena sañjhabbharimakaṃsu: ‘evameva panāyaṃ bhavaṃ poṭṭhapādo yaññadeva samaṇo gotamo bhāsati, taṃ tadevassa abbhanumodati: “evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugatā”ti. Na kho pana mayaṃ kiñci samaṇassa gotamassa ekaṃsikaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāma: “sassato loko”ti vā, “asassato loko”ti vā, “antavā loko”ti vā, “anantavā loko”ti vā, “taṃ jīvaṃ taṃ sarīran”ti vā, “aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran”ti vā, “hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā, “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā’ti. Evaṃ vuttāhaṃ, bhante, te paribbājake etadavocaṃ: ‘ahampi kho, bho, na kiñci samaṇassa gotamassa ekaṃsikaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: “sassato loko”ti vā, “asassato loko”ti vā … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti vā; api ca samaṇo gotamo bhūtaṃ tacchaṃ tathaṃ paṭipadaṃ paññapeti dhammaṭṭhitataṃ dhammaniyāmataṃ. Bhūtaṃ kho pana tacchaṃ tathaṃ paṭipadaṃ paññapentassa dhammaṭṭhitataṃ dhammaniyā-

mataṃ, kathañhi nāma mādiso viññū samaṇassa gotamassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodeyyā'"ti?

"Sabbeva kho ete, poṭṭhapāda, paribbājakā andhā acakkhukā; tvaṃyeva nesaṃ eko cakkhumā. Ekaṃsikāpi hi kho, poṭṭhapāda, mayā dhammā desitā paññattā; anekaṃsikāpi hi kho, poṭṭhapāda, mayā dhammā desitā paññattā.

Katame ca te, poṭṭhapāda, mayā anekaṃsikā dhammā desitā paññattā? 'Sassato loko'ti kho, poṭṭhapāda, mayā anekaṃsiko dhammo desito paññatto; 'asassato loko'ti kho, poṭṭhapāda, mayā anekaṃsiko dhammo desito paññatto; 'antavā loko'ti kho, poṭṭhapāda ... pe ... 'anantavā loko'ti kho, poṭṭhapāda ... 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti kho, poṭṭhapāda ... 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti kho, poṭṭhapāda ... 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, poṭṭhapāda ... na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, poṭṭhapāda ... 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, poṭṭhapāda ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, poṭṭhapāda, mayā anekaṃsiko dhammo desito paññatto.

Kasmā ca te, poṭṭhapāda, mayā anekaṃsikā dhammā desitā paññattā? Na hete, poṭṭhapāda, atthasaṃhitā na dhammasaṃhitā na ādibrahmacariyakā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattanti. Tasmā te mayā anekaṃsikā dhammā desitā paññattā.

2.1. Ekaṃsikadhammā

Katame ca te, poṭṭhapāda, mayā ekaṃsikā dhammā desitā paññattā? Idaṃ dukkhanti kho, poṭṭhapāda, mayā ekaṃsiko dhammo desito paññatto. Ayaṃ dukkhasamudayoti kho, poṭṭhapāda, mayā ekaṃsiko dhammo desito paññatto. Ayaṃ dukkhanirodhoti kho, poṭṭhapāda, mayā ekaṃsiko dhammo desito paññatto. Ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti kho, poṭṭhapāda, mayā ekaṃsiko dhammo desito paññatto.

Kasmā ca te, poṭṭhapāda, mayā ekaṃsikā dhammā desitā paññattā? Ete hi, poṭṭhapāda, atthasaṃhitā, ete dhammasaṃhitā, ete ādibrahmacariyakā ete nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Tasmā te mayā ekaṃsikā dhammā desitā paññattā.

Santi, poṭṭhapāda, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā

evaṃ vadāmi: 'saccaṃ kira tumhe āyasmanto evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"'ti? Te ce me evaṃ puṭṭhā 'āmā'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto ekantasukhaṃ lokaṃ jānaṃ passaṃ viharathā'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto ekaṃ vā rattiṃ ekaṃ vā divasaṃ upaḍḍhaṃ vā rattiṃ upaḍḍhaṃ vā divasaṃ ekantasukhiṃ attānaṃ sañjānāthā'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto jānātha: "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā"'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto yā tā devatā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā, tāsaṃ bhāsamānānaṃ saddaṃ suṇātha: "suppaṭipannāttha, mārisā, ujuppaṭipannāttha, mārisā, ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāya; mayampi hi, mārisā, evaṃpaṭipannā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā"'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Seyyathāpi, poṭṭhapāda, puriso evaṃ vadeyya: 'ahaṃ yā imasmiṃ janapade janapadakalyāṇī, taṃ icchāmi taṃ kāmemī'ti. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ khattiyī vā brāhmaṇī vā vessī vā suddī vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ evaṃnāmā evaṅgottāti vā, dīghā vā rassā vā majjhimā vā kāḷī vā sāmā vā maṅguracchavī vāti, amukasmiṃ gāme vā nigame vā nagare vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ na jānāsi na passasi, taṃ tvaṃ icchasi kāmesī'ti? Iti puṭṭho 'āmā'ti vadeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Evameva kho, poṭṭhapāda, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā'ti. Tyāhaṃ

upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: ‘saccaṃ kira tumhe āyasmanto evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā”’ti? Te ce me evaṃ puṭṭhā ‘āmā’ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘api pana tumhe āyasmanto ekantasukhaṃ lokaṃ jānaṃ passaṃ viharathā’ti? Iti puṭṭhā ‘no’ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘api pana tumhe āyasmanto ekaṃ vā rattiṃ ekaṃ vā divasaṃ upaḍḍhaṃ vā rattiṃ upaḍḍhaṃ vā divasaṃ ekantasukhiṃ attānaṃ sañjānāthā’ti? Iti puṭṭhā ‘no’ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘api pana tumhe āyasmanto jānātha: “ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā”’ti? Iti puṭṭhā ‘no’ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘api pana tumhe āyasmanto yā tā devatā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā, tāsaṃ bhāsamānānaṃ saddaṃ suṇātha: “suppaṭipannāttha, mārisā, ujuppaṭipannāttha, mārisā, ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāya; mayampi hi, mārisā, evaṃpaṭipannā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā”’ti? Iti puṭṭhā ‘no’ti vadanti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti? “Addhā kho, bhante, evaṃ sante tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti.

“Seyyathāpi, poṭṭhapāda, puriso cātumahāpathe nisseṇiṃ kareyya pāsādassa ārohaṇāya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ambho purisa, yassa tvaṃ pāsādassa ārohaṇāya nisseṇiṃ karosi, jānāsi taṃ pāsādaṃ puratthimāya vā disāya dakkhiṇāya vā disāya pacchimāya vā disāya uttarāya vā disāya ucco vā nīco vā majjhimo vā’ti? Iti puṭṭho ‘no’ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ‘ambho purisa, yaṃ tvaṃ na jānāsi na passasi, tassa tvaṃ pāsādassa ārohaṇāya nisseṇiṃ karosī’ti? Iti puṭṭho ‘āmā’ti vadeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti? “Addhā kho, bhante, evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti.

“Evameva kho, poṭṭhapāda, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ‘ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā’ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: ‘saccaṃ kira tumhe āyasmanto evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: “ekantasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā”’ti? Te ce

me evaṃ puṭṭhā 'āmā'ti paṭijānanti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto ekantasukhaṃ lokaṃ jānaṃ passaṃ viharathā'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto ekaṃ vā rattiṃ ekaṃ vā divasaṃ upaḍḍhaṃ vā rattiṃ upaḍḍhaṃ vā divasaṃ ekantasukhiṃ attānaṃ sañjānāthā'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto jānātha ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'api pana tumhe āyasmanto yā tā devatā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā tāsaṃ devatānaṃ bhāsamānānaṃ saddaṃ suṇātha: "suppaṭipannāttha, mārisā, ujuppaṭipannāttha, mārisā, ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāya; mayampi hi, mārisā, evaṃ paṭipannā ekantasukhaṃ lokaṃ upapannā"'ti? Iti puṭṭhā 'no'ti vadanti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

2.2. Tayoattapaṭilābha

"Tayo kho me, poṭṭhapāda, attapaṭilābhā—oḷāriko attapaṭilābho, manomayo attapaṭilābho, arūpo attapaṭilābho. Katamo ca, poṭṭhapāda, oḷāriko attapaṭilābho? Rūpī cātumahābhūtiko kabaḷīkārāhārabhakkho, ayaṃ oḷāriko attapaṭilābho. Katamo manomayo attapaṭilābho? Rūpī manomayo sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo, ayaṃ manomayo attapaṭilābho. Katamo arūpo attapaṭilābho? Arūpī saññāmayo, ayaṃ arūpo attapaṭilābho.

Oḷārikassapi kho ahaṃ, poṭṭhapāda, attapaṭilābhassa pahānāya dhammaṃ desemi: 'yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti. Siyā kho pana te, poṭṭhapāda, evamassa: 'saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati, dukkho ca kho vihāro'ti. Na kho panetaṃ, poṭṭhapāda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Saṅkilesikā ceva dhammā pahīyissanti, vodāniyā ca dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva

dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati, pāmujjañceva bhavissati pīti ca passaddhi ca sati ca sampajaññañca sukho ca vihāro.

Manomayassapi kho ahaṃ, poṭṭhapāda, attapaṭilābhassa pahānāya dhammaṃ desemi: 'yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti. Siyā kho pana te, poṭṭhapāda, evamassa: 'saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati, dukkho ca kho vihāro'ti. Na kho panetaṃ, poṭṭhapāda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Saṅkilesikā ceva dhammā pahīyissanti, vodāniyā ca dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati, pāmujjañceva bhavissati pīti ca passaddhi ca sati ca sampajaññañca sukho ca vihāro.

Arūpassapi kho ahaṃ, poṭṭhapāda, attapaṭilābhassa pahānāya dhammaṃ desemi: 'yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti. Siyā kho pana te, poṭṭhapāda, evamassa: 'saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati, dukkho ca kho vihāro'ti. Na kho panetaṃ, poṭṭhapāda, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Saṅkilesikā ceva dhammā pahīyissanti, vodāniyā ca dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati, pāmujjañceva bhavissati pīti ca passaddhi ca sati ca sampajaññañca sukho ca vihāro.

Pare ce, poṭṭhapāda, amhe evaṃ puccheyyuṃ: 'katamo pana so, āvuso, oḷāriko attapaṭilābho, yassa tumhe pahānāya dhammaṃ desetha, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti, tesaṃ mayaṃ evaṃ puṭṭhā evaṃ byākareyyāma: 'ayaṃ vā so, āvuso, oḷāriko

attapaṭilābho, yassa mayaṃ pahānāya dhammaṃ desema, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Pare ce, poṭṭhapāda, amhe evaṃ puccheyyuṃ: 'katamo pana so, āvuso, manomayo attapaṭilābho, yassa tumhe pahānāya dhammaṃ desetha, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti? Tesaṃ mayaṃ evaṃ puṭṭhā evaṃ byākareyyāma: 'ayaṃ vā so, āvuso, manomayo attapaṭilābho yassa mayaṃ pahānāya dhammaṃ desema, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Pare ce, poṭṭhapāda, amhe evaṃ puccheyyuṃ: 'katamo pana so, āvuso, arūpo attapaṭilābho, yassa tumhe pahānāya dhammaṃ desetha, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti? Tesaṃ mayaṃ evaṃ puṭṭhā evaṃ byākareyyāma: 'ayaṃ vā so, āvuso, arūpo attapaṭilābho yassa mayaṃ pahānāya dhammaṃ desema, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante sappāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante sappāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Seyyathāpi, poṭṭhapāda, puriso nisseṇiṃ kareyya pāsādassa ārohaṇāya tasseva pāsādassa heṭṭhā. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yassa tvaṃ pāsādassa ārohaṇāya nisseṇiṃ karosi, jānāsi taṃ pāsādaṃ, puratthimāya vā disāya dakkhiṇāya vā disāya pacchimāya vā disāya uttarāya vā disāya ucco vā nīco vā majjhimo vā'ti? So evaṃ vadeyya: 'ayaṃ vā so, āvuso, pāsādo, yassāhaṃ ārohaṇāya nisseṇiṃ karomi, tasseva pāsādassa heṭṭhā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante tassa purisassa sappāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti? “Addhā kho, bhante, evaṃ sante tassa purisassa sappāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti.

“Evameva kho, poṭṭhapāda, pare ce amhe evaṃ puccheyyuṃ: ‘katamo pana so, āvuso, oḷāriko attapaṭilābho … pe … katamo pana so, āvuso, manomayo attapaṭilābho … pe … katamo pana so, āvuso, arūpo attapaṭilābho, yassa tumhe pahānāya dhammaṃ desetha, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā’ti? Tesaṃ mayaṃ evaṃ puṭṭhā evaṃ byākareyyāma: ‘ayaṃ vā so, āvuso, arūpo attapaṭilābho, yassa mayaṃ pahānāya dhammaṃ desema, yathāpaṭipannānaṃ vo saṅkilesikā dhammā pahīyissanti, vodāniyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā’ti.

Taṃ kiṃ maññasi, poṭṭhapāda, nanu evaṃ sante sappāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti? “Addhā kho, bhante, evaṃ sante sappāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti.

Evaṃ vutte, citto hatthisāriputto bhagavantaṃ etadavoca: “yasmiṃ, bhante, samaye oḷāriko attapaṭilābho hoti, moghassa tasmiṃ samaye manomayo attapaṭilābho hoti, mogho arūpo attapaṭilābho hoti; oḷāriko vāssa attapaṭilābho tasmiṃ samaye sacco hoti. Yasmiṃ, bhante, samaye manomayo attapaṭilābho hoti, moghassa tasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābho hoti, mogho arūpo attapaṭilābho hoti; manomayo vāssa attapaṭilābho tasmiṃ samaye sacco hoti. Yasmiṃ, bhante, samaye arūpo attapaṭilābho hoti, moghassa tasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābho hoti, mogho manomayo attapaṭilābho hoti; arūpo vāssa attapaṭilābho tasmiṃ samaye sacco hotī”ti.

“Yasmiṃ, citta, samaye oḷāriko attapaṭilābho hoti, neva tasmiṃ samaye manomayo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati, na arūpo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati; oḷāriko attapaṭilābhotveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati. Yasmiṃ, citta, samaye manomayo attapaṭilābho hoti, neva tasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati, na arūpo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati; manomayo attapaṭilābhotveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati. Yasmiṃ, citta,

samaye arūpo attapaṭilābho hoti, neva tasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati, na manomayo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati; arūpo attapaṭilābhotveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati.

Sace taṃ, citta, evaṃ puccheyyuṃ: 'ahosi tvaṃ atītamaddhānaṃ, na tvaṃ nāhosi; bhavissasi tvaṃ anāgatamaddhānaṃ, na tvaṃ na bhavissasi; atthi tvaṃ etarahi, na tvaṃ natthī'ti. Evaṃ puṭṭho tvaṃ, citta, kinti byākareyyāsī"ti?

"Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'ahosi tvaṃ atītamaddhānaṃ, na tvaṃ na ahosi; bhavissasi tvaṃ anāgatamaddhānaṃ, na tvaṃ na bhavissasi; atthi tvaṃ etarahi, na tvaṃ natthī'ti. Evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'ahosāhaṃ atītamaddhānaṃ, nāhaṃ na ahosiṃ; bhavissāmahaṃ anāgatamaddhānaṃ, nāhaṃ na bhavissāmi; atthāhaṃ etarahi, nāhaṃ natthī'ti. Evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Sace pana taṃ, citta, evaṃ puccheyyuṃ: 'yo te ahosi atīto attapaṭilābho, sova te attapaṭilābho sacco, mogho anāgato, mogho paccuppanno? Yo te bhavissati anāgato attapaṭilābho, sova te attapaṭilābho sacco, mogho atīto, mogho paccuppanno? Yo te etarahi paccuppanno attapaṭilābho, sova te attapaṭilābho sacco, mogho atīto, mogho anāgato'ti. Evaṃ puṭṭho tvaṃ, citta, kinti byākareyyāsī"ti?

"Sace pana maṃ, bhante, evaṃ puccheyyuṃ: 'yo te ahosi atīto attapaṭilābho, sova te attapaṭilābho sacco, mogho anāgato, mogho paccuppanno. Yo te bhavissati anāgato attapaṭilābho, sova te attapaṭilābho sacco, mogho atīto, mogho paccuppanno. Yo te etarahi paccuppanno attapaṭilābho, sova te attapaṭilābho sacco, mogho atīto, mogho anāgato'ti. Evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'yo me ahosi atīto attapaṭilābho, sova me attapaṭilābho tasmiṃ samaye sacco ahosi, mogho anāgato, mogho paccuppanno. Yo me bhavissati anāgato attapaṭilābho, sova me attapaṭilābho tasmiṃ samaye sacco bhavissati, mogho atīto, mogho paccuppanno. Yo me etarahi paccuppanno attapaṭilābho, sova me attapaṭilābho sacco, mogho atīto, mogho anāgato'ti. Evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, evaṃ byākareyyan"ti.

"Evameva kho, citta, yasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābho hoti, neva tasmiṃ samaye manomayo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati, na arūpo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati. Oḷāriko attapaṭilābhotveva

tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati. Yasmiṃ, citta, samaye manomayo attapaṭilābho hoti … pe … yasmiṃ, citta, samaye arūpo attapaṭilābho hoti, neva tasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati, na manomayo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati; arūpo attapaṭilābhotveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati.

Seyyathāpi, citta, gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo. Yasmiṃ samaye khīraṃ hoti, neva tasmiṃ samaye dadhīti saṅkhaṃ gacchati, na navanītanti saṅkhaṃ gacchati, na sappīti saṅkhaṃ gacchati, na sappimaṇḍoti saṅkhaṃ gacchati; khīrantveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati. Yasmiṃ samaye dadhi hoti … pe … navanītaṃ hoti … sappi hoti … sappimaṇḍo hoti, neva tasmiṃ samaye khīranti saṅkhaṃ gacchati, na dadhīti saṅkhaṃ gacchati, na navanītanti saṅkhaṃ gacchati, na sappīti saṅkhaṃ gacchati; sappimaṇḍotveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati. Evameva kho, citta, yasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābho hoti … pe … yasmiṃ, citta, samaye manomayo attapaṭilābho hoti … pe … yasmiṃ, citta, samaye arūpo attapaṭilābho hoti, neva tasmiṃ samaye oḷāriko attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati, na manomayo attapaṭilābhoti saṅkhaṃ gacchati; arūpo attapaṭilābhotveva tasmiṃ samaye saṅkhaṃ gacchati. Imā kho, citta, lokasamaññā lokaniruttiyo lokavohārā lokapaññattiyo, yāhi tathāgato voharati aparāmasan”ti.

Evaṃ vutte, poṭṭhapādo paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

2.3. Cittahatthisāriputtaupasampadā

Citto pana hatthisāriputto bhagavantaṃ etadavoca: “abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: ‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ,

bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

Alattha kho citto hatthisāriputto bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā citto hatthisāriputto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto na cirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti—abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā citto hatthisāriputto arahataṃ ahosīti.

Poṭṭhapādasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Dīgha Nikāya 32

Āṭānāṭiyasutta

1. Paṭhamabhāṇavāra

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho cattāro mahārājā mahatiyā ca yakkhasenāya mahatiyā ca gandhabbasenāya mahatiyā ca kumbhaṇḍasenāya mahatiyā ca nāgasenāya catuddisaṃ rakkhaṃ ṭhapetvā catuddisaṃ gumbaṃ ṭhapetvā catuddisaṃ ovaraṇaṃ ṭhapetvā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ pabbataṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tepi kho yakkhā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Ekamantaṃ nisinno kho vessavaṇo mahārājā bhagavantaṃ etadavoca: "santi hi, bhante, uḷārā yakkhā bhagavato appasannā. Santi hi, bhante, uḷārā yakkhā bhagavato pasannā. Santi hi, bhante, majjhimā yakkhā bhagavato appasannā. Santi hi, bhante, majjhimā yakkhā bhagavato pasannā. Santi hi, bhante, nīcā yakkhā bhagavato appasannā. Santi hi, bhante, nīcā yakkhā bhagavato pasannā. Yebhuyyena kho pana, bhante, yakkhā appasannāyeva bhagavato. Taṃ kissa hetu? Bha-

gavā hi, bhante, pāṇātipātā veramaṇiyā dhammaṃ deseti, adinnādānā veramaṇiyā dhammaṃ deseti, kāmesumicchācārā veramaṇiyā dhammaṃ deseti, musāvādā veramaṇiyā dhammaṃ deseti, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā veramaṇiyā dhammaṃ deseti. Yebhuyyena kho pana, bhante, yakkhā appaṭiviratāyeva pāṇātipātā, appaṭiviratā adinnādānā, appaṭiviratā kāmesumicchācārā, appaṭiviratā musāvādā, appaṭiviratā surāmerayamajjappamādaṭṭhānā. Tesaṃ taṃ hoti appiyaṃ amanāpaṃ. Santi hi, bhante, bhagavato sāvakā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. Tattha santi uḷārā yakkhā nivāsino, ye imasmiṃ bhagavato pāvacane appasannā. Tesaṃ pasādāya uggaṇhātu, bhante, bhagavā āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho vessavaṇo mahārājā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ abhāsi:

"Vipassissa ca namatthu, cakkhumantassa sirīmato; Sikhissapi ca namatthu, sabbabhūtānukampino.

Vessabhussa ca namatthu, nhātakassa tapassino; Namatthu kakusandhassa, mārasenāpamaddino.

Koṇāgamanassa namatthu, brāhmaṇassa vusīmato; Kassapassa ca namatthu, vippamuttassa sabbadhi.

Aṅgīrasassa namatthu, sakyaputtassa sirīmato; Yo imaṃ dhammaṃ desesi, sabbadukkhāpanūdanaṃ.

Ye cāpi nibbutā loke, yathābhūtaṃ vipassisuṃ; Te janā apisuṇātha, mahantā vītasāradā.

Hitaṃ devamanussānaṃ, yaṃ namassanti gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Yato uggacchati sūriyo, ādicco maṇḍalī mahā; Yassa cuggacchamānassa, saṃvarīpi nirujjhati; Yassa cuggate sūriye, ' divaso'ti pavuccati.

Rahadopi tattha gambhīro, samuddo saritodako; Evaṃ taṃ tattha jānanti, ' samuddo saritodako'.

Ito 'sā purimā disā', iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Gandhabbānaṃ adhipati, ‘ dhataraṭṭho’ti nāmaso; Ramatī naccagītehi, gandhabbehi purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

‘Jinaṃ vandatha gotamaṃ’, ‘ jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotamaṃ’.

Yena petā pavuccanti, pisuṇā piṭṭhimaṃsikā; Pāṇātipātino luddā, corā nekatikā janā.

Ito ‘sā dakkhiṇā disā’, iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Kumbhaṇḍānaṃ adhipati, ‘ virūḷho’ iti nāmaso; Ramatī naccagītehi, kumbhaṇḍehi purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

‘Jinaṃ vandatha gotamaṃ’, ‘ jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotamaṃ’.

Yattha coggacchati sūriyo, ādicco maṇḍalī mahā; Yassa coggacchamānassa, divasopi nirujjhati; Yassa coggate sūriye, ‘ saṃvarī’ti pavuccati.

Rahadopi tattha gambhīro, samuddo saritodako; Evaṃ taṃ tattha jānanti, ‘ samuddo saritodako’.

Ito ‘sā pacchimā disā’, iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Nāgānañca adhipati, ‘ virūpakkho’ti nāmaso; Ramatī naccagītehi, nāgeheva purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

'Jinaṃ vandatha gotamaṃ', 'jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotamaṃ'.

Yena uttarakuruvho, mahāneru sudassano; Manussā tattha jāyanti, amamā apariggahā.

Na te bījaṃ pavapanti, napi nīyanti naṅgalā; Akaṭṭhapākimaṃ sāliṃ, paribhuñjanti mānusā.

Akaṇaṃ athusaṃ suddhaṃ, sugandhaṃ taṇḍulapphalaṃ; Tuṇḍikīre pacitvāna, tato bhuñjanti bhojanaṃ.

Gāviṃ ekakhuraṃ katvā, anuyanti disodisaṃ; Pasuṃ ekakhuraṃ katvā, anuyanti disodisaṃ.

Itthiṃ vā vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ; Purisaṃ vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ.

Kumāriṃ vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ; Kumāraṃ vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ.

Te yāne abhiruhitvā, Sabbā disā anupariyāyanti; Pacārā tassa rājino.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, dibbaṃ yānaṃ upaṭṭhitaṃ; Pāsādā sivikā ceva, mahārājassa yasassino.

Tassa ca nagarā ahu, Antalikkhe sumāpitā; Āṭānāṭā kusināṭā parakusināṭā, Nāṭasuriyā parakusiṭanāṭā.

Uttarena kasivanto, Janoghamaparena ca; Navanavutiyo ambaraambaravatiyo, Āḷakamandā nāma rājadhānī.

Kuverassa kho pana mārisa, Mahārājassa visāṇā nāma rājadhānī; Tasmā kuvero mahārājā, 'Vessavaṇo'ti pavuccati.

Paccesanto pakāsenti, Tatolā tattalā tatotalā; Ojasi tejasi tatojasī, Sūro rājā ariṭṭho nemi.

Rahadopi tattha dharaṇī nāma, Yato meghā pavassanti; Vassā yato patāyanti, Sabhāpi tattha sālavatī nāma.

Yattha yakkhā payirupāsanti, Tattha niccaphalā rukkhā; Nānā dijagaṇā yutā, Mayūrakoñcābhirudā; Kokilādīhi vagguhi.

Jīvañjīvakasaddettha, atho oṭṭhavacittakā; Kukkuṭakā kuḷīrakā, vane pokkharasātakā.

Sukasāḷikasaddettha, daṇḍamāṇavakāni ca; Sobhati sabbakālaṃ sā, kuveranaḷinī sadā.

Ito 'sā uttarā disā', iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Yakkhānañca adhipati, ' kuvero' iti nāmaso; Ramatī naccagītehi, yakkheheva purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

'Jinaṃ vandatha gotamaṃ', ' jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotaman'ti.

Ayaṃ kho sā, mārisa, āṭānāṭiyā rakkhā bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāya.

Yassa kassaci, mārisa, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā upāsakassa vā upāsikāya vā ayaṃ āṭānāṭiyā rakkhā suggahitā bhavissati samattā pariyāputā. Tañce amanusso yakkho vā yakkhinī vā yakkhapotako vā yakkhapotikā vā yakkhamahāmatto vā yakkhapārisajjo vā yakkhapacāro vā, gandhabbo vā gandhabbī vā gandhabbapotako vā gandhabbapotikā vā gandhabbamahāmatto vā gandhabbapārisajjo vā gandhabbapacāro vā, kumbhaṇḍo vā kumbhaṇḍī vā kumbhaṇḍapotako vā kumbhaṇḍapotikā vā kumbhaṇḍamahāmatto vā kumbhaṇḍapārisajjo vā kumbhaṇḍapacāro vā, nāgo vā nāgī vā nāgapotako vā nāgapotikā vā nāgamahāmatto vā nāgapārisajjo vā nāgapacāro vā, paduṭṭhacitto bhikkhuṃ vā bhikkhuniṃ vā upāsakaṃ vā upāsikaṃ vā gacchantaṃ vā anugaccheyya, ṭhitaṃ vā upatiṭṭheyya, nisinnaṃ vā upanisīdeyya, nipannaṃ vā upanipajjeyya. Na me so, mārisa, amanusso labheyya

gāmesu vā nigamesu vā sakkāraṃ vā garukāraṃ vā. Na me so, mārisa, amanusso labheyya āḷakamandāya nāma rājadhāniyā vatthuṃ vā vāsaṃ vā. Na me so, mārisa, amanusso labheyya yakkhānaṃ samitiṃ gantuṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā anāvayhampi naṃ kareyyuṃ avivayhaṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā attāhipi paripuṇṇāhi paribhāsāhi paribhāseyyuṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā rittampissa pattaṃ sīse nikkujjeyyuṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā sattadhāpissa muddhaṃ phāleyyuṃ.

Santi hi, mārisa, amanussā caṇḍā ruddhā rabhasā, te neva mahārājānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ purisakānaṃ ādiyanti. Te kho te, mārisa, amanussā mahārājānaṃ avaruddhā nāma vuccanti. Seyyathāpi, mārisa, rañño māgadhassa vijite mahācorā. Te neva rañño māgadhassa ādiyanti, na rañño māgadhassa purisakānaṃ ādiyanti, na rañño māgadhassa purisakānaṃ purisakānaṃ ādiyanti. Te kho te, mārisa, mahācorā rañño māgadhassa avaruddhā nāma vuccanti. Evameva kho, mārisa, santi amanussā caṇḍā ruddhā rabhasā, te neva mahārājānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ purisakānaṃ ādiyanti. Te kho te, mārisa, amanussā mahārājānaṃ avaruddhā nāma vuccanti. Yo hi koci, mārisa, amanusso yakkho vā yakkhinī vā … pe … gandhabbo vā gandhabbī vā … pe … kumbhaṇḍo vā kumbhaṇḍī vā … pe … nāgo vā nāgī vā nāgapotako vā nāgapotikā vā nāgamahāmatto vā nāgapārisajjo vā nāgapacāro vā paduṭṭhacitto bhikkhuṃ vā bhikkhuniṃ vā upāsakaṃ vā upāsikaṃ vā gacchantaṃ vā anugaccheyya, ṭhitaṃ vā upatiṭṭheyya, nisinnaṃ vā upanisīdeyya, nipannaṃ vā upanipajjeyya. Imesaṃ yakkhānaṃ mahāyakkhānaṃ senāpatīnaṃ mahāsenāpatīnaṃ ujjhāpetabbaṃ vikkanditabbaṃ viravitabbaṃ: ‘ayaṃ yakkho gaṇhāti, ayaṃ yakkho āvisati, ayaṃ yakkho heṭheti, ayaṃ yakkho viheṭheti, ayaṃ yakkho hiṃsati, ayaṃ yakkho vihiṃsati, ayaṃ yakkho na muñcatī’ti.

Katamesaṃ yakkhānaṃ mahāyakkhānaṃ senāpatīnaṃ mahāsenāpatīnaṃ?

Indo somo varuṇo ca, bhāradvājo pajāpati; Candano kāmaseṭṭho ca, kinnughaṇḍu nighaṇḍu ca.

Panādo opamañño ca, devasūto ca mātali; Cittaseno ca gandhabbo, naḷo rājā janesabho.

Sātāgiro hemavato, puṇṇako karatiyo guḷo; Sivako mucalindo ca, vessāmitto yugandharo.

Gopālo supparodho ca, Hiri netti ca mandiyo; Pañcālacaṇḍo āḷavako, Pajjunno sumano sumukho; Dadhimukho maṇi māṇivaro dīgho, Atho serīsako saha.

Imesaṃ yakkhānaṃ mahāyakkhānaṃ senāpatīnaṃ mahāsenāpatīnaṃ ujjhāpetabbaṃ vikkanditabbaṃ viravitabbaṃ: 'ayaṃ yakkho gaṇhāti, ayaṃ yakkho āvisati, ayaṃ yakkho heṭheti, ayaṃ yakkho viheṭheti, ayaṃ yakkho hiṃsati, ayaṃ yakkho vihiṃsati, ayaṃ yakkho na muñcatī'ti.

Ayaṃ kho sā, mārisa, āṭānāṭiyā rakkhā bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāya. Handa ca dāni mayaṃ, mārisa, gacchāma bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti. "Yassadāni tumhe, mahārājāno, kālaṃ maññathā"ti.

Atha kho cattāro mahārājā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsu. Tepi kho yakkhā uṭṭhāyāsanā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce nāmagottaṃ sāvetvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā tatthevantaradhāyiṃsūti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

2. Dutiyabhāṇavāra

Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena bhikkhū āmantesi: "imaṃ, bhikkhave, rattiṃ cattāro mahārājā mahatiyā ca yakkhasenāya mahatiyā ca gandhabbasenāya mahatiyā ca kumbhaṇḍasenāya mahatiyā ca nāgasenāya catuddisaṃ rakkhaṃ ṭhapetvā catuddisaṃ gumbaṃ ṭhapetvā catuddisaṃ ovaraṇaṃ ṭhapetvā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ pabbataṃ obhāsetvā yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tepi kho, bhikkhave, yakkhā appekacce maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce mayā saddhiṃ sammodiṃsu, sam-

modanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Ekamantaṃ nisinno kho, bhikkhave, vessavaṇo mahārājā maṃ etadavoca: 'santi hi, bhante, uḷārā yakkhā bhagavato appasannā ... pe ... santi hi, bhante, nīcā yakkhā bhagavato pasannā. Yebhuyyena kho pana, bhante, yakkhā appasannāyeva bhagavato. Taṃ kissa hetu? Bhagavā hi, bhante, pāṇātipātā veramaṇiyā dhammaṃ deseti ... surāmerayamajjappamādaṭṭhānā veramaṇiyā dhammaṃ deseti. Yebhuyyena kho pana, bhante, yakkhā appaṭiviratāyeva pāṇātipātā ... appaṭiviratā surāmerayamajjappamādaṭṭhānā. Tesaṃ taṃ hoti appiyaṃ amanāpaṃ. Santi hi, bhante, bhagavato sāvakā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni. Tattha santi uḷārā yakkhā nivāsino, ye imasmiṃ bhagavato pāvacane appasannā, tesaṃ pasādāya uggaṇhātu, bhante, bhagavā āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāyā'ti. Adhivāsesiṃ kho ahaṃ, bhikkhave, tuṇhībhāvena. Atha kho, bhikkhave, vessavaṇo mahārājā me adhivāsanaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ abhāsi:

'Vipassissa ca namatthu, cakkhumantassa sirīmato; Sikhissapi ca namatthu, sabbabhūtānukampino.

Vessabhussa ca namatthu, nhātakassa tapassino; Namatthu kakusandhassa, mārasenāpamaddino.

Koṇāgamanassa namatthu, brāhmaṇassa vusīmato; Kassapassa ca namatthu, vippamuttassa sabbadhi.

Aṅgīrasassa namatthu, sakyaputtassa sirīmato; Yo imaṃ dhammaṃ desesi, sabbadukkhāpanūdanaṃ.

Ye cāpi nibbutā loke, yathābhūtaṃ vipassisuṃ; Te janā apisuṇātha, mahantā vītasāradā.

Hitaṃ devamanussānaṃ, yaṃ namassanti gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Yato uggacchati sūriyo, ādicco maṇḍalī mahā; Yassa cuggacchamānassa, saṃvarīpi nirujjhati; Yassa cuggate sūriye, " divaso"ti pavuccati.

Rahadopi tattha gambhīro, samuddo saritodako; Evaṃ taṃ tattha jānanti, “ samuddo saritodako”.

Ito “sā purimā disā”, iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Gandhabbānaṃ adhipati, “ dhataraṭṭho”ti nāmaso; Ramatī naccagītehi, gandhabbehi purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

“Jinaṃ vandatha gotamaṃ, jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotamaṃ”.

Yena petā pavuccanti, pisuṇā piṭṭhimaṃsikā; Pāṇātipātino luddā, corā nekatikā janā.

Ito “sā dakkhiṇā disā”, iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Kumbhaṇḍānaṃ adhipati, “ virūḷho” iti nāmaso; Ramatī naccagītehi, kumbhaṇḍehi purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

“Jinaṃ vandatha gotamaṃ, jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotamaṃ”.

Yattha coggacchati sūriyo, ādicco maṇḍalī mahā; Yassa coggacchamānassa, divasopi nirujjhati; Yassa coggate sūriye, “ saṃvarī”ti pavuccati.

Rahadopi tattha gambhīro, samuddo saritodako; Evaṃ taṃ tattha jānanti, samuddo saritodako.

Ito "sā pacchimā disā", iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Nāgānañca adhipati, " virūpakkho"ti nāmaso; Ramatī naccagītehi, nāgeheva purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

"Jinaṃ vandatha gotamaṃ, jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotamaṃ".

Yena uttarakuruvho, mahāneru sudassano; Manussā tattha jāyanti, amamā apariggahā.

Na te bījaṃ pavapanti, nāpi nīyanti naṅgalā; Akaṭṭhapākimaṃ sāliṃ, paribhuñjanti mānusā.

Akaṇaṃ athusaṃ suddhaṃ, sugandhaṃ taṇḍulapphalaṃ; Tuṇḍikīre pacitvāna, tato bhuñjanti bhojanaṃ.

Gāviṃ ekakhuraṃ katvā, anuyanti disodisaṃ; Pasuṃ ekakhuraṃ katvā, anuyanti disodisaṃ.

Itthiṃ vā vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ; Purisaṃ vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ.

Kumāriṃ vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ; Kumāraṃ vāhanaṃ katvā, anuyanti disodisaṃ.

Te yāne abhiruhitvā, Sabbā disā anupariyāyanti; Pacārā tassa rājino.

Hatthiyānaṃ assayānaṃ, dibbaṃ yānaṃ upaṭṭhitaṃ; Pāsādā sivikā ceva, mahārājassa yasassino.

Tassa ca nagarā ahu, Antalikkhe sumāpitā; Āṭānāṭā kusināṭā parakusināṭā, Nāṭasuriyā parakusiṭanāṭā.

Uttarena kasivanto, Janoghamaparena ca; Navanavutiyo ambaraambaravatiyo, Āḷakamandā nāma rājadhānī.

Kuverassa kho pana mārisa, Mahārājassa visāṇā nāma rājadhānī; Tasmā kuvero mahārājā, " Vessavaṇo"ti pavuccati.

Paccesanto pakāsenti, Tatolā tattalā tatotalā; Ojasi tejasi tatojasī, Sūro rājā ariṭṭho nemi.

Rahadopi tattha dharaṇī nāma, Yato meghā pavassanti; Vassā yato patāyanti, Sabhāpi tattha sālavatī nāma.

Yattha yakkhā payirupāsanti, Tattha niccaphalā rukkhā; Nānā dijagaṇā yutā, Mayūrakoñcābhirudā; Kokilādīhi vagguhi.

Jīvañjīvakasaddettha, atho oṭṭhavacittakā; Kukkuṭakā kuḷīrakā, vane pokkharasātakā.

Sukasāḷika saddettha, daṇḍamāṇavakāni ca; Sobhati sabbakālaṃ sā, kuveranaḷinī sadā.

Ito "sā uttarā disā", iti naṃ ācikkhatī jano; Yaṃ disaṃ abhipāleti, mahārājā yasassi so.

Yakkhānañca adhipati, " kuvero" iti nāmaso; Ramatī naccagītehi, yakkheheva purakkhato.

Puttāpi tassa bahavo, ekanāmāti me sutaṃ; Asīti dasa eko ca, indanāmā mahabbalā.

Te cāpi buddhaṃ disvāna, buddhaṃ ādiccabandhunaṃ; Dūratova namassanti, mahantaṃ vītasāradaṃ.

Namo te purisājañña, namo te purisuttama; Kusalena samekkhasi, amanussāpi taṃ vandanti; Sutaṃ netaṃ abhiṇhaso, tasmā evaṃ vademase.

"Jinaṃ vandatha gotamaṃ, jinaṃ vandāma gotamaṃ; Vijjācaraṇasampannaṃ, buddhaṃ vandāma gotaman"ti.

Ayaṃ kho sā, mārisa, āṭānāṭiyā rakkhā bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāya. Yassa kassaci, mārisa, bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā upāsakassa vā upāsikāya vā ayaṃ āṭānāṭiyā rakkhā suggahitā bhavissati samattā pariyāputā tañce amanusso yakkho vā yakkhinī vā ... pe ... gandhabbo vā gandhabbī vā ... pe ... kumbhaṇḍo vā kumbhaṇḍī vā ... pe ... nāgo vā nāgī vā nāgapotako vā nāgapotikā vā nāgamahāmatto vā nāgapārisajjo vā nāgapacāro vā, paduṭṭhacitto bhikkhuṃ vā bhikkhuniṃ vā upāsakaṃ vā upāsikaṃ vā gacchantaṃ vā anugaccheyya, ṭhitaṃ vā upatiṭṭheyya, nisinnaṃ vā upanisīdeyya, nipannaṃ vā upanipajjeyya. Na me so, mārisa, amanusso labheyya gāmesu vā nigamesu vā sakkāraṃ vā garukāraṃ vā. Na me so, mārisa, amanusso labheyya

āḷakamandāya nāma rājadhāniyā vatthuṃ vā vāsaṃ vā. Na me so, mārisa, amanusso labheyya yakkhānaṃ samitiṃ gantuṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā anāvayhampi naṃ kareyyuṃ avivayhaṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā attāhi paripuṇṇāhi paribhāsāhi paribhāseyyuṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā rittampissa pattaṃ sīse nikkujjeyyuṃ. Apissu naṃ, mārisa, amanussā sattadhāpissa muddhaṃ phāleyyuṃ.

Santi hi, mārisa, amanussā caṇḍā ruddhā rabhasā, te neva mahārājānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ purisakānaṃ ādiyanti. Te kho te, mārisa, amanussā mahārājānaṃ avaruddhā nāma vuccanti. Seyyathāpi, mārisa, rañño māgadhassa vijite mahācorā. Te neva rañño māgadhassa ādiyanti, na rañño māgadhassa purisakānaṃ ādiyanti, na rañño māgadhassa purisakānaṃ purisakānaṃ ādiyanti. Te kho te, mārisa, mahācorā rañño māgadhassa avaruddhā nāma vuccanti. Evameva kho, mārisa, santi amanussā caṇḍā ruddhā rabhasā, te neva mahārājānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ ādiyanti, na mahārājānaṃ purisakānaṃ purisakānaṃ ādiyanti. Te kho te, mārisa, amanussā mahārājānaṃ avaruddhā nāma vuccanti. Yo hi koci, mārisa, amanusso yakkho vā yakkhinī vā … pe … gandhabbo vā gandhabbī vā … pe … kumbhaṇḍo vā kumbhaṇḍī vā … pe … nāgo vā nāgī vā … pe … paduṭṭhacitto bhikkhuṃ vā bhikkhuniṃ vā upāsakaṃ vā upāsikaṃ vā gacchantaṃ vā upagaccheyya, ṭhitaṃ vā upatiṭṭheyya, nisinnaṃ vā upanisīdeyya, nipannaṃ vā upanipajjeyya. Imesaṃ yakkhānaṃ mahāyakkhānaṃ senāpatīnaṃ mahāsenāpatīnaṃ ujjhāpetabbaṃ vikkanditabbaṃ viravitabbaṃ: "ayaṃ yakkho gaṇhāti, ayaṃ yakkho āvisati, ayaṃ yakkho heṭheti, ayaṃ yakkho viheṭheti, ayaṃ yakkho hiṃsati, ayaṃ yakkho vihiṃsati, ayaṃ yakkho na muñcatī"ti.

Katamesaṃ yakkhānaṃ mahāyakkhānaṃ senāpatīnaṃ mahāsenāpatīnaṃ?

Indo somo varuṇo ca, bhāradvājo pajāpati; Candano kāmaseṭṭho ca, kinnughaṇḍu nighaṇḍu ca.

Panādo opamaññho ca, devasūto ca mātali; Cittaseno ca gandhabbo, naḷo rājā janesabho.

Sātāgiro hemavato, puṇṇako karatiyo guḷo; Sivako mucalindo ca, vessāmitto yugandharo.

Gopālo supparodho ca, Hiri netti ca mandiyo; Pañcālacaṇḍo āḷavako, Pajjunno sumano sumukho; Dadhimukho maṇi māṇivaro dīgho, Atho serīsako saha.

Imesaṃ yakkhānaṃ mahāyakkhānaṃ senāpatīnaṃ mahāsenāpatīnaṃ ujjhāpetabbaṃ vikkanditabbaṃ viravitabbaṃ: "ayaṃ yakkho gaṇhāti, ayaṃ yakkho āvisati, ayaṃ yakkho heṭheti, ayaṃ yakkho viheṭheti, ayaṃ yakkho hiṃsati, ayaṃ yakkho vihiṃsati, ayaṃ yakkho na muñcatī"ti.

Ayaṃ kho, mārisa, āṭānāṭiyā rakkhā bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāya. Handa ca dāni mayaṃ, mārisa, gacchāma, bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā'ti. 'Yassadāni tumhe, mahārājāno, kālaṃ maññathā'ti.

Atha kho, bhikkhave, cattāro mahārājā uṭṭhāyāsanā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsu. Tepi kho, bhikkhave, yakkhā uṭṭhāyāsanā appekacce maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce mayā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce nāmagottaṃ sāvetvā tatthevantaradhāyiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā tatthevantaradhāyiṃsu.

Uggaṇhātha, bhikkhave, āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ. Pariyāpuṇātha, bhikkhave, āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ. Dhāretha, bhikkhave, āṭānāṭiyaṃ rakkhaṃ. Atthasaṃhitā, bhikkhave, āṭānāṭiyā rakkhā bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ guttiyā rakkhāya avihiṃsāya phāsuvihārāyā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Āṭānāṭiyasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Dīgha Nikāya 22

Mahāsatipaṭṭhānasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhaddante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Ekāyano ayaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā, sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya

ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā.

Katame cattāro? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Uddeso niṭṭhito.

1. Kāyānupassanā

1.1. Kāyānupassanāānāpānapabba

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati, satova passasati.

Dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti.

Rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti.

'Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati.

'Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho bhamakāro vā bhamakārantevāsī vā dīghaṃ vā añchanto 'dīghaṃ añchāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā añchanto 'rassaṃ añchāmī'ti pajānāti; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu dīghaṃ vā assasanto 'dīghaṃ assasāmī'ti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto 'dīghaṃ passasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā assasanto 'rassaṃ assasāmī'ti pajānāti, rassaṃ vā passasanto 'rassaṃ passasāmī'ti pajānāti. 'Sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmī'ti sikkhati, 'sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmī'ti sikkhati, 'passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmī'ti sikkhati.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā

kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. 'Atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Ānāpānapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.2. Kāyānupassanāiriyāpathapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu gacchanto vā 'gacchāmī'ti pajānāti, ṭhito vā 'ṭhitomhī'ti pajānāti, nisinno vā 'nisinnomhī'ti pajānāti, sayāno vā 'sayānomhī'ti pajānāti, yathā yathā vā panassa kāyo paṇihito hoti tathā tathā naṃ pajānāti.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. 'Atthi kāyo'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Iriyāpathapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.3. Kāyānupassanāsampajānapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

Iti ajjhattaṃ vā ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Sampajānapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.4. Kāyānupassanāpaṭikūlamanasikārapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā

lasikā muttan'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, ubhatomukhā putoḷi pūrā nānāvihitassa dhaññassa, seyyathidaṃ—sālīnaṃ vīhīnaṃ muggānaṃ māsānaṃ tilānaṃ taṇḍulānaṃ. Tamenaṃ cakkhumā puriso muñcitvā paccavekkheyya: 'ime sālī, ime vīhī ime muggā ime māsā ime tilā ime taṇḍulā'ti. Evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā ... pe ... muttan'ti.

Iti ajjhattaṃ vā ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Paṭikūlamanasikārapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.5. Kāyānupassanādhātumanasikārapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāviṃ vadhitvā catumahāpathe bilaso vibhajitvā nisinno assa; evameva kho, bhikkhave, bhikkhu imameva kāyaṃ yathāṭhitaṃ yathāpaṇihitaṃ dhātuso paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti.

Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Dhātumanasikārapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

1.6. Kāyānupassanānavasivathikapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ vā tīhamataṃ vā uddhumātakaṃ vinīlakaṃ vipubbakajātaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: 'ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto'ti. Iti ajjhattaṃ vā ... pe ... evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ kākehi vā khajjamānaṃ kulalehi vā khajjamānaṃ gijjhehi vā khajjamānaṃ kaṅkehi vā khajjamānaṃ sunakhehi vā khajjamānaṃ byagghehi vā khajjamānaṃ dīpīhi vā khajjamānaṃ siṅgālehi vā khajjamānaṃ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ.

So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhattaṃ vā … pe … evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ … pe … (3)

Aṭṭhikasaṅkhalikaṃ nimaṃsalohitamakkhitaṃ nhārusambandhaṃ … pe … (4)

Aṭṭhikasaṅkhalikaṃ apagatamaṃsalohitaṃ nhārusambandhaṃ … pe … (5)

Aṭṭhikāni apagatasambandhāni disā vidisā vikkhittāni, aññena hatthaṭṭhikaṃ aññena pādaṭṭhikaṃ aññena gopphakaṭṭhikaṃ aññena jaṅghaṭṭhikaṃ aññena ūruṭṭhikaṃ aññena kaṭiṭṭhikaṃ aññena phāsukaṭṭhikaṃ aññena piṭṭhiṭṭhikaṃ aññena khandhaṭṭhikaṃ aññena gīvaṭṭhikaṃ aññena hanukaṭṭhikaṃ aññena dantaṭṭhikaṃ aññena sīsakaṭāhaṃ. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhattaṃ vā … pe … viharati. (6)

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sivathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇapaṭibhāgāni … pe … (7)

Aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni … pe … (8)

Aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. So imameva kāyaṃ upasaṃharati: ‘ayampi kho kāyo evaṃdhammo evaṃbhāvī evaṃanatīto’ti. Iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. ‘Atthi kāyo’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. (9)

Navasivathikapabbaṃ niṭṭhitaṃ. Cuddasa kāyānupassanā niṭṭhitā.

2. Vedanānupassanā

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sukhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno

‘sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (1)

Dukkhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno ‘dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (2)

Adukkhamasukhaṃ vā vedanaṃ vedayamāno ‘adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (3)

Sāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (4)

Nirāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (5)

Sāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (6)

Nirāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (7)

Sāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘sāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (8)

Nirāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno ‘nirāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī’ti pajānāti. (9)

Iti ajjhattaṃ vā vedanāsu vedanānupassī viharati, bahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, vayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, samudayavayadhammānupassī vā vedanāsu viharati. ‘Atthi vedanā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati.

Vedanānupassanā niṭṭhitā.

3. Cittānupassanā

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu sarāgaṃ vā cittaṃ ‘sarāgaṃ cittan’ti pajānāti. (1)

Vītarāgaṃ vā cittaṃ ‘vītarāgaṃ cittan’ti pajānāti. (2)

Sadosaṃ vā cittaṃ ‘sadosaṃ cittan’ti pajānāti. (3)

Vītadosaṃ vā cittaṃ ‘vītadosaṃ cittan’ti pajānāti. (4)

Samohaṃ vā cittaṃ ‘samohaṃ cittan’ti pajānāti. (5)

Vītamohaṃ vā cittaṃ ‘vītamohaṃ cittan’ti pajānāti. (6)

Saṅkhittaṃ vā cittaṃ ‘saṅkhittaṃ cittan’ti pajānāti. (7)
Vikkhittaṃ vā cittaṃ ‘vikkhittaṃ cittan’ti pajānāti. (8)
Mahaggataṃ vā cittaṃ ‘mahaggataṃ cittan’ti pajānāti. (9)
Amahaggataṃ vā cittaṃ ‘amahaggataṃ cittan’ti pajānāti. (10)
Sauttaraṃ vā cittaṃ ‘sauttaraṃ cittan’ti pajānāti. (11)
Anuttaraṃ vā cittaṃ ‘anuttaraṃ cittan’ti pajānāti. (12)
Samāhitaṃ vā cittaṃ ‘samāhitaṃ cittan’ti pajānāti. (13)
Asamāhitaṃ vā cittaṃ ‘asamāhitaṃ cittan’ti pajānāti. (14)
Vimuttaṃ vā cittaṃ ‘vimuttaṃ cittan’ti pajānāti. (15)
Avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittan’ti pajānāti. (15)

Iti ajjhattaṃ vā citte cittānupassī viharati, bahiddhā vā citte cittānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā citte cittānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati, vayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati, samudayavayadhammānupassī vā cittasmiṃ viharati, ‘atthi cittan’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu citte cittānupassī viharati.

Cittānupassanā niṭṭhitā.

4. Dhammānupassanā

4.1. Dhammānupassanānīvaraṇapabba

Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati? Idha, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu?

Idha, bhikkhave, bhikkhu santaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ kāmacchando’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ kāmacchando’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (1)

Santaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ byāpādo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ byāpādo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa byāpādassa uppādo hoti tañca pa-

jānāti, yathā ca uppannassa byāpādassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa byāpādassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (2)

Santaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ 'atthi me ajjhattaṃ thinamiddhan'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ 'natthi me ajjhattaṃ thinamiddhan'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa thinamiddhassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa thinamiddhassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa thinamiddhassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (3)

Santaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ 'atthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkuccan'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ 'natthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkuccan'ti pajānāti, yathā ca anuppannassa uddhaccakukkuccassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa uddhaccakukkuccassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa uddhaccakukkuccassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (4)

Santaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ 'atthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ 'natthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti, yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (5)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya, anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu.

Nīvaraṇapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.2. Dhammānupassanākhandhapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhand-

hesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu: 'iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo, iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti, iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya, anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu upādānakkhandhesu.

Khandhapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.3. Dhammānupassanāāyatanapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu?

Idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhuñca pajānāti, rūpe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (1)

Sotañca pajānāti, sadde ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (2)

Ghānañca pajānāti, gandhe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (3)

Jivhañca pajānāti, rase ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (4)

Kāyañca pajānāti, phoṭṭhabbe ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (5)

Manañca pajānāti, dhamme ca pajānāti, yañca tadubhayaṃ paṭicca uppajjati saṃyojanaṃ tañca pajānāti, yathā ca anuppannassa saṃyojanassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa saṃyojanassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. (6)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. ‘Atthi dhammā’ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya, anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

Āyatanapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.4. Dhammānupassanābojjhaṅgapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu santaṃ vā ajjhattaṃ satisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ satisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ satisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ satisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (1)

Santaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa dhammavicayasambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa dhammavicayasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (2)

Santaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa vīriyasambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa vīriyasambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (3)

Santaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa pītisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa pītisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (4)

Santaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa passaddhisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (5)

Santaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa samādhisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa samādhisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. (6)

Santaṃ vā ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ ‘atthi me ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgo’ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ ‘natthi me ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgo’ti pajānāti, yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya

pāripūrī hoti tañca pajānāti. (7)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya, anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu.

Bojjhaṅgapabbaṃ niṭṭhitaṃ.

4.5. Dhammānupassanāsaccapabba

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu? Idha, bhikkhave, bhikkhu 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ pajānāti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

4.5.1. Dukkhasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi sampayogopi dukkho, piyehi vippayogopi dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Katamā ca, bhikkhave, jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho, ayaṃ vuccati, bhikkhave, jāti. (1)

Katamā ca, bhikkhave, jarā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko, ayaṃ vuccati, bhikkhave, jarā. (2)

Katamañca, bhikkhave, maraṇaṃ? Yaṃ tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo, idaṃ vuccati, bhikkhave, maraṇaṃ. (3)

Katamo ca, bhikkhave, soko? Yo kho, bhikkhave, aññatarañ̃ñatarena byasanena samannāgatassa aññatarañ̃ñatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko, ayaṃ vuccati, bhikkhave, soko. (4)

Katamo ca, bhikkhave, paridevo? Yo kho, bhikkhave, aññatarañ̃ñatarena byasanena samannāgatassa aññatarañ̃ñatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ, ayaṃ vuccati, bhikkhave, paridevo. (5)

Katamañca, bhikkhave, dukkhaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyasamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ. (6)

Katamañca, bhikkhave, domanassaṃ? Yaṃ kho, bhikkhave, cetasikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ asātaṃ manosamphassajaṃ dukkhaṃ asātaṃ vedayitaṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, domanassaṃ. (7)

Katamo ca, bhikkhave, upāyāso? Yo kho, bhikkhave, aññatarañ̃ñatarena byasanena samannāgatassa aññatarañ̃ñatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ, ayaṃ vuccati, bhikkhave, upāyāso. (8)

Katamo ca, bhikkhave, appiyehi sampayogo dukkho? Idha yassa te honti aniṭṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā dhammā, ye vā panassa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukakāmā ayogakkhemakāmā, yā tehi saddhiṃ saṅgati samāgamo samodhānaṃ missībhāvo, ayaṃ vuccati, bhikkhave, appiyehi sampayogo dukkho. (9)

Katamo ca, bhikkhave, piyehi vippayogo dukkho? Idha yassa te honti iṭṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā dhammā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukakāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā ñātisālohitā vā, yā tehi saddhiṃ asaṅgati asamāgamo asamodhānaṃ amissībhāvo, ayaṃ vuccati, bhikkhave, piyehi vippayogo dukkho. (10)

Katamañca, bhikkhave, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati: 'aho vata mayaṃ na jātidhammā assāma, na ca vata no jāti āgaccheyyā'ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Jarādhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppaj-

jati: ‘aho vata mayaṃ na jarādhammā assāma, na ca vata no jarā āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Byādhidhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati ‘aho vata mayaṃ na byādhidhammā assāma, na ca vata no byādhi āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Maraṇadhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati ‘aho vata mayaṃ na maraṇadhammā assāma, na ca vata no maraṇaṃ āgaccheyyā’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati ‘aho vata mayaṃ na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma, na ca vata no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsaā āgaccheyyun’ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ, idampi yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. (11)

Katame ca, bhikkhave, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime vuccanti, bhikkhave, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ.

4.5.2. Samudayasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā.

Sā kho panesā, bhikkhave, taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaṃ loke … pe … ghānaṃ loke … jivhā loke … kāyo loke … mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpā loke … saddā loke … gandhā loke … rasā loke … phoṭṭhabbā loke … dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhuviññāṇaṃ loke … sotaviññāṇaṃ loke … ghānaviññāṇaṃ loke … jivhāviññāṇaṃ loke … kāyaviññāṇaṃ loke … manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphasso loke … sotasamphasso loke … ghānasamphasso loke … jivhāsamphasso loke … kāyasamphasso loke … manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke … sotasamphassajā vedanā loke … ghānasamphassajā vedanā loke … jivhāsamphassajā vedanā loke … kāyasamphassajā vedanā loke … manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasaññā loke … saddasaññā loke … gandhasaññā loke … rasasaññā loke … phoṭṭhabbasaññā loke … dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasañcetanā loke … saddasañcetanā loke … gandhasañcetanā loke … rasasañcetanā loke … phoṭṭhabbasañcetanā loke … dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpataṇhā loke … saddataṇhā loke … gandhataṇhā loke … rasataṇhā loke … phoṭṭhabbataṇhā loke … dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavitakko loke … saddavitakko loke … gandhavitakko loke … rasavitakko loke … phoṭṭhabbavitakko loke … dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavicāro loke … saddavicāro loke … gandhavicāro loke … rasavicāro loke … phoṭṭhabbavicāro loke … dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ.

4.5.3. Nirodhasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo.

Sā kho panesā, bhikkhave, taṇhā kattha pahīyamānā pahīyati, kattha nirujjhamānā nirujjhati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhu loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotaṃ loke ... pe ... ghānaṃ loke ... jivhā loke ... kāyo loke ... mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpā loke ... saddā loke ... gandhā loke ... rasā loke ... phoṭṭhabbā loke ... dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhuviññāṇaṃ loke ... sotaviññāṇaṃ loke ... ghānaviññāṇaṃ loke ... jivhāviññāṇaṃ loke ... kāyaviññāṇaṃ loke ... manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphasso loke ... sotasamphasso loke ... ghānasamphasso loke ... jivhāsamphasso loke ... kāyasamphasso loke ... manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke ... sotasamphassajā vedanā loke ... ghānasamphassajā vedanā loke ... jivhāsamphassajā vedanā loke ... kāyasamphassajā vedanā loke ... manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasaññā loke ... saddasaññā loke ... gandhasaññā loke ... rasasaññā loke ... phoṭṭhabbasaññā loke ... dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasañcetanā loke ... saddasañcetanā loke ... gandhasañcetanā loke ... rasasañcetanā loke ... phoṭṭhabbasañcetanā loke ... dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpataṇhā loke ... saddataṇhā loke ... gandhataṇhā loke ... rasataṇhā loke ... phoṭṭhabbataṇhā loke ... dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā

nirujjhati.

Rūpavitakko loke ... saddavitakko loke ... gandhavitakko loke ... rasavitakko loke ... phoṭṭhabbavitakko loke ... dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavicāro loke ... saddavicāro loke ... gandhavicāro loke ... rasavicāro loke ... phoṭṭhabbavicāro loke ... dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ.

4.5.4. Maggasaccaniddesa

Katamañca, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.

Katamā ca, bhikkhave, sammādiṭṭhi? Yaṃ kho, bhikkhave, dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammādiṭṭhi. (1)

Katamo ca, bhikkhave, sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo abyāpādasaṅkappo avihiṃsāsaṅkappo. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsaṅkappo. (2)

Katamā ca, bhikkhave, sammāvācā? Musāvādā veramaṇī pisuṇāya vācāya veramaṇī pharusāya vācāya veramaṇī samphappalāpā veramaṇī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvācā. (3)

Katamo ca, bhikkhave, sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī adinnādānā veramaṇī kāmesumicchācārā veramaṇī. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammākammanto. (4)

Katamo ca, bhikkhave, sammāājīvo? Idha, bhikkhave, ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvitaṃ kappeti. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāājīvo. (5)

Katamo ca, bhikkhave, sammāvāyāmo? Idha, bhikkhave, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati;

anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati; uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāvāyāmo. (6)

Katamā ca, bhikkhave, sammāsati? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ; dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsati. (7)

Katamo ca, bhikkhave, sammāsamādhi? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, sammāsamādhi. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. (8)

Iti ajjhattaṃ vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati, ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. Samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati, samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. 'Atthi dhammā'ti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya paṭissatimattāya anissito ca viharati, na ca kiñci loke upādiyati. Evampi kho, bhikkhave, bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catūsu ariyasaccesu.

Saccapabbaṃ niṭṭhitaṃ. Dhammānupassanā niṭṭhitā.

Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattavassāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ diṭṭheva dhamme aññā; sati vā upādisese anāgāmitā.

Tiṭṭhantu, bhikkhave, sattavassāni. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya cha vassāni ... pe ... pañca vassāni ... cattāri vassāni ... tīṇi vassāni ... dve vassāni ... ekaṃ vassaṃ ... tiṭṭhatu, bhikkhave, ekaṃ vassaṃ. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattamāsāni, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ diṭṭheva dhamme aññā; sati vā upādisese anāgāmitā.

Tiṭṭhantu, bhikkhave, satta māsāni. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya cha māsāni ... pe ... pañca māsāni ... cattāri māsāni ... tīṇi māsāni ... dve māsāni ... ekaṃ māsaṃ ... aḍḍhamāsaṃ ... tiṭṭhatu, bhikkhave, aḍḍhamāso. Yo hi koci, bhikkhave, ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattāhaṃ, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ diṭṭheva dhamme aññā; sati vā upādisese anāgāmitāti.

Ekāyano ayaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānāti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttan”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahāsatipaṭṭhānasuttaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Dīgha Nikāya 8

Mahāsīhanādasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā uruññāyaṃ viharati kaṇṇakatthale migadāye. Atha kho acelo kassapo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: “ sutaṃ metaṃ, bho gotama: ‘samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ ekaṃsena upakkosati upavadatī’ti. Ye te, bho gotama, evamāhaṃsu: ‘samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ ekaṃsena upakkosati upavadatī’ti, kacci te bhoto gotamassa vuttavādino,

na ca bhavantaṃ gotamaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati? Anabbhakkhātukāmā hi mayaṃ bhavantaṃ gotaman"ti.

"Ye te, kassapa, evamāhaṃsu: 'samaṇo gotamo sabbaṃ tapaṃ garahati, sabbaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ ekaṃsena upakkosati upavadatī'ti, na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana maṃ te asatā abhūtena. Idhāhaṃ, kassapa, ekaccaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ passāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. Idha panāhaṃ, kassapa, ekaccaṃ tapassiṃ lūkhājīviṃ passāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannaṃ.

Idhāhaṃ, kassapa, ekaccaṃ tapassiṃ appadukkhavihāriṃ passāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ. Idha panāhaṃ, kassapa, ekaccaṃ tapassiṃ appadukkhavihāriṃ passāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannaṃ. Yohaṃ, kassapa, imesaṃ tapassīnaṃ evaṃ āgatiñca gatiñca cutiñca upapattiñca yathābhūtaṃ pajānāmi, sohaṃ kiṃ sabbaṃ tapaṃ garahissāmi, sabbaṃ vā tapassiṃ lūkhājīviṃ ekaṃsena upakkosissāmi upavadissāmi?

Santi, kassapa, eke samaṇabrāhmaṇā paṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā. Te bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. Tehipi me saddhiṃ ekaccesu ṭhānesu sameti, ekaccesu ṭhānesu na sameti. Yaṃ te ekaccaṃ vadanti 'sādhū'ti, mayampi taṃ ekaccaṃ vadema 'sādhū'ti. Yaṃ te ekaccaṃ vadanti 'na sādhū'ti, mayampi taṃ ekaccaṃ vadema 'na sādhū'ti. Yaṃ te ekaccaṃ vadanti 'sādhū'ti, mayaṃ taṃ ekaccaṃ vadema 'na sādhū'ti. Yaṃ te ekaccaṃ vadanti 'na sādhū'ti, mayaṃ taṃ ekaccaṃ vadema 'sādhū'ti.

Yaṃ mayaṃ ekaccaṃ vadema 'sādhū'ti, parepi taṃ ekaccaṃ vadanti 'sādhū'ti. Yaṃ mayaṃ ekaccaṃ vadema 'na sādhū'ti, parepi taṃ ekaccaṃ vadanti 'na sādhū'ti. Yaṃ mayaṃ ekaccaṃ vadema 'na sādhū'ti, pare taṃ ekaccaṃ vadanti 'sādhū'ti. Yaṃ mayaṃ ekaccaṃ vadema 'sādhū'ti, pare taṃ ekaccaṃ vadanti 'na sādhū'ti.

1. Samanuyuñjāpanakathā

Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: ‘yesu no, āvuso, ṭhānesu na sameti, tiṭṭhantu tāni ṭhānāni. Yesu ṭhānesu sameti, tattha viññū samanuyuñjantaṃ samanugāhantaṃ samanubhāsantaṃ satthārā vā satthāraṃ saṅghena vā saṅghaṃ: “ye imesaṃ bhavataṃ dhammā akusalā akusalasaṅkhātā, sāvajjā sāvajjasaṅkhātā, asevitabbā asevitabbasaṅkhātā, na alamariyā na alamariyasaṅkhātā, kaṇhā kaṇhasaṅkhātā. Ko ime dhamme anavasesaṃ pahāya vattati, samaṇo vā gotamo, pare vā pana bhonto gaṇācariyā”ti?

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā evaṃ vadeyyuṃ: ‘ye imesaṃ bhavataṃ dhammā akusalā akusalasaṅkhātā, sāvajjā sāvajjasaṅkhātā, asevitabbā asevitabbasaṅkhātā, na alamariyā na alamariyasaṅkhātā, kaṇhā kaṇhasaṅkhātā. Samaṇo gotamo ime dhamme anavasesaṃ pahāya vattati, yaṃ vā pana bhonto pare gaṇācariyā’ti. Itiha, kassapa, viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā amheva tattha yebhuyyena pasaṃseyyuṃ.

Aparampi no, kassapa, viññū samanuyuñjantaṃ samanugāhantaṃ samanubhāsantaṃ satthārā vā satthāraṃ saṅghena vā saṅghaṃ: ‘ye imesaṃ bhavataṃ dhammā kusalā kusalasaṅkhātā, anavajjā anavajjasaṅkhātā, sevitabbā sevitabbasaṅkhātā, alamariyā alamariyasaṅkhātā, sukkā sukkasaṅkhātā. Ko ime dhamme anavasesaṃ samādāya vattati, samaṇo vā gotamo, pare vā pana bhonto gaṇācariyā’ti?

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā evaṃ vadeyyuṃ: ‘ye imesaṃ bhavataṃ dhammā kusalā kusalasaṅkhātā, anavajjā anavajjasaṅkhātā, sevitabbā sevitabbasaṅkhātā, alamariyā alamariyasaṅkhātā, sukkā sukkasaṅkhātā. Samaṇo gotamo ime dhamme anavasesaṃ samādāya vattati, yaṃ vā pana bhonto pare gaṇācariyā’ti. Itiha, kassapa, viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā amheva tattha yebhuyyena pasaṃseyyuṃ.

Aparampi no, kassapa, viññū samanuyuñjantaṃ samanugāhantaṃ samanubhāsantaṃ satthārā vā satthāraṃ saṅghena vā saṅghaṃ: ‘ye imesaṃ bhavataṃ dhammā akusalā akusalasaṅkhātā, sāvajjā sāvajjasaṅkhātā, asevitabbā asevitabbasaṅkhātā, na alamariyā na ala-

mariyasaṅkhātā, kaṇhā kaṇhasaṅkhātā. Ko ime dhamme anavasesaṃ pahāya vattati, gotamasāvakasaṅgho vā, pare vā pana bhonto gaṇācariyasāvakasaṅghā'ti?

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā evaṃ vadeyyuṃ: 'ye imesaṃ bhavataṃ dhammā akusalā akusalasaṅkhātā, sāvajjā sāvajjasaṅkhātā, asevitabbā asevitabbasaṅkhātā, na alamariyā na alamariyasaṅkhātā, kaṇhā kaṇhasaṅkhātā. Gotamasāvakasaṅgho ime dhamme anavasesaṃ pahāya vattati, yaṃ vā pana bhonto pare gaṇācariyasāvakasaṅghā'ti. Itiha, kassapa, viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā amheva tattha yebhuyyena pasaṃseyyuṃ.

Aparampi no, kassapa, viññū samanuyuñjantaṃ samanugāhantaṃ samanubhāsantaṃ satthārā vā satthāraṃ saṅghena vā saṅghaṃ. 'Ye imesaṃ bhavataṃ dhammā kusalā kusalasaṅkhātā, anavajjā anavajjasaṅkhātā, sevitabbā sevitabbasaṅkhātā, alamariyā alamariyasaṅkhātā, sukkā sukkasaṅkhātā. Ko ime dhamme anavasesaṃ samādāya vattati, gotamasāvakasaṅgho vā, pare vā pana bhonto gaṇācariyasāvakasaṅghā'ti?

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā evaṃ vadeyyuṃ: 'ye imesaṃ bhavataṃ dhammā kusalā kusalasaṅkhātā, anavajjā anavajjasaṅkhātā, sevitabbā sevitabbasaṅkhātā, alamariyā alamariyasaṅkhātā, sukkā sukkasaṅkhātā. Gotamasāvakasaṅgho ime dhamme anavasesaṃ samādāya vattati, yaṃ vā pana bhonto pare gaṇācariyasāvakasaṅghā'ti. Itiha, kassapa, viññū samanuyuñjantā samanugāhantā samanubhāsantā amheva tattha yebhuyyena pasaṃseyyuṃ.

2. Ariyaaṭṭhaṅgikamagga

Atthi, kassapa, maggo atthi paṭipadā, yathāpaṭipanno sāmaññeva ñassati sāmaṃ dakkhati: 'samaṇova gotamo kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī'ti. Katamo ca, kassapa, maggo, katamā ca paṭipadā, yathāpaṭipanno sāmaññeva ñassati sāmaṃ dakkhati: 'samaṇova gotamo kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī'ti? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ kho, kassapa, maggo, ayaṃ paṭipadā, yathāpaṭipanno sāmaññeva ñassati sāmaṃ dakkhati 'samaṇova gotamo kālavādī

bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī'"ti.

3. Tapopakkamakathā

Evaṃ vutte, acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: "imepi kho, āvuso gotama, tapopakkamā etesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ sāmaññasaṅkhātā ca brahmaññasaṅkhātā ca. Acelako hoti, muttācāro, hatthāpalekhano, naehibhaddantiko, natiṭṭhabhaddantiko, nābhihaṭaṃ, na uddissakataṃ, na nimantanaṃ sādiyati. So na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakamantaraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ, na maṃsaṃ, na suraṃ, na merayaṃ, na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti ... sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti. Iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati.

Imepi kho, āvuso gotama, tapopakkamā etesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ sāmaññasaṅkhātā ca brahmaññasaṅkhātā ca. Sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti, nīvārabhakkho vā hoti, daddulabhakkho vā hoti, haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti, ācāmabhakkho vā hoti, piññākabhakkho vā hoti, tiṇabhakkho vā hoti, gomayabhakkho vā hoti, vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī.

Imepi kho, āvuso gotama, tapopakkamā etesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ sāmaññasaṅkhātā ca brahmaññasaṅkhātā ca. Sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti, chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinampi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, vāḷakambalampi dhāreti, ulūkapakkhikampi dhāreti, kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti, phalakaseyyampi kappeti, thaṇḍilaseyyampi kappeti, ekapassayikopi hoti rajojalladharo, abbhokāsikopi hoti yathāsanthatiko, vekaṭikopi hoti vikaṭabhojanānuyogamanuyutto, apānakopi hoti apānakattamanuyutto, sāy-

atatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharatī”ti.

4. Tapopakkamaniratthakathā

“Acelako cepi, kassapa, hoti, muttācāro, hatthāpalekhano … pe … iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. Tassa cāyaṃ sīlasampadā cittasampadā paññāsampadā abhāvitā hoti asacchikatā. Atha kho so ārakāva sāmaññā ārakāva brahmaññā. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipi.

Sākabhakkho cepi, kassapa, hoti, sāmākabhakkho … pe … vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. Tassa cāyaṃ sīlasampadā cittasampadā paññāsampadā abhāvitā hoti asacchikatā. Atha kho so ārakāva sāmaññā ārakāva brahmaññā. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipi.

Sāṇāni cepi, kassapa, dhāreti, masāṇānipi dhāreti … pe … sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Tassa cāyaṃ sīlasampadā cittasampadā paññāsampadā abhāvitā hoti asacchikatā. Atha kho so ārakāva sāmaññā ārakāva brahmaññā. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipī”ti.

Evaṃ vutte, acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: “dukkaraṃ, bho gotama, sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan”ti. “Pakati kho esā, kassapa, lokasmiṃ ‘dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan’ti. Acelako cepi, kassapa, hoti, muttācāro, hatthāpalekhano … pe … iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. Imāya ca, kassapa, mattāya iminā tapopakkamena sāmaññaṃ vā abhavissa brahmaññaṃ vā dukkaraṃ sudukkaraṃ, netaṃ abhavissa kallaṃ vacanāya: ‘dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan’ti.

Sakkā ca panetaṃ abhavissa kātuṃ gahapatinā vā gahapatiputtena vā antamaso kumbhadāsiyāpi: ‘handāhaṃ acelako homi, muttācāro,

hatthāpalekhano ... pe ... iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharāmī'ti.

Yasmā ca kho, kassapa, aññatreva imāya mattāya aññatra iminā tapopakkamena sāmaññaṃ vā hoti brahmaññaṃ vā dukkaraṃ sudukkaraṃ, tasmā etaṃ kallaṃ vacanāya: 'dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan'ti. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipi.

Sākabhakkho cepi, kassapa, hoti, sāmākabhakkho ... pe ... vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. Imāya ca, kassapa, mattāya iminā tapopakkamena sāmaññaṃ vā abhavissa brahmaññaṃ vā dukkaraṃ sudukkaraṃ, netaṃ abhavissa kallaṃ vacanāya: 'dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan'ti.

Sakkā ca panetaṃ abhavissa kātuṃ gahapatinā vā gahapatiputtena vā antamaso kumbhadāsiyāpi: 'handāhaṃ sākabhakkho vā homi, sāmākabhakkho vā ... pe ... vanamūlaphalāhāro yāpemi pavattaphalabhojī'ti.

Yasmā ca kho, kassapa, aññatreva imāya mattāya aññatra iminā tapopakkamena sāmaññaṃ vā hoti brahmaññaṃ vā dukkaraṃ sudukkaraṃ, tasmā etaṃ kallaṃ vacanāya: 'dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan'ti. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipi.

Sāṇāni cepi, kassapa, dhāreti, masāṇānipi dhāreti ... pe ... sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Imāya ca, kassapa, mattāya iminā tapopakkamena sāmaññaṃ vā abhavissa brahmaññaṃ vā dukkaraṃ sudukkaraṃ, netaṃ abhavissa kallaṃ vacanāya: 'dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan'ti.

Sakkā ca panetaṃ abhavissa kātuṃ gahapatinā vā gahapatiputtena vā antamaso kumbhadāsiyāpi: 'handāhaṃ sāṇānipi dhāremi, masāṇānipi dhāremi ... pe ... sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharāmī'ti.

Yasmā ca kho, kassapa, aññatreva imāya mattāya aññatra iminā

tapopakkamena sāmaññaṃ vā hoti brahmaññaṃ vā dukkaraṃ sudukkaraṃ, tasmā etaṃ kallaṃ vacanāya: ‘dukkaraṃ sāmaññaṃ dukkaraṃ brahmaññan’ti. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipī”ti.

Evaṃ vutte, acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: “dujjāno, bho gotama, samaṇo, dujjāno brāhmaṇo”ti. “Pakati kho esā, kassapa, lokasmiṃ ‘dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo’ti. Acelako cepi, kassapa, hoti, muttācāro, hatthāpalekhano … pe … iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. Imāya ca, kassapa, mattāya iminā tapopakkamena samaṇo vā abhavissa brāhmaṇo vā dujjāno sudujjāno, netaṃ abhavissa kallaṃ vacanāya: ‘dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo’ti.

Sakkā ca paneso abhavissa ñātuṃ gahapatinā vā gahapatiputtena vā antamaso kumbhadāsiyāpi: ‘ayaṃ acelako hoti, muttācāro, hatthāpalekhano … pe … iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharatī’ti.

Yasmā ca kho, kassapa, aññatreva imāya mattāya aññatra iminā tapopakkamena samaṇo vā hoti brāhmaṇo vā dujjāno sudujjāno, tasmā etaṃ kallaṃ vacanāya: ‘dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo’ti. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipi.

Sākabhakkho cepi, kassapa, hoti sāmākabhakkho … pe … vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. Imāya ca, kassapa, mattāya iminā tapopakkamena samaṇo vā abhavissa brāhmaṇo vā dujjāno sudujjāno, netaṃ abhavissa kallaṃ vacanāya: ‘dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo’ti.

Sakkā ca paneso abhavissa ñātuṃ gahapatinā vā gahapatiputtena vā antamaso kumbhadāsiyāpi: ‘ayaṃ sākabhakkho vā hoti sāmākabhakkho … pe … vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī’ti.

Yasmā ca kho, kassapa, aññatreva imāya mattāya aññatra iminā tapopakkamena samaṇo vā hoti brāhmaṇo vā dujjāno sudujjāno, tasmā etaṃ kallaṃ vacanāya: ‘dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo’ti. Yato kho,

kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipi.

Sāṇāni cepi, kassapa, dhāreti, masāṇānipi dhāreti ... pe ... sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Imāya ca, kassapa, mattāya iminā tapopakkamena samaṇo vā abhavissa brāhmaṇo vā dujjāno sudujjāno, netaṃ abhavissa kallaṃ vacanāya: 'dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo'ti.

Sakkā ca paneso abhavissa ñātuṃ gahapatinā vā gahapatiputtena vā antamaso kumbhadāsiyāpi: 'ayaṃ sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti ... pe ... sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharatī'ti.

Yasmā ca kho, kassapa, aññatreva imāya mattāya aññatra iminā tapopakkamena samaṇo vā hoti brāhmaṇo vā dujjāno sudujjāno, tasmā etaṃ kallaṃ vacanāya: 'dujjāno samaṇo dujjāno brāhmaṇo'ti. Yato kho, kassapa, bhikkhu averaṃ abyāpajjaṃ mettacittaṃ bhāveti, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati, kassapa, bhikkhu samaṇo itipi brāhmaṇo itipī"ti.

5. Sīlasamādhipaññāsampadā

Evaṃ vutte, acelo kassapo bhagavantaṃ etadavoca: "katamā pana sā, bho gotama, sīlasampadā, katamā cittasampadā, katamā paññāsampadā"ti? "Idha, kassapa, tathāgato loke uppajjati arahaṃ, sammāsambuddho ... pe ... bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, kāyakammavacīkammena samannāgato kusalena parisuddhājīvo sīlasampanno indriyesu guttadvāro satisampajaññena samannāgato santuṭṭho.

Kathañca, kassapa, bhikkhu sīlasampanno hoti? Idha, kassapa, bhikkhu pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Idampissa hoti sīlasampadāya ... pe ...

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti. Seyyathidaṃ— santikammaṃ paṇidhikammaṃ ... pe ... osadhīnaṃ patimokkho iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā

paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasampadāya.

Sa kho so, kassapa, bhikkhu evaṃ sīlasampanno na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ sīlasaṃvarato. Seyyathāpi, kassapa, rājā khattiyo muddhāvasitto nihatapaccāmitto na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ paccatthikato; evameva kho, kassapa, bhikkhu evaṃ sīlasampanno na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ sīlasaṃvarato. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti. Evaṃ kho, kassapa, bhikkhu sīlasampanno hoti. Ayaṃ kho, kassapa, sīlasampadā ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampissa hoti cittasampadāya ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampissa hoti cittasampadāya. Ayaṃ kho, kassapa, cittasampadā.

So evaṃ samāhite citte ... pe ... ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... idampissa hoti paññāsampadāya ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Idampissa hoti paññāsampadāya. Ayaṃ kho, kassapa, paññāsampadā.

Imāya ca, kassapa, sīlasampadāya cittasampadāya paññāsampadāya aññā sīlasampadā cittasampadā paññāsampadā uttaritarā vā paṇītatarā vā natthi.

6. Sīhanādakathā

Santi, kassapa, eke samaṇabrāhmaṇā sīlavādā. Te anekapariyāyena sīlassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Yāvatā, kassapa, ariyaṃ paramaṃ sīlaṃ, nāhaṃ tattha attano samasamaṃ samanupassāmi, kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo, yadidaṃ adhisīlaṃ.

Santi, kassapa, eke samaṇabrāhmaṇā tapojigucchāvādā. Te anekapariyāyena tapojigucchāya vaṇṇaṃ bhāsanti. Yāvatā, kassapa, ariyā paramā tapojigucchā, nāhaṃ tattha attano samasamaṃ samanupassāmi, kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo, yadidaṃ adhijegucchaṃ.

Santi, kassapa, eke samaṇabrāhmaṇā paññāvādā. Te anekapariyāyena paññāya vaṇṇaṃ bhāsanti. Yāvatā, kassapa, ariyā paramā paññā, nāhaṃ tattha attano samasamaṃ samanupassāmi, kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo, yadidaṃ adhipaññaṃ.

Santi, kassapa, eke samaṇabrāhmaṇā vimuttivādā. Te anekapariyāyena vimuttiyā vaṇṇaṃ bhāsanti. Yāvatā, kassapa, ariyā paramā vimutti,

nāhaṃ tattha attano samasamaṃ samanupassāmi, kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo, yadidaṃ adhivimutti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'sīhanādaṃ kho samaṇo gotamo nadati, tañca kho suññāgāre nadati, no parisāsū'ti. Te: 'mā hevan'tissu vacanīyā. 'Sīhanādañca samaṇo gotamo nadati, parisāsu ca nadatī'ti evamassu, kassapa, vacanīyā.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'sīhanādañca samaṇo gotamo nadati, parisāsu ca nadati, no ca kho visārado nadatī'ti. Te: 'mā hevan'tissu vacanīyā. 'Sīhanādañca samaṇo gotamo nadati, parisāsu ca nadati, visārado ca nadatī'ti evamassu, kassapa, vacanīyā.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, kassapa, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'sīhanādañca samaṇo gotamo nadati, parisāsu ca nadati, visārado ca nadati, no ca kho naṃ pañhaṃ pucchanti ... pe ... pañhañca naṃ pucchanti; no ca kho nesaṃ pañhaṃ puṭṭho byākaroti ... pe ... pañhañca nesaṃ puṭṭho byākaroti; no ca kho pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādheti ... pe ... pañhassa ca veyyākaraṇena cittaṃ ārādheti; no ca kho sotabbaṃ maññanti ... pe ... sotabbañcassa maññanti; no ca kho sutvā pasīdanti ... pe ... sutvā cassa pasīdanti; no ca kho pasannākāraṃ karonti ... pe ... pasannākārañca karonti; no ca kho tathattāya paṭipajjanti ... pe ... tathattāya ca paṭipajjanti; no ca kho paṭipannā ārādhentī'ti. Te: 'mā hevan'tissu vacanīyā. 'Sīhanādañca samaṇo gotamo nadati, parisāsu ca nadati, visārado ca nadati, pañhañca naṃ pucchanti, pañhañca nesaṃ puṭṭho byākaroti, pañhassa ca veyyākaraṇena cittaṃ ārādheti, sotabbañcassa maññanti, sutvā cassa pasīdanti, pasannākārañca karonti, tathattāya ca paṭipajjanti, paṭipannā ca ārādhentī'ti evamassu, kassapa, vacanīyā.

7. Titthiyaparivāsakathā

Ekamidāhaṃ, kassapa, samayaṃ rājagahe viharāmi gijjhakūṭe pabbate. Tatra maṃ aññataro tapabrahmacārī nigrodho nāma adhijegucche pañhaṃ apucchi. Tassāhaṃ adhijegucche pañhaṃ puṭṭho byākāsiṃ. Byākate ca pana me attamano ahosi paraṃ viya mattāyā"ti. "Ko hi, bhante, bhagavato dhammaṃ sutvā na attamano assa paraṃ viya mattāya? Ahampi hi, bhante, bhagavato dhammaṃ sutvā atta-

mano paraṃ viya mattāya. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca bhikkhusaṅghañca. Labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti.

"Yo kho, kassapa, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, so cattāro māse parivasati, catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. Api ca mettha puggalavemattatā viditā"ti. "Sace, bhante, aññatitthiyapubbā imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhanti pabbajjaṃ, ākaṅkhanti upasampadaṃ, cattāro māse parivasanti, catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. Ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi, catunnaṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu, upasampādentu bhikkhubhāvāyā"ti.

Alattha kho acelo kassapo bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno kho panāyasmā kassapo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto na cirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro kho panāyasmā kassapo arahataṃ ahosīti.

Mahāsīhanādasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Dīgha Nikāya 26

Cakkavattisutta

1. Attadīpasaraṇatā

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati mātulāyaṃ. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "bhikkhavo"ti. "Bhaddante"ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

"Attadīpā, bhikkhave, viharatha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā. Kathañca pana, bhikkhave, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo

dhammasaraṇo anaññasaraṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī … pe … citte cittānupassī … pe … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo, dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo.

Gocare, bhikkhave, caratha sake pettike visaye. Gocare, bhikkhave, carataṃ sake pettike visaye na lacchati māro otāraṃ, na lacchati māro ārammaṇaṃ. Kusalānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ samādānahetu evamidaṃ puññaṃ pavaḍḍhati.

2. Daḷhanemicakkavattirājā

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, rājā daḷhanemi nāma ahosi cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni ahesuṃ seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā ahesuṃ sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasi.

Atha kho, bhikkhave, rājā daḷhanemi bahunnaṃ vassānaṃ bahunnaṃ vassasatānaṃ bahunnaṃ vassasahassānaṃ accayena aññataraṃ purisaṃ āmantesi: ‘yadā tvaṃ, ambho purisa, passeyyāsi dibbaṃ cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutaṃ, atha me āroceyyāsī’ti. ‘Evaṃ, devā’ti kho, bhikkhave, so puriso rañño daḷhanemissa paccassosi. Addasā kho, bhikkhave, so puriso bahunnaṃ vassānaṃ bahunnaṃ vassasatānaṃ bahunnaṃ vassasahassānaṃ accayena dibbaṃ cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutaṃ, disvāna yena rājā daḷhanemi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ daḷhanemiṃ etadavoca: ‘yagghe, deva, jāneyyāsi, dibbaṃ te cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutan’ti. Atha kho, bhikkhave, rājā daḷhanemi jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ āmantāpetvā etadavoca: ‘dibbaṃ kira me, tāta kumāra, cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutaṃ. Sutaṃ kho pana metaṃ—yassa rañño cakkavattissa dibbaṃ cakkaratanaṃ osakkati ṭhānā cavati, na dāni tena raññā ciraṃ jīvitabbaṃ hotīti. Bhuttā kho pana me mānusakā kāmā, samayo dāni me dibbe kāme pariyesituṃ. Ehi tvaṃ, tāta kumāra, imaṃ samuddapariyantaṃ pathaviṃ

paṭipajja. Ahaṃ pana kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmī'ti.

Atha kho, bhikkhave, rājā daḷhanemi jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. Sattāhapabbajite kho pana, bhikkhave, rājisimhi dibbaṃ cakkaratanaṃ antaradhāyi.

Atha kho, bhikkhave, aññataro puriso yena rājā khattiyo muddhābhisitto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ khattiyaṃ muddhābhisittaṃ etadavoca: 'yagghe, deva, jāneyyāsi, dibbaṃ cakkaratanaṃ antarahitan'ti. Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto dibbe cakkaratane antarahite anattamano ahosi, anattamanatañca paṭisaṃvedesi. So yena rājisi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājisiṃ etadavoca: 'yagghe, deva, jāneyyāsi, dibbaṃ cakkaratanaṃ antarahitan'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, rājisi rājānaṃ khattiyaṃ muddhābhisittaṃ etadavoca: 'mā kho tvaṃ, tāta, dibbe cakkaratane antarahite anattamano ahosi, mā anattamanatañca paṭisaṃvedesi, na hi te, tāta, dibbaṃ cakkaratanaṃ pettikaṃ dāyajjaṃ. Iṅgha tvaṃ, tāta, ariye cakkavattivatte vattāhi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ te ariye cakkavattivatte vattamānassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pātubhavissati sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūran'ti.

2.1. Cakkavattiariyavatta

'Katamaṃ pana taṃ, deva, ariyaṃ cakkavattivattan'ti? 'Tena hi tvaṃ, tāta, dhammaṃyeva nissāya dhammaṃ sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ mānento dhammaṃ pūjento dhammaṃ apacāyamāno dhammaddhajo dhammaketu dhammādhipateyyo dhammikaṃ rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahassu antojanasmiṃ balakāyasmiṃ khattiyesu anuyantesu brāhmaṇagahapatikesu negamajānapadesu samaṇabrāhmaṇesu migapakkhīsu. Mā ca te, tāta, vijite adhammakāro pavattittha. Ye ca te, tāta, vijite adhanā assu, tesañca dhanamanuppadeyyāsi. Ye ca te, tāta, vijite samaṇabrāhmaṇā madappamādā paṭiviratā khantisoracce niviṭṭhā ekamattānaṃ damenti, ekamattānaṃ samenti, ekamattānaṃ parinibbāpenti, te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripuccheyyāsi pariggaṇheyyāsi: "kiṃ, bhante, kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ, kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ, kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ,

kiṃ me karīyamānaṃ dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya assa, kiṃ vā pana me karīyamānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya assā"ti? Tesaṃ sutvā yaṃ akusalaṃ taṃ abhinivajjeyyāsi, yaṃ kusalaṃ taṃ samādāya vatteyyāsi. Idaṃ kho, tāta, taṃ ariyaṃ cakkavattivattan'ti.

2.2. Cakkaratanapātubhāva

'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto rājisissa paṭissutvā ariye cakkavattivatte vatti. Tassa ariye cakkavattivatte vattamānassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pāturahosi sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ. Disvāna rañño khattiyassa muddhābhisittassa etadahosi: 'sutaṃ kho pana metaṃ—yassa rañño khattiyassa muddhābhisittassa tadahuposathe pannarase sīsaṃnhātassa uposathikassa uparipāsādavaragatassa dibbaṃ cakkaratanaṃ pātubhavati sahassāraṃ sanemikaṃ sanābhikaṃ sabbākāraparipūraṃ, so hoti rājā cakkavattīti. Assaṃ nu kho ahaṃ rājā cakkavattī'ti.

Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vāmena hatthena bhiṅkāraṃ gahetvā dakkhiṇena hatthena cakkaratanaṃ abbhukkiri: 'pavattatu bhavaṃ cakkaratanaṃ, abhivijinātu bhavaṃ cakkaratanan'ti.

Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ puratthimaṃ disaṃ pavatti, anvadeva rājā cakkavattī saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Yasmiṃ kho pana, bhikkhave, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāsi, tattha rājā cakkavattī vāsaṃ upagacchi saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Ye kho pana, bhikkhave, puratthimāya disāya paṭirājāno, te rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja, svāgataṃ te mahārāja, sakaṃ te, mahārāja, anusāsa, mahārājā'ti. Rājā cakkavattī evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ nādātabbaṃ, kāmesumicchā na caritabbā, musā na bhāsitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ, yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho pana, bhikkhave, puratthimāya disāya paṭirājāno, te rañño cakkavattissa anuyantā ahesuṃ.

Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ puratthimaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā dakkhiṇaṃ disaṃ pavatti ... pe ... dakkhiṇaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā pacchimaṃ disaṃ pavatti, anvadeva rājā cakkavattī saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Yasmiṃ kho pana, bhikkhave, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāsi, tattha

rājā cakkavattī vāsaṃ upagacchi saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Ye kho pana, bhikkhave, pacchimāya disāya paṭirājāno, te rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja, svāgataṃ te, mahārāja, sakaṃ te, mahārāja, anusāsa, mahārājā'ti. Rājā cakkavattī evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ nādātabbaṃ, kāmesumicchā na caritabbā, musā na bhāsitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ, yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho pana, bhikkhave, pacchimāya disāya paṭirājāno, te raññō cakkavattissa anuyantā ahesuṃ.

Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ pacchimaṃ samuddaṃ ajjhogāhetvā paccuttaritvā uttaraṃ disaṃ pavatti, anvadeva rājā cakkavattī saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Yasmiṃ kho pana, bhikkhave, padese cakkaratanaṃ patiṭṭhāsi, tattha rājā cakkavattī vāsaṃ upagacchi saddhiṃ caturaṅginiyā senāya. Ye kho pana, bhikkhave, uttarāya disāya paṭirājāno, te rājānaṃ cakkavattiṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'ehi kho, mahārāja, svāgataṃ te, mahārāja, sakaṃ te, mahārāja, anusāsa, mahārājā'ti. Rājā cakkavattī evamāha: 'pāṇo na hantabbo, adinnaṃ nādātabbaṃ, kāmesumicchā na caritabbā, musā na bhāsitabbā, majjaṃ na pātabbaṃ, yathābhuttañca bhuñjathā'ti. Ye kho pana, bhikkhave, uttarāya disāya paṭirājāno, te raññō cakkavattissa anuyantā ahesuṃ.

Atha kho taṃ, bhikkhave, cakkaratanaṃ samuddapariyantaṃ pathaviṃ abhivijinitvā tameva rājadhāniṃ paccāgantvā raññō cakkavattissa antepuradvāre atthakaraṇapamukhe akkhāhataṃ maññe aṭṭhāsi raññō cakkavattissa antepuraṃ upasobhayamānaṃ.

3. Dutiyādicakkavattikathā

Dutiyopi kho, bhikkhave, rājā cakkavattī ... pe ... tatiyopi kho, bhikkhave, rājā cakkavattī ... catutthopi kho, bhikkhave, rājā cakkavattī ... pañcamopi kho, bhikkhave, rājā cakkavattī ... chaṭṭhopi kho, bhikkhave, rājā cakkavattī ... sattamopi kho, bhikkhave, rājā cakkavattī bahunnaṃ vassānaṃ bahunnaṃ vassasatānaṃ bahunnaṃ vassasahassānaṃ accayena aññataraṃ purisaṃ āmantesi: 'yadā tvaṃ, ambho purisa, passeyyāsi dibbaṃ cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutaṃ, atha me āroceyyāsī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, so puriso raññō cakkavattissa paccassosi. Addasā kho, bhikkhave, so puriso bahunnaṃ vassānaṃ bahunnaṃ vassasatānaṃ bahunnaṃ vassasahassānaṃ accayena dibbaṃ cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutaṃ. Disvāna yena rājā cakka-

vattī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ cakkavattiṃ etadavoca: 'yagghe, deva, jāneyyāsi, dibbaṃ te cakkaratanaṃ osakkitaṃ ṭhānā cutan'ti?

Atha kho, bhikkhave, rājā cakkavattī jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ āmantāpetvā etadavoca: 'dibbaṃ kira me, tāta kumāra, cakkaratanaṃ osakkitaṃ, ṭhānā cutaṃ, sutaṃ kho pana metaṃ—yassa rañño cakkavattissa dibbaṃ cakkaratanaṃ osakkati, ṭhānā cavati, na dāni tena raññā ciraṃ jīvitabbaṃ hotīti. Bhuttā kho pana me mānusakā kāmā, samayo dāni me dibbe kāme pariyesituṃ, ehi tvaṃ, tāta kumāra, imaṃ samuddapariyantaṃ pathaviṃ paṭipajja. Ahaṃ pana kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmī'ti.

Atha kho, bhikkhave, rājā cakkavattī jeṭṭhaputtaṃ kumāraṃ sādhukaṃ rajje samanusāsitvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. Sattāhapabbajite kho pana, bhikkhave, rājisimhi dibbaṃ cakkaratanaṃ antaradhāyi.

Atha kho, bhikkhave, aññataro puriso yena rājā khattiyo muddhābhisitto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ khattiyaṃ muddhābhisittaṃ etadavoca: 'yagghe, deva, jāneyyāsi, dibbaṃ cakkaratanaṃ antarahitan'ti? Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto dibbe cakkaratane antarahite anattamano ahosi. Anattamanatañca paṭisaṃvedesi; no ca kho rājisiṃ upasaṅkamitvā ariyaṃ cakkavattivattaṃ pucchi. So samateneva sudaṃ janapadaṃ pasāsati. Tassa samatena janapadaṃ pasāsato pubbenāparaṃ janapadā na pabbanti, yathā taṃ pubbakānaṃ rājūnaṃ ariye cakkavattivatte vattamānānaṃ.

Atha kho, bhikkhave, amaccā pārisajjā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā mantassājīvino sannipatitvā rājānaṃ khattiyaṃ muddhābhisittaṃ etadavocuṃ: 'na kho te, deva, samatena sudaṃ janapadaṃ pasāsato pubbenāparaṃ janapadā pabbanti, yathā taṃ pubbakānaṃ rājūnaṃ ariye cakkavattivatte vattamānānaṃ. Saṃvijjanti kho te, deva, vijite amaccā pārisajjā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā mantassājīvino mayañceva aññe ca ye mayaṃ ariyaṃ cakkavattivattaṃ dhārema. Iṅgha tvaṃ, deva, amhe ariyaṃ cakkavattivattaṃ puccha. Tassa te mayaṃ ariyaṃ cakkavattivattaṃ puṭṭhā byākarissāmā'ti.

4. Āyuvaṇṇādiparihānikathā

Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto amacce pārisajje

gaṇakamahāmatte anīkaṭṭhe dovārike mantassājīvino sannipātetvā ariyaṃ cakkavattivattaṃ pucchi. Tassa te ariyaṃ cakkavattivattaṃ puṭṭhā byākariṃsu. Tesaṃ sutvā dhammikañhi kho rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidahi, no ca kho adhanānaṃ dhanamanuppadāsi. Adhanānaṃ dhane ananuppadiyamāne dāliddiyaṃ vepullamagamāsi. Dāliddiye vepullaṃ gate aññataro puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi. Tamenaṃ aggahesuṃ. Gahetvā rañño khattiyassa muddhābhisittassa dassesuṃ: 'ayaṃ, deva, puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto taṃ purisaṃ etadavoca: 'saccaṃ kira tvaṃ, ambho purisa, paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti? 'Saccaṃ, devā'ti. 'Kiṃ kāraṇā'ti? 'Na hi, deva, jīvāmī'ti. Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto tassa purisassa dhanamanuppadāsi: 'iminā tvaṃ, ambho purisa, dhanena attanā ca jīvāhi, mātāpitaro ca posehi, puttadārañca posehi, kammante ca payojehi, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpehi sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikan'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, so puriso rañño khattiyassa muddhābhisittassa paccassosi.

Aññataropi kho, bhikkhave, puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi. Tamenaṃ aggahesuṃ. Gahetvā rañño khattiyassa muddhābhisittassa dassesuṃ: 'ayaṃ, deva, puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto taṃ purisaṃ etadavoca: 'saccaṃ kira tvaṃ, ambho purisa, paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti? 'Saccaṃ, devā'ti. 'Kiṃ kāraṇā'ti? 'Na hi, deva, jīvāmī'ti. Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto tassa purisassa dhanamanuppadāsi: 'iminā tvaṃ, ambho purisa, dhanena attanā ca jīvāhi, mātāpitaro ca posehi, puttadārañca posehi, kammante ca payojehi, samaṇabrāhmaṇesu uddhaggikaṃ dakkhiṇaṃ patiṭṭhāpehi sovaggikaṃ sukhavipākaṃ saggasaṃvattanikan'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, so puriso rañño khattiyassa muddhābhisittassa paccassosi.

Assosuṃ kho, bhikkhave, manussā: 'ye kira, bho, paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyanti, tesaṃ rājā dhanamanuppadetī'ti. Sutvāna tesaṃ etadahosi: 'yannūna mayampi paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyyāmā'ti. Atha kho, bhikkhave, aññataro puriso paresaṃ

adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi. Tamenaṃ aggahesuṃ. Gahetvā rañño khattiyassa muddhābhisittassa dassesuṃ: 'ayaṃ, deva, puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto taṃ purisaṃ etadavoca: 'saccaṃ kira tvaṃ, ambho purisa, paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti? 'Saccaṃ, devā'ti. 'Kiṃ kāraṇā'ti? 'Na hi, deva, jīvāmī'ti. Atha kho, bhikkhave, rañño khattiyassa muddhābhisittassa etadahosi: 'sace kho ahaṃ yo yo paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyissati, tassa tassa dhanamanuppadassāmi, evamidaṃ adinnādānaṃ pavaḍḍhissati. Yannūnāhaṃ imaṃ purisaṃ sunisedhaṃ nisedheyyaṃ, mūlaghaccaṃ kareyyaṃ, sīsamassa chindeyyan'ti. Atha kho, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto purise āṇāpesi: 'tena hi, bhaṇe, imaṃ purisaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhamitvā dakkhiṇato nagarassa sunisedhaṃ nisedhetha, mūlaghaccaṃ karotha, sīsamassa chindathā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, te purisā rañño khattiyassa muddhābhisittassa paṭissutvā taṃ purisaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhamitvā dakkhiṇato nagarassa sunisedhaṃ nisedhesuṃ, mūlaghaccaṃ akaṃsu, sīsamassa chindiṃsu.

Assosuṃ kho, bhikkhave, manussā: 'ye kira, bho, paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyanti, te rājā sunisedhaṃ nisedheti, mūlaghaccaṃ karoti, sīsāni tesaṃ chindatī'ti. Sutvāna tesaṃ etadahosi: 'yannūna mayampi tiṇhāni satthāni kārāpessāma, tiṇhāni satthāni kārāpetvā yesaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyissāma, te sunisedhaṃ nisedhessāma, mūlaghaccaṃ karissāma, sīsāni tesaṃ chindissāmā'ti. Te tiṇhāni satthāni kārāpesuṃ, tiṇhāni satthāni kārāpetvā gāmaghātampi upakkamiṃsu kātuṃ, nigamaghātampi upakkamiṃsu kātuṃ, nagaraghātampi upakkamiṃsu kātuṃ, panthaduhanampi upakkamiṃsu kātuṃ. Yesaṃ te adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyanti, te sunisedhaṃ nisedhenti, mūlaghaccaṃ karonti, sīsāni tesaṃ chindanti.

Iti kho, bhikkhave, adhanānaṃ dhane ananuppadiyamāne dāliddiyaṃ vepullamagamāsi, dāliddiye vepullaṃ gate adinnādānaṃ vepul-

lamagamāsi, adinnādāne vepullaṃ gate satthaṃ vepullamagamāsi, satthe vepullaṃ gate pāṇātipāto vepullamagamāsi, pāṇātipāte vepullaṃ gate tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ asītivassasahassāyukānaṃ manussānaṃ cattārīsavassasahassāyukā puttā ahesuṃ.

Cattārīsavassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu aññataro puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi. Tamenaṃ aggahesuṃ. Gahetvā rañño khattiyassa muddhābhisittassa dassesuṃ: 'ayaṃ, deva, puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, rājā khattiyo muddhābhisitto taṃ purisaṃ etadavoca: 'saccaṃ kira tvaṃ, ambho purisa, paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti? 'Na hi, devā'ti sampajānamusā abhāsi.

Iti kho, bhikkhave, adhanānaṃ dhane ananuppadiyamāne dāliddiyaṃ vepullamagamāsi. Dāliddiye vepullaṃ gate adinnādānaṃ vepullamagamāsi, adinnādāne vepullaṃ gate satthaṃ vepullamagamāsi. Satthe vepullaṃ gate pāṇātipāto vepullamagamāsi, pāṇātipāte vepullaṃ gate musāvādo vepullamagamāsi, musāvāde vepullaṃ gate tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ cattārīsavassasahassāyukānaṃ manussānaṃ vīsativassasahassāyukā puttā ahesuṃ.

Vīsativassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu aññataro puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyi. Tamenaṃ aññataro puriso rañño khattiyassa muddhābhisittassa ārocesi: 'itthannāmo, deva, puriso paresaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyī'ti pesuññamakāsi.

Iti kho, bhikkhave, adhanānaṃ dhane ananuppadiyamāne dāliddiyaṃ vepullamagamāsi. Dāliddiye vepullaṃ gate adinnādānaṃ vepullamagamāsi, adinnādāne vepullaṃ gate satthaṃ vepullamagamāsi, satthe vepullaṃ gate pāṇātipāto vepullamagamāsi, pāṇātipāte vepullaṃ gate musāvādo vepullamagamāsi, musāvāde vepullaṃ gate pisuṇā vācā vepullamagamāsi, pisuṇāya vācāya vepullaṃ gatāya tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ vīsativassasahassāyukānaṃ manussānaṃ dasavassasahassāyukā puttā ahesuṃ.

Dasavassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu ekidaṃ sattā vaṇṇa-

vanto honti, ekidaṃ sattā dubbaṇṇā. Tattha ye te sattā dubbaṇṇā, te vaṇṇavante satte abhijjhāyantā paresaṃ dāresu cārittaṃ āpajjiṃsu.

Iti kho, bhikkhave, adhanānaṃ dhane ananuppadiyamāne dāliddiyaṃ vepullamagamāsi. Dāliddiye vepullaṃ gate ... pe ... kāmesumicchācāro vepullamagamāsi, kāmesumicchācāre vepullaṃ gate tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ dasavassasahassāyukānaṃ manussānaṃ pañcavassasahassāyukā puttā ahesuṃ.

Pañcavassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu dve dhammā vepullamagamaṃsu— pharusāvācā samphappalāpo ca. Dvīsu dhammesu vepullaṃ gatesu tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ pañcavassasahassāyukānaṃ manussānaṃ appekacce aḍḍhateyyavassasahassāyukā, appekacce dvevassasahassāyukā puttā ahesuṃ.

Aḍḍhateyyavassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu abhijjhābyāpādā vepullamagamaṃsu. Abhijjhābyāpādesu vepullaṃ gatesu tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ aḍḍhateyyavassasahassāyukānaṃ manussānaṃ vassasahassāyukā puttā ahesuṃ.

Vassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu micchādiṭṭhi vepullamagamāsi. Micchādiṭṭhiyā vepullaṃ gatāya tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ vassasahassāyukānaṃ manussānaṃ pañcavassasatāyukā puttā ahesuṃ.

Pañcavassasatāyukesu, bhikkhave, manussesu tayo dhammā vepullamagamaṃsu— adhammarāgo visamalobho micchādhammo. Tīsu dhammesu vepullaṃ gatesu tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ pañcavassasatāyukānaṃ manussānaṃ appekacce aḍḍhateyyavassasatāyukā, appekacce dvevassasatāyukā puttā ahesuṃ.

Aḍḍhateyyavassasatāyukesu, bhikkhave, manussesu ime dhammā vepullamagamaṃsu. Amatteyyatā apetteyyatā asāmaññatā abrahmaññatā na kule jeṭṭhāpacāyitā.

Iti kho, bhikkhave, adhanānaṃ dhane ananuppadiyamāne dāliddiyaṃ vepullamagamāsi. Dāliddiye vepullaṃ gate adinnādānaṃ vepul-

lamagamāsi. Adinnādāne vepullaṃ gate satthaṃ vepullamagamāsi. Satthe vepullaṃ gate pāṇātipāto vepullamagamāsi. Pāṇātipāte vepullaṃ gate musāvādo vepullamagamāsi. Musāvāde vepullaṃ gate pisuṇā vācā vepullamagamāsi. Pisuṇāya vācāya vepullaṃ gatāya kāmesumicchācāro vepullamagamāsi. Kāmesumicchācāre vepullaṃ gate dve dhammā vepullamagamaṃsu, pharusā vācā samphappalāpo ca. Dvīsu dhammesu vepullaṃ gatesu abhijjhābyāpādā vepullamagamaṃsu. Abhijjhābyāpādesu vepullaṃ gatesu micchādiṭṭhi vepullamagamāsi. Micchādiṭṭhiyā vepullaṃ gatāya tayo dhammā vepullamagamaṃsu, adhammarāgo visamalobho micchādhammo. Tīsu dhammesu vepullaṃ gatesu ime dhammā vepullamagamaṃsu, amatteyyatā apetteyyatā asāmaññatā abrahmaññatā na kule jeṭṭhāpacāyitā. Imesu dhammesu vepullaṃ gatesu tesaṃ sattānaṃ āyupi parihāyi, vaṇṇopi parihāyi. Tesaṃ āyunāpi parihāyamānānaṃ vaṇṇenapi parihāyamānānaṃ aḍḍhateyyavassasatāyukānaṃ manussānaṃ vassasatāyukā puttā ahesuṃ.

5. Dasavassāyukasamaya

Bhavissati, bhikkhave, so samayo, yaṃ imesaṃ manussānaṃ dasavassāyukā puttā bhavissanti. Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu pañcavassikā kumārikā alaṃpateyyā bhavissanti. Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu imāni rasāni antaradhāyissanti, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ loṇaṃ. Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu kudrūsako aggaṃ bhojanānaṃ bhavissati. Seyyathāpi, bhikkhave, etarahi sālimaṃsodano aggaṃ bhojanānaṃ; evameva kho, bhikkhave, dasavassāyukesu manussesu kudrūsako aggaṃ bhojanānaṃ bhavissati.

Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu dasa kusalakammapathā sabbena sabbaṃ antaradhāyissanti, dasa akusalakammapathā atibyādippissanti. Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu kusalantipi na bhavissati, kuto pana kusalassa kārako. Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu ye te bhavissanti amatteyyā apetteyyā asāmaññā abrahmaññā na kule jeṭṭhāpacāyino, te pujjā ca bhavissanti pāsaṃsā ca. Seyyathāpi, bhikkhave, etarahi matteyyā petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino pujjā ca pāsaṃsā ca; evameva kho, bhikkhave, dasavassāyukesu manussesu ye te bhavissanti amatteyyā apetteyyā asāmaññā abrahmaññā na kule jeṭṭhāpacāyino, te pujjā ca bhavissanti pāsaṃsā ca.

Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu na bhavissati mātāti vā mātucchāti vā mātulānīti vā ācariyabhariyāti vā garūnaṃ dārāti vā. Sambhedaṃ loko gamissati yathā ajeḷakā kukkuṭasūkarā soṇasiṅgālā.

Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu tesaṃ sattānaṃ aññamaññamhi tibbo āghāto paccupaṭṭhito bhavissati tibbo byāpādo tibbo manopadoso tibbaṃ vadhakacittaṃ. Mātupi puttamhi puttassapi mātari; pitupi puttamhi puttassapi pitari; bhātupi bhaginiyā bhaginiyāpi bhātari tibbo āghāto paccupaṭṭhito bhavissati tibbo byāpādo tibbo manopadoso tibbaṃ vadhakacittaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, māgavikassa migaṃ disvā tibbo āghāto paccupaṭṭhito hoti tibbo byāpādo tibbo manopadoso tibbaṃ vadhakacittaṃ; evameva kho, bhikkhave, dasavassāyukesu manussesu tesaṃ sattānaṃ aññamaññamhi tibbo āghāto paccupaṭṭhito bhavissati tibbo byāpādo tibbo manopadoso tibbaṃ vadhakacittaṃ. Mātupi puttamhi puttassapi mātari; pitupi puttamhi puttassapi pitari; bhātupi bhaginiyā bhaginiyāpi bhātari tibbo āghāto paccupaṭṭhito bhavissati tibbo byāpādo tibbo manopadoso tibbaṃ vadhakacittaṃ.

Dasavassāyukesu, bhikkhave, manussesu sattāhaṃ satthantarakappo bhavissati. Te aññamaññamhi migasaññaṃ paṭilabhissanti. Tesaṃ tiṇhāni satthāni hatthesu pātubhavissanti. Te tiṇhena satthena ‘esa migo esa migo’ti aññamaññaṃ jīvitā voropessanti.

Atha kho tesaṃ, bhikkhave, sattānaṃ ekaccānaṃ evaṃ bhavissati: ‘mā ca mayaṃ kañci, mā ca amhe koci, yannūna mayaṃ tiṇagahanaṃ vā vanagahanaṃ vā rukkhagahanaṃ vā nadīviduggaṃ vā pabbatavisamaṃ vā pavisitvā vanamūlaphalāhārā yāpeyyāmā’ti. Te tiṇagahanaṃ vā vanagahanaṃ vā rukkhagahanaṃ vā nadīviduggaṃ vā pabbatavisamaṃ vā pavisitvā sattāhaṃ vanamūlaphalāhārā yāpessanti. Te tassa sattāhassa accayena tiṇagahanā vanagahanā rukkhagahanā nadīviduggā pabbatavisamā nikkhamitvā aññamaññaṃ āliṅgitvā sabhāgāyissanti samassāsissanti: ‘diṭṭhā, bho, sattā jīvasi, diṭṭhā, bho, sattā jīvasī’ti.

6. Āyuvaṇṇādivaḍḍhanakathā

Atha kho tesaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ bhavissati: ‘mayaṃ kho akusalānaṃ dhammānaṃ samādānahetu evarūpaṃ āyataṃ ñātikkhayaṃ pattā. Yannūna mayaṃ kusalaṃ kareyyāma. Kiṃ kusalaṃ kareyyāma? Yannūna mayaṃ pāṇātipātā virameyyāma, idaṃ kusalaṃ dhammaṃ

samādāya vatteyyāmā'ti. Te pāṇātipātā viramissanti, idaṃ kusalaṃ dhammaṃ samādāya vattissanti. Te kusalānaṃ dhammānaṃ samādānahetu āyunāpi vaḍḍhissanti, vaṇṇenapi vaḍḍhissanti. Tesaṃ āyunāpi vaḍḍhamānānaṃ vaṇṇenapi vaḍḍhamānānaṃ dasavassāyukānaṃ manussānaṃ vīsativassāyukā puttā bhavissanti.

Atha kho tesaṃ, bhikkhave, sattānaṃ evaṃ bhavissati: 'mayaṃ kho kusalānaṃ dhammānaṃ samādānahetu āyunāpi vaḍḍhāma, vaṇṇenapi vaḍḍhāma. Yannūna mayaṃ bhiyyoso mattāya kusalaṃ kareyyāma. Kiṃ kusalaṃ kareyyāma? Yannūna mayaṃ adinnādānā virameyyāma ... kāmesumicchācārā virameyyāma ... musāvādā virameyyāma ... pisuṇāya vācāya virameyyāma ... pharusāya vācāya virameyyāma ... samphappalāpā virameyyāma ... abhijjhaṃ pajaheyyāma ... byāpādaṃ pajaheyyāma ... micchādiṭṭhiṃ pajaheyyāma ... tayo dhamme pajaheyyāma—adhammarāgaṃ visamalobhaṃ micchādhammaṃ ... yannūna mayaṃ matteyyā assāma petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino, idaṃ kusalaṃ dhammaṃ samādāya vatteyyāmā'ti. Te matteyyā bhavissanti petteyyā sāmaññā brahmaññā kule jeṭṭhāpacāyino, idaṃ kusalaṃ dhammaṃ samādāya vattissanti.

Te kusalānaṃ dhammānaṃ samādānahetu āyunāpi vaḍḍhissanti, vaṇṇenapi vaḍḍhissanti. Tesaṃ āyunāpi vaḍḍhamānānaṃ vaṇṇenapi vaḍḍhamānānaṃ vīsativassāyukānaṃ manussānaṃ cattārīsavassāyukā puttā bhavissanti ... cattārīsavassāyukānaṃ manussānaṃ asītivassāyukā puttā bhavissanti ... asītivassāyukānaṃ manussānaṃ saṭṭhivassasatāyukā puttā bhavissanti ... saṭṭhivassasatāyukānaṃ manussānaṃ vīsatitivassasatāyukā puttā bhavissanti ... vīsatitivassasatāyukānaṃ manussānaṃ cattārīsachabbassasatāyukā puttā bhavissanti. Cattārīsachabbassasatāyukānaṃ manussānaṃ dvevassasahassāyukā puttā bhavissanti ... dvevassasahassāyukānaṃ manussānaṃ cattārivassasahassāyukā puttā bhavissanti ... cattārivassasahassāyukānaṃ manussānaṃ aṭṭhavassasahassāyukā puttā bhavissanti ... aṭṭhavassasahassāyukānaṃ manussānaṃ vīsativassasahassāyukā puttā bhavissanti ... vīsativassasahassāyukānaṃ manussānaṃ cattārīsavassasahassāyukā puttā bhavissanti ... cattārīsavassasahassāyukānaṃ manussānaṃ asītivassasahassāyukā puttā bhavissanti ... asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu pañcavassasatikā kumārikā alaṃpateyyā bhavissanti.

7. Saṅkharājauppatti

Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu tayo ābādhā bhavissanti, icchā, anasanaṃ, jarā. Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu ayaṃ jambudīpo iddho ceva bhavissati phīto ca, kukkuṭasampātikā gāmanigamarājadhāniyo. Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu ayaṃ jambudīpo avīci mañṅe phuṭo bhavissati manussehi, seyyathāpi naḷavanaṃ vā saravanaṃ vā. Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu ayaṃ bārāṇasī ketumatī nāma rājadhānī bhavissati iddhā ceva phītā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca. Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu imasmiṃ jambudīpe caturāsītinagarasahassāni bhavissanti ketumatīrājadhānīpamukhāni. Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu ketumatiyā rājadhāniyā saṅkho nāma rājā uppajjissati cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavissanti, seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavissanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasissati.

8. Metteyyabuddhuppāda

Asītivassasahassāyukesu, bhikkhave, manussesu metteyyo nāma bhagavā loke uppajjissati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. Seyyathāpāhametarahi loke uppanno arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedessati, seyyathāpāhametarahi imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedemi. So dhammaṃ desessati ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsessati; seyyathāpāhametarahi dhammaṃ desemi ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sāt-

thaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsemi. So anekasahassaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissati, seyyathāpāhametarahi anekasataṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharāmi.

Atha kho, bhikkhave, saṅkho nāma rājā yo so yūpo raññā mahāpanādena kārāpito. Taṃ yūpaṃ ussāpetvā ajjhāvasitvā taṃ datvā vissajjitvā samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavaṇibbakayācakānaṃ dānaṃ datvā metteyyassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa santike kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati. So evaṃ pabbajito samāno eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati.

Attadīpā, bhikkhave, viharatha attasaraṇā anaññasaraṇā, dhammadīpā dhammasaraṇā anaññasaraṇā. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo? Idha, bhikkhave, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī ... pe ... citte cittānupassī ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, bhikkhu attadīpo viharati attasaraṇo anaññasaraṇo dhammadīpo dhammasaraṇo anaññasaraṇo.

9. Bhikkhunoāyuvaṇṇādivaḍḍhanakathā

Gocare, bhikkhave, caratha sake pettike visaye. Gocare, bhikkhave, carantā sake pettike visaye āyunāpi vaḍḍhissatha, vaṇṇenapi vaḍḍhissatha, sukhenapi vaḍḍhissatha, bhogenapi vaḍḍhissatha, balenapi vaḍḍhissatha.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhuno āyusmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. So imesaṃ catunnaṃ iddhipādānaṃ bhāvitattā bahulīkatattā ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno āyusmiṃ.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhuno vaṇṇasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu

sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno vaṇṇasmiṃ.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhuno sukhasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno, sukhasmiṃ.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhuno bhogasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno bhogasmiṃ.

Kiñca, bhikkhave, bhikkhuno balasmiṃ? Idha, bhikkhave, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhuno balasmiṃ.

Nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekabalampi samanupassāmi yaṃ evaṃ duppasahaṃ, yathayidaṃ, bhikkhave, mārabalaṃ. Kusalānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ samādānahetu evamidaṃ puññaṃ pavaḍḍhatī”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cakkavattisuttaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Dīgha Nikāya 27

Aggaññasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātupāsāde. Tena kho pana samayena vāseṭṭhabhāradvājā bhikkhūsu parivasanti bhikkhubhāvaṃ ākaṅkhamānā. Atha

kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito pāsādā orohitvā pāsādapacchāyāyaṃ abbhokāse caṅkamati.

Addasā kho vāseṭṭho bhagavantaṃ sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhitaṃ pāsādā orohitvā pāsādapacchāyāyaṃ abbhokāse caṅkamantaṃ. Disvāna bhāradvājaṃ āmantesi: "ayaṃ, āvuso bhāradvāja, bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito pāsādā orohitvā pāsādapacchāyāyaṃ abbhokāse caṅkamati. Āyāmāvuso bhāradvāja, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; appeva nāma labheyyāma bhagavato santikā dhammiṃ kathaṃ savanāyā"ti. "Evamāvuso"ti kho bhāradvājo vāseṭṭhassa paccassosi.

Atha kho vāseṭṭhabhāradvājā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā bhagavantaṃ caṅkamantaṃ anucaṅkamiṃsu. Atha kho bhagavā vāseṭṭhaṃ āmantesi: "tumhe khvattha, vāseṭṭha, brāhmaṇajaccā brāhmaṇakulīnā brāhmaṇakulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, kacci vo, vāseṭṭha, brāhmaṇā na akkosanti na paribhāsantī"ti? "Taggha no, bhante, brāhmaṇā akkosanti paribhāsanti attarūpāya paribhāsāya paripuṇṇāya, no aparipuṇṇāyā"ti. "Yathā kathaṃ pana vo, vāseṭṭha, brāhmaṇā akkosanti paribhāsanti attarūpāya paribhāsāya paripuṇṇāya, no aparipuṇṇāyā"ti? "Brāhmaṇā, bhante, evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīnā aññe vaṇṇā. Brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇhā aññe vaṇṇā. Brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā. Brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā. Te tumhe seṭṭhaṃ vaṇṇaṃ hitvā hīnamattha vaṇṇaṃ ajjhupagatā, yadidaṃ muṇḍake samaṇake ibbhe kaṇhe bandhupādāpacce. Tayidaṃ na sādhu, tayidaṃ nappatirūpaṃ, yaṃ tumhe seṭṭhaṃ vaṇṇaṃ hitvā hīnamattha vaṇṇaṃ ajjhupagatā yadidaṃ muṇḍake samaṇake ibbhe kaṇhe bandhupādāpacce'ti. Evaṃ kho no, bhante, brāhmaṇā akkosanti paribhāsanti attarūpāya paribhāsāya paripuṇṇāya, no aparipuṇṇāyā"ti.

"Taggha vo, vāseṭṭha, brāhmaṇā porāṇaṃ assarantā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīnā aññe vaṇṇā; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇhā aññe vaṇṇā; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'ti. Dissanti kho pana, vāseṭṭha, brāhmaṇānaṃ brāhmaṇiyo utuniyopi gabbhiniyopi vijāyamānāpi pāyamānāpi. Te ca brāhmaṇā

yonijāva samānā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho vaṇṇo, hīnā aññe vaṇṇā; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇhā aññe vaṇṇā; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'ti. Te brahmānañceva abbhācikkhanti, musā ca bhāsanti, bahuñca apuññaṃ pasavanti.

1. Catuvaṇṇasuddhi

Cattārome, vāseṭṭha, vaṇṇā—khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Khattiyopi kho, vāseṭṭha, idhekacco pāṇātipātī hoti adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhī. Iti kho, vāseṭṭha, yeme dhammā akusalā akusalasaṅkhātā sāvajjā sāvajjasaṅkhātā asevitabbā asevitabbasaṅkhātā naalamariyā naalamariyasaṅkhātā kaṇhā kaṇhavipākā viññugarahitā, khattiyepi te idhekacce sandissanti. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... pe ... suddopi kho, vāseṭṭha, idhekacco pāṇātipātī hoti adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavāco pharusavāco samphappalāpī abhijjhālu byāpannacitto micchādiṭṭhī. Iti kho, vāseṭṭha, yeme dhammā akusalā akusalasaṅkhātā ... pe ... kaṇhā kaṇhavipākā viññugarahitā; suddepi te idhekacce sandissanti.

Khattiyopi kho, vāseṭṭha, idhekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato, kāmesumicchācārā paṭivirato, musāvādā paṭivirato, pisuṇāya vācāya paṭivirato, pharusāya vācāya paṭivirato, samphappalāpā paṭivirato, anabhijjhālu abyāpannacitto, sammādiṭṭhī. Iti kho, vāseṭṭha, yeme dhammā kusalā kusalasaṅkhātā anavajjā anavajjasaṅkhātā sevitabbā sevitabbasaṅkhātā alamariyā alamariyasaṅkhātā sukkā sukkavipākā viññuppasatthā, khattiyepi te idhekacce sandissanti. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... pe ... suddopi kho, vāseṭṭha, idhekacco pāṇātipātā paṭivirato hoti ... pe ... anabhijjhālu, abyāpannacitto, sammādiṭṭhī. Iti kho, vāseṭṭha, yeme dhammā kusalā kusalasaṅkhātā anavajjā anavajjasaṅkhātā sevitabbā sevitabbasaṅkhātā alamariyā alamariyasaṅkhātā sukkā sukkavipākā viññuppasatthā; suddepi te idhekacce sandissanti.

Imesu kho, vāseṭṭha, catūsu vaṇṇesu evaṃ ubhayavokiṇṇesu vattamānesu kaṇhasukkesu dhammesu viññugarahitesu ceva viññuppasatthesu ca yadettha brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'brāhmaṇova seṭṭho

vaṇṇo, hīnā aññe vaṇṇā; brāhmaṇova sukko vaṇṇo, kaṇhā aññe vaṇṇā; brāhmaṇāva sujjhanti, no abrāhmaṇā; brāhmaṇāva brahmuno puttā orasā mukhato jātā brahmajā brahmanimmitā brahmadāyādā'ti. Taṃ tesaṃ viññū nānujānanti. Taṃ kissa hetu? Imesañhi, vāseṭṭha, catunnaṃ vaṇṇānaṃ yo hoti bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto so nesaṃ aggamakkhāyati dhammeneva, no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ, diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

Tadamināpetaṃ, vāseṭṭha, pariyāyena veditabbaṃ, yathā dhammova seṭṭho janetasmiṃ, diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

Jānāti kho, vāseṭṭha, rājā pasenadi kosalo: 'samaṇo gotamo anantarā sakyakulā pabbajito'ti. Sakyā kho pana, vāseṭṭha, rañño pasenadissa kosalassa anuyuttā bhavanti. Karonti kho, vāseṭṭha, sakyā rañño pasenadimhi kosale nipaccakāraṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ. Iti kho, vāseṭṭha, yaṃ karonti sakyā rañño pasenadimhi kosale nipaccakāraṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ, karoti taṃ rājā pasenadi kosalo tathāgate nipaccakāraṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ, na naṃ 'sujāto samaṇo gotamo, dujjātohamasmi. Balavā samaṇo gotamo, dubbalohamasmi. Pāsādiko samaṇo gotamo, dubbaṇṇohamasmi. Mahesakkho samaṇo gotamo, appesakkhohamasmī'ti. Atha kho naṃ dhammaṃyeva sakkaronto dhammaṃ garuṃ karonto dhammaṃ mānento dhammaṃ pūjento dhammaṃ apacāyamāno evaṃ rājā pasenadi kosalo tathāgate nipaccakāraṃ karoti, abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ. Imināpi kho etaṃ, vāseṭṭha, pariyāyena veditabbaṃ, yathā dhammova seṭṭho janetasmiṃ, diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

Tumhe khvattha, vāseṭṭha, nānājaccā nānānāmā nānāgottā nānākulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā. 'Ke tumhe'ti—puṭṭhā samānā 'samaṇā sakyaputtiyāmhā'ti— paṭijānātha. Yassa kho panassa, vāseṭṭha, tathāgate saddhā niviṭṭhā mūlajātā patiṭṭhitā daḷhā asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ, tassetaṃ kallaṃ vacanāya: 'bhagavatomhi putto oraso mukhato jāto dhammajo dhammanimmito dhammadāyādo'ti. Taṃ kissa hetu? Tathāgatassa hetaṃ, vāseṭṭha, adhivacanaṃ 'dhammakāyo' itipi, 'brah-

makāyo' itipi, 'dhammabhūto' itipi, 'brahmabhūto' itipi.

Hoti kho so, vāseṭṭha, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena ayaṃ loko saṃvaṭṭati. Saṃvaṭṭamāne loke yebhuyyena sattā ābhassarasaṃvattanikā honti. Te tattha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti.

Hoti kho so, vāseṭṭha, samayo yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena ayaṃ loko vivaṭṭati. Vivaṭṭamāne loke yebhuyyena sattā ābhassarakāyā cavitvā itthattaṃ āgacchanti. Tedha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti.

2. Rasapathavipātubhāva

Ekodakībhūtaṃ kho pana, vāseṭṭha, tena samayena hoti andhakāro andhakāratimisā. Na candimasūriyā paññāyanti, na nakkhattāni tārakarūpāni paññāyanti, na rattindivā paññāyanti, na māsaḍḍhamāsā paññāyanti, na utusaṃvaccharā paññāyanti, na itthipumā paññāyanti, sattā sattātveva saṅkhyaṃ gacchanti. Atha kho tesaṃ, vāseṭṭha, sattānaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena rasapathavī udakasmiṃ samatani; seyyathāpi nāma payaso tattassa nibbāyamānassa upari santānakaṃ hoti; evameva pāturahosi. Sā ahosi vaṇṇasampannā gandhasampannā rasasampannā, seyyathāpi nāma sampannaṃ vā sappi sampannaṃ vā navanītaṃ evaṃvaṇṇā ahosi. Seyyathāpi nāma khuddamadhuṃ aneḷakaṃ; evamassādā ahosi. Atha kho, vāseṭṭha, aññataro satto lolajātiko: 'ambho, kimevidaṃ bhavissatī'ti rasapathaviṃ aṅguliyā sāyi. Tassa rasapathaviṃ aṅguliyā sāyato acchādesi, taṇhā cassa okkami. Aññepi kho, vāseṭṭha, sattā tassa sattassa diṭṭhānugatiṃ āpajjamānā rasapathaviṃ aṅguliyā sāyiṃsu. Tesaṃ rasapathaviṃ aṅguliyā sāyataṃ acchādesi, taṇhā ca tesaṃ okkami.

3. Candimasūriyādipātubhāva

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā rasapathaviṃ hatthehi āluppakārakaṃ upakkamiṃsu paribhuñjituṃ. Yato kho te, vāseṭṭha, sattā rasapathaviṃ hatthehi āluppakārakaṃ upakkamiṃsu paribhuñjituṃ. Atha tesaṃ sattānaṃ sayaṃpabhā antaradhāyi. Sayaṃpabhāya antarahitāya candimasūriyā pāturahesuṃ. Candimasūriyesu pātubhūtesu nakkhattāni tārakarūpāni pāturahesuṃ. Nakkhattesu tārakarūpesu pātubhūtesu

rattindivā paññāyiṃsu. Rattindivesu paññāyamānesu māsaḍḍhamāsā paññāyiṃsu. Māsaḍḍhamāsesu paññāyamānesu utusaṃvaccharā paññāyiṃsu. Ettāvatā kho, vāseṭṭha, ayaṃ loko puna vivaṭṭo hoti.

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā rasapathaviṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu. Yathā yathā kho te, vāseṭṭha, sattā rasapathaviṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu tathā tathā tesaṃ sattānaṃ rasapathaviṃ paribhuñjantānaṃ kharattañceva kāyasmiṃ okkami, vaṇṇavevaṇṇatā ca paññāyittha. Ekidaṃ sattā vaṇṇavanto honti, ekidaṃ sattā dubbaṇṇā. Tattha ye te sattā vaṇṇavanto, te dubbaṇṇe satte atimaññanti: 'mayametehi vaṇṇavantatarā, amhehete dubbaṇṇatarā'ti. Tesaṃ vaṇṇātimānapaccayā mānātimānajātikānaṃ rasapathavī antaradhāyi. Rasāya pathaviyā antarahitāya sannipatiṃsu. Sannipatitvā anutthuniṃsu: 'aho rasaṃ, aho rasan'ti. Tadetarahipi manussā kañcideva surasaṃ labhitvā evamāhaṃsu: 'aho rasaṃ, aho rasan'ti. Tadeva porāṇaṃ aggaññaṃ akkharaṃ anusaranti, na tvevassa atthaṃ ājānanti.

4. Bhūmipappaṭakapātubhāva

Atha kho tesaṃ, vāseṭṭha, sattānaṃ rasāya pathaviyā antarahitāya bhūmipappaṭako pāturahosi. Seyyathāpi nāma ahicchattako; evameva pāturahosi. So ahosi vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno, seyyathāpi nāma sampannaṃ vā sappi sampannaṃ vā navanītaṃ evaṃvaṇṇo ahosi. Seyyathāpi nāma khuddamadhuṃ aneḷakaṃ; evamassādo ahosi.

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā bhūmipappaṭakaṃ upakkamiṃsu paribhuñjituṃ. Te taṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu. Yathā yathā kho te, vāseṭṭha, sattā bhūmipappaṭakaṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu tathā tathā tesaṃ sattānaṃ bhiyyoso mattāya kharattañceva kāyasmiṃ okkami, vaṇṇavevaṇṇatā ca paññāyittha. Ekidaṃ sattā vaṇṇavanto honti, ekidaṃ sattā dubbaṇṇā. Tattha ye te sattā vaṇṇavanto, te dubbaṇṇe satte atimaññanti: 'mayametehi vaṇṇavantatarā, amhehete dubbaṇṇatarā'ti. Tesaṃ vaṇṇātimānapaccayā mānātimānajātikānaṃ bhūmipappaṭako antaradhāyi.

5. Padālatāpātubhāva

Bhūmipappaṭake antarahite padālatā pāturahosi, seyyathāpi nāma

kalambukā; evameva pāturahosi. Sā ahosi vaṇṇasampannā gandhasampannā rasasampannā, seyyathāpi nāma sampannaṃ vā sappi sampannaṃ vā navanītaṃ evaṃvaṇṇā ahosi. Seyyathāpi nāma khuddamadhuṃ aneḷakaṃ; evamassādā ahosi.

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā padālataṃ upakkamiṃsu paribhuñjituṃ. Te taṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu. Yathā yathā kho te, vāseṭṭha, sattā padālataṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu tathā tathā tesaṃ sattānaṃ bhiyyoso mattāya kharattañceva kāyasmiṃ okkami, vaṇṇavevaṇṇatā ca paññāyittha. Ekidaṃ sattā vaṇṇavanto honti, ekidaṃ sattā dubbaṇṇā. Tattha ye te sattā vaṇṇavanto, te dubbaṇṇe satte atimaññanti: 'mayametehi vaṇṇavantatarā, amhehete dubbaṇṇatarā'ti. Tesaṃ vaṇṇātimānapaccayā mānātimānajātikānaṃ padālatā antaradhāyi.

Padālatāya antarahitāya sannipatiṃsu. Sannipatitvā anutthuniṃsu: 'ahu vata no, ahāyi vata no padālatā'ti. Tadetarahipi manussā kenaci dukkhadhammena phuṭṭhā evamāhaṃsu: 'ahu vata no, ahāyi vata no'ti. Tadeva porāṇaṃ aggaññaṃ akkharaṃ anusaranti, na tvevassa atthaṃ ājānanti.

6. Akaṭṭhapākasālipātubhāva

Atha kho tesaṃ, vāseṭṭha, sattānaṃ padālatāya antarahitāya akaṭṭhapāko sāli pāturahosi akaṇo athuso suddho sugandho taṇḍulapphalo. Yaṃ taṃ sāyaṃ sāyamāsāya āharanti, pāto taṃ hoti pakkaṃ paṭivirūḷhaṃ. Yaṃ taṃ pāto pātarāsāya āharanti, sāyaṃ taṃ hoti pakkaṃ paṭivirūḷhaṃ; nāpadānaṃ paññāyati. Atha kho te, vāseṭṭha, sattā akaṭṭhapākaṃ sāliṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu.

7. Itthipurisaliṅgapātubhāva

Yathā yathā kho te, vāseṭṭha, sattā akaṭṭhapākaṃ sāliṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhaṃsu tathā tathā tesaṃ sattānaṃ bhiyyoso mattāya kharattañceva kāyasmiṃ okkami, vaṇṇavevaṇṇatā ca paññāyittha, itthiyā ca itthiliṅgaṃ pāturahosi purisassa ca purisaliṅgaṃ. Itthī ca purisaṃ ativelaṃ upanijjhāyati puriso ca itthiṃ. Tesaṃ ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyataṃ sārāgo udapādi, pariḷāho kāyasmiṃ okkami. Te pariḷāhapaccayā methunaṃ

dhammaṃ paṭiseviṃsu.

Ye kho pana te, vāseṭṭha, tena samayena sattā passanti methunaṃ dhammaṃ paṭisevante, aññe paṃsuṃ khipanti, aññe seṭṭhiṃ khipanti, aññe gomayaṃ khipanti: 'nassa asuci, nassa asucī'ti. 'Kathañhi nāma satto sattassa evarūpaṃ karissatī'ti. Tadetarahipi manussā ekaccesu janapadesu vadhuyā nibbuyhamānāya aññe paṃsuṃ khipanti, aññe seṭṭhiṃ khipanti, aññe gomayaṃ khipanti. Tadeva porāṇaṃ aggaññaṃ akkharaṃ anusaranti, na tvevassa atthaṃ ājānanti.

8. Methunadhammasamācāra

Adhammasammataṃ kho pana, vāseṭṭha, tena samayena hoti, tadetarahi dhammasammataṃ. Ye kho pana, vāseṭṭha, tena samayena sattā methunaṃ dhammaṃ paṭisevanti, te māsampi dvemāsampi na labhanti gāmaṃ vā nigamaṃ vā pavisituṃ. Yato kho te, vāseṭṭha, sattā tasmiṃ asaddhamme ativelaṃ pātabyataṃ āpajjiṃsu. Atha agārāni upakkamiṃsu kātuṃ tasseva asaddhammassa paṭicchādanatthaṃ. Atha kho, vāseṭṭha, aññatarassa sattassa alasajātikassa etadahosi: 'ambho, kimevāhaṃ vihaññāmi sāliṃ āharanto sāyaṃ sāyamāsāya pāto pātarāsāya. Yannūnāhaṃ sāliṃ āhareyyaṃ sakideva sāyapātarāsāyā'ti.

Atha kho so, vāseṭṭha, satto sāliṃ āhāsi sakideva sāyapātarāsāya. Atha kho, vāseṭṭha, aññataro satto yena so satto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ sattaṃ etadavoca: 'ehi, bho satta, sālāhāraṃ gamissāmā'ti. 'Alaṃ, bho satta, āhato me sāli sakideva sāyapātarāsāyā'ti. Atha kho so, vāseṭṭha, satto tassa sattassa diṭṭhānugatiṃ āpajjamāno sāliṃ āhāsi sakideva dvīhāya. 'Evampi kira, bho, sādhū'ti.

Atha kho, vāseṭṭha, aññataro satto yena so satto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ sattaṃ etadavoca: 'ehi, bho satta, sālāhāraṃ gamissāmā'ti. 'Alaṃ, bho satta, āhato me sāli sakideva dvīhāyā'ti. Atha kho so, vāseṭṭha, satto tassa sattassa diṭṭhānugatiṃ āpajjamāno sāliṃ āhāsi sakideva catūhāya, 'evampi kira, bho, sādhū'ti.

Atha kho, vāseṭṭha, aññataro satto yena so satto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ sattaṃ etadavoca: 'ehi, bho satta, sālāhāraṃ gamissāmā'ti. 'Alaṃ, bho satta, āhato me sāli sakideva catūhāyā'ti. Atha kho so, vāseṭṭha, satto tassa sattassa diṭṭhānugatiṃ āpajjamāno sāliṃ āhāsi sakideva aṭṭhāhāya, 'evampi kira, bho, sādhū'ti.

Yato kho te, vāseṭṭha, sattā sannidhikārakaṃ sāliṃ upakkamiṃsu

paribhuñjituṃ. Atha kaṇopi taṇḍulaṃ pariyonandhi, thusopi taṇḍulaṃ pariyonandhi; lūnampi nappaṭivirūḷhaṃ, apadānaṃ paññāyittha, saṇḍasaṇḍā sālayo aṭṭhaṃsu.

9. Sālivibhāga

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā sannipatiṃsu, sannipatitvā anutthuniṃsu: 'pāpakā vata, bho, dhammā sattesu pātubhūtā. Mayañhi pubbe manomayā ahumhā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino, ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhamhā. Tesaṃ no amhākaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena rasapathavī udakasmiṃ samatani. Sā ahosi vaṇṇasampannā gandhasampannā rasasampannā. Te mayaṃ rasapathaviṃ hatthehi āluppakārakaṃ upakkamimha paribhuñjituṃ, tesaṃ no rasapathaviṃ hatthehi āluppakārakaṃ upakkamataṃ paribhuñjituṃ sayaṃpabhā antaradhāyi. Sayaṃpabhāya antarahitāya candimasūriyā pāturahesuṃ, candimasūriyesu pātubhūtesu nakkhattāni tārakarūpāni pāturahesuṃ, nakkhattesu tārakarūpesu pātubhūtesu rattindivā paññāyiṃsu, rattindivesu paññāyamānesu māsaḍḍhamāsā paññāyiṃsu. Māsaḍḍhamāsesu paññāyamānesu utusaṃvaccharā paññāyiṃsu. Te mayaṃ rasapathaviṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhamhā. Tesaṃ no pāpakānaṃyeva akusalānaṃ dhammānaṃ pātubhāvā rasapathavī antaradhāyi. Rasapathaviyā antarahitāya bhūmipappaṭako pāturahosi. So ahosi vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. Te mayaṃ bhūmipappaṭakaṃ upakkamimha paribhuñjituṃ. Te mayaṃ taṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhamhā. Tesaṃ no pāpakānaṃyeva akusalānaṃ dhammānaṃ pātubhāvā bhūmipappaṭako antaradhāyi. Bhūmipappaṭake antarahite padālatā pāturahosi. Sā ahosi vaṇṇasampannā gandhasampannā rasasampannā. Te mayaṃ padālataṃ upakkamimha paribhuñjituṃ. Te mayaṃ taṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ aṭṭhamhā. Tesaṃ no pāpakānaṃyeva akusalānaṃ dhammānaṃ pātubhāvā padālatā antaradhāyi. Padālatāya antarahitāya akaṭṭhapāko sāli pāturahosi akaṇo athuso suddho sugandho taṇḍulapphalo. Yaṃ taṃ sāyaṃ sāyamāsāya āharāma, pāto taṃ hoti pakkaṃ paṭivirūḷhaṃ. Yaṃ taṃ pāto pātarāsāya āharāma, sāyaṃ taṃ hoti pakkaṃ paṭivirūḷhaṃ. Nāpadānaṃ paññāyittha. Te mayaṃ akaṭṭhapākaṃ sāliṃ paribhuñjantā tambhakkhā tadāhārā ciraṃ dīghamaddhānaṃ

aṭṭhamhā. Tesaṃ no pāpakānaṃyeva akusalānaṃ dhammānaṃ pātubhāvā kaṇopi taṇḍulaṃ pariyonandhi, thusopi taṇḍulaṃ pariyonandhi, lūnampi nappaṭivirūḷhaṃ, apadānaṃ paññāyittha, saṇḍasaṇḍā sālayo ṭhitā. Yannūna mayaṃ sāliṃ vibhajeyyāma, mariyādaṃ ṭhapeyyāmā'ti. Atha kho te, vāseṭṭha, sattā sāliṃ vibhajiṃsu, mariyādaṃ ṭhapesuṃ.

Atha kho, vāseṭṭha, aññataro satto lolajātiko sakaṃ bhāgaṃ parirakkhanto aññataraṃ bhāgaṃ adinnaṃ ādiyitvā paribhuñji. Tamenaṃ aggahesuṃ, gahetvā etadavocuṃ: 'pāpakaṃ vata, bho satta, karosi, yatra hi nāma sakaṃ bhāgaṃ parirakkhanto aññataraṃ bhāgaṃ adinnaṃ ādiyitvā paribhuñjasi. Māssu, bho satta, punapi evarūpamakāsī'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho, vāseṭṭha, so satto tesaṃ sattānaṃ paccassosi. Dutiyampi kho, vāseṭṭha, so satto ... pe ... tatiyampi kho, vāseṭṭha, so satto sakaṃ bhāgaṃ parirakkhanto aññataraṃ bhāgaṃ adinnaṃ ādiyitvā paribhuñji. Tamenaṃ aggahesuṃ, gahetvā etadavocuṃ: 'pāpakaṃ vata, bho satta, karosi, yatra hi nāma sakaṃ bhāgaṃ parirakkhanto aññataraṃ bhāgaṃ adinnaṃ ādiyitvā paribhuñjasi. Māssu, bho satta, punapi evarūpamakāsī'ti. Añṅe pāṇinā pahariṃsu, añṅe leḍḍunā pahariṃsu, añṅe daṇḍena pahariṃsu. Tadagge kho, vāseṭṭha, adinnādānaṃ paññāyati, garahā paññāyati, musāvādo paññāyati, daṇḍādānaṃ paññāyati.

10. Mahāsammatarājā

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā sannipatiṃsu, sannipatitvā anutthuniṃsu: 'pāpakā vata bho dhammā sattesu pātubhūtā, yatra hi nāma adinnādānaṃ paññāyissati, garahā paññāyissati, musāvādo paññāyissati, daṇḍādānaṃ paññāyissati. Yannūna mayaṃ ekaṃ sattaṃ sammanneyyāma, yo no sammā khīyitabbaṃ khīyeyya, sammā garahitabbaṃ garaheyya, sammā pabbājetabbaṃ pabbājeyya. Mayaṃ panassa sālīnaṃ bhāgaṃ anuppadassāmā'ti.

Atha kho te, vāseṭṭha, sattā yo nesaṃ satto abhirūpataro ca dassanīyataro ca pāsādikataro ca mahesakkhataro ca taṃ sattaṃ upasaṅkamitvā etadavocuṃ: 'ehi, bho satta, sammā khīyitabbaṃ khīya, sammā garahitabbaṃ garaha, sammā pabbājetabbaṃ pabbājehi. Mayaṃ pana te sālīnaṃ bhāgaṃ anuppadassāmā'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho, vāseṭṭha, so satto tesaṃ sattānaṃ paṭissuṇitvā sammā khīyitabbaṃ khīyi, sammā garahitabbaṃ garahi, sammā pabbājetabbaṃ pabbājesi. Te panassa sālīnaṃ

bhāgaṃ anuppadaṃsu.

Mahājanasammatoti kho, vāseṭṭha, 'mahāsammato, mahāsammato' tveva paṭhamaṃ akkharaṃ upanibbattaṃ. Khettānaṃ adhipatīti kho, vāseṭṭha, 'khattiyo, khattiyo' tveva dutiyaṃ akkharaṃ upanibbattaṃ. Dhammena pare rañjetīti kho, vāseṭṭha, 'rājā, rājā' tveva tatiyaṃ akkharaṃ upanibbattaṃ. Iti kho, vāseṭṭha, evametassa khattiyamaṇḍalassa porāṇena aggaññena akkharena abhinibbatti ahosi tesaṃyeva sattānaṃ, anaññesaṃ. Sadisānaṃyeva, no asadisānaṃ. Dhammeneva, no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

11. Brāhmaṇamaṇḍala

Atha kho tesaṃ, vāseṭṭha, sattānaṃyeva ekaccānaṃ etadahosi: 'pāpakā vata, bho, dhammā sattesu pātubhūtā, yatra hi nāma adinnādānaṃ paññāyissati, garahā paññāyissati, musāvādo paññāyissati, daṇḍādānaṃ paññāyissati, pabbājanaṃ paññāyissati. Yannūna mayaṃ pāpake akusale dhamme vāheyyāmā'ti. Te pāpake akusale dhamme vāhesuṃ. Pāpake akusale dhamme vāhentīti kho, vāseṭṭha, 'brāhmaṇā, brāhmaṇā' tveva paṭhamaṃ akkharaṃ upanibbattaṃ. Te araññāyatane paṇṇakuṭiyo karitvā paṇṇakuṭīsu jhāyanti vītaṅgārā vītadhūmā pannamusalā sāyaṃ sāyamāsāya pāto pātarāsāya gāmanigamarājadhāniyo osaranti ghāsamesamānā. Te ghāsaṃ paṭilabhitvā punadeva araññāyatane paṇṇakuṭīsu jhāyanti. Tamenaṃ manussā disvā evamāhaṃsu: 'ime kho, bho, sattā araññāyatane paṇṇakuṭiyo karitvā paṇṇakuṭīsu jhāyanti, vītaṅgārā vītadhūmā pannamusalā sāyaṃ sāyamāsāya pāto pātarāsāya gāmanigamarājadhāniyo osaranti ghāsamesamānā. Te ghāsaṃ paṭilabhitvā punadeva araññāyatane paṇṇakuṭīsu jhāyantī'ti, jhāyantīti kho, vāseṭṭha, 'jhāyakā, jhāyakā' tveva dutiyaṃ akkharaṃ upanibbattaṃ. Tesaṃyeva kho, vāseṭṭha, sattānaṃ ekacce sattā araññāyatane paṇṇakuṭīsu taṃ jhānaṃ anabhisambhuṇamānā gāmasāmantaṃ nigamasāmantaṃ osaritvā ganthe karontā acchanti. Tamenaṃ manussā disvā evamāhaṃsu: 'ime kho, bho, sattā araññāyatane paṇṇakuṭīsu taṃ jhānaṃ anabhisambhuṇamānā gāmasāmantaṃ nigamasāmantaṃ osaritvā ganthe karontā acchanti, na dānime jhāyantī'ti. Na dānime jhāyantīti kho, vāseṭṭha, 'ajjhāyakā, ajjhāyakā' tveva tatiyaṃ akkharaṃ upanibbattaṃ. Hīnasammataṃ kho pana, vāseṭṭha, tena samayena

hoti, tadetarahi seṭṭhasammataṃ. Iti kho, vāseṭṭha, evametassa brāhmaṇamaṇḍalassa porāṇena aggaññena akkharena abhinibbatti ahosi tesaṃyeva sattānaṃ, anaññesaṃ sadisānaṃyeva no asadisānaṃ dhammeneva, no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

12. Vessamaṇḍala

Tesaṃyeva kho, vāseṭṭha, sattānaṃ ekacce sattā methunaṃ dhammaṃ samādāya visukammante payojesuṃ. Methunaṃ dhammaṃ samādāya visukammante payojentīti kho, vāseṭṭha, 'vessā, vessā' tveva akkharaṃ upanibbattaṃ. Iti kho, vāseṭṭha, evametassa vessamaṇḍalassa porāṇena aggaññena akkharena abhinibbatti ahosi tesaññeva sattānaṃ anaññesaṃ sadisānaṃyeva, no asadisānaṃ, dhammeneva no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

13. Suddamaṇḍala

Tesaññeva kho, vāseṭṭha, sattānaṃ ye te sattā avasesā te luddācārā khuddācārā ahesuṃ. Luddācārā khuddācārāti kho, vāseṭṭha, 'suddā, suddā' tveva akkharaṃ upanibbattaṃ. Iti kho, vāseṭṭha, evametassa suddamaṇḍalassa porāṇena aggaññena akkharena abhinibbatti ahosi tesaṃyeva sattānaṃ anaññesaṃ, sadisānaṃyeva no asadisānaṃ, dhammeneva, no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

Ahu kho so, vāseṭṭha, samayo, yaṃ khattiyopi sakaṃ dhammaṃ garahamāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati: 'samaṇo bhavissāmī'ti. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... pe ... suddopi kho, vāseṭṭha, sakaṃ dhammaṃ garahamāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati: 'samaṇo bhavissāmī'ti. Imehi kho, vāseṭṭha, catūhi maṇḍalehi samaṇamaṇḍalassa abhinibbatti ahosi, tesaṃyeva sattānaṃ anaññesaṃ, sadisānaṃyeva no asadisānaṃ, dhammeneva no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho janetasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

14. Duccaritādikathā

Khattiyopi kho, vāseṭṭha, kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā micchādiṭṭhiko micchādiṭṭhikammasamādāno micchādiṭṭhikammasamādānahetu kāyassa bhedā paraṃ

maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... suddopi kho, vāseṭṭha ... samaṇopi kho, vāseṭṭha, kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā micchādiṭṭhiko micchādiṭṭhikammasamādāno micchādiṭṭhikammasamādānahetu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati.

Khattiyopi kho, vāseṭṭha, kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā sammādiṭṭhiko sammādiṭṭhikammasamādāno sammādiṭṭhikammasamādānahetu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... suddopi kho, vāseṭṭha ... samaṇopi kho, vāseṭṭha, kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā sammādiṭṭhiko sammādiṭṭhikammasamādāno sammādiṭṭhikammasamādānahetu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati.

Khattiyopi kho, vāseṭṭha, kāyena dvayakārī, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī, vimissadiṭṭhiko vimissadiṭṭhikammasamādāno vimissadiṭṭhikammasamādānahetu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sukhadukkhappaṭisaṃvedī hoti. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... suddopi kho, vāseṭṭha ... samaṇopi kho, vāseṭṭha, kāyena dvayakārī, vācāya dvayakārī, manasā dvayakārī, vimissadiṭṭhiko vimissadiṭṭhikammasamādāno vimissadiṭṭhikammasamādānahetu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sukhadukkhappaṭisaṃvedī hoti.

15. Bodhipakkhiyabhāvanā

Khattiyopi kho, vāseṭṭha, kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto sattannaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanamanvāya diṭṭheva dhamme parinibbāyati. Brāhmaṇopi kho, vāseṭṭha ... pe ... vessopi kho, vāseṭṭha ... suddopi kho, vāseṭṭha ... samaṇopi kho, vāseṭṭha, kāyena saṃvuto vācāya saṃvuto manasā saṃvuto sattannaṃ bodhipakkhiyānaṃ dhammānaṃ bhāvanamanvāya diṭṭheva dhamme parinibbāyati.

Imesañhi, vāseṭṭha, catunnaṃ vaṇṇānaṃ yo hoti bhikkhu araham khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, so nesaṃ aggamakkhāyati dhammeneva, no adhammena. Dhammo hi, vāseṭṭha, seṭṭho jane-

tasmiṃ diṭṭhe ceva dhamme abhisamparāyañca.

Brahmunā pesā, vāseṭṭha, sanaṅkumārena gāthā bhāsitā:

'Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse'ti.

Sā kho panesā, vāseṭṭha, brahmunā sanaṅkumārena gāthā sugītā, no duggītā. Subhāsitā, no dubbhāsitā. Atthasaṃhitā, no anatthasaṃhitā. Anumatā mayā. Ahampi, vāseṭṭha, evaṃ vadāmi—

Khattiyo seṭṭho janetasmiṃ, ye gottapaṭisārino; Vijjācaraṇasampanno, so seṭṭho devamānuse"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā vāseṭṭhabhāradvājā bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Aggaññasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Dīgha Nikāya 11

Kevaṭṭasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho kevaṭṭo gahapatiputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho kevaṭṭo gahapatiputto bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, nāḷandā iddhā ceva phītā ca bahujanā ākiṇṇamanussā bhagavati abhippasannā. Sādhu, bhante, bhagavā ekaṃ bhikkhuṃ samādisatu, yo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati; evāyaṃ nāḷandā bhiyyoso mattāya bhagavati abhippasīdissatī"ti. Evaṃ vutte, bhagavā kevaṭṭaṃ gahapatiputtaṃ etadavoca: "na kho ahaṃ, kevaṭṭa, bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ desemi: 'etha tumhe, bhikkhave, gihīnaṃ odātavasanānaṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karothā'"ti.

Dutiyampi kho kevaṭṭo gahapatiputto bhagavantaṃ etadavoca: "nāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ dhaṃsemi; api ca evaṃ vadāmi: 'ayaṃ, bhante, nāḷandā iddhā ceva phītā ca bahujanā ākiṇṇamanussā bhagavati abhippasannā. Sādhu, bhante, bhagavā ekaṃ bhikkhuṃ samādisatu, yo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati; evāyaṃ nāḷandā bhiyyoso mattāya bhagavati abhippasīdissatī'"ti. Dutiyampi kho bhagavā kevaṭṭaṃ gahapatiputtaṃ etadavoca: "na kho ahaṃ, kevaṭṭa, bhikkhūnaṃ evaṃ dhammaṃ desemi: 'etha tumhe, bhikkhave, gihīnaṃ odātavasanānaṃ uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ

karothā'"ti.

Tatiyampi kho kevaṭṭo gahapatiputto bhagavantaṃ etadavoca: "nāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ dhaṃsemi; api ca evaṃ vadāmi: 'ayaṃ, bhante, nāḷandā iddhā ceva phītā ca bahujanā ākiṇṇamanussā bhagavati abhippasannā. Sādhu, bhante, bhagavā ekaṃ bhikkhuṃ samādisatu, yo uttari manussadhammā iddhipāṭihāriyaṃ karissati. Evāyaṃ nāḷandā bhiyyoso mattāya bhagavati abhippasīdissatī'"ti.

1. Iddhipāṭihāriya

"Tīṇi kho imāni, kevaṭṭa, pāṭihāriyāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni. Katamāni tīṇi? Iddhipāṭihāriyaṃ, ādesanāpāṭihāriyaṃ, anusāsanīpāṭihāriyaṃ.

Katamañca, kevaṭṭa, iddhipāṭihāriyaṃ? Idha, kevaṭṭa, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃ mahiddhike evaṃ mahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Tamenaṃ aññataro saddho pasanno passati taṃ bhikkhuṃ anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhontaṃ—ekopi hutvā bahudhā hontaṃ, bahudhāpi hutvā eko hontaṃ; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānaṃ gacchantaṃ seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karontaṃ seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchantaṃ seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamantaṃ seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃ mahiddhike evaṃ mahānubhāve pāṇinā parāmasantaṃ parimajjantaṃ yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattentaṃ.

Tamenaṃ so saddho pasanno aññatarassa assaddhassa appasannassa āroceti: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, samaṇassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Amāhaṃ bhikkhuṃ addasaṃ anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhontaṃ—ekopi hutvā bahudhā hontaṃ, bahudhāpi hutvā eko hontaṃ ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattentan'ti.

Tamenaṃ so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ evaṃ vadeyya: 'atthi kho, bho, gandhārī nāma vijjā. Tāya so bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattetī'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, kevaṭṭa, api nu so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ evaṃ vadeyyā"ti? "Vadeyya, bhante"ti. "Imaṃ kho ahaṃ, kevaṭṭa, iddhipāṭihāriye ādīnavaṃ sampassamāno iddhipāṭihāriyena aṭṭīyāmi harāyāmi jigucchāmi.

2. Ādesanāpāṭihāriya

Katamañca, kevaṭṭa, ādesanāpāṭihāriyaṃ? Idha, kevaṭṭa, bhikkhu parasattānaṃ parapuggalānaṃ cittampi ādisati, cetasikampi ādisati, vitakkitampi ādisati, vicāritampi ādisati: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti.

Tamenaṃ aññataro saddho pasanno passati taṃ bhikkhuṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ cittampi ādisantaṃ, cetasikampi ādisantaṃ, vitakkitampi ādisantaṃ, vicāritampi ādisantaṃ: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. Tamenaṃ so saddho pasanno aññatarassa assaddhassa appasannassa āroceti: 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, samaṇassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. Amāhaṃ bhikkhuṃ addasaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ cittampi ādisantaṃ, cetasikampi ādisantaṃ, vitakkitampi ādisantaṃ, vicāritampi ādisantaṃ: "evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan"'ti.

Tamenaṃ so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ evaṃ vadeyya: 'atthi kho, bho, maṇikā nāma vijjā; tāya so bhikkhu parasattānaṃ parapuggalānaṃ cittampi ādisati, cetasikampi ādisati, vitakkitampi ādisati, vicāritampi ādisati: "evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan"'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, kevaṭṭa, api nu so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ evaṃ vadeyyā"ti? "Vadeyya, bhante"ti. "Imaṃ kho ahaṃ, kevaṭṭa, ādesanāpāṭihāriye ādīnavaṃ sampassamāno ādesanāpāṭihāriyena aṭṭīyāmi harāyāmi jigucchāmi.

3. Anusāsanīpāṭihāriya

Katamañca, kevaṭṭa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ? Idha, kevaṭṭa, bhikkhu evamanusāsati: 'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha, evaṃ manasikarotha, mā evaṃ manasākattha, idaṃ pajahatha, idaṃ upasampa-

jja viharathā'ti. Idaṃ vuccati, kevaṭṭa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ.

Puna caparaṃ, kevaṭṭa, idha tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, kevaṭṭa, bhikkhu sīlasampanno hoti ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampi vuccati, kevaṭṭa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Idampi vuccati, kevaṭṭa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ ... pe ... ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... pe ... idampi vuccati, kevaṭṭa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti ... pe ... idampi vuccati, kevaṭṭa, anusāsanīpāṭihāriyaṃ.

Imāni kho, kevaṭṭa, tīṇi pāṭihāriyāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni.

4. Bhūtanirodhesakabhikkhuvatthu

Bhūtapubbaṃ, kevaṭṭa, imasmiññeva bhikkhusaṅghe aññatarassa bhikkhuno evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'kattha nu kho ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti?

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu tathārūpaṃ samādhiṃ samāpajji, yathāsamāhite citte devayāniyo maggo pāturahosi. Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena cātumahārājikā devā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā cātumahārājike deve etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti?

Evaṃ vutte, kevaṭṭa, cātumahārājikā devā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ: 'mayampi kho, bhikkhu, na jānāma: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"ti. Atthi kho, bhikkhu, cattāro mahārājāno amhehi abhikkantatarā ca paṇītatarā ca. Te kho etaṃ jāneyyuṃ: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ— pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena cattāro mahārājāno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā cattāro mahārāje etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti? Evaṃ vutte, kevaṭṭa, cattāro mahārājāno taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ: 'mayampi kho, bhikkhu, na

jānāma: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu, āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"ti. Atthi kho, bhikkhu, tāvatiṃsā nāma devā amhehi abhikkantatarā ca paṇītatarā ca. Te kho etaṃ jāneyyuṃ: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena tāvatiṃsā devā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tāvatiṃse deve etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti? Evaṃ vutte, kevaṭṭa, tāvatiṃsā devā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ: 'mayampi kho, bhikkhu, na jānāma: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"ti. Atthi kho, bhikkhu, sakko nāma devānamindo amhehi abhikkantataro ca paṇītataro ca. So kho etaṃ jāneyya: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena sakko devānamindo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti? Evaṃ vutte, kevaṭṭa, sakko devānamindo taṃ bhikkhuṃ etadavoca: 'ahampi kho, bhikkhu, na jānāmi: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"ti. Atthi kho, bhikkhu, yāmā nāma devā ... pe ... suyāmo nāma devaputto ... tusitā nāma devā ... santussito nāma devaputto ... nimmānaratī nāma devā ... sunimmito nāma devaputto ... paranimmitavasavattī nāma devā ... vasavattī nāma devaputto amhehi abhikkantataro ca paṇītataro ca. So kho etaṃ jāneyya: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena vasavattī devaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā vasavattiṃ devaputtaṃ etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti? Evaṃ vutte, kevaṭṭa, vasavattī devaputto taṃ bhikkhuṃ etadavoca: 'ahampi kho, bhikkhu, na jānāmi: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"ti. Atthi kho, bhikkhu, brahmakāyikā

nāma devā amhehi abhikkantatarā ca paṇītatarā ca. Te kho etaṃ jāneyyuṃ: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu tathārūpaṃ samādhiṃ samāpajji, yathāsamāhite citte brahmayāniyo maggo pāturahosi. Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena brahmakāyikā devā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā brahmakāyike deve etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti? Evaṃ vutte, kevaṭṭa, brahmakāyikā devā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ: 'mayampi kho, bhikkhu, na jānāma: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"ti. Atthi kho, bhikkhu, brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ amhehi abhikkantataro ca paṇītataro ca. So kho etaṃ jāneyya: "yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti.

'Kahaṃ panāvuso, etarahi so mahābrahmā'ti? 'Mayampi kho, bhikkhu, na jānāma, yattha vā brahmā yena vā brahmā yahiṃ vā brahmā; api ca, bhikkhu, yathā nimittā dissanti, āloko sañjāyati, obhāso pātubhavati, brahmā pātubhavissati, brahmuno hetaṃ pubbanimittaṃ pātubhāvāya, yadidaṃ āloko sañjāyati, obhāso pātubhavatī'ti. Atha kho so, kevaṭṭa, mahābrahmā nacirasseva pāturahosi.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu yena so mahābrahmā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ mahābrahmānaṃ etadavoca: 'kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti? Evaṃ vutte, kevaṭṭa, so mahābrahmā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: 'ahamasmi, bhikkhu, brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānan'ti.

Dutiyampi kho so, kevaṭṭa, bhikkhu taṃ mahābrahmānaṃ etadavoca: 'na khohaṃ taṃ, āvuso, evaṃ pucchāmi: "tvamasi brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānan"ti. Evañca kho ahaṃ taṃ, āvuso, pucchāmi: "kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahāb-

hūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti?

Dutiyampi kho so, kevaṭṭa, mahābrahmā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: 'ahamasmi, bhikkhu, brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānan'ti. Tatiyampi kho so, kevaṭṭa, bhikkhu taṃ mahābrahmānaṃ etadavoca: 'na khohaṃ taṃ, āvuso, evaṃ pucchāmi: "tvamasi brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānan"ti. Evañca kho ahaṃ taṃ, āvuso, pucchāmi: "kattha nu kho, āvuso, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū"'ti?

Atha kho so, kevaṭṭa, mahābrahmā taṃ bhikkhuṃ bāhāyaṃ gahetvā ekamantaṃ apanetvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca: 'ime kho maṃ, bhikkhu, brahmakāyikā devā evaṃ jānanti, "natthi kiñci brahmuno aññātaṃ, natthi kiñci brahmuno adiṭṭhaṃ, natthi kiñci brahmuno aviditaṃ, natthi kiñci brahmuno asacchikatan"ti. Tasmāhaṃ tesaṃ sammukhā na byākāsiṃ. Ahampi kho, bhikkhu, na jānāmi yatthime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātūti. Tasmātiha, bhikkhu, tuyhevetaṃ dukkaṭaṃ, tuyhevetaṃ aparaddhaṃ, yaṃ tvaṃ taṃ bhagavantaṃ atidhāvitvā bahiddhā pariyeṭṭhiṃ āpajjasi imassa pañhassa veyyākaraṇāya. Gaccha tvaṃ, bhikkhu, tameva bhagavantaṃ upasaṅkamitvā imaṃ pañhaṃ puccha, yathā ca te bhagavā byākaroti, tathā naṃ dhāreyyāsī'ti.

Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi. Atha kho so, kevaṭṭa, bhikkhu maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi, ekamantaṃ nisinno kho, kevaṭṭa, so bhikkhu maṃ etadavoca: 'kattha nu kho, bhante, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti?

4.1. Tīradassisakuṇupamā

Evaṃ vutte, ahaṃ, kevaṭṭa, taṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ—bhūtapubbaṃ, bhikkhu, sāmuddikā vāṇijā tīradassiṃ sakuṇaṃ gahetvā nāvāya samuddaṃ ajjhogāhanti. Te atīradakkhiniyā nāvāya tīradas-

siṃ sakuṇaṃ muñcanti. So gacchateva puratthimaṃ disaṃ, gacchati dakkhiṇaṃ disaṃ, gacchati pacchimaṃ disaṃ, gacchati uttaraṃ disaṃ, gacchati uddhaṃ disaṃ, gacchati anudisaṃ. Sace so samantā tīraṃ passati, tathāgatakova hoti. Sace pana so samantā tīraṃ na passati, tameva nāvaṃ paccāgacchati. Evameva kho tvaṃ, bhikkhu, yato yāva brahmalokā pariyesamāno imassa pañhassa veyyākaraṇaṃ nājjhagā, atha mamaññeva santike paccāgato. Na kho eso, bhikkhu, pañho evaṃ pucchitabbo: 'kattha nu kho, bhante, ime cattāro mahābhūtā aparisesā nirujjhanti, seyyathidaṃ—pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātū'ti?

Evañca kho eso, bhikkhu, pañho pucchitabbo:

'Kattha āpo ca pathavī, tejo vāyo na gādhati; Kattha dīghañca rassañca, aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ; Kattha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhatī'ti.

Tatra veyyākaraṇaṃ bhavati:

'Viññāṇaṃ anidassanaṃ, anantaṃ sabbatopabhaṃ; Ettha āpo ca pathavī, tejo vāyo na gādhati.

Ettha dīghañca rassañca, aṇuṃ thūlaṃ subhāsubhaṃ; Ettha nāmañca rūpañca, asesaṃ uparujjhati; Viññāṇassa nirodhena, etthetaṃ uparujjhatī'"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano kevaṭṭo gahapatiputto bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Kevaṭṭasuttaṃ niṭṭhitaṃ ekādasamaṃ.

Dīgha Nikāya 34

Dasuttarasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "āvuso bhikkhave"ti. "Āvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosuṃ. Āyasmā sāriputto etadavoca:

"Dasuttaraṃ pavakkhāmi, dhammaṃ nibbānapattiyā; Dukkhassantakiriyāya, sabbaganthappamocanaṃ.

1. Eko dhammo

Eko, āvuso, dhammo bahukāro, eko dhammo bhāvetabbo, eko dhammo pariññeyyo, eko dhammo pahātabbo, eko dhammo hānabhāgiyo, eko

dhammo visesabhāgiyo, eko dhammo duppaṭivijjho, eko dhammo uppādetabbo, eko dhammo abhiññeyyo, eko dhammo sacchikātabbo.

Katamo eko dhammo bahukāro? Appamādo kusalesu dhammesu. Ayaṃ eko dhammo bahukāro. (1)

Katamo eko dhammo bhāvetabbo? Kāyagatāsati sātasahagatā. Ayaṃ eko dhammo bhāvetabbo. (2)

Katamo eko dhammo pariññeyyo? Phasso sāsavo upādāniyo. Ayaṃ eko dhammo pariññeyyo. (3)

Katamo eko dhammo pahātabbo? Asmimāno. Ayaṃ eko dhammo pahātabbo. (4)

Katamo eko dhammo hānabhāgiyo? Ayoniso manasikāro. Ayaṃ eko dhammo hānabhāgiyo. (5)

Katamo eko dhammo visesabhāgiyo? Yoniso manasikāro. Ayaṃ eko dhammo visesabhāgiyo. (6)

Katamo eko dhammo duppaṭivijjho? Ānantariko cetosamādhi. Ayaṃ eko dhammo duppaṭivijjho. (7)

Katamo eko dhammo uppādetabbo? Akuppaṃ ñāṇaṃ. Ayaṃ eko dhammo uppādetabbo. (8)

Katamo eko dhammo abhiññeyyo? Sabbe sattā āhāraṭṭhitikā. Ayaṃ eko dhammo abhiññeyyo. (9)

Katamo eko dhammo sacchikātabbo? Akuppā cetovimutti. Ayaṃ eko dhammo sacchikātabbo. (10)

Iti ime dasa dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

2. Dve dhammā

Dve dhammā bahukārā, dve dhammā bhāvetabbā, dve dhammā pariññeyyā, dve dhammā pahātabbā, dve dhammā hānabhāgiyā, dve dhammā visesabhāgiyā, dve dhammā duppaṭivijjhā, dve dhammā uppādetabbā, dve dhammā abhiññeyyā, dve dhammā sacchikātabbā.

Katame dve dhammā bahukārā? Sati ca sampajaññañca. Ime dve dhammā bahukārā. (1)

Katame dve dhammā bhāvetabbā? Samatho ca vipassanā ca. Ime dve dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame dve dhammā pariññeyyā? Nāmañca rūpañca. Ime dve dhammā pariññeyyā. (3)

Katame dve dhammā pahātabbā? Avijjā ca bhavataṇhā ca. Ime dve dhammā pahātabbā. (4)

Katame dve dhammā hānabhāgiyā? Dovacassatā ca pāpamittatā ca. Ime dve dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame dve dhammā visesabhāgiyā? Sovacassatā ca kalyāṇamittatā ca. Ime dve dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame dve dhammā duppaṭivijjhā? Yo ca hetu yo ca paccayo sattānaṃ saṅkilesāya, yo ca hetu yo ca paccayo sattānaṃ visuddhiyā. Ime dve dhammā duppaṭivijjhā. (7)

Katame dve dhammā uppādetabbā? Dve ñāṇāni—khaye ñāṇaṃ, anuppāde ñāṇaṃ. Ime dve dhammā uppādetabbā. (8)

Katame dve dhammā abhiññeyyā? Dve dhātuyo—saṅkhatā ca dhātu asaṅkhatā ca dhātu. Ime dve dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame dve dhammā sacchikātabbā? Vijjā ca vimutti ca. Ime dve dhammā sacchikātabbā. (10)

Iti ime vīsati dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

3. Tayo dhammā

Tayo dhammā bahukārā, tayo dhammā bhāvetabbā ... pe ... tayo dhammā sacchikātabbā.

Katame tayo dhammā bahukārā? Sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, dhammānudhammappaṭipatti. Ime tayo dhammā bahukārā. (1)

Katame tayo dhammā bhāvetabbā? Tayo samādhī—savitakko savicāro samādhi, avitakko vicāramatto samādhi, avitakko avicāro samādhi. Ime tayo dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame tayo dhammā pariññeyyā? Tisso vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Ime tayo dhammā pariññeyyā. (3)

Katame tayo dhammā pahātabbā? Tisso taṇhā—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. Ime tayo dhammā pahātabbā. (4)

Katame tayo dhammā hānabhāgiyā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ. Ime tayo dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame tayo dhammā visesabhāgiyā? Tīṇi kusalamūlāni—alobho

kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ. Ime tayo dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame tayo dhammā duppaṭivijjhā? Tisso nissaraṇiyā dhātuyo—kāmānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ nekkhammaṃ, rūpānametaṃ nissaraṇaṃ yadidaṃ arūpaṃ, yaṃ kho pana kiñci bhūtaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ, nirodho tassa nissaraṇaṃ. Ime tayo dhammā duppaṭivijjhā. (7)

Katame tayo dhammā uppādetabbā? Tīṇi ñāṇāni—atītaṃse ñāṇaṃ, anāgataṃse ñāṇaṃ, paccuppannaṃse ñāṇaṃ. Ime tayo dhammā uppādetabbā. (8)

Katame tayo dhammā abhiññeyyā? Tisso dhātuyo—kāmadhātu, rūpadhātu, arūpadhātu. Ime tayo dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame tayo dhammā sacchikātabbā? Tisso vijjā—pubbenivāsānussatiñāṇaṃ vijjā, sattānaṃ cutūpapāte ñāṇaṃ vijjā, āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ vijjā. Ime tayo dhammā sacchikātabbā. (10)

Iti ime tiṃsa dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

4. Cattāro dhammā

Cattāro dhammā bahukārā, cattāro dhammā bhāvetabbā ... pe ... cattāro dhammā sacchikātabbā.

Katame cattāro dhammā bahukārā? Cattāri cakkāni—patirūpadesavāso, sappurisūpanissayo, attasammāpaṇidhi, pubbe ca katapuññatā. Ime cattāro dhammā bahukārā. (1)

Katame cattāro dhammā bhāvetabbā? Cattāro satipaṭṭhānā—idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ime cattāro dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame cattāro dhammā pariññeyyā? Cattāro āhārā—kabaḷīkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. Ime cattāro dhammā pariññeyyā. (3)

Katame cattāro dhammā pahātabbā? Cattāro oghā—kāmogho, bhavogho, diṭṭhogho, avijjogho. Ime cattāro dhammā pahātabbā. (4)

Katame cattāro dhammā hānabhāgiyā? Cattāro yogā—kāmayogo, bhavayogo, diṭṭhiyogo, avijjāyogo. Ime cattāro dhammā hānabhāgiyā.

(5)

Katame cattāro dhammā visesabhāgiyā? Cattāro visaṃyogā —kāmayogavisaṃyogo, bhavayogavisaṃyogo, diṭṭhiyogavisaṃyogo, avijjāyogavisaṃyogo. Ime cattāro dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame cattāro dhammā duppaṭivijjhā? Cattāro samādhī—hānabhāgiyo samādhi, ṭhitibhāgiyo samādhi, visesabhāgiyo samādhi, nibbedhabhāgiyo samādhi. Ime cattāro dhammā duppaṭivijjhā. (7)

Katame cattāro dhammā uppādetabbā? Cattāri ñāṇāni—dhamme ñāṇaṃ, anvaye ñāṇaṃ, pariye ñāṇaṃ, sammutiyā ñāṇaṃ. Ime cattāro dhammā uppādetabbā. (8)

Katame cattāro dhammā abhiññeyyā? Cattāri ariyasaccāni—dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ. Ime cattāro dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame cattāro dhammā sacchikātabbā? Cattāri sāmaññaphalāni—sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaphalaṃ. Ime cattāro dhammā sacchikātabbā. (10)

Iti ime cattārīsadhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

5. Pañca dhammā

Pañca dhammā bahukārā ... pe ... pañca dhammā sacchikātabbā.

Katame pañca dhammā bahukārā? Pañca padhāniyaṅgāni—idhāvuso, bhikkhu saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Asaṭho hoti amāyāvī yathābhūtamattānaṃ āvīkattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu. Āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Ime pañca dhammā bahukārā. (1)

Katame pañca dhammā bhāvetabbā? Pañcaṅgiko sammāsamādhi—pītipharaṇatā, sukhapharaṇatā, cetopharaṇatā, ālokapharaṇatā, paccavekkhaṇanimit-

taṃ. Ime pañca dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame pañca dhammā pariññeyyā? Pañcupādānakkhandhā — rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho viññāṇupādānakkhandho. Ime pañca dhammā pariññeyyā. (3)

Katame pañca dhammā pahātabbā? Pañca nīvaraṇāni — kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ. Ime pañca dhammā pahātabbā. (4)

Katame pañca dhammā hānabhāgiyā? Pañca cetokhilā — idhāvuso, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, āvuso, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṃ paṭhamo cetokhilo. Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu dhamme kaṅkhati vicikicchati ... pe ... saṅghe kaṅkhati vicikicchati ... pe ... sikkhāya kaṅkhati vicikicchati ... pe ... sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, yo so, āvuso, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṃ pañcamo cetokhilo. Ime pañca dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame pañca dhammā visesabhāgiyā? Pañcindriyāni — saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Ime pañca dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame pañca dhammā duppaṭivijjhā? Pañca nissaraṇiyā dhātuyo — idhāvuso, bhikkhuno kāme manasikaroto kāmesu cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Nekkhammaṃ kho panassa manasikaroto nekkhamme cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ kāmehi. Ye ca kāmapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi. Na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ kāmānaṃ nissaraṇaṃ. (7.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno byāpādaṃ manasikaroto byāpāde cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Abyāpā-

daṃ kho panassa manasikaroto abyāpāde cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ byāpādena. Ye ca byāpādapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi. Na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ byāpādassa nissaraṇaṃ. (7.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno vihesaṃ manasikaroto vihesāya cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Avihesaṃ kho panassa manasikaroto avihesāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ vihesāya. Ye ca vihesāpaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi. Na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ vihesāya nissaraṇaṃ. (7.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno rūpe manasikaroto rūpesu cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Arūpaṃ kho panassa manasikaroto arūpe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ rūpehi. Ye ca rūpapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi. Na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ. (7.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno sakkāyaṃ manasikaroto sakkāye cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Sakkāyanirodhaṃ kho panassa manasikaroto sakkāyanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ sakkāyena. Ye ca sakkāyapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi. Na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ sakkāyassa nissaraṇaṃ. Ime pañca dhammā duppaṭivijjhā. (7.5)

Katame pañca dhammā uppādetabbā? Pañca ñāṇiko sammāsamādhi: ‘ayaṃ samādhi paccuppannasukho ceva āyatiñca sukhavipāko’ti paccattaṃyeva ñāṇaṃ uppajjati. ‘Ayaṃ samādhi ariyo nirāmiso’ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati. ‘Ayaṃ samādhi akāpurisasevito’ti paccattaṃyeva ñāṇaṃ uppajjati. ‘Ayaṃ samādhi santo paṇīto paṭippassaddhaladdho ekodibhāvādhigato, na sasaṅkhāraniggayhavāritagato’ti paccattaṃyeva ñāṇaṃ uppajjati. ‘So kho panāhaṃ imaṃ samādhiṃ satova samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmī’ti paccattaṃyeva ñāṇaṃ uppaj-

jati. Ime pañca dhammā uppādetabbā. (8)

Katame pañca dhammā abhiññeyyā? Pañca vimuttāyatanāni—idhāvuso, bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī. Yathā yathā, āvuso, bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthappaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ paṭhamaṃ vimuttāyatanaṃ. (9.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti yathā yathā, āvuso, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthappaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ dutiyaṃ vimuttāyatanaṃ. (9.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti. Api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthappaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ tatiyaṃ vimuttāyatanaṃ. (9.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti. Api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati. Yathā yathā, āvuso, bhikkhu yathāsutaṃ yathā-

pariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthappaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ catutthaṃ vimuttāyatanaṃ. (9.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti, aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti, nāpi yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati; api ca khvassa aññataraṃ samādhinimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Yathā yathā, āvuso, bhikkhuno aññataraṃ samādhinimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthappaṭisaṃvedī ca hoti dhammappaṭisaṃvedī ca. Tassa atthappaṭisaṃvedino dhammappaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ pañcamaṃ vimuttāyatanaṃ. Ime pañca dhammā abhiññeyyā. (9.5)

Katame pañca dhammā sacchikātabbā? Pañca dhammakkhandhā—sīlakkhandho, samādhikkhandho, paññākkhandho, vimuttikkhandho, vimuttiñāṇadassanakkhandho. Ime pañca dhammā sacchikātabbā. (10)

Iti ime paññāsa dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

6. Cha dhammā

Cha dhammā bahukārā ... pe ... cha dhammā sacchikātabbā.

Katame cha dhammā bahukārā? Cha sāraṇīyā dhammā. Idhāvuso, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (1.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (1.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno mettaṃ manokammaṃ ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (1.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi, tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī, ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (1.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu, yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni, tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (1.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhi sāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca, ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo, saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. Ime cha dhammā bahukārā. (1.6)

Katame cha dhammā bhāvetabbā? Cha anussatiṭṭhānāni—buddhānussati, dhammānussati, saṅghānussati, sīlānussati, cāgānussati, devatānussati. Ime cha dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame cha dhammā pariññeyyā? Cha ajjhattikāni āyatanāni—cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ. Ime cha dhammā pariññeyyā. (3)

Katame cha dhammā pahātabbā? Cha taṇhākāyā—rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā. Ime cha dhammā pahātabbā. (4)

Katame cha dhammā hānabhāgiyā? Cha agāravā—idhāvuso, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso. Dhamme ... pe ... saṅghe ... sikkhāya ... appamāde ... paṭisanthāre agāravo viharati appatisso. Ime cha dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame cha dhammā visesabhāgiyā? Cha gāravā—idhāvuso, bhikkhu satthari sagāravo viharati sappatisso. Dhamme ... pe ... saṅghe ... sikkhāya ... appamāde ... paṭisanthāre sagāravo viharati sappatisso. Ime cha dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame cha dhammā duppaṭivijjhā? Cha nissaraṇiyā dhātuyo—idhāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'mettā hi kho me, cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me byāpādo cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa

vacanīyo ‘māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ āvuso anavakāso yaṃ mettāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya. Atha ca panassa byāpādo cittaṃ pariyādāya ṭhassatīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, byāpādassa, yadidaṃ mettācetovimuttī’ti. (7.1)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘karuṇā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Atha ca pana me vihesā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī’ti. So: ‘mā hevan’tissa vacanīyo, ‘māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi … pe … nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, vihesāya, yadidaṃ karuṇācetovimuttī’ti. (7.2)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘muditā hi kho me cetovimutti bhāvitā … pe … atha ca pana me arati cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī’ti. So: ‘mā hevan’tissa vacanīyo ‘māyasmā evaṃ avaca … pe … nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, aratiyā, yadidaṃ muditācetovimuttī’ti. (7.3)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘upekkhā hi kho me cetovimutti bhāvitā … pe … atha ca pana me rāgo cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī’ti. So: ‘mā hevan’tissa vacanīyo ‘māyasmā evaṃ avaca … pe … nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, rāgassa yadidaṃ upekkhācetovimuttī’ti. (7.4)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘animittā hi kho me cetovimutti bhāvitā … pe … atha ca pana me nimittānusāri viññāṇaṃ hotī’ti. So: ‘mā hevan’tissa vacanīyo ‘māyasmā evaṃ avaca … pe … nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, sabbanimittānaṃ yadidaṃ animittā cetovimuttī’ti. (7.5)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: ‘asmīti kho me vigataṃ, ayamahamasmīti na samanupassāmi, atha ca pana me vicikicchākathaṅkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī’ti. So: ‘mā hevan’tissa vacanīyo ‘māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso yaṃ asmīti vigate ayamahamasmīti asamanupassato. Atha ca panassa vicikicchākathaṅkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, vicikicchākathaṅkathāsal-

lassa, yadidaṃ asmimānasamugghāto'ti. Ime cha dhammā duppaṭivijjhā. (7.6)

Katame cha dhammā uppādetabbā? Cha satatavihārā. Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Ime cha dhammā uppādetabbā. (8)

Katame cha dhammā abhiññeyyā? Cha anuttariyāni—dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ, pāricariyānuttariyaṃ, anussatānuttariyaṃ. Ime cha dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame cha dhammā sacchikātabbā? Cha abhiññā—idhāvuso, bhikkhu anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ; tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. (10.1)

Dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. (10.2)

Parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti, sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāti ... pe ... avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānāti. (10.3)

So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. (10.4)

Dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti ... pe ... (10.5)

Āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ime cha

dhammā sacchikātabbā. (10.6)

Iti ime saṭṭhi dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

7. Satta dhammā

Satta dhammā bahukārā ... pe ... satta dhammā sacchikātabbā.

Katame satta dhammā bahukārā? Satta ariyadhanāni—saddhādhanaṃ, sīladhanaṃ, hiridhanaṃ, ottappadhanaṃ, sutadhanaṃ, cāgadhanaṃ, paññādhanaṃ. Ime satta dhammā bahukārā. (1)

Katame satta dhammā bhāvetabbā? Satta sambojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo. Ime satta dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame satta dhammā pariññeyyā? Satta viññāṇaṭṭhitiyo—santāvuso, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti. (3.1)

Santāvuso, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyā viññāṇaṭṭhiti. (3.2)

Santāvuso, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyā viññāṇaṭṭhiti. (3.3)

Santāvuso, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catutthī viññāṇaṭṭhiti. (3.4)

Santāvuso, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā ... pe ... 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ pañcamī viññāṇaṭṭhiti. (3.5)

Santāvuso, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭhī viññāṇaṭṭhiti. (3.6)

Santāvuso, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ sattamī viññāṇaṭṭhiti. Ime satta dhammā pariññeyyā. (3.7)

Katame satta dhammā pahātabbā? Sattānusayā—kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo. Ime satta dhammā pahātabbā. (4)

Katame satta dhammā hānabhāgiyā? Satta asaddhammā—idhāvuso, bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti,

kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. Ime satta dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame satta dhammā visesabhāgiyā? Satta saddhammā—idhāvuso, bhikkhu saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, paññavā hoti. Ime satta dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame satta dhammā duppaṭivijjhā? Satta sappurisadhammā—idhāvuso, bhikkhu dhammaññū ca hoti atthaññū ca attaññū ca mattaññū ca kālaññū ca parisaññū ca puggalaññū ca. Ime satta dhammā duppaṭivijjhā. (7)

Katame satta dhammā uppādetabbā? Satta saññā—aniccasaññā, anattasaññā, asubhasaññā, ādīnavasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā. Ime satta dhammā uppādetabbā. (8)

Katame satta dhammā abhiññeyyā? Satta niddasavatthūni—idhāvuso, bhikkhu sikkhāsamādāne tibbacchando hoti, āyatiñca sikkhāsamādāne avigatapemo. Dhammanisantiyā tibbacchando hoti, āyatiñca dhammanisantiyā avigatapemo. Icchāvinaye tibbacchando hoti, āyatiñca icchāvinaye avigatapemo. Paṭisallāne tibbacchando hoti, āyatiñca paṭisallāne avigatapemo. Vīriyārambhe tibbacchando hoti, āyatiñca vīriyārambhe avigatapemo. Satinepakke tibbacchando hoti, āyatiñca satinepakke avigatapemo. Diṭṭhipaṭivedhe tibbacchando hoti, āyatiñca diṭṭhipaṭivedhe avigatapemo. Ime satta dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame satta dhammā sacchikātabbā? Satta khīṇāsavabalāni—idhāvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yaṃpāvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno aniccato sabbe saṅkhārā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. (10.1)

Puna caparaṃ, āvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno aṅgārakāsūpamā kāmā yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhā honti. Yaṃpāvuso ... pe ... 'khīṇā me āsavā'ti. (10.2)

Puna caparaṃ, āvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāraṃ vivekaṭṭhaṃ nekkhammābhirataṃ byantībhūtaṃ sabbaso āsavaṭṭhāniyehi dhammehi. Yaṃpāvuso

... pe ... 'khīṇā me āsavā'ti. (10.3)

Puna caparaṃ, āvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno cattāro satipaṭṭhānā bhāvitā honti subhāvitā. Yaṃpāvuso ... pe ... 'khīṇā me āsavā'ti. (10.4)

Puna caparaṃ, āvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno pañcindriyāni bhāvitāni honti subhāvitāni. Yaṃpāvuso ... pe ... 'khīṇā me āsavā'ti. (10.5)

Puna caparaṃ, āvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno satta bojjhaṅgā bhāvitā honti subhāvitā. Yaṃpāvuso ... pe ... 'khīṇā me āsavā'ti. (10.6)

Puna caparaṃ, āvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito. Yaṃpāvuso, khīṇāsavassa bhikkhuno ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvito hoti subhāvito, idampi khīṇāsavassa bhikkhuno balaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma khīṇāsavo bhikkhu āsavānaṃ khayaṃ paṭijānāti: 'khīṇā me āsavā'ti. Ime satta dhammā sacchikātabbā. (10.7)

Itime sattati dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

8. Aṭṭha dhammā

Aṭṭha dhammā bahukārā ... pe ... aṭṭha dhammā sacchikātabbā.

Katame aṭṭha dhammā bahukārā? Aṭṭha hetū aṭṭha paccayā ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattanti. Katame aṭṭha? Idhāvuso, bhikkhu satthāraṃ upanissāya viharati aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ, yatthassa tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti pemañca gāravo ca. Ayaṃ paṭhamo hetu paṭhamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. (1.1)

Taṃ kho pana satthāraṃ upanissāya viharati aññataraṃ vā garuṭṭhāniyaṃ sabrahmacāriṃ, yatthassa tibbaṃ hirottappaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti pemañca gāravo ca. Te kālena kālaṃ upasaṅkamitvā paripucchati paripañhati: 'idaṃ, bhante, kathaṃ? Imassa ko attho'ti? Tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kaṅkhāṭṭhāniyesu dhammesu kaṅkhaṃ paṭivinodenti. Ayaṃ dutiyo hetu dutiyo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya, vepullāya bhāvanāya

pāripūriyā saṃvattati. (1.2)

Taṃ kho pana dhammaṃ sutvā dvayena vūpakāsena sampādeti—kāyavūpakāsena ca cittavūpakāsena ca. Ayaṃ tatiyo hetu tatiyo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. (1.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Ayaṃ catuttho hetu catuttho paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. (1.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Ayaṃ pañcamo hetu pañcamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. (1.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya, kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Ayaṃ chaṭṭho hetu chaṭṭho paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. (1.6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato. Cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Ayaṃ sattamo hetu sattamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. (1.7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pañcasu upādānakkhandhesu, udayabbayānupassī viharati: ‘iti rūpaṃ iti rūpassa samudayo iti rūpassa atthaṅgamo; iti vedanā iti vedanāya samudayo iti vedanāya atthaṅgamo; iti saññā iti saññāya samudayo iti saññāya atthaṅgamo; iti saṅkhārā iti saṅkhārānaṃ samudayo iti saṅkhārānaṃ atthaṅgamo; iti viññāṇaṃ iti viññāṇassa samudayo iti viññāṇassa atthaṅgamo’ti. Ayaṃ aṭṭhamo

hetu aṭṭhamo paccayo ādibrahmacariyikāya paññāya appaṭiladdhāya paṭilābhāya, paṭiladdhāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattati. Ime aṭṭha dhammā bahukārā. (1.8)

Katame aṭṭha dhammā bhāvetabbā? Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo seyyathidaṃ— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Ime aṭṭha dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame aṭṭha dhammā pariññeyyā? Aṭṭha lokadhammā—lābho ca, alābho ca, yaso ca, ayaso ca, nindā ca, pasaṃsā ca, sukhañca, dukkhañca. Ime aṭṭha dhammā pariññeyyā. (3)

Katame aṭṭha dhammā pahātabbā? Aṭṭha micchattā—micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi. Ime aṭṭha dhammā pahātabbā. (4)

Katame aṭṭha dhammā hānabhāgiyā? Aṭṭha kusītavatthūni. Idhāvuso, bhikkhunā kammaṃ kātabbaṃ hoti, tassa evaṃ hoti: 'kammaṃ kho me kātabbaṃ bhavissati, kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilamissati, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ paṭhamaṃ kusītavatthu. (5.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ, kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilanto, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ dutiyaṃ kusītavatthu. (5.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti: 'maggo kho me gantabbo bhavissati, maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilamissati, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ tatiyaṃ kusītavatthu. (5.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ, maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilanto, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati, na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ catutthaṃ kusītavatthu. (5.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya

caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo kilanto akammañño, handāhaṃ nipajjāmī'ti ... pe ... idaṃ pañcamaṃ kusītavatthu. (5.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo garuko akammañño, māsācitaṃ maññe, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati ... pe ... idaṃ chaṭṭhaṃ kusītavatthu. (5.6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho, tassa evaṃ hoti: 'uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho atthi kappo nipajjituṃ, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati ... pe ... idaṃ sattamaṃ kusītavatthu. (5.7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gilānāvuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gilānāvuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa me kāyo dubbalo akammañño, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati ... pe ... idaṃ aṭṭhamaṃ kusītavatthu. Ime aṭṭha dhammā hānabhāgiyā. (5.8)

Katame aṭṭha dhammā visesabhāgiyā? Aṭṭha ārambhavatthūni. Idhāvuso, bhikkhunā kammaṃ kātabbaṃ hoti, tassa evaṃ hoti: 'kammaṃ kho me kātabbaṃ bhavissati, kammaṃ kho pana me karontena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasikātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ paṭhamaṃ ārambhavatthu. (6.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ, kammaṃ kho panāhaṃ karonto nāsakkhiṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasikātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ dutiyaṃ ārambhavatthu. (6.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti: 'maggo kho me gantabbo bhavissati, maggaṃ kho pana me gacchantena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasikātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ tatiyaṃ ārambhavatthu. (6.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ, maggaṃ kho panāhaṃ gacchanto nāsakkhiṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasikātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ catutthaṃ ārambhavatthu. (6.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo lahuko kammañño, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ pañcamaṃ ārambhavatthu. (6.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo balavā kammañño, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ chaṭṭhaṃ ārambhavatthu. (6.6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho. Tassa evaṃ hoti: 'uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ me ābādho pavaḍḍheyya, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... idaṃ sattamaṃ ārambhavatthu. (6.7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ me ābādho paccudāvatteyya, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ aṭṭhamaṃ ārambhavatthu. Ime aṭṭha dhammā visesabhāgiyā. (6.8)

Katame aṭṭha dhammā duppaṭivijjhā? Aṭṭha akkhaṇā asamayā brahmacariyavāsāya. Idhāvuso, tathāgato ca loke uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo nirayaṃ upapanno hoti. Ayaṃ paṭhamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.1)

Puna caparaṃ, āvuso, tathāgato ca loke uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambod-

hagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo tiracchānayoniṃ upapanno hoti. Ayaṃ dutiyo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.2)

Puna caparaṃ … pe … pettivisayaṃ upapanno hoti. Ayaṃ tatiyo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.3)

Puna caparaṃ … pe … aññataraṃ dīghāyukaṃ devanikāyaṃ upapanno hoti. Ayaṃ catuttho akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.4)

Puna caparaṃ … pe … paccantimesu janapadesu paccājāto hoti milakkhesu aviññātāresu, yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Ayaṃ pañcamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.5)

Puna caparaṃ … pe … ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti micchādiṭṭhiko viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ chaṭṭho akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.6)

Puna caparaṃ … pe … ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti duppañño jaḷo eḷamūgo, nappaṭibalo subhāsitadubbhāsitānamatthamaññātuṃ. Ayaṃ sattamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (7.7)

Puna caparaṃ … pe … ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti paññavā ajaḷo aneḷamūgo, paṭibalo subhāsitadubbhāsitānamatthamaññātuṃ. Ayaṃ aṭṭhamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. Ime aṭṭha dhammā duppaṭivijjhā. (7.8)

Katame aṭṭha dhammā uppādetabbā? Aṭṭha mahāpurisavitakkā—appicchassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo mahicchassa. Santuṭṭhassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo asantuṭṭhassa. Pavivittassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo saṅgaṇikārāmassa. Āraddhavīriyassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo kusītassa. Upaṭṭhitasatissāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo muṭṭhassatissa. Samāhitassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo asamāhitassa. Paññavato ayaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo duppaññassa. Nippapañcassāyaṃ dhammo, nāyaṃ dhammo papañcārāmassāti ime aṭṭha

dhammā uppādetabbā. (8)

Katame aṭṭha dhammā abhiññeyyā? Aṭṭha abhibhāyatanāni—ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti—evaṃsaññī hoti. Idaṃ paṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.1)

Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti—evaṃsaññī hoti. Idaṃ dutiyaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.2)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti—evaṃsaññī hoti. Idaṃ tatiyaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.3)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti—evaṃsaññī hoti. Idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.4)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. Seyyathāpi nāma umāpupphaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ pañcamaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.5)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. Seyyathāpi nāma kaṇikārapupphaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.6)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. Seyyathāpi nāma bandhujīvakapupphaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ

lohitakanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ. (9.7)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. Seyyathāpi nāma osadhitārakā odātā odātavaṇṇā odātanidassanā odātanibhāsā, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ odātaṃ odātavaṇṇaṃ odātanidassanaṃ odātanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. Ime aṭṭha dhammā abhiññeyyā. (9.8)

Katame aṭṭha dhammā sacchikātabbā? Aṭṭha vimokkhā—rūpī rūpāni passati. Ayaṃ paṭhamo vimokkho. (10.1)

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati. Ayaṃ dutiyo vimokkho. (10.2)

Subhanteva adhimutto hoti. Ayaṃ tatiyo vimokkho. (10.3)

Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ catuttho vimokkho. (10.4)

Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ pañcamo vimokkho. (10.5)

Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ chaṭṭho vimokkho. (10.6)

Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ sattamo vimokkho. (10.7)

Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ aṭṭhamo vimokkho. Ime aṭṭha dhammā sacchikātabbā. (10.8)

Iti ime asīti dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

9. Nava dhammā

Nava dhammā bahukārā ... pe ... nava dhammā sacchikātabbā.

Katame nava dhammā bahukārā? Nava yonisomanasikāramūlakā dhammā, yonisomanasikaroto pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati, samāhite citte yathābhūtaṃ jānāti passati, yathābhūtaṃ jānaṃ passaṃ nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati. Ime nava dhammā bahukārā. (1)

Katame nava dhammā bhāvetabbā? Nava pārisuddhipadhāniyaṅgāni—sīlavisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, cittavisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, diṭṭhivisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, kaṅkhāvitaraṇavisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, maggāmaggañāṇadassanavisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, paṭipadāñāṇadassanavisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, ñāṇadassanavisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, paññāvisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ, vimuttivisuddhi pārisuddhipadhāniyaṅgaṃ. Ime nava dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame nava dhammā pariññeyyā? Nava sattāvāsā—santāvuso, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamo sattāvāso. (3.1)

Santāvuso, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyo sattāvāso. (3.2)

Santāvuso, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyo sattāvāso. (3.3)

Santāvuso, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catuttho sattāvāso. (3.4)

Santāvuso, sattā asaññino appaṭisaṃvedino, seyyathāpi devā asaññasattā. Ayaṃ pañcamo sattāvāso. (3.5)

Santāvuso, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭho sattāvāso. (3.6)

Santāvuso, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇan’ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ sattamo sattāvāso. (3.7)

Santāvuso, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ aṭṭhamo sattāvāso. (3.8)

Santāvuso, sattā sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanūpagā. Ayaṃ navamo sattāvāso. (3.9) Ime nava dhammā pariññeyyā.

Katame nava dhammā pahātabbā? Nava taṇhāmūlakā dhammā—taṇhaṃ

paṭicca pariyesanā, pariyesanaṃ paṭicca lābho, lābhaṃ paṭicca vinicchayo, vinicchayaṃ paṭicca chandarāgo, chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānaṃ, ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho, pariggahaṃ paṭicca macchariyaṃ, macchariyaṃ paṭicca ārakkho, ārakkhādhikaraṇaṃ daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti. Ime nava dhammā pahātabbā. (4)

Katame nava dhammā hānabhāgiyā? Nava āghātavatthūni: 'anatthaṃ me acarī'ti āghātaṃ bandhati, 'anatthaṃ me caratī'ti āghātaṃ bandhati, 'anatthaṃ me carissatī'ti āghātaṃ bandhati; 'piyassa me manāpassa anatthaṃ acarī'ti āghātaṃ bandhati ... pe ... 'anatthaṃ caratī'ti āghātaṃ bandhati ... pe ... 'anatthaṃ carissatī'ti āghātaṃ bandhati; 'appiyassa me amanāpassa atthaṃ acarī'ti āghātaṃ bandhati ... pe ... 'atthaṃ caratī'ti āghātaṃ bandhati ... pe ... 'atthaṃ carissatī'ti āghātaṃ bandhati. Ime nava dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame nava dhammā visesabhāgiyā? Nava āghātapaṭivinayā: 'anatthaṃ me acari, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; 'anatthaṃ me carati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; 'anatthaṃ me carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; 'piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti; 'appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhā'ti āghātaṃ paṭivineti. Ime nava dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame nava dhammā duppaṭivijjhā? Nava nānattā—dhātunānattaṃ paṭicca uppajjati phassanānattaṃ, phassanānattaṃ paṭicca uppajjati vedanānānattaṃ, vedanānānattaṃ paṭicca uppajjati saññānānattaṃ, saññānānattaṃ paṭicca uppajjati saṅkappanānattaṃ, saṅkappanānattaṃ paṭicca uppajjati chandanānattaṃ, chandanānattaṃ paṭicca uppajjati pariḷāhanānattaṃ, pariḷāhanānattaṃ paṭicca uppajjati pariyesanānānattaṃ, pariyesanānānattaṃ paṭicca uppajjati lābhanānattaṃ (). Ime nava dhammā duppaṭivijjhā. (7)

Katame nava dhammā uppādetabbā? Nava saññā—asubhasaññā, maraṇasaññā, āhārepaṭikūlasaññā, sabbalokeanabhiratisaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā. Ime nava dhammā uppādetabbā. (8)

Katame nava dhammā abhiññeyyā? Nava anupubbavihārā—idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Ime nava dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame nava dhammā sacchikātabbā? Nava anupubbanirodhā—paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa kāmasaññā niruddhā hoti, dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā niruddhā honti, tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti niruddhā hoti, catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāssā niruddhā honti, ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā niruddhā hoti, viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā niruddhā hoti, ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā niruddhā hoti, nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā niruddhā hoti, saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca niruddhā honti. Ime nava dhammā sacchikātabbā. (10)

Iti ime navuti dhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā.

10. Dasa dhammā

Dasa dhammā bahukārā ... pe ... dasa dhammā sacchikātabbā.

Katame dasa dhammā bahukārā? Dasa nāthakaraṇā dhammā—idhāvuso, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yaṃpāvuso, bhikkhu sīlavā hoti ... pe ... sikkhati sikkhāpadesu. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bahussuto ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Yaṃpāvuso, bhikkhu bahussuto ... pe ... ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... kalyāṇasampavaṅko. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato, khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... anusāsaniṃ. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tattha dakkho hoti analaso tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ, alaṃ saṃvidhātuṃ. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... alaṃ saṃvidhātuṃ. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... uḷārapāmojjo. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarehi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu āraddhavīriyo viharati ... pe ... kusalesu dhammesu. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.8)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu satimā hoti, paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.9)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato, ariyāya nibbedhikāya sammā dukkhakkhayagāminiyā. Yaṃpāvuso, bhikkhu ... pe ... ayampi dhammo nāthakaraṇo. Ime dasa dhammā bahukārā. (1.10)

Katame dasa dhammā bhāvetabbā? Dasa kasiṇāyatanāni—pathavīkasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Āpokasiṇameko sañjānāti ... pe ... tejokasiṇameko sañjānāti ... vāyokasiṇameko sañjānāti ... nīlakasiṇameko sañjānāti ... pītakasiṇameko sañjānāti ... lohitakasiṇameko sañjānāti ... odātakasiṇameko sañjānāti ... ākāsakasiṇameko sañjānāti

... viññāṇakasiṇameko sañjānāti uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Ime dasa dhammā bhāvetabbā. (2)

Katame dasa dhammā pariññeyyā? Dasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ. Ime dasa dhammā pariññeyyā. (3)

Katame dasa dhammā pahātabbā? Dasa micchattā—micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi, micchāñāṇaṃ, micchāvimutti. Ime dasa dhammā pahātabbā. (4)

Katame dasa dhammā hānabhāgiyā? Dasa akusalakammapathā—pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo, abhijjhā, byāpādo, micchādiṭṭhi. Ime dasa dhammā hānabhāgiyā. (5)

Katame dasa dhammā visesabhāgiyā? Dasa kusalakammapathā—pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī, anabhijjhā, abyāpādo, sammādiṭṭhi. Ime dasa dhammā visesabhāgiyā. (6)

Katame dasa dhammā duppaṭivijjhā? Dasa ariyavāsā—idhāvuso, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti, chaḷaṅgasamannāgato, ekārakkho, caturāpasseno, paṇunnapaccekasacco, samavayasaṭṭhesano, anāvilasaṅkappo, passaddhakāyasaṅkhāro, suvimuttacitto, suvimuttapañño.

Kathañcāvuso, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti? Idhāvuso, bhikkhuno kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti. (7.1)

Kathañcāvuso, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hoti. (7.2)

Kathañcāvuso, bhikkhu ekārakkho hoti? Idhāvuso, bhikkhu satārakkhena

cetasā samannāgato hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu ekārakkho hoti. (7.3)

Kathañcāvuso, bhikkhu caturāpasseno hoti? Idhāvuso, bhikkhu saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodeti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu caturāpasseno hoti. (7.4)

Kathañcāvuso, bhikkhu paṇunnapaccekasacco hoti? Idhāvuso, bhikkhuno yāni tāni puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ puthupaccekasaccāni, sabbāni tāni nunnāni honti paṇunnāni cattāni vantāni muttāni pahīnāni paṭinissaṭṭhāni. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu paṇunnapaccekasacco hoti. (7.5)

Kathañcāvuso, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti? Idhāvuso, bhikkhuno kāmesanā pahīnā hoti, bhavesanā pahīnā hoti, brahmacariyesanā paṭippassaddhā. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti. (7.6)

Kathañcāvuso, bhikkhu anāvilasaṅkappā hoti? Idhāvuso, bhikkhuno kāmasaṅkappo pahīno hoti, byāpādasaṅkappo pahīno hoti, vihiṃsāsaṅkappo pahīno hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu anāvilasaṅkappo hoti. (7.7)

Kathañcāvuso, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti? Idhāvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti. (7.8)

Kathañcāvuso, bhikkhu suvimuttacitto hoti? Idhāvuso, bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ hoti, dosā cittaṃ vimuttaṃ hoti, mohā cittaṃ vimuttaṃ hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu suvimuttacitto hoti. (7.9)

Kathañcāvuso, bhikkhu suvimuttapañño hoti? Idhāvuso, bhikkhu 'rāgo me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. 'Doso me pahīno ... pe ... āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. 'Moho me pahīno ... pe ... āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu suvimuttapañño hoti. Ime dasa dhammā duppaṭivijjhā. (7.10)

Katame dasa dhammā uppādetabbā? Dasa saññā—asubhasaññā, maraṇasaññā, āhārepaṭikūlasaññā, sabbalokeanabhiratisaññā, aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā. Ime dasa dhammā uppādetabbā. (8)

Katame dasa dhammā abhiññeyyā? Dasa nijjaravatthūni—sam-

mādiṭṭhissa micchādiṭṭhi nijjiṇṇā hoti. Ye ca micchādiṭṭhipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, te cassa nijjiṇṇā honti. Sammāsaṅkappassa micchāsaṅkappo ... pe ... sammāvācassa micchāvācā ... sammākammantassa micchākammanto ... sammāājīvassa micchāājīvo ... sammāvāyāmassa micchāvāyāmo ... sammāsatissa micchāsati ... sammāsamādhissa micchāsamādhi ... sammāñāṇassa micchāñāṇaṃ nijjiṇṇaṃ hoti. Sammāvimuttissa micchāvimutti nijjiṇṇā hoti. Ye ca micchāvimuttipaccayā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti, te cassa nijjiṇṇā honti. Ime dasa dhammā abhiññeyyā. (9)

Katame dasa dhammā sacchikātabbā? Dasa asekkhā dhammā—asekkhā sammādiṭṭhi, asekkho sammāsaṅkappo, asekkhā sammāvācā, asekkho sammākammanto, asekkho sammāājīvo, asekkho sammāvāyāmo, asekkhā sammāsati, asekkho sammāsamādhi, asekkhaṃ sammāñāṇaṃ, asekkhā sammāvimutti. Ime dasa dhammā sacchikātabbā. (10)

Iti ime satadhammā bhūtā tacchā tathā avitathā anaññathā sammā tathāgatena abhisambuddhā"ti. Idamavocāyasmā sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Dasuttarasuttaṃ niṭṭhitaṃ ekādasamaṃ.

Pāthikavaggo niṭṭhito.

Pāthiko ca udumbaraṃ, cakkavatti aggaññakaṃ; Sampasādanapāsādaṃ, mahāpurisalakkhaṇaṃ.

Siṅgālāṭānāṭiyakaṃ, saṅgīti ca dasuttaraṃ; Ekādasahi suttehi, pāthikavaggoti vuccati.

Pāthikavaggapāḷi niṭṭhitā.

Tīhi vaggehi paṭimaṇḍito sakalo
dīghanikāyo samatto.

Dīgha Nikāya 28

Sampasādanīyasutta

1. Sāriputtasīhanāda

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā nāḷandāyaṃ viharati pāvārikambavane. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati, na cāhu na ca bhavissati na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyob-

hiññataro yadidaṃ sambodhiyan”ti.

“Uḷārā kho te ayaṃ, sāriputta, āsabhī vācā bhāsitā, ekaṃso gahito, sīhanādo nadito: ‘evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati; na cāhu na ca bhavissati na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro yadidaṃ sambodhiyan’ti. Kiṃ te, sāriputta, ye te ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto cetasā ceto paricca viditā: ‘evaṃsīlā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃdhammā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃpaññā te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃvihārī te bhagavanto ahesuṃ itipi, evaṃvimuttā te bhagavanto ahesuṃ itipī’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Kiṃ pana te, sāriputta, ye te bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto cetasā ceto paricca viditā: ‘evaṃsīlā te bhagavanto bhavissanti itipi, evaṃdhammā … evaṃpaññā … evaṃvihārī … evaṃvimuttā te bhagavanto bhavissanti itipī’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Kiṃ pana te, sāriputta, ahaṃ etarahi arahaṃ sammāsambuddho cetasā ceto paricca vidito: ‘evaṃsīlo bhagavā itipi, evaṃdhammo … evaṃpañño … evaṃvihārī … evaṃvimutto bhagavā itipī’”ti? “No hetaṃ, bhante”.

“Ettha ca hi te, sāriputta, atītānāgatapaccuppannesu arahantesu sammāsambuddhesu cetopariyañāṇaṃ natthi. Atha kiṃ carahi te ayaṃ, sāriputta, uḷārā āsabhī vācā bhāsitā, ekaṃso gahito, sīhanādo nadito: ‘evaṃpasanno ahaṃ, bhante, bhagavati, na cāhu na ca bhavissati na cetarahi vijjati añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro yadidaṃ sambodhiyan’”ti?

“Na kho me, bhante, atītānāgatapaccuppannesu arahantesu sammāsambuddhesu cetopariyañāṇaṃ atthi. Api ca me dhammanvayo vidito. Seyyathāpi, bhante, rañño paccantimaṃ nagaraṃ daḷhuddhāpaṃ daḷhapākāratoraṇaṃ ekadvāraṃ. Tatrassa dovāriko paṇḍito byatto medhāvī aññātānaṃ nivāretā, ñātānaṃ pavesetā. So tassa nagarassa samantā anupariyāyapathaṃ anukkamamāno na passeyya pākārasandhiṃ vā pākāravivaraṃ vā antamaso biḷāranikkhamanamattampi. Tassa evamassa: ‘ye kho keci oḷārikā pāṇā imaṃ nagaraṃ pavisanti vā nikkhamanti vā, sabbe te imināva dvārena pavisanti vā nikkhamanti vā’ti. Evameva kho me, bhante, dhammanvayo vidito.

Ye te, bhante, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā, satta sambojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhiṃsu. Yepi te, bhante, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, sabbe te bhagavanto pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacittā, satta sambojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhissanti. Bhagavāpi, bhante, etarahi arahaṃ sammāsambuddho pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe catūsu satipaṭṭhānesu suppatiṭṭhitacitto satta sambojjhaṅge yathābhūtaṃ bhāvetvā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho.

Idhāhaṃ, bhante, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃ dhammassavanāya. Tassa me, bhante, bhagavā dhammaṃ deseti uttaruttaraṃ paṇītapaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ. Yathā yathā me, bhante, bhagavā dhammaṃ desesi uttaruttaraṃ paṇītapaṇītaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgaṃ tathā tathāhaṃ tasmiṃ dhamme abhiññā idhekaccaṃ dhammaṃ dhammesu niṭṭhamagamaṃ; satthari pasīdiṃ: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, suppaṭipanno sāvakasaṅgho'ti.

1.1. Kusaladhammadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti kusalesu dhammesu. Tatrime kusalā dhammā seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Idha, bhante, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Etadānuttariyaṃ, bhante, kusalesu dhammesu. Taṃ bhagavā asesamabhijānāti, taṃ bhagavato asesamabhijānato uttari abhiññeyyaṃ natthi, yadabhijānaṃ añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro assa, yadidaṃ kusalesu dhammesu.

1.2. Āyatanapaṇṇattidesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti āyatanapaṇṇattīsu. Chayimāni, bhante, ajjhattikabāhirāni āy-

atanāni. Cakkhuñceva rūpā ca, sotañceva saddā ca, ghānañceva gandhā ca, jivhā ceva rasā ca, kāyo ceva phoṭṭhabbā ca, mano ceva dhammā ca. Etadānuttariyaṃ, bhante, āyatanapaṇṇattīsu. Taṃ bhagavā asesamabhijānāti, taṃ bhagavato asesamabhijānato uttari abhiññeyyaṃ natthi, yadabhijānaṃ añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro assa yadidaṃ āyatanapaṇṇattīsu.

1.3. Gabbhāvakkantidesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti gabbhāvakkantīsu. Catasso imā, bhante, gabbhāvakkantiyo. Idha, bhante, ekacco asampajāno mātukucchiṃ okkamati; asampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti; asampajāno mātukucchimhā nikkhamati. Ayaṃ paṭhamā gabbhāvakkanti.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco sampajāno mātukucchiṃ okkamati; asampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti; asampajāno mātukucchimhā nikkhamati. Ayaṃ dutiyā gabbhāvakkanti.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco sampajāno mātukucchiṃ okkamati; sampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti; asampajāno mātukucchimhā nikkhamati. Ayaṃ tatiyā gabbhāvakkanti.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco sampajāno mātukucchiṃ okkamati; sampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti; sampajāno mātukucchimhā nikkhamati. Ayaṃ catutthā gabbhāvakkanti. Etadānuttariyaṃ, bhante, gabbhāvakkantīsu.

1.4. Ādesanavidhādesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti ādesanavidhāsu. Catasso imā, bhante, ādesanavidhā. Idha, bhante, ekacco nimittena ādisati: ‘evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan’ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Ayaṃ paṭhamā ādesanavidhā.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco na heva kho nimittena ādisati. Api ca kho manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati: ‘evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan’ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Ayaṃ dutiyā ādesanavidhā.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco na heva kho nimittena ādisati, nāpi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā

ādisati. Api ca kho vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati: 'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Ayaṃ tatiyā ādesanavidhā.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco na heva kho nimittena ādisati, nāpi manussānaṃ vā amanussānaṃ vā devatānaṃ vā saddaṃ sutvā ādisati, nāpi vitakkayato vicārayato vitakkavipphārasaddaṃ sutvā ādisati. Api ca kho avitakkaṃ avicāraṃ samādhiṃ samāpannassa cetasā ceto paricca pajānāti: 'yathā imassa bhoto manosaṅkhārā paṇihitā. Tathā imassa cittassa anantarā imaṃ nāma vitakkaṃ vitakkessatī'ti. So bahuñcepi ādisati, tatheva taṃ hoti, no aññathā. Ayaṃ catutthā ādesanavidhā. Etadānuttariyaṃ, bhante, ādesanavidhāsu.

1.5. Dassanasamāpattidesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti dassanasamāpattīsu. Catasso imā, bhante, dassanasamāpattiyo. Idha, bhante, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghānikā lasikā muttan'ti. Ayaṃ paṭhamā dassanasamāpatti.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā ... pe ... lasikā muttan'ti. Atikkamma ca purisassa chavimaṃsalohitaṃ aṭṭhiṃ paccavekkhati. Ayaṃ dutiyā dassanasamāpatti.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā ... pe ... lasikā muttan'ti. Atikkamma ca purisassa chav-

imaṃsalohitaṃ aṭṭhiṃ paccavekkhati. Purisassa ca viññāṇasotaṃ pajānāti, ubhayato abbocchinnaṃ idha loke patiṭṭhitañca paraloke patiṭṭhitañca. Ayaṃ tatiyā dassanasamāpatti.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: 'atthi imasmiṃ kāye kesā lomā ... pe ... lasikā muttan'ti. Atikkamma ca purisassa chavimaṃsalohitaṃ aṭṭhiṃ paccavekkhati. Purisassa ca viññāṇasotaṃ pajānāti, ubhayato abbocchinnaṃ idha loke appatiṭṭhitañca paraloke appatiṭṭhitañca. Ayaṃ catutthā dassanasamāpatti. Etadānuttariyaṃ, bhante, dassanasamāpattīsu.

1.6. Puggalapaṇṇattidesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti puggalapaṇṇattīsu. Sattime, bhante, puggalā. Ubhatobhāgavimutto paññāvimutto kāyasakkhi diṭṭhippatto saddhāvimutto dhammānusārī saddhānusārī. Etadānuttariyaṃ, bhante, puggalapaṇṇattīsu.

1.7. Padhānadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti padhānesu. Sattime, bhante, sambojjhaṅgā satisambojjhaṅgo dhammavicayasambojjhaṅgo vīriyasambojjhaṅgo pītisambojjhaṅgo passaddhisambojjhaṅgo samādhisambojjhaṅgo upekkhāsambojjhaṅgo. Etadānuttariyaṃ, bhante, padhānesu.

1.8. Paṭipadādesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti paṭipadāsu. Catasso imā, bhante, paṭipadā dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññāti. Tatra, bhante, yāyaṃ paṭipadā dukkhā dandhābhiññā, ayaṃ, bhante, paṭipadā ubhayeneva hīnā akkhāyati dukkhattā ca dandhattā ca. Tatra, bhante, yāyaṃ paṭipadā dukkhā khippābhiññā, ayaṃ pana, bhante, paṭipadā dukkhattā hīnā akkhāyati. Tatra, bhante, yāyaṃ paṭipadā sukhā dandhābhiññā, ayaṃ pana, bhante, paṭipadā dandhattā hīnā akkhāyati. Tatra, bhante, yāyaṃ paṭipadā sukhā khippābhiññā, ayaṃ pana, bhante, paṭipadā ubhayeneva paṇītā akkhāyati sukhattā ca khippattā ca. Etadānuttariyaṃ, bhante,

paṭipadāsu.

1.9. Bhassasamācārādidesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti bhassasamācāre. Idha, bhante, ekacco na ceva musāvādupasañhitaṃ vācaṃ bhāsati na ca vebhūtiyaṃ na ca pesuṇiyaṃ na ca sārambhajaṃ jayāpekkho; mantā mantā ca vācaṃ bhāsati nidhānavatiṃ kālena. Etadānuttariyaṃ, bhante, bhassasamācāre.

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti purisasīlasamācāre. Idha, bhante, ekacco sacco cassa saddho ca, na ca kuhako, na ca lapako, na ca nemittiko, na ca nippesiko, na ca lābhena lābhaṃ nijigīsanako, indriyesu guttadvāro, bhojane mattaññū, samakārī, jāgariyānuyogamanuyutto, atandito, āraddhavīriyo, jhāyī, satimā, kalyāṇapaṭibhāno, gatimā, dhitimā, matimā, na ca kāmesu giddho, sato ca nipako ca. Etadānuttariyaṃ, bhante, purisasīlasamācāre.

1.10. Anusāsanavidhādesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti anusāsanavidhāsu. Catasso imā, bhante, anusāsanavidhā—jānāti, bhante, bhagavā aparaṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā ‘ayaṃ puggalo yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno bhavissati avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo’ti. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī bhavissati, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī’ti. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko bhavissati tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā’ti. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatī’ti. Etadānuttariyaṃ, bhante, anusāsanavidhāsu.

1.11. Parapuggalavimuttiñāṇadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti parapuggalavimuttiñāṇe. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ pug-

galaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno bhavissati avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo’ti. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī bhavissati, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī’ti. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko bhavissati tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā’ti. Jānāti, bhante, bhagavā paraṃ puggalaṃ paccattaṃ yonisomanasikārā: ‘ayaṃ puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatī’ti. Etadānuttariyaṃ, bhante, parapuggalavimuttiñāṇe.

1.12. Sassatavādadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti sassatavādesu. Tayome, bhante, sassatavādā. Idha, bhante, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya … pe … tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekānipi jātisatāni anekānipi jātisahassāni anekānipi jātisatasahassāni, ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. So evamāha: ‘atītampāhaṃ addhānaṃ jānāmi—saṃvaṭṭi vā loko vivaṭṭi vāti. Anāgataṃpāhaṃ addhānaṃ jānāmi— saṃvaṭṭissati vā loko vivaṭṭissati vāti. Sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito. Te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman’ti. Ayaṃ paṭhamo sassatavādo.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya … pe … tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi

saṃvaṭṭavivaṭṭaṃ dvepi saṃvaṭṭavivaṭṭāni tīṇipi saṃvaṭṭavivaṭṭāni cattāripi saṃvaṭṭavivaṭṭāni pañcapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni dasapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni, 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. So evamāha: 'atītampāhaṃ addhānaṃ jānāmi saṃvaṭṭi vā loko vivaṭṭi vāti. Anāgataṃpāhaṃ addhānaṃ jānāmi saṃvaṭṭissati vā loko vivaṭṭissati vāti. Sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito. Te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman'ti. Ayaṃ dutiyo sassatavādo.

Puna caparaṃ, bhante, idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—dasapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni vīsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni tiṃsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni cattālīsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni, 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. So evamāha: 'atītampāhaṃ addhānaṃ jānāmi saṃvaṭṭipi loko vivaṭṭipīti; anāgataṃpāhaṃ addhānaṃ jānāmi saṃvaṭṭissatipi loko vivaṭṭissatipīti. Sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito. Te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman'ti. Ayaṃ tatiyo sassatavādo, etadānuttariyaṃ, bhante, sassatavādesu.

1.13. Pubbenivāsānussatiñāṇadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti pubbenivāsānussatiñāṇe. Idha, bhante, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi

saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Santi, bhante, devā, yesaṃ na sakkā gaṇanāya vā saṅkhānena vā āyu saṅkhātuṃ. Api ca yasmiṃ yasmiṃ attabhāve abhinivuṭṭhapubbo hoti yadi vā rūpīsu yadi vā arūpīsu yadi vā saññīsu yadi vā asaññīsu yadi vā nevasaññīnāsaññīsu. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Etadānuttariyaṃ, bhante, pubbenivāsānussatiñāṇe.

1.14. Cutūpapātañāṇadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti sattānaṃ cutūpapātañāṇe. Idha, bhante, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ‘ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā’ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Etadānuttariyaṃ, bhante, sattānaṃ cutūpapātañāṇe.

1.15. Iddhividhadesanā

Aparaṃ pana, bhante, etadānuttariyaṃ, yathā bhagavā dhammaṃ deseti iddhividhāsu. Dvemā, bhante, iddhividhāyo—atthi, bhante, iddhi sāsavā saupadhikā, ‘no ariyā’ti vuccati. Atthi, bhante, iddhi anāsavā anupadhikā ‘ariyā’ti vuccati. Katamā ca, bhante, iddhi sāsavā saupadhikā, ‘no ariyā’ti vuccati? Idha, bhante, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā

ātappamanvāya ... pe ... tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyaṃ; ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Ayaṃ, bhante, iddhi sāsavā saupadhikā, 'no ariyā'ti vuccati.

Katamā pana, bhante, iddhi anāsavā anupadhikā, 'ariyā'ti vuccati? Idha, bhante, bhikkhu sace ākaṅkhati: 'paṭikūle appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'appaṭikūle paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca appaṭikūlasaññī vihareyyan'ti, appaṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūle ca appaṭikūle ca paṭikūlasaññī vihareyyan'ti, paṭikūlasaññī tattha viharati. Sace ākaṅkhati: 'paṭikūlañca appaṭikūlañca tadubhayaṃ abhinivajjetvā upekkhako vihareyyaṃ sato sampajāno'ti, upekkhako tattha viharati sato sampajāno. Ayaṃ, bhante, iddhi anāsavā anupadhikā 'ariyā'ti vuccati. Etadānuttariyaṃ, bhante, iddhividhāsu. Taṃ bhagavā asesamabhijānāti, taṃ bhagavato asesamabhijānato uttari abhiññeyyaṃ natthi, yadabhijānaṃ añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro assa yadidaṃ iddhividhāsu.

1.16. Aññathāsatthuguṇadassana

Yaṃ taṃ, bhante, saddhena kulaputtena pattabbaṃ āraddhavīriyena thāmavatā purisathāmena purisavīriyena purisaparakkamena purisadhorayhena, anuppattaṃ taṃ bhagavatā. Na ca, bhante, bhagavā kāmesu kāmasukhallikānuyogamanuyutto hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ, na ca attakilamathānuyogamanuyutto dukkhaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ. Catunnañca bhagavā jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī akicchalābhī akasiralābhī.

1.17. Anuyogadānappakāra

Sace maṃ, bhante, evaṃ puccheyya: 'kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, ahesuṃ atītamaddhānaṃ aññe samaṇā vā brāhmaṇā vā bhagavatā

bhiyyobhiññatarā sambodhiyan'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, 'no'ti vadeyyaṃ. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ aññe samaṇā vā brāhmaṇā vā bhagavatā bhiyyobhiññatarā sambodhiyan'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, 'no'ti vadeyyaṃ. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, atthetarahi añño samaṇo vā brāhmaṇo vā bhagavatā bhiyyobhiññataro sambodhiyan'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, 'no'ti vadeyyaṃ.

Sace pana maṃ, bhante, evaṃ puccheyya: 'kiṃ nu kho, āvuso sāriputta, ahesuṃ atītamaddhānaṃ aññe samaṇā vā brāhmaṇā vā bhagavatā samasamā sambodhiyan'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, 'evan'ti vadeyyaṃ. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ aññe samaṇā vā brāhmaṇā vā bhagavatā samasamā sambodhiyan'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, 'evan'ti vadeyyaṃ. 'Kiṃ panāvuso sāriputta, atthetarahi aññe samaṇā vā brāhmaṇā vā bhagavatā samasamā sambodhiyan'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, 'no'ti vadeyyaṃ.

Sace pana maṃ, bhante, evaṃ puccheyya: 'kiṃ panāyasmā sāriputto ekaccaṃ abbhanujānāti, ekaccaṃ na abbhanujānātī'ti, evaṃ puṭṭho ahaṃ, bhante, evaṃ byākareyyaṃ: 'sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: "ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā mayā samasamā sambodhiyan"ti. Sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ: "bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā mayā samasamā sambodhiyan"ti. Sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: "aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"'ti.

Kaccāhaṃ, bhante, evaṃ puṭṭho evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva bhagavato homi, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhāmi, dhammassa cānudhammaṃ byākaromi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti?

"Taggha tvaṃ, sāriputta, evaṃ puṭṭho evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva me hosi, na ca maṃ abhūtena abbhācikkhasi, dhammassa cānudhammaṃ byākarosi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī"ti.

2. Acchariyaabbhuta

Evaṃ vutte, āyasmā udāyī bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ,

bhante, abbhutaṃ, bhante, tathāgatassa appicchatā santuṭṭhitā sallekhatā. Yatra hi nāma tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo, atha ca pana nevattānaṃ pātukarissati. Ekamekañcepi ito, bhante, dhammaṃ aññatitthiyā paribbājakā attani samanupasseyyuṃ, te tāvatakeneva paṭākaṃ parihareyyuṃ. Acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, tathāgatassa appicchatā santuṭṭhitā sallekhatā. Yatra hi nāma tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo. Atha ca pana nevattānaṃ pātukarissatī"ti.

"Passa kho tvaṃ, udāyi, 'tathāgatassa appicchatā santuṭṭhitā sallekhatā. Yatra hi nāma tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo, atha ca pana nevattānaṃ pātukarissati'. Ekamekañcepi ito, udāyi, dhammaṃ aññatitthiyā paribbājakā attani samanupasseyyuṃ, te tāvatakeneva paṭākaṃ parihareyyuṃ. Passa kho tvaṃ, udāyi, 'tathāgatassa appicchatā santuṭṭhitā sallekhatā. Yatra hi nāma tathāgato evaṃmahiddhiko evaṃmahānubhāvo, atha ca pana nevattānaṃ pātukarissatī'"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "Tasmātiha tvaṃ, sāriputta, imaṃ dhammapariyāyaṃ abhikkhaṇaṃ bhāseyyāsi bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Yesampi hi, sāriputta, moghapurisānaṃ bhavissati tathāgate kaṅkhā vā vimati vā, tesamimaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā tathāgate kaṅkhā vā vimati vā, sā pahīyissatī"ti. Iti hidaṃ āyasmā sāriputto bhagavato sammukhā sampasādaṃ pavedesi. Tasmā imassa veyyākaraṇassa sampasādanīyantveva adhivacananti.

Sampasādanīyasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Dīgha Nikāya 23

Pāyāsisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā kumārakassapo kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena setabyā nāma kosalānaṃ nagaraṃ tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā kumārakassapo setabyāyaṃ viharati uttarena setabyaṃ siṃsapāvane. Tena kho pana samayena pāyāsi rājañño setabyaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā pasenadinā kosalena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ.

1. Pāyāsirājaññavatthu

Tena kho pana samayena pāyāsissa rājaññassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti. Assosuṃ kho setabyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu bho kumārakassapo samaṇassa gotamassa sāvako kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi setabyaṃ anuppatto setabyāyaṃ viharati uttarena setabyaṃ siṃsapāvane. Taṃ kho pana bhavantaṃ kumārakassapaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'paṇḍito byatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho ceva arahā ca. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī'"ti. Atha kho setabyakā brāhmaṇagahapatikā setabyāya nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā uttarenamukhā gacchanti yena siṃsapāvanaṃ.

Tena kho pana samayena pāyāsi rājañño uparipāsāde divāseyyaṃ upagato hoti. Addasā kho pāyāsi rājañño setabyake brāhmaṇagahapatike setabyāya nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūte uttarenamukhe gacchante yena siṃsapāvanaṃ, disvā khattaṃ āmantesi: "kiṃ nu kho, bho khatte, setabyakā brāhmaṇagahapatikā setabyāya nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā uttarenamukhā gacchanti yena siṃsapāvanan"ti?

"Atthi kho, bho, samaṇo kumārakassapo, samaṇassa gotamassa sāvako kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi setabyaṃ anuppatto setabyāyaṃ viharati uttarena setabyaṃ siṃsapāvane. Taṃ kho pana bhavantaṃ kumārakassapaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'paṇḍito byatto medhāvī bahussuto cittakathī kalyāṇapaṭibhāno vuddho ceva arahā cā'ti. Tamete bhavantaṃ kumārakassapaṃ dassanāya upasaṅkamantī"ti. "Tena hi, bho khatte, yena setabyakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā setabyake brāhmaṇagahapatike evaṃ vadehi: 'pāyāsi, bho, rājañño evamāha— āgamentu kira bhavanto, pāyāsipi rājañño samaṇaṃ kumārakassapaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'ti. Purā samaṇo kumārakassapo setabyake brāhmaṇagahapatike bāle abyatte saññāpeti: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'ti. Natthi hi, bho khatte, paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti. "Evaṃ, bho"ti kho so khattā pāyāsissa rā-

jaññassa paṭissutvā yena setabyakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā setabyake brāhmaṇagahapatike etadavoca: "pāyāsi, bho, rājañño evamāha, āgamentu kira bhavanto, pāyāsipi rājañño samaṇaṃ kumārakassapaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti.

Atha kho pāyāsi rājañño setabyakehi brāhmaṇagahapatikehi parivuto yena siṃsapāvanaṃ yenāyasmā kumārakassapo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā kumārakassapena saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Setabyakāpi kho brāhmaṇagahapatikā appekacce āyasmantaṃ kumārakassapaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce āyasmatā kumārakassapena saddhiṃ sammodiṃsu; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce yenāyasmā kumārakassapo tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

2. Natthikavāda

Ekamantaṃ nisinno kho pāyāsi rājañño āyasmantaṃ kumārakassapaṃ etadavoca: "ahañhi, bho kassapa, evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Nāhaṃ, rājañña, evaṃvādiṃ evaṃdiṭṭhiṃ addasaṃ vā assosiṃ vā. Kathañhi nāma evaṃ vadeyya: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'ti?

2.1. Candimasūriyaupamā

Tena hi, rājañña, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, rājañña, ime candimasūriyā imasmiṃ vā loke parasmiṃ vā, devā vā te manussā vā"ti? "Ime, bho kassapa, candimasūriyā parasmiṃ loke, na imasmiṃ; devā te na manussā"ti. "Imināpi kho te, rājañña, pariyāyena evaṃ hotu—itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājañña, pariyāyo, yena te pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā,

natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti? "Atthi, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Yathā kathaṃ viya, rājaññā"ti? "Idha me, bho kassapa, mittāmaccā ñātisālohitā pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavācā pharusavācā samphappalāpī abhijjhālū byāpannacittā micchādiṭṭhī. Te aparena samayena ābādhikā honti dukkhitā bāḷhagilānā. Yadāhaṃ jānāmi: 'na dānime imamhā ābādhā vuṭṭhahissantī'ti tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'santi kho, bho, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "ye te pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavācā pharusavācā samphappalāpī abhijjhālū byāpannacittā micchādiṭṭhī, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjantī"ti. Bhavanto kho pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavācā pharusavācā samphappalāpī abhijjhālū byāpannacittā micchādiṭṭhī. Sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, bhavanto kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissanti. Sace, bho, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyyātha, yena me āgantvā āroceyyātha: "itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti. Bhavanto kho pana me saddhāyikā paccayikā, yaṃ bhavantehi diṭṭhaṃ, yathā sāmaṃ diṭṭhaṃ evametaṃ bhavissatī'ti. Te me 'sādhū'ti paṭissutvā neva āgantvā ārocenti, na pana dūtaṃ pahiṇanti. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.2. Coraupamā

"Tena hi, rājaññā, taññevettha paṭipucchissāmi. Yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi. Taṃ kiṃ maññasi, rājaññā, idha te purisā coraṃ āgucāriṃ gahetvā dasseyyuṃ: 'ayaṃ te, bhante, coro āgucārī; imassa yaṃ icchasi, taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, imaṃ purisaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhamitvā dakkhiṇato nagarassa āghātane sīsaṃ chindathā'ti. Te

'sādhū'ti paṭissutvā taṃ purisaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhamitvā dakkhiṇato nagarassa āghātane nisīdāpeyyuṃ. Labheyya nu kho so coro coraghātesu: 'āgamentu tāva bhavanto coraghātā, amukasmiṃ me gāme vā nigame vā mittāmaccā ñātisālohitā, yāvāhaṃ tesaṃ uddisitvā āgacchāmī'ti, udāhu vippalapantasseva coraghātā sīsaṃ chindeyyun"ti? "Na hi so, bho kassapa, coro labheyya coraghātesu: 'āgamentu tāva bhavanto coraghātā amukasmiṃ me gāme vā nigame vā mittāmaccā ñātisālohitā, yāvāhaṃ tesaṃ uddisitvā āgacchāmī'ti. Atha kho naṃ vippalapantasseva coraghātā sīsaṃ chindeyyun"ti. "So hi nāma, rājañña, coro manusso manussabhūtesu coraghātesu na labhissati: 'āgamentu tāva bhavanto coraghātā, amukasmiṃ me gāme vā nigame vā mittāmaccā ñātisālohitā, yāvāhaṃ tesaṃ uddisitvā āgacchāmī'ti. Kiṃ pana te mittāmaccā ñātisālohitā pāṇātipātī adinnādāyī kāmesumicchācārī musāvādī pisuṇavācā pharusavācā samphappalāpī abhijjhālū byāpannacittā micchādiṭṭhī, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā labhissanti nirayapālesu: 'āgamentu tāva bhavanto nirayapālā, yāva mayaṃ pāyāsissa rājaññassa gantvā ārocema: "itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"'ti? Imināpi kho te, rājañña, pariyāyena evaṃ hotu: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājañña, pariyāyo yena te pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti? "Atthi, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Yathā kathaṃ viya, rājaññā"ti? "Idha me, bho kassapa, mittāmaccā ñātisālohitā pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratā anab-

hijjhālū abyāpannacittā sammādiṭṭhī. Te aparena samayena ābādhikā honti dukkhitā bāḷhagilānā. Yadāhaṃ jānāmi: 'na dānime imamhā ābādhā vuṭṭhahissantī'ti tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'santi kho, bho, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "ye te pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratā anabhijjhālū abyāpannacittā sammādiṭṭhī te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantī"ti. Bhavanto kho pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratā anabhijjhālū abyāpannacittā sammādiṭṭhī. Sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, bhavanto kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissanti. Sace, bho, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyātha, yena me āgantvā āroceyyātha: "itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti. Bhavanto kho pana me saddhāyikā paccayikā, yaṃ bhavantehi diṭṭhaṃ, yathā sāmaṃ diṭṭhaṃ evametaṃ bhavissatī'ti. Te me 'sādhū'ti paṭissutvā neva āgantvā ārocenti, na pana dūtaṃ pahiṇanti. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.3. Gūthakūpapurisaupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, rājañña, puriso gūthakūpe sasīsakaṃ nimuggo assa. Atha tvaṃ purise āṇāpeyyāsi: 'tena hi, bho, taṃ purisaṃ tamhā gūthakūpā uddharathā'ti. Te 'sādhū'ti paṭissutvā taṃ purisaṃ tamhā gūthakūpā uddhareyyuṃ. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, tassa purisassa kāyā veḷupesikāhi gūthaṃ sunimmajjitaṃ nimmajjathā'ti. Te 'sādhū'ti paṭissutvā tassa purisassa kāyā veḷupesikāhi gūthaṃ sunimmajjitaṃ nimmajjeyyuṃ. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, tassa purisassa kāyaṃ paṇḍumattikāya tikkhattuṃ subbaṭṭitaṃ ubbaṭṭethā'ti. Te tassa purisassa kāyaṃ paṇḍumattikāya tikkhattuṃ subbaṭṭitaṃ ubbaṭṭeyyuṃ. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, taṃ purisaṃ telena abbhañjitvā sukhumena cuṇṇena

tikkhattuṃ suppadhotaṃ karothā'ti. Te taṃ purisaṃ telena abbhañjitvā sukhumena cuṇṇena tikkhattuṃ suppadhotaṃ kareyyuṃ. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, tassa purisassa kesamassuṃ kappethā'ti. Te tassa purisassa kesamassuṃ kappeyyuṃ. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, tassa purisassa mahagghañca mālaṃ mahagghañca vilepanaṃ mahagghāni ca vatthāni upaharathā'ti. Te tassa purisassa mahagghañca mālaṃ mahagghañca vilepanaṃ mahagghāni ca vatthāni upahareyyuṃ. Te tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: 'tena hi, bho, taṃ purisaṃ pāsādaṃ āropetvā pañcakāmaguṇāni upaṭṭhāpethā'ti. Te taṃ purisaṃ pāsādaṃ āropetvā pañcakāmaguṇāni upaṭṭhāpeyyuṃ.

Taṃ kiṃ maññasi, rājañña, api nu tassa purisassa sunhātassa suvilittassa sukappitakesamassussa āmukkamālābharaṇassa odāta-vatthavasanassa uparipāsādavaragatassa pañcahi kāmaguṇehi samappitassa samaṅgībhūtassa paricārayamānassa punadeva tasmiṃ gūthakūpe nimujjitukāmatā assā"ti? "No hidaṃ, bho kassapa". "Taṃ kissa hetu"? "Asuci, bho kassapa, gūthakūpo asuci ceva asucisaṅkhāto ca duggandho ca duggandhasaṅkhāto ca jeguccho ca jegucchasaṅkhāto ca paṭikūlo ca paṭikūlasaṅkhāto cā"ti. "Evameva kho, rājañña, manussā devānaṃ asucī ceva asucisaṅkhātā ca, duggandhā ca duggandhasaṅkhātā ca, jegucchā ca jegucchasaṅkhātā ca, paṭikūlā ca paṭikūlasaṅkhātā ca. Yojanasataṃ kho, rājañña, manussagandho deve ubbādhati. Kiṃ pana te mittāmaccā ñātisālohitā pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā pisuṇāya vācāya paṭiviratā pharusāya vācāya paṭiviratā samphappalāpā paṭiviratā anabhijjhālū abyāpannacittā sammādiṭṭhī, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā te āgantvā ārocessanti: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'ti? Imināpi kho te, rājañña, pariyāyena evaṃ hotu: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājañña, pariyāyo ... pe ... "atthi, bho kassapa, pariyāyo ... pe ... yathā kathaṃ viya, rājaññāti? "Idha me, bho kassapa, mittāmaccā ñātisālohitā pāṇātipātā paṭiviratā

adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā, te aparena samayena ābādhikā honti dukkhitā bāḷhagilānā. Yadāhaṃ jānāmi: 'na dānime imamhā ābādhā vuṭṭhahissantī'ti tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'santi kho, bho, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: "ye te pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyatan"ti. Bhavanto kho pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā. Sace tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, bhavanto kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissanti, devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. Sace, bho, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyyātha devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ, yena me āgantvā āroceyyātha: "itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti. Bhavanto kho pana me saddhāyikā paccayikā, yaṃ bhavantehi diṭṭhaṃ, yathā sāmaṃ diṭṭhaṃ evametaṃ bhavissatī'ti. Te me 'sādhū'ti paṭissutvā neva āgantvā ārocenti, na pana dūtaṃ pahiṇanti. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.4. Tāvatiṃsadevaupamā

"Tena hi, rājaññā, taññevettha paṭipucchissāmi; yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Yaṃ kho pana, rājaññā, mānussakaṃ vassasataṃ, devānaṃ tāvatiṃsānaṃ eso eko rattindivo, tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso, tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo, tena saṃvaccharena dibbaṃ vassasahassaṃ devānaṃ tāvatiṃsānaṃ āyuppamāṇaṃ. Ye te mittāmaccā ñātisālohitā pāṇātipātā paṭiviratā adinnādānā paṭiviratā kāmesumicchācārā paṭiviratā musāvādā paṭiviratā surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭiviratā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. Sace pana tesaṃ evaṃ bhavissati: 'yāva mayaṃ dve vā tīṇi vā rattindivā dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā par-

icārema, atha mayaṃ pāyāsissa rājaññassa gantvā āroceyyāma: "itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"ti. Api nu te āgantvā āroceyyuṃ—itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti? "No hidaṃ, bho kassapa. Api hi mayaṃ, bho kassapa, ciraṃ kālaṅkatāpi bhaveyyāma. Ko panetaṃ bhoto kassapassa āroceti: 'atthi devā tāvatiṃsā'ti vā 'evaṃdīghāyukā devā tāvatiṃsā'ti vā. Na mayaṃ bhoto kassapassa saddahāma: 'atthi devā tāvatiṃsā'ti vā 'evaṃdīghāyukā devā tāvatiṃsā'ti vā"ti.

2.5. Jaccandhaupamā

"Seyyathāpi, rājañña, jaccandho puriso na passeyya kaṇha—sukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjiṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakāni rūpāni, na passeyya candimasūriye. So evaṃ vadeyya: 'natthi kaṇhasukkāni rūpāni, natthi kaṇhasukkānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Natthi nīlakāni rūpāni, natthi nīlakānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Natthi pītakāni rūpāni, natthi pītakānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Natthi lohitakāni rūpāni, natthi lohitakānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Natthi mañjiṭṭhakāni rūpāni, natthi mañjiṭṭhakānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Natthi samavisamaṃ, natthi samavisamassa dassāvī. Natthi tārakāni rūpāni, natthi tārakānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Natthi candimasūriyā, natthi candimasūriyānaṃ dassāvī. Ahametaṃ na jānāmi, ahametaṃ na passāmi, tasmā taṃ natthī'ti. Sammā nu kho so, rājañña, vadamāno vadeyyā"ti? "No hidaṃ, bho kassapa. Atthi kaṇhasukkāni rūpāni, atthi kaṇhasukkānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Atthi nīlakāni rūpāni, atthi nīlakānaṃ rūpānaṃ dassāvī ... pe ... atthi samavisamaṃ, atthi samavisamassa dassāvī. Atthi tārakāni rūpāni, atthi tārakānaṃ rūpānaṃ dassāvī. Atthi candimasūriyā, atthi candimasūriyānaṃ dassāvī. 'Ahametaṃ na jānāmi, ahametaṃ na passāmi, tasmā taṃ natthī'ti. Na hi so, bho kassapa, sammā vadamāno vadeyyā"ti.

"Evameva kho tvaṃ, rājañña, jaccandhūpamo maññe paṭibhāsi yaṃ maṃ tvaṃ evaṃ vadesi. Ko panetaṃ bhoto kassapassa āroceti: 'atthi devā tāvatiṃsā'ti vā, 'evaṃdīghāyukā devā tāvatiṃsā'ti vā? Na mayaṃ bhoto kassapassa saddahāma: 'atthi devā tāvatiṃsā'ti vā 'evaṃdīghāyukā devā tāvatiṃsā'ti vā"ti. "Na kho, rājañña, evaṃ paro loko daṭṭhabbo,

yathā tvaṃ maññasi iminā maṃsacakkhunā. Ye kho te, rājañña, samaṇabrāhmaṇā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, te tattha appamattā ātāpino pahitattā viharantā dibbacakkhuṃ visodhenti. Te dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena imañceva lokaṃ passanti parañca satte ca opapātike. Evañca kho, rājañña, paro loko daṭṭhabbo; na tveva yathā tvaṃ maññasi iminā maṃsacakkhunā. Imināpi kho te, rājañña, pariyāyena evaṃ hotu: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājañña, pariyāyo ... pe ... atthi, bho kassapa, pariyāyo ... pe ... yathā kathaṃ viya, rājaññā"ti? "Idhāhaṃ, bho kassapa, passāmi samaṇabrāhmaṇe sīlavante kalyāṇadhamme jīvitukāme amaritukāme sukhakāme dukkhapaṭikūle. Tassa mayhaṃ, bho kassapa, evaṃ hoti—sace kho ime bhonto samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā evaṃ jāneyyuṃ: 'ito no matānaṃ seyyo bhavissatī'ti. Idānime bhonto samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā visaṃ vā khādeyyuṃ, satthaṃ vā āhareyyuṃ, ubbandhitvā vā kālaṃ kareyyuṃ, papāte vā papateyyuṃ. Yasmā ca kho ime bhonto samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā na evaṃ jānanti: 'ito no matānaṃ seyyo bhavissatī'ti, tasmā ime bhonto samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā jīvitukāmā amaritukāmā sukhakāmā dukkhapaṭikūlā attānaṃ na mārenti. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.6. Gabbhinīupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājañña, aññatarassa brāhmaṇassa dve pajāpatiyo ahesuṃ. Ekissā putto ahosi dasavassuddesiko vā dvādasavassuddesiko vā, ekā gabbhinī upavijaññā. Atha kho so brāhmaṇo kālamakāsi. Atha kho so māṇavako mātusapattiṃ etadavoca: 'yamidaṃ, bhoti, dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā, sabbaṃ taṃ mayhaṃ; natthi tuyhettha kiñci. Pitu me, bhoti, dāyajjaṃ niyyādehī'ti. Evaṃ vutte, sā brāhmaṇī taṃ māṇavakaṃ etadavoca:

'āgamehi tāva, tāta, yāva vijāyāmi. Sace kumārako bhavissati, tassapi ekadeso bhavissati; sace kumārikā bhavissati, sāpi te opabhoggā bhavissatī'ti. Dutiyampi kho so māṇavako mātusapattiṃ etadavoca: 'yamidaṃ, bhoti, dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā, sabbaṃ taṃ mayhaṃ; natthi tuyhettha kiñci. Pitu me, bhoti, dāyajjaṃ niyyādehī'ti. Dutiyampi kho sā brāhmaṇī taṃ māṇavakaṃ etadavoca: 'āgamehi tāva, tāta, yāva vijāyāmi. Sace kumārako bhavissati, tassapi ekadeso bhavissati; sace kumārikā bhavissati sāpi te opabhoggā bhavissatī'ti. Tatiyampi kho so māṇavako mātusapattiṃ etadavoca: 'yamidaṃ, bhoti, dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā, sabbaṃ taṃ mayhaṃ; natthi tuyhettha kiñci. Pitu me, bhoti, dāyajjaṃ niyyādehī'ti.

Atha kho sā brāhmaṇī satthaṃ gahetvā ovarakaṃ pavisitvā udaraṃ opādesi: 'yāva vijāyāmi yadi vā kumārako yadi vā kumārikā'ti. Sā attānañceva jīvitañca gabbhañca sāpateyyañca vināsesi. Yathā taṃ bālā abyattā anayabyasanaṃ āpannā ayoniso dāyajjaṃ gavesantī, evameva kho tvaṃ, rājaññā, bālo abyatto anayabyasanaṃ āpajjissasi ayoniso paralokaṃ gavesanto; seyyathāpi sā brāhmaṇī bālā abyattā anayabyasanaṃ āpannā ayoniso dāyajjaṃ gavesantī. Na kho, rājaññā, samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā apakkaṃ paripācenti; api ca paripākaṃ āgamenti. Paṇḍitānaṃ attho hi, rājaññā, samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlavantānaṃ kalyāṇadhammānaṃ jīvitena. Yathā yathā kho, rājaññā, samaṇabrāhmaṇā sīlavanto kalyāṇadhammā ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti tathā tathā bahuṃ puññaṃ pasavanti, bahujanahitāya ca paṭipajjanti bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Imināpi kho te, rājaññā, pariyāyena evaṃ hotu: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājaññā, pariyāyo ... pe ... atthi, bho kassapa, pariyāyo ... pe ... yathā kathaṃ viya, rājaññā"ti? "Idha me, bho kassapa, purisā coraṃ āgucāriṃ gahetvā dassenti: 'ayaṃ te, bhante, coro āgucārī; imassa yaṃ icchasi, taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'tena hi, bho, imaṃ purisaṃ jīvantaṃyeva

kumbhiyā pakkhipitvā mukhaṃ pidahitvā allena cammena onandhitvā allāya mattikāya bahalāvalepanaṃ karitvā uddhanaṃ āropetvā aggiṃ dethā'ti. Te me 'sādhū'ti paṭissutvā taṃ purisaṃ jīvantaṃyeva kumbhiyā pakkhipitvā mukhaṃ pidahitvā allena cammena onandhitvā allāya mattikāya bahalāvalepanaṃ karitvā uddhanaṃ āropetvā aggiṃ denti. Yadā mayaṃ jānāma 'kālaṅkato so puriso'ti, atha naṃ kumbhiṃ oropetvā ubbhinditvā mukhaṃ vivaritvā saṇikaṃ nillokema: 'appeva nāmassa jīvaṃ nikkhamantaṃ passeyyāmā'ti. Nevassa mayaṃ jīvaṃ nikkhamantaṃ passāma. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.7. Supinakaupamā

"Tena hi, rājañña, taññevettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya, tathā naṃ byākareyyāsi. Abhijānāsi no tvaṃ, rājañña, divā seyyaṃ upagato supinakaṃ passitā ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan"ti? "Abhijānāmahaṃ, bho kassapa, divāseyyaṃ upagato supinakaṃ passitā ārāmarāmaṇeyyakaṃ vanarāmaṇeyyakaṃ bhūmirāmaṇeyyakaṃ pokkharaṇīrāmaṇeyyakan"ti. "Rakkhanti taṃ tamhi samaye khujjāpi vāmanakāpi velāsikāpi komārikāpī"ti? "Evaṃ, bho kassapa, rakkhanti maṃ tamhi samaye khujjāpi vāmanakāpi velāsikāpi komārikāpī"ti. "Api nu tā tuyhaṃ jīvaṃ passanti pavisantaṃ vā nikkhamantaṃ vā"ti? "No hidaṃ, bho kassapa". "Tā hi nāma, rājañña, tuyhaṃ jīvantassa jīvantiyo jīvaṃ na passissanti pavisantaṃ vā nikkhamantaṃ vā. Kiṃ pana tvaṃ kālaṅkatassa jīvaṃ passissasi pavisantaṃ vā nikkhamantaṃ vā. Imināpi kho te, rājañña, pariyāyena evaṃ hotu: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājañña, pariyāyo ... pe ... "atthi, bho kassapa, pariyāyo ... pe ... yathā kathaṃ viya, rājaññā"ti? "Idha me, bho kassapa, purisā coraṃ āgucāriṃ gahetvā dassenti: 'ayaṃ te, bhante, coro āgucārī; imassa yaṃ icchasi, taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'tena hi, bho, imaṃ purisaṃ jīvantaṃyeva tulāya tuletvā jiyāya anassāsakaṃ māretvā punadeva tulāya tulethā'ti.

Te me 'sādhū'ti paṭissutvā taṃ purisaṃ jīvantaṃyeva tulāya tuletvā jiyāya anassāsakaṃ māretvā punadeva tulāya tulenti. Yadā so jīvati, tadā lahutaro ca hoti mudutaro ca kammaññataro ca. Yadā pana so kālaṅkato hoti tadā garutaro ca hoti patthinnataro ca akammaññataro ca. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.8. Santattaayoguḷaupamā

"Tena hi, rājaññā, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Seyyathāpi, rājaññā, puriso divasaṃ santattaṃ ayoguḷaṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ tulāya tuleyya. Tamenaṃ aparena samayena sītaṃ nibbutaṃ tulāya tuleyya. Kadā nu kho so ayoguḷo lahutaro vā hoti mudutaro vā kammaññataro vā, yadā vā āditto sampajjalito sajotibhūto, yadā vā sīto nibbuto"ti? "Yadā so, bho kassapa, ayoguḷo tejosahagato ca hoti vāyosahagato ca āditto sampajjalito sajotibhūto, tadā lahutaro ca hoti mudutaro ca kammaññataro ca. Yadā pana so ayoguḷo neva tejosahagato hoti na vāyosahagato sīto nibbuto, tadā garutaro ca hoti patthinnataro ca akammaññataro cā"ti. "Evameva kho, rājaññā, yadāyaṃ kāyo āyusahagato ca hoti usmāsahagato ca viññāṇasahagato ca, tadā lahutaro ca hoti mudutaro ca kammaññataro ca. Yadā panāyaṃ kāyo neva āyusahagato hoti na usmāsahagato na viññāṇasahagato tadā garutaro ca hoti patthinnataro ca akammaññataro ca. Imināpi kho te, rājaññā, pariyāyena evaṃ hotu: 'itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti. "Atthi pana, rājaññā, pariyāyo ... pe ... atthi, bho kassapa, pariyāyo ... pe ... yathā kathaṃ viya, rājaññā"ti? "Idha me, bho kassapa, purisā coraṃ āgucāriṃ gahetvā dassenti: 'ayaṃ te, bhante, coro āgucārī; imassa yaṃ icchasi, taṃ daṇḍaṃ paṇehī'ti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: 'tena hi, bho, imaṃ purisaṃ anupahacca chaviñca cammañca maṃsañca nhāruñca aṭṭhiñca aṭṭhimiñjañca jīvitā voropetha, appeva nāmassa jīvaṃ nikkhamantaṃ passeyyāmā'ti. Te me 'sādhū'ti paṭissutvā taṃ purisaṃ anupahacca chaviñca ... pe ... jīvitā

voropenti. Yadā so āmato hoti, tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘tena hi, bho, imaṃ purisaṃ uttānaṃ nipātetha, appeva nāmassa jīvaṃ nikkhamantaṃ passeyyāmā’ti. Te taṃ purisaṃ uttānaṃ nipātenti. Nevassa mayaṃ jīvaṃ nikkhamantaṃ passāma. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘tena hi, bho, imaṃ purisaṃ avakujjaṃ nipātetha … passena nipātetha … dutiyena passena nipātetha … uddhaṃ ṭhapetha … omuddhakaṃ ṭhapetha … pāṇinā ākoṭetha … leḍḍunā ākoṭetha … daṇḍena ākoṭetha … satthena ākoṭetha … odhunātha sandhunātha niddhunātha, appeva nāmassa jīvaṃ nikkhamantaṃ passeyyāmā’ti. Te taṃ purisaṃ odhunanti sandhunanti niddhunanti. Nevassa mayaṃ jīvaṃ nikkhamantaṃ passāma. Tassa tadeva cakkhu hoti te rūpā, tañcāyatanaṃ nappaṭisaṃvedeti. Tadeva sotaṃ hoti te saddā, tañcāyatanaṃ nappaṭisaṃvedeti. Tadeva ghānaṃ hoti te gandhā, tañcāyatanaṃ nappaṭisaṃvedeti. Sāva jivhā hoti te rasā, tañcāyatanaṃ nappaṭisaṃvedeti. Sveva kāyo hoti te phoṭṭhabbā, tañcāyatanaṃ nappaṭisaṃvedeti. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: ‘itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko’”ti.

2.9. Saṅkhadhamaupamā

“Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājañña, aññataro saṅkhadhamo saṅkhaṃ ādāya paccantimaṃ janapadaṃ agamāsi. So yena aññataro gāmo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā majjhe gāmassa ṭhito tikkhattuṃ saṅkhaṃ upalāpetvā saṅkhaṃ bhūmiyaṃ nikkhipitvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho, rājañña, tesaṃ paccantajanapadānaṃ manussānaṃ etadahosi: ‘ambho kassa nu kho eso saddo evaṃrajanīyo evaṃkamanīyo evaṃmadanīyo evambandhanīyo evaṃmucchanīyo’ti. Sannipatitvā taṃ saṅkhadhamaṃ etadavocuṃ: ‘ambho, kassa nu kho eso saddo evaṃrajanīyo evaṃkamanīyo evaṃmadanīyo evambandhanīyo evaṃmucchanīyo’ti. ‘Eso kho, bho, saṅkho nāma yasseso saddo evaṃrajanīyo evaṃkamanīyo evaṃmadanīyo evambandhanīyo evaṃmucchanīyo’ti. Te taṃ saṅkhaṃ uttānaṃ nipātesuṃ: ‘vadehi, bho saṅkha, vadehi, bho saṅkhā’ti. Neva so saṅkho saddamakāsi. Te taṃ saṅkhaṃ avakujjaṃ nipātesuṃ, passena nipātesuṃ, dutiyena passena nipātesuṃ, uddhaṃ ṭhapesuṃ, omuddhakaṃ ṭhapesuṃ, pāṇinā ākoṭesuṃ, leḍḍunā ākoṭesuṃ, daṇḍena ākoṭesuṃ, satthena ākoṭesuṃ, odhu-

niṃsu sandhuniṃsu niddhuniṃsu: ‘vadehi, bho saṅkha, vadehi, bho saṅkhā’ti. Neva so saṅkho saddamakāsi.

Atha kho, rājañña, tassa saṅkhadhamassa etadahosi: ‘yāva bālā ime paccantajanapadā manussā, kathañhi nāma ayoniso saṅkhasaddaṃ gavesissantī’ti. Tesaṃ pekkhamānānaṃ saṅkhaṃ gahetvā tikkhattuṃ saṅkhaṃ upalāpetvā saṅkhaṃ ādāya pakkāmi. Atha kho, rājañña, tesaṃ paccantajanapadānaṃ manussānaṃ etadahosi: ‘yadā kira, bho, ayaṃ saṅkho nāma purisasahagato ca hoti vāyāmasahagato ca vāyusahagato ca, tadāyaṃ saṅkho saddaṃ karoti, yadā panāyaṃ saṅkho neva purisasahagato hoti na vāyāmasahagato na vāyusahagato, nāyaṃ saṅkho saddaṃ karotī’ti. Evameva kho, rājañña, yadāyaṃ kāyo āyusahagato ca hoti usmāsahagato ca viññāṇasahagato ca, tadā abhikkamatipi paṭikkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti, cakkhunāpi rūpaṃ passati, sotenapi saddaṃ suṇāti, ghānenapi gandhaṃ ghāyati, jivhāyapi rasaṃ sāyati, kāyenapi phoṭṭhabbaṃ phusati, manasāpi dhammaṃ vijānāti. Yadā panāyaṃ kāyo neva āyusahagato hoti, na usmāsahagato, na viññāṇasahagato, tadā neva abhikkamati na paṭikkamati na tiṭṭhati na nisīdati na seyyaṃ kappeti, cakkhunāpi rūpaṃ na passati, sotenapi saddaṃ na suṇāti, ghānenapi gandhaṃ na ghāyati, jivhāyapi rasaṃ na sāyati, kāyenapi phoṭṭhabbaṃ na phusati, manasāpi dhammaṃ na vijānāti. Imināpi kho te, rājañña, pariyāyena evaṃ hotu: ‘itipi atthi paro loko, atthi sattā opapātikā, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko’”ti.

“Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho evaṃ me ettha hoti: ‘itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko’”ti. “Atthi pana, rājañña, pariyāyo … pe … atthi, bho kassapa, pariyāyo … pe … yathā kathaṃ viya, rājaññā”ti? “Idha me, bho kassapa, purisā coraṃ āgucāriṃ gahetvā dassenti: ‘ayaṃ te, bhante, coro āgucārī, imassa yaṃ icchasi, taṃ daṇḍaṃ paṇehī’ti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘tena hi, bho, imassa purisassa chaviṃ chindatha, appeva nāmassa jīvaṃ passeyyāmā’ti. Te tassa purisassa chaviṃ chindanti. Nevassa mayaṃ jīvaṃ passāma. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi: ‘tena hi, bho, imassa purisassa cammaṃ chindatha, maṃsaṃ chindatha, nhāruṃ chindatha, aṭṭhiṃ chindatha, aṭṭhimiñjaṃ chindatha, appeva nāmassa jīvaṃ passeyyāmā’ti. Te tassa purisassa aṭṭhimiñjaṃ

chindanti, nevassa mayaṃ jīvaṃ passeyyāma. Ayampi kho, bho kassapa, pariyāyo, yena me pariyāyena evaṃ hoti: 'itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko'"ti.

2.10. Aggikajaṭilaupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājañña, aññataro aggiko jaṭilo araññāyatane paṇṇakuṭiyā sammati. Atha kho, rājañña, aññataro janapade sattho vuṭṭhāsi. Atha kho so sattho tassa aggikassa jaṭilassa assamassa sāmantā ekarattiṃ vasitvā pakkāmi. Atha kho, rājañña, tassa aggikassa jaṭilassa etadahosi: 'yannūnāhaṃ yena so satthavāso tenupasaṅkameyyaṃ, appeva nāmettha kiñci upakaraṇaṃ adhigaccheyyan'ti. Atha kho so aggiko jaṭilo kālasseva vuṭṭhāya yena so satthavāso tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā addasa tasmiṃ satthavāse daharaṃ kumāraṃ mandaṃ uttānaseyyakaṃ chaḍḍitaṃ. Disvānassa etadahosi: 'na kho me taṃ patirūpaṃ yaṃ me pekkhamānassa manussabhūto kālaṃkareyya; yannūnāhaṃ imaṃ dārakaṃ assamaṃ netvā āpādeyyaṃ poseyyaṃ vaḍḍheyyan'ti. Atha kho so aggiko jaṭilo taṃ dārakaṃ assamaṃ netvā āpādesi posesi vaḍḍhesi. Yadā so dārako dasavassuddesiko vā hoti dvādasavassuddesiko vā, atha kho tassa aggikassa jaṭilassa janapade kañcideva karaṇīyaṃ uppajji. Atha kho so aggiko jaṭilo taṃ dārakaṃ etadavoca: 'icchāmahaṃ, tāta, janapadaṃ gantuṃ; aggiṃ, tāta, paricareyyāsi. Mā ca te aggi nibbāyi. Sace ca te aggi nibbāyeyya, ayaṃ vāsī imāni kaṭṭhāni idaṃ araṇisahitaṃ, aggiṃ nibbattetvā aggiṃ paricareyyāsī'ti. Atha kho so aggiko jaṭilo taṃ dārakaṃ evaṃ anusāsitvā janapadaṃ agamāsi. Tassa khiḍḍāpasutassa aggi nibbāyi.

Atha kho tassa dārakassa etadahosi: 'pitā kho maṃ evaṃ avaca: "aggiṃ, tāta, paricareyyāsi. Mā ca te aggi nibbāyi. Sace ca te aggi nibbāyeyya, ayaṃ vāsī imāni kaṭṭhāni idaṃ araṇisahitaṃ, aggiṃ nibbattetvā aggiṃ paricareyyāsī"ti. Yannūnāhaṃ aggiṃ nibbattetvā aggiṃ paricareyyan'ti. Atha kho so dārako araṇisahitaṃ vāsiyā tacchi: 'appeva nāma aggiṃ adhigaccheyyan'ti. Neva so aggiṃ adhigacchi. Araṇisahitaṃ dvidhā phālesi, tidhā phālesi, catudhā phālesi, pañcadhā phālesi, dasadhā phālesi, satadhā phālesi, sakalikaṃ sakalikaṃ akāsi,

sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā udukkhale koṭṭesi, udukkhale koṭṭetvā mahāvāte opuni: 'appeva nāma aggiṃ adhigaccheyyan'ti. Neva so aggiṃ adhigacchi.

Atha kho so aggiko jaṭilo janapade taṃ karaṇīyaṃ tīretvā yena sako assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ dārakaṃ etadavoca: 'kacci te, tāta, aggi na nibbuto'ti? 'Idha me, tāta, khiḍḍāpasutassa aggi nibbāyi. Tassa me etadahosi: "pitā kho maṃ evaṃ avaca aggiṃ, tāta, paricareyyāsi. Mā ca te, tāta, aggi nibbāyi. Sace ca te aggi nibbāyeyya, ayaṃ vāsī imāni kaṭṭhāni idaṃ araṇisahitaṃ, aggiṃ nibbattetvā aggiṃ paricareyyāsīti. Yannūnāhaṃ aggiṃ nibbattetvā aggiṃ paricareyyan"ti. Atha khvāhaṃ, tāta, araṇisahitaṃ vāsiyā tacchiṃ: "appeva nāma aggiṃ adhigaccheyyan"ti. Nevāhaṃ aggiṃ adhigacchiṃ. Araṇisahitaṃ dvidhā phālesiṃ, tidhā phālesiṃ, catudhā phālesiṃ, pañcadhā phālesiṃ, dasadhā phālesiṃ, satadhā phālesiṃ, sakalikaṃ sakalikaṃ akāsiṃ, sakalikaṃ sakalikaṃ karitvā udukkhale koṭṭesiṃ, udukkhale koṭṭetvā mahāvāte opuniṃ: "appeva nāma aggiṃ adhigaccheyyan"ti. Nevāhaṃ aggiṃ adhigacchin'ti. Atha kho tassa aggikassa jaṭilassa etadahosi: 'yāva bālo ayaṃ dārako abyatto, kathañhi nāma ayoniso aggiṃ gavesissatī'ti. Tassa pekkhamānassa araṇisahitaṃ gahetvā aggiṃ nibbattetvā taṃ dārakaṃ etadavoca: 'evaṃ kho, tāta, aggi nibbattetabbo. Na tveva yathā tvaṃ bālo abyatto ayoniso aggiṃ gavesī'ti. Evameva kho tvaṃ, rājañña, bālo abyatto ayoniso paralokaṃ gavesissasi. Paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ, paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ, mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho nevāhaṃ sakkomi idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjituṃ. Rājāpi maṃ pasenadi kosalo jānāti tirorājānopi: 'pāyāsi rājañño evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: "itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko"'ti. Sacāhaṃ, bho kassapa, idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjissāmi, bhavissanti me vattāro: 'yāva bālo pāyāsi rājañño abyatto duggahitagāhī'ti. Kopenapi naṃ harissāmi, makkhenapi naṃ harissāmi, palāsenapi naṃ harissāmī"ti.

2.11. Dvesatthavāhaupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce

viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājaññha, mahāsakaṭasat sakaṭasahassaṃ puratthimā janapadā pacchimaṃ janapadaṃ agamāsi. So yena yena gacchi, khippaṃyeva pariyādiyati tiṇakaṭṭhodakaṃ haritakapaṇṇaṃ. Tasmiṃ kho pana satthe dve satthavāhā ahesuṃ eko pañcannaṃ sakaṭasatānaṃ, eko pañcannaṃ sakaṭasatānaṃ. Atha kho tesaṃ satthavāhānaṃ etadahosi: 'ayaṃ kho mahāsakaṭasattho sakaṭasahassaṃ; te mayaṃ yena yena gacchāma, khippameva pariyādiyati tiṇakaṭṭhodakaṃ haritakapaṇṇaṃ. Yannūna mayaṃ imaṃ satthaṃ dvidhā vibhajeyyāma—ekato pañca sakaṭasatāni ekato pañca sakaṭasatānī'ti. Te taṃ satthaṃ dvidhā vibhajiṃsu ekato pañca sakaṭasatāni, ekato pañca sakaṭasatāni. Eko satthavāho bahuṃ tiṇañca kaṭṭhañca udakañca āropetvā satthaṃ payāpesi. Dvīhatīhapayāto kho pana so sattho addasa purisaṃ kāḷaṃ lohitakkhaṃ sannaddhakalāpaṃ kumudamāliṃ allavatthaṃ allakesaṃ kaddamamakkhitehi cakkehi bhadrena rathena paṭipathaṃ āgacchantaṃ, disvā etadavoca: 'kuto, bho, āgacchasī'ti? 'Amukamhā janapadā'ti. 'Kuhiṃ gamissasī'ti? 'Amukaṃ nāma janapadan'ti. 'Kacci, bho, purato kantāre mahāmegho abhippavuṭṭho'ti? 'Evaṃ, bho, purato kantāre mahāmegho abhippavuṭṭho, āsittodakāni vaṭumāni, bahu tiṇañca kaṭṭhañca udakañca. Chaḍḍetha, bho, purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni, lahubhārehi sakaṭehi sīghaṃ sīghaṃ gacchatha, mā yoggāni kilamitthā'ti.

Atha kho so satthavāho satthike āmantesi: 'ayaṃ, bho, puriso evamāha: "purato kantāre mahāmegho abhippavuṭṭho, āsittodakāni vaṭumāni, bahu tiṇañca kaṭṭhañca udakañca. Chaḍḍetha, bho, purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni, lahubhārehi sakaṭehi sīghaṃ sīghaṃ gacchatha, mā yoggāni kilamitthā"ti. Chaḍḍetha, bho, purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni, lahubhārehi sakaṭehi satthaṃ payāpethā'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho te satthikā tassa satthavāhassa paṭissutvā chaḍḍetvā purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni lahubhārehi sakaṭehi satthaṃ payāpesuṃ. Te paṭhamepi satthavāse na addasaṃsu tiṇaṃ vā kaṭṭhaṃ vā udakaṃ vā. Dutiyepi satthavāse ... tatiyepi satthavāse ... catutthepi satthavāse ... pañcamepi satthavāse ... chaṭṭhepi satthavāse ... sattamepi satthavāse na addasaṃsu tiṇaṃ vā kaṭṭhaṃ vā udakaṃ vā. Sabbeva anayabyasanaṃ āpajjiṃsu. Ye ca tasmiṃ satthe ahesuṃ manussā vā pasū vā, sabbe so yakkho amanusso bhakkhesi. Aṭṭhikāneva sesāni.

Yadā aññāsi dutiyo satthavāho: 'bahunikkhanto kho, bho, dāni so sattho'ti bahuṃ tiṇañca kaṭṭhañca udakañca āropetvā satthaṃ payāpesi. Dvīhatīhapayāto kho pana so sattho addasa purisaṃ kāḷaṃ lohitakkhaṃ sannaddhakalāpaṃ kumudamāliṃ allavatthaṃ allakesaṃ kaddamamakkhitehi cakkehi bhadrena rathena paṭipathaṃ āgacchantaṃ, disvā etadavoca: 'kuto, bho, āgacchasī'ti? 'Amukamhā janapadā'ti. 'Kuhiṃ gamissasī'ti? 'Amukaṃ nāma janapadan'ti. 'Kacci, bho, purato kantāre mahāmegho abhippavuṭṭho'ti? 'Evaṃ, bho, purato kantāre mahāmegho abhippavuṭṭho. Āsittodakāni vaṭumāni, bahu tiṇañca kaṭṭhañca udakañca. Chaḍḍetha, bho, purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni, lahubhārehi sakaṭehi sīghaṃ sīghaṃ gacchatha, mā yoggāni kilamitthā'ti.

Atha kho so satthavāho satthike āmantesi: 'ayaṃ, bho, puriso evamāha: "purato kantāre mahāmegho abhippavuṭṭho, āsittodakāni vaṭumāni, bahu tiṇañca kaṭṭhañca udakañca. Chaḍḍetha, bho, purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni, lahubhārehi sakaṭehi sīghaṃ sīghaṃ gacchatha; mā yoggāni kilamitthā"ti. Ayaṃ bho puriso neva amhākaṃ mitto, na ñātisālohito, kathaṃ mayaṃ imassa saddhāya gamissāma. Na vo chaḍḍetabbāni purāṇāni tiṇāni kaṭṭhāni udakāni, yathābhatena bhaṇḍena satthaṃ payāpetha. Na no purāṇaṃ chaḍḍessāmā'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho te satthikā tassa satthavāhassa paṭissutvā yathābhatena bhaṇḍena satthaṃ payāpesuṃ. Te paṭhamepi satthavāse na addasaṃsu tiṇaṃ vā kaṭṭhaṃ vā udakaṃ vā. Dutiyepi satthavāse ... tatiyepi satthavāse ... catutthepi satthavāse ... pañcamepi satthavāse ... chaṭṭhepi satthavāse ... sattamepi satthavāse na addasaṃsu tiṇaṃ vā kaṭṭhaṃ vā udakaṃ vā. Tañca satthaṃ addasaṃsu anayabyasanaṃ āpannaṃ. Ye ca tasmiṃ satthepi ahesuṃ manussā vā pasū vā, tesañca aṭṭhikāneva addasaṃsu tena yakkhena amanussena bhakkhitānaṃ.

Atha kho so satthavāho satthike āmantesi: 'ayaṃ kho, bho, sattho anayabyasanaṃ āpanno, yathā taṃ tena bālena satthavāhena pariṇāyakena. Tena hi, bho, yānamhākaṃ satthe appasārāni paṇiyāni, tāni chaḍḍetvā, yāni imasmiṃ satthe mahāsārāni paṇiyāni, tāni ādiyathā'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho te satthikā tassa satthavāhassa paṭissutvā yāni sakasmiṃ satthe appasārāni paṇiyāni, tāni chaḍḍetvā yāni tasmiṃ satthe mahāsārāni paṇiyāni, tāni ādiyitvā sotthinā taṃ kantāraṃ nittharimṣu, yathā taṃ paṇḍitena satthavāhena pariṇāyakena. Evameva kho

tvaṃ, rājañña, bālo abyatto anayabyasanaṃ āpajjissasi ayoniso paralokaṃ gavesanto, seyyathāpi so purimo satthavāho. Yepi tava sotabbaṃ saddhātabbaṃ maññissanti, tepi anayabyasanaṃ āpajjissanti, seyyathāpi te satthikā. Paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ; paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho nevāhaṃ sakkomi idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjituṃ. Rājāpi maṃ pasenadi kosalo jānāti tirorājānopi: 'pāyāsi rājañño evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: "itipi natthi paro loko ... pe ... vipāko"'ti. Sacāhaṃ, bho kassapa, idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjissāmi, bhavissanti me vattāro: 'yāva bālo pāyāsi rājañño, abyatto duggahitagāhī'ti. Kopenapi naṃ harissāmi, makkhenapi naṃ harissāmi, palāsenapi naṃ harissāmī"ti.

2.12. Gūthabhārikaupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi. Upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājañña, aññataro sūkaraposako puriso sakamhā gāmā aññaṃ gāmaṃ agamāsi. Tattha addasa pahūtaṃ sukkhagūthaṃ chaḍḍitaṃ. Disvānassa etadahosi: 'ayaṃ kho pahūto sukkhagūtho chaḍḍito, mama ca sūkarabhattaṃ; yannūnāhaṃ ito sukkhagūthaṃ hareyyan'ti. So uttarāsaṅgaṃ pattharitvā pahūtaṃ sukkhagūthaṃ ākiritvā bhaṇḍikaṃ bandhitvā sīse ubbāhetvā agamāsi. Tassa antarāmagge mahāakālamegho pāvassi. So uggharantaṃ paggharantaṃ yāva agganakhā gūthena makkhito gūthabhāraṃ ādāya agamāsi. Tamenaṃ manussā disvā evamāhaṃsu: 'kacci no tvaṃ, bhaṇe, ummatto, kacci viceto, kathañhi nāma uggharantaṃ paggharantaṃ yāva agganakhā gūthena makkhito gūthabhāraṃ harissasī'ti. 'Tumhe khvettha, bhaṇe, ummattā, tumhe vicetā, tathā hi pana me sūkarabhattan'ti. Evameva kho tvaṃ, rājañña, gūthabhārikūpamo maññe paṭibhāsi. Paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ. Paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho nevāhaṃ sakkomi idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjituṃ. Rājāpi maṃ pasenadi kosalo jānāti tirorājānopi: 'pāyāsi rājañño evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: "itipi natthi paro loko ... pe ... vipāko"'ti. Sacāhaṃ, bho kassapa, idaṃ pā-

pakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjissāmi, bhavissanti me vattāro: 'yāva bālo pāyāsi rājañño abyatto duggahitagāhī'ti. Kopenapi naṃ harissāmi, makkhenapi naṃ harissāmi, palāsenapi naṃ harissāmī"ti.

2.13. Akkhadhuttakaupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi, upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājañña, dve akkhadhuttā akkhehi dibbiṃsu. Eko akkhadhutto āgatāgataṃ kaliṃ gilati. Addasā kho dutiyo akkhadhutto taṃ akkhadhuttaṃ āgatāgataṃ kaliṃ gilantaṃ, disvā taṃ akkhadhuttaṃ etadavoca: 'tvaṃ kho, samma, ekantikena jināsi, dehi me, samma, akkhe pajohissāmī'ti. 'Evaṃ, sammā'ti kho so akkhadhutto tassa akkhadhuttassa akkhe pādāsi. Atha kho so akkhadhutto akkhe visena paribhāvetvā taṃ akkhadhuttaṃ etadavoca: 'ehi kho, samma, akkhehi dibbissāmā'ti. 'Evaṃ, sammā'ti kho so akkhadhutto tassa akkhadhuttassa paccassosi. Dutiyampi kho te akkhadhuttā akkhehi dibbiṃsu. Dutiyampi kho so akkhadhutto āgatāgataṃ kaliṃ gilati. Addasā kho dutiyo akkhadhutto taṃ akkhadhuttaṃ dutiyampi āgatāgataṃ kaliṃ gilantaṃ, disvā taṃ akkhadhuttaṃ etadavoca:

'Littaṃ paramena tejasā, Gilamakkhaṃ puriso na bujjhati; Gila re gila pāpadhuttaka, Pacchā te kaṭukaṃ bhavissatī'ti.

Evameva kho tvaṃ, rājañña, akkhadhuttakūpamo maññe paṭibhāsi. Paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ; paṭinissajjetaṃ, rājañña, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

"Kiñcāpi bhavaṃ kassapo evamāha, atha kho nevāhaṃ sakkomi idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjituṃ. Rājāpi maṃ pasenadi kosalo jānāti tirorājānopi: 'pāyāsi rājañño evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: "itipi natthi paro loko ... pe ... vipāko"'ti. Sacāhaṃ, bho kassapa, idaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ paṭinissajjissāmi, bhavissanti me vattāro: 'yāva bālo pāyāsi rājañño abyatto duggahitagāhī'ti. Kopenapi naṃ harissāmi, makkhenapi naṃ harissāmi, palāsenapi naṃ harissāmī"ti.

2.14. Sāṇabhārikaupamā

"Tena hi, rājañña, upamaṃ te karissāmi, upamāya midhekacce viññū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti. Bhūtapubbaṃ, rājañña, aññataro janapado vuṭṭhāsi. Atha kho sahāyako sahāyakaṃ āmantesi: 'āyāma, samma, yena so janapado tenupasaṅkamissāma, appeva nāmettha

kiñci dhanaṃ adhigaccheyyāmā'ti. 'Evaṃ, sammā'ti kho sahāyako sahāyakassa paccassosi. Te yena so janapado, yena aññataraṃ gāmapaṭṭaṃ tenupasaṅkamiṃsu, tattha addasaṃsu pahūtaṃ sāṇaṃ chaḍḍitaṃ, disvā sahāyako sahāyakaṃ āmantesi: 'idaṃ kho, samma, pahūtaṃ sāṇaṃ chaḍḍitaṃ, tena hi, samma, tvañca sāṇabhāraṃ bandha, ahañca sāṇabhāraṃ bandhissāmi, ubho sāṇabhāraṃ ādāya gamissāmā'ti. 'Evaṃ, sammā'ti kho sahāyako sahāyakassa paṭissutvā sāṇabhāraṃ bandhitvā te ubho sāṇabhāraṃ ādāya yena aññataraṃ gāmapaṭṭaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Tattha addasaṃsu pahūtaṃ sāṇasuttaṃ chaḍḍitaṃ, disvā sahāyako sahāyakaṃ āmantesi: 'yassa kho, samma, atthāya iccheyyāma sāṇaṃ, idaṃ pahūtaṃ sāṇasuttaṃ chaḍḍitaṃ. Tena hi, samma, tvañca sāṇabhāraṃ chaḍḍehi, ahañca sāṇabhāraṃ chaḍḍessāmi, ubho sāṇasuttabhāraṃ ādāya gamissāmā'ti. 'Ayaṃ kho me, samma, sāṇabhāro dūrābhato ca susannaddho ca, alaṃ me, tvaṃ pajānāhī'ti. Atha kho so sahāyako sāṇabhāraṃ chaḍḍetvā sāṇasuttabhāraṃ ādiyi.

Te yena aññataraṃ gāmapaṭṭaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Tattha addasaṃsu pahūtā sāṇiyo chaḍḍitā, disvā sahāyako sahāyakaṃ āmantesi: 'yassa kho, samma, atthāya iccheyyāma sāṇaṃ vā sāṇasuttaṃ vā, imā pahūtā sāṇiyo chaḍḍitā. Tena hi, samma, tvañca sāṇabhāraṃ chaḍḍehi, ahañca sāṇasuttabhāraṃ chaḍḍessāmi, ubho sāṇibhāraṃ ādāya gamissāmā'ti. 'Ayaṃ kho me, samma, sāṇabhāro dūrābhato ca susannaddho ca, alaṃ me, tvaṃ pajānāhī'ti. Atha kho so sahāyako sāṇasuttabhāraṃ chaḍḍetvā sāṇibhāraṃ ādiyi.

Te yena aññataraṃ gāmapaṭṭaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Tattha addasaṃsu pahūtaṃ khomaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pe ... pahūtaṃ khomasuttaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ khomadussaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ kappāsaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ kappāsikasuttaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ kappāsikadussaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ ayaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ lohaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ tipuṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ sīsaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ sajjhaṃ chaḍḍitaṃ, disvā ... pahūtaṃ suvaṇṇaṃ chaḍḍitaṃ, disvā sahāyako sahāyakaṃ āmantesi: 'yassa kho, samma, atthāya iccheyyāma sāṇaṃ vā sāṇasuttaṃ vā sāṇiyo vā khomaṃ vā khomasuttaṃ vā khomadussaṃ vā kappāsaṃ vā kappāsikasuttaṃ vā kappāsikadus-

saṃ vā ayaṃ vā lohaṃ vā tipuṃ vā sīsaṃ vā sajjhaṃ vā, idaṃ pahūtaṃ suvaṇṇaṃ chaḍḍitaṃ. Tena hi, samma, tvañca sāṇabhāraṃ chaḍḍehi, ahañca sajjhabhāraṃ chaḍḍessāmi, ubho suvaṇṇabhāraṃ ādāya gamissāmā'ti. 'Ayaṃ kho me, samma, sāṇabhāro dūrābhato ca susannaddho ca, alaṃ me tvaṃ pajānāhī'ti. Atha kho so sahāyako sajjhabhāraṃ chaḍḍetvā suvaṇṇabhāraṃ ādiyi.

Te yena sako gāmo tenupasaṅkamiṃsu. Tattha yo so sahāyako sāṇabhāraṃ ādāya agamāsi, tassa neva mātāpitaro abhinandiṃsu, na puttadārā abhinandiṃsu, na mittāmaccā abhinandiṃsu, na ca tatonidānaṃ sukhaṃ somanassaṃ adhigacchi. Yo pana so sahāyako suvaṇṇabhāraṃ ādāya agamāsi, tassa mātāpitaropi abhinandiṃsu, puttadārāpi abhinandiṃsu, mittāmaccāpi abhinandiṃsu, tatonidānañca sukhaṃ somanassaṃ adhigacchi. Evameva kho tvaṃ, rājaññā, sāṇabhārikūpamo maññe paṭibhāsi. Paṭinissajjetaṃ, rājaññā, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ; paṭinissajjetaṃ, rājaññā, pāpakaṃ diṭṭhigataṃ. Mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyā"ti.

3. Saraṇagamana

"Purimeneva ahaṃ opammena bhoto kassapassa attamano abhiraddho. Api cāhaṃ imāni vicitrāni pañhāpaṭibhānāni sotukāmo evāhaṃ bhavantaṃ kassapaṃ paccanīkaṃ kātabbaṃ amaññissaṃ. Abhikkantaṃ, bho kassapa, abhikkantaṃ, bho kassapa. Seyyathāpi, bho kassapa, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā kassapena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho kassapa, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ kassapo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ.

Icchāmi cāhaṃ, bho kassapa, mahāyaññaṃ yajituṃ, anusāsatu maṃ bhavaṃ kassapo, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

4. Yaññakathā

"Yathārūpe kho, rājaññā, yaññe gāvo vā haññanti ajeḷakā vā haññanti, kukkuṭasūkarā vā haññanti, vividhā vā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti, paṭiggāhakā ca honti micchādiṭṭhī micchāsaṅkappā micchāvācā micchākammantā micchāājīvā micchāvāyāmā micchāsatī micchāsamādhī, evarūpo kho, rājaññā, yaññō na mahapphalo hoti na mahānisaṃso

na mahājutiko na mahāvipphāro. Seyyathāpi, rājaññā, kassako bījanaṅgalaṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha dukkhette dubbhūme avihatakhāṇukaṇṭake bījāni patiṭṭhāpeyya khaṇḍāni pūtīni vātātapahatāni asāradāni asukhasayitāni. Devo ca na kālena kālaṃ sammādhāraṃ anuppaveccheyya. Api nu tāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyuṃ, kassako vā vipulaṃ phalaṃ adhigaccheyyā"ti? "No hidaṃ, bho kassapa".

"Evameva kho, rājaññā, yathārūpe yaññe gāvo vā haññanti, ajeḷakā vā haññanti, kukkuṭasūkarā vā haññanti, vividhā vā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti, paṭiggāhakā ca honti micchādiṭṭhī micchāsaṅkappā micchāvācā micchākammantā micchāājīvā micchāvāyāmā micchāsatī micchāsamādhī, evarūpo kho, rājaññā, yañño na mahapphalo hoti na mahānisaṃso na mahājutiko na mahāvipphāro.

Yathārūpe ca kho, rājaññā, yaññe neva gāvo haññanti, na ajeḷakā haññanti, na kukkuṭasūkarā haññanti, na vividhā vā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti, paṭiggāhakā ca honti sammādiṭṭhī sammāsaṅkappā sammāvācā sammākammantā sammāājīvā sammāvāyāmā sammāsatī sammāsamādhī, evarūpo kho, rājaññā, yañño mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro. Seyyathāpi, rājaññā, kassako bījanaṅgalaṃ ādāya vanaṃ paviseyya. So tattha sukhette subhūme suvihatakhāṇukaṇṭake bījāni patiṭṭhapeyya akhaṇḍāni apūtīni avātātapahatāni sāradāni sukhasayitāni. Devo ca kālena kālaṃ sammādhāraṃ anuppaveccheyya. Api nu tāni bījāni vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyuṃ, kassako vā vipulaṃ phalaṃ adhigaccheyyā"ti? "Evaṃ, bho kassapa". "Evameva kho, rājaññā, yathārūpe yaññe neva gāvo haññanti, na ajeḷakā haññanti, na kukkuṭasūkarā haññanti, na vividhā vā pāṇā saṅghātaṃ āpajjanti, paṭiggāhakā ca honti sammādiṭṭhī sammāsaṅkappā sammāvācā sammākammantā sammāājīvā sammāvāyāmā sammāsatī sammāsamādhī, evarūpo kho, rājaññā, yañño mahapphalo hoti mahānisaṃso mahājutiko mahāvipphāro"ti.

5. Uttaramāṇavavatthu

Atha kho pāyāsi rājaññā dānaṃ paṭṭhapesi samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavaṇibbakayācakānaṃ. Tasmiṃ kho pana dāne evarūpaṃ bhojanaṃ dīyati kaṇājakaṃ bilaṅgadutiyaṃ, dhorakāni ca vatthāni guḷavālakāni. Tasmiṃ kho pana dāne uttaro nāma māṇavo vāvaṭo

ahosi. So dānaṃ datvā evaṃ anuddisati: "imināhaṃ dānena pāyāsiṃ rājaññameva imasmiṃ loke samāgacchiṃ, mā parasmin"ti. Assosi kho pāyāsi rājañño: "uttaro kira māṇavo dānaṃ datvā evaṃ anuddisati: 'imināhaṃ dānena pāyāsiṃ rājaññameva imasmiṃ loke samāgacchiṃ, mā parasmin'"ti. Atha kho pāyāsi rājañño uttaraṃ māṇavaṃ āmantāpetvā etadavoca: "saccaṃ kira tvaṃ, tāta uttara, dānaṃ datvā evaṃ anuddisasi: 'imināhaṃ dānena pāyāsiṃ rājaññameva imasmiṃ loke samāgacchiṃ, mā parasmin'"ti? "Evaṃ, bho". "Kissa pana tvaṃ, tāta uttara, dānaṃ datvā evaṃ anuddisasi: 'imināhaṃ dānena pāyāsiṃ rājaññameva imasmiṃ loke samāgacchiṃ, mā parasmin'ti? Nanu mayaṃ, tāta uttara, puññatthikā dānasseva phalaṃ pāṭikaṅkhino"ti? "Bhoto kho dāne evarūpaṃ bhojanaṃ dīyati kaṇājakaṃ bilaṅgadutiyaṃ, yaṃ bhavaṃ pādāpi na iccheyya samphusituṃ, kuto bhuñjituṃ, dhorakāni ca vatthāni guḷavālakāni, yāni bhavaṃ pādāpi na iccheyya samphusituṃ, kuto paridahituṃ. Bhavaṃ kho panamhākaṃ piyo manāpo, kathaṃ mayaṃ manāpaṃ amanāpena saṃyojemā"ti? "Tena hi tvaṃ, tāta uttara, yādisāhaṃ bhojanaṃ bhuñjāmi, tādisaṃ bhojanaṃ paṭṭhapehi. Yādisāni cāhaṃ vatthāni paridahāmi, tādisāni ca vatthāni paṭṭhapehī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho uttaro māṇavo pāyāsissa rājaññassa paṭissutvā yādisaṃ bhojanaṃ pāyāsi rājañño bhuñjati, tādisaṃ bhojanaṃ paṭṭhapesi. Yādisāni ca vatthāni pāyāsi rājañño paridahati, tādisāni ca vatthāni paṭṭhapesi.

Atha kho pāyāsi rājañño asakkaccaṃ dānaṃ datvā asahatthā dānaṃ datvā acittīkataṃ dānaṃ datvā apaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajji suññaṃ serīsakaṃ vimānaṃ. Yo pana tassa dāne vāvaṭo ahosi uttaro nāma māṇavo. So sakkaccaṃ dānaṃ datvā sahatthā dānaṃ datvā cittīkataṃ dānaṃ datvā anapaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajji devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ.

6. Pāyāsidevaputta

Tena kho pana samayena āyasmā gavampati abhikkhaṇaṃ suññaṃ serīsakaṃ vimānaṃ divāvihāraṃ gacchati. Atha kho pāyāsi devaputto yenāyasmā gavampati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ gavampatiṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho pāyāsiṃ devaputtaṃ āyasmā gavampati etadavoca: "kosi tvaṃ,

āvuso”ti? “Ahaṃ, bhante, pāyāsi rājañño”ti. “Nanu tvaṃ, āvuso, evaṃdiṭṭhiko ahosi: ‘itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko’”ti? “Saccāhaṃ, bhante, evaṃdiṭṭhiko ahosiṃ: ‘itipi natthi paro loko, natthi sattā opapātikā, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko’ti. Api cāhaṃ ayyena kumārakassapena etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecito”ti. “Yo pana te, āvuso, dāne vāvaṭo ahosi uttaro nāma māṇavo, so kuhiṃ upapanno”ti? “Yo me, bhante, dāne vāvaṭo ahosi uttaro nāma māṇavo, so sakkaccaṃ dānaṃ datvā sahatthā dānaṃ datvā cittīkataṃ dānaṃ datvā anapaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapanno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ. Ahaṃ pana, bhante, asakkaccaṃ dānaṃ datvā asahatthā dānaṃ datvā acittīkataṃ dānaṃ datvā apaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapanno suññaṃ serīsakaṃ vimānaṃ. Tena hi, bhante gavampati, manussalokaṃ gantvā evamārocehi: ‘sakkaccaṃ dānaṃ detha, sahatthā dānaṃ detha, cittīkataṃ dānaṃ detha, anapaviddhaṃ dānaṃ detha. Pāyāsi rājañño asakkaccaṃ dānaṃ datvā asahatthā dānaṃ datvā acittīkataṃ dānaṃ datvā apaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapanno suññaṃ serīsakaṃ vimānaṃ. Yo pana tassa dāne vāvaṭo ahosi uttaro nāma māṇavo, so sakkaccaṃ dānaṃ datvā sahatthā dānaṃ datvā cittīkataṃ dānaṃ datvā anapaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapanno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyatan’”ti.

Atha kho āyasmā gavampati manussalokaṃ āgantvā evamārocesi: “sakkaccaṃ dānaṃ detha, sahatthā dānaṃ detha, cittīkataṃ dānaṃ detha, anapaviddhaṃ dānaṃ detha. Pāyāsi rājañño asakkaccaṃ dānaṃ datvā asahatthā dānaṃ datvā acittīkataṃ dānaṃ datvā apaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapanno suññaṃ serīsakaṃ vimānaṃ. Yo pana tassa dāne vāvaṭo ahosi uttaro nāma māṇavo, so sakkaccaṃ dānaṃ datvā sahatthā dānaṃ datvā cittīkataṃ dānaṃ datvā anapaviddhaṃ dānaṃ datvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapanno devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyatan”ti.

Pāyāsisuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Mahāvaggo niṭṭhito.

Mahāpadāna nidānaṃ, nibbānañca sudassanaṃ; Janavasabha govindaṃ, samayaṃ sakkapañhakaṃ; Mahāsatipaṭṭhānañca, pāyāsi dasamaṃ bhave.

Mahāvaggapāḷi niṭṭhitā.

Dīgha Nikāya 29

Pāsādikasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati vedhaññā nāma sakyā, tesaṃ ambavane pāsāde.

Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato hoti. Tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: "na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi? Micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno. Sahitaṃ me, asahitaṃ te. Purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca. Adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Vadhoyeva kho maññe nigaṇṭhesu nāṭaputtiyesu vattati. Yepi nigaṇṭhassa nāṭaputtassa sāvakā gihī odātavasanā, tepi nigaṇṭhesu nāṭaputtiyesu nibbinnarūpā virattarūpā paṭivānarūpā, yathā taṃ durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite bhinnathūpe appaṭisaraṇe.

Atha kho cundo samaṇuddeso pāvāyaṃ vassaṃvuṭṭho yena sāmagāmo, yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho cundo samaṇuddeso āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato. Tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā ... pe ... bhinnathūpe appaṭisaraṇe"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando cundaṃ samaṇuddesaṃ etadavoca: "atthi kho idaṃ, āvuso cunda, kathāpābhataṃ bhagavantaṃ dassanāya. Āyāmāvuso cunda, yena bhagavā tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā etamatthaṃ bhagavato ārocessāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho cundo samaṇuddeso āyasmato ānandassa paccassosi.

Atha kho āyasmā ca ānando cundo ca samaṇuddeso yena bhagavā

tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "ayaṃ, bhante, cundo samaṇuddeso evamāha, 'nigaṇṭho, bhante, nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato, tassa kālaṅkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā ... pe ... bhinnathūpe appaṭisaraṇe'"ti.

1. Asammāsambuddhappaveditadhammavinaya

"Evaṃ hetaṃ, cunda, hoti durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite. Idha, cunda, satthā ca hoti asammāsambuddho, dhammo ca durakkhāto duppavedito aniyyāniko anupasamasaṃvattaniko asammāsambuddhappavedito, sāvako ca tasmiṃ dhamme na dhammānudhammappaṭipanno viharati na sāmīcippaṭipanno na anudhammacārī, vokkamma ca tamhā dhammā vattati. So evamassa vacanīyo: 'tassa te, āvuso, lābhā, tassa te suladdhaṃ, satthā ca te asammāsambuddho, dhammo ca durakkhāto duppavedito aniyyāniko anupasamasaṃvattaniko asammāsambuddhappavedito. Tvañca tasmiṃ dhamme na dhammānudhammappaṭipanno viharasi, na sāmīcippaṭipanno, na anudhammacārī, vokkamma ca tamhā dhammā vattasī'ti. Iti kho, cunda, satthāpi tattha gārayho, dhammopi tattha gārayho, sāvako ca tattha evaṃ pāsaṃso. Yo kho, cunda, evarūpaṃ sāvakaṃ evaṃ vadeyya: 'etāyasmā tathā paṭipajjatu, yathā te satthārā dhammo desito paññatto'ti. Yo ca samādapeti, yañca samādapeti, yo ca samādapito tathattāya paṭipajjati. Sabbe te bahuṃ apuññaṃ pasavanti. Taṃ kissa hetu? Evaṃ hetaṃ, cunda, hoti durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite.

Idha pana, cunda, satthā ca hoti asammāsambuddho, dhammo ca durakkhāto duppavedito aniyyāniko anupasamasaṃvattaniko asammāsambuddhappavedito, sāvako ca tasmiṃ dhamme dhammānudhammappaṭipanno viharati sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, samādāya taṃ dhammaṃ vattati. So evamassa vacanīyo: 'tassa te, āvuso, alābhā, tassa te dulladdhaṃ, satthā ca te asammāsambuddho, dhammo ca durakkhāto duppavedito aniyyāniko anupasamasaṃvattaniko asammāsambuddhappavedito. Tvañca tasmiṃ dhamme dhammānudhammappaṭipanno viharasi sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, samādāya taṃ dhammaṃ vattasī'ti. Iti kho, cunda, satthāpi tattha gārayho, dham-

mopi tattha gārayho, sāvakopi tattha evaṃ gārayho. Yo kho, cunda, evarūpaṃ sāvakaṃ evaṃ vadeyya: 'addhāyasmā ñāyappaṭipanno ñāyamārādhessatī'ti. Yo ca pasaṃsati, yañca pasaṃsati, yo ca pasaṃsito bhiyyoso mattāya vīriyaṃ ārabhati. Sabbe te bahuṃ apuññaṃ pasavanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, cunda, hoti durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite.

2. Sammāsambuddhappaveditadhammavinaya

Idha pana, cunda, satthā ca hoti sammāsambuddho, dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito, sāvako ca tasmiṃ dhamme na dhammānudhammappaṭipanno viharati, na sāmīcippaṭipanno, na anudhammacārī, vokkamma ca tamhā dhammā vattati. So evamassa vacanīyo: 'tassa te, āvuso, alābhā, tassa te dulladdhaṃ, satthā ca te sammāsambuddho, dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito. Tvañca tasmiṃ dhamme na dhammānudhammappaṭipanno viharasi, na sāmīcippaṭipanno, na anudhammacārī, vokkamma ca tamhā dhammā vattasī'ti. Iti kho, cunda, satthāpi tattha pāsaṃso, dhammopi tattha pāsaṃso, sāvako ca tattha evaṃ gārayho. Yo kho, cunda, evarūpaṃ sāvakaṃ evaṃ vadeyya: 'etāyasmā tathā paṭipajjatu yathā te satthārā dhammo desito paññatto'ti. Yo ca samādapeti, yañca samādapeti, yo ca samādapito tathattāya paṭipajjati. Sabbe te bahuṃ puññaṃ pasavanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, cunda, hoti svākkhāte dhammavinaye suppavedite niyyānike upasamasaṃvattanike sammāsambuddhappavedite.

Idha pana, cunda, satthā ca hoti sammāsambuddho, dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito, sāvako ca tasmiṃ dhamme dhammānudhammappaṭipanno viharati sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, samādāya taṃ dhammaṃ vattati. So evamassa vacanīyo: 'tassa te, āvuso, lābhā, tassa te suladdhaṃ, satthā ca te sammāsambuddho, dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito. Tvañca tasmiṃ dhamme dhammānudhammappaṭipanno viharasi sāmīcippaṭipanno anudhammacārī, samādāya taṃ dhammaṃ vattasī'ti. Iti kho, cunda, satthāpi tattha pāsaṃso, dhammopi tattha

pāsaṃso, sāvakopi tattha evaṃ pāsaṃso. Yo kho, cunda, evarūpaṃ sāvakaṃ evaṃ vadeyya: 'addhāyasmā ñāyappaṭipanno ñāyamārādhessatī'ti. Yo ca pasaṃsati, yañca pasaṃsati, yo ca pasaṃsito bhiyyoso mattāya vīriyaṃ ārabhati. Sabbe te bahuṃ puññaṃ pasavanti. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, cunda, hoti svākkhāte dhammavinaye suppavedite niyyānike upasamasaṃvattanike sammāsambuddhappavedite.

3. Sāvakānutappasatthu

Idha pana, cunda, satthā ca loke udapādi arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito, aviññāpitatthā cassa honti sāvakā saddhamme, na ca tesaṃ kevalaṃ paripūraṃ brahmacariyaṃ āvikataṃ hoti uttānīkataṃ sabbasaṅgāhapadakataṃ sappāṭihīrakataṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Atha nesaṃ satthuno antaradhānaṃ hoti. Evarūpo kho, cunda, satthā sāvakānaṃ kālaṅkato anutappo hoti. Taṃ kissa hetu? 'Satthā ca no loke udapādi arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito, aviññāpitatthā camha saddhamme, na ca no kevalaṃ paripūraṃ brahmacariyaṃ āvikataṃ hoti uttānīkataṃ sabbasaṅgāhapadakataṃ sappāṭihīrakataṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Atha no satthuno antaradhānaṃ hotī'ti. Evarūpo kho, cunda, satthā sāvakānaṃ kālaṅkato anutappo hoti.

4. Sāvakānanutappasatthu

Idha pana, cunda, satthā ca loke udapādi arahaṃ sammāsambuddho. Dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito. Viññāpitatthā cassa honti sāvakā saddhamme, kevalañca tesaṃ paripūraṃ brahmacariyaṃ āvikataṃ hoti uttānīkataṃ sabbasaṅgāhapadakataṃ sappāṭihīrakataṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Atha nesaṃ satthuno antaradhānaṃ hoti. Evarūpo kho, cunda, satthā sāvakānaṃ kālaṅkato ananutappo hoti. Taṃ kissa hetu? 'Satthā ca no loke udapādi arahaṃ sammāsambuddho. Dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito. Viññāpitatthā camha saddhamme, kevalañca no paripūraṃ brahmacariyaṃ āvikataṃ hoti uttānīkataṃ sabbasaṅgāhapadakataṃ sappāṭihīrakataṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Atha no satthuno antaradhānaṃ hotī'ti. Evarūpo kho, cunda,

satthā sāvakānaṃ kālaṅkato ananutappo hoti.

5. Brahmacariyaaparipūrādikathā

Etehi cepi, cunda, aṅgehi samannāgataṃ brahmacariyaṃ hoti, no ca kho satthā hoti thero rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Evaṃ taṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ hoti tenaṅgena.

Yato ca kho, cunda, etehi ceva aṅgehi samannāgataṃ brahmacariyaṃ hoti, satthā ca hoti thero rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto. Evaṃ taṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ hoti tenaṅgena.

Etehi cepi, cunda, aṅgehi samannāgataṃ brahmacariyaṃ hoti, satthā ca hoti thero rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto, no ca khvassa therā bhikkhū sāvakā honti viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā. Alaṃ samakkhātuṃ saddhammassa, alaṃ uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammehi suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desetuṃ. Evaṃ taṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ hoti tenaṅgena.

Yato ca kho, cunda, etehi ceva aṅgehi samannāgataṃ brahmacariyaṃ hoti, satthā ca hoti thero rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto, therā cassa bhikkhū sāvakā honti viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā. Alaṃ samakkhātuṃ saddhammassa, alaṃ uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammehi suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desetuṃ. Evaṃ taṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ hoti tenaṅgena.

Etehi cepi, cunda, aṅgehi samannāgataṃ brahmacariyaṃ hoti, satthā ca hoti thero rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto, therā cassa bhikkhū sāvakā honti viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā. Alaṃ samakkhātuṃ saddhammassa, alaṃ uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammehi suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desetuṃ. No ca khvassa majjhimā bhikkhū sāvakā honti … pe … majjhimā cassa bhikkhū sāvakā honti, no ca khvassa navā bhikkhū sāvakā honti … pe … navā cassa bhikkhū sāvakā honti, no ca khvassa therā bhikkhuniyo sāvikā honti … pe … therā cassa bhikkhuniyo sāvikā honti, no ca khvassa majjhimā bhikkhuniyo sāvikā honti … pe … majjhimā cassa bhikkhuniyo sāvikā honti, no ca khvassa navā bhikkhuniyo sāvikā honti … pe … navā cassa bhikkhuniyo sāvikā honti, no ca khvassa upāsakā sāvakā honti gihī odātavasanā brahmacārino … pe

... upāsakā cassa sāvakā honti gihī odātavasanā brahmacārino, no ca khvassa upāsakā sāvakā honti gihī odātavasanā kāmabhogino ... pe ... upāsakā cassa sāvakā honti gihī odātavasanā kāmabhogino, no ca khvassa upāsikā sāvikā honti gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ... pe ... upāsikā cassa sāvikā honti gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo, no ca khvassa upāsikā sāvikā honti gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo ... pe ... upāsikā cassa sāvikā honti gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo, no ca khvassa brahmacariyaṃ hoti iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ ... pe ... brahmacariyañcassa hoti iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ, no ca kho lābhaggayasaggappattaṃ. Evaṃ taṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ hoti tenaṅgena.

Yato ca kho, cunda, etehi ceva aṅgehi samannāgataṃ brahmacariyaṃ hoti, satthā ca hoti thero rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto, therā cassa bhikkhū sāvakā honti viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā. Alaṃ samakkhātuṃ saddhammassa, alaṃ uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammehi suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desetuṃ. Majjhimā cassa bhikkhū sāvakā honti ... navā cassa bhikkhū sāvakā honti ... therā cassa bhikkhuniyo sāvikā honti ... majjhimā cassa bhikkhuniyo sāvikā honti ... navā cassa bhikkhuniyo sāvikā honti ... upāsakā cassa sāvakā honti ... gihī odātavasanā brahmacārino. Upāsakā cassa sāvakā honti gihī odātavasanā kāmabhogino ... upāsikā cassa sāvikā honti gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ... upāsikā cassa sāvikā honti gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo ... brahmacariyañcassa hoti iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ, lābhaggappattañca yasaggappattañca. Evaṃ taṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ hoti tenaṅgena.

Ahaṃ kho pana, cunda, etarahi satthā loke uppanno arahaṃ sammāsambuddho. Dhammo ca svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito. Viññāpitatthā ca me sāvakā saddhamme, kevalañca tesaṃ paripūraṃ brahmacariyaṃ āvikataṃ uttānīkataṃ sabbasaṅgāhapadakataṃ sappāṭihīrakataṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ. Ahaṃ kho pana, cunda, etarahi satthā thero

rattaññū cirapabbajito addhagato vayoanuppatto.

Santi kho pana me, cunda, etarahi therā bhikkhū sāvakā honti viyattā vinītā visāradā pattayogakkhemā. Alaṃ samakkhātuṃ saddhammassa, alaṃ uppannaṃ parappavādaṃ sahadhammehi suniggahitaṃ niggahetvā sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desetuṃ. Santi kho pana me, cunda, etarahi majjhimā bhikkhū sāvakā ... santi kho pana me, cunda, etarahi navā bhikkhū sāvakā ... santi kho pana me, cunda, etarahi therā bhikkhuniyo sāvikā ... santi kho pana me, cunda, etarahi majjhimā bhikkhuniyo sāvikā ... santi kho pana me, cunda, etarahi navā bhikkhuniyo sāvikā ... santi kho pana me, cunda, etarahi upāsakā sāvakā gihī odātavasanā brahmacārino ... santi kho pana me, cunda, etarahi upāsakā sāvakā gihī odātavasanā kāmabhogino ... santi kho pana me, cunda, etarahi upāsikā sāvikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriniyo ... santi kho pana me, cunda, etarahi upāsikā sāvikā gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo ... etarahi kho pana me, cunda, brahmacariyaṃ iddhañceva phītañca vitthārikaṃ bāhujaññaṃ puthubhūtaṃ yāva devamanussehi suppakāsitaṃ.

Yāvatā kho, cunda, etarahi satthāro loke uppannā, nāhaṃ, cunda, aññaṃ ekasatthārampi samanupassāmi evaṃlābhaggayasaggappattaṃ yatharivāhaṃ. Yāvatā kho pana, cunda, etarahi saṅgho vā gaṇo vā loke uppanno; nāhaṃ, cunda, aññaṃ ekasaṅghampi samanupassāmi evaṃlābhaggayasaggappattaṃ yatharivāyaṃ, cunda, bhikkhusaṅgho. Yaṃ kho taṃ, cunda, sammā vadamāno vadeyya: 'sabbākārasampannaṃ sabbākāraparipūraṃ anūnamanadhikaṃ svākkhātaṃ kevalaṃ paripūraṃ brahmacariyaṃ suppakāsitan'ti. Idameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'sabbākārasampannaṃ ... pe ... suppakāsitan'ti.

Udako sudaṃ, cunda, rāmaputto evaṃ vācaṃ bhāsati: 'passaṃ na passatī'ti. Kiñca passaṃ na passatīti? Khurassa sādhunisitassa talamassa passati, dhārañca khvassa na passati. Idaṃ vuccati: 'passaṃ na passatī'ti. Yaṃ kho panetaṃ, cunda, udakena rāmaputtena bhāsitaṃ hīnaṃ gammaṃ pothujjanikaṃ anariyaṃ anatthasaṃhitaṃ khurameva sandhāya. Yañca taṃ, cunda, sammā vadamāno vadeyya: 'passaṃ na passatī'ti, idameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'passaṃ na passatī'ti. Kiñca passaṃ na passatīti? Evaṃ sabbākārasampannaṃ sabbākāraparipūraṃ anūnamanadhikaṃ svākkhātaṃ kevalaṃ paripūraṃ

brahmacariyaṃ suppakāsitanti, iti hetaṃ passati. Idamettha apakaḍḍheyya, evaṃ taṃ parisuddhataraṃ assāti, iti hetaṃ na passati. Idamettha upakaḍḍheyya, evaṃ taṃ paripūraṃ assāti, iti hetaṃ na passati. Idaṃ vuccati, cunda: 'passaṃ na passatī'ti. Yaṃ kho taṃ, cunda, sammā vadamāno vadeyya: 'sabbākārasampannaṃ ... pe ... brahmacariyaṃ suppakāsitan'ti. Idameva taṃ sammā vadamāno vadeyya: 'sabbākārasampannaṃ sabbākāraparipūraṃ anūnamanadhikaṃ svākkhātaṃ kevalaṃ paripūraṃ brahmacariyaṃ suppakāsitan'ti.

6. Saṅgāyitabbadhamma

Tasmātiha, cunda, ye vo mayā dhammā abhiññā desitā, tattha sabbeheva saṅgamma samāgamma atthena atthaṃ byañjanena byañjanaṃ saṅgāyitabbaṃ na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame ca te, cunda, dhammā mayā abhiññā desitā, yattha sabbeheva saṅgamma samāgamma atthena atthaṃ byañjanena byañjanaṃ saṅgāyitabbaṃ na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ? Seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Ime kho te, cunda, dhammā mayā abhiññā desitā. Yattha sabbeheva saṅgamma samāgamma atthena atthaṃ byañjanena byañjanaṃ saṅgāyitabbaṃ na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

7. Saññāpetabbavidhi

Tesañca vo, cunda, samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ sikkhataṃ aññataro sabrahmacārī saṃghe dhammaṃ bhāseyya. Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'ayaṃ kho āyasmā atthañceva micchā gaṇhāti, byañjanāni ca micchā ropetī'ti. Tassa neva abhinanditabbaṃ na paṭikkositabbaṃ, anabhinanditvā appaṭikkositvā so evamassa vacanīyo: 'imassa nu kho, āvuso, atthassa imāni vā byañjanāni etāni vā byañjanāni katamāni opāyikatarāni, imesañca byañjanānaṃ ayaṃ vā attho eso vā attho katamo opāyikataro'ti? So ce evaṃ vadeyya: 'imassa

kho, āvuso, atthassa imāneva byañjanāni opāyikatarāni, yā ceva etāni; imesañca byañjanānaṃ ayameva attho opāyikataro, yā ceva eso'ti. So neva ussādetabbo na apasādetabbo, anussādetvā anapasādetvā sveva sādhukaṃ saññāpetabbo tassa ca atthassa tesañca byañjanānaṃ nisantiyā.

Aparopi ce, cunda, sabrahmacārī saṅghe dhammaṃ bhāseyya. Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'ayaṃ kho āyasmā atthañhi kho micchā gaṇhāti byañjanāni sammā ropetī'ti. Tassa neva abhinanditabbaṃ na paṭikkositabbaṃ, anabhinanditvā appaṭikkositvā so evamassa vacanīyo: 'imesaṃ nu kho, āvuso, byañjanānaṃ ayaṃ vā attho eso vā attho katamo opāyikataro'ti? So ce evaṃ vadeyya: 'imesaṃ kho, āvuso, byañjanānaṃ ayameva attho opāyikataro, yā ceva eso'ti. So neva ussādetabbo na apasādetabbo, anussādetvā anapasādetvā sveva sādhukaṃ saññāpetabbo tasseva atthassa nisantiyā.

Aparopi ce, cunda, sabrahmacārī saṅghe dhammaṃ bhāseyya. Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'ayaṃ kho āyasmā atthañhi kho sammā gaṇhāti byañjanāni micchā ropetī'ti. Tassa neva abhinanditabbaṃ na paṭikkositabbaṃ; anabhinanditvā appaṭikkositvā so evamassa vacanīyo: 'imassa nu kho, āvuso, atthassa imāni vā byañjanāni etāni vā byañjanāni katamāni opāyikatarānī'ti? So ce evaṃ vadeyya: 'imassa kho, āvuso, atthassa imāneva byañjanāni opayikatarāni, yā ceva etānī'ti. So neva ussādetabbo na apasādetabbo; anussādetvā anapasādetvā sveva sādhukaṃ saññāpetabbo tesaññeva byañjanānaṃ nisantiyā.

Aparopi ce, cunda, sabrahmacārī saṅghe dhammaṃ bhāseyya. Tatra ce tumhākaṃ evamassa: 'ayaṃ kho āyasmā atthañceva sammā gaṇhāti byañjanāni ca sammā ropetī'ti. Tassa 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditabbaṃ anumoditabbaṃ; tassa 'sādhū'ti bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā so evamassa vacanīyo: 'lābhā no, āvuso, suladdhaṃ no, āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma evaṃ atthupetaṃ byañjanupetan'ti.

8. Paccayānuññātakāraṇa

Na vo ahaṃ, cunda, diṭṭhadhammikānaṃyeva āsavānaṃ saṃvarāya dhammaṃ desemi. Na panāhaṃ, cunda, samparāyikānaṃyeva āsavānaṃ paṭighātāya dhammaṃ desemi. Diṭṭhadhammikānaṃ cevāhaṃ, cunda, āsavānaṃ saṃvarāya dhammaṃ desemi; samparāyikānañca

āsavānaṃ paṭighātāya. Tasmātiha, cunda, yaṃ vo mayā cīvaraṃ anuññātaṃ, alaṃ vo taṃ—yāvadeva sītassa paṭighātāya, uṇhassa paṭighātāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva hirikopīnapaṭicchādanatthaṃ. Yo vo mayā piṇḍapāto anuññāto, alaṃ vo so yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro ca. Yaṃ vo mayā senāsanaṃ anuññātaṃ, alaṃ vo taṃ—yāvadeva sītassa paṭighātāya, uṇhassa paṭighātāya, ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ paṭighātāya, yāvadeva utuparissayavinodanapaṭisallānārāmatthaṃ. Yo vo mayā gilānapaccayabhesajjaparikkhāro anuññāto, alaṃ vo so yāvadeva uppannānaṃ veyyābādhikānaṃ vedanānaṃ paṭighātāya abyāpajjaparamatāya.

9. Sukhallikānuyoga

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'sukhallikānuyogamanuyuttā samaṇā sakyaputtiyā viharantī'ti. Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'katamo so, āvuso, sukhallikānuyogo? Sukhallikānuyogā hi bahū anekavihitā nānappakārakā'ti.

Cattārome, cunda, sukhallikānuyogā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattanti. Katame cattāro?

Idha, cunda, ekacco bālo pāṇe vadhitvā vadhitvā attānaṃ sukheti pīṇeti. Ayaṃ paṭhamo sukhallikānuyogo.

Puna caparaṃ, cunda, idhekacco adinnaṃ ādiyitvā ādiyitvā attānaṃ sukheti pīṇeti. Ayaṃ dutiyo sukhallikānuyogo.

Puna caparaṃ, cunda, idhekacco musā bhaṇitvā bhaṇitvā attānaṃ sukheti pīṇeti. Ayaṃ tatiyo sukhallikānuyogo.

Puna caparaṃ, cunda, idhekacco pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Ayaṃ catuttho sukhallikānuyogo.

Ime kho, cunda, cattāro sukhallikānuyogā hīnā gammā pothujjanikā anariyā anatthasaṃhitā na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'ime cattāro sukhallikānuyoge anuyuttā samaṇā sakyaputtiyā viharantī'ti. Te vo 'mā hevaṃ' tissu vacanīyā. Na te vo sammā vadamānā vadeyyuṃ, abbhācikkheyyuṃ asatā abhūtena.

Cattārome, cunda, sukhallikānuyogā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti. Katame cattāro?

Idha, cunda, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ paṭhamo sukhallikānuyogo.

Puna caparaṃ, cunda, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ dutiyo sukhallikānuyogo.

Puna caparaṃ, cunda, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ tatiyo sukhallikānuyogo.

Puna caparaṃ, cunda, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ catuttho sukhallikānuyogo.

Ime kho, cunda, cattāro sukhallikānuyogā ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'ime cattāro sukhallikānuyoge anuyuttā samaṇā sakyaputtiyā viharantī'ti. Te vo 'evaṃ' tissu vacanīyā. Sammā te vo vadamānā vadeyyuṃ, na te vo abbhācikkheyyuṃ asatā abhūtena.

10. Sukhallikānuyogānisaṃsa

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'ime panāvuso, cattāro sukhallikānuyoge anuyuttānaṃ viharataṃ kati phalāni katānisaṃsā pāṭikaṅkhā'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'ime kho, āvuso, cattāro sukhallikānuyoge anuyuttānaṃ viharataṃ cattāri phalāni cattāro ānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Katame cattāro? Idhāvuso, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Idaṃ paṭhamaṃ phalaṃ, paṭhamo ānisaṃso. Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā

dukkhassantaṃ karoti. Idaṃ dutiyaṃ phalaṃ, dutiyo ānisaṃso. Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Idaṃ tatiyaṃ phalaṃ, tatiyo ānisaṃso. Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Idaṃ catutthaṃ phalaṃ catuttho ānisaṃso. Ime kho, āvuso, cattāro sukhallikānuyoge anuyuttānaṃ viharataṃ imāni cattāri phalāni, cattāro ānisaṃsā pāṭikaṅkhā'ti.

11. Khīṇāsavaabhabbaṭhāna

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'aṭṭhitadhammā samaṇā sakyaputtiyā viharantī'ti. Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sāvakānaṃ dhammā desitā paññattā yāvajīvaṃ anatikkamanīyā. Seyyathāpi, āvuso, indakhīlo vā ayokhīlo vā gambhīranemo sunikhāto acalo asampavedhī; evameva kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sāvakānaṃ dhammā desitā paññattā yāvajīvaṃ anatikkamanīyā. Yo so, āvuso, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so nava ṭhānāni ajjhācarituṃ. Abhabbo, āvuso, khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyituṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevituṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsituṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme paribhuñjituṃ, seyyathāpi pubbe āgārikabhūto; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu chandāgatiṃ gantuṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu dosāgatiṃ gantuṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu mohāgatiṃ gantuṃ; abhabbo khīṇāsavo bhikkhu bhayāgatiṃ gantuṃ. Yo so, āvuso, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, abhabbo so imāni nava ṭhānāni ajjhācaritun'ti.

12. Pañhābyākaraṇa

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbā-

jakā evaṃ vadeyyuṃ: 'atītaṃ kho addhānaṃ ārabbha samaṇo gotamo atīrakaṃ ñāṇadassanaṃ paññapeti, no ca kho anāgataṃ addhānaṃ ārabbha atīrakaṃ ñāṇadassanaṃ paññapeti, tayidaṃ kiṃsu tayidaṃ kathaṃsū'ti? Te ca aññatitthiyā paribbājakā aññavihitakena ñāṇadassanena aññavihitakaṃ ñāṇadassanaṃ paññapetabbaṃ maññanti yathariva bālā abyattā. Atītaṃ kho, cunda, addhānaṃ ārabbha tathāgatassa satānusāriñāṇaṃ hoti; so yāvatakaṃ ākaṅkhati tāvatakaṃ anussarati. Anāgatañca kho addhānaṃ ārabbha tathāgatassa bodhijaṃ ñāṇaṃ uppajjati: 'ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo'ti. Atītañcepi, cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ, na taṃ tathāgato byākaroti. Atītañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ anatthasaṃhitaṃ, tampi tathāgato na byākaroti. Atītañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitaṃ, tatra kālaññū tathāgato hoti tassa pañhassa veyyākaraṇāya. Anāgatañcepi, cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ, na taṃ tathāgato byākaroti ... pe ... tassa pañhassa veyyākaraṇāya. Paccuppannañcepi, cunda, hoti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ, na taṃ tathāgato byākaroti. Paccuppannañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ anatthasaṃhitaṃ, tampi tathāgato na byākaroti. Paccuppannañcepi, cunda, hoti bhūtaṃ tacchaṃ atthasaṃhitaṃ, tatra kālaññū tathāgato hoti tassa pañhassa veyyākaraṇāya.

Iti kho, cunda, atītānāgatapaccuppannesu dhammesu tathāgato kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, tasmā 'tathāgato'ti vuccati. Yañca kho, cunda, sadevakassa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ pattaṃ pariyesitaṃ anuvicaritaṃ manasā, sabbaṃ tathāgatena abhisambuddhaṃ, tasmā 'tathāgato'ti vuccati. Yañca, cunda, rattiṃ tathāgato anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambujjhati, yañca rattiṃ anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyati, yaṃ etasmiṃ antare bhāsati lapati niddisati. Sabbaṃ taṃ tatheva hoti no aññathā, tasmā 'tathāgato'ti vuccati. Yathāvādī, cunda, tathāgato tathākārī, yathākārī tathāvādī. Iti yathāvādī tathākārī, yathākārī tathāvādī, tasmā 'tathāgato'ti vuccati. Sadevake loke, cunda, samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī, tasmā 'tathāgato'ti vuccati.

13. Abyākataṭṭhāna

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kiṃ nu kho, āvuso, hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā: "hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kiṃ panāvuso, na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'etampi kho, āvuso, bhagavatā abyākataṃ: "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kiṃ panāvuso, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'abyākataṃ kho etaṃ, āvuso, bhagavatā: "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kiṃ panāvuso, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'etampi kho, āvuso, bhagavatā abyākataṃ: "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan"'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kasmā panetaṃ, āvuso, samaṇena gotamena abyākatan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'na hetaṃ, āvuso, atthasaṃhitaṃ na dhammasaṃhitaṃ na ādibrahmacariyakaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, tasmā taṃ bhagavatā abyākatan'ti.

14. Byākataṭṭhāna

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kiṃ panāvuso, samaṇena gotamena byākatan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'idaṃ dukkhanti kho, āvuso, bhagavatā byākataṃ, ayaṃ dukkhasamuday-

oti kho, āvuso, bhagavatā byākataṃ, ayaṃ dukkhanirodhoti kho, āvuso, bhagavatā byākataṃ, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti kho, āvuso, bhagavatā byākatan'ti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, cunda, vijjati, yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: 'kasmā panetaṃ, āvuso, samaṇena gotamena byākatan'ti? Evaṃvādino, cunda, aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: 'etañhi, āvuso, atthasaṃhitaṃ, etaṃ dhammasaṃhitaṃ, etaṃ ādibrahmacariyakaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Tasmā taṃ bhagavatā byākatan'ti.

15. Pubbantasahagatadiṭṭhinissaya

Yepi te, cunda, pubbantasahagatā diṭṭhinissayā, tepi vo mayā byākatā, yathā te byākātabbā. Yathā ca te na byākātabbā, kiṃ vo ahaṃ te tathā byākarissāmi? Yepi te, cunda, aparantasahagatā diṭṭhinissayā, tepi vo mayā byākatā, yathā te byākātabbā. Yathā ca te na byākātabbā, kiṃ vo ahaṃ te tathā byākarissāmi? Katame ca te, cunda, pubbantasahagatā diṭṭhinissayā, ye vo mayā byākatā, yathā te byākātabbā. Yathā ca te na byākātabbā, kiṃ vo ahaṃ te tathā byākarissāmi? Santi kho, cunda, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Santi pana, cunda, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'asassato attā ca loko ca ... pe ... sassato ca asassato ca attā ca loko ca ... neva sassato nāsassato attā ca loko ca ... sayaṃkato attā ca loko ca ... paraṃkato attā ca loko ca ... sayaṃkato ca paraṃkato ca attā ca loko ca ... asayaṅkāro aparaṅkāro adhiccasamuppanno attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. 'Sassataṃ sukhadukkhaṃ ... asassataṃ sukhadukkhaṃ ... sassatañca asassatañca sukhadukkhaṃ ... nevasassataṃ nāsassataṃ sukhadukkhaṃ ... sayaṃkataṃ sukhadukkhaṃ ... paraṃkataṃ sukhadukkhaṃ ... sayaṃkatañca paraṃkatañca sukhadukkhaṃ ... asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'ti.

Tatra, cunda, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'sassato attā ca loko ca, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'atthi nu kho idaṃ, āvuso, vuccati: "sassato attā ca loko cā"'ti? Yañca kho te evamāhaṃsu: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Taṃ tesaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathāsaññinopi

hettha, cunda, santeke sattā. Imāyapi kho ahaṃ, cunda, paññattiyā neva attanā samasamaṃ samanupassāmi kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo yadidaṃ adhipaññatti.

Tatra, cunda, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'asassato attā ca loko ca ... sassato ca asassato ca attā ca loko ca ... nevasassato nāsassato attā ca loko ca ... sayaṃkato attā ca loko ca ... paraṃkato attā ca loko ca ... sayaṃkato ca paraṃkato ca attā ca loko ca ... asayaṅkāro aparaṅkāro adhiccasamuppanno attā ca loko ca ... sassataṃ sukhadukkhaṃ ... asassataṃ sukhadukkhaṃ ... sassatañca asassatañca sukhadukkhaṃ ... nevasassataṃ nāsassataṃ sukhadukkhaṃ ... sayaṃkataṃ sukhadukkhaṃ ... paraṃkataṃ sukhadukkhaṃ ... sayaṃkatañca paraṃkatañca sukhadukkhaṃ ... asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhaṃ, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'atthi nu kho idaṃ, āvuso, vuccati: "asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhan"'ti? Yañca kho te evamāhaṃsu: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Taṃ tesaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathāsaññinopi hettha, cunda, santeke sattā. Imāyapi kho ahaṃ, cunda, paññattiyā neva attanā samasamaṃ samanupassāmi kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo yadidaṃ adhipaññatti. Ime kho te, cunda, pubbantasahagatā diṭṭhinissayā, ye vo mayā byākatā, yathā te byākātabbā. Yathā ca te na byākātabbā, kiṃ vo ahaṃ te tathā byākarissāmi?

16. Aparantasahagatadiṭṭhinissaya

Katame ca te, cunda, aparantasahagatā diṭṭhinissayā, ye vo mayā byākatā, yathā te byākātabbā. Yathā ca te na byākātabbā, kiṃ vo ahaṃ te tathā byākarissāmi? Santi, cunda, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Santi pana, cunda, eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'arūpī attā hoti ... rūpī ca arūpī ca attā hoti ... nevarūpī nārūpī attā hoti ... saññī attā hoti ... asaññī attā hoti ... nevasaññīnāsaññī attā hoti ... attā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Tatra, cunda, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'atthi nu kho idaṃ, āvuso, vuccati: "rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"'ti? Yañca kho

te evamāhaṃsu: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Taṃ tesaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathāsaññinopi hettha, cunda, santeke sattā. Imāyapi kho ahaṃ, cunda, paññattiyā neva attanā samasamaṃ samanupassāmi kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo yadidaṃ adhipaññatti.

Tatra, cunda, ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: 'arūpī attā hoti ... rūpī ca arūpī ca attā hoti ... nevarūpīnārūpī attā hoti ... saññī attā hoti ... asaññī attā hoti ... nevasaññīnāsaññī attā hoti ... attā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadāmi: 'atthi nu kho idaṃ, āvuso, vuccati: "attā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā"'ti? Yañca kho te, cunda, evamāhaṃsu: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Taṃ tesaṃ nānujānāmi. Taṃ kissa hetu? Aññathāsaññinopi hettha, cunda, santeke sattā. Imāyapi kho ahaṃ, cunda, paññattiyā neva attanā samasamaṃ samanupassāmi, kuto bhiyyo. Atha kho ahameva tattha bhiyyo yadidaṃ adhipaññatti. Ime kho te, cunda, aparantasahagatā diṭṭhinissayā, ye vo mayā byākatā, yathā te byākātabbā. Yathā ca te na byākātabbā, kiṃ vo ahaṃ te tathā byākarissāmi?

Imesañca, cunda, pubbantasahagatānaṃ diṭṭhinissayānaṃ imesañca aparantasahagatānaṃ diṭṭhinissayānaṃ pahānāya samatikkamāya evaṃ mayā cattāro satipaṭṭhānā desitā paññattā. Katame cattāro? Idha, cunda, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī ... pe ... citte cittānupassī ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Imesañca, cunda, pubbantasahagatānaṃ diṭṭhinissayānaṃ imesañca aparantasahagatānaṃ diṭṭhinissayānaṃ pahānāya samatikkamāya. Evaṃ mayā ime cattāro satipaṭṭhānā desitā paññattā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā upavāṇo bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ bījayamāno. Atha kho āyasmā upavāṇo bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Pāsādiko vatāyaṃ, bhante, dhammapariyāyo; supāsādiko vatāyaṃ, bhante, dhammapariyāyo, ko nāmāyaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Tasmātiha tvaṃ, upavāṇa, imaṃ dhammapariyāyaṃ 'pāsādiko' tveva naṃ dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā upavāṇo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Pāsādikasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Dīgha Nikāya 12

Lohiccasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena sālavatikā tadavasari. Tena kho pana samayena lohicco brāhmaṇo sālavatikaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā pasenadinā kosalena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ.

Tena kho pana samayena lohiccassa brāhmaṇassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti: "idha samaṇo vā brāhmaṇo vā kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyya, kusalaṃ dhammaṃ adhigantvā na parassa āroceyya, kiñhi paro parassa karissati. Seyyathāpi nāma purāṇaṃ bandhanaṃ chinditvā aññaṃ navaṃ bandhanaṃ kareyya; evaṃ sampadamidaṃ pāpakaṃ lobhadhammaṃ vadāmi, kiñhi paro parassa karissatī"ti.

Assosi kho lohicco brāhmaṇo: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sālavatikaṃ anuppatto. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho lohicco brāhmaṇo rosikaṃ nhāpitaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, samma rosike, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena samaṇaṃ gotamaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'lohicco, bho gotama, brāhmaṇo bhavantaṃ gotamaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ

phāsuvihāraṃ pucchatī'ti; evañca vadehi—adhivāsetu kira bhavaṃ gotamo lohiccassa brāhmaṇassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho rosikā nhāpito lohiccassa brāhmaṇassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rosikā nhāpito bhagavantaṃ etadavoca: "lohicco, bhante, brāhmaṇo bhagavantaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti—adhivāsetu kira, bhante, bhagavā lohiccassa brāhmaṇassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho rosikā nhāpito bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena lohicco brāhmaṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā lohiccaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "avocumhā kho mayaṃ bhoto vacanena taṃ bhagavantaṃ: 'lohicco, bhante, brāhmaṇo bhagavantaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti—adhivāsetu kira, bhante, bhagavā lohiccassa brāhmaṇassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'ti. Adhivutthañca pana tena bhagavatā"ti.

Atha kho lohicco brāhmaṇo tassā rattiyā accayena sake nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā rosikaṃ nhāpitaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, samma rosike, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā samaṇassa gotamassa kālaṃ ārocehi—kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. "Evaṃ, bho"ti kho rosikā nhāpito lohiccassa brāhmaṇassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho rosikā nhāpito bhagavato kālaṃ ārocesi: "kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena sālavatikā tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena rosikā nhāpito bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandho hoti. Atha kho rosikā nhāpito bhagavantaṃ etadavoca: "lohiccassa, bhante, brāhmaṇassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'idha samaṇo vā brāhmaṇo vā kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyya, kusalaṃ dhammaṃ adhigantvā na parassa āroceyya—kiñhi paro parassa karissati. Seyyathāpi nāma purāṇaṃ bandhanaṃ chinditvā aññaṃ

navaṃ bandhanaṃ kareyya; evaṃ sampadamidaṃ pāpakaṃ lobhadhammaṃ vadāmi—kiñhi paro parassa karissatī'ti. Sādhu, bhante, bhagavā lohiccaṃ brāhmaṇaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetū"ti. "Appeva nāma siyā, rosike, appeva nāma siyā, rosike"ti.

Atha kho bhagavā yena lohiccassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho lohicco brāhmaṇo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi.

1. Lohiccabrāhmaṇānuyoga

Atha kho lohicco brāhmaṇo bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho lohiccaṃ brāhmaṇaṃ bhagavā etadavoca: "saccaṃ kira te, lohicca, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: 'idha samaṇo vā brāhmaṇo vā kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyya, kusalaṃ dhammaṃ adhigantvā na parassa āroceyya—kiñhi paro parassa karissati. Seyyathāpi nāma purāṇaṃ bandhanaṃ chinditvā aññaṃ navaṃ bandhanaṃ kareyya; evaṃ sampadamidaṃ pāpakaṃ lobhadhammaṃ vadāmi, kiñhi paro parassa karissatī'"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Taṃ kiṃ maññasi, lohicca, nanu tvaṃ sālavatikaṃ ajjhāvasasī"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Yo nu kho, lohicca, evaṃ vadeyya: 'lohicco brāhmaṇo sālavatikaṃ ajjhāvasati. Yā sālavatikāya samudayasañjāti lohiccova taṃ brāhmaṇo ekako paribhuñjeyya, na aññesaṃ dadeyyā'ti. Evaṃ vādī so ye taṃ upajīvanti, tesaṃ antarāyakaro vā hoti, no vā"ti?

"Antarāyakaro, bho gotama". "Antarāyakaro samāno hitānukampī vā tesaṃ hoti ahitānukampī vā"ti? "Ahitānukampī, bho gotama". "Ahitānukampissa mettaṃ vā tesu cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sapattakaṃ vā"ti? "Sapattakaṃ, bho gotama". "Sapattake citte paccupaṭṭhite micchādiṭṭhi vā hoti sammādiṭṭhi vā"ti? "Micchādiṭṭhi, bho gotama". "Micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, lohicca, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā.

Taṃ kiṃ maññasi, lohicca, nanu rājā pasenadi kosalo kāsikosalaṃ ajjhāvasatī"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Yo nu kho, lohicca, evaṃ vadeyya: 'rājā pasenadi kosalo kāsikosalaṃ ajjhāvasati; yā kāsikosale samudayasañjāti, rājāva taṃ pasenadi kosalo ekako paribhuñjeyya, na aññesaṃ dadeyyā'ti. Evaṃ vādī so ye rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ

upajīvanti tumhe ceva aññe ca, tesaṃ antarāyakaro vā hoti, no vā"ti?

"Antarāyakaro, bho gotama". "Antarāyakaro samāno hitānukampī vā tesaṃ hoti ahitānukampī vā"ti? "Ahitānukampī, bho gotama". "Ahitānukampissa mettaṃ vā tesu cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sapattakaṃ vā"ti? "Sapattakaṃ, bho gotama". "Sapattake citte paccupaṭṭhite micchādiṭṭhi vā hoti sammādiṭṭhi vā"ti? "Micchādiṭṭhi, bho gotama". "Micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, lohicca, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā.

Iti kira, lohicca, yo evaṃ vadeyya: 'lohicco brāhmaṇo sālavatikaṃ ajjhāvasati; yā sālavatikāya samudayasañjāti, lohiccova taṃ brāhmaṇo ekako paribhuñjeyya, na aññesaṃ dadeyyā'ti. Evaṃvādī so ye taṃ upajīvanti, tesaṃ antarāyakaro hoti. Antarāyakaro samāno ahitānukampī hoti, ahitānukampissa sapattakaṃ cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti, sapattake citte paccupaṭṭhite micchādiṭṭhi hoti. Evameva kho, lohicca, yo evaṃ vadeyya: 'idha samaṇo vā brāhmaṇo vā kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyya, kusalaṃ dhammaṃ adhigantvā na parassa āroceyya, kiñhi paro parassa karissati. Seyyathāpi nāma purāṇaṃ bandhanaṃ chinditvā aññaṃ navaṃ bandhanaṃ kareyya ... pe ... karissatī'ti. Evaṃvādī so ye te kulaputtā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma evarūpaṃ uḷāraṃ visesaṃ adhigacchanti, sotāpattiphalampi sacchikaronti, sakadāgāmiphalampi sacchikaronti, anāgāmiphalampi sacchikaronti, arahattampi sacchikaronti, ye cime dibbā gabbhā paripācenti dibbānaṃ bhavānaṃ abhinibbattiyā, tesaṃ antarāyakaro hoti, antarāyakaro samāno ahitānukampī hoti, ahitānukampissa sapattakaṃ cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti, sapattake citte paccupaṭṭhite micchādiṭṭhi hoti. Micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, lohicca, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi— nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā.

Iti kira, lohicca, yo evaṃ vadeyya: 'rājā pasenadi kosalo kāsikosalaṃ ajjhāvasati; yā kāsikosale samudayasañjāti, rājāva taṃ pasenadi kosalo ekako paribhuñjeyya, na aññesaṃ dadeyyā'ti. Evaṃvādī so ye rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ upajīvanti tumhe ceva aññe ca, tesaṃ antarāyakaro hoti. Antarāyakaro samāno ahitānukampī hoti, ahitānukampissa sapattakaṃ cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti, sapattake citte paccupaṭṭhite micchādiṭṭhi hoti. Evameva kho, lohicca, yo evaṃ vadeyya: 'idha samaṇo vā brāhmaṇo vā kusalaṃ dhammaṃ adhigaccheyya,

kusalaṃ dhammaṃ adhigantvā na parassa āroceyya, kiñhi paro parassa karissati. Seyyathāpi nāma … pe … kiñhi paro parassa karissatī'ti. Evaṃvādī so ye te kulaputtā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma evarūpaṃ uḷāraṃ visesaṃ adhigacchanti, sotāpattiphalampi sacchikaronti, sakadāgāmiphalampi sacchikaronti, anāgāmiphalampi sacchikaronti, arahattampi sacchikaronti. Ye cime dibbā gabbhā paripācenti dibbānaṃ bhavānaṃ abhinibbattiyā, tesaṃ antarāyakaro hoti, antarāyakaro samāno ahitānukampī hoti, ahitānukampissa sapattakaṃ cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti, sapattake citte paccupaṭṭhite micchādiṭṭhi hoti. Micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, lohicca, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā.

2. Tayocodanārahā

Tayo khome, lohicca, satthāro, ye loke codanārahā; yo ca panevarūpe satthāro codeti, sā codanā bhūtā tacchā dhammikā anavajjā. Katame tayo? Idha, lohicca, ekacco satthā yassatthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, svāssa sāmaññattho ananuppatto hoti. So taṃ sāmaññatthaṃ ananupāpuṇitvā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti: 'idaṃ vo hitāya idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti. So evamassa codetabbo: 'āyasmā kho yassatthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, so te sāmaññattho ananuppatto, taṃ tvaṃ sāmaññatthaṃ ananupāpuṇitvā sāvakānaṃ dhammaṃ desesi: "idaṃ vo hitāya idaṃ vo sukhāyā"ti. Tassa te sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti. Seyyathāpi nāma osakkantiyā vā ussakkeyya, parammukhiṃ vā āliṅgeyya; evaṃ sampadamidaṃ pāpakaṃ lobhadhammaṃ vadāmi—kiñhi paro parassa karissatī'ti. Ayaṃ kho, lohicca, paṭhamo satthā, yo loke codanāraho; yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā bhūtā tacchā dhammikā anavajjā.

Puna caparaṃ, lohicca, idhekacco satthā yassatthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, svāssa sāmaññattho ananuppatto hoti. So taṃ sāmaññatthaṃ ananupāpuṇitvā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, na ca vokkamma satthusāsanā vattanti. So evamassa codetabbo: 'āyasmā kho yassatthāya agārasmā

anagāriyaṃ pabbajito, so te sāmaññattho ananuppatto. Taṃ tvaṃ sāmaññatthaṃ ananupāpuṇitvā sāvakānaṃ dhammaṃ desesi: "idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā"ti. Tassa te sāvakā sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, na ca vokkamma satthusāsanā vattanti. Seyyathāpi nāma sakaṃ khettaṃ ohāya paraṃ khettaṃ niddāyitabbaṃ maññeyya, evaṃ sampadamidaṃ pāpakaṃ lobhadhammaṃ vadāmi—kiñhi paro parassa karissatī'ti. Ayaṃ kho, lohicca, dutiyo satthā, yo, loke codanāraho; yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā bhūtā tacchā dhammikā anavajjā.

Puna caparaṃ, lohicca, idhekacco satthā yassatthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, svāssa sāmaññattho anuppatto hoti. So taṃ sāmaññatthaṃ anupāpuṇitvā sāvakānaṃ dhammaṃ deseti: 'idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā'ti. Tassa sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti. So evamassa codetabbo: 'āyasmā kho yassatthāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, so te sāmaññattho anuppatto. Taṃ tvaṃ sāmaññatthaṃ anupāpuṇitvā sāvakānaṃ dhammaṃ desesi: "idaṃ vo hitāya, idaṃ vo sukhāyā"ti. Tassa te sāvakā na sussūsanti, na sotaṃ odahanti, na aññā cittaṃ upaṭṭhapenti, vokkamma ca satthusāsanā vattanti. Seyyathāpi nāma purāṇaṃ bandhanaṃ chinditvā aññaṃ navaṃ bandhanaṃ kareyya; evaṃ sampadamidaṃ pāpakaṃ lobhadhammaṃ vadāmi, kiñhi paro parassa karissatī'ti. Ayaṃ kho, lohicca, tatiyo satthā, yo loke codanāraho; yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā bhūtā tacchā dhammikā anavajjā. Ime kho, lohicca, tayo satthāro, ye loke codanārahā, yo ca panevarūpe satthāro codeti, sā codanā bhūtā tacchā dhammikā anavajjā"ti.

3. Nacodanārahasatthu

Evaṃ vutte, lohicco brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "atthi pana, bho gotama, koci satthā, yo loke nacodanāraho"ti? "Atthi kho, lohicca, satthā, yo loke nacodanāraho"ti. "Katamo pana so, bho gotama, satthā, yo loke nacodanāraho"ti?

"Idha, lohicca, tathāgato loke uppajjati arahaṃ, sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, lohicca, bhikkhu sīlasampanno hoti ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... yasmiṃ kho, lohicca, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāraṃ visesaṃ adhigacchati, ayampi kho, lohicca,

satthā, yo loke nacodanāraho. Yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā abhūtā atacchā adhammikā sāvajjā.

... pe ... Dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yasmiṃ kho, lohicca, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāraṃ visesaṃ adhigacchati, ayampi kho, lohicca, satthā, yo loke nacodanāraho, yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā abhūtā atacchā adhammikā sāvajjā.

... pe ... Ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... yasmiṃ kho, lohicca, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāraṃ visesaṃ adhigacchati, ayampi kho, lohicca, satthā, yo loke nacodanāraho, yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā abhūtā atacchā adhammikā sāvajjā.

... pe ... Nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Yasmiṃ kho, lohicca, satthari sāvako evarūpaṃ uḷāraṃ visesaṃ adhigacchati, ayampi kho, lohicca, satthā, yo loke nacodanāraho, yo ca panevarūpaṃ satthāraṃ codeti, sā codanā abhūtā atacchā adhammikā sāvajjā"ti.

Evaṃ vutte, lohicco brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "seyyathāpi, bho gotama, puriso purisaṃ narakapapātaṃ patantaṃ kesesu gahetvā uddharitvā thale patiṭṭhapeyya; evamevāhaṃ bhotā gotamena narakapapātaṃ papatanto uddharitvā thale patiṭṭhāpito. Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Lohiccasuttaṃ niṭṭhitaṃ dvādasamaṃ.

Dīgha Nikāya 21

Sakkapañhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu viharati, pācīnato rājagahassa ambasaṇḍā nāma brāhmaṇagāmo, tassuttarato vediyake pabbate indasālaguhāyaṃ. Tena kho pana samayena sakkassa devānamindassa ussukkaṃ udapādi bhagavantaṃ dassanāya. Atha kho sakkassa devānamindassa etadahosi: "kahaṃ nu kho bhagavā

etarahi viharati arahaṃ sammāsambuddho”ti? Addasā kho sakko devānamindo bhagavantaṃ magadhesu viharantaṃ pācīnato rājagahassa ambasaṇḍā nāma brāhmaṇagāmo, tassuttarato vediyake pabbate indasālaguhāyaṃ. Disvāna deve tāvatiṃse āmantesi: “ayaṃ, mārisā, bhagavā magadhesu viharati, pācīnato rājagahassa ambasaṇḍā nāma brāhmaṇagāmo, tassuttarato vediyake pabbate indasālaguhāyaṃ. Yadi pana, mārisā, mayaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyāma arahantaṃ sammāsambuddhan”ti? “Evaṃ, bhaddantavā”ti kho devā tāvatiṃsā sakkassa devānamindassa paccassosuṃ.

Atha kho sakko devānamindo pañcasikhaṃ gandhabbadevaputtaṃ āmantesi: “ayaṃ, tāta pañcasikha, bhagavā magadhesu viharati pācīnato rājagahassa ambasaṇḍā nāma brāhmaṇagāmo, tassuttarato vediyake pabbate indasālaguhāyaṃ. Yadi pana, tāta pañcasikha, mayaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyāma arahantaṃ sammāsambuddhan”ti? “Evaṃ, bhaddantavā”ti kho pañcasikho gandhabbadevaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā beluvapaṇḍuvīṇaṃ ādāya sakkassa devānamindassa anucariyaṃ upāgami.

Atha kho sakko devānamindo devehi tāvatiṃsehi parivuto pañcasikhena gandhabbadevaputtena purakkhato—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—devesu tāvatiṃsesu antarahito magadhesu pācīnato rājagahassa ambasaṇḍā nāma brāhmaṇagāmo, tassuttarato vediyake pabbate paccuṭṭhāsi. Tena kho pana samayena vediyako pabbato atiriva obhāsajāto hoti ambasaṇḍā ca brāhmaṇagāmo yathā taṃ devānaṃ devānubhāvena. Apissudaṃ parito gāmesu manussā evamāhaṃsu: “ādittassu nāmajja vediyako pabbato jhāyatisu nāmajja vediyako pabbato jalatisu. Nāmajja vediyako pabbato. Kiṃsu nāmajja vediyako pabbato atiriva obhāsajāto ambasaṇḍā ca brāhmaṇagāmo”ti; saṃviggā lomahaṭṭhajātā ahesuṃ.

Atha kho sakko devānamindo pañcasikhaṃ gandhabbadevaputtaṃ āmantesi: “durupasaṅkamā kho, tāta pañcasikha, tathāgatā mādisena, jhāyī jhānaratā, tadantaraṃ paṭisallīnā. Yadi pana tvaṃ, tāta pañcasikha, bhagavantaṃ paṭhamaṃ pasādeyyāsi, tayā, tāta, paṭhamaṃ pasāditaṃ pacchā mayaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyāma arahantaṃ sammāsambuddhan”ti. “Evaṃ, bhaddantavā”ti kho pañ-

casikho gandhabbadevaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā beluvapaṇḍuvīṇaṃ ādāya yena indasālaguhā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā: "ettāvatā me bhagavā neva atidūre bhavissati nāccāsanne, saddañca me sossatī"ti—ekamantaṃ aṭṭhāsi.

1. Pañcasikhagītagāthā

Ekamantaṃ ṭhito kho pañcasikho gandhabbadevaputto beluvapaṇḍuvīṇaṃ assāvesi, imā ca gāthā abhāsi buddhūpasañhitā dhammūpasañhitā saṃghūpasañhitā arahantūpasañhitā kāmūpasañhitā:

"Vande te pitaraṃ bhadde, timbaruṃ sūriyavacchase; Yena jātāsi kalyāṇī, ānandajananī mama.

Vātova sedataṃ kanto, pānīyaṃva pipāsato; Aṅgīrasi piyāmesi, dhammo arahatāmiva.

Āturasseva bhesajjaṃ, bhojanaṃva jighacchato; Parinibbāpaya maṃ bhadde, jalantamiva vārinā.

Sītodakaṃ pokkharaṇiṃ, yuttaṃ kiñjakkhareṇunā; Nāgo ghammābhitattova, ogāhe te thanūdaraṃ.

Accaṅkusova nāgova, jitaṃ me tuttatomaraṃ; Kāraṇaṃ nappajānāmi, sammatto lakkhaṇūruyā.

Tayi gedhitacittosmi, cittaṃ vipariṇāmitaṃ; Paṭigantuṃ na sakkomi, vaṅkaghastova ambujo.

Vāmūru saja maṃ bhadde, saja maṃ mandalocane; Palissaja maṃ kalyāṇi, etaṃ me abhipatthitaṃ.

Appako vata me santo, kāmo vellitakesiyā; Anekabhāvo samuppādi, arahanteva dakkhiṇā.

Yaṃ me atthi kataṃ puññaṃ, arahantesu tādisu; Taṃ me sabbaṅgakalyāṇi, tayā saddhiṃ vipaccataṃ.

Yaṃ me atthi kataṃ puññaṃ, asmiṃ pathavimaṇḍale; Taṃ me sabbaṅgakalyāṇi, tayā saddhiṃ vipaccataṃ.

Sakyaputtova jhānena, ekodi nipako sato; Amataṃ muni jigīsāno, tamahaṃ sūriyavacchase.

Yathāpi muni nandeyya, patvā sambodhimuttamaṃ; Evaṃ nandeyyaṃ kalyāṇi, missībhāvaṃ gato tayā.

Sakko ce me varaṃ dajjā, tāvatiṃsānamissaro; Tāhaṃ bhadde vareyyāhe, evaṃ kāmo daḷho mama.

Sālaṃva na ciraṃ phullaṃ, pitaraṃ te sumedhase; Vandamāno namassāmi, yassāsetādisī pajā"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā pañcasikhaṃ gandhabbadevaputtaṃ etadavoca: "saṃsandati kho te, pañcasikha, tantissaro gītassarena, gītassaro ca tantissarena; na ca pana te, pañcasikha, tantissaro gītassaraṃ ativattati, gītassaro ca tantissaraṃ. Kadā saṃyūḷhā pana te, pañcasikha, imā gāthā buddhūpasañhitā dhammūpasañhitā saṃghūpasañhitā arahantūpasañhitā kāmūpasañhitā"ti? "Ekamidaṃ, bhante, samayaṃ bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho. Tena kho panāhaṃ, bhante, samayena bhaddā nāma sūriyavacchasā timbaruno gandhabbarañño dhītā, tamabhikaṅkhāmi. Sā kho pana, bhante, bhaginī parakāminī hoti; sikhaṇḍī nāma mātalissa saṅgāhakassa putto, tamabhikaṅkhati. Yato kho ahaṃ, bhante, taṃ bhaginiṃ nālatthaṃ kenaci pariyāyena. Athāhaṃ beluvapaṇḍuvīṇaṃ ādāya yena timbaruno gandhabbarañño nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃ; upasaṅkamitvā beluvapaṇḍuvīṇaṃ assāvesiṃ, imā ca gāthā abhāsiṃ buddhūpasañhitā dhammūpasañhitā saṃghūpasañhitā arahantūpasañhitā kāmūpasañhitā—

Vande te pitaraṃ bhadde, timbaruṃ sūriyavacchase; Yena jātāsi kalyāṇī, ānandajananī mama.

... pe ...

Sālaṃva na ciraṃ phullaṃ, pitaraṃ te sumedhase; Vandamāno namassāmi, yassāsetādisī pajāti.

Evaṃ vutte, bhante, bhaddā sūriyavacchasā maṃ etadavoca: 'na kho me, mārisa, so bhagavā sammukhā diṭṭho, api ca sutoyeva me so bhagavā devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sudhammāyaṃ sabhāyaṃ upanaccantiyā. Yato kho tvaṃ, mārisa, taṃ bhagavantaṃ kittesi, hotu no ajja samāgamo'ti. Soyeva no, bhante, tassā bhaginiyā saddhiṃ samāgamo ahosi. Na ca dāni tato pacchā"ti.

2. Sakkūpasaṅkama

Atha kho sakkassa devānamindassa etadahosi: "paṭisammodati pañcasikho gandhabbadevaputto bhagavatā, bhagavā ca pañcasikhenā"ti. Atha kho sakko devānamindo pañcasikhaṃ gandhabbadevaputtaṃ āmantesi: "abhivādehi me tvaṃ, tāta pañcasikha, bhagavantaṃ: 'sakko, bhante, devānamindo sāmacco saparijano bhagavato pāde sirasā van-

datī'"ti. "Evaṃ, bhaddantavā"ti kho pañcasikho gandhabbadevaputto sakkassa devānamindassa paṭissutvā bhagavantaṃ abhivādeti: "sakko, bhante, devānamindo sāmacco saparijano bhagavato pāde sirasā vandatī"ti. "Evaṃ sukhī hotu, pañcasikha, sakko devānamindo sāmacco saparijano; sukhakāmā hi devā manussā asurā nāgā gandhabbā ye caññe santi puthukāyā"ti.

Evañca pana tathāgatā evarūpe mahesakkhe yakkhe abhivadanti. Abhivadito sakko devānamindo bhagavato indasālaguhaṃ pavisitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Devāpi tāvatiṃsā indasālaguhaṃ pavisitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Pañcasikhopi gandhabbadevaputto indasālaguhaṃ pavisitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi.

Tena kho pana samayena indasālaguhā visamā santī samā samapādi, sambādhā santī urundā samapādi, andhakāro guhāyaṃ antaradhāyi, āloko udapādi yathā taṃ devānaṃ devānubhāvena.

Atha kho bhagavā sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: "acchariyamidaṃ āyasmato kosiyassa, abbhutamidaṃ āyasmato kosiyassa tāva bahukiccassa bahukaraṇīyassa yadidaṃ idhāgamanan"ti. "Cirapaṭikāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamitukāmo; api ca devānaṃ tāvatiṃsānaṃ kehici kehici kiccakaraṇīyehi byāvaṭo; evāhaṃ nāsakkhiṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Ekamidaṃ, bhante, samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati salaḷāgārake. Atha khvāhaṃ, bhante, sāvatthiṃ agamāsiṃ bhagavantaṃ dassanāya. Tena kho pana, bhante, samayena bhagavā aññatarena samādhinā nisinno hoti, bhūjati ca nāma vessavaṇassa mahārājassa paricārikā bhagavantaṃ paccupaṭṭhitā hoti, pañjalikā namassamānā tiṭṭhati. Atha khvāhaṃ, bhante, bhūjatiṃ etadavocaṃ: 'abhivādehi me tvaṃ, bhagini, bhagavantaṃ: "sakko, bhante, devānamindo sāmacco saparijano bhagavato pāde sirasā vandatī"'ti. Evaṃ vutte, bhante, sā bhūjati maṃ etadavoca: 'akālo kho, mārisa, bhagavantaṃ dassanāya; paṭisallīno bhagavā'ti. 'Tena hi, bhagini, yadā bhagavā tamhā samādhimhā vuṭṭhito hoti, atha mama vacanena bhagavantaṃ abhivādehi: "sakko, bhante, devānamindo sāmacco saparijano bhagavato pāde sirasā vandatī"'ti. Kacci me sā, bhante, bhaginī bhagavantaṃ abhivādesi? Sarati bhagavā tassā bhaginiyā vacanan"ti? "Abhivādesi maṃ sā, devānaminda, bhaginī, sarāmahaṃ tassā bhaginiyā

vacanaṃ. Api cāhaṃ āyasmato nemisaddena tamhā samādhimhā vuṭṭhito”ti. “Ye te, bhante, devā amhehi paṭhamataraṃ tāvatiṃsakāyaṃ upapannā, tesaṃ me sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ: ‘yadā tathāgatā loke uppajjanti arahanto sammāsambuddhā, dibbā kāyā paripūrenti, hāyanti asurakāyā’ti. Taṃ me idaṃ, bhante, sakkhidiṭṭhaṃ yato tathāgato loke uppanno arahaṃ sammāsambuddho, dibbā kāyā paripūrenti, hāyanti asurakāyāti.

2.1. Gopakavatthu

Idheva, bhante, kapilavatthusmiṃ gopikā nāma sakyadhītā ahosi buddhe pasannā dhamme pasannā saṃghe pasannā sīlesu paripūrakārinī. Sā itthittaṃ virājetvā purisattaṃ bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā. Devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ amhākaṃ puttattaṃ ajjhupagatā. Tatrapi naṃ evaṃ jānanti: ‘gopako devaputto, gopako devaputto’ti. Aññepi, bhante, tayo bhikkhū bhagavati brahmacariyaṃ caritvā hīnaṃ gandhabbakāyaṃ upapannā. Te pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārayamānā amhākaṃ upaṭṭhānaṃ āgacchanti amhākaṃ pāricariyaṃ. Te amhākaṃ upaṭṭhānaṃ āgate amhākaṃ pāricariyaṃ gopako devaputto paṭicodesi: ‘kutomukhā nāma tumhe, mārisā, tassa bhagavato dhammaṃ assuttha —ahañhi nāma itthikā samānā buddhe pasannā dhamme pasannā saṃghe pasannā sīlesu paripūrakārinī itthittaṃ virājetvā purisattaṃ bhāvetvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā, devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahabyataṃ sakkassa devānamindassa puttattaṃ ajjhupagatā. Idhāpi maṃ evaṃ jānanti: “gopako devaputto gopako devaputto”ti. Tumhe pana, mārisā, bhagavati brahmacariyaṃ caritvā hīnaṃ gandhabbakāyaṃ upapannā. Duddiṭṭharūpaṃ vata bho addasāma, ye mayaṃ addasāma sahadhammike hīnaṃ gandhabbakāyaṃ upapanne’ti. Tesaṃ, bhante, gopakena devaputtena paṭicoditānaṃ dve devā diṭṭheva dhamme satiṃ paṭilabhiṃsu kāyaṃ brahmapurohitaṃ, eko pana devo kāme ajjhāvasi.

‘Upāsikā cakkhumato ahosiṃ, Nāmampi mayhaṃ ahu “gopikā”ti; Buddhe ca dhamme ca abhippasannā, Saṅghañcupaṭṭhāsiṃ pasannacittā.

Tasseva buddhassa sudhammatāya, Sakkassa puttomhi mahānubhāvo; Mahājutīko tidivūpapanno, Jānanti maṃ idhāpi “gopako”ti.

Athaddasaṃ bhikkhavo diṭṭhapubbe, Gandhabbakāyūpagate vasīne; Imehi te gotamasāvakāse, Ye ca mayaṃ pubbe manussabhūtā.

Annena pānena upaṭṭhahimhā, Pādūpasaṅgayha sake nivesane; Kutomukhā nāma ime bhavanto, Buddhassa dhammāni paṭiggahesuṃ.

Paccattaṃ veditabbo hi dhammo, Sudesito cakkhumatānubuddho; Ahañhi tumheva upāsamāno, Sutvāna ariyāna subhāsitāni.

Sakkassa puttomhi mahānubhāvo, Mahājutīko tidivūpapanno; Tumhe pana seṭṭhamupāsamānā, Anuttaraṃ brahmacariyaṃ caritvā.

Hīnaṃ kāyaṃ upapannā bhavanto, Anānulomā bhavatūpapatti; Duddiṭṭharūpaṃ vata addasāma, Sahadhammike hīnakāyūpapanne.

Gandhabbakāyūpagatā bhavanto, Devānamāgacchatha pāricariyaṃ; Agāre vasato mayhaṃ, Imaṃ passa visesataṃ.

Itthī hutvā svajja pumomhi devo, Dibbehi kāmehi samaṅgibhūto'; Te coditā gotamasāvakena, Saṃvegamāpādu samecca gopakaṃ.

'Handa viyāyāma byāyāma, Mā no mayaṃ parapessā ahumhā'; Tesaṃ duve vīriyamārabhiṃsu, Anussaraṃ gotamasāsanāni.

Idheva cittāni virājayitvā, Kāmesu ādīnavamaddasaṃsu; Te kāmasaṃyojanabandhanāni, Pāpimayogāni duraccayāni.

Nāgova sannāni guṇāni chetvā, Deve tāvatiṃse atikkamiṃsu; Saindā devā sapajāpatikā, Sabbe sudhammāya sabhāyupaviṭṭhā.

Tesaṃ nisinnānaṃ abhikkamiṃsu, Vīrā virāgā virajaṃ karontā; Te disvā saṃvegamakāsi vāsavo, Devābhibhū devagaṇassa majjhe.

'Imehi te hīnakāyūpapannā, Deve tāvatiṃse abhikkamanti'; Saṃvegajātassa vaco nisamma, So gopako vāsavamajjhabhāsi.

'Buddho janindatthi manussaloke, Kāmābhibhū sakyamunīti ñāyati; Tasseva te puttā satiyā vihīnā, Coditā mayā te satimajjhalatthuṃ'.

Tiṇṇaṃ tesaṃ āvasinettha eko, Gandhabbakāyūpagato vasīno; Dve ca sambodhipathānusārino, Devepi hīḷenti samāhitattā.

Etādisī dhammappakāsanettha, Na tattha kiṅkaṅkhati koci sāvako; Nitiṇṇaoghaṃ vicikicchachinnaṃ, Buddhaṃ namassāma jinaṃ janindaṃ.

Yaṃ te dhammaṃ idhaññāya, visesaṃ ajjhagaṃsu te; Kāyaṃ brahmapurohitaṃ, duve tesaṃ visesagū.

Tassa dhammassa pattiyā, āgatamhāsi mārisa; Katāvakāsā bhagavatā, pañhaṃ pucchemu mārisā"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi: "dīgharattaṃ visuddho kho ayaṃ yakkho, yaṃ kiñci maṃ pañhaṃ pucchissati, sabbaṃ taṃ atthasañhitaṃyeva pucchissati, no anatthasañhitaṃ. Yañcassāhaṃ puṭṭho byākarissāmi, taṃ khippameva ājānissatī"ti.

Atha kho bhagavā sakkaṃ devānamindaṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Puccha vāsava maṃ pañhaṃ, yaṃ kiñci manasicchasi; Tassa tasseva pañhassa, ahaṃ antaṃ karomi te"ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

Katāvakāso sakko devānamindo bhagavatā imaṃ bhagavantaṃ paṭhamaṃ pañhaṃ apucchi:

"Kiṃsaṃyojanā nu kho, mārisa, devā manussā asurā nāgā gandhabbā ye caññe santi puthukāyā, te: 'averā adaṇḍā asapattā abyāpajjā viharemu averino'ti iti ca nesaṃ hoti, atha ca pana saverā sadaṇḍā sasapattā sabyāpajjā viharanti saverino"ti? Itthaṃ sakko devānamindo bhagavantaṃ pañhaṃ apucchi. Tassa bhagavā pañhaṃ puṭṭho byākāsi:

"Issāmacchariyasaṃyojanā kho, devānaminda, devā manussā asurā nāgā gandhabbā ye caññe santi puthukāyā, te: 'averā adaṇḍā asapattā abyāpajjā viharemu averino'ti iti ca nesaṃ hoti, atha ca pana saverā sadaṇḍā sasapattā sabyāpajjā viharanti saverino"ti. Itthaṃ bhagavā sakkassa devānamindassa pañhaṃ puṭṭho byākāsi. Attamano sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinandi anumodi: "evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Tiṇṇā mettha kaṅkhā vigatā kathaṅkathā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā"ti.

Itiha sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi:

"Issāmacchariyaṃ pana, mārisa, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ; kismiṃ sati issāmacchariyaṃ hoti; kismiṃ asati issāmacchariyaṃ na hotī"ti? "Issāmacchariyaṃ kho, devānaminda, piyāppiyanidānaṃ piyāppiyasamudayaṃ piyāppiyajātikaṃ piyāppiyapabhavaṃ; piyāppiye sati issāmacchariyaṃ hoti, piyāppiye asati issāmacchariyaṃ na hotī"ti.

"Piyāppiyaṃ pana, mārisa, kiṃnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiṃjātikaṃ kiṃpabhavaṃ; kismiṃ sati piyāppiyaṃ hoti; kismiṃ asati piyāppiyaṃ na hotī"ti? "Piyāppiyaṃ kho, devānaminda, chandanidānaṃ chandasamudayaṃ chandajātikaṃ chandapabhavaṃ; chande sati piyāp-

piyaṃ hoti; chande asati piyāppiyaṃ na hotī”ti.

“Chando pana, mārisa, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo; kismiṃ sati chando hoti; kismiṃ asati chando na hotī”ti? “Chando kho, devānaminda, vitakkanidāno vitakkasamudayo vitakkajātiko vitakkapabhavo; vitakke sati chando hoti; vitakke asati chando na hotī”ti.

“Vitakko pana, mārisa, kiṃnidāno kiṃsamudayo kiṃjātiko kiṃpabhavo; kismiṃ sati vitakko hoti; kismiṃ asati vitakko na hotī”ti? “Vitakko kho, devānaminda, papañcasaññāsaṅkhānidāno papañcasaññāsaṅkhāsam dayo papañcasaññāsaṅkhājātiko papañcasaññāsaṅkhāpabhavo; papañcasaññāsaṅkhāya sati vitakko hoti; papañcasaññāsaṅkhāya asati vitakko na hotī”ti.

“Kathaṃ paṭipanno pana, mārisa, bhikkhu papañcasaññāsaṅkhānirodhasāruppagāminiṃ paṭipadaṃ paṭipanno hotī”ti?

2.2. Vedanākammaṭṭhāna

“Somanassampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Domanassampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Upekkhampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi.

Somanassampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi, asevitabbampīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā somanassaṃ ‘imaṃ kho me somanassaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī’ti, evarūpaṃ somanassaṃ na sevitabbaṃ. Tattha yaṃ jaññā somanassaṃ ‘imaṃ kho me somanassaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī’ti, evarūpaṃ somanassaṃ sevitabbaṃ. Tattha yañce savitakkaṃ savicāraṃ, yañce avitakkaṃ avicāraṃ, ye avitakke avicāre, te paṇītatare. Somanassampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi, asevitabbampīti. Iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Domanassampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi, asevitabbampīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā domanassaṃ ‘imaṃ kho me domanassaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī’ti, evarūpaṃ domanassaṃ na sevitabbaṃ. Tattha yaṃ jaññā domanas-

saṃ ‘imaṃ kho me domanassaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī’ti, evarūpaṃ domanassaṃ sevitabbaṃ. Tattha yañce savitakkaṃ savicāraṃ, yañce avitakkaṃ avicāraṃ, ye avitakke avicāre, te paṇītatare. Domanassampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi, asevitabbampīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Upekkhampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi, asevitabbampīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā upekkhaṃ ‘imaṃ kho me upekkhaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī’ti, evarūpā upekkhā na sevitabbā. Tattha yaṃ jaññā upekkhaṃ ‘imaṃ kho me upekkhaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī’ti, evarūpā upekkhā sevitabbā. Tattha yañce savitakkaṃ savicāraṃ, yañce avitakkaṃ avicāraṃ, ye avitakke avicāre, te paṇītatare. Upekkhampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi, asevitabbampīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Evaṃ paṭipanno kho, devānaminda, bhikkhu papañcasaññāsaṅkhānirodhasāruppagāminiṃ paṭipadaṃ paṭipanno hotī”ti. Itthaṃ bhagavā sakkassa devānamindassa pañhaṃ puṭṭho byākāsi. Attamano sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinandi anumodi: “evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Tiṇṇā mettha kaṅkhā vigatā kathaṅkathā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā”ti.

2.3. Pātimokkhasaṃvara

Itiha sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi:

“Kathaṃ paṭipanno pana, mārisa, bhikkhu pātimokkhasaṃvarāya paṭipanno hotī”ti? “ Kāyasamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Vacīsamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi— sevitabbampi, asevitabbampi. Pariyesanaṃpāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi— sevitabbampi, asevitabbampi.

Kāyasamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi sevitabbampi asevitabbampīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā kāyasamācāraṃ ‘imaṃ kho me kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī’ti,

evarūpo kāyasamācāro na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā kāyasamācāraṃ ‘imaṃ kho me kāyasamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī’ti, evarūpo kāyasamācāro sevitabbo. Kāyasamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Vacīsamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā vacīsamācāraṃ ‘imaṃ kho me vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī’ti, evarūpo vacīsamācāro na sevitabbo. Tattha yaṃ jaññā vacīsamācāraṃ ‘imaṃ kho me vacīsamācāraṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī’ti, evarūpo vacīsamācāro sevitabbo. Vacīsamācārampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Pariyesanaṃpāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampīti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ? Tattha yaṃ jaññā pariyesanaṃ ‘imaṃ kho me pariyesanaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyantī’ti, evarūpā pariyesanā na sevitabbā. Tattha yaṃ jaññā pariyesanaṃ ‘imaṃ kho me pariyesanaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhantī’ti, evarūpā pariyesanā sevitabbā. Pariyesanaṃpāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampīti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

Evaṃ paṭipanno kho, devānaminda, bhikkhu pātimokkhasaṃvarāya paṭipanno hotī”ti. Itthaṃ bhagavā sakkassa devānamindassa pañhaṃ puṭṭho byākāsi. Attamano sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinandi anumodi: “evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Tiṇṇā mettha kaṅkhā vigatā kathaṅkathā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā”ti.

2.4. Indriyasaṃvara

Itiha sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi:

“Kathaṃ paṭipanno pana, mārisa, bhikkhu indriyasaṃvarāya paṭipanno hotī”ti? “Cakkhuviññeyyaṃ rūpampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Sotaviññeyyaṃ sad-

dampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi— sevitabbampi, asevitabbampi. Ghānaviññeyyaṃ gandhampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Jivhāviññeyyaṃ rasampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Kāyaviññeyyaṃ phoṭṭhabbampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampi. Manoviññeyyaṃ dhammampāhaṃ, devānaminda, duvidhena vadāmi—sevitabbampi, asevitabbampī"ti.

Evaṃ vutte, sakko devānamindo bhagavantaṃ etadavoca:

"Imassa kho ahaṃ, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānāmi. Yathārūpaṃ, bhante, cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ na sevitabbaṃ. Yathārūpañca kho, bhante, cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ sevitabbaṃ. Yathārūpañca kho, bhante, sotaviññeyyaṃ saddaṃ sevato ... pe ... ghānaviññeyyaṃ gandhaṃ sevato ... jivhāviññeyyaṃ rasaṃ sevato ... kāyaviññeyyaṃ phoṭṭhabbaṃ sevato ... manoviññeyyaṃ dhammaṃ sevato akusalā dhammā abhivaḍḍhanti, kusalā dhammā parihāyanti, evarūpo manoviññeyyo dhammo na sevitabbo. Yathārūpañca kho, bhante, manoviññeyyaṃ dhammaṃ sevato akusalā dhammā parihāyanti, kusalā dhammā abhivaḍḍhanti, evarūpo manoviññeyyo dhammo sevitabbo.

Imassa kho me, bhante, bhagavatā saṅkhittena bhāsitassa evaṃ vitthārena atthaṃ ājānato tiṇṇā mettha kaṅkhā vigatā kathaṅkathā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā"ti.

Itiha sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ uttari pañhaṃ apucchi:

"Sabbeva nu kho, mārisa, samaṇabrāhmaṇā ekantavādā ekantasīlā ekantachandā ekantaajjhosānā"ti? "Na kho, devānaminda, sabbe samaṇabrāhmaṇā ekantavādā ekantasīlā ekantachandā ekantaajjhosānā"ti.

"Kasmā pana, mārisa, na sabbe samaṇabrāhmaṇā ekantavādā ekantasīlā ekantachandā ekantaajjhosānā"ti? "Anekadhātu nānādhātu kho, devānaminda, loko. Tasmiṃ anekadhātunānādhātusmiṃ loke yaṃ yadeva sattā dhātuṃ abhinivisanti, taṃ tadeva thāmasā parāmāsā

abhinivissa voharanti: 'idameva saccaṃ moghamaññan'ti. Tasmā na sabbe samaṇabrāhmaṇā ekantavādā ekantasīlā ekantachandā ekantaajjhosānā"ti.

"Sabbeva nu kho, mārisa, samaṇabrāhmaṇā accantaniṭṭhā accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosānā"ti? "Na kho, devānaminda, sabbe samaṇabrāhmaṇā accantaniṭṭhā accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosānā"ti.

"Kasmā pana, mārisa, na sabbe samaṇabrāhmaṇā accantaniṭṭhā accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosānā"ti? "Ye kho, devānaminda, bhikkhū taṇhāsaṅkhayavimuttā te accantaniṭṭhā accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosānā. Tasmā na sabbe samaṇabrāhmaṇā accantaniṭṭhā accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosānā"ti.

Itthaṃ bhagavā sakkassa devānamindassa pañhaṃ puṭṭho byākāsi. Attamano sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinandi anumodi: "evametaṃ, bhagavā, evametaṃ, sugata. Tiṇṇā mettha kaṅkhā vigatā kathaṅkathā bhagavato pañhaveyyākaraṇaṃ sutvā"ti.

Itiha sakko devānamindo bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ etadavoca:

"Ejā, bhante, rogo, ejā gaṇḍo, ejā sallaṃ, ejā imaṃ purisaṃ parikaḍḍhati tassa tasseva bhavassa abhinibbattiyā. Tasmā ayaṃ puriso uccāvacamāpajjati. Yesāhaṃ, bhante, pañhānaṃ ito bahiddhā aññesu samaṇabrāhmaṇesu okāsakammampi nālatthaṃ, te me bhagavatā byākatā. Dīgharattānusayitañca pana me vicikicchākathaṃkathāsallaṃ, tañca bhagavatā abbuḷhan"ti.

"Abhijānāsi no tvaṃ, devānaminda, ime pañhe aññe samaṇabrāhmaṇe pucchitā"ti? "Abhijānāmahaṃ, bhante, ime pañhe aññe samaṇabrāhmaṇe pucchitā"ti. "Yathā kathaṃ pana te, devānaminda, byākaṃsu? Sace te agaru bhāsassū"ti. "Na kho me, bhante, garu yatthassa bhagavā nisinno bhagavantarūpo vā"ti. "Tena hi, devānaminda, bhāsassū"ti. "Yesvāhaṃ, bhante, maññāmi samaṇabrāhmaṇā āraññikā pantasenāsanāti, tyāhaṃ upasaṅkamitvā ime pañhe pucchāmi, te mayā puṭṭhā na sampāyanti, asampāyantā mamaṃyeva paṭipucchanti: 'ko nāmo āyasmā'ti? Tesāhaṃ puṭṭho byākaromi: 'ahaṃ kho, mārisa, sakko devānamindo'ti. Te mamaṃyeva uttari paṭipucchanti: 'kiṃ panāyasmā, devānaminda,

kammaṃ katvā imaṃ ṭhānaṃ patto'ti? Tesāhaṃ yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ desemi. Te tāvatakeneva attamanā honti: 'sakko ca no devānamindo diṭṭho, yañca no apucchimhā, tañca no byākāsī'ti. Te aññadatthu mamaṃyeva sāvakā sampajjanti, na cāhaṃ tesaṃ. Ahaṃ kho pana, bhante, bhagavato sāvako sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

2.5. Somanassapaṭilābhakathā

"Abhijānāsi no tvaṃ, devānaminda, ito pubbe evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhan"ti? "Abhijānāmahaṃ, bhante, ito pubbe evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhan"ti. "Yathā kathaṃ pana tvaṃ, devānaminda, abhijānāsi ito pubbe evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhan"ti?

"Bhūtapubbaṃ, bhante, devāsurasaṅgāmo samupabyūḷho ahosi. Tasmiṃ kho pana, bhante, saṅgāme devā jiniṃsu, asurā parājayiṃsu. Tassa mayhaṃ, bhante, taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmassa etadahosi: 'yā ceva dāni dibbā ojā yā ca asurā ojā, ubhayametaṃ devā paribhuñjissantī'ti. So kho pana me, bhante, vedapaṭilābho somanassapaṭilābho sadaṇḍāvacaro sasatthāvacaro na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati. Yo kho pana me ayaṃ, bhante, bhagavato dhammaṃ sutvā vedapaṭilābho somanassapaṭilābho, so adaṇḍāvacaro asatthāvacaro ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattatī"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, devānaminda, atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedesī"ti? "Cha kho ahaṃ, bhante, atthavase sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Idheva tiṭṭhamānassa, devabhūtassa me sato; Punarāyu ca me laddho, evaṃ jānāhi mārisa.

Imaṃ kho ahaṃ, bhante, paṭhamaṃ atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Cutāhaṃ diviyā kāyā, āyuṃ hitvā amānusaṃ; Amūḷho gabbhamessāmi, yattha me ramatī mano.

Imaṃ kho ahaṃ, bhante, dutiyaṃ atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Svāhaṃ amūḷhapaññassa, viharaṃ sāsane rato; Ñāyena viharissāmi, sampajāno paṭissato.

Imaṃ kho ahaṃ, bhante, tatiyaṃ atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Ñāyena me carato ca, sambodhi ce bhavissati; Aññātā viharissāmi, sveva anto bhavissati.

Imaṃ kho ahaṃ, bhante, catutthaṃ atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Cutāhaṃ mānusā kāyā, āyuṃ hitvāna mānusaṃ; Puna devo bhavissāmi, devalokamhi uttamo.

Imaṃ kho ahaṃ, bhante, pañcamaṃ atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Te paṇītatarā devā, akaniṭṭhā yasassino; Antime vattamānamhi, so nivāso bhavissati.

Imaṃ kho ahaṃ, bhante, chaṭṭhaṃ atthavasaṃ sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Ime kho ahaṃ, bhante, cha atthavase sampassamāno evarūpaṃ vedapaṭilābhaṃ somanassapaṭilābhaṃ pavedemi.

Apariyositasaṅkappo, vicikiccho kathaṅkathī; Vicariṃ dīghamaddhānaṃ, anvesanto tathāgataṃ.

Yassu maññāmi samaṇe, pavivittavihārino; Sambuddhā iti maññāno, gacchāmi te upāsituṃ.

'Kathaṃ ārādhanā hoti, kathaṃ hoti virādhanā'; Iti puṭṭhā na sampāyanti, magge paṭipadāsu ca.

Tyassu yadā maṃ jānanti, sakko devānamāgato; Tyassu mameva pucchanti, ' kiṃ katvā pāpuṇī idaṃ'.

Tesaṃ yathāsutaṃ dhammaṃ, desayāmi jane sutaṃ; Tena attamanā honti, ' diṭṭho no vāsavoti ca'.

Yadā ca buddhamaddakkhiṃ, vicikicchāvitāraṇaṃ; Somhi vītabhayo ajja, sambuddhaṃ payirupāsiya.

Taṇhāsallassa hantāraṃ, buddhaṃ appaṭipuggalaṃ; Ahaṃ vande mahāvīraṃ, buddhamādiccabandhunaṃ.

Yaṃ karomasi brahmuno, samaṃ devehi mārisa; Tadajja tuyhaṃ kassāma, handa sāmaṃ karoma te.

Tvameva asi sambuddho, tuvaṃ satthā anuttaro; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi te paṭipuggalo”ti.

Atha kho sakko devānamindo pañcasikhaṃ gandhabbaputtaṃ āmantesi: “bahūpakāro kho mesi tvaṃ, tāta pañcasikha, yaṃ tvaṃ bhagavantaṃ paṭhamaṃ pasādesi. Tayā, tāta, paṭhamaṃ pasāditaṃ pacchā mayaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamimhā arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Pettike vā ṭhāne ṭhapayissāmi, gandhabbarājā bhavissasi, bhaddañca te sūriyavacchasaṃ dammi, sā hi te abhipatthitā”ti.

Atha kho sakko devānamindo pāṇinā pathaviṃ parāmasitvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi:

“Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassā”ti.

Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne sakkassa devānamindassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: “yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti. Aññesañca asītiyā devatāsahassānaṃ; iti ye sakkena devānamindena ajjhiṭṭhapañhā puṭṭhā, te bhagavatā byākatā. Tasmā imassa veyyākaraṇassa sakkapañhātveva adhivacananti.

Sakkapañhasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Dīgha Nikāya 1

Brahmajālasutta

1. Paribbājakakathā

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā antarā ca rājagahaṃ antarā ca nāḷandaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Suppiyopi kho paribbājako antarā ca rājagahaṃ antarā ca nāḷandaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti saddhiṃ antevāsinā brahmadattena māṇavena. Tatra sudaṃ suppiyo paribbājako anekapariyāyena buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati; suppiyassa pana paribbājakassa antevāsī brahmadatto māṇavo anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsati. Itiha te ubho ācariyantevāsī aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhā honti bhikkhusaṃghañca.

Atha kho bhagavā ambalaṭṭhikāyaṃ rājāgārake ekarattivāsaṃ upagacchi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Suppiyopi kho paribbājako ambalaṭṭhikāyaṃ rājāgārake ekarattivāsaṃ upagacchi antevāsinā brahmadattena māṇavena. Tatrapi sudaṃ suppiyo paribbājako anekapariyāyena buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati; suppiyassa pana paribbājakassa antevāsī brahmadatto māṇavo anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsati. Itiha te ubho ācariyantevāsī aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā viharanti.

Atha kho sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhitānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayaṃ saṅkhiyadhammo udapādi: "acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso, yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sattānaṃ nānādhimuttikatā suppaṭividitā. Ayañhi suppiyo paribbājako anekapariyāyena buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa avaṇṇaṃ bhāsati; suppiyassa pana paribbājakassa antevāsī brahmadatto māṇavo anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsati. Itihame ubho ācariyantevāsī aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhā honti bhikkhusaṅghañcā"ti.

Atha kho bhagavā tesaṃ bhikkhūnaṃ imaṃ saṅkhiyadhammaṃ viditvā yena maṇḍalamāḷo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "kāya nuttha, bhikkhave, etarahi kathāya sannisinnā sannipatitā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? Evaṃ vutte, te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, amhākaṃ rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhitānaṃ maṇḍalamāḷe sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayaṃ saṅkhiyadhammo udapādi: 'acchariyaṃ, āvuso, abbhutaṃ, āvuso, yāvañcidaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sattānaṃ nānādhimuttikatā suppaṭividitā. Ayañhi suppiyo paribbājako anekapariyāyena buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa avaṇṇaṃ bhāsati; suppiyassa pana paribbājakassa antevāsī brahmadatto māṇavo anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsati, saṅghassa vaṇṇaṃ bhāsati. Itihame ubho ācariyantevāsī aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā bhagavantaṃ piṭṭhito

piṭṭhito anubandhā honti bhikkhusaṅghañcā'ti. Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto"ti.

"Mamaṃ vā, bhikkhave, pare avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṅghassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi karaṇīyā. Mamaṃ vā, bhikkhave, pare avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṅghassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra ce tumhe assatha kupitā vā anattamanā vā, tumhaṃ yevassa tena antarāyo. Mamaṃ vā, bhikkhave, pare avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṅghassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra ce tumhe assatha kupitā vā anattamanā vā, api nu tumhe paresaṃ subhāsitaṃ dubbhāsitaṃ ājāneyyāthā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Mamaṃ vā, bhikkhave, pare avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṅghassa vā avaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi abhūtaṃ abhūtato nibbeṭhetabbaṃ: 'itipetaṃ abhūtaṃ, itipetaṃ atacchaṃ, natthi cetaṃ amhesu, na ca panetaṃ amhesu saṃvijjatī'ti.

Mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi na ānando na somanassaṃ na cetaso uppilāvitattaṃ karaṇīyaṃ. Mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra ce tumhe assatha ānandino sumanā uppilāvitā tumhaṃ yevassa tena antarāyo. Mamaṃ vā, bhikkhave, pare vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, dhammassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, saṃghassa vā vaṇṇaṃ bhāseyyuṃ, tatra tumhehi bhūtaṃ bhūtato paṭijānitabbaṃ: 'itipetaṃ bhūtaṃ, itipetaṃ tacchaṃ, atthi cetaṃ amhesu, saṃvijjati ca panetaṃ amhesū'ti.

2. Sīla

2.1. Cūḷasīla

Appamattakaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, oramattakaṃ sīlamattakaṃ, yena puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya. Katamañca taṃ, bhikkhave, appamattakaṃ oramattakaṃ sīlamattakaṃ, yena puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya?

'Pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato samaṇo gotamo nihitadaṇḍo, nihitasattho, lajjī, dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharatī'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno

vadeyya.

'Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato samaṇo gotamo dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharatī'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī samaṇo gotamo ārācārī virato methunā gāmadhammā'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato samaṇo gotamo saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassā'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato samaṇo gotamo, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato samaṇo gotamo, yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato samaṇo gotamo kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitan'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave ... pe ....

'Ekabhattiko samaṇo gotamo rattūparato virato vikālabhojanā ....

Naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato samaṇo gotamo ....

Mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato samaṇo gotamo ....

Uccāsayanamahāsayanā paṭivirato samaṇo gotamo ....

Jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....

Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....

Āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....

Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Hatthigavassavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Kayavikkayā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato samaṇo gotamo ....
Chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

Cūḷasīlaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2. Majjhimasīla

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ bījagāmabhūtagāmasamārambhaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—mūlabījaṃ khandhabījaṃ phaḷubījaṃ aggabījaṃ bījabījameva pañcamaṃ; iti evarūpā bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ sannidhikāraparibhogaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—annasannidhiṃ pānasannidhiṃ vatthasannidhiṃ yānasannidhiṃ sayanasannidhiṃ gandhasannidhiṃ āmisasannidhiṃ iti vā iti evarūpā sannidhikāraparibhogā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ visūkadassanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—naccaṃ gītaṃ vāditaṃ pekkhaṃ akkhānaṃ pāṇissaraṃ vetāḷaṃ kumbhathūṇaṃ sobhanakaṃ caṇḍālaṃ vaṃsaṃ dhovanaṃ hatthiyuddhaṃ assayuddhaṃ mahiṃsayuddhaṃ usabhayuddhaṃ ajayuddhaṃ meṇḍayuddhaṃ kukkuṭayuddhaṃ vaṭṭakayuddhaṃ daṇḍayuddhaṃ muṭṭhiyuddhaṃ nibbuddhaṃ uyyodhikaṃ balaggaṃ senābyūhaṃ

anīkadassanaṃ iti vā iti evarūpā visūkadassanā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ jūtappamādaṭṭhānānuyogaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—aṭṭhapadaṃ dasapadaṃ ākāsaṃ parihārapathaṃ santikaṃ khalikaṃ ghaṭikaṃ salākahatthaṃ akkhaṃ paṅgacīraṃ vaṅkakaṃ mokkhacikaṃ ciṅgulikaṃ pattāḷhakaṃ rathakaṃ dhanukaṃ akkharikaṃ manesikaṃ yathāvajjaṃ iti vā iti evarūpā jūtappamādaṭṭhānānuyogā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ uccāsayanamahāsayanaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—āsandiṃ pallaṅkaṃ gonakaṃ cittakaṃ paṭikaṃ paṭalikaṃ tūlikaṃ vikatikaṃ uddalomiṃ ekantalomiṃ kaṭṭissaṃ koseyyaṃ kuttakaṃ hatthattharaṃ assattharaṃ rathattharaṃ ajinappaveṇiṃ kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ sauttaracchadaṃ ubhatolohitakūpadhānaṃ iti vā iti evarūpā uccāsayanamahāsayanā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ maṇḍanavibhūsanaṭṭhānānuyogaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ- ucchādanaṃ parimaddanaṃ nhāpanaṃ sambāhanaṃ ādāsaṃ añjanaṃ mālāgandhavilepanaṃ mukhacuṇṇaṃ mukhalepana hatthabandhaṃ sikhābandhaṃ daṇḍaṃ nāḷikaṃ asiṃ chattaṃ citrupāhanaṃ uṇhīsaṃ maṇiṃ vālabījaniṃ odātāni vatthāni dīghadasāni iti vā iti evarūpā maṇḍanavibhūsanaṭṭhānānuyogā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ— rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ

sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānakathāya paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ viggāhikakathaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ—na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi, micchā paṭipanno tvamasi, ahamasmi sammā paṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca, adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosīti iti vā iti evarūpāya viggāhikakathāya paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpaṃ dūteyyapahiṇagamanānuyogaṃ anuyuttā viharanti, seyyathidaṃ— raññaṃ, rājamahāmattānaṃ, khattiyānaṃ, brāhmaṇānaṃ, gahapatikānaṃ, kumārānaṃ "idha gaccha, amutrāgaccha, idaṃ hara, amutra idaṃ āharā"ti iti vā iti evarūpā dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te kuhakā ca honti, lapakā ca nemittikā ca nippesikā ca, lābhena lābhaṃ nijigīsitāro ca iti evarūpā kuhanalapanā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

Majjhimasīlaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3. Mahāsīla

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ—aṅgaṃ nimittaṃ uppātaṃ supinaṃ lakkhaṇaṃ mūsikacchinnaṃ aggihomaṃ dabbihomaṃ thusahomaṃ kaṇahomaṃ taṇḍulahomaṃ sappihomaṃ telahomaṃ mukhahomaṃ lohitahomaṃ aṅgavijjā vatthuvijjā khattavijjā sivavijjā bhūtavijjā bhūrivijjā ahivijjā visavijjā vicchikavijjā mūsikavijjā sakuṇavijjā vāyasavijjā pakkajjhā-

naṃ saraparittāṇaṃ migacakkaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ— maṇilakkhaṇaṃ vatthalakkhaṇaṃ daṇḍalakkhaṇaṃ satthalakkhaṇaṃ asilakkhaṇaṃ usulakkhaṇaṃ dhanulakkhaṇaṃ āvudhalakkhaṇaṃ itthilakkhaṇaṃ purisalakkhaṇaṃ kumāralakkhaṇaṃ kumārilakkhaṇaṃ dāsalakkhaṇaṃ dāsilakkhaṇaṃ hatthilakkhaṇaṃ assalakkhaṇaṃ mahiṃsalakkhaṇaṃ usabhalakkhaṇaṃ golakkhaṇaṃ ajalakkhaṇaṃ meṇḍalakkhaṇaṃ kukkuṭalakkhaṇaṃ vaṭṭakalakkhaṇaṃ godhālakkhaṇaṃ kaṇṇikālakkhaṇaṃ kacchapalakkhaṇaṃ migalakkhaṇaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ—raññaṃ niyyānaṃ bhavissati, raññaṃ aniyyānaṃ bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ upayānaṃ bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ apayānaṃ bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ upayānaṃ bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ apayānaṃ bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ jayo bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ parājayo bhavissati, bāhirānaṃ raññaṃ jayo bhavissati, abbhantarānaṃ raññaṃ parājayo bhavissati, iti imassa jayo bhavissati, imassa parājayo bhavissati iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ— candaggāho bhavissati, sūriyaggāho bhavissati, nakkhattaggāho bhavissati, candimasūriyānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, candimasūriyānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, nakkhattānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, nakkhattānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, ukkāpāto bhavissati, disāḍāho bhavissati, bhūmicālo bhavissati, devadudrabhi bhavissati, candimasūriyanakkhattānaṃ uggamanaṃ

ogamanaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ bhavissati, evaṃvipāko candaggāho bhavissati, evaṃvipāko sūriyaggāho bhavissati, evaṃvipāko nakkhattaggāho bhavissati, evaṃvipākaṃ candimasūriyānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipākaṃ candimasūriyānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipākaṃ nakkhattānaṃ pathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipākaṃ nakkhattānaṃ uppathagamanaṃ bhavissati, evaṃvipāko ukkāpāto bhavissati, evaṃvipāko disāḍāho bhavissati, evaṃvipāko bhūmicālo bhavissati, evaṃvipāko devadudrabhi bhavissati, evaṃvipākaṃ candimasūriyanakkhattānaṃ uggamanaṃ ogamanaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ bhavissati iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ— suvuṭṭhikā bhavissati, dubbuṭṭhikā bhavissati, subhikkhaṃ bhavissati, dubbhikkhaṃ bhavissati, khemaṃ bhavissati, bhayaṃ bhavissati, rogo bhavissati, ārogyaṃ bhavissati, muddā, gaṇanā, saṅkhānaṃ, kāveyyaṃ, lokāyataṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ— āvāhanaṃ vivāhanaṃ saṃvaraṇaṃ vivaraṇaṃ saṃkiraṇaṃ vikiraṇaṃ subhagakaraṇaṃ dubbhagakaraṇaṃ viruddhagabbhakaraṇaṃ jivhānibandhanaṃ hanusaṃhananaṃ hatthābhijappanaṃ hanujappanaṃ kaṇṇajappanaṃ ādāsapañhaṃ kumārikapañhaṃ devapañhaṃ ādiccupaṭṭhānaṃ mahatupaṭṭhānaṃ abbhujjalanaṃ sirivhāyanaṃ iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

'Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ— santikammaṃ paṇidhikammaṃ bhūtakammaṃ bhūrikammaṃ vassakammaṃ vossakammaṃ vatthukammaṃ vatthuparikammaṃ ācamanaṃ nhāpanaṃ juhanaṃ vamanaṃ vire-

canaṃ uddhaṃvirecanaṃ adhovirecanaṃ sīsavirecanaṃ kaṇṇatelaṃ nettatappanaṃ natthukammaṃ añjanaṃ paccañjanaṃ sālākiyaṃ sallakattiyaṃ dārakatikicchā mūlabhesajjānaṃ anuppadānaṃ osadhīnaṃ paṭimokkho iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato samaṇo gotamo'ti—iti vā hi, bhikkhave, puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

Idaṃ kho, bhikkhave, appamattakaṃ oramattakaṃ sīlamattakaṃ, yena puthujjano tathāgatassa vaṇṇaṃ vadamāno vadeyya.

Mahāsīlaṃ niṭṭhitaṃ.

3. Diṭṭhi

3.1. Pubbantakappika

Atthi, bhikkhave, aññeva dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ. Katame ca te, bhikkhave, dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ?

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino, pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti aṭṭhārasahi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti aṭṭhārasahi vatthūhi?

3.1.1. Sassatavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā sassatavādā, sassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi?

Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte () anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo

jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekānipi jātisatāni anekānipi jātisahassāni anekānipi jātisatasahassāni: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evamāha: ‘sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito; te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisamaṃ. Taṃ kissa hetu? Ahañhi ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusāmi, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekānipi jātisatāni anekānipi jātisahassāni anekānipi jātisatasahassāni: “amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno”ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi.

Imināmahaṃ etaṃ jānāmi: “yathā sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito; te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman”’ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (1: 1)

Dutiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi saṃvaṭṭavivaṭṭaṃ dvepi saṃvaṭṭavivaṭṭāni tīṇipi saṃvaṭṭavivaṭṭāni cattāripi saṃvaṭṭavivaṭṭāni pañcapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni dasapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo

evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evamāha: 'sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito; te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisamaṃ. Taṃ kissa hetu? Ahañhi ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusāmi yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Seyyathidaṃ—ekampi saṃvaṭṭavivaṭṭaṃ dvepi saṃvaṭṭavivaṭṭāni tīṇipi saṃvaṭṭavivaṭṭāni cattāripi saṃvaṭṭavivaṭṭāni pañcapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni dasapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni: "amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi.

Imināmahaṃ etaṃ jānāmi: "yathā sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito, te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman"'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (2: 2)

Tatiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—dasapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni vīsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni tiṃsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni cattālīsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto id-

hūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evamāha: 'sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito; te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisamaṃ. Taṃ kissa hetu? Ahañhi ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusāmi, yathāsamāhite citte anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Seyyathidaṃ—dasapi saṃvaṭṭavivaṭṭāni vīsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni tiṃsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni cattālīsampi saṃvaṭṭavivaṭṭāni: "amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi.

Imināmahaṃ etaṃ jānāmi: "yathā sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito, te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman"'ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (3: 3)

Catutthe ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā takkī hoti vīmaṃsī, so takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayaṃ paṭibhānaṃ evamāha: 'sassato attā ca loko ca vañjho kūṭaṭṭho esikaṭṭhāyiṭṭhito; te ca sattā sandhāvanti saṃsaranti cavanti upapajjanti, atthi tveva sassatisaman'ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (4: 4)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti, sabbe te imeheva catūhi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena; natthi ito bahiddhā.

Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato pajānāti: 'ime diṭṭhiṭṭhānā evaṃgahitā evaṃparāmaṭṭhā evaṃgatikā bhavanti evaṃabhisamparāyā'ti,

tañca tathāgato pajānāti, tato ca uttaritaraṃ pajānāti; tañca pajānanaṃ na parāmasati, aparāmasato cassa paccattaññeva nibbuti viditā. Vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto, bhikkhave, tathāgato.

Ime kho te, bhikkhave, dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

Paṭhamabhāṇavāro.

3.1.2. Ekaccasassatavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi?

Hoti kho so, bhikkhave, samayo, yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena ayaṃ loko saṃvaṭṭati. Saṃvaṭṭamāne loke yebhuyyena sattā ābhassarasaṃvattanikā honti. Te tattha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino, ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti.

Hoti kho so, bhikkhave, samayo, yaṃ kadāci karahaci dīghassa addhuno accayena ayaṃ loko vivaṭṭati. Vivaṭṭamāne loke suññaṃ brahmavimānaṃ pātubhavati. Atha kho aññataro satto āyukkhayā vā puññakkhayā vā ābhassarakāyā cavitvā suññaṃ brahmavimānaṃ upapajjati. So tattha hoti manomayo pītibhakkho sayampabho antalikkhacaro subhaṭṭhāyī, ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhati.

Tassa tattha ekakassa dīgharattaṃ nivusitattā anabhirati paritassanā uppajjati: ‘aho vata aññepi sattā itthattaṃ āgaccheyyun’ti. Atha aññepi sattā āyukkhayā vā puññakkhayā vā ābhassarakāyā cavitvā brahmavimānaṃ upapajjanti tassa sattassa sahabyataṃ. Tepi tattha honti manomayā pītibhakkhā sayaṃpabhā antalikkhacarā subhaṭṭhāyino, ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭhanti.

Tatra, bhikkhave, yo so satto paṭhamaṃ upapanno tassa evaṃ hoti: ‘ahamasmi brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtab-

habyānaṃ. Mayā ime sattā nimmitā. Taṃ kissa hetu? Mamañhi pubbe etadahosi: "aho vata aññepi sattā itthattaṃ āgaccheyyun"ti. Iti mama ca manopaṇidhi, ime ca sattā itthattaṃ āgatā'ti.

Yepi te sattā pacchā upapannā, tesampi evaṃ hoti: 'ayaṃ kho bhavaṃ brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ. Iminā mayaṃ bhotā brahmunā nimmitā. Taṃ kissa hetu? Imañhi mayaṃ addasāma idha paṭhamaṃ upapannaṃ, mayaṃ panamha pacchā upapannā'ti.

Tatra, bhikkhave, yo so satto paṭhamaṃ upapanno, so dīghāyukataro ca hoti vaṇṇavantataro ca mahesakkhataro ca. Ye pana te sattā pacchā upapannā, te appāyukatarā ca honti dubbaṇṇatarā ca appesakkhatarā ca.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati, yaṃ aññataro satto tamhā kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte taṃ pubbenivāsaṃ anussarati, tato paraṃ nānussarati.

So evamāha: 'yo kho so bhavaṃ brahmā mahābrahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajitā vasī pitā bhūtabhabyānaṃ, yena mayaṃ bhotā brahmunā nimmitā, so nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva ṭhassati. Ye pana mayaṃ ahumhā tena bhotā brahmunā nimmitā, te mayaṃ aniccā addhuvā appāyukā cavanadhammā itthattaṃ āgatā'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (1: 5)

Dutiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti? Santi, bhikkhave, khiḍḍāpadosikā nāma devā, te ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannā viharanti. Tesaṃ ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannānaṃ viharataṃ sati sammussati. Satiyā sammosā te devā tamhā kāyā cavanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ aññataro satto tamhā

kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte taṃ pubbenivāsaṃ anussarati, tato paraṃ nānussarati.

So evamāha: 'ye kho te bhonto devā na khiḍḍāpadosikā, te na ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannā viharanti. Tesaṃ na ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannānaṃ viharataṃ sati na sammussati. Satiyā asammosā te devā tamhā kāyā na cavanti; niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva ṭhassanti. Ye pana mayaṃ ahumhā khiḍḍāpadosikā, te mayaṃ ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannā viharimhā. Tesaṃ no ativelaṃ hassakhiḍḍāratidhammasamāpannānaṃ viharataṃ sati sammussati. Satiyā sammosā evaṃ mayaṃ tamhā kāyā cutā aniccā addhuvā appāyukā cavanadhammā itthattaṃ āgatā'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (2: 6)

Tatiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti? Santi, bhikkhave, manopadosikā nāma devā, te ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyanti. Te ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyantā aññamaññamhi cittāni padūsenti. Te aññamaññaṃ paduṭṭhacittā kilantakāyā kilantacittā. Te devā tamhā kāyā cavanti.

Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati yaṃ aññataro satto tamhā kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte taṃ pubbenivāsaṃ anussarati, tato paraṃ nānussarati.

So evamāha: 'ye kho te bhonto devā na manopadosikā, te nātivelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyanti. Te nātivelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyantā aññamaññamhi cittāni nappadūsenti. Te aññamaññaṃ appaduṭṭhacittā akilantakāyā akilantacittā. Te devā tamhā kāyā na cavanti, niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammā sassatisamaṃ tatheva

ṭhassanti. Ye pana mayaṃ ahumhā manopadosikā, te mayaṃ ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyimhā. Te mayaṃ ativelaṃ aññamaññaṃ upanijjhāyantā aññamaññamhi cittāni padūsimhā, te mayaṃ aññamaññaṃ paduṭṭhacittā kilantakāyā kilantacittā. Evaṃ mayaṃ tamhā kāyā cutā aniccā addhuvā appāyukā cavanadhammā itthattaṃ āgatā'ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (3: 7)

Catutthe ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā takkī hoti vīmaṃsī. So takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ evamāha: 'yaṃ kho idaṃ vuccati cakkhuṃ itipi sotaṃ itipi ghānaṃ itipi jivhā itipi kāyo itipi, ayaṃ attā anicco addhuvo asassato vipariṇāmadhammo. Yañca kho idaṃ vuccati cittanti vā manoti vā viññāṇanti vā ayaṃ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī'ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti. (4: 8)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti, sabbe te imeheva catūhi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena; natthi ito bahiddhā.

Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato pajānāti: 'ime diṭṭhiṭṭhānā evaṅgahitā evaṃparāmaṭṭhā evaṅgatikā bhavanti evaṃabhisamparāyā'ti. Tañca tathāgato pajānāti, tato ca uttaritaraṃ pajānāti, tañca pajānanaṃ na parāmasati, aparāmasato cassa paccattaññeva nibbuti viditā. Vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto, bhikkhave, tathāgato.

Ime kho te, bhikkhave, dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ

sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.1.3. Antānantavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti catūhi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti catūhi vatthūhi?

Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte antasaññī lokasmiṃ viharati.

So evamāha: 'antavā ayaṃ loko parivaṭumo. Taṃ kissa hetu? Ahañhi ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusāmi, yathāsamāhite citte antasaññī lokasmiṃ viharāmi. Imināmahaṃ etaṃ jānāmi: "yathā antavā ayaṃ loko parivaṭumo"'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti. (1: 9)

Dutiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte anantasaññī lokasmiṃ viharati.

So evamāha: 'ananto ayaṃ loko apariyanto. Ye te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: "antavā ayaṃ loko parivaṭumo"ti, tesaṃ musā. Ananto ayaṃ loko apariyanto. Taṃ kissa hetu? Ahañhi ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusāmi, yathāsamāhite citte anantasaññī lokasmiṃ viharāmi. Imināmahaṃ etaṃ jānāmi: "yathā ananto ayaṃ loko apariyanto"'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti. (2: 10)

Tatiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā ātappamanvāya padhānamanvāya anuyoga-

manvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte uddhamadho antasaññī lokasmiṃ viharati, tiriyaṃ anantasaññī.

So evamāha: 'antavā ca ayaṃ loko ananto ca. Ye te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: "antavā ayaṃ loko parivaṭumo"ti, tesaṃ musā. Yepi te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: "ananto ayaṃ loko apariyanto"ti, tesampi musā. Antavā ca ayaṃ loko ananto ca. Taṃ kissa hetu? Ahañhi ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusāmi, yathāsamāhite citte uddhamadho antasaññī lokasmiṃ viharāmi, tiriyaṃ anantasaññī. Imināmahaṃ etaṃ jānāmi: "yathā antavā ca ayaṃ loko ananto cā"'ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti. (3: 11)

Catutthe ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā takkī hoti vīmaṃsī. So takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ evamāha: 'nevāyaṃ loko antavā, na panānanto. Ye te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: "antavā ayaṃ loko parivaṭumo"ti, tesaṃ musā. Yepi te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: "ananto ayaṃ loko apariyanto"ti, tesampi musā. Yepi te samaṇabrāhmaṇā evamāhaṃsu: "antavā ca ayaṃ loko ananto cā"ti, tesampi musā. Nevāyaṃ loko antavā, na panānanto'ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti. (4: 12)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti catūhi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti, sabbe te imeheva catūhi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena; natthi ito bahiddhā.

Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato pajānāti: 'ime diṭṭhiṭṭhānā evaṅgahitā evaṃparāmaṭṭhā evaṅgatikā bhavanti evaṃabhisamparāyā'ti. Tañca tathāgato pajānāti, tato ca uttaritaraṃ pajānāti, tañca pajānanaṃ na parāmasati, aparāmasato cassa paccattaññeva nibbuti viditā. Vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto, bhikkhave, tathāgato.

Ime kho te, bhikkhave, dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.1.4. Amarāvikkhepavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā, tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ catūhi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ catūhi vatthūhi?

Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā 'idaṃ kusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'idaṃ akusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho "idaṃ kusalan"ti yathābhūtaṃ nappajānāmi, "idaṃ akusalan"ti yathābhūtaṃ nappajānāmi. Ahañce kho pana "idaṃ kusalan"ti yathābhūtaṃ appajānanto, "idaṃ akusalan"ti yathābhūtaṃ appajānanto, "idaṃ kusalan"ti vā byākareyyaṃ, "idaṃ akusalan"ti vā byākareyyaṃ, taṃ mamassa musā. Yaṃ mamassa musā, so mamassa vighāto. Yo mamassa vighāto so mamassa antarāyo'ti. Iti so musāvādabhayā musāvādaparijegucchā nevidaṃ kusalanti byākaroti, na panidaṃ akusalanti byākaroti, tattha tattha pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ: 'evantipi me no; tathātipi me no; aññathātipi me no; notipi me no; no notipi me no'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ. (1: 13)

Dutiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā 'idaṃ kusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'idaṃ akusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho "idaṃ kusalan"ti yathābhūtaṃ nappajānāmi, "idaṃ akusalan"ti yathābhūtaṃ nappajānāmi. Ahañce kho pana "idaṃ kusalan"ti yathābhūtaṃ appajānanto, "idaṃ akusalan"ti yathābhūtaṃ appajānanto, "idaṃ kusalan"ti vā byākareyyaṃ, "idaṃ akusalan"ti vā byākareyyaṃ, tattha me assa chando vā rāgo vā doso vā paṭigho vā. Yattha me assa chando vā rāgo vā doso vā paṭigho

vā, taṃ mamassa upādānaṃ. Yaṃ mamassa upādānaṃ, so mamassa vighāto. Yo mamassa vighāto, so mamassa antarāyo'ti. Iti so upādānabhayā upādānaparijegucchā nevidaṃ kusalanti byākaroti, na panidaṃ akusalanti byākaroti, tattha tattha pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ: 'evantipi me no; tathātipi me no; aññathātipi me no; notipi me no; no notipi me no'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ. (2: 14)

Tatiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā 'idaṃ kusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti, 'idaṃ akusalan'ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho "idaṃ kusalan"ti yathābhūtaṃ nappajānāmi, "idaṃ akusalan"ti yathābhūtaṃ nappajānāmi. Ahañce kho pana "idaṃ kusalan"ti yathābhūtaṃ appajānanto "idaṃ akusalan"ti yathābhūtaṃ appajānanto "idaṃ kusalan"ti vā byākareyyaṃ, "idaṃ akusalan"ti vā byākareyyaṃ; santi hi kho samaṇabrāhmaṇā paṇḍitā nipuṇā kataparappavādā vālavedhirūpā, te bhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni, te maṃ tattha samanuyuñjeyyuṃ samanugāheyyuṃ samanubhāseyyuṃ. Ye maṃ tattha samanuyuñjeyyuṃ samanugāheyyuṃ samanubhāseyyuṃ, tesāhaṃ na sampāyeyyaṃ. Yesāhaṃ na sampāyeyyaṃ, so mamassa vighāto. Yo mamassa vighāto, so mamassa antarāyo'ti. Iti so anuyogabhayā anuyogaparijegucchā nevidaṃ kusalanti byākaroti, na panidaṃ akusalanti byākaroti, tattha tattha pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ: 'evantipi me no; tathātipi me no; aññathātipi me no; notipi me no; no notipi me no'ti. Idaṃ, bhikkhave, tatiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ. (3: 15)

Catutthe ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā mando hoti momūho. So mandattā momūhattā tattha tattha pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ:

‘atthi paro loko’ti iti ce maṃ pucchasi, ‘atthi paro loko’ti iti ce me assa, ‘atthi paro loko’ti iti te naṃ byākareyyaṃ, ‘evantipi me no, tathātipi me no, aññathātipi me no, notipi me no, no notipi me no’ti. ‘Natthi paro loko … pe … ‘atthi ca natthi ca paro loko … pe … ‘nevatthi na natthi paro loko … pe … ‘atthi sattā opapātikā … pe … ‘natthi sattā opapātikā … pe … ‘atthi ca natthi ca sattā opapātikā … pe … ‘nevatthi na natthi sattā opapātikā … pe … ‘atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko … pe … ‘natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko … pe … ‘atthi ca natthi ca sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko … pe … ‘nevatthi na natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko … pe … ‘hoti tathāgato paraṃ maraṇā … pe … ‘na hoti tathāgato paraṃ maraṇā … pe … ‘hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā … pe … ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti iti ce maṃ pucchasi, ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti iti ce me assa, ‘neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā’ti iti te naṃ byākareyyaṃ, ‘evantipi me no, tathātipi me no, aññathātipi me no, notipi me no, no notipi me no’ti. Idaṃ, bhikkhave, catutthaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ. (4: 16)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ catūhi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ, sabbe te imeheva catūhi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena, natthi ito bahiddhā … pe … yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.1.5. Adhiccasamuppannavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti dvīhi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti dvīhi vatthūhi?

Santi, bhikkhave, asaññasattā nāma devā. Saññuppādā ca pana te devā tamhā kāyā cavanti. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhikkhave, vijjati,

yaṃ aññataro satto tamhā kāyā cavitvā itthattaṃ āgacchati. Itthattaṃ āgato samāno agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. Agārasmā anagāriyaṃ pabbajito samāno ātappamanvāya padhānamanvāya anuyogamanvāya appamādamanvāya sammāmanasikāramanvāya tathārūpaṃ cetosamādhiṃ phusati, yathāsamāhite citte saññuppādaṃ anussarati, tato paraṃ nānussarati. So evamāha: 'adhiccasamuppanno attā ca loko ca. Taṃ kissa hetu? Ahañhi pubbe nāhosiṃ, somhi etarahi ahutvā santatāya pariṇato'ti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti. (1: 17)

Dutiye ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti? Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā takkī hoti vīmaṃsī. So takkapariyāhataṃ vīmaṃsānucaritaṃ sayampaṭibhānaṃ evamāha: 'adhiccasamuppanno attā ca loko cā'ti. Idaṃ, bhikkhave, dutiyaṃ ṭhānaṃ, yaṃ āgamma yaṃ ārabbha eke samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti. (2: 18)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti dvīhi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti, sabbe te imeheva dvīhi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena, natthi ito bahiddhā ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti aṭṭhārasahi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantamārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti, sabbe te imeheva aṭṭhārasahi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena, natthi ito bahiddhā.

Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato pajānāti: 'ime diṭṭhiṭṭhānā evaṅgahitā evaṃparāmaṭṭhā evaṅgatikā bhavanti evaṃabhisamparāyā'ti. Tañca tathāgato pajānāti, tato ca uttaritaraṃ pajānāti, tañca pajānanaṃ na parāmasati, aparāmasato cassa paccattaññeva nibbuti viditā. Vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca

yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto, bhikkhave, tathāgato.

Ime kho te, bhikkhave, dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

Dutiyabhāṇavāro.

3.2. Aparantakappika

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino, aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti catucattārīsāya vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti catucattārīsāya vatthūhi?

3.2.1. Saññīvāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti soḷasahi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti soḷasahi vatthūhi?

'Rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā saññī'ti naṃ paññapenti. (1: 19)

'Arūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā saññī'ti naṃ paññapenti. (2: 20)

'Rūpī ca arūpī ca attā hoti ... pe .... (3: 21)

'Nevarūpī nārūpī attā hoti .... (4: 22)

'Antavā attā hoti .... (5: 23)

'Anantavā attā hoti .... (6: 24)

'Antavā ca anantavā ca attā hoti .... (7: 25)

'Nevantavā nānantavā attā hoti .... (8: 26)

'Ekattasaññī attā hoti .... (9: 27)

'Nānattasaññī attā hoti .... (10: 28)

'Parittasaññī attā hoti .... (11: 29)

'Appamāṇasaññī attā hoti .... (12: 30)

'Ekantasukhī attā hoti .... (13: 31)

'Ekantadukkhī attā hoti .... (14: 32)

‘Sukhadukkhī attā hoti .... (15: 33)

‘Adukkhamasukhī attā hoti arogo paraṃ maraṇā saññī’ti naṃ paññapenti. (16: 34)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti soḷasahi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti, sabbe te imeheva soḷasahi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena, natthi ito bahiddhā ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.2.2. Asaññīvāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā asaññīvādā uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha uddhamāghātanikā asaññīvādā uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi?

‘Rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā asaññī’ti naṃ paññapenti. (1: 35)

‘Arūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā asaññī’ti naṃ paññapenti. (2: 36)

‘Rūpī ca arūpī ca attā hoti ... pe .... (3: 37)

‘Nevarūpī nārūpī attā hoti .... (4: 38)

‘Antavā attā hoti .... (5: 39)

‘Anantavā attā hoti .... (6: 40)

‘Antavā ca anantavā ca attā hoti .... (7: 41)

‘Nevantavā nānantavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā asaññī’ti naṃ paññapenti. (8: 42)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā asaññīvādā uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā uddhamāghātanikā asaññīvādā uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti, sabbe te imeheva aṭṭhahi vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena, natthi ito bahiddhā ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.2.3. Nevasaññīnāsaññīvāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsañ uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha uddhamāghātanikā nevasaññīnāsaññīvādā uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi?

'Rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā nevasaññīnāsaññī'ti naṃ paññapenti. (1: 43)

'Arūpī attā hoti ... pe .... (2: 44)

'Rūpī ca arūpī ca attā hoti .... (3: 45)

'Nevarūpī nārūpī attā hoti .... (4: 46)

'Antavā attā hoti .... (5: 47)

'Anantavā attā hoti .... (6: 48)

'Antavā ca anantavā ca attā hoti .... (7: 49)

'Nevantavā nānantavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā nevasaññīnāsaññī'ti naṃ paññapenti. (8: 50)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsaññīvādā uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsaññīvādā uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti, sabbe te imeheva aṭṭhahi vatthūhi ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.2.4. Ucchedavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti sattahi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti sattahi vatthūhi?

Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: 'yato kho, bho, ayaṃ attā rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (1: 51)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā dibbo rūpī kāmāvacaro kabaḷīkārāhārab-

hakkho. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (2: 52)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā dibbo rūpī manomayo sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (3: 53)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā "ananto ākāso"ti ākāsānañcāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (4: 54)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma "anantaṃ viññāṇan"ti viññāṇañcāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (5: 55)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, so attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma "natthi kiñcī"ti ākiñcaññāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā

sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (6: 56)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma "santametaṃ paṇītametan"ti nevasaññānāsaññāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati, na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī'ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7: 57)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti sattahi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti, sabbe te imeheva sattahi vatthūhi ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

3.2.5. Diṭṭhadhammanibbānavāda

Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti pañcahi vatthūhi. Te ca bhonto samaṇabrāhmaṇā kimāgamma kimārabbha diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti pañcahi vatthūhi?

Idha, bhikkhave, ekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhi: 'yato kho, bho, ayaṃ attā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hotī'ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti. (1: 58)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hoti. Taṃ kissa hetu? Kāmā hi, bho, aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā, tesaṃ vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Yato kho, bho, ayaṃ attā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hotī'ti. Ittheke

sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti. (2: 59)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hoti. Taṃ kissa hetu? Yadeva tattha vitakkitaṃ vicāritaṃ, etenetaṃ oḷārikaṃ akkhāyati. Yato kho, bho, ayaṃ attā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hotī'ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti. (3: 60)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hoti. Taṃ kissa hetu? Yadeva tattha pītigataṃ cetaso uppilāvitattaṃ, etenetaṃ oḷārikaṃ akkhāyati. Yato kho, bho, ayaṃ attā pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti "upekkhako satimā sukhavihārī"ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hotī'ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti. (4: 61)

Tamañño evamāha: 'atthi kho, bho, eso attā, yaṃ tvaṃ vadesi, neso natthīti vadāmi; no ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hoti. Taṃ kissa hetu? Yadeva tattha sukhamiti cetaso ābhogo, etenetaṃ oḷārikaṃ akkhāyati. Yato kho, bho, ayaṃ attā sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ patto hotī'ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti. (5: 62)

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti pañcahi vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti, sabbe te imeheva pañcahi vatthūhi ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti catucattārīsāya vatthūhi. Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti, sabbe te imeheva catucattārīsāya vatthūhi ... pe ... yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

Imehi kho te, bhikkhave, samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā ca aparantakappikā ca pubbantāparantakappikā ca pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti dvāsaṭṭhiyā vatthūhi.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā pubbantakappikā vā aparantakappikā vā pubbantāparantakappikā vā pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti, sabbe te imeheva dvāsaṭṭhiyā vatthūhi, etesaṃ vā aññatarena; natthi ito bahiddhā.

Tayidaṃ, bhikkhave, tathāgato pajānāti: 'ime diṭṭhiṭṭhānā evaṅgahitā evaṃparāmaṭṭhā evaṅgatikā bhavanti evaṃabhisamparāyā'ti. Tañca tathāgato pajānāti, tato ca uttaritaraṃ pajānāti, tañca pajānanaṃ na parāmasati, aparāmasato cassa paccattaññeva nibbuti viditā. Vedanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādāvimutto, bhikkhave, tathāgato.

Ime kho te, bhikkhave, dhammā gambhīrā duddasā duranubodhā santā paṇītā atakkāvacarā nipuṇā paṇḍitavedanīyā, ye tathāgato sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, yehi tathāgatassa yathābhuccaṃ vaṇṇaṃ sammā vadamānā vadeyyuṃ.

4. Attālokapaññattivatthu

4.1. Paritassitavipphanditavāra

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇā-

naṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti catūhi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ catūhi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti dvīhi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti aṭṭhārasahi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti soḷasahi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā asaññīvādā uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsaññīv uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti sattahi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayi-

taṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti pañcahi vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti catucattārīsāya vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā ca aparantakappikā ca pubbantāparantakappikā ca pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti dvāsaṭṭhiyā vatthūhi, tadapi tesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ ajānataṃ apassataṃ vedayitaṃ taṇhāgatānaṃ paritassitavipphanditameva.

4.2. Phassapaccayāvāra

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti catūhi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ catūhi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti dvīhi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti aṭṭhārasahi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti soḷasahi vatthūhi,

tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā asaññīvādā uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsaññīv uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti sattahi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti pañcahi vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti catucattārīsāya vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā ca aparantakappikā ca pubbantāparantakappikā ca pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti dvāsaṭṭhiyā vatthūhi, tadapi phassapaccayā.

4.3. Netaṃṭhānaṃvijjativāra

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ekaccaṃ sassataṃ ekaccaṃ asassataṃ attānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā antānantikā antānantaṃ lokassa paññapenti catūhi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā tattha tattha pañhaṃ puṭṭhā samānā vācāvikkhepaṃ āpajjanti amarāvikkhepaṃ catūhi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā adhiccasamuppannaṃ attānañca lokañca paññapenti dvīhi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā pubbantānudiṭṭhino pubbantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti aṭṭhārasahi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā saññīvādā uddhamāghātanaṃ saññiṃ attānaṃ paññapenti soḷasahi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā asaññīvādā, uddhamāghātanaṃ asaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsa uddhamāghātanaṃ nevasaññīnāsaññiṃ attānaṃ paññapenti aṭṭhahi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti sattahi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammanibbānavādā sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti pañcahi vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā aparantānudiṭṭhino aparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti catucattārīsāya vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā ca aparantakappikā ca pubbantāparantakappikā ca pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti dvāsaṭṭhiyā vatthūhi, te vata aññatra phassā paṭisaṃvedissantīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

4.4. Diṭṭhigatikādhiṭṭhānavaṭṭakathā

Tatra, bhikkhave, ye te samaṇabrāhmaṇā sassatavādā sassataṃ at-

tānañca lokañca paññapenti catūhi vatthūhi, yepi te samaṇabrāhmaṇā ekaccasassatikā ekaccaasassatikā ... pe ... yepi te samaṇabrāhmaṇā antānantikā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā amarāvikkhepikā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā adhiccasamuppannikā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā saññīvādā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā asaññīvādā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā uddhamāghātanikā nevasaññīnāsaññīvādā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā ucchedavādā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā diṭṭhadhammanibbānavādā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā aparantakappikā ... yepi te samaṇabrāhmaṇā pubbantakappikā ca aparantakappikā ca pubbantāparantakappikā ca pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti dvāsaṭṭhiyā vatthūhi, sabbe te chahi phassāyatanehi phussa phussa paṭisaṃvedenti tesaṃ vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti.

5. Vivaṭṭakathādi

Yato kho, bhikkhave, bhikkhu channaṃ phassāyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ imehi sabbeheva uttaritaraṃ pajānāti.

Ye hi keci, bhikkhave, samaṇā vā brāhmaṇā vā pubbantakappikā vā aparantakappikā vā pubbantāparantakappikā vā pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti, sabbe te imeheva dvāsaṭṭhiyā vatthūhi antojālīkatā, ettha sitāva ummujjamānā ummujjanti, ettha pariyāpannā antojālīkatāva ummujjamānā ummujjanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, dakkho kevaṭṭo vā kevaṭṭantevāsī vā sukhumacchikena jālena parittaṃ udakadahaṃ otthareyya. Tassa evamassa: ‘ye kho keci imasmiṃ udakadahe oḷārikā pāṇā, sabbe te antojālīkatā. Ettha sitāva ummujjamānā ummujjanti; ettha pariyāpannā antojālīkatāva ummujjamānā ummujjantī’ti; evameva kho, bhikkhave, ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā pubbantakappikā vā aparantakappikā vā pubbantāparantakappikā vā pubbantāparantānudiṭṭhino pubbantāparantaṃ ārabbha anekavihitāni adhimuttipadāni abhivadanti, sabbe te imeheva dvāsaṭṭhiyā vatthūhi antojālīkatā ettha sitāva ummujjamānā

ummujjanti, ettha pariyāpannā antojālīkatāva ummujjamānā ummujjanti.

Ucchinnabhavanettiko, bhikkhave, tathāgatassa kāyo tiṭṭhati. Yāvassa kāyo ṭhassati, tāva naṃ dakkhanti devamanussā. Kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā na naṃ dakkhanti devamanussā.

Seyyathāpi, bhikkhave, ambapiṇḍiyā vaṇṭacchinnāya yāni kānici ambāni vaṇṭapaṭibandhāni, sabbāni tāni tadanvayāni bhavanti; evameva kho, bhikkhave, ucchinnabhavanettiko tathāgatassa kāyo tiṭṭhati, yāvassa kāyo ṭhassati, tāva naṃ dakkhanti devamanussā, kāyassa bhedā uddhaṃ jīvitapariyādānā na naṃ dakkhanti devamanussā"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante, ko nāmo ayaṃ, bhante, dhammapariyāyo"ti? "Tasmātiha tvaṃ, ānanda, imaṃ dhammapariyāyaṃ atthajālantipi naṃ dhārehi, dhammajālantipi naṃ dhārehi, brahmajālantipi naṃ dhārehi, diṭṭhijālantipi naṃ dhārehi, anuttaro saṅgāmavijayotipi naṃ dhārehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne dasasahassī lokadhātu akampitthāti.

Brahmajālasuttaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Dīgha Nikāya 15

Mahānidānasutta

1. Paṭiccasamuppāda

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kurūsu viharati kammāsadhammaṃ nāma kurūnaṃ nigamo. Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ, bhante, abbhutaṃ, bhante. Yāva gambhīro cāyaṃ, bhante, paṭiccasamuppādo gambhīrāvabhāso ca, atha ca pana me uttānakuttānako viya khāyatī"ti. "Mā hevaṃ, ānanda, avaca, mā hevaṃ, ānanda, avaca. Gambhīro cāyaṃ, ānanda, paṭiccasamuppādo gambhīrāvabhāso ca. Etassa, ānanda, dhammassa ananubodhā appaṭivedhā evamayaṃ pajā tantākulakajātā kulagaṇṭhikajātā muñjapabbajabhūtā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ saṃsāraṃ nātivattati.

'Atthi idappaccayā jarāmaraṇan'ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa

vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā jarāmaraṇan’ti iti ce vadeyya, ‘jātipaccayā jarāmaraṇan’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā jātī’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā jātī’ti iti ce vadeyya, ‘bhavapaccayā jātī’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā bhavo’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā bhavo’ti iti ce vadeyya, ‘upādānapaccayā bhavo’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā upādānan’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā upādānan’ti iti ce vadeyya, ‘taṇhāpaccayā upādānan’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā taṇhā’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā taṇhā’ti iti ce vadeyya, ‘vedanāpaccayā taṇhā’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā vedanā’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā vedanā’ti iti ce vadeyya, ‘phassapaccayā vedanā’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā phasso’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā phasso’ti iti ce vadeyya, ‘nāmarūpapaccayā phasso’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā nāmarūpan’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā nāmarūpan’ti iti ce vadeyya, ‘viññāṇapaccayā nāmarūpan’ti iccassa vacanīyaṃ.

‘Atthi idappaccayā viññāṇan’ti iti puṭṭhena satā, ānanda, atthītissa vacanīyaṃ. ‘Kiṃpaccayā viññāṇan’ti iti ce vadeyya, ‘nāmarūpapaccayā viññāṇan’ti iccassa vacanīyaṃ.

Iti kho, ānanda, nāmarūpapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

‘Jātipaccayā jarāmaraṇan’ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Jāti ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kas-

saci kimhici, seyyathidaṃ— devānaṃ vā devattāya, gandhabbānaṃ vā gandhabbattāya, yakkhānaṃ vā yakkhattāya, bhūtānaṃ vā bhūtattāya, manussānaṃ vā manussattāya, catuppadānaṃ vā catuppadattāya, pakkhīnaṃ vā pakkhittāya, sarīsapānaṃ vā sarīsapattāya, tesaṃ tesañca hi, ānanda, sattānaṃ tadattāya jāti nābhavissa. Sabbaso jātiyā asati jātinirodhā api nu kho jarāmaraṇaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo jarāmaraṇassa, yadidaṃ jāti.

'Bhavapaccayā jātī'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā bhavapaccayā jāti. Bhavo ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, seyyathidaṃ—kāmabhavo vā rūpabhavo vā arūpabhavo vā, sabbaso bhave asati bhavanirodhā api nu kho jāti paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo jātiyā, yadidaṃ bhavo.

'Upādānapaccayā bhavo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā upādānapaccayā bhavo. Upādānañca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, seyyathidaṃ— kāmupādānaṃ vā diṭṭhupādānaṃ vā sīlabbatupādānaṃ vā attavādupādānaṃ vā, sabbaso upādāne asati upādānanirodhā api nu kho bhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo bhavassa, yadidaṃ upādānaṃ.

'Taṇhāpaccayā upādānan'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā taṇhāpaccayā upādānaṃ. Taṇhā ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, seyyathidaṃ— rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā, sabbaso taṇhāya asati taṇhānirodhā api nu kho upādānaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo upādānassa, yadidaṃ taṇhā.

'Vedanāpaccayā taṇhā'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā vedanāpaccayā taṇhā. Vedanā ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, seyyathidaṃ— cakkhusamphassajā vedanā sotasamphassajā

vedanā ghānasamphassajā vedanā jivhāsamphassajā vedanā kāyasamphassajā vedanā manosamphassajā vedanā, sabbaso vedanāya asati vedanānirodhā api nu kho taṇhā paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo taṇhāya, yadidaṃ vedanā.

Iti kho panetaṃ, ānanda, vedanaṃ paṭicca taṇhā, taṇhaṃ paṭicca pariyesanā, pariyesanaṃ paṭicca lābho, lābhaṃ paṭicca vinicchayo, vinicchayaṃ paṭicca chandarāgo, chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānaṃ, ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho, pariggahaṃ paṭicca macchariyaṃ, macchariyaṃ paṭicca ārakkho. Ārakkhādhikaraṇaṃ daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti.

'Ārakkhādhikaraṇaṃ daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavantī'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā ārakkhādhikaraṇaṃ daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti. Ārakkho ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso ārakkhe asati ārakkhanirodhā api nu kho daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhaveyyun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādānaṃ anekesaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ sambhavāya yadidaṃ ārakkho.

'Macchariyaṃ paṭicca ārakkho'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā macchariyaṃ paṭicca ārakkho. Macchariyañca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso macchariye asati macchariyanirodhā api nu kho ārakkho paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo ārakkhassa, yadidaṃ macchariyaṃ.

'Pariggahaṃ paṭicca macchariyan'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā pariggahaṃ paṭicca macchariyaṃ. Pariggaho ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ

sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso pariggahe asati pariggahanirodhā api nu kho macchariyaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo macchariyassa, yadidaṃ pariggaho.

'Ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho. Ajjhosānañca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso ajjhosāne asati ajjhosānanirodhā api nu kho pariggaho paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo pariggahassa—yadidaṃ ajjhosānaṃ.

'Chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānan'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānaṃ. Chandarāgo ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso chandarāge asati chandarāganirodhā api nu kho ajjhosānaṃ paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo ajjhosānassa, yadidaṃ chandarāgo.

'Vinicchayaṃ paṭicca chandarāgo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā vinicchayaṃ paṭicca chandarāgo. Vinicchayo ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso vinicchaye asati vinicchayanirodhā api nu kho chandarāgo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo chandarāgassa, yadidaṃ vinicchayo.

'Lābhaṃ paṭicca vinicchayo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā lābhaṃ paṭicca vinicchayo. Lābho ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, sabbaso lābhe asati lābhanirodhā api nu kho vinicchayo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo vinicchayassa, yadidaṃ lābho.

'Pariyesanaṃ paṭicca lābho'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā pariyesanaṃ paṭicca lābho. Pariyesanā ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sab-

baṃ kassaci kimhici, sabbaso pariyesanāya asati pariyesanānirodhā api nu kho lābho paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo lābhassa, yadidaṃ pariyesanā.

'Taṇhaṃ paṭicca pariyesanā'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā taṇhaṃ paṭicca pariyesanā. Taṇhā ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, seyyathidaṃ— kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā, sabbaso taṇhāya asati taṇhānirodhā api nu kho pariyesanā paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo pariyesanāya, yadidaṃ taṇhā. Iti kho, ānanda, ime dve dhammā dvayena vedanāya ekasamosaraṇā bhavanti.

'Phassapaccayā vedanā'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā phassapaccayā vedanā. Phasso ca hi, ānanda, nābhavissa sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ kassaci kimhici, seyyathidaṃ— cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso, sabbaso phasse asati phassanirodhā api nu kho vedanā paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo vedanāya, yadidaṃ phasso.

'Nāmarūpapaccayā phasso'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā nāmarūpapaccayā phasso. Yehi, ānanda, ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi yehi uddesehi nāmakāyassa paññatti hoti, tesu ākāresu tesu liṅgesu tesu nimittesu tesu uddesesu asati api nu kho rūpakāye adhivacanasamphasso paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yehi, ānanda, ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi yehi uddesehi rūpakāyassa paññatti hoti, tesu ākāresu ... pe ... tesu uddesesu asati api nu kho nāmakāye paṭighasamphasso paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yehi, ānanda, ākārehi ... pe ... yehi uddesehi nāmakāyassa ca rūpakāyassa ca paññatti hoti, tesu ākāresu ... pe ... tesu uddesesu asati api nu kho adhivacanasamphasso vā paṭighasamphasso vā paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yehi, ānanda, ākārehi ... pe ... yehi uddesehi nāmarūpassa paññatti hoti, tesu ākāresu ... pe ... tesu uddesesu asati api nu kho phasso paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo phassassa, yadidaṃ nāmarūpaṃ.

'Viññāṇapaccayā nāmarūpan'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ. Viññāṇañca hi, ānanda, mātukucchismiṃ na okkamissatha, api nu kho nāmarūpaṃ mātukucchismiṃ samuccissathā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Viññāṇañca hi, ānanda, mātukucchismiṃ okkamitvā vokkamissatha, api nu kho nāmarūpaṃ itthattāya abhinibbattissathā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Viññāṇañca hi, ānanda, daharasseva sato vocchijjissatha kumārakassa vā kumārikāya vā, api nu kho nāmarūpaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjissathā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo nāmarūpassa—yadidaṃ viññāṇaṃ.

'Nāmarūpapaccayā viññāṇan'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, tadānanda, imināpetaṃ pariyāyena veditabbaṃ, yathā nāmarūpapaccayā viññāṇaṃ. Viññāṇañca hi, ānanda, nāmarūpe patiṭṭhaṃ na labhissatha, api nu kho āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ dukkhasamudayasambhavo paññāyethā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, eseva hetu etaṃ nidānaṃ esa samudayo esa paccayo viññāṇassa yadidaṃ nāmarūpaṃ. Ettāvatā kho, ānanda, jāyetha vā jīyetha vā mīyetha vā cavetha vā upapajjetha vā. Ettāvatā adhivacanapatho, ettāvatā niruttipatho, ettāvatā paññattipatho, ettāvatā paññāvacaraṃ, ettāvatā vaṭṭaṃ vattati itthattaṃ paññāpanāya yadidaṃ nāmarūpaṃ saha viññāṇena aññamaññapaccayatā pavattati.

2. Attapaññatti

Kittāvatā ca, ānanda, attānaṃ paññapento paññapeti? Rūpiṃ vā hi, ānanda, parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti: 'rūpī me paritto attā'ti. Rūpiṃ vā hi, ānanda, anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti: 'rūpī me ananto attā'ti. Arūpiṃ vā hi, ānanda, parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti: 'arūpī me paritto attā'ti. Arūpiṃ vā hi, ānanda, anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti: 'arūpī me ananto attā'ti.

Tatrānanda, yo so rūpiṃ parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti. Etarahi vā so rūpiṃ parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, tattha bhāviṃ vā so rūpiṃ parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa hoti. Evaṃ

santaṃ kho, ānanda, rūpiṃ parittattānudiṭṭhi anusetīti iccālaṃ vacanāya.

Tatrānanda, yo so rūpiṃ anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti. Etarahi vā so rūpiṃ anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, tattha bhāviṃ vā so rūpiṃ anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, rūpiṃ anantattānudiṭṭhi anusetīti iccālaṃ vacanāya.

Tatrānanda, yo so arūpiṃ parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti. Etarahi vā so arūpiṃ parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, tattha bhāviṃ vā so arūpiṃ parittaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, arūpiṃ parittattānudiṭṭhi anusetīti iccālaṃ vacanāya.

Tatrānanda, yo so arūpiṃ anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti. Etarahi vā so arūpiṃ anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, tattha bhāviṃ vā so arūpiṃ anantaṃ attānaṃ paññapento paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, arūpiṃ anantattānudiṭṭhi anusetīti iccālaṃ vacanāya. Ettāvatā kho, ānanda, attānaṃ paññapento paññapeti.

3. Naattapaññatti

Kittāvatā ca, ānanda, attānaṃ na paññapento na paññapeti? Rūpiṃ vā hi, ānanda, parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti: 'rūpī me paritto attā'ti. Rūpiṃ vā hi, ānanda, anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti: 'rūpī me ananto attā'ti. Arūpiṃ vā hi, ānanda, parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti: 'arūpī me paritto attā'ti. Arūpiṃ vā hi, ānanda, anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti: 'arūpī me ananto attā'ti.

Tatrānanda, yo so rūpiṃ parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti. Etarahi vā so rūpiṃ parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, tattha bhāviṃ vā so rūpiṃ parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa na hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, rūpiṃ parittattānudiṭṭhi nānusetīti iccālaṃ vacanāya.

Tatrānanda, yo so rūpiṃ anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti.

Etarahi vā so rūpiṃ anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, tattha bhāviṃ vā so rūpiṃ anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa na hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, rūpiṃ anantattānudiṭṭhi nānusetīti iccālaṃ vacanāya.

Tatrānanda, yo so arūpiṃ parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti. Etarahi vā so arūpiṃ parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, tattha bhāviṃ vā so arūpiṃ parittaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa na hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, arūpiṃ parittattānudiṭṭhi nānusetīti iccālaṃ vacanāya.

Tatrānanda, yo so arūpiṃ anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti. Etarahi vā so arūpiṃ anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, tattha bhāviṃ vā so arūpiṃ anantaṃ attānaṃ na paññapento na paññapeti, 'atathaṃ vā pana santaṃ tathattāya upakappessāmī'ti iti vā panassa na hoti. Evaṃ santaṃ kho, ānanda, arūpiṃ anantattānudiṭṭhi nānusetīti iccālaṃ vacanāya. Ettāvatā kho, ānanda, attānaṃ na paññapento na paññapeti.

4. Attasamanupassanā

Kittāvatā ca, ānanda, attānaṃ samanupassamāno samanupassati? Vedanaṃ vā hi, ānanda, attānaṃ samanupassamāno samanupassati: 'vedanā me attā'ti. 'Na heva kho me vedanā attā, appaṭisaṃvedano me attā'ti iti vā hi, ānanda, attānaṃ samanupassamāno samanupassati. 'Na heva kho me vedanā attā, nopi appaṭisaṃvedano me attā, attā me vediyati, vedanādhammo hi me attā'ti iti vā hi, ānanda, attānaṃ samanupassamāno samanupassati.

Tatrānanda, yo so evamāha: 'vedanā me attā'ti, so evamassa vacanīyo: 'tisso kho imā, āvuso, vedanā—sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā. Imāsaṃ kho tvaṃ tissannaṃ vedanānaṃ katamaṃ attato samanupassasī'ti? Yasmiṃ, ānanda, samaye sukhaṃ vedanaṃ vedeti, neva tasmiṃ samaye dukkhaṃ vedanaṃ vedeti, na adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedeti; sukhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Yasmiṃ, ānanda, samaye dukkhaṃ vedanaṃ vedeti, neva tasmiṃ samaye sukhaṃ vedanaṃ vedeti, na adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedeti; dukkhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. Yas-

miṃ, ānanda, samaye adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedeti, neva tasmiṃ samaye sukhaṃ vedanaṃ vedeti, na dukkhaṃ vedanaṃ vedeti; adukkhamasukhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti.

Sukhāpi kho, ānanda, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Dukkhāpi kho, ānanda, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Adukkhamasukhāpi kho, ānanda, vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Tassa sukhaṃ vedanaṃ vediyamānassa 'eso me attā'ti hoti. Tassāyeva sukhāya vedanāya nirodhā 'byagā me attā'ti hoti. Dukkhaṃ vedanaṃ vediyamānassa 'eso me attā'ti hoti. Tassāyeva dukkhāya vedanāya nirodhā 'byagā me attā'ti hoti. Adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyamānassa 'eso me attā'ti hoti. Tassāyeva adukkhamasukhāya vedanāya nirodhā 'byagā me attā'ti hoti. Iti so diṭṭheva dhamme aniccasukhadukkhavokiṇṇaṃ uppādavayadhammaṃ attānaṃ samanupassamāno samanupassati, yo so evamāha: 'vedanā me attā'ti. Tasmātihānanda, etena petaṃ nakkhamati: 'vedanā me attā'ti samanupassituṃ.

Tatrānanda, yo so evamāha: 'na heva kho me vedanā attā, appaṭisaṃvedano me attā'ti, so evamassa vacanīyo: 'yattha panāvuso, sabbaso vedayitaṃ natthi api nu kho, tattha "ayamahamasmī"ti siyā'"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, etena petaṃ nakkhamati: 'na heva kho me vedanā attā, appaṭisaṃvedano me attā'ti samanupassituṃ.

Tatrānanda, yo so evamāha: 'na heva kho me vedanā attā, nopi appaṭisaṃvedano me attā, attā me vediyati, vedanādhammo hi me attā'ti. So evamassa vacanīyo— vedanā ca hi, āvuso, sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ aparisesā nirujjheyyuṃ. Sabbaso vedanāya asati vedanānirodhā api nu kho tattha 'ayamahamasmī'ti siyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tasmātihānanda, etena petaṃ nakkhamati: 'na heva kho me vedanā attā, nopi appaṭisaṃvedano me attā, attā me vediyati, vedanādhammo hi me attā'ti samanupassituṃ.

Yato kho, ānanda, bhikkhu neva vedanaṃ attānaṃ samanupassati, nopi appaṭisaṃvedanaṃ attānaṃ samanupassati, nopi 'attā me vediyati, vedanādhammo hi me attā'ti samanupassati. So evaṃ na samanupassanto na ca kiñci loke upādiyati, anupādiyaṃ na paritas-

sati, aparitassaṃ paccattaññeva parinibbāyati, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Evaṃ vimuttacittaṃ kho, ānanda, bhikkhuṃ yo evaṃ vadeyya: 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā itissa diṭṭhī'ti, tadakallaṃ. 'Na hoti tathāgato paraṃ maraṇā itissa diṭṭhī'ti, tadakallaṃ. 'Hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā itissa diṭṭhī'ti, tadakallaṃ. 'Neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā itissa diṭṭhī'ti, tadakallaṃ. Taṃ kissa hetu? Yāvatā, ānanda, adhivacanaṃ yāvatā adhivacanapatho, yāvatā nirutti yāvatā niruttipatho, yāvatā paññatti yāvatā paññattipatho, yāvatā paññā yāvatā paññāvacaraṃ, yāvatā vaṭṭaṃ, yāvatā vaṭṭati, tadabhiññāvimutto bhikkhu, tadabhiññāvimuttaṃ bhikkhuṃ 'na jānāti na passati itissa diṭṭhī'ti, tadakallaṃ.

5. Sattaviññāṇaṭṭhiti

Satta kho, ānanda, viññāṇaṭṭhitiyo, dve āyatanāni. Katamā satta? Santānanda, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā, ekacce ca devā, ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti. Santānanda, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyā viññāṇaṭṭhiti. Santānanda, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyā viññāṇaṭṭhiti. Santānanda, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catutthī viññāṇaṭṭhiti. Santānanda, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ pañcamī viññāṇaṭṭhiti. Santānanda, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭhī viññāṇaṭṭhiti. Santānanda, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ sattamī viññāṇaṭṭhiti. Asaññasattāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanameva dutiyaṃ.

Tatrānanda, yāyaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā, ekacce ca devā, ekacce ca vinipātikā. Yo nu kho, ānanda, tañca pajānāti, tassā ca samudayaṃ pajānāti, tassā ca atthaṅgamaṃ pajānāti, tassā ca assādaṃ pajānāti, tassā ca ādīnavaṃ pajānāti, tassā ca nissaraṇaṃ pajānāti, kallaṃ nu tena tadabhinanditun"ti? "No hetaṃ, bhante" ... pe ... "tatrānanda, yamidaṃ asaññasattāyatanaṃ. Yo

nu kho, ānanda, tañca pajānāti, tassa ca samudayaṃ pajānāti, tassa ca atthaṅgamaṃ pajānāti, tassa ca assādaṃ pajānāti, tassa ca ādīnavaṃ pajānāti, tassa ca nissaraṇaṃ pajānāti, kallaṃ nu tena tadabhinanditun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Tatrānanda, yamidaṃ nevasaññānāsaññāyatanaṃ. Yo nu kho, ānanda, tañca pajānāti, tassa ca samudayaṃ pajānāti, tassa ca atthaṅgamaṃ pajānāti, tassa ca assādaṃ pajānāti, tassa ca ādīnavaṃ pajānāti, tassa ca nissaraṇaṃ pajānāti, kallaṃ nu tena tadabhinanditun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yato kho, ānanda, bhikkhu imāsañca sattannaṃ viññāṇaṭṭhitīnaṃ imesañca dvinnaṃ āyatanānaṃ samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā anupādā vimutto hoti, ayaṃ vuccatānanda, bhikkhu paññāvimutto.

6. Aṭṭhavimokkha

Aṭṭha kho ime, ānanda, vimokkhā. Katame aṭṭha? Rūpī rūpāni passati ayaṃ paṭhamo vimokkho. Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati, ayaṃ dutiyo vimokkho. Subhanteva adhimutto hoti, ayaṃ tatiyo vimokkho. Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ catuttho vimokkho. Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ pañcamo vimokkho. Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ chaṭṭho vimokkho. Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati, ayaṃ sattamo vimokkho. Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati, ayaṃ aṭṭhamo vimokkho. Ime kho, ānanda, aṭṭha vimokkhā.

Yato kho, ānanda, bhikkhu ime aṭṭha vimokkhe anulomampi samāpajjati, paṭilomampi samāpajjati, anulomapaṭilomampi samāpajjati, yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, ayaṃ vuccatānanda, bhikkhu ubhatobhāgavimutto. Imāya ca, ānanda, ubhatobhāgavimuttiyā aññā ubhatobhāgavimutti uttaritarā vā paṇītatarā vā natthī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahānidānasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Dīgha Nikāya 33

Saṅgītisutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā mallesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena pāvā nāma mallānaṃ nagaraṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā pāvāyaṃ viharati cundassa kammāraputtassa ambavane.

Tena kho pana samayena pāveyyakānaṃ mallānaṃ ubbhatakaṃ nāma navaṃ sandhāgāraṃ acirakāritaṃ hoti anajjhāvuṭṭhaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Assosuṃ kho pāveyyakā mallā: "bhagavā kira mallesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi pāvaṃ anuppatto pāvāyaṃ viharati cundassa kammāraputtassa ambavane"ti. Atha kho pāveyyakā mallā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho pāveyyakā mallā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "idha, bhante, pāveyyakānaṃ mallānaṃ ubbhatakaṃ nāma navaṃ sandhāgāraṃ acirakāritaṃ hoti anajjhāvuṭṭhaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Tañca kho, bhante, bhagavā paṭhamaṃ paribhuñjatu, bhagavatā paṭhamaṃ paribhuttaṃ pacchā pāveyyakā mallā paribhuñjissanti. Tadassa pāveyyakānaṃ mallānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Adhivāsesi kho bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho pāveyyakā mallā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena sandhāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sabbasantharim sandhāgāraṃ santharitvā bhagavato āsanāni paññāpetvā udakamaṇikaṃ patiṭṭhapetvā telapadīpaṃ āropetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho te pāveyyakā mallā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "sabbasantharisanthataṃ, bhante, sandhāgāraṃ, bhagavato āsanāni paññattāni, udakamaṇiko patiṭṭhāpito, telapadīpo āropito. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena

yena sandhāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā sandhāgāraṃ pavisitvā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi. Bhikkhusaṅghopi kho pāde pakkhāletvā sandhāgāraṃ pavisitvā pacchimaṃ bhittiṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Pāveyyakāpi kho mallā pāde pakkhāletvā sandhāgāraṃ pavisitvā puratthimaṃ bhittiṃ nissāya pacchimābhimukhā nisīdiṃsu bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Atha kho bhagavā pāveyyake malle bahudeva rattiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uyyojesi: "abhikkantā kho, vāseṭṭhā, ratti. Yassadāni tumhe kālaṃ maññathā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho pāveyyakā mallā bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu.

Atha kho bhagavā acirapakkantesu pāveyyakesu mallesu tuṇhībhūtaṃ tuṇhībhūtaṃ bhikkhusaṃghaṃ anuviloketvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "vigatathinamiddho kho, sāriputta, bhikkhusaṃgho. Paṭibhātu taṃ, sāriputta, bhikkhūnaṃ dhammīkathā. Piṭṭhi me āgilāyati. Tamahaṃ āyamissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sāriputto bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññāpetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappesi pāde pādaṃ accādhāya, sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasi karitvā.

Tena kho pana samayena nigaṇṭho nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato hoti. Tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti: "na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ājānissasi. Micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno. Sahitaṃ me, asahitaṃ te. Purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchāvacanīyaṃ pure avaca. Adhiciṇṇaṃ te viparāvattaṃ, āropito te vādo, niggahito tvamasi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosī"ti. Vadhoyeva kho maññe nigaṇṭhesu nāṭaputtiyesu vattati. Yepi nigaṇṭhassa nāṭaputtassa sāvakā gihī odātavasanā, tepi nigaṇṭhesu nāṭaputtiyesu nibbinnarūpā virattarūpā paṭivānarūpā, yathā taṃ durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite bhinnathūpe appaṭisaraṇe.

Atha kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: "nigaṇṭho, āvuso, nāṭaputto pāvāyaṃ adhunākālaṅkato, tassa kālaṃkiriyāya bhinnā nigaṇṭhā dvedhikajātā ... pe ... bhinnathūpe appaṭisaraṇe. Evañhetaṃ, āvuso, hoti durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasaṃvattanike asammāsambuddhappavedite. Ayaṃ kho panāvuso, amhākaṃ bhagavatā dhammo svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ, na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Katamo cāvuso, amhākaṃ bhagavatā dhammo svākkhāto suppavedito niyyāniko upasamasaṃvattaniko sammāsambuddhappavedito; yattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ, na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ?

1. Ekaka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena eko dhammo sammadakkhāto. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ, na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katamo eko dhammo? Sabbe sattā āhāraṭṭhitikā. Sabbe sattā saṅkhāraṭṭhitikā. Ayaṃ kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena eko dhammo sammadakkhāto. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ, na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

2. Duka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dve dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ, na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame dve?

Nāmañca rūpañca. (1)

Avijjā ca bhavataṇhā ca. (2)

Bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca. (3)
Ahirikañca anottappañca. (4)
Hirī ca ottappañca. (5)
Dovacassatā ca pāpamittatā ca. (6)
Sovacassatā ca kalyāṇamittatā ca. (7)
Āpattikusalatā ca āpattivuṭṭhānakusalatā ca. (8)
Samāpattikusalatā ca samāpattivuṭṭhānakusalatā ca. (9)
Dhātukusalatā ca manasikārakusalatā ca. (10)
Āyatanakusalatā ca paṭiccasamuppādakusalatā ca. (11)
Ṭhānakusalatā ca aṭṭhānakusalatā ca. (12)
Ajjavañca lajjavañca. (13)
Khanti ca soraccañca. (14)
Sākhalyañca paṭisanthāro ca. (15)
Avihiṃsā ca soceyyañca. (16)
Muṭṭhassaccañca asampajaññañca. (17)
Sati ca sampajaññañca. (18)
Indriyesu aguttadvāratā ca bhojane amattaññutā ca. (19)
Indriyesu guttadvāratā ca bhojane mattaññutā ca. (20)
Paṭisaṅkhānabalañca bhāvanābalañca. (21)
Satibalañca samādhibalañca. (22)
Samatho ca vipassanā ca. (23)
Samathanimittañca paggahanimittañca. (24)
Paggaho ca avikkhepo ca. (25)
Sīlavipatti ca diṭṭhivipatti ca. (26)
Sīlasampadā ca diṭṭhisampadā ca. (27)
Sīlavisuddhi ca diṭṭhivisuddhi ca. (28)
Diṭṭhivisuddhi kho pana yathā diṭṭhissa ca padhānaṃ. (29)
Saṃvego ca saṃvejanīyesu ṭhānesu saṃviggassa ca yoniso padhānaṃ. (30)
Asantuṭṭhitā ca kusalesu dhammesu appaṭivānitā ca padhānasmiṃ. (31)
Vijjā ca vimutti ca. (32)
Khayeñāṇaṃ anuppādeñāṇaṃ. (33)
Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dve dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitab-

baṃ, na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

3. Tika

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tayo dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame tayo?

Tīṇi akusalamūlāni—lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ. (1)

Tīṇi kusalamūlāni—alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ. (2)

Tīṇi duccaritāni—kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ. (3)

Tīṇi sucaritāni—kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ. (4)

Tayo akusalavitakkā—kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko. (5)

Tayo kusalavitakkā—nekkhammavitakko, abyāpādavitakko, avihiṃsāvitakko. (6)

Tayo akusalasaṅkappā—kāmasaṅkappo, byāpādasaṅkappo, vihiṃsāsaṅkapp (7)

Tayo kusalasaṅkappā—nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo. (8)

Tisso akusalasaññā—kāmasaññā, byāpādasaññā, vihiṃsāsaññā. (9)

Tisso kusalasaññā—nekkhammasaññā, abyāpādasaññā, avihiṃsāsaññā. (10)

Tisso akusaladhātuyo—kāmadhātu, byāpādadhātu, vihiṃsādhātu. (11)

Tisso kusaladhātuyo—nekkhammadhātu, abyāpādadhātu, avihiṃsādhātu. (12)

Aparāpi tisso dhātuyo—kāmadhātu, rūpadhātu, arūpadhātu. (13)

Aparāpi tisso dhātuyo—rūpadhātu, arūpadhātu, nirodhadhātu. (14)

Aparāpi tisso dhātuyo—hīnadhātu, majjhimadhātu, paṇītadhātu. (15)

Tisso taṇhā—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā. (16)

Aparāpi tisso taṇhā—kāmataṇhā, rūpataṇhā, arūpataṇhā. (17)

Aparāpi tisso taṇhā—rūpataṇhā, arūpataṇhā, nirodhataṇhā. (18)

Tīṇi saṃyojanāni—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso. (19)

Tayo āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo. (20)

Tayo bhavā—kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo. (21)

Tisso esanā—kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā. (22)

Tisso vidhā—seyyohamasmīti vidhā, sadisohamasmīti vidhā, hīnohamasmīti vidhā. (23)

Tayo addhā—atīto addhā, anāgato addhā, paccuppanno addhā. (24)

Tayo antā—sakkāyo anto, sakkāyasamudayo anto, sakkāyanirodho anto. (25)

Tisso vedanā—sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. (26)

Tisso dukkhatā—dukkhadukkhatā, saṅkhāradukkhatā, vipariṇāmadukkhatā. (27)

Tayo rāsī—micchattaniyato rāsi, sammattaniyato rāsi, aniyato rāsi. (28)

Tayo tamā —atītaṃ vā addhānaṃ ārabbha kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, anāgataṃ vā addhānaṃ ārabbha kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, etarahi vā paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. (29)

Tīṇi tathāgatassa arakkheyyāni—parisuddhakāyasamācāro āvuso tathāgato, natthi tathāgatassa kāyaduccaritaṃ, yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. Parisuddhavacīsamācāro āvuso, tathāgato, natthi tathāgatassa vacīduccaritaṃ, yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. Parisuddhamanosamācāro, āvuso, tathāgato, natthi tathāgatassa manoduccaritaṃ yaṃ tathāgato rakkheyya: 'mā me idaṃ paro aññāsī'ti. (30)

Tayo kiñcanā—rāgo kiñcanaṃ, doso kiñcanaṃ, moho kiñcanaṃ. (31)

Tayo aggī—rāgaggi, dosaggi, mohaggi. (32)

Aparepi tayo aggī—āhuneyyaggi, gahapataggi, dakkhiṇeyyaggi. (33)

Tividhena rūpasaṅgaho—sanidassanasappaṭighaṃ rūpaṃ, anidassanasappaṭighaṃ rūpaṃ, anidassanaappaṭighaṃ rūpaṃ. (34)

Tayo saṅkhārā—puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro. (35)

Tayo puggalā—sekkho puggalo, asekkho puggalo, nevasekkho nāsekkho puggalo. (36)

Tayo therā—jātithero, dhammathero, sammutithero. (37)

Tīṇi puññakiriyavatthūni—dānamayaṃ puññakiriyavatthu, sīlamayaṃ puññakiriyavatthu, bhāvanāmayaṃ puññakiriyavatthu. (38)

Tīṇi codanāvatthūni—diṭṭhena, sutena, parisaṅkāya. (39)

Tisso kāmūpapattiyo —santāvuso sattā paccupaṭṭhitakāmā, te paccupaṭṭhitesu kāmesu vasaṃ vattenti, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamā kāmūpapatti. Santāvuso, sattā nimmitakāmā, te nimminitvā nimminitvā kāmesu vasaṃ vattenti, seyyathāpi devā nimmānaratī. Ayaṃ dutiyā kāmūpapatti. Santāvuso sattā paranimmitakāmā, te paranimmitesu kāmesu vasaṃ vattenti, seyyathāpi devā paranimmitavasavattī. Ayaṃ tatiyā kāmūpapatti. (40)

Tisso sukhūpapattiyo —santāvuso sattā uppādetvā uppādetvā sukhaṃ viharanti, seyyathāpi devā brahmakāyikā. Ayaṃ paṭhamā sukhūpapatti. Santāvuso, sattā sukhena abhisannā parisannā paripūrā paripphuṭā. Te kadāci karahaci udānaṃ udānenti: 'aho sukhaṃ, aho sukhan'ti, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ dutiyā sukhūpapatti. Santāvuso, sattā sukhena abhisannā parisannā paripūrā paripphuṭā. Te santaṃyeva tusitā sukhaṃ paṭisaṃvedenti, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ tatiyā sukhūpapatti. (41)

Tisso paññā—sekkhā paññā, asekkhā paññā, nevasekkhānāsekkhā paññā. (42)

Aparāpi tisso paññā—cintāmayā paññā, sutamayā paññā, bhāvanāmayā paññā. (43)

Tīṇāvudhāni—sutāvudhaṃ, pavivekāvudhaṃ, paññāvudhaṃ. (44)

Tīṇindriyāni—anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ. (45)

Tīṇi cakkhūni—maṃsacakkhu, dibbacakkhu, paññācakkhu. (46)

Tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā. (47)

Tisso bhāvanā—kāyabhāvanā, cittabhāvanā, paññābhāvanā. (48)

Tīṇi anuttariyāni—dassanānuttariyaṃ, paṭipadānuttariyaṃ, vimuttānuttariyaṃ. (49)

Tayo samādhī—savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakkaavicāro samādhi. (50)

Aparepi tayo samādhī—suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi. (51)

Tīṇi soceyyāni—kāyasoceyyaṃ, vacīsoceyyaṃ, manosoceyyaṃ. (52)

Tīṇi moneyyāni—kāyamoneyyaṃ, vacīmoneyyaṃ, manomoneyyaṃ. (53)

Tīṇi kosallāni—āyakosallaṃ, apāyakosallaṃ, upāyakosallaṃ. (54)

Tayo madā—ārogyamado, yobbanamado, jīvitamado. (55)

Tīṇi ādhipateyyāni—attādhipateyyaṃ, lokādhipateyyaṃ, dhammādhipateyyaṃ. (56)

Tīṇi kathāvatthūni—atītaṃ vā addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya: 'evaṃ ahosi atītamaddhānan'ti; anāgataṃ vā addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya: 'evaṃ bhavissati anāgatamaddhānan'ti; etarahi vā paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya: 'evaṃ hoti etarahi paccuppannaṃ addhānan'ti. (57)

Tisso vijjā—pubbenivāsānussatiñāṇaṃ vijjā, sattānaṃ cutūpapāteñāṇaṃ vijjā, āsavānaṃ khayeñāṇaṃ vijjā. (58)

Tayo vihārā—dibbo vihāro, brahmā vihāro, ariyo vihāro. (59)

Tīṇi pāṭihāriyāni—iddhipāṭihāriyaṃ, ādesanāpāṭihāriyaṃ, anusāsanīpāṭihāriyaṃ. (60)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tayo dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

4. Catukka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsam-

buddhena cattāro dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ, na vivaditabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame cattāro?

Cattāro satipaṭṭhānā. Idhāvuso, bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu vedanānupassī ... pe ... citte cittānupassī ... pe ... dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. (1)

Cattāro sammappadhānā. Idhāvuso, bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. (2)

Cattāro iddhipādā. Idhāvuso, bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. Vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti. (3)

Cattāri jhānāni. Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. (4)

Catasso samādhibhāvanā. Atthāvuso, samādhibhāvanā bhāvitā

bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati. Atthāvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā ñāṇadassanapaṭilābhāya saṃvattati. Atthāvuso samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā satisampajaññāya saṃvattati. Atthāvuso samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattati.

Katamā cāvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati? Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ, āvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā diṭṭhadhammasukhavihārāya saṃvattati. (5.1)

Katamā cāvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā ñāṇadassanapaṭilābhāya saṃvattati? Idhāvuso, bhikkhu ālokasaññaṃ manasi karoti, divāsaññaṃ adhiṭṭhāti yathā divā tathā rattiṃ, yathā rattiṃ tathā divā. Iti vivaṭena cetasā apariyonaddhena sappabhāsaṃ cittaṃ bhāveti. Ayaṃ, āvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā ñāṇadassanapaṭilābhāya saṃvattati. (5.2)

Katamā cāvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā satisampajaññāya saṃvattati? Idhāvuso, bhikkhuno viditā vedanā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Viditā saññā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Viditā vitakkā uppajjanti, viditā upaṭṭhahanti, viditā abbhatthaṃ gacchanti. Ayaṃ, āvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā satisampajaññāya saṃvattati. (5.3)

Katamā cāvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattati? Idhāvuso, bhikkhu pañcasu upādānakkhandhesu udayabbayānupassī viharati. Iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo. Iti vedanā ... pe ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo. Ayaṃ, āvuso, samādhibhāvanā bhāvitā bahulīkatā āsavānaṃ khayāya saṃvattati. (5.4)

Catasso appamaññā. Idhāvuso, bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe

... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. (6)

Cattāro āruppā. Idhāvuso, bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. (7)

Cattāri apassenāni. Idhāvuso, bhikkhu saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodeti. (8)

Cattāro ariyavaṃsā. Idhāvuso, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena cīvarena, itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca cīvarahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca cīvaraṃ na paritassati, laddhā ca cīvaraṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītaracīvarasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato, ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito'. (9.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena piṇḍapātena, itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca piṇḍapātahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca piṇḍapātaṃ na paritassati, laddhā ca piṇḍapātaṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati; tāya ca pana itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato, ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito'. (9.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī, na ca senāsanahetu anesanaṃ appatirūpaṃ āpajjati; aladdhā ca senāsanaṃ na paritassati,

laddhā ca senāsanaṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapaññō paribhuñjati; tāya ca pana itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato, ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito'. (9.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu pahānārāmo hoti pahānarato, bhāvanārāmo hoti bhāvanārato; tāya ca pana pahānārāmatāya pahānaratiyā bhāvanārāmatāya bhāvanāratiyā nevattānukkaṃseti na paraṃ vambheti. Yo hi tattha dakkho analaso sampajāno paṭissato ayaṃ vuccatāvuso: 'bhikkhu porāṇe aggaññe ariyavaṃse ṭhito'. (9.4)

Cattāri padhānāni. Saṃvarapadhānaṃ pahānapadhānaṃ bhāvanāpadhānaṃ anurakkhaṇāpadhānaṃ. Katamañcāvuso, saṃvarapadhānaṃ? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Idaṃ vuccatāvuso, saṃvarapadhānaṃ. (10.1)

Katamañcāvuso, pahānapadhānaṃ? Idhāvuso, bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti. Uppannaṃ byāpādavitakkaṃ ... pe ... uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ ... uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantiṃ karoti anabhāvaṃ gameti. Idaṃ vuccatāvuso, pahānapadhānaṃ. (10.2)

Katamañcāvuso, bhāvanāpadhānaṃ? Idhāvuso, bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ. Dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ

vossaggapariṇāmiṃ. Idaṃ vuccatāvuso, bhāvanāpadhānaṃ. (10.3)

Katamañcāvuso, anurakkhaṇāpadhānaṃ? Idhāvuso, bhikkhu uppannaṃ bhadrakaṃ samādhinimittaṃ anurakkhati—aṭṭhikasaññaṃ, puḷuvakasaññaṃ, vinīlakasaññaṃ, vicchiddakasaññaṃ, uddhumātakasaññaṃ. Idaṃ vuccatāvuso, anurakkhaṇāpadhānaṃ. (10.4)

Cattāri ñāṇāni—dhamme ñāṇaṃ, anvaye ñāṇaṃ, pariye ñāṇaṃ, sammutiyā ñāṇaṃ. (11)

Aparānipi cattāri ñāṇāni—dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. (12)

Cattāri sotāpattiyaṅgāni—sappurisasaṃsevo, saddhammassavanaṃ, yonisomanasikāro, dhammānudhammappaṭipatti. (13)

Cattāri sotāpannassa aṅgāni. Idhāvuso, ariyasāvako buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho, bhagavā'ti. Dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: 'svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhī'ti. Saṃghe aveccappasādena samannāgato hoti: 'suppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho ujuppaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho ñāyappaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho sāmīcippaṭipanno bhagavato sāvakasaṃgho yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassā'ti. Ariyakantehi sīlehi samannāgato hoti akhaṇḍehi acchiddehi asabalehi akammāsehi bhujissehi viññuppasatthehi aparāmaṭṭhehi samādhisaṃvattanikehi. (14)

Cattāri sāmaññaphalāni—sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaphalaṃ. (15)

Catasso dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu. (16)

Cattāro āhārā—kabaḷīkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇaṃ catutthaṃ. (17)

Catasso viññāṇaṭṭhitiyo. Rūpūpāyaṃ vā, āvuso, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭhati rūpārammaṇaṃ rūpappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjati; vedanūpāyaṃ vā āvuso ... saññūpāyaṃ

vā, āvuso ... pe ... saṅkhārūpāyaṃ vā, āvuso, viññāṇaṃ tiṭṭhamānaṃ tiṭṭhati saṅkhārārammaṇaṃ saṅkhārappatiṭṭhaṃ nandūpasecanaṃ vuddhiṃ virūḷhiṃ vepullaṃ āpajjati. (18)

Cattāri agatigamanāni—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. (19)

Cattāro taṇhuppādā—cīvarahetu vā, āvuso, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; piṇḍapātahetu vā, āvuso, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; senāsanahetu vā, āvuso, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati; itibhavābhavahetu vā, āvuso, bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati. (20)

Catasso paṭipadā—dukkhā paṭipadā dandhābhiññā, dukkhā paṭipadā khippābhiññā, sukhā paṭipadā dandhābhiññā, sukhā paṭipadā khippābhiññā. (21)

Aparāpi catasso paṭipadā—akkhamā paṭipadā, khamā paṭipadā, damā paṭipadā, samā paṭipadā. (22)

Cattāri dhammapadāni—anabhijjhā dhammapadaṃ, abyāpādo dhammapadaṃ, sammāsati dhammapadaṃ, sammāsamādhi dhammapadaṃ. (23)

Cattāri dhammasamādānāni—atthāvuso, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ. Atthāvuso, dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ. Atthāvuso, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ. Atthāvuso, dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ. (24)

Cattāro dhammakkhandhā—sīlakkhandho, samādhikkhandho, paññākkhandho, vimuttikkhandho. (25)

Cattāri balāni—vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ. (26)

Cattāri adhiṭṭhānāni—paññādhiṭṭhānaṃ, saccādhiṭṭhānaṃ, cāgādhiṭṭhānaṃ, upasamādhiṭṭhānaṃ. (27)

Cattāri pañhabyākaraṇāni —ekaṃsabyākaraṇīyo pañho, paṭipucchābyākaraṇīyo pañho, vibhajjabyākaraṇīyo pañho, ṭhapanīyo pañho. (28)

Cattāri kammāni—atthāvuso, kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ. Atthāvuso, kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ. Atthāvuso, kammaṃ

kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ. Atthāvuso, kammaṃ akaṇhaasukkaṃ akaṇhaasukkavipākaṃ kammakkhayāya saṃvattati. (29)

Cattāro sacchikaraṇīyā dhammā—pubbenivāso satiyā sacchikaraṇīyo; sattānaṃ cutūpapāto cakkhunā sacchikaraṇīyo; aṭṭha vimokkhā kāyena sacchikaraṇīyā; āsavānaṃ khayo paññāya sacchikaraṇīyo. (30)

Cattāro oghā—kāmogho, bhavogho, diṭṭhogho, avijjogho. (31)

Cattāro yogā—kāmayogo, bhavayogo, diṭṭhiyogo, avijjāyogo. (32)

Cattāro visaññogā —kāmayogavisaññogo, bhavayogavisaññogo, diṭṭhiyogavisaññogo, avijjāyogavisaññogo. (33)

Cattāro ganthā—abhijjhā kāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. (34)

Cattāri upādānāni—kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ. (35)

Catasso yoniyo—aṇḍajayoni, jalābujayoni, saṃsedajayoni, opapātikayoni. (36)

Catasso gabbhāvakkantiyo. Idhāvuso, ekacco asampajāno mātukucchiṃ okkamati, asampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti, asampajāno mātukucchimhā nikkhamati, ayaṃ paṭhamā gabbhāvakkanti. Puna caparaṃ, āvuso, idhekacco sampajāno mātukucchiṃ okkamati, asampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti, asampajāno mātukucchimhā nikkhamati, ayaṃ dutiyā gabbhāvakkanti. Puna caparaṃ, āvuso, idhekacco sampajāno mātukucchiṃ okkamati, sampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti, asampajāno mātukucchimhā nikkhamati, ayaṃ tatiyā gabbhāvakkanti. Puna caparaṃ, āvuso, idhekacco sampajāno mātukucchiṃ okkamati, sampajāno mātukucchismiṃ ṭhāti, sampajāno mātukucchimhā nikkhamati, ayaṃ catutthā gabbhāvakkanti. (37)

Cattāro attabhāvapaṭilābhā. Atthāvuso, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe attasañcetanāyeva kamati, no parasañcetanā. Atthāvuso, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe parasañcetanāyeva kamati, no attasañcetanā. Atthāvuso, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe attasañcetanā ceva kamati parasañcetanā ca. Atthāvuso, attabhāvapaṭilābho, yasmiṃ attabhāvapaṭilābhe neva attasañcetanā kamati, no parasañcetanā. (38)

Catasso dakkhiṇāvisuddhiyo. Atthāvuso, dakkhiṇā dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato. Atthāvuso, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati

no dāyakato. Atthāvuso, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati no paṭiggāhakato. Atthāvuso, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca. (39)

Cattāri saṅgahavatthūni—dānaṃ, peyyavajjaṃ, atthacariyā, samānattatā. (40)

Cattāro anariyavohārā—musāvādo, pisuṇāvācā, pharusāvācā, samphappalāpo. (41)

Cattāro ariyavohārā—musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī. (42)

Aparepi cattāro anariyavohārā—adiṭṭhe diṭṭhavāditā, assute sutavāditā, amute mutavāditā, aviññāte viññātavāditā. (43)

Aparepi cattāro ariyavohārā—adiṭṭhe adiṭṭhavāditā, assute assutavāditā, amute amutavāditā, aviññāte aviññātavāditā. (44)

Aparepi cattāro anariyavohārā—diṭṭhe adiṭṭhavāditā, sute assutavāditā, mute amutavāditā, viññāte aviññātavāditā. (45)

Aparepi cattāro ariyavohārā—diṭṭhe diṭṭhavāditā, sute sutavāditā, mute mutavāditā, viññāte viññātavāditā. (46)

Cattāro puggalā. Idhāvuso, ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto. Idhāvuso, ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idhāvuso, ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto. Idhāvuso, ekacco puggalo neva attantapo hoti na attaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. (47)

Aparepi cattāro puggalā. Idhāvuso, ekacco puggalo attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. Idhāvuso, ekacco puggalo parahitāya paṭipanno hoti no attahitāya. Idhāvuso, ekacco puggalo neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. Idhāvuso, ekacco puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca. (48)

Aparepi cattāro puggalā—tamo tamaparāyano, tamo jotiparāyano, joti tamaparāyano, joti jotiparāyano. (49)

Aparepi cattāro puggalā—samaṇamacalo, samaṇapadumo, samaṇapuṇḍarīko, samaṇesu samaṇasukhumālo. (50)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

5. Pañcaka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena pañca dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame pañca?

Pañcakkhandhā. Rūpakkhandho vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho. (1)

Pañcupādānakkhandhā. Rūpupādānakkhandho vedanupādānakkhandho saññupādānakkhandho saṅkhārupādānakkhandho viññāṇupādānakkhandho. (2)

Pañca kāmaguṇā. Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasañhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasañhitā rajanīyā. (3)

Pañca gatiyo—nirayo, tiracchānayoni, pettivisayo, manussā, devā. (4)

Pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. (5)

Pañca nīvaraṇāni—kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ. (6)

Pañca orambhāgiyāni saṃyojanāni—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, kāmacchando, byāpādo. (7)

Pañca uddhambhāgiyāni saṃyojanāni—rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā. (8)

Pañca sikkhāpadāni—pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā veramaṇī. (9)

Pañca abhabbaṭṭhānāni. Abhabbo, āvuso, khīṇāsavo bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropetuṃ. Abhabbo khīṇāsavo bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyituṃ. Abhabbo khīṇāsavo bhikkhu methunaṃ

dhammaṃ paṭisevituṃ. Abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sampajānamusā bhāsituṃ. Abhabbo khīṇāsavo bhikkhu sannidhikārakaṃ kāme paribhuñjituṃ, seyyathāpi pubbe āgārikabhūto. (10)

Pañca byasanāni—ñātibyasanaṃ, bhogabyasanaṃ, rogabyasanaṃ, sīlabyasanaṃ, diṭṭhibyasanaṃ. Nāvuso, sattā ñātibyasanahetu vā bhogabyasanahetu vā rogabyasanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. Sīlabyasanahetu vā, āvuso, sattā diṭṭhibyasanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. (11)

Pañca sampadā—ñātisampadā, bhogasampadā, ārogyasampadā, sīlasampadā, diṭṭhisampadā. Nāvuso, sattā ñātisampadāhetu vā bhogasampadāhetu vā ārogyasampadāhetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. Sīlasampadāhetu vā, āvuso, sattā diṭṭhisampadāhetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti. (12)

Pañca ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā. Idhāvuso, dussīlo sīlavipanno pamādādhikaraṇaṃ mahatiṃ bhogajāniṃ nigacchati, ayaṃ paṭhamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, āvuso, dussīlassa sīlavipannassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati, ayaṃ dutiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, āvuso, dussīlo sīlavipanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇaparisaṃ, avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto, ayaṃ tatiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, āvuso, dussīlo sīlavipanno sammūḷho kālaṃ karoti, ayaṃ catuttho ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, āvuso, dussīlo sīlavipanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, ayaṃ pañcamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. (13)

Pañca ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāya. Idhāvuso, sīlavā sīlasampanno appamādādhikaraṇaṃ mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigacchati, ayaṃ paṭhamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, āvuso, sīlavato sīlasampannassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, ayaṃ dutiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, āvuso, sīlavā sīlasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati yadi khattiyaparisaṃ yadi brāhmaṇaparisaṃ yadi gahapatiparisaṃ yadi samaṇa-

parisaṃ, visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto, ayaṃ tatiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, āvuso, sīlavā sīlasampanno asammūḷho kālaṃ karoti, ayaṃ catuttho ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, āvuso, sīlavā sīlasampanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati, ayaṃ pañcamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. (14)

Codakena, āvuso, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhapetvā paro codetabbo. Kālena vakkhāmi no akālena, bhūtena vakkhāmi no abhūtena, saṇhena vakkhāmi no pharusena, atthasaṃhitena vakkhāmi no anatthasaṃhitena, mettacittena vakkhāmi no dosantarenāti. Codakena, āvuso, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhapetvā paro codetabbo. (15)

Pañca padhāniyaṅgāni. Idhāvuso, bhikkhu saddho hoti, saddahati tathāgatassa bodhiṃ: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato, lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Appābādho hoti appātaṅko, samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Asaṭho hoti amāyāvī, yathābhūtaṃ attānaṃ āvikattā satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu. Āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. (16)

Pañca suddhāvāsā—avihā, atappā, sudassā, sudassī, akaniṭṭhā. (17)

Pañca anāgāmino—antarāparinibbāyī, upahaccaparinibbāyī, asaṅkhāraparinibbāyī, sasaṅkhāraparinibbāyī, uddhaṃsotoakaniṭṭhagāmī. (18)

Pañca cetokhilā. Idhāvuso, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. Yo so, āvuso, bhikkhu satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ paṭhamo cetokhilo. Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu dhamme kaṅkhati vicikicchati … pe … saṃghe kaṅkhati vicikicchati … sikkhāya kaṅkhati vicikicchati … sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so, āvuso, bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto

khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, ayaṃ pañcamo cetokhilo. (19)

Pañca cetasovinibandhā. Idhāvuso, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho. Yo so, āvuso, bhikkhu kāmesu avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṃ paṭhamo cetaso vinibandho. Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kāye avītarāgo hoti … pe … rūpe avītarāgo hoti … pe … puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati … pe … puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti. Yo so, āvuso, bhikkhu aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati: 'imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā'ti, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. Ayaṃ pañcamo cetaso vinibandho. (20)

Pañcindriyāni—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ. (21)

Aparānipi pañcindriyāni—sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. (22)

Aparānipi pañcindriyāni—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. (23)

Pañca nissaraṇiyā dhātuyo. Idhāvuso, bhikkhuno kāme manasikaroto kāmesu cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Nekkhammaṃ kho panassa manasikaroto nekkhamme cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ kāmehi. Ye ca kāmapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ kāmānaṃ nissaraṇaṃ. (24.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno byāpādaṃ manasikaroto byāpāde

cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Abyāpādaṃ kho panassa manasikaroto abyāpāde cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ byāpādena. Ye ca byāpādapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ byāpādassa nissaraṇaṃ. (24.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno vihesaṃ manasikaroto vihesāya cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Avihesaṃ kho panassa manasikaroto avihesāya cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ vihesāya. Ye ca vihesāpaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ vihesāya nissaraṇaṃ. (24.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno rūpe manasikaroto rūpesu cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Arūpaṃ kho panassa manasikaroto arūpe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ rūpehi. Ye ca rūpapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ. (24.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno sakkāyaṃ manasikaroto sakkāye cittaṃ na pakkhandati na pasīdati na santiṭṭhati na vimuccati. Sakkāyanirodhaṃ kho panassa manasikaroto sakkāyanirodhe cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati vimuccati. Tassa taṃ cittaṃ sugataṃ subhāvitaṃ suvuṭṭhitaṃ suvimuttaṃ visaṃyuttaṃ sakkāyena. Ye ca sakkāyapaccayā uppajjanti āsavā vighātā pariḷāhā, mutto so tehi, na so taṃ vedanaṃ vedeti. Idamakkhātaṃ sakkāyassa nissaraṇaṃ. (24.5)

Pañca vimuttāyatanāni. Idhāvuso, bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī. Yathā yathā, āvuso, bhikkhuno satthā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthapaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ paṭhamaṃ vimuttāyatanaṃ. (25.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno na heva kho satthā dhammaṃ deseti aññataro vā garuṭṭhāniyo sabrahmacārī, api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ deseti ... pe ... api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena sajjhāyaṃ karoti ... pe ... api ca kho yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ cetasā anuvitakketi anuvicāreti manasānupekkhati ... pe ... api ca khvassa aññataraṃ samādhinimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya. Yathā yathā, āvuso, bhikkhuno aññataraṃ samādhinimittaṃ suggahitaṃ hoti sumanasikataṃ sūpadhāritaṃ suppaṭividdhaṃ paññāya tathā tathā so tasmiṃ dhamme atthapaṭisaṃvedī ca hoti dhammapaṭisaṃvedī ca. Tassa atthapaṭisaṃvedino dhammapaṭisaṃvedino pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati. Idaṃ pañcamaṃ vimuttāyatanaṃ. (25.2–5.)

Pañca vimuttiparipācanīyā saññā—aniccasaññā, anicce dukkhasaññā, dukkhe anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā. (26)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena pañca dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

6. Chakka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cha dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame cha?

Cha ajjhattikāni āyatanāni—cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ. (1)

Cha bāhirāni āyatanāni—rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. (2)

Cha viññāṇakāyā—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. (3)

Cha phassakāyā—cakkhusamphasso, sotasamphasso, ghānasamphasso, jivhāsamphasso, kāyasamphasso, manosamphasso. (4)

Cha vedanākāyā—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. (5)

Cha saññākāyā—rūpasaññā, saddasaññā, gandhasaññā, rasasaññā, phoṭṭhabbasaññā, dhammasaññā. (6)

Cha sañcetanākāyā—rūpasañcetanā, saddasañcetanā, gandhasañcetanā, rasasañcetanā, phoṭṭhabbasañcetanā, dhammasañcetanā. (7)

Cha taṇhākāyā—rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā. (8)

Cha agāravā. Idhāvuso, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso; dhamme agāravo viharati appatisso; saṃghe agāravo viharati appatisso; sikkhāya agāravo viharati appatisso; appamāde agāravo viharati appatisso; paṭisanthāre agāravo viharati appatisso. (9)

Cha gāravā. Idhāvuso, bhikkhu satthari sagāravo viharati sappatisso; dhamme sagāravo viharati sappatisso; saṅghe sagāravo viharati sappatisso; sikkhāya sagāravo viharati sappatisso; appamāde sagāravo viharati sappatisso; paṭisanthāre sagāravo viharati sappatisso. (10)

Cha somanassūpavicārā. Cakkhunā rūpaṃ disvā somanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati; sotena saddaṃ sutvā ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā. Manasā dhammaṃ viññāya somanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati. (11)

Cha domanassūpavicārā. Cakkhunā rūpaṃ disvā domanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya domanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati. (12)

Cha upekkhūpavicārā. Cakkhunā rūpaṃ disvā upekkhāṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya upekkhāṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati. (13)

Cha sāraṇīyā dhammā. Idhāvuso, bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (14.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (14.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (14.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammal-

addhā antamaso pattapariyāpannamattampi, tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (14.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni, tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo ... pe ... ekībhāvāya saṃvattati. (14.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. (14.6)

Cha vivādamūlāni. Idhāvuso, bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so, āvuso, bhikkhu kodhano hoti upanāhī, so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, āvuso, bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso, dhamme agāravo viharati appatisso, saṃghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī, so saṃghe vivādaṃ janeti. Yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, āvuso, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha. Tatra tumhe, āvuso, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, āvuso, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha. Tatra tumhe, āvuso, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī ... pe ... saṭho hoti māyāvī ... pāpiccho hoti micchādiṭṭhī ... sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī ... pe ... yo so, āvuso, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṅghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, āvuso, bhikkhu satthari agāravo viharati ap-

patisso, dhamme agāravo viharati appatisso, saṅghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya na paripūrakārī, so saṅghe vivādaṃ janeti. Yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, āvuso, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha. Tatra tumhe, āvuso, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, āvuso, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha. Tatra tumhe, āvuso, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. (15)

Cha dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu. (16)

Cha nissaraṇiyā dhātuyo. Idhāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'mettā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, atha ca pana me byāpādo cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo, 'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso, yaṃ mettāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya. Atha ca panassa byāpādo cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, byāpādassa, yadidaṃ mettā cetovimuttī'ti. (17.1)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'karuṇā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Atha ca pana me vihesā cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti, so 'mā hevan'tissa vacanīyo 'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso, yaṃ karuṇāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa vihesā cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, vihesāya, yadidaṃ karuṇā cetovimuttī'ti. (17.2)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'muditā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā

susamāraddhā. Atha ca pana me arati cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti, so 'mā hevan'tissa vacanīyo 'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso, yaṃ muditāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa arati cittaṃ pariyādāya ṭhassati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, aratiyā, yadidaṃ muditā cetovimuttī'ti. (17.3)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'upekkhā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Atha ca pana me rāgo cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo 'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso, yaṃ upekkhāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa rāgo cittaṃ pariyādāya ṭhassati netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, rāgassa, yadidaṃ upekkhā cetovimuttī'ti. (17.4)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'animittā hi kho me cetovimutti bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā. Atha ca pana me nimittānusāri viññāṇaṃ hotī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo 'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso, yaṃ animittāya cetovimuttiyā bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya, atha ca panassa nimittānusāri viññāṇaṃ bhavissati, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, sabbanimittānaṃ, yadidaṃ animittā cetovimuttī'ti. (17.5)

Idha panāvuso, bhikkhu evaṃ vadeyya: 'asmīti kho me vigataṃ, ayamahamasmīti na samanupassāmi, atha ca pana me vicikicchākathaṃkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya tiṭṭhatī'ti. So 'mā hevan'tissa vacanīyo 'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Aṭṭhānametaṃ, āvuso, anavakāso, yaṃ asmīti vigate ayamahamasmīti asamanupassato, atha ca panassa vicikicchākathaṃkathāsallaṃ cittaṃ pariyādāya ṭhassati,

netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Nissaraṇaṃ hetaṃ, āvuso, vicikicchākathaṃkathāsallassa, yadidaṃ asmimānasamugghāto'ti. (17.6)

Cha anuttariyāni—dassanānuttariyaṃ, savanānuttariyaṃ, lābhānuttariyaṃ, sikkhānuttariyaṃ, pāricariyānuttariyaṃ, anussatānuttariyaṃ. (18)

Cha anussatiṭṭhānāni—buddhānussati, dhammānussati, saṃghānussati, sīlānussati, cāgānussati, devatānussati. (19)

Cha satatavihārā. Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. (20)

Chaḷābhijātiyo. Idhāvuso, ekacco kaṇhābhijātiko samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panāvuso, ekacco kaṇhābhijātiko samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panāvuso, ekacco kaṇhābhijātiko samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. Idha panāvuso, ekacco sukkābhijātiko samāno sukkaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panāvuso, ekacco sukkābhijātiko samāno kaṇhaṃ dhammaṃ abhijāyati. Idha panāvuso, ekacco sukkābhijātiko samāno akaṇhaṃ asukkaṃ nibbānaṃ abhijāyati. (21)

Cha nibbedhabhāgiyā saññā —aniccasaññā anicce, dukkhasaññā dukkhe, anattasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā. (22)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cha dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

7. Sattaka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena satta dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame satta?

Satta ariyadhanāni—saddhādhanaṃ, sīladhanaṃ, hiridhanaṃ, ottappadhanaṃ, sutadhanaṃ, cāgadhanaṃ, paññādhanaṃ. (1)

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo. (2)

Satta samādhiparikkhārā—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sam-

māvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati. (3)

Satta asaddhammā—idhāvuso, bhikkhu assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti. (4)

Satta saddhammā—idhāvuso, bhikkhu saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, paññavā hoti. (5)

Satta sappurisadhammā—idhāvuso, bhikkhu dhammaññū ca hoti atthaññū ca attaññū ca mattaññū ca kālaññū ca parisaññū ca puggalaññū ca. (6)

Satta niddasavatthūni. Idhāvuso, bhikkhu sikkhāsamādāne tibbacchando hoti, āyatiñca sikkhāsamādāne avigatapemo. Dhammanisantiyā tibbacchando hoti, āyatiñca dhammanisantiyā avigatapemo. Icchāvinaye tibbacchando hoti, āyatiñca icchāvinaye avigatapemo. Paṭisallāne tibbacchando hoti, āyatiñca paṭisallāne avigatapemo. Vīriyārambhe tibbacchando hoti, āyatiñca vīriyārambhe avigatapemo. Satinepakke tibbacchando hoti, āyatiñca satinepakke avigatapemo. Diṭṭhipaṭivedhe tibbacchando hoti, āyatiñca diṭṭhipaṭivedhe avigatapemo. (7)

Satta saññā—aniccasaññā, anattasaññā, asubhasaññā, ādīnavasaññā, pahānasaññā, virāgasaññā, nirodhasaññā. (8)

Satta balāni—saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ. (9)

Satta viññāṇaṭṭhitiyo. Santāvuso, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamā viññāṇaṭṭhiti.

Santāvuso, sattā nānattakāyā ekattasaññino seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyā viññāṇaṭṭhiti.

Santāvuso, sattā ekattakāyā nānattasaññino seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyā viññāṇaṭṭhiti.

Santāvuso, sattā ekattakāyā ekattasaññino seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catutthī viññāṇaṭṭhiti.

Santāvuso, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ pañcamī viññāṇaṭṭhiti.

Santāvuso, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭhī viññāṇaṭṭhiti.

Santāvuso, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ sattamī viññāṇaṭṭhiti. (10)

Satta puggalā dakkhiṇeyyā—ubhatobhāgavimutto, paññāvimutto, kāyasakkhi, diṭṭhippatto, saddhāvimutto, dhammānusārī, saddhānusārī. (11)

Satta anusayā—kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, mānānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo. (12)

Satta saṃyojanāni—anunayasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, diṭṭhisaṃyojanaṃ, vicikicchāsaṃyojanaṃ, mānasaṃyojanaṃ, bhavarāgasaṃyojanaṃ, avijjāsaṃyojanaṃ. (13)

Satta adhikaraṇasamathā—uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya sammukhāvinayo dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, paṭiññāya kāretabbaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako. (14)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena satta dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

8. Aṭṭhaka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena aṭṭha dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame aṭṭha?

Aṭṭha micchattā—micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo micchāsati, micchāsamādhi. (1)

Aṭṭha sammattā—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. (2)

Aṭṭha puggalā dakkhiṇeyyā—sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno; sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno; anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno; arahā, arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno. (3)

Aṭṭha kusītavatthūni. Idhāvuso, bhikkhunā kammaṃ kātabbaṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'kammaṃ kho me kātabbaṃ bhavissati, kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilamissati, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ paṭhamaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ, kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilanto, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati ... pe ... idaṃ dutiyaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti: 'maggo kho me gantabbo bhavissati, maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilamissati, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ tatiyaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ, maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilanto, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ catutthaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo kilanto akammaññho, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ pañcamaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo garuko akammaññho, māsācitaṃ maññe, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ chaṭṭhaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho. Tassa evaṃ hoti: 'uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho; atthi kappo nipajjituṃ, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ sattamaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito

gelaññā. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā, tassa me kāyo dubbalo akammaññho, handāhaṃ nipajjāmī'ti. So nipajjati na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ aṭṭhamaṃ kusītavatthu. (4)

Aṭṭha ārambhavatthūni. Idhāvuso, bhikkhunā kammaṃ kātabbaṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'kammaṃ kho me kātabbaṃ bhavissati, kammaṃ kho pana me karontena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ paṭhamaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ, kammaṃ kho panāhaṃ karonto nāsakkhiṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... so vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ dutiyaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti: 'maggo kho me gantabbo bhavissati, maggaṃ kho pana me gacchantena na sukaraṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ. Handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... so vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ tatiyaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ, maggaṃ kho panāhaṃ gacchanto nāsakkhiṃ buddhānaṃ sāsanaṃ manasi kātuṃ, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... so vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ catutthaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo lahuko kammaññho, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... so vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ pañcamaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya

caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, tassa me kāyo balavā kammañño, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... so vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ chaṭṭhaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho. Tassa evaṃ hoti: 'uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me ābādho pavaḍḍheyya, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi ... pe ... so vīriyaṃ ārabhati ... idaṃ sattamaṃ ārambhavatthu.

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa evaṃ hoti: 'ahaṃ kho gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ me ābādho paccudāvatteyya, handāhaṃ vīriyaṃ ārabhāmi appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāyā'ti. So vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā anadhigatassa adhigamāya asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ aṭṭhamaṃ ārambhavatthu. (5)

Aṭṭha dānavatthūni. Āsajja dānaṃ deti, bhayā dānaṃ deti, 'adāsi me'ti dānaṃ deti, 'dassati me'ti dānaṃ deti, 'sāhu dānan'ti dānaṃ deti, 'ahaṃ pacāmi, ime na pacanti, nārahāmi pacanto apacantānaṃ dānaṃ na dātun'ti dānaṃ deti, 'idaṃ me dānaṃ dadato kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchatī'ti dānaṃ deti. Cittālaṅkāracittaparikkhāratthaṃ dānaṃ deti. (6)

Aṭṭha dānūpapattiyo. Idhāvuso, ekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. So passati khattiyamahāsālaṃ vā brāhmaṇamahāsālaṃ vā gahapatimahāsālaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā khattiyamahāsālānaṃ vā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā gahapatimahāsālānaṃ vā sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti, tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ uttari abhāvitaṃ tatrūpapattiyā saṃvattati. Tañca kho sīlavato vadāmi no dussīlassa. Ijjhatāvuso, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā. (7.1)

Puna caparaṃ, āvuso, idhekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. Tassa sutaṃ hoti: 'cātumahārājikā devā dīghāyukā

vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti, tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ uttari abhāvitaṃ tatrūpapattiyā saṃvattati. Tañca kho sīlavato vadāmi no dussīlassa. Ijjhatāvuso, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā. (7.2)

Puna caparaṃ, āvuso, idhekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ ... pe ... seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. Tassa sutaṃ hoti: 'tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... pe ... tusitā devā ... pe ... nimmānaratī devā ... pe ... paranimmitavasavattī devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti, tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ uttari abhāvitaṃ tatrūpapattiyā saṃvattati. Tañca kho sīlavato vadāmi no dussīlassa. Ijjhatāvuso, sīlavato cetopaṇidhi visuddhattā. (7.3–7.)

Puna caparaṃ, āvuso, idhekacco dānaṃ deti samaṇassa vā brāhmaṇassa vā annaṃ pānaṃ vatthaṃ yānaṃ mālāgandhavilepanaṃ seyyāvasathapadīpeyyaṃ. So yaṃ deti taṃ paccāsīsati. Tassa sutaṃ hoti: 'brahmakāyikā devā dīghāyukā vaṇṇavanto sukhabahulā'ti. Tassa evaṃ hoti: 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjeyyan'ti. So taṃ cittaṃ dahati, taṃ cittaṃ adhiṭṭhāti, taṃ cittaṃ bhāveti, tassa taṃ cittaṃ hīne vimuttaṃ uttari abhāvitaṃ tatrūpapattiyā saṃvattati. Tañca kho sīlavato vadāmi no dussīlassa; vītarāgassa no sarāgassa. Ijjhatāvuso, sīlavato cetopaṇidhi vītarāgattā. (7.8)

Aṭṭha parisā—khattiyaparisā, brāhmaṇaparisā, gahapatiparisā, samaṇaparisā, cātumahārājikaparisā, tāvatiṃsaparisā, māraparisā, brahmaparisā. (8)

Aṭṭha lokadhammā—lābho ca, alābho ca, yaso ca, ayaso ca, nindā ca, pasaṃsā ca, sukhañca, dukkhañca. (9)

Aṭṭha abhibhāyatanāni. Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ paṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ rūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni

suvaṇṇadubbaṇṇāni, ‘tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti—evaṃsaññī hoti. Idaṃ dutiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, ‘tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ tatiyaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, ‘tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. Seyyathāpi nāma umāpupphaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ nīlaṃ nīlavaṇṇaṃ nīlanidassanaṃ nīlanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni, ‘tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ pañcamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. Seyyathāpi nāma kaṇikārapupphaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ pītaṃ pītavaṇṇaṃ pītanidassanaṃ pītanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni, ‘tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. Seyyathāpi nāma bandhujīvakapupphaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ lohitakaṃ lohitakavaṇṇaṃ lohitakanidassanaṃ lohitakanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni, ‘tāni abhibhuyya jānāmi passāmī’ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ.

Ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. Seyyathāpi nāma osad-

hitārakā odātā odātavaṇṇā odātanidassanā odātanibhāsā, seyyathā vā pana taṃ vatthaṃ bārāṇaseyyakaṃ ubhatobhāgavimaṭṭhaṃ odātaṃ odātavaṇṇaṃ odātanidassanaṃ odātanibhāsaṃ; evameva ajjhattaṃ arūpasaññī eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni, 'tāni abhibhuyya jānāmi passāmī'ti evaṃsaññī hoti. Idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. (10)

Aṭṭha vimokkhā. Rūpī rūpāni passati. Ayaṃ paṭhamo vimokkho.

Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati. Ayaṃ dutiyo vimokkho.

Subhanteva adhimutto hoti. Ayaṃ tatiyo vimokkho.

Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ catuttho vimokkho.

Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇan'ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ pañcamo vimokkho.

Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ chaṭṭho vimokkho.

Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ sattamo vimokkho.

Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ aṭṭhamo vimokkho. (11)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena aṭṭha dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

9. Navaka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena nava dhammā sammadakkhātā; tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ ... pe ... atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame nava?

Nava āghātavatthūni. 'Anatthaṃ me acarī'ti āghātaṃ bandhati; 'anatthaṃ me caratī'ti āghātaṃ bandhati; 'anatthaṃ me carissatī'ti āghātaṃ bandhati; 'piyassa me manāpassa anatthaṃ acarī'ti āghātaṃ bandhati ... pe ... anatthaṃ caratīti āghātaṃ bandhati ... pe ... anatthaṃ carissatīti āghātaṃ bandhati; 'appiyassa me amanāpassa atthaṃ acarī'ti āghātaṃ bandhati ... pe ... atthaṃ caratīti āghātaṃ bandhati ... pe ... atthaṃ carissatīti āghātaṃ bandhati. (1)

Nava āghātapaṭivinayā. ‘Anatthaṃ me acari, taṃ kutettha labbhā’ti āghātaṃ paṭivineti; ‘anatthaṃ me carati, taṃ kutettha labbhā’ti āghātaṃ paṭivineti; ‘anatthaṃ me carissati, taṃ kutettha labbhā’ti āghātaṃ paṭivineti; ‘piyassa me manāpassa anatthaṃ acari … pe … anatthaṃ carati … pe … anatthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhā’ti āghātaṃ paṭivineti; ‘appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari … pe … atthaṃ carati … pe … atthaṃ carissati, taṃ kutettha labbhā’ti āghātaṃ paṭivineti. (2)

Nava sattāvāsā. Santāvuso, sattā nānattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Ayaṃ paṭhamo sattāvāso.

Santāvuso, sattā nānattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā brahmakāyikā paṭhamābhinibbattā. Ayaṃ dutiyo sattāvāso.

Santāvuso, sattā ekattakāyā nānattasaññino, seyyathāpi devā ābhassarā. Ayaṃ tatiyo sattāvāso.

Santāvuso, sattā ekattakāyā ekattasaññino, seyyathāpi devā subhakiṇhā. Ayaṃ catuttho sattāvāso.

Santāvuso, sattā asaññino appaṭisaṃvedino, seyyathāpi devā asaññasattā. Ayaṃ pañcamo sattāvāso.

Santāvuso, sattā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ‘ananto ākāso’ti ākāsānañcāyatanūpagā. Ayaṃ chaṭṭho sattāvāso.

Santāvuso, sattā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇan’ti viññāṇañcāyatanūpagā. Ayaṃ sattamo sattāvāso.

Santāvuso, sattā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanūpagā. Ayaṃ aṭṭhamo sattāvāso.

Santāvuso, sattā sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanūpagā. Ayaṃ navamo sattāvāso. (3)

Nava akkhaṇā asamayā brahmacariyavāsāya. Idhāvuso, tathāgato ca loke uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo nirayaṃ upapanno hoti. Ayaṃ paṭhamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ, āvuso, tathāgato ca loke uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca desiyati opasamiko parinibbāniko sambod-

hagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo tiracchānayoniṃ upapanno hoti. Ayaṃ dutiyo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ ... pe ... pettivisayaṃ upapanno hoti. Ayaṃ tatiyo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ ... pe ... asurakāyaṃ upapanno hoti. Ayaṃ catuttho akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ ... pe ... aññataraṃ dīghāyukaṃ devanikāyaṃ upapanno hoti. Ayaṃ pañcamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ ... pe ... paccantimesu janapadesu paccājāto hoti milakkhesu aviññātāresu, yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ. Ayaṃ chaṭṭho akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ ... pe ... majjhimesu janapadesu paccājāto hoti. So ca hoti micchādiṭṭhiko viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. Ayaṃ sattamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ ... pe ... majjhimesu janapadesu paccājāto hoti. So ca hoti duppañño jaḷo eḷamūgo, nappaṭibalo subhāsitadubbhāsitānamatthamaññātuṃ. Ayaṃ aṭṭhamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya.

Puna caparaṃ, āvuso, tathāgato ca loke na uppanno hoti arahaṃ sammāsambuddho, dhammo ca na desiyati opasamiko parinibbāniko sambodhagāmī sugatappavedito. Ayañca puggalo majjhimesu janapadesu paccājāto hoti, so ca hoti paññavā ajaḷo aneḷamūgo, paṭibalo subhāsitadubbhāsitānamatthamaññātuṃ. Ayaṃ navamo akkhaṇo asamayo brahmacariyavāsāya. (4)

Nava anupubbavihārā. Idhāvuso, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati.

Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma ‘anantaṃ viññāṇan’ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ‘natthi kiñcī’ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. (5)

Nava anupubbanirodhā. Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa kāmasaññā niruddhā hoti. Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā niruddhā honti. Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti niruddhā hoti. Catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāssā niruddhā honti. Ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā niruddhā hoti. Viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā niruddhā hoti. Ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā niruddhā hoti. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā niruddhā hoti. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca niruddhā honti. (6)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena nava dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ … pe … atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ.

10. Dasaka

Atthi kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dasa dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ … pe … atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Katame dasa?

Dasa nāthakaraṇā dhammā. Idhāvuso, bhikkhu sīlavā hoti. Pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Yaṃpāvuso, bhikkhu sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati, ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.1)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Yaṃpāvuso, bhikkhu

bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.2)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Yaṃpāvuso, bhikkhu kalyāṇamitto hoti kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.3)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu suvaco hoti sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. Yaṃpāvuso, bhikkhu suvaco hoti ... pe ... padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.4)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni, tattha dakkho hoti analaso tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Yaṃpāvuso, bhikkhu yāni tāni sabrahmacārīnaṃ ... pe ... alaṃ saṃvidhātuṃ. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.5)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu dhammakāmo hoti piyasamudāhāro, abhidhamme abhivinaye uḷārapāmojjo. Yaṃpāvuso, bhikkhu dhammakāmo hoti ... pe ... uḷārapāmojjo. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.6)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu santuṭṭho hoti itarītarehi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi. Yaṃpāvuso, bhikkhu santuṭṭho hoti ... pe ... parikkhārehi. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.7)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu āraddhavīriyo viharati akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya kusalānaṃ dhammānaṃ upasampadāya, thāmavā daḷhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Yaṃpāvuso, bhikkhu āraddhavīriyo viharati ... pe ... anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.8)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā. Yaṃpāvuso, bhikkhu satimā hoti ... pe ... saritā anussaritā. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.9)

Puna caparaṃ, āvuso, bhikkhu paññavā hoti, udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. Yaṃpāvuso, bhikkhu paññavā hoti ... pe ... sammādukkhakkhayagāminiyā. Ayampi dhammo nāthakaraṇo. (1.10)

Dasa kasiṇāyatanāni. Pathavīkasiṇameko sañjānāti, uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. Āpokasiṇameko sañjānāti ... pe ... tejokasiṇameko sañjānāti ... vāyokasiṇameko sañjānāti ... nīlakasiṇameko sañjānāti ... pītakasiṇameko sañjānāti ... lohitakasiṇameko sañjānāti ... odātakasiṇameko sañjānāti ... ākāsakasiṇameko sañjānāti ... viññāṇakasiṇameko sañjānāti, uddhaṃ adho tiriyaṃ advayaṃ appamāṇaṃ. (2)

Dasa akusalakammapathā—pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo, abhijjhā, byāpādo, micchādiṭṭhi. (3)

Dasa kusalakammapathā—pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī, anabhijjhā, abyāpādo, sammādiṭṭhi. (4)

Dasa ariyavāsā. Idhāvuso, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti, chaḷaṅgasamannāgato, ekārakkho, caturāpasseno, paṇunnapaccekasacco, samavayasaṭṭhesano, anāvilasaṅkappo, passaddhakāyasaṅkhāro, suvimuttacitto, suvimuttapañño.

Kathañcāvuso, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti? Idhāvuso, bhikkhuno kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thinamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu pañcaṅgavippahīno hoti. (5.1)

Kathañcāvuso, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hoti? Idhāvuso, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya neva sumano hoti na dummano, upekkhako viharati sato sampajāno. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu chaḷaṅgasamannāgato hoti. (5.2)

Kathañcāvuso, bhikkhu ekārakkho hoti? Idhāvuso, bhikkhu satārakkhena cetasā samannāgato hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu ekārakkho hoti. (5.3)

Kathañcāvuso, bhikkhu caturāpasseno hoti? Idhāvuso, bhikkhu saṅkhāyekaṃ paṭisevati, saṅkhāyekaṃ adhivāseti, saṅkhāyekaṃ parivajjeti, saṅkhāyekaṃ vinodeti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu caturāpasseno hoti. (5.4)

Kathañcāvuso, bhikkhu paṇunnapaccekasacco hoti? Idhāvuso, bhikkhuno

yāni tāni puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ puthupaccekasaccāni, sabbāni tāni nunnāni honti paṇunnāni cattāni vantāni muttāni pahīnāni paṭinissaṭṭhāni. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu paṇunnapaccekasacco hoti. (5.5)

Kathañcāvuso, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti? Idhāvuso, bhikkhuno kāmesanā pahīnā hoti, bhavesanā pahīnā hoti, brahmacariyesanā paṭippassaddhā. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu samavayasaṭṭhesano hoti. (5.6)

Kathañcāvuso, bhikkhu anāvilasaṅkappo hoti? Idhāvuso, bhikkhuno kāmasaṅkappo pahīno hoti, byāpādasaṅkappo pahīno hoti, vihiṃsāsaṅkappo pahīno hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu anāvilasaṅkappo hoti. (5.7)

Kathañcāvuso, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti? Idhāvuso, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu passaddhakāyasaṅkhāro hoti. (5.8)

Kathañcāvuso, bhikkhu suvimuttacitto hoti? Idhāvuso, bhikkhuno rāgā cittaṃ vimuttaṃ hoti, dosā cittaṃ vimuttaṃ hoti, mohā cittaṃ vimuttaṃ hoti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu suvimuttacitto hoti. (5.9)

Kathañcāvuso, bhikkhu suvimuttapañño hoti? Idhāvuso, bhikkhu 'rāgo me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. 'Doso me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. 'Moho me pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṅkato āyatiṃ anuppādadhammo'ti pajānāti. Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu suvimuttapañño hoti. (5.10)

Dasa asekkhā dhammā—asekkhā sammādiṭṭhi, asekkho sammāsaṅkappo, asekkhā sammāvācā, asekkho sammākammanto, asekkho sammāājīvo, asekkho sammāvāyāmo, asekkhā sammāsati, asekkho sammāsamādhi, asekkhaṃ sammāñāṇaṃ, asekkhā sammāvimutti. (6)

Ime kho, āvuso, tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dasa dhammā sammadakkhātā. Tattha sabbeheva saṅgāyitabbaṃ na vivaditabbaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikaṃ, tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti.

Atha kho bhagavā uṭṭhahitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi: "sādhu sādhu, sāriputta, sādhu kho tvaṃ, sāriputta, bhikkhūnaṃ saṅgīti-

pariyāyaṃ abhāsī”ti.

Idamavocāyasmā sāriputto, samanuñño satthā ahosi. Attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitaṃ abhinandunti.

Saṅgītisuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Dīgha Nikāya 13

Tevijjasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosalesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena manasākaṭaṃ nāma kosalānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā manasākaṭe viharati uttarena manasākaṭassa aciravatiyā nadiyā tīre ambavane.

Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā manasākaṭe paṭivasanti, seyyathidaṃ—caṅkī brāhmaṇo tārukkho brāhmaṇo pokkharasāti brāhmaṇo jāṇusoṇi brāhmaṇo todeyyo brāhmaṇo aññe ca abhiññātā abhiññātā brāhmaṇamahāsālā.

Atha kho vāseṭṭhabhāradvājānaṃ māṇavānaṃ jaṅghavihāraṃ anucaṅkamantānaṃ anuvicarantānaṃ maggāmagge kathā udapādi. Atha kho vāseṭṭho māṇavo evamāha: “ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāya, yvāyaṃ akkhāto brāhmaṇena pokkharasātinā”ti. Bhāradvājopi māṇavo evamāha: “ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko, niyyāti takkarassa brahmasahabyatāya, yvāyaṃ akkhāto brāhmaṇena tārukkhenā”ti. Neva kho asakkhi vāseṭṭho māṇavo bhāradvājaṃ māṇavaṃ saññāpetuṃ, na pana asakkhi bhāradvājo māṇavo vāseṭṭhaṃ māṇavaṃ saññāpetuṃ.

Atha kho vāseṭṭho māṇavo bhāradvājaṃ māṇavaṃ āmantesi: “ayaṃ kho, bhāradvāja, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito manasākaṭe viharati uttarena manasākaṭassa aciravatiyā nadiyā tīre ambavane. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā’ti. Āyāma, bho bhāradvāja, yena samaṇo gotamo tenupasaṅkamissāma; upasaṅkamitvā etamatthaṃ samaṇaṃ gotamaṃ pucchissāma. Yathā no samaṇo gotamo byākarissati, tathā naṃ dhāressāmā”ti. “Evaṃ, bho”ti kho bhāradvājo māṇavo vāseṭṭhassa māṇavassa paccassosi.

1. Maggāmaggakathā

Atha kho vāseṭṭhabhāradvājā māṇavā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho vāseṭṭho māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "idha, bho gotama, amhākaṃ jaṅghavihāraṃ anucaṅkamantānaṃ anuvicarantānaṃ maggāmagge kathā udapādi. Ahaṃ evaṃ vadāmi: 'ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāya, yvāyaṃ akkhāto brāhmaṇena pokkharasātinā'ti. Bhāradvājo māṇavo evamāha: 'ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāya, yvāyaṃ akkhāto brāhmaṇena tārukkhenā'ti. Ettha, bho gotama, attheva viggaho, atthi vivādo, atthi nānāvādo"ti.

"Iti kira, vāseṭṭha, tvaṃ evaṃ vadesi: 'ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāya, yvāyaṃ akkhāto brāhmaṇena pokkharasātinā'ti. Bhāradvājo māṇavo evamāha: 'ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāya, yvāyaṃ akkhāto brāhmaṇena tārukkhenā'ti. Atha kismiṃ pana vo, vāseṭṭha, viggaho, kismiṃ vivādo, kismiṃ nānāvādo"ti?

"Maggāmagge, bho gotama. Kiñcāpi, bho gotama, brāhmaṇā nānāmagge paññāpenti, addhariyā brāhmaṇā tittiriyā brāhmaṇā chandokā brāhmaṇā bavhārijjhā brāhmaṇā, atha kho sabbāni tāni niyyānikā niyyanti takkarassa brahmasahabyatāya.

Seyyathāpi, bho gotama, gāmassa vā nigamassa vā avidūre bahūni cepi nānāmaggāni bhavanti, atha kho sabbāni tāni gāmasamosaraṇāni bhavanti; evameva kho, bho gotama, kiñcāpi brāhmaṇā nānāmagge paññāpenti, addhariyā brāhmaṇā tittiriyā brāhmaṇā chandokā brāhmaṇā bavhārijjhā brāhmaṇā, atha kho sabbāni tāni niyyānikā niyyanti takkarassa brahmasahabyatāyā"ti.

2. Vāseṭṭhamāṇavānuyoga

"Niyyantīti, vāseṭṭha vadesi"? "Niyyantīti, bho gotama, vadāmi". "Niyyantīti, vāseṭṭha, vadesi"? "Niyyantīti, bho gotama, vadāmi". "Niyyantīti, vāseṭṭha, vadesi"? "Niyyantīti, bho gotama, vadāmi".

"Kiṃ pana, vāseṭṭha, atthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ekabrāhmaṇopi, yena brahmā sakkhidiṭṭho"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

“Kiṃ pana, vāseṭṭha, atthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ekācariyopi, yena brahmā sakkhidiṭṭho”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Kiṃ pana, vāseṭṭha, atthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ekācariyapācariyopi, yena brahmā sakkhidiṭṭho”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Kiṃ pana, vāseṭṭha, atthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ yāva sattamā ācariyāmahayugā yena brahmā sakkhidiṭṭho”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Kiṃ pana, vāseṭṭha, yepi tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi tevijjā brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti, tadanubhāsanti, bhāsitamanubhāsanti, vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu. Tepi evamāhaṃsu: ‘mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma, yattha vā brahmā, yena vā brahmā, yahiṃ vā brahmā’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Iti kira, vāseṭṭha, natthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ekabrāhmaṇopi, yena brahmā sakkhidiṭṭho. Natthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ekācariyopi, yena brahmā sakkhidiṭṭho. Natthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ekācariyapācariyopi, yena brahmā sakkhidiṭṭho. Natthi koci tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ yāva sattamā ācariyāmahayugā yena brahmā sakkhidiṭṭho. Yepi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi tevijjā brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti, tadanubhāsanti, bhāsitamanubhāsanti, vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi na evamāhaṃsu: ‘mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma, yattha vā brahmā, yena vā brahmā, yahiṃ vā brahmā’ti. Teva tevijjā brāhmaṇā evamāhaṃsu: ‘yaṃ na jānāma, yaṃ na passāma, tassa sahabyatāya maggaṃ desema. Ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko, niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyā’ti.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, nanu evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti? “Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī”ti.

“Sādhu, vāseṭṭha, te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā yaṃ na jānanti, yaṃ na passanti, tassa sahabyatāya maggaṃ desessanti. ‘Ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko, niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyā’ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, vāseṭṭha, andhaveṇi paramparasaṃsattā purimopi na passati, majjhimopi na passati, pacchimopi na passati; evameva kho, vāseṭṭha, andhaveṇūpamaṃ maññe tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ bhāsitaṃ, purimopi na passati, majjhimopi na passati, pacchimopi na passati. Tesamidaṃ tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ bhāsitaṃ hassakaññeva sampajjati, nāmakaññeva sampajjati, rittakaññeva sampajjati, tucchakaññeva sampajjati.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, passanti tevijjā brāhmaṇā candimasūriye, aññe cāpi bahujanā, yato ca candimasūriyā uggacchanti, yattha ca ogacchanti, āyācanti thomayanti pañjalikā namassamānā anuparivattantī”ti?

“Evaṃ, bho gotama, passanti tevijjā brāhmaṇā candimasūriye, aññe cāpi bahujanā, yato ca candimasūriyā uggacchanti, yattha ca ogacchanti, āyācanti thomayanti pañjalikā namassamānā anuparivattantī”ti.

“Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, yaṃ passanti tevijjā brāhmaṇā candimasūriye, aññe cāpi bahujanā, yato ca candimasūriyā uggacchanti, yattha ca ogacchanti, āyācanti thomayanti pañjalikā namassamānā anuparivattanti, pahonti tevijjā brāhmaṇā candimasūriyānaṃ sahabyatāya maggaṃ desetuṃ: ‘ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko, niyyāti takkarassa candimasūriyānaṃ sahabyatāyā’”ti? “No hidaṃ, bho gotama”.

“Iti kira, vāseṭṭha, yaṃ passanti tevijjā brāhmaṇā candimasūriye, aññe cāpi bahujanā, yato ca candimasūriyā uggacchanti, yattha ca ogacchanti, āyācanti thomayanti pañjalikā namassamānā anuparivattanti, tesampi nappahonti candimasūriyānaṃ sahabyatāya maggaṃ desetuṃ: ‘ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko, niyyāti takkarassa candimasūriyānaṃ sahabyatāyā’ti.

Iti pana na kira tevijjehi brāhmaṇehi brahmā sakkhidiṭṭho. Napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ācariyehi brahmā sakkhidiṭṭho. Napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ācariyapācariyehi brahmā sakkhidiṭṭho. Napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ yāva sattamā ācariyāmahayugehi

brahmā sakkhidiṭṭho. Yepi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi tevijjā brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti, tadanubhāsanti, bhāsitamanubhāsanti, vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi na evamāhaṃsu: 'mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma, yattha vā brahmā, yena vā brahmā, yahiṃ vā brahmā'ti. Teva tevijjā brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'yaṃ na jānāma, yaṃ na passāma, tassa sahabyatāya maggaṃ desema—ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, nanu evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Sādhu, vāseṭṭha, te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā yaṃ na jānanti, yaṃ na passanti, tassa sahabyatāya maggaṃ desessanti: 'ayameva ujumaggo, ayamañjasāyano niyyāniko, niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyā'ti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

2.1. Janapadakalyāṇīupamā

Seyyathāpi, vāseṭṭha, puriso evaṃ vadeyya: 'ahaṃ yā imasmiṃ janapade janapadakalyāṇī, taṃ icchāmi, taṃ kāmemī'ti. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ— khattiyī vā brāhmaṇī vā vessī vā suddī vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya.

Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ janapadakalyāṇiṃ icchasi kāmesi, jānāsi taṃ janapadakalyāṇiṃ—evaṃnāmā evaṅgottāti vā, dīghā vā rassā vā majjhimā vā kāḷī vā sāmā vā maṅguracchavī vāti, amukasmiṃ gāme vā nigame vā nagare vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ na jānāsi na passasi, taṃ tvaṃ icchasi kāmesī'ti? Iti puṭṭho 'āmā'ti vadeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, nanu evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Evameva kho, vāseṭṭha, na kira tevijjehi brāhmaṇehi brahmā sakkhidiṭṭho, napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ācariyehi brahmā sakkhidiṭṭho, napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ācariyapācariyehi brahmā sakkhidiṭṭho. Napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ yāva sattamā ācariyāmahayugehi brahmā sakkhidiṭṭho. Yepi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi tevijjā brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti, tadanubhāsanti, bhāsitamanubhāsanti, vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi na evamāhaṃsu: 'mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma, yattha vā brahmā, yena vā brahmā, yahiṃ vā brahmā'ti. Teva tevijjā brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'yaṃ na jānāma, yaṃ na passāma, tassa sahabyatāya maggaṃ desema—ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, nanu evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Sādhu, vāseṭṭha, te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā yaṃ na jānanti, yaṃ na passanti, tassa sahabyatāya maggaṃ desessanti—ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

2.2. Nisseṇīupamā

Seyyathāpi, vāseṭṭha, puriso cātumahāpathe nisseṇiṃ kareyya—pāsādassa ārohaṇāya. Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yassa tvaṃ pāsādassa ārohaṇāya nisseṇiṃ karosi, jānāsi taṃ pāsādaṃ—puratthimāya vā disāya dakkhiṇāya vā disāya pacchimāya vā disāya uttarāya vā disāya ucco vā nīco vā majjhimo vā'ti? Iti puṭṭho 'no'ti vadeyya.

Tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, yaṃ tvaṃ na jānāsi, na passasi, tassa tvaṃ pāsādassa ārohaṇāya nisseṇiṃ karosī'ti? Iti puṭṭho 'āmā'ti vadeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, nanu evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tassa purisassa appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Evameva kho, vāseṭṭha, na kira tevijjehi brāhmaṇehi brahmā sakkhidiṭṭho, napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ācariyehi brahmā sakkhidiṭṭho, napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ ācariyapācariyehi brahmā sakkhidiṭṭho, napi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ yāva sattamā ācariyāmahayugehi brahmā sakkhidiṭṭho. Yepi kira tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi tevijjā brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti, tadanubhāsanti, bhāsitamanubhāsanti, vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, tepi na evamāhaṃsu—mayametaṃ jānāma, mayametaṃ passāma, yattha vā brahmā, yena vā brahmā, yahiṃ vā brahmāti. Teva tevijjā brāhmaṇā evamāhaṃsu: 'yaṃ na jānāma, yaṃ na passāma, tassa sahabyatāya maggaṃ desema, ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyā'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, nanu evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti? "Addhā kho, bho gotama, evaṃ sante tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ appāṭihīrakataṃ bhāsitaṃ sampajjatī"ti.

"Sādhu, vāseṭṭha, te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā yaṃ na jānanti, yaṃ na passanti, tassa sahabyatāya maggaṃ desessanti. Ayameva ujumaggo ayamañjasāyano niyyāniko niyyāti takkarassa brahmasahabyatāyāti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

2.3. Aciravatīnadīupamā

Seyyathāpi, vāseṭṭha, ayaṃ aciravatī nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Atha puriso āgaccheyya pāratthiko pāragavesī pāragāmī pāraṃ taritukāmo. So orime tīre ṭhito pārimaṃ tīraṃ avheyya: 'ehi pārāpāraṃ, ehi pārāpāran'ti.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, api nu tassa purisassa avhāyanahetu vā āyācanahetu vā patthanahetu vā abhinandanahetu vā aciravatiyā nadiyā pārimaṃ tīraṃ orimaṃ tīraṃ āgaccheyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Evameva kho, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā ye dhammā brāhmaṇakārakā te dhamme pahāya vattamānā, ye dhammā abrāhmaṇakārakā te dhamme samādāya vattamānā evamāhaṃsu: 'indamavhayāma, somamavhayāma,

varuṇamavhayāma, īsānamavhayāma, pajāpatimavhayāma, brahmamavhayāma, mahiddhimavhayāma, yamamavhayāmā'ti.

Te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā ye dhammā brāhmaṇakārakā te dhamme pahāya vattamānā, ye dhammā abrāhmaṇakārakā te dhamme samādāya vattamānā avhāyanahetu vā āyācanahetu vā patthanahetu vā abhinandanahetu vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmānaṃ sahabyūpagā bhavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, vāseṭṭha, ayaṃ aciravatī nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Atha puriso āgaccheyya pāratthiko pāragavesī pāragāmī pāraṃ taritukāmo. So orime tīre daḷhāya anduyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ baddho.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, api nu so puriso aciravatiyā nadiyā orimā tīrā pārimaṃ tīraṃ gaccheyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Evameva kho, vāseṭṭha, pañcime kāmaguṇā ariyassa vinaye andūtipi vuccanti, bandhanantipi vuccanti. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā.

Ime kho, vāseṭṭha, pañca kāmaguṇā ariyassa vinaye andūtipi vuccanti, bandhanantipi vuccanti. Ime kho, vāseṭṭha, pañca kāmaguṇe tevijjā brāhmaṇā gadhitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti. Te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā ye dhammā brāhmaṇakārakā, te dhamme pahāya vattamānā, ye dhammā abrāhmaṇakārakā, te dhamme samādāya vattamānā pañca kāmaguṇe gadhitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjantā kāmandubandhanabaddhā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmānaṃ sahabyūpagā bhavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Seyyathāpi, vāseṭṭha, ayaṃ aciravatī nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. Atha puriso āgaccheyya pāratthiko pāragavesī pāragāmī pāraṃ taritukāmo. So orime tīre sasīsaṃ pārupitvā nipajjeyya.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, api nu so puriso aciravatiyā nadiyā orimā tīrā pārimaṃ tīraṃ gaccheyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama".

"Evameva kho, vāseṭṭha, pañcime nīvaraṇā ariyassa vinaye āvaraṇātipi vuccanti, nīvaraṇātipi vuccanti, onāhanātipi vuccanti, pariyonāhanātipi

vuccanti. Katame pañca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ. Ime kho, vāseṭṭha, pañca nīvaraṇā ariyassa vinaye āvaraṇātipi vuccanti, nīvaraṇātipi vuccanti, onāhanātipi vuccanti, pariyonāhanātipi vuccanti.

Imehi kho, vāseṭṭha, pañcahi nīvaraṇehi tevijjā brāhmaṇā āvuṭā nivutā onaddhā pariyonaddhā. Te vata, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā ye dhammā brāhmaṇakārakā te dhamme pahāya vattamānā, ye dhammā abrāhmaṇakārakā te dhamme samādāya vattamānā pañcahi nīvaraṇehi āvuṭā nivutā onaddhā pariyonaddhā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā brahmānaṃ sahabyūpagā bhavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

3. Saṃsandanakathā

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, kinti te sutaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ, sapariggaho vā brahmā apariggaho vā"ti? "Apariggaho, bho gotama". "Saveracitto vā averacitto vā"ti? "Averacitto, bho gotama". "Sabyāpajjacitto vā abyāpajjacitto vā"ti? "Abyāpajjacitto, bho gotama". "Saṅkiliṭṭhacitto vā asaṅkiliṭṭhacitto vā"ti? "Asaṅkiliṭṭhacitto, bho gotama". "Vasavattī vā avasavattī vā"ti? "Vasavattī, bho gotama".

"Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, sapariggahā vā tevijjā brāhmaṇā apariggahā vā"ti? "Sapariggahā, bho gotama". "Saveracittā vā averacittā vā"ti? "Saveracittā, bho gotama". "Sabyāpajjacittā vā abyāpajjacittā vā"ti? "Sabyāpajjacittā, bho gotama". "Saṅkiliṭṭhacittā vā asaṅkiliṭṭhacittā vā"ti? "Saṅkiliṭṭhacittā, bho gotama". "Vasavattī vā avasavattī vā"ti? "Avasavattī, bho gotama".

"Iti kira, vāseṭṭha, sapariggahā tevijjā brāhmaṇā apariggaho brahmā. Api nu kho sapariggahānaṃ tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ apariggahena brahmunā saddhiṃ saṃsandati sametī"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Sādhu, vāseṭṭha, te vata, vāseṭṭha, sapariggahā tevijjā brāhmaṇā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apariggahassa brahmuno sahabyūpagā bhavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Iti kira, vāseṭṭha, saveracittā tevijjā brāhmaṇā, averacitto brahmā ... pe ... sabyāpajjacittā tevijjā brāhmaṇā abyāpajjacitto brahmā ... saṅkiliṭṭhacittā tevijjā brāhmaṇā asaṅkiliṭṭhacitto brahmā ... avasavattī tevijjā brāhmaṇā vasavattī brahmā, api nu kho avasavattīnaṃ tevi-

jjānaṃ brāhmaṇānaṃ vasavattinā brahmunā saddhiṃ saṃsandati sametī"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Sādhu, vāseṭṭha, te vata, vāseṭṭha, avasavattī tevijjā brāhmaṇā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā vasavattissa brahmuno sahabyūpagā bhavissantīti, netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

Idha kho pana te, vāseṭṭha, tevijjā brāhmaṇā āsīditvā saṃsīdanti, saṃsīditvā visāraṃ pāpuṇanti, sukkhataraṃ maññe taranti. Tasmā idaṃ tevijjānaṃ brāhmaṇānaṃ tevijjāiriṇantipi vuccati, tevijjāvivanantipi vuccati, tevijjābyasanantipi vuccatī"ti.

Evaṃ vutte, vāseṭṭho māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama, samaṇo gotamo brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ jānātī"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha. Āsanne ito manasākaṭaṃ, na ito dūre manasākaṭan"ti? "Evaṃ, bho gotama, āsanne ito manasākaṭaṃ, na ito dūre manasākaṭan"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, idhassa puriso manasākaṭe jātasaṃvaddho. Tamenaṃ manasākaṭato tāvadeva avasaṭaṃ manasākaṭassa maggaṃ puccheyyuṃ. Siyā nu kho, vāseṭṭha, tassa purisassa manasākaṭe jātasaṃvaddhassa manasākaṭassa maggaṃ puṭṭhassa dandhāyitattaṃ vā vitthāyitattaṃ vā"ti? "No hidaṃ, bho gotama". "Taṃ kissa hetu"? "Amu hi, bho gotama, puriso manasākaṭe jātasaṃvaddho, tassa sabbāneva manasākaṭassa maggāni suviditānī"ti.

"Siyā kho, vāseṭṭha, tassa purisassa manasākaṭe jātasaṃvaddhassa manasākaṭassa maggaṃ puṭṭhassa dandhāyitattaṃ vā vitthāyitattaṃ vā, na tveva tathāgatassa brahmaloke vā brahmalokagāminiyā vā paṭipadāya puṭṭhassa dandhāyitattaṃ vā vitthāyitattaṃ vā. Brahmānañcāhaṃ, vāseṭṭha, pajānāmi brahmalokañca brahmalokagāminiñca paṭipadaṃ, yathā paṭipanno ca brahmalokaṃ upapanno, tañca pajānāmī"ti.

Evaṃ vutte, vāseṭṭho māṇavo bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama, samaṇo gotamo brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ desetī"ti. "Sādhu no bhavaṃ gotamo brahmānaṃ sahabyatāya maggaṃ desetu ullumpatu bhavaṃ gotamo brāhmaṇiṃ pajan"ti. "Tena hi, vāseṭṭha, suṇāhi; sādhukaṃ manasi karohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho vāseṭṭho māṇavo bhagavato paccassosi.

4. Brahmalokamaggadesanā

Bhagavā etadavoca: "idha, vāseṭṭha, tathāgato loke uppajjati araham, sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, vāseṭṭha, bhikkhu sīlasam-

panno hoti ... pe ... tassime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassato pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati.

So mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Seyyathāpi, vāseṭṭha, balavā saṅkhadhamo appakasireneva catuddisā viññāpeyya; evameva kho, vāseṭṭha, evaṃ bhāvitāya mettāya cetovimuttiyā yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati. Ayampi kho, vāseṭṭha, brahmānaṃ sahabyatāya maggo.

Puna caparaṃ, vāseṭṭha, bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Seyyathāpi, vāseṭṭha, balavā saṅkhadhamo appakasireneva catuddisā viññāpeyya; evameva kho, vāseṭṭha, evaṃ bhāvitāya upekkhāya cetovimuttiyā yaṃ pamāṇakataṃ kammaṃ na taṃ tatrāvasissati, na taṃ tatrāvatiṭṭhati. Ayampi kho, vāseṭṭha, brahmānaṃ sahabyatāya maggo.

Taṃ kiṃ maññasi, vāseṭṭha, evaṃvihārī bhikkhu sapariggaho vā apariggaho vā"ti? "Apariggaho, bho gotama". "Saveracitto vā averacitto vā"ti? "Averacitto, bho gotama". "Sabyāpajjacitto vā abyāpajjacitto vā"ti? "Abyāpajjacitto, bho gotama". "Saṅkiliṭṭhacitto vā asaṅkiliṭṭhacitto vā"ti? "Asaṅkiliṭṭhacitto, bho gotama". "Vasavattī vā avasavattī vā"ti? "Vasavattī, bho gotama".

"Iti kira, vāseṭṭha, apariggaho bhikkhu, apariggaho brahmā. Api nu kho apariggahassa bhikkhuno apariggahena brahmunā saddhiṃ saṃsandati sametī"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Sādhu, vāseṭṭha, so vata vāseṭṭha apariggaho bhikkhu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā aparigga-

hassa brahmuno sahabyūpago bhavissatīti, ṭhānametaṃ vijjati.

Iti kira, vāseṭṭha, averacitto bhikkhu, averacitto brahmā ... pe ... abyāpajjacitto bhikkhu, abyāpajjacitto brahmā ... asaṅkiliṭṭhacitto bhikkhu, asaṅkiliṭṭhacitto brahmā ... vasavattī bhikkhu, vasavattī brahmā, api nu kho vasavattissa bhikkhuno vasavattinā brahmunā saddhiṃ saṃsandati sametī"ti? "Evaṃ, bho gotama". "Sādhu, vāseṭṭha, so vata, vāseṭṭha, vasavattī bhikkhu kāyassa bhedā paraṃ maraṇā vasavattissa brahmuno sahabyūpago bhavissatīti, ṭhānametaṃ vijjatī"ti.

Evaṃ vutte, vāseṭṭhabhāradvājā māṇavā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāma, dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsake no bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

Tevijjasuttaṃ niṭṭhitaṃ terasamaṃ.

Sīlakkhandhavaggo niṭṭhito.

Brahmāsāmaññaambaṭṭha, Soṇakūṭamahālijālinī; Sīhapoṭṭhapādasubho kevaṭṭo, Lohiccatevijjā terasāti.

Sīlakkhandhavaggapāḷi niṭṭhitā.

Dīgha Nikāya 25

Udumbarikasutta

1. Nigrodhaparibbājakavatthu

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena nigrodho paribbājako udumbarikāya paribbājakārāme paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ tiṃsamattehi paribbājakasatehi. Atha kho sandhāno gahapati divā divassa rājagahā nikkhami bhagavantaṃ dassanāya. Atha kho sandhānassa gahapatissa etadahosi: "akālo kho bhagavantaṃ dassanāya. Paṭisallīno bhagavā. Manobhāvanīyānampi bhikkhūnaṃ asamayo dassanāya. Paṭisallīnā manobhāvanīyā bhikkhū. Yannūnāhaṃ yena udumbarikāya paribbājakārāmo, yena nigrodho paribbājako tenupasaṅkameyyan"ti. Atha kho sandhāno gahapati yena udumbarikāya paribbājakārāmo, tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena nigrodho paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentiyā. Seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā.

Addasā kho nigrodho paribbājako sandhānaṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvā sakaṃ parisaṃ saṇṭhāpesi: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. Ayaṃ samaṇassa gotamassa sāvako āgacchati sandhāno gahapati. Yāvatā kho pana samaṇassa gotamassa sāvakā gihī odātavasanā rājagahe paṭivasanti, ayaṃ tesaṃ aññataro sandhāno gahapati. Appasaddakāmā kho panete āyasmanto appasaddavinītā, appasaddassa vaṇṇavādino. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyyā"ti. Evaṃ vutte, te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

Atha kho sandhāno gahapati yena nigrodho paribbājako tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā nigrodhena paribbājakena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sandhāno gahapati nigrodhaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "aññathā kho ime bhonto aññatitthiyā paribbājakā saṅgamma samāgamma unnādino uccāsaddamahāsaddā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—rājakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā. Aññathā kho pana so bhagavā araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevati appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppānī"ti.

Evaṃ vutte, nigrodho paribbājako sandhānaṃ gahapatiṃ etadavoca: "yagghe, gahapati, jāneyyāsi, kena samaṇo gotamo saddhiṃ sallapati, kena sākacchaṃ samāpajjati, kena paññāveyyattiyaṃ samāpajjati? Suññāgārahatā samaṇassa gotamassa paññā aparisāvacaro samaṇo gotamo nālaṃ sallāpāya. So antamantāneva sevati. Seyyathāpi nāma gokāṇā pariyantacārinī antamantāneva sevati. Evameva suññāgārahatā samaṇassa gotamassa paññā; aparisāvacaro samaṇo gotamo; nālaṃ

sallāpāya. So antamantāneva sevati. Iṅgha, gahapati, samaṇo gotamo imaṃ parisaṃ āgaccheyya, ekapañheneva naṃ saṃsādeyyāma, tucchakumbhīva naṃ maññe orodheyyāmā"ti.

Assosi kho bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya sandhānassa gahapatissa nigrodhena paribbājakena saddhiṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho bhagavā gijjhakūṭā pabbatā orohitvā yena sumāgadhāya tīre moranivāpo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sumāgadhāya tīre moranivāpe abbhokāse caṅkami. Addasā kho nigrodho paribbājako bhagavantaṃ sumāgadhāya tīre moranivāpe abbhokāse caṅkamantaṃ. Disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhāpesi: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, ayaṃ samaṇo gotamo sumāgadhāya tīre moranivāpe abbhokāse caṅkamati. Appasaddakāmo kho pana so āyasmā, appasaddassa vaṇṇavādī. Appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbaṃ maññeyya. Sace samaṇo gotamo imaṃ parisaṃ āgaccheyya, imaṃ taṃ pañhaṃ puccheyyāma: 'ko nāma so, bhante, bhagavato dhammo, yena bhagavā sāvake vineti, yena bhagavatā sāvakā vinītā assāsappattā paṭijānanti ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyan'"ti? Evaṃ vutte, te paribbājakā tuṇhī ahesuṃ.

2. Tapojigucchāvāda

Atha kho bhagavā yena nigrodho paribbājako tenupasaṅkami. Atha kho nigrodho paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "etu kho, bhante, bhagavā, svāgataṃ, bhante, bhagavato. Cirassaṃ kho, bhante, bhagavā imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. Nisīdatu, bhante, bhagavā, idamāsanaṃ paññattan"ti. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Nigrodhopi kho paribbājako aññataraṃ nīcāsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho nigrodhaṃ paribbājakaṃ bhagavā etadavoca: "kāya nuttha, nigrodha, etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā"ti? Evaṃ vutte, nigrodho paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "idha mayaṃ, bhante, addasāma bhagavantaṃ sumāgadhāya tīre moranivāpe abbhokāse caṅkamantaṃ, disvāna evaṃ avocumhā: 'sace samaṇo gotamo imaṃ parisaṃ āgaccheyya, imaṃ taṃ pañhaṃ puccheyyāma: "ko nāma so, bhante, bhagavato dhammo, yena bhagavā sāvake vineti, yena bhagavatā sāvakā vinītā assāsappattā paṭijānanti ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyan'"'ti? Ayaṃ kho no, bhante, antarākathā vippakatā; atha bhagavā anuppatto"ti.

“Dujjānaṃ kho etaṃ, nigrodha, tayā aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrāyogena aññatrācariyakena, yenāhaṃ sāvake vinemi, yena mayā sāvakā vinītā assāsappattā paṭijānanti ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyaṃ. Iṅgha tvaṃ maṃ, nigrodha, sake ācariyake adhijegucche pañhaṃ puccha: ‘kathaṃ santā nu kho, bhante, tapojigucchā paripuṇṇā hoti, kathaṃ aparipuṇṇā’”ti?

Evaṃ vutte, te paribbājakā unnādino uccāsaddamahāsaddā ahesuṃ: “acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, samaṇassa gotamassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma sakavādaṃ ṭhapessati, paravādena pavāressatī”ti.

Atha kho nigrodho paribbājako te paribbājake appasadde katvā bhagavantaṃ etadavoca: “mayaṃ kho, bhante, tapojigucchāvādā tapojigucchāsārā tapojigucchāallīnā viharāma. Kathaṃ santā nu kho, bhante, tapojigucchā paripuṇṇā hoti, kathaṃ aparipuṇṇā”ti?

“Idha, nigrodha, tapassī acelako hoti muttācāro, hatthāpalekhano, naehibhaddantiko, natiṭṭhabhaddantiko, nābhihaṭaṃ, na uddissakataṃ, na nimantanaṃ sādiyati, so na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti, na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakamantaraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ, na maṃsaṃ, na suraṃ, na merayaṃ, na thusodakaṃ pivati, so ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko, sattāgāriko vā hoti sattālopiko, ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti, sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti, sattāhikampi āhāraṃ āhāreti, iti evarūpaṃ addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. So sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti, nīvārabhakkho vā hoti, daddulabhakkho vā hoti, haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti, ācāmabhakkho vā hoti, piññākabhakkho vā hoti, tiṇabhakkho vā hoti, gomayabhakkho vā hoti; vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. So sāṇānipi dhāreti, masāṇānipi dhāreti, chavadussānipi dhāreti, paṃsukūlānipi dhāreti, tirīṭānipi dhāreti, ajinampi dhāreti, ajinakkhipampi dhāreti, kusacīrampi dhāreti, vākacīrampi dhāreti, phalakacīrampi dhāreti, kesakambalampi dhāreti, vāḷakambalampi dhāreti, ulūkapakkhampi dhāreti, kesamassulocakopi hoti ke-

samassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti, phalakaseyyampi kappeti, thaṇḍilaseyyampi kappeti, ekapassayikopi hoti rajojalladharo, abbhokāsikopi hoti yathāsanthatiko, vekaṭikopi hoti vikaṭabhojanānuyogamanuyutto, apānakopi hoti apānakattamanuyutto, sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha, yadi evaṃ sante tapojigucchā paripuṇṇā vā hoti aparipuṇṇā vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tapojigucchā paripuṇṇā hoti, no aparipuṇṇā"ti. "Evaṃ paripuṇṇāyapi kho ahaṃ, nigrodha, tapojigucchāya anekavihite upakkilese vadāmī"ti.

2.1. Upakkilesa

"Yathā kathaṃ pana, bhante, bhagavā evaṃ paripuṇṇāya tapojigucchāya anekavihite upakkilese vadatī"ti?

"Idha, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā attānukkaṃseti paraṃ vambheti. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā attānukkaṃseti paraṃ vambheti. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā majjati mucchati pamādamāpajjati. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā majjati mucchati pamādamāpajjati. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena attānukkaṃseti paraṃ vambheti. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ

samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena attānukkaṃseti paraṃ vambheti. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena majjati mucchati pamādamāpajjati. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena majjati mucchati pamādamāpajjati. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī bhojanesu vodāsaṃ āpajjati: 'idaṃ me khamati, idaṃ me nakkhamatī'ti. So yañca khvassa nakkhamati, taṃ sāpekkho pajahati. Yaṃ panassa khamati, taṃ gadhito mucchito ajjhāpanno anādīnavadassāvī anissaraṇapañño paribhuñjati ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati lābhasakkārasilokanikantihetu: 'sakkarissanti maṃ rājāno rājamahāmattā khattiyā brāhmaṇā gahapatikā titthiyā'ti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī aññataraṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā apasādetā hoti: 'kiṃ panāyaṃ sambahulājīvo sabbaṃ sambhakkheti. Seyyathidaṃ—mūlabījaṃ khandhabījaṃ phaḷubījaṃ aggabījaṃ bījabījameva pañcamaṃ, asanivicakkaṃ dantakūṭaṃ, samaṇappavādenā'ti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī passati aññataraṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā kulesu sakkariyamānaṃ garukariyamānaṃ māniyamānaṃ pūjiyamānaṃ. Disvā tassa evaṃ hoti: 'imañhi nāma sambahulājīvaṃ kulesu sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti. Maṃ pana tapassiṃ lūkhājīviṃ kulesu na sakkaronti na garuṃ karonti na mānenti na pūjentī'ti, iti so issāmacchariyaṃ kulesu uppādetā hoti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī āpāthakanisādī hoti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī attānaṃ adassayamāno kulesu carati: 'idampi me tapasmiṃ idampi me tapasmin'ti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī kiñcideva paṭicchannaṃ sevati. So 'khamati te idan'ti puṭṭho samāno akkhamamānaṃ āha: 'khamatī'ti. Khamamānaṃ āha: 'nakkhamatī'ti. Iti so sampajānamusā bhāsitā hoti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā dhammaṃ desentassa santaṃyeva pariyāyaṃ anuññeyyaṃ nānujānāti ... pe ... ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī kodhano hoti upanāhī. Yampi, nigrodha, tapassī kodhano hoti upanāhī. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī ... saṭho hoti māyāvī ... thaddho hoti atimānī ... pāpiccho hoti pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato ... micchādiṭṭhiko hoti antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato ... sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yampi, nigrodha, tapassī sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Ayampi kho, nigrodha, tapassino upakkileso hoti.

Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha, yadime tapojigucchā upakkilesā vā anupakkilesā vā"ti? "Addhā kho ime, bhante, tapojigucchā upakkilesā, no anupakkilesā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ, bhante, vijjati yaṃ idhekacco tapassī sabbeheva imehi upakkilesehi samannāgato assa; ko pana vādo aññataraññatarenā"ti.

2.2. Parisuddhapapaṭikappattakathā

"Idha, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. Yampi, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. Evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā na attānukkaṃseti na paraṃ vambheti ... pe ... evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā na majjati na mucchati na pamādamāpajjati ... pe ... evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena na

attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti na paraṃ vambheti … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tapaṃ samādiyati, so tena tapasā lābhasakkārasilokaṃ abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena na majjati na mucchati na pamādamāpajjati … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī bhojanesu na vodāsaṃ āpajjati: 'idaṃ me khamati, idaṃ me nakkhamatī'ti. So yañca khvassa nakkhamati, taṃ anapekkho pajahati. Yaṃ panassa khamati, taṃ agadhito amucchito anajjhāpanno ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī na tapaṃ samādiyati lābhasakkārasilokanikantihetu: 'sakkarissanti maṃ rājāno rājamahāmattā khattiyā brāhmaṇā gahapatikā titthiyā'ti … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī aññataraṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā nāpasādetā hoti: 'kiṃ panāyaṃ sambahulājīvo sabbaṃ sambhakkheti. Seyyathidaṃ—mūlabījaṃ khandhabījaṃ phaḷubījaṃ aggabījaṃ bījabījameva pañcamaṃ, asanivicakkaṃ dantakūṭaṃ, samaṇappavādenā'ti … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī passati aññataraṃ samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā kulesu sakkariyamānaṃ garu kariyamānaṃ māniyamānaṃ pūjiyamānaṃ. Disvā tassa na evaṃ hoti: 'imañhi nāma sambahulājīvaṃ kulesu sakkaronti garuṃ karonti mānenti pūjenti. Maṃ pana tapassiṃ lūkhājīviṃ kulesu na sakkaronti na garuṃ karonti na mānenti na pūjentī'ti, iti so issāmacchariyaṃ kulesu nuppādetā hoti … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī na āpāthakanisādī hoti … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī na attānaṃ adassayamāno kulesu carati: 'idampi me tapasmiṃ, idampi me tapasmin'ti … pe … evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī na kiñcideva paṭicchannaṃ sevati, so: 'khamati te idan'ti puṭṭho samāno akkhamamānaṃ āha: 'nakkhamatī'ti. Khamamānaṃ āha: 'khamatī'ti. Iti so sampajānamusā na bhāsitā hoti ... pe ... evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā dhammaṃ desentassa santaṃyeva pariyāyaṃ anuññeyyaṃ anujānāti ... pe ... evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī akkodhano hoti anupanāhī. Yampi, nigrodha, tapassī akkodhano hoti anupanāhī evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Puna caparaṃ, nigrodha, tapassī amakkhī hoti apaḷāsī ... pe ... anissukī hoti amaccharī ... asaṭho hoti amāyāvī ... atthaddho hoti anatimānī ... na pāpiccho hoti na pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato ... na micchādiṭṭhiko hoti na antaggāhikāya diṭṭhiyā samannāgato ... na sandiṭṭhiparāmāsī hoti na ādhānaggāhī suppaṭinissaggī. Yampi, nigrodha, tapassī na sandiṭṭhiparāmāsī hoti na ādhānaggāhī suppaṭinissaggī. Evaṃ so tasmiṃ ṭhāne parisuddho hoti.

Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha, yadi evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā vā hoti aparisuddhā vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā hoti no aparisuddhā, aggappattā ca sārappattā cā"ti. "Na kho, nigrodha, ettāvatā tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca; api ca kho papaṭikappattā hotī"ti.

2.3. Parisuddhatacappattakathā

"Kittāvatā pana, bhante, tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca? Sādhu me, bhante, bhagavā tapojigucchāya aggaññeva pāpetu, sāraññeva pāpetū"ti.

"Idha, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti. Kathañca, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti? Idha, nigrodha, tapassī na pāṇaṃ atipāteti, na pāṇaṃ atipātayati, na pāṇamatipātayato samanuñño hoti. Na adinnaṃ ādiyati, na adinnaṃ ādiyāpeti, na adinnaṃ ādiyato samanuñño hoti. Na musā bhaṇati, na musā bhaṇāpeti, na musā bhaṇato samanuñño hoti. Na bhāvitamāsīsati, na bhāvitamāsīsāpeti, na bhāvitamāsīsato samanuñño hoti. Evaṃ kho, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti.

Yato kho, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti, aduṃ

cassa hoti tapassitāya. So abhiharati no hīnāyāvattati. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādappadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādappadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. Tathā dutiyaṃ. Tathā tatiyaṃ. Tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha. Yadi evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā vā hoti aparisuddhā vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā hoti no aparisuddhā, aggappattā ca sārappattā cā"ti. "Na kho, nigrodha, ettāvatā tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca; api ca kho tacappattā hotī"ti.

2.4. Parisuddhaphegguppattakathā

"Kittāvatā pana, bhante, tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca? Sādhu me, bhante, bhagavā tapojigucchāya aggaññeva pāpetu, sāraññeva pāpetū"ti.

"Idha, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti. Kathañca, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti ... pe ... yato kho, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti, aduṃ cassa hoti tapas-

sitāya. So abhiharati no hīnāyāvattati. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati ... pe ... so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ... pe ... karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: 'amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ, tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha, yadi evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā vā hoti aparisuddhā vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā hoti, no aparisuddhā, aggappattā ca sārappattā cā"ti. "Na kho, nigrodha, ettāvatā tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca; api ca kho pheggupattā hotī"ti.

3. Parisuddhaaggappattasārappattakathā

"Kittāvatā pana, bhante, tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca? Sādhu me, bhante, bhagavā tapojigucchāya aggaññeva pāpetu, sāraññeva pāpetū"ti.

"Idha, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti. Kathañca, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti ... pe ... yato kho, nigrodha, tapassī cātuyāmasaṃvarasaṃvuto hoti, aduṃ cassa hoti tapassitāya. So abhiharati no hīnāyāvattati. So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati ... pe ... so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe mettāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte

passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti.

Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha, yadi evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā vā hoti aparisuddhā vā"ti? "Addhā kho, bhante, evaṃ sante tapojigucchā parisuddhā hoti no aparisuddhā, aggappattā ca sārappattā cā"ti.

"Ettāvatā kho, nigrodha, tapojigucchā aggappattā ca hoti sārappattā ca. Iti kho, nigrodha, yaṃ maṃ tvaṃ avacāsi: 'ko nāma so, bhante, bhagavato dhammo, yena bhagavā sāvake vineti, yena bhagavatā sāvakā vinītā assāsappattā paṭijānanti ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyan'ti. Iti kho taṃ, nigrodha, ṭhānaṃ uttaritarañca paṇītatarañca, yenāhaṃ sāvake vinemi, yena mayā sāvakā vinītā assāsappattā paṭijānanti ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyan"ti.

Evaṃ vutte, te paribbājakā unnādino uccāsaddamahāsaddā ahesuṃ: "ettha mayaṃ anassāma sācariyakā, na mayaṃ ito bhiyyo uttaritaraṃ pajānāmā"ti.

4. Nigrodhassapajjhāyana

Yadā aññāsi sandhāno gahapati: "aññadatthu kho dānime aññatitthiyā paribbājakā bhagavato bhāsitaṃ sussūsanti, sotaṃ odahanti, aññācittaṃ upaṭṭhāpentī"ti. Atha nigrodhaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "iti kho, bhante nigrodha, yaṃ maṃ tvaṃ avacāsi: 'yagghe, gahapati, jāneyyāsi, kena samaṇo gotamo saddhiṃ sallapati, kena sākacchaṃ samāpajjati, kena paññāveyyattiyaṃ samāpajjati, suññāgārahatā samaṇassa gotamassa paññā, aparisāvacaro samaṇo gotamo nālaṃ sallāpāya, so antamantāneva sevati; seyyathāpi nāma gokāṇā pariyan-

tacārinī antamantāneva sevati. Evameva suññāgārahatā samaṇassa gotamassa paññā, aparisāvacaro samaṇo gotamo nālaṃ sallāpāya; so antamantāneva sevati; iṅgha, gahapati, samaṇo gotamo imaṃ parisaṃ āgaccheyya, ekapañheneva naṃ saṃsādeyyāma, tucchakumbhīva naṃ mañṇe orodheyyāmā'ti. Ayaṃ kho so, bhante, bhagavā arahaṃ sammāsambuddho idhānuppatto, aparisāvacaraṃ pana naṃ karotha, gokāṇaṃ pariyantacārinim karotha, ekapañheneva naṃ saṃsādetha, tucchakumbhīva naṃ orodhethā"ti. Evaṃ vutte, nigrodho paribbājako tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi.

Atha kho bhagavā nigrodhaṃ paribbājakaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā nigrodhaṃ paribbājakaṃ etadavoca: "saccaṃ kira, nigrodha, bhāsitā te esā vācā"ti? "Saccaṃ, bhante, bhāsitā me esā vācā, yathābālena yathāmūḷhena yathāakusalenā"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, nigrodha. Kinti te sutaṃ paribbājakānaṃ vuḍḍhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'ye te ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, evaṃ su te bhagavanto saṅgamma samāgamma unnādino uccāsaddamahāsaddā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā. Seyyathāpi tvaṃ etarahi sācariyako. Udāhu, evaṃ su te bhagavanto araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni, seyyathāpāhaṃ etarahī'"ti.

"Sutaṃ metaṃ, bhante. Paribbājakānaṃ vuḍḍhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'ye te ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, na evaṃ su te bhagavanto saṅgamma samāgamma unnādino uccāsaddamahāsaddā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ anuyuttā viharanti. Seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā, seyyathāpāhaṃ etarahi sācariyako. Evaṃ su te bhagavanto araññavanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti appasaddāni appanigghosāni vijanavātāni manussarāhasseyyakāni paṭisallānasāruppāni, seyyathāpi bhagavā etarahī'"ti.

"Tassa te, nigrodha, viññussa sato mahallakassa na etadahosi: 'buddho so bhagavā bodhāya dhammaṃ deseti, danto so bhagavā damath-

āya dhammaṃ deseti, santo so bhagavā samathāya dhammaṃ deseti, tiṇṇo so bhagavā taraṇāya dhammaṃ deseti, parinibbuto so bhagavā parinibbānāya dhammaṃ desetī'"ti?

5. Brahmacariyapariyosānasacchikiriyā

Evaṃ vutte, nigrodho paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: "accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yvāhaṃ evaṃ bhagavantaṃ avacāsiṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti. "Taggha tvaṃ, nigrodha, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yo maṃ tvaṃ evaṃ avacāsi. Yato ca kho tvaṃ, nigrodha, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhi hesā, nigrodha, ariyassa vinaye, yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjati. Ahaṃ kho pana, nigrodha, evaṃ vadāmi:

'Etu viññū puriso asaṭho amāyāvī ujujātiko, ahamanusāsāmi ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati sattavassāni. Tiṭṭhantu, nigrodha, satta vassāni. Etu viññū puriso asaṭho amāyāvī ujujātiko, ahamanusāsāmi ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno— yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati cha vassāni. Pañca vassāni ... cattāri vassāni ... tīṇi vassāni ... dve vassāni ... ekaṃ vassaṃ. Tiṭṭhatu, nigrodha, ekaṃ vassaṃ. Etu viññū puriso asaṭho amāyāvī ujujātiko ahamanusāsāmi ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati satta māsāni. Tiṭṭhantu, nigrodha, satta māsāni ... cha māsāni ... pañca māsāni ... cattāri māsāni ... tīṇi māsāni ... dve māsāni ... ekaṃ māsaṃ ... aḍḍhamāsaṃ. Tiṭṭhatu, nigrodha, aḍḍhamāso. Etu viññū puriso asaṭho amāyāvī ujujātiko, ahamanusāsāmi ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamāno—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanut-

taraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissati sattāhaṃ'.

6. Paribbājakānaṃpajjhāyana

Siyā kho pana te, nigrodha, evamassa: 'antevāsikamyatā no samaṇo gotamo evamāhā'ti. Na kho panetaṃ, nigrodha, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yo eva vo ācariyo, so eva vo ācariyo hotu.

Siyā kho pana te, nigrodha, evamassa: 'uddesā no cāvetukāmo samaṇo gotamo evamāhā'ti. Na kho panetaṃ, nigrodha, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yo eva vo uddeso so eva vo uddeso hotu.

Siyā kho pana te, nigrodha, evamassa: 'ājīvā no cāvetukāmo samaṇo gotamo evamāhā'ti. Na kho panetaṃ, nigrodha, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Yo eva vo ājīvo, so eva vo ājīvo hotu.

Siyā kho pana te, nigrodha, evamassa: 'ye no dhammā akusalā akusalasaṅkhātā sācariyakānaṃ, tesu patiṭṭhāpetukāmo samaṇo gotamo evamāhā'ti. Na kho panetaṃ, nigrodha, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Akusalā ceva vo te dhammā hontu akusalasaṅkhātā ca sācariyakānaṃ.

Siyā kho pana te, nigrodha, evamassa: 'ye no dhammā kusalā kusalasaṅkhātā sācariyakānaṃ, tehi vivecetukāmo samaṇo gotamo evamāhā'ti. Na kho panetaṃ, nigrodha, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Kusalā ceva vo te dhammā hontu kusalasaṅkhātā ca sācariyakānaṃ.

Iti khvāhaṃ, nigrodha, neva antevāsikamyatā evaṃ vadāmi, napi uddesā cāvetukāmo evaṃ vadāmi, napi ājīvā cāvetukāmo evaṃ vadāmi, napi ye vo dhammā akusalā akusalasaṅkhātā sācariyakānaṃ, tesu patiṭṭhāpetukāmo evaṃ vadāmi, napi ye vo dhammā kusalā kusalasaṅkhātā sācariyakānaṃ, tehi vivecetukāmo evaṃ vadāmi. Santi ca kho, nigrodha, akusalā dhammā appahīnā saṃkilesikā ponobbhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇiyā, yesāhaṃ pahānāya dhammaṃ desemi. Yathāpaṭipannānaṃ vo saṃkilesikā dhammā pahīyissanti, vodānīyā dhammā abhivaḍḍhissanti, paññāpāripūriṃ vepullattañca diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti.

Evaṃ vutte, te paribbājakā tuṇhībhūtā maṅkubhūtā pattakkhandhā adhomukhā pajjhāyantā appaṭibhānā nisīdiṃsu yathā taṃ mārena pariyuṭṭhitacittā. Atha kho bhagavato etadahosi: "sabbepime moghapurisā phuṭṭhā pāpimatā. Yatra hi nāma ekassapi na evaṃ bhavis-

sati: 'handa mayaṃ aññāṇatthampi samaṇe gotame brahmacariyaṃ carāma, kiṃ karissati sattāho'"ti?

Atha kho bhagavā udumbarikāya paribbājakārāme sīhanādaṃ naditvā vehāsaṃ abbhuggantvā gijjhakūṭe pabbate paccupaṭṭhāsi. Sandhāno pana gahapati tāvadeva rājagahaṃ pāvisīti.

Udumbarikasuttaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Dīgha Nikāya 7

Jāliyasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena dve pabbajitā—muṇḍiyo ca paribbājako jāliyo ca dārupattikantevāsī yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho te dve pabbajitā bhagavantaṃ etadavocuṃ: "kiṃ nu kho, āvuso gotama, taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, udāhu aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti?

"Tena hāvuso, suṇātha sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho te dve pabbajitā bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca: "idhāvuso, tathāgato loke uppajjati arahaṃ, sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu sīlasampanno hoti.

... pe ... Paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti? Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati kallaṃ, tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā ... pe ... ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ

jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā ... pe ....

... pe ... Nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti? Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, na kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te dve pabbajitā bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Jāliyasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Dīgha Nikāya 31

Siṅgālasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena siṅgālako gahapatiputto kālasseva uṭṭhāya rājagahā nikkhamitvā allavattho allakeso pañjaliko puthudisā namassati—puratthimaṃ disaṃ dakkhiṇaṃ disaṃ pacchimaṃ disaṃ uttaraṃ disaṃ heṭṭhimaṃ disaṃ uparimaṃ disaṃ.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho bhagavā siṅgālakaṃ gahapatiputtaṃ kālasseva vuṭṭhāya rājagahā nikkhamitvā allavatthaṃ allakesaṃ pañjalikaṃ puthudisā namassantaṃ— puratthimaṃ disaṃ dakkhiṇaṃ disaṃ pacchimaṃ disaṃ uttaraṃ disaṃ heṭṭhimaṃ disaṃ uparimaṃ disaṃ. Disvā siṅgālakaṃ gahapatiputtaṃ etadavoca: "kiṃ nu kho tvaṃ, gahapatiputta, kālasseva vuṭṭhāya rājagahā nikkhamitvā allavattho allakeso pañjaliko puthudisā namassasi—puratthimaṃ disaṃ dakkhiṇaṃ disaṃ pacchimaṃ disaṃ uttaraṃ disaṃ heṭṭhimaṃ disaṃ uparimaṃ disan"ti? "Pitā maṃ, bhante, kālaṃ karonto evaṃ avaca: 'disā, tāta, namasseyyāsī'ti. So kho ahaṃ, bhante, pituvacanaṃ sakkaronto garuṃ karonto mānento pūjento kālasseva uṭṭhāya rājagahā nikkhamitvā

allavattho allakeso pañjaliko puthudisā namassāmi—puratthimaṃ disaṃ dakkhiṇaṃ disaṃ pacchimaṃ disaṃ uttaraṃ disaṃ heṭṭhimaṃ disaṃ uparimaṃ disan"ti.

1. Cha disā

"Na kho, gahapatiputta, ariyassa vinaye evaṃ cha disā namassitabbā"ti. "Yathā kathaṃ pana, bhante, ariyassa vinaye cha disā namassitabbā? Sādhu me, bhante, bhagavā tathā dhammaṃ desetu, yathā ariyassa vinaye cha disā namassitabbā"ti.

"Tena hi, gahapatiputta, suṇohi sādhukaṃ manasikarohi bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho siṅgālako gahapatiputto bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca:

"Yato kho, gahapatiputta, ariyasāvakassa cattāro kammakilesā pahīnā honti, catūhi ca ṭhānehi pāpakammaṃ na karoti, cha ca bhogānaṃ apāyamukhāni na sevati, so evaṃ cuddasa pāpakāpagato chaddisāpaṭicchādī ubholokavijayāya paṭipanno hoti. Tassa ayañceva loko āraddho hoti paro ca loko. So kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati.

2. Cattāro kammakilesā

Katamassa cattāro kammakilesā pahīnā honti? Pāṇātipāto kho, gahapatiputta, kammakileso, adinnādānaṃ kammakileso, kāmesumicchācāro kammakileso, musāvādo kammakileso. Imassa cattāro kammakilesā pahīnā hontī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Pāṇātipāto adinnādānaṃ, Musāvādo ca vuccati; Paradāragamanañceva, Nappasaṃsanti paṇḍitā"ti.

3. Catuṭhānaṃ

"Katamehi catūhi ṭhānehi pāpakammaṃ na karoti? Chandāgatiṃ gacchanto pāpakammaṃ karoti, dosāgatiṃ gacchanto pāpakammaṃ karoti, mohāgatiṃ gacchanto pāpakammaṃ karoti, bhayāgatiṃ gacchanto pāpakammaṃ karoti. Yato kho, gahapatiputta, ariyasāvako neva chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati; imehi catūhi ṭhānehi pāpakammaṃ na karotī"ti. Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ ativattati; Nihīyati yaso tassa, kāḷapakkheva candimā.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ nātivattati; Āpūrati yaso tassa, sukkapakkheva candimā”ti.

4. Cha apāyamukhāni

“Katamāni cha bhogānaṃ apāyamukhāni na sevati? Surāmerayamajjappamādaṭṭhānānuyogo kho, gahapatiputta, bhogānaṃ apāyamukhaṃ, vikālavisikhācariyānuyogo bhogānaṃ apāyamukhaṃ, samajjābhicaraṇaṃ bhogānaṃ apāyamukhaṃ, jūtappamādaṭṭhānānuyogo bhogānaṃ apāyamukhaṃ, pāpamittānuyogo bhogānaṃ apāyamukhaṃ, ālasyānuyogo bhogānaṃ apāyamukhaṃ.

5. Surāmerayassa cha ādīnavā

Cha khome, gahapatiputta, ādīnavā surāmerayamajjappamādaṭṭhānānuyoge Sandiṭṭhikā dhanajāni, kalahappavaḍḍhanī, rogānaṃ āyatanaṃ, akittisañjananī, kopīnanidaṃsanī, paññāya dubbalikaraṇītveva chaṭṭhaṃ padaṃ bhavati. Ime kho, gahapatiputta, cha ādīnavā surāmerayamajjappamādaṭṭhānānuyoge.

6. Vikālacariyāya cha ādīnavā

Cha khome, gahapatiputta, ādīnavā vikālavisikhācariyānuyoge. Attāpissa agutto arakkhito hoti, puttadāropissa agutto arakkhito hoti, sāpateyyampissa aguttaṃ arakkhitaṃ hoti, saṅkiyo ca hoti pāpakesu ṭhānesu, abhūtavacanañca tasmiṃ rūhati, bahūnañca dukkhadhammānaṃ purakkhato hoti. Ime kho, gahapatiputta, cha ādīnavā vikālavisikhācariyānuyoge.

7. Samajjābhicaraṇassa cha ādīnavā

Cha khome, gahapatiputta, ādīnavā samajjābhicaraṇe. Kva naccaṃ, kva gītaṃ, kva vāditaṃ, kva akkhānaṃ, kva pāṇissaraṃ, kva kumbhathunanti. Ime kho, gahapatiputta, cha ādīnavā samajjābhicaraṇe.

8. Jūtappamādassa cha ādīnavā

Cha khome, gahapatiputta, ādīnavā jūtappamādaṭṭhānānuyoge. Jayaṃ veraṃ pasavati, jino vittamanusocati, sandiṭṭhikā dhanajāni, sabhāgatassa vacanaṃ na rūhati, mittāmaccānaṃ paribhūto hoti, āvāhavivāhakānaṃ apatthito hoti: ‘akkhadhutto ayaṃ purisapuggalo nālaṃ dārabharaṇāyā’ti. Ime kho, gahapatiputta, cha ādīnavā jūtappamādaṭṭhānānuyoge.

9. Pāpamittatāya cha ādīnavā

Cha khome, gahapatiputta, ādīnavā pāpamittānuyoge. Ye dhuttā, ye soṇḍā, ye pipāsā, ye nekatikā, ye vañcanikā, ye sāhasikā. Tyāssa mittā honti te sahāyā. Ime kho, gahapatiputta, cha ādīnavā pāpamittānuyoge.

10. Ālasyassa cha ādīnavā

Cha khome, gahapatiputta, ādīnavā ālasyānuyoge. Atisītanti kammaṃ na karoti, atiuṇhanti kammaṃ na karoti, atisāyanti kammaṃ na karoti, atipātoti kammaṃ na karoti, atichātosmīti kammaṃ na karoti, atidhātosmīti kammaṃ na karoti. Tassa evaṃ kiccāpadesabahulassa viharato anuppannā ceva bhogā nuppajjanti, uppannā ca bhogā parikkhayaṃ gacchanti. Ime kho, gahapatiputta, cha ādīnavā ālasyānuyoge"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Hoti pānasakhā nāma, hoti sammiyasammiyo; Yo ca atthesu jātesu, sahāyo hoti so sakhā.

Ussūraseyyā paradārasevanā, Verappasavo ca anatthatā ca; Pāpā ca mittā sukadariyatā ca, Ete cha ṭhānā purisaṃ dhaṃsayanti.

Pāpamitto pāpasakho, pāpaācāragocaro; Asmā lokā paramhā ca, ubhayā dhaṃsate naro.

Akkhitthiyo vāruṇī naccagītaṃ, Divā soppaṃ pāricariyā akāle; Pāpā ca mittā sukadariyatā ca, Ete cha ṭhānā purisaṃ dhaṃsayanti.

Akkhehi dibbanti suraṃ pivanti, Yantitthiyo pāṇasamā paresaṃ; Nihīnasevī na ca vuddhasevī, Nihīyate kāḷapakkheva cando.

Yo vāruṇī addhano akiñcano, Pipāso pivaṃ papāgato; Udakamiva iṇaṃ vigāhati, Akulaṃ kāhiti khippamattano.

Na divā soppasīlena, rattimuṭṭhānadessinā; Niccaṃ mattena soṇḍena, sakkā āvasituṃ gharaṃ.

Atisītaṃ atiuṇhaṃ, atisāyamidaṃ ahu; Iti vissaṭṭhakammante, atthā accenti māṇave.

Yodha sītañca uṇhañca, tiṇā bhiyyo na maññati; Karaṃ purisakiccāni, so sukhaṃ na vihāyatī"ti.

11. Mittapatirūpaka

"Cattārome, gahapatiputta, amittā mittapatirūpakā veditabbā. Aññadatthuharo amitto mittapatirūpako veditabbo, vacīparamo amitto mit-

tapatirūpako veditabbo, anuppiyabhāṇī amitto mittapatirūpako veditabbo, apāyasahāyo amitto mittapatirūpako veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi aññadatthuharo amitto mittapatirūpako veditabbo.

Aññadatthuharo hoti, appena bahumicchati; Bhayassa kiccaṃ karoti, sevati atthakāraṇā.

Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi aññadatthuharo amitto mittapatirūpako veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi vacīparamo amitto mittapatirūpako veditabbo. Atītena paṭisantharati, anāgatena paṭisantharati, niratthakena saṅgaṇhāti, paccuppannesu kiccesu byasanaṃ dasseti. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi vacīparamo amitto mittapatirūpako veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi anuppiyabhāṇī amitto mittapatirūpako veditabbo. Pāpakampissa anujānāti, kalyāṇampissa anujānāti, sammukhāssa vaṇṇaṃ bhāsati, parammukhāssa avaṇṇaṃ bhāsati. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi anuppiyabhāṇī amitto mittapatirūpako veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi apāyasahāyo amitto mittapatirūpako veditabbo. Surāmerayamajjappamādaṭṭhānānuyoge sahāyo hoti, vikālavisikhācariyānuyoge sahāyo hoti, samajjābhicaraṇe sahāyo hoti, jūtappamādaṭṭhānānuyoge sahāyo hoti. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi apāyasahāyo amitto mittapatirūpako veditabbo"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Aññadatthuharo mitto, yo ca mitto vacīparo; Anuppiyañca yo āha, apāyesu ca yo sakhā.

Ete amitte cattāro, iti viññāya paṇḍito; Ārakā parivajjeyya, maggaṃ paṭibhayaṃ yathā"ti.

12. Suhadamitta

"Cattārome, gahapatiputta, mittā suhadā veditabbā. Upakāro mitto suhado veditabbo, samānasukhadukkho mitto suhado veditabbo, atthakkhāyī mitto suhado veditabbo, anukampako mitto suhado veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi upakāro mitto suhado veditabbo. Pamattaṃ rakkhati, pamattassa sāpateyyaṃ rakkhati, bhītassa

saraṇaṃ hoti, uppannesu kiccakaraṇīyesu taddiguṇaṃ bhogaṃ anuppadeti. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi upakāro mitto suhado veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi samānasukhadukkho mitto suhado veditabbo. Guyhamassa ācikkhati, guyhamassa parigūhati, āpadāsu na vijahati, jīvitaṃpissa atthāya pariccattaṃ hoti. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi samānasukhadukkho mitto suhado veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi atthakkhāyī mitto suhado veditabbo. Pāpā nivāreti, kalyāṇe niveseti, assutaṃ sāveti, saggassa maggaṃ ācikkhati. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi atthakkhāyī mitto suhado veditabbo.

Catūhi kho, gahapatiputta, ṭhānehi anukampako mitto suhado veditabbo. Abhavenassa na nandati, bhavenassa nandati, avaṇṇaṃ bhaṇamānaṃ nivāreti, vaṇṇaṃ bhaṇamānaṃ pasaṃsati. Imehi kho, gahapatiputta, catūhi ṭhānehi anukampako mitto suhado veditabbo"ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

"Upakāro ca yo mitto, sukhe dukkhe ca yo sakhā; Atthakkhāyī ca yo mitto, yo ca mittānukampako.

Etepi mitte cattāro, iti viññāya paṇḍito; Sakkaccaṃ payirupāseyya, mātā puttaṃva orasaṃ; Paṇḍito sīlasampanno, jalaṃ aggīva bhāsati.

Bhoge saṃharamānassa, bhamarasseva irīyato; Bhogā sannicayaṃ yanti, vammikovupacīyati.

Evaṃ bhoge samāhatvā, alamatto kule gihī; Catudhā vibhaje bhoge, sa ve mittāni ganthati.

Ekena bhoge bhuñjeyya, dvīhi kammaṃ payojaye; Catutthañca nidhāpeyya, āpadāsu bhavissatī"ti.

13. Chaddisāpaṭicchādanakaṇḍa

"Kathañca, gahapatiputta, ariyasāvako chaddisāpaṭicchādī hoti? Cha imā, gahapatiputta, disā veditabbā. Puratthimā disā mātāpitaro veditabbā, dakkhiṇā disā ācariyā veditabbā, pacchimā disā puttadārā veditabbā, uttarā disā mittāmaccā veditabbā, heṭṭhimā disā dāsakammakarā veditabbā, uparimā disā samaṇabrāhmaṇā veditabbā.

Pañcahi kho, gahapatiputta, ṭhānehi puttena puratthimā disā mātāpi-

taro paccupaṭṭhātabbā—bhato ne bharissāmi, kiccaṃ nesaṃ karissāmi, kulavaṃsaṃ ṭhapessāmi, dāyajjaṃ paṭipajjāmi, atha vā pana petānaṃ kālaṅkatānaṃ dakkhiṇaṃ anuppadassāmīti. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi puttena puratthimā disā mātāpitaro paccupaṭṭhitā pañcahi ṭhānehi puttaṃ anukampanti. Pāpā nivārenti, kalyāṇe nivesenti, sippaṃ sikkhāpenti, patirūpena dārena saṃyojenti, samaye dāyajjaṃ niyyādenti. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi puttena puratthimā disā mātāpitaro paccupaṭṭhitā imehi pañcahi ṭhānehi puttaṃ anukampanti. Evamassa esā puratthimā disā paṭicchannā hoti khemā appaṭibhayā.

Pañcahi kho, gahapatiputta, ṭhānehi antevāsinā dakkhiṇā disā ācariyā paccupaṭṭhātabbā—uṭṭhānena upaṭṭhānena sussusāya pāricariyāya sakkaccaṃ sippapaṭiggahaṇena. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi antevāsinā dakkhiṇā disā ācariyā paccupaṭṭhitā pañcahi ṭhānehi antevāsiṃ anukampanti— suvinītaṃ vinenti, suggahitaṃ gāhāpenti, sabbasippassutaṃ samakkhāyino bhavanti, mittāmaccesu paṭiyādenti, disāsu parittāṇaṃ karonti. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi antevāsinā dakkhiṇā disā ācariyā paccupaṭṭhitā imehi pañcahi ṭhānehi antevāsiṃ anukampanti. Evamassa esā dakkhiṇā disā paṭicchannā hoti khemā appaṭibhayā.

Pañcahi kho, gahapatiputta, ṭhānehi sāmikena pacchimā disā bhariyā paccupaṭṭhātabbā—sammānanāya anavamānanāya anaticariyāya issariyavossaggena alaṅkārānuppadānena. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi sāmikena pacchimā disā bhariyā paccupaṭṭhitā pañcahi ṭhānehi sāmikaṃ anukampati— susaṃvihitakammantā ca hoti, saṅgahitaparijanā ca, anaticārinī ca, sambhatañca anurakkhati, dakkhā ca hoti analasā sabbakiccesu. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi sāmikena pacchimā disā bhariyā paccupaṭṭhitā imehi pañcahi ṭhānehi sāmikaṃ anukampati. Evamassa esā pacchimā disā paṭicchannā hoti khemā appaṭibhayā.

Pañcahi kho, gahapatiputta, ṭhānehi kulaputtena uttarā disā mittāmaccā paccupaṭṭhātabbā—dānena peyyavajjena atthacariyāya samānattatāya avisaṃvādanatāya. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi kulaputtena uttarā disā mittāmaccā paccupaṭṭhitā pañcahi ṭhānehi kulaputtaṃ anukampanti—pamattaṃ rakkhanti, pamattassa sāpateyyaṃ

rakkhanti, bhītassa saraṇaṃ honti, āpadāsu na vijahanti, aparapajā cassa paṭipūjenti. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi kulaputtena uttarā disā mittāmaccā paccupaṭṭhitā imehi pañcahi ṭhānehi kulaputtaṃ anukampanti. Evamassa esā uttarā disā paṭicchannā hoti khemā appaṭibhayā.

Pañcahi kho, gahapatiputta, ṭhānehi ayyirakena heṭṭhimā disā dāsakammakarā paccupaṭṭhātabbā—yathābalaṃ kammantasaṃvidhānena bhattavetanānuppadānena gilānupaṭṭhānena acchariyānaṃ rasānaṃ saṃvibhāgena samaye vossaggena. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi ayyirakena heṭṭhimā disā dāsakammakarā paccupaṭṭhitā pañcahi ṭhānehi ayyirakaṃ anukampanti—pubbuṭṭhāyino ca honti, pacchā nipātino ca, dinnādāyino ca, sukatakammakarā ca, kittivaṇṇaharā ca. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi ayyirakena heṭṭhimā disā dāsakammakarā paccupaṭṭhitā imehi pañcahi ṭhānehi ayyirakaṃ anukampanti. Evamassa esā heṭṭhimā disā paṭicchannā hoti khemā appaṭibhayā.

Pañcahi kho, gahapatiputta, ṭhānehi kulaputtena uparimā disā samaṇabrāhmaṇā paccupaṭṭhātabbā—mettena kāyakammena mettena vacīkammena mettena manokammena anāvaṭadvāratāya āmisānuppadānena. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi kulaputtena uparimā disā samaṇabrāhmaṇā paccupaṭṭhitā chahi ṭhānehi kulaputtaṃ anukampanti—pāpā nivārenti, kalyāṇe nivesenti, kalyāṇena manasā anukampanti, assutaṃ sāventi, sutaṃ pariyodāpenti, saggassa maggaṃ ācikkhanti. Imehi kho, gahapatiputta, pañcahi ṭhānehi kulaputtena uparimā disā samaṇabrāhmaṇā paccupaṭṭhitā imehi chahi ṭhānehi kulaputtaṃ anukampanti. Evamassa esā uparimā disā paṭicchannā hoti khemā appaṭibhayā”ti.

Idamavoca bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā:

“Mātāpitā disā pubbā, ācariyā dakkhiṇā disā; Puttadārā disā pacchā, mittāmaccā ca uttarā.

Dāsakammakarā heṭṭhā, uddhaṃ samaṇabrāhmaṇā; Etā disā namasseyya, alamatto kule gihī.

Paṇḍito sīlasampanno, saṇho ca paṭibhānavā; Nivātavutti atthaddho, tādiso labhate yasaṃ.

Uṭṭhānako analaso, āpadāsu na vedhati; Acchinnavutti medhāvī, tādiso labhate yasaṃ.

Saṅgāhako mittakaro, vadaññū vītamaccharo; Netā vinetā anunetā, tādiso labhate yasaṃ.

Dānañca peyyavajjañca, atthacariyā ca yā idha; Samānattatā ca dhammesu, tattha tattha yathārahaṃ; Ete kho saṅgahā loke, rathassāṇīva yāyato.

Ete ca saṅgahā nāssu, na mātā puttakāraṇā; Labhetha mānaṃ pūjaṃ vā, pitā vā puttakāraṇā.

Yasmā ca saṅgahā ete, sammapekkhanti paṇḍitā; Tasmā mahattaṃ papponti, pāsaṃsā ca bhavanti te"ti.

Evaṃ vutte, siṅgālako gahapatiputto bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu, ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Siṅgālasuttaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Dīgha Nikāya 20

Mahāsamayasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ mahāvane mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi; dasahi ca lokadhātūhi devatā yebhuyyena sannipatitā honti bhagavantaṃ dassanāya bhikkhusaṃghañca. Atha kho catunnaṃ suddhāvāsakāyikānaṃ devatānaṃ etadahosi: "ayaṃ kho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ mahāvane mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sabbeheva arahantehi; dasahi ca lokadhātūhi devatā yebhuyyena sannipatitā honti bhagavantaṃ dassanāya bhikkhusaṃghañca. Yannūna mayampi yena bhagavā tenupasaṅkameyyāma; upasaṅkamitvā bhagavato santike paccekaṃ gāthaṃ bhāseyyāmā"ti.

Atha kho tā devatā seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—sud-

dhāvāsesu devesu antarahitā bhagavato purato pāturahesuṃ. Atha kho tā devatā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho ekā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Mahāsamayo pavanasmiṃ, Devakāyā samāgatā; Āgatamha imaṃ dhammasamayaṃ, Dakkhitāye aparājitasaṅghan"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Tatra bhikkhavo samādahaṃsu, Cittamattano ujukaṃ akaṃsu; Sārathīva nettāni gahetvā, Indriyāni rakkhanti paṇḍitā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Chetvā khīlaṃ chetvā palighaṃ, Indakhīlaṃ ūhacca manejā; Te caranti suddhā vimalā, Cakkhumatā sudantā susunāgā"ti.

Atha kho aparā devatā bhagavato santike imaṃ gāthaṃ abhāsi:

"Ye keci buddhaṃ saraṇaṃ gatāse, Na te gamissanti apāyabhūmiṃ; Pahāya mānusaṃ dehaṃ, Devakāyaṃ paripūressantī"ti.

1. Devatāsannipāta

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: "yebhuyyena, bhikkhave, dasasu lokadhātūsu devatā sannipatitā honti, tathāgataṃ dassanāya bhikkhusaṃghañca. Yepi te, bhikkhave, ahesuṃ atītamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tesampi bhagavantānaṃ etapparamāyeva devatā sannipatitā ahesuṃ seyyathāpi mayhaṃ etarahi. Yepi te, bhikkhave, bhavissanti anāgatamaddhānaṃ arahanto sammāsambuddhā, tesampi bhagavantānaṃ etapparamāyeva devatā sannipatitā bhavissanti seyyathāpi mayhaṃ etarahi. Ācikkhissāmi, bhikkhave, devakāyānaṃ nāmāni; kittayissāmi, bhikkhave, devakāyānaṃ nāmāni; desessāmi, bhikkhave, devakāyānaṃ nāmāni. Taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasikarotha, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ.

Bhagavā etadavoca:

"Silokamanukassāmi, yattha bhummā tadassitā; Ye sitā girigabbharaṃ, pahitattā samāhitā.

Puthūsīhāva sallīnā, lomahaṃsābhisambhuno; Odātamanasā suddhā, vippasannamanāvilā.

Bhiyyo pañcasate ñatvā, vane kāpilavatthave; Tato āmantayī satthā, sāvake sāsane rate.

'Devakāyā abhikkantā, te vijānātha bhikkhavo'; Te ca ātappamakaruṃ, sutvā buddhassa sāsanaṃ.

Tesaṃ pāturahu ñāṇaṃ, amanussānadassanaṃ; Appeke satamaddakkhuṃ, sahassaṃ atha sattariṃ.

Sataṃ eke sahassānaṃ, amanussānamaddasuṃ; Appekenantamaddakkhuṃ, disā sabbā phuṭā ahuṃ.

Tañca sabbaṃ abhiññāya, vavatthitvāna cakkhumā; Tato āmantayī satthā, sāvake sāsane rate.

'Devakāyā abhikkantā, te vijānātha bhikkhavo; Ye vohaṃ kittayissāmi, girāhi anupubbaso'.

Sattasahassā te yakkhā, bhummā kāpilavatthavā; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Chasahassā hemavatā, yakkhā nānattavaṇṇino; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Sātāgirā tisahassā, yakkhā nānattavaṇṇino; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Iccete soḷasasahassā, yakkhā nānattavaṇṇino; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Vessāmittā pañcasatā, yakkhā nānattavaṇṇino; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Kumbhīro rājagahiko, vepullassa nivesanaṃ; Bhiyyo naṃ satasahassaṃ, yakkhānaṃ payirupāsati; Kumbhīro rājagahiko, sopāgā samitiṃ vanaṃ.

Purimañca disaṃ rājā, dhataraṭṭho pasāsati; Gandhabbānaṃ adhipati, mahārājā yasassiso.

Puttāpi tassa bahavo, indanāmā mahabbalā; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Dakkhiṇañca disaṃ rājā, virūḷho taṃ pasāsati; Kumbhaṇḍānaṃ adhipati, mahārājā yasassiso.

Puttāpi tassa bahavo, indanāmā mahabbalā; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ sami-

tiṃ vanaṃ.

Pacchimañca disaṃ rājā, virūpakkho pasāsati; Nāgānañca adhipati, mahārājā yasassiso.

Puttāpi tassa bahavo, indanāmā mahabbalā; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Uttarañca disaṃ rājā, kuvero taṃ pasāsati; Yakkhānañca adhipati, mahārājā yasassiso.

Puttāpi tassa bahavo, indanāmā mahabbalā; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Purimaṃ disaṃ dhataraṭṭho, dakkhiṇena virūḷhako; Pacchimena virūpakkho, kuvero uttaraṃ disaṃ.

Cattāro te mahārājā, samantā caturo disā; Daddallamānā aṭṭhaṃsu, vane kāpilavatthave.

Tesaṃ māyāvino dāsā, āguṃ vañcanikā saṭhā; Māyā kuṭeṇḍu viṭeṇḍu, viṭucca viṭuṭo saha.

Candano kāmaseṭṭho ca, kinnighaṇḍu nighaṇḍu ca; Panādo opamañño ca, devasūto ca mātali.

Cittaseno ca gandhabbo, naḷorājā janesabho; Āgā pañcasikho ceva, timbarū sūriyavacchasā.

Ete caññe ca rājāno, gandhabbā saha rājubhi; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Athāguṃ nāgasā nāgā, vesālā sahatacchakā; Kambalassatarā āguṃ, pāyāgā saha ñātibhi.

Yāmunā dhataraṭṭhā ca, āgū nāgā yasassino; Erāvaṇo mahānāgo, sopāgā samitiṃ vanaṃ.

Ye nāgarāje sahasā haranti, Dibbā dijā pakkhi visuddhacakkhū; Vehāyasā te vanamajjhapattā, Citrā supaṇṇā iti tesa nāmaṃ.

Abhayaṃ tadā nāgarājānamāsi, Supaṇṇato khemamakāsi buddho; Saṇhāhi vācāhi upavhayantā, Nāgā supaṇṇā saraṇamakaṃsu buddhaṃ.

Jitā vajirahatthena, samuddaṃ asurāsitā; Bhātaro vāsavassete, iddhimanto yasassino.

Kālakañcā mahābhismā, asurā dānaveghasā; Vepacitti sucitti ca, pahārādo namucī saha.

Satañca baliputtānaṃ, sabbe verocanāmakā; Sannayhitvā balisenaṃ, rāhubhaddamupāgamuṃ; ‘ Samayo dāni bhaddante, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ’.

Āpo ca devā pathavī, tejo vāyo tadāgamuṃ; Varuṇā vāraṇā devā, somo ca yasasā saha.

Mettā karuṇā kāyikā, āguṃ devā yasassino; Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇino.

Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Veṇḍudevā sahali ca, asamā ca duve yamā; Candassūpanisā devā, candamāguṃ purakkhatvā.

Sūriyassūpanisā devā, sūriyamāguṃ purakkhatvā; Nakkhattāni purakkhatvā, āguṃ mandavalāhakā.

Vasūnaṃ vāsavo seṭṭho, sakkopāgā purindado; Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇino.

Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Athāguṃ sahabhū devā, jalamaggi sikhāriva; Ariṭṭhakā ca rojā ca, umāpupphanibhāsino.

Varuṇā sahadhammā ca, accutā ca anejakā; Sūleyyarucirā āguṃ, āguṃ vāsavanesino; Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇino.

Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Samānā mahāsamanā, mānusā mānusuttamā; Khiḍḍāpadosikā āguṃ, āguṃ manopadosikā.

Athāguṃ harayo devā, ye ca lohitavāsino; Pāragā mahāpāragā, āguṃ devā yasassino; Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇino.

Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Sukkā karambhā aruṇā, āguṃ veghanasā saha; Odātagayhā pāmokkhā, āguṃ devā vicakkhaṇā.

Sadāmattā hāragajā, missakā ca yasassino; Thanayaṃ āga pajjunno, yo disā abhivassati.

Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇino; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Khemiyā tusitā yāmā, kaṭṭhakā ca yasassino; Lambītakā lāmaseṭṭhā, jotināmā ca āsavā; Nimmānaratino āguṃ, athāguṃ paranimmitā.

Dasete dasadhā kāyā, sabbe nānattavaṇṇino; Iddhimanto jutimanto, vaṇṇavanto yasassino; Modamānā abhikkāmuṃ, bhikkhūnaṃ samitiṃ vanaṃ.

Saṭṭhete devanikāyā, sabbe nānattavaṇṇino; Nāmanvayena āgacchuṃ, ye caññe sadisā saha.

'Pavuṭṭhajātimakhilaṃ, oghatiṇṇamanāsavaṃ; Dakkhemoghataraṃ nāgaṃ, candaṃva asitātigaṃ'.

Subrahmā paramatto ca, puttā iddhimato saha; Sanaṅkumāro tisso ca, sopāga samitiṃ vanaṃ.

Sahassaṃ brahmalokānaṃ, mahābrahmābhitiṭṭhati; Upapanno jutimanto, bhismākāyo yasassiso.

Dasettha issarā āguṃ, paccekavasavattino; Tesañca majjhato āga, hārito parivārito.

Te ca sabbe abhikkante, sainde deve sabrahmake; Mārasenā abhikkāmi, passa kaṇhassa mandiyaṃ.

'Etha gaṇhatha bandhatha, rāgena baddhamatthu vo; Samantā parivāretha, mā vo muñcittha koci naṃ'.

Iti tattha mahāseno, kaṇho senaṃ apesayi; Pāṇinā talamāhacca, saraṃ katvāna bheravaṃ.

Yathā pāvussako megho, thanayanto savijjuko; Tadā so paccudāvatti, saṅkuddho asayaṃvase.

Tañca sabbaṃ abhiññāya, vavatthitvāna cakkhumā; Tato āmantayī satthā, sāvake sāsane rate.

'Mārasenā abhikkantā, te vijānātha bhikkhavo'; Te ca ātappamakaruṃ, sutvā buddhassa sāsanaṃ; Vītarāgehi pakkāmuṃ, nesaṃ lomāpi iñjayuṃ.

'Sabbe vijitasaṅgāmā, bhayātītā yasassino; Modanti saha bhūtehi, sāvakā te janesutā'"ti.

Mahāsamayasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Dīgha Nikāya 19

Mahāgovindasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Atha kho pañcasikho gandhabbaputto abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ gijjhakūṭaṃ pabbataṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho pañcasikho gandhabbaputto bhagavantaṃ etadavoca: "yaṃ kho me, bhante, devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sammukhā sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ, ārocemi taṃ bhagavato"ti. "Ārocehi me tvaṃ, pañcasikhā"ti bhagavā avoca.

1. Devasabhā

"Purimāni, bhante, divasāni purimatarāni tadahuposathe pannarase pavāraṇāya puṇṇāya puṇṇamāya rattiyā kevalakappā ca devā tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnā honti sannipatitā; mahatī ca dibbaparisā samantato nisinnā honti, cattāro ca mahārājāno catuddisā nisinnā honti; puratthimāya disāya dhataraṭṭho mahārājā pacchimābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā; dakkhiṇāya disāya virūḷhako mahārājā uttarābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā; pacchimāya disāya virūpakkho mahārājā puratthābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā; uttarāya disāya vessavaṇo mahārājā dakkhiṇābhimukho nisinno hoti deve purakkhatvā. Yadā, bhante, kevalakappā ca devā tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnā honti sannipatitā, mahatī ca dibbaparisā samantato nisinnā honti, cattāro ca mahārājāno catuddisā nisinnā honti, idaṃ nesaṃ hoti āsanasmiṃ; atha pacchā amhākaṃ āsanaṃ hoti.

Ye te, bhante, devā bhagavati brahmacariyaṃ caritvā adhunūpapannā tāvatiṃsakāyaṃ, te aññe deve atirocanti vaṇṇena ceva yasasā ca. Tena sudaṃ, bhante, devā tāvatiṃsā attamanā honti pamuditā pītisomanassajātā; 'dibbā vata bho kāyā paripūrenti, hāyanti asurakāyā'ti.

Atha kho, bhante, sakko devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sampasādaṃ viditvā imāhi gāthāhi anumodi:

'Modanti vata bho devā, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammataṃ.

Nave deve ca passantā, vaṇṇavante yasassine; Sugatasmiṃ brahmacariyaṃ, caritvāna idhāgate.

Te aññe atirocanti, vaṇṇena yasasāyunā; Sāvakā bhūripaññassa, visesūpagatā idha.

Idaṃ disvāna nandanti, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammatan'ti.

Tena sudaṃ, bhante, devā tāvatiṃsā bhiyyoso mattāya attamanā honti pamuditā pītisomanassajātā; 'dibbā vata bho, kāyā paripūrenti, hāyanti asurakāyā'ti.

2. Aṭṭhayathābhuccavaṇṇa

Atha kho, bhante, sakko devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sampasādaṃ viditvā deve tāvatiṃse āmantesi: 'iccheyyātha no tumhe, mārisā, tassa bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe sotun'ti? 'Icchāma mayaṃ, mārisa, tassa bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe sotun'ti. Atha kho, bhante, sakko devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe payirudāhāsi:

'Taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā? Yāvañca so bhagavā bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Evaṃ bahujanahitāya paṭipannaṃ bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (1)

Svākkhāto kho pana tena bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi. Evaṃ opaneyyikassa dhammassa desetāraṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (2)

"Idaṃ kusalan"ti kho pana tena bhagavatā supaññattaṃ, "idaṃ akusalan"ti supaññattaṃ. "Idaṃ sāvajjaṃ idaṃ anavajjaṃ, idaṃ sevitabbaṃ idaṃ na sevitabbaṃ, idaṃ hīnaṃ idaṃ paṇītaṃ, idaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgan"ti supaññattaṃ. Evaṃ kusalākusalasāvajjānavajjasevitabbāsevitabbahīnapaṇītakaṇhasukkasappaṭibhāgānaṃ dhammānaṃ paññāpetāraṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (3)

Supaññattā kho pana tena bhagavatā sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā, saṃsandati nibbānañca paṭipadā ca. Seyyathāpi nāma gaṅgodakaṃ yamunodakena saṃsandati sameti; evameva supaññattā tena bhagavatā sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā, saṃsandati nibbā-

nañca paṭipadā ca. Evaṃ nibbānagāminiyā paṭipadāya paññāpetāraṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (4)

Abhinipphanno kho pana tassa bhagavato lābho abhinipphanno siloko, yāva maññe khattiyā sampiyāyamānarūpā viharanti, vigatamado kho pana so bhagavā āhāraṃ āhāreti. Evaṃ vigatamadaṃ āhāraṃ āharayamānaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (5)

Laddhasahāyo kho pana so bhagavā sekhānañceva paṭipannānaṃ khīṇāsavānañca vusitavataṃ. Te bhagavā apanujja ekārāmataṃ anuyutto viharati. Evaṃ ekārāmataṃ anuyuttaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (6)

Yathāvādī kho pana so bhagavā tathākārī, yathākārī tathāvādī, iti yathāvādī tathākārī, yathākārī tathāvādī. Evaṃ dhammānudhammappaṭipannaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (7)

Tiṇṇavicikiccho kho pana so bhagavā vigatakathaṅkatho pariyositasaṅkappo ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyaṃ. Evaṃ tiṇṇavicikicchaṃ vigatakathaṅkathaṃ pariyositasaṅkappaṃ ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā'ti. (8)

Ime kho, bhante, sakko devānamindo devānaṃ tāvatiṃsānaṃ bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe payirudāhāsi. Tena sudaṃ, bhante, devā tāvatiṃsā bhiyyoso mattāya attamanā honti pamuditā pītisomanassajātā bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe sutvā. Tatra, bhante, ekacce devā evamāhaṃsu: 'aho vata, mārisā, cattāro sammāsambuddhā loke uppajjeyyuṃ dhammañca deseyyuṃ yathariva bhagavā. Tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Ekacce devā evamāhaṃsu: 'tiṭṭhantu, mārisā, cattāro sammāsambuddhā, aho vata, mārisā, tayo sammāsambuddhā loke uppajjeyyuṃ dhammañca deseyyuṃ yathariva bhagavā. Tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Ekacce devā evamāhaṃsu: 'tiṭṭhantu, mārisā, tayo sammāsambuddhā, aho vata, mārisā, dve sammāsambuddhā loke up-

pajjeyyuṃ dhammañca deseyyuṃ yathariva bhagavā. Tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti.

Evaṃ vutte, bhante, sakko devānamindo deve tāvatiṃse etadavoca: 'aṭṭhānaṃ kho etaṃ, mārisā, anavakāso, yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjati. Aho vata, mārisā, so bhagavā appābādho appātaṅko ciraṃ dīghamaddhānaṃ tiṭṭheyya. Tadassa bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan'ti. Atha kho, bhante, yenatthena devā tāvatiṃsā sudhammāyaṃ sabhāyaṃ sannisinnā honti sannipatitā, taṃ atthaṃ cintayitvā taṃ atthaṃ mantayitvā vuttavacanāpi taṃ cattāro mahārājāno tasmiṃ atthe honti. Paccānusiṭṭhavacanāpi taṃ cattāro mahārājāno tasmiṃ atthe honti, sakesu sakesu āsanesu ṭhitā avipakkantā.

Te vuttavākyā rājāno, paṭiggayhānusāsaniṃ; Vippasannamanā santā, aṭṭhaṃsu samhi āsaneti.

Atha kho, bhante, uttarāya disāya uḷāro āloko sañjāyi, obhāso pāturahosi atikkammeva devānaṃ devānubhāvaṃ. Atha kho, bhante, sakko devānamindo deve tāvatiṃse āmantesi: 'yathā kho, mārisā, nimittāni dissanti, uḷāro āloko sañjāyati, obhāso pātubhavati, brahmā pātubhavissati; brahmuno hetaṃ pubbanimittaṃ pātubhāvāya, yadidaṃ āloko sañjāyati obhāso pātubhavatīti.

Yathā nimittā dissanti, brahmā pātubhavissati; Brahmuno hetaṃ nimittaṃ, obhāso vipulo mahā'ti.

3. Sanaṅkumārakathā

Atha kho, bhante, devā tāvatiṃsā yathāsakesu āsanesu nisīdiṃsu: 'obhāsametaṃ ñassāma, yaṃvipāko bhavissati, sacchikatvāva naṃ gamissāmā'ti. Cattāropi mahārājāno yathāsakesu āsanesu nisīdiṃsu: 'obhāsametaṃ ñassāma, yaṃvipāko bhavissati, sacchikatvāva naṃ gamissāmā'ti. Idaṃ sutvā devā tāvatiṃsā ekaggā samāpajjiṃsu: 'obhāsametaṃ ñassāma, yaṃvipāko bhavissati, sacchikatvāva naṃ gamissāmā'ti.

Yadā, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, oḷārikaṃ attabhāvaṃ abhinimminitvā pātubhavati. Yo kho pana, bhante, brahmuno pakativaṇṇo, anabhisambhavanīyo so devā-

naṃ tāvatiṃsānaṃ cakkhupathasmiṃ. Yadā, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, so aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Seyyathāpi, bhante, so vaṇṇo viggaho mānusaṃ viggahaṃ atirocati; evameva kho, bhante, yadā brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, so aññe deve atirocati vaṇṇena ceva yasasā ca. Yadā, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pātubhavati, na tassaṃ parisāyaṃ koci devo abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti. Sabbeva tuṇhībhūtā pañjalikā pallaṅkena nisīdanti: 'yassadāni devassa pallaṅkaṃ icchissati brahmā sanaṅkumāro, tassa devassa pallaṅke nisīdissatī'ti. Yassa kho pana, bhante, devassa brahmā sanaṅkumāro pallaṅke nisīdati, uḷāraṃ so labhati devo vedapaṭilābhaṃ, uḷāraṃ so labhati devo somanassapaṭilābhaṃ. Seyyathāpi, bhante, rājā khattiyo muddhāvasitto adhunābhisitto rajjena, uḷāraṃ so labhati vedapaṭilābhaṃ, uḷāraṃ so labhati somanassapaṭilābhaṃ; evameva kho, bhante, yassa devassa brahmā sanaṅkumāro pallaṅke nisīdati, uḷāraṃ so labhati devo vedapaṭilābhaṃ, uḷāraṃ so labhati devo somanassapaṭilābhaṃ. Atha, bhante, brahmā sanaṅkumāro devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sampasādaṃ viditvā antarahito imāhi gāthāhi anumodi:

'Modanti vata bho devā, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammataṃ.

Nave deve ca passantā, vaṇṇavante yasassine; Sugatasmiṃ brahmacariyaṃ, caritvāna idhāgate.

Te aññe atirocanti, vaṇṇena yasasāyunā; Sāvakā bhūripaññassa, visesūpagatā idha.

Idaṃ disvāna nandanti, tāvatiṃsā sahindakā; Tathāgataṃ namassantā, dhammassa ca sudhammatan'ti.

Imamatthaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro abhāsittha. Imamatthaṃ, bhante, brahmuno sanaṅkumārassa bhāsato aṭṭhaṅgasamannāgato saro hoti vissaṭṭho ca viññeyyo ca mañju ca savanīyo ca bindu ca avisārī ca gambhīro ca ninnādī ca. Yathāparisaṃ kho pana, bhante, brahmā sanaṅkumāro sarena viññāpeti, na cassa bahiddhā parisāya ghoso niccharati. Yassa kho pana, bhante, evaṃ aṭṭhaṅgasamannāgato saro hoti, so vuccati 'brahmassaro'ti. Atha kho, bhante, devā tāvatiṃsā brahmānaṃ sanaṅkumāraṃ etadavocuṃ: 'sādhu, mahābrahme, etadeva

mayaṃ saṅkhāya modāma; atthi ca sakkena devānamindena tassa bhagavato aṭṭha yathābhuccā vaṇṇā bhāsitā; te ca mayaṃ saṅkhāya modāmā'ti.

4. Aṭṭhayathābhuccavaṇṇa

Atha, bhante, brahmā sanaṅkumāro sakkaṃ devānamindaṃ etadavoca: 'sādhu, devānaminda, mayampi tassa bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe suṇeyyāmā'ti. 'Evaṃ, mahābrahme'ti kho, bhante, sakko devānamindo brahmuno sanaṅkumārassa bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe payirudāhāsi.

'Taṃ kiṃ maññati, bhavaṃ mahābrahmā? Yāvañca so bhagavā bahujanahitāya paṭipanno bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Evaṃ bahujanahitāya paṭipannaṃ bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (1)

Svākkhāto kho pana tena bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opaneyyiko paccattaṃ veditabbo viññūhi. Evaṃ opaneyyikassa dhammassa desetāraṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (2)

"Idaṃ kusalan"ti kho pana tena bhagavatā supaññattaṃ, "idaṃ akusalan"ti supaññattaṃ, "idaṃ sāvajjaṃ idaṃ anavajjaṃ, idaṃ sevitabbaṃ idaṃ na sevitabbaṃ, idaṃ hīnaṃ idaṃ paṇītaṃ, idaṃ kaṇhasukkasappaṭibhāgan"ti supaññattaṃ. Evaṃ kusalākusalasāvajjānavajjasevitabbāsevitabbahīnapaṇītakaṇhasukkasappaṭibhāgānaṃ dhammānaṃ paññāpetāraṃ. Imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (3)

Supaññattā kho pana tena bhagavatā sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā saṃsandati nibbānañca paṭipadā ca. Seyyathāpi nāma gaṅgodakaṃ yamunodakena saṃsandati sameti; evameva supaññattā tena bhagavatā sāvakānaṃ nibbānagāminī paṭipadā saṃsandati nibbānañca paṭipadā ca. Evaṃ nibbānagāminiyā paṭipadāya paññāpetāraṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (4)

Abhinipphanno kho pana tassa bhagavato lābho abhinipphanno siloko, yāva maññe khattiyā sampiyāyamānarūpā viharanti. Vigata-

mado kho pana so bhagavā āhāraṃ āhāreti. Evaṃ vigatamadaṃ āhāraṃ āharayamānaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (5)

Laddhasahāyo kho pana so bhagavā sekhānañceva paṭipannānaṃ khīṇāsavānañca vusitavataṃ, te bhagavā apanujja ekārāmataṃ anuyutto viharati. Evaṃ ekārāmataṃ anuyuttaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (6)

Yathāvādī kho pana so bhagavā tathākārī, yathākārī tathāvādī; iti yathāvādī tathākārī, yathākārī tathāvādī. Evaṃ dhammānudhammappaṭippannaṃ imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā. (7)

Tiṇṇavicikiccho kho pana so bhagavā vigatakathaṅkatho pariyositasaṅkappo ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyaṃ. Evaṃ tiṇṇavicikicchaṃ vigatakathaṅkathaṃ pariyositasaṅkappaṃ ajjhāsayaṃ ādibrahmacariyaṃ. Imināpaṅgena samannāgataṃ satthāraṃ neva atītaṃse samanupassāma, na panetarahi, aññatra tena bhagavatā'ti. (8)

Ime kho, bhante, sakko devānamindo brahmuno sanaṅkumārassa bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe payirudāhāsi. Tena sudaṃ, bhante, brahmā sanaṅkumāro attamano hoti pamudito pītisomanassajāto bhagavato aṭṭha yathābhucce vaṇṇe sutvā. Atha, bhante, brahmā sanaṅkumāro oḷārikaṃ attabhāvaṃ abhinimminitvā kumāravaṇṇī hutvā pañcasikho devānaṃ tāvatiṃsānaṃ pāturahosi. So vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīdi. Seyyathāpi, bhante, balavā puriso supaccatthate vā pallaṅke same vā bhūmibhāge pallaṅkena nisīdeyya; evameva kho, bhante, brahmā sanaṅkumāro vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe pallaṅkena nisīditvā deve tāvatiṃse āmantesi:

5. Govindabrāhmaṇavatthu

'Taṃ kiṃ maññanti, bhonto devā tāvatiṃsā, yāva dīgharattaṃ mahāpaññova so bhagavā ahosi.

Bhūtapubbaṃ, bho, rājā disampati nāma ahosi. Disampatissa rañño govindo nāma brāhmaṇo purohito ahosi. Disampatissa rañño reṇu nāma kumāro putto ahosi. Govindassa brāhmaṇassa jotipālo nāma māṇavo putto ahosi. Iti reṇu ca rājaputto jotipālo ca māṇavo aññe ca cha khattiyā iccete aṭṭha sahāyā ahesuṃ. Atha kho, bho, ahorat-

tānaṃ accayena govindo brāhmaṇo kālamakāsi. Govinde brāhmaṇe kālaṅkate rājā disampati paridevesi: "yasmiṃ vata, bho, mayaṃ samaye govinde brāhmaṇe sabbakiccāni sammā vossajjitvā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricārema, tasmiṃ no samaye govindo brāhmaṇo kālaṅkato"ti. Evaṃ vutte, bho, reṇu rājaputto rājānaṃ disampatiṃ etadavoca: "mā kho tvaṃ, deva, govinde brāhmaṇe kālaṅkate atibāḷhaṃ paridevesi. Atthi, deva, govindassa brāhmaṇassa jotipālo nāma māṇavo putto paṇḍitataro ceva pitarā, alamatthadasataro ceva pitarā; yepissa pitā atthe anusāsi, tepi jotipālasseva māṇavassa anusāsaniyā"ti. "Evaṃ, kumārā"ti? "Evaṃ, devā"ti.

6. Mahāgovindavatthu

Atha kho, bho, rājā disampati aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yena jotipālo māṇavo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā jotipālaṃ māṇavaṃ evaṃ vadehi: 'bhavamatthu bhavantaṃ jotipālaṃ, rājā disampati bhavantaṃ jotipālaṃ māṇavaṃ āmantayati, rājā disampati bhoto jotipālassa māṇavassa dassanakāmo'"ti. "Evaṃ, devā"ti kho, bho, so puriso disampatissa rañño paṭissutvā yena jotipālo māṇavo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā jotipālaṃ māṇavaṃ etadavoca: "bhavamatthu bhavantaṃ jotipālaṃ, rājā disampati bhavantaṃ jotipālaṃ māṇavaṃ āmantayati, rājā disampati bhoto jotipālassa māṇavassa dassanakāmo"ti. "Evaṃ, bho"ti kho, bho, jotipālo māṇavo tassa purisassa paṭissutvā yena rājā disampati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā disampatinā raññā saddhiṃ sammodi; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho, bho, jotipālaṃ māṇavaṃ rājā disampati etadavoca: "anusāsatu no bhavaṃ jotipālo, mā no bhavaṃ jotipālo anusāsaniyā paccabyāhāsi. Pettike taṃ ṭhāne ṭhapessāmi, govindiye abhisiñcissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho, bho, so jotipālo māṇavo disampatissa rañño paccassosi. Atha kho, bho, rājā disampati jotipālaṃ māṇavaṃ govindiye abhisiñci, taṃ pettike ṭhāne ṭhapesi. Abhisitto jotipālo māṇavo govindiye pettike ṭhāne ṭhapito yepissa pitā atthe anusāsi tepi atthe anusāsati, yepissa pitā atthe nānusāsi tepi atthe anusāsati; yepissa pitā kammante abhisambhosi tepi kammante abhisambhoti, yepissa pitā kammante nābhisambhosi tepi kammante abhisambhoti. Tamenaṃ manussā evamāhaṃsu: "govindo vata, bho, brāhmaṇo, mahāgovindo vata, bho, brāhmaṇo"ti. Iminā kho evaṃ,

bho, pariyāyena jotipālassa māṇavassa govindo mahāgovindotveva samaññā udapādi.

6.1. Rajjasaṃvibhajana

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena te cha khattiyā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te cha khattiye etadavoca: "disampati kho, bho, rājā jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto, ko nu kho pana, bho, jānāti jīvitaṃ? Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ disampatimhi raññe kālaṅkate rājakattāro reṇuṃ rājaputtaṃ rajje abhisiñceyyuṃ. Āyantu, bhonto, yena reṇu rājaputto tenupasaṅkamatha; upasaṅkamitvā reṇuṃ rājaputtaṃ evaṃ vadetha: 'mayaṃ kho bhoto reṇussa sahāyā piyā manāpā appaṭikūlā, yaṃsukho bhavaṃ taṃsukhā mayaṃ, yaṃdukkho bhavaṃ taṃdukkhā mayaṃ. Disampati kho, bho, rājā jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto, ko nu kho pana, bho, jānāti jīvitaṃ? Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ disampatimhi raññe kālaṅkate rājakattāro bhavantaṃ reṇuṃ rajje abhisiñceyyuṃ. Sace bhavaṃ reṇu rajjaṃ labhetha, saṃvibhajetha no rajjenā'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho, bho, te cha khattiyā mahāgovindassa brāhmaṇassa paṭissutvā yena reṇu rājaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā reṇuṃ rājaputtaṃ etadavocuṃ: "mayaṃ kho bhoto reṇussa sahāyā piyā manāpā appaṭikūlā; yaṃsukho bhavaṃ taṃsukhā mayaṃ, yaṃdukkho bhavaṃ taṃdukkhā mayaṃ. Disampati kho, bho, rājā jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto, ko nu kho pana bho jānāti jīvitaṃ? Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ disampatimhi raññe kālaṅkate rājakattāro bhavantaṃ reṇuṃ rajje abhisiñceyyuṃ. Sace bhavaṃ reṇu rajjaṃ labhetha, saṃvibhajetha no rajjenā"ti. "Ko nu kho, bho, añño mama vijite sukho bhavetha, aññatra bhavantebhi? Sacāhaṃ, bho, rajjaṃ labhissāmi, saṃvibhajissāmi vo rajjenā"ti.

Atha kho, bho, ahorattānaṃ accayena rājā disampati kālamakāsi. Disampatimhi raññe kālaṅkate rājakattāro reṇuṃ rājaputtaṃ rajje abhisiñciṃsu. Abhisitto reṇu rajjena pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena te cha khattiyā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te cha khattiye etadavoca: "disampati kho, bho, rājā kālaṅkato. Abhisitto reṇu rajjena pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. Ko nu kho pana, bho, jānāti, madanīyā kāmā? Āyantu, bhonto, yena reṇu rājā

tenupasaṅkamatha; upasaṅkamitvā reṇuṃ rājānaṃ evaṃ vadetha: 'disampati kho, bho, rājā kālaṅkato, abhisitto bhavaṃ reṇu rajjena, sarati bhavaṃ taṃ vacanan'"ti?

"Evaṃ, bho"ti kho, bho, te cha khattiyā mahāgovindassa brāhmaṇassa paṭissutvā yena reṇu rājā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā reṇuṃ rājānaṃ etadavocuṃ: "disampati kho, bho, rājā kālaṅkato, abhisitto bhavaṃ reṇu rajjena, sarati bhavaṃ taṃ vacanan"ti? "Sarāmahaṃ, bho, taṃ vacanaṃ. Ko nu kho, bho, pahoti imaṃ mahāpathaviṃ uttarena āyataṃ dakkhiṇena sakaṭamukhaṃ sattadhā samaṃ suvibhattaṃ vibhajitun"ti? "Ko nu kho, bho, añño pahoti, aññatra mahāgovindena brāhmaṇenā"ti? Atha kho, bho, reṇu rājā aññataraṃ purisaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, ambho purisa, yena mahāgovindo brāhmaṇo tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ evaṃ vadehi: 'rājā taṃ, bhante, reṇu āmantetī'"ti. "Evaṃ, devā"ti kho, bho, so puriso reṇussa rañño paṭissutvā yena mahāgovindo brāhmaṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "rājā taṃ, bhante, reṇu āmantetī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo tassa purisassa paṭissutvā yena reṇu rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā reṇunā raññā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho, bho, mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ reṇu rājā etadavoca: "etu, bhavaṃ govindo imaṃ mahāpathaviṃ uttarena āyataṃ dakkhiṇena sakaṭamukhaṃ sattadhā samaṃ suvibhattaṃ vibhajatū"ti. "Evaṃ, bho"ti kho bho mahāgovindo brāhmaṇo reṇussa rañño paṭissutvā imaṃ mahāpathaviṃ uttarena āyataṃ dakkhiṇena sakaṭamukhaṃ sattadhā samaṃ suvibhattaṃ vibhaji. Sabbāni sakaṭamukhāni paṭṭhapesi. Tatra sudaṃ majjhe reṇussa rañño janapado hoti.

Dantapuraṃ kaliṅgānaṃ, assakānañca potanaṃ; Mahesayaṃ avantīnaṃ, sovīrānañca rorukaṃ.

Mithilā ca videhānaṃ, campā aṅgesu māpitā; Bārāṇasī ca kāsīnaṃ, ete govindamāpitāti.

Atha kho, bho, te cha khattiyā yathāsakena lābhena attamanā ahesuṃ paripuṇṇasaṅkappā: "yaṃ vata no ahosi icchitaṃ, yaṃ ākaṅkhitaṃ, yaṃ adhippetaṃ, yaṃ abhipatthitaṃ, taṃ no laddhan"ti.

Sattabhū brahmadatto ca, vessabhū bharato saha; Reṇu dve dhataraṭṭhā ca, tadāsuṃ satta bhāradhāti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

6.2. Kittisaddaabbhuggamana

Atha kho, bho, te cha khattiyā yena mahāgovindo brāhmaṇo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "yathā kho bhavaṃ govindo reṇussa rañño sahāyo piyo manāpo appaṭikūlo. Evameva kho bhavaṃ govindo amhākampi sahāyo piyo manāpo appaṭikūlo, anusāsatu no bhavaṃ govindo; mā no bhavaṃ govindo anusāsaniyā paccabyāhāsī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho mahāgovindo brāhmaṇo tesaṃ channaṃ khattiyānaṃ paccassosi. Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo satta ca rājāno khattiye muddhāvasitte rajje anusāsi, satta ca brāhmaṇamahāsāle satta ca nhātakasatāni mante vācesi.

Atha kho, bho, mahāgovindassa brāhmaṇassa aparena samayena evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchi: "sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ passati, sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmunā sākaccheti sallapati mantetī"ti. Atha kho, bho, mahāgovindassa brāhmaṇassa etadahosi: "mayhaṃ kho evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ passati, sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmunā sākaccheti sallapati mantetī'ti. Na kho panāhaṃ brahmānaṃ passāmi, na brahmunā sākacchemi, na brahmunā sallapāmi, na brahmunā mantemi. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo vassike cattāro māse paṭisallīyati, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyati, so brahmānaṃ passati brahmunā sākaccheti brahmunā sallapati brahmunā mantetī'ti. Yannūnāhaṃ vassike cattāro māse paṭisallīyeyyaṃ, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyeyyan"ti.

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena reṇu rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā reṇuṃ rājānaṃ etadavoca: "mayhaṃ kho, bho, evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ passati, sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmunā sākaccheti sallapati mantetī'ti. Na kho panāhaṃ, bho, brahmānaṃ passāmi, na brahmunā sākacchemi, na brahmunā sallapāmi, na brahmunā mantemi. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakā-

naṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: ‘yo vassike cattāro māse paṭisallīyati, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyati, so brahmānaṃ passati, brahmunā sākaccheti brahmunā sallapati brahmunā mantetī’ti. Icchāmahaṃ, bho, vassike cattāro māse paṭisallīyituṃ, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyituṃ; namhi kenaci upasaṅkamitabbo aññatra ekena bhattābhihārenā”ti. “Yassadāni bhavaṃ govindo kālaṃ maññatī”ti.

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena te cha khattiyā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te cha khattiye etadavoca: “mayhaṃ kho, bho, evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ passati, sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmunā sākaccheti sallapati mantetī’ti. Na kho panāhaṃ, bho, brahmānaṃ passāmi, na brahmunā sākacchemi, na brahmunā sallapāmi, na brahmunā mantemi. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ, ‘yo vassike cattāro māse paṭisallīyati, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyati, so brahmānaṃ passati brahmunā sākaccheti brahmunā sallapati brahmunā mantetī’ti. Icchāmahaṃ, bho, vassike cattāro māse paṭisallīyituṃ, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyituṃ; namhi kenaci upasaṅkamitabbo aññatra ekena bhattābhihārenā”ti. “Yassadāni bhavaṃ govindo kālaṃ maññatī”ti.

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena te satta ca brāhmaṇamahāsālā satta ca nhātakasatāni tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te satta ca brāhmaṇamahāsāle satta ca nhātakasatāni etadavoca: “mayhaṃ kho, bho, evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: ‘sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ passati, sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmunā sākaccheti sallapati mantetī’ti. Na kho panāhaṃ, bho, brahmānaṃ passāmi, na brahmunā sākacchemi, na brahmunā sallapāmi, na brahmunā mantemi. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: ‘yo vassike cattāro māse paṭisallīyati, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyati, so brahmānaṃ passati, brahmunā sākaccheti, brahmunā sallapati, brahmunā mantetī’ti. Tena hi, bho, yathāsute yathāpariyatte mante vitthārena sajjhāyaṃ karotha, aññamaññañca mante vācetha; icchāmahaṃ, bho, vassike cattāro māse paṭisallīyituṃ, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyituṃ; namhi kenaci upasaṅkamitabbo aññatra ekena bhattābhihārenā”ti. “Yassadāni bhavaṃ govindo kālaṃ maññatī”ti.

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena cattārīsā bhariyā sādisiyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā cattārīsā bhariyā sādisiyo etadavoca: "mayhaṃ kho, bhotī, evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ passati, sakkhi mahāgovindo brāhmaṇo brahmunā sākaccheti sallapati mantetī'ti. Na kho panāhaṃ, bhotī, brahmānaṃ passāmi, na brahmunā sākacchemi, na brahmunā sallapāmi, na brahmunā mantemi. Sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ 'yo vassike cattāro māse paṭisallīyati, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyati, so brahmānaṃ passati, brahmunā sākaccheti, brahmunā sallapati, brahmunā mantetī'ti, icchāmahaṃ, bhotī, vassike cattāro māse paṭisallīyituṃ, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyituṃ; namhi kenaci upasaṅkamitabbo aññatra ekena bhattābhihārenā"ti. "Yassadāni bhavaṃ govindo kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo puratthimena nagarassa navaṃ sandhāgāraṃ kārāpetvā vassike cattāro māse paṭisallīyi, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyi; nāssudha koci upasaṅkamati aññatra ekena bhattābhihārena. Atha kho, bho, mahāgovindassa brāhmaṇassa catunnaṃ māsānaṃ accayena ahudeva ukkaṇṭhanā ahu paritassanā: "sutaṃ kho pana metaṃ brāhmaṇānaṃ vuddhānaṃ mahallakānaṃ ācariyapācariyānaṃ bhāsamānānaṃ: 'yo vassike cattāro māse paṭisallīyati, karuṇaṃ jhānaṃ jhāyati, so brahmānaṃ passati, brahmunā sākaccheti brahmunā sallapati brahmunā mantetī'ti. Na kho panāhaṃ brahmānaṃ passāmi, na brahmunā sākacchemi na brahmunā sallapāmi na brahmunā mantemī"ti.

6.3. Brahmunāsākacchā

Atha kho, bho, brahmā sanaṅkumāro mahāgovindassa brāhmaṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—brahmaloke antarahito mahāgovindassa brāhmaṇassa sammukhe pāturahosi. Atha kho, bho, mahāgovindassa brāhmaṇassa ahudeva bhayaṃ ahu chambhitattaṃ ahu lomahaṃso yathā taṃ adiṭṭhapubbaṃ rūpaṃ disvā. Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto brahmānaṃ sanaṅkumāraṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Vaṇṇavā yasavā sirimā, ko nu tvamasi mārisa; Ajānantā taṃ pucchāma, kathaṃ jānemu taṃ mayan"ti.

"Maṃ ve kumāraṃ jānanti, brahmaloke sanantanaṃ; Sabbe jānanti maṃ devā, evaṃ govinda jānahi".

"Āsanaṃ udakaṃ pajjaṃ, madhusākañca brahmuno; Agghe bhavantaṃ pucchāma, agghaṃ kurutu no bhavaṃ".

"Paṭiggaṇhāma te agghaṃ, yaṃ tvaṃ govinda bhāsasi; Diṭṭhadhammahitatthāya, samparāya sukhāya ca; Katāvakāso pucchassu, yaṃ kiñci abhipatthitan"ti.

Atha kho, bho, mahāgovindassa brāhmaṇassa etadahosi: "katāvakāso khomhi brahmunā sanaṅkumārena. Kiṃ nu kho ahaṃ brahmānaṃ sanaṅkumāraṃ puccheyyaṃ diṭṭhadhammikaṃ vā atthaṃ samparāyikaṃ vā"ti? Atha kho, bho, mahāgovindassa brāhmaṇassa etadahosi: "kusalo kho ahaṃ diṭṭhadhammikānaṃ atthānaṃ, aññepi maṃ diṭṭhadhammikaṃ atthaṃ pucchanti. Yannūnāhaṃ brahmānaṃ sanaṅkumāraṃ samparāyikaññeva atthaṃ puccheyyan"ti. Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo brahmānaṃ sanaṅkumāraṃ gāthāya ajjhabhāsi:

"Pucchāmi brahmānaṃ sanaṅkumāraṃ, Kaṅkhī akaṅkhiṃ paravediyesu; Katthaṭṭhito kimhi ca sikkhamāno, Pappoti macco amataṃ brahmalokan"ti.

"Hitvā mamattaṃ manujesu brahme, Ekodibhūto karuṇedhimutto; Nirāmagandho virato methunasmā, Etthaṭṭhito ettha ca sikkhamāno; Pappoti macco amataṃ brahmalokan"ti.

"'Hitvā mamattan'ti ahaṃ, bhoto, ājānāmi. Idhekacco appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, iti 'hitvā mamattan'ti ahaṃ, bhoto, ājānāmi.

'Ekodibhūto'ti ahaṃ, bhoto, ājānāmi. Idhekacco vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ, iti 'ekodibhūto'ti ahaṃ, bhoto, ājānāmi.

'Karuṇedhimutto'ti ahaṃ, bhoto, ājānāmi. Idhekacco karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā

tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadhotiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Iti 'karuṇedhimutto'ti ahaṃ, bhoto, ājānāmi. Āmagandhe ca kho ahaṃ, bhoto, bhāsamānassa na ājānāmi.

Ke āmagandhā manujesu brahme, Ete avidvā idha brūhi dhīra; Kenāvaṭā vāti pajā kurutu, Āpāyikā nivutabrahmalokā"ti.

"Kodho mosavajjaṃ nikati ca dubbho, Kadariyatā atimāno usūyā; Icchā vivicchā paraheṭhanā ca, Lobho ca doso ca mado ca moho; Etesu yuttā anirāmagandhā, Āpāyikā nivutabrahmalokā"ti.

"Yathā kho ahaṃ, bhoto, āmagandhe bhāsamānassa ājānāmi. Te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā. Pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti. "Yassadāni bhavaṃ govindo kālaṃ maññatī"ti.

6.4. Reṇurājaāmantanā

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena reṇu rājā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā reṇuṃ rājānaṃ etadavoca: "aññaṃ dāni bhavaṃ purohitaṃ pariyesatu, yo bhoto rajjaṃ anusāsissati. Icchāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā. Pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti.

"Āmantayāmi rājānaṃ, reṇuṃ bhūmipatiṃ ahaṃ; Tvaṃ pajānassu rajjena, nāhaṃ porohicce rame".

"Sace te ūnaṃ kāmehi, ahaṃ paripūrayāmi te; Yo taṃ hiṃsati vāremi, bhūmisenāpati ahaṃ; Tuvaṃ pitā ahaṃ putto, mā no govinda pājahi ".

"Namatthi ūnaṃ kāmehi, hiṃsitā me na vijjati; Amanussavaco sutvā, tasmāhaṃ na gahe rame".

"Amanusso kathaṃvaṇṇo, kiṃ te atthaṃ abhāsatha; Yañca sutvā jahāsi no, gehe amhe ca kevalī".

"Upavutthassa me pubbe, yiṭṭhukāmassa me sato; Aggi pajjalito āsi, kusapattaparitthato.

Tato me brahmā pāturahu, brahmalokā sanantano; So me pañhaṃ viyākāsi, taṃ sutvā na gahe rame".

"Saddahāmi ahaṃ bhoto, yaṃ tvaṃ govinda bhāsasi; Amanussavaco sutvā, kathaṃ vattetha aññathā.

Te taṃ anuvattissāma, satthā govinda no bhavaṃ; Maṇi yathā veḷuriyo, akāco vimalo subho; Evaṃ suddhā carissāma, govindassānusāsaneti.

Sace bhavaṃ govindo agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati, mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma. Atha yā te gati, sā no gati bhavissatī"ti.

6.5. Chakhattiyaāmantanā

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena te cha khattiyā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te cha khattiye etadavoca: "aññaṃ dāni bhavanto purohitaṃ pariyesantu, yo bhavantānaṃ rajje anusāsissati. Icchāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā. Pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti. Atha kho, bho, te cha khattiyā ekamantaṃ apakkamma evaṃ samacintesuṃ: "ime kho brāhmaṇā nāma dhanaluddhā; yannūna mayaṃ mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ dhanena sikkheyyāmā"ti. Te mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: "saṃvijjati kho, bho, imesu sattasu rajjesu pahūtaṃ sāpateyyaṃ, tato bhoto yāvatakena attho, tāvatakaṃ āharīyatan"ti. "Alaṃ, bho, mamapidaṃ pahūtaṃ sāpateyyaṃ bhavantānaṃyeva vāhasā. Tamahaṃ sabbaṃ pahāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmi. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti. Atha kho, bho, te cha khattiyā ekamantaṃ apakkamma evaṃ samacintesuṃ: "ime kho brāhmaṇā nāma itthiluddhā; yannūna mayaṃ mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ itthīhi sikkheyyāmā"ti. Te mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: "saṃvijjanti kho, bho, imesu sattasu rajjesu pahūtā itthiyo, tato bhoto yāvatikāhi attho, tāvatikā ānīyatan"ti. "Alaṃ, bho, mamapimā cattārīsā bhariyā sādisiyo. Tāpāhaṃ sabbā pahāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmi. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyanti".

"Sace bhavaṃ govindo agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati, mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī"ti.

"Sace jahatha kāmāni, yattha satto puthujjano; Ārambhavho daḷhā hotha, khantībalasamāhitā.

Esa maggo ujumaggo, esa maggo anuttaro; Saddhammo sabbhi rakkhito, brahmalokūpapattiyā"ti.

"Tena hi bhavaṃ govindo satta vassāni āgametu. Sattannaṃ vassānaṃ accayena mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī"ti.

"Aticiraṃ kho, bho, satta vassāni, nāhaṃ sakkomi, bhavante, satta vassāni āgametuṃ. Ko nu kho pana, bho, jānāti jīvitānaṃ. Gamanīyo samparāyo, mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti. "Tena hi bhavaṃ govindo chabbassāni āgametu ... pe ... pañca vassāni āgametu ... cattāri vassāni āgametu ... tīṇi vassāni āgametu ... dve vassāni āgametu ... ekaṃ vassaṃ āgametu, ekassa vassassa accayena mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī"ti.

"Aticiraṃ kho, bho, ekaṃ vassaṃ, nāhaṃ sakkomi bhavante ekaṃ vassaṃ āgametuṃ. Ko nu kho pana, bho, jānāti jīvitānaṃ. Gamanīyo samparāyo, mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti. "Tena hi bhavaṃ govindo satta māsāni āgametu, sattannaṃ māsānaṃ accayena mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī"ti.

"Aticiraṃ kho, bho, satta māsāni, nāhaṃ sakkomi bhavante satta māsāni āgametuṃ. Ko nu kho pana, bho, jānāti jīvitānaṃ. Gamanīyo samparāyo, mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan"ti.

"Tena hi bhavaṃ govindo cha māsāni āgametu ... pe ... pañca māsāni āgametu ... cattāri māsāni āgametu ... tīṇi māsāni āgametu ... dve

māsāni āgametu … ekaṃ māsaṃ āgametu … addhamāsaṃ āgametu, addhamāsassa accayena mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī”ti.

“Aticiraṃ kho, bho, addhamāso, nāhaṃ sakkomi bhavante addhamāsaṃ āgametuṃ. Ko nu kho pana, bho, jānāti jīvitānaṃ. Gamanīyo samparāyo, mantāyaṃ boddhabbaṃ, kattabbaṃ kusalaṃ, caritabbaṃ brahmacariyaṃ, natthi jātassa amaraṇaṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan”ti. “Tena hi bhavaṃ govindo sattāhaṃ āgametu, yāva mayaṃ sake puttabhātaro rajjena anusāsissāma, sattāhassa accayena mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī”ti. “Na ciraṃ kho, bho, sattāhaṃ, āgamessāmahaṃ bhavante sattāhan”ti.

6.6. Brāhmaṇamahāsālādīnaṃāmantanā

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena te satta ca brāhmaṇamahāsālā satta ca nhātakasatāni tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te satta ca brāhmaṇamahāsāle satta ca nhātakasatāni etadavoca: “aññaṃ dāni bhavanto ācariyaṃ pariyesantu, yo bhavantānaṃ mante vācessati. Icchāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa. Te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā, pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan”ti. “Mā bhavaṃ govindo agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. Pabbajjā, bho, appesakkhā ca appalābhā ca; brahmaññaṃ mahesakkhañca mahālābhañcā”ti. “Mā bhavanto evaṃ avacuttha: ‘pabbajjā appesakkhā ca appalābhā ca, brahmaññaṃ mahesakkhañca mahālābhañcā’ti. Ko nu kho, bho, aññatra mayā mahesakkhataro vā mahālābhataro vā. Ahañhi, bho, etarahi rājāva raññaṃ brahmāva brāhmaṇānaṃ devatāva gahapatikānaṃ. Tamahaṃ sabbaṃ pahāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmi. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā. Pabbajissāmahaṃ, bho, agārasmā anagāriyan”ti. “Sace bhavaṃ govindo agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati, mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī”ti.

6.7. Bhariyānaṃāmantanā

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo yena cattārīsā bhariyā sā-

disiyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā cattārīsā bhariyā sādisiyo etadavoca: "yā bhotīnaṃ icchati, sakāni vā ñātikulāni gacchatu aññaṃ vā bhattāraṃ pariyesatu. Icchāmahaṃ, bhotī, agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Yathā kho pana me sutaṃ brahmuno āmagandhe bhāsamānassa, te na sunimmadayā agāraṃ ajjhāvasatā. Pabbajissāmahaṃ, bhotī, agārasmā anagāriyan"ti. "Tvaññeva no ñāti ñātikāmānaṃ, tvaṃ pana bhattā bhattukāmānaṃ. Sace bhavaṃ govindo agārasmā anagāriyaṃ pabbajissati, mayampi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāma, atha yā te gati, sā no gati bhavissatī"ti.

6.8. Mahāgovindapabbajjā

Atha kho, bho, mahāgovindo brāhmaṇo tassa sattāhassa accayena kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbaji. Pabbajitaṃ pana mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ satta ca rājāno khattiyā muddhāvasittā satta ca brāhmaṇamahāsālā satta ca nhātakasatāni cattārīsā ca bhariyā sādisiyo anekāni ca khattiyasahassāni anekāni ca brāhmaṇasahassāni anekāni ca gahapatisahassāni anekehi ca itthāgārehi itthiyo kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā mahāgovindaṃ brāhmaṇaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajitaṃ anupabbajiṃsu. Tāya sudaṃ, bho, parisāya parivuto mahāgovindo brāhmaṇo gāmanigamarājadhānīsu cārikaṃ carati. Yaṃ kho pana, bho, tena samayena mahāgovindo brāhmaṇo gāmaṃ vā nigamaṃ vā upasaṅkamati, tattha rājāva hoti raññaṃ, brahmāva brāhmaṇānaṃ, devatāva gahapatikānaṃ. Tena kho pana samayena manussā khipanti vā upakkhalanti vā. Te evamāhaṃsu: "namatthu mahāgovindassa brāhmaṇassa, namatthu satta purohitassā"ti.

Mahāgovindo, bho, brāhmaṇo mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā vihāsi, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā vihāsi. Karuṇāsahagatena cetasā ... pe ... muditāsahagatena cetasā ... pe ... upekkhāsahagatena cetasā ... pe ... abyāpajjena pharitvā vihāsi. Sāvakānañca brahmalokasahabyatāya maggaṃ desesi.

Ye kho pana, bho, tena samayena mahāgovindassa brāhmaṇassa sāvakā sabbenasabbaṃ sāsanaṃ ājāniṃsu. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ brahmalokaṃ upapajjiṃsu. Ye na sabbenasabbaṃ

sāsanaṃ ājāniṃsu, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā appekacce paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu; appekacce nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu; appekacce tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu; appekacce yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu; appekacce tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu; appekacce cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjiṃsu; ye sabbanihīnaṃ kāyaṃ paripūresuṃ te gandhabbakāyaṃ paripūresuṃ. Iti kho, bho, sabbesaṃyeva tesaṃ kulaputtānaṃ amoghā pabbajjā ahosi avañjhā saphalā saudrayā'ti. Sarati taṃ bhagavā"ti?

"Sarāmahaṃ, pañcasikha. Ahaṃ tena samayena mahāgovindo brāhmaṇo ahosiṃ. Ahaṃ tesaṃ sāvakānaṃ brahmalokasahabyatāya maggaṃ desesiṃ. Taṃ kho pana me, pañcasikha, brahmacariyaṃ na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva brahmalokūpapattiyā.

Idaṃ kho pana me, pañcasikha, brahmacariyaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Katamañca taṃ, pañcasikha, brahmacariyaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Idaṃ kho taṃ, pañcasikha, brahmacariyaṃ ekantanibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Ye kho pana me, pañcasikha, sāvakā sabbenasabbaṃ sāsanaṃ ājānanti, te āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti; ye na sabbenasabbaṃ sāsanaṃ ājānanti, te pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā honti tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Ye na sabbenasabbaṃ sāsanaṃ ājānanti, appekacce tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmino honti sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissanti. Ye na sabbenasabbaṃ sāsanaṃ ājānanti, appekacce tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā honti avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā. Iti kho, pañcasikha, sabbesaṃyeva

imesaṃ kulaputtānaṃ amoghā pabbajjā avañjhā saphalā saudrayā”ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano pañcasikho gandhabbaputto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyīti.

Mahāgovindasuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Dīgha Nikāya 30

Lakkhaṇasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: “bhikkhavo”ti. “Bhaddante”ti te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Bhagavā etadavoca:

“Dvattiṃsimāni, bhikkhave, mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇāni, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti; seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado.

Katamāni ca tāni, bhikkhave, dvattiṃsa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇā yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā? Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado.

Idha, bhikkhave, mahāpuriso suppatiṭṭhitapādo hoti. Yampi, bhikkhave, mahāpuriso suppatiṭṭhitapādo hoti, idampi, bhikkhave, mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāpurisassa heṭṭhāpādatalesu cakkāni jātāni honti sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni. Yampi, bhikkhave, mahāpurisassa heṭṭhāpādatalesu cakkāni jātāni honti sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni, idampi, bhikkhave, mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāpuriso āyatapaṇhi hoti ... pe ... dīghaṅguli hoti ... mudutalunahatthapādo hoti ... jālahatthapādo hoti ... ussaṅkhapādo hoti ... eṇijaṅgho hoti ... ṭhitakova anonamanto ubhohi pāṇitalehi jaṇṇukāni parimasati parimajjati ... kosohitavatthaguyho hoti ... suvaṇṇavaṇṇo hoti kañcanasannibhattaco ... sukhumacchavi hoti, sukhumattā chaviyā rajojallaṃ kāye na upalimpati ... ekekalomo hoti, ekekāni lomāni lomakūpesu jātāni ... uddhaggalomo hoti, uddhaggāni lomāni jātāni nīlāni añjanavaṇṇāni kuṇḍalāvaṭṭāni dakkhiṇāvaṭṭakajātāni ... brahmujugatto hoti ... sattussado hoti ... sīhapubbaddhakāyo hoti ... citantaraṃso hoti ... nigrodhaparimaṇḍalo hoti, yāvatakvassa kāyo tāvatakvassa byāmo yāvatakvassa byāmo tāvatakvassa kāyo ... samavaṭṭakkhandho hoti ... rasaggasaggī hoti ... sīhahanu hoti ... cattālīsadanto hoti ... samadanto hoti ... aviraḷadanto hoti ... susukkadāṭho hoti ... pahūtajivho hoti ... brahmassaro hoti karavīkabhāṇī ... abhinīlanetto hoti ... gopakhumo hoti ... uṇṇā bhamukantare jātā hoti, odātā mudutūlasannibhā. Yampi, bhikkhave, mahāpurisassa uṇṇā bhamukantare jātā hoti, odātā mudutūlasannibhā, idampi, bhikkhave, mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāpuriso uṇhīsasīso hoti. Yampi, bhikkhave, mahāpuriso uṇhīsasīso hoti, idampi, bhikkhave, mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇaṃ bhavati.

Imāni kho tāni, bhikkhave, dvattiṃsa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇāni, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado.

Imāni kho, bhikkhave, dvattiṃsa mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇāni bāhirakāpi isayo dhārenti, no ca kho te jānanti: 'imassa kammassa kaṭattā idaṃ lakkhaṇaṃ paṭilabhatī'ti.

1. Suppatiṭṭhitapādatālakkhaṇaṃ

Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno daḷhasamādāno ahosi kusalesu dhammesu, avatthitasamādāno kāyasucarite vacīsucarite manosucarite dānasaṃvibhāge sīlasamādāne uposathupavāse mat-

teyyatāya petteyyatāya sāmaññatāya brahmaññatāya kule jeṭṭhāpacāyitāya aññataraññataresu ca adhikusalesu dhammesu. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ussannattā vipulattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. So tattha añṅe deve dasahi ṭhānehi adhiggaṇhāti dibbena āyunā dibbena vaṇṇena dibbena sukhena dibbena yasena dibbena ādhipateyyena dibbehi rūpehi dibbehi saddehi dibbehi gandhehi dibbehi rasehi dibbehi phoṭṭhabbehi. So tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati. Suppatiṭṭhitapādo hoti. Samaṃ pādaṃ bhūmiyaṃ nikkhipati, samaṃ uddharati, samaṃ sabbāvantehi pādatalehi bhūmiṃ phusati.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti; seyyathidaṃ— cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ akhilamanimittamakaṇṭakaṃ iddhaṃ phītaṃ khemaṃ sivaṃ nirabbudaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Rājā samāno kiṃ labhati? Akkhambhiyo hoti kenaci manussabhūtena paccatthikena paccāmittena. Rājā samāno idaṃ labhati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado. Buddho samāno kiṃ labhati? Akkhambhiyo hoti abbhantarehi vā bāhirehi vā paccatthikehi paccāmittehi rāgena vā dosena vā mohena vā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Sacce ca dhamme ca dame ca saṃyame, Soceyyasīlālayuposathesu ca; Dāne ahiṃsāya asāhase rato, Daḷhaṃ samādāya samattamācari.

So tena kammena divaṃ samakkami, Sukhañca khiḍḍāratiyo ca anvabhi; Tato cavitvā punarāgato idha, Samehi pādehi phusī vasundharaṃ.

Byākaṃsu veyyañjanikā samāgatā, Samappatiṭṭhassa na hoti khambhanā; Gihissa vā pabbajitassa vā puna, Taṃ lakkhaṇaṃ bhavati tadattha-

jotakaṃ.

Akkhambhiyo hoti agāramāvasaṃ, Parābhibhū sattubhi nappamaddano; Manussabhūtenidha hoti kenaci, Akkhambhiyo tassa phalena kammuno.

Sace ca pabbajjamupeti tādiso, Nekkhammachandābhirato vicakkhaṇo; Aggo na so gacchati jātu khambhanaṃ, Naruttamo esa hi tassa dhammatā"ti.

2. Pādatalacakkalakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno bahujanassa sukhāvaho ahosi, ubbegauttāsabhayaṃ apanuditā, dhammikañca rakkhāvaraṇaguttiṃ saṃvidhātā, saparivārañca dānaṃ adāsi. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ussannattā vipulattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati. Heṭṭhāpādatalesu cakkāni jātāni honti sahassārāni sanemikāni sanābhikāni sabbākāraparipūrāni suvibhattantarāni.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Mahāparivāro hoti; mahāssa honti parivārā brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado. Buddho samāno kiṃ labhati? Mahāparivāro hoti; mahāssa honti parivārā bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Pure puratthā purimāsu jātisu, Manussabhūto bahunaṃ sukhāvaho; Ubbhegauttāsabhayāpanūdano, Guttīsu rakkhāvaraṇesu ussuko.

So tena kammena divaṃ samakkami, Sukhañca khiḍḍāratiyo ca anvabhi; Tato cavitvā punarāgato idha, Cakkāni pādesu duvesu vindati.

Samantanemīni sahassarāni ca, Byākaṃsu veyyañjanikā samāgatā; Disvā kumāraṃ satapuññalakkhaṇaṃ, Parivāravā hessati sattumaddano.

Tathā hi cakkāni samantanemini, Sace na pabbajjamupeti tādiso; Vatteti cakkaṃ pathaviṃ pasāsati, Tassānuyantādha bhavanti khattiyā.

Mahāyasaṃ samparivārayanti naṃ, Sace ca pabbajjamupeti tādiso; Nekkhammachandābhirato vicakkhaṇo, Devā manussāsurasakkarakkhasā.

Gandhabbanāgā vihagā catuppadā, Anuttaraṃ devamanussapūjitaṃ; Mahāyasaṃ samparivārayanti nan"ti.

3–5. Āyatapaṇhitāditilakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato ahosi nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī vihāsi. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ussannattā vipulattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni tīṇi mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Āyatapaṇhi ca hoti, dīghaṅguli ca brahmujugatto ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Dīghāyuko hoti ciraṭṭhitiko, dīghamāyuṃ pāleti, na sakkā hoti antarā jīvitā voropetuṃ kenaci manussabhūtena paccatthikena paccāmittena. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Dīghāyuko hoti ciraṭṭhitiko, dīghamāyuṃ pāleti, na sakkā hoti antarā jīvitā voropetuṃ paccatthikehi paccāmittehi samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Māraṇavadhabhayattano viditvā, Paṭivirato paraṃ māraṇāyahosi; Tena sucaritena saggamagamā, Sukataphalavipākamanubhosi.

Caviya punaridhāgato samāno, Paṭilabhati idha tīṇi lakkhaṇāni; Bhavati vipuladīghapāsaṇhiko, Brahmāva suju subho sujātagatto.

Subhujo susu susaṇṭhito sujāto, Mudutalunaṅguliyassa honti; Dīghā tībhi purisavaraggalakkhaṇehi, Cirayapanāya kumāramādisanti.

Bhavati yadi gihī ciraṃ yapeti, Ciataraṃ pabbajati yadi tato hi; Yāpayati ca vasiddhibhāvanāya, Iti dīghāyukatāya taṃ nimittan"ti.

6. Sattussadatālakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ

purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno dātā ahosi paṇītānaṃ rasitānaṃ khādanīyānaṃ bhojanīyānaṃ sāyanīyānaṃ lehanīyānaṃ pānānaṃ. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati, sattussado hoti, sattassa ussadā honti; ubhosu hatthesu ussadā honti, ubhosu pādesu ussadā honti, ubhosu aṃsakūṭesu ussadā honti, khandhe ussado hoti.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Lābhī hoti paṇītānaṃ rasitānaṃ khādanīyānaṃ bhojanīyānaṃ sāyanīyānaṃ lehanīyānaṃ pānānaṃ. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Lābhī hoti paṇītānaṃ rasitānaṃ khādanīyānaṃ bhojanīyānaṃ sāyanīyānaṃ lehanīyānaṃ pānānaṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

" Khajjabhojjamatha leyya sāyiyaṃ, Uttamaggarasadāyako ahu; Tena so sucaritena kammunā, Nandane ciramabhippamodati.

Satta cussade idhādhigacchati, Hatthapādamudutañca vindati; Āhu byañjananimittakovidā, Khajjabhojjarasalābhitāya naṃ.

Yaṃ gihissapi tadatthajotakaṃ, Pabbajjampi ca tadādhigacchati; Khajjabhojjarasalābhiruttamaṃ, Āhu sabbagihibandhanacchidan"ti.

7–8. Karacaraṇamudujālatālakkhaṇāni

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno catūhi saṅgahavatthūhi janaṃ saṅgāhako ahosi—dānena peyyavajjena atthacariyāya samānattatāya. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Mudutalunahatthapādo ca hoti jālahatthapādo ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Susaṅgahitaparijano hoti, susaṅgahitāssa honti brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati ... buddho samāno kiṃ labhati? Susaṅgahitaparijano hoti, susaṅgahitāssa honti bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ

labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Dānampi catthacariyatañca, Piyavāditañca samānattatañca; Kariyacariyasusaṅgahaṃ bahūnaṃ, Anavamatena guṇena yāti saggaṃ.

Caviya punaridhāgato samāno, Karacaraṇamudutañca jālino ca; Atirucirasuvaggudassaneyyaṃ, Paṭilabhati daharo susu kumāro.

Bhavati parijanassavo vidheyyo, Mahimaṃ āvasito susaṅgahito; Piyavadū hitasukhataṃ jigīsamāno, Abhirucitāni guṇāni ācarati.

Yadi ca jahati sabbakāmabhogaṃ, Kathayati dhammakathaṃ jino janassa; Vacanapaṭikarassābhippasannā, Sutvāna dhammānudhammamācarantī"ti.

9–10. Ussaṅkhapāda-uddhaggalomatālakkhaṇāni

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno atthūpasaṃhitaṃ dhammūpasaṃhitaṃ vācaṃ bhāsitā ahosi, bahujanaṃ nidaṃsesi, pāṇīnaṃ hitasukhāvaho dhammayāgī. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Ussaṅkhapādo ca hoti, uddhaggalomo ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato, sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Aggo ca hoti seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca kāmabhogīnaṃ. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Aggo ca hoti seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca sabbasattānaṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Atthadhammasahitaṃ pure giraṃ, Erayaṃ bahujanaṃ nidaṃsayi; Pāṇinaṃ hitasukhāvaho ahu, Dhammayāgamayajī amaccharī.

Tena so sucaritena kammunā, Suggatiṃ vajati tattha modati; Lakkhaṇāni ca duve idhāgato, Uttamappamukhatāya vindati.

Ubbhamuppatitalomavā saso, Pādagaṇṭhirahu sādhusaṇṭhitā; Maṃsalohitācitā tacotthatā, Uparicaraṇasobhanā ahu.

Gehamāvasati ce tathāvidho, Aggataṃ vajati kāmabhoginaṃ; Tena uttaritaro na vijjati, Jambudīpamabhibhuyya iriyati.

Pabbajampi ca anomanikkamo, Aggataṃ vajati sabbapāṇinaṃ; Tena uttaritaro na vijjati, Sabbalokamabhibhuyya viharatī"ti.

11. Eṇijaṅghalakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno sakkaccaṃ vācetā ahosi sippaṃ vā vijjaṃ vā caraṇaṃ vā kammaṃ vā: 'kintime khippaṃ vijāneyyuṃ, khippaṃ paṭipajjeyyuṃ, na ciraṃ kilisseyyun'"ti. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati. Eṇijaṅgho hoti.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Yāni tāni rājārahāni rājaṅgāni rājūpabhogāni rājānucchavikāni tāni khippaṃ paṭilabhati. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Yāni tāni samaṇārahāni samaṇaṅgāni samaṇūpabhogāni samaṇānucchavikāni, tāni khippaṃ paṭilabhati. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Sippesu vijjācaraṇesu kammesu, Kathaṃ vijāneyyuṃ lahunti icchati; Yadūpaghātāya na hoti kassaci, Vāceti khippaṃ na ciraṃ kilissati.

Taṃ kammaṃ katvā kusalaṃ sukhudrayaṃ, Jaṅghā manuññā labhate susaṇṭhitā; Vaṭṭā sujātā anupubbamuggatā, Uddhaggalomā sukhumattacotthatā.

Eṇeyyajaṅghoti tamāhu puggalaṃ, Sampattiyā khippamidhāhu lakkhaṇaṃ; Gehānulomāni yadābhikaṅkhati, Apabbajaṃ khippamidhādhigacchati.

Sace ca pabbajjamupeti tādiso, Nekkhammachandābhirato vicakkhaṇo; Anucchavikassa yadānulomikaṃ, Taṃ vindati khippamanomavikkamo"ti.

12. Sukhumacchavilakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā upasaṅkamitvā paripucchitā ahosi: 'kiṃ, bhante, kusalaṃ, kiṃ akusalaṃ, kiṃ sāvajjaṃ, kiṃ anavajjaṃ, kiṃ sevitabbaṃ, kiṃ na sevitabbaṃ, kiṃ me karīyamānaṃ dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya assa, kiṃ vā pana me karīyamānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya assā'ti. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati. Sukhumacchavi hoti, sukhu-

mattā chaviyā rajojallaṃ kāye na upalimpati.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Mahāpañño hoti, nāssa hoti koci paññāya sadiso vā seṭṭho vā kāmabhogīnaṃ. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Mahāpañño hoti puthupañño hāsapañño javanapañño tikkhapañño nibbedhikapañño, nāssa hoti koci paññāya sadiso vā seṭṭho vā sabbasattānaṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Pure puratthā purimāsu jātisu, Aññātukāmo paripucchitā ahu; Sussūsitā pabbajitaṃ upāsitā, Atthantaro atthakathaṃ nisāmayi.

Paññāpaṭilābhagatena kammunā, Manussabhūto sukhumacchavī ahu; Byākaṃsu uppādanimittakovidā, Sukhumāni atthāni avecca dakkhiti.

Sace na pabbajjamupeti tādiso, Vatteti cakkaṃ pathaviṃ pasāsati; Atthānusiṭṭhīsu pariggahesu ca, Na tena seyyo sadiso ca vijjati.

Sace ca pabbajjamupeti tādiso, Nekkhammachandābhirato vicakkhaṇo; Paññāvisiṭṭhaṃ labhate anuttaraṃ, Pappoti bodhiṃ varabhūrimedhaso"ti.

13. Suvaṇṇavaṇṇalakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno akkodhano ahosi anupāyāsabahulo, bahumpi vutto samāno nābhisajji na kuppi na byāpajji na patitthīyi, na kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. Dātā ca ahosi sukhumānaṃ mudukānaṃ attharaṇānaṃ pāvuraṇānaṃ khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati. Suvaṇṇavaṇṇo hoti kañcanasannibhattaco.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Lābhī hoti sukhumānaṃ mudukānaṃ attharaṇānaṃ pāvuraṇānaṃ khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambalasukhumānaṃ. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Lābhī hoti sukhumānaṃ mudukānaṃ attharaṇānaṃ pāvuraṇānaṃ khomasukhumānaṃ kappāsikasukhumānaṃ koseyyasukhumānaṃ kambal-

asukhumānaṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Akkodhañca adhiṭṭhahi adāsi, Dānañca vatthāni sukhumāni succhavīni; Purimatarabhave ṭhito abhivissaji, Mahimiva suro abhivassaṃ.

Taṃ katvāna ito cuto dibbaṃ, Upapajji sukataphalavipākamanubhutvā; Kanakatanusannibho idhābhibhavati, Suravarataroriva indo.

Gehañcāvasati naro apabbajja, Micchaṃ mahatimahiṃ anusāsati; Pasayha sahidha sattaratanaṃ, Paṭilabhati vimalasukhumacchaviṃ suciñca.

Lābhī acchādanavatthamokkhapāvuraṇānaṃ, Bhavati yadi anāgāriyataṃ upeti; Sahito purimakataphalaṃ anubhavati, Na bhavati katassa panāso"ti.

14. Kosohitavatthaguyhalakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno cirappanaṭṭhe sucirappavāsino ñātimitte suhajje sakhino samānetā ahosi. Mātarampi puttena samānetā ahosi, puttampi mātarā samānetā ahosi, pitarampi puttena samānetā ahosi, puttampi pitarā samānetā ahosi, bhātarampi bhātarā samānetā ahosi, bhātarampi bhaginiyā samānetā ahosi, bhaginimpi bhātarā samānetā ahosi, bhaginimpi bhaginiyā samānetā ahosi, samaṅgīkatvā ca abbhanumoditā ahosi. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati— kosohitavatthaguyho hoti.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Pahūtaputto hoti, parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Pahūtaputto hoti, anekasahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Pure puratthā purimāsu jātisu, Cirappanaṭṭhe sucirappavāsino; Ñātī suhajje sakhino samānayi, Samaṅgikatvā anumoditā ahu.

So tena kammena divaṃ samakkami, Sukhañca khiḍḍāratiyo ca anvabhi; Tato cavitvā punarāgato idha, Kosohitaṃ vindati vatthachādiyaṃ.

Pahūtaputto bhavatī tathāvidho, Parosahassañca bhavanti atrajā; Sūrā ca vīrā ca amittatāpanā, Gihissa pītiṃ jananā piyaṃvadā.

Bahūtarā pabbajitassa iriyato, Bhavanti puttā vacanānusārino; Gihissa vā pabbajitassa vā puna, Taṃ lakkhaṇaṃ jāyati tadatthajotakan"ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

15–16. Parimaṇḍalaanonamajaṇṇuparimasanalakkhaṇāni

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno mahājanasaṅgahaṃ samekkhamāno samaṃ jānāti sāmaṃ jānāti, purisaṃ jānāti purisavisesaṃ jānāti: 'ayamidamarahati ayamidamarahatī'ti tattha tattha purisavisesakaro ahosi. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Nigrodhaparimaṇḍalo ca hoti, ṭhitakoyeva ca anonamanto ubhohi pāṇitalehi jaṇṇukāni parimasati parimajjati.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo pahūtajātarūparajato pahūtavittūpakaraṇo pahūtadhanadhañño paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Aḍḍho hoti mahaddhano mahābhogo. Tassimāni dhanāni honti, seyyathidaṃ—saddhādhanaṃ sīladhanaṃ hiridhanaṃ ottappadhanaṃ sutadhanaṃ cāgadhanaṃ paññādhanaṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Tuliya paṭivicaya cintayitvā, Mahājanasaṅgahanaṃ samekkhamāno; Ayamidamarahati tattha tattha, Purisavisesakaro pure ahosi.

Mahiñca pana ṭhito anonamanto, Phusati karehi ubhohi jaṇṇukāni; Mahiruhaparimaṇḍalo ahosi, Sucaritakammavipākasesakena.

Bahuvividhanimittalakkhaṇaññū, Atinipuṇā manujā byākariṃsu; Bahuvividhā gihīnaṃ arahāni, Paṭilabhati daharo susu kumāro.

Idha ca mahīpatissa kāmabhogī, Gihipatirūpakā bahū bhavanti; Yadi ca jahati sabbakāmabhogaṃ, Labhati anuttaraṃ uttamadhanaggan"ti.

17–19. Sīhapubbaddhakāyāditilakkhaṇaṃ

“Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno bahujanassa atthakāmo ahosi hitakāmo phāsukāmo yogakkhemakāmo: ‘kintime saddhāya vaḍḍheyyuṃ, sīlena vaḍḍheyyuṃ, sutena vaḍḍheyyuṃ, cāgena vaḍḍheyyuṃ, dhammena vaḍḍheyyuṃ, paññāya vaḍḍheyyuṃ, dhanadhaññena vaḍḍheyyuṃ, khettavatthunā vaḍḍheyyuṃ, dvipadacatuppadehi vaḍḍheyyuṃ, puttadārehi vaḍḍheyyuṃ, dāsakammakaraporisehi vaḍḍheyyuṃ, ñātīhi vaḍḍheyyuṃ, mittehi vaḍḍheyyuṃ, bandhavehi vaḍḍheyyun’ti. So tassa kammassa kaṭattā … pe … so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni tīṇi mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Sīhapubbaddhakāyo ca hoti citantaraṃso ca samavaṭṭakkhandho ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī … pe … rājā samāno kiṃ labhati? Aparihānadhammo hoti, na parihāyati dhanadhaññena khettavatthunā dvipadacatuppadehi puttadārehi dāsakammakaraporisehi ñātīhi mittehi bandhavehi, na parihāyati sabbasampattiyā. Rājā samāno idaṃ labhati … pe … buddho samāno kiṃ labhati? Aparihānadhammo hoti, na parihāyati saddhāya sīlena sutena cāgena paññāya, na parihāyati sabbasampattiyā. Buddho samāno idaṃ labhati”. Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

“ Saddhāya sīlena sutena buddhiyā, Cāgena dhammena bahūhi sādhuhi; Dhanena dhaññena ca khettavatthunā, Puttehi dārehi catuppadehi ca.

Ñātīhi mittehi ca bandhavehi ca, Balena vaṇṇena sukhena cūbhayaṃ; Kathaṃ na hāyeyyuṃ pareti icchati, Atthassa middhī ca panābhikaṅkhati.

Sa sīhapubbaddhasusaṇṭhito ahu, Samavaṭṭakhandho ca citantaraṃso; Pubbe suciṇṇena katena kammunā, Ahāniyaṃ pubbanimittamassa taṃ.

Gihīpi dhaññena dhanena vaḍḍhati, Puttehi dārehi catuppadehi ca; Akiñcano pabbajito anuttaraṃ, Pappoti bodhiṃ asahānadhammatan”ti.

20. Rasaggasaggitālakkhaṇaṃ

“Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno sattānaṃ aviheṭhaka-

jātiko ahosi pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati, rasaggasaggī hoti, uddhaggāssa rasaharaṇīyo gīvāya jātā honti samābhivāhiniyo.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Appābādho hoti appātaṅko, samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Appābādho hoti appātaṅko samavepākiniyā gahaṇiyā samannāgato nātisītāya nāccuṇhāya majjhimāya padhānakkhamāya. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Na pāṇidaṇḍehi panātha leḍḍunā, Satthena vā maraṇavadhena vā pana; Ubbādhanāya paritajjanāya vā, Na heṭhayī janatamaheṭhako ahu.

Teneva so sugatimupecca modati, Sukhapphalaṃ kariya sukhāni vindati; Samojasā rasaharaṇī susaṇṭhitā, Idhāgato labhati rasaggasaggitaṃ.

Tenāhu naṃ atinipuṇā vicakkhaṇā, Ayaṃ naro sukhabahulo bhavissati; Gihissa vā pabbajitassa vā puna, Taṃ lakkhaṇaṃ bhavati tadatthajotakan"ti.

21–22. Abhinīlanettagopakhumalakkhaṇāni

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno na ca visaṭaṃ, na ca visāci, na ca pana viceyya pekkhitā, ujuṃ tathā pasaṭamujumano, piyacakkhunā bahujanaṃ udikkhitā ahosi. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Abhinīlanetto ca hoti gopakhumo ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato, sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Piyadassano hoti bahuno janassa, piyo hoti manāpo brāhmaṇagahapatikānaṃ negamajānapadānaṃ gaṇakamahāmattānaṃ anīkaṭṭhānaṃ dovārikānaṃ amaccānaṃ pārisajjānaṃ rājūnaṃ bhogiyānaṃ kumārānaṃ. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Piyadassano hoti bahuno janassa, piyo hoti manāpo bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ

upāsikānaṃ devānaṃ manussānaṃ asurānaṃ nāgānaṃ gandhabbānaṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Na ca visaṭaṃ na ca visāci, Na ca pana viceyyapekkhitā; Ujuṃ tathā pasaṭamujumano, Piyacakkhunā bahujanaṃ udikkhitā.

Sugatīsu so phalavipākaṃ, Anubhavati tattha modati; Idha ca pana bhavati gopakhumo, Abhinīlanettanayano sudassano.

Abhiyogino ca nipuṇā, Bahū pana nimittakovidā; Sukhumanayanakusalā manujā, Piyadassanoti abhiniddisanti naṃ.

Piyadassano gihīpi santo ca, Bhavati bahujanapiyāyito; Yadi ca na bhavati gihī samaṇo hoti, Piyo bahūnaṃ sokanāsano"ti.

23. Uṇhīsasīsalakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno bahujanapubbaṅgamo ahosi kusalesu dhammesu bahujanapāmokkho kāyasucarite vacīsucarite manosucarite dānasaṃvibhāge sīlasamādāne uposathupavāse matteyyatāya petteyyatāya sāmaññatāya brahmaññatāya kule jeṭṭhāpacāyitāya aññataraññataresu ca adhikusalesu dhammesu. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati—uṇhīsasīso hoti.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Mahāssa jano anvāyiko hoti, brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Mahāssa jano anvāyiko hoti, bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Pubbaṅgamo sucaritesu ahu, Dhammesu dhammacariyābhirato; Anvāyiko bahujanassa ahu, Saggesu vedayittha puññaphalaṃ.

Veditvā so sucaritassa phalaṃ, Uṇhīsasīsattamidhajjhagamā; Byākaṃsu byañjananimittadharā, Pubbaṅgamo bahujanaṃ hessati.

Paṭibhogiyā manujesu idha, Pubbeva tassa abhiharanti tadā; Yadi khattiyo bhavati bhūmipati, Paṭihārakaṃ bahujane labhati.

Atha cepi pabbajati so manujo, Dhammesu hoti paguṇo visavī; Tassānusāsaniguṇābhirato, Anvāyiko bahujano bhavatī”ti.

24–25. Ekekalomatāuṇṇālakkhaṇāni

“Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato ahosi, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Ekekalomo ca hoti, uṇṇā ca bhamukantare jātā hoti odātā mudutūlasannibhā.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato, sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Mahāssa jano upavattati, brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Mahāssa jano upavattati, bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ labhati”. Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

“Saccappaṭiñño purimāsu jātisu, Advejjhavāco alikaṃ vivajjayi; Na so visaṃvādayitāpi kassaci, Bhūtena tacchena tathena bhāsayi.

Setā susukkā mudutūlasannibhā, Uṇṇā sujātā bhamukantare ahu; Na lomakūpesu duve ajāyisuṃ, Ekekalomūpacitaṅgavā ahu.

Taṃ lakkhaṇaññū bahavo samāgatā, Byākaṃsu uppādanimittakovidā; Uṇṇā ca lomā ca yathā susaṇṭhitā, Upavattatī īdisakaṃ bahujjano.

Gihimpi santaṃ upavattatī jano, Bahu puratthāpakatena kammunā; Akiñcanaṃ pabbajitaṃ anuttaraṃ, Buddhampi santaṃ upavattati jano”ti.

26–27. Cattālīsaaviraḷadantalakkhaṇāni

“Yampi, bhikkhave tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato ahosi. Ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya, iti bhinnānaṃ vā sandhātā, sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā ahosi. So

tassa kammassa kaṭattā … pe … so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Cattālīsadanto ca hoti aviraḷadanto ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī … pe … rājā samāno kiṃ labhati? Abhejjapariso hoti, abhejjāssa honti parisā, brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati … buddho samāno kiṃ labhati? Abhejjapariso hoti, abhejjāssa honti parisā, bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Vebhūtiyaṃ sahitabhedakāriṃ, Bhedappavaḍḍhanavivādakāriṃ; Kalahappavaḍḍhanaākiccakāriṃ, Sahitānaṃ bhedajananiṃ na bhaṇi.

Avivādavaḍḍhanakariṃ sugiraṃ, Bhinnānusandhijananiṃ abhaṇi; Kalahaṃ janassa panudī samaṅgī, Sahitehi nandati pamodati ca.

Sugatīsu so phalavipākaṃ, Anubhavati tattha modati; Dantā idha honti aviraḷā sahitā, Caturo dasassa mukhajā susaṇṭhitā.

Yadi khattiyo bhavati bhūmipati, Avibhediyāssa parisā bhavati; Samaṇo ca hoti virajo vimalo, Parisāssa hoti anugatā acalā"ti.

28–29. Pahūtajivhābrahmassaralakkhaṇāni

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato ahosi. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā ahosi. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā … pe … so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati. Pahūtajivho ca hoti brahmassaro ca karavīkabhāṇī.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī … pe … rājā samāno kiṃ labhati? Ādeyyavāco hoti, ādiyantissa vacanaṃ brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati … pe … buddho samāno kiṃ labhati? Ādeyyavāco hoti, ādiyantissa vacanaṃ bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ labhati".

Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Akkosabhaṇḍanavihesakāriṃ, Ubbādhikaṃ bahujanappamaddanaṃ; Abāḷhaṃ giraṃ so na bhaṇi pharusaṃ, Madhuraṃ bhaṇi susaṃhitaṃ sakhilaṃ.

Manaso piyā hadayagāminiyo, Vācā so erayati kaṇṇasukhā; Vācāsuciṇṇaphalamanubhavi, Saggesu vedayatha puññaphalaṃ.

Veditvā so sucaritassa phalaṃ, Brahmassarattamidhamajjhagamā; Jivhāssa hoti vipulā puthulā, Ādeyyavākyavacano bhavati.

Gihinopi ijjhati yathā bhaṇato, Atha ce pabbajati so manujo; Ādiyantissa vacanaṃ janatā, Bahuno bahuṃ subhaṇitaṃ bhaṇato"ti.

30. Sīhahanulakkhaṇaṃ

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato ahosi kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā ahosi kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. So tassa kammassa kaṭattā ... pe ... so tato cuto itthattaṃ āgato samāno imaṃ mahāpurisalakkhaṇaṃ paṭilabhati, sīhahanu hoti.

So tena lakkhaṇena samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī ... pe ... rājā samāno kiṃ labhati? Appadhaṃsiyo hoti kenaci manussabhūtena paccatthikena paccāmittena. Rājā samāno idaṃ labhati ... pe ... buddho samāno kiṃ labhati? Appadhaṃsiyo hoti abbhantarehi vā bāhirehi vā paccatthikehi paccāmittehi, rāgena vā dosena vā mohena vā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Na samphappalāpaṃ na muddhataṃ, Avikiṇṇavacanabyappatho ahosi; Ahitamapi ca apanudi, Hitamapi ca bahujanasukhañca abhaṇi.

Taṃ katvā ito cuto divamupapajji, Sukataphalavipākamanubhosi; Caviya punaridhāgato samāno, Dvidugamavaratarahanuttamalattha.

Rājā hoti suduppadhaṃsiyo, Manujindo manujādhipati mahānubhāvo; Tidivapuravarasamo bhavati, Suravarataroriva indo.

Gandhabbāsurayakkharakkhasebhi, Surehi na hi bhavati suppad-

haṃsiyo; Tathatto yadi bhavati tathāvidho, Idha disā ca paṭidisā ca vidisā cā"ti.

31–32. Samadantasusukkadāṭhālakkhaṇāni

"Yampi, bhikkhave, tathāgato purimaṃ jātiṃ purimaṃ bhavaṃ purimaṃ niketaṃ pubbe manussabhūto samāno micchājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvikaṃ kappesi, tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭaukkoṭanavañcananikatisāciyogachedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato ahosi. So tassa kammassa kaṭattā upacitattā ussannattā vipulattā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. So tattha aññe deve dasahi ṭhānehi adhigaṇhāti dibbena āyunā dibbena vaṇṇena dibbena sukhena dibbena yasena dibbena ādhipateyyena dibbehi rūpehi dibbehi saddehi dibbehi gandhehi dibbehi rasehi dibbehi phoṭṭhabbehi. So tato cuto itthattaṃ āgato samāno imāni dve mahāpurisalakkhaṇāni paṭilabhati, samadanto ca hoti susukkadāṭho ca.

So tehi lakkhaṇehi samannāgato sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti, seyyathidaṃ— cakkaratanaṃ hatthiratanaṃ assaratanaṃ maṇiratanaṃ itthiratanaṃ gahapatiratanaṃ pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ akhilamanimittamakaṇṭakaṃ iddhaṃ phītaṃ khemaṃ sivaṃ nirabbudaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Rājā samāno kiṃ labhati? Suciparivāro hoti sucissa honti parivārā brāhmaṇagahapatikā negamajānapadā gaṇakamahāmattā anīkaṭṭhā dovārikā amaccā pārisajjā rājāno bhogiyā kumārā. Rājā samāno idaṃ labhati.

Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado. Buddho samāno kiṃ labhati? Suciparivāro hoti, sucissa honti parivārā, bhikkhū bhikkhuniyo upāsakā upāsikāyo devā manussā asurā nāgā gandhabbā. Buddho samāno idaṃ labhati". Etamatthaṃ bhagavā avoca.

Tatthetaṃ vuccati:

"Micchājīvañca avassaji samena vuttiṃ, Sucinā so janayittha dhammikena; Ahitamapi ca apanudi, Hitamapi ca bahujanasukhañca acari.

Sagge vedayati naro sukhapphalāni, Karitvā nipuṇebhi vidūhi sabbhi; Vaṇṇitāni tidivapuravarasamo, Abhiramati ratikhiḍḍāsamaṅgī.

Laddhāna mānusakaṃ bhavaṃ tato, Cavitvāna sukataphalavipākaṃ; Sesakena paṭilabhati lapanajaṃ, Samamapi sucisusukkaṃ.

Taṃ veyyañjanikā samāgatā bahavo, Byākaṃsu nipuṇasammatā manujā; Sucijanaparivāragaṇo bhavati, Dijasamasukkasucisobhanadanto.

Rañño hoti bahujano, Suciparivāro mahatiṃ mahiṃ anusāsato; Pasayha na ca janapadatudanaṃ, Hitamapi ca bahujanasukhañca caranti.

Atha ce pabbajati bhavati vipāpo, Samaṇo samitarajo vivaṭṭacchado; Vigatadarathakilamatho, Imamapi ca paramapi ca passati lokaṃ.

Tassovādakarā bahugihī ca pabbajitā ca, Asuciṃ garahitaṃ dhunanti pāpaṃ; Sa hi sucibhi parivuto bhavati, Malakhilakalikilese panudehī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Lakkhaṇasuttaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Dīgha Nikāya 4

Soṇadaṇḍasutta

1. Campeyyakabrāhmaṇagahapatikā

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā aṅgesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena campā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Tena kho pana samayena soṇadaṇḍo brāhmaṇo campaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ.

Assosuṃ kho campeyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito aṅgesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi campaṃ anuppatto campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ

pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti. Atha kho campeyyakā brāhmaṇagahapatikā campāya nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā yena gaggarā pokkharaṇī tenupasaṅkamanti.

Tena kho pana samayena soṇadaṇḍo brāhmaṇo uparipāsāde divāseyyaṃ upagato hoti. Addasā kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo campeyyake brāhmaṇagahapatike campāya nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūte yena gaggarā pokkharaṇī tenupasaṅkamante. Disvā khattaṃ āmantesi: "kiṃ nu kho, bho khatte, campeyyakā brāhmaṇagahapatikā campāya nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā yena gaggarā pokkharaṇī tenupasaṅkamantī"ti? "Atthi kho, bho, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito aṅgesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi campaṃ anuppatto campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tamete bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamantī"ti. "Tena hi, bho khatte, yena campeyyakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā campeyyake brāhmaṇagahapatike evaṃ vadehi: 'soṇadaṇḍo, bho, brāhmaṇo evamāha—āgamentu kira bhavanto, soṇadaṇḍopi brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho so khattā soṇadaṇḍassa brāhmaṇassa paṭissutvā yena campeyyakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā campeyyake brāhmaṇagahapatike etadavoca: "soṇadaṇḍo bho brāhmaṇo evamāha: 'āgamentu kira bhavanto, soṇadaṇḍopi brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti.

2. Soṇadaṇḍaguṇakathā

Tena kho pana samayena nānāverajjakānaṃ brāhmaṇānaṃ pañcamattāni brāhmaṇasatāni campāyaṃ paṭivasanti kenacideva karaṇīyena. Assosuṃ kho te brāhmaṇā: "soṇadaṇḍo kira brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti. Atha kho te brāhmaṇā yena soṇadaṇḍo brāhmaṇo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā soṇadaṇḍaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "saccaṃ kira bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ

gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī”ti? “Evaṃ kho me, bho, hoti: ‘ahampi samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissāmī’”ti.

“Mā bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkami. Na arahati bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Sace bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissati, bhoto soṇadaṇḍassa yaso hāyissati, samaṇassa gotamassa yaso abhivaḍḍhissati. Yampi bhoto soṇadaṇḍassa yaso hāyissati, samaṇassa gotamassa yaso abhivaḍḍhissati, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; samaṇo tveva gotamo arahati bhavantaṃ soṇadaṇḍaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Bhavañhi soṇadaṇḍo ubhato sujāto mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Yampi bhavaṃ soṇadaṇḍo ubhato sujāto mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; samaṇo tveva gotamo arahati bhavantaṃ soṇadaṇḍaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Bhavañhi soṇadaṇḍo aḍḍho mahaddhano mahābhogo … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo, lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkhara samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo sīlavā vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo kalyāṇavāco kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo bahūnaṃ ācariyapācariyo tīṇi māṇavakasatāni mante vāceti. Bahū kho pana nānādisā nānājanapadā māṇavakā āgacchanti bhoto soṇadaṇḍassa santike mantatthikā mante adhiyitukāmā … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto; samaṇo gotamo taruṇo ceva taruṇapabbajito ca … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa sakkato garukato mānito pūjito apacito … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo brāhmaṇassa pokkharasātissa sakkato garukato mānito pūjito apacito … pe …

Bhavañhi soṇadaṇḍo campaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ, raññā māgadhena seniyena bimbisārena dinnaṃ, rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Yampi bhavaṃ soṇadaṇḍo campaṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ, raññā māgadhena seniyena bimbisārena dinnaṃ, rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Imināpaṅgena na arahati bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; samaṇo tveva gotamo arahati bhavantaṃ soṇadaṇḍaṃ dassanāya upasaṅkamitun”ti.

3. Buddhaguṇakathā

Evaṃ vutte, soṇadaṇḍo brāhmaṇo te brāhmaṇe etadavoca:

“Tena hi, bho, mamapi suṇātha, yathā mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; na tveva arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Samaṇo khalu, bho, gotamo ubhato sujāto mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā, akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Yampi, bho, samaṇo gotamo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā, akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, imināpaṅgena na arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ; atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Samaṇo khalu, bho, gotamo mahantaṃ ñātisaṅghaṃ ohāya pabbajito … pe …

Samaṇo khalu, bho, gotamo pahūtaṃ hiraññasuvaṇṇaṃ ohāya pabbajito bhūmigatañca vehāsaṭṭhaṃ ca … pe …

Samaṇo khalu, bho, gotamo daharova samāno yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito … pe …

Samaṇo khalu, bho, gotamo akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito … pe …

Samaṇo khalu, bho, gotamo abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya

vaṇṇapokkharatāya samannāgato, brahmavaṇṇī, brahmavacchasī, akhuddāvakāso dassanāya ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo sīlavā ariyasīlī kusalasīlī kusalasīlena samannāgato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo kalyāṇavāco kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo bahūnaṃ ācariyapācariyo ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo khīṇakāmarāgo vigatacāpallo ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo kammavādī kiriyavādī apāpapurekkhāro brahmaññāya pajāya ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo uccā kulā pabbajito asambhinnakhattiyakulā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo aḍḍhā kulā pabbajito mahaddhanā mahābhogā ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ tiroraṭṭhā tirojanapadā pañhaṃ pucchituṃ āgacchanti ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ anekāni devatāsahassāni pāṇehi saraṇaṃ gatāni ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo ehisvāgatavādī sakhilo sammodako abbhākuṭiko uttānamukho pubbabhāsī ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo catunnaṃ parisānaṃ sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇe khalu, bho, gotame bahū devā ca manussā ca abhippasannā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo yasmiṃ gāme vā nigame vā paṭivasati, na tasmiṃ gāme vā nigame vā amanussā manusse viheṭhenti ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo saṅghī gaṇī gaṇācariyo puthutitthakarānaṃ aggamakkhāyati. Yathā kho pana, bho, etesaṃ samaṇabrāhmaṇā-

naṃ yathā vā tathā vā yaso samudāgacchati, na hevaṃ samaṇassa gotamassa yaso samudāgato. Atha kho anuttarāya vijjācaraṇasampadāya samaṇassa gotamassa yaso samudāgato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ rājā māgadho seniyo bimbisāro saputto sabhariyo sapariso sāmacco pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ rājā pasenadi kosalo saputto sabhariyo sapariso sāmacco pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ brāhmaṇo pokkharasāti saputto sabhariyo sapariso sāmacco pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo rañño pasenadissa kosalassa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo brāhmaṇassa pokkharasātissa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo campaṃ anuppatto, campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Ye kho pana, bho, keci samaṇā vā brāhmaṇā vā amhākaṃ gāmakhettaṃ āgacchanti atithī no te honti. Atithī kho panamhehi sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā apacetabbā. Yampi, bho, samaṇo gotamo campaṃ anuppatto campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre, atithimhākaṃ samaṇo gotamo; atithi kho panamhehi sakkātabbo garukātabbo mānetabbo pūjetabbo apacetabbo. Imināpaṅgena na arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Ettake kho ahaṃ, bho, tassa bhoto gotamassa vaṇṇe pariyāpuṇāmi, no ca kho so bhavaṃ gotamo ettakavaṇṇo. Aparimāṇavaṇṇo hi so bhavaṃ gotamo"ti.

Evaṃ vutte, te brāhmaṇā soṇadaṇḍaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "yathā kho bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇassa gotamassa vaṇṇe bhāsati ito cepi so bhavaṃ gotamo yojanasate viharati, alameva saddhena kulaputtena dassanāya upasaṅkamituṃ api puṭosenā"ti. "Tena hi, bho, sabbeva mayaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissāmā"ti.

4. Soṇadaṇḍaparivitakka

Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo mahatā brāhmaṇagaṇena saddhiṃ yena gaggarā pokkharaṇī tenupasaṅkami. Atha kho soṇadaṇḍassa

brāhmaṇassa tirovanasaṇḍagatassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "ahañceva kho pana samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ puccheyyaṃ; tatra ce maṃ samaṇo gotamo evaṃ vadeyya: 'na kho esa, brāhmaṇa, pañho evaṃ pucchitabbo, evaṃ nāmesa, brāhmaṇa, pañho pucchitabbo'ti, tena maṃ ayaṃ parisā paribhaveyya: 'bālo soṇadaṇḍo brāhmaṇo abyatto, nāsakkhi samaṇaṃ gotamaṃ yoniso pañhaṃ pucchitun'ti. Yaṃ kho panāyaṃ parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha. Yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ. Yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā. Mamañceva kho pana samaṇo gotamo pañhaṃ puccheyya, tassa cāhaṃ pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ na ārādheyyaṃ; tatra ce maṃ samaṇo gotamo evaṃ vadeyya: 'na kho esa, brāhmaṇa, pañho evaṃ byākātabbo, evaṃ nāmesa, brāhmaṇa, pañho byākātabbo'ti, tena maṃ ayaṃ parisā paribhaveyya: 'bālo soṇadaṇḍo brāhmaṇo abyatto, nāsakkhi samaṇassa gotamassa pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādhetun'ti. Yaṃ kho panāyaṃ parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha. Yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ. Yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā. Ahañceva kho pana evaṃ samīpagato samāno adisvāva samaṇaṃ gotamaṃ nivatteyyaṃ, tena maṃ ayaṃ parisā paribhaveyya: 'bālo soṇadaṇḍo brāhmaṇo abyatto mānathaddho bhīto ca, no visahati samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ, kathañhi nāma evaṃ samīpagato samāno adisvā samaṇaṃ gotamaṃ nivattissatī'ti. Yaṃ kho panāyaṃ parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha. Yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ, yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā"ti.

Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Campeyyakāpi kho brāhmaṇagahapatikā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tatrapi sudaṃ soṇadaṇḍo brāhmaṇo etadeva bahulamanuvitakkento nisinno hoti: "ahañceva kho pana samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ puc-

cheyyaṃ; tatra ce maṃ samaṇo gotamo evaṃ vadeyya: 'na kho esa, brāhmaṇa, pañho evaṃ pucchitabbo, evaṃ nāmesa, brāhmaṇa, pañho pucchitabbo'ti, tena maṃ ayaṃ parisā paribhaveyya: 'bālo soṇadaṇḍo brāhmaṇo abyatto, nāsakkhi samaṇaṃ gotamaṃ yoniso pañhaṃ pucchitun'ti. Yaṃ kho panāyaṃ parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha. Yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ. Yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā. Mamañceva kho pana samaṇo gotamo pañhaṃ puccheyya, tassa cāhaṃ pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ na ārādheyyaṃ; tatra ce maṃ samaṇo gotamo evaṃ vadeyya: 'na kho esa, brāhmaṇa, pañho evaṃ byākātabbo, evaṃ nāmesa, brāhmaṇa, pañho byākātabbo'ti, tena maṃ ayaṃ parisā paribhaveyya: 'bālo soṇadaṇḍo brāhmaṇo abyatto, nāsakkhi samaṇassa gotamassa pañhassa veyyākaraṇena cittaṃ ārādhetun'ti. Yaṃ kho panāyaṃ parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha. Yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ. Yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā. Aho vata maṃ samaṇo gotamo sake ācariyake tevijjake pañhaṃ puccheyya, addhā vatassāhaṃ cittaṃ ārādheyyaṃ pañhassa veyyākaraṇenā"ti.

5. Brāhmaṇapaññatti

Atha kho bhagavato soṇadaṇḍassa brāhmaṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi: "vihaññati kho ayaṃ soṇadaṇḍo brāhmaṇo sakena cittena. Yannūnāhaṃ soṇadaṇḍaṃ brāhmaṇaṃ sake ācariyake tevijjake pañhaṃ puccheyyan"ti. Atha kho bhagavā soṇadaṇḍaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: "katihi pana, brāhmaṇa, aṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti?

Atha kho soṇadaṇḍassa brāhmaṇassa etadahosi: "yaṃ vata no ahosi icchitaṃ, yaṃ ākaṅkhitaṃ, yaṃ adhippetaṃ, yaṃ abhipatthitaṃ: 'aho vata maṃ samaṇo gotamo sake ācariyake tevijjake pañhaṃ puccheyya, addhā vatassāhaṃ cittaṃ ārādheyyaṃ pañhassa veyyākaraṇenā'ti, tatra maṃ samaṇo gotamo sake ācariyake tevijjake pañhaṃ pucchati. Addhā vatassāhaṃ cittaṃ ārādhessāmi pañhassa veyyākaraṇenā"ti.

Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo abbhunnāmetvā kāyaṃ anuviloketvā parisaṃ bhagavantaṃ etadavoca: "pañcahi, bho gotama, aṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyya. Katamehi pañc-

ahi? Idha, bho gotama, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca, saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; ajjhāyako hoti mantadharo tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo; abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya; sīlavā hoti vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato; paṇḍito ca hoti medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Imehi kho, bho gotama, pañcahi aṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti.

"Imesaṃ pana, brāhmaṇa, pañcannaṃ aṅgānaṃ sakkā ekaṃ aṅgaṃ ṭhapayitvā catūhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapetuṃ; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti? "Sakkā, bho gotama. Imesañhi, bho gotama, pañcannaṃ aṅgānaṃ vaṇṇaṃ ṭhapayāma. Kiñhi vaṇṇo karissati? Yato kho, bho gotama, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; ajjhāyako ca hoti mantadharo ca tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo; sīlavā ca hoti vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato; paṇḍito ca hoti medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Imehi kho, bho gotama, catūhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti.

"Imesaṃ pana, brāhmaṇa, catunnaṃ aṅgānaṃ sakkā ekaṃ aṅgaṃ ṭhapayitvā tīhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapetuṃ; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti? "Sakkā, bho gotama. Imesañhi, bho gotama, catunnaṃ aṅgānaṃ mante ṭhapayāma. Kiñhi mantā karissanti? Yato kho, bho gotama, brāhmaṇo ubhato sujāto hoti mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; sīlavā ca hoti vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato; paṇḍito ca hoti

medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Imehi kho, bho gotama, tīhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti.

"Imesaṃ pana, brāhmaṇa, tiṇṇaṃ aṅgānaṃ sakkā ekaṃ aṅgaṃ ṭhapayitvā dvīhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapetuṃ; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti? "Sakkā, bho gotama. Imesañhi, bho gotama, tiṇṇaṃ aṅgānaṃ jātiṃ ṭhapayāma. Kiñhi jāti karissati? Yato kho, bho gotama, brāhmaṇo sīlavā hoti vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato; paṇḍito ca hoti medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Imehi kho, bho gotama, dvīhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti.

Evaṃ vutte, te brāhmaṇā soṇadaṇḍaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "mā bhavaṃ soṇadaṇḍo evaṃ avaca, mā bhavaṃ soṇadaṇḍo evaṃ avaca. Apavadateva bhavaṃ soṇadaṇḍo vaṇṇaṃ, apavadati mante, apavadati jātiṃ, ekaṃsena bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇasseva gotamassa vādaṃ anupakkhandatī"ti.

Atha kho bhagavā te brāhmaṇe etadavoca: "sace kho tumhākaṃ brāhmaṇānaṃ evaṃ hoti: 'appassuto ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo, akalyāṇavākkaraṇo ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo, duppañño ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo, na ca pahoti soṇadaṇḍo brāhmaṇo samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun'ti, tiṭṭhatu soṇadaṇḍo brāhmaṇo, tumhe mayā saddhiṃ mantavho asmiṃ vacane. Sace pana tumhākaṃ brāhmaṇānaṃ evaṃ hoti: 'bahussuto ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo, kalyāṇavākkaraṇo ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo, paṇḍito ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo, pahoti ca soṇadaṇḍo brāhmaṇo samaṇena gotamena saddhiṃ asmiṃ vacane paṭimantetun'ti, tiṭṭhatha tumhe, soṇadaṇḍo brāhmaṇo mayā saddhiṃ paṭimantetū"ti.

Evaṃ vutte, soṇadaṇḍo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tuṇhī bhavaṃ gotamo hotu, ahameva tesaṃ sahadhammena paṭivacanaṃ karissāmī"ti. Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo te brāhmaṇe etadavoca: "mā bhavanto evaṃ avacuttha, mā bhavanto evaṃ avacuttha: 'apavadateva bhavaṃ soṇadaṇḍo vaṇṇaṃ, apavadati

mante, apavadati jātiṃ, ekaṃsena bhavaṃ soṇadaṇḍo samaṇasseva gotamassa vādaṃ anupakkhandatī'ti. Nāhaṃ, bho, apavadāmi vaṇṇaṃ vā mante vā jātiṃ vā"ti.

Tena kho pana samayena soṇadaṇḍassa brāhmaṇassa bhāgineyyo aṅgako nāma māṇavako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo te brāhmaṇe etadavoca: "passanti no bhonto imaṃ aṅgakaṃ māṇavakaṃ amhākaṃ bhāgineyyan"ti? "Evaṃ, bho". "Aṅgako kho, bho, māṇavako abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya, nāssa imissaṃ parisāyaṃ samasamo atthi vaṇṇena ṭhapetvā samaṇaṃ gotamaṃ. Aṅgako kho māṇavako ajjhāyako mantadharo, tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍuketubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakk anavayo. Ahamassa mante vācetā. Aṅgako kho māṇavako ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Ahamassa mātāpitaro jānāmi. Aṅgako kho māṇavako pāṇampi haneyya, adinnampi ādiyeyya, paradārampi gaccheyya, musāvādampi bhaṇeyya, majjampi piveyya, ettha dāni, bho, kiṃ vaṇṇo karissati, kiṃ mantā, kiṃ jāti? Yato kho, bho, brāhmaṇo sīlavā ca hoti vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato, paṇḍito ca hoti medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Imehi kho, bho, dvīhaṅgehi samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapenti; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti.

6. Sīlapaññākathā

"Imesaṃ pana, brāhmaṇa, dvinnaṃ aṅgānaṃ sakkā ekaṃ aṅgaṃ ṭhapayitvā ekena aṅgena samannāgataṃ brāhmaṇā brāhmaṇaṃ paññapetuṃ; 'brāhmaṇosmī'ti ca vadamāno sammā vadeyya, na ca pana musāvādaṃ āpajjeyyā"ti? "No hidaṃ, bho gotama. Sīlaparidhotā hi, bho gotama, paññā; paññāparidhotaṃ sīlaṃ. Yattha sīlaṃ tattha paññā, yattha paññā tattha sīlaṃ. Sīlavato paññā, paññavato sīlaṃ. Sīlapaññāṇañca pana lokasmiṃ aggamakkhāyati. Seyyathāpi, bho gotama, hatthena vā hatthaṃ dhoveyya, pādena vā pādaṃ dhoveyya; evameva kho, bho gotama, sīlaparidhotā paññā, paññāparidhotaṃ sīlaṃ. Yattha sīlaṃ tattha paññā, yattha paññā tattha sīlaṃ. Sīlavato paññā, paññavato

sīlaṃ. Sīlapaññāṇañca pana lokasmiṃ aggamakkhāyatī"ti. "Evametaṃ, brāhmaṇa, evametaṃ, brāhmaṇa, sīlaparidhotā hi, brāhmaṇa, paññā, paññāparidhotaṃ sīlaṃ. Yattha sīlaṃ tattha paññā, yattha paññā tattha sīlaṃ. Sīlavato paññā, paññavato sīlaṃ. Sīlapaññāṇañca pana lokasmiṃ aggamakkhāyati. Seyyathāpi, brāhmaṇa, hatthena vā hatthaṃ dhoveyya, pādena vā pādaṃ dhoveyya; evameva kho, brāhmaṇa, sīlaparidhotā paññā, paññāparidhotaṃ sīlaṃ. Yattha sīlaṃ tattha paññā, yattha paññā tattha sīlaṃ. Sīlavato paññā, paññavato sīlaṃ. Sīlapaññāṇañca pana lokasmiṃ aggamakkhāyati.

Katamaṃ pana taṃ, brāhmaṇa, sīlaṃ? Katamā sā paññā"ti? "Ettakaparamāva mayaṃ, bho gotama, etasmiṃ atthe. Sādhu vata bhavantaṃyeva gotamaṃ paṭibhātu etassa bhāsitassa attho"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, suṇohi; sādhukaṃ manasikarohi; bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca: "idha, brāhmaṇa, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, brāhmaṇa, bhikkhu sīlasampanno hoti. Idaṃ kho taṃ, brāhmaṇa, sīlaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati ... pe ... ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati, abhininnāmeti. ... pe ... Idampissa hoti paññāya ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Idampissa hoti paññāya ayaṃ kho sā, brāhmaṇa, paññā"ti.

7. Soṇadaṇḍaupāsakattapaṭivedanā

Evaṃ vutte, soṇadaṇḍo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Adhivāsetu ca me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo tassā rattiyā accayena sake nivesane

paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena soṇadaṇḍassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi.

Atha kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇadaṇḍo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "ahañceva kho pana, bho gotama, parisagato samāno āsanā vuṭṭhahitvā bhavantaṃ gotamaṃ abhivādeyyaṃ, tena maṃ sā parisā paribhaveyya. Yaṃ kho pana sā parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha. Yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ. Yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā. Ahañceva kho pana, bho gotama, parisagato samāno añjaliṃ paggaṇheyyaṃ, āsanā me taṃ bhavaṃ gotamo paccuṭṭhānaṃ dhāretu. Ahañceva kho pana, bho gotama, parisagato samāno veṭhanaṃ omuñceyyaṃ, sirasā me taṃ bhavaṃ gotamo abhivādanaṃ dhāretu. Ahañceva kho pana, bho gotama, yānagato samāno yānā paccorohitvā bhavantaṃ gotamaṃ abhivādeyyaṃ, tena maṃ sā parisā paribhaveyya. Yaṃ kho pana sā parisā paribhaveyya, yasopi tassa hāyetha, yassa kho pana yaso hāyetha, bhogāpi tassa hāyeyyuṃ. Yasoladdhā kho panamhākaṃ bhogā. Ahañceva kho pana, bho gotama, yānagato samāno patodalaṭṭhiṃ abbhunnāmeyyaṃ, yānā me taṃ bhavaṃ gotamo paccorohanaṃ dhāretu. Ahañceva kho pana, bho gotama, yānagato samāno chattaṃ apanāmeyyaṃ, sirasā me taṃ bhavaṃ gotamo abhivādanaṃ dhāretū"ti.

Atha kho bhagavā soṇadaṇḍaṃ brāhmaṇaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Soṇadaṇḍasuttaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Dīgha Nikāya 5

Kūṭadantasutta

1. Khāṇumatakabrāhmaṇagahapatikā

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā magadhesu cārikaṃ

caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi yena khāṇumataṃ nāma magadhānaṃ brāhmaṇagāmo tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā khāṇumate viharati ambalaṭṭhikāyaṃ. Tena kho pana samayena kūṭadanto brāhmaṇo khāṇumataṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Tena kho pana samayena kūṭadantassa brāhmaṇassa mahāyañño upakkhaṭo hoti. Satta ca usabhasatāni satta ca vacchatarasatāni satta ca vacchatarīsatāni satta ca ajasatāni satta ca urabbhasatāni thūṇūpanītāni honti yaññatthāya.

Assosuṃ kho khāṇumatakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito magadhesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi khāṇumataṃ anuppatto khāṇumate viharati ambalaṭṭhikāyaṃ. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho khāṇumatakā brāhmaṇagahapatikā khāṇumatā nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā yena ambalaṭṭhikā tenupasaṅkamanti.

Tena kho pana samayena kūṭadanto brāhmaṇo uparipāsāde divāseyyaṃ upagato hoti. Addasā kho kūṭadanto brāhmaṇo khāṇumatake brāhmaṇagahapatike khāṇumatā nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūte yena ambalaṭṭhikā tenupasaṅkamante. Disvā khattaṃ āmantesi: "kiṃ nu kho, bho khatte, khāṇumatakā brāhmaṇagahapatikā khāṇumatā nikkhamitvā saṅghasaṅghī gaṇībhūtā yena ambalaṭṭhikā tenupasaṅkamantī"ti?

"Atthi kho, bho, samaṇo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito magadhesu cārikaṃ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi khāṇumataṃ anuppatto, khāṇumate vi-

harati ambalaṭṭhikāyaṃ. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti. Tamete bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamantī"ti.

Atha kho kūṭadantassa brāhmaṇassa etadahosi: "sutaṃ kho pana metaṃ: 'samaṇo gotamo tividhaṃ yaññasampadaṃ soḷasaparikkhāraṃ jānātī'ti. Na kho panāhaṃ jānāmi tividhaṃ yaññasampadaṃ soḷasaparikkhāraṃ. Icchāmi cāhaṃ mahāyaññaṃ yajituṃ. Yannūnāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā tividhaṃ yaññasampadaṃ soḷasaparikkhāraṃ puccheyyan"ti.

Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo khattaṃ āmantesi: "tena hi, bho khatte, yena khāṇumatakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkama. Upasaṅkamitvā khāṇumatake brāhmaṇagahapatike evaṃ vadehi: 'kūṭadanto, bho, brāhmaṇo evamāha—āgamentu kira bhavanto, kūṭadantopi brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho so khattā kūṭadantassa brāhmaṇassa paṭissutvā yena khāṇumatakā brāhmaṇagahapatikā tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā khāṇumatake brāhmaṇagahapatike etadavoca: "kūṭadanto, bho, brāhmaṇo evamāha: 'āgamentu kira bhonto, kūṭadantopi brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī'"ti.

2. Kūṭadantaguṇakathā

Tena kho pana samayena anekāni brāhmaṇasatāni khāṇumate paṭivasanti: "kūṭadantassa brāhmaṇassa mahāyaññaṃ anubhavissāmā"ti. Assosuṃ kho te brāhmaṇā: "kūṭadanto kira brāhmaṇo samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti. Atha kho te brāhmaṇā yena kūṭadanto brāhmaṇo tenupasaṅkamiṃsu.

Upasaṅkamitvā kūṭadantaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "saccaṃ kira bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissatī"ti? "Evaṃ kho me, bho, hoti: 'ahampi samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissāmī'"ti.

"Mā bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkami. Na arahati bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Sace bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissati, bhoto kūṭadantassa yaso hāyissati, samaṇassa gotamassa yaso

abhivaḍḍhissati. Yampi bhoto kūṭadantassa yaso hāyissati, samaṇassa gotamassa yaso abhivaḍḍhissati, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Samaṇo tveva gotamo arahati bhavantaṃ kūṭadantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Bhavañhi kūṭadanto ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Yampi bhavaṃ kūṭadanto ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Samaṇo tveva gotamo arahati bhavantaṃ kūṭadantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Bhavañhi kūṭadanto aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtavittūpakaraṇo pahūtajātarūparajato ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto sīlavā vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto kalyāṇavāco kalyāṇavākkaraṇo poriyā vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto bahūnaṃ ācariyapācariyo tīṇi māṇavakasatāni mante vāceti, bahū kho pana nānādisā nānājanapadā māṇavakā āgacchanti bhoto kūṭadantassa santike mantatthikā mante adhiyitukāmā ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayoanuppatto. Samaṇo gotamo taruṇo ceva taruṇapabbajito ca ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto brāhmaṇassa pokkharasātissa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Bhavañhi kūṭadanto khāṇumataṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭho-

dakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ. Yampi bhavaṃ kūṭadanto khāṇumataṃ ajjhāvasati sattussadaṃ satiṇakaṭṭhodakaṃ sadhaññaṃ rājabhoggaṃ, raññā māgadhena seniyena bimbisārena dinnaṃ rājadāyaṃ brahmadeyyaṃ, imināpaṅgena na arahati bhavaṃ kūṭadanto samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Samaṇo tveva gotamo arahati bhavantaṃ kūṭadantaṃ dassanāya upasaṅkamitun"ti.

3. Buddhaguṇakathā

Evaṃ vutte, kūṭadanto brāhmaṇo te brāhmaṇe etadavoca:

"Tena hi, bho, mamapi suṇātha, yathā mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ, na tveva arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Samaṇo khalu, bho, gotamo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Yampi, bho, samaṇo gotamo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, imināpaṅgena na arahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ.

Samaṇo khalu, bho, gotamo mahantaṃ ñātisaṅghaṃ ohāya pabbajito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo pahūtaṃ hiraññasuvaṇṇaṃ ohāya pabbajito bhūmigatañca vehāsaṭṭhaṃ ca ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo daharova samāno yuvā susukāḷakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo akāmakānaṃ mātāpitūnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo sīlavā ariyasīlī kusalasīlī kusalasīlena samannāgato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo kalyāṇavāco kalyāṇavākkaraṇo poriyā

vācāya samannāgato vissaṭṭhāya anelagalāya atthassa viññāpaniyā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo bahūnaṃ ācariyapācariyo ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo khīṇakāmarāgo vigatacāpallo ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo kammavādī kiriyavādī apāpapurekkhāro brahmaññāya pajāya ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo uccā kulā pabbajito asambhinnakhattiyakulā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo aḍḍhā kulā pabbajito mahaddhanā mahābhogā ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ tiroraṭṭhā tirojanapadā pañhaṃ pucchituṃ āgacchanti ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ anekāni devatāsahassāni pāṇehi saraṇaṃ gatāni ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'ti ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo dvattiṃsamahāpurisalakkhaṇehi samannāgato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo ehisvāgatavādī sakhilo sammodako abbhākuṭiko uttānamukho pubbabhāsī ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo catunnaṃ parisānaṃ sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇe khalu, bho, gotame bahū devā ca manussā ca abhippasannā ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo yasmiṃ gāme vā nigame vā paṭivasati na tasmiṃ gāme vā nigame vā amanussā manusse viheṭhenti ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo saṅghī gaṇī gaṇācariyo puthutitthakarānaṃ aggamakkhāyati, yathā kho pana, bho, etesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ yathā vā tathā vā yaso samudāgacchati, na hevaṃ samaṇassa gotamassa yaso samudāgato. Atha kho anuttarāya vijjācaraṇasampadāya samaṇassa gotamassa yaso samudāgato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ rājā māgadho seniyo bimbisāro saputto sabhariyo sapariso sāmacco pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ rājā pasenadi kosalo saputto sabhariyo sapariso sāmacco pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇaṃ khalu, bho, gotamaṃ brāhmaṇo pokkharasāti saputto sabhariyo sapariso sāmacco pāṇehi saraṇaṃ gato ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo rañño pasenadissa kosalassa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo brāhmaṇassa pokkharasātissa sakkato garukato mānito pūjito apacito ... pe ...

Samaṇo khalu, bho, gotamo khāṇumataṃ anuppatto khāṇumate viharati ambalaṭṭhikāyaṃ. Ye kho pana, bho, keci samaṇā vā brāhmaṇā vā amhākaṃ gāmakhettaṃ āgacchanti, atithī no te honti. Atithī kho panamhehi sakkātabbā garukātabbā mānetabbā pūjetabbā apacetabbā. Yampi, bho, samaṇo gotamo khāṇumataṃ anuppatto khāṇumate viharati ambalaṭṭhikāyaṃ, atithimhākaṃ samaṇo gotamo. Atithi kho panamhehi sakkātabbo garukātabbo mānetabbo pūjetabbo apacetabbo. Imināpaṅgena nārahati so bhavaṃ gotamo amhākaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Atha kho mayameva arahāma taṃ bhavantaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Ettake kho ahaṃ, bho, tassa bhoto gotamassa vaṇṇe pariyāpuṇāmi, no ca kho so bhavaṃ gotamo ettakavaṇṇo. Aparimāṇavaṇṇo hi so bhavaṃ gotamo"ti.

Evaṃ vutte, te brāhmaṇā kūṭadantaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "yathā kho bhavaṃ kūṭadanto samaṇassa gotamassa vaṇṇe bhāsati, ito cepi so bhavaṃ gotamo yojanasate viharati, alameva saddhena kulaputtena dassanāya upasaṅkamituṃ api puṭosenā"ti. "Tena hi, bho, sabbeva mayaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissāmā"ti.

4. Mahāvijitarājayaññakathā

Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo mahatā brāhmaṇagaṇena saddhiṃ yena ambalaṭṭhikā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Khāṇumatakāpi kho brāhmaṇagahapatikā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā

ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu; appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Ekamantaṃ nisinno kho kūṭadanto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "sutaṃ metaṃ, bho gotama: 'samaṇo gotamo tividhaṃ yaññasampadaṃ soḷasaparikkhāraṃ jānātī'ti. Na kho panāhaṃ jānāmi tividhaṃ yaññasampadaṃ soḷasaparikkhāraṃ. Icchāmi cāhaṃ mahāyaññaṃ yajituṃ. Sādhu me bhavaṃ gotamo tividhaṃ yaññasampadaṃ soḷasaparikkhāraṃ desetū"ti.

"Tena hi, brāhmaṇa, suṇāhi sādhukaṃ manasikarohi, bhāsissāmī"ti. "Evaṃ, bho"ti kho kūṭadanto brāhmaṇo bhagavato paccassosi. Bhagavā etadavoca: "bhūtapubbaṃ, brāhmaṇa, rājā mahāvijito nāma ahosi aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtajātarūparajato pahūtavittūpakaraṇo pahūtadhanadhañño paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro. Atha kho, brāhmaṇa, rañño mahāvijitassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: 'adhigatā kho me vipulā mānusakā bhogā, mahantaṃ pathavimaṇḍalaṃ abhivijiya ajjhāvasāmi, yannūnāhaṃ mahāyaññaṃ yajeyyaṃ, yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti.

Atha kho, brāhmaṇa, rājā mahāvijito purohitaṃ brāhmaṇaṃ āmantetvā etadavoca: 'idha mayhaṃ, brāhmaṇa, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi: "adhigatā kho me vipulā mānusakā bhogā, mahantaṃ pathavimaṇḍalaṃ abhivijiya ajjhāvasāmi. Yannūnāhaṃ mahāyaññaṃ yajeyyaṃ yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Icchāmahaṃ, brāhmaṇa, mahāyaññaṃ yajituṃ. Anusāsatu maṃ bhavaṃ yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti.

Evaṃ vutte, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rājānaṃ mahāvijitaṃ etadavoca: 'bhoto kho rañño janapado sakaṇṭako sauppīḷo, gāmaghātāpi dissanti, nigamaghātāpi dissanti, nagaraghātāpi dissanti, panthaduhanāpi dissanti. Bhavaṃ kho pana rājā evaṃ sakaṇṭake janapade sauppīḷe balimuddhareyya, akiccakārī assa tena bhavaṃ rājā. Siyā kho pana bhoto rañño evamassa: "ahametaṃ dassukhīlaṃ vadhena vā bandhena vā jāniyā vā garahāya vā pabbājanāya vā samūhanissāmī"ti, na kho panetassa dassukhīlassa evaṃ sammā samugghāto hoti. Ye te hatāvasesakā bhavissanti, te pacchā rañño janapadaṃ viheṭhessanti. Api ca kho idaṃ saṃvidhānaṃ āgamma evametassa dassukhīlassa sammā samugghāto hoti. Tena hi bhavaṃ rājā ye bhoto

rañño janapade ussahanti kasigorakkhe, tesaṃ bhavaṃ rājā bījabhattaṃ anuppadetu. Ye bhoto rañño janapade ussahanti vāṇijjāya, tesaṃ bhavaṃ rājā pābhataṃ anuppadetu. Ye bhoto rañño janapade ussahanti rājaporise, tesaṃ bhavaṃ rājā bhattavetanaṃ pakappetu. Te ca manussā sakammapasutā rañño janapadaṃ na viheṭhessanti; mahā ca rañño rāsiko bhavissati. Khemaṭṭhitā janapadā akaṇṭakā anuppīḷā. Manussā mudā modamānā ure putte naccentā apārutagharā maññe viharissantī'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho, brāhmaṇa, rājā mahāvijito purohitassa brāhmaṇassa paṭissutvā ye rañño janapade ussahiṃsu kasigorakkhe, tesaṃ rājā mahāvijito bījabhattaṃ anuppadāsi. Ye ca rañño janapade ussahiṃsu vāṇijjāya, tesaṃ rājā mahāvijito pābhataṃ anuppadāsi. Ye ca rañño janapade ussahiṃsu rājaporise, tesaṃ rājā mahāvijito bhattavetanaṃ pakappesi. Te ca manussā sakammapasutā rañño janapadaṃ na viheṭhiṃsu, mahā ca rañño rāsiko ahosi. Khemaṭṭhitā janapadā akaṇṭakā anuppīḷā manussā mudā modamānā ure putte naccentā apārutagharā maññe vihariṃsu. Atha kho, brāhmaṇa, rājā mahāvijito purohitaṃ brāhmaṇaṃ āmantetvā etadavoca: 'samūhato kho me bhoto dassukhīlo, bhoto saṃvidhānaṃ āgamma mahā ca me rāsiko. Khemaṭṭhitā janapadā akaṇṭakā anuppīḷā manussā mudā modamānā ure putte naccentā apārutagharā maññe viharanti. Icchāmahaṃ brāhmaṇa mahāyaññaṃ yajituṃ. Anusāsatu maṃ bhavaṃ yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti.

4.1. Catuparikkhāra

Tena hi bhavaṃ rājā ye bhoto rañño janapade khattiyā ānuyantā negamā ceva jānapadā ca te bhavaṃ rājā āmantayataṃ: 'icchāmahaṃ, bho, mahāyaññaṃ yajituṃ, anujānantu me bhavanto yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti. Ye bhoto rañño janapade amaccā pārisajjā negamā ceva jānapadā ca … pe … brāhmaṇamahāsālā negamā ceva jānapadā ca … pe … gahapatinecayikā negamā ceva jānapadā ca, te bhavaṃ rājā āmantayataṃ: 'icchāmahaṃ, bho, mahāyaññaṃ yajituṃ, anujānantu me bhavanto yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti. 'Evaṃ, bho'ti kho, brāhmaṇa, rājā mahāvijito purohitassa brāhmaṇassa paṭissutvā ye rañño janapade khattiyā ānuyantā negamā ceva jānapadā ca, te rājā mahāvijito āmantesi: 'icchāmahaṃ, bho, mahāyaññaṃ yajituṃ, anujānantu me bhavanto yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya

sukhāyā'ti. 'Yajataṃ bhavaṃ rājā yaññaṃ, yaññakālo, mahārājā'ti. Ye rañño janapade amaccā pārisajjā negamā ceva jānapadā ca … pe … brāhmaṇamahāsālā negamā ceva jānapadā ca … pe … gahapatinecayikā negamā ceva jānapadā ca, te rājā mahāvijito āmantesi: 'icchāmahaṃ, bho, mahāyaññaṃ yajituṃ. Anujānantu me bhavanto yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā'ti. 'Yajataṃ bhavaṃ rājā yaññaṃ, yaññakālo, mahārājā'ti. Itime cattāro anumatipakkhā tasseva yaññassa parikkhārā bhavanti.

4.2. Aṭṭhaparikkhāra

Rājā mahāvijito aṭṭhahaṅgehi samannāgato—ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya; aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtajātarūparajato pahūtavittūpakaraṇo pahūtadhanadhañño paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro; balavā caturaṅginiyā senāya samannāgato assavāya ovādapaṭikarāya sahati maññe paccatthike yasasā; saddho dāyako dānapati anāvaṭadvāro samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavaṇibbakayācakānaṃ opānabhūto puññāni karoti; bahussuto tassa tassa sutajātassa, tassa tasseva kho pana bhāsitassa atthaṃ jānāti: 'ayaṃ imassa bhāsitassa attho ayaṃ imassa bhāsitassa attho'ti; paṇḍito, viyatto, medhāvī, paṭibalo, atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṃ. Rājā mahāvijito imehi aṭṭhahaṅgehi samannāgato. Iti imānipi aṭṭhaṅgāni tasseva yaññassa parikkhārā bhavanti.

4.3. Catuparikkhāra

Purohito brāhmaṇo catūhaṅgehi samannāgato, ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo; sīlavā vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato; paṇḍito viyatto medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Purohito brāhmaṇo imehi catūhaṅgehi samannāgato. Iti imānipi cattāri aṅgāni tasseva yaññassa parikkhārā bhavanti.

4.4. Tissovidhā

Atha kho, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rañño mahāvijitassa pubbeva yaññā tisso vidhā desesi. Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yiṭṭhukāmassa kocideva vippaṭisāro: '"mahā vata me bhogakkhandho vigacchissatī"ti, so bhotā raññā vippaṭisāro na karaṇīyo. Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vippaṭisāro: "mahā vata me bhogakkhandho vigacchatī"ti, so bhotā raññā vippaṭisāro na karaṇīyo. Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yiṭṭhassa kocideva vippaṭisāro: "mahā vata me bhogakkhandho vigato"ti, so bhotā raññā vippaṭisāro na karaṇīyo'ti. Imā kho, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rañño mahāvijitassa pubbeva yaññā tisso vidhā desesi.

4.5. Dasaākāra

Atha kho, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rañño mahāvijitassa pubbeva yaññā dasahākārehi paṭiggāhakesu vippaṭisāraṃ paṭivinesi. 'Āgamissanti kho bhoto yaññaṃ pāṇātipātinopi pāṇātipātā paṭiviratāpi. Ye tattha pāṇātipātino, tesaññeva tena. Ye tattha pāṇātipātā paṭiviratā, te ārabbha yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetu. Āgamissanti kho bhoto yaññaṃ adinnādāyinopi adinnādānā paṭiviratāpi ... pe ... kāmesu micchācārinopi kāmesumicchācārā paṭiviratāpi ... musāvādinopi musāvādā paṭiviratāpi ... pisuṇavācinopi pisuṇāya vācāya paṭiviratāpi ... pharusavācinopi pharusāya vācāya paṭiviratāpi ... samphappalāpinopi samphappalāpā paṭiviratāpi ... abhijjhālunopi anabhijjhālunopi ... byāpannacittāpi abyāpannacittāpi ... micchādiṭṭhikāpi sammādiṭṭhikāpi .... Ye tattha micchādiṭṭhikā, tesaññeva tena. Ye tattha sammādiṭṭhikā, te ārabbha yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetū'ti. Imehi kho, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rañño mahāvijitassa pubbeva yaññā dasahākārehi paṭiggāhakesu vippaṭisāraṃ paṭivinesi.

4.6. Soḷasākāra

Atha kho, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rañño mahāvijitassa mahāyaññaṃ yajamānassa soḷasahākārehi cittaṃ sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vattā: 'rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati, no ca kho tassa āmantitā khattiyā ānuyantā negamā ceva jānapadā ca; atha ca pana bhavaṃ rājā evarūpaṃ mahāyaññaṃ yajatī'ti. Evampi

bhoto rañño vattā dhammato natthi. Bhotā kho pana rañña āmantitā khattiyā ānuyantā negamā ceva jānapadā ca. Imināpetaṃ bhavaṃ rājā jānātu, yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetu. (1)

Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vattā: 'rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati, no ca kho tassa āmantitā amaccā pārisajjā negamā ceva jānapadā ca ... pe ... brāhmaṇamahāsālā negamā ceva jānapadā ca ... pe ... gahapatinecayikā negamā ceva jānapadā ca, atha ca pana bhavaṃ rājā evarūpaṃ mahāyaññaṃ yajatī'ti. Evampi bhoto rañño vattā dhammato natthi. Bhotā kho pana rañña āmantitā gahapatinecayikā negamā ceva jānapadā ca. Imināpetaṃ bhavaṃ rājā jānātu, yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetu. (2–4.)

Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vattā: 'rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati, no ca kho ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena, atha ca pana bhavaṃ rājā evarūpaṃ mahāyaññaṃ yajatī'ti. Evampi bhoto rañño vattā dhammato natthi. Bhavaṃ kho pana rājā ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Imināpetaṃ bhavaṃ rājā jānātu, yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetu. (5)

Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vattā: 'rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati no ca kho abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato brahmavaṇṇī brahmavacchasī akhuddāvakāso dassanāya ... pe ... no ca kho aḍḍho mahaddhano mahābhogo pahūtajātarūparajato pahūtavittūpakaraṇo pahūtadhanadhañño paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro ... pe ... no ca kho balavā caturaṅginiyā senāya samannāgato assavāya ovādapaṭikarāya sahati maññe paccatthike yasasā ... pe ... no ca kho saddho dāyako dānapati anāvaṭadvāro samaṇabrāhmaṇakapaṇaddhikavaṇibbakayācakānaṃ opānabhūto puññāni karoti ... pe ... no ca kho bahussuto tassa tassa sutajātassa ... pe ... no ca kho tassa tasseva kho pana bhāsitassa atthaṃ jānāti: "ayaṃ imassa bhāsitassa attho, ayaṃ imassa bhāsitassa attho"ti ... pe ... no ca kho paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo

atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṃ, atha ca pana bhavaṃ rājā evarūpaṃ mahāyaññaṃ yajatī'ti. Evampi bhoto rañño vattā dhammato natthi. Bhavaṃ kho pana rājā paṇḍito viyatto medhāvī paṭibalo atītānāgatapaccuppanne atthe cintetuṃ. Imināpetaṃ bhavaṃ rājā jānātu, yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetu. (6–12.)

Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vattā: 'rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati. No ca khvassa purohito brāhmaṇo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena; atha ca pana bhavaṃ rājā evarūpaṃ mahāyaññaṃ yajatī'ti. Evampi bhoto rañño vattā dhammato natthi. Bhoto kho pana rañño purohito brāhmaṇo ubhato sujāto mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakkuṭṭho jātivādena. Imināpetaṃ bhavaṃ rājā jānātu, yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetu. (13)

Siyā kho pana bhoto rañño mahāyaññaṃ yajamānassa kocideva vattā: 'rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati. No ca khvassa purohito brāhmaṇo ajjhāyako mantadharo tiṇṇaṃ vedānaṃ pāragū sanighaṇḍukeṭubhānaṃ sākkharappabhedānaṃ itihāsapañcamānaṃ padako veyyākaraṇo lokāyatamahāpurisalakkhaṇesu anavayo ... pe ... no ca khvassa purohito brāhmaṇo sīlavā vuddhasīlī vuddhasīlena samannāgato ... pe ... no ca khvassa purohito brāhmaṇo paṇḍito viyatto medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ, atha ca pana bhavaṃ rājā evarūpaṃ mahāyaññaṃ yajatī'ti. Evampi bhoto rañño vattā dhammato natthi. Bhoto kho pana rañño purohito brāhmaṇo paṇḍito viyatto medhāvī paṭhamo vā dutiyo vā sujaṃ paggaṇhantānaṃ. Imināpetaṃ bhavaṃ rājā jānātu, yajataṃ bhavaṃ, sajjataṃ bhavaṃ, modataṃ bhavaṃ, cittameva bhavaṃ antaraṃ pasādetūti. Imehi kho, brāhmaṇa, purohito brāhmaṇo rañño mahāvijitassa mahāyaññaṃ yajamānassa soḷasahi ākārehi cittaṃ sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. (14–16.)

Tasmiṃ kho, brāhmaṇa, yaññe neva gāvo haññiṃsu, na ajeḷakā haññiṃsu, na kukkuṭasūkarā haññiṃsu, na vividhā pāṇā saṅghātaṃ āpajjiṃsu, na rukkhā chijjiṃsu yūpatthāya, na dabbhā lūyiṃsu barihisatthāya. Yepissa ahesuṃ dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi

na daṇḍatajjitā na bhayatajjitā na assumukhā rudamānā parikammāni akaṃsu. Atha kho ye icchiṃsu, te akaṃsu, ye na icchiṃsu, na te akaṃsu; yaṃ icchiṃsu, taṃ akaṃsu, yaṃ na icchiṃsu, na taṃ akaṃsu. Sappitelanavanītadadhimadhuphāṇitena ceva so yañño niṭṭhānamagamāsi.

Atha kho, brāhmaṇa, khattiyā ānuyantā negamā ceva jānapadā ca, amaccā pārisajjā negamā ceva jānapadā ca, brāhmaṇamahāsālā negamā ceva jānapadā ca, gahapatinecayikā negamā ceva jānapadā ca pahūtaṃ sāpateyyaṃ ādāya rājānaṃ mahāvijitaṃ upasaṅkamitvā evamāhaṃsu: 'idaṃ, deva, pahūtaṃ sāpateyyaṃ devaññeva uddissābhataṃ, taṃ devo paṭiggaṇhātū'ti. 'Alaṃ, bho, mamāpidaṃ pahūtaṃ sāpateyyaṃ dhammikena balinā abhisaṅkhataṃ; tañca vo hotu, ito ca bhiyyo harathā'ti. Te raññā paṭikkhittā ekamantaṃ apakkamma evaṃ samacintesuṃ: 'na kho etaṃ amhākaṃ patirūpaṃ, yaṃ mayaṃ imāni sāpateyyāni punadeva sakāni gharāni paṭihareyyāma. Rājā kho mahāvijito mahāyaññaṃ yajati, handassa mayaṃ anuyāgino homā'ti.

Atha kho, brāhmaṇa, puratthimena yaññavāṭassa khattiyā ānuyantā negamā ceva jānapadā ca dānāni paṭṭhapesuṃ. Dakkhiṇena yaññavāṭassa amaccā pārisajjā negamā ceva jānapadā ca dānāni paṭṭhapesuṃ. Pacchimena yaññavāṭassa brāhmaṇamahāsālā negamā ceva jānapadā ca dānāni paṭṭhapesuṃ. Uttarena yaññavāṭassa gahapatinecayikā negamā ceva jānapadā ca dānāni paṭṭhapesuṃ.

Tesupi kho, brāhmaṇa, yaññesu neva gāvo haññiṃsu, na ajeḷakā haññiṃsu, na kukkuṭasūkarā haññiṃsu, na vividhā pāṇā saṅghātaṃ āpajjiṃsu, na rukkhā chijjiṃsu yūpatthāya, na dabbhā lūyiṃsu barihisatthāya. Yepi nesaṃ ahesuṃ dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi na daṇḍatajjitā na bhayatajjitā na assumukhā rudamānā parikammāni akaṃsu. Atha kho ye icchiṃsu, te akaṃsu, ye na icchiṃsu, na te akaṃsu; yaṃ icchiṃsu, taṃ akaṃsu, yaṃ na icchiṃsu na taṃ akaṃsu. Sappitelanavanītadadhimadhuphāṇitena ceva te yaññā niṭṭhānamagamaṃsu.

Iti cattāro ca anumatipakkhā, rājā mahāvijito aṭṭhahaṅgehi samannāgato, purohito brāhmaṇo catūhaṅgehi samannāgato; tisso ca vidhā. Ayaṃ vuccati, brāhmaṇa, tividhā yaññasampadā soḷasaparikkhārā"ti.

Evaṃ vutte, te brāhmaṇā unnādino uccāsaddamahāsaddā ahesuṃ:

"aho yañño, aho yaññasampadā"ti. Kūṭadanto pana brāhmaṇo tūṇhībhūtova nisinno hoti. Atha kho te brāhmaṇā kūṭadantaṃ brāhmaṇaṃ etadavocuṃ: "kasmā pana bhavaṃ kūṭadanto samaṇassa gotamassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodatī"ti? "Nāhaṃ, bho, samaṇassa gotamassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodāmi. Muddhāpi tassa vipateyya, yo samaṇassa gotamassa subhāsitaṃ subhāsitato nābbhanumodeyya. Api ca me, bho, evaṃ hoti—samaṇo gotamo na evamāha: 'evaṃ me sutan'ti vā 'evaṃ arahati bhavitun'ti vā; api ca samaṇo gotamo: 'evaṃ tadā āsi, itthaṃ tadā āsi' tveva bhāsati. Tassa mayhaṃ bho evaṃ hoti: 'addhā samaṇo gotamo tena samayena rājā vā ahosi mahāvijito yaññassāmi purohito vā brāhmaṇo tassa yaññassa yājetā'ti. Abhijānāti pana bhavaṃ gotamo evarūpaṃ yaññaṃ yajitvā vā yājetvā vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjitā"ti? "Abhijānāmahaṃ, brāhmaṇa, evarūpaṃ yaññaṃ yajitvā vā yājetvā vā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjitā, ahaṃ tena samayena purohito brāhmaṇo ahosiṃ tassa yaññassa yājetā"ti.

5. Niccadānaanukulayañña

"Atthi pana, bho gotama, añño yañño imāya tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti?

"Atthi kho, brāhmaṇa, añño yañño imāya tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti.

"Katamo pana so, bho gotama, yañño imāya tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti?

"Yāni kho pana tāni, brāhmaṇa, niccadānāni anukulayaññāni sīlavante pabbajite uddissa diyyanti; ayaṃ kho, brāhmaṇa, yañño imāya tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti.

"Ko nu kho, bho gotama, hetu ko paccayo, yena taṃ niccadānaṃ anukulayaññaṃ imāya tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya appaṭṭhatarañca appasamārambhatarañca mahapphalatarañca mahānisaṃsatarañcā"ti?

"Na kho, brāhmaṇa, evarūpaṃ yaññaṃ upasaṅkamanti arahanto

vā arahattamaggaṃ vā samāpannā. Taṃ kissa hetu? Dissanti hettha, brāhmaṇa, daṇḍappahārāpi galaggahāpi, tasmā evarūpaṃ yaññaṃ na upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā. Yāni kho pana tāni, brāhmaṇa, niccadānāni anukulayaññāni sīlavante pabbajite uddissa diyyanti; evarūpaṃ kho, brāhmaṇa, yaññaṃ upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā. Taṃ kissa hetu? Na hettha, brāhmaṇa, dissanti daṇḍappahārāpi galaggahāpi, tasmā evarūpaṃ yaññaṃ upasaṅkamanti arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, hetu ayaṃ paccayo, yena taṃ niccadānaṃ anukulayaññaṃ imāya tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya appaṭṭhatarañca appasamārambhatarañca mahapphalatarañca mahānisaṃsatarañcā"ti.

"Atthi pana, bho gotama, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti?

"Atthi kho, brāhmaṇa, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti.

"Katamo pana so, bho gotama, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti?

"Yo kho, brāhmaṇa, cātuddisaṃ saṅghaṃ uddissa vihāraṃ karoti, ayaṃ kho, brāhmaṇa, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti.

"Atthi pana, bho gotama, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti?

"Atthi kho, brāhmaṇa, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca ma-

happhalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti.

“Katamo pana so, bho gotama, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti?

“Yo kho, brāhmaṇa, pasannacitto buddhaṃ saraṇaṃ gacchati, dhammaṃ saraṇaṃ gacchati, saṅghaṃ saraṇaṃ gacchati; ayaṃ kho, brāhmaṇa, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti.

“Atthi pana, bho gotama, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti?

“Atthi kho, brāhmaṇa, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti.

“Katamo pana so, bho gotama, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti?

“Yo kho, brāhmaṇa, pasannacitto sikkhāpadāni samādiyati—pāṇātipātā veramaṇiṃ, adinnādānā veramaṇiṃ, kāmesumicchācārā veramaṇiṃ, musāvādā veramaṇiṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiṃ. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti.

“Atthi pana, bho gotama, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi imehi ca sikkhāpadehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā”ti?

"Atthi kho, brāhmaṇa, añño yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi imehi ca sikkhāpadehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti.

"Katamo pana so, bho gotama, yañño imāya ca tividhāya yaññasampadāya soḷasaparikkhārāya iminā ca niccadānena anukulayaññena iminā ca vihāradānena imehi ca saraṇagamanehi imehi ca sikkhāpadehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cā"ti?

"Idha, brāhmaṇa, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, brāhmaṇa, bhikkhu sīlasampanno hoti ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, yañño purimehi yaññehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro ca ...

... pe ... Dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayampi kho, brāhmaṇa, yañño purimehi yaññehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro cāti. ... pe ... Ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... ayampi kho, brāhmaṇa, yañño purimehi yaññehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro ca ... pe ... nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Ayampi kho, brāhmaṇa, yañño purimehi yaññehi appaṭṭhataro ca appasamārambhataro ca mahapphalataro ca mahānisaṃsataro ca. Imāya ca, brāhmaṇa, yaññasampadāya aññā yaññasampadā uttaritarā vā paṇītatarā vā natthī"ti.

6. Kūṭadantaupāsakattapaṭivedanā

Evaṃ vutte, kūṭadanto brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca: "abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Esāhaṃ, bho gotama, satta ca usabhasatāni satta ca vacchatarasatāni satta ca vacchatarīsatāni satta

ca ajasatāni satta ca urabbhasatāni muñcāmi, jīvitaṃ demi, haritāni ceva tiṇāni khādantu, sītāni ca pānīyāni pivantu, sīto ca nesaṃ vāto upavāyatū"ti.

7. Sotāpattiphalasacchikiriyā

Atha kho bhagavā kūṭadantassa brāhmaṇassa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ; kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi kūṭadantaṃ brāhmaṇaṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi—dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva kūṭadantassa brāhmaṇassa tasmiññeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: "adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṅghenā"t Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo tassā rattiyā accayena sake yaññavāṭe paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: "kālo, bho gotama; niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṅghena yena kūṭadantassa brāhmaṇassa yaññavāṭo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi.

Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho kūṭadanto brāhmaṇo bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho kūṭadantaṃ brāhmaṇaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmīti.

Kūṭadantasuttaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Dīgha Nikāya 6

Mahālisutta

1. Brāhmaṇadūtavatthu

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena sambahulā kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā vesāliyaṃ paṭivasanti kenacideva karaṇīyena. Assosuṃ kho te kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā: "samaṇo khalu, bho, gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho te kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkamiṃsu. Tena kho pana samayena āyasmā nāgito bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho te kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā yenāyasmā nāgito tenupasaṅkamiṃsu. Upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgitaṃ etadavocuṃ: "kahaṃ nu kho, bho nāgita, etarahi so bhavaṃ gotamo viharati? Dassanakāmā hi mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotaman"ti. "Akālo kho, āvuso, bhagavantaṃ dassanāya, paṭisallīno bhagavā"ti. Atha kho te kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā tattheva ekamantaṃ nisīdiṃsu: "disvāva mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotamaṃ gamissāmā"ti.

2. Oṭṭhaddhalicchavīvatthu

Oṭṭhaddhopi licchavī mahatiyā licchavīparisāya saddhiṃ yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā yenāyasmā nāgito tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgitaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho oṭṭhaddhopi licchavī āyasmantaṃ nāgitaṃ etadavoca: "kahaṃ nu kho, bhante nāgita, etarahi so bhagavā viharati arahaṃ sam-

māsambuddho, dassanakāmā hi mayaṃ taṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan”ti. “Akālo kho, mahāli, bhagavantaṃ dassanāya, paṭisallīno bhagavā”ti. Oṭṭhaddhopi licchavī tattheva ekamantaṃ nisīdi: “disvāva ahaṃ taṃ bhagavantaṃ gamissāmi arahantaṃ sammāsambuddhan”ti.

Atha kho sīho samaṇuddeso yenāyasmā nāgito tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ nāgitaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sīho samaṇuddeso āyasmantaṃ nāgitaṃ etadavoca: “ete, bhante kassapa, sambahulā kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā idhūpasaṅkantā bhagavantaṃ dassanāya; oṭṭhaddhopi licchavī mahatiyā licchavīparisāya saddhiṃ idhūpasaṅkanto bhagavantaṃ dassanāya, sādhu, bhante kassapa, labhataṃ esā janatā bhagavantaṃ dassanāyā”ti.

“Tena hi, sīha, tvaññeva bhagavato ārocehī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho sīho samaṇuddeso āyasmato nāgitassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sīho samaṇuddeso bhagavantaṃ etadavoca: “ete, bhante, sambahulā kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā idhūpasaṅkantā bhagavantaṃ dassanāya, oṭṭhaddhopi licchavī mahatiyā licchavīparisāya saddhiṃ idhūpasaṅkanto bhagavantaṃ dassanāya. Sādhu, bhante, labhataṃ esā janatā bhagavantaṃ dassanāyā”ti. “Tena hi, sīha, vihārapacchāyāyaṃ āsanaṃ paññapehī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho sīho samaṇuddeso bhagavato paṭissutvā vihārapacchāyāyaṃ āsanaṃ paññapesi.

Atha kho bhagavā vihārā nikkhamma vihārapacchāyāyaṃ paññatte āsane nisīdi. Atha kho te kosalakā ca brāhmaṇadūtā māgadhakā ca brāhmaṇadūtā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Oṭṭhaddhopi licchavī mahatiyā licchavīparisāya saddhiṃ yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinno kho oṭṭhaddho licchavī bhagavantaṃ etadavoca: “purimāni, bhante, divasāni purimatarāni sunakkhatto licchaviputto yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ etadavoca: ‘yadagge ahaṃ, mahāli, bhagavantaṃ upanissāya viharāmi, na ciraṃ

tīṇi vassāni, dibbāni hi kho rūpāni passāmi piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no ca kho dibbāni saddāni suṇāmi piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyānī'ti. Santāneva nu kho, bhante, sunakkhatto licchaviputto dibbāni saddāni nāssosi piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, udāhu asantānī"ti?

2.1. Ekaṃsabhāvitasamādhi

"Santāneva kho, mahāli, sunakkhatto licchaviputto dibbāni saddāni nāssosi piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no asantānī"ti. "Ko nu kho, bhante, hetu, ko paccayo, yena santāneva sunakkhatto licchaviputto dibbāni saddāni nāssosi piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no asantānī"ti?

"Idha, mahāli, bhikkhuno puratthimāya disāya ekaṃsabhāvito samādhi hoti dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. So puratthimāya disāya ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Puratthimāya disāya dibbāni rūpāni passati piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no ca kho dibbāni saddāni suṇāti piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, mahāli, hoti bhikkhuno puratthimāya disāya ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ.

Puna caparaṃ, mahāli, bhikkhuno dakkhiṇāya disāya ... pe ... pacchimāya disāya ... uttarāya disāya ... uddhamadho tiriyaṃ ekaṃsabhāvito samādhi hoti dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. So uddhamadho tiriyaṃ ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Uddhamadho tiriyaṃ dibbāni rūpāni passati piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no ca kho dibbāni saddāni suṇāti piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni

rajanīyāni. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, mahāli, hoti bhikkhuno uddhamadho tiriyaṃ ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ.

Idha, mahāli, bhikkhuno puratthimāya disāya ekaṃsabhāvito samādhi hoti dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. So puratthimāya disāya ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Puratthimāya disāya dibbāni saddāni suṇāti piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no ca kho dibbāni rūpāni passati piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, mahāli, hoti bhikkhuno puratthimāya disāya ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ.

Puna caparaṃ, mahāli, bhikkhuno dakkhiṇāya disāya ... pe ... pacchimāya disāya ... uttarāya disāya ... uddhamadho tiriyaṃ ekaṃsabhāvito samādhi hoti dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. So uddhamadho tiriyaṃ ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Uddhamadho tiriyaṃ dibbāni saddāni suṇāti piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no ca kho dibbāni rūpāni passati piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, mahāli, hoti bhikkhuno uddhamadho tiriyaṃ ekaṃsabhāvite samādhimhi dibbānaṃ saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, no ca kho dibbānaṃ rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ.

Idha, mahāli, bhikkhuno puratthimāya disāya ubhayaṃsabhāvito samādhi hoti dibbānañca rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmū-

pasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ dibbānañca saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. So puratthimāya disāya ubhayaṃsabhāvite samādhimhi dibbānañca rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, dibbānañca saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Puratthimāya disāya dibbāni ca rūpāni passati piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, dibbāni ca saddāni suṇāti piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, mahāli, hoti bhikkhuno puratthimāya disāya ubhayaṃsabhāvite samādhimhi dibbānañca rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ dibbānañca saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ.

Puna caparaṃ, mahāli, bhikkhuno dakkhiṇāya disāya ... pe ... pacchimāya disāya ... uttarāya disāya ... uddhamadho tiriyaṃ ubhayaṃsabhāvito samādhi hoti dibbānañca rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, dibbānañca saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. So uddhamadho tiriyaṃ ubhayaṃsabhāvite samādhimhi dibbānañca rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ dibbānañca saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Uddhamadho tiriyaṃ dibbāni ca rūpāni passati piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, dibbāni ca saddāni suṇāti piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni. Taṃ kissa hetu? Evañhetaṃ, mahāli, hoti bhikkhuno uddhamadho tiriyaṃ ubhayaṃsabhāvite samādhimhi dibbānañca rūpānaṃ dassanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, dibbānañca saddānaṃ savanāya piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. Ayaṃ kho, mahāli, hetu ayaṃ paccayo, yena santāneva sunakkhatto licchaviputto dibbāni saddāni nassosi piyarūpāni kāmūpasaṃhitāni rajanīyāni, no asantānī”ti.

“Etāsaṃ nūna, bhante, samādhibhāvanānaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū bhagavati brahmacariyaṃ carantī”ti. “Na kho, mahāli, etāsaṃ samādhibhāvanānaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti. Atthi kho, mahāli, aññeva dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca, yesaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ carantī”ti.

2.2. Catuariyaphala

“Katame pana te, bhante, dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca, yesaṃ

sacchikiriyāhetu bhikkhū bhagavati brahmacariyaṃ carantī"ti? "Idha, mahāli, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo. Ayampi kho, mahāli, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

Puna caparaṃ, mahāli, bhikkhu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Ayampi kho, mahāli, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

Puna caparaṃ, mahāli, bhikkhu pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī, anāvattidhammo tasmā lokā. Ayampi kho, mahāli, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

Puna caparaṃ, mahāli, bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayampi kho, mahāli, dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti. Ime kho te, mahāli, dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca, yesaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ carantī"ti.

2.3. Ariyaaṭṭhaṅgikamagga

"Atthi pana, bhante, maggo atthi paṭipadā etesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāyā"ti? "Atthi kho, mahāli, maggo atthi paṭipadā etesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāyā"ti.

"Katamo pana, bhante, maggo katamā paṭipadā etesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāyā"ti? "Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Ayaṃ kho, mahāli, maggo ayaṃ paṭipadā etesaṃ dhammānaṃ sacchikiriyāya.

2.4. Dvepabbajitavatthu

Ekamidāhaṃ, mahāli, samayaṃ kosambiyaṃ viharāmi ghositārāme. Atha kho dve pabbajitā—muṇḍiyo ca paribbājako jāliyo ca dārupattikantevāsī yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Upasaṅkamitvā mayā saddhiṃ sammodiṃsu. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā

ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho te dve pabbajitā maṃ etadavocuṃ: 'kiṃ nu kho, āvuso gotama, taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, udāhu aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti?

'Tena hāvuso, suṇātha sādhukaṃ manasi karotha bhāsissāmī'ti. 'Evamāvuso'ti kho te dve pabbajitā mama paccassosuṃ. Ahaṃ etadavocaṃ: 'idhāvuso tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho ... pe ... Evaṃ kho, āvuso, bhikkhu sīlasampanno hoti.

... pe ... Paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti? Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā, 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti? Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā ... pe ... ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti? ... pe ... Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā.

... pe ... Nāparaṃ itthattāyāti pajānāti. Yo kho, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati, kallaṃ nu kho tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti? Yo so, āvuso, bhikkhu evaṃ jānāti evaṃ passati na kallaṃ tassetaṃ vacanāya: 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vāti. Ahaṃ kho panetaṃ, āvuso, evaṃ jānāmi evaṃ passāmi. Atha ca panāhaṃ na vadāmi: 'taṃ

jīvaṃ taṃ sarīran'ti vā 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti vā"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamano oṭṭhaddho licchavī bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Mahālisuttaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Dīgha Nikāya 10

Subhasutta

Evaṃ me sutaṃ— ekaṃ samayaṃ āyasmā ānando sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme aciraparinibbute bhagavati. Tena kho pana samayena subho māṇavo todeyyaputto sāvatthiyaṃ paṭivasati kenacideva karaṇīyena.

Atha kho subho māṇavo todeyyaputto aññataraṃ māṇavakaṃ āmantesi: "ehi tvaṃ, māṇavaka, yena samaṇo ānando tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā mama vacanena samaṇaṃ ānandaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha: 'subho māṇavo todeyyaputto bhavantaṃ ānandaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti. Evañca vadehi: 'sādhu kira bhavaṃ ānando yena subhassa māṇavassa todeyyaputtassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho so māṇavako subhassa māṇavassa todeyyaputtassa paṭissutvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so māṇavako āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "subho māṇavo todeyyaputto bhavantaṃ ānandaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati; evañca vadeti: 'sādhu kira bhavaṃ ānando yena subhassa māṇavassa todeyyaputtassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā'"ti.

Evaṃ vutte, āyasmā ānando taṃ māṇavakaṃ etadavoca: "akālo kho, māṇavaka. Atthi me ajja bhesajjamattā pītā. Appevanāma svepi upasaṅkameyyāma kālañca samayañca upādāyā"ti.

"Evaṃ, bho"ti kho so māṇavako āyasmato ānandassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā yena subho māṇavo todeyyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā subhaṃ māṇavaṃ todeyyaputtaṃ etadavoca: "avocumhā kho mayaṃ bhoto vacanena taṃ bhavantaṃ ānandaṃ: 'subho māṇavo todeyyaputto bhavantaṃ ānandaṃ appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhā-

naṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati, evañca vadeti: "sādhu kira bhavaṃ ānando yena subhassa māṇavassa todeyyaputtassa nivesanaṃ tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"'ti. Evaṃ vutte, bho, samaṇo ānando maṃ etadavoca: 'akālo kho, māṇavaka. Atthi me ajja bhesajjamattā pītā. Appevanāma svepi upasaṅkameyyāma kālañca samayañca upādāyā'ti. Ettāvatāpi kho, bho, katameva etaṃ, yato kho so bhavaṃ ānando okāsamakāsi svātanāyapi upasaṅkamanāyā"ti.

Atha kho āyasmā ānando tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya cetakena bhikkhunā pacchāsamaṇena yena subhassa māṇavassa todeyyaputtassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi.

Atha kho subho māṇavo todeyyaputto yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho subho māṇavo todeyyaputto āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca: "bhavañhi ānando tassa bhoto gotamassa dīgharattaṃ upaṭṭhāko santikāvacaro samīpacārī. Bhavametaṃ ānando jāneyya, yesaṃ so bhavaṃ gotamo dhammānaṃ vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesi. Katamesānaṃ kho, bho ānanda, dhammānaṃ so bhavaṃ gotamo vaṇṇavādī ahosi; kattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesī"ti?

"Tiṇṇaṃ kho, māṇava, khandhānaṃ so bhagavā vaṇṇavādī ahosi; ettha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesi. Katamesaṃ tiṇṇaṃ? Ariyassa sīlakkhandhassa, ariyassa samādhikkhandhassa, ariyassa paññākkhandhassa. Imesaṃ kho, māṇava, tiṇṇaṃ khandhānaṃ so bhagavā vaṇṇavādī ahosi; ettha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesī"ti.

1. Sīlakkhandha

"Katamo pana so, bho ānanda, ariyo sīlakkhandho, yassa so bhavaṃ gotamo vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesī"ti?

"Idha, māṇava, tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanus-

saṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: 'sambādho gharāvāso rajopatho, abbhokāso pabbajjā, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan'ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati. So evaṃ pabbajito samāno pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati, ācāragocarasampanno, anumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu, kāyakammavacīkammena samannāgato kusalena, parisuddhājīvo, sīlasampanno, indriyesu guttadvāro, satisampajaññena samannāgato, santuṭṭho.

Kathañca, māṇava, bhikkhu sīlasampanno hoti? Idha, māṇava, bhikkhu pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Yampi, māṇava, bhikkhu pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno, sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati; idampissa hoti sīlasmiṃ.

Yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ— santikammaṃ paṇidhikammaṃ bhūtakammaṃ bhūrikammaṃ vassakammaṃ vossakammaṃ vatthukammaṃ vatthuparikammaṃ ācamanaṃ nhāpanaṃ juhanaṃ vamanaṃ virecanaṃ uddhaṃvirecanaṃ adhovirecanaṃ sīsavirecanaṃ kaṇṇatelaṃ nettatappanaṃ natthukammaṃ añjanaṃ paccañjanaṃ sālākiyaṃ sallakattiyaṃ dārakatikicchā mūlabhesajjānaṃ anuppadānaṃ osadhīnaṃ paṭimokkho iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Yampi, māṇava, bhikkhu yathā vā paneke bhonto samaṇabrāhmaṇā saddhādeyyāni bhojanāni bhuñjitvā te evarūpāya

tiracchānavijjāya micchājīvena jīvitaṃ kappenti, seyyathidaṃ—santikammaṃ paṇidhikammaṃ ... pe ... osadhīnaṃ paṭimokkho iti vā iti evarūpāya tiracchānavijjāya micchājīvā paṭivirato hoti. Idampissa hoti sīlasmiṃ.

Sa kho so, māṇava, bhikkhu evaṃ sīlasampanno na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ sīlasaṃvarato. Seyyathāpi, māṇava, rājā khattiyo muddhāvasitto nihatapaccāmitto na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ paccatthikato; evameva kho, māṇava, bhikkhu evaṃ sīlasampanno na kutoci bhayaṃ samanupassati, yadidaṃ sīlasaṃvarato. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti. Evaṃ kho, māṇava, bhikkhu sīlasampanno hoti.

Ayaṃ kho so, māṇava, ariyo sīlakkhandho yassa so bhagavā vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesi. Atthi cevettha uttarikaraṇīyan"ti.

"Acchariyaṃ, bho ānanda, abbhutaṃ, bho ānanda. So cāyaṃ, bho ānanda, ariyo sīlakkhandho paripuṇṇo, no aparipuṇṇo. Evaṃ paripuṇṇañcāhaṃ, bho ānanda, ariyaṃ sīlakkhandhaṃ ito bahiddhā aññesu samaṇabrāhmaṇesu na samanupassāmi. Evaṃ paripuṇṇañca, bho ānanda, ariyaṃ sīlakkhandhaṃ ito bahiddhā aññe samaṇabrāhmaṇā attani samanupasseyyuṃ, te tāvatakeneva attamanā assu: 'alamettāvatā, katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttarikaraṇīyan'ti. Atha ca pana bhavaṃ ānando evamāha: 'atthi cevettha uttarikaraṇīyan'"ti.

2. Samādhikkhandha

"Katamo pana so, bho ānanda, ariyo samādhikkhandho, yassa so bhavaṃ gotamo vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesī"ti?

"Kathañca, māṇava, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti? Idha, māṇava, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ; tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvād-

hikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ; tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti. Evaṃ kho, māṇava, bhikkhu indriyesu guttadvāro hoti.

Kathañca, māṇava, bhikkhu satisampajaññena samannāgato hoti? Idha, māṇava, bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. Evaṃ kho, māṇava, bhikkhu satisampajaññena samannāgato hoti.

Kathañca, māṇava, bhikkhu santuṭṭho hoti? Idha, māṇava, bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. Seyyathāpi, māṇava, pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti; evameva kho, māṇava, bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. Evaṃ kho, māṇava, bhikkhu santuṭṭho hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato, imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati abhijjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī

kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

Seyyathāpi, māṇava, puriso iṇaṃ ādāya kammante payojeyya. Tassa te kammantā samijjheyyuṃ. So yāni ca porāṇāni iṇamūlāni tāni ca byantiṃ kareyya, siyā cassa uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārabharaṇāya. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe iṇaṃ ādāya kammante payojesiṃ. Tassa me te kammantā samijjhiṃsu. Sohaṃ yāni ca porāṇāni iṇamūlāni tāni ca byantiṃ akāsiṃ, atthi ca me uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārabharaṇāyā'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, māṇava, puriso ābādhiko assa dukkhito bāḷhagilāno; bhattañcassa nacchādeyya, na cassa kāye balamattā. So aparena samayena tamhā ābādhā mucceyya, bhattañcassa chādeyya, siyā cassa kāye balamattā. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe ābādhiko ahosiṃ dukkhito bāḷhagilāno, bhattañca me nacchādesi, na ca me āsi kāye balamattā. Somhi etarahi tamhā ābādhā mutto bhattañca me chādeti, atthi ca me kāye balamattā'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, māṇava, puriso bandhanāgāre baddho assa. So aparena samayena tamhā bandhanāgārā mucceyya sotthinā abbhayena, na cassa kiñci bhogānaṃ vayo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe bandhanāgāre baddho ahosiṃ. Somhi etarahi tamhā bandhanāgārā mutto sotthinā abbhayena, natthi ca me kiñci bhogānaṃ vayo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, māṇava, puriso dāso assa anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo. So aparena samayena tamhā dāsabyā mucceyya, attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe dāso ahosiṃ anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo. Somhi etarahi tamhā dāsabyā mutto attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Seyyathāpi, māṇava, puriso sadhano sabhogo kantāraddhānamaggaṃ paṭipajjeyya dubbhikkhaṃ sappaṭibhayaṃ. So aparena samayena taṃ kantāraṃ nitthareyya, sotthinā gāmantaṃ anupāpuṇeyya khemaṃ appaṭibhayaṃ. Tassa evamassa: 'ahaṃ kho pubbe sadhano sabhogo kantāraddhānamaggaṃ paṭipajjiṃ dubbhikkhaṃ sappaṭibhayaṃ. Somhi etarahi taṃ kantāraṃ nitthiṇṇo, sotthinā gāmantaṃ anuppatto

khemaṃ appaṭibhayan'ti. So tatonidānaṃ labhetha pāmojjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.

Evameva kho, māṇava, bhikkhu yathā iṇaṃ yathā rogaṃ yathā bandhanāgāraṃ yathā dāsabyaṃ yathā kantāraddhānamaggaṃ, evaṃ ime pañca nīvaraṇe appahīne attani samanupassati.

Seyyathāpi, māṇava, yathā āṇaṇyaṃ yathā ārogyaṃ yathā bandhanāmokkhaṃ yathā bhujissaṃ yathā khemantabhūmiṃ. Evameva kho bhikkhu ime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassati.

Tassime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassato pāmojjaṃ jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhaṃ vedeti, sukhino cittaṃ samādhiyati.

So vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, māṇava, dakkho nhāpako vā nhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nhānīyacuṇṇāni ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya. Sāyaṃ nhānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā snehena, na ca paggharaṇī. Evameva kho, māṇava, bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Yampi, māṇava, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Idampissa hoti samādhismiṃ.

Puna caparaṃ, māṇava, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, māṇava, udakarahado gambhīro ubbhidodako. Tassa

nevassa puratthimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na dakkhiṇāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na pacchimāya disāya udakassa āyamukhaṃ, na uttarāya disāya udakassa āyamukhaṃ, devo ca na kālena kālaṃ sammā dhāraṃ anupaveccheyya. Atha kho tamhāva udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadaṃ sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭaṃ hoti. Idampissa hoti samādhismiṃ.

Puna caparaṃ, māṇava, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, māṇava, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, tāni yāva caggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphuṭāni, nāssa kiñci sabbāvataṃ uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. Idampissa hoti samādhismiṃ.

Puna caparaṃ, māṇava, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti; nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti.

Seyyathāpi, māṇava, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupitvā nisinno assa, nassa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. So imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti; nassa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. Idampissa hoti samādhismiṃ.

Ayaṃ kho so, māṇava, ariyo samādhikkhandho yassa so bhagavā vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesi. Atthi cevettha uttarikaraṇīyan"ti.

"Acchariyaṃ, bho ānanda, abbhutaṃ, bho ānanda. So cāyaṃ, bho ānanda, ariyo samādhikkhandho paripuṇṇo, no aparipuṇṇo. Evaṃ paripuṇṇañcāhaṃ, bho ānanda, ariyaṃ samādhikkhandhaṃ ito bahiddhā aññesu samaṇabrāhmaṇesu na samanupassāmi. Evaṃ paripuṇṇañca, bho ānanda, ariyaṃ samādhikkhandhaṃ ito bahiddhā aññe samaṇabrāhmaṇā attani samanupasseyyuṃ, te tāvatakeneva attamanā assu: 'alamettāvatā, katamettāvatā, anuppatto no sāmaññattho, natthi no kiñci uttarikaraṇīyan'ti. Atha ca pana bhavaṃ ānando evamāha: 'atthi cevettha uttarikaraṇīyan'ti.

3. Paññākkhandha

Katamo pana so, bho ānanda, ariyo paññākkhandho, yassa bho bhavaṃ gotamo vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesī"ti?

"So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So evaṃ pajānāti: 'ayaṃ kho me kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo; idañca pana me viññāṇaṃ ettha sitaṃ ettha paṭibaddhan'ti.

Seyyathāpi, māṇava, maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno anāvilo sabbākārasampanno. Tatrāssa suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā. Tamenaṃ cakkhumā puriso hatthe karitvā paccavekkheyya: 'ayaṃ

kho maṇi veḷuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato accho vippasanno anāvilo sabbākārasampanno. Tatridaṃ suttaṃ āvutaṃ nīlaṃ vā pītaṃ vā lohitaṃ vā odātaṃ vā paṇḍusuttaṃ vā'ti. Evameva kho, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So evaṃ pajānāti: 'ayaṃ kho me kāyo rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhaṃsanadhammo. Idañca pana me viññāṇaṃ ettha sitaṃ ettha paṭibaddhan'ti. Yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte ñāṇadassanāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So evaṃ pajānāti ... pe ... ettha paṭibaddhanti. Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte manomayaṃ kāyaṃ abhinimmānāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimminātī rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ.

Seyyathāpi, māṇava, puriso muñjamhā īsikaṃ pavāheyya. Tassa evamassa: 'ayaṃ muñjo ayaṃ īsikā; añño muñjo aññā īsikā; muñjamhā tveva īsikā pavāḷhā'ti. Seyyathā vā pana, māṇava, puriso asiṃ kosiyā pavāheyya. Tassa evamassa: 'ayaṃ asi, ayaṃ kosi; añño asi, aññā kosi; kosiyā tveva asi pavāḷho'ti. Seyyathā vā pana, māṇava, puriso ahiṃ karaṇḍā uddhareyya. Tassa evamassa: 'ayaṃ ahi, ayaṃ karaṇḍo; añño ahi, añño karaṇḍo; karaṇḍā tveva ahi ubbhato'ti. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte manomayaṃ kāyaṃ abhinimmānāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti ... pe .... Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte iddhividhāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti, bahudhāpi hutvā eko hoti; āvibhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuṭṭaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gacchati seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjaṃ karoti seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāne gacchati seyyathāpi pathaviyaṃ;

ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evaṃ mahiddhike evaṃ mahānubhāve pāṇinā parāmasati parimajjati; yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti.

Seyyathāpi, māṇava, dakkho kumbhakāro vā kumbhakārantevāsī vā suparikammakatāya mattikāya yaññadeva bhājanavikatiṃ ākaṅkheyya, taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Seyyathā vā pana, māṇava, dakkho dantakāro vā dantakārantevāsī vā suparikammakatasmiṃ dantasmiṃ yaññadeva dantavikatiṃ ākaṅkheyya, taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Seyyathā vā pana, māṇava, dakkho suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsī vā suparikammakatasmiṃ suvaṇṇasmiṃ yaññadeva suvaṇṇavikatiṃ ākaṅkheyya, taṃ tadeva kareyya abhinipphādeyya. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi māṇava bhikkhu evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte iddhividhāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhoti—ekopi hutvā bahudhā hoti ... pe ... yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vatteti. Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte dibbāya sotadhātuyā cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca. Seyyathāpi, māṇava, puriso addhānamaggappaṭipanno. So suṇeyya bherisaddampi mudiṅgasaddampi saṅkhapaṇavadindimasaddampi. Tassa evamassa—bherisaddo itipi mudiṅgasaddo itipi saṅkhapaṇavadindimasaddo itipi. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte dibbāya sotadhātuyā cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca. Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte cetopariyañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti, sarāgaṃ vā cittaṃ 'sarāgaṃ cittan'ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ 'vītarāgaṃ cittan'ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ 'sadosaṃ cittan'ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ 'vītadosaṃ cittan'ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ 'samohaṃ cittan'ti pajānāti, vīta-

mohaṃ vā cittaṃ ‘vītamohaṃ cittan’ti pajānāti, saṅkhittaṃ vā cittaṃ ‘saṅkhittaṃ cittan’ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ ‘vikkhittaṃ cittan’ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ ‘mahaggataṃ cittan’ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ ‘amahaggataṃ cittan’ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ ‘sauttaraṃ cittan’ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ ‘anuttaraṃ cittan’ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ ‘samāhitaṃ cittan’ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ ‘asamāhitaṃ cittan’ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ ‘vimuttaṃ cittan’ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ ‘avimuttaṃ cittan’ti pajānāti.

Seyyathāpi, māṇava, itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udakapatte sakaṃ mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sakaṇikaṃ vā sakaṇikanti jāneyya, akaṇikaṃ vā akaṇikanti jāneyya. Evameva kho, māṇava, bhikkhu … pe … yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite … pe … āneñjappatte cetopariyañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti, sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajānāti … pe … avimuttaṃ vā cittaṃ avimuttaṃ cittanti pajānāti. Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte … pe … āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe: ‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. So tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto; so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

Seyyathāpi, māṇava, puriso sakamhā gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya; tamhāpi gāmā aññaṃ gāmaṃ gaccheyya; so tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgaccheyya. Tassa evamassa: ‘ahaṃ kho sakamhā gāmā amuṃ gāmaṃ agacchiṃ, tatra evaṃ aṭṭhāsiṃ evaṃ nisīdiṃ evaṃ abhāsiṃ evaṃ tuṇhī ahosiṃ. So tamhāpi gāmā amuṃ gāmaṃ gacchiṃ,

tatrāpi evaṃ aṭṭhāsiṃ evaṃ nisīdiṃ evaṃ abhāsiṃ evaṃ tuṇhī ahosiṃ. Somhi tamhā gāmā sakaṃyeva gāmaṃ paccāgato'ti. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti.

Seyyathāpi, māṇava, majjhesiṅghāṭake pāsādo, tattha cakkhumā puriso ṭhito passeyya manusse gehaṃ pavisantepi nikkhamantepi rathikāyapi vīthiṃ sañcarante majjhesiṅghāṭake nisinnepi. Tassa evamassa: 'ete manussā gehaṃ pavisanti, ete nikkhamanti, ete rathikāya vīthiṃ sañcaranti, ete majjhesiṅghāṭake nisinnā'ti. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti. Idampissa hoti paññāya.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya

cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti; ime āsavāti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti.

Seyyathāpi, māṇava, pabbatasaṅkhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo. Tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippisambukampi sakkharakathalampi macchagumbampi carantampi tiṭṭhantampi. Tassa evamassa: 'ayaṃ kho udakarahado accho vippasanno anāvilo. Tatrime sippisambukāpi sakkharakathalāpi macchagumbāpi carantipi tiṭṭhantipī'ti. Evameva kho, māṇava, bhikkhu ... pe ... yampi, māṇava, bhikkhu evaṃ samāhite citte ... pe ... āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhinīharati abhininnāmeti. So idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānāti. Idampissa hoti paññāya.

Ayaṃ kho so, māṇava, ariyo paññākkhandho yassa so bhagavā vaṇṇavādī ahosi, yattha ca imaṃ janataṃ samādapesi nivesesi patiṭṭhāpesi. Natthi cevettha uttarikaraṇīyan"ti.

"Acchariyaṃ, bho ānanda, abbhutaṃ, bho ānanda. So cāyaṃ, bho ānanda, ariyo paññākkhandho paripuṇṇo, no aparipuṇṇo. Evaṃ paripuṇṇañcāhaṃ, bho ānanda, ariyaṃ paññākkhandhaṃ ito bahiddhā aññesu samaṇabrāhmaṇesu na samanupassāmi. Natthi cevettha uttarikaraṇīyaṃ. Abhikkantaṃ, bho ānanda, abhikkantaṃ, bho ānanda. Seyyathāpi, bho ānanda, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā ānandena anekapariyāyena

dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bho ānanda, taṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ ānando dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Subhasuttaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Bhikkhunīpātimokkhapāḷi

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Preliminaries

Pubbakaraṇaṃ

Sammajjanī padīpo ca, udakaṃ āsanena ca; Uposathassa etāni, "pubbakaraṇa"nti vuccati.

Pubbakiccaṃ

Chanda, pārisuddhi, utukkhānaṃ, bhikkhunigaṇanā ca ovādo; Uposathassa etāni, "pubbakicca"nti vuccati.

Pattakallaaṅgā

Uposatho, yāvatikā ca bhikkhunī kammappattā; Sabhāgāpattiyo ca na vijjanti; Vajjanīyā ca puggalā tasmiṃ na honti, "pattakalla"nti vuccati.

Pubbakaraṇapubbakiccāni samāpetvā desitāpattikassa samaggassa bhikkhunisaṅghassa anumatiyā pātimokkhaṃ uddisituṃ ārādhanaṃ karoma.

Nidānuddeso

Suṇātu me ayye saṅgho. Ajjuposatho pannaraso, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho uposathaṃ kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya.

Kiṃ saṅghassa pubbakiccaṃ? Pārisuddhiṃ ayyāyo ārocetha, pātimokkhaṃ uddisissāmi, taṃ sabbāva santā sādhukaṃ suṇoma manasi karoma. Yassā siyā āpatti, sā āvikareyya, asantiyā āpattiyā tuṇhī bhavitabbaṃ, tuṇhībhāvena kho panāyyāyo, "parisuddhā"ti vedissāmi. Yathā kho pana paccekapuṭṭhassā veyyākaraṇaṃ hoti, evamevaṃ evarūpāya parisāya yāvatatiyaṃ anusāvitaṃ hoti. Yā pana bhikkhunī yāvatatiyaṃ anusāviyamāne saramānā santiṃ āpattiṃ nāvikareyya, sampajānamusāvādassā hoti. Sampajānamusāvādo kho panāyyāyo, antarāyiko dhammo vutto bhagavatā, tasmā saramānāya bhikkhuniyā āpannāya visuddhāpekkhāya santī āpatti āvikātabbā, āvikatā hissā phāsu hoti.

Uddiṭṭhaṃ kho, ayyāyo, nidānaṃ. Tatthāyyāyo pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi

pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Nidānaṃ niṭṭhitaṃ.

Pārājikuddeso

Tatrime aṭṭha pārājikā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Pārājika 1. Methunadhammasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī chandaso methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, antamaso tiracchānagatenapi, pārājikā hoti asaṃvāsā.

Pārājika 2. Adinnādānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī gāmā vā araññā vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyya, yathārūpe adinnādāne rājāno coraṃ gahetvā haneyyuṃ vā bandheyyuṃ vā pabbājeyyuṃ vā corāsi bālāsi mūḷhāsi thenāsīti, tathārūpaṃ bhikkhunī adinnaṃ ādiyamānā ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā.

Pārājika 3. Manussaviggahasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropeyya, satthahārakaṃ vāssa pariyeseyya, maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya, "ambho purisa, kiṃ tuyhiminā pāpakena dujjīvitena, mataṃ te jīvitā seyyo"ti, iti cittamanā cittasaṅkappā anekapariyāyena maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā.

Pārājika 4. Uttarimanussadhammasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anabhijānaṃ uttarimanussadhammaṃ attupanāyikaṃ alamariyañāṇadassanaṃ samudācareyya, "iti jānāmi, iti passāmī"ti, tato aparena samayena samanuggāhīyamānā vā asamanuggāhīyamānā vā āpannā visuddhāpekkhā evaṃ vadeyya, "ajānamevaṃ, ayye, avacaṃ jānāmi, apassaṃ passāmi, tucchaṃ musā vilapi"nti, aññatra adhimānā, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā.

Pārājika 5. Ubbhajāṇumaṇḍalikāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa, adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ āmasanaṃ vā parāmasanaṃ vā gahaṇaṃ vā chupanaṃ vā paṭipīḷanaṃ vā sādiyeyya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā ubbhajāṇumaṇḍalikā.

Pārājika 6. Vajjappaṭicchādikāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodeyya, na gaṇassa āroceyya, yadā ca sā ṭhitā vā

assa cutā vā nāsitā vā avassaṭā vā, sā pacchā evaṃ vadeyya: "pubbevāhaṃ, ayye, aññāsiṃ etaṃ bhikkhuniṃ 'evarūpā ca evarūpā ca sā bhaginī'ti, no ca kho attanā paṭicodessaṃ, na gaṇassa ārocessa"nti, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā vajjappaṭicchādikā.

Pārājika 7. Ukkhittānuvattikāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī samaggena saṅghena ukkhittaṃ bhikkhuṃ dhammena vinayena satthusāsanena anādaraṃ appaṭikāraṃ akatasahāyaṃ tamanuvatteyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "eso kho, ayye, bhikkhu samaggena saṅghena ukkhitto, dhammena vinayena satthusāsanena anādaro appaṭikāro akatasahāyo, māyye, etaṃ bhikkhuṃ anuvattī"ti, evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyaṃ ce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā ukkhittānuvattikā.

Pārājika 8. Aṭṭhavatthukāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthaggahaṇaṃ vā sādiyeyya, saṅghāṭikaṇṇaggahaṇaṃ vā sādiyeyya, santiṭṭheyya vā, sallapeyya vā, saṅketaṃ vā gaccheyya, purisassa vā abbhāgamanaṃ sādiyeyya, channaṃ vā anupaviseyya, kāyaṃ vā tadatthāya upasaṃhareyya etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā aṭṭhavatthukā.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, aṭṭha pārājikā dhammā. Yesaṃ bhikkhunī aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjitvā na labhati bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvāsaṃ yathā pure, tathā pacchā, pārājikā hoti asaṃvāsā. Tatthāyyāyo, pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pārājikaṃ niṭṭhitaṃ.

Saṅghādisesuddeso

Ime kho panāyyāyo sattarasa saṅghādisesā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Saṅghādisesa 1. Ussayavādikāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ussayavādikā vihareyya gahapatinā vā gahapatiputtena vā dāsena vā kammakārena vā antamaso samaṇaparib-

bājakenāpi, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 2. Corīvuṭṭhāpikāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ coriṃ vajjhaṃ viditaṃ anapaloketvā rājānaṃ vā saṅghaṃ vā gaṇaṃ vā pūgaṃ vā seṇiṃ vā, aññatra kappā vuṭṭhāpeyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 3. Ekagāmantaragamanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ekā vā gāmantaraṃ gaccheyya, ekā vā nadīpāraṃ gaccheyya, ekā vā rattiṃ vippavaseyya, ekā vā gaṇamhā ohiyeyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 4. Ukkhittakaosāraṇasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī samaggena saṅghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṅghaṃ, anaññāya gaṇassa chandaṃ osāreyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 5. Bhojanapaṭiggahaṇapaṭhamasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā, bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 6. Bhojanapaṭiggahaṇadutiyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī evaṃ vadeyya: "kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā, iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā, taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 7. Sañcarittasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sañcarittaṃ samāpajjeyya itthiyā vā purisamatiṃ, purisassa vā itthimatiṃ, jāyattane vā jārattane vā antamaso taṅkhaṇikāyapi, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 8. Duṭṭhadosasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniṃ duṭṭhā dosā appatītā amūlakena

pārājikena dhammena anuddhaṃseyya: "appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyya"nti, tato aparena samayena samanuggāhīyamānā vā asa manuggāhīyamānā vā amūlakañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti, bhikkhunī ca dosaṃ patiṭṭhāti, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 9. Aññabhāgiyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniṃ duṭṭhā dosā appatītā aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñcidesaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃseyya, "appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyya"nti, tato aparena samayena samanuggāhīyamānā vā asamanuggāhīyamānā vā aññabhāgiyañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti. Kocideso lesamatto upādinno, bhikkhunī ca dosaṃ patiṭṭhāti, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 10. Sikkhaṃpaccācikkhaṇasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ vadeyya: "buddhaṃ paccācikkhāmi dhammaṃ paccācikkhāmi, saṅghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmi, kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro, santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī"ti. Sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyye kupitā anattamanā evaṃ avaca 'buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṅghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmi, kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro, santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti, abhiramāyye, svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti, evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 11. Adhikaraṇakupitasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vadeyya: "chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyye,

kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ avaca 'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'ti, ayyā kho chandāpi gaccheyya, dosāpi gaccheyya, mohāpi gaccheyya, bhayāpi gaccheyyā"ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 12. Pāpasamācārapaṭhamasikkhāpadaṃ

Bhikkhuniyo paneva saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā bhikkhunisaṅghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā, tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi evamassu vacanīyā: "bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā bhikkhunisaṅghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā, viviccathāyye, vivekaññeva bhaginīnaṃ saṅgho vaṇṇetī"ti, evañca tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyyuṃ, tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyyuṃ, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyyuṃ, imāpi bhikkhuniyo yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 13. Pāpasamācāradutiyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī evaṃ vadeyya: "saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha, mā tumhe nānā viharittha, santi saṅghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā bhikkhunisaṅghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā, tā saṅgho na kiñci āha tumhaññeva saṅgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha: 'bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā bhikkhunisaṅghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā, viviccathāyye, vivekaññeva bhaginīnaṃ saṅgho vaṇṇetī"'ti, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyye, evaṃ avaca, saṃsaṭṭhāva ayye tumhe viharatha, mā tumhe nānā viharittha, santi saṅghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā bhikkhunisaṅghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā, tā saṅgho na kiñci āha, tumhaññeva saṅgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha:

‘bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā bhikkhunisaṅghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā, viviccathāyye, vivekaññeva bhaginīnaṃ saṅgho vaṇṇetī”’ti, evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 14. Saṅghabhedakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī samaggassa saṅghassa bhedāya parakkameyya, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha tiṭṭheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: “māyyā, samaggassa saṅghassa bhedāya parakkami, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha aṭṭhāsi, sametāyyā, saṅghena, samaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī”ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 15. Bhedānuvattakasikkhāpadaṃ

Tassāyeva kho pana bhikkhuniyā bhikkhuniyo honti anuvattikā vaggavādikā ekā vā dve vā tisso vā, tā evaṃ vadeyyuṃ: “māyyāyo, etaṃ bhikkhuniṃ kiñci avacuttha dhammavādinī cesā bhikkhunī, vinayavādinī cesā bhikkhunī, amhākañcesā bhikkhunī chandañca ruciñca ādāya voharati, jānāti, no bhāsati, amhākampetaṃ khamatī”ti, tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi evamassu vacanīyā: “māyyāyo, evaṃ avacuttha, na cesā bhikkhunī dhammavādinī, na cesā bhikkhunī vinayavādinī, māyyānampi saṅghabhedo ruccittha, sametāyyānaṃ saṅghena, samaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī”ti, evañca tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyyuṃ, tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyyuṃ. Iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyyuṃ, imāpi bhikkhuniyo yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādis-

esaṃ.

Saṅghādisesa 16. Dubbacasikkhāpadaṃ

Bhikkhunī paneva dubbacajātikā hoti uddesapariyāpannesu sikkhāpadesu bhikkhunīhi sahadhammikaṃ vuccamānā attānaṃ avacanīyaṃ karoti: "mā maṃ ayyāyo kiñci avacuttha kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, ahampāyyāyo, na kiñci vakkhāmi kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, viramathāyyāyo, mama vacanāyā"ti, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyyā, attānaṃ avacanīyaṃ akāsi, vacanīyameva, ayyā, attānaṃ karotu, ayyāpi bhikkhuniyo vadatu sahadhammena, bhikkhuniyopi ayyaṃ vakkhanti sahadhammena, evaṃ saṃvaddhā hi tassa bhagavato parisā yadidaṃ aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhāpanenā"ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Saṅghādisesa 17. Kuladūsakasikkhāpadaṃ

Bhikkhunī paneva aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati kuladūsikā pāpasamācārā, tassā kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni ca tāya duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "ayyā, kho kuladūsikā pāpasamācārā, ayyāya kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni cāyyāya, duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, pakkamatāyyā imamhā āvāsā, alaṃ te idha vāsenā"ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tā bhikkhuniyo evaṃ vadeyya: "chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo, tādisikāya āpattiyā ekaccaṃ pabbājenti ekaccaṃ na pabbājentī"ti, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyyā, evaṃ avaca, na ca bhikkhuniyo chandagāminiyo, na ca bhikkhuniyo dosagāminiyo , na ca bhikkhuniyo mohagāminiyo, na ca bhikkhuniyo bhayagāminiyo, ayyā kho kuladūsikā pāpasamācārā, ayyāya kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni cāyyāya duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, pakkamatāyyā, imamhā āvāsā alaṃ te idha vāsenā"ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā

tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṅghādisesaṃ.

Uddiṭṭhā kho ayyāyo sattarasa saṅghādisesā dhammā nava paṭhamāpattikā, aṭṭha yāvatatiyakā, yesaṃ bhikkhunī aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjati, tāya bhikkhuniyā ubhatosaṅghe pakkhamānattaṃ caritabbaṃ. Ciṇṇamānattā bhikkhunī yattha siyā vīsatigaṇo bhikkhunisaṅgho, tattha sā bhikkhunī abbhetabbā. Ekāyapi ce ūno vīsatigaṇo bhikkhunisaṅgho taṃ bhikkhuniṃ abbheyya, sā ca bhikkhunī anabbhitā, tā ca bhikkhuniyo gārayhā, ayaṃ tattha sāmīci. Tatthāyyāyo pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi, pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Saṅghādiseso niṭṭhito.

Nissaggiya pācittiyā

Ime kho panāyyāyo tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Pattavaggo

Nissaggiya pācittiya 1. Pattasannicayasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pattasannicayaṃ kareyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 2. Akālacīvarabhājanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī akālacīvaraṃ "kālacīvara"nti adhiṭṭhahitvā bhājāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 3. Cīvaraparivattanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā sā pacchā evaṃ vadeyya: "handāyye, tuyhaṃ cīvaraṃ, āhara metaṃ cīvaraṃ, yaṃ tuyhaṃ tuyhamevetaṃ, yaṃ mayhaṃ mayhamevetaṃ, āhara metaṃ cīvaraṃ, sakaṃ paccāharā"ti acchindeyya vā acchindāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 4. Aññaviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 5. Aññacetāpana sikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 6. Paṭhamasaṅghikacetāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṅghikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 7. Dutiyasaṅghikacetāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṅghikena saññācikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 8. Paṭhamagaṇikacetāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 9. Dutiyagaṇikacetāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 10. Puggalikacetāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Pattavaggo paṭhamo.

Cīvaravaggo

Nissaggiya pācittiya 11. Garupāvuraṇasikkhāpadaṃ

Garupāvuraṇaṃ pana bhikkhuniyā cetāpentiyā catukkaṃsaparamaṃ cetāpetabbaṃ. Tato ce uttari cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 12. Lahupāvuraṇasikkhāpadaṃ

Lahupāvuraṇaṃ pana bhikkhuniyā cetāpentiyā aḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ cetāpetabbaṃ. Tato ce uttari cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 13. Kathinasikkhāpadaṃ

Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhuniyā ubbhatasmiṃ kathine dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ dhāretabbaṃ. Taṃ atikkāmentiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 14. Udositasikkhāpadaṃ

Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhuniyā ubbhatasmiṃ kathine ekarattampi ce bhikkhunī ticīvarena vippavaseyya, aññatra bhikkhunisammutiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 15. Akālacīvarasikkhāpadaṃ

Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhuniyā ubbhatasmiṃ kathine bhikkhuniyā paneva akālacīvaraṃ uppajjeyya, ākaṅkhamānāya bhikkhuniyā paṭiggahetabbaṃ, paṭiggahetvā khippameva kāretabbaṃ, no cassa pāripūri, māsaparamaṃ tāya bhikkhuniyā taṃ cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ ūnassa pāripūriyā satiyā paccāsāya. Tato ce uttari nikkhipeyya satiyāpi paccāsāya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 16. Aññātakaviññattisikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpeyya aññatra samayā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo acchinnacīvarā vā hoti bhikkhunī, naṭṭhacīvarā vā, ayaṃ tattha samayo.

Nissaggiya pācittiya 17. Tatuttarisikkhāpadaṃ

Tañce aññātako gahapati vā gahapatānī vā bahūhi cīvarehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyya, santaruttaraparamaṃ tāya bhikkhuniyā tato cīvaraṃ sāditabbaṃ. Tato ce uttari sādiyeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 18. Paṭhamaupakkhaṭasikkhāpadaṃ

Bhikkhuniṃ paneva uddissa aññātakassa gahapatissa vā gahapatāniyā vā cīvaracetāpannaṃ upakkhaṭaṃ hoti: "iminā cīvaracetāpannena cīvaraṃ cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuniṃ cīvarena acchādessāmī"ti. Tatra cesā bhikkhunī pubbe appavāritā upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya: "sādhu vata, maṃ āyasmā iminā cīvaracetāpannena evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā cīvaraṃ cetāpetvā acchādehī"ti kalyāṇakamyataṃ upādāya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 19. Dutiyaupakkhaṭasikkhāpadaṃ

Bhikkhuniṃ paneva uddissa ubhinnaṃ aññātakānaṃ gahapatīnaṃ vā gahapatānīnaṃ vā paccekacīvaracetāpannāni upakkhaṭāni honti: "imehi mayaṃ paccekacīvaracetāpannehi paccekacīvarāni cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuniṃ cīvarehi acchādessāmā"ti. Tatra cesā bhikkhūnī pubbe appavāritā upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya: "sādhu vata maṃ āyasmanto imehi paccekacīvaracetāpannehi evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā cīvaraṃ cetāpetvā acchādetha ubhova santā ekenā"ti kalyāṇakamyataṃ upādāya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 20. Rājasikkhāpadaṃ

Bhikkhuniṃ paneva uddissa rājā vā rājabhoggo vā brāhmaṇo vā gahapatiko vā dūtena cīvaracetāpannaṃ pahiṇeyya: "iminā cīvaracetā-

pannena cīvaraṃ cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuniṃ cīvarena acchādehī"ti. So ce dūto taṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: "idaṃ kho, ayye, ayyaṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ, paṭiggaṇhātāyyā cīvaracetāpanna"nti. Tāya bhikkhuniyā so dūto evamassa vacanīyo: "na kho mayaṃ, āvuso, cīvaracetāpannaṃ paṭiggaṇhāma, cīvarañca kho mayaṃ paṭiggaṇhāma kālena kappiya"nti. So ce dūto taṃ bhikkhuniṃ evaṃ vadeyya: "atthi panāyyāya, koci veyyāvaccakaro"ti, cīvaratthikāya, bhikkhave, bhikkhuniyā veyyāvaccakaro niddisitabbo ārāmiko vā upāsako vā: "eso kho, āvuso, bhikkhunīnaṃ veyyāvaccakaro"ti. So ce dūto taṃ veyyāvaccakaraṃ saññāpetvā taṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya: "yaṃ kho, ayye, ayyā veyyāvaccakaraṃ niddisi, saññatto so mayā, upasaṅkamatāyyā kālena, cīvarena taṃ acchādessatī"ti. Cīvaratthikāya, bhikkhave, bhikkhuniyā veyyāvaccakaro upasaṅkamitvā dvattikkhattuṃ codetabbo sāretabbo: "attho me, āvuso, cīvarenā"ti, dvattikkhattuṃ codayamānā sārayamānā taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce abhinipphādeyya, catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūtāya uddissa ṭhātabbaṃ, catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūtā uddissa tiṭṭhamānā taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, iccetaṃ kusalaṃ. Tato ce uttari vāyamamānā taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. No ce abhinipphādeyya, yatassā cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ, tattha sāmaṃ vā gantabbaṃ, dūto vā pāhetabbo: "yaṃ kho tumhe āyasmanto bhikkhuniṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ pahiṇittha, na taṃ tassā bhikkhuniyā kiñci atthaṃ anubhoti, yuñjantāyasmanto sakaṃ, mā vo sakaṃ vinassā"ti, ayaṃ tattha sāmīci.

Cīvaravaggo dutiyo.

Pattavaggo

Nissaggiya pācittiya 21. Rūpiyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jātarūparajataṃ uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā upanikkhittaṃ vā sādiyeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 22. Rūpiyasaṃvohārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 23. Kayavikkayasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī nānappakārakaṃ kayavikkayaṃ samāpajjeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 24. Ūnapañcabandhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ūnapañcabandhanena pattena aññaṃ navaṃ pattaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Tāya bhikkhuniyā so patto bhikkhuniparisāya nissajjitabbo, yo ca tassā bhikkhuniparisāya pattapariyanto, so tassā bhikkhuniyā padātabbo: "ayaṃ te bhikkhuni patto yāvabhedanāya dhāretabbo"ti, ayaṃ tattha sāmīci.

Nissaggiya pācittiya 25. Bhesajjasikkhāpadaṃ

Yāni kho pana tāni gilānānaṃ bhikkhunīnaṃ paṭisāyanīyāni bhesajjāni, seyyathidaṃ: sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ, tāni paṭiggahetvā sattāhaparamaṃ sannidhikārakaṃ paribhuñjitabbāni. Taṃ atikkāmentiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 26. Cīvaraacchindanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupitā anattamanā acchindeyya vā acchindāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 27. Suttaviññattisikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 28. Mahāpesakārasikkhāpadaṃ

Bhikkhuniṃ paneva uddissa aññātako gahapati vā gahapatānī vā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpeyya, tatra cesā bhikkhunī pubbe appavāritā tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya: "idaṃ kho āvuso cīvaraṃ maṃ uddissa viyyati, āyatañca karotha, vitthatañca appitañca suvītañca suppavāyitañca suvilekhitañca suvitacchitañca karotha, appeva nāma mayampi āyasmantānaṃ kiñcimattaṃ anupadajjeyyāmā"ti, evañca sā bhikkhunī vatvā kiñcimattaṃ anupadajjeyya antamaso piṇḍapātamattampi, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 29. Accekacīvarasikkhāpadaṃ

Dasāhānāgataṃ kattikatemāsikapuṇṇamaṃ bhikkhuniyā paneva accekacīvaraṃ uppajjeyya, accekaṃ maññamānāya bhikkhuniyā paṭiggahetabbaṃ, paṭiggahetvā yāva cīvarakālasamayaṃ nikkhipitabbaṃ. Tato ce uttari nikkhipeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya pācittiya 30. Pariṇatasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ saṅghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Pattavaggo tatiyo.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā. Tatthāyyāyo, pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Nissaggiyapācittiyā niṭṭhitā.

Suddhapācittiyā

Ime kho panāyyāyo, chasaṭṭhisatā pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Lasuṇavaggo

Pācittiya 1. Lasuṇasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī lasuṇaṃ khādeyya pācittiyaṃ.

Pācittiya 2. Sambādhalomasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sambādhe lomaṃ saṃharāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 3. Talaghātakasikkhāpadaṃ

Talaghātake pācittiyaṃ.

Pācittiya 4. Jatumaṭṭhakasikkhāpadaṃ

Jatumaṭṭhake pācittiyaṃ.

Pācittiya 5. Udakasuddhikasikkhāpadaṃ

Udakasuddhikaṃ pana bhikkhuniyā ādiyamānāya dvaṅgulapabbaparamaṃ ādātabbaṃ. Taṃ atikkāmentiyā pācittiyaṃ.

Pācittiya 6. Upatiṭṭhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhussa bhuñjantassa pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 7. Āmakadhaññasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī āmakadhaññaṃ viññatvā vā viññāpetvā vā bhajjitvā vā bhajjāpetvā vā koṭṭetvā vā koṭṭāpetvā vā pacitvā vā pacāpetvā vā bhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 8. Paṭhamauccārachaḍḍanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā tirokuṭṭe vā tiropākāre vā chaḍḍeyya vā chaḍḍāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 9. Dutiyauccārachaḍḍanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā harite chaḍḍeyya vā chaḍḍāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 10. Naccagītasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī naccaṃ vā gītaṃ vā vāditaṃ vā dassanāya gaccheyya, pācittiyaṃ.

Lasuṇavaggo paṭhamo.

Rattandhakāravaggo

Pācittiya 11. Rattandhakārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 12. Paṭicchannokāsasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 13. Ajjhokāsasallapanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 14. Dutiyikauyyojanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī rathikāya vā byūhe vā siṅghāṭake vā purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā nikaṇṇikaṃ vā jappeyya dutiyikaṃ vā bhikkhuniṃ uyyojeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 15. Anāpucchāpakkamanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkameyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 16. Anāpucchāabhinisīdanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 17. Anāpucchāsantharaṇasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 18. Paraujjhāpanakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 19. Paraabhisapanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī attānaṃ vā paraṃ vā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 20. Rodanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodeyya, pācittiyaṃ.

Rattandhakāravaggo dutiyo.

Naggavaggo

Pācittiya 21. Naggasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī naggā nahāyeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 22. Udakasāṭikasikkhāpadaṃ

Udakasāṭikaṃ pana bhikkhuniyā kārayamānāya pamāṇikā kāretabbā, tatridaṃ pamāṇaṃ , dīghaso catasso vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmentiyā chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 23. Cīvarasibbanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyikinī neva sibbeyya, na sibbāpanāya ussukkaṃ kareyya aññatra catūhapañcāhā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 24. Saṅghāṭicārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pañcāhikaṃ saṅghāṭicāraṃ atikkāmeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 25. Cīvarasaṅkamanīyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 26. Gaṇacīvarasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 27. Paṭibāhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 28. Cīvaradānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā samaṇacīvaraṃ dadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 29. Kālaatikkamanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 30. Kathinuddhārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāheyya, pācittiyaṃ.

Naggavaggo tatiyo.

Tuvaṭṭavaggo

Pācittiya 31. Ekamañcatuvaṭṭanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭeyyuṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 32. Ekattharaṇatuvaṭṭanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭeyyuṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 33. Aphāsukaraṇasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā sañcicca aphāsuṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 34. Naupaṭṭhāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭhaheyya, na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 35. Nikkaḍḍhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍheyya vā nikkaḍḍhāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 36. Saṃsaṭṭhasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṃsaṭṭhā vihareyya gahapatinā vā gahapatiputtena vā, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyye, saṃsaṭṭhā vihari gahapatināpi gahapatiputtenāpi, viviccāyye, vivekaññeva bhaginiyā saṅgho vaṇṇetī"ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 37. Antoraṭṭhasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ careyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 38. Tiroraṭṭhasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ careyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 39. Antovassasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī antovassaṃ cārikaṃ careyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 40. Cārikanapakkamanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī vassaṃvuṭṭhā cārikaṃ na pakkameyya antamaso chappañcayojanānipi, pācittiyaṃ.

Tuvaṭṭavaggo catuttho.

Cittāgāravaggo

Pācittiya 41. Rājāgārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī rājāgāraṃ vā cittāgāraṃ vā ārāmaṃ vā uyyānaṃ vā pokkharaṇiṃ vā dassanāya gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 42. Āsandiparibhuñjanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī āsandiṃ vā pallaṅkaṃ vā paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 43. Suttakantanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī suttaṃ kanteyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 44. Gihiveyyāvaccasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī gihiveyyāvaccaṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 45. Adhikaraṇasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā: "ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī"ti vuccamānā: "sādhū"ti paṭissuṇitvā sā pacchā anantarāyikinī neva vūpasameyya, na vūpasamāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 46. Bhojanadānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 47. Āvasathacīvarasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī āvasathacīvaraṃ anissajjetvā paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 48. Āvasathavihārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkameyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 49. Tiracchānavijjāpariyāpuṇanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 50. Tiracchānavijjāvācanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī tiracchānavijjaṃ vāceyya, pācittiyaṃ.

Cittāgāravaggo pañcamo.

Ārāmavaggo

Pācittiya 51. Ārāmapavisanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ sabhikkhukaṃ ārāmaṃ anāpucchā paviseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 52. Bhikkhuakkosanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuṃ akkoseyya vā paribhāseyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 53. Gaṇaparibhāsanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 54. Pavāritasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī nimantitā vā pavāritā vā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 55. Kulamaccharinīsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī kulamaccharinī assa, pācittiyaṃ.

Pācittiya 56. Abhikkhukāvāsasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī abhikkhuke āvāse vassaṃ vaseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 57. Apavāraṇāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī vassaṃvuṭṭhā ubhatosaṅghe tīhi ṭhānehi na pavāreyya diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 58. Ovādasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ovādāya vā saṃvāsāya vā na gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 59. Ovādūpasaṅkamanasikkhāpadaṃ

Anvaddhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṅghato dve dhammā paccāsīsitabbā uposathapucchakañca ovādūpasaṅkamanañca. Taṃ atikkāmentiyā pācittiyaṃ.

Pācittiya 60. Pasākhejātasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ vā rudhitaṃ vā anapaloketvā saṅghaṃ vā gaṇaṃ vā purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpeyya vā phālāpeyya vā dhovāpeyya vā ālimpāpeyya vā bandhāpeyya vā mocāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Ārāmavaggo chaṭṭho.

Gabbhinivaggo

Pācittiya 61. Gabbhinīsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī gabbhiniṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 62. Pāyantīsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pāyantiṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 63. Paṭhamasikkhamānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 64. Dutiyasikkhamānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṅghena asammataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 65. Paṭhamagihigatasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 66. Dutiyagihigatasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 67. Tatiyagihigatasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṅghena asammataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 68. Paṭhamasahajīvinīsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇheyya na anuggaṇhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 69. Pavattinīnānubandhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 70. Dutiyasahajīvinīsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāseyya na vūpakāsāpeyya antamaso chappañcayojanānipi, pācittiyaṃ.

Gabbhinivaggo sattamo.

Kumāribhūtavaggo

Pācittiya 71. Paṭhamakumāribhūtasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 72. Dutiyakumāribhūtasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 73. Tatiyakumāribhūtasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve

vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṅghena asammataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 74. Ūnadvādasavassasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ūnadvādasavassā vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 75. Paripuṇṇadvādasavassasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī paripuṇṇadvādasavassā saṅghena asammatā vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 76. Khiyyanadhammasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī, "alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā"ti vuccamānā, "sādhū"ti paṭissuṇitvā sā pacchā khiyyanadhammaṃ āpajjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 77. Paṭhamasikkhamānanavuṭṭhāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sikkhamānaṃ, "sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā sā pacchā anantarāyikinī neva vuṭṭhāpeyya, na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 78. Dutiyasikkhamānanavuṭṭhāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sikkhamānaṃ, "sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā sā pacchā anantarāyikinī neva vuṭṭhāpeyya, na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 79. Sokāvāsasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 80. Ananuññātasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī mātāpitūhi vā sāmikena vā ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 81. Pārivāsikasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 82. Anuvassasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anuvassaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 83. Ekavassasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpeyya, pācittiyaṃ.

Kumāribhūtavaggo aṭṭhamo.

Chattupāhanavaggo

Pācittiya 84. Chattupāhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā chattupāhanaṃ dhāreyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 85. Yānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā yānena yāyeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 86. Saṅghāṇisikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṅghāṇiṃ dhāreyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 87. Itthālaṅkārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī itthālaṅkāraṃ dhāreyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 88. Gandhavaṇṇakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī gandhavaṇṇakena nahāyeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 89. Vāsitakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī vāsitakena piññākena nahāyeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 90. Bhikkhuniummaddāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā ummaddāpeyya vā parimaddāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 91. Sikkhamānaummaddāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sikkhamānāya ummaddāpeyya vā parimaddāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 92. Sāmaṇerīummaddāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sāmaṇeriyā ummaddāpeyya vā parimaddāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 93. Gihiniummaddāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī gihiniyā ummaddāpeyya vā parimaddāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 94. Anāpucchāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 95. Pañhāpucchanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ puccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 96. Asaṃkaccikasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī asaṃkaccikā gāmaṃ paviseyya, pācittiyaṃ.

Chattupāhanavaggo navamo.

Musāvādavaggo

Pācittiya 97. Musāvādasikkhāpadaṃ

Sampajānamusāvāde pācittiyaṃ.

Pācittiya 98. Omasavādasikkhāpadaṃ

Omasavāde pācittiyaṃ.

Pācittiya 99. Pesuññasikkhāpadaṃ

Bhikkhunipesuññe pācittiyaṃ.

Pācittiya 100. Padasodhammasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vāceyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 101. Paṭhamasahaseyyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anupasampannāya uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 102. Dutiyasahaseyyasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī purisena sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 103. Dhammadesanāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī purisassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseyya aññatra viññunā itthiviggahena, pācittiyaṃ.

Pācittiya 104. Bhūtārocanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anupasampannāya uttarimanussadhammaṃ āroceyya, bhūtasmiṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 105. Duṭṭhullārocanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannāya āroceyya aññatra bhikkhunisammutiyā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 106. Pathavīkhaṇanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pathaviṃ khaṇeyya vā khaṇāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Musāvādavaggo dasamo.

Bhūtagāmavaggo

Pācittiya 107. Bhūtagāmasikkhāpadaṃ

Bhūtagāmapātabyatāya pācittiyaṃ.

Pācittiya 108. Aññavādakasikkhāpadaṃ

Aññavādake, vihesake pācittiyaṃ.

Pācittiya 109. Ujjhāpanakasikkhāpadaṃ

Ujjhāpanake, khiyyanake pācittiyaṃ.

Pācittiya 110. Paṭhamasenāsanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṅghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisiṃ vā

kocchaṃ vā ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamantī neva uddhareyya, na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 111. Dutiyasenāsanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṅghike vihāre seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamantī neva uddhareyya, na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 112. Anupakhajjasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṅghike vihāre jānaṃ pubbupagataṃ bhikkhuniṃ anupakhajja seyyaṃ kappeyya, "yassā sambādho bhavissati, sā pakkamissatī"ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 113. Nikkaḍḍhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniṃ kupitā anattamanā saṅghikā vihārā nikkaḍḍheyya vā nikkaḍḍhāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 114. Vehāsakuṭisikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṅghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 115. Mahallakavihārasikkhāpadaṃ

Mahallakaṃ pana bhikkhuniyā vihāraṃ kārayamānāya yāva dvārakosā aggaḷaṭṭhapanāya, ālokasandhiparikammāya dvatticchadanassa pariyāyaṃ appaharite ṭhitāya adhiṭṭhātabbaṃ. Tato ce uttari appaharitepi ṭhitā adhiṭṭhaheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 116. Sappāṇakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñceyya vā siñcāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Bhūtagāmavaggo ekādasamo.

Bhojanavaggo

Pācittiya 117. Āvasathapiṇḍasikkhāpadaṃ

Agilānāya bhikkhuniyā eko āvasathapiṇḍo bhuñjitabbo. Tato ce uttari bhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 118. Gaṇabhojanasikkhāpadaṃ

Gaṇabhojane aññatra samayā pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, gilānasamayo, cīvaradānasamayo , cīvarakārasamayo, addhānagamanasamayo, nāvābhiruhanasamayo, mahāsamayo, samaṇabhattasamayo, ayaṃ tattha

samayo.

Pācittiya 119. Kāṇamātusikkhāpadaṃ

Bhikkhuniṃ paneva kulaṃ upagataṃ pūvehi vā manthehi vā abhihaṭṭhuṃ pavāreyya, ākaṅkhamānāya bhikkhuniyā dvattipattapūrā paṭiggahetabbā. Tato ce uttari paṭiggaṇheyya, pācittiyaṃ. Dvattipattapūre paṭiggahetvā tato nīharitvā bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvibhajitabbaṃ, ayaṃ tattha sāmīci.

Pācittiya 120. Vikālabhojanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī vikāle khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 121. Sannidhikārakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sannidhikārakaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 122. Dantaponasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhareyya aññatra udakadantaponā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 123. Uyyojanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniṃ, "ehāyye, gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisissāmā"ti tassā dāpetvā vā adāpetvā vā uyyojeyya, "gacchāyye, na me tayā saddhiṃ kathā vā nisajjā vā phāsu hoti, ekikāya me kathā vā nisajjā vā phāsu hotī"ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 124. Sabhojanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 125. Rahopaṭicchannasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī purisena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 126. Rahonisajjasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī purisena saddhiṃ ekenekā raho nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Bhojanavaggo dvādasamo.

Cārittavaggo

Pācittiya 127. Cārittasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī nimantitā sabhattā samānā santiṃ bhikkhu-

niṃ anāpucchā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjeyya aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 128. Mahānāmasikkhāpadaṃ

Agilānāya bhikkhuniyā catumāsappaccayapavāraṇā sāditabbā aññatra punapavāraṇāya, aññatra niccapavāraṇāya. Tato ce uttari sādiyeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 129. Uyyuttasenāsikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gaccheyya aññatra tathārūpappaccayā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 130. Senāvāsasikkhāpadaṃ

Siyā ca tassā bhikkhuniyā kocideva paccayo senaṃ gamanāya, dirattatirattaṃ tāya bhikkhuniyā senāya vasitabbaṃ. Tato ce uttari vaseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 131. Uyyodhikasikkhāpadaṃ

Dirattatirattaṃ ce bhikkhunī senāya vasamānā uyyodhikaṃ vā balaggaṃ vā senābyūhaṃ vā anīkadassanaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 132. Surāpānasikkhāpadaṃ

Surāmerayapāne pācittiyaṃ.

Pācittiya 133. Aṅgulipatodakasikkhāpadaṃ

Aṅgulipatodake pācittiyaṃ.

Pācittiya 134. Hasadhammasikkhāpadaṃ

Udake hasadhamme pācittiyaṃ.

Pācittiya 135. Anādariyasikkhāpadaṃ

Anādariye pācittiyaṃ.

Pācittiya 136. Bhiṃsāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniṃ bhiṃsāpeyya, pācittiyaṃ.

Cārittavaggo terasamo.

Jotivaggo

Pācittiya 137. Jotisikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā visibbanāpekkhā jotiṃ samādaheyya vā samādahāpeyya vā aññatra tathārūpappaccayā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 138. Nahānasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī orenaddhamāsaṃ nahāyeyya aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo "diyaḍḍho māso seso gimhāna"nti "vassā-

nassa paṭhamo māso" iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo, pariḷāhasamayo, gilānasamayo, kammasamayo, addhānagamanasamayo, vātavuṭṭhisamayo, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 139. Dubbaṇṇakaraṇasikkhāpadaṃ

Navaṃ pana bhikkhuniyā cīvaralābhāya tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ ādātabbaṃ nīlaṃ vā kaddamaṃ vā kāḷasāmaṃ vā. Anādā ce bhikkhunī tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ navaṃ cīvaraṃ paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 140. Vikappanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇerassa vā sāmaṇeriyā vā sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā apaccuddhāraṇaṃ paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 141. Apanidhāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidheyya vā apanidhāpeyya vā antamaso hasāpekkhāpi, pācittiyaṃ.

Pācittiya 142. Sañciccasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 143. Sappāṇakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 144. Ukkoṭanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 145. Theyyasatthasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya antamaso gāmantarampi, pācittiyaṃ.

Pācittiya 146. Ariṭṭhasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī evaṃ vadeyya: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyye evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, anekapariyāyenāyye antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca

pana te paṭisevato antarāyāyā"ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, pācittiyaṃ.

Jotivaggo cuddasamo.

Diṭṭhivaggo

Pācittiya 147. Ukkhittasambhogasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ tathāvādiniyā bhikkhuniyā akaṭānudhammāya taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhāya saddhiṃ sambhuñjeyya vā, saṃvaseyya vā, saha vā seyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 148. Kaṇṭakasikkhāpadaṃ

Samaṇuddesāpi ce evaṃ vadeyya: "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Sā samaṇuddesā bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "māyye, samaṇuddese evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, anekapariyāyenāyye, samaṇuddese antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca pana te paṭisevato antarāyāyā"ti. Evañca sā samaṇuddesā bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā samaṇuddesā bhikkhunīhi evamassa vacanīyā: "ajjatagge te, ayye, samaṇuddese na ceva so bhagavā satthā apadisitabbo, yampi caññā samaṇuddesā labhanti bhikkhunīhi saddhiṃ dirattatirattaṃ sahaseyyaṃ, sāpi te natthi, cara pire, vinassā"ti. Yā pana bhikkhunī jānaṃ tathānāsitaṃ samaṇuddesaṃ upalāpeyya vā, upaṭṭhāpeyya vā, sambhuñjeyya vā, saha vā seyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 149. Sahadhammikasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhunīhi sahadhammikaṃ vuccamānā evaṃ vadeyya: "na tāvāhaṃ, ayye, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi, yāva na aññaṃ bhikkhuniṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī"ti, pācittiyaṃ. Sikkhamānāya, bhikkhave, bhikkhuniyā aññātabbaṃ paripucchitabbaṃ paripañhitabbaṃ, ayaṃ tattha sāmīci.

Pācittiya 150. Vilekhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeyya: "kiṃ panimehi khuddānukhuddakehi sikkhāpadehi uddiṭṭhehi, yāvadeva

kukkuccāya vihesāya vilekhāya saṃvattantī”ti, sikkhāpadavivaṇṇake pācittiyaṃ.

Pācittiya 151. Mohanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī anvaddhamāsaṃ pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeyya: “idāneva kho ahaṃ, ayye, jānāmi ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī”ti, tañce bhikkhuniṃ aññā bhikkhuniyo jāneyyuṃ nisinnapubbaṃ imāya bhikkhuniyā dvattikkhattuṃ pātimokkhe uddissamāne, ko pana vādo bhiyyo, na ca tassā bhikkhuniyā aññāṇakena mutti atthi, yañca tattha āpattiṃ āpannā, tañca yathādhammo kāretabbo, uttari cassā moho āropetabbo: “tassā te, ayye, alābhā, tassā te dulladdhaṃ, yaṃ tvaṃ pātimokkhe uddissamāne na sādhukaṃ aṭṭhiṃ katvā manasi karosī”ti, idaṃ tasmiṃ mohanake pācittiyaṃ.

Pācittiya 152. Pahārasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā kupitā anattamanā pahāraṃ dadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 153. Talasattikasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā kupitā anattamanā talasattikaṃ uggireyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 154. Amūlakasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniṃ amūlakena saṅghādisesena anuddhaṃseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 155. Sañciccasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā sañcicca kukkuccaṃ upadaheyya, “itissā muhuttampi aphāsu bhavissatī”ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 156. Upassuti sikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī bhikkhunīnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭheyya, “yaṃ imā bhaṇissanti, taṃ sossāmī”ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Diṭṭhivaggo pannarasamo.

Dhammikavaggo

Pācittiya 157. Kammappaṭibāhanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 158. Chandaṃadatvāgamanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī saṅghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkameyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 159. Dubbalasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī samaggena saṅghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya, "yathāsanthutaṃ bhikkhuniyo saṅghikaṃ lābhaṃ pariṇāmentī"ti, pācittiyaṃ.

Pācittiya 160. Pariṇāmanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī jānaṃ saṅghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 161. Ratanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā aññatra ajjhārāmā vā ajjhāvasathā vā uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā, pācittiyaṃ. Ratanaṃ vā pana bhikkhuniyā ratanasammataṃ vā ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipitabbaṃ, "yassa bhavissati, so harissatī"ti, ayaṃ tattha sāmīci.

Pācittiya 162. Sūcigharasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī aṭṭhimayaṃ vā dantamayaṃ vā visāṇamayaṃ vā sūcigharaṃ kārāpeyya, bhedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 163. Mañcapīṭhasikkhāpadaṃ

Navaṃ pana bhikkhuniyā mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā kārayamānāya aṭṭhaṅgulapādakaṃ kāretabbaṃ sugataṅgulena aññatra heṭṭhimāya aṭaniyā. Taṃ atikkāmentiyā chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 164. Tūlonaddhasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā tūlonaddhaṃ kārāpeyya, uddālanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 165. Kaṇḍuppaṭicchādisikkhāpadaṃ

Kaṇḍuppaṭicchādiṃ pana bhikkhuniyā kārayamānāya pamāṇikā kāretabbā, tatridaṃ pamāṇaṃ, dīghaso catasso vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmentiyā chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 166. Nandasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpeyya, atirekaṃ vā, chedanakaṃ pācittiyaṃ. Tatridaṃ sugatassa sugatacīvarappamāṇaṃ, dīghaso nava vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ

cha vidatthiyo, idaṃ sugatassa sugatacīvarappamāṇanti.

Dhammikavaggo soḷasamo.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, chasaṭṭhisatā pācittiyā dhammā. Tatthāyyāyo, pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pācittiyā niṭṭhitā.

Pāṭidesanīyā

Ime kho panāyyāyo aṭṭha pāṭidesanīyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Pāṭidesanīya 1. Sappiviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā sappiṃ viññāpetvā bhuñjeyya, paṭidesetabbaṃ tāya bhikkhuniyā: "gārayhaṃ, ayye, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī"ti.

Pāṭidesanīya 2. Telaviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā telaṃ viññāpetvā bhuñjeyya ... pe ... taṃ paṭidesemīti.

Pāṭidesanīya 3. Madhuviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā madhuṃ viññāpetvā bhuñjeyya ... pe ... taṃ paṭidesemīti.

Pāṭidesanīya 4. Phāṇitaviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā phāṇitaṃ viññāpetvā bhuñjeyya ... pe ... taṃ paṭidesemīti.

Pāṭidesanīya 5. Macchaviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā macchaṃ viññāpetvā bhuñjeyya ... pe ... taṃ paṭidesemīti.

Pāṭidesanīya 6. Maṃsaviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā maṃsaṃ viññāpetvā bhuñjeyya ... pe ... taṃ paṭidesemīti.

Pāṭidesanīya 7. Khīraviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā khīraṃ viññāpetvā bhuñjeyya ... pe ... taṃ paṭidesemīti.

Pāṭidesanīya 8. Dadhiviññāpanasikkhāpadaṃ

Yā pana bhikkhunī agilānā dadhiṃ viññāpetvā bhuñjeyya, paṭidesetabbaṃ tāya bhikkhuniyā: "gārayhaṃ, ayye, dhammaṃ āpajjiṃ asap-

pāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī”ti.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, aṭṭha pāṭidesanīyā dhammā. Tatthāyyāyo, pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pāṭidesanīyā niṭṭhitā.

Sekhiyā

Ime kho panāyyāyo, sekhiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Parimaṇḍalavaggo

Sekhiya 1. Parimaṇḍalasikkhāpadaṃ

Parimaṇḍalaṃ nivāsessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 2. Dutiyaparimaṇḍalasikkhāpadaṃ

Parimaṇḍalaṃ pārupissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 3. Suppaṭicchannasikkhāpadaṃ

Suppaṭicchannā antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 4. Dutiyasuppaṭicchannasikkhāpadaṃ

Suppaṭicchannā antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 5. Susaṃvutasikkhāpadaṃ

Susaṃvutā antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 6. Dutiyasusaṃvutasikkhāpadaṃ

Susaṃvutā antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 7. Okkhittacakkhusikkhāpadaṃ

Okkhittacakkhunī antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 8. Dutiya-okkhittacakkhusikkhāpadaṃ

Okkhittacakkhunī antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 9. Ukkhittakasikkhāpadaṃ

Na ukkhittakāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 10. Dutiya-ukkhittakasikkhāpadaṃ

Na ukkhittakāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Parimaṇḍalavaggo paṭhamo.

Ujjagghikavaggo

Sekhiya 11. Ujjagghikasikkhāpadaṃ

Na ujjagghikāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 12. Dutiya-ujjagghikasikkhāpadaṃ

Na ujjagghikāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 13. Uccasaddasikkhāpadaṃ
Appasaddā antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 14. Dutiya-uccasaddasikkhāpadaṃ
Appasaddā antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 15. Kāyappacālakasikkhāpadaṃ
Na kāyappacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 16. Dutiyakāyappacālakasikkhāpadaṃ
Na kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 17. Bāhuppacālakasikkhāpadaṃ
Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 18. Dutiyabāhuppacālakasikkhāpadaṃ
Na bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 19. Sīsappacālakasikkhāpadaṃ
Na sīsappacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 20. Dutiyasīsappacālakasikkhāpadaṃ
Na sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Ujjagghikavaggo dutiyo.
Khambhakatavaggo
Sekhiya 21. Khambhakatasikkhāpadaṃ
Na khambhakatā antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 22. Dutiyakhambhakatasikkhāpadaṃ
Na khambhakatā antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 23. Oguṇṭhitasikkhāpadaṃ
Na oguṇṭhitā antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 24. Dutiya-oguṇṭhitasikkhāpadaṃ
Na oguṇṭhitā antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 25. Ukkuṭikasikkhāpadaṃ
Na ukkuṭikāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 26. Pallatthikasikkhāpadaṃ
Na pallatthikāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 27. Sakkaccapaṭiggahaṇasikkhāpadaṃ
Sakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 28. Pattasaññinīpaṭiggahaṇasikkhāpadaṃ
Pattasaññinī piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 29. Samasūpakapaṭiggahaṇasikkhāpadaṃ

Samasūpakaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 30. Samatittikasikkhāpadaṃ
Samatittikaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Khambhakatavaggo tatiyo.
Sakkaccavaggo
Sekhiya 31. Sakkaccabhuñjanasikkhāpadaṃ
Sakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 32. Pattasaññinībhuñjanasikkhāpadaṃ
Pattasaññinī piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 33. Sapadānasikkhāpadaṃ
Sapadānaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 34. Samasūpakasikkhāpadaṃ
Samasūpakaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 35. Na thūpakatasikkhāpadaṃ
Na thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 36. Odanappaṭicchādanasikkhāpadaṃ
Na sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādessāmi bhiyyokamyatataṃ upādāyāti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 37. Sūpodanaviññattisikkhāpadaṃ
Na sūpaṃ vā odanaṃ vā agilānā attano atthāya viññāpetvā bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 38. Ujjhānasaññinīsikkhāpadaṃ
Na ujjhānasaññinī paresaṃ pattaṃ olokessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 39. Kabaḷasikkhāpadaṃ
Nātimahantaṃ kabaḷaṃ karissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 40. Ālopasikkhāpadaṃ
Parimaṇḍalaṃ ālopaṃ karissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sakkaccavaggo catuttho.
Kabaḷavaggo
Sekhiya 41. Anāhaṭasikkhāpadaṃ
Na anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivarissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 42. Bhuñjamānasikkhāpadaṃ
Na bhuñjamānā sabbahatthaṃ mukhe pakkhipissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 43. Sakabaḷasikkhāpadaṃ

Na sakabaḷena mukhena byāharissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 44. Piṇḍukkhepakasikkhāpadaṃ
Na piṇḍukkhepakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 45. Kabaḷāvacchedakasikkhāpadaṃ
Na kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 46. Avagaṇḍakārakasikkhāpadaṃ
Na avagaṇḍakārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 47. Hatthaniddhunakasikkhāpadaṃ
Na hatthaniddhunakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 48. Sitthāvakārakasikkhāpadaṃ
Na sitthāvakārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 49. Jivhānicchārakasikkhāpadaṃ
Na jivhānicchārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 50. Capucapukārakasikkhāpadaṃ
Na capucapukārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Kabaḷavaggo pañcamo.
Surusuruvaggo
Sekhiya 51. Surusurukārakasikkhāpadaṃ
Na surusurukārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 52. Hatthanillehakasikkhāpadaṃ
Na hatthanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 53. Pattanillehakasikkhāpadaṃ
Na pattanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 54. Oṭṭhanillehakasikkhāpadaṃ
Na oṭṭhanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 55. Sāmisasikkhāpadaṃ
Na sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 56. Sasitthakasikkhāpadaṃ
Na sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 57. Chattapāṇisikkhāpadaṃ
Na chattapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 58. Daṇḍapāṇisikkhāpadaṃ
Na daṇḍapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 59. Satthapāṇisikkhāpadaṃ

Na satthapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 60. Āvudhapāṇisikkhāpadaṃ

Na āvudhapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Surusuruvaggo chaṭṭho.

Pādukavaggo

Sekhiya 61. Pādukasikkhāpadaṃ

Na pādukāruḷhassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 62. Upāhanasikkhāpadaṃ

Na upāhanāruḷhassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 63. Yānasikkhāpadaṃ

Na yānagatassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 64. Sayanasikkhāpadaṃ

Na sayanagatassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 65. Pallatthikasikkhāpadaṃ

Na pallatthikāya nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 66. Veṭhitasikkhāpadaṃ

Na veṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 67. Oguṇṭhitasikkhāpadaṃ

Na oguṇṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 68. Chamāsikkhāpadaṃ

Na chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 69. Nīcāsanasikkhāpadaṃ

Na nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 70. Ṭhitāsikkhāpadaṃ

Na ṭhitā nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 71. Pacchatogacchantīsikkhāpadaṃ

Na pacchato gacchantī purato gacchantassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 72. Uppathenagacchantīsikkhāpadaṃ

Na uppathena gacchantī pathena gacchantassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 73. Ṭhitāuccārasikkhāpadaṃ

Na ṭhitā agilānā uccāraṃ vā passāvaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 74. Hariteuccārasikkhāpadaṃ

Na harite agilānā uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 75. Udakeuccārasikkhāpadaṃ

Na udake agilānā uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Pādukavaggo sattamo.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, sekhiyā dhammā. Tatthāyyāyo, pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Sekhiyā niṭṭhitā.

Adhikaraṇasamathā

Ime kho panāyyāyo, satta adhikaraṇasamathā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya.

Adhikaraṇasamatha 1

Sammukhāvinayo dātabbo.

Adhikaraṇasamatha 2

Sativinayo dātabbo.

Adhikaraṇasamatha 3

Amūḷhavinayo dātabbo.

Adhikaraṇasamatha 4

Paṭiññāya kāretabbaṃ.

Adhikaraṇasamatha 5

Yebhuyyasikā.

Adhikaraṇasamatha 6

Tassapāpiyasikā.

Adhikaraṇasamatha 7

Tiṇavatthārakoti.

Uddiṭṭhā kho ayyāyo satta adhikaraṇasamathā dhammā. Tatthāyyāyo pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā , tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyyāyo,

tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Adhikaraṇasamathā niṭṭhitā.

Conclusion

Uddiṭṭhaṃ kho ayyāyo nidānaṃ, uddiṭṭhā aṭṭha pārājikā dhammā, uddiṭṭhā sattarasa saṅghādisesā dhammā, uddiṭṭhā tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā, uddiṭṭhā chasaṭṭhi satā pācittiyā dhammā, uddiṭṭhā aṭṭha pāṭidesanīyā dhammā, uddiṭṭhā sekhiyā dhammā, uddiṭṭhā satta adhikaraṇasamathā dhammā. Ettakaṃ tassa bhagavato suttāgataṃ suttapariyāpannaṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati, tattha sabbāheva samaggāhi sammodamānāhi avivadamānāhi sikkhitabbanti.

Vitthāruddeso catuttho.

Bhikkhunipātimokkhaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 77: Sañciccasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ sañcicca kukkuccaṃ upadahanti—"bhagavatā, āvuso, sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na ūnavīsativasso puggalo upasampādetabbo'ti. Tumhe ca ūnavīsativassā upasampannā. Kacci no tumhe anupasampannā"ti? Te rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti? "Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū amhākaṃ sañcicca kukkuccaṃ upadahantī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ sañcicca kukkuccaṃ upadahissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sañcicca kukkuccaṃ upadahathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhūnaṃ sañcicca kukkuccaṃ upadahissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa sañcicca kukkuccaṃ upadaheyya—'itissa muhuttampi aphāsu bhavissatī'ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ,

pācittiyan”ti. (77:126)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Sañciccāti jānanto sañjānanto cecca abhivitaritvā vītikkamo.

Kukkuccaṃ upadaheyyāti “ūnavīsativasso maññe tvaṃ upasampanno, vikāle maññe tayā bhuttaṃ, majjaṃ maññe tayā pītaṃ, mātugāmena saddhiṃ raho maññe tayā nisinnan”ti kukkuccaṃ upadahati, āpatti pācittiyassa.

Etadeva paccayaṃ karitvā, anaññanti na añño koci paccayo hoti kukkuccaṃ upadahituṃ.

Upasampanne upasampannasaññī sañcicca kukkuccaṃ upadahati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko sañcicca kukkuccaṃ upadahati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī sañcicca kukkuccaṃ upadahati, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannassa sañcicca kukkuccaṃ upadahati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—na kukkuccaṃ upadahitukāmo “ūnavīsativasso maññe tvaṃ upasampanno, vikāle maññe tayā bhuttaṃ, majjaṃ maññe tayā pītaṃ, mātugāmena saddhiṃ raho maññe tayā nisinnaṃ, iṅgha jānāhi, mā te pacchā kukkuccaṃ ahosī”ti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sañciccasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 48: Uyyuttasenāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo senāya abbhuyyāto hoti. Chabbaggiyā bhikkhū uyyuttaṃ senaṃ dassanāya agamaṃsu. Addasā kho rājā pasenadi kosalo chabbaggiye bhikkhū dūratova āgacchante. Disvāna pakkosāpetvā etadavoca—“kissa

tumhe, bhante, āgatatthā"ti? "Mahārājānaṃ mayaṃ daṭṭhukāmā"ti. "Kiṃ, bhante, maṃ diṭṭhena yuddhābhinandinaṃ; nanu bhagavā passitabbo"ti? Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā uyyuttaṃ senaṃ dassanāya āgacchissanti. Amhākampi alābhā, amhākampi dulladdhaṃ, ye mayaṃ ājīvassa hetu puttadārassa kāraṇā senāya āgacchāmā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gacchissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gacchathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gacchissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gaccheyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mātulo senāya gilāno hoti. So tassa bhikkhuno santike dūtaṃ pāhesi—"ahañhi senāya gilāno. Āgacchatu bhadanto. Icchāmi bhadantassa āgatan"ti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi— "bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gantabban'ti. Ayañca me mātulo senāya gilāno. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, tathārūpappaccayā senāya gantuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gaccheyya, aññatra tathārūpappaccayā, pācittiyan"ti. (48:97)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Uyyuttā nāma senā gāmato nikkhamitvā niviṭṭhā vā hoti payātā vā.

Senā nāma hatthī assā rathā pattī. Dvādasapuriso hatthī, tipuriso

asso, catupuriso ratho, cattāro purisā sarahatthā patti. Dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito passati, āpatti pācittiyassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati, āpatti pācittiyassa.

Aññatra tathārūpappaccayāti ṭhapetvā tathārūpappaccayaṃ.

Uyyutte uyyuttasaññī dassanāya gacchati, aññatra tathārūpappaccayā, āpatti pācittiyassa. Uyyutte vematiko dassanāya gacchati, aññatra tathārūpappaccayā, āpatti pācittiyassa. Uyyutte anuyyuttasaññī dassanāya gacchati, aññatra tathārūpappaccayā, āpatti pācittiyassa.

Ekamekaṃ dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito passati, āpatti dukkaṭassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati, āpatti dukkaṭassa. Anuyyutte uyyuttasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anuyyutte vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anuyyutte anuyyuttasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ārāme ṭhito passati, bhikkhussa ṭhitokāsaṃ vā nisinnokāsaṃ vā nipannokāsaṃ vā āgacchati, paṭipathaṃ gacchanto passati, tathārūpappaccayā, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Uyyuttasenāsikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 83: Antepurasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo uyyānapālaṃ āṇāpesi— "gaccha, bhaṇe, uyyānaṃ sodhehi. Uyyānaṃ gamissāmā"ti. "Evaṃ, devā"ti kho so uyyānapālo rañño pasenadissa kosalassa paṭissutvā uyyānaṃ sodhento addasa bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ. Disvāna yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca—"suddhaṃ, deva, uyyānaṃ. Api ca bhagavā tattha nisinno"ti. "Hotu, bhaṇe. Mayaṃ bhagavantaṃ payirupāsissāmā"ti.

Atha kho rājā pasenadi kosalo uyyānaṃ gantvā yena bhagavā tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena aññataro upāsako bhagavantaṃ payirupāsanto nisinno hoti. Addasā kho rājā pasenadi kosalo taṃ upāsakaṃ bhagavantaṃ payirupāsantaṃ nisinnaṃ. Disvāna bhīto

aṭṭhāsi. Atha kho rañño pasenadissa kosalassa etadahosi—"nārahatāyaṃ puriso pāpo hotuṃ, yathā bhagavantaṃ payirupāsatī"ti. Yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho so upāsako bhagavato gāravena rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ neva abhivādesi na paccuṭṭhāsi. Atha kho rājā pasenadi kosalo anattamano ahosi— "kathañhi nāmāyaṃ puriso mayi āgate neva abhivādessati na paccuṭṭhessatī"ti. Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ anattamanaṃ viditvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca—"eso kho, mahārāja, upāsako bahussuto āgatāgamo kāmesu vītarāgo"ti. Atha kho rañño pasenadissa kosalassa etadahosi— "nārahatāyaṃ upāsako orako hotuṃ, bhagavāpi imassa vaṇṇaṃ bhāsatī"ti. Taṃ upāsakaṃ etadavoca—"vadeyyāsi, upāsaka, yena attho"ti. "Suṭṭhu, devā"ti. Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā pasenadi kosalo bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo uparipāsādavaragato hoti. Addasā kho rājā pasenadi kosalo taṃ upāsakaṃ rathikāya chattapāṇiṃ gacchantaṃ. Disvāna pakkosāpetvā etadavoca—"tvaṃ kira, upāsaka, bahussuto āgatāgamo. Sādhu, upāsaka, amhākaṃ itthāgāraṃ dhammaṃ vācehī"ti. "Yamahaṃ, deva, jānāmi ayyānaṃ vāhasā, ayyāva devassa itthāgāraṃ dhammaṃ vācessantī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo—"saccaṃ kho upāsako āhā"ti yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā pasenadi kosalo bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu, bhante, bhagavā ekaṃ bhikkhuṃ āṇāpetu yo amhākaṃ itthāgāraṃ dhammaṃ vācessatī"ti. Atha kho bhagavā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ dhammiyā kathāya sandassesi ... pe ... padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"tenahānanda, rañño itthāgāraṃ dhammaṃ vācehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā kālena kālaṃ pavisitvā rañño itthāgāraṃ dhammaṃ vāceti. Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena rañño pasenadissa kosalassa nivesanaṃ tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo mallikāya deviyā saddhiṃ sayanagato hoti. Addasā kho mallikā devī āyasmantaṃ ānandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna sahasā vuṭṭhāsi; pītakamaṭṭhaṃ dussaṃ pabhassittha. Atha kho āyasmā ānando tatova paṭinivattitvā ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā ānando pubbe appaṭisaṃvidito rañño antepuraṃ pavisissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, ānanda, pubbe appaṭisaṃvidito rañño antepuraṃ pavisasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, ānanda, pubbe appaṭisaṃvidito rañño antepuraṃ pavisissasi. Netaṃ, ānanda, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Dasayime, bhikkhave, ādīnavā rājantepurappavesane. Katame dasa? Idha, bhikkhave, rājā mahesiyā saddhiṃ nisinno hoti, tattha bhikkhu pavisati. Mahesī vā bhikkhuṃ disvā sitaṃ pātukaroti. Bhikkhu vā mahesiṃ disvā sitaṃ pātukaroti. Tattha rañño evaṃ hoti—'addhā imesaṃ kataṃ vā karissanti vā'ti. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā bahukicco bahukaraṇīyo. Aññataraṃ itthiṃ gantvā nassarati. Sā tena gabbhaṃ gaṇhi. Tattha rañño evaṃ hoti—'na kho idha añño koci pavisati aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepure aññataraṃ ratanaṃ nassati. Tattha rañño evaṃ hoti—'na kho idha añño koci pavisati aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepure abbhantarā guyhamantā bahiddhā sambhedaṃ gacchanti. Tattha rañño evaṃ hoti—'na kho idha añño koci pavisati aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño antepure putto vā pitaraṃ pattheti pitā vā puttaṃ pattheti. Tesaṃ evaṃ hoti—'na kho idha añño koci pavisati aññatra pabbajitena. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti.

Ayaṃ, bhikkhave, pañcamo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā nīcaṭṭhāniyaṃ ucce ṭhāne ṭhapeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti—'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, chaṭṭho ādīnavo, rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā uccaṭṭhāniyaṃ nīce ṭhāne ṭhapeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti—'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, sattamo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā akāle senaṃ uyyojeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti—'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, aṭṭhamo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rājā kāle senaṃ uyyojetvā antarāmaggato nivattāpeti. Yesaṃ taṃ amanāpaṃ tesaṃ evaṃ hoti—'rājā kho pabbajitena saṃsaṭṭho. Siyā nu kho pabbajitassa kamman'ti. Ayaṃ, bhikkhave, navamo ādīnavo rājantepurappavesane.

Puna caparaṃ, bhikkhave, rañño rājantepuraṃ hatthisammaddaṃ assasammaddaṃ rathasammaddaṃ rajanīyāni rūpasaddagandharasaphoṭṭhabbāni, yāni na pabbajitassa sāruppāni. Ayaṃ, bhikkhave, dasamo ādīnavo rājantepurappavesane. Ime kho, bhikkhave, dasa ādīnavā rājantepurappavesane"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu rañño khattiyassa muddhāvasittassa anikkhantarājake aniggataratanake pubbe appaṭisaṃvidito indakhīlaṃ atikkāmeyya, pācittiyan"ti. (83:132)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Khattiyo nāma ubhato sujāto hoti, mātito ca pitito ca saṃsuddhagahaṇiko, yāva sattamā pitāmahayugā akkhitto anupakuṭṭho jātivādena.

Muddhāvasitto nāma khattiyābhisekena abhisitto hoti.

Anikkhantarājaketi rājā sayanigharā anikkhanto hoti.

Aniggataratanaketi mahesī sayanigharā anikkhantā hoti, ubho vā anikkhantā honti.

Pubbe appaṭisaṃviditoti pubbe anāmantetvā.

Indakhīlo nāma sayanigharassa ummāro vuccati.

Sayanigharaṃ nāma yattha katthaci rañño sayanaṃ paññattaṃ hoti, antamaso sāṇipākāraparikkhittampi.

Indakhīlaṃ atikkāmeyyāti paṭhamaṃ pādaṃ ummāraṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa. Dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Appaṭisaṃvidite appaṭisaṃviditasaññī indakhīlaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. Appaṭisaṃvidite vematiko indakhīlaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. Appaṭisaṃvidite paṭisaṃviditasaññī indakhīlaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Paṭisaṃvidite appaṭisaṃviditasaññī, āpatti dukkaṭassa. Paṭisaṃvidite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Paṭisaṃvidite paṭisaṃviditasaññī, anāpatti.

Anāpatti—paṭisaṃvidite, na khattiyo hoti, na khattiyābhisekena abhisitto hoti, rājā sayanigharā nikkhanto hoti, mahesī sayanigharā nikkhantā hoti, ubho vā nikkhantā honti, na sayanighare, ummattakassa, ādikammikassāti.

Antepurasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 21: Ovādasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantā lābhino honti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"etarahi kho, āvuso, therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantā lābhino honti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Handāvuso, mayampi bhikkhuniyo ovadāmā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"amhepi, bhaginiyo, upasaṅkamatha; mayampi ovadissāmā"ti.

Atha kho tā bhikkhuniyo yena chabbaggiyā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā chabbaggiye bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīnaṃ parittaññeva dham-

miṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojesuṃ—"gacchatha, bhaginiyo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā bhikkhuniyo bhagavā etadavoca—"kacci, bhikkhuniyo, ovādo iddho ahosī"ti? "Kuto, bhante, ovādo iddho bhavissati. Ayyā chabbaggiyā parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojesun"ti. Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho tā bhikkhuniyo bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā chabbaggiye bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhunīnaṃ parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunovādakaṃ sammannituṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhikkhunovādakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhikkhunovādakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno bhikkhunovādakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhikkhunovādakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno bhikkhunovādakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu bhikkhunovādako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu asammato bhikkhuniyo ovadeyya pācittiyan"ti. (21:70)

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena therā bhikkhū sammatā bhikkhuniyo ovadantā tatheva lābhino honti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"etarahi kho, āvuso, therā bhikkhū sammatā bhikkhuniyo ovadantā tatheva lābhino honti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Handāvuso, mayampi nissīmaṃ gantvā aññamaññaṃ bhikkhunovādakaṃ sammannitvā bhikkhuniyo ovadāmā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū nissīmaṃ gantvā aññamaññaṃ bhikkhunovādakaṃ sammannitvā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"mayampi, bhaginiyo, sammatā. Amhepi upasaṅkamatha. Mayampi ovadissāmā"ti.

Atha kho tā bhikkhuniyo yena chabbaggiyā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā chabbaggiye bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīnaṃ parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojesuṃ—"gacchatha, bhaginiyo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā bhikkhuniyo bhagavā etadavoca—"kacci, bhikkhuniyo, ovādo iddho ahosī"ti? "Kuto, bhante, ovādo iddho bhavissati. Ayyā chabbaggiyā parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojesun"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo dhammiyā kathāya sandassesi ... pe ... atha kho tā bhikkhuniyo bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā chabbaggiye bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ

parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhunīnaṃ parittaññeva dhammiṃ kathaṃ katvā divasaṃ tiracchānakathāya vītināmetvā uyyojessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ bhikkhunovādakaṃ sammannituṃ. Sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasā anupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso; kalyāṇavāco hoti kalyāṇavākkaraṇo; yebhuyyena bhikkhunīnaṃ piyo hoti manāpo; paṭibalo hoti bhikkhuniyo ovadituṃ; na kho panetaṃ bhagavantaṃ uddissa pabbajitāya kāsāyavatthavasanāya garudhammaṃ ajjhāpannapubbo hoti; vīsativasso vā hoti atirekavīsativasso vā—anujānāmi, bhikkhave, imehi aṭṭhahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ bhikkhunovādakaṃ sammannitun"ti.

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Asammato nāma ñatticatutthena kammena asammato.

Bhikkhuniyo nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Ovadeyyāti aṭṭhahi garudhammehi ovadati, āpatti pācittiyassa. Aññena dhammena ovadati, āpatti dukkaṭassa. Ekatoupasampannaṃ ovadati, āpatti dukkaṭassa.

Tena sammatena bhikkhunā pariveṇaṃ sammajjitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetvā āsanaṃ paññapetvā dutiyaṃ gahetvā nisīditabbaṃ. Bhikkhunīhi tattha gantvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīditabbaṃ. Tena bhikkhunā pucchitabbā—"samaggāttha, bhaginiyo"ti? Sace "samaggāmhāyyā"ti bhaṇanti, "vattanti, bhaginiyo, aṭṭha garudhammā"ti? Sace "vattantāyyā"ti bhaṇanti, "eso, bhaginiyo, ovādo"ti

niyyādetabbo. Sace "na vattantāyyā"ti bhaṇanti, osāretabbā. " Vassasatūpasampannāya bhikkhuniyā tadahupasampannassa bhikkhuno abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kātabbaṃ; ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. Na bhikkhuniyā abhikkhuke āvāse vassaṃ vasitabbaṃ; ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. Anvaddhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṃghato dve dhammā paccāsīsitabbā uposathapucchakañca ovādūpasaṅkamanañca, ayampi dhammo ... pe ... vassaṃ vuṭṭhāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi pavāretabbaṃ diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā; ayampi dhammo ... pe ... garudhammaṃ ajjhāpannāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe pakkhamānattaṃ caritabbaṃ; ayampi dhammo ... pe ... dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya ubhatosaṃghe upasampadā pariyesitabbā; ayampi dhammo ... pe ... na bhikkhuniyā kenaci pariyāyena bhikkhu akkositabbo paribhāsitabbo; ayampi dhammo ... pe ... ajjatagge ovaṭo bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu vacanapatho, anovaṭo bhikkhūnaṃ bhikkhunīsu vacanapatho; ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo"ti.

Sace "samaggāmhāyyā"ti bhaṇantaṃ aññaṃ dhammaṃ bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Sace "vaggāmhāyyā"ti bhaṇantaṃ aṭṭha garudhamme bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Ovādaṃ aniyyādetvā aññaṃ dhammaṃ bhaṇati, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme adhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme adhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vematiko ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme adhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ samaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme vematiko vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme vematiko vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vematiko ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme vematiko vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ samaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme dhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vematiko ovadati, āpatti pācit-

tiyassa. Adhammakamme dhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ samaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme adhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme adhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vematiko ovadati, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme adhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ samaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme vematiko samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati ... pe ... vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati ... pe ... vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme adhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa. Dhammakamme adhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme vematiko vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati ... pe ... vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī vaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati ... pe ... vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme adhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati ... pe ... vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme vematiko samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati ... pe ... vematiko ovadati ... pe ... samaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vaggasaññī ovadati, āpatti dukkaṭassa. Dhammakamme dhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ vematiko ovadati, āpatti dukkaṭassa. Dhammakamme dhammakammasaññī samaggaṃ bhikkhunisaṃghaṃ samaggasaññī ovadati, anāpatti.

Anāpatti—uddesaṃ dento, paripucchaṃ dento, “osārehi ayyā”ti

vuccamāno, osāreti, pañhaṃ pucchati, pañhaṃ puṭṭho katheti, aññassatthāya bhaṇantaṃ bhikkhuniyo suṇanti, sikkhamānāya, sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ovādasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 55: Bhiṃsāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū bhiṃsāpenti. Te bhiṃsāpīyamānā rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti? "Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū amhe bhiṃsāpentī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ bhiṃsāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhuṃ bhiṃsāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhuṃ bhiṃsāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ bhiṃsāpeyya, pācittiyan"ti. (55:104)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Bhiṃsāpeyyāti upasampanno upasampannaṃ bhiṃsāpetukāmo rūpaṃ vā saddaṃ vā gandhaṃ vā rasaṃ vā phoṭṭhabbaṃ vā upasaṃharati. Bhāyeyya vā so na vā bhāyeyya, āpatti pācittiyassa. Corakantāraṃ vā vāḷakantāraṃ vā pisācakantāraṃ vā ācikkhati. Bhāyeyya vā so na vā bhāyeyya, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī bhiṃsāpeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko bhiṃsāpeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī bhiṃsāpeti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannaṃ bhiṃsāpetukāmo rūpaṃ vā saddaṃ vā gandhaṃ vā rasaṃ vā phoṭṭhabbaṃ vā upasaṃharati. Bhāyeyya vā so na

vā bhāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Corakantāraṃ vā vāḷakantāraṃ vā pisācakantāraṃ vā ācikkhati. Bhāyeyya vā so na vā bhāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—na bhiṃsāpetukāmo rūpaṃ vā saddaṃ vā gandhaṃ vā rasaṃ vā phoṭṭhabbaṃ vā upasaṃharati, corakantāraṃ vā vāḷakantāraṃ vā pisācakantāraṃ vā ācikkhati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Bhiṃsāpanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 44: Rahopaṭicchannasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto sahāyakassa gharaṃ gantvā tassa pajāpatiyā saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappesi. Atha kho so puriso ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyo upanando mayhaṃ pajāpatiyā saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappessatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa purisassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeyya, pācittiyan"ti. (44:93)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī na petī na tiracchānagatā, antamaso tadahujātāpi dārikā, pageva mahattarī.

Saddhinti ekato.

Raho nāma cakkhussa raho sotassa raho. Cakkhussa raho nāma na sakkā hoti akkhiṃ vā nikhaṇīyamāne bhamukaṃ vā ukkhipīyamāne sīsaṃ vā ukkhipīyamāne passituṃ. Sotassa raho nāma na sakkā hoti pakatikathā sotuṃ.

Paṭicchannaṃ nāma āsanaṃ kuṭṭena vā kavāṭena vā kilañjena vā sāṇipākārena vā rukkhena vā thambhena vā kotthaḷiyā vā, yena kenaci paṭicchannaṃ hoti.

Nisajjaṃ kappeyyāti mātugāme nisinne bhikkhu upanisinno vā hoti upanipanno vā, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu nisinne mātugāmo upanisinno vā hoti upanipanno vā, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nisinnā honti ubho vā nipannā, āpatti pācittiyassa.

Mātugāme mātugāmasaññī raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Mātugāme vematiko raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Mātugāme amātugāmasaññī raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Yakkhiyā vā petiyā vā paṇḍakena vā tiracchānagatāya vā manussaviggahitthiyā vā saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeti, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme mātugāmasaññī, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme amātugāmasaññī, anāpatti.

Anāpatti—yo koci viññū puriso dutiyo hoti, tiṭṭhati na nisīdati, arahopekkho, aññavihito nisīdati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Rahopaṭicchannasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 33: Paramparabhojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena vesāliyaṃ paṇītānaṃ bhattānaṃ bhattapaṭipāṭi adhiṭṭhitā hoti. Atha kho aññatarassa daliddassa kammakārassa etadahosi—“na kho idaṃ orakaṃ bhavissati yathay-

ime manussā sakkaccaṃ bhattaṃ karonti; yannūnāhampi bhattaṃ kareyyan"ti. Atha kho so daliddo kammakāro yena kirapatiko tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ kirapatikaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, ayyaputta, buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa bhattaṃ kātuṃ. Dehi me vetanan"ti. Sopi kho kirapatiko saddho hoti pasanno. Atha kho so kirapatiko tassa daliddassa kammakārassa abbhātirekaṃ vetanaṃ adāsi. Atha kho so daliddo kammakāro yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so daliddo kammakāro bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. "Mahā kho, āvuso, bhikkhusaṃgho, jānāhī"ti. "Hotu, bhante, mahā bhikkhusaṃgho. Bahū me badarā paṭiyattā badaramissena peyyā paripūrissantī"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho so daliddo kammakāro bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Assosuṃ kho bhikkhū— "daliddena kira kammakārena svātanāya buddhappamukho bhikkhusaṃgho nimantito, badaramissena peyyā paripūrissantī"ti. Te kālasseva piṇḍāya caritvā bhuñjiṃsu. Assosuṃ kho manussā—"daliddena kira kammakārena buddhappamukho bhikkhusaṃgho nimantito"ti. Te daliddassa kammakārassa pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ abhihariṃsu. Atha kho so daliddo kammakāro tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa daliddassa kammakārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho so daliddo kammakāro bhattagge bhikkhū parivisati. Bhikkhū evamāhaṃsu—"thokaṃ, āvuso, dehi. Thokaṃ, āvuso, dehī"ti. "Mā kho tumhe, bhante, 'ayaṃ daliddo kammakāro'ti thokaṃ thokaṃ paṭiggaṇhittha. Pahūtaṃ me khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ. Paṭiggaṇhatha, bhante, yāvadatthan"ti. "Na kho mayaṃ, āvuso, etaṃkāraṇā thokaṃ thokaṃ paṭiggaṇhāma. Api ca, mayaṃ kālasseva piṇḍāya caritvā bhuñjimhā; tena mayaṃ thokaṃ thokaṃ paṭiggaṇhāmā"ti.

Atha kho so daliddo kammakāro ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi

nāma bhadantā mayā nimantitā aññatra bhuñjissanti. Na cāhaṃ paṭibalo yāvadatthaṃ dātun"ti?

Assosuṃ kho bhikkhū tassa daliddassa kammakārassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhū aññatra nimantitā aññatra bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū aññatra nimantitā aññatra bhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā aññatra nimantitā aññatra bhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Paramparabhojane pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Aññataro bhikkhu piṇḍapātaṃ ādāya yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"bhuñjāhi, āvuso"ti. "Alaṃ, āvuso, atthi me bhattapaccāsā"ti. Tassa bhikkhuno piṇḍapāto ussūre āharīyittha. So bhikkhu na cittarūpaṃ bhuñji. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā paramparabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Paramparabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo— ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena manussā cīvaradānasamaye sacīvarabhattaṃ paṭiyādetvā bhikkhū nimantenti—"bhojetvā cīvarena acchādessāmā"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā paramparabhojanan"ti. Cīvaraṃ parittaṃ uppajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, cīvaradānasamaye paramparabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Paramparabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena manussā cīvarakārake bhikkhū bhattena nimantenti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā paramparabhojanan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, cīvarakārasamaye paramparabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Paramparabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti. (33:82)

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena yena aññataraṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho te manussā bhagavato ca āyasmato ca ānandassa bhojanaṃ adaṃsu. Āyasmā ānando kukkuccāyanto na paṭiggaṇhāti. "Gaṇhāhi, ānandā"ti. "Alaṃ, bhagavā, atthi me bhattapaccāsā"ti. "Tenahānanda, vikappetvā gaṇhāhī"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, vikappetvā paramparabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, vikappetabbaṃ—'mayhaṃ bhattapaccāsaṃ itthannāmassa dammī'"ti.

Paramparabhojanaṃ nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarena bhojanena nimantito, taṃ ṭhapetvā aññaṃ pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataraṃ bhojanaṃ bhuñjati, etaṃ paramparabhojanaṃ nāma.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Gilānasamayo nāma na sakkoti ekāsane nisinno yāvadatthaṃ bhuñjituṃ. "Gilānasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

Cīvaradānasamayo nāma anatthate kathine vassānassa pacchimo māso, atthate kathine pañca māsā. "Cīvaradānasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

Cīvarakārasamayo nāma cīvare kayiramāne. "Cīvarakārasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

"Aññatra samayā bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Paramparabhojane paramparabhojanasaññī, aññatra samayā, bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Paramparabhojane vematiko, aññatra samayā,

bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Paramparabhojane naparamparabhojanasaññī, aññatra samayā, bhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Naparamparabhojane paramparabhojanasaññī, āpatti dukkaṭassa. Naparamparabhojane vematiko, āpatti dukkaṭassa. Naparamparabhojane naparamparabhojanasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, vikappetvā bhuñjati, dve tayo nimantane ekato bhuñjati, nimantanapaṭipāṭiyā bhuñjati, sakalena gāmena nimantito tasmiṃ gāme yattha katthaci bhuñjati, sakalena pūgena nimantito tasmiṃ pūge yattha katthaci bhuñjati, nimantiyamāno bhikkhaṃ gahessāmīti bhaṇati, niccabhatte, salākabhatte, pakkhike, uposathike, pāṭipadike, pañca bhojanāni ṭhapetvā sabbattha anāpatti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paramparabhojanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 26: Cīvarasibbanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī paṭṭo hoti cīvarakammaṃ kātuṃ. Aññatarā bhikkhunī yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"sādhu me, bhante, ayyo cīvaraṃ sibbatū"ti. Atha kho āyasmā udāyī tassā bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbitvā surattaṃ suparikammakataṃ katvā majjhe paṭibhānacittaṃ vuṭṭhāpetvā saṃharitvā nikkhipi. Atha kho sā bhikkhunī yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca— "kahaṃ taṃ, bhante, cīvaran"ti? "Handa, bhagini, imaṃ cīvaraṃ yathāsaṃhaṭaṃ haritvā nikkhipitvā yadā bhikkhunisaṃgho ovādaṃ āgacchati tadā imaṃ cīvaraṃ pārupitvā bhikkhunisaṃghassa piṭṭhito piṭṭhito āgacchā"ti. Atha kho sā bhikkhunī taṃ cīvaraṃ yathāsaṃhaṭaṃ haritvā nikkhipitvā yadā bhikkhunisaṃgho ovādaṃ āgacchati tadā taṃ cīvaraṃ pārupitvā bhikkhunisaṃghassa piṭṭhito piṭṭhito āgacchati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"yāva chinnikā imā bhikkhuniyo dhuttikā ahirikāyo, yatra hi nāma cīvare paṭibhānacittaṃ vuṭṭhāpessantī"ti.

Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"kassidaṃ kamman"ti? "Ayyassa udāyissā"ti. "Yepi te chinnakā dhuttakā ahirikā tesampi evarūpaṃ na sobheyya, kiṃ pana ayyassa udāyissā"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātikā te, udāyi, aññātikā"ti? "Aññātikā, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātikāya na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā pāsādikaṃ vā apāsādikaṃ vā. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbeyya vā sibbāpeyya vā, pācittiyan"ti. (26:75)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātikā nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ.

Sibbeyyāti sayaṃ sibbati ārāpathe ārāpathe āpatti pācittiyassa.

Sibbāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇatto bahukampi sibbati, āpatti pācittiyassa.

Aññātikāya aññātikasaññī cīvaraṃ sibbati vā sibbāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Aññātikāya vematiko cīvaraṃ sibbati vā sibbāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Aññātikāya ñātikasaññī cīvaraṃ sibbati vā sibbāpeti vā, āpatti pācittiyassa.

Ekatoupasampannāya cīvaraṃ sibbati vā sibbāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya aññātikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya ñātikasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātikāya, cīvaraṃ ṭhapetvā aññaṃ parikkhāraṃ sibbati vā sibbāpeti vā, sikkhamānāya, sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cīvarasibbanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya
Mahāvibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Sahadhammikavagga
Pācittiyā 81: Dubbalasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā dabbo mallaputto saṃghassa senāsanañca paññapeti bhattāni ca uddisati. So cāyasmā dubbalacīvaro hoti. Tena kho pana samayena saṃghassa ekaṃ cīvaraṃ uppannaṃ hoti. Atha kho saṃgho taṃ cīvaraṃ āyasmato dabbassa mallaputtassa adāsi. Chabbaggiyā bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"yathāsanthutaṃ bhikkhū saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇāmentī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ, vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya 'yathāsanthutaṃ bhikkhū saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇāmentī'ti, pācittiyan"ti. (81:130)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Samaggo nāma saṃgho samānasaṃvāsako samānasīmāyaṃ ṭhito.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Datvāti sayaṃ datvā.

Yathāsanthutaṃ nāma yathāmittatā yathāsandiṭṭhatā yathāsambhattatā yathāsamānupajjhāyakatā yathāsamānācariyakatā.

Saṃghikaṃ nāma saṃghassa dinnaṃ hoti pariccattaṃ.

Lābho nāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā, antamaso cuṇṇapiṇḍopi, dantakaṭṭhampi, dasikasuttampi.

Pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyyāti upasampannassa saṃghena sammatassa senāsanapaññāpakassa vā bhattuddesakassa vā yāgubhājakassa vā phalabhājakassa vā khajjabhājakassa vā appamattakavissajjakassa vā cīvaraṃ dinne khiyyati, āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī cīvaraṃ dinne khiyyati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko cīvaraṃ dinne khiyyati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññī cīvaraṃ dinne khiyyati, āpatti pācittiyassa.

Aññaṃ parikkhāraṃ dinne khiyyati, āpatti dukkaṭassa. Upasampannassa saṃghena asammatassa senāsanapaññāpakassa vā bhattuddesakassa vā yāgubhājakassa vā phalabhājakassa vā khajjabhājakassa vā appamattakavissajjakassa vā cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ dinne khiyyati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannassa saṃghena sammatassa vā asammatassa vā senāsanapaññāpakassa vā bhattuddesakassa vā yāgubhājakassa vā phalabhājakassa vā khajjabhājakassa vā appamattakavissajjakassa vā cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ dinne khiyyati, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, anāpatti.

Anāpatti—pakatiyā chandā dosā mohā bhayā karontaṃ "kvattho tassa dinnena laddhāpi vinipātessati na sammā upanessatī"ti khiyyati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dubbalasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ ekādasamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 78: Upassutisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū pesalehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍanti. Pesalā bhikkhū evaṃ vadanti—"alajjino ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū. Na sakkā imehi saha bhaṇḍitun"ti. Chabbaggiyā bhikkhū evaṃ vadanti— "kissa tumhe, āvuso, amhe alajjivādena pāpethā"ti? "Kahaṃ pana tumhe, āvuso, assutthā"ti? "Mayaṃ āyasmantānaṃ upassutiṃ tiṭṭhamhā"ti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭhissantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭhathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭhissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭheyya—'yaṃ ime bhaṇissanti taṃ sossāmī'ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyan"ti. (78:127)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhūnanti aññesaṃ bhikkhūnaṃ.

Bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānanti adhikaraṇajātānaṃ.

Upassutiṃ tiṭṭheyyāti "imesaṃ sutvā codessāmi sāressāmi paṭicodessāmi paṭisāressāmi maṅkū karissāmī"ti gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito suṇāti, āpatti pācittiyassa. Pacchato gacchanto turito gacchati sossāmīti, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito suṇāti, āpatti pācittiyassa. Purato gacchanto ohiyyati sossāmīti, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito suṇāti, āpatti pācittiyassa. Bhikkhussa ṭhitokāsaṃ vā nisinnokāsaṃ vā nipannokāsaṃ vā āgantvā mantentaṃ ukkāsitabbaṃ, vijānāpetabbaṃ, no ce ukkāseyya vā vijānāpeyya vā, āpatti pācittiyassa.

Etadeva paccayaṃ karitvā anaññanti na añño koci paccayo hoti upassutiṃ tiṭṭhituṃ.

Upasampanne upasampannasaññī upassutiṃ tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko upassutiṃ tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī upassutiṃ tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannassa upassutiṃ tiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—"imesaṃ sutvā oramissāmi viramissāmi vūpasamissāmi attānaṃ parimocessāmī"ti gacchati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Upassutisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 10: Pathavīkhaṇanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā pathaviṃ khaṇantipi khaṇāpentipi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā pathaviṃ khaṇissantipi khaṇāpessantipi. Ekindriyaṃ samaṇā sakyaputtiyā jīvaṃ viheṭhentī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āḷavakā bhikkhū pathaviṃ khaṇissantipi khaṇāpessantipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, pathaviṃ khaṇathapi khaṇāpethapī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, pathaviṃ khaṇissathapi khaṇāpessathapi. Jīvasaññino hi, moghapurisā, manussā pathaviyā. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu pathaviṃ khaṇeyya vā khaṇāpeyya vā, pācittiyan"ti. (10:59)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Pathavī nāma dve pathaviyo—jātā ca pathavī ajātā ca pathavī.

Jātā nāma pathavī—suddhapaṃsu suddhamattikā appapāsāṇā appasakkharā appakaṭhalā appamarumbā appavālikā, yebhuyyenapaṃsukā, yebhuyyenamattikā. Adaḍḍhāpi vuccati jātā pathavī. Yopi paṃsupuñjo vā mattikāpuñjo vā atirekacātumāsaṃ ovaṭṭho, ayampi vuccati jātā pathavī.

Ajātā nāma pathavī—suddhapāsāṇā suddhasakkharā suddhakaṭhalā suddhamarumbā suddhavālikā appapaṃsukā appamattikā, yebhuyyenapāsāṇā, yebhuyyenasakkharā, yebhuyyenakaṭhalā, yebhuyyena-

marumbā, yebhuyyenavālikā. Daḍḍhāpi vuccati ajātā pathavī. Yopi paṃsupuñjo vā mattikāpuñjo vā omakacātumāsaṃ ovaṭṭho, ayampi vuccati ajātā pathavī.

Khaṇeyyāti sayaṃ khaṇati, āpatti pācittiyassa.

Khaṇāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇatto bahukampi khaṇati, āpatti pācittiyassa.

Pathaviyā pathavisaññī khaṇati vā khaṇāpeti vā, bhindati vā bhedāpeti vā, dahati vā dahāpeti vā, āpatti pācittiyassa.

Pathaviyā vematiko khaṇati vā khaṇāpeti vā, bhindati vā bhedāpeti vā, dahati vā dahāpeti vā, āpatti dukkaṭassa.

Pathaviyā apathavisaññī khaṇati vā khaṇāpeti vā, bhindati vā bhedāpeti vā, dahati vā dahāpeti vā, anāpatti.

Apathaviyā pathavisaññī, āpatti dukkaṭassa. Apathaviyā vematiko, āpatti dukkaṭassa. Apathaviyā apathavisaññī, anāpatti.

Anāpatti—"imaṃ jāna, imaṃ dehi, imaṃ āhara, iminā attho, imaṃ kappiyaṃ karohī"ti bhaṇati, asañcicca, asatiyā, ajānantassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pathavīkhaṇanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Musāvādavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Musā omasapesuññaṃ, padaseyyāya ve duve; Aññatra viññunā bhūtā, duṭṭhullāpatti khaṇanāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 57: Nahānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhikkhū tapode nahāyanti. Tena kho pana samayena rājā māgadho seniyo bimbisāro "sīsaṃ nahāyissāmī"ti tapodaṃ gantvā—"yāvāyyā nahāyantī"ti ekamantaṃ paṭimānesi. Bhikkhū yāva samandhakārā nahāyiṃsu. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro vikāle sīsaṃ nahāyitvā, nagaradvāre thakite bahinagare vasitvā, kālasseva asambhinnena vilepanena yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ

nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ bhagavā etadavoca—"kissa tvaṃ, mahārāja, kālasseva āgato asambhinnena vilepanenā"ti? Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū rājānampi passitvā na mattaṃ jānitvā nahāyantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā rājānampi passitvā na mattaṃ jānitvā nahāyissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū uṇhasamaye pariḷāhasamaye kukkuccāyantā na nahāyanti, sedagatena gattena sayanti. Cīvarampi senāsanampi dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, uṇhasamaye pariḷāhasamaye orenaddhamāsaṃ nahāyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Diyaḍḍho māso seso gimhānanti vassānassa paṭhamo māso iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo pariḷāhasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gilānā honti. Gilānapucchakā bhikkhū gilāne bhikkhū etadavocuṃ—"kaccāvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe mayaṃ, āvuso, orenaddhamāsaṃ nahāyāma, tena no phāsu hoti; idāni pana 'bhagavatā paṭikkhittan'ti kukkuccāyantā na nahāyāma, tena no na phāsu hotī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā orenaddhamāsaṃ nahāyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ

uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Diyaḍḍho māso seso gimhānanti vassānassa paṭhamo māso iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo, pariḷāhasamayo, gilānasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū navakammaṃ katvā kukkuccāyantā na nahāyanti. Te sedagatena gattena sayanti. Cīvarampi senāsanampi dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, kammasamaye orenaddhamāsaṃ nahāyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Diyaḍḍho māso seso gimhānanti vassānassa paṭhamo māso iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo, pariḷāhasamayo, gilānasamayo, kammasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū addhānaṃ gantvā kukkuccāyantā na nahāyanti. Te sedagatena gattena sayanti. Cīvarampi senāsanampi dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, addhānagamanasamaye orenaddhamāsaṃ nahāyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Diyaḍḍho māso seso gimhānanti vassānassa paṭhamo māso iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo, pariḷāhasamayo, gilānasamayo, kammasamayo, addhānagamanasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū ajjhokāse cīvarakammaṃ karontā sarajena vātena okiṇṇā honti. Devo ca thokaṃ thokaṃ phusāyati. Bhikkhū kukkuccāyantā na nahāyanti, kilinnena gattena sayanti. Cīvarampi senāsanampi dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, vātavuṭṭhisamaye orenaddhamāsaṃ nahāyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Diyaḍḍho māso seso gimhānanti vassā-

nassa paṭhamo māso iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo, pariḷāhasamayo, gilānasamayo, kammasamayo, addhānagamanasamayo, vātavuṭṭhisamayo—ayaṃ tattha samayo"ti. (57:106)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Orenaddhamāsanti ūnakaddhamāsaṃ.

Nahāyeyyāti cuṇṇena vā mattikāya vā nahāyati, payoge payoge dukkaṭaṃ. Nahānapariyosāne, āpatti pācittiyassa.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Uṇhasamayo nāma diyaḍḍho māso seso gimhānaṃ. Pariḷāhasamayo nāma vassānassa paṭhamo māso "iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo pariḷāhasamayo"ti nahāyitabbaṃ.

Gilānasamayo nāma yassa vinā nahānena na phāsu hoti. Gilānasamayoti nahāyitabbaṃ.

Kammasamayo nāma antamaso pariveṇampi sammaṭṭhaṃ hoti. "Kammasamayo"ti nahāyitabbaṃ.

Addhānagamanasamayo nāma "addhayojanaṃ gacchissāmī"ti nahāyitabbaṃ, gacchantena nahāyitabbaṃ, gatena nahāyitabbaṃ.

Vātavuṭṭhisamayo nāma bhikkhū sarajena vātena okiṇṇā honti, dve vā tīṇi vā udakaphusitāni kāye patitāni honti. "Vātavuṭṭhisamayo"ti nahāyitabbaṃ.

Ūnakaddhamāse ūnakasaññī, aññatra samayā, nahāyati, āpatti pācittiyassa. Ūnakaddhamāse vematiko, aññatra samayā, nahāyati, āpatti pācittiyassa. Ūnakaddhamāse atirekasaññī, aññatra samayā, nahāyati, āpatti pācittiyassa.

Atirekaddhamāse ūnakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Atirekaddhamāse vematiko, āpatti dukkaṭassa. Atirekaddhamāse atirekasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, addhamāsaṃ nahāyati, atirekaddhamāsaṃ nahāyati, pāraṃ gacchanto nahāyati, sabbapaccantimesu janapadesu, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Nahānasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 72: Vilekhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhūnaṃ anekapariyāyena vinayakathaṃ katheti, vinayassa vaṇṇaṃ bhāsati, vinayapariyattiyā vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa āyasmato upālissa vaṇṇaṃ bhāsati. Bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavā kho anekapariyāyena vinayakathaṃ katheti, vinayassa vaṇṇaṃ bhāsati, vinayapariyattiyā vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa āyasmato upālissa vaṇṇaṃ bhāsati. Handa mayaṃ, āvuso, āyasmato upālissa santike vinayaṃ pariyāpuṇāmā"ti, te ca bahū bhikkhū therā ca navā ca majjhimā ca āyasmato upālissa santike vinayaṃ pariyāpuṇanti.

Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"etarahi kho, āvuso, bahū bhikkhū therā ca navā ca majjhimā ca āyasmato upālissa santike vinayaṃ pariyāpuṇanti. Sace ime vinaye pakataññuno bhavissanti amhe yenicchakaṃ yadicchakaṃ yāvadicchakaṃ ākaḍḍhissanti parikaḍḍhissanti. Handa mayaṃ, āvuso, vinayaṃ vivaṇṇemā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"kiṃ panimehi khuddānukhuddakehi sikkhāpadehi uddiṭṭhehi, yāvadeva kukkuccāya vihesāya vilekhāya saṃvattantī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū vinayaṃ vivaṇṇessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, vinayaṃ vivaṇṇethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, vinayaṃ vivaṇṇessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeyya—'kiṃ panimehi khuddānukhuddakehi sikkhāpadehi uddiṭṭhehi, yāvadeva kukkuccāya vihesāya vilekhāya saṃvattantī'ti, sikkhāpadavivaṇṇake pācittiyan"ti. (72:121)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Pātimokkhe uddissamāneti uddisante vā uddisāpente vā sajjhāyaṃ vā karonte.

Evaṃ vadeyyāti—"kiṃ panimehi khuddānukhuddakehi sikkhāpadehi uddiṭṭhehi, yāvadeva kukkuccāya vihesāya vilekhāya saṃvat-

tantī"ti. "Ye imaṃ pariyāpuṇanti tesaṃ kukkuccaṃ hoti, vihesā hoti, vilekhā hoti, ye imaṃ na pariyāpuṇanti tesaṃ kukkuccaṃ na hoti vihesā na hoti vilekhā na hoti. Anuddiṭṭhaṃ idaṃ varaṃ, anuggahitaṃ idaṃ varaṃ, apariyāpuṭaṃ idaṃ varaṃ, adhāritaṃ idaṃ varaṃ, vinayo vā antaradhāyatu, ime vā bhikkhū appakataññuno hontū"ti upasampannassa vinayaṃ vivaṇṇeti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī vinayaṃ vivaṇṇeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko vinayaṃ vivaṇṇeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī vinayaṃ vivaṇṇeti, āpatti pācittiyassa.

Aññaṃ dhammaṃ vivaṇṇeti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannassa vinayaṃ vā aññaṃ vā dhammaṃ vivaṇṇeti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—na vivaṇṇetukāmo, "iṅgha tvaṃ suttante vā gāthāyo vā abhidhammaṃ vā pariyāpuṇassu, pacchā vinayaṃ pariyāpuṇissasī"ti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vilekhanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 66: Theyyasatthasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro sattho rājagahā paṭiyālokaṃ gantukāmo hoti. Aññataro bhikkhu te manusse etadavoca—"ahampāyasmantehi saddhiṃ gamissāmī"ti. "Mayaṃ kho, bhante, suṅkaṃ pariharissāmā"ti. "Pajānāthāvuso"ti. Assosuṃ kho kammiyā—"sattho kira suṅkaṃ pariharissatī"ti. Te magge pariyuṭṭhiṃsu. Atha kho te kammiyā taṃ satthaṃ gahetvā acchinditvā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, bhante, jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ gacchasī"ti? Palibundhetvā muñciṃsu.

Atha kho so bhikkhu sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipā-

centi—"kathañhi nāma bhikkhu jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya, antamaso gāmantarampi, pācittiyan"ti. (66:115)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Theyyasattho nāma corā katakammā vā honti akatakammā vā, rājānaṃ vā theyyaṃ gacchanti suṅkaṃ vā pariharanti.

Saddhinti ekato.

Saṃvidhāyāti—"gacchāmāvuso, gacchāma, bhante; gacchāma, bhante, gacchāmāvuso, ajja vā hiyyo vā pare vā gacchāmā"ti saṃvidahati, āpatti dukkaṭassa.

Antamaso gāmantarampīti kukkuṭasampāte gāme gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassa. Agāmake arañṇe addhayojane addhayojane āpatti pācittiyassa.

Theyyasatthe theyyasatthasaññī saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, āpatti pācittiyassa. Theyyasatthe vematiko saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, āpatti dukkaṭassa. Theyyasatthe atheyyasatthasaññī saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, anāpatti. Bhikkhu saṃvidahati, manussā na saṃvidahanti, āpatti dukkaṭassa. Atheyyasatthe theyyasatthasaññī, āpatti dukkaṭassa. Atheyyasatthe vematiko, āpatti dukkaṭassa. Atheyyasatthe atheyyasatthasaññī anāpatti.

Anāpatti—asaṃvidahitvā gacchati, manussā saṃvidahanti bhikkhu na saṃvidahati, visaṅketena gacchati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Theyyasatthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 41: Acelakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena saṃghassa khādanīyaṃ ussannaṃ hoti. Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Tenahānanda, vighāsādānaṃ pūvaṃ dehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissuṇitvā vighāsāde paṭipāṭiyā nisīdāpetvā ekekaṃ pūvaṃ dento aññatarissā paribbājikāya ekaṃ maññamāno dve pūve adāsi. Sāmantā paribbājikāyo taṃ paribbājikaṃ etadavocuṃ—"jāro te eso samaṇo"ti. "Na me so samaṇo jāro, ekaṃ maññamāno dve pūve adāsī"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā ānando ekekaṃ pūvaṃ dento tassāyeva paribbājikāya ekaṃ maññamāno dve pūve adāsi. Sāmantā paribbājikāyo taṃ paribbājikaṃ etadavocuṃ—"jāro te eso samaṇo"ti. "Na me so samaṇo jāro, ekaṃ maññamāno dve pūve adāsī"ti. "Jāro na jāro"ti bhaṇḍiṃsu. Aññataropi ājīvako parivesanaṃ agamāsi. Aññataro bhikkhu pahūtena sappinā odanaṃ madditvā tassa ājīvakassa mahantaṃ piṇḍaṃ adāsi. Atha kho so ājīvako taṃ piṇḍaṃ ādāya agamāsi. Aññataro ājīvako taṃ ājīvakaṃ etadavoca—"kuto tayā, āvuso, piṇḍo laddho"ti? "Tassāvuso, samaṇassa gotamassa muṇḍagahapatikassa parivesanāya laddho"ti.

Assosuṃ kho upāsakā tesaṃ ājīvakānaṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho te upāsakā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te upāsakā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"ime, bhante, titthiyā avaṇṇakāmā buddhassa avaṇṇakāmā dhammassa avaṇṇakāmā saṃghassa. Sādhu, bhante, ayyā titthiyānaṃ sahatthā na dadeyyun"ti. Atha kho bhagavā te upāsake dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho te upāsakā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā

bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca—saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya ... pe ... saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu acelakassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dadeyya, pācittiyan"ti. (41:90)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Acelako nāma yo koci paribbājakasamāpanno naggo.

Paribbājako nāma bhikkhuñca sāmaṇerañca ṭhapetvā yo koci paribbājakasamāpanno.

Paribbājikā nāma bhikkhuniñca sikkhamānañca sāmaṇeriñca ṭhapetvā yā kāci paribbājikasamāpannā.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—udakadantaponaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

Dadeyyāti kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā deti, āpatti pācittiyassa.

Titthiye titthiyasaññī sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā deti, āpatti pācittiyassa. Titthiye vematiko sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā deti, āpatti pācittiyassa. Titthiye atitthiyasaññī sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā deti, āpatti pācittiyassa.

Udakadantaponaṃ deti, āpatti dukkaṭassa. Atitthiye titthiyasaññī, āpatti dukkaṭassa. Atitthiye vematiko, āpatti dukkaṭassa. Atitthiye atitthiyasaññī, anāpatti.

Anāpatti—dāpeti na deti, upanikkhipitvā deti, bāhirālepaṃ deti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Acelakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 47: Mahānāmasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthus-

miṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena mahānāmassa sakkassa bhesajjaṃ ussannaṃ hoti. Atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, bhante, saṃghaṃ catumāsaṃ bhesajjena pavāretun"ti. "Sādhu sādhu, mahānāma. Tena hi tvaṃ, mahānāma, saṃghaṃ catumāsaṃ bhesajjena pavārehī"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, catumāsaṃ bhesajjappaccayapavāraṇaṃ sāditun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū mahānāmaṃ sakkaṃ parittaṃ bhesajjaṃ viññāpenti. Tatheva mahānāmassa sakkassa bhesajjaṃ ussannaṃ hoti. Dutiyampi kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca— "icchāmahaṃ, bhante, saṃghaṃ aparampi catumāsaṃ bhesajjena pavāretun"ti. "Sādhu sādhu, mahānāma. Tena hi tvaṃ, mahānāma, saṃghaṃ aparampi catumāsaṃ bhesajjena pavārehī"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, puna pavāraṇampi sāditun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū mahānāmaṃ sakkaṃ parittaṃyeva bhesajjaṃ viññāpenti. Tatheva mahānāmassa sakkassa bhesajjaṃ ussannaṃ hoti. Tatiyampi kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, bhante, saṃghaṃ yāvajīvaṃ bhesajjena pavāretun"ti. "Sādhu sādhu, mahānāma. Tena hi tvaṃ, mahānāma, saṃghaṃ yāvajīvaṃ bhesajjena pavārehī"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, niccapavāraṇampi sāditun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dunnivatthā honti duppārutā anākappasampannā. Mahānāmo sakko vattā hoti—"kissa tumhe, bhante, dunnivatthā duppārutā anākappasampannā? Nanu nāma pabbajitena sunivatthena bhavitabbaṃ supārutena ākappasampannenā"ti? Chabbaggiyā bhikkhū mahānāme sakke upanandhiṃsu. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho

mayaṃ upāyena mahānāmaṃ sakkaṃ maṅkuṃ kareyyāmā”ti? Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—“mahānāmena kho, āvuso, sakkena saṃgho bhesajjena pavārito. Handa mayaṃ, āvuso, mahānāmaṃ sakkaṃ sappiṃ viññāpemā”ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū yena mahānāmo sakko tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā mahānāmaṃ sakkaṃ etadavocuṃ—“doṇena, āvuso, sappinā attho”ti. “Ajjaṇho, bhante, āgametha. Manussā vajaṃ gatā sappiṃ āharituṃ. Kālaṃ āharissathā”ti.

Dutiyampi kho … pe … tatiyampi kho chabbaggiyā bhikkhū mahānāmaṃ sakkaṃ etadavocuṃ—“doṇena, āvuso, sappinā attho”ti. “Ajjaṇho, bhante, āgametha. Manussā vajaṃ gatā sappiṃ āharituṃ. Kālaṃ āharissathā”ti. “Kiṃ pana tayā, āvuso, adātukāmena pavāritena, yaṃ tvaṃ pavāretvā na desī”ti. Atha kho mahānāmo sakko ujjhāyati khiyyati vipāceti—“kathañhi nāma bhadantā—‘ajjaṇho, bhante, āgamethā’ti vuccamānā nāgamessantī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū mahānāmassa sakkassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū mahānāmena sakkena—‘ajjaṇho, bhante, āgamethā’ti vuccamānā nāgamessantī”ti … pe … “saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, mahānāmena sakkena—‘ajjaṇho, bhante, āgamethā’ti vuccamānā nāgamethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, mahānāmena sakkena—“ajjaṇho, bhante, āgamethā”ti vuccamānā nāgamessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Agilānena bhikkhunā catumāsappaccayapavāraṇā sāditabbā, aññatra punapavāraṇāya, aññatra niccapavāraṇāya; tato ce uttari sādiyeyya, pācittiyan”ti. (47:96)

Agilānena bhikkhunā catumāsappaccayapavāraṇā sāditabbāti gilānappaccayapavāraṇā sāditabbā.

Punapavāraṇāpi sāditabbāti yadā gilāno bhavissāmi tadā viññāpessāmīti.

Niccapavāraṇāpi sāditabbāti yadā gilāno bhavissāmi tadā viññāpessāmīti.

Tato ce uttari sādiyeyyāti atthi pavāraṇā bhesajjapariyantā na rattipariyantā, atthi pavāraṇā rattipariyantā na bhesajjapariyantā, atthi pavāraṇā bhesajjapariyantā ca rattipariyantā ca, atthi pavāraṇā neva

bhesajjapariyantā na rattipariyantā.

Bhesajjapariyantā nāma bhesajjāni pariggahitāni honti—"ettakehi bhesajjehi pavāremī"ti. Rattipariyantā nāma rattiyo pariggahitāyo honti—"ettakāsu rattīsu pavāremī"ti. Bhesajjapariyantā ca rattipariyantā ca nāma bhesajjāni ca pariggahitāni honti rattiyo ca pariggahitāyo honti— "ettakehi bhesajjehi ettakāsu rattīsu pavāremī"ti. Neva bhesajjapariyantā na rattipariyantā nāma bhesajjāni ca apariggahitāni honti rattiyo ca apariggahitāyo honti.

Bhesajjapariyante—yehi bhesajjehi pavārito hoti tāni bhesajjāni ṭhapetvā aññāni bhesajjāni viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Rattipariyante—yāsu rattīsu pavārito hoti, tā rattiyo ṭhapetvā aññāsu rattīsu viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Bhesajjapariyante ca rattipariyante ca—yehi bhesajjehi pavārito hoti, tāni bhesajjāni ṭhapetvā yāsu rattīsu pavārito hoti, tā rattiyo ṭhapetvā aññāni bhesajjāni aññāsu rattīsu viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Neva bhesajjapariyante na rattipariyante, anāpatti.

Na bhesajjena karaṇīyena bhesajjaṃ viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Aññena bhesajjena karaṇīyena aññaṃ bhesajjaṃ viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Tatuttari tatuttarisaññī bhesajjaṃ viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Tatuttari vematiko bhesajjaṃ viññāpeti, āpatti pācittiyassa. Tatuttari natatuttarisaññī bhesajjaṃ viññāpeti, āpatti pācittiyassa.

Natatuttari tatuttarisaññī, āpatti dukkaṭassa. Natatuttari vematiko, āpatti dukkaṭassa. Natatuttari natatuttarisaññī, anāpatti.

Anāpatti—yehi bhesajjehi pavārito hoti tāni bhesajjāni viññāpeti, yāsu rattīsu pavārito hoti tāsu rattīsu viññāpeti, "imehi tayā bhesajjehi pavāritāmha, amhākañca iminā ca iminā ca bhesajjena attho"ti ācikkhitvā viññāpeti, "yāsu tayā rattīsu pavāritāmha tāyo ca rattiyo vītivattā amhākañca bhesajjena attho"ti ācikkhitvā viññāpeti, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattakassa, ādikammikassāti.

Mahānāmasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 60: Cīvaraapanidhānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū asannihitaparikkhārā honti. Chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ pattampi cīvarampi apanidhenti. Sattarasavaggiyā bhikkhū chabbaggiye bhikkhū etadavocuṃ— "dethāvuso, amhākaṃ pattampi cīvarampī"ti. Chabbaggiyā bhikkhū hasanti, te rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti? "Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū amhākaṃ pattampi cīvarampi apanidhentī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ pattampi cīvarampi apanidhessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhūnaṃ pattampi cīvarampi apanidhethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhūnaṃ pattampi cīvarampi apanidhessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidheyya vā apanidhāpeyya vā, antamaso hasāpekkhopi, pācittiyan"ti. (60:109)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Patto nāma dve pattā—ayopatto, mattikāpatto.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ, vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Nisīdanaṃ nāma sadasaṃ vuccati.

Sūcigharaṃ nāma sasūcikaṃ vā asūcikaṃ vā.

Kāyabandhanaṃ nāma dve kāyabandhanāni—paṭṭikā, sūkarantakaṃ.

Apanidheyya vāti sayaṃ apanidheti, āpatti pācittiyassa.

Apanidhāpeyya vāti aññaṃ āṇāpesi, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇatto bahukampi apanidheti, āpatti pācittiyassa.

Antamaso hasāpekkhopīti kīḷādhippāyo.

Upasampanne upasampannasaññī pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidheti vā apanidhāpeti vā,

antamaso hasāpekkhopi, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko ... pe ... upasampanne anupasampannasaññī pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidheti vā apanidhāpeti vā, antamaso hasāpekkhopi, āpatti pācittiyassa.

Aññaṃ parikkhāraṃ apanidheti vā apanidhāpeti vā, antamaso hasāpekkhopi, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannassa pattaṃ vā cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ apanidheti vā apanidhāpeti vā, antamaso hasāpekkhopi, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—nahasādhippāyo, dunnikkhittaṃ paṭisāmeti, "dhammiṃ kathaṃ katvā dassāmī"ti paṭisāmeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cīvaraapanidhānasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Surāpānavaggo chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Surā aṅguli hāso ca, anādariyañca bhiṃsanaṃ; Jotinahānadubbaṇṇaṃ, sāmaṃ apanidhena cāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 87: Mañcapīṭhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto ucce mañce sayati. Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto yenāyasmato upanandassa sakyaputtassa vihāro tenupasaṅkami. Addasā kho āyasmā upanando sakyaputto bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavoca—"āgacchatu me, bhante, bhagavā sayanaṃ passatū"ti. Atha kho bhagavā tatova paṭinivattitvā bhikkhū āmantesi—"āsayato, bhikkhave, moghapuriso veditabbo"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Navaṃ pana bhikkhunā mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā kārayamānena

aṭṭhaṅgulapādakaṃ kāretabbaṃ sugataṅgulena, aññatra heṭṭhimāya aṭaniyā; taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyan”ti. (87:136)

Navaṃ nāma karaṇaṃ upādāya vuccati.

Mañco nāma cattāro mañcā—masārako, bundikābaddho, kuḷīrapādako, āhaccapādako.

Pīṭhaṃ nāma cattāri pīṭhāni—masārakaṃ, bundikābaddhaṃ, kuḷīrapādakaṃ, āhaccapādakaṃ.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā.

Aṭṭhaṅgulapādakaṃ kāretabbaṃ sugataṅgulena, aññatra heṭṭhimāya aṭaniyāti ṭhapetvā heṭṭhimaṃ aṭaniṃ; taṃ atikkāmetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena chinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pamāṇikaṃ karoti, ūnakaṃ karoti, aññena kataṃ pamāṇātikkantaṃ paṭilabhitvā chinditvā paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Mañcapīṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 68: Ariṭṭhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena ariṭṭhassa nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti—“tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā”ti. Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū—“ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—‘tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā’”ti. Atha kho te bhikkhū yena ariṭṭho bhikkhu gaddhabād-

hipubbo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavocuṃ—"saccaṃ kira te, āvuso ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi—'yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti.

"Mā, āvuso ariṭṭha, evaṃ avaca. Mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ. Na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso ariṭṭha, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... pe ... tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti.

Evampi kho ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tehi bhikkhūhi vuccamāno tatheva taṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati—"evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi—'yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti. Yato ca kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ paṭipucchi— "saccaṃ kira te, ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi—'yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti.

Kassa nu kho nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāsi? Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā mayā ... pe ... maṃsapesūpamā kāmā vuttā mayā ... tiṇukkūpamā kāmā vuttā mayā ... aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā mayā ... supinakūpamā kāmā vuttā mayā ... yācitakūpamā kāmā vuttā mayā ... rukkhaphalūpamā kāmā vuttā mayā ... asisūnūpamā kāmā vuttā mayā ... sattisūlūpamā kāmā vuttā mayā ... sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca pana tvaṃ, moghapurisa, attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhasi, attānañca khaṇasi, bahuñca apuññaṃ pasavasi. Tañhi te, moghapurisa, bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu evaṃ vadeyya—'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo—'māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, anekapariyāyenāvuso, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca pana te paṭisevato antarāyāyā'ti. Evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, pācittiyan"ti. (68:117)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Evaṃ vadeyyāti—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

So bhikkhūti yo so evaṃvādī bhikkhu.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi. Ye passanti ye suṇanti tehi vattabbo—"māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, aneka-

pariyāyenāvuso antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāyā"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbo—"māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, anekapariyāyenāvuso antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāyā"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu samanubhāsitabbo. "Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa bhikkhuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. So taṃ diṭṭhiṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāseyya—tassā diṭṭhiyā paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa bhikkhuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. So taṃ diṭṭhiṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassā diṭṭhiyā paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno samanubhāsanā, tassā diṭṭhiyā paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa bhikkhuno evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ— "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. So taṃ diṭṭhiṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassā diṭṭhiyā paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno samanubhāsanā, tassā diṭṭhiyā paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Samanubhaṭṭho saṃghena itthannāmo bhikkhu, tassā diṭṭhiyā paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantassa, paṭinissajjantassa, ummattakassāti.

Ariṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 82: Pariṇāmanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ aññatarassa pūgassa saṃghassa sacīvarabhattaṃ paṭiyattaṃ hoti—"bhojetvā cīvarena acchādessāmā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū yena so pūgo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ pūgaṃ etadavocuṃ—"dethāvuso, imāni cīvarāni imesaṃ bhikkhūnan"ti. "Na mayaṃ, bhante, dassāma. Amhākaṃ saṃghassa anuvassaṃ sacīvarabhikkhā paññattā"ti. "Bahū, āvuso, saṃghassa dāyakā, bahū saṃghassa bhattā. Ime tumhe nissāya tumhe sampassantā idha viharanti. Tumhe ce imesaṃ na dassatha, atha ko carahi imesaṃ dassati? Dethāvuso, imāni cīvarāni imesaṃ bhikkhūnan"ti. Atha kho so pūgo chabbaggiyehi bhikkhūhi nippīḷiyamāno yathāpaṭiyattaṃ cīvaraṃ chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ datvā saṃghaṃ bhattena parivisi. Ye te bhikkhū jānanti saṃghassa sacīvarabhattaṃ paṭiyattaṃ "na ca jānanti chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ dinnan"ti te evamāhaṃsu—"oṇojethāvuso, saṃghassa cīvaran"ti. "Natthi, bhante. Yathāpaṭiyattaṃ cīvaraṃ ayyā chabbaggiyā ayyānaṃ chabbaggiyānaṃ pariṇāmesun"ti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmessantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmeyya, pācittiyan"ti. (82:131)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Saṃghikaṃ nāma saṃghassa dinnaṃ hoti pariccattaṃ.

Lābho nāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā, antamaso cuṇṇapiṇḍopi, dantakaṭṭhampi, dasikasuttampi.

Pariṇataṃ nāma "dassāma karissāmā"ti vācā bhinnā hoti, taṃ puggalassa pariṇāmeti, āpatti pācittiyassa.

Pariṇate pariṇatasaññī puggalassa pariṇāmeti, āpatti pācittiyassa. Pariṇate vematiko puggalassa pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Pariṇate apariṇatasaññī puggalassa pariṇāmeti, anāpatti. Saṃghassa pariṇataṃ aññasaṃghassa vā cetiyassa vā pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Cetiyassa pariṇataṃ aññacetiyassa vā saṃghassa vā puggalassa vā pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Puggalassa pariṇataṃ aññapuggalassa vā saṃghassa vā cetiyassa vā pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Apariṇate pariṇatasaññī, āpatti dukkaṭassa. Apariṇate vematiko, āpatti dukkaṭassa. Apariṇate apariṇatasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"kattha demā"ti pucchīyamāno—"yattha tumhākaṃ deyyadhammo paribhogaṃ vā labheyya paṭisaṅkhāraṃ vā labheyya ciraṭṭhitiko vā assa yattha vā pana tumhākaṃ cittaṃ pasīdati tattha dethā"ti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pariṇāmanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dvādasamaṃ. Sahadhammikavaggo aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Sahadhamma vivaṇṇañca, mohāpanaṃ pahārakaṃ; Talasatti amūlañca, sañcicca ca upassuti; Paṭibāhana chandañca, dabbañca pariṇāmananti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 32: Gaṇabhojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena devadatto parihīnalābhasakkāro sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjissanti. Kassa sampannaṃ na manāpaṃ, kassa sāduṃ na ruccatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, devadatta, sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena manussā gilāne bhikkhū bhattena nimantenti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā gaṇabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena manussā cīvaradānasamaye sacīvarabhat-

taṃ paṭiyādetvā bhikkhū nimantenti—"bhojetvā cīvarena acchādessāmā"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Cīvaraṃ parittaṃ uppajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, cīvaradānasamaye gaṇabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena manussā cīvarakārake bhikkhū bhattena nimantenti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, cīvarakārasamaye gaṇabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū manussehi saddhiṃ addhānaṃ gacchanti. Atha kho te bhikkhū te manusse etadavocuṃ—"muhuttaṃ, āvuso, āgametha; piṇḍāya carissāmā"ti. Te evamāhaṃsu—"idheva, bhante, bhuñjathā"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, addhānagamanasamaye gaṇabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, addhānagamanasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū manussehi saddhiṃ nāvāya gacchanti. Atha kho te bhikkhū te manusse etadavocuṃ—"muhuttaṃ, āvuso, tīraṃ upanetha; piṇḍāya carissāmā"ti. Te evamāhaṃsu—"idheva, bhante, bhuñjathā"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, nāvābhiruhanasamaye gaṇabhojanaṃ

bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, addhānagamanasamayo, nāvābhiruhanasamayo— ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena disāsu vassaṃvuṭṭhā bhikkhū rājagahaṃ āgacchanti bhagavantaṃ dassanāya. Manussā nānāverajjake bhikkhū passitvā bhattena nimantenti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhi taṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, mahāsamaye gaṇabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, addhānagamanasamayo, nāvābhiruhanasamayo, mahāsamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa ñātisālohito ājīvakesu pabbajito hoti. Atha kho so ājīvako yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, mahārāja, sabbapāsaṇḍikabhattaṃ kātun"ti. "Sace tvaṃ, bhante, buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṭhamaṃ bhojeyyāsi". "Evaṃ kareyyāmī"ti. Atha kho so ājīvako bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi— "adhivāsentu me bhikkhū svātanāya bhattan"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭik taṃ bhagavatā gaṇabhojanan"ti. Atha kho so ājīvako yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so ājīvako bhagavantaṃ etadavoca—"bhavampi gotamo pabbajito, ahampi pabbajito; arahati pabbajito pabbajitassa piṇḍaṃ paṭiggahetuṃ. Adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho so ājīvako bhagavato adhivāsanaṃ viditvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, samaṇabhattasamaye gaṇabhojanaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

Gaṇabhojane, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, addhānagamanasamayo, nāvābhiruhanasamayo, mahāsamayo, samaṇabhattasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti. (32:81)

Gaṇabhojanaṃ nāma yattha cattāro bhikkhū pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarena bhojanena nimantitā bhuñjanti. Etaṃ gaṇabhojanaṃ nāma.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Gilānasamayo nāma antamaso pādāpi phalitā honti. "Gilānasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

Cīvaradānasamayo nāma anatthate kathine vassānassa pacchimo māso, atthate kathine pañcamāsā. "Cīvaradānasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

Cīvarakārasamayo nāma cīvare kayiramāne. "Cīvarakārasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

Addhānagamanasamayo nāma "addhayojanaṃ gacchissāmī"ti bhuñjitabbaṃ, gacchantena bhuñjitabbaṃ, gatena bhuñjitabbaṃ.

Nāvābhiruhanasamayo nāma "nāvaṃ abhiruhissāmī"ti bhuñjitabbaṃ, āruḷhena bhuñjitabbaṃ, oruḷhena bhuñjitabbaṃ.

Mahāsamayo nāma yattha dve tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā yāpenti, catutthe āgate na yāpenti. "Mahāsamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

Samaṇabhattasamayo nāma yo koci paribbājakasamāpanno bhattaṃ karoti. "Samaṇabhattasamayo"ti bhuñjitabbaṃ.

"Aññatra samayā bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Gaṇabhojane gaṇabhojanasaññī, aññatra samayā, bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Gaṇabhojane vematiko, aññatra samayā, bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Gaṇabhojane nagaṇabhojanasaññī, aññatra samayā, bhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Nagaṇabhojane gaṇabhojanasaññī, āpatti dukkaṭassa. Nagaṇabhojane vematiko, āpatti dukkaṭassa. Nagaṇabhojane nagaṇabhojanasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, dve tayo ekato bhuñjanti, piṇḍāya caritvā ekato sannipatitvā bhuñjanti, niccabhattaṃ, salākabhattaṃ, pakkhikaṃ, uposathikaṃ, pāṭipadikaṃ, pañca bhojanāni ṭhapetvā sabbattha anāpatti,

ummattakassa, ādikammikassāti.

Gaṇabhojanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 54: Anādariyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā channo anācāraṃ ācarati. Bhikkhū evamāhaṃsu—"māvuso channa, evarūpaṃ akāsi. Netaṃ kappatī"ti. So anādariyaṃ paṭicca karotiyeva.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo anādariyaṃ karissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, channa, anādariyaṃ karosī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, anādariyaṃ karissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Anādariye pācittiyan"ti. (54:103)

Anādariyaṃ nāma dve anādariyāni—puggalānādariyañca dhammānādariyañca.

Puggalānādariyaṃ nāma upasampannena paññattena vuccamāno—"ayaṃ ukkhittako vā vambhito vā garahito vā, imassa vacanaṃ akataṃ bhavissatī"ti anādariyaṃ karoti, āpatti pācittiyassa.

Dhammānādariyaṃ nāma upasampannena paññattena vuccamāno—"kathāy nasseyya vā vinasseyya vā antaradhāyeyya vā", taṃ vā na sikkhitukāmo anādariyaṃ karoti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī anādariyaṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko anādariyaṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī anādariyaṃ karoti, āpatti pācittiyassa.

Apaññattena vuccamāno—"idaṃ na sallekhāya na dhutatthāya na pāsādikatāya na apacayāya na vīriyārambhāya saṃvattatī"ti anādariyaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannena paññattena vā apaññattena vā vuccamāno—"idaṃ na sallekhāya na dhutatthāya na pāsādikatāya na apacayāya na vīriyārambhāya saṃvattatī"ti anā-

dariyaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anupasampanne upasampannasaññī āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—"evaṃ amhākaṃ ācariyānaṃ uggaho paripucchā"ti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Anādariyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 49: Senāvāsasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sati karaṇīye senaṃ gantvā atirekatirattaṃ senāya vasanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā senāya vasissanti. Amhākampi alābhā, amhākampi dulladdhaṃ, ye mayaṃ ājīvassa hetu puttadārassa kāraṇā senāya paṭivasāmā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū atirekatirattaṃ senāya vasissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, atirekatirattaṃ senāya vasathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, atirekatirattaṃ senāya vasissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Siyā ca tassa bhikkhuno kocideva paccayo senaṃ gamanāya, dirattatirattaṃ tena bhikkhunā senāya vasitabbaṃ. Tato ce uttari vaseyya, pācittiyan"ti. (49:98)

Siyā ca tassa bhikkhuno kocideva paccayo senaṃ gamanāyāti siyā paccayo siyā karaṇīyaṃ.

Dirattatirattaṃ tena bhikkhunā senāya vasitabbanti dvetisso rattiyo vasitabbaṃ.

Tato ce uttari vaseyyāti catutthe divase atthaṅgate sūriye senāya vasati, āpatti pācittiyassa.

Atirekatiratte atirekasaññī senāya vasati, āpatti pācittiyassa. Atirekatiratte vematiko senāya vasati, āpatti pācittiyassa. Atirekatiratte ūnakasaññī senāya vasati, āpatti pācittiyassa.

Ūnakatiratte atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakatiratte vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakatiratte ūnakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—dvetisso rattiyo vasati, ūnakadvetisso rattiyo vasati, dve rattiyo vasitvā tatiyāya rattiyā purāruṇā nikkhamitvā puna vasati, gilāno vasati, gilānassa karaṇīyena vasati, senā vā paṭisenāya ruddhā hoti, kenaci palibuddho hoti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Senāvāsasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 19: Mahallakavihārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmato channassa upaṭṭhāko mahāmatto āyasmato channassa vihāraṃ kārāpeti. Atha kho āyasmā channo katapariyositaṃ vihāraṃ punappunaṃ chādāpeti, punappunaṃ lepāpeti. Atibhārito vihāro paripati. Atha kho āyasmā channo tiṇañca kaṭṭhañca saṅkaḍḍhanto aññatarassa brāhmaṇassa yavakhettaṃ dūsesi. Atha kho so brāhmaṇo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā amhākaṃ yavakhettaṃ dūsessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa brāhmaṇassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo katapariyositaṃ vihāraṃ punappunaṃ chādāpessati, punappunaṃ lepāpessati, atibhārito vihāro paripatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ channaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, channa, katapariyositaṃ vihāraṃ punappunaṃ chādāpesi, punappunaṃ lepāpesi, atibhārito vihāro paripatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti.

Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, katapariyositaṃ vihāraṃ punappunaṃ chādāpessasi, punappunaṃ lepāpessasi, atibhārito vihāro paripati. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Mahallakaṃ pana bhikkhunā vihāraṃ kārayamānena yāva dvārakosā aggaḷaṭṭhapanāya ālokasandhiparikammāya dvatticchadanassa pariyāyaṃ appaharite ṭhitena adhiṭṭhātabbaṃ. Tato ce uttari appaharitepi ṭhito adhiṭṭhaheyya pācittiyan"ti. (19:68)

Mahallako nāma vihāro sassāmiko vuccati.

Vihāro nāma ullitto vā hoti avalitto vā ullittāvalitto vā.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā.

Yāva dvārakosāti piṭṭhasaṅghāṭassa samantā hatthapāsā.

Aggaḷaṭṭhapanāyāti dvāraṭṭhapanāya.

Ālokasandhiparikammāyāti vātapānaparikammāya setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ.

Dvatticchadanassa pariyāyaṃ appaharite ṭhitena adhiṭṭhātabbanti—haritaṃ nāma pubbaṇṇaṃ aparaṇṇaṃ. Sace harite ṭhito adhiṭṭhāti, āpatti dukkaṭassa. Maggena chādentassa dve magge adhiṭṭhahitvā tatiyaṃ maggaṃ āṇāpetvā pakkamitabbaṃ. Pariyāyena chādentassa dve pariyāye adhiṭṭhahitvā tatiyaṃ pariyāyaṃ āṇāpetvā pakkamitabbaṃ.

Tato ce uttari appaharitepi ṭhito adhiṭṭhaheyyāti iṭṭhakāya chādentassa iṭṭhakiṭṭhakāya āpatti pācittiyassa. Silāya chādentassa silāya silāya āpatti pācittiyassa. Sudhāya chādentassa piṇḍe piṇḍe āpatti pācittiyassa. Tiṇena chādentassa karaḷe karaḷe āpatti pācittiyassa. Paṇṇena chādentassa paṇṇe paṇṇe āpatti pācittiyassa.

Atirekadvattipariyāye atirekasaññī adhiṭṭhāti, āpatti pācittiyassa. Atirekadvattipariyāye vematiko adhiṭṭhāti, āpatti pācittiyassa. Atirekadvattipariyāye ūnakasaññī adhiṭṭhāti, āpatti pācittiyassa.

Ūnakadvattipariyāye atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakadvattipariyāye vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakadvattipariyāye ūnakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—dvattipariyāye, ūnakadvattipariyāye, leṇe, guhāya, tiṇakuṭikāya, aññassatthāya, attano dhanena, vāsāgāraṃ ṭhapetvā sabbattha anā-

patti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Mahallakavihārasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 80: Chandaṃadatvāgamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena saṃgho sannipatito hoti kenacideva karaṇīyena. Chabbaggiyā bhikkhū cīvarakammaṃ karontā ekassa chandaṃ adaṃsu. Atha kho saṃgho "yassatthāya sannipatito taṃ kammaṃ karissāmī"ti ñattiṃ ṭhapesi. Atha kho so bhikkhu—"evamevime ekamekassa kammaṃ karonti, kassa tumhe kammaṃ karissathā"ti chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkameyya, pācittiyan"ti. (80:129)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Saṃghe vinicchayakathā nāma vatthu vā ārocitaṃ hoti avinicchitaṃ, ñatti vā ṭhapitā hoti, kammavācā vā vippakatā hoti.

Chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkameyyāti—"kathaṃ idaṃ kammaṃ kuppaṃ assa vaggaṃ assa na kareyyā"ti gacchati, āpatti dukkaṭassa. Parisāya hatthapāsaṃ vijahantassa āpatti dukkaṭassa. Vijahite āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko chandaṃ

adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamati, āpatti dukkaṭassa. Dhammakamme adhammakammasaññī chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamati, anāpatti. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"saṃghassa bhaṇḍanaṃ vā kalaho vā viggaho vā vivādo vā bhavissatī"ti gacchati, "saṃghabhedo vā saṃgharāji vā bhavissatī"ti gacchati, "adhammena vā vaggena vā na kammārahassa vā kammaṃ karissatī"ti gacchati, gilāno gacchati, gilānassa karaṇīyena gacchati, uccārena vā passāvena vā pīḷito gacchati, "na kammaṃ kopetukāmo puna paccāgamissāmī"ti gacchati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chandaṃ adatvā gamanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 62: Sappāṇakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjanti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjeyya, pācittiyan"ti. (62:111)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti. "Sappāṇakan"ti jānanto, "paribhogena marissantī"ti jānanto paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Sappāṇake sappāṇakasaññī paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Sappāṇake vematiko paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Sappāṇake appāṇakasaññī paribhuñjati, anāpatti. Appāṇake sappāṇakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Appāṇake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Appāṇake appāṇakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"sappāṇakan"ti ajānanto, "appāṇakan"ti jānanto, "paribhogena na marissantī"ti jānanto paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sappāṇakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 42: Uyyojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto bhātuno saddhivihārikaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"ehāvuso, gāmaṃ piṇḍāya pavisissāmā"ti. Tassa adāpetvā uyyojesi—"gacchāvuso, na me tayā saddhiṃ kathā vā nisajjā vā phāsu hoti, ekakassa me kathā vā nisajjā vā phāsu hotī"ti. Atha kho so bhikkhu upakaṭṭhe kāle nāsakkhi piṇḍāya carituṃ, paṭikkamanepi bhattavissaggaṃ na sambhāvesi, chinnabhatto ahosi.

Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto bhikkhuṃ—'ehāvuso, gāmaṃ piṇḍāya pavisissāmā'ti tassa adāpetvā uyyojessatī"ti … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, bhikkhuṃ—'ehāvuso, gāmaṃ piṇḍāya pavisissāmā'ti tassa adāpetvā uyyojesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhuṃ— "ehāvuso, gāmaṃ piṇḍāya pavisissāmā"ti tassa adāpetvā uyyojessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ—'ehāvuso, gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisissāmā'ti tassa dāpetvā vā adāpetvā vā uyyojeyya—'gacchāvuso, na me tayā saddhiṃ kathā vā nisajjā vā phāsu hoti, ekakassa

me kathā vā nisajjā vā phāsu hotī'ti, etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyan"ti. (42:91)

Yo panāti yo, yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Ehāvuso, gāmaṃ vā nigamaṃ vāti gāmopi nigamopi nagarampi, gāmo ceva nigamo ca.

Tassa dāpetvāti yāguṃ vā bhattaṃ vā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dāpetvā.

Adāpetvāti na kiñci dāpetvā.

Uyyojeyyāti mātugāmena saddhiṃ hasitukāmo kīḷitukāmo raho nisīditukāmo anācāraṃ ācaritukāmo evaṃ vadeti—"gacchāvuso, na me tayā saddhiṃ kathā vā nisajjā vā phāsu hoti, ekakassa me kathā vā nisajjā vā phāsu hotī"ti uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Dassanūpacāraṃ vā savanūpacāraṃ vā vijahantassa āpatti dukkaṭassa. Vijahite, āpatti pācittiyassa.

Etadeva paccayaṃ karitvā anaññanti na añño koci paccayo hoti uyyojetuṃ.

Upasampanne upasampannasaññī uyyojeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko uyyojeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī uyyojeti, āpatti pācittiyassa.

Kalisāsanaṃ āropeti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Kalisāsanaṃ āropeti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—"ubho ekato na yāpessāmā"ti uyyojeti, "mahagghaṃ bhaṇḍaṃ passitvā lobhadhammaṃ uppādessatī"ti uyyojeti, "mātugāmaṃ passitvā anabhiratiṃ uppādessatī"ti uyyojeti, "gilānassa vā ohiyyakassa vā vihārapālassa vā yāguṃ vā bhattaṃ vā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā nīharā"ti uyyojeti, na anācāraṃ ācaritukāmo, sati karaṇīye uyyojeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Uyyojanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 59: Vikappanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto bhātuno saddhivihārikassa bhikkhuno sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjati. Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi—"ayaṃ, āvuso, āyasmā upanando sakyaputto mayhaṃ cīvaraṃ sāmaṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjatī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇerassa vā sāmaṇeriyā vā sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjeyya, pācittiyan"ti. (59:108)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā.

Sāmaṇero nāma dasasikkhāpadiko.

Sāmaṇerī nāma dasasikkhāpadikā.

Sāmanti sayaṃ vikappetvā.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Vikappanā nāma dve vikappanā—sammukhāvikappanā ca parammukhāvikappanā ca.

Sammukhāvikappanā nāma "imaṃ cīvaraṃ tuyhaṃ vikappemi itthannāmassa vā"ti.

Parammukhāvikappanā nāma "imaṃ cīvaraṃ vikappanatthāya tuyhaṃ dammī"ti. Tena vattabbo—"ko te mitto vā sandiṭṭho vā"ti? "Itthannāmo ca itthannāmo cā"ti. Tena vattabbo— "ahaṃ tesaṃ dammi, tesaṃ santakaṃ paribhuñja vā vissajjehi vā yathāpaccayaṃ vā karohī"ti.

Appaccuddhāraṇaṃ nāma tassa vā adinnaṃ, tassa vā avissasanto paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Appaccuddhāraṇe appaccuddhāraṇasaññī paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Appaccuddhāraṇe vematiko paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Appaccuddhāraṇe appaccuddhāraṇasaññī paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Adhiṭṭheti vā vissajjeti vā, āpatti dukkaṭassa. Paccuddhāraṇe appaccuddhāraṇasaññī, āpatti dukkaṭassa. Paccuddhāraṇe vematiko, āpatti dukkaṭassa. Paccuddhāraṇe paccuddhāraṇasaññī, anāpatti.

Anāpatti—so vā deti, tassa vā vissasanto paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vikappanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 24: Āmisasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantā lābhino honti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Chabbaggiyā bhikkhū evaṃ vadanti—"na bahukatā therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadituṃ; āmisahetu therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū evaṃ vakkhanti—'na bahukatā therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadituṃ; āmisahetu therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī'"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, evaṃ vadetha—'na bahukatā therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadituṃ; āmisahetu therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe

... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, evaṃ vakkhatha—'na bahukatā therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadituṃ; āmisahetu therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī'ti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu evaṃ vadeyya—'āmisahetu therā bhikkhū bhikkhuniyo ovandantī'ti, pācittiyan"ti. (24:73)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Āmisahetūti cīvarahetu piṇḍapātahetu senāsanahetu gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu sakkārahetu garukārahetu mānanahetu vandanahetu pūjanahetu.

Evaṃ vadeyyāti upasampannaṃ saṃghena sammataṃ bhikkhunovādakaṃ avaṇṇaṃ kattukāmo ayasaṃ kattukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti—"cīvarahetu piṇḍapātahetu senāsanahetu gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu sakkārahetu garukārahetu mānanahetu vandanahetu pūjanahetu ovadatī"ti bhaṇati, āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī evaṃ vadeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko evaṃ vadeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññī evaṃ vadeti, āpatti pācittiyassa.

Upasampannaṃ saṃghena asammataṃ bhikkhunovādakaṃ avaṇṇaṃ kattukāmo ayasaṃ kattukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti—"cīvarahetu ... pe ... pūjanahetu ovadatī"ti bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ saṃghena sammataṃ vā asammataṃ vā bhikkhunovādakaṃ avaṇṇaṃ kattukāmo ayasaṃ kattukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti—"cīvarahetu piṇḍapātahetu senāsanahetu gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu sakkārahetu garukārahetu mānanahetu vandanahetu pūjanahetu ovadatī"ti bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pakatiyā cīvarahetu piṇḍapātahetu senāsanahetu gilānappaccayabhesajjaparikkhārahetu sakkārahetu garukārahetu mānanahetu vandanahetu pūjanahetu ovadantaṃ bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Āmisasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya
Mahāvibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Ovādavagga
Pācittiyā 27: Saṃvidhānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"yatheva mayaṃ sapajāpatikā āhiṇḍāma, evamevime samaṇā sakyaputtiyā bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya āhiṇḍantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha.

"Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya, antamaso gāmantarampi, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū ca bhikkhuniyo ca sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Atha kho tā bhikkhuniyo te bhikkhū etadavocuṃ— "mayampi ayyehi saddhiṃ gamissāmā"ti. "Na, bhaginī, kappati bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjituṃ. Tumhe vā paṭhamaṃ gacchatha mayaṃ vā gamissāmā"ti. "Ayyā, bhante, aggapurisā. Ayyāva paṭhamaṃ gacchantū"ti. Atha kho tāsaṃ bhikkhunīnaṃ pacchā gacchantīnaṃ antarāmagge corā acchindiṃsu ca dūsesuñca. Atha kho tā bhikkhuniyo sāvatthiṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, satthagamanīye magge sāsaṅkasammate sappaṭibhaye bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya, antamaso gāmantarampi, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Satthagamanīyo hoti maggo sāsaṅkasammato sappaṭibhayo—ayaṃ tattha samayo"ti. (27:76)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Saddhinti ekato.

Saṃvidhāyāti—"gacchāma, bhagini, gacchāmāyya; gacchāmāyya, gacchāma, bhagini; ajja vā hiyyo vā pare vā gacchāmā"ti saṃvidahati, āpatti dukkaṭassa.

Antamaso gāmantarampīti kukkuṭasampāte gāme, gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassa. Agāmake araññe, addhayojane addhayojane āpatti pācittiyassa.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Satthagamanīyo nāma maggo na sakkā hoti vinā satthena gantuṃ.

Sāsaṅkaṃ nāma tasmiṃ magge corānaṃ niviṭṭhokāso dissati, bhuttokāso dissati, ṭhitokāso dissati, nisinnokāso dissati, nipannokāso dissati.

Sappaṭibhayaṃ nāma tasmiṃ magge corehi manussā hatā dissanti, viluttā dissanti, ākoṭitā dissanti, sappaṭibhayaṃ gantvā appaṭibhayaṃ dassetvā uyyojetabbā—"gacchatha, bhaginiyo"ti.

Saṃvidahite saṃvidahitasaññī ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, aññatra samayā, āpatti pācittiyassa. Saṃvidahite vematiko ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, aññatra samayā, āpatti pācittiyassa. Saṃvidahite, asaṃvidahitasaññī ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, aññatra samayā, āpatti pācittiyassa.

Bhikkhu saṃvidahati bhikkhunī na saṃvidahati, āpatti dukkaṭassa. Asaṃvidahite saṃvidahitasaññī, āpatti dukkaṭassa. Asaṃvidahite ve-

matiko, āpatti dukkaṭassa. Asaṃvidahite asaṃvidahitasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, asaṃvidahitvā gacchati, bhikkhunī saṃvidahati, bhikkhu na saṃvidahati, visaṅketena gacchanti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Saṃvidhānasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 34: Kāṇamātusikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena kāṇamātā upāsikā saddhā hoti pasannā. Kāṇā gāmake aññatarassa purisassa dinnā hoti. Atha kho kāṇā mātugharaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho kāṇāya sāmiko kāṇāya santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchatu kāṇā, icchāmi kāṇāya āgatan"ti. Atha kho kāṇamātā upāsikā "kismiṃ viya rittahatthaṃ gantun"ti pūvaṃ paci. Pakke pūve aññataro piṇḍacāriko bhikkhu kāṇamātāya upāsikāya nivesanaṃ pāvisi. Atha kho kāṇamātā upāsikā tassa bhikkhuno pūvaṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi pūvaṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi pūvaṃ dāpesi. Yathāpaṭiyattaṃ pūvaṃ parikkhayaṃ agamāsi.

Dutiyampi kho kāṇāya sāmiko kāṇāya santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchatu kāṇā, icchāmi kāṇāya āgatan"ti. Dutiyampi kho kāṇamātā upāsikā "kismiṃ viya rittahatthaṃ gantun"ti pūvaṃ paci. Pakke pūve aññataro piṇḍacāriko bhikkhu kāṇamātāya upāsikāya nivesanaṃ pāvisi. Atha kho kāṇamātā upāsikā tassa bhikkhuno pūvaṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi pūvaṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi pūvaṃ dāpesi. Yathāpaṭiyattaṃ pūvaṃ parikkhayaṃ agamāsi.

Tatiyampi kho kāṇāya sāmiko kāṇāya santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchatu kāṇā, icchāmi kāṇāya āgataṃ. Sace kāṇā nāgacchissati, ahaṃ aññaṃ pajāpatiṃ ānessāmī"ti. Tatiyampi kho kāṇamātā upāsikā kismiṃ viya rittahatthaṃ gantunti pūvaṃ paci. Pakke pūve aññataro piṇḍacāriko bhikkhu kāṇamātāya upāsikāya nivesanaṃ pāvisi. Atha kho kāṇamātā upāsikā tassa bhikkhuno pūvaṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi pūvaṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi pū-

vaṃ dāpesi. Yathāpaṭiyattaṃ pūvaṃ parikkhayaṃ agamāsi. Atha kho kāṇāya sāmiko aññaṃ pajāpatiṃ ānesi.

Assosi kho kāṇā—"tena kira purisena aññā pajāpati ānītā"ti. Sā rodantī aṭṭhāsi. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena kāṇamātāya upāsikāya nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho kāṇamātā upāsikā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho kāṇamātaraṃ upāsikaṃ bhagavā etadavoca—"kissāyaṃ kāṇā rodatī"ti? Atha kho kāṇamātā upāsikā bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā kāṇamātaraṃ upāsikaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena aññataro sattho rājagahā paṭiyālokaṃ gantukāmo hoti. Aññataro piṇḍacāriko bhikkhu taṃ satthaṃ piṇḍāya pāvisi. Aññataro upāsako tassa bhikkhuno sattuṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi sattuṃ dāpesi. So nikkhamitvā aññassa ācikkhi. Tassapi sattuṃ dāpesi. Yathāpaṭiyattaṃ pātheyyaṃ parikkhayaṃ agamāsi. Atha kho so upāsako te manusse etadavoca— "ajjaṇho, ayyā, āgametha, yathāpaṭiyattaṃ pātheyyaṃ ayyānaṃ dinnaṃ. Pātheyyaṃ paṭiyādessāmī"ti. "Nāyyo sakkā āgametuṃ, payāto sattho"ti agamaṃsu. Atha kho tassa upāsakassa pātheyyaṃ paṭiyādetvā pacchā gacchantassa corā acchindiṃsu. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā paṭiggahessanti. Ayaṃ imesaṃ datvā pacchā gacchanto corehi acchinno"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca— saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya ... pe ... vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhuṃ paneva kulaṃ upagataṃ pūvehi vā manthehi vā abhihaṭṭhuṃ pavāreyya, ākaṅkhamānena bhikkhunā dvattipattapūrā paṭiggahetabbā tato ce uttari paṭiggaṇheyya pācittiyaṃ. Dvattipattapūre paṭiggahetvā tato nīharitvā bhikkhūhi saddhiṃ saṃvibhajitab-

baṃ. Ayaṃ tattha sāmīcī”ti. (34:83)

Bhikkhuṃ paneva kulaṃ upagatanti kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ.

Upagatanti tattha gataṃ.

Pūvaṃ nāma yaṃ kiñci paheṇakatthāya paṭiyattaṃ.

Manthaṃ nāma yaṃ kiñci pātheyyatthāya paṭiyattaṃ.

Abhihaṭṭhuṃ pavāreyyāti yāvatakaṃ icchasi tāvatakaṃ gaṇhāhīti.

Ākaṅkhamānenāti icchamānena.

Dvattipattapūrā paṭiggahetabbāti dvetayo pattapūrā paṭiggahetabbā.

Tato ce uttari paṭigaṇheyyāti tatuttari paṭiggaṇhāti, āpatti pācittiyassa.

Dvattipattapūre paṭiggahetvā tato nikkhamantena bhikkhuṃ passitvā ācikkhitabbaṃ—“amutra mayā dvattipattapūrā paṭiggahitā, mā kho tattha paṭiggaṇhī”ti. Sace passitvā na ācikkhati, āpatti dukkaṭassa. Sace ācikkhite paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Tato nīharitvā bhikkhūhi saddhiṃ saṃvibhajitabbanti paṭikkamanaṃ nīharitvā saṃvibhajitabbaṃ.

Ayaṃ tattha sāmīcīti ayaṃ tattha anudhammatā.

Atirekadvattipattapūre atirekasaññī paṭiggaṇhāti, āpatti pācittiyassa. Atirekadvattipattapūre vematiko paṭiggaṇhāti, āpatti pācittiyassa. Atirekadvattipattapūre ūnakasaññī paṭiggaṇhāti, āpatti pācittiyassa.

Ūnakadvattipattapūre atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakadvattipattapūre vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakadvattipattapūre ūnakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—dvattipattapūre paṭiggaṇhāti, ūnakadvattipattapūre paṭiggaṇhāti, na paheṇakatthāya na pātheyyatthāya paṭiyattaṃ denti, paheṇakatthāya vā pātheyyatthāya vā paṭiyattasesakaṃ denti, gamane paṭippassaddhe denti, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kāṇamātusikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 39: Paṇītabhojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjissanti. Kassa sampannaṃ na manāpaṃ, kassa sāduṃ na ruccatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni paṇītabhojanāni, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ maccho maṃsaṃ khīraṃ dadhi. Yo pana bhikkhu evarūpāni paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gilānā honti. Gilānapucchakā bhikkhū gilāne bhikkhū etadavocuṃ—"kaccāvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe mayaṃ, āvuso, paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjāma, tena no phāsu hoti; idāni pana 'bhagavatā paṭikkhittan'ti kukkuccāyantā na viññāpema, tena no na phāsu hotī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni paṇītabhojanāni, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ maccho maṃsaṃ khīraṃ dadhi. Yo pana bhikkhu evarūpāni paṇītabhojanāni agilāno attano atthāya viññāpetvā

bhuñjeyya, pācittiyan”ti. (39:88)

Yāni kho pana tāni paṇītabhojanānīti sappi nāma gosappi vā ajikāsappi vā mahiṃsasappi vā, yesaṃ maṃsaṃ kappati tesaṃ sappi.

Navanītaṃ nāma tesaññeva navanītaṃ.

Telaṃ nāma tilatelaṃ sāsapatelaṃ madhukatelaṃ eraṇḍatelaṃ vasātelaṃ.

Madhu nāma makkhikāmadhu.

Phāṇitaṃ nāma ucchumhā nibbattaṃ.

Maccho nāma udako vuccati.

Maṃsaṃ nāma yesaṃ maṃsaṃ kappati, tesaṃ maṃsaṃ.

Khīraṃ nāma gokhīraṃ vā ajikākhīraṃ vā mahiṃsakhīraṃ vā, yesaṃ maṃsaṃ kappati, tesaṃ khīraṃ.

Dadhi nāma tesaññeva dadhi.

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Evarūpāni paṇītabhojanānīti tathārūpāni paṇītabhojanāni.

Agilāno nāma yassa vinā paṇītabhojanāni phāsu hoti.

Gilāno nāma yassa vinā paṇītabhojanāni na phāsu hoti.

Agilāno attano atthāya viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena “bhuñjissāmī”ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Agilāno agilānasaññī paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Agilāno vematiko paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Agilāno gilānasaññī paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Gilāno agilānasaññī, āpatti dukkaṭassa. Gilāno vematiko, āpatti dukkaṭassa. Gilāno gilānasaññī anāpatti.

Anāpatti—gilānassa, gilāno hutvā viññāpetvā agilāno bhuñjati, gilānassa sesakaṃ bhuñjati, ñātakānaṃ pavāritānaṃ aññassatthāya attano dhanena, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paṇītabhojanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 67: Saṃvidhānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchanto aññatarena gāmadvārena atikkamati. Aññatarā itthī sāmikena saha bhaṇḍitvā gāmato nikkhamitvā taṃ bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"kahaṃ, bhante, ayyo gamissatī"ti? "Sāvatthiṃ kho ahaṃ, bhagini, gamissāmī"ti. "Ahaṃ ayyena saddhiṃ gamissāmī"ti. "Eyyāsi, bhaginī"ti. Atha kho tassā itthiyā sāmiko gāmato nikkhamitvā manusse pucchi—"apāyyo, evarūpiṃ itthiṃ passeyyāthā"ti? "Esāyyo, pabbajitena saha gacchatī"ti. Atha kho so puriso anubandhitvā taṃ bhikkhuṃ gahetvā ākoṭetvā muñci. Atha kho so bhikkhu aññatarasmiṃ rukkhamūle padhūpento nisīdi. Atha kho sā itthī taṃ purisaṃ etadavoca—"nāyyo, so bhikkhu maṃ nippātesi; api ca ahameva tena bhikkhunā saddhiṃ gacchāmi; akārako so bhikkhu; gaccha, naṃ khamāpehī"ti. Atha kho so puriso taṃ bhikkhuṃ khamāpesi.

Atha kho so bhikkhu sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ, uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya, antamaso gāmantarampi, pācittiyan"ti. (67:116)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī na petī na tiracchānagatā viññū paṭibalā subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Saddhinti ekato.

Saṃvidhāyāti—"gacchāma bhagini, gacchāmāyya, gacchāmāyya, gacchāma bhagini, ajja vā hiyyo vā pare vā gacchāmā"ti saṃvidahati, āpatti dukkaṭassa.

Antamaso gāmantarampīti kukkuṭasampāte gāme gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassa. Agāmake araññe addhayojane addhayojane āpatti pācittiyassa.

Mātugāme mātugāmasaññī saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, āpatti pācittiyassa. Mātugāme vematiko saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, āpatti pācittiyassa. Mātugāme amātugāmasaññī saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, āpatti pācittiyassa.

Bhikkhu saṃvidahati mātugāmo na saṃvidahati, āpatti dukkaṭassa. Yakkhiyā vā petiyā paṇḍakena vā tiracchānagatamanussaviggahitthiyā vā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjati, antamaso gāmantarampi, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme mātugāmasaññī, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme amātugāmasaññī, anāpatti.

Anāpatti—asaṃvidahitvā gacchati, mātugāmo saṃvidahati bhikkhu na saṃvidahati, visaṅketena gacchati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Saṃvidhānasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 8: Bhūtārocanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū vaggumudāya nadiyā tīre vassaṃ upagacchiṃsu. Tena kho pana samayena vajjī dubbhikkhā hoti—dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"etarahi kho vajjī dubbhikkhā—dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Kena nu kho mayaṃ upāyena samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vaseyyāma, na ca piṇḍakena kilameyyāmā"ti? Ekacce evamāhaṃsu—"handa mayaṃ, āvuso, gihīnaṃ kammantaṃ adhiṭṭhema. Evaṃ te amhākaṃ dātuṃ maññissanti. Evaṃ mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā

phāsukaṃ vassaṃ vasissāma, na ca piṇḍakena kilamissāmā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"alaṃ, āvuso, kiṃ gihīnaṃ kammantaṃ adhiṭṭhitena? Handa mayaṃ, āvuso, gihīnaṃ dūteyyaṃ harāma. Evaṃ te amhākaṃ dātuṃ maññissanti. Evaṃ mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasissāma, na ca piṇḍakena kilamissāmā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"alaṃ, āvuso; kiṃ gihīnaṃ kammantaṃ adhiṭṭhitena. Kiṃ gihīnaṃ dūteyyaṃ haṭena. Handa mayaṃ, āvuso, gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsissāma—'asuko bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu dutiyassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu tatiyassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu catutthassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu sotāpanno, asuko bhikkhu sakadāgāmī, asuko bhikkhu anāgāmī, asuko bhikkhu arahā, asuko bhikkhu tevijjo, asuko bhikkhu chaḷabhiñño'ti. Evaṃ te amhākaṃ dātuṃ maññissanti. Evaṃ mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasissāma, na ca piṇḍakena kilamissāmā"ti. "Eso yeva kho, āvuso, seyyo, yo amhākaṃ gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇo bhāsito"ti.

Atha kho te bhikkhū gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsiṃsu—"asuko bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī ... pe ... asuko bhikkhu chaḷabhiñño"ti. Atha kho te manussā—"lābhā vata no, suladdhaṃ vata no, yesaṃ no evarūpā bhikkhū vassaṃ upagatā, na vata no ito pubbe evarūpā bhikkhū vassaṃ upagatā, yathayime bhikkhū sīlavanto kalyāṇadhammā"ti. Te na tādisāni bhojanāni attanā bhuñjanti, mātāpitūnaṃ denti puttadārassa denti dāsakammakaraporisassa denti mittāmaccānaṃ denti ñātisālohitānaṃ denti yādisāni bhikkhūnaṃ denti. Na tādisāni khādanīyāni sāyanīyāni pānāni attanā khādanti sāyanti pivanti mātāpitūnaṃ denti puttadārassa denti dāsakammakaraporisassa denti mittāmaccānaṃ denti ñātisālohitānaṃ denti, yādisāni bhikkhūnaṃ denti. Atha kho te bhikkhū vaṇṇavā ahesuṃ pīṇindriyā pasannamukhavaṇṇā vippasannachavivaṇṇā.

Āciṇṇaṃ kho panetaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā temāsaccayena senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena vesālī tena pakkamiṃsu. Anupubbena yena vesālī mahāvanaṃ kūṭāgārasālā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ ab-

hivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tena kho pana samayena disāsu vassaṃvuṭṭhā bhikkhū kisā honti lūkhā dubbaṇṇā uppaṇḍuppaṇḍukajātā dhamanisanthatagattā. Vaggumudātīriyā pana bhikkhū vaṇṇavā honti pīṇindriyā pasannamukhavaṇṇā vippasannachavivaṇṇā. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā vaggumudātīriye bhikkhū etadavoca—"kacci, bhikkhave, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasittha, na ca piṇḍakena kilamitthā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Samaggā ca mayaṃ, bhante, sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasimhā, na ca piṇḍakena kilamimhā"ti. Jānantāpi tathāgatā pucchanti, jānantāpi na pucchanti. Kālaṃ viditvā pucchanti, kālaṃ viditvā na pucchanti. Atthasañhitaṃ tathāgatā pucchanti, no anatthasañhitaṃ. Anatthasañhite setughāto tathāgatānaṃ. Dvīhākārehi buddhā bhagavanto bhikkhū paṭipucchanti—"dhammaṃ vā desessāma, sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmā"ti.

Atha kho bhagavā vaggumudātīriye bhikkhū etadavoca—"yathā kathaṃ pana tumhe, bhikkhave, samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasittha, na ca piṇḍakena kilamitthā"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kacci pana vo, bhikkhave, bhūtan"ti? "Bhūtaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, bhikkhave, udarassa kāraṇā gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsissatha. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anupasampannassa uttarimanussadhammaṃ āroceyya bhūtasmiṃ, pācittiyan"ti. (8:57)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Anupasampanno nāma bhikkhuñca bhikkhuniñca ṭhapetvā, avaseso anupasampanno nāma.

Uttarimanussadhammo nāma jhānaṃ, vimokkho, samādhi, samāpatti, ñāṇadassanaṃ, maggabhāvanā, phalasacchikiriyā, kilesappahānaṃ, vinīvaraṇatā cittassa, suññāgāre abhirati.

Jhānanti paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

Vimokkhoti suññato vimokkho, animitto vimokkho, appaṇihito vimokkho.

Samādhīti suññato samādhi, animitto samādhi, appaṇihito samādhi.

Samāpattīti suññatā samāpatti, animittā samāpatti, appaṇihitā samāpatti.

Ñāṇadassananti tisso vijjā.

Maggabhāvanāti cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

Phalasacchikiriyāti sotāpattiphalassa sacchikiriyā, sakadāgāmiphalassa sacchikiriyā, anāgāmiphalassa sacchikiriyā, arahattassa sacchikiriyā.

Kilesappahānanti rāgassa pahānaṃ, dosassa pahānaṃ, mohassa pahānaṃ.

Vinīvaraṇatā cittassāti rāgā cittaṃ vinīvaraṇatā, dosā cittaṃ vinīvaraṇatā, mohā cittaṃ vinīvaraṇatā.

Suññāgāre abhiratīti paṭhamena jhānena suññāgāre abhirati, dutiyena jhānena suññāgāre abhirati, tatiyena jhānena suññāgāre abhirati, catutthena jhānena suññāgāre abhirati.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjin"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmī"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpanno"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamassa jhānassa lābhimhī"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamassa jhānassa vasimhī"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; catutthassa jhānassa lābhimhi, vasimhi; catutthaṃ jhānaṃ sacchikataṃ

mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"suññataṃ vimokkhaṃ ... pe ... animittaṃ vimokkhaṃ ... appaṇihitaṃ vimokkhaṃ ... suññataṃ samādhiṃ ... animittaṃ samādhiṃ ... appaṇihitaṃ samādhiṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; appaṇihitassa samādhissa lābhimhi, vasimhi; appaṇihito samādhi sacchikato mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"suññataṃ samāpattiṃ ... pe ... animittaṃ samāpattiṃ ... appaṇihitaṃ samāpattiṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; appaṇihitāya samāpattiyā lābhimhi, vasimhi; appaṇihitā samāpatti sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"tisso vijjā samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; tissannaṃ vijjānaṃ lābhimhi, vasimhi; tisso vijjā sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"cattāro satipaṭṭhāne ... pe ... cattāro sammappadhāne ... cattāro iddhipāde samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; catunnaṃ iddhipādānaṃ lābhimhi, vasimhi; cattāro iddhipādā sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"pañcindriyāni ... pe ... pañca balāni samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; pañcannaṃ balānaṃ lābhimhi, vasimhi; pañca balāni sacchikatāni mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"satta bojjhaṅge samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ lābhimhi, vasimhi; satta bojjhaṅgā sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa lābhimhi, vasimhi; ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sacchikato mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"sotāpattiphalaṃ ... pe ... sakadāgāmiphalaṃ ... anāgāmiphalaṃ ... arahattaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; arahattassa lābhimhi, vasimhi; arahattaṃ sacchikataṃ mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"rāgo me catto ... pe ... doso me catto ... moho me catto, vanto, mutto, pahīno, paṭinissaṭṭho, ukkheṭito, samukkheṭito"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"rāgā me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... pe ... dosā me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... mohā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"suññāgāre paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; suññāgāre catutthassa jhānassa lābhimhi, vasimhi; suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ ... pe ... paṭhamañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ ... pe ... animittañca vimokkhaṃ ... appaṇihitañca vimokkhaṃ ... suññatañca samādhiṃ ... animittañca samādhiṃ ... appaṇihitañca samādhiṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa appaṇihitassa ca samādhissa lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ appaṇihito ca samādhi sacchikato mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ suññatañca samāpattiṃ ... pe ... animittañca samāpattiṃ ... appaṇihitañca samāpattiṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa appaṇihitāya ca samāpattiyā lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ appaṇihitā ca samāpatti sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ tisso ca vijjā samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa tissannañca vijjānaṃ lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ tisso ca vijjā sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ cattāro ca

satipaṭṭhāne … pe … cattāro ca sammappadhāne … cattāro ca iddhipāde samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa catunnañca iddhipādānaṃ lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ cattāro ca iddhipādā sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ, pañca ca indriyāni … pe … pañca ca balāni samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa pañcannañca balānaṃ lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ pañca ca balāni sacchikatāni mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ satta ca bojjhaṅge samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa sattannañca bojjhaṅgānaṃ lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ satta ca bojjhaṅgā sacchikatā mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa ariyassa ca aṭṭhaṅgikassa maggassa lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ ariyo ca aṭṭhaṅgiko maggo sacchikato mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ sotāpattiphalañca … pe … sakadāgāmiphalañca … anāgāmiphalañca … arahattañca samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; paṭhamassa ca jhānassa arahattassa ca lābhimhi, vasimhi; paṭhamañca jhānaṃ arahattañca sacchikataṃ mayā"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno … pe … rāgo ca me catto … doso ca me catto … moho ca me catto, vanto, mutto, pahīno, paṭinissaṭṭho, ukkheṭito, samukkheṭito"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno … pe … rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ … dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ … mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ … pe … dutiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; dutiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa lābhimhi, vasimhi; dutiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ sacchikataṃ

mayā”ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—“dutiyañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ … pe … mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇan”ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—“dutiyañca jhānaṃ paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; dutiyassa ca jhānassa paṭhamassa ca jhānassa lābhimhi, vasimhi; dutiyañca jhānaṃ paṭhamañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā”ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa … pe ….

Mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Āroceyyāti anupasampannassa—“mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ, samāpajjāmi, samāpanno; mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, paṭhamassa ca jhānassa lābhimhi, vasimhi; mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, paṭhamañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā”ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa … pe ….

Āroceyyāti anupasampannassa—“mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇan”ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa … pe ….

Āroceyyāti anupasampannassa—“paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ animittañca vimokkhaṃ appaṇihitañca vimokkhaṃ suññatañca samādhiṃ animittañca samādhiṃ appaṇihitañca samādhiṃ suññatañca samāpattiṃ animittañca samāpattiṃ appaṇihitañca samāpattiṃ tisso ca vijjā cattāro ca satipaṭṭhāne cattāro ca sammappadhāne cattāro ca iddhipāde pañca ca indriyāni pañca ca balāni satta ca bojjhaṅge ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ sotāpattiphalañca sakadāgāmiphalañca anāgāmiphalañca arahattañca samāpajjiṃ … pe … rāgo ca me catto, doso ca me catto, moho ca me catto, vanto, mutto, pahīno, paṭinissaṭṭho, ukkheṭito samukkheṭito, rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇan”ti bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—“paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjin”ti vattukāmo—“dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjin”ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—“paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjin”ti vattukāmo—“tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ, suññataṃ

vimokkhaṃ, animittaṃ vimokkhaṃ, appaṇihitaṃ vimokkhaṃ, suññataṃ samādhiṃ, animittaṃ samādhiṃ, appaṇihitaṃ samādhiṃ, suññataṃ samāpattiṃ, animittaṃ samāpattiṃ, appaṇihitaṃ samāpattiṃ, tisso vijjā, cattāro satipaṭṭhāne, cattāro sammappadhāne, cattāro iddhipāde, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅge, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaṃ samāpajjiṃ ... pe ... rāgo me catto, doso me catto, moho me catto, vanto, mutto, pahīno; paṭinissaṭṭho, ukkheṭito, samukkheṭito; rāgā me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, dosā me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, mohā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjin"ti vattukāmo ... pe ... "mohā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Āroceyyāti anupasampannassa—"dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjin"ti vattukāmo—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjin"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Āroceyyāti anupasampannassa—"mohā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti vattukāmo—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjin"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Āroceyyāti anupasampannassa—"mohā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti vattukāmo—"dosā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Āroceyyāti anupasampannassa—"paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ ... pe ... dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇan"ti vattukāmo—"mohā me cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ ... pe ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇan"ti

vattukāmo—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjin"ti bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pācittiyassa, na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te vihāre vasi so bhikkhu paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī, vasī; tena bhikkhunā paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikatan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te vihāre vasi so bhikkhu dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu catutthassa jhānassa lābhī, vasī; tena bhikkhunā catutthaṃ jhānaṃ sacchikatan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te vihāre vasi so bhikkhu suññataṃ vimokkhaṃ ... pe ... animittaṃ vimokkhaṃ appaṇihitaṃ vimokkhaṃ suññataṃ samādhiṃ animittaṃ samādhiṃ appaṇihitaṃ samādhiṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu appaṇihitassa samādhissa lābhī, vasī; tena bhikkhunā appaṇihito samādhi sacchikato"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te vihāre vasi so bhikkhu suññataṃ samāpattiṃ ... pe ... animittaṃ samāpattiṃ appaṇihitaṃ samāpattiṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; appaṇihitāya samāpattiyā lābhī, vasī; tena bhikkhunā appaṇihitā samāpatti sacchikatā"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te vihāre vasi so bhikkhu tisso vijjā ... pe ... cattāro satipaṭṭhāne, cattāro sammappadhāne, cattāro iddhipāde, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅge, ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ, sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmiphalaṃ, arahattaṃ samāpajji ... samāpajjati, samāpanno ... pe ... tassa bhikkhuno rāgo catto, doso catto, moho catto, vanto, mutto, pahīno, paṭinissaṭṭho, ukkheṭito, samukkheṭito; tassa bhikkhuno rāgā cittaṃ vinīvaraṇaṃ, dosā cittaṃ vinīvaraṇaṃ, mohā cittaṃ vinīvaraṇan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te vihāre vasi so bhikkhu suññāgāre paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ tatiyaṃ jhānaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu

suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī, vasī; tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yo te cīvaraṃ paribhuñji, yo te piṇḍapātaṃ paribhuñji, yo te senāsanaṃ paribhuñji, yo te gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñji so bhikkhu suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī, vasī; tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yena te vihāro paribhutto ... pe ... yena te cīvaraṃ paribhuttaṃ, yena te piṇḍapāto paribhutto, yena te senāsanaṃ paribhuttaṃ, yena te gilānappaccayabhesajjaparikkhāro paribhutto so bhikkhu suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī, vasī; tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Āroceyyāti anupasampannassa—"yaṃ tvaṃ āgamma vihāraṃ adāsi ... pe ... cīvaraṃ adāsi, piṇḍapātaṃ adāsi, senāsanaṃ adāsi, gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ adāsi so bhikkhu suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ samāpajji, samāpajjati, samāpanno; so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī, vasī; tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatan"ti bhaṇantassa āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—upasampannassa, bhūtaṃ āroceti, ādikammikassāti.

Bhūtārocanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 51: Surāpānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā cetiyesu cārikaṃ caramāno yena bhaddavatikā tena pāyāsi. Addasaṃsu kho gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavocuṃ—"mā kho, bhante, bhagavā ambatitthaṃ agamāsi. Ambatitthe, bhante, jaṭilassa assame nāgo paṭivasati iddhimā āsiviso ghoraviso. So bhagavantaṃ mā viheṭhesī"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho gopālakā pasupālakā kas-

sakā pathāvino bhagavantaṃ etadavocuṃ—"mā kho, bhante, bhagavā ambatitthaṃ agamāsi. Ambatitthe, bhante, jaṭilassa assame nāgo paṭivasati iddhimā āsiviso ghoraviso. So bhagavantaṃ mā viheṭhesī"ti. Tatiyampi kho bhagavā tuṇhī ahosi.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena bhaddavatikā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bhaddavatikāyaṃ viharati. Atha kho āyasmā sāgato yena ambatitthassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā agyāgāraṃ pavisitvā tiṇasanthārakaṃ paññapetvā nisīdi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. Addasā kho so nāgo āyasmantaṃ sāgataṃ paviṭṭhaṃ. Disvāna dummano padhūpāyi. Āyasmāpi sāgato padhūpāyi. Atha kho so nāgo makkhaṃ asahamāno pajjali. Āyasmāpi sāgato tejodhātuṃ samāpajjitvā pajjali. Atha kho āyasmā sāgato tassa nāgassa tejasā tejaṃ pariyādiyitvā yena bhaddavatikā tenupasaṅkami. Atha kho bhagavā bhaddavatikāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena kosambī tena cārikaṃ pakkāmi. Assosuṃ kho kosambikā upāsakā—"ayyo kira sāgato ambatitthikena nāgena saddhiṃ saṅgāmesī"ti.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena kosambī tadavasari. Atha kho kosambikā upāsakā bhagavato paccuggamanaṃ karitvā yenāyasmā sāgato tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāgataṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho kosambikā upāsakā āyasmantaṃ sāgataṃ etadavocuṃ— "kiṃ, bhante, ayyānaṃ dullabhañca manāpañca, kiṃ paṭiyādemā"ti? Evaṃ vutte, chabbaggiyā bhikkhū kosambike upāsake etadavocuṃ—"atthāvuso, kāpotikā nāma pasannā bhikkhūnaṃ dullabhā ca manāpā ca, taṃ paṭiyādethā"ti. Atha kho kosambikā upāsakā ghare ghare kāpotikaṃ pasannaṃ paṭiyādetvā āyasmantaṃ sāgataṃ piṇḍāya paviṭṭhaṃ disvāna āyasmantaṃ sāgataṃ etadavocuṃ—"pivatu, bhante, ayyo sāgato kāpotikaṃ pasannaṃ, pivatu, bhante, ayyo sāgato kāpotikaṃ pasannan"ti. Atha kho āyasmā sāgato ghare ghare kāpotikaṃ pasannaṃ pivitvā nagaramhā nikkhamanto nagaradvāre paripati.

Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ nagaramhā nikkhamanto addasa āyasmantaṃ sāgataṃ nagaradvāre paripatantaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi— "gaṇhatha, bhikkhave, sāgatan"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissuṇitvā āyasmantaṃ sāgataṃ

ārāmaṃ netvā yena bhagavā tena sīsaṃ katvā nipātesuṃ. Atha kho āyasmā sāgato parivattitvā yena bhagavā tena pāde karitvā seyyaṃ kappesi. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"nanu, bhikkhave, pubbe sāgato tathāgate sagāravo ahosi sappatisso"ti? "Evaṃ, bhante". "Api nu kho, bhikkhave, sāgato etarahi tathāgate sagāravo sappatisso"ti? "No hetaṃ, bhante". "Nanu, bhikkhave, sāgato ambatitthikena nāgena saddhiṃ saṅgāmesī"ti? "Evaṃ, bhante". "Api nu kho, bhikkhave, sāgato etarahi pahoti nāgena saddhiṃ saṅgāmetun"ti? "No hetaṃ, bhante". "Api nu kho, bhikkhave, taṃ pātabbaṃ yaṃ pivitvā visaññī assā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Ananucchavikaṃ, bhikkhave, sāgatassa ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma, bhikkhave, sāgato majjaṃ pivissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Surāmerayapāne pācittiyan"ti. (51:100)

Surā nāma piṭṭhasurā pūvasurā odanasurā kiṇṇapakkhittā sambhārasaṃyuttā.

Merayo nāma pupphāsavo phalāsavo madhvāsavo guḷāsavo sambhārasaṃyutto.

Piveyyāti antamaso kusaggenapi pivati, āpatti pācittiyassa.

Majje majjasaññī pivati, āpatti pācittiyassa. Majje vematiko pivati, āpatti pācittiyassa. Majje amajjasaññī pivati, āpatti pācittiyassa.

Amajje majjasaññī, āpatti dukkaṭassa. Amajje vematiko, āpatti dukkaṭassa. Amajje amajjasaññī, anāpatti.

Anāpatti—amajjañca hoti majjavaṇṇaṃ majjagandhaṃ majjarasaṃ taṃ pivati, sūpasampāke, maṃsasampāke, telasampāke, āmalakaphāṇite, amajjaṃ ariṭṭhaṃ pivati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Surāpānasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 84: Ratanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu

aciravatiyā nadiyā nahāyati. Aññataropi brāhmaṇo pañcasatānaṃ thavikaṃ thale nikkhipitvā aciravatiyā nadiyā nahāyanto vissaritvā agamāsi. Atha kho so bhikkhu—"tassāyaṃ brāhmaṇassa thavikā, mā idha nassī"ti aggahesi. Atha kho so brāhmaṇo saritvā turito ādhāvitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"api me, bho, thavikaṃ passeyyāsī"ti? "Handa, brāhmaṇā"ti adāsi. Atha kho tassa brāhmaṇassa etadahosi—"kena nu kho ahaṃ upāyena imassa bhikkhuno puṇṇapattaṃ na dadeyyan"ti. "Na me, bho, pañcasatāni, sahassaṃ me"ti palibundhetvā muñci.

Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu ratanaṃ uggahessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, ratanaṃ uggahesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, ratanaṃ uggahessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyā ussavo hoti. Manussā alaṅkatappaṭiyattā uyyānaṃ gacchanti. Visākhāpi migāramātā alaṅkatappaṭiyattā "uyyānaṃ gamissāmī"ti gāmato nikkhamitvā—"kyāhaṃ karissāmi uyyānaṃ gantvā, yannūnāhaṃ bhagavantaṃ payirupāseyyan"ti ābharaṇaṃ omuñcitvā uttarāsaṅgena bhaṇḍikaṃ bandhitvā dāsiyā adāsi—"handa, je, imaṃ bhaṇḍikaṃ gaṇhāhī"ti. Atha kho visākhā migāramātā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho visākhā migāramātā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho sā dāsī taṃ bhaṇḍikaṃ vissaritvā agamāsi. Bhikkhū passitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, uggahetvā nikkhipathā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā ajjhārāme uggahetvā vā

uggahāpetvā vā nikkhipituṃ—'yassa bhavissati so harissatī'ti. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā, aññatra ajjhārāmā, uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena kāsīsu janapade anāthapiṇḍikassa gahapatissa kammantagāmo hoti. Tena ca gahapatinā antevāsī āṇatto hoti—"sace bhadantā āgacchanti, bhattaṃ kareyyāsī"ti. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kāsīsu janapade cārikaṃ caramānā yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa kammantagāmo tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho so puriso te bhikkhū dūratova āgacchante. Disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū abhivādetvā etadavoca— "adhivāsentu, bhante, ayyā svātanāya gahapatino bhattan"ti. Adhivāsesuṃ kho te bhikkhū tuṇhībhāvena. Atha kho so puriso tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā kālaṃ ārocāpetvā aṅgulimuddikaṃ omuñcitvā te bhikkhū bhattena parivisitvā—"ayyā bhuñjitvā gacchantu, ahampi kammantaṃ gamissāmī"ti aṅgulimuddikaṃ vissaritvā agamāsi. Bhikkhū passitvā—"sace mayaṃ gamissāma nassissatāyaṃ aṅgulimuddikā"ti tattheva acchiṃsu. Atha kho so puriso kammantā āgacchanto te bhikkhū passitvā etadavoca—"kissa, bhante, ayyā idheva acchantī"ti? Atha kho te bhikkhū tassa purisassa etamatthaṃ ārocetvā sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipituṃ—'yassa bhavissati so harissatī'ti. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā, aññatra ajjhārāmā vā ajjhāvasathā vā, uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā, pācittiyaṃ. Ratanaṃ vā pana bhikkhunā ratanasammataṃ vā ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipitabbaṃ—'yassa bhavissati so harissatī'ti. Ayaṃ tattha sāmīcī"ti. (84:133)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Ratanaṃ nāma muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavālaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅko masāragallaṃ.

Ratanasammataṃ nāma yaṃ manussānaṃ upabhogaparibhogaṃ, etaṃ ratanasammataṃ nāma.

Aññatra ajjhārāmā vā ajjhāvasathā vāti ṭhapetvā ajjhārāmaṃ ajjhāvasathaṃ.

Ajjhārāmo nāma parikkhittassa ārāmassa anto ārāmo, aparikkhittassa upacāro.

Ajjhāvasatho nāma parikkhittassa āvasathassa anto āvasatho, aparikkhittassa upacāro.

Uggaṇheyyāti sayaṃ gaṇhāti, āpatti pācittiyassa.

Uggaṇhāpeyyāti aññaṃ gāhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Ratanaṃ vā pana bhikkhunā ratanasammataṃ vā ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipitabbanti rūpena vā nimittena vā saññāṇaṃ katvā nikkhipitvā ācikkhitabbaṃ—"yassa bhaṇḍaṃ naṭṭhaṃ so āgacchatū"ti. Sace tattha āgacchati so vattabbo—"āvuso, kīdisaṃ te bhaṇḍan"ti? Sace rūpena vā nimittena vā sampādeti dātabbaṃ, no ce sampādeti "vicināhi, āvuso"ti vattabbo. Tamhā āvāsā pakkamantena ye tattha honti bhikkhū patirūpā, tesaṃ hatthe nikkhipitvā pakkamitabbaṃ. No ce honti bhikkhū patirūpā, ye tattha honti gahapatikā patirūpā, tesaṃ hatthe nikkhipitvā pakkamitabbaṃ.

Ayaṃ tattha sāmīcīti ayaṃ tattha anudhammatā.

Anāpatti—ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipati—"yassa bhavissati so harissatī"ti, ratanasammataṃ vissāsaṃ gaṇhāti, tāvakālikaṃ gaṇhāti, paṃsukūlasaññissa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ratanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 76: Amūlakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsenti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsessantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃseyya, pācittiyan"ti. (76:125)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Amūlakaṃ nāma adiṭṭhaṃ assutaṃ aparisaṅkitaṃ.

Saṃghādisesenāti terasannaṃ aññatarena.

Anuddhaṃseyyāti codeti vā codāpeti vā, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃseti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃseti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃseti, āpatti pācittiyassa.

Ācāravipattiyā vā diṭṭhivipattiyā vā anuddhaṃseti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ anuddhaṃseti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—tathāsaññī codeti, vā codāpeti vā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Amūlakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 2: Omasavādasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū

pesalehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍantā pesale bhikkhū omasanti—jātiyāpi, nāmenapi, gottenapi, kammenapi, sippenapi, ābādhenapi, liṅgenapi, kilesenapi, āpattiyāpi; hīnenapi akkosena khuṃsenti vambhenti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū pesalehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍantā pesale bhikkhū omasissanti—jātiyāpi, nāmenapi, gottenapi, kammenapi, sippenapi, ābādhenapi, liṅgenapi, kilesenapi, āpattiyāpi; hīnenapi akkosena khuṃsessanti vambhessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, pesalehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍantā pesale bhikkhū omasatha—jātiyāpi ... pe ... hīnenapi akkosena khuṃsetha vambhethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, pesalehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍantā pesale bhikkhū omasissatha—jātiyāpi ... pe ... hīnenapi akkosena khuṃsessatha vambhessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, takkasilāyaṃ aññatarassa brāhmaṇassa nandivisālo nāma balībaddo ahosi. Atha kho, bhikkhave, nandivisālo balībaddo taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca—'gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, seṭṭhinā saddhiṃ sahassena abbhutaṃ karohi—mayhaṃ balībaddo sakaṭasataṃ atibaddhaṃ pavaṭṭessatī'ti. Atha kho, bhikkhave, so brāhmaṇo seṭṭhinā saddhiṃ sahassena abbhutaṃ akāsi—mayhaṃ balībaddo sakaṭasataṃ atibaddhaṃ pavaṭṭessatīti. Atha kho, bhikkhave, so brāhmaṇo sakaṭasataṃ atibandhitvā nandivisālaṃ balībaddaṃ yuñjitvā etadavoca— 'gaccha, kūṭa, vahassu, kūṭā'ti. Atha kho, bhikkhave, nandivisālo balībaddo tattheva aṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, so brāhmaṇo sahassena parājito pajjhāyi. Atha kho, bhikkhave, nandivisālo balībaddo taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca—'kissa tvaṃ, brāhmaṇa, pajjhāyasī'ti? 'Tathā hi panāhaṃ, bho, tayā sahassena parājito'ti. 'Kissa pana maṃ tvaṃ, brāhmaṇa, akūṭaṃ kūṭavādena pāpesi? Gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, seṭṭhinā saddhiṃ dvīhi sahassehi abbhutaṃ karohi—"mayhaṃ balībaddo sakaṭasataṃ atibaddhaṃ pavaṭṭessatī"'ti. 'Mā ca maṃ akūṭaṃ kūṭavādena pāpesī'ti. Atha kho, bhikkhave, so brāhmaṇo seṭṭhinā

saddhiṃ dvīhi sahassehi abbhutaṃ akāsi—'mayhaṃ balībaddo sakaṭasataṃ atibaddhaṃ pavaṭṭessatī'ti. Atha kho, bhikkhave, so brāhmaṇo sakaṭasataṃ atibandhitvā nandivisālaṃ balībaddaṃ yuñjitvā etadavoca—'gaccha, bhadra, vahassu, bhadrā'ti. Atha kho, bhikkhave, nandivisālo balībaddo sakaṭasataṃ atibaddhaṃ pavaṭṭesi.

Manāpameva bhāseyya, nāmanāpaṃ kudācanaṃ; Manāpaṃ bhāsamānassa, garuṃ bhāraṃ udabbahi; Dhanañca naṃ alābhesi, tena cattamano ahūti.

Tadāpi me, bhikkhave, amanāpā khuṃsanā vambhanā. Kimaṅgaṃ pana etarahi manāpā bhavissati khuṃsanā vambhanā? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Omasavāde pācittiyan"ti. (2:51)

Omasavādo nāma dasahi ākārehi omasati—jātiyāpi, nāmenapi, gottenapi, kammenapi, sippenapi, ābādhenapi, liṅgenapi, kilesenapi, āpattiyāpi, akkosenapi.

Jāti nāma dve jātiyo—hīnā ca jāti ukkaṭṭhā ca jāti. Hīnā nāma jāti—caṇḍālajāti, venajāti, nesādajāti, rathakārajāti, pukkusajāti. Esā hīnā nāma jāti. Ukkaṭṭhā nāma jāti—khattiyajāti, brāhmaṇajāti. Esā ukkaṭṭhā nāma jāti.

Nāmaṃ nāma dve nāmāni—hīnañca nāmaṃ ukkaṭṭhañca nāmaṃ. Hīnaṃ nāma nāmaṃ—avakaṇṇakaṃ, javakaṇṇakaṃ, dhaniṭṭhakaṃ, saviṭṭhakaṃ, kulavaḍḍhakaṃ, tesu tesu vā pana janapadesu oññātaṃ avaññātaṃ hīḷitaṃ paribhūtaṃ acittīkataṃ, etaṃ hīnaṃ nāma nāmaṃ. Ukkaṭṭhaṃ nāma nāmaṃ—buddhappaṭisaṃyuttaṃ, dhammappaṭisaṃyuttaṃ, saṃghappaṭisaṃyuttaṃ, tesu tesu vā pana janapadesu anoññātaṃ anavaññātaṃ ahīḷitaṃ aparibhūtaṃ cittīkataṃ, etaṃ ukkaṭṭhaṃ nāma nāmaṃ.

Gottaṃ nāma dve gottāni—hīnañca gottaṃ ukkaṭṭhañca gottaṃ. Hīnaṃ nāma gottaṃ—kosiyagottaṃ, bhāradvājagottaṃ, tesu tesu vā pana janapadesu oññātaṃ avaññātaṃ hīḷitaṃ paribhūtaṃ acittīkataṃ, etaṃ hīnaṃ nāma gottaṃ. Ukkaṭṭhaṃ nāma gottaṃ—gotamagottaṃ, moggallānagottaṃ, kaccānagottaṃ, vāsiṭṭhagottaṃ, tesu tesu vā pana janapadesu anoññātaṃ anavaññātaṃ ahīḷitaṃ aparibhūtaṃ cittīkataṃ, etaṃ ukkaṭṭhaṃ nāma gottaṃ.

Kammaṃ nāma dve kammāni—hīnañca kammaṃ ukkaṭṭhañca kammaṃ. Hīnaṃ nāma kammaṃ—koṭṭhakakammaṃ, pupphachaḍḍakakammaṃ, tesu tesu vā pana janapadesu oññātaṃ avaññātaṃ hīḷitaṃ paribhūtaṃ acittīkataṃ, etaṃ hīnaṃ nāma kammaṃ. Ukkaṭṭhaṃ nāma kammaṃ—kasi, vaṇijjā, gorakkhā, tesu tesu vā pana janapadesu anoññātaṃ anavaññātaṃ ahīḷitaṃ aparibhūtaṃ cittīkataṃ. Etaṃ ukkaṭṭhaṃ nāma kammaṃ.

Sippaṃ nāma dve sippāni—hīnañca sippaṃ ukkaṭṭhañca sippaṃ. Hīnaṃ nāma sippaṃ—naḷakārasippaṃ, kumbhakārasippaṃ, pesakārasippaṃ, cammakārasippaṃ, nahāpitasippaṃ, tesu tesu vā pana janapadesu oññātaṃ avaññātaṃ hīḷitaṃ paribhūtaṃ acittīkataṃ. Etaṃ hīnaṃ nāma sippaṃ. Ukkaṭṭhaṃ nāma sippaṃ—muddā, gaṇanā, lekhā, tesu tesu vā pana janapadesu anoññātaṃ anavaññātaṃ ahīḷitaṃ aparibhūtaṃ cittīkataṃ, etaṃ ukkaṭṭhaṃ nāma sippaṃ.

Sabbepi ābādhā hīnā, api ca madhumeho ābādho ukkaṭṭho.

Liṅgaṃ nāma dve liṅgāni—hīnañca liṅgaṃ ukkaṭṭhañca liṅgaṃ. Hīnaṃ nāma liṅgaṃ—atidīghaṃ, atirassaṃ, atikaṇhaṃ, accodātaṃ, etaṃ hīnaṃ nāma liṅgaṃ. Ukkaṭṭhaṃ nāma liṅgaṃ—nātidīghaṃ, nātirassaṃ, nātikaṇhaṃ, nāccodātaṃ. Etaṃ ukkaṭṭhaṃ nāma liṅgaṃ.

Sabbepi kilesā hīnā.

Sabbāpi āpattiyo hīnā. Api ca sotāpattisamāpatti ukkaṭṭhā.

Akkoso nāma dve akkosā—hīno ca akkoso ukkaṭṭho ca akkoso. Hīno nāma akkoso—oṭṭhosi, meṇḍosi, goṇosi, gadrabhosi, tiracchānagatosi, nerayikosi; natthi tuyhaṃ sugati, duggatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhāti, yakārena vā bhakārena vā, kāṭakoṭacikāya vā, eso hīno nāma akkoso. Ukkaṭṭho nāma akkoso—paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi, dhammakathikosi, natthi tuyhaṃ duggati, sugatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhāti, eso ukkaṭṭho nāma akkoso.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, caṇḍālaṃ venaṃ nesādaṃ rathakāraṃ pukkusaṃ—“caṇḍālosi, venosi, nesādosi, rathakārosi, pukkusosī”ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, khattiyaṃ brāhmaṇaṃ—“caṇḍālos venosi, nesādosi, rathakārosi, pukkusosī”ti bhaṇati, āpatti vācāya,

vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, caṇḍālaṃ venaṃ nesādaṃ rathakāraṃ pukkusaṃ—"khattiyosi, brāhmaṇosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, khattiyaṃ brāhmaṇaṃ—"khattiyosi, brāhmaṇosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, avakaṇṇakaṃ javakaṇṇakaṃ dhaniṭṭhakaṃ saviṭṭhakaṃ kulavaḍḍhakaṃ— "avakaṇṇakosi, javakaṇṇakosi, dhaniṭṭhakosi, saviṭṭhakosi, kulavaḍḍhakosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, buddharakkhitaṃ dhammarakkhitaṃ saṃgharakkhitaṃ— "avakaṇṇakosi, javakaṇṇakosi, dhaniṭṭhakosi, saviṭṭhakosi, kulavaḍḍhakosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, avakaṇṇakaṃ javakaṇṇakaṃ dhaniṭṭhakaṃ saviṭṭhakaṃ kulavaḍḍhakaṃ— "buddharakkhitosi, dhammarakkhitosi, saṃgharakkhitosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, buddharakkhitaṃ dhammarakkhitaṃ saṃgharakkhitaṃ— "buddharakkhitosi, dhammarakkhitosi, saṃgharakkhitosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, kosiyaṃ bhāradvājaṃ—"kosiyosi, bhāradvājosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, gotamaṃ moggallānaṃ kaccānaṃ vāsiṭṭhaṃ—"kosiyosi, bhāradvājosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, kosiyaṃ bhāradvājaṃ—"gotamosi, moggallānosi, kaccānosi, vāsiṭṭhosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, gotamaṃ moggallānaṃ kaccānaṃ vāsiṭṭhaṃ—"gotamosi, moggallānosi, kaccānosi, vāsiṭṭhosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, koṭṭhakaṃ pupphachaḍḍakaṃ—"koṭṭha
pupphachaḍḍakosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, kassakaṃ vāṇijaṃ gorakkhaṃ—"k
pupphachaḍḍakosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, koṭṭhakaṃ pupphachaḍḍakaṃ—"k
sakosi, vāṇijosi, gorakkhosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, kassakaṃ vāṇijaṃ gorakkhaṃ—"kassakosi, vāṇijosi, gorakkhosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, naḷakāraṃ kumbhakāraṃ pesakāraṃ cammakāraṃ nahāpitaṃ—"naḷakārosi, kumbhakārosi, pesakārosi, cammakārosi, nahāpitosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, muddikaṃ gaṇakaṃ lekhakaṃ—"n
kumbhakārosi, pesakārosi, cammakārosi, nahāpitosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, naḷakāraṃ kumbhakāraṃ pesakāraṃ cammakāraṃ nahāpitaṃ— "muddikosi, gaṇakosi, lekhakosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, muddikaṃ gaṇakaṃ lekhakaṃ—"muddikosi, gaṇakosi, lekhakosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, kuṭṭhikaṃ gaṇḍikaṃ kilāsikaṃ sosikaṃ apamārikaṃ—"kuṭṭhikosi, gaṇḍikosi, kilāsikosi, sosikosi, apamārikosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, madhumehikaṃ—"kuṭṭhikosi, gaṇḍikosi, kilāsikosi, sosikosi, apamārikosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, kuṭṭhikaṃ gaṇḍikaṃ kilāsikaṃ sosikaṃ apamārikaṃ— "madhumehikosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, madhumehikaṃ—"madhumehikosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, atidīghaṃ atirassaṃ atikaṇhaṃ accodātaṃ—"atidīghosi, atirassosi, atikaṇhosi, accodātosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, nātidīghaṃ nātirassaṃ nātikaṇhaṃ nāccodātaṃ—"atidīghosi, atirassosi, atikaṇhosi, accodātosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, atidīghaṃ atirassaṃ atikaṇhaṃ accodātaṃ—"nātidīghosi, nātirassosi, nātikaṇhosi, nāccodātosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, nātidīghaṃ nātirassaṃ nātikaṇhaṃ nāccodātaṃ—"nātidīghosi, nātirassosi, nātikaṇhosi, nāccodātosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, rāgapariyuṭṭhitaṃ dosapariyuṭṭhitaṃ mohapariyuṭṭhitaṃ— "rāgapariyuṭṭhitosi, dosapariyuṭṭhitosi, mohapariyuṭṭhitosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, vītarāgaṃ vītadosaṃ vītamohaṃ—"rāgapariyuṭṭhitosi, dosapariyuṭṭhitosi, mohapariyuṭṭhitosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, rāgapariyuṭṭhitaṃ dosapariyuṭṭhitaṃ mohapariyuṭṭhitaṃ— "vītarāgosi, vītadososi, vītamohosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, vītarāgaṃ vītadosaṃ vītamohaṃ—"vītarāgosi, vītadososi, vītamohosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, pārājikaṃ ajjhāpannaṃ saṃghādisesaṃ ajjhāpannaṃ thullaccayaṃ ajjhāpannaṃ pācittiyaṃ ajjhāpannaṃ pāṭidesanīyaṃ ajjhāpannaṃ dukkaṭaṃ ajjhāpannaṃ dubbhāsitaṃ ajjhāpannaṃ—"pārājikaṃ ajjhāpannosi, saṃghādisesaṃ ajjhāpannosi, thullaccayaṃ ajjhāpannosi, pācittiyaṃ ajjhāpannosi, pāṭidesanīyaṃ ajjhāpannosi, dukkaṭaṃ ajjhāpannosi, dubbhāsitaṃ ajjhāpannosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, sotāpannaṃ—"pārājikaṃ ajjhāpannosi ... pe ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, pārājikaṃ ajjhāpannaṃ ... pe ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannaṃ— "sotāpannosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, sotāpannaṃ—"sotāpannosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti, oṭṭhaṃ meṇḍaṃ goṇaṃ gadrabhaṃ tiracchānagataṃ nerayikaṃ—"oṭṭhosi, meṇḍosi, goṇosi, gadrabhosi, tiracchānagatosi, nerayikosi, natthi tuyhaṃ sugati, duggati yeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, paṇḍitaṃ byattaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ— "oṭṭhosi, meṇḍosi, goṇosi, gadrabhosi, tiracchānagatosi, nerayikosi, natthi tuyhaṃ sugati, duggatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, oṭṭhaṃ meṇḍaṃ goṇaṃ gadrabhaṃ tiracchānagataṃ nerayikaṃ— "paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi, dhammakathikosi, natthi tuyhaṃ duggati, sugatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, paṇḍitaṃ byattaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ— "paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi, dhammakathikosi, natthi tuyhaṃ duggati, sugati yeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "santi idhekacce caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "santi idhekacce khattiyā, brāhmaṇā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "santi idhekacce avakaṇṇakā javakaṇṇakā dhaniṭṭhakā saviṭṭhakā kulavaḍḍhakā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce buddharakkhitā dhammarakkhitā saṃgharakkhitā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce kosiyā bhāradvājā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce gotamā moggallānā kaccānā vāsiṭṭhā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce koṭṭhakā pupphachaḍḍakā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi

idhekacce kassakā vāṇijā gorakkhā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce naḷakārā kumbhakārā pesakārā cammakārā nahāpitā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce muddikā gaṇakā lekhakā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce kuṭṭhikā gaṇḍikā kilāsikā sosikā apamārikā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce madhumehikā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce atidīghā atirassā atikaṇhā accodātā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce nātidīghā nātirassā nātikaṇhā nāccodātā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce rāgapariyuṭṭhitā dosapariyuṭṭhitā mohapariyuṭṭhitā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce vītarāgā vītadosā vītamohā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce pārājikaṃ ajjhāpannā ... pe ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce sotāpannā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce oṭṭhā meṇḍā goṇā gadrabhā tiracchānagatā nerayikā, natthi tesaṃ sugati, duggatiyeva tesaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "santi idhekacce paṇḍitā byattā, medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthi tesaṃ duggati, sugatiyeva tesaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "ye nūna caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa ... pe ....

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "ye nūna paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "na mayaṃ caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Na mayaṃ paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthamhākaṃ duggati, sugatiyeva amhākaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno anupasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo hīnena hīnaṃ vadeti ... pe ... hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti ... pe ... ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti ... pe ... ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, paṇḍitaṃ byattaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ—"paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi, dhammakathikosi, natthi tuyhaṃ duggati, sugatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya,

vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno anupasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "santi idhekacce caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthi tesaṃ duggati, sugatiyeva tesaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno anupasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "ye nūna caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Ye nūna paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno anupasampannaṃ khuṃsetukāmo vambhetukāmo maṅkukattukāmo evaṃ vadeti, "na mayaṃ caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Na mayaṃ paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthamhākaṃ duggati, sugatiyeva amhākaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā hīnena hīnaṃ vadeti, caṇḍālaṃ venaṃ nesādaṃ rathakāraṃ pukkusaṃ— "caṇḍālosi, venosi, nesādosi, rathakārosi, pukkusosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti, khattiyaṃ brāhmaṇaṃ—"caṇḍālosi, venosi, nesādosi, rathakārosi, pukkusosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti, caṇḍālaṃ venaṃ nesādaṃ rathakāraṃ pukkusaṃ—"khattiyosi, brāhmaṇosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, khattiyaṃ brāhmaṇaṃ—"khattiyosi, brāhmaṇosī"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā hīnena hīnaṃ vadeti ... pe ... hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti ... pe ... ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti ... pe ...

ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, paṇḍitaṃ byattaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ—"paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi, dhammakathikosi, natthi tuyhaṃ duggati, sugatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā evaṃ vadeti, "santi idhekacce caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthi tesaṃ duggati, sugatiyeva tesaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā evaṃ vadeti, "ye nūna caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Ye nūna paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno upasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā evaṃ vadeti, "na mayaṃ caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Na mayaṃ paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthamhākaṃ duggati, sugatiyeva amhākaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati. Āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno anupasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā hīnena hīnaṃ vadeti ... pe ... hīnena ukkaṭṭhaṃ vadeti ... pe ... ukkaṭṭhena hīnaṃ vadeti ... pe ... ukkaṭṭhena ukkaṭṭhaṃ vadeti, paṇḍitaṃ byattaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ—"paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi dhammakathikosi, natthi tuyhaṃ duggati, sugatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno anupasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā evaṃ vadeti, "santi idhekacce caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Santi idhekacce paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthi tesaṃ duggati, sugatiyeva tesaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno anupasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo

na maṅkukattukāmo, davakamyatā evaṃ vadeti, "ye nūna caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Ye nūna paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Upasampanno anupasampannaṃ na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo, davakamyatā evaṃ vadeti, "na mayaṃ caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā"ti bhaṇati ... pe .... "Na mayaṃ paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthamhākaṃ duggati, sugatiyeva amhākaṃ pāṭikaṅkhā"ti bhaṇati, āpatti vācāya, vācāya dubbhāsitassa.

Anāpatti—atthapurekkhārassa, dhammapurekkhārassa, anusāsanipurekkhārassa, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

Omasavādasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 3: Pesuññasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ pesuññaṃ upasaṃharanti; imassa sutvā amussa akkhāyanti, imassa bhedāya; amussa sutvā imassa akkhāyanti, amussa bhedāya. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ pesuññaṃ upasaṃharissanti, imassa sutvā amussa akkhāyissanti, imassa bhedāya; amussa sutvā imassa akkhāyissanti, amussa bhedāya. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpan-

nānaṃ pesuññaṃ upasaṃharatha, imassa sutvā amussa akkhāyatha, imassa bhedāya, amussa sutvā imassa akkhāyatha, amussa bhedāya? Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ pesuññaṃ upasaṃharissatha. Imassa sutvā amussa akkhāyissatha, imassa bhedāya. Amussa sutvā imassa akkhāyissatha, amussa bhedāya. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya. Pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhupesuññe pācittiyan"ti. (3:52)

Pesuññaṃ nāma dvīhākārehi pesuññaṃ hoti—piyakamyassa vā bhedādhippāyassa vā. Dasahākārehi pesuññaṃ upasaṃharati—jātitopi, nāmatopi, gottatopi, kammatopi, sippatopi, ābādhatopi, liṅgatopi, kilesatopi, āpattitopi, akkosatopi.

Jāti nāma dve jātiyo—hīnā ca jāti ukkaṭṭhā ca jāti. Hīnā nāma jāti—caṇḍālajāti venajāti nesādajāti rathakārajāti pukkusajāti. Esā hīnā nāma jāti. Ukkaṭṭhā nāma jāti—khattiyajāti brāhmaṇajāti. Esā ukkaṭṭhā nāma jāti ... pe ....

Akkoso nāma dve akkosā—hīno ca akkoso ukkaṭṭho ca akkoso. Hīno nāma akkoso—"oṭṭhosi, meṇḍosi, goṇosi, gadrabhosi, tiracchānagatosi, nerayikosi; natthi tuyhaṃ sugati; duggatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti, yakārena vā bhakārena vā kāṭakoṭacikāya vā. Eso hīno nāma akkoso. Ukkaṭṭho nāma akkoso—"paṇḍitosi, byattosi, medhāvīsi, bahussutosi, dhammakathikosi; natthi tuyhaṃ duggati; sugatiyeva tuyhaṃ pāṭikaṅkhā"ti. Eso ukkaṭṭho nāma akkoso.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'caṇḍālo veno nesādo rathakāro pukkuso'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'khattiyo brāhmaṇo'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ

upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'avakaṇṇako javakaṇṇako dhaniṭṭhako saviṭṭhako kulavaḍḍhako'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'buddharakkhito dhammarakkhito saṃgharakkhito'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'kosiyo bhāradvājo'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'gotamo moggallāno kaccāno vāsiṭṭho'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'koṭṭhako pupphachaḍḍako'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'kassako vāṇijo gorakkho'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'naḷakāro kumbhakāro pesakāro cammakāro nahāpito'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'muddiko gaṇako lekhako'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'kuṭṭhiko gaṇḍiko kilāsiko sosiko apamāriko'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'madhumehiko'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'atidīgho atirasso atikaṇho accodāto'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'nātidīgho nātirasso nātikaṇho nāc-

codāto'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'rāgapariyuṭṭhito dosapariyuṭṭhito mohapariyuṭṭhito'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'vītarāgo vītadoso vītamoho'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'pārājikaṃ ajjhāpanno, saṃghādisesaṃ ajjhāpanno, thullaccayaṃ ajjhāpanno, pācittiyaṃ ajjhāpanno, pāṭidesanīyaṃ ajjhāpanno, dukkaṭaṃ ajjhāpanno, dubbhāsitaṃ ajjhāpanno'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'sotāpanno'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'oṭṭho meṇḍo goṇo gadrabho tiracchānagato nerayiko, natthi tassa sugati, duggatiyeva tassa pāṭikaṅkhā'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo taṃ 'paṇḍito byatto medhāvī bahussuto dhammakathiko, natthi tassa duggati, sugatiyeva tassa pāṭikaṅkhā'ti bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'santi idhekacce caṇḍālā venā nesādā rathakārā, pukkusā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'santi idhekacce khattiyā brāhmaṇā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa ... pe ....

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'santi idhekacce paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthi tesaṃ duggati, sugatiyeva tesaṃ pāṭikaṅkhā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti

vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'ye nūna caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'ye nūna paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'na mayaṃ caṇḍālā venā nesādā rathakārā pukkusā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati— "itthannāmo 'na mayaṃ paṇḍitā byattā medhāvī bahussutā dhammakathikā, natthamhākaṃ duggati, sugatiyeva amhākaṃ pāṭikaṅkhā'ti bhaṇati, na so aññaṃ bhaṇati, taññeva bhaṇatī"ti. Āpatti vācāya, vācāya dukkaṭassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati; āpatti vācāya, vācāya pācittiyassa.

Upasampanno upasampannassa sutvā anupasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati, āpatti dukkaṭassa.

Upasampanno anupasampannassa sutvā upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati, āpatti dukkaṭassa.

Upasampanno anupasampannassa sutvā anupasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—napiyakamyassa, nabhedādhippāyassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pesuññasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 7: Dhammadesanāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī sāvatthiyaṃ kulūpako hoti, bahukāni kulāni upasaṅkamati. Atha kho āyasmā udāyī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena aññataraṃ kulaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena gharaṇī nivesanadvāre nisinnā hoti, gharasuṇhā āvasathadvāre nisinnā hoti. Atha kho āyasmā udāyī yena gharaṇī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā gharaṇiyā upakaṇṇake dhammaṃ desesi. Atha kho gharasuṇhāya etadahosi—"kiṃ nu kho so samaṇo sassuyā jāro udāhu obhāsatī"ti?

Atha kho āyasmā udāyī gharaṇiyā upakaṇṇake dhammaṃ desetvā yena gharasuṇhā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā gharasuṇhāya upakaṇṇake dhammaṃ desesi. Atha kho gharaṇiyā etadahosi—"kiṃ nu kho so samaṇo gharasuṇhāya jāro udāhu obhāsatī"ti? Atha kho āyasmā udāyī gharasuṇhāya upakaṇṇake dhammaṃ desetvā pakkāmi. Atha kho gharaṇī gharasuṇhaṃ etadavoca—"he je, kiṃ te eso samaṇo avocā"ti? "Dhammaṃ me, ayye, desesi". "Ayyāya pana kiṃ avocā"ti? "Mayhampi dhammaṃ desesī"ti. Tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyo udāyī upakaṇṇake dhammaṃ desessati. Nanu nāma vissaṭṭhena vivaṭena dhammo desetabbo"ti?

Assosuṃ kho bhikkhū tāsaṃ itthīnaṃ ujjhāyantīnaṃ khiyyantīnaṃ vipācentīnaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī mātugāmassa dhammaṃ desessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, mātugāmassa dhammaṃ desesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmassa dhammaṃ desessasi. Netaṃ moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mātugāmassa dhammaṃ deseyya pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena upāsikā bhikkhū passitvā etadavocuṃ—"iṅghāyyā, dhammaṃ desethā"ti. "Na, bhaginī, kappati mātugāmassa dhammaṃ desetun"ti. "Iṅghāyyā, chappañcavācāhi dhammaṃ desetha, sakkā ettakenapi dhammo aññātun"ti. "Na, bhaginī, kappati mātugāmassa

dhammaṃ desetun”ti. Kukkuccāyantā na desesuṃ. Upāsikā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma, ayyā, amhehi yācīyamānā dhammaṃ na desessantī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tāsaṃ upāsikānaṃ ujjhāyantīnaṃ khiyyantīnaṃ vipācentīnaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, mātugāmassa chappañcavācāhi dhammaṃ desetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhū mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseyya, pācittiyan”ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—“bhagavatā anuññātaṃ mātugāmassa chappañcavācāhi dhammaṃ desetun”ti te aviññuṃ purisaviggahaṃ upanisīdāpetvā mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desenti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū aviññuṃ purisaviggahaṃ upanisīdāpetvā mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desessantī”ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, aviññuṃ purisaviggahaṃ upanisīdāpetvā mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, aviññuṃ purisaviggahaṃ upanisīdāpetvā mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseyya, aññatra viññunā purisaviggahena, pācittiyan”ti. (7:56)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mātugāmo nāma manussitthī; na yakkhī na petī na tiracchānagatā; viññū, paṭibalā subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Uttarichappañcavācāhīti atirekachappañcavācāhi.

Dhammo nāma buddhabhāsito, sāvakabhāsito, isibhāsito, devatābhāsito, atthūpasañhito, dhammūpasañhito.

Deseyyāti padena deseti, pade pade āpatti pācittiyassa. Akkharāya deseti, akkharakkharāya āpatti pācittiyassa.

Aññatra viññunā purisaviggahenāti ṭhapetvā viññuṃ purisaviggahaṃ. Viññū nāma purisaviggaho, paṭibalo hoti subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Mātugāme mātugāmasaññī uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseti, aññatra viññunā purisaviggahena, āpatti pācittiyassa. Mātugāme vematiko uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseti, aññatra viññunā purisaviggahena, āpatti pācittiyassa. Mātugāme amātugāmasaññī uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseti, aññatra viññunā purisaviggahena, āpatti pācittiyassa.

Yakkhiyā vā petiyā vā paṇḍakassa vā tiracchānagatamanussaviggahitthiyā vā uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseti, aññatra viññunā purisaviggahena, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme mātugāmasaññī, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme amātugāmasaññī, anāpatti.

Anāpatti—viññunā purisaviggahena, chappañcavācāhi dhammaṃ deseti, ūnakachappañcavācāhi dhammaṃ deseti, uṭṭhahitvā puna nisīditvā deseti, mātugāmo uṭṭhahitvā puna nisīdati tasmiṃ deseti, aññassa mātugāmassa deseti, pañhaṃ pucchati, pañhaṃ puṭṭho katheti, aññassatthāya bhaṇantaṃ mātugāmo suṇāti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dhammadesanāsikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 9: Duṭṭhullārocanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto chabbaggiyehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍanakato hoti. So sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpajjitvā saṃghaṃ tassā āpattiyā parivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho tassā āpattiyā parivāsaṃ adāsi. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ aññatarassa pūgassa saṃghabhat-

taṃ hoti. So parivasanto bhattagge āsanapariyante nisīdi. Chabbaggiyā bhikkhū te upāsake etadavocuṃ—"eso, āvuso, āyasmā upanando sakyaputto tumhākaṃ sambhāvito kulūpako; yeneva hatthena saddhādeyyaṃ bhuñjati teneva hatthena upakkamitvā asuciṃ mocesi. So sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpajjitvā saṃghaṃ tassā āpattiyā parivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho tassā āpattiyā parivāsaṃ adāsi. So parivasanto āsanapariyante nisinno"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa ārocessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa ārocethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa ārocessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa āroceyya, aññatra bhikkhusammutiyā, pācittiyan"ti. (9:58)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Duṭṭhullā nāma āpatti—cattāri ca pārājikāni, terasa ca saṃghādisesā.

Anupasampanno nāma bhikkhuñca bhikkhuniñca ṭhapetvā avaseso anupasampanno nāma.

Āroceyyāti āroceyya itthiyā vā purisassa vā gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā.

Aññatra bhikkhusammutiyāti ṭhapetvā bhikkhusammutiṃ.

Atthi bhikkhusammuti āpattipariyantā, na kulapariyantā. Atthi bhikkhusammuti kulapariyantā, na āpattipariyantā, atthi bhikkhusammuti āpattipariyantā ca kulapariyantā ca, atthi bhikkhusammuti neva āpattipariyantā na kulapariyantā.

Āpattipariyantā nāma āpattiyo pariggahitāyo honti—"ettakāhi āpattīhi ārocetabbo"ti.

Kulapariyantā nāma kulāni pariggahitāni honti—"ettakesu kulesu ārocetabbo"ti. Āpattipariyantā ca kulapariyantā ca nāma āpattiyo ca

pariggahitāyo honti, kulāni ca pariggahitāni honti— "ettakāhi āpattīhi ettakesu kulesu ārocetabbo"ti. Neva āpattipariyantā na kulapariyantā nāma āpattiyo ca apariggahitāyo honti, kulāni ca apariggahitāni honti— "ettakāhi āpattīhi ettakesu kulesu ārocetabbo"ti.

Āpattipariyante yā āpattiyo pariggahitāyo honti, tā āpattiyo ṭhapetvā aññāhi āpattīhi āroceti, āpatti pācittiyassa.

Kulapariyante yāni kulāni pariggahitāni honti, tāni kulāni ṭhapetvā aññesu kulesu āroceti, āpatti pācittiyassa.

Āpattipariyante ca kulapariyante ca yā āpattiyo pariggahitāyo honti, tā āpattiyo ṭhapetvā yāni kulāni pariggahitāni honti, tāni kulāni ṭhapetvā aññāhi āpattīhi aññesu kulesu āroceti, āpatti pācittiyassa.

Neva āpattipariyante na kulapariyante, anāpatti.

Duṭṭhullāya āpattiyā duṭṭhullāpattisaññī anupasampannassa āroceti, aññatra bhikkhusammutiyā, āpatti pācittiyassa.

Duṭṭhullāya āpattiyā vematiko anupasampannassa āroceti, aññatra bhikkhusammutiyā, āpatti pācittiyassa.

Duṭṭhullāya āpattiyā aduṭṭhullāpattisaññī anupasampannassa āroceti, aññatra bhikkhusammutiyā, āpatti pācittiyassa.

Aduṭṭhullaṃ āpattiṃ āroceti, āpatti dukkaṭassa.

Anupasampannassa duṭṭhullaṃ vā aduṭṭhullaṃ vā ajjhācāraṃ āroceti, āpatti dukkaṭassa.

Aduṭṭhullāya āpattiyā duṭṭhullāpattisaññī, āpatti dukkaṭassa.

Aduṭṭhullāya āpattiyā vematiko, āpatti dukkaṭassa.

Aduṭṭhullāya āpattiyā aduṭṭhullāpattisaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—vatthuṃ āroceti no āpattiṃ, āpattiṃ āroceti no vatthuṃ, bhikkhusammutiyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Duṭṭhullārocanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 38: Sannidhikārakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa upajjhāyo āyasmā belaṭṭhasīso araññe viharati. So piṇḍāya car-

itvā sukkhakuraṃ ārāmaṃ haritvā sukkhāpetvā nikkhipati. Yadā āhārena attho hoti, tadā udakena temetvā temetvā bhuñjati, cirena gāmaṃ piṇḍāya pavisati. Bhikkhū āyasmantaṃ belaṭṭhasīsaṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, āvuso, cirena gāmaṃ piṇḍāya pavisasī"ti? Atha kho āyasmā belaṭṭhasīso bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, sannidhikārakaṃ bhojanaṃ bhuñjasī"ti? "Evamāvuso"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā belaṭṭhasīso sannidhikārakaṃ bhojanaṃ bhuñjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, belaṭṭhasīsa, sannidhikārakaṃ bhojanaṃ bhuñjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, belaṭṭhasīsa, sannidhikārakaṃ bhojanaṃ bhuñjissasi. Netaṃ, belaṭṭhasīsa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sannidhikārakaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyan"ti. (38:87)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sannidhikārakaṃ nāma ajja paṭiggahitaṃ aparajju khāditaṃ hoti.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

"Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Sannidhikārake sannidhikārakasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Sannidhikārake vematiko khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Sannidhikārake asannidhikārakasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Asannidhikārake sannidhikārakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Asannidhikārake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Asannidhikārake asannidhikārakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—yāvakālikaṃ yāvakāle nidahitvā bhuñjati, yāmakālikaṃ

yāme nidahitvā bhuñjati, sattāhakālikaṃ sattāhaṃ nidahitvā bhuñjati, yāvajīvikaṃ sati paccaye paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sannidhikārakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 25: Cīvaradānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāvatthiyaṃ aññatarissā visikhāya piṇḍāya carati. Aññatarāpi bhikkhunī tassā visikhāya piṇḍāya carati. Atha kho so bhikkhu taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"gaccha, bhagini, amukasmiṃ okāse bhikkhā diyyatī"ti. Sāpi kho evamāha—"gacchāyya, amukasmiṃ okāse bhikkhā diyyatī"ti. Te abhiṇhadassanena sandiṭṭhā ahesuṃ. Tena kho pana samayena saṃghassa cīvaraṃ bhājīyati. Atha kho sā bhikkhunī ovādaṃ gantvā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho taṃ bhikkhuniṃ so bhikkhu etadavoca—"ayaṃ me, bhagini, cīvarapaṭivīso; sādiyissasī"ti? "Āmāyya, dubbalacīvarāmhī"ti.

Atha kho so bhikkhu tassā bhikkhuniyā cīvaraṃ adāsi. Sopi kho bhikkhu dubbalacīvaro hoti. Bhikkhū taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"karohi dāni te, āvuso, cīvaran"ti. Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu bhikkhuniyā cīvaraṃ dassatī"ti … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, bhikkhuniyā cīvaraṃ adāsī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātikā te, bhikkhu, aññātikā"ti? "Aññātikā, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātikāya na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dassasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dadeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū kukkuccāyantā bhikkhunīnaṃ pārivattakaṃ cīvaraṃ na denti. Bhikkhuniyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā amhākaṃ pārivattakaṃ cīvaraṃ na dassantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tāsaṃ bhikkhunīnaṃ ujjhāyantīnaṃ khiyyantīnaṃ vipācentīnaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, pañcannaṃ pārivattakaṃ dātuṃ. Bhikkhussa, bhikkhuniyā, sikkhamānāya, sāmaṇerassa, sāmaṇeriyā—anujānāmi, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ pārivattakaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dadeyya, aññatra pārivattakā, pācittiyan"ti. (25:74)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātikā nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Aññatra pārivattakāti ṭhapetvā pārivattakaṃ deti, āpatti pācittiyassa.

Aññātikāya aññātikasaññī cīvaraṃ deti, aññatra pārivattakā, āpatti pācittiyassa. Aññātikāya vematiko cīvaraṃ deti, aññatra pārivattakā, āpatti pācittiyassa. Aññātikāya ñātikasaññī cīvaraṃ deti, aññatra pārivattakā, āpatti pācittiyassa.

Ekato upasampannāya cīvaraṃ deti, aññatra pārivattakā, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya aññātikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya ñātikasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātikāya, pārivattakaṃ parittena vā vipulaṃ, vipulena vā parittaṃ, bhikkhunī vissāsaṃ gaṇhāti, tāvakālikaṃ gaṇhāti, cī-

varaṃ ṭhapetvā aññaṃ parikkhāraṃ deti, sikkhamānāya, sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cīvaradānasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 58: Dubbaṇṇakaraṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū ca paribbājakā ca sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Antarāmagge corā nikkhamitvā te acchindiṃsu. Sāvatthiyā rājabhaṭā nikkhamitvā te core sabhaṇḍe gahetvā bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesuṃ—"āgacchantu, bhadantā, sakaṃ sakaṃ cīvaraṃ sañjānitvā gaṇhantū"ti. Bhikkhū na sañjānanti. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhadantā attano attano cīvaraṃ na sañjānissantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhūnaṃ tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca— saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya ... pe ... saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Navaṃ pana bhikkhunā cīvaralābhena tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ ādātabbaṃ—nīlaṃ vā kaddamaṃ vā kāḷasāmaṃ vā. Anādā ce bhikkhu tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ navaṃ cīvaraṃ paribhuñjeyya, pācittiyan"ti. (58:107)

Navaṃ nāma akatakappaṃ vuccati.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ.

Tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ ādātabbanti antamaso kusaggenapi ādātabbaṃ.

Nīlaṃ nāma dve nīlāni—kaṃsanīlaṃ, palāsanīlaṃ.

Kaddamo nāma odako vuccati.

Kāḷasāmaṃ nāma yaṃ kiñci kāḷasāmakaṃ.

Anādā ce bhikkhu tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇanti antamaso kusaggenapi anādiyitvā tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ navaṃ cīvaraṃ paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Anādinne anādinnasaññī paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Anādinne vematiko paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Anādinne ādinnasaññī paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Ādinne anādinnasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ādinne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ādinne ādinnasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ādiyitvā paribhuñjati, kappo naṭṭho hoti, kappakatokāso jiṇṇo hoti, kappakatena akappakataṃ saṃsibbitaṃ hoti, aggaḷe anuvāte paribhaṇḍe, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dubbaṇṇakaraṇasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 31: Āvasathapiṇḍasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyā avidūre aññatarassa pūgassa āvasathapiṇḍo paññatto hoti. Chabbaggiyā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisitvā piṇḍaṃ alabhamānā āvasathaṃ agamaṃsu. Manussā—"cirassampi bhadantā āgatā"ti sakkaccaṃ parivisiṃsu. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū dutiyampi divasaṃ … pe … tatiyampi divasaṃ pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pavisitvā piṇḍaṃ alabhamānā āvasathaṃ gantvā bhuñjiṃsu. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ mayaṃ karissāma ārāmaṃ gantvā. Hiyyopi idheva āgantabbaṃ bhavissatī"ti, tattheva anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjanti. Titthiyā apasakkanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjissanti. Nayimesaññeva āvasathapiṇḍo paññatto; sabbesaññeva āvasathapiṇḍo paññatto"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Eko āvasathapiṇḍo bhuñjitabbo. Tato ce uttari bhuñjeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena āyasmā sāriputto kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchanto yena aññataro āvasatho tenupasaṅkami. Manussā—"cirassampi thero āgato"ti sakkaccaṃ parivisiṃsu. Atha kho āyasmato sāriputtassa bhuttāvissa kharo ābādho uppajji, nāsakkhi tamhā āvasathā pakkamituṃ. Atha kho te manussā dutiyampi divasaṃ āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavocuṃ—"bhuñjatha, bhante"ti. Atha kho āyasmā sāriputto—"bhagavatā paṭikkhittaṃ anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjitun"ti kukkuccāyanto na paṭiggahesi; chinnabhatto ahosi. Atha kho āyasmā sāriputto sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Agilānena bhikkhunā eko āvasathapiṇḍo bhuñjitabbo. Tato ce uttari bhuñjeyya, pācittiyan"ti. (31:80)

Agilāno nāma sakkoti tamhā āvasathā pakkamituṃ.

Gilāno nāma na sakkoti tamhā āvasathā pakkamituṃ.

Āvasathapiṇḍo nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataraṃ bhojanaṃ—sālāya vā maṇḍape vā rukkhamūle vā ajjhokāse vā anodissa yāvadattho paññatto hoti. Agilānena bhikkhunā sakiṃ bhuñjitabbo. Tato ce uttari "bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Agilāno agilānasaññī tatuttari āvasathapiṇḍaṃ bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Agilāno vematiko tatuttari āvasathapiṇḍaṃ bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Agilāno gilānasaññī tatuttari āvasathapiṇḍaṃ bhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Gilāno agilānasaññī, āpatti dukkaṭassa. Gilāno vematiko āpatti dukkaṭassa. Gilāno gilānasaññī, anāpatti.

Anāpatti—gilānassa, agilāno sakiṃ bhuñjati, gacchanto, vā āgacchanto vā bhuñjati, sāmikā nimantetvā bhojenti, odissa paññatto hoti, na yāvadattho paññatto hoti, pañca bhojanāni ṭhapetvā sabbattha anāpatti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Āvasathapiṇḍasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 23: Bhikkhunupassayasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā chabbaggiyā bhikkhuniyo ovadanti. Bhikkhuniyo chabbaggiyā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"ethāyye, ovādaṃ gamissāmā"ti. "Yampi mayaṃ, ayye, gaccheyyāma ovādassa kāraṇā, ayyā chabbaggiyā idheva āgantvā amhe ovadantī"ti. Bhikkhuniyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadissantī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena mahāpajāpati gotamī gilānā hoti. Therā bhikkhū yena mahāpajāpati gotamī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavocuṃ—"kacci, gotami, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Na me, ayyā, khamanīyaṃ na yāpanīyaṃ". "Iṅghayyā, dhammaṃ desethā"ti. "Na, bhagini, kappati bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo dhammaṃ desetun"ti kukkuccāyantā na desesuṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena mahāpajāpati gotamī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca—"kacci, gotami, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe me, bhante, therā bhikkhū āgantvā dhammaṃ desenti. Tena me phāsu hoti. Idāni pana—'bhagavatā paṭikkhittan'ti, kukkuccāyantā na desenti. Tena me na phāsu hotī"ti. Atha kho bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā gilānaṃ bhikkhuniṃ ovadituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Gilānā hoti bhikkhunī—ayaṃ tattha samayo"ti. (23:72)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunupassayo nāma yattha bhikkhuniyo ekarattampi vasanti.

Upasaṅkamitvāti tattha gantvā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Ovadeyyāti aṭṭhahi garudhammehi ovadati, āpatti pācittiyassa.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Gilānā nāma bhikkhunī na sakkoti ovādāya vā saṃvāsāya vā gantuṃ.

Upasampannāya upasampannasaññī bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā aññatra samayā ovadati, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematiko bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā aññatra samayā ovadati, āpatti

pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññī bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā aññatra samayā ovadati, āpatti pācittiyassa.

Aññena dhammena ovadati, āpatti dukkaṭassa. Ekatoupasampannāya ovadati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, uddesaṃ dento, paripucchaṃ dento, "osārehi ayyā"ti vuccamāno osāreti, pañhaṃ pucchati, pañhaṃ puṭṭho katheti, aññassatthāya bhaṇantaṃ bhikkhuniyo suṇanti, sikkhamānāya sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Bhikkhunupassayasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 37: Vikālabhojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahe giraggasamajjo hoti. Sattarasavaggiyā bhikkhū giraggasamajjaṃ dassanāya agamaṃsu. Manussā sattarasavaggiye bhikkhū passitvā nahāpetvā vilimpetvā bhojetvā khādanīyaṃ adaṃsu. Sattarasavaggiyā bhikkhū khādanīyaṃ ādāya ārāmaṃ gantvā chabbaggiye bhikkhū etadavocuṃ—"gaṇhāthāvuso, khādanīyaṃ khādathā"ti. "Kuto tumhehi, āvuso, khādanīyaṃ laddhan"ti? Sattarasavaggiyā bhikkhū chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kiṃ pana tumhe, āvuso, vikāle bhojanaṃ bhuñjathā"ti? "Evamāvuso"ti. Chabbaggiyā bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma sattarasavaggiyā bhikkhū vikāle bhojanaṃ bhuñjissantī"ti.

Atha kho chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma sattarasavaggiyā bhikkhū vikāle bhojanaṃ bhuñjissantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, vikāle bhojanaṃ bhuñjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, vikāle bhojanaṃ bhuñjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu vikāle khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyan"ti. (37:86)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Vikālo nāma majjhanhike vītivatte yāva aruṇuggamanā.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

"Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Vikāle vikālasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Vikāle vematiko khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Vikāle kālasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Kāle vikālasaññī, āpatti dukkaṭassa. Kāle vematiko, āpatti dukkaṭassa. Kāle kālasaññī, anāpatti.

Anāpatti—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ sati paccaye paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vikālabhojanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 53: Hasadhammasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū aciravatiyā nadiyā udake kīḷanti. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo mallikāya deviyā saddhiṃ uparipāsādavaragato hoti. Addasā kho rājā pasenadi kosalo sattarasavaggiye bhikkhū aciravatiyā nadiyā udake kīḷante. Disvāna mallikaṃ deviṃ etadavoca— "ete te, mallike, arahanto udake kīḷantī"ti. "Nissaṃsayaṃ kho, mahārāja, bhagavatā sikkhāpadaṃ apaññattaṃ. Te vā bhikkhū appakataññuno"ti.

Atha kho rañño pasenadissa kosalassa etadahosi—"kena nu kho ahaṃ upāyena bhagavato ca na āroceyyaṃ, bhagavā ca jāneyya ime bhikkhū udake kīḷitā"ti? Atha kho rājā pasenadi kosalo sattarasavaggiye bhikkhū pakkosāpetvā mahantaṃ guḷapiṇḍaṃ adāsi—"imaṃ, bhante, guḷapiṇḍaṃ bhagavato dethā"ti. Sattarasavaggiyā bhikkhū taṃ guḷapiṇḍaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"imaṃ, bhante, guḷapiṇḍaṃ rājā pasenadi kosalo bhagavato detī"ti. "Kahaṃ pana tumhe, bhikkhave, rājā addasā"ti. "Aciravatiyā nadiyā, bhagavā, udake kīḷante"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, udake kīḷissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Udake hasadhamme pācittiyan"ti. (53:102)

Udake hasadhammo nāma uparigopphake udake hasādhippāyo nimujjati vā ummujjati vā palavati vā, āpatti pācittiyassa.

Udake hasadhamme hasadhammasaññī, āpatti pācittiyassa. Udake hasadhamme vematiko, āpatti pācittiyassa. Udake hasadhamme ahasadhammasaññī, āpatti pācittiyassa.

Heṭṭhāgopphake udake kīḷati, āpatti dukkaṭassa. Udake nāvāya kīḷati, āpatti dukkaṭassa. Hatthena vā pādena vā kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā udakaṃ paharati, āpatti dukkaṭassa. Bhājanagataṃ udakaṃ vā kañjikaṃ vā khīraṃ vā takkaṃ vā rajanaṃ vā passāvaṃ vā cikkhallaṃ vā kīḷati, āpatti dukkaṭassa.

Udake ahasadhamme hasadhammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Udake ahasadhamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Udake ahasadhamme ahasadhammasaññī, anāpatti.

Anāpatti—na hasādhippāyo, sati karaṇīye udakaṃ otaritvā nimujjati vā ummujjati vā palavati vā, pāraṃ gacchanto nimujjati vā ummujjati vā palavati vā, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Hasadhammasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 70: Kaṇṭakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena kaṇṭakassa nāma samaṇuddesassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū kaṇṭakassa nāma kira samaṇuddesassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Atha kho te bhikkhū yena kaṇṭako samaṇuddeso tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ etadavocuṃ—"saccaṃ kira te, āvuso kaṇṭaka, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi—'yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti.

"Mā, āvuso kaṇṭaka, evaṃ avaca. Mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ. Na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso kaṇṭaka, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ... pe ... evampi kho kaṇṭako samaṇuddeso tehi bhikkhūhi vuccamāno tatheva taṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati—"evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi— 'yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti.

Yato ca kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira te, kaṇṭaka, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ— 'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi—'yathā yeme an-

tarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'"ti.

"Kassa nu kho nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāsi? Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā, alañca pana te paṭisevato antarāyāya? Appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā mayā ... pe ... sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca pana tvaṃ, moghapurisa, attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhasi attānañca khaṇasi bahuñca apuññaṃ pasavasi. Tañhi te, moghapurisa, bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti. Vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ nāsetu. Evañca pana, bhikkhave, nāsetabbo—'ajjatagge te, āvuso kaṇṭaka, na ceva so bhagavā satthā apadisitabbo. Yampi caññe samaṇuddesā labhanti bhikkhūhi saddhiṃ dirattatirattaṃ sahaseyyaṃ sāpi te natthi. Cara pire vinassā'"ti. Atha kho saṃgho kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ nāsesi.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ tathānāsitaṃ kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ upalāpentipi upaṭṭhāpentipi sambhuñjantipi sahāpi seyyaṃ kappenti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ tathānāsitaṃ kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ upalāpessantipi upaṭṭhāpessantipi sambhuñjissantipi sahāpi seyyaṃ kappessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ tathānāsitaṃ kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ upalāpethāpi upaṭṭhāpethāpi sambhuñjathāpi sahāpi seyyaṃ kappethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ tathānāsitaṃ kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ upalāpessathāpi upaṭṭhāpessathāpi sambhuñjissathāpi sahāpi seyyaṃ kappessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Samaṇuddesopi ce evaṃ vadeyya—'tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti, so samaṇuddeso bhikkhūhi

evamassa vacanīyo—'māvuso samaṇuddesa, evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso samaṇuddesa, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāyā'ti. Evañca so samaṇuddeso bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so samaṇuddeso bhikkhūhi evamassa vacanīyo—'ajjatagge te, āvuso samaṇuddesa, na ceva so bhagavā satthā apadisitabbo. Yampi caññe samaṇuddesā labhanti bhikkhūhi saddhiṃ dirattatirattaṃ sahaseyyaṃ sāpi te natthi. Cara pire vinassā'ti. Yo pana bhikkhu jānaṃ tathānāsitaṃ samaṇuddesaṃ upalāpeyya vā upaṭṭhāpeyya vā sambhuñjeyya vā saha vā seyyaṃ kappeyya, pācittiyan"ti. (70:119)

Samaṇuddeso nāma sāmaṇero vuccati.

Evaṃ vadeyyāti—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

So samaṇuddesoti yo so evaṃvādī samaṇuddeso.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi, ye passanti ye suṇanti tehi vattabbo—"mā, āvuso samaṇuddesa, evaṃ avaca. Mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ. Na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso samaṇuddesa, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāyā"ti. Dutiyampi vattabbo ... tatiyampi vattabbo ... sace paṭinissajjati iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjati so samaṇuddeso bhikkhūhi evamassa vacanīyo—"ajjatagge te, āvuso samaṇuddesa, na ceva so bhagavā satthā apadisitabbo. Yampi caññe samaṇuddesā labhanti bhikkhūhi saddhiṃ dirattatirattaṃ sahaseyyaṃ sāpi te natthi. Cara pire vinassā"ti.

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Tathānāsitanti evaṃ nāsitaṃ.

Samaṇuddeso nāma sāmaṇero vuccati.

Upalāpeyya vāti tassa pattaṃ vā cīvaraṃ vā uddesaṃ vā paripucchaṃ vā dassāmīti upalāpeti, āpatti pācittiyassa.

Upaṭṭhāpeyya vāti tassa cuṇṇaṃ vā mattikaṃ vā dantakaṭṭhaṃ vā mukhodakaṃ vā sādiyati, āpatti pācittiyassa.

Sambhuñjeyya vāti sambhogo nāma dve sambhogā—āmisasambhogo ca dhammasambhogo ca. Āmisasambhogo nāma āmisaṃ deti vā paṭiggaṇhāti vā, āpatti pācittiyassa. Dhammasambhogo nāma uddisati vā uddisāpeti vā, padena uddisati vā uddisāpeti vā, pade pade āpatti pācittiyassa. Akkharāya uddisati vā uddisāpeti vā, akkharakkharāya āpatti pācittiyassa.

Saha vā seyyaṃ kappeyyāti ekacchanne nāsitake samaṇuddese nipanne bhikkhu nipajjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu nipanne nāsitako samaṇuddeso nipajjati, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nipajjanti, āpatti pācittiyassa. Uṭṭhahitvā punappunaṃ nipajjanti, āpatti pācittiyassa.

Nāsitake nāsitakasaññī upalāpeti vā upaṭṭhāpeti vā sambhuñjati vā saha vā seyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Nāsitake vematiko upalāpeti vā upaṭṭhāpeti vā sambhuñjati vā saha vā seyyaṃ kappeti, āpatti dukkaṭassa. Nāsitake anāsitakasaññī upalāpeti vā upaṭṭhāpeti vā sambhuñjati vā saha vā seyyaṃ kappeti, anāpatti. Anāsitake nāsitakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anāsitake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anāsitake anāsitakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—anāsitakoti jānāti, taṃ diṭṭhiṃ paṭinissaṭṭhoti jānāti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kaṇṭakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Sappāṇakavaggo sattamo.

Tassuddānaṃ

Sañciccavadhasappāṇaṃ, ukkoṭaṃ duṭṭhullachādanaṃ; Ūnavīsati satthañca, saṃvidhānaṃ ariṭṭhakaṃ; Ukkhittaṃ kaṇṭakañceva, dasa sikkhāpadā imeti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 28: Nāvābhiruhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “yatheva mayaṃ sapajāpatikā nāvāya

kīḷāma, evamevime samaṇā sakyaputtiyā bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya nāvāya kīḷantī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhissantī”ti … pe … “saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhathā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruheyya, uddhaṅgāminiṃ vā adhogāminiṃ vā, pācittiyan”ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū ca bhikkhuniyo ca sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Antarāmagge nadī taritabbā hoti. Atha kho tā bhikkhuniyo te bhikkhū etadavocuṃ—“mayampi ayyehi saddhiṃ uttarissāmā”ti. “Na, bhaginī, kappati bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhituṃ; tumhe vā paṭhamaṃ uttaratha mayaṃ vā uttarissāmā”ti. “Ayyā, bhante, aggapurisā. Ayyāva paṭhamaṃ uttarantū”ti. Atha kho tāsaṃ bhikkhunīnaṃ pacchā uttarantīnaṃ corā acchindiṃsu ca dūsesuñca. Atha kho tā bhikkhuniyo sāvatthiṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, tiriyaṃ taraṇāya bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruheyya uddhaṅgāminiṃ vā adhogāminiṃ vā, aññatra tiriyaṃ taraṇāya, pācittiyan”ti. (28:77)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Saddhinti ekato.

Saṃvidhāyāti "abhiruhāma, bhagini, abhiruhāmāyya; abhiruhāmāyya, abhiruhāma, bhagini; ajja vā hiyyo vā pare vā abhiruhāmā"ti saṃvidahati āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhuniyā abhiruḷhe bhikkhu abhiruhati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhumhi abhiruḷhe bhikkhunī abhiruhati, āpatti pācittiyassa. Ubho vā abhiruhanti, āpatti pācittiyassa.

Uddhaṅgāmininti ujjavanikāya.

Adhogāmininti ojavanikāya.

Aññatra tiriyaṃ taraṇāyāti ṭhapetvā tiriyaṃ taraṇaṃ.

Kukkuṭasampāte gāme, gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassa. Agāmake araññe, aḍḍhayojane aḍḍhayojane āpatti pācittiyassa.

Saṃvidahite saṃvidahitasaññī ekaṃ nāvaṃ abhiruhati uddhaṅgāminiṃ vā adhogāminiṃ vā, aññatra tiriyaṃ taraṇāya, āpatti pācittiyassa. Saṃvidahite vematiko ekaṃ nāvaṃ abhiruhati uddhaṅgāminiṃ vā adhogāminiṃ vā, aññatra tiriyaṃ taraṇāya, āpatti pācittiyassa. Saṃvidahite asaṃvidahitasaññī ekaṃ nāvaṃ abhiruhati uddhaṅgāminiṃ vā adhogāminiṃ vā, aññatra tiriyaṃ taraṇāya, āpatti pācittiyassa.

Bhikkhu saṃvidahati, bhikkhunī na saṃvidahati, āpatti dukkaṭassa. Asaṃvidahite saṃvidahitasaññī, āpatti dukkaṭassa. Asaṃvidahite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Asaṃvidahite, asaṃvidahitasaññī, anāpatti.

Anāpatti—tiriyaṃ taraṇāya, asaṃvidahitvā abhiruhanti, bhikkhunī saṃvidahati, bhikkhu na saṃvidahati, visaṅketena abhiruhanti, āpadāsu ummattakassa, ādikammissāti.

Nāvābhiruhanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 88: Tūlonaddhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū mañcampi pīṭhampi tūlonaddhaṃ kārāpenti. Manussā vihāracārikaṃ

āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā mañcampi pīṭhampi tūlonaddhaṃ kārāpessanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū mañcampi pīṭhampi tūlonaddhaṃ kārāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, mañcampi pīṭhampi tūlonaddhaṃ kārāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, mañcampi pīṭhampi tūlonaddhaṃ kārāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā tūlonaddhaṃ kārāpeyya, uddālanakaṃ pācittiyan"ti. (88:137)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mañco nāma cattāro mañcā—masārako, bundikābaddho, kuḷīrapādako, āhaccapādako.

Pīṭhaṃ nāma cattāri pīṭhāni—masārakaṃ, bundikābaddhaṃ, kuḷīrapādakaṃ, āhaccapādakaṃ.

Tūlaṃ nāma tīṇi tūlāni—rukkhatūlaṃ, latātūlaṃ, poṭakitūlaṃ.

Kārāpeyyāti karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena uddāletvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—āyoge, kāyabandhane, aṃsabaddhake, pattatthavikāya, parissāvane, bibbohanaṃ karoti, aññena kataṃ paṭilabhitvā uddāletvā paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tūlonaddhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 85: Vikālagāmappavisanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū vikāle gāmaṃ pavisitvā sabhāyaṃ nisīditvā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathenti, seyyathidaṃ— rājakathaṃ corakathaṃ mahāmattakathaṃ senākathaṃ bhayakathaṃ yuddhakathaṃ annakathaṃ pānakathaṃ vatthakathaṃ sayanakathaṃ mālākathaṃ gandhakathaṃ ñātikathaṃ yānakathaṃ gāmakathaṃ nigamakathaṃ nagarakathaṃ janapadakathaṃ itthikathaṃ sūrakathaṃ visikhākathaṃ kumbhaṭṭhānakathaṃ pubbapetakathaṃ nānattakathaṃ lokakkhāyikaṃ samuddakkhāyikaṃ itibhavābhavakathaṃ iti vā. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā vikāle gāmaṃ pavisitvā sabhāyaṃ nisīditvā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathessanti, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū vikāle gāmaṃ pavisitvā sabhāyaṃ nisīditvā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathessanti, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, vikāle gāmaṃ pavisitvā sabhāyaṃ nisīditvā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathetha, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, vikāle gāmaṃ pavisitvā sabhāyaṃ nisīditvā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathessatha, seyyathidaṃ—rājakathaṃ corakathaṃ ... pe ... itibhavābhavakathaṃ iti vā. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu vikāle gāmaṃ paviseyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchantā sāyaṃ aññataraṃ gāmaṃ upagacchiṃsu. Manussā

te bhikkhū passitvā etadavocuṃ— "pavisatha, bhante"ti. Atha kho te bhikkhū—"bhagavatā paṭikkhittaṃ vikāle gāmaṃ pavisitun"ti kukkuccāyantā na pavisiṃsu. Corā te bhikkhū acchindiṃsu. Atha kho te bhikkhū sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, āpucchā vikāle gāmaṃ pavisituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anāpucchā vikāle gāmaṃ paviseyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchanto sāyaṃ aññataraṃ gāmaṃ upagacchi. Manussā taṃ bhikkhuṃ passitvā etadavocuṃ— "pavisatha, bhante"ti. Atha kho so bhikkhu—"bhagavatā paṭikkhittaṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ pavisitun"ti kukkuccāyanto na pāvisi. Corā taṃ bhikkhuṃ acchindiṃsu. Atha kho so bhikkhu sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, santaṃ bhikkhuṃ āpucchā vikāle gāmaṃ pavisituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ paviseyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu ahinā daṭṭho hoti. Aññataro bhikkhu "aggiṃ āharissāmī"ti gāmaṃ gacchati. Atha kho so bhikkhu—"bhagavatā paṭikkhittaṃ santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ pavisitun"ti kukkuccāyanto na pāvisi ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, tathārūpe accāyike karaṇīye santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ pavisituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ paviseyya, aññatra tathārūpā accāyikā karaṇīyā, pācittiyan"ti. (85:134)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Santo nāma bhikkhu sakkā hoti āpucchā pavisituṃ.

Asanto nāma bhikkhu na sakkā hoti āpucchā pavisituṃ.

Vikālo nāma majjhanhike vītivatte yāva aruṇuggamanā.

Gāmaṃ paviseyyāti parikkhittassa gāmassa parikkhepaṃ atikkamantassa āpatti pācittiyassa. Aparikkhittassa gāmassa upacāraṃ okkamantassa āpatti pācittiyassa.

Aññatra tathārūpā accāyikā karaṇīyāti ṭhapetvā tathārūpaṃ accāyikaṃ karaṇīyaṃ.

Vikāle vikālasaññī santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā gāmaṃ pavisati, aññatra tathārūpā accāyikā karaṇīyā, āpatti pācittiyassa. Vikāle vematiko santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā gāmaṃ pavisati, aññatra tathārūpā accāyikā karaṇīyā, āpatti pācittiyassa. Vikāle kālasaññī santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā gāmaṃ pavisati, aññatra tathārūpā accāyikā karaṇīyā, āpatti pācittiyassa.

Kāle vikālasaññī, āpatti dukkaṭassa. Kāle vematiko, āpatti dukkaṭassa. Kāle kālasaññī, anāpatti.

Anāpatti—tathārūpe accāyike karaṇīye, santaṃ bhikkhuṃ āpucchā pavisati, asantaṃ bhikkhuṃ anāpucchā pavisati, antarārāmaṃ gacchati, bhikkhunupassayaṃ gacchati, titthiyaseyyaṃ gacchati, paṭikkamanaṃ gacchati, gāmena maggo hoti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vikālagāmappavisanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 16: Anupakhajjasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū varaseyyāyo palibundhenti, therā bhikkhū vuṭṭhāpenti. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho mayaṃ upāyena idheva vassaṃ vaseyyāmā"ti? Atha kho chabbaggiyā bhikkhū there bhikkhū anupakhajja seyyaṃ kappenti—"yassa sambādho bhavis-

sati so pakkamissatī”ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū there bhikkhū anupakhajja seyyaṃ kappessantī”ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, there bhikkhū anupakhajja seyyaṃ kappethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, there bhikkhū anupakhajja seyyaṃ kappessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu saṃghike vihāre jānaṃ pubbupagataṃ bhikkhuṃ anupakhajja seyyaṃ kappeyya—yassa sambādho bhavissati so pakkamissatī’ti, etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyan”ti. (16:65)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Saṃghiko nāma vihāro saṃghassa dinno hoti pariccatto.

Jānāti nāma vuḍḍhoti jānāti, gilānoti jānāti, saṃghena dinnoti jānāti.

Anupakhajjāti anupavisitvā.

Seyyaṃ kappeyyāti mañcassa vā pīṭhassa vā pavisantassa vā nikkhamantassa vā upacāre seyyaṃ santharati vā santharāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa.

Etadeva paccayaṃ karitvā anaññanti na añño koci paccayo hoti anupakhajja seyyaṃ kappetuṃ.

Saṃghike saṃghikasaññī anupakhajja seyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Saṃghike vematiko anupakhajja seyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Saṃghike puggalikasaññī anupakhajja seyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Mañcassa vā pīṭhassa vā pavisantassa vā nikkhamantassa vā upacāraṃ ṭhapetvā seyyaṃ santharati vā santharāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti dukkaṭassa. Vihārassa upacāre vā upaṭṭhānasālāyaṃ vā maṇḍape vā rukkhamūle vā ajjhokāse vā seyyaṃ santharati vā santharāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti dukkaṭassa. Puggalike saṃghikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Puggalike vematiko, āpatti dukkaṭassa. Puggalike

puggalikasaññī aññassa puggalike āpatti dukkaṭassa. Attano puggalike anāpatti.

Anāpatti—gilāno pavisati, sītena vā uṇhena vā pīḷito pavisati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Anupakhajjasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 46: Cārittasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmato upanandassa sakyaputtassa upaṭṭhākakulaṃ āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ bhattena nimantesi. Aññepi bhikkhū bhattena nimantesi. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto purebhattaṃ, kulāni payirupāsati. Atha kho te bhikkhū te manusse etadavocuṃ—"dethāvuso, bhattan"ti. "Āgametha, bhante, yāvāyyo upanando āgacchatī"ti. Dutiyampi kho te bhikkhū ... pe ... tatiyampi kho te bhikkhū te manusse etadavocuṃ—"dethāvuso, bhattaṃ; pure kālo atikkamatī"ti. "Yampi mayaṃ, bhante, bhattaṃ karimhā ayyassa upanandassa kāraṇā. Āgametha, bhante, yāvāyyo upanando āgacchatī"ti.

Atha kho āyasmā upanando sakyaputto purebhattaṃ kulāni payirupāsitvā divā āgacchati. Bhikkhū na cittarūpaṃ bhuñjiṃsu. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena āyasmato upanandassa sakyaputtassa

upaṭṭhākakulaṃ saṃghassatthāya khādanīyaṃ pāhesi—"ayyassa upanandassa dassetvā saṃghassa dātabban"ti. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭho hoti. Atha kho te manussā ārāmaṃ gantvā bhikkhū pucchiṃsu—"kahaṃ, bhante, ayyo upanando"ti? "Esāvuso, āyasmā upanando sakyaputto gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭho"ti. "Idaṃ, bhante, khādanīyaṃ ayyassa upanandassa dassetvā saṃghassa dātabban"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, paṭiggahetvā nikkhipatha yāva upanando āgacchatī"ti.

Atha kho āyasmā upanando sakyaputto—"bhagavatā paṭikkhittaṃ purebhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjitun"ti pacchābhattaṃ kulāni payirupāsitvā divā paṭikkami, khādanīyaṃ ussāriyittha. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū cīvaradānasamaye kukkuccāyantā kulāni na payirupāsanti. Cīvaraṃ parittaṃ uppajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, cīvaradānasamaye kulāni payirupāsituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Cīvaradānasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū cīvarakammaṃ karonti, attho ca hoti sūciyāpi suttenapi satthakenapi. Bhikkhū kukkuccāyantā kulāni na payirupāsanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi,

bhikkhave, cīvarakārasamaye kulāni payirupāsituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gilānā honti, attho ca hoti bhesajjehi. Bhikkhū kukkuccāyantā kulāni na payirupāsanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, santaṃ bhikkhuṃ āpucchā kulāni payirupāsituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjeyya, aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo. Cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo—ayaṃ tattha samayo"ti. (46:95)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Nimantito nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarena bhojanena nimantito.

Sabhatto nāma yena nimantito tena sabhatto.

Santaṃ nāma bhikkhuṃ sakkā hoti āpucchā pavisituṃ.

Asantaṃ nāma bhikkhuṃ na sakkā hoti āpucchā pavisituṃ.

Purebhattaṃ nāma yena nimantito taṃ abhuttāvī.

Pacchābhattaṃ nāma yena nimantito taṃ antamaso kusaggenapi bhuttaṃ hoti.

Kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ.

Kulesu cārittaṃ āpajjeyyāti aññassa gharūpacāraṃ okkamantassa āpatti dukkaṭassa. Paṭhamaṃ pādaṃ ummāraṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa. Dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Cīvaradānasamayo nāma anatthate kathine vassānassa pacchimo māso, atthate kathine pañca māsā.

Cīvarakārasamayo nāma cīvare kayiramāne.

Nimantite nimantitasaññī santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjati, aññatra samayā, āpatti pācittiyassa. Nimantite vematiko santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjati, aññatra samayā, āpatti pācittiyassa. Nimantite animantitasaññī santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjati, aññatra samayā, āpatti pācittiyassa.

Animantite nimantitasaññī, āpatti dukkaṭassa. Animantite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Animantite animantitasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, santaṃ bhikkhuṃ āpucchā pavisati, asantaṃ bhikkhuṃ anāpucchā pavisati, aññassa gharena maggo hoti, gharūpacārena maggo hoti, antarārāmaṃ gacchati, bhikkhunupassayaṃ gacchati, titthiyaseyyaṃ gacchati, paṭikkamanaṃ gacchati, bhattiyagharaṃ gacchati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cārittasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 15: Dutiyasenāsanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū sahāyakā honti. Te vasantāpi ekatova vasanti, pakkamantāpi ekatova pakkamanti. Te aññatarasmiṃ saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā taṃ pakkamantā neva uddhariṃsu na uddharāpesuṃ, anāpucchā pakkamiṃsu. Senāsanaṃ upacikāhi khāyitaṃ hoti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma sattarasavaggiyā bhikkhū saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā taṃ pakkamantā neva uddharissanti na uddharāpessanti, anāpucchā pakkamissanti, senāsanaṃ upacikāhi khāyitan"ti.

Atha kho te bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, sattarasavaggiyā bhikkhū saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā taṃ pakkamantā neva uddhariṃsu na uddharāpesuṃ, anāpucchā pakkamiṃsu, senāsanaṃ upacikāhi khāyitan"ti? "Saccaṃ, bha-

gavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā taṃ pakkamantā neva uddharissanti na uddharāpessanti, anāpucchā pakkamissanti, senāsanaṃ upacikāhi khāyitaṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyan"ti. (15:64)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Saṃghiko nāma vihāro saṃghassa dinno hoti pariccatto.

Seyyaṃ nāma bhisi, cimilikā uttarattharaṇaṃ, bhūmattharaṇaṃ, taṭṭikā, cammakhaṇḍo, nisīdanaṃ, paccattharaṇaṃ, tiṇasanthāro, paṇṇasanthāro.

Santharitvāti sayaṃ santharitvā.

Santharāpetvāti aññaṃ santharāpetvā.

Taṃ pakkamanto neva uddhareyyāti na sayaṃ uddhareyya.

Na uddharāpeyyāti na aññaṃ uddharāpeyya.

Anāpucchaṃ vā gaccheyyāti bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā ārāmikaṃ vā anāpucchā parikkhittassa ārāmassa parikkhepaṃ atikkamantassa āpatti pācittiyassa. Aparikkhittassa ārāmassa upacāraṃ atikkamantassa āpatti pācittiyassa. Saṃghike saṃghikasaññī seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti pācittiyassa. Saṃghike vematiko seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti pācittiyassa. Saṃghike puggalikasaññī seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti pācittiyassa.

Vihārassa upacāre vā upaṭṭhānasālāyaṃ vā maṇḍape vā rukkhamūle vā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti dukkaṭassa. Mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā vihāre vā vihārassūpacāre vā upaṭṭhānasālāyaṃ vā maṇḍape vā rukkhamūle vā santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ

pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti dukkaṭassa.

Puggalike saṃghikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Puggalike vematiko, āpatti dukkaṭassa. Puggalike puggalikasaññī aññassa puggalike āpatti dukkaṭassa. Attano puggalike anāpatti.

Anāpatti—uddharitvā gacchati, uddharāpetvā gacchati, āpucchaṃ gacchati, kenaci palibuddhaṃ hoti, sāpekkho gantvā tattha ṭhito āpucchati, kenaci palibuddho hoti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyasenāsanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 1: Musāvādasikkhāpada

Ime kho panāyasmanto dvenavuti pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena hatthako sakyaputto vādakkhitto hoti. So titthiyehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijānāti, paṭijānitvā avajānāti, aññenaññaṃ paṭicarati, sampajānamusā bhāsati, saṅketaṃ katvā visaṃvādeti. Titthiyā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma hatthako sakyaputto amhehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijānissati, paṭijānitvā avajānissati, aññenaññaṃ paṭicarissati, sampajānamusā bhāsissati, saṅketaṃ katvā visaṃvādessatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ titthiyānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū yena hatthako sakyaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā hatthakaṃ sakyaputtaṃ etadavocuṃ—"saccaṃ kira tvaṃ, āvuso hatthaka, titthiyehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijānāsi, paṭijānitvā avajānāsi, aññenaññaṃ paṭicarasi, sampajānamusā bhāsasi, saṅketaṃ katvā visaṃvādesī"ti? "Ete kho, āvuso, titthiyā nāma yena kenaci jetabbā; neva tesaṃ jayo dātabbo"ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma hatthako sakyaputto titthiyehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijānissati, paṭijānitvā avajānissati, aññenaññaṃ paṭicarissati, sam-

pajānamusā bhāsissati, saṅketaṃ katvā visaṃvādessatī”ti.

Atha kho te bhikkhū hatthakaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā hatthakaṃ sakyaputtaṃ paṭipucchi—“saccaṃ kira tvaṃ, hatthaka, titthiyehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijānāsi, paṭijānitvā avajānāsi, aññenaññaṃ paṭicarasi, sampajānamusā bhāsasi, saṅketaṃ katvā visaṃvādesī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, titthiyehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijānissasi, paṭijānitvā avajānissasi, aññenaññaṃ paṭicarissasi, sampajānamusā bhāsissasi, saṅketaṃ katvā visaṃvādessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Sampajānamusāvāde pācittiyan”ti. (1:50)

Sampajānamusāvādo nāma visaṃvādanapurekkhārassa vācā, girā, byappatho, vacībhedo, vācasikā viññatti, aṭṭha anariyavohārā—adiṭṭhaṃ diṭṭhaṃ meti, assutaṃ sutaṃ meti, amutaṃ mutaṃ meti, aviññātaṃ viññātaṃ meti, diṭṭhaṃ adiṭṭhaṃ meti, sutaṃ assutaṃ meti, mutaṃ amutaṃ meti, viññātaṃ aviññātaṃ meti.

Adiṭṭhaṃ nāma na cakkhunā diṭṭhaṃ. Assutaṃ nāma na sotena sutaṃ. Amutaṃ nāma na ghānena ghāyitaṃ, na jivhāya sāyitaṃ, na kāyena phuṭṭhaṃ. Aviññātaṃ nāma na manasā viññātaṃ. Diṭṭhaṃ nāma cakkhunā diṭṭhaṃ. Sutaṃ nāma sotena sutaṃ. Mutaṃ nāma ghānena ghāyitaṃ, jivhāya sāyitaṃ, kāyena phuṭṭhaṃ. Viññātaṃ nāma manasā viññātaṃ.

Tīhākārehi “adiṭṭhaṃ diṭṭhaṃ me”ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti “musā bhaṇissan”ti, bhaṇantassa hoti “musā bhaṇāmī”ti, bhaṇitassa hoti “musā mayā bhaṇitan”ti.

Catūhākārehi “adiṭṭhaṃ diṭṭhaṃ me”ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti “musā bhaṇissan”ti, bhaṇantassa hoti “musā bhaṇāmī”ti, bhaṇitassa hoti “musā mayā bhaṇitan”ti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi “adiṭṭhaṃ diṭṭhaṃ me”ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti “musā bhaṇissan”ti, bhaṇantassa hoti “musā bhaṇāmī”ti, bhaṇitassa hoti “musā mayā bhaṇitan”ti,

vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi "adiṭṭhaṃ diṭṭhaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi "adiṭṭhaṃ diṭṭhaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi "assutaṃ sutaṃ me"ti ... pe ... amutaṃ mutaṃ meti ... pe ... aviññātaṃ viññātaṃ meti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti.

Catūhākārehi ... pe ... pañcahākārehi ... pe ... chahākārehi ... pe ... sattahākārehi "aviññātaṃ viññātaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi "adiṭṭhaṃ diṭṭhañca me sutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi "adiṭṭhaṃ diṭṭhañca me mutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi "adiṭṭhaṃ diṭṭhañca me viññātañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi adiṭṭhaṃ "diṭṭhañca me sutañca mutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi adiṭṭhaṃ "diṭṭhañca me sutañca viññātañcā"ti ... pe ... tīhākārehi adiṭṭhaṃ "diṭṭhañca me sutañca mutañca viññātañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi assutaṃ "sutañca me mutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi assutaṃ "sutañca me viññātañcā"ti ... pe ... tīhākārehi assutaṃ "sutañca me diṭṭhañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi assutaṃ "sutañca me mutañca viññātañcā"ti ... pe ... tīhākārehi assutaṃ "sutañca me mutañca diṭṭhañcā"ti ... pe ... tīhākārehi assutaṃ "sutañca me mutañca viññātañca diṭṭhañcā"ti sam-

pajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi amutaṃ "mutañca me viññātañcā"ti ... pe ... tīhākārehi amutaṃ "mutañca me diṭṭhañcā"ti ... pe ... tīhākārehi amutaṃ "mutañca me sutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi amutaṃ "mutañca me viññātañca diṭṭhañcā"ti ... pe ... tīhākārehi amutaṃ "mutañca me viññātañca sutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi amutaṃ "mutañca me viññātañca diṭṭhañca sutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi aviññātaṃ "viññātañca me diṭṭhañcā"ti ... pe ... tīhākārehi aviññātaṃ "viññātañca me sutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi aviññātaṃ "viññātañca me mutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi aviññātaṃ "viññātañca me diṭṭhañca sutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi aviññātaṃ "viññātañca me diṭṭhañca mutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi aviññātaṃ "viññātañca me diṭṭhañca sutañca mutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi diṭṭhaṃ "adiṭṭhaṃ me"ti ... pe ... sutaṃ "assutaṃ me"ti ... pe ... mutaṃ "amutaṃ me"ti ... pe ... viññātaṃ "aviññātaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi diṭṭhaṃ "sutaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi diṭṭhaṃ "mutaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi diṭṭhaṃ "viññātaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi diṭṭhaṃ "sutañca me mutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi diṭṭhaṃ "sutañca me viññātañcā"ti ... pe ... tīhākārehi diṭṭhaṃ "sutañca me mutañca viññātañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi sutaṃ "mutaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi sutaṃ "viññātaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi sutaṃ "diṭṭhaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi sutaṃ "mutañca me viññātañcā"ti ... pe ... tīhākārehi sutaṃ "mutañca me diṭṭhañcā"ti ... pe ... tīhākārehi sutaṃ "mutañca me viññātañca diṭṭhañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi mutaṃ "viññātaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi mutaṃ "diṭṭhaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi mutaṃ "sutaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi mutaṃ "viññātañca me diṭṭhañcā"ti ... pe ... tīhākārehi mutaṃ "viññātañca me sutañcā"ti

... pe ... tīhākārehi mutaṃ "viññātañca me diṭṭhañca sutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi viññātaṃ "diṭṭhaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi viññātaṃ "sutaṃ me"ti ... pe ... tīhākārehi viññātaṃ "mutaṃ me"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ... tīhākārehi viññātaṃ "diṭṭhañca me sutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi viññātaṃ "diṭṭhañca me mutañcā"ti ... pe ... tīhākārehi viññātaṃ "diṭṭhañca me sutañca mutañcā"ti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa ... pe ....

Tīhākārehi diṭṭhe vematiko diṭṭhaṃ nokappeti, diṭṭhaṃ nassarati, diṭṭhaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... sute vematiko sutaṃ nokappeti, sutaṃ nassarati, sutaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... mute vematiko mutaṃ nokappeti, mutaṃ nassarati, mutaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... viññāte vematiko viññātaṃ nokappeti, viññātaṃ nassarati, viññātaṃ pamuṭṭho hoti ... viññātañca me diṭṭhañcāti ... pe ... viññātaṃ pamuṭṭho hoti ... viññātañca me sutañcāti ... pe ... viññātaṃ pamuṭṭho hoti; viññātañca me mutañcāti ... pe ... viññātaṃ pamuṭṭho hoti; viññātañca me diṭṭhañca sutañcāti ... pe ... viññātaṃ pamuṭṭho hoti; viññātañca me diṭṭhañca mutañcāti ... pe ... viññātaṃ pamuṭṭho hoti; viññātañca me diṭṭhañca sutañca mutañcāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa.

Catūhākārehi ... pe ... pañcahākārehi ... pe ... chahākārehi ... pe ... sattahākārehi ... pe ... viññātaṃ pamuṭṭho hoti, viññātañca me diṭṭhañca sutañca mutañcāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pācittiyassa—pubbevassa hoti "musā bhaṇissan"ti, bhaṇantassa hoti "musā bhaṇāmī"ti, bhaṇitassa hoti "musā mayā bhaṇitan"ti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Anāpatti—davā bhaṇati, ravā bhaṇati. "Davā bhaṇati nāma sahasā bhaṇati. Ravā bhaṇati nāma 'aññaṃ bhaṇissāmī'ti aññaṃ bhaṇati". Ummattakassa, ādikammikassāti.

Musāvādasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 61: Sañciccasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī issāso hoti, kākā cassa amanāpā honti. So kāke vijjhitvā vijjhitvā sīsaṃ chinditvā sūle paṭipāṭiyā ṭhapesi. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kenime, āvuso, kākā jīvitā voropitā"ti? "Mayā, āvuso. Amanāpā me kākā"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyya, pācittiyan"ti. (61:110)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sañciccāti jānanto sañjānanto cecca abhivitaritvā vītikkamo.

Pāṇo nāma tiracchānagatapāṇo vuccati.

Jīvitā voropeyyāti jīvitindriyaṃ upacchindati uparodheti santatiṃ vikopeti, āpatti pācittiyassa.

Pāṇe pāṇasaññī jīvitā voropeti, āpatti pācittiyassa. Pāṇe vematiko jīvitā voropeti, āpatti dukkaṭassa. Pāṇe appāṇasaññī jīvitā voropeti, anāpatti. Appāṇe pāṇasaññī, āpatti dukkaṭassa. Appāṇe vematiko, āpatti dukkaṭassa. Appāṇe appāṇasaññī, anāpatti.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, namaraṇādhippāyassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sañciccasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 74: Pahārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ pahāraṃ denti. Te rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu— "kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti?

"Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā amhākaṃ pahāraṃ dentī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā bhikkhūnaṃ pahāraṃ dassantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, kupitā anattamanā bhikkhūnaṃ pahāraṃ dethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, kupitā anattamanā bhikkhūnaṃ pahāraṃ dassatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa kupito anattamano pahāraṃ dadeyya, pācittiyan"ti. (74:123)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Kupito anattamanoti anabhiraddho āhatacitto khilajāto.

Pahāraṃ dadeyyāti kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā antamaso uppalapattenapi pahāraṃ deti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī kupito anattamano pahāraṃ deti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko kupito anattamano pahāraṃ deti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī kupito anattamano pahāraṃ deti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannassa kupito anattamano pahāraṃ deti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—kenaci viheṭhīyamāno mokkhādhippāyo pahāraṃ deti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pahārasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 35: Pavāraṇāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro brāhmaṇo bhikkhū nimantetvā bhojesi. Bhikkhū bhuttāvī pavāritā ñātikulāni gantvā ekacce bhuñjiṃsu ekacce piṇḍapātaṃ ādāya agamaṃsu. Atha kho so brāhmaṇo paṭivissake etadavoca—"bhikkhū mayā, ayyā, santappitā. Etha, tumhepi santappessāmī"ti. Te evamāhaṃsu—"kiṃ tvaṃ, ayyo, amhe santappessasi? Yepi tayā nimantitā tepi amhākaṃ gharāni āgantvā ekacce bhuñjiṃsu ekacce piṇḍapātaṃ ādāya agamaṃsū"ti.

Atha kho so brāhmaṇo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā amhākaṃ ghare bhuñjitvā aññatra bhuñjissanti. Na cāhaṃ paṭibalo yāvadatthaṃ dātun"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa brāhmaṇassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhuttāvī pavārito khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gilānānaṃ bhikkhūnaṃ paṇīte piṇḍapāte nīharanti. Gilānā na cittarūpaṃ bhuñjanti. Tāni bhikkhū chaṭṭenti. Assosi kho bhagavā uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ kākoravasaddaṃ. Sutvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi— "kiṃ nu kho so, ānanda, uccāsaddo mahāsaddo kākoravasaddo"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Bhuñjeyyuṃ panānanda, bhikkhū gilānātirittan"ti. "Na bhuñjeyyuṃ, bhagavā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānassa ca agilānassa ca atirittaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, atirittaṃ kātabbaṃ—'alametaṃ sabban'ti. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhuttāvī pavārito anatirittaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyan"ti. (35:84)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhuttāvī nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataraṃ bhojanaṃ antamaso kusaggenapi bhuttaṃ hoti.

Pavārito nāma asanaṃ paññāyati, bhojanaṃ paññāyati, hatthapāse ṭhito abhiharati, paṭikkhepo paññāyati.

Anatirittaṃ nāma akappiyakataṃ hoti, appaṭiggahitakataṃ hoti, anuccāritakataṃ hoti, ahatthapāse kataṃ hoti, abhuttāvinā kataṃ hoti, bhuttāvinā pavāritena āsanā vuṭṭhitena kataṃ hoti, "alametaṃ sabban"ti avuttaṃ hoti, na gilānātirittaṃ hoti—etaṃ anatirittaṃ nāma.

Atirittaṃ nāma kappiyakataṃ hoti, paṭiggahitakataṃ hoti, uccāritakataṃ hoti, hatthapāse kataṃ hoti, bhuttāvinā kataṃ hoti, bhuttāvinā pavāritena āsanā avuṭṭhitena kataṃ hoti, "alametaṃ sabban"ti vuttaṃ hoti, gilānātirittaṃ hoti—etaṃ atirittaṃ nāma.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

"Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Anatiritte anatirittasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Anatiritte vematiko khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Anatiritte atirittasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Atiritte anatirittasaññī, āpatti dukkaṭassa. Atiritte vematiko, āpatti dukkaṭassa. Atiritte atirittasaññī, anāpatti.

Anāpatti—atirittaṃ kārāpetvā bhuñjati, "atirittaṃ kārāpetvā bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, aññassatthāya haranto gacchati, gilānassa sesakaṃ bhuñjati, yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ sati paccaye paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pavāraṇāsikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Ratanavagga
Pācittiyā 91: Vassikasāṭikāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ vassikasāṭikā anuññātā hoti. Chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā vassikasāṭikā anuññātā"ti appamāṇikāyo vassikasāṭikāyo dhārenti. Puratopi pacchatopi ākaḍḍhantā āhiṇḍanti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū appamāṇikāyo vassikasāṭikāyo dhāressantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, appamāṇikāyo vassikasāṭikāyo dhārethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, appamāṇikāyo vassikasāṭikāyo dhāressatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Vassikasāṭikaṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso cha vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ aḍḍhateyyā. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyan"ti. (91:140)

Vassikasāṭikā nāma vassānassa catumāsatthāya.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā. Pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso cha vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ aḍḍhateyyā. Taṃ atikkāmetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena chinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pamāṇikaṃ karoti, ūnakaṃ karoti, aññena kataṃ pamāṇātikkantaṃ paṭilabhitvā chinditvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vassikasāṭikāsikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 4: Padasodhammasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū upāsake padaso dhammaṃ vācenti. Upāsakā bhikkhūsu agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharanti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū upāsake padaso dhammaṃ vācessanti. Upāsakā bhikkhūsu agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, upāsake padaso dhammaṃ vācetha; upāsakā bhikkhūsu agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, upāsake padaso dhammaṃ vācessatha. Upāsakā bhikkhūsu agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharanti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vāceyya pācittiyan"ti. (4:53)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Anupasampanno nāma bhikkhuñca bhikkhuniñca ṭhapetvā avaseso anupasampanno nāma.

Padaso nāma padaṃ, anupadaṃ, anvakkharaṃ, anubyañjanaṃ.

Padaṃ nāma ekato paṭṭhapetvā ekato osāpenti. Anupadaṃ nāma pāṭekkaṃ paṭṭhapetvā ekato osāpenti. Anvakkharaṃ nāma "rūpaṃ aniccan"ti vuccamāno, "run"ti opāteti. Anubyañjanaṃ nāma "rūpaṃ aniccan"ti vuccamāno, "vedanā aniccā"ti saddaṃ nicchāreti.

Yañca padaṃ, yañca anupadaṃ, yañca anvakkharaṃ, yañca anubyañjanaṃ—sabbametaṃ padaso nāma.

Dhammo nāma buddhabhāsito, sāvakabhāsito, isibhāsito, devatābhāsito, atthūpasañhito, dhammūpasañhito.

Vāceyyāti padena vāceti, pade pade āpatti pācittiyassa. Akkharāya vāceti, akkharakkharāya āpatti pācittiyassa.

Anupasampanne anupasampannasaññī padaso dhammaṃ vāceti, āpatti pācittiyassa. Anupasampanne vematiko padaso dhammaṃ vāceti, āpatti pācittiyassa. Anupasampanne upasampannasaññī padaso dhammaṃ vāceti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Upasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Upasampanne upasampannasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ekato uddisāpento, ekato sajjhāyaṃ karonto, yebhuyyena paguṇaṃ ganthaṃ bhaṇantaṃ opāteti, osārentaṃ opāteti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Padasodhammasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 75: Talasattikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ talasattikaṃ uggiranti. Te pahārasamuccitā rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti? "Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā amhākaṃ talasattikaṃ uggirantī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ talasattikaṃ uggirissantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, kupitā anattamanā sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ talasattikaṃ uggirathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, kupitā anattamanā sattarasavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ talasattikaṃ uggirissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa kupito anattamano talasattikaṃ uggireyya, pācittiyan"ti. (75:124)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Kupito anattamanoti anabhiraddho āhatacitto khilajāto.

Talasattikaṃ uggireyyāti kāyaṃ vā kāyapaṭibaddhaṃ vā antamaso uppalapattampi uccāreti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī kupito anattamano talasattikaṃ uggirati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko kupito anattamano talasattikaṃ uggirati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī kupito anattamano talasattikaṃ uggirati, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannassa kupito anattamano talasattikaṃ uggirati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—kenaci viheṭhīyamāno mokkhādhippāyo talasattikaṃ uggirati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Talasattikasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 92: Nandasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā nando bhagavato mātucchāputto abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko caturaṅgulomako bhagavatā. So sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ dhāreti. Addasaṃsu kho therā bhikkhū āyasmantaṃ nandaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna—"bhagavā āgacchatī"ti āsanā vuṭṭhahanti.

Te upagate jānitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā nando sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ dhāressatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, nanda, sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ dhāresī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma

tvaṃ, nanda, sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ dhāressasi. Netaṃ, nanda, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpeyya atirekaṃ vā, chedanakaṃ pācittiyaṃ. Tatridaṃ sugatassa sugatacīvarappamāṇaṃ—dīghaso nava vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ cha vidatthiyo. Idaṃ sugatassa sugatacīvarappamāṇan"ti. (92:141)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sugatacīvarappamāṇaṃ nāma dīghaso nava vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ cha vidatthiyo.

Kārāpeyyāti karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena chinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ūnakaṃ karoti, aññena kataṃ paṭilabhitvā chinditvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Nandasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Ratanavaggo navamo.

Tassuddānaṃ

Rañño ca ratanaṃ santaṃ, sūci mañcañca tūlikaṃ; Nisīdanañca kaṇḍuñca, vassikā sugatena cāti.

Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, dvenavuti pācittiyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Khuddakaṃ samattaṃ. Pācittiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 40: Dantaponasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sabbapaṃsukūliko susāne viharati. So manussehi diyyamānaṃ na icchati paṭiggahetuṃ, susānepi rukkhamūlepi ummārepi ayyavosāṭitakāni sāmaṃ gahetvā paribhuñjati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayaṃ bhikkhu amhākaṃ ayyavosāṭitakāni sāmaṃ gahetvā paribhuñjissati. Theroyaṃ bhikkhu vaṭharo manussamaṃsaṃ maññe khādatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āharissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āharasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āharissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhareyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū udakadantapone kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, udakadantaponaṃ sāmaṃ gahetvā paribhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhareyya, aññatra udakadantaponā, pācittiyan"ti. (40:89)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Adinnaṃ nāma appaṭiggahitakaṃ vuccati.

Dinnaṃ nāma kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā dente hatthapāse ṭhito kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā paṭiggaṇhāti, etaṃ dinnaṃ nāma.

Āhāro nāma udakadantaponaṃ ṭhapetvā yaṃ kiñci ajjhoharaṇīyaṃ, eso āhāro nāma.

Aññatra udakadantaponāti ṭhapetvā udakadantaponaṃ.

"Khādissāmi bhuñjissāmī"ti gaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Appaṭiggahitake appaṭiggahitakasaññī adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhāreti, aññatra udakadantaponā, āpatti pācittiyassa. Appaṭiggahitake vematiko adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhāreti, aññatra udakadantaponā, āpatti pācittiyassa. Appaṭiggahitake paṭiggahitakasaññī adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhāreti, aññatra udakadantaponā, āpatti pācittiyassa.

Paṭiggahitake appaṭiggahitakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Paṭiggahitake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Paṭiggahitake paṭiggahitakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—udakadantapone, cattāri mahāvikaṭāni sati paccaye asati kappiyakārake sāmaṃ gahetvā paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dantaponasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Bhojanavaggo catuttho.

Tassuddānaṃ

Piṇḍo gaṇaṃ paraṃ pūvaṃ, dve ca vuttā pavāraṇā; Vikāle sannidhī khīraṃ, dantaponena te dasāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 13: Ujjhāpanakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā dabbo mallaputto saṃghassa senāsanañca paññapeti bhattāni ca uddisati. Tena kho pana samayena mettiyabhūmajakā bhikkhū navakā ceva honti appapuññā ca. Yāni saṃghassa lāmakāni senāsanāni tāni tesaṃ pāpuṇanti lāmakāni ca bhattāni. Te āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ bhikkhū ujjhāpenti—"chandāya dabbo mallaputto senāsanaṃ paññapeti, chandāya ca bhattāni uddisatī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ

bhikkhū ujjhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, dabbaṃ mallaputtaṃ bhikkhū ujjhāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, dabbaṃ mallaputtaṃ bhikkhū ujjhāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Ujjhāpanake pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena mettiyabhūmajakā bhikkhū—"'bhagavatā ujjhāpanakaṃ paṭikkhittan'ti 'ettāvatā bhikkhū sossantī'"ti bhikkhūnaṃ sāmantā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ khiyyanti—"chandāya dabbo mallaputto senāsanaṃ paññapeti, chandāya ca bhattāni uddisatī"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ khiyyissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, dabbaṃ mallaputtaṃ khiyyathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, dabbaṃ mallaputtaṃ khiyyissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Ujjhāpanake khiyyanake pācittiyan"ti. (13:62)

Ujjhāpanakaṃ nāma upasampannaṃ saṃghena sammataṃ senāsanapaññāpakaṃ vā bhattuddesakaṃ vā yāgubhājakaṃ vā phalabhājakaṃ vā khajjabhājakaṃ vā appamattakavissajjakaṃ vā avaṇṇaṃ kattukāmo, ayasaṃ kattukāmo, maṅkukattukāmo, upasampannaṃ ujjhāpeti vā khiyyati vā, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme dhammakammasaññī ujjhāpanake khiyyanake āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko ujjhāpanake khiyyanake āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññī ujjhāpanake khiyyanake āpatti pācittiyassa.

Anupasampannaṃ ujjhāpeti vā khiyyati vā, āpatti dukkaṭassa. Upasampannaṃ saṃghena asammataṃ senāsanapaññāpakaṃ vā bhattuddesakaṃ vā yāgubhājakaṃ vā phalabhājakaṃ vā khajjabhājakaṃ vā appamattakavissajjakaṃ vā avaṇṇaṃ kattukāmo, ayasaṃ kattukāmo, maṅkukattukāmo, upasampannaṃ vā anupasampannaṃ vā ujjhāpeti vā khiyyati vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ saṃghena sam-

mataṃ vā asammataṃ vā senāsanapaññāpakaṃ vā bhattuddesakaṃ vā yāgubhājakaṃ vā phalabhājakaṃ vā khajjabhājakaṃ vā appamattakavissajjakaṃ vā avaṇṇaṃ kattukāmo, ayasaṃ kattukāmo, maṅkukattukāmo, upasampannaṃ vā anupasampannaṃ vā ujjhāpeti vā khiyyati vā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pakatiyā chandā dosā mohā bhayā karontaṃ ujjhāpeti vā khiyyati vā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ujjhāpanakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 43: Sabhojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto sahāyakassa gharaṃ gantvā tassa pajāpatiyā saddhiṃ sayanighare nisajjaṃ kappesi. Atha kho so puriso yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso pajāpatiṃ etadavoca—"dadehāyyassa bhikkhan"ti. Atha kho sā itthī āyasmato upanandassa sakyaputtassa bhikkhaṃ adāsi. Atha kho so puriso āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"gacchatha, bhante, yato ayyassa bhikkhā dinnā"ti. Atha kho sā itthī sallakkhetvā—"pariyuṭṭhito ayaṃ puriso"ti, āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"nisīdatha, bhante, mā agamitthā"ti. Dutiyampi kho so puriso ... pe ... tatiyampi kho so puriso āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"gacchatha, bhante, yato ayyassa bhikkhā dinnā"ti. Tatiyampi kho sā itthī āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca— "nisīdatha, bhante, mā agamitthā"ti.

Atha kho so puriso nikkhamitvā bhikkhū ujjhāpesi—"ayaṃ, bhante, ayyo upanando mayhaṃ pajāpatiyā saddhiṃ sayanighare nisinno. So mayā uyyojīyamāno na icchati gantuṃ. Bahukiccā mayaṃ bahukaraṇīyā"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi

nāma āyasmā upanando sakyaputto sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappessatī”ti … pe … “saccaṃ kira tvaṃ, upananda, sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappesī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappeyya, pācittiyan”ti. (43:92)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sabhojanaṃ nāma kulaṃ itthī ceva hoti puriso ca, itthī ca puriso ca ubho anikkhantā honti, ubho avītarāgā.

Anupakhajjāti anupavisitvā.

Nisajjaṃ kappeyyāti mahallake ghare piṭṭhasaṅghāṭassa hatthapāsaṃ vijahitvā nisīdati, āpatti pācittiyassa. Khuddake ghare piṭṭhivaṃsaṃ atikkamitvā nisīdati, āpatti pācittiyassa.

Sayanighare sayanigharasaññī sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Sayanighare vematiko sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Sayanighare nasayanigharasaññī sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Nasayanighare sayanigharasaññī, āpatti dukkaṭassa. Nasayanighare vematiko, āpatti dukkaṭassa. Nasayanighare nasayanigharasaññī, anāpatti.

Anāpatti—mahallake ghare piṭṭhasaṅghāṭassa hatthapāsaṃ avijahitvā nisīdati, khuddake ghare piṭṭhivaṃsaṃ anatikkamitvā nisīdati, bhikkhu dutiyo hoti, ubho nikkhantā honti, ubho vītarāgā, nasayanighare, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sabhojanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 6: Dutiyasahaseyyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā anuruddho kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchanto sāyaṃ aññataraṃ gāmaṃ upagacchi. Tena kho pana samayena tasmiṃ gāme aññatarissā itthiyā āvasathāgāraṃ paññattaṃ hoti. Atha kho āyasmā anuruddho yena sā itthī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ itthiṃ etadavoca—"sace te, bhagini, agaru, vaseyyāma ekarattaṃ āvasathāgāre"ti. "Vaseyyātha, bhante"ti. Aññepi addhikā yena sā itthī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ itthiṃ etadavocuṃ—"sace te, ayye, agaru vaseyyāma ekarattaṃ āvasathāgāre"ti. "Eso kho ayyo samaṇo paṭhamaṃ upagato; sace so anujānāti, vaseyyāthā"ti. Atha kho te addhikā yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavocuṃ—"sace te, bhante, agaru, vaseyyāma ekarattaṃ āvasathāgāre"ti. "Vaseyyātha, āvuso"ti.

Atha kho sā itthī āyasmante anuruddhe saha dassanena paṭibaddhacittā ahosi. Atha kho sā itthī yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca—"ayyo, bhante, imehi manussehi ākiṇṇo na phāsu viharissati. Sādhāhaṃ, bhante, ayyassa mañcakaṃ abbhantaraṃ paññapeyyan"ti. Adhivāsesi kho āyasmā anuruddho tuṇhībhāvena. Atha kho sā itthī āyasmato anuruddhassa mañcakaṃ abbhantaraṃ paññapetvā alaṅkatappaṭiyattā gandhagandhinī yenāyasmā anuruddho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca—"ayyo, bhante, abhirūpo dassanīyo pāsādiko, ahañcamhi abhirūpā dassanīyā pāsādikā. Sādhāhaṃ, bhante, ayyassa pajāpati bhaveyyan"ti. Evaṃ vutte, āyasmā anuruddho tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho sā itthī āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca—"ayyo, bhante, abhirūpo dassanīyo pāsādiko, ahañcamhi abhirūpā dassanīyā pāsādikā. Sādhu, bhante, ayyo mañceva paṭicchatu sabbañca sāpateyyan"ti. Tatiyampi kho āyasmā anuruddho tuṇhī ahosi. Atha kho sā itthī sāṭakaṃ nikkhipitvā āyasmato anuruddhassa purato caṅkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti. Atha kho āyasmā anuruddho indriyāni okkhipitvā taṃ itthiṃ neva olokesi napi ālapi. Atha kho sā itthī—"acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Bahū me manussā satenapi sahassenapi pahiṇanti. Ayaṃ pana samaṇo—mayā sāmaṃ yāciyamāno—na icchati mañceva

paṭicchituṃ sabbañca sāpateyyan”ti sāṭakaṃ nivāsetvā āyasmato anuruddhassa pādesu sirasā nipatitvā āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca—“accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ yāhaṃ evamakāsiṃ. Tassā me, bhante, ayyo accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā”ti. “Taggha tvaṃ, bhagini, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ yā tvaṃ evamakāsi. Yato ca kho tvaṃ, bhagini, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhi hesā, bhagini, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti āyatiñca saṃvaraṃ āpajjatī”ti.

Atha kho sā itthī tassā rattiyā accayena āyasmantaṃ anuruddhaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā, āyasmantaṃ anuruddhaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ itthiṃ āyasmā anuruddho dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho sā itthī—āyasmatā anuruddhena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā—āyasmantaṃ anuruddhaṃ etadavoca—“abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ ayyena anuruddhena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, taṃ bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsikaṃ maṃ ayyo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan”ti.

Atha kho āyasmā anuruddho sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma āyasmā anuruddho mātugāmena sahaseyyaṃ kappessatī”ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ anuruddhaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira tvaṃ, anuruddha, mātugāmena sahaseyyaṃ kappesī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, anuruddha, mātugāmena sahaseyyaṃ kappessasi. Netaṃ, anuruddha, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mātugāmena sahaseyyaṃ kappeyya pācittiyan"ti. (6:55)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī, na petī, na tiracchānagatā; antamaso tadahujātāpi dārikā, pageva mahattarī.

Sahāti ekato.

Seyyā nāma sabbacchannā, sabbaparicchannā, yebhuyyenacchannā, yebhuyyena paricchannā.

Seyyaṃ kappeyyāti atthaṅgate sūriye, mātugāme nipanne bhikkhu nipajjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu nipanne mātugāmo nipajjati, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nipajjanti, āpatti pācittiyassa. Uṭṭhahitvā punappunaṃ nipajjanti, āpatti pācittiyassa.

Mātugāme mātugāmasaññī sahaseyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Mātugāme vematiko sahaseyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Mātugāme amātugāmasaññī sahaseyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Upaḍḍhacchanne upaḍḍhaparicchanne, āpatti dukkaṭassa. Yakkhiyā vā petiyā vā paṇḍakena vā tiracchānagatitthiyā vā sahaseyyaṃ kappeti, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme mātugāmasaññī, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme amātugāmasaññī, anāpatti.

Anāpatti—sabbacchanne sabbaaparicchanne, sabbaparicchanne sabbaacchanne, yebhuyyena acchanne, yebhuyyena aparicchanne, mātugāme nipanne bhikkhu nisīdati, bhikkhu nipanne mātugāmo nisīdati, ubho vā nisīdanti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyasahaseyyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 18: Vehāsakuṭisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena dve bhikkhū saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā eko heṭṭhā viharati, eko upari. Uparimo bhikkhu āhaccapādakaṃ mañcaṃ sahasā abhinisīdi. Mañcapādo nip-

patitvā heṭṭhimassa bhikkhuno matthake avatthāsi. So bhikkhu vissaramakāsi. Bhikkhū upadhāvitvā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, āvuso, vissaramakāsī"ti? Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhu saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ sahasā abhinisīdissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ sahasā abhinisīdasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ sahasā abhinisīdissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyan"ti. (18:67)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Saṃghiko nāma vihāro saṃghassa dinno hoti pariccatto.

Vehāsakuṭi nāma majjhimassa purisassa asīsaghaṭṭā.

Āhaccapādako nāma mañco aṅge vijjhitvā ṭhito hoti.

Āhaccapādakaṃ nāma pīṭhaṃ aṅge vijjhitvā ṭhitaṃ hoti.

Abhinisīdeyyāti tasmiṃ abhinisīdati, āpatti pācittiyassa.

Abhinipajjeyyāti tasmiṃ abhinipajjati, āpatti pācittiyassa.

Saṃghike saṃghikasaññī uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa. Saṃghike vematiko ... pe ... saṃghike puggalikasaññī uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa.

Puggalike saṃghikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Puggalike vematiko, āpatti dukkaṭassa. Puggalike puggalikasaññī aññassa puggalike, āpatti dukkaṭassa. Attano puggalike, anāpatti.

Anāpatti—avehāsakuṭiyā sīsaghaṭṭāya heṭṭhā aparibhogaṃ hoti, padarasañcitaṃ hoti, paṭāṇi dinnā hoti, tasmiṃ ṭhito gaṇhati vā laggeti

vā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vehāsakuṭisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 30: Rahonisajjasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmato udāyissa purāṇadutiyikā bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Sā āyasmato udāyissa santike abhikkhaṇaṃ āgacchati, āyasmāpi udāyī tassā bhikkhuniyā santike abhikkhaṇaṃ gacchati. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī tassā bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesi.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, pācittiyan"ti. (30:79)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Saddhinti ekato.

Eko ekāyāti bhikkhu ceva hoti bhikkhunī ca.

Raho nāma cakkhussa raho sotassa raho. Cakkhussa raho nāma na sakkā hoti akkhiṃ vā nikhaṇīyamāne bhamukaṃ vā ukkhipīyamāne sīsaṃ vā ukkhipīyamāne passituṃ. Sotassa raho nāma na sakkā hoti pakatikathā sotuṃ.

Nisajjaṃ kappeyyāti bhikkhuniyā nisinnāya bhikkhu upanisinno vā hoti upanipanno vā, āpatti pācittiyassa.

Bhikkhu nisinne bhikkhunī upanisinnā vā hoti upanipannā vā,

āpatti pācittiyassa. Ubho vā nisinnā honti ubho vā nipannā, āpatti pācittiyassa.

Raho rahosaññī eko ekāya nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Raho vematiko eko ekāya nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Raho arahosaññī eko ekāya nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Araho rahosaññī, āpatti dukkaṭassa. Araho vematiko, āpatti dukkaṭassa. Araho arahosaññī, anāpatti.

Anāpatti—yo koci viññū dutiyo hoti, tiṭṭhati na nisīdati, arahopekkho, aññavihito nisīdati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Rahonisajjasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Ovādavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Asammataatthaṅgatū, Passayāmisadānena; Sibbati addhānaṃ nāvaṃ bhuñjeyya, Eko ekāya te dasāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 50: Uyyodhikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dirattatirattaṃ senāya vasamānā uyyodhikampi balaggampi senābyūhampi anīkadassanampi gacchanti. Aññataropi chabbaggiyo bhikkhu uyyodhikaṃ gantvā kaṇḍena paṭividdho hoti. Manussā taṃ bhikkhuṃ uppaṇḍesuṃ—"kacci, bhante, suyuddhaṃ ahosi, kati te lakkhāni laddhānī"ti? So bhikkhu tehi manussehi uppaṇḍiyamāno maṅku ahosi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā uyyodhikaṃ dassanāya āgacchissanti. Amhākampi alābhā, amhākampi dulladdhaṃ, ye mayaṃ ājīvassa hetu puttadārassa kāraṇā uyyodhikaṃ āgacchāmā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū uyyodhikaṃ dassanāya gacchissantī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, uyyodhikaṃ dassanāya gacchathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, uyyod-

hikaṃ dassanāya gacchissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Dirattatirattañce bhikkhu senāya vasamāno uyyodhikaṃ vā balaggaṃ vā senābyūhaṃ vā anīkadassanaṃ vā gaccheyya, pācittiyan"ti. (50:99)

Dirattatirattañce bhikkhu senāya vasamānoti dvetisso rattiyo vasamāno.

Uyyodhikaṃ nāma yattha sampahāro dissati.

Balaggaṃ nāma ettakā hatthī, ettakā assā, ettakā rathā, ettakā pattī.

Senābyūhaṃ nāma ito hatthī hontu, ito assā hontu, ito rathā hontu, ito pattikā hontu.

Anīkaṃ nāma hatthānīkaṃ, assānīkaṃ, rathānīkaṃ, pattānīkaṃ. Tayo hatthī pacchimaṃ hatthānīkaṃ, tayo assā pacchimaṃ assānīkaṃ, tayo rathā pacchimaṃ rathānīkaṃ, cattāro purisā sarahatthā pattī pacchimaṃ pattānīkaṃ. Dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito passati, āpatti pācittiyassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati, āpatti pācittiyassa.

Ekamekaṃ dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhito passati, āpatti dukkaṭassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ārāme ṭhito passati, bhikkhussa ṭhitokāsaṃ vā nisinnokāsaṃ vā nipannokāsaṃ vā āgantvā sampahāro dissati, paṭipathaṃ gacchanto passati, sati karaṇīye gantvā passati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Uyyodhikasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Acelakavaggo pañcamo.

Tassuddānaṃ

Pūvaṃ kathopanandassa, tayaṃpaṭṭhākameva ca; Mahānāmo pasenadi, senāviddho ime dasāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 14: Senāsanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhū hemantike kāle ajjhokāse senāsanaṃ paññapetvā kāyaṃ otāpentā kāle ārocite taṃ pakkamantā neva uddhariṃsu na uddharāpesuṃ, anāpucchā pakkamiṃsu. Senāsanaṃ ovaṭṭhaṃ hoti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathaṃ hi nāma bhikkhū ajjhokāse senāsanaṃ paññapetvā taṃ pakkamantā neva uddharissanti na uddharāpessanti, anāpucchā pakkamissanti, senāsanaṃ ovaṭṭhan"ti.

Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū ajjhokāse … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu saṃghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisiṃ vā kocchaṃ vā ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyan"ti. (14:63)

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ajjhokāse vasitvā kālasseva senāsanaṃ abhiharanti. Addasā kho bhagavā te bhikkhū kālasseva senāsanaṃ abhiharante. Disvāna etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, aṭṭha māse avassikasaṅkete maṇḍape vā rukkhamūle vā yattha kākā vā kulalā vā na ūhadanti tattha senāsanaṃ nikkhipitun"ti.

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Saṃghikaṃ nāma saṃghassa dinnaṃ hoti pariccattaṃ.

Mañco nāma cattāro mañcā—masārako, bundikābaddho, kuḷīrapādako, āhaccapādako.

Pīṭhaṃ nāma cattāri pīṭhāni—masārakaṃ, bundikābaddhaṃ, kuḷīrapādakaṃ, āhaccapādakaṃ.

Bhisi nāma pañca bhisiyo—uṇṇabhisi, coḷabhisi, vākabhisi, tiṇabhisi, paṇṇabhisi.

Kocchaṃ nāma—vākamayaṃ vā usīramayaṃ vā muñjamayaṃ vā pabbajamayaṃ vā anto saṃveṭhetvā baddhaṃ hoti.

Santharitvāti sayaṃ santharitvā.

Santharāpetvāti aññaṃ santharāpetvā. Anupasampannaṃ santharāpeti, tassa palibodho. Upasampannaṃ santharāpeti, santhārakassa

palibodho.

Taṃ pakkamanto neva uddhareyyāti na sayaṃ uddhareyya.

Na uddharāpeyyāti na aññaṃ uddharāpeyya.

Anāpucchaṃ vā gaccheyyāti bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā ārāmikaṃ vā anāpucchā majjhimassa purisassa leḍḍupātaṃ atikkamantassa āpatti pācittiyassa.

Saṃghike saṃghikasaññī ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti pācittiyassa. Saṃghike vematiko … pe … saṃghike puggalikasaññī ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti pācittiyassa.

Cimilikaṃ vā uttarattharaṇaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā taṭṭikaṃ vā cammakhaṇḍaṃ vā pādapuñchaniṃ vā phalakapīṭhaṃ vā ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, āpatti dukkaṭassa. Puggalike saṃghikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Puggalike vematiko, āpatti dukkaṭassa. Puggalike puggalikasaññī aññassa puggalike, āpatti dukkaṭassa. Attano puggalike anāpatti.

Anāpatti—uddharitvā gacchati, uddharāpetvā gacchati, āpucchaṃ gacchati, otāpento gacchati, kenaci palibuddhaṃ hoti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Senāsanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 79: Kammapaṭibāhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū anācāraṃ ācaritvā ekamekassa kamme kayiramāne paṭikkosanti. Tena kho pana samayena saṃgho sannipatito hoti kenacideva karaṇīyena. Chabbaggiyā bhikkhū cīvarakammaṃ karontā ekassa chandaṃ adaṃsu. Atha kho saṃgho—“ayaṃ, āvuso, chabbaggiyo bhikkhu ekako āgato, handassa mayaṃ kammaṃ karomā”ti tassa kammaṃ akāsi. Atha kho

so bhikkhu yena chabbaggiyā bhikkhū tenupasaṅkami. Chabbaggiyā bhikkhū taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"kiṃ, āvuso, saṃgho akāsī"ti? "Saṃgho me, āvuso, kammaṃ akāsī"ti. "Na mayaṃ, āvuso, etadatthāya chandaṃ adamhā—'tuyhaṃ kammaṃ karissatī'ti. Sace ca mayaṃ jāneyyāma 'tuyhaṃ kammaṃ karissatī'ti, na mayaṃ chandaṃ dadeyyāmā"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya, pācittiyan"ti. (79:128)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Dhammikaṃ nāma kammaṃ apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammaṃ dhammena vinayena satthusāsanena kataṃ, etaṃ dhammikaṃ nāma kammaṃ. Chandaṃ datvā khiyyati āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī chandaṃ datvā khiyyati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko chandaṃ datvā khiyyati, āpatti dukkaṭassa. Dhammakamme adhammakammasaññī chandaṃ datvā khiyyati, anāpatti. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"adhammena vā vaggena vā na kammārahassa vā kammaṃ katan"ti jānanto khiyyati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kammapaṭibāhanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 17: Nikkaḍḍhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū aññataraṃ paccantimaṃ mahāvihāraṃ paṭisaṅkharonti—"idha mayaṃ vassaṃ vasissāmā"ti. Addasaṃsu kho chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū vihāraṃ paṭisaṅkharonte. Disvāna evamāhaṃsu—"ime, āvuso, sattarasavaggiyā bhikkhū vihāraṃ paṭisaṅkharonti. Handa ne vuṭṭhāpessāmā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"āgamethāvuso, yāva paṭisaṅkharonti; paṭisaṅkhate vuṭṭhāpessāmā"ti.

Atha kho chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū etadavocuṃ— "uṭṭhethāvuso, amhākaṃ vihāro pāpuṇātī"ti. "Nanu, āvuso, paṭikacceva ācikkhitabbaṃ, mayañcaññaṃ paṭisaṅkhareyyāmā"ti. "Nanu, āvuso, saṃghiko vihāro"ti? "Āmāvuso, saṃghiko vihāro"ti. "Uṭṭhethāvuso, amhākaṃ vihāro pāpuṇātī"ti. "Mahallako, āvuso, vihāro. Tumhepi vasatha, mayampi vasissāmā"ti. "Uṭṭhethāvuso, amhākaṃ vihāro pāpuṇātī"ti kupitā anattamanā gīvāyaṃ gahetvā nikkaḍḍhanti. Te nikkaḍḍhīyamānā rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti? "Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā amhe saṃghikā vihārā nikkaḍḍhantī"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā bhikkhū saṃghikā vihārā nikkaḍḍhissantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, kupitā anattamanā bhikkhū saṃghikā vihārā nikkaḍḍhathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, kupitā anattamanā bhikkhū saṃghikā vihārā nikkaḍḍhissatha? Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ kupito anattamano saṃghikā vihārā nikkaḍḍheyya vā nikkaḍḍhāpeyya vā, pācittiyan"ti. (17:66)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Kupito anattamanoti anabhiraddho āhatacitto khilajāto.

Saṃghiko nāma vihāro saṃghassa dinno hoti pariccatto.

Nikkaḍḍheyyāti gabbhe gahetvā pamukhaṃ nikkaḍḍhati, āpatti pācittiyassa. Pamukhe gahetvā bahi nikkaḍḍhati, āpatti pācittiyassa. Ekena payogena bahukepi dvāre atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Nikkaḍḍhāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇatto bahukepi dvāre atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Saṃghike saṃghikasaññī kupito anattamano nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Saṃghike vematiko kupito anattamano nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Saṃghike puggalikasaññī kupito anattamano nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti pācittiyassa.

Tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Vihārassa upacārā vā upaṭṭhānasālāya vā maṇḍapā vā rukkhamūlā vā ajjhokāsā vā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ vihārā vā vihārassa upacārā vā upaṭṭhānasālāya vā maṇḍapā vā rukkhamūlā vā ajjhokāsā vā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa.

Puggalike saṃghikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Puggalike vematiko, āpatti dukkaṭassa. Puggalike puggalikasaññī aññassa puggalike āpatti dukkaṭassa. Attano puggalike anāpatti.

Anāpatti—alajjiṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, ummattakaṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, bhaṇḍanakārakaṃ kalahakārakaṃ vivādakārakaṃ bhassakārakaṃ saṃghe adhikaraṇakārakaṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, antevāsikaṃ vā saddhivihārikaṃ vā na sammā vattantaṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassa parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Nikkaḍḍhanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhojanavagga

Pācittiyā 36: Dutiyapavāraṇāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena dve bhikkhū kosalesu janapade sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Eko bhikkhu anācāraṃ ācarati. Dutiyo bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"māvuso, evarūpamakāsi, netaṃ kappatī"ti. So tasmiṃ upanandhi. Atha kho te bhikkhū sāvatthiṃ agamaṃsu. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ aññatarassa pūgassa saṃghabhattaṃ hoti. Dutiyo bhikkhu bhuttāvī pavārito hoti. Upanaddho bhikkhu ñātikulaṃ gantvā piṇḍapātaṃ ādāya yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"bhuñjāhi, āvuso"ti. "Alaṃ, āvuso, paripuṇṇomhī"ti. "Sundaro, āvuso, piṇḍapāto, bhuñjāhī"ti. Atha kho so bhikkhu tena bhikkhunā nippīḷiyamāno taṃ piṇḍapātaṃ bhuñji. Upanaddho bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"tvampi nāma, āvuso, maṃ vattabbaṃ maññasi yaṃ tvaṃ bhuttāvī pavārito anatirittaṃ bhojanaṃ bhuñjasī"ti. "Nanu, āvuso, ācikkhitabban"ti. "Nanu, āvuso, pucchitabban"ti.

Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena bhojanena abhihaṭṭhuṃ pavāressatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena bhojanena abhihaṭṭhuṃ pavāresī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena bhojanena abhihaṭṭhuṃ pavāressasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana bhikkhave imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavāreyya—'handa, bhikkhu, khāda vā bhuñja vā'ti, jānaṃ āsādanāpekkho, bhuttasmiṃ, pācittiyan"ti. (36:85)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Bhuttāvī nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataraṃ bhojanaṃ, antamaso kusaggenapi bhuttaṃ hoti.

Pavārito nāma asanaṃ paññāyati, bhojanaṃ paññāyati, hatthapāse ṭhito abhiharati, paṭikkhepo paññāyati.

Anatirittaṃ nāma akappiyakataṃ hoti, appaṭiggahitakataṃ hoti, anuccāritakataṃ hoti, ahatthapāse kataṃ hoti, abhuttāvinā kataṃ hoti, bhuttāvinā pavāritena āsanā vuṭṭhitena kataṃ hoti, "alametaṃ sabban"ti avuttaṃ hoti, na gilānātirittaṃ hoti—etaṃ anatirittaṃ nāma.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

Abhihaṭṭhuṃ pavāreyyāti yāvatakaṃ icchasi tāvatakaṃ gaṇhāhīti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Āsādanāpekkhoti "iminā imaṃ codessāmi sāressāmi paṭicodessāmi paṭisāressāmi maṅkuṃ karissāmī"ti abhiharati, āpatti dukkaṭassa. Tassa vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Bhojanapariyosāne āpatti pācittiyassa.

Pavārite pavāritasaññī anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavāreti, āpatti pācittiyassa. Pavārite vematiko anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavāreti, āpatti dukkaṭassa. Pavārite appavāritasaññī anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavāreti, anāpatti. Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya abhiharati, āpatti dukkaṭassa. Tassa vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Appavārite pavāritasaññī, āpatti dukkaṭassa. Appavārite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Appavārite appavāritasaññī, anāpatti.

Anāpatti—atirittaṃ kārāpetvā deti, "atirittaṃ kārāpetvā bhuñjāhī"ti deti, aññassatthāya haranto gacchāhīti deti, gilānassa sesakaṃ deti, "yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ sati paccaye paribhuñjā"ti deti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyapavāraṇāsikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 71: Sahadhammikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā channo anācāraṃ ācarati. Bhikkhū evamāhaṃsu—"māvuso channa, evarūpaṃ akāsi. Netaṃ kappatī"ti. So evaṃ vadeti—"na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno evaṃ vakkhati—'na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī'"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, channa, bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno evaṃ vadesi—'na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno evaṃ vakkhasi—'na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī'ti. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno evaṃ vadeyya—'na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī'ti, pācittiyaṃ. Sikkhamānena, bhikkhave, bhikkhunā aññātabbaṃ paripucchitabbaṃ paripañhitabbaṃ. Ayaṃ tattha sāmīcī"ti. (71:120)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi.

Sahadhammikaṃ nāma yaṃ bhagavatā paññattaṃ sikkhāpadaṃ etaṃ sahadhammikaṃ nāma. Tena vuccamāno evaṃ vadeti—"na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī"ti. Paṇḍitaṃ byattaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ paripucchāmīti bhaṇati, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññī evaṃ vadeti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne vematiko evaṃ vadeti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī evaṃ vadeti, āpatti pācittiyassa.

Apaññattena vuccamāno—"idaṃ na sallekhāya na dhutatthāya na pāsādikatāya na apacayāya na vīriyārambhāya saṃvattatī"ti evaṃ vadeti, "na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paṇḍitaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ paripucchāmī"ti bhaṇati, āpatti dukkaṭassa.

Anupasampannena paññattena vā apaññattena vā vuccamāno—"idaṃ na sallekhāya na dhutatthāya na pāsādikatāya na apacayāya na vīriyārambhāya saṃvattatī"ti evaṃ vadeti, "na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paṇḍitaṃ medhāviṃ bahussutaṃ dhammakathikaṃ paripucchāmī"ti bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Sikkhamānenāti sikkhitukāmena.

Aññātabbanti jānitabbaṃ.

Paripucchitabbanti "idaṃ, bhante, kathaṃ; imassa vā kvattho"ti?

Paripañhitabbanti cintetabbaṃ tulayitabbaṃ.

Ayaṃ tattha sāmīcīti ayaṃ tattha anudhammatā.

Anāpatti—"jānissāmi sikkhissāmī"ti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sahadhammikasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 63: Ukkoṭanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭenti—"akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kammaṃ anihataṃ dunnihataṃ puna nihanitabban"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ

punakammāya ukkoṭessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭeyya, pācittiyan"ti. (63:112)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Yathādhammaṃ nāma dhammena vinayena satthusāsanena kataṃ, etaṃ yathādhammaṃ nāma.

Adhikaraṇaṃ nāma cattāri adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ.

Punakammāya ukkoṭeyyāti "akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ punakātabbaṃ kammaṃ anihataṃ dunnihataṃ puna nihanitabban"ti ukkoṭeti, āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī ukkoṭeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko ukkoṭeti, āpatti dukkaṭassa. Dhammakamme adhammakammasaññī ukkoṭeti, anāpatti. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"adhammena vā vaggena vā na kammārahassa vā kammaṃ katan"ti jānanto ukkoṭeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ukkoṭanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 22: Atthaṅgatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadanti pariyāyena. Tena kho pana samayena āyasmato cūḷapanthakassa pariyāyo hoti bhikkhuniyo ovadituṃ. Bhikkhu-

niyo evamāhaṃsu—"na dāni ajja ovādo iddho bhavissati, taññeva dāni udānaṃ ayyo cūḷapanthako punappunaṃ bhaṇissatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo yenāyasmā cūḷapanthako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ cūḷapanthakaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho tā bhikkhuniyo āyasmā cūḷapanthako etadavoca—"samaggāttha, bhaginiyo"ti? "Samaggāmhāyyā"ti. "Vattanti, bhaginiyo, aṭṭha garudhammā"ti? "Vattantāyyā"ti. "Eso, bhaginiyo, ovādo"ti niyyādetvā imaṃ udānaṃ punappunaṃ abhāsi—

"Adhicetaso appamajjato, Munino monapathesu sikkhato; Sokā na bhavanti tādino, Upasantassa sadā satīmato"ti.

Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"nanu avocumhā—na dāni ajja ovādo iddho bhavissati, taññeva dāni udānaṃ ayyo cūḷapanthako punappunaṃ bhaṇissatī"ti. Assosi kho āyasmā cūḷapanthako tāsaṃ bhikkhunīnaṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho āyasmā cūḷapanthako vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe caṅkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti dhūmāyatipi pajjalatipi antaradhāyatipi, tañceva udānaṃ bhaṇati aññañca bahuṃ buddhavacanaṃ. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu— "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Na vata no ito pubbe ovādo evaṃ iddho bhūtapubbo yathā ayyassa cūḷapanthakassā"ti. Atha kho āyasmā cūḷapanthako tā bhikkhuniyo yāva samandhakārā ovaditvā uyyojesi—"gacchatha, bhaginiyo"ti.

Atha kho tā bhikkhuniyo nagaradvāre thakite bahinagare vasitvā kālasseva nagaraṃ pavisanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"abrahmacāriniyo imā bhikkhuniyo; ārāme bhikkhūhi saddhiṃ vasitvā idāni nagaraṃ pavisantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā cūḷapanthako atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, cūḷapanthaka, atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, cūḷapanthaka, atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadissasi. Netaṃ, cūḷapanthaka, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Sammatopi ce bhikkhu atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadeyya, pācittiyan”ti. (22:71)

Sammato nāma ñatticatutthena kammena sammato.

Atthaṅgate sūriyeti oggate sūriye.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Ovadeyyāti aṭṭhahi vā garudhammehi aññena vā dhammena ovadati, āpatti pācittiyassa.

Atthaṅgate atthaṅgatasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa. Atthaṅgate vematiko ovadati, āpatti pācittiyassa. Atthaṅgate anatthaṅgatasaññī ovadati, āpatti pācittiyassa.

Ekatoupasampannāya ovadati, āpatti dukkaṭassa. Anatthaṅgate atthaṅgatasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anatthaṅgate vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anatthaṅgate anatthaṅgatasaññī, anāpatti.

Anāpatti—uddesaṃ dento, paripucchaṃ dento, “osārehi ayyā”ti vuccamāno, osāreti, pañhaṃ pucchati, pañhaṃ puṭṭho katheti, aññassatthāya bhaṇantaṃ bhikkhuniyo suṇanti, sikkhamānāya sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Atthaṅgatasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 86: Sūcigharasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena aññatarena dantakārena bhikkhū pavāritā honti—“yesaṃ ayyānaṃ sūcigharena attho ahaṃ sūcigharenā”ti. Tena kho pana samayena bhikkhū bahū sūcighare viññāpenti. Yesaṃ khuddakā sūcigharā te mahante sūcighare viññāpenti. Yesaṃ mahantā sūcigharā te khuddake sūcighare viññāpenti. Atha kho so dantakāro bhikkhūnaṃ bahū sūcighare karonto na sakkoti aññaṃ vikkāyikaṃ bhaṇḍaṃ kātuṃ, attanāpi na yāpeti, puttadāropissa kilamati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā bahū sūcighare viññāpessanti. Ayaṃ imesaṃ bahū sūcighare karonto na sakkoti aññaṃ vikkāyikaṃ bhaṇḍaṃ kātuṃ, attanāpi na yāpeti, puttadāropissa kilamatī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahū sūcighare viññāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahū sūcighare viññāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā na mattaṃ jānitvā bahū sūcighare viññāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aṭṭhimayaṃ vā dantamayaṃ vā visāṇamayaṃ vā sūcigharaṃ kārāpeyya bhedanakaṃ, pācittiyan"ti. (86:135)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aṭṭhi nāma yaṃ kiñci aṭṭhi.

Danto nāma hatthidanto vuccati.

Visāṇaṃ nāma yaṃ kiñci visāṇaṃ.

Kārāpeyyāti karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena bhinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—gaṇṭhikāya, araṇike, vidhe, añjaniyā, añjanisalākāya, vāsijaṭe, udakapuñchaniyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sūcigharasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Musāvādavagga

Pācittiyā 5: Sahaseyyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho pana samayena upāsakā ārāmaṃ āgacchanti dhammassavanāya. Dhamme bhāsite therā bhikkhū yathāvihāraṃ gacchanti. Navakā

bhikkhū tattheva upaṭṭhānasālāyaṃ upāsakehi saddhiṃ muṭṭhassatī, asampajānā, naggā, vikūjamānā, kākacchamānā seyyaṃ kappenti. Upāsakā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhadantā muṭṭhassatī asampajānā naggā vikūjamānā kākacchamānā seyyaṃ kappessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ upāsakānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū anupasampannena sahaseyyaṃ kappessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū te navake bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū anupasampannena sahaseyyaṃ kappentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā anupasampannena sahaseyyaṃ kappessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anupasampannena sahaseyyaṃ kappeyya pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Atha kho bhagavā āḷaviyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena kosambī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena kosambī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati badarikārāme. Bhikkhū āyasmantaṃ rāhulaṃ etadavocuṃ—"bhagavatā, āvuso rāhula, sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na anupasampannena sahaseyyā kappetabbā'ti. Seyyaṃ, āvuso rāhula, jānāhī"ti. Atha kho āyasmā rāhulo seyyaṃ alabhamāno vaccakuṭiyā seyyaṃ kappesi. Atha kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya yena vaccakuṭi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ukkāsi. Āyasmāpi rāhulo ukkāsi. "Ko etthā"ti? "Ahaṃ, bhagavā, rāhulo"ti. "Kissa tvaṃ, rāhula, idha nisinnosī"ti?

Atha kho āyasmā rāhulo bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, anupasampannena dirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anupasampannena uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyan"ti. (5:54)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Anupasampanno nāma bhikkhuṃ ṭhapetvā avaseso anupasampanno nāma.

Uttaridirattatirattanti atirekadirattatirattaṃ.

Sahāti ekato.

Seyyā nāma sabbacchannā, sabbaparicchannā, yebhuyyenacchannā, yebhuyyena paricchannā.

Seyyaṃ kappeyyāti catutthe divase atthaṅgate sūriye, anupasampanne nipanne, bhikkhu nipajjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu nipanne, anupasampanno nipajjati, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nipajjanti, āpatti pācittiyassa. Uṭṭhahitvā punappunaṃ nipajjanti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampanne anupasampannasaññī uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Anupasampanne vematiko uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Anupasampanne upasampannasaññī uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Upaḍḍhacchanne upaḍḍhaparicchanne, āpatti dukkaṭassa. Upasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Upasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Upasampanne upasampannasaññī, anāpatti.

Anāpatti—dvetisso rattiyo vasati, ūnakadvetisso rattiyo vasati, dve rattiyo vasitvā tatiyāya rattiyā purāruṇā nikkhamitvā puna vasati, sabbacchanne, sabbaaparicchanne, sabbaparicchanne sabbaacchanne, yebhuyyena acchanne, yebhuyyena aparicchanne, anupasampanne nipanne bhikkhu nisīdati, bhikkhu nipanne anupasampanno nisīdati, ubho vā nisīdanti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sahaseyyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 64: Duṭṭhullasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpajjitvā bhātuno saddhivihārikassa bhikkhuno ārocesi— "ahaṃ, āvuso, sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpanno. Mā kassaci ārocehī"ti. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpajjitvā saṃghaṃ tassā āpattiyā parivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho tassā āpattiyā parivāsaṃ adāsi. So parivasanto taṃ bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"ahaṃ, āvuso, sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpajjitvā saṃghaṃ tassā āpattiyā parivāsaṃ yāciṃ, tassa me saṃgho tassā āpattiyā parivāsaṃ adāsi, sohaṃ parivasāmi, vediyāmahaṃ, āvuso, vediyatīti maṃ āyasmā dhāretū"ti.

"Kiṃ nu kho, āvuso, yo aññopi imaṃ āpattiṃ āpajjati sopi evaṃ karotī"ti? "Evamāvuso"ti. "Ayaṃ, āvuso, āyasmā upanando sakyaputto sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ āpattiṃ āpajjitvā so me āroceti mā kassaci ārocehī"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, paṭicchādesī"ti? "Evamāvuso"ti.

Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādesī"ti. "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādeyya, pācittiyan"ti. (64:113)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Duṭṭhullā nāma āpatti cattāri ca pārājikāni terasa ca saṃghādisesā.

Paṭicchādeyyāti "imaṃ jānitvā codessanti, sāressanti khuṃsessanti, vambhessanti, maṅkuṃ karissanti nārocessāmī"ti dhuraṃ nikkhit-

tamatte, āpatti pācittiyassa.

Duṭṭhullāya āpattiyā duṭṭhullāpattisaññī paṭicchādeti, āpatti pācittiyassa. Duṭṭhullāya āpattiyā vematiko paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa. Duṭṭhullāya āpattiyā aduṭṭhullāpattisaññī paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa. Aduṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannassa duṭṭhullaṃ vā aduṭṭhullaṃ vā ajjhācāraṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa. Aduṭṭhullāya āpattiyā duṭṭhullāpattisaññī, āpatti dukkaṭassa. Aduṭṭhullāya āpattiyā vematiko, āpatti dukkaṭassa. Aduṭṭhullāya āpattiyā aduṭṭhullāpattisaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—"saṃghassa bhaṇḍanaṃ vā kalaho vā viggaho vā vivādo vā bhavissatī"ti nāroceti, "saṃghabhedo vā saṃgharāji vā bhavissatī"ti nāroceti, "ayaṃ kakkhaḷo pharuso jīvitantarāyaṃ vā brahmacariyantarāyaṃ vā karissatī"ti nāroceti, aññe patirūpe bhikkhū apassanto nāroceti, nachādetukāmo nāroceti, "paññāyissati sakena kammenā"ti nāroceti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Duṭṭhullasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 20: Sappāṇakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇampi mattikampi siñcantipi siñcāpentipi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āḷavakā bhikkhū jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇampi mattikampi siñcissantipi siñcāpessantipī"ti. Atha kho te bhikkhū āḷavake bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇampi mattikampi siñcathapi siñcāpethapī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇampi mattikampi siñcissathapi siñcāpessathapi. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñceyya vā siñcāpeyya vā, pācittiyan"ti. (20:69)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti. Aññe vā tassa ārocenti.

Siñceyyāti sayaṃ siñcati, āpatti pācittiyassa.

Siñcāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇatto bahukampi siñcati, āpatti pācittiyassa.

Sappāṇake sappāṇakasaññī tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñcati vā siñcāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Sappāṇake vematiko tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñcati vā siñcāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Sappāṇake appāṇakasaññī tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñcati vā siñcāpeti vā, anāpatti. Appāṇake sappāṇakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Appāṇake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Appāṇake appāṇakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sappāṇakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Bhūtagāmavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Bhūtaṃ aññāya ujjhāyaṃ, pakkamantena te duve; Pubbe nikkaḍḍhanāhacca, dvāraṃ sappāṇakena cāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 69: Ukkhittasambhogasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ tathāvādinā ariṭṭhena bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjantipi saṃvasantipi sahāpi seyyaṃ kappenti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ tathāvādinā ariṭṭhena bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjissantipi saṃvasissantipi sahāpi seyyaṃ kappessantī"ti ... pe ...

“saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ tathāvādinā ariṭṭhena bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjathāpi saṃvasathāpi sahāpi seyyaṃ kappethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ tathāvādinā ariṭṭhena bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjissathāpi saṃvasissathāpi sahāpi seyyaṃ kappessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu jānaṃ tathāvādinā bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjeyya vā saṃvaseyya vā saha vā seyyaṃ kappeyya, pācittiyan”ti. (69:118)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Tathāvādināti—“tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā”ti evaṃ vādinā.

Akaṭānudhammo nāma ukkhitto anosārito.

Taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhinti etaṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ.

Sambhuñjeyya vāti sambhogo nāma dve sambhogā—āmisasambhogo ca dhammasambhogo ca. Āmisasambhogo nāma āmisaṃ deti vā paṭiggaṇhāti vā, āpatti pācittiyassa. Dhammasambhogo nāma uddisati vā uddisāpeti vā, padena uddisati vā uddisāpeti vā, pade pade āpatti pācittiyassa. Akkharāya uddisati vā uddisāpeti vā, akkharakkharāya āpatti pācittiyassa.

Saṃvaseyya vāti ukkhittakena saddhiṃ uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā saṃghakammaṃ vā karoti, āpatti pācittiyassa.

Saha vā seyyaṃ kappeyyāti ekacchanne ukkhittake nipanne bhikkhu nipajjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu nipanne ukkhittako nipajjati, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nipajjanti, āpatti pācittiyassa. Uṭṭhahitvā punappunaṃ nipajjanti, āpatti pācittiyassa.

Ukkhittake ukkhittakasaññī sambhuñjati vā saṃvasati vā saha vā seyyaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Ukkhittake vematiko sambhuñjati vā saṃvasati vā saha vā seyyaṃ kappeti, āpatti dukkaṭassa. Ukkhit-

take anukkhittakasaññī sambhuñjati vā saṃvasati vā saha vā seyyaṃ kappeti, anāpatti. Anukkhittake ukkhittakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anukkhittake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anukkhittake anukkhittakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—anukkhittoti jānāti, ukkhitto osāritoti jānāti, taṃ diṭṭhiṃ paṭinissaṭṭhoti jānāti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ukkhittasambhogasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 11: Bhūtagāmasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā rukkhaṃ chindantipi chedāpentipi. Aññataropi āḷavako bhikkhu rukkhaṃ chindati. Tasmiṃ rukkhe adhivatthā devatā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"mā, bhante, attano bhavanaṃ kattukāmo mayhaṃ bhavanaṃ chindī"ti. So bhikkhu anādiyanto chindiyeva, tassā ca devatāya dārakassa bāhuṃ ākoṭesi. Atha kho tassā devatāya etadahosi—"yannūnāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ idheva jīvitā voropeyyan"ti. Atha kho tassā devatāya etadahosi—"na kho metaṃ patirūpaṃ yāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ idheva jīvitā voropeyyaṃ. Yannūnāhaṃ bhagavato etamatthaṃ āroceyyan"ti. Atha kho sā devatā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Sādhu sādhu, devate. Sādhu kho tvaṃ, devate, taṃ bhikkhuṃ jīvitā na voropesi. Sacajja tvaṃ, devate, taṃ bhikkhuṃ jīvitā voropeyyāsi, bahuñca tvaṃ, devate, apuññaṃ pasaveyyāsi. Gaccha tvaṃ, devate, amukasmiṃ okāse rukkho vivitto tasmiṃ upagacchā"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā rukkhaṃ chindissantipi chedāpessantipi ekindriyaṃ samaṇā sakyaputtiyā jīvaṃ viheṭhentī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āḷavakā bhikkhū rukkhaṃ chindissantipi chedāpessantipī"ti … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, rukkhaṃ chindathāpi chedāpethāpī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi

buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, rukkhaṃ chindissathāpi, chedāpessathāpi. Jīvasaññino hi, moghapurisā, manussā rukkhasmiṃ. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhūtagāmapātabyatāya pācittiyan"ti. (11:60)

Bhūtagāmo nāma pañca bījajātāni—mūlabījaṃ, khandhabījaṃ, phaḷubījaṃ, aggabījaṃ, bījabījameva pañcamaṃ.

Mūlabījaṃ nāma—haliddi, siṅgiveraṃ, vacā, vacattaṃ, ativisā, kaṭukarohiṇī, usīraṃ, bhaddamuttakaṃ, yāni vā panaññānipi atthi mūle jāyanti, mūle sañjāyanti, etaṃ mūlabījaṃ nāma.

Khandhabījaṃ nāma—assattho, nigrodho, pilakkho, udumbaro, kacchako, kapitthano, yāni vā panaññānipi atthi khandhe jāyanti, khandhe sañjāyanti, etaṃ khandhabījaṃ nāma.

Phaḷubījaṃ nāma—ucchu, veḷu, naḷo, yāni vā panaññānipi atthi pabbe jāyanti, pabbe sañjāyanti, etaṃ phaḷubījaṃ nāma.

Aggabījaṃ nāma—ajjukaṃ, phaṇijjakaṃ, hiriveraṃ, yāni vā panaññānipi atthi agge jāyanti, agge sañjāyanti, etaṃ aggabījaṃ nāma.

Bījabījaṃ nāma—pubbaṇṇaṃ, aparaṇṇaṃ, yāni vā panaññānipi atthi bīje jāyanti, bīje sañjāyanti, etaṃ bījabījaṃ nāma.

Bīje bījasaññī chindati vā chedāpeti vā, bhindati vā bhedāpeti vā, pacati vā pacāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Bīje vematiko chindati vā chedāpeti vā, bhindati vā bhedāpeti vā, pacati vā pacāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Bīje abījasaññī chindati vā chedāpeti vā, bhindati vā bhedāpeti vā, pacati vā pacāpeti vā, anāpatti. Abīje bījasaññī āpatti dukkaṭassa. Abīje vematiko, āpatti dukkaṭassa. Abīje abījasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"imaṃ jāna, imaṃ dehi, imaṃ āhara, iminā attho, imaṃ kappiyaṃ karohī"ti bhaṇati, asañcicca, assatiyā, ajānantassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Bhūtagāmasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Bhūtagāmavagga

Pācittiyā 12: Aññavādakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme.

Tena kho pana samayena āyasmā channo anācāraṃ ācaritvā saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicarati—"ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā"ti?

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicarissati—'ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā'"ti ... pe ... saccaṃ kira tvaṃ, channa, saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicarasi—'ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicarissasi—"ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā"ti. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho channassa bhikkhuno aññavādakaṃ ropetu. Evañca pana, bhikkhave, ropetabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicarati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho channassa bhikkhuno aññavādakaṃ ropeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicarati. Saṃgho channassa bhikkhuno aññavādakaṃ ropeti. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno aññavādakassa ropanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Ropitaṃ saṃghena channassa bhikkhuno aññavādakaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ channaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Aññavādake pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena āyasmā channo saṃghamajjhe āpattiyā

anuyuñjīyamāno aññenaññaṃ paṭicaranto—"āpattiṃ āpajjissāmī"ti tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno tuṇhībhūto saṃghaṃ vihesessatī"ti … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, channa, saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno tuṇhībhūto saṃghaṃ vihesesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno tuṇhībhūto saṃghaṃ vihesessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho channassa bhikkhuno vihesakaṃ ropetu. Evañca pana, bhikkhave, ropetabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho channassa bhikkhuno vihesakaṃ ropeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjīyamāno tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti. Saṃgho channassa bhikkhuno vihesakaṃ ropeti. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno vihesakassa ropanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Ropitaṃ saṃghena channassa bhikkhuno vihesakaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ channaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Aññavādake vihesake pācittiyan"ti. (12:61)

Aññavādako nāma saṃghamajjhe vatthusmiṃ vā āpattiyā vā anuyuñjīyamāno taṃ na kathetukāmo taṃ na ugghāṭetukāmo aññenaññaṃ paṭicarati—"ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā"ti. Eso aññavādako nāma.

Vihesako nāma saṃghamajjhe vatthusmiṃ vā āpattiyā vā anuyuñjīyamāno taṃ na kathetukāmo taṃ na ugghāṭetukāmo tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti. Eso vihesako nāma.

Aropite aññavādake saṃghamajjhe vatthusmiṃ vā āpattiyā vā

anuyuñjīyamāno taṃ na kathetukāmo taṃ na ugghāṭetukāmo aññenaññaṃ paṭicarati—"ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā"ti, āpatti dukkaṭassa. Aropite vihesake saṃghamajjhe vatthusmiṃ vā āpattiyā vā anuyuñjīyamāno taṃ na kathetukāmo taṃ na ugghāṭetukāmo tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti, āpatti dukkaṭassa. Ropite aññavādake saṃghamajjhe vatthusmiṃ vā āpattiyā vā anuyuñjīyamāno taṃ na kathetukāmo taṃ na ugghāṭetukāmo aññenaññaṃ paṭicarati—"ko āpanno, kiṃ āpanno, kismiṃ āpanno, kathaṃ āpanno, kaṃ bhaṇatha, kiṃ bhaṇathā"ti, āpatti pācittiyassa. Ropite vihesake saṃghamajjhe vatthusmiṃ vā āpattiyā vā anuyuñjīyamāno taṃ na kathetukāmo taṃ na ugghāṭetukāmo tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti, āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī aññavādake vihesake, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko aññavādake vihesake, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññī aññavādake vihesake, āpatti pācittiyassa. Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ajānanto pucchati, gilāno vā na katheti; "saṃghassa bhaṇḍanaṃ vā kalaho vā viggaho vā vivādo vā bhavissatī"ti na katheti; "saṃghabhedo vā saṃgharāji vā bhavissatī"ti na katheti; "adhammena vā vaggena vā nakammārahassa vā kammaṃ karissatī"ti na katheti; ummattakassa, ādikammikassāti.

Aññavādakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 89: Nisīdanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ nisīdanaṃ anuññātaṃ hoti. Chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā nisīdanaṃ anuññātan"ti appamāṇikāni nisīdanāni dhārenti. Mañcassapi pīṭhassapi puratopi pacchatopi olambenti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi

nāma chabbaggiyā bhikkhū appamāṇikāni nisīdanāni dhāressantī”ti … pe … “saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, appamāṇikāni nisīdanāni dhārethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, appamāṇikāni nisīdanāni dhāressatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Nisīdanaṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikaṃ kāretabbaṃ. Tatridaṃ pamāṇaṃ— dīghaso dve vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ diyaḍḍhaṃ. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyan”ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena āyasmā udāyī mahākāyo hoti. So bhagavato purato nisīdanaṃ paññapetvā samantato samañchamāno nisīdati. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—“kissa tvaṃ, udāyi, nisīdanaṃ samantato samañchasi; seyyathāpi purāṇāsikoṭṭho”ti? “Tathā hi pana, bhante, bhagavatā bhikkhūnaṃ atikhuddakaṃ nisīdanaṃ anuññātan”ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, nisīdanassa dasaṃ vidatthiṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Nisīdanaṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikaṃ kāretabbaṃ. Tatridaṃ pamāṇaṃ— dīghaso dve vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ diyaḍḍhaṃ. Dasā vidatthi. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyan”ti. (89:138)

Nisīdanaṃ nāma sadasaṃ vuccati.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā pamāṇikaṃ kāretabbaṃ. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso dve vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ diyaḍḍhaṃ. Dasā vidatthi. Taṃ atikkāmetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena chinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pamāṇikaṃ karoti, ūnakaṃ karoti, aññena kataṃ pamāṇātikkan-

taṃ paṭilabhitvā chinditvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Nisīdanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 52: Aṅgulipatodakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiyaṃ bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsesuṃ. So bhikkhu uttanto anassāsako kālamakāsi.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Aṅgulipatodake pācittiyan"ti. (52:101)

Aṅgulipatodako nāma upasampanno upasampannaṃ hasādhippāyo kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne upasampannasaññī aṅgulipatodakena hāseti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematiko aṅgulipatodakena hāseti, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññī aṅgulipatodakena hāseti, āpatti pācittiyassa.

Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Anupasampannaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati,

āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—na hasādhippāyo, sati karaṇīye āmasati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Aṅgulipatodakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sappāṇakavagga

Pācittiyā 65: Ūnavīsativassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahe sattarasavaggiyā dārakā sahāyakā honti. Upālidārako tesaṃ pāmokkho hoti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"kena nu kho upāyena upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya na ca kilameyyā"ti? Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli lekhaṃ sikkheyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli lekhaṃ sikkhissati, aṅguliyo dukkhā bhavissanti. Sace kho upāli gaṇanaṃ sikkheyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya na ca kilameyyā"ti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi— "sace kho upāli gaṇanaṃ sikkhissati, urassa dukkho bhavissati. Sace kho upāli rūpaṃ sikkheyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya na ca kilameyyā"ti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli rūpaṃ sikkhissati, akkhīni dukkhā bhavissanti. Ime kho samaṇā sakyaputtiyā sukhasīlā sukhasamācārā subhojanāni bhuñjitvā nivātesu sayanesu sayanti. Sace kho upāli samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti.

Assosi kho upālidārako mātāpitūnaṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho upālidārako yena te dārakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te dārake etadavoca—"etha mayaṃ, ayyā, samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajissāmā"ti. "Sace kho tvaṃ, ayya, pabbajissasi, evaṃ mayampi pabba-

jissāmā"ti. Atha kho te dārakā ekamekassa mātāpitaro upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"anujānātha maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Atha kho tesaṃ dārakānaṃ mātāpitaro—"sabbepime dārakā samānacchandā kalyāṇādhippāyā"ti anujāniṃsu. Te bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāciṃsu. Te bhikkhū pabbājesuṃ upasampādesuṃ. Te rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya rodanti—"yāguṃ detha, bhattaṃ detha, khādanīyaṃ dethā"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"āgametha, āvuso, yāva ratti vibhāyati. Sace yāgu bhavissati, pivissatha. Sace bhattaṃ bhavissati, bhuñjissatha. Sace khādanīyaṃ bhavissati, khādissatha. No ce bhavissati yāgu vā bhattaṃ vā khādanīyaṃ vā, piṇḍāya caritvā bhuñjissathā"ti. Evampi kho te bhikkhū bhikkhūhi vuccamānā rodantiyeva—"yāguṃ detha, bhattaṃ detha, khādanīyaṃ dethā"ti. Senāsanaṃ ūhadantipi ummihantipi.

Assosi kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya dārakasaddaṃ. Sutvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho so, ānanda, dārakasaddo"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādessanti. Ūnakavīsativasso, bhikkhave, puggalo akkhamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātiko hoti. Vīsativassova kho, bhikkhave, puggalo khamo hoti sītassa uṇhassa ... pe ... pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādeyya, so ca puggalo anupasampanno, te ca bhikkhū gārayhā, idaṃ tasmiṃ pācittiyan"ti. (65:114)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassa ārocenti, so vā āroceti.

Ūnavīsativasso nāma appattavīsativasso.

"Upasampādessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariyaṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyassa āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariyassa ca āpatti dukkaṭassa.

Ūnavīsativasse ūnavīsativassasaññī upasampādeti, āpatti pācittiyassa. Ūnavīsativasse vematiko upasampādeti, āpatti dukkaṭassa. Ūnavīsativasse paripuṇṇavīsativassasaññī upasampādeti, anāpatti. Paripuṇṇavīsativasse ūnavīsativassasaññī, āpatti dukkaṭassa. Paripuṇṇavīsativasse vematiko, āpatti dukkaṭassa. Paripuṇṇavīsativasse paripuṇṇavīsativassasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ūnavīsativassaṃ paripuṇṇavīsativassasaññī upasampādeti, paripuṇṇavīsativassaṃ paripuṇṇavīsativassasaññī upasampādeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ūnavīsativassasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Acelakavagga

Pācittiyā 45: Rahonisajjasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto sahāyakassa gharaṃ gantvā tassa pajāpatiyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesi. Atha kho so puriso ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyo upanando mayhaṃ pajāpatiyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa purisassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessatī"ti … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā

pāsādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, pācittiyan"ti. (45:94)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī na petī na tiracchānagatā, viññū paṭibalā subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Saddhinti ekato.

Eko ekāyāti bhikkhu ceva hoti mātugāmo ca.

Raho nāma cakkhussa raho, sotassa raho. Cakkhussa raho nāma na sakkā hoti akkhiṃ vā nikhaṇīyamāne bhamukaṃ vā ukkhipīyamāne sīsaṃ vā ukkhipīyamāne passituṃ. Sotassa raho nāma na sakkā hoti pakatikathā sotuṃ.

Nisajjaṃ kappeyyāti mātugāme nisinne bhikkhu upanisinno vā hoti upanipanno vā, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu nisinne mātugāmo upanisinno vā hoti upanipanno vā, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nisinnā honti ubho vā nipannā, āpatti pācittiyassa.

Mātugāme mātugāmasaññī eko ekāya raho nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Mātugāme vematiko eko ekāya raho nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa. Mātugāme amātugāmasaññī eko ekāya raho nisajjaṃ kappeti, āpatti pācittiyassa.

Yakkhiyā vā petiyā vā paṇḍakena vā tiracchānagatamanussaviggahitthiyā vā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeti, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme mātugāmasaññī, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Amātugāme amātugāmasaññī, anāpatti.

Anāpatti—yo koci viññū puriso dutiyo hoti, tiṭṭhati na nisīdati, arahopekkho aññavihito nisīdati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Rahonisajjasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Surāpānavagga

Pācittiyā 56: Jotikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā bhaggesu viharati susumāragire

bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena bhikkhū hemantike kāle aññataraṃ mahantaṃ susirakaṭṭhaṃ jotiṃ samādahitvā visibbesuṃ. Tasmiñca susire kaṇhasappo agginā santatto nikkhamitvā bhikkhū paripātesi. Bhikkhū tahaṃ tahaṃ upadhāviṃsu.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū jotiṃ samādahitvā visibbessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū jotiṃ samādahitvā visibbentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā jotiṃ samādahitvā visibbessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu visibbanāpekkho jotiṃ samādaheyya vā samādahāpeyya vā, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gilānā honti. Gilānapucchakā bhikkhū gilāne bhikkhū etadavocuṃ—"kaccāvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe mayaṃ, āvuso, jotiṃ samādahitvā visibbema; tena no phāsu hoti. Idāni pana 'bhagavatā paṭikkhittan'ti kukkuccāyantā na visibbema, tena no na phāsu hotī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā jotiṃ samādahitvā vā samādahāpetvā vā visibbetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu agilāno visibbanāpekkho jotiṃ samādaheyya vā samādahāpeyya vā, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū padīpepi jotikepi jantāgharepi kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … anujānāmi, bhikkhave, tathārūpappaccayā jotiṃ samādahituṃ samādahāpetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu agilāno visibbanāpekkho jotiṃ samādaheyya vā samādahāpeyya vā, aññatra tathārūpappaccayā, pācittiyan"ti. (56:105)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Agilāno nāma yassa vinā agginā phāsu hoti.

Gilāno nāma yassa vinā agginā na phāsu hoti.

Visibbanāpekkhoti tappitukāmo.

Joti nāma aggi vuccati.

Samādaheyyāti sayaṃ samādahati, āpatti pācittiyassa.

Samādahāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇatto bahukampi samādahati, āpatti pācittiyassa.

Aññatra tathā rūpappaccayāti ṭhapetvā tathārūpappaccayaṃ.

Agilāno agilānasaññī visibbanāpekkho jotiṃ samādahati vā samādahāpeti vā, aññatra tathārūpappaccayā, āpatti pācittiyassa. Agilāno vematiko visibbanāpekkho jotiṃ samādahati vā samādahāpeti vā, aññatra tathārūpappaccayā, āpatti pācittiyassa. Agilāno gilānasaññī visibbanāpekkho jotiṃ samādahati vā samādahāpeti vā, aññatra tathārūpappaccayā, āpatti pācittiyassa.

Paṭilātaṃ ukkhipati, āpatti dukkaṭassa. Gilāno agilānasaññī, āpatti dukkaṭassa. Gilāno vematiko, āpatti dukkaṭassa. Gilāno gilānasaññī, anāpatti.

Anāpatti—gilānassa, aññena kataṃ visibbeti, vītaccitaṅgāraṃ visibbeti, padīpe jotike jantāghare tathārūpappaccayā, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Jotikasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Sahadhammikavagga

Pācittiyā 73: Mohanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū anācāraṃ ācaritvā "aññāṇakena āpannāti jānantū"ti pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadanti—"idāneva kho mayaṃ jānāma, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū pātimokkhe uddissamāne evaṃ vakkhanti—'idāneva kho mayaṃ jānāma, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī'"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadetha—'idāneva kho

mayaṃ jānāma, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, pātimokkhe uddissamāne evaṃ vakkhatha—'idāneva kho mayaṃ jānāma, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī'ti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anvaddhamāsaṃ pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeyya—'idāneva kho ahaṃ jānāmi, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī'ti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jāneyyuṃ nisinnapubbaṃ iminā bhikkhunā dvattikkhattuṃ pātimokkhe uddissamāne, ko pana vādo bhiyyo, na ca tassa bhikkhuno aññāṇakena mutti atthi, yañca tattha āpattiṃ āpanno tañca yathādhammo kāretabbo, uttari cassa moho āropetabbo—'tassa te, āvuso, alābhā, tassa te dulladdhaṃ, yaṃ tvaṃ pātimokkhe uddissamāne na sādhukaṃ aṭṭhiṃ katvā manasi karosī'ti. Idaṃ tasmiṃ mohanake pācittiyan"ti. (73:122)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Anvaddhamāsanti anuposathikaṃ.

Pātimokkhe uddissamāneti uddisante.

Evaṃ vadeyyāti anācāraṃ ācaritvā—"aññāṇakena āpannoti jānantū"ti pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeti—"idāneva kho ahaṃ jānāmi, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa.

Tañce mohetukāmaṃ bhikkhuṃ aññe bhikkhū jāneyyuṃ nisinnapubbaṃ iminā bhikkhunā dvattikkhattuṃ pātimokkhe uddissamāne, ko pana vādo bhiyyo, na ca tassa bhikkhuno aññāṇakena mutti atthi, yañca tattha āpattiṃ āpanno, tañca yathādhammo kāretabbo, uttari cassa moho āropetabbo. "Evañca pana, bhikkhave, āropetabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu pātimokkhe uddissamāne na sādhukaṃ aṭṭhiṃ katvā manasi karoti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno mohaṃ āropeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu pātimokkhe uddissamāne na sādhukaṃ aṭṭhiṃ katvā manasi karoti. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno mohaṃ āropeti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno mohassa āropanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Āropito saṃghena itthannāmassa bhikkhuno moho. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Anāropite mohe moheti, āpatti dukkaṭassa. Āropite mohe moheti, āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññī moheti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematiko moheti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññī moheti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—na vitthārena sutaṃ hoti, ūnakadvattikkhattuṃ vitthārena sutaṃ hoti, na mohetukāmassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Mohanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ovādavagga

Pācittiyā 29: Paripācitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī aññatarassa kulassa kulūpikā hoti niccabhattikā. Tena ca gahapatinā therā bhikkhū nimantitā honti. Atha kho thullanandā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ gahapatiṃ etadavoca—"kimidaṃ, gahapati, pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattan"ti? "Therā mayā, ayye, nimantitā"ti. "Ke pana te, gahapati, therā"ti? "Ayyo sāriputto ayyo mahāmoggallāno ayyo mahākaccāno ayyo mahākoṭṭhiko ayyo mahākappino ayyo mahācundo ayyo anuruddho ayyo revato ayyo upāli ayyo ānando ayyo rāhulo"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, gahapati, mahānāge tiṭṭhamāne ceṭake nimantesī"ti?

"Ke pana te, ayye, mahānāgā"ti? "Ayyo devadatto ayyo kokāliko ayyo kaṭamodakatissako ayyo khaṇḍadeviyā putto ayyo samuddadatto"ti. Ayaṃ carahi thullanandāya bhikkhuniyā antarā kathā vippakatā, atha te therā bhikkhū pavisiṃsu. "Saccaṃ mahānāgā kho tayā, gahapati, nimantitā"ti. "Idāneva kho tvaṃ, ayye, ceṭake akāsi; idāni mahānāge"ti. Gharato ca nikkaḍḍhi, niccabhattañca pacchindi.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, devadatta, jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rājagahā pabbajito ñātikulaṃ agamāsi. Manussā—"cirassampi bhadanto āgato"ti sakkaccaṃ bhattaṃ akaṃsu. Tassa kulassa kulūpikā bhikkhunī te manusse etadavoca—"dethayyassa, āvuso, bhattan"ti. Atha kho so bhikkhu—"bhagavatā paṭikkhittaṃ jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitun"ti kukkuccāyanto na paṭiggahesi. Nāsakkhi piṇḍāya carituṃ, chinnabhatto ahosi. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, pubbe gihisamārambhe jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjeyya, aññatra pubbe gihisamārambhā, pācittiyan"ti. (29:78)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti aññe vā tassa ārocenti sā vā āroceti.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Paripāceti nāma pubbe adātukāmānaṃ akattukāmānaṃ—"ayyo bhāṇako, ayyo bahussuto, ayyo suttantiko, ayyo vinayadharo, ayyo dhammakathiko, detha ayyassa, karotha ayyassā"ti esā paripāceti nāma.

Piṇḍapāto nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataraṃ bhojanaṃ.

Aññatra pubbe gihisamārambhāti ṭhapetvā gihisamārambhaṃ.

Gihisamārambho nāma ñātakā vā honti pavāritā vā pakatipaṭiyattaṃ vā.

Aññatra pubbe gihisamārambhā bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre, āpatti pācittiyassa.

Paripācite paripācitasaññī bhuñjati, aññatra pubbe gihisamārambhā, āpatti pācittiyassa. Paripācite vematiko bhuñjati, aññatra pubbe gihisamārambhā, āpatti dukkaṭassa. Paripācite aparipācitasaññī bhuñjati, aññatra pubbe gihisamārambhā, anāpatti. Ekatoupasampannāya paripācitaṃ bhuñjati, aññatra pubbe gihisamārambhā, āpatti dukkaṭassa. Aparipācite paripācitasaññī, āpatti dukkaṭassa. Aparipācite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Aparipācite aparipācitasaññī, anāpatti.

Anāpatti—pubbe gihisamārambhe, sikkhamānā paripāceti, sāmaṇerī paripāceti, pañca bhojanāni ṭhapetvā sabbattha anāpatti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paripācitasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ratanavagga

Pācittiyā 90: Kaṇḍuppaṭicchādisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ kaṇḍuppaṭicchādi anuññātā hoti. Chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā kaṇḍuppaṭicchādi anuññātā"ti appamāṇikāyo kaṇḍuppaṭicchādiyo dhārenti; puratopi pacchatopi ākaḍḍhantā āhiṇḍanti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū appamāṇikāyo kaṇḍuppaṭicchādiyo dhāressantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, appamāṇikāyo kaṇḍuppaṭicchādiyo dhārethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, appamāṇikāyo

kaṇḍuppaṭicchādiyo dhāressatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Kaṇḍuppaṭicchādiṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso catasso vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyan"ti. (90:139)

Kaṇḍuppaṭicchādi nāma yassa adhonābhi ubbhajāṇumaṇḍalaṃ kaṇḍu vā pīḷakā vā assāvo vā thullakacchu vā ābādho, tassa paṭicchādanatthāya.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā. Pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso catasso vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena chinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pamāṇikaṃ karoti, ūnakaṃ karoti, aññena kataṃ pamāṇātikkantaṃ paṭilabhitvā chinditvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kaṇḍuppaṭicchādisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Adhikaraṇasamatha

Adhikaraṇasamathā 1: 7 Tiṇavatthāraka

Mahāvibhaṅga Adhikaraṇasamatha Tiṇavatthāraka Ime kho panāyasmanto satta adhikaraṇasamathā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya sammukhāvinayo dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, paṭiññāya kāretabbaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārakoti. (1–7: 221–227)

Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, satta adhikaraṇasamathā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Adhikaraṇasamathā niṭṭhitā.

Uddiṭṭhaṃ kho, āyasmanto, nidānaṃ; uddiṭṭhā cattāro pārājikā dhammā; uddiṭṭhā terasa saṃghādisesā dhammā; uddiṭṭhā dve aniyatā dhammā; uddiṭṭhā tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā; uddiṭṭhā dvenavuti pācittiyā dhammā; uddiṭṭhā cattāro pāṭidesanīyā dhammā; uddiṭṭhā sekhiyā dhammā; uddiṭṭhā satta adhikaraṇasamathā dhammā. Ettakaṃ tassa bhagavato suttāgataṃ suttapariyāpannaṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati. Tattha sabbeheva samaggehi sammodamānehi avivadamānehi sikkhitabbanti.

Mahāvibhaṅgo niṭṭhito.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Aniyatakaṇḍa

Aniyatā 2: Dutiyaaniyatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī—"bhagavatā paṭikkhittaṃ mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappetun"ti tassāyeva kumārikāya saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesi kālayuttaṃ samullapanto kālayuttaṃ dhammaṃ bhaṇanto. Dutiyampi kho visākhā migāramātā nimantitā taṃ kulaṃ agamāsi. Addasā kho visākhā migāramātā āyasmantaṃ udāyiṃ tassāyeva kumārikāya saddhiṃ ekaṃ ekāya raho nisinnaṃ. Disvāna āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ yaṃ ayyo mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeti. Kiñcāpi, bhante, ayyo anatthiko tena dhammena, api ca dussaddhāpayā appasannā manussā"ti. Evampi kho āyasmā udāyī visākhāya migāramātuyā vuccamāno nādiyi. Atha kho visākhā migāramātā nikkhamitvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na heva kho pana paṭicchannaṃ āsanaṃ hoti nālaṅkammaniyaṃ, alañca kho hoti mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsituṃ. Yo pana bhikkhu tathārūpe āsane mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, tamenaṃ saddheyyavacasā upāsikā disvā dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya—saṃghādisesena vā pācittiyena vā. Nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo—saṃghādisesena vā pācittiyena vā. Yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya tena so bhikkhu kāretabbo. Ayampi dhammo aniyato"ti. (2:19)

Na heva kho pana paṭicchannaṃ āsanaṃ hotīti appaṭicchannaṃ hoti kuṭṭena vā kavāṭena vā kilañjena vā sāṇipākārena vā rukkhena vā thambhena vā kotthaḷiyā vā yena kenaci appaṭicchannaṃ hoti.

Nālaṅkammaniyanti na sakkā hoti methunaṃ dhammaṃ paṭisevituṃ.

Alañca kho hoti mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsitunti sakkā hoti mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsituṃ.

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Tathārūpe āsaneti evarūpe āsane.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī na petī na tiracchānagatā, viññū paṭibalā subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Saddhinti ekato.

Eko ekāyāti bhikkhu ceva hoti mātugāmo ca.

Raho nāma cakkhussa raho, sotassa raho. Cakkhussa raho nāma na sakkā hoti akkhiṃ vā nikhaṇīyamāne bhamukaṃ vā ukkhipīyamāne sīsaṃ vā ukkhipīyamāne passituṃ. Sotassa raho nāma na sakkā hoti pakatikathā sotuṃ.

Nisajjaṃ kappeyyāti mātugāme nisinne bhikkhu upanisinno vā

hoti upanipanno vā. Bhikkhu nisinne mātugāmo upanisinno vā hoti upanipanno vā. Ubho vā nisinnā honti ubho vā nipannā.

Saddheyyavacasā nāma āgataphalā abhisametāvinī viññātasāsanā.

Upāsikā nāma buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṃghaṃ saraṇaṃ gatā.

Disvāti passitvā.

Dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya saṃghādisesena vā pācittiyena vā. Nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo— saṃghādisesena vā pācittiyena vā. Yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya, tena so bhikkhu kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanto"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya— "ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanto"ti, so ce evaṃ vadeyya—"saccāhaṃ nisinno, no ca kho kāyasaṃsaggaṃ samāpajjin"ti, nisajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nisinno, api ca kho nipanno"ti, nipajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nisinno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nipanno mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanto"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo ... pe ... "saccāhaṃ nipanno, no ca kho kāyasaṃsaggaṃ samāpajjin"ti, nipajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nipanno, api ca kho nisinno"ti, nisajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nipanno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyassa mayā sutaṃ nisinnassa mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsantassā"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyassa mayā sutaṃ nisinnassa mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsantassā"ti, so ce evaṃ vadeyya—"saccāhaṃ nisinno, no ca kho duṭṭhullāhi vācāhi obhāsin"ti, nisajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nisinno, api ca kho nipanno"ti, nipajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nisinno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyassa mayā sutaṃ nipannassa mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsantassā"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo ... pe ... saccāhaṃ nipanno, no ca kho duṭṭhullāhi vācāhi obhāsinti, nipajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nipanno, api ca kho nisinno"ti, nisajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nipanno, api ca kho

ṭhito”ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—“ayyo mayā diṭṭho mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisinno”ti, so ca taṃ paṭijānāti, nisajjāya kāretabbo … pe … “nāhaṃ nisinno, api ca kho nipanno”ti, nipajjāya kāretabbo … pe … “nāhaṃ nisinno, api ca kho ṭhito”ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—“ayyo mayā diṭṭho mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nipanno”ti, so ca taṃ paṭijānāti, nipajjāya kāretabbo … pe … nāhaṃ nipanno, api ca kho nisinnoti, nisajjāya kāretabbo … pe … nāhaṃ nipanno, api ca kho ṭhitoti, na kāretabbo.

Ayampīti purimaṃ upādāya vuccati.

Aniyatoti na niyato, saṃghādiseso vā pācittiyaṃ vā.

Gamanaṃ paṭijānāti nisajjaṃ paṭijānāti āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ paṭijānāti nisajjaṃ na paṭijānāti āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ paṭijānāti nisajjaṃ paṭijānāti āpattiṃ na paṭijānāti, nisajjāya kāretabbo. Gamanaṃ paṭijānāti nisajjaṃ na paṭijānāti āpattiṃ na paṭijānāti, na kāretabbo.

Gamanaṃ na paṭijānāti nisajjaṃ paṭijānāti āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ na paṭijānāti nisajjaṃ na paṭijānāti āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ na paṭijānāti nisajjaṃ paṭijānāti āpattiṃ na paṭijānāti, nisajjāya kāretabbo. Gamanaṃ na paṭijānāti nisajjaṃ na paṭijānāti āpattiṃ na paṭijānāti, na kāretabboti.

Dutiyo aniyato niṭṭhito.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto dve aniyatā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi—“kaccittha parisuddhā”? Dutiyampi pucchāmi—“kaccittha parisuddhā”? Tatiyampi pucchāmi— “kaccittha parisuddhā”? Parisuddhetthāyasmanto; tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Tassuddānaṃ

Alaṃ kammaniyañceva, tatheva ca naheva kho; Aniyatā supaññattā, buddhaseṭṭhena tādināti.

Aniyatakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Aniyatakaṇḍa

Aniyatā 1: Paṭhamaaniyatasikkhāpada

Ime kho panāyasmanto dve aniyatā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī sāvatthiyaṃ kulūpako hoti, bahukāni kulāni upasaṅkamati. Tena kho pana samayena āyasmato udāyissa upaṭṭhākakulassa kumārikā aññatarassa kulassa kumārakassa dinnā hoti. Atha kho āyasmā udāyī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā manusse pucchi—"kahaṃ itthannāmā"ti? Te evamāhaṃsu—"dinnā, bhante, amukassa kulassa kumārakassā"ti. Tampi kho kulaṃ āyasmato udāyissa upaṭṭhākaṃ hoti. Atha kho āyasmā udāyī yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā manusse pucchi—"kahaṃ itthannāmā"ti? Te evamāhaṃsu—"esāyya, ovarake nisinnā"ti. Atha kho āyasmā udāyī yena sā kumārikā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tassā kumārikāya saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappesi kālayuttaṃ samullapanto kālayuttaṃ dhammaṃ bhaṇanto.

Tena kho pana samayena visākhā migāramātā bahuputtā hoti bahunattā arogaputtā aroganattā abhimaṅgalasammatā. Manussā yaññesu chaṇesu ussavesu visākhaṃ migāramātaraṃ paṭhamaṃ bhojenti. Atha kho visākhā migāramātā nimantitā taṃ kulaṃ agamāsi. Addasā kho visākhā migāramātā āyasmantaṃ udāyiṃ tassā kumārikāya saddhiṃ ekaṃ ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisinnaṃ. Disvāna āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ yaṃ ayyo mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappeti. Kiñcāpi, bhante, ayyo anatthiko tena dhammena, api ca dussaddhāpayā appasannā manussā"ti. Evampi kho āyasmā udāyī visākhāya migāramātuyā vuccamāno nādiyi. Atha kho visākhā migāramātā nikkhamitvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmena

saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappeyya, tamenaṃ saddheyyavacasā upāsikā disvā tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya—pārājikena vā saṃghādisesena vā pācittiyena vā, nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo— pārājikena vā saṃghādisesena vā pācittiyena vā, yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya, tena so bhikkhu kāretabbo. Ayaṃ dhammo aniyato"ti. (1:18)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī na petī na tiracchānagatā. Antamaso tadahujātāpi dārikā, pageva mahattarī.

Saddhinti ekato.

Eko ekāyāti bhikkhu ceva hoti mātugāmo ca.

Raho nāma cakkhussa raho, sotassa raho. Cakkhussa raho nāma na sakkā hoti akkhiṃ vā nikhaṇīyamāne bhamukaṃ vā ukkhipīyamāne sīsaṃ vā ukkhipīyamāne passituṃ. Sotassa raho nāma na sakkā hoti pakatikathā sotuṃ.

Paṭicchannaṃ nāma āsanaṃ kuṭṭena vā kavāṭena vā kilañjena vā sāṇipākārena vā rukkhena vā thambhena vā kotthaḷiyā vā yena kenaci paṭicchannaṃ hoti.

Alaṃkammaniyeti sakkā hoti methunaṃ dhammaṃ paṭisevituṃ.

Nisajjaṃ kappeyyāti mātugāme nisinne bhikkhu upanisinno vā hoti upanipanno vā. Bhikkhu nisinne mātugāmo upanisinno vā hoti upanipanno vā. Ubho vā nisinnā honti ubho vā nipannā.

Saddheyyavacasā nāma āgataphalā abhisametāvinī viññātasāsanā.

Upāsikā nāma buddhaṃ saraṇaṃ gatā, dhammaṃ saraṇaṃ gatā, saṃghaṃ saraṇaṃ gatā.

Disvāti passitvā.

Tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya—pārājikena vā saṃghādisesena vā pācittiyena vā. Nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo—pārājikena vā saṃghādisesena vā pācittiyena vā. Yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya tena so bhikkhu

kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya— "ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ce evaṃ vadeyya—"saccāhaṃ nisinno, no ca kho methunaṃ dhammaṃ paṭisevin"ti, nisajjāya kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ce evaṃ vadeyya—"nāhaṃ nisinno, api ca kho nipanno"ti, nipajjāya kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ce evaṃ vadeyya— "nāhaṃ nisinno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nipanno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya— "ayyo mayā diṭṭho nipanno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ce evaṃ vadeyya—"saccāhaṃ nipanno, no ca kho methunaṃ dhammaṃ paṭisevin"ti, nipajjāya kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nipanno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ce evaṃ vadeyya—"nāhaṃ nipanno, api ca kho nisinno"ti, nisajjāya kāretabbo. Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nipanno mātugāmassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto"ti, so ce evaṃ vadeyya— "nāhaṃ nipanno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nisinno mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanto"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo ... pe ... "saccāhaṃ nisinno no ca kho kāyasaṃsaggaṃ samāpajjin"ti, nisajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nisinno, api ca kho nipanno"ti, nipajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nisinno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho nipanno mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanto"ti, so ca taṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo ... pe ... "saccāhaṃ nipanno, no ca kho kāyasaṃsaggaṃ samāpajjin"ti, nipajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nipanno, api ca kho nisinno"ti, nisajjāya kāretabbo ... pe ... "nāhaṃ nipanno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisinno"ti, so ca

taṃ paṭijānāti, nisajjāya kāretabbo … pe … "nāhaṃ nisinno, api ca kho nipanno"ti, nipajjāya kāretabbo … pe … "nāhaṃ nisinno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Sā ce evaṃ vadeyya—"ayyo mayā diṭṭho mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nipanno"ti, so ca taṃ paṭijānāti, nipajjāya kāretabbo … pe … "nāhaṃ nipanno, api ca kho nisinno"ti, nisajjāya kāretabbo … pe … "nāhaṃ nipanno, api ca kho ṭhito"ti, na kāretabbo.

Aniyatoti na niyato, pārājikaṃ vā saṃghādiseso vā pācittiyaṃ vā.

Gamanaṃ paṭijānāti, nisajjaṃ paṭijānāti, āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ paṭijānāti, nisajjaṃ na paṭijānāti, āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ paṭijānāti, nisajjaṃ paṭijānāti, āpattiṃ na paṭijānāti, nisajjāya kāretabbo. Gamanaṃ paṭijānāti, nisajjaṃ na paṭijānāti, āpattiṃ na paṭijānāti, na kāretabbo.

Gamanaṃ na paṭijānāti, nisajjaṃ paṭijānāti, āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ na paṭijānāti, nisajjaṃ na paṭijānāti, āpattiṃ paṭijānāti, āpattiyā kāretabbo. Gamanaṃ na paṭijānāti, nisajjaṃ paṭijānāti, āpattiṃ na paṭijānāti, nisajjāya kāretabbo. Gamanaṃ na paṭijānāti, nisajjaṃ na paṭijānāti, āpattiṃ na paṭijānāti, na kāretabboti.

Paṭhamo aniyato niṭṭhito.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 1: Paṭhamapārājikasikkhāpada

1. Sudinnabhāṇavāra

Tena kho pana samayena vesāliyā avidūre kalandagāmo nāma atthi. Tattha sudinno nāma kalandaputto seṭṭhiputto hoti. Atha kho sudinno kalandaputto sambahulehi sahāyakehi saddhiṃ vesāliṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ desento nisinno hoti. Addasa kho sudinno kalandaputto bhagavantaṃ mahatiyā parisāya parivutaṃ dhammaṃ desentaṃ nisinnaṃ. Disvānassa etadahosi—"yannūnāhampi dhammaṃ suṇeyyan"ti. Atha kho sudinno kalandaputto yena sā parisā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnassa kho sudinnassa kalandaputtassa etadahosi—"yathā yathā kho ahaṃ

bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti. Atha kho sā parisā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho sudinno kalandaputto aciravuṭṭhitāya parisāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sudinno kalandaputto bhagavantaṃ etadavoca—"yathā yathāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; icchāmahaṃ, bhante, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Pabbājetu maṃ bhagavā"ti. "Anuññātosi pana tvaṃ, sudinna, mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? "Na kho ahaṃ, bhante, anuññāto mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. "Na kho, sudinna, tathāgatā ananuññātaṃ mātāpitūhi puttaṃ pabbājentī"ti. "Sohaṃ, bhante, tathā karissāmi yathā maṃ mātāpitaro anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Atha kho sudinno kalandaputto vesāliyaṃ taṃ karaṇīyaṃ tīretvā yena kalandagāmo yena mātāpitaro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mātāpitaro etadavoca—"ammatātā, yathā yathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; icchāmahaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānātha maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Evaṃ vutte, sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, tāta sudinna, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparihato. Na tvaṃ, tāta sudinna, kiñci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi mayaṃ te akāmakā vinā bhavissāma, kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Dutiyampi kho sudinno kalandaputto mātāpitaro etadavoca—"ammatātā, yathā yathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayi-

daṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; icchāmahaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānātha maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Dutiyampi kho sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, tāta sudinna, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparihato. Na tvaṃ, tāta sudinna, kiñci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi mayaṃ te akāmakā vinā bhavissāma, kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Tatiyampi kho sudinno kalandaputto mātāpitaro etadavoca—"ammatātā, yathā yathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; icchāmahaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānātha maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Tatiyampi kho sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, tāta sudinna, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparihato. Na tvaṃ, tāta sudinna, kiñci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi mayaṃ te akāmakā vinā bhavissāma, kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Atha kho sudinno kalandaputto—"na maṃ mātāpitaro anujānanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti, tattheva anantarahitāya bhūmiyā nipajji—"idheva me maraṇaṃ bhavissati pabbajjā vā"ti. Atha kho sudinno kalandaputto ekampi bhattaṃ na bhuñji, dvepi bhattāni na bhuñji, tīṇipi bhattāni na bhuñji, cattāripi bhattāni na bhuñji, pañcapi bhattāni na bhuñji, chapi bhattāni na bhuñji, sattapi bhattāni na bhuñji.

Atha kho sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, tāta sudinna, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparihato. Na tvaṃ, tāta sudinna, kiñci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi mayaṃ te akāmakā vinā bhavissāma, kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya? Uṭṭhehi, tāta sudinna, bhuñja ca piva ca paricārehi ca, bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto

abhiramassu. Na taṃ mayaṃ anujānāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Evaṃ vutte, sudinno kalandaputto tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, tāta sudinna, amhākaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparihato. Na tvaṃ, tāta sudinna, kiñci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi mayaṃ te akāmakā vinā bhavissāma, kiṃ pana mayaṃ taṃ jīvantaṃ anujānissāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Uṭṭhehi, tāta sudinna, bhuñja ca piva ca paricārehi ca, bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto abhiramassu. Na taṃ mayaṃ anujānāma agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Tatiyampi kho sudinno kalandaputto tuṇhī ahosi.

Atha kho sudinnassa kalandaputtassa sahāyakā yena sudinno kalandaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, samma sudinna, mātāpitūnaṃ ekaputtako piyo manāpo sukhedhito sukhaparihato. Na tvaṃ, samma sudinna, kiñci dukkhassa jānāsi. Maraṇenapi te mātāpitaro akāmakā vinā bhavissanti, kiṃ pana taṃ jīvantaṃ anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajāya. Uṭṭhehi, samma sudinna, bhuñja ca piva ca paricārehi ca, bhuñjanto pivanto paricārento kāme paribhuñjanto puññāni karonto abhiramassu, na taṃ mātāpitaro anujānissanti agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Evaṃ vutte, sudinno kalandaputto tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho sudinnassa kalandaputtassa sahāyakā sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, samma sudinna ... pe ... tatiyampi kho sudinno kalandaputto tuṇhī ahosi.

Atha kho sudinnassa kalandaputtassa sahāyakā yena sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sudinnassa kalandaputtassa mātāpitaro etadavocuṃ—"ammatātā, eso sudinno anantarahitāya bhūmiyā nipanno— 'idheva me maraṇaṃ bhavissati pabbajjā vā'ti. Sace tumhe sudinnaṃ nānujānissatha agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, tattheva maraṇaṃ āgamissati. Sace pana tumhe sudinnaṃ anujānissatha agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, pabbajitampi naṃ dakkhissatha. Sace sudinno nābhiramissati agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya, kā tassa aññā gati bhavissati, idheva paccāgamissati. Anujānātha sudinnaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. "Anujānāma,

tātā, sudinnaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Atha kho sudinnassa kalandaputtassa sahāyakā yena sudinno kalandaputto tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā sudinnaṃ kalandaputtaṃ etadavocuṃ—"uṭṭhehi samma sudinna, anuññātosi mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Atha kho sudinno kalandaputto—"anuññātomhi kira mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti, haṭṭho udaggo pāṇinā gattāni paripuñchanto vuṭṭhāsi. Atha kho sudinno kalandaputto katipāhaṃ balaṃ gāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sudinno kalandaputto bhagavantaṃ etadavoca—"anuññāto ahaṃ, bhante, mātāpitūhi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāya. Pabbājetu maṃ bhagavā"ti. Alattha kho sudinno kalandaputto bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirūpasampanno ca panāyasmā sudinno evarūpe dhutaguṇe samādāya vattati, āraññiko hoti piṇḍapātiko paṃsukūliko sapadānacāriko, aññataraṃ vajjigāmaṃ upanissāya viharati.

Tena kho pana samayena vajjī dubbhikkhā hoti dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Atha kho āyasmato sudinnassa etadahosi— "etarahi kho vajjī dubbhikkhā dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Bahū kho pana me vesāliyaṃ ñātī aḍḍhā mahaddhanā mahābhogā pahūtajātarūparajatā pahūtavittūpakaraṇā pahūtadhanadhaññā. Yannūnāhaṃ ñātī upanissāya vihareyyaṃ. Ñātī maṃ nissāya dānāni dassanti puññāni karissanti, bhikkhū ca lābhaṃ lacchanti, ahañca piṇḍakena na kilamissāmī"ti.

Atha kho āyasmā sudinno senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena vesālī tena pakkāmi. Anupubbena yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā sudinno vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Assosuṃ kho āyasmato sudinnassa ñātakā—"sudinno kira kalandaputto vesāliṃ anuppatto"ti. Te āyasmato sudinnassa saṭṭhimatte thālipāke bhattābhihāraṃ abhihariṃsu. Atha kho āyasmā sudinno te saṭṭhimatte thālipāke bhikkhūnaṃ vissajjetvā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kalandagāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Kalandagāme sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena sakapitu nivesanaṃ tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena āyasmato sudinnassa ñātidāsī ābhidosikaṃ

kummāsaṃ chaḍḍetukāmā hoti. Atha kho āyasmā sudinno taṃ ñātidāsiṃ etadavoca—"sace taṃ, bhagini, chaḍḍanīyadhammaṃ, idha me patte ākirā"ti. Atha kho āyasmato sudinnassa ñātidāsī taṃ ābhidosikaṃ kummāsaṃ āyasmato sudinnassa patte ākirantī hatthānañca pādānañca sarassa ca nimittaṃ aggahesi. Atha kho āyasmato sudinnassa ñātidāsī yenāyasmato sudinnassa mātā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmato sudinnassa mātaraṃ etadavoca—"yaggheyye, jāneyyāsi, ayyaputto sudinno anuppatto"ti. "Sace, je, tvaṃ saccaṃ bhaṇasi, adāsiṃ taṃ karomī"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā sudinno taṃ ābhidosikaṃ kummāsaṃ aññataraṃ kuṭṭamūlaṃ nissāya paribhuñjati. Pitāpi kho āyasmato sudinnassa kammantā āgacchanto addasa āyasmantaṃ sudinnaṃ taṃ ābhidosikaṃ kummāsaṃ aññataraṃ kuṭṭamūlaṃ nissāya paribhuñjantaṃ. Disvāna yenāyasmā sudinno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"atthi nāma, tāta sudinna, ābhidosikaṃ kummāsaṃ paribhuñjissasi. Nanu nāma, tāta sudinna, sakaṃ gehaṃ gantabban"ti? "Agamimha kho te, gahapati, gehaṃ. Tatāyaṃ ābhidosiko kummāso"ti. Atha kho āyasmato sudinnassa pitā āyasmato sudinnassa bāhāyaṃ gahetvā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"ehi, tāta sudinna, gharaṃ gamissāmā"ti. Atha kho āyasmā sudinno yena sakapitu nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmato sudinnassa pitā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"bhuñja, tāta sudinnā"ti. "Alaṃ, gahapati, kataṃ me ajja bhattakiccan"ti. "Adhivāsehi, tāta sudinna, svātanāya bhattan"ti. Adhivāsesi kho āyasmā sudinno tuṇhībhāvena. Atha kho āyasmā sudinno uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmato sudinnassa mātā tassā rattiyā accayena haritena gomayena pathaviṃ opuñjāpetvā dve puñje kārāpesi—ekaṃ hiraññassa, ekaṃ suvaṇṇassa. Tāva mahantā puñjā ahesuṃ, orato ṭhito puriso pārato ṭhitaṃ purisaṃ na passati; pārato ṭhito puriso orato ṭhitaṃ purisaṃ na passati. Te puñje kilañjehi paṭicchādāpetvā majjhe āsanaṃ paññāpetvā tirokaraṇīyaṃ parikkhipitvā āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikaṃ āmantesi—"tena hi, vadhu, yena alaṅkārena alaṅkatā puttassa me sudinnassa piyā ahosi manāpā tena alaṅkārena alaṅkarā"ti. "Evaṃ, ayye"ti, kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā āyasmato sudin-

nassa mātuyā paccassosi.

Atha kho āyasmā sudinno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sakapitu nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmato sudinnassa pitā yenāyasmā sudinno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te puñje vivarāpetvā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"idaṃ te, tāta sudinna, mātu mattikaṃ itthikāya itthidhanaṃ, aññaṃ pettikaṃ aññaṃ pitāmahaṃ. Labbhā, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhogā ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Ehi tvaṃ, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu puññāni ca karohī"ti. "Tāta, na ussahāmi na visahāmi, abhirato ahaṃ brahmacariyaṃ carāmī"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmato sudinnassa pitā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"idaṃ te, tāta sudinna, mātu mattikaṃ, itthikāya itthidhanaṃ, aññaṃ pettikaṃ, aññaṃ pitāmahaṃ. Labbhā, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhogā ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Ehi tvaṃ, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu puññāni ca karohī"ti. "Vadeyyāma kho taṃ, gahapati, sace tvaṃ nātikaḍḍheyyāsī"ti. "Vadehi, tāta sudinnā"ti. "Tena hi tvaṃ, gahapati, mahante mahante sāṇipasibbake kārāpetvā hiraññasuvaṇṇassa pūrāpetvā sakaṭehi nibbāhāpetvā majjhe gaṅgāya sote opātehi. Taṃ kissa hetu? Yañhi te, gahapati, bhavissati tatonidānaṃ bhayaṃ vā chambhitattaṃ vā lomahaṃso vā ārakkho vā so te na bhavissatī"ti. Evaṃ vutte, āyasmato sudinnassa pitā anattamano ahosi—"kathañhi nāma putto sudinno evaṃ vakkhatī"ti.

Atha kho āyasmato sudinnassa pitā āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikaṃ āmantesi—"tena hi, vadhu, tvaṃ piyā ca manāpā ca. Appeva nāma putto sudinno tuyhampi vacanaṃ kareyyā"ti. Atha kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā āyasmato sudinnassa pādesu gahetvā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"kīdisā nāma tā, ayyaputta, accharāyo yāsaṃ tvaṃ hetu brahmacariyaṃ carasī"ti? "Na kho ahaṃ, bhagini, accharānaṃ hetu brahmacariyaṃ carāmī"ti. Atha kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā—"ajjatagge maṃ ayyaputto sudinno bhaginivādena samudācaratī"ti, tattheva mucchitā papatā.

Atha kho āyasmā sudinno pitaraṃ etadavoca—"sace, gahapati, bhojanaṃ dātabbaṃ detha, mā no viheṭhayitthā"ti. "Bhuñja, tāta sudinnā"ti. Atha kho āyasmato sudinnassa mātā ca pitā ca āyasmantaṃ sudinnaṃ

paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesuṃ sampavāresuṃ. Atha kho āyasmato sudinnassa mātā āyasmantaṃ sudinnaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ etadavoca—"idaṃ, tāta sudinna, kulaṃ aḍḍhaṃ mahaddhanaṃ mahābhogaṃ pahūtajātarūparajataṃ pahūtavittūpakaraṇaṃ pahūtadhanadhaññaṃ. Labbhā, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhogā ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Ehi tvaṃ, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu puññāni ca karohī"ti. "Amma, na ussahāmi na visahāmi, abhirato ahaṃ brahmacariyaṃ carāmī"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmato sudinnassa mātā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"idaṃ, tāta sudinna, kulaṃ aḍḍhaṃ mahaddhanaṃ mahābhogaṃ pahūtajātarūparajataṃ pahūtavittūpakaraṇaṃ pahūtadhanadhaññaṃ. Tena hi, tāta sudinna, bījakampi dehi—mā no aputtakaṃ sāpateyyaṃ licchavayo atiharāpesun"ti. "Etaṃ kho me, amma, sakkā kātun"ti. "Kahaṃ pana, tāta sudinna, etarahi viharasī"ti? "Mahāvane, ammā"ti. Atha kho āyasmā sudinno uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho āyasmato sudinnassa mātā āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikaṃ āmantesi—"tena hi, vadhu, yadā utunī ahosi, pupphaṃ te uppannaṃ hoti, atha me āroceyyāsī"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā āyasmato sudinnassa mātuyā paccassosi. Atha kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā nacirasseva utunī ahosi, pupphaṃsā uppajji. Atha kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā āyasmato sudinnassa mātaraṃ etadavoca—"utunīmhi, ayye, pupphaṃ me uppannan"ti. "Tena hi, vadhu, yena alaṅkārena alaṅkatā puttassa sudinnassa piyā ahosi manāpā tena alaṅkārena alaṅkarā"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā āyasmato sudinnassa mātuyā paccassosi. Atha kho āyasmato sudinnassa mātā āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikaṃ ādāya yena mahāvanaṃ yenāyasmā sudinno tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"idaṃ, tāta sudinna, kulaṃ aḍḍhaṃ mahaddhanaṃ mahābhogaṃ pahūtajātarūparajataṃ pahūtavittūpakaraṇaṃ pahūtadhanadhaññaṃ. Labbhā, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhogā ca bhuñjituṃ puññāni ca kātuṃ. Ehi tvaṃ, tāta sudinna, hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjassu puññāni ca karohī"ti. "Amma, na ussahāmi na visahāmi, abhirato ahaṃ brahmacariyaṃ carāmī"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmato sudinnassa mātā

āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavoca—"idaṃ, tāta sudinna, kulaṃ aḍḍhaṃ mahaddhanaṃ mahābhogaṃ pahūtajātarūparajataṃ pahūtavittūpakaraṇaṃ pahūtadhanadhaññaṃ. Tena hi, tāta sudinna, bījakampi dehi—mā no aputtakaṃ sāpateyyaṃ licchavayo atiharāpesun"ti. "Etaṃ kho me, amma, sakkā kātun"ti, purāṇadutiyikāya bāhāyaṃ gahetvā mahāvanaṃ ajjhogāhetvā apaññatte sikkhāpade anādīnavadasso purāṇadutiyikāya tikkhattuṃ methunaṃ dhammaṃ abhiviññāpesi. Sā tena gabbhaṃ gaṇhi.

Bhummā devā saddamanussāvesuṃ—"nirabbudo vata bho bhikkhusaṃgho nirādīnavo; sudinnena kalandaputtena abbudaṃ uppāditaṃ, ādīnavo uppādito"ti. Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā saddamanussāvesuṃ ... pe ... tāvatiṃsā devā ... yāmā devā ... tusitā devā ... nimmānaratī devā ... paranimmitavasavattī devā ... brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ—"nirabbudo vata bho bhikkhusaṃgho nirādīnavo; sudinnena kalandaputtena abbudaṃ uppāditaṃ, ādīnavo uppādito"ti. Itiha tena khaṇena tena muhuttena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchi.

Atha kho āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikā tassa gabbhassa paripākamanvāya puttaṃ vijāyi. Atha kho āyasmato sudinnassa sahāyakā tassa dārakassa bījakoti nāmaṃ akaṃsu. Āyasmato sudinnassa purāṇadutiyikāya bījakamātāti nāmaṃ akaṃsu. Āyasmato sudinnassa bījakapitāti nāmaṃ akaṃsu. Te aparena samayena ubho agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā arahattaṃ sacchākaṃsu.

Atha kho āyasmato sudinnassa ahudeva kukkuccaṃ, ahu vippaṭisāro—"alābh vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yohaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā nāsakkhiṃ yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caritun"ti. So teneva kukkuccena tena vippaṭisārena kiso ahosi lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto antomano līnamano dukkhī dummano vippaṭisārī pajjhāyi.

Atha kho āyasmato sudinnassa sahāyakā bhikkhū āyasmantaṃ sudinnaṃ etadavocuṃ— "pubbe kho tvaṃ, āvuso sudinna, vaṇṇavā ahosi pīṇindriyo pasannamukhavaṇṇo vippasannachavivaṇṇo; so dāni tvaṃ etarahi kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto antomano līnamano dukkhī dummano vippaṭisārī pa-

jjhāyasi. Kacci no tvaṃ, āvuso sudinna, anabhirato brahmacariyaṃ carasī"ti?

"Na kho ahaṃ, āvuso, anabhirato brahmacariyaṃ carāmi. Atthi me pāpakammaṃ kataṃ; purāṇadutiyikāya methuno dhammo paṭisevito; tassa mayhaṃ, āvuso, ahudeva kukkuccaṃ ahu vippaṭisāro—'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yohaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā nāsakkhiṃ yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ caritun'"ti.

"Alañhi te, āvuso sudinna, kukkuccāya alaṃ vippaṭisārāya yaṃ tvaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā na sakkhissasi yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Nanu, āvuso, bhagavatā anekapariyāyena virāgāya dhammo desito, no sarāgāya; visaṃyogāya dhammo desito, no saṃyogāya; anupādānāya dhammo desito, no saupādānāya. Tattha nāma tvaṃ, āvuso, bhagavatā virāgāya dhamme desite sarāgāya cetessasi, visaṃyogāya dhamme desite saṃyogāya cetessasi, anupādānāya dhamme desite saupādānāya cetessasi. Nanu, āvuso, bhagavatā anekapariyāyena rāgavirāgāya dhammo desito, madanimmadanāya pipāsavinayāya ālayasamugghātāya vaṭṭupacchedāya taṇhākkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammo desito. Nanu, āvuso, bhagavatā anekapariyāyena kāmānaṃ pahānaṃ akkhātaṃ, kāmasaññānaṃ pariññā akkhātā, kāmapipāsānaṃ paṭivinayo akkhāto, kāmavitakkānaṃ samugghāto akkhāto, kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto. Netaṃ, āvuso, appasannānaṃ vā pasādāya, pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya. Atha khvetaṃ, āvuso, appasannānañceva appasādāya pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ sudinnaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ sudinnaṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, sudinna, purāṇadutiyikāya methunaṃ dhammaṃ paṭisevī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti.

Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appaṭirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā na sakkhissasi yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena virāgāya dhammo

desito, no sarāgāya; visaṃyogāya dhammo desito, no saṃyogāya; anupādānāya dhammo desito, no saupādānāya. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā virāgāya dhamme desite sarāgāya cetessasi, visaṃyogāya dhamme desite saṃyogāya cetessasi, anupādānāya dhamme desite saupādānāya cetessasi. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena rāgavirāgāya dhammo desito. Madanimmadanāya pipāsavinayāya ālayasamugghātāya vaṭṭupacchedāya taṇhākkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammo desito. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena kāmānaṃ pahānaṃ akkhātaṃ, kāmasaññānaṃ pariññā akkhātā, kāmapipāsānaṃ paṭivinayo akkhāto, kāmavitakkānaṃ samugghāto akkhāto, kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto. Varaṃ te, moghapurisa, āsivisassa ghoravisassa mukhe aṅgajātaṃ pakkhittaṃ, na tveva mātugāmassa aṅgajāte aṅgajātaṃ pakkhittaṃ. Varaṃ te, moghapurisa, kaṇhasappassa mukhe aṅgajātaṃ pakkhittaṃ, na tveva mātugāmassa aṅgajāte aṅgajātaṃ pakkhittaṃ. Varaṃ te, moghapurisa, aṅgārakāsuyā ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya aṅgajātaṃ pakkhittaṃ, na tveva mātugāmassa aṅgajāte aṅgajātaṃ pakkhittaṃ. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi, moghapurisa, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Itonidānañca kho, moghapurisa, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, yaṃ tvaṃ asaddhammaṃ gāmadhammaṃ vasaladhammaṃ duṭṭhullaṃ odakantikaṃ rahassaṃ dvayaṃdvayasamāpattiṃ samāpajjissasi, bahūnaṃ kho tvaṃ, moghapurisa, akusalānaṃ dhammānaṃ ādikattā pubbaṅgamo. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya, pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya; atha khvetaṃ, moghapurisa, appasannānañceva appasādāya, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sudinnaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya dupposatāya mahicchatāya asantuṭṭhitāya saṅgaṇikāya kosajjassa avaṇṇaṃ bhāsitvā anekapariyāyena subharatāya suposatāya appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇaṃ bhāsitvā bhikkhūnaṃ tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi

dasa atthavase paṭicca— saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, pārājiko hoti asaṃvāso"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Sudinnabhāṇavāro niṭṭhito.

2. Makkaṭīvatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vesāliyaṃ mahāvane makkaṭiṃ āmisena upalāpetvā tassā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati. Atha kho so bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ ādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū senāsanacārikaṃ āhiṇḍantā yena tassa bhikkhuno vihāro tenupasaṅkamiṃsu. Addasa kho sā makkaṭī te bhikkhū dūratova āgacchante. Disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tesaṃ bhikkhūnaṃ purato kaṭimpi cālesi cheppampi cālesi, kaṭimpi oḍḍi, nimittampi akāsi. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho so bhikkhu imissā makkaṭiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevatī"ti. Ekamantaṃ nilīyiṃsu. Atha kho so bhikkhu vesāliyaṃ piṇḍāya caritvā piṇḍapātaṃ ādāya paṭikkami.

Atha kho sā makkaṭī yena so bhikkhu tenupasaṅkami. Atha kho so bhikkhu taṃ piṇḍapātaṃ ekadesaṃ bhuñjitvā ekadesaṃ tassā makkaṭiyā adāsi. Atha kho sā makkaṭī taṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā tassa bhikkhuno kaṭiṃ oḍḍi. Atha kho so bhikkhu tassā makkaṭiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati.

Atha kho te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"nanu, āvuso, bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ; kissa tvaṃ, āvuso, makkaṭiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevasī"ti? "Saccaṃ, āvuso, bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ; tañca kho manussitthiyā, no tiracchānagatāyā"ti. "Nanu, āvuso, tatheva taṃ hoti. Ananucchavikaṃ, āvuso, ananulomikaṃ appaṭirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, āvuso, evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā na sakkhissasi

yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Nanu, āvuso, bhagavatā anekapariyāyena virāgāya dhammo desito, no sarāgāya ... pe ... kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto. Netaṃ, āvuso, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya. Atha khvetaṃ, āvuso, appasannānañceva appasādāya, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti. Atha kho te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā taṃ bhikkhuṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, makkaṭiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā na sakkhissasi yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena virāgāya dhammo desito, no sarāgāya ... pe ... kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto. Varaṃ te, moghapurisa, āsivisassa ghoravisassa mukhe aṅgajātaṃ pakkhittaṃ, na tveva makkaṭiyā aṅgajāte aṅgajātaṃ pakkhittaṃ. Varaṃ te, moghapurisa, kaṇhasappassa mukhe aṅgajātaṃ pakkhittaṃ, na tveva makkaṭiyā aṅgajāte aṅgajātaṃ pakkhittaṃ. Varaṃ te, moghapurisa, aṅgārakāsuyā ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya aṅgajātaṃ pakkhittaṃ, na tveva makkaṭiyā aṅgajāte aṅgajātaṃ pakkhittaṃ. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi, moghapurisa, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ; na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Itonidānañca kho, moghapurisa, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, yaṃ tvaṃ asaddhammaṃ gāmadhammaṃ vasaladhammaṃ duṭṭhullaṃ odakantikaṃ rahassaṃ dvayaṃdvayasamāpattiṃ samāpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya antamaso tiracchānagatāyapi, pārājiko hoti asaṃvāso"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Makkaṭīvatthu niṭṭhitaṃ.

3. Santhatabhāṇavāra

Tena kho pana samayena sambahulā vesālikā vajjiputtakā bhikkhū yāvadatthaṃ bhuñjiṃsu, yāvadatthaṃ supiṃsu, yāvadatthaṃ nhāyiṃsu. Yāvadatthaṃ bhuñjitvā yāvadatthaṃ supitvā yāvadatthaṃ nhāyitvā ayoniso manasi karitvā sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseviṃsu. Te aparena samayena ñātibyasanenapi phuṭṭhā bhogabyasanenapi phuṭṭhā rogabyasanenapi phuṭṭhā āyasmantaṃ ānandaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"na mayaṃ, bhante ānanda, buddhagarahino na dhammagarahino na saṃghagarahino; attagarahino mayaṃ, bhante ānanda, anaññagarahino. Mayamevamhā alakkhikā mayaṃ appapuññā, ye mayaṃ evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā nāsakkhimhā yāvajīvaṃ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Idāni cepi mayaṃ, bhante ānanda, labheyyāma bhagavato santike pabbajjaṃ labheyyāma upasampadaṃ, idānipi mayaṃ vipassakā kusalānaṃ dhammānaṃ pubbarattāpararattaṃ bodhipakkhikānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogamanuyuttā vihareyyāma. Sādhu, bhante ānanda, bhagavato etamatthaṃ ārocehī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā ānando vesālikānaṃ vajjiputtakānaṃ paṭissuṇitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesi.

"Aṭṭhānametaṃ, ānanda, anavakāso yaṃ tathāgato vajjīnaṃ vā vajjiputtakānaṃ vā kāraṇā sāvakānaṃ pārājikaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ samūhaneyyā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"yo, bhikkhave, sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati so āgato na upasampādetabbo. Yo ca kho, bhikkhave, sikkhaṃ paccakkhāya dubbalyaṃ āvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati so āgato upasampādetabbo. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, antamaso tiracchānagatāyapi, pārājiko hoti asaṃvāso"ti. (1:1)

Yo panāti yo yādiso yathāyutto yathājacco yathānāmo yathāgotto yathāsīlo yathāvihārī yathāgocaro thero vā navo vā majjhimo vā. Eso vuccati "yo panā"ti.

Bhikkhūti bhikkhakoti bhikkhu, bhikkhācariyaṃ ajjhupagatoti

bhikkhu, bhinnapaṭadharoti bhikkhu, samaññāya bhikkhu, paṭiññāya bhikkhu, ehi bhikkhūti bhikkhu, tīhi saraṇagamanehi upasampannoti bhikkhu, bhadro bhikkhu, sāro bhikkhu, sekho bhikkhu, asekho bhikkhu, samaggena saṃghena ñatticatutthena kammena akuppena ṭhānārahena upasampannoti bhikkhu. Tatra yvāyaṃ bhikkhu samaggena saṃghena ñatticatutthena kammena akuppena ṭhānārahena upasampanno, ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sikkhāti tisso sikkhā—adhisīlasikkhā, adhicittasikkhā, adhipaññāsikkhā. Tatra yāyaṃ adhisīlasikkhā, ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā sikkhāti.

Sājīvaṃ nāma yaṃ bhagavatā paññattaṃ sikkhāpadaṃ, etaṃ sājīvaṃ nāma. Tasmiṃ sikkhati, tena vuccati sājīvasamāpannoti.

Sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvāti atthi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā; atthi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā.

Kathañca, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā. Idha, bhikkhave, bhikkhu ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno upāsakabhāvaṃ patthayamāno ārāmikabhāvaṃ patthayamāno sāmaṇerabhāvaṃ patthayamāno titthiyabhāvaṃ patthayamāno titthiyasāvakabhāvaṃ patthayamāno assamaṇabhāvaṃ patthayamāno asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno—"yannūnāhaṃ buddhaṃ paccakkheyyan"ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno ... pe ... asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno—"yannūnāhaṃ dhammaṃ paccakkheyyan"ti vadati viññāpeti ... pe ... "yannūnāhaṃ saṃghaṃ ... yannūnāhaṃ sikkhaṃ ... yannūnāhaṃ vinayaṃ ... yannūnāhaṃ pātimokkhaṃ ... yannūnāhaṃ uddesaṃ ... yannūnāhaṃ upajjhāyaṃ ... yannūnāhaṃ ācariyaṃ ... yannūnāhaṃ saddhivihārikaṃ ... yannūnāhaṃ antevāsikaṃ ... yannūnāhaṃ samānupajjhāyakaṃ ... yannūnāhaṃ samānācariyakaṃ ... yannūnāhaṃ sabrahmacāriṃ paccakkheyyan"ti vadati viññāpeti. "Yannūnāhaṃ gihī assan"ti vadati viññāpeti. "Yannūnāhaṃ upāsako assan"ti ... "yannūnāhaṃ ārāmiko assan"ti ... "yannūnāhaṃ sāmaṇero assan"ti ... "yannūnāhaṃ titthiyo assan"ti ... "yan-

nūnāhaṃ titthiyasāvako assan”ti … “yannūnāhaṃ assamaṇo assan”ti … “yannūnāhaṃ asakyaputtiyo assan”ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno … pe … asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno—“yadi panāhaṃ buddhaṃ paccakkheyyan”ti vadati viññāpeti … pe … “yadi panāhaṃ asakyaputtiyo assan”ti vadati viññāpeti … pe … “apāhaṃ buddhaṃ paccakkheyyan”ti vadati viññāpeti … pe … “apāhaṃ asakyaputtiyo assan”ti vadati viññāpeti … pe … “handāhaṃ buddhaṃ paccakkheyyan”ti vadati viññāpeti … pe … “handāhaṃ asakyaputtiyo assan”ti vadati viññāpeti … pe … “hoti me buddhaṃ paccakkheyyan”ti vadati viññāpeti … pe … “hoti me asakyaputtiyo assan”ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno … pe … asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno “mātaraṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “pitaraṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “bhātaraṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “bhaginiṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “puttaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “dhītaraṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “pajāpatiṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “ñātake sarāmī”ti vadati viññāpeti … “mitte sarāmī”ti vadati viññāpeti … “gāmaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “nigamaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “khettaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “vatthuṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “hiraññaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “suvaṇṇaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “sippaṃ sarāmī”ti vadati viññāpeti … “pubbe hasitaṃ lapitaṃ kīḷitaṃ samanussarāmī”ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno … pe … asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno—“mātā me atthi, sā mayā posetabbā”ti vadati viññāpeti … “pitā me atthi, so mayā posetabbo”ti vadati viññāpeti … “bhātā me atthi, so mayā posetabbo”ti vadati viññāpeti … “bhaginī me atthi, sā mayā posetabbā”ti vadati viññāpeti … “putto me atthi, so mayā posetabbo”ti vadati viññāpeti … “dhītā me atthi,

sā mayā posetabbā”ti vadati viññāpeti … “pajāpati me atthi, sā mayā posetabbā”ti vadati viññāpeti … “ñātakā me atthi, te mayā posetabbā”ti vadati viññāpeti … “mittā me atthi, te mayā posetabbā”ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno … pe … asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno—“mātā me atthi, sā maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “pitā me atthi, so maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “bhātā me atthi, so maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “bhaginī me atthi, sā maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “putto me atthi, so maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “dhītā me atthi, sā maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “pajāpati me atthi, sā maṃ posessatī”ti vadati viññāpeti … “ñātakā me atthi, te maṃ posessantī”ti vadati viññāpeti … “mittā me atthi, te maṃ posessantī”ti vadati viññāpeti … “gāmo me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti … “nigamo me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti … “khettaṃ me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti … “vatthu me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti … “hiraññaṃ me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti … “suvaṇṇaṃ me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti … “sippaṃ me atthi, tenāhaṃ jīvissāmī”ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno … pe … asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno “dukkaran”ti vadati viññāpeti … “na sukaran”ti vadati viññāpeti … “duccaran”ti vadati viññāpeti … “na sucaran”ti vadati viññāpeti … “na ussahāmī”ti vadati viññāpeti … “na visahāmī”ti vadati viññāpeti … “na ramāmī”ti vadati viññāpeti … “nābhiramāmī”ti vadati viññāpeti. Evampi kho, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca apaccakkhātā.

Kathañca, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā? Idha, bhikkhave, bhikkhu ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno … pe … asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno—“buddhaṃ paccakkhāmī”ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubba-

lyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno ... pe ... asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno — "dhammaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "saṃghaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "sikkhaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "vinayaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "pātimokkhaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "uddesaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "upajjhāyaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "ācariyaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "saddhivihārikaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "antevāsikaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "samānupajjhāyakaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "samānācariyakaṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "sabrahmacāriṃ paccakkhāmī"ti vadati viññāpeti ... "gihīti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "upāsakoti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "ārāmikoti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "sāmaṇeroti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "titthiyoti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "titthiyasāvakoti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "assamaṇoti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti ... "asakyaputtiyoti maṃ dhārehī"ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā.

Atha vā pana ukkaṇṭhito anabhirato sāmaññā cavitukāmo bhikkhubhāvaṃ aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno gihibhāvaṃ patthayamāno ... pe ... asakyaputtiyabhāvaṃ patthayamāno — "alaṃ me buddhenā"ti vadati viññāpeti ... pe ... "alaṃ me sabrahmacārīhī"ti vadati viññāpeti. Evampi ... pe ... atha vā pana ... pe ... "kiṃ nu me buddhenā"ti vadati viññāpeti ... pe ... "kiṃ nu me sabrahmacārīhī"ti vadati viññāpeti ... "na mamattho buddhenā"ti vadati viññāpeti ... pe ... "na mamattho sabrahmacārīhī"ti vadati viññāpeti ... "sumuttāhaṃ buddhenā"ti vadati viññāpeti ... pe ... "sumuttāhaṃ sabrahmacārīhī"ti vadati viññāpeti. Evampi, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā.

Yāni vā panaññānipi atthi buddhavevacanāni vā dhammavevacanāni vā saṃghavevacanāni vā sikkhāvevacanāni vā vinayavevacanāni vā pātimokkhavevacanāni vā uddesavevacanāni vā upajjhāyavevacanāni vā ācariyavevacanāni vā saddhivihārikavevacanāni vā antevāsikavevacanāni vā samānupajjhāyakavevacanāni vā samānācariyakaveva-

canāni vā sabrahmacārivevacanāni vā gihivevacanāni vā upāsakavevacanāni vā ārāmikavevacanāni vā sāmaṇeravevacanāni vā titthiyavevacanāni vā titthiyasāvakavevacanāni vā assamaṇavevacanāni vā asakyaputtiyavevacanāni vā, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi vadati viññāpeti. Evaṃ kho, bhikkhave, dubbalyāvikammañceva hoti sikkhā ca paccakkhātā.

Kathañca, bhikkhave, apaccakkhātā hoti sikkhā? Idha, bhikkhave, yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi sikkhā paccakkhātā hoti tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi ummattako sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Ummattakassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Khittacitto sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Khittacittassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Vedanāṭṭo sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Vedanāṭṭassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Devatāya santike sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Tiracchānagatassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Ariyakena milakkhassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, so ca na paṭivijānāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Milakkhakena ariyassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, so ca na paṭivijānāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Ariyakena ariyassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, so ca na paṭivijānāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Milakkhakena milakkhassa santike sikkhaṃ paccakkhāti, so ca na paṭivijānāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Davāya sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Ravāya sikkhaṃ paccakkhāti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Asāvetukāmo sāveti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Sāvetukāmo na sāveti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Aviññussa sāveti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Viññussa na sāveti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Sabbaso vā pana na sāveti, apaccakkhātā hoti sikkhā. Evaṃ kho, bhikkhave, apaccakkhātā hoti sikkhā.

Methunadhammo nāma yo so asaddhammo gāmadhammo vasaladhammo duṭṭhullaṃ odakantikaṃ rahassaṃ dvayaṃdvayasamāpatti, eso methunadhammo nāma.

Paṭisevati nāma yo nimittena nimittaṃ aṅgajātena aṅgajātaṃ antamaso tilaphalamattampi paveseti, eso paṭisevati nāma.

Antamaso tiracchānagatāyapīti tiracchānagatitthiyāpi methunaṃ dhammaṃ paṭisevitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo, pageva manussit-

thiyā. Tena vuccati—"antamaso tiracchānagatāyapī"ti.

Pārājiko hotīti seyyathāpi nāma puriso sīsacchinno abhabbo tena sarīrabandhanena jīvituṃ; evameva bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Tena vuccati—"pārājiko hotī"ti.

Asaṃvāsoti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā—eso saṃvāso nāma. So tena saddhiṃ natthi. Tena vuccati—"asaṃvāso"ti.

Tisso itthiyo—manussitthī, amanussitthī, tiracchānagatitthī. Tayo ubhatobyañjanakā—manussubhatobyañjanako, amanussubhatobyañjanako, tiracchānagatubhatobyañjanako. Tayo paṇḍakā—manussapaṇḍako, amanussapaṇḍako, tiracchānagatapaṇḍako. Tayo purisā—manussapuriso, amanussapuriso, tiracchānagatapuriso.

Manussitthiyā tayo magge methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpatti pārājikassa— vaccamagge, passāvamagge, mukhe. Amanussitthiyā ... pe ... tiracchānagatitthiyā tayo magge methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpatti pārājikassa—vaccamagge, passāvamagge, mukhe. Manussubhatobyañjanakassa ... amanussubhatobyañjanakassa ... tiracchānagatubhatobyañjanakassa tayo magge methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpatti pārājikassa—vaccamagge, passāvamagge, mukhe. Manussapaṇḍakassa dve magge methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpatti pārājikassa—vaccamagge, mukhe. Amanussapaṇḍakassa ... tiracchānagatapaṇḍakassa ... manussapurisassa ... amanussapurisassa ... tiracchānagatapurisassa dve magge methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpatti pārājikassa—vaccamagge, mukhe.

Bhikkhussa sevanacittaṃ upaṭṭhite manussitthiyā vaccamaggaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa āpatti pārājikassa. Bhikkhussa sevanacittaṃ upaṭṭhite manussitthiyā passāvamaggaṃ ... mukhaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa āpatti pārājikassa. Bhikkhussa sevanacittaṃ upaṭṭhite amanussitthiyā ... tiracchānagatitthiyā ... manussubhatobyañjanakassa ... amanussubhatobyañjanakassa ... tiracchānagatubhatobyañjanakassa ... vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ mukhaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa āpatti pārājikassa. Bhikkhussa sevanacittaṃ upaṭṭhite manussapaṇḍakassa vaccamaggaṃ mukhaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa āpatti pārājikassa. Bhikkhussa sevanacittaṃ upaṭṭhite amanussapaṇḍakassa ... tiracchānagatapaṇḍakassa ... manussapurisassa ... amanussapurisassa ... tirac-

chānagatapurisassa vaccamaggaṃ mukhaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa. Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ na sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa. Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ na sādiyati, paviṭṭhaṃ na sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa. Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ na sādiyati, paviṭṭhaṃ na sādiyati, ṭhitaṃ na sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa. Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ na sādiyati, paviṭṭhaṃ na sādiyati, ṭhitaṃ na sādiyati, uddharaṇaṃ na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā passāvamaggena … mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ jāgarantiṃ … suttaṃ … mattaṃ … ummattaṃ … pamattaṃ … mataṃ akkhāyitaṃ … mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ … pe … āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena … passāvamaggena … mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā amanussitthiṃ … tiracchānagatitthiṃ … manussubhatobyañjanakaṃ … amanussubhatobyañjanakaṃ … tiracchānagatubhatobyañjanakaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena … passāvamaggena … mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā tiracchānagatubhatobyañjanakaṃ jāgarantaṃ ... suttaṃ ... mattaṃ ... ummattaṃ ... pamattaṃ ... mataṃ akkhāyitaṃ ... mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ ... pe ... āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... passāvamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussapaṇḍakaṃ ... amanussapaṇḍakaṃ ... tiracchānagatapaṇḍakaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā tiracchānagatapaṇḍakaṃ jāgarantaṃ ... suttaṃ ... mattaṃ ... ummattaṃ ... pamattaṃ ... mataṃ akkhāyitaṃ ... mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ ... pe ... āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussapurisaṃ ... amanussapurisaṃ ... tiracchānagatapurisaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā tiracchānagatapurisaṃ jāgarantaṃ ... suttaṃ ... mattaṃ ... ummattaṃ ... pamattaṃ ... mataṃ akkhāyitaṃ ... mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ ... pe ... āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... passāvamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti santhatāya asanthatassa, asanthatāya santhatassa, santhatāya santhatassa, asanthatāya asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ

sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussitthiṃ jāgarantiṃ ... suttaṃ ... mattaṃ ... ummattaṃ ... pamattaṃ ... mataṃ akkhāyitaṃ ... mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ ... pe ... āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... passāvamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti, santhatāya asanthatassa, asanthatāya santhatassa, santhatāya santhatassa, asanthatāya asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā amanussitthiṃ ... tiracchānagatitthiṃ ... manussubhatobyañjanakaṃ ... amanussubhatobyañjanakaṃ ... tiracchānagatubhatobyañjanakaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... passāvamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti santhatassa asanthatassa, asanthatassa santhatassa, santhatassa santhatassa, asanthatassa asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā tiracchānagatubhatobyañjanakaṃ jāgarantaṃ ... suttaṃ ... mattaṃ ... ummattaṃ ... pamattaṃ ... mataṃ akkhāyitaṃ ... mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ ... pe ... āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... passāvamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti, santhatassa asanthatassa, asanthatassa santhatassa, santhatassa santhatassa, asanthatassa asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā manussapaṇḍakaṃ ... amanussapaṇḍakaṃ ... tiracchānagatapaṇḍakaṃ ... manussapurisaṃ ... amanussapurisaṃ ... tiracchānagatapurisaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti santhatassa asanthatassa, asanthatassa santhatassa, santhatassa santhatassa, asanthatassa asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā tiracchānagatapurisaṃ jāgarantaṃ ... suttaṃ

... mattaṃ ... ummattaṃ ... pamattaṃ ... mataṃ akkhāyitaṃ ... mataṃ yebhuyyena akkhāyitaṃ ... pe ... āpatti pārājikassa. Mataṃ yebhuyyena khāyitaṃ bhikkhussa santike ānetvā vaccamaggena ... mukhena aṅgajātaṃ abhinisīdenti, santhatassa asanthatassa, asanthatassa santhatassa, santhatassa santhatassa, asanthatassa asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ manussitthiyā santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ ... passāvamaggaṃ ... mukhaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ manussitthiyā jāgarantiyā ... suttāya ... mattāya ... ummattāya ... pamattāya ... matāya akkhāyitāya ... matāya yebhuyyena akkhāyitāya ... pe ... āpatti pārājikassa. Matāya yebhuyyena khāyitāya santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ ... passāvamaggaṃ ... mukhaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ amanussitthiyā ... tiracchānagatitthiyā ... manussubhatobyañjanakassa ... amanussubhatobyañjanakassa ... tiracchānagatubhatobyañjanakassa ... manussapaṇḍakassa ... amanussapaṇḍakassa ... tiracchānagatapaṇḍakassa ... manussapurisassa ... amanussapurisassa ... tiracchānagatapurisassa santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ ... mukhaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ tiracchānagatapurisassa jāgarantassa ... suttassa ... mattassa ... ummattassa ... pamattassa ... matassa akkhāyitassa ... matassa yebhuyyena akkhāyitassa ... pe ... āpatti pārājikassa. Matassa yebhuyyena khāyitassa santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ ... mukhaṃ abhinisīdenti. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa ... pe ... na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ manussitthiyā santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ ... passāvamaggaṃ ... mukhaṃ abhinisīdenti

santhatassa asanthatāya, asanthatassa santhatāya, santhatassa santhatāya, asanthatassa asanthatāya. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ manussitthiyā jāgarantiyā … suttāya … mattāya … ummattāya … pamattāya … matāya akkhāyitāya … matāya yebhuyyena akkhāyitāya … pe … āpatti pārājikassa. Matāya yebhuyyena khāyitāya santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ … passāvamaggaṃ … mukhaṃ abhinisīdenti santhatassa asanthatāya, asanthatassa santhatāya, santhatassa santhatāya, asanthatassa asanthatāya. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ amanussitthiyā … tiracchānagatitthiyā … manussubhatobyañjanakassa … amanussubhatobyañjanakassa … tiracchānagatubhatobyañjanakassa … manussapaṇḍakassa … amanussapaṇḍakassa … tiracchānagatapaṇḍakassa … manussapurisassa … amanussapurisassa … tiracchānagatapurisassa santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ … mukhaṃ abhinisīdenti santhatassa asanthatassa, asanthatassa santhatassa, santhatassa santhatassa, asanthatassa asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Bhikkhupaccatthikā bhikkhuṃ tiracchānagatapurisassa jāgarantassa … suttassa … mattassa … ummattassa … pamattassa … matassa akkhāyitassa … matassa yebhuyyena akkhāyitassa … pe … āpatti pārājikassa. Matassa yebhuyyena khāyitassa santike ānetvā aṅgajātena vaccamaggaṃ … mukhaṃ abhinisīdenti santhatassa asanthatassa, asanthatassa santhatassa, santhatassa santhatassa, asanthatassa asanthatassa. So ce pavesanaṃ sādiyati, paviṭṭhaṃ sādiyati, ṭhitaṃ sādiyati, uddharaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa … pe … na sādiyati, anāpatti.

Yathā bhikkhupaccatthikā vitthāritā, evaṃ vitthāretabbā.

Rājapaccatthikā … corapaccatthikā … dhuttapaccatthikā … uppalagandhapaccatthikā. Saṃkhittaṃ.

Maggena maggaṃ paveseti, āpatti pārājikassa. Maggena amaggaṃ paveseti, āpatti pārājikassa. Amaggena maggaṃ paveseti, āpatti

pārājikassa. Amaggena amaggaṃ paveseti, āpatti thullaccayassa.

Bhikkhu suttabhikkhumhi vippaṭipajjati; paṭibuddho sādiyati, ubho nāsetabbā. Paṭibuddho na sādiyati, dūsako nāsetabbo. Bhikkhu suttasāmaṇeramhi vippaṭipajjati; paṭibuddho sādiyati, ubho nāsetabbā. Paṭibuddho na sādiyati, dūsako nāsetabbo. Sāmaṇero suttabhikkhumhi vippaṭipajjati; paṭibuddho sādiyati, ubho nāsetabbā. Paṭibuddho na sādiyati, dūsako nāsetabbo. Sāmaṇero suttasāmaṇeramhi vippaṭipajjati; paṭibuddho sādiyati, ubho nāsetabbā. Paṭibuddho na sādiyati, dūsako nāsetabbo.

Anāpatti—ajānantassa, asādiyantassa, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

Santhatabhāṇavāro niṭṭhito.

4. Vinītavatthuuddānagāthā

Makkaṭī vajjiputtā ca, gihī naggo ca titthiyā; Dārikuppalavaṇṇā ca, byañjanehipare duve.

Mātā dhītā bhaginī ca, jāyā ca mudu lambinā; Dve vaṇā lepacittañca, dārudhītalikāya ca.

Sundarena saha pañca, pañca sivathikaṭṭhikā; Nāgī yakkhī ca petī ca, paṇḍakopahato chupe.

Bhaddiye arahaṃ sutto, sāvatthiyā caturo pare; Vesāliyā tayo mālā, supine bhārukacchako.

Supabbā saddhā bhikkhunī, Sikkhamānā sāmaṇerī ca; Vesiyā paṇḍako gihī, Aññamaññaṃ vuḍḍhapabbajito migoti.

5. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu makkaṭiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (1)

Tena kho pana samayena sambahulā vesālikā vajjiputtakā bhikkhū sikkhaṃ apaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseviṃsu. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho mayaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpannā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu—"evaṃ me anāpatti bhavissatī"ti— gihiliṅgena methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu—"evaṃ me anāpatti bhavissatī"ti— naggo hutvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu—"evaṃ me anāpatti bhavissatī"ti— kusacīraṃ nivāsetvā ... vākacīraṃ nivāsetvā ... phalakacīraṃ nivāsetvā ... kesakambalaṃ nivāsetvā ... vālakambalaṃ nivāsetvā ... ulūkapakkhikaṃ nivāsetvā ... ajinakkhipaṃ nivāsetvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (5–11)

Tena kho pana samayena aññataro piṇḍacāriko bhikkhu pīṭhake nipannaṃ dārikaṃ passitvā sāratto aṅguṭṭhaṃ aṅgajātaṃ pavesesi. Sā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti saṃghādisesassā"ti. (12)

Tena kho pana samayena aññataro māṇavako uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā paṭibaddhacitto hoti. Atha kho so māṇavako uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhāya kuṭikaṃ pavisitvā nilīno acchi. Uppalavaṇṇā bhikkhunī pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā pāde pakkhāletvā kuṭikaṃ pavisitvā mañcake nisīdi. Atha kho so māṇavako uppalavaṇṇaṃ bhikkhuniṃ uggahetvā dūsesi. Uppalavaṇṇā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, asādiyantiyā"ti. (13)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno itthiliṅgaṃ pātubhūtaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, taññeva upajjhaṃ tameva upasampadaṃ tāniyeva vassāni bhikkhunīhi saṅgamituṃ. Yā āpattiyo bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi sādhāraṇā tā āpattiyo bhikkhunīnaṃ santike vuṭṭhātuṃ. Yā āpattiyo bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi asādhāraṇā tāhi āpattīhi anāpattī"ti. (14)

Tena kho pana samayena aññatarissā bhikkhuniyā purisaliṅgaṃ

pātubhūtaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, taññeva upajjhaṃ tameva upasampadaṃ tāniyeva vassāni bhikkhūhi saṅgamituṃ. Yā āpattiyo bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi sādhāraṇā tā āpattiyo bhikkhūnaṃ santike vuṭṭhātuṃ. Yā āpattiyo bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi asādhāraṇā tāhi āpattīhi anāpattī"ti. (15)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu—"evaṃ me anāpatti bhavissatī"ti— mātuyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi ... dhītuyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi ... bhaginiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi ... tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (16–18)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu purāṇadutiyikāya methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (19)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu mudupiṭṭhiko hoti. So anabhiratiyā pīḷito attano aṅgajātaṃ mukhena aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (20)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu lambī hoti. So anabhiratiyā pīḷito attano aṅgajātaṃ attano vaccamaggaṃ pavesesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (21)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu matasarīraṃ passi. Tasmiñca sarīre aṅgajātasāmantā vaṇo hoti. So—"evaṃ me anāpatti bhavissatī"ti—aṅgajāte aṅgajātaṃ pavesetvā vaṇena nīhari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (22)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu matasarīraṃ passi. Tasmiñca sarīre aṅgajātasāmantā vaṇo hoti. So—"evaṃ me anāpatti bhavissatī"ti—vaṇe aṅgajātaṃ pavesetvā aṅgajātena nīhari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (23)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāratto lepacittassa nimittaṃ aṅgajātena chupi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (24)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāratto dārudhītalikāya nimittaṃ aṅgajātena chupi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ...

"anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (25)

Tena kho pana samayena sundaro nāma bhikkhu rājagahā pabbajito rathikāya gacchati. Aññatarā itthī—"muhuttaṃ, bhante, āgamehi, vandissāmī"ti sā vandantī antaravāsakaṃ ukkhipitvā mukhena aṅgajātaṃ aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "sādiyi tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, sādiyin"ti. "Anāpatti, bhikkhu, asādiyantassā"ti. (26)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. "Alaṃ, bhagini, netaṃ kappatī"ti. "Ehi, bhante, ahaṃ vāyamissāmi, tvaṃ mā vāyami, evaṃ te anāpatti bhavissatī"ti. So bhikkhu tathā akāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (27)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. "Alaṃ, bhagini, netaṃ kappatī"ti. "Ehi, bhante, tvaṃ vāyama, ahaṃ na vāyamissāmi, evaṃ te anāpatti bhavissatī"ti. So bhikkhu tathā akāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (28)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. "Alaṃ, bhagini, netaṃ kappatī"ti. "Ehi, bhante, abbhantaraṃ ghaṭṭetvā bahi mocehi ... pe ... bahi ghaṭṭetvā abbhantaraṃ mocehi, evaṃ te anāpatti bhavissatī"ti. So bhikkhu tathā akāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (29–30)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sivathikaṃ gantvā akkhāyitaṃ sarīraṃ passitvā tasmiṃ methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (31)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sivathikaṃ gantvā yebhuyyena akkhāyitaṃ sarīraṃ passitvā tasmiṃ methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (32)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sivathikaṃ gantvā yebhuyyena khāyitaṃ sarīraṃ passitvā tasmiṃ methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti thullaccayassā"ti. (33)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sivathikaṃ gantvā

chinnasīsaṃ passitvā vaṭṭakate mukhe chupantaṃ aṅgajātaṃ pavesesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (34)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sivathikaṃ gantvā chinnasīsaṃ passitvā vaṭṭakate mukhe acchupantaṃ aṅgajātaṃ pavesesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (35)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññatarissā itthiyā paṭibaddhacitto hoti. Sā kālaṅkatā susāne chaḍḍitā. Aṭṭhikāni vippakiṇṇāni honti. Atha kho so bhikkhu sivathikaṃ gantvā aṭṭhikāni saṅkaḍḍhitvā nimitte aṅgajātaṃ paṭipādesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (36)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu nāgiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi … yakkhiniyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi … petiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevi … paṇḍakassa methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (37–40)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu upahatindriyo hoti. So—"nāhaṃ vediyāmi sukhaṃ vā dukkhaṃ vā, anāpatti me bhavissatī"ti—methunaṃ dhammaṃ paṭisevi. … pe … Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Vediyi vā so, bhikkhave, moghapuriso na vā vediyi, āpatti pārājikassā"ti. (41)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu—"itthiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevissāmī"ti—chupitamatte vippaṭisārī ahosi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti saṃghādisesassā"ti. (42)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhaddiye jātiyāvane divāvihāragato nipanno hoti. Tassa aṅgamaṅgāni vātūpatthaddhāni honti. Aññatarā itthī passitvā aṅgajāte abhinisīditvā yāvadatthaṃ katvā pakkāmi. Bhikkhū kilinnaṃ passitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Pañcahi, bhikkhave, ākārehi aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti—rāgena, vaccena, passāvena, vātena, uccāliṅgapāṇakadaṭṭhena. Imehi kho, bhikkhave, pañcahākārehi aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ tassa bhikkhuno rāgena aṅgajātaṃ kammaniyaṃ assa. Arahaṃ so, bhikkhave, bhikkhu. Anāpatti,

bhikkhave, tassa bhikkhuno”ti. (43)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāvatthiyā andhavane divāvihāragato nipanno hoti. Aññatarā gopālikā passitvā aṅgajāte abhinisīdi. So bhikkhu pavesanaṃ sādiyi, paviṭṭhaṃ sādiyi, ṭhitaṃ sādiyi, uddharaṇaṃ sādiyi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan”ti. (44)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāvatthiyā andhavane divāvihāragato nipanno hoti. Aññatarā ajapālikā passitvā … aññatarā kaṭṭhahārikā passitvā … aññatarā gomayahārikā passitvā aṅgajāte abhinisīdi. So bhikkhu pavesanaṃ sādiyi, paviṭṭhaṃ sādiyi, ṭhitaṃ sādiyi, uddharaṇaṃ sādiyi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan”ti. (45–47)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vesāliyaṃ mahāvane divāvihāragato nipanno hoti. Aññatarā itthī passitvā aṅgajāte abhinisīditvā yāvadatthaṃ katvā sāmantā hasamānā ṭhitā hoti. So bhikkhu paṭibujjhitvā taṃ itthiṃ etadavoca— “tuyhidaṃ kamman”ti? “Āma, mayhaṃ kamman”ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “sādiyi tvaṃ, bhikkhū”ti? “Nāhaṃ, bhagavā, jānāmī”ti. “ Anāpatti, bhikkhu, ajānantassā”ti. (48)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vesāliyaṃ mahāvane divāvihāragato rukkhaṃ apassāya nipanno hoti. Aññatarā itthī passitvā aṅgajāte abhinisīdi. So bhikkhu sahasā vuṭṭhāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “sādiyi tvaṃ, bhikkhū”ti? “Nāhaṃ, bhagavā, sādiyin”ti. “Anāpatti, bhikkhu, asādiyantassā”ti. (49)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vesāliyaṃ mahāvane divāvihāragato rukkhaṃ apassāya nipanno hoti. Aññatarā itthī passitvā aṅgajāte abhinisīdi. So bhikkhu akkamitvā pavattesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “sādiyi tvaṃ, bhikkhū”ti? “Nāhaṃ, bhagavā, sādiyin”ti. “Anāpatti, bhikkhu, asādiyantassā”ti. (50)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vesāliyaṃ mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ divāvihāragato dvāraṃ vivaritvā nipanno hoti. Tassa aṅgamaṅgāni vātūpatthaddhāni honti. Tena kho pana samayena sambahulā itthiyo gandhañca mālañca ādāya ārāmaṃ āgamaṃsu vihārapekkhikāyo. Atha kho tā itthiyo taṃ bhikkhuṃ passitvā aṅgajāte abhinisīditvā yāvadatthaṃ katvā, purisūsabho vatāyanti vatvā gandhañca mālañca

āropetvā pakkamiṃsu. Bhikkhū kilinnaṃ passitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Pañcahi, bhikkhave, ākārehi aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti—rāgena, vaccena, passāvena, vātena, uccāliṅgapāṇakadaṭṭhena. Imehi kho, bhikkhave, pañcahākārehi aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ tassa bhikkhuno rāgena aṅgajātaṃ kammaniyaṃ assa. Arahaṃ so, bhikkhave, bhikkhu. Anāpatti, bhikkhave, tassa bhikkhuno. Anujānāmi, bhikkhave, divā paṭisallīyantena dvāraṃ saṃvaritvā paṭisallīyitun"ti. (51)

Tena kho pana samayena aññataro bhārukacchako bhikkhu supinante purāṇadutiyikāya methunaṃ dhammaṃ paṭisevitvā—"assamaṇo ahaṃ, vibbhamissāmī"ti, bhārukacchaṃ gacchanto antarāmagge āyasmantaṃ upāliṃ passitvā etamatthaṃ ārocesi. Āyasmā upāli evamāha—"anāpatti, āvuso, supinantenā"ti. (52)

Tena kho pana samayena rājagahe supabbā nāma upāsikā mudhappasannā hoti. Sā evaṃdiṭṭhikā hoti—"yā methunaṃ dhammaṃ deti sā aggadānaṃ detī"ti. Sā bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. "Alaṃ, bhagini, netaṃ kappatī"ti. "Ehi, bhante, ūruntarikāya ghaṭṭehi, evaṃ te anāpatti bhavissatī"ti ... pe ... ehi, bhante, nābhiyaṃ ghaṭṭehi ... ehi, bhante, udaravaṭṭiyaṃ ghaṭṭehi ... ehi, bhante, upakacchake ghaṭṭehi ... ehi, bhante, gīvāyaṃ ghaṭṭehi ... ehi, bhante, kaṇṇacchidde ghaṭṭehi ... ehi, bhante, kesavaṭṭiyaṃ ghaṭṭehi ... ehi, bhante, aṅgulantarikāya ghaṭṭehi ... "ehi, bhante, hatthena upakkamitvā mocessāmi, evaṃ te anāpatti bhavissatī"ti. So bhikkhu tathā akāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti saṃghādisesassā"ti. (53–61)

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ saddhā nāma upāsikā mudhappasannā hoti. Sā evaṃdiṭṭhikā hoti—"yā methunaṃ dhammaṃ deti sā aggadānaṃ detī"ti. Sā bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. "Alaṃ, bhagini, netaṃ kappatī"ti. "Ehi, bhante, ūruntarikāya ghaṭṭehi ... pe ... ehi, bhante, hatthena upakkamitvā mocessāmi, evaṃ te anāpatti bhavissatī"ti. So bhikkhu tathā akāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti saṃghādisesassā"ti. (62–70)

Tena kho pana samayena vesāliyaṃ licchavikumārakā bhikkhuṃ gahetvā bhikkhuniyā vippaṭipādesuṃ ... sikkhamānāya vippaṭipādesuṃ

... sāmaṇeriyā vippaṭipādesuṃ. Ubho sādiyiṃsu. Ubho nāsetabbā. Ubho na sādiyiṃsu. Ubhinnaṃ anāpatti. (71–76)

Tena kho pana samayena vesāliyaṃ licchavikumārakā bhikkhuṃ gahetvā vesiyā vippaṭipādesuṃ ... paṇḍake vippaṭipādesuṃ ... gihiniyā vippaṭipādesuṃ. Bhikkhu sādiyi. Bhikkhu nāsetabbo. Bhikkhu na sādiyi. Bhikkhussa anāpatti. (77–82)

Tena kho pana samayena vesāliyaṃ licchavikumārakā bhikkhū gahetvā aññamaññaṃ vippaṭipādesuṃ. Ubho sādiyiṃsu. Ubho nāsetabbā. Ubho na sādiyiṃsu. Ubhinnaṃ anāpatti. (83–84)

Tena kho pana samayena aññataro vuḍḍhapabbajito bhikkhu purāṇadutiyikāya dassanaṃ agamāsi. Sā—"ehi, bhante, vibbhamā"ti aggahesi. So bhikkhu paṭikkamanto uttāno paripati. Sā ubbhajitvā aṅgajāte abhinisīdi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "sādiyi tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, sādiyin"ti. "Anāpatti, bhikkhu, asādiyantassā"ti. (85)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu araññe viharati. Migapotako tassa passāvaṭṭhānaṃ āgantvā passāvaṃ pivanto mukhena aṅgajātaṃ aggahesi. So bhikkhu sādiyi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (86)

Paṭhamapārājikaṃ samattaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 2: Dutiyapārājikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū isigilipasse tiṇakuṭiyo karitvā vassaṃ upagacchiṃsu. Āyasmāpi dhaniyo kumbhakāraputto tiṇakuṭikaṃ karitvā vassaṃ upagacchi. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā temāsaccayena tiṇakuṭiyo bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca paṭisāmetvā janapadacārikaṃ pakkamiṃsu. Āyasmā pana dhaniyo kumbhakāraputto tattheva vassaṃ vasi, tattha hemantaṃ, tattha gimhaṃ. Atha kho āyasmato dhaniyassa kumbhakāraputtassa gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhassa tiṇahāriyo kaṭṭhahāriyo tiṇakuṭikaṃ bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca ādāya agamaṃsu. Dutiyampi kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto tiṇañca kaṭṭhañca saṅkaḍḍhitvā tiṇakuṭikaṃ

akāsi. Dutiyampi kho āyasmato dhaniyassa kumbhakāraputtassa gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhassa tiṇahāriyo kaṭṭhahāriyo tiṇakuṭikaṃ bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca ādāya agamaṃsu. Tatiyampi kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto tiṇañca kaṭṭhañca saṅkaḍḍhitvā tiṇakuṭikaṃ akāsi. Tatiyampi kho āyasmato dhaniyassa kumbhakāraputtassa gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhassa tiṇahāriyo kaṭṭhahāriyo tiṇakuṭikaṃ bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca ādāya agamaṃsu.

Atha kho āyasmato dhaniyassa kumbhakāraputtassa etadahosi—"yāvatatiyakaṃ kho me gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhassa tiṇahāriyo kaṭṭhahāriyo tiṇakuṭikaṃ bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca ādāya agamaṃsu. Ahaṃ kho pana susikkhito anavayo sake ācariyake kumbhakārakamme pariyodātasippo. Yannūnāhaṃ sāmaṃ cikkhallaṃ madditvā sabbamattikāmayaṃ kuṭikaṃ kareyyan"ti.

Atha kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto sāmaṃ cikkhallaṃ madditvā sabbamattikāmayaṃ kuṭikaṃ karitvā tiṇañca kaṭṭhañca gomayañca saṅkaḍḍhitvā taṃ kuṭikaṃ paci. Sā ahosi kuṭikā abhirūpā dassanīyā pāsādikā lohitikā, seyyathāpi indagopako. Seyyathāpi nāma kiṅkaṇikasaddo; evamevaṃ tassā kuṭikāya saddo ahosi.

Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasa taṃ kuṭikaṃ abhirūpaṃ dassanīyaṃ pāsādikaṃ lohitikaṃ. Disvāna bhikkhū āmantesi—"kiṃ etaṃ, bhikkhave, abhirūpaṃ dassanīyaṃ pāsādikaṃ lohitikaṃ, seyyathāpi indagopako"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, bhikkhave, tassa moghapurisassa ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma so, bhikkhave, moghapuriso sabbamattikāmayaṃ kuṭikaṃ karissati. Na hi nāma, bhikkhave, tassa moghapurisassa pāṇesu anuddayā anukampā avihesā bhavissati. Gacchathetaṃ, bhikkhave, kuṭikaṃ bhindatha. Mā pacchimā janatā pāṇesu pātabyataṃ āpajji. Na ca, bhikkhave, sabbamattikāmayā kuṭikā kātabbā. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti. "Evaṃ, bhante"ti, kho te bhikkhū bhagavato paṭissuṇitvā yena sā kuṭikā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ kuṭikaṃ bhindiṃsu. Atha kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto te bhikkhū etadavoca— "kissa me tumhe, āvuso, kuṭikaṃ bhindathā"ti? "Bhagavā, āvuso, bhedāpetī"ti. "Bhindathāvuso, sace dhammassāmī bhedāpetī"ti.

Atha kho āyasmato dhaniyassa kumbhakāraputtassa etadahosi—"yāvatatiyakaṃ kho me gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhassa tiṇahāriyo kaṭṭhahāriyo tiṇakuṭikaṃ bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca ādāya agamaṃsu. Yāpi mayā sabbamattikāmayā kuṭikā katā sāpi bhagavatā bhedāpitā. Atthi ca me dārugahe gaṇako sandiṭṭho. Yannūnāhaṃ dārugahe gaṇakaṃ dārūni yācitvā dārukuṭikaṃ kareyyan"ti.

Atha kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto yena dārugahe gaṇako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā dārugahe gaṇakaṃ etadavoca—"yāvatatiyakaṃ kho me, āvuso, gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭhassa tiṇahāriyo kaṭṭhahāriyo tiṇakuṭikaṃ bhinditvā tiṇañca kaṭṭhañca ādāya agamaṃsu. Yāpi mayā sabbamattikāmayā kuṭikā katā sāpi bhagavatā bhedāpitā. Dehi me, āvuso, dārūni. Icchāmi dārukuṭikaṃ kātun"ti. "Natthi, bhante, tādisāni dārūni yānāhaṃ ayyassa dadeyyaṃ. Atthi, bhante, devagahadārūni nagarapaṭisaṅkhārikāni āpadatthāya nikkhittāni. Sace tāni dārūni rājā dāpeti harāpetha, bhante"ti. "Dinnāni, āvuso, raññā"ti.

Atha kho dārugahe gaṇakassa etadahosi—"ime kho samaṇā sakyaputtiyā dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā. Rājāpimesaṃ abhippasanno. Nārahati adinnaṃ dinnanti vattun"ti. Atha kho dārugahe gaṇako āyasmantaṃ dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ etadavoca—"harāpetha, bhante"ti. Atha kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto tāni dārūni khaṇḍākhaṇḍikaṃ chedāpetvā sakaṭehi nibbāhāpetvā dārukuṭikaṃ akāsi.

Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto rājagahe kammante anusaññāyamāno yena dārugahe gaṇako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā dārugahe gaṇakaṃ etadavoca— "yāni tāni, bhaṇe, devagahadārūni nagarapaṭisaṅkhārikāni āpadatthāya nikkhittāni kahaṃ tāni dārūnī"ti? "Tāni, sāmi, dārūni devena ayyassa dhaniyassa kumbhakāraputtassa dinnānī"ti.

Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto anattamano ahosi—"kathañhi nāma devo devagahadārūni nagarapaṭisaṅkhārikāni āpadatthāya nikkhittāni dhaniyassa kumbhakāraputtassa dassatī"ti. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—"saccaṃ kira devena devagahadārūni nagarapaṭisaṅkhārikāni āpadatthāya nikkhittāni dhaniyassa

kumbhakāraputtassa dinnānī”ti? “Ko evamāhā”ti? “Dārugahe gaṇako, devā”ti. “Tena hi, brāhmaṇa, dārugahe gaṇakaṃ āṇāpehī”ti. Atha kho vassakāro brāhmaṇo magadhamahāmatto dārugahe gaṇakaṃ bandhaṃ āṇāpesi.

Addasa kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto dārugahe gaṇakaṃ bandhaṃ niyyamānaṃ. Disvāna dārugahe gaṇakaṃ etadavoca—“kissa tvaṃ, āvuso, bandho niyyāsī”ti? “Tesaṃ, bhante, dārūnaṃ kiccā”ti. “Gacchāvuso, ahampi āgacchāmī”ti. “Eyyāsi, bhante, purāhaṃ haññāmī”ti.

Atha kho āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto yena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā dhaniyo kumbhakāraputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmantaṃ dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ etadavoca—“saccaṃ kira mayā, bhante, devagahadārūni nagarapaṭisaṅkhārikāni āpadatthāya nikkhittāni ayyassa dinnānī”ti? “Evaṃ, mahārājā”ti. “Mayaṃ kho, bhante, rājāno nāma bahukiccā bahukaraṇīyā, datvāpi na sareyyāma; iṅgha, bhante, sarāpehī”ti. “Sarasi tvaṃ, mahārāja, paṭhamābhisitto evarūpiṃ vācaṃ bhāsitā—‘dinnaññeva samaṇabrāhmaṇānaṃ tiṇakaṭṭhodakaṃ paribhuñjantū’”ti. “Sarāmahaṃ, bhante. Santi, bhante, samaṇabrāhmaṇā lajjino kukkuccakā sikkhākāmā. Tesaṃ appamattakepi kukkuccaṃ uppajjati. Tesaṃ mayā sandhāya bhāsitaṃ, tañca kho araññe apariggahitaṃ. So tvaṃ, bhante, tena lesena dārūni adinnaṃ harituṃ maññasi. Kathañhi nāma mādiso samaṇaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vijite vasantaṃ haneyya vā bandheyya vā pabbājeyya vā. Gaccha, bhante, lomena tvaṃ muttosi. Māssu punapi evarūpaṃ akāsī”ti.

Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā musāvādino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brāhmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ, natthi imesaṃ brahmaññaṃ. Naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ. Kuto imesaṃ sāmaññaṃ, kuto imesaṃ brahmaññaṃ. Apagatā ime sāmaññā, apagatā ime brahmaññā. Rājānampi ime vañcenti, kiṃ panaññe manusse”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyan-

tānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā santuṭṭhā lajjino kukkuccakā sikkhākāmā te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā dhaniyo kumbhakāraputto rañño dārūni adinnaṃ ādiyissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, dhaniya, rañño dārūni adinnaṃ ādiyī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, rañño dārūni adinnaṃ ādiyissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya; atha khvetaṃ, moghapurisa, appasannānañceva appasādāya pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro purāṇavohāriko mahāmatto bhikkhūsu pabbajito bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca— "kittakena kho, bhikkhu, rājā māgadho seniyo bimbisāro coraṃ gahetvā hanati vā bandhati vā pabbājeti vā"ti? "Pādena vā, bhagavā, pādārahena vā"ti. Tena kho pana samayena rājagahe pañcamāsako pādo hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyya, yathārūpe adinnādāne rājāno coraṃ gahetvā haneyyuṃ vā bandheyyuṃ vā pabbājeyyuṃ vā—'corosi bālosi mūḷhosi thenosī'ti, tathārūpaṃ bhikkhu adinnaṃ ādiyamāno ayampi pārājiko hoti asaṃvāso"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū rajakattharaṇaṃ gantvā rajakabhaṇḍikaṃ avaharitvā ārāmaṃ haritvā bhājesuṃ. Bhikkhū evamāhaṃsu— "mahāpuññattha tumhe, āvuso. Bahuṃ tumhākaṃ cīvaraṃ uppannan"ti. "Kuto, āvuso, amhākaṃ puññaṃ, idāni mayaṃ rajakattharaṇaṃ gantvā rajakabhaṇḍikaṃ avaharimhā"ti. "Nanu, āvuso, bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Kissa tumhe, āvuso, rajakabhaṇḍikaṃ avaharitthā"ti? "Saccaṃ, āvuso, bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Tañca kho gāme, no araññe"ti. "Nanu, āvuso, tathevetaṃ hoti. Ananucchavikaṃ, āvuso, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tumhe, āvuso, rajakabhaṇḍikaṃ avaharissatha. Netaṃ, āvuso, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya; atha khvetaṃ, āvuso, appasannānañceva appasādāya pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti. Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā chabbaggiye bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, rajakattharaṇaṃ gantvā rajakabhaṇḍikaṃ avaharitthā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisā, ananulomikaṃ appaṭirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, rajakabhaṇḍikaṃ avaharissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya; atha khvetaṃ, moghapurisā, appasannānañceva appasādāya pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti. Atha kho bhagavā chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... vīriyārambhassa vaṇṇaṃ bhāsitvā bhikkhūnaṃ tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu gāmā vā araññā vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyya, yathārūpe adinnādāne rājāno coraṃ gahetvā haneyyuṃ vā bandheyyuṃ vā pabbājeyyuṃ vā— 'corosi bālosi mūḷhosi thenosī'ti, tathārūpaṃ bhikkhu adinnaṃ ādiyamāno ayampi pārājiko hoti asaṃvāso"ti. (2:2)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Gāmo nāma ekakuṭikopi gāmo, dvikuṭikopi gāmo, tikuṭikopi gāmo, catukuṭikopi gāmo, samanussopi gāmo, amanussopi gāmo, parikkhittopi gāmo, aparikkhittopi gāmo, gonisādiniviṭṭhopi gāmo, yopi sattho atirekacatumāsaniviṭṭho sopi vuccati gāmo.

Gāmūpacāro nāma parikkhittassa gāmassa indakhīle ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupāto, aparikkhittassa gāmassa gharūpacāre ṭhitassa majjhimassa purisassa leḍḍupāto.

Araññaṃ nāma ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca avasesaṃ araññaṃ nāma.

Adinnaṃ nāma yaṃ adinnaṃ anissaṭṭhaṃ apariccattaṃ rakkhitaṃ gopitaṃ mamāyitaṃ parapariggahitaṃ. Etaṃ adinnaṃ nāma.

Theyyasaṅkhātanti theyyacitto avaharaṇacitto.

Ādiyeyyāti ādiyeyya hareyya avahareyya iriyāpathaṃ vikopeyya ṭhānā cāveyya saṅketaṃ vītināmeyya.

Yathārūpaṃ nāma pādaṃ vā pādārahaṃ vā atirekapādaṃ vā.

Rājāno nāma pathabyārājā padesarājā maṇḍalikā antarabhogikā akkhadassā mahāmattā, ye vā pana chejjabhejjaṃ karontā anusāsanti. Ete rājāno nāma.

Coro nāma yo pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati. Eso coro nāma.

Haneyyuṃ vāti hatthena vā pādena vā kasāya vā vettena vā aḍḍhadaṇḍakena vā chejjāya vā haneyyuṃ.

Bandheyyuṃ vāti rajjubandhanena vā andubandhanena vā saṅkhalikabandhanena vā gharabandhanena vā nagarabandhanena vā gāmabandhanena vā nigamabandhanena vā bandheyyuṃ, purisaguttiṃ vā kareyyuṃ.

Pabbājeyyuṃ vāti gāmā vā nigamā vā nagarā vā janapadā vā janapadapadesā vā pabbājeyyuṃ.

Corosi bālosi mūḷhosi thenosīti paribhāso eso.

Tathārūpaṃ nāma pādaṃ vā pādārahaṃ vā atirekapādaṃ vā.

Ādiyamānoti ādiyamāno haramāno avaharamāno iriyāpathaṃ vikopayamāno ṭhānā cāvayamāno saṅketaṃ vītināmayamāno.

Ayampīti purimaṃ upādāya vuccati.

Pārājiko hotīti seyyathāpi nāma paṇḍupalāso bandhanā pavutto abhabbo haritatthāya; evameva bhikkhu pādaṃ vā pādārahaṃ vā atirekapādaṃ vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Tena vuccati—"pārājiko hotī"ti.

Asaṃvāsoti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Eso saṃvāso nāma. So tena saddhiṃ natthi. Tena vuccati—"asaṃvāso"ti.

Bhūmaṭṭhaṃ thalaṭṭhaṃ ākāsaṭṭhaṃ vehāsaṭṭhaṃ udakaṭṭhaṃ nāvaṭṭhaṃ yānaṭṭhaṃ bhāraṭṭhaṃ ārāmaṭṭhaṃ vihāraṭṭhaṃ khettaṭṭhaṃ vatthuṭṭhaṃ gāmaṭṭhaṃ araññaṭṭhaṃ udakaṃ dantapoṇaṃ

vanappati haraṇakaṃ upanidhi suṅkaghātaṃ pāṇo apadaṃ dvipadaṃ catuppadaṃ bahuppadaṃ ocarako oṇirakkho saṃvidāvahāro saṅketakammaṃ nimittakammanti.

Bhūmaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ bhūmiyaṃ nikkhittaṃ hoti nikhātaṃ paṭicchannaṃ. Bhūmaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati kudālaṃ vā piṭakaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Tattha jātakaṃ kaṭṭhaṃ vā lataṃ vā chindati, āpatti dukkaṭassa. Tattha paṃsuṃ khaṇati vā byūhati vā uddharati vā, āpatti dukkaṭassa. Kumbhiṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Attano bhājanaṃ pavesetvā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Attano bhājanagataṃ vā karoti muṭṭhiṃ vā chindati, āpatti pārājikassa. Suttāruḷhaṃ bhaṇḍaṃ pāmaṅgaṃ vā kaṇṭhasuttakaṃ vā kaṭisuttakaṃ vā sāṭakaṃ vā veṭhanaṃ vā theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Koṭiyaṃ gahetvā uccāreti, āpatti thullaccayassa. Ghaṃsanto nīharati, āpatti thullaccayassa. Antamaso kesaggamattampi kumbhimukhā moceti, āpatti pārājikassa. Sappiṃ vā telaṃ vā madhuṃ vā phāṇitaṃ vā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto ekena payogena pivati, āpatti pārājikassa. Tattheva bhindati vā chaḍḍeti vā jhāpeti vā aparibhogaṃ vā karoti, āpatti dukkaṭassa.

Thalaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ thale nikkhittaṃ hoti. Thalaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Ākāsaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ ākāsagataṃ hoti. Moro vā kapiñjaro vā tittiro vā vaṭṭako vā, sāṭakaṃ vā veṭhanaṃ vā hiraññaṃ vā suvaṇṇaṃ vā chijjamānaṃ patati. Ākāsaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Gamanaṃ upacchindati, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Vehāsaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ vehāsagataṃ hoti. Mañce vā pīṭhe vā cīvaravaṃse vā cīvararajjuyā vā bhittikhile vā nāgadante vā rukkhe vā laggitaṃ hoti, antamaso pattādhārakepi. Vehāsaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ

avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Udakaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ udake nikkhittaṃ hoti. Udakaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Nimujjati vā ummujjati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Tattha jātakaṃ uppalaṃ vā padumaṃ vā puṇḍarīkaṃ vā bhisaṃ vā macchaṃ vā kacchapaṃ vā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Nāvā nāma yāya tarati. Nāvaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ nāvāya nikkhittaṃ hoti. "Nāvaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmī"ti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Nāvaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Bandhanaṃ moceti, āpatti dukkaṭassa. Bandhanaṃ mocetvā āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā antamaso kesaggamattampi saṅkāmeti, āpatti pārājikassa.

Yānaṃ nāma vayhaṃ ratho sakaṭaṃ sandamānikā. Yānaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ yāne nikkhittaṃ hoti. Yānaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Yānaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Bhāro nāma sīsabhāro khandhabhāro kaṭibhāro olambako. Sīse bhāraṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Khandhaṃ oropeti, āpatti pārājikassa. Khandhe bhāraṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Kaṭiṃ oropeti, āpatti pārājikassa. Kaṭiyā bhāraṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Hatthena

gaṇhāti, āpatti pārājikassa. Hatthe bhāraṃ theyyacitto bhūmiyaṃ nikkhipati, āpatti pārājikassa. Theyyacitto bhūmito gaṇhāti, āpatti pārājikassa.

Ārāmo nāma pupphārāmo phalārāmo. Ārāmaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ ārāme catūhi ṭhānehi nikkhittaṃ hoti—bhūmaṭṭhaṃ thalaṭṭhaṃ, ākāsaṭṭhaṃ, vehāsaṭṭhaṃ. Ārāmaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Tattha jātakaṃ mūlaṃ vā tacaṃ vā pattaṃ vā pupphaṃ vā phalaṃ vā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Ārāmaṃ abhiyuñjati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko na mayhaṃ bhavissatīti dhuraṃ nikkhipati, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto sāmikaṃ parājeti, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto parajjati, āpatti thullaccayassa.

Vihāraṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ vihāre catūhi ṭhānehi nikkhittaṃ hoti—bhūmaṭṭhaṃ, thalaṭṭhaṃ, ākāsaṭṭhaṃ, vehāsaṭṭhaṃ. Vihāraṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Vihāraṃ abhiyuñjati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko na mayhaṃ bhavissatīti dhuraṃ nikkhipati, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto sāmikaṃ parājeti, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto parajjati, āpatti thullaccayassa.

Khettaṃ nāma yattha pubbaṇṇaṃ vā aparaṇṇaṃ vā jāyati. Khettaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ khette catūhi ṭhānehi nikkhittaṃ hoti—bhūmaṭṭhaṃ, thalaṭṭhaṃ, ākāsaṭṭhaṃ, vehāsaṭṭhaṃ. Khettaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti, dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Tattha jātakaṃ pubbaṇṇaṃ vā aparaṇṇaṃ vā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Khettaṃ abhiyuñjati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko

na mayhaṃ bhavissatīti dhuraṃ nikkhipati, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto sāmikaṃ parājeti, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto parajjati, āpatti thullaccayassa. Khīlaṃ vā rajjuṃ vā vatiṃ vā mariyādaṃ vā saṅkāmeti, āpatti dukkaṭassa. Ekaṃ payogaṃ anāgate, āpatti thullaccayassa. Tasmiṃ payoge āgate, āpatti pārājikassa.

Vatthu nāma ārāmavatthu vihāravatthu. Vatthuṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ vatthusmiṃ catūhi ṭhānehi nikkhittaṃ hoti—bhūmaṭṭhaṃ, thalaṭṭhaṃ, ākāsaṭṭhaṃ, vehāsaṭṭhaṃ. Vatthuṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Vatthuṃ abhiyuñjati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko na mayhaṃ bhavissatīti dhuraṃ nikkhipati, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto sāmikaṃ parājeti, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto parajjati, āpatti thullaccayassa. Khīlaṃ vā rajjuṃ vā vatiṃ vā pākāraṃ vā saṅkāmeti, āpatti dukkaṭassa. Ekaṃ payogaṃ anāgate āpatti thullaccayassa. Tasmiṃ payoge āgate āpatti pārājikassa.

Gāmaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ gāme catūhi ṭhānehi nikkhittaṃ hoti—bhūmaṭṭhaṃ, thalaṭṭhaṃ, ākāsaṭṭhaṃ, vehāsaṭṭhaṃ. Gāmaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Araññaṃ nāma yaṃ manussānaṃ pariggahitaṃ hoti, taṃ araññaṃ. Araññaṭṭhaṃ nāma bhaṇḍaṃ araññe catūhi ṭhānehi nikkhittaṃ hoti—bhūmaṭṭhaṃ, thalaṭṭhaṃ, ākāsaṭṭhaṃ, vehāsaṭṭhaṃ. Araññaṭṭhaṃ bhaṇḍaṃ avaharissāmīti theyyacitto dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Tattha jātakaṃ kaṭṭhaṃ vā lataṃ vā tiṇaṃ vā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Udakaṃ nāma bhājanagataṃ vā hoti pokkharaṇiyā vā taḷāke vā. Theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Attano bhājanaṃ pavesetvā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ udakaṃ

theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Attano bhājanagataṃ karoti, āpatti pārājikassa. Mariyādaṃ bhindati, āpatti dukkaṭassa. Mariyādaṃ bhinditvā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ udakaṃ nikkhāmeti, āpatti pārājikassa. Atirekamāsakaṃ vā ūnapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ udakaṃ nikkhāmeti, āpatti thullaccayassa. Māsakaṃ vā ūnamāsakaṃ vā agghanakaṃ udakaṃ nikkhāmeti, āpatti dukkaṭassa.

Dantapoṇaṃ nāma chinnaṃ vā acchinnaṃ vā. Pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Vanappati nāma yo manussānaṃ pariggahito hoti rukkho paribhogo. Theyyacitto chindati, pahāre pahāre āpatti dukkaṭassa. Ekaṃ pahāraṃ anāgate, āpatti thullaccayassa. Tasmiṃ pahāre āgate, āpatti pārājikassa.

Haraṇakaṃ nāma aññassa haraṇakaṃ bhaṇḍaṃ. Theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Sahabhaṇḍahārakaṃ padasā nessāmīti paṭhamaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti pārājikassa. Patitaṃ bhaṇḍaṃ gahessāmīti pātāpeti, āpatti dukkaṭassa. Patitaṃ bhaṇḍaṃ pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Upanidhi nāma upanikkhittaṃ bhaṇḍaṃ. Dehi me bhaṇḍanti vuccamāno nāhaṃ gaṇhāmīti bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. Sāmikassa vimatiṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Sāmiko na mayhaṃ dassatīti dhuraṃ nikkhipati, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto sāmikaṃ parājeti, āpatti pārājikassa. Dhammaṃ caranto parajjati, āpatti thullaccayassa.

Suṅkaghātaṃ nāma raññā ṭhapitaṃ hoti pabbatakhaṇḍe vā nadītitthe vā gāmadvāre vā—"atra paviṭṭhassa suṅkaṃ gaṇhantū"ti. Tatra pavisitvā rājaggaṃ bhaṇḍaṃ pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Paṭhamaṃ pādaṃ suṅkaghātaṃ atikkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pārājikassa.

Antosuṅkaghāte ṭhito bahisuṅkaghātaṃ pāteti, āpatti pārājikassa. Suṅkaṃ pariharati, āpatti dukkaṭassa.

Pāṇo nāma manussapāṇo vuccati. Theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Padasā nessāmīti paṭhamaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti pārājikassa.

Apadaṃ nāma ahi macchā. Pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Dvipadaṃ nāma manussā, pakkhajātā. Theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Padasā nessāmīti paṭhamaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti pārājikassa.

Catuppadaṃ nāma—hatthī assā oṭṭhā goṇā gadrabhā pasukā. Theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Padasā nessāmīti paṭhamaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Tatiyaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti thullaccayassa. Catutthaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti pārājikassa.

Bahuppadaṃ nāma—vicchikā satapadī uccāliṅgapāṇakā. Pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa. Padasā nessāmīti saṅkāmeti, pade pade āpatti thullaccayassa. Pacchimaṃ pādaṃ saṅkāmeti, āpatti pārājikassa.

Ocarako nāma bhaṇḍaṃ ocaritvā ācikkhati—"itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā"ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Oṇirakkho nāma āhaṭaṃ bhaṇḍaṃ gopento pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ theyyacitto āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Saṃvidāvahāro nāma sambahulā saṃvidahitvā eko bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti sabbesaṃ pārājikassa.

Saṅketakammaṃ nāma saṅketaṃ karoti—"purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā rattiṃ vā divā vā tena saṅketena taṃ bhaṇḍaṃ ava-

harā”ti, āpatti dukkaṭassa. Tena saṅketena taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa. Taṃ saṅketaṃ pure vā pacchā vā taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. Avahārakassa āpatti pārājikassa.

Nimittakammaṃ nāma nimittaṃ karoti. Akkhiṃ vā nikhaṇissāmi bhamukaṃ vā ukkhipissāmi sīsaṃ vā ukkhipissāmi, tena nimittena taṃ bhaṇḍaṃ avaharāti, āpatti dukkaṭassa. Tena nimittena taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa. Taṃ nimittaṃ pure vā pacchā vā taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. Avahārakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā”ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ maññamāno taṃ avaharati, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā”ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ maññamāno aññaṃ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. Avahārakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā”ti, āpatti dukkaṭassa. So aññaṃ maññamāno taṃ avaharati, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā”ti, āpatti dukkaṭassa. So aññaṃ maññamāno aññaṃ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. Avahārakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmassa pāvada—‘itthannāmo itthannāmassa pāvadatu—itthannāmo itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharatū’”ti, āpatti dukkaṭassa. So itarassa āroceti, āpatti dukkaṭassa. Avahārako paṭiggaṇhāti, mūlaṭṭhassa āpatti thullaccayassa. So taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti sabbesaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmassa pāvada—‘itthannāmo itthannāmassa pāvadatu—itthannāmo itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharatū’”ti, āpatti dukkaṭassa. So aññaṃ āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Avahārako paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. Āṇāpakassa ca avahārakassa ca āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—“itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā”ti, āpatti dukkaṭassa. So gantvā puna paccāgacchati—“nāhaṃ sakkomi taṃ bhaṇḍaṃ avaharitun”ti. So puna āṇāpeti—“yadā sakkosi tadā taṃ bhaṇḍaṃ avaharā”ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ bhaṇḍaṃ avaharati,

āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā"ti, āpatti dukkaṭassa. So āṇāpetvā vippaṭisārī na sāveti—"mā avaharī"ti. So taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā"ti, āpatti dukkaṭassa. So āṇāpetvā vippaṭisārī sāveti—"mā avaharī"ti. So "āṇatto ahaṃ tayā"ti, taṃ bhaṇḍaṃ avaharati, mūlaṭṭhassa anāpatti. Avahārakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ bhaṇḍaṃ avaharā"ti, āpatti dukkaṭassa. So āṇāpetvā vippaṭisārī sāveti—"mā avaharī"ti. So "sādhū"ti? Oramati, ubhinnaṃ anāpatti.

Pañcahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti pārājikassa—paraparigghitañca hoti, parapariggahitasaññī ca, garuko ca hoti parikkhāro, pañcamāsako vā atirekapañcamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Pañcahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti thullaccayassa—paraparigghitañca hoti, parapariggahitasaññī ca, lahuko ca hoti parikkhāro, atirekamāsako vā ūnapañcamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ṭhānā cāveti, āpatti thullaccayassa.

Pañcahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti dukkaṭassa. Paraparigghitañca hoti, parapariggahitasaññī ca, lahuko ca hoti parikkhāro, māsako vā ūnamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ṭhānā cāveti, āpatti dukkaṭassa.

Chahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti pārājikassa. Na ca sakasaññī, na ca vissāsaggāhī, na ca tāvakālikaṃ, garuko ca hoti parikkhāro, pañcamāsako vā atirekapañcamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti thullaccayassa. Ṭhānā cāveti, āpatti pārājikassa.

Chahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti thullaccayassa. Na ca sakasaññī, na ca vissāsaggāhī, na ca tāvakālikaṃ, lahuko ca hoti parikkhāro atirekamāsako vā ūnapañcamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa.

Ṭhānā cāveti, āpatti thullaccayassa.

Chahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti dukkaṭassa. Na ca sakasaññī, na ca vissāsaggāhī, na ca tāvakālikaṃ, lahuko ca hoti parikkhāro, māsako vā ūnamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ṭhānā cāveti, āpatti dukkaṭassa.

Pañcahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti dukkaṭassa. Na ca parapariggahitaṃ hoti, parapariggahitasaññī ca, garuko ca hoti parikkhāro, pañcamāsako vā atirekapañcamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ṭhānā cāveti, āpatti dukkaṭassa.

Pañcahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti dukkaṭassa. Na ca parapariggahitaṃ hoti, parapariggahitasaññī ca, lahuko ca hoti parikkhāro, atirekamāsako vā ūnapañcamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ṭhānā cāveti, āpatti dukkaṭassa.

Pañcahi ākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti dukkaṭassa. Na ca parapariggahitaṃ hoti, parapariggahitasaññī ca, lahuko ca hoti parikkhāro, māsako vā ūnamāsako vā, theyyacittañca paccupaṭṭhitaṃ hoti. Āmasati, āpatti dukkaṭassa. Phandāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ṭhānā cāveti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—sasaññissa, vissāsaggāhe, tāvakālike, petapariggahe, tiracchānagatapariggahe, paṃsukūlasaññissa, ummattakassa, khittacittassa vedanāṭṭassa ādikammikassāti.

Adinnādānamhi paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

2.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Rajakehi pañca akkhātā, caturo attharaṇehi ca; Andhakārena ve pañca, pañca hāraṇakena ca.

Niruttiyā pañca akkhātā, vātehi apare duve; Asambhinne kusāpāto, jantaggena sahā dasa.

Vighāsehi pañca akkhātā, pañca ceva amūlakā; Dubbhikkhe kuramaṃsañca, pūvasakkhalimodakā.

Chaparikkhārathavikā, bhisivaṃsā na nikkhame; Khādanīyañca vissāsaṃ, sasaññāyapare duve.

Satta nāvaharāmāti, satta ceva avāharuṃ; Saṃghassa avaharuṃ satta, pupphehi apare duve.

Tayo ca vuttavādino, maṇi tīṇi atikkame; Sūkarā ca migā macchā, yānañcāpi pavattayi.

Duve pesī duve dārū, paṃsukūlaṃ duve dakā; Anupubbavidhānena, tadañño na paripūrayi.

Sāvatthiyā caturo muṭṭhī, dve vighāsā duve tiṇā; Saṃghassa bhājayuṃ satta, satta ceva assāmikā.

Dārudakā mattikā dve tiṇāni, Saṃghassa satta avahāsi seyyaṃ; Sassāmikaṃ na cāpi nīhareyya, Hareyya sassāmikaṃ tāvakālikaṃ.

Campā rājagahe ceva, vesāliyā ca ajjuko; Bārāṇasī ca kosambī, sāgalā daḷhikena cāti.

2.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū rajakattharaṇaṃ gantvā rajakabhaṇḍikaṃ avahariṃsu. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Kacci nu kho mayaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpannā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rajakattharaṇaṃ gantvā mahagghaṃ dussaṃ passitvā theyyacittaṃ uppādesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, cittuppāde"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rajakattharaṇaṃ gantvā mahagghaṃ dussaṃ passitvā theyyacitto āmasi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rajakattharaṇaṃ gantvā mahagghaṃ dussaṃ passitvā theyyacitto phandāpesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti thullaccayassā"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rajakattharaṇaṃ gantvā mahagghaṃ dussaṃ passitvā theyyacitto ṭhānā cāvesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (5)

Tena kho pana samayena aññataro piṇḍacāriko bhikkhu mahagghaṃ uttarattharaṇaṃ passitvā theyyacittaṃ uppādesi ... pe ... theyy-

acitto āmasi … pe … theyyacitto phandāpesi … pe … theyyacitto ṭhānā cāvesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (6–9)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu divā bhaṇḍaṃ passitvā nimittaṃ akāsi— "rattiṃ avaharissāmī"ti. So taṃ maññamāno taṃ avahari … pe … taṃ maññamāno aññaṃ avahari … pe … aññaṃ maññamāno taṃ avahari … pe … aññaṃ maññamāno aññaṃ avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (10–13)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu divā bhaṇḍaṃ passitvā nimittaṃ akāsi— "rattiṃ avaharissāmī"ti. So taṃ maññamāno attano bhaṇḍaṃ avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (14)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññassa bhaṇḍaṃ haranto sīse bhāraṃ theyyacitto āmasi … pe … theyyacitto phandāpesi … pe … theyyacitto khandhaṃ oropesi … pe … khandhe bhāraṃ theyyacitto āmasi … pe … theyyacitto phandāpesi … pe … theyyacitto kaṭiṃ oropesi … pe … kaṭiyā bhāraṃ theyyacitto āmasi … pe … theyyacitto phandāpesi … pe … theyyacitto hatthena aggahesi … pe … hatthe bhāraṃ theyyacitto bhūmiyaṃ nikkhipi … pe … theyyacitto bhūmito aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (15–25)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu ajjhokāse cīvaraṃ pattharitvā vihāraṃ pāvisi. Aññataro bhikkhu—"māyidaṃ cīvaraṃ nassī"ti, paṭisāmesi. So nikkhamitvā taṃ bhikkhuṃ pucchi—"āvuso, mayhaṃ cīvaraṃ kena avahaṭan"ti? So evamāha—"mayā avahaṭan"ti. "So taṃ ādiyi, assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe …. Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Niruttipatho ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, niruttipathe"ti. (26)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pīṭhe cīvaraṃ nikkhipitvā. Pīṭhe nisīdanaṃ nikkhipitvā … heṭṭhāpīṭhe pattaṃ nikkhipitvā vihāraṃ pāvisi. Aññataro bhikkhu—"māyaṃ patto nassī"ti paṭisāmesi. So nikkhamitvā taṃ bhikkhuṃ pucchi—"āvuso, mayhaṃ patto kena avahaṭo"ti? So evamāha—"mayā avahaṭo"ti. So taṃ ādiyi, "assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, nirutti-

pathe"ti. (27–29)

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī vatiyā cīvaraṃ pattharitvā vihāraṃ pāvisi. Aññatarā bhikkhunī—"māyidaṃ cīvaraṃ nassī"ti paṭisāmesi. Sā nikkhamitvā taṃ bhikkhuniṃ pucchi—"ayye, mayhaṃ cīvaraṃ kena avahaṭan"ti? Sā evamāha—"mayā avahaṭan"ti. "Sā taṃ ādiyi, assamaṇīsi tvan"ti. Tassā kukkuccaṃ ahosi ... pe .... Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, niruttipathe"ti. (30)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vātamaṇḍalikāya ukkhittaṃ sāṭakaṃ passitvā sāmikānaṃ dassāmīti, aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ codesuṃ— "assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Atheyyacitto ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, atheyyacittassā"ti. (31)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vātamaṇḍalikāya ukkhittaṃ veṭhanaṃ passitvā—"pure sāmikā passantī"ti theyyacitto aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ codesuṃ—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (32)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu susānaṃ gantvā abhinne sarīre paṃsukūlaṃ aggahesi. Tasmiñca sarīre peto adhivattho hoti. Atha kho so peto taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"mā, bhante, mayhaṃ sāṭakaṃ aggahesī"ti. So bhikkhu anādiyanto agamāsi. Atha kho taṃ sarīraṃ uṭṭhahitvā tassa bhikkhuno piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho so bhikkhu vihāraṃ pavisitvā dvāraṃ thakesi. Atha kho taṃ sarīraṃ tattheva paripati. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, abhinne sarīre paṃsukūlaṃ gahetabbaṃ. Yo gaṇheyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (33)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa cīvare bhājīyamāne theyyacitto kusaṃ saṅkāmetvā cīvaraṃ aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (34)

Tena kho pana samayena āyasmā ānando jantāghare aññatarassa bhikkhuno antaravāsakaṃ attano maññamāno nivāsesi. Atha kho so bhikkhu āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"kissa me tvaṃ, āvuso ānanda, antaravāsakaṃ nivāsesī"ti? "Sakasaññī ahaṃ, āvuso"ti. Bha-

gavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, sakasaññissā"ti. (35)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū gijjhakūṭā pabbatā orohantā sīhavighāsaṃ passitvā pacāpetvā paribhuñjiṃsu. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, sīhavighāse"ti. (36)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū gijjhakūṭā pabbatā orohantā byagghavighāsaṃ passitvā ... dīpivighāsaṃ passitvā ... taracchavighāsaṃ passitvā ... kokavighāsaṃ passitvā pacāpetvā paribhuñjiṃsu. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, tiracchānagatapariggahe"ti. (37–40)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa odane bhājīyamāne—"apa bhāgaṃ dehī"ti amūlakaṃ aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti sampajānamusāvāde pācittiyassā"ti. (41)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa khādanīye bhājīyamāne ... saṃghassa pūve bhājīyamāne ... saṃghassa ucchumhi bhājīyamāne ... saṃghassa timbarūsake bhājīyamāne—"aparassa bhāgaṃ dehī"ti amūlakaṃ aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe .... "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti sampajānamusāvāde pācittiyassā"ti. (42–45)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dubbhikkhe odanīyagharaṃ pavisitvā pattapūraṃ odanaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (46)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dubbhikkhe sūnagharaṃ pavisitvā pattapūraṃ maṃsaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (47)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dubbhikkhe pūvagharaṃ pavisitvā pattapūraṃ pūvaṃ theyyacitto avahari ... pe ... pattapūrā sakkhaliyo theyyacitto avahari ... pe ... pattapūre modake theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (48–50)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu divā parikkhāraṃ passitvā nimittaṃ akāsi—"rattiṃ avaharissāmī"ti. So taṃ maññamāno taṃ avahari ... pe ... taṃ maññamāno aññaṃ avahari ... pe ... aññaṃ maññamāno taṃ avahari ... pe ... aññaṃ maññamāno aññaṃ ava-

hari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (51–54)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu divā parikkhāraṃ passitvā nimittaṃ akāsi—"rattiṃ avaharissāmī"ti. So taṃ maññamāno attano parikkhāraṃ avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (55)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pīṭhe thavikaṃ passitvā—"ito gaṇhanto pārājiko bhavissāmī"ti saha pīṭhakena saṅkāmetvā aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (56)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa bhisiṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (57)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu cīvaravaṃse cīvaraṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (58)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vihāre cīvaraṃ avaharitvā—"ito nikkhamanto pārājiko bhavissāmī"ti vihārā na nikkhami … pe … bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Nikkhami vā so, bhikkhave, moghapuriso na vā nikkhami, āpatti pārājikassā"ti. (59)

Tena kho pana samayena dve bhikkhū sahāyakā honti. Eko bhikkhu gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Dutiyo bhikkhu saṃghassa khādanīye bhājīyamāne sahāyakassa bhāgaṃ gahetvā tassa vissasanto paribhuñji. So jānitvā taṃ codesi—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Vissāsaggāho ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, vissāsaggāhe"ti. (60)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū cīvarakammaṃ karonti. Saṃghassa khādanīye bhājīyamāne sabbesaṃ paṭivisā āharitvā upanikkhittā honti. Aññataro bhikkhu aññatarassa bhikkhuno paṭivisaṃ attano maññamāno paribhuñji. So jānitvā taṃ codesi—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Sakasaññī ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, sakasaññissā"ti. (61)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū cīvarakammaṃ karonti. Saṃghassa khādanīye bhājīyamāne aññatarassa bhikkhuno pattena aññatarassa bhikkhuno paṭiviso āharitvā upanikkhitto hoti. Pattasāmiko

bhikkhu attano maññamāno paribhuñji. So jānitvā taṃ codesi—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, sakasaññissā"ti. (62)

Tena kho pana samayena ambacorakā ambaṃ pātetvā bhaṇḍikaṃ ādāya agamaṃsu. Sāmikā te corake anubandhiṃsu. Corakā sāmike passitvā bhaṇḍikaṃ pātetvā palāyiṃsu. Bhikkhū paṃsukūlasaññino paṭiggahāpetvā paribhuñjiṃsu. Sāmikā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kiṃcittā tumhe, bhikkhave"ti? "Paṃsukūlasaññino mayaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhave, paṃsukūlasaññissā"ti. (63)

Tena kho pana samayena jambucorakā … labujacorakā … panasacorakā … tālapakkacorakā … ucchucorakā … timbarūsakacorakā timbarūsake uccinitvā bhaṇḍikaṃ ādāya agamaṃsu. Sāmikā te corake anubandhiṃsu. Corakā sāmike passitvā bhaṇḍikaṃ pātetvā palāyiṃsu. Bhikkhū paṃsukūlasaññino paṭiggahāpetvā paribhuñjiṃsu. Sāmikā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, paṃsukūlasaññissā"ti. (64–69)

Tena kho pana samayena ambacorakā ambaṃ pātetvā bhaṇḍikaṃ ādāya agamaṃsu. Sāmikā te corake anubandhiṃsu. Corakā sāmike passitvā bhaṇḍikaṃ pātetvā palāyiṃsu. Bhikkhū—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacittā paribhuñjiṃsu. Sāmikā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (70)

Tena kho pana samayena jambucorakā … labujacorakā … panasacorakā … tālapakkacorakā … ucchucorakā … timbarūsakacorakā timbarūsake uccinitvā bhaṇḍikaṃ ādāya agamaṃsu. Sāmikā te corake anubandhiṃsu. Corakā sāmike passitvā bhaṇḍikaṃ pātetvā palāyiṃsu. Bhikkhū—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacittā paribhuñjiṃsu. Sāmikā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (71–76)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa ambaṃ theyyacitto avahari … saṃghassa jambuṃ … saṃghassa labujaṃ … saṃghassa panasaṃ … saṃghassa tālapakkaṃ … saṃghassa ucchuṃ … saṃghassa timbarūsakaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ

ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan”ti. (77–83)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pupphārāmaṃ gantvā ocitaṃ pupphaṃ pañcamāsagghanakaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan”ti. (84)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pupphārāmaṃ gantvā pupphaṃ ocinitvā pañcamāsagghanakaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan”ti. (85)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gāmakaṃ gacchanto aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—“āvuso, tuyhaṃ upaṭṭhākakulaṃ vutto vajjemī”ti. So gantvā ekaṃ sāṭakaṃ āharāpetvā attanā paribhuñji. So jānitvā taṃ codesi—“assamaṇosi tvan”ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, vutto vajjemīti vattabbo. Yo vadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti. (86)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gāmakaṃ gacchati. Aññataro bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca—“āvuso, mayhaṃ upaṭṭhākakulaṃ vutto vajjehī”ti. So gantvā yugasāṭakaṃ āharāpetvā ekaṃ attanā paribhuñji, ekaṃ tassa bhikkhuno adāsi. So jānitvā taṃ codesi—“assamaṇosi tvan”ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, vutto vajjehīti vattabbo. Yo vadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti. (87)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gāmakaṃ gacchanto aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—“āvuso, tuyhaṃ upaṭṭhākakulaṃ vutto vajjemī”ti. Sopi evamāha— “vutto vajjehī”ti. So gantvā āḷhakaṃ sappiṃ tulaṃ guḷaṃ doṇaṃ taṇḍulaṃ āharāpetvā attanā paribhuñji. So jānitvā taṃ codesi—“assamaṇosi tvan”ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, vutto vajjemīti vattabbo, na ca vutto vajjehīti vattabbo. Yo vadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti. (88)

Tena kho pana samayena aññataro puriso mahagghaṃ maṇiṃ ādāya aññatarena bhikkhunā saddhiṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Atha kho so puriso suṅkaṭṭhānaṃ passitvā tassa bhikkhuno ajānantassa thavikāya maṇiṃ pakkhipitvā suṅkaṭṭhānaṃ atikkamitvā aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū”ti?

"Nāhaṃ, bhagavā, jānāmī"ti. "Anāpatti, bhikkhu, ajānantassā"ti. (89)

Tena kho pana samayena aññataro puriso mahagghaṃ maṇiṃ ādāya aññatarena bhikkhunā saddhiṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Atha kho so puriso suṅkaṭṭhānaṃ passitvā gilānālayaṃ karitvā attano bhaṇḍikaṃ tassa bhikkhuno adāsi. Atha kho so puriso suṅkaṭṭhānaṃ atikkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"āhara me, bhante, bhaṇḍikaṃ; nāhaṃ akallako"ti. "Kissa pana tvaṃ, āvuso, evarūpaṃ akāsī"ti? Atha kho so puriso tassa bhikkhuno etamatthaṃ ārocesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, jānāmī"ti. "Anāpatti, bhikkhu, ajānantassā"ti. (90)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu satthena saddhiṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Aññataro puriso taṃ bhikkhuṃ āmisena upalāpetvā suṅkaṭṭhānaṃ passitvā mahagghaṃ maṇiṃ tassa bhikkhuno adāsi—"imaṃ, bhante, maṇiṃ suṅkaṭṭhānaṃ atikkāmehī"ti. Atha kho so bhikkhu taṃ maṇiṃ suṅkaṭṭhānaṃ atikkāmesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (91)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pāse bandhaṃ sūkaraṃ kāruññena muñci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Kāruññādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, kāruññādhippāyassā"ti. (92)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pāse bandhaṃ sūkaraṃ—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacitto muñci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (93)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pāse bandhaṃ migaṃ kāruññena muñci ... pāse bandhaṃ migaṃ—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacitto muñci ... kumine bandhe macche kāruññena muñci ... kumine bandhe macche—"pure sāmikā passantī"ti theyyacitto muñci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (94–97)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu yāne bhaṇḍaṃ passitvā—"ito gaṇhanto pārājiko bhavissāmī"ti, atikkamitvā pavaṭṭetvā aggahesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (98)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kulalena ukkhittaṃ maṃsapesiṃ— "sāmikānaṃ dassāmī"ti aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ

codesuṃ—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, atheyyacittassā"ti. (99)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kulalena ukkhittaṃ maṃsapesiṃ—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacitto aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ codesuṃ— "assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (100)

Tena kho pana samayena manussā uḷumpaṃ bandhitvā aciravatiyā nadiyā osārenti. Bandhane chinne kaṭṭhāni vippakiṇṇāni agamaṃsu. Bhikkhū paṃsukūlasaññino uttāresuṃ. Sāmikā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, paṃsukūlasaññissā"ti. (101)

Tena kho pana samayena manussā uḷumpaṃ bandhitvā aciravatiyā nadiyā osārenti. Bandhane chinne kaṭṭhāni vippakiṇṇāni agamaṃsu. Bhikkhū—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacittā uttāresuṃ. Sāmikā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (102)

Tena kho pana samayena aññataro gopālako rukkhe sāṭakaṃ ālaggetvā uccāraṃ agamāsi. Aññataro bhikkhu paṃsukūlasaññī aggahesi. Atha kho so gopālako taṃ bhikkhuṃ codesi—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, paṃsukūlasaññissā"ti. (103)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno nadiṃ tarantassa rajakānaṃ hatthato muttaṃ sāṭakaṃ pāde laggaṃ hoti. So bhikkhu—"sāmikānaṃ dassāmī"ti aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ codesuṃ—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, atheyyacittassā"ti. (104)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno nadiṃ tarantassa rajakānaṃ hatthato muttaṃ sāṭakaṃ pāde laggaṃ hoti. So bhikkhu—"pure sāmikā passantī"ti, theyyacitto aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ codesuṃ—"assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (105)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sappikumbhiṃ passitvā thokaṃ thokaṃ paribhuñji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (106)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū saṃvidahitvā aga-

maṃsu—"bhaṇḍaṃ avaharissāmā"ti. Eko bhaṇḍaṃ avahari. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ pārājikā. Yo avahaṭo so pārājiko"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... "āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (107)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū saṃvidahitvā bhaṇḍaṃ avaharitvā bhājesuṃ. Tehi bhājīyamāne ekamekassa paṭiviso na pañcamāsako pūri. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ pārājikā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (108)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāvatthiyaṃ dubbhikkhe āpaṇikassa taṇḍulamuṭṭhiṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (109)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāvatthiyaṃ dubbhikkhe āpaṇikassa muggamuṭṭhiṃ ... māsamuṭṭhiṃ ... tilamuṭṭhiṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (110–112)

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ andhavane corakā gāviṃ hantvā maṃsaṃ khāditvā sesakaṃ paṭisāmetvā agamaṃsu. Bhikkhū paṃsukūlasaññino paṭiggahāpetvā paribhuñjiṃsu. Corakā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, paṃsukūlasaññissā"ti. (113)

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ andhavane corakā sūkaraṃ hantvā maṃsaṃ khāditvā sesakaṃ paṭisāmetvā agamaṃsu. Bhikkhū paṃsukūlasaññino paṭiggahāpetvā paribhuñjiṃsu. Corakā te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, paṃsukūlasaññissā"ti. (114)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu tiṇakkhettaṃ gantvā lūtaṃ tiṇaṃ pañcamāsagghanakaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (115)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu tiṇakkhettaṃ gantvā tiṇaṃ lāyitvā pañcamāsagghanakaṃ theyyacitto avahari. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (116)

Tena kho pana samayena āgantukā bhikkhū saṃghassa ambaṃ bhājāpetvā paribhuñjiṃsu. Āvāsikā bhikkhū te bhikkhū codesuṃ—"assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kiṃcittā tumhe, bhikkhave"ti? "Paribhogatthāya

mayaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhave, paribhogatthāyā"ti. (117)

Tena kho pana samayena āgantukā bhikkhū saṃghassa jambuṃ ... saṃghassa labujaṃ ... saṃghassa panasaṃ ... saṃghassa tālapakkaṃ ... saṃghassa ucchuṃ ... saṃghassa timbarūsakaṃ bhājāpetvā paribhuñjiṃsu. Āvāsikā bhikkhū te bhikkhū codesuṃ— "assamaṇāttha tumhe"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, paribhogatthāyā"ti. (118–123)

Tena kho pana samayena ambapālakā bhikkhūnaṃ ambaphalaṃ denti. Bhikkhū— "gopetuṃ ime issarā, nayime dātun"ti, kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, gopakassa dāne"ti. (124)

Tena kho pana samayena jambupālakā ... labujapālakā ... panasapālakā ... tālapakkapālakā ... ucchupālakā ... timbarūsakapālakā bhikkhūnaṃ timbarūsakaṃ denti. Bhikkhū—"gopetuṃ ime issarā, nayime dātun"ti, kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, gopakassa dāne"ti. (125–130)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa dāruṃ tāvakālikaṃ haritvā attano vihārassa kuṭṭaṃ upatthambhesi. Bhikkhū taṃ bhikkhuṃ codesuṃ— "assamaṇosi tvan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Tāvakāliko ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, tāvakālike"ti. (131)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa udakaṃ theyyacitto avahari ... saṃghassa mattikaṃ theyyacitto avahari ... saṃghassa puñjakitaṃ tiṇaṃ theyyacitto avahari ... tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (132–134)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa puñjakitaṃ tiṇaṃ theyyacitto jhāpesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Āpatti dukkaṭassā"ti. (135)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa mañcaṃ theyyacitto avahari ... tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (136)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa pīṭhaṃ ... saṃghassa bhisiṃ ... saṃghassa bibbohanaṃ ... saṃghassa kavāṭaṃ ... saṃghassa ālokasandhiṃ ... saṃghassa gopānasiṃ theyyacitto avahari ... tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno

pārājikan"ti. (137–142)

Tena kho pana samayena bhikkhū aññatarassa upāsakassa vihāraparibhogaṃ senāsanaṃ aññatra paribhuñjanti. Atha kho so upāsako ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā aññatra paribhogaṃ aññatra paribhuñjissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, aññatra paribhogo aññatra paribhuñjitabbo. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (143)

Tena kho pana samayena bhikkhū uposathaggampi sannisajjampi harituṃ kukkuccāyantā chamāyaṃ nisīdanti. Gattānipi cīvarānipi paṃsukitāni honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tāvakālikaṃ haritun"ti. (144)

Tena kho pana samayena campāyaṃ thullanandāya bhikkhuniyā antevāsinī bhikkhunī thullanandāya bhikkhuniyā upaṭṭhākakulaṃ gantvā—"ayyā icchati tekaṭulayāguṃ pātun"ti, pacāpetvā haritvā attanā paribhuñji. Sā jānitvā taṃ codesi— "assamaṇīsi tvan"ti. Tassā kukkuccaṃ ahosi ... pe .... Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti sampajānamusāvāde pācittiyassā"ti. (145)

Tena kho pana samayena rājagahe thullanandāya bhikkhuniyā antevāsinī bhikkhunī thullanandāya bhikkhuniyā upaṭṭhākakulaṃ gantvā—"ayyā icchati madhugoḷakaṃ khāditun"ti, pacāpetvā haritvā attanā paribhuñji. Sā jānitvā taṃ codesi— "assamaṇīsi tvan"ti. Tassā kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti sampajānamusāvāde pācittiyassā"ti. (146)

Tena kho pana samayena vesāliyaṃ āyasmato ajjukassa upaṭṭhākassa gahapatino dve dārakā honti—putto ca bhāgineyyo ca. Atha kho so gahapati āyasmantaṃ ajjukaṃ etadavoca—"imaṃ, bhante, okāsaṃ yo imesaṃ dvinnaṃ dārakānaṃ saddho hoti pasanno tassa ācikkheyyāsī"ti. Tena kho pana samayena tassa gahapatino bhāgineyyo saddho hoti pasanno. Atha kho āyasmā ajjuko taṃ okāsaṃ tassa dārakassa ācikkhi. So tena sāpateyyena kuṭumbañca saṇṭhapesi dānañca paṭṭhapesi. Atha kho tassa gahapatino putto āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"ko nu kho, bhante ānanda, pituno dāyajjo—putto vā bhāgineyyo vā"ti? "Putto kho, āvuso, pituno dāyajjo"ti. "Ayaṃ, bhante, ayyo ajjuko amhākaṃ

sāpateyyaṃ amhākaṃ methunakassa ācikkhī”ti. “Assamaṇo, āvuso, āyasmā ajjuko”ti. Atha kho āyasmā ajjuko āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—“dehi me, āvuso ānanda, vinicchayan”ti. Tena kho pana samayena āyasmā upāli āyasmato ajjukassa pakkho hoti. Atha kho āyasmā upāli āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—“yo nu kho, āvuso ānanda, sāmikena ‘imaṃ okāsaṃ itthannāmassa ācikkheyyāsī’ti vutto tassa ācikkhati, kiṃ so āpajjatī”ti? “Na, bhante, kiñci āpajjati, antamaso dukkaṭamattampī”ti. “Ayaṃ, āvuso, āyasmā ajjuko sāmikena—‘imaṃ okāsaṃ itthannāmassa ācikkhā’ti vutto tassa ācikkhati; anāpatti, āvuso, āyasmato ajjukassā”ti. (147)

Tena kho pana samayena bārāṇasiyaṃ āyasmato pilindavacchassa upaṭṭhākakulaṃ corehi upaddutaṃ hoti. Dve ca dārakā nītā honti. Atha kho āyasmā pilindavaccho te dārake iddhiyā ānetvā pāsāde ṭhapesi. Manussā te dārake passitvā— “ayyassāyaṃ pilindavacchassa iddhānubhāvo”ti, āyasmante pilindavacche abhippasīdiṃsu. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma āyasmā pilindavaccho corehi nīte dārake ānessatī”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anāpatti, bhikkhave, iddhimassa iddhivisaye”ti. (148)

Tena kho pana samayena dve bhikkhū sahāyakā honti—paṇḍuko ca kapilo ca. Eko gāmake viharati, eko kosambiyaṃ. Atha kho tassa bhikkhuno gāmakā kosambiṃ gacchantassa antarāmagge nadiṃ tarantassa sūkarikānaṃ hatthato muttā medavaṭṭi pāde laggā hoti. So bhikkhu—“sāmi naṃ dassāmī”ti aggahesi. Sāmikā taṃ bhikkhuṃ codesuṃ—“assamaṇosi tvan”ti. Taṃ uttiṇṇaṃ gopālikā passitvā etadavoca—“ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā”ti. So—“pakatiyāpāhaṃ assamaṇo”ti tassā methunaṃ dhammaṃ paṭisevitvā kosambiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anāpatti, bhikkhave, adinnādāne pārājikassa; āpatti methunadhammasamāyoge pārājikassā”ti. (149)

Tena kho pana samayena sāgalāyaṃ āyasmato daḷhikassa saddhivihāriko bhikkhu anabhiratiyā pīḷito āpaṇikassa veṭhanaṃ avaharitvā āyasmantaṃ daḷhikaṃ etadavoca—“assamaṇo ahaṃ, bhante, vibbhamissāmī”ti. “Kiṃ tayā, āvuso, katan”ti? So tamatthaṃ ārocesi. Āharāpetvā agghāpesi. Taṃ agghāpentaṃ na pañcamāsake agghati. “Anāpatti, āvuso, pārājikassā”ti. Dhammakathaṃ akāsi. So bhikkhu abhiramatīti.

(150)

Dutiyapārājikaṃ samattaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 4: Catutthapārājikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū vaggumudāya nadiyā tīre vassaṃ upagacchiṃsu. Tena kho pana samayena vajjī dubbhikkhā hoti dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"etarahi kho vajjī dubbhikkhā dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Kena nu kho mayaṃ upāyena samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vaseyyāma, na ca piṇḍakena kilameyyāmā"ti?

Ekacce evamāhaṃsu—"handa mayaṃ, āvuso, gihīnaṃ kammantaṃ adhiṭṭhema, evaṃ te amhākaṃ dātuṃ maññissanti. Evaṃ mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasissāma, na ca piṇḍakena kilamissāmā"ti.

Ekacce evamāhaṃsu—"alaṃ, āvuso, kiṃ gihīnaṃ kammantaṃ adhiṭṭhitena. Handa mayaṃ, āvuso, gihīnaṃ dūteyyaṃ harāma, evaṃ te amhākaṃ dātuṃ maññissanti. Evaṃ mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasissāma, na ca piṇḍakena kilamissāmā"ti.

Ekacce evamāhaṃsu—"alaṃ, āvuso, kiṃ gihīnaṃ kammantaṃ adhiṭṭhitena. Kiṃ gihīnaṃ dūteyyaṃ haṭena. Handa mayaṃ, āvuso, gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsissāma—'asuko bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu dutiyassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu tatiyassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu catutthassa jhānassa lābhī, asuko bhikkhu sotāpanno, asuko bhikkhu sakadāgāmī, asuko bhikkhu anāgāmī, asuko bhikkhu arahā, asuko bhikkhu tevijjo, asuko bhikkhu chaḷabhiñño'ti. Evaṃ te amhākaṃ dātuṃ maññissanti. Evaṃ mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasissāma, na ca piṇḍakena kilamissāmā"ti. "Esoyeva kho, āvuso, seyyo yo amhākaṃ gihīnaṃ aññamaññassa uttari-

manussadhammassa vaṇṇo bhāsito”ti.

Atha kho te bhikkhū gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsiṃsu—“asuko bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī … pe … asuko bhikkhu chaḷabhiñño”ti. Atha kho te manussā—“lābhā vata no, suladdhaṃ vata no, yesaṃ no evarūpā bhikkhū vassaṃ upagatā; na vata no ito pubbe evarūpā bhikkhū vassaṃ upagatā yathayime bhikkhū sīlavanto kalyāṇadhammā”ti, te na tādisāni bhojanāni attanā paribhuñjanti mātāpitūnaṃ denti puttadārassa denti dāsakammakaraporisassa denti mittāmaccānaṃ denti ñātisālohitānaṃ denti, yādisāni bhikkhūnaṃ denti. Te na tādisāni khādanīyāni sāyanīyāni pānāni attanā khādanti sāyanti pivanti mātāpitūnaṃ denti puttadārassa denti dāsakammakaraporisassa denti mittāmaccānaṃ denti ñātisālohitānaṃ denti, yādisāni bhikkhūnaṃ denti. Atha kho te bhikkhū vaṇṇavā ahesuṃ pīṇindriyā pasannamukhavaṇṇā vippasannachavivaṇṇā.

Āciṇṇaṃ kho panetaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā temāsaccayena senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaraṃ ādāya yena vesālī tena pakkamiṃsu. Anupubbena yena vesālī mahāvanaṃ kūṭāgārasālā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tena kho pana samayena disāsu vassaṃvuṭṭhā bhikkhū kisā honti lūkhā dubbaṇṇā uppaṇḍuppaṇḍukajātā dhamanisanthatagattā; vaggumudātīriyā pana bhikkhū vaṇṇavā honti pīṇindriyā pasannamukhavaṇṇā vippasannachavivaṇṇā. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā vaggumudātīriye bhikkhū etadavoca—“kacci, bhikkhave, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ kacci samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasittha, na ca piṇḍakena kilamitthā”ti? “Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Samaggā ca mayaṃ, bhante, sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasimhā, na ca piṇḍakena kilamimhā”ti. Jānantāpi tathāgatā pucchanti, jānantāpi na pucchanti … pe … dvīhākārehi buddhā bhagavanto bhikkhū paṭipucchanti—“dhammaṃ vā desessāma, sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmā”ti.

Atha kho bhagavā vaggumudātīriye bhikkhū etadavoca—“yathā kathaṃ pana tumhe, bhikkhave, samaggā sammodamānā avivadamānā

phāsukaṃ vassaṃ vasittha na ca piṇḍakena kilamitthā"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kacci pana vo, bhikkhave, bhūtan"ti? "Abhūtaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisā, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, udarassa kāraṇā gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsissatha. Varaṃ tumhehi, moghapurisā, tiṇhena govikantanena kucchi parikanto, na tveva udarassa kāraṇā gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇo bhāsito. Taṃ kissa hetu? Tatonidānañhi, moghapurisā, maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ, na tveva tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Itonidānañca kho, moghapurisā, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Pañcime, bhikkhave, mahācorā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Idha, bhikkhave, ekaccassa mahācorassa evaṃ hoti—'kudāssu nāmāhaṃ satena vā sahassena vā parivuto gāmanigamarājadhānīsu āhiṇḍissāmi hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācento'ti. So aparena samayena satena vā sahassena vā parivuto gāmanigamarājadhānīsu āhiṇḍati hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācento. Evameva kho, bhikkhave, idhekaccassa pāpabhikkhuno evaṃ hoti—'kudāssu nāmāhaṃ satena vā sahassena vā parivuto gāmanigamarājadhānīsu cārikaṃ carissāmi sakkato garukato mānito pūjito apacito gahaṭṭhānañceva pabbajitānañca, lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan'ti. So aparena samayena satena vā sahassena vā parivuto gāmanigamarājadhānīsu cārikaṃ carati sakkato garukato mānito pūjito apacito gahaṭṭhānañceva pabbajitānañca, lābhī cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānaṃ. Ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo mahācoro santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (1)

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco pāpabhikkhu tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ pariyāpuṇitvā attano dahati. Ayaṃ, bhikkhave, dutiyo mahācoro santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (2)

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco pāpabhikkhu suddhaṃ brahmacāriṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carantaṃ amūlakena abrah-

macariyena anuddhaṃseti. Ayaṃ, bhikkhave, tatiyo mahācoro santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (3)

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco pāpabhikkhu yāni tāni saṃghassa garubhaṇḍāni garuparikkhārāni, seyyathidaṃ—ārāmo ārāmavatthu vihāro vihāravatthu mañco pīṭhaṃ bhisi bibbohanaṃ lohakumbhī lohabhāṇakaṃ lohavārako lohakaṭāhaṃ vāsi parasu kuṭhārī kudālo nikhādanaṃ valli veḷu muñjaṃ pabbajaṃ tiṇaṃ mattikā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ, tehi gihiṃ saṅgaṇhāti upalāpeti. Ayaṃ, bhikkhave, catuttho mahācoro santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (4)

Sadevake, bhikkhave, loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya ayaṃ aggo mahācoro yo asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati. Taṃ kissa hetu? Theyyāya vo, bhikkhave, raṭṭhapiṇḍo bhutto"ti. (5)

Aññathā santamattānaṃ, aññathā yo pavedaye; Nikacca kitavasseva, bhuttaṃ theyyena tassa taṃ.

Kāsāvakaṇṭhā bahavo, pāpadhammā asaññatā; Pāpā pāpehi kammehi, nirayaṃ te upapajjare.

Seyyo ayoguḷo bhutto, tatto aggisikhūpamo; Yañce bhuñjeyya dussīlo, raṭṭhapiṇḍaṃ asaññatoti.

Atha kho bhagavā vaggumudātīriye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya dupposatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anabhijānaṃ uttarimanussadhammaṃ attupanāyikaṃ alamariyañāṇadassanaṃ samudācareyya—'iti jānāmi iti passāmī'ti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā āpanno visuddhāpekkho evaṃ vadeyya—'ajānamevaṃ, āvuso, avacaṃ jānāmi, apassaṃ passāmi. Tucchaṃ musā vilapin'ti, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū adiṭṭhe diṭṭhasaññino apatte pattasaññino anadhigate adhigatasaññino asacchikate sacchikatasaññino adhimānena aññaṃ byākariṃsu. Tesaṃ aparena samayena rāgāyapi cittaṃ namati dosāyapi cittaṃ namati mohāyapi cittaṃ namati. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi— "bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Mayañcamha adiṭṭhe diṭṭhasaññino apatte pattasaññino anadhigate adhigatasaññino

asacchikate sacchikatasaññino, adhimānena aññaṃ byākarimhā. Kacci nu kho mayaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpannā"ti? Te āyasmato ānandassa etamatthaṃ ārocesuṃ. Āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Honti ye te, ānanda, bhikkhū adiṭṭhe diṭṭhasaññino apatte pattasaññino anadhigate adhigatasaññino asacchikate sacchikatasaññino adhimānena aññaṃ byākaronti. Tañca kho etaṃ abbohārikan"ti.

"Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu anabhijānaṃ uttarimanussadhammaṃ attupanāyikaṃ alamariyañāṇadassanaṃ samudācareyya—'iti jānāmi iti passāmī'ti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā āpanno visuddhāpekkho evaṃ vadeyya—'ajānamevaṃ, āvuso, avacaṃ jānāmi, apassaṃ passāmi. Tucchaṃ musā vilapin'ti, aññatra adhimānā, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso"ti. (4:4)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Anabhijānanti asantaṃ abhūtaṃ asaṃvijjamānaṃ ajānanto apassanto attani kusalaṃ dhammaṃ— atthi me kusalo dhammoti.

Uttarimanussadhammo nāma jhānaṃ vimokkho samādhi samāpatti ñāṇadassanaṃ maggabhāvanā phalasacchikiriyā kilesappahānaṃ vinīvaraṇatā cittassa suññāgāre abhirati.

Attupanāyikanti te vā kusale dhamme attani upaneti attānaṃ vā tesu kusalesu dhammesu upaneti.

Ñāṇanti tisso vijjā. Dassananti yaṃ ñāṇaṃ taṃ dassanaṃ, yaṃ dassanaṃ taṃ ñāṇaṃ.

Samudācareyyāti āroceyya itthiyā vā purisassa vā gahaṭṭhassa vā pabbajitassa vā.

Iti jānāmi iti passāmīti jānāmahaṃ ete dhamme, passāmahaṃ ete dhamme atthi ca ete dhammā mayi, ahañca etesu dhammesu sandissāmīti.

Tato aparena samayenāti yasmiṃ khaṇe samudāciṇṇaṃ hoti taṃ khaṇaṃ taṃ layaṃ taṃ muhuttaṃ vītivatte.

Samanuggāhīyamānoti yaṃ vatthu paṭiññātaṃ hoti tasmiṃ vatthusmiṃ samanuggāhīyamāno—"kinte adhigataṃ, kinti te adhigataṃ, kadā te adhigataṃ, kattha te adhigataṃ, katame te kilesā pahīnā, katamesaṃ tvaṃ dhammānaṃ lābhī"ti.

Asamanuggāhīyamānoti na kenaci vuccamāno.

Āpannoti pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapitvā pārājikaṃ āpattiṃ āpanno hoti.

Visuddhāpekkhoti gihī vā hotukāmo upāsako vā hotukāmo ārāmiko vā hotukāmo sāmaṇero vā hotukāmo.

Ajānamevaṃ, āvuso, avacaṃ—jānāmi, apassaṃ passāmīti nāhaṃ ete dhamme jānāmi, nāhaṃ ete dhamme passāmi, natthi ca ete dhammā mayi, na cāhaṃ etesu dhammesu sandissāmīti.

Tucchaṃ musā vilapinti tucchakaṃ mayā bhaṇitaṃ, musā mayā bhaṇitaṃ, abhūtaṃ mayā bhaṇitaṃ, ajānantena mayā bhaṇitaṃ.

Aññatra adhimānāti ṭhapetvā adhimānaṃ.

Ayampīti purime upādāya vuccati.

Pārājiko hotīti seyyathāpi nāma tālo matthakacchinno abhabbo puna virūḷhiyā; evameva bhikkhu pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Tena vuccati—"pārājiko hotī"ti.

Asaṃvāsoti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā—eso saṃvāso nāma. So tena saddhiṃ natthi. Tena vuccati—"asaṃvāso"ti.

Uttarimanussadhammo nāma jhānaṃ vimokkho samādhi samāpatti ñāṇadassanaṃ maggabhāvanā phalasacchikiriyā kilesappahānaṃ vinīvaraṇatā cittassa suññāgāre abhirati.

Jhānanti paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyaṃ jhānaṃ tatiyaṃ jhānaṃ catutthaṃ jhānaṃ.

Vimokkhoti suññato vimokkho animitto vimokkho appaṇihito vimokkho.

Samādhīti suññato samādhi animitto samādhi appaṇihito samādhi.

Samāpattīti suññatā samāpatti animittā samāpatti appaṇihitā samāpatti.

Ñāṇadassananti tisso vijjā.

Maggabhāvanāti cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo.

Phalasacchikiriyāti sotāpattiphalassa sacchikiriyā, sakadāgāmiphalassa sacchikiriyā, anāgāmiphalassa sacchikiriyā, arahattassa sacchikiriyā.

Kilesappahānanti rāgassa pahānaṃ dosassa pahānaṃ mohassa pahānaṃ.

Vinīvaraṇatā cittassāti rāgā cittaṃ vinīvaraṇatā, dosā cittaṃ vinīvaraṇatā, mohā cittaṃ vinīvaraṇatā.

Suññāgāre abhiratīti paṭhamena jhānena suññāgāre abhirati, dutiyena jhānena suññāgāre abhirati, tatiyena jhānena suññāgāre abhirati, catutthena jhānena suññāgāre abhirati.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmīti sampajānamusā

bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjāmīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi paṭhamassa jhānassa lābhimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi paṭhamassa jhānassa lābhimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi paṭhamassa jhānassa lābhimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi paṭhamassa jhānassa lābhimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi paṭhamassa jhānassa lābhimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi paṭhamassa jhānassa vasimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi paṭhamassa jhānassa vasimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi paṭhamassa jhānassa vasimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi paṭhamassa jhānassa vasimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi paṭhamassa jhānassa vasimhīti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti,

vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ.

Pañcahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ.

Chahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ.

Sattahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Yathā idaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ vitthāritaṃ evaṃ sabbampi vitthāretabbaṃ.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... catutthassa jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... catutthaṃ jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi suññataṃ vimokkhaṃ ... animittaṃ vimokkhaṃ ... appaṇihitaṃ vimokkhaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... appaṇihitassa vimokkhassa lābhimhi ... vasimhi ... appaṇihito vimokkho

sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa ... pe ....

Tīhākārehi suññataṃ samādhiṃ ... animittaṃ samādhiṃ ... appaṇihitaṃ samādhiṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... appaṇihitassa samādhissa lābhimhi ... vasimhi ... appaṇihito samādhi sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi suññataṃ samāpattiṃ ... animittaṃ samāpattiṃ ... appaṇihitaṃ samāpattiṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... appaṇihitāya samāpattiyā lābhimhi ... vasimhi ... appaṇihitā samāpatti sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi tisso vijjā samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... tissannaṃ vijjānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... tisso vijjā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi cattāro satipaṭṭhāne ... cattāro sammappadhāne ... cattāro iddhipāde samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... catunnaṃ iddhipādānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... cattāro iddhipādā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi pañcindriyāni ... pañca balāni samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... pañcannaṃ balānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... pañcabalāni sacchikatāni mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi satta bojjhaṅge samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... satta bojjhaṅgā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... ariyassa aṭṭhaṅgikassa maggassa lābhimhi ... vasimhi ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi sotāpattiphalaṃ ... sakadāgāmiphalaṃ ... anāgāmiphalaṃ ... arahattaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... arahattassa lābhimhi vasimhi arahattaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi rāgo me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭitoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi doso me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭitoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi moho me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭitoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi rāgā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi dosā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi mohā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Suddhikaṃ niṭṭhitaṃ.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa ... pe ....

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ ... paṭhamañca jhānaṃ animittañca vimokkhaṃ ... paṭhamañca jhānaṃ appaṇihitañca vimokkhaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa appaṇihitassa ca vimokkhassa lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ appaṇihito ca vimokkho sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ suññatañca samādhiṃ ... paṭhamañca jhānaṃ animittañca samādhiṃ ... paṭhamañca jhānaṃ appaṇihitañca

samādhiṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno paṭhamassa ca jhānassa appaṇihitassa ca samādhissa lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ appaṇihito ca samādhi sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ suññatañca samāpattiṃ ... paṭhamañca jhānaṃ animittañca samāpattiṃ ... paṭhamañca jhānaṃ appaṇihitañca samāpattiṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno paṭhamassa ca jhānassa appaṇihitāya ca samāpattiyā lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ appaṇihitā ca samāpatti sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ tisso ca vijjā samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa tissannañca vijjānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ tisso ca vijjā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ cattāro ca satipaṭṭhāne ... paṭhamañca jhānaṃ cattāro ca sammappadhāne ... paṭhamañca jhānaṃ cattāro ca iddhipāde samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa catunnañca iddhipādānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ cattāro ca iddhipādā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ pañca ca indriyāni ... paṭhamañca jhānaṃ pañca ca balāni samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa pañcannañca balānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ pañca ca balāni sacchikatāni mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ satta ca bojjhaṅge samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa sattannañca bojjhaṅgānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ satta ca bojjhaṅgā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... paṭhamassa ca jhānassa ariyassa ca aṭṭhaṅgikassa maggassa lābhimhi ... vasimhi ... paṭhamañca jhānaṃ ariyo ca aṭṭhaṅgiko maggo sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ sotāpattiphalañca ... paṭhamañca

jhānaṃ sakadāgāmiphalañca … paṭhamañca jhānaṃ anāgāmiphalañca … paṭhamañca jhānaṃ arahattañca samāpajjiṃ … samāpajjāmi … samāpanno … paṭhamassa ca jhānassa arahattassa ca lābhimhi … vasimhi … paṭhamañca jhānaṃ arahattañca sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ … samāpajjāmi … samāpanno … paṭhamassa ca jhānassa lābhimhi … vasimhi … paṭhamañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā, rāgo ca me catto … doso ca me catto … moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭitoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi … pe … sattahākārehi paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ … samāpajjāmi … samāpanno … paṭhamassa ca jhānassa lābhimhi … vasimhi … paṭhamañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā, rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ … dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ … mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Khaṇḍacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Tīhākārehi dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ … samāpajjāmi … samāpanno … dutiyassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa lābhimhi … vasimhi … dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi dutiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ samāpajjiṃ … samāpajjāmi … samāpanno … dutiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa lābhimhi … vasimhi … dutiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi dutiyañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ … animittañca vimokkhaṃ … appaṇihitañca vimokkhaṃ … suññatañca samādhiṃ … animittañca samādhiṃ … appaṇihitañca samādhiṃ … suññatañca samāpattiṃ … animittañca samāpattiṃ … appaṇihitañca samāpattiṃ … tisso ca vijjā … cattāro ca satipaṭṭhāne … cattāro ca sammappadhāne … cattāro ca iddhipāde … pañca ca indriyāni … pañca ca balāni … satta ca bojjhaṅge … ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ … sotāpattiphalañca … sakadāgāmiphalañca … anāgāmiphalañca … arahattañca samāpajjiṃ

... samāpajjāmi ... samāpanno ... dutiyassa ca jhānassa arahattassa ca lābhimhi ... vasimhi ... dutiyañca jhānaṃ arahattañca sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi dutiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... dutiyassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... dutiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā, rāgo ca me catto ... doso ca me catto ... moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭito. Rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi dutiyañca jhānaṃ paṭhamañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... dutiyassa ca jhānassa paṭhamassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... dutiyañca jhānaṃ paṭhamañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa ... pe ... vinidhāya bhāvaṃ.

Baddhacakkaṃ.

Evaṃ ekekaṃ mūlaṃ kātuna baddhacakkaṃ parivattakaṃ kattabbaṃ.

Idaṃ saṃkhittaṃ.

Tīhākārehi tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ ... pe ... tatiyañca jhānaṃ arahattañca samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... tatiyassa ca jhānassa arahattassa ca lābhimhi ... vasimhi ... tatiyañca jhānaṃ arahattañca sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi tatiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... tatiyassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... tatiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayā, rāgo ca me catto ... doso ca me catto ... moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭito. Rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi tatiyañca jhānaṃ paṭhamañca jhānaṃ ... tatiyañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... tatiyassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... tatiyañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajāna-

musā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ paṭhamañca jhānaṃ ... pe ... dutiyañca jhānaṃ ... tatiyañca jhānaṃ ... catutthañca jhānaṃ samāpajjiṃ samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ catutthassa ca jhānassa lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ catutthañca jhānaṃ sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ suññatañca vimokkhaṃ ... animittañca vimokkhaṃ ... appaṇihitañca vimokkhaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ appaṇihitassa ca vimokkhassa lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ appaṇihito ca vimokkho sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ suññatañca samādhiṃ ... animittañca samādhiṃ ... appaṇihitañca samādhiṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ appaṇihitassa ca samādhissa lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ appaṇihito ca samādhi sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ suññatañca samāpattiṃ ... animittañca samāpattiṃ ... appaṇihitañca samāpattiṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ appaṇihitāya ca samāpattiyā lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ appaṇihitā ca samāpatti sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ tisso ca vijjā samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ tissannañca vijjānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ tisso ca vijjā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ cattāro ca satipaṭṭhāne ... cattāro ca sammappadhāne ... cattāro ca iddhipāde samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ catunnañca iddhipādānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ cattāro ca iddhipādā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇan-

tassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ pañca ca indriyāni ... pañca ca balāni samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ pañcannañca balānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ pañca ca balāni sacchikatāni mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ satta ca bojjhaṅge samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ sattannañca bojjhaṅgānaṃ lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ satta ca bojjhaṅgā sacchikatā mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ariyassa ca aṭṭhaṅgikassa maggassa lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ariyo ca aṭṭhaṅgiko maggo sacchikato mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ sotāpattiphalañca ... sakadāgāmiphalañca ... anāgāmiphalañca ... arahattañca samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ arahattassa ca lābhimhi ... vasimhi ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ arahattañca sacchikataṃ mayāti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, rāgo ca me catto ... doso ca me catto ... moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭitoti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Yathā ekamūlakaṃ vitthāritaṃ evameva dumūlakādipi vitthāretabbaṃ.

Idaṃ sabbamūlakaṃ

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ animittañca vimokkhaṃ appaṇihitañca vimokkhaṃ suññatañca samādhiṃ animittañca samādhiṃ appaṇihitañca samādhiṃ suññatañca samāpattiṃ animittañca samāpattiṃ appaṇihitañca samāpattiṃ tisso ca vijjā cattāro ca satipaṭṭhāne cattāro ca sammappadhāne cattāro ca iddhipāde pañca ca indriyāni pañca ca balāni satta ca bojjhaṅge ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ sotāpattiphalañca sakadāgāmiphalañca anāgāmiphalañca arahattañca samāpajjiṃ ... samāpajjāmi ... samāpanno ... pe ... rāgo ca me catto, doso ca me catto, moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭito. Rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ, mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa āpatti pārājikassa— pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Sabbamūlakaṃ niṭṭhitaṃ. Suddhikavārakathā niṭṭhitā.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo tatiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo catutthaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo suññataṃ vimokkhaṃ ... animittaṃ vimokkhaṃ ... appaṇihitaṃ vimokkhaṃ ... suññataṃ samādhiṃ ... animittaṃ samādhiṃ ... appaṇihitaṃ samādhiṃ ... suññataṃ samāpattiṃ ... animittaṃ samāpattiṃ ... appaṇihitaṃ samāpattiṃ ... tisso vijjā ... cattāro satipaṭṭhāne ... cattāro sammappadhāne ... cattāro iddhipāde ... pañcindriyāni ... pañca balāni ... satta bojjhaṅge ... ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ ... sotāpattiphalaṃ ... sakadāgāmiphalaṃ ... anāgāmiphalaṃ ... arahattaṃ

samāpajjiṃ … pe … rāgo me catto … doso me catto … moho me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭito. Rāgā me cittaṃ vinīvaraṇaṃ … dosā me cittaṃ vinīvaraṇaṃ … mohā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Vatthuvisārakassa ekamūlakassa khaṇḍacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Tīhākārehi dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo tatiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo catutthaṃ jhānaṃ samāpajjinti … pe … mohā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi … pe … sattahākārehi dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa … pe … vinidhāya bhāvaṃ.

Vatthuvisārakassa ekamūlakassa baddhacakkaṃ. Mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Tīhākārehi mohā me cittaṃ vinīvaraṇanti vattukāmo paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi … pe … sattahākārehi mohā me cittaṃ vinīvaraṇanti vattukāmo dosā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa … pe … vinidhāya bhāvaṃ.

Vatthuvisārakassa ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ. Yathā ekamūlakaṃ vitthāritaṃ evameva dumūlakādipi vitthāretabbaṃ. Idaṃ sabbamūlakaṃ

Tīhākārehi … pe … sattahākārehi paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ animittañca vimokkhaṃ appaṇihitañca vimokkhaṃ suññatañca samādhiṃ animittañca samādhiṃ appaṇihitañca samādhiṃ suññatañca samā-

pattiṃ animittañca samāpattiṃ appaṇihitañca samāpattiṃ tisso ca vijjā cattāro ca satipaṭṭhāne cattāro ca sammappadhāne cattāro ca iddhipāde pañca ca indriyāni pañca ca balāni satta ca bojjhaṅge ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ sotāpattiphalañca sakadāgāmiphalañca anāgāmiphalañca arahattañca samāpajjiṃ ... pe ... rāgo ca me catto ... doso ca me catto ... moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭito, rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti vattukāmo mohā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ suññatañca vimokkhaṃ animittañca vimokkhaṃ appaṇihitañca vimokkhaṃ suññatañca samādhiṃ animittañca samādhiṃ appaṇihitañca samādhiṃ suññatañca samāpattiṃ animittañca samāpattiṃ appaṇihitañca samāpattiṃ tisso ca vijjā cattāro ca satipaṭṭhāne cattāro ca sammappadhāne cattāro ca iddhipāde pañca ca indriyāni pañca ca balāni satta ca bojjhaṅge ariyañca aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ sotāpattiphalañca sakadāgāmiphalañca anāgāmiphalañca arahattañca samāpajjiṃ ... pe ... rāgo ca me catto ... doso ca me catto ... moho ca me catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭito, rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ dosā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti vattukāmo paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ ... pe ... mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ paṭhamañca jhānaṃ samāpajjinti vattukāmo dutiyaṃ jhānaṃ samāpajjinti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi mohā ca me cittaṃ vinīvaraṇaṃ paṭhamañca jhānaṃ dutiyañca jhānaṃ tatiyañca jhānaṃ catutthañca jhānaṃ ... pe ... rāgā ca me cittaṃ vinīvaraṇanti vattukāmo dosā me cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti pārājikassa; na paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya

khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Vatthuvisārakassa sabbamūlakaṃ niṭṭhitaṃ. Vatthuvisārakassa cakkapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ. Vatthukāmavārakathā niṭṭhitā.

Tīhākārehi yo te vihāre vasi so bhikkhu paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa— pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti.

Catūhākārehi ... pañcahākārehi ... chahākārehi ... sattahākārehi yo te vihāre vasi so bhikkhu paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu paṭhamassa jhānassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā paṭhamaṃ jhānaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi yo te vihāre vasi so bhikkhu dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ ... suññataṃ vimokkhaṃ ... animittaṃ vimokkhaṃ ... appaṇihitaṃ vimokkhaṃ ... suññataṃ samādhiṃ ... animittaṃ samādhiṃ ... appaṇihitaṃ samādhiṃ ... suññataṃ samāpattiṃ ... animittaṃ samāpattiṃ ... appaṇihitaṃ samāpattiṃ ... tisso vijjā ... cattāro satipaṭṭhāne ... cattāro sammappadhāne ... cattāro iddhipāde ... pañca indriyāni ... pañca balāni ... satta bojjhaṅge ... ariyaṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ ... sotāpattiphalaṃ ... sakadāgāmiphalaṃ ... anāgāmiphalaṃ ... arahattaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu arahattassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā arahattaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa.

Tīhākārehi yo te vihāre vasi, tassa bhikkhuno rāgo catto ... doso catto ... moho catto vanto mutto pahīno paṭinissaṭṭho ukkheṭito samukkheṭitoti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi yo te vihāre vasi, tassa bhikkhuno

rāgā cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... dosā cittaṃ vinīvaraṇaṃ ... mohā cittaṃ vinīvaraṇanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi yo te vihāre vasi so bhikkhu suññāgāre paṭhamaṃ jhānaṃ ... dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti bhaṇitassa hoti, musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Yathā idaṃ vitthāritaṃ evameva sesānipi vitthāretabbāni.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi yo te cīvaraṃ paribhuñji ... yo te piṇḍapātaṃ paribhuñji ... yo te senāsanaṃ paribhuñji ... yo te gilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñji so bhikkhu suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ... vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi yena te vihāro paribhutto ... yena te cīvaraṃ paribhuttaṃ ... yena te piṇḍapāto paribhutto ... yena te senāsanaṃ paribhuttaṃ ... yena te gilānappaccayabhesajjaparikkhāro paribhutto ... so bhikkhu suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa ... pe ... vinidhāya bhāvaṃ.

Tīhākārehi ... pe ... sattahākārehi yaṃ tvaṃ āgamma vihāraṃ adāsi ... cīvaraṃ adāsi ... piṇḍapātaṃ adāsi ... senāsanaṃ adāsi ... gilānappac-

cayabhesajjaparikkhāraṃ adāsi so bhikkhu suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ samāpajji ... samāpajjati ... samāpanno ... so bhikkhu suññāgāre catutthassa jhānassa lābhī ... vasī ... tena bhikkhunā suññāgāre catutthaṃ jhānaṃ sacchikatanti sampajānamusā bhaṇantassa paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa—pubbevassa hoti musā bhaṇissanti, bhaṇantassa hoti musā bhaṇāmīti, bhaṇitassa hoti musā mayā bhaṇitanti, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ.

Peyyālapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ. Paccayappaṭisaṃyuttavārakathā niṭṭhitā. Uttarimanussadhammacakkapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Anāpatti—adhimānena, anullapanādhippāyassa, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

4.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Adhimāne araññamhi, piṇḍopajjhāriyāpatho; Saṃyojanā rahodhammā, vihāro paccupaṭṭhito.

Na dukkaraṃ viriyamathopi maccuno, Bhāyāvuso vippaṭisāri sammā; Viriyena yogena ārādhanāya, Atha vedanāya adhivāsanā duve.

Brāhmaṇe pañca vatthūni, aññaṃ byākaraṇā tayo; Agārāvaraṇā kāmā, rati cāpi apakkami.

Aṭṭhi pesi ubho gāvaghātakā, Piṇḍo sākuṇiko nicchavi orabbhi; Asi ca sūkariko satti māgavi, Usu ca kāraṇiko sūci sārathi.

Yo ca sibbīyati sūcako hi so, Aṇḍabhāri ahu gāmakūṭako; Kūpe nimuggo hi so pāradāriko, Gūthakhādī ahu duṭṭhabrāhmaṇo.

Nicchavitthī aticārinī ahu, Maṅgulitthī ahu ikkhaṇitthikā; Okilinī hi sapattaṅgārokiri, Sīsacchinno ahu coraghātako.

Bhikkhu bhikkhunī sikkhamānā, Sāmaṇero atha sāmaṇerikā; Kassapassa vinayasmiṃ pabbajaṃ, Pāpakammamakariṃsu tāvade.

Tapodā rājagahe yuddhaṃ, nāgānogāhanena ca; Sobhito arahaṃ bhikkhu, pañcakappasataṃ sareti.

4.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu adhimānena aññaṃ byākāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, adhimānenā"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu paṇidhāya araññe

viharati—"evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti. Taṃ jano sambhāvesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, paṇidhāya arañňe vatthabbaṃ. Yo vaseyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu paṇidhāya piṇḍāya carati—"evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti. Taṃ jano sambhāvesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, paṇidhāya piṇḍāya caritabbaṃ. Yo careyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—"ye, āvuso, amhākaṃ upajjhāyassa saddhivihārikā sabbeva arahanto"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—"ye, āvuso, amhākaṃ upajjhāyassa antevāsikā sabbeva mahiddhikā mahānubhāvā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (5)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu paṇidhāya caṅkamati ... paṇidhāya tiṭṭhati ... paṇidhāya nisīdati ... paṇidhāya seyyaṃ kappeti—"evaṃ maṃ jano sambhāvessatī"ti. Taṃ jano sambhāvesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, paṇidhāya seyyā kappetabbā. Yo kappeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (6–9)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññatarassa bhikkhuno uttarimanussadhammaṃ ullapati. Sopi evamāha—"mayhampi, āvuso, saṃyojanā pahīnā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (10)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rahogato uttarimanussadhammaṃ ullapati. Paracittavidū bhikkhu taṃ bhikkhuṃ apasādesi—"mā, āvuso, evarūpaṃ abhaṇi. Nattheso tuyhan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (11)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu rahogato uttarimanussadhammaṃ ullapati. Devatā taṃ bhikkhuṃ apasādesi—"mā, bhante, evarūpaṃ abhaṇi. Nattheso tuyhan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (12)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ upāsakaṃ etadavoca—"yo, āvuso, tuyhaṃ vihāre vasati so bhikkhu arahā"ti. So ca tassa vihāre vasati. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (13)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ upāsakaṃ etadavoca—"yaṃ tvaṃ, āvuso, upaṭṭhesi cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena so bhikkhu arahā"ti. So ca taṃ upaṭṭheti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (14)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "atthāyasmato uttarimanussadhammo"ti? "Nāvuso, dukkaraṃ aññaṃ byākātun"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"ye kho te bhagavato sāvakā te evaṃ vadeyyuṃ. Ahañcamhi na bhagavato sāvako. Kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Anullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (15)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "atthāyasmato uttarimanussadhammo"ti? "Ārādhanīyo kho, āvuso, dhammo āraddhavīriyenā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (16)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "mā kho, āvuso, bhāyī"ti. "Nāhaṃ, āvuso, maccuno bhāyāmī"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (17)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "mā kho, āvuso, bhāyī"ti. "Yo nūnāvuso, vippaṭisārī assa so bhāyeyyā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (18)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "atthāyasmato uttarimanussadhammo"ti? "Ārādhanīyo kho, āvuso, dhammo sammāpayuttenā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (19)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "atthāyasmato uttarimanussadhammo"ti? "Ārādhanīyo kho, āvuso, dhammo āraddhavīriyenā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (20)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "atthāyasmato uttarimanussadhammo"ti? "Ārādhanīyo kho, āvuso, dhammo yuttayogenā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (21)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "kaccāvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Nāvuso, sakkā yena vā tena vā adhivāsetun"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (22)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū etadavocuṃ— "kaccāvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Nāvuso, sakkā puthujjanena adhivāsetun"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (23)

Tena kho pana samayena aññataro brāhmaṇo bhikkhū nimantetvā etadavoca— "āyantu bhonto arahanto"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi— "mayañcamha na arahanto. Ayañca brāhmaṇo amhe arahantavādena samudācarati. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, pasādabhaññe"ti. (24)

Tena kho pana samayena aññataro brāhmaṇo bhikkhū nimantetvā etadavoca— "nisīdantu bhonto arahanto"ti ... "bhuñjantu bhonto arahanto"ti ... "tappentu bhonto arahanto"ti ... "gacchantu, bhonto arahanto"ti. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi— "mayañcamha na arahanto. Ayañca brāhmaṇo amhe arahantavādena samudācarati. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anāpatti, bhikkhave, pasādabhaññe"ti. (25–28)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññatarassa bhikkhuno uttarimanussadhammaṃ ullapati. Sopi evamāha—"mayhampi, āvuso, āsavā pahīnā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (29)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññatarassa bhikkhuno uttarimanussadhammaṃ ullapati. Sopi evamāha—"mayhampi, āvuso,

ete dhammā saṃvijjantī"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (30)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññatarassa bhikkhuno uttarimanussadhammaṃ ullapati. Sopi evamāha—"ahampāvuso, tesu dhammesu sandissāmī"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (31)

Tena kho pana samayena aññataraṃ bhikkhuṃ ñātakā etadavocuṃ—"ehi, bhante, agāraṃ ajjhāvasā"ti. "Abhabbo kho, āvuso, mādiso agāraṃ ajjhāvasitun"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (32)

Tena kho pana samayena aññataraṃ bhikkhuṃ ñātakā etadavocuṃ—"ehi, bhante, kāme paribhuñjā"ti. "Āvaṭā me, āvuso, kāmā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (33)

Tena kho pana samayena aññataraṃ bhikkhuṃ ñātakā etadavocuṃ—"abhiramasi, bhante"ti? "Abhirato ahaṃ, āvuso, paramāya abhiratiyā"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi. "Ye kho te bhagavato sāvakā te evaṃ vadeyyuṃ. Ahañcamhi na bhagavato sāvako. Kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Anullapanādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, anullapanādhippāyassā"ti. (34)

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū katikaṃ katvā aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchiṃsu—"yo imamhā āvāsā paṭhamaṃ pakkamissati taṃ mayaṃ arahāti jānissāmā"ti. Aññataro bhikkhu—"maṃ arahāti jānantū"ti, tamhā āvāsā paṭhamaṃ pakkāmi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (35)

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā ca lakkhaṇo āyasmā ca mahāmoggallāno gijjhakūṭe pabbate viharanti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ ādāya yenāyasmā lakkhaṇo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ lakkhaṇaṃ etadavoca—"āyāmāvuso lakkhaṇa, rājagahaṃ piṇḍāya pavisissāmā"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā lakkhaṇo āyasmato mahāmoggallānassa paccassosi.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno gijjhakūṭā pabbatā orohanto

aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Atha kho āyasmā lakkhaṇo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca—"ko nu kho, āvuso moggallāna, hetu ko paccayo sitassa pātukammāyā"ti? "Akālo kho, āvuso lakkhaṇa, etassa pañhassa. Bhagavato maṃ santike etaṃ pañhaṃ pucchā"ti.

Atha kho āyasmā ca lakkhaṇo āyasmā ca mahāmoggallāno rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā lakkhaṇo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca—"idhāyasmā mahāmoggallāno gijjhakūṭā pabbatā orohanto aññatarasmiṃ padese sitaṃ pātvākāsi. Ko nu kho, āvuso moggallāna, hetu ko paccayo sitassa pātukammāyā"ti? "Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā phāsuḷantarikāhi vituḍenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti. Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi— 'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, evarūpopi nāma satto bhavissati. Evarūpopi nāma yakkho bhavissati. Evarūpopi nāma attabhāvappaṭilābho bhavissatī'"ti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"uttarimanussadhammaṃ āyasmā mahāmoggallāno ullapatī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"cakkhubhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti. Ñāṇabhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti. Yatra hi nāma sāvako evarūpaṃ ñassati vā dakkhati vā sakkhiṃ vā karissati. Pubbeva me so, bhikkhave, satto diṭṭho ahosi. Api cāhaṃ na byākāsiṃ. Ahañcetaṃ byākareyyaṃ pare ca me na saddaheyyuṃ. Ye me na saddaheyyuṃ tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe goghātako ahosi. So tassa kammassa vipākena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccitvā tasseva kammassa vipākāvasesena evarūpaṃ attabhāvappaṭilābhaṃ paṭisaṃvedeti. Saccaṃ, bhikkhave, moggallāno āha. Anāpatti, bhikkhave, moggallānassā"ti. (36)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ maṃsapesiṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti

... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe goghātako ahosi ... pe .... (37)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ maṃsapiṇḍaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sākuṇiko ahosi ... pe .... (38)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ nicchaviṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe orabbhiko ahosi ... pe .... (39)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ asilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa te asī uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sūkariko ahosi ... pe .... (40)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sattilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa tā sattiyo uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe māgaviko ahosi ... pe .... (41)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ usulomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa te usū uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe kāraṇiko ahosi ... pe .... (42)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sūcilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa tā sūciyo uppatitvā uppatitvā tasseva kāye nipatanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sārathiko ahosi ... pe .... (43)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ sūcilomaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa tā sūciyo sīse pavisitvā mukhato nikkhamanti; mukhe pavisitvā urato nikkhamanti; ure pavisitvā udarato nikkhamanti; udare pavisitvā ūrūhi nikkhamanti; ūrūsu pavisitvā jaṅghāhi nikkhamanti; jaṅghāsu pavisitvā pādehi nikkhamanti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe sūcako ahosi ... pe .... (44)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ kumbhaṇḍaṃ purisaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. So gacchantopi teva aṇḍe khandhe āropetvā gacchati, nisīdantopi tesveva aṇḍesu nisīdati. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe gāmakūṭo ahosi ... pe .... (45)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ purisaṃ gūthakūpe sasīsakaṃ nimuggaṃ ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe pāradāriko ahosi ... pe .... (46)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ purisaṃ gūthakūpe sasīsakaṃ nimuggaṃ ubhohi hatthehi gūthaṃ khādantaṃ ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe duṭṭhabrāhmaṇo ahosi. So kassapassa sammāsambuddhassa pāvacane bhikkhusaṃghaṃ bhattena nimantetvā doṇiyo gūthassa pūrāpetvā kālaṃ ārocāpetvā etadavoca—‘ato, bhonto, yāvadatthaṃ bhuñjantu ceva harantu cā’”ti ... pe .... (47)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ nicchaviṃ itthiṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... esā, bhikkhave, itthī imasmiṃyeva rājagahe aticārinī ahosi ... pe .... (48)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ itthiṃ duggandhaṃ maṅguliṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... esā, bhikkhave, itthī imasmiṃyeva rājagahe ikkhaṇikā ahosi ... pe .... (49)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ itthiṃ uppakkaṃ okiliniṃ okiriniṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... esā, bhikkhave, itthī kāliṅgassa rañño aggamahesī ahosi. Sā issāpakatā sapattiṃ aṅgārakaṭāhena okiri ... pe .... (50)

“Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ asīsakaṃ kabandhaṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa ure akkhīni ceva honti mukhañca. Tamenaṃ gijjhāpi kākāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitacchenti vibhajjenti. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, satto imasmiṃyeva rājagahe hāriko nāma coraghātako ahosi ... pe .... (51)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ bhikkhuṃ vehāsaṃ gacchantaṃ. Tassa saṅghāṭipi ādittā sampajjalitā sajotibhūtā, pattopi āditto sampajjalito sajotibhūto, kāyabandhanampi ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ, kāyopi āditto sampajjalito sajotibhūto. So sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti ... pe ... eso, bhikkhave, bhikkhu kassapassa sammāsambuddhassa pāvacane pāpabhikkhu ahosi ... pe .... (52)

"Idhāhaṃ, āvuso, gijjhakūṭā pabbatā orohanto addasaṃ bhikkhuniṃ ... addasaṃ sikkhamānaṃ ... addasaṃ sāmaṇeraṃ ... addasaṃ sāmaṇeriṃ vehāsaṃ gacchantiṃ. Tassā saṅghāṭipi ādittā sampajjalitā sajotibhūtā, pattopi āditto sampajjalito sajotibhūto, kāyabandhanampi ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ, kāyopi āditto sampajjalito sajotibhūto. Sā sudaṃ aṭṭassaraṃ karoti. Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi—'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho, evarūpopi nāma satto bhavissati. Evarūpopi nāma yakkho bhavissati. Evarūpopi nāma attabhāvappaṭilābho bhavissatī'"ti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"uttarimanussadhammaṃ āyasmā mahāmoggallāno ullapatī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"cakkhubhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti. Ñāṇabhūtā vata, bhikkhave, sāvakā viharanti. Yatra hi nāma sāvako evarūpaṃ ñassati vā dakkhati vā sakkhiṃ vā karissati. Pubbeva me sā, bhikkhave, sāmaṇerī diṭṭhā ahosi. Api cāhaṃ na byākāsiṃ. Ahañcetaṃ byākareyyaṃ pare ca me na saddaheyyuṃ. Ye me na saddaheyyuṃ tesaṃ taṃ assa dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Esā, bhikkhave, sāmaṇerī kassapassa sammāsambuddhassa pāvacane pāpasāmaṇerī ahosi. Sā tassa kammassa vipākena bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni bahūni vassasatasahassāni niraye paccitvā tasseva kammassa vipākāvasesena evarūpaṃ attabhāvappaṭilābhaṃ paṭisaṃvedeti. Saccaṃ, bhikkhave, moggallāno āha. Anāpatti, bhikkhave, moggallānassā"ti. (53–56)

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi—"yatāyaṃ, āvuso, tapodā sandati so daho acchodako sītodako sātodako setako suppatittho ramaṇīyo pahūtamacchakacchapo cakkamattāni ca padumāni pupphantī"ti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā mahāmoggallāno evaṃ vakkhati— 'yatāyaṃ, āvuso, tapodā sandati so daho acchodako sītodako sātodako setako suppatittho ramaṇīyo pahūtamacchakacchapo cakkamattāni ca padumāni pupphantī'ti.

Atha ca panāyaṃ tapodā kuthitā sandati. Uttarimanussadhammaṃ āyasmā mahāmoggallāno ullapatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Yatāyaṃ, bhikkhave, tapodā sandati so daho acchodako sītodako sātodako setako suppatittho ramaṇīyo pahūtamacchakacchapo cakkamattāni ca padumāni pupphanti. Api cāyaṃ, bhikkhave, tapodā dvinnaṃ mahānirayānaṃ antarikāya āgacchati. Tenāyaṃ tapodā kuthitā sandati. Saccaṃ, bhikkhave, moggallāno āha. Anāpatti, bhikkhave, moggallānassā"ti. (57)

Tena kho pana samayena rājā māgadho seniyo bimbisāro licchavīhi saddhiṃ saṅgāmento pabhaggo ahosi. Atha rājā pacchā senaṃ saṅkaḍḍhitvā licchavayo parājesi. Saṅgāme ca nandī carati—"raññā licchavī pabhaggā"ti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi—"rājā, āvuso, licchavīhi pabhaggo"ti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā mahāmoggallāno evaṃ vakkhati—'rājā, āvuso, licchavīhi pabhaggo'ti. Saṅgāme ca nandī carati— 'raññā licchavī pabhaggā'ti. Uttarimanussadhammaṃ āyasmā mahāmoggallāno ullapatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Paṭhamaṃ, bhikkhave, rājā licchavīhi pabhaggo. Atha rājā pacchā senaṃ saṅkaḍḍhitvā licchavayo parājesi. Saccaṃ, bhikkhave, moggallāno āha. Anāpatti, bhikkhave, moggallānassā"ti. (58)

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi—"idhāhaṃ, āvuso, sappinikāya nadiyā tīre āneñjaṃ samādhiṃ samāpanno nāgānaṃ ogayha uttarantānaṃ koñcaṃ karontānaṃ saddaṃ assosin"ti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma āyasmā mahāmoggallāno āneñjaṃ samādhiṃ samāpanno saddaṃ sossati. Uttarimanussadhammaṃ āyasmā mahāmoggallāno ullapatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Attheso, bhikkhave, samādhi so ca kho aparisuddho. Saccaṃ, bhikkhave, moggallāno āha. Anāpatti, bhikkhave, moggallānassā"ti. (59)

Atha kho āyasmā sobhito bhikkhū āmantesi—"ahaṃ, āvuso, pañca kappasatāni anussarāmī"ti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā sobhito evaṃ vakkhati—'ahaṃ, āvuso, pañca kappasatāni anussarāmī'ti. Uttarimanussadhammaṃ āyasmā sobhito ullapatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Atthesā, bhikkhave, sobhitassa. Sā ca kho ekāyeva jāti. Saccaṃ, bhikkhave, sobhito āha. Anāpatti,

bhikkhave, sobhitassā"ti. (60)

Catutthapārājikaṃ samattaṃ.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto cattāro pārājikā dhammā, yesaṃ bhikkhu aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjitvā na labhati bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāsaṃ, yathā pure tathā pacchā, pārājiko hoti asaṃvāso. Tatthāyasmante pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pārājikaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Methunādinnādānañca, manussaviggahuttari; Pārājikāni cattāri, chejjavatthū asaṃsayāti.

Pārājikakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 3: Tatiyapārājikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhūnaṃ anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa asubhasamāpattiyā vaṇṇaṃ bhāsati.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"icchāmahaṃ, bhikkhave, addhamāsaṃ paṭisallīyituṃ. Namhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā"ti. "Evaṃ, bhante"ti, kho te bhikkhū bhagavato paṭissuṇitvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena.

Bhikkhū—"bhagavā kho anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa asubhasamāpattiyā vaṇṇaṃ bhāsatī"ti, te anekākāravokāraṃ asubhabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti. Te sakena kāyena aṭṭīyanti harāyanti jigucchanti. Seyyathāpi nāma itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃnhāto ahikuṇapena vā kukkurakuṇapena vā manussakuṇapena vā kaṇṭhe āsattena aṭṭīyeyya harāyeyya jiguccheyya; evameva te bhikkhū sakena kāyena aṭṭīyantā harāyantā jigucchantā

attanāpi attānaṃ jīvitā voropenti, aññamaññampi jīvitā voropenti, migalaṇḍikampi samaṇakuttakaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"sādhu no, āvuso, jīvitā voropehi. Idaṃ te pattacīvaraṃ bhavissatī"ti. Atha kho migalaṇḍiko samaṇakuttako pattacīvarehi bhaṭo sambahule bhikkhū jīvitā voropetvā lohitakaṃ asiṃ ādāya yena vaggumudā nadī tenupasaṅkami.

Atha kho migalaṇḍikassa samaṇakuttakassa lohitakaṃ taṃ asiṃ dhovantassa ahudeva kukkuccaṃ ahu vippaṭisāro—"alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ. Bahuṃ vata mayā apuññaṃ pasutaṃ, yohaṃ bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme jīvitā voropesin"ti. Atha kho aññatarā mārakāyikā devatā abhijjamāne udake āgantvā migalaṇḍikaṃ samaṇakuttakaṃ etadavoca—"sādhu sādhu, sappurisa, lābhā te, sappurisa, suladdhaṃ te, sappurisa. Bahuṃ tayā, sappurisa, puññaṃ pasutaṃ, yaṃ tvaṃ atiṇṇe tāresī"ti.

Atha kho migalaṇḍiko samaṇakuttako—"lābhā kira me, suladdhaṃ kira me, bahuṃ kira mayā puññaṃ pasutaṃ, atiṇṇe kirāhaṃ tāremī"ti, tiṇhaṃ asiṃ ādāya vihārena vihāraṃ pariveṇena pariveṇaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"ko atiṇṇo, kaṃ tāremī"ti? Tattha ye te bhikkhū avītarāgā tesaṃ tasmiṃ samaye hotiyeva bhayaṃ hoti chambhitattaṃ hoti lomahaṃso. Ye pana te bhikkhū vītarāgā tesaṃ tasmiṃ samaye na hoti bhayaṃ na hoti chambhitattaṃ na hoti lomahaṃso.

Atha kho migalaṇḍiko samaṇakuttako ekampi bhikkhuṃ ekāhena jīvitā voropesi, dvepi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, tayopi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, cattāropi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, pañcapi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, dasapi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, vīsampi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, tiṃsampi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, cattālīsampi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, paññāsampi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi, saṭṭhimpi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi.

Atha kho bhagavā tassa addhamāsassa accayena paṭisallānā vuṭṭhito āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho, ānanda, tanubhūto viya bhikkhusaṃgho"ti? "Tathā hi pana, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa asubhasamāpattiyā

vaṇṇaṃ bhāsati. Te ca, bhante, bhikkhū—'bhagavā kho anekapariyāyena asubhakathaṃ katheti, asubhāya vaṇṇaṃ bhāsati, asubhabhāvanāya vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa asubhasamāpattiyā vaṇṇaṃ bhāsatī'ti, te anekākāravokāraṃ asubhabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti. Te sakena kāyena aṭṭīyanti harāyanti jigucchanti. Seyyathāpi nāma itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃnhāto ahikuṇapena vā kukkurakuṇapena vā manussakuṇapena vā kaṇṭhe āsattena aṭṭīyeyya harāyeyya jiguccheyya; evameva te bhikkhū sakena kāyena aṭṭīyantā harāyantā jigucchantā attanāpi attānaṃ jīvitā voropenti, aññamaññampi jīvitā voropenti, migalaṇḍikampi samaṇakuttakaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—'sādhu no, āvuso, jīvitā voropehi. Idaṃ te pattacīvaraṃ bhavissatī'ti. Atha kho, bhante, migalaṇḍiko samaṇakuttako pattacīvarehi bhaṭo ekampi bhikkhuṃ ekāhena jīvitā voropesi ... pe ... saṭṭhimpi bhikkhū ekāhena jīvitā voropesi. Sādhu, bhante, bhagavā aññaṃ pariyāyaṃ ācikkhatu yathāyaṃ bhikkhusaṃgho aññāya saṇṭhaheyyā"ti. "Tenahānanda, yāvatikā bhikkhū vesāliṃ upanissāya viharanti te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti, kho āyasmā ānando bhagavato paṭissuṇitvā yāvatikā bhikkhū vesāliṃ upanissāya viharanti te sabbe upaṭṭhānasālāyaṃ sannipātetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"sannipatito, bhante, bhikkhusaṃgho; yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā yena upaṭṭhānasālā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi—

"Ayampi kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti. Seyyathāpi, bhikkhave, gimhānaṃ pacchime māse uhataṃ rajojallaṃ tamenaṃ mahāakālamegho ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti; evameva kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi bhāvito bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti.

Kathaṃ bhāvito ca, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi kathaṃ bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasameti? Idha, bhikkhave, bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato

vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So satova assasati sato passasati.

Dīghaṃ vā assasanto dīghaṃ assasāmīti pajānāti, dīghaṃ vā passasanto dīghaṃ passasāmīti pajānāti. Rassaṃ vā assasanto rassaṃ assasāmīti pajānāti, rassaṃ vā passasanto rassaṃ passasāmīti pajānāti. Sabbakāyappaṭisaṃvedī assasissāmīti sikkhati. Sabbakāyappaṭisaṃvedī passasissāmīti sikkhati. Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmīti sikkhati. Passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ passasissāmīti sikkhati.

Pītippaṭisaṃvedī assasissāmīti sikkhati. Pītippaṭisaṃvedī passasissāmīti sikkhati. Sukhappaṭisaṃvedī assasissāmīti sikkhati. Sukhappaṭisaṃvedī passasissāmīti sikkhati. Cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī assasissāmīti sikkhati. Cittasaṅkhārappaṭisaṃvedī passasissāmīti sikkhati. Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ assasissāmīti sikkhati. Passambhayaṃ cittasaṅkhāraṃ passasissāmīti sikkhati. Cittappaṭisaṃvedī assasissāmīti sikkhati. Cittappaṭisaṃvedī passasissāmīti sikkhati. Abhippamodayaṃ cittaṃ ... pe ... samādahaṃ cittaṃ ... pe ... vimocayaṃ cittaṃ ... pe ...

Aniccānupassī ... pe ... virāgānupassī ... pe ... nirodhānupassī ... pe ... paṭinissaggānupassī assasissāmīti sikkhati. Paṭinissaggānupassī passasissāmīti sikkhati.

Evaṃ bhāvito kho, bhikkhave, ānāpānassatisamādhi evaṃ bahulīkato santo ceva paṇīto ca asecanako ca sukho ca vihāro uppannuppanne ca pāpake akusale dhamme ṭhānaso antaradhāpeti vūpasametī"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū attanāpi attānaṃ jīvitā voropenti, aññamaññampi jīvitā voropenti migalaṇḍikampi samaṇakuttakaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—'sādhu no, āvuso, jīvitā voropehi, idaṃ te pattacīvaraṃ bhavissatī'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ ananulomikaṃ appaṭirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma te, bhikkhave, bhikkhū attanāpi attānaṃ jīvitā voropessanti, aññamaññampi jīvitā voropessanti, migalaṇḍikampi samaṇakuttakaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vakkhanti—'sādhu no, āvuso, jīvitā voropehi, idaṃ te pattacīvaraṃ bhavissatī'ti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave,

imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropeyya satthahārakaṃ vāssa pariyeseyya, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro upāsako gilāno hoti. Tassa pajāpati abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā. Chabbaggiyā bhikkhū tassā itthiyā paṭibaddhacittā honti. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"sace kho so, āvuso, upāsako jīvissati na mayaṃ taṃ itthiṃ labhissāma. Handa mayaṃ, āvuso, tassa upāsakassa maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇemā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū yena so upāsako tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ upāsakaṃ etadavocuṃ—"tvaṃ khosi, upāsaka, katakalyāṇo katakusalo katabhīruttāṇo akatapāpo akataluddo akatakibbiso. Kataṃ tayā kalyāṇaṃ, akataṃ tayā pāpaṃ. Kiṃ tuyhiminā pāpakena dujjīvitena. Mataṃ te jīvitā seyyo. Ito tvaṃ kālaṅkato kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissasi. Tattha dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāressasī"ti.

Atha kho so upāsako—"saccaṃ kho ayyā āhaṃsu. Ahañhi katakalyāṇo katakusalo katabhīruttāṇo akatapāpo akataluddo akatakibbiso. Kataṃ mayā kalyāṇaṃ, akataṃ mayā pāpaṃ. Kiṃ mayhiminā pāpakena dujjīvitena. Mataṃ me jīvitā seyyo. Ito ahaṃ kālaṅkato kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissāmi. Tattha dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāressāmī"ti, so asappāyāni ceva bhojanāni bhuñji asappāyāni ca khādanīyāni khādi asappāyāni ca sāyanīyāni sāyi asappāyāni ca pānāni pivi. Tassa asappāyāni ceva bhojanāni bhuñjato asappāyāni ca khādanīyāni khādato asappāyāni ca sāyanīyāni sāyato asappāyāni ca pānāni pivato kharo ābādho uppajji. So teneva ābādhena kālamakāsi. Tassa pajāpati ujjhāyati khiyyati vipāceti—"alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā musāvādino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ natthi imesaṃ brahmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ, kuto imesaṃ sāmaññaṃ kuto imesaṃ brahmaññaṃ, apagatā ime sāmaññā apagatā ime brahmaññā. Ime me sāmikassa maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇesuṃ. Imehi me sāmiko mārito"ti.

Aññepi manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā musāvādino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ natthi imesaṃ brahmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ, kuto imesaṃ sāmaññaṃ kuto imesaṃ brahmaññaṃ, apagatā ime sāmaññā apagatā ime brahmaññā. Ime upāsakassa maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇesuṃ. Imehi upāsako mārito"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū upāsakassa maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇissantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, upāsakassa maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisā, ananulomikaṃ appaṭirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, upāsakassa maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropeyya satthahārakaṃ vāssa pariyeseyya maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyya maraṇāya vā samādapeyya—'ambho purisa, kiṃ tuyhiminā pāpakena dujjīvitena, mataṃ te jīvitā seyyo'ti, iti cittamano cittasaṅkappo anekapariyāyena maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso"ti. (3:3)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sañciccāti jānanto sañjānanto cecca abhivitaritvā vītikkamo.

Manussaviggaho nāma yaṃ mātukucchismiṃ paṭhamaṃ cittaṃ uppannaṃ paṭhamaṃ viññāṇaṃ pātubhūtaṃ, yāva maraṇakālā etthantare eso manussaviggaho nāma.

Jīvitā voropeyyāti jīvitindriyaṃ upacchindati uparodheti santatiṃ vikopeti.

Satthahārakaṃ vāssa pariyeseyyāti asiṃ vā sattiṃ vā bheṇḍiṃ vā laguḷaṃ vā pāsāṇaṃ vā satthaṃ vā visaṃ vā rajjuṃ vā.

Maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyyāti jīvite ādīnavaṃ dasseti, maraṇe vaṇṇaṃ bhaṇati.

Maraṇāya vā samādapeyyāti satthaṃ vā āhara, visaṃ vā khāda, rajjuyā vā ubbandhitvā kālaṃ karohīti.

Ambho purisāti ālapanādhivacanametaṃ.

Kiṃ tuyhiminā pāpakena dujjīvitenāti pāpakaṃ nāma jīvitaṃ aḍḍhānaṃ jīvitaṃ upādāya daliddānaṃ jīvitaṃ pāpakaṃ lāmakaṃ, sadhanānaṃ jīvitaṃ upādāya adhanānaṃ jīvitaṃ pāpakaṃ, devānaṃ jīvitaṃ upādāya manussānaṃ jīvitaṃ pāpakaṃ.

Dujjīvitaṃ nāma hatthacchinnassa pādacchinnassa hatthapādacchinnassa kaṇṇacchinnassa nāsacchinnassa kaṇṇanāsacchinnassa, iminā ca pāpakena iminā ca dujjīvitena mataṃ te jīvitā seyyoti.

Iti cittamanoti yaṃ cittaṃ taṃ mano, yaṃ mano taṃ cittaṃ.

Cittasaṅkappoti maraṇasaññī maraṇacetano maraṇādhippāyo.

Anekapariyāyenāti uccāvacehi ākārehi.

Maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyyāti jīvite ādīnavaṃ dasseti, maraṇe vaṇṇaṃ bhaṇati—"ito tvaṃ kālaṅkato kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissasi, tattha dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāressasī"ti.

Maraṇāya vā samādapeyyāti satthaṃ vā āhara, visaṃ vā khāda, rajjuyā vā ubbandhitvā kālaṃ karohi, sobbhe vā narake vā papāte vā papatāti.

Ayampīti purime upādāya vuccati.

Pārājiko hotīti seyyathāpi nāma puthusilā dvidhā bhinnā appaṭisandhikā hoti, evameva bhikkhu sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropetvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Tena vuccati—"pārājiko hotī"ti.

Asaṃvāsoti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā—eso saṃvāso nāma. So tena saddhiṃ natthi, tena vuccati asaṃvāsoti.

Sāmaṃ, adhiṭṭhāya, dūtena, dūtaparamparāya, visakkiyena dūtena, gatapaccāgatena dūtena, araho rahosaññī, raho arahosaññī, araho arahosaññī, raho rahosaññī kāyena saṃvaṇṇeti, vācāya saṃvaṇṇeti, kāyena vācāya saṃvaṇṇeti, dūtena saṃvaṇṇeti, lekhāya saṃvaṇṇeti, opātaṃ apassenaṃ, upanikkhipanaṃ, bhesajjaṃ, rūpūpahāro, sad-

dūpahāro, gandhūpahāro, rasūpahāro, phoṭṭhabbūpahāro, dhammūpahāro, ācikkhanā, anusāsanī, saṅketakammaṃ, nimittakammanti.

Sāmanti sayaṃ hanati kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā.

Adhiṭṭhāyāti adhiṭṭhahitvā āṇāpeti—"evaṃ vijjha, evaṃ pahara, evaṃ ghātehī"ti.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ maññamāno taṃ jīvitā voropeti, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ maññamāno aññaṃ jīvitā voropeti, mūlaṭṭhassa anāpatti. Vadhakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So aññaṃ maññamāno taṃ jīvitā voropeti, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So aññaṃ maññamāno aññaṃ jīvitā voropeti; mūlaṭṭhassa anāpatti, vadhakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmassa pāvada—'itthannāmo itthannāmassa pāvadatu—itthannāmo itthannāmaṃ jīvitā voropetū'"ti, āpatti dukkaṭassa. So itarassa āroceti, āpatti dukkaṭassa. Vadhako paṭiggaṇhāti, mūlaṭṭhassa āpatti thullaccayassa. So taṃ jīvitā voropeti, āpatti sabbesaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmassa pāvada—'itthannāmo itthannāmassa pāvadatu—itthannāmo itthannāmaṃ jīvitā voropetū'"ti, āpatti dukkaṭassa. So aññaṃ āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Vadhako paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ jīvitā voropeti, mūlaṭṭhassa anāpatti; āṇāpakassa ca vadhakassa ca āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So gantvā puna paccāgacchati—"nāhaṃ sakkomi taṃ jīvitā voropetun"ti. So puna āṇāpeti—"yadā sakkosi tadā taṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So taṃ jīvitā voropeti, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So āṇāpetvā vippaṭisārī na sāveti—"mā ghātehī"ti.

So taṃ jīvitā voropeti, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So āṇāpetvā vippaṭisārī sāveti—"mā ghātehī"ti. So—"āṇatto ahaṃ tayā"ti taṃ jīvitā voropeti, mūlaṭṭhassa anāpatti. Vadhakassa āpatti pārājikassa.

Bhikkhu bhikkhuṃ āṇāpeti—"itthannāmaṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. So āṇāpetvā vippaṭisārī sāveti—"mā ghātehī"ti. So sādhūti oramati, ubhinnaṃ anāpatti.

Araho rahosaññī ullapati—"aho itthannāmo hato assā"ti, āpatti dukkaṭassa. Raho arahosaññī ullapati—"aho itthannāmo hato assā"ti, āpatti dukkaṭassa. Araho arahosaññī ullapati—"aho itthannāmo hato assā"ti, āpatti dukkaṭassa. Raho rahosaññī ullapati—"aho itthannāmo hato assā"ti, āpatti dukkaṭassa.

Kāyena saṃvaṇṇeti nāma kāyena vikāraṃ karoti—"yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tāya saṃvaṇṇanāya marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Vācāya saṃvaṇṇeti nāma vācāya bhaṇati—"yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tāya saṃvaṇṇanāya marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Kāyena vācāya saṃvaṇṇeti nāma kāyena ca vikāraṃ karoti, vācāya ca bhaṇati—"yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tāya saṃvaṇṇanāya marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Dūtena saṃvaṇṇeti nāma dūtassa sāsanaṃ āroceti—"yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Dūtassa sāsanaṃ sutvā marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Lekhāya saṃvaṇṇeti nāma lekhaṃ chindati—"yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, akkharakkharāya āpatti dukkaṭassa. Lekhaṃ passitvā marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Opātaṃ nāma manussaṃ uddissa opātaṃ khanati—"papatitvā

marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Papatite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Anodissa opātaṃ khanati—"yo koci papatitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Manusso tasmiṃ papatati, āpatti dukkaṭassa. Papatite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Yakkho vā peto vā tiracchānagatamanussaviggaho vā tasmiṃ papatati, āpatti dukkaṭassa. Papatite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti dukkaṭassa. Marati, āpatti thullaccayassa. Tiracchānagato tasmiṃ papatati, āpatti dukkaṭassa. Papatite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti dukkaṭassa. Marati, āpatti pācittiyassa.

Apassenaṃ nāma apassene satthaṃ vā ṭhapeti visena vā makkheti dubbalaṃ vā karoti sobbhe vā narake vā papāte vā ṭhapeti—"papatitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Satthena vā visena vā papatitena vā dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Upanikkhipanaṃ nāma asiṃ vā sattiṃ vā bheṇḍiṃ vā laguḷaṃ vā pāsāṇaṃ vā satthaṃ vā visaṃ vā rajjuṃ vā upanikkhipati—"iminā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. "Tena marissāmī"ti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Bhesajjaṃ nāma sappiṃ vā navanītaṃ vā telaṃ vā madhuṃ vā phāṇitaṃ vā deti—"imaṃ sāyitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sāyite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Rūpūpahāro nāma amanāpikaṃ rūpaṃ upasaṃharati bhayānakaṃ bheravaṃ—"imaṃ passitvā uttasitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ passitvā uttasati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Manāpikaṃ rūpaṃ upasaṃharati— "imaṃ passitvā alābhakena sussitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ passitvā alābhakena sussati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Saddūpahāro nāma amanāpikaṃ saddaṃ upasaṃharati bhayānakaṃ bheravaṃ—"imaṃ sutvā uttasitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sutvā uttasati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Manāpikaṃ saddaṃ upasaṃharati pemanīyaṃ hadayaṅgamaṃ—"imaṃ sutvā alābhakena sussitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sutvā alābhakena sussati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Gandhūpahāro nāma amanāpikaṃ gandhaṃ upasaṃharati jeguc-

chaṃ pāṭikulyaṃ—"imaṃ ghāyitvā jegucchatā pāṭikulyatā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ ghāyite jegucchatā pāṭikulyatā dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Manāpikaṃ gandhaṃ upasaṃharati—"imaṃ ghāyitvā alābhakena sussitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ ghāyitvā alābhakena sussati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Rasūpahāro nāma amanāpikaṃ rasaṃ upasaṃharati jegucchaṃ pāṭikulyaṃ—"imaṃ sāyitvā jegucchatā pāṭikulyatā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sāyite jegucchatā pāṭikulyatā dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Manāpikaṃ rasaṃ upasaṃharati—"imaṃ sāyitvā alābhakena sussitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sāyitvā alābhakena sussati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Phoṭṭhabbūpahāro nāma amanāpikaṃ phoṭṭhabbaṃ upasaṃharati dukkhasamphassaṃ kharasamphassaṃ— "iminā phuṭṭho marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tena phuṭṭhassa dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Manāpikaṃ phoṭṭhabbaṃ upasaṃharati sukhasamphassaṃ mudusamphassaṃ—"iminā phuṭṭho alābhakena sussitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tena phuṭṭho alābhakena sussati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Dhammūpahāro nāma nerayikassa nirayakathaṃ katheti—"imaṃ sutvā uttasitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sutvā uttasati, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa. Kalyāṇakammassa saggakathaṃ katheti—"imaṃ sutvā adhimutto marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Taṃ sutvā adhimutto marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Ācikkhanā nāma puṭṭho bhaṇati—"evaṃ marassu. Yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tāya ācikkhanāya marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Anusāsanī nāma apuṭṭho bhaṇati—"evaṃ marassu. Yo evaṃ marati so dhanaṃ vā labhati yasaṃ vā labhati saggaṃ vā gacchatī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tāya anusāsaniyā marissāmīti dukkhaṃ vedanaṃ uppādeti, āpatti thullaccayassa. Marati, āpatti pārājikassa.

Saṅketakammaṃ nāma saṅketaṃ karoti purebhattaṃ vā pacchāb-

hattaṃ vā rattiṃ vā divā vā—"tena saṅketena taṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tena saṅketena taṃ jīvitā voropeti, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa. Taṃ saṅketaṃ pure vā pacchā vā taṃ jīvitā voropeti, mūlaṭṭhassa anāpatti, vadhakassa āpatti pārājikassa.

Nimittakammaṃ nāma nimittaṃ karoti—"akkhiṃ vā nikhaṇissāmi bhamukaṃ vā ukkhipissāmi sīsaṃ vā ukkhipissāmi, tena nimittena taṃ jīvitā voropehī"ti, āpatti dukkaṭassa. Tena nimittena taṃ jīvitā voropeti, āpatti ubhinnaṃ pārājikassa. Taṃ nimittaṃ pure vā pacchā vā taṃ jīvitā voropeti, mūlaṭṭhassa anāpatti, vadhakassa āpatti pārājikassa.

Anāpatti—asañcicca ajānantassa namaraṇādhippāyassa ummattakassa ādikammikassāti.

Manussaviggahapārājikamhi paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

3.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Saṃvaṇṇanā nisīdanto, musalodukkhalena ca; Vuḍḍhapabbajitābhisanno, aggavīmaṃsanāvisaṃ.

Tayo ca vatthukammehi, iṭṭhakāhipare tayo; Vāsī gopānasī ceva, aṭṭakotaraṇaṃ pati.

Sedaṃ natthuñca sambāho, nhāpanabbhañjanena ca; Uṭṭhāpento nipātento, annapānena māraṇaṃ.

Jāragabbho sapattī ca, mātā puttaṃ ubho vadhi; Ubho na miyyare maddā, tāpaṃ vañjhā vijāyinī.

Patodaṃ niggahe yakkho, vāḷayakkhañca pāhiṇi; Taṃ maññamāno pahari, saggañca nirayaṃ bhaṇe.

Āḷaviyā tayo rukkhā, dāyehi apare tayo; Mā kilamesi na tuyhaṃ, takkaṃ sovīrakena cāti.

3.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa bhikkhū kāruññena maraṇavaṇṇaṃ saṃvaṇṇesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi "bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho mayaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpannā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Āpattiṃ tumhe, bhikkhave, āpannā pārājikan"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññataro piṇḍacāriko bhikkhu pīṭhake pilotikāya paṭicchannaṃ dārakaṃ nisīdanto ottharitvā māresi. Tassa

kukkuccaṃ ahosi "bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ pārājikaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, appaṭivekkhitvā āsane nisīditabbaṃ; yo nisīdeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhattagge antaraghare āsanaṃ paññapento musale ussite ekaṃ musalaṃ aggahesi. Dutiyo musalo paripatitvā aññatarassa dārakassa matthake avatthāsi. So kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Asañcicca ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, asañciccā"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhattagge antaraghare āsanaṃ paññapento udukkhalabhaṇḍikaṃ akkamitvā pavaṭṭesi. Aññataraṃ dārakaṃ ottharitvā māresi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, asañciccā"ti. (4)

Tena kho pana samayena pitāputtā bhikkhūsu pabbajitā honti. Kāle ārocite putto pitaraṃ etadavoca—"gaccha, bhante, saṃgho taṃ patimānetī"ti piṭṭhiyaṃ gahetvā paṇāmesi. So papatitvā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, maraṇādhippāyo"ti. "Anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā"ti. (5)

Tena kho pana samayena pitāputtā bhikkhūsu pabbajitā honti. Kāle ārocite putto pitaraṃ etadavoca—"gaccha, bhante, saṃgho taṃ patimānetī"ti maraṇādhippāyo piṭṭhiyaṃ gahetvā paṇāmesi. So papatitvā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (6)

Tena kho pana samayena pitāputtā bhikkhūsu pabbajitā honti. Kāle ārocite putto pitaraṃ etadavoca—"gaccha, bhante, saṃgho taṃ patimānetī"ti maraṇādhippāyo piṭṭhiyaṃ gahetvā paṇāmesi. So papatitvā na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (7)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno bhuñjantassa maṃsaṃ kaṇṭhe vilaggaṃ hoti. Aññataro bhikkhu tassa bhikkhuno gīvāyaṃ pahāraṃ adāsi. Salohitaṃ maṃsaṃ pati. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā"ti. (8)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno bhuñjantassa

maṃsaṃ kaṇṭhe vilaggaṃ hoti. Aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo tassa bhikkhuno gīvāyaṃ pahāraṃ adāsi. Salohitaṃ maṃsaṃ pati. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (9)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno bhuñjantassa maṃsaṃ kaṇṭhe vilaggaṃ hoti. Aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo tassa bhikkhuno gīvāyaṃ pahāraṃ adāsi. Salohitaṃ maṃsaṃ pati. So bhikkhu na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (10)

Tena kho pana samayena aññataro piṇḍacāriko bhikkhu visagataṃ piṇḍapātaṃ labhitvā paṭikkamanaṃ haritvā bhikkhūnaṃ aggakārikaṃ adāsi. Te bhikkhū kālamakaṃsu. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, jānāmī"ti. "Anāpatti, bhikkhu, ajānantassā"ti. (11)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vīmaṃsādhippāyo aññatarassa bhikkhuno visaṃ adāsi. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Vīmaṃsādhippāyo ahaṃ, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (12)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū vihāravatthuṃ karonti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā silaṃ uccāresi. Uparimena bhikkhunā duggahitā silā heṭṭhimassa bhikkhuno matthake avatthāsi. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, asañciccā"ti. (13)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū vihāravatthuṃ karonti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā silaṃ uccāresi. Uparimo bhikkhu maraṇādhippāyo heṭṭhimassa bhikkhuno matthake silaṃ muñci. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (14–15)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū vihārassa kuṭṭaṃ uṭṭhāpenti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā iṭṭhakaṃ uccāresi. Uparimena bhikkhunā duggahitā iṭṭhakā heṭṭhimassa bhikkhuno matthake avatthāsi. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, asañciccā"ti. (16)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū vihārassa kuṭṭaṃ uṭṭhāpenti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā iṭṭhakaṃ uccāresi. Uparimo bhikkhu maraṇādhippāyo heṭṭhimassa bhikkhuno matthake iṭṭhakaṃ muñci. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (17–18)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karonti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā vāsiṃ uccāresi. Uparimena bhikkhunā duggahitā vāsī heṭṭhimassa bhikkhuno matthake avatthāsi. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, asañciccā"ti. (19)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karonti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā vāsiṃ uccāresi. Uparimo bhikkhu maraṇādhippāyo heṭṭhimassa bhikkhuno matthake vāsiṃ muñci. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (20–21)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karonti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā gopānasiṃ uccāresi. Uparimena bhikkhunā duggahitā gopānasī heṭṭhimassa bhikkhuno matthake avatthāsi. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, asañciccā"ti. (22)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karonti. Aññataro bhikkhu heṭṭhā hutvā gopānasiṃ uccāresi. Uparimo bhikkhu maraṇādhippāyo heṭṭhimassa bhikkhuno matthake gopānasiṃ muñci. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (23–24)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā aṭṭakaṃ bandhanti. Aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—"āvuso, atraṭṭhito bandhāhī"ti. So tatraṭṭhito bandhanto paripatitvā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, maraṇādhippāyo"ti. "Anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā"ti. (25)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā

aṭṭakaṃ bandhanti. Aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—"āvuso, atraṭṭhito bandhāhī"ti. So tatraṭṭhito bandhanto paripatitvā kālamakāsi ... pe ... paripatitvā na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (26–27)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vihāraṃ chādetvā otarati. Aññataro bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"āvuso, ito otarāhī"ti. So tena otaranto paripatitvā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā"ti. (28)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vihāraṃ chādetvā otarati. Aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"āvuso, ito otarāhī"ti. So tena otaranto paripatitvā kālamakāsi ... pe ... paripatitvā na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (29–30)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu anabhiratiyā pīḷito gijjhakūṭaṃ pabbataṃ abhiruhitvā papāte papatanto aññataraṃ vilīvakāraṃ ottharitvā māresi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, attānaṃ pātetabbaṃ. Yo pāteyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (31)

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gijjhakūṭaṃ pabbataṃ abhiruhitvā davāya silaṃ pavijjhiṃsu. Sā aññataraṃ gopālakaṃ ottharitvā māresi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa. Na ca, bhikkhave, davāya silā pavijjhitabbā. Yo pavijjheyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (32)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū sedesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (33)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū maraṇādhippāyā sedesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. ... pe ... So bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (34–35)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno sīsābhitāpo hoti. Tassa bhikkhū natthuṃ adaṃsu. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (36)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno sīsābhitāpo hoti.

Tassa bhikkhū maraṇādhippāyā natthuṃ adaṃsu. So bhikkhu kālamakāsi ... pe ... so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (37–38)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū sambāhesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (39)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū maraṇādhippāyā sambāhesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi ... pe ... so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (40–41)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū nhāpesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (42)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū maraṇādhippāyā nhāpesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi ... pe ... so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (43–44)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū telena abbhañjiṃsu. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (45)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū maraṇādhippāyā telena abbhañjiṃsu. So bhikkhu kālamakāsi ... pe ... so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (46–47)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū uṭṭhāpesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (48)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū maraṇādhippāyā uṭṭhāpesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi ... pe ... so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (49–50)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū nipātesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (51)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhū maraṇādhippāyā nipātesuṃ. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (52–53)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa bhikkhū annaṃ adaṃsu. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (54)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa bhikkhū maraṇādhippāyā annaṃ adaṃsu. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (55–56)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa bhikkhu pānaṃ adaṃsu. So bhikkhu kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā"ti. (57)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa bhikkhū maraṇādhippāyā pānaṃ adaṃsu. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (58–59)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī pavutthapatikā jārena gabbhinī hoti. Sā kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"iṅghāyya, gabbhapātanaṃ jānāhī"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti tassā gabbhapātanaṃ adāsi. Dārako kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (60)

Tena kho pana samayena aññatarassa purisassa dve pajāpatiyo honti—ekā vañjhā, ekā vijāyinī. Vañjhā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"sace sā, bhante, vijāyissati sabbassa kuṭumbassa issarā bhavissati. Iṅghāyya, tassā gabbhapātanaṃ jānāhī"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti tassā gabbhapātanaṃ adāsi. Dārako kālamakāsi, mātā na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (61)

Tena kho pana samayena aññatarassa purisassa dve pajāpatiyo honti—ekā vañjhā, ekā vijāyinī. Vañjhā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"sace sā, bhante, vijāyissati sabbassa kuṭumbassa issarā bhavissati. Iṅghāyya, tassā gabbhapātanaṃ jānāhī"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti tassā gabbhapātanaṃ adāsi. Mātā kālamakāsi, dārako na kāla-

makāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (62)

Tena kho pana samayena aññatarassa purisassa dve pajāpatiyo honti—ekā vañjhā, ekā vijāyinī. Vañjhā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"sace sā, bhante, vijāyissati sabbassa kuṭumbassa issarā bhavissati. Iṅghāyya, tassā gabbhapātanaṃ jānāhī"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti tassā gabbhapātanaṃ adāsi. Ubho kālamakaṃsu … pe … ubho na kālamakaṃsu. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā"ti. (63–64)

Tena kho pana samayena aññatarā gabbhinī itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca— "iṅghāyya, gabbhapātanaṃ jānāhī"ti. "Tena hi, bhagini, maddassū"ti. Sā maddāpetvā gabbhaṃ pātesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (65)

Tena kho pana samayena aññatarā gabbhinī itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca— "iṅghāyya, gabbhapātanaṃ jānāhī"ti. "Tena hi, bhagini, tāpehī"ti. Sā tāpetvā gabbhaṃ pātesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (66)

Tena kho pana samayena aññatarā vañjhā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca— "iṅghāyya, bhesajjaṃ jānāhi yenāhaṃ vijāyeyyan"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti tassā bhesajjaṃ adāsi. Sā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (67)

Tena kho pana samayena aññatarā vijāyinī itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca— "iṅghāyya, bhesajjaṃ jānāhi yenāhaṃ na vijāyeyyan"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti tassā bhesajjaṃ adāsi. Sā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (68)

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiyaṃ bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsesuṃ. So bhikkhu uttanto anassāsako kālamakāsi. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, pārājikassā"ti. (69)

Tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū chabbaggiyaṃ bhikkhuṃ kammaṃ karissāmāti ottharitvā māresuṃ. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhave, pārājikassā"ti. (70)

Tena kho pana samayena aññataro bhūtavejjako bhikkhu yakkhaṃ

jīvitā voropesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (71)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ vāḷayakkhavihāraṃ pāhesi. Taṃ yakkhā jīvitā voropesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (72)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo aññataraṃ bhikkhuṃ vāḷayakkhavihāraṃ pāhesi. Taṃ yakkhā jīvitā voropesuṃ … pe … taṃ yakkhā jīvitā na voropesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (73–74)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ vāḷakantāraṃ pāhesi. Taṃ vāḷā jīvitā voropesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (75)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo aññataraṃ bhikkhuṃ vāḷakantāraṃ pāhesi. Taṃ vāḷā jīvitā voropesuṃ … pe … taṃ vāḷā jīvitā na voropesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (76–77)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ corakantāraṃ pāhesi. Taṃ corā jīvitā voropesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (78)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo aññataraṃ bhikkhuṃ corakantāraṃ pāhesi. Taṃ corā jīvitā voropesuṃ … pe … taṃ corā jīvitā na voropesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (79–80)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu taṃ maññamāno taṃ jīvitā voropesi … pe … taṃ maññamāno aññaṃ jīvitā voropesi … pe … aññaṃ maññamāno taṃ jīvitā voropesi … pe … aññaṃ maññamāno aññaṃ jīvitā voropesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan”ti. (81–84)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu amanussena gahito hoti. Aññataro bhikkhu tassa bhikkhuno pahāraṃ adāsi. So bhikkhu kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (85)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu amanussena gahito hoti. Aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo tassa bhikkhuno pahāraṃ adāsi. So bhikkhu kālamakāsi … pe … so bhikkhu na kālamakāsi. Tassa

kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (86–87)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kalyāṇakammassa saggakathaṃ kathesi. So adhimutto kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (88)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo kalyāṇakammassa saggakathaṃ kathesi. So adhimutto kālamakāsi … pe … so adhimutto na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (89–90)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu nerayikassa nirayakathaṃ kathesi. So uttasitvā kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (91)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo nerayikassa nirayakathaṃ kathesi. So uttasitvā kālamakāsi … pe … so uttasitvā na kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (92–93)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā rukkhaṃ chindanti. Aññataro bhikkhu aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—“āvuso, atraṭṭhito chindāhī”ti. Taṃ tatraṭṭhitaṃ chindantaṃ rukkho ottharitvā māresi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namaraṇādhippāyassā”ti. (94)

Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū navakammaṃ karontā rukkhaṃ chindanti. Aññataro bhikkhu maraṇādhippāyo aññataraṃ bhikkhuṃ etadavoca—“āvuso, atraṭṭhito chindāhī”ti. Taṃ tatraṭṭhitaṃ chindantaṃ rukkho ottharitvā māresi … pe … rukkho ottharitvā na māresi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (95–96)

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dāyaṃ ālimpesuṃ; manussā daḍḍhā kālamakaṃsu. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhave, namaraṇādhippāyassā”ti. (97)

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū maraṇādhippāyā dāyaṃ ālimpesuṃ. Manussā daḍḍhā kālamakaṃsu … pe … manussā daḍḍhā na kālamakaṃsu. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhave, pārājikassa; āpatti thullaccayassā”ti. (98–99)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu āghātanaṃ gantvā

coraghātaṃ etadavoca— "āvuso, māyimaṃ kilamesi. Ekena pahārena jīvitā voropehī"ti. "Suṭṭhu, bhante"ti ekena pahārena jīvitā voropesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (100)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu āghātanaṃ gantvā coraghātaṃ etadavoca— "āvuso, māyimaṃ kilamesi. Ekena pahārena jīvitā voropehī"ti. So—"nāhaṃ tuyhaṃ vacanaṃ karissāmī"ti taṃ jīvitā voropesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, pārājikassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (101)

Tena kho pana samayena aññataro puriso ñātighare hatthapādacchinno ñātakehi samparikiṇṇo hoti. Aññataro bhikkhu te manusse etadavoca—"āvuso, icchatha imassa maraṇan"ti? "Āma, bhante, icchāmā"ti. "Tena hi takkaṃ pāyethā"ti. Te taṃ takkaṃ pāyesuṃ. So kālamakāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno pārājikan"ti. (102)

Tena kho pana samayena aññataro puriso kulaghare hatthapādacchinno ñātakehi samparikiṇṇo hoti. Aññatarā bhikkhunī te manusse etadavoca—"āvuso, icchatha imassa maraṇan"ti? "Āmāyye, icchāmā"ti. "Tena hi loṇasovīrakaṃ pāyethā"ti. Te taṃ loṇasovīrakaṃ pāyesuṃ. So kālamakāsi. Tassā kukkuccaṃ ahosi … pe …. Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Āpattiṃ sā, bhikkhave, bhikkhunī āpannā pārājikan"ti. (103)

Tatiyapārājikaṃ samattaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pāṭidesanīyakaṇḍa

Pāṭidesanīyā 2: Dutiyapāṭidesanīyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhikkhū kulesu nimantitā bhuñjanti. Chabbaggiyā bhikkhuniyo chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ vosāsantiyo ṭhitā honti—"idha sūpaṃ detha, idha odanaṃ dethā"ti. Chabbaggiyā bhikkhū yāvadatthaṃ bhuñjanti. Aññe bhikkhū na cittarūpaṃ bhuñjanti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi

nāma chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuniyo vosāsantiyo na nivāressantī”ti … pe … “saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhuniyo vosāsantiyo na nivārethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, bhikkhuniyo vosāsantiyo na nivāressatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Bhikkhū paneva kulesu nimantitā bhuñjanti, tatra ce sā bhikkhunī vosāsamānarūpā ṭhitā hoti—‘idha sūpaṃ detha, idha odanaṃ dethā’ti, tehi bhikkhūhi sā bhikkhunī apasādetabbā—‘apasakka tāva, bhagini, yāva bhikkhū bhuñjantī’ti. Ekassa cepi bhikkhuno na paṭibhāseyya taṃ bhikkhuniṃ apasādetuṃ— ‘apasakka tāva, bhagini, yāva bhikkhū bhuñjantī’ti paṭidesetabbaṃ tehi bhikkhūhi—‘gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjimhā asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemā’”ti. (2:143)

Bhikkhū paneva kulesu nimantitā bhuñjantīti kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ.

Nimantitā bhuñjantīti pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarena bhojanena nimantitā bhuñjanti.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Vosāsantī nāma yathāmittatā yathāsandiṭṭhatā yathāsambhattatā yathāsamānupajjhāyakatā yathāsamānācariyakatā—“idha sūpaṃ detha, idha odanaṃ dethā”ti. Esā vosāsantī nāma.

Tehi bhikkhūhīti bhuñjamānehi bhikkhūhi.

Sā bhikkhunīti yā sā vosāsantī bhikkhunī.

Tehi bhikkhūhi sā bhikkhunī apasādetabbā—“apasakka tāva, bhagini, yāva bhikkhū bhuñjantī”ti. Ekassa cepi bhikkhuno anapasādito—“khādissāmi bhuñjissāmī”ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

Upasampannāya upasampannasaññī vosāsantiyā na nivāreti, āpatti pāṭidesanīyassa. Upasampannāya vematiko vosāsantiyā na nivāreti, āpatti pāṭidesanīyassa. Upasampannāya anupasampannasaññī vosāsantiyā na nivāreti, āpatti pāṭidesanīyassa.

Ekatoupasampannāya vosāsantiyā na nivāreti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññī, anāpatti.

Anāpatti—attano bhattaṃ dāpeti na deti, aññesaṃ bhattaṃ deti na dāpeti, yaṃ na dinnaṃ taṃ dāpeti, yattha na dinnaṃ tattha dāpeti, sabbesaṃ samakaṃ dāpeti, sikkhamānā vosāsati, sāmaṇerī vosāsati, pañca bhojanāni ṭhapetvā sabbattha, anāpatti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyapāṭidesanīyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pāṭidesanīyakaṇḍa

Pāṭidesanīyā 1: Paṭhamapāṭidesanīyasikkhāpada

Ime kho panāyasmanto cattāro pāṭidesanīyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā paṭikkamanakāle aññataraṃ bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"handāyya, bhikkhaṃ paṭiggaṇhā"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti sabbeva aggahesi. Sā upakaṭṭhe kāle nāsakkhi piṇḍāya carituṃ, chinnabhattā ahosi. Atha kho sā bhikkhunī dutiyampi divasaṃ ... pe ... tatiyampi divasaṃ sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā paṭikkamanakāle taṃ bhikkhuṃ passitvā etadavoca—"handāyya, bhikkhaṃ paṭiggaṇhā"ti. "Suṭṭhu, bhaginī"ti sabbeva aggahesi. Sā upakaṭṭhe kāle nāsakkhi piṇḍāya carituṃ, chinnabhattā ahosi. Atha kho sā bhikkhunī catutthe divase rathikāya pavedhentī gacchati. Seṭṭhi gahapati rathena paṭipathaṃ āgacchanto taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"apehāyye"ti. Sā vokkamantī tattheva paripati. Seṭṭhi gahapati taṃ bhikkhuniṃ khamāpesi—"khamāhāyye, mayāsi pātitā"ti. "Nāhaṃ, gahapati, tayā pātitā. Api ca ahameva dubbalā"ti. "Kissa pana tvaṃ, ayye, dubbalā"ti? Atha kho sā bhikkhunī seṭṭhissa gahapatissa etamatthaṃ ārocesi. Seṭṭhi gahapati taṃ bhikkhuniṃ gharaṃ netvā bhojetvā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā bhikkhuniyā hatthato āmisaṃ paṭiggahessanti. Kicchalābho mātugāmo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa seṭṭhissa gahapatissa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhu bhikkhuniyā hatthato āmisaṃ paṭiggahessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, bhikkhu-

niyā hatthato āmisaṃ paṭiggahesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātikā te, bhikkhu, aññātikā"ti? "Aññātikā, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātikāya na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, aññātikāya bhikkhuniyā hatthato āmisaṃ paṭiggahessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā—'gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī'"ti. (1:142)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātikā nāma mātito vā. Pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Antaragharaṃ nāma rathikā byūhaṃ siṅghāṭakaṃ gharaṃ.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ. "Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

Aññātikāya aññātikasaññī antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa. Aññātikāya vematiko antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa. Aññātikāya ñātikasaññī antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Ekatoupasampannāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā—"khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya aññātikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya ñātikasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātikāya, dāpeti na deti, upanikkhipitvā deti antarārāme, bhikkhunupassaye, titthiyaseyyāya, paṭikkamane, gāmato nīharitvā deti, yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ "sati paccaye paribhuñjā"ti deti, sikkhamānāya, sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paṭhamapāṭidesanīyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pāṭidesanīyakaṇḍa

Pāṭidesanīyā 4: Catutthapāṭidesanīyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena sākiyadāsakā avaruddhā honti. Sākiyāniyo icchanti āraññakesu senāsanesu bhattaṃ kātuṃ. Assosuṃ kho sākiyadāsakā—"sākiyāniyo kira āraññakesu senāsanesu bhattaṃ kattukāmā"ti. Te magge pariyuṭṭhiṃsu. Sākiyāniyo paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya āraññakaṃ senāsanaṃ agamaṃsu. Sākiyadāsakā nikkhamitvā sākiyāniyo acchindiṃsu ca dūsesuñca. Sākiyā nikkhamitvā te core sabhaṇḍe gahetvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañh nāma bhadantā ārāme core paṭivasante nārocessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū sākiyānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca saṃghasuṭṭhutāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanāni sāsaṅkasammatāni sappaṭibhayāni, yo pana bhikkhu tathārūpesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā—'gāra haṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ taṃ paṭidesemī'"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu āraññakesu senāsanesu gilāno hoti. Manussā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ādāya āraññakaṃ senāsanaṃ agamaṃsu. Atha kho te manussā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"bhuñjatha, bhante"ti. Atha kho so bhikkhu—"bhagavatā paṭikkhit-

taṃ āraññakesu senāsanesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādituṃ bhuñjitun”ti kukkuccāyanto na paṭiggahesi, nāsakkhi piṇḍāya carituṃ, chinnabhatto ahosi.

Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā āraññakesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādituṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanāni sāsaṅkasammatāni sappaṭibhayāni, yo pana bhikkhu tathārūpesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā agilāno khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā—‘gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī’”ti. (4:145)

Yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanānīti āraññakaṃ nāma senāsanaṃ pañcadhanusatikaṃ pacchimaṃ.

Sāsaṅkaṃ nāma ārāme ārāmūpacāre corānaṃ niviṭṭhokāso dissati, bhuttokāso dissati, ṭhitokāso dissati, nisinnokāso dissati, nipannokāso dissati.

Sappaṭibhayaṃ nāma ārāme ārāmūpacāre corehi manussā hatā dissanti, viluttā dissanti, ākoṭitā dissanti.

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Tathārūpesu senāsanesūti evarūpesu senāsanesu.

Appaṭisaṃviditaṃ nāma pañcannaṃ paṭisaṃviditaṃ, etaṃ appaṭisaṃviditaṃ nāma. Ārāmaṃ ārāmūpacāraṃ ṭhapetvā paṭisaṃviditaṃ, etaṃ appaṭisaṃviditaṃ nāma.

Paṭisaṃviditaṃ nāma yo koci itthī vā puriso vā ārāmaṃ ārāmūpacāraṃ āgantvā āroceti—“itthannāmassa, bhante, khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā āharissantī”ti. Sace sāsaṅkaṃ hoti, sāsaṅkanti ācikkhitabbaṃ; sace sappaṭibhayaṃ hoti, sappaṭibhayanti ācikkhitabbaṃ; sace—“hotu, bhante, āhariyissatī”ti bhaṇati, corā vattabbā—“manussā idhūpacaranti apasakkathā”ti. Yāguyā paṭisaṃvidite tassā parivāro āhariyyati, etaṃ

paṭisaṃviditaṃ nāma. Bhattena paṭisaṃvidite tassa parivāro āhariyyati, etaṃ paṭisaṃviditaṃ nāma. Khādanīyena paṭisaṃvidite tassa parivāro āhariyyati, etaṃ paṭisaṃviditaṃ nāma. Kulena paṭisaṃvidite yo tasmiṃ kule manusso khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā āharati, etaṃ paṭisaṃviditaṃ nāma. Gāmena paṭisaṃvidite yo tasmiṃ gāme manusso khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā āharati, etaṃ paṭisaṃviditaṃ nāma. Pūgena paṭisaṃvidite yo tasmiṃ pūge manusso khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā āharati, etaṃ paṭisaṃviditaṃ nāma.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

Ajjhārāmo nāma parikkhittassa ārāmassa antoārāmo. Aparikkhittassa upacāro.

Agilāno nāma sakkoti piṇḍāya carituṃ.

Gilāno nāma na sakkoti piṇḍāya carituṃ.

Appaṭisaṃviditaṃ agilāno "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

Appaṭisaṃvidite appaṭisaṃviditasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā agilāno khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa. Appaṭisaṃvidite vematiko khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā agilāno khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa. Appaṭisaṃvidite paṭisaṃviditasaññī khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā agilāno khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Paṭisaṃvidite appaṭisaṃviditasaññī, āpatti dukkaṭassa. Paṭisaṃvidite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Paṭisaṃvidite paṭisaṃviditasaññī, anāpatti.

Anāpatti—paṭisaṃvidite, gilānassa, paṭisaṃvidite vā gilānassa vā sesakaṃ bhuñjati, bahārāme paṭiggahetvā antoārāme bhuñjati, tattha jātakaṃ mūlaṃ vā tacaṃ vā pattaṃ vā pupphaṃ vā phalaṃ vā bhuñjati, yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ sati paccaye paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Catutthapāṭidesanīyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, cattāro pāṭidesanīyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pāṭidesanīyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Pāṭidesanīyakaṇḍa

Pāṭidesanīyā 3: Tatiyapāṭidesanīyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ aññataraṃ kulaṃ ubhatopasannaṃ hoti. Saddhāya vaḍḍhati, bhogena hāyati, yaṃ tasmiṃ kule uppajjati purebhattaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ sabbaṃ bhikkhūnaṃ vissajjetvā appekadā anasitā acchanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā paṭiggahessanti. Ime imesaṃ datvā appekadā anasitā acchantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, yaṃ kulaṃ saddhāya vaḍḍhati, bhogena hāyati evarūpassa kulassa ñattidutiyena kammena sekkhasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmaṃ kulaṃ saddhāya vaḍḍhati, bhogena hāyati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa kulassa sekkhasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmaṃ kulaṃ saddhāya vaḍḍhati, bhogena hāyati. Saṃgho itthannāmassa kulassa sekkhasammutiṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa kulassa sekkhasammutiyā dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmassa kulassa sekkhasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni sekkhasammatāni kulāni, yo pana bhikkhu

tathārūpesu sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā—'gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ taṃ paṭidesemī'"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ ussavo hoti. Manussā bhikkhū nimantetvā bhojenti. Tampi kho kulaṃ bhikkhū nimantesi. Bhikkhū kukkuccāyantā nādhivāsenti—"paṭikkhittaṃ bhagavatā sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khāditum bhuñjitun"ti. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kiṃ nu kho nāma amhākaṃ jīvitena yaṃ ayyā amhākaṃ na paṭiggaṇhantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, nimantitena sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khāditum bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni sekkhasammatāni kulāni, yo pana bhikkhu tathārūpesu sekkhasammatesu kulesu pubbe animantito khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā—'gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī'"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu tassa kulassa kulūpako hoti. Atha kho so bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Tena kho pana samayena so bhikkhu gilāno hoti. Atha kho te manussā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"bhuñjatha, bhante"ti. Atha kho so bhikkhu—"bhagavatā paṭikkhittaṃ animantitena sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khāditum bhuñjitun"ti kukkuccāyanto na paṭiggahesi; nāsakkhi piṇḍāya carituṃ; chinnabhatto ahosi.

Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā

etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādituṃ bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni sekkhasammatāni kulāni, yo pana bhikkhu tathārūpesu sekkhasammatesu kulesu pubbe animantito agilāno khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā— 'gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī'"ti. (3:144)

Yāni kho pana tāni sekkhasammatāni kulānīti sekkhasammataṃ nāma kulaṃ yaṃ kulaṃ saddhāya vaḍḍhati, bhogena hāyati. Evarūpassa kulassa ñattidutiyena kammena sekkhasammuti dinnā hoti.

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Tathārūpesu sekkhasammatesu kulesūti evarūpesu sekkhasammatesu kulesu.

Animantito nāma ajjatanāya vā svātanāya vā animantito, gharūpacāraṃ okkamante nimanteti, eso animantito nāma.

Nimantito nāma ajjatanāya vā svātanāya vā nimantito, gharūpacāraṃ anokkamante nimanteti, eso nimantito nāma.

Agilāno nāma sakkoti piṇḍāya carituṃ.

Gilāno nāma na sakkoti piṇḍāya carituṃ.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

Animantito agilāno "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

Sekkhasammate sekkhasammatasaññī animantito agilāno khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa. Sekkhasammate vematiko ... pe ... sekkhasammate asekkhasammatasaññī animantito agilāno khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pāṭidesanīyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti,

āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Asekkhasammate sekkhasammatasaññī, āpatti dukkaṭassa. Asekkhasammate vematiko, āpatti dukkaṭassa. Asekkhasammate asekkhasammatasaññī, anāpatti.

Anāpatti—nimantitassa, gilānassa, nimantitassa vā gilānassa vā sesakaṃ bhuñjati, aññesaṃ bhikkhā tattha paññattā hoti, gharato nīharitvā denti, niccabhatte, salākabhatte, pakkhike, uposathike, pāṭipadike, yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ—"sati paccaye paribhuñjā"ti deti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tatiyapāṭidesanīyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 39: Kabaḷasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū mahantaṃ kabaḷaṃ karonti ... pe ... .

"Nātimahantaṃ kabaḷaṃ karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (39:184)

Nātimahanto kabaḷo kātabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca mahantaṃ kabaḷaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, khajjake, phalāphale, uttaribhaṅge, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 49: Jivhānicchārakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū jivhānicchārakaṃ bhuñjanti ... pe ....

"Na jivhānicchārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (49:194)

Na jivhānicchārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca jivhānicchārakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 6: Dutiyasusaṃvutasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū hatthampi pādampi kīḷāpentā antaraghare nisīdanti ... pe ....

"Susaṃvuto antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (6:151)

Susaṃvutena antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca hatthaṃ vā pādaṃ vā kīḷāpento antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 46: Avagaṇḍakārakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū avagaṇḍakārakaṃ bhuñjanti ... pe ... .

"Na avagaṇḍakārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (46:191)

Na avagaṇḍakārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca ekato vā ubhato vā gaṇḍaṃ katvā bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, phalāphale, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 52: Hatthanillehakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū hatthanillehakaṃ bhuñjanti ... pe ....

"Na hatthanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (52:197)

Na hatthanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca hatthanillehakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 18: Dutiyabāhuppacālakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdanti bāhuṃ olambentā ... pe ....

"Na bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (18:163)

Na bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ. Bāhuṃ paggahetvā nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdati bāhuṃ olambento, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 32: Pattasaññīsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ olokentā piṇḍapātaṃ bhuñjanti, ākirantepi atikkantepi na jānanti ... pe ....

"Pattasaññī piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (32:177)

Pattasaññinā piṇḍapāto bhuñjitabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento piṇḍapātaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 35: Thūpakatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjanti ... pe ....

"Na thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (35:180)

Na thūpakato omadditvā piṇḍapāto bhuñjitabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjati āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, parittake sese ekato saṅkaḍḍhitvā omadditvā bhuñjati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 72: Uppathenagamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uppathena gacchantā pathena gacchantassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na uppathena gacchanto pathena gacchantassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (72:217)

Na uppathena gacchantena pathena gacchantassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca uppathena gacchanto pathena gacchantassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dvādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 14: Dutiyauccasaddasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karontā antaraghare nisīdanti … pe ….

"Appasaddo antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (14:159)

Appasaddena antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karonto antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 59: Satthapāṇisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū satthapāṇissa dhammaṃ desenti … pe ….

"Na satthapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (59:204)

Satthaṃ nāma ekatodhāraṃ ubhatodhāraṃ paharaṇaṃ.

Na satthapāṇissa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca satthapāṇissa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 58: Daṇḍapāṇisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū daṇḍapāṇissa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na daṇḍapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (58:203)

Daṇḍo nāma majjhimassa purisassa catuhattho daṇḍo. Tato ukkaṭṭho adaṇḍo, omako adaṇḍo.

Na daṇḍapāṇissa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca daṇḍapāṇissa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 57: Chattapāṇisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū chattapāṇissa dhammaṃ desenti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū chattapāṇissa dhammaṃ desessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, chattapāṇissa dhammaṃ desethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, chattapāṇissa dhammaṃ desessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na chattapāṇissa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chattapāṇissa gilānassa dhammaṃ desetuṃ kukkuccāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā chattapāṇissa gilānassa dhammaṃ na desessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, chat-

tapāṇissa gilānassa dhammaṃ desetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na chattapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (57:202)

Chattaṃ nāma tīṇi chattāni— setacchattaṃ, kilañjacchattaṃ, paṇṇacchattaṃ maṇḍalabaddhaṃ salākabaddhaṃ.

Dhammo nāma buddhabhāsito sāvakabhāsito isibhāsito devatābhāsito atthūpasañhito dhammūpasañhito.

Deseyyāti padena deseti, pade pade āpatti dukkaṭassa. Akkharāya deseti, akkharakkharāya āpatti dukkaṭassa. Na chattapāṇissa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca chattapāṇissa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 21: Khambhakatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū khambhakatā antaraghare gacchanti ... pe ....

"Na khambhakato antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (21:166)

Na khambhakatena antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca ekato vā ubhato vā khambhaṃ katvā antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 63: Yānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū yānagatassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na yānagatassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (63:208)

Yānaṃ nāma vayhaṃ ratho sakaṭaṃ sandamānikā sivikā pāṭaṅkī.

Na yānagatassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca yānagatassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 33: Sapadānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ omasitvā piṇḍapātaṃ bhuñjanti ... pe ....

"Sapadānaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (33:178)

Sapadānaṃ piṇḍapāto bhuñjitabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ omasitvā piṇḍapātaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, aññesaṃ dento omasati, aññassa bhājane ākiranto omasati, uttaribhaṅge, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 53: Pattanillehakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū pattanillehakaṃ bhuñjanti ... pe ... .

"Na pattanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (53:198)

Na pattanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca pattanillehakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, parittake sese ekato saṅkaḍḍhitvā nillehitvā bhuñjati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 17: Bāhuppacālakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bāhuppacālakaṃ antaraghare gacchanti bāhuṃ olambentā ... pe ....

"Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (17:162)

Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Bāhuṃ paggahetvā gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca bāhuppacālakaṃ antaraghare gacchati bāhuṃ olambento, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 40: Ālopasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dīghaṃ ālopaṃ karonti ... pe ....

"Parimaṇḍalaṃ ālopaṃ karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (40:185)

Parimaṇḍalo ālopo kātabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca dīghaṃ ālopaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, khajjake, phalāphale, uttaribhaṅge, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Sakkaccavaggo catuttho.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 64: Sayanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sayanagatassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na sayanagatassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (64:209)

Na sayanagatassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca antamaso chamāyampi nipannassa sayanagatassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 1: Parimaṇḍalasikkhāpada

Ime kho panāyasmanto sekhiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū puratopi pacchatopi olambentā nivāsenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā puratopi pacchatopi olambentā nivāsessanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū puratopi pacchatopi olambentā nivāsessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā chabbaggiye bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, puratopi pacchatopi olambentā nivāsethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, puratopi pacchatopi olambentā nivāsessatha. Netaṃ, moghapurisā,

appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Parimaṇḍalaṃ nivāsessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (1:146)

Parimaṇḍalaṃ nivāsetabbaṃ nābhimaṇḍalaṃ jāṇumaṇḍalaṃ paṭicchādentena. Yo anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambento nivāseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 24: Dutiyaoguṇṭhitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sasīsaṃ pārupitvā antaraghare nisīdanti … pe ….

"Na oguṇṭhito antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (24:169)

Na oguṇṭhitena antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sasīsaṃ pārupitvā antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 54: Oṭṭhanillehakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū oṭṭhanillehakaṃ bhuñjanti … pe … .

"Na oṭṭhanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (54:199)

Na oṭṭhanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca oṭṭhanillehakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 22: Dutiyakhambhakatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū khambhakatā antaraghare nisīdanti ... pe ....

"Na khambhakato antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (22:167)

Na khambhakatena antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca ekato vā ubhato vā khambhaṃ katvā antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 37: Sūpodanaviññattisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjissanti. Kassa sampannaṃ na manāpaṃ. Kassa sāduṃ na ruccatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannā-

naṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na sūpaṃ vā odanaṃ vā attano atthāya viññāpetvā bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gilānā honti. Gilānapucchakā bhikkhū gilāne bhikkhū etadavocuṃ— "kaccāvuso, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe mayaṃ, āvuso, sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjāma, tena no phāsu hoti. Idāni pana— 'bhagavatā paṭikkhittan'ti kukkuccāyantā na viññāpema, tena no na phāsu hotī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (37:182)

Na sūpaṃ vā odanaṃ vā agilānena attano atthāya viññāpetvā bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 13: Uccasaddasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karontā antaraghare gacchanti ... pe ....

"Appasaddo antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (13:158)

Appasaddena antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karonto antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 74: Hariteuccārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū harite uccārampi passāvampi kheḷampi karonti ... pe ....

"Na harite agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (74:219)

Na harite agilānena uccāro vā passāvo vā kheḷo vā kātabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca harite agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, appaharite kato haritaṃ ottharati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cuddasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 48: Sitthāvakārakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sitthāvakārakaṃ bhuñjanti ... pe ... .

"Na sitthāvakārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (48:193)

Na sitthāvakārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sitthāvakārakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, kacavaraṃ chaḍḍento sitthaṃ chaḍḍayati, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 31: Sakkaccasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjanti abhuñjitukāmā viya ... pe ....

"Sakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (31:176)

Sakkaccaṃ piṇḍapāto bhuñjitabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 65: Pallatthikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū pallatthikāya nisinnassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na pallatthikāya nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (65:210)

Na pallatthikāya nisinnassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca hatthapallatthikāya vā dussapallatthikāya vā nisinnassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 42: Dutiyaanāhaṭasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhuñjamānā sabbaṃ hatthaṃ mukhe pakkhipanti ... pe ....

"Na bhuñjamāno sabbaṃ hatthaṃ mukhe pakkhipissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (42:187)

Na bhuñjamānena sabbo hattho mukhe pakkhipitabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca bhuñjamāno sabbaṃ hatthaṃ mukhe pakkhipati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 51: Surusurukārakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena aññatarena brāhmaṇena saṃghassa payopānaṃ paṭiyattaṃ hoti. Bhikkhū surusurukārakaṃ khīraṃ pivanti. Aññataro naṭapubbako bhikkhu evamāha— "sabboyaṃ maññe saṃgho sītīkato"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu saṃghaṃ ārabbha davaṃ karissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, saṃghaṃ ārabbha davaṃ akāsī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, saṃghaṃ ārabbha davaṃ karissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, buddhaṃ vā dhammaṃ vā saṃghaṃ vā ārabbha davo kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na surusurukārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (51:196)

Na surusurukārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca surusurukārakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 12: Dutiyaujjagghikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū mahāhasitaṃ hasantā antaraghare nisīdanti ... pe ....

"Na ujjagghikāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (12:157)

Na ujjagghikāya antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca mahāhasitaṃ hasanto antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, hasanīyasmiṃ vatthusmiṃ mihitamattaṃ karoti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 23: Oguṇṭhitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sasīsaṃ pārupitvā antaraghare gacchanti ... pe ....

"Na oguṇṭhito antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (23:168)

Na oguṇṭhitena antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sasīsaṃ pārupitvā antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 2: Dutiyaparimaṇḍalasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū puratopi pacchatopi olambentā pārupanti ... pe ....

"Parimaṇḍalaṃ pārupissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (2:147)

Parimaṇḍalaṃ pārupitabbaṃ ubho kaṇṇe samaṃ katvā. Yo anā-

dariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambento pārupati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 19: Sīsappacālakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sīsappacālakaṃ antaraghare gacchanti sīsaṃ olambentā ... pe ....

"Na sīsappacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (19:164)

Na sīsappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Sīsaṃ paggahetvā gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sīsappacālakaṃ antaraghare gacchati sīsaṃ olambento, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 56: Sasitthakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena bhikkhū kokanade pāsāde sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍessanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhū sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave,

bhikkhū sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍentī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Na sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍessāmīti sikkhā karaṇīyā”ti. (56:201)

Na sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍetabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍeti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, uddharitvā vā bhinditvā vā paṭiggahe vā nīharitvā vā chaḍḍeti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 55: Sāmisasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena bhikkhū kokanade pāsāde sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggaṇhanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahessanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “kathañhi nāma bhikkhū sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahessantī”ti … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggaṇhantī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (55:200)

Na sāmisena hatthena pānīyathālako paṭiggahetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, "dhovissāmī"ti vā "dhovāpessāmī"ti vā paṭiggaṇhāti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 70: Ṭhitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ṭhitā nisinnassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na ṭhito nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (70:215)

Na ṭhitena nisinnassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca ṭhito nisinnassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 5: Susaṃvutasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū hatthampi pādampi kīḷāpentā antaraghare gacchanti ... pe ....

"Susaṃvuto antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (5:150)

Susaṃvutena antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca hatthaṃ vā pādaṃ vā kīḷāpento antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 7: Okkhittacakkhusikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ olokentā antaraghare gacchanti ... pe ....

"Okkhittacakkhu antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (7:152)

Okkhittacakkhunā antaraghare gantabbaṃ yugamattaṃ pekkhantena. Yo anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 3: Suppaṭicchannasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kāyaṃ vivaritvā antaraghare gacchanti ... pe ....

"Suppaṭicchanno antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (3:148)

Suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca kāyaṃ vivaritvā antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 68: Chamāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa dhammaṃ desenti … pe ….

"Na chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (68:213)

Na chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 67: Oguṇṭhitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū oguṇṭhitasīsassa dhammaṃ desenti … pe ….

"Na oguṇṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (67:212)

Oguṇṭhitasīso nāma sasīsaṃ pāruto vuccati.

Na oguṇṭhitasīsassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, sīsaṃ vivarāpetvā deseti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Surusuruvagga

Sekhiyā 60: Āvudhapāṇisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū āvudhapāṇissa dhammaṃ desenti … pe ….

"Na āvudhapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (60:205)

Āvudhaṃ nāma cāpo kodaṇḍo.

Na āvudhapāṇissa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca āvudhapāṇissa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Surusuruvaggo chaṭṭho.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 15: Kāyappacālakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kāyappacālakaṃ antaraghare gacchanti kāyaṃ olambentā ... pe ....

"Na kāyappacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (15:160)

Na kāyappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Kāyaṃ paggahetvā gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca kāyappacālakaṃ antaraghare gacchati kāyaṃ olambento, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 26: Pallatthikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū pallatthikāya antaraghare nisīdanti ... pe ....

"Na pallatthikāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (26:171)

Na pallatthikāya antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca hatthapallatthikāya vā dussapallatthikāya vā antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 20: Dutiyasīsappacālakasikkhāpada

Tena—samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdanti sīsaṃ olambentā ... pe ....

"Na sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (20:165)

Na sīsappacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ. Sīsaṃ paggahetvā nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdati sīsaṃ olambento, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Ujjagghikavaggo dutiyo.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 45: Kabaḷāvacchedakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjanti ... pe ....

"Na kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (45:190)

Na kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, khajjake phalāphale, uttaribhaṅge, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 66: Veṭhitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū veṭhitasīsassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na veṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (66:211)

Veṭhitasīso nāma kesantaṃ na dassāpetvā veṭhito hoti.

Na veṭhitasīsassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca veṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, kesantaṃ vivarāpetvā deseti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 44: Piṇḍukkhepakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū piṇḍukkhepakaṃ bhuñjanti ... pe ... .

"Na piṇḍukkhepakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (44:189)

Na piṇḍukkhepakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca piṇḍukkhepakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, khajjake, phalāphale, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 61: Pādukasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū

pādukāruḷhassa dhammaṃ desenti … pe ….

"Na pādukāruḷhassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (61:206)

Na pādukāruḷhassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca akkantassa vā paṭimukkassa vā omukkassa vā agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 25: Ukkuṭikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ukkuṭikāya antaraghare gacchanti … pe ….

"Na ukkuṭikāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (25:170)

Na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca ukkuṭikāya antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 29: Samasūpakapaṭiggahaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhantā sūpaññeva bahuṃ paṭiggaṇhanti … pe ….

"Samasūpakaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (29:174)

Sūpo nāma dve sūpā— muggasūpo, māsasūpo. Hatthahāriyo samasūpako piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca sūpaññeva bahuṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, rasarase,

ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 4: Dutiyasuppaṭicchannasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kāyaṃ vivaritvā antaraghare nisīdanti ... pe ....

"Suppaṭicchanno antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (4:149)

Suppaṭicchannena antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca kāyaṃ vivaritvā antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 43: Sakabaḷasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sakabaḷena mukhena byāharanti ... pe ....

"Na sakabaḷena mukhena byāharissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (43:188)

Na sakabaḷena mukhena byāharitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca sakabaḷena mukhena byāharati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 8: Dutiyaokkhittacakkhusikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ olokentā antaraghare nisīdanti … pe ….

"Okkhittacakkhu antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (8:153)

Okkhittacakkhunā antaraghare nisīditabbaṃ yugamattaṃ pekkhantena. Yo anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 62: Upāhanāruḷhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū upāhanāruḷhassa dhammaṃ desenti … pe ….

"Na upāhanāruḷhassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (62:207)

Na upāhanāruḷhassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca akkantassa vā paṭimukkassa vā omukkassa vā agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 11: Ujjagghikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū mahāhasitaṃ hasantā antaraghare gacchanti … pe ….

"Na ujjagghikāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (11:156)

Na ujjagghikāya antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca mahāhasitaṃ hasanto antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, hasanīyasmiṃ vatthusmiṃ mihitamattaṃ karoti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 69: Nīcāsanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desenti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, bārāṇasiyaṃ aññatarassa chapakassa pajāpati gabbhinī ahosi. Atha kho, bhikkhave, sā chapakī taṃ chapakaṃ etadavoca—'gabbhinīmhi, ayyaputta. Icchāmi ambaṃ khāditun'ti. 'Natthi ambaṃ, akālo ambassā'ti. 'Sace na labhissāmi marissāmī'ti. Tena kho pana samayena rañño ambo dhuvaphalo hoti. Atha kho, bhikkhave, so chapako yena so ambo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ ambaṃ abhiruhitvā nilīno acchi. Atha kho, bhikkhave, rājā purohitena brāhmaṇena saddhiṃ yena so ambo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ucce āsane nisīditvā mantaṃ pariyāpuṇāti. Atha kho, bhikkhave, tassa chapakassa etadahosi—'yāva adhammiko ayaṃ rājā, yatra hi nāma ucce āsane nisīditvā mantaṃ pariyāpuṇissati. Ayañca brāhmaṇo adhammiko, yatra hi nāma nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa

mantaṃ vācessati. Ahañcamhi adhammiko, yohaṃ itthiyā kāraṇā rañño ambaṃ avaharāmi. Sabbamidaṃ carimaṃ katan'ti tattheva paripati.

'Ubho atthaṃ na jānanti, ubho dhammaṃ na passare; Yo cāyaṃ mantaṃ vāceti, yo cādhammenadhīyati'.

'Sālīnaṃ odano bhutto, sucimaṃsūpasecano; Tasmā dhamme na vattāmi, dhammo ariyebhi vaṇṇito'.

'Dhiratthu taṃ dhanalābhaṃ, yasalābhañca brāhmaṇa; Yā vutti vinipātena, adhammacaraṇena vā.

Paribbaja mahābrahme, pacantaññepi pāṇino; Mā tvaṃ adhammo ācarito, asmā kumbhamivābhidā'ti.

Tadāpi me, bhikkhave, amanāpā nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa mantaṃ vācetuṃ, kimaṅgaṃ pana etarahi na amanāpā bhavissati nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desetuṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (69:214)

Na nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 36: Odanappaṭicchādanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sūpampi byañjanampi odanena paṭicchādenti bhiyyokamyataṃ upādāya ... pe ....

"Na sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādessāmi bhiyyokamyataṃ upādāyāti sikkhā karaṇīyā"ti. (36:181)

Na sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādetabbaṃ bhiyyokamy-

ataṃ upādāya. Yo anādariyaṃ paṭicca sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādeti bhiyyokamyataṃ upādāya, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, sāmikā paṭicchādetvā denti, na bhiyyokamyataṃ upādāya, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 73: Ṭhitouccārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ṭhitā uccārampi passāvampi karonti ... pe ....

"Na ṭhito agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (73:218)

Na ṭhitena agilānena uccāro vā passāvo vā kātabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca ṭhito agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Terasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 27: Sakkaccapaṭiggahaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhanti chaḍḍetukāmā viya ... pe ....

"Sakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (27:172)

Sakkaccaṃ piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti chaḍḍetukāmo viya, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Ujjagghikavagga

Sekhiyā 16: Dutiyakāyappacālakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdanti, kāyaṃ olambentā ... pe ....

"Na kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (16:161)

Na kāyappacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ. Kāyaṃ paggahetvā nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdati kāyaṃ olambento, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 34: Samasūpakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū piṇḍapātaṃ bhuñjantā sūpaññeva bahuṃ bhuñjanti ... pe ....

"Samasūpakaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (34:179)

Sūpo nāma dve sūpā— muggasūpo, māsasūpo hatthahāriyo. Samasūpako piṇḍapāto bhuñjitabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca sūpaññeva bahuṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, rasarase, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, attano dhanena, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Sakkaccavagga

Sekhiyā 38: Ujjhānasaññīsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ujjhānasaññī paresaṃ pattaṃ olokenti ... pe ....

"Na ujjhānasaññī paresaṃ pattaṃ olokessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (38:183)

Na ujjhānasaññinā paresaṃ patto oloketabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca ujjhānasaññī paresaṃ pattaṃ oloketi, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, "dassāmī"ti vā "dāpessāmī"ti vā oloketi, na ujjhānasaññissa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 71: Pacchatogamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū pacchato gacchantā purato gacchantassa dhammaṃ desenti ... pe ....

"Na pacchato gacchanto purato gacchantassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (71:216)

Na pacchato gacchantena purato gacchantassa agilānassa dhammo desetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca pacchato gacchanto purato gacchantassa agilānassa dhammaṃ deseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Ekādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 50: Capucapukārakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū capucapukārakaṃ bhuñjanti ... pe ... .

"Na capucapukārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (50:195)

Na capucapukārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca capucapukārakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Kabaḷavaggo pañcamo.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 41: Anāhaṭasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivaranti ... pe ....

"Na anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivarissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (41:186)

Na anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivaritabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivarati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca ... pe ... ādikammikassāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 30: Samatittikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū thūpīkataṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhanti ... pe ....

"Samatittikaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (30:175)

Samatittiko piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca thūpīkataṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Khambhakatavaggo tatiyo.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Kabaḷavagga

Sekhiyā 47: Hatthaniddhunakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū hatthaniddhunakaṃ bhuñjanti … pe ….

"Na hatthaniddhunakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (47:192)

Na hatthaniddhunakaṃ bhuñjitabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca hatthaniddhunakaṃ bhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, kacavaraṃ chaḍḍento hatthaṃ niddhunāti, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Khambhakatavagga

Sekhiyā 28: Pattasaññīpaṭiggahaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ olokentā piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhanti, ākirantepi atikkantepi na jānanti … pe ….

"Pattasaññī piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (28:173)

Pattasaññinā piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti— asañcicca … pe … ādikammikassāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 9: Ukkhittakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ukkhittakāya antaraghare gacchanti … pe ….

"Na ukkhittakāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (9:154)

Na ukkhittakāya antaraghare gantabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca ekato vā ubhato vā ukkhipitvā antaraghare gacchati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Parimaṇḍalavagga

Sekhiyā 10: Dutiyaukkhittakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ukkhittakāya antaraghare nisīdanti ... pe ....

"Na ukkhittakāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (10:155)

Na ukkhittakāya antaraghare nisīditabbaṃ. Yo anādariyaṃ paṭicca ekato vā ubhato vā ukkhipitvā antaraghare nisīdati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, vāsūpagatassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Parimaṇḍalavaggo paṭhamo.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Sekhiyakaṇḍa

Pādukavagga

Sekhiyā 75: Udakeuccārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū udake uccārampi passāvampi kheḷampi karonti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā udake uccārampi passāvampi kheḷampi karissanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti

khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū udake uccārampi passāvampi kheḷampi karissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, udake uccārampi passāvampi kheḷampi karothā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, udake uccārampi passāvampi kheḷampi karissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena gilānā bhikkhū udake uccārampi passāvampi kheḷampi kātuṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā udake uccārampi passāvampi kheḷampi kātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Na udake agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (75:220)

Na udake agilānena uccāro vā passāvo vā kheḷo vā kātabbo. Yo anādariyaṃ paṭicca udake agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantassa, gilānassa, thale kato udakaṃ ottharati, āpadāsu, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

Pannarasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Pādukavaggo sattamo. ()

Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, sekhiyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Sekhiyā niṭṭhitā. Sekhiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Adhikaraṇasamatha

Adhikaraṇasamathā 1: Tiṇavatthāraka

Ime kho panāyasmanto satta adhikaraṇasamathā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya sammukhāvinayo dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, paṭiññāya kāretabbaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārakoti. (1–7:221–227)

Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, satta adhikaraṇasamathā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Adhikaraṇasamathā niṭṭhitā.

Uddiṭṭhaṃ kho, āyasmanto, nidānaṃ; uddiṭṭhā cattāro pārājikā dhammā; uddiṭṭhā terasa saṃghādisesā dhammā; uddiṭṭhā dve aniyatā dhammā; uddiṭṭhā tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā; uddiṭṭhā dvenavuti pācittiyā dhammā; uddiṭṭhā cattāro pāṭidesanīyā dhammā; uddiṭṭhā sekhiyā dhammā; uddiṭṭhā satta adhikaraṇasamathā dhammā. Ettakaṃ tassa bhagavato suttāgataṃ suttapariyāpannaṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati. Tattha sabbeheva samaggehi sammodamānehi avivadamānehi sikkhitabbanti.

Mahāvibhaṅgo niṭṭhito.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 2: Kāyasaṃsaggasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī araññe viharati. Tassāyasmato vihāro abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko, majjhegabbho, samantāpariyāgāro, supaññattaṃ mañcapīṭhaṃ bhisibibbohanaṃ, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ sūpaṭṭhitaṃ, pariveṇaṃ susammaṭṭhaṃ. Bahū manussā āyasmato udāyissa vihārapekkhakā āgacchanti.

Aññataropi brāhmaṇo sapajāpatiko yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"icchāma mayaṃ bhoto udāyissa vihāraṃ pekkhitun"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, pekkhassū"ti, avāpuraṇaṃ ādāya ghaṭikaṃ ugghāṭetvā kavāṭaṃ paṇāmetvā vihāraṃ

pāvisi. Sopi kho brāhmaṇo āyasmato udāyissa piṭṭhito pāvisi. Sāpi kho brāhmaṇī tassa brāhmaṇassa piṭṭhito pāvisi. Atha kho āyasmā udāyī ekacce vātapāne vivaranto ekacce vātapāne thakento gabbhaṃ anuparigantvā piṭṭhito āgantvā tassā brāhmaṇiyā aṅgamaṅgāni parāmasi. Atha kho so brāhmaṇo āyasmatā udāyinā saddhiṃ paṭisammoditvā agamāsi. Atha kho so brāhmaṇo attamano attamanavācaṃ nicchāresi—"uḷārā ime samaṇā sakyaputtiyā ye ime evarūpe araññe viharanti. Bhavampi udāyī uḷāro yo evarūpe araññe viharatī"ti.

Evaṃ vutte, sā brāhmaṇī taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca—"kuto tassa uḷārattatā. Yatheva me tvaṃ aṅgamaṅgāni parāmasi evameva me samaṇo udāyī aṅgamaṅgāni parāmasī"ti. Atha kho so brāhmaṇo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā musāvādino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ natthi imesaṃ brahmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ, kuto imesaṃ sāmaññaṃ kuto imesaṃ brahmaññaṃ, apagatā ime sāmaññā apagatā ime brahmaññā. Kathañhi nāma samaṇo udāyī mama bhariyāya aṅgamaṅgāni parāmasissati. Na hi sakkā kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi ārāmaṃ vā vihāraṃ vā gantuṃ. Sace kulitthiyo kuladhītaro kulakumāriyo kulasuṇhāyo kuladāsiyo ārāmaṃ vā vihāraṃ vā gaccheyyuṃ, tāpi samaṇā sakyaputtiyā dūseyyun"ti.

Assosuṃ kho bhikkhu tassa brāhmaṇassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ udāyiṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjissasi. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena virāgāya dhammo

desito no sarāgāya … pe … kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjeyya hatthaggāhaṃ vā veṇiggāhaṃ vā aññatarassa vā aññatarassa vā aṅgassa parāmasanaṃ, saṃghādiseso"ti. (2:6)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Otiṇṇo nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto.

Vipariṇatanti rattampi cittaṃ vipariṇataṃ. Duṭṭhampi cittaṃ vipariṇataṃ. Mūḷhampi cittaṃ vipariṇataṃ. Api ca rattaṃ cittaṃ imasmiṃ atthe adhippetaṃ vipariṇatanti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī na petī, na tiracchānagatā. Antamaso tadahujātāpi dārikā, pageva mahattarī.

Saddhinti ekato.

Kāyasaṃsaggaṃ samāpajjeyyāti ajjhācāro vuccati.

Hattho nāma kapparaṃ upādāya yāva agganakhā.

Veṇī nāma suddhakesā vā, suttamissā vā, mālāmissā vā, hiraññamissā vā, suvaṇṇamissā vā, muttāmissā vā, maṇimissā vā.

Aṅgaṃ nāma hatthañca veṇiñca ṭhapetvā avasesaṃ aṅgaṃ nāma.

Āmasanā, parāmasanā, omasanā, ummasanā, olaṅghanā, ullaṅghanā, ākaḍḍhanā, patikaḍḍhanā, abhiniggaṇhanā, abhinippīḷanā, gahaṇaṃ, chupanaṃ.

Āmasanā nāma āmaṭṭhamattā.

Parāmasanā nāma itocito ca sañcopanā.

Omasanā nāma heṭṭhā oropanā.

Ummasanā nāma uddhaṃ uccāraṇā.

Olaṅghanā nāma heṭṭhā onamanā.

Ullaṅghanā nāma uddhaṃ uccāraṇā.

Ākaḍḍhanā nāma āviñchanā.

Patikaḍḍhanā nāma patippaṇāmanā.

Abhiniggaṇhanā nāma aṅgaṃ gahetvā nippīḷanā.

Abhinippīḷanā nāma kenaci saha nippīḷanā.

Gahaṇaṃ nāma gahitamattaṃ.

Chupanaṃ nāma phuṭṭhamattaṃ.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca bhikkhu ca. Naṃ itthiyā kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati omasati ummasati olaṅgheti ullaṅgheti ākaḍḍhati patikaḍḍhati abhiniggaṇhāti abhinippīḷeti gaṇhāti chupati, āpatti saṃghādisesassa.

Itthī ca hoti vematiko sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa.

Itthī ca hoti paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa.

Itthī ca hoti purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa.

Itthī ca hoti tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa.

Paṇḍako ca hoti paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa.

Paṇḍako ca hoti vematiko sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Paṇḍako ca hoti purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Paṇḍako ca hoti tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Paṇḍako ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Puriso ca hoti purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ purisassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti

dukkaṭassa.

Puriso ca hoti vematiko ... pe ... puriso ca hoti tiracchānagatasaññī ... puriso ca hoti itthisaññī ... puriso ca hoti paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ purisassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Tiracchānagato ca hoti tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ tiracchānagatassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Tiracchānagato ca hoti vematiko ... pe ... tiracchānagato ca hoti itthisaññī ... tiracchānagato ca hoti paṇḍakasaññī ... tiracchānagato ca hoti. Purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ tiracchānagatassa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ.

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ vematiko sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ.

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ paṇḍakasaññī ... pe ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ.

Dve paṇḍakā dvinnaṃ paṇḍakānaṃ paṇḍakasaññī sāratto ca bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ paṇḍakānaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ.

Dve paṇḍakā dvinnaṃ paṇḍakānaṃ vematiko ... pe ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī ... itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ paṇḍakānaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Dve purisā dvinnaṃ purisānaṃ purisasaññī sāratto ca bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ purisānaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Dve purisā dvinnaṃ purisānaṃ vematiko ... pe ... tiracchānagatasaññī ... itthisaññī ... paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ

purisānaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Dve tiracchānagatā dvinnaṃ tiracchānagatānaṃ tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ tiracchānagatānaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Dve tiracchānagatā dvinnaṃ tiracchānagatānaṃ vematiko … pe … itthisaññī … paṇḍakasaññī … purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ tiracchānagatānaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa.

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ vematiko sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ.

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Itthī ca puriso ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa.

Itthī ca puriso ca ubhinnaṃ vematiko … pe … paṇḍakasaññī … purisasaññī … tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Itthī ca tiracchānagato ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati … pe … gaṇhāti chupati, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa.

Itthī ca tiracchānagato ca ubhinnaṃ vematiko ... pe ... paṇḍakasaññī ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Paṇḍako ca puriso ca ubhinnaṃ paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Paṇḍako ca puriso ca ubhinnaṃ vematiko ... pe ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī ... itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Paṇḍako ca tiracchānagato ca ubhinnaṃ paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa.

Paṇḍako ca tiracchānagato ca ubhinnaṃ vematiko ... pe ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī ... itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Puriso ca tiracchānagato ca ubhinnaṃ purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Puriso ca tiracchānagato ca ubhinnaṃ vematiko ... pe ... tiracchānagatasaññī ... itthisaññī ... paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Dumūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti thullaccayena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā nissaggiyena kāyaṃ āmasati āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Bhikkhupeyyālo niṭṭhito.

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa kāyena kāyaṃ āmasati parāmasati omasati ummasati olaṅgheti ullaṅgheti ākaḍḍhati patikaḍḍhati abhiniggaṇhāti abhinippīḷeti gaṇhāti chupati, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti saṃghādisesassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa kāyena kāyaṃ āmasanti parāmasanti omasanti ummasanti olaṅghenti ullaṅghenti ākaḍḍhanti patikaḍḍhanti abhiniggaṇhanti abhinippīḷenti gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa kāyena kāyaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti thullaccayassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti thullaccayena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti thullaccayassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti thullaccayena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati parāmasati ... pe ... gaṇhāti chupati, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasanti parāmasanti ... pe ... gaṇhanti chupanti, sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena kāyaṃ āmasati. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena kāyaṃ āmasanti. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena kāyaṃ āmasanti. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati

phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasanti. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasanti. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Itthī ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Itthiyo ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasanti. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Ubho ca naṃ bhikkhussa nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasanti. Sevanādhippāyo kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Sevanādhippāyo kāyena vāyamati phassaṃ paṭivijānāti, āpatti saṃghādisesassa.

Sevanādhippāyo kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, āpatti dukkaṭassa.

Sevanādhippāyo na ca kāyena vāyamati, phassaṃ paṭivijānāti, anāpatti.

Sevanādhippāyo na ca kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, anāpatti.

Mokkhādhippāyo kāyena vāyamati, phassaṃ paṭivijānāti, anāpatti.

Mokkhādhippāyo kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, anāpatti.

Mokkhādhippāyo na ca kāyena vāyamati, phassaṃ paṭivijānāti, anāpatti.

Mokkhādhippāyo na ca kāyena vāyamati, na ca phassaṃ paṭivijānāti, anāpatti.

Anāpatti—asañcicca, asatiyā, ajānantassa, asādiyantassa, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

2.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Mātā dhītā bhaginī ca, jāyā yakkhī ca paṇḍako; Suttā matā tiracchānā, dārudhītalikāya ca.

Sampīḷe saṅkamo maggo, rukkho nāvā ca rajju ca; Daṇḍo pattaṃ paṇāmesi, vande vāyami nacchupeti.

2.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu mātuyā mātupemena āmasi. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ saṃghādisesaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dhītuyā dhītupemena āmasi ... pe ... bhaginiyā bhaginipemena āmasi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (2–3)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu purāṇadutiyikāya kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu yakkhiniyā kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (5)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu paṇḍakassa kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (6)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu suttitthiyā kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (7)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu matitthiyā kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (8)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu tiracchānagatitthiyā kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (9)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dārudhītalikāya kāyasaṃsaggaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā”ti. (10)

Tena kho pana samayena sambahulā itthiyo aññataraṃ bhikkhuṃ sampīḷetvā bāhāparamparāya ānesuṃ. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “sādiyi tvaṃ, bhikkhū”ti? “Nāhaṃ, bhagavā, sādiyin”ti. “Anāpatti, bhikkhu, asādiyantassā”ti. (11)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiyā abhirūḷhaṃ saṅkamaṃ sāratto sañcālesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā”ti. (12)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiṃ paṭipathe passitvā sāratto aṃsakūṭena pahāraṃ adāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan”ti. (13)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiyā abhirūḷhaṃ rukkhaṃ sāratto sañcālesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā”ti. (14)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiyā abhirūḷhaṃ nāvaṃ sāratto sañcālesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā”ti. (15)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiyā gahitaṃ rajjuṃ sāratto āviñchi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (16)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiyā gahitaṃ daṇḍaṃ sāratto āviñchi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (17)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāratto itthiṃ pattena paṇāmesi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (18)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiyā vandantiyā sāratto pādaṃ uccāresi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan”ti. (19)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu itthiṃ gahessāmīti vāyamitvā na chupi. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā”ti. (20)

Kāyasaṃsaggasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya
Mahāvibhaṅga
Saṃghādisesakaṇḍa
Saṅghādisesā 8: Duṭṭhadosasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmatā dabbena mallaputtena jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikataṃ hoti. Yaṃ kiñci sāvakena pattabbaṃ sabbaṃ tena anuppattaṃ hoti. Natthi cassa kiñci uttari karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo. Atha kho āyasmato dabbassa mallaputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"mayā kho jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikataṃ. Yaṃ kiñci sāvakena pattabbaṃ sabbaṃ mayā anuppattaṃ. Natthi ca me kiñci uttari karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo. Kiṃ nu kho ahaṃ saṃghassa veyyāvaccaṃ kareyyan"ti?

Atha kho āyasmato dabbassa mallaputtassa etadahosi—"yannūnāhaṃ saṃghassa senāsanañca paññapeyyaṃ bhattāni ca uddiseyyan"ti. Atha kho āyasmā dabbo mallaputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā dabbo mallaputto bhagavantaṃ etadavoca—"idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi mayā kho jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikataṃ, yaṃ kiñci sāvakena pattabbaṃ, sabbaṃ mayā anupattaṃ, natthi ca me kiñci uttari karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo, kiṃ nu kho ahaṃ saṃghassa veyyāvaccaṃ kareyyanti. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi— 'yannūnāhaṃ saṃghassa senāsanañca paññapeyyaṃ bhattāni ca uddiseyyan'ti. Icchāmahaṃ, bhante, saṃghassa senāsanañca paññapetuṃ bhattāni ca uddisitun"ti. "Sādhu sādhu, dabba. Tena hi tvaṃ, dabba, saṃghassa senāsanañca paññapehi bhattāni ca uddisā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā dabbo mallaputto bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho dabbaṃ mallaputtaṃ senāsanapaññāpakañca bhattuddesakañca sammannatu. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ dabbo mallaputto yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho

āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ senāsanapaññāpakañca bhattuddesakañca sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ senāsanapaññāpakañca bhattuddesakañca sammannati. Yassāyasmato khamati āyasmato dabbassa mallaputtassa senāsanapaññāpakassa ca bhattuddesakassa ca sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena āyasmā dabbo mallaputto senāsanapaññāpako ca bhattuddesako ca. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sammato ca panāyasmā dabbo mallaputto sabhāgānaṃ bhikkhūnaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti. Ye te bhikkhū suttantikā tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"te aññamaññaṃ suttantaṃ saṅgāyissantī"ti. Ye te bhikkhū vinayadharā tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"te aññamaññaṃ vinayaṃ vinicchinissantī"ti. Ye te bhikkhū dhammakathikā tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"te aññamaññaṃ dhammaṃ sākacchissantī"ti. Ye te bhikkhū jhāyino tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti— "te aññamaññaṃ na byābādhissantī"ti. Ye te bhikkhū tiracchānakathikā kāyadaḷhibahulā viharanti tesampi ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"imāyapime āyasmanto ratiyā acchissantī"ti. Yepi te bhikkhū vikāle āgacchanti tesampi tejodhātuṃ samāpajjitvā teneva ālokena senāsanaṃ paññapeti. Apisu bhikkhū sañcicca vikāle āgacchanti—"mayaṃ āyasmato dabbassa mallaputtassa iddhipāṭihāriyaṃ passissāmā"ti.

Te āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"amhākaṃ, āvuso dabba, senāsanaṃ paññapehī"ti. Te āyasmā dabbo mallaputto evaṃ vadeti— "katthāyasmantā icchanti, kattha paññapemī"ti? Te sañcicca dūre apadisanti— "amhākaṃ, āvuso dabba, gijjhakūṭe pabbate senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, corapapāte senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, isigilipasse kāḷasilāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, vebhārapasse sattapaṇṇiguhāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, sītavane sappasoṇḍikapabbhāre senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, gotamakakandarāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, tindukakandarāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, tapodakandarāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, tapodārāme senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, jīvakambavane senāsanaṃ

paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, maddakucchismiṃ migadāye senāsanaṃ paññapehī”ti.

Tesaṃ āyasmā dabbo mallaputto tejodhātuṃ samāpajjitvā aṅguliyā jalamānāya purato purato gacchati. Tepi teneva ālokena āyasmato dabbassa mallaputtassa piṭṭhito piṭṭhito gacchanti. Tesaṃ āyasmā dabbo mallaputto evaṃ senāsanaṃ paññapeti—“ayaṃ mañco, idaṃ pīṭhaṃ, ayaṃ bhisi, idaṃ bibbohanaṃ, idaṃ vaccaṭṭhānaṃ, idaṃ passāvaṭṭhānaṃ, idaṃ pānīyaṃ, idaṃ paribhojanīyaṃ, ayaṃ kattaradaṇḍo, idaṃ saṃghassa katikasaṇṭhānaṃ, imaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, imaṃ kālaṃ nikkhamitabban”ti. Tesaṃ āyasmā dabbo mallaputto evaṃ senāsanaṃ paññapetvā punadeva veḷuvanaṃ paccāgacchati.

Tena kho pana samayena mettiyabhūmajakā bhikkhū navakā ceva honti appapuññā ca. Yāni saṃghassa lāmakāni senāsanāni tāni tesaṃ pāpuṇanti lāmakāni ca bhattāni. Tena kho pana samayena rājagahe manussā icchanti therānaṃ bhikkhūnaṃ abhisaṅkhārikaṃ piṇḍapātaṃ dātuṃ sappimpi telampi uttaribhaṅgampi. Mettiyabhūmajakānaṃ pana bhikkhūnaṃ pākatikaṃ denti yathārandhaṃ kaṇājakaṃ bilaṅgadutiyaṃ. Te pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā there bhikkhū pucchanti— “tumhākaṃ, āvuso, bhattagge kiṃ ahosi? Tumhākaṃ, āvuso, bhattagge kiṃ ahosī”ti? Ekacce therā evaṃ vadanti—“amhākaṃ, āvuso, sappi ahosi telaṃ ahosi uttaribhaṅgaṃ ahosī”ti. Mettiyabhūmajakā pana bhikkhū evaṃ vadanti—“amhākaṃ, āvuso, na kiñci ahosi, pākatikaṃ yathārandhaṃ kaṇājakaṃ bilaṅgadutiyan”ti.

Tena kho pana samayena kalyāṇabhattiko gahapati saṃghassa catukkabhattaṃ deti niccabhattaṃ. So bhattagge saputtadāro upatiṭṭhitvā parivisati. Aññe odanena pucchanti, aññe sūpena pucchanti, aññe telena pucchanti, aññe uttaribhaṅgena pucchanti. Tena kho pana samayena kalyāṇabhattikassa gahapatino bhattaṃ svātanāya mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ uddiṭṭhaṃ hoti. Atha kho kalyāṇabhattiko gahapati ārāmaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. So yenāyasmā dabbo mallaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho kalyāṇabhattikaṃ gahapatiṃ āyasmā dabbo mallaputto dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho kalyāṇabhattiko gahapati āyasmatā dabbena mallaputtena dhammiyā

kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca—"kassa, bhante, amhākaṃ ghare svātanāya bhattaṃ uddiṭṭhan"ti? "Mettiyabhūmajakānaṃ kho, gahapati, bhikkhūnaṃ tumhākaṃ ghare svātanāya bhattaṃ uddiṭṭhan"ti. Atha kho kalyāṇabhattiko gahapati anattamano ahosi—"kathañhi nāma pāpabhikkhū amhākaṃ ghare bhuñjissantī"ti. Gharaṃ gantvā dāsiṃ āṇāpesi—"ye, je, sve bhattikā āgacchanti te koṭṭhake āsanaṃ paññapetvā kaṇājakena bilaṅgadutiyena parivisā"ti. "Evaṃ, ayyā"ti kho sā dāsī kalyāṇabhattikassa gahapatino paccassosi.

Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū—"hiyyo kho, āvuso, amhākaṃ kalyāṇabhattikassa gahapatino bhattaṃ uddiṭṭhaṃ, sve amhe kalyāṇabhattiko gahapati saputtadāro upatiṭṭhitvā parivisissati; aññe odanena pucchissanti, aññe sūpena pucchissanti, aññe telena pucchissanti, aññe uttaribhaṅgena pucchissantī"ti. Te teneva somanassena na cittarūpaṃ rattiyā supiṃsu.

Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ ādāya yena kalyāṇabhattikassa gahapatino nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho sā dāsī mettiyabhūmajake bhikkhū dūratova āgacchante. Disvāna koṭṭhake āsanaṃ paññapetvā mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"nisīdatha, bhante"ti. Atha kho mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho na tāva bhattaṃ siddhaṃ bhavissati. Yathā mayaṃ koṭṭhake nisīdeyyāmā"ti. Atha kho sā dāsī kaṇājakena bilaṅgadutiyena upagacchi—"bhuñjatha, bhante"ti. "Mayaṃ kho, bhagini, niccabhattikā"ti. "Jānāmi, ayyā, niccabhattikāti. Api cāhaṃ hiyyova gahapatinā āṇattā—'ye, je, sve bhattikā āgacchanti te koṭṭhake āsanaṃ paññapetvā kaṇājakena bilaṅgadutiyena parivisā'ti. Bhuñjatha, bhante"ti. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū—"hiyyo kho, āvuso, kalyāṇabhattiko gahapati ārāmaṃ agamāsi dabbassa mallaputtassa santike. Nissaṃsayaṃ kho mayaṃ dabbena mallaputtena gahapatino antare paribhinnā"ti. Te teneva domanassena na cittarūpaṃ bhuñjiṃsu. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā ārāmaṃ gantvā pattacīvaraṃ paṭisāmetvā bahārāmakoṭṭhake saṅghāṭipallatthikāya nisīdiṃsu tuṇhībhūtā maṅkubhūtā pattakkhandhā adhomukhā pajjhāyantā appaṭibhānā.

Atha kho mettiyā bhikkhunī yena mettiyabhūmajakā bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Evaṃ vutte, mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho mettiyā bhikkhunī mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Tatiyampi kho mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. "Kyāhaṃ ayyānaṃ aparajjhāmi? Kissa maṃ ayyā nālapantī"ti? "Tathā hi pana tvaṃ, bhagini, amhe dabbena mallaputtena viheṭhīyamāne ajjhupekkhasī"ti? "Kyāhaṃ, ayyā, karomī"ti? "Sace kho tvaṃ, bhagini, iccheyyāsi ajjeva bhagavā dabbaṃ mallaputtaṃ nāsāpeyyā"ti. "Kyāhaṃ, ayyā, karomi, kiṃ mayā sakkā kātun"ti? "Ehi tvaṃ, bhagini, yena bhagavā tenupasaṅkama; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ evaṃ vadehi—'idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ. Yāyaṃ, bhante, disā abhayā anītikā anupaddavā sāyaṃ disā sabhayā saītikā saupaddavā. Yato nivātaṃ tato savātaṃ. Udakaṃ maññe ādittaṃ. Ayyenamhi dabbena mallaputtena dūsitā'"ti. "Evaṃ, ayyā"ti kho mettiyā bhikkhunī mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho sā mettiyā bhikkhunī bhagavantaṃ etadavoca—"idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ. Yāyaṃ, bhante, disā abhayā anītikā anupaddavā sāyaṃ disā sabhayā saītikā saupaddavā. Yato nivātaṃ tato savātaṃ. Udakaṃ maññe ādittaṃ. Ayyenamhi dabbena mallaputtena dūsitā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ paṭipucchi—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ bhikkhunī āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca— "sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ bhikkhunī āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. "Na kho, dabba, dabbā evaṃ nibbeṭhenti. Sace tayā kataṃ katanti vadehi, sace tayā akataṃ akatanti vadehī"ti. "Yato ahaṃ, bhante, jāto nābhijānāmi supinantenapi methunaṃ dhammaṃ paṭisevitā, pageva jāgaro"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsetha. Ime ca bhikkhū anuyuñjathā"ti. Idaṃ vatvā bhagavā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho te bhikkhū mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsesuṃ. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū te bhikkhū etadavocuṃ—"māvuso, mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsetha. Na sā kiñci aparajjhati. Amhehi sā ussāhitā kupitehi anattamanehi cāvanādhippāyehī"ti. "Kiṃ pana tumhe, āvuso, āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsethā"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū mettiyabhūmajake bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, dabbaṃ mallaputtaṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... "kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, dabbaṃ mallaputtaṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ duṭṭho doso appatīto amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃseyya—'appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyyan'ti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā amūlakañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti bhikkhu ca dosaṃ patiṭṭhāti, saṃghādiseso"ti. (8:12)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Duṭṭho dosoti kupito anattamano anabhiraddho āhatacitto khilajāto.

Appatītoti tena ca kopena tena ca dosena tāya ca anattamanatāya tāya ca anabhiraddhiyā appatīto hoti.

Amūlakaṃ nāma adiṭṭhaṃ asutaṃ aparisaṅkitaṃ.

Pārājikena dhammenāti catunnaṃ aññatarena.

Anuddhaṃseyyāti codeti vā codāpeti vā.

Appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyyanti bhikkhubhāvā cāveyyaṃ, samaṇadhammā cāveyyaṃ, sīlakkhandhā cāveyyaṃ, tapoguṇā cāveyyaṃ.

Tato aparena samayenāti yasmiṃ khaṇe anuddhaṃsito hoti taṃ khaṇaṃ taṃ layaṃ taṃ muhuttaṃ vītivatte.

Samanuggāhīyamānoti yena vatthunā anuddhaṃsito hoti tasmiṃ vatthusmiṃ samanuggāhīyamāno.

Asamanuggāhīyamānoti na kenaci vuccamāno.

Adhikaraṇaṃ nāma cattāri adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ.

Bhikkhu ca dosaṃ patiṭṭhātīti tucchakaṃ mayā bhaṇitaṃ, musā mayā bhaṇitaṃ, abhūtaṃ mayā bhaṇitaṃ, ajānantena mayā bhaṇitaṃ.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Adiṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codeti—"diṭṭho mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Asutassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codeti—"suto mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Aparisaṅkitassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codeti— "parisaṅkito mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Adiṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codeti—"diṭṭho mayā suto ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Adiṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codeti—"diṭṭho mayā parisaṅkito ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Adiṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codeti—"diṭṭho mayā suto ca parisaṅkito ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Asutassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codeti—"suto mayā parisaṅkito ca ... pe ... suto mayā diṭṭho ca ... pe ... suto mayā parisaṅkito ca diṭṭho ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Aparisaṅkitassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codeti— "parisaṅkito mayā diṭṭho ca ... pe ... parisaṅkito mayā suto ca ... pe ... parisaṅkito mayā diṭṭho ca suto ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Diṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codeti—"suto mayā pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Diṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codeti—"parisaṅkito mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... suto mayā parisaṅkito ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Sutassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codeti—"parisaṅkito mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... diṭṭho mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... parisaṅkito mayā diṭṭho ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Parisaṅkitassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codeti—"diṭṭho mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... suto mayā, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... diṭṭho mayā suto ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Diṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Diṭṭhe vematiko diṭṭhaṃ no kappeti diṭṭhaṃ nassarati diṭṭhaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... sute vematiko sutaṃ no kappeti sutaṃ nassarati sutaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... parisaṅkite vematiko parisaṅkitaṃ no kappeti parisaṅkitaṃ nassarati parisaṅkitaṃ pamuṭṭho hoti. Tañce codeti—"parisaṅkito mayā diṭṭho ca ... pe ... parisaṅkito mayā suto ca ... pe ... parisaṅkito mayā diṭṭho ca suto ca, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Adiṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codāpeti—"diṭṭhosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Asutassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti ... pe ... aparisaṅk-

itassa hoti— "pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codāpeti—"parisaṅkitosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Adiṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codāpeti—"diṭṭhosi sutosi ... pe ... diṭṭhosi parisaṅkitosi ... pe ... diṭṭhosi sutosi parisaṅkitosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi ... pe ... asutassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti ... pe ... aparisaṅkitassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codāpeti—"parisaṅkitosi, diṭṭhosi ... pe ... parisaṅkitosi, sutosi ... pe ... parisaṅkitosi, diṭṭhosi, sutosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Diṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Tañce codāpeti—"sutosi ... pe ... tañce codāpeti—"parisaṅkitosi ... pe ... tañce codāpeti—"sutosi, parisaṅkitosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Sutassa hoti—"pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti ... pe ... parisaṅkitassa hoti— "pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno"ti. Tañce codāpeti—"diṭṭhosi ... pe ... tañce codāpeti—"sutosi ... pe ... tañce codāpeti—"diṭṭhosi, sutosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Diṭṭhassa hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Diṭṭhe vematiko diṭṭhaṃ no kappeti diṭṭhaṃ nassarati diṭṭhaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... sute vematiko sutaṃ no kappeti sutaṃ nassarati sutaṃ pamuṭṭho hoti ... pe ... parisaṅkite vematiko parisaṅkitaṃ no kappeti parisaṅkitaṃ nassarati parisaṅkitaṃ pamuṭṭho hoti. Tañce codāpeti—"parisaṅkitosi, diṭṭhosi ... pe ... parisaṅkitaṃ pamuṭṭho hoti, tañce codāpeti—"parisaṅkitosi sutosi ... pe ... parisaṅkitaṃ pamuṭṭho hoti, tañce codāpeti—"parisaṅkitosi, diṭṭhosi, sutosi, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Asuddhe suddhadiṭṭhi, suddhe asuddhadiṭṭhi, asuddhe asuddhadiṭṭhi, suddhe suddhadiṭṭhi.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesassa.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādena dukkaṭassa.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti dukkaṭassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, anāpatti.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādena dukkaṭassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti dukkaṭassa.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, anāpatti.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādena dukkaṭassa.

Asuddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno. Tañce asuddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhip-

pāyo vadeti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno. Tañce suddhadiṭṭhi samāno anokāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādena dukkaṭassa.

Suddho hoti puggalo aññataraṃ pārājikaṃ dhammaṃ anajjhāpanno tañce suddhadiṭṭhi samāno okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa.

Anāpatti—suddhe asuddhadiṭṭhissa, asuddhe asuddhadiṭṭhissa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Amūlakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 11: Bhedānuvattakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena devadatto saṃghabhedāya parakkamati cakkabhedāya. Bhikkhū evamāhaṃsu—"adhammavādī devadatto, avinayavādī devadatto. Kathañhi nāma devadatto saṃghabhedāya parakkamissati cakkabhedāyā"ti. Evaṃ vutte, kokāliko kaṭamodakatissako khaṇḍadeviyā putto samuddadatto te bhikkhū etadavocuṃ—"māyasmanto evaṃ avacuttha. Dhammavādī devadatto, vinayavādī devadatto. Amhākañca devadatto chandañca ruciñca ādāya voharati jānāti no bhāsati amhākampetaṃ khamatī"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū devadattassa saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā bhavissanti vaggavādakā"ti.

Atha kho te bhikkhū te anuvattake bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū devadattassa saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā honti vaggavādakā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā devadattassa saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā bhavissanti vaggavādakā. Ne-

taṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Tasseva kho pana bhikkhussa bhikkhū honti anuvattakā vaggavādakā eko vā dve vā tayo vā. Te evaṃ vadeyyuṃ—'māyasmanto etaṃ bhikkhuṃ kiñci avacuttha. Dhammavādī ceso bhikkhu, vinayavādī ceso bhikkhu. Amhākañceso bhikkhu chandañca ruciñca ādāya voharati jānāti no bhāsati amhākampetaṃ khamatī'ti, te bhikkhū bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'māyasmanto evaṃ avacuttha, na ceso bhikkhu dhammavādī, na ceso bhikkhu vinayavādī, māyasmantānampi saṃghabhedo ruccittha, sametāyasmantānaṃ saṃghena, samaggo hi saṃgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī'ti. Evañca te bhikkhū bhikkhūhi vuccamānā tatheva paggaṇheyyuṃ, te bhikkhū bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyyuṃ, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyyuṃ, saṃghādiseso"ti. (11:15)

Tasseva kho panāti tassa saṃghabhedakassa bhikkhuno.

Bhikkhū hontīti aññe bhikkhū honti.

Anuvattakāti yaṃdiṭṭhiko so hoti yaṃkhantiko yaṃruciko tepi taṃdiṭṭhikā honti taṃkhantikā taṃrucikā.

Vaggavādakāti tassa vaṇṇāya pakkhāya ṭhitā honti.

Eko vā dve vā tayo vāti eko vā hoti dve vā tayo vā. Te evaṃ vadeyyuṃ—"māyasmanto etaṃ bhikkhuṃ kiñci avacuttha, dhammavādī ceso bhikkhu, vinayavādī ceso bhikkhu, amhākañceso bhikkhu chandañca ruciñca ādāya voharati jānāti no bhāsati amhākampetaṃ khamatī"ti.

Te bhikkhūti ye te anuvattakā bhikkhū.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi.

Ye passanti ye suṇanti tehi vattabbā—"māyasmanto evaṃ avacuttha. Na ceso bhikkhu dhammavādī, na ceso bhikkhu vinayavādī. Māyasmantānampi saṃghabhedo ruccittha. Sametāyasmantānaṃ saṃghena. Samaggo hi saṃgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjanti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjanti, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Te bhikkhū saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"māyasmanto evaṃ avacuttha. Na ceso bhikkhu dhammavādī, na ceso bhikkhu vinayavādī. Māyasmantānampi saṃghab-

hedo ruccittha. Sametāyasmantānaṃ saṃghena. Samaggo hi saṃgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī”ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjanti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjanti, āpatti dukkaṭassa. Te bhikkhū samanubhāsitabbā. “Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo ca itthanāmo ca bhikkhū itthannāmassa bhikkhuno saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā vaggavādakā. Te taṃ vatthuṃ na paṭinissajjanti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo ca itthannāmo ca bhikkhū itthannāmassa bhikkhuno saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā vaggavādakā. Te taṃ vatthuṃ na paṭinissajjanti. Saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa ca itthannāmassa ca bhikkhūnaṃ samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo ca itthannāmo ca bhikkhū itthannāmassa bhikkhuno saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā vaggavādakā. Te taṃ vatthuṃ na paṭinissajjanti. Saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa ca itthannāmassa ca bhikkhūnaṃ samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Samanubhaṭṭhā saṃghena itthannāmo ca itthannāmo ca bhikkhū tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantānaṃ ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti. Dve tayo ekato samanubhāsitabbā, taduttari na samanubhāsitabbā.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati “saṃghādiseso”ti.

Dhammakamme dhammakammasaññī na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme vematikā na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme adhammakammasaññī na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantānaṃ, paṭinissajjantānaṃ, ummattakānaṃ, khittacittānaṃ, vedanāṭṭānaṃ, ādikammikānanti.

Bhedānuvattakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ ekādasamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 5: Sañcarittasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī sāvatthiyaṃ kulūpako hoti. Bahukāni kulāni upasaṅkamati. Yattha passati kumārakaṃ vā apajāpatikaṃ, kumārikaṃ vā apatikaṃ, kumārakassa mātāpitūnaṃ santike kumārikāya vaṇṇaṃ bhaṇati—"amukassa kulassa kumārikā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paṇḍitā byattā medhāvinī dakkhā analasā. Channā sā kumārikā imassa kumārakassā"ti. Te evaṃ vadanti—"ete kho, bhante, amhe na jānanti—'ke vā ime kassa vā'ti. Sace, bhante, ayyo dāpeyya āneyyāma mayaṃ taṃ kumārikaṃ imassa kumārakassā"ti. Kumārikāya mātāpitūnaṃ santike kumārakassa vaṇṇaṃ bhaṇati—"amukassa kulassa kumārako abhirūpo dassanīyo pāsādiko paṇḍito byatto medhāvī dakkho analaso. Channāyaṃ kumārikā tassa kumārakassā"ti. Te evaṃ vadanti—"ete kho, bhante, amhe na jānanti—'ke vā ime kassa vā'ti, kismiṃ viya kumārikāya vattuṃ. Sace, bhante, ayyo yācāpeyya dajjeyyāma mayaṃ imaṃ kumārikaṃ tassa kumārakassā"ti. Eteneva upāyena āvāhānipi kārāpeti, vivāhānipi kārāpeti, vāreyyānipi kārāpeti.

Tena kho pana samayena aññatarissā purāṇagaṇakiyā dhītā abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā. Tirogāmakā ājīvakasāvakā āgantvā

taṃ gaṇakiṃ etadavocuṃ—"dehāyye, imaṃ kumārikaṃ amhākaṃ kumārakassā"ti. Sā evamāha—"ahaṃ khvayyo, tumhe na jānāmi—'ke vā ime kassa vā'ti. Ayañca me ekadhītikā, tirogāmo ca gantabbo, nāhaṃ dassāmī"ti. Manussā te ājīvakasāvake etadavocuṃ—"kissa tumhe, ayyo, āgatatthā"ti? "Idha mayaṃ, ayyo, amukaṃ nāma gaṇakiṃ dhītaraṃ yācimhā amhākaṃ kumārakassa. Sā evamāha—'ahaṃ khvayyo, tumhe na jānāmi—ke vā ime kassa vā'ti. Ayañca me ekadhītikā, tirogāmo ca gantabbo, nāhaṃ dassāmī"ti. "Kissa tumhe, ayyo, taṃ gaṇakiṃ dhītaraṃ yācittha? Nanu ayyo udāyī vattabbo. Ayyo udāyī dāpessatī"ti.

Atha kho te ājīvakasāvakā yenāyasmā udāyī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavocuṃ—"idha mayaṃ, bhante, amukaṃ nāma gaṇakiṃ dhītaraṃ yācimhā amhākaṃ kumārakassa. Sā evamāha—'ahaṃ khvayyo, tumhe na jānāmi—ke vā ime kassa vāti. Ayañca me ekadhītikā, tirogāmo ca gantabbo, nāhaṃ dassāmī'ti. Sādhu, bhante, ayyo taṃ gaṇakiṃ dhītaraṃ dāpetu amhākaṃ kumārakassā"ti.

Atha kho āyasmā udāyī yena sā gaṇakī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ gaṇakiṃ etadavoca—"kissimesaṃ dhītaraṃ na desī"ti? "Ahaṃ khvayya, ime na jānāmi—'ke vā ime kassa vā'ti. Ayañca me ekadhītikā, tirogāmo ca gantabbo, nāhaṃ dassāmī"ti. "Dehimesaṃ. Ahaṃ ime jānāmī"ti. "Sace, bhante, ayyo jānāti, dassāmī"ti. Atha kho sā gaṇakī tesaṃ ājīvakasāvakānaṃ dhītaraṃ adāsi. Atha kho te ājīvakasāvakā taṃ kumārikaṃ netvā māsaṃyeva suṇisabhogena bhuñjiṃsu. Tato aparena dāsibhogena bhuñjanti.

Atha kho sā kumārikā mātuyā santike dūtaṃ pāhesi—"ahañhi duggatā dukkhitā, na sukhaṃ labhāmi. Māsaṃyeva maṃ suṇisabhogena bhuñjiṃsu. Tato aparena dāsibhogena bhuñjanti. Āgacchatu me, mātā, maṃ nessatū"ti. Atha kho sā gaṇakī yena te ājīvakasāvakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te ājīvakasāvake etadavoca—"māyyo, imaṃ kumārikaṃ dāsibhogena bhuñjittha. Suṇisabhogena imaṃ kumārikaṃ bhuñjathā"ti. Te evamāhaṃsu—"natthamhākaṃ tayā saddhiṃ āhārūpahāro, samaṇena saddhiṃ amhākaṃ āhārūpahāro, gaccha tvaṃ, na mayaṃ taṃ jānāmā"ti. Atha kho sā gaṇakī tehi ājīvakasāvakehi apasāditā punadeva sāvatthiṃ paccāgañchi.

Dutiyampi kho sā kumārikā mātuyā santike dūtaṃ pāhesi—"ahañhi duggatā dukkhitā, na sukhaṃ labhāmi. Māsaṃyeva maṃ suṇisab-

hogena bhuñjiṃsu. Tato aparena dāsibhogena bhuñjanti. Āgacchatu me, mātā, maṃ nessatū"ti. Atha kho sā gaṇakī yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"sā kira, bhante, kumārikā duggatā dukkhitā, na sukhaṃ labhati. Māsaṃyeva naṃ suṇisabhogena bhuñjiṃsu. Tato aparena dāsibhogena bhuñjanti. Vadeyyātha, bhante—'māyyo, imaṃ kumārikaṃ dāsibhogena bhuñjittha. Suṇisabhogena imaṃ kumārikaṃ bhuñjathā'"ti.

Atha kho āyasmā udāyī yena te ājīvakasāvakā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te ājīvakasāvake etadavoca—"māyyo, imaṃ kumārikaṃ dāsibhogena bhujjittha. Suṇisabhogena imaṃ kumārikaṃ bhuñjathā"ti. Te evamāhaṃsu—"natthamhākaṃ tayā saddhiṃ āhārūpahāro, gaṇakiyā saddhiṃ amhākaṃ āhārūpahāro. Samaṇena bhavitabbaṃ abyāvaṭena. Samaṇo assa susamaṇo, gaccha tvaṃ, na mayaṃ taṃ jānāmā"ti. Atha kho āyasmā udāyī tehi ājīvakasāvakehi apasādito punadeva sāvatthiṃ paccāgañchi.

Tatiyampi kho sā kumārikā mātuyā santike dūtaṃ pāhesi—"ahañhi duggatā dukkhitā, na sukhaṃ labhāmi. Māsaṃyeva maṃ suṇisabhogena bhuñjiṃsu. Tato aparena dāsibhogena bhuñjanti. Āgacchatu me, mātā, maṃ nessatū"ti. Dutiyampi kho sā gaṇakī yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"sā kira, bhante, kumārikā duggatā dukkhitā, na sukhaṃ labhati. Māsaṃyeva naṃ suṇisabhogena bhuñjiṃsu. Tato aparena dāsibhogena bhuñjanti. Vadeyyātha, bhante—'māyyo, imaṃ kumārikaṃ dāsibhogena bhuñjittha, suṇisabhogena imaṃ kumārikaṃ bhuñjathā'"ti. "Paṭhamampāhaṃ tehi ājīvakasāvakehi apasādito, gaccha tvaṃ, nāhaṃ gamissāmī"ti.

Atha kho sā gaṇakī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"evaṃ duggato hotu ayyo udāyī, evaṃ dukkhito hotu ayyo udāyī, evaṃ mā sukhaṃ labhatu ayyo udāyī, yathā me kumārikā duggatā dukkhitā na sukhaṃ labhati pāpikāya sassuyā pāpakena sasurena pāpakena sāmikenā"ti.

Sāpi kho kumārikā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"evaṃ duggato hotu ayyo udāyī, evaṃ dukkhito hotu ayyo udāyī, evaṃ mā sukhaṃ labhatu ayyo udāyī, yathāhaṃ duggatā dukkhitā na sukhaṃ labhāmi pāpikāya sassuyā pāpakena sasurena pāpakena sāmikenā"ti.

Aññāpi itthiyo asantuṭṭhā sassūhi vā sasurehi vā sāmikehi vā, tā evaṃ oyācanti—"evaṃ duggato hotu ayyo udāyī, evaṃ dukkhito hotu

ayyo udāyī, evaṃ mā sukhaṃ labhatu ayyo udāyī, yathā mayaṃ duggatā dukkhitā na sukhaṃ labhāma pāpikāhi sassūhi pāpakehi sasurehi pāpakehi sāmikehī"ti.

Yā pana tā itthiyo santuṭṭhā sassūhi vā sasurehi vā sāmikehi vā tā evaṃ āyācanti—"evaṃ sukhito hotu ayyo udāyī, evaṃ sajjito hotu ayyo udāyī, evaṃ sukhamedho hotu ayyo udāyī, yathā mayaṃ sukhitā sajjitā sukhamedhā bhaddikāhi sassūhi bhaddakehi sasurehi bhaddakehi sāmikehī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū ekaccānaṃ itthīnaṃ oyācantīnaṃ ekaccānaṃ itthīnaṃ āyācantīnaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma āyasmā udāyī sañcarittaṃ samāpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ udāyiṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, sañcarittaṃ samāpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, sañcarittaṃ samāpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sañcarittaṃ samāpajjeyya, itthiyā vā purisamatiṃ purisassa vā itthimatiṃ, jāyattane vā jārattane vā, saṃghādiseso"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā dhuttā uyyāne paricārentā aññatarissā vesiyā santike dūtaṃ pāhesuṃ—"āgacchatu uyyāne paricāressāmā"ti. Sā evamāha—"ahaṃ khvayyo, tumhe na jānāmi—'ke vā ime kassa vā'ti. Ahañcamhi bahubhaṇḍā bahuparikkhārā, bahinagarañca gantabbaṃ. Nāhaṃ gamissāmī"ti.

Atha kho so dūto tesaṃ dhuttānaṃ etamatthaṃ ārocesi. Evaṃ vutte, aññataro puriso te dhutte etadavoca—"kissa tumhe, ayyo, etaṃ vesiṃ yācittha? Nanu ayyo udāyī vattabbo. Ayyo udāyī uyyojessatī"ti. Evaṃ vutte, aññataro upāsako taṃ purisaṃ etadavoca—"māyyo, evaṃ avaca. Na kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ evarūpaṃ kātuṃ. Nāyyo udāyī evaṃ karissatī"ti. Evaṃ vutte, "karissati na karissatī"ti abbhutamakaṃsu.

Atha kho te dhuttā yenāyasmā udāyī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavocuṃ—"idha mayaṃ, bhante, uyyāne paricārentā asukāya nāma vesiyā santike dūtaṃ pahiṇimhā—'āgacchatu uyyāne paricāressāmā'ti. Sā evamāha— 'ahaṃ khvayyo, tumhe na jānāmi—ke vā ime kassa vāti, ahañcamhi bahubhaṇḍā bahuparikkhārā, bahinagarañca gantabbaṃ. Nāhaṃ gamissāmī'ti. Sādhu, bhante, ayyo taṃ vesiṃ uyyojetū"ti.

Atha kho āyasmā udāyī yena sā vesī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ vesiṃ etadavoca—"kissimesaṃ na gacchasī"ti? "Ahaṃ khvayya, ime na jānāmi—'ke vā ime kassa vā'ti. Ahañcamhi bahubhaṇḍā bahuparikkhārā, bahinagarañca gantabbaṃ. Nāhaṃ gamissāmī"ti. "Gacchimesaṃ. Ahaṃ ime jānāmī"ti. "Sace, bhante, ayyo jānāti ahaṃ gamissāmī"ti. Atha kho te dhuttā taṃ vesiṃ ādāya uyyānaṃ agamaṃsu. Atha kho so upāsako ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyo udāyī taṅkhaṇikaṃ sañcarittaṃ samāpajjissatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa upāsakassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī taṅkhaṇikaṃ sañcarittaṃ samāpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, taṅkhaṇikaṃ sañcarittaṃ samāpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, taṅkhaṇikaṃ sañcarittaṃ samāpajjissasi? Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sañcarittaṃ samāpajjeyya, itthiyā vā purisamatiṃ purisassa vā itthimatiṃ, jāyattane vā jārattane vā, antamaso taṅkhaṇikāyapi, saṃghādiseso"ti. (5:9)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sañcarittaṃ samāpajjeyyāti itthiyā vā pahito purisassa santike gacchati, purisena vā pahito itthiyā santike gacchati.

Itthiyā vā purisamatinti purisassa matiṃ itthiyā āroceti.

Purisassa vā itthimatinti itthiyā matiṃ purisassa āroceti.

Jāyattane vāti jāyā bhavissasi.

Jārattane vāti jārī bhavissasi.

Antamaso taṅkhaṇikāyapīti muhuttikā bhavissasi.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Dasa itthiyo—māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sārakkhā saparidaṇḍā.

Dasa bhariyāyo—dhanakkītā chandavāsinī bhogavāsinī paṭavāsinī odapattakinī obhaṭacumbaṭā dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā muhuttikā.

Māturakkhitā nāma mātā rakkhati gopeti issariyaṃ kāreti vasaṃ vatteti.

Piturakkhitā nāma pitā rakkhati gopeti issariyaṃ kāreti vasaṃ vatteti.

Mātāpiturakkhitā nāma mātāpitaro rakkhanti gopenti issariyaṃ kārenti vasaṃ vattenti.

Bhāturakkhitā nāma bhātā rakkhati gopeti issariyaṃ kāreti vasaṃ vatteti.

Bhaginirakkhitā nāma bhaginī rakkhati gopeti issariyaṃ kāreti vasaṃ vatteti.

Ñātirakkhitā nāma ñātakā rakkhanti gopenti issariyaṃ kārenti vasaṃ vattenti.

Gottarakkhitā nāma sagottā rakkhanti gopenti issariyaṃ kārenti vasaṃ vattenti.

Dhammarakkhitā nāma sahadhammikā rakkhanti gopenti issariyaṃ kārenti vasaṃ vattenti.

Sārakkhā nāma gabbhepi pariggahitā hoti—mayhaṃ esāti. Antamaso mālāguḷaparikkhittāpi.

Saparidaṇḍā nāma kehici daṇḍo ṭhapito hoti—yo itthannāmaṃ itthiṃ gacchati ettako daṇḍoti.

Dhanakkītā nāma dhanena kiṇitvā vāseti.

Chandavāsinī nāma piyo piyaṃ vāseti.

Bhogavāsinī nāma bhogaṃ datvā vāseti.

Paṭavāsinī nāma paṭaṃ datvā vāseti.

Odapattakinī nāma udakapattaṃ āmasitvā vāseti.

Obhaṭacumbaṭā nāma cumbaṭaṃ oropetvā vāseti.

Dāsī nāma dāsī ceva hoti bhariyā ca.

Kammakārī nāma kammakārī ceva hoti bhariyā ca.

Dhajāhaṭā nāma karamarānītā vuccati.

Muhuttikā nāma taṅkhaṇikā vuccati.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitaṃ brūhi ... pe ... mātāpiturakkhitaṃ brūhi ... bhāturakkhitaṃ brūhi ... bhaginirakkhitaṃ brūhi ... ñātirakkhitaṃ brūhi ... gottarakkhitaṃ brūhi ... dhammarakkhitaṃ brūhi ... sārakkhaṃ brūhi ... saparidaṇḍaṃ brūhi—'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca mātāpiturakkhitañca ... pe ... māturakkhitañca bhāturakkhitañca ... māturakkhitañca bhaginirakkhitañca ... māturakkhitañca ñātirakkhitañca ... māturakkhitañca gottarakkhitañca ... māturakkhitañca dhammarakkhitañca ... māturakkhitañca sārakkhañca ... māturakkhitañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitañca mātāpiturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitañca bhāturakkhitañca ... pe ... piturakkhitañca bhaginirakkhitañca ... piturakkhitañca ñātirakkhitañca ... piturakkhitañca gottarakkhi-

tañca … piturakkhitañca dhammarakkhitañca … piturakkhitañca sārakkhañca … piturakkhitañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitañca māturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

() Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍañca māturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍañca piturakkhitañca … pe … saparidaṇḍañca mātāpiturakkhitañca … saparidaṇḍañca bhāturakkhitañca … saparidaṇḍañca bhaginirakkhitañca … saparidaṇḍañca ñātirakkhitañca … saparidaṇḍañca gottarakkhitañca … saparidaṇḍañca dhammarakkhitañca … saparidaṇḍañca sārakkhañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evaṃ dumūlakampi timūlakampi yāva navamūlakaṃ kātabbaṃ.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca mātāpiturakkhitañca bhāturakkhitañca bhaginirakkhitañca ñātirakkhitañca gottarakkhitañca dhammarakkhitañca sārakkhañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhanakkītācakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinī … pe … bhogavāsinī … paṭavāsinī … odapattakinī … obhaṭacumbaṭā … dāsī ca bhariyā ca … kammakārī ca bhariyā ca … dhajāhaṭā … muhut-

tikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitaṃ brūhi ... pe ... mātāpiturakkhitaṃ brūhi ... bhāturakkhitaṃ brūhi ... bhaginirakkhitaṃ brūhi ... ñātirakkhitaṃ brūhi ... gottarakkhitaṃ brūhi ... dhammarakkhitaṃ brūhi ... sārakkhaṃ brūhi ... saparidaṇḍaṃ brūhi—'hohi kira itthannāmassa bhariyā muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca mātāpiturakkhitañca ... pe ... māturakkhitañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitañca mātāpiturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitañca bhāturakkhitañca ... pe ... piturakkhitañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitañca māturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍañca māturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ sapari-

daṇḍañca piturakkhitañca … pe … saparidaṇḍañca sārakkhañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakādīnipi evameva kātabbāni.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca mātāpiturakkhitañca bhāturakkhitañca bhaginirakkhitañca ñātirakkhitañca gottarakkhitañca dhammarakkhitañca sārakkhañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Muhuttikācakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinī … pe … bhogavāsinī … paṭavāsinī … odapattakinī … obhaṭacumbaṭā … dāsī ca bhariyā ca … kammakārī ca bhariyā ca … dhajāhaṭā … muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca bhogavāsinī ca … pe … dhanakkītā ca paṭavāsinī ca … dhanakkītā ca odapattakinī ca … dhanakkītā ca obhaṭacumbaṭā ca … dhanakkītā ca dāsī ca bhariyā ca … dhanakkītā ca kammakārī ca bhariyā ca … dhanakkītā ca dhajāhaṭā ca … dhanakkītā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ mā-

turakkhitaṃ brūhi— ‘hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ca bhogavāsinī ca … pe … chandavāsinī ca muhuttikā ca … chandavāsinī ca dhanakkītā cā’”ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—“gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— ‘hohi kira itthannāmassa bhariyā muhuttikā ca dhanakkītā ca … pe … muhuttikā ca chandavāsinī ca … pe … muhuttikā ca dhajāhaṭā cā’”ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakādīnipi evameva kātabbāni.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—“gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— ‘hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā’”ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Māturakkhitācakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—“gaccha, bhante, itthannāmaṃ piturakkhitaṃ … pe … mātāpiturakkhitaṃ … bhāturakkhitaṃ … bhaginirakkhitaṃ … ñātirakkhitaṃ … gottarakkhitaṃ … dhammarakkhitaṃ … sārakkhaṃ … saparidaṇḍaṃ brūhi—‘hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā’”ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—“gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍaṃ brūhi— ‘hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinī … pe … bhogavāsinī … paṭavāsinī … odapattakinī … obhaṭacumbaṭā … dāsī ca bhariyā ca … kammakārī ca bhariyā ca … dhajāhaṭā … muhuttikā’”ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—“gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍaṃ brūhi— ‘hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī cā’”ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādis-

esassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca bhogavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ca bhogavāsinī ca ... pe ... chandavāsinī ca muhuttikā ca ... chandavāsinī ca dhanakkītā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā muhuttikā ca dhanakkītā ca ... pe ... muhuttikā ca chandavāsinī ca ... pe ... muhuttikā ca dhajāhaṭā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakampi timūlakampi yāva navamūlakaṃ evameva kātabbaṃ.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ saparidaṇḍaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Saparidaṇḍācakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitaṃ brūhi— 'hohi kira itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā ca chandavāsinī cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca mātāpiturakkhitañca brūhi—'hotha kira

itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Evaṃ ubhatovaḍḍhakaṃ kātabbaṃ.

Puriso bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ māturakkhitañca piturakkhitañca mātāpiturakkhitañca bhāturakkhitañca bhaginirakkhitañca ñātirakkhitañca gottarakkhitañca dhammarakkhitañca sārakkhañca saparidaṇḍañca brūhi—'hotha kira itthannāmassa bhariyāyo dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ubhatovaḍḍhakaṃ niṭṭhitaṃ.

Purisassa mātā bhikkhuṃ pahiṇati ... pe ... purisassa pitā bhikkhuṃ pahiṇati ... pe ... purisassa mātāpitaro bhikkhuṃ pahiṇanti ... pe ... purisassa bhātā bhikkhuṃ pahiṇati ... pe ... purisassa bhaginī bhikkhuṃ pahiṇati ... pe ... purisassa ñātakā bhikkhuṃ pahiṇanti ... pe ... purisassa gottā bhikkhuṃ pahiṇanti ... pe ... purisassa sahadhammikā bhikkhuṃ pahiṇanti ... pe ....

Purisassa peyyālo vitthāretabbo.

Ubhatovaḍḍhakaṃ yathā purimanayo tatheva vitthāretabbaṃ.

Māturakkhitāya mātā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi— 'hotu itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Māturakkhitāya mātā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi— 'hotu itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ... pe ... bhogavāsinī ... paṭavāsinī ... odapattakinī ... obhaṭacumbaṭā ... dāsī ca bhariyā ca ... kammakārī ca bhariyā ca ... dhajāhaṭā ... muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Māturakkhitāya mātā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi— 'hotu itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca bhogavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Māturakkhitāya mātā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi— 'hotu itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ca bhogavāsinī ca ... pe ... chandavāsinī ca muhuttikā ca ... chandavāsinī ca dhanakkītā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Māturakkhitāya mātā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi— 'hotu itthannāmassa bhariyā muhuttikā ca dhanakkītā ca ... pe ... muhuttikā ca chandavāsinī ca ... pe ... muhuttikā ca dhajāhaṭā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakampi timūlakampi yāva navamūlakaṃ evameva kātabbaṃ.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Māturakkhitāya mātā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi— 'hotu itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Mātucakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Piturakkhitāya pitā bhikkhuṃ pahiṇati ... pe ... mātāpiturakkhitāya mātāpitaro bhikkhuṃ pahiṇanti ... bhāturakkhitāya bhātā bhikkhuṃ pahiṇati ... bhaginirakkhitāya bhaginī bhikkhuṃ pahiṇati ... ñātirakkhitāya ñātakā bhikkhuṃ pahiṇanti ... gottarakkhitāya gottā bhikkhuṃ pahiṇanti ... dhammarakkhitāya sahadhammikā bhikkhuṃ pahiṇanti ... sārakkhāya yena pariggahitā hoti so bhikkhuṃ pahiṇati ... saparidaṇḍāya yena daṇḍo ṭhapito hoti so bhikkhuṃ pahiṇati— "gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'hotu itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Saparidaṇḍāya yena daṇḍo ṭhapito hoti so bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'hotu itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ... pe ... bhogavāsinī ... paṭavāsinī ... odapattakinī ... obhaṭacumbaṭā ... dāsī ca bhariyā ca ... kammakārī ca bhariyā ca ... dhajāhaṭā ... muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Saparidaṇḍāya yena daṇḍo ṭhapito hoti so bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'hotu itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca bhogavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Saparidaṇḍāya yena daṇḍo ṭhapito hoti so bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'hotu itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ca bhogavāsinī ca ... pe ... chandavāsinī ca muhuttikā ca ... chandavāsinī ca dhanakkītā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Saparidaṇḍāya yena daṇḍo, ṭhapito hoti so bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'hotu itthannāmassa bhariyā muhuttikā ca dhanakkītā ca ... pe ... muhuttikā ca chandavāsinī ca ... pe ... muhuttikā ca dhajāhaṭā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakampi timūlakampi yāva navamūlakaṃ evameva kātabbaṃ.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Saparidaṇḍāya yena daṇḍo ṭhapito hoti so bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'hotu itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Daṇḍaṭhapitacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ... pe ... bhogavāsinī ... paṭavāsinī ... odapattakinī ... obhaṭacumbaṭā ... dāsī ca bhariyā ca

... kammakārī ca bhariyā ca ... dhajāhaṭā ... muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca bhogavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca paṭavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ca bhogavāsinī ca ... pe ... chandavāsinī ca muhuttikā ca ... chandavāsinī ca dhanakkītā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā muhuttikā ca dhanakkītā ca ... pe ... muhuttikā ca chandavāsinī ca ... pe ... muhuttikā ca dhajāhaṭā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakādīnipi evameva kātabbāni.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Māturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Aparaṃ māturakkhitācakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Piturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... pe ... mātāpiturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... bhāturakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... bhaginirakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... ñātirakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... gottarakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... dhammarakkhitā bhikkhuṃ pahiṇati ... sārakkhā bhikkhuṃ pahiṇati ... saparidaṇḍā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā'"ti. Paṭiggaṇhāti

vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Saparidaṇḍā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ... pe ... bhogavāsinī ... paṭavāsinī ... odapattakinī ... obhaṭacumbaṭā ... dāsī ca bhariyā ca ... kammakārī ca bhariyā ca ... dhajāhaṭā ... muhuttikā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Nikkhepapadāni.

Saparidaṇḍā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca ... pe ... dhanakkītā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ.

Saparidaṇḍā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā chandavāsinī ca bhogavāsinī ca ... pe ... chandavāsinī ca muhuttikā ca ... chandavāsinī ca dhanakkītā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkaṃ, mūlaṃ saṃkhittaṃ.

Saparidaṇḍā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā muhuttikā ca dhanakkītā ca ... pe ... muhuttikā ca chandavāsinī ca ... pe ... muhuttikā ca dhajāhaṭā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Dumūlakādīnipi evameva kātabbāni.

Idaṃ dasamūlakaṃ—

Saparidaṇḍā bhikkhuṃ pahiṇati—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ brūhi—'homi itthannāmassa bhariyā dhanakkītā ca chandavāsinī ca bhogavāsinī ca paṭavāsinī ca odapattakinī ca obhaṭacumbaṭā ca dāsī ca bhariyā ca kammakārī ca bhariyā ca dhajāhaṭā ca muhuttikā cā'"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Aparaṃ saparidaṇḍācakkaṃ niṭṭhitaṃ. Sabbaṃ cakkapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati na paccāharati, āpatti thullaccayassa. Paṭiggaṇhāti na vīmaṃsati paccāharati, āpatti thullaccayassa. Paṭiggaṇhāti na vīmaṃsati na paccāharati, āpatti dukkaṭassa. Na paṭiggaṇhāti vīmaṃsati

paccāharati, āpatti thullaccayassa. Na paṭiggaṇhāti vīmaṃsati na paccāharati, āpatti dukkaṭassa. Na paṭiggaṇhāti na vīmaṃsati paccāharati, āpatti dukkaṭassa. Na paṭiggaṇhāti na vīmaṃsati na paccāharati, anāpatti.

Puriso sambahule bhikkhū āṇāpeti—"gacchatha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsathā"ti. Sabbe paṭiggaṇhanti sabbe vīmaṃsanti sabbe paccāharanti, āpatti sabbesaṃ saṃghādisesassa.

Puriso sambahule bhikkhū āṇāpeti—"gacchatha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsathā"ti. Sabbe paṭiggaṇhanti sabbe vīmaṃsanti ekaṃ paccāharāpenti, āpatti sabbesaṃ saṃghādisesassa.

Puriso sambahule bhikkhū āṇāpeti—"gacchatha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsathā"ti. Sabbe paṭiggaṇhanti ekaṃ vīmaṃsāpetvā sabbe paccāharanti, āpatti sabbesaṃ saṃghādisesassa.

Puriso sambahule bhikkhū āṇāpeti—"gacchatha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsathā"ti. Sabbe paṭiggaṇhanti ekaṃ vīmaṃsāpetvā ekaṃ paccāharāpenti, āpatti sabbesaṃ saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ āṇāpeti—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsā"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ āṇāpeti—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsā"ti. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati antevāsiṃ paccāharāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ āṇāpeti—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsā"ti. Paṭiggaṇhāti antevāsiṃ vīmaṃsāpetvā attanā paccāharati, āpatti saṃghādisesassa.

Puriso bhikkhuṃ āṇāpeti—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vimaṃsā"ti. Paṭiggaṇhāti antevāsiṃ vīmaṃsāpeti antevāsī vīmaṃsitvā bahiddhā paccāharati, āpatti ubhinnaṃ thullaccayassa.

Gacchanto sampādeti, āgacchanto visaṃvādeti, āpatti thullaccayassa.

Gacchanto visaṃvādeti, āgacchanto sampādeti, āpatti thullaccayassa.

Gacchanto sampādeti, āgacchanto sampādeti, āpatti saṃghādisesassa.

Gacchanto visaṃvādeti, āgacchanto visaṃvādeti, anāpatti.

Anāpatti—saṃghassa vā cetiyassa vā gilānassa vā karaṇīyena gacchati, ummattakassa, ādikammikassāti.

5.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Suttā matā ca nikkhantā, anitthī itthipaṇḍakā; Kalahaṃ katvāna sammodi, sañcarittañca paṇḍaketi.

5.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññataro puriso aññataraṃ bhikkhuṃ āṇāpesi—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsā"ti. So gantvā manusse pucchi—"kahaṃ itthannāmā"ti? "Suttā, bhante"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ saṃghādisesaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi—"Anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññataro puriso aññataraṃ bhikkhuṃ āṇāpesi—"gaccha, bhante, itthannāmaṃ itthiṃ vīmaṃsā"ti. So gantvā manusse pucchi—"kahaṃ itthannāmā"ti? "Matā, bhante"ti ... pe ... "nikkhantā, bhante"ti ... "anitthī, bhante"ti ... "itthipaṇḍakā, bhante"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (2–5)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī sāmikena saha bhaṇḍitvā mātugharaṃ agamāsi. Kulūpako bhikkhu sammodanīyaṃ akāsi. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "alaṃvacanīyā, bhikkhū"ti? "Nālaṃvacanīyā, bhagavā"ti. "Anāpatti, bhikkhu, nālaṃvacanīyāyā"ti. (6)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu paṇḍake sañcarittaṃ samāpajji. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (7)

Sañcarittasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 12: Dubbacasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā channo anācāraṃ ācarati. Bhikkhū evamāhaṃsu—"māvuso channa, evarūpaṃ akāsi. Netaṃ kappatī"ti. So evaṃ vadeti—"kiṃ nu kho nāma tumhe, āvuso, maṃ vattabbaṃ maññatha? Ahaṃ kho nāma tumhe vadeyyaṃ. Amhākaṃ buddho amhākaṃ dhammo amhākaṃ ayyaputtena dhammo abhisamito. Seyyathāpi nāma mahāvāto vāyanto tiṇakaṭṭhapaṇṇasaṭaṃ ekato ussāreyya,

seyyathā vā pana nadī pabbateyyā saṅkhasevālapaṇakaṃ ekato ussāreyya; evameva tumhe nānānāmā nānāgottā nānājaccā nānākulā pabbajitā ekato ussāritā. Kiṃ nu kho nāma tumhe, āvuso, maṃ vattabbaṃ maññatha? Ahaṃ kho nāma tumhe vadeyyaṃ. Amhākaṃ buddho amhākaṃ dhammo amhākaṃ ayyaputtena dhammo abhisamito"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ channaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, channa, bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karosī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhu paneva dubbacajātiko hoti uddesapariyāpannesu sikkhāpadesu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti—'mā maṃ āyasmanto kiñci avacuttha kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, ahampāyasmante na kiñci vakkhāmi kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, viramathāyasmanto mama vacanāyā'ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo—'māyasmā attānaṃ avacanīyaṃ akāsi, vacanīyamevāyasmā attānaṃ karotu, āyasmāpi bhikkhū vadetu sahadhammena, bhikkhūpi āyasmantaṃ vakkhanti sahadhammena. Evaṃ saṃvaddhā hi tassa bhagavato parisā yadidaṃ aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhāpanenā'ti. Evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, saṃghādiseso"ti. (12:16)

Bhikkhū paneva dubbacajātiko hotīti dubbaco hoti dovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato akkhamo appadakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ.

Uddesapariyāpannesu sikkhāpadesūti pātimokkhapariyāpannesu sikkhāpadesu.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi.

Sahadhammikaṃ nāma yaṃ bhagavatā paññattaṃ sikkhāpadaṃ, etaṃ sahadhammikaṃ nāma.

Tena vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti—"mā maṃ āyasmanto kiñci avacuttha kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, ahampāyasmante na kiñci vakkhāmi kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā. Viramathāyasmanto mama vacanāyā"ti.

So bhikkhūti yo so dubbacajātiko bhikkhu.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi. Ye passanti ye suṇanti tehi vattabbo—"māyasmā attānaṃ avacanīyaṃ akāsi. Vacanīyameva āyasmā attānaṃ karotu. Āyasmāpi bhikkhū vadetu sahadhammena, bhikkhūpi āyasmantaṃ vakkhanti sahadhammena. Evaṃ saṃvaddhā hi tassa bhagavato parisā yadidaṃ aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhāpanenā"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbo—"māyasmā attānaṃ avacanīyaṃ akāsi ... pe ... aññamaññavuṭṭhāpanenā"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu samanubhāsitabbo. "Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa

bhikkhuno samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Samanubhaṭṭho saṃghena itthannāmo bhikkhu tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantassa ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Dhammakamme dhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme vematiko na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme adhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantassa, paṭinissajjantassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dubbacasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dvādasamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 9: Dutiyaduṭṭhadosasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena mettiyabhūmajakā bhikkhū gijjhakūṭā pabbatā orohantā addasaṃsu chagalakaṃ ajikāya vippaṭipajjantaṃ. Disvāna evamāhaṃsu—"handa mayaṃ, āvuso, imaṃ chagalakaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ nāma karoma. Imaṃ ajikaṃ mettiyaṃ nāma bhikkhuniṃ karoma. Evaṃ mayaṃ voharissāma. Pubbe mayaṃ, āvuso, dabbaṃ mallaputtaṃ sutena avocumhā. Idāni pana amhehi sāmaṃ diṭṭho mettiyāya bhikkhuniyā vippaṭipajjanto"ti. Te taṃ chagalakaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ nāma akaṃsu. Taṃ ajikaṃ mettiyaṃ nāma bhikkhuniṃ akaṃsu. Te bhikkhūnaṃ ārocesuṃ— "pubbe mayaṃ, āvuso, dabbaṃ mallaputtaṃ sutena avocumhā. Idāni pana amhehi sāmaṃ diṭṭho mettiyāya bhikkhuniyā vippaṭipajjanto"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—

"māvuso, evaṃ avacuttha. Nāyasmā dabbo mallaputto evaṃ karissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ paṭipucchi—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathayime bhikkhū āhaṃsū"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathayime bhikkhū āhaṃsū"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. "Na kho, dabba, dabbā evaṃ nibbeṭhenti. Sace tayā kataṃ katanti vadehi, sace tayā akataṃ akatanti vadehī"ti. "Yato ahaṃ, bhante, jāto nābhijānāmi supinantenapi methunadhammaṃ paṭisevitā, pageva jāgaro"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, ime bhikkhū anuyuñjathā"ti. Idaṃ vatvā bhagavā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho te bhikkhū mettiyabhūmajake bhikkhū anuyuñjiṃsu. Te bhikkhūhi anuyuñjīyamānā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ—"kiṃ pana tumhe, āvuso, āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsethā"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū mettiyabhūmajake bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, dabbaṃ mallaputtaṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... "kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, dabbaṃ mallaputtaṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ duṭṭho doso appatīto aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dham-

mena anuddhaṃseyya—'appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyyan'ti. Tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā aññabhāgiyañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti koci deso lesamatto upādinno, bhikkhu ca dosaṃ patiṭṭhāti, saṃghādiseso"ti. (9:13)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhunti aññaṃ bhikkhuṃ.

Duṭṭho dosoti kupito anattamano anabhiraddho āhatacitto khilajāto.

Appatītoti tena ca kopena, tena ca dosena, tāya ca anattamanatāya, tāya ca anabhiraddhiyā appatīto hoti.

Aññabhāgiyassa adhikaraṇassāti āpattaññabhāgiyaṃ vā hoti adhikaraṇaññabhāgiyaṃ vā. Kathaṃ adhikaraṇaṃ adhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ? Vivādādhikaraṇaṃ anuvādādhikaraṇassa āpattādhikaraṇassa kiccādhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa kiccādhikaraṇassa vivādādhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ. Āpattādhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇassa vivādādhikaraṇassa anuvādādhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ. Kiccādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇassa anuvādādhikaraṇassa āpattādhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ. Evaṃ adhikaraṇaṃ adhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ.

Kathaṃ adhikaraṇaṃ adhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ? Vivādādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ anuvādādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ. Āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa siyā tabbhāgiyaṃ siyā aññabhāgiyaṃ.

Kathaṃ āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ? Methunadhammapārājikāpatti adinnādānapārājikāpattiyā manussaviggahapārājikāpattiyā uttarimanussadhammapārājikāpattiyā aññabhāgiyā. Adinnādānapārājikāpatti manussaviggahapārājikāpattiyā uttarimanussadhammapārājikāpattiyā methunadhammapārājikāpattiyā aññabhāgiyā. Manussaviggahapārājikāpatti uttarimanussadhammapārājikāpattiyā methunadhammapārājikāpattiyā adinnādānapārājikāpattiyā aññabhāgiyā. Uttarimanussadhammapārājikāpatti methunadhammapārājikāpattiyā adinnādānapārājikāpattiyā manussaviggahapārājikāpattiyā aññabhāgiyā. Evaṃ āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa aññabhāgiyaṃ.

Kathaṃ āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ? Methunadhammapārājikāpatti methunadhammapārājikāpattiyā tabbhāgiyā. Adinnādānapārājikāpatti adinnādānapārājikāpattiyā tabbhāgiyā. Manussaviggahapārājikāpatti manussaviggahapārājikāpattiyā tabbhāgiyā. Uttarimanussadhammapārājikāpatti uttarimanussadhammapārājikāpattiyā tabbhāgiyā. Evaṃ āpattādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ.

Kiccādhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ. Evaṃ adhikaraṇaṃ adhikaraṇassa tabbhāgiyaṃ.

Kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāyāti leso nāma dasa lesā—jātileso, nāmaleso, gottaleso, liṅgaleso, āpattileso, pattaleso, cīvaraleso, upajjhāyaleso, ācariyaleso, senāsanaleso.

Jātileso nāma khattiyo diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ khattiyaṃ passitvā codeti—"khattiyo mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Brāhmaṇo diṭṭho hoti ... pe ... vesso diṭṭho hoti ... pe ... suddo diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ suddaṃ passitvā codeti—"suddo mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Nāmaleso nāma buddharakkhito diṭṭho hoti ... pe ... dhammarakkhito diṭṭho hoti ... pe ... saṃgharakkhito diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ saṃgharakkhitaṃ passitvā codeti—"saṃgharakkhito mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Gottaleso nāma gotamo diṭṭho hoti ... pe ... moggallāno diṭṭho hoti ... pe ... kaccāyano diṭṭho hoti ... pe ... vāsiṭṭho diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ vāsiṭṭhaṃ passitvā codeti—"vāsiṭṭho mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Liṅgaleso nāma dīgho diṭṭho hoti ... pe ... rasso diṭṭho hoti ... pe ... kaṇho diṭṭho hoti ... pe ... odāto diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ odātaṃ passitvā codeti—"odāto mayā diṭṭho.

Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Āpattileso nāma lahukaṃ āpattiṃ āpajjanto diṭṭho hoti. Tañce pārājikena codeti— "assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Pattaleso nāma lohapattadharo diṭṭho hoti ... pe ... sāṭakapattadharo diṭṭho hoti ... pe ... sumbhakapattadharo diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ sumbhakapattadharaṃ passitvā codeti—"sumbhakapattadharo mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Cīvaraleso nāma paṃsukūliko diṭṭho hoti ... pe ... gahapaticīvaradharo diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ gahapaticīvaradharaṃ passitvā codeti— "gahapaticīvaradharo mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Upajjhāyaleso nāma itthannāmassa saddhivihāriko diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ itthannāmassa saddhivihārikaṃ passitvā codeti—"itthannāmassa saddhivihāriko mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Ācariyaleso nāma itthannāmassa antevāsiko diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ itthannāmassa antevāsikaṃ passitvā codeti—"itthannāmassa antevāsiko mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi ... pe ... āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Senāsanaleso nāma itthannāmasenāsanavāsiko diṭṭho hoti pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjanto. Aññaṃ itthannāmasenāsanavāsikaṃ passitvā codeti—"itthannāmasenāsanavāsiko mayā diṭṭho. Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannosi, assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Pārājikena dhammenāti catunnaṃ aññatarena.

Anuddhaṃseyyāti codeti vā codāpeti vā.

Appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyyanti bhikkhub-

hāvā cāveyyaṃ, samaṇadhammā cāveyyaṃ, sīlakkhandhā cāveyyaṃ, tapoguṇā cāveyyaṃ.

Tato aparena samayenāti yasmiṃ khaṇe anuddhaṃsito hoti, taṃ khaṇaṃ taṃ layaṃ taṃ muhuttaṃ vītivatte.

Samanuggāhīyamānoti yena vatthunā anuddhaṃsito hoti tasmiṃ vatthusmiṃ samanuggāhīyamāno.

Asamanuggāhīyamānoti na kenaci vuccamāno.

Adhikaraṇaṃ nāma cattāri adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ.

Koci deso lesamatto upādinnoti tesaṃ lesānaṃ aññataro leso upādinno hoti.

Bhikkhu ca dosaṃ patiṭṭhātīti tucchakaṃ mayā bhaṇitaṃ, musā mayā bhaṇitaṃ, abhūtaṃ mayā bhaṇitaṃ, ajānantena mayā bhaṇitaṃ.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Bhikkhu saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti, saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codeti—"assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Bhikkhu saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti, saṃghādisese thullaccayadiṭṭhi hoti ... pe ... pācittiyadiṭṭhi hoti ... pāṭidesanīyadiṭṭhi hoti ... dukkaṭadiṭṭhi hoti ... dubbhāsitadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codeti—"assamaṇosi ... pe ... evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Bhikkhu thullaccayaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti thullaccaye thullaccayadiṭṭhi hoti ... pe ... thullaccaye pācittiyadiṭṭhi hoti ... pāṭidesanīyadiṭṭhi hoti ... dukkaṭadiṭṭhi hoti ... dubbhāsitadiṭṭhi hoti ... saṃghādisesadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codeti—"assamaṇosi ... pe ... evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Bhikkhu pācittiyaṃ ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti, dubbhāsite dubbhāsitadiṭṭhi hoti ... pe ... dubbhāsite saṃghādisesadiṭṭhi hoti ... thullaccayadiṭṭhi hoti ... pācittiyadiṭṭhi hoti ... pāṭidesanīyadiṭṭhi hoti ... dukkaṭadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codeti— "assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, evampi āpat-

taññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Ekekaṃ mūlaṃ kātuna cakkaṃ bandhitabbaṃ.

Bhikkhu saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codāpeti—"assamaṇosi ... pe ... evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Bhikkhu saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti, saṃghādisese thullaccayadiṭṭhi hoti ... pe ... pācittiyadiṭṭhi hoti ... pāṭidesanīyadiṭṭhi hoti ... dukkaṭadiṭṭhi hoti ... dubbhāsitadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codāpeti—"assamaṇosi ... pe ... evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Bhikkhu thullaccayaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti thullaccaye thullaccayadiṭṭhi hoti ... pe ... thullaccaye pācittiyadiṭṭhi hoti ... pāṭidesanīyadiṭṭhi hoti ... dukkaṭadiṭṭhi hoti ... dubbhāsitadiṭṭhi hoti ... saṃghādisesadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codāpeti—"assamaṇosi ... pe ... evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Bhikkhu pācittiyaṃ ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho hoti dubbhāsite dubbhāsitadiṭṭhi hoti ... pe ... dubbhāsite saṃghādisesadiṭṭhi hoti ... thullaccayadiṭṭhi hoti ... pācittiyadiṭṭhi hoti ... pāṭidesanīyadiṭṭhi hoti ... dukkaṭadiṭṭhi hoti. Tañce pārājikena codāpeti—"assamaṇosi, asakyaputtiyosi, natthi tayā saddhiṃ uposatho vā pavāraṇā vā saṃghakammaṃ vā"ti, evampi āpattaññabhāgiyaṃ hoti leso ca upādinno, āpatti vācāya, vācāya saṃghādisesassa.

Anāpatti—tathāsaññī codeti vā codāpeti vā, ummattakassa, ādikammikassāti.

(Aññabhāgiya) Kiñcilesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 13: Kuladūsakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena assajipunabba-

sukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā honti alajjino pāpabhikkhū. Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti—mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi, ocinantipi ocināpentipi, ganthentipi ganthāpentipi, ekatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, mañjarikaṃ karontipi kārāpentipi, vidhūtikaṃ karontipi kārāpentipi, vaṭaṃsakaṃ karontipi kārāpentipi, āveḷaṃ karontipi kārāpentipi, uracchadaṃ karontipi kārāpentipi. Te kulitthīnaṃ kuladhītānaṃ kulakumārīnaṃ kulasuṇhānaṃ kuladāsīnaṃ ekatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, mañjarikaṃ harantipi harāpentipi, vidhūtikaṃ harantipi harāpentipi, vaṭaṃsakaṃ harantipi harāpentipi, āveḷaṃ harantipi harāpentipi, uracchadaṃ harantipi harāpentipi. Te kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi saddhiṃ ekabhājanepi bhuñjanti, ekathālakepi pivanti, ekāsanepi nisīdanti, ekamañcepi tuvaṭṭenti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭenti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, vikālepi bhuñjanti, majjampi pivanti, mālāgandhavilepanampi dhārenti, naccantipi gāyantipi vādentipi lāsentipi, naccantiyāpi naccanti, naccantiyāpi gāyanti, naccantiyāpi vādenti, naccantiyāpi lāsenti, gāyantiyāpi naccanti, gāyantiyāpi gāyanti, gāyantiyāpi vādenti, gāyantiyāpi lāsenti, vādentiyāpi naccanti, vādentiyāpi gāyanti, vādentiyāpi vādenti, vādentiyāpi lāsenti, lāsentiyāpi naccanti, lāsentiyāpi gāyanti, lāsentiyāpi vādenti, lāsentiyāpi lāsenti; aṭṭhapadepi kīḷanti, dasapadepi kīḷanti, ākāsepi kīḷanti, parihārapathepi kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi kīḷanti, akkhenapi kīḷanti, paṅgacīrenapi kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulakenapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti. Hatthismimpi sikkhanti, assasmimpi sikkhanti, rathasmimpi sikkhanti, dhanusmimpi sikkhanti, tharusmimpi sikkhanti, hatthissapi purato dhāvanti, assassapi purato dhāvanti, rathassapi purato dhāvantipi ādhāvantipi, usseḷentipi, apphoṭentipi, nibbujjhantipi, muṭṭhīhipi yujjhanti, raṅgamajjhepi saṅghāṭiṃ pattharitvā naccakiṃ evaṃ vadanti—"idha, bhagini, naccassū"ti, nalāṭikampi denti, vividhampi anācāraṃ ācaranti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kāsīsu vassaṃvuṭṭho

sāvatthiṃ gacchanto bhagavantaṃ dassanāya, yena kīṭāgiri tadavasari. Atha kho so bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kīṭāgiriṃ piṇḍāya pāvisi pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena samiñjitena pasāritena okkhittacakkhu iriyāpathasampanno. Manussā taṃ bhikkhuṃ passitvā evamāhaṃsu— "kvāyaṃ abalabalo viya mandamando viya bhākuṭikabhākuṭiko viya? Ko imassa upagatassa piṇḍakaṃ dassati? Amhākaṃ pana ayyā assajipunabbasukā saṇhā sakhilā sukhasambhāsā mihitapubbaṅgamā ehisvāgatavādino abbhākuṭikā uttānamukhā pubbabhāsino. Tesaṃ kho nāma piṇḍo dātabbo"ti.

Addasā kho aññataro upāsako taṃ bhikkhuṃ kīṭāgirismiṃ piṇḍāya carantaṃ. Disvāna yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā etadavoca—"api, bhante, piṇḍo labbhatī"ti? "Na kho, āvuso, piṇḍo labbhatī"ti. "Ehi, bhante, gharaṃ gamissāmā"ti. Atha kho so upāsako taṃ bhikkhuṃ gharaṃ netvā bhojetvā etadavoca—"kahaṃ, bhante, ayyo gamissatī"ti? "Sāvatthiṃ kho ahaṃ, āvuso, gamissāmi bhagavantaṃ dassanāyā"ti. "Tena hi, bhante, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda, evañca vadehi—'duṭṭho, bhante, kīṭāgirismiṃ āvāso. Assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā alajjino pāpabhikkhū. Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti—mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi ... pe ... vividhampi anācāraṃ ācaranti. Yepi te, bhante, manussā pubbe saddhā ahesuṃ pasannā tepi etarahi assaddhā appasannā. Yānipi tāni saṃghassa pubbe dānapathāni tānipi etarahi upacchinnāni. Riñcanti pesalā bhikkhū, nivasanti pāpabhikkhū. Sādhu, bhante, bhagavā kīṭāgiriṃ bhikkhū pahiṇeyya yathāyaṃ kīṭāgirismiṃ āvāso saṇṭhaheyyā'"ti.

"Evamāvuso"ti kho so bhikkhu tassa upāsakassa paṭissutvā yena sāvatthi tena pakkāmi. Anupubbena yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ, kaccisi appakilamathena addhānaṃ āgato, kuto ca tvaṃ, bhikkhu, āgacchasī"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Appakilamathena cāhaṃ, bhante, addhānaṃ āgato. Idhāhaṃ, bhante, kāsīsu vassaṃvuṭṭho sāvatthiṃ āgacchanto bhagavantaṃ das-

sanāya yena kīṭāgiri tadavasariṃ. Atha khvāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kīṭāgiriṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasā kho maṃ, bhante, aññataro upāsako kīṭāgirismiṃ piṇḍāya carantaṃ. Disvāna yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā etadavoca—'api, bhante, piṇḍo labbhatī'ti? 'Na kho, āvuso, piṇḍo labbhatī'ti. 'Ehi, bhante, gharaṃ gamissāmā'ti. Atha kho, bhante, so upāsako maṃ gharaṃ netvā bhojetvā etadavoca—'kahaṃ, bhante, ayyo gamissatī'ti? 'Sāvatthiṃ kho ahaṃ, āvuso, gamissāmi bhagavantaṃ dassanāyā'ti. Tena hi, bhante, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda, evañca vadehi—'duṭṭho, bhante, kīṭāgirismiṃ āvāso, assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā alajjino pāpabhikkhū. Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti—mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi ... pe ... vividhampi anācāraṃ ācaranti. Yepi te, bhante, manussā pubbe saddhā ahesuṃ pasannā tepi etarahi assaddhā appasannā, yānipi tāni saṃghassa pubbe dānapathāni tānipi etarahi upacchinnāni, riñcanti pesalā bhikkhū nivasanti pāpabhikkhū. Sādhu, bhante, bhagavā kīṭāgiriṃ bhikkhū pahiṇeyya yathāyaṃ kīṭāgirismiṃ āvāso saṇṭhaheyyā'ti. Tato ahaṃ, bhagavā, āgacchāmī"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā alajjino pāpabhikkhū te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti— mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi ... pe ... vividhampi anācāraṃ ācaranti, yepi te, bhikkhave, manussā pubbe saddhā ahesuṃ pasannā tepi etarahi assaddhā appasannā; yānipi tāni saṃghassa pubbe dānapathāni tānipi etarahi upacchinnāni; riñcanti pesalā bhikkhū nivasanti pāpabhikkhū"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā evarūpaṃ anācāraṃ ācarissanti—mālāvacchaṃ ropessantipi ropāpessantipi, sañcissantipi siñcāpessantipi, ocinissantipi ocināpessantipi, ganthissantipi ganthāpessantipi, ekatovaṇṭikamālaṃ karissantipi kārāpessantipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ karissantipi kārāpessantipi, mañjarikaṃ karissantipi kārāpessantipi, vidhūtikaṃ karissantipi kārāpessantipi, vaṭaṃsakaṃ karissantipi kārāpessantipi, āveḷaṃ karissantipi kārāpessantipi, uracchadaṃ karissantipi kārāpessantipi. Te kulitthīnaṃ kuladhītānaṃ kulakumārīnaṃ

kulasuṇhānaṃ kuladāsīnaṃ ekatovaṇṭikamālaṃ harissantipi hārāpessantipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ harissantipi hārāpessantipi, mañjarikaṃ harissantipi hārāpessantipi, vidhūtikaṃ harissantipi hārāpessantipi, vaṭaṃsakaṃ harissantipi hārāpessantipi, āveḷaṃ harissantipi hārāpessantipi, uracchadaṃ harissantipi hārāpessantipi. Te kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi saddhiṃ ekabhājanepi bhuñjissanti, ekathālakepi pivissanti, ekāsanepi nisīdissanti, ekamañcepi tuvaṭṭissanti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭissanti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭissanti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭissanti, vikālepi bhuñjissanti, majjampi pivissanti, mālāgandhavilepanampi dhārissanti, naccissantipi gāyissantipi vādessantipi lāsessantipi, naccantiyāpi naccissanti naccantiyāpi gāyissanti naccantiyāpi vādessanti naccantiyāpi lāsessanti, gāyantiyāpi naccissanti gāyantiyāpi gāyissanti gāyantiyāpi vādessanti gāyantiyāpi lāsessanti, vādentiyāpi naccissanti vādentiyāpi gāyissanti vādentiyāpi vādessanti vādentiyāpi lāsessanti, lāsentiyāpi naccissanti lāsentiyāpi gāyissanti lāsentiyāpi vādessanti lāsentiyāpi lāsessanti, aṭṭhapadepi kīḷissanti dasapadepi kīḷissanti, ākāsepi kīḷissanti, parihārapathepi kīḷissanti, santikāyapi kīḷissanti, khalikāyapi kīḷissanti, ghaṭikāyapi kīḷissanti, salākahatthenapi kīḷissanti, akkhenapi kīḷissanti, paṅgacīrenapi kīḷissanti, vaṅkakenapi kīḷissanti, mokkhacikāyapi kīḷissanti, ciṅgulakenapi kīḷissanti, pattāḷhakenapi kīḷissanti, rathakenapi kīḷissanti, dhanukenapi kīḷissanti, akkharikāyapi kīḷissanti, manesikāyapi kīḷissanti, yathāvajjenapi kīḷissanti, hatthismimpi sikkhissanti, assasmimpi sikkhissanti, rathasmimpi sikkhissanti, dhanusmimpi sikkhissanti, tharusmimpi sikkhissanti, hatthissapi purato dhāvissanti, assassapi purato dhāvissanti, rathassapi purato dhāvissantipi ādhāvissantipi, usseḷessantipi, apphoṭessantipi, nibbujjhissantipi, muṭṭhīhipi yujjhissanti, raṅgamajjhepi saṅghāṭiṃ pattharitvā naccakiṃ evaṃ vakkhanti "idha, bhagini, naccassū"ti nalāṭikampi dassanti, vividhampi anācāraṃ ācarissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā sāriputtamoggallāne āmantesi—"gacchatha tumhe, sāriputtā, kīṭāgiriṃ gantvā assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karotha. Tumhākaṃ ete saddhivihārikā"ti.

"Kathaṃ mayaṃ, bhante, assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ

kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karoma? Caṇḍā te bhikkhū pharusā”ti. “Tena hi tumhe, sāriputtā, bahukehi bhikkhūhi saddhiṃ gacchathā”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho sāriputtamoggallānā bhagavato paccassosuṃ. “Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ. Paṭhamaṃ assajipunabbasukā bhikkhū codetabbā. Codetvā sāretabbā. Sāretvā āpattiṃ ropetabbā. Āpattiṃ ropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime assajipunabbasukā bhikkhū kuladūsakā pāpasamācārā. Imesaṃ pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni ca imehi duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ kareyya—“na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabban”ti. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime assajipunabbasukā bhikkhū kuladūsakā pāpasamācārā. Imesaṃ pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni ca imehi duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Saṃgho assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karoti—“na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabban”ti. Yassāyasmato khamati assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammassa karaṇaṃ—“na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabban”ti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho ... pe ... so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ— “na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabban”ti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Atha kho sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṃgho kīṭāgiriṃ gantvā assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ akāsi—“na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabban”ti. Te saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattanti, na lomaṃ pātenti, na netthāraṃ vattanti, na bhikkhū khamāpenti, akkosanti paribhāsanti chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpenti, pakkamantipi, vibbhamantipi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma assajipunabbasukā bhikkhū saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattissanti, na

lomaṃ pātessanti, na netthāraṃ vattissanti, na bhikkhū khamāpessanti, akkosissanti paribhāsissanti, chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpessanti pakkamissantipi vibbhamissantipī"ti.

Atha kho te bhikkhū assajipunabbasuke bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, assajipunabbasukā bhikkhū saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattanti ... pe ... vibbhamantipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhu paneva aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati kuladūsako pāpasamācāro. Tassa kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni ca tena duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. So bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo—'āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro, āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Pakkamatāyasmā imamhā āvāsā. Alaṃ te idha vāsenā'ti. Evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno te bhikkhū evaṃ vadeyya—'chandagāmino ca bhikkhū dosagāmino ca bhikkhū mohagāmino ca bhikkhū bhayagāmino ca bhikkhū tādisikāya āpattiyā ekaccaṃ pabbājenti ekaccaṃ na pabbājentī'ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo—'māyasmā evaṃ avaca. Na ca bhikkhū chandagāmino. Na ca bhikkhū dosagāmino. Na ca bhikkhū mohagāmino. Na ca bhikkhū bhayagāmino. Āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro. Āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Pakkamatāyasmā imamhā āvāsā. Alaṃ te idha vāsenā'ti. Evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, saṃghādiseso"ti. (13:17)

Bhikkhu paneva aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vāti gāmopi nigamopi nagarampi gāmo ceva nigamo ca.

Upanissāya viharatīti tattha paṭibaddhā honti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā.

Kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ.

Kuladūsakoti kulāni dūseti pupphena vā phalena vā cuṇṇena vā mattikāya vā dantakaṭṭhena vā veḷuyā vā vejjikāya vā jaṅghapesanikena vā.

Pāpasamācāroti mālāvacchaṃ ropetipi ropāpetipi, siñcatipi siñcāpetipi, ocinātipi ocināpetipi, ganthetipi ganthāpetipi.

Dissanti ceva suyyanti cāti ye saṃmukhā te passanti, ye tirokkhā te suṇanti.

Kulāni ca tena duṭṭhānīti pubbe saddhā hutvā taṃ āgamma assaddhā honti, pasannā hutvā appasannā honti.

Dissanti ceva suyyanti cāti ye saṃmukhā te passanti, ye tirokkhā te suṇanti.

So bhikkhūti yo so kuladūsako bhikkhu.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi. Ye passanti ye suṇanti. Tehi vattabbo—"āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro. Āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Pakkamatāyasmā imamhā āvāsā. Alaṃ te idha vāsenā"ti.

Evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno te bhikkhū evaṃ vadeyya—"chandagāmino ca bhikkhū, dosagāmino ca bhikkhū, mohagāmino ca bhikkhū, bhayagāmino ca bhikkhū. Tādisikāya āpattiyā ekaccaṃ pabbājenti ekaccaṃ na pabbājentī"ti.

So bhikkhūti yo so kammakato bhikkhu.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi.

Ye passanti ye suṇanti tehi vattabbo—"māyasmā evaṃ avaca. Na ca bhikkhū chandagāmino, na ca bhikkhū dosagāmino, na ca bhikkhū mohagāmino, na ca bhikkhū bhayagāmino. Āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro. Āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Pakkamatāyasmā imamhā āvāsā. Alaṃ te idha vāsenā"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo.

Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbo—"māyasmā evaṃ avaca. Na ca bhikkhū

chandagāmino, na ca bhikkhū dosagāmino, na ca bhikkhū mohagāmino, na ca bhikkhū bhayagāmino. Āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro. Āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Pakkamatāyasmā imamhā āvāsā. Alaṃ te idha vāsenā"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu samanubhāsitabbo.

"Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato bhikkhū chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpeti. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato bhikkhū chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpeti. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭho saṃghena itthannāmo bhikkhu tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantassa ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti.

Saṃghādisesoti saṃghova tassā āpattiyā parivāsaṃ deti, mūlāya paṭikassati, mānattaṃ deti, abbheti; na sambahulā, na ekapuggalo. Tena vuccati—"saṃghādiseso"ti, tasseva āpattinikāyassa nāmakammaṃ adhivacanaṃ. Tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Dhammakamme dhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme vematiko na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme adhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantassa, paṭinissajjantassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kuladūsakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ terasamaṃ.

"Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, terasa saṃghādisesā dhammā, nava paṭhamāpattikā, cattāro yāvatatiyakā. Yesaṃ bhikkhu aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjitvā yāvatīhaṃ jānaṃ paṭicchādeti tāvatīhaṃ tena bhikkhunā akāmā parivattabbaṃ. Parivutthaparivāsena bhikkhunā uttari chārattaṃ bhikkhumānattāya paṭipajjitabbaṃ. Ciṇṇamānatto bhikkhu yattha siyā vīsatigaṇo bhikkhusaṃgho tattha so bhikkhu abbhetabbo. Ekenapi ce ūno vīsatigaṇo bhikkhusaṃgho taṃ bhikkhuṃ abbheyya, so ca bhikkhu anabbhito, te ca bhikkhū gārayhā, ayaṃ tattha sāmīci. Tatthāyasmante pucchāmi—'kaccittha parisuddhā'? Dutiyampi pucchāmi— 'kaccittha parisuddhā'? Tatiyampi pucchāmi—'kaccittha parisuddhā'? Parisuddhetthāyasmanto. Tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Terasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Vissaṭṭhi kāyasaṃsaggaṃ, duṭṭhullaṃ attakāmañca; Sañcarittaṃ kuṭī ceva, vihāro ca amūlakaṃ.

Kiñcilesañca bhedo ca, tasseva anuvattakā; Dubbacaṃ kuladūsañca, saṃghādisesā terasāti.

Saṃghādisesakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 1: Sukkavissaṭṭhisikkhāpada

Ime kho panāyasmanto terasa saṃghādisesā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā seyyasako

anabhirato brahmacariyaṃ carati. So tena kiso hoti lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Addasa kho āyasmā udāyī āyasmantaṃ seyyasakaṃ kisaṃ lūkhaṃ dubbaṇṇaṃ uppaṇḍuppaṇḍukajātaṃ dhamanisanthatagattaṃ. Disvāna āyasmantaṃ seyyasakaṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, āvuso seyyasaka, kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto? Kacci no tvaṃ, āvuso seyyasaka, anabhirato brahmacariyaṃ carasī"ti? "Evamāvuso"ti. "Tena hi tvaṃ, āvuso seyyasaka, yāvadatthaṃ bhuñja yāvadatthaṃ supa yāvadatthaṃ nhāya. Yāvadatthaṃ bhuñjitvā yāvadatthaṃ supitvā yāvadatthaṃ nhāyitvā yadā te anabhirati uppajjati rāgo cittaṃ anuddhaṃseti tadā hatthena upakkamitvā asuciṃ mocehī"ti. "Kiṃ nu kho, āvuso, kappati evarūpaṃ kātun"ti? "Āma, āvuso. Ahampi evaṃ karomī"ti.

Atha kho āyasmā seyyasako yāvadatthaṃ bhuñji yāvadatthaṃ supi yāvadatthaṃ nhāyi. Yāvadatthaṃ bhuñjitvā yāvadatthaṃ supitvā yāvadatthaṃ nhāyitvā yadā anabhirati uppajjati rāgo cittaṃ anuddhaṃseti tadā hatthena upakkamitvā asuciṃ mocesi. Atha kho āyasmā seyyasako aparena samayena vaṇṇavā ahosi pīṇindriyo pasannamukhavaṇṇo vippasannachavivaṇṇo. Atha kho āyasmato seyyasakassa sahāyakā bhikkhū āyasmantaṃ seyyasakaṃ etadavocuṃ—"pubbe kho tvaṃ, āvuso seyyasaka, kiso ahosi lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. So dāni tvaṃ etarahi vaṇṇavā pīṇindriyo pasannamukhavaṇṇo vippasannachavivaṇṇo. Kiṃ nu kho tvaṃ, āvuso seyyasaka, bhesajjaṃ karosī"ti? "Na kho ahaṃ, āvuso, bhesajjaṃ karomi. Api cāhaṃ yāvadatthaṃ bhuñjāmi yāvadatthaṃ supāmi yāvadatthaṃ nhāyāmi. Yāvadatthaṃ bhuñjitvā yāvadatthaṃ supitvā yāvadatthaṃ nhāyitvā yadā me anabhirati uppajjati rāgo cittaṃ anuddhaṃseti tadā hatthena upakkamitvā asuciṃ mocemī"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso seyyasaka, yeneva hatthena saddhādeyyaṃ bhuñjasi teneva hatthena upakkamitvā asuciṃ mocesī"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā seyyasako hatthena upakkamitvā asuciṃ mocessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ seyyasakaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ seyyasakaṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, seyyasaka,

hatthena upakkamitvā asuciṃ mocesī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā—“ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, hatthena upakkamitvā asuciṃ mocessasi. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena virāgāya dhammo desito no sarāgāya, visaññogāya dhammo desito no saññogāya, anupādānāya dhammo desito no saupādānāya. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā virāgāya dhamme desite sarāgāya cetessasi, visaññogāya dhamme desite saññogāya cetessasi, anupādānāya dhamme desite saupādānāya cetessasi. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena rāgavirāgāya dhammo desito, madanimmadanāya pipāsavinayāya ālayasamugghātāya vaṭṭupacchedāya taṇhākkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammo desito? Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena kāmānaṃ pahānaṃ akkhātaṃ, kāmasaññānaṃ pariññā akkhātā, kāmapipāsānaṃ paṭivinayo akkhāto, kāmavitakkānaṃ samugghāto akkhāto, kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto? Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya, pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya. Atha khvetaṃ, moghapurisa, appasannānañceva appasādāya, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā”ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ seyyasakaṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Sañcetanikā sukkavissaṭṭhi saṃghādiseso”ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū paṇītabhojanāni bhuñjitvā muṭṭhassatī asampajānā niddaṃ okkamanti. Tesaṃ muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ supinantena asuci muccati. Tesaṃ kukkuccaṃ ahosi—“bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ—‘sañcetanikā sukkavissaṭṭhi saṃghādiseso’ti. Amhākañca supinantena asuci muccati. Atthi cettha cetanā labbhati. Kacci nu kho mayaṃ saṃghādisesaṃ āpattiṃ āpannā”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Atthesā, bhikkhave, cetanā; sā ca kho abbohārikāti. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Sañcetanikā sukkavissaṭṭhi aññatra supinantā saṃghādiseso”ti. (1:5)

Sañcetanikāti jānanto sañjānanto cecca abhivitaritvā vītikkamo.

Sukkanti dasa sukkāni—nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ takkavaṇṇaṃ dakavaṇṇaṃ telavaṇṇaṃ khīravaṇṇaṃ dadhivaṇṇaṃ sappivaṇṇaṃ.

Vissaṭṭhīti ṭhānato cāvanā vuccati vissaṭṭhīti.

Aññatra supinantāti ṭhapetvā supinantaṃ.

Saṃghādisesoti saṃghova tassā āpattiyā parivāsaṃ deti, mūlāya paṭikassati, mānattaṃ deti, abbheti; na sambahulā, na ekapuggalo. Tena vuccati—"saṃghādiseso"ti. Tasseva āpattinikāyassa nāmakammaṃ adhivacanaṃ. Tenapi vuccati—"saṃghādiseso"ti.

Ajjhattarūpe moceti, bahiddhārūpe moceti, ajjhattabahiddhārūpe moceti, ākāse kaṭiṃ kampento moceti; rāgūpatthambhe moceti, vaccūpatthambhe moceti, passāvūpatthambhe moceti, vātūpatthambhe moceti, uccāliṅgapāṇakadaṭṭhūpatthambhe moceti; ārogyatthāya moceti, sukhatthāya moceti, bhesajjatthāya moceti, dānatthāya moceti, puññatthāya moceti, yaññatthāya moceti, saggatthāya moceti, bījatthāya moceti, vīmaṃsatthāya moceti, davatthāya moceti; nīlaṃ moceti, pītakaṃ moceti, lohitakaṃ moceti, odātaṃ moceti, takkavaṇṇaṃ moceti, dakavaṇṇaṃ moceti, telavaṇṇaṃ moceti, khīravaṇṇaṃ moceti, dadhivaṇṇaṃ moceti, sappivaṇṇaṃ moceti.

Ajjhattarūpeti ajjhattaṃ upādinne rūpe.

Bahiddhārūpeti bahiddhā upādinne vā anupādinne vā.

Ajjhattabahiddhārūpeti tadubhaye.

Ākāse kaṭiṃ kampentoti ākāse vāyamantassa aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti.

Rāgūpatthambheti rāgena pīḷitassa aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti.

Vaccūpatthambheti vaccena pīḷitassa aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti.

Passāvūpatthambheti passāvena pīḷitassa aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti.

Vātūpatthambheti vātena pīḷitassa aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti.

Uccāliṅgapāṇakadaṭṭhūpatthambheti uccāliṅgapāṇakadaṭṭhena aṅgajātaṃ kammaniyaṃ hoti.

Ārogyatthāyāti arogo bhavissāmi.

Sukhatthāyāti sukhaṃ vedanaṃ uppādessāmi.

Bhesajjatthāyāti bhesajjaṃ bhavissati.

Dānatthāyāti dānaṃ dassāmi.

Puññatthāyāti puññaṃ bhavissati.

Yaññatthāyāti yaññaṃ yajissāmi.

Saggatthāyāti saggaṃ gamissāmi.

Bījatthāyāti bījaṃ bhavissati.

Vīmaṃsatthāyāti nīlaṃ bhavissati, pītakaṃ bhavissati, lohitakaṃ bhavissati, odātaṃ bhavissati, takkavaṇṇaṃ bhavissati, dakavaṇṇaṃ bhavissati, telavaṇṇaṃ bhavissati, khīravaṇṇaṃ bhavissati, dadhivaṇṇaṃ bhavissati, sappivaṇṇaṃ bhavissatīti.

Davatthāyāti khiḍḍādhippāyo.

Ajjhattarūpe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Bahiddhārūpe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ajjhattabahiddhārūpe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ākāse kaṭiṃ kampento ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Rāgūpatthambhe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Vaccūpatthambhe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Passāvūpatthambhe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Vātūpatthambhe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Uccāliṅgapāṇakadaṭṭhūpatthambhe ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ārogyatthāya ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sukhatthāya ... pe ... bhesajjatthāya ... dānatthāya ... puññatthāya ... yaññatthāya ... saggatthāya ... bījatthāya ... vīmaṃsatthāya ... davatthāya ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Nīlaṃ ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Pītakaṃ ... lohitakaṃ ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ ... khīravaṇṇaṃ ... dadhivaṇṇaṃ ... sappivaṇṇaṃ ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Suddhikaṃ niṭṭhitaṃ.

Ārogyatthañca sukhatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ārogyatthañca bhesajjatthañca … pe … ārogyatthañca dānatthañca … ārogyatthañca puññatthañca … ārogyatthañca yaññatthañca … ārogyatthañca saggatthañca … ārogyatthañca bījatthañca … ārogyatthañca vīmaṃsatthañca … ārogyatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakassa khaṇḍacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Sukhatthañca bhesajjatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sukhatthañca dānatthañca … pe … sukhatthañca puññatthañca … sukhatthañca yaññatthañca … sukhatthañca saggatthañca … sukhatthañca bījatthañca … sukhatthañca vīmaṃsatthañca … sukhatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sukhatthañca ārogyatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Bhesajjatthañca dānatthañca … pe … bhesajjatthañca puññatthañca … bhesajjatthañca yaññatthañca … bhesajjatthañca saggatthañca … bhesajjatthañca bījatthañca … bhesajjatthañca vīmaṃsatthañca … bhesajjatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Bhesajjatthañca ārogyatthañca … pe … bhesajjatthañca sukhatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dānatthañca puññatthañca … pe … dānatthañca yaññatthañca … dānatthañca saggatthañca … dānatthañca bījatthañca … dānatthañca vīmaṃsatthañca … dānatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dānatthañca ārogyatthañca … pe … dānatthañca sukhatthañca … dānatthañca bhesajjatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Puññatthañca yaññatthañca … pe … puññatthañca saggatthañca … puññatthañca bījatthañca … puññatthañca vīmaṃsatthañca … puññatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Puññatthañca ārogyatthañca … pe … puññatthañca sukhatthañca … puññatthañca bhesajjatthañca … puññatthañca dānatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Yaññatthañca saggatthañca … pe … yaññatthañca bījatthañca …

yaññatthañca vīmaṃsatthañca ... yaññatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Yaññatthañca ārogyatthañca ... pe ... yaññatthañca sukhatthañca ... yaññatthañca bhesajjatthañca ... yaññatthañca dānatthañca ... yaññatthañca puññatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Saggatthañca bījatthañca ... pe ... saggatthañca vīmaṃsatthañca ... saggatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Saggatthañca ārogyatthañca ... pe ... saggatthañca sukhatthañca ... saggatthañca bhesajjatthañca ... saggatthañca dānatthañca ... saggatthañca puññatthañca ... saggatthañca yaññatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Bījatthañca vīmaṃsatthañca ... pe ... bījatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Bījatthañca ārogyatthañca ... pe ... bījatthañca sukhatthañca ... bījatthañca bhesajjatthañca ... bījatthañca dānatthañca ... bījatthañca puññatthañca ... bījatthañca yaññatthañca ... bījatthañca saggatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Vīmaṃsatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Vīmaṃsatthañca ārogyatthañca ... pe ... vīmaṃsatthañca sukhatthañca ... vīmaṃsatthañca bhesajjatthañca ... vīmaṃsatthañca dānatthañca ... vīmaṃsatthañca puññatthañca ... vīmaṃsatthañca yaññatthañca ... vīmaṃsatthañca saggatthañca ... vīmaṃsatthañca bījatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Davatthañca ārogyatthañca ... pe ... davatthañca sukhatthañca ... davatthañca bhesajjatthañca ... davatthañca dānatthañca ... davatthañca puññatthañca ... davatthañca yaññatthañca ... davatthañca saggatthañca ... davatthañca bījatthañca ... davatthañca vīmaṃsatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakassa baddhacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Ārogyatthañca sukhatthañca bhesajjatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa ... pe ... ārogyatthañca sukhatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dumūlakassa khaṇḍacakkaṃ.

Sukhatthañca bhesajjatthañca dānatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa ... pe ... sukhatthañca bhesajjatthañca davatthañca ... pe ... sukhatthañca bhesajjatthañca ārogyatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dumūlakassa baddhacakkaṃ, saṃkhittaṃ.

Vīmaṃsatthañca davatthañca ārogyatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa ... pe ... vīmaṃsatthañca davatthañca bījatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dumūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Timūlakampi catumūlakampi pañcamūlakampi chamūlakampi sattamūlakampi aṭṭhamūlakampi navamūlakampi evameva vitthāretabbaṃ.

Idaṃ sabbamūlakaṃ.

Ārogyatthañca sukhatthañca bhesajjatthañca dānatthañca puññatthañca yaññatthañca saggatthañca bījatthañca vīmaṃsatthañca davatthañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sabbamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Nīlañca pītakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Nīlañca lohitakañca ... pe ... nīlañca odātañca ... nīlañca takkavaṇṇañca ... nīlañca dakavaṇṇañca ... nīlañca telavaṇṇañca ... nīlañca khīravaṇṇañca ... nīlañca dadhivaṇṇañca ... nīlañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakassa khaṇḍacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Pītakañca lohitakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Pītakañca odātañca ... pe ... pītakañca takkavaṇṇañca ... pītakañca dakavaṇṇañca ... pītakañca telavaṇṇañca ... pītakañca khīravaṇṇañca ... pītakañca dadhivaṇṇañca ... pītakañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Pītakañca nīlañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakassa baddhacakkaṃ.

Lohitakañca odātañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Lohitakañca takkavaṇṇañca ... pe ... lohitakañca dakavaṇṇañca ... lohitakañca telavaṇṇañca ... lohitakañca khīravaṇṇañca ... lohitakañca dadhivaṇṇañca ... lohitakañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Lohitakañca nīlañca ... pe ... lohitakañca pītakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Odātañca takkavaṇṇañca ... pe ... odātañca dakavaṇṇañca ... odātañca telavaṇṇañca ... odātañca khīravaṇṇañca ... odātañca dadhivaṇṇañca ... odātañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Odātañca nīlañca ... pe ... odātañca pītakañca ... odātañca lohitakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Takkavaṇṇañca dakavaṇṇañca ... pe ... takkavaṇṇañca telavaṇṇañca ... takkavaṇṇañca khīravaṇṇañca ... takkavaṇṇañca dadhivaṇṇañca ... takkavaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Takkavaṇṇañca nīlañca ... pe ... takkavaṇṇañca pītakañca ... takkavaṇṇañca lohitakañca ... takkavaṇṇañca odātañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dakavaṇṇañca telavaṇṇañca ... pe ... dakavaṇṇañca khīravaṇṇañca ... dakavaṇṇañca dadhivaṇṇañca ... dakavaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dakavaṇṇañca nīlañca ... pe ... dakavaṇṇañca pītakañca ... dakavaṇṇañca lohitakañca ... dakavaṇṇañca odātañca ... dakavaṇṇañca takkavaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Telavaṇṇañca khīravaṇṇañca ... pe ... telavaṇṇañca dadhivaṇṇañca ... telavaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Telavaṇṇañca nīlañca ... pe ... telavaṇṇañca pītakañca ... telavaṇṇañca lohitakañca ... telavaṇṇañca odātañca ... telavaṇṇañca takkavaṇṇañca ... telavaṇṇañca dakavaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Khīravaṇṇañca dadhivaṇṇañca ... pe ... khīravaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Khīravaṇṇañca nīlañca ... pe ... khīravaṇṇañca pītakañca ... khīravaṇṇañca

lohitakañca ... khīravaṇṇañca odātañca ... khīravaṇṇañca takkavaṇṇañca ... khīravaṇṇañca dakavaṇṇañca ... khīravaṇṇañca telavaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dadhivaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dadhivaṇṇañca nīlañca ... pe ... dadhivaṇṇañca pītakañca ... dadhivaṇṇañca lohitakañca ... dadhivaṇṇañca odātañca ... dadhivaṇṇañca takkavaṇṇañca ... dadhivaṇṇañca dakavaṇṇañca ... dadhivaṇṇañca telavaṇṇañca ... dadhivaṇṇañca khīravaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sappivaṇṇañca nīlañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sappivaṇṇañca pītakañca ... pe ... sappivaṇṇañca lohitakañca ... sappivaṇṇañca odātañca ... sappivaṇṇañca takkavaṇṇañca ... sappivaṇṇañca dakavaṇṇañca ... sappivaṇṇañca telavaṇṇañca ... sappivaṇṇañca khīravaṇṇañca ... sappivaṇṇañca dadhivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ekamūlakassa baddhacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Nīlañca pītakañca lohitakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa ... pe ... nīlañca pītakañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dumūlakassa khaṇḍacakkaṃ.

Pītakañca lohitakañca odātañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa ... pe ... pītakañca lohitakañca sappivaṇṇañca ... pe ... pītakañca lohitakañca nīlañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dumūlakassa baddhacakkaṃ, saṃkhittaṃ.

Dadhivaṇṇañca sappivaṇṇañca nīlañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa ... pe ... dadhivaṇṇañca sappivaṇṇañca khīravaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dumūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Timūlakampi catumūlakampi pañcamūlakampi chamūlakampi sattamūlakampi aṭṭhamūlakampi navamūlakampi evameva vitthāretabbaṃ.

Idaṃ sabbamūlakaṃ.

Nīlañca pītakañca lohitakañca odātañca takkavaṇṇañca dakavaṇṇañca telavaṇṇañca khīravaṇṇañca dadhivaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sabbamūlakaṃ niṭṭhitaṃ.

Ārogyatthañca nīlañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ārogyatthañca sukhatthañca nīlañca pītakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ārogyatthañca sukhatthañca bhesajjatthañca nīlañca pītakañca lohitakañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

(Ubhatovaḍḍhakaṃ evameva vaḍḍhetabbaṃ.)

Ārogyatthañca sukhatthañca bhesajjatthañca dānatthañca puññatthañca yaññatthañca saggatthañca bījatthañca vīmaṃsatthañca davatthañca nīlañca pītakañca lohitakañca odātañca takkavaṇṇañca dakavaṇṇañca telavaṇṇañca khīravaṇṇañca dadhivaṇṇañca sappivaṇṇañca ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Missakacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Nīlaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati pītakaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Nīlaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati lohitakaṃ ... pe ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ ... khīravaṇṇaṃ ... dadhivaṇṇaṃ ... sappivaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Khaṇḍacakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Pītakaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati lohitakaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Pītakaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati odātaṃ ... pe ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ ... khīravaṇṇaṃ ... dadhivaṇṇaṃ ... sappivaṇṇaṃ ... nīlaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Baddhacakkamūlaṃ saṃkhittaṃ.

() Sappivaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati nīlaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sappivaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati pītakaṃ ... pe ... lohitakaṃ ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ ... khīravaṇṇaṃ ... dadhivaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Kucchicakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Pītakaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati nīlaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Lohitakaṃ … pe … odātaṃ … takkavaṇṇaṃ … dakavaṇṇaṃ … telavaṇṇaṃ … khīravaṇṇaṃ … dadhivaṇṇaṃ … sappivaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati nīlaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa paṭhamaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Lohitakaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati pītakaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Odātaṃ … pe … takkavaṇṇaṃ … dakavaṇṇaṃ … telavaṇṇaṃ … khīravaṇṇaṃ … dadhivaṇṇaṃ … sappivaṇṇaṃ … nīlaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati pītakaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa dutiyaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Odātaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati lohitakaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Takkavaṇṇaṃ … pe … dakavaṇṇaṃ … telavaṇṇaṃ … khīravaṇṇaṃ … dadhivaṇṇaṃ … sappivaṇṇaṃ … nīlaṃ … pītakaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati lohitakaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa tatiyaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Takkavaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati odātaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dakavaṇṇaṃ … pe … telavaṇṇaṃ … khīravaṇṇaṃ … dadhivaṇṇaṃ … sappivaṇṇaṃ … nīlaṃ … pītakaṃ … lohitakaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati odātaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa catutthaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Dakavaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati takkavaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Telavaṇṇaṃ … pe … khīravaṇṇaṃ … dadhivaṇṇaṃ … sappivaṇṇaṃ … nīlaṃ … pītakaṃ … lohitakaṃ … odātaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati takkavaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa pañcamaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Telavaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati dakavaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Khīravaṇṇaṃ … pe … dadhivaṇṇaṃ … sappivaṇṇaṃ … nīlaṃ … pītakaṃ … lohitakaṃ … odātaṃ … takkavaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati dakavaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa chaṭṭhaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Khīravaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati telavaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Dadhivaṇṇaṃ ... pe ... sappivaṇṇaṃ ... nīlaṃ ... pītakaṃ ... lohitakaṃ ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati telavaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa sattamaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Dadhivaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati khīravaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Sappivaṇṇaṃ ... pe ... nīlaṃ ... pītakaṃ ... lohitakaṃ ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati khīravaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa aṭṭhamaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Sappivaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati dadhivaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Nīlaṃ ... pe ... pītakaṃ ... lohitakaṃ ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ ... khīravaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati dadhivaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa navamaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ.

Nīlaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati sappivaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Pītakaṃ ... pe ... lohitakaṃ ... odātaṃ ... takkavaṇṇaṃ ... dakavaṇṇaṃ ... telavaṇṇaṃ ... khīravaṇṇaṃ ... dadhivaṇṇaṃ mocessāmīti ceteti upakkamati sappivaṇṇaṃ muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Piṭṭhicakkassa dasamaṃ gamanaṃ niṭṭhitaṃ. Piṭṭhicakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa.

Ceteti upakkamati na muccati, āpatti thullaccayassa.

Ceteti na upakkamati muccati, anāpatti.

Ceteti na upakkamati na muccati, anāpatti.

Na ceteti upakkamati muccati, anāpatti.

Na ceteti upakkamati na muccati, anāpatti.

Na ceteti na upakkamati muccati, anāpatti.

Na ceteti na upakkamati na muccati, anāpatti.

Anāpatti—supinantena, namocanādhippāyassa, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

1.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Supinoccārapassāvo, vitakkuṇhodakena ca; Bhesajjaṃ kaṇḍuvaṃ maggo, vatthi jantāgharupakkamo.

Sāmaṇero ca sutto ca, ūru muṭṭhinā pīḷayi; Ākāse thambhaṃ nijjhāyi, chiddaṃ kaṭṭhena ghaṭṭayi.

Soto udañjalaṃ dhāvaṃ, pupphāvaliyaṃ pokkharaṃ; Vālikā kaddamusseko, sayanaṅguṭṭhakena cāti.

1.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno supinantena asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ saṃghādisesaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, supinantenā"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno uccāraṃ karontassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, mocanādhippāyo"ti. "Anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno passāvaṃ karontassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kāmavitakkaṃ vitakkentassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, vitakkentassā"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno uṇhodakena nhāyantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "kiṃcitto tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, mocanādhippāyo"ti. "Anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (5)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa uṇhodakena nhāyantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (6)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa uṇhodakena nhāyantassa asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (7)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno aṅgajāte vaṇo hoti. Bhesajjena ālimpentassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (8)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno aṅgajāte vaṇo hoti. Mocanādhippāyassa bhesajjena ālimpentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (9–10)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno aṇḍaṃ kaṇḍuvantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (11)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa aṇḍaṃ kaṇḍuvantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (12–13)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno maggaṃ gacchantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (14)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa maggaṃ gacchantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (15–16)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno vatthiṃ gahetvā passāvaṃ karontassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (17)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa vatthiṃ gahetvā passāvaṃ karontassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (18–19)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno jantāghare udaravaṭṭiṃ tāpentassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (20)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa jantāghare udaravaṭṭiṃ tāpentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (21–22)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno jantāghare upajjhāyassa piṭṭhiparikammaṃ karontassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (23)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa jantāghare upajjhāyassa piṭṭhiparikammaṃ karontassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (24–25)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno ūruṃ ghaṭṭāpentassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (26)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa ūruṃ ghaṭṭāpentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (27–28)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu mocanādhippāyo aññataraṃ sāmaṇeraṃ etadavoca—"ehi me tvaṃ, āvuso sāmaṇera, aṅgajātaṃ gaṇhāhī"ti. So tassa aṅgajātaṃ aggahesi. Tasseva asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (29)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu suttassa sāmaṇerassa aṅgajātaṃ aggahesi. Tasseva asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (30)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa ūrūhi aṅgajātaṃ pīḷentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (31–32)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa muṭṭhinā aṅgajātaṃ pīḷentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (33–34)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa ākāse kaṭiṃ kampentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (35–36)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kāyaṃ thamb-

hentassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (37)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa kāyaṃ thambhentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (38–39)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāratto mātugāmassa aṅgajātaṃ upanijjhāyi. Tassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa. Na ca, bhikkhave, sārattena mātugāmassa aṅgajātaṃ upanijjhāyitabbaṃ. Yo upanijjhāyeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (40)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa tāḷacchiddaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (41–42)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa kaṭṭhena aṅgajātaṃ ghaṭṭentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (43–44)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno paṭisote nhāyantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (45)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa paṭisote nhāyantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (46–47)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno udañjalaṃ kīḷantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā"ti. (48)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa udañjalaṃ kīḷantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (49–50)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno udake dhāvantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "anāpatti, bhikkhu,

namocanādhippāyassā”ti. (51)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa udake dhāvantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (52–53)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno pupphāvaliyaṃ kīḷantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā”ti. (54)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa pupphāvaliyaṃ kīḷantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (55–56)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno pokkharavane dhāvantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā”ti. (57)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa pokkharavane dhāvantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (58–59)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa vālikaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (60–61)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa kaddamaṃ aṅgajātaṃ pavesentassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (62–63)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno udakena aṅgajātaṃ osiñcantassa asuci mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, namocanādhippāyassā”ti. (64)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa udakena aṅgajātaṃ osiñcantassa asuci mucci … pe … asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … “anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā”ti. (65–66)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhip-

pāyassa sayane aṅgajātaṃ ghaṭṭentassa asuci mucci ... pe ... asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (67–68)

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mocanādhippāyassa aṅguṭṭhena aṅgajātaṃ ghaṭṭentassa asuci mucci ... pe ... asuci na mucci. Tassa kukkuccaṃ ahosi— "bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ saṃghādisesaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (69–70)

Sukkavissaṭṭhisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 4: Attakāmapāricariyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī sāvatthiyaṃ kulūpako hoti, bahukāni kulāni upasaṅkamati. Tena kho pana samayena aññatarā itthī matapatikā abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā. Atha kho āyasmā udāyī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassā itthiyā nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho sā itthī yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ itthiṃ āyasmā udāyī dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho sā itthī āyasmatā udāyinā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca— "vadeyyātha, bhante, yena attho. Paṭibalā mayaṃ ayyassa dātuṃ yadidaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāran"ti.

"Na kho te, bhagini, amhākaṃ dullabhā yadidaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā. Api ca yo amhākaṃ dullabho taṃ dehī"ti. "Kiṃ, bhante"ti? "Methunadhamman"ti. "Attho, bhante"ti? "Attho, bhaginī"ti. "Ehi, bhante"ti, ovarakaṃ pavisitvā sāṭakaṃ nikkhipitvā mañcake uttānā nipajji. Atha kho āyasmā udāyī yena sā itthī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā—"ko imaṃ vasalaṃ duggandhaṃ āmasissatī"ti, niṭṭhubhitvā pakkāmi.

Atha kho sā itthī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā musāvādino. Ime hi nāma dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā paṭijānissanti. Natthi imesaṃ sāmaññaṃ natthi imesaṃ brahmaññaṃ, naṭṭhaṃ imesaṃ sāmaññaṃ naṭṭhaṃ imesaṃ brahmaññaṃ, kuto imesaṃ sāmaññaṃ kuto imesaṃ brahmaññaṃ, apagatā ime sāmaññā apagatā ime brahmaññā. Kathañhi nāma samaṇo udāyī maṃ sāmaṃ methunadhammaṃ yācitvā, 'ko imaṃ vasalaṃ duggandhaṃ āmasissatī'ti niṭṭhubhitvā pakkamissati. Kiṃ me pāpakaṃ kiṃ me duggandhaṃ, kassāhaṃ kena hāyāmī"ti?

Aññāpi itthiyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā dussīlā musāvādino ... pe ... kathañhi nāma samaṇo udāyī imissā sāmaṃ methunadhammaṃ yācitvā, 'ko imaṃ vasalaṃ duggandhaṃ āmasissatī'ti niṭṭhubhitvā pakkamissati. Kiṃ imissā pāpakaṃ kiṃ imissā duggandhaṃ, kassāyaṃ kena hāyatī"ti?

Assosuṃ kho bhikkhū tāsaṃ itthīnaṃ ujjhāyantīnaṃ khiyyantīnaṃ vipācentīnaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ udāyiṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsissasi. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena virāgāya dhammo desito no sarāgāya ... pe ... kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto? Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāseyya—'etadaggaṃ, bhagini, pāricariyānaṃ yā mādisaṃ sīlavantaṃ kalyāṇadhammaṃ brahmacāriṃ etena dhammena paricareyyāti methunupasaṃhitena', saṃghādis-

eso”ti. (4:8)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Otiṇṇo nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto.

Vipariṇatanti rattampi cittaṃ vipariṇataṃ, duṭṭhampi cittaṃ vipariṇataṃ, mūḷhampi cittaṃ vipariṇataṃ. Api ca rattaṃ cittaṃ imasmiṃ atthe adhippetaṃ vipariṇatanti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī, na petī, na tiracchānagatā. Viññū paṭibalā subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Mātugāmassa santiketi mātugāmassa sāmantā, mātugāmassa avidūre.

Attakāmanti attano kāmaṃ attano hetuṃ attano adhippāyaṃ attano pāricariyaṃ.

Etadagganti etaṃ aggaṃ etaṃ seṭṭhaṃ etaṃ mokkhaṃ etaṃ uttamaṃ etaṃ pavaraṃ.

Yāti khattiyī vā brāhmaṇī vā vessī vā suddī vā.

Mādisanti khattiyaṃ vā brāhmaṇaṃ vā vessaṃ vā suddaṃ vā.

Sīlavantanti pāṇātipātā paṭiviratataṃ, adinnādānā paṭiviratataṃ, musāvādā paṭiviratataṃ.

Brahmacārinti methunadhammā paṭiviratataṃ.

Kalyāṇadhammo nāma tena ca sīlena tena ca brahmacariyena kalyāṇadhammo hoti.

Etena dhammenāti methunadhammena.

Paricareyyāti abhirameyya.

Methunupasaṃhitenāti methunadhammappaṭisaṃyuttena.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati “saṃghādiseso”ti.

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti saṃghādisesassa.

Itthī ca hoti vematiko ... pe ... paṇḍakasaññī ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti thullaccayassa.

Paṇḍako ca hoti paṇḍakasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti thullaccayassa.

Paṇḍako ca hoti vematiko ... pe ... purisasaññī ... tiracchānagatasaññī ... itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ paṇḍakassa santike attakāmapāri-

cariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti dukkaṭassa.

Puriso ca hoti … pe … tiracchānagato ca hoti tiracchānagatasaññī … pe … vematiko itthisaññī … paṇḍakasaññī … purisasaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ tiracchānagatassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti dukkaṭassa.

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ … pe ….

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe ….

Anāpatti—"cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena upaṭṭhahā"ti bhaṇati, ummattakassa ādikammikassāti.

4.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Kathaṃ vañjhā labhe puttaṃ, Piyā ca subhagā siyaṃ; Kiṃ dajjaṃ kenupaṭṭheyyaṃ, Kathaṃ gaccheyyaṃ suggatinti.

4.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññatarā vañjhā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca— "kathāhaṃ, bhante, vijāyeyyan"ti? "Tena hi, bhagini, aggadānaṃ dehī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññatarā vijāyinī itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca— "kathāhaṃ, bhante, puttaṃ labheyyan"ti? "Tena hi, bhagini, aggadānaṃ dehī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kathāhaṃ, bhante, sāmikassa piyā assan"ti? "Tena hi, bhagini, aggadānaṃ dehī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kathāhaṃ, bhante, subhagā assan"ti? "Tena hi, bhagini, aggadānaṃ dehī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti.

Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kyāhaṃ, bhante, ayyassa dajjāmī"ti? "Aggadānaṃ, bhaginī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (5)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kenāhaṃ, bhante, ayyaṃ upaṭṭhemī"ti? "Aggadānena, bhaginī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (6)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kulūpakaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kathāhaṃ, bhante, sugatiṃ gaccheyyan"ti? "Tena hi, bhagini, aggadānaṃ dehī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi … pe … "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (7)

Attakāmapāricariyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 6: Kuṭikārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū saññācikāyo kuṭiyo kārāpenti assāmikāyo attuddesikāyo appamāṇikāyo. Tāyo na niṭṭhānaṃ gacchanti. Te yācanabahulā viññattibahulā viharanti—"purisaṃ detha, purisatthakaraṃ detha, goṇaṃ detha, sakaṭaṃ detha, vāsiṃ detha, parasuṃ detha, kuṭhāriṃ detha, kudālaṃ detha, nikhādanaṃ detha, valliṃ detha, veḷuṃ detha, muñjaṃ detha, pabbajaṃ detha, tiṇaṃ detha, mattikaṃ dethā"ti. Manussā upaddutā yācanāya upaddutā viññattiyā bhikkhū disvā ubbijjantipi uttasantipi palāyantipi aññenapi gacchanti aññenapi mukhaṃ karonti dvārampi thakenti, gāvimpi disvā palāyanti bhikkhūti maññamānā.

Atha kho āyasmā mahākassapo rājagahe vassaṃvuṭṭho yena āḷavī tena pakkāmi. Anupubbena yena āḷavī tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā

mahākassapo āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Atha kho āyasmā mahākassapo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āḷaviṃ piṇḍāya pāvisi. Manussā āyasmantaṃ mahākassapaṃ passitvā ubbijjantipi uttasantipi palāyantipi aññenapi gacchanti aññenapi mukhaṃ karonti dvārampi thakenti. Atha kho āyasmā mahākassapo āḷaviyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto bhikkhū āmantesi—"pubbāyaṃ, āvuso, āḷavī subhikkhā ahosi sulabhapiṇḍā sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ; etarahi panāyaṃ āḷavī dubbhikkhā dullabhapiṇḍā, na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Ko nu kho, āvuso, hetu ko paccayo, yenāyaṃ āḷavī dubbhikkhā dullabhapiṇḍā, na sukarā uñchena paggahena yāpetun"ti? Atha kho te bhikkhū āyasmato mahākassapassa etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena āḷavī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena āḷavī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Atha kho āyasmā mahākassapo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahākassapo bhagavato etamatthaṃ ārocesi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āḷavake bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, saññācikāyo kuṭiyo kārāpetha assāmikāyo attuddesikāyo appamāṇikāyo. Tāyo na niṭṭhānaṃ gacchanti. Te tumhe yācanabahulā viññattibahulā viharatha—'purisaṃ detha purisatthakaraṃ detha … pe … tiṇaṃ detha mattikaṃ dethā'ti. Manussā upaddutā yācanāya upaddutā viññattiyā bhikkhū disvā ubbijjantipi uttasantipi palāyantipi aññenapi gacchanti aññenapi mukhaṃ karonti dvārampi thakenti, gāvimpi disvā palāyanti bhikkhūti maññamānā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, saṃyācikāyo kuṭiyo kārāpessatha assāmikāyo attuddesikāyo appamāṇikāyo. Tāyo na niṭṭhānaṃ gacchanti. Te tumhe yācanabahulā viññattibahulā viharissatha—"purisaṃ detha purisatthakaraṃ detha … pe … tiṇaṃ detha mattikaṃ dethā"ti. Netaṃ moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, dve bhātaro isayo gaṅgaṃ nadiṃ up-

anissāya vihariṃsu. Atha kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā gaṅgaṃ nadiṃ uttaritvā yena kaniṭṭho isi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kaniṭṭhaṃ isiṃ sattakkhattuṃ bhogehi parikkhipitvā uparimuddhani mahantaṃ phaṇaṃ karitvā aṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, kaniṭṭho isi tassa nāgassa bhayā kiso ahosi lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Addasa kho, bhikkhave, jeṭṭho isi kaniṭṭhaṃ isiṃ kisaṃ lūkhaṃ dubbaṇṇaṃ uppaṇḍuppaṇḍukajātaṃ dhamanisanthatagattaṃ. Disvāna kaniṭṭhaṃ isiṃ etadavoca—'kissa tvaṃ, bho, kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto'ti? 'Idha, bho, maṇikaṇṭho nāgarājā gaṅgaṃ nadiṃ uttaritvā yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ sattakkhattuṃ bhogehi parikkhipitvā uparimuddhani mahantaṃ phaṇaṃ karitvā aṭṭhāsi. Tassāhaṃ, bho, nāgassa bhayā kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto'ti. 'Icchasi pana tvaṃ, bho, tassa nāgassa anāgamanan'ti? 'Icchāmahaṃ, bho, tassa nāgassa anāgamanan'ti. 'Api pana tvaṃ, bho, tassa nāgassa kiñci passasī'ti? 'Passāmahaṃ, bho, maṇimassa kaṇṭhe pilandhanan'ti. 'Tena hi tvaṃ, bho, taṃ nāgaṃ maṇiṃ yāca—"maṇiṃ me, bho, dehi; maṇinā me attho"'ti.

Atha kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā gaṅgaṃ nadiṃ uttaritvā yena kaniṭṭho isi tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho, bhikkhave, maṇikaṇṭhaṃ nāgarājānaṃ kaniṭṭho isi etadavoca—'maṇiṃ me, bho, dehi; maṇinā me attho'ti. Atha kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā—'bhikkhu maṇiṃ yācati, bhikkhussa maṇinā attho'ti khippaññeva agamāsi.

Dutiyampi kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā gaṅgaṃ nadiṃ uttaritvā yena kaniṭṭho isi tenupasaṅkami. Addasa kho, bhikkhave, kaniṭṭho isi maṇikaṇṭhaṃ nāgarājānaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna maṇikaṇṭhaṃ nāgarājānaṃ etadavoca— 'maṇiṃ me, bho, dehi; maṇinā me attho'ti. Atha kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā—'bhikkhu maṇiṃ yācati, bhikkhussa maṇinā attho'ti tatova paṭinivatti.

Tatiyampi kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā gaṅgaṃ nadiṃ uttarati. Addasa kho, bhikkhave, kaniṭṭho isi maṇikaṇṭhaṃ nāgarājānaṃ gaṅgaṃ nadiṃ uttarantaṃ. Disvāna maṇikaṇṭhaṃ nāgarājānaṃ etadavoca—'maṇiṃ me, bho, dehi; maṇinā me attho'ti. Atha kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā kaniṭṭhaṃ isiṃ gāthāhi ajjhabhāsi—

‘Mamannapānaṃ vipulaṃ uḷāraṃ, Uppajjatīmassa maṇissa hetu; Taṃ te na dassaṃ atiyācakosi, Na cāpi te assamamāgamissaṃ.

Susū yathā sakkharadhotapāṇī, Tāsesi maṃ selamāyācamāno; Taṃ te na dassaṃ atiyācakosi, Na cāpi te assamamāgamissan’ti.

Atha kho, bhikkhave, maṇikaṇṭho nāgarājā—‘bhikkhu maṇiṃ yācati, bhikkhussa maṇinā attho’ti pakkāmi. Tathā pakkantova ahosi, na puna paccāgañchi. Atha kho, bhikkhave, kaniṭṭho isi tassa nāgassa dassanīyassa adassanena bhiyyoso mattāya kiso ahosi lūkho dubbaṇṇo, uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Addasa kho, bhikkhave, jeṭṭho isi kaniṭṭhaṃ isiṃ bhiyyoso mattāya kisaṃ lūkhaṃ dubbaṇṇaṃ uppaṇḍuppaṇḍukajātaṃ dhamanisanthatagattaṃ. Disvāna kaniṭṭhaṃ isiṃ etadavoca—‘kissa tvaṃ, bho, bhiyyoso mattāya kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto’ti? ‘Tassāhaṃ, bho, nāgassa dassanīyassa adassanena bhiyyoso mattāya kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto’ti. Atha kho, bhikkhave, jeṭṭho isi kaniṭṭhaṃ isiṃ gāthāya ajjhabhāsi—

‘Na taṃ yāce yassapiyaṃ jigīse, Videsso hoti atiyācanāya; Nāgo maṇiṃ yācito brāhmaṇena, Adassanaññeva tadajjhagamā’ti.

Tesañhi nāma, bhikkhave, tiracchānagatānaṃ pāṇānaṃ amanāpā bhavissati yācanā amanāpā viññatti. Kimaṅgaṃ pana manussabhūtānaṃ.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, aññataro bhikkhu himavantapasse viharati aññatarasmiṃ vanasaṇḍe. Tassa kho, bhikkhave, vanasaṇḍassa avidūre mahantaṃ ninnaṃ pallalaṃ. Atha kho, bhikkhave, mahāsakuṇasaṅgho tasmiṃ pallale divasaṃ gocaraṃ caritvā sāyaṃ taṃ vanasaṇḍaṃ vāsāya upagacchati. Atha kho, bhikkhave, so bhikkhu tassa sakuṇasaṅghassa saddena ubbāḷho yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, taṃ bhikkhuṃ etadavoca—‘kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ kaccisi appakilamathena addhānaṃ āgato? Kuto ca tvaṃ, bhikkhu, āgacchasī’ti? ‘Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Appakilamathena cāhaṃ, bhante, addhānaṃ āgato. Atthi, bhante, himavantapasse mahāvanasaṇḍo. Tassa kho pana, bhante, vanasaṇḍassa avidūre mahantaṃ ninnaṃ pallalaṃ. Atha kho, bhante, mahāsakuṇasaṅgho tasmiṃ pallale divasaṃ gocaraṃ caritvā sāyaṃ taṃ vanasaṇḍaṃ vāsāya

upagacchati. Tato ahaṃ, bhagavā, āgacchāmi—tassa sakuṇasaṅghassa saddena ubbāḷho'ti. 'Icchasi pana tvaṃ, bhikkhu, tassa sakuṇasaṅghassa anāgamanan'ti? 'Icchāmahaṃ, bhagavā, tassa sakuṇasaṅghassa anāgamanan'ti. 'Tena hi tvaṃ, bhikkhu, tattha gantvā taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ tikkhattuṃ saddamanussāvehi—suṇantu me, bhonto sakuṇā, yāvatikā imasmiṃ vanasaṇḍe vāsaṃ upagatā, pattena me attho. Ekekaṃ me, bhonto, pattaṃ dadantū'ti. Rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ ... rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ tikkhattuṃ saddamanussāvehi—'suṇantu me, bhonto sakuṇā, yāvatikā imasmiṃ vanasaṇḍe vāsaṃ upagatā, pattena me attho. Ekekaṃ me, bhonto, pattaṃ dadantū'ti.

Atha kho, bhikkhave, so bhikkhu tattha gantvā taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ tikkhattuṃ saddamanussāvesi—'suṇantu me, bhonto sakuṇā, yāvatikā imasmiṃ vanasaṇḍe vāsaṃ upagatā, pattena me attho. Ekekaṃ me, bhonto, pattaṃ dadantū'ti. Rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ ... rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ tikkhattuṃ saddamanussāvesi—'suṇantu me, bhonto sakuṇā, yāvatikā imasmiṃ vanasaṇḍe vāsaṃ upagatā, pattena me attho. Ekekaṃ me, bhonto, pattaṃ dadantū'ti. Atha kho, bhikkhave, so sakuṇasaṅgho—'bhikkhu pattaṃ yācati bhikkhussa pattena attho'ti tamhā vanasaṇḍā pakkāmi. Tathā pakkantova ahosi na puna paccāgañchi. Tesañhi nāma, bhikkhave, tiracchānagatānaṃ pāṇānaṃ amanāpā bhavissati yācanā amanāpā viññatti. Kimaṅgaṃ pana manussabhūtānaṃ.

Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, raṭṭhapālassa kulaputtassa pitā raṭṭhapālaṃ kulaputtaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

'Apāhaṃ te na jānāmi, raṭṭhapāla bahū janā; Te maṃ saṅgamma yācanti, kasmā maṃ tvaṃ na yācasī'ti.

'Yācako appiyo hoti, yācaṃ adadamappiyo; Tasmāhaṃ taṃ na yācāmi, mā me videssanā ahū'ti.

So hi nāma, bhikkhave, raṭṭhapālo kulaputto sakaṃ pitaraṃ evaṃ vakkhati. Kimaṅgaṃ pana jano janaṃ.

Gihīnaṃ, bhikkhave, dussaṃharāni bhogāni sambhatānipi durakkhiyāni. Tattha nāma tumhe, moghapurisā, evaṃ dussaṃharesu bhogesu sambhatesupi durakkhiyesu yācanabahulā viññattibahulā viharissatha—'purisaṃ detha, purisatthakaraṃ detha, goṇaṃ detha, sakaṭaṃ detha, vāsiṃ detha, parasuṃ detha, kuṭhāriṃ detha, kudālaṃ

detha, nikhādanaṃ detha, valliṃ detha, veḷuṃ detha, muñjaṃ detha, pabbajaṃ detha, tiṇaṃ detha, mattikaṃ dethā'ti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Saññācikāya pana bhikkhunā kuṭiṃ kārayamānena assāmikaṃ attuddesaṃ pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso dvādasa vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ sattantarā. Bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāya. Tehi bhikkhūhi vatthu desetabbaṃ—anārambhaṃ saparikkamanaṃ. Sārambhe ce bhikkhu vatthusmiṃ aparikkamane saññācikāya kuṭiṃ kāreyya, bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāya, pamāṇaṃ vā atikkāmeyya, saṃghādiseso"ti. (6:10)

Saññācikā nāma sayaṃ yācitvā purisampi purisatthakarampi goṇampi sakaṭampi vāsimpi parasumpi kuṭhārimpi kudālampi nikhādanampi vallimpi veḷumpi muñjampi pabbajampi tiṇampi mattikampi.

Kuṭi nāma ullittā vā hoti avalittā vā ullittāvalittā vā.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā.

Assāmikanti na añño koci sāmiko hoti, itthī vā puriso vā gahaṭṭho vā pabbajito vā.

Attuddesanti attano atthāya.

Pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso dvādasa vidatthiyo, sugatavidatthiyāti bāhirimena mānena.

Tiriyaṃ sattantarāti abbhantarimena mānena.

Bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāyāti tena kuṭikārakena bhikkhunā kuṭivatthuṃ sodhetvā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ahaṃ, bhante, saññācikāya kuṭiṃ kattukāmo assāmikaṃ attuddesaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ kuṭivatthuolokanaṃ yācāmī"ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Sace sabbo saṃgho ussahati kuṭivatthuṃ oloketuṃ, sabbena saṃghena oloketabbaṃ. No ce sabbo saṃgho ussahati kuṭivatthuṃ oloketuṃ, ye tattha honti bhikkhū byattā paṭibalā sārambhaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ aparikkamanaṃ jānituṃ te yācitvā sammannitabbā. "Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saññā-

cikāya kuṭiṃ kattukāmo assāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ kuṭivatthuolokanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū sammanneyya itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthuṃ oloketuṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saññācikāya kuṭiṃ kattukāmo assāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ kuṭivatthuolokanaṃ yācati. Saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū sammannati itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthuṃ oloketuṃ. Yassāyasmato khamati itthannāmassa ca itthannāmassa ca bhikkhūnaṃ sammuti itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthuṃ oloketuṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammatā saṃghena itthannāmo ca itthannāmo ca bhikkhū itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthuṃ oloketuṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tehi sammatehi bhikkhūhi tattha gantvā kuṭivatthu oloketabbaṃ, sārambhaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ aparikkamanaṃ jānitabbaṃ. Sace sārambhaṃ hoti aparikkamanaṃ, "mā idha karī"ti vattabbo. Sace anārambhaṃ hoti saparikkamanaṃ, saṃghassa ārocetabbaṃ—"anārambhaṃ saparikkamanan"ti. Tena kuṭikārakena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ahaṃ, bhante, saññācikāya kuṭiṃ kattukāmo assāmikaṃ attuddesaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ kuṭivatthudesanaṃ yācāmī"ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. "Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saññācikāya kuṭiṃ kattukāmo assāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ kuṭivatthudesanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthuṃ deseyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saññācikāya kuṭiṃ kattukāmo assāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ kuṭivatthudesanaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthuṃ deseti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthussa desanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Desitaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno kuṭivatthu. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sārambhaṃ nāma kipillikānaṃ vā āsayo hoti, upacikānaṃ vā āsayo hoti, undūrānaṃ vā āsayo hoti, ahīnaṃ vā āsayo hoti, vicchikānaṃ vā āsayo hoti, satapadīnaṃ vā āsayo hoti, hatthīnaṃ vā āsayo hoti, assānaṃ vā āsayo hoti, sīhānaṃ vā āsayo hoti, byagghānaṃ vā āsayo hoti, dīpīnaṃ vā āsayo hoti, acchānaṃ vā āsayo hoti, taracchānaṃ vā āsayo hoti, yesaṃ kesañci tiracchānagatānaṃ pāṇānaṃ āsayo hoti, pubbaṇṇanissitaṃ vā hoti, aparaṇṇanissitaṃ vā hoti, abbhāghātanissitaṃ vā hoti, āghātananissitaṃ vā hoti, susānanissitaṃ vā hoti, uyyānanissitaṃ vā hoti, rājavatthunissitaṃ vā hoti, hatthisālānissitaṃ vā hoti, assasālānissitaṃ vā hoti, bandhanāgāranissitaṃ vā hoti, pānāgāranissitaṃ vā hoti, sūnanissitaṃ vā hoti, racchānissitaṃ vā hoti, caccaranissitaṃ vā hoti, sabhānissitaṃ vā hoti, saṃsaraṇanissitaṃ vā hoti. Etaṃ sārambhaṃ nāma.

Aparikkamanaṃ nāma na sakkā hoti yathāyuttena sakaṭena anuparigantuṃ samantā nisseṇiyā anuparigantuṃ. Etaṃ aparikkamanaṃ nāma.

Anārambhaṃ nāma na kipillikānaṃ vā āsayo hoti, na upacikānaṃ vā āsayo hoti, na undūrānaṃ vā āsayo hoti, na ahīnaṃ vā āsayo hoti, na vicchikānaṃ vā āsayo hoti, na satapadīnaṃ vā āsayo hoti ... pe ... na saṃsaraṇanissitaṃ vā hoti. Etaṃ anārambhaṃ nāma.

Saparikkamanaṃ nāma sakkā hoti yathāyuttena sakaṭena anuparigantuṃ, samantā nisseṇiyā anuparigantuṃ. Etaṃ saparikkamanaṃ nāma.

Saññācikā nāma sayaṃ yācitvā purisampi purisatthakarampi ... pe ... mattikampi.

Kuṭi nāma ullittā vā hoti avalittā vā ullittāvalittā vā.

Kāreyyāti karoti vā kārāpeti vā.

Bhikkhū vā anabhineyya, vatthudesanāya pamāṇaṃ vā atikkāmeyyāti ñattidutiyena kammena kuṭivatthuṃ na desāpetvā, āyāmato vā vitthārato vā antamaso kesaggamattampi atikkāmetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa. Tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇātikkantaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇātikkantaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇikaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇikaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti pamāṇikaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ.

Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu kuṭiṃ karoti

desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu kuṭiṃ karoti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ.

Bhikkhu samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvin-

naṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Na ca samādisati— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Na ca samādisati— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Na ca samādisati— "pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Na ca samādisati— "pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Na ca samādisati— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikka-

manaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Na ca samādisati— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—"kuṭi kira me kayirati adesitavatthukā sārambhā aparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ. So suṇāti—"kuṭi kira me kayirati adesitavatthukā sārambhā saparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"desitavatthukā ca hotu anārambhā cā"ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—"kuṭi kira me kayirati adesitavatthukā anārambhā aparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"desitavatthukā ca hotu saparikkamanā cā"ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ. So suṇāti—"kuṭi kira me kayirati adesitavatthukā anārambhā saparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"de-

sitavatthukā hotū”ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“kuṭiṃ me karothā”ti. Samādisati ca— “desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā”ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—“kuṭi kira me kayirati desitavatthukā sārambhā aparikkamanā”ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—“anārambhā ca hotu saparikkamanā cā”ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“kuṭiṃ me karothā”ti. Samādisati ca— “desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā”ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ. So suṇāti—“kuṭi kira me kayirati desitavatthukā sārambhā saparikkamanā”ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—“anārambhā hotū”ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“kuṭiṃ me karothā”ti. Samādisati ca— “desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā”ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—“kuṭi kira me kayirati desitavatthukā anārambhā aparikkamanā”ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—“saparikkamanā hotū”ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“kuṭiṃ me karothā”ti. Samādisati ca— “desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā”ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“kuṭiṃ me karothā”ti. Samādisati ca—“pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā”ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—“kuṭi kira me kayirati pamāṇātikkantā sārambhā aparikkamanā”ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—“pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā”ti ... pe ... “pamāṇikā ca hotu anārambhā cā”ti ... pe ... “pamāṇikā ca hotu saparikkamanā cā”ti ... pe ... “pamāṇikā hotū”ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca—"pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—"kuṭi kira me kayirati pamāṇikā sārambhā aparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo— "anārambhā ca hotu saparikkamanā cā"ti ... pe ... "anārambhā hotū"ti ... pe ... "saparikkamanā hotū"ti ... pe ... anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—"kuṭi kira me kayirati adesitavatthukā pamāṇātikkantā sārambhā aparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti ... pe ... "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā cā"ti ... pe ... "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca saparikkamanā cā"ti ... pe ... "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā cā"ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti— "kuṭi kira me kayirati desitavatthukā pamāṇikā sārambhā aparikkamanā"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"anārambhā ca hotu saparikkamanā cā"ti ... pe ... "anārambhā hotū"ti ... pe ... "saparikkamanā hotū"ti ... pe ... anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa

kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca—"pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca—"pamāṇikā ca hotu anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ catunnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthukā ca hotu pamāṇikā ca anārambhā ca saparikkamanā cā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa

kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ ... pe ... āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ ... pe ... āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ... sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa ... pe ... anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikka-

manaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ saṃghādisesānaṃ.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā sā kuṭi aññassa vā dātabbā bhinditvā vā puna kātabbā. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Anāpatti—leṇe guhāya tiṇakuṭikāya aññassatthāya vāsāgāraṃ ṭhapetvā sabbattha, anāpatti ummattakassa ādikammikassāti.

Kuṭikārasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 10: Saṃghabhedasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho devadatto yena kokāliko kaṭamodakatissako khaṇḍadeviyā putto samuddadatto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā kokālikaṃ kaṭamodakatissakaṃ khaṇḍadeviyā puttaṃ samuddadattaṃ etadavoca—"etha mayaṃ, āvuso, samaṇassa gotamassa saṃghabhedaṃ karissāma cakkabhedan"ti. Evaṃ vutte, kokāliko devadattaṃ etadavoca—"samaṇo kho, āvuso, gotamo mahiddhiko mahānubhāvo.

Kathaṃ mayaṃ samaṇassa gotamassa saṃghabhedaṃ karissāma cakkabhedan”ti? “Etha mayaṃ, āvuso, samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pañca vatthūni yācissāma—‘bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhiyā sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ piṇḍapātikā assu; yo nimantanaṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ paṃsukūlikā assu; yo gahapaticīvaraṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ rukkhamūlikā assu; yo channaṃ upagaccheyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ; yo macchamaṃsaṃ khādeyya, vajjaṃ naṃ phuseyyā’ti. Imāni samaṇo gotamo nānujānissati. Te mayaṃ imehi pañcahi vatthūhi janaṃ saññāpessāmāti. Sakkā kho, āvuso, imehi pañcahi vatthūhi samaṇassa gotamassa saṃghabhedo kātuṃ cakkabhedo. Lūkhapasannā hi, āvuso, manussā”ti.

Atha kho devadatto sapariso yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho devadatto bhagavantaṃ etadavoca—“bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa ... pe ... vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya ... pe ... vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya vajjaṃ naṃ phuseyya ... pe ... yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ, yo macchamaṃsaṃ khādeyya vajjaṃ naṃ phuseyyā”ti. “Alaṃ, devadatta, yo icchati āraññiko hotu, yo icchati gāmante viharatu; yo icchati piṇḍapātiko hotu, yo icchati nimantanaṃ sādiyatu; yo icchati paṃsukūliko hotu, yo icchati gahapaticīvaraṃ sādiyatu. Aṭṭhamāse kho mayā, devadatta, rukkhamūlasenāsanaṃ anuññātaṃ, tikoṭiparisuddhaṃ macchamaṃsaṃ— adiṭṭhaṃ asutaṃ aparisaṅkitan”ti. Atha kho devadatto—“na bhagavā imāni pañca vatthūni anujānātī”ti haṭṭho udaggo sapariso uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho devadatto sapariso rājagahaṃ pavisitvā pañcahi vatthūhi janaṃ saññāpesi—“mayaṃ, āvuso, samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā

pañca vatthūni yācimhā—'bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhiyā sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ piṇḍapātikā assu; yo nimantanaṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ paṃsukūlikā assu; yo gahapaticīvaraṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ rukkhamūlikā assu; yo channaṃ upagaccheyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ; yo macchamaṃsaṃ khādeyya, vajjaṃ naṃ phuseyyā'ti. Imāni samaṇo gotamo nānujānāti. Te mayaṃ imehi pañcahi vatthūhi samādāya vattāmā"ti.

Tattha ye te manussā assaddhā appasannā dubbuddhino te evamāhaṃsu—"ime kho samaṇā sakyaputtiyā dhutā sallekhavuttino, samaṇo pana gotamo bāhulliko bāhullāya cetetī"ti. Ye pana te manussā saddhā pasannā paṇḍitā byattā buddhimanto te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto bhagavato saṃghabhedāya parakkamissati cakkabhedāyā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto saṃghabhedāya parakkamissati cakkabhedāyā"ti.

Atha kho te bhikkhū devadattaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, devadatta, saṃghabhedāya parakkamasi cakkabhedāyā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, saṃghabhedāya parakkamissasi cakkabhedāya. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu samaggassa saṃghassa bhedāya parakkameyya, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha tiṭṭheyya, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo—'māyasmā samaggassa saṃghassa bhedāya parakkami, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha aṭṭhāsi. Sametāyasmā saṃghena. Samaggo hi saṃgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī'ti. Evañca so

bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, saṃghādiseso"ti. (10:14)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Samaggo nāma saṃgho samānasaṃvāsako samānasīmāyaṃ ṭhito.

Bhedāya parakkameyyāti—"kathaṃ ime nānā assu, vinā assu, vaggā assū"ti pakkhaṃ pariyesati, gaṇaṃ bandhati.

Bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇanti aṭṭhārasabhedakaravatthūni.

Samādāyāti ādāya.

Paggayhāti dīpeyya.

Tiṭṭheyyāti na paṭinissajjeyya.

So bhikkhūti yo so saṃghabhedako bhikkhu.

Bhikkhūhīti aññehi bhikkhūhi.

Ye passanti, ye suṇanti, tehi vattabbo—"māyasmā samaggassa saṃghassa bhedāya parakkami, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha aṭṭhāsi. Sametāyasmā saṃghena. Samaggo hi saṃgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbo—"māyasmā samaggassa saṃghassa bhedāya parakkami, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha aṭṭhāsi. Sametāyasmā saṃghena. Samaggo hi saṃgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī"ti. Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. So bhikkhu samanubhāsitabbo—"evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu samaggassa saṃghassa bhedāya parakkamati. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu samag-

gassa saṃghassa bhedāya parakkamati. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu samaggassa saṃghassa bhedāya parakkamati. So taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Samanubhaṭṭho saṃghena itthannāmo bhikkhu tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantassa ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Dhammakamme dhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme vematiko na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Dhammakamme adhammakammasaññī na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme vematiko, āpatti dukkaṭassa.

Adhammakamme adhammakammasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantassa, paṭinissajjantassa, ummattakassa, khittacittassa, vedanāṭṭassa, ādikammikassāti.

Saṃghabhedasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 3: Duṭṭhullavācāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī araññe

viharati. Tassāyasmato vihāro abhirūpo hoti dassanīyo pāsādiko. Tena kho pana samayena sambahulā itthiyo ārāmaṃ āgamaṃsu vihārapekkhikāyo. Atha kho tā itthiyo yenāyasmā udāyī tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavocuṃ—"icchāma mayaṃ, bhante, ayyassa vihāraṃ pekkhitun"ti. Atha kho āyasmā udāyī tā itthiyo vihāraṃ pekkhāpetvā tāsaṃ itthīnaṃ vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati yācatipi āyācatipi pucchatipi paṭipucchatipi ācikkhatipi anusāsatipi akkosatipi. Yā tā itthiyo chinnikā dhuttikā ahirikāyo tā āyasmatā udāyinā saddhiṃ uhasantipi ullapantipi ujjagghantipi uppaṇḍentipi. Yā pana tā itthiyo hirimanā tā nikkhamitvā bhikkhū ujjhāpenti—"ida bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ. Sāmikenapi mayaṃ evaṃ vuttā na iccheyyāma, kiṃ panāyyena udāyinā"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma āyasmā udāyī mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ udāyiṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsissasi. Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena virāgāya dhammo desito no sarāgāya ... pe ... kāmapariḷāhānaṃ vūpasamo akkhāto. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāseyya yathā taṃ yuvā yuvatiṃ methunupasaṃhitāhi, saṃghādiseso"ti. (3:7)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Otiṇṇo nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto.

Vipariṇatanti rattampi cittaṃ vipariṇataṃ, duṭṭhampi cittaṃ vipariṇataṃ mūḷhampi cittaṃ vipariṇataṃ. Api ca rattaṃ cittaṃ imasmiṃ atthe adhippetaṃ vipariṇatanti.

Mātugāmo nāma manussitthī, na yakkhī, na petī, na tiracchānagatā. Viññū paṭibalā subhāsitadubbhāsitaṃ duṭṭhullāduṭṭhullaṃ ājānituṃ.

Duṭṭhullā nāma vācā vaccamaggapassāvamaggamethunadhammappaṭisaṃyuttā vācā.

Obhāseyyāti ajjhācāro vuccati.

Yathā taṃ yuvā yuvatinti daharo dahariṃ, taruṇo taruṇiṃ, kāmabhogī kāmabhoginiṃ.

Methunupasaṃhitāhīti methunadhammappaṭisaṃyuttāhi.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Dve magge ādissa vaṇṇampi bhaṇati, avaṇṇampi bhaṇati, yācatipi, āyācatipi, pucchatipi, paṭipucchatipi, ācikkhatipi, anusāsatipi, akkosatipi.

Vaṇṇaṃ bhaṇati nāma dve magge thometi vaṇṇeti pasaṃsati.

Avaṇṇaṃ bhaṇati nāma dve magge khuṃseti vambheti garahati.

Yācati nāma dehi me, arahasi me dātunti.

Āyācati nāma kadā te mātā pasīdissati, kadā te pitā pasīdissati, kadā te devatāyo pasīdissanti, kadā sukhaṇo sulayo sumuhutto bhavissati, kadā te methunaṃ dhammaṃ labhissāmīti.

Pucchati nāma kathaṃ tvaṃ sāmikassa desi, kathaṃ jārassa desīti?

Paṭipucchati nāma evaṃ kira tvaṃ sāmikassa desi, evaṃ jārassa desīti.

Ācikkhati nāma puṭṭho bhaṇati — "evaṃ dehi. Evaṃ dentā sāmikassa piyā bhavissati manāpā cā"ti.

Anusāsati nāma apuṭṭho bhaṇati — "evaṃ dehi. Evaṃ dentā sāmikassa piyā bhavissati manāpā cā"ti.

Akkosati nāma animittāsi, nimittamattāsi, alohitāsi, dhuvalohitāsi, dhuvacoḷāsi, paggharantīsi, sikharaṇīsi, itthipaṇḍakāsi, vepurisikāsi, sambhinnāsi, ubhatobyañjanāsīti.

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati yācatipi āyācatipi pucchatipi paṭipucchatipi ācikkhatipi anusāsatipi akkosatipi, āpatti saṃghādisesassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dvinnaṃ saṃghādis-

esānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ṭhapetvā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti thullaccayassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ṭhapetvā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dvinnaṃ thullaccayānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ṭhapetvā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti thullaccayena dukkaṭassa ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca hoti itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ itthiyā kāyapaṭibaddhaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dukkaṭassa ... pe ....

Dve itthiyo dvinnaṃ itthīnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ dvinnaṃ itthīnaṃ kāyapaṭibaddhaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Itthī ca paṇḍako ca ubhinnaṃ itthisaññī sāratto ca. Bhikkhu ca naṃ ubhinnaṃ kāyapaṭibaddhaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati ... pe ... akkosatipi, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ ... pe ....

Anāpatti—atthapurekkhārassa, dhammapurekkhārassa, anusāsanipurekkhārassa, ummattakassa, ādikammikassāti.

3.1. Vinītavatthuuddānagāthā

Lohitaṃ kakkasākiṇṇaṃ, kharaṃ dīghañca vāpitaṃ; Kacci saṃsīdati maggo, saddhā dānena kammunāti.

3.2. Vinītavatthu

Tena kho pana samayena aññatarā itthī navarattaṃ kambalaṃ pārutā hoti. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"lohitaṃ kho te, bhaginī"ti. Sā na paṭivijāni. "Āmāyya, navaratto kambalo"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi "bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ, kacci nu kho ahaṃ saṃghādisesaṃ āpattiṃ āpanno"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (1)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kharakambalaṃ pārutā hoti. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"kakkasalomaṃ kho te, bhaginī"ti. Sā na paṭivijāni. "Āmāyya, kharakambalo"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (2)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī navāvutaṃ kambalaṃ pārutā hoti. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"ākiṇṇalomaṃ kho te, bhaginī"ti. Sā na paṭivijāni. "Āmāyya, navāvuto kambalo"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (3)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kharakambalakaṃ pārutā hoti. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"kharalomaṃ kho te, bhaginī"ti. Sā na paṭivijāni. "Āmāyya, kharakambalako"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (4)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī pāvāraṃ pārutā hoti. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"dīghalomaṃ kho te, bhaginī"ti. Sā na paṭivijāni. "Āmāyya, pāvāro"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (5)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī khettaṃ vapāpetvā āgac-

chati. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"vāpitaṃ kho te, bhaginī"ti? Sā na paṭivijāni. "Āmāyya, no ca kho paṭivuttan"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (6)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu paribbājikaṃ paṭipathe passitvā sāratto taṃ paribbājikaṃ etadavoca—"kacci, bhagini, maggo saṃsīdatī"ti? Sā na paṭivijāni. "Āma, bhikkhu, paṭipajjissasī"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti thullaccayassā"ti. (7)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāratto aññataraṃ itthiṃ etadavoca— "saddhāsi tvaṃ, bhagini. Api ca yaṃ sāmikassa desi taṃ nāmhākaṃ desī"ti. "Kiṃ, bhante"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (8)

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sāratto aññataraṃ itthiṃ etadavoca— "saddhāsi tvaṃ, bhagini. Api ca yaṃ aggadānaṃ taṃ nāmhākaṃ desī"ti. "Kiṃ, bhante, aggadānan"ti? "Methunadhamman"ti. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "āpattiṃ tvaṃ, bhikkhu, āpanno saṃghādisesan"ti. (9)

Tena kho pana samayena aññatarā itthī kammaṃ karoti. Aññataro bhikkhu sāratto taṃ itthiṃ etadavoca—"tiṭṭha, bhagini, ahaṃ karissāmī"ti ... pe ... nisīda, bhagini, ahaṃ karissāmī"ti ... pe ... nipajja, bhagini, ahaṃ karissāmī"ti. Sā na paṭivijāni. Tassa kukkuccaṃ ahosi ... pe ... "anāpatti, bhikkhu, saṃghādisesassa; āpatti dukkaṭassā"ti. (10–12)

Duṭṭhullavācāsikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 7: Vihārakārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmato channassa upaṭṭhāko gahapati āyasmantaṃ channaṃ etadavoca— "vihāravatthuṃ, bhante, jānāhi ayyassa vihāraṃ kārāpessāmī"ti. Atha kho āyasmā channo vihāravatthuṃ sodhento aññataraṃ cetiyarukkhaṃ chedāpesi gāmapūji-

taṃ nigamapūjitaṃ nagarapūjitaṃ janapadapūjitaṃ raṭṭhapūjitaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā cetiyarukkhaṃ chedāpessanti gāmapūjitaṃ nigamapūjitaṃ nagarapūjitaṃ janapadapūjitaṃ raṭṭhapūjitaṃ. Ekindriyaṃ samaṇā sakyaputtiyā jīvaṃ viheṭhentī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo cetiyarukkhaṃ chedāpessati gāmapūjitaṃ ... pe ... raṭṭhapūjitan"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ channaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, channa, cetiyarukkhaṃ chedāpesi gāmapūjitaṃ ... pe ... raṭṭhapūjitan"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, cetiyarukkhaṃ chedāpessasi gāmapūjitaṃ nigamapūjitaṃ nagarapūjitaṃ janapadapūjitaṃ raṭṭhapūjitaṃ. Jīvasaññino hi, moghapurisa, manussā rukkhasmiṃ. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Mahallakaṃ pana bhikkhunā vihāraṃ kārayamānena sassāmikaṃ attuddesaṃ bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāya. Tehi bhikkhūhi vatthu desetabbaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ. Sārambhe ce bhikkhu vatthusmiṃ aparikkamane mahallakaṃ vihāraṃ kāreyya bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāya, saṃghādiseso"ti. (7:11)

Mahallako nāma vihāro sassāmiko vuccati.

Vihāro nāma ullitto vā hoti avalitto vā ullittāvalitto vā.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā.

Sassāmikanti aññho koci sāmiko hoti itthī vā puriso vā gahaṭṭho vā pabbajito vā.

Attuddesanti attano atthāya.

Bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāyāti tena vihārakārakena bhikkhunā vihāravatthuṃ sodhetvā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ahaṃ, bhante, mahallakaṃ vihāraṃ kattukāmo sassāmikaṃ attuddesaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ vihāravatthuolokanaṃ yācāmī"ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yāc-

itabbā. Sace sabbo saṃgho ussahati vihāravatthuṃ oloketuṃ sabbena saṃghena oloketabbaṃ. No ce sabbo saṃgho ussahati vihāravatthuṃ oloketuṃ, ye tattha honti bhikkhū byattā paṭibalā sārambhaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ aparikkamanaṃ jānituṃ te yācitvā sammannitabbā. "Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu mahallakaṃ vihāraṃ kattukāmo sassāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ vihāravatthuolokanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū sammanneyya itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthuṃ oloketuṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu mahallakaṃ vihāraṃ kattukāmo sassāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ vihāravatthuolokanaṃ yācati. Saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhū sammannati itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthuṃ oloketuṃ. Yassāyasmato khamati itthannāmassa ca itthannāmassa ca bhikkhūnaṃ sammuti itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthuṃ oloketuṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammatā saṃghena itthannāmo ca itthannāmo ca bhikkhū itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthuṃ oloketuṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tehi sammatehi bhikkhūhi tattha gantvā vihāravatthu oloketabbaṃ; sārambhaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ aparikkamanaṃ jānitabbaṃ. Sace sārambhaṃ hoti aparikkamanaṃ, "māyidha karī"ti vattabbo. Sace anārambhaṃ hoti saparikkamanaṃ, saṃghassa ārocetabbaṃ—"anārambhaṃ saparikkamanan"ti. Tena vihārakārakena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ahaṃ, bhante, mahallakaṃ vihāraṃ kattukāmo sassāmikaṃ attuddesaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ vihāravatthudesanaṃ yācāmī"ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu mahallakaṃ vihāraṃ kattukāmo sassāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ vihāravatthudesanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho it-

thannāmassa bhikkhuno vihāravatthuṃ deseyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu mahallakaṃ vihāraṃ kattukāmo sassāmikaṃ attuddesaṃ. So saṃghaṃ vihāravatthudesanaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthuṃ deseti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthussa desanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Desitaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno vihāravatthu. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Sārambhaṃ nāma kipillikānaṃ vā āsayo hoti, upacikānaṃ vā āsayo hoti, undūrānaṃ vā ... pe ... ahīnaṃ vā ... vicchikānaṃ vā ... satapadīnaṃ vā ... hatthīnaṃ vā ... assānaṃ vā ... sīhānaṃ vā ... byagghānaṃ vā ... dīpīnaṃ vā ... acchānaṃ vā ... taracchānaṃ vā āsayo hoti, yesaṃ kesañci tiracchānagatānaṃ pāṇānaṃ āsayo hoti, pubbaṇṇanissitaṃ vā hoti, aparaṇṇanissitaṃ vā hoti, abbhāghātanissitaṃ vā hoti, āghātananissitaṃ vā hoti, susānanissitaṃ vā hoti, uyyānanissitaṃ vā hoti, rājavatthunissitaṃ vā hoti, hatthisālānissitaṃ vā hoti, assasālānissitaṃ vā hoti, bandhanāgāranissitaṃ vā hoti, pānāgāranissitaṃ vā hoti, sūnanissitaṃ vā hoti, racchānissitaṃ vā hoti, caccaranissitaṃ vā hoti, sabhānissitaṃ vā hoti, saṃsaraṇanissitaṃ vā hoti. Etaṃ sārambhaṃ nāma.

Aparikkamanaṃ nāma na sakkā hoti yathāyuttena sakaṭena anuparigantuṃ, samantā nisseṇiyā anuparigantuṃ. Etaṃ aparikkamanaṃ nāma.

Anārambhaṃ nāma na kipillikānaṃ vā āsayo hoti ... pe ... na saṃsaraṇanissitaṃ vā hoti. Etaṃ anārambhaṃ nāma.

Saparikkamanaṃ nāma sakkā hoti yathāyuttena sakaṭena anuparigantuṃ, samantā nisseṇiyā anuparigantuṃ. Etaṃ saparikkamanaṃ nāma.

Mahallako nāma vihāro sassāmiko vuccati.

Vihāro nāma ullitto vā hoti avalitto vā ullittāvalitto vā.

Kāreyyāti karoti vā kārāpeti vā.

Bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāyāti ñattidutiyena kammena vihāravatthuṃ na desāpetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Ekaṃ piṇḍaṃ anāgate, āpatti thullaccayassa. Tasmiṃ piṇḍe āgate, āpatti saṃghādisesassa.

Saṃghādisesoti … pe … tenapi vuccati—“saṃghādiseso”ti.

Bhikkhu vihāraṃ karoti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu vihāraṃ karoti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu vihāraṃ karoti adesitavatthukaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa. Bhikkhu vihāraṃ karoti adesitavatthukaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu vihāraṃ karoti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bhikkhu vihāraṃ karoti desitavatthukaṃ sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu vihāraṃ karoti desitavatthukaṃ anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Bhikkhu vihāraṃ karoti desitavatthukaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisati—“vihāraṃ me karothā”ti. Tassa vihāraṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisati—“vihāraṃ me karothā”ti. Tassa vihāraṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“vihāraṃ me karothā”ti. Na ca samādisati— “desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā”ti. Tassa vihāraṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—“vihāraṃ me karothā”ti. Na ca samādisati— “desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā”ti. Tassa vihāraṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikka-

manaṃ, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"vihāraṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā"ti. Tassa vihāraṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—"vihāro kira me kayirati adesitavatthuko sārambho aparikkamano"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā"ti … pe … "desitavatthuko ca hotu anārambho cā"ti … pe … "desitavatthuko ca hotu saparikkamano cā"ti … pe … "desitavatthuko hotū"ti. No ce sāmaṃ vā gaccheyya dūtaṃ vā pahiṇeyya, āpatti dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"vihāraṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā"ti. Tassa vihāraṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So suṇāti—"vihāro kira me kayirati desitavatthuko sārambho aparikkamano"ti. Tena bhikkhunā sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—"anārambho ca hotu saparikkamano cā"ti … pe … "anārambho hotū"ti. "Saparikkamano hotū"ti, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"vihāraṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā"ti. Tassa vihāraṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"vihāraṃ me karothā"ti. Samādisati ca— "desitavatthuko ca hotu anārambho ca saparikkamano cā"ti. Tassa vihāraṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti kārukānaṃ dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"vihāraṃ me karothā"ti. Tassa vihāraṃ karonti adesitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So

ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā so vihāro aññassa vā dātabbo bhinditvā vā puna kātabbo. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti saṃghādisesena dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti saṃghādisesassa.

Bhikkhu samādisitvā pakkamati—"vihāraṃ me karothā"ti. Tassa vihāraṃ karonti desitavatthukaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. So ce vippakate āgacchati, tena bhikkhunā so vihāro aññassa vā dātabbo bhinditvā vā puna kātabbo. No ce aññassa vā dadeyya bhinditvā vā puna kāreyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ … pe … sārambhaṃ saparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ aparikkamanaṃ, āpatti dukkaṭassa … pe … anārambhaṃ saparikkamanaṃ, anāpatti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti saṃghādisesassa.

Anāpatti—leṇe guhāya tiṇakuṭikāya aññassatthāya vāsāgāraṃ ṭhapetvā sabbattha. Anāpatti ummattakassa, ādikammikassāti.

Vihārakārasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 13: Dvebhāgasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā paṭikkhittaṃ suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpetun"ti, te thokaññeva odātaṃ ante ādiyitvā tatheva suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpenti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū thokaññeva odātaṃ ante ādiyitvā tatheva suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tumhe,

bhikkhave, thokaññeva odātaṃ ante ādiyitvā tatheva suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpethā”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, thokaññeva odātaṃ ante ādiyitvā tatheva suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārayamānena dve bhāgā suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ ādātabbā tatiyaṃ odātānaṃ catutthaṃ gocariyānaṃ. Anādā ce bhikkhu dve bhāge suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ tatiyaṃ odātānaṃ catutthaṃ gocariyānaṃ navaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan”ti. (13:32)

Navaṃ nāma karaṇaṃ upādāya vuccati.

Santhataṃ nāma santharitvā kataṃ hoti avāyimaṃ.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā.

Dve bhāgā suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ ādātabbāti dhārayitvā dve tulā ādātabbā.

Tatiyaṃ odātānanti tulaṃ odātānaṃ.

Catutthaṃ gocariyānanti tulaṃ gocariyānaṃ.

Anādā ce bhikkhu dve bhāge suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ tatiyaṃ odātānaṃ catutthaṃ gocariyānanti. Anādiyitvā dve tule suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ tulaṃ odātānaṃ tulaṃ gocariyānaṃ navaṃ santhataṃ karoti vā kārāpeti vā payoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … “idaṃ me, bhante, santhataṃ anādiyitvā dve tule suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ tulaṃ odātānaṃ tulaṃ gocariyānaṃ kārāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī”ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—tulaṃ odātānaṃ tulaṃ gocariyānaṃ ādiyitvā karoti, bahutaraṃ odātānaṃ bahutaraṃ gocariyānaṃ ādiyitvā karoti, suddhaṃ odātānaṃ suddhaṃ gocariyānaṃ ādiyitvā karoti, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dvebhāgasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 22: Ūnapañcabandhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena aññatarena kumbhakārena bhikkhū pavāritā honti—"yesaṃ ayyānaṃ pattena attho ahaṃ pattenā"ti. Tena kho pana samayena bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahū patte viññāpenti. Yesaṃ khuddakā pattā te mahante patte viññāpenti. Yesaṃ mahantā pattā te khuddake patte viññāpenti. Atha kho so kumbhakāro bhikkhūnaṃ bahū patte karonto na sakkoti aññaṃ vikkāyikaṃ bhaṇḍaṃ kātuṃ, attanāpi na yāpeti, puttadārāpissa kilamanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā bahū patte viññāpessanti. Ayaṃ imesaṃ bahū patte karonto na sakkoti aññaṃ vikkāyikaṃ bhaṇḍaṃ kātuṃ, attanāpi na yāpeti, puttadārāpissa kilamantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahū patte viññāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahū patte viññāpentīti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā na mattaṃ jānitvā bahū patte viññāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, patto viññāpetabbo. Yo viññāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno patto bhinno hoti. Atha kho so bhikkhu—"bhagavatā paṭikkhittaṃ pattaṃ viññāpetun"ti kukkuccāyanto na viññāpeti. Hatthesu piṇḍāya carati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā hatthesu piṇḍāya carissanti, seyyathāpi titthiyā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, naṭṭhapattassa vā bhinnapattassa vā pattaṃ viññāpetun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā anuññātaṃ naṭṭhapattassa vā bhinnapattassa vā pattaṃ viññāpetun"ti appamattakenapi bhinnena appamattakenapi khaṇḍena vilikhitamattenapi bahū patte viññāpenti. Atha kho so kumbhakāro bhikkhūnaṃ tatheva bahū patte karonto na sakkoti aññaṃ vikkāyikaṃ bhaṇḍaṃ kātuṃ, attanāpi na yāpeti, puttadārāpissa kilamanti. Manussā tatheva ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā bahū patte viññāpessanti. Ayaṃ imesaṃ bahū patte karonto na sakkoti aññaṃ vikkāyikaṃ bhaṇḍaṃ kātuṃ, attanāpi na yāpeti, puttadārāpissa kilamantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū appamattakenapi bhinnena appamattakenapi khaṇḍena vilikhitamattenapi bahū patte viññāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, appamattakenapi bhinnena appamattakenapi khaṇḍena vilikhitamattenapi bahū patte viññāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, appamattakenapi bhinnena appamattakenapi khaṇḍena vilikhitamattenapi bahū patte viññāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu ūnapañcabandhanena pattena aññaṃ navaṃ

pattaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Tena bhikkhunā so patto bhikkhuparisāya nissajjitabbo. Yo ca tassā bhikkhuparisāya pattapariyanto so tassa bhikkhuno padātabbo—'ayaṃ te, bhikkhu, patto yāva bhedanāya dhāretabbo'ti. Ayaṃ tattha sāmīcī"ti. (22:41)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Ūnapañcabandhano nāma patto abandhano vā ekabandhano vā dvibandhano vā tibandhano vā catubandhano vā. Abandhanokāso nāma patto yassa dvaṅgulā rāji na hoti. Bandhanokāso nāma patto yassa dvaṅgulā rāji hoti. Navo nāma patto viññattiṃ upādāya vuccati.

Cetāpeyyāti viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyo hoti. Saṃghamajjhe nissajjitabbo. Sabbeheva adhiṭṭhitapattaṃ gahetvā sannipatitabbaṃ. Na lāmako patto adhiṭṭhātabbo—"mahagghaṃ pattaṃ gahessāmī"ti. Sace lāmakaṃ pattaṃ adhiṭṭheti—"mahagghaṃ pattaṃ gahessāmī"ti, āpatti dukkaṭassa. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbo. Tena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ayaṃ me, bhante, patto ūnapañcabandhanena pattena cetāpito nissaggiyo. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā. Pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu pattaggāhāpako sammannitabbo— yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gāhitāgāhitañca jāneyya. "Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ pattaggāhāpakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ pattaggāhāpakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno pattaggāhāpakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu pattaggāhāpako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena sammatena bhikkhunā patto gāhetabbo. Thero vattabbo—"gaṇhātu,

bhante, thero pattan”ti. Sace thero gaṇhāti, therassa patto dutiyassa gāhetabbo. Na ca tassa anuddayatāya na gahetabbo. Yo na gaṇheyya, āpatti dukkaṭassa. Apattakassa na gāhetabbo. Eteneva upāyena yāva saṃghanavakā gāhetabbo. Yo ca tassā bhikkhuparisāya pattapariyanto, so tassa bhikkhuno padātabbo—“ayaṃ te, bhikkhu, patto yāva bhedanāya dhāretabbo”ti.

Tena bhikkhunā so patto na adese nikkhipitabbo, na abhogena bhuñjitabbo, na vissajjetabbo—“kathāyaṃ patto nasseyya vā vinasseyya vā bhijjeyya vā”ti? Sace adese vā nikkhipati abhogena vā bhuñjati vissajjeti vā, āpatti dukkaṭassa.

Ayaṃ tattha sāmīcīti ayaṃ tattha anudhammatā.

Abandhanena pattena abandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abandhanena pattena ekabandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abandhanena pattena dvibandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abandhanena pattena tibandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abandhanena pattena catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ekabandhanena pattena abandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Ekabandhanena pattena ekabandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Ekabandhanena pattena dvibandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Ekabandhanena pattena tibandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Ekabandhanena pattena catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Dvibandhanena pattena abandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Dvibandhanena pattena ekabandhanaṃ pattaṃ ... pe ... dvibandhanaṃ pattaṃ ... tibandhanaṃ pattaṃ ... catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Tibandhanena pattena abandhanaṃ pattaṃ ... pe ... ekabandhanaṃ pattaṃ dvibandhanaṃ pattaṃ ... tibandhanaṃ pattaṃ ... catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Catubandhanena pattena abandhanaṃ pattaṃ ... pe ... ekabandhanaṃ pattaṃ ... dvibandhanaṃ pattaṃ ... tibandhanaṃ pattaṃ ... catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Abandhanena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abandhanena pattena ekabandhanokāsaṃ pattaṃ

... pe ... dvibandhanokāsaṃ pattaṃ ... tibandhanokāsaṃ pattaṃ ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ekabandhanena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ ... pe ... ekabandhanokāsaṃ pattaṃ ... dvibandhanokāsaṃ pattaṃ ... tibandhanokāsaṃ pattaṃ ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Dvibandhanena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ ... pe ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Tibandhanena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ ... pe ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Catubandhanena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ ... pe ... ekabandhanokāsaṃ pattaṃ ... dvibandhanokāsaṃ pattaṃ ... tibandhanokāsaṃ pattaṃ ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Abandhanokāsena pattena abandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abandhanokāsena pattena ekabandhanaṃ pattaṃ ... pe ... dvibandhanaṃ pattaṃ ... tibandhanaṃ pattaṃ ... catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Catubandhanokāsena pattena abandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Catubandhanokāsena pattena ekabandhanaṃ pattaṃ ... pe ... dvibandhanaṃ pattaṃ ... tibandhanaṃ pattaṃ ... catubandhanaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Abandhanokāsena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ ... pe ... ekabandhanokāsaṃ pattaṃ ... dvibandhanokāsaṃ pattaṃ ... tibandhanokāsaṃ pattaṃ ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Catubandhanokāsena pattena abandhanokāsaṃ pattaṃ ... pe ... ekabandhanokāsaṃ pattaṃ ... dvibandhanokāsaṃ pattaṃ ... tibandhanokāsaṃ pattaṃ ... catubandhanokāsaṃ pattaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Anāpatti—naṭṭhapattassa, bhinnapattassa, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattakassa, ādikammikassāti.

Ūnapañcabandhanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 23: Bhesajjasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā pilindavaccho rājagahe pabbhāraṃ sodhāpeti leṇaṃ kattukāmo. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmantaṃ pilindavacchaṃ etadavoca—"kiṃ, bhante, thero kārāpetī"ti? "Pabbhāraṃ, mahārāja, sodhāpemi leṇaṃ kattukāmo"ti. "Attho, bhante, ayyassa ārāmikenā"ti? "Na kho, mahārāja, bhagavatā ārāmiko anuññāto"ti. "Tena hi, bhante, bhagavantaṃ paṭipucchitvā mama āroceyyāthā"ti. "Evaṃ, mahārājā"ti kho āyasmā pilindavaccho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paccassosi. Atha kho āyasmā pilindavaccho rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmatā pilindavacchena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā pilindavaccho bhagavato santike dūtaṃ pāhesi—"rājā, bhante, māgadho seniyo bimbisāro ārāmikaṃ dātukāmo. Kathaṃ nu kho, bhante, mayā paṭipajjitabban"ti? Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ārāmikan"ti. Dutiyampi kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmantaṃ pilindavacchaṃ etadavoca— "anuññāto, bhante, bhagavatā ārāmiko"ti? "Evaṃ, mahārājā"ti. "Tena hi, bhante, ayyassa ārāmikaṃ dammī"ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmato pilindavacchassa ārāmikaṃ paṭissuṇitvā vissaritvā cirena satiṃ paṭilabhitvā aññataraṃ sabbatthakaṃ mahāmattaṃ āmantesi—"yo mayā, bhaṇe, ayyassa ārāmiko paṭissuto, dinno so ārāmiko"ti? "Na kho, deva, ayyassa ārāmiko dinno"ti. "Kīvaciraṃ nu kho, bhaṇe, ito hi taṃ hotī"ti?

Atha kho so mahāmatto rattiyo gaṇetvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—"pañca, deva, rattisatānī"ti. "Tena hi, bhaṇe, ayyassa pañca ārāmikasatāni dehī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho so mahāmatto rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissuṇitvā āyasmato pilindavacchassa pañca ārāmikasatāni pādāsi, pāṭiyekko gāmo nivisi. Ārāmikagāmakotipi naṃ āhaṃsu, pilindagāmakotipi naṃ āhaṃsu.

Tena kho pana samayena āyasmā pilindavaccho tasmiṃ gāmake kulūpako hoti. Atha kho āyasmā pilindavaccho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ ādāya pilindagāmakaṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena tasmiṃ gāmake ussavo hoti. Dārakā alaṅkatā mālākitā kīḷanti. Atha kho āyasmā pilindavaccho pilindagāmake sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena aññatarassa ārāmikassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Tena kho pana samayena tassā ārāmikiniyā dhītā aññe dārake alaṅkate mālākite passitvā rodati—"mālaṃ me detha, alaṅkāraṃ me dethā"ti. Atha kho āyasmā pilindavaccho taṃ ārāmikiniṃ etadavoca—"kissāyaṃ dārikā rodatī"ti? "Ayaṃ, bhante, dārikā aññe dārake alaṅkate mālākite passitvā rodati—'mālaṃ me detha, alaṅkāraṃ me dethā'ti. Kuto amhākaṃ duggatānaṃ mālā kuto, alaṅkāro"ti? Atha kho āyasmā pilindavaccho aññataraṃ tiṇaṇḍupakaṃ gahetvā taṃ ārāmikiniṃ etadavoca—"handimaṃ tiṇaṇḍupakaṃ tassā dārikāya sīse paṭimuñcā"ti. Atha kho sā ārāmikinī taṃ tiṇaṇḍupakaṃ gahetvā tassā dārikāya sīse paṭimuñci. Sā ahosi suvaṇṇamālā abhirūpā dassanīyā pāsādikā. Natthi tādisā raññopi antepure suvaṇṇamālā. Manussā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa ārocesuṃ—"amukassa, deva, ārāmikassa ghare suvaṇṇamālā abhirūpā dassanīyā pāsādikā. Natthi tādisā devassāpi antepure suvaṇṇamālā. Kuto tassa duggatassa. Nissaṃsayaṃ corikāya ābhatā"ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro taṃ ārāmikakulaṃ bandhāpesi. Dutiyampi kho āyasmā pilindavaccho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ ādāya pilindagāmakaṃ piṇḍāya pāvisi. Pilindagāmake sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena tassa ārāmikassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paṭivissake pucchi— "kahaṃ imaṃ ārāmikakulaṃ gatan"ti? "Etissā, bhante, suvaṇṇamālāya kāraṇā raññā bandhāpitan"ti.

Atha kho āyasmā pilindavaccho yena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte

āsane nisīdi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ āyasmā pilindavaccho etadavoca—"kissa, mahārāja, ārāmikakulaṃ bandhāpitan"ti? "Tassa, bhante, ārāmikassa ghare suvaṇṇamālā abhirūpā dassanīyā pāsādikā. Natthi tādisā amhākampi antepure suvaṇṇamālā. Kuto tassa duggatassa. Nissaṃsayaṃ corikāya ābhatā"ti. Atha kho āyasmā pilindavaccho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa pāsādaṃ suvaṇṇanti adhimucci. So ahosi sabbasovaṇṇamayo. "Idaṃ pana te, mahārāja, tāva bahuṃ suvaṇṇaṃ kuto"ti? "Aññātaṃ, bhante, ayyasseveso iddhānubhāvo"ti. Taṃ ārāmikakulaṃ muñcāpesi.

Manussā—"ayyena kira pilindavacchena sarājikāya parisāya uttarimanussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassitan"ti, attamanā abhippasannā āyasmato pilindavacchassa pañca bhesajjāni abhihariṃsu, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ. Pakatiyāpi ca āyasmā pilindavaccho lābhī hoti pañcannaṃ bhesajjānaṃ. Laddhaṃ laddhaṃ parisāya vissajjeti. Parisā cassa hoti bāhullikā. Laddhaṃ laddhaṃ kolambepi ghaṭepi pūretvā paṭisāmeti, parissāvanānipi thavikāyopi pūretvā vātapānesu laggeti. Tāni olīnavilīnāni tiṭṭhanti. Undūrehipi vihārā okiṇṇavikiṇṇā honti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"antokoṭṭhāgārikā ime samaṇā sakyaputtiyā, seyyathāpi rājā māgadho seniyo bimbisāro"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū evarūpāya bāhullāya cetessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū evarūpāya bāhullāya cetentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā evarūpāya bāhullāya cetessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yāni kho pana tāni gilānānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisāyanīyāni bhesajjāni, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ, tāni

paṭiggahetvā sattāhaparamaṃ sannidhikārakaṃ paribhuñjitabbāni. Taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyan”ti. (23:42)

Yāni kho pana tāni gilānānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisāyanīyāni bhesajjānīti sappi nāma gosappi vā ajikāsappi vā mahiṃsasappi vā yesaṃ maṃsaṃ kappati tesaṃ sappi. Navanītaṃ nāma tesaṃyeva navanītaṃ. Telaṃ nāma tilatelaṃ sāsapatelaṃ madhukatelaṃ eraṇḍatelaṃ vasātelaṃ. Madhu nāma makkhikāmadhu. Phāṇitaṃ nāma ucchumhā nibbattaṃ.

Tāni paṭiggahetvā sattāhaparamaṃ sannidhikārakaṃ paribhuñjitabbānīti sattāhaparamatā paribhuñjitabbāni.

Taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ hotīti aṭṭhame aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... idaṃ me, bhante, bhesajjaṃ sattāhātikkantaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Sattāhātikkante atikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Sattāhātikkante vematiko, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Sattāhātikkante anatikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anadhiṭṭhite adhiṭṭhitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avissajjite vissajjitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anaṭṭhe naṭṭhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Adaḍḍhe daḍḍhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aviluttе viluttasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā na kāyikena paribhogena paribhuñjitabbaṃ, na ajjhoharitabbaṃ, padīpe vā kāḷavaṇṇe vā upanetabbaṃ, aññena bhikkhunā kāyikena paribhogena paribhuñjitabbaṃ, na ajjhoharitabbaṃ.

Sattāhānatikkante atikkantasaññī, āpatti dukkaṭassa. Sattāhānatikkante vematiko, āpatti dukkaṭassa. Sattāhānatikkante anatikkantasaññī, anāpatti.

Anāpatti—antosattāhaṃ adhiṭṭheti, vissajjeti, nassati, vinassati, ḍayhati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, anupasampannassa cattena vantena muttena anapekkho datvā paṭilabhitvā paribhuñjati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Bhesajjasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga
Nissaggiyakaṇḍa
Cīvaravagga
Nissaggiyā Pācittiyā 8: Upakkhaṭasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro puriso pajāpatiṃ etadavoca—"ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī"ti. Assosi kho aññataro piṇḍacāriko bhikkhu tassa purisassa imaṃ vācaṃ bhāsamānassa. Atha kho so bhikkhu yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"mahāpuññosi tvaṃ, āvuso upananda. Amukasmiṃ okāse aññataro puriso pajāpatiṃ etadavoca—'ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī'"ti. "Atthāvuso, maṃ so upaṭṭhāko"ti.

Atha kho āyasmā upanando sakyaputto yena so puriso tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ purisaṃ etadavoca—"saccaṃ kira maṃ tvaṃ, āvuso, cīvarena acchādetukāmosī"ti? "Api meyya, evaṃ hoti—'ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī'"ti. "Sace kho maṃ tvaṃ, āvuso, cīvarena acchādetukāmosi, evarūpena cīvarena acchādehi. Kyāhaṃ tena acchannopi karissāmi yāhaṃ na paribhuñjissāmī"ti. Atha kho so puriso ujjhāyati khiyyati vipāceti—"mahicchā ime samaṇā sakyaputtiyā asantuṭṭhā. Nayime sukarā cīvarena acchādetuṃ. Kathañhi nāma ayyo upanando mayā pubbe appavārito maṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa purisassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto pubbe appavārito gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, pubbe appavārito gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātako te, upananda, aññātako"ti? "Aññātako, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātakassa na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, pubbe appavārito aññātakaṃ gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissasi. Netaṃ, mogha-

purisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhuṃ paneva uddissa aññātakassa gahapatissa vā gahapatāniyā vā cīvaracetāpannaṃ upakkhaṭaṃ hoti—'iminā cīvaracetāpannena cīvaraṃ cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarena acchādessāmī'ti; tatra ce so bhikkhu pubbe appavārito upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya—'sādhu vata maṃ āyasmā iminā cīvaracetāpannena evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā cīvaraṃ cetāpetvā acchādehī'ti, kalyāṇakamyataṃ upādāya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (8:27)

Bhikkhuṃ paneva uddissāti bhikkhussatthāya, bhikkhuṃ ārammaṇaṃ karitvā, bhikkhuṃ acchādetukāmo.

Aññātako nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddho.

Gahapati nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Gahapatānī nāma yā kāci agāraṃ ajjhāvasati.

Cīvaracetāpannaṃ nāma hiraññaṃ vā suvaṇṇaṃ vā muttā vā maṇi vā pavāḷo vā phaliko vā paṭako vā suttaṃ vā kappāso vā.

Iminā cīvaracetāpannenāti paccupaṭṭhitena.

Cetāpetvāti parivattetvā.

Acchādessāmīti dassāmi.

Tatra ce so bhikkhūti yaṃ bhikkhuṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ upakkhaṭaṃ hoti so bhikkhu.

Pubbe appavāritoti pubbe avutto hoti—"kīdisena te, bhante, cīvarena attho, kīdisaṃ te cīvaraṃ cetāpemī"ti?

Upasaṅkamitvāti gharaṃ gantvā yattha katthaci upasaṅkamitvā.

Cīvare vikappaṃ āpajjeyyāti āyataṃ vā hotu vitthataṃ vā appitaṃ vā saṇhaṃ vā.

Iminā cīvaracetāpannenāti paccupaṭṭhitena.

Evarūpaṃ vā evarūpaṃ vāti. Āyataṃ vā vitthataṃ vā appitaṃ vā saṇhaṃ vā.

Cetāpetvāti parivattetvā.

Acchādehīti dajjehi.

Kalyāṇakamyataṃ upādāyāti sādhatthiko mahagghatthiko. Tassa vacanena āyataṃ vā vitthataṃ vā appitaṃ vā saṇhaṃ vā cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa

vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ pubbe appavārito aññātakaṃ gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpannaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Aññātake aññātakasaññī pubbe appavārito gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake vematiko pubbe appavārito gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake ñātakasaññī pubbe appavārito gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ñātake aññātakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātake ñātakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, mahagghaṃ cetāpetukāmassa appagghaṃ cetāpeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Upakkhaṭasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 20: Kayavikkayasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto paṭṭo hoti cīvarakammaṃ kātuṃ. So paṭapilotikānaṃ saṅghāṭiṃ karitvā surattaṃ suparikammakataṃ katvā pārupi. Atha kho aññataro paribbājako mahagghaṃ paṭaṃ pārupitvā yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"sundarā kho tyāyaṃ, āvuso, saṅghāṭi; dehi me paṭenā"ti. "Jānāhi, āvuso"ti. "Āmāvuso, jānāmī"ti. "Handāvuso"ti, adāsi. Atha kho so paribbājako taṃ saṅghāṭiṃ pārupitvā paribbājakārāmaṃ agamāsi. Paribbājakā taṃ paribbājakaṃ etadavocuṃ—"sundarā kho tyāyaṃ, āvuso, saṅghāṭi; kuto tayā laddhā"ti? "Tena me, āvuso, paṭena parivattitā"ti. "Katihipi tyāyaṃ, āvuso, saṅghāṭi bhavissati, soyeva te paṭo varo"ti.

Atha kho so paribbājako—"saccaṃ kho paribbājakā āhaṃsu—'katihipi myāyaṃ saṅghāṭi bhavissati. Soyeva me paṭo varo'"ti yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca— "handa te, āvuso, saṅghāṭi; dehi me paṭan"ti. "Nanu tvaṃ, āvuso, mayā vutto— 'jānāhi, āvuso'ti. Nāhaṃ dassāmī"ti. Atha kho so paribbājako ujjhāyati khiyyati vipāceti—"gihīpi naṃ gihissa vippaṭisārissa denti, kiṃ pana pabbajito pabbajitassa na dassatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa paribbājakassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto paribbājakena saddhiṃ kayavikkayaṃ samāpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, paribbājakena saddhiṃ kayavikkayaṃ samāpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, paribbājakena saddhiṃ kayavikkayaṃ samāpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nānappakārakaṃ kayavikkayaṃ samāpajjeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (20:39)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Nānappakārakaṃ nāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā, antamaso cuṇṇapiṇḍopi dantakaṭṭhampi dasikasuttampi.

Kayavikkayaṃ samāpajjeyyāti iminā imaṃ dehi, iminā imaṃ āhara, iminā imaṃ parivattehi, iminā imaṃ cetāpehīti. Ajjhācarati, āpatti dukkaṭassa. Yato kayitañca hoti vikkayitañca attano bhaṇḍaṃ parahatthagataṃ parabhaṇḍaṃ attano hatthagataṃ, nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "ahaṃ, bhante, nānappakārakaṃ kayavikkayaṃ samāpajjiṃ. Idaṃ me nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Kayavikkaye kayavikkayasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Kayavikkaye vematiko, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Kayavikkaye nakayavikkayasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nakayavikkaye kayavikkayasaññī, āpatti dukkaṭassa. Nakayavikkaye vematiko, āpatti dukkaṭassa. Nakayavikkaye nakayavikkayasaññī, anāpatti.

Anāpatti—agghaṃ pucchati, kappiyakārakassa ācikkhati, "idaṃ amhākaṃ atthi, amhākañca iminā ca iminā ca attho"ti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kayavikkayasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Kosiyavaggo dutiyo.

Tassuddānaṃ

Kosiyā suddhadvebhāgā, chabbassāni nisīdanaṃ; Dve ca lomāni uggaṇhe, ubho nānappakārakāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 16: Eḷakalomasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchantassa antarāmagge eḷakalomāni uppajjiṃsu. Atha kho so bhikkhu tāni eḷakalomāni uttarāsaṅgena bhaṇḍikaṃ bandhitvā agamāsi. Manussā taṃ bhikkhuṃ passitvā uppaṇḍesuṃ—"kittakena te, bhante, kītāni? Kittako udayo bhavissatī"ti? So bhikkhu tehi manussehi uppaṇḍiyamāno maṅku ahosi. Atha kho so bhikkhu sāvatthiṃ gantvā tāni eḷakalomāni ṭhitakova āsumbhi. Bhikkhū taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, āvuso, imāni eḷakalomāni ṭhitakova āsumbhasī"ti? "Tathā hi panāhaṃ, āvuso, imesaṃ eḷakalomānaṃ kāraṇā manussehi uppaṇḍito"ti. "Kīva dūrato pana tvaṃ, āvuso, imāni eḷakalomāni āharī"ti? "Atirekatiyojanaṃ, āvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu atirekatiyojanaṃ eḷakalomāni āharissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu,

atirekatiyojanaṃ eḷakalomāni āharī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, atirekatiyojanaṃ eḷakalomāni āharissasi. Netaṃ moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Bhikkhuno paneva addhānamaggappaṭipannassa eḷakalomāni uppajjeyyuṃ. Ākaṅkhamānena bhikkhunā paṭiggahetabbāni. Paṭiggahetvā tiyojanaparamaṃ sahatthā haritabbāni, asante hārake. Tato ce uttari hareyya, asantepi hārake, nissaggiyaṃ pācittiyan”ti. (16:35)

Bhikkhuno paneva addhānamaggappaṭipannassāti panthaṃ gacchantassa.

Eḷakalomāni uppajjeyyunti uppajjeyyuṃ saṃghato vā gaṇato vā ñātito vā mittato vā paṃsukūlaṃ vā attano vā dhanena.

Ākaṅkhamānenāti icchamānena paṭiggahetabbāni.

Paṭiggahetvā tiyojanaparamaṃ sahatthā haritabbānīti tiyojanaparamatā sahatthā haritabbāni.

Asante hāraketi nāñño koci hārako hoti itthī vā puriso vā gahaṭṭho vā pabbajito vā.

Tato ce uttari hareyya, asantepi hāraketi paṭhamaṃ pādaṃ tiyojanaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa. Dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Antotiyojane ṭhito bahitiyojanaṃ pāteti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññassa yāne vā bhaṇḍe vā ajānantassa pakkhipitvā tiyojanaṃ atikkāmeti, nissaggiyāni honti. Nissajjitabbāni saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbāni … pe … “imāni me, bhante, eḷakalomāni tiyojanaṃ atikkāmitāni nissaggiyāni. Imānāhaṃ saṃghassa nissajjāmī”ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Atirekatiyojane atirekasaññī atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekatiyojane vematiko atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekatiyojane ūnakasaññī atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ūnakatiyojane atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakatiyojane vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakatiyojane ūnakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—tiyojanaṃ harati, ūnakatiyojanaṃ harati, tiyojanaṃ haratipi, paccāharatipi, tiyojanaṃ vāsādhippāyo gantvā tato paraṃ harati, acchinnaṃ paṭilabhitvā harati, nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā harati,

aññaṃ harāpeti katabhaṇḍaṃ, ummattakassa, ādikammikassāti.

Eḷakalomasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 25: Cīvaraacchindanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto bhātuno saddhivihārikaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"ehāvuso, janapadacārikaṃ pakkamissāmā"ti. "Nāhaṃ, bhante, gamissāmi; dubbalacīvaromhī"ti. "Ehāvuso, ahaṃ te cīvaraṃ dassāmī"ti tassa cīvaraṃ adāsi. Assosi kho so bhikkhu—"bhagavā kira janapadacārikaṃ pakkamissatī"ti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"na dānāhaṃ āyasmatā upanandena sakyaputtena saddhiṃ janapadacārikaṃ pakkamissāmi, bhagavatā saddhiṃ janapadacārikaṃ pakkamissāmī"ti. Atha kho āyasmā upanando sakyaputto taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"ehi dāni, āvuso, janapadacārikaṃ pakkamissāmā"ti. "Nāhaṃ, bhante, tayā saddhiṃ janapadacārikaṃ pakkamissāmi, bhagavatā saddhiṃ janapadacārikaṃ pakkamissāmī"ti. "Yampi tyāhaṃ, āvuso, cīvaraṃ adāsiṃ, mayā saddhiṃ janapadacārikaṃ pakkamissatī"ti, kupito anattamano acchindi. Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindeyya vā acchindāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

(25:44)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Bhikkhussāti aññassa bhikkhussa.

Sāmanti sayaṃ datvā.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ, vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Kupito anattamanoti anabhiraddho āhatacitto khilajāto.

Acchindeyyāti sayaṃ acchindati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Acchindāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Sakiṃ āṇatto bahukampi acchindati, nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ bhikkhussa sāmaṃ datvā acchinnaṃ nissaggiyaṃ imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Upasampanne upasampannasaññī cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindati vā acchindāpeti vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Upasampanne vematiko cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindati vā acchindāpeti vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Upasampanne anupasampannasaññī cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindati vā acchindāpeti vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Aññaṃ parikkhāraṃ datvā kupito anattamano acchindati vā acchindāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannassa cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ datvā kupito anattamano acchindati vā acchindāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññī, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—so vā deti, tassa vā vissasanto gaṇhāti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cīvaraacchindanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 12: Suddhakāḷakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpenti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpessanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (12:31)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Kāḷakaṃ nāma dve kāḷakāni—jātiyā kāḷakaṃ vā rajanakāḷakaṃ vā.

Santhataṃ nāma santharitvā kataṃ hoti avāyimaṃ.

Kārāpeyyāti karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Suddhakāḷakasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 18: Rūpiyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto aññatarassa kulassa kulūpako hoti niccabhattiko. Yaṃ tasmiṃ kule uppajjati khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā tato āyasmato upanandassa sakyaputtassa paṭiviso ṭhapiyyati. Tena kho pana samayena sāyaṃ tasmiṃ kule maṃsaṃ uppannaṃ hoti. Tato āyasmato upanandassa sakyaputtassa paṭiviso ṭhapito hoti. Tassa kulassa dārako rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya rodati—"maṃsaṃ me dethā"ti. Atha kho so puriso pajāpatiṃ etadavoca—"ayyassa paṭivisaṃ dārakassa dehi. Aññaṃ cetāpetvā ayyassa dassāmā"ti.

Atha kho āyasmā upanando sakyaputto pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ ādāya yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho so puriso yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"hiyyo kho, bhante, sāyaṃ maṃsaṃ uppannaṃ ahosi. Tato ayyassa paṭiviso ṭhapito. Ayaṃ, bhante, dārako rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya rodati—'maṃsaṃ me dethā'ti. Ayyassa paṭiviso dārakassa dinno. Kahāpaṇena, bhante, kiṃ āhariyyatū"ti? "Pariccatto me, āvuso, kahāpaṇo"ti? "Āma, bhante, pariccatto"ti. "Taññeva me, āvuso, kahāpaṇaṃ dehī"ti.

Atha kho so puriso āyasmato upanandassa sakyaputtassa kahāpaṇaṃ datvā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"Yatheva mayaṃ rūpiyaṃ paṭiggaṇhāma evamevime samaṇā sakyaputtiyā rūpiyaṃ paṭiggaṇhantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tassa purisassa ujjhāyantassa khiyyantassa

vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto rūpiyaṃ paṭiggahessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, rūpiyaṃ paṭiggahesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, rūpiyaṃ paṭiggahessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu jātarūparajataṃ uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā upanikkhittaṃ vā sādiyeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (18:37)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jātarūpaṃ nāma satthuvaṇṇo vuccati.

Rajataṃ nāma kahāpaṇo lohamāsako dārumāsako jatumāsako ye vohāraṃ gacchanti.

Uggaṇheyyāti sayaṃ gaṇhāti nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Uggaṇhāpeyyāti aññaṃ gāhāpeti nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Upanikkhittaṃ vā sādiyeyyāti idaṃ ayyassa hotūti upanikkhittaṃ sādiyati, nissaggiyaṃ hoti. Saṃghamajjhe nissajjitabbaṃ. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ—tena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ahaṃ, bhante, rūpiyaṃ paṭiggahesiṃ. Idaṃ me nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā. Sace tattha āgacchati ārāmiko vā upāsako vā so vattabbo— "āvuso, imaṃ jānāhī"ti. Sace so bhaṇati—"iminā kiṃ āhariyyatū"ti, na vattabbo—"imaṃ vā imaṃ vā āharā"ti. Kappiyaṃ ācikkhitabbaṃ—sappi vā telaṃ vā madhu vā phāṇitaṃ vā. Sace so tena parivattetvā kappiyaṃ āharati rūpiyappaṭiggāhakaṃ ṭhapetvā sabbeheva paribhuñjitabbaṃ. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ; no ce labhetha, so vattabbo—"āvuso, imaṃ chaḍḍehī"ti. Sace so chaḍḍeti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce chaḍḍeti, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu rūpiyachaḍḍako sammannitabbo—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gac-

cheyya, chaḍḍitāchaḍḍitañca jāneyya. “Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ rūpiyachaḍḍakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ rūpiyachaḍḍakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno rūpiyachaḍḍakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu rūpiyachaḍḍako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Tena sammatena bhikkhunā animittaṃ katvā pātetabbaṃ. Sace nimittaṃ katvā pāteti, āpatti dukkaṭassa.

Rūpiye rūpiyasaññī rūpiyaṃ paṭiggaṇhāti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Rūpiye vematiko rūpiyaṃ paṭiggaṇhāti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Rūpiye arūpiyasaññī rūpiyaṃ paṭiggaṇhāti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Arūpiye rūpiyasaññī, āpatti dukkaṭassa. Arūpiye vematiko, āpatti dukkaṭassa. Arūpiye arūpiyasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipati—yassa bhavissati so harissatīti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Rūpiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 5: Cīvarapaṭiggahaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena uppalavaṇṇā bhikkhunī sāvatthiyaṃ viharati. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sāvatthiṃ piṇḍāya pāvisi. Sāvatthiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā yena andhavanaṃ tenupasaṅkami divāvihārāya. Andhavanaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisīdi. Tena kho pana samayena corā katakammā gāviṃ vadhitvā maṃsaṃ gahetvā andhavanaṃ pavisiṃsu.

Addasā kho coragāmaṇiko uppalavaṇṇaṃ bhikkhuniṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāraṃ nisinnaṃ. Disvānassa etadahosi—"sace me puttabhātukā passissanti viheṭhissanti imaṃ bhikkhunin"ti aññena maggena agamāsi. Atha kho so coragāmaṇiko maṃse pakke varamaṃsāni gahetvā paṇṇapuṭaṃ bandhitvā uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā avidūre rukkhe ālaggetvā—"yo passati samaṇo vā brāhmaṇo vā dinnaṃyeva haratū"ti, vatvā pakkāmi. Assosi kho uppalavaṇṇā bhikkhunī samādhimhā vuṭṭhahitvā tassa coragāmaṇikassa imaṃ vācaṃ bhāsamānassa. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī taṃ maṃsaṃ gahetvā upassayaṃ agamāsi. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī tassā rattiyā accayena taṃ maṃsaṃ sampādetvā uttarāsaṅgena bhaṇḍikaṃ bandhitvā vehāsaṃ abbhuggantvā veḷuvane paccuṭṭhāsi.

Tena kho pana samayena bhagavā gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭho hoti. Āyasmā udāyī ohiyyako hoti vihārapālo. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī yenāyasmā udāyī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca—"kahaṃ, bhante, bhagavā"ti? "Paviṭṭho, bhagini, bhagavā gāmaṃ piṇḍāyā"ti. "Imaṃ, bhante, maṃsaṃ bhagavato dehī"ti. "Santappito tayā, bhagini, bhagavā maṃsena. Sace me tvaṃ antaravāsakaṃ dadeyyāsi, evaṃ ahampi santappito bhaveyyaṃ antaravāsakenā"ti. "Mayaṃ kho, bhante, mātugāmā nāma kicchalābhā. Idañca me antimaṃ pañcamaṃ cīvaraṃ. Nāhaṃ dassāmī"ti. "Seyyathāpi, bhagini, puriso hatthiṃ datvā kacche sajjeyya; evameva kho tvaṃ, bhagini, bhagavato maṃsaṃ datvā mayi antaravāsake sajjasī"ti. Atha kho uppalavaṇṇā bhikkhunī āyasmatā udāyinā nippīḷiyamānā antaravāsakaṃ datvā upassayaṃ agamāsi. Bhikkhuniyo uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā pattacīvaraṃ paṭiggaṇhantiyo uppalavaṇṇaṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"kahaṃ te, ayye, antaravāsako"ti? Uppalavaṇṇā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyo udāyī bhikkhuniyā cīvaraṃ paṭiggahessati kicchalābho mātugāmo"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī bhikkhuniyā cīvaraṃ paṭiggahessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tvaṃ,

udāyi, bhikkhuniyā cīvaraṃ paṭiggahesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātikā te, udāyi, aññātikā"ti? "Aññātikā, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātikāya na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggahessasi. Netaṃ moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇheyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhū kukkuccāyantā bhikkhunīnaṃ pārivattakacīvaraṃ na paṭiggaṇhanti. Bhikkhuniyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā amhākaṃ pārivattakacīvaraṃ na paṭiggahessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tāsaṃ bhikkhunīnaṃ ujjhāyantīnaṃ khiyyantīnaṃ vipācentīnaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, pañcannaṃ pārivattakaṃ paṭiggahetuṃ—bhikkhussa, bhikkhuniyā, sikkhamānāya sāmaṇerassa, sāmaṇeriyā. Anujānāmi, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ pārivattakaṃ paṭiggahetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇheyya, aññatra pārivattakā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (5:24)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātikā nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Aññatra pārivattakāti ṭhapetvā pārivattakaṃ.

Paṭiggaṇhāti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... idaṃ me, bhante, cīvaraṃ aññātikāya

bhikkhuniyā hatthato paṭiggahitaṃ, aññatra pārivattakā, nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Aññātikāya aññātikasaññī cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, aññatra pārivattakā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya vematiko cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, aññatra pārivattakā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya ñātikasaññī cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, aññatra pārivattakā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ekatoupasampannāya hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇhāti, aññatra pārivattakā, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya aññātikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya ñātikasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātikāya, pārivattakaṃ parittena vā vipulaṃ, vipulena vā parittaṃ, bhikkhu vissāsaṃ gaṇhāti, tāvakālikaṃ gaṇhāti, cīvaraṃ ṭhapetvā aññaṃ parikkhāraṃ gaṇhāti, sikkhamānāya, sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Cīvarapaṭiggahaṇasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 24: Vassikasāṭikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ vassikasāṭikā anuññātā hoti. Chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā vassikasāṭikā anuññātā"ti, paṭikacceva vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesanti, paṭikacceva katvā nivāsenti, jiṇṇāya vassikasāṭikāya naggā kāyaṃ ovassāpenti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū paṭikacceva vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesissanti, paṭikacceva katvā nivāsessanti, jiṇṇāya vassikasāṭikāya naggā kāyaṃ ovassāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, paṭikacceva vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesatha? Paṭikacceva katvā nivāsetha? Jiṇṇāya vassikasāṭikāya naggā kāyaṃ ovassāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma

tumhe moghapurisā, paṭikacceva vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesissatha, paṭikacceva katvā nivāsessatha, jiṇṇāya vassikasāṭikāya naggā kāyaṃ ovassāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"'Māso seso gimhānan'ti bhikkhunā vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesitabbaṃ; 'addhamāso seso gimhānan'ti katvā nivāsetabbaṃ. 'Orena ce māso seso gimhānan'ti vassikasāṭikacīvaraṃ pariyeseyya, 'orenaddhamāso seso gimhānan'ti katvā nivāseyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (24:43)

"Māso seso gimhānan"ti bhikkhunā vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesitabbanti. Ye manussā pubbepi vassikasāṭikacīvaraṃ denti te upasaṅkamitvā evamassu vacanīyā—"kālo vassikasāṭikāya, samayo vassikasāṭikāya, aññepi manussā vassikasāṭikacīvaraṃ dentī"ti. Na vattabbā—"detha me vassikasāṭikacīvaraṃ, āharatha me vassikasāṭikacīvaraṃ, parivattetha me vassikasāṭikacīvaraṃ, cetāpetha me vassikasāṭikacīvaran"ti.

"Addhamāso seso gimhānan"ti katvā nivāsetabbanti. Addhamāse sese gimhāne katvā nivāsetabbaṃ.

"Orena ce māso seso gimhānan"ti atirekamāse sese gimhāne vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

"Orenaddhamāso seso gimhānan"ti atirekaddhamāse sese gimhāne katvā nivāseti, nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, bhante, vassikasāṭikacīvaraṃ atirekamāse sese gimhāne pariyiṭṭhaṃ atirekaddhamāse sese gimhāne katvā paridahitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Atirekamāse sese gimhāne atirekasaññī vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekamāse sese gimhāne vematiko vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekamāse sese gimhāne ūnakasaññī vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Atirekaddhamāse sese gimhāne atirekasaññī katvā nivāseti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekaddhamāse sese gimhāne vematiko katvā nivāseti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekaddhamāse sese gimhāne ūnakasaññī

katvā nivāseti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Satiyā vassikasāṭikāya naggo kāyaṃ ovassāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ūnakamāse sese gimhāne atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakamāse sese gimhāne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakamāse sese gimhāne ūnakasaññī, anāpatti.

Ūnakaddhamāse sese gimhāne atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakaddhamāse sese gimhāne vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakaddhamāse sese gimhāne ūnakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"māso seso gimhānan"ti vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesati, "addhamāso seso gimhānan"ti katvā nivāseti, "ūnakamāso seso gimhānan"ti vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesati, "ūnakaddhamāso seso gimhānan"ti katvā nivāseti, pariyiṭṭhāya vassikasāṭikāya vassaṃ ukkaḍḍhiyyati, nivatthāya vassikasāṭikāya vassaṃ ukkaḍḍhiyyati, dhovitvā nikkhipitabbaṃ; samaye nivāsetabbaṃ, acchinnacīvarassa, naṭṭhacīvarassa, āpadāsu, ummattakassa, ādikammikassāti.

Vassikasāṭikasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 2: Udosita(dutiyakathina)sikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhū bhikkhūnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamanti. Tāni cīvarāni ciraṃ nikkhittāni kaṇṇakitāni honti. Tāni bhikkhū otāpenti. Addasā kho āyasmā ānando senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto te bhikkhū tāni cīvarāni otāpente. Disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca—"kassimāni, āvuso, cīvarāni kaṇṇakitānī"ti? Atha kho te bhikkhū āyasmato ānandassa etamatthaṃ ārocesuṃ. Āyasmā ānando ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhū bhikkhūnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamissantī"ti.

Atha kho āyasmā ānando te bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesi … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū bhikkhūnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ

pakkamantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā bhikkhūnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine ekarattampi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kosambiyaṃ gilāno hoti. Ñātakā tassa bhikkhuno santike dūtaṃ pāhesuṃ—"āgacchatu bhadanto, mayaṃ, upaṭṭhahissāmā"ti. Bhikkhūpi evamāhaṃsu—"gacchāvuso, ñātakā taṃ upaṭṭhahissantī"ti. So evamāha—"bhagavatāvuso, sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na ticīvarena vippavasitabban'ti. Ahañcamhi gilāno. Na sakkomi ticīvaraṃ ādāya pakkamituṃ. Nāhaṃ gamissāmī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, gilānassa bhikkhuno ticīvarena avippavāsasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tena gilānena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, gilāno. Na sakkomi ticīvaraṃ ādāya pakkamituṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ticīvarena avippavāsasammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno. Na sakkoti ticīvaraṃ ādāya pakkamituṃ. So saṃghaṃ ticīvarena avippavāsasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno ticīvarena avippavāsasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno. Na sakkoti ticīvaraṃ ādāya pakkamituṃ. So saṃghaṃ ticīvarena avippavāsasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno ticīvarena avippavāsasammutiṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno ticīvarena avippavāsasammutiyā dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmassa bhikkhuno ticīvarena avippavāsasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine ekarattampi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyya, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (2:21)

Niṭṭhitacīvarasminti bhikkhuno cīvaraṃ kataṃ vā hoti naṭṭhaṃ vā vinaṭṭhaṃ vā daḍḍhaṃ vā cīvarāsā vā upacchinnā.

Ubbhatasmiṃ kathineti aṭṭhannaṃ mātikānaṃ aññatarāya mātikāya ubbhataṃ hoti, saṃghena vā antarā ubbhataṃ hoti.

Ekarattampi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyyāti saṅghāṭiyā vā uttarāsaṅgena vā antaravāsakena vā.

Aññatra bhikkhusammutiyāti ṭhapetvā bhikkhusammutiṃ.

Nissaggiyaṃ hotīti saha aruṇuggamanā nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ rattivippavutthaṃ aññatra bhikkhusammutiyā nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Gāmo ekūpacāro nānūpacāro. Nivesanaṃ ekūpacāraṃ nānūpacāraṃ. Udosito ekūpacāro nānūpacāro. Aṭṭo ekūpacāro nānūpacāro. Māḷo ekūpacāro nānūpacāro. Pāsādo ekūpacāro nānūpacāro. Hammiyaṃ ekūpacāraṃ nānūpacāraṃ. Nāvā ekūpacārā nānūpacārā. Sattho ekūpacāro nānūpacāro. Khettaṃ ekūpacāraṃ nānūpacāraṃ. Dhaññakaraṇaṃ ekūpacāraṃ nānūpacāraṃ. Ārāmo ekūpacāro nānūpacāro. Vihāro ekūpacāro nānūpacāro. Rukkhamūlaṃ ekūpacāraṃ nānūpacāraṃ. Ajjhokāso ekūpacāro nānūpacāro.

Gāmo ekūpacāro nāma ekakulassa gāmo hoti parikkhitto ca. Antogāme cīvaraṃ nikkhipitvā antogāme vatthabbaṃ. Aparikkhitto hoti, yasmiṃ ghare cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ ghare vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Nānākulassa gāmo hoti parikkhitto ca. Yasmiṃ ghare cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ ghare vatthabbaṃ sabhāye vā dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Sabhāyaṃ gacchantena hatthapāse cīvaraṃ nikkhipitvā sabhāye vā vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā

vā na vijahitabbaṃ. Sabhāye cīvaraṃ nikkhipitvā sabhāye vā vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhitto hoti, yasmiṃ ghare cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ ghare vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa nivesanaṃ hoti parikkhittañca, nānāgabbhā nānāovarakā. Antonivesane cīvaraṃ nikkhipitvā antonivesane vatthabbaṃ. Aparikkhittaṃ hoti, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Nānākulassa nivesanaṃ hoti parikkhittañca, nānāgabbhā nānāovarakā. Yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhittaṃ hoti, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa udosito hoti parikkhitto ca, nānāgabbhā nānāovarakā. Antoudosite cīvaraṃ nikkhipitvā antoudosite vatthabbaṃ. Aparikkhitto hoti, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Nānākulassa udosito hoti parikkhitto ca, nānāgabbhā nānāovarakā. Yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhitto hoti, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa aṭṭo hoti, antoaṭṭe cīvaraṃ nikkhipitvā antoaṭṭe vatthabbaṃ. Nānākulassa aṭṭo hoti, nānāgabbhā nānāovarakā. Yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa māḷo hoti, antomāḷe cīvaraṃ nikkhipitvā antomāḷe vatthabbaṃ. Nānākulassa māḷo hoti nānāgabbhā nānāovarakā, yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa pāsādo hoti, antopāsāde cīvaraṃ nikkhipitvā antopāsāde vatthabbaṃ. Nānākulassa pāsādo hoti, nānāgabbhā nānāovarakā. Yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa hammiyaṃ hoti. Antohammiye cīvaraṃ nikkhipitvā

antohammiye vatthabbaṃ. Nānākulassa hammiyaṃ hoti, nānāgabbhā nānāovarakā. Yasmiṃ gabbhe cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ gabbhe vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa nāvā hoti. Antonāvāya cīvaraṃ nikkhipitvā antonāvāya vatthabbaṃ. Nānākulassa nāvā hoti nānāgabbhā nānāovarakā. Yasmiṃ ovarake cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ ovarake vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa sattho hoti. Satthe cīvaraṃ nikkhipitvā purato vā pacchato vā sattabbhantarā na vijahitabbā, passato abbhantaraṃ na vijahitabbaṃ. Nānākulassa sattho hoti, satthe cīvaraṃ nikkhipitvā hatthapāsā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa khettaṃ hoti parikkhittañca. Antokhette cīvaraṃ nikkhipitvā antokhette vatthabbaṃ. Aparikkhittaṃ hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ. Nānākulassa khettaṃ hoti parikkhittañca. Antokhette cīvaraṃ nikkhipitvā dvāramūle vā vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhittaṃ hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa dhaññakaraṇaṃ hoti parikkhittañca. Antodhaññakaraṇe cīvaraṃ nikkhipitvā antodhaññakaraṇe vatthabbaṃ. Aparikkhittaṃ hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ. Nānākulassa dhaññakaraṇaṃ hoti parikkhittañca. Antodhaññakaraṇe cīvaraṃ nikkhipitvā dvāramūle vā vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhittaṃ hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa ārāmo hoti parikkhitto ca. Antoārāme cīvaraṃ nikkhipitvā antoārāme vatthabbaṃ. Aparikkhitto hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ. Nānākulassa ārāmo hoti parikkhitto ca. Antoārāme cīvaraṃ nikkhipitvā dvāramūle vā vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhitto hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa vihāro hoti parikkhitto ca. Antovihāre cīvaraṃ nikkhipitvā antovihāre vatthabbaṃ. Aparikkhitto hoti, yasmiṃ vihāre cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ vihāre vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Nānākulassa vihāro hoti parikkhitto ca. Yasmiṃ vihāre cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ vihāre vatthabbaṃ dvāramūle vā, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ. Aparikkhitto hoti, yasmiṃ vihāre cīvaraṃ nikkhittaṃ hoti tasmiṃ vihāre vatthabbaṃ, hatthapāsā vā na vijahitabbaṃ.

Ekakulassa rukkhamūlaṃ hoti, yaṃ majjhanhike kāle samantā chāyā pharati, antochāyāya cīvaraṃ nikkhipitvā antochāyāya vatthabbaṃ. Nānākulassa rukkhamūlaṃ hoti, hatthapāsā na vijahitabbaṃ.

Ajjhokāso ekūpacāro nāma agāmake araññe samantā sattabbhantarā ekūpacāro, tato paraṃ nānūpacāro.

Vippavutthe vippavutthasaññī aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Vippavutthe vematiko, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Vippavutthe avippavutthasaññī, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Appaccuddhaṭe paccuddhaṭasaññī ... pe ... avissajjite vissajjitasaññī ... anaṭṭhe naṭṭhasaññī ... avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī ... adaḍḍhe daḍḍhasaññī avilutte viluttasaññī, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ cīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Avippavutthe vippavutthasaññī, āpatti dukkaṭassa. Avippavutthe vematiko, āpatti dukkaṭassa. Avippavutthe avippavutthasaññī, anāpatti.

Anāpatti—antoaruṇe paccuddharati, vissajjeti, nassati, vinassati, ḍayhati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, bhikkhusammutiyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Udosita(dutiyakathina)sikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 19: Rūpiyasaṃvohārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjissanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjissantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vi-

garahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (19:38)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Nānappakārakaṃ nāma katampi akatampi katākatampi. Kataṃ nāma sīsūpagaṃ gīvūpagaṃ hatthūpagaṃ pādūpagaṃ kaṭūpagaṃ. Akataṃ nāma ghanakataṃ vuccati. Katākataṃ nāma tadubhayaṃ.

Rūpiyaṃ nāma satthuvaṇṇo kahāpaṇo, lohamāsako, dārumāsako, jatumāsako ye vohāraṃ gacchanti.

Samāpajjeyyāti katena kataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Katena akataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Katena katākataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Akatena kataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Akatena akataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Akatena katākataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Katākatena kataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Katākatena akataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Katākatena katākataṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Saṃghamajjhe nissajjitabbaṃ. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ. Tena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ahaṃ, bhante, nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjiṃ. Idaṃ me nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā. Sace tattha āgacchati ārāmiko vā upāsako vā so vattabbo—"āvuso, imaṃ jānāhī"ti. Sace so bhaṇati— "iminā kiṃ āhariyyatū"ti, na vattabbo—"imaṃ vā imaṃ vā āharā"ti. Kappiyaṃ ācikkhitabbaṃ—sappi vā telaṃ vā madhu vā phāṇitaṃ vā. Sace so tena parivattetvā kappiyaṃ āharati, rūpiyacetāpakaṃ ṭhapetvā, sabbeheva paribhuñjitabbaṃ. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ; no ce labhetha, so vattabbo—"āvuso, imaṃ

chaḍḍehī”ti. Sace so chaḍḍeti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce chaḍḍeti, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu rūpiyachaḍḍako sammannitabbo—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, chaḍḍitāchaḍḍitañca jāneyya. “Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ rūpiyachaḍḍakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ rūpiyachaḍḍakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno rūpiyachaḍḍakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu rūpiyachaḍḍako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Tena sammatena bhikkhunā animittaṃ katvā pātetabbaṃ. Sace nimittaṃ katvā pāteti, āpatti dukkaṭassa.

Rūpiye rūpiyasaññī rūpiyaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Rūpiye vematiko rūpiyaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Rūpiye arūpiyasaññī rūpiyaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Arūpiye rūpiyasaññī rūpiyaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Arūpiye vematiko rūpiyaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Arūpiye arūpiyasaññī rūpiyaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Arūpiye rūpiyasaññī, āpatti dukkaṭassa. Arūpiye vematiko, āpatti dukkaṭassa. Arūpiye arūpiyasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ummattakassa, ādikammikassāti.

Rūpiyasaṃvohārasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 6: Aññātakaviññattisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto paṭṭo hoti dhammiṃ kathaṃ kātuṃ. Atha kho aññataro seṭṭhiputto yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā

āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ seṭṭhiputtaṃ āyasmā upanando sakyaputto dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho so seṭṭhiputto āyasmatā upanandena sakyaputtena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"vadeyyātha, bhante, yena attho. Paṭibalā mayaṃ ayyassa dātuṃ yadidaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāran"ti. "Sace me tvaṃ, āvuso, dātukāmosi, ito ekaṃ sāṭakaṃ dehī"ti. "Amhākaṃ kho, bhante, kulaputtānaṃ kismiṃ viya ekasāṭakaṃ gantuṃ. Āgamehi, bhante, yāva gharaṃ gacchāmi. Gharaṃ gato ito vā ekaṃ sāṭakaṃ pahiṇissāmi ito vā sundarataran"ti.

Dutiyampi kho āyasmā upanando sakyaputto taṃ seṭṭhiputtaṃ etadavoca—"sace me tvaṃ, āvuso, dātukāmosi ito ekaṃ sāṭakaṃ dehī"ti. Amhākaṃ kho bhante kulaputtānaṃ kismiṃ viya ekasāṭakaṃ gantuṃ, āgamehi, bhante yāva gharaṃ gacchāmi, gharaṃ gato ito vā ekaṃ sāṭakaṃ pahiṇissāmi ito vā sundarataranti.

Tatiyampi kho āyasmā upanando sakyaputto taṃ seṭṭhiputtaṃ etadavoca—"sace me tvaṃ, āvuso, dātukāmosi, ito ekaṃ sāṭakaṃ dehī"ti. Amhākaṃ kho, bhante, kulaputtānaṃ kismiṃ viya ekasāṭakaṃ gantuṃ, āgamehi, bhante yāva gharaṃ gacchāmi, gharaṃ gato ito vā ekaṃ sāṭakaṃ pahiṇissāmi ito vā sundarataranti. "Kiṃ pana tayā, āvuso, adātukāmena pavāritena yaṃ tvaṃ pavāretvā na desī"ti.

Atha kho so seṭṭhiputto āyasmatā upanandena sakyaputtena nippīḷiyamāno ekaṃ sāṭakaṃ datvā agamāsi. Manussā taṃ seṭṭhiputtaṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, ayyo, ekasāṭako āgacchasī"ti? Atha kho so seṭṭhiputto tesaṃ manussānaṃ etamatthaṃ ārocesi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"mahicchā ime samaṇā sakyaputtiyā asantuṭṭhā. Nayimesaṃ sukarā dhammanimantanāpi kātuṃ. Kathañhi nāma seṭṭhiputtena dhammanimantanāya kayiramānāya sāṭakaṃ gahessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto seṭṭhiputtaṃ cīvaraṃ viññāpessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, seṭṭhiputtaṃ cīvaraṃ viññāpesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātako te, upananda, aññātako"ti? "Aññātako, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātakassa na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, aññātakaṃ seṭṭhiputtaṃ cīvaraṃ viññāpessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Antarāmagge corā nikkhamitvā te bhikkhū acchindiṃsu. Atha kho te bhikkhū—"bhagavatā paṭikkhittaṃ aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpetun"ti, kukkuccāyantā na viññāpesuṃ. Yathānaggāva sāvatthiṃ gantvā bhikkhū abhivādenti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"sundarā kho ime, āvuso, ājīvakā ye ime bhikkhūsu abhivādentī"ti. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ, āvuso, ājīvakā, bhikkhū mayan"ti. Bhikkhū āyasmantaṃ upāliṃ etadavocuṃ—"iṅghāvuso upāli, ime anuyuñjāhī"ti. Atha kho āyasmatā upālinā anuyuñjiyamānā te bhikkhū etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho āyasmā upāli te bhikkhū anuyuñjitvā bhikkhū etadavoca—"bhikkhū ime, āvuso. Detha nesaṃ cīvarānī"ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū naggā āgacchissanti. Nanu nāma tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabban"ti.

Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, acchinnacīvarassa vā naṭṭhacīvarassa vā aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpetuṃ. Yaṃ āvāsaṃ paṭhamaṃ upagacchati, sace tattha hoti saṃghassa vihāracīvaraṃ vā uttarattharaṇaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā bhisicchavi vā, taṃ gahetvā pārupituṃ 'labhitvā odahissāmī'ti. No ce hoti saṃghassa vihāracīvaraṃ vā uttarattharaṇaṃ

vā bhūmattharaṇaṃ vā bhisicchavi vā tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā āgantabbaṃ; na tveva naggena āgantabbaṃ. Yo āgaccheyya, āpatti dukkaṭassa. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpeyya, aññatra samayā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo—acchinnacīvaro vā hoti bhikkhu naṭṭhacīvaro vā. Ayaṃ tattha samayo"ti. (6:25)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātako nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddho.

Gahapati nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Gahapatānī nāma yā kāci agāraṃ ajjhāvasati.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Aññatra samayāti ṭhapetvā samayaṃ.

Acchinnacīvaro nāma bhikkhussa cīvaraṃ acchinnaṃ hoti rājūhi vā corehi vā dhuttehi vā, yehi kehici vā acchinnaṃ hoti.

Naṭṭhacīvaro nāma bhikkhussa cīvaraṃ agginā vā daḍḍhaṃ hoti, udakena vā vūḷhaṃ hoti, undūrehi vā upacikāhi vā khāyitaṃ hoti, paribhogajiṇṇaṃ vā hoti.

Aññatra samayā viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... idaṃ me, bhante, cīvaraṃ aññātakaṃ gahapatikaṃ, aññatra samayā viññāpitaṃ, nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Aññātake aññātakasaññī aññatra samayā cīvaraṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake vematiko aññatra samayā cīvaraṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake ñātakasaññī aññatra samayā cīvaraṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ñātake aññātakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātake ñātakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—samaye, ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattakassa, ādikammikassāti.

Aññātakaviññattisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 28: Accekacīvarasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro mahāmatto pavāsaṃ gacchanto bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchantu bhadantā vassāvāsikaṃ dassāmī"ti. Bhikkhū— "vassaṃvuṭṭhānaṃ bhagavatā vassāvāsikaṃ anuññātan"ti, kukkuccāyantā nāgamaṃsu. Atha kho so mahāmatto ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā mayā dūte pahite nāgacchissanti. Ahañhi senāya gacchāmi. Dujjānaṃ jīvitaṃ dujjānaṃ maraṇan"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa mahāmattassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, accekacīvaraṃ paṭiggahetvā nikkhipitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā anuññātaṃ accekacīvaraṃ paṭiggahetvā nikkhipitun"ti, accekacīvarāni paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ atikkāmenti. Tāni cīvarāni cīvaravaṃse bhaṇḍikābaddhāni tiṭṭhanti. Addasa kho āyasmā ānando senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto tāni cīvarāni cīvaravaṃse bhaṇḍikābaddhāni tiṭṭhante disvā bhikkhū etadavoca—"kassimāni, āvuso, cīvarāni cīvaravaṃse bhaṇḍikābaddhāni tiṭṭhantī"ti? "Amhākaṃ, āvuso, accekacīvarānī"ti. "Kīvaciraṃ panāvuso, imāni cīvarāni nikkhittānī"ti? Atha kho te bhikkhū āyasmato ānandassa yathānikkhittaṃ ārocesuṃ. Āyasmā ānando ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhū accekacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ atikkāmessantī"ti.

Atha kho āyasmā ānando te bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesi ... pe ... —"saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū accekacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ atikkāmentī"ti?

"Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā accekacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ atikkāmessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Dasāhānāgataṃ kattikatemāsikapuṇṇamaṃ bhikkhuno paneva accekacīvaraṃ uppajjeyya, accekaṃ maññamānena bhikkhunā paṭiggahetabbaṃ, paṭiggahetvā yāva cīvarakālasamayaṃ nikkhipitabbaṃ. Tato ce uttari nikkhipeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (28:47)

Dasāhānāgatanti dasāhānāgatāya pavāraṇāya.

Kattikatemāsikapuṇṇamanti pavāraṇā kattikā vuccati.

Accekacīvaraṃ nāma senāya vā gantukāmo hoti, pavāsaṃ vā gantukāmo hoti, gilāno vā hoti, gabbhinī vā hoti, assaddhassa vā saddhā uppannā hoti, appasannassa vā pasādo uppanno hoti, so ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—"āgacchantu bhadantā vassāvāsikaṃ dassāmī"ti, etaṃ accekacīvaraṃ nāma.

Accekaṃ maññamānena bhikkhunā paṭiggahetabbaṃ paṭiggahetvā yāva cīvarakālasamayaṃ nikkhipitabbanti saññāṇaṃ katvā nikkhipitabbaṃ—"idaṃ accekacīvaran"ti.

Cīvarakālasamayo nāma anatthate kathine vassānassa pacchimo māso, atthate kathine pañcamāsā.

Tato ce uttari nikkhipeyyāti anatthate kathine vassānassa pacchimaṃ divasaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atthate kathine kathinuddhāradivasaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … idaṃ me, bhante, accekacīvaraṃ cīvarakālasamayaṃ atikkāmitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Accekacīvare accekacīvarasaññī cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Accekacīvare vematiko cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Accekacīvare anaccekacīvarasaññī cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anadhiṭṭhite adhiṭṭhitasaññī … pe … avikappite vikappitasaññī … avissajjite vissajjitasaññī … anaṭṭhe naṭṭhasaññī … avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī … adaḍḍhe daḍḍhasaññī … avilutte viluttasaññī cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ cīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Anaccekacīvare accekacīvarasaññī, āpatti dukkaṭassa. Anaccekacīvare vematiko, āpatti dukkaṭassa. Anaccekacīvare anaccekacīvarasaññī, anāpatti.

Anāpatti—antosamaye adhiṭṭheti, vikappeti, vissajjeti, nassati, vinassati, ḍayhati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Accekacīvarasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ aṭṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 10: Rājasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmato upanandassa sakyaputtassa upaṭṭhāko mahāmatto āyasmato upanandassa sakyaputtassa dūtena cīvaracetāpannaṃ pāhesi— "iminā cīvaracetāpannena cīvaraṃ cetāpetvā ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādehī"ti. Atha kho so dūto yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"idaṃ kho, bhante, āyasmantaṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ. Paṭiggaṇhātu āyasmā cīvaracetāpannan"ti. Evaṃ vutte āyasmā upanando sakyaputto taṃ dūtaṃ etadavoca—"na kho mayaṃ, āvuso, cīvaracetāpannaṃ paṭiggaṇhāma, cīvarañca kho mayaṃ paṭiggaṇhāma kālena kappiyan"ti. Evaṃ vutte, so dūto āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"atthi panāyasmato koci veyyāvaccakaro"ti? Tena kho pana samayena aññataro upāsako ārāmaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho āyasmā upanando sakyaputto taṃ dūtaṃ etadavoca—"eso kho, āvuso, upāsako bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro"ti. Atha kho so dūto taṃ upāsakaṃ saññāpetvā yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"yaṃ kho, bhante, āyasmā veyyāvaccakaraṃ niddisi saññatto so mayā. Upasaṅkamatu āyasmā kālena, cīvarena taṃ acchādessatī"ti.

Tena kho pana samayena so mahāmatto āyasmato upanandassa sakyaputtassa santike dūtaṃ pāhesi—"paribhuñjatu ayyo taṃ cīvaraṃ,

icchāma mayaṃ ayyena taṃ cīvaraṃ paribhuttan”ti. Atha kho āyasmā upanando sakyaputto taṃ upāsakaṃ na kiñci avacāsi. Dutiyampi kho so mahāmatto āyasmato upanandassa sakyaputtassa santike dūtaṃ pāhesi—“paribhuñjatu ayyo taṃ cīvaraṃ, icchāma mayaṃ ayyena taṃ cīvaraṃ paribhuttan”ti. Dutiyampi kho āyasmā upanando sakyaputto taṃ upāsakaṃ na kiñci avacāsi. Tatiyampi kho so mahāmatto āyasmato upanandassa sakyaputtassa santike dūtaṃ pāhesi—“paribhuñjatu ayyo taṃ cīvaraṃ, icchāma mayaṃ ayyena taṃ cīvaraṃ paribhuttan”ti.

Tena kho pana samayena negamassa samayo hoti. Negamena ca katikā katā hoti— “yo pacchā āgacchati paññāsaṃ baddho”ti. Atha kho āyasmā upanando sakyaputto yena so upāsako tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ upāsakaṃ etadavoca—“attho me, āvuso, cīvarenā”ti. “Ajjaṇho, bhante, āgamehi, ajja negamassa samayo. Negamena ca katikā katā hoti—‘yo pacchā āgacchati paññāsaṃ baddho’”ti. “Ajjeva me, āvuso, cīvaraṃ dehī”ti ovaṭṭikāya parāmasi. Atha kho so upāsako āyasmatā upanandena sakyaputtena nippīḷiyamāno āyasmato upanandassa sakyaputtassa cīvaraṃ cetāpetvā pacchā agamāsi. Manussā taṃ upāsakaṃ etadavocuṃ—“kissa tvaṃ, ayyo, pacchā āgato, paññāsaṃ jīnosī”ti.

Atha kho so upāsako tesaṃ manussānaṃ etamatthaṃ ārocesi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“mahicchā ime samaṇā sakyaputtiyā asantuṭṭhā. Nayimesaṃ sukaraṃ veyyāvaccampi kātuṃ. Kathañhi nāma āyasmā upanando upāsakena— ‘ajjaṇho, bhante, āgamehī’ti vuccamāno nāgamessatī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto upāsakena—‘ajjaṇho, bhante, āgamehī’ti vuccamāno nāgamessatī”ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira tvaṃ, upananda, upāsakena—‘ajjaṇho, bhante, āgamehī’ti vuccamāno nāgamesī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, upāsakena—‘ajjaṇho, bhante, āgamehī’ti vuccamāno nāgamessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ

sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhuṃ paneva uddissa rājā vā rājabhoggo vā brāhmaṇo vā gahapatiko vā dūtena cīvaracetāpannaṃ pahiṇeyya—'iminā cīvaracetāpannena cīvaraṃ cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarena acchādehī'ti. So ce dūto taṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya—'idaṃ kho, bhante, āyasmantaṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ, paṭiggaṇhātu āyasmā cīvaracetāpannan'ti, tena bhikkhunā so dūto evamassa vacanīyo—'na kho mayaṃ, āvuso, cīvaracetāpannaṃ paṭiggaṇhāma. Cīvarañca kho mayaṃ paṭiggaṇhāma, kālena kappiyan'ti. So ce dūto taṃ bhikkhuṃ evaṃ vadeyya—'atthi panāyasmato koci veyyāvaccakaro'ti, cīvaratthikena, bhikkhave, bhikkhunā veyyāvaccakaro niddisitabbo ārāmiko vā upāsako vā—'eso kho, āvuso, bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro'ti. So ce dūto taṃ veyyāvaccakaraṃ saññāpetvā taṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya—'yaṃ kho, bhante, āyasmā veyyāvaccakaraṃ niddisi saññatto so mayā, upasaṅkamatu āyasmā kālena, cīvarena taṃ acchādessatī'ti, cīvaratthikena, bhikkhave, bhikkhunā veyyāvaccakaro upasaṅkamitvā dvattikkhattuṃ codetabbo sāretabbo—'attho me, āvuso, cīvarenā'ti. Dvattikkhattuṃ codayamāno sārayamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce abhinipphādeyya, catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūtena uddissa ṭhātabbaṃ. Catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūto uddissa tiṭṭhamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, iccetaṃ kusalaṃ; tato ce uttari vāyamamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. No ce abhinipphādeyya, yatassa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ, tattha sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—'yaṃ kho tumhe āyasmanto bhikkhuṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ pahiṇittha, na taṃ tassa bhikkhuno kiñci atthaṃ anubhoti, yuñjantāyasmanto sakaṃ, mā vo sakaṃ vinassā'ti, ayaṃ tattha sāmīcī"ti. (10:29)

Bhikkhuṃ paneva uddissāti bhikkhussatthāya, bhikkhuṃ ārammaṇaṃ karitvā, bhikkhuṃ acchādetukāmo.

Rājā nāma yo koci rajjaṃ kāreti.

Rājabhoggo nāma yo koci rañño bhattavetanāhāro.

Brāhmaṇo nāma jātiyā brāhmaṇo.

Gahapatiko nāma ṭhapetvā rājaṃ rājabhoggaṃ brāhmaṇaṃ avaseso gahapatiko nāma.

Cīvaracetāpannaṃ nāma hiraññaṃ vā suvaṇṇaṃ vā muttā vā maṇi vā.

Iminā cīvaracetāpannenāti paccupaṭṭhitena.

Cetāpetvāti parivattetvā.

Acchādehīti dajjehi.

So ce dūto taṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya—"idaṃ kho, bhante, āyasmantaṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ. Paṭiggaṇhātu āyasmā cīvaracetāpannan"ti, tena bhikkhunā so dūto evamassa vacanīyo—"na kho mayaṃ, āvuso, cīvaracetāpannaṃ paṭiggaṇhāma. Cīvarañca kho mayaṃ paṭiggaṇhāma, kālena kappiyan"ti. So ce dūto taṃ bhikkhuṃ evaṃ vadeyya—"atthi panāyasmato koci veyyāvaccakaro"ti? Cīvaratthikena, bhikkhave, bhikkhunā veyyāvaccakaro niddisitabbo ārāmiko vā upāsako vā—"eso kho, āvuso, bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro"ti. Na vattabbo—"tassa dehīti vā, so vā nikkhipissati, so vā parivattessati, so vā cetāpessatī"ti.

So ce dūto taṃ veyyāvaccakaraṃ saññāpetvā taṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya—"yaṃ kho, bhante, āyasmā veyyāvaccakaraṃ niddisi saññatto so mayā. Upasaṅkamatu āyasmā kālena, cīvarena taṃ acchādessatī"ti. Cīvaratthikena, bhikkhave, bhikkhunā veyyāvaccakaro upasaṅkamitvā dvattikkhattuṃ codetabbo sāretabbo—"attho me, āvuso, cīvarenā"ti. Na vattabbo—"dehi me cīvaraṃ, āhara me cīvaraṃ, parivattehi me cīvaraṃ, cetāpehi me cīvaran"ti.

Dutiyampi vattabbo. Tatiyampi vattabbo. Sace abhinipphādeti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce abhinipphādeti, tattha gantvā tuṇhībhūtena uddissa ṭhātabbaṃ. Na āsane nisīditabbaṃ. Na āmisaṃ paṭiggahetabbaṃ. Na dhammo bhāsitabbo. "Kiṃ kāraṇā āgatosī"ti pucchiyamāno "jānāhi, āvuso"ti vattabbo. Sace āsane vā nisīdati, āmisaṃ vā paṭiggaṇhāti, dhammaṃ vā bhāsati, ṭhānaṃ bhañjati.

Dutiyampi ṭhātabbaṃ. Tatiyampi ṭhātabbaṃ. Catukkhattuṃ codetvā catukkhattuṃ ṭhātabbaṃ. Pañcakkhattuṃ codetvā dvikkhattuṃ ṭhātabbaṃ. Chakkhattuṃ codetvā na ṭhātabbaṃ. Tato ce uttari vāyamamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ atirekatikkhattuṃ codanāya atirekachakkhattuṃ ṭhānena

abhinipphāditaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī”ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

No ce abhinipphādeyya, yatassa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ tattha sāmaṃ vā gantabbaṃ dūto vā pāhetabbo—“yaṃ kho tumhe, āyasmanto, bhikkhuṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ pahiṇittha na taṃ tassa bhikkhuno kiñci atthaṃ anubhoti. Yuñjantāyasmanto sakaṃ, mā vo sakaṃ vinassā”ti.

Ayaṃ tattha sāmīcīti ayaṃ tattha anudhammatā.

Atirekatikkhattuṃ codanāya atirekachakkhattuṃ ṭhānena atirekasaññī abhinipphādeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekatikkhattuṃ codanāya atirekachakkhattuṃ ṭhānena vematiko abhinipphādeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekatikkhattuṃ codanāya atirekachakkhattuṃ ṭhānena ūnakasaññī abhinipphādeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ūnakatikkhattuṃ codanāya ūnakachakkhattuṃ ṭhānena atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakatikkhattuṃ codanāya ūnakachakkhattuṃ ṭhānena vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakatikkhattuṃ codanāya ūnakachakkhattuṃ ṭhānena ūnakasaññī anāpatti.

Anāpatti—tikkhattuṃ codanāya, chakkhattuṃ ṭhānena, ūnakatikkhattuṃ codanāya, ūnakachakkhattuṃ ṭhānena, acodiyamāno deti, sāmikā codetvā denti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Rājasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Kathinavaggo paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Ubbhataṃ kathinaṃ tīṇi, dhovanañca paṭiggaho; Aññātakāni tīṇeva, ubhinnaṃ dūtakena cāti.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 14: Chabbassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhū anuvassaṃ santhataṃ kārāpenti. Te yācanabahulā viññattibahulā viharanti—“eḷakalomani detha. Eḷakalomehi attho”ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā anuvassaṃ santhataṃ kārāpessanti, yācanabahulā viññattibahulā viharissanti—‘eḷakalomāni detha, eḷakalomehi

attho'ti. Amhākaṃ pana sakiṃ katāni santhatāni pañcapi chapi vassāni honti, yesaṃ no dārakā uhadantipi ummihantipi undūrehipi khajjanti. Ime pana samaṇā sakyaputtiyā anuvassaṃ santhataṃ kārāpenti, yācanabahulā viññattibahulā viharanti—'eḷakalomāni detha, eḷakalomehi attho'"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū anuvassaṃ santhataṃ kārāpessanti, yācanabahulā viññattibahulā viharissanti—'eḷakalomāni detha, eḷakalomehi attho'"ti.

Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū anuvassaṃ santhataṃ kārāpenti, yācanabahulā viññattibahulā viharanti—'eḷakalomāni detha, eḷakalomehi attho'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā anuvassaṃ santhataṃ kārāpessanti, yācanabahulā viññattibahulā viharissanti—'eḷakalomāni detha, eḷakalomehi attho'ti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārāpetvā chabbassāni dhāretabbaṃ. Orena ce channaṃ vassānaṃ taṃ santhataṃ vissajjetvā vā avissajjetvā vā aññaṃ navaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kosambiyaṃ gilāno hoti. Ñātakā tassa bhikkhuno santike dūtaṃ pāhesuṃ—"āgacchatu bhadanto mayaṃ upaṭṭhahissāmā"ti. Bhikkhūpi evamāhaṃsu—"gacchāvuso, ñātakā taṃ upaṭṭhahissantī"ti. So evamāha— "bhagavatā, āvuso, sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārāpetvā chabbassāni dhāretabban'ti. Ahañcamhi gilāno, na sakkomi santhataṃ ādāya pakkamituṃ. Mayhañca vinā santhatā na phāsu hoti. Nāhaṃ gamissāmī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, gilānassa bhikkhuno santhatasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā.

Tena gilānena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, gilāno na sakkomi santhataṃ ādāya pakkamituṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ santhatasammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno na sakkoti santhataṃ ādāya pakkamituṃ. So saṃghaṃ santhatasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno santhatasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno na sakkoti santhataṃ ādāya pakkamituṃ. So saṃghaṃ santhatasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno santhatasammutiṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno santhatasammutiyā dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmassa bhikkhuno santhatasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārāpetvā chabbassāni dhāretabbaṃ. Orena ce channaṃ vassānaṃ taṃ santhataṃ vissajjetvā vā avissajjetvā vā aññaṃ navaṃ santhataṃ kārāpeyya, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (14:33)

Navaṃ nāma karaṇaṃ upādāya vuccati.

Santhataṃ nāma santharitvā kataṃ hoti avāyimaṃ.

Kārāpetvāti karitvā vā kārāpetvā vā.

Chabbassāni dhāretabbanti chabbassaparamatā dhāretabbaṃ.

Orena ce channaṃ vassānanti ūnakachabbassāni.

Taṃ santhataṃ vissajjetvāti aññesaṃ datvā.

Avissajjetvāti na kassaci datvā.

Aññatra bhikkhusammutiyāti ṭhapetvā bhikkhusammutiṃ aññaṃ navaṃ santhataṃ karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, santhataṃ ūnakachabbassāni kārāpitaṃ, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe

... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Anāpatti—chabbassāni karoti, atirekachabbassāni karoti, aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, bhikkhusammutiyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Chabbassasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 26: Suttaviññattisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū cīvarakārasamaye bahuṃ suttaṃ viññāpesuṃ. Katepi cīvare bahuṃ suttaṃ avasiṭṭhaṃ hoti. Atha kho chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"handa mayaṃ, āvuso, aññampi suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpemā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū aññampi suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpesuṃ. Vītepi cīvare bahuṃ suttaṃ avasiṭṭhaṃ hoti. Dutiyampi kho chabbaggiyā bhikkhū aññampi suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpesuṃ. Vītepi cīvare bahuṃ suttaṃ avasiṭṭhaṃ hoti. Tatiyampi kho chabbaggiyā bhikkhū aññampi suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpesuṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpethā"ti?

"Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (26:45)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Sāmanti sayaṃ viññāpetvā.

Suttaṃ nāma cha suttāni—khomaṃ kappāsikaṃ koseyyaṃ kambalaṃ sāṇaṃ bhaṅgaṃ.

Tantavāyehīti pesakārehi vāyāpeti, payoge payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi vāyāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Vāyāpite vāyāpitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Vāyāpite vematiko, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Vāyāpite avāyāpitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Avāyāpite vāyāpitasaññī, āpatti dukkaṭassa. Avāyāpite vematiko, āpatti dukkaṭassa. Avāyāpite avāyāpitasaññī, anāpatti.

Anāpatti—cīvaraṃ sibbetuṃ, āyoge, kāyabandhane, aṃsabaddhake, pattatthavikāya, parissāvane, ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattakassa, ādikammikassāti.

Suttaviññattisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 29: Sāsaṅkasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhū vutthavassā āraññakesu senāsanesu viharanti. Kattikacorakā bhikkhū—"laddhalābhā"ti paripātenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etas-

miṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, āraññakesu senāsanesu viharantena tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā anuññātaṃ āraññakesu senāsanesu viharantena tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitun"ti tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasanti. Tāni cīvarāni nassantipi vinassantipi ḍayhantipi undūrehipi khajjanti. Bhikkhū duccoḷā honti lūkhacīvarā. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, duccoḷā lūkhacīvarā"ti? Atha kho te bhikkhū bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhū tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasissantī"ti.

Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Upavassaṃ kho pana kattikapuṇṇamaṃ yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanāni sāsaṅkasammatāni sappaṭibhayāni tathārūpesu bhikkhu senāsanesu viharanto ākaṅkhamāno tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipeyya, siyā ca tassa bhikkhuno kocideva paccayo tena cīvarena vippavāsāya. Chārattaparamaṃ tena bhikkhunā tena cīvarena vippavasitabbaṃ. Tato ce uttari vippavaseyya, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (29:48)

Upavassaṃ kho panāti vuṭṭhavassānaṃ.

Kattikapuṇṇamanti kattikacātumāsinī vuccati.

Yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanānīti āraññakaṃ nāma senāsanaṃ pañcadhanusatikaṃ pacchimaṃ.

Sāsaṅkaṃ nāma ārāme ārāmūpacāre corānaṃ niviṭṭhokāso dissati, bhuttokāso dissati, ṭhitokāso dissati, nisinnokāso dissati, nipannokāso dissati.

Sappaṭibhayaṃ nāma ārāme ārāmūpacāre corehi manussā hatā dissanti, viluttā dissanti, ākoṭitā dissanti.

Tathārūpesu bhikkhu senāsanesu viharantoti evarūpesu bhikkhu senāsanesu viharanto.

Ākaṅkhamānoti icchamāno.

Tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaranti saṅghāṭiṃ vā uttarāsaṅgaṃ vā antaravāsakaṃ vā.

Antaraghare nikkhipeyyāti samantā gocaragāme nikkhipeyya.

Siyā ca tassa bhikkhuno kocideva paccayo tena cīvarena vippavāsāyāti siyā paccayo siyā karaṇīyaṃ.

Chārattaparamaṃ tena bhikkhunā tena cīvarena vippavasitabbanti chārattaparamatā vippavasitabbaṃ.

Aññatra bhikkhusammutiyāti ṭhapetvā bhikkhusammutiṃ.

Tato ce uttari vippavaseyyāti sattame aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... idaṃ me, bhante, cīvaraṃ atirekachārattaṃ vippavutthaṃ, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Atirekachāratte atirekasaññī vippavasati, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekachāratte vematiko vippavasati, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekachāratte ūnakasaññī vippavasati, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Appaccuddhaṭe paccuddhaṭasaññī ... pe ... avissajjite vissajjitasaññī ... anaṭṭhe naṭṭhasaññī ... avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī ... adaḍḍhe daḍḍhasaññī ... avilutte viluttasaññī vippavasati, aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ cīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Ūnakachāratte atirekasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ūnakachāratte vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ūnakachāratte ūnakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—chārattaṃ vippavasati, ūnakachārattaṃ vippavasati, chārattaṃ vippavasitvā puna gāmasīmaṃ okkamitvā vasitvā pakkamati, antochārattaṃ paccuddharati, vissajjeti, nassati, vinassati, ḍayhati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, bhikkhusammutiyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Sāsaṅkasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 4: Purāṇacīvarasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmato udāyissa purāṇadutiyikā bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Sā āyasmato udāyissa santike abhikkhaṇaṃ āgacchati. Āyasmāpi udāyī tassā bhikkhuniyā santike abhikkhaṇaṃ gacchati. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī tassā bhikkhuniyā santike bhattavissaggaṃ karoti.

Atha kho āyasmā udāyī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā tassā bhikkhuniyā purato aṅgajātaṃ vivaritvā āsane nisīdi. Sāpi kho bhikkhunī āyasmato udāyissa purato aṅgajātaṃ vivaritvā āsane nisīdi. Atha kho āyasmā udāyī sāratto tassā bhikkhuniyā aṅgajātaṃ upanijjhāyi. Tassa asuci mucci. Atha kho āyasmā udāyī taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"gaccha, bhagini, udakaṃ āhara, antaravāsakaṃ dhovissāmī"ti. "Āharayya, ahameva dhovissāmī"ti taṃ asuciṃ ekadesaṃ mukhena aggahesi ekadesaṃ aṅgajāte pakkhipi. Sā tena gabbhaṃ gaṇhi. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"abrahmacārinī ayaṃ bhikkhunī, gabbhinī"ti. "Nāhaṃ, ayye, abrahmacārinī"ti bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyo udāyī bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpessatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā udāyī bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpessatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ udāyiṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, udāyi, bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātikā te, udāyi, aññātikā"ti? "Aññātikā, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātikāya na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā pāsādikaṃ vā apāsādikaṃ vā. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannā-

naṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpeyya vā rajāpeyya vā ākoṭāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (4:23)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātikā nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Purāṇacīvaraṃ nāma sakiṃ nivatthampi sakiṃ pārutampi.

Dhovāti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Dhotaṃ nissaggiyaṃ hoti. Rajāti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Rattaṃ nissaggiyaṃ hoti. Ākoṭehīti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Sakiṃ pāṇippahāraṃ vā muggarappahāraṃ vā dinne nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … idaṃ me, bhante, purāṇacīvaraṃ aññātikāya bhikkhuniyā dhovāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ dhovāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ dhovāpeti rajāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ dhovāpeti ākoṭāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ dhovāpeti rajāpeti ākoṭāpeti, nissaggiyena āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ rajāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ rajāpeti ākoṭāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ rajāpeti dhovāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ rajāpeti ākoṭāpeti dhovāpeti, nissaggiyena āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ ākoṭāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ ākoṭāpeti dhovāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ ākoṭāpeti rajāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī purāṇacīvaraṃ ākoṭāpeti dhovāpeti rajāpeti, nissag-

giyena āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Aññātikāya vematiko … pe … aññātikāya ñātikasaññī … pe … aññassa purāṇacīvaraṃ dhovāpeti, āpatti dukkaṭassa. Nisīdanapaccattharaṇaṃ dhovāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ekatoupasampannāya dhovāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya aññātikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya ñātikasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātikāya dhovantiyā aññātikā dutiyā hoti, avuttā dhovati, aparibhuttaṃ dhovāpeti, cīvaraṃ ṭhapetvā aññaṃ parikkhāraṃ dhovāpeti, sikkhamānāya, sāmaṇeriyā, ummattakassa, ādikammikassāti.

Purāṇacīvarasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 15: Nisīdanasanthatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"icchāmahaṃ, bhikkhave, temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Namhi kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakenā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissuṇitvā nāssudha koci bhagavantaṃ upasaṅkamati, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena. Tena kho pana samayena sāvatthiyā saṃghena katikā katā hoti—"icchatāvuso, bhagavā temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Na bhagavā kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena. Yo bhagavantaṃ upasaṅkamati so pācittiyaṃ desāpetabbo"ti.

Atha kho āyasmā upaseno vaṅgantaputto, sapariso yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upasenaṃ vaṅgantaputtaṃ etadavoca—"kacci vo, upasena, khamanīyaṃ kacci yāpanīyaṃ, kaccittha appakilamathena addhānaṃ āgatā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Appakilamathena ca mayaṃ, bhante, addhānaṃ āgatā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato upasenassa vaṅgantaputtassa saddhivihāriko bhikkhu bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho bha-

gavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"manāpāni te, bhikkhu, paṃsukūlānī"ti? "Na kho me, bhante, manāpāni paṃsukūlānī"ti. "Kissa pana tvaṃ, bhikkhu, paṃsukūliko"ti? "Upajjhāyo me, bhante, paṃsukūliko. Evaṃ ahampi paṃsukūliko"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upasenaṃ vaṅgantaputtaṃ etadavoca—"pāsādikā kho tyāyaṃ, upasena, parisā. Kathaṃ tvaṃ, upasena, parisaṃ vinesī"ti? "Yo maṃ, bhante, upasampadaṃ yācati tamahaṃ evaṃ vadāmi—'ahaṃ kho, āvuso, āraññiko piṇḍapātiko paṃsukūliko. Sace tvampi āraññiko bhavissasi piṇḍapātiko paṃsukūliko, evāhaṃ taṃ upasampādessāmī'ti. Sace me paṭissuṇāti upasampādemi, no ce me paṭissuṇāti na upasampādemi. Yo maṃ nissayaṃ yācati tamahaṃ evaṃ vadāmi—'ahaṃ kho, āvuso, āraññiko piṇḍapātiko paṃsukūliko. Sace tvampi āraññiko bhavissasi piṇḍapātiko paṃsukūliko, evāhaṃ te nissayaṃ dassāmī'ti. Sace me paṭissuṇāti nissayaṃ demi, no ce me paṭissuṇāti na nissayaṃ demi. Evaṃ kho ahaṃ, bhante, parisaṃ vinemī"ti.

"Sādhu sādhu, upasena. Sādhu kho tvaṃ, upasena, parisaṃ vinesi. Jānāsi pana tvaṃ, upasena, sāvatthiyā saṃghassa katikan"ti? "Na kho ahaṃ, bhante, jānāmi sāvatthiyā saṃghassa katikan"ti. "Sāvatthiyā kho, upasena, saṃghena katikā katā—'icchatāvuso, bhagavā temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Na bhagavā kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena. Yo bhagavantaṃ upasaṅkamati so pācittiyaṃ desāpetabbo'"ti. "Paññāyissati, bhante, sāvatthiyā saṃgho sakāya katikāya, na mayaṃ apaññattaṃ paññapessāma paññattaṃ vā na samucchindissāma, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattissāmā"ti. "Sādhu sādhu, upasena, apaññattaṃ na paññapetabbaṃ, paññattaṃ vā na samucchinditabbaṃ, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattitabbaṃ. Anujānāmi, upasena, ye te bhikkhū āraññikā piṇḍapātikā paṃsukūlikā yathāsukhaṃ maṃ dassanāya upasaṅkamantū"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bahidvārakoṭṭhake ṭhitā honti—"mayaṃ āyasmantaṃ upasenaṃ vaṅgantaputtaṃ pācittiyaṃ desāpessāmā"ti. Atha kho āyasmā upaseno vaṅgantaputto sapariso uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upasenaṃ vaṅgantaputtaṃ etadavocuṃ—"jānāsi tvaṃ, āvuso upasena, sāvatthiyā saṃghassa katikan"ti.

“Bhagavāpi maṃ, āvuso, evamāha—‘jānāsi pana tvaṃ, upasena, sāvatthiyā saṃghassa katikan’ti? ‘Na kho ahaṃ, bhante, jānāmi sāvatthiyā saṃghassa katikan’ti. ‘Sāvatthiyā kho, upasena, saṃghena katikā katā—icchatāvuso, bhagavā temāsaṃ paṭisallīyituṃ. Na bhagavā kenaci upasaṅkamitabbo, aññatra ekena piṇḍapātanīhārakena. Yo bhagavantaṃ upasaṅkamati so pācittiyaṃ desāpetabbo’ti. ‘Paññāyissati, bhante, sāvatthiyā saṃgho sakāya katikāya, na mayaṃ apaññattaṃ paññapessāma paññattaṃ vā na samucchindissāma, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattissāmā’ti. Anuññātāvuso, bhagavatā—‘ye te bhikkhū āraññikā piṇḍapātikā paṃsukūlikā yathāsukhaṃ maṃ dassanāya upasaṅkamantū’”ti.

Atha kho te bhikkhū—“saccaṃ kho āyasmā upaseno āha—‘na apaññattaṃ paññapetabbaṃ, paññattaṃ vā na samucchinditabbaṃ, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattitabban’”ti. Assosuṃ kho bhikkhū—“anuññā
kira bhagavatā—‘ye te bhikkhū āraññikā piṇḍapātikā paṃsukūlikā yathāsukhaṃ maṃ dassanāya upasaṅkamantū’”ti. Te bhagavantaṃ dassanaṃ pihentā santhatāni ujjhitvā āraññikaṅgaṃ piṇḍapātikaṅgaṃ paṃsukūlikaṅgaṃ samādiyiṃsu. Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto addasa santhatāni tahaṃ tahaṃ ujjhitāni. Passitvā bhikkhū āmantesi—“kassimāni, bhikkhave, santhatāni tahaṃ tahaṃ ujjhitānī”ti?

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca— saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Nisīdanasanthataṃ pana bhikkhunā kārayamānena purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthi ādātabbā dubbaṇṇakaraṇāya, anādā ce bhikkhu purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthiṃ navaṃ nisīdanasanthataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan”ti. (15:34)

Nisīdanaṃ nāma sadasaṃ vuccati.

Santhataṃ nāma santharitvā kataṃ hoti avāyimaṃ.

Kārayamānenāti karonto vā kārāpento vā.

Purāṇasanthataṃ nāma sakiṃ nivatthampi sakiṃ pārutampi.

Sāmantā sugatavidatthi ādātabbā dubbaṇṇakaraṇāyāti thirabhāvāya vaṭṭaṃ vā caturassaṃ vā chinditvā ekadese vā santharitabbaṃ vijaṭetvā vā santharitabbaṃ.

Anādā ce bhikkhu purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthinti anādiyitvā purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthiṃ navaṃ nisīdanasanthataṃ karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ, paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, nisīdanasanthataṃ anādiyitvā purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthiṃ kārāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthiṃ ādiyitvā karoti, alabhanto thokataraṃ ādiyitvā karoti, alabhanto anādiyitvā karoti, aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa ādikammikassāti.

Nisīdanasanthatasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 21: Pattasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bahū patte sannicayaṃ karonti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā bahū patte sannicayaṃ karissanti, pattavāṇijjaṃ vā samaṇā sakyaputtiyā karissanti āmattikāpaṇaṃ vā pasāressantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti

khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū atirekapattaṃ dhāressantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, atirekapattaṃ dhārethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, atirekapattaṃ dhāressatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu atirekapattaṃ dhāreyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa atirekapatto uppanno hoti. Āyasmā ca ānando taṃ pattaṃ āyasmato sāriputtassa dātukāmo hoti. Āyasmā ca sāriputto sākete viharati. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na atirekapatto dhāretabbo'ti. Ayañca me atirekapatto uppanno. Ahañcimaṃ pattaṃ āyasmato sāriputtassa dātukāmo. Āyasmā ca sāriputto sākete viharati. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kīvaciraṃ panānanda, sāriputto āgacchissatī"ti? "Navamaṃ vā, bhagavā, divasaṃ dasamaṃ vā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, dasāhaparamaṃ atirekapattaṃ dhāretuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Dasāhaparamaṃ atirekapatto dhāretabbo. Taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (21:40)

Dasāhaparamanti dasāhaparamatā dhāretabbo.

Atirekapatto nāma anadhiṭṭhito avikappito.

Patto nāma dve pattā ayopatto mattikāpattoti.

Tayo pattassa vaṇṇā ukkaṭṭho patto majjhimo patto omako patto. Ukkaṭṭho nāma patto aḍḍhāḷhakodanaṃ gaṇhāti catubhāgaṃ khādanaṃ tadupiyaṃ byañjanaṃ. Majjhimo nāma patto nāḷikodanaṃ gaṇhāti catubhāgaṃ khādanaṃ tadupiyaṃ byañjanaṃ. Omako nāma patto patthodanaṃ gaṇhāti catubhāgaṃ khādanaṃ tadupiyaṃ byañjanaṃ. Tato ukkaṭṭho apatto, omako apatto.

Taṃ atikkāmayato nissaggiyo hotīti ekādase aruṇuggamane nis-

saggiyo hoti. Nissajjitabbo saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbo. Tena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ayaṃ me, bhante, patto dasāhātikkanto nissaggiyo. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā, nissaṭṭhapatto dātabbo—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ patto itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyo saṃghassa nissaṭṭho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ pattaṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyā"ti.

Tena bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassu vacanīyā—"ayaṃ me, bhante, patto dasāhātikkanto nissaggiyo. Imāhaṃ āyasmantānaṃ nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā, nissaṭṭhapatto dātabbo—

"Suṇantu me āyasmantā. Ayaṃ patto itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyo āyasmantānaṃ nissaṭṭho. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, āyasmantā imaṃ pattaṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyun"ti.

Tena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ayaṃ me, āvuso, patto dasāhātikkanto nissaggiyo. Imāhaṃ āyasmato nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Tena bhikkhunā āpatti paṭiggahetabbā, nissaṭṭhapatto dātabbo—"imaṃ pattaṃ āyasmato dammī"ti.

Dasāhātikkante atikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Dasāhātikkante vematiko, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Dasāhātikkante anatikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anadhiṭṭhite adhiṭṭhitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avikappite vikappitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avissajjite vissajjitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anaṭṭhe naṭṭhasaññī nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Abhinne bhinnasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aviluttе viluttasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ pattaṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Dasāhānatikkante atikkantasaññī, āpatti dukkaṭassa. Dasāhānatikkante

vematiko, āpatti dukkaṭassa. Dasāhānatikkante anatikkantasaññī, anāpatti.

Anāpatti—antodasāhaṃ adhiṭṭheti, vikappeti, vissajjeti, nassati, vinassati, bhijjati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nissaṭṭhapattaṃ na denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, nissaṭṭhapatto na dātabbo. Yo na dadeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Pattasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 3: Tatiyakathinasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno akālacīvaraṃ uppannaṃ hoti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nappahoti. Atha kho so bhikkhu taṃ cīvaraṃ ussāpetvā punappunaṃ vimajjati. Addasā kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto taṃ bhikkhuṃ taṃ cīvaraṃ ussāpetvā punappunaṃ vimajjantaṃ. Disvāna yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, bhikkhu, imaṃ cīvaraṃ ussāpetvā punappunaṃ vimajjasī"ti? "Idaṃ me, bhante, akālacīvaraṃ uppannaṃ. Kayiramānaṃ nappahoti. Tenāhaṃ imaṃ cīvaraṃ ussāpetvā punappunaṃ vimajjāmī"ti. "Atthi pana te, bhikkhu, cīvarapaccāsā"ti? "Atthi, bhagavā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā, bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, akālacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarapaccāsā nikkhipitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā anuññātaṃ akālacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarapaccāsā nikkhipitun"ti akālacīvarāni paṭiggahetvā atirekamāsaṃ nikkhipanti. Tāni cīvarāni cīvaravaṃse bhaṇḍikābaddhāni tiṭṭhanti. Addasā kho āyasmā ānando senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto tāni cīvarāni cīvaravaṃse bhaṇḍikābaddhāni tiṭṭhante. Disvāna bhikkhū āmantesi—"kassimāni, āvuso, cīvarāni cīvaravaṃse bhaṇḍikābaddhāni tiṭṭhantī"ti? "Amhākaṃ, āvuso, akālacīvarāni cīvarapaccāsā nikkhit-

tānī"ti. "Kīvaciraṃ panāvuso, imāni cīvarāni nikkhittānī"ti? "Atirekamāsaṃ, āvuso"ti. Āyasmā ānando ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhū akālacīvaraṃ paṭiggahetvā atirekamāsaṃ nikkhipissantī"ti.

Atha kho āyasmā ānando te bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesi ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū akālacīvaraṃ paṭiggahetvā atirekamāsaṃ nikkhipantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā akālacīvaraṃ paṭiggahetvā atirekamāsaṃ nikkhipissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine bhikkhuno paneva akālacīvaraṃ uppajjeyya, ākaṅkhamānena bhikkhunā paṭiggahetabbaṃ. Paṭiggahetvā khippameva kāretabbaṃ. No cassa pāripūri, māsaparamaṃ tena bhikkhunā taṃ cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ ūnassa pāripūriyā satiyā paccāsāya. Tato ce uttari nikkhipeyya, satiyāpi paccāsāya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (3:22)

Niṭṭhitacīvarasminti bhikkhuno cīvaraṃ kataṃ vā hoti naṭṭhaṃ vā vinaṭṭhaṃ vā daḍḍhaṃ vā cīvarāsā vā upacchinnā.

Ubbhatasmiṃ kathineti aṭṭhannaṃ mātikānaṃ aññatarāya mātikāya ubbhataṃ hoti, saṃghena vā antarā ubbhataṃ hoti.

Akālacīvaraṃ nāma anatthate kathine ekādasamāse uppannaṃ, atthate kathine sattamāse uppannaṃ, kālepi ādissa dinnaṃ, etaṃ akālacīvaraṃ nāma.

Uppajjeyyāti uppajjeyya saṃghato vā gaṇato vā ñātito vā mittato vā paṃsukūlaṃ vā attano vā dhanena.

Ākaṅkhamānenāti icchamānena paṭiggahetabbaṃ.

Paṭiggahetvā khippameva kāretabbanti dasāhā kāretabbaṃ.

No cassa pāripūrīti kayiramānaṃ nappahoti.

Māsaparamaṃ tena bhikkhunā taṃ cīvaraṃ nikkhipitabbanti māsaparamatā nikkhipitabbaṃ.

Ūnassa pāripūriyāti ūnassa pāripūratthāya.

Satiyā paccāsāyāti paccāsā hoti saṃghato vā gaṇato vā ñātito vā mittato vā paṃsukūlaṃ vā attano vā dhanena.

Tato ce uttari nikkhipeyya satiyāpi paccāsāyāti tadahuppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, dasāhā kāretabbaṃ. Dvīhuppanne mūlacī-

vare paccāsācīvaraṃ uppajjati, dasāhā kāretabbaṃ. Tīhuppanne mūlacīvare ... pe ... catūhuppanne ... pañcāhuppanne ... chāhuppanne ... sattāhuppanne ... aṭṭhāhuppanne ... navāhuppanne ... dasāhuppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, dasāhā kāretabbaṃ. Ekādase uppanne ... pe ... dvādase uppanne ... terase uppanne ... cuddase uppanne ... pannarase uppanne ... soḷase uppanne ... sattarase uppanne ... aṭṭhārase uppanne ... ekūnavīse uppanne ... vīse uppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, dasāhā kāretabbaṃ. Ekavīse uppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, navāhā kāretabbaṃ. Dvāvīse uppanne ... pe ... tevīse uppanne ... catuvīse uppanne ... pañcavīse uppanne ... chabbīse uppanne ... sattavīse uppanne ... aṭṭhavīse uppanne ... ekūnatiṃse uppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, ekāhaṃ kāretabbaṃ ... tiṃse uppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, tadaheva adhiṭṭhātabbaṃ vikappetabbaṃ vissajjetabbaṃ. No ce adhiṭṭheyya vā vikappeyya vā vissajjeyya vā, ekatiṃse aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... idaṃ me, bhante, akālacīvaraṃ māsātikkantaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Visabhāge uppanne mūlacīvare paccāsācīvaraṃ uppajjati, rattiyo ca sesā honti, na akāmā kāretabbaṃ.

Māsātikkante atikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Māsātikkante vematiko nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Māsātikkante anatikkantasaññī nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anadhiṭṭhite adhiṭṭhitasaññī ... pe ... avikappite vikappitasaññī ... avissajjite vissajjitasaññī ... anaṭṭhe naṭṭhasaññī ... avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī ... adaḍḍhe daḍḍhasaññī ... avilutte viluttasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ cīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Māsānatikkante atikkantasaññī, āpatti dukkaṭassa. Māsānatikkante vematiko, āpatti dukkaṭassa. Māsānatikkante anatikkantasaññī, anāpatti.

Anāpatti—antomāse adhiṭṭheti, vikappeti, vissajjeti, nassati, vinassati, ḍayhati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tatiyakathinasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

Theravāda Vinaya
Mahāvibhaṅga
Nissaggiyakaṇḍa
Kosiyavagga
Nissaggiyā Pācittiyā 17: Eḷakalomadhovāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi eḷakalomāni dhovāpentipi rajāpentipi vijaṭāpentipi. Bhikkhuniyo eḷakalomāni dhovantiyo rajantiyo vijaṭentiyo riñcanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññaṃ. Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho mahāpajāpatiṃ gotamiṃ bhagavā etadavoca—"kacci, gotami, bhikkhuniyo appamattā ātāpiniyo pahitattā viharantī"ti? "Kuto, bhante, bhikkhunīnaṃ appamādo. Ayyā chabbaggiyā bhikkhunīhi eḷakalomāni dhovāpentipi rajāpentipi vijaṭāpentipi. Bhikkhuniyo eḷakalomāni dhovantiyo rajantiyo vijaṭentiyo riñcanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññan"ti.

Atha kho bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho mahāpajāpati gotamī bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā chabbaggiye bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, bhikkhunīhi eḷakalomāni dhovāpethapi rajāpethapi vijaṭāpethapī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātikāyo tumhākaṃ, bhikkhave, aññātikāyo"ti? "Aññātikāyo, bhagavā"ti. "Aññātakā, moghapurisā, aññātikānaṃ na jānanti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā pāsādikaṃ vā apāsādikaṃ vā. Tattha nāma tumhe, moghapurisā, aññātikāhi bhikkhunīhi eḷakalomāni dhovāpessathapi rajāpessathapi vijaṭāpessathapi. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā eḷakalomāni dhovāpeyya vā rajāpeyya vā vijaṭāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (17:36)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Aññātikā nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Bhikkhunī nāma ubhatosaṃghe upasampannā.

Dhovāti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Dhotāni nissaggiyāni honti. Rajāti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Rattāni nissaggiyāni honti. Vijaṭehīti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Vijaṭitāni nissaggiyāni honti. Nissajjitabbāni saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbāni ... pe ... "imāni me, bhante, eḷakalomāni aññātikāya bhikkhuniyā dhovāpitāni nissaggiyāni. Imānāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni dhovāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni dhovāpeti rajāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni dhovāpeti vijaṭāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni dhovāpeti rajāpeti vijaṭāpeti, nissaggiyena āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni rajāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni rajāpeti vijaṭāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni rajāpeti dhovāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni rajāpeti vijaṭāpeti dhovāpeti, nissaggiyena āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni vijaṭāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni vijaṭāpeti dhovāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni vijaṭāpeti rajāpeti, nissaggiyena āpatti dukkaṭassa. Aññātikāya aññātikasaññī eḷakalomāni vijaṭāpeti dhovāpeti rajāpeti, nissaggiyena āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ.

Aññātikāya vematiko ... pe ... aññātikāya ñātikasaññī ... pe ... aññassa eḷakalomāni dhovāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ekato upasampannāya dhovāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya aññātikasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātikāya ñātikasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātikāya dhovantiyā aññātikā dutiyā hoti, avuttā dhovati, aparibhuttaṃ katabhaṇḍaṃ dhovāpeti, sikkhamānāya sāmaṇeriyā ummattakassa ādikammikassāti.

Eḷakalomadhovāpanasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 9: Dutiyaupakkhaṭasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro puriso aññataraṃ purisaṃ etadavoca— "ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī"ti. Sopi evamāha—"ahampi ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī"ti. Assosi kho aññataro piṇḍacāriko bhikkhu tesaṃ purisānaṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho so bhikkhu yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"mahāpuññosi tvaṃ, āvuso upananda. Amukasmiṃ okāse aññataro puriso aññataraṃ purisaṃ etadavoca—'ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī'ti. Sopi evamāha—'ahampi ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī'"ti. "Atthāvuso, maṃ te upaṭṭhākā"ti.

Atha kho āyasmā upanando sakyaputto yena te purisā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te purise etadavoca—"saccaṃ kira maṃ tumhe, āvuso, cīvarehi acchādetukāmātthā"ti? "Api nayya, evaṃ hoti—'ayyaṃ upanandaṃ cīvarehi acchādessāmā'"ti. "Sace kho maṃ tumhe, āvuso, cīvarehi acchādetukāmāttha, evarūpena cīvarena acchādetha, kyāhaṃ tehi acchannopi karissāmi, yānāhaṃ na paribhuñjissāmī"ti. Atha kho te purisā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "mahicchā ime samaṇā sakyaputtiyā asantuṭṭhā. Nayime sukarā cīvarehi acchādetuṃ. Kathañhi nāma ayyo upanando amhehi pubbe appavārito upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ purisānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto pubbe appavārito gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, pubbe appavārito gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātakā te, upananda, aññātakā"ti? "Aññātakā, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātakānaṃ na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, pubbe appavārito aññātake gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhuṃ paneva uddissa ubhinnaṃ aññātakānaṃ gahapatīnaṃ vā gahapatānīnaṃ vā paccekacīvaracetāpannāni upakkhaṭāni honti—'imehi mayaṃ paccekacīvaracetāpannehi paccekacīvarāni cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarehi acchādessāmā'ti; tatra ce so bhikkhu pubbe appavārito upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya—'sādhu vata maṃ āyasmanto imehi paccekacīvaracetāpannehi evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā cīvaraṃ cetāpetvā acchādetha, ubhova santā ekenā'ti, kalyāṇakamyataṃ upādāya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (9:28)

Bhikkhuṃ paneva uddissāti bhikkhussatthāya, bhikkhuṃ ārammaṇaṃ karitvā, bhikkhuṃ acchādetukāmā.

Ubhinnanti dvinnaṃ.

Aññātakā nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddhā.

Gahapatī nāma ye keci agāraṃ ajjhāvasanti.

Gahapatāniyo nāma yā kāci agāraṃ ajjhāvasanti.

Cīvaracetāpannāni nāma hiraññā vā suvaṇṇā vā muttā vā maṇī vā pavāḷā vā phalikā vā paṭakā vā suttā vā kappāsā vā.

Imehi paccekacīvaracetāpannehīti paccupaṭṭhitehi.

Cetāpetvāti parivattetvā.

Acchādessāmāti dassāma.

Tatra ce so bhikkhūti yaṃ bhikkhuṃ uddissa cīvaracetāpannāni upakkhaṭāni honti so bhikkhu.

Pubbe appavāritoti pubbe avutto hoti—"kīdisena te, bhante, cīvarena attho, kīdisaṃ te cīvaraṃ cetāpemā"ti.

Upasaṅkamitvāti gharaṃ gantvā yattha katthaci upasaṅkamitvā.

Cīvare vikappaṃ āpajjeyyāti āyataṃ vā hotu vitthataṃ vā appitaṃ vā saṇhaṃ vā.

Imehi paccekacīvaracetāpannehīti paccupaṭṭhitehi.

Evarūpaṃ vā evarūpaṃ vāti āyataṃ vā vitthataṃ vā appitaṃ vā saṇhaṃ vā.

Cetāpetvāti parivattetvā.

Acchādethāti dajjetha.

Ubhova santā ekenāti dvepi janā ekena.

Kalyāṇakamyataṃ upādāyāti sādhatthiko mahagghatthiko.

Tassa vacanena āyataṃ vā vitthataṃ vā appitaṃ vā saṇhaṃ vā cetāpenti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ pubbe appavārito aññātake gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpannaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Aññātake aññātakasaññī pubbe appavārito gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake vematiko pubbe appavārito gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake ñātakasaññī pubbe appavārito gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ñātake aññātakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātake ñātakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, mahagghaṃ cetāpetukāmānaṃ appagghaṃ cetāpeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Dutiyaupakkhaṭasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ navamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Kosiyavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 11: Kosiyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kosiyakārake upasaṅkamitvā

evaṃ vadanti—"bahū, āvuso, kosakārake pacatha, amhākampi dassatha, mayampi icchāma kosiyamissakaṃ santhataṃ kātun"ti. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā amhe upasaṅkamitvā evaṃ vakkhanti—'bahū, āvuso, kosakārake pacatha, amhākampi dassatha, mayampi icchāma kosiyamissakaṃ santhataṃ kātun'ti. Amhākampi alābhā, amhākampi dulladdhaṃ, ye mayaṃ ājīvassa hetu puttadārassa kāraṇā bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādemā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū kosiyakārake upasaṅkamitvā evaṃ vakkhanti—'bahū, āvuso, kosakārake pacatha, amhākampi dassatha, mayampi icchāma kosiyamissakaṃ santhataṃ kātun'"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, kosiyakārake upasaṅkamitvā evaṃ vadetha—'bahū, āvuso, kosakārake pacatha, amhākampi dassatha, mayampi icchāma kosiyamissakaṃ santhataṃ kātun'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, kosiyakārake upasaṅkamitvā evaṃ vakkhatha—'bahū, āvuso, kosakārake pacatha, amhākampi dassatha, mayampi icchāma kosiyamissakaṃ santhataṃ kātun'ti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu kosiyamissakaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (11:30)

Yo panāti yo yādiso ... pe ... bhikkhūti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Santhataṃ nāma santharitvā kataṃ hoti avāyimaṃ.

Kārāpeyyāti ekenapi kosiyaṃsunā missitvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... idaṃ me, bhante, kosiyamissakaṃ santhataṃ kārāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmīti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Kosiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 30: Pariṇatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ aññatarassa pūgassa saṃghassa sacīvarabhattaṃ paṭiyattaṃ hoti—"bhojetvā cīvarena acchādessāmā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū yena so pūgo tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā taṃ pūgaṃ etadavocuṃ—"dethāvuso, amhākaṃ imāni cīvarānī"ti. "Na mayaṃ, bhante, dassāma. Amhākaṃ saṃghassa anuvassaṃ sacīvarabhikkhā paññattā"ti. "Bahū, āvuso, saṃghassa dāyakā, bahū saṃghassa bhattā. Mayaṃ tumhe nissāya tumhe sampassantā idha viharāma. Tumhe ce amhākaṃ na dassatha, atha ko carahi amhākaṃ dassati? Dethāvuso, amhākaṃ imāni cīvarānī"ti. Atha kho so pūgo chabbaggiyehi bhikkhūhi nippīḷiyamāno yathāpaṭiyattaṃ cīvaraṃ chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ datvā saṃghaṃ bhattena parivisi. Ye te bhikkhū jānanti saṃghassa sacīvarabhattaṃ paṭiyattaṃ, na ca jānanti chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ dinnanti, te evamāhaṃsu— "oṇojethāvuso, saṃghassa cīvaran"ti. "Natthi, bhante. Yathāpaṭiyattaṃ cīvaraṃ ayyā chabbaggiyā attano pariṇāmesun"ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmethā"ti?

“Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

“Yo pana bhikkhu jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan”ti. (30:49)

Yo panāti yo yādiso … pe … bhikkhūti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippeto bhikkhūti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti aññe vā tassa ārocenti so vā āroceti.

Saṃghikaṃ nāma saṃghassa dinnaṃ hoti pariccattaṃ.

Lābho nāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārā. Antamaso cuṇṇapiṇḍopi, dantakaṭṭhampi, dasikasuttampi.

Pariṇataṃ nāma dassāma karissāmāti vācā bhinnā hoti.

Attano pariṇāmeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … “idaṃ me, bhante, jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī”ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Pariṇate pariṇatasaññī attano pariṇāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Pariṇate vematiko attano pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Pariṇate apariṇatasaññī attano pariṇāmeti, anāpatti. Saṃghassa pariṇataṃ aññasaṃghassa vā cetiyassa vā pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Cetiyassa pariṇataṃ aññacetiyassa vā saṃghassa vā puggalassa vā pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Puggalassa pariṇataṃ aññapuggalassa vā saṃghassa vā cetiyassa vā pariṇāmeti, āpatti dukkaṭassa. Apariṇate pariṇatasaññī, āpatti dukkaṭassa. Apariṇate vematiko, āpatti dukkaṭassa. Apariṇate apariṇatasaññī, anāpatti.

Anāpatti—kattha demāti pucchiyamāno yattha tumhākaṃ deyyadhammo paribhogaṃ vā labheyya paṭisaṅkhāraṃ vā labheyya ciraṭṭhitiko vā assa yattha vā pana tumhākaṃ cittaṃ pasīdati tattha dethāti bhaṇati, ummattakassa, ādikammikassāti.

Pariṇatasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ dasamaṃ. Pattavaggo tatiyo.

Tassuddānaṃ

Dve ca pattāni bhesajjaṃ, vassikā dānapañcamaṃ; Sāmaṃ vāyāpanacceko, sāsaṅkaṃ saṃghikena cāti.

"Uddiṭṭhā kho, āyasmanto, tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi—'kaccittha parisuddhā'? Dutiyampi pucchāmi—'kaccittha parisuddhā'? Tatiyampi pucchāmi—'kaccittha parisuddhā'? Parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Nissaggiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Pārājikapāḷi niṭṭhitā.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 7: Tatuttarisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū acchinnacīvarake bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"bhagavatā, āvuso, anuññātaṃ—'acchinnacīvarassa vā naṭṭhacīvarassa vā aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpetuṃ'; viññāpetha, āvuso, cīvaran"ti. "Alaṃ, āvuso, laddhaṃ amhehi cīvaran"ti. "Mayaṃ āyasmantānaṃ viññāpemā"ti. "Viññāpetha, āvuso"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū gahapatike upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"acchinnacīvarakā, āvuso, bhikkhū āgatā. Detha nesaṃ cīvarānī"ti, bahuṃ cīvaraṃ viññāpesuṃ.

Tena kho pana samayena aññataro puriso sabhāyaṃ nisinno aññataraṃ purisaṃ etadavoca—"acchinnacīvarakā ayyo bhikkhū āgatā. Tesaṃ mayā cīvaraṃ dinnan"ti. Sopi evamāha—"mayāpi dinnan"ti. Aparopi evamāha—"mayāpi dinnan"ti. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā bahuṃ cīvaraṃ viññāpessanti, dussavāṇijjaṃ vā samaṇā sakyaputtiyā karissanti, paggāhikasālaṃ vā pasāressantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahuṃ cīvaraṃ viññāpessantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vi-

garahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, na mattaṃ jānitvā bahuṃ cīvaraṃ viññāpethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, na mattaṃ jānitvā bahuṃ cīvaraṃ viññāpessatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Tañce aññātako gahapati vā gahapatānī vā bahūhi cīvarehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyya santaruttaraparamaṃ tena bhikkhunā tato cīvaraṃ sāditabbaṃ. Tato ce uttari sādiyeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (7:26)

Tañceti acchinnacīvarakaṃ bhikkhuṃ.

Aññātako nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddho.

Gahapati nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Gahapatānī nāma yā kāci agāraṃ ajjhāvasati.

Bahūhi cīvarehīti bahukehi cīvarehi.

Abhihaṭṭhuṃ pavāreyyāti yāvatakaṃ icchasi tāvatakaṃ gaṇhāhīti.

Santaruttaraparamaṃ tena bhikkhunā tato cīvaraṃ sāditabbanti sace tīṇi naṭṭhāni honti dve sāditabbāni, dve naṭṭhāni ekaṃ sāditabbaṃ, ekaṃ naṭṭhaṃ na kiñci sāditabbaṃ.

Tato ce uttari sādiyeyyāti tatuttari viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ aññātakaṃ gahapatikaṃ upasaṅkamitvā tatuttari viññāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … āyasmato dammīti.

Aññātake aññātakasaññī tatuttari cīvaraṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake vematiko tatuttari cīvaraṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake ñātakasaññī tatuttari cīvaraṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ñātake aññātakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātake ñātakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—"sesakaṃ āharissāmī"ti haranto gacchati, "sesakaṃ tuyheva hotū"ti denti, na acchinnakāraṇā denti, na naṭṭhakāraṇā denti, ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, attano dhanena, ummattakassa, ādikam-

mikassāti.

Tatuttarisikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 1: Kathinasikkhāpada

Ime kho panāyasmanto tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati gotamake cetiye. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ ticīvaraṃ anuññātaṃ hoti. Chabbaggiyā bhikkhū— "bhagavatā ticīvaraṃ anuññātan"ti aññeneva ticīvarena gāmaṃ pavisanti, aññena ticīvarena ārāme acchanti, aññena ticīvarena nahānaṃ otaranti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū atirekacīvaraṃ dhāressantī"ti.

Atha kho te bhikkhū chabbaggiye bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tumhe, bhikkhave, atirekacīvaraṃ dhārethā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, atirekacīvaraṃ dhāressatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Yo pana bhikkhu atirekacīvaraṃ dhāreyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhūnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa atirekacīvaraṃ uppannaṃ hoti. Āyasmā ca ānando taṃ cīvaraṃ āyasmato sāriputtassa dātukāmo hoti. Āyasmā ca sāriputto sākete viharati. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na atirekacīvaraṃ dhāretabban'ti. Idañca me atirekacīvaraṃ uppannaṃ. Ahañcimaṃ cīvaraṃ āyasmato sāriputtassa dātukāmo. Āyasmā ca sāriputto sākete viharati. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kīvaciraṃ panānanda, sāriputto āgacchissatī"ti? "Navamaṃ vā, bhagavā, divasaṃ dasamaṃ vā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe

dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ dhāretuṃ. Evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ dhāretabbaṃ. Taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (1:20)

Niṭṭhitacīvarasminti bhikkhuno cīvaraṃ kataṃ vā hoti naṭṭhaṃ vā vinaṭṭhaṃ vā daḍḍhaṃ vā cīvarāsā vā upacchinnā.

Ubbhatasmiṃ kathineti aṭṭhannaṃ mātikānaṃ aññatarāya mātikāya ubbhataṃ hoti, saṃghena vā antarā ubbhataṃ hoti.

Dasāhaparamanti dasāhaparamatā dhāretabbaṃ.

Atirekacīvaraṃ nāma anadhiṭṭhitaṃ avikappitaṃ.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ, vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ hotīti ekādase aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ. Tena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"idaṃ me, bhante, cīvaraṃ dasāhātikkantaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā. Nissaṭṭhacīvaraṃ dātabbaṃ—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyaṃ saṃghassa nissaṭṭhaṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyā"ti.

Tena bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassu vacanīyā—"idaṃ me, bhante, cīvaraṃ dasāhātikkantaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ āyasmantānaṃ nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena āpatti paṭiggahetabbā. Nissaṭṭhacīvaraṃ dātabbaṃ—

"Suṇantu me āyasmantā. Idaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno nissaggiyaṃ āyasmantānaṃ nissaṭṭhaṃ. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, āyasmantā imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyyun"ti.

Tena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"idaṃ me, āvuso, cīvaraṃ dasāhātikkantaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ āyasmato nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Tena bhikkhunā āpatti paṭiggahetabbā. Nissaṭṭhacīvaraṃ dātabbaṃ—"imaṃ cīvaraṃ āyasmato dammī"ti.

Dasāhātikkante atikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Dasāhātikkante vematiko, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Dasāhātikkante anatikkantasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anadhiṭṭhite adhiṭṭhitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avikappite vikappitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avissajjite vissajjitasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anaṭṭhe naṭṭhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Adaḍḍhe daḍḍhasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aviluttе viluttasaññī, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ cīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Dasāhānatikkante atikkantasaññī, āpatti dukkaṭassa. Dasāhānatikkante vematiko, āpatti dukkaṭassa. Dasāhānatikkante anatikkantasaññī, anāpatti.

Anāpatti—antodasāhaṃ adhiṭṭheti, vikappeti, vissajjeti, nassati, vinassati, ḍayhati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nissaṭṭhacīvaraṃ na denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. () "Na, bhikkhave, nissaṭṭhacīvaraṃ na dātabbaṃ. Yo na dadeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Kathinasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

Theravāda Vinaya

Mahāvibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 27: Mahāpesakārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro puriso pavāsaṃ gacchanto pajāpatiṃ etadavoca—"suttaṃ dhārayitvā amukassa tantavāyassa dehi, cīvaraṃ vāyāpetvā nikkhipa, āgato ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī"ti. Assosi kho aññataro piṇḍacāriko bhikkhu

tassa purisassa imaṃ vācaṃ bhāsamānassa. Atha kho so bhikkhu yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavoca—"mahāpuññosi tvaṃ, āvuso upananda, amukasmiṃ okāse aññataro puriso pavāsaṃ gacchanto pajāpatiṃ etadavoca—'suttaṃ dhārayitvā amukassa tantavāyassa dehi, cīvaraṃ vāyāpetvā nikkhipa, āgato ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī'"ti. "Atthāvuso, maṃ so upaṭṭhāko"ti. Sopi kho tantavāyo āyasmato upanandassa sakyaputtassa upaṭṭhāko hoti.

Atha kho āyasmā upanando sakyaputto yena so tantavāyo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ tantavāyaṃ etadavoca—"idaṃ kho, āvuso, cīvaraṃ maṃ uddissa viyyati; āyatañca karohi vitthatañca. Appitañca suvītañca suppavāyitañca suvilekhitañca suvitacchitañca karohī"ti. "Ete kho me, bhante, suttaṃ dhārayitvā adaṃsu; iminā suttena cīvaraṃ vināhī"ti. "Na, bhante, sakkā āyataṃ vā vitthataṃ vā appitaṃ vā kātuṃ. Sakkā ca kho, bhante, suvītañca suppavāyitañca suvilekhitañca suvitacchitañca kātun"ti. "Iṅgha tvaṃ, āvuso, āyatañca karohi vitthatañca appitañca. Na tena suttena paṭibaddhaṃ bhavissatī"ti.

Atha kho so tantavāyo yathābhataṃ suttaṃ tante upanetvā yena sā itthī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ itthiṃ etadavoca—"suttena, ayye, attho"ti. "Nanu tvaṃ ayyo mayā vutto—'iminā suttena cīvaraṃ vināhī'"ti. "Saccāhaṃ, ayye, tayā vutto—'iminā suttena cīvaraṃ vināhī'ti. Api ca maṃ ayyo upanando evamāha—'iṅgha tvaṃ, āvuso, āyatañca karohi vitthatañca appitañca, na tena suttena paṭibaddhaṃ bhavissatī'"ti. Atha kho sā itthī yattakaṃyeva suttaṃ paṭhamaṃ adāsi tattakaṃ pacchā adāsi. Assosi kho āyasmā upanando sakyaputto—"so kira puriso pavāsato āgato"ti. Atha kho āyasmā upanando sakyaputto yena tassa purisassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho so puriso yenāyasmā upanando sakyaputto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so puriso pajāpatiṃ etadavoca—"vītaṃ taṃ cīvaran"ti? "Āmāyya, vītaṃ taṃ cīvaran"ti. "Āhara, ayyaṃ upanandaṃ cīvarena acchādessāmī"ti. Atha kho sā itthī taṃ cīvaraṃ nīharitvā sāmikassa datvā etamatthaṃ ārocesi. Atha kho so puriso āyasmato upanandassa sakyaputtassa cī-

varaṃ datvā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"mahicchā ime samaṇā sakyaputtiyā asantuṭṭhā. Nayime sukarā cīvarena acchādetuṃ. Kathañhi nāma ayyo upanando mayā pubbe appavārito tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa purisassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto pubbe appavārito gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, pubbe appavārito gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Ñātako te, upananda, aññātako"ti? "Aññātako, bhagavā"ti. "Aññātako, moghapurisa, aññātakassa na jānāti patirūpaṃ vā appatirūpaṃ vā santaṃ vā asantaṃ vā. Tattha nāma tvaṃ, moghapurisa, pubbe appavārito aññātakassa gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, imaṃ sikkhāpadaṃ uddiseyyātha—

"Bhikkhuṃ paneva uddissa aññātako gahapati vā gahapatānī vā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpeyya, tatra ce so bhikkhu pubbe appavārito tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya—'idaṃ kho, āvuso, cīvaraṃ maṃ uddissa viyyati. Āyatañca karotha vitthatañca. Appitañca suvītañca suppavāyitañca suvilekhitañca suvitacchitañca karotha. Appeva nāma mayampi āyasmantānaṃ kiñcimattaṃ anupadajjeyyāmā'ti. Evañca so bhikkhu vatvā kiñcimattaṃ anupadajjeyya antamaso piṇḍapātamattampi, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (27:46)

Bhikkhuṃ paneva uddissāti bhikkhussatthāya bhikkhuṃ ārammaṇaṃ karitvā bhikkhuṃ acchādetukāmo.

Aññātako nāma mātito vā pitito vā yāva sattamā pitāmahayugā asambaddho.

Gahapati nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Gahapatānī nāma yā kāci agāraṃ ajjhāvasati.

Tantavāyehīti pesakārehi.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Vāyāpeyyāti vināpeti.

Tatra ce so bhikkhūti yaṃ bhikkhuṃ uddissa cīvaraṃ viyyati so bhikkhu.

Pubbe appavāritoti pubbe avutto hoti—"kīdisena te, bhante, cīvarena attho, kīdisaṃ te cīvaraṃ vāyāpemī"ti?

Tantavāye upasaṅkamitvāti gharaṃ gantvā yattha katthaci upasaṅkamitvā.

Cīvare vikappaṃ āpajjeyyāti—"idaṃ kho, āvuso, cīvaraṃ maṃ uddissa viyyati, āyatañca karotha vitthatañca. Appitañca suvītañca suppavāyitañca suvilekhitañca suvitacchitañca karotha. Appeva nāma mayampi āyasmantānaṃ kiñcimattaṃ anupadajjeyyāmā"ti.

Evañca so bhikkhu vatvā kiñcimattaṃ anupadajjeyya antamaso piṇḍapātamattampīti. Piṇḍapāto nāma yāgupi bhattampi khādanīyampi cuṇṇapiṇḍopi dantakaṭṭhampi dasikasuttampi, antamaso dhammampi bhaṇati.

Tassa vacanena āyataṃ vā vitthataṃ vā appitaṃ vā karoti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā puggalassa vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, bhante, cīvaraṃ pubbe appavārito aññātakassa gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpannaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyāti ... pe ... dadeyyunti ... pe ... āyasmato dammīti.

Aññātake aññātakasaññī pubbe appavārito gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake vematiko pubbe appavārito gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññātake ñātakasaññī pubbe appavārito gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjati, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ñātake añātakasaññī, āpatti dukkaṭassa. Ñātake vematiko, āpatti dukkaṭassa. Ñātake ñātakasaññī, anāpatti.

Anāpatti—ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, mahagghaṃ vāyāpetukāmassa appagghaṃ vāyāpeti, ummattakassa, ādikammikassāti.

Mahāpesakārasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ.

Theravāda Vinaya

1 Mahāvibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 1: Paṭhamapārājikasikkhāpada

Verañjakaṇḍa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tena samayena buddho bhagavā verañjāyaṃ viharati naḷerupucimandamūle mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Assosi kho verañjo brāhmaṇo—"samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito verañjāyaṃ viharati naḷerupucimandamūle mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato—'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā', so imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, so dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ; kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti; sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho verañjo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho verañjo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca—"sutaṃ metaṃ, bho gotama—'na samaṇo gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuḍḍhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimantetī'ti. Tayidaṃ, bho gotama, tatheva? Na hi bhavaṃ gotamo brāhmaṇe jiṇṇe vuḍḍhe mahallake addhagate vayoanuppatte abhivādeti vā paccuṭṭheti vā āsanena vā nimanteti? Tayidaṃ, bho gotama, na sampannamevā"ti.

"Nāhaṃ taṃ, brāhmaṇa, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yamahaṃ abhivādeyyaṃ vā paccuṭṭheyyaṃ vā āsanena vā nimanteyyaṃ. Yañhi, brāhmaṇa, tathāgato abhivādeyya vā paccuṭṭheyya vā āsanena vā ni-

manteyya, muddhāpi tassa vipateyyā"ti.

"Arasarūpo bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'arasarūpo samaṇo gotamo'ti. Ye te, brāhmaṇa, rūparasā saddarasā gandharasā rasarasā phoṭṭhabbarasā, te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'arasarūpo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Nibbhogo bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'nibbhogo samaṇo gotamo'ti. Ye te, brāhmaṇa, rūpabhogā saddabhogā gandhabhogā rasabhogā phoṭṭhabbabhogā, te tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'nibbhogo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Akiriyavādo bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'akiriyavādo samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, akiriyaṃ vadāmi kāyaduccaritassa vacīduccaritassa manoduccaritassa. Anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ akiriyaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'akiriyavādo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Ucchedavādo bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'ucchedavādo samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, ucchedaṃ vadāmi rāgassa dosassa mohassa. Anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ ucchedaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'ucchedavādo samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Jegucchī bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'jegucchī samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, jigucchāmi kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena. Anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā jigucchāmi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'jegucchī samaṇo

gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Venayiko bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'venayiko samaṇo gotamo'ti. Ahañhi, brāhmaṇa, vinayāya dhammaṃ desemi rāgassa dosassa mohassa. Anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ vinayāya dhammaṃ desemi. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'venayiko samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Tapassī bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'tapassī samaṇo gotamo'ti. Tapanīyāhaṃ, brāhmaṇa, pāpake akusale dhamme vadāmi, kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Yassa kho, brāhmaṇa, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā tamahaṃ tapassīti vadāmi. Tathāgatassa kho, brāhmaṇa, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'tapassī samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesī"ti.

"Apagabbho bhavaṃ gotamo"ti? "Atthi khvesa, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'apagabbho samaṇo gotamo'ti. Yassa kho, brāhmaṇa, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā tamahaṃ apagabbhoti vadāmi. Tathāgatassa kho, brāhmaṇa, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, brāhmaṇa, pariyāyo yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—'apagabbho samaṇo gotamo'ti, no ca kho yaṃ tvaṃ sandhāya vadesi.

Seyyathāpi, brāhmaṇa, kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa vā dvādasa vā. Tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni. Yo nu kho tesaṃ kukkuṭacchāpakānaṃ paṭhamataraṃ pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyya, kinti svāssa vacanīyo—'jeṭṭho vā kaniṭṭho vā'"ti? "Jeṭṭhotissa, bho gotama, vacanīyo. So hi nesaṃ jeṭṭho hotī"ti.

“Evameva kho ahaṃ, brāhmaṇa, avijjāgatāya pajāya aṇḍabhūtāya pariyonaddhāya avijjaṇḍakosaṃ padāletvā ekova loke anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho. Svāhaṃ, brāhmaṇa, jeṭṭho seṭṭho lokassa.

Āraddhaṃ kho pana me, brāhmaṇa, vīriyaṃ ahosi asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. So kho ahaṃ, brāhmaṇa, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsiṃ sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedesiṃ, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—‘upekkhako satimā sukhavihārī’ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi, jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—‘amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto; so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto; so tato cuto idhūpapanno’ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno—yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, paṭhamābhinibbhidā ahosi kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutū-

papātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi—'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā; te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno—yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, dutiyābhinibbhidā ahosi kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. So 'idaṃ dukkhan'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ; 'ime āsavā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavasamudayo'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavanirodho'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ, 'ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtaṃ abbhaññāsiṃ. Tassa me evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccittha bhavāsavāpi cittaṃ vimuccittha avijjāsavāpi cittaṃ vimuccittha. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ ahosi. 'Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti abbhaññāsiṃ. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno—yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Ayaṃ kho me, brāhmaṇa, tatiyābhinibbhidā ahosi—kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā"ti.

Evaṃ vutte, verañjo brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca—"jeṭṭho bhavaṃ gotamo, seṭṭho bhavaṃ gotamo. Abhikkantaṃ, bho gotama, abhikkantaṃ, bho gotama. Seyyathāpi, bho gotama, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya— 'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Adhivāsetu ca me bhavaṃ gotamo verañjāyaṃ vassāvāsaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho verañjo brāhmaṇo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Tena kho pana samayena verañjā dubbhikkhā hoti dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Tena kho pana samayena uttarāpathakā assavāṇijā pañcamattehi assasatehi verañjaṃ vassāvāsaṃ upagatā honti. Tehi assamaṇḍalikāsu bhikkhūnaṃ patthapatthapulakaṃ paññattaṃ hoti. Bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya verañjaṃ piṇḍāya pavisitvā piṇḍaṃ alabhamānā assamaṇḍalikāsu piṇḍāya caritvā patthapatthapulakaṃ ārāmaṃ āharitvā udukkhale koṭṭetvā koṭṭetvā paribhuñjanti. Āyasmā panānando patthapulakaṃ silāyaṃ pisitvā bhagavato upanāmeti. Taṃ bhagavā paribhuñjati.

Assosi kho bhagavā udukkhalasaddaṃ. Jānantāpi tathāgatā pucchanti, jānantāpi na pucchanti; kālaṃ viditvā pucchanti, kālaṃ viditvā na pucchanti; atthasaṃhitaṃ tathāgatā pucchanti, no anatthasaṃhitaṃ. Anatthasaṃhite setughāto tathāgatānaṃ. Dvīhi ākārehi buddhā bhagavanto bhikkhū paṭipucchanti—dhammaṃ vā desessāma, sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmāti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho so, ānanda, udukkhalasaddo"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Sādhu sādhu, ānanda. Tumhehi, ānanda, sappurisehi vijitaṃ. Pacchimā janatā sālimaṃsodanaṃ atimaññissatī"ti.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadav-

oca—"etarahi, bhante, verañjā dubbhikkhā dvīhitikā setaṭṭhikā salākāvuttā. Na sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Imissā, bhante, mahāpathaviyā heṭṭhimatalaṃ sampannaṃ—seyyathāpi khuddamadhuṃ anīlakaṃ; evamassādaṃ. Sādhāhaṃ, bhante, pathaviṃ parivatteyyaṃ. Bhikkhū pappaṭakojaṃ paribhuñjissantī"ti. "Ye pana te, moggallāna, pathavinissitā pāṇā te kathaṃ karissasī"ti? "Ekāhaṃ, bhante, pāṇiṃ abhinimminissāmi—seyyathāpi mahāpathavī. Ye pathavinissitā pāṇā te tattha saṅkāmessāmi. Ekena hatthena pathaviṃ parivattessāmī"ti. "Alaṃ, moggallāna, mā te rucci pathaviṃ parivattetuṃ. Vipallāsampi sattā paṭilabheyyun"ti. "Sādhu, bhante, sabbo bhikkhusaṃgho uttarakuruṃ piṇḍāya gaccheyyā"ti. "Alaṃ, moggallāna, mā te rucci sabbassa bhikkhusaṃghassa uttarakuruṃ piṇḍāya gamanan"ti.

Atha kho āyasmato sāriputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"katamesānaṃ kho buddhānaṃ bhagavantānaṃ brahmacariyaṃ na ciraṭṭhitikaṃ ahosi; katamesānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti?

Atha kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—"idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi— 'katamesānaṃ kho buddhānaṃ bhagavantānaṃ brahmacariyaṃ na ciraṭṭhitikaṃ ahosi, katamesānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ ahosī'ti. Katamesānaṃ nu kho, bhante, buddhānaṃ bhagavantānaṃ brahmacariyaṃ na ciraṭṭhitikaṃ ahosi, katamesānaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti?

"Bhagavato ca, sāriputta, vipassissa bhagavato ca sikhissa bhagavato ca vessabhussa brahmacariyaṃ na ciraṭṭhitikaṃ ahosi. Bhagavato ca, sāriputta, kakusandhassa bhagavato ca koṇāgamanassa bhagavato ca kassapassa brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti.

"Ko nu kho, bhante, hetu ko paccayo, yena bhagavato ca vipassissa bhagavato ca sikhissa bhagavato ca vessabhussa brahmacariyaṃ na ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti? "Bhagavā ca, sāriputta, vipassī bhagavā ca sikhī bhagavā ca vessabhū kilāsuno ahesuṃ sāvakānaṃ vitthārena dhammaṃ desetuṃ. Appakañca nesaṃ ahosi suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ

gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Apaññattaṃ sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ. Anuddiṭṭhaṃ pātimokkhaṃ. Tesaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ antaradhānena buddhānubuddhānaṃ sāvakānaṃ antaradhānena ye te pacchimā sāvakā nānānāmā nānāgottā nānājaccā nānākulā pabbajitā te taṃ brahmacariyaṃ khippaññeva antaradhāpesuṃ. Seyyathāpi, sāriputta, nānāpupphāni phalake nikkhittāni suttena asaṅgahitāni tāni vāto vikirati vidhamati viddhaṃseti. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ suttena asaṅgahitattā. Evameva kho, sāriputta, tesaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ antaradhānena buddhānubuddhānaṃ sāvakānaṃ antaradhānena ye te pacchimā sāvakā nānānāmā nānāgottā nānājaccā nānākulā pabbajitā te taṃ brahmacariyaṃ khippaññeva antaradhāpesuṃ.

Akilāsuno ca te bhagavanto ahesuṃ sāvake cetasā ceto paricca ovadituṃ. Bhūtapubbaṃ, sāriputta, vessabhū bhagavā arahaṃ sammāsambuddho aññatarasmiṃ bhiṃsanake vanasaṇḍe sahassaṃ bhikkhusaṃghaṃ cetasā ceto paricca ovadati anusāsati—'evaṃ vitakketha, mā evaṃ vitakkayittha; evaṃ manasikarotha, mā evaṃ manasākattha; idaṃ pajahatha, idaṃ upasampajja viharathā'ti. Atha kho, sāriputta, tassa bhikkhusahassassa vessabhunā bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evaṃ ovadiyamānānaṃ evaṃ anusāsiyamānānaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu. Tatra sudaṃ, sāriputta, bhiṃsanakassa vanasaṇḍassa bhiṃsanakatasmiṃ hoti—yo koci avītarāgo taṃ vanasaṇḍaṃ pavisati, yebhuyyena lomāni haṃsanti. Ayaṃ kho, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo yena bhagavato ca vipassissa bhagavato ca sikhissa bhagavato ca vessabhussa brahmacariyaṃ na ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti.

"Ko pana, bhante, hetu ko paccayo yena bhagavato ca kakusandhassa bhagavato ca koṇāgamanassa bhagavato ca kassapassa brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti? "Bhagavā ca, sāriputta, kakusandho bhagavā ca koṇāgamano bhagavā ca kassapo akilāsuno ahesuṃ sāvakānaṃ vitthārena dhammaṃ desetuṃ. Bahuñca nesaṃ ahosi suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthā udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ, paññattaṃ sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ, uddiṭṭhaṃ pātimokkhaṃ. Tesaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ antaradhānena buddhānubuddhānaṃ sāvakānaṃ antaradhānena ye te pacchimā sāvakā nānānāmā nānāgottā nānājaccā nānākulā pabbajitā te taṃ brah-

macariyaṃ ciraṃ dīghamaddhānaṃ ṭhapesuṃ. Seyyathāpi, sāriputta, nānāpupphāni phalake nikkhittāni suttena susaṅgahitāni, tāni vāto na vikirati na vidhamati na viddhaṃseti. Taṃ kissa hetu? Yathā taṃ suttena susaṅgahitattā. Evameva kho, sāriputta, tesaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ antaradhānena buddhānubuddhānaṃ sāvakānaṃ antaradhānena ye te pacchimā sāvakā nānānāmā nānāgottā nānājaccā nānākulā pabbajitā te taṃ brahmacariyaṃ ciraṃ dīghamaddhānaṃ ṭhapesuṃ. Ayaṃ kho, sāriputta, hetu ayaṃ paccayo yena bhagavato ca kakusandhassa bhagavato ca koṇāgamanassa bhagavato ca kassapassa brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ ahosī"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca—"etassa, bhagavā, kālo. Etassa, sugata, kālo. Yaṃ bhagavā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeyya, uddiseyya pātimokkhaṃ, yathayidaṃ brahmacariyaṃ addhaniyaṃ assa ciraṭṭhitikan"ti. "Āgamehi tvaṃ, sāriputta. Āgamehi tvaṃ, sāriputta. Tathāgatova tattha kālaṃ jānissati. Na tāva, sāriputta, satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti uddisati pātimokkhaṃ yāva na idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti. Yato ca kho, sāriputta, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti uddisati pātimokkhaṃ tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

Na tāva, sāriputta, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti yāva na saṃgho rattaññumahattaṃ patto hoti. Yato ca kho, sāriputta, saṃgho rattaññumahattaṃ patto hoti atha idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti uddisati pātimokkhaṃ tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

Na tāva, sāriputta, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, yāva na saṃgho vepullamahattaṃ patto hoti. Yato ca kho, sāriputta, saṃgho vepullamahattaṃ patto hoti, atha idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti uddisati pātimokkhaṃ tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

Na tāva, sāriputta, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pā-

tubhavanti, yāva na saṃgho lābhaggamahattaṃ patto hoti. Yato ca kho, sāriputta, saṃgho lābhaggamahattaṃ patto hoti, atha idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti uddisati pātimokkhaṃ tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

Na tāva, sāriputta, idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, yāva na saṃgho bāhusaccamahattaṃ patto hoti. Yato ca kho, sāriputta, saṃgho bāhusaccamahattaṃ patto hoti, atha idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṃghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññapeti uddisati pātimokkhaṃ tesaṃyeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

Nirabbudo hi, sāriputta, bhikkhusaṃgho nirādīnavo apagatakāḷako suddho sāre patiṭṭhito. Imesañhi, sāriputta, pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ yo pacchimako bhikkhu so sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"āciṇṇaṃ kho panetaṃ, ānanda, tathāgatānaṃ yehi nimantitā vassaṃ vasanti, na te anapaloketvā janapadacārikaṃ pakkamanti. Āyāmānanda, verañjaṃ brāhmaṇaṃ apalokessāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena yena verañjassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho verañjo brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho verañjaṃ brāhmaṇaṃ bhagavā etadavoca—"nimantitamha tayā, brāhmaṇa, vassaṃvuṭṭhā, apalokema taṃ, icchāma mayaṃ janapadacārikaṃ pakkamitun"ti. "Saccaṃ, bho gotama, nimantitattha mayā vassaṃvuṭṭhā; api ca yo deyyadhammo so na dinno. Tañca kho no asantaṃ, nopi adātukamyatā, taṃ kutettha labbhā bahukiccā gharāvāsā bahukaraṇīyā. Adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho bhagavā verañjaṃ brāhmaṇaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho verañjo brāhmaṇo tassā rattiyā accayena sake nivesane

paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena verañjassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho verañjo brāhmaṇo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ticīvarena acchādesi, ekamekañca bhikkhuṃ ekamekena dussayugena acchādesi. Atha kho bhagavā verañjaṃ brāhmaṇaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho bhagavā verañjāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā anupagamma soreyyaṃ saṅkassaṃ kaṇṇakujjaṃ yena payāgapatiṭṭhānaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā payāgapatiṭṭhāne gaṅgaṃ nadiṃ uttaritvā yena bārāṇasī tadavasari. Atha kho bhagavā bārāṇasiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyanti.

Verañjabhāṇavāro niṭṭhito.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

6. Adhikaraṇavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ. (2)

Adhikaraṇavāro niṭṭhito chaṭṭho.

Parivāra

Ekuttarikanaya

1. Ekakavāra

Āpattikarā dhammā jānitabbā. Anāpattikarā dhammā jānitabbā. Āpatti jānitabbā. Anāpatti jānitabbā. Lahukā āpatti jānitabbā. Garukā āpatti jānitabbā. Sāvasesā āpatti jānitabbā. Anavasesā āpatti jānitabbā. Duṭṭhullā āpatti jānitabbā. Aduṭṭhullā āpatti jānitabbā. Sappaṭikammā āpatti jānitabbā. Appaṭikammā āpatti jānitabbā. Desanāgāminī āpatti jānitabbā. Adesanāgāminī āpatti jānitabbā. Antarāyikā āpatti jānitabbā. Anantarāyikā āpatti jānitabbā. Sāvajjapaññatti āpatti jānitabbā. Anavajjapaññatti āpatti jānitabbā. Kiriyato samuṭṭhitā āpatti jānitabbā. Akiriyato samuṭṭhitā āpatti jānitabbā. Kiriyākiriyato samuṭṭhitā āpatti jānitabbā. Pubbāpatti jānitabbā. Aparāpatti jānitabbā. Pubbāpattīnaṃ antarāpatti jānitabbā. Aparāpattīnaṃ antarāpatti jānitabbā. Desitā gaṇanūpagā āpatti jānitabbā. Desitā na gaṇanūpagā āpatti jānitabbā. Paññatti jānitabbā. Anupaññatti jānitabbā. Anuppannapaññatti jānitabbā. Sabbatthapaññatti jānitabbā. Padesapaññatti jānitabbā. Sādhāraṇapaññatti jānitabbā. Asādhāraṇapaññatti jānitabbā. Ekatopaññatti jānitabbā. Ubhatopaññatti jānitabbā. Thullavajjā āpatti jānitabbā. Athullavajjā āpatti jānitabbā. Gihipaṭisaṃyuttā āpatti jānitabbā. Na gihipaṭisaṃyuttā āpatti jānitabbā. Niyatā āpatti jānitabbā. Aniyatā āpatti jānitabbā. Ādikaro puggalo jānitabbo. Anādikaro puggalo jānitabbo. Adhiccāpattiko puggalo jānitabbo. Abhiṇhāpattiko puggalo jānitabbo. Codako puggalo jānitabbo. Cuditako puggalo jānitabbo. Adhammacodako puggalo jānitabbo. Adhammacuditako puggalo jānitabbo. Dhammacodako puggalo jānitabbo. Dhammacuditako puggalo jānitabbo. Niyato puggalo jānitabbo. Aniyato puggalo jānitabbo. Abhabbāpattiko puggalo jānitabbo. Bhabbāpattiko puggalo jānitabbo. Ukkhittako puggalo jānitabbo. Anukkhittako puggalo jānitabbo. Nāsitako puggalo jānitabbo. Anāsitako puggalo jānitabbo. Samānasaṃvāsako puggalo jānitabbo. Asamānasaṃvāsako puggalo jānitabbo. Ṭhapanaṃ jānitabbanti.

Ekakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Karā āpatti lahukā, sāvasesā ca duṭṭhullā; Paṭikammadesanā ca, antarā vajjakiriyaṃ.

Kiriyākiriyaṃ pubbā, Antarā gaṇanūpagā; Paññatti anānuppanna, Sabbasādhāraṇā ca ekato.

Thullagihiniyatā ca, ādi adhiccacodako; Adhammadhammaniy-

ato, abhabbokkhittanāsitā; Samānaṃ ṭhapanañceva, uddānaṃ ekake idanti.

2. Dukavāra

Atthāpatti saññā vimokkhā, atthāpatti no saññāvimokkhā. Atthāpatti laddhasamāpattikassa, atthāpatti na laddhasamāpattikassa. Atthāpatti saddhammapaṭisaññuttā, atthāpatti asaddhammapaṭisaññuttā. Atthāpatti saparikkhārapaṭisaññuttā, atthāpatti paraparikkhārapaṭisaññuttā. Atthāpatti sapuggalapaṭisaññuttā, atthāpatti parapuggalapaṭisaññuttā. Atthi saccaṃ bhaṇanto garukaṃ āpattiṃ āpajjati, musā bhaṇanto lahukaṃ. Atthi musā bhaṇanto garukaṃ āpattiṃ āpajjati, saccaṃ bhaṇanto lahukaṃ. Atthāpatti bhūmigato āpajjati, no vehāsagato. Atthāpatti vehāsagato āpajjati, no bhūmigato. Atthāpatti nikkhamanto āpajjati, no pavisanto. Atthāpatti pavisanto āpajjati, no nikkhamanto. Atthāpatti ādiyanto āpajjati, atthāpatti anādiyanto āpajjati. Atthāpatti samādiyanto āpajjati, atthāpatti na samādiyanto āpajjati. Atthāpatti karonto āpajjati, atthāpatti na karonto āpajjati. Atthāpatti dento āpajjati, atthāpatti na dento āpajjati. Atthāpatti desento āpajjati, atthāpatti na desento āpajjati. Atthāpatti paṭiggaṇhanto āpajjati, atthāpatti na paṭiggaṇhanto āpajjati. Atthāpatti paribhogena āpajjati, atthāpatti na paribhogena āpajjati. Atthāpatti rattiṃ āpajjati, no divā. Atthāpatti divā āpajjati, no rattiṃ. Atthāpatti aruṇugge āpajjati, atthāpatti na aruṇugge āpajjati. Atthāpatti chindanto āpajjati, atthāpatti na chindanto āpajjati. Atthāpatti chādento āpajjati, atthāpatti na chādento āpajjati. Atthāpatti dhārento āpajjati, atthāpatti na dhārento āpajjati.

Dve uposathā—cātuddasiko ca pannarasiko ca. Dve pavāraṇā—cātuddasikā ca pannarasikā ca. Dve kammāni—apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ. Aparānipi dve kammāni—ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ. Dve kammavatthūni— apalokanakammassa vatthu, ñattikammassa vatthu. Aparānipi dve kammavatthūni— ñattidutiyakammassa vatthu, ñatticatutthakammassa vatthu. Dve kammadosā— apalokanakammassa doso, ñattikammassa doso. Aparepi dve kammadosā— ñattidutiyakammassa doso, ñatticatutthakammassa doso. Dve kammasampattiyo— apalokanakammassa sampatti, ñattikammassa sampatti. Aparāpi dve kammasampattiyo—ñattidutiyakammassa sampatti, ñatticatutthakammassa sampatti. Dve nānāsaṃvāsakabhūmiyo—attanā vā at-

tānaṃ nānāsaṃvāsakaṃ karoti, samaggo vā naṃ saṃgho ukkhipati adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā. Dve samānasaṃvāsakabhūmiyo—attanā vā attānaṃ samānasaṃvāsakaṃ karoti, samaggo vā naṃ saṃgho ukkhittaṃ osāreti dassane vā paṭikamme vā paṭinissagge vā. Dve pārājikā—bhikkhūnañca bhikkhunīnañca. Dve saṃghādisesā, dve thullaccayā, dve pācittiyā, dve pāṭidesanīyā, dve dukkaṭā, dve dubbhāsitā—bhikkhūnañca bhikkhunīnañca. Satta āpattiyo, satta āpattikkhandhā. Dvīhākārehi saṃgho bhijjati—kammena vā salākaggāhena vā.

Dve puggalā na upasampādetabbā—addhānahīno, aṅgahīno. Aparepi dve puggalā na upasampādetabbā—vatthuvipanno, karaṇadukkaṭako. Aparepi dve puggalā na upasampādetabbā—aparipūro paripūro no ca yācati. Dvinnaṃ puggalānaṃ nissāya na vatthabbaṃ—alajjissa ca bālassa ca. Dvinnaṃ puggalānaṃ nissayo na dātabbo—alajjissa ca lajjino ca na yācati. Dvinnaṃ puggalānaṃ nissayo dātabbo—bālassa ca lajjissa ca yācati. Dve puggalā abhabbā āpattiṃ āpajjituṃ—buddhā ca paccekabuddhā ca. Dve puggalā bhabbā, āpattiṃ āpajjituṃ— bhikkhū ca bhikkhuniyo ca. Dve puggalā abhabbā sañcicca āpattiṃ āpajjituṃ—bhikkhū ca bhikkhuniyo ca ariyapuggalā. Dve puggalā bhabbā sañcicca āpattiṃ āpajjituṃ—bhikkhū ca bhikkhuniyo ca puthujjanā. Dve puggalā abhabbā sañcicca sātisāraṃ vatthuṃ ajjhācarituṃ—bhikkhū ca bhikkhuniyo ca ariyapuggalā. Dve puggalā bhabbā sañcicca sātisāraṃ vatthuṃ ajjhācarituṃ—bhikkhū ca bhikkhuniyo ca puthujjanā.

Dve paṭikkosā—kāyena vā paṭikkosati vācāya vā paṭikkosati. Dve nissāraṇā— atthi puggalo appatto nissāraṇaṃ tañce saṃgho nissāreti ekacco sunissārito, ekacco dunnissārito. Dve osāraṇā—atthi puggalo appatto osāraṇaṃ tañce saṃgho osāreti ekacco sosārito, ekacco dosārito. Dve paṭiññā—kāyena vā paṭijānāti vācāya vā paṭijānāti. Dve paṭiggahā—kāyena vā paṭiggaṇhāti kāyapaṭibaddhena vā paṭiggaṇhāti. Dve paṭikkhepā—kāyena vā paṭikkhipati vācāya vā paṭikkhipati. Dve upaghātikā—sikkhūpaghātikā ca bhogūpaghātikā ca. Dve codanā—kāyena vā codeti vācāya vā codeti. Dve kathinassa palibodhā— āvāsapalibodho ca cīvarapalibodho ca. Dve kathinassa apalibodhā— āvāsaapalibodho ca cīvaraapalibodho ca. Dve cīvarāni—gahapatikañca paṃsukūlañca. Dve pattā—ayopatto mattikāpatto. Dve maṇḍalāni—tipumayaṃ, sīsamayaṃ.

Dve pattassa adhiṭṭhānā—kāyena vā adhiṭṭheti vācāya vā adhiṭṭheti. Dve cīvarassa adhiṭṭhānā—kāyena vā adhiṭṭheti vācāya vā adhiṭṭheti. Dve vikappanā—sammukhāvikappanā ca parammukhāvikappanā ca. Dve vinayā— bhikkhūnañca bhikkhunīnañca. Dve venayikā—paññattañca paññattānulomañca. Dve vinayassa sallekhā—akappiye setughāto, kappiye mattakāritā. Dvīhākārehi āpattiṃ āpajjati—kāyena vā āpajjati vācāya vā āpajjati. Dvīhākārehi āpattiyā vuṭṭhāti—kāyena vā vuṭṭhāti vācāya vā vuṭṭhāti. Dve parivāsā— paṭicchannaparivāso, appaṭicchannaparivāso. Aparepi dve parivāsā— suddhantaparivāso samodhānaparivāso. Dve mānattā—paṭicchannamānattaṃ, appaṭicchannamānattaṃ. Aparepi dve mānattā—pakkhamānattaṃ, samodhānamānattaṃ. Dvinnaṃ puggalānaṃ ratticchedo—pārivāsikassa ca mānattacārikassa ca. Dve anādariyāni—puggalānādariyañca dhammānādariyañca. Dve loṇāni—jātimañca kārimañca. Aparānipi dve loṇāni—sāmuddaṃ kāḷaloṇaṃ. Aparānipi dve loṇāni— sindhavaṃ, ubbhidaṃ. Aparānipi dve loṇāni—romakaṃ, pakkālakaṃ. Dve paribhogā—abbhantaraparibhogo ca bāhiraparibhogo ca. Dve akkosā—hīno ca akkoso ukkaṭṭho ca akkoso. Dvīhākārehi pesuññaṃ hoti—piyakamyassa vā bhedādhippāyassa vā. Dvīhākārehi gaṇabhojanaṃ pasavati—nimantanato vā viññattito vā. Dve vassūpanāyikā—purimikā, pacchimikā. Dve adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Dve dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Dve puggalā bālā—yo ca anāgataṃ bhāraṃ vahati, yo ca āgataṃ bhāraṃ na vahati. Dve puggalā paṇḍitā—yo ca anāgataṃ bhāraṃ na vahati, yo ca āgataṃ bhāraṃ vahati. Aparepi dve puggalā bālā—yo ca akappiye kappiyasaññī, yo ca kappiye akappiyasaññī. Dve puggalā paṇḍitā—yo ca akappiye akappiyasaññī, yo ca kappiye kappiyasaññī. Aparepi dve puggalā bālā—yo ca anāpattiyā āpattisaññī, yo ca āpattiyā anāpattisaññī. Dve puggalā paṇḍitā—yo ca āpattiyā āpattisaññī, yo ca anāpattiyā anāpattisaññī. Aparepi dve puggalā bālā—yo ca adhamme dhammasaññī, yo ca dhamme adhammasaññī. Dve puggalā paṇḍitā—yo ca adhamme adhammasaññī, yo ca dhamme dhammasaññī. Aparepi dve puggalā bālā—yo ca avinaye vinayasaññī, yo ca vinaye avinayasaññī. Dve puggalā paṇḍitā—yo ca avinaye avinayasaññī, yo ca vinaye vinayasaññī.

Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti—yo ca na kukkuccāyitab-

baṃ kukkuccāyati, yo ca kukkuccāyitabbaṃ na kukkuccāyati. Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti—yo ca na kukkuccāyitabbaṃ na kukkuccāyati, yo ca kukkuccāyitabbaṃ kukkuccāyati. Aparesampi dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti—yo ca akappiye kappiyasaññī, yo ca kappiye akappiyasaññī. Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti—yo ca akappiye akappiyasaññī, yo ca kappiye kappiyasaññī. Aparesampi dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti—yo ca anāpattiyā āpattisaññī, yo ca āpattiyā anāpattisaññī. Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti—yo ca anāpattiyā anāpattisaññī, yo ca āpattiyā āpattisaññī. Aparesampi dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti—yo ca adhamme dhammasaññī, yo ca dhamme adhammasaññī. Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti—yo ca adhamme adhammasaññī, yo ca dhamme dhammasaññī. Aparesampi dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti—yo ca avinaye vinayasaññī, yo ca vinaye avinayasaññī. Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti—yo ca avinaye avinayasaññī, yo ca vinaye vinayasaññī.

Dukā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Saññā laddhā ca saddhammā, parikkhārā ca puggalā; Saccaṃ bhūmi nikkhamanto, ādiyanto samādiyaṃ.

Karonto dento gaṇhanto, paribhogena ratti ca; Aruṇāchindaṃ chādento, dhārento ca uposathā.

Pavāraṇā kammāparā, vatthu aparā dosā ca; Aparā dve ca sampatti, nānā samānameva ca.

Pārājisaṃghathullaccaya, pācitti pāṭidesanā; Dukkaṭā dubbhāsitā ceva, satta āpattikkhandhā ca.

Bhijjati upasampadā, tatheva apare duve; Na vatthabbaṃ na dātabbaṃ, abhabbābhabbameva ca.

Sañcicca sātisārā ca, paṭikkosā nissāraṇā; Osāraṇā paṭiññā ca, paṭiggahā paṭikkhipā.

Upaghāti codanā ca, kathinā ca duve tathā; Cīvarā pattamaṇḍalā, adhiṭṭhānā tatheva dve.

Vikappanā ca vinayā, venayikā ca sallekhā; Āpajjati ca vuṭṭhāti, parivāsāpare duve.

Dve mānattā apare ca, ratticchedo anādari; Dve loṇā tayo apare, paribhogakkosena ca.

Pesuñño ca gaṇāvassa, ṭhapanā bhārakappiyaṃ; Anāpatti adhammadhammā, vinaye āsave tathāti.

3. Tikavāra

Atthāpatti tiṭṭhante bhagavati āpajjati, no parinibbute; atthāpatti parinibbute bhagavati āpajjati, no tiṭṭhante; atthāpatti tiṭṭhantepi bhagavati āpajjati parinibbutepi. Atthāpatti kāle āpajjati, no vikāle; atthāpatti vikāle āpajjati, no kāle; atthāpatti kāle ceva āpajjati vikāle ca. Atthāpatti rattiṃ āpajjati, no divā; atthāpatti divā āpajjati, no rattiṃ; atthāpatti rattiñceva āpajjati divā ca. Atthāpatti dasavasso āpajjati, no ūnadasavasso; atthāpatti ūnadasavasso āpajjati, no dasavasso; atthāpatti dasavasso ceva āpajjati ūnadasavasso ca. Atthāpatti pañcavasso āpajjati, no ūnapañcavasso; atthāpatti ūnapañcavasso āpajjati, no pañcavasso; atthāpatti pañcavasso ceva āpajjati ūnapañcavasso ca. Atthāpatti kusalacitto āpajjati; atthāpatti akusalacitto āpajjati; atthāpatti abyākatacitto āpajjati. Atthāpatti sukhavedanāsamaṅgī āpajjati; atthāpatti dukkhavedanāsamaṅgī āpajjati; atthāpatti adukkhamasukhavedanāsamaṅ
āpajjati. Tīṇi codanāvatthūni—diṭṭhena, sutena, parisaṅkāya. Tayo salākaggāhā—guḷhako, vivaṭako, sakaṇṇajappako. Tayo paṭikkhepā—mahicchatā, asantuṭṭhitā, asallekhatā. Tayo anuññātā—appicchatā, santuṭṭhitā, sallekhatā. Aparepi tayo paṭikkhepā—mahicchatā, asantuṭṭhitā, amattaññutā. Tayo anuññātā—appicchatā, santuṭṭhitā, mattaññutā. Tisso paññattiyo—paññatti, anupaññatti, anuppannapaññatti. Aparāpi tisso paññattiyo—sabbatthapaññatti, padesapaññatti, sādhāraṇapaññatti. Aparāpi tisso paññattiyo—asādhāraṇapaññatti, ekatopaññatti, ubhatopaññatti.

Atthāpatti bālo āpajjati, no paṇḍito; atthāpatti paṇḍito āpajjati, no bālo; atthāpatti bālo ceva āpajjati paṇḍito ca. Atthāpatti kāḷe āpajjati, no juṇhe; atthāpatti juṇhe āpajjati, no kāḷe; atthāpatti kāḷe ceva āpajjati juṇhe ca. Atthi kāḷe kappati, no juṇhe; atthi juṇhe kappati, no kāḷe; atthi kāḷe ceva kappati juṇhe ca. Atthāpatti hemante āpajjati, no gimhe no vasse; atthāpatti gimhe āpajjati, no hemante no vasse; atthāpatti vasse āpajjati, no hemante no gimhe. Atthāpatti saṃgho āpajjati, na gaṇo na puggalo; atthāpatti gaṇo āpajjati, na saṃgho na puggalo; atthāpatti puggalo āpajjati, na saṃgho na gaṇo. Atthi saṃghassa kappati, na gaṇassa na puggalassa; atthi gaṇassa kappati, na saṃghassa na

puggalassa; atthi puggalassa kappati, na saṃghassa na gaṇassa. Tisso chādanā vatthuṃ chādeti, no āpattiṃ; āpattiṃ chādeti, no vatthuṃ; vatthuñceva chādeti āpattiñca. Tisso paṭicchādiyo—jantāgharapaṭicchādi, udakapaṭicchādi, vatthapaṭicchādi. Tīṇi paṭicchannāni vahanti, no vivaṭāni— mātugāmo paṭicchanno vahati, no vivaṭo; brāhmaṇānaṃ mantā paṭicchannā vahanti, no vivaṭā; micchādiṭṭhi paṭicchannā vahati, no vivaṭā. Tīṇi vivaṭāni virocanti, no paṭicchannāni—candamaṇḍalaṃ vivaṭaṃ virocati, no paṭicchannaṃ; sūriyamaṇḍalaṃ vivaṭaṃ virocati, no paṭicchannaṃ; tathāgatappavedito dhammavinayo vivaṭo virocati, no paṭicchanno. Tayo senāsanaggāhā—purimako, pacchimako, antarāmuttako. Atthāpatti gilāno āpajjati, no agilāno; atthāpatti agilāno āpajjati, no gilāno; atthāpatti gilāno ceva āpajjati agilāno ca.

Tīṇi adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Tīṇi dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Tayo parivāsā—paṭicchannaparivāso, appaṭicchannaparivāso, suddhantaparivāso. Tayo mānattā—paṭicchannamānattaṃ, appaṭicchannamānattaṃ, pakkhamānattaṃ. Tayo pārivāsikassa bhikkhuno ratticchedā—sahavāso, vippavāso, anārocanā. Atthāpatti anto āpajjati, no bahi; atthāpatti bahi āpajjati, no anto; atthāpatti anto ceva āpajjati bahi ca. Atthāpatti antosīmāya āpajjati, no bahisīmāya; atthāpatti bahisīmāya āpajjati, no antosīmāya; atthāpatti antosīmāya ceva āpajjati bahisīmāya ca. Tīhākārehi āpattiṃ āpajjati—kāyena āpajjati, vācāya āpajjati, kāyena vācāya āpajjati. Aparehipi tīhākārehi āpattiṃ āpajjati—saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike. Tīhākārehi āpattiyā vuṭṭhāti—kāyena vuṭṭhāti, vācāya vuṭṭhāti, kāyena vācāya vuṭṭhāti. Aparehipi tīhākārehi āpattiyā vuṭṭhāti—saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike. Tīṇi adhammikāni amūḷhavinayassa dānāni. Tīṇi dhammikāni amūḷhavinayassa dānāni.

Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho tajjanīyakammaṃ kareyya— bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho niyassakammaṃ kareyya—bhaṇḍanakārako hoti … pe … saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno gihisaṃsaṭṭho

viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho pabbājanīyakammaṃ kareyya—bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno kuladūsako hoti pāpasamācāro pāpasamācārā dissanti ceva suyyanti ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya—bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno gihī akkosati paribhāsati. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ kareyya—bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ kareyya— bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ kareyya—bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto, āpattibahulo anapadāno na icchati pāpikaṃ diṭṭhiṃ paṭinissajjituṃ.

Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho āgāḷhāya ceteyya— bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako, bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno, gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—kāyikena davena samannāgato hoti, vācasikena davena samannāgato hoti, kāyikavācasikena davena samannāgato hoti. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—kāyikena anācārena samannāgato hoti, vācasikena anācārena samannāgato hoti, kāyikavācasikena anācārena samannāgato hoti. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—kāyikena upaghātikena samannāgato hoti, vācasikena upaghātikena samannāgato hoti, kāyikavācasikena upaghātikena samannāgato hoti. Aparehipi tīhaṅgehi saman-

nāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—kāyikena micchājīvena samannāgato hoti, vācasikena micchājīvena samannāgato hoti, kāyikavācasikena micchājīvena samannāgato hoti. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—āpattiṃ āpanno kammakato upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—yāya āpattiyā saṃghena kammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ. Aparehipi tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ—buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati.

Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe uposathaṃ ṭhapentassa—"alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ mā kalahaṃ mā viggahaṃ mā vivādan"ti omadditvā saṃghena uposatho kātabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe pavāraṇaṃ ṭhapentassa—"alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ mā kalahaṃ mā viggahaṃ mā vivādan"ti omadditvā saṃghena pavāretabbaṃ—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno na kāci saṃghasammuti dātabbā—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgato bhikkhu na kismiñci paccekaṭṭhāne ṭhapetabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno nissāya na vatthabbaṃ—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno nissayo na dātabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātuṃ—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno savacanīyaṃ nādātabbaṃ—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno vinayo na pucchitabbo— alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā vinayo na pucchitabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno vinayo na vissajjetabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā vinayo na vissajjetabbo— alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo na dātabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā

saddhiṃ vinayo na sākacchitabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca. Tīhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ na nissayo dātabbo na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca.

Tayo uposathā—cātuddasiko, pannarasiko, sāmaggiuposatho. Aparepi tayo uposathā—saṃgheuposatho, gaṇeuposatho, puggaleuposatho. Aparepi tayo uposathā—suttuddesouposatho, pārisuddhiuposatho, adhiṭṭhānuposatho.

Tisso pavāraṇā—cātuddasikā, pannarasikā, sāmaggipavāraṇā. Aparāpi tisso pavāraṇā—saṃghepavāraṇā, gaṇepavāraṇā, puggalepavāraṇā. Aparāpi tisso pavāraṇā—tevācikāpavāraṇā, dvevācikāpavāraṇā, samānavassikāpavāraṇā.

Tayo āpāyikā nerayikā—idamappahāya, yo ca abrahmacārī brahmacāripaṭiññho, yo ca suddhaṃ brahmacāriṃ parisuddhabrahmacariyaṃ carantaṃ amūlakena abrahmacariyena anuddhaṃseti, yo cāyaṃ evaṃvādī evaṃdiṭṭhi—"natthi kāmesu doso"ti so kāmesu pātabyataṃ āpajjati. Tīṇi akusalamūlāni—lobho akusalamūlaṃ, doso akusalamūlaṃ, moho akusalamūlaṃ. Tīṇi kusalamūlāni—alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ. Tīṇi duccaritāni—kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ. Tīṇi sucaritāni—kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ. Tayo atthavase paṭicca bhagavatā kulesu tikabhojanaṃ paññattaṃ— dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, "mā pāpicchā pakkhaṃ nissāya saṃghaṃ bhindeyyun"ti kulānuddayatāya ca. Tīhi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho pāpicchatā pāpamittatā oramattakena visesādhigamena antarā vosānaṃ āpādi. Tisso sammutiyo—daṇḍasammuti, sikkāsammuti, daṇḍasikkāsammuti. Tisso pādukā dhuvaṭṭhānikā asaṅkamanīyā—vaccapādukā, passāvapādukā, ācamanapādukā. Tisso pādaghaṃsaniyo—sakkharaṇ kathalā, samuddapheṇakoti.

Tikaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Tiṭṭhante kāle rattiñca, dasa pañca kusalena; Vedanā codanā vatthu, salākā dve paṭikkhipā.

Paññatti apare dve ca, bālo kāḷe ca kappati; Hemante saṃgho saṃghassa, chādanā ca paṭicchādi.

Paṭicchannā vivaṭā ca, senāsanagilāyanā; Pātimokkhaṃ parivāsaṃ, mānattā pārivāsikā.

Anto anto ca sīmāya, āpajjati punāpare; Vuṭṭhāti apare ceva, amūḷhavinayā duve.

Tajjanīyā niyassā ca, pabbājapaṭisāraṇī; Adassanā paṭikamme, anissagge ca diṭṭhiyā.

Āgāḷhakammādhisīle, davānācāraghātikā; Ājīvāpannā tādisikā, avaṇṇuposathena ca.

Pavāraṇā sammuti ca, vohārapaccekena ca; Na vatthabbaṃ na dātabbaṃ, okāsaṃ na kare tathā.

Na kare savacanīyaṃ, na pucchitabbakā duve; Na vissajje duve ceva, anuyogampi no dade.

Sākacchā upasampadā, nissayasāmaṇerā ca; Uposathatikā tīṇi, pavāraṇatikā tayo.

Āpāyikā akusalā, kusalā caritā duve; Tikabhojanasaddhamme, sammuti pādukena ca; Pādaghaṃsanikā ceva, uddānaṃ tikake idanti.

4. Catukkavāra

Atthāpatti sakavācāya āpajjati, paravācāya vuṭṭhāti; atthāpatti paravācāya āpajjati, sakavācāya vuṭṭhāti; atthāpatti sakavācāya āpajjati, sakavācāya vuṭṭhāti; atthāpatti paravācāya āpajjati, paravācāya vuṭṭhāti. Atthāpatti kāyena āpajjati, vācāya vuṭṭhāti; atthāpatti vācāya āpajjati, kāyena vuṭṭhāti; atthāpatti kāyena āpajjati, kāyena vuṭṭhāti; atthāpatti vācāya āpajjati, vācāya vuṭṭhāti. Atthāpatti pasutto āpajjati, paṭibuddho vuṭṭhāti; atthāpatti paṭibuddho āpajjati, pasutto vuṭṭhāti; atthāpatti pasutto āpajjati, pasutto vuṭṭhāti; atthāpatti paṭibuddho āpajjati, paṭibuddho vuṭṭhāti. Atthāpatti acittako āpajjati, sacittako vuṭṭhāti; atthāpatti sacittako āpajjati, acittako vuṭṭhāti; atthāpatti acittako āpajjati, acittako vuṭṭhāti; atthāpatti sacittako āpajjati, sacittako vuṭṭhāti. Atthāpatti āpajjanto deseti; desento āpajjati; atthāpatti āpajjanto vuṭṭhāti; vuṭṭhahanto āpajjati. Atthāpatti kammena āpajjati, akammena vuṭṭhāti; atthāpatti akammena āpajjati, kammena vuṭṭhāti; atthāpatti kammena āpajjati, kammena vuṭṭhāti; atthāpatti akammena āpajjati, akammena vuṭṭhāti.

Cattāro anariyavohārā—adiṭṭhe diṭṭhavāditā, assute sutavāditā, amute mutavāditā, aviññāte viññātavāditā. Cattāro ariyavohārā—adiṭṭhe adiṭṭhavāditā, assute assutavāditā, amute amutavāditā, aviññāte aviññātavāditā. Aparepi cattāro anariyavohārā—diṭṭhe adiṭṭhavāditā, sute assutavāditā, mute amutavāditā, viññāte aviññātavāditā. Cattāro ariyavohārā—diṭṭhe diṭṭhavāditā, sute sutavāditā, mute mutavāditā, viññāte viññātavāditā.

Cattāro pārājikā bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi sādhāraṇā; cattāro pārājikā bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi asādhāraṇā. Cattāro parikkhārā—atthi parikkhāro rakkhitabbo gopetabbo mamāyitabbo paribhuñjitabbo; atthi parikkhāro rakkhitabbo gopetabbo mamāyitabbo, na paribhuñjitabbo; atthi parikkhāro rakkhitabbo gopetabbo, na mamāyitabbo na paribhuñjitabbo; atthi parikkhāro na rakkhitabbo na gopetabbo, na mamāyitabbo na paribhuñjitabbo. Atthāpatti sammukhā āpajjati, parammukhā vuṭṭhāti; atthāpatti parammukhā āpajjati, sammukhā vuṭṭhāti; atthāpatti sammukhā āpajjati, sammukhā vuṭṭhāti; atthāpatti parammukhā āpajjati, parammukhā vuṭṭhāti. Atthāpatti ajānanto āpajjati, jānanto vuṭṭhāti; atthāpatti jānanto āpajjati, ajānanto vuṭṭhāti; atthāpatti ajānanto āpajjati, ajānanto vuṭṭhāti; atthāpatti jānanto āpajjati, jānanto vuṭṭhāti.

Catūhākārehi āpattiṃ āpajjati—kāyena āpajjati, vācāya āpajjati, kāyena vācāya āpajjati, kammavācāya āpajjati. Aparehipi catūhākārehi āpattiṃ āpajjati— saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike, liṅgapātubhāvena. Catūhākārehi āpattiyā vuṭṭhāti—kāyena vuṭṭhāti, vācāya vuṭṭhāti, kāyena vācāya vuṭṭhāti, kammavācāya vuṭṭhāti. Aparehipi catūhākārehi āpattiyā vuṭṭhāti—saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike, liṅgapātubhāvena. Saha paṭilābhena purimaṃ jahati, pacchime patiṭṭhāti, viññattiyo paṭippassambhanti, paṇṇattiyo nirujjhanti. Saha paṭilābhena pacchimaṃ jahati, purime patiṭṭhāti, viññattiyo paṭippassambhanti, paṇṇattiyo nirujjhanti. Catasso codanā—sīlavipattiyā codeti, ācāravipattiyā codeti, diṭṭhivipattiyā codeti, ājīvavipattiyā codeti. Cattāro parivāsā—paṭicchannaparivāso, appaṭicchannaparivāso, suddhantaparivāso, samodhānaparivāso. Cattāro mānattā—paṭicchannamānattaṃ, appaṭicchannamānattaṃ, pakkhamānattaṃ, samodhānamānattaṃ. Cattāro mānattacārikassa bhikkhuno ratticchedā—sahavāso, vippavāso, anārocanā, ūne gaṇe carati. Cattāro sāmukkaṃsā.

Cattāro paṭiggahitaparibhogā—yāvakālikaṃ, yāmakālikaṃ, sattāhakālikaṃ, yāvajīvikaṃ. Cattāri mahāvikaṭāni—gūtho, muttaṃ, chārikā, mattikā. Cattāri kammāni—apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ. Aparānipi cattāri kammāni—adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammena samaggakammaṃ. Catasso vipattiyo—sīlavipatti, ācāravipatti, diṭṭhivipatti, ājīvavipatti. Cattāri adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ. Cattāro parisadūsanā—bhikkhu dussīlo pāpadhammo parisadūsano, bhikkhunī dussīlā pāpadhammā parisadūsanā, upāsako dussīlo pāpadhammo parisadūsano, upāsikā dussīlā pāpadhammā parisadūsanā. Cattāro parisasobhanā—bhikkhu sīlavā kalyāṇadhammo parisasobhano, bhikkhunī sīlavatī kalyāṇadhammā parisasobhanā, upāsako sīlavā kalyāṇadhammo parisasobhano, upāsikā sīlavatī kalyāṇadhammā parisasobhanā.

Atthāpatti āgantuko āpajjati, no āvāsiko; atthāpatti āvāsiko āpajjati, no āgantuko; atthāpatti āgantuko ceva āpajjati āvāsiko ca atthāpatti neva āgantuko āpajjati, no āvāsiko. Atthāpatti gamiko āpajjati, no āvāsiko; atthāpatti āvāsiko āpajjati, no gamiko; atthāpatti gamiko ceva āpajjati āvāsiko ca; atthāpatti neva gamiko āpajjati no āvāsiko. Atthi vatthunānattatā no āpattinānattatā, atthi āpattinānattatā no vatthunānattatā, atthi vatthunānattatā ceva āpattinānattatā ca, atthi neva vatthunānattatā no āpattinānattatā. Atthi vatthusabhāgatā no āpattisabhāgatā, atthi āpattisabhāgatā no vatthusabhāgatā, atthi vatthusabhāgatā ceva āpattisabhāgatā ca atthi neva vatthusabhāgatā no āpattisabhāgatā. Atthāpatti upajjhāyo āpajjati no saddhivihāriko, atthāpatti saddhivihāriko āpajjati no upajjhāyo, atthāpatti upajjhāyo ceva āpajjati saddhivihāriko ca, atthāpatti neva upajjhāyo āpajjati no saddhivihāriko. Atthāpatti ācariyo āpajjati no antevāsiko, atthāpatti antevāsiko āpajjati no ācariyo, atthāpatti ācariyo ceva āpajjati antevāsiko ca, atthāpatti neva ācariyo āpajjati no antevāsiko. Cattāro paccayā anāpatti vassacchedassa—saṃgho vā bhinno hoti, saṃghaṃ vā bhinditukāmā honti, jīvitantarāyo vā hoti, brahmacariyantarāyo vā hoti. Cattāri vacīduccaritāni— musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo. Cattāri vacīsucaritāni— saccavācā, apisuṇā vācā, saṇhā vācā, mantā

bhāsā. Atthi ādiyanto garukaṃ āpattiṃ āpajjati, payojento lahukaṃ; atthi ādiyanto lahukaṃ āpattiṃ āpajjati, payojento garukaṃ, atthi ādiyantopi payojentopi garukaṃ āpattiṃ āpajjati; atthi ādiyantopi payojentopi lahukaṃ āpattiṃ āpajjati.

Atthi puggalo abhivādanāraho, no paccuṭṭhānāraho; atthi puggalo paccuṭṭhānāraho, no abhivādanāraho; atthi puggalo abhivādanāraho ceva paccuṭṭhānāraho ca; atthi puggalo neva abhivādanāraho no paccuṭṭhānāraho. Atthi puggalo āsanāraho, no abhivādanāraho; atthi puggalo abhivādanāraho, no āsanāraho; atthi puggalo āsanāraho ceva abhivādanāraho ca; atthi puggalo neva āsanāraho no abhivādanāraho. Atthāpatti kāle āpajjati, no vikāle; atthāpatti vikāle āpajjati, no kāle; atthāpatti kāle ceva āpajjati vikāle ca; atthāpatti neva kāle āpajjati no vikāle. Atthi paṭiggahitaṃ kāle kappati, no vikāle; atthi paṭiggahitaṃ vikāle kappati, no kāle; atthi paṭiggahitaṃ kāle ceva kappati vikāle ca; atthi paṭiggahitaṃ neva kāle kappati no vikāle. Atthāpatti paccantimesu janapadesu āpajjati, no majjhimesu; atthāpatti majjhimesu janapadesu āpajjati, no paccantimesu; atthāpatti paccantimesu ceva janapadesu āpajjati majjhimesu ca; atthāpatti neva paccantimesu janapadesu āpajjati no majjhimesu. Atthi paccantimesu janapadesu kappati, no majjhimesu; atthi majjhimesu janapadesu kappati, no paccantimesu; atthi paccantimesu ceva janapadesu kappati majjhimesu ca; atthi neva paccantimesu janapadesu kappati no majjhimesu. Atthāpatti anto āpajjati, no bahi; atthāpatti bahi āpajjati, no anto; atthāpatti anto ceva āpajjati bahi ca; atthāpatti neva anto āpajjati no bahi. Atthāpatti antosīmāya āpajjati, no bahisīmāya; atthāpatti bahisīmāya āpajjati, no antosīmāya; atthāpatti antosīmāya ceva āpajjati bahisīmāya ca; atthāpatti neva antosīmāya āpajjati no bahisīmāya. Atthāpatti gāme āpajjati, no araññe; atthāpatti araññe āpajjati, no gāme; atthāpatti gāme ceva āpajjati araññe ca; atthāpatti neva gāme āpajjati no araññe.

Catasso codanā—vatthusandassanā, āpattisandassanā, saṃvāsapaṭikkhepo, sāmīcipaṭikkhepo. Cattāro pubbakiccā. Cattāro pattakallā. Cattāri anaññapācittiyāni. Catasso bhikkhusammutiyo. Cattāri agatigamanāni— chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Cattāri nāgatigamanāni—na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayā-

gatiṃ gacchati. Catūhaṅgehi samannāgato alajjī bhikkhu saṃghaṃ bhindati—chandāgatiṃ gacchanto, dosāgatiṃ gacchanto, mohāgatiṃ gacchanto, bhayāgatiṃ gacchanto. Catūhaṅgehi samannāgato pesalo bhikkhu bhinnaṃ saṃghaṃ samaggaṃ karoti—na chandāgatiṃ gacchanto, na dosāgatiṃ gacchanto, na mohāgatiṃ gacchanto, na bhayāgatiṃ gacchanto. Catūhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno vinayo na pucchitabbo—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Catūhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā vinayo na pucchitabbo—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Catūhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno vinayo na vissajjetabbo—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Catūhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā vinayo na vissajjetabbo—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Catūhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo na dātabbo—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Catūhaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ vinayo na sākacchitabbo—chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Atthāpatti gilāno āpajjati, no agilāno; atthāpatti agilāno āpajjati, no gilāno; atthāpatti gilāno ceva āpajjati agilāno ca; atthāpatti neva gilāno āpajjati no agilāno. Cattāri adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Cattāri dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Catukkaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Sakavācāya kāyena, pasutto ca acittako; Āpajjanto ca kammena, vohārā caturo tathā.

Bhikkhūnaṃ bhikkhunīnañca, parikkhāro ca sammukhā; Ajānakāye majjhe ca, vuṭṭhāti duvidhā tathā.

Paṭilābhena codanā, parivāsā ca vuccati; Mānattacārikā cāpi, sāmukkaṃsā paṭiggahi.

Mahāvikaṭakammāni, puna kamme vipattiyo; Adhikaraṇā dussīlā ca, sobhanāgantukena ca.

Gamiko vatthunānattā, sabhāgupajjhāyena ca; Ācariyo paccayā vā, duccaritaṃ sucaritaṃ.

Ādiyanto puggalo ca, araho āsanena ca; Kāle ca kappati ceva, paccantimesu kappati.

Anto anto ca sīmāya, gāme ca codanāya ca; Pubbakiccaṃ pattakallaṃ, anaññā sammutiyo ca.

Agati nāgati ceva, alajjī pesalena ca; Pucchitabbā duve ceva, vissajjeyyā tathā duve; Anuyogo ca sākacchā, gilāno ṭhapanena cāti.

5. Pañcakavāra

Pañca āpattiyo. Pañca āpattikkhandhā. Pañca vinītavatthūni. Pañca kammāni ānantarikāni. Pañca puggalā niyatā. Pañca chedanakā āpattiyo. Pañcahākārehi āpattiṃ āpajjati. Pañca āpattiyo. Musāvādapaccayā pañcahākārehi kammaṃ na upeti—sayaṃ vā kammaṃ na karoti, paraṃ vā na ajjhesati, chandaṃ vā pārisuddhiṃ vā na deti, kayiramāne kamme paṭikkosati, kate vā pana kamme adhammadiṭṭhi hoti. Pañcahākārehi kammaṃ upeti—sayaṃ vā kammaṃ karoti, paraṃ vā ajjhesati, chandaṃ vā pārisuddhiṃ vā deti, kayiramāne kamme nappaṭikkosati, kate vā pana kamme dhammadiṭṭhi hoti. Pañca piṇḍapātikassa bhikkhuno kappanti— anāmantacāro, gaṇabhojanaṃ, paramparabhojanaṃ, anadhiṭṭhānaṃ, avikappanā. Pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ussaṅkitaparisaṅkito hoti—pāpabhikkhupi akuppadhammopi vesiyāgocaro vā hoti, vidhavāgocaro vā hoti, thullakumārigocaro vā hoti, paṇḍakagocaro vā hoti, bhikkhunigocaro vā hoti. Pañca telāni— tilatelaṃ, sāsapatelaṃ, madhukatelaṃ, eraṇḍakatelaṃ, vasātelaṃ. Pañca vasāni— acchavasaṃ, macchavasaṃ, susukāvasaṃ, sūkaravasaṃ, gadrabhavasaṃ. Pañca byasanāni—ñātibyasanaṃ, bhogabyasanaṃ, rogabyasanaṃ, sīlabyasanaṃ diṭṭhibyasanaṃ. Pañca sampadā—ñātisampadā, bhogasampadā, arogasampadā, sīlasampadā, diṭṭhisampadā. Pañca nissayapaṭippassaddhiyo upajjhāyamhā— upajjhāyo pakkanto vā hoti, vibbhanto vā, kālaṅkato vā, pakkhasaṅkanto vā, āṇattiyeva pañcamī. Pañca puggalā na upasampādetabbā—addhānahīno, aṅgahīno, vatthuvipanno, karaṇadukkaṭako, aparipūro. Pañca paṃsukūlāni—sosānikaṃ, pāpaṇikaṃ, undūrakkhāyikaṃ, upacikakkhāyikaṃ, aggidaḍḍhaṃ. Aparānipi pañca paṃsukūlāni—gokhāyikaṃ ajakkhāyikaṃ, thūpacīvaraṃ, ābhisekikaṃ, gatapaṭiyāgataṃ. Pañca avahārā—theyyāvahāro, pasayhāvahāro, parikappāvahāro, paṭicchannāvahāro, kusāvahāro. Pañca mahācorā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Pañca avissajjaniyāni. Pañca avebhaṅgiyāni. Pañcāpattiyo kāyato

samuṭṭhanti, na vācato na cittato. Pañcāpattiyo kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato. Pañcāpattiyo desanāgāminiyo. Pañca saṃghā. Pañca pātimokkhuddesā. Sabbapaccantimesu janapadesu vinayadharapañcamena gaṇena upasampādetabbaṃ. Pañcānisaṃsā kathinatthāre. Pañca kammāni. Yāvatatiyake pañca āpattiyo. Pañcahākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti pārājikassa. Pañcahākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti thullaccayassa. Pañcahākārehi adinnaṃ ādiyantassa āpatti dukkaṭassa. Pañca akappiyāni na paribhuñjitabbāni—adinnañca hoti, aviditañca hoti, akappiyañca hoti, appaṭiggahitañca hoti, akatātirittañca hoti. Pañca kappiyāni paribhuñjitabbāni—dinnañca hoti, viditañca hoti, kappiyañca hoti, paṭiggahitañca hoti, katātirittañca hoti. Pañca dānāni apuññāni puññasammatāni lokasmiṃ—majjadānaṃ, samajjadānaṃ, itthidānaṃ, usabhadānaṃ, cittakammadānaṃ. Pañca uppannā duppaṭivinodayā—uppanno rāgo duppaṭivinodayo, uppanno doso duppaṭivinodayo, uppanno moho duppaṭivinodayo, uppannaṃ paṭibhānaṃ duppaṭivinodayaṃ, uppannaṃ gamiyacittaṃ duppaṭivinodayaṃ. Pañcānisaṃsā sammajjaniyā—sakacittaṃ pasīdati, paracittaṃ pasīdati, devatā attamanā honti, pāsādikasaṃvattanikakammaṃ upacinati, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Aparepi pañcānisaṃsā sammajjaniyā—sakacittaṃ pasīdati, paracittaṃ pasīdati, devatā attamanā honti, satthusāsanaṃ kataṃ hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati.

Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—attano bhāsapariyantaṃ na uggaṇhāti, parassa bhāsapariyantaṃ na uggaṇhāti, attano bhāsapariyantaṃ na uggahetvā parassa bhāsapariyantaṃ na uggahetvā adhammena kāreti appaṭiññāya. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—attano bhāsapariyantaṃ uggaṇhāti, parassa bhāsapariyantaṃ uggaṇhāti, attano bhāsapariyantaṃ uggahetvā parassa bhāsapariyantaṃ uggahetvā dhammena kāreti paṭiññāya. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—āpattiṃ na jānāti, āpattiyā mūlaṃ na jānāti, āpattisamudayaṃ na jānāti, āpattinirodhaṃ na jānāti, āpattinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ na jānāti. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—āpattiṃ jānāti, āpattiyā mūlaṃ jānāti, āpattisamudayaṃ jānāti, āpattinirod-

haṃ jānāti, āpattinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānāti. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati— adhikaraṇaṃ na jānāti, adhikaraṇassa mūlaṃ na jānāti, adhikaraṇasamudayaṃ na jānāti, adhikaraṇanirodhaṃ na jānāti, adhikaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ na jānāti. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati— adhikaraṇaṃ jānāti, adhikaraṇassa mūlaṃ jānāti, adhikaraṇasamudayaṃ jānāti, adhikaraṇanirodhaṃ jānāti, adhikaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānāti. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na jānāti, paññattiṃ na jānāti, anupaññattiṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ na jānāti. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, anupaññattiṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—ñattiṃ na jānāti, ñattiyā karaṇaṃ na jānāti, na pubbakusalo hoti, na aparakusalo hoti, akālaññū ca hoti. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—ñattiṃ jānāti, ñattiyā karaṇaṃ jānāti, pubbakusalo hoti, aparakusalo hoti, kālaññū ca hoti. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, ācariyaparamparā kho panassa na suggahitā hoti na sumanasikatā na sūpadhāritā. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānati, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, ācariyaparamparā kho panassa suggahitā hoti sumanasikatā sūpadhāritā. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati— āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni na vitthārena svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhul-

lāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, adhikaraṇe ca na vinicchayakusalo hoti. Pañcahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati— āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, adhikaraṇe ca vinicchayakusalo hoti.

Pañca āraññikā—mandattā momūhattā āraññiko hoti, pāpiccho icchāpakato āraññiko hoti, ummādā cittakkhepā āraññiko hoti, "vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehī"ti āraññiko hoti, api ca appicchaññeva nissāya santuṭṭhiññeva nissāya sallekhaññeva nissāya pavivekaññeva nissāya idamatthitaññeva nissāya āraññiko hoti. Pañca piṇḍapātikā ... pe ... pañca paṃsukūlikā ... pe ... pañca rukkhamūlikā ... pe ... pañca sosānikā ... pe ... pañca abbhokāsikā ... pe ... pañca tecīvarikā ... pe ... pañca sapadānacārikā ... pe ... pañca nesajjikā ... pe ... pañca yathāsanthatikā ... pe ... pañca ekāsanikā ... pe ... pañca khalupacchābhattikā ... pe ... pañca pattapiṇḍikā—mandattā momūhattā pattapiṇḍiko hoti, pāpiccho icchāpakato pattapiṇḍiko hoti, ummādā cittakkhepā pattapiṇḍiko hoti, "vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehī"ti pattapiṇḍiko hoti, api ca appicchaññeva nissāya santuṭṭhiññeva nissāya sallekhaññeva nissāya pavivekaññeva nissāya idamatthitaññeva nissāya pattapiṇḍiko hoti.

Pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānissitena vatthabbaṃ—uposathaṃ na jānāti, uposathakammaṃ na jānāti, pātimokkhaṃ na jānāti, pātimokkhuddesaṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti. Pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ—uposathaṃ jānāti, uposathakammaṃ jānāti, pātimokkhaṃ jānāti, pātimokkhuddesaṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānissitena vatthabbaṃ—pavāraṇaṃ na jānāti, pavāraṇākammaṃ na jānāti, pātimokkhaṃ na jānāti, pātimokkhuddesaṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti. Pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ—pavāraṇaṃ jānāti, pavāraṇākam-

maṃ jānāti, pātimokkhaṃ jānāti, pātimokkhuddesaṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānissitena vatthabbaṃ—āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti. Pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ—āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā. Pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā nānissitāya vatthabbaṃ—uposathaṃ na jānāti, uposathakammaṃ na jānāti, pātimokkhaṃ na jānāti, pātimokkhuddesaṃ na jānāti, ūnapañcavassā hoti. Pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā anissitāya vatthabbaṃ—uposathaṃ jānāti, uposathakammaṃ jānāti, pātimokkhaṃ jānāti, pātimokkhuddesaṃ jānāti, pañcavassā vā hoti atirekapañcavassā vā. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā nānissitāya vatthabbaṃ—pavāraṇaṃ na jānāti, pavāraṇākammaṃ na jānāti, pātimokkhaṃ na jānāti, pātimokkhuddesaṃ na jānāti, ūnapañcavassā hoti. Pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā anissitāya vatthabbaṃ—pavāraṇaṃ jānāti, pavāraṇākammaṃ jānāti, pātimokkhaṃ jānāti, pātimokkhuddesaṃ jānāti, pañcavassā vā hoti atirekapañcavassā vā. Aparehipi pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā nānissitāya vatthabbaṃ—āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, ūnapañcavassā hoti. Pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā anissitāya vatthabbaṃ—āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, pañcavassā vā hoti atirekapañcavassā vā.

Pañca ādīnavā apāsādike—attāpi attānaṃ upavadati, anuviccapi viññū garahanti, pāpako kittisaddo abbhuggacchati, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Pañcānisaṃsā pāsādike— attāpi attānaṃ na upavadati, anuviccapi viññū pasaṃsanti, kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati, asammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Aparepi pañca ādīnavā apāsādike—appasannā na pasīdanti, pasannānaṃ ekaccānaṃ aññathattaṃ hoti, satthusāsanaṃ

akataṃ hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ nāpajjati, cittamassa na pasīdati. Pañcānisaṃsā pāsādike—appasannā pasīdanti, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya hoti, satthusāsanaṃ kataṃ hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati, cittamassa pasīdati. Pañca ādīnavā kulūpake—anāmantacāre āpajjati, raho nisajjāya āpajjati, paṭicchanne āsane āpajjati, mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desento āpajjati, kāmasaṅkappabahulo ca viharati. Pañca ādīnavā kulūpakassa bhikkhuno—ativelaṃ kulesu saṃsaṭṭhassa viharato mātugāmassa abhiṇhadassanaṃ, dassane sati saṃsaggo, saṃsagge sati vissāso, vissāse sati otāro, otiṇṇacittassetaṃ bhikkhuno pāṭikaṅkhaṃ anabhirato vā brahmacariyaṃ carissati aññataraṃ vā saṃkiliṭṭhaṃ āpattiṃ āpajjissati sikkhaṃ vā paccakkhāya hīnāyāvattissati.

Pañca bījajātāni—mūlabījaṃ, khandhabījaṃ, phaḷubījaṃ, aggabījaṃ, bījabījaññeva pañcamaṃ. Pañcahi samaṇakappehi phalaṃ paribhuñjitabbaṃ— aggiparijitaṃ, satthaparijitaṃ, nakhaparijitaṃ, abījaṃ, nibbattabījaññeva pañcamaṃ. Pañca visuddhiyo—nidānaṃ uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ, ayaṃ paṭhamā visuddhi; nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ, ayaṃ dutiyā visuddhi; nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṃghādisese uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ, ayaṃ tatiyā visuddhi; nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṃghādisese uddisitvā dve aniyate uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ, ayaṃ catutthā visuddhi; vitthāreneva pañcamī. Aparāpi pañca visuddhiyo—suttuddeso, pārisuddhiuposatho, adhiṭṭhānuposatho, pavāraṇā, sāmaggīuposathoyeva pañcamo. Pañcānisaṃsā vinayadhare—attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito, kukkuccapakatānaṃ paṭisaraṇaṃ hoti, visārado saṃghamajjhe voharati, paccatthike sahadhammena suniggahitaṃ niggaṇhāti, saddhammaṭṭhitiyā paṭipanno hoti. Pañca adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Pañca dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanānīti.

Pañcakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Āpatti āpattikkhandhā, vinītānantarena ca; Puggalā chedanā ceva, āpajjati ca paccayā.

Na upeti upeti ca, kappantusaṅkitelañca; Vasaṃ byasanā sampadā, passaddhi puggalena ca.

Sosānikaṃ khāyitañca, theyyaṃ coro ca vuccati; Avissajji avebhaṅgi, kāyato kāyavācato.

Desanā saṃghaṃ uddesaṃ, paccantikathinena ca; Kammāni yāvatatiyaṃ, pārājithulladukkaṭaṃ.

Akappiyaṃ kappiyañca, apuññaduvinodayā; Sammajjanī apare ca, bhāsaṃ āpattimeva ca.

Adhikaraṇaṃ vatthu ñatti, āpattā ubhayāni ca; Lahukaṭṭhamakā ete, kaṇhasukkā vijānatha.

Araññaṃ piṇḍapātañca, paṃsurukkhasusānikā; Abbhokāso cīvarañca, sapadāno nisajjiko.

Santhati khalu pacchāpi, pattapiṇḍikameva ca; Uposathaṃ pavāraṇaṃ, āpattānāpattipi ca.

Kaṇhasukkapadā ete, bhikkhunīnampi te tathā; Apāsādikapāsādi, tatheva apare duve.

Kulūpake ativelaṃ, bījaṃ samaṇakappi ca; Visuddhi apare ceva, vinayādhammikena ca; Dhammikā ca tathā vuttā, niṭṭhitā suddhipañcakāti.

6. Chakkavāra

Cha agāravā. Cha gāravā. Cha vinītavatthūni. Cha sāmīciyo. Cha āpattisamuṭṭhānā. Chacchedanakā āpattiyo. Chahākārehi āpattiṃ āpajjati. Chānisaṃsā vinayadhare. Cha paramāni. Chārattaṃ ticīvarena vippavasitabbaṃ. Cha cīvarāni. Cha rajanāni. Cha āpattiyo kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti na vācato. Cha āpattiyo vācato ca cittato ca samuṭṭhanti na kāyato. Cha āpattiyo kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Cha kammāni. Cha vivādamūlāni. Cha anuvādamūlāni. Cha sāraṇīyā dhammā dīghaso. Cha vidatthiyo, sugatavidatthiyā, tiriyaṃ cha vidatthiyo. Cha nissayapaṭippassaddhiyo ācariyamhā. Cha nahāne anupaññattiyo—vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati, vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati.

Chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena paññakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimut-

tikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Aparehipi chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—attanā asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe sīlakkhandhe samādapetā; attanā asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe samādhikkhandhe samādapetā; attanā asekkhena paññakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe paññakkhandhe samādapetā; attanā asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe vimuttikkhandhe samādapetā; attanā asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe samādapetā; dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Aparehipi chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Aparehipi chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—na adhisīle sīlavipanno hoti, na ajjhācāre ācāravipanno hoti, na atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, bahussuto hoti, paññavā hoti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Aparehipi chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ, āpattiṃ jānāti, āpattivuṭṭhānaṃ jānāti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Aparehipi chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā ābhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacāriyakāya sikkhāya vinetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ, uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Aparehipi chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ub-

hayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā.

Cha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, cha dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanānīti.

Chakkaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Agāravā gāravā ca, vinītā sāmīcipi ca; Samuṭṭhānā chedanā ceva, ākārānisaṃsena ca.

Paramāni ca chārattaṃ, cīvaraṃ rajanāni ca; Kāyato cittato cāpi, vācato cittatopi ca.

Kāyavācācittato ca, kammavivādameva ca; Anuvādā dīghaso ca, tiriyaṃ nissayena ca.

Anupaññatti ādāya, samādāya tatheva ca; Asekkhe samādapetā, saddho adhisīlena ca; Gilānābhisamācārī, āpattādhammadhammikāti.

7. Sattakavāra

Sattāpattiyo. Sattāpattikkhandhā. Satta vinītavatthūni. Satta sāmīciyo. Satta adhammikā paṭiññātakaraṇā. Satta dhammikā paṭiññātakaraṇā. Sattannaṃ anāpatti sattāhakaraṇīyena gantuṃ. Sattānisaṃsā vinayadhare. Satta paramāni. Sattame aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Satta samathā. Satta kammāni. Satta āmakadhaññāni. Tiriyaṃ sattantarā. Gaṇabhojane satta anupaññattiyo. Bhesajjāni paṭiggahetvā sattāhaparamaṃ sannidhikārakaṃ paribhuñjitabbāni. Katacīvaraṃ ādāya pakkamati. Katacīvaraṃ samādāya pakkamati. Bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā. Bhikkhussa hoti āpatti daṭṭhabbā. Bhikkhussa hoti āpatti daṭṭhabbā. Satta adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Satta dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Sattahaṅgehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Aparehipi sattahaṅgehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti tathārūpassa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Aparehipi sattahaṅgehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Aparehipi sattahaṅgehi samannāgato bhikkhu vinayadharo hoti—āpattiṃ jānāti; anāpattiṃ jānāti; lahukaṃ āpattiṃ jānāti; garukaṃ āpattiṃ jānāti; anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—"amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati; dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā, vacīduccaritena samannāgatā, manoduccaritena samannāgatā, ariyānaṃ upavādakā, micchādiṭṭhikā, micchādiṭṭhikammasamādānā, te

kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā, vacīsucaritena samannāgatā, manosucaritena samannāgatā, ariyānaṃ anupavādakā, sammādiṭṭhikā, sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti; āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Sattahaṅgehi samannāgato vinayadharo sobhati—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, sīlavā hoti ... pe ... samādāya sikkhati sikkhāpadesu, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Aparehipi sattahaṅgehi samannāgato vinayadharo. Sobhati—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, bahussuto hoti ... pe ... diṭṭhiyā suppaṭividdho catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Aparehipi sattahaṅgehi samannāgato vinayadharo sobhati—āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Aparehipi sattahaṅgehi samannāgato vinayadharo sobhati—āpattiṃ jānāti; anāpattiṃ jānāti; lahukaṃ āpattiṃ jānāti; garukaṃ āpattiṃ jānāti; anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi

jātiṃ dvepi jātiyo ... pe ... iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti ... pe ... iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti; āsavānañca khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.

Satta asaddhammā—assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, duppañño hoti.

Satta saddhammā—saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, bahussuto hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, paññavā hotīti.

Sattakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Āpatti āpattikkhandhā, vinītā sāmīcipi ca; Adhammikā dhammikā ca, anāpatti ca sattāhaṃ.

Ānisaṃsā paramāni, aruṇasamathena ca; Kammā āmakadhaññā ca, tiriyaṃ gaṇabhojane.

Sattāhaparamaṃ ādāya, samādāya tatheva ca; Na hoti hoti hoti ca, adhammā dhammikāni ca.

Caturo vinayadharā, catubhikkhū ca sobhane; Satta ceva asaddhammā, satta saddhammā desitāti.

8. Aṭṭhakavāra

Aṭṭhānisaṃse sampassamānena na so bhikkhu āpattiyā adassane ukkhipitabbo. Aṭṭhānisaṃse sampassamānena paresampi saddhāya sā āpatti desetabbā. Aṭṭha yāvatatiyakā. Aṭṭhahākārehi kulāni dūseti. Aṭṭha mātikā cīvarassa uppādāya. Aṭṭha mātikā kathinassa ubbhārāya. Aṭṭha pānāni. Aṭṭhahi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Aṭṭha lokadhammā. Aṭṭha garudhammā. Aṭṭha pāṭidesanīyā. Aṭṭhaṅgiko musāvādo. Aṭṭha uposathaṅgāni. Aṭṭha dūteyyaṅgāni. Aṭṭha titthiyavattāni. Aṭṭha acchariyā abbhutadhammā mahāsamudde. Aṭṭha acchariyā abbhutadhammā imasmiṃ dhammavinaye. Aṭṭha anatirittā. Aṭṭha atirittā. Aṭṭhame aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Aṭṭha pārājikā. Aṭṭhamaṃ vatthuṃ

paripūrentī nāsetabbā. Aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūrentiyā desitāpi adesitā hoti. Aṭṭhavācikā upasampadā. Aṭṭhannaṃ paccuṭṭhātabbaṃ. Aṭṭhannaṃ āsanaṃ dātabbaṃ. Upāsikā aṭṭha varāni yācati. Aṭṭhahaṅgehi samannāgato bhikkhu bhikkhunovādako sammannitabbo. Aṭṭhānisaṃsā vinayadhare. Aṭṭha paramāni. Tassapāpiyasikākammakatena bhikkhunā aṭṭhasu dhammesu sammā vattitabbaṃ. Aṭṭha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni aṭṭha dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanānīti.

Aṭṭhakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Na so bhikkhu paresampi, yāvatatiyadūsanā; Mātikā kathinubbhārā, pānā abhibhūtena ca.

Lokadhammā garudhammā, pāṭidesanīyā musā; Uposathā ca dūtaṅgā, titthiyā samuddepi ca.

Abbhutā anatirittaṃ, atirittaṃ nissaggiyaṃ; Pārājikaṭṭhamaṃ vatthu, adesitūpasampadā.

Paccuṭṭhānāsanañceva, varaṃ ovādakena ca; Ānisaṃsā paramāni, aṭṭhadhammesu vattanā; Adhammikā dhammikā ca, aṭṭhakā suppakāsitāti.

9. Navakavāra

Nava āghātavatthūni. Nava āghātapaṭivinayā. Nava vinītavatthūni. Nava paṭhamāpattikā. Navahi saṃgho bhijjati. Nava paṇītabhojanāni. Navamaṃsehi dukkaṭaṃ. Nava pātimokkhuddesā. Nava paramāni. Nava taṇhāmūlakā dhammā. Nava vidhamānā. Nava cīvarāni adhiṭṭhātabbāni. Nava cīvarāni na vikappetabbāni. Dīghaso nava vidatthiyo sugatavidatthiyā. Nava adhammikāni dānāni. Nava adhammikā paṭiggahā. Nava adhammikā paribhogā—tīṇi dhammikāni dānāni, tayo dhammikā paṭiggahā, tayo dhammikā paribhogā. Nava adhammikā saññattiyo. Nava dhammikā saññattiyo. Adhammakamme dve navakāni. Dhammakamme dve navakāni. Nava adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Nava dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanānīti.

Navakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Āghātavatthuvinayā, vinītā paṭhamena ca; Bhijjati ca paṇītañca, maṃsuddesaparamāni ca.

Taṇhā mānā adhiṭṭhānā, vikappe ca vidatthiyo; Dānā paṭiggahā bhogā, tividhā puna dhammikā.

Adhammadhammasaññatti, duve dve navakāni ca; Pātimokkhaṭṭhapanāni, adhammadhammikāni cāti.

10. Dasakavāra

Dasa āghātavatthūni. Dasa āghātapaṭivinayā. Dasa vinītavatthūni. Dasavatthukā micchādiṭṭhi. Dasavatthukā sammādiṭṭhi. Dasa antaggāhikā diṭṭhi. Dasa micchattā. Dasa sammattā. Dasa akusalakammapathā. Dasa kusalakammapathā. Dasa adhammikā salākaggāhā. Dasa dhammikā salākaggāhā. Sāmaṇerānaṃ dasa sikkhāpadāni. Dasahaṅgehi samannāgato sāmaṇero nāsetabbo.

Dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati—attano bhāsapariyantaṃ na uggaṇhāti, parassa bhāsapariyantaṃ na uggaṇhāti, attano bhāsapariyantaṃ anuggahetvā parassa bhāsapariyantaṃ anuggahetvā adhammena kāreti, appaṭiññāya āpattiṃ na jānāti, āpattiyā mūlaṃ na jānāti, āpattisamudayaṃ na jānāti, āpattinirodhaṃ na jānāti, āpattinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ na jānāti.

Dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—attano bhāsapariyantaṃ uggaṇhāti, parassa bhāsapariyantaṃ uggaṇhāti, attano bhāsapariyantaṃ uggahetvā parassa bhāsapariyantaṃ uggahetvā dhammena kāreti, paṭiññāya āpattiṃ jānāti, āpattiyā mūlaṃ jānāti, āpattisamudayaṃ jānāti, āpattinirodhaṃ jānāti, āpattinirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānāti.

Aparehipi dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati— adhikaraṇaṃ na jānāti, adhikaraṇassa mūlaṃ na jānāti, adhikaraṇasamudayaṃ na jānāti, adhikaraṇanirodhaṃ na jānāti, adhikaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ na jānāti, vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na jānāti, paññattiṃ na jānāti, anupaññattiṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ na jānāti.

Dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati— adhikaraṇaṃ jānāti, adhikaraṇassa mūlaṃ jānāti, adhikaraṇasamudayaṃ jānāti, adhikaraṇanirodhaṃ jānāti, adhikaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ jānāti, vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, anupaññattiṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti.

Aparehipi dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva

saṅkhaṃ gacchati— ñattiṃ na jānāti, ñattiyā karaṇaṃ na jānāti, na pubbakusalo hoti, na aparakusalo hoti, akālaññū ca hoti, āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, ācariyaparamparā kho panassa na suggahitā hoti na sumanasikatā na sūpadhāritā.

Dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati—ñattiṃ jānāti, ñattiyā karaṇaṃ jānāti, pubbakusalo hoti, aparakusalo hoti, kālaññū ca hoti, āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, ācariyaparamparā kho panassa suggahitā hoti sumanasikatā sūpadhāritā.

Aparehipi dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "bālo" tveva saṅkhaṃ gacchati— āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, adhikaraṇe ca na vinicchayakusalo hoti.

Dasahaṅgehi samannāgato vinayadharo "paṇḍito" tveva saṅkhaṃ gacchati— āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, adhikaraṇe ca vinicchayakusalo hoti.

Dasahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Dasa atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Dasa ādīnavā rājantepurappavesane. Dasa dānavatthūni. Dasa ratanāni. Dasavaggo bhikkhusaṃgho. Dasavaggena gaṇena upasampādetabbaṃ. Dasa paṃsukūlāni. Dasa cīvaradhāraṇā. Dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ dhāretabbaṃ. Dasa sukkāni. Dasa itthiyo. Dasa bhariyāyo. Vesāliyā dasa vatthūni dīpenti. Dasa puggalā avandiyā. Dasa

akkosavatthūni. Dasahākārehi pesuññaṃ upasaṃharati. Dasa senāsanāni. Dasa varāni yāciṃsu. Dasa adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Dasa dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Dasānisaṃsā yāguyā. Dasa maṃsā akappiyā. Dasa paramāni. Dasavassena bhikkhunā byattena paṭibalena pabbājetabbaṃ upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Dasavassāya bhikkhuniyā byattāya paṭibalāya pabbājetabbaṃ upasampādetabbaṃ nissayo dātabbo sāmaṇerī upaṭṭhāpetabbā. Dasavassāya bhikkhuniyā byattāya paṭibalāya vuṭṭhāpanasammuti sāditabbā. Dasavassāya gihigatāya sikkhā dātabbāti.

Dasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Āghātaṃ vinayaṃ vatthu, micchā sammā ca antagā; Micchattā ceva sammattā, akusalā kusalāpi ca.

Salākā adhammā dhammā, sāmaṇerā ca nāsanā; Bhāsādhikaraṇañceva, ñattilahukameva ca.

Lahukā garukā ete, kaṇhasukkā vijānatha; Ubbāhikā ca sikkhā ca, antepure ca vatthūni.

Ratanaṃ dasavaggo ca, tatheva upasampadā; Paṃsukūladhāraṇā ca, dasāhasukkaitthiyo.

Bhariyā dasa vatthūni, avandiyakkosena ca; Pesuññañceva senāni, varāni ca adhammikā.

Dhammikā yāgumaṃsā ca, paramā bhikkhu bhikkhunī; Vuṭṭhāpanā gihigatā, dasakā suppakāsitāti.

11. Ekādasakavāra

Ekādasa puggalā anupasampannā na upasampādetabbā, upasampannā nāsetabbā. Ekādasa pādukā akappiyā. Ekādasa pattā akappiyā. Ekādasa cīvarāni akappiyāni. Ekādasa yāvatatiyakā. Bhikkhunīnaṃ ekādasa antarāyikā dhammā pucchitabbā. Ekādasa cīvarāni adhiṭṭhātabbāni. Ekādasa cīvarāni na vikappetabbāni. Ekādase aruṇuggamane nissaggiyaṃ hoti. Ekādasa gaṇṭhikā kappiyā. Ekādasa vidhā kappiyā. Ekādasa pathavī akappiyā. Ekādasa pathavī kappiyā. Ekādasa nissayapaṭippassaddhiyo. Ekādasa puggalā avandiyā. Ekādasa paramāni. Ekādasa varāni yāciṃsu. Ekādasa sīmādosā. Akkosakaparibhāsake puggale ekādasādīnavā pāṭikaṅkhā. Mettāya cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paric-

itāya susamāraddhāya ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhā. Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, manussānaṃ piyo hoti, amanussānaṃ piyo hoti, devatā rakkhanti, nāssa aggi vā visaṃ vā satthaṃ vā kamati, tuvaṭṭaṃ cittaṃ samādhiyati, mukhavaṇṇo vippasīdati, asammūḷho kālaṃ karoti, uttari appaṭivijjhanto brahmalokūpago hoti—mettāya cetovimuttiyā āsevitāya bhāvitāya bahulīkatāya yānīkatāya vatthukatāya anuṭṭhitāya paricitāya susamāraddhāya ime ekādasānisaṃsā pāṭikaṅkhāti.

Ekādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Nāsetabbā pādukā ca, pattā ca cīvarāni ca; Tatiyā pucchitabbā ca, adhiṭṭhānavikappanā.

Aruṇā gaṇṭhikā vidhā, akappiyā ca kappiyaṃ; Nissayāvandiyā ceva, paramāni varāni ca; Sīmādosā ca akkosā, mettāyekādasā katāti.

Ekuttarikaṃ.

Tassuddānaṃ

Ekakā ca dukā ceva, tikā ca catupañcakā; Chasattaṭṭhanavakā ca, dasa ekādasāni ca.

Hitāya sabbasattānaṃ, ñātadhammena tādinā; Ekuttarikā vimalā, mahāvīrena desitāti.

Ekuttarikaṃ niṭṭhitaṃ.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

Katāpattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā catasso āpattiyo āpajjati—akkhāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti pārājikassa; yebhuyyena khāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti thullaccayassa; vaṭṭakate mukhe acchupantaṃ aṅgajātaṃ paveseti, āpatti dukkaṭassa; jatumaṭṭhake pācittiyaṃ—methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā imā catasso āpattiyo āpajjati. (1)

Adinnaṃ ādiyanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Adinnaṃ ādiyanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ

vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, āpatti pārājikassa; atirekamāsakaṃ vā ūnapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, āpatti thullaccayassa; māsakaṃ vā ūnamāsakaṃ vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, āpatti dukkaṭassa—adinnaṃ ādiyanapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati. (2)

Sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Manussaṃ odissa opātaṃ khaṇati "papatitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa; papatite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa; marati, āpatti pārājikassa—sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropanapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati. (3)

Asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati— pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati, āpatti pārājikassa; "yo te vihāre vasati so bhikkhu arahā"ti bhaṇati, paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa—asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati. (4)

Cattāro pārājikā niṭṭhitā.

2. Saṃghādisesakaṇḍādi

Upakkamitvā asucimocanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Upakkamitvā asucimocanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa; ceteti upakkamati na muccati, āpatti thullaccayassa; payoge dukkaṭaṃ—upakkamitvā asucimocanapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati. (1)

Kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanapaccayā pañca āpattiyo āpajjati—avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa; bhikkhu kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti saṃghādisesassa; kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa; aṅgulipatodake pācittiyaṃ— kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanapaccayā imā pañca āpattiyo āpajjati. (2)

Mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsanapaccayā tisso āpattiyo

āpajjati— vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati, āpatti saṃghādisesassa; vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ṭhapetvā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. (3)

Attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati— mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti saṃghādisesassa; paṇḍakassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti thullaccayassa; tiracchānagatassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti dukkaṭassa. (4)

Sañcarittaṃ samāpajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa; paṭiggaṇhāti vīmaṃsati na paccāharati, āpatti thullaccayassa; paṭiggaṇhāti na vīmaṃsati na paccāharati, āpatti dukkaṭassa. (5)

Saññācikāya kuṭiṃ kārāpanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa. (6)

Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate, āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa. (7)

Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa; okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa. (8)

Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa; okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa. (9)

Saṃghabhedako bhikkhu yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (10)

Bhedakānuvattakā bhikkhū yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjanti—ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi

kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (11)

Dubbaco bhikkhu yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (12)

Kuladūsako bhikkhu yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati—ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa ... pe .... (13)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ—anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā imaṃ ekaṃ āpattiṃ āpajjati. (14)

Katāpattivāro niṭṭhito dutiyo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

7. Samathavāra

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Samathavāro niṭṭhito sattamo.

Parivāra

Gāthāsaṅgaṇika

1. Sattanagaresupaññattasikkhāpada

“Ekaṃsaṃ cīvaraṃ katvā, paggaṇhitvāna añjaliṃ; Āsīsamānarūpova, kissa tvaṃ idha māgato”.

“Dvīsu vinayesu ye paññattā, Uddesaṃ āgacchanti uposathesu; Kati te sikkhāpadā honti, Katisu nagaresu paññattā”.

“Bhaddako te ummaṅgo, yoniso paripucchasi; Taggha te ahamakkhissaṃ, yathāsi kusalo tathā”.

“Dvīsu vinayesu ye paññattā, Uddesaṃ āgacchanti uposathesu; Aḍḍhuḍḍhasatāni te honti, Sattasu nagaresu paññattā”.

“Katamesu sattasu nagaresu paññattā, Iṅgha me tvaṃ byākara naṃ; Taṃ vacanapathaṃ nisāmayitvā, Paṭipajjema hitāya no siyā”.

“Vesāliyaṃ rājagahe, sāvatthiyañca āḷaviyaṃ; Kosambiyañca sakkesu, bhaggesu ceva paññattā”.

“Kati vesāliyaṃ paññattā, kati rājagahe katā; Sāvatthiyaṃ kati honti, kati āḷaviyaṃ katā”.

“Kati kosambiyaṃ paññattā, kati sakkesu vuccanti; Kati bhaggesu paññattā, taṃ me akkhāhi pucchito”.

“Dasa vesāliyaṃ paññattā, Ekavīsa rājagahe katā; Chaūna tīṇisatāni, Sabbe sāvatthiyaṃ katā.

Cha āḷaviyaṃ paññattā, aṭṭha kosambiyaṃ katā; Aṭṭha sakkesu vuccanti, tayo bhaggesu paññattā.

Ye vesāliyaṃ paññattā, te suṇohi yathātathaṃ; Methunaviggahuttari, atirekañca kāḷakaṃ.

Bhūtaṃ paramparabhattaṃ, dantaponena acelako; Bhikkhunīsu ca akkoso, dasete vesāliyaṃ katā.

Ye rājagahe paññattā, Te suṇohi yathātathaṃ; Adinnādānaṃ rājagahe, Dve anuddhaṃsanā dvepi ca bhedā.

Antaravāsakaṃ rūpiyaṃ suttaṃ, Ujjhāpanena ca pācitapiṇḍaṃ; Gaṇabhojanaṃ vikāle ca, Cārittaṃ nahānaṃ ūnavīsati.

Cīvaraṃ datvā vosāsanti, Ete rājagahe katā; Giraggacariyā tattheva, Chandadānena ekavīsati.

Ye sāvatthiyaṃ paññattā, Te suṇohi yathātathaṃ; Pārājikāni cattāri, Saṃghādisesā bhavanti soḷasa.

Aniyatā ca dve honti, nissaggiyā catuvīsati; Chapaññāsasatañceva, khuddakāni pavuccanti.

Dasayeva ca gārayhā, dvesattati ca sekhiyā; Chaūna tīṇisatāni, sabbe sāvatthiyaṃ katā.

Ye āḷaviyaṃ paññattā, te suṇohi yathātathaṃ; Kuṭikosiyaseyyā ca, khaṇane gaccha devate; Sappāṇakañca siñcanti, cha ete āḷaviyaṃ katā.

Ye kosambiyaṃ paññattā, te suṇohi yathātathaṃ; Mahāvihāro dovacassaṃ, aññaṃ dvāraṃ surāya ca; Anādariyaṃ sahadhammo, payopānena aṭṭhamaṃ.

Ye sakkesu paññattā, te suṇohi yathātathaṃ; Eḷakalomāni patto ca, ovādo ceva bhesajjaṃ.

Sūci āraññiko ceva, aṭṭhete kāpilavatthave; Udakasuddhiyā ovādo, bhikkhunīsu pavuccanti.

Ye bhaggesu paññattā, te suṇohi yathātathaṃ; Samādahitvā visibbenti, sāmisena sasitthakaṃ.

Pārājikāni cattāri, saṃghādisesāni bhavanti; Satta ca nissaggiyāni, aṭṭha dvattiṃsa khuddakā.

Dve gārayhā tayo sekkhā, chappaññāsa sikkhāpadā; Chasu nagaresu paññattā, buddhenādiccabandhunā.

Chaūna tīṇisatāni, sabbe sāvatthiyaṃ katā; Kāruṇikena buddhena, gotamena yasassinā".

2. Catuvipatti

"Yaṃ taṃ pucchimha akittayi no, Taṃ taṃ byākataṃ anaññathā; Aññaṃ taṃ pucchāmi tadiṅgha brūhi, Garuka lahukañcāpi sāvasesaṃ; Anavasesaṃ duṭṭhullañca aduṭṭhullaṃ, Ye ca yāvatatiyakā.

Sādhāraṇaṃ asādhāraṇaṃ, Vibhattiyo ca yehi samathehi sammanti; Sabbānipetāni viyākarohi, Handa vākyaṃ suṇoma te".

"Ekatiṃsā ye garukā, Aṭṭhettha anavasesā; Ye garukā te duṭṭhullā, Ye duṭṭhullā sā sīlavipatti; Pārājikaṃ saṃghādiseso, 'Sīlavipattī'ti vuccati.

Thullaccayaṃ pācittiyā, Pāṭidesanīyaṃ dukkaṭaṃ; Dubbhāsitaṃ yo cāyaṃ, Akkosati hasādhippāyo; Ayaṃ sā ācāravipattisammatā.

Viparītadiṭṭhiṃ gaṇhanti, Asaddhammehi purakkhatā; Abbhācikkhanti sambuddhaṃ, Duppaññā mohapārutā; Ayaṃ sā diṭṭhivipattisammatā.

Ājīvahetu ājīvakāraṇā pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati, ājīvahetu ājīvakāraṇā sañcarittaṃ

samāpajjati, ājīvahetu ājīvakāraṇā—'yo te vihāre vasati, so bhikkhu arahā'ti bhaṇati, ājīvahetu ājīvakāraṇā bhikkhu paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, ājīvahetu ājīvakāraṇā bhikkhunī paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, ājīvahetu ājīvakāraṇā sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjati. Ayaṃ sā ājīvavipatti sammatā.

Ekādasa yāvatatiyakā, Te suṇohi yathātathaṃ; Ukkhittānuvattikā, Aṭṭha yāvatatiyakā; Ariṭṭho caṇḍakāḷī ca, Ime te yāvatatiyakā".

3. Chedanakādi

"Kati chedanakāni? Kati bhedanakāni? Kati uddālanakāni? Kati anaññapācittiyāni? Kati bhikkhusammutiyo? Kati sāmīciyo? Kati paramāni?

Kati jānanti paññattā, buddhenādiccabandhunā".

"Cha chedanakāni. Ekaṃ bhedanakaṃ. Ekaṃ uddālanakaṃ. Cattāri anaññapācittiyāni. Catasso bhikkhusammutiyo. Satta sāmīciyo. Cuddasa paramāni.

Sodasa jānanti paññattā, buddhenādiccabandhunā".

4. Asādhāraṇādi

"Vīsaṃ dve satāni, Bhikkhūnaṃ sikkhāpadāni; Uddesaṃ āgacchanti uposathesu, Tīṇi satāni cattāri; Bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni, Uddesaṃ āgacchanti uposathesu.

Chacattārīsā bhikkhūnaṃ, bhikkhunīhi asādhāraṇā; Sataṃ tiṃsā ca bhikkhunīnaṃ, bhikkhūhi asādhāraṇā.

Sataṃ sattati chacceva, ubhinnaṃ asādhāraṇā; Sataṃ sattati cattāri, ubhinnaṃ samasikkhatā.

Vīsaṃ dve satāni, Bhikkhūnaṃ sikkhāpadāni; Uddesaṃ āgacchanti uposathesu, Te suṇohi yathātathaṃ.

Pārājikāni cattāri, Saṃghādisesāni bhavanti terasa; Aniyatā dve honti.

Nissaggiyāni tiṃseva, dvenavuti ca khuddakā; Cattāro pāṭidesanīyā, pañcasattati sekhiyā.

Vīsaṃ dve satāni cime honti, Bhikkhūnaṃ sikkhāpadāni; Uddesaṃ āgacchanti uposathesu.

Tīṇi satāni cattāri, Bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni; Uddesaṃ āgacchanti uposathesu, Te suṇohi yathātathaṃ.

Pārājikāni aṭṭha, Saṃghādisesāni bhavanti sattarasa; Nissaggiyāni tiṃseva, Sataṃ saṭṭhi cha ceva; Khuddakāni pavuccanti.

Aṭṭha pāṭidesanīyā, Pañcasattati sekhiyā; Tīṇi satāni cattāri cime honti, Bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni; Uddesaṃ āgacchanti uposathesu.

Chacattārīsā bhikkhūnaṃ, bhikkhunīhi asādhāraṇā; Te suṇohi yathātathaṃ.

Cha saṃghādisesā, dve aniyatehi aṭṭha; Nissaggiyāni dvādasa, tehi te honti vīsati.

Dvevīsati khuddakā, Caturo pāṭidesanīyā; Chacattārīsā cime honti, Bhikkhūnaṃ bhikkhunīhi asādhāraṇā.

Sataṃ tiṃsā ca bhikkhunīnaṃ, bhikkhūhi asādhāraṇā; Te suṇohi yathātathaṃ.

Pārājikāni cattāri, saṃghamhā dasa nissare; Nissaggiyāni dvādasa, channavuti ca khuddakā; Aṭṭha pāṭidesanīyā.

Sataṃ tiṃsā cime honti, Bhikkhunīnaṃ bhikkhūhi asādhāraṇā; Sataṃ sattati chacceva, Ubhinnaṃ asādhāraṇā; Te suṇohi yathātathaṃ.

Pārājikāni cattāri, Saṃghādisesāni bhavanti soḷasa; Aniyatā dve honti, Nissaggiyāni catuvīsati; Sataṃ aṭṭhārasā ceva, Khuddakāni pavuccanti; Dvādasa pāṭidesanīyā.

Sataṃ sattati chaccevime honti, Ubhinnaṃ asādhāraṇā; Sataṃ sattati cattāri, Ubhinnaṃ samasikkhatā; Te suṇohi yathātathaṃ.

Pārājikāni cattāri, Saṃghādisesāni bhavanti satta; Nissaggiyāni aṭṭhārasa, Samasattati khuddakā; Pañcasattati sekhiyāni.

Sataṃ sattati cattāri cime honti, Ubhinnaṃ samasikkhatā; Aṭṭheva pārājikā ye durāsadā, Tālavatthusamūpamā.

Paṇḍupalāso puthusilā, sīsacchinnova so naro; Tālova matthakacchinno, aviruḷhī bhavanti te.

Tevīsati saṃghādisesā, Dve aniyatā; Dve cattārīsa nissaggiyā, Aṭṭhāsītisataṃ pācittiyā; Dvādasa pāṭidesanīyā.

Pañcasattati sekhiyā, tīhi samathehi sammanti; Sammukhā ca paṭiññāya, tiṇavatthārakena ca.

Dve uposathā dve pavāraṇā, Cattāri kammāni jinena desitā; Pañceva uddesā caturo bhavanti, Anaññathā āpattikkhandhā ca bhavanti satta.

Adhikaraṇāni cattāri, Sattahi samathehi sammanti; Dvīhi catūhi tīhi, Kiccaṃ ekena sammati”.

5. Pārājikādiāpatti

"Pārājikan"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Cuto paraddho bhaṭṭho ca, saddhammā hi niraṅkato; Saṃvāsopi tahiṃ natthi, tenetaṃ iti vuccati.

"Saṃghādiseso"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Saṃghova deti parivāsaṃ, mūlāya paṭikassati; Mānattaṃ deti abbheti, tenetaṃ iti vuccati.

"Aniyato"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Aniyato na niyato, anekaṃsikataṃ padaṃ; Tiṇṇamaññataraṃ ṭhānaṃ, "aniyato"ti pavuccati.

"Thullaccayan"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Ekassa mūle yo deseti, yo ca taṃ paṭigaṇhati; Accayo tena samo natthi, tenetaṃ iti vuccati.

"Nissaggiyan"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Saṃghamajjhe gaṇamajjhe, ekasseva ca ekato; Nissajjitvāna deseti, tenetaṃ iti vuccati.

"Pācittiyan"ti yaṃ vuttaṃ, Taṃ suṇohi yathātathaṃ; Pāteti kusalaṃ dhammaṃ, Ariyamaggaṃ aparajjhati; Cittasammohanaṭṭhānaṃ, Tenetaṃ iti vuccati.

"Pāṭidesanīyan"ti yaṃ vuttaṃ, Taṃ suṇohi yathātathaṃ; Bhikkhu aññātako santo, Kicchā laddhāya bhojanaṃ; Sāmaṃ gahetvā bhuñjeyya, "Gārayhan"ti pavuccati.

Nimantanāsu bhuñjantā chandāya, Vosāsati tattha bhikkhuniṃ; Anivāretvā tahiṃ bhuñje, "Gārayhan"ti pavuccati.

Saddhācittaṃ kulaṃ gantvā, appabhogaṃ anāḷiyaṃ; Agilāno tahiṃ bhuñje, "gārayhan"ti pavuccati.

Yo ce araññe viharanto, sāsaṅke sabhayānake; Aviditaṃ tahiṃ bhuñje, "gārayhan"ti pavuccati.

Bhikkhunī aññātikā santā, Yaṃ paresaṃ mamāyitaṃ; Sappi telaṃ madhuṃ phāṇitaṃ, Macchamaṃsaṃ atho khīraṃ; Dadhiṃ sayaṃ viññāpeyya bhikkhunī, Gārayhapattā sugatassa sāsane.

"Dukkaṭan"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Aparaddhaṃ viraddhañca, khalitaṃ yañca dukkaṭaṃ.

Yaṃ manusso kare pāpaṃ, āvi vā yadi vā raho; "Dukkaṭan"ti pavedenti, tenetaṃ iti vuccati.

"Dubbhāsitan"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Dubbhāsitaṃ durābhaṭṭhaṃ, saṃkiliṭṭhañca yaṃ padaṃ; Yañca viññū garahanti, tenetaṃ iti vuccati.

"Sekhiyan"ti yaṃ vuttaṃ, taṃ suṇohi yathātathaṃ; Sekkhassa sikkhamānassa, ujumaggānusārino.

Ādi cetaṃ caraṇañca, mukhaṃ saññamasaṃvaro; Sikkhā etādisī natthi, tenetaṃ iti vuccati.

Channamativassati, vivaṭaṃ nātivassati; Tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassati.

Gati migānaṃ pavanaṃ, Ākāso pakkhinaṃ gati; Vibhavo gati dhammānaṃ, Nibbānaṃ arahato gatīti.

Gāthāsaṅgaṇikaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Sattanagaresu paññattā, vipatti caturopi ca; Bhikkhūnaṃ bhikkhunīnañca, sādhāraṇā asādhāraṇā; Sāsanaṃ anuggahāya, gāthāsaṅgaṇikaṃ idanti.

Gāthāsaṅgaṇikaṃ niṭṭhitaṃ.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

Katthapaññattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattaṃ? Kaṃ ārabbha? Kismiṃ vatthusmiṃ ... pe ... kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti. Anupaññatti anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Catunnaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ

kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ? Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Dutiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Pārājikāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ... kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

... pe ...

Ete nāgā mahāpaññā, Vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, Piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti. (1)

Vajjappaṭicchādanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodesi na gaṇassa ārocesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (2)

Yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ anuvatti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— dhuranikkhepe ... pe .... (3)

Aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūraṇapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— dhuranikkhepe ... pe .... (4)

Pārājikā niṭṭhitā.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

4. Saṅgahitavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ tīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ ekena āpattikkhandhena saṅgahitā—dukkaṭāpattikkhandhena. (2)

Saṅgahitavāro niṭṭhito catuttho.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

3. Vipattivāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajati—ācāravipattiṃ. (2)

Vipattivāro niṭṭhito tatiyo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

3. Vipattivāra

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. (2)

Vipattivāro niṭṭhito tatiyo.

Parivāra

Dutiyagāthāsaṅgaṇika

1. Kāyikādiāpatti

Kati āpattiyo kāyikā, Kati vācasikā katā; Chādentassa kati āpattiyo, Kati saṃsaggapaccayā.

Chāpattiyo kāyikā, Cha vācasikā katā; Chādentassa tisso āpattiyo, Pañca saṃsaggapaccayā.

Aruṇugge kati āpattiyo, Kati yāvatatiyakā; Katettha aṭṭha vatthukā, Katihi sabbasaṅgaho.

Aruṇugge tisso āpattiyo, Dve yāvatatiyakā; Ekettha aṭṭha vatthukā, Ekena sabbasaṅgaho.

Vinayassa kati mūlāni, Yāni buddhena paññattā; Vinayagarukā kati vuttā, Duṭṭhullacchādanā kati.

Vinayassa dve mūlāni, yāni buddhena paññattā; Vinayagarukā dve vuttā, dve duṭṭhullacchādanā.

Gāmantare kati āpattiyo, Kati nadipārapaccayā; Katimaṃsesu thullaccayaṃ, Katimaṃsesu dukkaṭaṃ.

Gāmantare catasso āpattiyo, Catasso nadipārapaccayā; Ekamaṃse thullaccayaṃ, Navamaṃsesu dukkaṭaṃ.

Kati vācasikā rattiṃ, Kati vācasikā divā; Dadamānassa kati āpattiyo, Paṭiggaṇhantassa kittakā.

Dve vācasikā rattiṃ, Dve vācasikā divā; Dadamānassa tisso āpattiyo, Cattāro ca paṭiggahe.

2. Desanāgāminiyādiāpatti

Kati desanāgāminiyo, Kati sappaṭikammā katā; Katettha appaṭikammā vuttā, Buddhenādiccabandhunā.

Pañca desanāgāminiyo, Cha sappaṭikammā katā; Ekettha appaṭikammā vuttā, Buddhenādiccabandhunā.

Vinayagarukā kati vuttā, Kāyavācasikāni ca; Kati vikāle dhaññaraso, Kati ñatticatutthena sammuti.

Vinayagarukā dve vuttā, Kāyavācasikāni ca; Eko vikāle dhaññaraso, Ekā ñatticatutthena sammuti.

Pārājikā kāyikā kati, kati saṃvāsakabhūmiyo; Katinaṃ ratticchedo, paññattā dvaṅgulā kati.

Pārājikā kāyikā dve, dve saṃvāsakabhūmiyo; Dvinnaṃ ratticchedo, paññattā dvaṅgulā duve.

Katattānaṃ vadhitvāna, katihi saṃgho bhijjati; Katettha paṭhamāpattikā, ñattiyā karaṇā kati.

Dve attānaṃ vadhitvāna, dvīhi saṃgho bhijjati; Dvettha paṭhamāpattikā, ñattiyā karaṇā duve.

Pāṇātipāte kati āpattiyo, Vācā pārājikā kati; Obhāsanā kati vuttā, Sañcarittena vā kati.

Pāṇātipāte tisso āpattiyo, Vācā pārājikā tayo; Obhāsanā tayo vuttā, Sañcarittena vā tayo.

Kati puggalā na upasampādetabbā, Kati kammānaṃ saṅgahā; Nāsitakā kati vuttā, Katinaṃ ekavācikā.

Tayo puggalā na upasampādetabbā, Tayo kammānaṃ saṅgahā; Nāsitakā tayo vuttā, Tiṇṇannaṃ ekavācikā.

Adinnādāne kati āpattiyo, Kati methunapaccayā; Chindantassa kati āpattiyo, Kati chaḍḍitapaccayā.

Adinnādāne tisso āpattiyo, Catasso methunapaccayā; Chindantassa tisso āpattiyo, Pañca chaḍḍitapaccayā.

Bhikkhunovādakavaggasmiṃ, pācittiyena dukkaṭā; Katettha navakā vuttā, katinaṃ cīvarena ca.

Bhikkhunovādakavaggasmiṃ, Pācittiyena dukkaṭā katā; Catureettha navakā vuttā, Dvinnaṃ cīvarena ca.

Bhikkhunīnañca akkhātā, Pāṭidesaniyā kati; Bhuñjantāmakadhaññena, Pācittiyena dukkaṭā kati.

Bhikkhunīnañca akkhātā, Aṭṭha pāṭidesanīyā katā; Bhuñjantāmakadhaññena, Pācittiyena dukkaṭā katā.

Gacchantassa kati āpattiyo, Ṭhitassa cāpi kittakā; Nisinnassa kati āpattiyo, Nipannassāpi kittakā.

Gacchantassa catasso āpattiyo, Ṭhitassa cāpi tattakā; Nisinnassa catasso āpattiyo, Nipannassāpi tattakā.

3. Pācittiya

Kati pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Apubbaṃ acarimaṃ, āpajjeyya ekato.

Pañca pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Apubbaṃ acarimaṃ, āpajjeyya ekato.

Kati pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Apubbaṃ acarimaṃ, āpajjeyya ekato.

Nava pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Apubbaṃ acarimaṃ, āpajjeyya ekato.

Kati pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Kati vācāya deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Pañca pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Ekavācāya deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Kati pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Kati vācāya deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Nava pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Ekavācāya deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Kati pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Kiñca kittetvā deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Pañca pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Vatthuṃ kittetvā deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Kati pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Kiñca kittetvā deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Nava pācittiyāni, sabbāni nānāvatthukāni; Vatthuṃ kittetvā deseyya, vuttā ādiccabandhunā.

Yāvatatiyake kati āpattiyo, Kati vohārapaccayā; Khādantassa kati āpattiyo, Kati bhojanapaccayā.

Yāvatatiyake tisso āpattiyo, Cha vohārapaccayā; Khādantassa tisso āpattiyo, Pañca bhojanapaccayā.

Sabbā yāvatatiyakā, Kati ṭhānāni gacchanti; Katinañceva āpatti, Katinaṃ adhikaraṇena ca.

Sabbā yāvatatiyakā, Pañca ṭhānāni gacchanti; Pañcannañceva āpatti, Pañcannaṃ adhikaraṇena ca.

Katinaṃ vinicchayo hoti, katinaṃ vūpasamena ca; Katinañceva anāpatti, katihi ṭhānehi sobhati.

Pañcannaṃ vinicchayo hoti, pañcannaṃ vūpasamena ca; Pañcannañceva anāpatti, tīhi ṭhānehi sobhati.

Kati kāyikā rattiṃ, Kati kāyikā divā; Nijjhāyantassa kati āpatti, Kati piṇḍapātapaccayā.

Dve kāyikā rattiṃ, Dve kāyikā divā; Nijjhāyantassa ekā āpatti, Ekā piṇḍapātapaccayā.

Katānisaṃse sampassaṃ, paresaṃ saddhāya desaye; Ukkhittakā kati vuttā, kati sammāvattanā.

Aṭṭhānisaṃse sampassaṃ, Paresaṃ saddhāya desaye; Ukkhittakā tayo vuttā, Tecattālīsa sammāvattanā.

Kati ṭhāne musāvādo, kati paramanti vuccati; Kati pāṭidesanīyā, katinaṃ desanāya ca.

Pañca ṭhāne musāvādo, Cuddasa paramanti vuccati; Dvādasa pāṭidesanīyā, Catunnaṃ desanāya ca.

Kataṅgiko musāvādo, kati uposathaṅgāni; Kati dūteyyaṅgāni, kati titthiyavattanā.

Aṭṭhaṅgiko musāvādo, aṭṭha uposathaṅgāni; Aṭṭha dūteyyaṅgāni, aṭṭha titthiyavattanā.

Kativācikā upasampadā, Katinaṃ paccuṭṭhātabbaṃ; Katinaṃ āsanaṃ dātabbaṃ, Bhikkhunovādako katihi.

Aṭṭhavācikā upasampadā, Aṭṭhannaṃ paccuṭṭhātabbaṃ; Aṭṭhannaṃ āsanaṃ dātabbaṃ, Bhikkhunovādako aṭṭhahi.

Katinaṃ chejjaṃ hoti, katinaṃ thullaccayaṃ; Katinañceva anāpatti, sabbesaṃ ekavatthukā.

Ekassa chejjaṃ hoti, catunnaṃ thullaccayaṃ; Catunnañceva anāpatti, sabbesaṃ ekavatthukā.

Kati āghātavatthūni, katihi saṃgho bhijjati; Katettha paṭhamāpattikā, ñattiyā karaṇā kati.

Nava āghātavatthūni, navahi saṃgho bhijjati; Navettha paṭhamāpattikā, ñattiyā karaṇā nava.

4. Avandanīyapuggalādi

Kati puggalā nābhivādetabbā, Añjalisāmicena ca; Katinaṃ dukkaṭaṃ hoti, Kati cīvaradhāraṇā.

Dasa puggalā nābhivādetabbā, Añjalisāmicena ca; Dasannaṃ dukkaṭaṃ hoti, Dasa cīvaradhāraṇā.

Katinaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ, dātabbaṃ idha cīvaraṃ; Katinaṃ sante dātabbaṃ, katinañceva na dātabbaṃ.

Pañcannaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ, dātabbaṃ idha cīvaraṃ; Sattannaṃ sante dātabbaṃ, soḷasannaṃ na dātabbaṃ.

Katisataṃ rattisataṃ, āpattiyo chādayitvāna; Kati rattiyo vasitvāna, mucceyya pārivāsiko.

Dasasataṃ rattisataṃ, āpattiyo chādayitvāna; Dasa rattiyo vasitvāna, mucceyya pārivāsiko.

Kati kammadosā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, sabbeva adhammikā kati.

Dvādasa kammadosā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, sabbeva adhammikā katā.

Kati kammasampattiyo vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, Sabbeva dhammikā kati.

Catasso kammasampattiyo vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, Sabbeva dhammikā katā.

Kati kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, dhammikā adhammikā kati.

Cha kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, ekettha dhammikā katā; Pañca adhammikā vuttā, buddhenādiccabandhunā.

Kati kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, dhammikā adhammikā kati.

Cattāri kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Campāyaṃ vinayavatthusmiṃ, ekettha dhammikā katā; Tayo adhammikā vuttā, buddhenādiccabandhunā.

Yaṃ desitaṃnantajinena tādinā, Āpattikkhandhāni vivekadassinā; Katettha sammanti vinā samathehi, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Yaṃ desitaṃnantajinena tādinā, Āpattikkhandhāni vivekadassinā; Ekettha sammati vinā samathehi, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovida.

Kati āpāyikā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Chaūnadiyaḍḍhasatā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Āpāyikā nerayikā, Kappaṭṭhā saṃghabhedakā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni

suṇohi me.

Kati nāpāyikā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Aṭṭhārasa nāpāyikā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Kati aṭṭhakā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Aṭṭhārasa aṭṭhakā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

5. Soḷasakammādi

Kati kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Soḷasa kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

Kati kammadosā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Dvādasa kammadosā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

Kati kammasampattiyo vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇoma te.

Catasso kammasampattiyo vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Kati kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Cha kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

Kati kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Cattāri kammāni vuttāni, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

Kati pārājikā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Aṭṭha pārājikā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

Kati saṃghādisesā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Tevīsa saṃghādisesā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Kati aniyatā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Dve aniyatā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇohi me.

Kati nissaggiyā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Dvecattālīsa nissaggiyā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Kati pācittiyā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Aṭṭhāsītisataṃ pācittiyā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Kati pāṭidesanīyā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇoma te.

Dvādasa pāṭidesanīyā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Kati sekhiyā vuttā, buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, vinayāni suṇoma te.

Pañcasattati sekhiyā vuttā, Buddhenādiccabandhunā; Vinayaṃ paṭijānantassa, Vinayāni suṇohi me.

Yāva supucchitaṃ tayā, yāva suvissajjitaṃ mayā; Pucchāvissajjanāya vā, natthi kiñci asuttakanti.

Dutiyagāthāsaṅgaṇikaṃ niṭṭhitaṃ.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

5. Samuṭṭhānavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vā-

cato ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (2)

Samuṭṭhānavāro niṭṭhito pañcamo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

4. Saṅgahavāra

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ pañcahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. (2)

Saṅgahavāro niṭṭhito catuttho.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

Katthapaññattivāra

2. Saṃghādisesakaṇḍādi

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ussayavādikāya bhikkhuniyā aḍḍaṃ karaṇapaccayā saṃghādiseso kattha paññatto? Kaṃ ārabbha? Kismiṃ vatthusmiṃ ... pe ... kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ussayavādikāya bhikkhuniyā aḍḍaṃ karaṇapaccayā saṃghādiseso

kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī ussayavādikā vihari, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti. Anupaññatti anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Catunnaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Tatiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Saṃghādisesāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ... kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

... pe ...

Ete nāgā mahāpaññā, Vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, Piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti. (1)

Coriṃ vuṭṭhāpanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī coriṃ vuṭṭhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Ekā gāmantaraṃ gamanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī ekā gāmantaraṃ gacchi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, tisso anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (3)

Samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chan-

daṃ osāraṇapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāresi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— dhuranikkhepe ... pe .... (4)

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato āmisaṃ paṭiggahesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (5)

"Kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti uyyojanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī—"kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti uyyojesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Kupitāya anattamanāya bhikkhuniyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ avaca—"buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṃghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmī"ti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (7)

Kismiñcideva adhikaraṇe paccākatāya bhikkhuniyā yāvatatiyaṃ

samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ avaca— "chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (8)

Saṃsaṭṭhānaṃ bhikkhunīnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā vihariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (9)

"Saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharitthā"ti uyyojentiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī—"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharitthā"ti uyyojesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— dhuranikkhepe ... pe .... (10)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo dadhiṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (11)

Katthapaññattivāro niṭṭhito paṭhamo.

Katāpattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā pañca āpattiyo āpajjati. Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa; bhikkhu kāyena kāyaṃ āmasati,

āpatti saṃghādisesassa; kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa; aṅgulipatodake pācittiyaṃ— kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā imā pañca āpattiyo āpajjati. (1)

Vajjappaṭicchādanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Vajjappaṭicchādanapaccayā catasso āpattiyo āpajjati. Bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ paṭicchādeti, āpatti pārājikassa; vematikā paṭicchādeti, āpatti thullaccayassa; bhikkhu saṃghādisesaṃ paṭicchādeti, āpatti pācittiyassa; ācāravipattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa—vajjappaṭicchādanapaccayā imā catasso āpattiyo āpajjati. (2)

Yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā pañca āpattiyo āpajjati. Ukkhittānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti pārājikassa; bhedakānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa; pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa—yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā imā pañca āpattiyo āpajjati. (3)

Aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūraṇapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Purisena—"itthannāmaṃ okāsaṃ āgacchā"ti vuttā gacchati, āpatti dukkaṭassa; purisassa hatthapāsaṃ okkantamatte āpatti thullaccayassa; aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūreti, āpatti pārājikassa—aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūraṇapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati. (4)

Pārājikā niṭṭhitā.

2. Saṃghādisesakaṇḍādi

Ussayavādikā bhikkhunī aḍḍaṃ karaṇapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ekassa āroceti, āpatti dukkaṭassa; dutiyassa āroceti, āpatti thullaccayassa; aḍḍapariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (1)

Coriṃ vuṭṭhāpanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (2)

Ekā gāmantaraṃ gamanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Gacchati, āpatti dukkaṭassa; paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti

thullaccayassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti saṃghādisesassa. (3)

Samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāraṇapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (4)

Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. "Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti thullaccayassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti saṃghādisesassa; udakadantaponaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. (5)

"Kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti, uyyojanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Tassā vacanena khādissāmi bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti thullaccayassa; bhojanapariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (6)

Kupitā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (7)

Kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (8)

Saṃsaṭṭhā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (9)

"Saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha, mā tumhe nānā viharitthā"ti uyyojentī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (10)

Dasa saṃghādisesā niṭṭhitā ... pe ....

(Yathā heṭṭhā tathā vitthāretabbā paccayameva nānākaraṇaṃ)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa—dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā imā dve āpattiyo āpajjati. (11)

Katāpattivāro niṭṭhito dutiyo.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

Katthapaññattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattaṃ, kaṃ ārabbha, kismiṃ vatthusmiṃ ... pe ... kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sudinnaṃ kalandaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sudinno kalandaputto purāṇadutiyikāya methunaṃ dhammaṃ paṭisevi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbattha paññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Sādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ubhatopaññatti. Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Dutiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Pārājikāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ... kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

... pe ...

Ete nāgā mahāpaññā, vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti.

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena adinnaṃ ādiyanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Dhaniyo kumbhakāraputto rañño dārūni adinnaṃ ādiyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū aññamaññaṃ jīvitā voropesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanapaccayā pārājikaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Vaggumudātīriye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Vaggumudātīriyā bhikkhū gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Cattāro pārājikā niṭṭhitā.

2. Saṃghādisesakaṇḍādi

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena upakkamitvā asuciṃ mocanapaccayā saṃghādiseso kattha paññatto, kaṃ ārabbha, kismiṃ vatthusmiṃ ... pe ... kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena upakkamitvā asuciṃ mocanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ seyyasakaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā seyyasako upakkamitvā asu-

ciṃ mocesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Tatiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Saṃghādisesāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ... kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

... pe ...

Ete nāgā mahāpaññā, Vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, Piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti. (1)

Mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (2)

Mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā

udāyī mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Sañcarittaṃ samāpajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī sañcarittaṃ samāpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (5)

Saññācikāya kuṭiṃ kārāpanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Āḷaviyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āḷavake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āḷavakā bhikkhū saññācikāya kuṭiyo kārāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Kosambiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo vihāravatthuṃ sodhento aññataraṃ cetiyarukkhaṃ chedāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Mettiyabhūmajake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñcidesaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Mettiyabhūmajake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ aññabhāgiyassa ad-

hikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Saṃghabhedakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Devadattaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Devadatto samaggassa saṃghassa bhedāya parakkami, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (10)

Bhedakānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū devadattassa saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā ahesuṃ vaggavādakā, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (11)

Dubbacassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Kosambiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (12)

Kuladūsakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanapaccayā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Assajipunabbasuke bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Assajipunabbasukā bhikkhū saṃghena pabbājanīyakammakatā bhikkhū chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (13)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthus-

minti? Chabbaggiyā bhikkhū udake uccārampi passāvampi kheḷampi akaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (14)

Katthapaññattivāro niṭṭhito paṭhamo.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

6. Adhikaraṇavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ. (2)

Adhikaraṇavāro niṭṭhito chaṭṭho.

Parivāra

Aparagāthāsaṅgaṇika

1. Codanādipucchāvissajjanā

Codanā kimatthāya, Sāraṇā kissa kāraṇā; Saṃgho kimatthāya, Matikammaṃ pana kissa kāraṇā.

Codanā sāraṇatthāya, Niggahatthāya sāraṇā; Saṃgho pariggahatthāya, Matikammaṃ pana pāṭiyekkaṃ.

Mā kho turito abhaṇi, mā kho caṇḍikato bhaṇi; Mā kho paṭighaṃ janayi, sace anuvijjako tuvaṃ.

Mā kho sahasā abhaṇi, Kathaṃ viggāhikaṃ anatthasaṃhitaṃ; Sutte vinaye anulome, Paññatte anulomike.

Anuyogavattaṃ nisāmaya, Kusalena buddhimatā kataṃ; Suvuttaṃ sikkhāpadānulomikaṃ, Gatiṃ na nāsento samparāyikaṃ; Hitesī anuyuñjassu, Kālenatthūpasaṃhitaṃ.

Cuditassa ca codakassa ca, Sahasā vohāraṃ mā padhāresi; Codako āha āpannoti, Cuditako āha anāpannoti.

Ubho anukkhipanto, Paṭiññānusandhitena kāraye; Paṭiññā lajjīsu katā, Alajjīsu evaṃ na vijjati; Bahumpi alajjī bhāseyya, Vattānusand-

hitena kāraye.

Alajjī kīdiso hoti, Paṭiññā yassa na rūhati; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Kīdiso vuccati alajjī puggalo.

Sañcicca āpattiṃ āpajjati, Āpattiṃ parigūhati; Agatigamanañca gacchati, Ediso vuccati alajjīpuggalo.

Saccaṃ ahampi jānāmi, Ediso vuccati alajjīpuggalo; Aññañca tāhaṃ pucchāmi, Kīdiso vuccati lajjīpuggalo.

Sañcicca āpattiṃ nāpajjati, Āpattiṃ na parigūhati; Agatigamanaṃ na gacchati, Ediso vuccati lajjīpuggalo.

Saccaṃ ahampi jānāmi, Ediso vuccati lajjīpuggalo; Aññañca tāhaṃ pucchāmi, Kīdiso vuccati adhammacodako.

Akālena codeti abhūtena, Pharusena anatthasaṃhitena; Dosantaro codeti no mettācitto, Ediso vuccati adhammacodako.

Saccaṃ ahampi jānāmi, Ediso vuccati adhammacodako; Aññañca tāhaṃ pucchāmi, Kīdiso vuccati dhammacodako.

Kālena codeti bhūtena, Saṇhena atthasaṃhitena; Mettācitto codeti no dosantaro, Ediso vuccati dhammacodako.

Saccaṃ ahampi jānāmi, Ediso vuccati dhammacodako; Aññañca tāhaṃ pucchāmi, Kīdiso vuccati bālacodako.

Pubbāparaṃ na jānāti, Pubbāparassa akovido; Anusandhivacanapathaṃ na jānāti, Anusandhivacanapathassa akovido; Ediso vuccati bālacodako.

Saccaṃ ahampi jānāmi, Ediso vuccati bālacodako; Aññañca tāhaṃ pucchāmi, Kīdiso vuccati paṇḍitacodako.

Pubbāparampi jānāti, Pubbāparassa kovido; Anusandhivacanapathaṃ jānāti, Anusandhivacanapathassa kovido; Ediso vuccati paṇḍitacodako.

Saccaṃ ahampi jānāmi, Ediso vuccati paṇḍitacodako; Aññañca tāhaṃ pucchāmi, Codanā kinti vuccati.

Sīlavipattiyā codeti, atho ācāradiṭṭhiyā; Ājīvenapi codeti, codanā tena vuccatīti.

Aparaṃ gāthāsaṅgaṇikaṃ niṭṭhitaṃ.

Parivāra

Pañcavagga

1. Kammavagga

Cattāri kammāni. Apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ—imāni cattāri kammāni. Katihākārehi vipajjanti? Imāni cattāri kammāni pañcahākārehi vipajjanti—vatthuto vā ñattito vā anussāvanato vā sīmato vā parisato vā.

Kathaṃ vatthuto kammāni vipajjanti? Sammukhākaraṇīyaṃ kammaṃ asammukhā karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; paṭipucchākaraṇīyaṃ kammaṃ appaṭipucchā karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; paṭiññāya karaṇīyaṃ kammaṃ appaṭiññāya karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; tassapāpiyasikākammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; tajjanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; niyassakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; pabbājanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; paṭisāraṇīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; ukkhepanīyakammārahassa parivāsaṃ deti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; parivāsārahaṃ mūlāya paṭikassati, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; mūlāyapaṭikassanārahassa mānattaṃ deti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; mānattārahaṃ abbheti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; abbhānārahaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; anuposathe uposathaṃ karoti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ; apavāraṇāya pavāreti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Evaṃ vatthuto kammāni vipajjanti.

Kathaṃ ñattito kammāni vipajjanti? Pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti—vatthuṃ na parāmasati, saṃghaṃ na parāmasati, puggalaṃ na parāmasati, ñattiṃ na parāmasati, pacchā vā ñattiṃ ṭhapeti—imehi pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti.

Kathaṃ anussāvanato kammāni vipajjanti? Pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti—vatthuṃ na parāmasati, saṃghaṃ na parāmasati, puggalaṃ na parāmasati, sāvanaṃ hāpeti, akāle vā sāveti—imehi pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti.

Kathaṃ sīmato kammāni vipajjanti? Ekādasahi ākārehi sīmato

kammāni vipajjanti—atikhuddakaṃ sīmaṃ sammannati, atimahatiṃ sīmaṃ sammannati, khaṇḍanimittaṃ sīmaṃ sammannati, chāyānimittaṃ sīmaṃ sammannati, animittaṃ sīmaṃ sammannati, bahisīme ṭhito sīmaṃ sammannati, nadiyā sīmaṃ sammannati, samudde sīmaṃ sammannati, jātassare sīmaṃ sammannati, sīmāya sīmaṃ sambhindati, sīmāya sīmaṃ ajjhottharati—imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjanti.

Kathaṃ parisato kammāni vipajjanti? Dvādasahi ākārehi parisato kammāni vipajjanti—catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti. Pañcavaggakaraṇe kamme … pe … dasavaggakaraṇe kamme … pe … vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—imehi dvādasahi ākārehi parisato kammāni vipajjanti.

Catuvaggakaraṇe kamme cattāro bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho. Pañcavaggakaraṇe kamme pañca bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho. Dasavaggakaraṇe kamme dasa bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho. Vīsativaggakaraṇe kamme vīsati bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho.

Cattāri kammāni—apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidu-

tiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ. Imāni cattāri kammāni katihākārehi vipajjanti? Imāni cattāri kammāni pañcahākārehi vipajjanti—vatthuto vā ñattito vā anussāvanato vā sīmato vā parisato vā.

Kathaṃ vatthuto kammāni vipajjanti? Paṇḍakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Theyyasaṃvāsakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Titthiyapakkantakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Tiracchānagataṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Mātughātakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Pitughātakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Arahantaghātakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Bhikkhunidūsakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Saṃghabhedakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Lohituppādakaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Ubhatobyañjanaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādeti, vatthuvipannaṃ adhammakammaṃ. Evaṃ vatthuto kammāni vipajjanti.

Kathaṃ ñattito kammāni vipajjanti? Pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti. Vatthuṃ na parāmasati, saṃghaṃ na parāmasati, puggalaṃ na parāmasati, ñattiṃ na parāmasati, pacchā vā ñattiṃ ṭhapeti—imehi pañcahākārehi ñattito kammāni vipajjanti.

Kathaṃ anussāvanato kammāni vipajjanti? Pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti—vatthuṃ na parāmasati, saṃghaṃ na parāmasati, puggalaṃ na parāmasati, sāvanaṃ hāpeti, akāle vā sāveti—imehi pañcahākārehi anussāvanato kammāni vipajjanti.

Kathaṃ sīmato kammāni vipajjanti? Ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjanti. Atikhuddakaṃ sīmaṃ sammannati, atimahatiṃ sīmaṃ sammannati, khaṇḍanimittaṃ sīmaṃ sammannati, chāyānimittaṃ sīmaṃ sammannati, animittaṃ sīmaṃ sammannati, bahisīme ṭhito sīmaṃ sammannati, nadiyā sīmaṃ sammannati, samudde sīmaṃ sammannati, jātassare sīmaṃ sammannati, sīmāya sīmaṃ sambhindati, sīmāya sīmaṃ ajjhottharati—imehi ekādasahi ākārehi sīmato kammāni vipajjanti.

Kathaṃ parisato kammāni vipajjanti? Dvādasahi ākārehi parisato kammāni vipajjanti—catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kamma-

pattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti, catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti. Catuvaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti. Pañcavaggakaraṇe kamme … pe … dasavaggakaraṇe kamme … pe … vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti. Vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti. Vīsativaggakaraṇe kamme yāvatikā bhikkhū kammapattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—imehi dvādasahi ākārehi parisato kammāni vipajjanti.

Apalokanakammaṃ kati ṭhānāni gacchati? Ñattikammaṃ kati ṭhānāni gacchati? Ñattidutiyakammaṃ kati ṭhānāni gacchati? Ñatticatutthakammaṃ kati ṭhānāni gacchati? Apalokanakammaṃ pañca ṭhānāni gacchati. Ñattikammaṃ nava ṭhānāni gacchati. Ñattidutiyakammaṃ satta ṭhānāni gacchati. Ñatticatutthakammaṃ satta ṭhānāni gacchati.

Apalokanakammaṃ katamāni pañca ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ, nissāraṇaṃ, bhaṇḍukammaṃ, brahmadaṇḍaṃ, kammalakkhaṇaññeva pañcamaṃ—apalokanakammaṃ imāni pañca ṭhānāni gacchati. Ñattikammaṃ katamāni nava ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ, nissāraṇaṃ, uposathaṃ, pavāraṇaṃ, sammutiṃ, dānaṃ, paṭiggahaṃ, paccukkaḍḍhanaṃ, kammalakkhaṇaññeva navamaṃ—ñattikammaṃ imāni nava ṭhānāni gacchati. Ñattidutiyakammaṃ katamāni satta ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ, nissāraṇaṃ, sammutiṃ, dānaṃ, uddharaṇaṃ, desanaṃ, kammalakkhaṇaññeva sattamaṃ— ñattidutiyakammaṃ imāni satta ṭhānāni gacchati. Ñatticatutthakammaṃ katamāni satta ṭhānāni gacchati? Osāraṇaṃ, nissāraṇaṃ, sammutiṃ, dānaṃ, niggahaṃ, samanubhāsanaṃ, kammalakkhaṇaññeva sattamaṃ—ñatticatutthakammaṃ imāni satta ṭhānāni gacchati.

Catuvaggakaraṇe kamme cattāro bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho. Pañcavaggakaraṇe

kamme pañca bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho. Dasavaggakaraṇe kamme dasa bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho. Vīsativaggakaraṇe kamme vīsati bhikkhū pakatattā kammapattā, avasesā pakatattā chandārahā. Yassa saṃgho kammaṃ karoti so neva kammapatto nāpi chandāraho, api ca kammāraho.

Kammavaggo niṭṭhito paṭhamo.

2. Atthavasavagga

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Diṭṭhadhammikānaṃ verānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ verānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Diṭṭhadhammikānaṃ vajjānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ vajjānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Diṭṭhadhammikānaṃ bhayānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ bhayānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Diṭṭhadhammikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ saṃvarāya, sam-

parāyikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Gihīnaṃ anukampāya, pāpicchānaṃ pakkhupacchedāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ.

Atthavasavaggo niṭṭhito dutiyo.

3. Paññattavagga

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ pātimokkhaṃ paññattaṃ ... pe ... pātimokkhuddeso paññatto ... pātimokkhaṭṭhapanaṃ paññattaṃ ... pavāraṇā paññattā ... pavāraṇāṭhapanaṃ paññattaṃ ... tajjanīyakammaṃ paññattaṃ ... niyassakammaṃ paññattaṃ ... pabbājanīyakammaṃ paññattaṃ ... paṭisāraṇīyakammaṃ paññattaṃ ... ukkhepanīyakammaṃ paññattaṃ ... parivāsadānaṃ paññattaṃ ... mūlāyapaṭikassanā paññattā ... mānattadānaṃ paññattaṃ ... abbhānaṃ paññattaṃ ... osāraṇīyaṃ paññattaṃ ... nissāraṇīyaṃ paññattaṃ ... upasampadaṃ paññattaṃ ... apalokanakammaṃ paññattaṃ ... ñattikammaṃ paññattaṃ ... ñattidutiyakammaṃ paññattaṃ ... ñatticatutthakammaṃ paññattaṃ ... pe ....

Paññattavaggo niṭṭhito tatiyo.

4. Apaññattepaññattavagga

... pe ... Apaññatte paññattaṃ, paññatte anupaññattaṃ ... pe ... sammukhāvinayo paññatto ... pe ... sativinayo paññatto ... pe ... amūḷhavinayo paññatto ... pe ... paṭiññātakaraṇaṃ paññattaṃ ... pe ... yebhuyyasikā paññattā ... pe ... tassapāpiyasikā paññattā ... pe ... tiṇavatthārako paññatto saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phā-

suvihārāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Diṭṭhadhammikānaṃ verānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ verānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Diṭṭhadhammikānaṃ vajjānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ vajjānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Diṭṭhadhammikānaṃ bhayānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ bhayānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Diṭṭhadhammikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Gihīnaṃ anukampāya, pāpicchānaṃ pakkhupacchedāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto. Saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya—ime dve atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ tiṇavatthārako paññatto.

Apaññatte paññattavaggo niṭṭhito catuttho.

5. Navasaṅgahavagga

Navasaṅgahā—vatthusaṅgaho, vipattisaṅgaho āpattisaṅgaho, nidānasaṅgaho, puggalasaṅgaho, khandhasaṅgaho, samuṭṭhānasaṅgaho,

adhikaraṇasaṅgaho, samathasaṅgahoti.

Adhikaraṇe samuppanne sace ubho atthapaccatthikā āgacchanti ubhinnampi vatthu ārocāpetabbaṃ. Ubhinnampi vatthuṃ ārocāpetvā ubhinnampi paṭiññā sotabbā. Ubhinnampi paṭiññaṃ sutvā ubhopi vattabbā—"amhākaṃ imasmiṃ adhikaraṇe vūpasamite ubhopi tuṭṭhā bhavissathā"ti. Sace āhaṃsu—"ubhopi tuṭṭhā bhavissāmā"ti, saṃghena taṃ adhikaraṇaṃ sampaṭicchitabbaṃ. Sace alajjussannā hoti, parisā ubbāhikāya vūpasametabbaṃ. Sace bālussannā hoti, parisā vinayadharo pariyesitabbo yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati. Tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ.

Vatthu jānitabbaṃ, gottaṃ jānitabbaṃ, nāmaṃ jānitabbaṃ, āpatti jānitabbā.

Methunadhammoti vatthu ceva gottañca—pārājikanti nāmañceva āpatti ca.

Adinnādānanti vatthu ceva gottañca—pārājikanti nāmañceva āpatti ca.

Manussaviggahoti vatthu ceva gottañca—pārājikanti nāmañceva āpatti ca.

Uttarimanussadhammoti vatthu ceva gottañca—pārājikanti nāmañceva āpatti ca.

Sukkavissaṭṭhīti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Kāyasaṃsaggoti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Duṭṭhullavācāti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Attakāmanti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Sañcarittanti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Saññācikāya kuṭiṃ kārāpananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsananti vatthu ceva gottañca— saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Saṃghabhedakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Bhedakānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Dubbacassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca.

Kuladūsakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjananti vatthu ceva gottañca—saṃghādisesoti nāmañceva āpatti ca ... pe ....

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇanti vatthu ceva gottañca—dukkaṭanti nāmañceva āpatti cāti.

Navasaṅgahavaggo niṭṭhito pañcamo.

Tassuddānaṃ

Apalokanaṃ ñatti ca, dutiyaṃ catutthena ca; Vatthu ñatti anussāvanaṃ, sīmā parisameva ca.

Sammukhā paṭipucchā ca, paṭiññā vinayāraho; Vatthu saṃghapuggalañca, ñattiṃ na pacchā ñatti ca.

Vatthuṃ saṃghapuggalañca, sāvanaṃ akālena ca; Atikhuddakā mahantā ca, khaṇḍacchāyā nimittakā.

Bahinadī samudde ca, jātassare ca bhindati; Ajjhottharati sīmāya, catu pañca ca vaggikā.

Dasa vīsativaggā ca, anāhaṭā ca āhaṭā; Kammapattā chandārahā, kammārahā ca puggalā.

Apalokanaṃ pañcaṭṭhānaṃ, ñatti ca navaṭhānikā; Ñatti dutiyaṃ sattaṭṭhānaṃ, catutthā sattaṭhānikā.

Suṭṭhu phāsu ca dummaṅku, pesalā cāpi āsavā; Veravajjabhayañceva, akusalaṃ gihīnañca.

Pāpicchā appasannānaṃ, pasannā dhammaṭṭhapanā; Vinayānuggahā ceva, pātimokkhuddesena ca.

Pātimokkhañca ṭhapanā, Pavāraṇañca ṭhapanaṃ; Tajjanīyā niyassañca, Pabbājanīya paṭisāraṇī.

Ukkhepana parivāsaṃ, mūlamānattaabbhānaṃ; Osāraṇaṃ nissāraṇaṃ, tatheva upasampadā.

Apalokanañatti ca, dutiyañca catutthakaṃ; Apaññattenupaññattaṃ, sammukhāvinayo sati.

Amūḷhapaṭiyebhuyya, pāpiya tiṇavatthārakaṃ; Vatthu vipatti āpatti, nidānaṃ puggalena ca.

Khandhā ceva samuṭṭhānā, adhikaraṇameva ca; Samathā saṅgahā ceva, nāmaāpattikā tathāti.

Parivāro niṭṭhito.

Parivārapāḷi niṭṭhitā.

Pariyosānagāthā

Bubbācariyamaggañca, pucchitvā ca tahiṃ tahiṃ; Dīpanāmo mahāpañño, sutadhāriṃ vicakkhaṇo.

Imaṃ vitthārasaṅkhepaṃ, sajjhāmaggena majjhime; Cintayitvā likhāpesi, sissakānaṃ sukhāvahaṃ.

Parivāranti yaṃ vuttaṃ, sabbaṃ vatthuṃ salakkhaṇaṃ; Atthaṃ atthena saddhamme, dhammaṃ dhammena paññatte.

Sāsanaṃ parivāresi, jambudīpaṃva sāgaro; Parivāraṃ ajānanto, kuto dhammavinicchayaṃ.

Vipatti vatthu paññatti, anupaññatti puggalo; Ekato ubhato ceva, lokapaṇṇatti vajjato.

Yassa jāyati vimati, parivārena chijjati; Cakkavatti mahāsene, migamajjheva kesari.

Ravi raṃsiparikkiṇṇo, cando tāragaṇe yathā; Brahmā brahmaparisāya, gaṇamajjheva nāyako; Evaṃ saddhammavinayo, parivārena sobhatīti.

Parivāra

Upālipañcaka

1. Anissitavagga

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenu-

pasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabban"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabbaṃ. Katamehi pañcahi? Uposathaṃ na jānāti, uposathakammaṃ na jānāti, pātimokkhaṃ na jānāti, pātimokkhuddesaṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ anissitena vatthabbaṃ. Katamehi pañcahi? Uposathaṃ jānāti, uposathakammaṃ jānāti, pātimokkhaṃ jānāti, pātimokkhuddesaṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ anissitena vatthabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabbaṃ. Katamehi pañcahi? Pavāraṇaṃ na jānāti, pavāraṇākammaṃ na jānāti, pātimokkhaṃ na jānāti, pātimokkhuddesaṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ anissitena vatthabbaṃ. Katamehi pañcahi? Pavāraṇaṃ jānāti, pavāraṇākammaṃ jānāti, pātimokkhaṃ jānāti, pātimokkhuddesaṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ anissitena vatthabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ nānissitena vatthabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ anissitena vatthabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā yāvajīvaṃ anissitena vatthabbaṃ".

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi pañcahi? Na paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi pañcahi? Paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi pañcahi? Na paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā abhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacāriyakāya sikkhāya vinetuṃ, adhisīle vinetuṃ, adhicitte vinetuṃ, adhipaññāya vinetuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Katamehi pañcahi? Paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā abhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacāriyakāya sikkhāya vinetuṃ, adhisīle vinetuṃ, adhicitte vinetuṃ, adhipaññāya vinetuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabban"ti?

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, mic-

chādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (1)

"Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (2)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Kāyikena davena samannāgato hoti, vācasikena davena samannāgato hoti, kāyikavācasikena davena samannāgato hoti, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (3)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Kāyikena anācārena samannāgato hoti, vācasikena anācārena samannāgato hoti, kāyikavācasikena anācārena samannāgato hoti, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (4)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Kāyikena upaghātikena samannāgato hoti, vācasikena upaghātikena samannāgato hoti, kāyikavācasikena upaghātikena samannāgato hoti, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (5)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Kāyikena micchājīvena samannāgato hoti, vācasikena micchājīvena samannāgato hoti, kāyikavācasikena micchājīvena samannāgato hoti, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (6)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ āpanno kammakato upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho,

upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (7)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Yāya āpattiyā saṃghena kammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ, kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. (8)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ kātabban"ti. (9)

Anissitavaggo niṭṭhito paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Uposathaṃ pavāraṇaṃ, āpatti ca gilānakaṃ; Abhisamācāralajjī ca, adhisīle davena ca.

Anācāraṃ upaghāti, micchā āpattimeva ca; Yāyāpattiyā buddhassa, paṭhamo vaggasaṅgahoti.

2. Nappaṭippassambhanavagga

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabban"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ āpanno kammakato upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (1)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Katamehi pañcahi? Yāya āpattiyā saṃghena kammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ, kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (2)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kam-

maṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Katamehi pañcahi? Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchādiṭṭhiko ca hoti, ājīvavipanno ca—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (3)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, omaddakārako ca hoti, vattesu sikkhāya ca na paripūrakārī—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno kammaṃ nappaṭippassambhetabban"ti. (4)

"Saṅgāmāvacarena, bhante, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamantena kati dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā saṃgho upasaṅkamitabbo"ti?

"Saṅgāmāvacarena, upāli, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamantena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā saṃgho upasaṅkamitabbo. Katame pañca? Saṅgāmāvacarena, upāli, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamantena nīcacittena saṃgho upasaṅkamitabbo, rajoharaṇasamena cittena, āsanakusalena bhavitabbaṃ nissajjakusalena, there bhikkhū anupakhajjantena, nave bhikkhū āsanena appaṭibāhantena yathāpatirūpe āsane nisīditabbaṃ, anānākathikena bhavitabbaṃ atiracchānakathikena, sāmaṃ vā dhammo bhāsitabbo, paro vā ajjhesitabbo, ariyo vā tuṇhībhāvo nātimaññitabbo, sace, upāli, saṃgho samaggakaraṇīyāni kammāni karoti; tatra ce, upāli, bhikkhuno nakkhamati, api diṭṭhāvikammaṃ katvā ñāpetabbā sāmaggī. Taṃ kissahetu? Māhaṃ saṃghena nānatto assanti. Saṅgāmāvacarenupāli, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamantena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā saṃgho upasaṅkamitabbo"

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanaarucito cā"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanarucito ca. Katamehi pañcahi? Ussitamantī ca hoti, nissitajappī ca, na ca bhāsānusandhikusalo hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanaarucito ca. Pañcahupāli, aṅgehi

samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanakanto ca hoti bahujanamanāpo ca bahujanarucito ca. Katamehi pañcahi? Na ussitamantī ca hoti, na nissitajappī ca, bhāsānusandhikusalo ca hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanakanto ca hoti bahujanamanāpo ca bahujanarucito ca. (1)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanaarucito ca. Katamehi pañcahi? Ussādetā ca hoti, apasādetā ca, adhammaṃ gaṇhāti, dhammaṃ paṭibāhati, samphañca bahuṃ bhāsati—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanaarucito ca. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanakanto ca hoti bahujanamanāpo ca bahujanarucito ca. Katamehi pañcahi? Na ussādetā ca hoti, na apasādetā ca, dhammaṃ gaṇhāti, adhammaṃ paṭibāhati, samphañca na bahuṃ bhāsati—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanakanto ca hoti bahujanamanāpo ca bahujanarucito ca. (2)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanaarucito ca. Katamehi pañcahi? Pasayhapavattā hoti, anokāsakammaṃ kāretvā pavattā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti, na yathādiṭṭhiyā byākatā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanaakanto ca hoti bahujanaamanāpo ca bahujanaarucito ca. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanakanto ca hoti bahujanamanāpo ca bahujanarucito ca. Katamehi pañcahi? Na pasayhapavattā hoti, okāsakammaṃ kāretvā pavattā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti, yathādiṭṭhiyā byākatā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu saṃghe voharanto bahujanakanto ca hoti bahujanamanāpo ca bahujanarucito cā”ti. (3)

“Kati nu kho, bhante, ānisaṃsā vinayapariyattiyā”ti?

“Pañcime, upāli, ānisaṃsā vinayapariyattiyā. Katame pañca? Attano sīlakkhandho sugutto hoti surakkhito, kukkuccapakatānaṃ paṭisaraṇaṃ hoti, visārado saṃghamajjhe voharati, paccatthike sahadhammena suniggahitaṃ niggaṇhāti, saddhammaṭṭhitiyā paṭipanno hoti—imehi kho, upāli, pañcānisaṃsā vinayapariyattiyā”.

Nappaṭippassambhanavaggo niṭṭhito dutiyo.

Tassuddānaṃ

Āpanno yāyavaṇṇañca, alajjī saṅgāmena ca; Ussitā ussādetā ca, pasayha pariyattiyāti.

Paṭhamayamakapaññatti.

3. Vohāravagga

“Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabban”ti

“Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ na jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ na jānāti, āpattiyā payogaṃ na jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ na jānāti, āpattiyā na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ jānāti, āpattiyā payogaṃ jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ jānāti, āpattiyā vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (1)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ na jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ na jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ na jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ na jānāti, adhikaraṇassa na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ jānāti, adhikaraṇassa vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (2)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Pasayhapavattā hoti, anokāsakam-

maṃ kāretvā pavattā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti, na yathādiṭṭhiyā byākatā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Na pasayhapavattā hoti, okāsakammaṃ kāretvā pavattā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti, yathādiṭṭhiyā byākatā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (3)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, sappaṭikammaṃ appaṭikammaṃ āpattiṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, sappaṭikammaṃ appaṭikammaṃ āpattiṃ jānāti— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (4)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Kammaṃ na jānāti, kammassa karaṇaṃ na jānāti, kammassa vatthuṃ na jānāti, kammassa vattaṃ na jānāti, kammassa vūpasamaṃ na jānāti— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Kammaṃ jānāti, kammassa karaṇaṃ jānāti, kammassa vatthuṃ jānāti, kammassa vattaṃ jānāti, kammassa vūpasamaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (5)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na jānāti, paññattiṃ na jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi saman-

nāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (6)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, alajjī ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, lajjī ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (7)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, akusalo ca hoti vinaye—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, kusalo ca hoti vinaye—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (8)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Ñattiṃ na jānāti, ñattiyā karaṇaṃ na jānāti, ñattiyā anussāvanaṃ na jānāti, ñattiyā samathaṃ na jānāti, ñattiyā vūpasamaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Ñattiṃ jānāti, ñattiyā karaṇaṃ jānāti, ñattiyā anussāvanaṃ jānāti, ñattiyā samathaṃ jānāti, ñattiyā vūpasamaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (9)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Suttaṃ na jānāti, suttānulomaṃ na jānāti, vinayaṃ na jānāti, vinayānulomaṃ na jānāti, na ca

ṭhānāṭhānakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Suttaṃ jānāti, suttānulomaṃ jānāti, vinayaṃ jānāti, vinayānulomaṃ jānāti, ṭhānāṭhānakusalo ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. (10)

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Dhammaṃ na jānāti, dhammānulomaṃ na jānāti, vinayaṃ na jānāti, vinayānulomaṃ na jānāti, na ca pubbāparakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe na voharitabbaṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Dhammaṃ jānāti, dhammānulomaṃ jānāti, vinayaṃ jānāti, vinayānulomaṃ jānāti, pubbāparakusalo ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saṃghe voharitabban"ti. (11)

Vohāravaggo niṭṭhito tatiyo.

Tassuddānaṃ

Āpatti adhikaraṇaṃ, pasayhāpatti jānanā; Kammaṃ vatthuṃ alajjī ca, akusalo ca ñattiyā; Suttaṃ na jānāti dhammaṃ, tatiyo vaggasaṅgahoti.

4. Diṭṭhāvikammavagga

"Kati nu kho, bhante, adhammikā diṭṭhāvikammā"ti?

"Pañcime, upāli, adhammikā diṭṭhāvikammā. Katame pañca? Anāpattiyā diṭṭhiṃ āvi karoti, adesanāgāminiyā āpattiyā diṭṭhiṃ āvi karoti, desitāya āpattiyā diṭṭhiṃ āvi karoti, catūhi pañcahi diṭṭhiṃ āvi karoti, mano mānasena diṭṭhiṃ āvi karoti—ime kho, upāli, pañca adhammikā diṭṭhāvikammā.

Pañcime, upāli, dhammikā diṭṭhāvikammā. Katame pañca? Āpattiyā diṭṭhiṃ āvi karoti, desanāgāminiyā āpattiyā diṭṭhiṃ āvi karoti, adesitāya āpattiyā diṭṭhiṃ āvi karoti, na catūhi pañcahi diṭṭhiṃ āvi karoti, na mano mānasena diṭṭhiṃ āvi karoti—ime kho, upāli, pañca dhammikā diṭṭhāvikammā.

Aparepi, upāli, pañca adhammikā diṭṭhāvikammā. Katame pañca? Nānāsaṃvāsakassa santike diṭṭhiṃ āvi karoti, nānāsīmāya ṭhitassa santike diṭṭhiṃ āvi karoti, apakatattassa santike diṭṭhiṃ āvi karoti,

catūhi pañcahi diṭṭhiṃ āvi karoti, mano mānasena diṭṭhiṃ āvi karoti—ime kho, upāli, pañca adhammikā diṭṭhāvikammā.

Pañcime, upāli, dhammikā diṭṭhāvikammā. Katame pañca? Samānasaṃvāsakassa santike diṭṭhiṃ āvi karoti, samānasīmāya ṭhitassa santike diṭṭhiṃ āvi karoti, pakatattassa santike diṭṭhiṃ āvi karoti, na catūhi pañcahi diṭṭhiṃ āvi karoti, na mano mānasena diṭṭhiṃ āvi karoti—ime kho, upāli, pañca dhammikā diṭṭhāvikammā"ti.

"Kati nu kho, bhante, adhammikā paṭiggahā"ti?

"Pañcime, upāli, adhammikā paṭiggahā. Katame pañca? Kāyena diyyamānaṃ kāyena appaṭiggahitaṃ, kāyena diyyamānaṃ kāyappaṭibaddhena appaṭiggahitaṃ, kāyappaṭibaddhena diyyamānaṃ kāyena appaṭiggahitaṃ, kāyappaṭibaddhena diyyamānaṃ kāyappaṭibaddhena appaṭiggahitaṃ, nissaggiyena diyyamānaṃ kāyena vā kāyappaṭibaddhena vā appaṭiggahitaṃ—ime kho, upāli, pañca adhammikā paṭiggahā.

Pañcime, upāli, dhammikā paṭiggahā. Katame pañca? Kāyena diyyamānaṃ kāyena paṭiggahitaṃ, kāyena diyyamānaṃ kāyappaṭibaddhena paṭiggahitaṃ, kāyappaṭibaddhena diyyamānaṃ kāyena paṭiggahitaṃ, kāyappaṭibaddhena diyyamānaṃ kāyappaṭibaddhena paṭiggahitaṃ, nissaggiyena diyyamānaṃ kāyena vā kāyappaṭibaddhena vā paṭiggahitaṃ—ime kho, upāli, pañca dhammikā paṭiggahā"ti.

"Kati nu kho, bhante, anatirittā"ti?

"Pañcime, upāli, anatirittā. Katame pañca? Akappiyakataṃ hoti, appaṭiggahitakataṃ hoti anuccāritakataṃ hoti, ahatthapāse kataṃ hoti, alametaṃ sabbanti avuttaṃ hoti—ime kho, upāli, pañca anatirittā.

Pañcime, upāli, atirittā. Katame pañca? Kappiyakataṃ hoti, paṭiggahitakataṃ hoti, uccāritakataṃ hoti, hatthapāse kataṃ hoti, alametaṃ sabbanti vuttaṃ hoti—ime kho, upāli, pañca atirittā"ti.

"Katihi nu kho, bhante, ākārehi pavāraṇā paññāyatī"ti?

"Pañcahupāli, ākārehi pavāraṇā paññāyati. Katamehi pañcahi? Asanaṃ paññāyati, bhojanaṃ paññāyati, hatthapāse ṭhito abhiharati, paṭikkhepo paññāyati—imehi kho, upāli, pañcahākārehi pavāraṇā paññāyatī"ti.

"Kati nu kho, bhante, adhammikā paṭiññātakaraṇā"ti?

"Pañcime, upāli, adhammikā paṭiññātakaraṇā. Katame pañca? Bhikkhu

pārājikaṃ ajjhāpanno hoti, pārājikena codiyamāno saṃghādisesaṃ ajjhāpanno paṭijānāti, taṃ saṃgho saṃghādisesena kāreti, adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Bhikkhu pārājikaṃ ajjhāpanno hoti, pārājikena codiyamāno pācittiyaṃ … pe … pāṭidesanīyaṃ … dukkaṭaṃ ajjhāpanno paṭijānāti, taṃ saṃgho dukkaṭena kāreti, adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Bhikkhu saṃghādisesaṃ … pe … pācittiyaṃ … pāṭidesanīyaṃ … dukkaṭaṃ ajjhāpanno hoti. Dukkaṭena codiyamāno pārājikaṃ ajjhāpanno paṭijānāti, taṃ saṃgho pārājikena kāreti, adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Bhikkhu dukkaṭaṃ ajjhāpanno hoti, dukkaṭena codiyamāno saṃghādisesaṃ … pe … pācittiyaṃ … pāṭidesanīyaṃ ajjhāpanno paṭijānāti, taṃ saṃgho pāṭidesanīyena kāreti— adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Ime kho, upāli, pañca adhammikā paṭiññātakaraṇā.

Pañcime, upāli, dhammikā paṭiññātakaraṇā. Katame pañca? Bhikkhu pārājikaṃ ajjhāpanno hoti, pārājikena codiyamāno pārājikaṃ ajjhāpanno paṭijānāti, taṃ saṃgho pārājikena kāreti, dhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Bhikkhu saṃghādisesaṃ … pe … pācittiyaṃ … pāṭidesanīyaṃ … dukkaṭaṃ ajjhāpanno hoti, dukkaṭena codiyamāno dukkaṭaṃ ajjhāpanno paṭijānāti, taṃ saṃgho dukkaṭena kāreti, dhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Ime kho, upāli, pañca dhammikā paṭiññātakaraṇā”ti.

“Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātun”ti?

“Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātuṃ. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, cāvanādhippāyo vattā hoti, no vuṭṭhānādhippāyo—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātuṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa alaṃ okāsakammaṃ kātuṃ. Katamehi pañcahi? Lajjī ca hoti, paṇḍito ca, pakatatto ca, vuṭṭhānādhippāyo vattā hoti, no cāvanādhippāyo—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa alaṃ okāsakammaṃ kātun”ti.

“Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ vinayo na sākacchitabbo”ti?

“Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ vinayo na sākacchitabbo. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na

jānāti, paññattiṃ na jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ vinayo na sākacchitabbo.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ vinayo sākacchitabbo. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ vinayo sākacchitabbo"ti.

"Kati nu kho, bhante, pañhāpucchā"ti?

"Pañcimā, upāli, pañhāpucchā. Katamā pañca? Mandattā momūhattā pañhaṃ pucchati, pāpiccho icchāpakato pañhaṃ pucchati, paribhavā pañhaṃ pucchati, aññātukāmo pañhaṃ pucchati, sace me pañhaṃ puṭṭho sammadeva byākarissati iccetaṃ kusalaṃ no ce pañhaṃ puṭṭho sammadeva byākarissati ahamassa sammadeva byākarissāmīti pañhaṃ pucchati—imā kho, upāli, pañca pañhāpucchā"ti.

"Kati nu kho, bhante, aññabyākaraṇā"ti?

"Pañcime, upāli, aññabyākaraṇā. Katame pañca? Mandattā momūhattā aññaṃ byākaroti, pāpiccho icchāpakato aññaṃ byākaroti, ummādā cittakkhepā aññaṃ byākaroti, adhimānena aññaṃ byākaroti, bhūtaṃ aññaṃ byākaroti—ime kho, upāli, pañca aññabyākaraṇā"ti.

"Kati nu kho, bhante, visuddhiyo"ti?

"Pañcimā, upāli, visuddhiyo. Katamā pañca? Nidānaṃ uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ ayaṃ paṭhamā visuddhi, nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ ayaṃ dutiyā visuddhi, nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṃghādisese uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ ayaṃ tatiyā visuddhi, nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṃghādisese uddisitvā dve aniyate uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ ayaṃ catutthā visuddhi, vitthāreneva pañcamī—imā kho, upāli, pañca visuddhiyo"ti.

"Kati nu kho, bhante, bhojanā"ti?

"Pañcime, upāli, bhojanā. Katame pañca? Odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ— ime kho, upāli, pañca bhojanā"ti.

Diṭṭhāvikammavaggo niṭṭhito catuttho.

Tassuddānaṃ

Diṭṭhāvikammā apare, paṭiggahānatirittā; Pavāraṇā paṭiññātaṃ, okāsaṃ sākacchena ca; Pañhaṃ aññabyākaraṇā, visuddhi cāpi bhojanāti.

5. Attādānavagga

"Codakena, bhante, bhikkhunā paraṃ codetukāmena kati dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā paro codetabbo"ti?

"Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā paro codetabbo. Katame pañca? Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—

'Parisuddhakāyasamācāro nu khomhi, parisuddhenamhi kāyasamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti. No ce, upāli, bhikkhu parisuddhakāyasamācāro hoti, parisuddhena kāyasamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā kāyikaṃ sikkhassū'ti itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'parisuddhavacīsamācāro nu khomhi, parisuddhenamhi vacīsamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti. No ce, upāli, bhikkhu parisuddhavacīsamācāro hoti, parisuddhena vacīsamācārena samannāgato acchiddena appaṭimaṃsena, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā vācasikaṃ sikkhassū'ti itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'mettaṃ nu kho me cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ sabrahmacārīsu anāghātaṃ, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti. No ce, upāli, bhikkhuno mettaṃ cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu anāghātaṃ, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā sabrahmacārīsu mettaṃ cittaṃ upaṭṭhāpehī'ti itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'bahussuto nu khomhi sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpā me dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, saṃvijjati nu kho

me eso dhammo udāhu no'ti. No ce, upāli, bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpassa dhammā na bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā āgamaṃ pariyāpuṇassū'ti itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'ubhayāni kho me pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti. No ce, upāli, bhikkhuno ubhayāni pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, 'idaṃ panāvuso kattha vuttaṃ bhagavatā'ti iti puṭṭho na sampāyati, () tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā vinayaṃ pariyāpuṇassū'ti itissa bhavanti vattāro. Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā paro codetabbo"ti.

"Codakena, bhante, bhikkhunā paraṃ codetukāmena kati dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo"ti?

"Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo. Katame pañca? Kālena vakkhāmi no akālena, bhūtena vakkhāmi no abhūtena, saṇhena vakkhāmi no pharusena, atthasaṃhitena vakkhāmi no anatthasaṃhitena, mettācitto vakkhāmi no dosantaroti—codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo"ti.

"Codakena, bhante, bhikkhunā paraṃ codetukāmena kati dhamme ajjhattaṃ manasi karitvā paro codetabbo"ti?

"Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ manasi karitvā paro codetabbo. Katame pañca? Kāruññatā, hitesitā, anukampatā, āpattivuṭṭhānatā, vinayapurekkhāratā—codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ manasi karitvā paro codetabbo"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātun"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ

kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātuṃ. Katamehi pañcahi? Aparisuddhakāyasamācāro hoti, aparisuddhavacīsamācāro hoti, aparisuddhājīvo hoti, bālo hoti abyatto, na paṭibalo anuyuñjiyamāno anuyogaṃ dātuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa nālaṃ okāsakammaṃ kātuṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa alaṃ okāsakammaṃ kātuṃ. Katamehi pañcahi? Parisuddhakāyasamācāro hoti, parisuddhavacīsamācāro hoti, parisuddhājīvo hoti, paṇḍito hoti byatto paṭibalo anuyuñjiyamāno anuyogaṃ dātuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno okāsakammaṃ kārāpentassa alaṃ okāsakammaṃ kātun"ti.

"Attādānaṃ ādātukāmena, bhante, bhikkhunā katihaṅgehi samannāgataṃ attādānaṃ ādātabban"ti?

"Attādānaṃ ādātukāmenupāli, bhikkhunā pañcaṅgasamannāgataṃ attādānaṃ ādātabbaṃ. Katame pañca? Attādānaṃ ādātukāmena, upāli, bhikkhunā evaṃ paccavekkhitabbaṃ— 'yaṃ kho ahaṃ imaṃ attādānaṃ ādātukāmo, kālo nu kho imaṃ attādānaṃ ādātuṃ udāhu no'ti. Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'akālo imaṃ attādānaṃ ādātuṃ no kālo'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'kālo imaṃ attādānaṃ ādātuṃ no akālo'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'yaṃ kho ahaṃ imaṃ attādānaṃ ādātukāmo bhūtaṃ nu kho idaṃ attādānaṃ udāhu no'ti. Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'abhūtaṃ idaṃ attādānaṃ no bhūtan'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'bhūtaṃ idaṃ attādānaṃ no abhūtan'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'yaṃ kho ahaṃ imaṃ attādānaṃ ādātukāmo, atthasaṃhitaṃ nu kho idaṃ attādānaṃ udāhu no'ti. Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'anatthasaṃhitaṃ idaṃ attādānaṃ no atthasaṃhitan'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'atthasaṃhitaṃ idaṃ attādānaṃ no anatthasaṃhitan'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ— 'imaṃ kho ahaṃ attādānaṃ ādiyamāno labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū dhammato vinayato pakkhe

udāhu no'ti. Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho ahaṃ attādānaṃ ādiyamāno na labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū dhammato vinayato pakkhe'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'idaṃ kho ahaṃ attādānaṃ ādiyamāno labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū dhammato vinayato pakkhe'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'imaṃ kho me attādānaṃ ādiyato bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ udāhu no'ti. Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho me attādānaṃ ādiyato bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho me attādānaṃ ādiyato na bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, taṃ ādātabbaṃ, upāli, attādānaṃ. Evaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ kho, upāli, attādānaṃ ādinnaṃ pacchāpi avippaṭisārakaraṃ bhavissatī"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāro hotī"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāro hoti. Katamehi pañcahi? Sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo; ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti tathārūpassa dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso; vinaye kho pana ṭhito hoti asaṃhīro; paṭibalo hoti ubho atthapaccatthike assāsetuṃ saññāpetuṃ nijjhāpetuṃ pekkhetuṃ pasādetuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ

bhikkhūnaṃ bahūpakāro hoti.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāro hoti. Katamehi pañcahi? Parisuddhakāyasamācāro hoti, parisuddhavacīsamācāro hoti, parisuddhājīvo hoti, paṇḍito hoti byatto, paṭibalo anuyuñjiyamāno anuyogaṃ dātuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāro hoti.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāro hoti. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu adhikaraṇajātānaṃ bhikkhūnaṃ bahūpakāro hotī"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabban"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Suttaṃ na jānāti, suttānulomaṃ na jānāti, vinayaṃ na jānāti, vinayānulomaṃ na jānāti, na ca ṭhānāṭhānakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Suttaṃ jānāti, suttānulomaṃ jānāti, vinayaṃ jānāti, vinayānulomaṃ jānāti, ṭhānāṭhānakusalo ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Dhammaṃ na jānāti, dhammānulomaṃ na jānāti, vinayaṃ na jānāti, vinayānulomaṃ na jānāti, na ca pubbāparakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Dhammaṃ jānāti, dhammānulomaṃ jānāti, vinayaṃ jānāti, vinayānulomaṃ jānāti, pubbāparakusalo ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na jānāti, paññattiṃ na jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ

na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ na jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ na jānāti, āpattiyā payogaṃ na jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ na jānāti, āpattiyā na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ jānāti, āpattiyā payogaṃ jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ jānāti, āpattiyā vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ na jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ na jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ na jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ na jānāti, adhikaraṇassa na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā nānuyuñjitabbaṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabbaṃ. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ jānāti, adhikaraṇassa vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anuyuñjitabban”ti.

Attādānavaggo niṭṭhito pañcamo.

Tassuddānaṃ

Parisuddhañca kālena, Kāruññaṃ okāsena ca; Attādānaṃ adhikaraṇaṃ, Aparehipi vatthuñca; Suttaṃ dhammaṃ puna vatthuñca, Āpatti adhikaraṇena cāti.

6. Dhutaṅgavagga

“Kati nu kho, bhante, āraññikā”ti? “Pañcime, upāli, āraññikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā āraññiko hoti, pāpiccho icchāpakato

āraññiko hoti, ummādā cittakkhepā āraññiko hoti, vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehīti āraññiko hoti, api ca appicchaññeva nissāya santuṭṭhiññeva nissāya—sallekhaññeva nissāya pavivekaññeva nissāya idamatthitaññeva nissāya āraññiko hoti—ime kho, upāli, pañca āraññikā"ti.

"Kati nu kho, bhante, piṇḍapātikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, paṃsukūlikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, rukkhamūlikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, sosānikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, abbhokāsikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, tecīvarikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, sapadānacārikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, nesajjikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, yathāsanthatikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, ekāsanikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, khalupacchābhattikāti ... pe ... kati nu kho, bhante, pattapiṇḍikā"ti? "Pañcime, upāli, pattapiṇḍikā. Katame pañca? Mandattā momūhattā pattapiṇḍiko hoti, pāpiccho icchāpakato pattapiṇḍiko hoti, ummādā cittakkhepā pattapiṇḍiko hoti, vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehīti pattapiṇḍiko hoti, api ca appicchaññeva nissāya santuṭṭhiññeva nissāya sallekhaññeva nissāya pavivekaññeva nissāya idamatthitaññeva nissāya pattapiṇḍiko hoti—ime kho, upāli, pañca pattapiṇḍikā"ti.

Dhutaṅgavaggo niṭṭhito chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Āraññiko piṇḍipaṃsu, Rukkhasusānapañcamaṃ; Abbho tecīvarañceva, Sapadānanesajjikā; Santhatekāsanañceva, Khalupacchā pattapiṇḍikāti.

7. Musāvādavagga

"Kati nu kho, bhante, musāvādā"ti? "Pañcime, upāli, musāvādā. Katame pañca? Atthi musāvādo pārājikagāmī, atthi musāvādo saṃghādisesagāmī, atthi musāvādo thullaccayagāmī, atthi musāvādo pācittiyagāmī, atthi musāvādo dukkaṭagāmī—ime kho, upāli, pañca musāvādā"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā ṭhapentassa—'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena uposatho vā pavāraṇā vā kātabbā"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā ṭhapentassa—'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena up-

osatho vā pavāraṇā vā kātabbā. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, cāvanādhippāyo vattā hoti, no vuṭṭhānādhippāyo—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā ṭhapentassa—'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena uposatho vā pavāraṇā vā kātabbā.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā ṭhapentassa—'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena uposatho vā pavāraṇā vā kātabbā. Katamehi pañcahi? Aparisuddhakāyasamācāro hoti, aparisuddhavacīsamācāro hoti, aparisuddhājīvo hoti, bālo hoti abyatto, bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno saṃghamajjhe uposathaṃ vā pavāraṇaṃ vā ṭhapentassa—'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena uposatho vā pavāraṇā vā kātabbā"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo na dātabbo"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo na dātabbo. Katamehi pañcahi? Āpattānāpattiṃ na jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ na jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ na jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ na jānāti, sappaṭikammāpaṭikammaṃ āpattiṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo na dātabbo.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo dātabbo. Katamehi pañcahi? Āpattānāpattiṃ jānāti, lahukagarukaṃ āpattiṃ jānāti, sāvasesānavasesaṃ āpattiṃ jānāti, duṭṭhullāduṭṭhullaṃ āpattiṃ jānāti, sappaṭikammāpaṭikammaṃ āpattiṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno anuyogo dātabbo"ti.

"Katihi nu kho, bhante, ākārehi bhikkhu āpattiṃ āpajjatī"ti? "Pañcahupāli, ākārehi bhikkhu āpattiṃ āpajjati. Katamehi pañcahi? Alajjitā, aññāṇatā, kukkuccapakatatā, akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā—imehi kho, upāli, pañcahākārehi bhikkhu āpattiṃ āpajjati.

Aparehipi, upāli, pañcahākārehi bhikkhu āpattiṃ āpajjati. Katamehi

pañcahi? Adassanena, assavanena, pasuttakatā, tathāsaññī, satisammosā—imehi kho, upāli, pañcahākārehi bhikkhu āpattiṃ āpajjatī"ti.

"Kati nu kho, bhante, verā"ti? "Pañcime, upāli, verā. Katame pañca? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, surāmerayamajjappamādaṭṭhānaṃ—ime kho, upāli, pañca verā"ti.

"Kati nu kho, bhante, veramaṇiyo"ti? "Pañcimā, upāli, veramaṇiyo. Katamā pañca? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, surāmerayamajjappamādaṭṭhānā veramaṇī—imā kho, upāli, pañca veramaṇiyo"ti.

"Kati nu kho, bhante, byasanānī"ti? "Pañcimāni, upāli, byasanāni. Katamāni pañca? Ñātibyasanaṃ, bhogabyasanaṃ, rogabyasanaṃ, sīlabyasanaṃ, diṭṭhibyasanaṃ—imāni kho, upāli, pañca byasanānī"ti.

"Kati nu kho, bhante, sampadā"ti? "Pañcimā, upāli, sampadā. Katamā pañca? Ñātisampadā, bhogasampadā, ārogyasampadā, sīlasampadā, diṭṭhisampadā—imā kho, upāli, pañca sampadā"ti.

Musāvādavaggo niṭṭhito sattamo.

Tassuddānaṃ

Musāvādo ca omaddi, aparehi anuyogo; Āpattiñca aparehi, verā veramaṇīpi ca; Byasanaṃ sampadā ceva, sattamo vaggasaṅgahoti.

8. Bhikkhunovādavagga

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabban"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabbaṃ, avandiyo so bhikkhu bhikkhunisaṃghena. Katamehi pañcahi? Vivaritvā kāyaṃ bhikkhunīnaṃ dasseti, ūruṃ dasseti, aṅgajātaṃ dasseti, ubho aṃsakūṭe dasseti, obhāsati, gihī sampayojeti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabbaṃ. Avandiyo so bhikkhu bhikkhunisaṃghena.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabbaṃ, avandiyo so bhikkhu bhikkhunisaṃghena. Katamehi pañcahi? Bhikkhunīnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhunīnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhunīnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhuniyo akkosati paribhāsati, bhikkhū bhikkhunīhi bhedeti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabbaṃ, avandiyo so bhikkhu bhikkhunisaṃghena.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabbaṃ, avandiyo so bhikkhu bhikkhunisaṃghena. Katamehi pañcahi? Bhikkhunīnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhunīnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhunīnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhuniyo akkosati paribhāsati, bhikkhū bhikkhunīhi sampayojeti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno bhikkhunisaṃgheneva kammaṃ kātabbaṃ, avandiyo so bhikkhu bhikkhunisaṃghenā"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabban"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Vivaritvā kāyaṃ bhikkhūnaṃ dasseti, ūruṃ dasseti, aṅgajātaṃ dasseti, ubho aṃsakūṭe dasseti, obhāsati, gihī sampayojeti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati paribhāsati, bhikkhuniyo bhikkhūhi bhedeti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabbaṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabbaṃ. Katamehi pañcahi? Bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati paribhāsati, bhikkhuniyo bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatāya bhikkhuniyā kammaṃ kātabban"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, cāvanādhippāyo vattā hoti, no vuṭṭhānādhippāyo—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunī-

naṃ ovādo na ṭhapetabbo. Katamehi pañcahi? Aparisuddhakāyasamācāro hoti, aparisuddhavacīsamācāro hoti, aparisuddhājīvo hoti, bālo hoti, abyatto, na paṭibalo anuyuñjiyamāno anuyogaṃ dātuṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo. Katamehi pañcahi? Kāyikena anācārena samannāgato hoti, vācasikena anācārena samannāgato hoti, kāyikavācasikena anācārena samannāgato hoti, bhikkhunīnaṃ akkosakaparibhāsako hoti, bhikkhunīhi saddhiṃ saṃsaṭṭho viharati ananulomikena saṃsaggena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, bhaṇḍanakārako ca hoti kalahakārako, sikkhāya ca na paripūrikārī—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na ṭhapetabbo"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na gahetabbo"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na gahetabbo. Katamehi pañcahi? Kāyikena anācārena samannāgato hoti, vācasikena anācārena samannāgato hoti, kāyikavācasikena anācārena samannāgato hoti, bhikkhunīnaṃ akkosakaparibhāsako hoti, bhikkhunīhi saddhiṃ saṃsaṭṭho viharati ananulomikena saṃsaggena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na gahetabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na gahetabbo. Katamehi pañcahi? Alajjī ca hoti, bālo ca, apakatatto ca, gamiko vā hoti, gilāno vā—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā bhikkhunīnaṃ ovādo na gahetabbo"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ na sākacchitabbo"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ na sākacchitabbo. Katamehi pañcahi? Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti,

na asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ na sākacchitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ sākacchitabbo. Katamehi pañcahi? Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ sākacchitabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ na sākacchitabbo. Katamehi pañcahi? Na atthapaṭisambhidāpatto hoti, na dhammapaṭisambhidāpatto hoti, na niruttipaṭisambhidāpatto hoti, na paṭibhānapaṭisambhidāpatto hoti, yathāvimuttaṃ cittaṃ na paccavekkhitā—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ na sākacchitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ sākacchitabbo. Katamehi pañcahi? Atthapaṭisambhidāpatto hoti, dhammapaṭisambhidāpatto hoti, niruttipaṭisambhidāpatto hoti, paṭibhānapaṭisambhidāpatto hoti, yathāvimuttaṃ cittaṃ paccavekkhitā—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā saddhiṃ sākacchitabbo"ti.

Bhikkhunovādavaggo niṭṭhito aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Bhikkhunīheva kātabbaṃ, aparehi tathā duve; Bhikkhunīnaṃ tayo kammā, na ṭhapetabbā dve dukā; Na gahetabbā dve vuttā, sākacchāsu ca dve dukāti.

9. Ubbāhikavagga

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na atthakusalo hoti, na dhammakusalo hoti, na niruttikusalo hoti, na byañjanakusalo hoti, na pubbāparakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ub-

bāhikāya sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Atthakusalo hoti, dhammakusalo hoti, niruttikusalo hoti, byañjanakusalo hoti, pubbāparakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Kodhano hoti kodhābhibhūto, makkhī hoti makkhābhibhūto, paḷāsī hoti paḷāsābhibhūto, issukī hoti issābhibhūto, sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na kodhano hoti na kodhābhibhūto, na makkhī hoti na makkhābhibhūto, na paḷāsī hoti na paḷāsābhibhūto, na issukī hoti na issābhibhūto, asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādhānaggāhī suppaṭinissaggī— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Kuppati, byāpajjati, patiṭṭhiyati, kopaṃ janeti, akkhamo hoti apadakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na kuppati, na byāpajjati, na patiṭṭhiyati, na kopaṃ janeti, khamo hoti padakkhiṇaggāhī anusāsaniṃ—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Pasāretā hoti no sāretā, anokāsakammaṃ kāretvā pavattā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, na yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti, na yathādiṭṭhiyā byākatā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Sāretā hoti no pasāretā, okāsakammaṃ kāretvā pavattā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā codetā hoti, yathādhamme yathāvinaye yathāpattiyā kāretā hoti, yathādiṭṭhiyā byākatā hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya samman-

nitabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, alajjī ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, lajjī ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, akusalo ca hoti vinaye—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya na sammannitabbo. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, kusalo ca hoti vinaye—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchatī"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Suttaṃ na jānāti, suttānulomaṃ na jānāti, vinayaṃ na jānāti, vinayānulomaṃ na jānāti, na ca ṭhānāṭhānakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Suttaṃ jānāti, suttānulomaṃ jānāti, vinayaṃ jānāti, vinayānulomaṃ jānāti, ṭhānāṭhānakusalo ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Dhammaṃ na jānāti, dhammānulomaṃ jānāti, vinayaṃ na jānāti, vinayānulomaṃ na jānāti, na ca pubbāparakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Pañcahupāli, aṅgehi saman-

nāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Dhammaṃ jānāti, dhammānulomaṃ jānāti, vinayaṃ jānāti, vinayānulomaṃ jānāti, pubbāparakusalo ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na jānāti, paññattiṃ na jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ na jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ na jānāti, āpattiyā payogaṃ na jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ na jānāti, āpattiyā na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ jānāti, āpattiyā payogaṃ jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ jānāti, āpattiyā vinicchayakusalo hoti— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ na jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ na jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ na jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ na jānāti, adhikaraṇassa na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu bālotveva saṅkhaṃ gacchati. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchati. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ jānāti, adhikaraṇassa vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu paṇḍitotveva saṅkhaṃ gacchatī”ti.

Ubbāhikavaggo niṭṭhito navamo.

Tassuddānaṃ

Na atthakusalo ceva, kodhano kuppatī ca yo; Pasāretā chandāgatiṃ, akusalo tatheva ca.

Suttaṃ dhammañca vatthuñca, āpatti adhikaraṇaṃ; Dve dve pakāsitā sabbe, kaṇhasukkaṃ vijānathāti.

10. Adhikaraṇavūpasamavagga

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametun"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ na jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ na jānāti, āpattiyā payogaṃ na jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ na jānāti, āpattiyā na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Āpattiṃ jānāti, āpattisamuṭṭhānaṃ jānāti, āpattiyā payogaṃ jānāti, āpattiyā vūpasamaṃ jānāti, āpattiyā vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ na jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ na jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ na jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ na jānāti, adhikaraṇassa na vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Adhikaraṇaṃ jānāti, adhikaraṇasamuṭṭhānaṃ jānāti, adhikaraṇassa payogaṃ jānāti, adhikaraṇassa vūpasamaṃ jānāti, adhikaraṇassa vinicchayakusalo hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, alajjī ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Na

chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, lajjī ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, appassuto ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, bahussuto ca hoti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ na jānāti, nidānaṃ na jānāti, paññattiṃ na jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ na jānāti, anusandhivacanapathaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Vatthuṃ jānāti, nidānaṃ jānāti, paññattiṃ jānāti, padapaccābhaṭṭhaṃ jānāti, anusandhivacanapathaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, akusalo ca hoti vinaye—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, kusalo ca hoti vinaye—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, puggalagaru hoti no saṃghagaru—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi saman-

nāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, saṃghagaru hoti no puggalagaru—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, āmisagaru hoti no saddhammagaru— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu nālaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, saddhammagaru hoti no āmisagaru—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu alaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametun"ti.

"Katihi nu kho, bhante, ākārehi saṃgho bhijjatī"ti? "Pañcahupāli, ākārehi saṃgho bhijjati. Katamehi pañcahi? Kammena, uddesena, voharanto, anussāvanena, salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahākārehi saṃgho bhijjatī"ti.

"Saṃgharāji saṃgharājīti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṃgharāji hoti no ca saṃghabhedo? Kittāvatā ca pana saṃgharāji ceva hoti saṃghabhedo cā"ti? "Paññattetaṃ, upāli, mayā āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukavattaṃ. Evaṃ supaññatte kho, upāli, mayā sikkhāpade āgantukā bhikkhū āgantukavatte na vattanti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti no ca saṃghabhedo. Paññattetaṃ, upāli, mayā āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ āvāsikavattaṃ. Evaṃ supaññatte kho, upāli, mayā sikkhāpade āvāsikā bhikkhū āvāsikavatte na vattanti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti no ca saṃghabhedo. Paññattetaṃ, upāli, mayā bhikkhūnaṃ bhattagge bhattaggavattaṃ—yathāvuḍḍhaṃ yathārattaṃ yathāpatirūpaṃ aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ. Evaṃ supaññatte kho, upāli, mayā sikkhāpade navā bhikkhū bhattagge therānaṃ bhikkhūnaṃ āsanaṃ paṭibāhanti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti no ca saṃghabhedo. Paññattetaṃ, upāli, mayā bhikkhūnaṃ senāsane senāsanavattaṃ—yathāvuḍḍhaṃ yathārattaṃ yathāpatirūpaṃ. Evaṃ

supaññatte kho, upāli, mayā sikkhāpade navā bhikkhū therānaṃ bhikkhūnaṃ senāsanaṃ paṭibāhanti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti no ca saṃghabhedo. Paññattetaṃ, upāli, mayā bhikkhūnaṃ antosīmāya ekaṃ uposathaṃ ekaṃ pavāraṇaṃ ekaṃ saṃghakammaṃ ekaṃ kammākammaṃ. Evaṃ supaññatte kho, upāli, mayā sikkhāpade tattheva antosīmāya āvenibhāvaṃ karitvā gaṇaṃ bandhitvā āveniṃ uposathaṃ karonti āveniṃ pavāraṇaṃ karonti āveniṃ saṃghakammaṃ karonti āveniṃ kammākammāni karonti. Evaṃ kho, upāli, saṃgharāji ceva hoti saṃghabhedo cā"ti.

Adhikaraṇavūpasamavaggo niṭṭhito dasamo.

Tassuddānaṃ

Āpattiṃ adhikaraṇaṃ, chandā appassutena ca; Vatthuñca akusalo ca, puggalo āmisena ca; Bhijjati saṃgharāji ca, saṃghabhedo tatheva cāti.

11. Saṃghabhedakavagga

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya diṭṭhiṃ kammena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya diṭṭhiṃ uddesena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya diṭṭhi voharanto—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya diṭṭhiṃ anussāvanena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya diṭṭhiṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya khantiṃ kammena ... pe ... vinidhāya khantiṃ uddesena ... pe ... vinidhāya khantiṃ voharanto ... pe ... vinidhāya khantiṃ anussāvanena ... pe ... vinidhāya khantiṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya ruciṃ kammena ... pe ... vinidhāya ruciṃ uddesena ... pe ... vinidhāya ruciṃ voharanto ... pe ... vinidhāya ruciṃ anussāvanena ... pe ... vinidhāya ruciṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, vinidhāya saññaṃ kammena ... pe ... vinidhāya saññaṃ uddesena ... pe ... vinidhāya saññaṃ voharanto ... pe ... vinidhāya saññaṃ anussāvanena ... pe ... vinidhāya saññaṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannā-

gato saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho”ti.

Saṃghabhedakavaggo niṭṭhito ekādasamo.

Tassuddānaṃ

Vinidhāya diṭṭhiṃ kammena, uddese voharena ca; Anussāvane salākena, pañcete diṭṭhinissitā; Khantiṃ ruciñca saññañca, tayo te pañcadhā nayāti.

12. Dutiyasaṃghabhedakavagga

“Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho”ti?

“Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya diṭṭhiṃ kammena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya diṭṭhiṃ uddesena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya diṭṭhiṃ voharanto. Imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya diṭṭhiṃ anussāvanena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Id-

hupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya diṭṭhiṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya khantiṃ kammena … pe … avinidhāya khantiṃ uddesena … pe … avinidhāya khantiṃ voharanto … pe … avinidhāya khantiṃ anussāvanena … pe … avinidhāya khantiṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya ruciṃ kammena … pe … avinidhāya ruciṃ uddesena … pe … avinidhāya ruciṃ voharanto … pe … avinidhāya ruciṃ anussāvanena … pe … avinidhāya ruciṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho.

Aparehipi, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho. Katamehi pañcahi? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, avinidhāya saññaṃ kammena … pe … avinidhāya saññaṃ uddesena … pe … avinidhāya saññaṃ voharanto … pe … avinidhāya saññaṃ anussāvanena … pe … avinidhāya saññaṃ salākaggāhena—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho”ti.

Dutiyasaṃghabhedakavaggo niṭṭhito dvādasamo.

Tassuddānaṃ

Avinidhāya diṭṭhiṃ kammena, Uddese voharena ca; Anussāvane salākena, Pañcete diṭṭhinissitā; Khantiṃ ruciñca saññañca, Tayo te

pañcadhā nayā.

Heṭṭhime kaṇhapakkhamhi, samavīsati vidhī yathā; Tatheva sukkapakkhamhi, samavīsati jānathāti.

13. Āvāsikavagga

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, saṃghikaṃ puggalikaparibhogena paribhuñjati— imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, saṃghikaṃ na puggalikaparibhogena paribhuñjati—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato āvāsiko bhikkhu yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

"Kati nu kho, bhante, adhammikā vinayabyākaraṇā"ti?

"Pañcime, upāli, adhammikā vinayabyākaraṇā. Katame pañca? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti pariṇāmeti, dhammaṃ adhammoti pariṇāmeti, avinayaṃ vinayoti pariṇāmeti, vinayaṃ avinayoti pariṇāmeti, apaññattaṃ paññāpeti, paññattaṃ samucchindati—ime kho, upāli, pañca adhammikā vinayabyākaraṇā. Pañcime, upāli, dhammikā vinayabyākaraṇā. Katame pañca? Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ adhammoti pariṇāmeti, dhammaṃ dhammoti pariṇāmeti, avinayaṃ avinayoti pariṇāmeti, vinayaṃ vinayoti pariṇāmeti, apaññattaṃ na paññapeti, paññattaṃ na samucchindati—ime kho, upāli, pañca dhammikā vinayabyākaraṇā"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye.

Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, uddiṭṭhānuddiṭṭhaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato bhattuddesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

"Katihi nu kho, bhante, aṅgehi samannāgato senāsanapaññāpako ... pe ... bhaṇḍāgāriko ... pe ... cīvarapaṭiggāhako ... pe ... cīvarabhājako ... pe ... yāgubhājako ... pe ... phalabhājako ... pe ... khajjabhājako ... pe ... appamattakavissajjako ... pe ... sāṭiyaggāhāpako ... pe ... pattaggāhāpako ... pe ... ārāmikapesako ... pe ... sāmaṇerapesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye"ti?

"Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato sāmaṇerapesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Katamehi pañcahi? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati, pesitāpesitaṃ na jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato sāmaṇerapesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ niraye. Pañcahupāli, aṅgehi samannāgato sāmaṇerapesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge. Katamehi pañcahi? Na chandāgatiṃ gacchati, na dosāgatiṃ gacchati, na mohāgatiṃ gacchati, na bhayāgatiṃ gacchati, pesitāpesitaṃ jānāti—imehi kho, upāli, pañcahaṅgehi samannāgato sāmaṇerapesako yathābhataṃ nikkhitto evaṃ sagge"ti.

Āvāsikavaggo niṭṭhito terasamo.

Tassuddānaṃ

Āvāsikabyākaraṇā, bhattusenāsanāni ca; Bhaṇḍacīvaraggāho ca, cīvarassa ca bhājako.

Yāgu phalaṃ khajjakañca, appasāṭiyagāhako; Patto ārāmiko ceva, sāmaṇerena pesakoti.

14. Kathinatthāravagga

"Kati nu kho, bhante, ānisaṃsā kathinatthāre"ti?

"Pañcime, upāli, ānisaṃsā kathinatthāre. Katame pañca? Anāmantacāro, asamādānacāro, gaṇabhojanaṃ, yāvadatthacīvaraṃ, yo ca tattha cīvaruppādo so nesaṃ bhavissati—ime kho, upāli, pañca ānisaṃsā kathinatthāre"ti.

"Kati nu kho, bhante, ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṃ okkamato"ti?

“Pañcime, upāli, ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṃ okkamato. Katame pañca? Dukkhaṃ supati, dukkhaṃ paṭibujjhati, pāpakaṃ supinaṃ passati, devatā na rakkhanti, asuci muccati—ime kho, upāli, pañca ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṃ okkamato.

Pañcime, upāli, ānisaṃsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṃ okkamato. Katame pañca? Sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, devatā rakkhanti, asuci na muccati—ime kho, upāli, pañca ānisaṃsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṃ okkamato”ti.

“Kati nu kho, bhante, avandiyā”ti?

“Pañcime, upāli, avandiyā. Katame pañca? Antaragharaṃ paviṭṭho avandiyo, racchagato avandiyo, otamasiko avandiyo, asamannāharanto avandiyo, sutto avandiyo—ime kho, upāli, pañca avandiyā.

Aparepi, upāli, pañca avandiyā. Katame pañca? Yāgupāne avandiyo, bhattagge avandiyo, ekāvatto avandiyo, aññavihito avandiyo, naggo avandiyo—ime kho, upāli, pañca avandiyā.

Aparepi, upāli, pañca avandiyā. Katame pañca? Khādanto avandiyo, bhuñjanto avandiyo, uccāraṃ karonto avandiyo, passāvaṃ karonto avandiyo, ukkhittako avandiyo—ime kho, upāli, pañca avandiyā.

Aparepi, upāli, pañca avandiyā. Katame pañca? Pure upasampannena pacchā upasampanno avandiyo, anupasampanno avandiyo, nānāsaṃvāsako vuḍḍhataro adhammavādī avandiyo, mātugāmo avandiyo, paṇḍako avandiyo—ime kho, upāli, pañca avandiyā.

Aparepi, upāli, pañca avandiyā. Katame pañca? Pārivāsiko avandiyo, mūlāyapaṭikassanāraho avandiyo, mānattāraho avandiyo, mānattacāriko avandiyo, abbhānāraho avandiyo—ime kho, upāli, pañca avandiyā”ti.

“Kati nu kho, bhante, vandiyā”ti?

“Pañcime, upāli, vandiyā. Katame pañca? Pacchā upasampannena pure upasampanno vandiyo, nānāsaṃvāsako vuḍḍhataro dhammavādī vandiyo, ācariyo vandiyo, upajjhāyo vandiyo, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato arahaṃ sammāsambuddho vandiyo—ime kho, upāli, pañca vandiyā”ti.

“Navakatarena, bhante, bhikkhunā vuḍḍhatarassa bhikkhuno pāde vandantena kati dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā pādā vanditabbā”ti?

“Navakatarenupāli, bhikkhunā vuḍḍhatarassa bhikkhuno pāde

vandantena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā pādā vanditabbā. Katame pañca? Navakatarenupāli, bhikkhunā vuḍḍhatarassa bhikkhuno pāde vandantena ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā, añjaliṃ paggahetvā, ubhohi pāṇitalehi pādāni parisambāhantena, pemañca gāravañca upaṭṭhāpetvā pādā vanditabbā—navakatarenupāli bhikkhunā vuḍḍhatarassa bhikkhuno pāde vandantena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā pādā vanditabbā"ti.

Kathinatthāravaggo niṭṭhito cuddasamo.

Tassuddānaṃ

Kathinatthāraniddā ca, antarā yāgukhādane; Pure ca pārivāsi ca, vandiyo vanditabbakanti.

Upālipañcakaṃ niṭṭhitaṃ.

Tesaṃ vaggānaṃ uddānaṃ

Anissitena kammañca, vohārāvikammena ca; Codanā ca dhutaṅgā ca, musā bhikkhunimeva ca.

Ubbāhikādhikaraṇaṃ, bhedakā pañcamā pure; Āvāsikā kathinañca, cuddasā suppakāsitāti.

Parivāra

Samathabheda

1. Adhikaraṇapariyāyavāra

Vivādādhikaraṇassa—kiṃ pubbaṅgamaṃ? Kati ṭhānāni? Kati vatthūni? Kati bhūmiyo? Kati hetū? Kati mūlāni? Katihākārehi vivadati? Vivādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? (1)

Anuvādādhikaraṇassa—kiṃ pubbaṅgamaṃ? Kati ṭhānāni? Kati vatthūni? Kati bhūmiyo? Kati hetū? Kati mūlāni? Katihākārehi anuvadati? Anuvādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? (2)

Āpattādhikaraṇassa—kiṃ pubbaṅgamaṃ? Kati ṭhānāni? Kati vatthūni? Kati bhūmiyo? Kati hetū? Kati mūlāni? Katihākārehi āpattiṃ āpajjati? Āpattādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? (3)

Kiccādhikaraṇassa—kiṃ pubbaṅgamaṃ? Kati ṭhānāni? Kati vatthūni? Kati bhūmiyo? Kati hetū? Kati mūlāni? Katihākārehi kiccaṃ jāyati? Kiccādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? (4)

Vivādādhikaraṇassa kiṃ pubbaṅgamanti? Lobho pubbaṅgamo, doso pubbaṅgamo, moho pubbaṅgamo, alobho pubbaṅgamo, adoso pubbaṅgamo, amoho pubbaṅgamo. Kati ṭhānānīti? Aṭṭhārasa bhedakar-

avatthūni ṭhānāni. Kati vatthūnīti? Aṭṭhārasa bhedakaravatthūni. Kati bhūmiyoti? Aṭṭhārasa bhedakaravatthūni bhūmiyo. Kati hetūti? Nava hetū—tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū. Kati mūlānīti? Dvādasa mūlāni. Katihākārehi vivadatīti? Dvīhākārehi vivadati— dhammadiṭṭhi vā adhammadiṭṭhi vā. Vivādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammatīti? Vivādādhikaraṇaṃ dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca. (1)

Anuvādādhikaraṇassa kiṃ pubbaṅgamanti? Lobho pubbaṅgamo, doso pubbaṅgamo, moho pubbaṅgamo, alobho pubbaṅgamo, adoso pubbaṅgamo, amoho pubbaṅgamo. Kati ṭhānānīti? Catasso vipattiyo ṭhānāni. Kati vatthūnīti? Catasso vipattiyo vatthūni. Kati bhūmiyoti? Catasso vipattiyo bhūmiyo. Kati hetūti? Nava hetū— tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū. Kati mūlānīti? Cuddasa mūlāni. Katihākārehi anuvadatīti? Dvīhākārehi anuvadati—vatthuto vā āpattito vā. Anuvādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammatīti? Anuvādādhikaraṇaṃ catūhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (2)

Āpattādhikaraṇassa kiṃ pubbaṅgamanti? Lobho pubbaṅgamo, doso pubbaṅgamo, moho pubbaṅgamo, alobho pubbaṅgamo, adoso pubbaṅgamo, amoho pubbaṅgamo. Kati ṭhānānīti? Satta āpattikkhandhā ṭhānāni. Kati vatthūnīti? Satta āpattikkhandhā vatthūni. Kati bhūmiyoti? Satta āpattikkhandhā bhūmiyo. Kati hetūti? Cha hetū— tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū. Kati mūlānīti? Cha āpattisamuṭṭhānāni mūlāni. Katihākārehi āpattiṃ āpajjatīti? Chahākārehi āpattiṃ āpajjati— alajjitā, aññāṇatā, kukkuccapakatatā, akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, satisammosā. Āpattādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammatīti? Āpattādhikaraṇaṃ tīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (3)

Kiccādhikaraṇassa kiṃ pubbaṅgamanti? Lobho pubbaṅgamo, doso pubbaṅgamo, moho pubbaṅgamo, alobho pubbaṅgamo, adoso pubbaṅgamo, amoho pubbaṅgamo. Kati ṭhānānīti? Cattāri kammāni ṭhānāni. Kati vatthūnīti? Cattāri kammāni vatthūni. Kati bhūmiyoti? Cattāri kammāni bhūmiyo. Kati hetūti? Nava hetū—tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū. Kati mūlānīti? Ekaṃ mūlaṃ— saṃgho.

Katihākārehi kiccaṃ jāyatīti? Dvīhākārehi kiccaṃ jāyati—ñattito vā apalokanato vā. Kiccādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammatīti? Kiccādhikaraṇaṃ ekena samathena sammati—sammukhāvinayena. (4)

Kati samathā? Satta samathā. Sammukhāvinayo, sativinayo, amūḷhavinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako—ime satta samathā.

Siyā ime satta samathā dasa samathā honti, dasa samathā satta samathā honti vatthuvasena pariyāyena? Siyāti.

Kathañca siyā? Vivādādhikaraṇassa dve samathā, anuvādādhikaraṇassa cattāro samathā, āpattādhikaraṇassa tayo samathā, kiccādhikaraṇassa eko samatho. Evaṃ ime satta samathā dasa samathā honti, dasa samathā satta samathā honti vatthuvasena pariyāyena.

Pariyāyavāro niṭṭhito chaṭṭho.

2. Sādhāraṇavāra

Kati samathā vivādādhikaraṇassa sādhāraṇā? Kati samathā vivādādhikaraṇassa asādhāraṇā? Kati samathā anuvādādhikaraṇassa sādhāraṇā? Kati samathā anuvādādhikaraṇassa asādhāraṇā? Kati samathā āpattādhikaraṇassa sādhāraṇā? Kati samathā āpattādhikaraṇassa asādhāraṇā? Kati samathā kiccādhikaraṇassa sādhāraṇā? Kati samathā kiccādhikaraṇassa asādhāraṇā?

Dve samathā vivādādhikaraṇassa sādhāraṇā—sammukhāvinayo, yebhuyyasikā. Pañca samathā vivādādhikaraṇassa asādhāraṇā—sativinayo, amūḷhavinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako. (1)

Cattāro samathā anuvādādhikaraṇassa sādhāraṇā—sammukhāvinayo; sativinayo, amūḷhavinayo, tassapāpiyasikā. Tayo samathā anuvādādhikaraṇassa asādhāraṇā— yebhuyyasikā, paṭiññātakaraṇaṃ, tiṇavatthārako. (2)

Tayo samathā āpattādhikaraṇassa sādhāraṇā—sammukhāvinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, tiṇavatthārako. Cattāro samathā āpattādhikaraṇassa asādhāraṇā—yebhuyyasikā, sativinayo, amūḷhavinayo, tassapāpiyasikā. (3)

Eko samatho kiccādhikaraṇassa sādhāraṇo—sammukhāvinayo. Cha samathā kiccādhikaraṇassa asādhāraṇā—yebhuyyasikā, sativinayo, amūḷhavinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako.

(4)

Sādhāraṇavāro niṭṭhito sattamo.

3. Tabbhāgiyavāra

Kati samathā vivādādhikaraṇassa tabbhāgiyā? Kati samathā vivādādhikaraṇassa aññabhāgiyā? Kati samathā anuvādādhikaraṇassa tabbhāgiyā? Kati samathā anuvādādhikaraṇassa aññabhāgiyā? Kati samathā āpattādhikaraṇassa tabbhāgiyā? Kati samathā āpattādhikaraṇassa aññabhāgiyā? Kati samathā kiccādhikaraṇassa tabbhāgiyā? Kati samathā kiccādhikaraṇassa aññabhāgiyā?

Dve samathā vivādādhikaraṇassa tabbhāgiyā—sammukhāvinayo, yebhuyyasikā. Pañca samathā vivādādhikaraṇassa aññabhāgiyā—sativinayo, amūḷhavinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako. (1)

Cattāro samathā anuvādādhikaraṇassa tabbhāgiyā—sammukhāvinayo, sativinayo, amūḷhavinayo, tassapāpiyasikā. Tayo samathā anuvādādhikaraṇassa aññabhāgiyā— yebhuyyasikā, paṭiññātakaraṇaṃ, tiṇavatthārako. (2)

Tayo samathā āpattādhikaraṇassa tabbhāgiyā—sammukhāvinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, tiṇavatthārako. Cattāro samathā āpattādhikaraṇassa aññabhāgiyā—yebhuyyasikā, sativinayo, amūḷhavinayo, tassapāpiyasikā. (3)

Eko samatho kiccādhikaraṇassa tabbhāgiyo—sammukhāvinayo. Cha samathā kiccādhikaraṇassa aññabhāgiyā—yebhuyyasikā, sativinayo, amūḷhavinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako. (4)

Tabbhāgiyavāro niṭṭhito aṭṭhamo.

4. Samathāsamathassasādhāraṇavāra

Samathā samathassa sādhāraṇā, samathā samathassa asādhāraṇā. Siyā samathā samathassa sādhāraṇā, siyā samathā samathassa asādhāraṇā.

Kathaṃ siyā samathā samathassa sādhāraṇā? Kathaṃ siyā samathā samathassa asādhāraṇā? Yebhuyyasikā sammukhāvinayassa sādhāraṇā, sativinayassa amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa asādhāraṇā. (1)

Sativinayo sammukhāvinayassa sādhāraṇo, amūḷhavinayassa paṭiññā-

takaraṇassa tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya asādhāraṇo. (2)

Amūḷhavinayo sammukhāvinayassa sādhāraṇo, paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya sativinayassa asādhāraṇo. (3)

Paṭiññātakaraṇaṃ sammukhāvinayassa sādhāraṇaṃ, tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya sativinayassa amūḷhavinayassa asādhāraṇaṃ. (4)

Tassapāpiyasikā sammukhāvinayassa sādhāraṇā, tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya sativinayassa amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa asādhāraṇā. (5)

Tiṇavatthārako sammukhāvinayassa sādhāraṇo, yebhuyyasikāya sativinayassa amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya asādhāraṇo. (6)

Evaṃ siyā samathā samathassa sādhāraṇā; evaṃ siyā samathā samathassa asādhāraṇā.

Samathā samathassa sādhāraṇavāro niṭṭhito navamo.

5. Samathāsamathassatabbhāgiyavāra

Samathā samathassa tabbhāgiyā, samathā samathassa aññabhāgiyā. Siyā samathā samathassa tabbhāgiyā, siyā samathā samathassa aññabhāgiyā.

Kathaṃ siyā samathā samathassa tabbhāgiyā? Kathaṃ siyā samathā samathassa aññabhāgiyā? Yebhuyyasikā sammukhāvinayassa tabbhāgiyā, sativinayassa amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa aññabhāgiyā. (1)

Sativinayo sammukhāvinayassa tabbhāgiyo, amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya aññabhāgiyo. (2)

Amūḷhavinayo sammukhāvinayassa tabbhāgiyo, paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya sativinayassa aññabhāgiyo. (3)

Paṭiññātakaraṇaṃ sammukhāvinayassa tabbhāgiyaṃ, tassapāpiyasikāya tiṇavatthārakassa yebhuyyasikāya sativinayassa amūḷhavinayassa aññabhāgiyaṃ. (4)

Tassapāpiyasikā sammukhāvinayassa tabbhāgiyā, tiṇavatthārakassa

yebhuyyasikāya sativinayassa amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa aññabhāgiyā. (5)

Tiṇavatthārako sammukhāvinayassa tabbhāgiyo, yebhuyyasikāya sativinayassa amūḷhavinayassa paṭiññātakaraṇassa tassapāpiyasikāya aññabhāgiyo. (6)

Evaṃ siyā samathā samathassa tabbhāgiyā, evaṃ siyā samathā samathassa aññabhāgiyā.

Samathā samathassa tabbhāgiyavāro niṭṭhito dasamo.

6. Samathasammukhāvinayavāra

Samatho sammukhāvinayo, sammukhāvinayo samatho? Samatho yebhuyyasikā, yebhuyyasikā samatho? Samatho sativinayo, sativinayo samatho? Samatho amūḷhavinayo, amūḷhavinayo samatho? Samatho paṭiññātakaraṇaṃ, paṭiññātakaraṇaṃ samatho? Samatho tassapāpiyasikā, tassapāpiyasikā samatho? Samatho tiṇavatthārako, tiṇavatthārako samatho?

Yebhuyyasikā sativinayo amūḷhavinayo paṭiññātakaraṇaṃ tassapāpiyasikā tiṇavatthārako—ime samathā samathā, no sammukhāvinayo. Sammukhāvinayo samatho ceva sammukhāvinayo ca. (1)

Sativinayo amūḷhavinayo paṭiññātakaraṇaṃ tassapāpiyasikā tiṇavatthārako sammukhāvinayo—ime samathā samathā, no yebhuyyasikā. Yebhuyyasikā samatho ceva yebhuyyasikā ca. (2)

Amūḷhavinayo paṭiññātakaraṇaṃ tassapāpiyasikā tiṇavatthārako sammukhāvinayo yebhuyyasikā—ime samathā samathā, no sativinayo. Sativinayo samatho ceva sativinayo ca. (3)

Paṭiññātakaraṇaṃ tassapāpiyasikā tiṇavatthārako sammukhāvinayo yebhuyyasikā sativinayo—ime samathā samathā, no amūḷhavinayo. Amūḷhavinayo samatho ceva amūḷhavinayo ca. (4)

Tassapāpiyasikā tiṇavatthārako sammukhāvinayo yebhuyyasikā sativinayo amūḷhavinayo—ime samathā samathā, no paṭiññātakaraṇaṃ. Paṭiññātakaraṇaṃ samatho ceva paṭiññātakaraṇañca. (5)

Tiṇavatthārako sammukhāvinayo yebhuyyasikā sativinayo amūḷhavinayo paṭiññātakaraṇaṃ—ime samathā samathā, no tassapāpiyasikā. Tassapāpiyasikā samatho ceva tassapāpiyasikā ca. (6)

Sammukhāvinayo yebhuyyasikā sativinayo amūḷhavinayo paṭiññātakaraṇaṃ tassapāpiyasikā—ime samathā samathā, no tiṇavatthārako.

Tiṇavatthārako samatho ceva tiṇavatthārako ca. (7)

Samathasammukhāvinayavāro niṭṭhito ekādasamo.

7. Vinayavāra

Vinayo sammukhāvinayo, sammukhāvinayo vinayo? Vinayo yebhuyyasikā, yebhuyyasikā vinayo? Vinayo sativinayo, sativinayo vinayo? Vinayo amūḷhavinayo, amūḷhavinayo vinayo? Vinayo paṭiññātakaraṇaṃ, paṭiññātakaraṇaṃ vinayo? Vinayo tassapāpiyasikā, tassapāpiyasikā vinayo? Vinayo tiṇavatthārako, tiṇavatthārako vinayo?

Vinayo siyā sammukhāvinayo siyā na sammukhāvinayo. Sammukhāvinayo vinayo ceva sammukhāvinayo ca. (1)

Vinayo siyā yebhuyyasikā, siyā na yebhuyyasikā. Yebhuyyasikā vinayo ceva yebhuyyasikā ca. (2)

Vinayo siyā sativinayo, siyā na sativinayo. Sativinayo vinayo ceva sativinayo ca. (3)

Vinayo siyā amūḷhavinayo, siyā na amūḷhavinayo. Amūḷhavinayo vinayo ceva amūḷhavinayo ca. (4)

Vinayo siyā paṭiññātakaraṇaṃ, siyā na paṭiññātakaraṇaṃ. Paṭiññātakaraṇaṃ vinayo ceva paṭiññātakaraṇañca. (5)

Vinayo siyā tassapāpiyasikā, siyā na tassapāpiyasikā. Tassapāpiyasikā vinayo ceva tassapāpiyasikā ca. (6)

Vinayo siyā tiṇavatthārako, siyā na tiṇavatthārako. Tiṇavatthārako vinayo ceva tiṇavatthārako ca. (7)

Vinayavāro niṭṭhito dvādasamo.

8. Kusalavāra

Sammukhāvinayo kusalo akusalo abyākato? Yebhuyyasikā kusalā akusalā abyākatā? Sativinayo kusalo akusalo abyākato? Amūḷhavinayo kusalo akusalo abyākato? Paṭiññātakaraṇaṃ kusalaṃ akusalaṃ abyākataṃ? Tassapāpiyasikā kusalā akusalā abyākatā? Tiṇavatthārako kusalo akusalo abyākato?

Sammukhāvinayo siyā kusalo, siyā abyākato. Natthi sammukhāvinayo akusalo. (1)

Yebhuyyasikā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. (2)

Sativinayo siyā kusalo, siyā akusalo, siyā abyākato. (3)

Amūḷhavinayo siyā kusalo, siyā akusalo, siyā abyākato. (4)

Paṭiññātakaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. (5)

Tassapāpiyasikā siyā kusalā, siyā akusalā siyā abyākatā. (6)

Tiṇavatthārako siyā kusalo, siyā akusalo, siyā abyākato. (7)

Vivādādhikaraṇaṃ kusalaṃ akusalaṃ abyākataṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ kusalaṃ akusalaṃ abyākataṃ. Āpattādhikaraṇaṃ kusalaṃ akusalaṃ abyākataṃ. Kiccādhikaraṇaṃ kusalaṃ akusalaṃ abyākataṃ.

Vivādādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. Natthi āpattādhikaraṇaṃ kusalaṃ. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. (4)

Kusalavāro niṭṭhito terasamo.

9. Yatthavāra, pucchāvāra

Yattha yebhuyyasikā labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhati; yattha sammukhāvinayo labbhati, tattha yebhuyyasikā labbhati. Na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati. (1)

Yattha sativinayo labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhati; yattha sammukhāvinayo labbhati, tattha sativinayo labbhati. Na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati. (2)

Yattha amūḷhavinayo labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhati; yattha sammukhāvinayo labbhati, tattha amūḷhavinayo labbhati. Na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati. (3)

Yattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhati; yattha sammukhāvinayo labbhati, tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati. Na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labb-

hati, na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati. (4)

Yattha tassapāpiyasikā labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhati; yattha sammukhāvinayo labbhati, tattha tassapāpiyasikā labbhati. Na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati. (5)

Yattha tiṇavatthārako labbhati, tattha sammukhāvinayo labbhati; yattha sammukhāvinayo labbhati, tattha tiṇavatthārako labbhati. Na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati. (6)

Yattha yebhuyyasikā tattha sammukhāvinayo; yattha sammukhāvinayo tattha yebhuyyasikā. Na tattha sativinayo, na tattha amūḷhavinayo, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ, na tattha tassapāpiyasikā, na tattha tiṇavatthārako. (7)

Yattha sativinayo tattha sammukhāvinayo; yattha sammukhāvinayo tattha sativinayo. Na tattha amūḷhavinayo, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ, na tattha tassapāpiyasikā, na tattha tiṇavatthārako, na tattha yebhuyyasikā. Sammukhāvinayaṃ kātuna mūlaṃ ... pe .... (8)

Yattha tiṇavatthārako tattha sammukhāvinayo; yattha sammukhāvinayo tattha tiṇavatthārako. Na tattha yebhuyyasikā, na tattha sativinayo, na tattha amūḷhavinayo, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ, na tattha tassapāpiyasikā. (9)

Cakkapeyyālaṃ. Yatthavāro niṭṭhito cuddasamo.

10. Samathavāra, vissajjanāvāra

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, yattha yebhuyyasikā labbhati tattha sammukhāvinayo labbhati, yattha sammukhāvinayo labbhati tattha yebhuyyasikā labbhati. Na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati. (1)

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca sativinayena ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, yattha sativinayo labbhati tattha sammukhāvinayo labbhati, yattha sammukhāvinayo labbhati tattha sativinayo labbhati. Na

tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati. (2)

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca amūḷhavinayena ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, yattha amūḷhavinayo labbhati tattha sammukhāvinayo labbhati, yattha sammukhāvinayo labbhati tattha amūḷhavinayo labbhati. Na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati. (3)

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, yattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati tattha sammukhāvinayo labbhati, yattha sammukhāvinayo labbhati tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati. Na tattha tassapāpiyasikā labbhati, na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati. (4)

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca tassapāpiyasikāya ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, yattha tassapāpiyasikā labbhati tattha sammukhāvinayo labbhati, yattha sammukhāvinayo labbhati tattha tassapāpiyasikā labbhati. Na tattha tiṇavatthārako labbhati, na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati. (5)

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca adhikaraṇaṃ vūpasammati, yattha tiṇavatthārako labbhati tattha sammukhāvinayo labbhati, yattha sammukhāvinayo labbhati tattha tiṇavatthārako labbhati. Na tattha yebhuyyasikā labbhati, na tattha sativinayo labbhati, na tattha amūḷhavinayo labbhati, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ labbhati, na tattha tassapāpiyasikā labbhati. (6)

Samathavāro niṭṭhito pannarasamo.

11. Saṃsaṭṭhavāra

Adhikaraṇanti vā samathāti vā ime dhammā saṃsaṭṭhā udāhu visaṃsaṭṭhā? Labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetunti?

Adhikaraṇanti vā samathāti vā ime dhammā visaṃsaṭṭhā, no saṃsaṭṭhā. Labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetunti. So— "mā hevan"tissa vacanīyo. Adhikaraṇanti vā samath-

āti vā ime dhammā saṃsaṭṭhā, no visaṃsaṭṭhā. No ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ. Taṃ kissa hetu? Nanu vuttaṃ bhagavatā—"cattārimāni, bhikkhave, adhikaraṇāni, satta samathā. Adhikaraṇā samathehi sammanti, samathā adhikaraṇehi sammanti. Evaṃ, ime dhammā saṃsaṭṭhā no visaṃsaṭṭhā; no ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetun"ti.

Saṃsaṭṭhavāro niṭṭhito soḷasamo.

12. Sammativāra

Vivādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Anuvādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Āpattādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Kiccādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati?

Vivādādhikaraṇaṃ dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ catūhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ tīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ ekena samathena sammati—sammukhāvinayena. (4)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca pañcahi samathehi sammanti— sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (1)

Vivādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Vivādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca catūhi samathehi sammanti— sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Vivādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Vivādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca dvīhi samathehi sammanti— sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca. (3)

Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca chahi samathehi sammanti— sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena

ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (4)

Anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca catūhi samathehi sammanti— sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (5)

Āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca tīhi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (6)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca sattahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (7)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca pañcahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (8)

Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca chahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (9)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca sattahi samathehi sammanti— sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (10)

Sammativāro niṭṭhito sattarasamo.

13. Sammantinasammantivāra

Vivādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati, katihi samathehi na sammati? Anuvādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati, katihi samathehi na sammati? Āpattādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati,

katihi samathehi na sammati? Kiccādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati, katihi samathehi na sammati?

Vivādādhikaraṇaṃ dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca. Pañcahi samathehi na sammati—sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ catūhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. Tīhi samathehi na sammati— yebhuyyasikāya ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ tīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. Catūhi samathehi na sammati—yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ ekena samathena sammati—sammukhāvinayena. Chahi samathehi na sammati—yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (4)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca pañcahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. Dvīhi samathehi na sammanti—paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (5)

Vivādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca catūhi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. Tīhi samathehi na sammanti—sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (6)

Vivādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca dvīhi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca. Pañcahi samathehi na sammanti—sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇa-

vatthārakena ca. (7)

Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca chahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. Ekena samathena na sammanti—yebhuyyasikāya. (8)

Anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca catūhi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. Tīhi samathehi na sammanti—yebhuyyasikāya ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (9)

Āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca tīhi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. Catūhi samathehi na sammanti—yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (10)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca sattahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (11)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca pañcahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. Dvīhi samathehi na sammanti—paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (12)

Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca chahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena

ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. Ekena samathena na sammanti—yebhuyyasikāya. (13)

Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca katihi samathehi sammanti? Katihi samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇañca anuvādādhikaraṇañca āpattādhikaraṇañca kiccādhikaraṇañca sattahi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca. (14)

Sammanti na sammantivāro niṭṭhito aṭṭhārasamo.

14. Samathādhikaraṇavāra

Samathā samathehi sammanti? Samathā adhikaraṇehi sammanti? Adhikaraṇā samathehi sammanti? Adhikaraṇā adhikaraṇehi sammanti?

Siyā samathā samathehi sammanti, siyā samathā samathehi na sammanti. Siyā samathā adhikaraṇehi sammanti, siyā samathā adhikaraṇehi na sammanti. Siyā adhikaraṇā samathehi sammanti, siyā adhikaraṇā samathehi na sammanti. Siyā adhikaraṇā adhikaraṇehi sammanti, siyā adhikaraṇā adhikaraṇehi na sammanti.

Kathaṃ siyā samathā samathehi sammanti, kathaṃ siyā samathā samathehi na sammanti? Yebhuyyasikā sammukhāvinayena sammati; sativinayena na sammati, amūḷhavinayena na sammati, paṭiññātakaraṇena na sammati, tassapāpiyasikāya na sammati, tiṇavatthārakena na sammati. (1)

Sativinayo sammukhāvinayena sammati; amūḷhavinayena na sammati, paṭiññātakaraṇena na sammāti, tassapāpiyasikāya na sammati, tiṇavatthārakena na sammati, yebhuyyasikāya na sammati. (2)

Amūḷhavinayo sammukhāvinayena sammati; paṭiññātakaraṇena na sammati, tassapāpiyasikāya na sammati, tiṇavatthārakena na sammati, yebhuyyasikāya na sammati, sativinayena na sammati. (3)

Paṭiññātakaraṇaṃ sammukhāvinayena sammati; tassapāpiyasikāya na sammati, tiṇavatthārakena na sammati, yebhuyyasikāya na sammati, sativinayena na sammati, amūḷhavinayena na sammati. (4)

Tassapāpiyasikā sammukhāvinayena sammati; tiṇavatthārakena na sammati, yebhuyyasikāya na sammati, sativinayena na sammati, amūḷhavinayena na sammati, paṭiññātakaraṇena na sammati. (5)

Tiṇavatthārako sammukhāvinayena sammati; yebhuyyasikāya na

sammati, sativinayena na sammati, amūḷhavinayena na sammati, paṭiññātakaraṇena na sammati, tassapāpiyasikāya na sammati. Evaṃ siyā samathā samathehi sammanti. Evaṃ siyā samathā samathehi na sammanti. (6)

Kathaṃ siyā samathā adhikaraṇehi sammanti, kathaṃ siyā samathā adhikaraṇehi na sammanti? Sammukhāvinayo vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (1)

Yebhuyyasikā vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (2)

Sativinayo vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (3)

Amūḷhavinayo vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (4)

Paṭiññātakaraṇaṃ vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (5)

Tassapāpiyasikā vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (6)

Tiṇavatthārako vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. Evaṃ siyā samathā adhikaraṇehi sammanti. Evaṃ siyā samathā adhikaraṇehi na sammanti. (7)

Kathaṃ siyā adhikaraṇā samathehi sammanti, kathaṃ siyā adhikaraṇā samathehi na sammanti? Vivādādhikaraṇaṃ sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca sammati; sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca na sammati. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca sammati; yebhuyyasikāya ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca na sammati. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca sammati; yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca na sammati. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ sammukhāvinayena sammati; yebhuyyasikāya ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tassapāpiyasikāya ca tiṇavatthārakena ca na sammati. Evaṃ siyā adhikaraṇā samathehi sammanti. Evaṃ siyā adhikaraṇā samathehi na sammanti. (4)

Kathaṃ siyā adhikaraṇā adhikaraṇehi sammanti? Kathaṃ siyā adhikaraṇā adhikaraṇehi na sammanti? Vivādādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇena na sammati, anuvādādhikaraṇena na sammati, āpattādhikaraṇena na sammati; kiccādhikaraṇena sammati. Evaṃ siyā adhikaraṇā adhikaraṇehi sammanti. Evaṃ siyā adhikaraṇā adhikaraṇehi na sammanti. (4)

Chāpi samathā cattāropi adhikaraṇā sammukhāvinayena sammanti; sammukhāvinayo na kenaci sammati.

Samathādhikaraṇavāro niṭṭhito ekūnavīsatimo.

15. Samuṭṭhāpanavāra

Vivādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti? Vivādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ na katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti; api ca vivādādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti. Yathā kathaṃ viya? Idha bhikkhū vivadanti—"dhammo"ti vā, "adhammo"ti vā, "vinayo"ti vā, "avinayo"ti vā, "abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenā"ti vā, "bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenā"ti vā, "anāciṇṇaṃ tathāgatenā"ti vā, "āciṇṇaṃ tathāgatenā"ti vā, "apaññattaṃ tathāgatenā"ti vā, "paññattaṃ tathāgatenā"ti vā, "āpattī"ti vā, "anāpattī"ti vā, "lahukā āpattī"ti vā, "garukā āpattī"ti vā, "sāvasesā āpattī"ti vā, "anavasesā āpattī"ti vā, "duṭṭhullā āpattī"ti vā "aduṭṭhullā āpattī"ti vā.

Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhakaṃ, idaṃ vuccati vivādādhikaraṇaṃ. Vivādādhikaraṇe saṃgho vivadati. Vivādādhikaraṇaṃ vivadamāno anuvadati. Anuvādādhikaraṇaṃ anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ vivādādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti.

Anuvādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti? Anuvādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ na katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti; api ca anuvādādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti. Yathā kathaṃ viya? Idha bhikkhū bhikkhuṃ anuvadanti sīlavipattiyā vā ācāravipattiyā vā diṭṭhivipattiyā vā ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ, idaṃ vuccati anuvādādhikaraṇaṃ. Anuvādādhikaraṇe saṃgho vivadati. Vivādādhikaraṇaṃ vivadamāno anuvadati. Anuvādādhikaraṇaṃ anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ anuvādādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti.

Āpattādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti? Āpattādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ na katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti; api ca āpattādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti. Yathā kathaṃ viya? Pañcapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ, sattapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ, idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ. Āpattādhikaraṇe saṃgho vivadati. Vivādādhikaraṇaṃ vivadamāno anuvadati. Anuvādādhikaraṇaṃ anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ āpattādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti.

Kiccādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti? Kiccādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ na katamaṃ adhikaraṇaṃ samuṭṭhāpeti, api ca kiccādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti. Yathā kathaṃ viya? Yā saṃghassa kiccayatā karaṇīyatā apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammaṃ, idaṃ vuccati kiccādhikaraṇaṃ. Kiccādhikaraṇe saṃgho vivadati. Vivādādhikaraṇaṃ vivadamāno anuvadati. Anu-

vādādhikaraṇaṃ anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ kiccādhikaraṇapaccayā cattāro adhikaraṇā jāyanti.

Samuṭṭhāpanavāro niṭṭhito vīsatimo.

16. Bhajativāra

Vivādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ bhajati? Katamaṃ adhikaraṇaṃ upanissitaṃ? Katamaṃ adhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ? Katamena adhikaraṇena saṅgahitaṃ? (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ bhajati? Katamaṃ adhikaraṇaṃ upanissitaṃ? Katamaṃ adhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ? Katamena adhikaraṇena saṅgahitaṃ? (2)

Āpattādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ bhajati? Katamaṃ adhikaraṇaṃ upanissitaṃ? Katamaṃ adhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ? Katamena adhikaraṇena saṅgahitaṃ? (3)

Kiccādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ bhajati? Katamaṃ adhikaraṇaṃ upanissitaṃ? Katamaṃ adhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ? Katamena adhikaraṇena saṅgahitaṃ? (4)

Vivādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ vivādādhikaraṇaṃ bhajati, vivādādhikaraṇaṃ upanissitaṃ, vivādādhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ, vivādādhikaraṇena saṅgahitaṃ. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ anuvādādhikaraṇaṃ bhajati, anuvādādhikaraṇaṃ upanissitaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ, anuvādādhikaraṇena saṅgahitaṃ. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ bhajati, āpattādhikaraṇaṃ upanissitaṃ, āpattādhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ, āpattādhikaraṇena saṅgahitaṃ. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ kiccādhikaraṇaṃ bhajati, kiccādhikaraṇaṃ upanissitaṃ, kiccādhikaraṇaṃ pariyāpannaṃ, kiccādhikaraṇena saṅgahitaṃ. (4)

Vivādādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ kati samathe bhajati, kati samathe upanissitaṃ, kati samathe pariyāpannaṃ, katihi samathehi saṅgahitaṃ, katihi samathehi sammati? (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ kati samathe bhajati, kati samathe upanissitaṃ, kati samathe pariyāpannaṃ, katihi samathehi saṅgahitaṃ, katihi samathehi sammati? (2)

Āpattādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ kati samathe bhajati, kati samathe upanissitaṃ, kati samathe pariyāpannaṃ, katihi samathehi saṅgahitaṃ, katihi samathehi sammati? (3)

Kiccādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ kati samathe bhajati, kati samathe upanissitaṃ, kati samathe pariyāpannaṃ, katihi samathehi saṅgahitaṃ, katihi samathehi sammati? (4)

Vivādādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ dve samathe bhajati, dve samathe upanissitaṃ, dve samathe pariyāpannaṃ, dvīhi samathehi saṅgahitaṃ, dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ cattāro samathe bhajati, cattāro samathe upanissitaṃ, cattāro samathe pariyāpannaṃ, catūhi samathehi saṅgahitaṃ, catūhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca sativinayena ca amūḷhavinayena ca tassapāpiyasikāya ca. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ tayo samathe bhajati, tayo samathe upanissitaṃ, tayo samathe pariyāpannaṃ, tīhi samathehi saṅgahitaṃ tīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca tiṇavatthārakena ca. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ sattannaṃ samathānaṃ ekaṃ samathaṃ bhajati, ekaṃ samathaṃ upanissitaṃ, ekaṃ samathaṃ pariyāpannaṃ, ekena samathena saṅgahitaṃ, ekena samathena sammati—sammukhāvinayenāti. (4)

Bhajativāro niṭṭhito ekavīsatimo.

Samathabhedo niṭṭhito.

Tassuddānaṃ

Adhikaraṇaṃ pariyāyaṃ, sādhāraṇā ca bhāgiyā; Samathā sādhāraṇikā, samathassa tabbhāgiyā.

Samathā sammukhā ceva, vinayena kusalena ca; Yattha samathasaṃsaṭṭhā, sammanti na sammanti ca; Samathādhikaraṇañceva, samuṭṭhānaṃ bhajanti cāti.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

5. Samuṭṭhānavāra

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. (2)

Samuṭṭhānavāro niṭṭhito pañcamo.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

8. Samuccayavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā catasso āpattiyo āpajjati. Akkhāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti pārājikassa; yebhuyyena khāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti thullaccayassa; vaṭṭakate mukhe acchupantaṃ aṅgajātaṃ paveseti, āpatti dukkaṭassa; jatumaṭṭhake pācittiyaṃ—methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā imā catasso āpattiyo āpajjati. Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ catūhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ, tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca, paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ—anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā imaṃ ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Sā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajati? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Sā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajati—ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ ekena āpattikkhandhena saṅgahitā—dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena cāti. (2)

Samuccayavāro niṭṭhito aṭṭhamo. Aṭṭhapaccayavārā niṭṭhitā. Mahāvibhaṅge soḷasamahāvārā niṭṭhitā.

Bhikkhuvibhaṅgamahāvāro niṭṭhito.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

5. Samuṭṭhānavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. (2)

Samuṭṭhānavāro niṭṭhito pañcamo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

6. Adhikaraṇavāra

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ—āpattādhikaraṇaṃ. (2)

Adhikaraṇavāro niṭṭhito chaṭṭho.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

3. Vipattivāra

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. (2)

Vipattivāro niṭṭhito tatiyo.

Parivāra

Cūḷasaṅgāma

1. Anuvijjakassapaṭipatti

Saṅgāmāvacarena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamantena nīcacittena saṃgho upasaṅkamitabbo rajoharaṇasamena cittena; āsanakusalena bhavitabbaṃ nisajjakusalena; there bhikkhū anupakhajjantena, nave bhikkhū āsanena appaṭibāhantena, yathāpatirūpe āsane nisīditabbaṃ; anānākathikena bhavitabbaṃ atiracchānakathikena; sāmaṃ vā dhammo bhāsitabbo paro vā ajjhesitabbo ariyo vā tuṇhībhāvo nātimaññitabbo.

Saṃghena anumatena puggalena anuvijjakena anuvijjitukāmena

na upajjhāyo pucchitabbo, na ācariyo pucchitabbo, na saddhivihāriko pucchitabbo, na antevāsiko pucchitabbo, na samānupajjhāyako pucchitabbo, na samānācariyako pucchitabbo, na jāti pucchitabbā, na nāmaṃ pucchitabbaṃ, na gottaṃ pucchitabbaṃ, na āgamo pucchitabbo, na kulapadeso pucchitabbo, na jātibhūmi pucchitabbā. Taṃ kiṃ kāraṇā? Atrassa pemaṃ vā doso vā. Peme vā sati dose vā, chandāpi gaccheyya, dosāpi gaccheyya, mohāpi gaccheyya, bhayāpi gaccheyya.

Saṃghena anumatena puggalena anuvijjakena anuvijjitukāmena saṃghagarukena bhavitabbaṃ no puggalagarukena, saddhammagarukena bhavitabbaṃ no āmisagarukena, atthavasikena bhavitabbaṃ no parisakappikena, kālena anuvijjitabbaṃ no akālena, bhūtena anuvijjitabbaṃ no abhūtena, saṇhena anuvijjitabbaṃ no pharusena, atthasaṃhitena anuvijjitabbaṃ no anatthasaṃhitena, mettācittena anuvijjitabbaṃ no dosantarena, na upakaṇṇakajappinā bhavitabbaṃ, na jimhaṃ pekkhitabbaṃ, na akkhi nikhaṇitabbaṃ, na bhamukaṃ ukkhipitabbaṃ, na sīsaṃ ukkhipitabbaṃ, na hatthavikāro kātabbo, na hatthamuddā dassetabbā.

Āsanakusalena bhavitabbaṃ nisajjakusalena, yugamattaṃ pekkhantena atthaṃ anuvidhiyantena sake āsane nisīditabbaṃ, na ca āsanā vuṭṭhātabbaṃ, na vītihātabbaṃ, na kummaggo sevitabbo, na bāhāvikkhepakaṃ bhaṇitabbaṃ, aturitena bhavitabbaṃ asāhasikena, acaṇḍikatena bhavitabbaṃ vacanakkhamena, mettācittena bhavitabbaṃ hitānukampinā, kāruṇikena bhavitabbaṃ hitaparisakkinā, asamphappalāpinā bhavitabbaṃ pariyantabhāṇinā, averavasikena bhavitabbaṃ anasuruttena, attā pariggahetabbo, paro pariggahetabbo, codako pariggahetabbo, cuditako pariggahetabbo, adhammacodako pariggahetabbo, adhammacuditako pariggahetabbo, dhammacodako pariggahetabbo, dhammacuditako pariggahetabbo, vuttaṃ ahāpentena avuttaṃ apakāsentena otiṇṇāni padabyañjanāni sādhukaṃ pariggahetvā paro paṭipucchitvā yathā paṭiññāya kāretabbo, mando hāsetabbo, bhīrū assāsetabbo, caṇḍo nisedhetabbo, asuci vibhāvetabbo, ujumaddavena na chandāgatiṃ gantabbaṃ, na dosāgatiṃ gantabbaṃ, na mohāgatiṃ gantabbaṃ, na bhayāgatiṃ gantabbaṃ, majjhattena bhavitabbaṃ dhammesu ca puggalesu ca. Evañca pana anuvijjako anuvijjamāno satthu ceva sāsanakaro hoti, viññūnañca sabrahmacārīnaṃ piyo ca hoti manāpo ca garu ca

bhāvanīyo ca.

Suttaṃ saṃsandanatthāya, opammaṃ nidassanatthāya, attho viññāpanatthāya, paṭipucchā ṭhapanatthāya, okāsakammaṃ codanatthāya, codanā sāraṇatthāya, sāraṇā savacanīyatthāya, savacanīyaṃ palibodhatthāya, palibodho vinicchayatthāya, vinicchayo santīraṇatthāya, santīraṇaṃ ṭhānāṭhānagamanatthāya, ṭhānāṭhānagamanaṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahatthāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ sampaggahatthāya, saṃgho sampariggahasampaṭicchanatthāya, saṃghena anumatā puggalā paccekaṭṭhāyino avisaṃvādakaṭṭhāyino.

Vinayo saṃvaratthāya, saṃvaro avippaṭisāratthāya, avippaṭisāro pāmujjatthāya, pāmujjaṃ pītatthāya, pīti passaddhatthāya, passaddhi sukhatthāya, sukhaṃ samādhatthāya, samādhi yathābhūtañāṇadassanatthāya, yathābhūtañāṇadassanaṃ nibbidatthāya, nibbidā virāgatthāya, virāgo vimuttatthāya, vimutti vimuttiñāṇadassanatthāya, vimuttiñāṇadassanaṃ anupādāparinibbānatthāya. Etadatthā kathā, etadatthā mantanā, etadatthā upanisā, etadatthaṃ sotāvadhānaṃ—yadidaṃ anupādācittassa vimokkhoti.

Anuyogavattaṃ nisāmaya, Kusalena buddhimatā kataṃ; Suvuttaṃ sikkhāpadānulomikaṃ, Gatiṃ na nāsento samparāyikaṃ.

Vatthuṃ vipattiṃ āpattiṃ, Nidānaṃ ākāraakovido; Pubbāparaṃ na jānāti, Katākataṃ samena ca.

Kammañca adhikaraṇañca, samathe cāpi akovido; Ratto duṭṭho ca mūḷho ca, bhayā mohā ca gacchati.

Na ca saññattikusalo, nijjhattiyā ca akovido; Laddhapakkho ahiriko, kaṇhakammo anādaro; Sa ve tādisako bhikkhu, appaṭikkhoti vuccati.

Vatthuṃ vipattiṃ āpattiṃ, nidānaṃ ākārakovido; Pubbāparañca jānāti, katākataṃ samena ca.

Kammañca adhikaraṇañca, samathe cāpi kovido; Aratto aduṭṭho amūḷho, bhayā mohā na gacchati.

Saññattiyā ca kusalo, nijjhattiyā ca kovido; Laddhapakkho hirimano, sukkakammo sagāravo; Sa ve tādisako bhikkhu, sappaṭikkhoti vuccatīti.

Cūḷasaṅgāmaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Nīcacittena puccheyya, garu saṃghe na puggale; Suttaṃ saṃsan-

danatthāya, vinayānuggahena ca; Uddānaṃ cūḷasaṅgāme, ekuddeso idaṃ katanti.

Parivāra

Adhikaraṇabheda

1. Ukkoṭanabhedādi

Cattāri adhikaraṇāni. Vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ—imāni cattāri adhikaraṇāni.

Imesaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ kati ukkoṭā? Imesaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ dasa ukkoṭā. Vivādādhikaraṇassa dve ukkoṭā, anuvādādhikaraṇassa cattāro ukkoṭā, āpattādhikaraṇassa tayo ukkoṭā, kiccādhikaraṇassa eko ukkoṭo—imesaṃ catunnaṃ adhikaraṇānaṃ ime dasa ukkoṭā.

Vivādādhikaraṇaṃ ukkoṭento kati samathe ukkoṭeti? Anuvādādhikaraṇaṃ ukkoṭento kati samathe ukkoṭeti? Āpattādhikaraṇaṃ ukkoṭento kati samathe ukkoṭeti? Kiccādhikaraṇaṃ ukkoṭento kati samathe ukkoṭeti?

Vivādādhikaraṇaṃ ukkoṭento dve samathe ukkoṭeti. Anuvādādhikaraṇaṃ ukkoṭento cattāro samathe ukkoṭeti. Āpattādhikaraṇaṃ ukkoṭento tayo samathe ukkoṭeti. Kiccādhikaraṇaṃ ukkoṭento ekaṃ samathaṃ ukkoṭeti.

Kati ukkoṭā? Katihākārehi ukkoṭanaṃ pasavati? Katihaṅgehi samannāgato puggalo adhikaraṇaṃ ukkoṭeti? Kati puggalā adhikaraṇaṃ ukkoṭentā āpattiṃ āpajjanti?

Dvādasa ukkoṭā. Dasahākārehi ukkoṭanaṃ pasavati. Catūhaṅgehi samannāgato puggalo adhikaraṇaṃ ukkoṭeti. Cattāro puggalā adhikaraṇaṃ ukkoṭentā āpattiṃ āpajjanti?

Katame dvādasa ukkoṭā? Akataṃ kammaṃ, dukkaṭaṃ kammaṃ, puna kātabbaṃ kammaṃ, anihataṃ, dunnihataṃ, puna nihanitabbaṃ, avinicchitaṃ, duvinicchitaṃ, puna vinicchitabbaṃ, avūpasantaṃ, duvūpasantaṃ, puna vūpasametabbanti—ime dvādasa ukkoṭā.

Katamehi dasahākārehi ukkoṭanaṃ pasavati? Tattha jātakaṃ adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, tattha jātakaṃ vūpasantaṃ adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, antarāmagge adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, antarāmagge vūpasantaṃ adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, tattha gataṃ adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, tattha gataṃ vūpasantaṃ adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, sativinayaṃ ukkoṭeti, amūḷhavinayaṃ ukkoṭeti, tassapāpiyasikaṃ ukkoṭeti, tiṇavatthārakaṃ ukkoṭeti—

imehi dasahākārehi ukkoṭanaṃ pasavati.

Katamehi catūhaṅgehi samannāgato puggalo adhikaraṇaṃ ukkoṭeti? Chandāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, dosāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, mohāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti, bhayāgatiṃ gacchanto adhikaraṇaṃ ukkoṭeti—imehi catūhaṅgehi samannāgato puggalo adhikaraṇaṃ ukkoṭeti.

Katame cattāro puggalā adhikaraṇaṃ ukkoṭentā āpattiṃ āpajjanti? Tadahupasampanno ukkoṭeti ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ, āgantuko ukkoṭeti ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ, kārako ukkoṭeti ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ, chandadāyako ukkoṭeti ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ—ime cattāro puggalā adhikaraṇaṃ ukkoṭentā āpattiṃ āpajjanti.

2. Adhikaraṇanidānādi

Vivādādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Anuvādādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Āpattādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Kiccādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ?

Vivādādhikaraṇaṃ vivādanidānaṃ vivādasamudayaṃ vivādajātikaṃ vivādapabhavaṃ vivādasambhāraṃ vivādasamuṭṭhānaṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ anuvādanidānaṃ anuvādasamudayaṃ anuvādajātikaṃ anuvādapabhavaṃ anuvādasambhāraṃ anuvādasamuṭṭhānaṃ. Āpattādhikaraṇaṃ āpattinidānaṃ āpattisamudayaṃ āpattijātikaṃ āpattipabhavaṃ āpattisambhāraṃ āpattisamuṭṭhānaṃ. Kiccādhikaraṇaṃ kiccayanidānaṃ kiccayasamudayaṃ kiccayajātikaṃ kiccayapabhavaṃ kiccayasambhāraṃ kiccayasamuṭṭhānaṃ.

Vivādādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Anuvādādhikaraṇaṃ ... pe ... āpattādhikaraṇaṃ ... pe ... kiccādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ?

Vivādādhikaraṇaṃ hetunidānaṃ, hetusamudayaṃ, hetujātikaṃ, hetupabhavaṃ, hetusambhāraṃ, hetusamuṭṭhānaṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ ... pe ... āpattādhikaraṇaṃ ... pe ... kiccādhikaraṇaṃ hetunidānaṃ,

hetusamudayaṃ, hetujātikaṃ, hetupabhavaṃ, hetusambhāraṃ, hetusamuṭṭhānaṃ.

Vivādādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Anuvādādhikaraṇaṃ ... pe ... āpattādhikaraṇaṃ ... pe ... kiccādhikaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ?

Vivādādhikaraṇaṃ paccayanidānaṃ, paccayasamudayaṃ, paccayajātikaṃ, paccayapabhavaṃ, paccayasambhāraṃ, paccayasamuṭṭhānaṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ ... pe ... āpattādhikaraṇaṃ ... pe ... kiccādhikaraṇaṃ paccayanidānaṃ, paccayasamudayaṃ, paccayajātikaṃ, paccayapabhavaṃ, paccayasambhāraṃ, paccayasamuṭṭhānaṃ.

3. Adhikaraṇamūlādi

Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ kati mūlāni, kati samuṭṭhānā? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ tettiṃsa mūlāni, tettiṃsa samuṭṭhānā.

Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamāni tettiṃsa mūlāni? Vivādādhikaraṇassa dvādasa mūlāni, anuvādādhikaraṇassa cuddasa mūlāni, āpattādhikaraṇassa cha mūlāni, kiccādhikaraṇassa ekaṃ mūlaṃ, saṃgho—catunnaṃ adhikaraṇānaṃ imāni tettiṃsa mūlāni.

Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katame tettiṃsa samuṭṭhānā? Vivādādhikaraṇassa aṭṭhārasabhedakaravatthūni samuṭṭhānā, anuvādādhikaraṇassa catasso vipattiyo samuṭṭhānā, āpattādhikaraṇassa sattāpattikkhandhā samuṭṭhānā, kiccādhikaraṇassa cattāri kammāni samuṭṭhānā—catunnaṃ adhikaraṇānaṃ ime tettiṃsa samuṭṭhānā.

4. Adhikaraṇapaccayāpatti

Vivādādhikaraṇaṃ āpattānāpattīti? Vivādādhikaraṇaṃ na āpatti. Kiṃ pana vivādādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyyāti? Āma, vivādādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyya. Vivādādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Vivādādhikaraṇapaccayā dve āpattiyo āpajjati. Upasampannaṃ omasati, āpatti pācittiyassa; anupasampannaṃ omasati, āpatti dukkaṭassa—vivādādhikaraṇapaccayā imā dve āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Katihi adhikaraṇehi, katisu

ṭhānesu, katihi samathehi sammanti?

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti. Ekena adhikaraṇena—kiccādhikaraṇena; tīsu ṭhānesu— saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike; tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Anuvādādhikaraṇaṃ āpattānāpattīti? Anuvādādhikaraṇaṃ na āpatti. Kiṃ pana anuvādādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyyāti? Āma, anuvādādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyya. Anuvādādhikaraṇapaccayā, kati āpattiyo āpajjati? Anuvādādhikaraṇapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃseti, āpatti saṃghādisesassa; amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃseti, āpatti pācittiyassa; amūlikāya ācāravipattiyā anuddhaṃseti, āpatti dukkaṭassa—anuvādādhikaraṇapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Katihi adhikaraṇehi, katisu ṭhānesu, katihi samathehi sammanti?

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ tīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti. Yā tā āpattiyo garukā tā āpattiyo ekena adhikaraṇena—kiccādhikaraṇena; ekamhi ṭhāne—saṃghamajjhe; dvīhi samathehi sammanti—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca. Yā tā āpattiyo lahukā tā āpattiyo ekena adhikaraṇena—kiccādhikaraṇena; tīsu ṭhānesu—saṃghamajjhe gaṇamajjhe puggalassa santike; tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Āpattādhikaraṇaṃ āpattānāpattīti? Āpattādhikaraṇaṃ āpatti. Kiṃ

pana āpattādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyyāti? Āma, āpattādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyya. Āpattādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Āpattādhikaraṇapaccayā catasso āpattiyo āpajjati. Bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ paṭicchādeti, āpatti pārājikassa; vematikā paṭicchādeti, āpatti thullaccayassa; bhikkhu saṃghādisesaṃ paṭicchādeti, āpatti pācittiyassa; ācāravipattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa—āpattādhikaraṇapaccayā imā catasso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Katihi adhikaraṇehi, katisu ṭhānesu, katihi samathehi sammanti?

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ siyā ācāravipattiṃ. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ—āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ catūhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Yā sā āpatti anavasesā sā āpatti na katamena adhikaraṇena, na katamamhi ṭhāne, na katamena samathena sammati. Yā tā āpattiyo lahukā tā āpattiyo ekena adhikaraṇena—kiccādhikaraṇena; tīsu ṭhānesu—saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike; tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Kiccādhikaraṇaṃ āpattānāpattīti? Kiccādhikaraṇaṃ na āpatti. Kiṃ pana kiccādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyyāti? Āma, kiccādhikaraṇapaccayā āpattiṃ āpajjeyya. Kiccādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Kiccādhikaraṇapaccayā pañca āpattiyo āpajjati. Ukkhittānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti pārājikassa; bhedakānuvattakā bhikkhū yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa; pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanti, āpatti pācittiyassa—kiccādhikaraṇapaccayā imā pañca āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Catun-

naṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Katihi adhikaraṇehi, katisu ṭhānesu, katihi samathehi sammanti?

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ siyā ācāravipattiṃ. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ—āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ pañcahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Yā sā āpatti anavasesā sā āpatti na katamena adhikaraṇena, na katamamhi ṭhāne, na katamena samathena sammati. Yā sā āpatti garukā sā āpatti ekena adhikaraṇena—kiccādhikaraṇena; ekamhi ṭhāne—saṃghamajjhe; dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca. Yā tā āpattiyo lahukā tā āpattiyo ekena adhikaraṇena—kiccādhikaraṇena; tīsu ṭhānesu—saṃghamajjhe, gaṇamajjhe, puggalassa santike; tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

5. Adhikaraṇādhippāya

Vivādādhikaraṇaṃ hoti anuvādādhikaraṇaṃ, hoti āpattādhikaraṇaṃ, hoti kiccādhikaraṇaṃ. Vivādādhikaraṇaṃ na hoti anuvādādhikaraṇaṃ, na hoti āpattādhikaraṇaṃ, na hoti kiccādhikaraṇaṃ; api ca, vivādādhikaraṇapaccayā hoti anuvādādhikaraṇaṃ, hoti āpattādhikaraṇaṃ, hoti kiccādhikaraṇaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha bhikkhū vivadanti—dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullāpattīti vā aduṭṭhullāpattīti vā. Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhakaṃ, idaṃ vuccati vivādādhikaraṇaṃ. Vivādādhikaraṇe saṃgho vivadati vivādādhikaraṇaṃ. Vivadamāno anuvadati anuvādādhikaraṇaṃ. Anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ vivādādhikaraṇapaccayā hoti anuvādādhikaraṇaṃ, hoti āpattādhikaraṇaṃ, hoti kiccādhikaraṇaṃ. (1)

Anuvādādhikaraṇaṃ hoti āpattādhikaraṇaṃ, hoti kiccādhikaraṇaṃ,

hoti vivādādhikaraṇaṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ na hoti āpattādhikaraṇaṃ, na hoti kiccādhikaraṇaṃ, na hoti vivādādhikaraṇaṃ; api ca anuvādādhikaraṇapaccayā hoti āpattādhikaraṇaṃ, hoti kiccādhikaraṇaṃ, hoti vivādādhikaraṇaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha bhikkhū bhikkhuṃ anuvadanti sīlavipattiyā vā ācāravipattiyā vā diṭṭhivipattiyā vā ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ, idaṃ vuccati anuvādādhikaraṇaṃ. Anuvādādhikaraṇe saṃgho vivadati, vivādādhikaraṇaṃ. Vivadamāno anuvadati, anuvādādhikaraṇaṃ. Anuvadamāno āpattiṃ āpajjati, āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti, kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ anuvādādhikaraṇapaccayā hoti āpattādhikaraṇaṃ, hoti kiccādhikaraṇaṃ, hoti vivādādhikaraṇaṃ. (2)

Āpattādhikaraṇaṃ hoti kiccādhikaraṇaṃ, hoti vivādādhikaraṇaṃ, hoti anuvādādhikaraṇaṃ. Āpattādhikaraṇaṃ na hoti kiccādhikaraṇaṃ, na hoti vivādādhikaraṇaṃ, na hoti anuvādādhikaraṇaṃ; api ca āpattādhikaraṇapaccayā hoti kiccādhikaraṇaṃ, hoti vivādādhikaraṇaṃ, hoti anuvādādhikaraṇaṃ. Yathā kathaṃ viya? Pañcapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ, sattapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ, idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ. Āpattādhikaraṇe saṃgho vivadati vivādādhikaraṇaṃ. Vivadamāno anuvadati anuvādādhikaraṇaṃ. Anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ āpattādhikaraṇapaccayā hoti kiccādhikaraṇaṃ, hoti vivādādhikaraṇaṃ, hoti anuvādādhikaraṇaṃ. (3)

Kiccādhikaraṇaṃ hoti vivādādhikaraṇaṃ, hoti anuvādādhikaraṇaṃ, hoti āpattādhikaraṇaṃ. Kiccādhikaraṇaṃ na hoti vivādādhikaraṇaṃ, na hoti anuvādādhikaraṇaṃ, na hoti āpattādhikaraṇaṃ; api ca kiccādhikaraṇapaccayā hoti vivādādhikaraṇaṃ, hoti anuvādādhikaraṇaṃ, hoti āpattādhikaraṇaṃ. Yathā kathaṃ viya? Yā saṃghassa kiccayatā karaṇīyatā apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammaṃ, idaṃ vuccati kiccādhikaraṇaṃ. Kiccādhikaraṇe saṃgho vivadati vivādādhikaraṇaṃ. Vivadamāno anuvadati anuvādādhikaraṇaṃ. Anuvadamāno āpattiṃ āpajjati āpattādhikaraṇaṃ. Tāya āpattiyā saṃgho kammaṃ karoti kiccādhikaraṇaṃ. Evaṃ kiccādhikaraṇapaccayā hoti vivādādhikaraṇaṃ, hoti anuvādādhikaraṇaṃ, hoti āpattādhikaraṇaṃ. (4)

6. Pucchāvāra

Yattha sativinayo tattha sammukhāvinayo? Yattha sammukhāvinayo tattha sativinayo? Yattha amūḷhavinayo tattha sammukhāvinayo? Yattha sammukhāvinayo tattha amūḷhavinayo? Yattha paṭiññātakaraṇaṃ tattha sammukhāvinayo? Yattha sammukhāvinayo tattha paṭiññātakaraṇaṃ? Yattha yebhuyyasikā tattha sammukhāvinayo? Yattha sammukhāvinayo tattha yebhuyyasikā? Yattha tassapāpiyasikā tattha sammukhāvinayo? Yattha sammukhāvinayo tattha tassapāpiyasikā? Yattha tiṇavatthārako tattha sammukhāvinayo? Yattha sammukhāvinayo tattha tiṇavatthārako?

7. Vissajjanāvāra

Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca sativinayena ca adhikaraṇaṃ vūpasammati— yattha sativinayo tattha sammukhāvinayo, yattha sammukhāvinayo tattha sativinayo, na tattha amūḷhavinayo, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ, na tattha yebhuyyasikā, na tattha tassapāpiyasikā, na tattha tiṇavatthārako. Yasmiṃ samaye sammukhāvinayena ca amūḷhavinayena ca ... pe ... sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca ... pe ... sammukhāvinayena ca yebhuyyasikāya ca ... pe ... sammukhāvinayena ca tassapāpiyasikāya ca ... pe ... sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca adhikaraṇaṃ vūpasammati—yattha tiṇavatthārako tattha sammukhāvinayo, yattha sammukhāvinayo tattha tiṇavatthārako, na tattha sativinayo, na tattha amūḷhavinayo, na tattha paṭiññātakaraṇaṃ, na tattha yebhuyyasikā, na tattha tassapāpiyasikā.

8. Saṃsaṭṭhavāra

Sammukhāvinayoti vā sativinayoti vā—ime dhammā saṃsaṭṭhā udāhu visaṃsaṭṭhā? Labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ? Sammukhāvinayoti vā amūḷhavinayoti vā ... pe ... sammukhāvinayoti vā paṭiññātakaraṇanti vā ... sammukhāvinayoti vā yebhuyyasikāti vā ... sammukhāvinayoti vā tassapāpiyasikāti vā ... sammukhāvinayoti vā tiṇavatthārakoti vā—ime dhammā saṃsaṭṭhā, udāhu visaṃsaṭṭhā? Labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ?

Sammukhāvinayoti vā sativinayoti vā—ime dhammā saṃsaṭṭhā, no visaṃsaṭṭhā; na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ. Sammukhāvinayoti vā amūḷhav-

inayoti vā … pe … sammukhāvinayoti vā paṭiññātakaraṇanti vā … sammukhāvinayoti vā yebhuyyasikāti vā … sammukhāvinayoti vā tassapāpiyasikāti vā … sammukhāvinayoti vā tiṇavatthārakoti vā—ime dhammā saṃsaṭṭhā, no visaṃsaṭṭhā; na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ.

9. Sattasamathanidāna

Sammukhāvinayo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro kiṃsamuṭṭhāno? Sativinayo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Amūḷhavinayo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Paṭiññātakaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Yebhuyyasikā kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavā, kiṃsambhārā, kiṃsamuṭṭhānā? Tassapāpiyasikā kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavā, kiṃsambhārā, kiṃsamuṭṭhānā? Tiṇavatthārako kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno?

Sammukhāvinayo nidānanidāno, nidānasamudayo, nidānajātiko, nidānapabhavo, nidānasambhāro, nidānasamuṭṭhāno. Sativinayo … pe … amūḷhavinayo … pe … paṭiññātakaraṇaṃ nidānanidānaṃ, nidānasamudayaṃ, nidānajātikaṃ, nidānapabhavaṃ, nidānasambhāraṃ, nidānasamuṭṭhānaṃ. Yebhuyyasikā … pe … tassapāpiyasikā nidānanidānā, nidānasamudayā, nidānajātikā, nidānapabhavā, nidānasambhārā, nidānasamuṭṭhānā. Tiṇavatthārako nidānanidāno, nidānasamudayo, nidānajātiko, nidānapabhavo, nidānasambhāro, nidānasamuṭṭhāno.

Sammukhāvinayo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Sativinayo … pe … amūḷhavinayo … pe … paṭiññātakaraṇaṃ … pe … yebhuyyasikā … pe … tassapāpiyasikā … pe … tiṇavatthārako kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno?

Sammukhāvinayo hetunidāno, hetusamudayo, hetujātiko, hetupabhavo, hetusambhāro, hetusamuṭṭhāno. Sativinayo … pe … amūḷhavinayo … pe … paṭiññātakaraṇaṃ hetunidānaṃ, hetusamudayaṃ, hetujātikaṃ, hetupabhavaṃ, hetusambhāraṃ, hetusamuṭṭhānaṃ. Yebhuyyasikā … pe … tassapāpiyasikā hetunidānā, hetusamudayā, hetu-

jātikā, hetupabhavā, hetusambhārā, hetusamuṭṭhānā. Tiṇavatthārako hetunidāno, hetusamudayo, hetujātiko, hetupabhavo, hetusambhāro, hetusamuṭṭhāno.

Sammukhāvinayo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Sativinayo … pe … amūḷhavinayo … pe … paṭiññātakaraṇaṃ … pe … yebhuyyasikā … pe … tassapāpiyasikā … pe … tiṇavatthārako kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Sammukhāvinayo paccayanidāno, paccayasamudayo, paccayajātiko, paccayapabhavo, paccayasambhāro, paccayasamuṭṭhāno. Sativinayo … pe … amūḷhavinayo … pe … paṭiññātakaraṇaṃ paccayanidānaṃ, paccayasamudayaṃ, paccayajātikaṃ, paccayapabhavaṃ, paccayasambhāraṃ, paccayasamuṭṭhānaṃ. Yebhuyyasikā … pe … tassapāpiyasikā paccayanidānā, paccayasamudayā, paccayajātikā, paccayapabhavā, paccayasambhārā, paccayasamuṭṭhānā. Tiṇavatthārako paccayanidāno, paccayasamudayo, paccayajātiko, paccayapabhavo, paccayasambhāro, paccayasamuṭṭhāno.

Sattannaṃ samathānaṃ kati mūlāni, kati samuṭṭhānā? Sattannaṃ samathānaṃ chabbīsa mūlāni, chattiṃsa samuṭṭhānā. Sattannaṃ samathānaṃ katamāni chabbīsa mūlāni? Sammukhāvinayassa cattāri mūlāni—saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā; sativinayassa cattāri mūlāni; amūḷhavinayassa cattāri mūlāni; paṭiññātakaraṇassa dve mūlāni—yo ca deseti yassa ca deseti; yebhuyyasikāya cattāri mūlāni; tassapāpiyasikāya cattāri mūlāni; tiṇavatthārakassa cattāri mūlāni—saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā—sattannaṃ samathānaṃ imāni chabbīsa mūlāni.

Sattannaṃ samathānaṃ katame chattiṃsa samuṭṭhānā? Sativinayassa kammassa kiriyā, karaṇaṃ, upagamanaṃ, ajjhupagamanaṃ, adhivāsanā, appaṭikkosanā. Amūḷhavinayassa kammassa … pe … paṭiññātakaraṇassa kammassa … yebhuyyasikāya kammassa … tassapāpiyasikāya kammassa … tiṇavatthārakassa kammassa kiriyā, karaṇaṃ, upagamanaṃ, ajjhupagamanaṃ, adhivāsanā, appaṭikkosanā—sattannaṃ samathānaṃ ime chattiṃsa samuṭṭhānā.

10. Sattasamathanānatthādi

Sammukhāvinayoti vā sativinayoti vā—ime dhammā nānatthā

nānābyañjanā, udāhu ekatthā byañjanameva nānaṃ? Sammukhāvinayoti vā amūḷhavinayoti vā ... pe ... sammukhāvinayoti vā paṭiññātakaraṇanti vā ... sammukhāvinayoti vā yebhuyyasikāti vā ... sammukhāvinayoti vā tassapāpiyasikāti vā ... sammukhāvinayoti vā tiṇavatthārakoti vā—ime dhammā nānatthā nānābyañjanā, udāhu ekatthā byañjanameva nānaṃ? Sammukhāvinayoti vā sativinayoti vā—ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca. Sammukhāvinayoti vā amūḷhavinayoti vā ... pe ... sammukhāvinayoti vā paṭiññātakaraṇanti vā ... sammukhāvinayoti vā yebhuyyasikāti vā ... sammukhāvinayoti vā tassapāpiyasikāti vā ... sammukhāvinayoti vā tiṇavatthārakoti vā—ime dhammā nānatthā ceva nānābyañjanā ca.

Vivādo vivādādhikaraṇaṃ, vivādo no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no vivādo, adhikaraṇañceva vivādo ca? Siyā vivādo vivādādhikaraṇaṃ, siyā vivādo no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no vivādo, siyā adhikaraṇañceva vivādo ca.

Tattha katamo vivādo vivādādhikaraṇaṃ? Idha bhikkhū vivadanti dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ, kalaho, viggaho, vivādo, nānāvādo, aññathāvādo, vipaccatāya vohāro, medhakaṃ—ayaṃ vivādo vivādādhikaraṇaṃ.

Tattha katamo vivādo no adhikaraṇaṃ? Mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati—ayaṃ vivādo no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no vivādo? Anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no vivādo.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva vivādo ca? Vivādādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva vivādo ca.

Anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ, anuvādo no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no anuvādo, adhikaraṇañceva anuvādo ca? Siyā anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ, siyā anuvādo no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no anuvādo, siyā adhikaraṇañceva anuvādo ca.

Tattha katamo anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ? Idha bhikkhū bhikkhuṃ anuvadanti sīlavipattiyā vā ācāravipattiyā vā diṭṭhivipattiyā vā ājī-

vavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo, anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ—ayaṃ anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ.

Tattha katamo anuvādo no adhikaraṇaṃ? Mātāpi puttaṃ anuvadati, puttopi mātaraṃ anuvadati, pitāpi puttaṃ anuvadati, puttopi pitaraṃ anuvadati, bhātāpi bhātaraṃ anuvadati, bhātāpi bhaginiṃ anuvadati, bhaginīpi bhātaraṃ anuvadati, sahāyopi sahāyaṃ anuvadati—ayaṃ anuvādo no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no anuvādo? Āpattādhikaraṇaṃ kiccādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no anuvādo.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva anuvādo ca? Anuvādādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva anuvādo ca.

Āpatti āpattādhikaraṇaṃ, āpatti no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no āpatti, adhikaraṇañceva āpatti ca? Siyā āpatti āpattādhikaraṇaṃ, siyā āpatti no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no āpatti, siyā adhikaraṇañceva āpatti ca.

Tattha katamā āpatti āpattādhikaraṇaṃ? Pañcapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ. Sattapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ. Ayaṃ āpatti āpattādhikaraṇaṃ.

Tattha katamā āpatti no adhikaraṇaṃ? Sotāpatti samāpatti—ayaṃ āpatti no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no āpatti? Kiccādhikaraṇaṃ vivādādhikaraṇaṃ anuvādādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no āpatti.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva āpatti ca? Āpattādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva āpatti ca.

Kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ, kiccaṃ no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no kiccaṃ, adhikaraṇañceva kiccañca? Siyā kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ, siyā kiccaṃ no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no kiccaṃ, siyā adhikaraṇañceva kiccañca.

Tattha katamaṃ kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ? Yā saṃghassa kiccayatā karaṇīyatā apalokanakammaṃ ñattikammaṃ ñattidutiyakammaṃ ñatticatutthakammaṃ—idaṃ kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ kiccaṃ no adhikaraṇaṃ? Ācariyakiccaṃ upajjhāyakiccaṃ samānupajjhāyakiccaṃ samānācariyakiccaṃ—idaṃ kiccaṃ no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no kiccaṃ? Vivādādhikaraṇaṃ anuvādādhikaraṇaṃ āpattādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no kiccaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva kiccañca? Kiccādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva kiccaṃ cāti.

Adhikaraṇabhedaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Adhikaraṇaṃ ukkoṭā, ākārā puggalena ca; Nidānahetupaccayā, mūlaṃ samuṭṭhānena ca.

Āpatti hoti yattha ca, saṃsaṭṭhā nidānena ca; Hetupaccayamūlāni, samuṭṭhānena byañjanā; Vivādo adhikaraṇanti, bhedādhikaraṇe idanti.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

5. Samuṭṭhānavāra

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. (2)

Samuṭṭhānavāro niṭṭhito pañcamo.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

8. Samuccayavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto kati āpattiyo āpajjati? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto tisso āpattiyo āpajjati. Akkhāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti pārājikassa; yebhuyyena khāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti thullaccayassa; vaṭṭakate

mukhe acchupantaṃ aṅgajātaṃ paveseti, āpatti dukkaṭassa—methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto imā tisso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti, sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā, channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti, catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ, sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ tīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā— siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti— siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto kati āpattiyo āpajjati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ—anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto imaṃ ekaṃ āpattiṃ āpajjati.

Sā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajati, sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā, channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti, catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ, sattannaṃ, samathānaṃ katihi samathehi sammati? Sā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajati—ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ ekena āpattikkhandhena saṅgahitā—dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Samuccayavāro niṭṭhito aṭṭhamo. Ime aṭṭha vārā sajjhāyamaggena likhitā.

Tassuddānaṃ

Katthapaññatti kati ca, Vipattisaṅgahena ca; Samuṭṭhānādhikaraṇā, Samatho samuccayena cāti.

Parivāra

6. Khandhakapucchāvāra

Upasampadaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Upasampadaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ dve āpattiyo. (1)

Uposathaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Uposathaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (2)

Vassūpanāyikaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Vassūpanāyikaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (3)

Pavāraṇaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Pavāraṇaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (4)

Cammasaññuttaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Cammasaññuttaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (5)

Bhesajjaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Bhesajjaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (6)

Kathinakaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Kathinakaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ natthi tattha āpatti. (7)

Cīvarasaññuttaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Cīvarasaññuttaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (8)

Campeyyakaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Campeyyakaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (9)

Kosambakaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Kosambakaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (10)

Kammakkhandhakaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭha-

padānaṃ kati āpattiyo; Kammakkhandhakaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (11)

Pārivāsikaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Pārivāsikaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (12)

Samuccayaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Samuccayaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (13)

Samathaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Samathaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ dve āpattiyo. (14)

Khuddakavatthukaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Khuddakavatthukaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (15)

Senāsanaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Senāsanaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ tisso āpattiyo. (16)

Saṃghabhedaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Saṃghabhedaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ dve āpattiyo. (17)

Samācāraṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Samācāraṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (18)

Ṭhapanaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Ṭhapanaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ ekā āpatti. (19)

Bhikkhunikkhandhakaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭha padānaṃ kati āpattiyo; Bhikkhunikkhandhakaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ dve āpattiyo. (20)

Pañcasatikaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Pañcasatikaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ natthi tattha āpatti. (21)

Sattasatikaṃ pucchissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ kati āpattiyo; Sattasatikaṃ vissajjissaṃ sanidānaṃ saniddesaṃ, Samukkaṭṭhapadānaṃ natthi tattha āpattīti. (22)

Khandhakapucchāvāro niṭṭhito paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Upasampadūposatho, Vassūpanāyikapavāraṇā; Cammabhesajjakathinā, Cīvaraṃ campeyyakena ca.

Kosambakkhandhakaṃ kammaṃ, Pārivāsisamuccayā; Samathakhuddakā senā, Saṃghabhedaṃ samācāro; Ṭhapanaṃ bhikkhunikkhandhaṃ, Pañcasattasatena cāti.

Parivāra

Atthāpattisamuṭṭhāna

1. Pārājika

Atthāpatti acittako āpajjati, sacittako vuṭṭhāti. Atthāpatti sacittako āpajjati, acittako vuṭṭhāti. Atthāpatti acittako āpajjati, acittako vuṭṭhāti. Atthāpatti sacittako āpajjati, sacittako vuṭṭhāti. Atthāpatti kusalacitto āpajjati, kusalacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti kusalacitto āpajjati, akusalacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti kusalacitto āpajjati, abyākatacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti akusalacitto āpajjati, kusalacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti akusalacitto āpajjati, akusalacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti akusalacitto āpajjati, abyākatacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti abyākatacitto āpajjati, kusalacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti abyākatacitto āpajjati, akusalacitto vuṭṭhāti. Atthāpatti abyākatacitto āpajjati, abyākatacitto vuṭṭhāti.

Paṭhamaṃ pārājikaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Paṭhamaṃ pārājikaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti. Kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. (1)

Dutiyaṃ pārājikaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Dutiyaṃ pārājikaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (2)

Tatiyaṃ pārājikaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Tatiyaṃ pārājikaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (3)

Catutthaṃ pārājikaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Catutthaṃ pārājikaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (4)

Cattāro pārājikā niṭṭhitā.

2. Saṃghādisesa

Upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. (1)

Mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjantassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjantassa saṃghādiseso ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. (2)

Mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsentassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsentassa saṃghādiseso tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (3)

Mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsantassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsantassa saṃghādiseso tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Sañcarittaṃ samāpajjantassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Sañcarittaṃ samāpajjantassa saṃghādiseso chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (5)

Saññācikāya kuṭiṃ kārāpentassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Saññācikāya kuṭiṃ kārāpentassa saṃghādiseso chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpentassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpentassa saṃghādiseso chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsentassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsentassa saṃghādiseso tīhi samuṭṭhānehi

samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsentassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsentassa saṃghādiseso tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Saṃghabhedakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Saṃghabhedakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (10)

Bhedakānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantānaṃ saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Bhedakānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantānaṃ saṃghādiseso ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (11)

Dubbacassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Dubbacassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (12)

Kuladūsakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Kuladūsakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. (13)

Terasa saṃghādisesā niṭṭhitā.

3. Sekhiya

... pe ... Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa dukkaṭaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa dukkaṭaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato.

Sekhiyā niṭṭhitā.

4. Pārājikādi

Cattāro pārājikā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Cattāro pārājikā tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Terasa saṃghādisesā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Terasa saṃghādisesā chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhanti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Dve aniyatā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Dve aniyatā tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Tiṃsa nissaggiyā pācittiyā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Tiṃsa nissaggiyā pācittiyā chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhanti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Dvenavuti pācittiyā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Dvenavuti pācittiyā chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhanti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Cattāro pāṭidesanīyā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Cattāro pāṭidesanīyā catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Pañcasattati sekhiyā katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Pañcasattati sekhiyā tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na

kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti.

Samuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Acittakusalā ceva, samuṭṭhānañca sabbathā; Yathādhammena ñāyena, samuṭṭhānaṃ vijānathāti.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

Katāpattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantī kati āpattiyo āpajjati? Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantī tisso āpattiyo āpajjati. Adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa; ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti dukkaṭassa—avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantī imā tisso āpattiyo āpajjati. (1)

Vajjappaṭicchādikā bhikkhunī vajjaṃ paṭicchādentī kati āpattiyo āpajjati? Vajjappaṭicchādikā bhikkhunī vajjaṃ paṭicchādentī tisso āpattiyo āpajjati. Jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ paṭicchādeti, āpatti pārājikassa; vematikā paṭicchādeti, āpatti thullaccayassa; ācāravipattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa—vajjappaṭicchādikā bhikkhunī vajjaṃ paṭicchādentī imā tisso āpattiyo āpajjati. (2)

Ukkhittānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī kati āpattiyo āpajjati? Ukkhittānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti pārājikassa—ukkhittānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī imā tisso āpattiyo āpajjati. (3)

Aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūrentī kati āpattiyo āpajjati? Aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūrentī tisso āpattiyo āpajjati. Purisena—“itthannāmaṃ okāsaṃ āgacchā”ti vuttā gacchati, āpatti dukkaṭassa; purisassa hatthapāsaṃ okkantamatte āpatti thullaccayassa; aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūreti, āpatti pārājikassa—aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūrentī imā tisso āpattiyo

āpajjati. (4)

Pārājikā niṭṭhitā.

2. Saṃghādisesakaṇḍa

Ussayavādikā bhikkhunī aḍḍaṃ karontī tisso āpattiyo āpajjati. Ekassa āroceti, āpatti dukkaṭassa; dutiyassa āroceti, āpatti thullaccayassa; aḍḍapariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (1)

Coriṃ vuṭṭhāpentī tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (2)

Ekā gāmantaraṃ gacchantī tisso āpattiyo āpajjati. Gacchati, āpatti dukkaṭassa; paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti thullaccayassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti saṃghādisesassa. (3)

Samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osārentī tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (4)

Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjantī tisso āpattiyo āpajjati. "Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti thullaccayassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti saṃghādisesassa; udakadantaponaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. (5)

"Kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā, taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti uyyojentī tisso āpattiyo āpajjati. Tassā vacanena khādissāmi bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti thullaccayassa; bhojanapariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (6)

Kupitā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (7)

Kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādis-

esassa. (8)

Saṃsaṭṭhā bhikkhuniyo yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantiyo tisso āpattiyo āpajjanti. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (9)

"Saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharitthā"ti uyyojentī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (10)

Saṃghādisesā niṭṭhitā.

3. Nissaggiyakaṇḍa

Pattasannicayaṃ karontī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (1)

Akālacīvaraṃ "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpentī dve āpattiyo āpajjati. Bhājāpeti, payoge dukkaṭaṃ; bhājāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (2)

Bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā acchindantī dve āpattiyo āpajjati. Acchindati, payoge dukkaṭaṃ; acchinne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (3)

Aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpentī dve āpattiyo āpajjati. Viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ; viññāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (4)

Aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (5)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (6)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saṃyācikena aññaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (7)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (8)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saṃyācikena aññaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (9)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saṃyā-

cikena aññaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (10)

Atirekacatukkaṃsaparamaṃ garupāvuraṇaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (11)

Atirekaaḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ lahupāvuraṇaṃ cetāpentī dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (12)

Nissaggiyā pācittiyā niṭṭhitā.

4. 4 Pācittiyakaṇḍa

4.1. Lasuṇavagga

Lasuṇaṃ khādantī dve āpattiyo āpajjati. Khādissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (1)

Sambādhe lomaṃ saṃharāpentī dve āpattiyo āpajjati. Saṃharāpeti, payoge dukkaṭaṃ; saṃharāpite āpatti pācittiyassa. (2)

Talaghātakaṃ karontī dve āpattiyo āpajjati. Karoti, payoge dukkaṭaṃ; kate āpatti pācittiyassa. (3)

Jatumaṭṭhakaṃ ādiyantī dve āpattiyo āpajjati. Ādiyati, payoge dukkaṭaṃ, ādinne āpatti pācittiyassa. (4)

Atirekadvaṅgulapabbaparamaṃ udakasuddhikaṃ ādiyantī dve āpattiyo āpajjati. Ādiyati, payoge dukkaṭaṃ; ādinne āpatti pācittiyassa. (5)

Bhikkhussa bhuñjantassa pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭhantī dve āpattiyo āpajjati. Hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa; hatthapāsaṃ vijahitvā tiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. (6)

Āmakadhaññaṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (7)

Uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā tirokuṭṭe vā tiropākāre vā chaḍḍentī dve āpattiyo āpajjati. Chaḍḍeti, payoge dukkaṭaṃ; chaḍḍite āpatti pācittiyassa. (8)

Uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā harite chaḍḍentī dve āpattiyo āpajjati. Chaḍḍeti, payoge dukkaṭaṃ; chaḍḍite āpatti pācittiyassa. (9)

Naccaṃ vā gītaṃ vā vāditaṃ vā dassanāya gacchantī dve āpattiyo

āpajjati. Gacchati, āpatti dukkaṭassa; yattha ṭhitā passati vā suṇāti vā, āpatti pācittiyassa. (10)

Lasuṇavaggo paṭhamo.

4.2. Rattandhakāravagga

Rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhantī dve āpattiyo āpajjati. Hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa; hatthapāsaṃ vijahitvā tiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. (1)

Paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhantī dve āpattiyo āpajjati. Hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa; hatthapāsaṃ vijahitvā tiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. (2)

Ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhantī dve āpattiyo āpajjati. Hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa; hatthapāsaṃ vijahitvā tiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. (3)

Rathikāya vā byūhe vā siṅghāṭake vā purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhantī dve āpattiyo āpajjati. Hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa; hatthapāsaṃ vijahitvā tiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. (4)

Purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkamantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ anovassakaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (5)

Pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane nisīdantī dve āpattiyo āpajjati. Nisīdati, payoge dukkaṭaṃ; nisinne āpatti pācittiyassa. (6)

Vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdantī dve āpattiyo āpajjati. Abhinisīdati, payoge dukkaṭaṃ; abhinisinne āpatti pācittiyassa. (7)

Duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Ujjhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ujjhāpite āpatti pācittiyassa. (8)

Attānaṃ vā paraṃ vā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapantī dve āpattiyo āpajjati. Abhisapati, payoge dukkaṭaṃ; abhisapite āpatti pācittiyassa. (9)

Attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodantī dve āpattiyo āpajjati. Vadhati rodati, āpatti pācittiyassa; vadhati na rodati, āpatti dukkaṭassa. (10)

Rattandhakāravaggo dutiyo.

4.3. Nahānavagga

Naggā nahāyantī dve āpattiyo āpajjati. Nahāyati, payoge dukkaṭaṃ; nahānapariyosāne āpatti pācittiyassa. (1)

Pamāṇātikkantaṃ udakasāṭikaṃ kārāpentī dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite, āpatti pācittiyassa. (2)

Bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā neva sibbentī na sibbāpanāya ussukkaṃ karontī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (3)

Pañcāhikaṃ saṅghāṭicāraṃ atikkāmentī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (4)

Cīvarasaṅkamanīyaṃ dhārentī dve āpattiyo āpajjati. Dhāreti, payoge dukkaṭaṃ; dhārite, āpatti pācittiyassa. (5)

Gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ karontī dve āpattiyo āpajjati. Karoti, payoge dukkaṭaṃ; kate, āpatti pācittiyassa. (6)

Dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭibāhati, payoge dukkaṭaṃ; paṭibāhite, āpatti pācittiyassa. (7)

Agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā samaṇacīvaraṃ dentī dve āpattiyo āpajjati. Deti, payoge dukkaṭaṃ; dinne, āpatti pācittiyassa. (8)

Dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmentī dve āpattiyo āpajjati. Atikkāmeti, payoge dukkaṭaṃ; atikkāmite, āpatti pācittiyassa. (9)

Dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāhantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭibāhati, payoge dukkaṭaṃ; paṭibāhite, āpatti pācittiyassa. (10)

Nahānavaggo tatiyo.

4.4. Tuvaṭṭavagga

Dve bhikkhuniyo ekamañce tuvaṭṭentiyo dve āpattiyo āpajjanti. Nipajjanti, payoge dukkaṭaṃ; nipanne, āpatti pācittiyassa. (1)

Dve bhikkhuniyo ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭentiyo dve āpattiyo āpajjanti. Nipajjanti, payoge dukkaṭaṃ; nipanne, āpatti pācittiyassa. (2)

Bhikkhuniyā sañcicca aphāsuṃ karontī dve āpattiyo āpajjati. Karoti, payoge dukkaṭaṃ; kate, āpatti pācittiyassa. (3)

Dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭhentī na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karontī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (4)

Bhikkhuniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhantī

dve āpattiyo āpajjati. Nikkaḍḍhati, payoge dukkaṭaṃ; nikkaḍḍhite, āpatti pācittiyassa. (5)

Saṃsaṭṭhā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī dve āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; kammavācāpariyosāne āpatti pācittiyassa. (6)

Antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭipajjati, payoge dukkaṭaṃ; paṭipanne, āpatti pācittiyassa. (7)

Tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭipajjati, payoge dukkaṭaṃ; paṭipanne, āpatti pācittiyassa. (8)

Antovassaṃ cārikaṃ carantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭipajjati, payoge dukkaṭaṃ; paṭipanne, āpatti pācittiyassa. (9)

Vassaṃvuṭṭhā bhikkhunī cārikaṃ na pakkamantī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (10)

Tuvaṭṭavaggo catuttho.

4.5. Cittāgāravagga

Rājāgāraṃ vā cittāgāraṃ vā ārāmaṃ vā uyyānaṃ vā pokkharaṇiṃ vā dassanāya gacchantī dve āpattiyo āpajjati. Gacchati, āpatti dukkaṭassa; yattha ṭhitā passati, āpatti pācittiyassa. (1)

Āsandiṃ vā pallaṅkaṃ vā paribhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Paribhuñjati, payoge dukkaṭaṃ; paribhutte, āpatti pācittiyassa. (2)

Suttaṃ kantantī dve āpattiyo āpajjati. Kantati, payoge dukkaṭaṃ; ujjavujjave, āpatti pācittiyassa. (3)

Gihiveyyāvaccaṃ karontī dve āpattiyo āpajjati. Karoti, payoge dukkaṭaṃ; kate, āpatti pācittiyassa. (4)

Bhikkhuniyā—"ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī"ti vuccamānā—"sādhū"ti paṭissuṇitvā neva vūpasamentī na vūpasamāya ussukkaṃ karontī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (5)

Agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dentī dve āpattiyo āpajjati. Deti, payoge dukkaṭaṃ; dinne, āpatti pācittiyassa. (6)

Āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Paribhuñjati, payoge dukkaṭaṃ; paribhutte, āpatti pācittiyassa. (7)

Āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkamantī dve āpattiyo āpajjati.

Paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (8)

Tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇantī dve āpattiyo āpajjati. Pariyāpuṇāti, payoge dukkaṭaṃ; pade pade āpatti pācittiyassa. (9)

Tiracchānavijjaṃ vācentī dve āpattiyo āpajjati. Vāceti, payoge dukkaṭaṃ; pade pade āpatti pācittiyassa. (10)

Cittāgāravaggo pañcamo.

4.6. Ārāmavagga

Jānaṃ sabhikkhukaṃ ārāmaṃ anāpucchā pavisantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (1)

Bhikkhuṃ akkosantī paribhāsantī dve āpattiyo āpajjati. Akkosati, payoge dukkaṭaṃ; akkosite, āpatti pācittiyassa. (2)

Caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāsantī dve āpattiyo āpajjati. Paribhāsati, payoge dukkaṭaṃ; paribhāsite, āpatti pācittiyassa. (3)

Nimantitā vā pavāritā vā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. "Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (4)

Kulaṃ maccharāyantī dve āpattiyo āpajjati. Maccharāyati, payoge dukkaṭaṃ; maccharite, āpatti pācittiyassa. (5)

Abhikkhuke āvāse vassaṃ vasantī dve āpattiyo āpajjati. "Vassaṃ vasissāmī"ti senāsanaṃ paññapeti pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapeti pariveṇaṃ sammajjati, āpatti dukkaṭassa; saha aruṇuggamanā āpatti pācittiyassa. (6)

Vassaṃvuṭṭhā bhikkhunī ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi na pavārentī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (7)

Ovādāya vā saṃvāsāya vā na gacchantī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (8)

Uposathampi na pucchantī ovādampi na yācantī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (9)

Pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ vā rudhitaṃ vā anapaloketvā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpentī dve āpattiyo āpajjati. Bhedāpeti, payoge dukkaṭaṃ; bhinne, āpatti pācittiyassa. (10)

Ārāmavaggo chaṭṭho.

4.7. Gabbhinivagga

Gabbhiniṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (1)

Pāyantiṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (2)

Dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (3)

Dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (4)

Ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (5)

Paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (6)

Paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (7)

Sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇhantī nānuggaṇhāpentī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (8)

Vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhantī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (9)

Sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāsentī na vūpakāsāpentī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (10)

Gabbhinivaggo sattamo.

4.8. Kumāribhūtavagga

Ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (1)

Paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (2)

Paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (3)

Ūnadvādasavassā vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (4)

Paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (5)

"Alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā"ti vuccamānā "sādhū"ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjantī dve āpattiyo āpajjati. Khiyyati, payoge dukkaṭaṃ; khiyyite, āpatti pācittiyassa. (6)

Sikkhamānaṃ—"sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā neva vuṭṭhāpentī na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karontī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (7)

Sikkhamānaṃ—"sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā neva vuṭṭhāpentī na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karontī ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Pācittiyaṃ. (8)

Purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (9)

Mātāpitūhi vā sāmikena vā ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (10)

Pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (11)

Anuvassaṃ vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (12)

Ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpentī dve āpattiyo āpajjati. Vuṭṭhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vuṭṭhāpite, āpatti pācittiyassa. (13)

Kumāribhūtavaggo aṭṭhamo.

4.9. Chattupāhanavagga

Chattupāhanaṃ dhārentī dve āpattiyo āpajjati. Dhāreti, payoge dukkaṭaṃ; dhārite, āpatti pācittiyassa. (1)

Yānena yāyantī dve āpattiyo āpajjati. Yāyati, payoge dukkaṭaṃ; yāyite, āpatti pācittiyassa. (2)

Saṅghāṇiṃ dhārentī dve āpattiyo āpajjati. Dhāreti, payoge dukkaṭaṃ; dhārite, āpatti pācittiyassa. (3)

Itthālaṅkāraṃ dhārentī dve āpattiyo āpajjati. Dhāreti, payoge dukkaṭaṃ; dhārite, āpatti pācittiyassa. (4)

Gandhavaṇṇakena nahāyantī dve āpattiyo āpajjati. Nahāyati, payoge dukkaṭaṃ; nahānapariyosāne, āpatti pācittiyassa. (5)

Vāsitakena piññākena nahāyantī dve āpattiyo āpajjati. Nahāyati, payoge dukkaṭaṃ; nahānapariyosāne, āpatti pācittiyassa. (6)

Bhikkhuniyā ummaddāpentī parimaddāpentī dve āpattiyo āpajjati. Ummaddāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ummaddite, āpatti pācittiyassa. (7)

Sikkhamānāya ummaddāpentī parimaddāpentī dve āpattiyo āpajjati. Ummaddāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ummaddite, āpatti pācittiyassa. (8)

Sāmaṇeriyā ummaddāpentī parimaddāpentī dve āpattiyo āpajjati. Ummaddāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ummaddite, āpatti pācittiyassa. (9)

Gihiniyā ummaddāpentī parimaddāpentī dve āpattiyo āpajjati. Ummaddāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ummaddite, āpatti pācittiyassa. (10)

Bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdantī dve āpattiyo āpajjati. Nisīdati, payoge dukkaṭaṃ; nisinne, āpatti pācittiyassa. (11)

Anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchantī dve āpattiyo āpajjati. Pucchati, payoge dukkaṭaṃ; pucchite, āpatti pācittiyassa. (12)

Asaṅkaccikā gāmaṃ pavisantī dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (13)

Chattupāhanavaggo navamo. Khuddakaṃ niṭṭhitaṃ.

5. Pāṭidesanīyakaṇḍa

Sappiṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa. (1)

Telaṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa. (2)

Madhuṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa. (3)

Phāṇitaṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

(4)

Macchaṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

(5)

Maṃsaṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

(6)

Khīraṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

(7)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

(8)

Aṭṭha pāṭidesanīyā niṭṭhitā. Katāpattivāro niṭṭhito dutiyo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

Katthapaññattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena bhikkhunīnaṃ pañcamaṃ pārājikaṃ kattha paññattaṃ? Kaṃ ārabbha? Kismiṃ vatthusmiṃ? Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññatti? Sabbatthapaññatti, padesapaññatti? Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññatti? Ekatopaññatti, ubhatopaññatti? Catunnaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannaṃ? Katamena uddesena uddesaṃ āgacchati? Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipatti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandho? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Ko tattha vinayo? Ko tattha abhivinayo? Kiṃ tattha pātimokkhaṃ? Kiṃ tattha adhipātimokkhaṃ? Kā vipatti? Kā sampatti? Kā paṭipatti? Kati atthavase paṭicca bhagavatā bhikkhunīnaṃ pañcamaṃ pārājikaṃ paññattaṃ? Kā sikkhanti? Kā sikkhitasikkhā? Kattha ṭhitaṃ? Kā dhārenti? Kassa vacanaṃ? Kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena

bhikkhunīnaṃ pañcamaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti anupaññatti anuppannapaññattīti? Ekā paññatti. Anupaññatti anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Catunnaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Dutiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Pārājikāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇanti? Āpattādhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammatīti? Dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca. Ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayoti? Paññatti vinayo, vibhatti abhivinayo. Kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhanti? Paññatti pātimokkhaṃ, vibhatti adhipātimokkhaṃ. Kā vipattīti? Asaṃvaro vipatti. Kā sampattīti? Saṃvaro sampatti. Kā paṭipattīti? "Na evarūpaṃ karissāmī"ti yāvajīvaṃ āpāṇakoṭikaṃ samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Kati atthavase paṭicca bhagavatā bhikkhunīnaṃ pañcamaṃ pārājikaṃ paññattanti? Dasa atthavase paṭicca bhagavatā bhikkhunīnaṃ pañcamaṃ pārājikaṃ paññattaṃ—saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ bhikkhunīnaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhunīnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Kā sikkhantīti? Sekkhā ca puthujjanakalyāṇikā ca sikkhanti. Kā sikkhitasikkhāti? Arahantiyo sikkhitasikkhā. Kattha ṭhitanti? Sikkhākāmāsu ṭhitaṃ. Kā dhārentīti? Yāsaṃ vattati tā dhārenti. Kassa vacananti? Bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

Tato mahindo iṭṭiyo, uttiyo sambalo tathā; Bhaddanāmo ca paṇḍito.

Ete nāgā mahāpaññā, jambudīpā idhāgatā; Vinayaṃ te vācayiṃsu, piṭakaṃ tambapaṇṇiyā.

Nikāye pañca vācesuṃ, satta ceva pakaraṇe; Tato ariṭṭho medhāvī, tissadatto ca paṇḍito.

Visārado kāḷasumano, thero ca dīghanāmako; Dīghasumano ca paṇḍito.

Punadeva kāḷasumano, Nāgatthero ca buddharakkhito; Tissatthero ca medhāvī, Devatthero ca paṇḍito.

Punadeva sumano medhāvī, Vinaye ca visārado; Bahussuto cūḷanāgo, Gajova duppadhaṃsiyo.

Dhammapālitanāmo ca, rohaṇe sādhupūjito; Tassa sisso mahāpañño, khemanāmo tipeṭako.

Dīpe tārakarājāva, paññāya atirocatha; Upatisso ca medhāvī, phussadevo mahākathī.

Punadeva sumano medhāvī, Pupphanāmo bahussuto; Mahākathī mahāsivo, Piṭake sabbattha kovido.

Punadeva upāli medhāvī, Vinaye ca visārado; Mahānāgo mahāpañño, Saddhammavaṃsakovido.

Punadeva abhayo medhāvī, Piṭake sabbattha kovido; Tissatthero ca medhāvī, Vinaye ca visārado.

Tassa sisso mahāpañño, pupphanāmo bahussuto; Sāsanaṃ anurakkhanto, jambudīpe patiṭṭhito.

Cūḷābhayo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Tissatthero ca medhāvī, saddhammavaṃsakovido.

Cūḷadevo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Sivatthero ca medhāvī, vinaye sabbattha kovido.

Ete nāgā mahāpaññā, Vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, Piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti. (1)

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena bhikkhunīnaṃ chaṭṭhaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ

ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodesi na gaṇassa ārocesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Bhikkhunīnaṃ sattamaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ anuvatti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (3)

Bhikkhunīnaṃ aṭṭhamaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (4)

Aṭṭha pārājikā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Methunādinnādānañca, manussaviggahuttari; Kāyasaṃsaggaṃ chādeti, ukkhittā aṭṭha vatthukā; Paññāpesi mahāvīro, chejjavatthū asaṃsayāti.

2. Saṃghādisesakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ussayavādikāya bhikkhuniyā aḍḍaṃ karontiyā saṃghādiseso kattha paññatto? Kaṃ ārabbha? Kismiṃ vatthusmiṃ ... pe ... kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ussayavādikāya bhikkhuniyā aḍḍaṃ karontiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī ussayavādikā vihari, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti. Anupaññatti anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Catunnaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgac-

chatīti? Tatiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Saṃghādisesāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ... kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

... pe ...

Ete nāgā mahāpaññā, Vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, Piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti. (1)

Coriṃ vuṭṭhāpentiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī coriṃ vuṭṭhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Ekāya gāmantaraṃ gacchantiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī ekā gāmantaraṃ gacchi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, tisso anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (3)

Samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osārentiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāresi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (4)

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjantiyā

saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato āmisaṃ paṭiggahesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (5)

"Kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā, taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti uyyojentiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ arabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī—"kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā, taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti uyyojesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Kupitāya anattamanāya bhikkhuniyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ avaca—"buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṃghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmī"ti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (7)

Kismiñcideva adhikaraṇe paccākatāya bhikkhuniyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ avaca— "chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (8)

Saṃsaṭṭhānaṃ bhikkhunīnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na

paṭinissajjantīnaṃ saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā vihariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (9)

"Saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharitthā"ti uyyojentiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantiyā saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī—"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha, mā tumhe nānā viharitthā"ti uyyojesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— dhuranikkhepe ... pe .... (10)

Dasa saṃghādisesā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Ussayacori gāmantaṃ, ukkhittaṃ khādanena ca; Kiṃ te kupitā kismiñci, saṃsaṭṭhā ñāyate dasāti.

3. Nissaggiyakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena pattasannicayaṃ karontiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo pattasannicayaṃ akaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (1)

Akālacīvaraṃ "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī akālacīvaraṃ "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā acchindantiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā

acchindi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (5)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ katthaṃ paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (10)

Atirekacatukkaṃsaparamaṃ garupāvuraṇaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī rājānaṃ kambalaṃ viññāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (11)

Atirekaaḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ lahupāvuraṇaṃ cetāpentiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī rājānaṃ khomaṃ viññāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (12)

Dvādasa nissaggiyā pācittiyā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Pattaṃ akālaṃ kālañca, parivatte ca viññāpe; Cetāpetvā aññadatthi, saṃghikañca mahājanikaṃ; Saññācikā puggalikā, catukkaṃsaḍḍhateyya

4. 4 Pācittiyakaṇḍa

4.1. Lasuṇavagga

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena lasuṇaṃ khādantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ

vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī na mattaṃ jānitvā lasuṇaṃ harāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe .... (1)

Sambādhe lomaṃ saṃharāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo sambādhe lomaṃ saṃharāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Talaghātake pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Dve bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Dve bhikkhuniyo talaghātakaṃ akaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭham ... pe .... (3)

Jatumaṭṭhake pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī jatumaṭṭhakaṃ ādiyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (4)

Atirekadvaṅgulapabbaparamaṃ udakasuddhikaṃ ādiyantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī atigambhīraṃ udakasuddhikaṃ ādiyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (5)

Bhikkhussa bhuñjantassa pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī bhikkhussa bhuñjantassa pānīyena ca vidhūpanena ca upatiṭṭhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (6)

Āmakadhaññaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo āmakadhaññaṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti.

Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā tirokuṭṭe chaḍḍentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī uccāraṃ tirokuṭṭe chaḍḍesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā harite chaḍḍentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo uccārampi passāvampi saṅkārampi vighāsampi harite chaḍḍesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Naccaṃ vā gītaṃ vā vāditaṃ vā dassanāya gacchantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo naccampi gītampi vāditampi dassanāya agamaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (10)

Lasuṇavaggo paṭhamo.

4.2. Rattandhakāravagga

Rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekāya santiṭṭhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—theyyasatthake ... pe .... (1)

Paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekāya santiṭṭhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—theyyasatthake ... pe .... (2)

Ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekāya santiṭṭhantiyā pācittiyaṃ

kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—theyyasatthake ... pe .... (3)

Rathikāya vā byūhe vā siṅghāṭake vā purisena saddhiṃ ekenekāya santiṭṭhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—theyyasatthake ... pe .... (4)

Purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkamantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkāmi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (5)

Pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (6)

Vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā abhinisīdiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (7)

Duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ

bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Attānaṃ vā paraṃ vā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī attānampi parampi nirayenapi brahmacariyenapi abhisapi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— dhuranikkhepe ... pe .... (10)

Rattandhakāravaggo dutiyo.

4.3 Nahānavagga

Naggāya nahāyantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo naggā nahāyiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (1)

Pamāṇātikkantaṃ udakasāṭikaṃ kārāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo appamāṇikāyo udakasāṭikāyo dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā neva sibbentiyā na sibbāpanāya ussukkaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbāpetvā neva sibbesi na sibbāpanāya ussukkaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānā-

naṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (3)

Pañcāhikaṃ saṅghāṭicāraṃ atikkāmentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo bhikkhunīnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe .... (4)

Cīvarasaṅkamanīyaṃ dhārentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī aññatarāya bhikkhuniyā cīvaraṃ anāpucchā pārupi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (5)

Gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti. Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā samaṇacīvaraṃ dentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī agārikassa samaṇacīvaraṃ adāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā

bhikkhunī dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (10)

Nahānavaggo tatiyo.

4.4. Tuvaṭṭavagga

Dvinnaṃ bhikkhunīnaṃ ekamañce tuvaṭṭentīnaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— eḷakalomake ... pe .... (1)

Dvinnaṃ bhikkhunīnaṃ ekattharaṇapāvuraṇe tuvaṭṭentīnaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (2)

Bhikkhuniyā sañcicca aphāsuṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā sañcicca aphāsuṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭhentiyā na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭhesi na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (4)

Bhikkhuniyā upassayaṃ datvā kupitāya anattamanāya nikkaḍḍhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (5)

Saṃsaṭṭhāya bhikkhuniyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī saṃsaṭṭhā vihari, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (6)

Antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikāya cārikaṃ carantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikāyo cārikaṃ cariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (7)

Tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikāya cārikaṃ carantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikāyo cārikaṃ cariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (8)

Antovassaṃ cārikaṃ carantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo antovassaṃ cārikaṃ cariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (9)

Vassaṃvuṭṭhāya bhikkhuniyā cārikaṃ na pakkamantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo vassaṃvuṭṭhā cārikaṃ na pakkamiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ.

Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (10)

Tuvaṭṭavaggo catuttho.

4.5. Cittāgāravagga

Rājāgāraṃ vā cittāgāraṃ vā ārāmaṃ vā uyyānaṃ vā pokkharaṇiṃ vā dassanāya gacchantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo rājāgārampi cittāgārampi dassanāya agamaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— eḷakalomake ... pe .... (1)

Āsandiṃ vā pallaṅkaṃ vā paribhuñjantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo āsandimpi pallaṅkampi paribhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (2)

Suttaṃ kantantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo suttaṃ kantiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (3)

Gihiveyyāvaccaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo gihiveyyāvaccaṃ akaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (4)

Bhikkhuniyā "ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī"ti vuccamānāya "sādhū"ti paṭissuṇitvā neva vūpasamentiyā na vūpasamāya ussukkaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā— "ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī"ti vuccamānā "sādhū"ti paṭissuṇitvā neva vūpasamesi na vūpasamāya ussukkaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhu-

ranikkhepe ... pe .... (5)

Agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī agārikassa sahatthā khādanīyampi bhojanīyampi adāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (6)

Āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (7)

Āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkamantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkāmi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (8)

Tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— padasodhamme ... pe .... (9)

Tiracchānavijjaṃ vācentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti. Chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ vācesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— padasodhamme ... pe .... (10)

Cittāgāravaggo pañcamo.

4.6. Ārāmavagga

Jānaṃ sabhikkhukaṃ ārāmaṃ anāpucchā pavisantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sam-

bahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo ārāmaṃ anāpucchā pavisiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (1)

Bhikkhuṃ akkosantiyā paribhāsantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo āyasmantaṃ upāliṃ akkosiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Caṇḍīkatāya gaṇaṃ paribhāsantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī caṇḍīkatāya gaṇaṃ paribhāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Nimantitāya vā pavāritāya vā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā aññatra bhuñjantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo bhuttāviniyo pavāritā aññatra bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Kulaṃ maccharāyantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī kulaṃ maccharāyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (5)

Abhikkhuke āvāse vassaṃ vasantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo abhikkhuke āvāse vassaṃ vasiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— eḷakalomake ... pe .... (6)

Vassaṃvuṭṭhāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi na pavārentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo vassaṃvuṭṭhā bhikkhusaṃghaṃ na pavāre-

suṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (7)

Ovādāya vā saṃvāsāya vā na gacchantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ovādaṃ na gacchiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (8)

Uposathampi na pucchantiyā ovādampi na yācantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo uposathampi na pucchiṃsu ovādampi na yāciṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (9)

Pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ vā rudhitaṃ vā anapaloketvā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā purisena saddhiṃ ekenekāya bhedāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (10)

Ārāmavaggo chaṭṭho.

4.7. Gabbhinivagga

Gabbhiniṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo gabbhiniṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (1)

Pāyantiṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo pāyantiṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ.

Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (5)

Paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇhantiyā na anuggaṇhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ.

Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggahesi na anuggaṇhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (8)

Vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—paṭhamapārājike ... pe .... (9)

Sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāsentiyā na vūpakāsāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāsesi na vūpakāsāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (10)

Gabbhinivaggo sattamo.

4.8. Kumāribhūtavagga

Ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (1)

Paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sam-

bahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Ūnadvādasavassāya vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo ūnadvādasavassā vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Paripuṇṇadvādasavassāya saṃghena asammatāya vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—dutiyapārājike ... pe .... (5)

"Alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā"ti vuccamānāya "sādhū"ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī "alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā"ti vuccamānā "sādhū"ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Sikkhamānaṃ—"sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā neva vuṭṭhāpentiyā na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī sikkhamānaṃ—"sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā neva vuṭṭhāpesi na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (7)

Sikkhamānaṃ—"sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā neva vuṭṭhāpentiyā na vuṭṭhā-

panāya ussukkaṃ karontiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī sikkhamānaṃ—"sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā neva vuṭṭhāpesi na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—dhuranikkhepe ... pe .... (8)

Purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Mātāpitūhi vā sāmikena vā ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī mātāpitūhipi sāmikenāpi ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (10)

Pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Thullanandaṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Thullanandā bhikkhunī pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (11)

Anuvassaṃ vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo anuvassaṃ vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (12)

Ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti?

Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (13)

Kumāribhūtavaggo aṭṭhamo.

4.9. Chattupāhanavagga

Chattupāhanaṃ dhārentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo chattupāhanaṃ dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (1)

Yānena yāyantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo yānena yāyiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (2)

Saṅghāṇiṃ dhārentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī saṅghāṇiṃ dhāresi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (3)

Itthālaṅkāraṃ dhārentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo itthālaṅkāraṃ dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— eḷakalomake ... pe .... (4)

Gandhavaṇṇakena nahāyantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo gandhavaṇṇakena nahāyiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— eḷakalomake ... pe .... (5)

Vāsitakena piññākena nahāyantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo

ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo vāsitakena piññākena nahāyiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— eḷakalomake ... pe .... (6)

Bhikkhuniyā ummaddāpentiyā parimaddāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo bhikkhuniyā ummaddāpesuṃ parimaddāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (7)

Sikkhamānāya ummaddāpentiyā parimaddāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo sikkhamānāya ummaddāpesuṃ parimaddāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (8)

Sāmaṇeriyā ummaddāpentiyā parimaddāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo sāmaṇeriyā ummaddāpesuṃ parimaddāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (9)

Gihiniyā ummaddāpentiyā parimaddāpentiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo gihiniyā ummaddāpesuṃ parimaddāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—eḷakalomake ... pe .... (10)

Bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—kathinake ... pe .... (11)

Anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchantiyā pācittiyaṃ kattha

paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahulā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhuniyo anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—padasodhamme ... pe .... (12)

Asaṅkaccikāya gāmaṃ pavisantiyā pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuniṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññatarā bhikkhunī asaṅkaccikā gāmaṃ pāvisi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (13)

Chattupāhanavaggo navamo. Navavaggakhuddakā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Lasuṇaṃ saṃhare lomaṃ, talamaṭṭhañca suddhikaṃ; Bhuñjantāmakadhaññānaṃ, dve vighāsena dassanā.

Andhakāre paṭicchanne, ajjhokāse rathikāya ca; Pure pacchā vikāle ca, duggahi niraye vadhi.

Naggodakā visibbetvā, pañcāhikaṃ saṅkamanīyaṃ; Gaṇaṃ vibhaṅgasamaṇaṃ, dubbalaṃ kathinena ca.

Ekamañcattharaṇena, sañcicca sahajīvinī; Datvā saṃsaṭṭhaanto ca, tirovassaṃ na pakkame.

Rājā āsandi suttañca, gihi vūpasamena ca; Dade cīvarāvasathaṃ, pariyāpuṇañca vācaye.

Ārāmakkosacaṇḍī ca, bhuñjeyya kulamaccharī; Vāse pavāraṇovādaṃ, dve dhammā pasākhena ca.

Gabbhī pāyantī cha dhamme, asammatūnadvādasa; Paripuṇṇañca saṃghena, saha vuṭṭhā cha pañca ca.

Kumārī dve ca saṃghena, dvādasa sammatena ca; Alaṃ sace ca dvevassaṃ, saṃsaṭṭhā sāmikena ca.

Pārivāsikānuvassaṃ, duve vuṭṭhāpanena ca; Chattayānena saṅghāṇi, itthālaṅkāravaṇṇake.

Piññākabhikkhunī ceva, sikkhā ca sāmaṇerikā; Gihi bhikkhussa purato, anokāsaṃ saṅkaccikāti.

Tesaṃ vaggānaṃ uddānaṃ

Lasuṇandhakārā nhānā, tuvaṭṭā cittagārakā; Ārāmaṃ gabbhinī ceva, kumārī chattupāhanāti.

5. Pāṭidesanīyakaṇḍa

Sappiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo sappiṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (1)

Telaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo telaṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Madhuṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo madhuṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Phāṇitaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo phāṇitaṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Macchaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo macchaṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (5)

Maṃsaṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhu-

niyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo. Maṃsaṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (6)

Khīraṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo khīraṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhuniyo dadhiṃ viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Aṭṭha pāṭidesanīyā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Sappiṃ telaṃ madhuñceva, phāṇitaṃ macchameva ca; Maṃsaṃ khīraṃ dadhiñcāpi, viññāpetvāna bhikkhunī; Pāṭidesanīyā aṭṭha, sayaṃ buddhena desitāti.

Ye sikkhāpadā bhikkhuvibhaṅge vitthāritā te saṃkhittā bhikkhunivibhaṅge. Katthapaññattivāro niṭṭhito paṭhamo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

6. Adhikaraṇavāra

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ—āpattādhikaraṇaṃ ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇā-

naṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo catunnaṃ adhikaraṇānaṃ— āpattādhikaraṇaṃ. (2)

Adhikaraṇavāro niṭṭhito chaṭṭho.

Parivāra

9. Atthavasapakaraṇa

Dasa atthavase paṭicca tathāgatena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ— saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā vinayānuggahāya.

Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ saṃghaphāsu. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya. Yaṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya taṃ pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya. Yaṃ pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya taṃ diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya. Yaṃ diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya taṃ samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya. Yaṃ samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya taṃ appasannānaṃ pasādāya. Yaṃ appasannānaṃ pasādāya taṃ pasannānaṃ bhiyyobhāvāya. Yaṃ pasannānaṃ bhiyyobhāvāya taṃ saddhammaṭṭhitiyā. Yaṃ saddhammaṭṭhitiyā taṃ vinayānuggahāya.

Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ saṃghaphāsu. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ appasannānaṃ pasādāya. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ pasannānaṃ bhiyyobhāvāya. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ saddhammaṭṭhitiyā. Yaṃ saṃghasuṭṭhu taṃ vinayānuggahāya.

Yaṃ saṃghaphāsu taṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ appasannānaṃ pasādāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ pasannānaṃ bhiyyobhāvāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ saddhammaṭṭhitiyā. Yaṃ saṃghaphāsu

taṃ vinayānuggahāya. Yaṃ saṃghaphāsu taṃ saṃghasuṭṭhu.

Yaṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya ... pe ... yaṃ pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya ... yaṃ diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya ... yaṃ samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya ... yaṃ appasannānaṃ pasādāya ... yaṃ pasannānaṃ bhiyyobhāvāya ... yaṃ saddhammaṭṭhitiyā ... yaṃ vinayānuggahāya taṃ saṃghasuṭṭhu. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ saṃghaphāsu. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ appasannānaṃ pasādāya. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ pasannānaṃ bhiyyobhāvāya. Yaṃ vinayānuggahāya taṃ saddhammaṭṭhitiyāti.

Atthasataṃ dhammasataṃ, dve ca niruttisatāni; Cattāri ñāṇasatāni, atthavase pakaraṇeti.

Atthavasapakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ. Mahāvaggo niṭṭhito.

Tassuddānaṃ

Paṭhamaṃ aṭṭhapucchāyaṃ, paccayesu punaṭṭha ca; Bhikkhūnaṃ soḷasa ete, bhikkhunīnañca soḷasa.

Peyyālaantarā bhedā, ekuttarikameva ca; Pavāraṇatthavasikā, mahāvaggassa saṅgahoti.

Atthavasapakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

8. Samuccayavāra

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā pañca āpattiyo āpajjati. Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa; bhikkhu kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti saṃghādisesassa; kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa; aṅgulipatodake pācittiyaṃ— kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā imā pañca āpattiyo āpajjati. (1)

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattan-

naṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ pañcahi āpattikkhandhehi saṅgahitā— siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti— siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (2)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa—dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā imā dve āpattiyo āpajjati. (1)

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena cāti. (2)

Samuccayavāro niṭṭhito aṭṭhamo. Aṭṭha paccayavārā niṭṭhitā. ()

Bhikkhunivibhaṅge soḷasa mahāvārā niṭṭhitā.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

8. Samuccayavāra

Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantī kati āpattiyo āpajjati? Avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantī tisso āpattiyo āpajjati. Adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti pārājikassa; ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti dukkaṭassa—avassutā bhikkhunī avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantī imā tisso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ tīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā— siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti— siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantī kati āpattiyo āpajjati? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantī dve āpattiyo āpajjati. Bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa—dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantī imā dve āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pāṭidesanīyāpattikkhand-

hena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti na vācato na cittato, siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti na cittato, siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti na vācato, siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ—āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Samuccayavāro niṭṭhito aṭṭhamo.

Parivāra

Kathinabheda

1. Kathinaatthatādi

Kassa kathinaṃ anatthataṃ? Kassa kathinaṃ atthataṃ? Kinti kathinaṃ anatthataṃ? Kinti kathinaṃ atthataṃ?

Kassa kathinaṃ anatthatanti? Dvinnaṃ puggalānaṃ anatthataṃ hoti kathinaṃ—anatthārakassa ca ananumodakassa ca. Imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ anatthataṃ hoti kathinaṃ.

Kassa kathinaṃ atthatanti? Dvinnaṃ puggalānaṃ atthataṃ hoti kathinaṃ—atthārakassa ca anumodakassa ca. Imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ atthataṃ hoti kathinaṃ.

Kinti kathinaṃ anatthatanti? Catuvīsatiyā ākārehi anatthataṃ hoti kathinaṃ, na ullikhitamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na dhovanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na cīvaravicāraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na chedanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na bandhanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na ovaṭṭiyakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na kaṇḍusakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na daḷhīkammakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na anuvātakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na paribhaṇḍakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na ovaddheyyakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na kambalamaddanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na nimittakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na parikathākatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na kukkukatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na sannidhikatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na nissaggiyena atthataṃ hoti kathinaṃ, na akappakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra saṅghāṭiyā atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra uttarāsaṅgena atthataṃ hoti kathi-

naṃ, na aññatra antaravāsakena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra pañcakena vā atirekapañcakena vā tadaheva sañchinnena samaṇḍalīkatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra puggalassa atthārā atthataṃ hoti kathinaṃ, sammā ce atthataṃ hoti kathinaṃ, tañce nissīmaṭṭho anumodati. Evampi anatthataṃ hoti kathinaṃ.

Nimittakammaṃ nāma nimittaṃ karoti—"iminā dussena kathinaṃ attharissāmī"ti. Parikathā nāma parikathaṃ karoti—"imāya parikathāya kathinadussaṃ nibbattessāmī"ti. Kukkukataṃ nāma anādiyadānaṃ vuccati. Sannidhi nāma dve sannidhiyo—karaṇasannidhi vā nicayasannidhi vā. Nissaggiyaṃ nāma kayiramāne aruṇaṃ uṭṭhahati. Imehi catuvīsatiyā ākārehi anatthataṃ hoti kathinaṃ.

Kinti kathinaṃ atthatanti? Sattarasahi ākārehi atthataṃ hoti kathinaṃ. Ahatena atthataṃ hoti kathinaṃ, ahatakappena atthataṃ hoti kathinaṃ, pilotikāya atthataṃ hoti kathinaṃ, paṃsukūlena atthataṃ hoti kathinaṃ, pāpaṇikena atthataṃ hoti kathinaṃ, animittakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, aparikathākatena atthataṃ hoti kathinaṃ, akukkukatena atthataṃ hoti kathinaṃ, asannidhikatena atthataṃ hoti kathinaṃ, anissaggiyena atthataṃ hoti kathinaṃ, kappakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, saṅghāṭiyā atthataṃ hoti kathinaṃ, uttarāsaṅgena atthataṃ hoti kathinaṃ, antaravāsakena atthataṃ hoti kathinaṃ, pañcakena vā atirekapañcakena vā tadaheva sañchinnena samaṇḍalīkatena atthataṃ hoti kathinaṃ, puggalassa atthārā atthataṃ hoti kathinaṃ, sammā ce atthataṃ hoti kathinaṃ, tañce sīmaṭṭho anumodati, evampi atthataṃ hoti kathinaṃ. Imehi sattarasahi ākārehi atthataṃ hoti kathinaṃ.

Saha kathinassa atthārā kati dhammā jāyanti? Saha kathinassa atthārā pannarasa dhammā jāyanti—aṭṭha mātikā, dve palibodhā, pañcānisaṃsā Saha kathinassa atthārā ime pannarasa dhammā jāyanti.

2. Kathinaanantarapaccayādi

Payogassa katame dhammā anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo, purejātapaccayena paccayo, pacchājātapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo? Pubbakaraṇassa katame dhammā anantarapaccayena paccayo … pe … paccuddhārassa katame dhammā … adhiṭṭhānassa katame dhammā … atthārassa katame dhammā …

mātikānañca palibodhānañca katame dhammā ... vatthussa katame dhammā anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo, purejātapaccayena paccayo, pacchājātapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo?

Pubbakaraṇaṃ payogassa anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. Payogo pubbakaraṇassa purejātapaccayena paccayo. Pubbakaraṇaṃ payogassa pacchājātapaccayena paccayo. Pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo. Paccuddhāro pubbakaraṇassa anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. Pubbakaraṇaṃ paccuddhārassa purejātapaccayena paccayo. Paccuddhāro pubbakaraṇassa pacchājātapaccayena paccayo. Pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo. Adhiṭṭhānaṃ paccuddhārassa anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. Paccuddhāro adhiṭṭhānassa purejātapaccayena paccayo. Adhiṭṭhānaṃ paccuddhārassa pacchājātapaccayena paccayo. Pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo. Atthāro adhiṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. Adhiṭṭhānaṃ atthārassa purejātapaccayena paccayo. Atthāro adhiṭṭhānassa pacchājātapaccayena paccayo. Pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo. Mātikā ca palibodhā ca atthārassa anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. Atthāro mātikānañca palibodhānañca purejātapaccayena paccayo. Mātikā ca palibodhā ca atthārassa pacchājātapaccayena paccayo. Pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo. Āsā ca anāsā ca vatthussa anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. Vatthu āsānañca anāsānañca purejātapaccayena paccayo. Āsā ca anāsā ca vatthussa pacchājātapaccayena paccayo. Pannarasa dhammā sahajātapaccayena paccayo.

3. Pubbakaraṇanidānādivibhāga

Pubbakaraṇaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃ-

pabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Paccuddhāro kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Adhiṭṭhānaṃ kiṃnidānaṃ, kiṃsamudayaṃ, kiṃjātikaṃ, kiṃpabhavaṃ, kiṃsambhāraṃ, kiṃsamuṭṭhānaṃ? Atthāro kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Mātikā ca palibodhā ca kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavā, kiṃsambhārā kiṃsamuṭṭhānā? Āsā ca anāsā ca kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavā, kiṃsambhārā, kiṃsamuṭṭhānā?

Pubbakaraṇaṃ payoganidānaṃ, payogasamudayaṃ, payogajātikaṃ, payogapabhavaṃ, payogasambhāraṃ, payogasamuṭṭhānaṃ. Paccuddhāro pubbakaraṇanidāno, pubbakaraṇasamudayo, pubbakaraṇajātiko, pubbakaraṇapabhavo, pubbakaraṇasambhāro, pubbakaraṇasamuṭṭhāno. Adhiṭṭhānaṃ paccuddhāranidānaṃ, paccuddhārasamudayaṃ, paccuddhārajātikaṃ, paccuddhārapabhavaṃ, paccuddhārasambhāraṃ, paccuddhārasamuṭṭhānaṃ. Atthāro adhiṭṭhānanidāno, adhiṭṭhānasamudayo, adhiṭṭhānajātiko, adhiṭṭhānapabhavo, adhiṭṭhānasambhāro, adhiṭṭhānasamuṭṭhāno. Mātikā ca palibodhā ca atthāranidānā, atthārasamudayā, atthārajātikā, atthārapabhavā, atthārasambhārā, atthārasamuṭṭhānā. Āsā ca anāsā ca vatthunidānā, vatthusamudayā, vatthujātikā, vatthupabhavā, vatthusambhārā, vatthusamuṭṭhānā.

Payogo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno, pubbakaraṇaṃ … pe … paccuddhāro … adhiṭṭhānaṃ … atthāro … mātikā ca palibodhā ca … vatthu … āsā ca anāsā ca kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavā, kiṃsambhārā, kiṃsamuṭṭhānā?

Payogo hetunidāno, hetusamudayo, hetujātiko, hetupabhavo, hetusambhāro, hetusamuṭṭhāno. Pubbakaraṇaṃ … pe … paccuddhāro … adhiṭṭhānaṃ … atthāro … mātikā ca palibodhā ca … vatthu … āsā ca anāsā ca hetunidānā, hetusamudayā, hetujātikā, hetupabhavā, hetusambhārā, hetusamuṭṭhānā.

Payogo kiṃnidāno, kiṃsamudayo, kiṃjātiko, kiṃpabhavo, kiṃsambhāro, kiṃsamuṭṭhāno? Pubbakaraṇaṃ … pe … paccuddhāro … adhiṭṭhānaṃ … atthāro … mātikā ca palibodhā ca … vatthu … āsā ca anāsā ca kiṃnidānā, kiṃsamudayā, kiṃjātikā, kiṃpabhavā, kiṃsambhārā, kiṃsamuṭṭhānā?

Payogo paccayanidāno, paccayasamudayo, paccayajātiko, paccayapabhavo, paccayasambhāro, paccayasamuṭṭhāno. Pubbakaraṇaṃ ... pe ... paccuddhāro ... adhiṭṭhānaṃ ... atthāro ... mātikā ca palibodhā ca ... vatthu ... āsā ca anāsā ca paccayanidānā, paccayasamudayā, paccayajātikā, paccayapabhavā, paccayasambhārā, paccayasamuṭṭhānā.

Pubbakaraṇaṃ katihi dhammehi saṅgahitaṃ? Pubbakaraṇaṃ sattahi dhammehi saṅgahitaṃ. Dhovanena, vicāraṇena, chedanena, bandhanena, sibbanena, rajanena, kappakaraṇena—pubbakaraṇaṃ imehi sattahi dhammehi saṅgahitaṃ.

Paccuddhāro katihi dhammehi saṅgahito? Paccuddhāro tīhi dhammehi saṅgahito— saṅghāṭiyā, uttarāsaṅgena, antaravāsakena.

Adhiṭṭhānaṃ katihi dhammehi saṅgahitaṃ? Adhiṭṭhānaṃ tīhi dhammehi saṅgahitaṃ— saṅghāṭiyā, uttarāsaṅgena, antaravāsakena.

Atthāro katihi dhammehi saṅgahito? Atthāro ekena dhammena saṅgahito— vacībhedena.

Kathinassa kati mūlāni, kati vatthūni, kati bhūmiyo? Kathinassa ekaṃ mūlaṃ— saṃgho; tīṇi vatthūni—saṅghāṭi, uttarāsaṅgo, antaravāsako, cha bhūmiyo— khomaṃ, kappāsikaṃ, koseyyaṃ, kambalaṃ, sāṇaṃ, bhaṅgaṃ.

Kathinassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Kathinassa pubbakaraṇaṃ ādi, kriyā majjhe, atthāro pariyosānaṃ.

Katihaṅgehi samannāgato puggalo abhabbo kathinaṃ attharituṃ? Katihaṅgehi samannāgato puggalo bhabbo kathinaṃ attharituṃ? Aṭṭhahaṅgehi samannāgato puggalo abhabbo kathinaṃ attharituṃ. Aṭṭhahaṅgehi samannāgato puggalo bhabbo kathinaṃ attharituṃ. Katamehi aṭṭhahaṅgehi samannāgato puggalo abhabbo kathinaṃ attharituṃ? Pubbakaraṇaṃ na jānāti, paccuddhāraṃ na jānāti, adhiṭṭhānaṃ na jānāti, atthāraṃ na jānāti, mātikaṃ na jānāti, palibodhaṃ na jānāti, uddhāraṃ na jānāti, ānisaṃsaṃ na jānāti—imehi aṭṭhahaṅgehi samannāgato puggalo abhabbo kathinaṃ attharituṃ. Katamehi aṭṭhahaṅgehi samannāgato puggalo bhabbo kathinaṃ attharituṃ? Pubbakaraṇaṃ jānāti, paccuddhāraṃ jānāti, adhiṭṭhānaṃ jānāti, atthāraṃ jānāti, mātikaṃ jānāti, palibodhaṃ jānāti, uddhāraṃ jānāti, ānisaṃsaṃ jānāti—imehi aṭṭhahaṅgehi samannāgato puggalo bhabbo kathinaṃ attharituṃ.

Katinaṃ puggalānaṃ kathinatthārā na ruhanti? Katinaṃ puggalā-

naṃ kathinatthārā ruhanti? Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kathinatthārā na ruhanti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kathinatthārā ruhanti. Katamesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ kathinatthārā na ruhanti? Nissīmaṭṭho anumodati, anumodento na vācaṃ bhindati, vācaṃ bhindanto na paraṃ viññāpeti—imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ kathinatthārā na ruhanti. Katamesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ kathinatthārā ruhanti? Sīmaṭṭho anumodati, anumodento vācaṃ bhindati, vācaṃ bhindanto paraṃ viññāpeti—imesaṃ tiṇṇaṃ puggalānaṃ kathinatthārā ruhanti.

Kati kathinatthārā na ruhanti? Kati kathinatthārā ruhanti? Tayo kathinatthārā na ruhanti. Tayo kathinatthārā ruhanti. Katame tayo kathinatthārā na ruhanti? Vatthuvipannañceva hoti, kālavipannañca, karaṇavipannañca—ime tayo kathinatthārā na ruhanti. Katame tayo kathinatthārā ruhanti? Vatthusampannañceva hoti, kālasampannañca, karaṇasampannañca—ime tayo kathinatthārā ruhanti.

4. Kathinādijānitabbavibhāga

Kathinaṃ jānitabbaṃ, kathinatthāro jānitabbo, kathinassa atthāramāso jānitabbo, kathinassa atthāravipatti jānitabbā, kathinassa atthārasampatti jānitabbā, nimittakammaṃ jānitabbaṃ, parikathā jānitabbā, kukkukataṃ jānitabbaṃ, sannidhi jānitabbā, nissaggiyaṃ jānitabbaṃ.

Kathinaṃ jānitabbanti tesaññeva dhammānaṃ saṅgaho samavāyo nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo yadidaṃ kathinanti.

Kathinassa atthāramāso jānitabboti vassānassa pacchimo māso jānitabbo.

Kathinassa atthāravipatti jānitabbāti catuvīsatiyā ākārehi kathinassa atthāravipatti jānitabbā.

Kathinassa atthārasampatti jānitabbāti sattarasahi ākārehi kathinassa atthārasampatti jānitabbā.

Nimittakammaṃ jānitabbanti nimittaṃ karoti iminā dussena kathinaṃ attharissāmīti.

Parikathā jānitabbāti parikathaṃ karoti imāya parikathāya kathinadussaṃ nibbattessāmīti.

Kukkukataṃ jānitabbanti anādiyadānaṃ jānitabbaṃ.

Sannidhi jānitabbāti dve sannidhiyo jānitabbā—karaṇasannidhi vā nicayasannidhi vā.

Nissaggiyaṃ jānitabbanti kariyamāne aruṇaṃ uṭṭhahati.

Kathinatthāro jānitabboti sace saṃghassa kathinadussaṃ uppannaṃ hoti, saṃghena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ, atthārakena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ, anumodakena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ.

Saṃghena ñattidutiyena kammena kathinatthārakassa bhikkhuno dātabbaṃ, tena kathinatthārakena bhikkhunā tadaheva dhovitvā vimajjitvā vicāretvā chinditvā sibbetvā rajitvā kappaṃ katvā kathinaṃ attharitabbaṃ. Sace saṅghāṭiyā kathinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇikā saṅghāṭi paccuddharitabbā, navā saṅghāṭi adhiṭṭhātabbā. Imāya saṅghāṭiyā kathinaṃ attharāmīti vācā bhinditabbā. Sace uttarāsaṅgena kathinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇako uttarāsaṅgo paccuddharitabbo, navo uttarāsaṅgo adhiṭṭhātabbo. Iminā uttarāsaṅgena kathinaṃ attharāmīti vācā bhinditabbā. Sace antaravāsakena kathinaṃ attharitukāmo hoti, porāṇako antaravāsako paccuddharitabbo, navo antaravāsako adhiṭṭhātabbo. Iminā antaravāsakena kathinaṃ attharāmīti vācā bhinditabbā. Tena kathinatthārakena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"atthataṃ, bhante, saṃghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodathā"ti. Tehi anumodakehi bhikkhūhi ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"atthataṃ, āvuso, saṃghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāmā"ti. Tena kathinatthārakena bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassu vacanīyā—"atthataṃ, bhante, saṃghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodathā"ti. Tehi anumodakehi bhikkhūhi ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"atthataṃ, āvuso, saṃghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro anumodāmā"ti. Tena kathinatthārakena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"atthataṃ, āvuso, saṃghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāhī"ti. Tena anumodakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"atthataṃ, āvuso, saṃghassa kathinaṃ, dhammiko kathinatthāro, anumodāmī"ti.

5. Puggalassevakathinatthāra

Saṃgho kathinaṃ attharati, gaṇo kathinaṃ attharati, puggalo

kathinaṃ attharatīti? Na saṃgho kathinaṃ attharati, na gaṇo kathinaṃ attharati, puggalo kathinaṃ attharatīti. Hañci na saṃgho kathinaṃ attharati, na gaṇo kathinaṃ attharati, puggalo kathinaṃ attharati. Saṃghassa anatthataṃ hoti kathinaṃ, gaṇassa anatthataṃ hoti kathinaṃ, puggalassa atthataṃ hoti kathinaṃ. Saṃgho pātimokkhaṃ uddisati gaṇo pātimokkhaṃ uddisati puggalo pātimokkhaṃ uddisatīti? Na saṃgho pātimokkhaṃ uddisati, na gaṇo pātimokkhaṃ uddisati, puggalo pātimokkhaṃ uddisatīti. Hañci na saṃgho pātimokkhaṃ uddisati, na gaṇo pātimokkhaṃ uddisati, puggalo pātimokkhaṃ uddisati. Saṃghassa anuddiṭṭhaṃ hoti pātimokkhaṃ, gaṇassa anuddiṭṭhaṃ hoti pātimokkhaṃ, puggalassa uddiṭṭhaṃ hoti pātimokkhaṃ. Saṃghassa sāmaggiyā gaṇassa sāmaggiyā puggalassa uddesā saṃghassa uddiṭṭhaṃ hoti pātimokkhaṃ, gaṇassa uddiṭṭhaṃ hoti pātimokkhaṃ, puggalassa uddiṭṭhaṃ hoti pātimokkhaṃ. Evameva na saṃgho kathinaṃ attharati, na gaṇo kathinaṃ attharati, puggalo kathinaṃ attharati. Saṃghassa anumodanāya gaṇassa anumodanāya puggalassa atthārā saṃghassa atthataṃ hoti kathinaṃ, gaṇassa atthataṃ hoti kathinaṃ, puggalassa atthataṃ hoti kathinanti.

6. Palibodhapañhābyākaraṇa

Pakkamanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Pakkamanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Cīvarapalibodho paṭhamaṃ chijjati; Tassa saha bahisīmagamanā, Āvāsapalibodho chijjati. (1)

Niṭṭhānantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Niṭṭhānantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati; Cīvare niṭṭhite cīvarapalibodho chijjati. (2)

Sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Dve palibodhā apubbaṃ acarimaṃ chijjanti. (3)

Nāsanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Nāsanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati; Cīvare naṭṭhe cīvarapalibodho chijjati. (4)

Savanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Savanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Cīvarapalibodho paṭhamaṃ chijjati; Tassa saha savanena, Āvāsapalibodho chijjati. (5)

Āsāvacchediko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Āsāvacchediko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Āvāsapalibodho paṭhamaṃ chijjati; Cīvarāsāya upacchinnāya cīvarapalibodho chijjati. (6)

Sīmātikkamanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Sīmātikkamanantiko kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Cīvarapalibodho paṭhamaṃ chijjati; Tassa bahisīme āvāsapalibodho chijjati. (7)

Sahubbhāro kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ pucchāmi, Katamo palibodho paṭhamaṃ chijjati.

Sahubbhāro kathinuddhāro, Vutto ādiccabandhunā; Etañca tāhaṃ vissajjissaṃ, Dve palibodhā apubbaṃ acarimaṃ chijjantīti. (8)

Kati kathinuddhārā saṃghādhīnā? Kati kathinuddhārā puggalādhīnā? Kati kathinuddhārā neva saṃghādhīnā na puggalādhīnā? Eko kathinuddhāro saṃghādhīno— antarubbhāro. Cattāro kathinuddhārā puggalādhīnā—pakkamanantiko, niṭṭhānantiko, sanniṭṭhānantiko, sīmātikkamanantiko. Cattāro kathinuddhārā neva saṃghādhīnā na puggalādhīnā—nāsanantiko, savanantiko, āsāvacchediko, sahubbhāro. Kati kathinuddhārā antosīmāya uddhariyyanti? Kati kathinuddhārā bahisīmāya uddhariyyanti? Kati kathinuddhārā siyā antosīmāya uddhariyyanti siyā bahisīmāya uddhariyyanti? Dve kathinuddhārā antosīmāya uddhariyyanti— antarubbhāro, sahubbhāro. Tayo kathinuddhārā bahisīmāya uddhariyyanti— pakkamanantiko, savanantiko, sīmātikkamanantiko. Cattāro kathinuddhārā siyā antosīmāya uddhariyyanti siyā bahisīmāya uddhariyyanti—niṭṭhānantiko, sanniṭṭhānantiko, nāsanan-

tiko, āsāvacchediko.

Kati kathinuddhārā ekuppādā ekanirodhā? Kati kathinuddhārā ekuppādā nānānirodhā? Dve kathinuddhārā ekuppādā ekanirodhā—antarubbhāro, sahubbhāro. Avasesā kathinuddhārā ekuppādā nānānirodhāti.

Kathinabhedo niṭṭhito.

Tassuddānaṃ

Kassa kinti pannarasa, dhammā nidānahetu ca; Paccayasaṅgahamūlā, ādi ca atthārapuggalā.

Tiṇṇaṃ tayo jānitabbaṃ, atthāraṃ uddesena ca; Palibodhādhinā sīmāya, uppādanirodhena cāti.

Parivāra

Codanākaṇḍa

1. Anuvijjakaanuyoga

Anuvijjakena codako pucchitabbo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ codesi, kimhi naṃ codesi, sīlavipattiyā vā codesi, ācāravipattiyā vā codesi, diṭṭhivipattiyā vā codesī"ti? So ce evaṃ vadeyya—"sīlavipattiyā vā codemi, ācāravipattiyā vā codemi, diṭṭhivipattiyā vā codemī"ti, so evamassa vacanīyo— "jānāsi panāyasmā sīlavipattiṃ, jānāsi ācāravipattiṃ, jānāsi diṭṭhivipattin"ti? So ce evaṃ vadeyya—"jānāmi kho ahaṃ, āvuso, sīlavipattiṃ, jānāmi ācāravipattiṃ, jānāmi diṭṭhivipattin"ti, so evamassa vacanīyo—"katamā panāvuso, sīlavipatti? Katamā ācāravipatti? Katamā diṭṭhivipattī"ti? So ce evaṃ vadeyya—"cattāri ca pārājikāni, terasa ca saṃghādisesā—ayaṃ sīlavipatti. Thullaccayaṃ, pācittiyaṃ, pāṭidesanīyaṃ, dukkaṭaṃ, dubbhāsitaṃ, ayaṃ ācāravipatti. Micchādiṭṭhi, antaggāhikā diṭṭhi—ayaṃ diṭṭhivipattī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ codesi, diṭṭhena vā codesi sutena vā codesi parisaṅkāya vā codesī"ti? So ce evaṃ vadeyya— "diṭṭhena vā codemi sutena vā codemi parisaṅkāya vā codemī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ diṭṭhena codesi, kiṃ te diṭṭhaṃ kinti te diṭṭhaṃ, kadā te diṭṭhaṃ, kattha te diṭṭhaṃ pārājikaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, kattha ca tvaṃ ahosi, kattha cāyaṃ bhikkhu ahosi, kiñca tvaṃ karosi, kiṃ cāyaṃ bhikkhu karotī"ti? So ce evaṃ

vadeyya—"na kho ahaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ diṭṭhena codemi, api ca sutena codemī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ sutena codesi, kiṃ te sutaṃ, kinti te sutaṃ, kadā te sutaṃ, kattha te sutaṃ, pārājikaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, saṃghādisesaṃ ... thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, bhikkhussa sutaṃ, bhikkhuniyā sutaṃ, sikkhamānāya sutaṃ, sāmaṇerassa sutaṃ, sāmaṇeriyā sutaṃ, upāsakassa sutaṃ, upāsikāya sutaṃ, rājūnaṃ sutaṃ, rājamahāmattānaṃ sutaṃ, titthiyānaṃ sutaṃ, titthiyasāvakānaṃ sutan"ti? So ce evaṃ vadeyya—"na kho ahaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ sutena codemi, api ca parisaṅkāya codemī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ parisaṅkāya codesi, kiṃ parisaṅkasi, kinti parisaṅkasi, kadā parisaṅkasi, kattha parisaṅkasi, pārājikaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, bhikkhussa sutvā parisaṅkasi, bhikkhuniyā sutvā parisaṅkasi, sikkhamānāya sutvā parisaṅkasi, sāmaṇerassa sutvā parisaṅkasi, sāmaṇeriyā sutvā parisaṅkasi, upāsakassa sutvā parisaṅkasi, upāsikāya sutvā parisaṅkasi, rājūnaṃ sutvā parisaṅkasi, rājamahāmattānaṃ sutvā parisaṅkasi, titthiyānaṃ sutvā parisaṅkasi, titthiyasāvakānaṃ sutvā parisaṅkasī"ti?

Diṭṭhaṃ diṭṭhena sameti, diṭṭhena saṃsandate diṭṭhaṃ; Diṭṭhaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito; So puggalo paṭiññāya, kātabbo tenuposatho.

Sutaṃ sutena sameti, sutena saṃsandate sutaṃ; Sutaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito; So puggalo paṭiññāya, kātabbo tenuposatho.

Mutaṃ mutena sameti, mutena saṃsandate mutaṃ; Mutaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito; So puggalo paṭiññāya, kātabbo tenuposatho.

Codanāya ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Codanāya okāsakammaṃ ādi, kiriyā majjhe, samatho pariyosānaṃ. Codanāya kati mūlāni, kati vatthūni, kati bhūmiyo, katihākārehi codeti? Codanāya dve mūlāni, tīṇi vatthūni, pañca bhūmiyo, dvīhākārehi codeti. Codanāya katamāni dve mūlāni? Samūlikā vā amūlikā vā— codanāya imāni dve mūlāni.

Codanāya katamāni tīṇi vatthūni? Diṭṭhena sutena parisaṅkāya—codanāya imāni tīṇi vatthūni. Codanāya katamā pañca bhūmiyo? Kālena vakkhāmi no akālena, bhūtena vakkhāmi no abhūtena, saṇhena vakkhāmi no pharusena, atthasaṃhitena vakkhāmi no anatthasaṃhitena, mettācitto vakkhāmi no dosantaroti—codanāya imā pañca bhūmiyo.

Katamehi dvīhākārehi codeti? Kāyena vā codeti vācāya vā codeti—imehi dvīhākārehi codeti.

2. Codakādipaṭipatti

Codakena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ? Cuditakena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ? Saṃghena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ? Anuvijjakena kathaṃ paṭipajjitabbaṃ? Codakena kathaṃ paṭipajjitabbanti? Codakena pañcasu dhammesu patiṭṭhāya paro codetabbo. Kālena vakkhāmi no akālena, bhūtena vakkhāmi no abhūtena, saṇhena vakkhāmi no pharusena, atthasaṃhitena vakkhāmi no anatthasaṃhitena, mettācitto vakkhāmi no dosantaroti—codakena evaṃ paṭipajjitabbaṃ. Cuditakena kathaṃ paṭipajjitabbanti? Cuditakena dvīsu dhammesu paṭipajjitabbaṃ. Sacce ca akuppe ca—cuditakena evaṃ paṭipajjitabbaṃ. Saṃghena kathaṃ paṭipajjitabbanti? Saṃghena otiṇṇānotiṇṇaṃ jānitabbaṃ. Saṃghena evaṃ paṭipajjitabbaṃ. Anuvijjakena kathaṃ paṭipajjitabbanti? Anuvijjakena yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ. Anuvijjakena evaṃ paṭipajjitabbaṃ.

Uposatho kimatthāya, Pavāraṇā kissa kāraṇā; Parivāso kimatthāya, Mūlāyapaṭikassanā kissa kāraṇā; Mānattaṃ kimatthāya, Abbhānaṃ kissa kāraṇā.

Uposatho sāmaggatthāya, Visuddhatthāya pavāraṇā; Parivāso mānattatthāya, Mūlāyapaṭikassanā niggahatthāya; Mānattaṃ abbhānatthāya, Visuddhatthāya abbhānaṃ.

Chandā dosā bhayā mohā, there ca paribhāsati; Kāyassa bhedā duppañño, khato upahatindriyo; Nirayaṃ gacchati dummedho, na ca sikkhāya gāravo.

Na ca āmisaṃ nissāya, na ca nissāya puggalaṃ; Ubho ete vivajjetvā, yathādhammo tathā kare.

3. Codakassaattajhāpana

Kodhano upanāhī ca, Caṇḍo ca paribhāsako; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Upakaṇṇakaṃ jappati jimhaṃ pekkhati, Vītiharati kummaggaṃ paṭisevati; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Akālena codeti abhūtena, Pharusena anatthasaṃhitena; Dosantaro codeti no mettācitto, Anāpattiyā āpattīti ropeti; Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Dhammādhammaṃ na jānāti, Dhammādhammassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Vinayāvinayaṃ na jānāti, Vinayāvinayassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Bhāsitābhāsitaṃ na jānāti, Bhāsitābhāsitassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Āciṇṇānāciṇṇaṃ na jānāti, Āciṇṇānāciṇṇassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Paññattāpaññattaṃ na jānāti, Paññattāpaññattassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Āpattānāpattiṃ na jānāti, Āpattānāpattiyā akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Lahukagarukaṃ na jānāti, Lahukagarukassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Sāvasesānavasesaṃ na jānāti, Sāvasesānavasesassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Duṭṭhullāduṭṭhullaṃ na jānāti, Duṭṭhullāduṭṭhullassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Pubbāparaṃ na jānāti, Pubbāparassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānaṃ.

Anusandhivacanapathaṃ na jānāti, Anusandhivacanapathassa akovido; Anāpattiyā āpattīti ropeti, Tādiso codako jhāpeti attānanti.

Codanākaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Codanā anuvijjā ca, ādi mūlenuposatho; Gati codanakaṇḍamhi, sāsanaṃ patiṭṭhāpayanti.

Parivāra

Sedamocanagāthā

1. Avippavāsapañhā

Asaṃvāso bhikkhūhi ca bhikkhunīhi ca, Sambhogo ekacco tahiṃ na labbhati; Avippavāsena anāpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Avissajjiyaṃ avebhaṅgiyaṃ, Pañca vuttā mahesinā; Vissajjantassa paribhuñjantassa anāpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Dasa puggale na vadāmi, Ekādasa vivajjiya; Vuḍḍhaṃ vandantassa āpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na ukkhittako na ca pana pārivāsiko, Na saṃghabhinno na ca pana pakkhasaṅkanto; Samānasaṃvāsakabhūmiyā ṭhito, Kathaṃ nu sikkhāya asādhāraṇo siyā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Upeti dhammaṃ paripucchamāno, Kusalaṃ atthūpasañhitaṃ; Na jīvati na mato na nibbuto, Taṃ puggalaṃ katamaṃ vadanti buddhā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Ubbhakkhake na vadāmi, Adho nābhiṃ vivajjiya; Methunadhammapaccayā, Kathaṃ pārājiko siyā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Bhikkhu saññācikāya kuṭiṃ karoti, Adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ; Sārambhaṃ aparikkamanaṃ anāpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Bhikkhu saññācikāya kuṭiṃ karoti, Desitavatthukaṃ pamāṇikaṃ; Anārambhaṃ saparikkamanaṃ āpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na kāyikaṃ kiñci payogamācare, Na cāpi vācāya pare bhaṇeyya; Āpajjeyya garukaṃ chejjavatthuṃ, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na kāyikaṃ vācasikañca kiñci, Manasāpi santo na kareyya pāpaṃ; So nāsito kinti sunāsito bhave, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Anālapanto manujena kenaci, Vācāgiraṃ no ca pare bhaṇeyya; Āpajjeyya vācasikaṃ na kāyikaṃ, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Sikkhāpadā buddhavarena vaṇṇitā, Saṃghādisesā caturo bhaveyyuṃ; Āpajjeyya ekapayogena sabbe, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Ubho ekato upasampannā, Ubhinnaṃ hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇheyya; Siyā āpattiyo nānā, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Caturo janā saṃvidhāya, Garubhaṇḍaṃ avāharuṃ; Tayo pārājikā eko na pārājiko, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

2. Pārājikādipañhā

Itthī ca abbhantare siyā, Bhikkhu ca bahiddhā siyā; Chiddaṃ tasmiṃ ghare natthi, Methunadhammapaccayā; Kathaṃ pārājiko siyā,

Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Telaṃ madhuṃ phāṇitañcāpi sappiṃ, Sāmaṃ gahetvāna nikkhipeyya; Avītivatte sattāhe, Sati paccaye paribhuñjantassa āpatti; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Nissaggiyena āpatti, Suddhakena pācittiyaṃ; Āpajjantassa ekato, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Bhikkhū siyā vīsatiyā samāgatā, Kammaṃ kareyyuṃ samaggasaññino; Bhikkhu siyā dvādasayojane ṭhito, Kammañca taṃ kuppeyya vagga-paccayā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Padavītihāramattena vācāya bhaṇitena ca, Sabbāni garukāni sap-paṭikammāni; Catusaṭṭhi āpattiyo āpajjeyya ekato, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Nivattho antaravāsakena, Diguṇaṃ saṅghāṭiṃ pāruto; Sabbāni tāni nissaggiyāni honti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na cāpi ñatti na ca pana kammavācā, Na cehi bhikkhūti jino avoca; Saraṇagamanampi na tassa atthi, Upasampadā cassa akuppā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Itthiṃ hane na mātaraṃ, Purisañca na pitaraṃ hane; Haneyya anariyaṃ mando, Tena cānantaraṃ phuse; Pañhā mesā kusalehi cin-titā.

Itthiṃ hane ca mātaraṃ, Purisañca pitaraṃ hane; Mātaraṃ pitaraṃ hantvā, Na tenānantaraṃ phuse; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Acodayitvā assārayitvā, Asammukhībhūtassa kareyya kammaṃ; Katañca kammaṃ sukataṃ bhaveyya, Kārako ca saṃgho anāpattiko siyā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Codayitvā sārayitvā, Sammukhībhūtassa kareyya kammaṃ; Katañca kammaṃ akataṃ bhaveyya, Kārako ca saṃgho sāpattiko siyā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Chindantassa āpatti, Chindantassa anāpatti; Chādentassa āpatti, Chādentassa anāpatti; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Saccaṃ bhaṇanto garukaṃ, Musā ca lahu bhāsato; Musā bhaṇanto garukaṃ, Saccañca lahu bhāsato; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

3. Pācittiyādipañhā

Adhiṭṭhitaṃ rajanāya rattaṃ, Kappakatampi santaṃ; Paribhuñ-jantassa āpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Atthaṅgate sūriye bhikkhu maṃsāni khādati, Na ummattako na ca pana khittacitto; Na cāpi so vedanāṭṭo bhaveyya, Na cassa hoti āpatti; So ca dhammo sugatena desito, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na rattacitto na ca pana theyyacitto, Na cāpi so paraṃ maraṇāya cetayi; Salākaṃ dentassa hoti chejjaṃ, Paṭiggaṇhantassa thullaccayaṃ; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na cāpi ārañňakaṃ sāsaṅkasammataṃ, Na cāpi saṃghena sammuti dinnā; Na cassa kathinaṃ atthataṃ tattheva, Cīvaraṃ nikkhipitvā gaccheyya aḍḍhayojanaṃ; Tattheva aruṇaṃ uggacchantassa anāpatti, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Kāyikāni na vācasikāni, Sabbāni nānāvatthukāni; Apubbaṃ acarimaṃ āpajjeyya ekato, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Vācasikāni na kāyikāni, Sabbāni nānāvatthukāni; Apubbaṃ acarimaṃ āpajjeyya ekato, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Tissitthiyo methunaṃ taṃ na seve, Tayo purise tayo anariyapaṇḍake; Na cācare methunaṃ byañjanasmiṃ, Chejjaṃ siyā methunadhammapaccayā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Mātaraṃ cīvaraṃ yāce, No ca saṃghe pariṇataṃ; Kenassa hoti āpatti, Anāpatti ca ñātake; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Kuddho ārādhako hoti, Kuddho hoti garahiyo; Atha ko nāma so dhammo, Yena kuddho pasaṃsiyo; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Tuṭṭho ārādhako hoti, Tuṭṭho hoti garahiyo; Atha ko nāma so dhammo, Yena tuṭṭho garahiyo; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Saṃghādisesaṃ thullaccayaṃ, Pācittiyaṃ pāṭidesanīyaṃ; Dukkaṭaṃ āpajjeyya ekato, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Ubho paripuṇṇavīsativassā, Ubhinnaṃ ekupajjhāyo; Ekācariyo ekā kammavācā, Eko upasampanno eko anupasampanno; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Akappakataṃ nāpi rajanāya rattaṃ, Tena nivattho yena kāmaṃ vajeyya; Na cassa hoti āpatti, So ca dhammo sugatena desito; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na deti na paṭiggaṇhāti, Paṭiggaho tena na vijjati; Āpajjati garukaṃ na lahukaṃ, Tañca paribhogapaccayā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Na deti na paṭiggaṇhāti, Paṭiggaho tena na vijjati; Āpajjati lahukaṃ na garukaṃ, Tañca paribhogapaccayā; Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Āpajjati garukaṃ sāvasesaṃ, Chādeti anādariyaṃ paṭicca; Na bhikkhunī no ca phuseyya vajjaṃ, Pañhā mesā kusalehi cintitā.

Sedamocanagāthā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Asaṃvāso avissajji, Dasa ca anukkhittako; Upeti dhammaṃ ubbhakkhakaṃ, Tato saññācikā ca dve.

Na kāyikañca garukaṃ, na kāyikaṃ na vācasikaṃ; Anālapanto sikkhā ca, ubho ca caturo janā.

Itthī telañca nissaggi, bhikkhu ca padavītiyo; Nivattho ca na ca ñatti, na mātaraṃ pitaraṃ hane.

Acodayitvā codayitvā, chindantaṃ saccameva ca; Adhiṭṭhitañcatthaṅgate, na rattaṃ na cāraññakaṃ.

Kāyikā vācasikā ca, tissitthī cāpi mātaraṃ; Kuddho ārādhako tuṭṭho, saṃghādisesā ca ubho.

Akappakataṃ na deti, Na detāpajjatī garuṃ; Sedamocanikā gāthā, Pañhā viññūhi vibhāvitāti.

Parivāra

Uposathādipucchāvissajjanā

1 Ādimajjhantapucchana

Uposathakammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Pavāraṇākammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Tajjanīyakammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Niyassakammassa ... pe ... pabbājanīyakammassa ... pe ... paṭisāraṇīyakammassa ... pe ... ukkhepanīyakammassa ... pe ... parivāsadānassa ... pe ... mūlāyapaṭikassanāya ... pe ... mānattadānassa ... pe ... abbhānassa ... pe ... upasampadākammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Tajjanīyakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Niyassakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Pabbājanīyakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Paṭisāraṇīyakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Ukkhepanīyakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Sativinayassa ko ādi, kiṃ majje, kiṃ pariyosānaṃ? Amūḷhavinayassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Tassapāpiyasikāya ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Tiṇavatthārakassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Bhikkhunovādakasammutiyā ko ādi, kiṃ

majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Ticīvarena avippavāsasammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Santhatasammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Rūpiyachaḍḍakasammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Sāṭiyaggāhāpakasammutiyo ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Pattaggāhāpakasammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Daṇḍasammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Sikkāsammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ? Daṇḍasikkāsammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānaṃ?

2 Ādimajjhantavissajjanā

Uposathakammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Uposathakammassa sāmaggī ādi, kiriyā majjhe, niṭṭhānaṃ pariyosānaṃ.

Pavāraṇākammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Pavāraṇākammassa sāmaggī ādi, kiriyā majjhe, niṭṭhānaṃ pariyosānaṃ.

Tajjanīyakammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Tajjanīyakammassa vatthu ca puggalo ca ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Niyassakammassa … pe … pabbājanīyakammassa … pe … paṭisāraṇīyakammassa … pe … ukkhepanīyakammassa … pe … parivāsadānassa … pe … mūlāyapaṭikassanāya … pe … mānattadānassa … pe … abbhānassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Abbhānassa vatthu ca puggalo ca ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Upasampadākammassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Upasampadākammassa puggalo ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Tajjanīyakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Tajjanīyakammassa paṭippassaddhiyā sammāvattanā ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Niyassakammassa … pe … pabbājanīyakammassa … pe … paṭisāraṇīyakammassa … pe … ukkhepanīyakammassa paṭippassaddhiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Ukkhepanīyakammassa paṭippassaddhiyā sammāvattanā ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Sativinayassa ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Sativinayassa vatthu ca puggalo ca ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Amūḷhavinayassa … pe … tassapāpiyasikāya … pe … tiṇavatthārakassa … pe … bhikkhunovādakasammutiyā … pe … ticīvarena avippavāsasam-

mutiyā ... pe ... santhatasammutiyā ... pe ... rūpiyachaḍḍakasammutiyā ... pe ... sāṭiyaggāhāpakasammutiyā ... pe ... pattaggāhāpakasammutiyā ... pe ... daṇḍasammutiyā ... pe ... sikkāsammutiyā ... pe ... daṇḍasikkāsammutiyā ko ādi, kiṃ majjhe, kiṃ pariyosānanti? Daṇḍasikkāsammutiyā vatthu ca puggalo ca ādi, ñatti majjhe, kammavācā pariyosānaṃ.

Uposathādipucchāvissajjanā niṭṭhitā.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

7. Samathavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevantassa āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa āpatti sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Samathavāro niṭṭhito sattamo.

Parivāra

Samuṭṭhānasīsasaṅkhepa

1. Samuṭṭhānassuddāna

Aniccā sabbe saṅkhārā, dukkhānattā ca saṅkhatā; Nibbānañceva paññatti, anattā iti nicchayā.

Buddhacande anuppanne, buddhādicce anuggate; Tesaṃ sabhāgadhammānaṃ, nāmamattaṃ na nāyati.

Dukkaraṃ vividhaṃ katvā, pūrayitvāna pāramī; Uppajjanti mahāvīrā, cakkhubhūtā sabrahmake.

Te desayanti saddhammaṃ, dukkhahāniṃ sukhāvahaṃ; Aṅgīraso sakyamuni, sabbabhūtānukampako.

Sabbasattuttamo sīho, piṭake tīṇi desayi; Suttantamabhidhammañca, vinayañca mahāguṇaṃ.

Evaṃ nīyati saddhammo, vinayo yadi tiṭṭhati; Ubhato ca vibhaṅgāni, khandhakā yā ca mātikā.

Mālā suttaguṇeneva, parivārena ganthitā; Tasseva parivārassa, samuṭṭhānaṃ niyato kataṃ.

Sambhedaṃ nidānañcaññaṃ, sutte dissanti upari; Tasmā sikkhe parivāraṃ, dhammakāmo supesaloti.

2. Terasasamuṭṭhāna

Vibhaṅge dvīsu paññattaṃ, uddisanti uposathe; Pavakkhāmi samuṭṭhānaṃ, yathāñāyaṃ suṇātha me.

Pārājikaṃ yaṃ paṭhamaṃ, dutiyañca tato paraṃ; Sañcarittānubhāsanañca, atirekañca cīvaraṃ.

Lomāni padasodhammo, bhūtaṃ saṃvidhānena ca; Theyyadesanacorī ca, ananuññātāya terasa.

Terasete samuṭṭhāna- nayā viññūhi cintitā; Ekekasmiṃ samuṭṭhāne, sadisā idha dissare.

2.1. Paṭhamapārājikasamuṭṭhāna

Methunaṃ sukkasaṃsaggo, aniyatā paṭhamikā; Pubbūpaparipācitā, raho bhikkhuniyā saha.

Sabhojane raho dve ca, aṅguli udake hasaṃ; Pahāre uggire ceva, tepaññāsā ca sekhiyā.

Adhakkhagāmāvassutā, talamaṭṭhañca suddhikā; Vassaṃvuṭṭhā ca ovādaṃ, nānubandhe pavattiniṃ.

Chasattati ime sikkhā, kāyamānasikā katā; Sabbe ekasamuṭṭhānā, paṭhamaṃ pārājikaṃ yathā.

Paṭhamapārājikasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2. Dutiyapārājikasamuṭṭhāna

Adinnaṃ viggahuttari, duṭṭhullā attakāminaṃ; Amūlā aññabhāgiyā, aniyatā dutiyikā.

Acchinde pariṇāmane, musā omasapesuṇā; Duṭṭhullā pathavīkhaṇe, bhūtaṃ aññāya ujjhāpe.

Nikkaḍḍhanaṃ siñcanañca, āmisahetu bhuttāvī; Ehi anādari bhiṃsā, apanidhe ca jīvitaṃ.

Jānaṃ sappāṇakaṃ kammaṃ, ūnasaṃvāsanāsanā; Sahadhammikavilekhā, moho amūlakena ca.

Kukkuccaṃ dhammikaṃ cīvaraṃ datvā, Pariṇāmeyya puggale; Kiṃ te akālaṃ acchinde, Duggahī nirayena ca.

Gaṇaṃ vibhaṅgaṃ dubbalaṃ, kathināphāsupassayaṃ; Akkosacaṇḍī maccharī, gabbhinī ca pāyantiyā.

Dvevassaṃ sikkhā saṃghena, tayo ceva gihīgatā; Kumāribhūtā tisso ca, ūnadvādasasammatā.

Alaṃ tāva sokāvāsaṃ, chandā anuvassā ca dve; Sikkhāpadā sattatime, samuṭṭhānā tikā katā.

Kāyacittena na vācā, vācācittaṃ na kāyikaṃ; Tīhi dvārehi jāyanti, pārājikaṃ dutiyaṃ yathā.

Dutiyapārājikasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3. Sañcarittasamuṭṭhāna

Sañcarī kuṭi vihāro, dhovanañca paṭiggaho; Viññattuttari abhihaṭṭhuṃ, ubhinnaṃ dūtakena ca.

Kosiyā suddhadvebhāgā, chabbassāni nisīdanaṃ; Riñcanti rūpikā ceva, ubho nānappakārakā.

Ūnabandhanavassikā, suttaṃ vikappanena ca; Dvāradānasibbāni ca, pūvapaccayajoti ca.

Ratanaṃ sūci mañco ca, tūlaṃ nisīdanakaṇḍu ca; Vassikā ca sugatena, viññatti aññaṃ cetāpanā.

Dve saṃghikā mahājanikā dve, Puggalalahukā garu; Dve vighāsā sāṭikā ca, Samaṇacīvarena ca.

Samapaññāsime dhammā, chahi ṭhānehi jāyare; Kāyato na vācācittā, vācato na kāyamanā.

Kāyavācā na ca cittā, kāyacittā na vācikā; Vācācittā na kāyena, tīhi dvārehi jāyare; Chasamuṭṭhānikā ete, sañcarittena sādisā.

Sañcarittasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4. Samanubhāsanāsamuṭṭhāna

Bhedānuvattadubbaca- dūsaduṭṭhulladiṭṭhi ca; Chandaṃ ujjagghikā dve ca, dve ca saddā na byāhare.

Chamā nīcāsane ṭhānaṃ, pacchato uppathena ca; Vajjānuvattigahaṇā, osāre paccācikkhanā.

Kismiṃ saṃsaṭṭhā dve vadhi, Visibbe dukkhitāya ca; Puna saṃsaṭṭhā na vūpasame, Ārāmañca pavāraṇā.

Anvaddhaṃ saha jīviniṃ dve, Cīvaraṃ anubandhanā; Sattatiṃsa ime dhammā, Kāyavācāya cittato; Sabbe ekasamuṭṭhānā, Samanubhāsanā yathā.

Samanubhāsanāsamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.5. Kathinasamuṭṭhāna

Ubbhataṃ kathinaṃ tīṇi, paṭhamaṃ pattabhesajjaṃ; Accekaṃ cāpi sāsaṅkaṃ, pakkamantena vā duve.

Upassayaṃ paramparā, anatirittaṃ nimantanā; Vikappaṃ rañño vikāle, vosāsāraññakena ca.

Ussayāsannicayañca, pure pacchā vikāle ca; Pañcāhikā saṅkamanī, dvepi āvasathena ca.

Pasākhe āsane ceva, tiṃsa ekūnakā ime; Kāyavācā na ca cittā, tīhi dvārehi jāyare; Dvisamuṭṭhānikā sabbe, kathinena sahā samā.

Kathinasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.6. Eḷakalomasamuṭṭhāna

Eḷakalomā dve seyyā, āhacca piṇḍabhojanaṃ; Gaṇavikālasannidhi, dantaponena celakā.

Uyyuttaṃ senaṃ uyyodhi, surā orena nhāyanā; Dubbaṇṇe dve desanikā, lasuṇupatiṭṭhe naccanā.

Nhānamattharaṇaṃ seyyā, antoraṭṭhe tathā bahi; Antovassaṃ cittāgāraṃ, āsandi suttakantanā.

Veyyāvaccaṃ sahatthā ca, abhikkhukāvāsena ca; Chattaṃ yānañca saṅghāṇiṃ, alaṅkāraṃ gandhavāsitaṃ.

Bhikkhunī sikkhamānā ca, sāmaṇerī gihiniyā; Asaṅkaccikā āpatti, cattārīsā catuttari.

Kāyena na vācācittena, kāyacittena na vācato; Dvisamuṭṭhānikā sabbe, samā eḷakalomikāti.

Eḷakalomasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.7. Padasodhammasamuṭṭhāna

Padaññatra asammatā, tathā atthaṅgatena ca; Tiracchānavijjā dve vuttā, anokāso ca pucchanā.

Satta sikkhāpadā ete, vācā na kāyacittato; Vācācittena jāyanti, na tu kāyena jāyare; Dvisamuṭṭhānikā sabbe, padasodhammasadisā.

Padasodhammasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.8. Addhānasamuṭṭhāna

Addhānanāvaṃ paṇītaṃ, mātugāmena saṃhare; Dhaññaṃ nimantitā ceva, aṭṭha ca pāṭidesanī.

Sikkhā pannarasa ete, kāyā na vācā na manā; Kāyavācāhi jāyanti, na te cittena jāyare.

Kāyacittena jāyanti, na te jāyanti vācato; Kāyavācāhi cittena, samuṭṭhānā catubbidhā; Paññattā buddhañāṇena, addhānena sahā samā.

Addhānasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.9. Theyyasatthasamuṭṭhāna

Theyyasatthaṃ upassuti, sūpaviññāpanena ca; Rattichannañca okāsaṃ, ete byūhena sattamā.

Kāyacittena jāyanti, na te jāyanti vācato; Tīhi dvārehi jāyanti, dvisamuṭṭhānikā ime; Theyyasatthasamuṭṭhānā, desitādiccabandhunā.

Theyyasatthasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10. Dhammadesanāsamuṭṭhāna

Chattapāṇissa saddhammaṃ, na desenti tathāgatā; Evameva daṇḍapāṇissa, satthaāvudhapāṇinaṃ.

Pādukupāhanā yānaṃ, seyyapallatthikāya ca; Veṭhitoguṇṭhito ceva, ekādasamanūnakā.

Vācācittena jāyanti, na te jāyanti kāyato; Sabbe ekasamuṭṭhānā, samakā dhammadesane.

Dhammadesanāsamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.11. Bhūtārocanasamuṭṭhāna

Bhūtaṃ kāyena jāyati, na vācā na ca cittato; Vācato ca samuṭṭhāti, na kāyā na ca cittato.

Kāyavācāya jāyati, na tu jāyati cittato; Bhūtārocanakā nāma, tīhi ṭhānehi jāyati.

Bhūtārocanasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12. Corivuṭṭhāpanasamuṭṭhāna

Corī vācāya cittena, na taṃ jāyati kāyato; Jāyati tīhi dvārehi, corivuṭṭhāpanaṃ idaṃ; Akataṃ dvisamuṭṭhānaṃ, dhammarājena bhāsitaṃ.

Corivuṭṭhāpanasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13. Ananuññātasamuṭṭhāna

Ananuññātaṃ vācāya, na kāyā na ca cittato; Jāyati kāyavācāya, na taṃ jāyati cittato.

Jāyati vācācittena, na taṃ jāyati kāyato; Jāyati tīhi dvārehi, akataṃ catuṭhānikaṃ.

Ananuññātasamuṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Samuṭṭhānañhi saṅkhepaṃ, dasa tīṇi sudesitaṃ; Asammohakaraṃ ṭhānaṃ, nettidhammānulomikaṃ; Dhārayanto imaṃ viññū, samuṭṭhāne na muyhatīti.

Samuṭṭhānasīsasaṅkhepo niṭṭhito.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

4. Saṅgahitavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ catūhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ ekena āpattikkhandhena saṅgahitā—dukkaṭāpattikkhandhena. (2)

Saṅgahitavāro niṭṭhito catuttho.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

7. Samathavāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca; siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā

karaṇapaccayā āpatti sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena cāti. (2)

Samathavāro niṭṭhito sattamo.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

Katthapaññattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamaṃ pārājikaṃ kattha paññattaṃ, kaṃ ārabbha, kismiṃ vatthusmiṃ? Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññatti? Sabbatthapaññatti, padesapaññatti? Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññatti? Ekatopaññatti, ubhatopaññatti? Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannaṃ? Katamena uddesena uddesaṃ āgacchati? Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipatti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandho? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayo? Kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhaṃ? Kā vipatti? Kā sampatti? Kā paṭipatti? Kati atthavase paṭicca bhagavatā paṭhamaṃ pārājikaṃ paññattaṃ? Ke sikkhanti? Ke sikkhitasikkhā? Kattha ṭhitaṃ? Ke dhārenti? Kassa vacanaṃ? Kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sudinnaṃ kalandaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sudinno kalandaputto purāṇadutiyikāya methunaṃ dhammaṃ paṭisevi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Sādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti,

ubhatopaññattīti? Ubhatopaññatti. Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ, nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Dutiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Pārājikāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇanti? Āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammatīti? Dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca. Ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayoti? Paññatti vinayo, vibhatti abhivinayo. Kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhanti? Paññatti pātimokkhaṃ, vibhatti adhipātimokkhaṃ. Kā vipattīti? Asaṃvaro vipatti. Kā sampattīti? Saṃvaro sampatti. Kā paṭipattīti? "Na evarūpaṃ karissāmī"ti yāvajīvaṃ āpāṇakoṭikaṃ samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Kati atthavase paṭicca bhagavatā paṭhamaṃ pārājikaṃ paññattanti? Dasa atthavase paṭicca bhagavatā paṭhamaṃ pārājikaṃ paññattaṃ—saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Ke sikkhantīti? Sekkhā ca puthujjanakalyāṇakā ca sikkhanti. Ke sikkhitasikkhāti? Arahanto sikkhitasikkhā. Kattha ṭhitanti? Sikkhākāmesu ṭhitaṃ. Ke dhārentīti? Yesaṃ vattati te dhārenti. Kassa vacananti? Bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

Tato mahindo iṭṭiyo, uttiyo sambalo tathā; Bhaddanāmo ca paṇḍito.

Ete nāgā mahāpaññā, jambudīpā idhāgatā; Vinayaṃ te vācayiṃsu, piṭakaṃ tambapaṇṇiyā.

Nikāye pañca vācesuṃ, satta ceva pakaraṇe; Tato ariṭṭho medhāvī, tissadatto ca paṇḍito.

Visārado kāḷasumano, thero ca dīghanāmako; Dīghasumano ca paṇḍito.

Punadeva kāḷasumano, Nāgatthero ca buddharakkhito; Tissatthero ca medhāvī, Devatthero ca paṇḍito.

Punadeva sumano medhāvī, Vinaye ca visārado; Bahussuto cūḷanāgo, Gajova duppadhaṃsiyo.

Dhammapālitanāmo ca, rohaṇe sādhupūjito; Tassa sisso mahāpañño, khemanāmo tipeṭako.

Dīpe tārakarājāva, paññāya atirocatha; Upatisso ca medhāvī, phussadevo mahākathī.

Punadeva sumano medhāvī, Pupphanāmo bahussuto; Mahākathī mahāsivo, Piṭake sabbattha kovido.

Punadeva upāli medhāvī, Vinaye ca visārado; Mahānāgo mahāpañño, Saddhammavaṃsakovido.

Punadeva abhayo medhāvī, Piṭake sabbattha kovido; Tissatthero ca medhāvī, Vinaye ca visārado.

Tassa sisso mahāpañño, pupphanāmo bahussuto; Sāsanaṃ anurakkhanto, jambudīpe patiṭṭhito.

Cūḷābhayo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Tissatthero ca medhāvī, saddhammavaṃsakovido.

Cūḷadevo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Sivatthero ca medhāvī, vinaye sabbattha kovido.

Ete nāgā mahāpaññā, vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti.

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Dhaniyo kumbhakāraputto rañño dārūni adinnaṃ ādiyi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Tatiyaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sam-

bahulā bhikkhū aññamaññaṃ jīvitā voropesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Catutthaṃ pārājikaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Vaggumudātīriye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Vaggumudātīriyā bhikkhū gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Cattāro pārājikā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Methunādinnādānañca, manussaviggahuttari; Pārājikāni cattāri, chejjavatthū asaṃsayāti.

2. Saṃghādisesakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso kattha paññatto? Kaṃ ārabbha? Kismiṃ vatthusmiṃ? Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññatti? Sabbatthapaññatti, padesapaññatti? Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññatti? Ekatopaññatti, ubhatopaññatti? Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannaṃ? Katamena uddesena uddesaṃ āgacchati? Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipatti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandho? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayo? Kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhaṃ? Kā vipatti, kā sampatti, kā paṭipatti? Kati atthavase paṭicca bhagavatā upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso paññatto? Ke sikkhanti, ke sikkhitasikkhā? Kattha ṭhitaṃ? Ke dhārenti? Kassa vacanaṃ? Kenābhatanti?

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Sā-

vatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ seyyasakaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā seyyasako hatthena upakkamitvā asuciṃ mocesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbattha paññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Tatiyena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Sīlavipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Saṃghādiseso āpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇanti? Āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammatīti? Dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca. Ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayoti? Paññatti vinayo, vibhatti abhivinayo. Kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhanti? Paññatti pātimokkhaṃ, vibhatti adhipātimokkhaṃ. Kā vipattīti? Asaṃvaro vipatti. Kā sampattīti? Saṃvaro sampatti. Kā paṭipattīti? Na evarūpaṃ karissāmīti yāvajīvaṃ āpāṇakoṭikaṃ samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Kati atthavase paṭicca bhagavatā upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso paññattoti? Dasa atthavase paṭicca bhagavatā upakkamitvā asuciṃ mocentassa saṃghādiseso paññatto—saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Ke sikkhantīti? Sekkhā ca puthujjanakalyāṇakā ca sikkhanti. Ke sikkhitasikkhāti? Arahanto sikkhitasikkhā. Kattha ṭhitanti? Sikkhākāmesu ṭhitaṃ. Ke dhārentīti? Yesaṃ vattati, te dhārenti. Kassa vacananti? Bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

Tato mahindo iṭṭiyo, uttiyo sambalo tathā; Bhaddanāmo ca paṇḍito.

Ete nāgā mahāpaññā, jambudīpā idhāgatā; Vinayaṃ te vācayiṃsu, piṭakaṃ tambapaṇṇiyā.

Nikāye pañca vācesuṃ, satta ceva pakaraṇe; Tato ariṭṭho medhāvī, tissadatto ca paṇḍito.

Visārado kāḷasumano, thero ca dīghanāmako; Dīghasumano ca paṇḍito.

Punadeva kāḷasumano, Nāgatthero ca buddharakkhito; Tissatthero ca medhāvī, Devatthero ca paṇḍito.

Punadeva sumano medhāvī, Vinaye ca visārado; Bahussuto cūḷanāgo, Gajova duppadhaṃsiyo.

Dhammapālitanāmo ca, rohaṇe sādhupūjito; Tassa sisso mahāpañño, khemanāmo tipeṭako.

Dīpe tārakarājāva, paññāya atirocatha; Upatisso ca medhāvī, phussadevo mahākathī.

Punadeva sumano medhāvī, Pupphanāmo bahussuto; Mahākathī mahāsivo, Piṭake sabbattha kovido.

Punadeva upāli medhāvī, Vinaye ca visārado; Mahānāgo mahāpañño, Saddhammavaṃsakovido.

Punadeva abhayo medhāvī, Piṭake sabbattha kovido; Tissatthero ca medhāvī, Vinaye ca visārado.

Tassa sisso mahāpañño, pupphanāmo bahussuto; Sāsanaṃ anurakkhanto, jambudīpe patiṭṭhito.

Cūḷābhayo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Tissatthero ca medhāvī, saddhammavaṃsakovido.

Cūḷadevo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Sivatthero ca medhāvī, vinaye sabbattha kovido.

Ete nāgā mahāpaññā, vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti.

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mā-

tugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ abhāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Sañcarittaṃ samāpajjantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī sañcarittaṃ samāpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Saññācikāya kuṭiṃ kārāpentassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Āḷaviyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āḷavake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āḷavakā bhikkhū saññācikāya kuṭiyo kārāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpentassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Kosambiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo vihāravatthuṃ sod-

hento aññataraṃ cetiyarukkhaṃ chedāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsentassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Mettiyabhūmajake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsentassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Mettiyabhūmajake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Saṃghabhedakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Devadattaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Devadatto samaggassa saṃghassa bhedāya parakkami, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Bhedānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantānaṃ saṃghādiseso kattha paññattoti? Rājagahe paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū devadattassa saṃghabhedāya parakkamantassa anuvattakā ahesuṃ vaggavādakā, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Dubbacassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Kosambiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ

āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Kuladūsakassa bhikkhuno yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa saṃghādiseso kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Assajipunabbasuke bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Assajipunabbasukā bhikkhū saṃghena pabbājanīyakammakatā bhikkhū chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Terasa saṃghādisesā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Vissaṭṭhi kāyasaṃsaggaṃ, duṭṭhullaṃ attakāmañca; Sañcarittaṃ kuṭī ceva, vihāro ca amūlakaṃ.

Kiñcidesañca bhedo ca, tasseva anuvattakā; Dubbacaṃ kuladūsañca, saṃghādisesā terasāti.

3. Aniyatakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo aniyato kattha paññatto? Kaṃ ārabbha? Kismiṃ vatthusmiṃ? Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññatti, sabbatthapaññatti padesapaññatti, sādhāraṇapaññatti asādhāraṇapaññatti, ekatopaññatti ubhatopaññatti, pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannaṃ, katamena uddesena uddesaṃ āgacchati, catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipatti, sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandho, channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti, catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ, sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati, ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayo, kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhaṃ, kā vipatti, kā sampatti, kā paṭipatti, kati atthavase paṭicca bhagavatā paṭhamo aniyato paññatto, ke sikkhanti, ke sikkhitasikkhā, kattha ṭhitaṃ, ke dhārenti, kassa vacanaṃ kenābhatanti.

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo aniyato kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkam-

maniye nisajjaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti. Anupaññatti anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti, asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti, ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Catutthena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Siyā sīlavipatti siyā ācāravipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Siyā pārājikāpattikkhandho siyā saṃghādisesāpattikkhandho siyā pācittiyāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇanti? Āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammatīti? Tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. Ko tattha vinayo, ko tattha abhivinayoti? Paññatti vinayo, vibhatti abhivinayo. Kiṃ tattha pātimokkhaṃ, kiṃ tattha adhipātimokkhanti? Paññatti pātimokkhaṃ, vibhatti adhipātimokkhaṃ. Kā vipattīti? Asaṃvaro vipatti. Kā sampattīti? Saṃvaro sampatti. Kā paṭipattīti? Na evarūpaṃ karissāmīti yāvajīvaṃ āpāṇakoṭikaṃ samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Kati atthavase paṭicca bhagavatā paṭhamo aniyato paññattoti? Dasa atthavase paṭicca bhagavatā paṭhamo aniyato paññatto—saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā, vinayānuggahāya. Ke sikkhantīti? Sekkhā ca puthujjanakalyāṇakā ca sikkhanti. Ke sikkhitasikkhāti? Arahanto sikkhitasikkhā. Kattha ṭhitanti? Sikkhākāmesu ṭhitaṃ. Ke dhārentīti? Yesaṃ vattati te dhārenti. Kassa vacananti? Bhagavato vacanaṃ arahato sammāsambuddhassa. Kenābhatanti? Paramparābhataṃ—

Upāli dāsako ceva, soṇako siggavo tathā; Moggaliputtena pañcamā, ete jambusirivhaye.

Tato mahindo iṭṭiyo, uttiyo sambalo tathā; Bhaddanāmo ca paṇḍito.

Ete nāgā mahāpaññā, jambudīpā idhāgatā; Vinayaṃ te vācayiṃsu, piṭakaṃ tambapaṇṇiyā.

Nikāye pañca vācesuṃ, satta ceva pakaraṇe; Tato ariṭṭho medhāvī, tissadatto ca paṇḍito.

Visārado kāḷasumano, thero ca dīghanāmako; Dīghasumano ca paṇḍito.

Punadeva kāḷasumano, Nāgatthero ca buddharakkhito; Tissatthero ca medhāvī, Devatthero ca paṇḍito.

Punadeva sumano medhāvī, Vinaye ca visārado; Bahussuto cūḷanāgo, Gajova duppadhaṃsiyo.

Dhammapālitanāmo ca, rohaṇe sādhupūjito; Tassa sisso mahāpañño, khemanāmo tipeṭako.

Dīpe tārakarājāva, paññāya atirocatha; Upatisso ca medhāvī, phussadevo mahākathī.

Punadeva sumano medhāvī, Pupphanāmo bahussuto; Mahākathī mahāsivo, Piṭake sabbattha kovido.

Punadeva upāli medhāvī, Vinaye ca visārado; Mahānāgo mahāpañño, Saddhammavaṃsakovido.

Punadeva abhayo medhāvī, Piṭake sabbattha kovido; Tissatthero ca medhāvī, Vinaye ca visārado.

Tassa sisso mahāpañño, pupphanāmo bahussuto; Sāsanaṃ anurakkhanto, jambudīpe patiṭṭhito.

Cūḷābhayo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Tissatthero ca medhāvī, saddhammavaṃsakovido.

Cūḷadevo ca medhāvī, vinaye ca visārado; Sivatthero ca medhāvī, vinaye sabbattha kovido.

Ete nāgā mahāpaññā, vinayaññū maggakovidā; Vinayaṃ dīpe pakāsesuṃ, piṭakaṃ tambapaṇṇiyāti.

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo aniyato kattha paññattoti? Sāvatthiyaṃ paññatto. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti anuppannapaññattīti? Ekā paññatti. Anupaññatti anuppannapaññatti tasmiṃ natthi.

Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Sabbatthapaññatti. Sādhāraṇapaññatti asādhāraṇapaññattīti? Asādhāraṇapaññatti. Ekatopaññatti ubhatopaññattīti? Ekatopaññatti. Pañcannaṃ pātimokkhuddesānaṃ katthogadhaṃ kattha pariyāpannanti? Nidānogadhaṃ nidānapariyāpannaṃ. Katamena uddesena uddesaṃ āgacchatīti? Catutthena uddesena uddesaṃ āgacchati. Catunnaṃ vipattīnaṃ katamā vipattīti? Siyā sīlavipatti, siyā ācāravipatti. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katamo āpattikkhandhoti? Siyā saṃghādisesāpattikkhandho, siyā pācittiyāpattikkhandho. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhātīti? Tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇanti? Āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammatīti? Tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe ....

Dve aniyatā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Alaṅkammaniyañceva, tatheva ca na heva kho; Aniyatā supaññattā, buddhaseṭṭhena tādināti.

4. 4 Nissaggiyakaṇḍa

4.1 Kathinavagga

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena atirekacīvaraṃ dasāhaṃ atikkāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū atirekacīvaraṃ dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti— siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Ekarattaṃ ticīvarena vippavasantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū bhikkhūnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti.

Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Akālacīvaraṃ paṭiggahetvā māsaṃ atikkāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū akālacīvaraṃ paṭiggahetvā māsaṃ atikkāmesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇhantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggahesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto aññātakaṃ seṭṭhiputtaṃ cīvaraṃ viññāpesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā tatuttari cīvaraṃ viññāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahuṃ cīvaraṃ viññāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pubbe appavāritassa aññātakaṃ gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto pubbe appavārito aññātakaṃ gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pubbe appavāritassa aññātake gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto pubbe appavārito aññātake gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Atirekatikkhattuṃ codanāya atirekachakkhattuṃ ṭhānena cīvaraṃ abhinipphādentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto upāsakena—"ajjaṇho, bhante, āgamehī"ti vuccamāno nāgamesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Kathinavaggo paṭhamo.

4.2. Kosiyavagga

Kosiyamissakaṃ santhataṃ kārāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Āḷaviyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū kosiyakārake upasaṅkamitvā evamāhaṃsu "bahū, āvuso, kosakārake pacatha. Amhākampi dassatha. Mayampi icchāma kosiyamissakaṃ santhataṃ kātun"ti, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānā-

naṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Anādiyitvā tulaṃ odātānaṃ tulaṃ gocariyānaṃ navaṃ santhataṃ kārāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū thokaññeva odātaṃ ante ādiyitvā tatheva suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Anuvassaṃ santhataṃ kārāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū anuvassaṃ santhataṃ kārāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Anādiyitvā purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthiṃ navaṃ nisīdanasanthataṃ kārāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū santhatāni ujjhitvā āraññikaṅgaṃ piṇḍapātikaṅgaṃ paṃsukūlikaṅgaṃ samādiyiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Eḷakalomāni paṭiggahetvā tiyojanaṃ atikkāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu eḷakalomāni paṭiggahetvā tiyojanaṃ atikkāmesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Aññātikāya bhikkhuniyā eḷakalomāni dhovāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū aññātikāhi bhikkhunīhi eḷakalomāni dhovāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Rūpiyaṃ paṭiggaṇhantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññat-

tanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto rūpiyaṃ paṭiggahesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Nānappakārakaṃ kayavikkayaṃ samāpajjantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto paribbājakena saddhiṃ kayavikkayaṃ samāpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Kosiyavaggo dutiyo.

4.3. Pattavagga

Atirekapattaṃ dasāhaṃ atikkāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū atirekapattaṃ dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Ūnapañcabandhanena pattena aññaṃ navaṃ pattaṃ cetāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū appamattakenapi bhinnena appamattakenapi khaṇḍena vilikhitamattenapi bahū patte viññāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhesajjāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabb-

hāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū bhesajjāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkāmesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Atirekamāse sese gimhāne vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū atirekamāse sese gimhāne vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupitena anattamanena acchindantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pubbe appavāritassa aññātakassa gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto pubbe appavārito aññātakassa gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Accekacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ atikkāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū accekacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ

atikkāmesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasantassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmentassa nissaggiyaṃ pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pattavaggo tatiyo. Tiṃsa nissaggiyā pācittiyā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Dasekarattimāso ca, dhovanañca paṭiggaho; Aññātaṃ tañca uddissa, ubhinnaṃ dūtakena ca.

Kosiyā suddhadvebhāgā, chabbassāni nisīdanaṃ; Dve ca lomāni uggaṇhe, ubho nānappakārakā.

Dve ca pattāni bhesajjaṃ, Vassikā dānapañcamaṃ; Sāmaṃ vāyāpanacceko, Sāsaṅkaṃ saṃghikena cāti.

5. 5 Pācittiyakaṇḍa

5.1. Musāvādavagga

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena sampajānamusāvāde pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Hatthakaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā hatthako sakyaputto titthiyehi saddhiṃ sallapanto avajānitvā paṭijāni, paṭijānitvā avajāni, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Omasavāde pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññat-

taṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū pesalehi bhikkhūhi saddhiṃ bhaṇḍantā pesale bhikkhū omasiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhupesuññe pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ pesuññaṃ upasaṃhariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vācentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū upāsake padaso dhammaṃ vācesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe ....

Anupasampannena uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Āḷaviyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū anupasampannena sahaseyyaṃ kappesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Mātugāmena sahaseyyaṃ kappentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ anuruddhaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā anuruddho mātugāmena sahaseyyaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī mātugāmassa dhammaṃ desesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi

samuṭṭhāti padasodhamme ... pe ....

Anupasampannassa uttarimanussadhammaṃ bhūtaṃ ārocentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Vaggumudātīriye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Vaggumudātīriyā bhikkhū gihīnaṃ aññamaññassa uttarimanussadhammassa vaṇṇaṃ bhāsiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato ... pe ....

Bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa ārocentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhussa duṭṭhullāpattiṃ anupasampannassa ārocesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pathaviṃ khaṇantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Āḷaviyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āḷavake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āḷavakā bhikkhū pathaviṃ khaṇiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Musāvādavaggo paṭhamo.

5.2. Bhūtagāmavagga

Bhūtagāmapātabyatāya pācittiyaṃ kattha paññattanti? Āḷaviyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āḷavake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āḷavakā bhikkhū rukkhaṃ chindiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Aññavādake vihesake pācittiyaṃ kattha paññattanti? Kosambiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjiyamāno aññenaññaṃ paṭicari, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Ujjhāpanake khiyyanake pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Mettiyabhūmajake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ

vatthusminti? Mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ bhikkhū ujjhāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Saṃghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisiṃ vā kocchaṃ vā ajjhokāse santharitvā anuddharitvā anāpucchā pakkamantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū saṃghikaṃ senāsanaṃ ajjhokāse santharitvā anuddharitvā anāpucchā pakkamiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā anuddharitvā anāpucchā pakkamantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sattarasavaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sattarasavaggiyā bhikkhū saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā anuddharitvā anāpucchā pakkamiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Saṃghike vihāre jānaṃ pubbupagataṃ bhikkhuṃ anupakhajja seyyaṃ kappentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū there bhikkhū anupakhajja seyyaṃ kappesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Bhikkhuṃ kupitena anattamanena saṃghikā vihārā nikkaḍḍhantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā bhikkhū saṃghikā vihārā nikkaḍḍhiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā

āhaccapādakaṃ mañcaṃ sahasā abhinisīdi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Dvattipariyāye adhiṭṭhahitvā tatuttari adhiṭṭhahantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Kosambiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo katapariyositaṃ vihāraṃ punappunaṃ chādāpesi, punappunaṃ limpāpesi, atibhāriko vihāro paripati, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñcantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Āḷaviyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āḷavake bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āḷavakā bhikkhū jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇampi mattikampi siñciṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhūtagāmavaggo dutiyo.

5.3. Ovādavagga

Asammatena bhikkhuniyo ovadantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū asammatā bhikkhuniyo ovadiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Atthi tattha paññatti, anupaññatti, anuppannapaññattīti? Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Anuppannapaññatti tasmiṃ natthi. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe ....

Atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ cūḷapanthakaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā cūḷapanthako atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti padasodhamme ... pe ....

Bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā

bhikkhū bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

"Āmisahetu bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī"ti bhaṇantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū "āmisahetu bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī"ti bhaṇiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ adāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Devadattaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Devadatto jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Ovādavaggo tatiyo.

5.4. Bhojanavagga

Tatuttari āvasathapiṇḍaṃ bhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū anuvasitvā anuvasitvā āvasathapiṇḍaṃ bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Gaṇabhojane pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Devadattaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Devadatto sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, satta anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Paramparabhojane pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū aññatra nimantitā aññatra bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, catasso anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Dvattipattapūre pūve paṭiggahetvā tatuttari paṭiggaṇhantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū na mattaṃ jānitvā paṭiggahesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti.

Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavārentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena bhojanīyena abhihaṭṭhuṃ pavāresi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Vikāle khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sattarasavaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sattarasavaggiyā bhikkhū vikāle bhojanaṃ bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Sannidhikārakaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ belaṭṭhasīsaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā belaṭṭhasīso sannidhikārakaṃ bhojanaṃ bhuñji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āharantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ

ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhari, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Bhojanavaggo catuttho.

5.5. Acelakavagga

Acelakassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Vesāliyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ ānandaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā ānando aññatarissā paribbājikāya ekaṃ maññamāno dve pūve adāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Bhikkhuṃ "ehāvuso, gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisissāmā"ti tassa dāpetvā vā adāpetvā vā uyyojentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto bhikkhuṃ "ehāvuso, gāmaṃ piṇḍāya pavisissāmā"ti, tassa adāpetvā uyyojesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappentassa pācit-

tiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Nimantitena sabhattena santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, catasso anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Tatuttari bhesajjaṃ viññāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū mahānāmena sakkena "ajjaṇho, bhante, āgamethā"ti vuccamānā nāgamesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gacchantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū uyyuttaṃ senaṃ dassanāya agamaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Atirekatirattaṃ senāya vasantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū atirekatirattaṃ senāya vasiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Uyyodhikaṃ gacchantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū uyyodhikaṃ agamaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi

samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Acelakavaggo pañcamo.

5.6. Surāpānavagga

Surāmerayapāne pācittiyaṃ kattha paññattanti? Kosambiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ sāgataṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā sāgato majjaṃ pivi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Aṅgulipatodake pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Udake hasadhamme pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sattarasavaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sattarasavaggiyā bhikkhū aciravatiyā nadiyā udake kīḷiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Anādariye pācittiyaṃ kattha paññattanti? Kosambiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo anādariyaṃ akāsi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhuṃ bhiṃsāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ bhiṃsāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jotiṃ samādahitvā visibbentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Bhaggesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū jotiṃ samādahitvā visibbesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Channaṃ

āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Orenaddhamāsaṃ nahāyantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū rājānampi passitvā na mattaṃ jānitvā nahāyiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, cha anupaññattiyo. Sabbatthapaññatti, padesapaññattīti? Padesapaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Anādiyitvā tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ navaṃ cīvaraṃ paribhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū attano cīvaraṃ na sañjāniṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti eḷakalomake ... pe ....

Bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇerassa vā sāmaṇeriyā vā sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Bhikkhussa pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidhentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ pattampi cīvarampi apanidhesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Surāmerayavaggo chaṭṭho.

5.7. Sappāṇakavagga

Sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ udāyiṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā udāyī sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ puna kammāya ukkoṭentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ puna kammāya ukkoṭesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti?

Aññataro bhikkhu mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ catūhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajji, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti. Kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ tathāvādinā bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ tathāvādinā ariṭṭhena bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ tathānāsitaṃ samaṇuddesaṃ upalāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ tathānāsitaṃ kaṇṭakaṃ samaṇuddesaṃ upalāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Sappāṇakavaggo sattamo.

5.8. Sahadhammikavagga

Bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamānena "na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchissāmī"ti bhaṇantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Kosambiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ channaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā channo bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno "na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchissāmī"ti bhaṇi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Vinayaṃ vivaṇṇentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū vinayaṃ vivaṇṇesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Mohanake pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū mohesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhussa kupitena anattamanena pahāraṃ dentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā bhikkhūnaṃ pahāraṃ adaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Bhikkhussa kupitena anattamanena talasattikaṃ uggirantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā bhikkhūnaṃ talasattikaṃ uggiriṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhussa sañcicca kukkuccaṃ upadahantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ sañcicca kukkuccaṃ upadahiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭhantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭhahiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Sahadhammikavaggo aṭṭhamo.

5.9 Rājavagga

Pubbe appaṭisaṃviditena rañño antepuraṃ pavisantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ ānandaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā ānando pubbe appaṭisaṃvidito rañño antepuraṃ pāvisi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Ratanaṃ uggaṇhantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu ratanaṃ uggahesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ pavisantassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū vikāle gāmaṃ pavisiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, tisso anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti kathinake ... pe ....

Aṭṭhimayaṃ vā dantamayaṃ vā visāṇamayaṃ vā sūcigharaṃ kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū na mattaṃ jānitvā bahū sūcighare viññāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pamāṇātikkantaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā upanando sakyaputto ucce mañce sayi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā tūlonaddhaṃ kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā tūlonaddhaṃ kārāpesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti

... pe ....

Pamāṇātikkantaṃ nisīdanaṃ kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū appamāṇikāni nisīdanāni dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pamāṇātikkantaṃ kaṇḍuppaṭicchādiṃ kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū appamāṇikāyo kaṇḍuppaṭicchādiyo dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Pamāṇātikkantaṃ vassikasāṭikaṃ kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū appamāṇikāyo vassikasāṭikāyo dhāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpentassa pācittiyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Āyasmantaṃ nandaṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Āyasmā nando sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ dhāresi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti ... pe ....

Rājavaggo navamo. Dvenavuti pācittiyā niṭṭhitā. Khuddakaṃ samattaṃ.

Tassuddānaṃ

Musā omasapesuññaṃ, padaseyyā ca itthiyā; Aññatra viññunā bhūtā, duṭṭhullāpatti khaṇanā.

Bhūtaṃ aññāya ujjhāyi, mañco seyyo ca vuccati; Pubbe nikkaḍḍhanāhacca, dvāraṃ sappāṇakena ca.

Asammatā atthaṅgate, upassayāmisena ca; Dade sibbe vidhānena, nāvā bhuñjeyya ekato.

Piṇḍaṃ gaṇaṃ paraṃ pūvaṃ, pavārito pavāritaṃ; Vikālaṃ sannidhi khīraṃ, dantaponena te dasa.

Acelakaṃ uyyokhajja, paṭicchannaṃ rahena ca; Nimantito paccayehi, senāvasanuyyodhikaṃ.

Surā aṅguli hāso ca, anādariyañca bhiṃsanaṃ; Joti nahāna dubbaṇṇaṃ, sāmaṃ apanidhena ca.

Sañciccudakakammā ca, duṭṭhullaṃ ūnavīsati; Theyyaitthiavadesaṃ, saṃvāse nāsitena ca.

Sahadhammikavilekhā, moho pahārenuggire; Amūlakañca sañcicca, sossāmi khiyyapakkame.

Saṃghena cīvaraṃ datvā, pariṇāmeyya puggale; Raññañca ratanaṃ santaṃ, sūci mañco ca tūlikā; Nisīdanaṃ kaṇḍucchādi, vassikā sugatena cāti.

Tesaṃ vaggānaṃ uddānaṃ

Musā bhūtā ca ovādo, bhojanācelakena ca; Surā sappāṇakā dhammo, rājavaggena te navāti.

6. Pāṭidesanīyakaṇḍa

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjantassa pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Aññataraṃ bhikkhuṃ ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Aññataro bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato āmisaṃ paṭiggahesi, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Bhikkhuniyā vosāsantiyā na nivāretvā bhuñjantassa pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Rājagahe paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū bhikkhuniyo vosāsantiyo na nivāresuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjantassa pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū na mattaṃ jānitvā paṭiggahesuṃ,

tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, dve anupaññattiyo. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe ....

Āraññakesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā bhuñjantassa pāṭidesanīyaṃ kattha paññattanti? Sakkesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti. Sambahulā bhikkhū ārāme core paṭivasante nārocesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe ....

Cattāro pāṭidesanīyā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Aññātikāya vosāsaṃ, sekkhaāraññakena ca; Pāṭidesanīyā cattāro, sambuddhena pakāsitāti.

7. 7 Sekhiyakaṇḍa

7.1. Parimaṇḍalavagga

Yaṃ tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambentena nivāsentassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū puratopi pacchatopi olambentā nivāsesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambentena pārupantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū puratopi pacchatopi olambentā pārupiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (2)

Anādariyaṃ paṭicca kāyaṃ vivaritvā antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāy-

ato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (3)

Anādariyaṃ paṭicca kāyaṃ vivaritvā antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (4)

Anādariyaṃ paṭicca hatthaṃ vā pādaṃ vā kīḷāpentena antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (5)

Anādariyaṃ paṭicca hatthaṃ vā pādaṃ vā kīḷāpentena antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (6)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokentena antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (7)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokentena antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (8)

Anādariyaṃ paṭicca ukkhittakāya antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (9)

Anādariyaṃ paṭicca ukkhittakāya antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (10)

Parimaṇḍalavaggo paṭhamo.

7.2. Ujjagghikavagga

Anādariyaṃ paṭicca ujjagghikāya antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū mahāhasitaṃ hasantā antaraghare gacchiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca ujjagghikāya antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū mahāhasitaṃ hasantā antaraghare nisīdiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena

samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (2)

Anādariyaṃ paṭicca uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karontena antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karontā antaraghare gacchiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (3)

Anādariyaṃ paṭicca uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karontena antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karontā antaraghare nisīdiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (4)

Anādariyaṃ paṭicca kāyappacālakaṃ antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (5)

Anādariyaṃ paṭicca kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (6)

Anādariyaṃ paṭicca bāhuppacālakaṃ antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (7)

Anādariyaṃ paṭicca bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (8)

Anādariyaṃ paṭicca sīsappacālakaṃ antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (9)

Anādariyaṃ paṭicca sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (10)

Ujjagghikavaggo dutiyo.

7.3. Khambhakatavagga

Anādariyaṃ paṭicca khambhakatena antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti. Kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (1)

Anādariyaṃ paṭicca khambhakatena antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (2)

Anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhitena antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū sasīsaṃ pārupitvā antaraghare gacchiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (3)

Anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhitena antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū sasīsaṃ pārupitvā antaraghare nisīdiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (4)

Anādariyaṃ paṭicca ukkuṭikāya antaraghare gacchantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (5)

Anādariyaṃ paṭicca pallatthikāya antaraghare nisīdantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (6)

Anādariyaṃ paṭicca asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (7)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokentena piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (8)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaññeva bahuṃ paṭiggaṇhantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (9)

Anādariyaṃ paṭicca thūpīkataṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāy-

ato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (10)

Khambhakatavaggo tatiyo.

7.4 Piṇḍapātavagga

Anādariyaṃ paṭicca asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokentena piṇḍapātaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (2)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ omasitvā piṇḍapātaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (3)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaññeva bahuṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (4)

Anādariyaṃ paṭicca thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (5)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (6)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū sūpampi odanampi attano atthāya viññāpetvā bhuñjiṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ dvīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhāti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (7)

Anādariyaṃ paṭicca ujjhānasaññinā paresaṃ pattaṃ olokentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (8)

Anādariyaṃ paṭicca mahantaṃ kabaḷaṃ karontassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (9)

Anādariyaṃ paṭicca dīghaṃ ālopaṃ karontassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (10)

Piṇḍapātavaggo catuttho.

7.5. Kabaḷavagga

Anādariyaṃ paṭicca anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivarantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (1)

Anādariyaṃ paṭicca bhuñjamānena sabbaṃ hatthaṃ mukhe pakkhipantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (2)

Anādariyaṃ paṭicca sakabaḷena mukhena byāharantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū sakabaḷena mukhena byāhariṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti … pe …. (3)

Anādariyaṃ paṭicca piṇḍukkhepakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (4)

Anādariyaṃ paṭicca kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (5)

Anādariyaṃ paṭicca avagaṇḍakārakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (6)

Anādariyaṃ paṭicca hatthaniddhunakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (7)

Anādariyaṃ paṭicca sitthāvakārakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (8)

Anādariyaṃ paṭicca jivhānicchārakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ … pe … ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato … pe …. (9)

Anādariyaṃ paṭicca capucapukārakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (10)

Kabaḷavaggo pañcamo.

7.6. Surusuruvagga

Anādariyaṃ paṭicca surusurukārakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Kosambiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū surusurukārakaṃ khīraṃ piviṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca hatthanillehakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (2)

Anādariyaṃ paṭicca pattanillehakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (3)

Anādariyaṃ paṭicca oṭṭhanillehakaṃ bhuñjantassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti. Ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (4)

Anādariyaṃ paṭicca sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggaṇhantassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Bhaggesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (5)

Anādariyaṃ paṭicca sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍentassa dukkaṭaṃ kattha paññattanti? Bhaggesu paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Sambahule bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Sambahulā bhikkhū sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (6)

Anādariyaṃ paṭicca chattapāṇissa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ

kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū chattapāṇissa dhammaṃ desesuṃ, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (7)

Anādariyaṃ paṭicca daṇḍapāṇissa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (8)

Anādariyaṃ paṭicca satthapāṇissa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (9)

Anādariyaṃ paṭicca āvudhapāṇissa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (10)

Surusuruvaggo chaṭṭho.

7.7. Pādukavagga

Anādariyaṃ paṭicca pādukāruḷhassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca upāhanāruḷhassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (2)

Anādariyaṃ paṭicca yānagatassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (3)

Anādariyaṃ paṭicca sayanagatassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti— vācato ca cittato ca samuṭṭhāti,

na kāyato ... pe .... (4)

Anādariyaṃ paṭicca pallatthikāya nisinnassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (5)

Anādariyaṃ paṭicca veṭhitasīsassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (6)

Anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhitasīsassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato ... pe .... (7)

Anādariyaṃ paṭicca chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (8)

Anādariyaṃ paṭicca nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (9)

Anādariyaṃ paṭicca ṭhitena nisinnassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (10)

Anādariyaṃ paṭicca pacchato gacchantena purato gacchantassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (11)

Anādariyaṃ paṭicca uppathena gacchantena pathena gacchantassa dhammaṃ desentassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti ... pe .... (12)

Anādariyaṃ paṭicca ṭhitena uccāraṃ vā passāvaṃ vā karontassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpatti-

samuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (13)

Anādariyaṃ paṭicca harite uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa dukkaṭaṃ ... pe ... ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (14)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karontassa dukkaṭaṃ ... pe ... kattha paññattanti? Sāvatthiyaṃ paññattaṃ. Kaṃ ārabbhāti? Chabbaggiye bhikkhū ārabbha. Kismiṃ vatthusminti? Chabbaggiyā bhikkhū udake uccārampi passāvampi kheḷampi akaṃsu, tasmiṃ vatthusmiṃ. Ekā paññatti, ekā anupaññatti. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato ... pe .... (15)

Pādukavaggo sattamo. Pañcasattati sekhiyā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Parimaṇḍalaṃ paṭicchannaṃ, susaṃvutokkhittacakkhu; Ukkhittojjagghikā saddo, tayo ceva pacālanā.

Khambhaṃ oguṇṭhito cevuk- kuṭipallatthikāya ca; Sakkaccaṃ pattasaññī ca, samasūpaṃ samatittikaṃ.

Sakkaccaṃ pattasaññī ca, sapadānaṃ samasūpakaṃ; Thūpakato paṭicchannaṃ, viññattujjhānasaññinā.

Na mahantaṃ maṇḍalaṃ dvāraṃ, Sabbaṃ hatthaṃ na byāhare; Ukkhepo chedanā gaṇḍo, Dhunaṃ sitthāvakārakaṃ.

Jivhānicchārakañceva, capucapu surusuru; Hattho patto ca oṭṭho ca, sāmisaṃ sitthakena ca.

Chattapāṇissa saddhammaṃ, na desenti tathāgatā; Evameva daṇḍapāṇissa, satthaāvudhapāṇinaṃ.

Pādukā upāhanā ceva, yānaseyyāgatassa ca; Pallatthikā nisinnassa, veṭhitoguṇṭhitassa ca.

Chamā nīcāsane ṭhāne, pacchato uppathena ca; Ṭhitakena na kātabbaṃ, harite udakamhi cāti.

Tesaṃ vaggānamuddānaṃ

Parimaṇḍalaujjagghi, khambhaṃ piṇḍaṃ tatheva ca; Kabaḷā surusuru ca, pādukena ca sattamāti.

Mahāvibhaṅge katthapaññattivāro niṭṭhito.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Paṭhamabhāga

4. Saṅgahavāra

Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Avassutāya bhikkhuniyā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyantiyā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ tīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantiyā āpattiyo sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. (2)

Saṅgahavāro niṭṭhito catuttho.

Parivāra

4. Antarapeyyāla

Katipucchāvāra

Kati āpattiyo? Kati āpattikkhandhā? Kati vinītavatthūni? Kati agāravā? Kati gāravā? Kati vinītavatthūni? Kati vipattiyo? Kati āpattisamuṭṭhānā? Kati vivādamūlāni? Kati anuvādamūlāni? Kati sāraṇīyā dhammā? Kati bhedakaravatthūni? Kati adhikaraṇāni? Kati samathā?

Pañca āpattiyo. Pañca āpattikkhandhā. Pañca vinītavatthūni. Satta āpattiyo. Satta āpattikkhandhā. Satta vinītavatthūni. Cha agāravā. Cha gāravā. Cha vinītavatthūni. Catasso vipattiyo. Cha āpattisamuṭṭhānā. Cha vivādamūlāni. Cha anuvādamūlāni. Cha sāraṇīyā dhammā. Aṭṭhārasa bhedakaravatthūni. Cattāri adhikaraṇāni. Satta samathā.

Tattha katamā pañca āpattiyo? Pārājikāpatti, saṃghādisesāpatti, pācittiyāpatti, pāṭidesanīyāpatti, dukkaṭāpatti—imā pañca āpattiyo. (1)

Tattha katame pañca āpattikkhandhā? Pārājikāpattikkhandho, saṃghādisesāpattikkhandho, pācittiyāpattikkhandho, pāṭidesanīyāpattikkhandho, dukkaṭāpattikkhandho—ime pañca āpattikkhandhā. (2)

Tattha katamāni pañca vinītavatthūni? Pañcahi āpattikkhandhehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto— imāni pañca vinītavatthūni. (3)

Tattha katamā satta āpattiyo? Pārājikāpatti, saṃghādisesāpatti, thullaccayāpatti, pācittiyāpatti, pāṭidesanīyāpatti, dukkaṭāpatti, dubbhāsitāpatti—imā satta āpattiyo. (4)

Tattha katame satta āpattikkhandhā? Pārājikāpattikkhandho, saṃghādisesāpattikkhandho, thullaccayāpattikkhandho, pācittiyāpattikkhandho, pāṭidesanīyāpattikkhandho, dukkaṭāpattikkhandho, dubbhāsitāpattikkhandho—ime satta āpattikkhandhā. (5)

Tattha katamāni satta vinītavatthūni? Sattahi āpattikkhandhehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto— imāni satta vinītavatthūni. (6)

Tattha katame cha agāravā? Buddhe agāravo, dhamme agāravo, saṃghe agāravo, sikkhāya agāravo, appamāde agāravo, paṭisandhāre agāravo—ime cha agāravā. (7)

Tattha katame cha gāravā? Buddhe gāravo, dhamme gāravo, saṃghe gāravo, sikkhāya gāravo, appamāde gāravo, paṭisandhāre gāravo—ime cha gāravā. (8)

Tattha katamāni cha vinītavatthūni? Chahi agāravehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—imāni cha vinītavatthūni. (9)

Tattha katamā catasso vipattiyo? Sīlavipatti, ācāravipatti, diṭṭhivipatti, ājīvavipatti—imā catasso vipattiyo. (10)

Tattha katame cha āpattisamuṭṭhānā? Atthāpatti kāyato samuṭṭhāti, na vācato na cittato; atthāpatti vācato samuṭṭhāti, na kāyato na cittato; atthāpatti kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato; atthāpatti kāyato ca cittato ca samuṭṭhāti, na vācato; atthāpatti vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato; atthāpatti kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti—ime cha āpattisamuṭṭhānā. (11)

Tattha katamāni cha vivādamūlāni? Idha bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so bhikkhu kodhano hoti upanāhī so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso, dhamme ... pe ... saṃghe

... pe ... sikkhāya na paripūrakārī, so saṃghe vivādaṃ janeti. Yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ bhikkhu makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī, saṭho hoti māyāvī, pāpiccho hoti micchādiṭṭhi, sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yo so bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... sikkhāya na paripūrakārī, so saṃghe vivādaṃ janeti. Yo so hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. Imāni cha vivādamūlāni. (12)

Tattha katamāni cha anuvādamūlāni? Idha bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so bhikkhu kodhano hoti upanāhī so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... sikkhāya na paripūrakārī so saṃghe anuvādaṃ janeti. Yo hoti anuvādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa anuvādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe

anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ bhikkhu makkhī hoti palāsī ... pe ... issukī hoti maccharī, saṭho hoti māyāvī, pāpiccho hoti micchādiṭṭhi, sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yo so bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so bhikkhu satthari agāravo viharati appatisso dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... sikkhāya na paripūrakārī so saṃghe anuvādaṃ janeti. Yo hoti anuvādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa anuvādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha tatra tumhe tasseva pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. Imāni cha anuvādamūlāni. (13)

Tattha katame cha sāraṇīyā dhammā? Idha bhikkhuno mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati.

Puna caparaṃ bhikkhuno mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati.

Puna caparaṃ bhikkhuno mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati.

Puna caparaṃ bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhāraṇabhogī. Ayampi

dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati.

Puna caparaṃ bhikkhu yāni tāni sīlāni akhaṇḍāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññupasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisaṃvattanikāni, tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati.

Puna caparaṃ bhikkhu yāyaṃ diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvi ceva raho ca. Ayampi dhammo sāraṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati. Ime cha sāraṇīyā dhammā. (14)

Tattha katamāni aṭṭhārasa bhedakaravatthūni? Idha bhikkhu adhammaṃ "dhammo"ti dīpeti, dhammaṃ "adhammo"ti dīpeti, avinayaṃ "vinayo"ti dīpeti, vinayaṃ "avinayo"ti dīpeti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena "bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenā"ti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena "abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenā"ti dīpeti, anāciṇṇaṃ tathāgatena "āciṇṇaṃ tathāgatenā"ti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena "anāciṇṇaṃ tathāgatenā"ti dīpeti, apaññattaṃ tathāgatena "paññattaṃ tathāgatenā"ti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena "apaññattaṃ tathāgatenā"ti dīpeti, āpattiṃ "anāpattī"ti dīpeti, anāpattiṃ "āpattī"ti dīpeti, lahukaṃ āpattiṃ "garukā āpattī"ti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ "lahukā āpattī"ti dīpeti, sāvasesaṃ āpattiṃ "anavasesā āpattī"ti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ "sāvasesā āpattī"ti dīpeti, duṭṭhullaṃ āpattiṃ "aduṭṭhullā āpattī"ti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ "duṭṭhullā āpattī"ti dīpeti. Imāni aṭṭhārasa bhedakaravatthūni. (15)

Tattha katamāni cattāri adhikaraṇāni? Vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ—imāni cattāri adhikaraṇāni. (16)

Tattha katame satta samathā? Sammukhāvinayo, sativinayo, amūḷhavinayo, paṭiññātakaraṇaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārako—ime satta samathā. (17)

Katipucchāvāro niṭṭhito.

Tassuddānaṃ

Āpatti āpattikkhandhā, vinītā sattadhā puna; Vinītāgāravā ceva, gāravā mūlameva ca.

Puna vinītā vipatti, samuṭṭhānā vivādanā; Anuvādā sāraṇīyaṃ, bhedādhikaraṇena ca; Satteva samathā vuttā, padā sattarasā imeti.

4.1. Chaāpattisamuṭṭhānavāra

Paṭhamena āpattisamuṭṭhānena pārājikaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ. Saṃghādisesaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Thullaccayaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pācittiyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pāṭidesanīyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dukkaṭaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ.

Dutiyena āpattisamuṭṭhānena pārājikaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ. Saṃghādisesaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Thullaccayaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pācittiyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pāṭidesanīyaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ. Dukkaṭaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ.

Tatiyena āpattisamuṭṭhānena pārājikaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ. Saṃghādisesaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Thullaccayaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pācittiyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pāṭidesanīyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dukkaṭaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ.

Catutthena āpattisamuṭṭhānena pārājikaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Saṃghādisesaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Thullaccayaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pācittiyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pāṭidesanīyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dukkaṭaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ.

Pañcamena āpattisamuṭṭhānena pārājikaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Saṃghādisesaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Thullaccayaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pācittiyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pāṭidesanīyaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ. Dukkaṭaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ.

Chaṭṭhena āpattisamuṭṭhānena pārājikaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Saṃghādisesaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Thullaccayaṃ

āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pācittiyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Pāṭidesanīyaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dukkaṭaṃ āpajjeyyāti? Siyāti vattabbaṃ. Dubbhāsitaṃ āpajjeyyāti? Na hīti vattabbaṃ.

Chaāpattisamuṭṭhānavāro niṭṭhito paṭhamo.

4.2. Katāpattivāra

Paṭhamena āpattisamuṭṭhānena kati āpattiyo āpajjati? Paṭhamena āpattisamuṭṭhānena pañca āpattiyo āpajjati. Bhikkhu kappiyasaññī saññācikāya kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa; bhikkhu kappiyasaññī vikāle bhojanaṃ bhuñjati, āpatti pācittiyassa; bhikkhu kappiyasaññī aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa—paṭhamena āpattisamuṭṭhānena imā pañca āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ pañcahi āpattikkhandhehi saṅgahitā— siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Dutiyena āpattisamuṭṭhānena kati āpattiyo āpajjati? Dutiyena āpattisamuṭṭhānena catasso āpattiyo āpajjati—bhikkhu kappiyasaññī samādisati—“kuṭim me karothā”ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. Payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādis-

esassa. Bhikkhu kappiyasaññī anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vāceti, āpatti pācittiyassa—dutiyena āpattisamuṭṭhānena imā catasso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ catūhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—vācato samuṭṭhanti, na kāyato na cittato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Tatiyena āpattisamuṭṭhānena kati āpattiyo āpajjati? Tatiyena āpattisamuṭṭhānena pañca āpattiyo āpajjati. Bhikkhu kappiyasaññī saṃvidahitvā kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. Payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa. Bhikkhu kappiyasaññī paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu kappiyasaññī bhikkhuniyā vosāsantiyā na nivāretvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa—tatiyena āpattisamuṭṭhānena imā pañca āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ pañcahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Catutthena āpattisamuṭṭhānena kati āpattiyo āpajjati? Catutthena āpattisamuṭṭhānena cha āpattiyo āpajjati—bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti pārājikassa; bhikkhu akappiyasaññī saññācikāya kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa. Bhikkhu akappiyasaññī vikāle bhojanaṃ bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu akappiyasaññī aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa. Catutthena āpattisamuṭṭhānena imā cha āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti … pe … sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ chahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Pañcamena āpattisamuṭṭhānena kati āpattiyo āpajjati? Pañcamena āpattisamuṭṭhānena cha āpattiyo āpajjati. Bhikkhu pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati, āpatti pārājikassa; bhikkhu akappiyasaññī samādisati—"kuṭiṃ me karothā"ti. Tassa kuṭiṃ karonti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ. Payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate āpatti saṃghādisesassa. Bhikkhu akappiyasaññī anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vāceti, āpatti pācittiyassa. Na khuṃsetukāmo na vambhetukāmo na maṅkukattukāmo davakamyatā hīnena hīnaṃ vadeti, āpatti dubbhāsitassa—pañcamena āpattisamuṭṭhānena imā cha āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti … pe

... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ chahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena, siyā dubbhāsitāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Chaṭṭhena āpattisamuṭṭhānena kati āpattiyo āpajjati? Chaṭṭhena āpattisamuṭṭhānena cha āpattiyo āpajjati—bhikkhu saṃvidahitvā bhaṇḍaṃ avaharati, āpatti pārājikassa; bhikkhu akappiyasaññī saṃvidahitvā kuṭiṃ karoti adesitavatthukaṃ pamāṇātikkantaṃ sārambhaṃ aparikkamanaṃ, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate, āpatti saṃghādisesassa. Bhikkhu akappiyasaññī paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pācittiyassa. Bhikkhu akappiyasaññī bhikkhuniyā vosāsantiyā na nivāretvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa—chaṭṭhena āpattisamuṭṭhānena imā cha āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi āpattisamuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ chahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti— siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇa-

vatthārakena cāti.

Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katāpattivāro niṭṭhito dutiyo.

4.3. Āpattisamuṭṭhānagāthā

Samuṭṭhānā kāyikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā kati, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā pañca, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā vācasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā kati, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā vācasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā catasso, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā vācasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā kati, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā vācasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā pañca, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā mānasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā kati, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā mānasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā cha, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā vācasikā mānasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā kati, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā vācasikā mānasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā cha, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā vācasikā mānasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā kati, Pucchāmi taṃ brūhi vibhaṅgakovida.

Samuṭṭhānā kāyikā vācasikā mānasikā anantadassinā, Akkhātā lokahitena vivekadassinā; Āpattiyo tena samuṭṭhitā cha, Etaṃ te akkhāmi vibhaṅgakovidāti.

Āpattisamuṭṭhānagāthā niṭṭhitā tatiyā.

4.4. Vipattipaccayavāra

Sīlavipattipaccayā kati āpattiyo āpajjati? Sīlavipattipaccayā catasso āpattiyo āpajjati—bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ paṭicchādeti, āpatti pārājikassa; vematikā paṭicchādeti, āpatti thullaccayassa; bhikkhu saṃghādisesaṃ paṭicchādeti, āpatti pācittiyassa; attano duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa—sīlavipattipaccayā imā catasso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ catūhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (1)

Ācāravipattipaccayā kati āpattiyo āpajjati? Ācāravipattipaccayā ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Ācāravipattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa—ācāravipattipaccayā imaṃ ekaṃ āpattiṃ āpajjati.

Sā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajati ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammati? Sā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajati— ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ ekena āpattikkhandhena saṅgahitā— dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhāti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammati—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Diṭṭhivipattipaccayā kati āpattiyo āpajjati? Diṭṭhivipattipaccayā dve āpattiyo āpajjati. Pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, ñattiyā dukkaṭaṃ; kammavācāpariyosāne āpatti pācittiyassa—diṭṭhivipattipaccayā imā dve āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti … pe … sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (3)

Ājīvavipattipaccayā kati āpattiyo āpajjati? Ājīvavipattipaccayā cha āpattiyo āpajjati—ājīvahetu ājīvakāraṇā pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati, āpatti pārājikassa; ājīvahetu ājīvakāraṇā sañcarittaṃ samāpajjati, āpatti saṃghādisesassa; ājīvahetu ājīvakāraṇā "yo te vihāre vasati, so bhikkhu arahā"ti bhaṇati, paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; ājīvahetu ājīvakāraṇā bhikkhu paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pācittiyassa; ājīvahetu ājīvakāraṇā bhikkhunī paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa; ājīvahetu ājīvakāraṇā sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjati, āpatti dukkaṭassa—ājīvavipattipaccayā imā cha āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti … pe … sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti. Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ chahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā pāṭidesanīyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ chahi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato samuṭṭhanti, na vācato na cittato; siyā vācato samuṭṭhanti, na kāyato na cittato; siyā kāyato ca vācato ca samuṭṭhanti, na cittato; siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena

ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (4)

Vipattipaccayavāro niṭṭhito catuttho.

4.5. Adhikaraṇapaccayavāra

Vivādādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Vivādādhikaraṇapaccayā dve āpattiyo āpajjati—upasampannaṃ omasati, āpatti pācittiyassa; anupasampannaṃ omasati, āpatti dukkaṭassa—vivādādhikaraṇapaccayā imā dve āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajanti—ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ dvīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (1)

Anuvādādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Anuvādādhikaraṇapaccayā tisso āpattiyo āpajjati. Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃseti, āpatti saṃghādisesassa; amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃseti, āpatti pācittiyassa; amūlikāya ācāravipattiyā anuddhaṃseti, āpatti dukkaṭassa—anuvādādhikaraṇapaccayā imā tisso āpattiyo āpajjati. (2)

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ tīhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ tīhi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti—siyā kāyato ca cittato ca samuṭṭhanti, na vācato; siyā vācato ca cittato ca samuṭṭhanti, na kāyato; siyā kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā

sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Āpattādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Āpattādhikaraṇapaccayā catasso āpattiyo āpajjati. Bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ paṭicchādeti, āpatti pārājikassa; vematikā paṭicchādeti, āpatti thullaccayassa; bhikkhu saṃghādisesaṃ paṭicchādeti; āpatti pācittiyassa; ācāravipattiṃ paṭicchādeti, āpatti dukkaṭassa—āpattādhikaraṇapaccayā imā catasso āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ catūhi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (3)

Kiccādhikaraṇapaccayā kati āpattiyo āpajjati? Kiccādhikaraṇapaccayā pañca āpattiyo āpajjati. Ukkhittānuvattikā bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti pārājikassa. Bhedakānuvattakā bhikkhū yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa; pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa— kiccādhikaraṇapaccayā imā pañca āpattiyo āpajjati.

Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti ... pe ... sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Tā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ, siyā ācāravipattiṃ. Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ pañcahi āpattikkhandhehi saṅgahitā—siyā pārājikāpattikkhandhena, siyā saṃghādisesāpattikkhandhena, siyā thullaccayāpattikkhandhena, siyā pācittiyāpattikkhandhena, siyā dukkaṭāpattikkhandhena. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ ekena samuṭṭhānena samuṭṭhanti—kāyato ca vācato

ca cittato ca samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ, āpattādhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca.

Ṭhapetvā satta āpattiyo satta āpattikkhandhe, avasesā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ katihi āpattikkhandhehi saṅgahitā? Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ katihi samuṭṭhānehi samuṭṭhanti? Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ katamaṃ adhikaraṇaṃ? Sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Ṭhapetvā satta āpattiyo satta āpattikkhandhe avasesā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ na katamaṃ vipattiṃ bhajanti? Sattannaṃ āpattikkhandhānaṃ na katamena āpattikkhandhena saṅgahitā. Channaṃ āpattisamuṭṭhānānaṃ na katamena āpattisamuṭṭhānena samuṭṭhanti. Catunnaṃ adhikaraṇānaṃ na katamaṃ adhikaraṇaṃ. Sattannaṃ samathānaṃ na katamena samathena sammanti. Taṃ kissa hetu? Ṭhapetvā satta āpattiyo satta āpattikkhandhe, natthaññā āpattiyoti. (4)

Adhikaraṇapaccayavāro niṭṭhito pañcamo.

Antarapeyyālaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Katipucchā samuṭṭhānā, katāpatti tatheva ca; Samuṭṭhānā vipatti ca, tathādhikaraṇena cāti.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Paṭhamabhāga

Katāpattivāra

1. Pārājikakaṇḍa

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto kati āpattiyo āpajjati? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto tisso āpattiyo āpajjati. Akkhāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti pārājikassa; yebhuyyena khāyite sarīre methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, āpatti thullaccayassa; vaṭṭakate mukhe acchupantaṃ aṅgajātaṃ paveseti, āpatti dukkaṭassa—methunaṃ dhammaṃ paṭisevanto imā tisso āpattiyo āpajjati.

Adinnaṃ ādiyanto kati āpattiyo āpajjati? Adinnaṃ ādiyanto tisso āpattiyo āpajjati. Pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ

adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, āpatti pārājikassa; atirekamāsakaṃ vā ūnapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, āpatti thullaccayassa; māsakaṃ vā ūnamāsakaṃ vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, āpatti dukkaṭassa—adinnaṃ ādiyanto imā tisso āpattiyo āpajjati.

Sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropento kati āpattiyo āpajjati? Sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropento tisso āpattiyo āpajjati. Manussaṃ odissa opātaṃ khaṇati "papatitvā marissatī"ti, āpatti dukkaṭassa; papatite dukkhā vedanā uppajjati, āpatti thullaccayassa; marati, āpatti pārājikassa—sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropento imā tisso āpattiyo āpajjati.

Asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanto kati āpattiyo āpajjati? Asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanto tisso āpattiyo āpajjati. Pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati, āpatti pārājikassa; "yo te vihāre vasati, so bhikkhu arahā"ti bhaṇati, paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa—asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapanto imā tisso āpattiyo āpajjati.

Cattāro pārājikā niṭṭhitā.

2. Saṃghādisesakaṇḍa

() Upakkamitvā asuciṃ mocento tisso āpattiyo āpajjati. Ceteti upakkamati muccati, āpatti saṃghādisesassa; ceteti upakkamati na muccati, āpatti thullaccayassa; payoge dukkaṭaṃ. (1)

Mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjanto tisso āpattiyo āpajjati. Kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti saṃghādisesassa; kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. (2)

Mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsento tisso āpattiyo āpajjati. Vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati, avaṇṇampi bhaṇati, āpatti saṃghādisesassa; vaccamaggaṃ passāvamaggaṃ ṭhapetvā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati, āpatti thullaccayassa; kāyapaṭibaddhaṃ ādissa vaṇṇampi bhaṇati avaṇṇampi bhaṇati, āpatti dukkaṭassa. (3)

Attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsanto tisso āpattiyo āpajjati. Mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti

saṃghādisesassa; paṇḍakassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti thullaccayassa; tiracchānagatassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāsati, āpatti dukkaṭassa. (4)

Sañcarittaṃ samāpajjanto tisso āpattiyo āpajjati. Paṭiggaṇhāti vīmaṃsati paccāharati, āpatti saṃghādisesassa; paṭiggaṇhāti vīmaṃsati na paccāharati, āpatti thullaccayassa; paṭiggaṇhāti na vīmaṃsati na paccāharati, āpatti dukkaṭassa. (5)

Saññācikāya kuṭiṃ kārāpento tisso āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate, āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate, āpatti saṃghādisesassa. (6)

Mahallakaṃ vihāraṃ kārāpento tisso āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ekaṃ piṇḍaṃ anāgate, āpatti thullaccayassa; tasmiṃ piṇḍe āgate, āpatti saṃghādisesassa. (7)

Bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃsento tisso āpattiyo āpajjati. Anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa; okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa. (8)

Bhikkhuṃ aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñci desaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃsento tisso āpattiyo āpajjati. Anokāsaṃ kārāpetvā cāvanādhippāyo vadeti, āpatti saṃghādisesena dukkaṭassa; okāsaṃ kārāpetvā akkosādhippāyo vadeti, āpatti omasavādassa. (9)

Saṃghabhedako bhikkhu yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanto tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (10)

Bhedakānuvattakā bhikkhū yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantā tisso āpattiyo āpajjanti. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (11)

Dubbaco bhikkhu yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanto tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (12)

Kuladūsako bhikkhu yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanto tisso āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; dvīhi kammavācāhi thullaccayā; kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. (13)

Terasa saṃghādisesā niṭṭhitā.

4. 4 Nissaggiyakaṇḍa

4.1. Kathinavagga

Atirekacīvaraṃ dasāhaṃ atikkāmento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (1)

Ekarattaṃ ticīvarena vippavasanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (2)

Akālacīvaraṃ paṭiggahetvā māsaṃ atikkāmento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (3)

Aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpento dve āpattiyo āpajjati. Dhovāpeti, payoge dukkaṭaṃ; dhovāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (4)

Aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇhanto dve āpattiyo āpajjati. Gaṇhāti, payoge dukkaṭaṃ; gahite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (5)

Aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cīvaraṃ viññāpento dve āpattiyo āpajjati. Viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ; viññāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (6)

Aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā tatuttari cīvaraṃ viññāpento dve āpattiyo āpajjati. Viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ; viññāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (7)

Pubbe appavārito aññātakaṃ gahapatikaṃ upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Vikappaṃ āpajjati, payoge dukkaṭaṃ; vikappaṃ āpanne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (8)

Pubbe appavārito aññātake gahapatike upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Vikappaṃ āpajjati, payoge dukkaṭaṃ; vikappaṃ āpanne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (9)

Atirekatikkhattuṃ codanāya atirekachakkhattuṃ ṭhānena cīvaraṃ abhinipphādento dve āpattiyo āpajjati. Abhinipphādeti, payoge dukkaṭaṃ; abhinipphādite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (10)

Kathinavaggo paṭhamo.

4.2. Kosiyavagga

Kosiyamissakaṃ santhataṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (1)

Suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpento dve āpat-

tiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (2)

Anādiyitvā tulaṃ odātānaṃ tulaṃ gocariyānaṃ navaṃ santhataṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (3)

Anuvassaṃ santhataṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (4)

Anādiyitvā purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthiṃ navaṃ nisīdanasanthataṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (5)

Eḷakalomāni paṭiggahetvā tiyojanaṃ atikkāmento dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ tiyojanaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (6)

Aññātikāya bhikkhuniyā eḷakalomāni dhovāpento dve āpattiyo āpajjati. Dhovāpeti, payoge dukkaṭaṃ; dhovāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (7)

Rūpiyaṃ paṭiggaṇhanto dve āpattiyo āpajjati. Gaṇhāti, payoge dukkaṭaṃ; gahite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (8)

Nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Samāpajjati, payoge dukkaṭaṃ; samāpanne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (9)

Nānappakārakaṃ kayavikkayaṃ samāpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Samāpajjati, payoge dukkaṭaṃ; samāpanne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (10)

Kosiyavaggo dutiyo.

4.3. Pattavagga

Atirekapattaṃ dasāhaṃ atikkāmento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (1)

Ūnapañcabandhanena pattena aññaṃ navaṃ pattaṃ cetāpento dve āpattiyo āpajjati. Cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ; cetāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (2)

Bhesajjāni paṭiggahetvā sattāhaṃ atikkāmento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (3)

Atirekamāse sese gimhāne vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesanto dve āpattiyo āpajjati. Pariyesati, payoge dukkaṭaṃ; pariyiṭṭhe nissaggiyaṃ

pācittiyaṃ. (4)

Bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindanto dve āpattiyo āpajjati. Acchindati, payoge dukkaṭaṃ; acchinne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (5)

Sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpento dve āpattiyo āpajjati. Vāyāpeti, payoge dukkaṭaṃ; vāyāpite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (6)

Pubbe appavārito aññātakassa gahapatikassa tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Vikappaṃ āpajjati, payoge dukkaṭaṃ; vikappaṃ āpanne nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (7)

Accekacīvaraṃ paṭiggahetvā cīvarakālasamayaṃ atikkāmento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (8)

Tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipitvā atirekachārattaṃ vippavasanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (9)

Jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmento dve āpattiyo āpajjati. Pariṇāmeti, payoge dukkaṭaṃ; pariṇāmite nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. (10)

Pattavaggo tatiyo. Tiṃsa nissaggiyā pācittiyā niṭṭhitā.

5. 5 Pācittiyakaṇḍa

5.1. Musāvādavagga

Sampajānamusāvādaṃ bhāsanto kati āpattiyo āpajjati? Sampajānamusāvādaṃ bhāsanto pañca āpattiyo āpajjati. Pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati, āpatti pārājikassa; bhikkhuṃ amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃseti, āpatti saṃghādisesassa; “yo te vihāre vasati, so bhikkhu arahā”ti bhaṇati, paṭivijānantassa āpatti thullaccayassa; na paṭivijānantassa āpatti dukkaṭassa; sampajānamusāvāde pācittiyaṃ— sampajānamusāvādaṃ bhāsanto imā pañca āpattiyo āpajjati. (1)

Omasanto dve āpattiyo āpajjati. Upasampannaṃ omasati, āpatti pācittiyassa; anupasampannaṃ omasati, āpatti dukkaṭassa. (2)

Pesuññaṃ upasaṃharanto dve āpattiyo āpajjati. Upasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati, āpatti pācittiyassa; anupasampannassa pesuññaṃ upasaṃharati, āpatti dukkaṭassa. (3)

Anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vācento dve āpattiyo āpajjati. Vāceti, payoge dukkaṭaṃ; pade pade āpatti pācittiyassa. (4)

Anupasampannena uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nipajjati, payoge dukkaṭaṃ; nipanne āpatti pācittiyassa. (5)

Mātugāmena sahaseyyaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nipajjati, payoge dukkaṭaṃ; nipanne āpatti pācittiyassa. (6)

Mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ desento dve āpattiyo āpajjati. Deseti, payoge dukkaṭaṃ; pade pade āpatti pācittiyassa. (7)

Anupasampannassa uttarimanussadhammaṃ bhūtaṃ ārocento dve āpattiyo āpajjati. Āroceti, payoge dukkaṭaṃ; ārocite āpatti pācittiyassa. (8)

Bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa ārocento dve āpattiyo āpajjati. Āroceti, payoge dukkaṭaṃ; ārocite āpatti pācittiyassa. (9)

Pathaviṃ khaṇanto dve āpattiyo āpajjati. Khaṇati, payoge dukkaṭaṃ; pahāre pahāre āpatti pācittiyassa. (10)

Musāvādavaggo paṭhamo.

5.2. Bhūtagāmavagga

Bhūtagāmaṃ pātento dve āpattiyo āpajjati. Pāteti, payoge dukkaṭaṃ; pahāre pahāre āpatti pācittiyassa. (1)

Aññenaññaṃ paṭicaranto dve āpattiyo āpajjati. Anāropite aññavādake aññenaññaṃ paṭicarati, āpatti dukkaṭassa; āropite aññavādake aññenaññaṃ paṭicarati, āpatti pācittiyassa. (2)

Bhikkhuṃ ujjhāpento dve āpattiyo āpajjati. Ujjhāpeti, payoge dukkaṭaṃ; ujjhāpite āpatti pācittiyassa. (3)

Saṃghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisiṃ vā kocchaṃ vā ajjhokāse santharitvā anuddharitvā anāpucchā pakkamanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ leḍḍupātaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (4)

Saṃghike vihāre seyyaṃ santharitvā anuddharitvā anāpucchā pakkamanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (5)

Saṃghike vihāre jānaṃ pubbupagataṃ bhikkhuṃ anupakhajja seyyaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nipajjati, payoge dukkaṭaṃ; nipanne āpatti pācittiyassa. (6)

Bhikkhuṃ kupito anattamano saṃghikā vihārā nikkaḍḍhento dve āpattiyo āpajjati. Nikkaḍḍhati, payoge dukkaṭaṃ; nikkaḍḍhite āpatti pācittiyassa. (7)

Saṃghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdanto dve āpattiyo āpajjati. Abhinisīdati, payoge dukkaṭaṃ; abhinisinne āpatti pācittiyassa. (8)

Dvattipariyāye adhiṭṭhahitvā tatuttari adhiṭṭhahanto dve āpattiyo āpajjati. Adhiṭṭheti, payoge dukkaṭaṃ; adhiṭṭhite āpatti pācittiyassa. (9)

Jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñcanto dve āpattiyo āpajjati. Siñcati, payoge dukkaṭaṃ; siñcite āpatti pācittiyassa. (10)

Bhūtagāmavaggo dutiyo.

5.3. Ovādavagga

Asammato bhikkhuniyo ovadanto dve āpattiyo āpajjati. Ovadati, payoge dukkaṭaṃ; ovadite āpatti pācittiyassa. (1)

Atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadanto dve āpattiyo āpajjati. Ovadati, payoge dukkaṭaṃ; ovadite āpatti pācittiyassa. (2)

Bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadanto dve āpattiyo āpajjati. Ovadati, payoge dukkaṭaṃ; ovadite āpatti pācittiyassa. (3)

"Āmisahetu bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī"ti bhaṇanto dve āpattiyo āpajjati. Bhaṇati, payoge dukkaṭaṃ; bhaṇite āpatti pācittiyassa. (4)

Aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dento dve āpattiyo āpajjati. Deti, payoge dukkaṭaṃ; dinne āpatti pācittiyassa. (5)

Aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbento dve āpattiyo āpajjati. Sibbeti, payoge dukkaṭaṃ; ārāpathe ārāpathe āpatti pācittiyassa. (6)

Bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭipajjati, payoge dukkaṭaṃ; paṭipanne āpatti pācittiyassa. (7)

Bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruhanto dve

āpattiyo āpajjati. Abhiruhati, payoge dukkaṭaṃ; abhiruḷhe āpatti pācittiyassa. (8)

Jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (9)

Bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nisīdati, payoge dukkaṭaṃ; nisinne āpatti pācittiyassa. (10)

Ovādavaggo tatiyo.

5.4. Bhojanavagga

Tatuttari āvasathapiṇḍaṃ bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (1)

Gaṇabhojanaṃ bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (2)

Paramparabhojanaṃ bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (3)

Dvattipattapūre pūve paṭiggahetvā tatuttari paṭiggaṇhanto dve āpattiyo āpajjati. Gaṇhāti, payoge dukkaṭaṃ; gahite āpatti pācittiyassa. (4)

Bhuttāvī pavārito anatirittaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (5)

Bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavārento dve āpattiyo āpajjati. Tassa vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; bhojanapariyosāne āpatti pācittiyassa. (6)

Vikāle khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (7)

Sannidhikārakaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (8)

Paṇītabhojanāni attano atthāya viññāpetvā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (9)

Adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āharanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (10)

Bhojanavaggo catuttho.

5.5. Acelakavagga

Acelakassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dento dve āpattiyo āpajjati. Deti, payoge dukkaṭaṃ; dinne āpatti pācittiyassa. (1)

Bhikkhuṃ—"ehāvuso, gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisissāmā"ti tassa dāpetvā vā adāpetvā vā uyyojento dve āpattiyo āpajjati. Uyyojeti, payoge dukkaṭaṃ; uyyojite āpatti pācittiyassa. (2)

Sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nisīdati, payoge dukkaṭaṃ; nisinne āpatti pācittiyassa. (3)

Mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nisīdati, payoge dukkaṭaṃ; nisinne āpatti pācittiyassa. (4)

Mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappento dve āpattiyo āpajjati. Nisīdati, payoge dukkaṭaṃ; nisinne āpatti pācittiyassa. (5)

Nimantito sabhatto samāno purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ ummāraṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (6)

Tatuttari bhesajjaṃ viññāpento dve āpattiyo āpajjati. Viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ; viññāpite āpatti pācittiyassa. (7)

Uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gacchanto dve āpattiyo āpajjati. Gacchati, āpatti dukkaṭassa; yattha ṭhito passati, āpatti pācittiyassa. (8)

Atirekatirattaṃ senāya vasanto dve āpattiyo āpajjati. Vasati, payoge dukkaṭaṃ; vasite āpatti pācittiyassa. (9)

Uyyodhikaṃ gacchanto dve āpattiyo āpajjati. Gacchati, āpatti dukkaṭassa; yattha ṭhito passati, āpatti pācittiyassa. (10)

Acelakavaggo pañcamo.

5.6. Surāmerayavagga

Majjaṃ pivanto dve āpattiyo āpajjati. “Pivissāmī”ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa. (1)

Bhikkhuṃ aṅgulipatodakena hāsento dve āpattiyo āpajjati. Hāseti, payoge dukkaṭaṃ; hasite āpatti pācittiyassa. (2)

Udake kīḷanto dve āpattiyo āpajjati. Heṭṭhāgopphake udake kīḷati, āpatti dukkaṭassa; uparigopphake kīḷati, āpatti pācittiyassa. (3)

Anādariyaṃ karonto dve āpattiyo āpajjati. Karoti, payoge dukkaṭaṃ; kate āpatti pācittiyassa. (4)

Bhikkhuṃ bhiṃsāpento dve āpattiyo āpajjati. Bhiṃsāpeti, payoge dukkaṭaṃ; bhiṃsāpite āpatti pācittiyassa. (5)

Jotiṃ samādahitvā visibbento dve āpattiyo āpajjati. Samādahati, payoge dukkaṭaṃ; samādahite āpatti pācittiyassa. (6)

Orenaddhamāsaṃ nahāyanto dve āpattiyo āpajjati. Nahāyati, payoge dukkaṭaṃ; nahānapariyosāne āpatti pācittiyassa. (7)

Anādiyitvā tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ navaṃ cīvaraṃ paribhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. Paribhuñjati, payoge dukkaṭaṃ; paribhutte āpatti pācittiyassa. (8)

Bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇerassa vā sāmaṇeriyā vā sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. Paribhuñjati, payoge dukkaṭaṃ; paribhutte āpatti pācittiyassa. (9)

Bhikkhussa pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidhento dve āpattiyo āpajjati. Apanidheti, payoge dukkaṭaṃ; apanidhite āpatti pācittiyassa. (10)

Surāmerayavaggo chaṭṭho.

5.7. Sappāṇakavagga

Sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropento kati āpattiyo āpajjati? Sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropento catasso āpattiyo āpajjati. Anodissa opātaṃ khaṇati—“yo koci papatitvā marissatī”ti, āpatti dukkaṭassa; manusso tasmiṃ papatitvā marati, āpatti pārājikassa; yakkho vā peto vā tiracchānagatamanussaviggaho vā tasmiṃ papatitvā marati, āpatti thullaccayassa; tiracchānagato tasmiṃ papatitvā marati, āpatti pācittiyassa—sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropento imā catasso āpattiyo āpajjati. (1)

Jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. Paribhuñjati, payoge dukkaṭaṃ; paribhutte āpatti pācittiyassa. (2)

Jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭento dve āpattiyo āpajjati. Ukkoṭeti, payoge dukkaṭaṃ; ukkoṭite āpatti pācittiyassa. (3)

Bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādento ekaṃ āpattiṃ āpajjati, pācittiyaṃ. (4)

Jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādento dve āpattiyo āpajjati. Upasampādeti, payoge dukkaṭaṃ; upasampādite āpatti pācittiyassa. (5)

Jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭipajjati, payoge dukkaṭaṃ; paṭipanne āpatti pācittiyassa. (6)

Mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭipajjati, payoge dukkaṭaṃ; paṭipanne āpatti pācittiyassa. (7)

Pāpikāya diṭṭhiyā yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjanto dve āpattiyo āpajjati. Ñattiyā dukkaṭaṃ; kammavācāpariyosāne āpatti pācittiyassa. (8)

Jānaṃ tathāvādinā bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. Sambhuñjati, payoge dukkaṭaṃ; sambhutte āpatti pācittiyassa. (9)

Jānaṃ tathānāsitaṃ samaṇuddesaṃ upalāpento dve āpattiyo āpajjati. Upalāpeti, payoge dukkaṭaṃ; upalāpite āpatti pācittiyassa. (10)

Sappāṇakavaggo sattamo.

5.8. Sahadhammikavagga

Bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno—"na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchissāmī"ti bhaṇanto dve āpattiyo āpajjati. Bhaṇati, payoge dukkaṭaṃ; bhaṇite āpatti pācittiyassa. (1)

Vinayaṃ vivaṇṇento dve āpattiyo āpajjati. Vivaṇṇeti, payoge dukkaṭaṃ; vivaṇṇite āpatti pācittiyassa. (2)

Mohento dve āpattiyo āpajjati. Anāropite mohe moheti, āpatti dukkaṭassa; āropite mohe moheti, āpatti pācittiyassa. (3)

Bhikkhussa kupito anattamano pahāraṃ dento dve āpattiyo āpajjati. Paharati, payoge dukkaṭaṃ; pahate āpatti pācittiyassa. (4)

Bhikkhussa kupito anattamano talasattikaṃ uggiranto dve āpattiyo āpajjati. Uggirati, payoge dukkaṭaṃ; uggirite āpatti pācittiyassa. (5)

Bhikkhuṃ amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsento dve āpattiyo āpajjati. Anuddhaṃseti, payoge dukkaṭaṃ; anuddhaṃsite āpatti pācittiyassa. (6)

Bhikkhussa sañcicca kukkuccaṃ upadahanto dve āpattiyo āpajjati. Upadahati, payoge dukkaṭaṃ; upadahite āpatti pācittiyassa. (7)

Bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭhanto dve āpattiyo āpajjati. "Sossāmī"ti gacchati, āpatti dukkaṭassa; yattha ṭhito suṇāti, āpatti pācittiyassa. (8)

Dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Khiyyati, payoge dukkaṭaṃ; khiyyite āpatti pācittiyassa. (9)

Saṃghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkamanto dve āpattiyo āpajjati. Parisāya hatthapāsaṃ vijahantassa āpatti dukkaṭassa; vijahite āpatti pācittiyassa. (10)

Samaggena saṃghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjanto dve āpattiyo āpajjati. Khiyyati, payoge dukkaṭaṃ; khiyyite āpatti pācittiyassa. (11)

Jānaṃ saṃghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmento dve āpattiyo āpajjati. Pariṇāmeti, payoge dukkaṭaṃ; pariṇāmite āpatti pācittiyassa. (12)

Sahadhammikavaggo aṭṭhamo.

5.9. Rājavagga

Pubbe appaṭisaṃvidito rañño antepuraṃ pavisanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ ummāraṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (1)

Ratanaṃ uggaṇhanto dve āpattiyo āpajjati. Gaṇhāti, payoge dukkaṭaṃ; gahite āpatti pācittiyassa. (2)

Santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā vikāle gāmaṃ pavisanto dve āpattiyo āpajjati. Paṭhamaṃ pādaṃ parikkhepaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa; dutiyaṃ pādaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. (3)

Aṭṭhimayaṃ vā dantamayaṃ vā visāṇamayaṃ vā sūcigharaṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa. (4)

Pamāṇātikkantaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa. (5)

Mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā tūlonaddhaṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa. (6)

Pamāṇātikkantaṃ nisīdanaṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa. (7)

Pamāṇātikkantaṃ kaṇḍuppaṭicchādiṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa. (8)

Pamāṇātikkantaṃ vassikasāṭikaṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa. (9)

Sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpento kati āpattiyo āpajjati? Sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpento dve āpattiyo āpajjati. Kārāpeti, payoge dukkaṭaṃ; kārāpite āpatti pācittiyassa—sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpento imā dve āpattiyo āpajjati. (10)

Rājavaggo navamo. Khuddakā niṭṭhitā.

6. Pāṭidesanīyakaṇḍa

Aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto kati āpattiyo āpajjati? Aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa—aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto imā dve āpattiyo āpajjati. (1)

Bhikkhuniyā vosāsantiyā na nivāretvā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa. (2)

Sekkhasammatesu kulesu khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa. (3)

Āraññakesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā

bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto kati āpattiyo āpajjati? Āraññakesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto dve āpattiyo āpajjati. "Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa; ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa— āraññakesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā bhuñjanto imā dve āpattiyo āpajjati. (4)

Cattāro pāṭidesanīyā niṭṭhitā.

7. 7 Sekhiyakaṇḍa

7.1. Parimaṇḍalavagga

Anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambento nivāsento kati āpattiyo āpajjati? Anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambento nivāsento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ—anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambento nivāsento imaṃ ekaṃ āpattiṃ āpajjati. (1)

Anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambento pārupanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca kāyaṃ vivaritvā antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca kāyaṃ vivaritvā antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca hatthaṃ vā pādaṃ vā kīḷāpento antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca hatthaṃ vā pādaṃ vā kīḷāpento antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca ukkhittakāya antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca ukkhittakāya antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Parimaṇḍalavaggo paṭhamo.

7.2. Ujjagghikavagga

Anādariyaṃ paṭicca ujjagghikāya antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (1)

Anādariyaṃ paṭicca ujjagghikāya antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karonto antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ karonto antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca kāyappacālakaṃ antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca bāhuppacālakaṃ antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca sīsappacālakaṃ antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Ujjagghikavaggo dutiyo.

7.3. Khambhakatavagga

Anādariyaṃ paṭicca khambhakato antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (1)

Anādariyaṃ paṭicca khambhakato antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhito antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhito antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca ukkuṭikāya antaraghare gacchanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca pallatthikāya antaraghare nisīdanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaññeva bahuṃ paṭiggaṇhanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca thūpīkataṃ piṇḍapātaṃ paṭiggaṇhanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Khambhakatavaggo tatiyo.

7.4. Piṇḍapātavagga

Anādariyaṃ paṭicca asakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (1)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ olokento piṇḍapātaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca tahaṃ tahaṃ omasitvā piṇḍapātaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaññeva bahuṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca ujjhānasaññī paresaṃ pattaṃ olokento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca mahantaṃ kabaḷaṃ karonto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca dīghaṃ ālopaṃ karonto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Piṇḍapātavaggo catuttho.

7.5. Kabaḷavagga

Anādariyaṃ paṭicca anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivaranto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (1)

Anādariyaṃ paṭicca bhuñjamāno sabbaṃ hatthaṃ mukhe pakkhipanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca sakabaḷena mukhena byāharanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca piṇḍukkhepakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca avagaṇḍakārakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca hatthaniddhunakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca sitthāvakārakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca jivhānicchārakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca capucapukārakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Kabaḷavaggo pañcamo.

7.6. Surusuruvagga

Anādariyaṃ paṭicca surusurukārakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (1)

Anādariyaṃ paṭicca hatthanillehakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca pattanillehakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca oṭṭhanillehakaṃ bhuñjanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggaṇhanto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca chattapāṇissa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca daṇḍapāṇissa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca satthapāṇissa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca āvudhapāṇissa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Surusuruvaggo chaṭṭho.

7.7. Pādukavagga

Anādariyaṃ paṭicca pādukāruḷhassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (1)

Anādariyaṃ paṭicca upāhanāruḷhassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (2)

Anādariyaṃ paṭicca yānagatassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (3)

Anādariyaṃ paṭicca sayanagatassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (4)

Anādariyaṃ paṭicca pallatthikāya nisinnassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (5)

Anādariyaṃ paṭicca veṭhitasīsassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (6)

Anādariyaṃ paṭicca oguṇṭhitasīsassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (7)

Anādariyaṃ paṭicca chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (8)

Anādariyaṃ paṭicca nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (9)

Anādariyaṃ paṭicca ṭhito nisinnassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (10)

Anādariyaṃ paṭicca pacchato gacchanto purato gacchantassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (11)

Anādariyaṃ paṭicca uppathena gacchanto pathena gacchantassa dhammaṃ desento ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (12)

Anādariyaṃ paṭicca ṭhito uccāraṃ vā passāvaṃ vā karonto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (13)

Anādariyaṃ paṭicca harite uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ. (14)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto kati āpattiyo āpajjati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto ekaṃ āpattiṃ āpajjati. Dukkaṭaṃ—anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karonto imaṃ ekaṃ āpattiṃ āpajjati. (15)

Pādukavaggo sattamo. Sekhiyā niṭṭhitā. Katāpattivāro niṭṭhito dutiyo.

Parivāra

Bhikkhunivibhaṅga

Dutiyabhāga

7. Samathavāra

Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Kāyasaṃsaggaṃ sādiyanapaccayā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca ... pe .... (1)

Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ katihi samathehi sammanti? Dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanapaccayā āpattiyo sattannaṃ samathānaṃ tīhi samathehi sammanti—siyā sammukhāvinayena ca paṭiññātakaraṇena ca, siyā sammukhāvinayena ca tiṇavatthārakena ca. (2)

Samathavāro niṭṭhito sattamo.

Parivāra

Bhikkhuvibhaṅga

Dutiyabhāga

3. Vipattivāra

Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajanti? Methunaṃ dhammaṃ paṭisevanapaccayā āpattiyo catunnaṃ vipattīnaṃ dve vipattiyo bhajanti—siyā sīlavipattiṃ siyā ācāravipattiṃ ... pe .... (1)

Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapaccayā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ kati vipattiyo bhajati? Anādariyaṃ paṭicca udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karaṇapac-

cayā āpatti catunnaṃ vipattīnaṃ ekaṃ vipattiṃ bhajati—ācāravipattiṃ. (2)

Vipattivāro niṭṭhito tatiyo.

Parivāra

Mahāsaṅgāma

1. Voharantenajānitabbādi

Saṅgāmāvacarena bhikkhunā saṃghe voharantena vatthu jānitabbaṃ, vipatti jānitabbā, āpatti jānitabbā, nidānaṃ jānitabbaṃ, ākāro jānitabbo, pubbāparaṃ jānitabbaṃ, katākataṃ jānitabbaṃ, kammaṃ jānitabbaṃ, adhikaraṇaṃ jānitabbaṃ, samatho jānitabbo, na chandāgati gantabbā, na dosāgati gantabbā, na mohāgati gantabbā, na bhayāgati gantabbā, saññāpanīye ṭhāne saññāpetabbaṃ, nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpetabbaṃ, pekkhanīye ṭhāne pekkhitabbaṃ, pasādanīye ṭhāne pasādetabbaṃ, "laddhapakkhomhī"ti parapakkho nāvajānitabbo, bahussutomhīti appassuto nāvajānitabbo, therataromhīti navakataro nāvajānitabbo, asampattaṃ na byāhātabbaṃ, sampattaṃ dhammato vinayato na parihāpetabbaṃ, yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ.

Vatthu jānitabbanti aṭṭhapārājikānaṃ vatthu jānitabbaṃ, tevīsasaṃghādisesānaṃ vatthu jānitabbaṃ, dveaniyatānaṃ vatthu jānitabbaṃ, dvecattārīsanissaggiyānaṃ vatthu jānitabbaṃ, aṭṭhāsītisatapācittiyānaṃ vatthu jānitabbaṃ, dvādasapāṭidesanīyānaṃ vatthu jānitabbaṃ, dukkaṭānaṃ vatthu jānitabbaṃ, dubbhāsitānaṃ vatthu jānitabbaṃ.

Vipatti jānitabbāti sīlavipatti jānitabbā, ācāravipatti jānitabbā, diṭṭhivipatti jānitabbā, ājīvavipatti jānitabbā.

Āpatti jānitabbāti pārājikāpatti jānitabbā, saṃghādisesāpatti jānitabbā, thullaccayāpatti jānitabbā, pācittiyāpatti jānitabbā, pāṭidesanīyāpatti jānitabbā, dukkaṭāpatti jānitabbā, dubbhāsitāpatti jānitabbā.

Nidānaṃ jānitabbanti aṭṭhapārājikānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, tevīsasaṃghāesānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, dveaniyatānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, dvecattārīsanissaggiyānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, aṭṭhāsītisatapācittiyānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, dvādasapāṭidesanīyānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, dukkaṭānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ, dubbhāsitānaṃ nidānaṃ jānitabbaṃ.

Ākāro jānitabboti saṃgho ākārato jānitabbo, gaṇo ākārato jānitabbo, puggalo ākārato jānitabbo, codako ākārato jānitabbo, cuditako ākārato jānitabbo. Saṃgho ākārato jānitabboti paṭibalo nu kho ayaṃ saṃgho imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanena udāhu noti, evaṃ saṃgho ākārato jānitabbo. Gaṇo ākārato jānitabboti paṭibalo nu kho ayaṃ gaṇo imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanena udāhu noti, evaṃ gaṇo ākārato jānitabbo. Puggalo ākārato jānitabboti paṭibalo nu kho ayaṃ puggalo imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanena udāhu noti, evaṃ puggalo ākārato jānitabbo. Codako ākārato jānitabboti kacci nu kho ayamāyasmā pañcasu dhammesu patiṭṭhāya paraṃ codeti udāhu noti, evaṃ codako ākārato jānitabbo. Cuditako ākārato jānitabboti kacci nu kho ayamāyasmā dvīsu dhammesu patiṭṭhito sacce ca akuppe ca udāhu noti, evaṃ cuditako ākārato jānitabbo.

Pubbāparaṃ jānitabbanti kacci nu kho ayamāyasmā vatthuto vā vatthuṃ saṅkamati, vipattito vā vipattiṃ saṅkamati, āpattito vā āpattiṃ saṅkamati, avajānitvā vā paṭijānāti, paṭijānitvā vā avajānāti, aññena vā aññaṃ paṭicarati, udāhu noti, evaṃ pubbāparaṃ jānitabbaṃ.

Katākataṃ jānitabbanti methunadhammo jānitabbo, methunadhammassa anulomaṃ jānitabbaṃ, methunadhammassa pubbabhāgo jānitabbo. Methunadhammo jānitabboti dvayaṃdvayasamāpatti jānitabbā. Methunadhammassa anulomaṃ jānitabbanti bhikkhu attano mukhena parassa aṅgajātaṃ gaṇhāti. Methunadhammassa pubbabhāgo jānitabboti vaṇṇāvaṇṇo, kāyasaṃsaggo, duṭṭhullavācā, attakāmapāricariyā, vacanamanuppadānaṃ.

Kammaṃ jānitabbanti soḷasakammāni jānitabbāni—cattāri apalokanakammāni jānitabbāni, cattāri ñattikammāni jānitabbāni, cattāri ñattidutiyakammāni jānitabbāni, cattāri ñatticatutthakammāni jānitabbāni.

Adhikaraṇaṃ jānitabbanti cattāri adhikaraṇāni jānitabbāni—vivādādhikaraṇaṃ jānitabbaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ jānitabbaṃ, āpattādhikaraṇaṃ jānitabbaṃ, kiccādhikaraṇaṃ jānitabbaṃ.

Samatho jānitabboti satta samathā jānitabbā—sammukhāvinayo jānitabbo, sativinayo jānitabbo, amūḷhavinayo jānitabbo, paṭiññātakaraṇaṃ jānitabbaṃ, yebhuyyasikā jānitabbā, tassapāpiyasikā jānitabbā, tiṇavatthārako jānitabbo.

2. Agatiagantabba

Na chandāgati gantabbāti chandāgatiṃ gacchanto kathaṃ chandāgatiṃ gacchati? Idhekacco—"ayaṃ me upajjhāyo vā ācariyo vā saddhivihāriko vā antevāsiko vā samānupajjhāyako vā samānācariyako vā sandiṭṭho vā sambhatto vā ñātisālohito vā"ti, tassānukampāya tassānurakkhāya adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, anāpattiṃ āpattīti dīpeti, āpattiṃ anāpattīti dīpeti, lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti, sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti, duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi chandāgatiṃ gacchanto bahujanāhitāya paṭipanno hoti bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi chandāgatiṃ gacchanto khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Chandāgatiṃ gacchanto evaṃ chandāgatiṃ gacchati.

Na dosāgati gantabbāti dosāgatiṃ gacchanto kathaṃ dosāgatiṃ gacchati? Idhekacco anatthaṃ me acarīti āghātaṃ bandhati, anatthaṃ me caratīti āghātaṃ bandhati, anatthaṃ me carissatīti āghātaṃ bandhati, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... anatthaṃ carati ... anatthaṃ carissatīti āghātaṃ bandhati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... atthaṃ carati ... atthaṃ carissatīti āghātaṃ bandhati. Imehi navahi āghātavatthūhi āghāto paṭighāto kuddho kodhābhibhūto adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi dosāgatiṃ gacchanto bahujanāhitāya paṭipanno hoti bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi dosāgatiṃ

gacchanto khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ bahuñca apuññaṃ pasavati. Dosāgatiṃ gacchanto evaṃ dosāgatiṃ gacchati.

Na mohāgati gantabbāti mohāgatiṃ gacchanto kathaṃ mohāgatiṃ gacchati? Ratto rāgavasena gacchati, duṭṭho dosavasena gacchati, mūḷho mohavasena gacchati, parāmaṭṭho diṭṭhivasena gacchati, mūḷho sammūḷho mohābhibhūto adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi mohāgatiṃ gacchanto bahujanāhitāya paṭipanno hoti bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi mohāgatiṃ gacchanto khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Mohāgatiṃ gacchanto evaṃ mohāgatiṃ gacchati.

Na bhayāgati gantabbāti bhayāgatiṃ gacchanto kathaṃ bhayāgatiṃ gacchati? Idhekacco—"ayaṃ visamanissito vā gahananissito vā balavanissito vā kakkhaḷo pharuso jīvitantarāyaṃ vā brahmacariyantarāyaṃ vā karissatī"ti, tassa bhayā bhīto adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti, avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, anāpattiṃ āpattīti dīpeti, āpattiṃ anāpattīti dīpeti, lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti, sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti, duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi bhayāgatiṃ gacchanto bahujanāhitāya paṭipanno hoti bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Imehi aṭṭhārasahi vatthūhi bhayāgatiṃ gacchanto khataṃ upahataṃ attānaṃ pariharati, sāvajjo ca hoti, sānuvajjo ca viññūnaṃ, bahuñca apuññaṃ pasavati. Bhayāgatiṃ gacchanto evaṃ bhayāgatiṃ gacchati.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ ativattati; Nihīyati tassa yaso, kāḷapakkheva candimāti.

3. Agatiagamana

Kathaṃ na chandāgatiṃ gacchati? Adhammaṃ adhammoti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, dhammaṃ dhammoti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, avinayaṃ avinayoti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, vinayaṃ vinayoti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, anāpattiṃ anāpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, āpattiṃ āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, lahukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, garukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, sāvasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, anavasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento na chandāgatiṃ gacchati. Evaṃ na chandāgatiṃ gacchati.

Kathaṃ na dosāgatiṃ gacchati? Adhammaṃ adhammoti dīpento na dosāgatiṃ gacchati, dhammaṃ dhammoti dīpento na dosāgatiṃ gacchati ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento na dosāgatiṃ gacchati, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento na dosāgatiṃ gacchati. Evaṃ na dosāgatiṃ gacchati.

Kathaṃ na mohāgatiṃ gacchati? Adhammaṃ adhammoti dīpento na mohāgatiṃ gacchati, dhammaṃ dhammoti dīpento na mohāgatiṃ gacchati ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento na mohāgatiṃ gacchati, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento na mohāgatiṃ gacchati. Evaṃ na mohāgatiṃ gacchati.

Kathaṃ na bhayāgatiṃ gacchati? Adhammaṃ adhammoti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, dhammaṃ dhammoti dīpento na bhayāgatiṃ

gacchati, avinayaṃ avinayoti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, vinayaṃ vinayoti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, anāpattiṃ anāpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, āpattiṃ āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, lahukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, garukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, sāvasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, anavasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento na bhayāgatiṃ gacchati. Evaṃ na bhayāgatiṃ gacchati.

Chandā dosā bhayā mohā, yo dhammaṃ nātivattati; Āpūrati tassa yaso, sukkapakkheva candimāti.

4. Saññāpanīyādi

Kathaṃ saññāpanīye ṭhāne saññāpeti? Adhammaṃ adhammoti dīpento saññāpanīye ṭhāne saññāpeti, dhammaṃ dhammoti dīpento saññāpanīye ṭhāne saññāpeti ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento saññāpanīye ṭhāne saññāpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento saññāpanīye ṭhāne saññāpeti. Evaṃ saññāpanīye ṭhāne saññāpeti.

Kathaṃ nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpeti? Adhammaṃ adhammoti dīpento nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpeti, dhammaṃ dhammoti dīpento nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpeti ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpeti. Evaṃ nijjhāpanīye ṭhāne nijjhāpeti.

Kathaṃ pekkhanīye ṭhāne pekkhati? Adhammaṃ adhammoti dīpento pekkhanīye ṭhāne pekkhati, dhammaṃ dhammoti dīpento pekkhanīye

ṭhāne pekkhati … pe … duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento pekkhanīye ṭhāne pekkhati, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento pekkhanīye ṭhāne pekkhati. Evaṃ pekkhanīye ṭhāne pekkhati.

Kathaṃ pasādanīye ṭhāne pasādeti? Adhammaṃ adhammoti dīpento pasādanīye ṭhāne pasādeti, dhammaṃ dhammoti dīpento pasādanīye ṭhāne pasādeti … pe … duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpento pasādanīye ṭhāne pasādeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpento pasādanīye ṭhāne pasādeti. Evaṃ pasādanīye ṭhāne pasādeti.

5. Parapakkhādiavajānana

Kathaṃ laddhapakkhomhīti parapakkhaṃ avajānāti? Idhekacco laddhapakkho hoti laddhaparivāro pakkhavā ñātimā. "Ayaṃ aladdhapakkho aladdhaparivāro na pakkhavā na ñātimā"ti tassa avajānanto adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti … pe … duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Evaṃ laddhapakkhomhīti parapakkhaṃ avajānāti.

Kathaṃ bahussutomhīti appassutaṃ avajānāti? Idhekacco bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. "Ayaṃ appassuto appāgamo appadharo"ti tassa avajānanto adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti … pe … duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Evaṃ bahussutomhīti appassutaṃ avajānāti.

Kathaṃ therataromhīti navakataraṃ avajānāti? Idhekacco thero hoti rattaññū cirapabbajito "ayaṃ navako appaññāto appakataññū imassa vacanaṃ akataṃ bhavissatī"ti tassa avajānanto adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti … pe … duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti. Evaṃ therataromhīti navakataraṃ avajānāti.

Asampattaṃ na byāharitabbanti anotiṇṇaṃ bhāraṃ na otāretabbaṃ. Sampattaṃ dhammato vinayato na parihāpetabbanti yaṃatthāya saṃgho sannipatito hoti, taṃ atthaṃ dhammato vinayato na parihāpetabbaṃ.

Yena dhammenāti bhūtena vatthunā. Yena vinayenāti codetvā sāretvā. Yena satthusāsanenāti ñattisampadāya anussāvanasampadāya, yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ

vūpasammati, tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbanti.

6. Anuvijjakassaanuyoga

Anuvijjakena codako pucchitabbo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapesi, kimhi naṃ ṭhapesi, sīlavipattiyā vā ṭhapesi, ācāravipattiyā vā ṭhapesi, diṭṭhivipattiyā vā ṭhapesī"ti? So ce evaṃ vadeyya—"sīlavipattiyā vā ṭhapemi, ācāravipattiyā vā ṭhapemi, diṭṭhivipattiyā vā ṭhapemī"ti, so evamassa vacanīyo—"jānāti panāyasmā sīlavipattiṃ, jānāti ācāravipattiṃ, jānāti diṭṭhivipattin"ti? So ce evaṃ vadeyya—"jānāmi kho ahaṃ, āvuso, sīlavipattiṃ, jānāmi ācāravipattiṃ, jānāmi diṭṭhivipattin"ti, so evamassa vacanīyo—"katamā panāvuso, sīlavipatti, katamā ācāravipatti, katamā diṭṭhivipattī"ti? So ce evaṃ vadeyya—"cattāri pārājikāni terasa saṃghādisesā—ayaṃ sīlavipatti. Thullaccayaṃ pācittiyaṃ pāṭidesanīyaṃ dukkaṭaṃ dubbhāsitaṃ—ayaṃ ācāravipatti. Micchādiṭṭhi antaggāhikādiṭṭhi—ayaṃ diṭṭhivipattī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapesi, diṭṭhena vā ṭhapesi, sutena vā ṭhapesi, parisaṅkāya vā ṭhapesī"ti? So ce evaṃ vadeyya—"diṭṭhena vā ṭhapemi, sutena vā ṭhapemi, parisaṅkāya vā ṭhapemī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno diṭṭhena pavāraṇaṃ ṭhapesi, kiṃ te diṭṭhaṃ, kinti te diṭṭhaṃ, kadā te diṭṭhaṃ, kattha te diṭṭhaṃ, pārājikaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, kattha ca tvaṃ ahosi, kattha cāyaṃ bhikkhu ahosi, kiñca tvaṃ karosi, kiṃ cāyaṃ bhikkhu karotī"ti? So ce evaṃ vadeyya—"na kho ahaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno diṭṭhena pavāraṇaṃ ṭhapemi, api ca sutena pavāraṇaṃ ṭhapemī"ti, so evamassa vacanīyo—"yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno sutena pavāraṇaṃ ṭhapesi, kiṃ te sutaṃ, kinti te sutaṃ, kadā te sutaṃ, kattha te sutaṃ, pārājikaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, bhikkhussa sutaṃ, bhikkhuniyā sutaṃ, sikkhamānāya sutaṃ, sāmaṇerassa sutaṃ, sāmaṇeriyā sutaṃ, upāsakassa sutaṃ, upāsikāya sutaṃ, rājūnaṃ sutaṃ, rājamahāmattānaṃ sutaṃ, titthiyānaṃ sutaṃ, titthiyasāvakānaṃ sutan"ti? So ce evaṃ vadeyya—"na kho ahaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno sutena pavāraṇaṃ ṭhapemi, api ca

parisaṅkāya pavāraṇaṃ ṭhapemī”ti, so evamassa vacanīyo—“yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno parisaṅkāya pavāraṇaṃ ṭhapesi, kiṃ parisaṅkasi, kinti parisaṅkasi, kadā parisaṅkasi, kattha parisaṅkasi, pārājikaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, thullaccayaṃ … pācittiyaṃ … pāṭidesanīyaṃ … dukkaṭaṃ … dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, bhikkhussa sutvā parisaṅkasi, bhikkhuniyā sutvā parisaṅkasi, sikkhamānāya sutvā parisaṅkasi, sāmaṇerassa sutvā parisaṅkasi, sāmaṇeriyā sutvā parisaṅkasi, upāsakassa sutvā parisaṅkasi, upāsikāya sutvā parisaṅkasi, rājūnaṃ sutvā parisaṅkasi, rājamahāmattānaṃ sutvā parisaṅkasi, titthiyānaṃ sutvā parisaṅkasi, titthiyasāvakānaṃ sutvā parisaṅkasī”ti?

Diṭṭhaṃ diṭṭhena sameti, diṭṭhena saṃsandate diṭṭhaṃ; Diṭṭhaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito; So puggalo paṭiññāya, kātabbā tena pavāraṇā.

Sutaṃ sutena sameti, sutena saṃsandate sutaṃ; Sutaṃ paṭicca na upeti, asuddhaparisaṅkito; So puggalo paṭiññāya, kātabbā tena pavāraṇā.

Mutaṃ mutena sameti, Mutena saṃsandate mutaṃ; Mutaṃ paṭicca na upeti, Asuddhaparisaṅkito; So puggalo paṭiññāya, Kātabbā tena pavāraṇāti.

7. Pucchāvibhāga

Kiṃ te diṭṭhanti katamā pucchā? Kinti te diṭṭhanti katamā pucchā? Kadā te diṭṭhanti katamā pucchā? Kattha te diṭṭhanti katamā pucchā?

Kiṃ te diṭṭhanti vatthupucchā, vipattipucchā, āpattipucchā, ajjhācārapucchā. Vatthupucchāti— aṭṭhapārājikānaṃ vatthupucchā, tevīsasaṃghādisesānaṃ vatthupucchā, dveaniyatānaṃ vatthupucchā, dvecattārīsanissaggiyānaṃ vatthupucchā, aṭṭhāsītisatapācittiyānaṃ vatthupucchā, dvādasapāṭidesanīyānaṃ vatthupucchā, dukkaṭānaṃ vatthupucchā, dubbhāsitānaṃ vatthupucchā. Vipattipucchāti— sīlavipattipucchā, ācāravipattipucchā, diṭṭhivipattipucchā, ājīvavipattipucchā. Āpattipucchāti—pārājikāpattipucchā, saṃghādisesāpattipucchā, thullaccayāpattipucchā, pācittiyāpattipucchā, pāṭidesanīyāpattipucchā, dukkaṭāpattipucchā, dubbhāsitāpattipucchā. Ajjhācārapucchāti— dvayaṃdvayasamāpattipucchā.

Kinti te diṭṭhanti liṅgapucchā, iriyāpathapucchā, ākārapucchā,

vippakārapucchā. Liṅgapucchāti— dīghaṃ vā rassaṃ vā kaṇhaṃ vā odātaṃ vā. Iriyāpathapucchāti gacchantaṃ vā ṭhitaṃ vā nisinnaṃ vā nipannaṃ vā. Ākārapucchāti gihiliṅge vā titthiyaliṅge vā pabbajitaliṅge vā. Vippakārapucchāti gacchantaṃ vā ṭhitaṃ vā nisinnaṃ vā nipannaṃ vā.

Kadā te diṭṭhanti kālapucchā, samayapucchā, divasapucchā, utupucchā. Kālapucchāti pubbaṇhakāle vā majjhanhikakāle vā sāyanhakāle vā. Samayapucchāti pubbaṇhasamaye vā majjhanhikasamaye vā sāyanhasamaye vā. Divasapucchāti purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā rattiṃ vā divā vā kāḷe vā juṇhe vā. Utupucchāti hemante vā gimhe vā vasse vā.

Kattha te diṭṭhanti ṭhānapucchā, bhūmipucchā, okāsapucchā, padesapucchā. Ṭhānapucchāti bhūmiyā vā pathaviyā vā dharaṇiyā vā jagatiyā vā. Bhūmipucchāti bhūmiyā vā pathaviyā vā pabbate vā pāsāṇe vā pāsāde vā. Okāsapucchāti puratthime vā okāse pacchime vā okāse uttare vā okāse dakkhiṇe vā okāse. Padesapucchāti puratthime vā padese pacchime vā padese uttare vā padese dakkhiṇe vā padeseti.

Mahāsaṅgāmaṃ niṭṭhitaṃ.

Tassuddānaṃ

Vatthu nidānaṃ ākāro, pubbāparaṃ katākataṃ; Kammādhikaraṇañceva, samatho chandagāmi ca.

Dosā mohā bhayā ceva, saññā nijjhāpanena ca; Pekkhā pasāde pakkhomhi, sutatheratarena ca.

Asampattañca sampattaṃ, dhammena vinayena ca; Satthussa sāsanenāpi, mahāsaṅgāmañāpanāti.

Mahāvagga

Cīvarakkhandhaka

1. Jīvakavatthu

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena vesālī iddhā ceva hoti phitā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca; satta ca pāsādasahassāni satta ca pāsādasatāni satta ca pāsādā; satta ca kūṭāgārasahassāni satta ca kūṭāgārasatāni satta ca kūṭāgārāni; satta ca ārāmasahassāni satta ca ārāmasatāni satta ca ārāmā; satta ca pokkharaṇīsahassāni satta ca pokkharaṇīsatāni satta ca pokkharaṇiyo; ambapālī ca gaṇikā abhirūpā

hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā, padakkhiṇā nacce ca gīte ca vādite ca, abhisaṭā atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ paññāsāya ca rattiṃ gacchati; tāya ca vesālī bhiyyoso mattāya upasobhati. Atha kho rājagahako negamo vesāliṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Addasā kho rājagahako negamo vesāliṃ iddhañceva phitañca bahujanañca ākiṇṇamanussañca subhikkhañca; satta ca pāsādasahassāni satta ca pāsādasatāni satta ca pāsāde; satta ca kūṭāgārasahassāni satta ca kūṭāgārasatāni satta ca kūṭāgārāni; satta ca ārāmasahassāni satta ca ārāmasatāni satta ca ārāme; satta ca pokkharaṇīsahassāni satta ca pokkharaṇīsatāni satta ca pokkharaṇiyo; ambapāliñca gaṇikaṃ abhirūpaṃ dassanīyaṃ pāsādikaṃ paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgataṃ, padakkhiṇaṃ nacce ca gīte ca vādite ca, abhisaṭaṃ atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ paññāsāya ca rattiṃ gacchantiṃ, tāya ca vesāliṃ bhiyyoso mattāya upasobhantiṃ.

Atha kho rājagahako negamo vesāliyaṃ taṃ karaṇīyaṃ tīretvā punadeva rājagahaṃ paccāgañchi. Yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—"vesālī, deva, iddhā ceva phitā ca bahujanā ca ākiṇṇamanussā ca subhikkhā ca; satta ca pāsādasahassāni ... pe ... tāya ca vesālī bhiyyoso mattāya upasobhati. Sādhu, deva, mayampi gaṇikaṃ vuṭṭhāpessāmā"ti. "Tena hi, bhaṇe, tādisiṃ kumāriṃ jānātha yaṃ tumhe gaṇikaṃ vuṭṭhāpeyyāthā"ti.

Tena kho pana samayena rājagahe sālavatī nāma kumārī abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā. Atha kho rājagahako negamo sālavatiṃ kumāriṃ gaṇikaṃ vuṭṭhāpesi. Atha kho sālavatī gaṇikā nacirasseva padakkhiṇā ahosi nacce ca gīte ca vādite ca, abhisaṭā atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ paṭisatena ca rattiṃ gacchati. Atha kho sālavatī gaṇikā nacirasseva gabbhinī ahosi. Atha kho sālavatiyā gaṇikāya etadahosi—"itthī kho gabbhinī purisānaṃ amanāpā. Sace maṃ koci jānissati—sālavatī gaṇikā gabbhinīti, sabbo me sakkāro bhañjissati. Yannūnāhaṃ gilānaṃ paṭivedeyyan"ti. Atha kho sālavatī gaṇikā dovārikaṃ āṇāpesi—"mā, bhaṇe dovārika, koci puriso pāvisi. Yo ca maṃ pucchati, 'gilānā'ti paṭivedehī"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho so dovāriko sālavatiyā gaṇikāya paccassosi. Atha kho sālavatī gaṇikā tassa gabbhassa paripākamanvāya puttaṃ vijāyi. Atha kho

sālavatī gaṇikā dāsiṃ āṇāpesi—"handa, je, imaṃ dārakaṃ kattarasuppe pakkhipitvā nīharitvā saṅkārakūṭe chaḍḍehī"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho sā dāsī sālavatiyā gaṇikāya paṭissutvā taṃ dārakaṃ kattarasuppe pakkhipitvā nīharitvā saṅkārakūṭe chaḍḍesi.

Tena kho pana samayena abhayo nāma rājakumāro kālasseva rājupaṭṭhānaṃ gacchanto addasa taṃ dārakaṃ kākehi samparikiṇṇaṃ, disvāna manusse pucchi—"kiṃ etaṃ, bhaṇe, kākehi samparikiṇṇan"ti? "Dārako, devā"ti. "Jīvati, bhaṇe"ti? "Jīvati, devā"ti. "Tena hi, bhaṇe, taṃ dārakaṃ amhākaṃ antepuraṃ netvā dhātīnaṃ detha posetun"ti. "Evaṃ, devā"ti kho te manussā abhayassa rājakumārassa paṭissutvā taṃ dārakaṃ abhayassa rājakumārassa antepuraṃ netvā dhātīnaṃ adaṃsu— "posethā"ti. Tassa jīvatīti "jīvako"ti nāmaṃ akaṃsu. Kumārena posāpitoti "komārabhacco"ti nāmaṃ akaṃsu. Atha kho jīvako komārabhacco nacirasseva viññutaṃ pāpuṇi. Atha kho jīvako komārabhacco yena abhayo rājakumāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā abhayaṃ rājakumāraṃ etadavoca—"kā me, deva, mātā, ko pitā"ti? "Ahampi kho te, bhaṇe jīvaka, mātaraṃ na jānāmi; api cāhaṃ te pitā; mayāsi posāpito"ti. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi—"imāni kho rājakulāni na sukarāni asippena upajīvituṃ. Yannūnāhaṃ sippaṃ sikkheyyan"ti.

Tena kho pana samayena takkasilāyaṃ disāpāmokkho vejjo paṭivasati. Atha kho jīvako komārabhacco abhayaṃ rājakumāraṃ anāpucchā yena takkasilā tena pakkāmi. Anupubbena yena takkasilā, yena vejjo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ vejjaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, ācariya, sippaṃ sikkhitun"ti. "Tena hi, bhaṇe jīvaka, sikkhassū"ti. Atha kho jīvako komārabhacco bahuñca gaṇhāti lahuñca gaṇhāti suṭṭhu ca upadhāreti, gahitañcassa na sammussati. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa sattannaṃ vassānaṃ accayena etadahosi—"ahaṃ kho bahuñca gaṇhāmi lahuñca gaṇhāmi suṭṭhu ca upadhāremi, gahitañca me na sammussati, satta ca me vassāni adhīyantassa, nayimassa sippassa anto paññāyati. Kadā imassa sippassa anto paññāyissatī"ti.

Atha kho jīvako komārabhacco yena so vejjo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ vejjaṃ etadavoca—"ahaṃ kho, ācariya, bahuñca gaṇhāmi lahuñca gaṇhāmi suṭṭhu ca upadhāremi, gahitañca me na sammussati, satta ca me vassāni adhīyantassa, nayimassa sippassa

anto paññāyati. Kadā imassa sippassa anto paññāyissatī"ti? "Tena hi, bhaṇe jīvaka, khaṇittiṃ ādāya takkasilāya samantā yojanaṃ āhiṇḍitvā yaṃ kiñci abhesajjaṃ passeyyāsi taṃ āharā"ti. "Evaṃ, ācariyā"ti kho jīvako komārabhacco tassa vejjassa paṭissutvā khaṇittiṃ ādāya takkasilāya samantā yojanaṃ āhiṇḍanto na kiñci abhesajjaṃ addasa. Atha kho jīvako komārabhacco yena so vejjo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ vejjaṃ etadavoca—"āhiṇḍantomhi, ācariya, takkasilāya samantā yojanaṃ, na kiñci abhesajjaṃ addasan"ti. "Susikkhitosi, bhaṇe jīvaka. Alaṃ te ettakaṃ jīvikāyā"ti jīvakassa komārabhaccassa parittaṃ pātheyyaṃ pādāsi. Atha kho jīvako komārabhacco taṃ parittaṃ pātheyyaṃ ādāya yena rājagahaṃ tena pakkāmi. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa taṃ parittaṃ pātheyyaṃ antarāmagge sākete parikkhayaṃ agamāsi. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi—"ime kho maggā kantārā appodakā appabhakkhā, na sukarā apātheyyena gantuṃ. Yannūnāhaṃ pātheyyaṃ pariyeseyyan"ti.

2. Seṭṭhibhariyāvatthu

Tena kho pana samayena sākete seṭṭhibhariyāya sattavassiko sīsābādho hoti. Bahū mahantā mahantā disāpāmokkhā vejjā āgantvā nāsakkhiṃsu arogaṃ kātuṃ. Bahuṃ hiraññaṃ ādāya agamaṃsu. Atha kho jīvako komārabhacco sāketaṃ pavisitvā manusse pucchi—"ko, bhaṇe, gilāno, kaṃ tikicchāmī"ti? "Etissā, ācariya, seṭṭhibhariyāya sattavassiko sīsābādho; gaccha, ācariya, seṭṭhibhariyaṃ tikicchāhī"ti. Atha kho jīvako komārabhacco yena seṭṭhissa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā dovārikaṃ āṇāpesi—"gaccha, bhaṇe dovārika, seṭṭhibhariyāya pāvada—'vejjo, ayye, āgato, so taṃ daṭṭhukāmo'"ti. "Evaṃ, ācariyā"ti kho so dovāriko jīvakassa komārabhaccassa paṭissutvā yena seṭṭhibhariyā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā seṭṭhibhariyaṃ etadavoca—"vejjo, ayye, āgato; so taṃ daṭṭhukāmo"ti. "Kīdiso, bhaṇe dovārika, vejjo"ti? "Daharako, ayye"ti. "Alaṃ, bhaṇe dovārika, kiṃ me daharako vejjo karissati? Bahū mahantā mahantā disāpāmokkhā vejjā āgantvā nāsakkhiṃsu arogaṃ kātuṃ. Bahuṃ hiraññaṃ ādāya agamaṃsū"ti. Atha kho so dovāriko yena jīvako komārabhacco tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca—"seṭṭhibhariyā, ācariya, evamāha—'alaṃ, bhaṇe dovārika, kiṃ me daharako vejjo karissati? Bahū mahantā mahantā disāpāmokkhā vejjā āgantvā nāsakkhiṃsu arogaṃ kātuṃ. Bahuṃ

hiraññaṃ ādāya agamaṃsū'"ti. "Gaccha, bhaṇe dovārika, seṭṭhibhariyāya pāvada— 'vejjo, ayye, evamāha—mā kira, ayye, pure kiñci adāsi. Yadā arogā ahosi tadā yaṃ iccheyyāsi taṃ dajjeyyāsī'"ti. "Evaṃ, ācariyā"ti kho so dovāriko jīvakassa komārabhaccassa paṭissutvā yena seṭṭhibhariyā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā seṭṭhibhariyaṃ etadavoca—"vejjo, ayye, evamāha—'mā kira, ayye, pure kiñci adāsi. Yadā arogā ahosi tadā yaṃ iccheyyāsi taṃ dajjeyyāsī'"ti. "Tena hi, bhaṇe dovārika, vejjo āgacchatū"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho so dovāriko seṭṭhibhariyāya paṭissutvā yena jīvako komārabhacco tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca—"seṭṭhibhariyā taṃ, ācariya, pakkosatī"ti.

Atha kho jīvako komārabhacco yena seṭṭhibhariyā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā seṭṭhibhariyāya vikāraṃ sallakkhetvā seṭṭhibhariyaṃ etadavoca—"pasatena, ayye, sappinā attho"ti. Atha kho seṭṭhibhariyā jīvakassa komārabhaccassa pasataṃ sappiṃ dāpesi. Atha kho jīvako komārabhacco taṃ pasataṃ sappiṃ nānābhesajjehi nippacitvā seṭṭhibhariyaṃ mañcake uttānaṃ nipātetvā natthuto adāsi. Atha kho taṃ sappi natthuto dinnaṃ mukhato uggañchi. Atha kho seṭṭhibhariyā paṭiggahe niṭṭhubhitvā dāsiṃ āṇāpesi—"handa, je, imaṃ sappiṃ picunā gaṇhāhī"ti. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi—"acchariyaṃ yāva lūkhāyaṃ gharaṇī, yatra hi nāma imaṃ chaḍḍanīyadhammaṃ sappiṃ picunā gāhāpessati. Bahukāni ca me mahagghāni bhesajjāni upagatāni. Kimpi māyaṃ kiñci deyyadhammaṃ dassatī"ti. Atha kho seṭṭhibhariyā jīvakassa komārabhaccassa vikāraṃ sallakkhetvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, ācariya, vimanosī"ti? Idha me etadahosi—"acchariyaṃ yāva lūkhāyaṃ gharaṇī, yatra hi nāma imaṃ chaḍḍanīyadhammaṃ sappiṃ picunā gāhāpessati. Bahukāni ca me mahagghāni bhesajjāni upagatāni. Kimpi māyaṃ kiñci deyyadhammaṃ dassatī"ti. "Mayaṃ kho, ācariya, āgārikā nāma upajānāmetassa saṃyamassa. Varametaṃ sappi dāsānaṃ vā kammakarānaṃ vā pādabbhañjanaṃ vā padīpakaraṇe vā āsittaṃ. Mā kho tvaṃ, ācariya, vimano ahosi. Na te deyyadhammo hāyissatī"ti.

Atha kho jīvako komārabhacco seṭṭhibhariyāya sattavassikaṃ sīsābādhaṃ ekeneva natthukammena apakaḍḍhi. Atha kho seṭṭhibhariyā arogā samānā jīvakassa komārabhaccassa cattāri sahassāni pādāsi. Putto—"mātā me arogā ṭhitā"ti cattāri sahassāni pādāsi. Suṇisā—"sassu

me arogā ṭhitā"ti cattāri sahassāni pādāsi. Seṭṭhi gahapati—"bhariyā me arogā ṭhitā"ti cattāri sahassāni pādāsi dāsañca dāsiñca assarathañca.

Atha kho jīvako komārabhacco tāni soḷasasahassāni ādāya dāsañca dāsiñca assarathañca yena rājagahaṃ tena pakkāmi. Anupubbena yena rājagahaṃ yena abhayo rājakumāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā abhayaṃ rājakumāraṃ etadavoca—"idaṃ me, deva, paṭhamakammaṃ soḷasasahassāni dāso ca dāsī ca assaratho ca. Paṭiggaṇhātu me devo posāvanikan"ti. "Alaṃ, bhaṇe jīvaka; tuyhameva hotu. Amhākaññeva antepure nivesanaṃ māpehī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho jīvako komārabhacco abhayassa rājakumārassa paṭissutvā abhayassa rājakumārassa antepure nivesanaṃ māpesi.

3. Bimbisārarājavatthu

Tena kho pana samayena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa bhagandalābādho hoti. Sāṭakā lohitena makkhiyanti. Deviyo disvā uppaṇḍenti—"utunī dāni devo, pupphaṃ devassa uppannaṃ, na ciraṃ devo vijāyissatī"ti. Tena rājā maṅku hoti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro abhayaṃ rājakumāraṃ etadavoca—"mayhaṃ kho, bhaṇe abhaya, tādiso ābādho, sāṭakā lohitena makkhiyanti, deviyo maṃ disvā uppaṇḍenti—'utunī dāni devo, pupphaṃ devassa uppannaṃ, na ciraṃ devo vijāyissatī'ti. Iṅgha, bhaṇe abhaya, tādisaṃ vejjaṃ jānāhi yo maṃ tikiccheyyā"ti. "Ayaṃ, deva, amhākaṃ jīvako vejjo taruṇo bhadrako. So devaṃ tikicchissatī"ti. "Tena hi, bhaṇe abhaya, jīvakaṃ vejjaṃ āṇāpehi; so maṃ tikicchissatī"ti.

Atha kho abhayo rājakumāro jīvakaṃ komārabhaccaṃ āṇāpesi—"gaccha, bhaṇe jīvaka, rājānaṃ tikicchāhī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho jīvako komārabhacco abhayassa rājakumārassa paṭissutvā nakhena bhesajjaṃ ādāya yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—"ābādhaṃ te, deva, passāmā"ti. Atha kho jīvako komārabhacco rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa bhagandalābādhaṃ ekeneva ālepena apakaḍḍhi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro arogo samāno pañca itthisatāni sabbālaṅkāraṃ bhūsāpetvā omuñcāpetvā puñjaṃ kārāpetvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca—"etaṃ, bhaṇe jīvaka, pañcannaṃ itthisatānaṃ sabbālaṅkāraṃ tuyhaṃ hotū"ti. "Alaṃ, deva, adhikāraṃ me devo saratū"ti. "Tena hi, bhaṇe jīvaka, maṃ upaṭṭhaha,

itthāgārañca, buddhappamukhañca bhikkhusaṃghan”ti. “Evaṃ, devā”ti kho jīvako komārabhacco rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paccassosi.

4. Rājagahaseṭṭhivatthu

Tena kho pana samayena rājagahakassa seṭṭhissa sattavassiko sīsābādho hoti. Bahū mahantā mahantā disāpāmokkhā vejjā āgantvā nāsakkhiṃsu arogaṃ kātuṃ. Bahuṃ hiraññaṃ ādāya agamaṃsu. Api ca vejjehi paccakkhāto hoti. Ekacce vejjā evamāhaṃsu—“pañcamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī”ti. Ekacce vejjā evamāhaṃsu—“sattamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī”ti. Atha kho rājagahakassa negamassa etadahosi—“ayaṃ kho seṭṭhi gahapati bahūpakāro rañño ceva negamassa ca. Api ca vejjehi paccakkhāto. Ekacce vejjā evamāhaṃsu—‘pañcamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī’ti. Ekacce vejjā evamāhaṃsu—‘sattamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī’ti. Ayañca rañño jīvako vejjo taruṇo bhadrako. Yannūna mayaṃ rājānaṃ jīvakaṃ vejjaṃ yāceyyāma seṭṭhiṃ gahapatiṃ tikicchitun”ti.

Atha kho rājagahako negamo yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—“ayaṃ, deva, seṭṭhi gahapati bahūpakāro devassa ceva negamassa ca; api ca vejjehi paccakkhāto. Ekacce vejjā evamāhaṃsu—‘pañcamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī’ti. Ekacce vejjā evamāhaṃsu—‘sattamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī’ti. Sādhu devo jīvakaṃ vejjaṃ āṇāpetu seṭṭhiṃ gahapatiṃ tikicchitun”ti.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro jīvakaṃ komārabhaccaṃ āṇāpesi—“gaccha, bhaṇe jīvaka, seṭṭhiṃ gahapatiṃ tikicchāhī”ti. “Evaṃ, devā”ti kho jīvako komārabhacco rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissutvā yena seṭṭhi gahapati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā seṭṭhissa gahapatissa vikāraṃ sallakkhetvā seṭṭhiṃ gahapatiṃ etadavoca—“sace tvaṃ, gahapati, arogo bhaveyyāsi, kiṃ me assa deyyadhammo”ti? “Sabbaṃ sāpateyyañca te, ācariya, hotu, ahañca te dāso”ti. “Sakkhissasi pana tvaṃ, gahapati, ekena passena sattamāse nipajjitun”ti? “Sakkomahaṃ, ācariya, ekena passena sattamāse nipajjitun”ti. “Sakkhissasi pana tvaṃ, gahapati, dutiyena passena sattamāse nipajjitun”ti? “Sakkomahaṃ, ācariya, dutiyena passena sattamāse nipajjitun”ti. “Sakkhissasi pana tvaṃ, gahapati, uttāno sattamāse nipajji-

tun”ti? “Sakkomahaṃ, ācariya, uttāno sattamāse nipajjitun”ti.

Atha kho jīvako komārabhacco seṭṭhiṃ gahapatiṃ mañcake nipātetvā mañcake sambandhitvā sīsacchaviṃ uppāṭetvā sibbiniṃ vināmetvā dve pāṇake nīharitvā mahājanassa dassesi—“passathayye, ime dve pāṇake, ekaṃ khuddakaṃ ekaṃ mahallakaṃ. Ye te ācariyā evamāhaṃsu—‘pañcamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī’ti—tehāyaṃ mahallako pāṇako diṭṭho. Pañcamaṃ divasaṃ seṭṭhissa gahapatissa matthaluṅgaṃ pariyādiyissati. Matthaluṅgassa pariyādānā seṭṭhi gahapati kālaṃ karissati. Sudiṭṭho tehi ācariyehi. Ye te ācariyā evamāhaṃsu— ‘sattamaṃ divasaṃ seṭṭhi gahapati kālaṃ karissatī’ti—tehāyaṃ khuddako pāṇako diṭṭho. Sattamaṃ divasaṃ seṭṭhissa gahapatissa matthaluṅgaṃ pariyādiyissati. Matthaluṅgassa pariyādānā seṭṭhi gahapati kālaṃ karissati. Sudiṭṭho tehi ācariyehī”ti. Sibbiniṃ sampaṭipāṭetvā sīsacchaviṃ sibbitvā ālepaṃ adāsi.

Atha kho seṭṭhi gahapati sattāhassa accayena jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca— “nāhaṃ, ācariya, sakkomi ekena passena sattamāse nipajjitun”ti. “Nanu me tvaṃ, gahapati, paṭissuṇi—sakkomahaṃ, ācariya, ekena passena sattamāse nipajjitun”ti? “Saccāhaṃ, ācariya, paṭissuṇiṃ, apāhaṃ marissāmi, nāhaṃ sakkomi ekena passena sattamāse nipajjitun”ti. “Tena hi tvaṃ, gahapati, dutiyena passena sattamāse nipajjāhī”ti.

Atha kho seṭṭhi gahapati sattāhassa accayena jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca— “nāhaṃ, ācariya, sakkomi dutiyena passena sattamāse nipajjitun”ti. “Nanu me tvaṃ, gahapati, paṭissuṇi—sakkomahaṃ, ācariya, dutiyena passena sattamāse nipajjitun”ti? “Saccāhaṃ, ācariya, paṭissuṇiṃ, apāhaṃ marissāmi, nāhaṃ, ācariya, sakkomi dutiyena passena sattamāse nipajjitun”ti. “Tena hi tvaṃ, gahapati, uttāno sattamāse nipajjāhī”ti.

Atha kho seṭṭhi gahapati sattāhassa accayena jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca— “nāhaṃ, ācariya, sakkomi uttāno sattamāse nipajjitun”ti. “Nanu me tvaṃ, gahapati, paṭissuṇi—sakkomahaṃ, ācariya, uttāno sattamāse nipajjitun”ti? “Saccāhaṃ, ācariya, paṭissuṇiṃ, apāhaṃ marissāmi, nāhaṃ sakkomi uttāno sattamāse nipajjitun”ti. “Ahañce taṃ, gahapati, na vadeyyaṃ, ettakampi tvaṃ na nipajjeyyāsi, api ca paṭikacceva mayā ñāto—tīhi sattāhehi seṭṭhi gahapati arogo bhavis-

satīti. Uṭṭhehi, gahapati, arogosi. Jānāsi kiṃ me deyyadhammo”ti? “Sabbaṃ sāpateyyañca te, ācariya, hotu, ahañca te dāso”ti. “Alaṃ, gahapati, mā me tvaṃ sabbaṃ sāpateyyaṃ adāsi, mā ca me dāso. Rañño satasahassaṃ dehi, mayhaṃ satasahassan”ti. Atha kho seṭṭhi gahapati arogo samāno rañño satasahassaṃ adāsi, jīvakassa komārabhaccassa satasahassaṃ.

5. Seṭṭhiputtavatthu

Tena kho pana samayena bārāṇaseyyakassa seṭṭhiputtassa mokkhacikāya kīḷantassa antagaṇṭhābādho hoti, yena yāgupi pītā na sammā pariṇāmaṃ gacchati, bhattampi bhuttaṃ na sammā pariṇāmaṃ gacchati, uccāropi passāvopi na paguṇo. So tena kiso hoti lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Atha kho bārāṇaseyyakassa seṭṭhissa etadahosi—“mayhaṃ kho puttassa tādiso ābādho, yena yāgupi pītā na sammā pariṇāmaṃ gacchati, bhattampi bhuttaṃ na sammā pariṇāmaṃ gacchati, uccāropi passāvopi na paguṇo. So tena kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Yannūnāhaṃ rājagahaṃ gantvā rājānaṃ jīvakaṃ vejjaṃ yāceyyaṃ puttaṃ me tikicchitun”ti. Atha kho bārāṇaseyyako seṭṭhi rājagahaṃ gantvā yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—“mayhaṃ kho, deva, puttassa tādiso ābādho, yena yāgupi pītā na sammā pariṇāmaṃ gacchati, bhattampi bhuttaṃ na sammā pariṇāmaṃ gacchati, uccāropi passāvopi na paguṇo. So tena kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Sādhu devo jīvakaṃ vejjaṃ āṇāpetu puttaṃ me tikicchitun”ti.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro jīvakaṃ komārabhaccaṃ āṇāpesi—“gaccha, bhaṇe jīvaka, bārāṇasiṃ gantvā bārāṇaseyyakaṃ seṭṭhiputtaṃ tikicchāhī”ti. “Evaṃ, devā”ti kho jīvako komārabhacco rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissutvā bārāṇasiṃ gantvā yena bārāṇaseyyako seṭṭhiputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bārāṇaseyyakassa seṭṭhiputtassa vikāraṃ sallakkhetvā janaṃ ussāretvā tirokaraṇiyaṃ parikkhipitvā thambhe ubbandhitvā bhariyaṃ purato ṭhapetvā udaracchaviṃ uppāṭetvā antagaṇṭhiṃ nīharitvā bhariyāya dassesi— “passa te sāmikassa ābādhaṃ, iminā yāgupi pītā na sammā pariṇāmaṃ gacchati, bhattampi bhuttaṃ na sammā pariṇāmaṃ gacchati, uccāropi

passāvopi na paguṇo; imināyaṃ kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto"ti. Antagaṇṭhiṃ viniveṭhetvā antāni paṭipavesetvā udaracchaviṃ sibbitvā ālepaṃ adāsi. Atha kho bārāṇaseyyako seṭṭhiputto nacirasseva arogo ahosi. Atha kho bārāṇaseyyako seṭṭhi—"putto me arogo ṭhito"ti jīvakassa komārabhaccassa soḷasasahassāni pādāsi. Atha kho jīvako komārabhacco tāni soḷasasahassāni ādāya punadeva rājagahaṃ paccāgañchi.

6. Pajjotarājavatthu

Tena kho pana samayena rañño pajjotassa paṇḍurogābādho hoti. Bahū mahantā mahantā disāpāmokkhā vejjā āgantvā nāsakkhiṃsu arogaṃ kātuṃ. Bahuṃ hiraññaṃ ādāya agamaṃsu. Atha kho rājā pajjoto rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa santike dūtaṃ pāhesi—"mayhaṃ kho tādiso ābādho, sādhu devo jīvakaṃ vejjaṃ āṇāpetu, so maṃ tikicchissatī"ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro jīvakaṃ komārabhaccaṃ āṇāpesi—"gaccha, bhaṇe jīvaka; ujjeniṃ gantvā rājānaṃ pajjotaṃ tikicchāhī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho jīvako komārabhacco rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissutvā ujjeniṃ gantvā yena rājā pajjoto tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rañño pajjotassa vikāraṃ sallakkhetvā rājānaṃ pajjotaṃ etadavoca—"sappiṃ dehi, sappiṃ, deva, nippacissāmi. Taṃ devo pivissatī"ti. "Alaṃ, bhaṇe jīvaka, yaṃ te sakkā vinā sappinā arogaṃ kātuṃ taṃ karohi. Jegucchaṃ me sappi, paṭikūlan"ti. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi—"imassa kho rañño tādiso ābādho, na sakkā vinā sappinā arogaṃ kātuṃ. Yannūnāhaṃ sappiṃ nippaceyyaṃ kasāvavaṇṇaṃ kasāvagandhaṃ kasāvarasan"ti. Atha kho jīvako komārabhacco nānābhesajjehi sappiṃ nippaci kasāvavaṇṇaṃ kasāvagandhaṃ kasāvarasaṃ. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi— "imassa kho rañño sappi pītaṃ pariṇāmentaṃ uddekaṃ dassati. Caṇḍoyaṃ rājā ghātāpeyyāpi maṃ. Yannūnāhaṃ paṭikacceva āpuccheyyan"ti. Atha kho jīvako komārabhacco yena rājā pajjoto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājānaṃ pajjotaṃ etadavoca—"mayaṃ kho, deva, vejjā nāma tādisena muhuttena mūlāni uddharāma bhesajjāni saṃharāma. Sādhu devo vāhanāgāresu ca dvāresu ca āṇāpetu—yena vāhanena jīvako icchati tena vāhanena gacchatu, yena dvārena icchati tena dvārena gacchatu, yaṃ kālaṃ icchati taṃ kālaṃ gacchatu, yaṃ kālaṃ icchati taṃ kālaṃ pavisatū"ti.

Atha kho rājā pajjoto vāhanāgāresu ca dvāresu ca āṇāpesi— "yena vāhanena jīvako icchati tena vāhanena gacchatu, yena dvārena icchati tena dvārena gacchatu, yaṃ kālaṃ icchati taṃ kālaṃ gacchatu, yaṃ kālaṃ icchati taṃ kālaṃ pavisatū"ti.

Tena kho pana samayena rañño pajjotassa bhaddavatikā nāma hatthinikā paññāsayojanikā hoti. Atha kho jīvako komārabhacco rañño pajjotassa sappiṃ upanāmesi—"kasāvaṃ devo pivatū"ti. Atha kho jīvako komārabhacco rājānaṃ pajjotaṃ sappiṃ pāyetvā hatthisālaṃ gantvā bhaddavatikāya hatthinikāya nagaramhā nippati.

Atha kho rañño pajjotassa taṃ sappi pītaṃ pariṇāmentaṃ uddekaṃ adāsi. Atha kho rājā pajjoto manusse etadavoca—"duṭṭhena, bhaṇe, jīvakena sappiṃ pāyitomhi. Tena hi, bhaṇe, jīvakaṃ vejjaṃ vicinathā"ti. "Bhaddavatikāya, deva, hatthinikāya nagaramhā nippatito"ti. Tena kho pana samayena rañño pajjotassa kāko nāma dāso saṭṭhiyojaniko hoti, amanussena paṭicca jāto. Atha kho rājā pajjoto kākaṃ dāsaṃ āṇāpesi—"gaccha, bhaṇe kāka, jīvakaṃ vejjaṃ nivattehi— rājā taṃ, ācariya, nivattāpetīti. Ete kho, bhaṇe kāka, vejjā nāma bahumāyā. Mā cassa kiñci paṭiggahesī"ti.

Atha kho kāko dāso jīvakaṃ komārabhaccaṃ antarāmagge kosambiyaṃ sambhāvesi pātarāsaṃ karontaṃ. Atha kho kāko dāso jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca—"rājā taṃ, ācariya, nivattāpetī"ti. "Āgamehi, bhaṇe kāka, yāva bhuñjāma. Handa, bhaṇe kāka, bhuñjassū"ti. "Alaṃ, ācariya, raññāmhi āṇatto—ete kho, bhaṇe kāka, vejjā nāma bahumāyā, mā cassa kiñci paṭiggahesī"ti. Tena kho pana samayena jīvako komārabhacco nakhena bhesajjaṃ olumpetvā āmalakañca khādati pānīyañca pivati. Atha kho jīvako komārabhacco kākaṃ dāsaṃ etadavoca—"handa, bhaṇe kāka, āmalakañca khāda pānīyañca pivassū"ti. Atha kho kāko dāso—"ayaṃ kho vejjo āmalakañca khādati pānīyañca pivati, na arahati kiñci pāpakaṃ hotun"ti— upaḍḍhāmalakañca khādi pānīyañca apāyi. Tassa taṃ upaḍḍhāmalakaṃ khāditaṃ tattheva nicchāresi. Atha kho kāko dāso jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca— "atthi me, ācariya, jīvitan"ti? "Mā, bhaṇe kāka, bhāyi, tvañceva arogo bhavissasi rājā ca. Caṇḍo so rājā ghātāpeyyāpi maṃ, tenāhaṃ na nivattāmī"ti bhaddavatikaṃ hatthinikaṃ kākassa niyyādetvā yena rājagahaṃ tena pakkāmi. Anupubbena yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami; up-

asaṅkamitvā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etamatthaṃ ārocesi. "Suṭṭhu, bhaṇe jīvaka, akāsi yampi na nivatto, caṇḍo so rājā ghātāpeyyāpi tan"ti. Atha kho rājā pajjoto arogo samāno jīvakassa komārabhaccassa santike dūtaṃ pāhesi— "āgacchatu jīvako, varaṃ dassāmī"ti. "Alaṃ, ayyo, adhikāraṃ me devo saratū"ti.

7. Siveyyakadussayugakathā

Tena kho pana samayena rañño pajjotassa siveyyakaṃ dussayugaṃ uppannaṃ hoti— bahūnaṃ dussānaṃ bahūnaṃ dussayugānaṃ bahūnaṃ dussayugasatānaṃ bahūnaṃ dussayugasahassānaṃ bahūnaṃ dussayugasatasahassānaṃ aggañca seṭṭhañca mokkhañca uttamañca pavarañca. Atha kho rājā pajjoto taṃ siveyyakaṃ dussayugaṃ jīvakassa komārabhaccassa pāhesi. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi—"idaṃ kho me siveyyakaṃ dussayugaṃ raññā pajjotena pahitaṃ—bahūnaṃ dussānaṃ bahūnaṃ dussayugānaṃ bahūnaṃ dussayugasatānaṃ bahūnaṃ dussayugasahassānaṃ bahūnaṃ dussayugasatasahassānaṃ aggañca seṭṭhañca mokkhañca uttamañca pavarañca. Nayidaṃ añño koci paccārahati aññatra tena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena, raññā vā māgadhena seniyena bimbisārenā"ti.

8. Samattiṃsavirecanakathā

Tena kho pana samayena bhagavato kāyo dosābhisanno hoti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"dosābhisanno kho, ānanda, tathāgatassa kāyo. Icchati tathāgato virecanaṃ pātun"ti. Atha kho āyasmā ānando yena jīvako komārabhacco tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca— "dosābhisanno kho, āvuso jīvaka, tathāgatassa kāyo. Icchati tathāgato virecanaṃ pātun"ti. "Tena hi, bhante ānanda, bhagavato kāyaṃ katipāhaṃ sinehethā"ti. Atha kho āyasmā ānando bhagavato kāyaṃ katipāhaṃ sinehetvā yena jīvako komārabhacco tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā jīvakaṃ komārabhaccaṃ etadavoca—"siniddho kho, āvuso jīvaka, tathāgatassa kāyo. Yassadāni kālaṃ maññasī"ti. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa etadahosi—"na kho metaṃ patirūpaṃ yohaṃ bhagavato oḷārikaṃ virecanaṃ dadeyyan"ti. Tīṇi uppalahatthāni nānābhesajjehi paribhāvetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ekaṃ uppalahatthaṃ bhagavato upanāmesi— "imaṃ, bhante, bhagavā paṭhamaṃ

uppalahatthaṃ upasiṅghatu. Idaṃ bhagavantaṃ dasakkhattuṃ virecessatī"ti. Dutiyaṃ uppalahatthaṃ bhagavato upanāmesi—"imaṃ, bhante, bhagavā dutiyaṃ uppalahatthaṃ upasiṅghatu. Idaṃ bhagavantaṃ dasakkhattuṃ virecessatī"ti. Tatiyaṃ uppalahatthaṃ bhagavato upanāmesi—"imaṃ, bhante, bhagavā tatiyaṃ uppalahatthaṃ upasiṅghatu. Idaṃ bhagavantaṃ dasakkhattuṃ virecessatī"ti. Evaṃ bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ bhavissatīti. Atha kho jīvako komārabhacco bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ datvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho jīvakassa komārabhaccassa bahi dvārakoṭṭhakā nikkhantassa etadahosi—"mayā kho bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ dinnaṃ. Dosābhisanno tathāgatassa kāyo. Na bhagavantaṃ samattiṃsakkhattuṃ virecessati, ekūnattiṃsakkhattuṃ bhagavantaṃ virecessati. Api ca bhagavā viritto nahāyissati. Nahātaṃ bhagavantaṃ sakiṃ virecessati. Evaṃ bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ bhavissatī"ti.

Atha kho bhagavā jīvakassa komārabhaccassa cetasā cetoparivitakkamaññāya āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"idhānanda, jīvakassa komārabhaccassa bahi dvārakoṭṭhakā nikkhantassa etadahosi—'mayā kho bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ dinnaṃ. Dosābhisanno tathāgatassa kāyo. Na bhagavantaṃ samatiṃsakkhattuṃ virecessati, ekūnattiṃsakkhattuṃ bhagavantaṃ virecessati. Api ca bhagavā viritto nahāyissati. Nahātaṃ bhagavantaṃ sakiṃ virecessati. Evaṃ bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ bhavissatī'ti. Tena hānanda, uṇhodakaṃ paṭiyādehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissuṇitvā uṇhodakaṃ paṭiyādesi.

Atha kho jīvako komārabhacco yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca—"viritto, bhante, bhagavā"ti? "Virittomhi, jīvakā"ti. "Idha mayhaṃ, bhante, bahi dvārakoṭṭhakā nikkhantassa etadahosi— 'mayā kho bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ dinnaṃ. Dosābhisanno tathāgatassa kāyo. Na bhagavantaṃ samattiṃsakkhattuṃ virecessati, ekūnattiṃsakkhattuṃ bhagavantaṃ virecessati. Api ca bhagavā viritto nahāyissati. Nahātaṃ bhagavantaṃ sakiṃ virecessati. Evaṃ bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ bhavissatī'ti. Nahāyatu, bhante, bhagavā, nahāyatu sug-

ato”ti. Atha kho bhagavā uṇhodakaṃ nahāyi. Nahātaṃ bhagavantaṃ sakiṃ virecesi. Evaṃ bhagavato samattiṃsāya virecanaṃ ahosi. Atha kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca—“yāva, bhante, bhagavato kāyo pakatatto hoti, alaṃ yūsapiṇḍapātenā”ti.

9. Varayācanākathā

Atha kho bhagavato kāyo nacirasseva pakatatto ahosi. Atha kho jīvako komārabhacco taṃ siveyyakaṃ dussayugaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca—“ekāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ varaṃ yācāmī”ti. “Atikkantavarā kho, jīvaka, tathāgatā”ti. “Yañca, bhante, kappati yañca anavajjan”ti. “Vadehi, jīvakā”ti. “Bhagavā, bhante, paṃsukūliko, bhikkhusaṃgho ca. Idaṃ me, bhante, siveyyakaṃ dussayugaṃ raññā pajjotena pahitaṃ—bahūnaṃ dussānaṃ bahūnaṃ dussayugānaṃ bahūnaṃ dussayugasatānaṃ bahūnaṃ dussayugasahassānaṃ bahūnaṃ dussayugasatasahassānaṃ aggañca seṭṭhañca mokkhañca uttamañca pavarañca. Paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā siveyyakaṃ dussayugaṃ; bhikkhusaṃghassa ca gahapaticīvaraṃ anujānātū”ti. Paṭiggahesi bhagavā siveyyakaṃ dussayugaṃ. Atha kho bhagavā jīvakaṃ komārabhaccaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho jīvako komārabhacco bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, gahapaticīvaraṃ. Yo icchati, paṃsukūliko hotu. Yo icchati, gahapaticīvaraṃ sādiyatu. Itarītarenapāhaṃ, bhikkhave, santuṭṭhiṃ vaṇṇemī”ti.

Assosuṃ kho rājagahe manussā—“bhagavatā kira bhikkhūnaṃ gahapaticīvaraṃ anuññātan”ti. Te ca manussā haṭṭhā ahesuṃ udaggā—“idāni kho mayaṃ dānāni dassāma puññāni karissāma, yato bhagavatā bhikkhūnaṃ gahapaticīvaraṃ anuññātan”ti. Ekāheneva rājagahe bahūni cīvarasahassāni uppajjiṃsu.

Assosuṃ kho jānapadā manussā—“bhagavatā kira bhikkhūnaṃ gahapaticīvaraṃ anuññātan”ti. Te ca manussā haṭṭhā ahesuṃ udaggā—“idāni kho mayaṃ dānāni dassāma puññāni karissāma, yato bhagavatā bhikkhū-

naṃ gahapaticīvaraṃ anuññātan”ti. Janapadepi ekāheneva bahūni cīvarasahassāni uppajjiṃsu.

Tena kho pana samayena saṃghassa pāvāro uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pāvāran”ti.

Koseyyapāvāro uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, koseyyapāvāran”ti.

Kojavaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kojavan”ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

10. Kambalānujānanādikathā

Tena kho pana samayena kāsirājā jīvakassa komārabhaccassa aḍḍhakāsikaṃ kambalaṃ pāhesi upaḍḍhakāsinaṃ khamamānaṃ. Atha kho jīvako komārabhacco taṃ aḍḍhakāsikaṃ kambalaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca—“ayaṃ me, bhante, aḍḍhakāsiko kambalo kāsirañña pahito upaḍḍhakāsinaṃ khamamāno. Paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā kambalaṃ, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā”ti. Paṭiggahesi bhagavā kambalaṃ. Atha kho bhagavā jīvakaṃ komārabhaccaṃ dhammiyā kathāya sandassesi ... pe ... padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, kambalan”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa uccāvacāni cīvarāni uppannāni honti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—“kiṃ nu kho bhagavatā cīvaraṃ anuññātaṃ, kiṃ ananuññātan”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, cha cīvarāni—khomaṃ kappāsikaṃ koseyyaṃ kambalaṃ sāṇaṃ bhaṅgan”ti.

Tena kho pana samayena ye te bhikkhū gahapaticīvaraṃ sādiyanti te kukkuccāyantā paṃsukūlaṃ na sādiyanti—“ekaṃyeva bhagavatā cīvaraṃ anuññātaṃ, na dve”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gahapaticīvaraṃ sādiyantena paṃsukūlampi sādiyituṃ; tadubhayenapāhaṃ, bhikkhave, santuṭṭhiṃ vaṇṇemī”ti.

11. Paṃsukūlapariyesanakathā

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Ekacce bhikkhū susānaṃ okkamiṃsu

paṃsukūlāya, ekacce bhikkhū nāgamesuṃ. Ye te bhikkhū susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya te paṃsukūlāni labhiṃsu. Ye te bhikkhū nāgamesuṃ te evamāhaṃsu—"amhākampi, āvuso, bhāgaṃ dethā"ti. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ, āvuso, tumhākaṃ bhāgaṃ dassāma. Kissa tumhe nāgamitthā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, nāgamentānaṃ nākāmā bhāgaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Ekacce bhikkhū susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya, ekacce bhikkhū āgamesuṃ. Ye te bhikkhū susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya te paṃsukūlāni labhiṃsu. Ye te bhikkhū āgamesuṃ te evamāhaṃsu—"amhākampi, āvuso, bhāgaṃ dethā"ti. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ, āvuso, tumhākaṃ bhāgaṃ dassāma. Kissa tumhe na okkamitthā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āgamentānaṃ akāmā bhāgaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Ekacce bhikkhū paṭhamaṃ susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya, ekacce bhikkhū pacchā okkamiṃsu. Ye te bhikkhū paṭhamaṃ susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya te paṃsukūlāni labhiṃsu. Ye te bhikkhū pacchā okkamiṃsu te na labhiṃsu. Te evamāhaṃsu—"amhākampi, āvuso, bhāgaṃ dethā"ti. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ, āvuso, tumhākaṃ bhāgaṃ dassāma. Kissa tumhe pacchā okkamitthā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pacchā okkantānaṃ nākāmā bhāgaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Te sadisā susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya. Ekacce bhikkhū paṃsukūlāni labhiṃsu, ekacce bhikkhū na labhiṃsu. Ye te bhikkhū na labhiṃsu, te evamāhaṃsu—"amhākampi, āvuso, bhāgaṃ dethā"ti. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ, āvuso, tumhākaṃ bhāgaṃ dassāma. Kissa tumhe na labhitthā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sadisānaṃ okkantānaṃ akāmā bhāgaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Te katikaṃ katvā susānaṃ okkamiṃsu paṃsukūlāya. Ekacce bhikkhū paṃsukūlāni labhiṃsu, ekacce bhikkhū na labhiṃsu. Ye te bhikkhū na labhiṃsu te evamāhaṃsu—"amhākampi,

āvuso, bhāgaṃ dethā"ti. Te evamāhaṃsu—"na mayaṃ, āvuso, tumhākaṃ bhāgaṃ dassāma. Kissa tumhe na labhitthā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, katikaṃ katvā okkantānaṃ akāmā bhāgaṃ dātun"ti.

12. Cīvarapaṭiggāhakasammutikathā

Tena kho pana samayena manussā cīvaraṃ ādāya ārāmaṃ āgacchanti. Te paṭiggāhakaṃ alabhamānā paṭiharanti. Cīvaraṃ parittaṃ uppajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gahitāgahitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo; yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarapaṭiggāhakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvarapaṭiggāhakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu cīvarapaṭiggāhako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena cīvarapaṭiggāhakā bhikkhū cīvaraṃ paṭiggahetvā tattheva ujjhitvā pakkamanti. Cīvaraṃ nassati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, nihitānihitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo; yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvaranidahakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvaranidahakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu cīvaranidahako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

13. Bhaṇḍāgārasammutiādikathā

Tena kho pana samayena cīvaranidahako bhikkhu maṇḍapepi rukkhamūlepi nibbakosepi cīvaraṃ nidahati, undūrehipi upacikāhipi khajjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhaṇḍāgāraṃ sammannituṃ, yaṃ saṃgho ākaṅkhati vihāraṃ vā aḍḍhayogaṃ vā pāsādaṃ vā hammiyaṃ vā guhaṃ vā. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ bhaṇḍāgāraṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ bhaṇḍāgāraṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa vihārassa bhaṇḍāgārassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo vihāro bhaṇḍāgāraṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa bhaṇḍāgāre cīvaraṃ aguttaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, guttāguttañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo; yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhaṇḍāgārikaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno bhaṇḍāgārikassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu bhaṇḍāgāriko. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhaṇḍāgārikaṃ vuṭṭhāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhaṇḍāgāriko vuṭṭhāpetabbo. Yo vuṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa bhaṇḍāgāre cīvaraṃ ussan-

naṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sammukhībhūtena saṃghena bhājetun"ti.

Tena kho pana samayena saṃgho cīvaraṃ bhājento kolāhalaṃ akāsi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ cīvarabhājakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, bhājitābhājitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo; yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarabhājakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarabhājakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno cīvarabhājakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu cīvarabhājako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho cīvarabhājakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho cīvaraṃ bhājetabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, paṭhamaṃ uccinitvā tulayitvā vaṇṇāvaṇṇaṃ katvā bhikkhū gaṇetvā vaggaṃ bandhitvā cīvarapaṭivīsaṃ ṭhapetun"ti.

Atha kho cīvarabhājakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho sāmaṇerānaṃ cīvarapaṭivīso dātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sāmaṇerānaṃ upaḍḍhapaṭivīsaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sakena bhāgena uttaritukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uttarantassa sakaṃ bhāgaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu atirekabhāgena uttaritukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, anukkhepe dinne atirekabhāgaṃ dātun"ti.

Atha kho cīvarabhājakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho cīvarapaṭivīso dātabbo, āgatapaṭipāṭiyā nu kho udāhu yathāvuḍḍhan"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vikalake tosetvā kusapātaṃ kātun"ti.

14. Cīvararajanakathā

Tena kho pana samayena bhikkhū chakaṇenapi paṇḍumattikāyapi cīvaraṃ rajanti. Cīvaraṃ dubbaṇṇaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, cha rajanāni—mūlarajanaṃ, khandharajanaṃ, tacarajanaṃ, pattarajanaṃ, puppharajanaṃ, phalarajanan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sītudakāya cīvaraṃ rajanti. Cīvaraṃ duggandhaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, rajanaṃ pacituṃ cullaṃ rajanakumbhin"ti. Rajanaṃ uttariyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uttarāḷumpaṃ bandhitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū na jānanti rajanaṃ pakkaṃ vā apakkaṃ vā. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, udake vā nakhapiṭṭhikāya vā thevakaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū rajanaṃ oropentā kumbhiṃ āviñchanti. Kumbhī bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, rajanuḷuṅkaṃ daṇḍakathālakan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ rajanabhājanaṃ na saṃvijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, rajanakolambaṃ rajanaghaṭan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū pātiyāpi pattepi cīvaraṃ omaddanti. Cīvaraṃ paribhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, rajanadoṇikan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chamāya cīvaraṃ pattharanti. Cīvaraṃ paṃsukitaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tiṇasanthārakan"ti.

Tiṇasanthārako upacikāhi khajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun"ti.

Majjhena laggenti. Rajanaṃ ubhato galati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kaṇṇe bandhitun"ti.

Kaṇṇo jīrati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kaṇṇasuttakan"ti.

Rajanaṃ ekato galati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajetuṃ, na ca acchinne theve pakkamitun"ti.

Tena kho pana samayena cīvaraṃ patthinnaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, udake osāretun"ti.

Tena kho pana samayena cīvaraṃ pharusaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pāṇinā ākoṭetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū acchinnakāni cīvarāni dhārenti dantakāsāvāni. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi nāma gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, acchinnakāni cīvarāni dhāretabbāni. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

15. Chinnakacīvarānujānana

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena dakkhiṇāgiri tena cārikaṃ pakkāmi. Addasā kho bhagavā magadhakhettaṃ acchibaddhaṃ pāḷibaddhaṃ mariyādabaddhaṃ siṅghāṭakabaddhaṃ, disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi— "passasi no tvaṃ, ānanda, magadhakhettaṃ acchibaddhaṃ pāḷibaddhaṃ mariyādabaddhaṃ siṅghāṭakabaddhan"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Ussahasi tvaṃ, ānanda, bhikkhūnaṃ evarūpāni cīvarāni saṃvidahitun"ti? "Ussahāmi, bhagavā"ti. Atha kho bhagavā dakkhiṇāgirismiṃ yathābhirantaṃ viharitvā punadeva rājagahaṃ paccāgañchi. Atha kho āyasmā ānando sambahulānaṃ bhikkhūnaṃ cīvarāni saṃvidahitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca— "passatu me, bhante, bhagavā cīvarāni saṃvidahitānī"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "paṇḍito, bhikkhave, ānando; mahāpañño, bhikkhave, ānando; yatra hi nāma mayā saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānissati, kusimpi nāma karissati, aḍḍhakusimpi nāma karissati, maṇḍalampi nāma karissati, aḍḍhamaṇḍalampi nāma karissati, vivaṭṭampi nāma karissati, anuvivaṭṭampi nāma karissati, gīveyyakampi nāma karissati, jaṅgheyyakampi nāma karissati, bāhantampi nāma karissati, chinnakaṃ bhavissati, satthalūkhaṃ samaṇasāruppaṃ paccatthikānañca anabhicchitaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, chinnakaṃ saṅghāṭiṃ chinnakaṃ uttarāsaṅgaṃ chinnakaṃ antaravāsakan"ti.

16. Ticīvarānujānana

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Addasa bhagavā antarā ca rājagahaṃ antarā ca

vesāliṃ addhānamaggappaṭipanno sambahule bhikkhū cīvarehi ubbhaṇḍite sīsepi cīvarabhisiṃ karitvā khandhepi cīvarabhisiṃ karitvā kaṭiyāpi cīvarabhisiṃ karitvā āgacchante, disvāna bhagavato etadahosi—"atilahuṃ kho ime moghapurisā cīvare bāhullāya āvattā. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ cīvare sīmaṃ bandheyyaṃ, mariyādaṃ ṭhapeyyan"ti. Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati gotamake cetiye. Tena kho pana samayena bhagavā sītāsu hemantikāsu rattīsu antaraṭṭhakāsu himapātasamaye rattiṃ ajjhokāse ekacīvaro nisīdi. Na bhagavantaṃ sītaṃ ahosi. Nikkhante paṭhame yāme sītaṃ bhagavantaṃ ahosi. Dutiyaṃ bhagavā cīvaraṃ pārupi. Na bhagavantaṃ sītaṃ ahosi. Nikkhante majjhime yāme sītaṃ bhagavantaṃ ahosi. Tatiyaṃ bhagavā cīvaraṃ pārupi. Na bhagavantaṃ sītaṃ ahosi. Nikkhante pacchime yāme uddhaste aruṇe nandimukhiyā rattiyā sītaṃ bhagavantaṃ ahosi. Catutthaṃ bhagavā cīvaraṃ pārupi. Na bhagavantaṃ sītaṃ ahosi. Atha kho bhagavato etadahosi—"yepi kho te kulaputtā imasmiṃ dhammavinaye sītālukā sītabhīrukā tepi sakkonti ticīvarena yāpetuṃ. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ cīvare sīmaṃ bandheyyaṃ, mariyādaṃ ṭhapeyyaṃ, ticīvaraṃ anujāneyyan"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"idhāhaṃ, bhikkhave, antarā ca rājagahaṃ antarā ca vesāliṃ addhānamaggappaṭipanno addasaṃ sambahule bhikkhū cīvarehi ubbhaṇḍite sīsepi cīvarabhisiṃ karitvā khandhepi cīvarabhisiṃ karitvā kaṭiyāpi cīvarabhisiṃ karitvā āgacchante, disvāna me etadahosi—'atilahuṃ kho ime moghapurisā cīvare bāhullāya āvattā. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ cīvare sīmaṃ bandheyyaṃ, mariyādaṃ ṭhapeyyan'ti. Idhāhaṃ, bhikkhave, sītāsu hemantikāsu rattīsu antaraṭṭhakāsu himapātasamaye rattiṃ ajjhokāse ekacīvaro nisīdiṃ. Na maṃ sītaṃ ahosi. Nikkhante paṭhame yāme sītaṃ maṃ ahosi. Dutiyāhaṃ cīvaraṃ pārupiṃ. Na maṃ sītaṃ ahosi. Nikkhante majjhime yāme sītaṃ maṃ ahosi. Tatiyāhaṃ cīvaraṃ pārupiṃ. Na maṃ sītaṃ ahosi. Nikkhante pacchime yāme uddhaste aruṇe nandimukhiyā rattiyā sītaṃ maṃ ahosi. Catutthāhaṃ cīvaraṃ pārupiṃ. Na maṃ sītaṃ ahosi. Tassa mayhaṃ, bhikkhave, etadahosi—'yepi kho te kulaputtā imasmiṃ dhammavinaye sītālukā sītabhīrukā tepi sakkonti

ticīvarena yāpetuṃ. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ cīvare sīmaṃ bandheyyaṃ, mariyādaṃ ṭhapeyyaṃ, ticīvaraṃ anujāneyyan'ti. Anujānāmi, bhikkhave, ticīvaraṃ—diguṇaṃ saṅghāṭiṃ, ekacciyaṃ uttarāsaṅgaṃ, ekacciyaṃ antaravāsakan"ti.

17. Atirekacīvarakathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā ticīvaraṃ anuññātan"ti—aññeneva ticīvarena gāmaṃ pavisanti, aññena ticīvarena ārāme acchanti, aññena ticīvarena nahānaṃ otaranti. Ye te bhikkhū appicchā te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū atirekacīvaraṃ dhāressantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, atirekacīvaraṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa atirekacīvaraṃ uppannaṃ hoti. Āyasmā ca ānando taṃ cīvaraṃ āyasmato sāriputtassa dātukāmo hoti. Āyasmā ca sāriputto sākete viharati. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na atirekacīvaraṃ dhāretabban'ti. Idañca me atirekacīvaraṃ uppannaṃ. Ahañcimaṃ cīvaraṃ āyasmato sāriputtassa dātukāmo. Āyasmā ca sāriputto sākete viharati. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Kīvaciraṃ panānanda, sāriputto āgacchissatī"ti? "Navamaṃ vā, bhagavā, divasaṃ, dasamaṃ vā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ dhāretun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ atirekacīvaraṃ uppannaṃ hoti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho amhehi atirekacīvare paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, atirekacīvaraṃ vikappetun"ti.

Atha kho bhagavā vesāliyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno antaravāsako chiddo hoti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā ticī-

varaṃ anuññātaṃ—diguṇā saṅghāṭi, ekacciyo uttarāsaṅgo, ekacciyo antaravāsako. Ayañca me antaravāsako chiddo. Yannūnāhaṃ aggaḷaṃ acchupeyyaṃ, samantato dupaṭṭaṃ bhavissati, majjhe ekacciyan"ti. Atha kho so bhikkhu aggaḷaṃ acchupesi. Addasā kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto taṃ bhikkhuṃ aggaḷaṃ acchupentaṃ, disvāna yena so bhikkhu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kiṃ tvaṃ, bhikkhu, karosī"ti? "Aggaḷaṃ, bhagavā, acchupemī"ti. "Sādhu sādhu, bhikkhu; sādhu kho tvaṃ, bhikkhu, aggaḷaṃ acchupesī"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ahatānaṃ dussānaṃ ahatakappānaṃ diguṇaṃ saṅghāṭiṃ, ekacciyaṃ uttarāsaṅgaṃ, ekacciyaṃ antaravāsakaṃ; utuddhaṭānaṃ dussānaṃ catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ, diguṇaṃ uttarāsaṅgaṃ, diguṇaṃ antaravāsakaṃ; paṃsukūle yāvadatthaṃ; pāpaṇike ussāho karaṇīyo. Anujānāmi, bhikkhave, aggaḷaṃ tunnaṃ ovaṭṭikaṃ kaṇḍusakaṃ daḷhīkamman"ti.

18. Visākhāvatthu

Atha kho bhagavā bārāṇasiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho visākhā migāramātā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho visākhaṃ migāramātaraṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho visākhā migāramātā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho visākhā migāramātā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Tena kho pana samayena tassā rattiyā accayena cātuddīpiko mahāmegho pāvassi. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"yathā, bhikkhave, jetavane vassati evaṃ catūsu dīpesu vassati. Ovassāpetha, bhikkhave, kāyaṃ. Ayaṃ pacchimako cātuddīpiko mahāmegho"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissuṇitvā nikkhittacīvarā kāyaṃ ovassāpenti.

Atha kho visākhā migāramātā paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ

paṭiyādāpetvā dāsiṃ āṇāpesi—"gaccha, je. Ārāmaṃ gantvā kālaṃ ārocehi—kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho sā dāsī visākhāya migāramātuyā paṭissuṇitvā ārāmaṃ gantvā addasa bhikkhū nikkhittacīvare kāyaṃ ovassāpente, disvāna— "natthi ārāme bhikkhū, ājīvakā kāyaṃ ovassāpentī"ti—yena visākhā migāramātā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā visākhaṃ migāramātaraṃ etadavoca—"natthayye, ārāme bhikkhū, ājīvakā kāyaṃ ovassāpentī"ti. Atha kho visākhāya migāramātuyā paṇḍitāya viyattāya medhāviniyā etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho ayyā nikkhittacīvarā kāyaṃ ovassāpenti. Sāyaṃ bālā maññittha—natthi ārāme bhikkhū, ājīvakā kāyaṃ ovassāpentī"ti, puna dāsiṃ āṇāpesi—"gaccha, je. Ārāmaṃ gantvā kālaṃ ārocehi—kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho te bhikkhū gattāni sītiṃ karitvā kallakāyā cīvarāni gahetvā yathāvihāraṃ pavisiṃsu. Atha kho sā dāsī ārāmaṃ gantvā bhikkhū apassantī— "natthi ārāme bhikkhū, suñño ārāmo"ti—yena visākhā migāramātā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā visākhaṃ migāramātaraṃ etadavoca—"natthayye, ārāme bhikkhū, suñño ārāmo"ti. Atha kho visākhāya migāramātuyā paṇḍitāya viyattāya medhāviniyā etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho ayyā gattāni sītiṃ karitvā kallakāyā cīvarāni gahetvā yathāvihāraṃ paviṭṭhā. Sāyaṃ bālā maññittha—natthi ārāme bhikkhū, suñño ārāmo"ti, puna dāsiṃ āṇāpesi—"gaccha, je. Ārāmaṃ gantvā kālaṃ ārocehi— kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"sandahatha, bhikkhave, pattacīvaraṃ; kālo bhattassā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— jetavane antarahito visākhāya migāramātuyā koṭṭhake pāturahosi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho visākhā migāramātā— "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma jaṇṇukamattesupi oghesu pavattamānesu, kaṭimattesupi oghesu pavattamānesu, na hi nāma ekabhikkhussapi pādā vā cīvarāni vā allāni bhavissantī"ti—haṭṭhā udaggā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhut-

tāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho visākhā migāramātā bhagavantaṃ etadavoca—"aṭṭhāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ varāni yācāmī"ti. "Atikkantavarā kho, visākhe, tathāgatā"ti. "Yāni ca, bhante, kappiyāni yāni ca anavajjānī"ti. "Vadehi, visākhe"ti. "Icchāmahaṃ, bhante, saṃghassa yāvajīvaṃ vassikasāṭikaṃ dātuṃ, āgantukabhattaṃ dātuṃ, gamikabhattaṃ dātuṃ, gilānabhattaṃ dātuṃ, gilānupaṭṭhākabhattaṃ dātuṃ, gilānabhesajjaṃ dātuṃ, dhuvayāguṃ dātuṃ, bhikkhunisaṃghassa udakasāṭikaṃ dātun"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, visākhe, atthavasaṃ sampassamānā tathāgataṃ aṭṭha varāni yācasī"ti?

"Idhāhaṃ, bhante, dāsiṃ āṇāpesiṃ—'gaccha, je. Ārāmaṃ gantvā kālaṃ ārocehi— kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan'ti. Atha kho sā, bhante, dāsī ārāmaṃ gantvā addasa bhikkhū nikkhittacīvare kāyaṃ ovassāpente, disvāna—'natthi ārāme bhikkhū, ājīvakā kāyaṃ ovassāpentī'ti—yenāhaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā maṃ etadavoca—'natthayye, ārāme bhikkhū, ājīvakā kāyaṃ ovassāpentī'ti. Asuci, bhante, naggiyaṃ jegucchaṃ paṭikūlaṃ. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ vassikasāṭikaṃ dātuṃ.

Puna caparaṃ, bhante, āgantuko bhikkhu na vīthikusalo na gocarakusalo kilanto piṇḍāya carati. So me āgantukabhattaṃ bhuñjitvā vīthikusalo gocarakusalo akilanto piṇḍāya carissati. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ āgantukabhattaṃ dātuṃ.

Puna caparaṃ, bhante, gamiko bhikkhu attano bhattaṃ pariyesamāno satthā vā vihāyissati, yattha vā vāsaṃ gantukāmo bhavissati tattha vikāle upagacchissati, kilanto addhānaṃ gamissati. So me gamikabhattaṃ bhuñjitvā satthā na vihāyissati, yattha vāsaṃ gantukāmo bhavissati tattha kāle upagacchissati, akilanto addhānaṃ gamissati. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ gamikabhattaṃ dātuṃ.

Puna caparaṃ, bhante, gilānassa bhikkhuno sappāyāni bhojanāni alabhantassa ābādho vā abhivaḍḍhissati, kālaṃkiriyā vā bhavissati. Tassa me gilānabhattaṃ bhuttassa ābādho na abhivaḍḍhissati, kālaṃkiriyā na bhavissati. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ gilānabhattaṃ dātuṃ.

Puna caparaṃ, bhante, gilānupaṭṭhāko bhikkhu attano bhattaṃ pariyesamāno gilānassa ussūre bhattaṃ nīharissati, bhattacchedaṃ karissati. So me gilānupaṭṭhākabhattaṃ bhuñjitvā gilānassa kālena bhattaṃ nīharissati, bhattacchedaṃ na karissati. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ gilānupaṭṭhāk-abhattaṃ dātuṃ.

Puna caparaṃ, bhante, gilānassa bhikkhuno sappāyāni bhesajjāni alabhantassa ābādho vā abhivaḍḍhissati, kālaṃkiriyā vā bhavissati. Tassa me gilānabhesajjaṃ paribhuttassa ābādho na abhivaḍḍhissati, kālaṃkiriyā na bhavissati. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ gilānabhesajjaṃ dātuṃ.

Puna caparaṃ, bhante, bhagavatā andhakavinde dasānisaṃse sampassamānena yāgu anuññātā. Tyāhaṃ, bhante, ānisaṃse sampassamānā icchāmi saṃghassa yāvajīvaṃ dhuvayāguṃ dātuṃ.

Idha, bhante, bhikkhuniyo aciravatiyā nadiyā vesiyāhi saddhiṃ naggā ekatitthe nahāyanti. Tā, bhante, vesiyā bhikkhuniyo uppaṇḍesuṃ—'kiṃ nu kho nāma tumhākaṃ, ayye, daharānaṃ brahmacariyaṃ ciṇṇena, nanu nāma kāmā paribhuñjitabbā; yadā jiṇṇā bhavissatha tadā brahmacariyaṃ carissatha. Evaṃ tumhākaṃ ubho atthā pariggahitā bhavissantī'ti. Tā, bhante, bhikkhuniyo vesiyāhi uppaṇḍiyamānā maṅkū ahesuṃ. Asuci, bhante, mātugāmassa naggiyaṃ jegucchaṃ paṭikūlaṃ. Imāhaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamānā icchāmi bhikkhunisaṃghassa yāvajīvaṃ udakasāṭikaṃ dātun"ti.

"Kiṃ pana tvaṃ, visākhe, ānisaṃsaṃ sampassamānā tathāgataṃ aṭṭha varāni yācasī"ti? "Idha, bhante, disāsu vassaṃvuṭṭhā bhikkhū sāvatthiṃ āgacchissanti bhagavantaṃ dassanāya. Te bhagavantaṃ upasaṅkamitvā pucchissanti—'itthannāmo, bhante, bhikkhu kālaṅkato, tassa kā gati ko abhisamparāyo'ti? Taṃ bhagavā byākarissati sotāpattiphale vā sakadāgāmiphale vā anāgāmiphale vā arahatte vā. Tyāhaṃ upasaṅkamitvā pucchissāmi—'āgatapubbā nu kho, bhante, tena ayyena sāvatthī'ti? Sace me vakkhanti—'āgatapubbā tena bhikkhunā sāvatthī'ti niṭṭhamettha gacchissāmi—'nissaṃsayaṃ me paribhuttaṃ tena ayyena vassikasāṭikā vā āgantukabhattaṃ vā gamikabhattaṃ vā gilānabhattaṃ vā gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā gilānabhesajjaṃ vā dhuvayāgu vā'ti. Tassā me tadanussarantiyā pāmujjaṃ jāyissati, pamuditāya pīti jāyis-

sati, pītimanāya kāyo passambhissati, passaddhakāyā sukhaṃ vediyissāmi, sukhiniyā cittaṃ samādhiyissati. Sā me bhavissati indriyabhāvanā balabhāvanā bojjhaṅgabhāvanā. Imāhaṃ, bhante, ānisaṃsaṃ sampassamānā tathāgataṃ aṭṭha varāni yācāmī"ti. "Sādhu sādhu, visākhe; sādhu kho tvaṃ, visākhe, imaṃ ānisaṃsaṃ sampassamānā tathāgataṃ aṭṭha varāni yācasi. Anujānāmi te, visākhe, aṭṭha varānī"ti. Atha kho bhagavā visākhaṃ migāramātaraṃ imāhi gāthāhi anumodi—

"Yā annapānaṃ dadatippamoditā, Sīlūpapannā sugatassa sāvikā; Dadāti dānaṃ abhibhuyya maccharaṃ, Sovaggikaṃ sokanudaṃ sukhāvahaṃ.

Dibbaṃ sā labhate āyuṃ, Āgamma maggaṃ virajaṃ anaṅgaṇaṃ; Sā puññakāmā sukhinī anāmayā, Saggamhi kāyamhi ciraṃ pamodatī"ti.

Atha kho bhagavā visākhaṃ migāramātaraṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, vassikasāṭikaṃ, āgantukabhattaṃ, gamikabhattaṃ, gilānabhattaṃ, gilānupaṭṭhākabhattaṃ, gilānabhesajjaṃ, dhuvayāguṃ, bhikkhunisaṃghassa udakasāṭikan"ti.

Visākhābhāṇavāro niṭṭhito.

19. Nisīdanādianujānana

Tena kho pana samayena bhikkhū paṇītāni bhojanāni bhuñjitvā muṭṭhassatī asampajānā niddaṃ okkamanti. Tesaṃ muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ supinantena asuci muccati, senāsanaṃ asucinā makkhiyati. Atha kho bhagavā āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto addasa senāsanaṃ asucinā makkhitaṃ, disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ etaṃ, ānanda, senāsanaṃ makkhitan"ti? "Etarahi, bhante, bhikkhū paṇītāni bhojanāni bhuñjitvā muṭṭhassatī asampajānā niddaṃ okkamanti. Tesaṃ muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ supinantena asuci muccati; tayidaṃ, bhagavā, senāsanaṃ asucinā makkhitan"ti. "Evametaṃ, ānanda, evametaṃ, ānanda. Muccati hi, ānanda, muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ supinantena asuci. Ye te, ānanda, bhikkhū upaṭṭhitassatī sampajānā niddaṃ okkamanti, tesaṃ asuci na muccati. Yepi te, ānanda, puthujjanā kāmesu vītarāgā, tesampi asuci na muccati. Aṭṭhānametaṃ, ānanda,

anavakāso yaṃ arahato asuci mucceyyā”ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“idhāhaṃ, bhikkhave, ānandena pacchāsamaṇena senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto addasaṃ senāsanaṃ asucinā makkhitaṃ, disvāna ānandaṃ āmantesiṃ—‘kiṃ etaṃ, ānanda, senāsanaṃ makkhitan’ti? ‘Etarahi, bhante, bhikkhū paṇītāni bhojanāni bhuñjitvā muṭṭhassatī asampajānā niddaṃ okkamanti. Tesaṃ muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ supinantena asuci muccati; tayidaṃ, bhagavā, senāsanaṃ asucinā makkhitan’ti. ‘Evametaṃ, ānanda, evametaṃ, ānanda, muccati hi, ānanda, muṭṭhassatīnaṃ asampajānānaṃ niddaṃ okkamantānaṃ supinantena asuci. Ye te, ānanda, bhikkhū upaṭṭhitassatī sampajānā niddaṃ okkamanti, tesaṃ asuci na muccati. Yepi te, ānanda, puthujjanā kāmesu vītarāgā tesampi asuci na muccati. Aṭṭhānametaṃ, ānanda, anavakāso yaṃ arahato asuci mucceyyā’ti.

Pañcime, bhikkhave, ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṃ okkamato— dukkhaṃ supati, dukkhaṃ paṭibujjhati, pāpakaṃ supinaṃ passati, devatā na rakkhanti, asuci muccati. Ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā muṭṭhassatissa asampajānassa niddaṃ okkamato.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṃ okkamato— sukhaṃ supati, sukhaṃ paṭibujjhati, na pāpakaṃ supinaṃ passati, devatā rakkhanti, asuci na muccati. Ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā upaṭṭhitassatissa sampajānassa niddaṃ okkamato.

Anujānāmi, bhikkhave, kāyaguttiyā cīvaraguttiyā senāsanaguttiyā nisīdanan”ti.

Tena kho pana samayena atikhuddakaṃ nisīdanaṃ na sabbaṃ senāsanaṃ saṅgopeti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, yāvamahantaṃ paccattharaṇaṃ ākaṅkhati tāvamahantaṃ paccattharaṇaṃ kātun”ti.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa upajjhāyassa āyasmato belaṭṭhasīsassa thullakacchābādho hoti. Tassa lasikāya cīvarāni kāye lagganti. Tāni bhikkhū udakena temetvā temetvā apakaḍḍhanti. Addasā kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto te bhikkhū tāni cīvarāni udakena temetvā temetvā apakaḍḍhante, disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca— “kiṃ imassa,

bhikkhave, bhikkhuno ābādho"ti? "Imassa, bhante, āyasmato thullakacchābādho. Lasikāya cīvarāni kāye lagganti. Tāni mayaṃ udakena temetvā temetvā apakaḍḍhāmā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, yassa kaṇḍu vā piḷakā vā assāvo vā thullakacchu vā ābādho kaṇḍuppaṭicchādin"ti.

Atha kho visākhā migāramātā mukhapuñchanacoḷaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho visākhā migāramātā bhagavantaṃ etadavoca—"paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā mukhapuñchanacoḷaṃ, yaṃ mamassa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā mukhapuñchanacoḷaṃ. Atha kho bhagavā visākhaṃ migāramātaraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho visākhā migāramātā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, mukhapuñchanacoḷakan"ti.

Tena kho pana samayena rojo mallo āyasmato ānandassa sahāyo hoti. Rojassa mallassa khomapilotikā āyasmato ānandassa hatthe nikkhittā hoti. Āyasmato ca ānandassa khomapilotikāya attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa vissāsaṃ gahetuṃ—sandiṭṭho ca hoti, sambhatto ca, ālapito ca, jīvati ca, jānāti ca—gahite me attamano bhavissatīti. Anujānāmi, bhikkhave, imehi pañcahaṅgehi samannāgatassa vissāsaṃ gahetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ paripuṇṇaṃ hoti ticīvaraṃ. Attho ca hoti parissāvanehipi thavikāhipi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, parikkhāracoḷakan"ti.

20. Pacchimavikappanupagacīvarādikathā

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"yāni tāni bhagavatā anuññātāni ticīvaranti vā vassikasāṭikāti vā nisīdananti vā paccattharaṇanti vā kaṇḍuppaṭicchādīti vā mukhapuñchanacoḷanti vā parikkhāracoḷanti vā, sabbāni tāni adhiṭṭhātabbāni nu kho, udāhu vikappetabbānī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ticīvaraṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ; vassikasāṭikaṃ vassānaṃ cātumāsaṃ ad-

hiṭṭhātuṃ, tato paraṃ vikappetuṃ; nisīdanaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ; paccattharaṇaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ; kaṇḍuppaṭicchādiṃ yāva ābādhā adhiṭṭhātuṃ tato paraṃ vikappetuṃ; mukhapuñchanacoḷaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetuṃ; parikkhāracoḷaṃ adhiṭṭhātuṃ na vikappetun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kittakaṃ pacchimaṃ nu kho cīvaraṃ vikappetabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āyāmena aṭṭhaṅgulaṃ sugataṅgulena caturaṅgulavitthataṃ pacchimaṃ cīvaraṃ vikappetun"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato mahākassapassa paṃsukūlakato garuko hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, suttalūkhaṃ kātun"ti. Vikaṇṇo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vikaṇṇaṃ uddharitun"ti. Suttā okiriyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, anuvātaṃ paribhaṇḍaṃ āropetun"ti.

Tena kho pana samayena saṅghāṭiyā pattā lujjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhapadakaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno ticīvare kayiramāne sabbaṃ chinnakaṃ nappahoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dve chinnakāni ekaṃ acchinnakan"ti.

Dve chinnakāni ekaṃ acchinnakaṃ nappahoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dve acchinnakāni ekaṃ chinnakan"ti.

Dve acchinnakāni ekaṃ chinnakaṃ nappahoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, anvādhikampi āropetuṃ. Na ca, bhikkhave, sabbaṃ acchinnakaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno bahuṃ cīvaraṃ uppannaṃ hoti. So ca taṃ cīvaraṃ mātāpitūnaṃ dātukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Mātāpitaroti kho, bhikkhave, dadamāne kiṃ vadeyyāma? Anujānāmi, bhikkhave, mātāpitūnaṃ dātuṃ. Na ca, bhikkhave, saddhādeyyaṃ vinipātetabbaṃ. Yo vinipāteyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu andhavane cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Corā taṃ cīvaraṃ avahariṃsu. So bhikkhu duccoḷo hoti lūkhacīvaro. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa

tvaṃ, āvuso, duccoḷo lūkhacīvarosī”ti? “Idhāhaṃ, āvuso, andhavane cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena gāmaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Corā taṃ cīvaraṃ avahariṃsu. Tenāhaṃ duccoḷo lūkhacīvaro”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, santaruttarena gāmo pavisitabbo. Yo paviseyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena āyasmā ānando assatiyā santaruttarena gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Bhikkhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ—“nanu, āvuso ānanda, bhagavatā paññattaṃ—‘na santaruttarena gāmo pavisitabbo’ti? Kissa tvaṃ, āvuso ānanda, santaruttarena gāmaṃ paviṭṭho”ti? “Saccaṃ, āvuso, bhagavatā paññattaṃ—‘na santaruttarena gāmo pavisitabbo’ti. Api cāhaṃ assatiyā paviṭṭho”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

“Pañcime, bhikkhave, paccayā saṅghāṭiyā nikkhepāya—gilāno vā hoti, vassikasaṅketaṃ vā hoti, nadīpāraṃ gantuṃ vā hoti, aggaḷaguttivihāro vā hoti, atthatakathinaṃ vā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca paccayā saṅghāṭiyā nikkhepāya.

Pañcime, bhikkhave, paccayā uttarāsaṅgassa nikkhepāya ... pe ... antaravāsakassa nikkhepāya—gilāno vā hoti, vassikasaṅketaṃ vā hoti, nadīpāraṃ gantuṃ vā hoti, aggaḷaguttivihāro vā hoti, atthatakathinaṃ vā hoti. Ime kho, bhikkhave, pañca paccayā uttarāsaṅgassa antaravāsakassa nikkhepāya.

Pañcime, bhikkhave, paccayā vassikasāṭikāya nikkhepāya—gilāno vā hoti, nissīmaṃ gantuṃ vā hoti, nadīpāraṃ gantuṃ vā hoti, aggaḷaguttivihāro vā hoti, vassikasāṭikā akatā vā hoti vippakatā vā. Ime kho, bhikkhave, pañca paccayā vassikasāṭikāya nikkhepāyā”ti.

21. Saṃghikacīvaruppādakathā

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu eko vassaṃ vasi. Tattha manussā saṃghassa demāti cīvarāni adaṃsu. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi— “bhagavatā paññattaṃ—‘catuvaggo pacchimo saṃgho’ti. Ahañcamhi ekako. Ime ca manussā saṃghassa demāti cīvarāni adaṃsu. Yannūnāhaṃ imāni saṃghikāni cīvarāni sāvatthiṃ hareyyan”ti. Atha kho so bhikkhu tāni cīvarāni ādāya sāvatthiṃ gantvā bhagavato etamatthaṃ ārocesi. “Tuyheva, bhikkhu, tāni cīvarāni yāva kathinassa ubbhārāyā”ti. “Idha pana, bhikkhave, bhikkhu eko vassaṃ vasati. Tattha manussā—‘saṃghassa demā’ti cīvarāni denti. Anujānāmi, bhikkhave,

tasseva tāni cīvarāni yāva kathinassa ubbhārāyā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu utukālaṃ eko vasi. Tattha manussā saṃghassa demāti cīvarāni adaṃsu. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi— "bhagavatā paññattaṃ—'catuvaggo pacchimo saṃgho'ti. Ahañcamhi ekako. Ime ca manussā—'saṃghassa demā'ti cīvarāni adaṃsu. Yannūnāhaṃ imāni saṃghikāni cīvarāni sāvatthiṃ hareyyan"ti. Atha kho so bhikkhu tāni cīvarāni ādāya sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sammukhībhūtena saṃghena bhājetuṃ. Idha pana, bhikkhave, bhikkhu utukālaṃ eko vasati. Tattha manussā—'saṃghassa demā'ti cīvarāni denti. Anujānāmi, bhikkhave, tena bhikkhunā tāni cīvarāni adhiṭṭhātuṃ—'mayhimāni cīvarānī'ti. Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno taṃ cīvaraṃ anadhiṭṭhite añño bhikkhu āgacchati, samako dātabbo bhāgo. Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi taṃ cīvaraṃ bhājiyamāne, apātite kuse, añño bhikkhu āgacchati, samako dātabbo bhāgo. Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi taṃ cīvaraṃ bhājiyamāne, pātite kuse, añño bhikkhu āgacchati, nākāmā dātabbo bhāgo"ti.

Tena kho pana samayena dve bhātikā therā, āyasmā ca isidāso āyasmā ca isibhaṭo, sāvatthiyaṃ vassaṃvuṭṭhā aññataraṃ gāmakāvāsaṃ agamaṃsu. Manussā—"cirassāpi therā āgatā"ti—sacīvarāni bhattāni adaṃsu. Āvāsikā bhikkhū there pucchiṃsu— "imāni, bhante, saṃghikāni cīvarāni there āgamma uppannāni, sādiyissanti therā bhāgan"ti. Therā evamāhaṃsu—"yathā kho mayaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāma, tumhākaṃyeva tāni cīvarāni yāva kathinassa ubbhārāyā"ti.

Tena kho pana samayena tayo bhikkhū rājagahe vassaṃ vasanti. Tattha manussā saṃghassa demāti cīvarāni denti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi— "bhagavatā paññattaṃ—'catuvaggo pacchimo saṃgho'ti. Mayañcamhā tayo janā. Ime ca manussā saṃghassa demāti cīvarāni denti. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Tena kho pana samayena sambahulā therā, āyasmā ca nilavāsī āyasmā ca sāṇavāsī āyasmā ca gotako āyasmā ca bhagu āyasmā ca phaḷikasantāno, pāṭaliputte viharanti kukkuṭārāme. Atha kho te bhikkhū pāṭaliputtaṃ gantvā there pucchiṃsu. Therā evamāhaṃsu—"yathā kho mayaṃ āvuso bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāma, tumhākaṃyeva tāni cīvarāni yāva

kathinassa ubbhārāyā”ti.

22. Upanandasakyaputtavatthu

Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto sāvatthiyaṃ vassaṃvuṭṭho aññataraṃ gāmakāvāsaṃ agamāsi. Tattha ca bhikkhū cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Te evamāhaṃsu—“imāni kho, āvuso, saṃghikāni cīvarāni bhājiyissanti, sādiyissasi bhāgan”ti? “Āmāvuso, sādiyissāmī”ti. Tato cīvarabhāgaṃ gahetvā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatthapi bhikkhū cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Tepi evamāhaṃsu—“imā kho, āvuso, saṃghikāni cīvarāni bhājiyissanti, sādiyissasi bhāgan”ti? “Āmāvuso, sādiyissāmī”ti. Tatopi cīvarabhāgaṃ gahetvā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatthapi bhikkhū cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Tepi evamāhaṃsu—“imāni kho, āvuso, saṃghikāni cīvarāni bhājiyissanti, sādiyissasi bhāgan”ti? “Āmāvuso, sādiyissāmī”ti. Tatopi cīvarabhāgaṃ gahetvā mahantaṃ cīvarabhaṇḍikaṃ ādāya punadeva sāvatthiṃ paccāgañchi.

Bhikkhū evamāhaṃsu—“mahāpuññosi tvaṃ, āvuso upananda, bahuṃ te cīvaraṃ uppannan”ti. “Kuto me, āvuso, puññaṃ? Idhāhaṃ, āvuso, sāvatthiyaṃ vassaṃvuṭṭho aññataraṃ gāmakāvāsaṃ agamāsiṃ. Tattha bhikkhū cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Te maṃ evamāhaṃsu—‘imāni kho, āvuso, saṃghikāni cīvarāni bhājiyissanti, sādiyissasi bhāgan’ti? ‘Āmāvuso, sādiyissāmī’ti. Tato cīvarabhāgaṃ gahetvā aññaṃ āvāsaṃ agamāsiṃ. Tatthapi bhikkhū cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Tepi maṃ evamāhaṃsu—‘imāni kho, āvuso, saṃghikāni cīvarāni bhājiyissanti, sādiyissasi bhāgan’ti? ‘Āmāvuso, sādiyissāmī’ti. Tatopi cīvarabhāgaṃ gahetvā aññaṃ āvāsaṃ agamāsiṃ. Tatthapi bhikkhū cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Tepi maṃ evamāhaṃsu—‘imāni kho, āvuso, saṃghikāni cīvarāni bhājiyissanti, sādiyissasi bhāgan’ti? ‘Āmāvuso, sādiyissāmī’ti. Tatopi cīvarabhāgaṃ aggahesiṃ. Evaṃ me bahuṃ cīvaraṃ uppannan”ti. “Kiṃ pana tvaṃ, āvuso upananda, aññatra vassaṃvuṭṭho aññatra cīvarabhāgaṃ sādiyī”ti? “Evamāvuso”ti.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto aññatra vassaṃvuṭṭho aññatra cīvarabhāgaṃ sādiyissatī”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira tvaṃ, upananda, aññatra vassaṃvuṭṭho aññatra cīvarabhāgaṃ sādiyī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā

... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, aññatra vassaṃvuṭṭho aññatra cīvarabhāgaṃ sādiyissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, aññatra vassaṃvuṭṭhena aññatra cīvarabhāgo sāditabbo. Yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto eko dvīsu āvāsesu vassaṃ vasi—"evaṃ me bahuṃ cīvaraṃ uppajjissatī"ti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho āyasmato upanandassa sakyaputtassa cīvarapaṭivīso dātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Detha, bhikkhave, moghapurisassa ekādhippāyaṃ. Idha pana, bhikkhave, bhikkhu eko dvīsu āvāsesu vassaṃ vasati— 'evaṃ me bahuṃ cīvaraṃ uppajjissatī'ti. Sace amutra upaḍḍhaṃ amutra upaḍḍhaṃ vasati, amutra upaḍḍho amutra upaḍḍho cīvarapaṭivīso dātabbo. Yattha vā pana bahutaraṃ vasati, tato cīvarapaṭivīso dātabbo"ti.

23. Gilānavatthukathā

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kucchivikārābādho hoti. So sake muttakarīse palipanno seti. Atha kho bhagavā āyasmatā ānandena pacchāsamaṇena senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto yena tassa bhikkhuno vihāro tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ sake muttakarīse palipannaṃ sayamānaṃ, disvāna yena so bhikkhu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kiṃ te, bhikkhu, ābādho"ti? "Kucchivikāro me, bhagavā"ti. "Atthi pana te, bhikkhu, upaṭṭhāko"ti? "Natthi, bhagavā"ti. "Kissa taṃ bhikkhū na upaṭṭhentī"ti? "Ahaṃ kho, bhante, bhikkhūnaṃ akārako; tena maṃ bhikkhū na upaṭṭhentī"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"gacchānanda, udakaṃ āhara, imaṃ bhikkhuṃ nahāpessāmā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissuṇitvā udakaṃ āhari. Bhagavā udakaṃ āsiñci. Āyasmā ānando paridhovi. Bhagavā sīsato aggahesi. Āyasmā ānando pādato uccāretvā mañcake nipātesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"atthi, bhikkhave, amukasmiṃ vihāre bhikkhu gilāno"ti? "Atthi, bhagavā"ti. "Kiṃ tassa, bhikkhave, bhikkhuno ābādho"ti? "Tassa, bhante, āyasmato kucchivikārābādho"ti. "Atthi pana, bhikkhave, tassa bhikkhuno upaṭṭhāko"ti? "Natthi, bhagavā"ti. "Kissa taṃ bhikkhū na upaṭṭhentī"ti? "Eso, bhante, bhikkhu

bhikkhūnaṃ akārako; tena taṃ bhikkhū na upaṭṭhentī”ti.

“Natthi vo, bhikkhave, mātā, natthi pitā, ye vo upaṭṭhaheyyuṃ. Tumhe ce, bhikkhave, aññamaññaṃ na upaṭṭhahissatha, atha ko carahi upaṭṭhahissati? Yo, bhikkhave, maṃ upaṭṭhaheyya so gilānaṃ upaṭṭhaheyya. Sace upajjhāyo hoti, upajjhāyena yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Sace ācariyo hoti, ācariyena yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Sace saddhivihāriko hoti, saddhivihārikena yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Sace antevāsiko hoti, antevāsikena yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Sace samānupajjhāyako hoti, samānupajjhāyakena yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Sace samānācariyako hoti, samānācariyakena yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Sace na hoti upajjhāyo vā ācariyo vā saddhivihāriko vā antevāsiko vā samānupajjhāyako vā samānācariyako vā saṃghena upaṭṭhātabbo. No ce upaṭṭhaheyya, āpatti dukkaṭassa.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gilāno dūpaṭṭho hoti—asappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ na jānāti, bhesajjaṃ na paṭisevitā hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa yathābhūtaṃ ābādhaṃ nāvikattā hoti ‘abhikkamantaṃ vā abhikkamatīti, paṭikkamantaṃ vā paṭikkamatīti, ṭhitaṃ vā ṭhito’ti, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātiko hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato gilāno dūpaṭṭho hoti.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gilāno sūpaṭṭho hoti—sappāyakārī hoti, sappāye mattaṃ jānāti, bhesajjaṃ paṭisevitā hoti, atthakāmassa gilānupaṭṭhākassa yathābhūtaṃ ābādhaṃ āvikattā hoti ‘abhikkamantaṃ vā abhikkamatīti, paṭikkamantaṃ vā paṭikkamatīti, ṭhitaṃ vā ṭhito’ti, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato gilāno sūpaṭṭho hoti.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ—na paṭibalo hoti bhesajjaṃ saṃvidhātuṃ, sappāyāsappāyaṃ na jānāti, asappāyaṃ upanāmeti sappāyaṃ apanāmeti, āmisantaro gilānaṃ upaṭṭhāti no mettacitto, jegucchī hoti uccāraṃ

vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā vantaṃ vā nīhātuṃ, na paṭibalo hoti gilānaṃ kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato gilānupaṭṭhāko nālaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṃ gilānaṃ upaṭṭhātuṃ— paṭibalo hoti bhesajjaṃ saṃvidhātuṃ, sappāyāsappāyaṃ jānāti, asappāyaṃ apanāmeti sappāyaṃ upanāmeti, mettacitto gilānaṃ upaṭṭhāti no āmisantaro, ajegucchī hoti uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā vantaṃ vā nīhātuṃ, paṭibalo hoti gilānaṃ kālena kālaṃ dhammiyā kathāya sandassetuṃ samādapetuṃ samuttejetuṃ sampahaṃsetuṃ. Imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato gilānupaṭṭhāko alaṃ gilānaṃ upaṭṭhātun"ti.

24. Matasantakakathā

Tena kho pana samayena dve bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Te aññataraṃ āvāsaṃ upagacchiṃsu. Tattha aññataro bhikkhu gilāno hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi— "bhagavatā kho, āvuso, gilānupaṭṭhānaṃ vaṇṇitaṃ. Handa mayaṃ, āvuso, imaṃ bhikkhuṃ upaṭṭhahemā"ti. Te taṃ upaṭṭhahiṃsu. So tehi upaṭṭhahiyamāno kālamakāsi. Atha kho te bhikkhū tassa bhikkhuno pattacīvaramādāya sāvatthiṃ gantvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Bhikkhussa, bhikkhave, kālaṅkate saṃgho sāmī pattacīvare, api ca gilānupaṭṭhākā bahūpakārā. Anujānāmi, bhikkhave, saṃghena ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ. Tena gilānupaṭṭhākena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo— 'itthannāmo, bhante, bhikkhu kālaṅkato. Idaṃ tassa ticīvarañca patto cā'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo bhikkhu kālaṅkato. Idaṃ tassa ticīvarañca patto ca. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo bhikkhu kālaṅkato. Idaṃ tassa ticīvarañca patto ca. Saṃgho imaṃ ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ deti. Yassāyasmato khamati imassa ticīvarassa ca pattassa ca gilānupaṭṭhākānaṃ dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnaṃ idaṃ saṃghena ticīvarañca patto ca gilānupaṭṭhākānaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro sāmaṇero kālaṅkato hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Sāmaṇerassa, bhikkhave, kālaṅkate saṃgho sāmī pattacīvare, api ca gilānupaṭṭhākā bahūpakārā. Anujānāmi, bhikkhave, saṃghena cīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ. Tena gilānupaṭṭhākena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo— 'itthannāmo, bhante, sāmaṇero kālaṅkato, idaṃ tassa cīvarañca patto cā'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo sāmaṇero kālaṅkato. Idaṃ tassa cīvarañca patto ca. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ cīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo sāmaṇero kālaṅkato. Idaṃ tassa cīvarañca patto ca. Saṃgho imaṃ cīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ deti. Yassāyasmato khamati imassa cīvarassa ca pattassa ca gilānupaṭṭhākānaṃ dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnaṃ idaṃ saṃghena cīvarañca patto ca gilānupaṭṭhākānaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu ca sāmaṇero ca gilānaṃ upaṭṭhahiṃsu. So tehi upaṭṭhahiyamāno kālamakāsi. Atha kho tassa gilānupaṭṭhākassa bhikkhuno etadahosi—"kathaṃ nu kho gilānupaṭṭhākassa sāmaṇerassa cīvarapaṭivīso dātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānupaṭṭhākassa sāmaṇerassa samakaṃ paṭivīsaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bahubhaṇḍo bahuparikkhāro kālaṅkato hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Bhikkhussa, bhikkhave, kālaṅkate saṃgho sāmī pattacīvare, api ca gilānupaṭṭhākā bahūpakārā. Anujānāmi, bhikkhave, saṃghena ticīvarañca pattañca gilānupaṭṭhākānaṃ dātuṃ. Yaṃ tattha lahubhaṇḍaṃ lahuparikkhāraṃ taṃ sammukhībhūtena saṃghena bhājetuṃ. Yaṃ tattha garubhaṇḍaṃ garuparikkhāraṃ taṃ āgatānāgatassa cātuddisassa saṃghassa avissajjikaṃ avebhaṅgikan"ti.

25. Naggiyapaṭikkhepakathā

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu naggo hutvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Idaṃ, bhante, naggiyaṃ anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhitāya sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattati. Sādhu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ naggiyaṃ anujānātū"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, naggiyaṃ titthiyasamādānaṃ samādiyissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, naggiyaṃ titthiyasamādānaṃ samādiyitabbaṃ. Yo samādiyeyya, āpatti thullaccayassā"ti.

26. Kusacīrādipaṭikkhepakathā

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kusacīraṃ nivāsetvā ... pe ... vākacīraṃ nivāsetvā ... pe ... phalakacīraṃ nivāsetvā ... pe ... kesakambalaṃ nivāsetvā ... pe ... vāḷakambalaṃ nivāsetvā ... pe ... ulūkapakkhaṃ nivāsetvā ... pe ... ajinakkhipaṃ nivāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Idaṃ, bhante, ajinakkhipaṃ anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhitāya sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattati. Sādhu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ ajinakkhipaṃ anujānātū"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, ajinakkhipaṃ titthiyadhajaṃ dhāressasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, ajinakkhipaṃ titthiyadhajaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti thullaccayassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu akkanāḷaṃ nivāsetvā ... pe ... potthakaṃ nivāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca— "bhagavā, bhante, anekapariyāyena appic-

chassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa, vaṇṇavādī. Ayaṃ, bhante, potthako anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhitāya sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattati. Sādhu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ potthakaṃ anujānātū"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, potthakaṃ nivāsessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, potthako nivāsetabbo. Yo nivāseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

27. Sabbanīlakādipaṭikkhepakathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sabbanīlakāni cīvarāni dhārenti ... pe ... sabbapītakāni cīvarāni dhārenti ... pe ... sabbalohitakāni cīvarāni dhārenti ... pe ... sabbamañjiṭṭhakāni cīvarāni dhārenti ... pe ... sabbakaṇhāni cīvarāni dhārenti ... pe ... sabbamahāraṅgarattāni cīvarāni dhārenti ... pe ... sabbamahānāmarattāni cīvarāni dhārenti ... pe ... acchinnadasāni cīvarāni dhārenti ... pe ... dīghadasāni cīvarāni dhārenti ... pe ... pupphadasāni cīvarāni dhārenti ... pe ... phaṇadasāni cīvarāni dhārenti ... pe ... kañcukaṃ dhārenti ... pe ... tirīṭakaṃ dhārenti ... pe ... veṭhanaṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā veṭhanaṃ dhāressanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sabbanīlakāni cīvarāni dhāretabbāni, na sabbapītakāni cīvarāni dhāretabbāni, na sabbalohitakāni cīvarāni dhāretabbāni, na sabbamañjiṭṭhakāni cīvarāni dhāretabbāni, na sabbakaṇhāni cīvarāni dhāretabbāni, na sabbamahāraṅgarattāni cīvarāni dhāretabbāni, na sabbamahānāmarattāni cīvarāni dhāretabbāni, na acchinnadasāni cīvarāni dhāretabbāni, na dīghadasāni cīvarāni dhāretabbāni, na pupphadasāni cīvarāni dhāretabbāni, na phaṇadasāni cīvarāni dhāretabbāni, na kañcukaṃ dhāretabbaṃ, na tirīṭakaṃ dhāretabbaṃ, na veṭhanaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

28. Vassaṃvuṭṭhānaṃanuppannacīvarakathā

Tena kho pana samayena vassaṃvuṭṭhā bhikkhū anuppanne cīvare pakkamantipi, vibbhamantipi, kālampi karonti, sāmaṇerāpi paṭijānanti, sikkhaṃ paccakkhātakāpi paṭijānanti, antimavatthuṃ ajjhā-

pannakāpi paṭijānanti, ummattakāpi paṭijānanti, khittacittāpi paṭijānanti, vedanāṭṭāpi paṭijānanti, āpattiyā adassane ukkhittakāpi paṭijānanti, āpattiyā appaṭikamme ukkhittakāpi paṭijānanti, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakāpi paṭijānanti, paṇḍakāpi paṭijānanti, theyyasaṃvāsakāpi paṭijānanti, titthiyapakkantakāpi paṭijānanti, tiracchānagatāpi paṭijānanti, mātughātakāpi paṭijānanti, pitughātakāpi paṭijānanti, arahantaghātakāpi paṭijānanti, bhikkhunidūsakāpi paṭijānanti, saṃghabhedakāpi paṭijānanti, lohituppādakāpi paṭijānanti, ubhatobyañjanakāpi paṭijānanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu anuppanne cīvare pakkamati, sante patirūpe gāhake dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu anuppanne cīvare vibbhamati, kālaṃ karoti, sāmaṇero paṭijānāti, sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti, antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti, saṃgho sāmī.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu anuppanne cīvare ummattako paṭijānāti, khittacitto paṭijānāti, vedanāṭṭo paṭijānāti, āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti, āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti, sante patirūpe gāhake dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu anuppanne cīvare paṇḍako paṭijānāti, theyyasaṃvāsako paṭijānāti, titthiyapakkantako paṭijānāti, tiracchānagato paṭijānāti, mātughātako paṭijānāti, pitughātako paṭijānāti, arahantaghātako paṭijānāti, bhikkhunidūsako paṭijānāti, saṃghabhedako paṭijānāti, lohituppādako paṭijānāti, ubhatobyañjanako paṭijānāti, saṃgho sāmī.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu uppanne cīvare abhājite pakkamati, sante patirūpe gāhake dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu uppanne cīvare abhājite vibbhamati, kālaṃ karoti, sāmaṇero paṭijānāti, sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti, antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti, saṃgho sāmī.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu uppanne cīvare abhājite ummattako paṭijānāti. Khittacitto paṭijānāti, vedanāṭṭo paṭijānāti, āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti, āpattiyā appaṭikamme

ukkhittako paṭijānāti, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti, sante patirūpe gāhake dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭho bhikkhu uppanne cīvare abhājite paṇḍako paṭijānāti, theyyasaṃvāsako paṭijānāti, titthiyapakkantako paṭijānāti, tiracchānagato paṭijānāti, mātughātako paṭijānāti, pitughātako paṭijānāti, arahantaghātako paṭijānāti, bhikkhunidūsako paṭijānāti, saṃghabhedako paṭijānāti, lohituppādako paṭijānāti, ubhatobyañjanako paṭijānāti, saṃgho sāmī.

29. Saṃghebhinnecīvaruppādakathā

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ anuppanne cīvare saṃgho bhijjati. Tattha manussā ekasmiṃ pakkhe udakaṃ denti, ekasmiṃ pakkhe cīvaraṃ denti—saṃghassa demāti. Saṃghassevetaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ anuppanne cīvare saṃgho bhijjati. Tattha manussā ekasmiṃ pakkhe udakaṃ denti, tasmiṃyeva pakkhe cīvaraṃ denti—saṃghassa demāti. Saṃghassevetaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ anuppanne cīvare saṃgho bhijjati. Tattha manussā ekasmiṃ pakkhe udakaṃ denti, ekasmiṃ pakkhe cīvaraṃ denti—pakkhassa demāti. Pakkhassevetaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ anuppanne cīvare saṃgho bhijjati. Tattha manussā ekasmiṃ pakkhe udakaṃ denti, tasmiṃyeva pakkhe cīvaraṃ denti—pakkhassa demāti. Pakkhassevetaṃ.

Idha pana, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ uppanne cīvare abhājite saṃgho bhijjati. Sabbesaṃ samakaṃ bhājetabban”ti.

30. Duggahitasuggahitādikathā

Tena kho pana samayena āyasmā revato aññatarassa bhikkhuno hatthe āyasmato sāriputtassa cīvaraṃ pāhesi—“imaṃ cīvaraṃ therassa dehī”ti. Atha kho so bhikkhu antarāmagge āyasmato revatassa vissāsā taṃ cīvaraṃ aggahesi. Atha kho āyasmā revato āyasmatā sāriputtena samāgantvā pucchi—“ahaṃ, bhante, therassa cīvaraṃ pāhesiṃ. Sampattaṃ taṃ cīvaran”ti? “Nāhaṃ taṃ, āvuso, cīvaraṃ passāmī”ti. Atha kho āyasmā revato taṃ bhikkhuṃ etadavoca—“ahaṃ, āvuso, āyas-

mato hatthe therassa cīvaraṃ pāhesiṃ. Kahaṃ taṃ cīvaran”ti? “Ahaṃ, bhante, āyasmato vissāsā taṃ cīvaraṃ aggahesin”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

“Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī’ti. So antarāmagge yo pahiṇati tassa vissāsā gaṇhāti. Suggahitaṃ. Yassa pahiyyati tassa vissāsā gaṇhāti. Duggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī’ti. So antarāmagge yassa pahiyyati tassa vissāsā gaṇhāti. Duggahitaṃ. Yo pahiṇati tassa vissāsā gaṇhāti. Suggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī’ti. So antarāmagge suṇāti—‘yo pahiṇati so kālaṅkato’ti. Tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Svādhiṭṭhitaṃ. Yassa pahiyyati tassa vissāsā gaṇhāti. Duggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī’ti. So antarāmagge suṇāti—‘yassa pahiyyati so kālaṅkato’ti. Tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Dvādhiṭṭhitaṃ. Yo pahiṇati tassa vissāsā gaṇhāti. Suggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dehī’ti. So antarāmagge suṇāti—‘ubho kālaṅkatā’ti. Yo pahiṇati tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Svādhiṭṭhitaṃ. Yassa pahiyyati tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Dvādhiṭṭhitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī’ti. So antarāmagge yo pahiṇati tassa vissāsā gaṇhāti. Duggahitaṃ. Yassa pahiyyati tassa vissāsā gaṇhāti. Suggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī’ti. So antarāmagge yassa pahiyyati tassa vissāsā gaṇhāti. Suggahitaṃ. Yo pahiṇati tassa vissāsā gaṇhāti. Duggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—‘imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī’ti. So antarāmagge suṇāti—‘yo pahiṇati so kālaṅkato’ti. Tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Dvādhiṭṭhitaṃ. Yassa pahiyyati tassa vissāsā gaṇhāti. Suggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—'imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī'ti. So antarāmagge suṇāti—'yassa pahiyyati so kālaṅkato'ti. Tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Svādhiṭṭhitaṃ. Yo pahiṇati tassa vissāsā gaṇhāti. Duggahitaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhussa hatthe cīvaraṃ pahiṇati—'imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī'ti. So antarāmagge suṇāti 'ubho kālaṅkatā'ti. Yo pahiṇati tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Dvādhiṭṭhitaṃ. Yassa pahiyyati tassa matakacīvaraṃ adhiṭṭhāti. Svādhiṭṭhitaṃ.

31. Aṭṭhacīvaramātikā

Aṭṭhimā, bhikkhave, mātikā cīvarassa uppādāya—sīmāya deti, katikāya deti, bhikkhāpaññattiyā deti, saṃghassa deti, ubhatosaṃghassa deti, vassaṃvuṭṭhasaṃghassa deti, ādissa deti, puggalassa deti.

Sīmāya deti—yāvatikā bhikkhū antosīmagatā tehi bhājetabbaṃ. Katikāya deti— sambahulā āvāsā samānalābhā honti ekasmiṃ āvāse dinne sabbattha dinnaṃ hoti. Bhikkhāpaññattiyā deti, yattha saṃghassa dhuvakārā kariyyanti, tattha deti. Saṃghassa deti, sammukhībhūtena saṃghena bhājetabbaṃ. Ubhatosaṃghassa deti, bahukāpi bhikkhū honti, ekā bhikkhunī hoti, upaḍḍhaṃ dātabbaṃ, bahukāpi bhikkhuniyo honti, eko bhikkhu hoti, upaḍḍhaṃ dātabbaṃ. Vassaṃvuṭṭhasaṃghassa deti, yāvatikā bhikkhū tasmiṃ āvāse vassaṃvuṭṭhā, tehi bhājetabbaṃ. Ādissa deti, yāguyā vā bhatte vā khādanīye vā cīvare vā senāsane vā bhesajje vā. Puggalassa deti—'imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa dammī'"ti.

Cīvarakkhandhako aṭṭhamo.

Tassuddānaṃ

Rājagahako negamo, disvā vesāliyaṃ gaṇiṃ; Puna rājagahaṃ gantvā, rañño taṃ paṭivedayi.

Putto sālavatikāya, abhayassa hi atrajo; Jīvatīti kumārena, saṅkhāto jīvako iti.

So hi takkasīlaṃ gantvā, uggahetvā mahābhiso; Sattavassikaābādhaṃ, natthukammena nāsayi.

Rañño bhagandalābādhaṃ, ālepena apākaḍḍhi; Mamañca itthāgārañca, buddhasaṃghaṃ cupaṭṭhahi.

Rājagahako ca seṭṭhi, antaganṭhi tikicchitaṃ; Pajjotassa mahārogaṃ, ghatapānena nāsayi.

Adhikārañca siveyyaṃ, abhisannaṃ sinehati; Tīhi uppalahatthehi, samattiṃsavirecanaṃ.

Pakatattaṃ varaṃ yāci, siveyyañca paṭiggahi; Cīvarañca gihidānaṃ, anuññāsi tathāgato.

Rājagahe janapade, bahuṃ uppajji cīvaraṃ; Pāvāro kosiyañceva, kojavo aḍḍhakāsikaṃ.

Uccāvacā ca santuṭṭhi, nāgamesāgamesuṃ ca; Paṭhamaṃ pacchā sadisā, katikā ca paṭiharuṃ.

Bhaṇḍāgāraṃ aguttañca, vuṭṭhāpenti tatheva ca; Ussannaṃ kolāhalañca, kathaṃ bhāje kathaṃ dade.

Sakātirekabhāgena, paṭivīso kathaṃ dade; Chakaṇena sītudakā, uttaritu na jānare.

Oropentā bhājanañca, pātiyā ca chamāya ca; Upacikā majjhe jīranti, ekato patthinnena ca.

Pharusācchinnacchibandhā, addasāsi ubbhaṇḍite; Vīmaṃsitvā sakyamuni, anuññāsi ticīvaraṃ.

Aññena atirekena, uppajji chiddameva ca; Cātuddīpo varaṃ yāci, dātuṃ vassikasāṭikaṃ.

Āgantugamigilānaṃ, upaṭṭhākañca bhesajjaṃ; Dhuvaṃ udakasāṭiñca, paṇītaṃ atikhuddakaṃ.

Thullakacchumukhaṃ khomaṃ, paripuṇṇaṃ adhiṭṭhānaṃ; Pacchimaṃ kato garuko, vikaṇṇo suttamokiri.

Lujjanti nappahonti, ca anvādhikaṃ bahūni ca; Andhavane assatiyā, eko vassaṃ utumhi ca.

Dve bhātukā rājagahe, upanando puna dvisu; Kucchivikāro gilāno, ubho ceva gilānakā.

Naggā kusā vākacīraṃ, phalako kesakambalaṃ; Vāḷaulūkapakkhañca, ajinaṃ akkanāḷakaṃ.

Potthakaṃ nīlapītañca, lohitaṃ mañjiṭṭhena ca; Kaṇhā mahāraṅganāma, acchinnadasikā tathā.

Dīghapupphaphaṇadasā, kañcutirīṭaveṭhanaṃ; Anuppanne pakkamati, saṃgho bhijjati tāvade.

Pakkhe dadanti saṃghassa, āyasmā revato pahi; Vissāsagāhādhiṭṭhāti, aṭṭha cīvaramātikāti.

Imamhi khandhake vatthū channavuti.

Cīvarakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Samuccayakkhandhaka

1. Sukkavissaṭṭhi

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā udāyī ekaṃ āpattiṃ āpanno hoti sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ—

1.1. Appaṭicchannamānatta

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācāmi. Ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Dutiyampi, sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācāmi. Ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Tatiyampi sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācāmī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ

ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.2. Appaṭicchannaabbhāna

So ciṇṇamānatto bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ ciṇṇamānatto. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho

udāyiṃ bhikkhuṃ abbhetu. Evañca pana, bhikkhave, abbhetabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ, sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ, bhante, ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmi.

Ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ ciṇṇamānatto dutiyampi, bhante, saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmi.

Ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ ciṇṇamānatto tatiyampi, bhante, saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ

bhikkhuṃ abbheti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Abbhito saṃghena udāyī bhikkhu. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.3. Ekāhappaṭicchannaparivāsa

Tena kho pana samayena āyasmā udāyī ekaṃ āpattiṃ āpanno hoti sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya

sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.4. Ekāhappaṭicchannamānatta

So parivutthaparivāso bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivutthaparivāso. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañc-

etanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ, bhante, parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.5. Ekāhappaṭicchannaabbhāna

So ciṇṇamānatto bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ ciṇṇamānatto. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbhetu. Evañca pana, bhikkhave, abbhetabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ, bhante, ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Yadi saṃghassa pat-

takallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ ekāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya ekāhaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ekāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Abbhito saṃghena udāyī bhikkhu. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.6. Pañcāhappaṭicchannaparivāsa

Tena kho pana samayena āyasmā udāyī ekaṃ āpattiṃ āpanno hoti sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ dvīhappaṭicchannaṃ ... pe ... tīhappaṭicchannaṃ ... pe ... catūhappaṭicchannaṃ ... pe ... pañcāhappaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Dinno saṃghena udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

1.7. Pārivāsikamūlāyapaṭikassanā

So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—“ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassatu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā … pe … evamassa vacanīyo—‘ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ

ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikasseyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassati. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Paṭikassito saṃghena udāyī bhikkhu antarā ekissā āpattiyā sañc-

etanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.8. Mānattārahamūlāyapaṭikassanā

So parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassatu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... so parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho

udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikasseyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... so parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassati. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Paṭikassito saṃghena udāyī bhikkhu antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.9. Tikāpattimānatta

So parivutthaparivāso bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ parivutthaparivāso. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi ... pe ... sohaṃ, bhante, parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpat-

tiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ … pe … so parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ … pe … so parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.10. Mānattacārikamūlāyapaṭikassanā

So mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ … pe … sohaṃ mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassitvā chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo—tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā … pe … evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ … pe … sohaṃ mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu … pe … mūlāya-

paṭikassanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikasseyya. Esā ñatti ... pe ... paṭikassito saṃghena udāyī bhikkhu antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Evañca pana, bhikkhave, chārattaṃ mānattaṃ dātabbaṃ—tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā ... pe ... evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yācāmī'ti.

Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ... pe ... chārattaṃ mānattaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ dadeyya. Esā ñatti ... pe ...

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.11. Abbhānārahamūlāyapaṭikassanā

So ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassitvā

chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo … pe ….

Evañca pana, bhikkhave, chārattaṃ mānattaṃ dātabbaṃ … pe ….

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.12. Mūlāyapaṭikassitaabbhāna

So ciṇṇamānatto bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ … pe … sohaṃ ciṇṇamānatto. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbhetu. Evañca pana, bhikkhave, abbhetabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā … pe … evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So-

haṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ, bhante, ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmī'ti.

Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya pañcāhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā ap-

paṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ appaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā appaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ ... pe ... so ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Abbhito saṃghena udāyī bhikkhu. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.13. Pakkhappaṭicchannaparivāsa

Tena kho pana samayena āyasmā udāyī ekaṃ āpattiṃ āpanno hoti sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā … pe … evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Dinno saṃghena udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.14. Pakkhapārivāsikamūlāyapaṭikassana

So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti. Bhagavato etamatthaṃ

ārocesuṃ. “Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassitvā purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā … pe … evamassa vacanīyo—‘ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācāmī’ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikasseyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpat-

tiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassati. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Paṭikassito saṃghena udāyī bhikkhu antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.15. Samodhānaparivāsa

"Evañca pana, bhikkhave, purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo—tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo— 'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yācāmī'ti.

Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭic-

channāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Dinno saṃghena udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.16. Mānattārahamūlāyapaṭikassanādi

So parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So bhikkhū-

naṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ … pe … sohaṃ parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassitvā purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo … pe ….

Evañca pana, bhikkhave, purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo … pe … deti … pe ….

Dinno saṃghena udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.17. Tikāpattimānatta

So parivutthaparivāso bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ … pe … sohaṃ parivutthaparivāso. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā … pe … evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ … pe … sohaṃ, bhante, parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ … pe … so parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ … pe … so

parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yācati. Saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ deti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.18. Mānattacārikamūlāyapaṭikassanādi

So mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassitvā purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ datvā chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo ... pe ....

Evañca pana, bhikkhave, purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo ... pe ....

Evañca pana, bhikkhave, chārattaṃ mānattaṃ dātabbaṃ ... pe ... deti ... pe ....

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.19. Abbhānārahamūlāyapaṭikassanādi

So ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato eta-

matthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassitvā purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ datvā chārattaṃ mānattaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, mūlāya paṭikassitabbo ... pe ....

Evañca pana, bhikkhave, purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo ... pe ....

Evañca pana, bhikkhave, chārattaṃ mānattaṃ dātabbaṃ ... pe ... deti ... pe ....

Dinnaṃ saṃghena udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.20. Pakkhappaṭicchannaabbhāna

So ciṇṇamānatto bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ ... pe ... sohaṃ ciṇṇamānatto. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbhetu. Evañca pana, bhikkhave, abbhetabbo—

Tena, bhikkhave, udāyinā bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā, ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā, vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā, ukkuṭikaṃ nisīditvā, añjaliṃ paggahetvā, evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivut-

thaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajjiṃ sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. Sohaṃ saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivutthaparivāso saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavis-

saṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. Sohaṃ, bhante, ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācāmī'ti.

Dutiyampi yācitabbaṃ. Tatiyampi yācitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pakkhappaṭicchannāya pakkhaparivāsaṃ adāsi. So parivasanto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso mānattāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno tissannaṃ āpattīnaṃ chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So mānattaṃ caranto antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavis-

saṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto abbhānāraho antarā ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pañcāhappaṭicchannaṃ. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāyapaṭikassanaṃ yāci. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya mūlāya paṭikassi. So saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya purimāya āpattiyā samodhānaparivāsaṃ adāsi. So parivutthaparivāso saṃghaṃ antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ yāci. Saṃgho udāyissa bhikkhuno antarā ekissā āpattiyā sañcetanikāya sukkavissaṭṭhiyā pañcāhappaṭicchannāya chārattaṃ mānattaṃ adāsi. So ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ udāyī bhikkhu ekaṃ āpattiṃ āpajji sañcetanikaṃ sukkavissaṭṭhiṃ pakkhappaṭicchannaṃ … pe … so ciṇṇamānatto saṃghaṃ abbhānaṃ yācati. Saṃgho udāyiṃ bhikkhuṃ abbheti. Yassāyasmato khamati udāyissa bhikkhuno abbhānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Abbhito saṃghena udāyī bhikkhu. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sukkavissaṭṭhi samattā.

2. 2 Parivāsa

2.1. Agghasamodhānaparivāsa

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpanno hoti—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā, ekā āpatti dvīhappaṭicchannā, ekā āpatti tīhappaṭicchannā, ekā āpatti catūhappaṭicchannā, ekā āpatti pañcāhappaṭicchannā, ekā āpatti chāhappaṭicchannā, ekā āpatti sattāhappaṭicchannā, ekā āpatti aṭṭhāhappaṭicchannā, ekā āpatti navāhappaṭicchannā, ekā āpatti dasāhappaṭicchannā. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... ekā āpatti dasāhappaṭicchannā. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho tassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo— 'ahaṃ, bhante, sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... ekā āpatti dasāhappaṭicchannā. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... ekā āpatti dasāhappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... ekā āpatti dasāhappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāsaṃ yācati.

Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā; tassā agghena samodhānaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpatti dasāhappaṭicchannā tassā agghena samodhānaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

2.2. Sabbacirappaṭicchannaagghasamodhāna

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpanno hoti—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā, dve āpattiyo dvīhappaṭicchannāyo, tisso āpattiyo tīhappaṭicchannāyo, catasso āpattiyo catūhappaṭicchannāyo, pañca āpattiyo pañcāhappaṭicchannāyo, cha āpattiyo chāhappaṭicchannāyo, satta āpattiyo sattāhappaṭicchannāyo, aṭṭha āpattiyo aṭṭhāhappaṭicchannāyo, nava āpattiyo navāhappaṭicchannāyo, dasa āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ, ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... dasa āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho tassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo— 'ahaṃ, bhante, sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ, ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... dasa āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji, ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... dasa āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsaṃ

yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji—ekā āpatti ekāhappaṭicchannā ... pe ... dasa āpattiyo dasāhappaṭicchannāyo. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ yā āpattiyo sabbacirappaṭicchannāyo tāsaṃ agghena samodhānaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

2.3. Dvemāsaparivāsa

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpanno hoti dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—'yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'"ti.

So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"'ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—'yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho tassa bhikkhuno itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā, ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā, vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā, ukkuṭikaṃ nisīditvā, añjaliṃ paggahetvā, evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ

adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācāmī'ti.

Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—ahaṃ kho dve saṃghādis-

esā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā tadupādāya dve māsā parivasitabbā.

2.4. Dvemāsāparivasitabbavidhi

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho ekissā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan"'ti. So saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya

dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā tadupādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ āpattiṃ jānāti, ekaṃ āpattiṃ na jānāti. So saṃghaṃ yaṃ āpattiṃ jānāti, tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. So parivasanto itarampi āpattiṃ jānāti. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ āpattiṃ jāniṃ, ekaṃ āpattiṃ na jāniṃ. Sohaṃ saṃghaṃ yaṃ āpattiṃ jāniṃ tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto itarampi āpattiṃ jānāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā tadupādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ āpattiṃ sarati, ekaṃ āpattiṃ nassarati. So saṃghaṃ yaṃ āpattiṃ sarati, tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. So parivasanto itarampi āpattiṃ sarati. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ āpattiṃ sariṃ, ekaṃ āpattiṃ nassariṃ. Sohaṃ saṃghaṃ yaṃ āpattiṃ sariṃ, tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto itarampi āpattiṃ sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā tadupādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekāya āpattiyā nibbematiko, ekāya āpattiyā vematiko. So saṃghaṃ yāya āpattiyā nibbematiko, tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. So parivasanto itarissāpi āpattiyā nibbematiko hoti. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo; ekāya āpattiyā nibbematiko, ekāya āpattiyā vematiko. Sohaṃ saṃghaṃ yāya āpattiyā nibbematiko tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tassā āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto itarissāpi āpattiyā nibbematiko. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho itarissāpi āpattiyā dvemāsappaṭicchannāya dvemāsaparivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā tadupādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekā āpatti jānappaṭicchannā, ekā āpatti ajānappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So evaṃ vadeti—'kiṃ ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno? Kissāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti? Te evaṃ vadenti—'ayaṃ, āvuso, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo; ekā āpatti jānappaṭicchannā, ekā āpatti ajānappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tāyo ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno, tāsāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti. So evaṃ vadeti—'yāyaṃ, āvuso, āpatti jānappaṭicchannā, dhammikaṃ tassā āpattiyā parivāsadānaṃ; dhammattā ruhati. Yā ca khvāyaṃ, āvuso, āpatti ajānappaṭicchannā, adhammikaṃ tassā āpattiyā parivāsadānaṃ; adhammattā na ruhati. Ekissā, āvuso, āpattiyā bhikkhu mānattāraho'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekā āpatti saramānappaṭicchannā, ekā āpatti assaramānappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So evaṃ vadeti—'kiṃ ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno? Kissāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti? Te evaṃ vadenti—'ayaṃ, āvuso, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo; ekā āpatti saramānappaṭicchannā, ekā āpatti assaramānappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tāyo ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno; tāsāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti. So evaṃ vadeti—'yāyaṃ, āvuso, āpatti saramānappaṭicchannā dhammikaṃ tassā āpattiyā parivāsadānaṃ; dhammattā ruhati. Yā ca khvāyaṃ, āvuso, āpatti assaramānappaṭicchannā, adhammikaṃ tassā āpattiyā parivāsadānaṃ; adhammattā na ruhati. Ekissā, āvuso, āpattiyā bhikkhu mānattāraho'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekā āpatti nibbematikappaṭicchannā, ekā āpatti vematikappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So evaṃ vadeti—'kiṃ ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno? Kissāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti? Te evaṃ vadenti—'ayaṃ, āvuso, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo; ekā āpatti nibbematikappaṭicchannā, ekā āpatti vematikappaṭicchannā. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tāyo ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno; tāsāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti. So evaṃ vadeti—'yāyaṃ, āvuso, āpatti nibbematikappaṭicchannā, dhammikaṃ tassā āpattiyā parivāsadānaṃ; dhammattā

ruhati. Yā ca khvāyaṃ, āvuso, āpatti vematikappaṭicchannā adhammikaṃ tassā āpattiyā parivāsadānaṃ; adhammattā na ruhati. Ekissā, āvuso, āpattiyā bhikkhu mānattāraho'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpanno hoti dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan"ti.

So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ kho, āvuso, dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"'ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo

okkami—'yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan'ti. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho tassa bhikkhuno dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo— 'ahaṃ, bhante, dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā

āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami. "Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tena, bhikkhave, bhikkhunā purimaṃ upādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa lajjīdhammo okkami—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Tassa me etadahosi—"ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāceyyan"ti. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ ekamāsaparivāsaṃ adāsi. Tassa me parivasantassa lajjīdhammo okkami—"Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan"ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā purimaṃ upādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ māsaṃ jānāti, ekaṃ māsaṃ na jānāti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ jānāti taṃ māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ jānāti taṃ māsaṃ parivāsaṃ deti. So parivasanto itarampi māsaṃ jānāti. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ māsaṃ jāniṃ, ekaṃ māsaṃ na jāniṃ. So-

haṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ jāniṃ taṃ māsaṃ parivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ jāniṃ taṃ māsaṃ parivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto itarampi māsaṃ jānāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā purimaṃ upādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ māsaṃ sarati, ekaṃ māsaṃ nassarati. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ sarati taṃ māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ sarati taṃ māsaṃ parivāsaṃ deti. So parivasanto itarampi māsaṃ sarati. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ māsaṃ sariṃ, ekaṃ māsaṃ nassariṃ. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ sariṃ taṃ māsaṃ parivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ sariṃ taṃ māsaṃ parivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto itarampi māsaṃ sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā purimaṃ upādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ māsaṃ nibbematiko, ekaṃ māsaṃ vematiko. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ nibbematiko taṃ māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ nibbematiko taṃ māsaṃ parivāsaṃ deti. So parivasanto itarampi māsaṃ nibbematiko hoti. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho dve saṃghādis-

esā āpattiyo āpajjiṃ dvemāsappaṭicchannāyo; ekaṃ māsaṃ nibbematiko, ekaṃ māsaṃ vematiko. Sohaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ yaṃ māsaṃ nibbematiko taṃ māsaṃ parivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchānnānaṃ yaṃ māsaṃ nibbematiko taṃ māsaṃ parivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto itarampi māsaṃ nibbematiko. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yāceyyan'ti. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ itarampi māsaṃ parivāsaṃ deti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā purimaṃ upādāya dve māsā parivasitabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; eko māso jānappaṭicchanno, eko māso ajānappaṭicchanno. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa añño bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So evaṃ vadeti—'kiṃ ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno? Kissāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti? Te evaṃ vadenti—'ayaṃ, āvuso, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo. Eko māso jānappaṭicchanno, eko māso ajānappaṭicchanno. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tāyo ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno tāsāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti. So evaṃ vadeti—'yvāyaṃ, āvuso, māso jānappaṭicchanno dhammikaṃ tassa māsassa parivāsadānaṃ; dhammattā ruhati. Yo ca khvāyaṃ, āvuso, māso ajānappaṭicchanno adhammikaṃ tassa māsassa parivāsadānaṃ; adhammattā na ruhati. Ekassa, āvuso, māsassa bhikkhu mānattāraho'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; eko māso saramānappaṭicchanno, eko māso assaramānappaṭicchanno. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvin-

naṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So evaṃ vadeti—'kiṃ ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno? Kissāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti? Te evaṃ vadenti—'ayaṃ, āvuso, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo; eko māso saramānappaṭicchanno, eko māso assaramānappaṭicchanno. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tāyo ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno tāsāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti. So evaṃ vadeti—'yvāyaṃ, āvuso, māso saramānappaṭicchanno dhammikaṃ tassa māsassa parivāsadānaṃ; dhammattā ruhati. Yo ca khvāyaṃ, āvuso, māso assaramānappaṭicchanno adhammikaṃ tassa māsassa parivāsadānaṃ; adhammattā na ruhati. Ekassa, āvuso, māsassa bhikkhu mānattāraho'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajjati dvemāsappaṭicchannāyo; eko māso nibbematikappaṭicchanno, eko māso vematikappaṭicchanno. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ deti. Tassa parivasantassa aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So evaṃ vadeti—'kiṃ ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno? Kissāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti? Te evaṃ vadenti—'ayaṃ, āvuso, bhikkhu dve saṃghādisesā āpattiyo āpajji dvemāsappaṭicchannāyo; eko māso nibbematikappaṭicchanno, eko māso vematikappaṭicchanno. So saṃghaṃ dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ yāci. Tassa saṃgho dvinnaṃ āpattīnaṃ dvemāsappaṭicchannānaṃ dvemāsaparivāsaṃ adāsi. Tāyo ayaṃ, āvuso, bhikkhu āpanno tāsāyaṃ bhikkhu parivasatī'ti. So evaṃ vadeti—'yvāyaṃ, āvuso, māso nibbematikappaṭicchanno dhammikaṃ tassa māsassa parivāsadānaṃ; dhammattā ruhati. Yo ca khvāyaṃ, āvuso, māso vematikappaṭicchanno adhammikaṃ tassa māsassa parivāsadānaṃ; adhammattā na ruhati. Ekassa, āvuso, māsassa bhikkhu mānattāraho'"ti.

2.5. Suddhantaparivāsa

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpanno hoti. So āpattipariyantaṃ na jānāti; rattipariyantaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ nassarati; āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko. So bhikkhūnaṃ ārocesi—"ahaṃ, āvuso, sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ; āpattipariyantaṃ na jānāmi, rattipariyantaṃ na jānāmi; āpattipariyantaṃ nassarāmi, rattipariyantaṃ nassarāmi; āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tena hi, bhikkhave, saṃgho tassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ... pe ... evamassa vacanīyo— 'ahaṃ, bhante, sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ. Āpattipariyantaṃ na jānāmi, rattipariyantaṃ na jānāmi; āpattipariyantaṃ nassarāmi, rattipariyantaṃ nassarāmi; āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji. Āpattipariyantaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ nassarati; āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajji. Āpattipariyantaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ nassarati; āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno tāsaṃ āpattīnaṃ suddhantaparivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evaṃ kho, bhikkhave, suddhantaparivāso dātabbo; evaṃ parivāso dātabbo. Kathañca, bhikkhave, suddhantaparivāso dātabbo? Āpattipariyantaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ nassarati; āpattipariyante vematiko, rattipariyante vematiko— suddhantaparivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ jānāti, rattipariyantaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ sarati, rattipariyantaṃ nassarati; āpattipariyante nibbematiko, rattipariyante vematiko—suddhantaparivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ ekaccaṃ jānāti, ekaccaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ ekaccaṃ sarati, ekaccaṃ nassarati, rattipariyantaṃ nassarati; āpattipariyante ekacce vematiko, ekacce nibbematiko, rattipariyante vematiko— suddhantaparivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ ekaccaṃ jānāti, ekaccaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ ekaccaṃ sarati, ekaccaṃ nassarati; āpattipariyante vematiko, rattipariyante ekacce vematiko, ekacce nibbematiko— suddhantaparivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ jānāti, rattipariyantaṃ ekaccaṃ jānāti, ekaccaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ sarati, rattipariyantaṃ ekaccaṃ sarati, ekaccaṃ nassarati; āpattipariyante nibbematiko, rattipariyante ekacce vematiko, ekacce nibbematiko—suddhantaparivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ ekaccaṃ jānāti, ekaccaṃ na jānāti; rattipariyantaṃ ekaccaṃ jānāti, ekaccaṃ na jānāti; āpattipariyantaṃ ekaccaṃ sarati, ekaccaṃ nassarati; rattipariyantaṃ ekaccaṃ sarati, ekaccaṃ nassarati; āpattipariyante ekacce vematiko, ekacce nibbematiko; rattipariyante ekacce vematiko, ekacce nibbematiko—suddhantaparivāso dātabbo. Evaṃ kho, bhikkhave, suddhantaparivāso dātabbo.

Kathañca, bhikkhave, parivāso dātabbo? Āpattipariyantaṃ jānāti, rattipariyantaṃ jānāti; āpattipariyantaṃ sarati, rattipariyantaṃ sarati; āpattipariyante nibbematiko, rattipariyante nibbematiko—parivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ jānāti; āpattipariyantaṃ nassarati, rattipariyantaṃ sarati, āpattipariyante vematiko, rattipariyante nibbematiko— parivāso dātabbo.

Āpattipariyantaṃ ekaccaṃ jānāti, ekaccaṃ na jānāti, rattipariyantaṃ jānāti; āpattipariyantaṃ ekaccaṃ sarati, ekaccaṃ nassarati, rattipariyantaṃ sarati; āpattipariyante ekacce vematiko, ekacce nibbematiko, rattipariyante nibbematiko—parivāso dātabbo. Evaṃ kho, bhikkhave, parivāso dātabbo".

Parivāso niṭṭhito.

3. Cattālīsaka

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu parivasanto vibbhami. So puna paccāgantvā bhikkhū upasampadaṃ yāci. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto vibbhamati. Vibbhantakassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto sāmaṇero hoti. Sāmaṇerassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto ummattako hoti. Ummattakassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna anummattako hoti, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto khittacitto hoti. Khittacittassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna akhittacitto hoti, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (4)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto vedanāṭṭo hoti. Vedanāṭṭassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna avedanāṭṭo hoti, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (5)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto, āpattiyā adassane, ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (6)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto, āpattiyā appaṭikamme,

ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto, pāpikāya diṭṭhiyā, appaṭinissagge, ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, parivāso na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho, avaseso parivasitabbo. (8)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mūlāyapaṭikassanāraho vibbhamati. Vibbhantakassa, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanā na ruhati. So ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. (9)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mūlāyapaṭikassanāraho sāmaṇero hoti ... pe ... ummattako hoti ... pe ... khittacitto hoti ... pe ... vedanāṭṭo hoti ... pe ... āpattiyā adassane ukkhipiyyati ... pe ... āpattiyā appaṭikamme ukkhipiyyati ... pe ... pāpikāya diṭṭhiyā, appaṭinissagge, ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanā na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. (16)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattāraho vibbhamati. Vibbhantakassa, bhikkhave, mānattadānaṃ na ruhati. So ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho. Tassa bhikkhuno mānattaṃ dātabbaṃ. (17)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattāraho sāmaṇero hoti ... pe ... ummattako hoti ... pe ... khittacitto hoti ... pe ... vedanāṭṭo hoti ... pe ... āpattiyā adassane, ukkhipiyyati ... pe ... āpattiyā appaṭikamme, ukkhipiyyati ... pe ... pāpikāya diṭṭhiyā, appaṭinissagge, ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, mānattadānaṃ na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho. Tassa bhikkhuno mānattaṃ dātabbaṃ. (24)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattaṃ caranto vibbhamati.

Vibbhantakassa, bhikkhave, mānattacariyā na ruhati. So ce puna upasampajjati tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho; yaṃ mānattaṃ dinnaṃ sudinnaṃ, yaṃ mānattaṃ ciṇṇaṃ suciṇṇaṃ, avasesaṃ caritabbaṃ. (25)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattaṃ caranto sāmaṇero hoti ... pe ... ummattako hoti ... pe ... khittacitto hoti ... pe ... vedanāṭṭo hoti ... pe ... āpattiyā adassane, ukkhipiyyati ... pe ... āpattiyā appaṭikamme, ukkhipiyyati ... pe ... pāpikāya diṭṭhiyā, appaṭinissagge, ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, mānattacariyā na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo purivuttho suparivuttho; yaṃ mānattaṃ dinnaṃ sudinnaṃ, yaṃ mānattaṃ ciṇṇaṃ suciṇṇaṃ, avasesaṃ caritabbaṃ. (32)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu abbhānāraho vibbhamati. Vibbhantakassa, bhikkhave, abbhānaṃ na ruhati. So ce puna upasampajjati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho; yaṃ mānattaṃ dinnaṃ sudinnaṃ, yaṃ mānattaṃ ciṇṇaṃ suciṇṇaṃ. So bhikkhu abbhetabbo. (33)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu abbhānāraho sāmaṇero hoti ... pe ... ummattako hoti ... pe ... khittacitto hoti ... pe ... vedanāṭṭo hoti ... pe ... āpattiyā adassane, ukkhipiyyati ... pe ... āpattiyā appaṭikamme, ukkhipiyyati ... pe ... pāpikāya diṭṭhiyā, appaṭinissagge, ukkhipiyyati. Ukkhittakassa, bhikkhave, abbhānaṃ na ruhati. So ce puna osāriyyati, tassa tadeva purimaṃ parivāsadānaṃ. Yo parivāso dinno sudinno, yo parivuttho suparivuttho; yaṃ mānattaṃ dinnaṃ sudinnaṃ, yaṃ mānattaṃ ciṇṇaṃ suciṇṇaṃ. So bhikkhu abbhetabbo. (40)

Cattālīsakaṃ samattaṃ.

4. Chattiṃsaka

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā appaṭicchannāyo. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyo. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā

saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati aparimāṇā appaṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇā paṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi appaṭicchannāyo ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (9)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattāraho ... pe ... mānattaṃ caranto ... pe ... (yathāparivāsaṃ tathā vitthāretabbaṃ) abbhānāraho antarā sambahulā saṃghādisesā, āpattiyo āpajjati parimāṇā appaṭicchannāyo ... pe ... parimāṇā paṭicchannāyo ... pe ... parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... aparimāṇā appaṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇā paṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi appaṭicchannāyo ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (36)

Chattiṃsakaṃ samattaṃ.

5. Mānattasata

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno mānattaṃ dātabbaṃ. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimasmiṃ āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpat-

tiyo āpajjitvā paṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiṃ āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā paṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (4)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiṃ āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (5)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (6)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā chādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā chādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca

āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (8)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti. Yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiṃ āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (9)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti. Yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (10)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti. Yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (11)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (12)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo

āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiṃ āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (13)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (14)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (15)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (16)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpat-

tiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiṃ āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (17)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (18)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (19)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (20)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā sāmaṇero hoti … pe … ummattako hoti … pe … khittacitto hoti … pe … (yathā heṭṭhā tathā vitthāretabbaṃ)

vedanāṭṭo hoti ... pe ... tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti ... pe ... ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati ... pe ... ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vedanāṭṭo hoti. So puna avedanāṭṭo hutvā yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimasmiñca pacchimasmiñca āpattikkhandhe yathāpaṭicchanne parivāsaṃ datvā mānattaṃ dātabbaṃ. (100)

Mānattasataṃ niṭṭhitaṃ.

6. Samūlāyasamodhānaparivāsacatussata

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā paṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā

saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā paṭicchādetvā vibbhamati. So puna upasampanno tā āpattiyo chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (4)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (5)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (6)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā chādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe chādesi tā āpattiyo pacchā chādeti; yā āpattiyo pubbe nacchādesi tā āpattiyo pacchā chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (8)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo na jānāti tā

āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (9)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (10)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (11)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti. Yā āpattiyo jānāti tā āpattiyo chādeti, yā āpattiyo na jānāti tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe jānitvā chādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti; yā āpattiyo pubbe ajānitvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā jānitvā chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (12)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti.

So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (13)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (14)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (15)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati. Yā āpattiyo sarati tā āpattiyo chādeti; yā āpattiyo nassarati tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe saritvā chādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti; yā āpattiyo pubbe assaritvā nacchādesi tā āpattiyo pacchā saritvā chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (16)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (17)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (18)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (19)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati. Ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vibbhamitvā puna upasampanno yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (20)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā sāmaṇero hoti … pe … ummattako hoti … pe … khittacitto hoti … pe … vedanāṭṭo hoti … pe … tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi (yathā heṭṭhā vitthāritaṃ tathā vitthāretabbaṃ) … pe … ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti … pe … ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati … pe … ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu

vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vedanāṭṭo hoti. So puna avedanāṭṭo hutvā yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (100)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattāraho ... pe ... mānattaṃ caranto ... pe ... abbhānāraho antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā vibbhamati ... pe ... (mānattāraho ca mānattacārī ca abbhānāraho ca yathā parivāso vitthārito tathā vitthāretabbo). (320)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu abbhānāraho antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā appaṭicchādetvā sāmaṇero hoti ... pe ... ummattako hoti ... pe ... khittacitto hoti ... pe ... vedanāṭṭo hoti ... pe ... tassa honti āpattiyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... ekaccā āpattiyo jānāti, ekaccā āpattiyo na jānāti ... pe ... ekaccā āpattiyo sarati, ekaccā āpattiyo nassarati ... pe ... ekaccāsu āpattīsu nibbematiko, ekaccāsu āpattīsu vematiko. Yāsu āpattīsu nibbematiko tā āpattiyo chādeti; yāsu āpattīsu vematiko tā āpattiyo nacchādeti. So vedanāṭṭo hoti. So puna avedanāṭṭo hutvā yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko nacchādeti ... pe ... yā āpattiyo pubbe nibbematiko chādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti; yā

āpattiyo pubbe vematiko nacchādesi tā āpattiyo pacchā nibbematiko chādeti. So bhikkhu mūlāya paṭikassitabbo. Yathāpaṭicchannānañcassa āpattīnaṃ purimāya āpattiyā samodhānaparivāso dātabbo. (400)

Samūlāyasamodhānaparivāsacatussataṃ niṭṭhitaṃ.

7. Parimāṇādivāraaṭṭhaka

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjitvā parimāṇā appaṭicchādetvā ... pe ... aparimāṇā appaṭicchādetvā ... pe ... ekanāmā appaṭicchādetvā ... pe ... nānānāmā appaṭicchādetvā ... pe ... sabhāgā appaṭicchādetvā ... pe ... visabhāgā appaṭicchādetvā ... pe ... vavatthitā appaṭicchādetvā ... pe ... sambhinnā appaṭicchādetvā vibbhamati ... pe ... (yathā heṭṭhā tathā vitthāretabbaṃ).

Parimāṇādivāraaṭṭhakaṃ niṭṭhitaṃ.

8. Dvebhikkhuvāraekādasaka

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (1)

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te saṃghādisese vematikā honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (2)

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te saṃghādisese missakadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (3)

Dve bhikkhū missakaṃ āpannā honti. Te missake saṃghādisesadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (4)

Dve bhikkhū missakaṃ āpannā honti. Te missake missakadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (5)

Dve bhikkhū suddhakaṃ āpannā honti. Te suddhake saṃghādis-

esadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Ubhopi yathādhammaṃ kārāpetabbā. (6)

Dve bhikkhū suddhakaṃ āpannā honti. Te suddhake suddhakadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Ubhopi yathādhammaṃ kārāpetabbā. (7)

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhino honti. Ekassa hoti ārocessāmīti, ekassa hoti na ārocessāmīti. So paṭhamampi yāmaṃ chādeti, dutiyampi yāmaṃ chādeti, tatiyampi yāmaṃ chādeti—uṭṭhite aruṇe channā hoti āpatti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (8)

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhino honti. Te gacchanti ārocessāmāti. Ekassa antarāmagge makkhadhammo uppajjati na ārocessāmīti. So paṭhamampi yāmaṃ chādeti, dutiyampi yāmaṃ chādeti, tatiyampi yāmaṃ chādeti—uṭṭhite aruṇe channā hoti āpatti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (9)

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhino honti. Te ummattakā honti. Te pacchā anummattakā hutvā eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (10)

Dve bhikkhū saṃghādisesaṃ āpannā honti. Te pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadanti—'idāneva kho mayaṃ jānāma—ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī'ti. Te saṃghādisese saṃghādisesadiṭṭhino honti. Eko chādeti, eko nacchādeti. Yo chādeti so dukkaṭaṃ desāpetabbo. Yathāpaṭicchanne cassa parivāsaṃ datvā ubhinnampi mānattaṃ dātabbaṃ. (11)

Dvebhikkhuvāraekādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

9. Mūlāyaavisuddhinavaka

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ

āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyo appaṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti; adhammena mānattaṃ deti, adhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyo paṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti; adhammena mānattaṃ deti, adhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti, adhammena mānattaṃ deti, adhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati aparimāṇāyo appaṭicchannāyo ... pe

... aparimāṇāyo paṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇāyo paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi appaṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti; adhammena mānattaṃ deti, adhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (4–7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti; adhammena mānattaṃ deti, adhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (8)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena; dhammena samodhānaparivāsaṃ deti; adhammena mānattaṃ deti; adhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (9)

Mūlāyaavisuddhinavakaṃ niṭṭhitaṃ.

10. Dutiyanavaka

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti, so pari-

vasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā appaṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti; dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti; dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti; dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi, ekanāmampi nānānāmampi, sabhāgampi visabhāgampi, vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati aparimāṇā appaṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇā paṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi ... pe ... parimāṇāyopi aparimāṇāyopi appaṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho

antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti; dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (4–7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti, dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (8)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti; dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu avisuddho tāhi āpattīhi. (9)

Dutiyanavakaṃ niṭṭhitaṃ.

11. Tatiyanavaka

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyo appaṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ

deti. So parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyo appaṭicchannāyo. So tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati. Tassa evaṃ hoti— 'ahaṃ kho sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. Sohaṃ saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇāyo appaṭicchannāyo. Sohaṃ saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassi adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇāyo appaṭicchannāyo. Sohaṃ tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca mūlāyapaṭikassanaṃ yāceyyaṃ dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ; dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānan'ti. So saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yācati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ; dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānaṃ. Taṃ saṃgho purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti; dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu visuddho tāhi āpattīhi. (1)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati, adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ

deti. So parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyo. So tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. Sohaṃ saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇā paṭicchannāyo. Sohaṃ saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassi, adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇā paṭicchannāyo. Sohaṃ tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yāceyyaṃ dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānan'ti. So saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca mūlāyapaṭikassanaṃ yācati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānaṃ. Taṃ saṃgho purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti, dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu visuddho tāhi āpattīhi. (2)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adham-

mena samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. Sohaṃ saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. Sohaṃ saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassi adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇā paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. Sohaṃ tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yāceyyaṃ dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānan'ti. So saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yācati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānaṃ. Taṃ saṃgho purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti, dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu visuddho tāhi āpattīhi. (3)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati aparimāṇāyo appaṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇāyo paṭicchannāyo ... pe ... aparimāṇāyo

paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi … pe … parimāṇāyopi aparimāṇāyopi appaṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassi adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasāmīti maññamāno … pe … taṃ saṃgho purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti, dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu visuddho tāhi āpattīhi. (4–7)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi … pe … vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo. So tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati. Tassa evaṃ hoti—‘ahaṃ kho sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇampi aparimāṇampi … pe … vavatthitampi sambhinnampi. Sohaṃ saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo. Sohaṃ saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassi adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyo. Sohaṃ tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ an-

tarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yāceyyaṃ dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānan'ti. So saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yācati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānaṃ. Taṃ saṃgho purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti, dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu visuddho tāhi āpattīhi. (8)

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. So saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yācati. Tassa saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yācati. Taṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassati adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ deti. So parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjati parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. So tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarati. Tassa evaṃ hoti—'ahaṃ kho sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇampi aparimāṇampi ... pe ... vavatthitampi sambhinnampi. Sohaṃ saṃghaṃ tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ yāciṃ. Tassa me saṃgho tāsaṃ āpattīnaṃ samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasanto antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. Sohaṃ saṃghaṃ antarāāpattīnaṃ mūlāyapaṭikassanaṃ yāciṃ. Taṃ maṃ saṃgho antarāāpattīnaṃ mūlāya paṭikassi adhammikena kammena kuppena aṭṭhānārahena, adhammena samodhānaparivāsaṃ adāsi. Sohaṃ parivasāmīti maññamāno antarā sambahulā saṃghādisesā āpattiyo āpajjiṃ parimāṇāyopi aparimāṇāyopi paṭicchannāyopi appaṭicchannāyopi. Sohaṃ tasmiṃ bhūmiyaṃ ṭhito purimāāpattīnaṃ

antarāāpattiyo sarāmi, aparāāpattīnaṃ antarāāpattiyo sarāmi. Yannūnāhaṃ saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāyapaṭikassanaṃ yāceyyaṃ dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānan'ti. So saṃghaṃ purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassanaṃ yācati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ, dhammena mānattaṃ, dhammena abbhānaṃ. Taṃ saṃgho purimāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, aparāāpattīnaṃ antarāāpattīnañca, mūlāya paṭikassati dhammikena kammena akuppena ṭhānārahena, dhammena samodhānaparivāsaṃ deti, dhammena mānattaṃ deti, dhammena abbheti. So, bhikkhave, bhikkhu visuddho tāhi āpattīhi". (9)

Tatiyanavakaṃ niṭṭhitaṃ. Samuccayakkhandhako tatiyo.

Tassuddānaṃ

Appaṭicchannā ekāha, dvīha tīha catūha ca; Pañcāhapakkhadasannaṃ, āpattimāha mahāmuni.

Suddhanto ca vibbhamanto, parimāṇamukhaṃ dve bhikkhū; Tattha saññino dve yathā, vematikā tatheva ca.

Missakadiṭṭhino dve ca, asuddhakekadiṭṭhino; Dve ceva suddhadiṭṭhino.

Tatheva ca eko chādeti, Atha makkhamatena ca; Ummattakadesanañca, Mūlā aṭṭhārasa visuddhato.

Ācariyānaṃ vibhajjapadānaṃ, Tambapaṇṇidīpapasādakānaṃ; Mahāvihāravāsīnaṃ, Vācanā saddhammaṭṭhitiyāti.

Samuccayakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Sattasatikakkhandhaka

1. Paṭhamabhāṇavāra

Tena kho pana samayena vassasataparinibbute bhagavati vesālikā vajjiputtakā bhikkhū vesāliyaṃ dasa vatthūni dīpenti—kappati siṅgiloṇakappo, kappati dvaṅgulakappo, kappati gāmantarakappo, kappati āvāsakappo, kappati anumatikappo, kappati āciṇṇakappo, kappati amathitakappo, kappati jaḷogiṃ pātuṃ, kappati adasakaṃ nisīdanaṃ, kappati jātarūparajatanti.

Tena kho pana samayena āyasmā yaso kākaṇḍakaputto vajjīsu

cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ āyasmā yaso kākaṇḍakaputto vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena vesālikā vajjiputtakā bhikkhū tadahuposathe kaṃsapātiṃ udakena pūretvā majjhe bhikkhusaṃghassa ṭhapetvā āgatāgate vesālike upāsake evaṃ vadanti—"dethāvuso, saṃghassa kahāpaṇampi aḍḍhampi pādampi māsakarūpampi. Bhavissati saṃghassa parikkhārena karaṇīyan"ti. Evaṃ vutte, āyasmā yaso kākaṇḍakaputto vesālike upāsake etadavoca—"māvuso, adattha saṃghassa kahāpaṇampi aḍḍhampi pādampi māsakarūpampi. Na kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ; na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; na paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatā"ti. Evampi kho vesālikā upāsakā āyasmatā yasena kākaṇḍakaputtena vuccamānā adaṃsuyeva saṃghassa kahāpaṇampi aḍḍhampi pādampi māsakarūpampi.

Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū tassā rattiyā accayena taṃ hiraññaṃ bhikkhaggena paṭivīsaṃ ṭhapetvā bhājesuṃ. Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū āyasmantaṃ yasaṃ kākaṇḍakaputtaṃ etadavocuṃ—"eso te, āvuso yasa, hiraññassa paṭivīso"ti. "Natthi me, āvuso, hiraññassa paṭivīso, nāhaṃ hiraññaṃ sādiyāmī"ti. Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū—"ayaṃ, āvuso, yaso kākaṇḍakaputto upāsake saddhe pasanne akkosati, paribhāsati, appasādaṃ karoti; handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ karomā"ti te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ akaṃsu. Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto vesālike vajjiputtake bhikkhū etadavoca— "bhagavatā, āvuso, paññattaṃ—'paṭisāraṇīyakammakatassa bhikkhuno anudūto dātabbo'ti. Detha me, āvuso, anudūtaṃ bhikkhun"ti.

Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū ekaṃ bhikkhuṃ sammannitvā āyasmato yasassa kākaṇḍakaputtassa anudūtaṃ adaṃsu. Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto anudūtena bhikkhunā saddhiṃ vesāliṃ pavisitvā vesālike upāsake etadavoca— "ahaṃ kirāyasmante upāsake saddhe pasanne akkosāmi, paribhāsāmi, appasādaṃ karomi; yohaṃ adhammaṃ adhammoti vadāmi, dhammaṃ dhammoti vadāmi, avinayaṃ avinayoti vadāmi, vinayaṃ vinayoti vadāmi.

Ekamidaṃ, āvuso, samayaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho, āvuso, bhagavā bhikkhū āmantesi—'cattārome, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Katame cattāro? Abbhaṃ, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti, na bhāsanti na virocanti. Mahikā, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti, dhūmarajo, bhikkhave, candimasūriyānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Rāhu, bhikkhave, asurindo candimasūriyānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Ime kho, bhikkhave, cattāro candimasūriyānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā candimasūriyā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Evameva kho, bhikkhave, cattārome samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Katame cattāro? Santi, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā suraṃ pivanti, merayaṃ pivanti, surāmerayapānā appaṭiviratā—ayaṃ, bhikkhave, paṭhamo samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Puna caparaṃ, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā methunaṃ dhammaṃ paṭisevanti, methunadhammā appaṭiviratā—ayaṃ, bhikkhave, dutiyo samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Puna caparaṃ, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā jātarūparajataṃ sādiyanti, jātarūparajatappaṭiggahaṇā appaṭiviratā—ayaṃ, bhikkhave, tatiyo samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Puna caparaṃ, bhikkhave, eke samaṇabrāhmaṇā micchājīvena jīvitaṃ kappenti; micchājīvā appaṭiviratā—ayaṃ, bhikkhave, catuttho samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkileso, yena upakkilesena upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti. Ime kho, bhikkhave, cattāro samaṇabrāhmaṇānaṃ upakkilesā, yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā eke samaṇabrāhmaṇā na tapanti, na bhāsanti, na virocanti'. Idamavocāvuso, bhagavā. Idaṃ vatvāna sugato athāparaṃ etadavoca satthā—

‘Rāgadosaparikliṭṭhā, eke samaṇabrāhmaṇā; Avijjānivuṭā posā, piyarūpābhinandino.

Suraṃ pivanti merayaṃ, paṭisevanti methunaṃ; Rajataṃ jātarūpañca, sādiyanti aviddasū.

Micchājīvena jīvanti, eke samaṇabrāhmaṇā; Ete upakkilesā vuttā, buddhenādiccabandhunā.

Yehi upakkilesehi upakkiliṭṭhā, Eke samaṇabrāhmaṇā; Na tapanti na bhāsanti, Asuddhā sarajā magā.

Andhakārena onaddhā, taṇhādāsā sanettikā; Vaḍḍhenti kaṭasiṃ ghoraṃ, ādiyanti punabbhavan’ti.

Evaṃvādī kirāhaṃ āyasmante upāsake saddhe pasanne akkosāmi, paribhāsāmi, appasādaṃ karomi; yohaṃ adhammaṃ adhammoti vadāmi, dhammaṃ dhammoti vadāmi, avinayaṃ avinayoti vadāmi, vinayaṃ vinayoti vadāmi.

Ekamidaṃ, āvuso, samayaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājantepure rājaparisāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarakathā udapādi—‘kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ; sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajatan’ti. Tena kho panāvuso, samayena maṇicūḷako gāmaṇī tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho, āvuso, maṇicūḷako gāmaṇī taṃ parisaṃ etadavoca—‘mā, ayyā, evaṃ avacuttha. Na kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ; na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; na paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatā’ti. Asakkhi kho, āvuso, maṇicūḷako gāmaṇī taṃ parisaṃ saññāpetuṃ.

Atha kho, āvuso, maṇicūḷako gāmaṇī taṃ parisaṃ saññāpetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho, āvuso, maṇicūḷako gāmaṇī bhagavantaṃ etadavoca—‘idha, bhante, rājantepure rājaparisāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ ayamantarakathā udapādi—kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ; sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajatanti. Evaṃ vutte, ahaṃ, bhante, taṃ parisaṃ etadavocaṃ—mā,

ayyā, evaṃ avacuttha. Na kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ; na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; na paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatāti. Asakkhiṃ kho ahaṃ, bhante, taṃ parisaṃ saññāpetuṃ. Kaccāhaṃ, bhante, evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva bhagavato homi, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhāmi, dhammassa cānudhammaṃ byākaromi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī'ti? 'Taggha tvaṃ, gāmaṇi, evaṃ byākaramāno vuttavādī ceva me hosi; na ca maṃ abhūtena abbhācikkhasi, dhammassa cānudhammaṃ byākarosi, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati. Na hi, gāmaṇi, kappati samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ jātarūparajataṃ; na sādiyanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; na paṭiggaṇhanti samaṇā sakyaputtiyā jātarūparajataṃ; nikkhittamaṇisuvaṇṇā samaṇā sakyaputtiyā apetajātarūparajatā. Yassa kho, gāmaṇi, jātarūparajataṃ kappati, pañcapi tassa kāmaguṇā kappanti. Yassa pañca kāmaguṇā kappanti ekaṃsenetaṃ, gāmaṇi, dhāreyyāsi—assamaṇadhammo asakyaputtiyadhammoti. Api cāhaṃ, gāmaṇi, evaṃ vadāmi tiṇaṃ tiṇatthikena pariyesitabbaṃ; dāru dārutthikena pariyesitabbaṃ; sakaṭaṃ sakaṭatthikena pariyesitabbaṃ; puriso purisatthikena pariyesitabbo. Na tvevāhaṃ, gāmaṇi, kenaci pariyāyena jātarūparajataṃ sāditabbaṃ pariyesitabbanti vadāmī'ti.

Evaṃvādī kirāhaṃ āyasmante upāsake saddhe pasanne akkosāmi, paribhāsāmi, appasādaṃ karomi; yohaṃ adhammaṃ adhammoti vadāmi, dhammaṃ dhammoti vadāmi, avinayaṃ avinayoti vadāmi, vinayaṃ vinayoti vadāmi.

Ekamidaṃ, āvuso, samayaṃ bhagavā rājagahe āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ ārabbha jātarūparajataṃ paṭikkhipi, sikkhāpadañca paññapesi. Evaṃvādī kirāhaṃ āyasmante upāsake saddhe pasanne akkosāmi, paribhāsāmi, appasādaṃ karomi; yohaṃ adhammaṃ adhammoti vadāmi, dhammaṃ dhammoti vadāmi, avinayaṃ avinayoti vadāmi, vinayaṃ vinayoti vadāmī"ti.

Evaṃ vutte, vesālikā upāsakā āyasmantaṃ yasaṃ kākaṇḍakaputtaṃ etadavocuṃ— "ekova, bhante, ayyo yaso kākaṇḍakaputto samaṇo sakyaputtiyo. Sabbevime assamaṇā asakyaputtiyā. Vasatu, bhante,

ayyo yaso kākaṇḍakaputto vesāliyaṃ. Mayaṃ ayyassa yasassa kākaṇḍakaputtassa ussukkaṃ karissāma cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto vesālike upāsake saññāpetvā anudūtena bhikkhunā saddhiṃ ārāmaṃ agamāsi.

Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū anudūtaṃ bhikkhuṃ pucchiṃsu— "khamāpitāvuso, yasena kākaṇḍakaputtena vesālikā upāsakā"ti? "Upāsakehi pāpikaṃ no, āvuso, kataṃ. Ekova yaso kākaṇḍakaputto samaṇo sakyaputtiyo kato. Sabbeva mayaṃ assamaṇā asakyaputtiyā katā"ti. Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū— "ayaṃ, āvuso, yaso kākaṇḍakaputto amhehi asammato gihīnaṃ pakāsesi; handassa mayaṃ ukkhepanīyakammaṃ karomā"ti. Te tassa ukkhepanīyakammaṃ kattukāmā sannipatiṃsu. Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto vehāsaṃ abbhuggantvā kosambiyaṃ paccuṭṭhāsi.

Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto pāveyyakānañca avantidakkhiṇāpathakānañca bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchantu āyasmantā; imaṃ adhikaraṇaṃ ādiyissāma. Pure adhammo dippati, dhammo paṭibāhiyyati; avinayo dippati, vinayo paṭibāhiyyati; pure adhammavādino balavanto honti, dhammavādino dubbalā honti; avinayavādino balavanto honti, vinayavādino dubbalā hontī"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā sambhūto sāṇavāsī ahogaṅge pabbate paṭivasati. Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto yena ahogaṅgo pabbato, yenāyasmā sambhūto sāṇavāsī tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sambhūtaṃ sāṇavāsiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto āyasmantaṃ sambhūtaṃ sāṇavāsiṃ etadavoca—"ime, bhante, vesālikā vajjiputtakā bhikkhū vesāliyaṃ dasa vatthūni dīpenti—kappati siṅgiloṇakappo, kappati dvaṅgulakappo, kappati gāmantarakappo, kappati āvāsakappo, kappati anumatikappo, kappati āciṇṇakappo, kappati amathitakappo, kappati jaḷogiṃ pātuṃ, kappati adasakaṃ nisīdanaṃ, kappati jātarūparajatanti. Handa mayaṃ, bhante, imaṃ adhikaraṇaṃ ādiyissāma. Pure adhammo dippati, dhammo paṭibāhiyyati; avinayo dippati, vinayo paṭibāhiyyati; pure adhammavādino balavanto honti, dhammavādino dubbalā honti; avinayavādino balavanto honti, vinayavādino dubbalā hontī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā sambhūto sāṇavāsī āyasmato yasassa

kākaṇḍakaputtassa paccassosi. Atha kho saṭṭhimattā pāveyyakā bhikkhū—sabbe āraññikā, sabbe piṇḍapātikā, sabbe paṃsukūlikā, sabbe tecīvarikā, sabbeva arahanto—ahogaṅge pabbate sannipatiṃsu. Aṭṭhāsītimattā avantidakkhiṇāpathakā bhikkhū—appekacce āraññikā, appekacce piṇḍapātikā, appekacce paṃsukūlikā, appekacce tecīvarikā, sabbeva arahanto—ahogaṅge pabbate sannipatiṃsu. Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ mantayamānānaṃ etadahosi— "idaṃ kho adhikaraṇaṃ kakkhaḷañca, vāḷañca; kaṃ nu kho mayaṃ pakkhaṃ labheyyāma, yena mayaṃ imasmiṃ adhikaraṇe balavantatarā assāmā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā revato soreyye paṭivasati—bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"ayaṃ kho āyasmā revato soreyye paṭivasati—bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Sace mayaṃ āyasmantaṃ revataṃ pakkhaṃ labhissāma, evaṃ mayaṃ imasmiṃ adhikaraṇe balavantatarā assāmā"ti. Assosi kho āyasmā revato—dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya—therānaṃ bhikkhūnaṃ mantayamānānaṃ. Sutvānassa etadahosi—"idaṃ kho adhikaraṇaṃ kakkhaḷañca vāḷañca. Na kho metaṃ patirūpaṃ yohaṃ evarūpe adhikaraṇe osakkeyyaṃ. Idāni ca pana te bhikkhū āgacchissanti. Sohaṃ tehi ākiṇṇo na phāsu gamissāmi. Yannūnāhaṃ paṭikacceva gaccheyyan"ti. Atha kho āyasmā revato soreyyā saṅkassaṃ agamāsi.

Atha kho therā bhikkhū soreyyaṃ gantvā pucchiṃsu—"kahaṃ āyasmā revato"ti? Te evamāhaṃsu—"esāyasmā revato saṅkassaṃ gato"ti. Atha kho āyasmā revato saṅkassā kaṇṇakujjaṃ agamāsi. Atha kho therā bhikkhū saṅkassaṃ gantvā pucchiṃsu—"kahaṃ āyasmā revato"ti? Te evamāhaṃsu—"esāyasmā revato kaṇṇakujjaṃ gato"ti. Atha kho āyasmā revato kaṇṇakujjā udumbaraṃ agamāsi. Atha kho therā bhikkhū kaṇṇakujjaṃ gantvā pucchiṃsu—"kahaṃ āyasmā revato"ti? Te evamāhaṃsu—"esāyasmā revato udumbaraṃ gato"ti. Atha kho āyasmā revato udumbarā aggaḷapuraṃ agamāsi. Atha kho therā bhikkhū udumbaraṃ gantvā pucchiṃsu—"kahaṃ āyasmā revato"ti? Te evamāhaṃsu—"e āyasmā revato aggaḷapuraṃ gato"ti. Atha kho āyasmā revato aggaḷapurā sahajātiṃ agamāsi. Atha kho therā bhikkhū aggaḷapuraṃ gantvā

pucchiṃsu—"kahaṃ āyasmā revato"ti? Te evamāhaṃsu—"esāyasmā revato sahajātiṃ gato"ti. Atha kho therā bhikkhū āyasmantaṃ revataṃ sahajātiyaṃ sambhāvesuṃ.

Atha kho āyasmā sambhūto sāṇavāsī āyasmantaṃ yasaṃ kākaṇḍakaputtaṃ etadavoca— "ayaṃ, āvuso, āyasmā revato bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Sace mayaṃ āyasmantaṃ revataṃ pañhaṃ pucchissāma, paṭibalo āyasmā revato ekeneva pañhena sakalampi rattiṃ vītināmetuṃ. Idāni ca panāyasmā revato antevāsikaṃ sarabhāṇakaṃ bhikkhuṃ ajjhesissati. So tvaṃ tassa bhikkhuno sarabhaññapariyosāne āyasmantaṃ revataṃ upasaṅkamitvā imāni dasa vatthūni puccheyyāsī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto āyasmato sambhūtassa sāṇavāsissa paccassosi. Atha kho āyasmā revato antevāsikaṃ sarabhāṇakaṃ bhikkhuṃ ajjhesi. Atha kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto tassa bhikkhuno sarabhaññapariyosāne yenāyasmā revato tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ revataṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā yaso kākaṇḍakaputto āyasmantaṃ revataṃ etadavoca—"kappati, bhante, siṅgiloṇakappo"ti? "Ko so, āvuso, siṅgiloṇakappo"ti? "Kappati, bhante, siṅginā loṇaṃ pariharituṃ—yattha aloṇakaṃ bhavissati tattha paribhuñjissāmī"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, dvaṅgulakappo"ti? "Ko so, āvuso, dvaṅgulakappo"ti? "Kappati, bhante, dvaṅgulāya chāyāya vītivattāya, vikāle bhojanaṃ bhuñjitun"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, gāmantarakappo"ti? "Ko so, āvuso, gāmantarakappo"ti? "Kappati, bhante—idāni gāmantaraṃ gamissāmīti—bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ bhojanaṃ bhuñjitun"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, āvāsakappo"ti? "Ko so, āvuso, āvāsakappo"ti? "Kappati, bhante, sambahulā āvāsā samānasīmā nānuposathaṃ kātun"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, anumatikappo"ti? "Ko so, āvuso, anumatikappo"ti? "Kappati, bhante, vaggena saṃghena kammaṃ kātuṃ—āgate bhikkhū anumānessāmā"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, āciṇṇakappo"ti? "Ko so, āvuso, āciṇṇakappo"ti? "Kappati, bhante, idaṃ me upajjhāyena ajjhāciṇṇaṃ, idaṃ me ācariyena ajjhāciṇṇaṃ, taṃ ajjhācaritun"ti? "Āciṇṇakappo kho, āvuso, ekacco kappati, ekacco na kappatī"ti. "Kappati, bhante, amathitakappo"ti? "Ko so, āvuso, amathitakappo"ti? "Kappati, bhante,

yaṃ taṃ khīraṃ khīrabhāvaṃ vijahitaṃ, asampattaṃ dadhibhāvaṃ, taṃ bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ pātun"ti? "Nāvuso, kappatī"ti? "Kappati, bhante, jaḷogiṃ pātun"ti? "Kā sā, āvuso, jaḷogī"ti? "Kappati, bhante, yā sā surā āsutā, asampattā majjabhāvaṃ, sā pātun"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, adasakaṃ nisīdanan"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Kappati, bhante, jātarūparajatan"ti? "Nāvuso, kappatī"ti. "Ime, bhante, vesālikā vajjiputtakā bhikkhū vesāliyaṃ imāni dasa vatthūni dīpenti. Handa mayaṃ, bhante, imaṃ adhikaraṇaṃ ādiyissāma. Pure adhammo dippati, dhammo paṭibāhiyyati; avinayo dippati, vinayo paṭibāhiyyati; pure adhammavādino balavanto honti, dhammavādino dubbalā honti; avinayavādino balavanto honti, vinayavādino dubbalā hontī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā revato āyasmato yasassa kākaṇḍakaputtassa paccassosi.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

2. Dutiyabhāṇavāra

Assosuṃ kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū—"yaso kira kākaṇḍakaputto idaṃ adhikaraṇaṃ ādiyitukāmo pakkhaṃ pariyesati, labhati ca kira pakkhan"ti. Atha kho vesālikānaṃ vajjiputtakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"idaṃ kho adhikaraṇaṃ kakkhaḷañca vāḷañca. Kaṃ nu kho mayaṃ pakkhaṃ labheyyāma, yena mayaṃ imasmiṃ adhikaraṇe balavantatarā assāmā"ti.

Atha kho vesālikānaṃ vajjiputtakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"ayaṃ kho āyasmā revato bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Sace mayaṃ āyasmantaṃ revataṃ pakkhaṃ labheyyāma, evaṃ mayaṃ imasmiṃ adhikaraṇe balavantatarā assāmā"ti.

Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū pahūtaṃ sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ paṭiyādesuṃ—pattampi, cīvarampi, nisīdanampi, sūcigharampi, kāyabandhanampi, parissāvanampi, dhammakaraṇampi. Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū taṃ sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ ādāya nāvāya sahajātiṃ ujjaviṃsu; nāvāya paccorohitvā aññatarasmiṃ rukkhamūle bhattavissaggaṃ karonti. Atha kho āyasmato sāḷhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"ke nu kho dhammavādino—pācīnakā vā bhikkhū, pāveyyakā vā"ti? Atha kho āyasmato sāḷhassa, dhammañca vinayañca cetasā paccavekkhantassa, etada-

hosi— "adhammavādino pācīnakā bhikkhū, dhammavādino pāveyyakā bhikkhū"ti.

Atha kho aññatarā suddhāvāsakāyikā devatā āyasmato sāḷhassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—suddhāvāsesu devesu antarahitā āyasmato sāḷhassa sammukhe pāturahosi. Atha kho sā devatā āyasmantaṃ sāḷhaṃ etadavoca—"sādhu, bhante sāḷha, adhammavādī pācīnakā bhikkhū, dhammavādī pāveyyakā bhikkhū. Tena hi, bhante sāḷha, yathādhammo tathā tiṭṭhāhī"ti. "Pubbepi cāhaṃ, devate, etarahi ca yathādhammo tathā ṭhito; api cāhaṃ na tāva diṭṭhiṃ āvi karomi, appeva nāma maṃ imasmiṃ adhikaraṇe sammanneyyā"ti.

Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū taṃ sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ ādāya yenāyasmā revato tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ revataṃ etadavocuṃ—"paṭiggaṇhātu, bhante, thero sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ—pattampi, cīvarampi, nisīdanampi, sūcigharampi, kāyabandhanampi, parissāvanampi, dhammakaraṇampī"ti. "Alaṃ, āvuso, paripuṇṇaṃ me pattacīvaran"ti na icchi paṭiggahetuṃ.

Tena kho pana samayena uttaro nāma bhikkhu vīsativasso āyasmato revatassa upaṭṭhāko hoti. Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū yenāyasmā uttaro tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ uttaraṃ etadavocuṃ—"paṭiggaṇhātu āyasmā uttaro sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ—pattampi, cīvarampi, nisīdanampi, sūcigharampi, kāyabandhanampi, parissāvanampi, dhammakaraṇampī"ti. "Alaṃ, āvuso, paripuṇṇaṃ me pattacīvaran"ti na icchi paṭiggahetuṃ. "Manussā kho, āvuso uttara, bhagavato sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ upanāmenti. Sace bhagavā paṭiggaṇhāti, teneva te attamanā honti. No ce bhagavā paṭiggaṇhāti, āyasmato ānandassa upanāmenti—paṭiggaṇhātu, bhante, thero sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ. Yathā bhagavatā paṭiggahito, evameva so bhavissatīti. Paṭiggaṇhātu āyasmā uttaro sāmaṇakaṃ parikkhāraṃ. Yathā therena paṭiggahito, evameva so bhavissatī"ti. Atha kho āyasmā uttaro vesālikehi vajjiputtehi bhikkhūhi nippīḷiyamāno ekaṃ cīvaraṃ aggahesi. "Vadeyyātha, āvuso, yena attho"ti. "Ettakaṃ āyasmā uttaro theraṃ vadetu; ettakañca, bhante, thero saṃghamajjhe vadetu—'puratthimesu janapadesu buddhā bhagavanto uppajjanti. Dhammavādī pācīnakā bhikkhū, adhammavādī pāveyyakā bhikkhū'"ti. "Evamāvuso"ti

kho āyasmā uttaro vesālikānaṃ vajjiputtakānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yenāyasmā revato tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ revataṃ etadavoca—"ettakaṃ, bhante, thero saṃghamajjhe vadetu—'puratthimesu janapadesu buddhā bhagavanto uppajjanti. Dhammavādī pācīnakā bhikkhū, adhammavādī pāveyyakā bhikkhū'"ti. "Adhamme maṃ tvaṃ, bhikkhu, niyojesī"ti thero āyasmantaṃ uttaraṃ paṇāmesi.

Atha kho vesālikā vajjiputtakā bhikkhū āyasmantaṃ uttaraṃ etadavocuṃ—"kiṃ, āvuso uttara, thero āhā"ti? "Pāpikaṃ no, āvuso, kataṃ. 'Adhamme maṃ tvaṃ, bhikkhu, niyojesī'ti thero maṃ paṇāmesī"ti. "Nanu tvaṃ, āvuso, vuḍḍho vīsativassosī"ti? "Āmāvuso, api ca mayaṃ garunissayaṃ gaṇhāmā"ti.

Atha kho saṃgho taṃ adhikaraṇaṃ vinicchinitukāmo sannipati. Atha kho āyasmā revato saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Sace mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ idha vūpasamessāma, siyāpi mūlādāyakā bhikkhū punakammāya ukkoṭeyyuṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, yatthevimaṃ adhikaraṇaṃ samuppannaṃ, saṃgho tatthevimaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyā"ti.

Atha kho therā bhikkhū vesāliṃ agamaṃsu—taṃ adhikaraṇaṃ vinicchinitukāmā.

Tena kho pana samayena sabbakāmī nāma pathabyā saṃghatthero vīsavassasatiko upasampadāya, āyasmato ānandassa saddhivihāriko, vesāliyaṃ paṭivasati. Atha kho āyasmā revato āyasmantaṃ sambhūtaṃ sāṇavāsiṃ etadavoca—"ahaṃ, āvuso, yasmiṃ vihāre sabbakāmī thero viharati, taṃ vihāraṃ upagacchāmi. So tvaṃ kālasseva āyasmantaṃ sabbakāmiṃ upasaṅkamitvā imāni dasa vatthūni puccheyyāsī"ti.

"Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sambhūto sāṇavāsī āyasmato revatassa paccassosi. Atha kho āyasmā revato, yasmiṃ vihāre sabbakāmī thero viharati, taṃ vihāraṃ upagacchi. Gabbhe āyasmato sabbakāmissa senāsanaṃ paññattaṃ hoti, gabbhappamukhe āyasmato revatassa. Atha kho āyasmā revato—"ayaṃ thero mahallako na nipajjatī"ti—na seyyaṃ kappesi. Āyasmā sabbakāmī—"ayaṃ bhikkhu āgantuko kilanto na nipajjatī"ti—na seyyaṃ kappesi.

Atha kho āyasmā sabbakāmī rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya āyasmantaṃ revataṃ etadavoca—"katamena tvaṃ bhūmi vihārena etarahi bahulaṃ viharasī"ti? "Mettāvihārena kho ahaṃ, bhante, etarahi

bahulaṃ viharāmī"ti. "Kullakavihārena kira tvaṃ bhūmi etarahi bahulaṃ viharasi. Kullakavihāro eso bhūmi yadidaṃ mettā"ti. "Pubbepi me, bhante, gihibhūtassa āciṇṇā mettā. Tenāhaṃ etarahipi mettāvihārena bahulaṃ viharāmi, api ca mayā cirappattaṃ arahattanti. Thero pana, bhante, katamena vihārena etarahi bahulaṃ viharatī"ti? "Suññatāvihārena kho ahaṃ bhūmi etarahi bahulaṃ viharāmī"ti. "Mahāpurisavihārena kira, bhante, thero etarahi bahulaṃ viharati. Mahāpurisavihāro eso, bhante, yadidaṃ suññatā"ti. "Pubbepi me bhūmi gihibhūtassa āciṇṇā suññatā. Tenāhaṃ etarahipi suññatāvihārena bahulaṃ viharāmi, api ca mayā cirappattaṃ arahattan"ti. Ayañcarahi therānaṃ bhikkhūnaṃ antarākathā vippakatā, athāyasmā sambhūto sāṇavāsī tasmiṃ anuppatto hoti.

Atha kho āyasmā sambhūto sāṇavāsī yenāyasmā sabbakāmī tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sabbakāmiṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sambhūto sāṇavāsī āyasmantaṃ sabbakāmiṃ etadavoca—"ime, bhante, vesālikā vajjiputtakā bhikkhū vesāliyaṃ dasa vatthūni dīpenti—kappati siṅgiloṇakappo, kappati dvaṅgulakappo, kappati gāmantarakappo, kappati āvāsakappo, kappati anumatikappo, kappati āciṇṇakappo, kappati amathitakappo, kappati jaḷogiṃ, pātuṃ kappati adasakaṃ nisīdanaṃ, kappati jātarūparajatanti. Therena, bhante, upajjhāyassa mūle bahudhammo ca vinayo ca pariyatto. Therassa, bhante, dhammañca vinayañca paccavekkhantassa kathaṃ hoti? Ke nu kho dhammavādino—pācīnakā vā bhikkhū, pāveyyakā vā"ti? "Tayāpi kho, āvuso, upajjhāyassa mūle bahu dhammo ca vinayo ca pariyatto. Tuyhaṃ pana, āvuso, dhammañca vinayañca paccavekkhantassa kathaṃ hoti? Ke nu kho dhammavādino— pācīnakā vā bhikkhū, pāveyyakā vā"ti? "Mayhaṃ kho, bhante, dhammañca vinayañca paccavekkhantassa evaṃ hoti—adhammavādī pācīnakā bhikkhū, dhammavādī pāveyyakā bhikkhūti; api cāhaṃ na tāva diṭṭhiṃ āvi karomi, appeva nāma maṃ imasmiṃ adhikaraṇe sammanneyyā"ti. "Mayhampi kho, āvuso, dhammañca vinayañca paccavekkhantassa evaṃ hoti—adhammavādī pācīnakā bhikkhū, dhammavādī pāveyyakā bhikkhūti; api cāhaṃ na tāva diṭṭhiṃ āvi karomi, appeva nāma maṃ imasmiṃ adhikaraṇe sammanneyyā"ti.

Atha kho saṃgho taṃ adhikaraṇaṃ vinicchinitukāmo sannipati.

Tasmiṃ kho pana adhikaraṇe vinicchiyamāne anaggāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho viññāyati. Atha kho āyasmā revato saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ imasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne anaggāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho viññāyati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ adhikaraṇaṃ ubbāhikāya vūpasameyyā"ti.

Saṃgho cattāro pācīnake bhikkhū, cattāro pāveyyake bhikkhū uccini. Pācīnakānaṃ bhikkhūnaṃ—āyasmantañca sabbakāmiṃ, āyasmantañca sāḷhaṃ, āyasmantañca khujjasobhitaṃ, āyasmantañca vāsabhagāmikaṃ; pāveyyakānaṃ bhikkhūnaṃ— āyasmantañca revataṃ, āyasmantañca sambhūtaṃ sāṇavāsiṃ, āyasmantañca yasaṃ kākaṇḍakaputtaṃ, āyasmantañca sumananti. Atha kho āyasmā revato saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ imasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne anaggāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho viññāyati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho cattāro pācīnake bhikkhū, cattāro pāveyyake bhikkhū sammanneyya ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ imasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne anaggāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho viññāyati. Saṃgho cattāro pācīnake bhikkhū, cattāro pāveyyake bhikkhū sammannati ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Yassāyasmato khamati catunnaṃ pācīnakānaṃ bhikkhūnaṃ, catunnaṃ pāveyyakānaṃ bhikkhūnaṃ sammuti, ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammatā saṃghena cattāro pācīnakā bhikkhū, cattāro pāveyyakā bhikkhū, ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Tena kho pana samayena ajito nāma bhikkhu dasavasso saṃghassa pātimokkhuddesako hoti. Atha kho saṃgho āyasmantampi ajitaṃ sammannati—therānaṃ bhikkhūnaṃ āsanapaññāpakaṃ. Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kattha nu kho mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyāmā"ti? Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi— "ayaṃ kho vālikārāmo ramaṇīyo appasaddo appanigghoso. Yan-

nūna mayaṃ vālikārāme imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyāmā”ti.

Atha kho therā bhikkhū vālikārāmaṃ agamaṃsu—taṃ adhikaraṇaṃ vinicchinitukāmā. Atha kho āyasmā revato saṃghaṃ ñāpesi—

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ āyasmantaṃ sabbakāmiṃ vinayaṃ puccheyyan”ti.

Āyasmā sabbakāmī saṃghaṃ ñāpesi—

“Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ revatena vinayaṃ puṭṭho vissajjeyyan”ti.

Atha kho āyasmā revato āyasmantaṃ sabbakāmiṃ etadavoca—“kappati, bhante, siṅgiloṇakappo”ti? “Ko so, āvuso, siṅgiloṇakappo”ti? “Kappati, bhante, siṅginā loṇaṃ pariharituṃ—yattha aloṇakaṃ bhavissati tattha paribhuñjissāmā”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Sāvatthiyaṃ, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Sannidhikārakabhojane pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ paṭhamaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ paṭhamaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (1)

“Kappati, bhante, dvaṅgulakappo”ti? “Ko so, āvuso, dvaṅgulakappo”ti? “Kappati, bhante, dvaṅgulāya chāyāya vītivattāya vikāle bhojanaṃ bhuñjitun”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Rājagahe, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Vikālabhojane pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ dutiyaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ dutiyaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (2)

“Kappati, bhante, gāmantarakappo”ti? “Ko so, āvuso, gāmantarakappo”ti? “Kappati, bhante—idāni gāmantaraṃ gamissāmīti—bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ bhojanaṃ bhuñjitun”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Sāvatthiyaṃ, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Anatirittabhojane pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ tatiyaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ tatiyaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (3)

“Kappati, bhante, āvāsakappo”ti? “Ko so, āvuso, āvāsakappo”ti? “Kappati, bhante, sambahulā āvāsā samānasīmā nānuposathaṃ kātun”ti. “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Rājagahe, up-

osathasaṃyutte”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Vinayātisāre dukkaṭan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ catutthaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ catutthaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (4)

“Kappati, bhante, anumatikappo”ti? “Ko so, āvuso, anumatikappo”ti? “Kappati, bhante, vaggena saṃghena kammaṃ kātuṃ—āgate bhikkhū anumānessāmā”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Campeyyake, vinayavatthusmin”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Vinayātisāre dukkaṭan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ pañcamaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ pañcamaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (5)

“Kappati, bhante, āciṇṇakappo”ti? “Ko so, āvuso, āciṇṇakappo”ti? “Kappati, bhante—idaṃ me upajjhāyena ajjhāciṇṇaṃ, idaṃ me ācariyena ajjhāciṇṇaṃ—taṃ ajjhācaritun”ti? “Āciṇṇakappo kho, āvuso, ekacco kappati, ekacco na kappatī”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ chaṭṭhaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ chaṭṭhaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (6)

“Kappati, bhante, amathitakappo”ti? “Ko so, āvuso, amathitakappo”ti? “Kappati, bhante, yaṃ taṃ khīraṃ khīrabhāvaṃ vijahitaṃ, asampattaṃ dadhibhāvaṃ, taṃ bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ pātun”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Sāvatthiyaṃ, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Anatirittabhojane pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ sattamaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ sattamaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (7)

“Kappati, bhante, jaḷogiṃ pātun”ti? “Kā sā, āvuso, jaḷogī”ti? “Kappati, bhante, yā sā surā āsutā asampattā majjabhāvaṃ, sā pātun”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Kosambiyaṃ, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti. “Surāmerayapāne pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ aṭṭhamaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ aṭṭhamaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (8)

“Kappati, bhante, adasakaṃ nisīdanan”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti? “Sāvatthiyaṃ, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpaj-

jatī”ti? “Chedanake pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ navamaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ navamaṃ salākaṃ nikkhipāmi”. (9)

“Kappati, bhante, jātarūparajatan”ti? “Nāvuso, kappatī”ti. “ Kattha paṭikkhittan”ti. “Rājagahe, suttavibhaṅge”ti. “Kiṃ āpajjatī”ti? “Jātarūparajatapaṭiggahaṇe pācittiyan”ti.

“Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ dasamaṃ vatthu saṃghena vinicchitaṃ. Itipidaṃ vatthu uddhammaṃ, ubbinayaṃ, apagatasatthusāsanaṃ. Idaṃ dasamaṃ salākaṃ nikkhipāmi. (10)

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Imāni dasa vatthūni saṃghena vinicchitāni. Itipimāni dasavatthūni uddhammāni, ubbinayāni, apagatasatthusāsanānī”ti.

“Nihatametaṃ, āvuso, adhikaraṇaṃ, santaṃ vūpasantaṃ suvūpasantaṃ. Api ca maṃ tvaṃ, āvuso, saṃghamajjhepi imāni dasa vatthūni puccheyyāsi—tesaṃ bhikkhūnaṃ saññattiyā”ti.

Atha kho āyasmā revato āyasmantaṃ sabbakāmiṃ saṃghamajjhepi imāni dasa vatthūni pucchi. Puṭṭho puṭṭho āyasmā sabbakāmī vissajjesi. Imāya kho pana vinayasaṅgītiyā satta bhikkhusatāni anūnāni anadhikāni ahesuṃ, tasmāyaṃ vinayasaṅgīti “sattasatikā”ti vuccatīti.

Sattasatikakkhandhako dvādasamo. Imamhi khandhake vatthū pañcavīsati.

Tassuddānaṃ

Dasa vatthūni pūretvā, kammaṃ dūtena pāvisi; Cattāro puna rūpañca, kosambi ca pāveyyako.

Maggo soreyyaṃ saṅkassaṃ, kaṇṇakujjaṃ udumbaraṃ; Sahajāti ca majjhesi, assosi kaṃ nu kho mayaṃ.

Pattanāvāya ujjavi, rahosi upanāmayaṃ; Garu saṃgho ca vesāliṃ, mettā saṃgho ubbāhikāti.

Sattasatikakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavaggo niṭṭhito.

Cūḷavaggapāḷi niṭṭhitā.

Cūḷavagga

Kammakkhandhaka

1. Tajjanīyakamma

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā"ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vakkhanti—'mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā'ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—'mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā'ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, bhikkhave, tesaṃ moghapurisānaṃ ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā attanā bhaṇḍanakārakā ... pe ... saṃghe ad-

hikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā … pe … saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vakkhanti—'mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā'ti? Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya. Atha khvetaṃ, bhikkhave, appasannānañceva appasādāya pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti.

Atha kho bhagavā te bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya dupposatāya mahicchatāya asantuṭṭhitāya saṅgaṇikāya kosajjassa avaṇṇaṃ bhāsitvā anekapariyāyena subharatāya suposatāya appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇaṃ bhāsitvā bhikkhūnaṃ tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ karotu. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ. Paṭhamaṃ paṇḍukalohitakā bhikkhū codetabbā, codetvā sāretabbā, sāretvā āpattiṃ āropetabbā, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā"ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā … pe … saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā … pe … saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi.

Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā"ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ karoti. Yassāyasmato khamati paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyassa kammassa karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā"ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ karoti. Yassāyasmato khamati paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyassa kammassa karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū attanā bhaṇḍanakārakā ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārakā, yepi caññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārakā te upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"mā kho tumhe, āyasmanto, eso ajesi. Balavābalavaṃ paṭimantetha. Tumhe tena paṇḍitatarā ca byattatarā ca bahussutatarā ca alamattatarā ca. Mā cassa bhāyittha. Mayampi tumhākaṃ pakkhā bhavissāmā"ti. Tena anuppannāni ceva bhaṇḍanāni uppajjanti, uppannāni ca bhaṇḍanāni bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattanti. Saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ karoti. Yassāyasmato khamati paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyassa kammassa karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

1.1. Adhammakammadvādasaka

“Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (3)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (4)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (5)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (6)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adham-

makammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (7)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (8)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (9)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (10)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (11)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (12)

Adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

1.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakam-

mañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti, desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adesitāya āpattiyā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (3)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (4)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Paṭipucchā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (5)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (6)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (7)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi

kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (8)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (9)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (10)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (11)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tajjanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (12)

Dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

1.3. Ākaṅkhamānachakka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, taj-

janīyakammaṃ kareyya. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. (3)

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. (4)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. (5)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. Eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, tajjanīyakammaṃ kareyya. (6)

Ākaṅkhamānachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

1.4. Aṭṭhārasavatta

Tajjanīyakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena tajjanīyakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban”ti.

Tajjanīyakamme aṭṭhārasavattaṃ niṭṭhitaṃ.

1.5. Nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Atha kho saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ akāsi. Te saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattanti, lomaṃ pātenti, netthāraṃ vattanti, bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"mayaṃ, āvuso, saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattāma, lomaṃ pātema, netthāraṃ vattāma, kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe .... "Tena hi, bhikkhave, saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetu.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena tajjanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

1.6. Paṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena tajjanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na savacanīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, tajjanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Paṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tehi, bhikkhave, paṇḍukalohitakehi bhikkhūhi saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'mayaṃ, bhante, saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattāma, lomaṃ pātema, netthāraṃ vattāma, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmā'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattanti, lomaṃ pātenti, netthāraṃ vattanti, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācanti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattanti, lomaṃ pātenti, netthāraṃ vattanti, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācanti. Saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattanti, lomaṃ pātenti, netthāraṃ vattanti, tajjanīyassa kammassa paṭip-

passaddhiṃ yācanti. Saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime paṇḍukalohitakā bhikkhū saṃghena tajjanīyakammakatā sammā vattanti, lomaṃ pātenti, netthāraṃ vattanti, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācanti. Saṃgho paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena paṇḍukalohitakānaṃ bhikkhūnaṃ tajjanīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tajjanīyakammaṃ niṭṭhitaṃ paṭhamaṃ.

2. Niyassakamma

Tena kho pana samayena āyasmā seyyasako bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā seyyasako bālo bhavissati abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharissati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, seyyasako bhikkhu bālo abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, bhikkhave, tassa moghapurisassa ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma so, bhikkhave, moghapuriso bālo bhavissati abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharissati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā. Netaṃ, bhikkhave,

appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ karotu—nissāya te vatthabbanti. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ. Paṭhamaṃ seyyasako bhikkhu codetabbo, codetvā sāretabbo, sāretvā āpattiṃ āropetabbo, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu bālo abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ kareyya— nissāya te vatthabbanti. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu bālo abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā. Saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ karoti—nissāya te vatthabbanti. Yassāyasmato khamati seyyasakassa bhikkhuno niyassassa kammassa karaṇaṃ— nissāya te vatthabbanti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu bālo abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi; apissu bhikkhū pakatā parivāsaṃ dentā mūlāya paṭikassantā mānattaṃ dentā abbhentā. Saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ karoti—nissāya te vatthabbanti. Yassāyasmato khamati seyyasakassa bhikkhuno niyassassa kammassa karaṇaṃ— nissāya te vatthabbanti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ—nissāya te vatthabbanti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

2.1. Adhammakammadvādasaka

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adham-

makammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (3)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (4)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (5)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (6)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (7)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (8)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (9)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (10)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (11)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakam-

maṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. (12)

Adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti, desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adesitāya āpattiyā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (3)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (4)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... paṭipucchā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (5)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (6)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (7)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (8)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (9)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (10)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (11)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ niyassakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. (12)

Dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3. Ākaṅkhamānachakka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. (3)

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti, abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. (4)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho,

niyassakammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. (5)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. Eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, niyassakammaṃ kareyya. (6)

Ākaṅkhamānachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4. Aṭṭhārasavatta

Niyassakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena niyassakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kārāpetabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban”ti.

Niyassakamme aṭṭhārasavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ akāsi—nissāya te vatthabbanti. So saṃghena niyassakammakato kalyāṇamitte sevamāno bhajamāno payirupāsamāno uddisāpento paripucchanto bahussuto hoti, āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—“ahaṃ, āvuso, saṃghena niyassakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban”ti? Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe …. “Tena hi, bhikkhave, saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambhetu.

2.5. Nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti,

sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena niyassakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

2.6. Paṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena niyassakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na savacanīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno

niyassakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Paṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tena, bhikkhave, seyyasakena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, saṃghena niyassakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati seyyasakassa bhikkhuno niyassassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati seyyasakassa bhikkhuno niyassassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ seyyasako bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati seyyasakassa bhikkhuno niyassassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena seyyasakassa bhikkhuno niyassakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Niyassakammaṃ niṭṭhitaṃ dutiyaṃ.

3. Pabbājanīyakamma

Tena kho pana samayena assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā honti alajjino pāpabhikkhū. Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti—mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi, ocinantipi ocināpentipi, ganthentipi ganthāpentipi, ekatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, mañjarikaṃ karontipi kārāpentipi, vidhūtikaṃ karontipi kārāpentipi, vaṭaṃsakaṃ karontipi kārāpentipi, āveḷaṃ karontipi kārāpentipi, uracchadaṃ karontipi kārāpentipi. Te kulitthīnaṃ kuladhītānaṃ kulakumārīnaṃ kulasuṇhānaṃ kuladāsīnaṃ ekatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, mañjarikaṃ harantipi harāpentipi, vidhūtikaṃ harantipi harāpentipi, vaṭaṃsakaṃ harantipi harāpentipi, āveḷaṃ harantipi harāpentipi, uracchadaṃ harantipi harāpentipi. Te kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi saddhiṃ ekabhājanepi bhuñjanti, ekathālakepi pivanti, ekāsanepi nisīdanti, ekamañcepi tuvaṭṭenti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭenti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, vikālepi bhuñjanti, majjampi pivanti, mālāgandhavilepanampi dhārenti, naccantipi, gāyantipi, vādentipi, lāsentipi; naccantiyāpi naccanti, naccantiyāpi gāyanti, naccantiyāpi vādenti, naccantiyāpi lāsenti; gāyantiyāpi naccanti, gāyantiyāpi gāyanti, gāyantiyāpi vādenti, gāyantiyāpi lāsenti; vādentiyāpi naccanti, vādentiyāpi gāyanti, vādentiyāpi vādenti, vādentiyāpi lāsenti; lāsentiyāpi naccanti, lāsentiyāpi gāyanti, lāsentiyāpi vādenti, lāsentiyāpi lāsenti; aṭṭhapadepi kīḷanti, dasapadepi kīḷanti, ākāsepi kīḷanti, parihārapathepi kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi kīḷanti, akkhenapi kīḷanti, paṅgacīrenapi kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulakenapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti; hatthismimpi sikkhanti, assasmimpi sikkhanti, rathasmimpi sikkhanti, dhanusmimpi sikkhanti, tharusmimpi sikkhanti; hatthissapi purato dhāvanti, assassapi purato dhāvanti, rathassapi pu-

rato dhāvantipi ādhāvantipi; usseḷentipi, apphoṭentipi, nibbujjhantipi, muṭṭhīhipi yujjhanti; raṅgamajjhepi saṅghāṭiṃ pattharitvā naccakiṃ evaṃ vadanti—"idha, bhagini, naccassū"ti; nalāṭikampi denti; vividhampi anācāraṃ ācaranti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kāsīsu vassaṃvuṭṭho sāvatthiṃ gacchanto bhagavantaṃ dassanāya yena kīṭāgiri tadavasari. Atha kho so bhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kīṭāgiriṃ piṇḍāya pāvisi pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena samiñjitena pasāritena, okkhittacakkhu iriyāpathasampanno. Manussā taṃ bhikkhuṃ passitvā evamāhaṃsu— "kvāyaṃ abalabalo viya mandamando viya bhākuṭikabhākuṭiko viya? Ko imassa upagatassa piṇḍakampi dassati? Amhākaṃ pana ayyā assajipunabbasukā saṇhā sakhilā sukhasambhāsā mihitapubbaṅgamā ehisvāgatavādino abbhākuṭikā uttānamukhā pubbabhāsino. Tesaṃ kho nāma piṇḍo dātabbo"ti.

Addasā kho aññataro upāsako taṃ bhikkhuṃ kīṭāgirismiṃ piṇḍāya carantaṃ; disvāna yena so bhikkhu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā etadavoca—"api, bhante, piṇḍo labbhatī"ti? "Na kho, āvuso, piṇḍo labbhatī"ti. "Ehi, bhante, gharaṃ gamissāmā"ti. Atha kho so upāsako taṃ bhikkhuṃ gharaṃ netvā bhojetvā etadavoca—"kahaṃ, bhante, ayyo gamissatī"ti? "Sāvatthiṃ kho ahaṃ, āvuso, gamissāmi bhagavantaṃ dassanāyā"ti. "Tena hi, bhante, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda, evañca vadehi—'duṭṭho, bhante, kīṭāgirismiṃ āvāso. Assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā alajjino pāpabhikkhū. Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti—mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi, ocinantipi ocināpentipi, ganthentipi ganthāpentipi, ekatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, mañjarikaṃ karontipi kārāpentipi, vidhūtikaṃ karontipi kārāpentipi, vaṭaṃsakaṃ karontipi kārāpentipi, āveḷaṃ karontipi kārāpentipi, uracchadaṃ karontipi kārāpentipi. Te kulitthīnaṃ kuladhītānaṃ kulakumārīnaṃ kulasuṇhānaṃ kuladāsīnaṃ ekatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, mañjarikaṃ harantipi harāpentipi, vidhūtikaṃ harantipi harāpentipi, vaṭaṃsakaṃ harantipi harāpentipi, āveḷaṃ harantipi harāpentipi, uracchadaṃ harantipi

harāpentipi.

Te kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi saddhiṃ ekabhājanepi bhuñjanti, ekathālakepi pivanti, ekāsanepi nisīdanti, ekamañcepi tuvaṭṭenti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭenti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, vikālepi bhuñjanti, majjampi pivanti, mālāgandhavilepanampi dhārenti, naccantipi, gāyantipi, vādentipi, lāsentipi; naccantiyāpi naccanti, naccantiyāpi gāyanti, naccantiyāpi vādenti, naccantiyāpi lāsenti ... pe ... (cakkaṃ kātabbaṃ). Lāsentiyāpi naccanti, lāsentiyāpi gāyanti, lāsentiyāpi vādenti, lāsentiyāpi lāsenti; aṭṭhapadepi kīḷanti, dasapadepi kīḷanti, ākāsepi kīḷanti, parihārapathepi kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi kīḷanti, akkhenapi kīḷanti, paṅgacīrenapi kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulakenapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti; hatthismimpi sikkhanti, assasmimpi sikkhanti, rathasmimpi sikkhanti, dhanusmimpi sikkhanti, tharusmimpi sikkhanti; hatthissapi purato dhāvanti, assassapi purato dhāvanti, rathassapi purato dhāvantipi ādhāvantipi; usseḷentipi, apphoṭentipi, nibbujjhantipi, muṭṭhīhipi yujjhanti; raṅgamajjhepi saṅghāṭiṃ pattharitvā naccakiṃ evaṃ vadanti—"idha, bhagini, naccassū"ti; nalāṭikampi denti; vividhampi anācāraṃ ācaranti. Yepi te, bhante, manussā pubbe saddhā ahesuṃ pasannā tepi etarahi assaddhā appasannā. Yānipi tāni saṃghassa pubbe dānapathāni tānipi etarahi upacchinnāni. Riñcanti pesalā bhikkhū, nivasanti pāpabhikkhū. Sādhu, bhante, bhagavā kīṭāgiriṃ bhikkhū pahiṇeyya, yathāyaṃ kīṭāgirismiṃ āvāso saṇṭhaheyyā'"ti.

"Evamāvuso"ti kho so bhikkhu tassa upāsakassa paṭissuṇitvā uṭṭhāyāsanā yena sāvatthi tena pakkāmi. Anupubbena yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kaccisi appakilamathena addhānaṃ āgato, kuto ca tvaṃ bhikkhu āgacchasī"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; appakilamathena ca ahaṃ, bhante, addhānaṃ

āgato. Idhāhaṃ, bhante, kāsīsu vassaṃvuṭṭho sāvatthiṃ āgacchanto bhagavantaṃ dassanāya yena kīṭāgiri tadavasariṃ. Atha khvāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kīṭāgiriṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasā kho maṃ, bhante, aññataro upāsako kīṭāgirismiṃ piṇḍāya carantaṃ; disvāna yenāhaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā etadavoca—'api, bhante, piṇḍo labbhatī'ti. 'Na kho, āvuso, piṇḍo labbhatī'ti. 'Ehi, bhante, gharaṃ gamissāmā'ti. Atha kho, bhante, so upāsako maṃ gharaṃ netvā bhojetvā etadavoca—'kahaṃ, bhante, ayyo gamissatī'ti? 'Sāvatthiṃ kho ahaṃ, āvuso, gamissāmi bhagavantaṃ dassanāyā'ti. 'Tena hi, bhante, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda, evañca vadehi—"duṭṭho, bhante, kīṭāgirismiṃ āvāso. Assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā alajjino pāpabhikkhū. Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti—mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi ... pe ... vividhampi anācāraṃ ācaranti. Yepi te, bhante, manussā pubbe saddhā ahesuṃ pasannā tepi etarahi assaddhā appasannā. Yānipi tāni saṃghassa pubbe dānapathāni tānipi etarahi upacchinnāni. Riñcanti pesalā bhikkhū, nivasanti pāpabhikkhū. Sādhu, bhante, bhagavā kīṭāgiriṃ bhikkhū pahiṇeyya, yathāyaṃ kīṭāgirismiṃ āvāso saṇṭhaheyyā"'ti. Tato ahaṃ, bhagavā, āgacchāmī"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, assajipunabbasukā nāma kīṭāgirismiṃ āvāsikā alajjino pāpabhikkhū? Te evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti— mālāvacchaṃ ropentipi ... pe ... vividhampi anācāraṃ ācaranti? Yepi te manussā pubbe saddhā ahesuṃ pasannā tepi etarahi assaddhā appasannā? Yānipi tāni saṃghassa pubbe dānapathāni tānipi etarahi upacchinnāni? Riñcanti pesalā bhikkhū, nivasanti pāpabhikkhū"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā evarūpaṃ anācāraṃ ācarissanti—mālāvacchaṃ ropessantipi ropāpessantipi, siñcissantipi siñcāpessantipi, ocinissantipi ocināpessantipi, ganthessantipi ganthāpessantipi, ekatovaṇṭikamālaṃ karissantipi kārāpessantipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ karissantipi kārāpessantipi, mañjarikaṃ karissantipi kārāpessantipi, vidhūtikaṃ karissantipi kārāpessantipi, vaṭaṃsakaṃ karissantipi kārāpessantipi, āveḷaṃ karissantipi kārāpessantipi, uracchadaṃ karissantipi kārāpessantipi.

Te kulitthīnaṃ kuladhītānaṃ kulakumārīnaṃ kulasuṇhānaṃ kuladāsīnaṃ ekatovaṇṭikamālaṃ harissantipi harāpessantipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ harissantipi harāpessantipi, mañjarikaṃ harissantipi harāpessantipi, vidhūtikaṃ harissantipi harāpessantipi, vaṭaṃsakaṃ harissantipi harāpessantipi, āveḷaṃ harissantipi harāpessantipi, uracchadaṃ harissantipi harāpessantipi. Te kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi saddhiṃ ekabhājanepi bhuñjissanti, ekathālakepi pivissanti, ekāsanepi nisīdissanti, ekamañcepi tuvaṭṭissanti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭissanti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭissanti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭissanti, vikālepi bhuñjissanti, majjampi pivissanti, mālāgandhavilepanampi dhāressanti, naccissantipi, gāyissantipi, vādessantipi, lāsessantipi; naccantiyāpi naccissanti, naccantiyāpi gāyissanti, naccantiyāpi vādessanti, naccantiyāpi lāsessanti; gāyantiyāpi naccissanti, gāyantiyāpi gāyissanti, gāyantiyāpi vādessanti, gāyantiyāpi lāsessanti; vādentiyāpi naccissanti, vādentiyāpi gāyissanti, vādentiyāpi vādessanti, vādentiyāpi lāsessanti; lāsentiyāpi naccissanti, lāsentiyāpi gāyissanti, lāsentiyāpi vādessanti, lāsentiyāpi lāsessanti; aṭṭhapadepi kīḷissanti, dasapadepi kīḷissanti, ākāsepi kīḷissanti, parihārapathepi kīḷissanti, santikāyapi kīḷissanti, khalikāyapi kīḷissanti, ghaṭikāyapi kīḷissanti, salākahatthenapi kīḷissanti, akkhenapi kīḷissanti, paṅgacīrenapi kīḷissanti, vaṅkakenapi kīḷissanti mokkhacikāyapi kīḷissanti, ciṅgulakenapi kīḷissanti, pattāḷhakenapi kīḷissanti, rathakenapi kīḷissanti, dhanukenapi kīḷissanti, akkharikāyapi kīḷissanti, manesikāyapi kīḷissanti, yathāvajjenapi kīḷissanti; hatthismimpi sikkhissanti, assasmimpi sikkhissanti, rathasmimpi sikkhissanti, dhanusmimpi sikkhissanti, tharusmimpi sikkhissanti; hatthissapi purato dhāvissanti, assassapi purato dhāvissanti, rathassapi purato dhāvissantipi ādhāvissantipi; usseḷessantipi, apphoṭessantipi, nibbujjhissantipi, muṭṭhīhipi yujjhissanti; raṅgamajjhepi saṅghāṭiṃ pattharitvā naccakiṃ evaṃ vakkhanti— ‘idha, bhagini, naccassū’ti; nalāṭikampi dassanti; vividhampi anācāraṃ ācarissanti. () Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā sāriputtamoggallāne āmantesi—“gacchatha tumhe, sāriputtā, kīṭāgiriṃ gantvā assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karotha, tumhākaṃ ete saddhivihārino”ti.

"Kathaṃ mayaṃ, bhante, assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karoma, caṇḍā te bhikkhū pharusā"ti? "Tena hi tumhe, sāriputtā, bahukehi bhikkhūhi saddhiṃ gacchathā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho sāriputtamoggallānā bhagavato paccassosuṃ. "Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ— paṭhamaṃ assajipunabbasukā bhikkhū codetabbā, codetvā sāretabbā, sāretvā āpattiṃ āropetabbā, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime assajipunabbasukā bhikkhū kuladūsakā pāpasamācārā. Imesaṃ pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni ca imehi duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ kareyya—na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime assajipunabbasukā bhikkhū kuladūsakā pāpasamācārā. Imesaṃ pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni ca imehi duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Saṃgho assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karoti—na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti. Yassāyasmato khamati assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyassa kammassa karaṇaṃ—na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi. Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime assajipunabbasukā bhikkhū kuladūsakā pāpasamācārā. Imesaṃ pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca. Kulāni ca imehi duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca. Saṃgho assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ karoti—na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti. Yassāyasmato khamati assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyassa kammassa karaṇaṃ—na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ— na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

3.1. Adhammakammadvādasaka

“Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti ... pe ... asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

3.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti adesitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti ... pe ... sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭipucchā kataṃ hoti,

dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ pabbājanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

3.3. Ākaṅkhamānacuddasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (3)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Kāyikena davena samannāgato hoti, vācasikena davena samannāgato hoti, kāyikavācasikena davena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ

kareyya. (4)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Kāyikena anācārena samannāgato hoti, vācasikena anācārena samannāgato hoti, kāyikavācasikena anācārena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (5)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Kāyikena upaghātikena samannāgato hoti, vācasikena upaghātikena samannāgato hoti, kāyikavācasikena upaghātikena samannāgato hoti— imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (6)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Kāyikena micchājīvena samannāgato hoti, vācasikena micchājīvena samannāgato hoti, kāyikavācasikena micchājīvena samannāgato hoti— imehi, kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (7)

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (8)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (9)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (10)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko kāyikena davena samannāgato hoti, eko vācasikena davena samannāgato hoti, eko kāyikavācasikena davena samannāgato hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (11)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko kāyikena anācārena samannāgato hoti, eko vācasikena anācārena samannāgato hoti, eko kāyikavācasikena anācārena samannāgato hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (12)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko kāyikena upaghātikena samannāgato hoti, eko vācasikena upaghātikena samannāgato hoti, eko kāyikavācasikena upaghātikena samannāgato hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (13)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. Eko kāyikena micchājīvena samannāgato hoti, eko vācasikena micchājīvena samannāgato hoti, eko kāyikavācasikena micchājīvena samannāgato hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pabbājanīyakammaṃ kareyya. (14)

Ākaṅkhamānacuddasakaṃ niṭṭhitaṃ.

3.4. Aṭṭhārasavatta

Pabbājanīyakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena pabbājanīyakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban”ti.

Pabbājanīyakamme aṭṭhārasavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho sāriputtamoggallānappamukho bhikkhusaṃgho kīṭāgiriṃ gantvā assajipunabbasukānaṃ bhikkhūnaṃ kīṭāgirismā pabbājanīyakammaṃ akāsi—na assajipunabbasukehi bhikkhūhi kīṭāgirismiṃ vatthabbanti. Te saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattanti, na lomaṃ pātenti, na netthāraṃ vattanti; na bhikkhū khamāpenti, akkosanti, paribhāsanti; chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpenti; pakkamantipi, vibbhamantipi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma assajipunabbasukā bhikkhū saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattissanti, na lomaṃ pātessanti, na netthāraṃ vattissanti; na bhikkhū khamāpessanti, akkosissanti, paribhāsissanti; chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpessanti; pakkamissantipi, vibbhamissantipī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, assajipunabbasukā bhikkhū saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattanti, na lomaṃ pātenti, na netthāraṃ vattanti; na bhikkhū khamāpenti, akkosanti, paribhāsanti; chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpenti; pakkamantipi, vibbhamantipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā saṃghena pabbājanīyakammakatā na sammā vattissanti, na lomaṃ pātessanti, na netthāraṃ vattissanti; na bhikkhū khamāpessanti, akkosissanti, paribhāsissanti; chandagāmitā dosagāmitā mohagāmitā bhayagāmitā pāpessanti; pakkamissantipi, vibbhamissantipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetu.

3.5. Nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena pabbājanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Pabbājanīyakamme nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

3.6. Paṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena pabbājanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na savacanīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Pabbājanīyakamme paṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tena, bhikkhave,

pabbājanīyakammakatena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi. Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno pabbājanīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Pabbājanīyakammaṃ niṭṭhitaṃ tatiyaṃ.

4. Paṭisāraṇīyakamma

Tena kho pana samayena āyasmā sudhammo macchikāsaṇḍe cittassa gahapatino āvāsiko hoti, navakammiko dhuvabhattiko. Yadā citto gahapati saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā puggalaṃ vā nimantetukāmo hoti tadā na āyasmantaṃ sudhammaṃ anapaloketvā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā puggalaṃ vā nimanteti.

Tena kho pana samayena sambahulā therā bhikkhū, āyasmā ca

sāriputto, āyasmā ca mahāmoggallāno, āyasmā ca mahākaccāno, āyasmā ca mahākoṭṭhiko, āyasmā ca mahākappino, āyasmā ca mahācundo, āyasmā ca anuruddho, āyasmā ca revato, āyasmā ca upāli, āyasmā ca ānando, āyasmā ca rāhulo, kāsīsu cārikaṃ caramānā yena macchikāsaṇḍo tadavasaruṃ.

Assosi kho citto gahapati therā kira bhikkhū macchikāsaṇḍaṃ anuppattāti. Atha kho citto gahapati yena therā bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā there bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cittaṃ gahapatiṃ āyasmā sāriputto dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi.

Atha kho citto gahapati āyasmatā sāriputtena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito there bhikkhū etadavoca—"adhivāsentu me, bhante, therā svātanāya āgantukabhattan"ti. Adhivāsesuṃ kho therā bhikkhū tuṇhībhāvena.

Atha kho citto gahapati therānaṃ bhikkhūnaṃ adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā there bhikkhū abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yenāyasmā sudhammo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sudhammaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho citto gahapati āyasmantaṃ sudhammaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, ayyo sudhammo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ therehī"ti. Atha kho āyasmā sudhammo—"pubbe khvāyaṃ citto gahapati yadā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā puggalaṃ vā nimantetukāmo na maṃ anapaloketvā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā puggalaṃ vā nimanteti; sodāni maṃ anapaloketvā there bhikkhū nimantesi; duṭṭhodānāyaṃ citto gahapati anapekkho virattarūpo mayī"ti cittaṃ gahapatiṃ etadavoca—"alaṃ, gahapati, nādhivāsemī"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho citto gahapati āyasmantaṃ sudhammaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, ayyo sudhammo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ therehī"ti. "Alaṃ, gahapati, nādhivāsemī"ti. Atha kho citto gahapati— "kiṃ me karissati ayyo sudhammo adhivāsento vā anadhivāsento vā"ti āyasmantaṃ sudhammaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho citto gahapati tassā rattiyā accayena therānaṃ bhikkhūnaṃ paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpesi. Atha kho āyasmā sudhammo—"yannūnāhaṃ cittassa gahapatino therānaṃ bhikkhūnaṃ paṭiyattaṃ passeyyan"ti pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacī-

varamādāya yena cittassa gahapatino nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho citto gahapati yenāyasmā sudhammo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sudhammaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho cittaṃ gahapatiṃ āyasmā sudhammo etadavoca—"pahūtaṃ kho te idaṃ, gahapati, khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ; ekā ca kho idha natthi yadidaṃ tilasaṃguḷikā"ti. "Bahumhi vata, bhante, ratane buddhavacane vijjamāne ayyena sudhammena yadeva kiñci bhāsitaṃ yadidaṃ tilasaṃguḷikāti. Bhūtapubbaṃ, bhante, dakkhiṇāpathakā vāṇijā puratthimaṃ janapadaṃ agamaṃsu vāṇijjāya. Te tato kukkuṭiṃ ānesuṃ. Atha kho sā, bhante, kukkuṭī kākena saddhiṃ saṃvāsaṃ kappesi. Sā potakaṃ janesi. Yadā kho so, bhante, kukkuṭapotako kākavassaṃ vassitukāmo hoti, kākakukkuṭīti vassati; yadā kukkuṭivassaṃ vassitukāmo hoti, kukkuṭikākāti vassati. Evameva kho, bhante, bahumhi ratane buddhavacane vijjamāne ayyena sudhammena yadeva kiñci bhāsitaṃ yadidaṃ tilasaṃguḷikā"ti. "Akkosasi maṃ tvaṃ, gahapati, paribhāsasi maṃ tvaṃ, gahapati. Eso te, gahapati, āvāso, pakkamissāmī"ti. "Nāhaṃ, bhante, ayyaṃ sudhammaṃ akkosāmi, paribhāsāmi. Vasatu, bhante, ayyo sudhammo macchikāsaṇḍe. Ramaṇīyaṃ ambāṭakavanaṃ. Ahaṃ ayyassa sudhammassa ussukkaṃ karissāmi, cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārānan"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā sudhammo cittaṃ gahapatiṃ etadavoca—"akkosasi maṃ tvaṃ, gahapati, paribhāsasi maṃ tvaṃ, gahapati. Eso te, gahapati, āvāso, pakkamissāmī"ti. "Kahaṃ, bhante, ayyo sudhammo gamissatī"ti? "Sāvatthiṃ kho ahaṃ, gahapati, gamissāmi bhagavantaṃ dassanāyā"ti. "Tena hi, bhante, yañca attanā bhaṇitaṃ, yañca mayā bhaṇitaṃ taṃ sabbaṃ bhagavato ārocehi. Anacchariyaṃ kho panetaṃ, bhante, yaṃ ayyo sudhammo punadeva macchikāsaṇḍaṃ paccāgaccheyyā"ti.

Atha kho āyasmā sudhammo senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tena pakkāmi. Anupubbena yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sudhammo yañca attanā bhaṇitaṃ yañca cittena gahapatinā bhaṇitaṃ taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, cittaṃ gahapatiṃ saddhaṃ pasannaṃ dāyakaṃ kārakaṃ saṃghupaṭṭhākaṃ hīnena khuṃsessasi, hīnena vambhessasi? Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ karotu—citto te gahapati khamāpetabboti. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ—paṭhamaṃ sudhammo bhikkhu codetabbo, codetvā sāretabbo, sāretvā āpattiṃ āropetabbo, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sudhammo bhikkhu cittaṃ gahapatiṃ saddhaṃ pasannaṃ dāyakaṃ kārakaṃ saṃghupaṭṭhākaṃ hīnena khuṃseti, hīnena vambheti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya—citto te gahapati khamāpetabboti. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sudhammo bhikkhu cittaṃ gahapatiṃ saddhaṃ pasannaṃ dāyakaṃ kārakaṃ saṃghupaṭṭhākaṃ hīnena khuṃseti, hīnena vambheti. Saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ karoti—citto te gahapati khamāpetabboti. Yassāyasmato khamati sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyassa kammassa karaṇaṃ—citto te gahapati khamāpetabboti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sudhammo bhikkhu cittaṃ gahapatiṃ saddhaṃ pasannaṃ dāyakaṃ kārakaṃ saṃghupaṭṭhākaṃ hīnena khuṃseti, hīnena vambheti. Saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ karoti—citto te gahapati khamāpetabboti. Yassāyasmato khamati sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyassa kammassa karaṇaṃ— citto te gahapati khamāpetabboti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ—citto te gahapati khamāpetabboti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

4.1. Adhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti ... pe ... asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Paṭisāraṇīyakamme adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

4.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti, desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adesitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti ... pe ... sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭipucchā kataṃ

hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ paṭisāraṇīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Paṭisāraṇīyakamme dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

4.3. Ākaṅkhamānacatukka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. Gihīnaṃ alābhāya parisakkati, gihīnaṃ anatthāya parisakkati, gihīnaṃ anāvāsāya parisakkati, gihī akkosati paribhāsati, gihī gihīhi bhedeti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. (1)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. Gihīnaṃ buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, gihīnaṃ dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, gihīnaṃ saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati, gihī hīnena khuṃseti hīnena vambheti, gihīnaṃ dhammikaṃ paṭissavaṃ na saccāpeti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. (2)

Pañcannaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. Eko gihīnaṃ alābhāya parisakkati, eko gihīnaṃ anatthāya parisakkati, eko gihīnaṃ anāvāsāya parisakkati, eko gihī akkosati paribhāsati, eko gihī gihīhi bhedeti—imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. (3)

Aparesampi, bhikkhave, pañcannaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. Eko gihīnaṃ buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko gihīnaṃ dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko gihīnaṃ saṃghassa

avaṇṇaṃ bhāsati, eko gihī hīnena khuṃseti hīnena vambheti, eko gihīnaṃ dhammikaṃ paṭissavaṃ na saccāpeti—imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, paṭisāraṇīyakammaṃ kareyya. (4)

Ākaṅkhamānacatukkaṃ niṭṭhitaṃ.

4.4. Aṭṭhārasavatta

Paṭisāraṇīyakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena paṭisāraṇīyakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban"ti.

Paṭisāraṇīyakamme aṭṭhārasavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ akāsi—"citto te gahapati khamāpetabbo"ti. So saṃghena paṭisāraṇīyakammakato macchikāsaṇḍaṃ gantvā maṅkubhūto nāsakkhi cittaṃ gahapatiṃ khamāpetuṃ. Punadeva sāvatthiṃ paccāgañchi. Bhikkhū evamāhaṃsu—"khamāpito tayā, āvuso sudhamma, citto gahapatī"ti? "Idhāhaṃ, āvuso, macchikāsaṇḍaṃ gantvā maṅkubhūto nāsakkhiṃ cittaṃ gahapatiṃ khamāpetun"ti. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe .... "Tena hi, bhikkhave, saṃgho sudhammassa bhikkhuno anudūtaṃ detu—cittaṃ gahapatiṃ khamāpetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ sudhammassa bhikkhuno anudūtaṃ dadeyya cittaṃ gahapatiṃ khamāpetuṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ sudhammassa bhikkhuno anudūtaṃ deti cittaṃ gahapatiṃ khamāpetuṃ. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno sudhammassa bhikkhuno anudūtassa dānaṃ cittaṃ gahapatiṃ khamāpetuṃ, so tuṇhassa; yassa

nakkhamati, so bhāseyya.

Dinno saṃghena itthannāmo bhikkhu sudhammassa bhikkhuno anudūto cittaṃ gahapatiṃ khamāpetuṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tena, bhikkhave, sudhammena bhikkhunā anudūtena bhikkhunā saddhiṃ macchikāsaṇḍaṃ gantvā citto gahapati khamāpetabbo—'khama, gahapati, pasādemi tan'ti. Evañce vuccamāno khamati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce khamati, anudūtena bhikkhunā vattabbo—'khama, gahapati, imassa bhikkhuno, pasādeti tan'ti. Evañce vuccamāno khamati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce khamati, anudūtena bhikkhunā vattabbo—'khama, gahapati, imassa bhikkhuno, ahaṃ taṃ pasādemī'ti. Evañce vuccamāno khamati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce khamati, anudūtena bhikkhunā vattabbo—'khama, gahapati, imassa bhikkhuno, saṃghassa vacanenā'ti. Evañce vuccamāno khamati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce khamati, anudūtena bhikkhunā sudhammo bhikkhu cittassa gahapatino dassanūpacāraṃ avijahāpetvā savanūpacāraṃ avijahāpetvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggaṇhāpetvā taṃ āpattiṃ desāpetabbo"ti.

Atha kho āyasmā sudhammo anudūtena bhikkhunā saddhiṃ macchikāsaṇḍaṃ gantvā cittaṃ gahapatiṃ khamāpesi. So sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"ahaṃ, āvuso, saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "tena hi, bhikkhave, saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetu.

4.5. Nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena

paṭisāraṇīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Paṭisāraṇīyakamme nappaṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

4.6. Paṭippassambhetabbaaṭṭhārasaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena paṭisāraṇīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na savacanīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Paṭisāraṇīyakamme paṭippassambhetabbaaṭṭhārasakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tena, bhikkhave, sudhammena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā

añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sudhammo bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sudhammo bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sudhammo bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena sudhammassa bhikkhuno paṭisāraṇīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Paṭisāraṇīyakammaṃ niṭṭhitaṃ catutthaṃ.

5. Āpattiyāadassaneukkhepanīyakamma

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā channo āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo āpattiṃ āpajjitvā na icchissati āpattiṃ passitun"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, channo

bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passitun”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā— “ananucchavikaṃ … pe … kathañhi nāma so, bhikkhave, moghapuriso āpattiṃ āpajjitvā na icchissati āpattiṃ passituṃ? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“tena hi, bhikkhave, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ karotu— asambhogaṃ saṃghena. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ—paṭhamaṃ channo bhikkhu codetabbo, codetvā sāretabbo, sāretvā āpattiṃ āropetabbo, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya—asam hogaṃ saṃghena. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ karoti—asambhogaṃ saṃghena. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyassa kammassa karaṇaṃ—asambhogaṃ saṃghena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ karoti—asambhogaṃ saṃghena. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyassa kammassa karaṇaṃ—asambhogaṃ saṃghena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ— asambhogaṃ saṃghena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’ti.

Āvāsaparamparañca, bhikkhave, saṃsatha—‘channo bhikkhu saṃghena āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato—asambhogaṃ saṃghenā’ti.

5.1. Adhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvū-

pasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti ... pe ... asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakamme adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

5.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ ... pe .... Āpattiyā kataṃ hoti, desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adesitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti ... pe ... sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ

hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭipucchā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakamme dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

5.3. Ākaṅkhamānachakka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati anānulomikehi gihisaṃsaggehi— imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti

kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakamme ākaṅkhamānachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

5.4. Tecattālīsavatta

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāro, seyyābhihāro, pādodakaṃ, pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ sāditabbaṃ. Na pakatatto bhikkhu sīlavipattiyā anuddhaṃsetabbo, na ācāravipattiyā anuddhaṃsetabbo, na diṭṭhivipattiyā anuddhaṃsetabbo, na ājīvavipattiyā anuddhaṃsetabbo, na bhikkhu bhikkhūhi bhedetabbo, na gihiddhajo dhāretabbo, na titthiyaddhajo dhāretabbo, na titthiyā sevitabbā; bhikkhū sevitabbā, bhikkhusikkhāya sikkhitabbaṃ. Na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse

vā vatthabbaṃ, pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ, na pakatatto bhikkhu āsādetabbo anto vā bahi vā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban"ti.

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakamme tecattālīsavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ akāsi—asambhogaṃ saṃghena. So saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tattha bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ na sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na pūjesuṃ. So bhikkhūhi asakkariyamāno agarukariyamāno amāniyamāno apūjiyamāno asakkārapakato tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatthapi bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ na sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na pūjesuṃ. So bhikkhūhi asakkariyamāno agarukariyamāno amāniyamāno apūjiyamāno asakkārapakato tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatthapi bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ na sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na pūjesuṃ. So bhikkhūhi asakkariyamāno agarukariyamāno amāniyamāno apūjiyamāno asakkārapakato punadeva kosambiṃ paccāgañchi. So sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"ahaṃ, āvuso, saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe .... "Tena hi, bhikkhave, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetu.

5.5. Nappaṭippassambhetabbatecattālīsaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhep-

anīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (5)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (10)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ sādiyati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (15)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ sādiyati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (20)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattaṃ bhikkhuṃ sīlavipattiyā anuddhaṃseti, ācāravipattiyā anuddhaṃseti, diṭṭhivipattiyā anuddhaṃseti, ājīvavipattiyā anuddhaṃseti, bhikkhuṃ bhikkhūhi bhedeti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (25)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Gihiddhajaṃ dhāreti, titthiyaddhajaṃ dhāreti, titthiye sevati; bhikkhū na sevati, bhikkhusikkhāya na sikkhati— imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (30)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno,

āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vasati, ekacchanne anāvāse vasati, ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vasati; pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā na vuṭṭhāti; pakatattaṃ bhikkhuṃ āsādeti anto vā bahi vā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (35)

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. (43)

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakamme nappaṭippassambhetabbatecattālīsakaṃ niṭṭhitaṃ.

5.6. Paṭippassambhetabbatecattālīsaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (5)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati— imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (10)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ sādiyati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakam-

maṃ paṭippassambhetabbaṃ. (15)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ sādiyati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (20)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattaṃ bhikkhuṃ sīlavipattiyā anuddhaṃseti, na ācāravipattiyā anuddhaṃseti, na diṭṭhivipattiyā anuddhaṃseti, na ājīvavipattiyā anuddhaṃseti, na bhikkhuṃ bhikkhūhi bhedeti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (25)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na gihiddhajaṃ dhāreti, na titthiyaddhajaṃ dhāreti, na titthiye sevati, bhikkhū sevati, bhikkhusikkhāya sikkhati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (30)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vasati, na ekacchanne anāvāse vasati, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vasati, pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhāti, na pakatattaṃ bhikkhuṃ āsādeti anto vā bahi vā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (35)

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na savacanīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. (43)

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakamme paṭippassambhetabbatecattālīsakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tena, bhikkhave, channena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, āpattiyā adassane ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghena, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena channassa bhikkhuno, āpattiyā adassane, ukkhepanīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ niṭṭhitaṃ pañcamaṃ.

6. Āpattiyāappaṭikammeukkhepanīyakamma

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena āyasmā channo āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā channo āpattiṃ āpajjitvā na icchissati āpattiṃ paṭikātun"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātun"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma so, bhikkhave, moghapuriso āpattiṃ āpajjitvā na icchissati āpattiṃ paṭikātuṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ karotu—asambhogaṃ saṃghena. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ—paṭhamaṃ channo bhikkhu codetabbo, codetvā sāretabbo, sāretvā āpattiṃ āropetabbo, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya—asambhogaṃ saṃghena. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ karoti—asambhogaṃ saṃghena. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyassa kammassa karaṇaṃ—asambhogaṃ saṃghena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ karoti—asambhogaṃ saṃghena. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyassa kammassa karaṇaṃ—asambhogaṃ

saṃghena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ— asambhogaṃ saṃghena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Āvāsaparamparañca, bhikkhave, saṃsatha—'channo bhikkhu saṃghena āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammakato—asambhogaṃ saṃghenā'ti.

6.1. Adhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti ... pe ... asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakamme adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

6.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme,

ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti, desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adesitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti ... pe ... sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭipucchā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakamme dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

6.3. Ākaṅkhamānachakka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati anaulomikehi gihisaṃsaggehi— imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Ad-

hisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kareyya.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakamme ākaṅkhamānachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

6.4. Tecattālīsavatta

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhep-

anīyakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāro, seyyābhihāro, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ sāditabbaṃ. Na pakatatto bhikkhu sīlavipattiyā anuddhaṃsetabbo, na ācāravipattiyā anuddhaṃsetabbo, na diṭṭhivipattiyā anuddhaṃsetabbo, na ājīvavipattiyā anuddhaṃsetabbo, na bhikkhu bhikkhūhi bhedetabbo. Na gihiddhajo dhāretabbo, na titthiyaddhajo dhāretabbo, na titthiyā sevitabbā; bhikkhū sevitabbā, bhikkhusikkhāya sikkhitabbaṃ. Na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ, pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ, na pakatatto bhikkhu āsādetabbo anto vā bahi vā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban”ti.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakamme tecattālīsavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ akāsi—asambhogaṃ saṃghena. So saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammakato tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tattha bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ na sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na pūjesuṃ. So bhikkhūhi asakkariyamāno agarukariyamāno amāniyamāno apūjiyamāno asakkārapakato tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatthapi bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ na sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na pūjesuṃ. So bhikkhūhi asakkariyamāno agarukariyamāno amāniyamāno apūjiyamāno asakkārapakato tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ agamāsi. Tatthapi bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ na sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na pūjesuṃ. So bhikkhūhi asakkariyamāno agarukariyamāno amāniyamāno apūjiyamāno asakkārapakato punadeva kosambiṃ paccāgañchi. So

sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"ahaṃ, āvuso, saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe .... "Tena hi, bhikkhave, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetu.

6.5. Nappaṭippassambhetabbatecattālīsaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati ... pe ... pakatattassa bhikkhuno abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ sādiyati ... pe ... pakatattassa bhikkhuno seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ sādiyati ... pe ... pakatattaṃ bhikkhuṃ sīlavipattiyā anuddhaṃseti, ācāravipattiyā anuddhaṃseti, diṭṭhivipattiyā anuddhaṃseti, ājīvavipattiyā anuddhaṃseti, bhikkhuṃ bhikkhūhi bhedeti ... pe ... gihiddhajaṃ dhāreti, titthiyaddhajaṃ dhāreti, titthiye sevati, bhikkhū na sevati, bhikkhusikkhāya na sikkhati ... pe ... pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vasati, ekacchanne anāvāse vasati, ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vasati, pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā na vuṭṭhāti, pakatattaṃ bhikkhuṃ āsādeti anto vā bahi vā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ

karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakamme nappaṭippassambhetabbatecattālīsakaṃ niṭṭhitaṃ.

6.6. Paṭippassambhetabbatecattālīsaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati … pe … na pakatattassa bhikkhuno abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ sādiyati … pe … na pakatattassa bhikkhuno seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ sādiyati … pe … na pakatattaṃ bhikkhuṃ sīlavipattiyā anuddhaṃseti, na ācāravipattiyā anuddhaṃseti, na diṭṭhivipattiyā anuddhaṃseti, na ājīvavipattiyā anuddhaṃseti, na bhikkhuṃ bhikkhūhi bhedeti … pe … na gihiddhajaṃ dhāreti, na titthiyaddhajaṃ dhāreti, na titthiye sevati, bhikkhū sevati, bhikkhusikkhāya sikkhati … pe … na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vasati, na ekacchanne anāvāse vasati, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vasati, pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhāti, na pakatattaṃ bhikkhuṃ āsādeti anto vā bahi vā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na sava-

canīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakamme paṭippassambhetabbatecattālīsakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tena bhikkhave, channena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ channo bhikkhu saṃghena, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhep-

anīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena channassa bhikkhuno, āpattiyā appaṭikamme, ukkhepanīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ niṭṭhitaṃ chaṭṭhaṃ.

7. Pāpikāyadiṭṭhiyāappaṭinissagge ukkhepanīyakamma

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena ariṭṭhassa nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti—"tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Assosuṃ kho sambahulā bhikkhū ariṭṭhassa nāma kira bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—"Tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

Atha kho te bhikkhū yena ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tenupasaṅkamiṃsu. Upasaṅkamitvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavocuṃ—"saccaṃ kira te, āvuso ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

"Māvuso ariṭṭha, evaṃ avaca. Mā bhagavantaṃ abbhācikkhi. Na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ. Na hi bhagavā evaṃ vadeyya. Anekapariyāyenāvuso ariṭṭha, antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. Alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... pe ... tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... pe ... aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... asisūnūpamā

kāmā vuttā bhagavatā ... sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā ... sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti.

Evampi kho ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tehi bhikkhūhi vuccamāno tatheva taṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmāsā abhinivissa voharati—"evaṃ byā kho ahaṃ, āvuso, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti. Yato ca kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ paṭipucchi—"saccaṃ kira te, ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti? "Evaṃ byā kho ahaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.

"Kassa nu kho nāma tvaṃ, moghapurisa, mayā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāsi? Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā? Alañca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Aṭṭhikaṅkalūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Maṃsapesūpamā kāmā vuttā mayā ... pe ... tiṇukkūpamā kāmā vuttā mayā ... aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā mayā ... supinakūpamā kāmā vuttā mayā ... yācitakūpamā kāmā vuttā mayā ... rukkhaphalūpamā kāmā vuttā mayā ... asisūnūpamā kāmā vuttā mayā ... sattisūlūpamā kāmā vuttā mayā ... sappasirūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca pana tvaṃ, moghapurisa, attanā duggahitena amhe ceva abbhācikkhasi, attānañca khaṇasi, bahuñca apuññaṃ pasavasi. Tañhi te, moghapurisa, bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho ariṭṭhassa

bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ karotu—asambhogaṃ saṃghena. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ—paṭhamaṃ ariṭṭho bhikkhu codetabbo, codetvā sāretabbo, sāretvā āpattiṃ āropetabbo, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyāti. So taṃ diṭṭhiṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya—asambhogaṃ saṃghena. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyāti. So taṃ diṭṭhiṃ na paṭinissajjati. Saṃgho ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ karoti—asambhogaṃ saṃghena. Yassāyasmato khamati ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa karaṇaṃ—asambhogaṃ saṃghena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ—tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyāti. So taṃ diṭṭhiṃ na paṭinissajjati. Saṃgho ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ karoti—asambhogaṃ saṃghena. Yassāyasmato khamati ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa karaṇaṃ—asambhogaṃ saṃghena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ—asambhogaṃ saṃghena.

Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Āvāsaparamparañca, bhikkhave, saṃsatha—'ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo, saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato—asambhogaṃ saṃghenā'"ti.

7.1. Adhammakammadvādasaka

"Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchā kataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Anāpattiyā kataṃ hoti, adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, desitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, asāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti ... pe ... asammukhā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭipucchā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... appaṭiññāya kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... anāpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... adesanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... desitāya āpattiyā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... acodetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... asāretvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ anāropetvā kataṃ hoti, adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakamme adhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

7.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchā kataṃ

hoti, paṭiññāya kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Āpattiyā kataṃ hoti, desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, adesitāya āpattiyā kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, sāretvā kataṃ hoti, āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti ... pe ... sammukhā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭipucchā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... paṭiññāya kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... desanāgāminiyā āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... adesitāya āpattiyā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... codetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... sāretvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti ... pe ... āpattiṃ āropetvā kataṃ hoti, dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakamme dhammakammadvādasakaṃ niṭṭhitaṃ.

7.3. Ākaṅkhamānachakka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti— imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa

bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. (2)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. (3)

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. (4)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. (5)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. Eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ, ākaṅkhamāno saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissage, ukkhepanīyakammaṃ kareyya. (6)

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissage ukkhepanīyakamme ākaṅkhamānachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

7.4. Tecattālīsavatta

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge,

ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā … pe … na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabban"ti.

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakamme tecattālīsavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho saṃgho ariṭṭhassa bhikkhuno gaddhabādhipubbassa, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ akāsi—asambhogaṃ saṃghena. So saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato vibbhami. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato vibbhamissatī"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato vibbhamatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ … pe … kathañhi nāma so, bhikkhave, moghapuriso saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato vibbhamissati? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetu.

7.5. Nappaṭippassambhetabbatecattālīsaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Upasampādeti, nissayaṃ deti, sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissage, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippas-

sambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ garahati, kammike garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ ... pe ....

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ. Pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, pavāraṇaṃ ṭhapeti, savacanīyaṃ karoti, anuvādaṃ paṭṭhapeti, okāsaṃ kāreti, codeti, sāreti, bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ nappaṭippassambhetabbaṃ.

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakamme nappaṭippassambhetabbatecattālīsakaṃ niṭṭhitaṃ.

7.6. Paṭippassambhetabbatecattālīsaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na upasampādeti, na nissayaṃ deti, na sāmaṇeraṃ upaṭṭhāpeti, na bhikkhunovādakasammutiṃ sādiyati, sammatopi bhikkhuniyo na ovadati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Yāya āpattiyā saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ kataṃ hoti taṃ āpattiṃ na āpajjati, aññaṃ vā tādisikaṃ, tato vā pāpiṭṭhataraṃ; kammaṃ na garahati, kammike na garahati—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ ... pe ....

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ. Na pakatattassa bhikkhuno uposathaṃ ṭhapeti, na pavāraṇaṃ ṭhapeti, na savacanīyaṃ karoti, na anuvādaṃ paṭṭhapeti, na okāsaṃ

kāreti, na codeti, na sāreti, na bhikkhūhi sampayojeti—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhetabbaṃ.

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakamme paṭippassambhetabbatecattālīsakaṃ niṭṭhitaṃ.

Evañca pana, bhikkhave, paṭippassambhetabbaṃ. Tena, bhikkhave, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakatena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghena, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambheti. Yassāyasmato khamati itthannā-

massa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhi, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Paṭippassaddhaṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge, ukkhepanīyakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ niṭṭhitaṃ sattamaṃ. Kammakkhandhako paṭhamo. Imamhi khandhake vatthū satta.

Tassuddānaṃ

Paṇḍulohitakā bhikkhū, sayaṃ bhaṇḍanakārakā; Tādise upasaṅkamma, ussahiṃsu ca bhaṇḍane.

Anuppannāpi jāyanti, uppannānipi vaḍḍhare; Appicchā pesalā bhikkhū, ujjhāyanti padassato.

Saddhammaṭṭhitiko buddho, sayambhū aggapuggalo; Āṇāpesi tajjanīya, kammaṃ sāvatthiyaṃ jino.

Asammukhāppaṭipucchāp- paṭiññāya katañca yaṃ; Anāpatti adesane, desitāya katañca yaṃ.

Acodetvā asāretvā, anāropetvā ca yaṃ kataṃ; Asammukhā adhammena, vaggena cāpi yaṃ kataṃ.

Appaṭipucchā adhammena, puna vaggena yaṃ kataṃ; Appaṭiññāya adhammena, vaggena cāpi yaṃ kataṃ.

Anāpatti adhammena, vaggena cāpi yaṃ kataṃ; Adesanāgāminiyā, adhammavaggameva ca.

Desitāya adhammena, vaggenāpi tatheva ca; Acodetvā adhammena, vaggenāpi tatheva ca.

Asāretvā adhammena, vaggenāpi tatheva ca; Anāropetvā adhammena, vaggenāpi tatheva ca.

Kaṇhavāranayeneva, sukkavāraṃ vijāniyā; Saṃgho ākaṅkhamāno ca, yassa tajjanīyaṃ kare.

Bhaṇḍanaṃ bālo saṃsaṭṭho, adhisīle ajjhācāre; Atidiṭṭhivipannassa, saṃgho tajjanīyaṃ kare.

Buddhadhammassa saṃghassa, avaṇṇaṃ yo ca bhāsati; Tiṇṇannampi ca bhikkhūnaṃ, saṃgho tajjaniyaṃ kare.

Bhaṇḍanaṃ kārako eko, bālo saṃsagganissito; Adhisīle ajjhācāre, tatheva atidiṭṭhiyā.

Buddhadhammassa saṃghassa, avaṇṇaṃ yo ca bhāsati; Tajjanīyakammakato, evaṃ sammānuvattanā.

Upasampadanissayā, sāmaṇeraṃ upaṭṭhanā; Ovādasammatenāpi, na kare tajjanīkato.

Nāpajje tañca āpattiṃ, tādisañca tato paraṃ; Kammañca kammike cāpi, na garahe tathāvidho.

Uposathaṃ pavāraṇaṃ, pakatattassa naṭṭhape; Savacaniṃ anuvādo, okāso codanena ca.

Sāraṇaṃ sampayogañca, na kareyya tathāvidho; Upasampadanissayā, sāmaṇeraṃ upaṭṭhanā.

Ovādasammatenāpi, pañcahaṅgehi na sammati; Tañcāpajjati āpattiṃ, tādisañca tato paraṃ.

Kammañca kammike cāpi, garahanto na sammati; Uposathaṃ pavāraṇaṃ, savacanīyā ca novādo.

Okāso codanañceva, sāraṇā sampayojanā; Imehaṭṭhaṅgehi yo yutto, tajjanānupasammati.

Kaṇhavāranayeneva, sukkavāraṃ vijāniyā; Bālo āpattibahulo, saṃsaṭṭhopi ca seyyaso.

Niyassakammaṃ sambuddho, āṇāpesi mahāmuni; Kīṭāgirismiṃ dve bhikkhū, assajipunabbasukā.

Anācārañca vividhaṃ, ācariṃsu asaññatā; Pabbājanīyaṃ sambuddho, kammaṃ sāvatthiyaṃ jino; Macchikāsaṇḍe sudhammo, cittassāvāsiko ahu.

Jātivādena khuṃseti, sudhammo cittupāsakaṃ; Paṭisāraṇīyakammaṃ, āṇāpesi tathāgato.

Kosambiyaṃ channaṃ bhikkhuṃ, Nicchantāpattiṃ passituṃ; Adassane ukkhipituṃ, Āṇāpesi jinuttamo.

Channo taṃyeva āpattiṃ, paṭikātuṃ na icchati; Ukkhepanāppaṭikamme, āṇāpesi vināyako.

Pāpadiṭṭhi ariṭṭhassa, āsi aññāṇanissitā; Diṭṭhiyāppaṭinissagge, ukkhepaṃ jinabhāsitaṃ.

Niyassakammaṃ pabbajjaṃ, tatheva paṭisāraṇī; Adassanāppaṭikamme, anissagge ca diṭṭhiyā.

Davānācārūpaghāti, micchāājīvameva ca; Pabbājanīyakammamhi, atirekapadā ime.

Alābhāvaṇṇā dve pañca, dve pañcakāti nāmakā; Paṭisāraṇīyakammamhi, atirekapadā ime.

Tajjanīyaṃ niyassañca, duve kammāpi sādisā; Pabbajjā paṭisārī ca, atthi padātirittatā.

Tayo ukkhepanā kammā, sadisā te vibhattito; Tajjanīyanayenāpi, sesakammaṃ vijāniyāti.

Kammakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Khuddakavatthukkhandhaka

1. Khuddakavatthu

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nahāyamānā rukkhe kāyaṃ ugghaṃsenti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā nahāyamānā rukkhe kāyaṃ ugghaṃsessanti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi, seyyathāpi mallamuṭṭhikā gāmamoddavā"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi— "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū nahāyamānā rukkhe kāyaṃ ugghaṃsenti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, bhikkhave, tesaṃ moghapurisānaṃ ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā nahāyamānā rukkhe kāyaṃ ugghaṃsessanti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, nahāyamānena bhikkhunā rukkhe kāyo ugghaṃsetabbo. Yo ugghaṃseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nahāyamānā thambhe kāyaṃ ugghaṃsenti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā nahāyamānā thambhe kāyaṃ ugghaṃsessanti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi, seyyathāpi mallamuṭṭhikā gāmamoddavā"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ

vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, nahāyamānena bhikkhunā thambhe kāyo ugghaṃsetabbo. Yo ugghaṃseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nahāyamānā kuṭṭe kāyaṃ ugghaṃsenti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā nahāyamānā kuṭṭe kāyaṃ ugghaṃsessanti, ūrumpi bāhumpi urampi piṭṭhimpi, seyyathāpi mallamuṭṭhikā gāmamoddavā"ti … pe … "na, bhikkhave, nahāyamānena bhikkhunā kuṭṭe kāyo ugghaṃsetabbo. Yo ugghaṃseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū aṭṭāne nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, aṭṭāne nahāyitabbaṃ. Yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gandhabbahatthakena nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "na, bhikkhave, gandhabbahatthakena nahāyitabbaṃ. Yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kuruvindakasuttiyā nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihī kāmabhoginoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, kuruvindakasuttiyā nahāyitabbaṃ. Yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū viggayha parikammaṃ kārāpenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, viggayha parikammaṃ kārāpetabbaṃ. Yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū mallakena nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, mallakena nahāyitabbaṃ. Yo nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kacchurogābādho hoti. Na tassa vinā mallakena phāsu hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa akatamallakan”ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu jarādubbalo nahāyamāno na sakkoti attano kāyaṃ ugghaṃsetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ukkāsikan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū piṭṭhiparikammaṃ kātuṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, puthupāṇikan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū vallikaṃ dhārenti … pe … pāmaṅgaṃ dhārenti … pe … kaṇṭhasuttakaṃ dhārenti … pe … kaṭisuttakaṃ dhārenti … pe … ovaṭṭikaṃ dhārenti … pe … kāyuraṃ dhārenti … pe … hatthābharaṇaṃ dhārenti … pe … aṅgulimuddikaṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū vallikaṃ dhārenti … pe … pāmaṅgaṃ dhārenti, kaṇṭhasuttakaṃ dhārenti, kaṭisuttakaṃ dhārenti, ovaṭṭikaṃ dhārenti, kāyuraṃ dhārenti, hatthābharaṇaṃ dhārenti, aṅgulimuddikaṃ dhārentī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“na, bhikkhave, vallikā dhāretabbā … pe … na pāmaṅgo dhāretabbo … na kaṇṭhasuttakaṃ dhāretabbaṃ … na kaṭisuttakaṃ dhāretabbaṃ … na ovaṭṭikaṃ dhāretabbaṃ … na kāyuraṃ dhāretabbaṃ … na hatthābharaṇaṃ dhāretabbaṃ … na aṅgulimuddikā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dīghe kese dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, dīghā kesā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dumāsikaṃ vā duvaṅgulaṃ vā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kocchena kese osaṇṭhenti … pe … phaṇakena kese osaṇṭhenti, hatthaphaṇakena kese osaṇṭhenti, sitthatelakena kese osaṇṭhenti, udakatelakena kese osaṇṭhenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, kocchena kesā osaṇṭhetabbā … pe … na sitthatelakena kesā osaṇṭhetabbā … na udakatelakena kesā osaṇṭhetabbā. Yo osaṇṭheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ādāsepi udakapattepi mukhanimittaṃ olokenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ādāse vā udakapatte vā mukhanimittaṃ oloketabbaṃ. Yo olokeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mukhe vaṇo hoti. So bhikkhū pucchi—"kīdiso me, āvuso, vaṇo"ti? Bhikkhū evamāhaṃsu—"ediso te, āvuso vaṇo"ti. So na saddahati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ābādhappaccayā ādāse vā udakapatte vā mukhanimittaṃ oloketun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū mukhaṃ ālimpanti … pe … mukhaṃ ummaddenti, mukhaṃ cuṇṇenti, manosilikāya mukhaṃ lañchenti, aṅgarāgaṃ karonti, mukharāgaṃ karonti, aṅgarāgamukharāgaṃ karonti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, mukhaṃ ālimpitabbaṃ … pe … na mukhaṃ ummadditabbaṃ, na mukhaṃ cuṇṇetabbaṃ, na manosilikāya mukhaṃ lañchetabbaṃ, na aṅgarāgo kātabbo, na mukharāgo kātabbo, na aṅgarāgamukharāgo kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno cakkhurogābādho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ābādhappaccayā mukhaṃ ālimpitun"ti.

Tena kho pana samayena rājagahe giraggasamajjo hoti. Chabbaggiyā bhikkhū giraggasamajjaṃ dassanāya agamaṃsu. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā naccampi gītampi vāditampi dassanāya gacchissanti, seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, naccaṃ vā gītaṃ vā vāditaṃ vā dassanāya gantabbaṃ. Yo gaccheyya, āpatti

dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū āyatakena gītassarena dhammaṃ gāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“yatheva mayaṃ gāyāma, evamevime samaṇā sakyaputtiyā āyatakena gītassarena dhammaṃ gāyantī”ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū āyatakena gītassarena dhammaṃ gāyissantī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... “saccaṃ, bhagavā”ti ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“pañcime, bhikkhave, ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṃ gāyantassa. Attanāpi tasmiṃ sare sārajjati, parepi tasmiṃ sare sārajjanti, gahapatikāpi ujjhāyanti, sarakuttimpi nikāmayamānassa samādhissa bhaṅgo hoti, pacchimā janatā diṭṭhānugatiṃ āpajjati—ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā āyatakena gītassarena dhammaṃ gāyantassa. Na, bhikkhave, āyatakena gītassarena dhammo gāyitabbo. Yo gāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sarabhaññe kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, sarabhaññan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bāhiralomiṃ uṇṇiṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bāhiyalomi uṇṇi dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa ārāme ambā phalino honti. Rañña māgadhena seniyena bimbisārena anuññātaṃ hoti— “yathāsukhaṃ ayyā ambaṃ paribhuñjantū”ti. Chabbaggiyā bhikkhū taruṇaññeva ambaṃ pātāpetvā paribhuñjiṃsu. Rañño ca māgadhassa seniyassa bimbisārassa ambena attho hoti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro manusse āṇāpesi— “gacchatha, bhaṇe, ārāmaṃ gantvā ambaṃ āharathā”ti. “Evaṃ, devā”ti kho te manussā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissutvā ārāmaṃ gantvā ārāmapālaṃ etadavocuṃ—“devassa, bhaṇe, ambena attho, ambaṃ dethā”ti. “Natthāyyā, ambaṃ. Taruṇaññeva ambaṃ pātāpetvā bhikkhū paribhuñjiṃsū”ti. Atha kho te manussā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etamatthaṃ ārocesuṃ. “Suparibhuttaṃ, bhaṇe, ayyehi

ambaṃ, api ca bhagavatā mattā vaṇṇitā"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā na mattaṃ jānitvā rañño ambaṃ paribhuñjissantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ambaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa pūgassa saṃghabhattaṃ hoti. Sūpe ambapesikāyo pakkhittā honti. Bhikkhū kukkuccāyantā nappaṭiggaṇhanti ... pe ... "paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjatha. Anujānāmi, bhikkhave, ambapesikan"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa pūgassa saṃghabhattaṃ hoti. Te na pariyāpuṇiṃsu ambapesikaṃ kātuṃ, bhattagge sakaleheva ambehi denti. Bhikkhū kukkuccāyantā nappaṭiggaṇhanti. "Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjatha. Anujānāmi, bhikkhave, pañcahi samaṇakappehi phalaṃ paribhuñjituṃ— aggiparicitaṃ, satthaparicitaṃ, nakhaparicitaṃ, abījaṃ, nibbattabījaññeva pañcamaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, imehi pañcahi samaṇakappehi phalaṃ paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu ahinā daṭṭho kālaṅkato hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na hi nūna so, bhikkhave, bhikkhu imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena phari. Sace hi so, bhikkhave, bhikkhu imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena phareyya, na hi so, bhikkhave, bhikkhu ahinā daṭṭho kālaṃ kareyya. Katamāni cattāri ahirājakulāni? Virūpakkhaṃ ahirājakulaṃ, erāpathaṃ ahirājakulaṃ, chabyāputtaṃ ahirājakulaṃ, kaṇhāgotamaṃ ahirājakulaṃ. Na hi nūna so, bhikkhave, bhikkhu imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena phari. Sace hi so, bhikkhave, bhikkhu imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena phareyya, na hi so, bhikkhave, bhikkhu ahinā daṭṭho kālaṃ kareyya. Anujānāmi, bhikkhave, imāni cattāri ahirājakulāni mettena cittena pharituṃ, attaguttiyā attarakkhāya attaparittaṃ kātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ—

'Virūpakkhehi me mettaṃ, Mettaṃ erāpathehi me; Chabyāputtehi me mettaṃ, Mettaṃ kaṇhāgotamakehi ca.

Apādakehi me mettaṃ, mettaṃ dvipādakehi me; Catuppadehi me mettaṃ, mettaṃ bahuppadehi me.

Mā maṃ apādako hiṃsi, mā maṃ hiṃsi dvipādako; Mā maṃ catuppado hiṃsi, mā maṃ hiṃsi bahuppado.

Sabbe sattā sabbe pāṇā, sabbe bhūtā ca kevalā; Sabbe bhadrāni passantu, mā kiñci pāpamāgamā.

Appamāṇo buddho, Appamāṇo dhammo; Appamāṇo saṃgho, Pamāṇavantāni sarīsapāni.

Ahi vicchikā satapadī, Uṇṇanābhi sarabū mūsikā; Katā me rakkhā kataṃ me parittaṃ, Paṭikkamantu bhūtāni; Sohaṃ namo bhagavato, Namo sattannaṃ sammāsambuddhānan'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu anabhiratiyā pīḷito attano aṅgajātaṃ chindi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Aññamhi so, bhikkhave, moghapuriso chetabbamhi, aññaṃ chindi. Na, bhikkhave, attano aṅgajātaṃ chetabbaṃ. Yo chindeyya, āpatti thullaccayassā"ti.

Tena kho pana samayena rājagahakassa seṭṭhissa mahagghassa candanassa candanagaṇṭhi uppannā hoti. Atha kho rājagahakassa seṭṭhissa etadahosi— "yannūnāhaṃ imāya candanagaṇṭhiyā pattaṃ lekhāpeyyaṃ. Lekhañca me paribhogaṃ bhavissati, pattañca dānaṃ dassāmī"ti. Atha kho rājagahako seṭṭhi tāya candanagaṇṭhiyā pattaṃ lekhāpetvā sikkāya uḍḍitvā veḷagge ālaggetvā veḷuparamparāya bandhitvā evamāha—"yo samaṇo vā brāhmaṇo vā arahā ceva iddhimā ca dinnaṃyeva pattaṃ oharatū"ti. Atha kho pūraṇo kassapo yena rājagahako seṭṭhi tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājagahakaṃ seṭṭhiṃ etadavoca— "ahañhi, gahapati, arahā ceva iddhimā ca, dehi me pattan"ti. "Sace, bhante, āyasmā arahā ceva iddhimā ca dinnaṃyeva pattaṃ oharatū"ti. Atha kho makkhali gosālo ... ajito kesakambalo ... pakudho kaccāyano ... sañcayo belaṭṭhaputto ... nigaṇṭho nāṭaputto yena rājagahako seṭṭhi tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājagahakaṃ seṭṭhiṃ etadavoca—"ahañhi, gahapati, arahā ceva iddhimā ca, dehi me pattan"ti. "Sace, bhante, āyasmā arahā ceva iddhimā ca, dinnaṃyeva pattaṃ oharatū"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā ca mahāmoggallāno āyasmā ca piṇḍolabhāradvājo pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pavisiṃsu. Atha kho āyasmā piṇḍolabhāradvājo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca—"āyasmā kho mahāmoggallāno arahā ceva iddhimā ca. Gacchāvuso, moggallāna, etaṃ pattaṃ

ohara. Tuyheso patto”ti. “Āyasmā kho bhāradvājo arahā ceva iddhimā ca. Gacchāvuso, bhāradvāja, etaṃ pattaṃ ohara. Tuyheso patto”ti. Atha kho āyasmā piṇḍolabhāradvājo vehāsaṃ abbhuggantvā taṃ pattaṃ gahetvā tikkhattuṃ rājagahaṃ anupariyāyi.

Tena kho pana samayena rājagahako seṭṭhi saputtadāro sake nivesane ṭhito hoti pañjaliko namassamāno—idheva, bhante, ayyo bhāradvājo amhākaṃ nivesane patiṭṭhātūti. Atha kho āyasmā piṇḍolabhāradvājo rājagahakassa seṭṭhissa nivesane patiṭṭhāsi. Atha kho rājagahako seṭṭhi āyasmato piṇḍolabhāradvājassa hatthato pattaṃ gahetvā mahagghassa khādanīyassa pūretvā āyasmato piṇḍolabhāradvājassa adāsi. Atha kho āyasmā piṇḍolabhāradvājo taṃ pattaṃ gahetvā ārāmaṃ agamāsi. Assosuṃ kho manussā—ayyena kira piṇḍolabhāradvājena rājagahakassa seṭṭhissa patto ohāritoti. Te ca manussā uccāsaddā mahāsaddā āyasmantaṃ piṇḍolabhāradvājaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhiṃsu.

Assosi kho bhagavā uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ; sutvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi— “kiṃ nu kho so, ānanda, uccāsaddo mahāsaddo”ti? “Āyasmatā, bhante, piṇḍolabhāradvājena rājagahakassa seṭṭhissa patto ohārito. Assosuṃ kho, bhante, manussā—ayyena kira piṇḍolabhāradvājena rājagahakassa seṭṭhissa patto ohāritoti. Te ca, bhante, manussā uccāsaddā mahāsaddā āyasmantaṃ piṇḍolabhāradvājaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhā. So eso, bhante, bhagavā uccāsaddo mahāsaddo”ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ piṇḍolabhāradvājaṃ paṭipucchi—“saccaṃ kira tayā, bhāradvāja, rājagahakassa seṭṭhissa patto ohārito”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā—“ananucchavikaṃ, bhāradvāja, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, bhāradvāja, chavassa dārupattassa kāraṇā gihīnaṃ uttari manussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassessasi. Seyyathāpi, bhāradvāja, mātugāmo chavassa māsakarūpassa kāraṇā kopinaṃ dasseti; evameva kho tayā, bhāradvāja, chavassa dārupattassa kāraṇā gihīnaṃ uttari manussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassitaṃ. Netaṃ, bhāradvāja, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“na, bhikkhave, gihīnaṃ uttarimanussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassetabbaṃ. Yo dasseyya, āpatti dukkaṭassa. Bhindathetaṃ, bhikkhave, dārupattaṃ

sakalikaṃ sakalikaṃ katvā, bhikkhūnaṃ añjanupapisanaṃ detha. Na ca, bhikkhave, dārupatto dhāretabbo. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvace patte dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sovaṇṇamayo patto dhāretabbo ... pe ... na rūpiyamayo patto dhāretabbo ... na maṇimayo patto dhāretabbo ... na veḷuriyamayo patto dhāretabbo ... na phalikamayo patto dhāretabbo ... na kaṃsamayo patto dhāretabbo ... na kācamayo patto dhāretabbo ... na tipumayo patto dhāretabbo ... na sīsamayo patto dhāretabbo ... na tambalohamayo patto dhāretabbo. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dve patte—ayopattaṃ, mattikāpattan"ti.

Tena kho pana samayena pattamūlaṃ ghaṃsiyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pattamaṇḍalan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacāni pattamaṇḍalāni dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāvacāni pattamaṇḍalāni dhāretabbāni. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dve pattamaṇḍalāni—tipumayaṃ, sīsamayan"ti. Bahalāni maṇḍalāni na acchupiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, likhitun"ti. Valī honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, makaradantakaṃ chinditun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū citrāni pattamaṇḍalāni dhārenti rūpakākiṇṇāni bhittikammakatāni. Tāni rathikāyapi dassentā āhiṇḍanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, citrāni pattamaṇḍalāni dhāretabbāni rūpakākiṇṇāni bhittikammakatāni. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, pakatimaṇḍalan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sodakaṃ pattaṃ paṭisāmenti. Patto dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sodako patto paṭisāmetabbo. Yo paṭisāmeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, otāpetvā pattaṃ paṭisāmetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sodakaṃ pattaṃ otāpenti. Patto duggandho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave,

sodako patto otāpetabbo. Yo otāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, vodakaṃ katvā otāpetvā pattaṃ paṭisāmetun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū uṇhe pattaṃ nidahanti. Pattassa vaṇṇo dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, uṇhe patto nidahitabbo. Yo nidaheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, muhuttaṃ uṇhe otāpetvā pattaṃ paṭisāmetun”ti.

Tena kho pana samayena sambahulā pattā ajjhokāse anādhārā nikkhittā honti. Vātamaṇḍalikāya āvaṭṭetvā pattā bhijjiṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pattādhārakan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū miḍḍhante pattaṃ nikkhipanti. Paripatitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, miḍḍhante patto nikkhipitabbo. Yo nikkhipeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū paribhaṇḍante pattaṃ nikkhipanti. Paripatitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, paribhaṇḍante patto nikkhipitabbo. Yo nikkhipeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chamāya pattaṃ nikkujjanti. Oṭṭho ghaṃsiyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tiṇasanthārakan”ti. Tiṇasanthārako upacikāhi khajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, coḷakan”ti. Coḷakaṃ upacikāhi khajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pattamāḷakan”ti. Pattamāḷako paripatitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pattakuṇḍolikan”ti. Pattakuṇḍolikāya patto ghaṃsiyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pattatthavikan”ti. Aṃsabaddhako na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, aṃsabaddhakaṃ bandhanasuttakan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū bhittikhilepi nāgadantakepi pattaṃ laggenti. Paripatitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, patto laggetabbo. Yo laggeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū mañce pattaṃ nikkhipanti, satisammosā nisīdantā ottharitvā pattaṃ bhindenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, mañce patto nikkhipitabbo. Yo nikkhipeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū pīṭhe pattaṃ nikkhipanti, satisammosā nisīdantā ottharitvā pattaṃ bhindenti. Bhagavato etamatthaṃ

ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, pīṭhe patto nikkhipitabbo. Yo nikkhipeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū aṅke pattaṃ nikkhipanti, satisammosā uṭṭhahanti. Paripatitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, aṅke patto nikkhipitabbo. Yo nikkhipeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chatte pattaṃ nikkhipanti. Vātamaṇḍalikāya chattaṃ ukkhipiyati paripatitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, chatte patto nikkhipitabbo. Yo nikkhipeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū pattahatthā kavāṭaṃ paṇāmenti. Kavāṭo āvaṭṭitvā patto bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, pattahatthena kavāṭaṃ paṇāmetabbaṃ. Yo paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū tumbakaṭāhe piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi titthiyā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, tumbakaṭāhe piṇḍāya caritabbaṃ. Yo careyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ghaṭikaṭāhe piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi titthiyā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, ghaṭikaṭāhe piṇḍāya caritabbaṃ. Yo careyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sabbapaṃsukūliko hoti. So chavasīsassa pattaṃ dhāreti. Aññatarā itthī passitvā bhītā vissaramakāsi—“abhuṃ me pisāco vatāyan”ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā chavasīsassa pattaṃ dhāressanti, seyyathāpi pisācillikā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, chavasīsassa patto dhāretabbo. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, sabbapaṃsukūlikena bhavitabbaṃ. Yo bhaveyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū calakānipi aṭṭhikānipi ucchiṭṭhodakampi pattena nīharanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“yasmiṃ yevime samaṇā sakyaputtiyā bhuñjanti sova nesaṃ paṭiggaho”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na bhikkhave, calakāni vā aṭṭhikāni vā ucchiṭṭhodakaṃ vā pattena nīharitabbaṃ. Yo nīhareyya, āpatti

dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, paṭiggahan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū hatthena vipphāḷetvā cīvaraṃ sibbenti. Cīvaraṃ vilomikaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, satthakaṃ namatakan”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa daṇḍasatthakaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, daṇḍasatthakan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvace satthakadaṇḍe dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, uccāvacā satthakadaṇḍā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ dantamayaṃ visāṇamayaṃ naḷamayaṃ veḷumayaṃ kaṭṭhamayaṃ jatumayaṃ phalamayaṃ lohamayaṃ saṅkhanābhimayan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū kukkuṭapattenapi veḷupesikāyapi cīvaraṃ sibbenti. Cīvaraṃ dussibbitaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, sūcin”ti. Sūciyo kaṇṇakitāyo honti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, sūcināḷikan”ti. Sūcināḷikāyapi kaṇṇakitāyo honti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, kiṇṇena pūretun”ti. Kiṇṇepi kaṇṇakitāyo honti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, sattuyā pūretun”ti. Sattuyāpi kaṇṇakitāyo honti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, saritakan”ti. Saritakepi kaṇṇakitāyo honti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, madhusitthakena sāretun”ti. Saritakaṃ paribhijjati ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, saritakasipāṭikan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū tattha tattha khilaṃ nikkhaṇitvā sambandhitvā cīvaraṃ sibbenti. Cīvaraṃ vikaṇṇaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kathinaṃ kathinarajjuṃ tattha tattha obandhitvā cīvaraṃ sibbetun”ti. Visame kathinaṃ pattharanti. Kathinaṃ paribhijjati ... pe ... “na, bhikkhave, visame kathinaṃ pattharitabbaṃ. Yo patthareyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Chamāya kathinaṃ pattharanti. Kathinaṃ paṃsukitaṃ hoti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, tiṇasanthārakan”ti. Kathinassa anto jīrati ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, anuvātaṃ paribhaṇḍaṃ āropetun”ti. Kathinaṃ nappahoti ... pe ... “anujānāmi, bhikkhave, daṇḍakathinaṃ bidalakaṃ salākaṃ vinandhanarajjuṃ vinandhanasuttaṃ vinandhitvā cīvaraṃ sibbetun”ti. Suttantarikāyo visamā honti ... pe ... “anu-

jānāmi, bhikkhave, kaḷimbhakan”ti. Suttā vaṅkā honti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, moghasuttakan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū adhotehi pādehi kathinaṃ akkamanti. Kathinaṃ dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, adhotehi pādehi kathinaṃ akkamitabbaṃ. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū allehi pādehi kathinaṃ akkamanti. Kathinaṃ dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, allehi pādehi kathinaṃ akkamitabbaṃ. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū saupāhanā kathinaṃ akkamanti. Kathinaṃ dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, saupāhanena kathinaṃ akkamitabbaṃ. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū cīvaraṃ sibbantā aṅguliyā paṭiggaṇhanti. Aṅguliyo dukkhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, paṭiggahan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvace paṭiggahe dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, uccāvacā paṭiggahā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ … pe … saṅkhanābhimayan”ti.

Tena kho pana samayena sūciyopi satthakāpi paṭiggahāpi nassanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, āvesanavitthakan”ti. Āvesanavitthake samākulā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, paṭiggahathavikan”ti. Aṃsabaddhako na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, aṃsabaddhakaṃ bandhanasuttakan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū abbhokāse cīvaraṃ sibbantā sītenapi uṇhenapi kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kathinasālaṃ kathinamaṇḍapan”ti. Kathinasālā nīcavatthukā hoti, udakena otthariyyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun”ti. Cayo paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan”ti. Ārohantā vihaññanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan”ti. Ārohantā paripatanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ālamban-

abāhan”ti. Kathinasālāya tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ— setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjukan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū cīvaraṃ sibbetvā tattheva kathinaṃ ujjhitvā pakkamanti, undūrehipi upacikāhipi khajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kathinaṃ saṅgharitun”ti. Kathinaṃ paribhijjati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, goghaṃsikāya kathinaṃ saṅgharitun”ti. Kathinaṃ viniveṭhiyati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, bandhanarajjun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū kuṭṭepi thambhepi kathinaṃ ussāpetvā pakkamanti. Paripatitvā kathinaṃ bhijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhittikhile vā nāgadante vā laggetun”ti.

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Tena kho pana samayena bhikkhū sūcikampi satthakampi bhesajjampi pattena ādāya gacchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhesajjatthavikan”ti. Aṃsabaddhako na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, aṃsabaddhakaṃ bandhanasuttakan”ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu upāhanāyo kāyabandhanena bandhitvā gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Aññataro upāsako taṃ bhikkhuṃ abhivādento upāhanāyo sīsena ghaṭṭeti. So bhikkhu maṅku ahosi. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, upāhanatthavikan”ti. Aṃsabaddhako na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, aṃsabaddhakaṃ bandhanasuttakan”ti.

Tena kho pana samayena antarāmagge udakaṃ akappiyaṃ hoti. Parissāvanaṃ na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, parissāvanan”ti. Coḷakaṃ nappahoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kaṭacchuparissāvanan”ti. Coḷakaṃ nappahoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, dhammakaraṇan”ti.

Tena kho pana samayena dve bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Eko bhikkhu anācāraṃ ācarati. Dutiyo bhikkhu taṃ bhikkhuṃ etadavoca— “mā, āvuso, evarūpaṃ akāsi. Ne-

taṃ kappatī”ti. So tasmiṃ upanandhi. Atha kho so bhikkhu pipāsāya pīḷito upanaddhaṃ bhikkhuṃ etadavoca—“dehi me, āvuso, parissāvanaṃ, pānīyaṃ pivissāmī”ti. Upanaddho bhikkhu na adāsi. So bhikkhu pipāsāya pīḷito kālamakāsi. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. “Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, parissāvanaṃ yāciyamāno na adāsī”ti? “Evamāvuso”ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “kathañhi nāma bhikkhu parissāvanaṃ yāciyamāno na dassatī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā taṃ bhikkhuṃ paṭipucchi—“saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, parissāvanaṃ yāciyamāno na adāsī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā—“ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, parissāvanaṃ yāciyamāno na dassasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“na, bhikkhave, addhānamaggappaṭipannena bhikkhunā parissāvanaṃ yāciyamānena na dātabbaṃ. Yo na dadeyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, aparissāvanakena addhāno paṭipajjitabbo. Yo paṭipajjeyya, āpatti dukkaṭassa. Sace na hoti parissāvanaṃ vā dhammakaraṇo vā, saṅghāṭikaṇṇopi adhiṭṭhātabbo—iminā parissāvetvā pivissāmī”ti. Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena bhikkhū navakammaṃ karonti. Parissāvanaṃ na sammati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, daṇḍaparissāvanan”ti. Daṇḍaparissāvanaṃ na sammati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ottharakan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū makasehi ubbāḷhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, makasakuṭikan”ti.

Tena kho pana samayena vesāliyaṃ paṇītānaṃ bhattānaṃ bhattapaṭipāṭi aṭṭhitā hoti. Bhikkhū paṇītāni bhojanāni bhuñjitvā abhisannakāyā honti bahvābādhā. Atha kho jīvako komārabhacco vesāliṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Addasā kho jīvako komārabhacco bhikkhū abhisannakāye bahvābādhe. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekaman-

taṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca—"etarahi, bhante, bhikkhū abhisannakāyā bahvābādhā. Sādhu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ caṅkamañca jantāgharañca anujānātu. Evaṃ bhikkhū appābādhā bhavissantī"ti. Atha kho bhagavā jīvakaṃ komārabhaccaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho jīvako komārabhacco bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, caṅkamañca jantāgharañcā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū visame caṅkame caṅkamanti. Pādā dukkhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, samaṃ kātun"ti. Caṅkamo nīcavatthuko hoti. Udakena otthariyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun"ti. Cayo paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Ārohantā vihaññanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan"ti. Ārohantā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū caṅkame caṅkamantā paripatanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, caṅkamanavedikan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ajjhokāse caṅkamantā sītenapi uṇhenapi kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, caṅkamanasālan"ti. Caṅkamanasālāyaṃ tiṇacuṇṇaṃ paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun"ti. Jantāgharaṃ nīcavatthukaṃ hoti, udakena otthariyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun"ti. Cayo paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Ārohantā vihaññanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan"ti. Ārohantā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan"ti. Jantāgharassa kavāṭaṃ na hoti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakaṃ

aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ ghaṭikaṃ tāḷacchiddaṃ āviñchanachiddaṃ āviñchanarajjun”ti. Jantāgharassa kuṭṭapādo jīrati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, maṇḍalikaṃ kātun”ti. Jantāgharassa dhūmanettaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, dhūmanettan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū khuddake jantāghare majjhe aggiṭṭhānaṃ karonti. Upacāro na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, khuddake jantāghare ekamantaṃ aggiṭṭhānaṃ kātuṃ, mahallake majjhe”ti. Jantāghare aggi mukhaṃ ḍahati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, mukhamattikan”ti. Hatthe mattikaṃ tementi … pe … “anujānāmi, bhikkhave, mattikādoṇikan”ti. Mattikā duggandhā hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, vāsetun”ti. Jantāghare aggi kāyaṃ ḍahati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaṃ atiharitun”ti. Pātiyāpi pattenapi udakaṃ atiharanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaṭṭhānaṃ, udakasarāvakan”ti. Jantāgharaṃ tiṇacchadanaṃ na sedeti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātun”ti. Jantāgharaṃ cikkhallaṃ hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, santharituṃ tayo santhare—iṭṭhakāsantharaṃ, silāsantharaṃ, dārusantharan”ti. Cikkhallaṃyeva hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, dhovitun”ti. Udakaṃ santiṭṭhati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaniddhamanan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū jantāghare chamāya nisīdanti, gattāni kaṇḍūvanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, jantāgharapīṭhan”ti. Tena kho pana samayena jantāgharaṃ aparikkhittaṃ hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo pākāre—iṭṭhakāpākāraṃ, silāpākāraṃ, dārupākāran”ti. Koṭṭhako na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, koṭṭhakan”ti. Koṭṭhako nīcavatthuko hoti, udakena otthariyyati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun”ti. Cayo paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, cituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan”ti. Ārohantā vihaññanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan”ti. Ārohantā paripatanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan”ti. Koṭṭhakassa kavāṭaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakaṃ aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ ghaṭikaṃ tāḷacchiddaṃ āviñchanachiddaṃ āviñchanarajjun”ti. Koṭṭhake tiṇacuṇṇaṃ

paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikan”ti. Pariveṇaṃ cikkhallaṃ hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, marumbaṃ upakiritun”ti. Na pariyāpuṇanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, padarasilaṃ nikkhipitun”ti. Udakaṃ santiṭṭhati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaniddhamanan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū naggā naggaṃ abhivādenti … pe … naggā naggaṃ abhivādāpenti, naggā naggassa parikammaṃ karonti, naggā naggassa parikammaṃ kārāpenti, naggā naggassa denti, naggā paṭiggaṇhanti, naggā khādanti, naggā bhuñjanti, naggā sāyanti, naggā pivanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, naggena naggo abhivādetabbo … pe … na naggena abhivādetabbaṃ … na naggena naggo abhivādāpetabbo … na naggena abhivādāpetabbaṃ … na naggena naggassa parikammaṃ kātabbaṃ … na naggena naggassa parikammaṃ kārāpetabbaṃ … na naggena naggassa dātabbaṃ … na naggena paṭiggahetabbaṃ … na naggena khāditabbaṃ … na naggena bhuñjitabbaṃ … na naggena sāyitabbaṃ … na naggena pātabbaṃ. Yo piveyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū jantāghare chamāya cīvaraṃ nikkhipanti. Cīvaraṃ paṃsukitaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun”ti. Deve vassante cīvaraṃ ovassati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, jantāgharasālan”ti. Jantāgharasālā nīcavatthukā hoti, udakena otthariyyati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun”ti. Cayo paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ … pe … ārohantā vihaññanti … pe … ārohantā paripatanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan”ti. Jantāgharasālāya tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ … pe … cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū jantāgharepi udakepi parikammaṃ kātuṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tisso paṭicchādiyo—jantāgharapaṭicchādiṃ, udakapaṭicchādiṃ, vatthapaṭicchādin”ti.

Tena kho pana samayena jantāghare udakaṃ na hoti. Bhagavato

etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, udapānan"ti. Udapānassa kūlaṃ lujjati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Udapāno nīcavatthuko hoti, udakena otthariyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun"ti. Cayo paripatati ... pe ... ārohantā vihaññanti ... pe ... ārohantā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū vallikāyapi kāyabandhanenapi udakaṃ vāhenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, udakavāhanarajjun"ti. Hatthā dukkhā honti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tulaṃ karakaṭakaṃ cakkavaṭṭakan"ti. Bhājanā bahū bhijjanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tayo vārake—lohavārakaṃ, dāruvārakaṃ, cammakkhaṇḍan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ajjhokāse udakaṃ vāhentā sītenapi uṇhenapi kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, udapānasālan"ti. Udapānasālāya tiṇacuṇṇaṃ paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun"ti. Udapāno apāruto hoti, tiṇacuṇṇehipi paṃsukehipi okiriyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, apidhānan"ti. Udakabhājanaṃ na saṃvijjati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, udakadoṇiṃ udakakaṭāhan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ārāme tahaṃ tahaṃ nahāyanti. Ārāmo cikkhallo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, candanikan"ti. Candanikā pākaṭā hoti. Bhikkhū hiriyanti nahāyituṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo pākāre—iṭṭhakāp silāpākāraṃ, dārupākāran"ti. Candanikā cikkhallā hoti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, santharituṃ tayo santhare—iṭṭhakāsantharaṃ, silāsantharaṃ, dārusantharan"ti. Udakaṃ santiṭṭhati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, udakaniddhamanan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ gattāni sītigatāni honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, udakapuñchaniṃ coḷakenapi paccuddharitun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro upāsako saṃghassa atthāya pokkharaṇiṃ kāretukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, pokkharaṇin"ti. Pokkharaṇiyā kūlaṃ lu-

jjati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan”ti. Ārohantā vihaññanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan”ti. Ārohantā paripatanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan”ti. Pokkharaṇiyā udakaṃ purāṇaṃ hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakamātikaṃ udakaniddhamanan”ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu saṃghassa atthāya nillekhaṃ jantāgharaṃ kattukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “anujānāmi, bhikkhave, nillekhaṃ jantāgharan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū cātumāsaṃ nisīdanena vippavasanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “na, bhikkhave, cātumāsaṃ nisīdanena vippavasitabbaṃ. Yo vippavaseyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū pupphābhikiṇṇesu sayanesu sayanti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, pupphābhikiṇṇesu sayanesu sayitabbaṃ. Yo sayeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena manussā gandhampi mālampi ādāya ārāmaṃ āgacchanti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gandhaṃ gahetvā kavāṭe pañcaṅgulikaṃ dātuṃ, pupphaṃ gahetvā vihāre ekamantaṃ nikkhipitun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa namatakaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, namatakan”ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi— “namatakaṃ adhiṭṭhātabbaṃ nu kho udāhu vikappetabban”ti … pe … “na, bhikkhave, namatakaṃ adhiṭṭhātabbaṃ, na vikappetabban”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū āsittakūpadhāne bhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “na, bhikkhave, āsittakūpadhāne bhuñjitabbaṃ. Yo bhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. So bhuñjamāno na sakkoti hatthena pattaṃ sandhāretuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, maḷorikan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ekabhājanepi bhuñjanti ... pe ... ekathālakepi pivanti, ekamañcepi tuvaṭṭenti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭenti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ekabhājane bhuñjitabbaṃ ... pe ... na ekathālake pātabbaṃ ... na ekamañce tuvaṭṭitabbaṃ ... na ekattharaṇā tuvaṭṭitabbaṃ ... na ekapāvuraṇā tuvaṭṭitabbaṃ ... na ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭitabbaṃ. Yo tuvaṭṭeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena vaḍḍho licchavī mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ sahāyo hoti. Atha kho vaḍḍho licchavī yena mettiyabhūmajakā bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Evaṃ vutte, mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. Dutiyampi kho vaḍḍho licchavī mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Dutiyampi kho mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. Tatiyampi kho vaḍḍho licchavī mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Tatiyampi kho mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. "Kyāhaṃ ayyānaṃ aparajjhāmi, kissa maṃ ayyā nālapantī"ti? "Tathā hi pana tvaṃ, āvuso vaḍḍha, amhe dabbena mallaputtena viheṭhiyamāne ajjhupekkhasī"ti. "Kyāhaṃ, ayyā, karomī"ti? "Sace kho tvaṃ, āvuso vaḍḍha, iccheyyāsi, ajjeva bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ nāsāpeyyā"ti. "Kyāhaṃ, ayyā, karomi, kiṃ mayā sakkā kātun"ti? "Ehi tvaṃ, āvuso vaḍḍha, yena bhagavā tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ evaṃ vadehi—'idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ. Yāyaṃ, bhante, disā abhayā anītikā anupaddavā sāyaṃ disā sabhayā saītikā saupaddavā; yato nivātaṃ tato savātaṃ; udakaṃ maññe ādittaṃ; ayyena me dabbena mallaputtena pajāpati dūsitā'"ti.

"Evaṃ, ayyā"ti kho vaḍḍho licchavī mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho vaḍḍho licchavī bhagavantaṃ etadavoca—"idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ. Yāyaṃ, bhante, disā abhayā anītikā anupaddavā sāyaṃ disā sabhayā saītikā saupaddavā; yato nivātaṃ tato savātaṃ; udakaṃ maññe ādittaṃ; ayyena me dabbena mallaputtena pajāpati dūsitā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ paṭipucchi—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ vaḍḍho āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. Dutiyampi kho bhagavā ... pe ... tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca— "sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ vaḍḍho āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. "Na kho, dabba, dabbā evaṃ nibbeṭhenti. Sace tayā kataṃ, katanti vadehi; sace akataṃ, akatanti vadehī"ti. "Yato ahaṃ, bhante, jāto nābhijānāmi supinantenapi methunaṃ dhammaṃ paṭisevitā, pageva jāgaro"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ nikkujjatu, asambhogaṃ saṃghena karotu.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa upāsakassa patto nikkujjitabbo— bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati paribhāsati, bhikkhū bhikkhūhi bhedeti, buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati. Anujānāmi, bhikkhave, imehi aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa upāsakassa pattaṃ nikkujjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, nikkujjitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Vaḍḍho licchavī āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃseti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ nikkujjeyya, asambhogaṃ saṃghena kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Vaḍḍho licchavī āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃseti. Saṃgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ nikkujjati, asambhogaṃ saṃghena karoti. Yassāyasmato khamati vaḍḍhassa licchavissa pattassa nikkujjanā, asambhogaṃ saṃghena karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Nikkujjito saṃghena vaḍḍhassa licchavissa patto, asambhogo saṃghena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena vaḍḍhassa licchavissa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā vaḍḍhaṃ licchaviṃ etadavoca—"saṃghena te, āvuso vaḍḍha, patto nikkujjito. Asambhogosi saṃghenā"ti. Atha kho vaḍḍho

licchavī—saṃghena kira me patto nikkujjito, asambhogomhi kira saṃghenāti—tattheva mucchito papato. Atha kho vaḍḍhassa licchavissa mittāmaccā ñātisālohitā vaḍḍhaṃ licchaviṃ etadavocuṃ—"alaṃ, āvuso vaḍḍha, mā soci, mā paridevi. Mayaṃ bhagavantaṃ pasādessāma bhikkhusaṃghañcā"ti.

Atha kho vaḍḍho licchavī saputtadāro samittāmacco sañātisālohito allavattho allakeso yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ ayyaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsesiṃ. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti. "Taggha tvaṃ, āvuso vaḍḍha, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ tvaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsesi. Yato ca kho tvaṃ, āvuso vaḍḍha, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuḍḍhihesā, āvuso vaḍḍha, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ ukkujjatu, sambhogaṃ saṃghena karotu.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa upāsakassa patto ukkujjitabbo—na bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, na bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, na bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, na bhikkhū akkosati paribhāsati, na bhikkhū bhikkhūhi bhedeti, na buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, na dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, na saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati. Anujānāmi, bhikkhave, imehi aṭṭhahaṅgehi samannāgatassa upāsakassa pattaṃ ukkujjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, ukkujjitabbo. Tena, bhikkhave, vaḍḍhena licchavinā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'saṃghena me, bhante, patto nikkujjito, asambhogomhi saṃghena. Sohaṃ, bhante, sammā vattāmi, lomaṃ pātemi, netthāraṃ vattāmi, saṃghaṃ pattukkujjanaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃghena vaḍḍhassa licchavissa patto nikkujjito, asambhogo saṃghena. So sammā vattati, lomaṃ pāteti,

netthāraṃ vattati, saṃghaṃ pattukkujjanaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ ukkujjeyya, sambhogaṃ saṃghena kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃghena vaḍḍhassa licchavissa patto nikkujjito, asambhogo saṃghena. So sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, saṃghaṃ pattukkujjanaṃ yācati. Saṃgho vaḍḍhassa licchavissa pattaṃ ukkujjati, sambhogaṃ saṃghena karoti. Yassāyasmato khamati vaḍḍhassa licchavissa pattassa ukkujjanā, sambhogaṃ saṃghena karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Ukkujjito saṃghena vaḍḍhassa licchavissa patto, sambhogo saṃghena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā vesāliyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bhaggā tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bhaggā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bhaggesu viharati susumāragire bhesakaḷāvane migadāye. Tena kho pana samayena bodhissa rājakumārassa kokanado nāma pāsādo acirakārito hoti, anajjhāvuttho samaṇena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Atha kho bodhi rājakumāro sañcikāputtaṃ māṇavaṃ āmantesi—"ehi tvaṃ, samma sañcikāputta, yena bhagavā tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda; appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ puccha—'bodhi, bhante, rājakumāro bhagavato pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchatī'ti. Evañca vadehi— 'adhivāsetu kira, bhante, bhagavā bodhissa rājakumārassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho sañcikāputto māṇavo bodhissa rājakumārassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sañcikāputto māṇavo bhagavantaṃ etadavoca—"bodhi kho rājakumāro bhoto gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati. Evañca vadeti—'adhivāsetu kira bhavaṃ gotamo bodhissa rājakumārassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho sañcikāputto māṇavo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā yena bodhi rājakumāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bodhiṃ rājakumāraṃ etadavoca—"av-

ocumha kho mayaṃ bhoto vacanena taṃ bhavantaṃ gotamaṃ—'bodhi kho rājakumāro bhoto gotamassa pāde sirasā vandati, appābādhaṃ appātaṅkaṃ lahuṭṭhānaṃ balaṃ phāsuvihāraṃ pucchati. Evañca vadeti—adhivāsetu kira bhavaṃ gotamo bodhissa rājakumārassa svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā'ti. Adhivutthañca pana samaṇena gotamenā"ti. Atha kho bodhi rājakumāro tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā, kokanadañca pāsādaṃ odātehi dussehi santharāpetvā yāva pacchimasopānakaḷevarā, sañcikāputtaṃ māṇavaṃ āmantesi—"ehi tvaṃ, samma sañcikāputta, yena bhagavā tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā bhagavato kālaṃ ārocehi—'kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan'"ti. "Evaṃ, bho"ti kho sañcikāputto māṇavo bodhissa rājakumārassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato kālaṃ ārocesi—"kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena bodhissa rājakumārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena bodhi rājakumāro bahidvārakoṭṭhake ṭhito hoti, bhagavantaṃ āgamayamāno. Addasā kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna tato paccuggantvā bhagavantaṃ abhivādetvā purekkhatvā yena kokanado pāsādo tenupasaṅkami. Atha kho bhagavā pacchimasopānakaḷevaraṃ nissāya aṭṭhāsi. Atha kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca—"akkamatu, bhante, bhagavā dussāni, akkamatu sugato dussāni, yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho bodhi rājakumāro bhagavantaṃ etadavoca—"akkamatu, bhante, bhagavā dussāni, akkamatu sugato dussāni, yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ apalokesi. Atha kho āyasmā ānando bodhiṃ rājakumāraṃ etadavoca—"saṃharantu, rājakumāra, dussāni. Na bhagavā celapaṭikaṃ akkamissati pacchimaṃ janataṃ tathāgato anukampatī"ti.

Atha kho bodhi rājakumāro dussāni saṃharāpetvā uparikokanade pāsāde āsanaṃ paññapesi. Atha kho bhagavā kokanadaṃ pāsādaṃ abhiruhitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho bodhi rājakumāro buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena

khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā, bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ, ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho bodhiṃ rājakumāraṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, celapaṭikā akkamitabbā. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā itthī apagatagabbhā bhikkhū nimantetvā dussaṃ paññapetvā etadavoca—"akkamatha, bhante, dussan"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā na akkamanti. "Akkamatha, bhante, dussaṃ maṅgalatthāyā"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā na akkamiṃsu. Atha kho sā itthī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyā maṅgalatthāya yāciyamānā celapaṭikaṃ na akkamissantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tassā itthiyā ujjhāyantiyā khiyyantiyā vipācentiyā. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Gihī, bhikkhave, maṅgalikā. Anujānāmi, bhikkhave, gihīnaṃ maṅgalatthāya yāciyamānena celapaṭikaṃ akkamitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū dhotapādakaṃ akkamituṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dhotapādakaṃ akkamitun"ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

Atha kho bhagavā bhaggesu yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho visākhā migāramātā ghaṭakañca katakañca sammajjaniñca ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho visākhā migāramātā bhagavantaṃ etadavoca—"paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā ghaṭakañca katakañca sammajjaniñca, yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā ghaṭakañca sammajjaniñca. Na bhagavā katakaṃ paṭiggahesi. Atha kho bhagavā visākhaṃ migāramātaraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho visākhā migāramātā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā

pakkāmi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ghaṭakañca sammajjaniñca. Na, bhikkhave, katakaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tisso pādaghaṃsaniyo—sak kathalaṃ, samuddapheṇakan"ti.

Atha kho visākhā migāramātā vidhūpanañca tālavaṇṭañca ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho visākhā migāramātā bhagavantaṃ etadavoca—"paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā vidhūpanañca tālavaṇṭañca, yaṃ mama assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Paṭiggahesi bhagavā vidhūpanañca tālavaṇṭañca.

Atha kho bhagavā visākhaṃ migāramātaraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi ... pe ... padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, vidhūpanañca tālavaṇṭañcā"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa makasabījanī uppannā hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, makasabījanin"ti. Cāmaribījanī uppannā hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, cāmaribījanī dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tisso bījaniyo—vākamayaṃ, usīramayaṃ, morapiñchamayan"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa chattaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, chattan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū chattappaggahitā āhiṇḍanti. Tena kho pana samayena aññataro upāsako sambahulehi ājīvakasāvakehi saddhiṃ uyyānaṃ agamāsi. Addasāsuṃ kho te ājīvakasāvakā chabbaggiye bhikkhū dūratova chattappaggahite āgacchante. Disvāna taṃ upāsakaṃ etadavocuṃ—"ete kho ayyā tumhākaṃ bhadantā chattappaggahitā āgacchanti, seyyathāpi gaṇakamahāmattā"ti. "Nāyyā ete bhikkhū, paribbājakā"ti. "Bhikkhū na bhikkhū"ti abbhutaṃ akaṃsu. Atha kho so upāsako upagate sañjānitvā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā chattappaggahitā āhiṇḍissantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tassa upāsakassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Atha kho te

bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, chattaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa bhikkhuno vinā chattaṃ na phāsu hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa chattaṃ dhāretun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—gilānasseva bhagavatā chattaṃ anuññātaṃ no agilānassāti—ārāme ārāmūpacāre chattaṃ dhāretuṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, agilānenapi ārāme ārāmūpacāre chattaṃ dhāretun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu sikkāya pattaṃ uṭṭitvā daṇḍe ālaggetvā vikāle aññatarena gāmadvārena atikkamati. Manussā—"esayyo coro gacchati, asissa vijjotalatī"ti anupatitvā gahetvā sañjānitvā muñciṃsu. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, daṇḍasikkaṃ dhāresī"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu daṇḍasikkaṃ dhāressasī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, daṇḍasikkā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti, na sakkoti vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa bhikkhuno daṇḍasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tena gilānena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, gilāno; na sakkomi vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ daṇḍasammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno, na sakkoti vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ. So saṃghaṃ daṇḍasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno, na sakkoti vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ. So saṃghaṃ daṇḍasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasammutiṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasammutiyā dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti, na sakkoti vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa bhikkhuno sikkāsammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tena gilānena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, gilāno; na sakkomi vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ sikkāsammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno, na sakkoti vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. So saṃghaṃ sikkāsammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sikkāsammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno, na sakkoti vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. So saṃghaṃ sikkāsammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sikkāsammutiṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno sikkāsammutiyā dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmassa bhikkhuno sikkāsammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti, na sakkoti vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ, na sakkoti vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa bhikkhuno daṇḍasikkāsammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tena gilānena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, gilāno;

na sakkomi vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ; na sakkomi vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ daṇḍasikkāsammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno, na sakkoti vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ, na sakkoti vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. So saṃghaṃ daṇḍasikkāsammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasikkāsammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu gilāno na sakkoti vinā daṇḍena āhiṇḍituṃ, na sakkoti vinā sikkāya pattaṃ pariharituṃ. So saṃghaṃ daṇḍasikkāsammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasikkāsammutiṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasikkāsammutiyā dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmassa bhikkhuno daṇḍasikkāsammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu romanthako hoti. So romanthitvā romanthitvā ajjhoharati. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"vikālāyaṃ bhikkhu bhojanaṃ bhuñjatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Eso, bhikkhave, bhikkhu aciraṃgoyoniyā cuto. Anujānāmi, bhikkhave, romanthakassa romanthanaṃ. Na ca, bhikkhave, bahimukhadvāraṃ nīharitvā ajjhoharitabbaṃ. Yo ajjhohareyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa pūgassa saṃghabhattaṃ hoti. Bhattagge bahusitthāni pakiriyiṃsu. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā odane diyyamāne na sakkaccaṃ paṭiggahessanti, ekamekaṃ sitthaṃ kammasatena niṭṭhāyatī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yaṃ diyyamānaṃ patati, taṃ sāmaṃ gahetvā paribhuñjituṃ. Pariccattaṃ taṃ, bhikkhave, dāyakehī"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu dīghehi nakhehi piṇḍāya carati. Aññatarā itthī passitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"ehi, bhante, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. "Alaṃ, bhagini, netaṃ kappatī"ti.

“Sace kho tvaṃ, bhante, nappaṭisevissasi, idānāhaṃ attano nakhehi gattāni vilikhitvā kuppaṃ karissāmi — ayaṃ maṃ bhikkhu vippakarotī”ti. “Pajānāhi tvaṃ, bhaginī”ti. Atha kho sā itthī attano nakhehi gattāni vilikhitvā kuppaṃ akāsi — “ayaṃ maṃ bhikkhu vippakarotī”ti. Manussā upadhāvitvā taṃ bhikkhuṃ aggahesuṃ. Addasāsuṃ kho te manussā tassā itthiyā nakhe chavimpi lohitampi. Disvāna — “imissāyeva itthiyā idaṃ kammaṃ, akārako bhikkhū”ti — taṃ bhikkhuṃ muñciṃsu. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. “Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, dīghe nakhe dhāresī”ti? “Evamāvuso”ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti — “kathañhi nāma bhikkhu dīghe nakhe dhāressasī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, dīghā nakhā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū nakhenapi nakhaṃ chindanti, mukhenapi nakhaṃ chindanti, kuṭṭepi ghaṃsanti. Aṅguliyo dukkhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, nakhacchedan Salohitaṃ nakhaṃ chindanti. Aṅguliyo dukkhā honti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, maṃsappamāṇena nakhaṃ chinditun”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū vīsatimaṭṭhaṃ kārāpenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti — “seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, vīsatimaṭṭhaṃ kārāpetabbaṃ. Yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, malamattaṃ apakaḍḍhitun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ kesā dīghā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Ussahanti pana, bhikkhave, bhikkhū aññamaññaṃ kese oropetun”ti? “Ussahanti, bhagavā”ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā … pe … bhikkhū āmantesi — “anujānāmi, bhikkhave, khuraṃ khurasilaṃ khurasipāṭikaṃ namatakaṃ sabbaṃ khurabhaṇḍan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū massuṃ kappāpenti … pe … massuṃ vaḍḍhāpenti … golomikaṃ kārāpenti … caturassakaṃ kārāpenti … parimukhaṃ kārāpenti … aḍḍhadukaṃ kārāpenti … dāṭhikaṃ ṭhapenti … sambādhe lomaṃ saṃharāpenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti — “seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, massu kappāpetabbaṃ … pe … na massu

vaḍḍhāpetabbaṃ … na golomikaṃ kārāpetabbaṃ … na caturassakaṃ kārāpetabbaṃ … na parimukhaṃ kārāpetabbaṃ … na aḍḍhadukaṃ kārāpetabbaṃ … na dāṭhikā ṭhapetabbā … na sambādhe lomaṃ saṃharāpetabbaṃ. Yo saṃharāpeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno sambādhe vaṇo hoti. Bhesajjaṃ na santiṭṭhati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ābādhappaccayā sambādhe lomaṃ saṃharāpetun”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kattarikāya kese chedāpenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, kattarikāya kesā chedāpetabbā. Yo chedāpeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno sīse vaṇo hoti, na sakkoti khurena kese oropetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ābādhappaccayā kattarikāya kese chedāpetun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū dīghāni nāsikālomāni dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi pisācillikā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, dīghaṃ nāsikālomaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sakkharikāyapi madhusitthakenapi nāsikālomaṃ gāhāpenti. Nāsikā dukkhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, saṇḍāsan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū palitaṃ gāhāpenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, palitaṃ gāhāpetabbaṃ. Yo gāhāpeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kaṇṇagūthakehi kaṇṇā thakitā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kaṇṇamalaharaṇin”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacā kaṇṇamalaharaṇiyo dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, uccāvacā kaṇṇamalaharaṇiyo dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassāti. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ dantamayaṃ visāṇamayaṃ naḷamayaṃ veḷumayaṃ kaṭṭhamayaṃ jatumayaṃ phalamayaṃ lohamayaṃ saṅkhanābhimayan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bahuṃ lohabhaṇḍaṃ kaṃsabhaṇḍaṃ sannicayaṃ karonti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā bahuṃ lohabhaṇḍaṃ kaṃsabhaṇḍaṃ sannicayaṃ karissanti, seyyathāpi kaṃsapattharikā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bahuṃ lohabhaṇḍaṃ kaṃsabhaṇḍaṃ sannicayo kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū añjanimpi añjanisalākampi kaṇṇamalaharaṇimpi bandhanamattampi kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, añjaniṃ añjanisalākaṃ kaṇṇamalaharaṇiṃ bandhanamattan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṅghāṭipallatthikāya nisīdanti. Saṅghāṭiyā pattā lujjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṅghāṭipallatthikāya nisīditabbaṃ. Yo nisīdeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Tassa vinā āyogena na phāsu hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āyogan"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho āyogo kātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tantakaṃ vemaṃ kavaṭaṃ salākaṃ sabbaṃ tantabhaṇḍakan"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu akāyabandhano gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Tassa rathikāya antaravāsako pabhassittha. Manussā ukkuṭṭhimakaṃsu. So bhikkhu maṅku ahosi. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, akāyabandhanena gāmo pavisitabbo. Yo paviseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, kāyabandhanan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacāni kāyabandhanāni dhārenti— kalābukaṃ, deḍḍubhakaṃ, murajaṃ, maddavīṇaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāvacāni kāyabandhanāni dhāretabbāni—kalābukaṃ, deḍḍubhakaṃ, murajaṃ, maddavīṇaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dve kāyabandhanāni—paṭṭikaṃ, sūkarantakan"ti. Kāya-

bandhanassa dasā jīranti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, murajaṃ maddavīṇan”ti. Kāyabandhanassa anto jīrati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, sobhaṇaṃ guṇakan”ti. Kāyabandhanassa pavananto jīrati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, vidhan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvace vidhe dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, uccāvacā vidhā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ … pe … saṅkhanābhimayaṃ suttamayan”ti.

Tena kho pana samayena āyasmā ānando lahukā saṅghāṭiyo pārupitvā gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Vātamaṇḍalikāya saṅghāṭiyo ukkhipiyiṃsu. Atha kho āyasmā ānando ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gaṇṭhikaṃ pāsakan”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacā gaṇṭhikāyo dhārenti sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, uccāvacā gaṇṭhikā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ dantamayaṃ visāṇamayaṃ naḷamayaṃ veḷumayaṃ kaṭṭhamayaṃ jatumayaṃ phalamayaṃ lohamayaṃ saṅkhanābhimayaṃ suttamayan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū gaṇṭhikampi pāsakampi cīvare appenti. Cīvaraṃ jīrati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gaṇṭhikaphalakaṃ pāsakaphalakan”ti. Gaṇṭhikaphalakampi pāsakaphalakampi ante appenti. Koṭṭo vivariyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gaṇṭhikaphalakaṃ ante appetuṃ; pāsakaphalakaṃ sattaṅgulaṃ vā aṭṭhaṅgulaṃ vā ogāhetvā appetun”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gihinivatthaṃ nivāsenti—hatthisoṇḍakaṃ, macchavāḷakaṃ, catukaṇṇakaṃ, tālavaṇṭakaṃ, satavalikaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, gihinivatthaṃ nivāsetabbaṃ— hatthisoṇḍakaṃ, macchavāḷakaṃ, catukaṇṇakaṃ, tālavaṇṭakaṃ, satavalikaṃ. Yo nivāseyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gihipārutaṃ pāru-

panti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, gihipārutaṃ pārupitabbaṃ. Yo pārupeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃvelliyaṃ nivāsenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi rañño muṇḍavaṭṭī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃvelliyaṃ nivāsetabbaṃ. Yo nivāseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ubhatokājaṃ haranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi rañño muṇḍavaṭṭī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ubhatokājaṃ haritabbaṃ. Yo hareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, ekatokājaṃ antarākājaṃ sīsabhāraṃ khandhabhāraṃ kaṭibhāraṃ olambakan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū dantakaṭṭhaṃ na khādanti. Mukhaṃ duggandhaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Pañcime, bhikkhave, ādīnavā dantakaṭṭhassa akhādane. Acakkhussaṃ, mukhaṃ duggandhaṃ hoti, rasaharaṇiyo na visujjhanti, pittaṃ semhaṃ bhattaṃ pariyonandhati, bhattamassa nacchādeti—ime kho, bhikkhave, pañca ādīnavā dantakaṭṭhassa akhādane.

Pañcime, bhikkhave, ānisaṃsā dantakaṭṭhassa khādane. Cakkhussaṃ, mukhaṃ na duggandhaṃ hoti, rasaharaṇiyo visujjhanti, pittaṃ semhaṃ bhattaṃ na pariyonandhati, bhattamassa chādeti—ime kho, bhikkhave, pañca ānisaṃsā dantakaṭṭhassa khādane. Anujānāmi, bhikkhave, dantakaṭṭhan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dīghāni dantakaṭṭhāni khādanti, teheva sāmaṇeraṃ ākoṭenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, dīghaṃ dantakaṭṭhaṃ khāditabbaṃ. Yo khādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhaṅgulaparamaṃ dantakaṭṭhaṃ, na ca tena sāmaṇero ākoṭetabbo. Yo ākoṭeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno atimaṭāhakaṃ dantakaṭṭhaṃ khādantassa kaṇṭhe vilaggaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, atimaṭāhakaṃ dantakaṭṭhaṃ khāditabbaṃ. Yo khādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, caturaṅgulapacchimaṃ dantakaṭṭhan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dāyaṃ ālimpenti.

Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi davaḍāhakā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, dāyo ālimpitabbo. Yo ālimpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena vihārā tiṇagahanā honti, davaḍāhe ḍayhamāne vihārā ḍayhanti. Bhikkhū kukkuccāyanti paṭaggiṃ dātuṃ, parittaṃ kātuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, davaḍāhe ḍayhamāne paṭaggiṃ dātuṃ, parittaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū rukkhaṃ abhiruhanti, rukkhā rukkhaṃ saṅkamanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi makkaṭā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, rukkho abhiruhitabbo. Yo abhiruheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchantassa antarāmagge hatthī pariyuṭṭhāti. Atha kho so bhikkhu rukkhamūlaṃ upadhāvitvā kukkuccāyanto rukkhaṃ na abhiruhi. So hatthī aññena agamāsi. Atha kho so bhikkhu sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sati karaṇīye porisaṃ rukkhaṃ abhiruhituṃ āpadāsu yāvadatthan"ti.

Tena kho pana samayena yameḷakekuṭā nāma bhikkhū dve bhātikā honti brāhmaṇajātikā kalyāṇavācā kalyāṇavākkaraṇā. Te yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ—"etarahi, bhante, bhikkhū nānānāmā nānāgottā nānājaccā nānākulā pabbajitā. Te sakāya niruttiyā buddhavacanaṃ dūsenti. Handa mayaṃ, bhante, buddhavacanaṃ chandaso āropemā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, evaṃ vakkhatha—"handa mayaṃ, bhante, buddhavacanaṃ chandaso āropemā"ti. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, buddhavacanaṃ chandaso āropetabbaṃ. Yo āropeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sakāya niruttiyā buddhavacanaṃ pariyāpuṇitun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū lokāyataṃ pariyāpuṇanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ

khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Api nu kho, bhikkhave, lokāyate sāradassāvī imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Imasmiṃ vā pana dhammavinaye sāradassāvī lokāyataṃ pariyāpuṇeyyā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Na, bhikkhave, lokāyataṃ pariyāpuṇitabbaṃ. Yo pariyāpuṇeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū lokāyataṃ vācenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, lokāyataṃ vācetabbaṃ. Yo vāceyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, tiracchānavijjā pariyāpuṇitabbā. Yo pariyāpuṇeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tiracchānavijjaṃ vācenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, tiracchānavijjā vācetabbā. Yo vāceyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ desento khipi. Bhikkhū—"jīvatu, bhante, bhagavā; jīvatu sugato"ti—uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ akaṃsu. Tena saddena dhammakathā antarā ahosi. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"api nu kho, bhikkhave, khipite 'jīvā'ti vutto tappaccayā jīveyya vā mareyya vā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Na, bhikkhave, khipite 'jīvā'ti vattabbo. Yo vadeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena manussā bhikkhūnaṃ khipite "jīvatha, bhante"ti vadanti. Bhikkhū kukkuccāyantā nālapanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā 'jīvatha, bhante'ti vuccamānā nālapissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Gihī, bhikkhave, maṅgalikā. Anujānāmi, bhikkhave, gihīnaṃ 'jīvatha, bhante'ti vuccamānena 'ciraṃ jīvā'ti vattun"ti.

Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ desento nisinno hoti. Aññatarena bhikkhunā lasuṇaṃ khāyitaṃ hoti. So—mā bhikkhū byābādhiṃsūti—ekamantaṃ nisīdi. Addasā kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ ekamantaṃ nisinnaṃ. Disvāna bhikkhū

āmantesi—"kiṃ nu kho so, bhikkhave, bhikkhu ekamantaṃ nisinno"ti? "Etena, bhante, bhikkhunā lasuṇaṃ khāyitaṃ. So—mā bhikkhū byābādhiṃsūti—ekamantaṃ nisinno"ti. "Api nu kho, bhikkhave, taṃ khāditabbaṃ, yaṃ khāditvā evarūpāya dhammakathāya paribāhiyo assā"ti? "No hetaṃ, bhante". "Na, bhikkhave, lasuṇaṃ khāditabbaṃ. Yo khādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato sāriputtassa udaravātābādho hoti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca—"pubbe te, āvuso sāriputta, udaravātābādho kena phāsu hotī"ti? "Lasuṇena me, āvuso"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ābādhappaccayā lasuṇaṃ khāditun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ārāme tahaṃ tahaṃ passāvaṃ karonti. Ārāmo dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekamantaṃ passāvaṃ kātun"ti. Ārāmo duggandho hoti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, passāvakumbhin"ti. Dukkhaṃ nisinnā passāvaṃ karonti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, passāvapādukan"ti. Passāvapādukā pākaṭā honti. Bhikkhū hiriyanti passāvaṃ kātuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo pākāre—iṭṭhakāpākāraṃ, silāpākāraṃ, dārupākāran"ti. Passāvakumbhī apārutā duggandhā hoti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, apidhānan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ārāme tahaṃ tahaṃ vaccaṃ karonti. Ārāmo dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekamantaṃ vaccaṃ kātun"ti. Ārāmo duggandho hoti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, vaccakūpan"ti. Vaccakūpassa kūlaṃ lujjati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye— iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Vaccakūpo nīcavatthuko hoti, udakena otthariyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun"ti. Cayo paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Ārohantā vihaññanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan"ti. Ārohantā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan"ti. Ante nisinnā vaccaṃ karontā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, santharitvā majjhe chiddaṃ katvā vaccaṃ kātun"ti. Dukkhaṃ nisinnā vaccaṃ karonti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave,

vaccapādukan”ti. Bahiddhā passāvaṃ karonti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, passāvadoṇikan”ti. Avalekhanakaṭṭhaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, avalekhanakaṭṭhan”ti. Avalekhanapiṭharo na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, avalekhanapiṭharan”ti. Vaccakūpo apāruto duggandho hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, apidhānan”ti. Ajjhokāse vaccaṃ karontā sītenapi uṇhenapi kilamanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, vaccakuṭin”ti. Vaccakuṭiyā kavāṭaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakaṃ aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ ghaṭikaṃ tāḷacchiddaṃ āviñchanacchiddaṃ āviñchanarajjun”ti. Vaccakuṭiyā tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun”ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu jarādubbalo vaccaṃ katvā vuṭṭhahanto paripatati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, olambakan”ti. Vaccakuṭi aparikkhittā hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo pākāre—iṭṭhakāpākāraṃ, silāpākāraṃ, dārupākāran”ti. Koṭṭhako na hoti … pe … “ anujānāmi, bhikkhave, koṭṭhakan”ti. Koṭṭhakassa kavāṭaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakaṃ aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ ghaṭikaṃ tāḷacchiddaṃ āviñchanacchiddaṃ āviñchanarajjun”ti. Koṭṭhake tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikan”ti. Pariveṇaṃ cikkhallaṃ hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, marumbaṃ pakiritun”ti. Na pariyāpuṇanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, padarasilaṃ nikkhipitun”ti. Udakaṃ santiṭṭhati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaniddhamanan”ti. Ācamanakumbhī na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ācamanakumbhin”ti. Ācamanasarāvako na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ācamanasarāvakan”ti. Dukkhaṃ nisinnā ācamenti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ācamanapādukan”ti. Ācamanapādukā pākaṭā honti, bhikkhū hiriyanti ācametuṃ … pe … “anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo pākāre— iṭṭhakāpākāraṃ, silāpākāraṃ, dārupākāran”ti.

Ācamanakumbhī apārutā hoti, tiṇacuṇṇehipi paṃsukehipi okiriyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, apidhānan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū evarūpaṃ anācāraṃ ācaranti— mālāvacchaṃ ropentipi ropāpentipi, siñcantipi siñcāpentipi, ocinantipi ocināpentipi, ganthentipi ganthāpentipi, ekatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ karontipi kārāpentipi, mañjarikaṃ karontipi kārāpentipi, vidhūtikaṃ karontipi kārāpentipi, vaṭaṃsakaṃ karontipi kārāpentipi, āveḷaṃ karontipi kārāpentipi, uracchadaṃ karontipi kārāpentipi. Te kulitthīnaṃ kuladhītānaṃ kulakumārīnaṃ kulasuṇhānaṃ kuladāsīnaṃ ekatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, ubhatovaṇṭikamālaṃ harantipi harāpentipi, mañjarikaṃ harantipi harāpentipi, vidhūtikaṃ harantipi harāpentipi, vaṭaṃsakaṃ harantipi harāpentipi, āveḷaṃ harantipi harāpentipi, uracchadaṃ harantipi harāpentipi. Te kulitthīhi kuladhītāhi kulakumārīhi kulasuṇhāhi kuladāsīhi saddhiṃ ekabhājanepi bhuñjanti, ekathālakepi pivanti, ekāsanepi nisīdanti, ekamañcepi tuvaṭṭenti, ekattharaṇāpi tuvaṭṭenti, ekapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, ekattharaṇapāvuraṇāpi tuvaṭṭenti, vikālepi bhuñjanti, majjampi pivanti, mālāgandhavilepanampi dhārenti, naccantipi, gāyantipi, vādentipi, lāsentipi; naccantiyāpi naccanti, naccantiyāpi gāyanti, naccantiyāpi vādenti, naccantiyāpi lāsenti ... pe ... lāsentiyāpi naccanti, lāsentiyāpi gāyanti, lāsentiyāpi vādenti, lāsentiyāpi lāsenti; aṭṭhapadepi kīḷanti, dasapadepi kīḷanti, ākāsepi kīḷanti, parihārapathepi kīḷanti, santikāyapi kīḷanti, khalikāyapi kīḷanti, ghaṭikāyapi kīḷanti, salākahatthenapi kīḷanti, akkhenapi kīḷanti, paṅgacīrenapi kīḷanti, vaṅkakenapi kīḷanti, mokkhacikāyapi kīḷanti, ciṅgulakenapi kīḷanti, pattāḷhakenapi kīḷanti, rathakenapi kīḷanti, dhanukenapi kīḷanti, akkharikāyapi kīḷanti, manesikāyapi kīḷanti, yathāvajjenapi kīḷanti; hatthismimpi sikkhanti, assasmimpi sikkhanti, rathasmimpi sikkhanti, dhanusmimpi sikkhanti; tharusmimpi sikkhanti; hatthissapi purato dhāvanti, assassapi purato dhāvanti, rathassapi purato dhāvantipi ādhāvantipi; usseḷentipi, apphoṭentipi, nibbujjhantipi, muṭṭhīhipi yujjhanti; raṅgamajjhepi saṅghāṭiṃ pattharitvā naccakiṃ evaṃ vadanti—"idha, bhagini, naccassū"ti; nalāṭikampi denti; vividhampi anācāraṃ ācaranti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "na, bhikkhave, vividhaṃ anācāraṃ ācaritabbaṃ. Yo ācareyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena āyasmante uruvelakassape pabbajite saṃghassa bahuṃ lohabhaṇḍaṃ dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ uppannaṃ hoti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho bhagavatā lohabhaṇḍaṃ anuññātaṃ, kiṃ ananuññātaṃ; kiṃ dārubhaṇḍaṃ anuññātaṃ, kiṃ ananuññātaṃ; kiṃ mattikābhaṇḍaṃ anuññātaṃ, kiṃ ananuññātan"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā paharaṇiṃ sabbaṃ lohabhaṇḍaṃ, ṭhapetvā āsandiṃ pallaṅkaṃ dārupattaṃ dārupādukaṃ sabbaṃ dārubhaṇḍaṃ, ṭhapetvā katakañca kumbhakārikañca sabbaṃ mattikābhaṇḍan"ti.

Khuddakavatthukkhandhako pañcamo.

Tassuddānaṃ

Rukkhe thambhe ca kuṭṭe ca, aṭṭāne gandhasuttiyā; Vigayha mallako kacchu, jarā ca puthupāṇikā.

Vallikāpi ca pāmaṅgo, kaṇṭhasuttaṃ na dhāraye; Kaṭi ovaṭṭi kāyuraṃ, hatthābharaṇamuddikā.

Dīghe kocche phaṇe hatthe, sitthā udakatelake; Ādāsudapattavaṇā, ālepommaddacuṇṇanā.

Lañchenti aṅgarāgañca, mukharāgaṃ tadūbhayaṃ; Cakkhurogaṃ giraggañca, āyataṃ sarabāhiraṃ.

Ambapesisakalehi, ahicchindi ca candanaṃ; Uccāvacā pattamūlā, suvaṇṇo bahalā valī.

Citrā dussati duggandho, uṇhe bhijjiṃsu miḍḍhiyā; Paribhaṇḍaṃ tiṇaṃ coḷaṃ, mālaṃ kuṇḍolikāya ca.

Thavikā aṃsabaddhañca, tathā bandhanasuttakā; Khile mañce ca pīṭhe ca, aṅke chatte paṇāmanā.

Tumbaghaṭichavasīsaṃ, calakāni paṭiggaho; Vipphālidaṇḍasovaṇṇaṃ, patte pesi ca nāḷikā.

Kiṇṇasattu saritañca, madhusitthaṃ sipāṭikaṃ; Vikaṇṇaṃ bandhivisamaṃ, chamājirapahoti ca.

Kaḷimbhaṃ moghasuttañca, adhotallaṃ upāhanā; Aṅgule paṭiggahañca, vitthakaṃ thavikabaddhakā.

Ajjhokāse nīcavatthu, cayo cāpi vihaññare; Paripati tiṇacuṇṇaṃ, ullittaavalittakaṃ.

Setaṃ kāḷakavaṇṇañca, parikammañca gerukaṃ; Mālākammaṃ latākammaṃ, makaradantakapāṭikaṃ.

Cīvaravaṃsaṃ rajjuñca, anuññāsi vināyako; Ujjhitvā pakkamanti ca, kathinaṃ paribhijjati.

Viniveṭhiyati kuṭṭepi, pattenādāya gacchare; Thavikā bandhasuttañca, bandhitvā ca upāhanā.

Upāhanatthavikañca, aṃsabaddhañca suttakaṃ; Udakākappiyaṃ magge, parissāvanacoḷakaṃ.

Dhammakaraṇaṃ dve bhikkhū, vesāliṃ agamā muni; Daṇḍaṃ ottharakaṃ tattha, anuññāsi parissāvanaṃ.

Makasehi paṇītena, bahvābādhā ca jīvako; Caṅkamanajantāgharaṃ, visame nīcavatthuko.

Tayo caye vihaññanti, sopānālambavedikaṃ; Ajjhokāse tiṇacuṇṇaṃ, ullittaavalittakaṃ.

Setakaṃ kāḷavaṇṇañca, parikammañca gerukaṃ; Mālākammaṃ latākammaṃ, makaradantakapāṭikaṃ.

Vaṃsaṃ cīvararajjuñca, uccañca vatthukaṃ kare; Cayo sopānabāhañca, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ.

Udukkhaluttarapāsakaṃ, vaṭṭiñca kapisīsakaṃ; Sūcighaṭitāḷacchiddaṃ, āviñchanañca rajjukaṃ.

Maṇḍalaṃ dhūmanettañca, majjhe ca mukhamattikā; Doṇi duggandhā dahati, udakaṭṭhānaṃ sarāvakaṃ.

Na sedeti ca cikkhallaṃ, dhovi niddhamanaṃ kare; Pīṭhañca koṭṭhake kammaṃ, marumbā silā niddhamanaṃ.

Naggā chamāya vassante, paṭicchādī tayo tahiṃ; Udapānaṃ lujjati nīcaṃ, valliyā kāyabandhane.

Tulaṃ kaṭakaṭaṃ cakkaṃ, bahū bhijjanti bhājanā; Lohadārucammakhaṇḍaṃ, sālātiṇāpidhāni ca.

Doṇicandani pākāraṃ, cikkhallaṃ niddhamanena ca; Sītigataṃ pokkharaṇiṃ, purāṇañca nillekhaṇaṃ.

Cātumāsaṃ sayanti ca, namatakañca nadhiṭṭhahe; Āsittakaṃ maḷorikaṃ, bhuñjantekaṃ tuvaṭṭeyyuṃ.

Vaḍḍho bodhi na akkami, ghaṭaṃ katakasammajjani; Sakkharaṃ kathalañceva, pheṇakaṃ pādaghaṃsanī.

Vidhūpanaṃ tālavaṇṭaṃ, makasañcāpi cāmarī; Chattaṃ vinā ca ārāme, tayo sikkāya sammuti.

Romasitthā nakhā dīghā, chindantaṅgulikā dukkhā; Salohitaṃ pamāṇañca, vīsati dīghakesatā.

Khuraṃ silaṃ sipāṭikaṃ, namatakaṃ khurabhaṇḍakaṃ; Massuṃ kappenti vaḍḍhenti, golomicaturassakaṃ.

Parimukhaṃ aḍḍhadukañca, dāṭhisambādhasaṃhare; Ābādhā kattarivaṇo, dīghaṃ sakkharikāya ca.

Palitaṃ thakitaṃ uccā, lohabhaṇḍañjanī saha; Pallatthikañca āyogo, vaṭaṃ salākabandhanaṃ.

Kalābukaṃ deḍḍubhakaṃ, murajaṃ maddavīṇakaṃ; Paṭṭikā sūkarantañca, dasā murajaveṇikā; Anto sobhaṃ guṇakañca, pavanantopi jīrati.

Gaṇṭhikā uccāvacañca, phalakantepi ogāhe; Gihivatthaṃ hatthisoṇḍaṃ, macchakaṃ catukaṇṇakaṃ.

Tālavaṇṭaṃ satavali, gihipārutapārupaṃ; Saṃvelli ubhatokājaṃ, dantakaṭṭhaṃ ākoṭane.

Kaṇṭhe vilaggaṃ dāyañca, paṭaggi rukkhahatthinā; Yameḷe lokāyatakaṃ, pariyāpuṇiṃsu vācayuṃ.

Tiracchānakathā vijjā, khipi maṅgalaṃ khādi ca; Vātābādho dussati ca, duggandho dukkhapādukā.

Hiriyanti pāruduggandho, tahaṃ tahaṃ karonti ca; Duggandho kūpaṃ lujjanti, uccavatthu cayena ca.

Sopānālambanabāhā, ante dukkhañca pādukā; Bahiddhā doṇi kaṭṭhañca, piṭharo ca apāruto.

Vaccakuṭiṃ kavāṭañca, piṭṭhasaṅghāṭameva ca; Udukkhaluttarapāso, vaṭṭiñca kapisīsakaṃ.

Sūcighaṭitāḷacchiddaṃ, āviñchanacchiddameva ca; Rajju ullittāvalittaṃ, setavaṇṇañca kāḷakaṃ.

Mālākammaṃ latākammaṃ, makaraṃ pañcapaṭikaṃ; Cīvaravaṃsaṃ rajjuñca, jarādubbalapākāraṃ.

Koṭṭhake cāpi tatheva, marumbaṃ padarasilā; Santiṭṭhati niddhamanaṃ, kumbhiñcāpi sarāvakaṃ.

Dukkhaṃ hiri apidhānaṃ, anācārañca ācaruṃ; Lohabhaṇḍaṃ anuññāsi, ṭhapayitvā paharaṇiṃ.

Ṭhapayitvāsandipallaṅkaṃ, dārupattañca pādukaṃ; Sabbaṃ dārumayaṃ bhaṇḍaṃ, anuññāsi mahāmuni.

Katakaṃ kumbhakārañca, ṭhapayitvā tathāgato; Sabbampi mattikābhaṇḍaṃ, anuññāsi anukampako.

Yassa vatthussa niddeso, purimena yadi samaṃ; Tampi saṃkhittaṃ uddāne, nayato taṃ vijāniyā.

Evaṃ dasasatā vatthū, vinaye khuddakavatthuke; Saddhammaṭṭhitiko ceva, pesalānañcanuggaho.

Susikkhito vinayadharo, hitacitto supesalo; Padīpakaraṇo dhīro, pūjāraho bahussutoti.

Khuddakavatthukkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Vattakkhandhaka

1. Āgantukavattakathā

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āgantukā bhikkhū saupāhanāpi ārāmaṃ pavisanti, chattappaggahitāpi ārāmaṃ pavisanti, oguṇṭhitāpi ārāmaṃ pavisanti, sīsepi cīvaraṃ karitvā ārāmaṃ pavisanti, pānīyenapi pāde dhovanti, vuḍḍhatarepi āvāsike bhikkhū na abhivādenti, napi senāsanaṃ pucchanti. Aññataropi āgantuko bhikkhu anajjhāvuṭṭhaṃ vihāraṃ ghaṭikaṃ ugghāṭetvā kavāṭaṃ paṇāmetvā sahasā pāvisi. Tassa uparipiṭṭhito ahi khandhe papati. So bhīto vissaramakāsi. Bhikkhū upadhāvitvā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, āvuso, vissaramakāsī"ti? Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āgantukā bhikkhū saupāhanāpi ārāmaṃ pavisissanti, chattappaggahitāpi ārāmaṃ pavisissanti, oguṇṭhitāpi ārāmaṃ pavisissanti, sīsepi cīvaraṃ karitvā ārāmaṃ pavisissanti, pānīyenapi pāde dhovissanti, vuḍḍhatarepi āvāsike bhikkhū na abhivādessanti, napi senāsanaṃ pucchissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, āgantukā bhikkhū saupāhanāpi ārāmaṃ pavisanti, chattappaggahitāpi ārāmaṃ pavisanti, oguṇṭhitāpi ārāmaṃ pavisanti, sīsepi cīvaraṃ karitvā ārāmaṃ pavisanti, pānīyenapi pāde dhovanti, vuḍḍhatarepi āvāsike bhikkhū na abhivādenti,

napi senāsanaṃ pucchantī"ti. "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma bhikkhave āgantukā bhikkhū saupāhanāpi ārāmaṃ pavisissanti, chattappaggahitāpi ārāmaṃ pavisissanti, oguṇṭhitāpi ārāmaṃ pavisissanti, sīsepi cīvaraṃ karitvā ārāmaṃ pavisissanti, pānīyenapi pāde dhovissanti, vuḍḍhatarepi āvāsike bhikkhū na abhivādessanti, napi senāsanaṃ pucchissanti, netaṃ bhikkhave appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā āgantukehi bhikkhūhi sammā vattitabbaṃ. Āgantukena, bhikkhave, bhikkhunā 'idāni ārāmaṃ pavisissāmī'ti upāhanā omuñcitvā nīcaṃ katvā papphoṭetvā gahetvā chattaṃ apanāmetvā sīsaṃ vivaritvā sīse cīvaraṃ khandhe katvā sādhukaṃ ataramānena ārāmo pavisitabbo. Ārāmaṃ pavisantena sallakkhetabbaṃ—'kattha āvāsikā bhikkhū paṭikkamantī'ti? Yattha āvāsikā bhikkhū paṭikkamanti—upaṭṭhānasālāya vā maṇḍape vā rukkhamūle vā—tattha gantvā ekamantaṃ patto nikkhipitabbo; ekamantaṃ cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ; patirūpaṃ āsanaṃ gahetvā nisīditabbaṃ; pānīyaṃ pucchitabbaṃ, paribhojanīyaṃ pucchitabbaṃ—'katamaṃ pānīyaṃ, katamaṃ paribhojanīyan'ti? Sace pānīyena attho hoti, pānīyaṃ gahetvā pātabbaṃ. Sace paribhojanīyena attho hoti, paribhojanīyaṃ gahetvā pādā dhovitabbā. Pāde dhovantena ekena hatthena udakaṃ āsiñcitabbaṃ, ekena hatthena pādā dhovitabbā. Na teneva udakaṃ āsiñcitabbaṃ na teneva hatthena pādā dhovitabbā. Upāhanāpuñchanacoḷakaṃ pucchitvā upāhanā puñchitabbā. Upāhanā puñchantena paṭhamaṃ sukkhena coḷakena puñchitabbā, pacchā allena. Upāhanāpuñchanacoḷakaṃ dhovitvā ekamantaṃ vissajjetabbaṃ.

Sace āvāsiko bhikkhu vuḍḍho hoti, abhivādetabbo. Sace navako hoti, abhivādāpetabbo. Senāsanaṃ pucchitabbaṃ—'katamaṃ me senāsanaṃ pāpuṇātī'ti? Ajjhāvuṭṭhaṃ vā anajjhāvuṭṭhaṃ vā pucchitabbaṃ, gocaro pucchitabbo, agocaro pucchitabbo, sekkhasammatāni kulāni pucchitabbāni, vaccaṭṭhānaṃ pucchitabbaṃ, passāvaṭṭhānaṃ pucchitabbaṃ, pānīyaṃ pucchitabbaṃ, paribhojanīyaṃ pucchitabbaṃ, kattaradaṇḍo pucchitabbo, saṃghassa katikasaṇṭhānaṃ pucchitabbaṃ—'kaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, kaṃ kālaṃ nikkhamitabban'ti? Sace vihāro anajjhāvuttho hoti, kavāṭaṃ ākoṭetvā muhuttaṃ āgametvā ghaṭikaṃ ug-

ghāṭetvā kavāṭaṃ paṇāmetvā bahi ṭhitena nilloketabbo.

Sace vihāro uklāpo hoti, mañce vā mañco āropito hoti, pīṭhe vā pīṭhaṃ āropitaṃ hoti, senāsanaṃ upari puñjīkataṃ hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ bhūmattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāṭhāne paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāṭhāne paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāṭhāne paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathābhāgaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathābhāgaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathābhāgaṃ ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathābhāgaṃ ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ

vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ yathā āgantukehi bhikkhūhi sammā vattitabban"ti.

2. Āvāsikavattakathā

Tena kho pana samayena āvāsikā bhikkhū āgantuke bhikkhū disvā neva āsanaṃ paññapenti, na pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipanti, na paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggaṇhanti, na pānīyena pucchanti, na vuḍḍhatarepi āgantuke bhikkhū abhivādenti, na senāsanaṃ paññapenti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āvāsikā bhikkhū āgantuke bhikkhū disvā neva āsanaṃ paññapessanti, na pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipissanti, na paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahissanti, na pānīyena pucchissanti, vuḍḍhatarepi āgantuke bhikkhū na abhivādessanti, na senāsanaṃ paññapessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā āvāsikehi bhikkhūhi sammā vattitabbaṃ. Āvāsikena, bhikkhave, bhikkhunā āgantukaṃ bhikkhuṃ vuḍḍhataraṃ disvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ,

paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, pānīyena pucchitabbo. Sace ussahati, upāhanā puñchitabbā. Upāhanā puñchantena paṭhamaṃ sukkhena coḷakena puñchitabbā, pacchā allena. Upāhanāpuñchanacoḷakaṃ dhovitvā ekamantaṃ vissajjetabbaṃ.

Āgantuko bhikkhu vuḍḍhataro abhivādetabbo. Senāsanaṃ paññapetabbaṃ—'etaṃ te senāsanaṃ pāpuṇātī'ti. Ajjhāvuṭṭhaṃ vā anajjhāvuṭṭhaṃ vā ācikkhitabbaṃ. Gocaro ācikkhitabbo. Agocaro ācikkhitabbo. Sekkhasammatāni kulāni ācikkhitabbāni. Vaccaṭṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ. Passāvaṭṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ. Pānīyaṃ ācikkhitabbaṃ. Paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ. Kattaradaṇḍo ācikkhitabbo. Saṃghassa katikasaṇṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ—'imaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, imaṃ kālaṃ nikkhamitabban'ti.

Sace navako hoti, nisinnakeneva ācikkhitabbaṃ—'atra pattaṃ nikkhipāhi, atra cīvaraṃ nikkhipāhi, idaṃ āsanaṃ nisīdāhī'ti. Pānīyaṃ ācikkhitabbaṃ. Paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ. Upāhanāpuñchanacoḷakaṃ ācikkhitabbaṃ. Āgantuko bhikkhu navako abhivādāpetabbo. Senāsanaṃ ācikkhitabbaṃ—'etaṃ te senāsanaṃ pāpuṇātī'ti. Ajjhāvuṭṭhaṃ vā anajjhāvuṭṭhaṃ vā ācikkhitabbaṃ. Gocaro ācikkhitabbo. Agocaro ācikkhitabbo. Sekkhasammatāni kulāni ācikkhitabbāni. Vaccaṭṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ. Passāvaṭṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ. Pānīyaṃ ācikkhitabbaṃ. Paribhojanīyaṃ ācikkhitabbaṃ. Kattaradaṇḍo ācikkhitabbo. Saṃghassa katikasaṇṭhānaṃ ācikkhitabbaṃ—'imaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, imaṃ kālaṃ nikkhamitabban'ti. Idaṃ kho, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ yathā āvāsikehi bhikkhūhi sammā vattitabban"ti.

3. Gamikavattakathā

Tena kho pana samayena gamikā bhikkhū dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ appaṭisāmetvā dvāravātapānaṃ vivaritvā senāsanaṃ anāpucchā pakkamanti. Dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ nassati. Senāsanaṃ aguttaṃ hoti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma gamikā bhikkhū dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ appaṭisāmetvā dvāravātapānaṃ vivaritvā senāsanaṃ anāpucchā pakkamissanti. Dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ nassati. Senāsanaṃ aguttaṃ hotī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, gamikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā gamikehi bhikkhūhi sammā vattitabbaṃ. Gamikena, bhikkhave, bhikkhunā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā senāsanaṃ āpucchā pakkamitabbaṃ. Sace bhikkhu na hoti, sāmaṇero āpucchitabbo. Sace sāmaṇero na hoti, ārāmiko āpucchitabbo. Sace ārāmiko na hoti, upāsako āpucchitabbo. Sace na hoti bhikkhu vā sāmaṇero vā ārāmiko vā upāsako vā, catūsu pāsāṇesu mañcaṃ paññapetvā mañce mañcaṃ āropetvā pīṭhe pīṭhaṃ āropetvā senāsanaṃ upari puñjaṃ karitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā pakkamitabbaṃ. Sace vihāro ovassati, sace ussahati, chādetabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—'kinti nu kho vihāro chādiyethā'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, yo deso anovassako hoti, tattha catūsu pāsāṇesu mañcaṃ paññapetvā mañce mañcaṃ āropetvā pīṭhe pīṭhaṃ āropetvā senāsanaṃ upari puñjaṃ karitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā pakkamitabbaṃ. Sace sabbo vihāro ovassati, sace ussahati, senāsanaṃ gāmaṃ atiharitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—'kinti nu kho senāsanaṃ gāmaṃ atihariyethā'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, ajjhokāse catūsu pāsāṇesu mañcaṃ paññapetvā mañce mañcaṃ āropetvā pīṭhe pīṭhaṃ āropetvā senāsanaṃ upari puñjaṃ karitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā tiṇena vā paṇṇena vā paṭicchādetvā pakkamitabbaṃ—appeva nāma aṅgānipi seseyyunti. Idaṃ kho, bhikkhave, gamikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ yathā gamikehi bhikkhūhi sammā vattitabban"ti.

4. Anumodanavattakathā

Tena kho pana samayena bhikkhū bhattagge na anumodanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā bhattagge na anumodissantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, bhattagge anumoditun"ti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho bhattagge anumoditabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anu-

jānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā bhattagge anumoditun”ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa pūgassa saṃghabhattaṃ hoti. Āyasmā sāriputto saṃghatthero hoti. Bhikkhū—“bhagavatā anuññātaṃ therena bhikkhunā bhattagge anumoditun”ti—āyasmantaṃ sāriputtaṃ ekakaṃ ohāya pakkamiṃsu. Atha kho āyasmā sāriputto te manusse paṭisammoditvā pacchā ekako agamāsi. Addasā kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ dūratova ekakaṃ āgacchantaṃ. Disvāna āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca—“kacci, sāriputta, bhattaṃ iddhaṃ ahosī”ti? “Iddhaṃ kho, bhante, bhattaṃ ahosi; api ca maṃ bhikkhū ekakaṃ ohāya pakkantā”ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— “anujānāmi, bhikkhave, bhattagge catūhi pañcahi therānutherehi bhikkhūhi āgametun”ti.

Tena kho pana samayena aññataro thero bhattagge vaccito āgamesi. So vaccaṃ sandhāretuṃ asakkonto mucchito papati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, sati karaṇīye ānantarikaṃ bhikkhuṃ āpucchitvā gantun”ti.

5. Bhattaggavattakathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā bhattaggaṃ gacchanti, vokkammapi therānaṃ bhikkhūnaṃ purato purato gacchanti, therepi bhikkhū anupakhajja nisīdanti, navepi bhikkhū āsanena paṭibāhanti, saṅghāṭimpi ottharitvā antaraghare nisīdanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā bhattaggaṃ gacchissanti, vokkammapi therānaṃ bhikkhūnaṃ purato purato gacchissanti, therepi bhikkhū anupakhajja nisīdissanti, navepi bhikkhū āsanenapi paṭibāhissanti, saṅghāṭimpi ottharitvā antaraghare nisīdissantī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... “saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā bhattaggaṃ gacchanti, vokkammapi therānaṃ bhikkhūnaṃ purato purato gacchanti, therepi bhikkhū anupakhajja nisīdanti, navepi bhikkhū āsanena paṭibāhanti, saṅghāṭimpi ottharitvā antaraghare nisīdantī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

“Tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ bhattaggavattaṃ paññapessāmi yathā bhikkhūhi bhattagge sammā vattitabbaṃ. Sace ārāme kālo ārocito hoti, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā sādhukaṃ ataramānena gāmo pavisitabbo.

Na vokkamma therānaṃ bhikkhūnaṃ purato purato gantabbaṃ. Suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ. Susaṃvutena antaraghare gantabbaṃ. Okkhittacakkhunā antaraghare gantabbaṃ. Na ukkhittakāya antaraghare gantabbaṃ. Na ujjagghikāya antaraghare gantabbaṃ. Appasaddena antaraghare gantabbaṃ. Na kāyappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na sīsappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na khambhakatena antaraghare gantabbaṃ. Na oguṇṭhitena antaraghare gantabbaṃ. Na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ.

Suppaṭicchannena antaraghare nisīditabbaṃ. Susaṃvutena antaraghare nisīditabbaṃ. Okkhittacakkhunā antaraghare nisīditabbaṃ. Na ukkhittakāya antaraghare nisīditabbaṃ na ujjagghikāya antaraghare nisīditabbaṃ, appasaddena antaraghare nisīditabbaṃ. Na kāyappacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ. Na bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ. Na sīsappacālakaṃ antaraghare nisīditabbaṃ. Na khambhakatena antaraghare nisīditabbaṃ. Na oguṇṭhitena antaraghare nisīditabbaṃ. Na pallatthikāya antaraghare nisīditabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Na saṅghāṭiṃ ottharitvā antaraghare nisīditabbaṃ.

Udake diyyamāne ubhohi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā udakaṃ paṭiggahetabbaṃ. Nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena patto dhovitabbo. Sace udakappaṭiggāhako hoti, nīcaṃ katvā udakappaṭiggahe udakaṃ āsiñcitabbaṃ—mā udakappaṭiggāhako udakena osiñci, mā sāmantā bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcīti. Sace udakappaṭiggāhako na hoti, nīcaṃ katvā chamāya udakaṃ āsiñcitabbaṃ—mā sāmantā bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcīti.

Odane diyyamāne ubhohi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā odano

paṭiggahetabbo, sūpassa okāso kātabbo. Sace hoti sappi vā telaṃ vā uttaribhaṅgaṃ vā, therena vattabbo—'sabbesaṃ samakaṃ sampādehī'ti. Sakkaccaṃ piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Pattasaññinā piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Samasūpako piṇḍapāto paṭiggahetabbo. Samatittiko piṇḍapāto paṭiggahetabbo.

Na tāva therena bhuñjitabbaṃ yāva na sabbesaṃ odano sampatto hoti. Sakkaccaṃ piṇḍapāto bhuñjitabbo. Pattasaññinā piṇḍapāto bhuñjitabbo. Sapadānaṃ piṇḍapāto bhuñjitabbo. Samasūpako piṇḍapāto bhuñjitabbo. Na thūpakato omadditvā piṇḍapāto bhuñjitabbo. Na sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādetabbaṃ bhiyyokamyataṃ upādāya. Na sūpaṃ vā odanaṃ vā agilānena attano atthāya viññāpetvā bhuñjitabbaṃ. Na ujjhānasaññinā paresaṃ patto oloketabbo. Nātimahanto kabaḷo kātabbo. Parimaṇḍalo ālopo kātabbo. Na anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivaritabbaṃ. Na bhuñjamānena sabbo hattho mukhe pakkhipitabbo. Na sakabaḷena mukhena byāharitabbaṃ. Na piṇḍukkhepakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na avagaṇḍakārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na hatthaniddhunakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na sitthāvakārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na jivhānicchārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na capucapukārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na surusurukārakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na hatthanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na pattanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ. Na oṭṭhanillehakaṃ bhuñjitabbaṃ.

Na sāmisena hatthena pānīyathālako paṭiggahetabbo. Na tāva therena udakaṃ paṭiggahetabbaṃ yāva na sabbeva bhuttāvino honti. Udake diyyamāne ubhohi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā udakaṃ paṭiggahetabbaṃ. Nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena patto dhovitabbo. Sace udakappaṭiggāhako hoti, nīcaṃ katvā udakappaṭiggahe udakaṃ āsiñcitabbaṃ—mā udakappaṭiggāhako udakena osiñci, mā sāmantā bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcīti. Sace udakappaṭiggāhako na hoti, nīcaṃ katvā chamāya udakaṃ āsiñcitabbaṃ—mā sāmantā bhikkhū udakena osiñciṃsu, mā saṅghāṭi udakena osiñcīti. Na sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍetabbaṃ.

Nivattantena navakehi bhikkhūhi paṭhamataraṃ nivattitabbaṃ. Pacchā therehi suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ. Susaṃvutena antaraghare gantabbaṃ. Okkhittacakkhunā antaraghare gantabbaṃ. Na ukkhittakāya antaraghare gantabbaṃ. Na ujjagghikāya antaraghare

gantabbaṃ. Appasaddena antaraghare gantabbaṃ. Na kāyappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na sīsappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na khambhakatena antaraghare gantabbaṃ. Na oguṇṭhitena antaraghare gantabbaṃ. Na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhūnaṃ bhattaggavattaṃ yathā bhikkhūhi bhattagge sammā vattitabban"ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

6. Piṇḍacārikavattakathā

Tena kho pana samayena piṇḍacārikā bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya caranti, asallakkhetvāpi nivesanaṃ pavisanti, asallakkhetvāpi nikkhamanti, atisahasāpi pavisanti, atisahasāpi nikkhamanti, atidūrepi tiṭṭhanti, accāsannepi tiṭṭhanti, aticirampi tiṭṭhanti, atilahumpi nivattanti. Aññataropi piṇḍacāriko bhikkhu asallakkhetvā nivesanaṃ pāvisi. So ca dvāraṃ maññamāno aññataraṃ ovarakaṃ pāvisi. Tasmimpi ovarake itthī naggā uttānā nipannā hoti. Addasā kho so bhikkhu taṃ itthiṃ naggaṃ uttānaṃ nipannaṃ. Disvāna—"nayidaṃ dvāraṃ, ovarakaṃ idan"ti tamhā ovarakā nikkhami. Addasā kho tassā itthiyā sāmiko taṃ itthiṃ naggaṃ uttānaṃ nipannaṃ. Disvāna—"iminā me bhikkhunā pajāpatī dūsitā"ti taṃ bhikkhuṃ gahetvā ākoṭesi. Atha kho sā itthī tena saddena paṭibujjhitvā taṃ purisaṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, ayya, imaṃ bhikkhuṃ ākoṭesī"ti? "Imināsi tvaṃ bhikkhunā dūsitā"ti? "Nāhaṃ, ayya, iminā bhikkhunā dūsitā; akārako so bhikkhū"ti taṃ bhikkhuṃ muñcāpesi. Atha kho so bhikkhu ārāmaṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma piṇḍacārikā bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya carissanti, asallakkhetvāpi nivesanaṃ pavisissanti, asallakkhetvāpi nikkhamissanti, atisahasāpi pavisissanti, atisahasāpi nikkhamissanti, atidūrepi tiṭṭhissanti, accāsannepi tiṭṭhissanti, aticirampi tiṭṭhissanti, atilahumpi nivattissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave … pe … "saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, piṇḍacārikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi

yathā piṇḍacārikehi bhikkhūhi sammā vattitabbaṃ. Piṇḍacārikena, bhikkhave, bhikkhunā—'idāni gāmaṃ pavisissāmī'ti timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā sādhukaṃ ataramānena gāmo pavisitabbo.

Suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ. Susaṃvutena antaraghare gantabbaṃ. Okkhittacakkhunā antaraghare gantabbaṃ. Na ukkhittakāya antaraghare gantabbaṃ. Na ujjagghikāya antaraghare gantabbaṃ. Appasaddena antaraghare gantabbaṃ. Na kāyappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na sīsappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na khambhakatena antaraghare gantabbaṃ. Na oguṇṭhitena antaraghare gantabbaṃ. Na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ.

Nivesanaṃ pavisantena sallakkhetabbaṃ—'iminā pavisissāmi, iminā nikkhamissāmī'ti. Nātisahasā pavisitabbaṃ. Nātisahasā nikkhamitabbaṃ. Nātidūre ṭhātabbaṃ. Nāccāsanne ṭhātabbaṃ. Nāticiraṃ ṭhātabbaṃ. Nātilahuṃ nivattitabbaṃ. Ṭhitakena sallakkhetabbaṃ—'bhikkhaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā'ti. Sace kammaṃ vā nikkhipati, āsanā vā vuṭṭhāti, kaṭacchuṃ vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā—dātukāmassāti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya diyyamānāya vāmena hatthena saṅghāṭiṃ uccāretvā dakkhiṇena hatthena pattaṃ paṇāmetvā ubhohi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā bhikkhā paṭiggahetabbā. Na ca bhikkhādāyikāya mukhaṃ ulloketabbaṃ. Sallakkhetabbaṃ—'sūpaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā'ti. Sace kaṭacchuṃ vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā—dātukāmassāti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya dinnāya saṅghāṭiyā pattaṃ paṭicchādetvā sādhukaṃ ataramānena nivattitabbaṃ.

Suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ. Susaṃvutena antaraghare gantabbaṃ. Okkhittacakkhunā antaraghare gantabbaṃ. Na ukkhittakāya antaraghare gantabbaṃ. Na ujjagghikāya antaraghare gantabbaṃ. Appasaddena antaraghare gantabbaṃ. Na kāyappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na sīsappacālakaṃ antaraghare gantabbaṃ. Na khambhakatena antaraghare gantabbaṃ. Na oguṇṭhitena antaraghare gantabbaṃ. Na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ. Yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya

paṭikkamati, tena āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, avakkārapāti dhovitvā upaṭṭhāpetabbā, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati, bhuñjitabbaṃ. No ce ākaṅkhati, appaharite vā chaḍḍetabbaṃ, appāṇake vā udake opilāpetabbaṃ. Tena āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ, avakkārapāti dhovitvā paṭisāmetabbā, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmetabbaṃ, bhattaggaṃ sammajjitabbaṃ. Yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ tena upaṭṭhāpetabbaṃ. Sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpetabbaṃ, na ca tappaccayā vācā bhinditabbā. Idaṃ kho, bhikkhave, piṇḍacārikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ yathā piṇḍacārikehi bhikkhūhi sammā vattitabban"ti.

7. Āraññikavattakathā

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū araññe viharanti. Te neva pānīyaṃ upaṭṭhāpenti, na paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpenti, na aggiṃ upaṭṭhāpenti, na araṇisahitaṃ upaṭṭhāpenti, na nakkhattapadāni jānanti, na disābhāgaṃ jānanti. Corā tattha gantvā te bhikkhū etadavocuṃ—"atthi, bhante, pānīyan"ti? "Natthāvuso"ti. "Atthi, bhante, paribhojanīyan"ti? "Natthāvuso"ti. "Atthi, bhante, aggī"ti? "Natthāvuso"ti. "Atthi, bhante, araṇisahitan"ti? "Natthāvuso"ti. () "Kenajja, bhante, yuttan"ti? "Na kho mayaṃ, āvuso, jānāmā"ti. "Katamāyaṃ, bhante, disā"ti? "Na kho mayaṃ, āvuso, jānāmā"ti. Atha kho te corā—"nevimesaṃ pānīyaṃ atthi, na paribhojanīyaṃ atthi, na aggi atthi, na araṇisahitaṃ atthi, na nakkhattapadāni jānanti, na disābhāgaṃ jānanti; corā ime, nayime bhikkhū"ti—ākoṭetvā pakkamiṃsu. Atha kho te bhikkhū bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, āraññikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā āraññikehi bhikkhūhi sammā vattitabbaṃ. Āraññikena, bhikkhave, bhikkhunā kālasseva uṭṭhāya pattaṃ thavikāya pakkhipitvā aṃse ālaggetvā cīvaraṃ khandhe karitvā upāhanā ārohitvā dārubhaṇḍaṃ mattikābhaṇḍaṃ paṭisāmetvā dvāravātapānaṃ thaketvā senāsanā

otaritabbaṃ—idāni gāmaṃ pavisissāmīti. Upāhanā omuñcitvā nīcaṃ katvā papphoṭetvā thavikāya pakkhipitvā aṃse ālaggetvā timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā sādhukaṃ ataramānena gāmo pavisitabbo. Suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ ... pe ... na khambhakatena antaraghare gantabbaṃ. Na oguṇṭhitena antaraghare gantabbaṃ. Na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ.

Nivesanaṃ pavisantena sallakkhetabbaṃ—'iminā pavisissāmi, iminā nikkhamissāmī'ti. Nātisahasā pavisitabbaṃ. Nātisahasā nikkhamitabbaṃ. Nātidūre ṭhātabbaṃ. Nāccāsanne ṭhātabbaṃ. Nāticiraṃ ṭhātabbaṃ. Nātilahuṃ nivattitabbaṃ. Ṭhitakena sallakkhetabbaṃ—'bhikkhaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā'ti. Sace kammaṃ vā nikkhipati, āsanā vā vuṭṭhāti, kaṭacchuṃ vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā—dātukāmassāti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya diyyamānāya vāmena hatthena saṅghāṭiṃ uccāretvā dakkhiṇena hatthena pattaṃ paṇāmetvā ubhohi hatthehi pattaṃ paṭiggahetvā bhikkhā paṭiggahetabbā. Na ca bhikkhādāyikāya mukhaṃ ulloketabbaṃ. Sallakkhetabbaṃ—'sūpaṃ dātukāmā vā adātukāmā vā'ti. Sace kaṭacchuṃ vā parāmasati, bhājanaṃ vā parāmasati, ṭhapeti vā—dātukāmassāti ṭhātabbaṃ. Bhikkhāya dinnāya saṅghāṭiyā pattaṃ paṭicchādetvā sādhukaṃ ataramānena nivattitabbaṃ.

Suppaṭicchannena antaraghare gantabbaṃ ... pe ... na ukkuṭikāya antaraghare gantabbaṃ. Gāmato nikkhamitvā pattaṃ thavikāya pakkhipitvā aṃse ālaggetvā cīvaraṃ saṅgharitvā sīse karitvā upāhanā ārohitvā gantabbaṃ.

Āraññikena, bhikkhave, bhikkhunā pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ, aggi upaṭṭhāpetabbo, araṇisahitaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ, kattaradaṇḍo upaṭṭhāpetabbo, nakkhattapadāni uggahetabbāni—sakalāni vā ekadesāni vā, disākusalena bhavitabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, āraññikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ yathā āraññikehi bhikkhūhi sammā vattitabban"ti.

8. Senāsanavattakathā

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū ajjhokāse cīvarakammaṃ karonti. Chabbaggiyā bhikkhū paṭivāte aṅgaṇe senāsanaṃ pap-

phoṭesuṃ. Bhikkhū rajena okiriṃsu. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū paṭivāte aṅgaṇe senāsanaṃ papphoṭessanti. Bhikkhū rajena okiriṃsū"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū paṭivāte aṅgaṇe senāsanaṃ papphoṭenti, bhikkhū rajena okiriṃsū"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ senāsanavattaṃ paññapessāmi yathā bhikkhūhi senāsane sammā vattitabbaṃ. Yasmiṃ vihāre viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhummattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Na bhikkhusāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbaṃ. Na vihārasāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbaṃ. Na pānīyasāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbaṃ. Na paribhojanīyasāmantā senāsanaṃ papphoṭetabbaṃ. Na paṭivāte aṅgaṇe senāsanaṃ papphoṭetabbaṃ. Adhovāte senāsanaṃ papphoṭetabbaṃ.

Bhummattharaṇaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā eka-

mantaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ ekamantaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ ekamantaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace vuḍḍhena saddhiṃ ekavihāre viharati, na vuḍḍhaṃ anāpucchā uddeso dātabbo, na paripucchā dātabbā, na sajjhāyo kātabbo, na dhammo bhāsitabbo, na padīpo kātabbo, na padīpo vijjhāpetabbo, na

vātapānā vivaritabbā, na vātapānā thaketabbā. Sace vuḍḍhena saddhiṃ ekacaṅkame caṅkamati, yena vuḍḍho tena parivattitabbaṃ, na ca vuḍḍho saṅghāṭikaṇṇena ghaṭṭetabbo. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhūnaṃ senāsanavattaṃ yathā bhikkhūhi senāsane sammā vattitabban"ti.

9. Jantāgharavattakathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū jantāghare therehi bhikkhūhi nivāriyamānā anādariyaṃ paṭicca pahūtaṃ kaṭṭhaṃ āropetvā aggiṃ datvā dvāraṃ thaketvā dvāre nisīdanti. Bhikkhū uṇhābhitattā dvāraṃ alabhamānā mucchitā papatanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū jantāghare therehi bhikkhūhi nivāriyamānā anādariyaṃ paṭicca pahūtaṃ kaṭṭhaṃ āropetvā aggiṃ datvā dvāraṃ thaketvā dvāre nisīdissanti. Bhikkhū uṇhābhitattā dvāraṃ alabhamānā mucchitā papatantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū jantāghare therehi bhikkhūhi nivāriyamānā anādariyaṃ paṭicca pahūtaṃ kaṭṭhaṃ āropetvā aggiṃ datvā dvāraṃ thaketvā dvāre nisīdanti; bhikkhū uṇhābhitattā dvāraṃ alabhamānā mucchitā papatantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, jantāghare therena bhikkhunā nivāriyamānena anādariyaṃ paṭicca pahūtaṃ kaṭṭhaṃ āropetvā aggi dātabbo. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassa. Na, bhikkhave, dvāraṃ thaketvā dvāre nisīditabbaṃ. Yo nisīdeyya, āpatti dukkaṭassa.

Tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ jantāgharavattaṃ paññapessāmi yathā bhikkhūhi jantāghare sammā vattitabbaṃ. Yo paṭhamaṃ jantāgharaṃ gacchati, sace chārikā ussannā hoti, chārikā chaḍḍetabbā. Sace jantāgharaṃ uklāpaṃ hoti, jantāgharaṃ sammajjitabbaṃ. Sace paribhaṇḍaṃ uklāpaṃ hoti, paribhaṇḍaṃ sammajjitabbaṃ. Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace jantāgharasālā uklāpā hoti, jantāgharasālā sammajjitabbā.

Cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, udakadoṇikāya udakaṃ āsiñcitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena

paṭibāhitabbā. Sace ussahati, jantāghare therānaṃ bhikkhūnaṃ parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ. Sace ussahati, udakepi therānaṃ bhikkhūnaṃ parikammaṃ kātabbaṃ. Na therānaṃ bhikkhūnaṃ puratopi nahāyitabbaṃ, na uparitopi nahāyitabbaṃ. Nahātena uttarantena otarantānaṃ maggo dātabbo. Yo pacchā jantāgharā nikkhamati, sace jantāgharaṃ cikkhallaṃ hoti, dhovitabbaṃ. Mattikādoṇikaṃ dhovitvā jantāgharapīṭhaṃ paṭisāmetvā aggiṃ vijjhāpetvā dvāraṃ thaketvā pakkamitabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhūnaṃ jantāgharavattaṃ yathā bhikkhūhi jantāghare sammā vattitabban"ti.

10. Vaccakuṭivattakathā

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu brāhmaṇajātiko vaccaṃ katvā na icchati ācametuṃ—"ko imaṃ vasalaṃ duggandhaṃ āmasissatī"ti. Tassa vaccamagge kimi saṇṭhāti. Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, vaccaṃ katvā na ācamesī"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu vaccaṃ katvā na ācamessatī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, vaccaṃ katvā na ācamesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, vaccaṃ katvā sati udake nācametabbaṃ. Yo nācameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū vaccakuṭiyā yathāvuḍḍhaṃ vaccaṃ karonti. Navakā bhikkhū paṭhamataraṃ āgantvā vaccitā āgamenti. Te vaccaṃ sandhārentā mucchitā papatanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... "na, bhikkhave, vaccakuṭiyā yathāvuḍḍhaṃ vacco kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, āgatapaṭipāṭiyā vaccaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū atisahasāpi vaccakuṭiṃ pavisanti, ubbhajitvāpi pavisanti, nitthunantāpi vaccaṃ karonti, dantakaṭṭhaṃ khādantāpi vaccaṃ karonti, bahiddhāpi vaccadoṇikāya vaccaṃ karonti, bahiddhāpi passāvadoṇikāya passāvaṃ karonti, passāvadoṇikāyapi kheḷaṃ karonti, pharusenapi kaṭṭhena avalekhanti, avalekhanakaṭṭhan

vaccakūpamhi pātenti, atisahasāpi nikkhamanti, ubbhajitvāpi nikkhamanti, capucapukārakampi ācamenti, ācamanasarāvakepi udakaṃ sesenti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū atisahasāpi vaccakuṭiṃ pavisissanti, ubbhajitvāpi pavisissanti, nitthunantāpi vaccaṃ karissanti, dantakaṭṭhaṃ khādantāpi vaccaṃ karissanti, bahiddhāpi vaccadoṇikāya vaccaṃ karissanti, bahiddhāpi passāvadoṇikāya passāvaṃ karissanti, passāvadoṇikāyapi kheḷaṃ karissanti, pharusenapi kaṭṭhena avalekhissanti, avalekhanakaṭṭhampi vaccakūpamhi pātessanti, atisahasāpi nikkhamissanti, ubbhajitvāpi nikkhamissanti, capucapukārakampi ācamessanti, ācamanasarāvakepi udakaṃ sesessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave … pe … "saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ vaccakuṭivattaṃ paññapessāmi yathā bhikkhūhi vaccakuṭiyā sammā vattitabbaṃ. Yo vaccakuṭiṃ gacchati tena bahi ṭhitena ukkāsitabbaṃ. Anto nisinnenapi ukkāsitabbaṃ. Cīvaravaṃse vā cīvararajjuyā vā cīvaraṃ nikkhipitvā sādhukaṃ ataramānena vaccakuṭi pavisitabbā. Nātisahasā pavisitabbā. Na ubbhajitvā pavisitabbā. Vaccapādukāya ṭhitena ubbhajitabbaṃ. Na nitthunantena vacco kātabbo. Na dantakaṭṭhaṃ khādantena vacco kātabbo. Na bahiddhā vaccadoṇikāya vacco kātabbo. Na bahiddhā passāvadoṇikāya passāvo kātabbo. Na passāvadoṇikāya kheḷo kātabbo. Na pharusena kaṭṭhena avalekhitabbaṃ. Na avalekhanakaṭṭhaṃ vaccakūpamhi pātetabbaṃ. Vaccapādukāya ṭhitena paṭicchādetabbaṃ. Nātisahasā nikkhamitabbaṃ. Na ubbhajitvā nikkhamitabbaṃ. Ācamanapādukāya ṭhitena ubbhajitabbaṃ. Na capucapukārakaṃ ācametabbaṃ. Na ācamanasarāvake udakaṃ sesetabbaṃ. Ācamanapādukāya ṭhitena paṭicchādetabbaṃ.

Sace vaccakuṭi uhatā hoti, dhovitabbā. Sace avalekhanapidharo pūro hoti, avalekhanakaṭṭhaṃ chaḍḍetabbaṃ. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace paribhaṇḍaṃ uklāpaṃ hoti, paribhaṇḍaṃ sammajjitabbaṃ. Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ

āsiñcitabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, bhikkhūnaṃ vaccakuṭivattaṃ yathā bhikkhūhi vaccakuṭiyā sammā vattitabban”ti.

11. Upajjhāyavattakathā

Tena kho pana samayena saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattanti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattissantī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattantī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

“Tena hi, bhikkhave, saddhivihārikānaṃ upajjhāyesu vattaṃ paññapessāmi yathā saddhivihārikehi upajjhāyesu sammā vattitabbaṃ. Saddhivihārikena, bhikkhave, upajjhāyamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Kālasseva uṭṭhāya upāhanā omuñcitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace upajjhāyo gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo. Sace upajjhāyo pacchāsamaṇaṃ ākaṅkhati, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā upajjhāyassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ. Nātidūre gantabbaṃ, nāccāsanne gantabbaṃ, pattapariyāpannaṃ paṭiggahetabbaṃ. Na upajjhāyassa bhaṇamānassa antarantarā kathā opātetabbā. Upajjhāyo āpattisāmantā bhaṇamāno nivāretabbo.

Nivattantena paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccug-

gantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, upajjhāyo ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo. Na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace upajjhāyo nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace upajjhāyo jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya upajjhāyassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare upajjhāyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi upajjhāyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā upajjhāyassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jan-

tāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ. Upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Sace uddisāpetukāmo hoti, uddisitabbo. Sace paripucchitukāmo hoti, paripucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre upajjhāyo viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhūmattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena

pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace upajjhāyassa anabhirati uppannā hoti, saddhivihārikena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyo garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace upajjhāyo mūlāyapaṭikassanāraho hoti, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace upajjhāyo mānattāraho hoti, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace upajjhāyo abbhānāraho hoti, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho upajjhāyassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti

nu kho saṃgho upajjhāyassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyo sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace upajjhāyassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, saddhivihārikena dhovitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, saddhivihārikena kātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace upajjhāyassa rajanā pacitabbā hoti, saddhivihārikena pacitabbā, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa rajanaṃ paciyethāti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, saddhivihārikena rajitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ.

Na upajjhāyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo, na ekaccassa patto paṭiggahetabbo; na ekaccassa cīvaraṃ dātabbaṃ, na ekaccassa cīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ; na ekaccassa parikkhāro dātabbo, na ekaccassa parikkhāro paṭiggahetabbo; na ekaccassa kesā chedetabbā, na ekaccena kesā chedāpetabbā; na ekaccassa parikammaṃ kātabbaṃ, na ekaccena parikammaṃ kārāpetabbaṃ; na ekaccassa veyyāvacco kātabbo, na ekaccena veyyāvacco kārāpetabbo; na ekaccassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ, na ekacco pacchāsamaṇo ādātabbo; na ekaccassa piṇḍapāto nīharitabbo, na ekaccena piṇḍapāto nīharāpetabbo; na upajjhāyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo; na susānaṃ gantabbaṃ; na disā pakkamitabbā. Sace upajjhāyo gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, saddhivihārikānaṃ upajjhāyesu vattaṃ yathā saddhivihārikehi upajjhāyesu sammā vattitabban”ti.

12. Saddhivihārikavattakathā

Tena kho pana samayena upajjhāyā saddhivihārikesu na sammā vattanti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma upajjhāyā saddhivihārikesu na sammā vattissantī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ …

pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, upajjhāyā saddhivihārikesu na sammā vattantī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

“Tena hi, bhikkhave, upajjhāyānaṃ saddhivihārikesu vattaṃ paññapessāmi yathā upajjhāyehi saddhivihārikesu sammā vattitabbaṃ. Upajjhāyena, bhikkhave, saddhivihārikamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammā-vattanā—

Upajjhāyena, bhikkhave, saddhivihāriko saṅgahetabbo anuggahetabbo uddesena paripucchāya ovādena anusāsaniyā. Sace upajjhāyassa patto hoti, saddhivihārikassa patto na hoti, upajjhāyena saddhivihārikassa patto dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa patto uppajjiyethāti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ hoti, saddhivihārikassa cīvaraṃ na hoti, upajjhāyena saddhivihārikassa cīvaraṃ dātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ uppajjiyethāti. Sace upajjhāyassa parikkhāro hoti, saddhivihārikassa parikkhāro na hoti, upajjhāyena saddhivihārikassa parikkhāro dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa parikkhāro uppajjiyethāti.

Sace saddhivihāriko gilāno hoti, kālasseva uṭṭhāya dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Saddhivihārikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace saddhivihāriko gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo.

Ettāvatā nivattissatīti āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, saddhivihāriko ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ

datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Saddhivihāriko pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Saddhivihārikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace saddhivihāriko nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace saddhivihāriko jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ, na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare saddhivihārikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi saddhivihārikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā saddhivihārikassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ. Saddhivihāriko pānīyena pucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre saddhivihāriko viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ … pe … sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñc-

itabbaṃ.

Sace saddhivihārikassa anabhirati uppannā hoti, upajjhāyena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace saddhivihārikassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, upajjhāyena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace saddhivihārikassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, upajjhāyena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace saddhivihāriko garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace saddhivihāriko mūlāyapaṭikassanāraho hoti, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace saddhivihāriko mānattāraho hoti, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace saddhivihāriko abbhānāraho hoti, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho saddhivihārikassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā, ukkhepanīyaṃ vā, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihāriko sammā vatteyya lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace saddhivihārikassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ— evaṃ dhoveyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace saddhivihārikassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ kareyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace saddhivihārikassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ paceyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa rajanaṃ paciyethāti. Sace saddhivihārikassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ rajeyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ. Sace

saddhivihāriko gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, upajjhāyānaṃ saddhivihārikesu vattaṃ yathā upajjhāyehi saddhivihārikesu sammā vattitabban"ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

13. Ācariyavattakathā

Tena kho pana samayena antevāsikā ācariyesu na sammā vattanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma antevāsikā ācariyesu na sammā vattissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, antevāsikā ācariyesu na sammā vattantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, antevāsikānaṃ ācariyesu vattaṃ paññapessāmi yathā antevāsikehi ācariyesu sammā vattitabbaṃ. Antevāsikena, bhikkhave, ācariyamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Kālasseva uṭṭhāya upāhanā omuñcitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Ācariyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace ācariyo gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo. Sace ācariyo pacchāsamaṇaṃ ākaṅkhati, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā ācariyassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ. Nātidūre gantabbaṃ, nāccāsanne gantabbaṃ, pattapariyāpannaṃ paṭiggahetabbaṃ. Na ācariyassa bhaṇamānassa antarantarā kathā opātetabbā. Ācariyo āpattisāmantā bhaṇamāno nivāretabbo.

Nivattantena paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ.

Cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, ācariyo ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Ācariyo pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Ācariyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace ācariyo nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace ācariyo jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya ācariyassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare ācariyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi ācariyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā ācariyassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ. Ācariyo pānīyena pucchitabbo. Sace uddisāpetukāmo hoti, uddisitabbo. Sace

paripucchitukāmo hoti, paripucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre ācariyo viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhūmattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ ga-

hetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace ācariyassa anabhirati uppannā hoti, antevāsikena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace ācariyassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, antevāsikena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace ācariyassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, antevāsikena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace ācariyo garudhammaṃ ajjhāpanno hoti, parivāsāraho, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace ācariyo mūlāyapaṭikassanāraho hoti, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace ācariyo mānattāraho hoti, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ— kinti nu kho saṃgho ācariyassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace ācariyo abbhānāraho hoti, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho ācariyassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyo

sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace ācariyassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, antevāsikena dhovitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace ācariyassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, antevāsikena kātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace ācariyassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, antevāsikena pacitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa rajanaṃ paciyethāti. Sace ācariyassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, antevāsikena rajitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ.

Na ācariyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo, na ekaccassa patto paṭiggahetabbo; na ekaccassa cīvaraṃ dātabbaṃ, na ekaccassa cīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ; na ekaccassa parikkhāro dātabbo, na ekaccassa parikkhāro paṭiggahetabbo; na ekaccassa kesā cheditabbā, na ekaccena kesā chedāpetabbā; na ekaccassa parikammaṃ kātabbaṃ, na ekaccena parikammaṃ kārāpetabbaṃ; na ekaccassa veyyāvacco kātabbo, na ekaccena veyyāvacco kārāpetabbo; na ekaccassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ, na ekacco pacchāsamaṇo ādātabbo; na ekaccassa piṇḍapāto nīharitabbo, na ekaccena piṇḍapāto nīharāpetabbo; na ācariyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo; na susānaṃ gantabbaṃ; na disā pakkamitabbā. Sace ācariyo gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, antevāsikānaṃ ācariyesu vattaṃ yathā antevāsikehi ācariyesu sammā vattitabban"ti.

14. Antevāsikavattakathā

Tena kho pana samayena ācariyā antevāsikesu na sammā vattanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ācariyā antevāsikesu na sammā vattissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, ācariyā antevāsikesu na sammā vattantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, ācariyānaṃ antevāsikesu vattaṃ paññapessāmi

yathā ācariyehi antevāsikesu sammā vattitabbaṃ. Ācariyena, bhikkhave, antevāsikamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Ācariyena, bhikkhave, antevāsiko saṅgahetabbo anuggahetabbo uddesena paripucchāya ovādena anusāsaniyā. Sace ācariyassa patto hoti, antevāsikassa patto na hoti, ācariyena antevāsikassa patto dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ— kinti nu kho antevāsikassa patto uppajjiyethāti. Sace ācariyassa cīvaraṃ hoti, antevāsikassa cīvaraṃ na hoti, ācariyena antevāsikassa cīvaraṃ dātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ uppajjiyethāti. Sace ācariyassa parikkhāro hoti, antevāsikassa parikkhāro na hoti, ācariyena antevāsikassa parikkhāro dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa parikkhāro uppajjiyethāti.

Sace antevāsiko gilāno hoti, kālasseva uṭṭhāya dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Antevāsikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace antevāsiko gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo.

Ettāvatā nivattissatīti āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, antevāsiko ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Antevāsiko pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ... pe ... cīvaraṃ nikkhipantena ... pe ... pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Antevāsikamhi

uṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace antevāsiko nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace antevāsiko jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare antevāsikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi antevāsikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā antevāsikassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, antevāsiko pānīyena pucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre antevāsiko viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ ... pe ... ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace antevāsikassa anabhirati uppannā hoti, ācariyena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace antevāsikassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, ācariyena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace antevāsikassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, ācariyena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace antevāsiko garudhammaṃ ajjhāpanno hoti, parivāsāraho, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace antevāsiko mūlāyapaṭikassanāraho hoti, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace antevāsiko mānattāraho hoti, ācariyena

ussukkaṃ kātabbaṃ— kinti nu kho saṃgho antevāsikassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace antevāsiko abbhānāraho hoti, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho antevāsikassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti, saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsiko sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace antevāsikassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ dhoveyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace antevāsikassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ kareyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace antevāsikassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ paceyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa rajanaṃ paciyethāti. Sace antevāsikassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—evaṃ rajeyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ. Na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ. Sace antevāsiko gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabbaṃ. Idaṃ kho, bhikkhave, ācariyānaṃ antevāsikesu vattaṃ yathā ācariyehi antevāsikesu sammā vattitabban"ti.

Vattakkhandhako aṭṭhamo. Imamhi khandhake vatthū ekūnavīsati, vattā cuddasa.

Tassuddānaṃ

Saupāhanā chattā ca, oguṇṭhi sīsaṃ pānīyaṃ; Nābhivāde na pucchanti, ahi ujjhanti pesalā.

Omuñci chattaṃ khandhe ca, atarañca paṭikkamaṃ; Pattacīvaraṃ nikkhipā, patirūpañca pucchitā.

Āsiñceyya dhovitena, sukkhenallenupāhanā; Vuḍḍho navako puccheyya, ajjhāvuṭṭhañca gocarā.

Sekkhā vaccā pānī pari, kattaraṃ katikaṃ tato; Kālaṃ muhuttaṃ uklāpo, bhūmattharaṇaṃ nīhare.

Paṭipādo bhisibibbo, mañcapīṭhañca mallakaṃ; Apassenullokakaṇṇā, gerukā kāḷa akatā.

Saṅkārañca bhūmattharaṇaṃ, paṭipādakaṃ mañcapīṭhaṃ; Bhisi nisīdanampi, mallakaṃ apassena ca.

Pattacīvaraṃ bhūmi ca, pārantaṃ orato bhogaṃ; Puratthimā pacchimā ca, uttarā atha dakkhiṇā.

Sītuṇhe ca divārattiṃ, pariveṇañca koṭṭhako; Upaṭṭhānaggi sālā ca, vattaṃ vaccakuṭīsu ca.

Pānī paribhojaniyā, kumbhi ācamanesu ca; Anopamena paññattaṃ, vattaṃ āgantukehime.

Nevāsanaṃ na udakaṃ, na paccu na ca pāniyaṃ; Nābhivāde na paññape, ujjhāyanti ca pesalā.

Vuḍḍhāsanañca udakaṃ, paccuggantvā ca pāniyaṃ; Upāhane ekamantaṃ, abhivāde ca paññape.

Vutthaṃ gocarasekkho ca, ṭhānaṃ pāniyabhojanaṃ; Kattaraṃ katikaṃ kālaṃ, navakassa nisinnake.

Abhivādaye ācikkhe, yathā heṭṭhā tathā naye; Niddiṭṭhaṃ satthavāhena, vattaṃ āvāsikehime.

Gamikā dārumatti ca, vivaritvā na pucchiya; Nassanti ca aguttañca, ujjhāyanti ca pesalā.

Paṭisāmetvā thaketvā, āpucchitvāva pakkame; Bhikkhu vā sāmaṇero vā, ārāmiko upāsako.

Pāsāṇakesu ca puñjaṃ, paṭisāme thakeyya ca; Sace ussahati ussukkaṃ, anovasse tatheva ca.

Sabbo ovassati gāmaṃ, ajjhokāse tatheva ca; Appevaṅgāni seseyyuṃ, vattaṃ gamikabhikkhunā.

Nānumodanti therena, ohāya catupañcahi; Vaccito mucchito āsi, vattānumodanesume.

Chabbaggiyā dunnivatthā, athopi ca duppārutā; Anākappā ca vokkamma, there anupakhajjane.

Nave bhikkhū ca saṅghāṭi, ujjhāyanti ca pesalā; Timaṇḍalaṃ nivāsetvā, kāyasaguṇagaṇṭhikā.

Na vokkamma paṭicchannaṃ, susaṃvutokkhittacakkhu; Ukkhittojjagghikāsaddo, tayo ceva pacālanā.

Khambhoguṇṭhiukkuṭikā, paṭicchannaṃ susaṃvuto; Okkhittukkhittaujjagghi, appasaddo tayo calā.

Khambhoguṇṭhipallatthi ca, anupakhajja nāsane; Ottharitvāna udake, nīcaṃ katvāna siñciyā.

Paṭi sāmantā saṅghāṭi, odane ca paṭiggahe; Sūpaṃ uttaribhaṅgena, sabbesaṃ samatitthi ca.

Sakkaccaṃ pattasaññī ca, sapadānañca sūpakaṃ; Na thūpato paṭicchāde, viññattujjhānasaññinā.

Mahantamaṇḍaladvāraṃ, sabbahattho na byāhare; Ukkhepo chedanāgaṇḍa, dhunaṃ sitthāvakārakaṃ.

Jivhānicchārakañceva, capucapu surusuru; Hatthapattoṭṭhanillehaṃ, sāmisena paṭiggahe.

Yāva na sabbe udake, nīcaṃ katvāna siñciyaṃ; Paṭi sāmantā saṅghāṭi, nīcaṃ katvā chamāya ca.

Sasitthakaṃ nivattante, suppaṭicchannamukkuṭi; Dhammarājena paññattaṃ, idaṃ bhattaggavattanaṃ.

Dunnivatthā anākappā, asallakkhetvā ca sahasā; Dūre acca ciraṃ lahuṃ, tatheva piṇḍacāriko.

Paṭicchannova gaccheyya, susaṃvutokkhittacakkhu; Ukkhittojjagghikāsaddo, tayo ceva pacālanā.

Khambhoguṇṭhiukkuṭikā, sallakkhetvā ca sahasā; Dūre acca ciraṃ lahuṃ, āsanakaṃ kaṭacchukā.

Bhājanaṃ vā ṭhapeti ca, uccāretvā paṇāmetvā; Paṭiggahe na ulloke, sūpesupi tatheva taṃ.

Bhikkhu saṅghāṭiyā chāde, paṭicchanneva gacchiyaṃ; Saṃvutokkhittacakkhu ca, ukkhittojjagghikāya ca; Appasaddo tayo cālā, khambhoguṇṭhikaukkuṭi.

Paṭhamāsanavakkāra, pāniyaṃ paribhojanī; Pacchākaṅkhati bhuñjeyya, opilāpeyya uddhare.

Paṭisāmeyya sammajje, rittaṃ tucchaṃ upaṭṭhape; Hatthavikāre bhindeyya, vattidaṃ piṇḍacārike.

Pānī pari aggiraṇi, nakkhattadisacorā ca; Sabbaṃ natthīti koṭṭetvā, pattaṃse cīvaraṃ tato.

Idāni aṃse laggetvā, timaṇḍalaṃ parimaṇḍalaṃ; Yathā piṇḍacārivattaṃ, naye āraññakesupi.

Pattaṃse cīvaraṃ sīse, ārohitvā ca pāniyaṃ; Paribhojaniyaṃ aggi, araṇī cāpi kattaraṃ.

Nakkhattaṃ sappadesaṃ vā, disāpi kusalo bhave; Sattuttamena paññattaṃ, vattaṃ āraññakesume.

Ajjhokāse okiriṃsu, ujjhāyanti ca pesalā; Sace vihāro uklāpo, paṭhamaṃ pattacīvaraṃ.

Bhisibibbohanaṃ mañcaṃ, pīṭhañca kheḷamallakaṃ; Apassenullokakaṇṇā, gerukā kāḷa akatā.

Saṅkāraṃ bhikkhusāmantā, senāvihārapāniyaṃ; Paribhojanasāmantā, paṭivāte ca aṅgaṇe.

Adhovāte attharaṇaṃ, paṭipādakamañco ca; Pīṭhaṃ bhisi nisīdanaṃ, mallakaṃ apassena ca.

Pattacīvaraṃ bhūmi ca, pārantaṃ orato bhogaṃ; Puratthimā ca pacchimā, uttarā atha dakkhiṇā.

Sītuṇhe ca divā rattiṃ, pariveṇañca koṭṭhako; Upaṭṭhānaggisālā ca, vaccakuṭī ca pāniyaṃ.

Ācamanakumbhi vuḍḍhe ca, uddesapucchanā sajjhā; Dhammo padīpaṃ vijjhāpe, na vivare napi thake.

Yena vuḍḍho parivatti, kaṇṇenapi na ghaṭṭaye; Paññapesi mahāvīro, vattaṃ senāsanesu taṃ.

Nivāriyamānā dvāraṃ, mucchitujjhanti pesalā; Chārikaṃ chaḍḍaye jantā, paribhaṇḍaṃ tatheva ca.

Pariveṇaṃ koṭṭhako sālā, cuṇṇamattikadoṇikā; Mukhaṃ purato na there, na nave ussahati sace.

Purato uparimaggo, cikkhallaṃ matti pīṭhakaṃ; Vijjhāpetvā thaketvā ca, vattaṃ jantāgharesume.

Nācameti yathāvuḍḍhaṃ, paṭipāṭi ca sahasā; Ubbhaji nitthuno kaṭṭhaṃ, vaccaṃ passāva kheḷakaṃ.

Pharusā kūpa sahasā, ubbhaji capu sesena; Bahi anto ca ukkāse, rajju ataramānañca.

Sahasā ubbhaji ṭhite, nitthune kaṭṭha vaccañca; Passāva kheḷa pharusā, kūpañca vaccapāduke.

Nātisahasā ubbhaji, pādukāya capucapu; Na sesaye paṭicchāde, uhatapidharena ca.

Vaccakuṭī paribhaṇḍaṃ, pariveṇañca koṭṭhako; Ācamane ca udakaṃ, vattaṃ vaccakuṭīsume.

Upāhanā dantakaṭṭhaṃ, mukhodakañca āsanaṃ; Yāgu udakaṃ dhovitvā, uddhāruklāpa gāma ca.

Nivāsanā kāyabandhā, saguṇaṃ pattasodakaṃ; Pacchā timaṇḍalo ceva, parimaṇḍala bandhanaṃ.

Saguṇaṃ dhovitvā pacchā, nātidūre paṭiggahe; Bhaṇamānassa āpatti, paṭhamāgantvāna āsanaṃ.

Udakaṃ pīṭhakathali, paccuggantvā nivāsanaṃ; Otāpe nidahi bhaṅgo, obhoge bhuñjitu name.

Pānīyaṃ udakaṃ nīcaṃ, muhuttaṃ na ca nidahe; Pattacīvaraṃ bhūmi ca, pārantaṃ orato bhogaṃ.

Uddhare paṭisāme ca, uklāpo ca nahāyituṃ; Sītaṃ uṇhaṃ jantāgharaṃ, cuṇṇaṃ mattika piṭṭhito.

Pīṭhañca cīvaraṃ cuṇṇaṃ, mattikussahati mukhaṃ; Purato there nave ca, parikammañca nikkhame.

Purato udake nhāte, nivāsetvā upajjhāyaṃ; Nivāsanañca saṅghāṭi, pīṭhakaṃ āsanena ca.

Pādo pīṭhaṃ kathaliñca, pānīyuddesapucchanā; Uklāpaṃ susodheyya, paṭhamaṃ pattacīvaraṃ.

Nisīdanapaccattharaṇaṃ, bhisi bibbohanāni ca; Mañco pīṭhaṃ paṭipādaṃ, mallakaṃ apassena ca.

Bhūma santāna āloka, gerukā kāḷa akatā; Bhūmattharapaṭipādā, mañco pīṭhaṃ bibbohanaṃ.

Nisīdattharaṇaṃ kheḷa, apasse pattacīvaraṃ; Puratthimā pacchimā ca, uttarā atha dakkhiṇā.

Sītuṇhañca divā rattiṃ, pariveṇañca koṭṭhako; Upaṭṭhānaggisālā ca, vaccapāniyabhojanī.

Ācamaṃ anabhirati, kukkuccaṃ diṭṭhi ca garu; Mūlamānattaabbhānaṃ, tajjanīyaṃ niyassakaṃ.

Pabbāja paṭisāraṇī, ukkhepañca kataṃ yadi; Dhove kātabbaṃ rajañca, raje samparivattakaṃ.

Pattañca cīvarañcāpi, parikkhārañca chedanaṃ; Parikammaṃ veyyāvaccaṃ, pacchā piṇḍaṃ pavisanaṃ.

Na susānaṃ disā ceva, yāvajīvaṃ upaṭṭhahe; Saddhivihārikenetaṃ, vattupajjhāyakesume.

Ovādasāsanuddesā, pucchā pattañca cīvaraṃ; Parikkhāro gilāno ca, na pacchāsamaṇo bhave.

Upajjhāyesu ye vattā, evaṃ ācariyesupi; Saddhivihārike vattā, tatheva antevāsike.

Āgantukesu ye vattā, puna āvāsikesu ca; Gamikānumodanikā, bhattagge piṇḍacārike.

Āraññakesu yaṃ vattaṃ, yañca senāsanesupi; Jantāghare vaccakuṭī, upajjhā saddhivihārike.

Ācariyesu yaṃ vattaṃ, tatheva antevāsike; Ekūnavīsati vatthū, vattā cuddasa khandhake.

Vattaṃ aparipūrento, na sīlaṃ paripūrati; Asuddhasīlo duppañño, cittekaggaṃ na vindati.

Vikkhittacittonekaggo, sammā dhammaṃ na passati; Apassamāno saddhammaṃ, dukkhā na parimuccati.

Yaṃ vattaṃ paripūrento, sīlampi paripūrati; Visuddhasīlo sappañño, cittekaggampi vindati.

Avikkhittacitto ekaggo, sammā dhammaṃ vipassati; Sampassamāno saddhammaṃ, dukkhā so parimuccati.

Tasmā hi vattaṃ pūreyya, jinaputto vicakkhaṇo; Ovādaṃ buddhaseṭṭhassa, tato nibbānamehitīti.

Vattakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Uposathakkhandhaka

1. Sannipātānujānana

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena aññatitthiyā paribbājakā cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitvā dhammaṃ bhāsanti. Te manussā upasaṅkamanti dhammassavanāya. Te labhanti aññatitthiyesu paribbājakesu pemaṃ, labhanti pasādaṃ, labhanti aññatitthiyā paribbājakā pakkhaṃ. Atha kho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi — "etarahi

kho aññatitthiyā paribbājakā cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitvā dhammaṃ bhāsanti. Te manussā upasaṅkamanti dhammassavanāya. Te labhanti aññatitthiyesu paribbājakesu pemaṃ, labhanti pasādaṃ, labhanti aññatitthiyā paribbājakā pakkhaṃ. Yannūna ayyāpi cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipateyyun"ti.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavantaṃ etadavoca—"idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi 'etarahi kho aññatitthiyā paribbājakā cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitvā dhammaṃ bhāsanti. Te manussā upasaṅkamanti dhammassavanāya. Te labhanti aññatitthiyesu paribbājakesu pemaṃ, labhanti pasādaṃ, labhanti aññatitthiyā paribbājakā pakkhaṃ. Yannūna ayyāpi cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipateyyun'ti. Sādhu, bhante, ayyāpi cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipateyyun"ti. Atha kho bhagavā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā anuññātā cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitun"ti—cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitvā tuṇhī nisīdanti. Te manussā upasaṅkamanti dhammassavanāya. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitvā tuṇhī nisīdissanti, seyyathāpi mūgasūkarā. Nanu nāma sannipatitehi dhammo bhāsitabbo"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave,

cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa sannipatitvā dhammaṃ bhāsitun”ti.

2. Pātimokkhuddesānujānana

Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi— “yannūnāhaṃ yāni mayā bhikkhūnaṃ paññattāni sikkhāpadāni, tāni nesaṃ pātimokkhuddesaṃ anujāneyyaṃ. So nesaṃ bhavissati uposathakamman”ti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“idha mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi ‘yannūnāhaṃ yāni mayā bhikkhūnaṃ paññattāni sikkhāpadāni, tāni nesaṃ pātimokkhuddesaṃ anujāneyyaṃ. So nesaṃ bhavissati uposathakamman’ti. Anujānāmi, bhikkhave, pātimokkhaṃ uddisituṃ. Evañca pana, bhikkhave, uddisitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho uposathaṃ kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya. Kiṃ saṃghassa pubbakiccaṃ? Pārisuddhiṃ āyasmanto ārocetha. Pātimokkhaṃ uddisissāmi. Taṃ sabbeva santā sādhukaṃ suṇoma manasi karoma. Yassa siyā āpatti, so āvikareyya. Asantiyā āpattiyā tuṇhī bhavitabbaṃ. Tuṇhībhāvena kho panāyasmante parisuddhāti vedissāmi. Yathā kho pana paccekapuṭṭhassa veyyākaraṇaṃ hoti, evamevaṃ evarūpāya parisāya yāvatatiyaṃ anussāvitaṃ hoti. Yo pana bhikkhu yāvatatiyaṃ anussāviyamāne saramāno santiṃ āpattiṃ nāvikareyya, sampajānamusāvādassa hoti. Sampajānamusāvādo kho panāyasmanto antarāyiko dhammo vutto bhagavatā. Tasmā, saramānena bhikkhunā āpannena visuddhāpekkhena santī āpatti āvikātabbā; āvikatā hissa phāsu hotī’”ti.

Pātimokkhanti ādimetaṃ mukhametaṃ pamukhametaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ. Tena vuccati pātimokkhanti. Āyasmantoti piyavacanametaṃ garuvacanametaṃ sagāravasappatissādhivacanametaṃ āyasmantoti. Uddisissāmīti ācikkhissāmi desessāmi paññapessāmi paṭṭhapessāmi vivarissāmi vibhajissāmi uttāniṃ karissāmi pakāsessāmi. Tanti pātimokkhaṃ vuccati. Sabbeva santāti yāvatikā tassā parisāya therā ca navā ca majjhimā ca, ete vuccanti sabbeva santāti. Sādhukaṃ suṇomāti aṭṭhiṃ katvā manasi katvā sabbacetasā samannāharāma. Manasi karomāti ekaggacittā avikkhittacittā avisāhaṭacittā nisāmema.

Yassa siyā āpattīti therassa vā navassa vā majjhimassa vā, pañcannaṃ vā āpattikkhandhānaṃ aññatarā āpatti, sattannaṃ vā āpattikkhandhānaṃ aññatarā āpatti. So āvikareyyāti so deseyya, so vivareyya, so uttāniṃ kareyya, so pakāseyya saṃghamajjhe vā gaṇamajjhe vā ekapuggale vā. Asantī nāma āpatti anajjhāpannā vā hoti, āpajjitvā vā vuṭṭhitā. Tuṇhī bhavitabbanti adhivāsetabbaṃ na byāharitabbaṃ. Parisuddhāti vedissāmīti jānissāmi dhāressāmi. Yathā kho pana paccekapuṭṭhassa veyyākaraṇaṃ hotīti yathā ekena eko puṭṭho byākareyya, evameva tassā parisāya jānitabbaṃ maṃ pucchatīti. Evarūpā nāma parisā bhikkhuparisā vuccati. Yāvatatiyaṃ anussāvitaṃ hotīti sakimpi anussāvitaṃ hoti, dutiyampi anussāvitaṃ hoti, tatiyampi anussāvitaṃ hoti. Saramānoti jānamāno sañjānamāno. Santī nāma āpatti ajjhāpannā vā hoti, āpajjitvā vā avuṭṭhitā. Nāvikareyyāti na deseyya, na vivareyya, na uttāniṃ kareyya, na pakāseyya saṃghamajjhe vā gaṇamajjhe vā ekapuggale vā. Sampajānamusāvādassa hotīti sampajānamusāvāde kiṃ hoti? Dukkaṭaṃ hoti. Antarāyiko dhammo vutto bhagavatāti. Kissa antarāyiko? Paṭhamassa jhānassa adhigamāya antarāyiko, dutiyassa jhānassa adhigamāya antarāyiko, tatiyassa jhānassa adhigamāya antarāyiko, catutthassa jhānassa adhigamāya antarāyiko, jhānānaṃ vimokkhānaṃ samādhīnaṃ samāpattīnaṃ nekkhammānaṃ nissaraṇānaṃ pavivekānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ adhigamāya antarāyiko. Tasmāti taṃkāraṇā. Saramānenāti jānamānena sañjānamānena. Visuddhāpekkhenāti vuṭṭhātukāmena visujjhitukāmena. Santī nāma āpatti ajjhāpannā vā hoti, āpajjitvā vā avuṭṭhitā. Āvikātabbāti āvikātabbā saṃghamajjhe vā gaṇamajjhe vā ekapuggale vā. Āvikatā hissa phāsu hotīti kissa phāsu hoti? Paṭhamassa jhānassa adhigamāya phāsu hoti, dutiyassa jhānassa adhigamāya phāsu hoti, tatiyassa jhānassa adhigamāya phāsu hoti, catutthassa jhānassa adhigamāya phāsu hoti, jhānānaṃ vimokkhānaṃ samādhīnaṃ samāpattīnaṃ nekkhammānaṃ nissaraṇānaṃ pavivekānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ adhigamāya phāsu hotīti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā pātimokkhuddeso anuññāto"ti— devasikaṃ pātimokkhaṃ uddisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, devasikaṃ pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, uposathe pātimokkhaṃ uddisitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā uposathe pātimokkhuddeso anuññāto"ti—pakkhassa tikkhattuṃ pātimokkhaṃ uddisanti, cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, pakkhassa tikkhattuṃ pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sakiṃ pakkhassa cātuddase vā pannarase vā pātimokkhaṃ uddisitun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū yathāparisāya pātimokkhaṃ uddisanti sakāya sakāya parisāya. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, yathāparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ sakāya sakāya parisāya. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, samaggānaṃ uposathakamman"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'samaggānaṃ uposathakamman'ti. Kittāvatā nu kho sāmaggī hoti, yāvatā ekāvāso, udāhu sabbā pathavī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ettāvatā sāmaggī yāvatā ekāvāso"ti.

3. Mahākappinavatthu

Tena kho pana samayena āyasmā mahākappino rājagahe viharati maddakucchimhi migadāye. Atha kho āyasmato mahākappinassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"gaccheyyaṃ vāhaṃ uposathaṃ na vā gaccheyyaṃ, gaccheyyaṃ vāhaṃ saṃghakammaṃ na vā gaccheyyaṃ, atha khvāhaṃ visuddho paramāya visuddhiyā"ti? Atha kho bhagavā āyasmato mahākappinassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—gijjhakūṭe pabbate antarahito maddakucchimhi migadāye āyasmato mahākappinassa sammukhe pāturahosi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane. Āyasmāpi kho mahākappino bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ mahākappinaṃ bhagavā etadavoca—"nanu te, kappina, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—gaccheyyaṃ vāhaṃ uposathaṃ na vā gaccheyyaṃ, gaccheyyaṃ vāhaṃ saṃghakammaṃ na vā gaccheyyaṃ, atha khvāhaṃ visuddho paramāya visuddhiyā"ti? "Evaṃ, bhante". "Tumhe ce brāhmaṇā uposathaṃ na sakkarissatha na garukarissatha na mānessatha na pūjessatha, atha ko carahi uposathaṃ sakkarissati garukarissati mā-

nessati pūjessati? Gaccha tvaṃ, brāhmaṇa, uposathaṃ, mā no agamāsi. Gaccha tvaṃ saṃghakammaṃ, mā no agamāsī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā mahākappino bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ mahākappinaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—maddakucchimhi migadāye āyasmato mahākappinassa sammukhe antarahito gijjhakūṭe pabbate pāturahosi.

4. Sīmānujānana

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'ettāvatā sāmaggī yāvatā ekāvāso'ti, kittāvatā nu kho ekāvāso hotī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sīmaṃ sammannituṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā—paṭhamaṃ nimittā kittetabbā—pabbatanimittaṃ, pāsāṇanimittaṃ, vananimittaṃ, rukkhanimittaṃ, magganimittaṃ, vammikanimittaṃ, nadīnimittaṃ, udakanimittaṃ. Nimitte kittetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yāvatā samantā nimittā kittitā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho etehi nimittehi sīmaṃ sammanneyya samānasaṃvāsaṃ ekuposathaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yāvatā samantā nimittā kittitā. Saṃgho etehi nimittehi sīmaṃ sammannati samānasaṃvāsaṃ ekuposathaṃ. Yassāyasmato khamati etehi nimittehi sīmāya sammuti samānasaṃvāsāya ekuposathāya, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Sammatā sīmā saṃghena etehi nimittehi samānasaṃvāsā ekuposathā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā sīmāsammuti anuññātā"ti—atimahatiyo sīmāyo sammannanti, catuyojanikāpi pañcayojanikāpi chayojanikāpi. Bhikkhū uposathaṃ āgacchantā uddissamānepi pātimokkhe āgacchanti, uddiṭṭhamattepi āgacchanti, antarāpi parivasanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, atimahatī sīmā sammannitabbā, catuyojanikā vā pañcayojanikā vā chayojanikā vā. Yo sammanneyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tiyojanaparamaṃ sīmaṃ sammannitun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nadīpārasīmaṃ

sammannanti. Uposathaṃ āgacchantā bhikkhūpi vuyhanti, pattāpi vuyhanti, cīvarānipi vuyhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, nadīpārasīmā sammannitabbā. Yo sammanneyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, yatthassa dhuvanāvā vā dhuvasetu vā, evarūpaṃ nadīpārasīmaṃ sammannitun"ti.

5. Uposathāgārakathā

Tena kho pana samayena bhikkhū anupariveṇiyaṃ pātimokkhaṃ uddisanti asaṅketena. Āgantukā bhikkhū na jānanti—"kattha vā ajju-posatho karīyissatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, anupariveṇiyaṃ pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ asaṅketena. Yo uddis-eyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, uposathāgāraṃ sammannitvā uposathaṃ kātuṃ, yaṃ saṃgho ākaṅkhati vihāraṃ vā aḍḍhayogaṃ vā pāsādaṃ vā hammiyaṃ vā guhaṃ vā. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ uposathāgāraṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ uposathāgāraṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa vihārassa uposathāgārassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Sammato saṃghena itthannāmo vihāro uposathāgāraṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse dve uposathāgārāni sammatāni honti. Bhikkhū ubhayattha sannipatanti—"idha uposatho karīyissati, idha uposatho karīyissatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ekasmiṃ āvāse dve uposathāgārāni sammannitabbāni. Yo sammanneyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, ekaṃ samūhanitvā ekattha uposathaṃ kātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, samūhantabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ uposathāgāraṃ samūhaneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ uposathāgāraṃ samūhanati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa uposathāgārassa samugghāto, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Samūhataṃ saṃghena itthannāmaṃ uposathāgāraṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

6. Uposathappamukhānujānana

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse atikhuddakaṃ uposathāgāraṃ sammataṃ hoti, tadahuposathe mahābhikkhusaṃgho sannipatito hoti. Bhikkhū asammatāya bhūmiyā nisinnā pātimokkhaṃ assosuṃ. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi— "bhagavatā paññattaṃ—'uposathāgāraṃ sammannitvā uposatho kātabbo'ti, mayañcamhā asammatāya bhūmiyā nisinnā pātimokkhaṃ assumhā, kato nu kho amhākaṃ uposatho, akato nu kho"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Sammatāya vā, bhikkhave, bhūmiyā nisinnā asammatāya vā yato pātimokkhaṃ suṇāti, katovassa uposatho. Tena hi, bhikkhave, saṃgho yāva mahantaṃ uposathappamukhaṃ ākaṅkhati, tāva mahantaṃ uposathappamukhaṃ sammannatu. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbaṃ. Paṭhamaṃ nimittā kittetabbā. Nimitte kittetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yāvatā samantā nimittā kittitā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho etehi nimittehi uposathappamukhaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yāvatā samantā nimittā kittitā. Saṃgho etehi nimittehi uposathappamukhaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati etehi nimittehi uposathappamukhassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Sammataṃ saṃghena etehi nimittehi uposathappamukhaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe navakā bhikkhū paṭhamataraṃ sannipatitvā—"na tāva therā āgacchantī"ti—pakkamiṃ Uposatho vikāle ahosi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tadahuposathe therehi bhikkhūhi paṭhamataraṃ sannipatitun"ti.

Tena kho pana samayena rājagahe sambahulā āvāsā samānasīmā honti. Tattha bhikkhū vivadanti—"amhākaṃ āvāse uposatho karīyatu, amhākaṃ āvāse uposatho karīyatū"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Idha pana, bhikkhave, sambahulā āvāsā samānasīmā honti. Tattha bhikkhū vivadanti—'amhākaṃ āvāse uposatho karīyatu, amhākaṃ āvāse uposatho karīyatū'ti. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi sabbeheva ekajjhaṃ sannipatitvā uposatho kātabbo. Yattha vā pana thero bhikkhu viharati, tattha sannipatitvā uposatho kātabbo, na tveva vaggena saṃghena

uposatho kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

7. Avippavāsasīmānujānana

Tena kho pana samayena āyasmā mahākassapo andhakavindā rājagahaṃ uposathaṃ āgacchanto antarāmagge nadiṃ taranto manaṃ vūḷho ahosi, cīvarānissa allāni. Bhikkhū āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavocuṃ—“kissa te, āvuso, cīvarāni allānī”ti? “Idhāhaṃ, āvuso, andhakavindā rājagahaṃ uposathaṃ āgacchanto antarāmagge nadiṃ taranto manamhi vūḷho. Tena me cīvarāni allānī”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Yā sā, bhikkhave, saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, saṃgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avippavāsaṃ sammannatu. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yā sā saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avippavāsaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yā sā saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, saṃgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avippavāsaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati etissā sīmāya ticīvarena avippavāsāya sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Sammatā sā sīmā saṃghena ticīvarena avippavāsā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū bhagavatā ticīvarena avippavāsasammuti anuññātāti antaraghare cīvarāni nikkhipanti. Tāni cīvarāni nassantipi ḍayhantipi undūrehipi khajjanti. Bhikkhū duccoḷā honti lūkhacīvarā. Bhikkhū evamāhaṃsu—“kissa tumhe, āvuso, duccoḷā lūkhacīvarā”ti? “Idha mayaṃ, āvuso, bhagavatā ticīvarena avippavāsasammuti anuññātāti antaraghare cīvarāni nikkhipimhā. Tāni cīvarāni naṭṭhānipi daḍḍhānipi, undūrehipi khāyitāni, tena mayaṃ duccoḷā lūkhacīvarā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Yā sā, bhikkhave, saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, saṃgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avippavāsaṃ sammannatu, ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yā sā saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho taṃ sī-

maṃ ticīvarena avippavāsaṃ sammanneyya, ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yā sā saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, saṃgho taṃ sīmaṃ ticīvarena avippavāsaṃ sammannati, ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca. Yassāyasmato khamati etissā sīmāya ticīvarena avippavāsāya sammuti, ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Sammatā sā sīmā saṃghena ticīvarena avippavāsā, ṭhapetvā gāmañca gāmūpacārañca. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

8. Sīmāsamūhanana

"Sīmaṃ, bhikkhave, sammannantena paṭhamaṃ samānasaṃvāsasīmā sammannitabbā, pacchā ticīvarena avippavāso sammannitabbo. Sīmaṃ, bhikkhave, samūhanantena paṭhamaṃ ticīvarena avippavāso samūhantabbo, pacchā samānasaṃvāsasīmā samūhantabbā. Evañca pana, bhikkhave, ticīvarena avippavāso samūhantabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yo so saṃghena ticīvarena avippavāso sammato, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho taṃ ticīvarena avippavāsaṃ samūhaneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yo so saṃghena ticīvarena avippavāso sammato, saṃgho taṃ ticīvarena avippavāsaṃ samūhanati. Yassāyasmato khamati etassa ticīvarena avippavāsassa samugghāto, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Samūhato so saṃghena ticīvarena avippavāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evañca pana, bhikkhave, sīmā samūhantabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yā sā saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho taṃ sīmaṃ samūhaneyya samānasaṃvāsaṃ ekuposathaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yā sā saṃghena sīmā sammatā samānasaṃvāsā ekuposathā, saṃgho taṃ sīmaṃ samūhanati samānasaṃvāsaṃ ekuposathaṃ. Yassāyasmato khamati etissā sīmāya samānasaṃvāsāya ekuposathāya samugghāto, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya. Samūhatā sā sīmā saṃghena samānasaṃvāsā ekuposathā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

9. Gāmasīmādi

"Asammatāya, bhikkhave, sīmāya aṭṭhapitāya, yaṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati, yā tassa vā gāmassa gāmasīmā, nigamassa vā nigamasīmā, ayaṃ tattha samānasaṃvāsā ekuposathā. Agāmake ce, bhikkhave, araññe samantā sattabbhantarā, ayaṃ tattha samānasaṃvāsā ekuposathā. Sabbā, bhikkhave, nadī asīmā; sabbo samuddo asīmo; sabbo jātassaro asīmo. Nadiyā vā, bhikkhave, samudde vā jātassare vā yaṃ majjhimassa purisassa samantā udakukkhepā, ayaṃ tattha samānasaṃvāsā ekuposathā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sīmāya sīmaṃ sambhindanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Yesaṃ, bhikkhave, sīmā paṭhamaṃ sammatā tesaṃ taṃ kammaṃ dhammikaṃ akuppaṃ ṭhānārahaṃ. Yesaṃ, bhikkhave, sīmā pacchā sammatā tesaṃ taṃ kammaṃ adhammikaṃ kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ. Na, bhikkhave, sīmāya sīmā sambhinditabbā. Yo sambhindeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sīmāya sīmaṃ ajjhottharanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Yesaṃ, bhikkhave, sīmā paṭhamaṃ sammatā tesaṃ taṃ kammaṃ dhammikaṃ akuppaṃ ṭhānārahaṃ. Yesaṃ, bhikkhave, sīmā pacchā sammatā tesaṃ taṃ kammaṃ adhammikaṃ kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ. Na, bhikkhave, sīmāya sīmā ajjhottharitabbā. Yo ajjhotthareyya, āpatti dukkaṭassāti. Anujānāmi, bhikkhave, sīmaṃ sammannantena sīmantarikaṃ ṭhapetvā sīmaṃ sammannitun"ti.

10. Uposathabhedādi

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho uposathā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Dveme, bhikkhave, uposathā—cātuddasiko ca pannarasiko ca. Ime kho, bhikkhave, dve uposathā"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho uposathakammānī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Cattārimāni, bhikkhave, uposathakammāni—adhammena vaggaṃ uposathakammaṃ, adhammena samaggaṃ uposathakammaṃ, dhammena vaggaṃ uposathakammaṃ, dhammena samaggaṃ uposathakammanti. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ adhammena vaggaṃ uposathakammaṃ, na, bhikkhave, evarūpaṃ uposathakammaṃ kātabbaṃ. Na ca mayā evarūpaṃ uposathakammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ adhammena samaggaṃ

uposathakammaṃ, na, bhikkhave, evarūpaṃ uposathakammaṃ kātabbaṃ. Na ca mayā evarūpaṃ uposathakammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ dhammena vaggaṃ uposathakammaṃ, na, bhikkhave, evarūpaṃ uposathakammaṃ kātabbaṃ. Na ca mayā evarūpaṃ uposathakammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ dhammena samaggaṃ uposathakammaṃ, evarūpaṃ, bhikkhave, uposathakammaṃ kātabbaṃ, evarūpañca mayā uposathakammaṃ anuññātaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evarūpaṃ uposathakammaṃ karissāma yadidaṃ dhammena samagganti— evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

11. Saṃkhittena pātimokkhuddesādi

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho pātimokkhuddesā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Pañcime, bhikkhave, pātimokkhuddesā. Nidānaṃ uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ. Ayaṃ paṭhamo pātimokkhuddeso. Nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ. Ayaṃ dutiyo pātimokkhuddeso. Nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṃghādisese uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ. Ayaṃ tatiyo pātimokkhuddeso. Nidānaṃ uddisitvā cattāri pārājikāni uddisitvā terasa saṃghādisese uddisitvā dve aniyate uddisitvā avasesaṃ sutena sāvetabbaṃ. Ayaṃ catuttho pātimokkhuddeso. Vitthāreneva pañcamo. Ime kho, bhikkhave, pañca pātimokkhuddesā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā saṃkhittena pātimokkhuddeso anuññāto"ti—sabbakālaṃ saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe savarabhayaṃ ahosi. Bhikkhū nāsakkhiṃsu vitthārena pātimokkhaṃ uddisituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sati antarāye saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisitun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū asatipi antarāye saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, asati antarāye saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sati antarāye saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisituṃ. Tatrime antarāyā—rā-

jantarāyo, corantarāyo, agyantarāyo, udakantarāyo, manussantarāyo, amanussantarāyo, vāḷantarāyo, sarīsapantarāyo, jīvitantarāyo, brahmacariyantarāyoti. Anujānāmi, bhikkhave, evarūpesu antarāyesu saṃkhittena pātimokkhaṃ uddisituṃ, asati antarāye vitthārenā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃghamajjhe anajjhiṭṭhā dhammaṃ bhāsanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃghamajjhe anajjhiṭṭhena dhammo bhāsitabbo. Yo bhāseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā sāmaṃ vā dhammaṃ bhāsituṃ paraṃ vā ajjhesitun"ti.

12. Vinayapucchanakathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃghamajjhe asammatā vinayaṃ pucchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃghamajjhe asammatena vinayo pucchitabbo. Yo puccheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, saṃghamajjhe sammatena vinayaṃ pucchituṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo—attanā vā attānaṃ sammannitabbaṃ, parena vā paro sammannitabbo. Kathañca attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ vinayaṃ puccheyyan'ti. Evaṃ attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ.

Kathañca parena paro sammannitabbo? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmaṃ vinayaṃ puccheyyā'ti. Evaṃ parena paro sammannitabbo"ti.

Tena kho pana samayena pesalā bhikkhū saṃghamajjhe sammatā vinayaṃ pucchanti. Chabbaggiyā bhikkhū labhanti āghātaṃ, labhanti appaccayaṃ, vadhena tajjenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃghamajjhe sammatenapi parisaṃ oloketvā puggalaṃ tulayitvā vinayaṃ pucchitun"ti.

13. Vinayavissajjanakathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃghamajjhe asammatā vinayaṃ vissajjenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃghamajjhe asammatena vinayo vissajjetabbo. Yo vissajjeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, saṃghamajjhe

sammatena vinayaṃ vissajjetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbaṃ. Attanā vā attānaṃ sammannitabbaṃ, parena vā paro sammannitabbo. Kathañca attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmena vinayaṃ puṭṭho vissajjeyyan'ti. Evaṃ attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ.

Kathañca parena paro sammannitabbo? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmena vinayaṃ puṭṭho vissajjeyyā'ti. Evaṃ parena paro sammannitabbo"ti.

Tena kho pana samayena pesalā bhikkhū saṃghamajjhe sammatā vinayaṃ vissajjenti. Chabbaggiyā bhikkhū labhanti āghātaṃ, labhanti appaccayaṃ, vadhena tajjenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃghamajjhe sammatenapi parisaṃ oloketvā puggalaṃ tulayitvā vinayaṃ vissajjetun"ti.

14. Codanākathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū anokāsakataṃ bhikkhuṃ āpattiyā codenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, anokāsakato bhikkhu āpattiyā codetabbo. Yo codeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, okāsaṃ kārāpetvā āpattiyā codetuṃ—karotu āyasmā okāsaṃ, ahaṃ taṃ vattukāmo"ti.

Tena kho pana samayena pesalā bhikkhū chabbaggiye bhikkhū okāsaṃ kārāpetvā āpattiyā codenti. Chabbaggiyā bhikkhū labhanti āghātaṃ, labhanti appaccayaṃ, vadhena tajjenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, katepi okāse puggalaṃ tulayitvā āpattiyā codetun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"puramhākaṃ pesalā bhikkhū okāsaṃ kārāpentī"ti—paṭikacceva suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe okāsaṃ kārāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe okāso kārāpetabbo. Yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, puggalaṃ tulayitvā okāsaṃ kātun"ti.

15. Adhammakammapaṭikkosanādi

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃghamajjhe adhammakammaṃ karonti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, adhammakammaṃ kātabbaṃ. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassāti. Karontiyeva adhammakammaṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Anujānāmi, bhikkhave, adhammakamme kayiramāne paṭikkositun"ti.

Tena kho pana samayena pesalā bhikkhū chabbaggiyehi bhikkhūhi adhammakamme kayiramāne paṭikkosanti. Chabbaggiyā bhikkhū labhanti āghātaṃ, labhanti appaccayaṃ, vadhena tajjenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, diṭṭhimpi āvikātunti. Tesaṃyeva santike diṭṭhiṃ āvikaronti. Chabbaggiyā bhikkhū labhanti āghātaṃ, labhanti appaccayaṃ, vadhena tajjenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Anujānāmi, bhikkhave, catūhi pañcahi paṭikkosituṃ, dvīhi tīhi diṭṭhiṃ āvikātuṃ, ekena adhiṭṭhātuṃ—'na metaṃ khamatī'"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃghamajjhe pātimokkhaṃ uddisamānā sañcicca na sāventi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. " Na, bhikkhave, pātimokkhuddesakena sañcicca na sāvetabbaṃ. Yo na sāveyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā udāyī saṃghassa pātimokkhuddesako hoti kākassarako. Atha kho āyasmato udāyissa etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ— 'pātimokkhuddesakena sāvetabban'ti, ahañcamhi kākassarako, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pātimokkhuddesakena vāyamituṃ—'kathaṃ sāveyyan'ti. Vāyamantassa anāpattī"ti.

Tena kho pana samayena devadatto sagahaṭṭhāya parisāya pātimokkhaṃ uddisati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sagahaṭṭhāya parisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saṃghamajjhe anajjhiṭṭhā pātimokkhaṃ uddisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃghamajjhe anajjhiṭṭhena pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, therādhikaṃ pātimokkhan"ti.

Aññatitthiyabhāṇavāro niṭṭhito paṭhamo.

16. Pātimokkhuddesakaajjhesanādi

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena co-

danāvatthu tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena codanāvatthu tadavasari. Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse sambahulā bhikkhū viharanti. Tattha thero bhikkhu bālo hoti abyatto. So na jānāti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā, pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi— "bhagavatā paññattaṃ—'therādhikaṃ pātimokkhan'ti, ayañca amhākaṃ thero bālo abyatto, na jānāti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā, pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yo tattha bhikkhu byatto paṭibalo tassādheyyaṃ pātimokkhan"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā bhikkhū viharanti bālā abyattā. Te na jānanti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā, pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Te theraṃ ajjhesiṃsu—"uddisatu, bhante, thero pātimokkhan"ti. So evamāha—"na me, āvuso, vattatī"ti. Dutiyaṃ theraṃ ajjhesiṃsu—"uddisatu, bhante, thero pātimokkhan"ti. Sopi evamāha—"na me, āvuso, vattatī"ti. Tatiyaṃ theraṃ ajjhesiṃsu—"uddisatu, bhante, thero pātimokkhan"ti. Sopi evamāha—"na me, āvuso, vattatī"ti. Eteneva upāyena yāva saṃghanavakaṃ ajjhesiṃsu—"uddisatu āyasmā pātimokkhan"ti. Sopi evamāha—"na me, bhante, vattatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā bhikkhū viharanti bālā abyattā. Te na jānanti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā, pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Te theraṃ ajjhesanti—'uddisatu, bhante, thero pātimokkhan'ti. So evaṃ vadeti—'na me, āvuso, vattatī'ti. Dutiyaṃ theraṃ ajjhesanti—'uddisatu, bhante, thero pātimokkhan'ti. Sopi evaṃ vadeti— 'na me, āvuso, vattatī'ti. Tatiyaṃ theraṃ ajjhesanti—'uddisatu, bhante, thero pātimokkhan'ti. Sopi evaṃ vadeti—'na me, āvuso, vattatī'ti. Eteneva upāyena yāva saṃghanavakaṃ ajjhesanti—'uddisatu āyasmā pātimokkhan'ti. Sopi evaṃ vadeti—'na me, bhante, vattatī'ti. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo—gacchāvuso, saṃkhittena vā vitthārena vā pātimokkhaṃ pariyāpuṇitvāna āgacchāhī"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho pāhetabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, therena

bhikkhunā navaṃ bhikkhuṃ āṇāpetun”ti. Therena āṇattā navā bhikkhū na gacchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, therena āṇattena agilānena na gantabbaṃ. Yo na gaccheyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

17. Pakkhagaṇanādiuggahaṇānujānana

Atha kho bhagavā codanāvatthusmiṃ yathābhirantaṃ viharitvā punadeva rājagahaṃ paccāgañchi.

Tena kho pana samayena manussā bhikkhū piṇḍāya carante pucchanti—“katimī, bhante, pakkhassā”ti? Bhikkhū evamāhaṃsu—“na kho mayaṃ, āvuso, jānāmā”ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“pakkhagaṇanamattampime samaṇā sakyaputtiyā na jānanti, kiṃ panime aññaṃ kiñci kalyāṇaṃ jānissantī”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pakkhagaṇanaṃ uggahetun”ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—“kena nu kho pakkhagaṇanā uggahetabbā”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, sabbeheva pakkhagaṇanaṃ uggahetun”ti.

Tena kho pana samayena manussā bhikkhū piṇḍāya carante pucchanti—“kīvatikā, bhante, bhikkhū”ti? Bhikkhū evamāhaṃsu—“na kho mayaṃ, āvuso, jānāmā”ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“aññamaññampime samaṇā sakyaputtiyā na jānanti, kiṃ panime aññaṃ kiñci kalyāṇaṃ jānissantī”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhū gaṇetun”ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—“kadā nu kho bhikkhū gaṇetabbā”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tadahuposathe nāmaggena vā gaṇetuṃ, salākaṃ vā gāhetun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ajānantā ajjuposathoti dūraṃ gāmaṃ piṇḍāya caranti. Te uddissamānepi pātimokkhe āgacchanti, uddiṭṭhamattepi āgacchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ārocetuṃ ‘ajjuposatho’”ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—“kena nu kho ārocetabbo”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā kālavato ārocetun”ti.

Tena kho pana samayena aññataro thero kālavato nassarati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhattakālepi ārocetun”ti.

Bhattakālepi nassarati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yaṃ kālaṃ sarati, taṃ kālaṃ ārocetun"ti.

18. Pubbakaraṇānujānana

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse uposathāgāraṃ uklāpaṃ hoti. Āgantukā bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āvāsikā bhikkhū uposathāgāraṃ na sammajjissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uposathāgāraṃ sammajjitun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho uposathāgāraṃ sammajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā navaṃ bhikkhuṃ āṇāpetun"ti.

Therena āṇattā navā bhikkhū na sammajjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, therena āṇattena agilānena na sammajjitabbaṃ. Yo na sammajjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena uposathāgāre āsanaṃ apaññattaṃ hoti. Bhikkhū chamāyaṃ nisīdanti, gattānipi cīvarānipi paṃsukitāni honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uposathāgāre āsanaṃ paññapetun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho uposathāgāre āsanaṃ paññapetabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā navaṃ bhikkhuṃ āṇāpetun"ti.

Therena āṇattā navā bhikkhū na paññapenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, therena āṇattena agilānena na paññapetabbaṃ. Yo na paññapeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena uposathāgāre padīpo na hoti. Bhikkhū andhakāre kāyampi cīvarampi akkamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uposathāgāre padīpaṃ kātun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho uposathāgāre padīpo kātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā navaṃ bhikkhuṃ āṇāpetun"ti.

Therena āṇattā navā bhikkhū na padīpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, therena āṇattena agilānena na padīpetabbo. Yo na padīpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse āvāsikā bhikkhū neva pānīyaṃ upaṭṭhāpenti, na paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpenti. Āgan-

tukā bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āvāsikā bhikkhū neva pānīyaṃ upaṭṭhāpessanti, na paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, therena bhikkhunā navaṃ bhikkhuṃ āṇāpetun"ti.

Therena āṇattā navā bhikkhū na upaṭṭhāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, therena āṇattena agilānena na upaṭṭhāpetabbaṃ. Yo na upaṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

19. Disaṅgamikādivatthu

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bālā abyattā disaṅgamikā ācariyupajjhāye āpucchiṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, sambahulā bhikkhū bālā abyattā disaṅgamikā ācariyupajjhāye āpucchanti. Te, bhikkhave, ācariyupajjhāyehi pucchitabbā— 'kahaṃ gamissatha, kena saddhiṃ gamissathā'ti? Te ce, bhikkhave, bālā abyattā aññe bāle abyatte apadiseyyuṃ, na, bhikkhave, ācariyupajjhāyehi anujānitabbā. Anujāneyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Te ca, bhikkhave, bālā abyattā ananuññātā ācariyupajjhāyehi gaccheyyuñce, āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse sambahulā bhikkhū viharanti bālā abyattā. Te na jānanti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā, pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Tattha añño bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi so bhikkhu saṅgahetabbo anuggahetabbo upalāpetabbo upaṭṭhāpetabbo cuṇṇena mattikāya dantakaṭṭhena mukhodakena. No ce saṅgaṇheyyuṃ anuggaṇheyyuṃ upalāpeyyuṃ upaṭṭhāpeyyuṃ cuṇṇena mattikāya dantakaṭṭhena mukhodakena, āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā bhikkhū viharanti bālā abyattā. Te na jānanti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā, pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo—'gacchāvuso, saṃkhittena vā vitthārena vā pātimokkhaṃ pariyāpuṇitvā

āgacchā'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tehi, bhikkhave, bhikkhūhi sabbeheva yattha jānanti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā, so āvāso gantabbo. No ce gaccheyyuṃ, āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse sambahulā bhikkhū vassaṃ vasanti bālā abyattā. Te na jānanti uposathaṃ vā uposathakammaṃ vā pātimokkhaṃ vā pātimokkhuddesaṃ vā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo—'gacchāvuso, saṃkhittena vā vitthārena vā pātimokkhaṃ pariyāpuṇitvā āgacchā'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, eko bhikkhu sattāhakālikaṃ pāhetabbo—'gacchāvuso, saṃkhittena vā vitthārena vā pātimokkhaṃ pariyāpuṇitvā āgacchā'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, na, bhikkhave, tehi bhikkhūhi tasmiṃ āvāse vassaṃ vasitabbaṃ. Vaseyyuñce, āpatti dukkaṭassā"ti.

20. Pārisuddhidānakathā

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"sannipatatha, bhikkhave, saṃgho uposathaṃ karissatī"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—"atthi, bhante, bhikkhu gilāno, so anāgato"ti.

"Anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā pārisuddhiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā—tena gilānena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'pārisuddhiṃ dammi, pārisuddhiṃ me hara, pārisuddhiṃ me ārocehī'ti. Kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, dinnā hoti pārisuddhi. Na kāyena viññāpeti, na vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na dinnā hoti pārisuddhi. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, so, bhikkhave, gilāno bhikkhu mañcena vā pīṭhena vā saṃghamajjhe ānetvā uposatho kātabbo. Sace, bhikkhave, gilānupaṭṭhākānaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'sace kho mayaṃ gilānaṃ ṭhānā cāvessāma, ābādho vā abhivaḍḍhissati kālaṃkiriyā vā bhavissatī'ti, na, bhikkhave, gilāno bhikkhu ṭhānā cāvetabbo. Saṃghena tattha gantvā uposatho kātabbo. Na tveva vaggena saṃghena uposatho kātabbo. Kareyya ce, āpatti dukkaṭassa.

Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā tattheva pakkamati, aññassa dātabbā pārisuddhi. Pārisuddhihārako ce, bhikkhave,

dinnāya pārisuddhiyā tattheva vibbhamati … pe … kālaṃ karoti … sāmaṇero paṭijānāti … sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti … antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti … ummattako paṭijānāti … khittacitto paṭijānāti … vedanāṭṭo paṭijānāti … āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti … āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti … pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti … paṇḍako paṭijānāti … theyyasaṃvāsako paṭijānāti … titthiyapakkantako paṭijānāti … tiracchānagato paṭijānāti … mātughātako paṭijānāti … pitughātako paṭijānāti … arahantaghātako paṭijānāti … bhikkhunidūsako paṭijānāti … saṃghabhedako paṭijānāti … lohituppādako paṭijānāti … ubhatobyañjanako paṭijānāti, aññassa dātabbā pārisuddhi.

Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā antarāmagge pakkamati, anāhaṭā hoti pārisuddhi. Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā antarāmagge vibbhamati … pe … ubhatobyañjanako paṭijānāti, anāhaṭā hoti pārisuddhi.

Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā saṃghappatto pakkamati, āhaṭā hoti pārisuddhi. Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā saṃghappatto vibbhamati … pe … ubhatobyañjanako paṭijānāti, āhaṭā hoti pārisuddhi.

Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā saṃghappatto sutto na āroceti, pamatto na āroceti, samāpanno na āroceti, āhaṭā hoti pārisuddhi. Pārisuddhihārakassa anāpatti.

Pārisuddhihārako ce, bhikkhave, dinnāya pārisuddhiyā saṃghappatto sañcicca na āroceti, āhaṭā hoti pārisuddhi. Pārisuddhihārakassa āpatti dukkaṭassā”ti.

21. Chandadānakathā

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—“sannipatatha, bhikkhave, saṃgho kammaṃ karissatī”ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—“atthi, bhante, bhikkhu gilāno, so anāgato”ti.

“Anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā chandaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo. Tena gilānena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo— ‘chandaṃ dammi, chandaṃ me hara, chandaṃ me ārocehī’ti. Kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, dinno hoti chando. Na kāyena viññāpeti, na

vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na dinno hoti chando. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, so, bhikkhave, gilāno bhikkhu mañcena vā pīṭhena vā saṃghamajjhe ānetvā kammaṃ kātabbaṃ. Sace, bhikkhave, gilānupaṭṭhākānaṃ bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'sace kho mayaṃ gilānaṃ ṭhānā cāvessāma, ābādho vā abhivaḍḍhissati kālaṃkiriyā vā bhavissatī'ti, na, bhikkhave, gilāno bhikkhu ṭhānā cāvetabbo. Saṃghena tattha gantvā kammaṃ kātabbaṃ. Na tveva vaggena saṃghena kammaṃ kātabbaṃ. Kareyya ce, āpatti dukkaṭassa.

Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande tattheva pakkamati, aññassa dātabbo chando. Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande tattheva vibbhamati ... pe ... kālaṃ karoti ... sāmaṇero paṭijānāti ... sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti ... antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti ... ummattako paṭijānāti ... khittacitto paṭijānāti ... vedanāṭṭo paṭijānāti ... āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti ... āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti ... pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti ... paṇḍako paṭijānāti ... theyyasaṃvāsako paṭijānāti ... titthiyapakkantako paṭijānāti ... tiracchānagato paṭijānāti ... mātughātako paṭijānāti ... pitughātako paṭijānāti ... arahantaghātako paṭijānāti ... bhikkhunidūsako paṭijānāti ... saṃghabhedako paṭijānāti ... lohituppādako paṭijānāti ... ubhatobyañjanako paṭijānāti, aññassa dātabbo chando.

Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande antarāmagge pakkamati, anāhaṭo hoti chando. Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande antarāmagge vibbhamati ... pe ... ubhatobyañjanako paṭijānāti, anāhaṭo hoti chando.

Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande saṃghappatto pakkamati, āhaṭo hoti chando. Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande saṃghappatto vibbhamati ... pe ... ubhatobyañjanako paṭijānāti, āhaṭo hoti chando.

Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande saṃghappatto sutto na āroceti, pamatto na āroceti, samāpanno na āroceti, āhaṭo hoti chando. Chandahārakassa anāpatti.

Chandahārako ce, bhikkhave, dinne chande saṃghappatto sañcicca na āroceti, āhaṭo hoti chando. Chandahārakassa āpatti dukkaṭassa.

Anujānāmi, bhikkhave, tadahuposathe pārisuddhiṃ dentena chandampi dātuṃ, santi saṃghassa karaṇīyan”ti.

22. Ñātakādiggahaṇakathā

Tena kho pana samayena aññataraṃ bhikkhuṃ tadahuposathe ñātakā gaṇhiṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

“Idha pana, bhikkhave, bhikkhuṃ tadahuposathe ñātakā gaṇhanti. Te ñātakā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—‘iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ muñcatha, yāvāyaṃ bhikkhu uposathaṃ karotī’ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te ñātakā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—‘iṅgha tumhe āyasmanto muhuttaṃ ekamantaṃ hotha, yāvāyaṃ bhikkhu pārisuddhiṃ detī’ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te ñātakā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—‘iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ nissīmaṃ netha, yāva saṃgho uposathaṃ karotī’ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, na tveva vaggena saṃghena uposatho kātabbo. Kareyya ce, āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuṃ tadahuposathe rājāno gaṇhanti … pe … corā gaṇhanti … dhuttā gaṇhanti … bhikkhupaccatthikā gaṇhanti, te bhikkhupaccatthikā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—‘iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ muñcatha, yāvāyaṃ bhikkhu uposathaṃ karotī’ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te bhikkhupaccatthikā bhikkhūhi evamassu vacanīyā— ‘iṅgha tumhe āyasmanto muhuttaṃ ekamantaṃ hotha, yāvāyaṃ bhikkhu pārisuddhiṃ detī’ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te bhikkhupaccatthikā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—‘iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ nissīmaṃ netha, yāva saṃgho uposathaṃ karotī’ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, na tveva vaggena saṃghena uposatho kātabbo. Kareyya ce, āpatti dukkaṭassā”ti.

23. Ummattakasammuti

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—“sannipatatha, bhikkhave, atthi saṃghassa karaṇīyan”ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—“atthi, bhante, gaggo nāma bhikkhu ummattako, so anāgato”ti.

“Dveme, bhikkhave, ummattakā—atthi, bhikkhave, bhikkhu um-

mattako saratipi uposathaṃ napi sarati, saratipi saṃghakammaṃ napi sarati, atthi neva sarati; āgacchatipi uposathaṃ napi āgacchati, āgacchatipi saṃghakammaṃ napi āgacchati, atthi neva āgacchati. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ ummattako saratipi uposathaṃ napi sarati, saratipi saṃghakammaṃ napi sarati, āgacchatipi uposathaṃ napi āgacchati, āgacchatipi saṃghakammaṃ napi āgacchati, anujānāmi, bhikkhave, evarūpassa ummattakassa ummattakasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Gaggo bhikkhu ummattako—saratipi uposathaṃ napi sarati, saratipi saṃghakammaṃ napi sarati, āgacchatipi uposathaṃ napi āgacchati, āgacchatipi saṃghakammaṃ napi āgacchati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho gaggassa bhikkhuno ummattakassa ummattakasammutiṃ dadeyya. Sareyya vā gaggo bhikkhu uposathaṃ na vā sareyya, sareyya vā saṃghakammaṃ na vā sareyya, āgaccheyya vā uposathaṃ na vā āgaccheyya, āgaccheyya vā saṃghakammaṃ na vā āgaccheyya, saṃgho saha vā gaggena vinā vā gaggena uposathaṃ kareyya, saṃghakammaṃ kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Gaggo bhikkhu ummattako—saratipi uposathaṃ napi sarati, saratipi saṃghakammaṃ napi sarati, āgacchatipi uposathaṃ napi āgacchati, āgacchatipi saṃghakammaṃ napi āgacchati. Saṃgho gaggassa bhikkhuno ummattakassa ummattakasammutiṃ deti. Sareyya vā gaggo bhikkhu uposathaṃ na vā sareyya, sareyya vā saṃghakammaṃ na vā sareyyaṃ, āgaccheyya vā uposathaṃ na vā āgaccheyya, āgaccheyya vā saṃghakammaṃ na vā āgaccheyya, saṃgho saha vā gaggena, vinā vā gaggena uposathaṃ karissati, saṃghakammaṃ karissati. Yassāyasmato khamati gaggassa bhikkhuno ummattakassa ummattakasammutiyā dānaṃ— sareyya vā gaggo bhikkhu uposathaṃ na vā sareyya, sareyya vā saṃghakammaṃ na vā sareyya, āgaccheyya vā uposathaṃ na vā āgaccheyya, āgaccheyya vā saṃghakammaṃ na vā āgaccheyya, saṃgho saha vā gaggena, vinā vā gaggena uposathaṃ karissati, saṃghakammaṃ karissati, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnā saṃghena gaggassa bhikkhuno ummattakassa ummattakasammuti. Sareyya vā gaggo bhikkhu uposathaṃ na vā sareyya, sareyya vā saṃghakammaṃ na vā sareyya, āgaccheyya vā uposathaṃ na vā āgac-

cheyya, āgaccheyya vā saṃghakammaṃ na vā āgaccheyya, saṃgho saha vā gaggena vinā vā gaggena uposathaṃ karissati, saṃghakammaṃ karissati. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

24. Saṃghuposathādippabheda

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe cattāro bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ— 'uposatho kātabbo'ti, mayañcamhā cattāro janā, kathaṃ nu kho amhehi uposatho kātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, catunnaṃ pātimokkhaṃ uddisitun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe tayo bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ catunnaṃ pātimokkhaṃ uddisituṃ, mayañcamhā tayo janā, kathaṃ nu kho amhehi uposatho kātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tiṇṇaṃ pārisuddhiuposathaṃ kātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, kātabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me āyasmantā. Ajjuposatho pannaraso. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, mayaṃ aññamaññaṃ pārisuddhiuposathaṃ kareyyāmā'ti.

Therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā te bhikkhū evamassu vacanīyā—'parisuddho ahaṃ, āvuso; parisuddhoti maṃ dhāretha. Parisuddho ahaṃ, āvuso; parisuddhoti maṃ dhāretha. Parisuddho ahaṃ, āvuso; parisuddhoti maṃ dhārethā'ti.

Navakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā te bhikkhū evamassu vacanīyā—'parisuddho ahaṃ, bhante; parisuddhoti maṃ dhāretha. Parisuddho ahaṃ, bhante; parisuddhoti maṃ dhāretha. Parisuddho ahaṃ, bhante; parisuddhoti maṃ dhārethā'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe dve bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ catunnaṃ pātimokkhaṃ uddisituṃ, tiṇṇannaṃ pārisuddhiuposathaṃ kātuṃ. Mayañcamhā dve janā. Kathaṃ nu kho amhehi uposatho kātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dvinnaṃ pārisuddhiuposathaṃ kātuṃ. Evañca

pana, bhikkhave, kātabbo. Therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā navo bhikkhu evamassa vacanīyo—'parisuddho ahaṃ, āvuso; parisuddhoti maṃ dhārehi. Parisuddho ahaṃ, āvuso; parisuddhoti maṃ dhārehi. Parisuddho ahaṃ, āvuso; parisuddhoti maṃ dhārehī'ti.

Navakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā thero bhikkhu evamassa vacanīyo—'parisuddho ahaṃ, bhante; parisuddhoti maṃ dhāretha. Parisuddho ahaṃ, bhante; parisuddhoti maṃ dhāretha. Parisuddho ahaṃ, bhante; parisuddhoti maṃ dhārethā'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe eko bhikkhu viharati. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ catunnaṃ pātimokkhaṃ uddisituṃ, tiṇṇannaṃ pārisuddhiuposathaṃ kātuṃ, dvinnaṃ pārisuddhiuposathaṃ kātuṃ. Ahañcamhi ekako. Kathaṃ nu kho mayā uposatho kātabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe eko bhikkhu viharati. Tena, bhikkhave, bhikkhunā yattha bhikkhū paṭikkamanti upaṭṭhānasālāya vā, maṇḍape vā, rukkhamūle vā, so deso sammajjitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetvā āsanaṃ paññapetvā padīpaṃ katvā nisīditabbaṃ. Sace aññe bhikkhū āgacchanti, tehi saddhiṃ uposatho kātabbo. No ce āgacchanti, ajja me uposathoti adhiṭṭhātabbo. No ce adhiṭṭhaheyya, āpatti dukkaṭassa.

Tatra, bhikkhave, yattha cattāro bhikkhū viharanti, na ekassa pārisuddhiṃ āharitvā tīhi pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddiseyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Tatra, bhikkhave, yattha tayo bhikkhū viharanti, na ekassa pārisuddhiṃ āharitvā dvīhi pārisuddhiuposatho kātabbo. Kareyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Tatra, bhikkhave, yattha dve bhikkhū viharanti, na ekassa pārisuddhiṃ āharitvā ekena adhiṭṭhātabbo. Adhiṭṭhaheyya ce, āpatti dukkaṭassā"ti.

25. Āpattipaṭikammavidhi

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu tadahuposathe āpattiṃ āpanno hoti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na sāpattikena uposatho kātabbo'ti. Ahañcamhi āpattiṃ āpanno. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahuposathe āpattiṃ āpanno hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno, taṃ paṭidesemī'ti. Tena vattabbo—'passasī'ti. 'Āma passāmī'ti. 'Āyatiṃ saṃvareyyāsī'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahuposathe āpattiyā vematiko hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmāya āpattiyā vematiko; yadā nibbematiko bhavissāmi, tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī'ti vatvā uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ sotabbaṃ, na tveva tappaccayā uposathassa antarāyo kātabbo"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sabhāgaṃ āpattiṃ desenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sabhāgā āpatti desetabbā. Yo deseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sabhāgaṃ āpattiṃ paṭiggaṇhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sabhāgā āpatti paṭiggahetabbā. Yo paṭiggaṇheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

26. Āpattiāvikaraṇavidhi

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pātimokkhe uddissamāne āpattiṃ sarati. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na sāpattikena uposatho kātabbo'ti. Ahañcamhi āpattiṃ āpanno. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu pātimokkhe uddissamāne āpattiṃ sarati. Tena, bhikkhave, bhikkhunā sāmanto bhikkhu evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno. Ito vuṭṭhahitvā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī'ti vatvā uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ sotabbaṃ, na tveva tappaccayā uposathassa antarāyo kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu pātimokkhe uddissamāne āpattiyā vematiko hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā sāmanto bhikkhu evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmāya āpattiyā vematiko. Yadā nibbematiko bhavissāmi, tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī'ti vatvā uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ sotabbaṃ; na tveva tappaccayā up-

osathassa antarāyo kātabbo”ti.

27. Sabhāgāpattipaṭikammavidhi

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—“bhagavatā paññattaṃ—‘na sabhāgā āpatti desetabbā, na sabhāgā āpatti paṭiggahetabbā’ti. Ayañca sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

“Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo—gacchāvuso, taṃ āpattiṃ paṭikaritvā āgaccha; mayaṃ te santike āpattiṃ paṭikarissāmāti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno. Yadā aññaṃ bhikkhuṃ suddhaṃ anāpattikaṃ passissati, tadā tassa santike taṃ āpattiṃ paṭikarissatī’ti vatvā uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ, na tveva tappaccayā uposathassa antarāyo kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sabbo saṃgho sabhāgāya āpattiyā vematiko hoti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sabbo saṃgho sabhāgāya āpattiyā vematiko. Yadā nibbematiko bhavissati, tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissatī’ti vatvā uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ; na tveva tappaccayā uposathassa antarāyo kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse vassūpagato saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo—gacchāvuso, taṃ āpattiṃ paṭikaritvā āgaccha; mayaṃ te santike taṃ āpattiṃ paṭikarissāmāti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, eko bhikkhu sattāhakālikaṃ pāhetabbo—gacchāvuso, taṃ āpattiṃ paṭikaritvā āgaccha; mayaṃ te santike taṃ āpattiṃ paṭikarissāmā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. So na jānāti tassā āpattiyā nāmagottaṃ.

Tattha aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Tamenaṃ aññataro bhikkhu yena so bhikkhu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"yo nu kho, āvuso, evañcevañca karoti, kiṃ nāma so āpattiṃ āpajjatī"ti? So evamāha—"yo kho, āvuso, evañcevañca karoti, imaṃ nāma so āpattiṃ āpajjati. Imaṃ nāma tvaṃ, āvuso, āpattiṃ āpanno; paṭikarohi taṃ āpattin"ti. So evamāha—"na kho ahaṃ, āvuso, ekova imaṃ āpattiṃ āpanno; ayaṃ sabbo saṃgho imaṃ āpattiṃ āpanno"ti. So evamāha—"kiṃ te, āvuso, karissati paro āpanno vā anāpanno vā. Iṅgha tvaṃ, āvuso, sakāya āpattiyā vuṭṭhāhī"ti. Atha kho so bhikkhu tassa bhikkhuno vacanena taṃ āpattiṃ paṭikaritvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca—"yo kira, āvuso, evañcevañca karoti, imaṃ nāma so āpattiṃ āpajjati. Imaṃ nāma tumhe, āvuso, āpattiṃ āpannā; paṭikarotha taṃ āpattin"ti. Atha kho te bhikkhū na icchiṃsu tassa bhikkhuno vacanena taṃ āpattiṃ paṭikātuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. So na jānāti tassā āpattiyā nāmagottaṃ. Tattha aññо bhikkhu āgacchati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Tamenaṃ aññataro bhikkhu yena so bhikkhu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ evaṃ vadeti—'yo nu kho, āvuso, evañcevañca karoti, kiṃ nāma so āpattiṃ āpajjatī'ti? So evaṃ vadeti—'yo kho, āvuso, evañcevañca karoti, imaṃ nāma so āpattiṃ āpajjati. Imaṃ nāma tvaṃ, āvuso, āpattiṃ āpanno; paṭikarohi taṃ āpattin'ti. So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, ekova imaṃ āpattiṃ āpanno. Ayaṃ sabbo saṃgho imaṃ āpattiṃ āpanno'ti. So evaṃ vadeti—'kiṃ te, āvuso, karissati paro āpanno vā anāpanno vā. Iṅgha tvaṃ, āvuso, sakāya āpattiyā vuṭṭhāhī'ti. So ce, bhikkhave, bhikkhu tassa bhikkhuno vacanena taṃ āpattiṃ paṭikaritvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū evaṃ vadeti—'yo kira, āvuso, evañcevañca karoti imaṃ nāma so āpattiṃ āpajjati, imaṃ nāma tumhe āvuso āpattiṃ āpannā, paṭikarotha taṃ āpattin'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū tassa bhikkhuno vacanena taṃ āpattiṃ paṭikareyyuṃ, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭikareyyuṃ, na te, bhikkhave, bhikkhū tena bhikkhunā akāmā

vacanīyā”ti.

Codanāvatthubhāṇavāro niṭṭhito dutiyo.

28. Anāpattipannarasaka

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatiṃsu cattāro vā atirekā vā. Te na jāniṃsu—“atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā”ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ akaṃsu, pātimokkhaṃ uddisiṃsu. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchiṃsu bahutarā. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

“Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—‘atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā’ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—‘atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā’ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—‘atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā’ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—‘atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā’ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti

bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (4)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (5)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (6)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (7)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (8)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā

bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (9)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (10)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (11)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (12)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ anāpatti. (13)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe

āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (14)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ anāpatti. (15)

Anāpattipannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

29. Vaggāvaggasaññipannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino uposathaṃ karonti pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā

vaggasaññino uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe … pe … avuṭṭhitāya parisāya … pe … ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya … pe … sabbāya vuṭṭhitāya parisāya athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā … pe … samasamā … pe … thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (4–15)

Vaggāvaggasaññipannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

30. Vematikapannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ uposatho kātuṃ na nu kho kappatī'ti—vematikā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ uposatho kātuṃ, na nu kho kappatī'ti—vematikā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ uposatho kātuṃ, na nu kho kappatī'ti—vematikā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ uposatho kātuṃ na nu kho kappatī'ti—vematikā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe … pe … avuṭṭhitāya parisāya … pe … ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya … pe … sabbāya vuṭṭhitāya parisāya,

athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā … pe … samasamā … pe … thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (4–15)

Vematikapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

31. Kukkuccapakatapannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ uposatho kātuṃ nāmhākaṃ na kappatī'ti—kukkuccapakatā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ uposatho kātuṃ nāmhākaṃ na kappatī'ti—kukkuccapakatā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ uposatho kātuṃ, nāmhākaṃ na kappatī'ti—kukkuccapakatā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ uposatho kātuṃ nāmhākaṃ na kappatī'ti—kukkuccapakatā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe … pe … avuṭṭhitāya parisāya … pe … ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya … pe … sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā … pe … samasamā … pe … thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti dukkaṭassa. (4–15)

Kukkuccapakatapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

32. Bhedapurekkhārapannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddissamāne pātimokkhe, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, avasesaṃ sotabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (4)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā.

Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (5)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (6)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (7)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (8)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (9)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe

āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (10)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (11)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (12)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (13)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (14)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe

āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti, pātimokkhaṃ uddisanti. Tehi uddiṭṭhamatte pātimokkhe, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Uddiṭṭhaṃ suuddiṭṭhaṃ, tesaṃ santike pārisuddhi ārocetabbā. Uddesakānaṃ āpatti thullaccayassa. (15)

Bhedapurekkhārapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ. Pañcavīsatikā niṭṭhitā.

33. Sīmokkantikapeyyāla

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahuposathe sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti cattāro vā atirekā vā. Te na jānanti—'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkamantī'ti ... pe ... te na jānanti—'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkantā'ti ... pe ... te na passanti aññe āvāsike bhikkhū antosīmaṃ okkamante ... pe ... te na passanti aññe āvāsike bhikkhū antosīmaṃ okkante ... pe ... te na suṇanti—'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkamantī'ti ... pe ... te na suṇanti— 'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkantā'ti ... pe ....

Āvāsikena āvāsikā ekasatapañcasattati tikanayato, āvāsikena āgantukā, āgantukena āvāsikā, āgantukena āgantukā peyyālamukhena satta tikasatāni honti.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ cātuddaso hoti, āgantukānaṃ pannaraso. Sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace samasamā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ anuvattitabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pannaraso hoti, āgantukānaṃ cātuddaso. Sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace samasamā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ anuvattitabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pāṭipado hoti, āgantukānaṃ pannaraso. Sace āvāsikā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ nākāmā dātabbā sāmaggī. Āgantukehi nissīmaṃ gantvā uposatho kātabbo. Sace samasamā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ nākāmā dātabbā sāmaggī. Āgantukehi nissīmaṃ gantvā uposatho kātabbo. Sace āgantukā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ sāmaggī vā dātabbā nissīmaṃ vā gantabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pannaraso hoti, āgantukānaṃ pāṭipado. Sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ sāmaggī vā dātabbā nissīmaṃ vā gantabbaṃ. Sace samasamā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ sāmaggī vā dātabbā nissīmaṃ vā gantabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ nākāmā dātabbā sāmaggī. Āvāsikehi nissīmaṃ gantvā uposatho kātabbo.

34. Liṅgādidassana

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū passanti āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ āvāsikākāraṃ, āvāsikaliṅgaṃ, āvāsikanimittaṃ, āvāsikuddesaṃ, supaññattaṃ mañcapīṭhaṃ, bhisibibbohanaṃ, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ sūpaṭṭhitaṃ, pariveṇaṃ susammaṭṭhaṃ; passitvā vematikā honti—'atthi nu kho āvāsikā bhikkhū natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti; avicinitvā uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā na passanti; apassitvā uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti. Āpatti thullaccayassa.

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū suṇanti āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ āvāsikākāraṃ, āvāsikaliṅgaṃ, āvāsikanimittaṃ, āvāsikuddesaṃ, caṅkamantānaṃ padasaddaṃ, sajjhāyasaddaṃ, ukkāsitasaddaṃ, khipitasaddaṃ; sutvā vematikā honti—'atthi nu kho āvāsikā bhikkhū natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti; avicinitvā uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā na passanti; apassitvā uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti. Āpatti thullaccayassa.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū passanti āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukākāraṃ, āgantukaliṅgaṃ, āgantukanimittaṃ, āgantukuddesaṃ, aññātakaṃ pattaṃ, aññātakaṃ cīvaraṃ, aññātakaṃ

nisīdanaṃ, pādānaṃ dhotaṃ, udakanissekaṃ; passitvā vematikā honti—'atthi nu kho āgantukā bhikkhū natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti; avicinitvā uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā na passanti; apassitvā uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti. Āpatti thullaccayassa.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū suṇanti āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukākāraṃ, āgantukaliṅgaṃ, āgantukanimittaṃ, āgantukuddesaṃ, āgacchantānaṃ padasaddaṃ, upāhanapapphoṭanasaddaṃ, ukkāsitasaddaṃ, khipitasaddaṃ; sutvā vematikā honti—'atthi nu kho āgantukā bhikkhū natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti; avicinitvā uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā na passanti; apassitvā uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti; vicinitvā passanti; passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā uposathaṃ karonti. Āpatti thullaccayassa.

35. Nānāsaṃvāsakādīhiuposathakaraṇa

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū passanti āvāsike bhikkhū nānāsaṃvāsake. Te samānasaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti; samānasaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhitvā na pucchanti; apucchitvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te pucchanti; pucchitvā nābhivitaranti; anabhivitaritvā ekato uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti; pucchitvā nābhivitaranti; anabhivitaritvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū passanti āvāsike bhikkhū samānasaṃvāsake. Te nānāsaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti; nānāsaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhitvā na pucchanti; apucchitvā ekato uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti; pucchitvā abhivitaranti; abhivitaritvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti; pucchitvā abhivitaranti; abhivitaritvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū passanti āgantuke bhikkhū

nānāsaṃvāsake. Te samānasaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti; samānasaṃvāsakadi
paṭilabhitvā na pucchanti; apucchitvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti. Te pucchanti; pucchitvā nābhivitaranti; anabhivitaritvā ekato uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti; pucchitvā nābhivitaranti; anabhivitaritvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū passanti āgantuke bhikkhū samānasaṃvāsake. Te nānāsaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti; nānāsaṃvāsakadiṭṭh
paṭilabhitvā na pucchanti; apucchitvā ekato uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti; pucchitvā abhivitaranti; abhivitaritvā pāṭekkaṃ uposathaṃ karonti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti; pucchitvā abhivitaranti; abhivitaritvā ekato uposathaṃ karonti. Anāpatti.

36. Nagantabbavāra

Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā,

aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena aññatra antarāyā.

37. Gantabbavāra

Gantabbo, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā—'sakkomi ajjeva gantun'ti. Gantabbo, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā— 'sakkomi ajjeva gantun'ti.

Gantabbo, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā—'sakkomi ajjeva gantun'ti.

Gantabbo, bhikkhave, tadahuposathe sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā—'sakkomi ajjeva gantun'ti.

38. Vajjanīyapuggalasandassana

Na, bhikkhave, bhikkhuniyā nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Na sikkhamānāya ... pe ... na sāmaṇerassa ... pe ... na sāmaṇeriyā ... pe ... na sikkhāpaccakkhātakassa ... pe ... na antimavatthuṃ ajjhāpannakassa nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa.

Na āpattiyā adassane ukkhittakassa nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, yathādhammo kāretabbo. Na āpattiyā appaṭikamme ukkhittakassa nisinnaparisāya ... pe ... na pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakassa nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, yathādhammo kāretabbo.

Na paṇḍakassa nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Na theyyasaṃvāsakassa ... pe ... na titthiyapakkantakassa ... pe ... na tiracchānagatassa ... pe ... na mātughātakassa ... pe ... na pitughātakassa ... pe ... na arahantaghātakassa ... pe ... na bhikkhunidūsakassa ... pe ... na saṃghabhedakassa ... pe ... na lohituppādakassa ... pe ... na ubhatobyañjanakassa nisinnaparisāya pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa.

Na, bhikkhave, pārivāsikapārisuddhidānena uposatho kātabbo, aññatra avuṭṭhitāya parisāya. Na ca, bhikkhave, anuposathe uposatho kātabbo, aññatra saṃghasāmaggiyā"ti.

Tatiyabhāṇavāro niṭṭhito. Uposathakkhandhako dutiyo.

Tassuddānaṃ

Titthiyā bimbisāro ca, sannipatituṃ tuṇhikā; Dhammaṃ raho pātimokkhaṃ, devasikaṃ tadā sakiṃ.

Yathāparisā samaggaṃ, sāmaggī maddakucchi ca; Sīmā mahatī nadiyā, anu dve khuddakāni ca.

Navā rājagahe ceva, Sīmā avippavāsanā; Sammanne paṭhamaṃ sīmaṃ, Pacchā sīmaṃ samūhane.

Asammatā gāmasīmā, nadiyā samudde sare; Udakukkhepo bhindanti, tathevajjhottharanti ca.

Kati kammāni uddeso, savarā asatīpi ca; Dhammaṃ vinayaṃ tajjenti, puna vinayatajjanā.

Codanā kate okāse, adhammappaṭikkosanā; Catupañcaparā āvi, sañcicca cepi vāyame.

Sagahaṭṭhā anajjhiṭṭhā, codanamhi na jānati; Sambahulā na jānanti, sajjukaṃ na ca gacchare.

Katimī kīvatikā dūre, ārocetuñca nassari; Uklāpaṃ āsanaṃ dīpo, disā aññо bahussuto.

Sajjukaṃ vassuposatho, suddhikammañca ñātakā; Gaggo catutayo dveko, āpattisabhāgā sari.

Sabbo saṃgho vematiko, na jānanti bahussuto; Bahū samasamā thokā, parisā avuṭṭhitāya ca.

Ekaccā vuṭṭhitā sabbā, jānanti ca vematikā; Kappatevāti kukkuccā, jānaṃ passaṃ suṇanti ca.

Āvāsikena āgantu, cātupannaraso puna; Pāṭipado pannaraso, liṅgasaṃvāsakā ubho.

Pārivāsānuposatho, aññatra saṃghasāmaggiyā; Ete vibhattā uddānā, vatthuvibhūtakāraṇāti.

Imasmiṃ khandhake vatthūni chaasīti.

Uposathakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Bhikkhunikkhandhaka

1. Mahāpajāpatigotamīvatthu

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Alaṃ, gotami, mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca— "sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Alaṃ, gotami, mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā"ti. Atha kho mahāpajāpati gotamī—"na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti—dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā kapilavatthusmiṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Atha kho mahāpajāpati gotamī kese chedāpetvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā sambahulāhi sākiyānīhi saddhiṃ yena vesālī tena pakkāmi. Anupubbena yena vesālī mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkami. Atha kho mahāpajāpati gotamī sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhāsi. Addasā kho āyasmā ānando mahāpajāpatiṃ gotamiṃ sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhiṃ dummanaṃ assumukhiṃ rudamānaṃ bahidvārakoṭṭhake ṭhitaṃ. Disvāna mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, gotami, sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bahidvārakoṭṭhake ṭhitā"ti? "Tathā hi pana, bhante ānanda, na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Tena hi tvaṃ, gotami, muhuttaṃ idheva tāva hohi, yāvāhaṃ bhagavantaṃ yācāmi mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"esā, bhante, mahāpajāpati gotamī sūnehi pādehi rajokiṇṇena gattena dukkhī dummanā assumukhī rudamānā bahidvārakoṭṭhake ṭhitā—'na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan'ti. Sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Alaṃ, ānanda, mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. "Alaṃ, ānanda, mā te rucci mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjā"ti.

Atha kho āyasmā ānando—"na bhagavā anujānāti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ; yannūnāhaṃ aññenapi pariyāyena bhagavantaṃ yāceyyaṃ mātugā-

massa tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti. Atha kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"bhabbo nu kho, bhante, mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaphalaṃ vā sacchikātun"ti? "Bhabbo, ānanda, mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā sotāpattiphalampi sakadāgāmiphalampi anāgāmiphalampi arahattaphalampi sacchikātun"ti. "Sace, bhante, bhabbo mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā sotāpattiphalampi sakadāgāmiphalampi anāgāmiphalampi arahattaphalampi sacchikātuṃ; bahūpakārā, bhante, mahāpajāpati gotamī bhagavato mātucchā āpādikā, posikā, khīrassa dāyikā, bhagavantaṃ janettiyā kālaṅkatāya thaññaṃ pāyesi; sādhu, bhante, labheyya mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjan"ti.

2. Aṭṭhagarudhamma

"Sace, ānanda, mahāpajāpati gotamī aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāti, sāvassā. Hotu upasampadā.

Vassasatūpasampannāya bhikkhuniyā tadahupasampannassa bhikkhuno abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kātabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (1)

Na bhikkhuniyā abhikkhuke āvāse vassaṃ vasitabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (2)

Anvaddhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṃghato dve dhammā paccāsīsitabbā— uposathapucchakañca, ovādūpasaṅkamanañca. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (3)

Vassaṃvuṭṭhāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi pavāretabbaṃ—diṭṭhena vā, sutena vā, parisaṅkāya vā. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (4)

Garudhammaṃ ajjhāpannāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe pakkhamānattaṃ caritabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (5)

Dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya ub-

hatosaṃghe upasampadā pariyesitabbā. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (6)

Na bhikkhuniyā kenaci pariyāyena bhikkhu akkositabbo paribhāsitabbo. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (7)

Ajjatagge ovaṭo bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu vacanapatho, anovaṭo bhikkhūnaṃ bhikkhunīsu vacanapatho. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo. (8)

Sace, ānanda, mahāpajāpati gotamī ime aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāti, sāvassā hotu upasampadā"ti.

Atha kho āyasmā ānando bhagavato santike aṭṭha garudhamme uggahetvā yena mahāpajāpati gotamī tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavoca—"sace kho tvaṃ, gotami, aṭṭha garudhamme paṭiggaṇheyyāsi, sāva te bhavissati upasampadā.

Vassasatūpasampannāya bhikkhuniyā tadahupasampannassa bhikkhuno abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kātabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Na bhikkhuniyā abhikkhuke āvāse vassaṃ vasitabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Anvaddhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṃghato dve dhammā paccāsīsitabbā— uposathapucchakañca, ovādūpasaṅkamanañca. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Vassaṃvuṭṭhāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi pavāretabbaṃ—diṭṭhena vā, sutena vā, parisaṅkāya vā. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Garudhammaṃ ajjhāpannāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe pakkhamānattaṃ caritabbaṃ. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya ubhatosaṃghe upasampadā pariyesitabbā. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Na bhikkhuniyā kenaci pariyāyena bhikkhu akkositabbo parib-

hāsitabbo. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Ajjatagge ovaṭo bhikkhunīnaṃ bhikkhūsu vacanapatho, anovaṭo bhikkhūnaṃ bhikkhunīsu vacanapatho. Ayampi dhammo sakkatvā garukatvā mānetvā pūjetvā yāvajīvaṃ anatikkamanīyo.

Sace kho tvaṃ, gotami, ime aṭṭha garudhamme paṭiggaṇheyyāsi, sāva te bhavissati upasampadā"ti.

"Seyyathāpi, bhante ānanda, itthī vā puriso vā daharo, yuvā, maṇḍanakajātiko sīsaṃnahāto uppalamālaṃ vā vassikamālaṃ vā atimuttakamālaṃ vā labhitvā ubhohi hatthehi paṭiggahetvā uttamaṅge sirasmiṃ patiṭṭhāpeyya; evameva kho ahaṃ, bhante, ānanda ime aṭṭha garudhamme paṭiggaṇhāmi yāvajīvaṃ anatikkamanīye"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"paṭiggahitā, bhante, mahāpajāpatiyā gotamiyā aṭṭha garudhammā, upasampannā bhagavato mātucchā"ti.

"Sace, ānanda, nālabhissa mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, ciraṭṭhitikaṃ, ānanda, brahmacariyaṃ abhavissa, vassasahassaṃ saddhammo tiṭṭheyya. Yato ca kho, ānanda, mātugāmo tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, na dāni, ānanda, brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ bhavissati. Pañceva dāni, ānanda, vassasatāni saddhammo ṭhassati.

Seyyathāpi, ānanda, yāni kānici kulāni bahutthikāni appapurisakāni, tāni suppadhaṃsiyāni honti corehi kumbhathenakehi; evameva kho, ānanda, yasmiṃ dhammavinaye labhati mātugāmo agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, na taṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ hoti.

Seyyathāpi, ānanda, sampanne sālikkhette setaṭṭikā nāma rogajāti nipatati, evaṃ taṃ sālikkhettaṃ na ciraṭṭhitikaṃ hoti; evameva kho, ānanda, yasmiṃ dhammavinaye labhati mātugāmo agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, na taṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ hoti.

Seyyathāpi, ānanda, sampanne ucchukkhette mañjiṭṭhikā nāma rogajāti nipatati, evaṃ taṃ ucchukkhettaṃ na ciraṭṭhitikaṃ hoti; evameva kho, ānanda, yasmiṃ dhammavinaye labhati mātugāmo agārasmā anagāriyaṃ pabbajjaṃ, na taṃ brahmacariyaṃ ciraṭṭhitikaṃ hoti.

Seyyathāpi, ānanda, puriso mahato taḷākassa paṭikacceva āḷiṃ bandheyya yāvadeva udakassa anatikkamanāya; evameva kho, ānanda, mayā paṭikacceva bhikkhunīnaṃ aṭṭha garudhammā paññattā yāvajīvaṃ anatikkamanīyā"ti.

Bhikkhunīnaṃ aṭṭha garudhammā niṭṭhitā.

3. Bhikkhunīupasampadānujānana

Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca—"kathāhaṃ, bhante, imāsu sākiyānīsu paṭipajjāmī"ti? Atha kho bhagavā mahāpajāpatiṃ gotamiṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho mahāpajāpati gotamī bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhuniyo upasampādetun"ti.

Atha kho tā bhikkhuniyo mahāpajāpatiṃ gotamiṃ etadavocuṃ—"ayyā anupasampannā, mayañcamhā upasampannā; evañhi bhagavatā paññattaṃ bhikkhūhi bhikkhuniyo upasampādetabbā"ti. Atha kho mahāpajāpati gotamī yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"imā maṃ, bhante ānanda, bhikkhuniyo evamāhaṃsu—'ayyā anupasampannā, mayañcamhā upasampannā; evañhi bhagavatā paññattaṃ bhikkhūhi bhikkhuniyo upasampādetabbā'"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"mahāpajāpati, bhante, gotamī evamāha—'imā maṃ, bhante ānanda, bhikkhuniyo evamāhaṃsu—ayyā anupasampannā, mayañcamhā upasampannā; evañhi bhagavatā paññattaṃ bhikkhūhi bhikkhuniyo upasampādetabbā'"ti.

"Yadaggena, ānanda, mahāpajāpatiyā gotamiyā aṭṭha garudhammā paṭiggahitā, tadeva sā upasampannā"ti.

Atha kho mahāpajāpati gotamī yenāyasmā ānando tenupasaṅkami,

upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"ekāhaṃ, bhante ānanda, bhagavantaṃ varaṃ yācāmi. Sādhu, bhante, bhagavā anujāneyya bhikkhūnañca bhikkhunīnañca yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikamman"ti.

Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"mahāpajāpati, bhante, gotamī evamāha—'ekāhaṃ, bhante ānanda, bhagavantaṃ varaṃ yācāmi. Sādhu, bhante, bhagavā anujāneyya bhikkhūnañca bhikkhunīnañca yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikamman'"ti.

"Aṭṭhānametaṃ, ānanda, anavakāso, yaṃ tathāgato anujāneyya mātugāmassa abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ. Imehi nāma, ānanda, aññatitthiyā durakkhātadhammā mātugāmassa abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ na karissanti; kimaṅgaṃ pana tathāgato anujānissati mātugāmassa abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikamman"ti?

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, mātugāmassa abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kātabbaṃ. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca—"yāni tāni, bhante, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni bhikkhūhi sādhāraṇāni, kathaṃ mayaṃ, bhante, tesu sikkhāpadesu paṭipajjāmā"ti? "Yāni tāni, gotami, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni bhikkhūhi sādhāraṇāni, yathā bhikkhū sikkhanti tathā tesu sikkhāpadesu sikkhathā"ti. "Yāni pana tāni, bhante, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni bhikkhūhi asādhāraṇāni, kathaṃ mayaṃ, bhante, tesu sikkhāpadesu paṭipajjāmā"ti? "Yāni tāni, gotami, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadāni bhikkhūhi asādhāraṇāni, yathāpaññattesu sikkhāpadesu sikkhathā"ti.

Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami, up-

asaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu me, bhante, bhagavā saṃkhittena dhammaṃ desetu, yamahaṃ bhagavato dhammaṃ sutvā ekā vūpakaṭṭhā appamattā ātāpinī pahitattā vihareyyan"ti. "Ye kho tvaṃ, gotami, dhamme jāneyyāsi—ime dhammā sarāgāya saṃvattanti no virāgāya, saññogāya saṃvattanti no visaññogāya, ācayāya saṃvattanti no apacayāya, mahicchatāya saṃvattanti no appicchatāya, asantuṭṭhiyā saṃvattanti no santuṭṭhiyā, saṅgaṇikāya saṃvattanti no pavivekāya, kosajjāya saṃvattanti no vīriyārambhāya, dubbharatāya saṃvattanti no subharatāya; ekaṃsena, gotami, dhāreyyāsi—neso dhammo, neso vinayo, netaṃ satthusāsananti. Ye ca kho tvaṃ, gotami, dhamme jāneyyāsi—ime dhammā virāgāya saṃvattanti no sarāgāya, visaññogāya saṃvattanti no saññogāya, apacayāya saṃvattanti no ācayāya, appicchatāya saṃvattanti no mahicchatāya, santuṭṭhiyā saṃvattanti no asantuṭṭhiyā, pavivekāya saṃvattanti no saṅgaṇikāya, vīriyārambhāya saṃvattanti no kosajjāya, subharatāya saṃvattanti no dubbharatāya; ekaṃsena, gotami, dhāreyyāsi—eso dhammo, eso vinayo, etaṃ satthusāsanan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ na uddisīyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ uddisitun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ uddisitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ uddisitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ uddisanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"jāyāyo imā imesaṃ, jāriyo imā imesaṃ, idāni ime imāhi saddhiṃ abhiramissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ uddisitabbaṃ. Yo uddiseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīhi bhikkhunīnaṃ pātimokkhaṃ uddisitun"ti. Bhikkhuniyo na jānanti—"evaṃ pātimokkhaṃ uddisitabban"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ ācikkhituṃ—'evaṃ pātimokkhaṃ uddiseyyāthā'"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo āpattiṃ na paṭikaronti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā āpatti na

paṭikātabbā. Yā na paṭikareyya, āpatti dukkaṭassā"ti. Bhikkhuniyo na jānanti—"evaṃ āpatti paṭikātabbā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ ācikkhituṃ—'evaṃ āpattiṃ paṭikareyyāthā'"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi— "kena nu kho bhikkhunīnaṃ āpatti paṭiggahetabbā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ āpattiṃ paṭiggahetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi bhikkhuṃ passitvā pattaṃ bhūmiyaṃ nikkhipitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā āpattiṃ paṭikaronti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"jāyāyo imā imesaṃ, jāriyo imā imesaṃ, rattiṃ vimānetvā idāni khamāpentī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ āpatti paṭiggahetabbā. Yo paṭiggaṇheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīhi bhikkhunīnaṃ āpattiṃ paṭiggahetun"ti. Bhikkhuniyo na jānanti—"evaṃ āpatti paṭiggahetabbā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ ācikkhituṃ—'evaṃ āpattiṃ paṭiggaṇheyyāthā'"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhunīnaṃ kammaṃ na kariyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ kammaṃ kātun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho bhikkhunīnaṃ kammaṃ kātabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ kammaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena katakammā bhikkhuniyo rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi bhikkhuṃ passitvā pattaṃ bhūmiyaṃ nikkhipitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā khamāpenti "evaṃ nūna kātabban"ti maññamānā. Manussā tatheva ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"jāyāyo imā imesaṃ, jāriyo imā imesaṃ, rattiṃ vimānetvā idāni khamāpentī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ kammaṃ kātabbaṃ. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīhi bhikkhunīnaṃ kammaṃ kātun"ti. Bhikkhuniyo na jānanti—"evaṃ kammaṃ kātabban"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ ācikkhituṃ—

‘evaṃ kammaṃ kareyyāthā’”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo saṃghamajjhe bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. Na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū bhikkhunīnaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamenti. Tasmiṃ kho pana adhikaraṇe vinicchiyamāne dissanti bhikkhuniyo kammappattāyopi āpattigāminiyopi. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—‘bhante, ayyāva bhikkhunīnaṃ kammaṃ karontu, ayyāva bhikkhunīnaṃ āpattiṃ paṭiggaṇhantu; evañhi bhagavatā paññattaṃ bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabban”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ kammaṃ āropetvā bhikkhunīnaṃ niyyādetuṃ—bhikkhunīhi bhikkhunīnaṃ kammaṃ kātuṃ, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ āpattiṃ āropetvā bhikkhunīnaṃ niyyādetuṃ, bhikkhunīhi bhikkhunīnaṃ āpattiṃ paṭiggahetun”ti.

Tena kho pana samayena uppalavaṇṇāya bhikkhuniyā antevāsinī bhikkhunī satta vassāni bhagavantaṃ anubandhā hoti vinayaṃ pariyāpuṇantī. Tassā muṭṭhassatiniyā gahito gahito mussati. Assosi kho sā bhikkhunī—“bhagavā kira sāvatthiṃ gantukāmo”ti. Atha kho tassā bhikkhuniyā etadahosi—“ahaṃ kho satta vassāni bhagavantaṃ anubandhiṃ vinayaṃ pariyāpuṇantī. Tassā me muṭṭhassatiniyā gahito gahito mussati. Dukkaraṃ kho pana mātugāmena yāvajīvaṃ satthāraṃ anubandhituṃ. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban”ti? Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ vinayaṃ vācetun”ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

Dutiyabhāṇavāra

Atha kho bhagavā vesāliyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā

bhikkhū bhikkhuniyo kaddamodakena osiñcanti—appeva nāma amhesu sārajjeyyunti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhunā bhikkhuniyo kaddamodakena osiñcitabbā. Yo osiñceyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tassa bhikkhuno daṇḍakammaṃ kātun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho daṇḍakammaṃ kātabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Avandiyo so, bhikkhave, bhikkhu bhikkhunisaṃghena kātabbo"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū kāyaṃ vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassenti ... pe ... ūruṃ vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassenti, aṅgajātaṃ vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassenti, bhikkhuniyo obhāsenti, bhikkhunīhi saddhiṃ sampayojenti—appeva nāma amhesu sārajjeyyunti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhunā kāyo vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassetabbo, na ūru vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassetabbo, na aṅgajātaṃ vivaritvā bhikkhunīnaṃ dassetabbaṃ, na bhikkhuniyo obhāsitabbā, na bhikkhunīhi saddhiṃ sampayojetabbaṃ. Yo sampayojeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tassa bhikkhuno daṇḍakammaṃ kātun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho daṇḍakammaṃ kātabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Avandiyo so, bhikkhave, bhikkhu bhikkhunisaṃghena kātabbo"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo bhikkhuṃ kaddamodakena osiñcanti—appeva nāma amhesu sārajjeyyunti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhu kaddamodakena osiñcitabbo. Yā osiñceyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tassā bhikkhuniyā daṇḍakammaṃ kātun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho daṇḍakammaṃ kātabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āvaraṇaṃ kātun"ti. Āvaraṇe kate na ādiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ovādaṃ ṭhapetun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo kāyaṃ vivaritvā bhikkhūnaṃ dassenti, thanaṃ vivaritvā bhikkhūnaṃ dassenti, ūruṃ vivaritvā bhikkhūnaṃ dassenti, aṅgajātaṃ vivaritvā bhikkhūnaṃ dassenti, bhikkhū obhāsenti, bhikkhūhi saddhiṃ sampayojenti—appeva nāma amhesu sārajjeyyunti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā kāyo vivaritvā bhikkhūnaṃ dassetabbo ...

pe … na thano vivaritvā bhikkhūnaṃ dassetabbo, na ūru vivaritvā bhikkhūnaṃ dassetabbo, na aṅgajātaṃ vivaritvā bhikkhūnaṃ dassetabbaṃ, na bhikkhū obhāsitabbā, na bhikkhūhi saddhiṃ sampayojetabbaṃ. Yā sampayojeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tassā bhikkhuniyā daṇḍakammaṃ kātun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho daṇḍakammaṃ kātabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āvaraṇaṃ kātun"ti.

Āvaraṇe kate na ādiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ovādaṃ ṭhapetun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kappati nu kho ovādaṭṭhapitāya bhikkhuniyā saddhiṃ uposathaṃ kātuṃ, na nu kho kappatī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ovādaṭṭhapitāya bhikkhuniyā saddhiṃ uposatho kātabbo, yāva na taṃ adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ hotī"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā udāyī ovādaṃ ṭhapetvā cārikaṃ pakkāmi. Bhikkhuniyo ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyo udāyī ovādaṃ ṭhapetvā cārikaṃ pakkamissatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ovādaṃ ṭhapetvā cārikā pakkamitabbā. Yo pakkameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bālā abyattā ovādaṃ ṭhapenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bālena abyattena ovādo ṭhapetabbo. Yo ṭhapeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū avatthusmiṃ akāraṇe ovādaṃ ṭhapenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, avatthusmiṃ akāraṇe ovādo ṭhapetabbo. Yo ṭhapeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ovādaṃ ṭhapetvā vinicchayaṃ na denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ovādaṃ ṭhapetvā vinicchayo na dātabbo. Yo na dadeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo ovādaṃ na gacchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā ovādo na gantabbo. Yā na gaccheyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena sabbo bhikkhunisaṃgho ovādaṃ gacchati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"jāyāyo imā imesaṃ, jāriyo imā imesaṃ, idāni ime imāhi saddhiṃ abhiramissantī"ti. Bhaga-

vato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sabbena bhikkhunisaṃghena ovādo gantabbo. Gaccheyya ce, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, catūhi pañcahi bhikkhunīhi ovādaṃ gantun"ti.

Tena kho pana samayena catasso pañca bhikkhuniyo ovādaṃ gacchanti. Manussā tatheva ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"jāyāyo imā imesaṃ, jāriyo imā imesaṃ, idāni ime imāhi saddhiṃ abhiramissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, catūhi pañcahi bhikkhunīhi ovādo gantabbo. Gaccheyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dve tisso bhikkhuniyo ovādaṃ gantuṃ. Ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'bhikkhunisaṃgho, ayya, bhikkhusaṃghassa pāde vandati, ovādūpasaṅkamanañca yācati; labhatu kira, ayya, bhikkhunisaṃgho ovādūpasaṅkamanan'ti. Tena bhikkhunā pātimokkhuddesako upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo—'bhikkhunisaṃgho, bhante, bhikkhusaṃghassa pāde vandati, ovādūpasaṅkamanañca yācati; labhatu kira, bhante, bhikkhunisaṃgho ovādūpasaṅkamanan'ti. Pātimokkhuddesakena vattabbo—'atthi koci bhikkhu bhikkhunovādako sammato'ti? Sace hoti koci bhikkhu bhikkhunovādako sammato, pātimokkhuddesakena vattabbo—'itthannāmo bhikkhu bhikkhunovādako sammato, taṃ bhikkhunisaṃgho upasaṅkamatū'ti. Sace na hoti koci bhikkhu bhikkhunovādako sammato, pātimokkhuddesakena vattabbo—'ko āyasmā ussahati bhikkhuniyo ovaditun'ti? Sace koci ussahati bhikkhuniyo ovadituṃ, so ca hoti aṭṭhahaṅgehi samannāgato, sammannitvā vattabbo—'itthannāmo bhikkhu bhikkhunovādako sammato, taṃ bhikkhunisaṃgho upasaṅkamatū'ti. Sace na koci ussahati bhikkhuniyo ovadituṃ, pātimokkhuddesakena vattabbo—'natthi koci bhikkhu bhikkhunovādako sammato, pāsādikena bhikkhunisaṃgho sampādetū'"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ovādaṃ na gaṇhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ovādo na gahetabbo. Yo na gaṇheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bālo hoti. Taṃ bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"ovādaṃ, ayya, gaṇhāhī"ti. "Ahañhi, bhaginī, bālo; kathāhaṃ ovādaṃ gaṇhāmī"ti? "Gaṇhāhayya, ovādaṃ; evañhi bhagavatā paññattaṃ— bhikkhūhi bhikkhunīnaṃ ovādo ga-

hetabbo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā bālaṃ, avasesehi ovādaṃ gahetun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. Taṃ bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"ovādaṃ, ayya, gaṇhāhī"ti. "Ahañhi, bhaginī, gilāno; kathāhaṃ ovādaṃ gaṇhāmī"ti? "Gaṇhāhayya, ovādaṃ; evañhi bhagavatā paññattaṃ— ṭhapetvā bālaṃ, avasesehi ovādo gahetabbo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā bālaṃ, ṭhapetvā gilānaṃ, avasesehi ovādaṃ gahetun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gamiko hoti. Taṃ bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"ovādaṃ, ayya, gaṇhāhī"ti. "Ahañhi, bhaginī, gamiko; kathāhaṃ ovādaṃ gaṇhāmī"ti? "Gaṇhāhayya, ovādaṃ; evañhi bhagavatā paññattaṃ— ṭhapetvā bālaṃ, ṭhapetvā gilānaṃ, avasesehi ovādo gahetabbo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā bālaṃ, ṭhapetvā gilānaṃ, ṭhapetvā gamikaṃ, avasesehi ovādaṃ gahetun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu araññe viharati. Taṃ bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"ovādaṃ, ayya, gaṇhāhī"ti. "Ahañhi, bhaginī, araññe viharāmi; kathāhaṃ ovādaṃ gaṇhāmī"ti? "Gaṇhāhayya, ovādaṃ; evañhi bhagavatā paññattaṃ—ṭhapetvā bālaṃ, ṭhapetvā gilānaṃ, ṭhapetvā gamikaṃ, avasesehi ovādo gahetabbo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āraññikena bhikkhunā ovādaṃ gahetuṃ, saṅketañca kātuṃ—atra patiharissāmī"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ovādaṃ gahetvā na ārocenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ovādo na ārocetabbo. Yo na āroceyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ovādaṃ gahetvā na paccāharanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ovādo na paccāharitabbo. Yo na paccāhareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo saṅketaṃ na gacchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā saṅketaṃ na gantabbaṃ. Yā na gaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo dīghāni kāyabandhanāni dhārenti, teheva phāsukā nāmenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti ... pe ... seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā dīghaṃ kāyaband-

hanaṃ dhāretabbaṃ. Yā dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhuniyā ekapariyākataṃ kāyabandhanaṃ, na ca tena phāsukā nāmetabbā. Yā nāmeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo vilīvena paṭṭena phāsukā nāmenti ... pe ... cammapaṭṭena phāsukā nāmenti. Dussapaṭṭena phāsukā nāmenti. Dussaveṇiyā phāsukā nāmenti. Dussavaṭṭiyā phāsukā nāmenti. Coḷapaṭṭena phāsukā nāmenti. Coḷaveṇiyā phāsukā nāmenti. Coḷavaṭṭiyā phāsukā nāmenti. Suttaveṇiyā phāsukā nāmenti. Suttavaṭṭiyā phāsukā nāmenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti ... pe ... seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā vilīvena paṭṭena phāsukā nāmetabbā ... pe ... na suttavaṭṭiyā phāsukā nāmetabbā. Yā nāmeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo aṭṭhillena jaghanaṃ ghaṃsāpenti ... pe ... gohanukena jaghanaṃ koṭṭāpenti, hatthaṃ koṭṭāpenti, hatthakocchaṃ koṭṭāpenti, pādaṃ koṭṭāpenti, pādakocchaṃ koṭṭāpenti, ūruṃ koṭṭāpenti, mukhaṃ koṭṭāpenti, dantamaṃsaṃ koṭṭāpenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti ... pe ... seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā aṭṭhillena jaghanaṃ ghaṃsāpetabbaṃ ... pe ... na dantamaṃsaṃ koṭṭāpetabbaṃ. Yā koṭṭāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo mukhaṃ ālimpanti ... pe ... mukhaṃ ummaddenti, mukhaṃ cuṇṇenti, manosilikāya mukhaṃ lañchenti, aṅgarāgaṃ karonti, mukharāgaṃ karonti, aṅgarāgamukharāgaṃ karonti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti ... pe ... seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā mukhaṃ ālimpitabbaṃ ... pe ... na mukhaṃ ummadditabbaṃ, na mukhaṃ cuṇṇetabbaṃ, na manosilikāya mukhaṃ lañchetabbaṃ, na aṅgarāgo kātabbo, na mukharāgo kātabbo, na aṅgarāgamukharāgo kātabbo. Yā kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo avaṅgaṃ karonti ... pe ... visesakaṃ karonti, olokanakena olokenti, sāloke tiṭṭhanti; naccaṃ kārāpenti, vesiṃ vuṭṭhāpenti, pānāgāraṃ ṭhapenti, sūnaṃ ṭhapenti, āpaṇaṃ pasārenti, vaḍḍhiṃ payojenti, vaṇijjaṃ payojenti, dāsaṃ upaṭṭhāpenti, dāsiṃ upaṭṭhāpenti, kammakāraṃ upaṭṭhāpenti, kammakāriṃ upaṭṭhāpenti, tiracchānagataṃ upaṭṭhāpenti, harītaka-

pakkikaṃ pakiṇanti, namatakaṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā avaṅgaṃ kātabbaṃ … pe … na visesakaṃ kātabbaṃ, na olokanakena oloketabbaṃ, na sāloke ṭhātabbaṃ, na naccaṃ kārāpetabbaṃ, na vesī vuṭṭhāpetabbā, na pānāgāraṃ ṭhapetabbaṃ, na sūnā ṭhapetabbā, na āpaṇo pasāretabbo, na vaḍḍhi payojetabbā, na vaṇijjā payojetabbā, na dāso upaṭṭhāpetabbo, na dāsī upaṭṭhāpetabbā, na kammakāro upaṭṭhāpetabbo, na kammakārī upaṭṭhāpetabbā, na tiracchānagato upaṭṭhāpetabbo, na harītakapakkikaṃ pakiṇitabbaṃ, na namatakaṃ dhāretabbaṃ. Yā dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo sabbanīlakāni cīvarāni dhārenti … pe … sabbapītakāni cīvarāni dhārenti, sabbalohitakāni cīvarāni dhārenti, sabbamañjiṭṭhikāni cīvarāni dhārenti, sabbakaṇhāni cīvarāni dhārenti, sabbamahāraṅgarattāni cīvarāni dhārenti, sabbamahānāmarattāni cīvarāni dhārenti, acchinnadasāni cīvarāni dhārenti, dīghadasāni cīvarāni dhārenti, pupphadasāni cīvarāni dhārenti, phaladasāni cīvarāni dhārenti, kañcukaṃ dhārenti, tirīṭakaṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā sabbanīlakāni cīvarāni dhāretabbāni … pe … na tirīṭakaṃ dhāretabbaṃ. Yā dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī kālaṃ karontī evamāha—“mamaccayena mayhaṃ parikkhāro saṃghassa hotū”ti. Tattha bhikkhū ca bhikkhuniyo ca vivadanti—“amhākaṃ hoti, amhākaṃ hotī”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Bhikkhunī ce, bhikkhave, kālaṃ karontī evaṃ vadeyya—‘mamaccayena mayhaṃ parikkhāro saṃghassa hotū’ti, anissaro tattha bhikkhusaṃgho, bhikkhunisaṃghassevetaṃ. Sikkhamānā ce, bhikkhave … pe … sāmaṇerī ce, bhikkhave, kālaṃ karontī evaṃ vadeyya—‘mamaccayena mayhaṃ parikkhāro saṃghassa hotū’ti, anissaro tattha bhikkhusaṃgho, bhikkhunisaṃghassevetaṃ. Bhikkhu ce, bhikkhave, kālaṃ karonto evaṃ vadeyya—‘mamaccayena mayhaṃ parikkhāro saṃghassa hotū’ti, anissaro tattha bhikkhunisaṃgho, bhikkhusaṃgh sevetaṃ. Sāmaṇero ce, bhikkhave … pe … upāsako ce, bhikkhave … pe … upāsikā ce, bhikkhave … pe … añño ce, bhikkhave, koci kālaṃ karonto evaṃ vadeyya—‘mamaccayena mayhaṃ parikkhāro saṃghassa

hotū'ti, anissaro tattha bhikkhunisaṃgho, bhikkhusaṃghassevetan"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā itthī purāṇamallī bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Sā rathikāya dubbalakaṃ bhikkhuṃ passitvā aṃsakūṭena pahāraṃ datvā pātesi. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma, bhikkhunī, bhikkhussa pahāraṃ dassatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhussa pahāro dātabbo. Yā dadeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhuṃ passitvā dūratova okkamitvā maggaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā itthī pavutthapatikā jārena gabbhinī hoti. Sā gabbhaṃ pātetvā kulūpikaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"handayye, imaṃ gabbhaṃ pattena nīharā"ti. Atha kho sā bhikkhunī taṃ gabbhaṃ patte pakkhipitvā saṅghāṭiyā paṭicchādetvā agamāsi. Tena kho pana samayena aññatarena piṇḍacārikena bhikkhunā samādānaṃ kataṃ hoti—"yāhaṃ paṭhamaṃ bhikkhaṃ labhissāmi, na taṃ adatvā bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā paribhuñjissāmī"ti. Atha kho so bhikkhu taṃ bhikkhuniṃ passitvā etadavoca—"handa, bhagini, bhikkhaṃ paṭiggaṇhā"ti. "Alaṃ, ayyā"ti.

Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho so bhikkhu taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"handa, bhagini, bhikkhaṃ paṭiggaṇhā"ti. "Alaṃ, ayyā"ti. "Mayā kho, bhagini, samādānaṃ kataṃ—'yāhaṃ paṭhamaṃ bhikkhaṃ labhissāmi, na taṃ adatvā bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā paribhuñjissāmī'ti. Handa, bhagini, bhikkhaṃ paṭiggaṇhā"ti. Atha kho sā bhikkhunī tena bhikkhunā nippīḷiyamānā nīharitvā pattaṃ dassesi— "passa, ayya, patte gabbhaṃ; mā ca kassaci ārocesī"ti. Atha kho so bhikkhu ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhunī pattena gabbhaṃ nīharissatī"ti. Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī pattena gabbhaṃ nīharissatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā pattena gabbho nīharitabbo. Yā nīhareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhuṃ passitvā nīharitvā pattaṃ dassetun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo bhikkhuṃ passitvā parivattetvā pattamūlaṃ dassenti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo bhikkhuṃ pas-

sitvā parivattetvā pattamūlaṃ dassessantī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhuṃ passitvā parivattetvā pattamūlaṃ dassetabbaṃ. Yā dasseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhuṃ passitvā ukkujjitvā pattaṃ dassetuṃ. Yañca patte āmisaṃ hoti, tena ca bhikkhu nimantetabbo”ti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ rathikāya purisabyañjanaṃ chaḍḍitaṃ hoti. Taṃ bhikkhuniyo sakkaccaṃ upanijjhāyiṃsu. Manussā ukkuṭṭhiṃ akaṃsu. Tā bhikkhuniyo maṅkū ahesuṃ. Atha kho tā bhikkhuniyo upassayaṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhuniyo purisabyañjanaṃ upanijjhāyissantī”ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā purisabyañjanaṃ upanijjhāyitabbaṃ. Yā upanijjhāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena manussā bhikkhūnaṃ āmisaṃ denti. Bhikkhū bhikkhunīnaṃ denti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhadantā attano paribhogatthāya dinnaṃ aññesaṃ dassanti. Mayampi na jānāma dānaṃ dātun”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, attano paribhogatthāya dinnaṃ aññesaṃ dātabbaṃ. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ āmisaṃ ussannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, saṃghassa dātun”ti. Bāḷhataraṃ ussannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, puggalikampi dātun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ sannidhikataṃ āmisaṃ ussannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ sannidhiṃ bhikkhunīhi paṭiggāhāpetvā paribhuñjitun”ti.

Tena kho pana samayena manussā bhikkhunīnaṃ āmisaṃ denti. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ denti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhuniyo attano paribhogatthāya dinnaṃ aññesaṃ dassanti. Mayampi na jānāma dānaṃ dātun”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā attano paribhogatthāya dinnaṃ aññesaṃ dātabbaṃ. Yā dadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhunīnaṃ āmisaṃ ussannaṃ hoti.

Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃghassa dātun"ti. Bāḷhataraṃ ussannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, puggalikampi dātun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhunīnaṃ sannidhikataṃ āmisaṃ ussannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ sannidhiṃ bhikkhūhi paṭiggāhāpetvā paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ senāsanaṃ ussannaṃ hoti, bhikkhunīnaṃ na hoti. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesuṃ—"sādhu, bhante, ayyā amhākaṃ senāsanaṃ dentu tāvakālikan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ senāsanaṃ dātuṃ tāvakālikan"ti.

Tena kho pana samayena utuniyo bhikkhuniyo onaddhamañcaṃ onaddhapīṭhaṃ abhinisīdantipi abhinipajjantipi. Senāsanaṃ lohitena makkhiyyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā onaddhamañcaṃ onaddhapīṭhaṃ abhinisīditabbaṃ abhinipajjitabbaṃ. Yā abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, āvasathacīvaran"ti. Āvasathacīvaraṃ lohitena makkhiyyati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āṇicoḷakan"ti. Coḷakaṃ nipatati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, suttakena bandhitvā ūruyā bandhitun"ti. Suttaṃ chijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃvelliyaṃ, kaṭisuttakan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo sabbakālaṃ kaṭisuttakaṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā sabbakālaṃ kaṭisuttakaṃ dhāretabbaṃ. Yā dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, utuniyā kaṭisuttakan"ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

Tatiyabhāṇavāra

Tena kho pana samayena upasampannāyo dissanti—animittāpi, nimittamattāpi, alohitāpi, dhuvalohitāpi, dhuvacoḷāpi, paggharantīpi, sikharaṇīpi, itthipaṇḍakāpi, vepurisikāpi, sambhinnāpi, ubhatobyañjanāpi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, upasampādentiyā catuvīsati antarāyike dhamme pucchituṃ. Evañca

pana, bhikkhave, pucchitabbā—'nasi animittā, nasi nimittamattā, nasi alohitā, nasi dhuvalohitā, nasi dhuvacoḷā, nasi paggharantī, nasi sikharaṇī, nasi itthipaṇḍakā, nasi vepurisikā, nasi sambhinnā, nasi ubhatobyañjanā? Santi te evarūpā ābādhā—kuṭṭhaṃ, gaṇḍo, kilāso, soso, apamāro? Manussāsi, itthīsi, bhujissāsi, aṇaṇāsi, nasi rājabhaṭī? Anuññātāsi mātāpitūhi, sāmikena? Paripuṇṇavīsativassāsi, paripuṇṇaṃ te pattacīvaraṃ, kiṃnāmāsi, kānāmā te pavattinī'"ti?

Tena kho pana samayena bhikkhū bhikkhunīnaṃ antarāyike dhamme pucchanti. Upasampadāpekkhāyo vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekatoupasampannāya bhikkhunisaṃghe visuddhāya bhikkhusaṃghe upasampādetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo ananusiṭṭhā upasampadāpekkhāyo antarāyike dhamme pucchanti. Upasampadāpekkhāyo vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, paṭhamaṃ anusāsitvā pacchā antarāyike dhamme pucchitun"ti.

Tattheva saṃghamajjhe anusāsanti. Upasampadāpekkhāyo tatheva vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekamantaṃ anusāsitvā saṃghamajjhe antarāyike dhamme pucchituṃ. Evañca pana, bhikkhave, anusāsitabbā.

Paṭhamaṃ upajjhaṃ gāhāpetabbā. Upajjhaṃ gāhāpetvā pattacīvaraṃ ācikkhitabbaṃ—'ayaṃ te patto, ayaṃ saṅghāṭi, ayaṃ uttarāsaṅgo, ayaṃ antaravāsako, idaṃ saṅkaccikaṃ, ayaṃ udakasāṭikā; gaccha amumhi okāse tiṭṭhāhī'"ti.

Bālā abyattā anusāsanti. Duranusiṭṭhā upasampadāpekkhāyo vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bālāya abyattāya anusāsitabbā. Yā anusāseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya anusāsitun"ti.

Asammatā anusāsanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, asammatāya anusāsitabbā. Yā anusāseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sammatāya anusāsituṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā—attanā vā attānaṃ sammannitabbaṃ, parāya vā

parā sammannitabbā.

Kathañca attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ? Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—'suṇātu me, ayye, saṃgho. Itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmā itthannāmaṃ anusāseyyan'ti. Evaṃ attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ.

Kathañca parāya parā sammannitabbā? Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—'suṇātu me, ayye, saṃgho. Itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmā itthannāmaṃ anusāseyyā'ti. Evaṃ parāya parā sammannitabbā.

Tāya sammatāya bhikkhuniyā upasampadāpekkhaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyā— 'suṇasi itthannāme. Ayaṃ te saccakālo, bhūtakālo. Yaṃ jātaṃ taṃ saṃghamajjhe pucchante santaṃ atthīti vattabbaṃ, asantaṃ natthīti vattabbaṃ. Mā kho vitthāyi, mā kho maṅku ahosi. Evaṃ taṃ pucchissanti—nasi animittā, nasi nimittamattā, nasi alohitā, nasi dhuvalohitā, nasi dhuvacoḷā, nasi paggharantī, nasi sikharaṇī, nasi itthipaṇḍakā, nasi vepurisikā, nasi sambhinnā, nasi ubhatobyañjanā? Santi te evarūpā ābādhā—kuṭṭhaṃ, gaṇḍo, kilāso, soso, apamāro? Manussāsi, itthīsi, bhujissāsi, aṇaṇāsi, nasi rājabhaṭī? Anuññātāsi mātāpitūhi, sāmikena? Paripuṇṇavīsativassāsi, paripuṇṇaṃ te pattacīvaraṃ, kiṃnāmāsi, kānāmā te pavattinī'ti?

Ekato āgacchanti. Na ekato āgantabbaṃ. Anusāsikāya paṭhamataraṃ āgantvā saṃgho ñāpetabbo—'suṇātu me, ayye, saṃgho. Itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Anusiṭṭhā sā mayā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmā āgaccheyyā'ti. 'Āgacchāhī'ti vattabbā.

Ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā bhikkhunīnaṃ pāde vandāpetvā ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggaṇhāpetvā upasampadaṃ yācāpetabbā—'saṃgha ayye, upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, ayye, saṃgho anukampaṃ upādāya. Dutiyampi, ayye, saṃghaṃ upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, ayye, saṃgho anukampaṃ upādāya. Tatiyampi, ayye, saṃghaṃ upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, ayye, saṃgho anukampaṃ upādāyā'ti. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ

antarāyike dhamme puccheyyanti.

Suṇasi itthannāme. Ayaṃ te saccakālo, bhūtakālo. Yaṃ jātaṃ taṃ pucchāmi santaṃ atthīti vattabbaṃ, asantaṃ natthīti vattabbaṃ. Nasi animittā ... pe ... kiṃnāmāsi, kānāmā te pavattinī'ti. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Parisuddhā antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassā pattacīvaraṃ. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ upasampādeyya itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Parisuddhā antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassā pattacīvaraṃ. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya upasampadā itthannāmāya ayyāya pavattiniyā, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Parisuddhā antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassā pattacīvaraṃ. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya upasampadā itthannāmāya ayyāya pavattiniyā, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Upasampannā saṃghena itthannāmā itthannāmāya ayyāya pavattiniyā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tāvadeva taṃ ādāya bhikkhusaṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggaṇhāpetvā upasampadaṃ yācāpetabbā—'ahaṃ, ayyā, itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā; saṃghaṃ, ayyā, upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, ayyā, saṃgho anukampaṃ upādāya. Ahaṃ, ayyā, itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Dutiyampi, ayyā, saṃghaṃ up-

asampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, ayyā, saṃgho anukampaṃ upādāya. Ahaṃ, ayyā, itthannāmā itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Tatiyampi, ayyā, saṃghaṃ upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, ayyā, saṃgho anukampaṃ upādāyā'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya pavattiniyā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ upasampādeyya, itthannāmāya pavattiniyā. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya pavattiniyā. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmāya pavattiniyā. Yassāyasmato khamati itthannāmāya upasampadā itthannāmāya pavattiniyā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya pavattiniyā. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmāya pavattiniyā. Yassāyasmato khamati itthannāmāya upasampadā itthannāmāya pavattiniyā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Upasampannā saṃghena itthannāmā itthannāmāya pavattiniyā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tāvadeva chāyā metabbā, utuppamāṇaṃ ācikkhitabbaṃ, divasabhāgo ācikkhitabbo, saṅgīti ācikkhitabbā, bhikkhuniyo vattabbā—imissā tayo ca nissaye, aṭṭha ca akaraṇīyāni ācikkheyyāthā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo bhattagge āsanaṃ saṅkasāyantiyo kālaṃ vītināmesuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhannaṃ bhikkhunīnaṃ yathāvuḍḍhaṃ, avasesānaṃ yathāgatikan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo—"bhagavatā anuññātaṃ aṭṭhannaṃ bhikkhunīnaṃ yathāvuḍḍhaṃ, avasesānaṃ yathāgatikan"ti—sabbattha aṭṭheva bhikkhuniyo yathāvuḍḍhaṃ paṭibāhanti, avasesāyo

yathāgatikaṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhattagge aṭṭhannaṃ bhikkhunīnaṃ yathāvuḍḍhaṃ, avasesānaṃ yathāgatikaṃ; aññattha sabbattha yathāvuḍḍhaṃ na paṭibāhitabbaṃ. Yā paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo na pavārenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā na pavāretabbaṃ. Yā na pavāreyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo attanā pavāretvā bhikkhusaṃghaṃ na pavārenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā attanā pavāretvā bhikkhusaṃgho na pavāretabbo. Yā na pavāreyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo bhikkhūhi saddhiṃ ekato pavārentiyo kolāhalaṃ akaṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhūhi saddhiṃ ekato pavāretabbaṃ. Yā pavāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo purebhattaṃ pavārentiyo kālaṃ vītināmesuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pacchābhattaṃ pavāretun"ti. Pacchābhattaṃ pavārentiyo vikāle ahesuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ajjatanā bhikkhunisaṃghaṃ pavāretvā aparajju bhikkhusaṃghaṃ pavāretun"ti.

Tena kho pana samayena sabbo bhikkhunisaṃgho pavārento kolāhalaṃ akāsi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekaṃ bhikkhuniṃ byattaṃ paṭibalaṃ sammannituṃ—bhikkhunisaṃghassa atthāya bhikkhusaṃghaṃ pavāretuṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Paṭhamaṃ bhikkhunī yācitabbā, yācitvā byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ sammanneyya bhikkhunisaṃghassa atthāya bhikkhusaṃghaṃ pavāretuṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ sammannati bhikkhunisaṃghassa atthāya bhikkhusaṃghaṃ pavāretuṃ. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā sammuti bhikkhunisaṃghassa atthāya bhikkhusaṃghaṃ pavāretuṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Sammatā saṃghena itthannāmā bhikkhunī bhikkhunisaṃghassa atthāya bhikkhusaṃghaṃ pavāretuṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tāya sammatāya bhikkhuniyā bhikkhunisaṃghaṃ ādāya bhikkhusaṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'bhikkhunisaṃgho, ayyā, bhikkhusaṃghaṃ pavāreti—diṭṭhena vā, sutena vā parisaṅkāya vā. Vadatu, ayyā, bhikkhusaṃgho bhikkhunisaṃghaṃ anukampaṃ upādāya, passanto paṭikarissati. Dutiyampi, ayyā ... pe ... tatiyampi, ayyā, bhikkhunisaṃgho bhikkhusaṃghaṃ pavāreti—diṭṭhena vā, sutena vā, parisaṅkāya vā. Vadatu, ayyā, bhikkhusaṃgho bhikkhunisaṃghaṃ anukampaṃ upādāya, passanto paṭikarissatī'"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ uposathaṃ ṭhapenti, pavāraṇaṃ ṭhapenti, savacanīyaṃ karonti, anuvādaṃ paṭṭhapenti, okāsaṃ kārenti, codenti, sārenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā bhikkhussa uposatho ṭhapetabbo; ṭhapitopi aṭṭhapito; ṭhapentiyā āpatti dukkaṭassa. Na pavāraṇā ṭhapetabbā; ṭhapitāpi aṭṭhapitā; ṭhapentiyā āpatti dukkaṭassa. Na savacanīyaṃ kātabbaṃ; katampi akataṃ; karontiyā āpatti dukkaṭassa. Na anuvādo paṭṭhapetabbo; paṭṭhapitopi appaṭṭhapito; paṭṭhapentiyā āpatti dukkaṭassa. Na okāso kāretabbo; kāritopi akārito; kārentiyā āpatti dukkaṭassa. Na codetabbo; coditopi acodito; codentiyā āpatti dukkaṭassa. Na sāretabbo; sāritopi asārito; sārentiyā āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū bhikkhunīnaṃ uposathaṃ ṭhapenti, pavāraṇaṃ ṭhapenti, savacanīyaṃ karonti, anuvādaṃ paṭṭhapenti, okāsaṃ kārenti, codenti, sārenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunā bhikkhuniyā uposathaṃ ṭhapetuṃ; ṭhapitopi suṭṭhapito; ṭhapentassa anāpatti. Pavāraṇaṃ ṭhapetuṃ; ṭhapitāpi suṭṭhapitā; ṭhapentassa anāpatti. Savacanīyaṃ kātuṃ; katampi sukataṃ; karontassa anāpatti. Anuvādaṃ paṭṭhapetuṃ; paṭṭhapitopi suppaṭṭhapito; paṭṭhapentassa anāpatti. Okāsaṃ kāretuṃ; kāritopi sukārito; kārentassa anāpatti. Codetuṃ; coditāpi sucoditā; codentassa anāpatti. Sāretuṃ; sāritāpi susāritā; sārentassa anāpattī"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo yānena yāyanti—itthiyuttenapi purisantarena, purisayuttenapi itthantarena. Manussā

ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gaṅgāmahiyāyā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā yānena yāyitabbaṃ. Yā yāyeyya, yathādhammo kāretabbo”ti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī gilānā hoti, na sakkoti padasā gantuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gilānāya yānan”ti. Atha kho bhikkhunīnaṃ etadahosi—“itthiyuttaṃ nu kho, purisayuttaṃ nu kho”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, itthiyuttaṃ purisayuttaṃ hatthavaṭṭakan”ti.

Tena kho pana samayena aññatarissā bhikkhuniyā yānugghātena bāḷhataraṃ aphāsu ahosi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, sivikaṃ pāṭaṅkin”ti.

Tena kho pana samayena aḍḍhakāsī gaṇikā bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Sā ca sāvatthiṃ gantukāmā hoti—“bhagavato santike upasampajjissāmī”ti. Assosuṃ kho dhuttā—“aḍḍhakāsī kira gaṇikā sāvatthiṃ gantukāmā”ti. Te magge pariyuṭṭhiṃsu. Assosi kho aḍḍhakāsī gaṇikā—“dhuttā kira magge pariyuṭṭhitā”ti. Bhagavato santike dūtaṃ pāhesi—“ahañhi upasampajjitukāmā; kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban”ti? Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, dūtenapi upasampādetun”ti.

Bhikkhudūtena upasampādenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhudūtena upasampādetabbā. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā”ti. Sikkhamānadūtena upasampādenti … pe … sāmaṇeradūtena upasampādenti … pe … sāmaṇeridūtena upasampādenti … pe … bālāya abyattāya dūtena upasampādenti. “Na, bhikkhave, bālāya abyattāya dūtena upasampādetabbā. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya dūtena upasampādetunti.

Tāya dūtāya bhikkhuniyā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—‘itthannāmā, ayyā, itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Sā kenacideva antarāyena na āgacchati. Itthannāmā, ayyā, saṃghaṃ upasampadaṃ yācati. Ullumpatu taṃ, ayyā, saṃgho anukampaṃ upādāya. Itthannāmā, ayyā, itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā.

Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Sā kenacideva antarāyena na āgacchati. Dutiyampi, ayyā, itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati. Ullumpatu taṃ, ayyā, saṃgho anukampaṃ upādāya. Itthannāmā, ayyā, itthannāmāya ayyāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Sā kenacideva antarāyena na āgacchati. Tatiyampi, ayyā, itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati. Ullumpatu taṃ, ayyā, saṃgho anukampaṃ upādāyā'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmā itthannāmāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Sā kenacideva antarāyena na āgacchati. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya pavattiniyā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ upasampādeyya itthannāmāya pavattiniyā. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmā itthannāmāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Sā kenacideva antarāyena na āgacchati. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya pavattiniyā. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmāya pavattiniyā. Yassāyasmato khamati itthannāmāya upasampadā itthannāmāya pavattiniyā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi. Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmā itthannāmāya upasampadāpekkhā. Ekatoupasampannā bhikkhunisaṃghe, visuddhā. Sā kenacideva antarāyena na āgacchati. Itthannāmā saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmāya pavattiniyā. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmāya pavattiniyā. Yassāyasmato khamati itthannāmāya upasampadā itthannāmāya pavattiniyā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Upasampannā saṃghena itthannāmā itthannāmāya pavattiniyā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tāvadeva chāyā metabbā, utuppamāṇaṃ ācikkhitabbaṃ, divasabhāgo ācikkhitabbo, saṅgīti ācikkhitabbā, bhikkhuniyo vattabbā—tassā tayo ca nissaye, aṭṭha ca akaraṇīyāni ācikkheyyāthā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo araññe viharanti. Dhuttā

dūsenti. Bhagavato etamatthaṃ, ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā araññe vatthabbaṃ. Yā vaseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarena upāsakena bhikkhunisaṃghassa uddosito dinno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uddositan"ti. Uddosito na sammati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, upassayan"ti. Upassayo na sammati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, navakamman"ti. Navakammaṃ na sammati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, puggalikampi kātun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā itthī sannisinnagabbhā bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Tassā pabbajitāya gabbho vuṭṭhāti. Atha kho tassā bhikkhuniyā etadahosi— "kathaṃ nu kho mayā imasmiṃ dārake paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, posetuṃ, yāva so dārako viññutaṃ pāpuṇātī"ti.

Atha kho tassā bhikkhuniyā etadahosi—"mayā ca na labbhā ekikāya vatthuṃ, aññāya ca bhikkhuniyā na labbhā dārakena saha vatthuṃ, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekaṃ bhikkhuniṃ sammannitvā tassā bhikkhuniyā dutiyaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Paṭhamaṃ bhikkhunī yācitabbā, yācitvā byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ sammanneyya itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ sammannati itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyaṃ. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā sammuti itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Sammatā saṃghena itthannāmā bhikkhunī itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho tassā dutiyikāya bhikkhuniyā etadahosi—"kathaṃ nu kho mayā imasmiṃ dārake paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā sāgāraṃ yathā aññasmiṃ purise paṭipajjanti evaṃ tasmiṃ dārake paṭipajjitun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī garudhammaṃ ajjhā-

pannā hoti mānattacārinī. Atha kho tassā bhikkhuniyā etadahosi—"mayā ca na labbhā ekikāya vatthuṃ, aññāya ca bhikkhuniyā na labbhā saha mayā vatthuṃ, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekaṃ bhikkhuniṃ sammannitvā tassā bhikkhuniyā dutiyaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Paṭhamaṃ bhikkhunī yācitabbā, yācitvā byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ sammanneyya itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ sammannati itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyaṃ. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā sammuti itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Sammatā saṃghena itthannāmā bhikkhunī itthannāmāya bhikkhuniyā dutiyā. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī sikkhaṃ paccakkhāya vibbhami. Sā puna paccāgantvā bhikkhuniyo upasampadaṃ yāci. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā sikkhāpaccakkhānaṃ; yadeva sā vibbhantā tadeva sā abhikkhunī"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī sakāvāsā titthāyatanaṃ saṅkami. Sā puna paccāgantvā bhikkhuniyo upasampadaṃ yāci. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Yā sā, bhikkhave, bhikkhunī sakāvāsā titthāyatanaṃ saṅkantā, sā āgatā na upasampādetabbā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo purisehi abhivādanaṃ, kesacchedanaṃ, nakhacchedanaṃ, vaṇappaṭikammaṃ, kukkuccāyantā na sādiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sāditun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo pallaṅkena nisīdanti paṇhisamphassaṃ sādiyantī. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bhikkhuniyā pallaṅkena nisīditabbaṃ. Yā nisīdeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī gilānā hoti. Tassā vinā pallaṅkena na phāsu hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhikkhuniyā aḍḍhapallaṅkan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo vaccakuṭiyā vaccaṃ karonti.

Chabbaggiyā bhikkhuniyo tattheva gabbhaṃ pātenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā vaccakuṭiyā vacco kātabbo. Yā kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, heṭṭhā vivaṭe uparipaṭicchanne vaccaṃ kātun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo cuṇṇena nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā cuṇṇena nahāyitabbaṃ. Yā nahāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, kukkusaṃ mattikan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo vāsitakāya mattikāya nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā vāsitakāya mattikāya nahāyitabbaṃ. Yā nahāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, pakatimattikan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo jantāghare nahāyantiyo kolāhalaṃ akaṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā jantāghare nahāyitabbaṃ. Yā nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo paṭisote nahāyanti dhārāsamphassaṃ sādiyantī. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā paṭisote nahāyitabbaṃ. Yā nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo atitthe nahāyanti. Dhuttā dūsenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā atitthe nahāyitabbaṃ. Yā nahāyeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo purisatitthe nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … seyyathāpi gihinī kāmabhoginiyo”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, bhikkhuniyā purisatitthe nahāyitabbaṃ. Yā nahāyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, mahilātitthe nahāyitun”ti.

Tatiyabhāṇavāro niṭṭhito. Bhikkhunikkhandhako dasamo. Imasmiṃ khandhake vatthū ekasataṃ.

Tassuddānaṃ

Pabbajjaṃ gotamī yāci, nānuññāsi tathāgato; Kapilavatthu vesāliṃ, agamāsi vināyako.

Rajokiṇṇena koṭṭhake, ānandassa pavedayi; Bhabboti nayato yāci, mātāti posikāti ca.

Vassasataṃ tadahu ca, abhikkhupaccāsīsanā; Pavāraṇā garudhammā, dve vassā anakkosanā.

Ovaṭo ca aṭṭha dhammā, yāvajīvānuvattanā; Garudhammapaṭiggāho, sāvassā upasampadā.

Vassasahassaṃ pañceva, kumbhathenakasetaṭṭi; Mañjiṭṭhikaupamāhi, evaṃ saddhammahiṃsanā.

Āḷiṃ bandheyya pāeva, puna saddhammasaṇṭhiti; Upasampādetuṃ ayyā, yathāvuḍḍhābhivādanā.

Na karissanti kimeva, sādhāraṇāsādhāraṇaṃ; Ovādaṃ pātimokkhañca, kena nu kho upassayaṃ.

Na jānanti ca ācikkhi, na karonti ca bhikkhuhi; Paṭiggahetuṃ bhikkhūhi, bhikkhunīhi paṭiggaho.

Ācikkhi kammaṃ bhikkhūhi, ujjhāyanti bhikkhunīhi vā; Ācikkhituṃ bhaṇḍanañca, ropetvā uppalāya ca.

Sāvatthiyā kaddamoda, avandi kāya ūru ca; Aṅgajātañca obhāsaṃ, sampayojenti vaggikā.

Avandiyo daṇḍakammaṃ, bhikkhuniyo tathā puna; Āvaraṇañca ovādaṃ, kappati nu kho pakkami.

Bālā vatthuvinicchayā, ovādaṃ saṃgho pañcahi; Duve tisso na gaṇhanti, bālā gilānagamikaṃ.

Āraññiko nārocenti, na paccāgacchanti ca; Dīghaṃ vilīvacammañca, dussā ca veṇivaṭṭi ca; Coḷaveṇi ca vaṭṭi ca, suttaveṇi ca vaṭṭikā.

Aṭṭhillaṃ gohanukena, hatthakocchaṃ pādaṃ tathā; Ūruṃ mukhaṃ dantamaṃsaṃ, ālimpomaddacuṇṇanā.

Lañchenti aṅgarāgañca, mukharāgaṃ tathā duve; Avaṅgaṃ visesoloko, sālokena naccena ca.

Vesī pānāgāraṃ sūnaṃ, āpaṇaṃ vaḍḍhi vaṇijjā; Dāsaṃ dāsiṃ kammakaraṃ, kammakāriṃ upaṭṭhayyuṃ.

Tiracchānaharītaki, sandhārayanti namatakaṃ; Nīlaṃ pītaṃ lohitakaṃ, mañjiṭṭhakaṇhacīvarā.

Mahāraṅgamahānāma- acchinnā dīghameva ca; Pupphaphalakañcukañca, tirīṭakañca dhārayuṃ.

Bhikkhunī sikkhamānāya, sāmaṇerāya accaye; Niyyādite parikkhāre, bhikkhuniyova issarā.

Bhikkhussa sāmaṇerassa, upāsakassupāsikā; Aññesañca parikkhāre, niyyāte bhikkhuissarā.

Mallī gabbhaṃ pattamūlaṃ, byañjanaṃ āmisena ca; Ussannañca bāḷhataraṃ, sannidhikatamāmisaṃ.

Bhikkhūnaṃ yādisaṃ bhoṭṭhaṃ, Bhikkhunīnaṃ tathā kare; Senāsanaṃ utuniyo, Makkhīyati paṭāṇi ca.

Chijjanti sabbakālañca, animittāpi dissare; Nimittā lohitā ceva, tatheva dhuvalohitā.

Dhuvacoḷapaggharantī, sikharaṇitthipaṇḍakā; Vepurisī ca sambhinnā, ubhatobyañjanāpi ca.

Animittādito katvā, yāva ubhatobyañjanā; Etaṃ peyyālato heṭṭhā, kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso ca.

Sosāpamāro mānusī, itthīsi bhujissāsi ca; Aṇaṇā na rājabhaṭī, anuññātā ca vīsati.

Paripuṇṇā ca kiṃnāmā, kānāmā te pavattinī; Catuvīsantarāyānaṃ, pucchitvā upasampadā.

Vitthāyanti ananusiṭṭhā, saṃghamajjhe tatheva ca; Upajjhāgāha saṅghāṭi, uttarantaravāsako.

Saṅkaccudakasāṭi ca, ācikkhitvāna pesaye; Bālā asammatekato, yāce pucchantarāyikā.

Ekatoupasampannā, bhikkhusaṃghe tathā puna; Chāyā utu divasā ca, saṅgīti tayo nissaye.

Aṭṭha akaraṇīyāni, kālaṃ sabbattha aṭṭheva; Na pavārenti bhikkhunī, bhikkhusaṃghaṃ tatheva ca.

Kolāhalaṃ purebhattaṃ, vikāle ca kolāhalaṃ; Uposathaṃ pavāraṇaṃ, savacanīyānuvādanaṃ.

Okāsaṃ code sārenti, paṭikkhittaṃ mahesinā; Tatheva bhikkhu bhikkhunī, anuññātaṃ mahesinā.

Yānaṃ gilānayuttañca, yānugghātaḍḍhakāsikā; Bhikkhu sikkhā sāmaṇera, sāmaṇerī ca bālāya.

Araññe upāsakena, uddosito upassayaṃ; Na sammati navakammaṃ, nisinnagabbhaekikā.

Sāgārañca garudhammaṃ, paccakkhāya ca saṅkami; Abhivādanakesā ca, nakhā ca vaṇakammanā.

Pallaṅkena gilānā ca, vaccaṃ cuṇṇena vāsitaṃ; Jantāghare paṭisote, atitthe purisena ca.

Mahāgotamī āyāci, ānando cāpi yoniso; Parisā catasso honti, pabbajjā jinasāsane.

Saṃvegajananatthāya, saddhammassa ca vuddhiyā; Āturassāva bhesajjaṃ, evaṃ buddhena desitaṃ.

Evaṃ vinītā saddhamme, mātugāmāpi itarā; Yāyanti accutaṃ ṭhānaṃ, yattha gantvā na socareti.

Bhikkhunikkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Vassūpanāyikakkhandhaka

1. Vassūpanāyikānujānana

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ vassāvāso apaññatto hoti. Tedha bhikkhū hemantampi gimhampi vassampi cārikaṃ caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā hemantampi gimhampi vassampi cārikaṃ carissanti, haritāni tiṇāni sammaddantā, ekindriyaṃ jīvaṃ viheṭhentā, bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādentā. Ime hi nāma aññatitthiyā durakkhātadhammā vassāvāsaṃ allīyissanti saṅkasāyissanti. Ime hi nāma sakuntakā rukkhaggesu kulāvakāni karitvā vassāvāsaṃ allīyissanti saṅkasāyissanti. Ime pana samaṇā sakyaputtiyā hemantampi gimhampi vassampi cārikaṃ caranti, haritāni tiṇāni sammaddantā, ekindriyaṃ jīvaṃ viheṭhentā, bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādentā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, vassaṃ upagantun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kadā nu kho vassaṃ upagantabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vassāne vassaṃ upagantun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho vassūpanāyikā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Dvemā, bhikkhave, vassūpanāyikā—purimikā, pacchimikā. Aparajjugatāya āsāḷhiyā purimikā upagantabbā, māsagatāya

āsāḷhiyā pacchimikā upagantabbā—imā kho, bhikkhave, dve vassūpanāyikā"ti.

2. Vassānecārikāpaṭikkhepādi

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū vassaṃ upagantvā antarāvassaṃ cārikaṃ caranti. Manussā tatheva ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā hemantampi gimhampi vassampi cārikaṃ carissanti, haritāni tiṇāni sammaddantā, ekindriyaṃ jīvaṃ viheṭhentā, bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādentā. Ime hi nāma aññatitthiyā durakkhātadhammā vassāvāsaṃ allīyissanti saṅkasāyissanti. Ime hi nāma sakuntakā rukkhaggesu kulāvakāni karitvā vassāvāsaṃ allīyissanti saṅkasāyissanti. Ime pana samaṇā sakyaputtiyā hemantampi gimhampi vassampi cārikaṃ caranti, haritāni tiṇāni sammaddantā, ekindriyaṃ jīvaṃ viheṭhentā, bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādentā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū vassaṃ upagantvā antarāvassaṃ cārikaṃ carissantī"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, vassaṃ upagantvā purimaṃ vā temāsaṃ pacchimaṃ vā temāsaṃ avasitvā cārikā pakkamitabbā. Yo pakkameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū na icchanti vassaṃ upagantuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, vassaṃ na upagantabbaṃ. Yo na upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū tadahu vassūpanāyikāya vassaṃ anupagantukāmā sañcicca āvāsaṃ atikkamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, tadahu vassūpanāyikāya vassaṃ anupagantukāmena sañcicca āvāso atikkamitabbo. Yo atikkameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena rājā māgadho seniyo bimbisāro vassaṃ ukkaḍḍhitukāmo bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"yadi panāyyā āgame juṇhe vassaṃ upagaccheyyun"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, rājūnaṃ anuvattitun"ti.

3. Sattāhakaraṇīyānujānana

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena kosalesu janapade udenena upāsakena saṃghaṃ uddissa vihāro kārāpito hoti. So bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu— "bhagavatā, āvuso, paññattaṃ—'na vassaṃ upagantvā purimaṃ vā temāsaṃ pacchimaṃ vā temāsaṃ avasitvā cārikā pakkamitabbā'ti. Āgametu udeno upāsako, yāva bhikkhū vassaṃ vasanti. Vassaṃvuṭṭhā āgamissanti. Sace panassa accāyikaṃ karaṇīyaṃ, tattheva āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ santike vihāraṃ patiṭṭhāpetū"ti. Udeno upāsako ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā mayā pahite na āgacchissanti. Ahañhi dāyako kārako saṃghupaṭṭhāko"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū udenassa upāsakassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, sattannaṃ sattāhakaraṇīyena pahite gantuṃ, na tveva appahite. Bhikkhussa, bhikkhuniyā, sikkhamānāya, sāmaṇerassa, sāmaṇeriyā, upāsakassa, upāsikāya—anujānāmi, bhikkhave, imesaṃ sattannaṃ sattāhakaraṇīyena pahite gantuṃ, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsakena saṃghaṃ uddissa vihāro kārāpito hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsakena saṃghaṃ uddissa aḍḍhayogo kārāpito hoti ... pe ... pāsādo kārāpito hoti ... hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti ... guhā kārāpitā hoti ... pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti ... koṭṭhako kārāpito hoti ... upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti ... aggisālā kārāpitā hoti ... kappiyakuṭi kārāpitā hoti ... vaccakuṭi kārāpitā hoti ... caṅkamo kārāpito hoti ... caṅkamanasālā kārāpitā hoti ... udapāno kārāpito hoti ... udapānasālā kārāpitā hoti ... jantāgharaṃ kārāpitaṃ hoti ...

jantāgharasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsakena sambahule bhikkhū uddissa … pe … ekaṃ bhikkhuṃ uddissa vihāro kārāpito hoti … pe … aḍḍhayogo kārāpito hoti … pāsādo kārāpito hoti … hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti … guhā kārāpitā hoti … pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti … koṭṭhako kārāpito hoti … upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti … aggisālā kārāpitā hoti … kappiyakuṭi kārāpitā hoti … vaccakuṭi kārāpitā hoti … caṅkamo kārāpito hoti … caṅkamanasālā kārāpitā hoti … udapāno kārāpito hoti … udapānasālā kārāpitā hoti … jantāgharaṃ kārāpitaṃ hoti … jantāgharasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya— 'āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsakena bhikkhunisaṃghaṃ uddissa … pe … sambahulā bhikkhuniyo uddissa … pe … ekaṃ bhikkhuniṃ uddissa … pe … sambahulā sikkhamānāyo uddissa … pe … ekaṃ sikkhamānaṃ uddissa … pe … sambahule sāmaṇere uddissa … pe … ekaṃ sāmaṇeraṃ uddissa … pe … sambahulā sāmaṇeriyo uddissa … pe … ekaṃ sāmaṇeriṃ uddissa vihāro kārāpito hoti … pe … aḍḍhayogo kārāpito hoti … pāsādo kārāpito hoti … hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti … guhā kārāpitā hoti … pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti … koṭṭhako kārāpito hoti … upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti … aggisālā kārāpitā hoti … kappiyakuṭi kārāpitā hoti … caṅkamo kārāpito hoti … caṅkamanasālā kārāpitā hoti … udapāno kārāpito hoti … udapānasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sat-

tāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsakena attano atthāya nivesanaṃ kārāpitaṃ hoti … pe … sayanigharaṃ kārāpitaṃ hoti … udosito kārāpito hoti … aṭṭo kārāpito hoti … māḷo kārāpito hoti … āpaṇo kārāpito hoti … āpaṇasālā kārāpitā hoti … pāsādo kārāpito hoti … hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti … guhā kārāpitā hoti … pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti … koṭṭhako kārāpito hoti … upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti … aggisālā kārāpitā hoti … rasavatī kārāpitā hoti … caṅkamo kārāpito hoti … caṅkamanasālā kārāpitā hoti … udapāno kārāpito hoti … udapānasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti … puttassa vā vāreyyaṃ hoti … dhītuyā vā vāreyyaṃ hoti … gilāno vā hoti … abhiññātaṃ vā suttantaṃ bhaṇati. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya— 'āgacchantu bhadantā, imaṃ suttantaṃ pariyāpuṇissanti, purāyaṃ suttanto palujjatī'ti. Aññataraṃ vā panassa kiccaṃ hoti—karaṇīyaṃ vā, so ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'āgacchantu bhadantā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsikāya saṃghaṃ uddissa vihāro kārāpito hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'āgacchantu ayyā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsikāya saṃghaṃ uddissa aḍḍhayogo kārāpito hoti … pe … pāsādo kārāpito hoti … hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti … guhā kārāpitā hoti … pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti … koṭṭhako kārāpito hoti … upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti … aggisālā kārāpitā hoti … kappiyakuṭi kārāpitā hoti … vaccakuṭi kārāpitā hoti … caṅkamo kārāpito hoti … caṅkamanasālā kārāpitā hoti … udapāno kārāpito hoti … udapānasālā kārāpitā hoti … jantāgharaṃ kārāpitaṃ hoti … jantāgharasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'āgacchantu ayyā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti,

gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, upāsikāya sambahule bhikkhū uddissa … pe … ekaṃ bhikkhuṃ uddissa … pe … bhikkhunisaṃghaṃ uddissa … pe … sambahulā bhikkhuniyo uddissa … pe … ekaṃ bhikkhuniṃ uddissa … pe … sambahulā sikkhamānāyo uddissa … pe … ekaṃ sikkhamānaṃ uddissa … pe … sambahule sāmaṇere uddissa … pe … ekaṃ sāmaṇeraṃ uddissa … pe … sambahulā sāmaṇeriyo uddissa … pe … ekaṃ sāmaṇeriṃ uddissa … pe ….

Idha pana, bhikkhave, upāsikāya attano atthāya nivesanaṃ kārāpitaṃ hoti … pe … sayanigharaṃ kārāpitaṃ hoti … udosito kārāpito hoti … aṭṭo kārāpito hoti … māḷo kārāpito hoti … āpaṇo kārāpito hoti … āpaṇasālā kārāpitā hoti … pāsādo kārāpito hoti … hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti … guhā kārāpitā hoti … pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti … koṭṭhako kārāpito hoti … upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti … aggisālā kārāpitā hoti … rasavatī kārāpitā hoti … caṅkamo kārāpito hoti … caṅkamanasālā kārāpitā hoti … udapāno kārāpito hoti … udapānasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti … puttassa vā vāreyyaṃ hoti … dhītuyā vā vāreyyaṃ hoti … gilānā vā hoti … abhiññātaṃ vā suttantaṃ bhaṇati. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya— ‘āgacchantu ayyā, imaṃ suttantaṃ pariyāpuṇissanti, purāyaṃ suttanto palujjatī’ti. Aññataraṃ vā panassā kiccaṃ hoti karaṇīyaṃ vā, sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—‘āgacchantu ayyā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun’ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ uddissa … pe … bhikkhuniyā saṃghaṃ uddissa … sikkhamānāya saṃghaṃ uddissa … sāmaṇerena saṃghaṃ uddissa … sāmaṇeriyā saṃghaṃ uddissa … sambahule bhikkhū uddissa … ekaṃ bhikkhuṃ uddissa … bhikkhunisaṃghaṃ uddissa … sambahulā bhikkhuniyo uddissa … ekaṃ bhikkhuniṃ uddissa … sambahulā sikkhamānāyo uddissa … ekaṃ sikkhamānaṃ uddissa … sambahule sāmaṇere uddissa … ekaṃ sāmaṇeraṃ uddissa … sambahulā sāmaṇeriyo uddissa … ekaṃ sāmaṇeriṃ uddissa … attano

atthāya vihāro kārāpito hoti … pe … aḍḍhayogo kārāpito hoti … pāsādo kārāpito hoti … hammiyaṃ kārāpitaṃ hoti … guhā kārāpitā hoti … pariveṇaṃ kārāpitaṃ hoti … koṭṭhako kārāpito hoti … upaṭṭhānasālā kārāpitā hoti … aggisālā kārāpitā hoti … kappiyakuṭi kārāpitā hoti … caṅkamo kārāpito hoti … caṅkamanasālā kārāpitā hoti … udapāno kārāpito hoti … udapānasālā kārāpitā hoti … pokkharaṇī kārāpitā hoti … maṇḍapo kārāpito hoti … ārāmo kārāpito hoti … ārāmavatthu kārāpitaṃ hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya … 'āgacchantu ayyā, icchāmi dānañca dātuṃ, dhammañca sotuṃ, bhikkhū ca passitun'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo"ti.

4. Pañcannaṃappahitepianujānana

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti. So bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"ahañhi gilāno, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcannaṃ sattāhakaraṇīyena appahitepi gantuṃ, pageva pahite. Bhikkhussa, bhikkhuniyā, sikkhamānāya, sāmaṇerassa, sāmaṇeriyā—anujānāmi, bhikkhave, imesaṃ pañcannaṃ sattāhakaraṇīyena appahitepi gantuṃ, pageva pahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu gilāno hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilāno, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa anabhirati uppannā hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'anabhirati me uppannā, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'anabhirataṃ vūpakāsessāmi vā, vūpakāsāpessāmi vā, dhammakathaṃ vāssa karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'kukkuccaṃ me uppannaṃ, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'kukkuc-

caṃ vinodessāmi vā, vinodāpessāmi vā, dhammakathaṃ vāssa karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'diṭṭhigataṃ me uppannaṃ, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'diṭṭhigataṃ vivecessāmi vā, vivecāpessāmi vā, dhammakathaṃ vāssa karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi garudhammaṃ ajjhāpanno parivāsāraho, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'parivāsadānaṃ ussukkaṃ karissāmi vā, anussāvessāmi vā, gaṇapūrako vā bhavissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mūlāyapaṭikassanāraho hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi mūlāyapaṭikassanāraho, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'mūlāya paṭikassanaṃ ussukkaṃ karissāmi vā, anussāvessāmi vā, gaṇapūrako vā bhavissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu mānattāraho hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi mānattāraho, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'mānattadānaṃ ussukkaṃ karissāmi vā, anussāvessāmi vā, gaṇapūrako vā bhavissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu abbhānāraho hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi abbhānāraho, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'abbhānaṃ ussukkaṃ karissāmi vā, anussāvessāmi vā, gaṇapūrako vā bhavissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa saṃgho kammaṃ kattukāmo hoti tajjanīyaṃ vā, niyassaṃ vā, pabbājanīyaṃ vā, paṭisāraṇīyaṃ vā,

ukkhepanīyaṃ vā. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'saṃgho me kammaṃ kattukāmo, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'kinti nu kho saṃgho kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya— 'saṃgho me kammaṃ akāsi, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'kinti nu kho sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunī gilānā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilānā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuniyā anabhirati uppannā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'anabhirati me uppannā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'anabhirataṃ vūpakāsessāmi vā, vūpakāsāpessāmi vā, dhammakathaṃ vāssā karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuniyā kukkuccaṃ uppannaṃ hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'kukkuccaṃ me uppannaṃ, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'kukkuccaṃ vinodessāmi vā, vinodāpessāmi vā, dhammakathaṃ vāssā karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuniyā diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'diṭṭhigataṃ me uppannaṃ, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'diṭṭhigataṃ vivecessāmi vā, vivecāpessāmi vā, dhammakathaṃ vāssā karissāmī'ti.

Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunī garudhammaṃ ajjhāpannā hoti mānattārahā. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi garudhammaṃ ajjhāpannā mānattārahā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'mānattadānaṃ ussukkaṃ karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunī mūlāya paṭikassanārahā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi mūlāya paṭikassanārahā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'mūlāya paṭikassanaṃ ussukkaṃ karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunī abbhānārahā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi abbhānārahā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'abbhānaṃ ussukkaṃ karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuniyā saṃgho kammaṃ kattukāmo hoti—tajjanīyaṃ vā, niyassaṃ vā, pabbājanīyaṃ vā, paṭisāraṇīyaṃ vā, ukkhepanīyaṃ vā. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'saṃgho me kammaṃ kattukāmo, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'kinti nu kho saṃgho kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Kataṃ vā panassā hoti saṃghena kammaṃ—tajjanīyaṃ vā, niyassaṃ vā, pabbājanīyaṃ vā, paṭisāraṇīyaṃ vā, ukkhepanīyaṃ vā. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'saṃgho me kammaṃ akāsi, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'kinti nu kho sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sikkhamānā gilānā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilānā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānu-

paṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sikkhamānāya anabhirati uppannā hoti ... pe ... sikkhamānāya kukkuccaṃ uppannaṃ hoti ... sikkhamānāya diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti ... sikkhamānāya sikkhā kupitā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'sikkhā me kupitā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'sikkhāsamādānaṃ ussukkaṃ karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sikkhamānā upasampajjitukāmā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi upasampajjitukāmā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'upasampadaṃ ussukkaṃ karissāmi vā, anussāvessāmi vā, gaṇapūrako vā bhavissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sāmaṇero gilāno hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilāno, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sāmaṇerassa anabhirati uppannā hoti ... pe ... sāmaṇerassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti ... sāmaṇerassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti ... sāmaṇero vassaṃ pucchitukāmo hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi vassaṃ pucchitukāmo, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'pucchissāmi vā, ācikkhissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sāmaṇero upasampajjitukāmo hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi upasampajjitukāmo, āgacchantu bhikkhū, icchāmi bhikkhūnaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'upasampadaṃ ussukkaṃ karissāmi vā, anussāvessāmi vā, gaṇapūrako vā bhavissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sāmaṇerī gilānā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ san-

tike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilānā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sāmaṇeriyā anabhirati uppannā hoti ... pe ... sāmaṇeriyā kukkuccaṃ uppannaṃ hoti ... sāmaṇeriyā diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti ... sāmaṇerī vassaṃ pucchitukāmā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi vassaṃ pucchitukāmā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'pucchissāmi vā, ācikkhissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, sāmaṇerī sikkhaṃ samādiyitukāmā hoti. Sā ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi sikkhaṃ samādiyitukāmā, āgacchantu ayyā, icchāmi ayyānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite—'sikkhāsamādānaṃ ussukkaṃ karissāmī'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo"ti.

5. Sattannaṃappahitepianujānana

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno mātā gilānā hoti. Sā puttassa santike dūtaṃ pāhesi—"ahañhi gilānā, āgacchatu me putto, icchāmi puttassa āgatan"ti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ— 'sattannaṃ sattāhakaraṇīyena pahite gantuṃ, na tveva appahite; pañcannaṃ sattāhakaraṇīyena appahitepi gantuṃ, pageva pahite'ti. Ayañca me mātā gilānā, sā ca anupāsikā, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sattannaṃ sattāhakaraṇīyena appahitepi gantuṃ, pageva pahite. Bhikkhussa, bhikkhuniyā, sikkhamānāya, sāmaṇerassa, sāmaṇeriyā, mātuyā ca pitussa ca—anujānāmi, bhikkhave, imesaṃ sattannaṃ sattāhakaraṇīyena appahitepi gantuṃ, pageva pahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa mātā gilānā hoti. Sā ce puttassa santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilānā, āgacchatu me putto, icchāmi puttassa āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi,

pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa pitā gilāno hoti. So ce puttassa santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilāno, āgacchatu me putto, icchāmi puttassa āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, appahitepi, pageva pahite— 'gilānabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānupaṭṭhākabhattaṃ vā pariyesissāmi, gilānabhesajjaṃ vā pariyesissāmi, pucchissāmi vā, upaṭṭhahissāmi vā'ti. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

6. Pahiteyevaanujānana

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa bhātā gilāno hoti. So ce bhātuno santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilāno, āgacchatu me bhātā, icchāmi bhātuno āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa bhaginī gilānā hoti. Sā ce bhātuno santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilānā, āgacchatu me bhātā, icchāmi bhātuno āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa ñātako gilāno hoti. So ce bhikkhussa santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilāno, āgacchatu bhadanto, icchāmi bhadantassa āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhugatiko gilāno hoti. So ce bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pahiṇeyya—'ahañhi gilāno, āgacchantu bhadantā, icchāmi bhadantānaṃ āgatan'ti, gantabbaṃ, bhikkhave, sattāhakaraṇīyena, pahite, na tveva appahite. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa vihāro undriyati. Aññatarena upāsakena araññe bhaṇḍaṃ chedāpitaṃ hoti. So bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"sace bhadantā taṃ bhaṇḍaṃ āvahāpeyyuṃ, dajjāhaṃ taṃ bhaṇḍan"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃghakaraṇīyena gantuṃ. Sattāhaṃ sannivatto kātabbo"ti.

Vassāvāsabhāṇavāro niṭṭhito.

7. Antarāyeanāpattivassacchedavāra

Tena kho pana samayena kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse vassūpagatā bhikkhū vāḷehi ubbāḷhā honti. Gaṇhiṃsupi paripātiṃsupi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū vāḷehi ubbāḷhā honti.

Gaṇhantipi paripātentipi. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū sarīsapehi ubbāḷhā honti. Ḍaṃsantipi paripātentipi. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū corehi ubbāḷhā honti. Vilumpantipi ākoṭentipi. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū pisācehi ubbāḷhā honti. Āvisantipi hanantipi. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatānaṃ bhikkhūnaṃ gāmo agginā daḍḍho hoti. Bhikkhū piṇḍakena kilamanti. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatānaṃ bhikkhūnaṃ senāsanaṃ agginā daḍḍhaṃ hoti. Bhikkhū senāsanena kilamanti. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatānaṃ bhikkhūnaṃ gāmo udakena vūḷho hoti. Bhikkhū piṇḍakena kilamanti. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatānaṃ bhikkhūnaṃ senāsanaṃ udakena vūḷhaṃ hoti. Bhikkhū senāsanena kilamanti. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassā”ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse vassūpagatānaṃ bhikkhūnaṃ gāmo corehi vuṭṭhāsi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, yena gāmo tena gantun”ti.

Gāmo dvedhā bhijjittha. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, yena bahutarā tena gantun”ti.

Bahutarā assaddhā honti appasannā. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, yena saddhā pasannā tena gantun”ti.

Tena kho pana samayena kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse vassūpagatā bhikkhū na labhiṃsu lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

“Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū na labhanti lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Eseva antarāyoti

pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū labhanti lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, na labhanti sappāyāni bhojanāni. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū labhanti lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, labhanti sappāyāni bhojanāni, na labhanti sappāyāni bhesajjāni. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagatā bhikkhū labhanti lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ, labhanti sappāyāni bhojanāni, labhanti sappāyāni bhesajjāni, na labhanti patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ. Eseva antarāyoti pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagataṃ bhikkhuṃ itthī nimanteti—'ehi, bhante, hiraññaṃ vā te demi, suvaṇṇaṃ vā te demi, khettaṃ vā te demi, vatthuṃ vā te demi, gāvuṃ vā te demi, gāviṃ vā te demi, dāsaṃ vā te demi, dāsiṃ vā te demi, dhītaraṃ vā te demi bhariyatthāya, ahaṃ vā te bhariyā homi, aññaṃ vā te bhariyaṃ ānemī'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'lahuparivattaṃ kho cittaṃ vuttaṃ bhagavatā, siyāpi me brahmacariyassa antarāyo'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagataṃ bhikkhuṃ vesī nimanteti ... pe ... thullakumārī nimanteti ... paṇḍako nimanteti ... ñātakā nimantenti ... rājāno nimantenti ... corā nimantenti ... dhuttā nimantenti—'ehi, bhante, hiraññaṃ vā te dema, suvaṇṇaṃ vā te dema, khettaṃ vā te dema, vatthuṃ vā te dema, gāvuṃ vā te dema, gāviṃ vā te dema, dāsaṃ vā te dema, dāsiṃ vā te dema, dhītaraṃ vā te dema bhariyatthāya, aññaṃ vā te bhariyaṃ ānemā'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'lahuparivattaṃ kho cittaṃ vuttaṃ bhagavatā, siyāpi me brahmacariyassa antarāyo'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu assāmikaṃ nidhiṃ passati. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'lahuparivattaṃ kho cittaṃ vuttaṃ bhagavatā, siyāpi me brahmacariyassa antarāyo'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

8. Saṃghabhedeanāpattivassacchedavāra

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu passati sambahule bhikkhū saṃghabhedāya parakkamante. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'garuko kho saṃghabhedo vutto bhagavatā; mā mayi sammukhībhūte saṃgho bhijjī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'asukasmiṃ kira āvāse sambahulā bhikkhū saṃghabhedāya parakkamantī'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti— 'garuko kho saṃghabhedo vutto bhagavatā; mā mayi sammukhībhūte saṃgho bhijjī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'asukasmiṃ kira āvāse sambahulā bhikkhū saṃghabhedāya parakkamantī'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti— 'te kho me bhikkhū mittā. Tyāhaṃ vakkhāmi "garuko kho, āvuso, saṃghabhedo vutto bhagavatā; māyasmantānaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti me vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'asukasmiṃ kira āvāse sambahulā bhikkhū saṃghabhedāya parakkamantī'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti— 'te kho me bhikkhū na mittā; api ca ye tesaṃ mittā, te me mittā. Tyāhaṃ vakkhāmi. Te vuttā te vakkhanti "garuko kho, āvuso, saṃghabhedo vutto bhagavatā; māyasmantānaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti tesaṃ vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'asukasmiṃ kira āvāse sambahulehi bhikkhūhi saṃgho bhinno'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'te kho me bhikkhū mittā. Tyāhaṃ vakkhāmi "garuko kho, āvuso, saṃghabhedo vutto bhagavatā; māyasmantānaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti me vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'asukasmiṃ kira āvāse sambahulehi bhikkhūhi saṃgho bhinno'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'te kho me bhikkhū na mittā; api ca ye tesaṃ mittā te me mittā. Tyāhaṃ vakkhāmi. Te vuttā te vakkhanti "garuko kho, āvuso, saṃghabhedo vutto bhagavatā; māyasmantānaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti tesaṃ vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'amukasmiṃ kira āvāse sambahulā bhikkhuniyo saṃghabhedāya parakkamantī'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'tā kho me bhikkhuniyo mittā. Tāhaṃ vakkhāmi "garuko kho, bhaginiyo, saṃghabhedo vutto bhagavatā; mā bhaginīnaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti me vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'amukasmiṃ kira āvāse sambahulā bhikkhuniyo saṃghabhedāya parakkamantī'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'tā kho me bhikkhuniyo na mittā. Api ca yā tāsaṃ mittā, tā me mittā. Tāhaṃ vakkhāmi. Tā vuttā tā vakkhanti "garuko kho, bhaginiyo, saṃghabhedo vutto bhagavatā. Mā bhaginīnaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti tāsaṃ vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'amukasmiṃ kira āvāse sambahulāhi bhikkhunīhi saṃgho bhinno'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'tā kho me bhikkhuniyo mittā. Tāhaṃ vakkhāmi "garuko kho, bhaginiyo, saṃghabhedo vutto bhagavatā. Mā bhaginīnaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti me vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassa.

Idha pana, bhikkhave, vassūpagato bhikkhu suṇāti—'amukasmiṃ kira āvāse sambahulāhi bhikkhunīhi saṃgho bhinno'ti. Tatra ce bhikkhuno evaṃ hoti—'tā kho me bhikkhuniyo na mittā. Api ca yā tāsaṃ mittā tā me mittā. Tāhaṃ vakkhāmi. Tā vuttā tā vakkhanti "garuko kho, bhaginiyo, saṃghabhedo vutto bhagavatā; mā bhaginīnaṃ saṃghabhedo ruccitthā"ti. Karissanti tāsaṃ vacanaṃ, sussūsissanti, sotaṃ odahissantī'ti, pakkamitabbaṃ. Anāpatti vassacchedassā"ti.

9. Vajādīsuvassūpagamana

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu vaje vassaṃ upagantukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vaje vassaṃ upagantun"ti. Vajo vuṭṭhāsi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yena vajo tena gantun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu upakaṭṭhāya vassūpanāyikāya satthena gantukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, satthe vassaṃ upagantun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu upakaṭṭhāya vassūpanāyikāya nāvāya gantukāmo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, nāvāya vassaṃ upagantun"ti.

10. Vassaṃanupagantabbaṭṭhāna

Tena kho pana samayena bhikkhū rukkhasusire vassaṃ upagacchanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi pisācillikā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, rukkhasusire vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū rukkhaviṭabhiyā vassaṃ upagacchanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi migaluddakā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, rukkhaviṭabhiyā vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ajjhokāse vassaṃ upagacchanti. Deve vassante rukkhamūlampi nibbakosampi upadhāvanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ajjhokāse vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū asenāsanikā vassaṃ upagacchanti. Sītenapi kilamanti, uṇhenapi kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, asenāsanikena vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chavakuṭikāya vassaṃ upagacchanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi chavaḍāhakā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, chavakuṭikāya vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chatte vassaṃ upagacchanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gopālakā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, chatte vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū cāṭiyā vassaṃ upagacchanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, cāṭiyā vassaṃ upagantabbaṃ. Yo upagaccheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

11. Adhammikakatikā

Tena kho pana samayena sāvatthiyā saṃghena evarūpā katikā katā hoti— "antarāvassaṃ na pabbājetabban"ti. Visākhāya migāramātuyā

nattā bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Bhikkhū evamāhaṃsu—"saṃghena kho, āvuso, evarūpā katikā katā 'antarāvassaṃ na pabbājetabban'ti. Āgamehi, āvuso, yāva bhikkhū vassaṃ vasanti. Vassaṃvuṭṭhā pabbājessantī"ti. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā visākhāya migāramātuyā nattāraṃ etadavocuṃ—"ehi dāni, āvuso, pabbajāhī"ti. So evamāha—"sacāhaṃ, bhante, pabbajito assaṃ, abhirameyyāmahaṃ. Na dānāhaṃ, bhante, pabbajissāmī"ti. Visākhā migāramātā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyā evarūpaṃ katikaṃ karissanti—'na antarāvassaṃ pabbājetabban'ti. Kaṃ kālaṃ dhammo na caritabbo"ti?

Assosuṃ kho bhikkhū visākhāya migāramātuyā ujjhāyantiyā khiyyantiyā vipācentiyā. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, evarūpā katikā kātabbā—'na antarāvassaṃ pabbājetabban'ti. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

12. Paṭissavadukkaṭāpatti

Tena kho pana samayena āyasmatā upanandena sakyaputtena rañño pasenadissa kosalassa vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto addasa antarāmagge dve āvāse bahucīvarake. Tassa etadahosi—"yannūnāhaṃ imesu dvīsu āvāsesu vassaṃ vaseyyaṃ. Evaṃ me bahuṃ cīvaraṃ uppajjissatī"ti. So tesu dvīsu āvāsesu vassaṃ vasi. Rājā pasenadi kosalo ujjhāyati khiyyati vipāceti— "kathañhi nāma ayyo upanando sakyaputto amhākaṃ vassāvāsaṃ paṭissuṇitvā visaṃvādessati. Nanu bhagavatā anekapariyāyena musāvādo garahito, musāvādā veramaṇī pasatthā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū rañño pasenadissa kosalassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto rañño pasenadissa kosalassa vassāvāsaṃ paṭissuṇitvā visaṃvādessati. Nanu bhagavatā anekapariyāyena musāvādo garahito, musāvādā veramaṇī pasatthā"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ paṭipucchi— "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, rañño pasenadissa kosalassa vassāvāsaṃ paṭissuṇitvā visaṃvādesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, rañño pasenadissa kosalassa vassāvāsaṃ paṭissuṇitvā visaṃvādessasi.

Nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena musāvādo garahito, musāvādā veramaṇī pasatthā. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto passati antarāmagge dve āvāse bahucīvarake. Tassa evaṃ hoti— 'yannūnāhaṃ imesu dvīsu āvāsesu vassaṃ vaseyyaṃ. Evaṃ me bahuṃ cīvaraṃ uppajjissatī'ti. So tesu dvīsu āvāsesu vassaṃ vasati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva akaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva sakaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā akaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā sakaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purim-

ikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ bahiddhā vītināmeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ anto sannivattaṃ karoti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So sattāhaṃ anāgatāya pavāraṇāya sakaraṇīyo pakkamati. Āgaccheyya vā so, bhikkhave, bhikkhu taṃ āvāsaṃ na vā āgaccheyya, tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gantvā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva akaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti purimikāya. So taṃ āvāsaṃ gantvā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva sakaraṇīyo pakkamati … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā akaraṇīyo pakkamati … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā sakaraṇīyo pakkamati … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ bahiddhā vītināmeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ anto sannivattaṃ karoti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti … pe … so sattāhaṃ anāgatāya pavāraṇāya sakaraṇīyo pakkamati. Āgaccheyya vā so, bhikkhave, bhikkhu

taṃ āvāsaṃ na vā āgaccheyya, tassa, bhikkhave, bhikkhuno purimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva akaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva sakaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā akaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā sakaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ bahiddhā vītināmeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ

upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ anto sannivattaṃ karoti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gacchanto bahiddhā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So sattāhaṃ anāgatāya komudiyā cātumāsiniyā sakaraṇīyo pakkamati. Āgaccheyya vā so, bhikkhave, bhikkhu taṃ āvāsaṃ na vā āgaccheyya, tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gantvā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva akaraṇīyo pakkamati. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gantvā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So tadaheva sakaraṇīyo pakkamati … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā akaraṇīyo pakkamati … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā sakaraṇīyo pakkamati … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ bahiddhā vītināmeti. Tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca na paññāyati, paṭissave ca āpatti dukkaṭassa … pe … so dvīhatīhaṃ vasitvā sattāhakaraṇīyena pakkamati. So taṃ sattāhaṃ anto sannivattaṃ karoti. Tassa bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhunā vassāvāso paṭissuto hoti pacchimikāya. So taṃ āvāsaṃ gantvā uposathaṃ karoti, pāṭipade vihāraṃ upeti, senāsanaṃ paññapeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, pariveṇaṃ sammajjati. So sattāhaṃ anāgatāya komudiyā cātumāsiniyā sakaraṇīyo pakkamati. Āgaccheyya vā so, bhikkhave, bhikkhu taṃ āvāsaṃ na vā āgaccheyya, tassa, bhikkhave, bhikkhuno pacchimikā ca paññāyati, paṭissave ca anāpattī”ti.

Vassūpanāyikakkhandhako tatiyo.

Tassuddānaṃ

Upagantuṃ kadā ceva, kati antarāvassa ca; Na icchanti ca sañcicca, ukkaḍḍhituṃ upāsako.

Gilāno mātā ca pitā, bhātā ca atha ñātako; Bhikkhugatiko vihāro, vāḷā cāpi sarīsapā.

Coro ceva pisācā ca, daḍḍhā tadubhayena ca; Vūḷhodakena vuṭṭhāsi, bahutarā ca dāyakā.

Lūkhappaṇītasappāya, bhesajjupaṭṭhakena ca; Itthī vesī kumārī ca, paṇḍako ñātakena ca.

Rājā corā dhuttā nidhi, bhedaaṭṭhavidhena ca; Vajasatthā ca nāvā ca, susire viṭabhiyā ca.

Ajjhokāse vassāvāso, asenāsanikena ca; Chavakuṭikā chatte ca, cāṭiyā ca upenti te.

Katikā paṭissuṇitvā, bahiddhā ca uposathā; Purimikā pacchimikā, yathāñāyena yojaye.

Akaraṇī pakkamati, sakaraṇī tatheva ca; Dvīhatīhā ca puna ca, sattāhakaraṇīyena ca.

Sattāhanāgatā ceva, āgaccheyya na eyya vā; Vatthuddāne antarikā, tantimaggaṃ nisāmayeti.

Imamhi khandhake vatthūni dvepaṇṇāsa.

Vassūpanāyikakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Campeyyakkhandhaka

1. Kassapagottabhikkhuvatthu

Tena samayena buddho bhagavā campāyaṃ viharati gaggarāya pokkharaṇiyā tīre. Tena kho pana samayena kāsīsu janapade vāsabhagāmo nāma hoti. Tattha kassapagotto nāma bhikkhu āvāsiko hoti tantibaddho ussukkaṃ āpanno—"kinti anāgatā ca pesalā bhikkhū āgaccheyyuṃ, āgatā ca pesalā bhikkhū phāsu vihareyyuṃ, ayañca āvāso vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyā"ti. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kāsīsu cārikaṃ caramānā yena vāsabhagāmo tadavasaruṃ. Addasā kho kassapagotto bhikkhu te bhikkhū dūratova āgacchante, disvāna āsanaṃ paññapesi, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipi, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesi, pānīyena āpucchi, nahāne ussukkaṃ akāsi, ussukkampi akāsi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Atha kho tesaṃ āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ

etadahosi—"bhaddako kho ayaṃ, āvuso, āvāsiko bhikkhu nahāne ussukkaṃ karoti, ussukkampi karoti yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Handa mayaṃ, āvuso, idheva vāsabhagāme nivāsaṃ kappemā"ti. Atha kho te āgantukā bhikkhū tattheva vāsabhagāme nivāsaṃ kappesuṃ.

Atha kho kassapagottassa bhikkhuno etadahosi—"yo kho imesaṃ āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukakilamatho so paṭippassaddho. Yepime gocare appakataññuno tedānime gocare pakataññuno. Dukkaraṃ kho pana parakulesu yāvajīvaṃ ussukkaṃ kātuṃ, viññatti ca manussānaṃ amanāpā. Yannūnāhaṃ na ussukkaṃ kareyyaṃ yāguyā khādanīye bhattasmin"ti. So na ussukkaṃ akāsi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ.

Atha kho tesaṃ āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"pubbe khvāyaṃ, āvuso, āvāsiko bhikkhu nahāne ussukkaṃ akāsi, ussukkampi akāsi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Sodānāyaṃ na ussukkaṃ karoti yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Duṭṭhodānāyaṃ, āvuso, āvāsiko bhikkhu. Handa mayaṃ, āvuso, āvāsikaṃ bhikkhuṃ ukkhipāmā"ti.

Atha kho te āgantukā bhikkhū sannipatitvā kassapagottaṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ— "pubbe kho tvaṃ, āvuso, nahāne ussukkaṃ karosi, ussukkampi karosi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Sodāni tvaṃ na ussukkaṃ karosi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno. Passasetaṃ āpattin"ti? "Natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyan"ti. Atha kho te āgantukā bhikkhū kassapagottaṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipiṃsu.

Atha kho kassapagottassa bhikkhuno etadahosi—"ahaṃ kho etaṃ na jānāmi 'āpatti vā esā anāpatti vā, āpanno camhi anāpanno vā, ukkhitto camhi anukkhitto vā, dhammikena vā adhammikena vā, kuppena vā akuppena vā, ṭhānārahena vā aṭṭhānārahena vā'. Yannūnāhaṃ campaṃ gantvā bhagavantaṃ etamatthaṃ puccheyyan"ti. Atha kho kassapagotto bhikkhu senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena campā tena pakkāmi. Anupubbena yena campā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā kassapagottaṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci appakilamathena addhānaṃ āgato, kuto ca tvaṃ, bhikkhu,

āgacchasī"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; appakilamathena cāhaṃ, bhante, addhānaṃ āgato. Atthi, bhante, kāsīsu janapade vāsabhagāmo nāma. Tatthāhaṃ, bhagavā, āvāsiko tantibaddho ussukkaṃ āpanno— 'kinti anāgatā ca pesalā bhikkhū āgaccheyyuṃ, āgatā ca pesalā bhikkhū phāsu vihareyyuṃ, ayañca āvāso vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjeyyā'ti. Atha kho, bhante, sambahulā bhikkhū kāsīsu cārikaṃ caramānā yena vāsabhagāmo tadavasaruṃ. Addasaṃ kho ahaṃ, bhante, te bhikkhū dūratova āgacchante, disvāna āsanaṃ paññapesiṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipiṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesiṃ, pānīyena apucchiṃ, nahāne ussukkaṃ akāsiṃ, ussukkampi akāsiṃ yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Atha kho tesaṃ, bhante, āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—'bhaddako kho ayaṃ āvuso āvāsiko bhikkhu nahāne ussukkaṃ karoti, ussukkampi karoti yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Handa mayaṃ, āvuso, idheva vāsabhagāme nivāsaṃ kappemā'ti. Atha kho te, bhante, āgantukā bhikkhū tattheva vāsabhagāme nivāsaṃ kappesuṃ. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi—'yo kho imesaṃ āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukakilamatho so paṭippassaddho. Yepime gocare appakataññuno tedānime gocare pakataññuno. Dukkaraṃ kho pana parakulesu yāvajīvaṃ ussukkaṃ kātuṃ, viññatti ca manussānaṃ amanāpā. Yannūnāhaṃ na ussukkaṃ kareyyaṃ yāguyā khādanīye bhattasmin'ti. So kho ahaṃ, bhante, na ussukkaṃ akāsiṃ yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Atha kho tesaṃ, bhante, āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—'pubbe khvāyaṃ, āvuso, āvāsiko bhikkhu nahāne ussukkaṃ karoti, ussukkampi karoti yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Sodānāyaṃ na ussukkaṃ karoti yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Duṭṭhodānāyaṃ, āvuso, āvāsiko bhikkhu. Handa mayaṃ, āvuso, āvāsikaṃ bhikkhuṃ ukkhipāmā'ti. Atha kho te, bhante, āgantukā bhikkhū sannipatitvā maṃ etadavocuṃ—'pubbe kho tvaṃ, āvuso, nahāne ussukkaṃ karosi, ussukkampi karosi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Sodāni tvaṃ na ussukkaṃ karosi yāguyā khādanīye bhattasmiṃ. Āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno. Passasetaṃ āpattin'ti? 'Natthi me, āvuso, āpatti yamahaṃ passeyyan'ti. Atha kho te, bhante, āgantukā bhikkhū maṃ āpattiyā adassane ukkhipiṃsu. Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi—'ahaṃ kho etaṃ na jānāmi "āpatti vā esā anāpatti vā, āpanno camhi anāpanno vā,

ukkhitto camhi anukkhitto vā, dhammikena vā adhammikena vā, kuppena vā akuppena vā, ṭhānārahena vā aṭṭhānārahena vā". Yannūnāhaṃ campaṃ gantvā bhagavantaṃ etamatthaṃ puccheyyan'ti. Tato ahaṃ, bhagavā, āgacchāmī"ti. "Anāpatti esā, bhikkhu, nesā āpatti. Anāpannosi, nasi āpanno. Anukkhittosi, nasi ukkhitto. Adhammikenāsi kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānārahena. Gaccha tvaṃ, bhikkhu, tattheva vāsabhagāme nivāsaṃ kappehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho kassapagotto bhikkhu bhagavato paṭissuṇitvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena vāsabhagāmo tena pakkāmi.

Atha kho tesaṃ āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ ahudeva kukkuccaṃ, ahu vippaṭisāro— "alābhā vata no, na vata no lābhā; dulladdhaṃ vata no, na vata no suladdhaṃ, ye mayaṃ suddhaṃ bhikkhuṃ anāpattikaṃ avatthusmiṃ akāraṇe ukkhipimhā. Handa mayaṃ, āvuso, campaṃ gantvā bhagavato santike accayaṃ accayato desemā"ti. Atha kho te āgantukā bhikkhū senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena campā tena pakkamiṃsu. Anupubbena yena campā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"kacci, bhikkhave, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kaccittha appakilamathena addhānaṃ āgatā, kuto ca tumhe, bhikkhave, āgacchathā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; appakilamathena ca mayaṃ, bhante, addhānaṃ āgatā. Atthi, bhante, kāsīsu janapade vāsabhagāmo nāma. Tato mayaṃ, bhagavā, āgacchāmā"ti. "Tumhe, bhikkhave, āvāsikaṃ bhikkhuṃ ukkhipitthā"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Kismiṃ, bhikkhave, vatthusmiṃ kāraṇe"ti? "Avatthusmiṃ, bhagavā, akāraṇe"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisā, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tumhe, moghapurisā, suddhaṃ bhikkhuṃ anāpattikaṃ avatthusmiṃ akāraṇe ukkhipissatha. Netaṃ, moghapurisā, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, suddho bhikkhu anāpattiko avatthusmiṃ akāraṇe ukkhipitabbo. Yo ukkhipeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Atha kho te bhikkhū uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā

bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"accayo no, bhante, accagamā yathābāle yathāmūḷhe yathāakusale, ye mayaṃ suddhaṃ bhikkhuṃ anāpattikaṃ avatthusmiṃ akāraṇe ukkhipimhā. Tesaṃ no, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti. "Taggha tumhe, bhikkhave, accayo accagamā yathābāle yathāmūḷhe yathāakusale, ye tumhe suddhaṃ bhikkhuṃ anāpattikaṃ avatthusmiṃ akāraṇe ukkhipittha. Yato ca kho tumhe, bhikkhave, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarotha, taṃ vo mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuddhihesā, bhikkhave, ariyassa vinaye yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī"ti.

2. Adhammenavaggādikammakathā

Tena kho pana samayena campāyaṃ bhikkhū evarūpāni kammāni karonti—adhammena vaggakammaṃ karonti, adhammena samaggakammaṃ karonti; dhammena vaggakammaṃ karonti, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ karonti; dhammapatirūpakena samaggakammaṃ karonti; ekopi ekaṃ ukkhipati, ekopi dve ukkhipati, ekopi sambahule ukkhipati, ekopi saṃghaṃ ukkhipati; dvepi ekaṃ ukkhipanti, dvepi dve ukkhipanti, dvepi sambahule ukkhipanti, dvepi saṃghaṃ ukkhipanti; sambahulāpi ekaṃ ukkhipanti; sambahulāpi dve ukkhipanti, sambahulāpi sambahule ukkhipanti, sambahulāpi saṃghaṃ ukkhipanti; saṃghopi saṃghaṃ ukkhipati.

Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma campāyaṃ bhikkhū evarūpāni kammāni karissanti—adhammena vaggakammaṃ karissanti, adhammena samaggakammaṃ karissanti, dhammena vaggakammaṃ karissanti, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ karissanti, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ karissanti, ekopi ekaṃ ukkhipissati, ekopi dve ukkhipissati, ekopi sambahule ukkhipissati, ekopi saṃghaṃ ukkhipissati, dvepi ekaṃ ukkhipissanti, dvepi dve ukkhipissanti, dvepi sambahule ukkhipissanti, dvepi saṃghaṃ ukkhipissanti, sambahulāpi ekaṃ ukkhipissanti, sambahulāpi dve ukkhipissanti, sambahulāpi sambahule ukkhipissanti, sambahulāpi saṃghaṃ ukkhipissanti, saṃghopi saṃghaṃ ukkhipissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, campāyaṃ bhikkhū evarūpāni kammāni

karonti—adhammena vaggakammaṃ karonti … pe … saṃghopi saṃghaṃ ukkhipatī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā— “ananucchavikaṃ, bhikkhave, tesaṃ moghapurisānaṃ ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā evarūpāni kammāni karissanti—adhammena vaggakammaṃ karissanti … pe … saṃghopi saṃghaṃ ukkhipissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

“Adhammena ce, bhikkhave, vaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, adhammena samaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, dhammena vaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; dhammapatirūpakena vaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; ekopi ekaṃ ukkhipati akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, ekopi dve ukkhipati akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, ekopi sambahule ukkhipati akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, ekopi saṃghaṃ ukkhipati akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; dvepi ekaṃ ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, dvepi dve ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, dvepi sambahule ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, dvepi saṃghaṃ ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; sambahulāpi ekaṃ ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, sambahulāpi dve ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, sambahulāpi sambahule ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ, sambahulāpi saṃghaṃ ukkhipanti akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; saṃghopi saṃghaṃ ukkhipati akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Cattārimāni, bhikkhave, kammāni—adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammena samaggakammaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ adhammena vaggakammaṃ, idaṃ, bhikkhave, kammaṃ adhammattā vaggattā kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ; na, bhikkhave, evarūpaṃ kammaṃ kātabbaṃ, na ca mayā evarūpaṃ kammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ adhammena samaggakammaṃ, idaṃ, bhikkhave, kammaṃ adhammattā kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ; na, bhikkhave, evarūpaṃ kammaṃ kātabbaṃ, na ca mayā evarūpaṃ kammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ dhammena vaggakammaṃ, idaṃ, bhikkhave, kammaṃ vaggattā kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ; na, bhikkhave, evarūpaṃ kammaṃ kātabbaṃ,

na ca mayā evarūpaṃ kammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ dhammena samaggakammaṃ, idaṃ, bhikkhave, kammaṃ dhammattā samaggattā akuppaṃ ṭhānārahaṃ; evarūpaṃ, bhikkhave, kammaṃ kātabbaṃ, evarūpañca mayā kammaṃ anuññātaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evarūpaṃ kammaṃ karissāma yadidaṃ dhammena samagganti—evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

3. Ñattivipannakammādikathā

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū evarūpāni kammāni karonti— adhammena vaggakammaṃ karonti, adhammena samaggakammaṃ karonti; dhammena vaggakammaṃ karonti, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ karonti, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ karonti; ñattivipannampi kammaṃ karonti anussāvanasampannaṃ, anussāvanavipannampi kammaṃ karonti ñattisampannaṃ, ñattivipannampi anussāvanavipannampi kammaṃ karonti; aññatrāpi dhammā kammaṃ karonti, aññatrāpi vinayā kammaṃ karonti, aññatrāpi satthusāsanā kammaṃ karonti; paṭikuṭṭhakatampi kammaṃ karonti adhammikaṃ kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū evarūpāni kammāni karissanti—adhammena vaggakammaṃ karissanti, adhammena samaggakammaṃ karissanti; dhammena vaggakammaṃ karissanti, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ karissanti, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ karissanti; ñattivipannampi kammaṃ karissanti anussāvanasampannaṃ, anussāvanavipannampi kammaṃ karissanti ñattisampannaṃ, ñattivipannampi anussāvanavipannampi kammaṃ karissanti; aññatrāpi dhammā kammaṃ karissanti, aññatrāpi vinayā kammaṃ karissanti, aññatrāpi satthusāsanā kammaṃ karissanti; paṭikuṭṭhakatampi kammaṃ karissanti adhammikaṃ kuppaṃ aṭṭhānārahan"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū evarūpāni kammāni karonti—adhammena vaggakammaṃ karonti ... pe ... paṭikuṭṭhakatampi kammaṃ karonti adhammikaṃ kuppaṃ aṭṭhānārahan"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Adhammena ce, bhikkhave, vaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ;

adhammena samaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; dhammena vaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; dhammapatirūpakena vaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; dhammapatirūpakena samaggakammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Ñattivipannañce, bhikkhave, kammaṃ anussāvanasampannaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; anussāvanavipannañce, bhikkhave, kammaṃ ñattisampannaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; ñattivipannañce, bhikkhave, kammaṃ anussāvanavipannaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; aññatrāpi dhammā kammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; aññatrāpi vinayā kammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; aññatrāpi satthusāsanā kammaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ; paṭikuṭṭhakatañce, bhikkhave, kammaṃ adhammikaṃ kuppaṃ aṭṭhānārahaṃ akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Chayimāni, bhikkhave, kammāni—adhammakammaṃ, vaggakammaṃ, samaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, dhammena samaggakammaṃ.

Katamañca, bhikkhave, adhammakammaṃ? Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme ekāya ñattiyā kammaṃ karoti, na ca kammavācaṃ anussāveti—adhammakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme dvīhi ñattīhi kammaṃ karoti, na ca kammavācaṃ anussāveti— adhammakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme ekāya kammavācāya kammaṃ karoti, na ca ñattiṃ ṭhapeti—adhammakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme dvīhi kammavācāhi kammaṃ karoti, na ca ñattiṃ ṭhapeti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme ekāya ñattiyā kammaṃ karoti, na ca kammavācaṃ anussāveti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme dvīhi ñattīhi kammaṃ karoti, na ca kammavācaṃ anussāveti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme tīhi ñattīhi kammaṃ karoti, na ca kammavācaṃ anussāveti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme catūhi ñattīhi kammaṃ karoti, na ca kammavācaṃ anussāveti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme ekāya kammavācāya kammaṃ karoti, na ca ñattiṃ ṭhapeti— adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme dvīhi kammavācāhi kammaṃ karoti, na ca ñattiṃ ṭhapeti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme tīhi kammavācāhi kammaṃ karoti, na ca ñattiṃ ṭhapeti—adhammakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme

catūhi kammavācāhi kammaṃ karoti, na ca ñattiṃ ṭhapeti—adhammakammaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhammakammaṃ. (1)

Katamañca, bhikkhave, vaggakammaṃ? Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—vaggakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—vaggakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—vaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—vaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—vaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—
maṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, vaggakammaṃ. (2)

Katamañca, bhikkhave, samaggakammaṃ? Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—samaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—samaggakammaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, samaggakammaṃ. (3)

Katamañca, bhikkhave, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ? Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—dha
patirūpakena vaggakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—dhammapatirūpakena vaggakammaṃ. Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti,

chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—dhammapatirūpakena vaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te anāgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—dhammapatirūpakena vaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando anāhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—dhammapatirūpakena vaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā paṭikkosanti—dhammapatirūpakena vaggakammaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ. (4)

Katamañca, bhikkhave, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ? Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—dhammapatirūpakena samaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ kammavācaṃ anussāveti, pacchā ñattiṃ ṭhapeti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—dhammapatirūpakena samaggakammaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ. (5)

Katamañca, bhikkhave, dhammena samaggakammaṃ? Ñattidutiye ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ ñattiṃ ṭhapeti, pacchā ekāya kammavācāya kammaṃ karoti, yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—dhammena samaggakammaṃ. Ñatticatutthe ce, bhikkhave, kamme paṭhamaṃ ñattiṃ ṭhapeti, pacchā tīhi kammavācāhi kammaṃ karoti, yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti, dhammena samaggakammaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, dhammena samaggakammaṃ. (6)

4. Catuvaggakaraṇādikathā

Pañca saṃghā—catuvaggo bhikkhusaṃgho pañcavaggo bhikkhusaṃgho, dasavaggo bhikkhusaṃgho, vīsativaggo bhikkhusaṃgho, atirekavīsativaggo bhikkhusaṃgho. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ catuvaggo bhikkhusaṃgho, ṭhapetvā tīṇi kammāni— upasampadaṃ pavāraṇaṃ abbhānaṃ, dhammena samaggo sabbakammesu kammappatto. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ pañcavaggo bhikkhusaṃgho, ṭhapetvā dve kammāni— majjhimesu janapadesu upasampadaṃ abbhānaṃ, dhammena samaggo sabbakammesu kammappatto. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ dasavaggo bhikkhusaṃgho, ṭhapetvā ekaṃ kammaṃ—abbhānaṃ, dhammena samaggo sabbakammesu kammappatto. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ vīsativaggo bhikkhusaṃgho dhammena samaggo sabbakammesu kammappatto. Tatra, bhikkhave, yvāyaṃ atirekavīsativaggo bhikkhusaṃgho dhammena samaggo sabbakammesu kammappatto.

Catuvaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ bhikkhunicatuttho kammaṃ kareyya— akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Catuvaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ sikkhamānacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ ... pe .... Sāmaṇeracatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Sāmaṇericatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Sikkhaṃ paccakkhātakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Antimavatthuṃ ajjhāpannakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Āpattiyā adassane ukkhittakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Āpattiyā appaṭikamme ukkhittakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Paṇḍakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Theyyasaṃvāsakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Titthiyapakkantakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Tiracchānagatacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Mātughātakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Pitughātakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Arahantaghātakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Bhikkhunidūsakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Saṃghabhedakacatuttho kammaṃ kareyya ... akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Lohituppā-

dakacatuttho kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Ubhatobyañjanakacatuttho kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Nānāsaṃvāsakacatuttho kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Nānāsīmāya ṭhitacatuttho kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Iddhiyā vehāse ṭhitacatuttho kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Yassa saṃgho kammaṃ karoti, taṃcatuttho kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Catuvaggakaraṇaṃ.

Pañcavaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ bhikkhunipañcamo kammaṃ kareyya … akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Pañcavaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ sikkhamānapañcamo kammaṃ kareyya … pe …. Sāmaṇerapañcamo kammaṃ kareyya … sāmaṇeripañcamo kammaṃ kareyya … sikkhaṃ paccakkhātakapañcamo kammaṃ kareyya … antimavatthuṃ ajjhāpannakapañcamo kammaṃ kareyya … āpattiyā adassane ukkhittakapañcamo kammaṃ kareyya … āpattiyā appaṭikamme ukkhittakapañcamo kammaṃ kareyya … pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakapañcamo kammaṃ kareyya … paṇḍakapañcamo kammaṃ kareyya … theyyasaṃvāsakapañcamo kammaṃ kareyya … titthiyapakkantakapañcamo kammaṃ kareyya … tiracchānagatapañcamo kammaṃ kareyya … mātughātakapañcamo kammaṃ kareyya … pitughātakapañcamo kammaṃ kareyya … arahantaghātakapañcamo kammaṃ kareyya … bhikkhunidūsakapañcamo kammaṃ kareyya … saṃghabhedakapañcamo kammaṃ kareyya … lohituppādakapañcamo kammaṃ kareyya … ubhatobyañjanakapañcamo kammaṃ kareyya … nānāsaṃvāsakapañcamo kammaṃ kareyya … nānāsīmāya ṭhitapañcamo kammaṃ kareyya … iddhiyā vehāse ṭhitapañcamo kammaṃ kareyya … yassa saṃgho kammaṃ karoti, taṃpañcamo kammaṃ kareyya— akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Pañcavaggakaraṇaṃ.

Dasavaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ bhikkhunidasamo kammaṃ kareyya, akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Dasavaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ sikkhamānadasamo kammaṃ kareyya, akammaṃ na ca karaṇīyaṃ … pe …. Dasavaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ yassa saṃgho kammaṃ karoti, taṃdasamo kammaṃ kareyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Dasavaggakaraṇaṃ.

Vīsativaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ bhikkhunivīso kammaṃ kareyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Vīsativaggakaraṇañce, bhikkhave, kammaṃ sikkhamānavīso kammaṃ kareyya ... pe ... sāmaṇeravīso kammaṃ kareyya ... sāmaṇerivīso kammaṃ kareyya ... sikkhaṃ paccakkhātakavīso kammaṃ kareyya ... antimavatthuṃ ajjhāpannakavīso kammaṃ kareyya ... āpattiyā adassane ukkhittakavīso kammaṃ kareyya ... āpattiyā appaṭikamme ukkhittakavīso kammaṃ kareyya ... pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakavīso kammaṃ kareyya ... paṇḍakavīso kammaṃ kareyya ... theyyasaṃvāsakavīso kammaṃ kareyya ... titthiyapakkantakavīso kammaṃ kareyya ... tiracchānagatavīso kammaṃ kareyya ... mātughātakavīso kammaṃ kareyya ... pitughātakavīso kammaṃ kareyya ... arahantaghātakavīso kammaṃ kareyya ... bhikkhunidūsakavīso kammaṃ kareyya ... saṃghabhedakavīso kammaṃ kareyya ... lohituppādakavīso kammaṃ kareyya ... ubhatobyañjanakavīso kammaṃ kareyya ... nānāsaṃvāsakavīso kammaṃ kareyya ... nānāsīmāya ṭhitavīso kammaṃ kareyya ... iddhiyā vehāse ṭhitavīso kammaṃ kareyya ... yassa saṃgho kammaṃ karoti, taṃvīso kammaṃ kareyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Vīsativaggakaraṇaṃ.

5. Pārivāsikādikathā

Pārivāsikacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Mūlāyapaṭikassanārahacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Mānattārahacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Mānattacārikacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ. Abbhānārahacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya—akammaṃ na ca karaṇīyaṃ.

Ekaccassa, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā ruhati, ekaccassa na ruhati. Kassa ca, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā na ruhati? Bhikkhuniyā, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā na ruhati.

Sikkhamānāya, bhikkhave ... pe ... sāmaṇerassa, bhikkhave ... sāmaṇeriyā, bhikkhave ... sikkhāpaccakkhātakassa, bhikkhave ... antimavatthuṃ ajjhāpannakassa, bhikkhave ... ummattakassa, bhikkhave ... khittacittassa, bhikkhave ... vedanāṭṭassa, bhikkhave ... āpattiyā adassane ukkhittakassa, bhikkhave ... āpattiyā appaṭikamme ukkhittakassa, bhikkhave ... pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakassa, bhikkhave ... paṇḍakassa, bhikkhave ... theyyasaṃvāsakassa, bhikkhave ... titthiyapakkantakassa, bhikkhave ... tiracchānagatassa, bhikkhave ... mātughātakassa, bhikkhave ... pitughātakassa, bhikkhave ... arahantaghātakassa, bhikkhave ... bhikkhunidūsakassa, bhikkhave ... saṃghabhedakassa, bhikkhave ... lohituppādakassa, bhikkhave ... ubhatobyañjanakassa, bhikkhave ... nānāsaṃvāsakassa, bhikkhave ... nānāsīmāya ṭhitassa, bhikkhave ... iddhiyā vehāse ṭhitassa, bhikkhave, yassa saṃgho kammaṃ karoti, tassa ca, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā na ruhati. Imesaṃ kho, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā na ruhati.

Kassa ca, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā ruhati? Bhikkhussa, bhikkhave, pakatattassa samānasaṃvāsakassa samānasīmāya ṭhitassa antamaso ānantarikassāpi bhikkhuno viññāpentassa saṃghamajjhe paṭikkosanā ruhati. Imassa, bhikkhave, saṃghamajjhe paṭikkosanā ruhati.

6. Dvenissāraṇādikathā

Dvemā, bhikkhave, nissāraṇā. Atthi, bhikkhave, puggalo appatto nissāraṇaṃ. Tañce saṃgho nissāreti, ekacco sunissārito, ekacco dunnissārito. Katamo ca, bhikkhave, puggalo appatto nissāraṇaṃ, tañce saṃgho nissāreti—dunnissārito? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu suddho hoti anāpattiko. Tañce saṃgho nissāreti— dunnissārito. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo appatto nissāraṇaṃ, tañce saṃgho nissāreti—dunnissārito.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo appatto nissāraṇaṃ, tañce saṃgho nissāreti— sunissārito? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno, gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi, tañce saṃgho nissāreti—sunissārito. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo appatto nissāraṇaṃ, tañce saṃgho nissāreti—sunissārito.

Dvemā, bhikkhave, osāraṇā. Atthi, bhikkhave, puggalo appatto os-

āraṇaṃ tañce saṃgho osāreti, ekacco sosārito, ekacco dosārito. Katamo ca, bhikkhave, puggalo appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti—dosārito? Paṇḍako, bhikkhave, appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti—dosārito. Theyyasaṃvāsako, bhikkhave, appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti—dosārito. Titthiyapakkantako, bhikkhave ... pe ... tiracchānagato, bhikkhave ... mātughātako, bhikkhave ... pitughātako, bhikkhave ... arahantaghātako, bhikkhave ... bhikkhunidūsako, bhikkhave ... saṃghabhedako, bhikkhave ... lohituppādako, bhikkhave ... ubhatobyañjanako, bhikkhave, appatto, osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti—dosārito. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti—dosārito. Ime vuccanti, bhikkhave, puggalā appattā osāraṇaṃ, te ce saṃgho osāreti—dosāritā.

Katamo ca, bhikkhave, puggalo appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti— sosārito? Hatthacchinno, bhikkhave, appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti, sosārito. Pādacchinno, bhikkhave ... pe ... hatthapādacchinno, bhikkhave ... kaṇṇacchinno, bhikkhave ... nāsacchinno, bhikkhave ... kaṇṇanāsacchinno, bhikkhave ... aṅgulicchinno, bhikkhave ... aḷacchinno, bhikkhave ... kaṇḍaracchinno, bhikkhave ... phaṇahatthako, bhikkhave ... khujjo, bhikkhave ... vāmano, bhikkhave ... galagaṇḍī, bhikkhave ... lakkhaṇāhato, bhikkhave ... kasāhato, bhikkhave ... likhitako, bhikkhave ... sīpadiko, bhikkhave ... pāparogī, bhikkhave ... parisadūsako, bhikkhave ... kāṇo, bhikkhave ... kuṇī, bhikkhave ... khañjo, bhikkhave ... pakkhahato, bhikkhave ... chinniriyāpatho, bhikkhave ... jarādubbalo, bhikkhave ... andho, bhikkhave ... mūgo, bhikkhave ... badhiro, bhikkhave ... andhamūgo, bhikkhave ... andhabadhiro, bhikkhave ... mūgabadhiro, bhikkhave ... andhamūgabadhiro, bhikkhave, appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti—sosārito. Ayaṃ vuccati, bhikkhave, puggalo appatto osāraṇaṃ, tañce saṃgho osāreti— sosārito. Ime vuccanti, bhikkhave, puggalā appattā osāraṇaṃ, te ce saṃgho osāreti—sosāritā.

Vāsabhagāmabhāṇavāro niṭṭhito paṭhamo.

7. Adhammakammādikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattin'ti? So evaṃ vadeti—'natthi me,

āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyan'ti. Taṃ saṃgho āpattiyā adassane ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti paṭikātabbā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, paṭikarohi taṃ āpattin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ paṭikareyyan'ti. Taṃ saṃgho āpattiyā appaṭikamme ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'pāpikā te, āvuso, diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, pāpikā diṭṭhi, yamahaṃ paṭinissajjeyyan'ti. Taṃ saṃgho pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā, na hoti āpatti paṭikātabbā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattiṃ? Paṭikarohi taṃ āpattin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyaṃ. Natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ paṭikareyyan'ti. Taṃ saṃgho adassane vā appaṭikamme vā ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā, na hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā— 'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattiṃ? Pāpikā te diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyaṃ; natthi me, āvuso, pāpikā diṭṭhi, yamahaṃ paṭinissajjeyyan'ti. Taṃ saṃgho adassane vā appaṭinissagge vā ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti paṭikātabbā, na hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā— 'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, paṭikarohi taṃ āpattiṃ; pāpikā te diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ paṭikareyyaṃ. Natthi me, āvuso, pāpikā diṭṭhi, yamahaṃ paṭinissajjeyyan'ti. Taṃ saṃgho appaṭikamme vā appaṭinissagge vā ukkhipati— adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa na hoti āpatti daṭṭhabbā, na hoti āpatti paṭikātabbā, na hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tame-

naṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattiṃ? Paṭikarohi taṃ āpattiṃ; pāpikā te diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyaṃ. Natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ paṭikareyyaṃ. Natthi me, āvuso, pāpikā diṭṭhi, yamahaṃ paṭinissajjeyyan'ti. Taṃ saṃgho adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti āpatti daṭṭhabbā. Tamenaṃ codeti. Saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattin'ti? So evaṃ vadeti—'āmāvuso, passāmī'ti. Taṃ saṃgho āpattiyā adassane ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti āpatti paṭikātabbā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, paṭikarohi taṃ āpattin'ti. So evaṃ vadeti—'āmāvuso, paṭikarissāmī'ti. Taṃ saṃgho āpattiyā appaṭikamme ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'pāpikā te, āvuso, diṭṭhi; paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'āmāvuso, paṭinissajjissāmī'ti. Taṃ saṃgho pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhipati— adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti āpatti daṭṭhabbā, hoti āpatti paṭikātabbā ... pe ... hoti āpatti daṭṭhabbā, hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā ... pe ... hoti āpatti paṭikātabbā, hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā ... pe ... hoti āpatti daṭṭhabbā, hoti āpatti paṭikātabbā, hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattiṃ? Paṭikarohi taṃ āpattiṃ; pāpikā te diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'āmāvuso, passāmi, āma paṭikarissāmi, āma paṭinissajjissāmī'ti. Taṃ saṃgho adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā ukkhipati—adhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti āpatti daṭṭhabbā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattin'ti? So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyan'ti. Taṃ saṃgho āpattiyā adassane

ukkhipati—dhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti āpatti paṭikātabbā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, paṭikarohi taṃ āpattin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ paṭikareyyan'ti. Taṃ saṃgho āpattiyā appaṭikamme ukkhipati—dhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'pāpikā te, āvuso, diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, pāpikā diṭṭhi, yamahaṃ paṭinissajjeyyan'ti. Taṃ saṃgho pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhipati—dhammakammaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhussa hoti āpatti daṭṭhabbā, hoti āpatti paṭikātabbā ... pe ... hoti āpatti daṭṭhabbā, hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā ... pe ... hoti āpatti paṭikātabbā, hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā ... pe ... hoti āpatti daṭṭhabbā, hoti āpatti paṭikātabbā, hoti pāpikā diṭṭhi paṭinissajjetā. Tamenaṃ codeti saṃgho vā sambahulā vā ekapuggalo vā—'āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattiṃ? Paṭikarohi taṃ āpattiṃ. Pāpikā te diṭṭhi, paṭinissajjetaṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. So evaṃ vadeti—'natthi me, āvuso, āpatti, yamahaṃ passeyyaṃ. Natthi me, āvuso, āpatti yamahaṃ paṭikareyyaṃ. Natthi me, āvuso, pāpikā diṭṭhi, yamahaṃ paṭinissajjeyyan'ti. Taṃ saṃgho adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā ukkhipati—dhammakamman"ti.

8. Upālipucchākathā

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho sammukhākaraṇīyaṃ kammaṃ asammukhā karoti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman"ti? "Adhammakammaṃ taṃ, upāli, avinayakamman"ti. "Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho paṭipucchākaraṇīyaṃ kammaṃ appaṭipucchā karoti ... pe ... paṭiññāyakaraṇīyaṃ kammaṃ appaṭiññāya karoti ... sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti ... amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti ... tassapāpiyasikākammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti ... tajjanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti ... niyassakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti ... pabbājanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakam-

maṃ karoti … paṭisāraṇīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … ukkhepanīyakammārahassa parivāsaṃ deti … parivāsārahaṃ mūlāya paṭikassati … mūlāyapaṭikassanārahassa mānattaṃ deti … mānattāraḥaṃ abbheti … abbhānārahaṃ upasampādeti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman”ti? “Adhammakammaṃ taṃ, upāli, avinayakammaṃ.

Yo kho, upāli, samaggo saṃgho sammukhākaraṇīyaṃ kammaṃ asammukhā karoti, evaṃ kho, upāli, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ, evañca pana saṃgho sātisāro hoti. Yo kho, upāli, samaggo saṃgho paṭipucchākaraṇīyaṃ kammaṃ appaṭipucchā karoti … pe … paṭiññāyakaraṇīyan kammaṃ appaṭiññāya karoti … sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti … amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … tassapāpiyasikākammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … tajjanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti … niyassakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … pabbājanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … paṭisāraṇīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … ukkhepanīyakammārahassa parivāsaṃ deti … parivāsārahaṃ mūlāya paṭikassati … mūlāyapaṭikassanārahassa mānattaṃ deti … mānattāraḥaṃ abbheti … abbhānārahaṃ upasampādeti, evaṃ kho, upāli, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hotī”ti.

“Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho sammukhākaraṇīyaṃ kammaṃ sammukhā karoti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman”ti? “Dhammakammaṃ taṃ, upāli, vinayakamman”ti. “Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho paṭipucchākaraṇīyaṃ kammaṃ paṭipucchā karoti … pe … paṭiññāyakaraṇīyaṃ kammaṃ paṭiññāya karoti … sativinayārahassa sativinayaṃ deti … amūḷhavinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti … tassapāpiyasikākammārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … tajjanīyakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … niyassakammārahassa niyassakammaṃ karoti … pabbājanīyakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … paṭisāraṇīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … ukkhepanīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … parivāsārahassa parivāsaṃ deti mūlāyapaṭikassanārahaṃ mūlāya paṭikassati … mānattārahassa mānattaṃ deti … abbhānārahaṃ abbheti … upasampadārahaṃ upasampādeti, dham-

makammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman”ti? “Dhammakammaṃ taṃ, upāli, vinayakammaṃ.

Yo kho, upāli, samaggo saṃgho sammukhākaraṇīyaṃ kammaṃ sammukhā karoti, evaṃ kho, upāli, dhammakammaṃ hoti vinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho anatisāro hoti. Yo kho, upāli, samaggo saṃgho paṭipucchākaraṇīyaṃ kammaṃ paṭipucchā karoti … paṭiññāyakaraṇīyaṃ kammaṃ paṭiññāya karoti … sativinayārahassa sativinayaṃ deti … amūḷhavinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti … tassapāpiyasikākammārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … tajjanīyakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … niyassakammārahassa niyassakammaṃ karoti … pabbājanīyakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … paṭisāraṇīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … ukkhepanīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … parivāsārahassa parivāsaṃ deti … mūlāyapaṭikassanārahaṃ mūlāya paṭikassati … mānattārahassa mānattaṃ deti … abbhānārahaṃ abbheti … upasampadārahaṃ upasampādeti, evaṃ kho, upāli, dhammakammaṃ hoti vinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho anatisāro hotī”ti.

“Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, amūḷhavinayārahassa sativinayaṃ deti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman”ti? “Adhammakammaṃ taṃ, upāli, avinayakamman”ti. “Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti, tassapāpiyasikākammārahassa amūḷhavinayaṃ deti … pe … tassapāpiyasikākammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti, tajjanīyakammārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … tajjanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti, niyassakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … niyassakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti, pabbājanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti … pabbājanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti, paṭisāraṇīyakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … paṭisāraṇīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti, ukkhepanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … ukkhepanīyakammārahassa parivāsaṃ deti, parivāsārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … parivāsārahaṃ mūlāya paṭikassati, mūlāyapaṭikassanārahassa parivāsaṃ deti … mūlāyapaṭikassanārahassa mānattaṃ deti, mānattārahaṃ mūlāya paṭikassati … mānattārahaṃ abbheti, abbhānārahassa mānattaṃ deti … abb-

hānārahaṃ upasampādeti, upasampadārahaṃ abbheti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman”ti? “Adhammakammaṃ taṃ, upāli, avinayakammaṃ.

Yo kho, upāli, samaggo saṃgho sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, amūḷhavinayārahassa sativinayaṃ deti, evaṃ kho, upāli, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hoti. Yo kho, upāli, samaggo saṃgho amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti, tassapāpiyasikākammārahassa amūḷhavinayaṃ deti … pe … tassapāpiyasikākammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti, tajjanīyakammārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … tajjanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti, niyassakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … niyassakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti, pabbājanīyakammārahassa niyassakammaṃ karoti … pabbājanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti, paṭisāraṇīyakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … paṭisāraṇīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti, ukkhepanīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … ukkhepanīyakammārahassa parivāsaṃ deti, parivāsārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … parivāsārahaṃ mūlāya paṭikassati, mūlāyapaṭikassanārahassa parivāsaṃ deti … mūlāyapaṭikassanārahassa mānattaṃ deti, mānattārahaṃ mūlāya paṭikassati—mānattārahaṃ abbheti, abbhānārahassa mānattaṃ deti … abbhānārahaṃ upasampādeti, upasampadārahaṃ abbheti, evaṃ kho, upāli, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hotī”ti.

“Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho sativinayārahassa sativinayaṃ deti, amūḷhavinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman”ti? “Dhammakammaṃ taṃ, upāli, vinayakamman”ti. “Yo nu kho, bhante, samaggo saṃgho amūḷhavinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti … pe … tassapāpiyasikākammārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … pe … tajjanīyakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … pe … niyassakammārahassa niyassakammaṃ karoti … pe … pabbājanīyakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … pe … paṭisāraṇīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … pe … ukkhepanīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … pe … parivāsārahassa parivāsaṃ deti … pe … mūlāyapaṭikassanārahaṃ mūlāya paṭikassati … pe … mānattārahassa mānattaṃ deti … pe … abb-

hānārahaṃ abbheti, upasampadārahaṃ upasampādeti, dhammakammaṃ nu kho taṃ, bhante, vinayakamman"ti? "Dhammakammaṃ taṃ, upāli, vinayakammaṃ.

Yo kho, upāli, samaggo saṃgho sativinayārahassa sativinayaṃ deti, amūḷhavinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, evaṃ kho, upāli, dhammakammaṃ hoti vinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho anatisāro hoti. Yo kho, upāli, samaggo saṃgho amūḷhavinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti ... pe ... tassapāpiyasikākammārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti ... pe ... tajjanīyakammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti ... pe ... niyassakammārahassa niyassakammaṃ karoti ... pe ... pabbājanīyakammārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti ... pe ... paṭisāraṇīyakammārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti ... pe ... ukkhepanīyakammārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti ... pe ... parivāsārahassa parivāsaṃ deti ... pe ... mūlāyapaṭikassanārahaṃ mūlāya paṭikassati ... pe ... mānattārahassa mānattaṃ deti ... pe ... abbhānārahaṃ abbheti, upasampadārahaṃ upasampādeti, evaṃ kho, upāli, dhammakammaṃ hoti vinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho anatisāro hotī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"yo kho, bhikkhave, samaggo saṃgho sativinayārahassa amūḷhavinayaṃ deti, evaṃ kho, bhikkhave, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hoti. Yo kho, bhikkhave, samaggo saṃgho sativinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti ... pe ... sativinayārahassa tajjanīyakammaṃ karoti ... sativinayārahassa niyassakammaṃ karoti ... sativinayārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti ... sativinayārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti ... sativinayārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti ... sativinayārahassa parivāsaṃ deti ... sativinayārahaṃ mūlāya paṭikassati ... sativinayārahassa mānattaṃ deti ... sativinayārahaṃ abbheti ... sativinayārahaṃ upasampādeti, evaṃ kho, bhikkhave, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hoti.

Yo kho, bhikkhave, samaggo saṃgho amūḷhavinayārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti, evaṃ kho, bhikkhave, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hoti. Yo kho, bhikkhave, samaggo saṃgho amūḷhavinayārahassa tajjanīyakammaṃ karoti ... pe ... amūḷhavinayārahassa niyassakammaṃ karoti ... amūḷhavinayārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti ... amūḷhavinayāra-

hassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … amūḷhavinayārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … amūḷhavinayārahassa parivāsaṃ deti … amūḷhavinayārahaṃ mūlāya paṭikassati … amūḷhavinayārahassa mānattaṃ deti … amūḷhavinayārahaṃ abbheti … amūḷhavinayārahaṃ upasampādeti … amūḷhavinayārahassa sativinayaṃ deti, evaṃ kho, bhikkhave, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hoti.

Yo kho, bhikkhave, samaggo saṃgho tassapāpiyasikākammārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … pe … tajjanīyakammārahassa … niyassakammārahassa … pabbājanīyakammārahassa … paṭisāraṇīyakammārahassa … ukkhepanīyakammārahassa … parivāsārahaṃ … mūlāyapaṭikassanārahassa … mānattārahaṃ … abbhānārahaṃ … upasampadārahassa sativinayaṃ deti, evaṃ kho, bhikkhave, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hoti. Yo kho, bhikkhave, samaggo saṃgho upasampadārahassa amūḷhavinayaṃ deti … pe … upasampadārahassa tassapāpiyasikākammaṃ karoti … upasampadārahassa tajjanīyakammaṃ karoti … upasampadārahassa niyassakammaṃ karoti … upasampadārahassa pabbājanīyakammaṃ karoti … upasampadārahassa paṭisāraṇīyakammaṃ karoti … upasampadārahassa ukkhepanīyakammaṃ karoti … upasampadārahassa parivāsaṃ deti … upasampadārahaṃ mūlāya paṭikassati … upasampadārahassa mānattaṃ deti … upasampadārahaṃ abbheti, evaṃ kho, bhikkhave, adhammakammaṃ hoti avinayakammaṃ. Evañca pana saṃgho sātisāro hotī”ti.

Upālipucchābhāṇavāro niṭṭhito dutiyo.

9. Tajjanīyakammakathā

“Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—‘ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā’ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—‘ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā’ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena sam-

aggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti— dhammapatirūpakena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena samaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti— dhammapatirūpakena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhū-

naṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti— adhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso,

bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammena vaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena vaggā.

10. Niyassakammakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno, gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bālo abyatto āpattibahulo anapadāno, gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Handassa mayaṃ niyassakammaṃ karomā'ti. Te tassa niyassakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ

āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena niyassakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ niyassakammaṃ karomā'ti. Te tassa niyassakammaṃ karonti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Yathā heṭṭhā, tathā cakkaṃ kātabbaṃ.

11. Pabbājanīyakammakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu kuladūsako hoti pāpasamācāro. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu kuladūsako pāpasamācāro. Handassa mayaṃ pabbājanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa pabbājanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ pabbājanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa pabbājanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

12. Paṭisāraṇīyakammakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu gihī akkosati paribhāsati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu gihī akkosati paribhāsati. Handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

13. Adassaneukkhepanīyakammakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Handassa mayaṃ āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa āpattiyā adas-

sane ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

14. Appaṭikammeukkhepanīyakammakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Handassa mayaṃ āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

15. Appaṭinissaggeukkhepanīyakammakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu na icchati pāpikaṃ diṭṭhiṃ paṭinissajjituṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu na icchati pāpikaṃ diṭṭhiṃ paṭinissajjituṃ. Handassa mayaṃ pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammakato adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ...

dhammapatirūpakena vaggā … dhammapatirūpakena samaggā … pe ….

Cakkaṃ kātabbaṃ.

16. Tajjanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena samaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippas-

saddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammap-

atirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakam-

maṃ paṭippassaddhaṃ adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammena vaggā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena samaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammapatirūpakena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena samaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammena vaggā. So tamhāpi āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena tajjanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ dhammena vaggehi. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena vaggā.

17. Niyassakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Han-

dassa mayaṃ niyassakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa niyassakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena niyassakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ niyassakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa niyassakammaṃ paṭippassambhenti— adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

18. Pabbājanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena pabbājanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

19. Paṭisāraṇīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena

paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

20. Adassaneukkhepanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti— 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

21. Appaṭikammeukkhepanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassamb-

henti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ—adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

22. Appaṭinissaggeukkhepanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. So tamhā āvāsā aññaṃ āvāsaṃ gacchati. Tatthapi bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'imassa kho, āvuso, bhikkhuno saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassaddhaṃ—adhammena vaggehi. Handassa mayaṃ pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti ... adhammena samaggā ... pe ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā ... pe ....

Cakkaṃ kātabbaṃ.

23. Tajjanīyakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā.

Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'adhammena vaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—adhammena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati— 'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'adhammena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammena vaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati— 'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammena vaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ

karonti—dhammapatirūpakena vaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ karonti—dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

24. Niyassakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno, gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu bālo abyatto āpattibahulo anapadāno, gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi. Handassa mayaṃ niyassakammaṃ karomā'ti. Te tassa niyassakammaṃ karonti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha

bhikkhū dhammavādino. Ime pañca vārā saṃkhittā.

25. Pabbājanīyakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu kuladūsako hoti pāpasamācāro. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu kuladūsako pāpasamācāro. Handassa mayaṃ pabbājanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa pabbājanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Ime pañca vārā saṃkhittā.

26. Paṭisāraṇīyakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu gihī akkosati paribhāsati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu gihī akkosati paribhāsati. Handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Ime pañca vārā saṃkhittā.

27. Adassaneukkhepanīyakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ passituṃ. Handassa mayaṃ āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā ... pe ... ad-

hammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Ime pañca vārā saṃkhittā.

28. Appaṭikammeukkhepanīyakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpajjitvā na icchati āpattiṃ paṭikātuṃ. Handassa mayaṃ āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti; ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Ime pañca vārā saṃkhittā.

29. Appaṭinissaggeukkhepanīyakammavivādakathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu na icchati pāpikaṃ diṭṭhiṃ paṭinissajjituṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu na icchati pāpikaṃ diṭṭhiṃ paṭinissajjituṃ. Handassa mayaṃ pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ karomā'ti. Te tassa pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ karonti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakam-

maṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Ime pañca vārā saṃkhittā.

30. Tajjanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'adhammena vaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu— 'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'adhammena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu— 'akataṃ kam-

maṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammena vaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammena vaggakamman'ti ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu— 'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena vaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena vaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ

kho, āvuso, bhikkhu saṃghena tajjanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, tajjanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ tajjanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa tajjanīyakammaṃ paṭippassambhenti—dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino.

31. Niyassakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena niyassakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, niyassassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ niyassakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa niyassakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Imepi pañca vārā saṃkhittā.

32. Pabbājanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena pabbājanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pabbājanīyassa kammassa paṭip-

passaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa pabbājanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Imepi pañca vārā saṃkhittā.

33. Paṭisāraṇīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena paṭisāraṇīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, paṭisāraṇīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa paṭisāraṇīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Ime tattha bhikkhū dhammavādino. Imepi pañca vārā saṃkhittā.

34. Adassaneukkhepanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti— 'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu

saṃghena āpattiyā adassane ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā adassane ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa āpattiyā adassane ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Imepi pañca vārā saṃkhittā.

35. Appaṭikammeukkhepanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa āpattiyā appaṭikamme ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Imepi pañca vārā saṃkhittā.

36. Appaṭinissaggeukkhepanīyakammapaṭippassaddhikathā

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu saṃghena pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammakato sammā vattati, lomaṃ pāteti, netthāraṃ vattati, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyassa kammassa paṭippassaddhiṃ yācati. Handassa mayaṃ pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhemā'ti. Te tassa pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhepanīyakammaṃ paṭippassambhenti—adhammena vaggā ... pe ... adhammena samaggā ... dhammena vaggā ... dhammapatirūpakena vaggā ... dhammapatirūpakena samaggā. Tatraṭṭho saṃgho vivadati—'adhammena vaggakammaṃ, adhammena samaggakammaṃ, dhammena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena vaggakammaṃ, dhammapatirūpakena samaggakammaṃ, akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti. Tatra, bhikkhave, ye te bhikkhū evamāhaṃsu—'dhammapatirūpakena samaggakamman'ti, ye ca te bhikkhū evamāhaṃsu—'akataṃ kammaṃ dukkaṭaṃ kammaṃ puna kātabbaṃ kamman'ti, ime tattha bhikkhū dhammavādino. Imepi pañca vārā saṃkhittā".

Campeyyakkhandhako navamo.

Tassuddānaṃ

Campāyaṃ bhagavā āsi, vatthu vāsabhagāmake; Āgantukānamussukkaṃ, akāsi icchitabbake.

Pakataññunoti ñatvā, ussukkaṃ na karī tadā; Ukkhitto na karotīti, sāgamā jinasantike.

Adhammena vaggakammaṃ, samaggaṃ adhammena ca; Dhammena vaggakammañca, patirūpakena vaggikaṃ.

Patirūpakena samaggaṃ, eko ukkhipatekakaṃ; Eko ca dve sambahule, saṃghaṃ ukkhipatekako.

Duvepi sambahulāpi, saṃgho saṃghañca ukkhipi; Sabbaññupavaro sutvā, adhammanti paṭikkhipi.

Ñattivipannaṃ yaṃ kammaṃ, sampannaṃ anusāvanaṃ; Anussāvanavipannaṃ, sampannaṃ ñattiyā ca yaṃ.

Ubhayena vipannañca, aññatra dhammameva ca; Vinayā satthu paṭikuṭṭhaṃ, kuppaṃ aṭṭhānārahikaṃ.

Adhammavaggaṃ samaggaṃ, Dhamma patirūpāni ye duve; Dhammeneva ca sāmaggiṃ, Anuññāsi tathāgato.

Catuvaggo pañcavaggo, dasavaggo ca vīsati; Parovīsativaggo ca, saṃgho pañcavidho tathā.

Ṭhapetvā upasampadaṃ, yañca kammaṃ pavāraṇaṃ; Abbhānakammena saha, catuvaggehi kammiko.

Duve kamme ṭhapetvāna, majjhadesūpasampadaṃ; Abbhānaṃ pañcavaggiko, sabbakammesu kammiko.

Abbhānekaṃ ṭhapetvāna, ye bhikkhū dasavaggikā; Sabbakammakaro saṃgho, vīso sabbattha kammiko.

Bhikkhunī sikkhamānā ca, sāmaṇero sāmaṇerī; Paccakkhātantimavatthū, ukkhittāpattidassane.

Appaṭikamme diṭṭhiyā, paṇḍako theyyasaṃvāsakaṃ; Titthiyā tiracchānagataṃ, mātu pitu ca ghātakaṃ.

Arahaṃ bhikkhunīdūsi, bhedakaṃ lohituppādaṃ; Byañjanaṃ nānāsaṃvāsaṃ, nānāsīmāya iddhiyā.

Yassa saṃgho kare kammaṃ, hontete catuvīsati; Sambuddhena paṭikkhittā, na hete gaṇapūrakā.

Pārivāsikacatuttho, parivāsaṃ dadeyya vā; Mūlā mānattamabbheyya, akammaṃ na ca karaṇaṃ.

Mūlā arahamānattā, abbhānārahameva ca; Na kammakārakā pañca, sambuddhena pakāsitā.

Bhikkhunī sikkhamānā ca, sāmaṇero sāmaṇerikā; Paccakkhantimaummattā, khittāvedanadassane.

Appaṭikamme diṭṭhiyā, paṇḍakāpi ca byañjanā; Nānāsaṃvāsakā sīmā, vehāsaṃ yassa kamma ca.

Aṭṭhārasannametesaṃ, paṭikkosaṃ na ruhati; Bhikkhussa pakatattassa, ruhati paṭikkosanā.

Suddhassa dunnisārito, bālo hi sunissārito; Paṇḍako theyyasaṃvāso, pakkanto tiracchānagato.

Mātu pitu arahanta, dūsako saṃghabhedako; Lohituppādako ceva, ubhatobyañjano ca yo.

Ekādasannaṃ etesaṃ, osāraṇaṃ na yujjati; Hatthapādaṃ tadubhayaṃ, kaṇṇanāsaṃ tadūbhayaṃ.

Aṅguli aḷakaṇḍaraṃ, phaṇaṃ khujjo ca vāmano; Gaṇḍī lakkhaṇakasā ca, likhitako ca sīpadī.

Pāpā parisakāṇo ca, kuṇī khañjo hatopi ca; Iriyāpathadubbalo, andho mūgo ca badhiro.

Andhamūgandhabadhiro, mūgabadhirameva ca; Andhamūgabadhiro ca, dvattiṃsete anūnakā.

Tesaṃ osāraṇaṃ hoti, sambuddhena pakāsitaṃ; Daṭṭhabbā paṭikātabbā, nissajjetā na vijjati.

Tassa ukkhepanā kammā, satta honti adhammikā; Āpannaṃ anuvattantaṃ, satta tepi adhammikā.

Āpannaṃ nānuvattantaṃ, satta kammā sudhammikā; Sammukhā paṭipucchā ca, paṭiññāya ca kāraṇā.

Sati amūḷhapāpikā, tajjanīniyassena ca; Pabbājanīya paṭisāro, ukkhepaparivāsa ca.

Mūlā mānattaabbhānā, tatheva upasampadā; Aññaṃ kareyya aññassa, soḷasete adhammikā.

Taṃ taṃ kareyya taṃ tassa, soḷasete sudhammikā; Paccāropeyya aññaññaṃ, soḷasete adhammikā.

Dve dve tammūlakaṃ tassa, tepi soḷasa dhammikā; Ekekamūlakaṃ cakkaṃ, "adhamman"ti jinobravi.

Akāsi tajjanīyaṃ kammaṃ, saṃgho bhaṇḍanakārako; Adhammena vaggakammaṃ, aññaṃ āvāsaṃ gacchi so.

Tatthādhammena samaggā, tassa tajjanīyaṃ karuṃ; Aññattha vaggādhammena, tassa tajjanīyaṃ karuṃ.

Patirūpena vaggāpi, samaggāpi tathā karuṃ; Adhammena samaggā ca, dhammena vaggameva ca.

Patirūpakena vaggā ca, samaggā ca ime padā; Ekekamūlakaṃ katvā, cakkaṃ bandhe vicakkhaṇo.

Bālā byattassa niyassaṃ, pabbāje kuladūsakaṃ; Paṭisāraṇīyaṃ kammaṃ, kare akkosakassa ca.

Adassanāppaṭikamme, yo ca diṭṭhiṃ na nissajje; Tesaṃ ukkhepanīyakammaṃ, satthavāhena bhāsitaṃ.

Upari nayakammānaṃ, pañño tajjanīyaṃ naye; Tesaṃyeva anulomaṃ, sammā vattati yācite.

Passaddhi tesaṃ kammānaṃ, heṭṭhā kammanayena ca; Tasmiṃ tasmiṃ tu kammesu, tatraṭṭho ca vivadati.

Akataṃ dukkaṭañceva, punakātabbakanti ca; Kamme passaddhiyā cāpi, te bhikkhū dhammavādino.

Vipattibyādhite disvā, kammappatte mahāmuni; Paṭippassaddhimakkhāsi, sallakattova osadhanti.

Imamhi khandhake vatthūni chattiṃsāti.

Campeyyakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Samathakkhandhaka

1. Sammukhāvinaya

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū asammukhībhūtānaṃ bhikkhūnaṃ kammāni karonti—tajjanīyampi, niyassampi, pabbājanīyampi, paṭisāraṇīyampi, ukkhepanīyampi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū asammukhībhūtānaṃ bhikkhūnaṃ kammāni karissanti—tajjanīyampi, niyassampi, pabbājanīyampi, paṭisāraṇīyampi, ukkhepanīyampī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū asammukhībhūtānaṃ bhikkhūnaṃ kammāni karonti—tajjanīyampi, niyassampi, pabbājanīyampi, paṭisāraṇīyampi, ukkhepanīyampī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ, bhikkhave, tesaṃ moghapurisānaṃ ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā asammukhībhūtānaṃ bhikkhūnaṃ kammāni karissanti—tajjanīyampi, niyassampi, pabbājanīyampi, paṭisāraṇīyampi, ukkhepanīyampi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"Na, bhikkhave, asammukhībhūtānaṃ bhikkhūnaṃ kammaṃ kātabbaṃ—tajjanīyaṃ vā, niyassaṃ vā, pabbājanīyaṃ vā, paṭisāraṇīyaṃ vā, ukkhepanīyaṃ vā. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassa.

Adhammavādī puggalo adhammavādī sambahulā adhammavādī

saṃgho. Dhammavādī puggalo dhammavādī sambahulā dhammavādī saṃgho.

1.1. Kaṇhapakkhanavaka

Adhammavādī puggalo dhammavādiṃ puggalaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (1)

Adhammavādī puggalo dhammavādī sambahule saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (2)

Adhammavādī puggalo dhammavādiṃ saṃghaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (3)

Adhammavādī sambahulā dhammavādiṃ puggalaṃ saññāpenti nijjhāpenti pekkhenti anupekkhenti dassenti anudassenti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (4)

Adhammavādī sambahulā dhammavādī sambahule saññāpenti nijjhāpenti pekkhenti anupekkhenti dassenti anudassenti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (5)

Adhammavādī sambahulā dhammavādiṃ saṃghaṃ saññāpenti nijjhāpenti pekkhenti anupekkhenti dassenti anudassenti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (6)

Adhammavādī saṃgho dhammavādiṃ puggalaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo,

idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (7)

Adhammavādī saṃgho dhammavādī sambahule saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (8)

Adhammavādī saṃgho dhammavādiṃ saṃghaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, adhammena vūpasammati sammukhāvinayapatirūpakena. (9)

Kaṇhapakkhanavakaṃ niṭṭhitaṃ.

1.2. Sukkapakkhanavaka

Dhammavādī puggalo adhammavādiṃ puggalaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (1)

Dhammavādī puggalo adhammavādī sambahule saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (2)

Dhammavādī puggalo adhammavādiṃ saṃghaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (3)

Dhammavādī sambahulā adhammavādiṃ puggalaṃ saññāpenti nijjhāpenti pekkhenti anupekkhenti dassenti anudassenti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (4)

Dhammavādī sambahulā adhammavādī sambahule saññāpenti nijjhāpenti pekkhenti anupekkhenti dassenti anudassenti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (5)

Dhammavādī sambahulā adhammavādiṃ saṃghaṃ saññāpenti nijjhāpenti pekkhenti anupekkhenti dassenti anudassenti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (6)

Dhammavādī saṃgho adhammavādiṃ puggalaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (7)

Dhammavādī saṃgho adhammavādī sambahule saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayena. (8)

Dhammavādī saṃgho adhammavādiṃ saṃghaṃ saññāpeti nijjhāpeti pekkheti anupekkheti dasseti anudasseti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhāhi, imaṃ rocehī'ti. Evañcetaṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati, dhammena vūpasammati sammukhāvinayenā"ti. (9)

Sukkapakkhanavakaṃ niṭṭhitaṃ.

2. Sativinaya

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmatā dabbena mallaputtena jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikataṃ hoti. Yaṃ kiñci sāvakena pattabbaṃ sabbaṃ tena anuppattaṃ hoti. Natthi cassa kiñci uttari karaṇīyaṃ, katassa vā paticayo. Atha kho āyasmato dabbassa mallaputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"mayā kho jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikataṃ. Yaṃ kiñci sāvakena pattabbaṃ sabbaṃ mayā anuppattaṃ. Natthi ca me kiñci uttarikaraṇīyaṃ,

katassa vā paticayo. Kiṃ nu kho ahaṃ saṃghassa veyyāvaccaṃ kareyyan”ti.

Atha kho āyasmato dabbassa mallaputtassa etadahosi—“yannūnāhaṃ saṃghassa senāsanañca paññapeyyaṃ bhattāni ca uddiseyyan”ti. Atha kho āyasmā dabbo mallaputto sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā dabbo mallaputto bhagavantaṃ etadavoca—“idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—‘mayā kho jātiyā sattavassena arahattaṃ sacchikataṃ. Yaṃ kiñci sāvakena pattabbaṃ, sabbaṃ mayā anuppattaṃ. Natthi ca me kiñci uttarikaraṇīyaṃ, katassa vā paticayo. Kiṃ nu kho ahaṃ saṃghassa veyyāvaccaṃ kareyyan’ti? Tassa mayhaṃ, bhante, etadahosi— ‘yannūnāhaṃ saṃghassa senāsanañca paññapeyyaṃ bhattāni ca uddiseyyan’ti. Icchāmahaṃ, bhante, saṃghassa senāsanañca paññāpetuṃ bhattāni ca uddisitun”ti. “Sādhu sādhu, dabba. Tena hi tvaṃ, dabba, saṃghassa senāsanañca paññapehi bhattāni ca uddisāhī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho āyasmā dabbo mallaputto bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“tena hi, bhikkhave, saṃgho dabbaṃ mallaputtaṃ senāsanapaññāpakañca bhattuddesakañca sammannatu. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ dabbo mallaputto yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ senāsanapaññāpakañca bhattuddesakañca sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ senāsanapaññāpakañca bhattuddesakañca sammannati. Yassāyasmato khamati āyasmato dabbassa mallaputtassa senāsanapaññāpakassa ca bhattuddesakassa ca sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena āyasmā dabbo mallaputto senāsanapaññāpako ca bhattuddesako ca. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Sammato ca panāyasmā dabbo mallaputto sabhāgānaṃ bhikkhūnaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti. Ye te bhikkhū suttantikā tesaṃ

ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"te aññamaññaṃ suttantaṃ saṅgāyissantī"ti. Ye te bhikkhū vinayadharā tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"te aññamaññaṃ vinayaṃ vinicchinissantī"ti. Ye te bhikkhū dhammakathikā tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"te aññamaññaṃ dhammaṃ sākacchissantī"ti. Ye te bhikkhū jhāyino tesaṃ ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti— "te aññamaññaṃ na byābādhissantī"ti. Ye te bhikkhū tiracchānakathikā kāyadaḷhibahulā viharanti tesampi ekajjhaṃ senāsanaṃ paññapeti—"imāyapime āyasmanto ratiyā acchissantī"ti. Yepi te bhikkhū vikāle āgacchanti tesampi tejodhātuṃ samāpajjitvā teneva ālokena senāsanaṃ paññapeti; apissu bhikkhū sañcicca vikāle āgacchanti—"mayaṃ āyasmato dabbassa mallaputtassa iddhipāṭihāriyaṃ passissāmā"ti.

Te āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"amhāk āvuso dabba, senāsanaṃ paññapehī"ti. Te āyasmā dabbo mallaputto evaṃ vadeti—"kattha āyasmantā icchanti kattha paññapemī"ti? Te sañcicca dūre apadisanti—"amhākaṃ, āvuso dabba, gijjhakūṭe pabbate senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, corapapāte senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, isigilipasse kāḷasilāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, vebhārapasse sattapaṇṇiguhāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, sītavane sappasoṇḍikapabbhāre senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, gotamakakandarāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, tindukakandarāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, tapodakandarāyaṃ senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, tapodārāme senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, jīvakambavane senāsanaṃ paññapehi. Amhākaṃ, āvuso, maddakucchimhi migadāye senāsanaṃ paññapehī"ti.

Tesaṃ āyasmā dabbo mallaputto tejodhātuṃ samāpajjitvā aṅguliyā jalamānāya purato purato gacchati. Tepi teneva ālokena āyasmato dabbassa mallaputtassa piṭṭhito piṭṭhito gacchanti. Tesaṃ āyasmā dabbo mallaputto evaṃ senāsanaṃ paññapeti—"ayaṃ mañco, idaṃ pīṭhaṃ, ayaṃ bhisi, idaṃ bibbohanaṃ, idaṃ vaccaṭṭhānaṃ, idaṃ passāvaṭṭhānaṃ, idaṃ pānīyaṃ, idaṃ paribhojanīyaṃ, ayaṃ kattaradaṇḍo, idaṃ saṃghassa katikasaṇṭhānaṃ, imaṃ kālaṃ pavisitabbaṃ, imaṃ kālaṃ nikkhamitabban"ti. Tesaṃ āyasmā dabbo mallaputto evaṃ senāsanaṃ paññapetvā punadeva veḷuvanaṃ paccāgacchati.

Tena kho pana samayena mettiyabhūmajakā bhikkhū navakā ceva

honti appapuññā ca. Yāni saṃghassa lāmakāni senāsanāni tāni tesaṃ pāpuṇanti lāmakāni ca bhattāni. Tena kho pana samayena rājagahe manussā icchanti therānaṃ bhikkhūnaṃ abhisaṅkhārikaṃ piṇḍapātaṃ dātuṃ—sappimpi, telampi, uttaribhaṅgampi. Mettiyabhūmajakānaṃ pana bhikkhūnaṃ pākatikaṃ denti—yathārandhaṃ kaṇājakaṃ bilaṅgadutiyaṃ. Te pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā there bhikkhū pucchanti— "tumhākaṃ, āvuso, bhattagge kiṃ ahosi, tumhākaṃ kiṃ ahosī"ti? Ekacce therā evaṃ vadanti—"amhākaṃ, āvuso, sappi ahosi, telaṃ ahosi, uttaribhaṅgaṃ ahosī"ti. Mettiyabhūmajakā pana bhikkhū evaṃ vadanti—"amhākaṃ, āvuso, na kiñci ahosi— pākatikaṃ yathārandhaṃ kaṇājakaṃ bilaṅgadutiyan"ti.

Tena kho pana samayena kalyāṇabhattiko gahapati saṃghassa catukkabhattaṃ deti niccabhattaṃ. So bhattagge saputtadāro upatiṭṭhitvā parivisati—aññe odanena pucchanti, aññe sūpena pucchanti, aññe telena pucchanti, aññe uttaribhaṅgena pucchanti. Tena kho pana samayena kalyāṇabhattikassa gahapatino bhattaṃ svātanāya mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ uddiṭṭhaṃ hoti. Atha kho kalyāṇabhattiko gahapati ārāmaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. So yenāyasmā dabbo mallaputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho kalyāṇabhattikaṃ gahapatiṃ āyasmā dabbo mallaputto dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho kalyāṇabhattiko gahapati āyasmatā dabbena mallaputtena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca—"kassa, bhante, amhākaṃ ghare svātanāya bhattaṃ uddiṭṭhan"ti? "Mettiyabhūmajakānaṃ kho, gahapati, bhikkhūnaṃ tumhākaṃ ghare svātanāya bhattaṃ uddiṭṭhan"ti. Atha kho kalyāṇabhattiko gahapati anattamano ahosi. Kathañhi nāma pāpabhikkhū amhākaṃ ghare bhuñjissantīti gharaṃ gantvā dāsiṃ āṇāpesi—"ye, je, sve bhattikā āgacchanti te koṭṭhake āsanaṃ paññapetvā kaṇājakena bilaṅgadutiyena parivisā"ti. "Evaṃ, ayyā"ti kho sā dāsī kalyāṇabhattikassa gahapatino paccassosi.

Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū—"hiyyo kho, āvuso, amhākaṃ kalyāṇabhattikassa gahapatino bhattaṃ uddiṭṭhaṃ; sve amhe kalyāṇabhattiko gahapati saputtadāro upatiṭṭhitvā parivisissati; aññe odanena

pucchissanti, aññe sūpena pucchissanti, aññe telena pucchissanti, aññe uttaribhaṅgena pucchissantī"ti. Te teneva somanassena na cittarūpaṃ rattiyā supiṃsu. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena kalyāṇabhattikassa gahapatino nivesanaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho sā dāsī mettiyabhūmajake bhikkhū dūratova āgacchante; disvāna koṭṭhake āsanaṃ paññapetvā mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"nisīdatha, bhante"ti. Atha kho mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho na tāva bhattaṃ siddhaṃ bhavissati yathā mayaṃ koṭṭhake nisīdāpiyāmā"ti. Atha kho sā dāsī kaṇājakena bilaṅgadutiyena upagañchi—"bhuñjatha, bhante"ti. "Mayaṃ kho, bhagini, niccabhattikā"ti. "Jānāmi ayyā niccabhattikāti. Api cāhaṃ hiyyova gahapatinā āṇattā—'ye, je, sve bhattikā āgacchanti, te koṭṭhake āsanaṃ paññapetvā kaṇājakena bilaṅgadutiyena parivisā'ti. Bhuñjatha, bhante"ti. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū—"hiyyo kho, āvuso, kalyāṇabhattiko gahapati ārāmaṃ agamāsi dabbassa mallaputtassa santike. Nissaṃsayaṃ kho mayaṃ dabbena mallaputtena gahapatino antare paribhinnā"ti. Te teneva domanassena na cittarūpaṃ bhuñjiṃsu. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkantā ārāmaṃ gantvā pattacīvaraṃ paṭisāmetvā bahārāmakoṭṭhake saṅghāṭipallatthikāya nisīdiṃsu tuṇhībhūtā maṅkubhūtā pattakkhandhā adhomukhā pajjhāyantā appaṭibhānā.

Atha kho mettiyā bhikkhunī yena mettiyabhūmajakā bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Evaṃ vutte, mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho mettiyā bhikkhunī mettiyabhūmajake bhikkhū etadavoca—"vandāmi, ayyā"ti. Tatiyampi kho mettiyabhūmajakā bhikkhū nālapiṃsu. "Kyāhaṃ ayyānaṃ aparajjhāmi? Kissa maṃ ayyā nālapantī"ti? "Tathā hi pana tvaṃ, bhagini, amhe dabbena mallaputtena viheṭhiyamāne ajjhupekkhasī"ti? "Kyāhaṃ, ayyā, karomī"ti? "Sace kho tvaṃ, bhagini, iccheyyāsi, ajjeva bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ nāsāpeyyā"ti. "Kyāhaṃ, ayyā, karomi? Kiṃ mayā sakkā kātun"ti? "Ehi tvaṃ, bhagini, yena bhagavā tenupasaṅkama, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ evaṃ vadehi—'idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ, yāyaṃ, bhante, disā abhayā anītikā anu-

paddavā sāyaṃ disā sabhayā saītikā saupaddavā; yato nivātaṃ tato savātaṃ; udakaṃ maññe ādittaṃ; ayyenamhi dabbena mallaputtena dūsitā'"ti. "Evaṃ, ayyā"ti kho mettiyā bhikkhunī mettiyabhūmajakānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mettiyā bhikkhunī bhagavantaṃ etadavoca—"idaṃ, bhante, nacchannaṃ nappatirūpaṃ, yāyaṃ, bhante, disā abhayā anītikā anupaddavā sāyaṃ disā sabhayā saītikā saupaddavā; yato nivātaṃ tato savātaṃ; udakaṃ maññe ādittaṃ; ayyenamhi dabbena mallaputtena dūsitā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ paṭipucchi—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ bhikkhunī āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. Dutiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ bhikkhunī āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. Tatiyampi kho bhagavā āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ etadavoca—"sarasi tvaṃ, dabba, evarūpaṃ kattā yathāyaṃ bhikkhunī āhā"ti? "Yathā maṃ, bhante, bhagavā jānātī"ti. "Na kho, dabba, dabbā evaṃ nibbeṭhenti. Sace tayā kataṃ katanti vadehi. Sace akataṃ akatanti vadehī"ti. "Yatohaṃ, bhante, jāto nābhijānāmi supinantenapi methunaṃ dhammaṃ paṭisevitā, pageva jāgaro"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsetha. Ime ca bhikkhū anuyuñjathā"ti. Idaṃ vatvā bhagavā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi.

Atha kho te bhikkhū mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsesuṃ. Atha kho mettiyabhūmajakā bhikkhū te bhikkhū etadavocuṃ—"māvuso, mettiyaṃ bhikkhuniṃ nāsetha, na sā kiñci aparajjhati; amhehi sā ussāhitā kupitehi anattamanehi cāvanādhippāyehī"ti. "Kiṃ pana tumhe, āvuso, āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsethā"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, mettiyabhūmajakā bhikkhū dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti … pe

... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, saṃgho dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—tena, bhikkhave, dabbena mallaputtena saṃghaṃ upasaṅkamitvā, ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā, vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā, ukkuṭikaṃ nisīditvā, añjaliṃ paggahetvā, evamassa vacanīyo—'ime maṃ, bhante, mettiyabhūmajakā bhikkhū amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Sohaṃ, bhante, sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo—'ime maṃ, bhante, mettiyabhūmajakā bhikkhū amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Sohaṃ sativepullappatto tatiyampi, bhante, saṃghaṃ sativinayaṃ yācāmī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Āyasmā dabbo mallaputto sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho āyasmato dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Āyasmā dabbo mallaputto sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācati. Saṃgho āyasmato dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayaṃ deti. Yassāyasmato khamati āyasmato dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ime mettiyabhūmajakā bhikkhū āyasmantaṃ dabbaṃ mallaputtaṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Āyasmā dabbo mallaputto sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācati. Saṃgho āyasmato dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayaṃ deti. Yassāyasmato khamati āyasmato dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinno saṃghena āyasmato dabbassa mallaputtassa sativepullappattassa sativinayo. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Pañcimāni, bhikkhave, dhammikāni sativinayassa dānāni. Suddho

hoti bhikkhu anāpattiko, anuvadanti ca naṃ, yācati ca, tassa saṃgho sativinayaṃ deti dhammena samaggena—imāni kho, bhikkhave, pañca dhammikāni sativinayassa dānānī"ti.

3. Amūḷhavinaya

Tena kho pana samayena gaggo bhikkhu ummattako hoti, cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Bhikkhū gaggaṃ bhikkhuṃ ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? So evaṃ vadeti—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū gaggaṃ bhikkhuṃ ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codessanti— 'saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā'ti. So evaṃ vadeti—'ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan'ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—'saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā'"ti? Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Tena hi, bhikkhave, saṃgho gaggassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayaṃ detu. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—tena, bhikkhave, gaggena bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā, ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā, vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā, ukkuṭikaṃ nisīditvā, añjaliṃ paggahetvā, evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Maṃ bhikkhū ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti— "saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? Tyāhaṃ evaṃ vadāmi—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ

ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi maṃ vuccamānā codenteva— "saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? Sohaṃ, bhante, amūḷho saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo—'ahaṃ, bhante, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Maṃ bhikkhū ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti— "saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? Tyāhaṃ evaṃ vadāmi—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi maṃ vuccamānā codenteva— "saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? Sohaṃ amūḷho tatiyampi, bhante, saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācāmī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ gaggo bhikkhu ummattako ahosi cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Bhikkhū gaggaṃ bhikkhuṃ ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? So evaṃ vadeti—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi, mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? So amūḷho saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho gaggassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ gaggo bhikkhu ummattako ahosi cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Bhikkhū gaggaṃ bhikkhuṃ ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti? So evaṃ vadeti—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi mūḷhena me

etaṃ katan”ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—“saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā”ti? So amūḷho saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācati. Saṃgho gaggassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayaṃ deti. Yassāyasmato khamati gaggassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe … tatiyampi etamatthaṃ vadāmi … pe ….

Dinno saṃghena gaggassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayo. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’ti.

Tīṇimāni, bhikkhave, adhammikāni amūḷhavinayassa dānāni, tīṇi dhammikāni. Katamāni tīṇi adhammikāni amūḷhavinayassa dānāni?

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—‘saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā’ti? So saramānova evaṃ vadeti—‘na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā’ti. Tassa saṃgho amūḷhavinayaṃ deti. Adhammikaṃ amūḷhavinayassa dānaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—‘saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā’ti? So saramānova evaṃ vadeti—‘sarāmi kho ahaṃ, āvuso, yathāsupinantenā’ti. Tassa saṃgho amūḷhavinayaṃ deti. Adhammikaṃ amūḷhavinayassa dānaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—‘saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā’ti? So anummattako ummattakālayaṃ karoti—‘ahampi kho evaṃ karomi. Tumhepi evaṃ karotha. Mayhampi etaṃ kappati. Tumhākampetaṃ kappatī’ti. Tassa saṃgho amūḷhavinayaṃ deti. Adhammikaṃ amūḷhavinayassa dānaṃ. Imāni tīṇi adhammikāni amūḷhavinayassa dānāni.

Katamāni tīṇi dhammikāni amūḷhavinayassa dānāni?

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu ummattako hoti cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā— ‘saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā’ti? So assaramānova evaṃ vadeti—‘na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā’ti. Tassa saṃgho amūḷhavinayaṃ deti. Dhammikaṃ

amūḷhavinayassa dānaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu ummattako hoti cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā— 'saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā'ti? So assaramānova evaṃ vadeti— 'sarāmi kho ahaṃ, āvuso, yathāsupinantenā'ti. Tassa saṃgho amūḷhavinayaṃ deti. Dhammikaṃ amūḷhavinayassa dānaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu ummattako hoti cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā— 'saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā'ti? So ummattako ummattakālayaṃ karoti— 'ahampi evaṃ karomi. Tumhepi evaṃ karotha. Mayhampi etaṃ kappati. Tumhākampetaṃ kappatī'ti. Tassa saṃgho amūḷhavinayaṃ deti. Dhammikaṃ amūḷhavinayassa dānaṃ. Imāni tīṇi dhammikāni amūḷhavinayassa dānānī"ti.

4. Paṭiññātakaraṇa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū appaṭiññāya bhikkhūnaṃ kammāni karonti—tajjanīyampi, niyassampi, pabbājanīyampi, paṭisāraṇīyampi, ukkhepanīyampi. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū appaṭiññāya bhikkhūnaṃ kammāni karissanti— tajjanīyampi, niyassampi, pabbājanīyampi, paṭisāraṇīyampi, ukkhepanīyampī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, appaṭiññāya bhikkhūnaṃ kammaṃ kātabbaṃ— tajjanīyaṃ vā, niyassaṃ vā, pabbājanīyaṃ vā, paṭisāraṇīyaṃ vā, ukkhepanīyaṃ vā. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassa.

Evaṃ kho, bhikkhave, adhammikaṃ hoti paṭiññātakaraṇaṃ, evaṃ dhammikaṃ. Kathañca, bhikkhave, adhammikaṃ hoti paṭiññātakaraṇaṃ?

Bhikkhu pārājikaṃ ajjhāpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—'pārājikaṃ āyasmā ajjhāpanno'ti? So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, pārājikaṃ ajjhāpanno, saṃghādisesaṃ ajjhāpanno'ti. Taṃ saṃgho saṃghādisesena kāreti. Adhammikaṃ

paṭiññātakaraṇaṃ.

Bhikkhu pārājikaṃ ajjhāpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—'pārājikaṃ āyasmā ajjhāpanno'ti? So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, pārājikaṃ ajjhāpanno, thullaccayaṃ ... pe ... pācittiyaṃ ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ... pe ... dukkaṭaṃ ... pe ... dubbhāsitaṃ ajjhāpanno'ti. Taṃ saṃgho dubbhāsitena kāreti. Adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ.

Bhikkhu saṃghādisesaṃ ... pe ... thullaccayaṃ ... pe ... pācittiyaṃ ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ... pe ... dukkaṭaṃ ... pe ... dubbhāsitaṃ ajjhāpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—'dubbhāsitaṃ āyasmā ajjhāpanno'ti? So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, dubbhāsitaṃ ajjhāpanno, pārājikaṃ ajjhāpanno'ti. Taṃ saṃgho pārājikena kāreti. Adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ.

Bhikkhu dubbhāsitaṃ ajjhāpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—'dubbhāsitaṃ āyasmā ajjhāpanno'ti? So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, dubbhāsitaṃ ajjhāpanno, saṃghādisesaṃ ... pe ... thullaccayaṃ ... pe ... pācittiyaṃ ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ... pe ... dukkaṭaṃ ajjhāpanno'ti. Taṃ saṃgho dukkaṭena kāreti. Adhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, adhammikaṃ hoti paṭiññātakaraṇaṃ.

Kathañca, bhikkhave, dhammikaṃ hoti paṭiññātakaraṇaṃ? Bhikkhu pārājikaṃ ajjhāpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā— 'pārājikaṃ āyasmā ajjhāpanno'ti? So evaṃ vadeti—'āma, āvuso, pārājikaṃ ajjhāpanno'ti. Taṃ saṃgho pārājikena kāreti. Dhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ.

Bhikkhu saṃghādisesaṃ ... pe ... thullaccayaṃ ... pe ... pācittiyaṃ ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ... pe ... dukkaṭaṃ ... pe ... dubbhāsitaṃ ajjhāpanno hoti. Tamenaṃ codeti saṃgho vā, sambahulā vā, ekapuggalo vā—'dubbhāsitaṃ āyasmā ajjhāpanno'ti? So evaṃ vadeti—'āma, āvuso, dubbhāsitaṃ ajjhāpanno'ti. Taṃ saṃgho dubbhāsitena kāreti. Dhammikaṃ paṭiññātakaraṇaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, dhammikaṃ hoti paṭiññātakaraṇan"ti.

5. Yebhuyyasikā

Tena kho pana samayena bhikkhū saṃghamajjhe bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viha-

ranti, na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, evarūpaṃ adhikaraṇaṃ yebhuyyasikāya vūpasametuṃ. Pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu salākaggāhāpako sammannitabbo—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gahitāgahitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ salākaggāhāpakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ salākaggāhāpakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno salākaggāhāpakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu salākaggāhāpako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Dasayime, bhikkhave, adhammikā salākaggāhā, dasa dhammikā. Katame dasa adhammikā salākaggāhā? Oramattakañca adhikaraṇaṃ hoti, na ca gatigataṃ hoti, na ca saritasāritaṃ hoti, jānāti adhammavādī bahutarāti, appeva nāma adhammavādī bahutarā assūti, jānāti saṃgho bhijjissatīti, appeva nāma saṃgho bhijjeyyāti, adhammena gaṇhanti, vaggā gaṇhanti, na ca yathādiṭṭhiyā gaṇhanti—ime dasa adhammikā salākaggāhā.

Katame dasa dhammikā salākaggāhā? Na ca oramattakaṃ adhikaraṇaṃ hoti, gatigatañca hoti, saritasāritañca hoti, jānāti dhammavādī bahutarāti, appeva nāma dhammavādī bahutarā assūti, jānāti saṃgho na bhijjissatīti, appeva nāma saṃgho na bhijjeyyāti, dhammena gaṇhanti, samaggā gaṇhanti, yathādiṭṭhiyā ca gaṇhanti—ime dasa dhammikā salākaggāhā"ti.

6. Tassapāpiyasikā

Tena kho pana samayena upavāḷo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjiyamāno avajānitvā paṭijānāti, paṭijānitvā avajānāti, aññenaññaṃ paṭicarati, sampajānamusā bhāsati. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma upavāḷo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjiyamāno avajānitvā paṭijānis-

sati, paṭijānitvā avajānissati, aññenaññaṃ paṭicarissati, sampajānamusā bhāsissatī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho upavāḷassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ karotu. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ. Paṭhamaṃ upavāḷo bhikkhu codetabbo, codetvā sāretabbo, sāretvā āpattiṃ āropetabbo, āpattiṃ āropetvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ upavāḷo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjiyamāno avajānitvā paṭijānāti, paṭijānitvā avajānāti, aññenaññaṃ paṭicarati, sampajānamusā bhāsati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho upavāḷassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ upavāḷo bhikkhu saṃghamajjhe āpattiyā anuyuñjiyamāno avajānitvā paṭijānāti, paṭijānitvā avajānāti, aññenaññaṃ paṭicarati, sampajānamusā bhāsati. Saṃgho upavāḷassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ karoti. Yassāyasmato khamati upavāḷassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammassa karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Kataṃ saṃghena upavāḷassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Pañcimāni, bhikkhave, dhammikāni tassapāpiyasikākammassa karaṇāni. Asuci ca hoti, alajjī ca, sānuvādo ca, tassa saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ karoti dhammena, samaggena—imāni kho, bhikkhave, pañca dhammikāni tassapāpiyasikākammassa karaṇāni.

6.1. Adhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ tassapāpiyasikākammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca. Asammukhā kataṃ hoti, appaṭipucchākataṃ hoti, appaṭiññāya kataṃ hoti ... pe ... adhammena kataṃ hoti, vaggena kataṃ hoti— imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tassapāpiyasikākammaṃ adhammakammañca hoti, avinayakammañca, duvūpasantañca.

6.2. Dhammakammadvādasaka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ tassapāpiyasikākammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca. Sammukhā kataṃ hoti, paṭipucchākataṃ hoti, paṭiññāya kataṃ hoti ... pe ... dhammena kataṃ hoti, samaggena kataṃ hoti—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgataṃ tassapāpiyasikākammaṃ dhammakammañca hoti, vinayakammañca, suvūpasantañca.

6.3. Ākaṅkhamānachakka

Tīhi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. Bhaṇḍanakārako hoti kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako; bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. (1)

Aparehipi, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imehi kho, bhikkhave ... pe .... (2)

Aparehipi, bhikkhave ... pe ... buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imehi kho, bhikkhave, tīhaṅgehi samannāgatassa bhikkhuno ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. (3)

Tiṇṇaṃ, bhikkhave, bhikkhūnaṃ ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. Eko bhaṇḍanakārako hoti ... pe ... saṃghe adhikaraṇakārako; eko bālo hoti abyatto āpattibahulo anapadāno; eko gihisaṃsaṭṭho viharati ananulomikehi gihisaṃsaggehi—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. (4)

Aparesampi, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ ākaṅkhamāno saṃgho tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. Eko adhisīle sīlavipanno hoti, eko ajjhācāre ācāravipanno hoti, eko atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti—imesaṃ kho, bhikkhave ... pe .... (5)

Aparesampi, bhikkhave ... pe ... eko buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, eko saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati—imesaṃ kho, bhikkhave, tiṇṇaṃ bhikkhūnaṃ ākaṅkhamāno saṃgho tass-

apāpiyasikākammaṃ kareyya. (6)

6.4. Aṭṭhārasavatta

Tassapāpiyasikākammakatena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā ... pe ... na bhikkhūhi sampayojetabban"ti. Atha kho saṃgho upavāḷassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ akāsi.

7. Tiṇavatthāraka

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"amhākaṃ kho bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'amhākaṃ kho bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ; sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyyā'ti, anujānāmi, bhikkhave, evarūpaṃ adhikaraṇaṃ tiṇavatthārakena vūpasametuṃ. Evañca pana, bhikkhave, vūpasametabbaṃ. Sabbeheva ekajjhaṃ sannipatitabbaṃ, sannipatitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ adhikaraṇaṃ tiṇavatthārakena vūpasameyya, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihipaṭisaṃyuttan'ti. Ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena sako pakkho ñāpetabbo—

‘Suṇantu me āyasmantā. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, āyasmantānañceva atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttan’ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena sako pakkho ñāpetabbo—

‘Suṇantu me āyasmantā. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, āyasmantānañceva atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttan’ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena desemi, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā

gihippaṭisaṃyuttaṃ. Yassāyasmato khamati amhākaṃ imāsaṃ āpattīnaṃ saṃghamajjhe tiṇavatthārakena desanā, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Desitā amhākaṃ imā āpattiyo saṃghamajjhe tiṇavatthārakena, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena desemi, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Yassāyasmato khamati amhākaṃ imāsaṃ āpattīnaṃ saṃghamajjhe tiṇavatthārakena desanā, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Desitā amhākaṃ imā āpattiyo saṃghamajjhe tiṇavatthārakena, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evañca pana, bhikkhave, te bhikkhū tāhi āpattīhi vuṭṭhitā honti, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ, ṭhapetvā diṭṭhāvikammaṃ, ṭhapetvā ye na tattha hontī"ti.

8. Adhikaraṇa

Tena kho pana samayena bhikkhūpi bhikkhūhi vivadanti, bhikkhūpi bhikkhunīhi vivadanti, bhikkhuniyopi bhikkhūhi vivadanti, channopi bhikkhu bhikkhunīnaṃ anupakhajja bhikkhūhi saddhiṃ vivadati, bhikkhunīnaṃ pakkhaṃ gāheti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma channo bhikkhu bhikkhunīnaṃ anupakhajja bhikkhūhi saddhiṃ vivadissati, bhikkhunīnaṃ pakkhaṃ gāhessatīti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Cattārimāni, bhikkhave, adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ vivādādhikaraṇaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū vivadanti— dhammoti vā adhammoti vā, vinayoti vā avinayoti vā, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti vā abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti vā, āciṇṇaṃ tathāgatenāti vā anāciṇṇaṃ tathāgatenāti vā, paññattaṃ tathāgatenāti vā apaññattaṃ tathāgatenāti vā, āpattīti vā anāpattīti vā, lahukā āpattīti vā garukā āpattīti vā, sāvasesā āpattīti vā anavasesā āpattīti vā, duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā? Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhagaṃ—idaṃ vuccati vivādādhikaraṇaṃ. (1)

Tattha katamaṃ anuvādādhikaraṇaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ anuvadanti sīlavipattiyā vā ācāravipattiyā vā diṭṭhivipattiyā vā ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ—idaṃ vuccati anuvādādhikaraṇaṃ. (2)

Tattha katamaṃ āpattādhikaraṇaṃ? Pañcapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ, sattapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ—idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ. (3)

Tattha katamaṃ kiccādhikaraṇaṃ? Yā saṃghassa kiccayatā, karaṇīyatā, apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ—idaṃ vuccati kiccādhikaraṇaṃ. (4)

Vivādādhikaraṇassa kiṃ mūlaṃ? Cha vivādamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ. Tīṇipi akusalamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ, tīṇipi kusalamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ. Katamāni cha vivādamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo

so, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti upanāhī, so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi ... pe ... saṃghepi ... pe ... sikkhāyapi na paripūrakārī, so saṃghe vivādaṃ janeti. Yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī, saṭho hoti māyāvī, pāpiccho hoti micchādiṭṭhī, sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi ... pe ... saṃghepi ... pe ... sikkhāyapi na paripūrakārī, so saṃghe vivādaṃ janeti. Yo hoti vivādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, vivādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa vivādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. Imāni cha vivādamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamāni tīṇi akusalamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū luddhacittā vivadanti, duṭṭhacittā vivadanti, mūḷhacittā vivadanti— dhammoti vā adhammoti vā, vinayoti vā avinay-

oti vā, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti vā abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti vā, āciṇṇaṃ tathāgatenāti vā anāciṇṇaṃ tathāgatenāti vā, paññattaṃ tathāgatenāti vā apaññattaṃ tathāgatenāti vā, āpattīti vā anāpattīti vā, lahukā āpattīti vā garukā āpattīti vā, sāvasesā āpattīti vā anavasesā āpattīti vā, duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Imāni tīṇi akusalamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamāni tīṇi kusalamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū aluddhacittā vivadanti, aduṭṭhacittā vivadanti, amūḷhacittā vivadanti— dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Imāni tīṇi kusalamūlāni vivādādhikaraṇassa mūlaṃ.

"Anuvādādhikaraṇassa kiṃ mūlaṃ? Cha anuvādamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ. Tīṇipi akusalamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ, tīṇipi kusalamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ, kāyopi anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ, vācāpi anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamāni cha anuvādamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti upanāhī. Yo so, bhikkhave, bhikkhu kodhano hoti upanāhī, so sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi ... pe ... saṃghepi ... pe ... sikkhāyapi na paripūrakārī, so saṃghe anuvādaṃ janeti. Yo hoti anuvādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa anuvādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, bhikkhu makkhī hoti paḷāsī ... pe ... issukī hoti maccharī, saṭho hoti māyāvī, pāpiccho hoti micchādiṭṭhī, sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānaggāhī duppaṭinissaggī, so sattharipi

agāravo viharati appatisso, dhammepi agāravo viharati appatisso, saṃghepi agāravo viharati appatisso, sikkhāyapi na paripūrakārī hoti. Yo so, bhikkhave, bhikkhu sattharipi agāravo viharati appatisso, dhammepi ... pe ... saṃghepi ... pe ... sikkhāyapi na paripūrakārī, so saṃghe anuvādaṃ janeti. Yo hoti anuvādo bahujanāhitāya bahujanāsukhāya bahuno janassa anatthāya ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa anuvādamūlassa pahānāya vāyameyyātha. Evarūpañce tumhe, bhikkhave, anuvādamūlaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā na samanupasseyyātha, tatra tumhe, bhikkhave, tasseva pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavāya paṭipajjeyyātha. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa pahānaṃ hoti. Evametassa pāpakassa anuvādamūlassa āyatiṃ anavassavo hoti. Imāni cha anuvādamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamāni tīṇi akusalamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ luddhacittā anuvadanti, duṭṭhacittā anuvadanti, mūḷhacittā anuvadanti—sīlavipattiyā vā, ācāravipattiyā vā, diṭṭhivipattiyā vā, ājīvavipattiyā vā. Imāni tīṇi akusalamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamāni tīṇi kusalamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ aluddhacittā anuvadanti, aduṭṭhacittā anuvadanti, amūḷhacittā anuvadanti—sīlavipattiyā vā, ācāravipattiyā vā, diṭṭhivipattiyā vā, ājīvavipattiyā vā. Imāni tīṇi kusalamūlāni anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamo kāyo anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idhekacco dubbaṇṇo hoti, duddassiko, okoṭimako, bahvābādho, kāṇo vā, kuṇī vā, khañjo vā, pakkhahato vā, yena naṃ anuvadanti. Ayaṃ kāyo anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Katamā vācā anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ? Idhekacco dubbaco hoti, mammano, eḷagalavāco, yāya naṃ anuvadanti. Ayaṃ vācā anuvādādhikaraṇassa mūlaṃ.

Āpattādhikaraṇassa kiṃ mūlaṃ? Cha āpattisamuṭṭhānā āpattādhikaraṇassa mūlaṃ. Atthāpatti kāyato samuṭṭhāti, na vācato, na cittato. Atthāpatti vācato samuṭṭhāti, na kāyato, na cittato. Atthāpatti kāyato ca vācato ca samuṭṭhāti, na cittato. Atthāpatti kāyato ca cittato

ca samuṭṭhāti, na vācato. Atthāpatti vācato ca cittato ca samuṭṭhāti, na kāyato. Atthāpatti kāyato ca vācato ca cittato ca samuṭṭhāti. Ime cha āpattisamuṭṭhānā āpattādhikaraṇassa mūlaṃ.

Kiccādhikaraṇassa kiṃ mūlaṃ? Kiccādhikaraṇassa ekaṃ mūlaṃ—saṃgho.

Vivādādhikaraṇaṃ kusalaṃ, akusalaṃ, abyākataṃ. Vivādādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. Tattha katamaṃ vivādādhikaraṇaṃ kusalaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū kusalacittā vivadanti—dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhagaṃ—idaṃ vuccati vivādādhikaraṇaṃ kusalaṃ.

Tattha katamaṃ vivādādhikaraṇaṃ akusalaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū akusalacittā vivadanti—dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhagaṃ—idaṃ vuccati vivādādhikaraṇaṃ akusalaṃ.

Tattha katamaṃ vivādādhikaraṇaṃ abyākataṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū abyākatacittā vivadanti—dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhagaṃ—idaṃ vuccati vivādādhikaraṇaṃ abyākataṃ.

Anuvādādhikaraṇaṃ kusalaṃ, akusalaṃ, abyākataṃ. Anuvādādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. Tattha katamaṃ anuvādādhikaraṇaṃ kusalaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ kusalacittā anuvadanti—sīlavipattiyā vā, ācāravipattiyā vā, diṭṭhivipattiyā vā, ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ—idaṃ vuccati anuvādādhikaraṇaṃ kusalaṃ.

Tattha katamaṃ anuvādādhikaraṇaṃ akusalaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ akusalacittā anuvadanti—sīlavipattiyā vā, ācāravipattiyā vā, diṭṭhivipattiyā vā, ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ—idaṃ vuccati anuvādādhikaraṇaṃ akusalaṃ.

Tattha katamaṃ anuvādādhikaraṇaṃ abyākataṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ abyākatacittā anuvadanti—sīlavipattiyā vā, ācāravipat-

tiyā vā, diṭṭhivipattiyā vā, ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ—idaṃ vuccati anuvādādhikaraṇaṃ abyākataṃ.

Āpattādhikaraṇaṃ kusalaṃ, akusalaṃ, abyākataṃ? Āpattādhikaraṇaṃ siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ; natthi āpattādhikaraṇaṃ kusalaṃ. Tattha katamaṃ āpattādhikaraṇaṃ akusalaṃ? Yaṃ jānanto sañjānanto cecca abhivitaritvā vītikkamo—idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ akusalaṃ.

Tattha katamaṃ āpattādhikaraṇaṃ abyākataṃ? Yaṃ ajānanto asañjānanto acecca anabhivitaritvā vītikkamo—idaṃ vuccati āpattādhikaraṇaṃ abyākataṃ.

Kiccādhikaraṇaṃ kusalaṃ, akusalaṃ, abyākataṃ? Kiccādhikaraṇaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. Tattha katamaṃ kiccādhikaraṇaṃ kusalaṃ? Yaṃ saṃgho kusalacitto kammaṃ karoti—apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ—idaṃ vuccati kiccādhikaraṇaṃ kusalaṃ.

Tattha katamaṃ kiccādhikaraṇaṃ akusalaṃ? Yaṃ saṃgho akusalacitto kammaṃ karoti—apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ— idaṃ vuccati kiccādhikaraṇaṃ akusalaṃ.

Tattha katamaṃ kiccādhikaraṇaṃ abyākataṃ? Yaṃ saṃgho abyākatacitto kammaṃ karoti—apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ— idaṃ vuccati kiccādhikaraṇaṃ abyākataṃ.

Vivādo vivādādhikaraṇaṃ, vivādo no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no vivādo, adhikaraṇañceva vivādo ca. Siyā vivādo vivādādhikaraṇaṃ, siyā vivādo no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no vivādo, siyā adhikaraṇañceva vivādo ca.

Tattha katamo vivādo vivādādhikaraṇaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū vivadanti—dhammoti vā adhammoti vā ... pe ... duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā. Yaṃ tattha bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo nānāvādo aññathāvādo vipaccatāya vohāro medhagaṃ—ayaṃ vivādo vivādādhikaraṇaṃ.

Tattha katamo vivādo no adhikaraṇaṃ? Mātāpi puttena vivadati, puttopi mātarā vivadati, pitāpi puttena vivadati, puttopi pitarā vivadati, bhātāpi bhātarā vivadati, bhātāpi bhaginiyā vivadati, bhaginīpi

bhātarā vivadati, sahāyopi sahāyena vivadati—ayaṃ vivādo no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no vivādo? Anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no vivādo.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva vivādo ca? Vivādādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva vivādo ca.

Anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ, anuvādo no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no anuvādo, adhikaraṇañceva anuvādo ca. Siyā anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ, siyā anuvādo no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no anuvādo, siyā adhikaraṇañceva anuvādo ca.

Tattha katamo anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ anuvadanti—sīlavipattiyā vā, ācāravipattiyā vā, diṭṭhivipattiyā vā, ājīvavipattiyā vā. Yo tattha anuvādo anuvadanā anullapanā anubhaṇanā anusampavaṅkatā abbhussahanatā anubalappadānaṃ—ayaṃ anuvādo anuvādādhikaraṇaṃ.

Tattha katamo anuvādo no adhikaraṇaṃ? Mātāpi puttaṃ anuvadati, puttopi mātaraṃ anuvadati, pitāpi puttaṃ anuvadati, puttopi pitaraṃ anuvadati, bhātāpi bhātaraṃ anuvadati, bhātāpi bhaginiṃ anuvadati, bhaginīpi bhātaraṃ anuvadati, sahāyopi sahāyaṃ anuvadati—ayaṃ anuvādo no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no anuvādo? Āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ, vivādādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no anuvādo.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva anuvādo ca? Anuvādādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva anuvādo ca.

Āpatti āpattādhikaraṇaṃ, āpatti no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no āpatti, adhikaraṇañceva āpatti ca. Siyā āpatti āpattādhikaraṇaṃ, siyā āpatti no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no āpatti, siyā adhikaraṇañceva āpatti ca.

Tattha katamaṃ āpatti āpattādhikaraṇaṃ? Pañcapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ, sattapi āpattikkhandhā āpattādhikaraṇaṃ—ayaṃ āpatti āpattādhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ āpatti no adhikaraṇaṃ? Sotāpatti samāpatti—ayaṃ āpatti no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no āpatti? Kiccādhikaraṇaṃ, vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no āpatti.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva āpatti ca? Āpattādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva āpatti ca.

Kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ, kiccaṃ no adhikaraṇaṃ, adhikaraṇaṃ no kiccaṃ, adhikaraṇañceva kiccañca. Siyā kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ, siyā kiccaṃ no adhikaraṇaṃ, siyā adhikaraṇaṃ no kiccaṃ, siyā adhikaraṇañceva kiccañca.

Tattha katamaṃ kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ? Yā saṃghassa kiccayatā, karaṇīyatā, apalokanakammaṃ, ñattikammaṃ, ñattidutiyakammaṃ, ñatticatutthakammaṃ—idaṃ kiccaṃ kiccādhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ kiccaṃ no adhikaraṇaṃ? Ācariyakiccaṃ, upajjhāyakiccaṃ, samānupajjhāyakiccaṃ, samānācariyakiccaṃ—idaṃ kiccaṃ no adhikaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇaṃ no kiccaṃ? Vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ—idaṃ adhikaraṇaṃ no kiccaṃ.

Tattha katamaṃ adhikaraṇañceva kiccañca? Kiccādhikaraṇaṃ adhikaraṇañceva kiccañca.

9. 9 Adhikaraṇavūpasamanasamatha

9.1. Sammukhāvinaya

Vivādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Vivādādhikaraṇaṃ dvīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca, yebhuyyasikāya ca. Siyā vivādādhikaraṇaṃ ekaṃ samathaṃ anāgamma yebhuyyasikaṃ, ekena samathena sameyya—sammukhāvinayenāti? Siyātissa vacanīyaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū vivadanti—dhammoti vā adhammoti vā, vinayoti vā avinayoti vā, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti vā abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti vā, āciṇṇaṃ tathāgatenāti vā anāciṇṇaṃ tathāgatenāti vā, paññattaṃ tathāgatenāti vā apaññattaṃ tathāgatenāti vā, āpattīti vā anāpattīti vā, lahukā āpattīti vā garukā āpattīti vā, sāvasesā āpattīti vā anavasesā āpattīti vā, duṭṭhullā āpattīti vā aduṭṭhullā āpattīti vā.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, pug-

galasammukhatā. Kā ca tattha saṃghasammukhatā? Yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—ayaṃ tattha saṃghasammukhatā. Kā ca tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā? Yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati—ayaṃ tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā. Kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca vivadati, yena ca vivadati, ubho atthapaccatthikā sammukhībhūtā honti—ayaṃ tattha puggalasammukhatā. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ tasmiṃ āvāse vūpasametuṃ, tehi, bhikkhave, bhikkhūhi, yasmiṃ āvāse sambahulā bhikkhū, so āvāso gantabbo. Te ce, bhikkhave, bhikkhū taṃ āvāsaṃ gacchantā antarāmagge sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā. Kā ca tattha saṃghasammukhatā? Yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—ayaṃ tattha saṃghasammukhatā. Kā ca tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā? Yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati—ayaṃ tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā. Kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca vivadati, yena ca vivadati, ubho atthapaccatthikā sammukhībhūtā honti—ayaṃ tattha puggalasammukhatā. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū taṃ āvāsaṃ āgacchantā antarāmagge na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, tehi, bhikkhave, bhikkhūhi, taṃ āvāsaṃ gantvā āvāsikā bhikkhū evamassu vacanīyā—'idaṃ kho, āvuso, adhikaraṇaṃ evaṃ jātaṃ, evaṃ samuppannaṃ; sādhāyasmantā imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamentu dhammena vinayena satthusāsanena, yathayidaṃ adhikaraṇaṃ suvūpasantaṃ assā'ti.

Sace, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū vuḍḍhatarā honti, āgantukā bhikkhū navakatarā, tehi, bhikkhave, āvāsikehi bhikkhūhi āgantukā

bhikkhū evamassu vacanīyā— ‘iṅgha tumhe, āyasmanto, muhuttaṃ ekamantaṃ hotha, yāva mayaṃ mantemā’ti. Sace pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū navakatarā honti, āgantukā bhikkhū vuḍḍhatarā, tehi, bhikkhave, āvāsikehi bhikkhūhi āgantukā bhikkhū evamassu vacanīyā—‘tena hi tumhe, āyasmanto, muhuttaṃ idheva tāva hotha, yāva mayaṃ mantemā’ti.

Sace pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ mantayamānānaṃ evaṃ hoti—‘na mayaṃ sakkoma imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanenā’ti, na taṃ adhikaraṇaṃ āvāsikehi bhikkhūhi sampaṭicchitabbaṃ. Sace pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ mantayamānānaṃ evaṃ hoti—‘sakkoma mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanenā’ti. Tehi, bhikkhave, āvāsikehi bhikkhūhi āgantukā bhikkhū evamassu vacanīyā—‘sace tumhe, āyasmanto, amhākaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ yathājātaṃ yathāsamuppannaṃ ārocessatha, yathā ca mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamessāma dhammena vinayena satthusāsanena tathā suvūpasantaṃ bhavissati. Evaṃ mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ sampaṭicchissāma. No ce tumhe, āyasmanto, amhākaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ yathājātaṃ yathāsamuppannaṃ ārocessatha, yathā ca mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamessāma dhammena vinayena satthusāsanena tathā na suvūpasantaṃ bhavissati, na mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ sampaṭicchissāmā’ti. Evaṃ supariggahitaṃ kho, bhikkhave, katvā āvāsikehi bhikkhūhi taṃ adhikaraṇaṃ sampaṭicchitabbaṃ.

Tehi, bhikkhave, āgantukehi bhikkhūhi āvāsikā bhikkhū evamassu vacanīyā— ‘yathājātaṃ yathāsamuppannaṃ mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ āyasmantānaṃ ārocessāma. Sace āyasmantā sakkonti ettakena vā ettakena vā antarena imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanena tathā suvūpasantaṃ bhavissati. Evaṃ mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ āyasmantānaṃ niyyādessāma. No ce āyasmantā sakkonti ettakena vā ettakena vā antarena imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ dhammena vinayena satthusāsanena tathā na suvūpasantaṃ bhavissati, na mayaṃ imaṃ adhikaraṇaṃ āyasmantānaṃ niyyādessāma. Mayameva imassa adhikaraṇassa sāmino bhavissāmā’ti. Evaṃ supariggahitaṃ kho, bhikkhave, katvā āgantukehi bhikkhūhi taṃ adhikaraṇaṃ āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ niyyādetabbaṃ.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

9.2. Ubbāhikāyavūpasamana

Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi tasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne anantāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho viññāyati, anujānāmi, bhikkhave, evarūpaṃ adhikaraṇaṃ ubbāhikāya vūpasametuṃ. Dasahaṅgehi samannāgato bhikkhu ubbāhikāya sammannitabbo—sīlavā hoti, pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu; bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpassa dhammā bahussutā honti, dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā; ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso; vinaye kho pana ṭhito hoti asaṃhīro; paṭibalo hoti ubho atthapaccatthike assāsetuṃ saññāpetuṃ nijjhāpetuṃ pekkhetuṃ pasādetuṃ; adhikaraṇasamuppādavūpasamanakusalo hoti; adhikaraṇaṃ jānāti; adhikaraṇasamudayaṃ jānāti; adhikaraṇanirodhaṃ jānāti; adhikaraṇanirodhagāminipaṭipadaṃ jānāti. Anujānāmi, bhikkhave, imehi dasahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ ubbāhikāya sammannituṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ imasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne anantāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho viññāyati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhuṃ sammanneyya ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ imasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne anantāni ceva bhassāni jāyanti, na cekassa bhāsitassa attho

viññāyati. Saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhuṃ sammannati ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Yassāyasmato khamati itthannāmassa ca itthannāmassa ca bhikkhuno sammuti ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo ca itthannāmo ca bhikkhu ubbāhikāya imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ ubbāhikāya vūpasametuṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ.

Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi tasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne tatrāssa bhikkhu dhammakathiko, tassa neva suttaṃ āgataṃ hoti, no suttavibhaṅgo, so atthaṃ asallakkhento byañjanacchāyāya atthaṃ paṭibāhati, byattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me āyasmantā. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu dhammakathiko. Imassa neva suttaṃ āgataṃ hoti, no suttavibhaṅgo. So atthaṃ asallakkhento byañjanacchāyāya atthaṃ paṭibāhati. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, itthannāmaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpetvā avasesā imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyāmā'ti.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū taṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpetvā sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ.

Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi tasmiṃ adhikaraṇe vinicchiyamāne tatrāssa bhikkhu dhammakathiko, tassa suttañhi kho āgataṃ hoti, no suttavibhaṅgo, so atthaṃ asallakkhento byañjanacchāyāya atthaṃ paṭibāhati, byattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me āyasmantā. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu dhammakathiko. Imassa suttañhi kho āgataṃ hoti, no suttavibhaṅgo. So atthaṃ asal-

lakkhento byañjanacchāyāya atthaṃ paṭibāhati. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, itthannāmaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpetvā avasesā imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyāmā'ti.

Te ce, bhikkhave, bhikkhū taṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpetvā sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ, idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ.

9.3. Yebhuyyasikāvinaya

Te ce, bhikkhave, bhikkhū na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ ubbāhikāya vūpasametuṃ, tehi, bhikkhave, bhikkhūhi taṃ adhikaraṇaṃ saṃghassa niyyādetabbaṃ—'na mayaṃ, bhante, sakkoma imaṃ adhikaraṇaṃ ubbāhikāya vūpasametuṃ, saṃghova imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametū'ti. Anujānāmi, bhikkhave, evarūpaṃ adhikaraṇaṃ yebhuyyasikāya vūpasametuṃ. Pañcahaṅgehi samannāgato bhikkhu salākaggāhāpako sammannitabbo—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gahitāgahitañca jāneyya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ salākaggāhāpakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ salākaggāhāpakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno salākaggāhāpakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu salākaggāhāpako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tena salākaggāhāpakena bhikkhunā salākā gāhetabbā. Yathā bahutarā bhikkhū dhammavādino vadanti tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametabbaṃ. Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, yebhuyyasikāya ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā. Kā ca tattha saṃghasam-

mukhatā? Yāvatikā bhikkhū kammappattā te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—ayaṃ tattha saṃghasammukhatā. Kā ca tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā? Yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati—ayaṃ tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā. Kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca vivadati, yena ca vivadati, ubho atthapaccatthikā sammukhībhūtā honti—ayaṃ tattha puggalasammukhatā. Kā ca tattha yebhuyyasikāya? Yā yebhuyyasikākammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ adhivāsanā appaṭikkosanā—ayaṃ tattha yebhuyyasikāya. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyan"ti.

9.4. Tividhasalākaggāha

Tena kho pana samayena sāvatthiyā evaṃ jātaṃ evaṃ samuppannaṃ adhikaraṇaṃ hoti. Atha kho te bhikkhū—asantuṭṭhā sāvatthiyā saṃghassa adhikaraṇavūpasamanena— assosuṃ kho amukasmiṃ kira āvāse sambahulā therā viharanti bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā paṇḍitā viyattā medhāvino lajjino kukkuccakā sikkhākāmā. Te ce therā imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyuṃ dhammena vinayena satthusāsanena, evamidaṃ adhikaraṇaṃ suvūpasantaṃ assāti. Atha kho te bhikkhū taṃ āvāsaṃ gantvā te there etadavocuṃ—"idaṃ, bhante, adhikaraṇaṃ evaṃ jātaṃ, evaṃ samuppannaṃ. Sādhu, bhante, therā imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamentu dhammena vinayena satthusāsanena, yathayidaṃ adhikaraṇaṃ suvūpasantaṃ assā"ti. Atha kho te therā—yathā sāvatthiyā saṃghena adhikaraṇaṃ vūpasamitaṃ tathā suvūpasantanti—tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamesuṃ.

Atha kho te bhikkhū—asantuṭṭhā sāvatthiyā saṃghassa adhikaraṇavūpasamanena, asantuṭṭhā sambahulānaṃ therānaṃ adhikaraṇavūpasamanena—assosuṃ kho amukasmiṃ kira āvāse tayo therā viharanti ... pe ... dve therā viharanti ... pe ... eko thero viharati bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito viyatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. So ce thero imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyya dhammena vinayena satthusāsanena, evamidaṃ adhikaraṇaṃ suvūpasantaṃ assāti. Atha kho te bhikkhū taṃ āvāsaṃ

gantvā taṃ theraṃ etadavocuṃ—"idaṃ, bhante, adhikaraṇaṃ evaṃ jātaṃ, evaṃ samuppannaṃ. Sādhu, bhante, thero imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasametu dhammena vinayena satthusāsanena, yathayidaṃ adhikaraṇaṃ suvūpasantaṃ assā"ti. Atha kho so thero—yathā sāvatthiyā saṃghena adhikaraṇaṃ vūpasamitaṃ, yathā sambahulehi therehi adhikaraṇaṃ vūpasamitaṃ, yathā tīhi therehi adhikaraṇaṃ vūpasamitaṃ, yathā dvīhi therehi adhikaraṇaṃ vūpasamitaṃ, tathā suvūpasantanti—tathā taṃ adhikaraṇaṃ vūpasamesi.

Atha kho te bhikkhū asantuṭṭhā sāvatthiyā saṃghassa adhikaraṇavūpasamanena, asantuṭṭhā sambahulānaṃ therānaṃ adhikaraṇavūpasamanena, asantuṭṭhā tiṇṇaṃ therānaṃ adhikaraṇavūpasamanena, asantuṭṭhā dvinnaṃ therānaṃ adhikaraṇavūpasamanena, asantuṭṭhā ekassa therassa adhikaraṇavūpasamanena, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ...

"Nihatametaṃ, bhikkhave, adhikaraṇaṃ santaṃ vūpasantaṃ suvūpasantaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, tesaṃ bhikkhūnaṃ saññattiyā tayo salākaggāhe—gūḷhakaṃ, sakaṇṇajappakaṃ, vivaṭakaṃ.

Kathañca, bhikkhave, gūḷhako salākaggāho hoti? Tena salākaggāhāpakena bhikkhunā salākāyo vaṇṇāvaṇṇāyo katvā ekameko bhikkhu upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo— 'ayaṃ evaṃvādissa salākā, ayaṃ evaṃvādissa salākā. Yaṃ icchasi taṃ gaṇhāhī'ti. Gahite vattabbo—'mā ca kassaci dassehī'ti. Sace jānāti—adhammavādī bahutarāti, duggahoti, paccukkaḍḍhitabbaṃ. Sace jānāti—dhammavādī bahutarāti, suggahoti, sāvetabbaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, gūḷhako salākaggāho hoti.

Kathañca, bhikkhave, sakaṇṇajappako salākaggāho hoti? Tena salākaggāhāpakena bhikkhunā ekamekassa bhikkhuno upakaṇṇake ārocetabbaṃ—'ayaṃ evaṃvādissa salākā, ayaṃ evaṃvādissa salākā. Yaṃ icchasi taṃ gaṇhāhī'ti. Gahite vattabbo— 'mā ca kassaci ārocehī'ti. Sace jānāti—adhammavādī bahutarāti, duggahoti, paccukkaḍḍhitabbaṃ. Sace jānāti—dhammavādī bahutarāti, suggahoti, sāvetabbaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, sakaṇṇajappako salākaggāho hoti.

Kathañca, bhikkhave, vivaṭako salākaggāho hoti? Sace jānāti—dhammavādī bahutarāti, vissaṭṭheneva vivaṭena gāhetabbo. Evaṃ kho, bhikkhave, vivaṭako salākaggāho hoti. Ime kho, bhikkhave, tayo salākaggāhā"ti.

9.5. Sativinaya

“Anuvādādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Anuvādādhikaraṇaṃ catūhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca, sativinayena ca, amūḷhavinayena ca, tassapāpiyasikāya ca. Siyā anuvādādhikaraṇaṃ dve samathe anāgamma— amūḷhavinayañca, tassapāpiyasikañca; dvīhi samathehi sammeyya— sammukhāvinayena ca, sativinayena cāti? Siyātissa vacanīyaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha pana, bhikkhave, bhikkhū bhikkhuṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Tassa kho, bhikkhave, bhikkhuno sativepullappattassa sativinayo dātabbo. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ... pe ... evamassa vacanīyo—‘maṃ, bhante, bhikkhū amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. Sohaṃ, bhante, sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācāmī’ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattenaṃ bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, bhante, saṃgho. Bhikkhū itthannāmaṃ bhikkhuṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. So sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sativepullappattassa sativinayaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Bhikkhū itthannāmaṃ bhikkhuṃ amūlikāya sīlavipattiyā anuddhaṃsenti. So sativepullappatto saṃghaṃ sativinayaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno sativepullappattassa sativinayaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno sativepullappattassa sativinayassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno sativepullappattassa sativinayo. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca sativinayena ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca anuvadati, yañca anuvadati, ubho sammukhībhūtā honti—ayaṃ tattha puggalasammukhatā. Kiñca tattha sativinayasmiṃ? Yā sativinayassa kammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ

adhivāsanā appaṭikkosanā—idaṃ tattha sativinayasmiṃ. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

9.6. Amūḷhavinaya

Siyā anuvādādhikaraṇaṃ dve samathe anāgamma—sativinayañca, tassapāpiyasikañca; dvīhi samathehi sammeyya—sammukhāvinayena ca, amūḷhavinayena cāti? Siyātissa vacanīyaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu ummattako hoti cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Taṃ bhikkhū ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—'saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā'ti. So evaṃ vadeti—'ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan'ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—'saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā'ti. Tassa kho, bhikkhave, bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayo dātabbo. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—

Tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ... pe ... evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Maṃ bhikkhū ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti. Tyāhaṃ evaṃ vadāmi—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi maṃ vuccamānā codenteva—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti. "Sohaṃ, bhante, amūḷho saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācāmī"'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu ummattako ahosi cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Taṃ bhikkhū ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—"saratāyasn

evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti. So evaṃ vadeti—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti. So amūḷho saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu ummattako ahosi cittavipariyāsakato. Tena ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Taṃ bhikkhū ummattakena cittavipariyāsakatena ajjhāciṇṇena āpattiyā codenti—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti. So evaṃ vadeti—"ahaṃ kho, āvuso, ummattako ahosiṃ cittavipariyāsakato. Tena me ummattakena cittavipariyāsakatena bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Nāhaṃ taṃ sarāmi. Mūḷhena me etaṃ katan"ti. Evampi naṃ vuccamānā codenteva—"saratāyasmā evarūpiṃ āpattiṃ āpajjitā"ti. So amūḷho saṃghaṃ amūḷhavinayaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Dinno saṃghena itthannāmassa bhikkhuno amūḷhassa amūḷhavinayo. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, amūḷhavinayena ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... kiñca tattha amūḷhavinayasmiṃ? Yā amūḷhavinayassa kammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ adhivāsanā appaṭikkosanā—idaṃ tattha amūḷhavinayasmiṃ. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

9.7. Tassapāpiyasikāvinaya

Siyā anuvādādhikaraṇaṃ dve samathe anāgamma—sativinayañca,

amūḷhavinayañca; dvīhi samathehi sammeyya—sammukhāvinayena ca, tassapāpiyasikāya cāti? Siyātissa vacanīyaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu bhikkhuṃ saṃghamajjhe garukāya āpattiyā codeti—'saratāyasmā evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. Tamenaṃ so nibbeṭhentaṃ ativeṭheti—'iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi, yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evaṃ vadeti—'na kho ahaṃ, āvuso, sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā. Sarāmi ca kho ahaṃ, āvuso, evarūpiṃ appamattikaṃ āpattiṃ āpajjitā'ti. Tamenaṃ so nibbeṭhentaṃ ativeṭheti— 'iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi, yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evaṃ vadeti—'imañhi nāmāhaṃ, āvuso, appamattikaṃ āpattiṃ āpajjitvā apuṭṭho paṭijānissāmi. Kiṃ panāhaṃ evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitvā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā, puṭṭho na paṭijānissāmī'ti? So evaṃ vadeti—'imañhi nāma tvaṃ, āvuso, appamattikaṃ āpattiṃ āpajjitvā apuṭṭho na paṭijānissasi. Kiṃ pana tvaṃ evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitvā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā, apuṭṭho paṭijānissasi? Iṅghāyasmā sādhukameva jānāhi, yadi sarasi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. So evaṃ vadesi—'sarāmi kho ahaṃ, āvuso, evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā. Davā me etaṃ vuttaṃ, ravā me etaṃ vuttaṃ—nāhaṃ taṃ sarāmi evarūpiṃ garukaṃ āpattiṃ āpajjitā, pārājikaṃ vā pārājikasāmantaṃ vā'ti. Tassa kho, bhikkhave, bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ kātabbaṃ. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghamajjhe garukāya āpattiyā anuyuñjiyamāno avajānitvā paṭijānāti, paṭijānitvā avajānāti, aññenāññaṃ paṭicarati, sampajānamusā bhāsati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu saṃghamajjhe garukāya āpattiyā anuyuñjiyamāno avajānitvā paṭijānāti, paṭi-

jānitvā avajānāti, aññenāññaṃ paṭicarati, sampajānamusā bhāsati. Saṃgho itthannāmassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ karoti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammassa karaṇaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Kataṃ saṃghena itthannāmassa bhikkhuno tassapāpiyasikākammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, tassapāpiyasikāya ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā ... pe ... kā ca tattha tassapāpiyasikāya? Yā tassapāpiyasikākammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ adhivāsanā appaṭikkosanā—ayaṃ tattha tassapāpiyasikāya. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ kārako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

9.8. Paṭiññātakaraṇa

Āpattādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Āpattādhikaraṇaṃ tīhi samathehi sammati—sammukhāvinayena ca, paṭiññātakaraṇena ca, tiṇavatthārakena ca. Siyā āpattādhikaraṇaṃ ekaṃ samathaṃ anāgamma—tiṇavatthārakaṃ, dvīhi samathehi sammeyya—sammukhāvinayena ca, paṭiññātakaraṇena cāti? Siyātissa vacanīyaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu lahukaṃ āpattiṃ āpanno hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno; taṃ paṭidesemī'ti. Tena vattabbo— 'passasī'ti? 'Āma passāmī'ti. 'Āyatiṃ saṃvareyyāsī'ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, paṭiññātakaraṇena ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca deseti, yassa ca deseti, ubho sammukhībhūtā honti— ayaṃ tattha puggalasammukhatā. Kiñca tattha paṭiññātakaraṇasmiṃ? Yā paṭiññātakaraṇassa kammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ

adhivāsanā appaṭikkosanā—idaṃ tattha paṭiññātakaraṇasmiṃ. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ paṭiggāhako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tena, bhikkhave, bhikkhunā sambahule bhikkhū upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassu vacanīyā—'ahaṃ, bhante, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno; taṃ paṭidesemī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me āyasmantā. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattiṃ sarati, vivarati, uttāniṃ karoti deseti. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmassa bhikkhuno āpattiṃ paṭiggaṇheyyan'ti. Tena vattabbo—'passasī'ti? 'Āma passāmī'ti. 'Āyatiṃ saṃvareyyāsī'ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, paṭiññātakaraṇena ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca deseti, yassa ca deseti, ubho sammukhībhūtā honti— ayaṃ tattha puggalasammukhatā. Kiñca tattha paṭiññātakaraṇasmiṃ? Yā paṭiññātakaraṇassa kammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ adhivāsanā appaṭikkosanā—idaṃ tattha paṭiññātakaraṇasmiṃ. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ paṭiggāhako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tena, bhikkhave, bhikkhunā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno; taṃ paṭidesemī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo bhikkhu āpattiṃ sarati, vivarati, uttāniṃ karoti, deseti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmassa bhikkhuno āpattiṃ paṭiggaṇheyyan'ti. Tena vattabbo—'passasī'ti? 'Āma passāmī'ti. 'Āyatiṃ saṃvareyyāsī'ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, paṭiññātakaraṇena ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasammukhatā, puggalasammukhatā ... pe ... evaṃ vūpasantañce,

bhikkhave, adhikaraṇaṃ paṭiggāhako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

9.9. Tiṇavatthāraka

Siyā āpattādhikaraṇaṃ ekaṃ samathaṃ anāgamma—paṭiññātakaraṇaṃ, dvīhi samathehi sammeyya—sammukhāvinayena ca, tiṇavatthārakena cāti? Siyātissa vacanīyaṃ. Yathā kathaṃ viya? Idha pana, bhikkhave, bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ hoti bhāsitaparikkantaṃ. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'amhākaṃ kho bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyyā'ti. Anujānāmi, bhikkhave, evarūpaṃ adhikaraṇaṃ tiṇavatthārakena vūpasametuṃ. Evañca pana, bhikkhave, vūpasametabbaṃ. Sabbeheva ekajjhaṃ sannipatitabbaṃ, sannipatitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ adhikaraṇaṃ tiṇavatthārakena vūpasameyya, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttanti. Ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena sako pakkho ñāpetabbo—

Suṇantu me āyasmantā. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, āyasmantānañceva atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttan'ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena sako pakkho ñāpetabbo—

'Suṇantu me āyasmantā. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātā-

naṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, āyasmantānañceva atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttan'ti.

Athāparesaṃ ekatopakkhikānaṃ bhikkhūnaṃ byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena deseyyaṃ, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ viharataṃ bahuṃ assāmaṇakaṃ ajjhāciṇṇaṃ bhāsitaparikkantaṃ. Sace mayaṃ imāhi āpattīhi aññamaññaṃ kāressāma, siyāpi taṃ adhikaraṇaṃ kakkhaḷattāya vāḷattāya bhedāya saṃvatteyya. Ahaṃ yā ceva imesaṃ āyasmantānaṃ āpatti, yā ca attano āpatti, imesañceva āyasmantānaṃ atthāya, attano ca atthāya, saṃghamajjhe tiṇavatthārakena desemi, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Yassāyasmato khamati amhākaṃ imāsaṃ āpattīnaṃ saṃghamajjhe tiṇavatthārakena desanā, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Desitā amhākaṃ imā āpattiyo saṃghamajjhe tiṇavatthārakena, ṭhapetvā thullavajjaṃ, ṭhapetvā gihippaṭisaṃyuttaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Athāparesaṃ ... pe ... evametaṃ dhārayāmī'ti.

Idaṃ vuccati, bhikkhave, adhikaraṇaṃ vūpasantaṃ. Kena vūpasantaṃ? Sammukhāvinayena ca, tiṇavatthārakena ca. Kiñca tattha sammukhāvinayasmiṃ? Saṃghasammukhatā, dhammasammukhatā, vinayasam-

mukhatā, puggalasammukhatā.

Kā ca tattha saṃghasammukhatā? Yāvatikā bhikkhū kammappattā, te āgatā honti, chandārahānaṃ chando āhaṭo hoti, sammukhībhūtā na paṭikkosanti—ayaṃ tattha saṃghasammukhatā.

Kā ca tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā? Yena dhammena yena vinayena yena satthusāsanena taṃ adhikaraṇaṃ vūpasammati—ayaṃ tattha dhammasammukhatā, vinayasammukhatā.

Kā ca tattha puggalasammukhatā? Yo ca deseti, yassa ca deseti, ubho sammukhībhūtā honti—ayaṃ tattha puggalasammukhatā.

Kiñca tattha tiṇavatthārakasmiṃ? Yā tiṇavatthārakassa kammassa kiriyā karaṇaṃ upagamanaṃ ajjhupagamanaṃ adhivāsanā appaṭikkosanā—idaṃ tattha tiṇavatthārakasmiṃ. Evaṃ vūpasantañce, bhikkhave, adhikaraṇaṃ paṭiggāhako ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyaṃ; chandadāyako khīyati, khīyanakaṃ pācittiyaṃ.

Kiccādhikaraṇaṃ katihi samathehi sammati? Kiccādhikaraṇaṃ ekena samathena sammati—sammukhāvinayenā"ti.

Samathakkhandhako niṭṭhito catuttho.

Cūḷavagga

Saṃghabhedakakkhandhaka

1. Chasakyapabbajjākathā

Tena samayena buddho bhagavā anupiyāyaṃ viharati, anupiyaṃ nāma mallānaṃ nigamo. Tena kho pana samayena abhiññātā abhiññātā sakyakumārā bhagavantaṃ pabbajitaṃ anupabbajanti. Tena kho pana samayena mahānāmo ca sakko anuruddho ca sakko dvebhātikā honti. Anuruddho sakko sukhumālo hoti. Tassa tayo pāsādā honti—eko hemantiko, eko gimhiko, eko vassiko. So vassike pāsāde cattāro māse nippurisehi tūriyehi paricārayamāno na heṭṭhāpāsādaṃ orohati. Atha kho mahānāmassa sakkassa etadahosi—"etarahi kho abhiññātā abhiññātā sakyakumārā bhagavantaṃ pabbajitaṃ anupabbajanti. Amhākañca pana kulā natthi koci agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Yannūnāhaṃ vā pabbajeyyaṃ, anuruddho vā"ti. Atha kho mahānāmo sakko yena anuruddho sakko tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā anuruddhaṃ sakkaṃ etadavoca—"etarahi, tāta anuruddha, abhiññātā abhiññātā sakyakumārā bhagavantaṃ pabbajitaṃ anupabbajanti. Amhākañca pana kulā natthi koci agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. Tena hi tvaṃ vā pabbaja, ahaṃ

vā pabbajissāmī"ti. "Ahaṃ kho sukhumālo, nāhaṃ sakkomi agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Tvaṃ pabbajāhī"ti. "Ehi kho te, tāta anuruddha, gharāvāsatthaṃ anusāsissāmi. Paṭhamaṃ khettaṃ kasāpetabbaṃ. Kasāpetvā vapāpetabbaṃ. Vapāpetvā udakaṃ abhinetabbaṃ. Udakaṃ abhinetvā udakaṃ ninnetabbaṃ. Udakaṃ ninnetvā niddhāpetabbaṃ. Niddhāpetvā lavāpetabbaṃ. Lavāpetvā ubbāhāpetabbaṃ. Ubbāhāpetvā puñjaṃ kārāpetabbaṃ. Puñjaṃ kārāpetvā maddāpetabbaṃ. Maddāpetvā palālāni uddharāpetabbāni. Palālāni uddharāpetvā bhusikā uddharāpetabbā. Bhusikaṃ uddharāpetvā opunāpetabbaṃ. Opunāpetvā atiharāpetabbaṃ. Atiharāpetvā āyatimpi vassaṃ evameva kātabbaṃ, āyatimpi vassaṃ evameva kātabban"ti. "Na kammā khīyanti? Na kammānaṃ anto paññāyati? Kadā kammā khīyissanti? Kadā kammānaṃ anto paññāyissati? Kadā mayaṃ appossukkā pañcahi kāmaguṇehi samappitā samaṅgībhūtā paricāressāmā"ti? "Na hi, tāta anuruddha, kammā khīyanti. Na kammānaṃ anto paññāyati. Akhīṇeva kamme pitaro ca pitāmahā ca kālaṅkatā"ti. "Tena hi tvaññeva gharāvāsatthena upajānāhi. Ahaṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmī"ti.

Atha kho anuruddho sakko yena mātā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā mātaraṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, amma, agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānāhi maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Evaṃ vutte, anuruddhassa sakkassa mātā anuruddhaṃ sakkaṃ etadavoca—"tumhe kho me, tāta anuruddha, dve puttā piyā manāpā appaṭikūlā. Maraṇenapi vo akāmakā vinā bhavissāmi. Kiṃ panāhaṃ tumhe jīvante anujānissāmi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti? Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho anuruddho sakko mātaraṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, amma, agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Anujānāhi maṃ agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti.

Tena kho pana samayena bhaddiyo sakyarājā sakyānaṃ rajjaṃ kāreti. So ca anuruddhassa sakkassa sahāyo hoti. Atha kho anuruddhassa sakkassa mātā—"ayaṃ kho bhaddiyo sakyarājā sakyānaṃ rajjaṃ kāreti; anuruddhassa sakkassa sahāyo; so na ussahati agārasmā anagāriyaṃ pabbajitun"ti—anuruddhaṃ sakkaṃ etadavoca— "sace, tāta anuruddha, bhaddiyo sakyarājā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, evaṃ tvampi pabbajāhī"ti. Atha kho anuruddho sakko yena bhaddiyo sakyarājā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhaddiyaṃ sakyarājānaṃ

etadavoca—"mama kho, samma, pabbajjā tava paṭibaddhā"ti. "Sace te, samma, pabbajjā mama paṭibaddhā vā appaṭibaddhā vā sā hotu, ahaṃ tayā; yathā sukhaṃ pabbajāhī"ti. "Ehi, samma, ubho agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmā"ti. "Nāhaṃ, samma, sakkomi agārasmā anagāriyaṃ pabbajitunti. Yaṃ te sakkā aññaṃ mayā kātuṃ, kyāhaṃ karissāmi. Tvaṃ pabbajāhī"ti. "Mātā kho maṃ, samma, evamāha—'sace, tāta anuruddha, bhaddiyo sakyarājā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, evaṃ tvampi pabbajāhī'"ti. "Bhāsitā kho pana te, samma, esā vācā. Sace te, samma, pabbajjā mama paṭibaddhā vā, appaṭibaddhā vā sā hotu, ahaṃ tayā; yathā sukhaṃ pabbajāhī"ti. "Ehi, samma, ubho agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmā"ti.

Tena kho pana samayena manussā saccavādino honti, saccapaṭiññā. Atha kho bhaddiyo sakyarājā anuruddhaṃ sakkaṃ etadavoca—"āgamehi, samma, sattavassāni. Sattannaṃ vassānaṃ accayena ubho agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmā"ti. "Aticiraṃ, samma, sattavassāni. Nāhaṃ sakkomi sattavassāni āgametun"ti. "Āgamehi, samma, chavassāni ... pe ... pañcavassāni ... cattāri vassāni ... tīṇi vassāni ... dve vassāni ... ekaṃ vassaṃ. Ekassa vassassa accayena ubho agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmā"ti. "Aticiraṃ, samma, ekavassaṃ. Nāhaṃ sakkomi ekaṃ vassaṃ āgametun"ti. "Āgamehi, samma, sattamāse. Sattannaṃ māsānaṃ accayena ubhopi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmā"ti. "Aticiraṃ, samma, sattamāsā. Nāhaṃ sakkomi sattamāse āgametun"ti. "Āgamehi, samma, cha māse ... pe ... pañca māse ... cattāro māse ... tayo māse ... dve māse ... ekaṃ māsaṃ ... aḍḍhamāsaṃ. Aḍḍhamāsassa accayena ubhopi agārasmā anagāriyaṃ pabbajissāmā"ti. "Aticiraṃ, samma, aḍḍhamāso. Nāhaṃ sakkomi aḍḍhamāsaṃ āgametun"ti. "Āgamehi, samma, sattāhaṃ yāvāhaṃ putte ca bhātaro ca rajjaṃ niyyādemī"ti. "Na ciraṃ, samma, sattāho, āgamessāmī"ti.

Atha kho bhaddiyo ca sakyarājā anuruddho ca ānando ca bhagu ca kimilo ca devadatto ca, upālikappakena sattamā, yathā pure caturaṅginiyā senāya uyyānabhūmiṃ niyyanti, evameva caturaṅginiyā senāya niyyiṃsu. Te dūraṃ gantvā senaṃ nivattāpetvā paravisayaṃ okkamitvā ābharaṇaṃ omuñcitvā uttarāsaṅgena bhaṇḍikaṃ bandhitvā upāliṃ kappakaṃ etadavocuṃ—"handa, bhaṇe upāli, nivattassu; alaṃ te ettakaṃ jīvikāyā"ti. Atha kho upālissa kappakassa ni-

vattantassa etadahosi—"caṇḍā kho sākiyā; iminā kumārā nippātitāti ghātāpeyyumpi maṃ. Ime hi nāma sakyakumārā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissanti. Kimaṅgaṃ panāhan"ti. Bhaṇḍikaṃ muñcitvā taṃ bhaṇḍaṃ rukkhe ālaggetvā "yo passati, dinnaṃyeva haratū"ti vatvā yena te sakyakumārā tenupasaṅkami. Addasāsuṃ kho te sakyakumārā upāliṃ kappakaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna upāliṃ kappakaṃ etadavocuṃ—"kissa, bhaṇe upāli, nivattesī"ti? "Idha me, ayyaputtā, nivattantassa etadahosi—'caṇḍā kho sākiyā; iminā kumārā nippātitāti ghātāpeyyumpi maṃ. Ime hi nāma sakyakumārā agārasmā anagāriyaṃ pabbajissanti. Kimaṅgaṃ panāhan'ti. So kho ahaṃ, ayyaputtā, bhaṇḍikaṃ muñcitvā taṃ bhaṇḍaṃ rukkhe ālaggetvā 'yo passati, dinnaññeva haratū'ti vatvā tatomhi paṭinivatto"ti. "Suṭṭhu, bhaṇe upāli, akāsi yampi na nivatto. Caṇḍā kho sākiyā; iminā kumārā nippātitāti ghātāpeyyumpi tan"ti.

Atha kho sakyakumārā upāliṃ kappakaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te sakyakumārā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"mayaṃ, bhante, sākiyā nāma mānassino. Ayaṃ, bhante, upāli kappako amhākaṃ dīgharattaṃ paricārako. Imaṃ bhagavā paṭhamaṃ pabbājetu. Imassa mayaṃ abhivādanapaccuṭṭhānaañjalikammasāmīcikammaṃ karissāma. Evaṃ amhākaṃ sākiyānaṃ sākiyamāno nimmānāyissatī"ti.

Atha kho bhagavā upāliṃ kappakaṃ paṭhamaṃ pabbājesi, pacchā te sakyakumāre. Atha kho āyasmā bhaddiyo teneva antaravassena tisso vijjā sacchākāsi. Āyasmā anuruddho dibbacakkhuṃ uppādesi. Āyasmā ānando sotāpattiphalaṃ sacchākāsi. Devadatto pothujjanikaṃ iddhiṃ abhinipphādesi.

Tena kho pana samayena āyasmā bhaddiyo araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi—"aho sukhaṃ, aho sukhan"ti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ—"āyasmā, bhante, bhaddiyo araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi—'aho sukhaṃ, aho sukhan'ti. Nissaṃsayaṃ kho, bhante, āyasmā bhaddiyo anabhiratova brahmacariyaṃ

carati. Taṃyeva vā purimaṃ rajjasukhaṃ samanussaranto araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi—'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti.

Atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi—"ehi tvaṃ, bhikkhu, mama vacanena bhaddiyaṃ bhikkhuṃ āmantehi—'satthā taṃ, āvuso bhaddiya, āmantetī'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yenāyasmā bhaddiyo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ bhaddiyaṃ etadavoca—"satthā taṃ, āvuso bhaddiya, āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā bhaddiyo tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaddiyaṃ bhagavā etadavoca—"saccaṃ kira tvaṃ, bhaddiya, araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi—'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, bhaddiya, atthavasaṃ sampassamāno araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānesi—'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti? "Pubbe me, bhante, rañño satopi antopi antepure rakkhā susaṃvihitā hoti, bahipi antepure rakkhā susaṃvihitā hoti, antopi nagare rakkhā susaṃvihitā hoti, bahipi nagare rakkhā susaṃvihitā hoti, antopi janapade rakkhā susaṃvihitā hoti, bahipi janapade rakkhā susaṃvihitā hoti. So kho ahaṃ, bhante, evaṃ rakkhitopi gopitopi santo bhīto ubbiggo ussaṅkī utrasto viharāmi. Etarahi kho pana ahaṃ eko, bhante, araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhīto anubbiggo anussaṅkī anutrasto appossukko pannalomo paradattavutto migabhūtena cetasā viharāmīti. Imaṃ kho ahaṃ, bhante, atthavasaṃ sampassamāno araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi abhikkhaṇaṃ udānaṃ udānemi—'aho sukhaṃ, aho sukhan'"ti. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Yassantarato na santi kopā, Iti bhavābhavatañca vītivatto; Taṃ vigatabhayaṃ sukhiṃ asokaṃ, Devā nānubhavanti dassanāyā"ti.

2. Devadattavatthu

Atha kho bhagavā anupiyāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena kosambī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena kosambī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme.

Atha kho devadattassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"kaṃ nu kho ahaṃ pasādeyyaṃ, yasmiṃ me pasanne bahulābhasakkāro uppajjeyyā"ti? Atha kho devadattassa etadahosi—"ayaṃ kho ajātasattu kumāro taruṇo ceva āyatiṃ bhaddo ca. Yannūnāhaṃ ajātasattuṃ kumāraṃ pasādeyyaṃ. Tasmiṃ me pasanne bahulābhasakkāro uppajjissatī"ti.

Atha kho devadatto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena rājagahaṃ tena pakkāmi. Anupubbena yena rājagahaṃ tadavasari. Atha kho devadatto sakavaṇṇaṃ paṭisaṃharitvā kumārakavaṇṇaṃ abhinimminitvā ahimekhalikāya ajātasattussa kumārassa ucchaṅge pāturahosi. Atha kho ajātasattu kumāro bhīto ahosi, ubbiggo ussaṅkī utrasto. Atha kho devadatto ajātasattuṃ kumāraṃ etadavoca—"bhāyasi maṃ tvaṃ, kumārā"ti? "Āma bhāyāmi. Kosi tvan"ti? "Ahaṃ devadatto"ti. "Sace kho tvaṃ, bhante, ayyo devadatto, iṅgha sakeneva vaṇṇena pātubhavassū"ti. Atha kho devadatto kumārakavaṇṇaṃ paṭisaṃharitvā saṅghāṭipattacīvaradharo ajātasattussa kumārassa purato aṭṭhāsi. Atha kho ajātasattu kumāro devadattassa iminā iddhipāṭihāriyena abhippasanno pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gacchati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro abhiharīyati. Atha kho devadattassa lābhasakkārasilokena abhibhūtassa pariyādinnacittassa evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji—"ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī"ti. Saha cittuppādāva devadatto tassā iddhiyā parihāyi.

Tena kho pana samayena kakudho nāma koḷiyaputto, āyasmato mahāmoggallānassa upaṭṭhāko, adhunā kālaṅkato aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno. Tassa evarūpo attabhāvappaṭilābho hoti—seyyathāpi nāma dve vā tīṇi vā māgadhakāni gāmakkhettāni. So tena attabhāvappaṭilābhena neva attānaṃ na paraṃ byābādheti. Atha kho kakudho devaputto yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho kakudho devaputto āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca— "devadattassa, bhante, lābhasakkārasilokena abhibhūtassa pariyādinnacittassa evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji—'ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī'ti. Saha cittuppādāva, bhante, devadatto tassā iddhiyā parihīno"ti. Idamavoca kakudho devaputto. Idaṃ vatvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā

tattheva antaradhāyi.

Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadavoca—"kakudho nāma, bhante, koḷiyaputto mama upaṭṭhāko adhunā kālaṅkato aññataraṃ manomayaṃ kāyaṃ upapanno. Tassa evarūpo attabhāvappaṭilābho—seyyathāpi nāma dve vā tīṇi vā māgadhakāni gāmakkhettāni. So tena attabhāvappaṭilābhena neva attānaṃ na paraṃ byābādheti. Atha kho, bhante, kakudho devaputto yenāhaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho, bhante, kakudho devaputto maṃ etadavoca—'devadattassa, bhante, lābhasakkārasilokena abhibhūtassa pariyādinnacittassa evarūpaṃ icchāgataṃ uppajji—ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmīti. Saha cittuppādāva, bhante, devadatto tassā iddhiyā parihīno'ti. Idamavoca, bhante, kakudho devaputto. Idaṃ vatvā maṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tattheva antaradhāyī"ti.

"Kiṃ pana te, moggallāna, kakudho devaputto cetasā ceto paricca vidito? Yaṃ kiñci kakudho devaputto bhāsati sabbaṃ taṃ tatheva hoti, no aññathā"ti? "Cetasā ceto paricca vidito ca me, bhante, kakudho devaputto. Yaṃ kiñci kakudho devaputto bhāsati sabbaṃ taṃ tatheva hoti, no aññathā"ti. "Rakkhassetaṃ, moggallāna, vācaṃ. Rakkhassetaṃ, moggallāna, vācaṃ. Idāni so moghapuriso attanāva attānaṃ pātukarissati.

3. Pañcasatthukathā

Pañcime, moggallāna, satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Idha, moggallāna, ekacco satthā aparisuddhasīlo samāno 'parisuddhasīlomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—'ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhasīlo samāno "parisuddhasīlomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan"ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena—yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī'ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā sīlato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sā-

vakehi sīlato rakkhaṃ paccāsīsati.

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhājīvo samāno ‘parisuddhājīvomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṃkiliṭṭho’ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhājīvo samāno “parisuddhājīvomhī”ti paṭijānāti “parisuddho me ājīvo pariyodāto asaṃkiliṭṭho”ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena— yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā ājīvato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi ājīvato rakkhaṃ paccāsīsati.

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhadhammadesano samāno ‘parisuddhadhammadesanomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṃkiliṭṭhā’ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhadhammadesano samāno “parisuddhadhammadesanomhī”ti paṭijānāti “parisuddhā me dhammadesanā pariyodātā asaṃkiliṭṭhā”ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena—yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā dhammadesanato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi dhammadesanato rakkhaṃ paccāsīsati.

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhaveyyākaraṇo samāno ‘parisuddhaveyyākaraṇomhī’ti paṭijānāti ‘parisuddhaṃ me veyyākaraṇaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan’ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—‘ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhaveyyākaraṇo samāno “parisuddhaveyyākaraṇomhī”ti paṭijānāti “parisuddhaṃ me veyyākaraṇaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan”ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena—yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī’ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā veyyākaraṇato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā

sāvakehi veyyākaraṇato rakkhaṃ paccāsīsati.

Puna caparaṃ, moggallāna, idhekacco satthā aparisuddhañāṇadassano samāno 'parisuddhañāṇadassanomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—'ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhañāṇadassano samāno "parisuddhañāṇadassanomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan"ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena—yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī'ti. Evarūpaṃ kho, moggallāna, satthāraṃ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṃ paccāsīsatīti. Ime kho, moggallāna, pañca satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Ahaṃ kho pana, moggallāna, parisuddhasīlo samāno 'parisuddhasīlomhī'ti paṭijānāmi 'parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Na ca maṃ sāvakā sīlato rakkhanti; na cāhaṃ sāvakehi sīlato rakkhaṃ paccāsīsāmi. Parisuddhājīvo samāno ... pe ... parisuddhadhammadesano samāno ... pe ... parisuddhaveyyākaraṇo samāno ... pe ... parisuddhañāṇadassano samāno 'parisuddhañāṇadassanomhī'ti paṭijānāmi 'parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Na ca maṃ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti; na cāhaṃ sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṃ paccāsīsāmī"ti.

Atha kho bhagavā kosambiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Atha kho sambahulā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ— "devadattassa, bhante, ajātasattu kumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gacchati; pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro abhiharīyatī"ti. "Mā, bhikkhave, devadattassa lābhasakkārasilokaṃ pihayittha. Yāvakīvañca, bhikkhave, devadattassa ajātasattu kumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gamissati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro abhiharīyissati, hāniyeva, bhikkhave,

devadattassa pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuḍḍhi.

Seyyathāpi, bhikkhave, caṇḍassa kukkurassa nāsāya pittaṃ bhindeyyuṃ, evañhi so, bhikkhave, kukkuro bhiyyoso mattāya caṇḍataro assa; evameva kho, bhikkhave, yāvakīvañca devadattassa ajātasattu kumāro pañcahi rathasatehi sāyaṃ pātaṃ upaṭṭhānaṃ gamissati, pañca ca thālipākasatāni bhattābhihāro abhiharīyissati, hāniyeva, bhikkhave, devadattassa pāṭikaṅkhā kusalesu dhammesu, no vuḍḍhi.

Attavadhāya, bhikkhave, devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, kadalī attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, veḷu attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, naḷo attavadhāya phalaṃ deti, parābhavāya phalaṃ deti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi.

Seyyathāpi, bhikkhave, assatarī attavadhāya gabbhaṃ gaṇhāti, parābhavāya gabbhaṃ gaṇhāti; evameva kho, bhikkhave, attavadhāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādi, parābhavāya devadattassa lābhasakkārasiloko udapādīti.

Phalaṃ ve kadaliṃ hanti, phalaṃ veḷuṃ phalaṃ naḷaṃ; Sakkāro kāpurisaṃ hanti, gabbho assatariṃ yathā"ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

Dutiyabhāṇavāra

1. Pakāsanīyakamma

Tena kho pana samayena bhagavā mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ desento nisinno hoti sarājikāya parisāya. Atha kho devadatto uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca— "jiṇṇo dāni, bhante, bhagavā vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto. Appossukko dāni,

bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharatu, mamaṃ bhikkhusaṃghaṃ nissajjatu. Ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī"ti. "Alaṃ, devadatta, mā te rucci bhikkhusaṃghaṃ pariharitun"ti.

Dutiyampi kho devadatto ... pe ... tatiyampi kho devadatto bhagavantaṃ etadavoca— "jiṇṇo dāni, bhante, bhagavā vuḍḍho mahallako addhagato vayoanuppatto. Appossukko dāni, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharatu, mamaṃ bhikkhusaṃghaṃ nissajjatu. Ahaṃ bhikkhusaṃghaṃ pariharissāmī"ti.

"Sāriputtamoggallānānampi kho ahaṃ, devadatta, bhikkhusaṃghaṃ na nissajjeyyaṃ, kiṃ pana tuyhaṃ chavassa kheḷāsakassā"ti. Atha kho devadatto—sarājikāya maṃ bhagavā parisāya kheḷāsakavādena apasādeti, sāriputtamoggallāneva ukkaṃsatīti— kupito anattamano bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Ayañcarahi devadattassa bhagavati paṭhamo āghāto ahosi.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho devadattassa rājagahe pakāsanīyaṃ kammaṃ karotu—'pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo'ti. Evañca pana, bhikkhave, kātabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho devadattassa rājagahe pakāsanīyaṃ kammaṃ kareyya—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho devadattassa rājagahe pakāsanīyaṃ kammaṃ karoti—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Yassāyasmato khamati devadattassa rājagahe pakāsanīyassa kammassa karaṇaṃ—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati, yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti—so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kataṃ saṃghena devadattassa rājagahe pakāsanīyaṃ kammaṃ—"pubbe

devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi—"tena hi tvaṃ, sāriputta, devadattaṃ rājagahe pakāsehī"ti. "Pubbe mayā, bhante, devadattassa rājagahe vaṇṇo bhāsito—'mahiddhiko godhiputto, mahānubhāvo godhiputto'ti. Kathāhaṃ, bhante, devadattaṃ rājagahe pakāsemī"ti? "Nanu tayā, sāriputta, bhūtoyeva devadattassa rājagahe vaṇṇo bhāsito—'mahiddhiko godhiputto, mahānubhāvo godhiputto'"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Evameva kho tvaṃ, sāriputta, bhūtaṃyeva devadattaṃ rājagahe pakāsehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sāriputto bhagavato paccassosi.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, saṃgho sāriputtaṃ sammannatu devadattaṃ rājagahe pakāsetuṃ—'pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo'ti. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ sāriputto yācitabbo. Yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho āyasmantaṃ sāriputtaṃ sammanneyya devadattaṃ rājagahe pakāsetuṃ—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho āyasmantaṃ sāriputtaṃ sammannati devadattaṃ rājagahe pakāsetuṃ—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati, yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Yassāyasmato khamati, āyasmato sāriputtassa sammuti devadattaṃ rājagahe pakāsetuṃ—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati, yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti—so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena āyasmā sāriputto devadattaṃ rājagahe pakāsetuṃ—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ

devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sammato ca āyasmā sāriputto sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ rājagahaṃ pavisitvā devadattaṃ rājagahe pakāsesi—"pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo"ti. Tattha ye te manussā assaddhā appasannā dubbuddhino, te evamāhaṃsu—"usūyakā ime samaṇā sakyaputtiyā devadattassa lābhasakkāraṃ usūyantī"ti. Ye pana te manussā saddhā pasannā paṇḍitā byattā buddhimanto, te evamāhaṃsu—"na kho idaṃ orakaṃ bhavissati yathā bhagavā devadattaṃ rājagahe pakāsāpetī"ti.

2. Ajātasattukumāravatthu

Atha kho devadatto yena ajātasattu kumāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ajātasattuṃ kumāraṃ etadavoca—"pubbe kho, kumāra, manussā dīghāyukā, etarahi appāyukā. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ tvaṃ kumārova samāno kālaṃ kareyyāsi. Tena hi tvaṃ, kumāra, pitaraṃ hantvā rājā hohi. Ahaṃ bhagavantaṃ hantvā buddho bhavissāmī"ti.

Atha kho ajātasattu kumāro—"ayyo kho devadatto mahiddhiko mahānubhāvo, jāneyyāsi ayyo devadatto"ti—ūruyā potthanikaṃ bandhitvā divā divassa bhīto ubbiggo ussaṅkī utrasto sahasā antepuraṃ pāvisi. Addasāsuṃ kho antepure upacārakā mahāmattā ajātasattuṃ kumāraṃ divā divassa bhītaṃ ubbiggaṃ ussaṅkiṃ utrastaṃ sahasā antepuraṃ pavisantaṃ; disvāna aggahesuṃ. Te vicinantā ūruyā potthanikaṃ baddhaṃ disvāna ajātasattuṃ kumāraṃ etadavocuṃ—"kiṃ tvaṃ, kumāra, kattukāmosī"ti? "Pitaramhi hantukāmo"ti. "Kenāsi ussāhito"ti? "Ayyena devadattenā"ti. Ekacce mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—"kumāro ca hantabbo, devadatto ca, sabbe ca bhikkhū hantabbā"ti. Ekacce mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—"na bhikkhū hantabbā. Na bhikkhū kiñci aparajjhanti. Kumāro ca hantabbo, devadatto cā"ti. Ekacce mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—"na kumāro ca hantabbo, na devadatto. Na bhikkhū hantabbā. Rañño ārocetabbaṃ. Yathā rājā vakkhati tathā karissāmā"ti.

Atha kho te mahāmattā ajātasattuṃ kumāraṃ ādāya yena rājā mā-

gadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kathaṃ, bhaṇe, mahāmattehi mati katā"ti? "Ekacce, deva, mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—'kumāro ca hantabbo, devadatto ca, sabbe ca bhikkhū hantabbā'ti. Ekacce mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—'na bhikkhū hantabbā. Na bhikkhū kiñci aparajjhanti. Kumāro ca hantabbo, devadatto cā'ti. Ekacce mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—'na kumāro ca hantabbo, na devadatto. Na bhikkhū hantabbā. Rañño ārocetabbaṃ. Yathā rājā vakkhati tathā karissāmā'"ti. "Kiṃ, bhaṇe, karissati buddho vā dhammo vā saṃgho vā? Nanu bhagavatā paṭikacceva devadatto rājagahe pakāsāpito—'pubbe devadattassa aññā pakati ahosi, idāni aññā pakati. Yaṃ devadatto kareyya kāyena vācāya, na tena buddho vā dhammo vā saṃgho vā daṭṭhabbo, devadattova tena daṭṭhabbo'"ti? Tattha ye te mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—"kumāro ca hantabbo devadatto ca; sabbe ca bhikkhū hantabbā"ti; te aṭṭhāne akāsi. Ye te mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—"na bhikkhū hantabbā; na bhikkhū kiñci aparajjhanti; kumāro ca hantabbo devadatto cā"ti; te nīce ṭhāne ṭhapesi. Ye te mahāmattā evaṃ matiṃ akaṃsu—"na kumāro ca hantabbo, na devadatto; na bhikkhū hantabbā; rañño ārocetabbaṃ; yathā rājā vakkhati tathā karissāmā"ti; te ucce ṭhāne ṭhapesi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro ajātasattuṃ kumāraṃ etadavoca—"kissa maṃ tvaṃ, kumāra, hantukāmosī"ti? "Rajjenāmhi, deva, atthiko"ti. "Sace kho tvaṃ, kumāra, rajjena atthiko, etaṃ te rajjan"ti ajātasattussa kumārassa rajjaṃ niyyādesi.

3. Abhimārapesana

Atha kho devadatto yena ajātasattu kumāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ajātasattuṃ kumāraṃ etadavoca—"purise, mahārāja, āṇāpehi, ye samaṇaṃ gotamaṃ jīvitā voropessantī"ti. Atha kho ajātasattu kumāro manusse āṇāpesi—"yathā, bhaṇe, ayyo devadatto āha tathā kareyyāthā"ti. Atha kho devadatto ekaṃ purisaṃ āṇāpesi—"gacchāvuso, amukasmiṃ okāse samaṇo gotamo viharati. Taṃ jīvitā voropetvā iminā maggena āgacchā"ti. Tasmiṃ magge dve purise ṭhapesi—"yo iminā maggena eko puriso āgacchati, taṃ jīvitā voropetvā iminā maggena āgacchathā"ti. Tasmiṃ magge cattāro purise ṭhapesi—"ye iminā maggena dve purisā āgacchanti, te jīvitā voropetvā iminā maggena āgaccha-

thā"ti. Tasmiṃ magge aṭṭha purise ṭhapesi—"ye iminā maggena cattāro purisā āgacchanti, te jīvitā voropetvā iminā maggena āgacchathā"ti. Tasmiṃ magge soḷasa purise ṭhapesi—"ye iminā maggena aṭṭha purisā āgacchanti, te jīvitā voropetvā āgacchathā"ti.

Atha kho so eko puriso asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato avidūre bhīto ubbiggo ussaṅkī utrasto patthaddhena kāyena aṭṭhāsi. Addasā kho bhagavā taṃ purisaṃ bhītaṃ ubbiggaṃ ussaṅkiṃ utrastaṃ patthaddhena kāyena ṭhitaṃ. Disvāna taṃ purisaṃ etadavoca— "ehāvuso, mā bhāyī"ti. Atha kho so puriso asicammaṃ ekamantaṃ karitvā dhanukalāpaṃ nikkhipitvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"accayo maṃ, bhante, accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yohaṃ duṭṭhacitto vadhakacitto idhūpasaṅkanto. Tassa me, bhante, bhagavā accayaṃ accayato paṭiggaṇhātu āyatiṃ saṃvarāyā"ti. "Taggha tvaṃ, āvuso, accayo accagamā yathābālaṃ yathāmūḷhaṃ yathāakusalaṃ, yaṃ tvaṃ duṭṭhacitto vadhakacitto idhūpasaṅkanto. Yato ca kho tvaṃ, āvuso, accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikarosi, taṃ te mayaṃ paṭiggaṇhāma. Vuḍḍhi hesā, āvuso, ariyassa vinaye—yo accayaṃ accayato disvā yathādhammaṃ paṭikaroti, āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjatī"ti.

Atha kho bhagavā tassa purisassa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā taṃ bhagavā aññāsi kallacittaṃ, muducittaṃ, vinīvaraṇacittaṃ, udaggacittaṃ, pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaheyya; evameva tassa purisassa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Atha kho so puriso diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vi-

vareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti—evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. Atha kho bhagavā taṃ purisaṃ etadavoca—"mā kho tvaṃ, āvuso, iminā maggena gaccha, iminā maggena gacchāhī"ti aññena maggena uyyojesi.

Atha kho te dve purisā—"kiṃ nu kho so eko puriso cirena āgacchatī"ti— paṭipathaṃ gacchantā addasāsuṃ bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tesaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi ... pe ... aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—"abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsake no bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gate"ti. Atha kho bhagavā te purise etadavoca—"mā kho tumhe, āvuso, iminā maggena gacchittha, iminā maggena gacchathā"ti aññena maggena uyyojesi.

Atha kho te cattāro purisā ... pe ... atha kho te aṭṭha purisā ... pe ... atha kho te soḷasa purisā—kiṃ nu kho te aṭṭha purisā cirena āgacchantīti—paṭipathaṃ gacchantā addasāsuṃ bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tesaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ ... pe ... aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ— "abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsake no bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gate"ti. Atha kho bhagavā te purise etadavoca—"mā kho tumhe, āvuso, iminā maggena gacchittha, iminā maggena gacchathā"ti aññena maggena uyyojesi.

Atha kho so eko puriso yena devadatto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā devadattaṃ etadavoca—"nāhaṃ, bhante, sakkomi taṃ bhagavantaṃ jīvitā voropetuṃ; mahiddhiko so bhagavā mahānubhāvo"ti. "Alaṃ, āvuso; mā tvaṃ samaṇaṃ gotamaṃ jīvitā voropesi. Ahameva samaṇaṃ gotamaṃ jīvitā voropessāmī"ti.

4. Lohituppādakakamma

Tena kho pana samayena bhagavā gijjhakūṭassa pabbatassa chāyāyaṃ caṅkamati. Atha kho devadatto gijjhakūṭaṃ pabbataṃ āruhitvā ma-

hatiṃ silaṃ pavijjhi—imāya samaṇaṃ gotamaṃ jīvitā voropessāmīti. Dve pabbatakūṭā samāgantvā taṃ silaṃ sampaṭicchiṃsu. Tato papatikā uppatitvā bhagavato pāde ruhiraṃ uppādesi. Atha kho bhagavā uddhaṃ ulloketvā devadattaṃ etadavoca—"bahuṃ tayā, moghapurisa, apuññaṃ pasutaṃ, yaṃ tvaṃ duṭṭhacitto vadhakacitto tathāgatassa ruhiraṃ uppādesī"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"idaṃ, bhikkhave, devadattena paṭhamaṃ ānantariyaṃ kammaṃ upacitaṃ, yaṃ duṭṭhacittena vadhakacittena tathāgatassa ruhiraṃ uppāditan"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū—"devadattena kira bhagavato vadho payutto"ti. Te ca bhikkhū bhagavato vihārassa parito parito caṅkamanti uccāsaddā mahāsaddā sajjhāyaṃ karontā, bhagavato rakkhāvaraṇaguttiyā. Assosi kho bhagavā uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ sajjhāyasaddaṃ. Sutvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho so, ānanda, uccāsaddo mahāsaddo sajjhāyasaddo"ti? "Assosuṃ kho, bhante, bhikkhū—'devadattena kira bhagavato vadho payutto'ti. Te ca, bhante, bhikkhū bhagavato vihārassa parito parito caṅkamanti uccāsaddā mahāsaddā sajjhāyaṃ karontā, bhagavato rakkhāvaraṇaguttiyā. So eso, bhagavā, uccāsaddo mahāsaddo sajjhāyasaddo"ti. "Tena hānanda, mama vacanena te bhikkhū āmantehi—satthā āyasmante āmantetī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca—"satthā āyasmante āmantetī"ti. "Evamāvuso"ti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca—

"Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ parūpakkamena tathāgataṃ jīvitā voropeyya. Anupakkamena, bhikkhave, tathāgatā parinibbāyanti.

Pañcime, bhikkhave, satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame pañca? Idha, bhikkhave, ekacco satthā aparisuddhasīlo samāno 'parisuddhasīlomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—'ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhasīlo samāno "parisuddhasīlomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan"ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanā-

paṃ, kathaṃ naṃ mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena—yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī'ti. Evarūpaṃ kho, bhikkhave, satthāraṃ sāvakā sīlato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi sīlato rakkhaṃ paccāsīsati.

Puna caparaṃ, bhikkhave, idhekacco satthā aparisuddhājīvo samāno ... pe ... aparisuddhadhammadesano samāno ... pe ... aparisuddhaveyyākaraṇo samāno ... pe ... aparisuddhañāṇadassano samāno 'parisuddhañāṇadassanomhī'ti paṭijānāti 'parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Tamenaṃ sāvakā evaṃ jānanti—'ayaṃ kho bhavaṃ satthā aparisuddhañāṇadassano samāno "parisuddhañāṇadassanomhī"ti paṭijānāti "parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan"ti ca. Mayañceva kho pana gihīnaṃ āroceyyāma, nāssassa manāpaṃ. Yaṃ kho panassa amanāpaṃ, kathaṃ na mayaṃ tena samudācareyyāma? Sammannati kho pana cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena—yaṃ tumo karissati, tumova tena paññāyissatī'ti. Evarūpaṃ kho, bhikkhave, satthāraṃ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti; evarūpo ca pana satthā sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṃ paccāsīsati. Ime kho, bhikkhave, pañca satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Ahaṃ kho pana, bhikkhave, parisuddhasīlo samāno 'parisuddhasīlomhī'ti paṭijānāmi 'parisuddhaṃ me sīlaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan'ti ca. Na ca maṃ sāvakā sīlato rakkhanti; na cāhaṃ sāvakehi sīlato rakkhaṃ paccāsīsāmi. Ahaṃ kho pana, bhikkhave, parisuddhājīvo samāno ... pe ... parisuddhadhammadesano samāno ... pe ... parisuddhaveyyākaraṇo samāno ... pe ... parisuddhañāṇadassano samāno "parisuddhañāṇadassanomhī"ti paṭijānāmi "parisuddhaṃ me ñāṇadassanaṃ pariyodātaṃ asaṃkiliṭṭhan"ti ca, na ca maṃ sāvakā ñāṇadassanato rakkhanti, na cāhaṃ sāvakehi ñāṇadassanato rakkhaṃ paccāsīsāmi. "Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ parūpakkamena tathāgataṃ jīvitā voropeyya. Anupakkamena, bhikkhave, tathāgatā parinibbāyanti. Gacchatha tumhe, bhikkhave, yathāvihāraṃ. Arakkhiyā, bhikkhave, tathāgatā"ti.

5. Nāḷāgiripesana

Tena kho pana samayena rājagahe nāḷāgiri nāma hatthī caṇḍo hoti, manussaghātako. Atha kho devadatto rājagahaṃ pavisitvā hatthisālaṃ gantvā hatthibhaṇḍe etadavoca—"mayaṃ kho, bhaṇe, rājañātakā nāma

paṭibalā nīcaṭṭhāniyaṃ uccaṭṭhāne ṭhapetuṃ, bhattampi vetanampi vaḍḍhāpetuṃ. Tena hi, bhaṇe, yadā samaṇo gotamo imaṃ racchaṃ paṭipanno hoti, tadā imaṃ nāḷāgiriṃ hatthiṃ muñcetvā imaṃ racchaṃ paṭipādethā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te hatthibhaṇḍā devadattassa paccassosuṃ. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Atha kho bhagavā taṃ racchaṃ paṭipajji. Addasāsuṃ kho te hatthibhaṇḍā bhagavantaṃ taṃ racchaṃ paṭipannaṃ. Disvāna nāḷāgiriṃ hatthiṃ muñcitvā taṃ racchaṃ paṭipādesuṃ. Addasā kho nāḷāgiri hatthī bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna soṇḍaṃ ussāpetvā pahaṭṭhakaṇṇavālo yena bhagavā tena abhidhāvi. Addasāsuṃ kho te bhikkhū nāḷāgiriṃ hatthiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna bhagavantaṃ etadavocuṃ—"ayaṃ, bhante, nāḷāgiri hatthī caṇḍo manussaghātako imaṃ racchaṃ paṭipanno. Paṭikkamatu, bhante, bhagavā; paṭikkamatu sugato"ti. "Āgacchatha, bhikkhave, mā bhāyittha. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ parūpakkamena tathāgataṃ jīvitā voropeyya. Anupakkamena, bhikkhave, tathāgatā parinibbāyantī"ti.

Dutiyampi kho te bhikkhū ... pe ... tatiyampi kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ— "ayaṃ, bhante, nāḷāgiri hatthī caṇḍo manussaghātako imaṃ racchaṃ paṭipanno. Paṭikkamatu, bhante, bhagavā; paṭikkamatu sugato"ti. "Āgacchatha, bhikkhave, mā bhāyittha. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ parūpakkamena tathāgataṃ jīvitā voropeyya. Anupakkamena, bhikkhave, tathāgatā parinibbāyantī"ti.

Tena kho pana samayena manussā pāsādesupi hammiyesupi chadanesupi āruḷhā acchanti. Tattha ye te manussā assaddhā appasannā dubbuddhino, te evamāhaṃsu— "abhirūpo vata, bho, mahāsamaṇo nāgena viheṭhīyissatī"ti. Ye pana te manussā saddhā pasannā paṇḍitā byattā buddhimanto, te evamāhaṃsu—"nacirassaṃ vata, bho, nāgo nāgena saṅgāmessatī"ti. Atha kho bhagavā nāḷāgiriṃ hatthiṃ mettena cittena phari. Atha kho nāḷāgiri hatthī bhagavato mettena cittena phuṭṭho soṇḍaṃ oropetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato purato aṭṭhāsi. Atha kho bhagavā dakkhiṇena hatthena nāḷāgirissa hatthissa kumbhaṃ parāmasanto nāḷāgiriṃ hatthiṃ imāhi gāthāhi ajjhabhāsi—

"Mā kuñjara nāgamāsado, Dukkhañhi kuñjara nāgamāsado; Na hi nāgahatassa kuñjara, Sugati hoti ito paraṃ yato.

Mā ca mado mā ca pamādo, Na hi pamattā sugatiṃ vajanti te; Tvaññeva tathā karissasi, Yena tvaṃ sugatiṃ gamissasī"ti.

Atha kho nāḷāgiri hatthī soṇḍāya bhagavato pādapaṃsūni gahetvā uparimuddhani ākiritvā paṭikuṭiyova osakki, yāva bhagavantaṃ addakkhi. Atha kho nāḷāgiri hatthī hatthisālaṃ gantvā sake ṭhāne aṭṭhāsi. Tathā danto ca pana nāḷāgiri hatthī ahosi. Tena kho pana samayena manussā imaṃ gāthaṃ gāyanti—

"Daṇḍeneke damayanti, aṅkusehi kasāhi ca; Adaṇḍena asatthena, nāgo danto mahesinā"ti.

Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"yāva pāpo ayaṃ devadatto, alakkhiko, yatra hi nāma samaṇassa gotamassa evaṃmahiddhikassa evaṃmahānubhāvassa vadhāya parakkamissatī"ti. Devadattassa lābhasakkāro parihāyi. Bhagavato ca lābhasakkāro abhivaḍḍhi.

6. Pañcavatthuyācanakathā

Tena kho pana samayena devadatto parihīnalābhasakkāro sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjissanti. Kassa sampannaṃ na manāpaṃ, kassa sāduṃ na ruccatī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjissatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, devadatta, sapariso kulesu viññāpetvā viññāpetvā bhuñjasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhūnaṃ kulesu tikabhojanaṃ paññapessāmi tayo atthavase paṭicca—dummaṅkūnaṃ puggalānaṃ niggahāya; pesalānaṃ bhikkhūnaṃ phāsuvihārāya, 'mā pāpicchā pakkhaṃ nissāya saṃghaṃ bhindeyyun'ti; kulānuddayāya ca. Gaṇabhojane yathādhammo kāretabbo"ti.

Atha kho devadatto yena kokāliko kaṭamodakatissako khaṇḍadeviyā putto samuddadatto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā kokālikaṃ kaṭamodakatissakaṃ khaṇḍadeviyā puttaṃ samuddadattaṃ etadavoca—"etha, mayaṃ, āvuso, samaṇassa gotamassa saṃghabhedaṃ karis-

sāma cakkabhedan”ti. Evaṃ vutte, kokāliko devadattaṃ etadavoca—“samaṇo kho, āvuso, gotamo mahiddhiko mahānubhāvo. Kathaṃ mayaṃ samaṇassa gotamassa saṃghabhedaṃ karissāma cakkabhedan”ti? “Etha, mayaṃ, āvuso, samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pañca vatthūni yācissāma—‘bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhiyā sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ piṇḍapātikā assu; yo nimantanaṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ paṃsukūlikā assu; yo gahapaticīvaraṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ rukkhamūlikā assu; yo channaṃ upagaccheyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ; yo macchamaṃsaṃ khādeyya, vajjaṃ naṃ phuseyyā’ti. Imāni pañca vatthūni samaṇo gotamo nānujānissati. Te mayaṃ imehi pañcahi vatthūhi janaṃ saññāpessāmā”ti. “Sakkā kho, āvuso, imehi pañcahi vatthūhi samaṇassa gotamassa saṃghabhedo kātuṃ cakkabhedo. Lūkhappasannā hi, āvuso, manussā”ti.

Atha kho devadatto sapariso yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho devadatto bhagavantaṃ etadavoca—“bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya santuṭṭhiyā sallekhāya dhutatāya pāsādikatāya apacayāya vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ piṇḍapātikā assu; yo nimantanaṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ paṃsukūlikā assu; yo gahapaticīvaraṃ sādiyeyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ rukkhamūlikā assu; yo channaṃ upagaccheyya, vajjaṃ naṃ phuseyya. Yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ; yo macchamaṃsaṃ khādeyya, vajjaṃ naṃ phuseyyā”ti. “Alaṃ, devadatta. Yo icchati, āraññiko hotu; yo icchati, gāmante viharatu. Yo icchati, piṇḍapātiko hotu; yo icchati, nimantanaṃ sādiyatu. Yo icchati, paṃsukūliko hotu; yo icchati, gahapaticīvaraṃ sādiyatu.

Aṭṭhamāse kho mayā, devadatta, rukkhamūlasenāsanaṃ anuññātaṃ; tikoṭiparisuddhaṃ macchamaṃsaṃ—adiṭṭhaṃ, assutaṃ, aparisaṅkitan"ti. Atha kho devadatto—"na bhagavā imāni pañca vatthūni anujānātī"ti—haṭṭho udaggo sapariso uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho devadatto sapariso rājagahaṃ pavisitvā pañcahi vatthūhi janaṃ saññāpesi—"mayaṃ, āvuso, samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pañca vatthūni yācimhā—'bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa ... pe ... vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya ... pe ... vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya, vajjaṃ naṃ phuseyya ... pe ... yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ; yo macchamaṃsaṃ khādeyya, vajjaṃ naṃ phuseyyā'ti. Imāni pañca vatthūni samaṇo gotamo nānujānāti. Te mayaṃ imehi pañcahi vatthūhi samādāya vattāmā"ti.

Tattha ye te manussā assaddhā appasannā dubbuddhino, te evamāhaṃsu—"i kho samaṇā sakyaputtiyā dhutā sallekhavuttino. Samaṇo pana gotamo bāhulliko bāhullāya cetetī"ti. Ye pana te manussā saddhā pasannā paṇḍitā byattā buddhimanto, te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto bhagavato saṃghabhedāya parakkamissati cakkabhedāyā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma devadatto saṃghabhedāya parakkamissati cakkabhedāyā"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, devadatta, saṃghabhedāya parakkamasi cakkabhedāyā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. "Alaṃ, devadatta. Mā te rucci saṃghabhedo. Garuko kho, devadatta, saṃghabhedo. Yo kho, devadatta, samaggaṃ saṃghaṃ bhindati, kappaṭṭhikaṃ kibbisaṃ pasavati, kappaṃ nirayamhi paccati. Yo ca kho, devadatta, bhinnaṃ saṃghaṃ samaggaṃ karoti, brahmaṃ puññaṃ pasavati, kappaṃ saggamhi modati. Alaṃ, devadatta. Mā te rucci saṃghabhedo. Garuko kho, devadatta, saṃghabhedo"ti.

Atha kho āyasmā ānando pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacī-

varamādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi. Addasā kho devadatto āyasmantaṃ ānandaṃ rājagahe piṇḍāya carantaṃ. Disvāna yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"ajjataggedānāhaṃ, āvuso ānanda, aññatreva bhagavatā, aññatreva bhikkhusaṃghā, uposathaṃ karissāmi saṃghakammaṃ karissāmī"ti.

Atha kho āyasmā ānando rājagahe piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"idhāhaṃ, bhante, pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisiṃ. Addasā kho maṃ, bhante, devadatto rājagahe piṇḍāya carantaṃ. Disvāna yenāhaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā maṃ etadavoca— 'ajjataggedānāhaṃ, āvuso ānanda, aññatreva bhagavatā, aññatreva bhikkhusaṃghā, uposathaṃ karissāmi saṃghakammaṃ karissāmī'ti. Ajjatagge, bhante, devadatto saṃghaṃ bhindissatī"ti. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Sukaraṃ sādhunā sādhuṃ, Sādhuṃ pāpena dukkaraṃ; Pāpaṃ pāpena sukaraṃ, Pāpamariyehi dukkaran"ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

Tatiyabhāṇavāra

1. Saṃghabhedakathā

Atha kho devadatto tadahuposathe uṭṭhāyāsanā salākaṃ gāhesi—"mayaṃ, āvuso, samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pañca vatthūni yācimhā—'bhagavā, bhante, anekapariyāyena appicchassa ... pe ... vīriyārambhassa vaṇṇavādī. Imāni, bhante, pañca vatthūni anekapariyāyena appicchatāya ... pe ... vīriyārambhāya saṃvattanti. Sādhu, bhante, bhikkhū yāvajīvaṃ āraññikā assu; yo gāmantaṃ osareyya, vajjaṃ naṃ phuseyya ... pe ... yāvajīvaṃ macchamaṃsaṃ na khādeyyuṃ; yo macchamaṃsaṃ khādeyya, vajjaṃ naṃ phuseyyā'ti. Imāni pañca vatthūni samaṇo gotamo nānujānāti. Te mayaṃ imehi pañcahi vatthūhi samādāya vattāma. Yassāyasmato imāni pañca vatthūni khamanti, so salākaṃ gaṇhātū"ti.

Tena kho pana samayena vesālikā vajjiputtakā pañcamattāni bhikkhusatāni navakā ceva honti appakataññuno ca. Te—"ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanan"ti salākaṃ gaṇhiṃsu. Atha kho devadatto saṃghaṃ

bhinditvā pañcamattāni bhikkhusatāni ādāya yena gayāsīsaṃ tena pakkāmi. Atha kho sāriputtamoggallānā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—"devadatto, bhante, saṃghaṃ bhinditvā pañcamattāni bhikkhusatāni ādāya yena gayāsīsaṃ tena pakkanto"ti. "Na hi nāma tumhākaṃ, sāriputtā, tesu navakesu bhikkhūsu kāruññampi bhavissati? Gacchatha tumhe, sāriputtā, purā te bhikkhū anayabyasanaṃ āpajjantī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho sāriputtamoggallānā bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena gayāsīsaṃ tenupasaṅkamiṃsu.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu bhagavato avidūre rodamāno ṭhito hoti. Atha kho bhagavā taṃ bhikkhuṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, bhikkhu, rodasī"ti? "Yepi te, bhante, bhagavato aggasāvakā sāriputtamoggallānā tepi devadattassa santike gacchanti devadattassa dhammaṃ rocentā"ti. "Aṭṭhānametaṃ, bhikkhu, anavakāso, yaṃ sāriputtamoggallānā devadattassa dhammaṃ roceyyuṃ, api ca te gatā bhikkhūnaṃ saññattiyā"ti.

Tena kho pana samayena devadatto mahatiyā parisāya parivuto dhammaṃ desento nisinno hoti. Addasā kho devadatto sāriputtamoggallāne dūratova āgacchante. Disvāna bhikkhū āmantesi—"passatha, bhikkhave, yāva svākkhāto mayā dhammo, yepi te samaṇassa gotamassa aggasāvakā sāriputtamoggallānā tepi mama santike āgacchanti. Mama dhammaṃ rocentā"ti. Evaṃ vutte, kokāliko devadattaṃ etadavoca—"mā, āvuso devadatta, sāriputtamoggallāne vissasi. Pāpicchā sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā"ti. "Alaṃ, āvuso. Svāgataṃ tesaṃ yato me dhammaṃ rocentī"ti.

Atha kho devadatto āyasmantaṃ sāriputtaṃ upaḍḍhāsanena nimantesi—"ehāvuso sāriputta, idha nisīdāhī"ti. "Alaṃ, āvuso"ti kho āyasmā sāriputto aññataraṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Āyasmāpi kho mahāmoggallāno aññataraṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. Atha kho devadatto bahudeva rattiṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ ajjhesi—"vigatathinamiddho kho, āvuso sāriputta, bhikkhusaṃgho. Paṭibhātu taṃ, āvuso sāriputta, bhikkhūnaṃ dhammī kathā, piṭṭhi me āgilāyati, tamahaṃ āyamissāmī"ti. "Evamāvuso"ti kho āyasmā

sāriputto devadattassa paccassosi. Atha kho devadatto catugguṇaṃ saṅghāṭiṃ paññapetvā dakkhiṇena passena seyyaṃ kappesi. Tassa kilamantassa muṭṭhassatissa asampajānassa muhuttakeneva niddā okkami.

Atha kho āyasmā sāriputto ādesanāpāṭihāriyānusāsaniyā bhikkhū dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. Āyasmā mahāmoggallāno iddhipāṭihāriyānusāsaniyā bhikkhū dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ āyasmatā sāriputtena ādesanāpāṭihāriyānusāsaniyā āyasmatā ca mahāmoggallānena iddhipāṭihāriyānusāsaniyā ovadiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi—"gacchāma mayaṃ, āvuso, bhagavato santike. Yo tassa bhagavato dhammaṃ rocesi so āgacchatū"ti. Atha kho sāriputtamoggallānā tāni pañcabhikkhusatāni ādāya yena veḷuvanaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Atha kho kokāliko devadattaṃ uṭṭhāpesi—"uṭṭhehi, āvuso devadatta, nītā te bhikkhū sāriputtamoggallānehi. Nanu tvaṃ, āvuso devadatta, mayā vutto—'mā, āvuso devadatta, sāriputtamoggallāne vissāsi. Pāpicchā sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā'"ti? Atha kho devadattassa tattheva uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggañchi.

Atha kho sāriputtamoggallānā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdisuṃ. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu, bhante, bhedakānuvattakā bhikkhū puna upasampajjeyyun"ti. "Alaṃ, sāriputta. Mā te rucci bhedakānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ puna upasampadā. Tena hi tvaṃ, sāriputta, bhedakānuvattake bhikkhū thullaccayaṃ desāpehi. Kathaṃ pana te, sāriputta, devadatto paṭipajjī"ti? "Yatheva, bhante, bhagavā bahudeva rattiṃ bhikkhū dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā maṃ ajjhesati—'vigatathinamiddho kho, sāriputta, bhikkhusaṃgho; paṭibhātu taṃ, sāriputta, bhikkhūnaṃ dhammī kathā, piṭṭhi me āgilāyati, tamahaṃ āyamissāmī'ti. Evameva kho, bhante, devadatto paṭipajjī"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"bhūtapubbaṃ, bhikkhave, araññāyatane mahāsarasī. Taṃ nāgā upanissāya vihariṃsu. Te taṃ sarasiṃ ogāhetvā, soṇḍāya bhisamuḷālaṃ abbuhitvā, suvikkhālitaṃ

vikkhāletvā, akaddamaṃ saṅkhāditvā ajjhoharanti. Tesaṃ taṃ vaṇṇāya ceva hoti, balāya ca. Na ca tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigacchanti, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Tesaṃyeva kho pana, bhikkhave, mahānāgānaṃ anusikkhamānā taruṇā bhiṅkacchāpā. Te taṃ sarasiṃ ogāhetvā, soṇḍāya bhisamuḷālaṃ abbuhitvā, na suvikkhālitaṃ vikkhāletvā, sakaddamaṃ saṅkhāditvā, ajjhoharanti. Tesaṃ taṃ neva vaṇṇāya hoti, na balāya. Tatonidānañca maraṇaṃ vā nigacchanti, maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. Evameva kho, bhikkhave, devadatto mamānukrubbaṃ kapaṇo marissatīti.

Mahāvarāhassa mahiṃ vikrubbato, Bhisaṃ ghasānassa nadīsu jaggato; Bhiṅkova paṅkaṃ abhibhakkhayitvā, Mamānukrubbaṃ kapaṇo marissatīti.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato bhikkhu dūteyyaṃ gantumarahati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, bhikkhu sotā ca hoti, sāvetā ca, uggahetā ca, dhāretā ca, viññātā ca, viññāpetā ca, kusalo ca sahitāsahitassa, no ca kalahakārako— imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgato bhikkhu dūteyyaṃ gantumarahati.

Aṭṭhahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato sāriputto dūteyyaṃ gantumarahati. Katamehi aṭṭhahi? Idha, bhikkhave, sāriputto sotā ca hoti, sāvetā ca, uggahetā ca, dhāretā ca, viññātā ca, viññāpetā ca, kusalo ca sahitāsahitassa, no ca kalahakārako—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahaṅgehi samannāgato sāriputto dūteyyaṃ gantumarahatīti.

Yo ve na byathati patvā, parisaṃ uggavādiniṃ; Na ca hāpeti vacanaṃ, na ca chādeti sāsanaṃ.

Asandiddho ca akkhāti, Pucchito ca na kuppati; Sa ve tādisako bhikkhu, Dūteyyaṃ gantumarahatīti.

Aṭṭhahi, bhikkhave, asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi aṭṭhahi? Lābhena, bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho; alābhena, bhikkhave ... pe ... yasena, bhikkhave ... pe ... ayasena, bhikkhave ... pe ... sakkārena, bhikkhave ... pe ... asakkārena, bhikkhave ... pe ... pāpicchatāya, bhikkhave ... pe ... pāpamittatāya bhikkhave, abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho—imehi kho, bhikkhave, aṭṭhahi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko ner-

ayiko kappaṭṭho atekiccho.

Sādhu, bhikkhave, bhikkhu uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya. Kathañca, bhikkhave, bhikkhu atthavasaṃ paṭicca uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya? Yaṃ hissa, bhikkhave, uppannaṃ lābhaṃ anabhibhuyya viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya viharato evaṃsate āsavā vighātapariḷāhā na honti. Yaṃ hissa, bhikkhave, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ anabhibhuyya viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariḷāhā, uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya viharato evaṃsate āsavā vighātapariḷāhā na honti. Idaṃ kho, bhikkhave, atthavasaṃ paṭicca uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya vihareyya. Tasmātiha, bhikkhave, uppannaṃ lābhaṃ abhibhuyya abhibhuyya viharissāma, uppannaṃ alābhaṃ ... pe ... uppannaṃ yasaṃ ... uppannaṃ ayasaṃ ... uppannaṃ sakkāraṃ ... uppannaṃ asakkāraṃ ... uppannaṃ pāpicchataṃ ... uppannaṃ pāpamittataṃ abhibhuyya abhibhuyya viharissāmāti; evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabbanti.

Tīhi, bhikkhave, asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho. Katamehi tīhi? Pāpicchatā, pāpamittatā, oramattakena visesādhigamena antarā vosānaṃ āpādi—imehi kho, bhikkhave, tīhi asaddhammehi abhibhūto pariyādinnacitto devadatto āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekicchoti.

Mā jātu koci lokasmiṃ, pāpiccho udapajjatha; Tadamināpi jānātha, pāpicchānaṃ yathāgati.

Paṇḍitoti samaññāto, bhāvitattoti sammato; Jalaṃva yasasā aṭṭhā, devadattoti me sutaṃ.

So pamādaṃ anuciṇṇo, āsajja naṃ tathāgataṃ; Avīcinirayaṃ patto, catudvāraṃ bhayānakaṃ.

Aduṭṭhassa hi yo dubbhe, pāpakammaṃ akrubbato; Tameva pāpaṃ phusati, duṭṭhacittaṃ anādaraṃ.

Samuddaṃ visakumbhena, yo maññeyya padūsituṃ; Na so tena padūseyya, bhesmā hi udadhī mahā.

Evameva tathāgataṃ, yo vādenupahiṃsati; Samaggataṃ santacittaṃ, vādo tamhi na rūhati.

Tādisaṃ mittaṃ krubbetha, tañca sevetha paṇḍito; Yassa maggānugo bhikkhu, khayaṃ dukkhassa pāpuṇe"ti.

2. Upālipañhā

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"saṃgharāji saṃgharājīti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṃgharāji hoti, no ca saṃghabhedo? Kittāvatā ca pana saṃgharāji ceva hoti saṃghabhedo cā"ti?

"Ekato, upāli, eko hoti, ekato dve, catuttho anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti, no ca saṃghabhedo. Ekato, upāli, dve honti, ekato dve, pañcamo anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti, no ca saṃghabhedo. Ekato, upāli, dve honti, ekato tayo, chaṭṭho anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti, no ca saṃghabhedo. Ekato, upāli, tayo honti, ekato tayo, sattamo anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti, no ca saṃghabhedo. Ekato, upāli, tayo honti, ekato cattāro, aṭṭhamo anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evampi kho, upāli, saṃgharāji hoti, no ca saṃghabhedo. Ekato, upāli, cattāro honti, ekato cattāro, navamo anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ,

imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Evaṃ kho, upāli, saṃgharāji ceva hoti saṃghabhedo ca. Navannaṃ vā, upāli, atirekanavannaṃ vā saṃgharāji ceva hoti saṃghabhedo ca. Na kho, upāli, bhikkhunī saṃghaṃ bhindati, api ca bhedāya parakkamati, na sikkhamānā saṃghaṃ bhindati ... pe ... na sāmaṇero saṃghaṃ bhindati, na sāmaṇerī saṃghaṃ bhindati, na upāsako saṃghaṃ bhindati, na upāsikā saṃghaṃ bhindati, api ca bhedāya parakkamati. Bhikkhu kho, upāli, pakatatto, samānasaṃvāsako, samānasīmāyaṃ ṭhito, saṃghaṃ bhindatī"ti.

"Saṃghabhedo saṃghabhedoti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṃgho bhinno hotī"ti?

"Idhupāli, bhikkhū adhammaṃ dhammoti dīpenti. (1)

Dhammaṃ adhammoti dīpenti. (2)

Avinayaṃ vinayoti dīpenti. (3)

Vinayaṃ avinayoti dīpenti. (4)

Abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti. (5)

Bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti. (6)

Anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti. (7)

Āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti. (8)

Apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. (9)

Paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. (10)

Anāpattiṃ āpattīti dīpenti. (11)

Āpattiṃ anāpattīti dīpenti. (12)

Lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpenti. (13)

Garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpenti. (14)

Sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpenti. (15)

Anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpenti. (16)

Duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpenti. (17)

Aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpenti. (18)

Te imehi aṭṭhārasahi vatthūhi apakassanti, avapakassanti, āveniṃ uposathaṃ karonti, āveniṃ pavāraṇaṃ karonti, āveniṃ saṃghakammaṃ karonti. Ettāvatā kho, upāli, saṃgho bhinno hotī"ti.

"Saṃghasāmaggī saṃghasāmaggīti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, saṃgho samaggo hotī"ti?

"Idhupāli, bhikkhū adhammaṃ adhammoti dīpenti. (1)
Dhammaṃ dhammoti dīpenti. (2)
Avinayaṃ avinayoti dīpenti. (3)
Vinayaṃ vinayoti dīpenti. (4)
Abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpenti. (5)
Bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpenti. (6)
Anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti. (7)
Āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpenti. (8)
Apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. (9)
Paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpenti. (10)
Anāpattiṃ anāpattīti dīpenti. (11)
Āpattiṃ āpattīti dīpenti. (12)
Lahukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpenti. (13)
Garukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpenti. (14)
Sāvasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpenti. (15)
Anavasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpenti. (16)
Duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpenti. (17)
Aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpenti. (18)

Te imehi aṭṭhārasahi vatthūhi na apakassanti, na avapakassanti, na āveniṃ uposathaṃ karonti, na āveniṃ pavāraṇaṃ karonti, na āveniṃ saṃghakammaṃ karonti. Ettāvatā kho, upāli, saṃgho samaggo hotī"ti.

"Samaggaṃ pana, bhante, saṃghaṃ bhinditvā kiṃ so pasavatī"ti? "Samaggaṃ kho, upāli, saṃghaṃ bhinditvā kappaṭṭhikaṃ kibbisaṃ pasavati, kappaṃ nirayamhi paccatīti.

Āpāyiko nerayiko, Kappaṭṭho saṃghabhedako; Vaggarato adhammaṭṭho, Yogakkhemā padhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ bhinditvā, Kappaṃ nirayamhi paccatī"ti.

"Bhinnaṃ pana, bhante, saṃghaṃ samaggaṃ katvā kiṃ so pasavatī"ti? "Bhinnaṃ kho, upāli, saṃghaṃ samaggaṃ katvā brahmaṃ puññaṃ pasavati, kappaṃ saggamhi modatīti.

Sukhā saṃghassa sāmaggī, samaggānañca anuggaho; Samaggarato dhammaṭṭho, yogakkhemā na dhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ katvāna, kappaṃ saggamhi modatī"ti.

"Siyā nu kho, bhante, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho"ti? "Siyā, upāli, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho"ti.

"Siyā pana, bhante, saṃghabhedako na āpāyiko, na nerayiko, na kappaṭṭho, na atekiccho"ti? "Siyā, upāli, saṃghabhedako na āpāyiko, na nerayiko, na kappaṭṭho, na atekiccho"ti.

"Katamo pana, bhante, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho"ti? "Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti. Tasmiṃ adhammadiṭṭhi, bhede adhammadiṭṭhi, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti. Tasmiṃ adhammadiṭṭhi, bhede dhammadiṭṭhi, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti. Tasmiṃ adhammadiṭṭhi, bhede vematiko, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti. Tasmiṃ dhammadiṭṭhi, bhede adhammadiṭṭhi ... pe ... tasmiṃ dhammadiṭṭhi bhede dhammadiṭṭhi. Tasmiṃ dhammadiṭṭhi bhede vematiko. Tasmiṃ vematiko bhede adhammadiṭṭhi. Tasmiṃ vematiko bhede dhammadiṭṭhi. Tasmiṃ vematiko bhede vematiko vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu dhammaṃ adhammoti dīpeti ... pe

... avinayaṃ vinayoti dīpeti ... vinayaṃ avinayoti dīpeti ... abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti ... bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti ... anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti ... āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti ... apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpeti ... paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti ... anāpattiṃ āpattīti dīpeti ... āpattiṃ anāpattīti dīpeti ... lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti ... garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti ... sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti ... anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti ... aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti ... tasmiṃ adhammadiṭṭhi, bhede adhammadiṭṭhi ... pe ... tasmiṃ adhammadiṭṭhi, bhede dhammadiṭṭhi ... tasmiṃ adhammadiṭṭhi, bhede vematiko ... tasmiṃ dhammadiṭṭhi, bhede adhammadiṭṭhi ... tasmiṃ dhammadiṭṭhi, bhede dhammadiṭṭhi ... tasmiṃ dhammadiṭṭhi, bhede vematiko ... tasmiṃ vematiko, bhede adhammadiṭṭhi ... tasmiṃ vematiko, bhede dhammadiṭṭhi ... tasmiṃ vematiko, bhede vematiko, vinidhāya diṭṭhiṃ, vinidhāya khantiṃ, vinidhāya ruciṃ, vinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako āpāyiko, nerayiko, kappaṭṭho, atekiccho"ti.

"Katamo pana, bhante, saṃghabhedako na āpāyiko, na nerayiko, na kappaṭṭho, na atekiccho"ti? "Idhupāli, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti. Tasmiṃ dhammadiṭṭhi, bhede dhammadiṭṭhi, avinidhāya diṭṭhiṃ, avinidhāya khantiṃ, avinidhāya ruciṃ, avinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako na āpāyiko, na nerayiko, na kappaṭṭho, na atekiccho.

Puna caparaṃ, upāli, bhikkhu dhammaṃ adhammoti dīpeti ... pe ... duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti. Tasmiṃ dhammadiṭṭhi, bhede dhammadiṭṭhi, avinidhāya diṭṭhiṃ, avinidhāya khantiṃ, avinidhāya ruciṃ, avinidhāya bhāvaṃ, anussāveti, salākaṃ gāheti—'ayaṃ dhammo, ayaṃ vinayo, idaṃ satthusāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā'ti. Ayampi kho, upāli, saṃghabhedako na āpāyiko, na nerayiko, na kappaṭṭho, na atekiccho"ti.

Tatiyabhāṇavāro niṭṭhito. Saṃghabhedakakkhandhako sattamo.

Tassuddānaṃ

Anupiye abhiññātā, sukhumālo na icchati; Kasā vapā abhi ninne, niddhā lāve ca ubbahe.

Puñjamaddapalālañca, bhusaophuṇanīhare; Āyatimpi na khīyanti, pitaro ca pitāmahā.

Bhaddiyo anuruddho ca, ānando bhagu kimilo; Sakyamāno ca kosambiṃ, parihāyi kakudhena ca.

Pakāsesi pituno ca, purise silaṃ nāḷāgiriṃ; Tikapañcagaruko kho, bhindi thullaccayena ca; Tayo aṭṭha puna tīṇi, rāji bhedā siyā nu khoti.

Saṃghabhedakakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Pavāraṇākkhandhaka

1. Aphāsukavihāra

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchiṃsu. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho mayaṃ upāyena samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vaseyyāma, na ca piṇḍakena kilameyyāmā"ti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"sace kho mayaṃ aññamaññaṃ neva ālapeyyāma na sallapeyyāma—yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkameyya so āsanaṃ paññapeyya, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipeyya, avakkārapātiṃ dhovitvā upaṭṭhāpeyya, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeyya; yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkameyya, sacassa bhuttāvaseso, sace ākaṅkheyya bhuñjeyya, no ce ākaṅkheyya appaharite vā chaḍḍeyya, appāṇake vā udake opilāpeyya; so āsanaṃ uddhareyya, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmeyya, avakkārapātiṃ dhovitvā paṭisāmeyya, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeyya, bhattaggaṃ sammajjeyya; yo passeyya pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so upaṭṭhāpeyya; sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpeyya; na tveva tappaccayā vācaṃ bhindeyya—evaṃ kho mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vaseyyāma, na ca piṇḍakena kilameyyāmā"ti.

Atha kho te bhikkhū aññamaññaṃ neva ālapiṃsu, na sallapiṃsu. Yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkamati, so āsanaṃ paññapeti, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipati, avakkārapātiṃ dhovitvā upaṭṭhāpeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati bhuñjati, no ce ākaṅkhati appaharite vā chaḍḍeti, appāṇake vā udake opilāpeti; so āsanaṃ uddharati, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmeti, avakkārapātiṃ dhovitvā paṭisāmeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeti, bhattaggaṃ sammajjati. Yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so upaṭṭhāpeti. Sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpeti, na tveva tappaccayā vācaṃ bhindati.

Āciṇṇaṃ kho panetaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā temāsaccayena senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tena pakkamiṃsu. Anupubbena yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"kacci, bhikkhave, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasittha, na ca piṇḍakena kilamitthā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Samaggā ca mayaṃ, bhante, sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasimhā, na ca piṇḍakena kilamimhā"ti. Jānantāpi tathāgatā pucchanti, jānantāpi na pucchanti. Kālaṃ viditvā pucchanti, kālaṃ viditvā na pucchanti. Atthasaṃhitaṃ tathāgatā pucchanti, no anatthasaṃhitaṃ. Anatthasaṃhite setughāto tathāgatānaṃ. Dvīhākārehi buddhā bhagavanto bhikkhū paṭipucchanti—"dhammaṃ vā desessāma, sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmā"ti. Atha kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"yathākathaṃ pana tumhe, bhikkhave, samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasittha, na ca piṇḍakena kilamitthā"ti.

"Idha mayaṃ, bhante, sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchimhā. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi— 'kena nu kho mayaṃ upāyena sam-

aggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vaseyyāma, na ca piṇḍakena kilameyyāmā'ti. Tesaṃ no, bhante, amhākaṃ etadahosi—'sace kho mayaṃ aññamaññaṃ neva ālapeyyāma na sallapeyyāma—yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkameyya so āsanaṃ paññapeyya, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipeyya, avakkārapātiṃ dhovitvā upaṭṭhāpeyya, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeyya; yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkameyya, sacassa bhuttāvaseso, sace ākaṅkheyya bhuñjeyya, no ce ākaṅkheyya appaharite vā chaḍḍeyya, appāṇake vā udake opilāpeyya; so āsanaṃ uddhareyya, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmeyya, avakkārapātiṃ dhovitvā paṭisāmeyya, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeyya, bhattaggaṃ sammajjeyya; yo passeyya pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so upaṭṭhāpeyya; sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpeyya; na tveva tappaccayā vācaṃ bhindeyya—evaṃ kho mayaṃ samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vaseyyāma, na ca piṇḍakena kilameyyāmā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, aññamaññaṃ neva ālapimhā na sallapimhā. Yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkamati so āsanaṃ paññapeti, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipati, avakkārapātiṃ dhovitvā upaṭṭhāpeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati bhuñjati, no ce ākaṅkhati appaharite vā chaḍḍeti, appāṇake vā udake opilāpeti, so āsanaṃ uddharati, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmeti, avakkārapātiṃ dhovitvā paṭisāmeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeti, bhattaggaṃ sammajjati. Yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so upaṭṭhāpeti. Sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpeti, na tveva tappaccayā vācaṃ bhindati. Evaṃ kho mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasimhā, na ca piṇḍakena kilamimhā"ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"aphāsuññeva kirame, bhikkhave, moghapurisā vuṭṭhā samānā phāsumhā vuṭṭhāti paṭijānanti. Pasusaṃvāsaññeva kirame, bhikkhave, moghapurisā vuṭṭhā samānā phāsumhā vuṭṭhāti paṭijānanti. Eḷakasaṃvāsaññeva kirame, bhikkhave, moghapurisā vuṭṭhā samānā phāsumhā vuṭṭhāti paṭijānanti. Sapattasaṃvāsaññeva kirame,

bhikkhave, moghapurisā vuṭṭhā samānā phāsumhā vuṭṭhāti paṭijānanti. Kathañhi nāmime, bhikkhave, moghapurisā mūgabbataṃ titthiyasamādānaṃ samādiyissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—na, bhikkhave, mūgabbataṃ titthiyasamādānaṃ samādiyitabbaṃ. Yo samādiyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ tīhi ṭhānehi pavāretuṃ—diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Sā vo bhavissati aññamaññānulomatā āpattivuṭṭhānatā vinayapurekkhāratā. Evañca pana, bhikkhave, pavāretabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ajja pavāraṇā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāreyyā'ti.

Therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'saṃghaṃ, āvuso, pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi, āvuso, saṃghaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Tatiyampi, āvuso, saṃghaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'ti.

Navakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'saṃghaṃ, bhante, pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi, bhante, saṃghaṃ … pe … tatiyampi, bhante, saṃghaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū theresu bhikkhūsu ukkuṭikaṃ nisinnesu pavārayamānesu āsanesu acchanti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū theresu bhikkhūsu ukkuṭikaṃ nisinnesu pavārayamānesu āsanesu acchissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū theresu bhikkhūsu ukkuṭikaṃ nisinnesu pavārayamānesu āsanesu acchantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe …

kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā theresu bhikkhūsu ukkuṭikaṃ nisinnesu pavārayamānesu āsanesu acchissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya, pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, theresu bhikkhūsu ukkuṭikaṃ nisinnesu pavārayamānesu āsanesu acchitabbaṃ. Yo accheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sabbeheva ukkuṭikaṃ nisinnehi pavāretun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro thero jarādubbalo yāva sabbe pavārentīti ukkuṭikaṃ nisinno āgamayamāno mucchito papati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tadamantarā ukkuṭikaṃ nisīdituṃ yāva pavāreti, pavāretvā āsane nisīditun"ti.

2. Pavāraṇābheda

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho pavāraṇā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Dvemā, bhikkhave, pavāraṇā—cātuddasikā ca pannarasikā ca. Imā kho, bhikkhave, dve pavāraṇā"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho pavāraṇakammānī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Cattārimāni, bhikkhave, pavāraṇakammāni—adhammena vaggaṃ pavāraṇakammaṃ, adhammena samaggaṃ pavāraṇakammaṃ, dhammena vaggaṃ pavāraṇakammaṃ, dhammena samaggaṃ pavāraṇakammaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ adhammena vaggaṃ pavāraṇakammaṃ, na, bhikkhave, evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ kātabbaṃ; na ca mayā evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ adhammena samaggaṃ pavāraṇakammaṃ, na, bhikkhave, evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ kātabbaṃ; na ca mayā evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ dhammena vaggaṃ pavāraṇakammaṃ, na, bhikkhave, evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ kātabbaṃ; na ca mayā evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ anuññātaṃ. Tatra, bhikkhave, yadidaṃ dhammena samaggaṃ pavāraṇakammaṃ, evarūpaṃ, bhikkhave, pavāraṇakammaṃ kātabbaṃ; evarūpañca mayā pavāraṇakammaṃ anuññātaṃ. Tasmātiha, bhikkhave, evarūpaṃ pavāraṇakammaṃ karissāma yadidaṃ dhammena samagganti, evañhi vo, bhikkhave, sikkhitabban"ti.

3. Pavāraṇādānānujānana

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"sannipatatha, bhikkhave. Saṃgho pavāressatī"ti. Evaṃ vutte, aññataro bhikkhu bhagavantaṃ

etadavoca—"atthi, bhante, bhikkhu gilāno, so anāgato"ti. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā pavāraṇaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā—tena gilānena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'pavāraṇaṃ dammi, pavāraṇaṃ me hara, pavāraṇaṃ me ārocehi, mamatthāya pavārehī'ti kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, dinnā hoti pavāraṇā; na kāyena viññāpeti, na vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na dinnā hoti pavāraṇā. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, so, bhikkhave, gilāno bhikkhu mañcena vā pīṭhena vā saṃghamajjhe ānetvā pavāretabbaṃ. Sace, bhikkhave, gilānupaṭṭhākānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—'sace kho mayaṃ gilānaṃ ṭhānā cāvessāma, ābādho vā abhivaḍḍhissati, kālaṃkiriyā vā bhavissatī'ti na, bhikkhave, gilāno bhikkhu ṭhānā cāvetabbo. Saṃghena tattha gantvā pavāretabbaṃ; na tveva vaggena saṃghena pavāretabbaṃ. Pavāreyya ce, āpatti dukkaṭassa.

Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya tattheva pakkamati, aññassa dātabbā pavāraṇā. Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya tattheva vibbhamati … pe … kālaṃ karoti … sāmaṇero paṭijānāti … sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti … antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti … ummattako paṭijānāti … khittacitto paṭijānāti … vedanāṭṭo paṭijānāti … āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti … āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti … pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti … paṇḍako paṭijānāti … theyyasaṃvāsako paṭijānāti … titthiyapakkantako paṭijānāti … tiracchānagato paṭijānāti … mātughātako paṭijānāti … pitughātako paṭijānāti … arahantaghātako paṭijānāti … bhikkhunidūsako paṭijānāti … saṃghabhedako paṭijānāti … lohituppādako paṭijānāti … ubhatobyañjanako paṭijānāti, aññassa dātabbā pavāraṇā.

Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya antarāmagge pakkamati, anāhaṭā hoti pavāraṇā. Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya antarāmagge vibbhamati … pe … kālaṃ karoti … sāmaṇero paṭijānāti … sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti … antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti … ummattako paṭijānāti … khittacitto paṭijānāti … vedanāṭṭo paṭijānāti … āpattiyā adassane ukkhittako paṭi-

jānāti ... āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti ... pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti ... paṇḍako paṭijānāti ... theyyasaṃvāsako paṭijānāti ... titthiyapakkantako paṭijānāti ... tiracchānagato paṭijānāti ... mātughātako paṭijānāti ... pitughātako paṭijānāti ... arahantaghātako paṭijānāti ... bhikkhunidūsako paṭijānāti ... saṃghabhedako paṭijānāti ... lohituppādako paṭijānāti ... ubhatobyañjanako paṭijānāti, anāhaṭā hoti pavāraṇā.

Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya saṃghappatto pakkamati, āhaṭā hoti pavāraṇā. Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya saṃghappatto vibbhamati ... pe ... kālaṃ karoti ... sāmaṇero paṭijānāti ... sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti ... antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti ... ummattako paṭijānāti ... khittacitto paṭijānāti ... vedanāṭṭo paṭijānāti ... āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti ... āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti ... pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti ... paṇḍako paṭijānāti ... theyyasaṃvāsako paṭijānāti ... titthiyapakkantako paṭijānāti ... tiracchānagato paṭijānāti ... mātughātako paṭijānāti ... pitughātako paṭijānāti ... arahantaghātako paṭijānāti ... bhikkhunidūsako paṭijānāti ... saṃghabhedako paṭijānāti ... lohituppādako paṭijānāti ... ubhatobyañjanako paṭijānāti, āhaṭā hoti pavāraṇā.

Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya saṃghappatto sutto nāroceti, āhaṭā hoti pavāraṇā. Pavāraṇahārakassa anāpatti. Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya saṃghappatto pamatto nāroceti ... pe ... samāpanno nāroceti, āhaṭā hoti pavāraṇā. Pavāraṇahārakassa anāpatti.

Pavāraṇahārako ce, bhikkhave, dinnāya pavāraṇāya saṃghappatto sañcicca nāroceti, āhaṭā hoti pavāraṇā. Pavāraṇahārakassa āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya pavāraṇaṃ dentena chandampi dātuṃ, santi saṃghassa karaṇīyan"ti.

4. Ñātakādiggahaṇakathā

Tena kho pana samayena aññataraṃ bhikkhuṃ tadahu pavāraṇāya ñātakā gaṇhiṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Idha pana, bhikkhave, bhikkhuṃ tadahu pavāraṇāya ñātakā gaṇhanti. Te ñātakā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ muñcatha, yāvāyaṃ bhikkhu pavāretī'ti. Evañcetaṃ labhetha,

iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te ñātakā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'iṅgha tumhe āyasmanto muhuttaṃ ekamantaṃ hotha, yāvāyaṃ bhikkhu pavāraṇaṃ detī'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te ñātakā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ nissīmaṃ netha, yāva saṃgho pavāretī'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, na tveva vaggena saṃghena pavāretabbaṃ. Pavāreyya ce, āpatti dukkaṭassa.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhuṃ tadahu pavāraṇāya rājāno gaṇhanti ... pe ... corā gaṇhanti ... dhuttā gaṇhanti ... bhikkhupaccatthikā gaṇhanti. Te bhikkhupaccatthikā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ muñcatha, yāvāyaṃ bhikkhu pavāretī'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te bhikkhupaccatthikā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'iṅgha tumhe āyasmanto muhuttaṃ ekamantaṃ hotha, yāvāyaṃ bhikkhu pavāraṇaṃ detī'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, te bhikkhupaccatthikā bhikkhūhi evamassu vacanīyā—'iṅgha tumhe āyasmanto imaṃ bhikkhuṃ muhuttaṃ nissīmaṃ netha, yāva saṃgho pavāretī'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, na tveva vaggena saṃghena pavāretabbaṃ. Pavāreyya ce, āpatti dukkaṭassā"ti.

5. Saṃghapavāraṇādippabheda

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya pañca bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ— 'saṃghena pavāretabban'ti. Mayañcamhā pañca janā. Kathaṃ nu kho amhehi pavāretabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcannaṃ saṃghe pavāretun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya cattāro bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ pañcannaṃ saṃghe pavāretunti. Mayañcamhā cattāro janā. Kathaṃ nu kho amhehi pavāretabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, catunnaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ. Evañca pana, bhikkhave, pavāretabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me āyasmanto. Ajja pavāraṇā. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, mayaṃ aññamaññaṃ pavāreyyāmā'ti.

Therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ

nisīditvā añjaliṃ paggahetvā te bhikkhū evamassu vacanīyā—'ahaṃ, āvuso, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi ... pe ... tatiyampi ahaṃ, āvuso, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'ti.

Navakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā te bhikkhū evamassu vacanīyā—'ahaṃ, bhante, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmanto anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya tayo bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ pañcannaṃ saṃghe pavāretuṃ, catunnaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ. Mayañcamhā tayo janā. Kathaṃ nu kho amhehi pavāretabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tiṇṇaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ. Evañca pana, bhikkhave, pavāretabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena te bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me āyasmantā. Ajja pavāraṇā. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, mayaṃ aññamaññaṃ pavāreyyāmā'ti.

Therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā te bhikkhū evamassu vacanīyā—'ahaṃ, āvuso, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmantā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi ... pe ... tatiyampi ahaṃ, āvuso, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmantā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'ti.

Navakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā te bhikkhū evamassu vacanīyā—'ahaṃ, bhante, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmantā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi ... pe ... tatiyampi ahaṃ, bhante, āyasmante pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadantu maṃ āyasmantā anukam-

paṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya dve bhikkhū viharanti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ pañcannaṃ saṃghe pavāretuṃ, catunnaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ, tiṇṇaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ. Mayañcamhā dve janā. Kathaṃ nu kho amhehi pavāretabban"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dvinnaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ. Evañca pana, bhikkhave, pavāretabbaṃ. Therena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā navo bhikkhu evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, āyasmantaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadatu maṃ āyasmā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi ... pe ... tatiyampi ahaṃ, āvuso, āyasmantaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadatu maṃ āyasmā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmīti.

Navakena bhikkhunā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā thero bhikkhu evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, āyasmantaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadatu maṃ āyasmā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmi. Dutiyampi ... pe ... tatiyampi ahaṃ, bhante, āyasmantaṃ pavāremi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā. Vadatu maṃ āyasmā anukampaṃ upādāya. Passanto paṭikarissāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya eko bhikkhu viharati. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā anuññātaṃ pañcannaṃ saṃghe pavāretuṃ, catunnaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ, tiṇṇaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ, dvinnaṃ aññamaññaṃ pavāretuṃ. Ahañcamhi ekako. Kathaṃ nu kho mayā pavāretabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya eko bhikkhu viharati. Tena, bhikkhave, bhikkhunā yattha bhikkhū paṭikkamanti upaṭṭhānasālāya vā maṇḍape vā rukkhamūle vā, so deso sammajjitvā pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetvā āsanaṃ paññapetvā padīpaṃ katvā nisīditabbaṃ. Sace aññe bhikkhū āgacchanti, tehi saddhiṃ pavāretabbaṃ; no ce āgacchanti, 'ajja me pavāraṇā'ti adhiṭṭhātabbaṃ. No ce adhiṭṭheyya, āpatti dukkaṭassa.

Tatra, bhikkhave, yattha pañca bhikkhū viharanti, na ekassa pavāraṇaṃ āharitvā catūhi saṃghe pavāretabbaṃ. Pavāreyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Tatra, bhikkhave, yattha cattāro bhikkhū viharanti, na ekassa pavāraṇaṃ āharitvā tīhi aññamaññaṃ pavāretabbaṃ. Pavāreyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Tatra, bhikkhave, yattha tayo bhikkhū viharanti, na ekassa pavāraṇaṃ āharitvā dvīhi aññamaññaṃ pavāretabbaṃ. Pavāreyyuñce, āpatti dukkaṭassa. Tatra, bhikkhave, yattha dve bhikkhū viharanti, na ekassa pavāraṇaṃ āharitvā ekena adhiṭṭhātabbaṃ. Adhiṭṭheyya ce, āpatti dukkaṭassā"ti.

6. Āpattipaṭikammavidhi

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu tadahu pavāraṇāya āpattiṃ āpanno hoti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na sāpattikena pavāretabban'ti. Ahañcamhi āpattiṃ āpanno. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya āpattiṃ āpanno hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno, taṃ paṭidesemī'ti. Tena vattabbo—'passasī'ti. 'Āma passāmī'ti. 'Āyatiṃ saṃvareyyāsī'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya āpattiyā vematiko hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmāya āpattiyā vematiko; yadā nibbematiko bhavissāmi tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī'ti vatvā pavāretabbaṃ; na tveva tappaccayā pavāraṇāya antarāyo kātabbo"ti.

7. Āpattiāvikaraṇavidhi

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu pavārayamāno āpattiṃ sarati. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na sāpattikena pavāretabban'ti. Ahañcamhi āpattiṃ āpanno. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu pavārayamāno āpattiṃ sarati. Tena, bhikkhave, bhikkhunā sāmanto bhikkhu evamassa vacanīyo—'ahaṃ,

āvuso, itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno. Ito vuṭṭhahitvā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī'ti vatvā pavāretabbaṃ; na tveva tappaccayā pavāraṇāya antarāyo kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu pavārayamāno āpattiyā vematiko hoti. Tena, bhikkhave, bhikkhunā sāmanto bhikkhu evamassa vacanīyo—'ahaṃ, āvuso, itthannāmāya āpattiyā vematiko; yadā nibbematiko bhavissāmi tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissāmī'ti vatvā pavāretabbaṃ; na tveva tappaccayā pavāraṇāya antarāyo kātabbo"ti.

8. Sabhāgāpattipaṭikammavidhi

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na sabhāgā āpatti desetabbā, na sabhāgā āpatti paṭiggahetabbā'ti. Ayañca sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno hoti. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi eko bhikkhu sāmantā āvāsā sajjukaṃ pāhetabbo—gacchāvuso, taṃ āpattiṃ paṭikaritvā āgaccha, mayaṃ te santike taṃ āpattiṃ paṭikarissāmāti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sabbo saṃgho sabhāgaṃ āpattiṃ āpanno. Yadā aññaṃ bhikkhuṃ suddhaṃ anāpattikaṃ passissati tadā tassa santike taṃ āpattiṃ paṭikarissatī'ti vatvā pavāretabbaṃ; na tveva tappaccayā pavāraṇāya antarāyo kātabbo.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sabbo saṃgho sabhāgāya āpattiyā vematiko hoti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ sabbo saṃgho sabhāgāya āpattiyā vematiko. Yadā nibbematiko bhavissati tadā taṃ āpattiṃ paṭikarissatī'ti vatvā, pavāretabbaṃ, na tveva tappaccayā pavāraṇāya antarāyo kātabbo"ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

9. Anāpattipannarasaka

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya

sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatiṃsu, pañca vā atirekā vā. Te na jāniṃsu—"atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā"ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavāresuṃ. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchiṃsu bahutarā. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (4)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (5)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (6)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (7)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (8)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (9)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (10)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya

sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (11)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (12)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (13)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (14)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā samaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ anāpatti. (15)

Anāpattipannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

10. Vaggāvaggasaññipannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te dhammasaññino vinayasaññino vaggā vaggasaññino pavārenti. Tehi pavāritamatte … pe … avuṭṭhitāya parisāya … pe … ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya … pe … sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā … pe … samasamā … pe … thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (4–15)

Vaggāvaggasaññipannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

11. Vematikapannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ pavāretuṃ, na nu kho kappatī'ti vematikā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa.

(1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ pavāretuṃ, na nu kho kappatī'ti vematikā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ pavāretuṃ, na nu kho kappatī'ti vematikā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappati nu kho amhākaṃ pavāretuṃ, na nu kho kappatī'ti vematikā pavārenti. Tehi pavāritamatte ... pe ... avuṭṭhitāya parisāya ... pe ... ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya ... pe ... sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā ... pe ... samasamā ... pe ... thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (4–15)

Vematikapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

12. Kukkuccapakatapannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ pavāretuṃ, nāmhākaṃ na kappatī'ti— kukkuccapakatā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jā-

nanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ pavāretuṃ, nāmhākaṃ na kappatī'ti— kukkuccapakatā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ pavāretuṃ, nāmhākaṃ na kappatī'ti— kukkuccapakatā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'kappateva amhākaṃ pavāretuṃ, nāmhākaṃ na kappatī'ti— kukkuccapakatā pavārenti. Tehi pavāritamatte ... pe ... avuṭṭhitāya parisāya ... pe ... ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya ... pe ... sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā ... pe ... samasamā ... pe ... thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti dukkaṭassa. (4–15)

Kukkuccapakatapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ.

13. Bhedapurekkhārapannarasaka

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (1)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (2)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāriyamāne athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, avasesehi pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (3)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā, tehi bhikkhave bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ, pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (4)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (5)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (6)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (7)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte,

avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (8)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, avuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (9)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (10)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (11)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, ekaccāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (12)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte,

sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti bahutarā. Tehi, bhikkhave, bhikkhūhi puna pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (13)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti samasamā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (14)

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te jānanti—'atthaññe āvāsikā bhikkhū anāgatā'ti. Te 'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Tehi pavāritamatte, sabbāya vuṭṭhitāya parisāya, athaññe āvāsikā bhikkhū āgacchanti thokatarā. Pavāritā suppavāritā, tesaṃ santike pavāretabbaṃ. Pavāritānaṃ āpatti thullaccayassa. (15)

Bhedapurekkhārapannarasakaṃ niṭṭhitaṃ. Pañcavīsattikā niṭṭhitā.

14. Sīmokkantikapeyyāla

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya sambahulā āvāsikā bhikkhū sannipatanti, pañca vā atirekā vā. Te na jānanti—'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkamantī'ti ... pe ... te na jānanti—'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkantā'ti ... pe ... te na passanti—'aññe āvāsike bhikkhū antosīmaṃ okkamante ... pe ... te na passanti—'aññe āvāsike bhikkhū antosīmaṃ okkante ... pe ... te na suṇanti 'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkamantī'ti ... pe ... te na suṇanti 'aññe āvāsikā bhikkhū antosīmaṃ okkantā'ti ... pe ....

Āvāsikena āvāsikā ekasatapañcasattati tikanayato, āvāsikena āgantukā, āgantukena āvāsikā, āgantukena āgantukā, peyyālamukhena satta tikasatāni honti.

15. Divasanānatta

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ cātuddaso hoti, āgantukānaṃ pannaraso. Sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace samasamā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āvāsikehi āgan-

tukānaṃ anuvattitabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pannaraso hoti, āgantukānaṃ cātuddaso. Sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace samasamā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ anuvattitabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ anuvattitabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pāṭipado hoti, āgantukānaṃ pannaraso. Sace āvāsikā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ nākāmā dātabbā sāmaggī; āgantukehi nissīmaṃ gantvā pavāretabbaṃ. Sace samasamā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ nākāmā dātabbā sāmaggī; āgantukehi nissīmaṃ gantvā pavāretabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āvāsikehi āgantukānaṃ sāmaggī vā dātabbā, nissīmaṃ vā gantabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pannaraso hoti, āgantukānaṃ pāṭipado. Sace āvāsikā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ sāmaggī vā dātabbā, nissīmaṃ vā gantabbaṃ. Sace samasamā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ sāmaggī vā dātabbā, nissīmaṃ vā gantabbaṃ. Sace āgantukā bahutarā honti, āgantukehi āvāsikānaṃ nākāmā dātabbā sāmaggī; āvāsikehi nissīmaṃ gantvā pavāretabbaṃ.

16. Liṅgādidassana

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū passanti āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ āvāsikākāraṃ, āvāsikaliṅgaṃ, āvāsikanimittaṃ, āvāsikuddesaṃ, suppaññattaṃ mañcapīṭhaṃ bhisibibbohanaṃ, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ sūpaṭṭhitaṃ, pariveṇaṃ susammaṭṭhaṃ; passitvā vematikā honti—'atthi nu kho āvāsikā bhikkhū, natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti, avicinitvā pavārenti. Āpatti dukkaṭassa … pe … te vematikā vicinanti, vicinitvā na passanti, apassitvā pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā ekato pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā pāṭekkaṃ pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti— bhedapurekkhārā pavārenti. Āpatti thullaccayassa.

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū suṇanti āvāsikānaṃ bhikkhūnaṃ āvāsikākāraṃ, āvāsikaliṅgaṃ, āvāsikanimittaṃ, āvāsikuddesaṃ, caṅkamantānaṃ padasaddaṃ, sajjhāyasaddaṃ, ukkāsitasaddaṃ, khip-

itasaddaṃ; sutvā vematikā honti—'atthi nu kho āvāsikā bhikkhū, natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti, avicinitvā pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā na passanti, apassitvā pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā ekato pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā pāṭekkaṃ pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti bhedapurekkhārā pavārenti. Āpatti thullaccayassa.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū passanti āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukākāraṃ, āgantukaliṅgaṃ, āgantukanimittaṃ, āgantukuddesaṃ, aññātakaṃ pattaṃ, aññātakaṃ cīvaraṃ, aññātakaṃ nisīdanaṃ, pādānaṃ dhotaṃ, udakanissekaṃ; passitvā vematikā honti—'atthi nu kho āgantukā bhikkhū, natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti, avicinitvā pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā na passanti, apassitvā pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā ekato pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā pāṭekkaṃ pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā pavārenti. Āpatti thullaccayassa.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū suṇanti āgantukānaṃ bhikkhūnaṃ āgantukākāraṃ, āgantukaliṅgaṃ, āgantukanimittaṃ, āgantukuddesaṃ, āgacchantānaṃ padasaddaṃ, upāhanapapphoṭanasaddaṃ, ukkāsitasaddaṃ, khipitasaddaṃ; sutvā vematikā honti—'atthi nu kho āgantukā bhikkhū, natthi nu kho'ti. Te vematikā na vicinanti, avicinitvā pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā na passanti, apassitvā pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā ekato pavārenti. Anāpatti. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā pāṭekkaṃ pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te vematikā vicinanti, vicinitvā passanti, passitvā—'nassantete, vinassantete, ko tehi attho'ti—bhedapurekkhārā pavārenti. Āpatti thullaccayassa.

17. Nānāsaṃvāsakādīhipavāraṇā

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū passanti āvāsike bhikkhū nānāsaṃvāsake. Te samānasaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti, samānasaṃvāsakadiṭṭhi

paṭilabhitvā na pucchanti, apucchitvā ekato pavārenti. Anāpatti. Te pucchanti, pucchitvā nābhivitaranti, anabhivitaritvā ekato pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti, pucchitvā nābhivitaranti, anabhivitaritvā pāṭekkaṃ pavārenti. Anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, āgantukā bhikkhū passanti āvāsike bhikkhū samānasaṃvāsake. Te nānāsaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti, nānāsaṃvāsakadiṭṭh paṭilabhitvā na pucchanti, apucchitvā ekato pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti, pucchitvā abhivitaranti, abhivitaritvā pāṭekkaṃ pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti, pucchitvā abhivitaranti, abhivitaritvā ekato pavārenti. Anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū passanti āgantuke bhikkhū nānāsaṃvāsake. Te samānasaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti, samānasaṃvāsakadi paṭilabhitvā na pucchanti, apucchitvā ekato pavārenti. Anāpatti. Te pucchanti, pucchitvā nābhivitaranti, anabhivitaritvā ekato pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti, pucchitvā nābhivitaranti, anabhivitaritvā pāṭekkaṃ pavārenti. Anāpatti.

Idha pana, bhikkhave, āvāsikā bhikkhū passanti āgantuke bhikkhū samānasaṃvāsake. Te nānāsaṃvāsakadiṭṭhiṃ paṭilabhanti, nānāsaṃvāsakadiṭṭh paṭilabhitvā na pucchanti, apucchitvā ekato pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti, pucchitvā abhivitaranti, abhivitaritvā pāṭekkaṃ pavārenti. Āpatti dukkaṭassa. Te pucchanti, pucchitvā abhivitaranti, abhivitaritvā ekato pavārenti. Anāpatti.

18. Nagantabbavāra

Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

19. Gantabbavāra

Gantabbo, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā ‘sakkomi ajjeva gantun’ti. Gantabbo, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko anāvāso … pe … sabhikkhuko āvāso vā

anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā ‘sakkomi ajjeva gantun’ti.

Gantabbo, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso … pe … sabhikkhuko anāvāso … pe … sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā ‘sakkomi ajjeva gantun’ti.

Gantabbo, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso … pe … sabhikkhuko anāvāso … pe … sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā ‘sakkomi ajjeva gantun’ti.

20. Vajjanīyapuggalasandassana

Na, bhikkhave, bhikkhuniyā nisinnaparisāya pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, āpatti dukkaṭassa. Na, bhikkhave, sikkhamānāya … pe … na sāmaṇerassa … pe … na sāmaṇeriyā … pe … na sikkhaṃ paccakkhātakassa … pe … na antimavatthuṃ ajjhāpannakassa nisinnaparisāya pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, āpatti dukkaṭassa.

Na āpattiyā adassane ukkhittakassa nisinnaparisāya pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, yathādhammo kāretabbo. Na āpattiyā appaṭikamme ukkhittakassa … pe … na pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakassa nisinnaparisāya pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, yathādhammo kāretabbo.

Na paṇḍakassa nisinnaparisāya pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, āpatti dukkaṭassa. Na theyyasaṃvāsakassa … pe … na titthiyapakkantakassa … pe … na tiracchānagatassa … pe … na mātughātakassa … pe … na pitughātakassa … pe … na arahantaghātakassa … pe … na bhikkhunidūsakassa … pe … na saṃghabhedakassa … pe … na lohituppādakassa … pe … na ubhatobyañjanakassa nisinnaparisāya pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, āpatti dukkaṭassa.

Na, bhikkhave, pārivāsikapavāraṇādānena pavāretabbaṃ, aññatra avuṭṭhitāya parisāya. Na ca, bhikkhave, appavāraṇāya pavāretabbaṃ, aññatra saṃghasāmaggiyā”ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

21. Dvevācikādipavāraṇā

Tena kho pana samayena kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya savarabhayaṃ ahosi. Bhikkhū nāsakkhiṃsu tevā-

cikaṃ pavāretuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dvevācikaṃ pavāretun"ti.

Bāḷhataraṃ savarabhayaṃ ahosi. Bhikkhū nāsakkhiṃsu dvevācikaṃ pavāretuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekavācikaṃ pavāretun"ti.

Bāḷhataraṃ savarabhayaṃ ahosi. Bhikkhū nāsakkhiṃsu ekavācikaṃ pavāretuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, samānavassikaṃ pavāretun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya manussehi dānaṃ dentehi yebhuyyena ratti khepitā hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi— "manussehi dānaṃ dentehi yebhuyyena ratti khepitā. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ ratti vibhāyissati. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya manussehi dānaṃ dentehi yebhuyyena ratti khepitā hoti. Tatra ce, bhikkhave, bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'manussehi dānaṃ dentehi yebhuyyena ratti khepitā. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ ratti vibhāyissatī'ti, byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Manussehi dānaṃ dentehi yebhuyyena ratti khepitā. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ ratti vibhāyissati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho dvevācikaṃ, ekavācikaṃ, samānavassikaṃ pavāreyyā'ti.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya bhikkhūhi dhammaṃ bhaṇantehi ... pe ... suttantikehi suttantaṃ saṅgāyantehi ... vinayadharehi vinayaṃ vinicchinantehi ... dhammakathikehi dhammaṃ sākacchantehi ... bhikkhūhi kalahaṃ karontehi yebhuyyena ratti khepitā hoti. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti— 'bhikkhūhi kalahaṃ karontehi yebhuyyena ratti khepitā. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ ratti vibhāyissatī'ti, byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Bhikkhūhi kalahaṃ karontehi yebhuyyena ratti khepitā. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ ratti vibhāyissati. Yadi saṃghassa

pattakallaṃ, saṃgho dvevācikaṃ, ekavācikaṃ, samānavassikaṃ pavāreyyā'"ti.

Tena kho pana samayena kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya mahābhikkhusaṃgho sannipatito hoti, parittañca anovassikaṃ hoti, mahā ca megho uggato hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"ayaṃ kho mahābhikkhusaṃgho sannipatito, parittañca anovassikaṃ, mahā ca megho uggato. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ megho pavassissati. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya mahābhikkhusaṃgho sannipatito hoti, parittañca anovassikaṃ hoti, mahā ca megho uggato hoti. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho mahābhikkhusaṃgho sannipatito, parittañca anovassikaṃ, mahā ca megho uggato. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ megho pavassissatī'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ mahābhikkhusaṃgho sannipatito, parittañca anovassikaṃ, mahā ca megho uggato. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ megho pavassissati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho dvevācikaṃ, ekavācikaṃ, samānavassikaṃ pavāreyyā'ti.

Idha pana, bhikkhave, aññatarasmiṃ āvāse tadahu pavāraṇāya rājantarāyo hoti ... pe ... corantarāyo hoti ... agyantarāyo hoti ... udakantarāyo hoti ... manussantarāyo hoti ... amanussantarāyo hoti ... vāḷantarāyo hoti ... sarīsapantarāyo hoti ... jīvitantarāyo hoti ... brahmacariyantarāyo hoti. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'ayaṃ kho brahmacariyantarāyo. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ brahmacariyantarāyo bhavissatī'ti, byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ brahmacariyantarāyo. Sace saṃgho tevācikaṃ pavāressati, appavāritova saṃgho bhavissati, athāyaṃ brahmacariyantarāyo bhavissati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho dvevācikaṃ, ekavācikaṃ, samānavassikaṃ pavāreyyā'"ti.

22. Pavāraṇāṭhapana

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sāpattikā pavārenti.

Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sāpattikena pavāretabbaṃ. Yo pavāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, yo sāpattiko pavāreti, tassa okāsaṃ kārāpetvā āpattiyā codetun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū okāsaṃ kārāpiyamānā na icchanti okāsaṃ kātuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, okāsaṃ akarontassa pavāraṇaṃ ṭhapetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, ṭhapetabbā. Tadahu pavāraṇāya cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāharitabbaṃ—'suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo sāpattiko. Tassa pavāraṇaṃ ṭhapemi. Na tasmiṃ sammukhībhūte pavāretabban'ti. Ṭhapitā hoti pavāraṇā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"puramhākaṃ pesalā bhikkhū pavāraṇaṃ ṭhapentī"ti—paṭikacceva suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe pavāraṇaṃ ṭhapenti, pavāritānampi pavāraṇaṃ ṭhapenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe pavāraṇā ṭhapetabbā. Yo ṭhapeyya, āpatti dukkaṭassa. Na, bhikkhave, pavāritānampi pavāraṇā ṭhapetabbā. Yo ṭhapeyya, āpatti dukkaṭassa.

Evaṃ kho, bhikkhave, ṭhapitā hoti pavāraṇā, evaṃ aṭṭhapitā. Kathañca, bhikkhave, aṭṭhapitā hoti pavāraṇā? Tevācikāya ce, bhikkhave, pavāraṇāya bhāsitāya lapitāya pariyositāya pavāraṇaṃ ṭhapeti, aṭṭhapitā hoti pavāraṇā. Dvevācikāya ce, bhikkhave ... ekavācikāya ce, bhikkhave ... samānavassikāya ce, bhikkhave, pavāraṇāya bhāsitāya lapitāya pariyositāya pavāraṇaṃ ṭhapeti, aṭṭhapitā hoti pavāraṇā. Evaṃ kho, bhikkhave, aṭṭhapitā hoti pavāraṇā.

Kathañca, bhikkhave, ṭhapitā hoti pavāraṇā? Tevācikāya ce, bhikkhave, pavāraṇāya bhāsitāya lapitāya apariyositāya pavāraṇaṃ ṭhapeti, ṭhapitā hoti pavāraṇā. Dvevācikāya ce, bhikkhave ... ekavācikāya ce, bhikkhave ... samānavassikāya ce, bhikkhave, pavāraṇāya bhāsitāya lapitāya apariyositāya pavāraṇaṃ ṭhapeti, ṭhapitā hoti pavāraṇā. Evaṃ kho, bhikkhave, ṭhapitā hoti pavāraṇā.

Idha pana, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya bhikkhu bhikkhussa pavāraṇaṃ ṭhapeti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jānanti—'ayaṃ kho āyasmā aparisuddhakāyasamācāro, aparisuddhavacīsamācāro,

aparisuddhājīvo, bālo, abyatto, na paṭibalo anuyuñjīyamāno anuyogaṃ dātun'ti, 'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena pavāretabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya bhikkhu bhikkhussa pavāraṇaṃ ṭhapeti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jānanti—'ayaṃ kho āyasmā parisuddhakāyasamācāro, aparisuddhavacīsamācāro, aparisuddhājīvo, bālo, abyatto, na paṭibalo anuyuñjīyamāno anuyogaṃ dātun'ti, 'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena pavāretabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya bhikkhu bhikkhussa pavāraṇaṃ ṭhapeti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jānanti—'ayaṃ kho āyasmā parisuddhakāyasamācāro, parisuddhavacīsamācāro, aparisuddhājīvo, bālo, abyatto, na paṭibalo anuyuñjīyamāno anuyogaṃ dātun'ti, 'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena pavāretabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya bhikkhu bhikkhussa pavāraṇaṃ ṭhapeti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jānanti—'ayaṃ kho āyasmā parisuddhakāyasamācāro, parisuddhavacīsamācāro, parisuddhājīvo, bālo, abyatto, na paṭibalo anuyuñjīyamāno anuyogaṃ dātun'ti, 'alaṃ, bhikkhu, mā bhaṇḍanaṃ, mā kalahaṃ, mā viggahaṃ, mā vivādan'ti omadditvā saṃghena pavāretabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, tadahu pavāraṇāya bhikkhu bhikkhussa pavāraṇaṃ ṭhapeti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jānanti—'ayaṃ kho āyasmā parisuddhakāyasamācāro, parisuddhavacīsamācāro, parisuddhājīvo, paṇḍito, byatto, paṭibalo anuyuñjīyamāno anuyogaṃ dātun'ti, so evamassa vacanīyo, 'yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapesi, kimhi naṃ ṭhapesi, sīlavipattiyā vā ṭhapesi, ācāravipattiyā vā ṭhapesi, diṭṭhivipattiyā vā ṭhapesī'ti? So ce evaṃ vadeyya—'sīlavipattiyā vā ṭhapemi, ācāravipattiyā vā ṭhapemi, diṭṭhivipattiyā vā ṭhapemī'ti, so evamassa vacanīyo—'jānāsi panāyasmā sīlavipattiṃ, jānāsi ācāravipattiṃ, jānāsi diṭṭhivipattin'ti? So ce evaṃ vadeyya—'jānāmi kho ahaṃ, āvuso, sīlavipattiṃ, jānāmi ācāravipattiṃ, jānāmi diṭṭhivipattin'ti, so evamassa vacanīyo—'katamā panāvuso, sīlavipatti, katamā ācāravipatti, katamā diṭṭhivipattī'ti? So ce evaṃ vadeyya—'cattāri pārājikāni, terasa saṃghādisesā, ayaṃ sīlavipatti; thullaccayaṃ, pācittiyaṃ, pāṭidesanīyaṃ,

dukkaṭaṃ, dubbhāsitaṃ, ayaṃ ācāravipatti; micchādiṭṭhi, antaggāhikādiṭṭhi, ayaṃ diṭṭhivipattī'ti, so evamassa vacanīyo—'yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapesi, diṭṭhena vā ṭhapesi, sutena vā ṭhapesi, parisaṅkāya vā ṭhapesī'ti? So ce evaṃ vadeyya—'diṭṭhena vā ṭhapemi, sutena vā ṭhapemi, parisaṅkāya vā ṭhapemī'ti, so evamassa vacanīyo—'yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno diṭṭhena pavāraṇaṃ ṭhapesi, kiṃ te diṭṭhaṃ, kinti te diṭṭhaṃ, kadā te diṭṭhaṃ, kattha te diṭṭhaṃ, pārājikaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, saṃghādisesaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpajjanto diṭṭho, kattha ca tvaṃ ahosi, kattha cāyaṃ bhikkhu ahosi, kiñca tvaṃ karosi, kiñcāyaṃ bhikkhu karotī'ti? So ce evaṃ vadeyya—'na kho ahaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno diṭṭhena pavāraṇaṃ ṭhapemi, api ca sutena pavāraṇaṃ ṭhapemī'ti, so evamassa vacanīyo—'yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno sutena pavāraṇaṃ ṭhapesi, kiṃ te sutaṃ, kinti te sutaṃ, kadā te sutaṃ, kattha te sutaṃ, pārājikaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti sutaṃ, bhikkhussa sutaṃ, bhikkhuniyā sutaṃ, sikkhamānāya sutaṃ, sāmaṇerassa sutaṃ, sāmaṇeriyā sutaṃ, upāsakassa sutaṃ, upāsikāya sutaṃ, rājūnaṃ sutaṃ, rājamahāmattānaṃ sutaṃ, titthiyānaṃ sutaṃ, titthiyasāvakānaṃ sutan'ti? So ce evaṃ vadeyya—'na kho ahaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno sutena pavāraṇaṃ ṭhapemi, api ca parisaṅkāya pavāraṇaṃ ṭhapemī'ti, so evamassa vacanīyo—'yaṃ kho tvaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno parisaṅkāya pavāraṇaṃ ṭhapesi, kiṃ parisaṅkasi, kinti parisaṅkasi, kadā parisaṅkasi, kattha parisaṅkasi, pārājikaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti parisaṅkasi, bhikkhussa sutvā parisaṅkasi, bhikkhuniyā sutvā parisaṅkasi, sikkhamānāya sutvā parisaṅkasi, sāmaṇerassa sutvā parisaṅkasi, sāmaṇeriyā sutvā parisaṅkasi, upāsakassa sutvā parisaṅkasi, upāsikāya sutvā parisaṅkasi, rājūnaṃ sutvā parisaṅkasi, rājamahāmattānaṃ sutvā parisaṅkasi, titthiyānaṃ sutvā parisaṅkasi, titthiyasāvakānaṃ sutvā parisaṅkasī'ti? So ce evaṃ vadeyya—'na kho ahaṃ, āvuso, imassa bhikkhuno parisaṅkāya pavāraṇaṃ ṭhapemi, api ca ahampi na jānāmi kena panāhaṃ imassa bhikkhuno

pavāraṇaṃ ṭhapemī'ti. So ce, bhikkhave, codako bhikkhu anuyogena viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ cittaṃ na ārādheti, ananuvādo cudito bhikkhūti alaṃvacanāya. So ce, bhikkhave, codako bhikkhu anuyogena viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ cittaṃ ārādheti, sānuvādo cudito bhikkhūti alaṃvacanāya. So ce, bhikkhave, codako bhikkhu amūlakena pārājikena anuddhaṃsitaṃ paṭijānāti, saṃghādisesaṃ āropetvā saṃghena pavāretabbaṃ. So ce, bhikkhave, codako bhikkhu amūlakena saṃghādisesena anuddhaṃsitaṃ paṭijānāti, yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghena pavāretabbaṃ. So ce, bhikkhave, codako, bhikkhu amūlakena thullaccayena ... pācittiyena ... pāṭidesanīyena ... dukkaṭena ... dubbhāsitena anuddhaṃsitaṃ paṭijānāti, yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghena pavāretabbaṃ. So ce, bhikkhave, cudito bhikkhu pārājikaṃ ajjhāpannoti paṭijānāti, nāsetvā saṃghena pavāretabbaṃ. So ce, bhikkhave, cudito bhikkhu saṃghādisesaṃ ajjhāpannoti paṭijānāti, saṃghādisesaṃ āropetvā saṃghena pavāretabbaṃ. So ce, bhikkhave, cudito bhikkhu thullaccayaṃ ... pācittiyaṃ ... pāṭidesanīyaṃ ... dukkaṭaṃ ... dubbhāsitaṃ ajjhāpannoti paṭijānāti, yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghena pavāretabbaṃ.

23. Thullaccayavatthukādi

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya thullaccayaṃ ajjhāpanno hoti. Ekacce bhikkhū thullaccayadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū saṃghādisesadiṭṭhino honti. Ye te, bhikkhave, bhikkhū thullaccayadiṭṭhino, tehi so, bhikkhave, bhikkhu ekamantaṃ apanetvā yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo—'yaṃ kho so, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpanno, sāssa yathādhammaṃ paṭikatā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāreyyā'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya thullaccayaṃ ajjhāpanno hoti. Ekacce bhikkhū thullaccayadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū pācittiyadiṭṭhino honti ... pe ... ekacce bhikkhū thullaccayadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū pāṭidesanīyadiṭṭhino honti ... ekacce bhikkhū thullaccayadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū dukkaṭadiṭṭhino honti ... ekacce bhikkhū thullaccayadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino honti. Ye te, bhikkhave, bhikkhū thullaccayadiṭṭhino, tehi so, bhikkhave, bhikkhu ekamantaṃ apanetvā yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo—'yaṃ kho so, āvuso,

bhikkhu āpattiṃ āpanno, sāssa yathādhammaṃ paṭikatā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāreyyā'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya pācittiyaṃ ajjhāpanno hoti ... pe ... pāṭidesanīyaṃ ajjhāpanno hoti ... dukkaṭaṃ ajjhāpanno hoti ... dubbhāsitaṃ ajjhāpanno hoti. Ekacce bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū saṃghādisesadiṭṭhino honti. Ye te, bhikkhave, bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino, tehi so, bhikkhave, bhikkhu ekamantaṃ apanetvā yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo—'yaṃ kho so, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpanno, sāssa yathādhammaṃ paṭikatā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāreyyā'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya dubbhāsitaṃ ajjhāpanno hoti. Ekacce bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū thullaccayadiṭṭhino honti ... pe ... ekacce bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū pācittiyadiṭṭhino honti ... ekacce bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū pāṭidesanīyadiṭṭhino honti ... ekacce bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino honti, ekacce bhikkhū dukkaṭadiṭṭhino honti. Ye te, bhikkhave, bhikkhū dubbhāsitadiṭṭhino, tehi so, bhikkhave, bhikkhu ekamantaṃ apanetvā yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghaṃ upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo—'yaṃ kho so, āvuso, bhikkhu āpattiṃ āpanno, sāssa yathādhammaṃ paṭikatā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāreyyā'ti.

24. Vatthuṭhapanādi

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya saṃghamajjhe udāhareyya— 'suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ vatthu paññāyati, na puggalo. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, vatthuṃ ṭhapetvā saṃgho pavāreyyā'ti. So evamassa vacanīyo— 'bhagavatā kho, āvuso, visuddhānaṃ pavāraṇā paññattā. Sace vatthu paññāyati, na puggalo, idāneva naṃ vadehī'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya saṃghamajjhe udāhareyya— 'suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ puggalo paññāyati, na vatthu. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, puggalaṃ ṭhapetvā saṃgho pavāreyyā'ti. So evamassa vacanīyo— 'bhagavatā kho, āvuso, samaggānaṃ pavāraṇā paññattā. Sace puggalo paññāyati, na vatthu, idāneva naṃ vadehī'ti.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu tadahu pavāraṇāya saṃghamajjhe udāhareyya— 'suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ vatthu ca puggalo ca paññāyati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, vatthuñca puggalañca ṭhapetvā saṃgho pavāreyyā'ti. So evamassa vacanīyo—'bhagavatā kho, āvuso, visuddhānañca samaggānañca pavāraṇā paññattā. Sace vatthu ca puggalo ca paññāyati, idāneva naṃ vadehī'ti.

Pubbe ce, bhikkhave, pavāraṇāya vatthu paññāyati, pacchā puggalo, kallaṃ vacanāya. Pubbe ce, bhikkhave, pavāraṇāya puggalo paññāyati, pacchā vatthu, kallaṃ vacanāya. Pubbe ce, bhikkhave, pavāraṇāya vatthu ca puggalo ca paññāyati, tañce katāya pavāraṇāya ukkoṭeti, ukkoṭanakaṃ pācittiyan"ti.

25. Bhaṇḍanakārakavatthu

Tena kho pana samayena sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchiṃsu. Tesaṃ sāmantā aññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā vassaṃ upagacchiṃsu—"mayaṃ tesaṃ bhikkhūnaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ pavāraṇāya pavāraṇaṃ ṭhapessāmā"ti. Assosuṃ kho te bhikkhū—"amhākaṃ kira sāmantā aññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā vassaṃ upagatā—'mayaṃ tesaṃ bhikkhūnaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ pavāraṇāya pavāraṇaṃ ṭhapessāmā'ti. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchanti. Tesaṃ sāmantā aññe bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā vassaṃ upagacchanti—'mayaṃ tesaṃ bhikkhūnaṃ vassaṃvuṭṭhānaṃ pavāraṇāya pavāraṇaṃ ṭhapessāmā'ti. Anujānāmi, bhikkhave, tehi bhikkhūhi dve tayo uposathe cātuddasike kātuṃ—'kathaṃ mayaṃ tehi bhikkhūhi paṭhamataraṃ pavāreyyāmā'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā taṃ āvāsaṃ āgacchanti, tehi, bhikkhave, āvāsikehi bhikkhūhi lahuṃ lahuṃ sannipatitvā pavāretabbaṃ, pavāretvā vattabbā—'pavāritā kho mayaṃ, āvuso; yathāyasmantā maññanti tathā karontū'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā

asaṃvihitā taṃ āvāsaṃ āgacchanti, tehi, bhikkhave, āvāsikehi bhikkhūhi āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, pānīyena paripucchitabbā; tesaṃ vikkhitvā nissīmaṃ gantvā pavāretabbaṃ, pavāretvā vattabbā—'pavāritā kho mayaṃ, āvuso; yathāyasmantā maññanti tathā karontū'ti. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, āvāsikena bhikkhunā byattena paṭibalena āvāsikā bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me, āyasmanto, āvāsikā. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, idāni uposathaṃ kareyyāma, pātimokkhaṃ uddiseyyāma, āgame kāḷe pavāreyyāmā'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā te bhikkhū evaṃ vadeyyuṃ—'sādhāvuso, idāneva no pavārethā'ti, te evamassu vacanīyā—'anissarā kho tumhe, āvuso, amhākaṃ pavāraṇāya; na tāva mayaṃ pavāreyyāmā'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā taṃ kāḷaṃ anuvaseyyuṃ, āvāsikena, bhikkhave, bhikkhunā byattena paṭibalena āvāsikā bhikkhū ñāpetabbā—

'Suṇantu me, āyasmanto, āvāsikā. Yadāyasmantānaṃ pattakallaṃ, idāni uposathaṃ kareyyāma, pātimokkhaṃ uddiseyyāma, āgame juṇhe pavāreyyāmā'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā te bhikkhū evaṃ vadeyyuṃ—'sādhāvuso, idāneva no pavāreyyāthā'ti, te evamassu vacanīyā—'anissarā kho tumhe, āvuso, amhākaṃ pavāraṇāya, na tāva mayaṃ pavāreyyāmā'ti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā tampi juṇhaṃ anuvaseyyuṃ, tehi, bhikkhave, bhikkhūhi sabbeheva āgame juṇhe komudiyā cātumāsiniyā akāmā pavāretabbaṃ.

Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi pavāriyamāne gilāno agilānassa pavāraṇaṃ ṭhapeti, so evamassa vacanīyo—'āyasmā kho gilāno. Gilāno ca ananuyogakkhamo vutto bhagavatā. Āgamehi, āvuso, yāva arogo hosi. Arogo ākaṅkhamāno codessasī'ti. Evañce vuccamāno codeti, anādariye pācittiyaṃ. Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi pavāriyamāne agilāno gilānassa pavāraṇaṃ ṭhapeti, so evamassa vacanīyo—'ayaṃ kho, āvuso, bhikkhu gilāno. Gilāno ca ananuyogakkhamo vutto bhagavatā.

Āgamehi, āvuso, yāvāyaṃ bhikkhu arogo hoti. Arogaṃ ākaṅkhamāno codessasī'ti. Evañce vuccamāno codeti, anādariye pācittiyaṃ. Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi pavāriyamāne gilāno gilānassa pavāraṇaṃ ṭhapeti, so evamassa vacanīyo— 'āyasmantā kho gilānā. Gilāno ca ananuyogakkhamo vutto bhagavatā. Āgamehi, āvuso, yāva arogā hotha. Arogo arogaṃ ākaṅkhamāno codessasī'ti. Evañce vuccamāno codeti, anādariye pācittiyaṃ. Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi pavāriyamāne agilāno agilānassa pavāraṇaṃ ṭhapeti, ubho saṃghena samanuyuñjitvā samanugāhitvā yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghena pavāretabban"ti.

26. Pavāraṇāsaṅgaha

Tena kho pana samayena sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū kosalesu janapade aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchiṃsu. Tesaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ viharataṃ aññataro phāsuvihāro adhigato hoti. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"amhākaṃ kho samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ viharataṃ aññataro phāsuvihāro adhigato. Sace mayaṃ idāni pavāressāma, siyāpi bhikkhū pavāretvā cārikaṃ pakkameyyuṃ. Evaṃ mayaṃ imamhā phāsuvihārā paribāhirā bhavissāma. Kathaṃ nu kho amhehi paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, sambahulā sandiṭṭhā sambhattā bhikkhū aññatarasmiṃ āvāse vassaṃ upagacchanti. Tesaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ viharataṃ aññataro phāsuvihāro adhigato hoti. Tatra ce bhikkhūnaṃ evaṃ hoti—'amhākaṃ kho samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ viharataṃ aññataro phāsuvihāro adhigato. Sace mayaṃ idāni pavāressāma, siyāpi bhikkhū pavāretvā cārikaṃ pakkameyyuṃ. Evaṃ mayaṃ imamhā phāsuvihārā paribāhirā bhavissāmā'ti. Anujānāmi, bhikkhave, tehi bhikkhūhi pavāraṇāsaṅgahaṃ kātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, kātabbo. Sabbeheva ekajjhaṃ sannipatitabbaṃ—sannipatitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ viharataṃ aññataro phāsuvihāro adhigato. Sace mayaṃ idāni pavāressāma, siyāpi bhikkhū pavāretvā cārikaṃ pakkameyyuṃ. Evaṃ mayaṃ imamhā phāsuvihārā paribāhirā bhavissāma. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho pavāraṇāsaṅgahaṃ kareyya, idāni uposathaṃ

kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya, āgame juṇhe komudiyā cātumāsiniyā pavāreyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Amhākaṃ samaggānaṃ sammodamānānaṃ avivadamānānaṃ viharataṃ aññataro phāsuvihāro adhigato. Sace mayaṃ idāni pavāressāma, siyāpi bhikkhū pavāretvā cārikaṃ pakkameyyuṃ. Evaṃ mayaṃ imamhā phāsuvihārā paribāhirā bhavissāma. Saṃgho pavāraṇāsaṅgahaṃ karoti, idāni uposathaṃ karissati, pātimokkhaṃ uddisissati, āgame juṇhe komudiyā cātumāsiniyā pavāressati. Yassāyasmato khamati pavāraṇāsaṅgahassa karaṇaṃ, idāni uposathaṃ karissati, pātimokkhaṃ uddisissati, āgame juṇhe komudiyā cātumāsiniyā pavāressati, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Kato saṃghena pavāraṇāsaṅgaho, idāni uposathaṃ karissati, pātimokkhaṃ uddisissati, āgame juṇhe komudiyā cātumāsiniyā pavāressati. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi kate pavāraṇāsaṅgahe aññataro bhikkhu evaṃ vadeyya—'icchāmahaṃ, āvuso, janapadacārikaṃ pakkamituṃ; atthi me janapade karaṇīyan'ti, so evamassa vacanīyo—'sādhāvuso, pavāretvā gacchāhī'ti. So ce, bhikkhave, bhikkhu pavārayamāno aññatarassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapeti, so evamassa vacanīyo—'anissaro kho me tvaṃ, āvuso, pavāraṇāya, na tāvāhaṃ pavāressāmī'ti. Tassa ce, bhikkhave, bhikkhuno pavārayamānassa aññataro bhikkhu tassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapeti, ubho saṃghena samanuyuñjitvā samanugāhitvā yathādhammaṃ kārāpetabbā. So ce, bhikkhave, bhikkhu janapade taṃ karaṇīyaṃ tīretvā punadeva anto komudiyā cātumāsiniyā taṃ āvāsaṃ āgacchati, tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi pavāriyamāne aññataro bhikkhu tassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapeti, so evamassa vacanīyo—'anissaro kho me tvaṃ, āvuso, pavāraṇāya; pavārito ahan'ti. Tehi ce, bhikkhave, bhikkhūhi pavāriyamāne so bhikkhu aññatarassa bhikkhuno pavāraṇaṃ ṭhapeti, ubho saṃghena samanuyuñjitvā samanugāhitvā yathādhammaṃ kārāpetvā saṃghena pavāretabban"ti.

Pavāraṇākkhandhako catuttho.

Tassuddānaṃ

Vassaṃvuṭṭhā kosalesu, agamuṃ satthu dassanaṃ; Aphāsuṃ pasusaṃvāsaṃ, aññamaññānulomatā.

Pavārentā paṇāmañca, kammaṃ gilānañātakā; Rājā corā ca dhuttā ca, bhikkhupaccatthikā tathā.

Pañca catutayo dveko, āpanno vematī sari; Sabbo saṃgho vematiko, bahū samā ca thokikā.

Āvāsikā cātuddasa, liṅgasaṃvāsakā ubho; Gantabbaṃ na nisinnāya, chandadāne pavāraṇā.

Savarehi khepitā megho, antarā ca pavāraṇā; Na icchanti puramhākaṃ, aṭṭhapitā ca bhikkhuno.

Kimhi vāti katamañca, Diṭṭhena sutasaṅkāya; Codako cuditako ca, Thullaccayaṃ vatthu bhaṇḍanaṃ; Pavāraṇāsaṅgaho ca, Anissaro pavārayeti.

Imamhi khandhake vatthūni chacattārīsāti.

Pavāraṇākkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Pātimokkhaṭṭhapanakkhandhaka

1. Pātimokkhuddesayācana

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati pubbārāme migāramātu pāsāde. Tena kho pana samayena bhagavā tadahuposathe bhikkhusaṃghaparivuto nisinno hoti. Atha kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā nikkhante paṭhame yāme uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantā, bhante, ratti, nikkhanto paṭhamo yāmo, ciranisinno bhikkhusaṃgho. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. Evaṃ vutte, bhagavā tuṇhī ahosi.

Dutiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā nikkhante majjhime yāme uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantā, bhante, ratti, nikkhanto majjhimo yāmo, ciranisinno bhikkhusaṃgho. Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. Dutiyampi kho bhagavā tuṇhī ahosi.

Tatiyampi kho āyasmā ānando abhikkantāya rattiyā nikkhante pacchime yāme uddhaste aruṇe nandimukhiyā rattiyā uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantā, bhante, ratti, nikkhanto pacchimo yāmo, uddhastaṃ aruṇaṃ nandimukhi ratti, ciranisinno bhikkhusaṃgho

Uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti. "Aparisuddhā, ānanda, parisā"ti.

Atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi—"kaṃ nu kho bhagavā puggalaṃ sandhāya evamāha—'aparisuddhā, ānanda, parisā'"ti? Atha kho āyasmā mahāmoggallāno sabbāvantaṃ bhikkhusaṃghaṃ cetasā ceto paricca manasākāsi. Addasā kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ dussīlaṃ pāpadhammaṃ asucisaṅkassarasamācāraṃ paṭicchannakammantaṃ assamaṇaṃ samaṇapaṭiññaṃ abrahmacāriṃ brahmacāripaṭiññaṃ antopūtiṃ avassutaṃ kasambujātaṃ majjhe bhikkhusaṃghassa nisinnaṃ. Disvāna yena so puggalo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ puggalaṃ etadavoca—"uṭṭhehi, āvuso, diṭṭhosi bhagavatā; natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti. Evaṃ vutte, so puggalo tuṇhī ahosi. Dutiyampi kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ etadavoca—"uṭṭhehi, āvuso, diṭṭhosi bhagavatā; natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti. Dutiyampi kho so puggalo tuṇhī ahosi. Tatiyampi kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ etadavoca—"uṭṭhehi, āvuso, diṭṭhosi bhagavatā; natthi te bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāso"ti. Tatiyampi kho so puggalo tuṇhī ahosi. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno taṃ puggalaṃ bāhāyaṃ gahetvā bahidvārakoṭṭhakā nikkhāmetvā sūcighaṭikaṃ datvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"nikkhāmito so, bhante, puggalo mayā; suddhā parisā; uddisatu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātimokkhan"ti.

"Acchariyaṃ, moggallāna, abbhutaṃ, moggallāna, yāva bāhāgahaṇāpi nāma so moghapuriso āgamessatī"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—

2. Mahāsamuddeaṭṭhacchariya

"Aṭṭhime, bhikkhave, mahāsamudde acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Katame aṭṭha?

Mahāsamuddo, bhikkhave, anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro na āyatakeneva papāto. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro na āyatakeneva papāto—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nāti-

vattati—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde dutiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati. Yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippaññeva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati, yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ, taṃ khippaññeva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti— ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde tatiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, tā mahāsamuddaṃ pattā jahanti purimāni nāmagottāni, mahāsamuddotveva saṅkhaṃ gacchanti. Yampi, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, tā mahāsamuddaṃ pattā jahanti purimāni nāmagottāni, mahāsamuddotveva saṅkhaṃ gacchanti—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde catuttho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti, yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati. Yampi, bhikkhave, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti, yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde pañcamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo bahuratano anekaratano. Tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā, maṇi, veḷuriyo, saṅkho, silā, pavāḷaṃ, rajataṃ, jātarūpaṃ, lohitako, masāragallaṃ. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo bahuratano anekaratano, tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā, maṇi, veḷuriyo, saṅkho, silā, pavāḷaṃ, rajataṃ, jātarūpaṃ, lohitako, masāragallaṃ—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde sattamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde

abhiramanti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso. Tatrime bhūtā— timi, timiṅgalo, timitimiṅgalo, asurā, nāgā, gandhabbā. Santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā, dviyojanasatikāpi attabhāvā, tiyojanasatikāpi attabhāvā, catuyojanasatikāpi attabhāvā, pañcayojanasatikāpi attabhāvā. Yampi, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso, tatrime bhūtā—timi, timiṅgalo, timitimiṅgalo, asurā, nāgā, gandhabbā; santi mahāsamudde, yojanasatikāpi attabhāvā ... pe ... pañcayojanasatikāpi attabhāvā—ayaṃ, bhikkhave, mahāsamudde aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā asurā mahāsamudde abhiramanti. Ime kho, bhikkhave, mahāsamudde aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā asurā mahāsamudde abhiraman"ti.

3. Imasmiṃdhammavinayeaṭṭhacchariya

Evameva kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. Katame aṭṭha?

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro na āyatakeneva papāto; evameva kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā na āyatakeneva aññāpaṭivedho. Yampi, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā na āyatakeneva aññāpaṭivedho—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye paṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati; evameva kho, bhikkhave, yaṃ mayā mama sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamanti. Yampi, bhikkhave, mayā mama sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ, taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamanti—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye dutiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo na matena kuṇapena saṃvasati, yaṃ hoti mahāsamudde mataṃ kuṇapaṃ taṃ khippameva tīraṃ vāheti, thalaṃ ussāreti; evameva kho, bhikkhave, yo so pug-

galo dussīlo pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto, na tena saṃgho saṃvasati, khippameva naṃ sannipatitvā ukkhipati, kiñcāpi kho so hoti majjhe bhikkhusaṃghassa nisinno. Atha kho so ārakāva saṃghamhā, saṃgho ca tena. Yampi, bhikkhave, yo so puggalo dussīlo pāpadhammo asucisaṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto, na tena saṃgho saṃvasati, khippameva naṃ sannipatitvā ukkhipati, kiñcāpi kho so hoti majjhe bhikkhusaṃghassa nisinno, atha kho so ārakāva saṃghamhā, saṃgho ca tena—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye tatiyo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, yā kāci mahānadiyo, seyyathidaṃ—gaṅgā, yamunā, aciravatī, sarabhū, mahī, tā mahāsamuddaṃ pattā jahanti purimāni nāmagottāni, mahāsamuddotveva saṅkhaṃ gacchanti; evameva kho, bhikkhave, cattārome vaṇṇā— khattiyā, brāhmaṇā, vessā, suddā. Te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā jahanti purimāni nāmagottāni, samaṇā sakyaputtiyātveva saṅkhaṃ gacchanti. Yampi, bhikkhave, cattārome vaṇṇā khattiyā brāhmaṇā vessā suddā, te tathāgatappavedite dhammavinaye agārasmā anagāriyaṃ pabbajitvā jahanti purimāni nāmagottāni, samaṇā sakyaputtiyātveva saṅkhaṃ gacchanti— ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye catuttho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, yā ca loke savantiyo mahāsamuddaṃ appenti, yā ca antalikkhā dhārā papatanti, na tena mahāsamuddassa ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati; evameva kho, bhikkhave, bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti, na tena nibbānadhātuyā ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati. Yampi, bhikkhave, bahū cepi bhikkhū anupādisesāya nibbānadhātuyā parinibbāyanti, na tena nibbānadhātuyā ūnattaṃ vā pūrattaṃ vā paññāyati—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye pañcamo acchariyo abbhuto dhammo yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo ekaraso loṇaraso; evameva

kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo ekaraso vimuttiraso. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo ekaraso vimuttiraso—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye chaṭṭho acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo bahuratano anekaratano, tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—muttā, maṇi, veḷuriyo, saṅkho, silā, pavāḷaṃ, rajataṃ, jātarūpaṃ, lohitako, masāragallaṃ; evameva kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo bahuratano anekaratano. Tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo bahuratano anekaratano, tatrimāni ratanāni, seyyathidaṃ—cattāro satipaṭṭhānā ... pe ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye sattamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti.

Seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso, tatrime bhūtā— timi, timiṅgalo, timitimiṅgalo, asurā, nāgā, gandhabbā, santi mahāsamudde yojanasatikāpi attabhāvā, dviyojanasatikāpi attabhāvā, tiyojanasatikāpi attabhāvā, catuyojanasatikāpi attabhāvā, pañcayojanasatikāpi attabhāvā; evameva kho, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso. Tatrime bhūtā— sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno; sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno; anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno; arahā, arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno. Yampi, bhikkhave, ayaṃ dhammavinayo mahataṃ bhūtānaṃ āvāso, tatrime bhūtā—sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno ... pe ... arahā, arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno—ayaṃ, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭhamo acchariyo abbhuto dhammo, yaṃ disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramanti. Ime kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye aṭṭha acchariyā abbhutā dhammā, ye disvā disvā bhikkhū imasmiṃ dhammavinaye abhiramantī”ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

“Channamativassati, vivaṭaṃ nātivassati; Tasmā channaṃ vivaretha, evaṃ taṃ nātivassatī”ti.

4. Pātimokkhasavanāraha

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"nadānāhaṃ, bhikkhave, ito paraṃ uposathaṃ karissāmi, pātimokkhaṃ uddisissāmi. Tumhevadāni, bhikkhave, ito paraṃ uposathaṃ kareyyātha, pātimokkhaṃ uddiseyyātha. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ tathāgato aparisuddhāya parisāya uposathaṃ kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya. Na ca, bhikkhave, sāpattikena pātimokkhaṃ sotabbaṃ. Yo suṇeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, yo sāpattiko pātimokkhaṃ suṇāti, tassa pātimokkhaṃ ṭhapetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, ṭhapetabbaṃ. Tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāharitabbaṃ—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo sāpattiko, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabban'ti ṭhapitaṃ hoti pātimokkhan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"nāmhe koci jānātī"ti sāpattikāva pātimokkhaṃ suṇanti. Therā bhikkhū paracittaviduno bhikkhūnaṃ ārocenti— "itthannāmo ca itthannāmo ca, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū—'nāmhe koci jānātī'ti sāpattikāva pātimokkhaṃ suṇantī"ti. Assosuṃ kho chabbaggiyā bhikkhū— "therā kira bhikkhū paracittaviduno amhe bhikkhūnaṃ ārocenti—'itthannāmo ca itthannāmo ca, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū—"nāmhe koci jānātī"ti sāpattikāva pātimokkhaṃ suṇantī'"ti.

Te—"puramhākaṃ pesalā bhikkhū pātimokkhaṃ ṭhapentī"ti—paṭikacceva suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe pātimokkhaṃ ṭhapenti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe pātimokkhaṃ ṭhapessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe pātimokkhaṃ ṭhapentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, suddhānaṃ bhikkhūnaṃ anāpattikānaṃ avatthusmiṃ akāraṇe pātimokkhaṃ ṭhapetabbaṃ. Yo ṭhapeyya, āpatti dukkaṭassa.

5. Dhammikādhammikapātimokkhaṭṭhapana

Ekaṃ, bhikkhave, adhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ, ekaṃ dhammikaṃ; pātimokkhaṭṭhapanaṃ, dve adhammikāni; pātimokkhaṭṭhapanāni, dve dhammikāni; tīṇi adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, tīṇi dhammikāni; cattāri adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, cattāri dhammikāni; pañca adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, pañca dhammikāni; cha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, cha dhammikāni; satta adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, satta dhammikāni; aṭṭha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, aṭṭha dhammikāni; nava adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, nava dhammikāni; dasa adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni, dasa dhammikāni.

Katamaṃ ekaṃ adhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—idaṃ ekaṃ adhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ. Katamaṃ ekaṃ dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti— idaṃ ekaṃ dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ.

Katamāni dve adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni dve adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni dve dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni dve dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni tīṇi adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlikāya diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni tīṇi adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni tīṇi dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlikāya diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni tīṇi dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni cattāri adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlikāya diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlikāya ājīvavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni cattāri adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni cattāri dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlikāya

ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlikāya diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlikāya ājīvavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni cattāri dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni pañca adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlakena pārājikena pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlakena saṃghādisesena ... pe ... amūlakena pācittiyena ... amūlakena pāṭidesanīyena ... amūlakena dukkaṭena pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni pañca adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni pañca dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlakena pārājikena pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlakena saṃghādisesena ... pe ... pācittiyena ... pāṭidesanīyena ... dukkaṭena pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni pañca dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni cha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya; amūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, amūlikāya ācāravipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya; amūlikāya diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, amūlikāya diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya—imāni cha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni cha dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya; samūlikāya ācāravipattiyā ... pe ... diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya ... pe ... katāya— imāni cha dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni satta adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlakena pārājikena pātimokkhaṃ ṭhapeti, amūlakena saṃghādisesena ... pe ... thullaccayena pācittiyena pāṭidesanīyena dukkaṭena dubbhāsitena pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni satta adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni satta dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlakena pārājikena pātimokkhaṃ ṭhapeti, samūlakena saṃghādisesena ... pe ... thullaccayena pācittiyena pāṭidesanīyena dukkaṭena dubbhāsitena pātimokkhaṃ ṭhapeti—imāni satta dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni aṭṭha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya; amūlikāya ācāravipattiyā ... pe ... diṭṭhivipat-

tiyā … pe … ājīvavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya … pe … katāya—imāni aṭṭha adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni aṭṭha dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya; samūlikāya ācāravipattiyā … pe … diṭṭhivipattiyā … pe … ājīvavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya … pe … katāya—imāni aṭṭha dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni nava adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya, amūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katākatāya; amūlikāya ācāravipattiyā … pe … diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya … pe … katāya … pe … katākatāya—imāni nava adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni nava dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya, samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katāya, samūlikāya sīlavipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti katākatāya; samūlikāya ācāravipattiyā … pe … diṭṭhivipattiyā pātimokkhaṃ ṭhapeti akatāya … pe … katāya … pe … katākatāya—imāni nava dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

Katamāni dasa adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Na pārājiko tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, na pārājikakathā vippakatā hoti; na sikkhaṃ paccakkhātako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, na sikkhaṃ paccakkhātakathā vippakatā hoti; dhammikaṃ sāmaggiṃ upeti, na dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyati, na dhammikāya sāmaggiyā paccādānakathā vippakatā hoti; na sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti, na ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti, na diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti—imāni dasa adhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni. Katamāni dasa dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni? Pārājiko tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, pārājikakathā vippakatā hoti; sikkhaṃ paccakkhātako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti, sikkhaṃ paccakkhātakathā vippakatā hoti; dhammikaṃ sāmaggiṃ na upeti, dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyati, dhammikāya sāmaggiyā paccādānakathā vippakatā hoti; sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti, ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti, diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti—imāni dasa dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanāni.

6. Dhammikapātimokkhaṭṭhapana

Kathaṃ pārājiko tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti? Idha, bhikkhave, yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi pārājikassa dhammassa ajjhāpatti hoti, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjantaṃ. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjantaṃ, api ca añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpajjantaṃ, nāpi añño bhikkhu bhikkhussa āroceti— 'itthannāmo, āvuso, bhikkhu pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'ahaṃ, āvuso, pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpanno, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti— dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Bhikkhussa pātimokkhe ṭhapite parisā vuṭṭhāti, dasannaṃ antarāyānaṃ aññatarena—rājantarāyena vā, corantarāyena vā, agyantarāyena vā, udakantarāyena vā, manussantarāyena vā, amanussantarāyena vā, vāḷantarāyena vā, sarīsapantarāyena vā, jīvitantarāyena vā, brahmacariyantarāyena vā. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ vā āvāse, aññasmiṃ vā āvāse, tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa puggalassa pārājikakathā vippakatā, taṃ vatthu avinicchitaṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ vinicchineyyā'ti.

Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāharitabbaṃ—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa puggalassa pārājikakathā vippakatā, taṃ vatthu avinicchitaṃ. Tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti—dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Kathaṃ sikkhaṃ paccakkhātako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi sikkhā paccakkhātā hoti, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati sikkhaṃ paccakkhantaṃ. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati sikkhaṃ paccakkhantaṃ, api ca añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmena, āvuso, bhikkhunā sikkhā paccakkhātā'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati sikkhaṃ paccakkhantaṃ, nāpi añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmena, āvuso, bhikkhunā sikkhā paccakkhātā'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'mayā, āvuso, sikkhā paccakkhātā'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmena puggalena sikkhā paccakkhātā, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti— dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Bhikkhussa pātimokkhe ṭhapite parisā vuṭṭhāti, dasannaṃ antarāyānaṃ aññatarena—rājantarāyena vā ... pe ... brahmacariyantarāyena vā, ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ vā āvāse, aññasmiṃ vā āvāse, tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa puggalassa sikkhaṃ paccakkhātakathā vippakatā, taṃ vatthu avinicchitaṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ vinicchineyyā'ti.

Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāharitabbaṃ—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa puggalassa sikkhaṃ paccakkhātakathā vippakatā, taṃ vatthu avinicchitaṃ. Tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti—dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Kathaṃ dhammikaṃ sāmaggiṃ na upeti? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi dhammikāya sāmaggiyānupagamanaṃ hoti, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati dhammikaṃ sāmaggiṃ na upentaṃ. Na

heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati dhammikaṃ sāmaggiṃ na upentaṃ, api ca añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu dhammikaṃ sāmaggiṃ na upetī'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati dhammikaṃ sāmaggiṃ na upentaṃ, nāpi añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu dhammikaṃ sāmaggiṃ na upetī'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'ahaṃ, āvuso, dhammikaṃ sāmaggiṃ na upemī'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo dhammikaṃ sāmaggiṃ na upeti, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti— dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Kathaṃ dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyati? Idha, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi dhammikāya sāmaggiyā paccādānaṃ hoti, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyantaṃ na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyantaṃ, api ca añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyatī'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyantaṃ, nāpi añño bhikkhu bhikkhussa āroceti— 'itthannāmo, āvuso, bhikkhu dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyatī'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'ahaṃ, āvuso, dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyāmī'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo dhammikaṃ sāmaggiṃ paccādiyati, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti— dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Bhikkhussa pātimokkhe ṭhapite parisā vuṭṭhāti, dasannaṃ antarāyānaṃ aññatarena—rājantarāyena vā ... pe ... brahmacariyantarāyena vā. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tasmiṃ vā āvāse,

aññasmiṃ vā āvāse, tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa puggalassa dhammikāya sāmaggiyā paccādānakathā vippakatā, taṃ vatthu avinicchitaṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ vinicchineyyā'ti.

Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāharitabbaṃ—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmassa puggalassa dhammikāya sāmaggiyā paccādānakathā vippakatā, taṃ vatthu avinicchitaṃ. Tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti—dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Kathaṃ sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, api ca añño bhikkhu bhikkhussa āroceti— 'itthannāmo, āvuso, bhikkhu sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, nāpi añño bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'ahaṃ, āvuso, sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitomhī'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo sīlavipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti—dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Kathaṃ ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, api ca añño bhikkhu bhikkhussa āroceti— 'itthannāmo, āvuso,

bhikkhu ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, nāpi aññо bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'ahaṃ, āvuso, ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitomhī'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo ācāravipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti—dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Kathaṃ diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti? Idha pana, bhikkhave, bhikkhu yehi ākārehi yehi liṅgehi yehi nimittehi diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito hoti, tehi ākārehi tehi liṅgehi tehi nimittehi bhikkhu bhikkhuṃ passati diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, api ca aññо bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito'ti. Na heva kho bhikkhu bhikkhuṃ passati diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, nāpi aññо bhikkhu bhikkhussa āroceti—'itthannāmo, āvuso, bhikkhu diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito'ti, api ca sova bhikkhu bhikkhussa āroceti—'ahaṃ, āvuso, diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkitomhī'ti. Ākaṅkhamāno, bhikkhave, bhikkhu tena diṭṭhena tena sutena tāya parisaṅkāya tadahuposathe cātuddase vā pannarase vā tasmiṃ puggale sammukhībhūte saṃghamajjhe udāhareyya—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo puggalo diṭṭhivipattiyā diṭṭhasutaparisaṅkito, tassa pātimokkhaṃ ṭhapemi, na tasmiṃ sammukhībhūte pātimokkhaṃ uddisitabbanti—dhammikaṃ pātimokkhaṭṭhapanaṃ'.

Imāni dasa dhammikāni pātimokkhaṭṭhapanānī"ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

7. Attādānaaṅga

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno

kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"attādānaṃ ādātukāmena, bhante, bhikkhunā katamaṅgasamannāgataṃ attādānaṃ ādātabban"ti?

"Attādānaṃ ādātukāmena, upāli, bhikkhunā pañcaṅgasamannāgataṃ attādānaṃ ādātabbaṃ. Attādānaṃ ādātukāmena, upāli, bhikkhunā evaṃ paccavekkhitabbaṃ— 'yaṃ kho ahaṃ imaṃ attādānaṃ ādātukāmo, kālo nu kho imaṃ attādānaṃ ādātuṃ udāhu no'ti? Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'akālo imaṃ attādānaṃ ādātuṃ, no kālo'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'kālo imaṃ attādānaṃ ādātuṃ, no akālo'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'yaṃ kho ahaṃ imaṃ attādānaṃ ādātukāmo, bhūtaṃ nu kho idaṃ attādānaṃ udāhu no'ti? Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'abhūtaṃ idaṃ attādānaṃ, no bhūtan'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'bhūtaṃ idaṃ attādānaṃ, no abhūtan'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'yaṃ kho ahaṃ imaṃ attādānaṃ ādātukāmo, atthasañhitaṃ nu kho idaṃ attādānaṃ udāhu no'ti? Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'anatthasañhitaṃ idaṃ attādānaṃ, no atthasañhitan'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'atthasañhitaṃ idaṃ attādānaṃ, no anatthasañhitan'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'imaṃ kho ahaṃ attādānaṃ ādiyamāno labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū dhammato vinayato pakkhe udāhu no'ti? Sace, upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho ahaṃ attādānaṃ ādiyamāno na labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū dhammato vinayato pakkhe'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho ahaṃ attādānaṃ ādiyamāno labhissāmi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū dhammato vinayato pakkhe'ti, tenupāli, bhikkhunā uttari paccavekkhitabbaṃ—'imaṃ kho me attādānaṃ ādiyato bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ udāhu no'ti? Sace upāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho me attādānaṃ

ādiyato bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, na taṃ, upāli, attādānaṃ ādātabbaṃ.

Sace panupāli, bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti—'imaṃ kho me attādānaṃ ādiyato na bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, ādātabbaṃ taṃ, upāli, attādānaṃ. Evaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ kho, upāli, attādānaṃ ādinnaṃ, pacchāpi avippaṭisārakaraṃ bhavissatī"ti.

8. Codakenapaccavekkhitabbadhamma

"Codakena, bhante, bhikkhunā paraṃ codetukāmena kati dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā paro codetabbo"ti? "Codakena, upāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā paro codetabbo.

Codakena, upāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ— 'parisuddhakāyasamācāro nu khomhi, parisuddhenamhi kāyasamācārena samannāgato— acchiddena appaṭimaṃsena? Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, upāli, bhikkhu parisuddhakāyasamācāro hoti, parisuddhena kāyasamācārena samannāgato—acchiddena appaṭimaṃsena, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā kāyikaṃ sikkhassū'ti. Itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'parisuddhavacīsamācāro nu khomhi, parisuddhenamhi vacīsamācārena samannāgato—acchiddena appaṭimaṃsena? Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, upāli, bhikkhu parisuddhavacīsamācāro hoti, parisuddhena vacīsamācārena samannāgato—acchiddena appaṭimaṃsena, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā vācasikaṃ sikkhassū'ti. Itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'mettaṃ nu kho me cittaṃ paccupaṭṭhitaṃ sabrahmacārīsu anāghātaṃ, saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, upāli, bhikkhuno mettacittaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu anāghātaṃ, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā sabrahmacārīsu mettacittaṃ upaṭṭhāpehī'ti. Itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'bahussuto nu khomhi, sutadharo, sutasannicayo? Ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpā me dhammā bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā? Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, upāli, bhikkhu bahussuto hoti, sutadharo, sutasannicayo; ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpassa dhammā na bahussutā honti dhātā vacasā paricitā manasānupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā, tassa bhavanti vattāro— 'iṅgha tāva āyasmā āgamaṃ pariyāpuṇassū'ti. Itissa bhavanti vattāro.

Puna caparaṃ, upāli, codakena bhikkhunā paraṃ codetukāmena evaṃ paccavekkhitabbaṃ—'ubhayāni kho me pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti, suvibhattāni, suppavattīni, suvinicchitāni—suttaso, anubyañjanaso? Saṃvijjati nu kho me eso dhammo udāhu no'ti? No ce, upāli, bhikkhuno ubhayāni pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti, suvibhattāni, suppavattīni, suvinicchitāni— suttaso, anubyañjanaso, 'idaṃ panāvuso, kattha vuttaṃ bhagavatā'ti, iti puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro—'iṅgha tāva āyasmā vinayaṃ pariyāpuṇassū'ti. Itissa bhavanti vattāro. Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ paccavekkhitvā paro codetabbo"ti.

9. Codakenaupaṭṭhāpetabbadhamma

"Codakena, bhante, bhikkhunā paraṃ codetukāmena kati dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo"ti? "Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo—kālena vakkhāmi, no akālena; bhūtena vakkhāmi, no abhūtena; saṇhena vakkhāmi, no pharusena; atthasaṃhitena vakkhāmi, no anatthasaṃhitena; mettacitto vakkhāmi, no dosantaroti. Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ upaṭṭhāpetvā paro codetabbo"ti.

10. Codakacuditakapaṭisaṃyuttakathā

"Adhammacodakassa, bhante, bhikkhuno katihākārehi vippaṭisāro upadahātabbo"ti? "Adhammacodakassa, upāli, bhikkhuno pañcahākārehi

vippaṭisāro upadahātabbo— akālenāyasmā codesi, no kālena, alaṃ te vippaṭisārāya; abhūtenāyasmā codesi, no bhūtena, alaṃ te vippaṭisārāya; pharusenāyasmā codesi, no saṇhena, alaṃ te vippaṭisārāya; anatthasaṃhitenāya codesi, no atthasaṃhitena, alaṃ te vippaṭisārāya; dosantaro āyasmā codesi, no mettacitto, alaṃ te vippaṭisārāyāti. Adhammacodakassa, upāli, bhikkhuno imehi pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo. Taṃ kissa hetu? Yathā na aññopi bhikkhu abhūtena codetabbaṃ maññeyyā"ti.

"Adhammacuditassa pana, bhante, bhikkhuno katihākārehi avippaṭisāro upadahātabbo"ti? "Adhammacuditassa, upāli, bhikkhuno pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo—akālenāyasmā cudito, no kālena, alaṃ te avippaṭisārāya; abhūtenāyasmā cudito, no bhūtena, alaṃ te avippaṭisārāya; pharusenāyasmā cudito, no saṇhena, alaṃ te avippaṭisārāya; anatthasaṃhitenāyasmā cudito, no atthasaṃhitena, alaṃ te avippaṭisārāya; dosantarenāyasmā cudito, no mettacittena, alaṃ te avippaṭisārāyāti. Adhammacuditassa, upāli, bhikkhuno imehi pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo"ti.

"Dhammacodakassa, bhante, bhikkhuno katihākārehi avippaṭisāro upadahātabbo"ti? "Dhammacodakassa, upāli, bhikkhuno pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo— kālenāyasmā codesi, no akālena, alaṃ te avippaṭisārāya; bhūtenāyasmā codesi, no abhūtena, alaṃ te avippaṭisārāya; saṇhenāyasmā codesi, no pharusena, alaṃ te avippaṭisārāya; atthasaṃhitenāyasmā codesi, no anatthasaṃhitena, alaṃ te avippaṭisārāya; mettacitto āyasmā codesi, no dosantaro, alaṃ te avippaṭisārāyāti. Dhammacodakassa, upāli, bhikkhuno imehi pañcahākārehi avippaṭisāro upadahātabbo. Taṃ kissa hetu? Yathā aññopi bhikkhu bhūtena codetabbaṃ maññeyyā"ti.

"Dhammacuditassa pana, bhante, bhikkhuno katihākārehi vippaṭisāro upadahātabbo"ti? "Dhammacuditassa, upāli, bhikkhuno pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo—kālenāyasmā cudito, no akālena, alaṃ te vippaṭisārāya; bhūtenāyasmā cudito, no abhūtena, alaṃ te vippaṭisārāya; saṇhenāyasmā cudito, no pharusena, alaṃ te vippaṭisārāya; atthasaṃhitenāyasmā cudito, no anatthasaṃhitena, alaṃ te vippaṭisārāya; mettacittenāyasmā cudito, no dosantarena, alaṃ te vippaṭisārāyāti. Dhammacuditassa, upāli, bhikkhuno imehi pañcahākārehi vippaṭisāro upadahātabbo"ti.

“Codakena, bhante, bhikkhunā paraṃ codetukāmena kati dhamme ajjhattaṃ manasi karitvā paro codetabbo”ti? “Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena pañca dhamme ajjhattaṃ manasi karitvā paro codetabbo—kāruññatā, hitesitā, anukampitā, āpattivuṭṭhānatā, vinayapurekkhāratāti. Codakenupāli, bhikkhunā paraṃ codetukāmena ime pañca dhamme ajjhattaṃ manasi karitvā paro codetabbo”ti.

“Cuditena pana, bhante, bhikkhunā katisu dhammesu patiṭṭhātabban”ti? “Cuditenupāli, bhikkhunā dvīsu dhammesu patiṭṭhātabbaṃ—sacce ca akuppe cā”ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito. Pātimokkhaṭṭhapanakkhandhako navamo. Imamhi khandhake vatthū tiṃsa.

Tassuddānaṃ

Uposathe yāvatikaṃ, pāpabhikkhu na nikkhami; Moggallānena nicchuddho, accherā jinasāsane.

Ninnonupubbasikkhā ca, ṭhitadhammo nātikkamma; Kuṇapukkhipati saṃgho, savantiyo jahanti ca.

Savanti parinibbanti, ekarasa vimutti ca; Bahu dhammavinayopi, bhūtaṭṭhāriyapuggalā.

Samuddaṃ upamaṃ katvā, vācesi sāsane guṇaṃ; Uposathe pātimokkhaṃ, na amhe koci jānāti.

Paṭikacceva ujjhanti, eko dve tīṇi cattāri; Pañca cha satta aṭṭhāni, navā ca dasamāni ca.

Sīlaācāradiṭṭhi ca, ājīvaṃ catubhāgike; Pārājikañca saṃghādi, pācitti pāṭidesani.

Dukkaṭaṃ pañcabhāgesu, sīlācāravipatti ca; Akatāya katāya ca, chabhāgesu yathāvidhi.

Pārājikañca saṃghādi, thullaṃ pācittiyena ca; Pāṭidesaniyañceva, dukkaṭañca dubbhāsitaṃ.

Sīlācāravipatti ca, Diṭṭhiājīvavipatti; Yā ca aṭṭhā katākate, Tenetā sīlācāradiṭṭhiyā.

Akatāya katāyāpi, katākatāyameva ca; Evaṃ navavidhā vuttā, yathābhūtena ñāyato.

Pārājiko vippakatā, paccakkhāto tatheva ca; Upeti paccādiyati, paccādānakathā ca yā.

Sīlācāravipatti ca, tathā diṭṭhivipattiyā; Diṭṭhasutaparisaṅkitaṃ, dasadhā taṃ vijānātha.

Bhikkhu vipassati bhikkhuṃ, aññо cārocayāti taṃ; Soyeva tassa akkhāti, pātimokkhaṃ ṭhapeti so.

Vuṭṭhāti antarāyena, Rājacoraggudakā ca; Manussaamanussā ca, Vāḷasarīsapā jīvibrahmaṃ.

Dasannamaññatarena, tasmiṃ aññataresu vā; Dhammikādhammikā ceva, yathā maggena jānātha.

Kālabhūtatthasaṃhitaṃ, labhissāmi bhavissati; Kāyavācasikā mettā, bāhusaccaṃ ubhayāni.

Kālabhūtena saṇhena, atthamettena codaye; Vippaṭisāradhammena, tathā vācā vinodaye.

Dhammacodacuditassa, vinodeti vippaṭisāro; Karuṇā hitānukampi, vuṭṭhānapurekkhārato.

Codakassa paṭipatti, sambuddhena pakāsitā; Sacce ceva akuppe ca, cuditasseva dhammatāti.

Pātimokkhaṭṭhapanakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Kathinakkhandhaka

1. Kathinānujānana

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena tiṃsamattā pāveyyakā bhikkhū, sabbe āraññikā sabbe piṇḍapātikā sabbe paṃsukūlikā sabbe tecīvarikā sāvatthiṃ āgacchantā bhagavantaṃ dassanāya upakaṭṭhāya vassūpanāyikāya nāsakkhiṃsu sāvatthiyaṃ vassūpanāyikaṃ sambhāvetuṃ; antarāmagge sākete vassaṃ upagacchiṃsu. Te ukkaṇṭhitarūpā vassaṃ vasiṃsu—āsanneva no bhagavā viharati ito chasu yojanesu, na ca mayaṃ labhāma bhagavantaṃ dassanāyāti. Atha kho te bhikkhū vassaṃvuṭṭhā, temāsaccayena katāya pavāraṇāya, deve vassante, udakasaṅgahe udakacikkhalle okapuṇṇehi cīvarehi kilantarūpā yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ.

Atha kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—“kacci, bhikkhave, khamanīyaṃ,

kacci yāpanīyaṃ, kacci samaggā sammodamānā avivadamānā phāsukaṃ vassaṃ vasittha, na ca piṇḍakena kilamitthā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; samaggā ca mayaṃ, bhante, sammodamānā avivadamānā vassaṃ vasimhā, na ca piṇḍakena kilamimhā. Idha mayaṃ, bhante, tiṃsamattā pāveyyakā bhikkhū sāvatthiṃ āgacchantā bhagavantaṃ dassanāya upakaṭṭhāya vassūpanāyikāya nāsakkhimhā sāvatthiyaṃ vassūpanāyikaṃ sambhāvetuṃ, antarāmagge sākete vassaṃ upagacchimhā. Te mayaṃ, bhante, ukkaṇṭhitarūpā vassaṃ vasimhā—'āsanneva no bhagavā viharati ito chasu yojanesu, na ca mayaṃ labhāma bhagavantaṃ dassanāyā'ti. Atha kho mayaṃ, bhante, vassaṃvuṭṭhā, temāsaccayena katāya pavāraṇāya, deve vassante, udakasaṅgahe udakacikkhalle okapuṇṇehi cīvarehi kilantarūpā addhānaṃ āgatā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, vassaṃvuṭṭhānaṃ bhikkhūnaṃ kathinaṃ attharituṃ. Atthatakathinānaṃ vo, bhikkhave, pañca kappissanti—anāmantacāro, asamādānacāro, gaṇabhojanaṃ, yāvadatthacīvaraṃ, yo ca tattha cīvaruppādo so nesaṃ bhavissatīti. Atthatakathinānaṃ vo, bhikkhave, imāni pañca kappissanti. Evañca pana, bhikkhave, kathinaṃ attharitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ saṃghassa kathinadussaṃ uppannaṃ. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ kathinadussaṃ itthannāmassa bhikkhuno dadeyya kathinaṃ attharituṃ. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Idaṃ saṃghassa kathinadussaṃ uppannaṃ. Saṃgho imaṃ kathinadussaṃ itthannāmassa bhikkhuno deti kathinaṃ attharituṃ. Yassāyasmato khamati imassa kathinadussassa itthannāmassa bhikkhuno dānaṃ kathinaṃ attharituṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinnaṃ idaṃ saṃghena kathinadussaṃ itthannāmassa bhikkhuno kathinaṃ attharituṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evaṃ kho, bhikkhave, atthataṃ hoti kathinaṃ, evaṃ anatthataṃ. Kathañca pana, bhikkhave, anatthataṃ hoti kathinaṃ? Na ullikhitamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na dhovanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na cīvaravicāraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na chedana-

mattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na bandhanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na ovaṭṭiyakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na kaṇḍusakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na daḷhīkammakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na anuvātakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na paribhaṇḍakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na ovaddheyyakaraṇamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na kambalamaddanamattena atthataṃ hoti kathinaṃ, na nimittakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na parikathākatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na kukkukatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na sannidhikatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na nissaggiyena atthataṃ hoti kathinaṃ, na akappakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra saṅghāṭiyā atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra uttarāsaṅgena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra antaravāsakena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra pañcakena vā atirekapañcakena vā tadaheva sañchinnena samaṇḍalīkatena atthataṃ hoti kathinaṃ, na aññatra puggalassa atthārā atthataṃ hoti kathinaṃ; sammā ce atthataṃ hoti kathinaṃ, tañce nissīmaṭṭho anumodati, evampi anatthataṃ hoti kathinaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, anatthataṃ hoti kathinaṃ.

Kathañca, bhikkhave, atthataṃ hoti kathinaṃ? Ahatena atthataṃ hoti kathinaṃ, ahatakappena atthataṃ hoti kathinaṃ, pilotikāya atthataṃ hoti kathinaṃ, paṃsukūlena atthataṃ hoti kathinaṃ, pāpaṇikena atthataṃ hoti kathinaṃ, animittakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, aparikathākatena atthataṃ hoti kathinaṃ, akukkukatena atthataṃ hoti kathinaṃ, asannidhikatena atthataṃ hoti kathinaṃ, anissaggiyena atthataṃ hoti kathinaṃ, kappakatena atthataṃ hoti kathinaṃ, saṅghāṭiyā atthataṃ hoti kathinaṃ, uttarāsaṅgena atthataṃ hoti kathinaṃ, antaravāsakena atthataṃ hoti kathinaṃ, pañcakena vā atirekapañcakena vā tadaheva sañchinnena samaṇḍalīkatena atthataṃ hoti kathinaṃ, puggalassa atthārā atthataṃ hoti kathinaṃ; sammā ce atthataṃ hoti kathinaṃ, tañce sīmaṭṭho anumodati, evampi atthataṃ hoti kathinaṃ. Evaṃ kho, bhikkhave, atthataṃ hoti kathinaṃ.

Kathañca, bhikkhave, ubbhataṃ hoti kathinaṃ? Aṭṭhimā, bhikkhave, mātikā kathinassa ubbhārāya—pakkamanantikā, niṭṭhānantikā, sanniṭṭhānantikā, nāsanantikā, savanantikā, āsāvacchedikā, sīmātikkantikā, sahubbhārā”ti.

2. Ādāyasattaka

Bhikkhu atthatakathino katacīvaraṃ ādāya pakkamati—"na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno pakkamanantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati—"paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti "ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan"ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati—"paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—"paccessaṃ paccessan"ti—bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (6)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati—"paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—"paccessaṃ paccessan"ti—sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (7)

Ādāyasattakaṃ niṭṭhitaṃ.

3. Samādāyasattaka

Bhikkhu atthatakathino katacīvaraṃ samādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno pakkamanantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti.

Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati—"paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti—"ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan"ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati—"paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—"paccessaṃ paccessan"ti— bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (6)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati—"paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—"paccessaṃ paccessan"ti— sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (7)

Samādāyasattakaṃ niṭṭhitaṃ.

4. Ādāyachakka

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassaṃ taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti—"ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan"ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati "pac-

cessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro “paccessaṃ paccessan”ti bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro “paccessaṃ paccessan”ti sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (6)

Ādāyachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

5. Samādāyachakka

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti—“ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan”ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro “paccessaṃ paccessan”ti bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro “paccessaṃ paccessan”ti sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (6)

Samādāyachakkaṃ niṭṭhitaṃ.

6. Ādāyapannarasaka

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīma-

gatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Tikaṃ. (1)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (6)

Tikaṃ. (2)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti "paccessan"ti, na panassa hoti "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (7)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti "paccessan"ti, na panassa hoti "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (8)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti "paccessan"ti, na panassa hoti "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na pac-

cessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (9)

Tikaṃ. (3)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (10)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (11)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (12)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti—“ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan”ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (13)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro “paccessaṃ paccessan”ti—bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (14)

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ ādāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—“paccessaṃ paccessan”ti sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (15)

Chakkaṃ. Ādāyapannarasakaṃ.

7. Samādāyapannarasakādi

Bhikkhu atthatakathino cīvaraṃ samādāya pakkamati ... pe ....

(Ādāyavārasadisaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ ādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro ... pe ....

(Samādāyavārasadisaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

8. Vippakatasamādāyapannarasaka

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Tikaṃ. (1)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (6)

Tikaṃ. (2)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (7)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathin-

uddhāro. (8)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (9)

Tikaṃ. (3)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (10)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (11)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (12)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti—"ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan"ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (13)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—"paccessaṃ paccessan"ti bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (14)

Bhikkhu atthatakathino vippakatacīvaraṃ samādāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro "paccessaṃ paccessan"ti sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (15)

Chakkaṃ. Samādāyapannarasakaṃ. Ādāyabhāṇavāro.

9. Anāsādoḷasaka

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti— "idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "na paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "na paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (6)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "na paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (7)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (8)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa

hoti— "paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— "idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (9)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti— "paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— "nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (10)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti— "paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— "idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (11)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti— "paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (12)

Anāsādoḷasakaṃ niṭṭhitaṃ.

10. Āsādoḷasaka

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— "idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— "nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— "idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na pacces-

san”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati “paccessan”ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato suṇāti—“ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan”ti. Tassa evaṃ hoti—“yato tasmiṃ āvāse ubbhataṃ kathinaṃ, idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissan”ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— “idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato suṇāti—“ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan”ti. Tassa evaṃ hoti—“yato tasmiṃ āvāse ubbhataṃ kathinaṃ, idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissan”ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— “nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (6)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato suṇāti—“ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan”ti. Tassa evaṃ hoti—“yato tasmiṃ āvāse ubbhataṃ kathinaṃ, idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissan”ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti— “idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (7)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato suṇāti—“ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan”ti. Tassa evaṃ hoti—“yato tasmiṃ āvāse ubbhataṃ kathinaṃ, idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (8)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati “paccessan”ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na

labhati. So taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro suṇāti—"ubbhataṃ kira tasmiṃ āvāse kathinan"ti. Tassa bhikkhuno savanantiko kathinuddhāro. (9)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (10)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. So taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro "paccessaṃ paccessan"ti—bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (11)

Bhikkhu atthatakathino cīvarāsāya pakkamati "paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Āsāya labhati, anāsāya na labhati. So taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro "paccessaṃ paccessan"ti—sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (12)

Āsādoḷasakaṃ niṭṭhitaṃ.

11. Karaṇīyadoḷasaka

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (6)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (7)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati "na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (8)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (9)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ

payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (10)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Anāsāya labhati, āsāya na labhati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (11)

Bhikkhu atthatakathino kenacideva karaṇīyena pakkamati anadhiṭṭhitena; nevassa hoti—"paccessan"ti, na panassa hoti—"na paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa cīvarāsā uppajjati. Tassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvarāsaṃ payirupāsissaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvarāsaṃ payirupāsati. Tassa sā cīvarāsā upacchijjati. Tassa bhikkhuno āsāvacchediko kathinuddhāro. (12)

Karaṇīyadoḷasakaṃ niṭṭhitaṃ.

12. Apavilāyananavaka

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati cīvarapaṭivīsaṃ apavilāyamāno. Tamenaṃ disaṃgataṃ bhikkhū pucchanti—"kahaṃ tvaṃ, āvuso, vassaṃvuṭṭho, kattha ca te cīvarapaṭivīso"ti? So evaṃ vadeti—"amukasmiṃ āvāse vassaṃvuṭṭhomhi. Tattha ca me cīvarapaṭivīso"ti. Te evaṃ vadanti—"gacchāvuso, taṃ cīvaraṃ āhara, mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā"ti. So taṃ āvāsaṃ gantvā bhikkhū pucchati—"kahaṃ me, āvuso, cīvarapaṭivīso"ti? Te evaṃ vadanti—"ayaṃ te, āvuso, cīvarapaṭivīso; kahaṃ gamissasī"ti? So evaṃ vadeti—"amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi, tattha me bhikkhū cīvaraṃ karissantī"ti. Te evaṃ vadanti—"alaṃ, āvuso, mā agamāsi. Mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā"ti. Tassa evaṃ hoti— "idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati ... pe ... "nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati ... pe ... "idhe-

vimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati cīvarapaṭivīsaṃ apavilāyamāno. Tamenaṃ disaṃgataṃ bhikkhū pucchanti—“kahaṃ tvaṃ, āvuso, vassaṃvuṭṭho, kattha ca te cīvarapaṭivīso”ti? So evaṃ vadeti—“amukasmiṃ āvāse vassaṃvuṭṭhomhi, tattha ca me cīvarapaṭivīso”ti. Te evaṃ vadanti—“gacchāvuso, taṃ cīvaraṃ āhara, mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā”ti. So taṃ āvāsaṃ gantvā bhikkhū pucchati—“kahaṃ me, āvuso, cīvarapaṭivīso”ti? Te evaṃ vadanti—“ayaṃ te, āvuso, cīvarapaṭivīso”ti. So taṃ cīvaraṃ ādāya taṃ āvāsaṃ gacchati. Tamenaṃ antarāmagge bhikkhū pucchanti—“āvuso, kahaṃ gamissasī”ti? So evaṃ vadeti— “amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi, tattha me bhikkhū cīvaraṃ karissantī”ti. Te evaṃ vadanti—“alaṃ, āvuso, mā agamāsi, mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā”ti. Tassa evaṃ hoti—“idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati cīvarapaṭivīsaṃ apavilāyamāno. Tamenaṃ disaṃgataṃ bhikkhū pucchanti—“kahaṃ tvaṃ, āvuso, vassaṃvuṭṭho, kattha ca te cīvarapaṭivīso”ti? So evaṃ vadeti—“amukasmiṃ āvāse vassaṃvuṭṭhomhi, tattha ca me cīvarapaṭivīso”ti. Te evaṃ vadanti—“gacchāvuso, taṃ cīvaraṃ āhara, mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā”ti. So taṃ āvāsaṃ gantvā bhikkhū pucchati—“kahaṃ me, āvuso, cīvarapaṭivīso”ti? Te evaṃ vadanti—“ayaṃ te, āvuso, cīvarapaṭivīso”ti. So taṃ cīvaraṃ ādāya taṃ āvāsaṃ gacchati. Tamenaṃ antarāmagge bhikkhū pucchanti—“āvuso, kahaṃ gamissasī”ti? So evaṃ vadeti— “amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi, tattha me bhikkhū cīvaraṃ karissantī”ti. Te evaṃ vadanti—“alaṃ, āvuso, mā agamāsi, mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā”ti. Tassa evaṃ hoti—“nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (5)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati ... pe ... “idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan”ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (6)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati cīvarapaṭivīsaṃ apavilāyamāno. Tamenaṃ disaṃgataṃ bhikkhū pucchanti—"kahaṃ tvaṃ, āvuso, vassaṃvuṭṭho, kattha ca te cīvarapaṭivīso"ti? So evaṃ vadeti—"amukasmiṃ āvāse vassaṃvuṭṭhomhi, tattha ca me cīvarapaṭivīso"ti. Te evaṃ vadanti—"gacchāvuso, taṃ cīvaraṃ āhara, mayaṃ te idha cīvaraṃ karissāmā"ti. So taṃ āvāsaṃ gantvā bhikkhū pucchati—"kahaṃ me, āvuso, cīvarapaṭivīso"ti? Te evaṃ vadanti—"ayaṃ te, āvuso, cīvarapaṭivīso"ti. So taṃ cīvaraṃ ādāya taṃ āvāsaṃ gacchati. Tassa taṃ āvāsaṃ gatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (7)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati ... pe ... "nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (8)

Bhikkhu atthatakathino disaṅgamiko pakkamati ... pe ... "idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (9)

Apavilāyananavakaṃ niṭṭhitaṃ.

13. Phāsuvihārapañcaka

Bhikkhu atthatakathino phāsuvihāriko cīvaraṃ ādāya pakkamati—"amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa bhikkhuno niṭṭhānantiko kathinuddhāro. (1)

Bhikkhu atthatakathino phāsuvihāriko cīvaraṃ ādāya pakkamati—"amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"nevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. Tassa bhikkhuno

sanniṭṭhānantiko kathinuddhāro. (2)

Bhikkhu atthatakathino phāsuvihāriko cīvaraṃ ādāya pakkamati—"amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, paccessan"ti. Tassa bahisīmagatassa evaṃ hoti—"idhevimaṃ cīvaraṃ kāressaṃ, na paccessan"ti. So taṃ cīvaraṃ kāreti. Tassa taṃ cīvaraṃ kayiramānaṃ nassati. Tassa bhikkhuno nāsanantiko kathinuddhāro. (3)

Bhikkhu atthatakathino phāsuvihāriko cīvaraṃ ādāya pakkamati—"amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro—"paccessaṃ paccessan"ti bahiddhā kathinuddhāraṃ vītināmeti. Tassa bhikkhuno sīmātikkantiko kathinuddhāro. (4)

Bhikkhu atthatakathino phāsuvihāriko cīvaraṃ ādāya pakkamati—"amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, amukaṃ nāma āvāsaṃ gamissāmi; tattha me phāsu bhavissati vasissāmi, no ce me phāsu bhavissati, paccessan"ti. So bahisīmagato taṃ cīvaraṃ kāreti. So katacīvaro "paccessaṃ paccessan"ti sambhuṇāti kathinuddhāraṃ. Tassa bhikkhuno saha bhikkhūhi kathinuddhāro. (5)

Phāsuvihārapañcakaṃ niṭṭhitaṃ.

14. Palibodhāpalibodhakathā

Dveme, bhikkhave, kathinassa palibodhā, dve apalibodhā. Katame ca, bhikkhave, dve kathinassa palibodhā? Āvāsapalibodho ca cīvarapalibodho ca. Kathañca, bhikkhave, āvāsapalibodho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu vasati vā tasmiṃ āvāse, sāpekkho vā pakkamati "paccessan"ti. Evaṃ kho, bhikkhave, āvāsapalibodho hoti. Kathañca, bhikkhave, cīvarapalibodho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cīvaraṃ akataṃ vā hoti vippakataṃ vā, cīvarāsā vā anupacchinnā. Evaṃ kho, bhikkhave,

cīvarapalibodho hoti. Ime kho, bhikkhave, dve kathinassa palibodhā.

Katame ca, bhikkhave, dve kathinassa apalibodhā? Āvāsaapalibodho ca cīvaraapalibodho ca. Kathañca, bhikkhave, āvāsaapalibodho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhu pakkamati tamhā āvāsā cattena vantena muttena anapekkho "na paccessan"ti. Evaṃ kho, bhikkhave, āvāsaapalibodho hoti. Kathañca, bhikkhave, cīvaraapalibodho hoti? Idha, bhikkhave, bhikkhuno cīvaraṃ kataṃ vā hoti, naṭṭhaṃ vā vinaṭṭhaṃ vā daḍḍhaṃ vā, cīvarāsā vā upacchinnā. Evaṃ kho, bhikkhave, cīvaraapalibodho hoti. Ime kho, bhikkhave, dve kathinassa apalibodhā"ti.

Kathinakkhandhako niṭṭhito sattamo.

Tassuddānaṃ

Tiṃsa pāveyyakā bhikkhū, sāketukkaṇṭhitā vasuṃ; Vassaṃvuṭṭhokapuṇṇehi, agamuṃ jinadassanaṃ.

Idaṃ vatthu kathinassa, kappissanti ca pañcakā; Anāmantā asamācārā, tatheva gaṇabhojanaṃ.

Yāvadatthañca uppādo, atthatānaṃ bhavissati; Ñatti evatthatañceva, evañceva anatthataṃ.

Ullikhi dhovanā ceva, vicāraṇañca chedanaṃ; Bandhano vaṭṭi kaṇḍusa, daḷhīkammānuvātikā.

Paribhaṇḍaṃ ovaddheyyaṃ, maddanā nimittaṃ kathā; Kukku sannidhi nissaggi, na kappaññatra te tayo.

Aññatra pañcātireke, sañchinnena samaṇḍalī; Nāññatra puggalā sammā, nissīmaṭṭhonumodati.

Kathinānatthataṃ hoti, evaṃ buddhena desitaṃ; Ahatākappapiloti, paṃsu pāpaṇikāya ca.

Animittāparikathā, akukku ca asannidhi; Anissaggi kappakate, tathā ticīvarena ca.

Pañcake vātireke vā, chinne samaṇḍalīkate; Puggalassatthārā sammā, sīmaṭṭho anumodati.

Evaṃ kathinattharaṇaṃ, ubbhārassaṭṭhamātikā; Pakkamananti niṭṭhānaṃ, sanniṭṭhānañca nāsanaṃ.

Savanaṃ āsāvacchedi, sīmā sahubbhāraṭṭhamī; Katacīvaramādāya, "na paccessan"ti gacchati.

Tassa taṃ kathinuddhāro, hoti pakkamanantiko; Ādāya cīvaraṃ yāti, nissīme idaṃ cintayi.

“Kāressaṃ na paccessan”ti, niṭṭhāne kathinuddhāro; Ādāya nissīmaṃ neva, “na paccessan”ti mānaso.

Tassa taṃ kathinuddhāro, sanniṭṭhānantiko bhave; Ādāya cīvaraṃ yāti, nissīme idaṃ cintayi.

“Kāressaṃ na paccessan”ti, kayiraṃ tassa nassati; Tassa taṃ kathinuddhāro, bhavati nāsanantiko.

Ādāya yāti “paccessaṃ”, bahi kāreti cīvaraṃ; Katacīvaro suṇāti, ubbhataṃ kathinaṃ tahiṃ.

Tassa taṃ kathinuddhāro, bhavati savanantiko; Ādāya yāti “paccessaṃ”, bahi kāreti cīvaraṃ.

Katacīvaro bahiddhā, nāmeti kathinuddhāraṃ; Tassa taṃ kathinuddhāro, sīmātikkantiko bhave.

Ādāya yāti “paccessaṃ”, bahi kāreti cīvaraṃ; Katacīvaro paccessaṃ, sambhoti kathinuddhāraṃ.

Tassa taṃ kathinuddhāro, saha bhikkhūhi jāyati; Ādāya ca samādāya, sattasattavidhā gati.

Pakkamanantikā natthi, chakke vippakate gati; Ādāya nissīmagataṃ, kāressaṃ iti jāyati.

Niṭṭhānaṃ sanniṭṭhānañca, nāsanañca ime tayo; Ādāya “na paccessan”ti, bahisīme karomiti.

Niṭṭhānaṃ sanniṭṭhānampi, nāsanampi idaṃ tayo; Anadhiṭṭhitena nevassa, heṭṭhā tīṇi nayāvidhi.

Ādāya yāti paccessaṃ, bahisīme karomiti; “Na paccessan”ti kāreti, niṭṭhāne kathinuddhāro.

Sanniṭṭhānaṃ nāsanañca, savanasīmātikkamā; Saha bhikkhūhi jāyetha, evaṃ pannarasaṃ gati.

Samādāya vippakatā, samādāya punā tathā; Ime te caturo vārā, sabbe pannarasavidhi.

Anāsāya ca āsāya, karaṇīyo ca te tayo; Nayato taṃ vijāneyya, tayo dvādasa dvādasa.

Apavilānā navettha, phāsu pañcavidhā tahiṃ; Palibodhāpalibodhā, uddānaṃ nayato katanti.

Imamhi khandhake vatthū doḷasakapeyyālamukhāni ekasataṃ aṭṭhārasa.

Kathinakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Bhesajjakkhandhaka

1. Pañcabhesajjakathā

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ sāradikena ābādhena phuṭṭhānaṃ yāgupi pītā uggacchati, bhattampi bhuttaṃ uggacchati. Te tena kisā honti, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā. Addasā kho bhagavā te bhikkhū kise lūkhe dubbaṇṇe uppaṇḍuppaṇḍukajāte dhamanisanthatagatte, disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho, ānanda, etarahi bhikkhū kisā, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā"ti? "Etarahi, bhante, bhikkhūnaṃ sāradikena ābādhena phuṭṭhānaṃ yāgupi pītā uggacchati, bhattampi bhuttaṃ uggacchati. Te tena kisā honti, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā"ti.

Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi— "etarahi kho bhikkhūnaṃ sāradikena ābādhena phuṭṭhānaṃ yāgupi pītā uggacchati, bhattampi bhuttaṃ uggacchati. Te tena kisā honti, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā. Kiṃ nu kho ahaṃ bhikkhūnaṃ bhesajjaṃ anujāneyyaṃ, yaṃ bhesajjañceva assa bhesajjasammatañca lokassa, āhāratthañca phareyya, na ca oḷāriko āhāro paññāyeyyā"ti? Atha kho bhagavato etadahosi— "imāni kho pañca bhesajjāni, seyyathidaṃ—sappi, navanītaṃ, telaṃ, madhu, phāṇitaṃ; bhesajjāni ceva bhesajjasammatāni ca lokassa, āhāratthañca pharanti, na ca oḷāriko āhāro paññāyati. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ imāni pañca bhesajjāni anujāneyyaṃ, kāle paṭiggahetvā kāle paribhuñjitun"ti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"idha mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—'etarahi kho bhikkhūnaṃ sāradikena ābādhena phuṭṭhānaṃ yāgupi pītā uggacchati, bhattampi bhuttaṃ uggacchati. Te tena kisā honti, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā. Kiṃ nu kho ahaṃ bhikkhūnaṃ bhesajjaṃ anujāneyyaṃ, yaṃ bhesajjañceva assa bhesajjasammatañca lokassa, āhāratthañca phareyya, na ca oḷāriko āhāro paññāyeyyā'ti. Tassa mayhaṃ, bhikkhave,

etadahosi—'imāni kho pañca bhesajjāni, seyyathidaṃ—sappi, navanītaṃ, telaṃ, madhu, phāṇitaṃ; bhesajjāni ceva bhesajjasammatāni ca lokassa, āhāratthañca pharanti, na ca oḷāriko āhāro paññāyati. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ imāni pañca bhesajjāni anujāneyyaṃ, kāle paṭiggahetvā kāle paribhuñjitun'ti. Anujānāmi, bhikkhave, tāni pañca bhesajjāni kāle paṭiggahetvā kāle paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū tāni pañca bhesajjāni kāle paṭiggahetvā kāle paribhuñjanti. Tesaṃ yānipi tāni pākatikāni lūkhāni bhojanāni tānipi nacchādenti, pageva senesitāni. Te tena ceva sāradikena ābādhena phuṭṭhā, iminā ca bhattācchādakena, tadubhayena bhiyyoso mattāya kisā honti, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā. Addasā kho bhagavā te bhikkhū bhiyyoso mattāya kise lūkhe dubbaṇṇe uppaṇḍuppaṇḍukajāte dhamanisanthatagatte, disvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho, ānanda, etarahi bhikkhū bhiyyoso mattāya kisā, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā"ti? "Etarahi, bhante, bhikkhū tāni ca pañca bhesajjāni kāle paṭiggahetvā kāle paribhuñjanti. Tesaṃ yānipi tāni pākatikāni lūkhāni bhojanāni tānipi nacchādenti, pageva senesitāni. Te tena ceva sāradikena ābādhena phuṭṭhā, iminā ca bhattācchādakena, tadubhayena bhiyyoso mattāya kisā, lūkhā, dubbaṇṇā, uppaṇḍuppaṇḍukajātā, dhamanisanthatagattā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, tāni pañca bhesajjāni paṭiggahetvā kālepi vikālepi paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ vasehi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vasāni bhesajjāni— acchavasaṃ, macchavasaṃ, susukāvasaṃ, sūkaravasaṃ, gadrabhavasaṃ—kāle paṭiggahitaṃ kāle nippakkaṃ kāle saṃsaṭṭhaṃ telaparibhogena paribhuñjituṃ. Vikāle ce, bhikkhave, paṭiggahitaṃ vikāle nippakkaṃ vikāle saṃsaṭṭhaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ. Kāle ce, bhikkhave, paṭiggahitaṃ vikāle nippakkaṃ vikāle saṃsaṭṭhaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Kāle ce, bhikkhave, paṭiggahitaṃ kāle nippakkaṃ vikāle saṃsaṭṭhaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Kāle ce, bhikkhave, paṭiggahitaṃ kāle nippakkaṃ kāle saṃsaṭṭhaṃ,

tañce paribhuñjeyya, anāpattī”ti.

2. Mūlādibhesajjakathā

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ mūlehi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, mūlāni bhesajjāni— haliddiṃ, siṅgiveraṃ, vacaṃ, vacattaṃ, ativisaṃ, kaṭukarohiṇiṃ, usīraṃ, bhaddamuttakaṃ, yāni vā panaññānipi atthi mūlāni bhesajjāni, neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharanti, tāni— paṭiggahetvā yāvajīvaṃ pariharituṃ; sati paccaye paribhuñjituṃ. Asati paccaye paribhuñjantassa āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ mūlehi bhesajjehi piṭṭhehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, nisadaṃ nisadapotakan”ti.

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ kasāvehi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kasāvāni bhesajjāni— nimbakasāvaṃ, kuṭajakasāvaṃ, paṭolakasāvaṃ, phaggavakasāvaṃ, nattamālakasāvaṃ, yāni vā panaññānipi atthi kasāvāni bhesajjāni neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharanti, tāni—paṭiggahetvā yāvajīvaṃ pariharituṃ; sati paccaye paribhuñjituṃ. Asati paccaye paribhuñjantassa āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ paṇṇehi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, paṇṇāni bhesajjāni— nimbapaṇṇaṃ, kuṭajapaṇṇaṃ, paṭolapaṇṇaṃ, sulasipaṇṇaṃ, kappāsapaṇṇaṃ, yāni vā panaññānipi atthi paṇṇāni bhesajjāni, neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharanti ... pe ....

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ phalehi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, phalāni bhesajjāni— bilaṅgaṃ, pippaliṃ, maricaṃ, harītakaṃ, vibhītakaṃ, āmalakaṃ, goṭṭhaphalaṃ, yāni vā panaññānipi atthi phalāni bhesajjāni, neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharanti ... pe ....

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ jatūhi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave,

jatūni bhesajjāni— hiṅguṃ, hiṅgujatuṃ, hiṅgusipāṭikaṃ, takaṃ, takapattiṃ, takapaṇṇiṃ, sajjulasaṃ, yāni vā panaññānipi atthi jatūni bhesajjāni, neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti ... pe ....

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ loṇehi bhesajjehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, loṇāni bhesajjāni— sāmuddaṃ, kāḷaloṇaṃ, sindhavaṃ, ubbhidaṃ, bilaṃ, yāni vā panaññānipi atthi loṇāni bhesajjāni, neva khādanīye khādanīyatthaṃ pharanti, na bhojanīye bhojanīyatthaṃ pharanti, tāni—paṭiggahetvā yāvajīvaṃ pariharituṃ; sati paccaye paribhuñjituṃ. Asati paccaye paribhuñjantassa āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa upajjhāyassa āyasmato belaṭṭhasīsassa thullakacchābādho hoti. Tassa lasikāya cīvarāni kāye lagganti, tāni bhikkhū udakena temetvā temetvā apakaḍḍhanti. Addasā kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto te bhikkhū tāni cīvarāni udakena temetvā temetvā apakaḍḍhante, disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca— "kiṃ imassa, bhikkhave, bhikkhuno ābādho"ti? "Imassa, bhante, āyasmato thullakacchābādho, lasikāya cīvarāni kāye lagganti, tāni mayaṃ udakena temetvā temetvā apakaḍḍhāmā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, yassa kaṇḍu vā, piḷakā vā, assāvo vā, thullakacchu vā ābādho, kāyo vā duggandho, cuṇṇāni bhesajjāni; agilānassa chakaṇaṃ mattikaṃ rajananippakkaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, udukkhalaṃ musalan"ti.

Tena kho pana samayena gilānānaṃ bhikkhūnaṃ cuṇṇehi bhesajjehi cālitehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, cuṇṇacālinin"ti. Saṇhehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dussacālinin"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno amanussikābādho hoti. Taṃ ācariyupajjhāyā upaṭṭhahantā nāsakkhiṃsu arogaṃ kātuṃ. So sūkarasūnaṃ gantvā āmakamaṃsaṃ khādi, āmakalohitaṃ pivi. Tassa so amanussikābādho paṭippassambhi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, amanussikābādhe āmakamaṃsaṃ āmakalohitan"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno cakkhurogābādho

hoti. Taṃ bhikkhū pariggahetvā uccārampi passāvampi nikkhāmenti. Addasā kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ pariggahetvā uccārampi passāvampi nikkhāmente, disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca—"kiṃ imassa, bhikkhave, bhikkhuno ābādho"ti? "Imassa, bhante, āyasmato cakkhurogābādho. Imaṃ mayaṃ pariggahetvā uccārampi passāvampi nikkhāmemā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, añjanaṃ—kāḷañjanaṃ, rasañjanaṃ, sotañjanaṃ, gerukaṃ, kapallan"ti. Añjanūpapisanehi attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, candanaṃ, tagaraṃ, kāḷānusāriyaṃ, tālīsaṃ, bhaddamuttakan"ti. Tena kho pana samayena bhikkhū piṭṭhāni añjanāni carukesupi sarāvakesupi nikkhipanti; tiṇacuṇṇehipi paṃsukehipi okiriyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, añjanin"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacā añjaniyo dhārenti— sovaṇṇamayaṃ, rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāvacā añjanī dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ, dantamayaṃ, visāṇamayaṃ, naḷamayaṃ, veḷumayaṃ, kaṭṭhamayaṃ, jatumayaṃ, phalamayaṃ, lohamayaṃ, saṅkhanābhimayan"ti.

Tena kho pana samayena añjaniyo apārutā honti, tiṇacuṇṇehipi paṃsukehipi okiriyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, apidhānanti. Apidhānaṃ nipatati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, suttakena bandhitvā añjaniyā bandhitun"ti. Añjanī phalati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, suttakena sibbetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū aṅguliyā añjanti, akkhīni dukkhāni honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, añjanisalākan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacā añjanisalākāyo dhārenti— sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāvacā añjanisalākā dhāretabbā. Yo dhāreyya,

āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ ... pe ... saṅkhanābhimayan"ti.

Tena kho pana samayena añjanisalākā bhūmiyaṃ patitā pharusā hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, salākaṭhāniyan"

Tena kho pana samayena bhikkhū añjanimpi añjanisalākampi hatthena pariharanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, añjanitthavikan"ti. Aṃsabaddhako na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, aṃsabaddhakaṃ bandhanasuttakan"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato pilindavacchassa sīsābhitāpo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, muddhani telakan"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, natthukamman"ti. Natthu galati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, natthukaraṇin"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacā natthukaraṇiyo dhārenti— sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāvacā natthukaraṇī dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ ... pe ... saṅkhanābhimayan"ti. Natthuṃ visamaṃ āsiñcanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yamakanatthukaraṇin"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dhūmaṃ pātun"ti. Taññeva vaṭṭiṃ ālimpetvā pivanti, kaṇṭho dahati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dhūmanettan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāvacāni dhūmanettāni dhārenti— sovaṇṇamayaṃ rūpiyamayaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāvacāni dhūmanettāni dhāretabbāni. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhimayaṃ ... pe ... saṅkhanābhimayan"ti.

Tena kho pana samayena dhūmanettāni apārutāni honti, pāṇakā pavisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, apidhānan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū dhūmanettāni hatthena pariha-

ranti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dhūmanettathavikan"ti. Ekato ghaṃsiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yamakathavikan"ti. Aṃsabaddhako na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, aṃsabaddhakaṃ bandhanasuttakan"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato pilindavacchassa vātābādho hoti. Vejjā evamāhaṃsu—"telaṃ pacitabban"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, telapākan"ti. Tasmiṃ kho pana telapāke majjaṃ pakkhipitabbaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, telapāke majjaṃ pakkhipitun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū atipakkhittamajjāni telāni pacanti, tāni pivitvā majjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, atipakkhittamajjaṃ telaṃ pātabbaṃ. Yo piveyya, yathādhammo kāretabbo. Anujānāmi, bhikkhave, yasmiṃ telapāke majjassa na vaṇṇo na gandho na raso paññāyati, evarūpaṃ majjapakkhittaṃ telaṃ pātun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ bahuṃ atipakkhittamajjaṃ telaṃ pakkaṃ hoti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho atipakkhittamajje tele paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, abbhañjanaṃ adhiṭṭhātun"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato pilindavacchassa bahutaraṃ telaṃ pakkaṃ hoti, telabhājanaṃ na vijjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tīṇi tumbāni—lohatumbaṃ, kaṭṭhatumbaṃ, phalatumban"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato pilindavacchassa aṅgavāto hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sedakamman"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sambhārasedan"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, mahāsedan"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhaṅgodakan"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, udakakoṭṭhakan"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato pilindavacchassa pabbavāto hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, lohitaṃ mocetun"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

suṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, lohitaṃ mocetvā visāṇena gāhetun"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato pilindavacchassa pādā phalitā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pādabbhañjanan"ti. Nakkhamaniyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pajjaṃ abhisaṅkharitun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno gaṇḍābādho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, satthakamman"ti. Kasāvodakena attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kasāvodakan"ti. Tilakakkena attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tilakakkan"ti. Kabaḷikāya attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kabaḷikan"ti. Vaṇabandhanacoḷena attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vaṇabandhanacoḷan"ti. Vaṇo kaṇḍuvati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sāsapakuṭṭena phositun"ti. Vaṇo kilijjittha. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dhūmaṃ kātun"ti. Vaḍḍhamaṃsaṃ vuṭṭhāti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, loṇasakkharikāya chinditun"ti. Vaṇo na ruhati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vaṇatelan"ti. Telaṃ galati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vikāsikaṃ sabbaṃ vaṇapaṭikamman"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu ahinā daṭṭho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, cattāri mahāvikaṭāni dātuṃ—gūthaṃ, muttaṃ, chārikaṃ, mattikan"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"appaṭiggahitāni nu kho udāhu paṭiggahetabbānī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sati kappiyakārake paṭiggahāpetuṃ, asati kappiyakārake sāmaṃ gahetvā paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarena bhikkhunā visaṃ pītaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gūthaṃ pāyetun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"appaṭiggahitaṃ nu kho udāhu paṭiggahetabbo"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yaṃ karonto paṭiggaṇhāti, sveva paṭiggaho kato, na puna paṭiggahetabbo"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno gharadinnakābādho

hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sītāloḷiṃ pāyetun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu duṭṭhagahaṇiko hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āmisakhāraṃ pāyetun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno paṇḍurogābādho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, muttaharītakaṃ pāyetun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno chavidosābādho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gandhālepaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu abhisannakāyo hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, virecanaṃ pātun"ti. Acchakañjiyā attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, acchakañjin"ti. Akaṭayūsena attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, akaṭayūsan"ti. Kaṭākaṭena attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kaṭākaṭan"ti. Paṭicchādanīyena attho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, paṭicchādanīyan"ti.

3. Pilindavacchavatthu

Tena kho pana samayena āyasmā pilindavaccho rājagahe pabbhāraṃ sodhāpeti leṇaṃ kattukāmo. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmantaṃ pilindavacchaṃ etadavoca—"kiṃ, bhante, thero kārāpetī"ti? "Pabbhāraṃ, mahārāja, sodhāpemi, leṇaṃ kattukāmo"ti. "Attho, bhante, ayyassa ārāmikenā"ti? "Na kho, mahārāja, bhagavatā ārāmiko anuññāto"ti. "Tena hi, bhante, bhagavantaṃ paṭipucchitvā mama āroceyyāthā"ti. "Evaṃ, mahārājā"ti kho āyasmā pilindavaccho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paccassosi. Atha kho āyasmā pilindavaccho rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassesi, samādapesi, samuttejesi, sampahaṃsesi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmatā pilindavacchena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ pilin-

davacchaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho āyasmā pilindavaccho bhagavato santike dūtaṃ pāhesi—"rājā, bhante, māgadho seniyo bimbisāro ārāmikaṃ dātukāmo. Kathaṃ nu kho, bhante, mayā paṭipajjitabban"ti? Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ārāmikan"ti. Dutiyampi kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmantaṃ pilindavacchaṃ etadavoca— "anuññāto, bhante, bhagavatā ārāmiko"ti? "Evaṃ, mahārājā"ti. "Tena hi, bhante, ayyassa ārāmikaṃ dammī"ti.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro āyasmato pilindavacchassa ārāmikaṃ paṭissutvā, vissaritvā, cirena satiṃ paṭilabhitvā, aññataraṃ sabbatthakaṃ mahāmattaṃ āmantesi—"yo mayā, bhaṇe, ayyassa ārāmiko paṭissuto, dinno so ārāmiko"ti? "Na kho, deva, ayyassa ārāmiko dinno"ti. "Kīva ciraṃ nu kho, bhaṇe, ito hi taṃ hotī"ti? Atha kho so mahāmatto rattiyo gaṇetvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ etadavoca—"pañca, deva, rattisatānī"ti. "Tena hi, bhaṇe, ayyassa pañca ārāmikasatāni dehī"ti. "Evaṃ, devā"ti kho so mahāmatto rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissutvā āyasmato pilindavacchassa pañca ārāmikasatāni pādāsi, pāṭiyekko gāmo nivisi. "Ārāmikagāmako"tipi naṃ āhaṃsu, "pilindagāmako"tipi naṃ āhaṃsu.

Tena kho pana samayena āyasmā pilindavaccho tasmiṃ gāmake kulūpako hoti. Atha kho āyasmā pilindavaccho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya pilindagāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Tena kho pana samayena tasmiṃ gāmake ussavo hoti. Dārakā alaṅkatā mālākitā kīḷanti. Atha kho āyasmā pilindavaccho pilindagāmake sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena aññatarassa ārāmikassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Tena kho pana samayena tassā ārāmikiniyā dhītā aññe dārake alaṅkate mālākite passitvā rodati—"mālaṃ me detha, alaṅkāraṃ me dethā"ti. Atha kho āyasmā pilindavaccho taṃ ārāmikiniṃ etadavoca— "kissāyaṃ dārikā rodatī"ti? "Ayaṃ, bhante, dārikā aññe dārake alaṅkate mālākite passitvā rodati—'mālaṃ me detha, alaṅkāraṃ me dethā'ti. Kuto amhākaṃ dug-

gatānaṃ mālā, kuto alaṅkāro"ti? Atha kho āyasmā pilindavaccho aññataraṃ tiṇaṇḍupakaṃ gahetvā taṃ ārāmikiniṃ etadavoca—"handimaṃ tiṇaṇḍupakaṃ tassā dārikāya sīse paṭimuñcā"ti. Atha kho sā ārāmikinī taṃ tiṇaṇḍupakaṃ gahetvā tassā dārikāya sīse paṭimuñci. Sā ahosi suvaṇṇamālā abhirūpā, dassanīyā, pāsādikā; natthi tādisā raññopi antepure suvaṇṇamālā. Manussā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa ārocesuṃ—"amukassa, deva, ārāmikassa ghare suvaṇṇamālā abhirūpā, dassanīyā, pāsādikā; natthi tādisā devassapi antepure suvaṇṇamālā; kuto tassa duggatassa? Nissaṃsayaṃ corikāya ābhatā"ti.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro taṃ ārāmikakulaṃ bandhāpesi. Dutiyampi kho āyasmā pilindavaccho pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya pilindagāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Pilindagāmake sapadānaṃ piṇḍāya caramāno yena tassa ārāmikassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paṭivissake pucchi— "kahaṃ imaṃ ārāmikakulaṃ gatan"ti? "Etissā, bhante, suvaṇṇamālāya kāraṇā raññā bandhāpitan"ti. Atha kho āyasmā pilindavaccho yena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yenāyasmā pilindavaccho tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ pilindavacchaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ āyasmā pilindavaccho etadavoca—"kissa, mahārāja, ārāmikakulaṃ bandhāpitan"ti? "Tassa, bhante, ārāmikassa ghare suvaṇṇamālā abhirūpā, dassanīyā, pāsādikā; natthi tādisā amhākampi antepure suvaṇṇamālā; kuto tassa duggatassa? Nissaṃsayaṃ corikāya ābhatā"ti. Atha kho āyasmā pilindavaccho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa pāsādaṃ suvaṇṇanti adhimucci; so ahosi sabbasovaṇṇamayo. "Idaṃ pana te, mahārāja, tāva bahuṃ suvaṇṇaṃ kuto"ti? "Aññātaṃ, bhante, ayyasseveso iddhānubhāvo"ti taṃ ārāmikakulaṃ muñcāpesi.

Manussā—"ayyena kira pilindavacchena sarājikāya parisāya uttari manussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassitan"ti—attamanā abhippasannā āyasmato pilindavacchassa pañca bhesajjāni abhihariṃsu, seyyathidaṃ—sappiṃ, navanītaṃ, telaṃ, madhuṃ, phāṇitaṃ. Pakatiyāpi ca āyasmā pilindavaccho lābhī hoti pañcannaṃ bhesajjānaṃ; laddhaṃ laddhaṃ parisāya vissajjeti. Parisā cassa hoti bāhullikā; laddhaṃ lad-

dhaṃ kolambepi, ghaṭepi, pūretvā paṭisāmeti; parissāvanānipi, thavikāyopi, pūretvā vātapānesu laggeti. Tāni olīnavilīnāni tiṭṭhanti. Undūrehipi vihārā okiṇṇavikiṇṇā honti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"antokoṭṭhāgārikā ime samaṇā sakyaputtiyā, seyyathāpi rājā māgadho seniyo bimbisāro"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā, te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū evarūpāya bāhullāya cetessantī"ti. Atha kho te bhikkhū te anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū evarūpāya bāhullāya cetentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"yāni kho pana tāni gilānānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisāyanīyāni bhesajjāni, seyyathidaṃ—sappi, navanītaṃ, telaṃ, madhu, phāṇitaṃ, tāni paṭiggahetvā sattāhaparamaṃ sannidhikārakaṃ paribhuñjitabbāni. Taṃ atikkāmayato yathādhammo kāretabbo"ti.

Bhesajjānuññātabhāṇavāro niṭṭhito paṭhamo.

4. Guḷādianujānana

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Addasā kho āyasmā kaṅkhārevato antarāmagge guḷakaraṇaṃ, okkamitvā guḷe piṭṭhampi chārikampi pakkhipante, disvāna—"akappiyo guḷo sāmiso, na kappati guḷo vikāle paribhuñjitun"ti—kukkuccāyanto sapariso guḷaṃ na paribhuñjati. Yepissa sotabbaṃ maññanti, tepi guḷaṃ na paribhuñjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Kimatthāya, bhikkhave, guḷe piṭṭhampi chārikampi pakkhipantī"ti? "Thaddhatthāya, bhagavā"ti. "Sace, bhikkhave, thaddhatthāya guḷe piṭṭhampi chārikampi pakkhipanti, so ca guḷotveva saṅkhaṃ gacchati. Anujānāmi, bhikkhave, yathāsukhaṃ guḷaṃ paribhuñjitun"ti.

Addasā kho āyasmā kaṅkhārevato antarāmagge vacce muggaṃ jātaṃ, passitvā— "akappiyā muggā; pakkāpi muggā jāyantī"ti—kukkuccāyanto sapariso muggaṃ na paribhuñjati. Yepissa sotabbaṃ maññanti, tepi muggaṃ na paribhuñjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Sace, bhikkhave, pakkāpi muggā jāyanti, anujānāmi, bhikkhave, yathāsukhaṃ muggaṃ paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno udaravātābādho hoti. So loṇasovīrakaṃ apāyi. Tassa so udaravātābādho paṭippassambhi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa loṇasovīrakaṃ; agilānassa udakasambhinnaṃ pānaparibhogena paribhuñjitun"ti.

5. Antovuṭṭhādipaṭikkhepakathā

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavato udaravātābādho hoti. Atha kho āyasmā ānando—"pubbepi bhagavato udaravātābādho tekaṭulayāguyā phāsu hotī"ti—sāmaṃ tilampi, taṇḍulampi, muggampi viññāpetvā, anto vāsetvā, anto sāmaṃ pacitvā bhagavato upanāmesi—"pivatu bhagavā tekaṭulayāgun"ti. Jānantāpi tathāgatā pucchanti, jānantāpi na pucchanti; kālaṃ viditvā pucchanti, kālaṃ viditvā na pucchanti; atthasaṃhitaṃ tathāgatā pucchanti, no anatthasaṃhitaṃ. Anatthasaṃhite setughāto tathāgatānaṃ. Dvīhi ākārehi buddhā bhagavanto bhikkhū paṭipucchanti—"dhammaṃ vā desessāma, sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmā"ti.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kutāyaṃ, ānanda, yāgū"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ, ānanda, ananulomikaṃ, appatirūpaṃ, assāmaṇakaṃ, akappiyaṃ, akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, ānanda, evarūpāya bāhullāya cetessasi. Yadapi, ānanda, anto vuṭṭhaṃ tadapi akappiyaṃ; yadapi anto pakkaṃ, tadapi akappiyaṃ; yadapi sāmaṃ pakkaṃ, tadapi akappiyaṃ. Netaṃ, ānanda, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, anto vuṭṭhaṃ, anto pakkaṃ, sāmaṃ pakkaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Anto ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, anto pakkaṃ, sāmaṃ pakkaṃ tañce paribhuñjeyya, āpatti tiṇṇaṃ dukkaṭānaṃ. Anto ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, anto pakkaṃ, aññehi pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Anto ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, bahi pakkaṃ, sāmaṃ pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Bahi ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, anto pakkaṃ, sāmaṃ pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dvinnaṃ dukkaṭānaṃ. Anto ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, bahi pakkaṃ,

aññehi pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Bahi ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, anto pakkaṃ, aññehi pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Bahi ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, bahi pakkaṃ, sāmaṃ pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Bahi ce, bhikkhave, vuṭṭhaṃ, bahi pakkaṃ, aññehi pakkaṃ, tañce paribhuñjeyya, anāpattī"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—"bhagavatā sāmaṃpāko paṭikkhitto"ti—pāke kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, puna pākaṃ pacitun"ti.

Tena kho pana samayena rājagahaṃ dubbhikkhaṃ hoti. Manussā loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi ārāmaṃ āharanti. Tāni bhikkhū bahi vāsenti; ukkapiṇḍakāpi khādanti, corāpi haranti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, anto vāsetun"ti. Anto vāsetvā bahi pācenti. Damakā parivārenti. Bhikkhū avissaṭṭhā paribhuñjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, anto pacitun"ti. Dubbhikkhe kappiyakārakā bahutaraṃ haranti, appataraṃ bhikkhūnaṃ denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sāmaṃ pacituṃ. Anujānāmi, bhikkhave, anto vuṭṭhaṃ, anto pakkaṃ, sāmaṃ pakkan"ti.

6. Uggahitapaṭiggahaṇa

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū kāsīsu vassaṃvuṭṭhā rājagahaṃ gacchantā bhagavantaṃ dassanāya antarāmagge na labhiṃsu lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ; bahuñca phalakhādanīyaṃ ahosi; kappiyakārako ca na ahosi. Atha kho te bhikkhū kilantarūpā yena rājagahaṃ veḷuvanaṃ kalandakanivāpo, yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"kacci, bhikkhave, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kaccittha appakilamathena addhānaṃ āgatā; kuto ca tumhe, bhikkhave, āgacchathā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Idha mayaṃ, bhante, kāsīsu vassaṃvuṭṭhā rājagahaṃ āgacchantā bhagavantaṃ dassanāya antarāmagge na labhimhā lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ; bahuñca phalakhādanīyaṃ ahosi; kappiyakārako ca na ahosi; tena mayaṃ kilantarūpā addhānaṃ āgatā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe

dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, yattha phalakhādanīyaṃ passati, kappiyakārako ca na hoti, sāmaṃ gahetvā, haritvā, kappiyakārake passitvā, bhūmiyaṃ nikkhipitvā, paṭiggahāpetvā paribhuñjituṃ. Anujānāmi, bhikkhave, uggahitaṃ paṭiggahitun"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa brāhmaṇassa navā ca tilā navañca madhu uppannā honti. Atha kho tassa brāhmaṇassa etadahosi—"yannūnāhaṃ nave ca tile navañca madhuṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa dadeyyan"ti. Atha kho so brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ paṭisammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ, saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho so brāhmaṇo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā pakkāmi. Atha kho so brāhmaṇo tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa brāhmaṇassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho so brāhmaṇo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ brāhmaṇaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā, samādapetvā, samuttejetvā, sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho tassa brāhmaṇassa acirapakkantassa bhagavato etadahosi—"yesaṃ kho mayā atthāya buddhappamukho bhikkhusaṃgho nimantito, 'nave ca tile navañca madhuṃ dassāmī'ti, te mayā pamuṭṭhā dātuṃ. Yannūnāhaṃ nave ca tile navañca madhuṃ kolambehi ca ghaṭehi ca ārāmaṃ harāpeyyan"ti. Atha kho so brāhmaṇo nave ca tile navañca madhuṃ kolambehi ca ghaṭehi ca ārāmaṃ harāpetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca—"yesaṃ kho mayā, bho gotama, atthāya buddhappamukho bhikkhusaṃgho nimantito, 'nave ca tile navañca madhuṃ dassāmī'ti, te mayā pamuṭṭhā dātuṃ. Paṭig-

gaṇhātu me bhavaṃ gotamo nave ca tile navañca madhun”ti. “Tena hi, brāhmaṇa, bhikkhūnaṃ dehī”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū dubbhikkhe appamattakepi pavārenti, paṭisaṅkhāpi paṭikkhipanti, sabbo ca saṃgho pavārito hoti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. “Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjatha. Anujānāmi, bhikkhave, tato nīhaṭaṃ bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ paribhuñjitun”ti.

7. Paṭiggahitādianujānana

Tena kho pana samayena āyasmato upanandassa sakyaputtassa upaṭṭhākakulaṃ saṃghassatthāya khādanīyaṃ pāhesi—“ayyassa upanandassa dassetvā saṃghassa dātabban”ti. Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭho hoti. Atha kho te manussā ārāmaṃ gantvā bhikkhū pucchiṃsu—“kahaṃ, bhante, ayyo upanando”ti? “Esāvuso, āyasmā upanando sakyaputto gāmaṃ piṇḍāya paviṭṭho”ti. “Idaṃ, bhante, khādanīyaṃ ayyassa upanandassa dassetvā saṃghassa dātabban”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Tena hi, bhikkhave, paṭiggahetvā nikkhipatha yāva upanando āgacchatī”ti. Atha kho āyasmā upanando sakyaputto purebhattaṃ kulāni payirupāsitvā divā āgacchati. Tena kho pana samayena bhikkhū dubbhikkhe appamattakepi pavārenti, paṭisaṅkhāpi paṭikkhipanti, sabbo ca saṃgho pavārito hoti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. “Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjatha. Anujānāmi, bhikkhave, purebhattaṃ paṭiggahitaṃ bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ paribhuñjitun”ti.

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmato sāriputtassa kāyaḍāhābādho hoti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca—“pubbe te, āvuso sāriputta, kāyaḍāhābādho kena phāsu hotī”ti? “Bhisehi ca me, āvuso, muḷālikāhi cā”ti. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva jetavane antarahito mandākiniyā pokkharaṇiyā tīre pāturahosi. Addasā

kho aññataro nāgo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca—"etu kho, bhante, ayyo mahāmoggallāno. Svāgataṃ, bhante, ayyassa mahāmoggallānassa. Kena, bhante, ayyassa attho; kiṃ dammī"ti? "Bhisehi ca me, āvuso, attho, muḷālikāhi cā"ti.

Atha kho so nāgo aññataraṃ nāgaṃ āṇāpesi—"tena hi, bhaṇe, ayyassa bhise ca muḷālikāyo ca yāvadatthaṃ dehī"ti. Atha kho so nāgo mandākiniṃ pokkharaṇiṃ ogāhetvā, soṇḍāya bhisañca muḷālikañca abbāhitvā, suvikkhālitaṃ vikkhāletvā, bhaṇḍikaṃ bandhitvā yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva—mandākiniyā pokkharaṇiyā tīre antarahito jetavane pāturahosi. Sopi kho nāgo mandākiniyā pokkharaṇiyā tīre antarahito jetavane pāturahosi. Atha kho so nāgo āyasmato mahāmoggallānassa bhise ca muḷālikāyo ca paṭiggahāpetvā jetavane antarahito mandākiniyā pokkharaṇiyā tīre pāturahosi. Atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmato sāriputtassa bhise ca muḷālikāyo ca upanāmesi. Atha kho āyasmato sāriputtassa bhise ca muḷālikāyo ca bhuttassa kāyaḍāhābādho paṭippassambhi. Bahū bhisā ca muḷālikāyo ca avasiṭṭhā honti. Tena kho pana samayena bhikkhū dubbhikkhe appamattakepi pavārenti, paṭisaṅkhāpi paṭikkhipanti, sabbo ca saṃgho pavārito hoti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. "Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjatha. Anujānāmi, bhikkhave, vanaṭṭhaṃ pokkharaṭṭhaṃ bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ paribhuñjitun"ti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ bahuṃ phalakhādanīyaṃ uppannaṃ hoti, kappiyakārako ca na hoti. Bhikkhū kukkuccāyantā phalaṃ na paribhuñjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, abījaṃ nibbattabījaṃ akatakappaṃ phalaṃ paribhuñjitun"ti.

8. Satthakammapaṭikkhepakathā

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno bhagandalābādho hoti. Ākāsagotto vejjo satthakammaṃ karoti. Atha

kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto yena tassa bhikkhuno vihāro tenupasaṅkami. Addasā kho ākāsagotto vejjo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna bhagavantaṃ etadavoca—"āgacchatu bhavaṃ gotamo, imassa bhikkhuno vaccamaggaṃ passatu, seyyathāpi godhāmukhan"ti. Atha kho bhagavā—"so maṃ khvāyaṃ moghapuriso uppaṇḍetī"ti—tatova paṭinivattitvā, etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā, bhikkhū paṭipucchi—"atthi kira, bhikkhave, amukasmiṃ vihāre bhikkhu gilāno"ti? "Atthi, bhagavā"ti. "Kiṃ tassa, bhikkhave, bhikkhuno ābādho"ti? "Tassa, bhante, āyasmato bhagandalābādho, ākāsagotto vejjo satthakammaṃ karotī"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, bhikkhave, tassa moghapurisassa, ananulomikaṃ, appatirūpaṃ, assāmaṇakaṃ, akappiyaṃ, akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma so, bhikkhave, moghapuriso sambādhe satthakammaṃ kārāpessati. Sambādhe, bhikkhave, sukhumā chavi, duropayo vaṇo, dupparihāraṃ satthaṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, sambādhe satthakammaṃ kārāpetabbaṃ. Yo kārāpeyya, āpatti thullaccayassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā satthakammaṃ paṭikkhittan"ti—vatthikammaṃ kārāpenti. Ye te bhikkhū appicchā, te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū vatthikammaṃ kārāpessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū vatthikammaṃ kārāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, sambādhassa sāmantā dvaṅgulā satthakammaṃ vā vatthikammaṃ vā kārāpetabbaṃ. Yo kārāpeyya, āpatti thullaccayassā"ti.

9. Manussamaṃsapaṭikkhepakathā

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tena kho pana samayena bārāṇasiyaṃ suppiyo ca upāsako suppiyā ca upāsikā ubhatopasannā honti, dāyakā, kārakā, saṃghupaṭṭhākā. Atha kho suppiyā upāsikā ārāmaṃ gantvā vihārena vihāraṃ pariveṇena pariveṇaṃ upasaṅkamitvā bhikkhū pucchati—"ko, bhante,

gilāno, kassa kiṃ āhariyatū”ti? Tena kho pana samayena aññatarena bhikkhunā virecanaṃ pītaṃ hoti. Atha kho so bhikkhu suppiyaṃ upāsikaṃ etadavoca—“mayā kho, bhagini, virecanaṃ pītaṃ. Attho me paṭicchādanīyenā”ti. “Suṭṭhu, ayya, āhariyissatī”ti gharaṃ gantvā antevāsiṃ āṇāpesi—“gaccha, bhaṇe, pavattamaṃsaṃ jānāhī”ti. “Evaṃ, ayye”ti kho so puriso suppiyāya upāsikāya paṭissuṇitvā kevalakappaṃ bārāṇasiṃ āhiṇḍanto na addasa pavattamaṃsaṃ.

Atha kho so puriso yena suppiyā upāsikā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā suppiyaṃ upāsikaṃ etadavoca—“natthayye pavattamaṃsaṃ. Māghāto ajjā”ti. Atha kho suppiyāya upāsikāya etadahosi—“tassa kho gilānassa bhikkhuno paṭicchādanīyaṃ alabhantassa ābādho vā abhivaḍḍhissati, kālaṃkiriyā vā bhavissati. Na kho metaṃ patirūpaṃ yāhaṃ paṭissuṇitvā na harāpeyyan”ti. Potthanikaṃ gahetvā ūrumaṃsaṃ ukkantitvā dāsiyā adāsi—“handa, je, imaṃ maṃsaṃ sampādetvā amukasmiṃ vihāre bhikkhu gilāno, tassa dajjāhi. Yo ca maṃ pucchati, ‘gilānā’ti paṭivedehī”ti uttarāsaṅgena ūruṃ veṭhetvā ovarakaṃ pavisitvā mañcake nipajji. Atha kho suppiyo upāsako gharaṃ gantvā dāsiṃ pucchi—“kahaṃ suppiyā”ti? “Esāyya, ovarake nipannā”ti.

Atha kho suppiyo upāsako yena suppiyā upāsikā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā suppiyaṃ upāsikaṃ etadavoca—“kissa nipannāsī”ti? “Gilānāmhī”ti. “Kiṃ te ābādho”ti? Atha kho suppiyā upāsikā suppiyassa upāsakassa etamatthaṃ ārocesi. Atha kho suppiyo upāsako—“acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Yāva saddhāyaṃ suppiyā pasannā, yatra hi nāma attanopi maṃsāni pariccattāni. Kimpimāya aññaṃ kiñci adeyyaṃ bhavissatī”ti—haṭṭho udaggo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho suppiyo upāsako bhagavantaṃ etadavoca—“adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ, saddhiṃ bhikkhusaṃghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho suppiyo upāsako bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho suppiyo upāsako tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—“kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan”ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena suppiyassa upāsakassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā

paññatte āsane nisīdi, saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho suppiyo upāsako yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho suppiyaṃ upāsakaṃ bhagavā etadavoca—"kahaṃ, suppiyā"ti? "Gilānā, bhagavā"ti. "Tena hi āgacchatū"ti. "Na, bhagavā, ussahatī"ti. "Tena hi pariggahetvāpi ānethā"ti. Atha kho suppiyo upāsako suppiyaṃ upāsikaṃ pariggahetvā ānesi. Tassā saha dassanena bhagavato tāva mahāvaṇo ruḷho ahosi succhavilomajāto. Atha kho suppiyo ca upāsako suppiyā ca upāsikā—"acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Tathāgatassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma saha dassanena bhagavato tāva mahāvaṇo ruḷho bhavissati succhavilomajāto"ti—haṭṭhā udaggā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho bhagavā suppiyañca upāsakaṃ suppiyañca upāsikaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"ko, bhikkhave, suppiyaṃ upāsikaṃ maṃsaṃ viññāpesī"ti? Evaṃ vutte, so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—"ahaṃ kho, bhante, suppiyaṃ upāsikaṃ maṃsaṃ viññāpesin"ti. "Āhariyittha, bhikkhū"ti? "Āhariyittha, bhagavā"ti. "Paribhuñji tvaṃ, bhikkhū"ti? "Paribhuñjāmahaṃ, bhagavā"ti. "Paṭivekkhi tvaṃ, bhikkhū"ti? "Nāhaṃ, bhagavā, paṭivekkhin"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, appaṭivekkhitvā maṃsaṃ paribhuñjissasi. Manussamaṃsaṃ kho tayā, moghapurisa, paribhuttaṃ. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"santi, bhikkhave, manussā saddhā pasannā, tehi attanopi maṃsāni pariccattāni. Na, bhikkhave, manussamaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti thullaccayassa. Na ca, bhikkhave, appaṭivekkhitvā maṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

10. Hatthimaṃsādipaṭikkhepakathā

Tena kho pana samayena rañño hatthī maranti. Manussā dubbhikkhe hatthimaṃsaṃ paribhuñjanti, bhikkhūnaṃ piṇḍāya carantānaṃ hatthimaṃsaṃ denti. Bhikkhū hatthimaṃsaṃ paribhuñjanti.

Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā hatthimaṃsaṃ paribhuñjissanti. Rājaṅgaṃ hatthī, sace rājā jāneyya, na nesaṃ attamano assā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, hatthimaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena rañño assā maranti. Manussā dubbhikkhe assamaṃsaṃ paribhuñjanti, bhikkhūnaṃ piṇḍāya carantānaṃ assamaṃsaṃ denti. Bhikkhū assamaṃsaṃ paribhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā assamaṃsaṃ paribhuñjissanti. Rājaṅgaṃ assā, sace rājā jāneyya, na nesaṃ attamano assā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, assamaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena manussā dubbhikkhe sunakhamaṃsaṃ paribhuñjanti, bhikkhūnaṃ piṇḍāya carantānaṃ sunakhamaṃsaṃ denti. Bhikkhū sunakhamaṃsaṃ paribhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā sunakhamaṃsaṃ paribhuñjissanti, jeguccho sunakho paṭikūlo"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sunakhamaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena manussā dubbhikkhe ahimaṃsaṃ paribhuñjanti, bhikkhūnaṃ piṇḍāya carantānaṃ ahimaṃsaṃ denti. Bhikkhū ahimaṃsaṃ paribhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā ahimaṃsaṃ paribhuñjissanti, jeguccho ahi paṭikūlo"ti. Supassopi nāgarājā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho supasso nāgarājā bhagavantaṃ etadavoca—"santi, bhante, nāgā assaddhā appasannā. Te appamattakehipi bhikkhū viheṭheyyuṃ. Sādhu, bhante, ayyā ahimaṃsaṃ na paribhuñjeyyun"ti. Atha kho bhagavā supassaṃ nāgarājānaṃ dhammiyā kathāya sandassesi ... pe ... padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, ahimaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena luddakā sīhaṃ hantvā sīhamaṃsaṃ paribhuñjanti, bhikkhūnaṃ piṇḍāya carantānaṃ sīhamaṃsaṃ denti. Bhikkhū

sīhamaṃsaṃ paribhuñjitvā araññe viharanti. Sīhā sīhamaṃsagandhena bhikkhū paripātenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sīhamaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena luddakā byagghaṃ hantvā ... pe ... dīpiṃ hantvā ... pe ... acchaṃ hantvā ... pe ... taracchaṃ hantvā taracchamaṃsaṃ paribhuñjanti, bhikkhūnaṃ piṇḍāya carantānaṃ taracchamaṃsaṃ denti. Bhikkhū taracchamaṃsaṃ paribhuñjitvā araññe viharanti. Taracchā taracchamaṃsagandhena bhikkhū paripātenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, taracchamaṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Suppiyabhāṇavāro niṭṭhito dutiyo.

11. Yāgumadhugoḷakānujānana

Atha kho bhagavā bārāṇasiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena andhakavindaṃ tena cārikaṃ pakkāmi, mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ, aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena jānapadā manussā bahuṃ loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi sakaṭesu āropetvā buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa piṭṭhito piṭṭhito anubandhā honti—"yadā paṭipāṭiṃ labhissāma tadā bhattaṃ karissāmā"ti, pañcamattāni ca vighāsādasatāni.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena andhakavindaṃ tadavasari. Atha kho aññatarassa brāhmaṇassa paṭipāṭiṃ alabhantassa etadahosi—"atītāni kho me dve māsāni buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ anubandhantassa 'yadā paṭipāṭiṃ labhissāmi tadā bhattaṃ karissāmī'ti, na ca me paṭipāṭi labbhati, ahañcamhi ekattako, bahu ca me gharāvāsattho hāyati. Yannūnāhaṃ bhattaggaṃ olokeyyaṃ; yaṃ bhattagge nāssa, taṃ paṭiyādeyyan"ti. Atha kho so brāhmaṇo bhattaggaṃ olokento dve nāddasa—yāguñca madhugoḷakañca. Atha kho so brāhmaṇo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca— "idha me, bho ānanda, paṭipāṭiṃ alabhantassa etadahosi—'atītāni kho me dve māsāni buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ anubandhantassa, "yadā paṭipāṭiṃ labhissāmi tadā bhattaṃ karissāmī"ti. Na ca me paṭipāṭi labbhati, ahañcamhi ekattako, bahu ca me gharāvāsattho hāyati. Yannūnāhaṃ bhattaggaṃ olokeyyaṃ; yaṃ bhattagge nāssa, taṃ paṭiyādeyyan'ti. So kho ahaṃ, bho ānanda, bhattaggaṃ olokento dve nāddasaṃ—yāguñca madhugoḷakañca. Sacāhaṃ,

bho ānanda, paṭiyādeyyaṃ yāguñca madhugoḷakañca, paṭiggaṇheyya me bhavaṃ gotamo"ti? "Tena hi, brāhmaṇa, bhagavantaṃ paṭipucchissāmī"ti. Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Tena hānanda, paṭiyādetū"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, paṭiyādehī"ti.

Atha kho so brāhmaṇo tassā rattiyā accayena pahūtaṃ yāguñca madhugoḷakañca paṭiyādāpetvā bhagavato upanāmesi—"paṭiggaṇhātu me bhavaṃ gotamo yāguñca madhugoḷakañcā"ti. "Tena hi, brāhmaṇa, bhikkhūnaṃ dehī"ti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. "Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjathā"ti. Atha kho so brāhmaṇo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ pahūtāya yāguyā ca madhugoḷakena ca sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ dhotahatthaṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ brāhmaṇaṃ bhagavā etadavoca—

"Dasayime, brāhmaṇa, ānisaṃsā yāguyā. Katame dasa? Yāguṃ dento āyuṃ deti, vaṇṇaṃ deti, sukhaṃ deti, balaṃ deti, paṭibhānaṃ deti, yāgu pītā khuddaṃ paṭihanati, pipāsaṃ vineti, vātaṃ anulometi, vatthiṃ sodheti, āmāvasesaṃ pāceti—ime kho, brāhmaṇa, dasānisaṃsā yāguyāti.

Yo saññatānaṃ paradattabhojinaṃ, Kālena sakkacca dadāti yāguṃ;
Dasassa ṭhānāni anuppavecchati, Āyuñca vaṇṇañca sukhaṃ balañca.

Paṭibhānamassa upajāyate tato, Khuddaṃ pipāsañca byapaneti vātaṃ; Sodheti vatthiṃ pariṇāmeti bhattaṃ, Bhesajjametaṃ sugatena vaṇṇitaṃ.

Tasmā hi yāguṃ alameva dātuṃ, Niccaṃ manussena sukhatthikena;
Dibbāni vā patthayatā sukhāni, Manussasobhagyatamicchatā vā"ti.

Atha kho bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, yāguñca madhugoḷakañcā"ti.

12. Taruṇapasannamahāmattavatthu

Assosuṃ kho manussā bhagavatā kira yāgu anuññātā madhugoḷakañcāti. Te kālasseva, bhojjayāguṃ paṭiyādenti madhugoḷakañca. Bhikkhū kālasseva bhojjayāguyā dhātā madhugoḷakena ca bhattagge na cittarūpaṃ paribhuñjanti. Tena kho pana samayena aññatarena taruṇapasannena mahāmattena svātanāya buddhappamukho bhikkhusaṃgho ni-

mantito hoti. Atha kho tassa taruṇapasannassa mahāmattassa etadahosi—"yannūnāhaṃ aḍḍhatelasannaṃ bhikkhusatānaṃ aḍḍhatelasāni maṃsapātisatāni paṭiyādeyyaṃ, ekamekassa bhikkhuno ekamekaṃ maṃsapātiṃ upanāmeyyan"ti. Atha kho so taruṇapasanno mahāmatto tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā aḍḍhatelasāni ca maṃsapātisatāni, bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa taruṇapasannassa mahāmattassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho so taruṇapasanno mahāmatto bhattagge bhikkhū parivisati. Bhikkhū evamāhaṃsu—"thokaṃ, āvuso, dehi; thokaṃ, āvuso, dehī"ti. "Mā kho tumhe, bhante—'ayaṃ taruṇapasanno mahāmatto'ti—thokaṃ thokaṃ paṭiggaṇhatha. Bahuṃ me khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyattaṃ, aḍḍhatelasāni ca maṃsapātisatāni. Ekamekassa bhikkhuno ekamekaṃ maṃsapātiṃ upanāmessāmīti. Paṭiggaṇhatha, bhante, yāvadatthan"ti. "Na kho mayaṃ, āvuso, etaṃkāraṇā thokaṃ thokaṃ paṭiggaṇhāma, api ca mayaṃ kālasseva bhojjayāguyā dhātā madhugoḷakena ca. Tena mayaṃ thokaṃ thokaṃ paṭiggaṇhāmā"ti. Atha kho so taruṇapasanno mahāmatto ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā mayā nimantitā aññassa bhojjayāguṃ paribhuñjissanti, na cāhaṃ paṭibalo yāvadatthaṃ dātun"ti kupito anattamano āsādanāpekkho bhikkhūnaṃ patte pūrento agamāsi—"bhuñjatha vā haratha vā"ti. Atha kho so taruṇapasanno mahāmatto buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho taṃ taruṇapasannaṃ mahāmattaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho tassa taruṇapasannassa mahāmattassa acirapakkantassa bhagavato ahudeva kukkuccaṃ, ahu vippaṭisāro—"alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yohaṃ kupito anattamano āsādanāpekkho bhikkhūnaṃ patte pūrento agamāsiṃ—'bhuñjatha vā haratha vā'ti. Kiṃ nu kho mayā bahuṃ pasutaṃ puññaṃ vā apuññaṃ vā"ti? Atha kho so taruṇapasanno mahāmatto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekaman-

taṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so taruṇapasanno mahāmatto bhagavantaṃ etadavoca—"idha mayhaṃ, bhante, acirapakkantassa bhagavato ahudeva kukkuccaṃ, ahu vippaṭisāro 'alābhā vata me, na vata me lābhā; dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ; yohaṃ kupito anattamano āsādanāpekkho bhikkhūnaṃ patte pūrento agamāsiṃ—bhuñjatha vā haratha vāti. Kiṃ nu kho mayā bahuṃ pasutaṃ, puññaṃ vā apuññaṃ vā'ti. Kiṃ nu kho mayā, bhante, bahuṃ pasutaṃ, puññaṃ vā apuññaṃ vā"ti? "Yadaggena tayā, āvuso, svātanāya buddhappamukho bhikkhusaṃgho nimantito tadaggena te bahuṃ puññaṃ pasutaṃ. Yadaggena te ekamekena bhikkhunā ekamekaṃ sitthaṃ paṭiggahitaṃ tadaggena te bahuṃ puññaṃ pasutaṃ, saggā te āraddhā"ti. Atha kho so taruṇapasanno mahāmatto—"lābhā kira me, suladdhaṃ kira me, bahuṃ kira mayā puññaṃ pasutaṃ, saggā kira me āraddhā"ti—haṭṭho udaggo uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi— "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū aññatra nimantitā aññassa bhojjayāguṃ paribhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā aññatra nimantitā aññassa bhojjayāguṃ paribhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, aññatra nimantitena aññassa bhojjayāgu paribhuñjitabbā. Yo paribhuñjeyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

13. Belaṭṭhakaccānavatthu

Atha kho bhagavā andhakavinde yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi, mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ, aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena belaṭṭho kaccāno rājagahā andhakavindaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti, pañcamattehi sakaṭasatehi, sabbeheva guḷakumbhapūrehi. Addasā kho bhagavā belaṭṭhaṃ kaccānaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi.

Atha kho belaṭṭho kaccāno yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho belaṭṭho kaccāno bhagavantaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, bhante, ekamekassa bhikkhuno ekamekaṃ guḷakumbhaṃ dātun"ti. "Tena hi tvaṃ, kac-

cāna, ekaṃyeva guḷakumbhaṃ āharā"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā ekaṃyeva guḷakumbhaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca— "ābhato, bhante, guḷakumbho; kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, kaccāna, bhikkhūnaṃ guḷaṃ dehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā bhikkhūnaṃ guḷaṃ datvā bhagavantaṃ etadavoca—"dinno, bhante, bhikkhūnaṃ guḷo, bahu cāyaṃ guḷo avasiṭṭho. Kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, kaccāna, bhikkhūnaṃ guḷaṃ yāvadatthaṃ dehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā bhikkhūnaṃ guḷaṃ yāvadatthaṃ datvā bhagavantaṃ etadavoca—"dinno, bhante, bhikkhūnaṃ guḷo yāvadattho, bahu cāyaṃ guḷo avasiṭṭho. Kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, kaccāna, bhikkhū guḷehi santappehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā bhikkhū guḷehi santappesi. Ekacce bhikkhū pattepi pūresuṃ parissāvanānipi thavikāyopi pūresuṃ. Atha kho belaṭṭho kaccāno bhikkhū guḷehi santappetvā bhagavantaṃ etadavoca—"santappitā, bhante, bhikkhū guḷehi, bahu cāyaṃ guḷo avasiṭṭho. Kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, kaccāna, vighāsādānaṃ guḷaṃ dehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā vighāsādānaṃ guḷaṃ datvā bhagavantaṃ etadavoca— "dinno, bhante, vighāsādānaṃ guḷo, bahu cāyaṃ guḷo avasiṭṭho. Kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, kaccāna, vighāsādānaṃ guḷaṃ yāvadatthaṃ dehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā vighāsādānaṃ guḷaṃ yāvadatthaṃ datvā bhagavantaṃ etadavoca—"dinno, bhante, vighāsādānaṃ guḷo yāvadattho, bahu cāyaṃ guḷo avasiṭṭho. Kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, kaccāna, vighāsāde guḷehi santappehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā vighāsāde guḷehi santappesi. Ekacce vighāsādā kolambepi ghaṭepi pūresuṃ, piṭakānipi ucchaṅgepi pūresuṃ. Atha kho belaṭṭho kaccāno vighāsāde guḷehi santappetvā bhagavantaṃ etadavoca—"santappitā, bhante, vighāsādā guḷehi, bahu cāyaṃ guḷo avasiṭṭho. Kathāhaṃ, bhante, paṭipajjāmī"ti? "Nāhaṃ taṃ, kaccāna, passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yassa so guḷo paribhutto sammā pariṇāmaṃ gaccheyya, aññatra tathā-

gatassa vā tathāgatasāvakassa vā. Tena hi tvaṃ, kaccāna, taṃ guḷaṃ appaharite vā chaḍḍehi, appāṇake vā udake opilāpehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho belaṭṭho kaccāno bhagavato paṭissuṇitvā taṃ guḷaṃ appāṇake udake opilāpeti. Atha kho so guḷo udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati padhūpāyati sampadhūpāyati. Seyyathāpi nāma phālo divasaṃsantatto udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati padhūpāyati sampadhūpāyati; evameva so guḷo udake pakkhitto cicciṭāyati ciṭiciṭāyati padhūpāyati sampadhūpāyati.

Atha kho belaṭṭho kaccāno saṃviggo lomahaṭṭhajāto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnassa kho belaṭṭhassa kaccānassa bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi belaṭṭhaṃ kaccānaṃ kallacittaṃ, muducittaṃ, vinīvaraṇacittaṃ, udaggacittaṃ, pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi ... pe ... evameva belaṭṭhassa kaccānassa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Atha kho belaṭṭho kaccāno diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya ... pe ... evamevaṃ kho bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇagatan"ti.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahe guḷo ussanno hoti. Bhikkhū—"gilānasseva bhagavatā guḷo anuññāto, no agilānassā"ti—kukkuccāyantā guḷaṃ na bhuñjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa guḷaṃ, agilānassa guḷodakan"ti.

14. Pāṭaligāmavatthu

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena pāṭaligāmo tena cārikaṃ pakkāmi, mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhate-

lasehi bhikkhusatehi. Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena pāṭaligāmo tadavasari. Assosuṃ kho pāṭaligāmikā upāsakā—"bhagavā kira pāṭaligāmaṃ anuppatto"ti. Atha kho pāṭaligāmikā upāsakā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho pāṭaligāmike upāsake bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi, samādapesi, samuttejesi, sampahaṃsesi. Atha kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"adhivāsetu no, bhante, bhagavā āvasathāgāraṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena āvasathāgāraṃ tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā sabbasanthariṃ āvasathāgāraṃ santharitvā, āsanāni paññapetvā, udakamaṇikaṃ patiṭṭhāpetvā, telapadīpaṃ āropetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavantaṃ etadavocuṃ— "sabbasantharisanthataṃ, bhante, āvasathāgāraṃ. Āsanāni paññattāni. Udakamaṇiko patiṭṭhāpito. Telapadīpo āropito. Yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti.

Atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaramādāya saddhiṃ bhikkhusaṃghena yena āvasathāgāraṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā majjhimaṃ thambhaṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi. Bhikkhusaṃghopi kho pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā pacchimaṃ bhittiṃ nissāya puratthābhimukho nisīdi, bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Pāṭaligāmikāpi kho upāsakā pāde pakkhāletvā āvasathāgāraṃ pavisitvā puratthimaṃ bhittiṃ nissāya pacchimābhimukhā nisīdiṃsu, bhagavantaṃyeva purakkhatvā. Atha kho bhagavā pāṭaligāmike upāsake āmantesi—

"Pañcime, gahapatayo, ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā. Katame pañca? Idha, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno pamādādhikaraṇaṃ mahatiṃ bhogajāniṃ nigacchati. Ayaṃ paṭhamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlassa sīlavipannassa pāpako kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ dutiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno yaññadeva parisaṃ up-

asaṅkamati, yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ, avisārado upasaṅkamati maṅkubhūto. Ayaṃ tatiyo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno sammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ catuttho ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Puna caparaṃ, gahapatayo, dussīlo sīlavipanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Ayaṃ pañcamo ādīnavo dussīlassa sīlavipattiyā. Ime kho, gahapatayo, pañca ādīnavā dussīlassa sīlavipattiyā.

Pañcime, gahapatayo, ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāya. Katame pañca? Idha, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno appamādādhikaraṇaṃ mahantaṃ bhogakkhandhaṃ adhigacchati. Ayaṃ paṭhamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavato sīlasampannassa kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati. Ayaṃ dutiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno yaññadeva parisaṃ upasaṅkamati, yadi khattiyaparisaṃ, yadi brāhmaṇaparisaṃ, yadi gahapatiparisaṃ, yadi samaṇaparisaṃ, visārado upasaṅkamati amaṅkubhūto. Ayaṃ tatiyo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno asammūḷho kālaṃ karoti. Ayaṃ catuttho ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Puna caparaṃ, gahapatayo, sīlavā sīlasampanno kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Ayaṃ pañcamo ānisaṃso sīlavato sīlasampadāya. Ime kho, gahapatayo, pañca ānisaṃsā sīlavato sīlasampadāyā"ti.

Atha kho bhagavā pāṭaligāmike upāsake bahudeva rattiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uyyojesi—"abhikkantā kho, gahapatayo, ratti. Yassadāni tumhe kālaṃ maññathā"ti. "Evaṃ, bhante"ti, kho pāṭaligāmikā upāsakā bhagavato paṭissuṇitvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho bhagavā acirapakkantesu pāṭaligāmikesu upāsakesu suññāgāraṃ pāvisi.

15. Sunidhavassakāravatthu

Tena kho pana samayena sunidhavassakārā magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāya. Addasā kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sambahulā devatāyo pāṭaligāme vatthūni

pariggaṇhantiyo. Yasmiṃ padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti, mahesakkhānaṃ tattha rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni pariggaṇhanti, majjhimānaṃ tattha rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni pariggaṇhanti, nīcānaṃ tattha rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"ke nu kho te, ānanda, pāṭaligāme nagaraṃ māpentī"ti? "Sunidhavassakārā, bhante, magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāyā"ti. "Seyyathāpi, ānanda, devehi tāvatiṃsehi saddhiṃ mantetvā; evameva kho, ānanda, sunidhavassakārā magadhamahāmattā pāṭaligāme nagaraṃ māpenti vajjīnaṃ paṭibāhāya. Idhāhaṃ, ānanda, rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya addasaṃ dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sambahulā devatāyo pāṭaligāme vatthūni pariggaṇhantiyo. Yasmiṃ padese mahesakkhā devatā vatthūni pariggaṇhanti, mahesakkhānaṃ tattha rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese majjhimā devatā vatthūni pariggaṇhanti, majjhimānaṃ tattha rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yasmiṃ padese nīcā devatā vatthūni pariggaṇhanti, nīcānaṃ tattha rājūnaṃ rājamahāmattānaṃ cittāni namanti nivesanāni māpetuṃ. Yāvatā, ānanda, ariyaṃ āyatanaṃ, yāvatā vaṇippatho, idaṃ agganagaraṃ bhavissati pāṭaliputtaṃ puṭabhedanaṃ. Pāṭaliputtassa kho, ānanda, tayo antarāyā bhavissanti—aggito vā udakato vā abbhantarato vā mithubhedā"ti.

Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"adhivāsetu no bhavaṃ gotamo ajjatanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā pakkamiṃsu. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesuṃ—"kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sunidhavassakārānaṃ magadhamahāmattānaṃ parivesanā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho sunidhavassakārā magadhamahāmattā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho sunidhavassakāre magadhamahāmatte bhagavā imāhi gāthāhi anumodi—

"Yasmiṃ padese kappeti, vāsaṃ paṇḍitajātiyo; Sīlavantettha bhojetvā, saññate brahmacārayo.

Yā tattha devatā āsuṃ, tāsaṃ dakkhiṇamādise; Tā pūjitā pūjayanti, mānitā mānayanti naṃ.

Tato naṃ anukampanti, mātā puttaṃva orasaṃ; Devatānukampito poso, sadā bhadrāni passatī"ti.

Atha kho bhagavā sunidhavassakāre magadhamahāmatte imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena sunidhavassakārā magadhamahāmattā bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhā honti—"yenajja samaṇo gotamo dvārena nikkhamissati, taṃ gotamadvāraṃ nāma bhavissati; yena titthena gaṅgaṃ nadiṃ uttarissati, taṃ gotamatitthaṃ nāma bhavissatī"ti.

Atha kho bhagavā yena dvārena nikkhami, taṃ gotamadvāraṃ nāma ahosi. Atha kho bhagavā yena gaṅgā nadī tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena gaṅgā nadī pūrā hoti samatittikā kākapeyyā. Manussā aññe nāvaṃ pariyesanti, aññe uḷumpaṃ pariyesanti, aññe kullaṃ bandhanti orā pāraṃ gantukāmā.

Addasā kho bhagavā te manusse aññe nāvaṃ pariyesante, aññe uḷumpaṃ pariyesante, aññe kullaṃ bandhante orā pāraṃ gantukāme, disvāna seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva kho—gaṅgāya nadiyā orimatīre antarahito pārimatīre paccuṭṭhāsi saddhiṃ bhikkhusaṃghena.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Ye taranti aṇṇavaṃ saraṃ, Setuṃ katvāna visajja pallalāni; Kullañhi jano bandhati, Tiṇṇā medhāvino janā"ti.

16. Koṭigāmesaccakathā

Atha kho bhagavā yena koṭigāmo tenupasaṅkami. Tatra sudaṃ bhagavā koṭigāme viharati. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi—“ catunnaṃ, bhikkhave, ariyasaccānaṃ ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Katamesaṃ catunnaṃ? Dukkhassa, bhikkhave, ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Dukkhasamudayassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhassa ariyasaccassa … pe … dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasaccassa ananubodhā appaṭivedhā evamidaṃ dīghamaddhānaṃ sandhāvitaṃ saṃsaritaṃ mamañceva tumhākañca. Tayidaṃ, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavoti.

Catunnaṃ ariyasaccānaṃ, yathābhūtaṃ adassanā; Saṃsitaṃ dīghamaddhānaṃ, tāsu tāsveva jātisu.

Tāni etāni diṭṭhāni, bhavanetti samūhatā; Ucchinnaṃ mūlaṃ dukkhassa, natthi dāni punabbhavo”ti.

17. Ambapālīvatthu

Assosi kho ambapālī gaṇikā—“bhagavā kira koṭigāmaṃ anuppatto”ti. Atha kho ambapālī gaṇikā bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā bhadraṃ bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi vesāliyā niyyāsi bhagavantaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā, yānā paccorohitvā, pattikāva yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho ambapāliṃ gaṇikaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho ambapālī gaṇikā bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ etadavoca—“adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho ambapālī gaṇikā bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

18. Licchavīvatthu

Assosuṃ kho vesālikā licchavī—"bhagavā kira koṭigāmaṃ anuppatto"ti. Atha kho vesālikā licchavī bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā bhadraṃ bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi vesāliyā niyyāsuṃ bhagavantaṃ dassanāya. Appekacce licchavī nīlā honti nīlavaṇṇā nīlavatthā nīlālaṅkārā, appekacce licchavī pītā honti pītavaṇṇā pītavatthā pītālaṅkārā, appekacce licchavī lohitā honti lohitavaṇṇā lohitavatthā lohitālaṅkārā, appekacce licchavī odātā honti odātavaṇṇā odātavatthā odātālaṅkārā. Atha kho ambapālī gaṇikā daharānaṃ daharānaṃ licchavīnaṃ īsāya īsaṃ yugena yugaṃ cakkena cakkaṃ akkhena akkhaṃ paṭivaṭṭesi. Atha kho te licchavī ambapāliṃ gaṇikaṃ etadavocuṃ—"kissa, je ambapāli, daharānaṃ daharānaṃ licchavīnaṃ īsāya īsaṃ yugena yugaṃ cakkena cakkaṃ akkhena akkhaṃ paṭivaṭṭesī"ti? "Tathā hi pana mayā, ayyaputtā, svātanāya buddhappamukho bhikkhusaṃgho nimantito"ti. "Dehi, je ambapāli, amhākaṃ etaṃ bhattaṃ satasahassenā"ti. "Sacepi me, ayyaputtā, vesāliṃ sāhāraṃ dajjeyyātha, neva dajjāhaṃ taṃ bhattan"ti. Atha kho te licchavī aṅguliṃ phoṭesuṃ—"jitamha vata bho ambakāya, parājitamha vata bho ambakāyā"ti. Atha kho te licchavī yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. Addasā kho bhagavā te licchavī dūratova āgacchante, disvāna bhikkhū āmantesi—"yehi, bhikkhave, bhikkhūhi devā tāvatiṃsā adiṭṭhapubbā, oloketha, bhikkhave, licchavīparisaṃ; apaloketha, bhikkhave, licchavīparisaṃ; upasaṃharatha, bhikkhave, licchavīparisaṃ tāvatiṃsaparisan"ti.

Atha kho te licchavī yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikāva yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinne kho te licchavī bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho te licchavī, bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"adhivāsetu no, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. "Adhivuṭṭhomhi, licchavī, svātanāya ambapāliyā gaṇikāya bhattan"ti. Atha kho te licchavī aṅguliṃ phoṭesuṃ—"jitamha vata bho ambakāya, parājitamha vata bho ambakāyā"ti. Atha kho te licchavī bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā

pakkamiṃsu.

Atha kho bhagavā koṭigāme yathābhirantaṃ viharitvā yena nātikā tenupasaṅkami. Tatra sudaṃ bhagavā nātike viharati giñjakāvasathe. Atha kho ambapālī gaṇikā tassā rattiyā accayena sake ārāme paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena ambapāliyā gaṇikāya parivesanā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghe Atha kho ambapālī gaṇikā buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho ambapālī gaṇikā bhagavantaṃ etadavoca—"imāhaṃ, bhante, ambavanaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa dammī"ti. Paṭiggahesi bhagavā ārāmaṃ. Atha kho bhagavā ambapāliṃ gaṇikaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā yena mahāvanaṃ tenupasaṅkami. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ.

Licchavibhāṇavāro niṭṭhito tatiyo.

19. Sīhasenāpativatthu

Tena kho pana samayena abhiññātā abhiññātā licchavī sandhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Tena kho pana samayena sīho senāpati nigaṇṭhasāvako tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho sīhassa senāpatissa etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, tathā hime abhiññātā abhiññātā licchavī sandhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Yannūnāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. Atha kho sīho senāpati yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, bhante, samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamitun"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, sīha, kiriyavādo samāno akiriyavādaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissasi? Samaṇo hi, sīha, gotamo akiriyavādo akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī"ti. Atha kho sīhassa senāpatissa yo ahosi

gamikābhisaṅkhāro bhagavantaṃ dassanāya, so paṭippassambhi.

Dutiyampi kho abhiññātā abhiññātā licchavī sandhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Dutiyampi kho sīhassa senāpatissa etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, tathā hime abhiññātā abhiññātā licchavī sandhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Yannūnāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. Dutiyampi kho sīho senāpati yena nigaṇṭho nāṭaputto tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nāṭaputtaṃ etadavoca—"icchāmahaṃ, bhante, samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamitun"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, sīha, kiriyavādo samāno akiriyavādaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissasi? Samaṇo hi, sīha, gotamo akiriyavādo akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī"ti. Dutiyampi kho sīhassa senāpatissa yo ahosi gamikābhisaṅkhāro bhagavantaṃ dassanāya, so paṭippassambhi.

Tatiyampi kho abhiññātā abhiññātā licchavī sandhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Tatiyampi kho sīhassa senāpatissa etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, tathā hime abhiññātā abhiññātā licchavī sandhāgāre sannisinnā sannipatitā anekapariyāyena buddhassa vaṇṇaṃ bhāsanti, dhammassa vaṇṇaṃ bhāsanti, saṃghassa vaṇṇaṃ bhāsanti. Kiñhi me karissanti nigaṇṭhā apalokitā vā anapalokitā vā? Yannūnāhaṃ anapaloketvāva nigaṇṭhe taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkameyyaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti.

Atha kho sīho senāpati pañcahi rathasatehi divādivassa vesāliyā niyyāsi bhagavantaṃ dassanāya. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca— "sutaṃ me taṃ, bhante—'akiriyavādo samaṇo gotamo akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti. Ye te, bhante, evamāhaṃsu—'akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī'ti.

Kacci te, bhante, bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikkhanti, dhammassa cānudhammaṃ byākaronti, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchati? Anabbhakkhātukāmā hi mayaṃ, bhante, bhagavantan"ti.

"Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—kiriyavādo samaṇo gotamo kiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—ucchedavādo samaṇo gotamo ucchedāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—jegucchī samaṇo gotamo, jegucchitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—venayiko samaṇo gotamo, vinayāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—tapassī samaṇo gotamo, tapassitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—apagabbho samaṇo gotamo, apagabbhatāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti. Atthi, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—assattho samaṇo gotamo, assāsāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Ahañhi, sīha, akiriyaṃ vadāmi kāyaduccaritassa vacīduccaritassa manoduccaritassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ akiriyaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— akiriyavādo samaṇo gotamo, akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— kiriyavādo samaṇo gotamo, kiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Ahañhi, sīha, kiriyaṃ vadāmi kāyasucaritassa vacīsucaritassa manosucaritassa, anekavihitānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ kiriyaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—kiriyavādo samaṇo gotamo, kiriyāya dham-

maṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— ucchedavādo samaṇo gotamo, ucchedāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Ahañhi, sīha, ucchedaṃ vadāmi rāgassa dosassa mohassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ ucchedaṃ vadāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—ucchedavādo samaṇo gotamo ucchedāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— jegucchī samaṇo gotamo, jegucchitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Ahañhi, sīha, jigucchāmi kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā jigucchāmi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—jegucchī samaṇo gotamo, jegucchitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— venayiko samaṇo gotamo, vinayāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Ahañhi, sīha, vinayāya dhammaṃ desemi rāgassa dosassa mohassa; anekavihitānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ vinayāya dhammaṃ desemi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—venayiko samaṇo gotamo, vinayāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—tapassī samaṇo gotamo, tapassitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Tapanīyāhaṃ, sīha, pāpake akusale dhamme vadāmi—kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ. Yassa kho, sīha, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tamahaṃ tapassīti vadāmi. Tathāgatassa kho, sīha, tapanīyā pāpakā akusalā dhammā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya tapassī samaṇo gotamo tapassitāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— apagabbho samaṇo gotamo apagabbhatāya dhammaṃ de-

seti, tena ca sāvake vinetīti? Yassa kho, sīha, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā, tamahaṃ apagabbhoti vadāmi. Tathāgatassa kho, sīha, āyatiṃ gabbhaseyyā punabbhavābhinibbatti pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvaṃkatā āyatiṃ anuppādadhammā. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—apagabbho samaṇo gotamo, apagabbhatāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti.

Katamo ca, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya— assattho samaṇo gotamo assāsāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetīti? Ahañhi, sīha, assattho paramena assāsena, assāsāya dhammaṃ desemi, tena ca sāvake vinemi. Ayaṃ kho, sīha, pariyāyo, yena maṃ pariyāyena sammā vadamāno vadeyya—assattho samaṇo gotamo assāsāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī"ti.

Evaṃ vutte sīho senāpati bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. "Anuviccakāraṃ kho, sīha, karohi; anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī"ti. "Imināpāhaṃ, bhante, bhagavato bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho, yaṃ maṃ bhagavā evamāha—'anuviccakāraṃ kho, sīha, karohi; anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī'ti. Mamañhi, bhante, aññatitthiyā sāvakaṃ labhitvā kevalakappaṃ vesāliṃ paṭākaṃ parihareyyuṃ—'sīho kho amhākaṃ senāpati sāvakattaṃ upagato'ti. Atha ca pana maṃ bhagavā evamāha— 'anuviccakāraṃ kho, sīha, karohi; anuviccakāro tumhādisānaṃ ñātamanussānaṃ sādhu hotī'ti. Esāhaṃ, bhante, dutiyampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃgh Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. "Dīgharattaṃ kho te, sīha, nigaṇṭhānaṃ opānabhūtaṃ kulaṃ, yena nesaṃ upagatānaṃ piṇḍakaṃ dātabbaṃ maññeyyāsī"ti. "Imināpāhaṃ, bhante, bhagavato bhiyyoso mattāya attamano abhiraddho, yaṃ maṃ bhagavā evamāha—'dīgharattaṃ kho te, sīha, nigaṇṭhānaṃ opānabhūtaṃ kulaṃ, yena nesaṃ upagatānaṃ piṇḍakaṃ dātabbaṃ maññeyyāsī'ti. Sutaṃ me taṃ, bhante, samaṇo gotamo evamāha— 'mayhameva dānaṃ dātabbaṃ, na aññesaṃ dānaṃ dātabbaṃ; mayhameva sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ, na aññesaṃ sāvakānaṃ dānaṃ dātabbaṃ; may-

hameva dinnaṃ mahapphalaṃ, na aññesaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ; mayhameva sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalaṃ, na aññesaṃ sāvakānaṃ dinnaṃ mahapphalan'ti. Atha ca pana maṃ bhagavā nigaṇṭhesupi dāne samādapeti. Api ca, bhante, mayamettha kālaṃ jānissāma. Esāhaṃ, bhante, tatiyampi bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti.

Atha kho bhagavā sīhassa senāpatissa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ ... pe ... aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho sīho senāpati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho sīho senāpati aññataraṃ purisaṃ āṇāpesi—"gaccha, bhaṇe, pavattamaṃsaṃ jānāhī"ti. Atha kho sīho senāpati tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena sīhassa senāpatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena.

Tena kho pana samayena sambahulā nigaṇṭhā vesāliyaṃ rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ bāhā paggayha kandanti—"ajja sīhena senāpatinā thūlaṃ pasuṃ vadhitvā samaṇassa gotamassa bhattaṃ kataṃ, taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman"ti. Atha kho aññataro puriso yena sīho senāpati tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā sīhassa senāpatissa upakaṇṇake ārocesi—"yagghe, bhante, jāneyyāsi, ete sambahulā nigaṇṭhā vesāliyaṃ rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ bāhā paggayha kandanti— 'ajja sīhena senāpatinā thūlaṃ pasuṃ vadhitvā samaṇassa gotamassa bhattaṃ kataṃ, taṃ samaṇo gotamo jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjati paṭiccakamman'"ti. "Alaṃ, ayyo, dīgharattampi te āyasmantā avaṇṇakāmā buddhassa, avaṇṇakāmā dhammassa, avaṇṇakāmā saṃghassa; na ca pana te āyasmantā jiridanti taṃ bhagavantaṃ asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhantā; na ca mayaṃ jīvitahetupi sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyāmā"ti. Atha kho sīho senāpati buddhap-

pamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho sīhaṃ senāpatiṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, jānaṃ uddissakataṃ maṃsaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tikoṭiparisuddhaṃ macchamaṃsaṃ—adiṭṭhaṃ assutaṃ aparisaṅkitan"ti.

20. Kappiyabhūmianujānana

Tena kho pana samayena vesālī subhikkhā hoti susassā sulabhapiṇḍā, sukarā uñchena paggahena yāpetuṃ. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"yāni tāni mayā bhikkhūnaṃ anuññātāni dubbhikkhe dussasse dullabhapiṇḍe anto vuṭṭhaṃ anto pakkaṃ sāmaṃ pakkaṃ uggahitapaṭiggahitakaṃ tato nīhaṭaṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ vanaṭṭhaṃ pokkharaṭṭhaṃ, ajjāpi nu kho tāni bhikkhū paribhuñjantī"ti. Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"yāni tāni, ānanda, mayā bhikkhūnaṃ anuññātāni dubbhikkhe dussasse dullabhapiṇḍe anto vuṭṭhaṃ anto pakkaṃ sāmaṃ pakkaṃ uggahitapaṭiggahitakaṃ tato nīhaṭaṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ vanaṭṭhaṃ pokkharaṭṭhaṃ, ajjāpi nu kho tāni bhikkhū paribhuñjantī"ti? "Paribhuñjanti, bhagavā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"yāni tāni, bhikkhave, mayā bhikkhūnaṃ anuññātāni dubbhikkhe dussasse dullabhapiṇḍe anto vuṭṭhaṃ anto pakkaṃ sāmaṃ pakkaṃ uggahitapaṭiggahitakaṃ tato nīhaṭaṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ vanaṭṭhaṃ pokkharaṭṭhaṃ, tānāhaṃ ajjatagge paṭikkhipāmi. Na, bhikkhave, anto vuṭṭhaṃ anto pakkaṃ sāmaṃ pakkaṃ uggahitapaṭiggahitakaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, tato nīhaṭaṃ purebhattaṃ paṭiggahitaṃ vanaṭṭhaṃ pokkharaṭṭhaṃ bhuttāvinā pavāritena anatirittaṃ paribhuñjitabbaṃ. Yo paribhuñjeyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

Tena kho pana samayena jānapadā manussā bahuṃ loṇampi, telampi,

taṇḍulampi, khādanīyampi sakaṭesu āropetvā bahārāmakoṭṭhake sakaṭaparivaṭṭaṃ karitvā acchanti—"yadā paṭipāṭiṃ labhissāma, tadā bhattaṃ karissāmā"ti. Mahā ca megho uggato hoti. Atha kho te manussā yenāyasmā ānando tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ—"idha, bhante ānanda, bahuṃ loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi sakaṭesu āropitā tiṭṭhanti, mahā ca megho uggato; kathaṃ nu kho, bhante ānanda, paṭipajjitabban"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Tena hānanda, saṃgho paccantimaṃ vihāraṃ kappiyabhūmiṃ sammannitvā tattha vāsetu, yaṃ saṃgho ākaṅkhati vihāraṃ vā aḍḍhayogaṃ vā pāsādaṃ vā hammiyaṃ vā guhaṃ vā. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbā. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ kappiyabhūmiṃ sammanneyya, esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ vihāraṃ kappiyabhūmiṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa vihārassa kappiyabhūmiyā sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo vihāro kappiyabhūmi. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena manussā tattheva sammutiyā kappiyabhūmiyā yāguyo pacanti, bhattāni pacanti, sūpāni sampādenti, maṃsāni koṭṭenti, kaṭṭhāni phālenti. Assosi kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya uccāsaddaṃ mahāsaddaṃ kākoravasaddaṃ, sutvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho so, ānanda, uccāsaddo mahāsaddo kākoravasaddo"ti? "Etarahi, bhante, manussā tattheva sammutiyā kappiyabhūmiyā yāguyo pacanti, bhattāni pacanti, sūpāni sampādenti, maṃsāni koṭṭenti, kaṭṭhāni phālenti. So eso, bhagavā, uccāsaddo mahāsaddo kākoravasaddo"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, sammuti kappiyabhūmi paribhuñjitabbā. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tisso kappiyabhūmiyo—ussāvanantikaṃ gonisādikaṃ gahapatin"ti.

Tena kho pana samayena āyasmā yasojo gilāno hoti. Tassatthāya bhesajjāni āhariyanti. Tāni bhikkhū bahi vāsenti. Ukkapiṇḍakāpi khā-

danti, corāpi haranti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sammutiṃ kappiyabhūmiṃ paribhuñjituṃ. Anujānāmi, bhikkhave, catasso kappiyabhūmiyo—ussāvanantikaṃ gonisādikaṃ gahapatiṃ sammutin"ti.

Sīhabhāṇavāro niṭṭhito catuttho.

21. Meṇḍakagahapativatthu

Tena kho pana samayena bhaddiyanagare meṇḍako gahapati paṭivasati. Tassa evarūpo iddhānubhāvo hoti—sīsaṃ nahāyitvā dhaññāgāraṃ sammajjāpetvā bahidvāre nisīdati, antalikkhā dhaññassa dhārā opatitvā dhaññāgāraṃ pūreti. Bhariyāya evarūpo iddhānubhāvo hoti—ekaṃyeva āḷhakathālikaṃ upanisīditvā ekañca sūpabhiñjanakaṃ dāsakammakaraporisaṃ bhattena parivisati, na tāva taṃ khiyyati yāva sā na vuṭṭhāti. Puttassa evarūpo iddhānubhāvo hoti—ekaṃyeva sahassathavikaṃ gahetvā dāsakammakaraporisassa chamāsikaṃ vetanaṃ deti, na tāva taṃ khiyyati yāvassa hatthagatā. Suṇisāya evarūpo iddhānubhāvo hoti—ekaṃyeva catudoṇikaṃ piṭakaṃ upanisīditvā dāsakammakaraporisassa chamāsikaṃ bhattaṃ deti, na tāva taṃ khiyyati yāva sā na vuṭṭhāti. Dāsassa evarūpo iddhānubhāvo hoti—ekena naṅgalena kasantassa satta sītāyo gacchanti.

Assosi kho rājā māgadho seniyo bimbisāro—"amhākaṃ kira vijite bhaddiyanagare meṇḍako gahapati paṭivasati. Tassa evarūpo iddhānubhāvo—sīsaṃ nahāyitvā dhaññāgāraṃ sammajjāpetvā bahidvāre nisīdati, antalikkhā dhaññassa dhārā opatitvā dhaññāgāraṃ pūreti. Bhariyāya evarūpo iddhānubhāvo—ekaṃyeva āḷhakathālikaṃ upanisīditvā ekañca sūpabhiñjanakaṃ dāsakammakaraporisaṃ bhattena parivisati, na tāva taṃ khiyyati yāva sā na vuṭṭhāti. Puttassa evarūpo iddhānubhāvo—ekaṃyeva sahassathavikaṃ gahetvā dāsakammakaraporisassa chamāsikaṃ vetanaṃ deti, na tāva taṃ khiyyati yāvassa hatthagatā. Suṇisāya evarūpo iddhānubhāvo—ekaṃyeva catudoṇikaṃ piṭakaṃ upanisīditvā dāsakammakaraporisassa chamāsikaṃ bhattaṃ deti, na tāva taṃ khiyyati yāva sā na vuṭṭhāti. Dāsassa evarūpo iddhānubhāvo—ekena naṅgalena kasantassa satta sītāyo gacchantī"ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro aññataraṃ sabbatthakaṃ mahāmattaṃ āmantesi—"amhākaṃ kira, bhaṇe, vijite bhaddiyanagare meṇḍako gahapati paṭivasati. Tassa evarūpo iddhānubhāvo—sīsaṃ

nahāyitvā dhaññāgāraṃ sammajjāpetvā bahidvāre nisīdati, antalikkhā dhaññassa dhārā opatitvā dhaññāgāraṃ pūreti. Bhariyāya … pe … puttassa … suṇisāya … dāsassa evarūpo iddhānubhāvo, ekena naṅgalena kasantassa satta sītāyo gacchantīti. Gaccha, bhaṇe, jānāhi. Yathā mayā sāmaṃ diṭṭho, evaṃ tava diṭṭho bhavissatī"ti.

"Evaṃ, devā"ti kho so mahāmatto rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paṭissuṇitvā caturaṅginiyā senāya yena bhaddiyaṃ tena pāyāsi. Anupubbena yena bhaddiyaṃ yena meṇḍako gahapati tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā meṇḍakaṃ gahapatiṃ etadavoca—"ahañhi, gahapati, raññā āṇatto—'amhākaṃ kira, bhaṇe, vijite bhaddiyanagare meṇḍako gahapati paṭivasati, tassa evarūpo iddhānubhāvo, sīsaṃ nahāyitvā … pe … bhariyāya … puttassa … suṇisāya … dāsassa evarūpo iddhānubhāvo, ekena naṅgalena kasantassa satta sītāyo gacchantīti, gaccha, bhaṇe, jānāhi. Yathā mayā sāmaṃ diṭṭho, evaṃ tava diṭṭho bhavissatī'ti. Passāma te, gahapati, iddhānubhāvan"ti. Atha kho meṇḍako gahapati sīsaṃ nahāyitvā dhaññāgāraṃ sammajjāpetvā bahidvāre nisīdi, antalikkhā dhaññassa dhārā opatitvā dhaññāgāraṃ pūresi. "Diṭṭho te, gahapati, iddhānubhāvo. Bhariyāya te iddhānubhāvaṃ passissāmā"ti.

Atha kho meṇḍako gahapati bhariyaṃ āṇāpesi—"tena hi caturaṅginiṃ senaṃ bhattena parivisā"ti. Atha kho meṇḍakassa gahapatissa bhariyā ekaṃyeva āḷhakathālikaṃ upanisīditvā ekañca sūpabhiñjanakaṃ caturaṅginiṃ senaṃ bhattena parivisi, na tāva taṃ khiyyati, yāva sā na vuṭṭhāti. "Diṭṭho te, gahapati, bhariyāyapi iddhānubhāvo. Puttassa te iddhānubhāvaṃ passissāmā"ti. Atha kho meṇḍako gahapati puttaṃ āṇāpesi—"tena hi caturaṅginiyā senāya chamāsikaṃ vetanaṃ dehī"ti. Atha kho meṇḍakassa gahapatissa putto ekaṃyeva sahassathavikaṃ gahetvā caturaṅginiyā senāya chamāsikaṃ vetanaṃ adāsi, na tāva taṃ khiyyati, yāvassa hatthagatā. "Diṭṭho te, gahapati, puttassapi iddhānubhāvo. Suṇisāya te iddhānubhāvaṃ passissāmā"ti. Atha kho meṇḍako gahapati suṇisaṃ āṇāpesi—"tena hi caturaṅginiyā senāya chamāsikaṃ bhattaṃ dehī"ti. Atha kho meṇḍakassa gahapatissa suṇisā ekaṃyeva catudoṇikaṃ piṭakaṃ upanisīditvā caturaṅginiyā senāya chamāsikaṃ bhattaṃ adāsi, na tāva taṃ khiyyati yāva sā na vuṭṭhāti. "Diṭṭho te, gahapati, suṇisāyapi iddhānubhāvo. Dāsassa te

iddhānubhāvaṃ passissāmā"ti. "Mayhaṃ kho, sāmi, dāsassa iddhānubhāvo khette passitabbo"ti. "Alaṃ, gahapati, diṭṭho te dāsassapi iddhānubhāvo"ti. Atha kho so mahāmatto caturaṅginiyā senāya punadeva rājagahaṃ paccāgañchi. Yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etamatthaṃ ārocesi.

Atha kho bhagavā vesāliyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bhaddiyaṃ tena cārikaṃ pakkāmi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena bhaddiyaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bhaddiye viharati jātiyā vane. Assosi kho meṇḍako gahapati—"samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito bhaddiyaṃ anuppatto bhaddiye viharati jātiyā vane. Taṃ kho pana bhagavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato—'itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā'. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho meṇḍako gahapati bhadrāni bhadrāni yānāni yojāpetvā bhadraṃ bhadraṃ yānaṃ abhiruhitvā bhadrehi bhadrehi yānehi bhaddiyā niyyāsi bhagavantaṃ dassanāya. Addasaṃsu kho sambahulā titthiyā meṇḍakaṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna meṇḍakaṃ gahapatiṃ etadavocuṃ—"kahaṃ tvaṃ, gahapati, gacchasī"ti? "Gacchāmahaṃ, bhante, bhagavantaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāyā"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, gahapati, kiriyavādo samāno akiriyavādaṃ samaṇaṃ gotamaṃ dassanāya upasaṅkamissasi? Samaṇo hi, gahapati, gotamo akiriyavādo akiriyāya dhammaṃ deseti, tena ca sāvake vinetī"ti. Atha kho meṇḍakassa gahapatissa etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhavissati, yathayime titthiyā usūyantī"ti. Yāvatikā yānassa bhūmi, yānena gantvā yānā paccorohitvā pattikova yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnassa kho meṇḍakassa gahap-

atissa bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ ... pe ... aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantaṃ, bhante ... pe ... upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Adhivāsetu ca me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho meṇḍako gahapati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho meṇḍako gahapati tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena meṇḍakassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho meṇḍakassa gahapatissa bhariyā ca putto ca suṇisā ca dāso ca yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Tesaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ ... pe ... aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—"abhikkantaṃ, bhante ... pe ... ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca bhikkhusaṃghañca. Upāsake no bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti. Atha kho meṇḍako gahapati buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho meṇḍako gahapati bhagavantaṃ etadavoca—"yāva, bhante, bhagavā bhaddiye viharati tāva ahaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa dhuvabhattenā"ti. Atha kho bhagavā meṇḍakaṃ gahapatiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

22. Pañcagorasādianujānana

Atha kho bhagavā bhaddiye yathābhirantaṃ viharitvā meṇḍakaṃ gahapatiṃ anāpucchā yena aṅguttarāpo tena cārikaṃ pakkāmi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Assosi kho meṇḍako gahapati—"bhagavā kira yena aṅguttarāpo tena cārikaṃ pakkanto mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehī"ti. Atha kho meṇḍako gahapati dāse ca kammakare ca

āṇāpesi— "tena hi, bhaṇe, bahuṃ loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi sakaṭesu āropetvā āgacchatha, aḍḍhatelasāni ca gopālakasatāni aḍḍhatelasāni ca dhenusatāni ādāya āgacchantu, yattha bhagavantaṃ passissāma tattha taruṇena khīrena bhojessāmā"ti. Atha kho meṇḍako gahapati bhagavantaṃ antarāmagge kantāre sambhāvesi. Atha kho meṇḍako gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho meṇḍako gahapati bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho meṇḍako gahapati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho meṇḍako gahapati tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena meṇḍakassa gahapatissa parivesanā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghe Atha kho meṇḍako gahapati aḍḍhatelasāni gopālakasatāni āṇāpesi—"tena hi, bhaṇe, ekamekaṃ dhenuṃ gahetvā ekamekassa bhikkhuno upatiṭṭhatha taruṇena khīrena bhojessāmā"ti. Atha kho meṇḍako gahapati buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi, taruṇena ca khīrena. Bhikkhū kukkuccāyantā khīraṃ na paṭiggaṇhanti. "Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjathā"ti. Atha kho meṇḍako gahapati buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā taruṇena ca khīrena bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho meṇḍako gahapati bhagavantaṃ etadavoca—"santi, bhante, maggā kantārā, appodakā appabhakkhā, na sukarā apātheyyena gantuṃ. Sādhu, bhante, bhagavā bhikkhūnaṃ pātheyyaṃ anujānātū"ti. Atha kho bhagavā meṇḍakaṃ gahapatiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, pañca gorase—khīra dadhiṃ, takkaṃ, navanītaṃ, sappiṃ. Santi, bhikkhave, maggā kantārā appodakā appabhakkhā, na sukarā apātheyyena gantuṃ. Anu-

jānāmi, bhikkhave, pātheyyaṃ pariyesituṃ taṇḍulo taṇḍulatthikena, muggo muggatthikena, māso māsatthikena, loṇaṃ loṇatthikena, guḷo guḷatthikena, telaṃ telatthikena, sappi sappitthikena. Santi, bhikkhave, manussā, saddhā pasannā, te kappiyakārakānaṃ hatthe hiraññaṃ upanikkhipanti— 'iminā ayyassa yaṃ kappiyaṃ taṃ dethā'ti. Anujānāmi, bhikkhave, yaṃ tato kappiyaṃ taṃ sāditumṃ; na tvevāhaṃ, bhikkhave, kenaci pariyāyena jātarūparajataṃ sāditabbaṃ pariyesitabbanti vadāmī"ti.

23. Keṇiyajaṭilavatthu

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena āpaṇaṃ tadavasari. Assosi kho keṇiyo jaṭilo—"samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito āpaṇaṃ anuppatto, taṃ kho pana bhavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato ... pe ... sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti. Atha kho keṇiyassa jaṭilassa etadahosi—"kiṃ nu kho ahaṃ samaṇassa gotamassa harāpeyyan"ti. Atha kho keṇiyassa jaṭilassa etadahosi—"yepi kho te brāhmaṇānaṃ pubbakā isayo mantānaṃ kattāro mantānaṃ pavattāro, yesamidaṃ etarahi brāhmaṇā porāṇaṃ mantapadaṃ gītaṃ pavuttaṃ samihitaṃ, tadanugāyanti tadanubhāsanti, bhāsitamanubhāsanti, vācitamanuvācenti, seyyathidaṃ—aṭṭhako vāmako vāmadevo vessāmitto yamataggi aṅgīraso bhāradvājo vāseṭṭho kassapo bhagu, rattūparatā viratā vikālabhojanā, te evarūpāni pānāni sādiyiṃsu. Samaṇopi gotamo rattūparato virato vikālabhojanā, arahati samaṇopi gotamo evarūpāni pānāni sādiyitun"ti pahūtaṃ pānaṃ paṭiyādāpetvā kājehi gāhāpetvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi; sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca—"paṭiggaṇhātu me bhavaṃ gotamo pānan"ti. "Tena hi, keṇiya, bhikkhūnaṃ dehī"ti. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhikkhūnaṃ deti. Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. "Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjathā"ti. Atha kho keṇiyo jaṭilo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ pahūtehi pānehi sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ dhotahatthaṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho keṇiyaṃ jaṭilaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavatā dhammiyā kathāya

sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. "Mahā kho, keṇiya, bhikkhusaṃgho aḍḍhatelasāni bhikkhusatāni, tvañca brāhmaṇesu abhippasanno"ti.

Dutiyampi kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca—"kiñcāpi kho, bho gotama, mahā bhikkhusaṃgho aḍḍhatelasāni bhikkhusatāni, ahañca brāhmaṇesu abhippasanno, adhivāsetu me bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. "Mahā kho, keṇiya, bhikkhusaṃgho aḍḍhatelasāni bhikkhusatāni, tvañca brāhmaṇesu abhippasanno"ti. Tatiyampi kho keṇiyo jaṭilo bhagavantaṃ etadavoca—"kiñcāpi kho, bho gotama, mahā bhikkhusaṃgho aḍḍhatelasāni bhikkhusatāni, ahañca brāhmaṇesu abhippasanno, adhivāsetu bhavaṃ gotamo svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho keṇiyo jaṭilo bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, aṭṭha pānāni—ambapānaṃ jambupānaṃ cocapānaṃ mocapānaṃ madhūkapānaṃ muddikapānaṃ sālūkapānaṃ phārusakapānaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, sabbaṃ phalarasaṃ ṭhapetvā dhaññaphalarasaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, sabbaṃ pattarasaṃ ṭhapetvā ḍākarasaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, sabbaṃ puppharasaṃ ṭhapetvā madhūkapuppharasaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, ucchurasan"ti.

Atha kho keṇiyo jaṭilo tassā rattiyā accayena sake assame paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena keṇiyassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho keṇiyo jaṭilo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho keṇiyaṃ jaṭilaṃ bhagavā imāhi gāthāhi anumodi—

"Aggihuttamukhā yaññā, sāvittī chandaso mukhaṃ; Rājā mukhaṃ manussānaṃ, nadīnaṃ sāgaro mukhaṃ.

Nakkhattānaṃ mukhaṃ cando, ādicco tapataṃ mukhaṃ; Puññaṃ ākaṅkhamānānaṃ, saṃgho ve yajataṃ mukhan”ti.

Atha kho bhagavā keṇiyaṃ jaṭilaṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

24. Rojamallavatthu

Atha kho bhagavā āpaṇe yathābhirantaṃ viharitvā yena kusinārā tena cārikaṃ pakkāmi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Assosuṃ kho kosinārakā mallā—“bhagavā kira kusināraṃ āgacchati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehī”ti. Te saṅgaraṃ akaṃsu—“yo bhagavato paccuggamanaṃ na karissati, pañcasatānissa daṇḍo”ti. Tena kho pana samayena rojo mallo āyasmato ānandassa sahāyo hoti. Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena kusinārā tadavasari. Atha kho kosinārakā mallā bhagavato paccuggamanaṃ akaṃsu. Atha kho rojo mallo bhagavato paccuggamanaṃ karitvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitaṃ kho rojaṃ mallaṃ āyasmā ānando etadavoca— “uḷāraṃ kho te idaṃ, āvuso roja, yaṃ tvaṃ bhagavato paccuggamanaṃ akāsī”ti. “Nāhaṃ, bhante ānanda, bahukato buddhe vā dhamme vā saṃghe vā; api ca ñātīhi saṅgaro kato—‘yo bhagavato paccuggamanaṃ na karissati, pañcasatānissa daṇḍo’ti; so kho ahaṃ, bhante ānanda, ñātīnaṃ daṇḍabhayā evāhaṃ bhagavato paccuggamanaṃ akāsin”ti. Atha kho āyasmā ānando anattamano ahosi “kathañhi nāma rojo mallo evaṃ vakkhatī”ti? Atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—“ayaṃ, bhante, rojo mallo abhiññāto ñātamanusso. Mahatthiko kho pana evarūpānaṃ ñātamanussānaṃ imasmiṃ dhammavinaye pasādo. Sādhu, bhante, bhagavā tathā karotu, yathā rojo mallo imasmiṃ dhammavinaye pasīdeyyā”ti. “Na kho taṃ, ānanda, dukkaraṃ tathāgatena, yathā rojo mallo imasmiṃ dhammavinaye pasīdeyyā”ti.

Atha kho bhagavā rojaṃ mallaṃ mettena cittena pharitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ pāvisi. Atha kho rojo mallo bhagavato mettena cittena phuṭṭho, seyyathāpi nāma gāviṃ taruṇavaccho; evameva vihārena vihāraṃ

pariveṇena pariveṇaṃ upasaṅkamitvā bhikkhū pucchati—"kahaṃ nu kho, bhante, etarahi so bhagavā viharati arahaṃ sammāsambuddho, dassanakāmā hi mayaṃ taṃ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. "Esāvuso roja, vihāro saṃvutadvāro, tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno āḷindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭehi, vivarissati te bhagavā dvāran"ti. Atha kho rojo mallo yena so vihāro saṃvutadvāro, tena appasaddo upasaṅkamitvā ataramāno āḷindaṃ pavisitvā ukkāsitvā aggaḷaṃ ākoṭesi. Vivari bhagavā dvāraṃ. Atha kho rojo mallo vihāraṃ pavisitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnassa kho rojassa mallassa bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ— dānakathaṃ ... pe ... aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu, bhante, ayyā mamaññeva paṭiggaṇheyyuṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ, no aññesan"ti. "Yesaṃ kho, roja, sekkhena ñāṇena sekkhena dassanena dhammo diṭṭho seyyathāpi tayā, tesampi evaṃ hoti—'aho nūna ayyā amhākaññeva paṭiggaṇheyyuṃ cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ, no aññesan'ti. Tena hi, roja, tava ceva paṭiggahissanti aññesañcā"ti.

Tena kho pana samayena kusinārāyaṃ paṇītānaṃ bhattānaṃ bhattapaṭipāṭi aṭṭhitā hoti. Atha kho rojassa mallassa paṭipāṭiṃ alabhantassa etadahosi—"yannūnāhaṃ bhattaggaṃ olokeyyaṃ, yaṃ bhattagge nāssa, taṃ paṭiyādeyyan"ti. Atha kho rojo mallo bhattaggaṃ olokento dve nāddasa—ḍākañca piṭṭhakhādanīyañca. Atha kho rojo mallo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"idha me, bhante ānanda, paṭipāṭiṃ alabhantassa etadahosi—'yannūnāhaṃ bhattaggaṃ olokeyyaṃ, yaṃ bhattagge nāssa, taṃ paṭiyādeyyan'ti So kho ahaṃ, bhante ānanda, bhattaggaṃ olokento dve nāddasaṃ—ḍākañca piṭṭhakhādanīyañca. Sacāhaṃ, bhante ānanda, paṭiyādeyyaṃ ḍākañca piṭṭhakhādanīyañca, paṭiggaṇheyya me bhagavā"ti? "Tena hi, roja, bhagavantaṃ paṭipucchissāmī"ti. Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Tena hānanda, paṭiyādetū"ti. "Tena hi, roja, paṭiyādehī"ti. Atha kho rojo mallo tassā rattiyā accayena pahūtaṃ ḍākañca piṭṭhakhādanīyañca paṭiyādāpetvā bhagavato upanāmesi—"paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā ḍākañca piṭṭhakhādanīyañcā"ti. "Tena hi, roja, bhikkhūnaṃ dehī"ti. Atha kho rojo mallo bhikkhūnaṃ deti.

Bhikkhū kukkuccāyantā na paṭiggaṇhanti. "Paṭiggaṇhatha, bhikkhave, paribhuñjathā"ti. Atha kho rojo mallo buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ pahūtehi ḍākehi ca piṭṭhakhādanīyehi ca sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ dhotahatthaṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rojaṃ mallaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, sabbañca ḍākaṃ sabbañca piṭṭhakhādanīyan"ti.

25. Vuḍḍhapabbajitavatthu

Atha kho bhagavā kusinārāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena ātumā tena cārikaṃ pakkāmi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Tena kho pana samayena aññataro vuḍḍhapabbajito ātumāyaṃ paṭivasati nahāpitapubbo. Tassa dve dārakā honti, mañjukā paṭibhāneyyakā, dakkhā pariyodātasippā sake ācariyake nahāpitakamme. Assosi kho so vuḍḍhapabbajito—"bhagavā kira ātumaṃ āgacchati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehī"ti. Atha kho so vuḍḍhapabbajito te dārake etadavoca—"bhagavā kira, tātā, ātumaṃ āgacchati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ aḍḍhatelasehi bhikkhusatehi. Gacchatha tumhe, tātā, khurabhaṇḍaṃ ādāya nāḷiyāvāpakena anugharakaṃ anugharakaṃ āhiṇḍatha, loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi saṃharatha, bhagavato āgatassa yāgupānaṃ karissāmā"ti. "Evaṃ, tātā"ti kho te dārakā tassa vuḍḍhapabbajitassa paṭissuṇitvā khurabhaṇḍaṃ ādāya nāḷiyāvāpakena anugharakaṃ anugharakaṃ āhiṇḍanti, loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi saṃharantā. Manussā te dārake mañjuke paṭibhāneyyake passitvā yepi na kārāpetukāmā tepi kārāpenti, kārāpetvāpi bahuṃ denti. Atha kho te dārakā bahuṃ loṇampi, telampi, taṇḍulampi, khādanīyampi saṃhariṃsu.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena ātumā tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā ātumāyaṃ viharati bhusāgāre. Atha kho so vuḍḍhapabbajito tassā rattiyā accayena pahūtaṃ yāguṃ paṭiyādāpetvā bhagavato upanāmesi—"paṭiggaṇhātu me, bhante, bhagavā yāgun"ti. Jānantāpi tathāgatā pucchanti ... pe ... sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmāti. Atha kho bhagavā taṃ vuḍḍhapabbajitaṃ etadavoca— "kutāyaṃ, bhikkhu, yāgū"ti? Atha kho so vuḍḍhapabbajito bha-

gavato etamatthaṃ ārocesi. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, pabbajito akappiye samādapessasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, pabbajitena akappiye samādapetabbaṃ, yo samādapeyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, nahāpitapubbena khurabhaṇḍaṃ pariharitabbaṃ. Yo parihareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Atha kho bhagavā ātumāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ bahuṃ phalakhādanīyaṃ uppannaṃ hoti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho bhagavatā phalakhādanīyaṃ anuññātaṃ, kiṃ ananuññātan"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sabbaṃ phalakhādanīyan"ti.

Tena kho pana samayena saṃghikāni bījāni puggalikāya bhūmiyā ropiyanti, puggalikāni bījāni saṃghikāya bhūmiyā ropiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Saṃghikāni, bhikkhave, bījāni puggalikāya bhūmiyā ropitāni bhāgaṃ datvā paribhuñjitabbāni. Puggalikāni bījāni saṃghikāya bhūmiyā ropitāni bhāgaṃ datvā paribhuñjitabbānī"ti.

26. Catumahāpadesakathā

Tena kho pana samayena bhikkhūnaṃ kismiñci kismiñci ṭhāne kukkuccaṃ uppajjati— "kiṃ nu kho bhagavatā anuññātaṃ, kiṃ ananuññātan"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Yaṃ, bhikkhave, mayā 'idaṃ na kappatī'ti appaṭikkhittaṃ tañce akappiyaṃ anulometi, kappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo na kappati. Yaṃ, bhikkhave, mayā 'idaṃ na kappatī'ti appaṭikkhittaṃ tañce kappiyaṃ anulometi, akappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo kappati. Yaṃ, bhikkhave, mayā 'idaṃ kappatī'ti ananuññātaṃ tañce akappiyaṃ anulometi, kappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo na kappati. Yaṃ, bhikkhave, mayā 'idaṃ kappatī'ti ananuññātaṃ, tañce kappiyaṃ anulometi, akappiyaṃ paṭibāhati, taṃ vo kappatī"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kappati nu kho yāvakālikena yāmakālikaṃ, na nu kho kappati? Kappati nu kho yāvakālikena sat-

tāhakālikaṃ, na nu kho kappati? Kappati nu kho yāvakālikena yāvajīvikaṃ, na nu kho kappati? Kappati nu kho yāmakālikena sattāhakālikaṃ, na nu kho kappati? Kappati nu kho yāmakālikena yāvajīvikaṃ, na nu kho kappati? Kappati nu kho sattāhakālikena yāvajīvikaṃ, na nu kho kappatī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Yāvakālikena, bhikkhave, yāmakālikaṃ, tadahu paṭiggahitaṃ kāle kappati, vikāle na kappati. Yāvakālikena, bhikkhave, sattāhakālikaṃ, tadahu paṭiggahitaṃ kāle kappati, vikāle na kappati. Yāvakālikena, bhikkhave, yāvajīvikaṃ, tadahu paṭiggahitaṃ kāle kappati, vikāle na kappati. Yāmakālikena, bhikkhave, sattāhakālikaṃ, tadahu paṭiggahitaṃ yāme kappati, yāmātikkante na kappati. Yāmakālikena, bhikkhave, yāvajīvikaṃ, tadahu paṭiggahitaṃ yāme kappati, yāmātikkante na kappati. Sattāhakālikena, bhikkhave, yāvajīvikaṃ paṭiggahitaṃ, sattāhaṃ kappati, sattāhātikkante na kappatī"ti.

Bhesajjakkhandhako chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Sāradike vikālepi, vasaṃ mūle piṭṭhehi ca; Kasāvehi paṇṇaṃ phalaṃ, jatu loṇaṃ chakaṇañca.

Cuṇṇaṃ cālini maṃsañca, añjanaṃ upapisanī; Añjanī uccāpārutā, salākā salākaṭhāniṃ.

Thavikaṃsabaddhakaṃ suttaṃ, Muddhanitelanatthu ca; Natthukaraṇī dhūmañca, Nettañcāpidhanatthavi.

Telapākesu majjañca, atikkhittaṃ abbhañjanaṃ; Tumbaṃ sedaṃ sambhārañca, mahā bhaṅgodakaṃ tathā.

Dakakoṭṭhaṃ lohitañca, visāṇaṃ pādabbhañjanaṃ; Pajjaṃ satthaṃ kasāvañca, tilakakkaṃ kabaḷikaṃ.

Coḷaṃ sāsapakuṭṭañca, dhūma sakkharikāya ca; Vaṇatelaṃ vikāsikaṃ, vikaṭañca paṭiggahaṃ.

Gūthaṃ karonto loḷiñca, khāraṃ muttaharītakaṃ; Gandhā virecanañceva, acchākaṭaṃ kaṭākaṭaṃ.

Paṭicchādani pabbhārā, ārāma sattāhena ca; Guḷaṃ muggaṃ sovīrañca, sāmaṃpākā punāpace.

Punānuññāsi dubbhikkhe, phalañca tilakhādanī; Purebhattaṃ kāyaḍāho, nibbattañca bhagandalaṃ.

Vatthikammañca suppiñca, manussamaṃsameva ca; Hatthiassā sunakho ca, ahi sīhañca dīpikaṃ.

Acchataracchamaṃsañca, paṭipāṭi ca yāgu ca; Taruṇaṃ aññatra guḷaṃ, sunidhāvasathāgāraṃ.

Gaṅgā koṭisaccakathā, ambapālī ca licchavī; Uddissa kataṃ subhikkhaṃ, punadeva paṭikkhipi.

Megho yaso meṇḍako ca, Gorasaṃ pātheyyakena ca; Keṇi ambo jambu coca, Mocamadhumuddikasālukaṃ.

Phārusakā ḍākapiṭṭhaṃ, ātumāyaṃ nahāpito; Sāvatthiyaṃ phalaṃ bījaṃ, kismiṃ ṭhāne ca kāliketi.

Imamhi khandhake vatthū ekasataṃ chavatthu.

Bhesajjakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Cammakkhandhaka

1. Soṇakoḷivisavatthu

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate. Tena kho pana samayena rājā māgadho seniyo bimbisāro asītiyā gāmasahassesu issariyādhipaccaṃ rajjaṃ kāreti. Tena kho pana samayena campāyaṃ soṇo nāma koḷiviso seṭṭhiputto sukhumālo hoti. Tassa pādatalesu lomāni jātāni honti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro tāni asīti gāmikasahassāni sannipātāpetvā kenacideva karaṇīyena soṇassa koḷivisassa santike dūtaṃ pāhesi—"āgacchatu soṇo, icchāmi soṇassa āgatan"ti. Atha kho soṇassa koḷivisassa mātāpitaro soṇaṃ koḷivisaṃ etadavocuṃ—"rājā te, tāta soṇa, pāde dakkhitukāmo. Mā kho tvaṃ, tāta soṇa, yena rājā tena pāde abhippasāreyyāsi. Rañño purato pallaṅkena nisīda. Nisinnassa te rājā pāde dakkhissatī"ti. Atha kho soṇaṃ koḷivisaṃ sivikāya ānesuṃ. Atha kho soṇo koḷiviso yena rājā māgadho seniyo bimbisāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ abhivādetvā rañño purato pallaṅkena nisīdi. Addasā kho rājā māgadho seniyo bimbisāro soṇassa koḷivisassa pādatalesu lomāni jātāni. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro tāni asīti gāmikasahassāni diṭṭhadhammike atthe anusāsitvā uyyojesi—"tumhe khvattha, bhaṇe, mayā diṭṭhadhammike atthe anusāsitā; gacchatha, taṃ bhagavantaṃ payirupāsatha; so no bhagavā samparāyike atthe anusāsissatī"ti.

Atha kho tāni asīti gāmikasahassāni yena gijjhakūṭo pabbato tenupasaṅkamiṃsu. Tena kho pana samayena āyasmā sāgato bhagavato upaṭṭhāko hoti. Atha kho tāni asīti gāmikasahassāni yenāyasmā sāgato tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāgataṃ etadavocuṃ—"imāni, bhante, asīti gāmikasahassāni idhūpasaṅkantāni bhagavantaṃ dassanāya; sādhu mayaṃ, bhante, labheyyāma bhagavantaṃ dassanāyā"ti. "Tena hi tumhe āyasmanto muhuttaṃ idheva tāva hotha, yāvāhaṃ bhagavantaṃ paṭivedemī"ti. Atha kho āyasmā sāgato tesaṃ asītiyā gāmikasahassānaṃ purato pekkhamānānaṃ pāṭikāya nimujjitvā bhagavato purato ummujjitvā bhagavantaṃ etadavoca—"imāni, bhante, asīti gāmikasahassāni idhūpasaṅkantāni bhagavantaṃ dassanāya; yassadāni, bhante, bhagavā kālaṃ maññatī"ti. "Tena hi tvaṃ, sāgata, vihārapacchāyāyaṃ āsanaṃ paññapehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sāgato bhagavato paṭissuṇitvā pīṭhaṃ gahetvā bhagavato purato nimujjitvā tesaṃ asītiyā gāmikasahassānaṃ purato pekkhamānānaṃ pāṭikāya ummujjitvā vihārapacchāyāyaṃ āsanaṃ paññapeti. Atha kho bhagavā vihārā nikkhamitvā vihārapacchāyāyaṃ paññatte āsane nisīdi. Atha kho tāni asīti gāmikasahassāni yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho tāni asīti gāmikasahassāni āyasmantaṃyeva sāgataṃ samannāharanti, no tathā bhagavantaṃ. Atha kho bhagavā tesaṃ asītiyā gāmikasahassānaṃ cetasā cetoparivitakkamaññāya āyasmantaṃ sāgataṃ āmantesi—"tena hi tvaṃ, sāgata, bhiyyoso mattāya uttari manussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā sāgato bhagavato paṭissuṇitvā vehāsaṃ abbhuggantvā ākāse antalikkhe caṅkamatipi, tiṭṭhatipi, nisīdatipi, seyyampi kappeti, dhūmāyatipi pajjalatipi, antaradhāyatipi. Atha kho āyasmā sāgato ākāse antalikkhe anekavihitaṃ uttari manussadhammaṃ iddhipāṭihāriyaṃ dassetvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"satthā me, bhante, bhagavā; sāvakohamasmi. Satthā me, bhante, bhagavā; sāvakohamasmī"ti. Atha kho tāni asīti gāmikasahassāni "acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Sāvakopi nāma evaṃ mahiddhiko bhavissati, evaṃ mahānubhāvo, aho nūna satthā"ti bhagavantaṃyeva samannāharanti, no tathā āyasmantaṃ sāgataṃ.

Atha kho bhagavā tesaṃ asītiyā gāmikasahassānaṃ cetasā cetopariv-

itakkamaññāya anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte, muducitte, vinīvaraṇacitte, udaggacitte, pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi— dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evamevaṃ tesaṃ asītiyā gāmikasahassānaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi— "yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ— "abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma. Dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsake no bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti.

1.1. Soṇassapabbajjā

Atha kho soṇassa koḷivisassa etadahosi—"yathā yathā kho ahaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ; yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti. Atha kho tāni asīti gāmikasahassāni bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkamiṃsu. Atha kho soṇo koḷiviso acirapakkantesu tesu asītiyā gāmikasahassesu yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇo koḷiviso bhagavantaṃ etadavoca—"yathā yathāhaṃ, bhante, bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Icchāmahaṃ, bhante, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Pabbājetu maṃ,

bhante, bhagavā"ti. Alattha kho soṇo koḷiviso bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. Acirupasampanno ca panāyasmā soṇo sītavane viharati. Tassa accāraddhavīriyassa caṅkamato pādā bhijjiṃsu. Caṅkamo lohitena phuṭo hoti, seyyathāpi gavāghātanaṃ. Atha kho āyasmato soṇassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi— "ye kho keci bhagavato sāvakā āraddhavīriyā viharanti, ahaṃ tesaṃ aññataro. Atha ca pana me nānupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Saṃvijjanti kho pana me kule bhogā; sakkā bhoge ca bhuñjituṃ, puññāni ca kātuṃ. Yannūnāhaṃ hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṃ, puññāni ca kareyyan"ti. Atha kho bhagavā āyasmato soṇassa cetasā cetoparivitakkamaññāya—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— gijjhakūṭe pabbate antarahito sītavane pāturahosi.

Atha kho bhagavā sambahulehi bhikkhūhi saddhiṃ senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto yenāyasmato soṇassa caṅkamo tenupasaṅkami. Addasā kho bhagavā āyasmato soṇassa caṅkamaṃ lohitena phuṭaṃ, disvāna bhikkhū āmantesi—"kassa nvāyaṃ, bhikkhave, caṅkamo lohitena phuṭo, seyyathāpi gavāghātanan"ti? "Āyasmato, bhante, soṇassa accāraddhavīriyassa caṅkamato pādā bhijjiṃsu. Tassāyaṃ caṅkamo lohitena phuṭo, seyyathāpi gavāghātanan"ti.

Atha kho bhagavā yenāyasmato soṇassa vihāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Āyasmāpi kho soṇo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ soṇaṃ bhagavā etadavoca—"nanu te, soṇa, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—'ye kho keci bhagavato sāvakā āraddhavīriyā viharanti, ahaṃ tesaṃ aññataro. Atha ca pana me nānupādāya āsavehi cittaṃ vimuccati. Saṃvijjanti kho pana me kule bhogā; sakkā bhoge ca bhuñjituṃ, puññāni ca kātuṃ. Yannūnāhaṃ hīnāyāvattitvā bhoge ca bhuñjeyyaṃ, puññāni ca kareyyan'"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, kusalo tvaṃ pubbe agārikabhūto vīṇāya tantissare"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo accāyatā honti, api nu te vīṇā tasmiṃ samaye saravatī vā hoti, kammaññā vā"ti? "No hetaṃ, bhante"ti. "Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo atisithilā honti, api nu te vīṇā tasmiṃ samaye saravatī vā hoti, kammaññā vā"ti? "No hetaṃ, bhante"ti.

"Taṃ kiṃ maññasi, soṇa, yadā te vīṇāya tantiyo neva accāyatā honti nātisithilā, same guṇe patiṭṭhitā, api nu te vīṇā tasmiṃ samaye saravatī vā hoti, kammaññā vā"ti? "Evaṃ, bhante"ti. "Evameva kho, soṇa, accāraddhavīriyaṃ uddhaccāya saṃvattati, atilīnavīriyaṃ kosajjāya saṃvattati. Tasmātiha tvaṃ, soṇa, vīriyasamataṃ adhiṭṭhaha, indriyānañca samataṃ paṭivijjha, tattha ca nimittaṃ gaṇhāhī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā soṇo bhagavato paccassosi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ soṇaṃ iminā ovādena ovaditvā—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— sītavane āyasmato soṇassa sammukhe antarahito gijjhakūṭe pabbate pāturahosi.

Atha kho āyasmā soṇo aparena samayena vīriyasamataṃ adhiṭṭhāsi, indriyānañca samataṃ paṭivijjhi, tattha ca nimittaṃ aggahesi. Atha kho āyasmā soṇo, eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto, na cirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abhiññāsi. Aññataro ca panāyasmā soṇo arahataṃ ahosi.

Atha kho āyasmato soṇassa arahattappattassa etadahosi—"yannūnāhaṃ bhagavato santike aññaṃ byākareyyan"ti. Atha kho āyasmā soṇo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā soṇo bhagavantaṃ etadavoca—"yo so, bhante, bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto, so chaṭṭhānāni adhimutto hoti—nekkhammādhimutto hoti, pavivekādhimutto hoti, abyāpajjādhimutto hoti, upādānakkhayādhimutto hoti, taṇhakkhayādhimutto hoti, asammohādhimutto hoti.

Siyā kho pana, bhante, idhekaccassa āyasmato evamassa—'kevalaṃ saddhāmattakaṃ nūna ayamāyasmā nissāya nekkhammādhimutto'ti, na kho panetaṃ, bhante, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Khīṇāsavo, bhante, bhikkhu, vusitavā, katakaraṇīyo, karaṇīyamattānaṃ asamanupassanto katassa vā paṭicayaṃ khayā rāgassa vītarāgattā nekkhammādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā nekkhammādhimutto hoti, khayā mohassa

vītamohattā nekkhammādhimutto hoti.

Siyā kho pana, bhante, idhekaccassa āyasmato evamassa—'lābhasakkārasilokaṃ nūna ayamāyasmā nikāmayamāno pavivekādhimutto'ti. Na kho panetaṃ, bhante, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Khīṇāsavo, bhante, bhikkhu, vusitavā, katakaraṇīyo, karaṇīyamattānaṃ asamanupassanto katassa vā paṭicayaṃ, khayā rāgassa vītarāgattā pavivekādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā pavivekādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā pavivekādhimutto hoti.

Siyā kho pana, bhante, idhekaccassa āyasmato evamassa—'sīlabbataparāmāsaṃ nūna ayamāyasmā sārato paccāgacchanto abyāpajjādhimutto'ti. Na kho panetaṃ, bhante, evaṃ daṭṭhabbaṃ. Khīṇāsavo, bhante, bhikkhu, vusitavā, katakaraṇīyo, karaṇīyamattānaṃ asamanupassanto katassa vā paṭicayaṃ, khayā rāgassa vītarāgattā abyāpajjādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā abyāpajjādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā abyāpajjādhimutto hoti.

Khayā rāgassa vītarāgattā upādānakkhayādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā upādānakkhayādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā upādānakkhayādhimutto hoti.

Khayā rāgassa vītarāgattā taṇhakkhayādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā taṇhakkhayādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā taṇhakkhayādhimutto hoti.

Khayā rāgassa vītarāgattā asammohādhimutto hoti, khayā dosassa vītadosattā asammohādhimutto hoti, khayā mohassa vītamohattā asammohādhimutto hoti.

Evaṃ sammā vimuttacittassa, bhante, bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti. Amissīkatamevassa cittaṃ hoti, ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayañcassānupassati. Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā … pe … ghānaviññeyyā gandhā … jivhāviññeyyā rasā … kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā … manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; amissīkatamevassa cittaṃ hoti, ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayañcassānupassati. Seyyathāpi, bhante, selo pabbato acchiddo asusiro ekagghano, puratthimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva naṃ saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya; pacchimāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi … pe … uttarāya cepi disāya

... pe ... dakkhiṇāya cepi disāya āgaccheyya bhusā vātavuṭṭhi, neva naṃ saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya; evameva kho, bhante, evaṃ sammā vimuttacittassa bhikkhuno bhusā cepi cakkhuviññeyyā rūpā cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; amissīkatamevassa cittaṃ hoti, ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayañcassānupassati. Bhusā cepi sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā ... manoviññeyyā dhammā manassa āpāthaṃ āgacchanti, nevassa cittaṃ pariyādiyanti; amissīkatamevassa cittaṃ hoti, ṭhitaṃ āneñjappattaṃ, vayañcassānupassatī"ti.

Nekkhammaṃ adhimuttassa, pavivekañca cetaso; Abyāpajjādhimuttassa, upādānakkhayassa ca.

Taṇhakkhayādhimuttassa, asammohañca cetaso; Disvā āyatanuppādaṃ, sammā cittaṃ vimuccati.

Tassa sammāvimuttassa, santacittassa bhikkhuno; Katassa paṭicayo natthi, karaṇīyaṃ na vijjati.

Selo yathā ekagghano, vātena na samīrati; Evaṃ rūpā rasā saddā, gandhā phassā ca kevalā.

Iṭṭhā dhammā aniṭṭhā ca, na pavedhenti tādino; Ṭhitaṃ cittaṃ vippamuttaṃ, vayañcassānupassatīti.

2. Diguṇādiupāhanapaṭikkhepa

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"evaṃ kho, bhikkhave, kulaputtā aññaṃ byākaronti, attho ca vutto, attā ca anupanīto. Atha ca panidhekacce moghapurisā hasamānakaṃ maññe aññaṃ byākaronti, te pacchā vighātaṃ āpajjantī"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ soṇaṃ āmantesi—"tvaṃ khosi, soṇa, sukhumālo. Anujānāmi te, soṇa, ekapalāsikaṃ upāhanan"ti. "Ahaṃ kho, bhante, asītisakaṭavāhe hiraññaṃ ohāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, sattahatthikañca anīkaṃ. Athāhaṃ, bhante, ekapalāsikañce upāhanaṃ pariharissāmi, tassa me bhavissanti vattāro 'soṇo koḷiviso asītisakaṭavāhe hiraññaṃ ohāya agārasmā anagāriyaṃ pabbajito, sattahatthikañca anīkaṃ. So dānāyaṃ ekapalāsikāsu upāhanāsu satto'ti. Sace bhagavā bhikkhusaṃghassa anujānissati ahampi paribhuñjissāmi; no ce bhagavā bhikkhusaṃghassa anujānissati, ahampi na paribhuñjissāmī"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi,

bhikkhave, ekapalāsikaṃ upāhanaṃ. Na, bhikkhave, diguṇā upāhanā dhāretabbā. Na tiguṇā upāhanā dhāretabbā. Na guṇaṅguṇūpāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

3. Sabbanīlikādipaṭikkhepa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sabbanīlikā upāhanāyo dhārenti ... pe ... sabbapītikā upāhanāyo dhārenti ... sabbalohitikā upāhanāyo dhārenti ... sabbamañjiṭṭhikā upāhanāyo dhārenti ... sabbakaṇhā upāhanāyo dhārenti ... sabbamahāraṅgarattā upāhanāyo dhārenti ... sabbamahānāmarattā upāhanāyo dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sabbanīlikā upāhanā dhāretabbā ... pe ... na sabbapītikā upāhanā dhāretabbā, na sabbalohitikā upāhanā dhāretabbā, na sabbamañjiṭṭhikā upāhanā dhāretabbā, na sabbakaṇhā upāhanā dhāretabbā, na sabbamahāraṅgarattā upāhanā dhāretabbā, na sabbamahānāmarattā upāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū nīlakavaddhikā upāhanāyo dhārenti ... pe ... pītakavaddhikā upāhanāyo dhārenti, lohitakavaddhikā upāhanāyo dhārenti, mañjiṭṭhikavaddhikā upāhanāyo dhārenti, kaṇhavaddhikā upāhanāyo dhārenti, mahāraṅgarattavaddhikā upāhanāyo dhārenti, mahānāmarattavaddhikā upāhanāyo dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, nīlakavaddhikā upāhanā dhāretabbā ... pe ... na pītakavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na lohitakavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na mañjiṭṭhikavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na kaṇhavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na mahāraṅgarattavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na mahānāmarattavaddhikā upāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū khallakabaddhā upāhanāyo dhārenti ... pe ... puṭabaddhā upāhanāyo dhārenti, pāliguṇṭhimā upāhanāyo dhārenti, tūlapuṇṇikā upāhanāyo dhārenti, tittirapattikā upāhanāyo dhārenti, meṇḍavisāṇavaddhikā upāhanāyo dhārenti, ajavisāṇavaddhikā upāhanāyo dhārenti, vicchikāḷikā upāhanāyo dhārenti, morapiñchaparisibbitā upāhanāyo dhārenti, citrā upāhanāyo dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmab-

hogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, khallakabaddhā upāhanā dhāretabbā … pe … na puṭabaddhā upāhanā dhāretabbā, na pāliguṇṭhimā upāhanā dhāretabbā, na tūlapuṇṇikā upāhanā dhāretabbā, na tittirapattikā upāhanā dhāretabbā, na meṇḍavisāṇavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na ajavisāṇavaddhikā upāhanā dhāretabbā, na vicchikāḷikā upāhanā dhāretabbā, na morapiñchaparisibbitā upāhanā dhāretabbā, na citrā upāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū sīhacammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti … pe … byagghacammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti, dīpicammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti, ajinacammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti, uddacammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti, majjāracammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti, kāḷakacammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti, luvakacammaparikkhaṭā upāhanāyo dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, sīhacammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā … pe … na byagghacammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, na dīpicammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, na ajinacammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, na uddacammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, na majjāracammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, na kāḷakacammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā, na luvakacammaparikkhaṭā upāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

4. Omukkaguṇaṅguṇūpāhanānujānana

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi, aññatarena bhikkhunā pacchāsamaṇena. Atha kho so bhikkhu khañjamāno bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Addasā kho aññataro upāsako guṇaṅguṇūpāhanā ārohitvā bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvā upāhanā ārohitvā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā yena so bhikkhu tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuṃ abhivādetvā etadavoca— “kissa, bhante, ayyo khañjatī”ti? “Pādā me, āvuso, phalitā”ti. “Handa, bhante, upāhanāyo”ti. “Alaṃ, āvuso, paṭikkhittā bhagavatā guṇaṅguṇūpāhanā”ti. “Gaṇhāhetā, bhikkhu, upāhanāyo”ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ

katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, omukkaṃ guṇaṅguṇūpāhanaṃ. Na, bhikkhave, navā guṇaṅguṇūpāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

5. Ajjhārāmeupāhanapaṭikkhepa

Tena kho pana samayena bhagavā ajjhokāse anupāhano caṅkamati. "Satthā anupāhano caṅkamatī"ti—therāpi bhikkhū anupāhanā caṅkamanti. Chabbaggiyā bhikkhū, satthari anupāhane caṅkamamāne, theresupi bhikkhūsu anupāhanesu caṅkamamānesu, saupāhanā caṅkamanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū, satthari anupāhane caṅkamamāne, theresupi bhikkhūsu anupāhanesu caṅkamamānesu, saupāhanā caṅkamissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū, satthari anupāhane caṅkamamāne, theresupi bhikkhūsu anupāhanesu caṅkamamānesu, saupāhanā caṅkamantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā, satthari anupāhane caṅkamamāne, theresupi bhikkhūsu anupāhanesu caṅkamamānesu, saupāhanā caṅkamissanti. Ime hi nāma, bhikkhave, gihī odātavatthavasanakā abhijīvanikassa sippassa kāraṇā ācariyesu sagāravā sappatissā sabhāgavuttikā viharissanti. Idha kho taṃ, bhikkhave, sobhetha, yaṃ tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā ācariyesu ācariyamattesu upajjhāyesu upajjhāyamattesu agāravā appatissā asabhāgavuttikā vihareyyātha. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, ācariyesu ācariyamattesu upajjhāyesu upajjhāyamattesu anupāhanesu caṅkamamānesu saupāhanena caṅkamitabbaṃ. Yo caṅkameyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, ajjhārāme upāhanā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno pādakhilābādho hoti. Taṃ bhikkhū pariggahetvā uccārampi passāvampi nikkhāmenti. Addasā kho bhagavā senāsanacārikaṃ āhiṇḍanto te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ pariggahetvā uccārampi passāvampi nikkhāmente, disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca—"kiṃ imassa, bhikkhave, bhikkhuno ābādho"ti? "Imassa, bhante, āyasmato pādakhilābādho; imaṃ mayaṃ pariggahetvā uccārampi passāvampi

nikkhāmemā”ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, yassa pādā vā dukkhā, pādā vā phalitā, pādakhilo vā ābādho upāhanaṃ dhāretun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū adhotehi pādehi mañcampi pīṭhampi abhiruhanti; cīvarampi senāsanampi dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ‘idāni mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhiruhissāmī’ti upāhanaṃ dhāretun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū rattiyā uposathaggampi sannisajjampi gacchantā andhakāre khāṇumpi kaṇṭakampi akkamanti; pādā dukkhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ajjhārāme upāhanaṃ dhāretuṃ, ukkaṃ, padīpaṃ, kattaradaṇḍan”ti.

6. Kaṭṭhapādukādipaṭikkhepa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya kaṭṭhapādukāyo abhiruhitvā ajjhokāse caṅkamanti, uccāsaddā mahāsaddā khaṭakhaṭasaddā, anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentā, seyyathidaṃ— rājakathaṃ, corakathaṃ, mahāmattakathaṃ, senākathaṃ, bhayakathaṃ, yuddhakathaṃ, annakathaṃ, pānakathaṃ, vatthakathaṃ, sayanakathaṃ, mālākathaṃ, gandhakathaṃ, ñātikathaṃ, yānakathaṃ, gāmakathaṃ, nigamakathaṃ, nagarakathaṃ, janapadakathaṃ, itthikathaṃ, sūrakathaṃ, visikhākathaṃ, kumbhaṭṭhānakathaṃ, pubbapetakathaṃ, nānattakathaṃ, lokakkhāyikaṃ, samuddakkhāyikaṃ, itibhavābhavakathaṃ iti vā; kīṭakampi akkamitvā mārenti, bhikkhūpi samādhimhā cāventi. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya kaṭṭhapādukāyo abhiruhitvā ajjhokāse caṅkamissanti, uccāsaddā mahāsaddā khaṭakhaṭasaddā anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentā, seyyathidaṃ—rājakathaṃ, corakathaṃ … pe … itibhavābhavakathaṃ iti vā, kīṭakampi akkamitvā māressanti, bhikkhūpi samādhimhā cāvessantī”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya kaṭṭhapādukāyo abhiruhitvā ajjhokāse caṅkamanti, uccāsaddā mahāsaddā khaṭakhaṭasaddā, anekavihitaṃ tiracchānakathaṃ kathentā, seyyathidaṃ—rājakathaṃ,

corakathaṃ … pe … itibhavābhavakathaṃ iti vā, kīṭakampi akkamitvā mārenti, bhikkhūpi samādhimhā cāventī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“na, bhikkhave, kaṭṭhapādukā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bārāṇasiyaṃ viharati isipatane migadāye. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—“bhagavatā kaṭṭhapādukā paṭikkhittā”ti—tālataruṇe chedāpetvā tālapattapādukāyo dhārenti; tāni tālataruṇāni chinnāni milāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā tālataruṇe chedāpetvā tālapattapādukāyo dhāressanti; tāni tālataruṇāni chinnāni milāyanti; ekindriyaṃ samaṇā sakyaputtiyā jīvaṃ viheṭhentī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhū tālataruṇe chedāpetvā tālapattapādukāyo dhārenti; tāni tālataruṇāni chinnāni milāyantī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā tālataruṇe chedāpetvā tālapattapādukāyo dhāressanti; tāni tālataruṇāni chinnāni milāyanti. Jīvasaññino hi, bhikkhave, manussā rukkhasmiṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“na, bhikkhave, tālapattapādukā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—“bhagavatā tālapattapādukā paṭikkhittā”ti—veḷutaruṇe chedāpetvā veḷupattapādukāyo dhārenti. Tāni veḷutaruṇāni chinnāni milāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— “kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā veḷutaruṇe chedāpetvā veḷupattapādukāyo dhāressanti. Tāni veḷutaruṇāni chinnāni milāyanti. Ekindriyaṃ samaṇā sakyaputtiyā jīvaṃ viheṭhentī”ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … jīvasaññino hi, bhikkhave, manussā rukkhasmiṃ … pe … na, bhikkhave, veḷupattapādukā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti

dukkaṭassā”ti.

Atha kho bhagavā bārāṇasiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bhaddiyaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena bhaddiyaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā bhaddiye viharati jātiyā vane. Tena kho pana samayena bhaddiyā bhikkhū anekavihitaṃ pādukamaṇḍanānuyogamanuyuttā viharanti, tiṇapādukaṃ karontipi kārāpentipi, muñjapādukaṃ karontipi kārāpentipi, pabbajapādukaṃ karontipi kārāpentipi, hintālapādukaṃ karontipi kārāpentipi, kamalapādukaṃ karontipi kārāpentipi, kambalapādukaṃ karontipi kārāpentipi, riñcanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhaddiyā bhikkhū anekavihitaṃ pādukamaṇḍanānuyogamanuyuttā viharissanti, tiṇapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi, muñjapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi, pabbajapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi, hintālapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi, kamalapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi, kambalapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi, riñcissanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññan”ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... “saccaṃ kira, bhikkhave, bhaddiyā bhikkhū anekavihitaṃ pādukamaṇḍanānuyogamanuyuttā viharanti, tiṇapādukaṃ karontipi kārāpentipi ... pe ... riñcanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññan”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā anekavihitaṃ pādukamaṇḍanānuyogamanuyuttā viharissanti, tiṇapādukaṃ karissantipi kārāpessantipi ... pe ... riñcissanti uddesaṃ paripucchaṃ adhisīlaṃ adhicittaṃ adhipaññaṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“na, bhikkhave, tiṇapādukā dhāretabbā, na muñjapādukā dhāretabbā, na pabbajapādukā dhāretabbā, na hintālapādukā dhāretabbā, na kamalapādukā dhāretabbā, na kambalapādukā dhāretabbā, na sovaṇṇamayā pādukā dhāretabbā, na rūpiyamayā pādukā dhāretabbā, na maṇimayā pādukā dhāretabbā, na veḷuriyamayā pādukā dhāretabbā, na phalikamayā pādukā dhāretabbā, na kaṃsamayā pādukā dhāretabbā, na kācamayā pādukā dhāretabbā, na tipumayā pādukā dhāretabbā, na

sīsamayā pādukā dhāretabbā, na tambalohamayā pādukā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, kāci saṅkamaniyā pādukā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, tisso pādukā dhuvaṭṭhāniyā asaṅkamaniyāyo—vaccapādukaṃ, passāvapādukaṃ, ācamanapādukan"ti.

Atha kho bhagavā bhaddiye yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū aciravatiyā nadiyā gāvīnaṃ tarantīnaṃ visāṇesupi gaṇhanti, kaṇṇesupi gaṇhanti, gīvāyapi gaṇhanti, cheppāpi gaṇhanti, piṭṭhimpi abhiruhanti, rattacittāpi aṅgajātaṃ chupanti, vacchatarimpi ogāhetvā mārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā gāvīnaṃ tarantīnaṃ visāṇesupi gahessanti ... pe ... seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, gāvīnaṃ visāṇesu gahetabbaṃ, na kaṇṇesu gahetabbaṃ, na gīvāya gahetabbaṃ, na cheppāya gahetabbaṃ, na piṭṭhi abhiruhitabbā. Yo abhiruheyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, rattacittena aṅgajātaṃ chupitabbaṃ. Yo chupeyya, āpatti thullaccayassa. Na vacchatarī māretabbā. Yo māreyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

7. Yānādipaṭikkhepa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū yānena yāyanti, itthiyuttenapi purisantarena, purisayuttenapi itthantarena. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gaṅgāmahiyāyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, yānena yāyitabbaṃ. Yo yāyeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchanto bhagavantaṃ dassanāya antarāmagge gilāno hoti. Atha kho so bhikkhu maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi. Manussā taṃ bhikkhuṃ disvā etadavocuṃ— "kahaṃ, bhante, ayyo gamissatī"ti? "Sāvatthiṃ kho ahaṃ, āvuso, gamissāmi bhagavan-

taṃ dassanāyā"ti. "Ehi, bhante, gamissāmā"ti. "Nāhaṃ, āvuso, sakkomi, gilānomhī"ti. "Ehi, bhante, yānaṃ abhiruhā"ti. "Alaṃ, āvuso, paṭikkhittaṃ bhagavatā yānan"ti kukkuccāyanto yānaṃ nābhiruhi. Atha kho so bhikkhu sāvatthiṃ gantvā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa yānan"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi— "itthiyuttaṃ nu kho purisayuttaṃ nu kho"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, purisayuttaṃ hatthavaṭṭakan"ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno yānugghātena bāḷhataraṃ aphāsu ahosi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sivikaṃ pāṭaṅkin"ti.

8. Uccāsayanamahāsayanapaṭikkhepa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū uccāsayanamahāsayanāni dhārenti, seyyathidaṃ—āsandiṃ, pallaṅkaṃ, gonakaṃ, cittakaṃ, paṭikaṃ, paṭalikaṃ, tūlikaṃ, vikatikaṃ, uddhalomiṃ, ekantalomiṃ, kaṭṭissaṃ, koseyyaṃ, kuttakaṃ, hatthattharaṃ, assattharaṃ, rathattharaṃ, ajinapaveṇiṃ, kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ, sauttaracchadaṃ, ubhatolohitakūpadhānanti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccāsayanamahāsayanāni dhāretabbāni, seyyathidaṃ—āsandi, pallaṅko, gonako, cittako, paṭikā, paṭalikā, tūlikā, vikatikā, uddhalomi, ekantalomi, kaṭṭissaṃ, koseyyaṃ, kuttakaṃ, hatthattharaṃ, assattharaṃ, rathattharaṃ, ajinapaveṇi, kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ, sauttaracchadaṃ, ubhatolohitakūpadhānaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

9. Sabbacammapaṭikkhepa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"bhagavatā uccāsayanamahāsayanāni paṭikkhittānīti—mahācammāni dhārenti, sīhacammaṃ byagghacammaṃ dīpicammaṃ. Tāni mañcappamāṇenapi chinnāni honti, pīṭhappamāṇenapi chinnāni honti, antopi mañce paññattāni honti, bahipi mañce paññattāni honti, antopi pīṭhe paññattāni honti, bahipi pīṭhe paññattāni honti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, mahācammāni dhāretabbāni, sīhacammaṃ byagghacammaṃ dīpicammaṃ. Yo dhāreyya,

āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—“bhagavatā mahācammāni paṭikkhittānī”ti—gocammāni dhārenti. Tāni mañcappamāṇenapi chinnāni honti, pīṭhappamāṇenapi chinnāni honti, antopi mañce paññattāni honti, bahipi mañce paññattāni honti, antopi pīṭhe paññattāni honti, bahipi pīṭhe paññattāni honti. Aññataropi pāpabhikkhu aññatarassa pāpupāsakassa kulūpako hoti. Atha kho so pāpabhikkhu pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa pāpupāsakassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho so pāpupāsako yena so pāpabhikkhu tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ pāpabhikkhuṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Tena kho pana samayena tassa pāpupāsakassa vacchako hoti taruṇako abhirūpo dassanīyo pāsādiko citro, seyyathāpi dīpicchāpo. Atha kho so pāpabhikkhu taṃ vacchakaṃ sakkaccaṃ upanijjhāyati. Atha kho so pāpupāsako taṃ pāpabhikkhuṃ etadavoca—“kissa, bhante, ayyo imaṃ vacchakaṃ sakkaccaṃ upanijjhāyatī”ti? “Attho me, āvuso, imassa vacchakassa cammenā”ti. Atha kho so pāpupāsako taṃ vacchakaṃ vadhitvā cammaṃ vidhunitvā tassa pāpabhikkhuno pādāsi. Atha kho so pāpabhikkhu taṃ cammaṃ saṅghāṭiyā paṭicchādetvā agamāsi. Atha kho sā gāvī vacchagiddhinī taṃ pāpabhikkhuṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Bhikkhū evamāhaṃsu—“kissa tyāyaṃ, āvuso, gāvī piṭṭhito piṭṭhito anubandhī”ti? “Ahampi kho, āvuso, na jānāmi kena myāyaṃ gāvī piṭṭhito piṭṭhito anubandhī”ti. Tena kho pana samayena tassa pāpabhikkhuno saṅghāṭi lohitena makkhitā hoti. Bhikkhū evamāhaṃsu—“ayaṃ pana te, āvuso, saṅghāṭi kiṃ katā”ti? Atha kho so pāpabhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. “Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, pāṇātipāte samādapesī”ti? “Evamāvuso”ti. Ye te bhikkhū appicchā te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhu pāṇātipāte samādapessati, nanu bhagavatā anekapariyāyena pāṇātipāto garahito, pāṇātipātā veramaṇī pasatthā”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā taṃ pāpabhikkhuṃ paṭipucchi—“saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, pāṇātipāte samādapesī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti … pe … kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, pāṇātipāte samādapessasi, nanu mayā, moghapurisa, anekapariyāyena pāṇātipāto garahito, pāṇātipātā veramaṇī

pasatthā. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, pāṇātipāte samādapetabbaṃ. Yo samādapeyya, yathādhammo kāretabbo. Na, bhikkhave, gocammaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, kiñci cammaṃ dhāretabbaṃ. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

10. Gihivikatānuññātādi

Tena kho pana samayena manussānaṃ mañcampi pīṭhampi cammonaddhāni honti, cammavinaddhāni. Bhikkhū kukkuccāyantā nābhinisīdanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gihivikataṃ abhinisīdituṃ, na tveva abhinipajjitun"ti.

Tena kho pana samayena vihārā cammavaddhehi ogumphiyanti. Bhikkhū kukkuccāyantā nābhinisīdanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bandhanamattaṃ abhinisīditun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū saupāhanā gāmaṃ pavisanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saupāhanena gāmo pavisitabbo. Yo paviseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu gilāno hoti, na sakkoti vinā upāhanena gāmaṃ pavisituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā saupāhanena gāmaṃ pavisitun"ti.

11. Soṇakuṭikaṇṇavatthu

Tena kho pana samayena āyasmā mahākaccāno avantīsu viharati kuraraghare papatake pabbate. Tena kho pana samayena soṇo upāsako kuṭikaṇṇo āyasmato mahākaccānassa upaṭṭhāko hoti.

Atha kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca—"yathā yathāhaṃ, bhante, ayyena mahākaccānena dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Icchāmahaṃ, bhante, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Pabbājetu maṃ, bhante, ayyo mahākaccāno"ti. () "Dukkaraṃ

kho, soṇa, yāvajīvaṃ ekaseyyaṃ ekabhattaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Iṅgha tvaṃ, soṇa, tattheva agārikabhūto buddhānaṃ sāsanaṃ anuyuñja, kālayuttaṃ ekaseyyaṃ ekabhattaṃ brahmacariyan"ti. Atha kho soṇassa upāsakassa kuṭikaṇṇassa yo ahosi pabbajjābhisaṅkhāro so paṭippassambhi.

Dutiyampi kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo ... pe ... tatiyampi kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho soṇo upāsako kuṭikaṇṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca—"yathā yathāhaṃ, bhante, ayyena mahākaccānena dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Icchāmahaṃ, bhante, kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajituṃ. Pabbājetu maṃ, bhante, ayyo mahākaccāno"ti. Atha kho āyasmā mahākaccāno soṇaṃ upāsakaṃ kuṭikaṇṇaṃ pabbājesi. Tena kho pana samayena avantidakkhiṇāpatho appabhikkhuko hoti. Atha kho āyasmā mahākaccāno tiṇṇaṃ vassānaṃ accayena kicchena kasirena tato tato dasavaggaṃ bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā āyasmantaṃ soṇaṃ upasampādesi.

12. Mahākaccānassapañcavaraparidassana

Atha kho āyasmato soṇassa vassaṃvuṭṭhassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"sutoyeva kho me so bhagavā ediso ca ediso cāti, na ca mayā sammukhā diṭṭho, gaccheyyāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ, sace maṃ upajjhāyo anujāneyyā"ti. Atha kho āyasmā soṇo sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā soṇo āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavoca—"idha mayhaṃ, bhante, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—'sutoyeva kho me so bhagavā ediso ca ediso cāti, na ca mayā sammukhā diṭṭho, gaccheyyāhaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ, sace maṃ upajjhāyo anujāneyyā'ti; gaccheyyāhaṃ, bhante, taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ, sace maṃ upajjhāyo anu-

jānātī"ti. "Sādhu sādhu, soṇa. Gaccha tvaṃ, soṇa, taṃ bhagavantaṃ dassanāya arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Dakkhissasi tvaṃ, soṇa, taṃ bhagavantaṃ pāsādikaṃ pasādanīyaṃ santindriyaṃ santamānasaṃ uttamadamathasamathaṃ anuppattaṃ dantaṃ guttaṃ yatindriyaṃ nāgaṃ. Tena hi tvaṃ, soṇa, mama vacanena bhagavato pāde sirasā vanda—'upajjhāyo me, bhante, āyasmā mahākaccāno bhagavato pāde sirasā vandatī'ti. Evañca vadehi— 'avantidakkhiṇāpatho, bhante, appabhikkhuko, tiṇṇaṃ me vassānaṃ accayena kicchena kasirena tato tato dasavaggaṃ bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā upasampadaṃ alatthaṃ; appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe appatarena gaṇena upasampadaṃ anujāneyya. Avantidakkhiṇāpathe, bhante, kaṇhuttarā bhūmi kharā gokaṇṭakahatā; appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe guṇaṅguṇūpāhanaṃ anujāneyya. Avantidakkhiṇāpathe, bhante, nahānagarukā manussā udakasuddhikā; appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe dhuvanahānaṃ anujāneyya. Avantidakkhiṇāpathe, bhante, cammāni attharaṇāni, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Seyyathāpi, bhante, majjhimesu janapadesu eragū moragū majjārū jantū; evameva kho, bhante, avantidakkhiṇāpathe cammāni attharaṇāni, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ; appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe cammāni attharaṇāni anujāneyya, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Etarahi, bhante, manussā nissīmagatānaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ denti—"imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa demā"ti. Te āgantvā ārocenti—"itthannāmehi te, āvuso, manussehi cīvaraṃ dinnan"ti te kukkuccāyantā na sādiyanti—"mā no nissaggiyaṃ ahosī"ti; appeva nāma bhagavā cīvare pariyāyaṃ ācikkheyyā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā soṇo āyasmato mahākaccānassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ mahākaccānaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tena pakkāmi. Anupubbena yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"imassa, ānanda, āgantukassa bhikkhuno senāsanaṃ paññāpehī"ti. Atha kho āyasmā ānando—"yassa kho maṃ bhagavā āṇāpeti, 'imassa, ānanda, āgantukassa bhikkhuno senāsanaṃ paññāpehī'ti, icchati bhagavā tena

bhikkhunā saddhiṃ ekavihāre vatthuṃ, icchati bhagavā āyasmatā soṇena saddhiṃ ekavihāre vatthun"ti—yasmiṃ vihāre bhagavā viharati tasmiṃ vihāre āyasmato soṇassa senāsanaṃ paññāpesi.

Atha kho bhagavā bahudeva rattiṃ ajjhokāse vītināmetvā vihāraṃ pāvisi. Āyasmāpi kho soṇo bahudeva rattiṃ ajjhokāse vītināmetvā vihāraṃ pāvisi. Atha kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya āyasmantaṃ soṇaṃ ajjhesi—"paṭibhātu taṃ, bhikkhu, dhammo bhāsitun"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā soṇo bhagavato paṭissuṇitvā sabbāneva aṭṭhakavaggikāni sarena abhāsi. Atha kho bhagavā āyasmato soṇassa sarabhaññapariyosāne abbhānumodi—"sādhu sādhu, bhikkhu. Suggahitāni kho te, bhikkhu, aṭṭhakavaggikāni, sumanasikatāni sūpadhāritāni. Kalyāṇiyāpi vācāya samannāgato, vissaṭṭhāya, anelagalāya, atthassa viññāpaniyā. Kativassosi tvaṃ, bhikkhū"ti? "Ekavassohaṃ, bhagavā"ti. "Kissa pana tvaṃ, bhikkhu, evaṃ ciraṃ akāsī"ti? "Ciraṃ diṭṭho me, bhante, kāmesu ādīnavo, api ca sambādhā gharāvāsā bahukiccā bahukaraṇīyā"ti. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Disvā ādīnavaṃ loke, ñatvā dhammaṃ nirūpadhiṃ; Ariyo na ramatī pāpe, pāpe na ramatī sucī"ti.

Atha kho āyasmā soṇo—"paṭisammodati kho maṃ bhagavā, ayaṃ khvassa kālo yaṃ me upajjhāyo paridassī"ti—uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"upajjhāyo me, bhante, āyasmā mahākaccāno bhagavato pāde sirasā vandati, evañca vadeti avantidakkhiṇāpatho, bhante, appabhikkhuko. Tiṇṇaṃ me vassānaṃ accayena kicchena kasirena tato tato dasavaggaṃ bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā upasampadaṃ alatthaṃ, appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe appatarena gaṇena upasampadaṃ anujāneyya. Avantidakkhiṇāpathe, bhante, kaṇhuttarā bhūmi kharā gokaṇṭakahatā; appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe guṇaṅguṇūpāhanaṃ anujāneyya. Avantidakkhiṇāpathe, bhante, nahānagarukā manussā udakasuddhikā, appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe dhuvanahānaṃ anujāneyya. Avantidakkhiṇāpathe, bhante, cammāni attharaṇāni, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Seyyathāpi, bhante, majjhimesu janapadesu eragū moragū majjārū jantū; evameva kho, bhante, avantidakkhiṇāpathe cammāni attharaṇāni,

eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ; appeva nāma bhagavā avantidakkhiṇāpathe cammāni attharaṇāni anujāneyya, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Etarahi, bhante, manussā nissīmagatānaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ denti—'imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa demā'ti. Te āgantvā ārocenti—'itthannāmehi te, āvuso, manussehi cīvaraṃ dinnan'ti. Te kukkuccāyantā na sādiyanti—'mā no nissaggiyaṃ ahosī'ti; appeva nāma bhagavā cīvare pariyāyaṃ ācikkheyyā"ti.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"avantidakkhiṇāpatho, bhikkhave, appabhikkhuko. Anujānāmi, bhikkhave, sabbapaccantimesu janapadesu vinayadharapañcamena gaṇena upasampadaṃ. Tatrime paccantimā janapadā—puratthimāya disāya gajaṅgalaṃ nāma nigamo, tassa parena mahāsālā, tato parā paccantimā janapadā, orato majjhe; puratthimadakkhiṇāya disāya sallavatī nāma nadī, tato parā paccantimā janapadā, orato majjhe; dakkhiṇāya disāya setakaṇṇikaṃ nāma nigamo, tato parā paccantimā janapadā, orato majjhe; pacchimāya disāya thūṇaṃ nāma brāhmaṇagāmo, tato parā paccantimā janapadā, orato majjhe; uttarāya disāya usīraddhajo nāma pabbato, tato parā paccantimā janapadā, orato majjhe. Anujānāmi, bhikkhave, evarūpesu paccantimesu janapadesu vinayadharapañcamena gaṇena upasampadaṃ. Avantidakkhiṇāpathe, bhikkhave, kaṇhuttarā bhūmi kharā gokaṇṭakahatā. Anujānāmi, bhikkhave, sabbapaccantimesu janapadesu guṇaṅguṇūpāhanaṃ. Avantidakkhiṇāpathe, bhikkhave, nahānagarukā manussā udakasuddhikā. Anujānāmi, bhikkhave, sabbapaccantimesu janapadesu dhuvanahānaṃ. Avantidakkhiṇāpathe, bhikkhave, cammāni attharaṇāni, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Seyyathāpi, bhikkhave, majjhimesu janapadesu eragū moragū majjārū jantū; evameva kho, bhikkhave, avantidakkhiṇāpathe cammāni attharaṇāni, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, sabbapaccantimesu janapadesu cammāni attharaṇāni, eḷakacammaṃ ajacammaṃ migacammaṃ. Idha pana, bhikkhave, manussā nissīmagatānaṃ bhikkhūnaṃ cīvaraṃ denti—'imaṃ cīvaraṃ itthannāmassa demā'ti. Anujānāmi, bhikkhave, sādituṃ, na tāva taṃ gaṇanūpagaṃ yāva na hatthaṃ gacchatī"ti.

Cammakkhandhako pañcamo.

Tassuddānaṃ

Rājā ca māgadho soṇo, asītisahassissaro; Sāgato gijjhakūṭasmiṃ, bahuṃ dasseti uttariṃ.

Pabbajjāraddhabhijjiṃsu, vīṇaṃ ekapalāsikaṃ; Nīlā pītā lohitikā, mañjiṭṭhā kaṇhameva ca.

Mahāraṅgamahānāmā, vaddhikā ca paṭikkhipi; Khallakā puṭapāli ca, tūlatittirameṇḍajā.

Vicchikā moracitrā ca, sīhabyagghā ca dīpikā; Ajinuddā majjārī ca, kāḷaluvakaparikkhaṭā.

Phalitupāhanā khilā, dhotakhāṇukhaṭakhaṭā; Tālaveḷutiṇaṃ ceva, muñjapabbajahintālā.

Kamalakambalasovaṇṇā, rūpikā maṇiveḷuriyā; Phalikā kaṃsakācā ca, tipusīsañca tambakā.

Gāvī yānaṃ gilāno ca, purisāyuttasivikā; Sayanāni mahācammā, gocammehi ca pāpako.

Gihīnaṃ cammavaddhehi, pavisanti gilāyano; Mahākaccāyano soṇo, sarena aṭṭhakavaggikaṃ.

Upasampadaṃ pañcahi, guṇaṅguṇā dhuvasinā; Cammattharaṇānuññāsi, na tāva gaṇanūpagaṃ; Adāsi me vare pañca, soṇattherassa nāyakoti.

Imamhi khandhake vatthūni tesaṭṭhi.

Cammakkhandhako niṭṭhito.

Cūḷavagga

Pārivāsikakkhandhaka

1. Pārivāsikavatta

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena pārivāsikā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma pārivāsikā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikamman"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, pārivāsikā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikamman"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, pārivāsikā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sāditabbaṃ pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāro, seyyābhihāro, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassa.

Anujānāmi, bhikkhave, pārivāsikānaṃ bhikkhūnaṃ mithu yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ.

Anujānāmi, bhikkhave, pārivāsikānaṃ bhikkhūnaṃ pañca yathāvuḍḍhaṃ—osathaṃ, pavāraṇaṃ, vassikasāṭikaṃ, oṇojanaṃ, bhattaṃ. Tena hi, bhikkhave, pārivāsikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā pārivāsikehi bhikkhūhi vattitabbaṃ.

Pārivāsikena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena parivāso dinno hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabbaṃ.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā pakatattassa bhikkhuno purato gantabbaṃ, na purato nisīditabbaṃ. Yo hoti saṃghassa āsanapariyanto seyyāpariyanto vihārapariyanto so tassa padātabbo. Tena ca so sāditabbo.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā kulāni upasaṅkamitabbāni, na āraññikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na piṇḍapātikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na ca tappaccayā piṇḍapāto nīharāpetabbo—mā maṃ jāniṃsūti.

Pārivāsikena, bhikkhave, bhikkhunā āgantukena ārocetabbaṃ, āgantukassa ārocetabbaṃ, uposathe ārocetabbaṃ, pavāraṇāya ārocetabbaṃ. Sace gilāno hoti, dūtenapi ārocetabbaṃ.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave,

pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko anāvāso gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā. Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko anāvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko anāvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā

sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko anāvāso, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ. Pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ. Pakatatto bhikkhu āsanena nimantetabbo. Na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Na, bhikkhave, pārivāsikena bhikkhunā pārivāsikena vuḍḍhatarena bhikkhunā saddhiṃ … pe … mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā saddhiṃ … pe … mānattārahena bhikkhunā saddhiṃ … pe … mānattacārikena bhikkhunā saddhiṃ … pe … abbhānārahena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; na ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Pārivāsikacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya, akammaṃ, na ca karaṇīyan”ti.

Catunnavutipārivāsikavattaṃ niṭṭhitaṃ.

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho

āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"kati nu kho, bhante, pārivāsikassa bhikkhuno ratticchedā"ti? "Tayo kho, upāli, pārivāsikassa bhikkhuno ratticchedā. Sahavāso, vippavāso, anārocanā—ime kho, upāli, tayo pārivāsikassa bhikkhuno ratticchedā"ti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ mahābhikkhusaṃgho sannipatito hoti. Na sakkonti pārivāsikā bhikkhū parivāsaṃ sodhetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, parivāsaṃ nikkhipituṃ. Evañca pana, bhikkhave, nikkhipitabbo. Tena pārivāsikena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'parivāsaṃ nikkhipāmī'ti. Nikkhitto hoti parivāso. 'Vattaṃ nikkhipāmī'ti. Nikkhitto hoti parivāso".

Tena kho pana samayena sāvatthiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ pakkamiṃsu. Sakkonti pārivāsikā bhikkhū parivāsaṃ sodhetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, parivāsaṃ samādiyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, samādiyitabbo. Tena pārivāsikena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'parivāsaṃ samādiyāmī'ti. Samādinno hoti parivāso. 'Vattaṃ samādiyāmī'ti. Samādinno hoti parivāso".

Pārivāsikavattaṃ niṭṭhitaṃ.

2. Mūlāyapaṭikassanārahavatta

Tena kho pana samayena mūlāyapaṭikassanārahā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mūlāyapaṭikassanārahā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikamman"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikamman"ti? "Sac-

caṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Netaṃ bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sāditabbaṃ pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāro, seyyābhihāro, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahānaṃ bhikkhūnaṃ mithu yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahānaṃ bhikkhūnaṃ pañca yathāvuḍḍhaṃ—uposathaṃ, pavāraṇaṃ, vassikasāṭikaṃ, oṇojanaṃ, bhattaṃ. Tena hi, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā mūlāyapaṭikassanārahehi bhikkhūhi vattitabbaṃ.

Mūlāyapaṭikassanārahena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena mūlāyapaṭikassanāraho kato hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabbaṃ.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā pakatattassa bhikkhuno purato gantabbaṃ, na purato nisīditabbaṃ. Yo hoti saṃghassa āsanapariyanto seyyāpariyanto vihārapariyanto so tassa padātabbo. Tena ca so sāditabbo.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā kulāni upasaṅkamitabbāni, na āraññikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na piṇḍapātikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na ca tappaccayā piṇḍapāto nīharāpetabbo—mā maṃ jāniṃsūti.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā

āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Gantabbo, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso

... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ, pakatatto bhikkhu āsanena nimantetabbo; na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekāsane nisīditabbaṃ; na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ; na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Na, bhikkhave, mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā pārivāsikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mūlāyapaṭikassanārahena vuḍḍhatarena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattārahena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattacārikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... abbhānārahena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; na ekāsane nisīditabbaṃ; na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Mūlāyapaṭikassanārahacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya, akammaṃ, na ca karaṇīyan”ti.

Mūlāyapaṭikassanārahavattaṃ niṭṭhitaṃ.

3. Mānattārahavatta

Tena kho pana samayena mānattārahā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipā-

centi—"kathañhi nāma mānattārahā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikamman"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, mānattārahā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikamman"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, mānattārahā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sāditabbaṃ pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, mānattārahānaṃ bhikkhūnaṃ mithu yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, mānattārahānaṃ bhikkhūnaṃ pañca yathāvuḍḍhaṃ—uposathaṃ, pavāraṇaṃ, vassikasāṭikaṃ, oṇojanaṃ, bhattaṃ. Tena hi, bhikkhave, mānattārahānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā mānattārahehi bhikkhūhi vattitabbaṃ.

Mānattārahena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Na upasampādetabbaṃ ... pe ... (yathā mūlāyapaṭikassanā, tathā vitthāretabbaṃ.) Na bhikkhūhi sampayojetabbaṃ.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā pakatattassa bhikkhuno purato gantabbaṃ, na purato nisīditabbaṃ. Yo hoti saṃghassa āsanapariyanto seyyāpariyanto vihārapariyanto so tassa padātabbo. Tena ca so sāditabbo.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā kulāni upasaṅkamitabbāni, na āraññikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na piṇḍapātikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na ca tappaccayā piṇḍapāto nīharāpetabbo—mā maṃ jāniṃsūti.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Gantabbo, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso

... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ. Pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ. Pakatatto bhikkhu āsanena nimantetabbo. Na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Na, bhikkhave, mānattārahena bhikkhunā pārivāsikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattārahena vuḍḍhatarena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattacārikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... abbhānārahena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; na ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Mānattārahacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya, akammaṃ, na ca karaṇīyan"ti.

Mānattārahavattaṃ niṭṭhitaṃ.

4. Mānattacārikavatta

Tena kho pana samayena mānattacārikā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāraṃ, seyyābhihāraṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma mānattacārikā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikamman"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ

sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, mānattacārikā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikamman"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, mānattacārikā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sāditabbaṃ pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, āsanābhihāro, seyyābhihāro, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ, pādakathalikaṃ, pattacīvarappaṭiggahaṇaṃ, nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, mānattacārikānaṃ bhikkhūnaṃ mithu yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ ... pe ... nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, mānattacārikānaṃ bhikkhūnaṃ pañca yathāvuḍḍhaṃ—uposathaṃ, pavāraṇaṃ, vassikasāṭikaṃ, oṇojanaṃ, bhattaṃ. Tena hi, bhikkhave, mānattacārikānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā mānattacārikehi bhikkhūhi vattitabbaṃ.

Mānattacārikena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo, na bhikkhunovādakasammuti sāditabbā, sammatenapi bhikkhuniyo na ovaditabbā. Yāya āpattiyā saṃghena mānattaṃ dinnaṃ hoti sā āpatti na āpajjitabbā, aññā vā tādisikā, tato vā pāpiṭṭhatarā; kammaṃ na garahitabbaṃ, kammikā na garahitabbā. Na pakatattassa bhikkhuno uposatho ṭhapetabbo, na pavāraṇā ṭhapetabbā, na savacanīyaṃ kātabbaṃ, na anuvādo paṭṭhapetabbo, na okāso kāretabbo, na codetabbo, na sāretabbo, na bhikkhūhi sampayojetabbaṃ.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā pakatattassa bhikkhuno purato gantabbaṃ, na purato nisīditabbaṃ. Yo hoti saṃghassa āsanapariyanto seyyāpariyanto vihārapariyanto so tassa padātabbo. Tena ca so sāditabbo.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā kulāni upasaṅkamitabbāni, na

āraññikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na piṇḍapātikaṅgaṃ samādātabbaṃ, na ca tappaccayā piṇḍapāto nīharāpetabbo—mā maṃ jāniṃsūti.

Mānattacārikena, bhikkhave, bhikkhunā āgantukena ārocetabbaṃ, āgantukassa ārocetabbaṃ, uposathe ārocetabbaṃ, pavāraṇāya ārocetabbaṃ, devasikaṃ ārocetabbaṃ. Sace gilāno hoti, dūtenapi ārocetabbaṃ.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā abhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... abhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko anāvāso gantabbo ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā gantabbo, yatthassu bhikkhū nānāsaṃvāsakā, aññatra saṃghena, aññatra antarāyā.

Gantabbo, bhikkhave mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sab-

hikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā anāvāsā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Gantabbo, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso ... pe ... sabhikkhuko anāvāso ... pe ... sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ. Pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ. Pakatatto bhikkhu āsanena nimantetabbo. Na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Na, bhikkhave, mānattacārikena bhikkhunā pārivāsikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattārahena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattacārikena vuḍḍhatarena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... abbhānārahena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; na ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Mānattacārikacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya, akammaṃ, na ca karaṇīyan"ti.

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"kati nu kho, bhante, mā-

nattacārikassa bhikkhuno ratticchedā”ti? “Cattāro kho, upāli, mānattacārikassa bhikkhuno ratticchedā. Sahavāso, vippavāso, anārocanā, ūne gaṇe caraṇaṃ—ime kho, upāli, cattāro mānattacārikassa bhikkhuno ratticchedā”ti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ mahābhikkhusaṃgho sannipatito hoti. Na sakkonti mānattacārikā bhikkhū mānattaṃ sodhetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, mānattaṃ nikkhipituṃ. Evañca pana, bhikkhave, nikkhipitabbaṃ. Tena mānattacārikena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—‘mānattaṃ nikkhipāmī’ti. Nikkhittaṃ hoti mānattaṃ. ‘Vattaṃ nikkhipāmī’ti. Nikkhittaṃ hoti mānattan”ti.

Tena kho pana samayena sāvatthiyā bhikkhū tahaṃ tahaṃ pakkamiṃsu. Sakkonti mānattacārikā bhikkhū mānattaṃ sodhetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, mānattaṃ samādiyituṃ. Evañca pana, bhikkhave, samādiyitabbaṃ. Tena mānattacārikena bhikkhunā ekaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā, evamassa vacanīyo—‘mānattaṃ samādiyāmī’ti. Samādinnaṃ hoti mānattaṃ. ‘Vattaṃ samādiyāmī’ti. Samādinnaṃ hoti mānattan”ti.

Mānattacārikavattaṃ niṭṭhitaṃ.

5. Abbhānārahavatta

Tena kho pana samayena abbhānārahā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ … pe … nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma abbhānārahā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ … pe … nahāne piṭṭhiparikamman”ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—“saccaṃ kira, bhikkhave, abbhānārahā bhikkhū sādiyanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ … pe … nahāne piṭṭhiparikamman”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā— “ananucchavikaṃ … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, abbhānārahā bhikkhū sādiyissanti pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ … pe … nahāne piṭṭhiparikam-

maṃ. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā sāditabbaṃ pakatattānaṃ bhikkhūnaṃ abhivādanaṃ paccupaṭṭhānaṃ … pe … nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Yo sādiyeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, abbhānārahānaṃ bhikkhūnaṃ mithu yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ … pe … nahāne piṭṭhiparikammaṃ. Anujānāmi, bhikkhave, abbhānārahānaṃ bhikkhūnaṃ pañca yathāvuḍḍhaṃ—uposathaṃ, pavāraṇaṃ, vassikasāṭikaṃ, oṇojanaṃ, bhattaṃ. Tena hi, bhikkhave, abbhānārahānaṃ bhikkhūnaṃ vattaṃ paññapessāmi yathā abbhānārahehi bhikkhūhi vattitabbaṃ.

Abbhānārahena, bhikkhave, bhikkhunā sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Na upasampādetabbaṃ … pe … (yathā heṭṭhā, tathā vitthāretabbaṃ) na bhikkhūhi sampayojetabbaṃ.

Na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā pakatattassa bhikkhuno purato gantabbaṃ, na purato nisīditabbaṃ. Yo hoti saṃghassa āsanapariyanto seyyāpariyanto vihārapariyanto so tassa padātabbo. Tena ca so sāditabbo.

Na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā puresamaṇena vā pacchāsamaṇena vā kulāni upasaṅkamitabbāni; na āraññikaṅgaṃ samādātabbaṃ; na piṇḍapātikaṅgaṃ samādātabbaṃ; na ca tappaccayā piṇḍapāto nīharāpetabbo—mā maṃ jāniṃsūti.

Na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko āvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā.

Na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā abhikkhuko anāvāso gantabbo, aññatra pakatattena, aññatra antarāyā … pe …. (Yathā heṭṭhā, tathā vitthāretabbā.)

Gantabbo, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā sabhikkhukā āvāsā … pe … anāvāsā … pe … āvāsā vā anāvāsā vā sabhikkhuko āvāso … pe … sabhikkhuko anāvāso … pe … sabhikkhuko āvāso vā anāvāso vā, yatthassu bhikkhū samānasaṃvāsakā, yaṃ jaññā sakkomi ajjeva gantunti.

Na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthab-

baṃ, na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; pakatattaṃ bhikkhuṃ disvā āsanā vuṭṭhātabbaṃ, pakatatto bhikkhu āsanena nimantetabbo; na pakatattena bhikkhunā saddhiṃ ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Na, bhikkhave, abbhānārahena bhikkhunā pārivāsikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mūlāyapaṭikassanārahena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattārahena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... mānattacārikena bhikkhunā saddhiṃ ... pe ... abbhānārahena vuḍḍhatarena bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne āvāse vatthabbaṃ, na ekacchanne anāvāse vatthabbaṃ; na ekacchanne āvāse vā anāvāse vā vatthabbaṃ; na ekāsane nisīditabbaṃ, na nīce āsane nisinne ucce āsane nisīditabbaṃ, na chamāyaṃ nisinne āsane nisīditabbaṃ; na ekacaṅkame caṅkamitabbaṃ, na nīce caṅkame caṅkamante ucce caṅkame caṅkamitabbaṃ, na chamāyaṃ caṅkamante caṅkame caṅkamitabbaṃ.

Abbhānārahacatuttho ce, bhikkhave, parivāsaṃ dadeyya, mūlāya paṭikasseyya, mānattaṃ dadeyya, taṃvīso abbheyya, akammaṃ, na ca karaṇīyan”ti.

Abbhānārahavattaṃ niṭṭhitaṃ. Pārivāsikakkhandhako dutiyo. Imamhi khandhake vatthū pañca.

Tassuddānaṃ

Pārivāsikā sādenti, pakatattāna bhikkhunaṃ; Abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ, añjaliñca sāmīciyaṃ.

Āsanaṃ seyyābhihāraṃ, pādo pīṭhaṃ kathalikaṃ; Pattaṃ nahāne parikammaṃ, ujjhāyanti ca pesalā.

Dukkaṭaṃ sādiyantassa, Mithu pañca yathāvuḍḍhaṃ; Uposathaṃ pavāraṇaṃ, Vassikoṇojabhojanaṃ.

Sammā ca vattanā tattha, pakatattassa gacchantaṃ; Yo ca hoti pariyanto, pure pacchā tatheva ca.

Āraññapiṇḍanīhāro, āgantuke uposathe; Pavāraṇāya dūtena, gantabbo ca sabhikkhuko.

Ekacchanne ca vuṭṭhānaṃ, tatheva ca nimantaye; Āsane nīce caṅkame, chamāyaṃ caṅkamena ca.

Vuḍḍhatarena akammaṃ, ratticchedā ca sodhanā; Nikkhipanaṃ samādānaṃ, vattaṃva pārivāsike.

Mūlāya mānattārahā, tathā mānattacārikā; Abbhānārahe nayo cāpi, sambhedaṃ nayato puna.

Pārivāsikesu tayo, catu mānattacārike; Na samenti ratticchedesu, mānattesu ca devasi; Dve kammā sadisā sesā, tayo kammā samāsamāti.

Pārivāsikakkhandhakaṃ niṭṭhitaṃ.

Cūḷavagga

Pañcasatikakkhandhaka

1. Saṅgītinidāna

Atha kho āyasmā mahākassapo bhikkhū āmantesi—"ekamidāhaṃ, āvuso, samayaṃ pāvāya kusināraṃ addhānamaggappaṭipanno mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Atha khvāhaṃ, āvuso, maggā okkamma aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdiṃ.

Tena kho pana samayena aññataro ājīvako kusinārāya mandāravapupphaṃ gahetvā pāvaṃ addhānamaggappaṭipanno hoti. Addasaṃ kho ahaṃ, āvuso, taṃ ājīvakaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna taṃ ājīvakaṃ etadavocaṃ—'apāvuso, amhākaṃ satthāraṃ jānāsī'ti? 'Āmāvuso, jānāmi. Ajja sattāhaparinibbuto samaṇo gotamo. Tato me idaṃ mandāravapupphaṃ gahitan'ti. Tatrāvuso, ye te bhikkhū avītarāgā appekacce bāhā paggayha kandanti, chinnapātaṃ papatanti, āvaṭṭanti, vivaṭṭanti—atikhippaṃ bhagavā parinibbuto, atikhippaṃ sugato parinibbuto, atikhippaṃ cakkhuṃ loke antarahitanti. Ye pana te bhikkhū vītarāgā te satā sampajānā adhivāsenti—aniccā saṅkhārā, taṃ kutettha labbhāti.

Atha khvāhaṃ, āvuso, te bhikkhū etadavocaṃ—'alaṃ, āvuso, mā socittha; mā paridevittha. Nanvetaṃ, āvuso, bhagavatā paṭikacceva akkhātaṃ—sabbeheva piyehi manāpehi nānābhāvo vinābhāvo aññathābhāvo. Taṃ kutettha āvuso labbhā, yaṃ taṃ jātaṃ bhūtaṃ saṅkhataṃ palokadhammaṃ, taṃ vata mā palujjīti—netaṃ ṭhānaṃ vijjatī'ti.

Tena kho panāvuso, samayena subhaddo nāma vuḍḍhapabbajito tassaṃ parisāyaṃ nisinno hoti. Atha kho, āvuso, subhaddo vuḍḍhapabbajito te bhikkhū etadavoca— 'alaṃ, āvuso, mā socittha; mā paridevittha. Sumuttā mayaṃ tena mahāsamaṇena; upaddutā ca mayaṃ homa—idaṃ vo kappati, idaṃ vo na kappatīti. Idāni pana mayaṃ yaṃ icchissāma taṃ karissāma, yaṃ na icchissāma na taṃ karissāmā'ti.

Handa mayaṃ, āvuso, dhammañca vinayañca saṅgāyāma. Pure adhammo dippati, dhammo paṭibāhiyyati; pure avinayo dippati vinayo paṭibāhiyyati; pure adhammavādino balavanto honti, dhammavādino dubbalā honti; pure avinayavādino balavanto honti, vinayavādino dubbalā hontī"ti.

"Tena hi, bhante, thero bhikkhū uccinatū"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo ekenūnapañcaarahantasatāni uccini. Bhikkhū āyasmantaṃ mahākassapaṃ etadavocuṃ— "ayaṃ, bhante, āyasmā ānando kiñcāpi sekkho, abhabbo chandā dosā mohā bhayā agatiṃ gantuṃ. Bahu ca anena bhagavato santike dhammo ca vinayo ca pariyatto. Tena hi, bhante, thero āyasmantampi ānandaṃ uccinatū"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantampi ānandaṃ uccini.

Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kattha nu kho mayaṃ dhammañca vinayañca saṅgāyeyyāmā"ti? Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"rājagahaṃ kho mahāgocaraṃ pahūtasenāsanaṃ, yannūna mayaṃ rājagahe vassaṃ vasantā dhammañca vinayañca saṅgāyeyyāma. Na aññe bhikkhū rājagahe vassaṃ upagaccheyyun"ti.

Atha kho āyasmā mahākassapo saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imāni pañca bhikkhusatāni sammanneyya—rājagahe vassaṃ vasantāni dhammañca vinayañca saṅgāyituṃ, na aññehi bhikkhūhi rājagahe vassaṃ vasitabbanti. Esā ñatti.

Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Imāni pañca bhikkhusatāni sammannati—rājagahe vassaṃ vasantāni dhammañca vinayañca saṅgāyituṃ, na aññehi bhikkhūhi rājagahe vassaṃ vasitabbanti. Yassāyasmato khamati imesaṃ pañcannaṃ bhikkhusatānaṃ sammuti—rājagahe vassaṃ vasantānaṃ dhammañca vinayañca saṅgāyituṃ, na aññehi bhikkhūhi rājagahe vassaṃ vasitabbanti—so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammatāni saṃghena imāni pañca bhikkhusatāni rājagahe vassaṃ vasantāni dhammañca vinayañca saṅgāyituṃ, na aññehi bhikkhūhi rājagahe vassaṃ vasitabbanti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Atha kho therā bhikkhū rājagahaṃ agamaṃsu dhammañca vinayañca saṅgāyituṃ. Atha kho therānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā

kho, āvuso, khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇaṃ vaṇṇitaṃ. Handa mayaṃ, āvuso, paṭhamaṃ māsaṃ khaṇḍaphullaṃ paṭisaṅkharoma; majjhimaṃ māsaṃ sannipatitvā dhammañca vinayañca saṅgāyissāmā"ti.

Atha kho therā bhikkhū paṭhamaṃ māsaṃ khaṇḍaphullaṃ paṭisaṅkhariṃsu. Atha kho āyasmā ānando—"sve sannipāto na kho metaṃ patirūpaṃ, yohaṃ sekkho samāno sannipātaṃ gaccheyyan"ti—bahudeva rattiṃ kāyagatāya satiyā vītināmetvā rattiyā paccūsasamayaṃ "nipajjissāmī"ti kāyaṃ āvajjesi. Appattañca sīsaṃ bibbohanaṃ, bhūmito ca pādā muttā. Etasmiṃ antare anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci.

Atha kho āyasmā ānando arahā samāno sannipātaṃ agamāsi. Atha kho āyasmā mahākassapo saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ upāliṃ vinayaṃ puccheyyan"ti.

Āyasmā upāli saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ āyasmatā mahākassapena vinayaṃ puṭṭho vissajjeyyan"ti.

Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ upāliṃ etadavoca—"paṭhamaṃ, āvuso upāli, pārājikaṃ kattha paññattan"ti? "Vesāliyaṃ, bhante"ti. "Kaṃ ārabbhā"ti? "Sudinnaṃ kalandaputtaṃ ārabbhā"ti. "Kismiṃ vatthusmin"ti? "Methunadhamme"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ upāliṃ paṭhamassa pārājikassa vatthumpi pucchi, nidānampi pucchi, puggalampi pucchi, paññattimpi pucchi, anupaññattimpi pucchi, āpattimpi pucchi, anāpattimpi pucchi.

"Dutiyaṃ panāvuso upāli, pārājikaṃ kattha paññattan"ti? "Rājagahe, bhante"ti. "Kaṃ ārabbhā"ti? "Dhaniyaṃ kumbhakāraputtaṃ ārabbhā"ti. "Kismiṃ vatthusmin"ti? "Adinnādāne"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ upāliṃ dutiyassa pārājikassa vatthumpi pucchi, nidānampi pucchi, puggalampi pucchi, paññattimpi pucchi, anupaññattimpi pucchi, āpattimpi pucchi, anāpattimpi pucchi.

"Tatiyaṃ panāvuso upāli, pārājikaṃ kattha paññattan"ti? "Vesāliyaṃ, bhante"ti. "Kaṃ ārabbhā"ti? "Sambahule bhikkhū ārabbhā"ti. "Kismiṃ vatthusmin"ti? "Manussaviggahe"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ upāliṃ tatiyassa pārājikassa vatthumpi pucchi, nidānampi pucchi, puggalampi pucchi, paññattimpi pucchi, anupaññattimpi pucchi, āpattimpi pucchi, anāpattimpi pucchi.

"Catutthaṃ panāvuso upāli, pārājikaṃ kattha paññattan"ti? "Vesāliyaṃ, bhante"ti. "Kaṃ ārabbhā"ti? "Vaggumudātīriye bhikkhū ārabbhā"ti. "Kismiṃ vatthusmin"ti? "Uttarimanussadhamme"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ upāliṃ catutthassa pārājikassa vatthumpi pucchi, nidānampi pucchi, puggalampi pucchi, paññattimpi pucchi, anupaññattimpi pucchi, āpattimpi pucchi, anāpattimpi pucchi.

Eteneva upāyena ubhatovibhaṅge pucchi. Puṭṭho puṭṭho āyasmā upāli vissajjesi.

Atha kho āyasmā mahākassapo saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ ānandaṃ dhammaṃ puccheyyan"ti.

Āyasmā ānando saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ āyasmatā mahākassapena dhammaṃ puṭṭho vissajjeyyan"ti.

Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"brahmajālaṃ, āvuso ānanda, kattha bhāsitan"ti? "Antarā ca, bhante, rājagahaṃ antarā ca nāḷandaṃ rājāgārake ambalaṭṭhikāyā"ti. "Kaṃ ārabbhā"ti? "Suppiyañca paribbājakaṃ brahmadattañca māṇavan"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ ānandaṃ brahmajālassa nidānampi pucchi, puggalampi pucchi. "Sāmaññaphalaṃ panāvuso ānanda, kattha bhāsitan"ti? "Rājagahe, bhante, jīvakambavane"ti. "Kena saddhin"ti? "Ajātasattunā vedehiputtena saddhin"ti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmantaṃ ānandaṃ sāmaññaphalassa nidānampi pucchi, puggalampi pucchi. Eteneva upāyena pañcapi nikāye pucchi. Puṭṭho puṭṭho āyasmā ānando vissajjesi.

2. Khuddānukhuddakasikkhāpadakathā

Atha kho āyasmā ānando there bhikkhū etadavoca—"bhagavā maṃ, bhante, parinibbānakāle evamāha—'ākaṅkhamāno, ānanda, saṃgho mamaccayena khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhaneyyā'"ti. "Pucchi pana tvaṃ, āvuso ānanda, bhagavantaṃ—'katamāni pana, bhante, khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī'"ti? "Na khohaṃ, bhante, bhagavantaṃ pucchiṃ—'katamāni pana, bhante, khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī'"ti. Ekacce therā evamāhaṃsu—"cattāri pārājikāni ṭhapetvā, avasesāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī"ti. Ekacce therā evamāhaṃsu—"tāri pārājikāni ṭhapetvā, terasa saṃghādisese ṭhapetvā, avasesāni khud-

dānukhuddakāni sikkhāpadānī"ti. Ekacce therā evamāhaṃsu— "cattāri pārājikāni ṭhapetvā, terasa saṃghādisese ṭhapetvā, dve aniyate ṭhapetvā, avasesāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī"ti. Ekacce therā evamāhaṃsu—"cattāri pārājikāni ṭhapetvā, terasa saṃghādisese ṭhapetvā, dve aniyate ṭhapetvā, tiṃsa nissaggiye pācittiye ṭhapetvā, avasesāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī"ti. Ekacce therā evamāhaṃsu—"cattāri pārājikāni ṭhapetvā, terasa saṃghādisese ṭhapetvā, dve aniyate ṭhapetvā, tiṃsa nissaggiye pācittiye ṭhapetvā, dvenavuti pācittiye ṭhapetvā, avasesāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī"ti. Ekacce therā evamāhaṃsu—"cattāri pārājikāni ṭhapetvā, terasa saṃghādisese ṭhapetvā, dve aniyate ṭhapetvā, tiṃsa nissaggiye pācittiye ṭhapetvā, dvenavuti pācittiye ṭhapetvā, cattāro pāṭidesanīye ṭhapetvā, avasesāni khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī"ti.

Atha kho āyasmā mahākassapo saṃghaṃ ñāpesi—

"Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Santamhākaṃ sikkhāpadāni gihigatāni. Gihinopi jānanti—'idaṃ vo samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ kappati, idaṃ vo na kappatī'ti. Sace mayaṃ khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanissāma, bhavissanti vattāro— 'dhūmakālikaṃ samaṇena gotamena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Yāvimesaṃ satthā aṭṭhāsi tāvime sikkhāpadesu sikkhiṃsu. Yato imesaṃ satthā parinibbuto, na dānime sikkhāpadesu sikkhantī'ti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho apaññattaṃ nappaññapeyya, paññattaṃ na samucchindeyya, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vatteyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, āvuso, saṃgho. Santamhākaṃ sikkhāpadāni gihigatāni. Gihinopi jānanti—'idaṃ vo samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ kappati, idaṃ vo na kappatī'ti. Sace mayaṃ khuddānukhuddakāni sikkhāpadāni samūhanissāma, bhavissanti vattāro— 'dhūmakālikaṃ samaṇena gotamena sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ. Yāvimesaṃ satthā aṭṭhāsi tāvime sikkhāpadesu sikkhiṃsu. Yato imesaṃ satthā parinibbuto, na dānime sikkhāpadesu sikkhantī'ti. Saṃgho apaññattaṃ nappaññapeti, paññattaṃ na samucchindati, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattati. Yassāyasmato khamati apaññattassa appaññāpanā, paññattassa asamucchedo, yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattanā, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Saṃgho apaññattaṃ nappaññapeti, paññattaṃ na samucchindati,

yathāpaññattesu sikkhāpadesu samādāya vattati. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī”ti.

Atha kho therā bhikkhū āyasmantaṃ ānandaṃ etadavocuṃ—“idaṃ te, āvuso ānanda, dukkaṭaṃ, yaṃ tvaṃ bhagavantaṃ na pucchi—‘katamāni pana, bhante, khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī’ti. Desehi taṃ dukkaṭan”ti. “Ahaṃ kho, bhante, assatiyā bhagavantaṃ na pucchiṃ—‘katamāni pana, bhante, khuddānukhuddakāni sikkhāpadānī’ti. Nāhaṃ taṃ dukkaṭaṃ passāmi, api cāyasmantānaṃ saddhāya desemi taṃ dukkaṭan”ti. “Idampi te, āvuso ānanda, dukkaṭaṃ, yaṃ tvaṃ bhagavato vassikasāṭikaṃ akkamitvā sibbesi. Desehi taṃ dukkaṭan”ti. “Ahaṃ kho, bhante, na agāravena bhagavato vassikasāṭikaṃ akkamitvā sibbesiṃ. Nāhaṃ taṃ dukkaṭaṃ passāmi, api cāyasmantānaṃ saddhāya desemi taṃ dukkaṭan”ti. “Idampi te, āvuso ānanda, dukkaṭaṃ, yaṃ tvaṃ mātugāmehi bhagavato sarīraṃ paṭhamaṃ vandāpesi, tāsaṃ rodantīnaṃ bhagavato sarīraṃ assukena makkhitaṃ. Desehi taṃ dukkaṭan”ti. “Ahaṃ kho, bhante—māyimāsaṃ vikāle ahesunti—mātugāmehi bhagavato sarīraṃ paṭhamaṃ vandāpesiṃ. Nāhaṃ taṃ dukkaṭaṃ passāmi, api cāyasmantānaṃ saddhāya desemi taṃ dukkaṭan”ti. “Idampi te, āvuso ānanda, dukkaṭaṃ, yaṃ tvaṃ bhagavatā oḷārike nimitte kayiramāne, oḷārike obhāse kayiramāne, na bhagavantaṃ yāci— ‘tiṭṭhatu bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ, bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan’ti. Desehi taṃ dukkaṭan”ti. “Ahaṃ kho, bhante, mārena pariyuṭṭhitacitto na bhagavantaṃ yāciṃ—‘tiṭṭhatu bhagavā kappaṃ, tiṭṭhatu sugato kappaṃ, bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan’ti. Nāhaṃ taṃ dukkaṭaṃ passāmi, api cāyasmantānaṃ saddhāya desemi taṃ dukkaṭan”ti. “Idampi te, āvuso ānanda, dukkaṭaṃ yaṃ tvaṃ mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye pabbajjaṃ ussukkaṃ akāsi. Desehi taṃ dukkaṭan”ti. “Ahaṃ kho, bhante, ayaṃ mahāpajāpati gotamī bhagavato mātucchā āpādikā posikā khīrassa dāyikā bhagavantaṃ janettiyā kālaṅkatāya thaññaṃ pāyesīti mātugāmassa tathāgatappavedite dhammavinaye pabbajjaṃ ussukkaṃ akāsiṃ. Nāhaṃ taṃ dukkaṭaṃ passāmi, api cāyasmantānaṃ saddhāya desemi taṃ dukkaṭan”ti.

Tena kho pana samayena āyasmā purāṇo dakkhiṇāgirismiṃ cārikaṃ

carati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi. Atha kho āyasmā purāṇo therehi bhikkhūhi dhamme ca vinaye ca saṅgīte dakkhiṇāgirismiṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ yena veḷuvanaṃ kalandakanivāpo yena therā bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā therehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammoditvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ purāṇaṃ therā bhikkhū etadavocuṃ— "therehi, āvuso purāṇa, dhammo ca vinayo ca saṅgīto. Upehi taṃ saṅgītin"ti. "Susaṅgītāvuso, therehi dhammo ca vinayo ca. Api ca yatheva mayā bhagavato sammukhā sutaṃ, sammukhā paṭiggahitaṃ, tathevāhaṃ dhāressāmī"ti.

3. Brahmadaṇḍakathā

Atha kho āyasmā ānando there bhikkhū etadavoca—"bhagavā maṃ, bhante, parinibbānakāle evamāha—'tena hānanda, saṃgho mamaccayena channassa bhikkhuno brahmadaṇḍaṃ āṇāpetū'"ti. "Pucchi pana tvaṃ, āvuso ānanda, bhagavantaṃ— 'katamo pana, bhante, brahmadaṇḍo'"ti? "Pucchiṃ khohaṃ, bhante, bhagavantaṃ— 'katamo pana, bhante, brahmadaṇḍo'ti? 'Channo, ānanda, bhikkhu yaṃ iccheyya taṃ vadeyya. Bhikkhūhi channo bhikkhu neva vattabbo, na ovaditabbo, nānusāsitabbo'"ti. "Tena hāvuso ānanda, tvaṃyeva channassa bhikkhuno brahmadaṇḍaṃ āṇāpehī"ti. "Kathāhaṃ, bhante, channassa bhikkhuno brahmadaṇḍaṃ āṇāpemi, caṇḍo so bhikkhu pharuso"ti? "Tena hāvuso ānanda, bahukehi bhikkhūhi saddhiṃ gacchāhī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando therānaṃ bhikkhūnaṃ paṭissutvā mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi nāvāya ujjavanikāya kosambiṃ ujjavi, nāvāya paccorohitvā rañño udenassa uyyānassa avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi. Tena kho pana samayena rājā udeno uyyāne paricāresi saddhiṃ orodhena. Assosi kho rañño udenassa orodho—"amhākaṃ kira ācariyo ayyo ānando uyyānassa avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinno"ti. Atha kho rañño udenassa orodho rājānaṃ udenaṃ etadavoca—"amhākaṃ kira, deva, ācariyo ayyo ānando uyyānassa avidūre aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinno. Icchāma mayaṃ, deva, ayyaṃ ānandaṃ passitun"ti. "Tena hi tumhe samaṇaṃ ānandaṃ passathā"ti.

Atha kho rañño udenassa orodho yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rañño udenassa orodhaṃ āyasmā ānando dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rañño udenassa orodho āyasmatā ānandena dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito āyasmato ānandassa pañca uttarāsaṅgasatāni pādāsi. Atha kho rañño udenassa orodho āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena rājā udeno tenupasaṅkami. Addasā kho rājā udeno orodhaṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna orodhaṃ etadavoca—"api nu kho tumhe samaṇaṃ ānandaṃ passitthā"ti? "Apassimhā kho mayaṃ, deva, ayyaṃ ānandan"ti. "Api nu tumhe samaṇassa ānandassa kiñci adatthā"ti? "Adamhā kho mayaṃ, deva, ayyassa ānandassa pañca uttarāsaṅgasatānī"ti. Rājā udeno ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma samaṇo ānando tāva bahuṃ cīvaraṃ paṭiggahessati. Dussavāṇijjaṃ vā samaṇo ānando karissati, paggāhikasālaṃ vā pasāressatī"ti.

Atha kho rājā udeno yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā udeno āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"āgamā nu khvidha, bho ānanda, amhākaṃ orodho"ti? "Āgamāsi kho te idha, mahārāja, orodho"ti. "Api pana bhoto ānandassa kiñci adāsī"ti? "Adāsi kho me, mahārāja, pañca uttarāsaṅgasatānī"ti. "Kiṃ pana bhavaṃ ānando tāva bahuṃ cīvaraṃ karissatī"ti? "Ye te, mahārāja, bhikkhū dubbalacīvarā tehi saddhiṃ saṃvibhajissāmī"ti. "Yāni kho pana, bho ānanda, porāṇakāni dubbalacīvarāni tāni kathaṃ karissathā"ti? "Tāni, mahārāja, uttarattharaṇaṃ karissāmā"ti. "Yāni pana, bho ānanda, porāṇakāni uttarattharaṇāni tāni kathaṃ karissathā"ti? "Tāni, mahārāja, bhisicchaviyo karissāmā"ti. "Yā pana, bho ānanda, porāṇakā bhisicchaviyo tā kathaṃ karissathā"ti? "Tā, mahārāja, bhūmattharaṇaṃ karissāmā"ti. "Yāni pana, bho ānanda, porāṇakāni bhūmattharaṇāni tāni kathaṃ karissathā"ti? "Tāni, mahārāja, pādapuñchaniyo karissāmā"ti. "Yā pana, bho ānanda, porāṇakā pādapuñchaniyo tā kathaṃ karissathā"ti? "Tā, mahārāja, rajoharaṇaṃ karissāmā"ti. "Yāni pana, bho ānanda, porāṇakāni rajoharaṇāni tāni kathaṃ karissathā"ti? "Tāni, mahārāja, koṭṭetvā cikkhallena madditvā paribhaṇḍaṃ limpissāmā"ti.

Atha kho rājā udeno—"sabbevime samaṇā sakyaputtiyā yoniso upanenti, na kulavaṃ gamentī"ti—āyasmato ānandassa aññānipi pañca dussasatāni pādāsi. Ayañcarahi āyasmato ānandassa paṭhamaṃ cīvarabhikkhā uppajji cīvarasahassaṃ. Atha kho āyasmā ānando yena ghositārāmo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmā channo yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ channaṃ āyasmā ānando etadavoca—"saṃghena te, āvuso channa, brahmadaṇḍo āṇāpito"ti.

"Katamo pana, bhante ānanda, brahmadaṇḍo āṇāpito"ti? "Tvaṃ, āvuso channa, bhikkhū yaṃ iccheyyāsi taṃ vadeyyāsi. Bhikkhūhi tvaṃ neva vattabbo, na ovaditabbo, nānusāsitabbo"ti. "Nanvāhaṃ, bhante ānanda, hato ettāvatā, yatohaṃ bhikkhūhi neva vattabbo, na ovaditabbo, nānusāsitabbo"ti tattheva mucchito papato. Atha kho āyasmā channo brahmadaṇḍena aṭṭīyamāno harāyamāno jigucchamāno eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti abbhaññāsi. Aññataro ca panāyasmā channo arahataṃ ahosi. Atha kho āyasmā channo arahattaṃ patto yenāyasmā ānando tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca—"paṭippassambhehi dāni me, bhante ānanda, brahmadaṇḍan"ti. "Yadaggena tayā, āvuso channa, arahattaṃ sacchikataṃ tadaggena te brahmadaṇḍo paṭippassaddho"ti. Imāya kho pana vinayasaṅgītiyā pañca bhikkhusatāni anūnāni anadhikāni ahesuṃ. Tasmā ayaṃ vinayasaṅgīti "pañcasatikā"ti vuccatīti.

Pañcasatikakkhandhako ekādasamo. Imamhi khandhake vatthū tevīsati.

Tassuddānaṃ

Parinibbute sambuddhe, thero kassapasavhayo; Āmantayi bhikkhugaṇaṃ, saddhammamanupālako.

Pāvāyaddhānamaggamhi, subhaddena paveditaṃ; Saṅgāyissāma saddhammaṃ, adhammo pure dippati.

Ekenūna pañcasataṃ, ānandampi ca uccini; Dhammavinayasaṅgītiṃ, vasanto guhamuttame.

Upāliṃ vinayaṃ pucchi, suttantānandapaṇḍitaṃ; Piṭakaṃ tīṇi saṅgītiṃ, akaṃsu jinasāvakā.

Khuddānukhuddake nānā, yathāpaññattivattanā; Na pucchi akkamitvāna, vandāpesi na yāci ca.

Pabbajjaṃ mātugāmassa, saddhāya dukkaṭāni me; Purāṇo brahmadaṇḍañca, orodho udenena saha.

Tāva bahu dubbalañca, uttarattharaṇā bhisi; Bhūmattharaṇā puñchaniyo, rajo cikkhallamaddanā.

Sahassacīvaraṃ uppajji, paṭhamānandasavhayo; Tajjito brahmadaṇḍena, catussaccaṃ apāpuṇi; Vasībhūtā pañcasatā, tasmā pañcasatī iti.

Pañcasatikakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Kosambakakkhandhaka

1. Kosambakavivādakathā

Tena samayena buddho bhagavā kosambiyaṃ viharati ghositārāme. Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. So tassā āpattiyā āpattidiṭṭhi hoti; aññe bhikkhū tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhino honti. So aparena samayena tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi hoti; aññe bhikkhū tassā āpattiyā āpattidiṭṭhino honti. Atha kho te bhikkhū taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattin"ti? "Natthi me, āvuso, āpatti yamahaṃ passeyyan"ti. Atha kho te bhikkhū sāmaggiṃ labhitvā taṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipiṃsu. So ca bhikkhu bahussuto hoti āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Atha kho so bhikkhu sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū upasaṅkamitvā etadavoca—"anāpatti esā, āvuso, nesā āpatti. Anāpannomhi, namhi āpanno. Anukkhittomhi, namhi ukkhitto. Adhammikenamhi kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānārahena. Hotha me āyasmanto dhammato vinayato pakkhā"ti. Alabhi kho so bhikkhu sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū pakkhe. Jānapadānampi sandiṭṭhānaṃ sambhattānaṃ bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi—"anāpatti esā, āvuso, nesā āpatti. Anāpannomhi, namhi āpanno. Anukkhittomhi, namhi ukkhitto. Adhammikenamhi kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānārahena. Hontu

me āyasmanto dhammato vinayato pakkhā”ti. Alabhi kho so bhikkhu jānapadepi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū pakkhe. Atha kho te ukkhittānuvattakā bhikkhū yena ukkhepakā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā ukkhepake bhikkhū etadavocuṃ—“anāpatti esā, āvuso, nesā āpatti. Anāpanno eso bhikkhu, neso bhikkhu āpanno. Anukkhitto eso bhikkhu, neso bhikkhu ukkhitto. Adhammikena kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānārahenā”ti. Evaṃ vutte, ukkhepakā bhikkhū ukkhittānuvattake bhikkhū etadavocuṃ—“āpatti esā, āvuso, nesā anāpatti. Āpanno eso bhikkhu, neso bhikkhu anāpanno. Ukkhitto eso bhikkhu, neso bhikkhu anukkhitto. Dhammikena kammena ukkhitto akuppena ṭhānārahena. Mā kho tumhe āyasmanto etaṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ anuvattittha anuparivārethā”ti. Evampi kho te ukkhittānuvattakā bhikkhū ukkhepakehi bhikkhūhi vuccamānā tatheva taṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ anuvattiṃsu anuparivāresuṃ.

Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—“idha, bhante, aññataro bhikkhu āpattiṃ āpanno ahosi. So tassā āpattiyā āpattidiṭṭhi ahosi, aññe bhikkhū tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhino ahesuṃ. So aparena samayena tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi ahosi, aññe bhikkhū tassā āpattiyā āpattidiṭṭhino ahesuṃ. Atha kho te, bhante, bhikkhū taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—‘āpattiṃ tvaṃ, āvuso, āpanno, passasetaṃ āpattin’ti? ‘Natthi me, āvuso, āpatti yamahaṃ passeyyan’ti. Atha kho te, bhante, bhikkhū sāmaggiṃ labhitvā taṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipiṃsu. So ca, bhante, bhikkhu bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Atha kho so, bhante, bhikkhu sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū upasaṅkamitvā etadavoca—‘anāpatti esā, āvuso; nesā āpatti. Anāpannomhi, namhi āpanno. Anukkhittomhi, namhi ukkhitto. Adhammikenamhi kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānārahena. Hotha me āyasmanto dhammato vinayato pakkhā’ti. Alabhi kho so, bhante, bhikkhu sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū pakkhe. Jānapadānampi sandiṭṭhānaṃ sambhattānaṃ bhikkhūnaṃ santike dūtaṃ pāhesi— ‘anāpatti esā, āvuso; nesā āpatti. Anāpannomhi, namhi āpanno. Anukkhittomhi, namhi ukkhitto. Adhammikenamhi kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānāra-

hena. Hontu me āyasmanto dhammato vinayato pakkhā'ti. Alabhi kho so, bhante, bhikkhu jānapadepi sandiṭṭhe sambhatte bhikkhū pakkhe. Atha kho te, bhante, ukkhittānuvattakā bhikkhū yena ukkhepakā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā ukkhepake bhikkhū etadavocuṃ—'anāpatti esā, āvuso; nesā āpatti. Anāpanno eso bhikkhu, neso bhikkhu āpanno. Anukkhitto eso bhikkhu, neso bhikkhu ukkhitto. Adhammikena kammena ukkhitto kuppena aṭṭhānārahenā'ti. Evaṃ vutte, te, bhante, ukkhepakā bhikkhū ukkhittānuvattake bhikkhū etadavocuṃ—'āpatti esā, āvuso; nesā anāpatti. Āpanno eso bhikkhu, neso bhikkhu anāpanno. Ukkhitto eso bhikkhu, neso bhikkhu anukkhitto. Dhammikena kammena ukkhitto akuppena ṭhānārahena. Mā kho tumhe āyasmanto etaṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ anuvattittha anuparivārethā'ti. Evampi kho te, bhante, ukkhittānuvattakā bhikkhū ukkhepakehi bhikkhūhi vuccamānā tatheva taṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ anuvattanti anuparivārentī"ti.

Atha kho bhagavā—"bhinno bhikkhusaṃgho, bhinno bhikkhusaṃgho"ti—u yena ukkhepakā bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho bhagavā ukkhepake bhikkhū etadavoca—"mā kho tumhe, bhikkhave— 'paṭibhāti no, paṭibhāti no'ti—yasmiṃ vā tasmiṃ vā bhikkhuṃ ukkhipitabbaṃ maññittha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. So tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi hoti, aññe bhikkhū tassā āpattiyā āpattidiṭṭhino honti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū taṃ bhikkhuṃ evaṃ jānanti—'ayaṃ kho āyasmā bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikādharo paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Sace mayaṃ imaṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipissāma, na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ uposathaṃ karissāma, vinā iminā bhikkhunā uposathaṃ karissāma, bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, bhedagarukehi, bhikkhave, bhikkhūhi na so bhikkhu āpattiyā adassane ukkhipitabbo.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. So tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi hoti, aññe bhikkhū tassā āpattiyā āpattidiṭṭhino honti. Te ce, bhikkhave, bhikkhū taṃ bhikkhuṃ evaṃ jānanti—'ayaṃ kho āyasmā bahussuto āgatāgamo dhammadharo vinayadharo mātikād-

haro paṇḍito byatto medhāvī lajjī kukkuccako sikkhākāmo. Sace mayaṃ imaṃ bhikkhuṃ āpattiyā adassane ukkhipissāma, na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ pavāressāma, vinā iminā bhikkhunā pavāressāma. Na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ saṃghakammaṃ karissāma, vinā iminā bhikkhunā saṃghakammaṃ karissāma. Na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ āsane nisīdissāma, vinā iminā bhikkhunā āsane nisīdissāma. Na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ yāgupāne nisīdissāma, vinā iminā bhikkhunā yāgupāne nisīdissāma. Na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ bhattagge nisīdissāma, vinā iminā bhikkhunā bhattagge nisīdissāma. Na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ ekacchanne vasissāma, vinā iminā bhikkhunā ekacchanne vasissāma. Na mayaṃ iminā bhikkhunā saddhiṃ yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ karissāma, vinā iminā bhikkhunā yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ karissāma. Bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, bhedagarukehi, bhikkhave, bhikkhūhi na so bhikkhu āpattiyā adassane ukkhipitabbo"ti.

Atha kho bhagavā ukkhepakānaṃ bhikkhūnaṃ etamatthaṃ bhāsitvā uṭṭhāyāsanā yena ukkhittānuvattakā bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho bhagavā ukkhittānuvattake bhikkhū etadavoca—"mā kho tumhe, bhikkhave, āpattiṃ āpajjitvā 'nāmha āpannā, nāmha āpannā'ti āpattiṃ na paṭikātabbaṃ maññittha.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. So tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi hoti, aññe bhikkhū tassā āpattiyā āpattidiṭṭhino honti. So ce, bhikkhave, bhikkhu te bhikkhū evaṃ jānāti—'ime kho āyasmanto bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā paṇḍitā byattā medhāvino lajjino kukkuccakā sikkhākāmā, nālaṃ mamaṃ vā kāraṇā aññesaṃ vā kāraṇā chandā dosā mohā bhayā agatiṃ gantuṃ. Sace maṃ ime bhikkhū āpattiyā adassane ukkhipissanti, na mayā saddhiṃ uposathaṃ karissanti, vinā mayā uposathaṃ karissanti, bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇan'ti, bhedagarukena, bhikkhave, bhikkhunā paresampi saddhāya āpatti

desetabbā.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiṃ āpanno hoti. So tassā āpattiyā anāpattidiṭṭhi hoti, aññe bhikkhū tassā āpattiyā āpattidiṭṭhino honti. So ce, bhikkhave, bhikkhu te bhikkhū evaṃ jānāti—'ime kho āyasmanto bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā paṇḍitā byattā medhāvino lajjino kukkuccakā sikkhākāmā, nālaṃ mamaṃ vā kāraṇā aññesaṃ vā kāraṇā chandā dosā mohā bhayā agatiṃ gantuṃ. Sace maṃ ime bhikkhū āpattiyā adassane ukkhipissanti, na mayā saddhiṃ pavāressanti, vinā mayā pavāressanti. Na mayā saddhiṃ saṃghakammaṃ karissanti, vinā mayā saṃghakammaṃ karissanti. Na mayā saddhiṃ āsane nisīdissanti, vinā mayā āsane nisīdissanti. Na mayā saddhiṃ yāgupāne nisīdissanti, vinā mayā yāgupāne nisīdissanti. Na mayā saddhiṃ bhattagge nisīdissanti vinā mayā bhattagge nisīdissanti. Na mayā saddhiṃ ekacchanne vasissanti, vinā mayā ekacchanne vasissanti. Na mayā saddhiṃ yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ karissanti, vinā mayā yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ paccuṭṭhānaṃ añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ karissanti, bhavissati saṃghassa tatonidānaṃ bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākara bhedagarukena, bhikkhave, bhikkhunā paresampi saddhāya āpatti desetabbā"ti. Atha kho bhagavā ukkhittānuvattakānaṃ bhikkhūnaṃ etamatthaṃ bhāsitvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena ukkhittānuvattakā bhikkhū tattheva antosīmāya uposathaṃ karonti, saṃghakammaṃ karonti. Ukkhepakā pana bhikkhū nissīmaṃ gantvā uposathaṃ karonti, saṃghakammaṃ karonti. Atha kho aññataro ukkhepako bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—

"Te, bhante, ukkhittānuvattakā bhikkhū tattheva antosīmāya uposathaṃ karonti, saṃghakammaṃ karonti. Mayaṃ pana ukkhepakā bhikkhū nissīmaṃ gantvā uposathaṃ karoma, saṃghakammaṃ karomā"ti. "Te ce, bhikkhu, ukkhittānuvattakā bhikkhū tattheva antosīmāya uposathaṃ karissanti, saṃghakammaṃ karissanti, yathā mayā ñatti ca anussāvanā ca paññattā, tesaṃ tāni kammāni dhammikāni kammāni bhavissanti akuppāni ṭhānārahāni. Tumhe ce, bhikkhu, ukkhepakā

bhikkhū tattheva antosīmāya uposathaṃ karissatha, saṃghakammaṃ karissatha, yathā mayā ñatti ca anussāvanā ca paññattā, tumhākampi tāni kammāni dhammikāni kammāni bhavissanti akuppāni ṭhānārahāni. Taṃ kissa hetu? Nānāsaṃvāsakā ete bhikkhū tumhehi, tumhe ca tehi nānāsaṃvāsakā.

Dvemā, bhikkhu, nānāsaṃvāsakabhūmiyo—attanā vā attānaṃ nānāsaṃvāsakaṃ karoti, samaggo vā naṃ saṃgho ukkhipati adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā. Imā kho, bhikkhu, dve nānāsaṃvāsakabhūmiyo. Dvemā, bhikkhu, samānasaṃvāsakabhūmiyo—attanā vā attānaṃ samānasaṃvāsaṃ karoti, samaggo vā naṃ saṃgho ukkhittaṃ osāreti adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā. Imā kho, bhikkhu, dve samānasaṃvāsakabhūmiyo"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū bhattagge antaraghare bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ ananulomikaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ upadaṃsenti, hatthaparāmāsaṃ karonti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā bhattagge antaraghare bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ ananulomikaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ upadaṃsessanti, hatthaparāmāsaṃ karissantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū bhattagge antaraghare bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ ananulomikaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ upadaṃsessanti, hatthaparāmāsaṃ karissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū bhattagge antaraghare bhaṇḍanajātā ... pe ... hatthaparāmāsaṃ karontī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"bhinne, bhikkhave, saṃghe adhammiyāyamāne asammodikāya vattamānāya 'ettāvatā na aññamaññaṃ ananulomikaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ upadaṃsessāma, hatthaparāmāsaṃ karissāmā'ti—āsane nisīditabbaṃ. Bhinne, bhikkhave, saṃghe dhammiyāyamāne sammodikāya vattamānāya āsanantarikāya nisīditabban"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū saṃghamajjhe bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viha-

ranti. Te na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—"idha, bhante, bhikkhū saṃghamajjhe bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. Te na sakkonti taṃ adhikaraṇaṃ vūpasametuṃ. Sādhu, bhante, bhagavā yena te bhikkhū tenupasaṅkamatu anukampaṃ upādāyā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho bhagavā yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi, nisajja kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"alaṃ, bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ mā kalahaṃ mā viggahaṃ mā vivādan"ti. Evaṃ vutte, aññataro adhammavādī bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—"āgametu, bhante, bhagavā dhammassāmī; appossukko, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāramanuyutto viharatu. Mayametena bhaṇḍanena kalahena viggahena vivādena paññāyissāmā"ti. Dutiyampi kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"alaṃ, bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ mā kalahaṃ mā viggahaṃ mā vivādan"ti. Dutiyampi kho so adhammavādī bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—"āgametu, bhante, bhagavā dhammassāmī; appossukko, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāramanuyutto viharatu. Mayametena bhaṇḍanena kalahena viggahena vivādena paññāyissāmā"ti.

2. Dīghāvuvatthu

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"bhūtapubbaṃ, bhikkhave, bārāṇasiyaṃ brahmadatto nāma kāsirājā ahosi aḍḍho mahaddhano mahābhogo mahabbalo mahāvāhano mahāvijito paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro. Dīghīti nāma kosalarājā ahosi daliddo appadhano appabhogo appabalo appavāhano appavijito aparipuṇṇakosakoṭṭhāgāro. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā dīghītiṃ kosalarājānaṃ abbhuyyāsi. Assosi kho, bhikkhave, dīghīti kosalarājā—'brahmadatto kira kāsirājā caturaṅginiṃ senaṃ sannayhitvā mamaṃ abbhuyyāto'ti. Atha kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño etadahosi—'brahmadatto kho kāsirājā aḍḍho mahaddhano mahābhogo mahabbalo mahāvāhano mahāvijito paripuṇṇakosakoṭṭhāgāro, ahaṃ panamhi daliddo appadhano appabhogo appabalo appavāhano appavijito aparipuṇṇakosakoṭṭhāgāro, nāhaṃ paṭibalo brahmadattena kāsirañña ekasaṅghātampi sahituṃ.

Yannūnāhaṃ paṭikacceva nagaramhā nippateyyan'ti.

Atha kho, bhikkhave, dīghīti kosalarājā mahesiṃ ādāya paṭikacceva nagaramhā nippati. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghītissa kosalarañño balañca vāhanañca janapadañca kosañca koṭṭhāgārañca abhivijiya ajjhāvasati. Atha kho, bhikkhave, dīghīti kosalarājā sapajāpatiko yena bārāṇasī tena pakkāmi. Anupubbena yena bārāṇasī tadavasari. Tatra sudaṃ, bhikkhave, dīghīti kosalarājā sapajāpatiko bārāṇasiyaṃ aññatarasmiṃ paccantime okāse kumbhakāranivesane aññātakavesena paribbājakacchannena paṭivasati. Atha kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño mahesī nacirasseva gabbhinī ahosi. Tassā evarūpo dohaḷo uppanno hoti—icchati sūriyassa uggamanakāle caturaṅginiṃ senaṃ sannaddhaṃ vammikaṃ subhūme ṭhitaṃ passituṃ, khaggānañca dhovanaṃ pātuṃ. Atha kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño mahesī dīghītiṃ kosalarājānaṃ etadavoca—'gabbhinīmhi, deva. Tassā me evarūpo dohaḷo uppanno—icchāmi sūriyassa uggamanakāle caturaṅginiṃ senaṃ sannaddhaṃ vammikaṃ subhūme ṭhitaṃ passituṃ, khaggānañca dhovanaṃ pātun'ti. 'Kuto, devi, amhākaṃ duggatānaṃ caturaṅginī senā sannaddhā vammikā subhūme ṭhitā, khaggānañca dhovanaṃ pātun'ti 'sacāhaṃ, deva, na labhissāmi, marissāmī'ti.

Tena kho pana samayena, brahmadattassa kāsirañño purohito brāhmaṇo dīghītissa kosalarañño sahāyo hoti. Atha kho, bhikkhave, dīghīti kosalarājā yena brahmadattassa kāsirañño purohito brāhmaṇo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā brahmadattassa kāsirañño purohitaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca—'sakhī te, samma, gabbhinī. Tassā evarūpo dohaḷo uppanno—icchati sūriyassa uggamanakāle caturaṅginiṃ senaṃ sannaddhaṃ vammikaṃ subhūme ṭhitaṃ passituṃ, khaggānañca dhovanaṃ pātun'ti. 'Tena hi, deva, mayampi deviṃ passāmā'ti. Atha kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño mahesī yena brahmadattassa kāsirañño purohito brāhmaṇo tenupasaṅkami. Addasā kho, bhikkhave, brahmadattassa kāsirañño purohito brāhmaṇo dīghītissa kosalarañño mahesiṃ dūratova āgacchantiṃ, disvāna uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena dīghītissa kosalarañño mahesī tenañjaliṃ paṇāmetvā tikkhattuṃ udānaṃ udānesi—'kosalarājā vata bho kucchigato, kosalarājā vata bho kucchigatoti. Attamanā, devi, hohi. Lacchasi sūriyassa uggamanakāle caturaṅginiṃ senaṃ sannaddhaṃ vam-

mikaṃ subhūme ṭhitaṃ passituṃ, khaggānañca dhovanaṃ pātun'ti.

Atha kho, bhikkhave, brahmadattassa kāsirañño purohito brāhmaṇo yena brahmadatto kāsirājā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā brahmadattaṃ kāsirājānaṃ etadavoca—'tathā, deva, nimittāni dissanti, sve sūriyuggamanakāle caturaṅginī senā sannaddhā vammikā subhūme tiṭṭhatu, khaggā ca dhoviyantū'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā manusse āṇāpesi—'yathā, bhaṇe, purohito brāhmaṇo āha tathā karothā'ti. Alabhi kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño mahesī sūriyassa uggamanakāle caturaṅginiṃ senaṃ sannaddhaṃ vammikaṃ subhūme ṭhitaṃ passituṃ, khaggānañca dhovanaṃ pātuṃ. Atha kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño mahesī tassa gabbhassa paripākamanvāya puttaṃ vijāyi. Tassa dīghāvūti nāmaṃ akaṃsu. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro nacirasseva viññutaṃ pāpuṇi. Atha kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño etadahosi—'ayaṃ kho brahmadatto kāsirājā bahuno amhākaṃ anatthassa kārako, iminā amhākaṃ balañca vāhanañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca acchinnaṃ, sacāyaṃ amhe jānissati, sabbeva tayo ghātāpessati, yannūnāhaṃ dīghāvuṃ kumāraṃ bahinagare vāseyyan'ti. Atha kho, bhikkhavo, dīghīti kosalarājā dīghāvuṃ kumāraṃ bahinagare vāsesi. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro bahinagare paṭivasanto nacirasseva sabbasippāni sikkhi.

Tena kho pana samayena dīghītissa kosalarañño kappako brahmadatte kāsiraññe paṭivasati. Addasā kho, bhikkhave, dīghītissa kosalarañño kappako dīghītiṃ kosalarājānaṃ sapajāpatikaṃ bārāṇasiyaṃ aññatarasmiṃ paccantime okāse kumbhakāranivesane aññātakavesena paribbājakacchannena paṭivasantaṃ, disvāna yena brahmadatto kāsirājā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā brahmadattaṃ kāsirājānaṃ etadavoca—'dīghīti, deva, kosalarājā sapajāpatiko bārāṇasiyaṃ aññatarasmiṃ paccantime okāse kumbhakāranivesane aññātakavesena paribbājakacchannena paṭivasatī'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā manusse āṇāpesi— 'tena hi, bhaṇe, dīghītiṃ kosalarājānaṃ sapajāpatikaṃ ānethā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, te manussā brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā dīghītiṃ kosalarājānaṃ sapajāpatikaṃ ānesuṃ. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā manusse āṇāpesi—'tena hi, bhaṇe, dīghītiṃ kosalarājānaṃ sapajāpatikaṃ daḷhāya rajjuyā pac-

chābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa catudhā chinditvā catuddisā bilāni nikkhipathā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, te manussā brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā dīghītiṃ kosalarājānaṃ sapajāpatikaṃ daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinenti.

Atha kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'ciraṃdiṭṭhā kho me mātāpitaro. Yannūnāhaṃ mātāpitaro passeyyan'ti. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro bārāṇasiṃ pavisitvā addasa mātāpitaro daḷhāya rajjuyā pacchābāhaṃ gāḷhabandhanaṃ bandhitvā khuramuṇḍaṃ karitvā kharassarena paṇavena rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinente, disvāna yena mātāpitaro tenupasaṅkami. Addasā kho, bhikkhave, dīghīti kosalarājā dīghāvuṃ kumāraṃ dūratova āgacchantaṃ; disvāna dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī'ti. Evaṃ vutte, bhikkhave, te manussā dīghītiṃ kosalarājānaṃ etadavocuṃ—'ummattako ayaṃ dīghīti kosalarājā vippalapati. Ko imassa dīghāvu? Kaṃ ayaṃ evamāha—mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī'ti. 'Nāhaṃ, bhaṇe, ummattako vippalapāmi, api ca yo viññū so vibhāvessatī'ti. Dutiyampi kho, bhikkhave ... pe ... tatiyampi kho, bhikkhave, dīghīti kosalarājā dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī'ti. Tatiyampi kho, bhikkhave, te manussā dīghītiṃ kosalarājānaṃ etadavocuṃ—'ummattako ayaṃ dīghīti kosalarājā vippalapati. Ko imassa dīghāvu? Kaṃ ayaṃ evamāha—"mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"'ti. 'Nāhaṃ, bhaṇe, ummattako vippalapāmi, api ca yo viññū so vibhāvessatī'ti.

Atha kho, bhikkhave, te manussā dīghītiṃ kosalarājānaṃ sapajāpatikaṃ rathikāya rathikaṃ siṅghāṭakena siṅghāṭakaṃ parinetvā

dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa catudhā chinditvā catuddisā bilāni nikkhipitvā gumbaṃ ṭhapetvā pakkamiṃsu. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro bārāṇasiṃ pavisitvā suraṃ nīharitvā gumbiye pāyesi. Yadā te mattā ahesuṃ patitā, atha kaṭṭhāni saṅkaḍḍhitvā citakaṃ karitvā mātāpitūnaṃ sarīraṃ citakaṃ āropetvā aggiṃ datvā pañjaliko tikkhattuṃ citakaṃ padakkhiṇaṃ akāsi.

Tena kho pana samayena brahmadatto kāsirājā uparipāsādavaragato hoti. Addasā kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghāvuṃ kumāraṃ pañjalikaṃ tikkhattuṃ citakaṃ padakkhiṇaṃ karontaṃ, disvānassa etadahosi—'nissaṃsayaṃ kho so manusso dīghītissa kosalarañño ñāti vā sālohito vā, aho me anatthato, na hi nāma me koci ārocessatī'ti. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro araññaṃ gantvā yāvadatthaṃ kanditvā roditvā khappaṃ puñchitvā bārāṇasiṃ pavisitvā antepurassa sāmantā hatthisālaṃ gantvā hatthācariyaṃ etadavoca—'icchāmahaṃ, ācariya, sippaṃ sikkhitun'ti. 'Tena hi, bhaṇe māṇavaka, sikkhassū'ti.

Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya hatthisālāyaṃ mañjunā sarena gāyi, vīṇañca vādesi. Assosi kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya hatthisālāyaṃ mañjunā sarena gītaṃ vīṇañca vāditaṃ, sutvāna manusse pucchi—'ko, bhaṇe, rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya hatthisālāyaṃ mañjunā sarena gāyi, vīṇañca vādesī'ti? 'Amukassa, deva, hatthācariyassa antevāsī māṇavako rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya hatthisālāyaṃ mañjunā sarena gāyi, vīṇañca vādesī'ti. 'Tena hi, bhaṇe, taṃ māṇavakaṃ ānethā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, te manussā brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā dīghāvuṃ kumāraṃ ānesuṃ. 'Tvaṃ, bhaṇe māṇavaka, rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya hatthisālāyaṃ mañjunā sarena gāyi, vīṇañca vādesī'ti? 'Evaṃ, devā'ti. 'Tena hi tvaṃ, bhaṇe māṇavaka, gāyassu, vīṇañca vādehī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā ārādhāpekkho mañjunā sarena gāyi, vīṇañca vādesi. 'Tvaṃ, bhaṇe māṇavaka, maṃ upaṭṭhahā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattassa kāsirañño paccassosi. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattassa kāsirañño pubbuṭṭhāyī ahosi pacchānipātī kiṃkārapaṭissāvī manāpacārī piyavādī. Atha kho, bhikkhave,

brahmadatto kāsirājā dīghāvuṃ kumāraṃ nacirasseva abbhantarime vissāsikaṭṭhāne ṭhapesi.

Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'tena hi, bhaṇe māṇavaka, rathaṃ yojehi, migavaṃ gamissāmā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā rathaṃ yojetvā brahmadattaṃ kāsirājānaṃ etadavoca—'yutto kho te, deva, ratho, yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā rathaṃ abhiruhi. Dīghāvu kumāro rathaṃ pesesi. Tathā tathā rathaṃ pesesi yathā yathā aññeneva senā agamāsi aññeneva ratho.

Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dūraṃ gantvā dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'tena hi, bhaṇe māṇavaka, rathaṃ muñcassu, kilantomhi, nipajjissāmī'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā rathaṃ muñcitvā pathaviyaṃ pallaṅkena nisīdi. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghāvussa kumārassa ucchaṅge sīsaṃ katvā seyyaṃ kappesi. Tassa kilantassa muhuttakeneva niddā okkami. Atha kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'ayaṃ kho brahmadatto kāsirājā bahuno amhākaṃ anatthassa kārako. Iminā amhākaṃ balañca vāhanañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca acchinnaṃ. Iminā ca me mātāpitaro hatā. Ayaṃ khvassa kālo yohaṃ veraṃ appeyyan'ti kosiyā khaggaṃ nibbāhi.

Atha kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'pitā kho maṃ maraṇakāle avaca "mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"ti. Na kho metaṃ patirūpaṃ, yvāhaṃ pituvacanaṃ atikkameyyan'ti kosiyā khaggaṃ pavesesi.

Dutiyampi kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'ayaṃ kho brahmadatto kāsirājā bahuno amhākaṃ anatthassa kārako, iminā amhākaṃ balañca vāhanañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca acchinnaṃ, iminā ca me mātāpitaro hatā, ayaṃ khvassa kālo yohaṃ veraṃ appeyyan'ti kosiyā khaggaṃ nibbāhi. Dutiyampi kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'pitā kho maṃ maraṇakāle avaca "mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ, na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"ti. Na kho metaṃ patirūpaṃ, yvāhaṃ pituvacanaṃ atikkameyyan'ti.

Punadeva kosiyā khaggaṃ pavesesi.

Tatiyampi kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'ayaṃ kho brahmadatto kāsirājā bahuno amhākaṃ anatthassa kārako. Iminā amhākaṃ balañca vāhanañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca acchinnaṃ. Iminā ca me mātāpitaro hatā. Ayaṃ khvassa kālo yohaṃ veraṃ appeyyan'ti kosiyā khaggaṃ nibbāhi. Tatiyampi kho, bhikkhave, dīghāvussa kumārassa etadahosi—'pitā kho maṃ maraṇakāle avaca "mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"ti. Na kho metaṃ patirūpaṃ, yvāhaṃ pituvacanaṃ atikkameyyan'ti punadeva kosiyā khaggaṃ pavesesi.

Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā bhīto ubbiggo ussaṅkī utrasto sahasā vuṭṭhāsi. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattaṃ kāsirājānaṃ etadavoca—'kissa tvaṃ, deva, bhīto ubbiggo ussaṅkī utrasto sahasā vuṭṭhāsī'ti? 'Idha maṃ, bhaṇe māṇavaka, dīghītissa kosalarañño putto dīghāvu kumāro supinantena khaggena paripātesi. Tenāhaṃ bhīto ubbiggo ussaṅkī utrasto sahasā vuṭṭhāsin'ti. Atha kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro vāmena hatthena brahmadattassa kāsirañño sīsaṃ parāmasitvā dakkhiṇena hatthena khaggaṃ nibbāhetvā brahmadattaṃ kāsirājānaṃ etadavoca—'ahaṃ kho so, deva, dīghītissa kosalarañño putto dīghāvu kumāro. Bahuno tvaṃ amhākaṃ anatthassa kārako. Tayā amhākaṃ balañca vāhanañca janapado ca koso ca koṭṭhāgārañca acchinnaṃ. Tayā ca me mātāpitaro hatā. Ayaṃ khvassa kālo yvāhaṃ veraṃ appeyyan'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghāvussa kumārassa pādesu sirasā nipatitvā dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'jīvitaṃ me, tāta dīghāvu, dehi. Jīvitaṃ me, tāta dīghāvu, dehī'ti. 'Kyāhaṃ ussahāmi devassa jīvitaṃ dātuṃ? Devo kho me jīvitaṃ dadeyyā'ti. 'Tena hi, tāta dīghāvu, tvañceva me jīvitaṃ dehi, ahañca te jīvitaṃ dammī'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto ca kāsirājā dīghāvu ca kumāro aññamaññassa jīvitaṃ adaṃsu, pāṇiñca aggahesuṃ, sapathañca akaṃsu addūbhāya.

Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'tena hi, tāta dīghāvu, rathaṃ yojehi, gamissāmā'ti. 'Evaṃ, devā'ti kho, bhikkhave, dīghāvu kumāro brahmadattassa kāsirañño paṭissutvā rathaṃ yojetvā brahmadattaṃ kāsirājānaṃ etadavoca—'yutto

kho te, deva, ratho, yassadāni kālaṃ maññasī'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā rathaṃ abhiruhi. Dīghāvu kumāro rathaṃ pesesi. Tathā tathā rathaṃ pesesi yathā yathā nacirasseva senāya samāgañchi. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā bārāṇasiṃ pavisitvā amacce pārisajje sannipātāpetvā etadavoca—'sace, bhaṇe, dīghītissa kosalarañño puttaṃ dīghāvuṃ kumāraṃ passeyyātha, kinti naṃ kareyyāthā'ti? Ekacce evamāhaṃsu—'mayaṃ, deva, hatthe chindeyyāma. Mayaṃ, deva, pāde chindeyyāma. Mayaṃ, deva, hatthapāde chindeyyāma. Mayaṃ, deva, kaṇṇe chindeyyāma. Mayaṃ, deva, nāsaṃ chindeyyāma. Mayaṃ, deva, kaṇṇanāsaṃ chindeyyāma. Mayaṃ, deva, sīsaṃ chindeyyāmā'ti. 'Ayaṃ kho, bhaṇe, dīghītissa kosalarañño putto dīghāvu kumāro. Nāyaṃ labbhā kiñci kātuṃ. Iminā ca me jīvitaṃ dinnaṃ, mayā ca imassa jīvitaṃ dinnan'ti.

Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā dīghāvuṃ kumāraṃ etadavoca—'yaṃ kho te, tāta dīghāvu, pitā maraṇakāle avaca "mā kho tvaṃ, tāta dīghāvu, dīghaṃ passa, mā rassaṃ. Na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"ti, kiṃ te pitā sandhāya avacā'ti? 'Yaṃ kho me, deva, pitā maraṇakāle avaca "mā dīghan"ti mā ciraṃ veraṃ akāsīti. Imaṃ kho me, deva, pitā maraṇakāle avaca "mā dīghan"ti. Yaṃ kho me, deva, pitā maraṇakāle avaca "mā rassan"ti mā khippaṃ mittehi bhijjitthāti. Imaṃ kho me, deva, pitā maraṇakāle avaca "mā rassan"ti. Yaṃ kho me, deva, pitā maraṇakāle avaca "na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti, averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"ti devena me mātāpitaro hatāti. Sacāhaṃ devaṃ jīvitā voropeyyaṃ, ye devassa atthakāmā te maṃ jīvitā voropeyyuṃ, ye me atthakāmā te te jīvitā voropeyyuṃ— evaṃ taṃ veraṃ verena na vūpasameyya. Idāni ca pana me devena jīvitaṃ dinnaṃ, mayā ca devassa jīvitaṃ dinnaṃ. Evaṃ taṃ veraṃ averena vūpasantaṃ. Imaṃ kho me, deva, pitā maraṇakāle avaca—"na hi, tāta dīghāvu, verena verā sammanti; averena hi, tāta dīghāvu, verā sammantī"'ti. Atha kho, bhikkhave, brahmadatto kāsirājā—'acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. Yāva paṇḍito ayaṃ dīghāvu kumāro, yatra hi nāma pituno saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthaṃ ājānissatī'ti pettikaṃ balañca vāhanañca janapadañca kosañca koṭṭhāgārañca paṭipādesi, dhītarañca adāsi. Tesañhi nāma, bhikkhave, rājūnaṃ ādinnadaṇḍā-

naṃ ādinnasatthānaṃ evarūpaṃ khantisoraccaṃ bhavissati. Idha kho pana taṃ, bhikkhave, sobhetha yaṃ tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā khamā ca bhaveyyātha soratā cā"ti?

Tatiyampi kho bhagavā te bhikkhū etadavoca—"alaṃ, bhikkhave, mā bhaṇḍanaṃ mā kalahaṃ mā viggahaṃ mā vivādan"ti. Tatiyampi kho so adhammavādī bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca—"āgametu, bhante, bhagavā dhammassāmī; appossukko, bhante, bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāramanuyutto viharatu. Mayametena bhaṇḍanena kalahena viggahena vivādena paññāyissāmā"ti. Atha kho bhagavā—"pariyādinnarūpā kho ime moghapurisā, nayime sukarā saññāpetun"ti—uṭṭhāyā pakkāmi.

Dīghāvubhāṇavāro niṭṭhito paṭhamo.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya kosambiṃ piṇḍāya pāvisi. Kosambiyaṃ piṇḍāya caritvā pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya saṃghamajjhe ṭhitakova imā gāthāyo abhāsi—

"Puthusaddo samajano, na bālo koci maññatha; Saṃghasmiṃ bhijjamānasmiṃ, nāññaṃ bhiyyo amaññaruṃ.

Parimuṭṭhā paṇḍitābhāsā, vācāgocarabhāṇino; Yāvicchanti mukhāyāmaṃ, yena nītā na taṃ vidū.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ upanayhanti, veraṃ tesaṃ na sammati.

Akkocchi maṃ avadhi maṃ, ajini maṃ ahāsi me; Ye ca taṃ nupanayhanti, veraṃ tesūpasammati.

Na hi verena verāni, sammantīdha kudācanaṃ; Averena ca sammanti, esadhammo sanantano.

Pare ca na vijānanti, mayamettha yamāmase; Ye ca tattha vijānanti, tato sammanti medhagā.

Aṭṭhicchinnā pāṇaharā, gavāssadhanahārino; Raṭṭhaṃ vilumpamānānaṃ, tesampi hoti saṅgati.

Kasmā tumhāka no siyā.

Sace labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiñcaraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Abhibhuyya sabbāni parissayāni, Careyya tenattamano satīmā.

No ce labhetha nipakaṃ sahāyaṃ, Saddhiñcaraṃ sādhuvihāri dhīraṃ; Rājāva raṭṭhaṃ vijitaṃ pahāya, Eko care mātaṅgaraññeva nāgo.

Ekassa caritaṃ seyyo, Natthi bāle sahāyatā; Eko care na ca pāpāni kayirā, Appossukko mātaṅgaraññeva nāgo”ti.

3. Bālakaloṇakagamanakathā

Atha kho bhagavā saṃghamajjhe ṭhitakova imā gāthāyo bhāsitvā yena bālakaloṇakagāmo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena āyasmā bhagu bālakaloṇakagāme viharati. Addasā kho āyasmā bhagu bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna āsanaṃ paññapesi, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipi, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane, nisajja kho bhagavā pāde pakkhālesi. Āyasmāpi kho bhagu bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaguṃ bhagavā etadavoca—“kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ; kacci yāpanīyaṃ, kacci piṇḍakena na kilamasī”ti? “Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; na cāhaṃ, bhante, piṇḍakena kilamāmī”ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ bhaguṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā yena pācīnavaṃsadāyo tenupasaṅkami.

4. Pācīnavaṃsadāyagamanakathā

Tena kho pana samayena āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo pācīnavaṃsadāye viharanti. Addasā kho dāyapālo bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna bhagavantaṃ etadavoca—“mā, samaṇa, etaṃ dāyaṃ pāvisi. Santettha tayo kulaputtā attakāmarūpā viharanti. Mā tesaṃ aphāsumakāsī”ti. Assosi kho āyasmā anuruddho dāyapālassa bhagavatā saddhiṃ mantayamānassa, sutvāna dāyapālaṃ etadavoca—“māvuso dāyapāla, bhagavantaṃ vāresi. Satthā no bhagavā anuppatto”ti. Atha kho āyasmā anuruddho yenāyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantañca nandiyaṃ āyasmantañca kimilaṃ etadavoca—“abhikkamathāyasmanto abhikkamathāyasmanto, satthā no bhagavā anuppatto”ti.

Atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimilo bhagavantaṃ paccuggantvā eko bhagavato pattacīvaraṃ paṭiggahesi, eko āsanaṃ paññapesi, eko pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane, nisajja kho bhagavā pāde pakkhālesi. Tepi kho āyasmanto bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ anurud-

dhaṃ bhagavā etadavoca—"kacci vo, anuruddhā, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ; kacci piṇḍakena na kilamathā"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā; na ca mayaṃ, bhante, piṇḍakena kilamāmā"ti.

"Kacci pana vo, anuruddhā, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharathā"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti. "Yathā kathaṃ pana tumhe, anuruddhā, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharathā"ti? "Idha mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti—'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca; mettaṃ vacīkammaṃ ... mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti—'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyan'ti. So kho ahaṃ, bhante, sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no, bhante, kāyā, ekañca pana mañne cittan"ti.

Āyasmāpi kho nandiyo ... pe ... āyasmāpi kho kimilo bhagavantaṃ etadavoca—"mayhampi kho, bhante, evaṃ hoti—'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti. Tassa mayhaṃ, bhante, imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca; mettaṃ vacīkammaṃ mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvi ceva raho ca. Tassa mayhaṃ, bhante, evaṃ hoti— 'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyan'ti. So kho ahaṃ, bhante, sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no, bhante, kāyā, ekañca pana mañne cittanti. Evaṃ kho mayaṃ, bhante, samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti.

"Kacci pana vo, anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathā"ti? "Taggha mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti. "Yathā kathaṃ pana tumhe, anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathā"ti? "Idha, bhante, amhākaṃ yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkamati so āsanaṃ paññapeti, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakatha-

likaṃ upanikkhipati, avakkārapātiṃ dhovitvā upaṭṭhāpeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti. Yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati bhuñjati, no ce ākaṅkhati appaharite vā chaḍḍeti. Appāṇake vā udake opilāpeti. So āsanaṃ uddharati, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmeti, avakkārapātiṃ dhovitvā paṭisāmeti, pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisāmeti, bhattaggaṃ sammajjati. Yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ so upaṭṭhāpeti. Sacassa hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhāpema, na tveva mayaṃ, bhante, tappaccayā vācaṃ bhindāma. Pañcāhikaṃ kho pana mayaṃ, bhante, sabbarattiṃ dhammiyā kathāya sannisīdāma. Evaṃ kho mayaṃ, bhante, appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti.

5. Pālileyyakagamanakathā

Atha kho bhagavā āyasmantañca anuruddhaṃ āyasmantañca nandiyaṃ āyasmantañca kimilaṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā yena pālileyyakaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena pālileyyakaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā pālileyyake viharati rakkhitavanasaṇḍe bhaddasālamūle. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"ahaṃ kho pubbe ākiṇṇo na phāsu vihāsiṃ tehi kosambakehi bhikkhūhi bhaṇḍanakārakehi kalahakārakehi vivādakārakehi bhassakārakehi saṃghe adhikaraṇakārakehi. Somhi etarahi eko adutiyo sukhaṃ phāsu viharāmi aññatreva tehi kosambakehi bhikkhūhi bhaṇḍanakārakehi kalahakārakehi vivādakārakehi bhassakārakehi saṃghe adhikaraṇakārakehī"ti.

Aññataropi kho hatthināgo ākiṇṇo viharati hatthīhi hatthinīhi hatthikaḷabhehi hatthicchāpehi, chinnaggāni ceva tiṇāni khādati, obhaggobhaggañcassa sākhābhaṅgaṃ khādanti, āvilāni ca pānīyāni pivati, ogāhā cassa otiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti. Atha kho tassa hatthināgassa etadahosi—"ahaṃ kho ākiṇṇo viharāmi hatthīhi hatthinīhi hatthikaḷabhehi hatthicchāpehi, chinnaggāni ceva tiṇāni khādāmi, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ khādanti, āvilāni ca pānīyāni pivāmi, ogāhā ca me otiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo gacchanti. Yannūnāhaṃ ekova gaṇasmā vūpakaṭṭho vihareyyan"ti. Atha kho so hatthināgo yūthā apakkamma

yena pālileyyakaṃ rakkhitavanasaṇḍo bhaddasālamūlaṃ yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā soṇḍāya bhagavato pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpeti, appaharitañca karoti.

Atha kho tassa hatthināgassa etadahosi—"ahaṃ kho pubbe ākiṇṇo na phāsu vihāsiṃ hatthīhi hatthinīhi hatthikaḷabhehi hatthicchāpehi, chinnaggāni ceva tiṇāni khādiṃ, obhaggobhaggañca me sākhābhaṅgaṃ khādiṃsu, āvilāni ca pānīyāni apāyiṃ ogāhā ca me otiṇṇassa hatthiniyo kāyaṃ upanighaṃsantiyo agamaṃsu. Somhi etarahi eko adutiyo sukhaṃ phāsu viharāmi aññatreva hatthīhi hatthinīhi hatthikaḷabhehi hatthicchāpehī"ti.

Atha kho bhagavā attano ca pavivekaṃ viditvā tassa ca hatthināgassa cetasā cetoparivitakkamaññāya tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Etaṃ nāgassa nāgena, īsādantassa hatthino; Sameti cittaṃ cittena, yadeko ramatī vane"ti.

Atha kho bhagavā pālileyyake yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho kosambakā upāsakā—"ime kho ayyā kosambakā bhikkhū bahuno amhākaṃ anatthassa kārakā. Imehi ubbāḷho bhagavā pakkanto. Handa mayaṃ ayye kosambake bhikkhū neva abhivādeyyāma, na paccuṭṭheyyāma, na añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ kareyyāma, na sakkareyyāma, na garuṃ kareyyāma, na māneyyāma, na bhajeyyāma, na pūjeyyāma, upagatānampi piṇḍakaṃ na dajjeyyāma—evaṃ ime amhehi asakkariyamānā agarukariyamānā amāniyamānā abhajiyamānā apūjiyamānā asakkārapakatā pakkamissanti vā vibbhamissanti vā bhagavantaṃ vā pasādessantī"ti. Atha kho kosambakā upāsakā kosambake bhikkhū neva abhivādesuṃ, na paccuṭṭhesuṃ, na añjalikammaṃ sāmīcikammaṃ akaṃsu, na sakkariṃsu, na garuṃ kariṃsu, na mānesuṃ, na bhajesuṃ, na pūjesuṃ, upagatānampi piṇḍakaṃ na adaṃsu. Atha kho kosambakā bhikkhū kosambakehi upāsakehi asakkariyamānā agarukariyamānā amāniyamānā abhajiyamānā apūjiyamānā asakkārapakatā evamāhaṃsu—"handa mayaṃ, āvuso, sāvatthiṃ gantvā bhagavato santike imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasameyyāmā"ti.

6. Aṭṭhārasavatthukathā

Atha kho kosambakā bhikkhū senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaramādāya yena sāvatthi tenupasaṅkamiṃsu. Assosi kho āyasmā sāriputto—"te kira kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchantī"ti. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—"te kira, bhante, kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchanti. Kathāhaṃ, bhante, tesu bhikkhūsu paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, sāriputta, yathā dhammo tathā tiṭṭhāhī"ti. "Kathāhaṃ, bhante, jāneyyaṃ dhammaṃ vā adhammaṃ vā"ti?

"Aṭṭhārasahi kho, sāriputta, vatthūhi adhammavādī jānitabbo. Idha, sāriputta, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti; avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti; abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti; apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāpattiṃ āpattīti dīpeti, āpattiṃ anāpattīti dīpeti; lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti; sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti; duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti—imehi kho, sāriputta, aṭṭhārasahi vatthūhi adhammavādī jānitabbo.

Aṭṭhārasahi ca kho, sāriputta, vatthūhi dhammavādī jānitabbo. Idha, sāriputta, bhikkhu adhammaṃ adhammoti dīpeti, dhammaṃ dhammoti dīpeti; avinayaṃ avinayoti dīpeti, vinayaṃ vinayoti dīpeti; abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti; apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ

tathāgatenāti dīpeti; anāpattiṃ anāpattīti dīpeti, āpattiṃ āpattīti dīpeti; lahukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti; sāvasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti; duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti—imehi kho, sāriputta, aṭṭhārasahi vatthūhi dhammavādī jānitabbo"ti.

Assosi kho āyasmā mahāmoggallāno ... pe ... assosi kho āyasmā mahākassapo ... assosi kho āyasmā mahākaccāno ... assosi kho āyasmā mahākoṭṭhiko ... assosi kho āyasmā mahākappino ... assosi kho āyasmā mahācundo ... assosi kho āyasmā anuruddho ... assosi kho āyasmā revato ... assosi kho āyasmā upāli ... assosi kho āyasmā ānando ... assosi kho āyasmā rāhulo—"te kira kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchantī"ti. Atha kho āyasmā rāhulo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantaṃ etadavoca—"te kira, bhante, kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchanti. Kathāhaṃ, bhante, tesu bhikkhūsu paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, rāhula, yathā dhammo tathā tiṭṭhāhī"ti. "Kathāhaṃ, bhante, jāneyyaṃ dhammaṃ vā adhammaṃ vā"ti?

"Aṭṭhārasahi kho, rāhula, vatthūhi adhammavādī jānitabbo. Idha, rāhula, bhikkhu adhammaṃ dhammoti dīpeti, dhammaṃ adhammoti dīpeti; avinayaṃ vinayoti dīpeti, vinayaṃ avinayoti dīpeti; abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti; apaññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāpattiṃ āpattīti dīpeti, āpattiṃ anāpattīti dīpeti; lahukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti; sāvasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti; duṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti—imehi kho, rāhula, aṭṭhārasahi vatthūhi adhammavādī jānitabbo.

Aṭṭhārasahi ca kho, rāhula, vatthūhi dhammavādī jānitabbo. Idha, rāhula, bhikkhu adhammaṃ adhammoti dīpeti, dhammaṃ dhammoti dīpeti; avinayaṃ avinayoti dīpeti, vinayaṃ vinayoti dīpeti; abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatena abhāsitaṃ alapitaṃ tathāgatenāti dīpeti, bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatena bhāsitaṃ lapitaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāciṇṇaṃ tathāgatena anāciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti, āciṇṇaṃ tathāgatena āciṇṇaṃ tathāgatenāti dīpeti; apaññattaṃ tathāgatena apaññattaṃ tathāgatenāti dīpeti, paññattaṃ tathāgatena paññattaṃ tathāgatenāti dīpeti; anāpattiṃ anāpattīti dīpeti, āpattiṃ āpattīti dīpeti; lahukaṃ āpattiṃ lahukā āpattīti dīpeti, garukaṃ āpattiṃ garukā āpattīti dīpeti; sāvasesaṃ āpattiṃ sāvasesā āpattīti dīpeti, anavasesaṃ āpattiṃ anavasesā āpattīti dīpeti; duṭṭhullaṃ āpattiṃ duṭṭhullā āpattīti dīpeti, aduṭṭhullaṃ āpattiṃ aduṭṭhullā āpattīti dīpeti—imehi kho, rāhula, aṭṭhārasahi vatthūhi dhammavādī jānitabbo"ti.

Assosi kho mahāpajāpati gotamī—"te kira kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchantī"ti. Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhitā kho mahāpajāpati gotamī bhagavantaṃ etadavoca—"te kira, bhante, kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchanti. Kathāhaṃ, bhante, tesu bhikkhūsu paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, gotami, ubhayattha dhammaṃ suṇa. Ubhayattha dhammaṃ sutvā ye tattha bhikkhū dhammavādino tesaṃ diṭṭhiñca khantiñca ruciñca ādāyañca rocehi. Yañca kiñci bhikkhunisaṃghena bhikkhusaṃghato paccāsīsitabbaṃ sabbaṃ taṃ dhammavāditova paccāsīsitabban"ti.

Assosi kho anāthapiṇḍiko gahapati—"te kira kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchantī"ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavantaṃ etadavoca—"te kira, bhante, kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchanti. Kathāhaṃ, bhante, tesu bhikkhūsu

paṭipajjāmī”ti? “Tena hi tvaṃ, gahapati, ubhayattha dānaṃ dehi. Ubhayattha dānaṃ datvā ubhayattha dhammaṃ suṇa. Ubhayattha dhammaṃ sutvā ye tattha bhikkhū dhammavādino tesaṃ diṭṭhiñca khantiñca ruciñca ādāyañca rocehī”ti.

Assosi kho visākhā migāramātā—“te kira kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchantī”ti. Atha kho visākhā migāramātā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnā kho visākhā migāramātā bhagavantaṃ etadavoca—“te kira, bhante, kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ āgacchanti. Kathāhaṃ, bhante, tesu bhikkhūsu paṭipajjāmī”ti? “Tena hi tvaṃ, visākhe, ubhayattha dānaṃ dehi. Ubhayattha dānaṃ datvā ubhayattha dhammaṃ suṇa. Ubhayattha dhammaṃ sutvā ye tattha bhikkhū dhammavādino tesaṃ diṭṭhiñca khantiñca ruciñca ādāyañca rocehī”ti.

Atha kho kosambakā bhikkhū anupubbena yena sāvatthi tadavasaruṃ. Atha kho āyasmā sāriputto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—“te kira, bhante, kosambakā bhikkhū bhaṇḍanakārakā kalahakārakā vivādakārakā bhassakārakā saṃghe adhikaraṇakārakā sāvatthiṃ anuppattā. Kathaṃ nu kho, bhante, tesu bhikkhūsu senāsane paṭipajjitabban”ti? “Tena hi, sāriputta, vivittaṃ senāsanaṃ dātabban”ti. “Sace pana, bhante, vivittaṃ na hoti, kathaṃ paṭipajjitabban”ti? “Tena hi, sāriputta, vivittaṃ katvāpi dātabbaṃ, na tvevāhaṃ, sāriputta, kenaci pariyāyena vuḍḍhatarassa bhikkhuno senāsanaṃ paṭibāhitabbanti vadāmi. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

“Āmise pana, bhante, kathaṃ paṭipajjitabban”ti? “Āmisaṃ kho, sāriputta, sabbesaṃ samakaṃ bhājetabban”ti.

7. Osāraṇānujānana

Atha kho tassa ukkhittakassa bhikkhuno dhammañca vinayañca paccavekkhantassa etadahosi—“āpatti esā, nesā anāpatti. Āpannomhi, namhi anāpanno. Ukkhittomhi, namhi anukkhitto. Dhammikenamhi kammena ukkhitto akuppena ṭhānārahenā”ti. Atha kho so ukkhittako bhikkhu yena ukkhittānuvattakā bhikkhū tenupasaṅkami, up-

asaṅkamitvā ukkhittānuvattake bhikkhū etadavoca—"āpatti esā, āvuso; nesā anāpatti. Āpannomhi, namhi anāpanno. Ukkhittomhi, namhi anukkhitto. Dhammikenamhi kammena ukkhitto akuppena ṭhānārahena. Etha maṃ āyasmanto osārethā"ti. Atha kho te ukkhittānuvattakā bhikkhū taṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ— "ayaṃ, bhante, ukkhittako bhikkhu evamāha—'āpatti esā, āvuso; nesā anāpatti. Āpannomhi, namhi anāpanno. Ukkhittomhi, namhi anukkhitto. Dhammikenamhi kammena ukkhitto akuppena ṭhānārahena. Etha maṃ āyasmanto osārethā'ti. Kathaṃ nu kho, bhante, paṭipajjitabban"ti? "Āpatti esā, bhikkhave; nesā anāpatti. Āpanno eso bhikkhu, neso bhikkhu anāpanno. Ukkhitto eso bhikkhu, neso bhikkhu anukkhitto. Dhammikena kammena ukkhitto akuppena ṭhānārahena. Yato ca kho so, bhikkhave, bhikkhu āpanno ca ukkhitto ca passati ca, tena hi, bhikkhave, taṃ bhikkhuṃ osārethā"ti.

8. Saṃghasāmaggīkathā

Atha kho te ukkhittānuvattakā bhikkhū taṃ ukkhittakaṃ bhikkhuṃ osāretvā yena ukkhepakā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā ukkhepake bhikkhū etadavocuṃ—"yasmiṃ, āvuso, vatthusmiṃ ahosi saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, so eso bhikkhu āpanno ca ukkhitto ca passi ca osārito ca. Handa mayaṃ, āvuso, tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggiṃ karomā"ti.

Atha kho te ukkhepakā bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ—"te, bhante, ukkhittānuvattakā bhikkhū evamāhaṃsu— 'yasmiṃ, āvuso, vatthusmiṃ ahosi saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, so eso bhikkhu āpanno ca ukkhitto ca passi ca osārito ca. Handa mayaṃ, āvuso, tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggiṃ karomā'ti. Kathaṃ nu kho, bhante, paṭipajjitabban"ti? "Yato ca kho so, bhikkhave, bhikkhu āpanno ca ukkhitto ca passi ca osārito ca, tena hi, bhikkhave, saṃgho tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggiṃ karotu. Evañca pana,

bhikkhave, kātabbā. Sabbeheva ekajjhaṃ sannipatitabbaṃ gilānehi ca agilānehi ca. Na kehici chando dātabbo. Sannipatitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yasmiṃ vatthusmiṃ ahosi saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, so eso bhikkhu āpanno ca ukkhitto ca passi ca osārito ca. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggiṃ kareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yasmiṃ vatthusmiṃ ahosi saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, so eso bhikkhu āpanno ca ukkhitto ca passi ca osārito ca. Saṃgho tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggiṃ karoti. Yassāyasmato khamati tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggiyā karaṇaṃ, so tuṇhassa, yassa nakkhamati so bhāseyya.

Katā saṃghena tassa vatthussa vūpasamāya saṃghasāmaggī. Nihato saṃghabhedo, nihatā saṃgharāji, nihataṃ saṃghavavatthānaṃ, nihataṃ saṃghanānākaraṇaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Tāvadeva uposatho kātabbo, pātimokkhaṃ uddisitabban"ti.

9. Upālisaṃghasāmaggīpucchā

Atha kho āyasmā upāli yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā upāli bhagavantaṃ etadavoca—"yasmiṃ, bhante, vatthusmiṃ hoti saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ avinicchinitvā amūlā mūlaṃ gantvā saṃghasāmaggiṃ karoti, dhammikā nu kho sā, bhante, saṃghasāmaggī"ti? "Yasmiṃ, upāli, vatthusmiṃ hoti saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ avinicchinitvā amūlā mūlaṃ gantvā saṃghasāmaggiṃ karoti, adhammikā sā, upāli, saṃghasāmaggī"ti.

"Yasmiṃ pana, bhante, vatthusmiṃ hoti saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ vinicchinitvā mūlā mūlaṃ gantvā saṃghasāmaggiṃ karoti, dhammikā nu kho sā, bhante, saṃghasā-

maggī”ti? “Yasmiṃ, upāli, vatthusmiṃ hoti saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ vinicchinitvā mūlā mūlaṃ gantvā saṃghasāmaggiṃ karoti, dhammikā sā, upāli, saṃghasāmaggī”ti.

“Kati nu kho, bhante, saṃghasāmaggiyo”ti? “Dvemā, upāli, saṃghasāmaggiyo— atthupāli, saṃghasāmaggī atthāpetā byañjanupetā; atthupāli, saṃghasāmaggī atthupetā ca byañjanupetā ca. Katamā ca, upāli, saṃghasāmaggī atthāpetā byañjanupetā? Yasmiṃ, upāli, vatthusmiṃ hoti saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ avinicchinitvā amūlā mūlaṃ gantvā saṃghasāmaggiṃ karoti, ayaṃ vuccati, upāli, saṃghasāmaggī atthāpetā byañjanupetā. Katamā ca, upāli, saṃghasāmaggī atthupetā ca byañjanupetā ca? Yasmiṃ, upāli, vatthusmiṃ hoti saṃghassa bhaṇḍanaṃ kalaho viggaho vivādo saṃghabhedo saṃgharāji saṃghavavatthānaṃ saṃghanānākaraṇaṃ, saṃgho taṃ vatthuṃ vinicchinitvā mūlā mūlaṃ gantvā saṃghasāmaggiṃ karoti, ayaṃ vuccati, upāli, saṃghasāmaggī atthupetā ca byañjanupetā ca. Imā kho, upāli, dve saṃghasāmaggiyo”ti.

Atha kho āyasmā upāli uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

“Saṃghassa kiccesu ca mantanāsu ca, Atthesu jātesu vinicchayesu ca; Kathaṃpakārodha naro mahatthiko, Bhikkhu kathaṃ hotidha paggahāraho”ti.

“Anānuvajjo paṭhamena sīlato, Avekkhitācāro susaṃvutindriyo; Paccatthikā nūpavadanti dhammato, Na hissa taṃ hoti vadeyyu yena naṃ.

So tādiso sīlavisuddhiyā ṭhito, Visārado hoti visayha bhāsati; Nacchambhati parisagato na vedhati, Atthaṃ na hāpeti anuyyutaṃ bhaṇaṃ.

Tatheva pañhaṃ parisāsu pucchito, Na ceva pajjhāyati na maṅku hoti; So kālāgataṃ byākaraṇārahaṃ vaco, Rañjeti viññūparisaṃ vicakkhaṇo.

Sagāravo vuḍḍhataresu bhikkhusu, Ācerakamhi ca sake visārado; Alaṃ pametuṃ paguṇo kathetave, Paccatthikānañca viraddhikovido.

Paccatthikā yena vajanti niggahaṃ, Mahājano saññapanañca gacchati; Sakañca ādāyamayaṃ na riñcati, Viyākaraṃ pañhamanūpaghātikaṃ.

Dūteyyakammesu alaṃ samuggaho, Saṃghassa kiccesu ca āhu naṃ yathā; Karaṃ vaco bhikkhugaṇena pesito, Ahaṃ karomīti na tena maññati.

Āpajjati yāvatakesu vatthusu, Āpattiyā hoti yathā ca vuṭṭhiti; Ete vibhaṅgā ubhayassa svāgatā, Āpatti vuṭṭhānapadassa kovido.

Nissāraṇaṃ gacchati yāni cācaraṃ, Nissārito hoti yathā ca vattanā; Osāraṇaṃ taṃvusitassa jantuno, Etampi jānāti vibhaṅgakovido.

Sagāravo vuḍḍhataresu bhikkhusu, Navesu theresu ca majjhimesu ca; Mahājanassatthacarodha paṇḍito, So tādiso bhikkhu idha paggahāraho"ti.

Kosambakakkhandhako dasamo.

Tassuddānaṃ

Kosambiyaṃ jinavaro, vivādāpattidassane; Nukkhipeyya yasmiṃ tasmiṃ, saddhāyāpatti desaye.

Antosīmāyaṃ tattheva, bālakañceva vaṃsadā; Pālileyyā ca sāvatthi, sāriputto ca kolito.

Mahākassapakaccānā, koṭṭhiko kappinena ca; Mahācundo anuruddho, revato upāli cubho.

Ānando rāhulo ceva, gotamīnāthapiṇḍiko; Senāsanaṃ vivittañca, āmisaṃ samakampi ca.

Na kehi chando dātabbo, upāliparipucchito; Anānuvajjo sīlena, sāmaggī jinasāsaneti.

Kosambakakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvaggo niṭṭhito.

Mahāvaggapāḷi niṭṭhitā.

Cūḷavagga

Senāsanakkhandhaka

1. Vihārānujānana

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhūnaṃ senāsanaṃ apaññattaṃ hoti. Te ca bhikkhū tahaṃ tahaṃ viharanti—araññe, rukkhamūle, pabbate, kandarāyaṃ, giriguhāyaṃ, susāne, vanapatthe, ajjhokāse, palālapuñje. Te kālasseva tato tato upanikkhamanti—araññā rukkhamūlā

pabbatā kandarā giriguhā susānā vanapatthā ajjhokāsā palālapuñjā, pāsādikena abhikkantena paṭikkantena, ālokitena vilokitena, samiñjitena pasāritena, okkhittacakkhū, iriyāpathasampannā. Tena kho pana samayena rājagahako seṭṭhī kālasseva uyyānaṃ agamāsi. Addasā kho rājagahako seṭṭhī te bhikkhū kālasseva tato tato upanikkhamante—araññā rukkhamūlā pabbatā kandarā giriguhā susānā vanapatthā ajjhokāsā palālapuñjā, pāsādikena abhikkantena paṭikkantena, ālokitena vilokitena, samiñjitena pasāritena, okkhittacakkhū, iriyāpathasampanne. Disvānassa cittaṃ pasīdi. Atha kho rājagahako seṭṭhī yena te bhikkhū tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca—"sacāhaṃ, bhante, vihāre kārāpeyyaṃ, vaseyyātha me vihāresū"ti? "Na kho, gahapati, bhagavatā vihārā anuññātā"ti. "Tena hi, bhante, bhagavantaṃ paṭipucchitvā mama āroceyyāthā"ti. "Evaṃ, gahapatī"ti kho te bhikkhū rājagahakassa seṭṭhissa paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ—"rājagahako, bhante, seṭṭhī vihāre kārāpetukāmo. Kathaṃ nu kho, bhante, amhehi paṭipajjitabban"ti? Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, pañca leṇāni—vihāraṃ, aḍḍhayogaṃ, pāsādaṃ, hammiyaṃ, guhan"ti.

Atha kho te bhikkhū yena rājagahako seṭṭhī tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā rājagahakaṃ seṭṭhiṃ etadavocuṃ—"anuññātā kho, gahapati, bhagavatā vihārā; yassadāni kālaṃ maññasī"ti. Atha kho rājagahako seṭṭhī ekāheneva saṭṭhivihāre patiṭṭhāpesi. Atha kho rājagahako seṭṭhī te saṭṭhivihāre pariyosāpetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājagahako seṭṭhī bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho rājagahako seṭṭhī bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi.

Atha kho rājagahako seṭṭhī tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ

nivāsetvā pattacīvaramādāya yena rājagahakassa seṭṭhissa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghe: Atha kho rājagahako seṭṭhī buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā, bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ, ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājagahako seṭṭhī bhagavantaṃ etadavoca—"ete me, bhante, saṭṭhivihārā puññatthikena saggatthikena kārāpitā. Kathāhaṃ, bhante, tesu vihāresu paṭipajjāmī"ti? "Tena hi tvaṃ, gahapati, te saṭṭhivihāre āgatānāgatassa cātuddisassa saṃghassa patiṭṭhāpehī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho rājagahako seṭṭhī bhagavato paṭissutvā te saṭṭhivihāre āgatānāgatassa cātuddisassa saṃghassa patiṭṭhāpesi.

Atha kho bhagavā rājagahakaṃ seṭṭhiṃ imāhi gāthāhi anumodi—

"Sītaṃ uṇhaṃ paṭihanti, tato vāḷamigāni ca; Sarīsape ca makase, sisire cāpi vuṭṭhiyo.

Tato vātātapo ghoro, sañjāto paṭihaññati; Leṇatthañca sukhatthañca, jhāyituñca vipassituṃ.

Vihāradānaṃ saṃghassa, Aggaṃ buddhena vaṇṇitaṃ; Tasmā hi paṇḍito poso, Sampassaṃ atthamattano.

Vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute; Tesaṃ annañca pānañca, vatthasenāsanāni ca.

Dadeyya ujubhūtesu, Vippasannena cetasā; Te tassa dhammaṃ desenti, Sabbadukkhāpanūdanaṃ; Yaṃ so dhammaṃ idhaññāya, Parinibbāti anāsavo"ti.

Atha kho bhagavā rājagahakaṃ seṭṭhiṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Assosuṃ kho manussā—"bhagavatā kira vihārā anuññātā"ti sakkaccaṃ vihāre kārāpenti. Te vihārā akavāṭakā honti; ahīpi vicchikāpi satapadiyopi pavisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kavāṭan"ti. Bhittichiddaṃ karitvā valliyāpi rajjuyāpi kavāṭaṃ bandhanti. Undūrehipi upacikāhipi khajjanti. Khayitabandhanāni kavāṭāni patanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakan"ti. Kavāṭā na phusīyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āviñchanacchiddaṃ āviñchanarajjun"ti. Kavāṭā na thakiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ

ghaṭikan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū na sakkonti kavāṭaṃ apāpurituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tāḷacchiddaṃ. Tīṇi tāḷāni— lohatāḷaṃ, kaṭṭhatāḷaṃ, visāṇatāḷan”ti. Yehi te ugghāṭetvā pavisanti, vihārā aguttā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, yantakaṃ sūcikan”ti.

Tena kho pana samayena vihārā tiṇacchadanā honti; sītakāle sītā, uṇhakāle uṇhā. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātun”ti.

Tena kho pana samayena vihārā avātapānakā honti acakkhussā duggandhā. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tīṇi vātapānāni—vedikāvātapānaṃ, jālavātapānaṃ, salākavātapānan”ti. Vātapānantarikāya kāḷakāpi vagguliyopi pavisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, vātapānacakkalikan”ti. Cakkalikantarikāyapi kāḷakāpi vagguliyopi pavisanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, vātapānakavāṭakaṃ vātapānabhisikan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū chamāyaṃ sayanti. Gattānipi cīvarānipi paṃsukitāni honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tiṇasanthārakan”ti. Tiṇasanthārako undūrehipi upacikāhipi khajjati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, miḍḍhin”ti. Miḍḍhiyā gattāni dukkhā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bidalamañcakan”ti.

2. Mañcapīṭhādianujānana

Tena kho pana samayena saṃghassa sosāniko masārako mañco uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, masārakaṃ mañcan”ti. Masārakaṃ pīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, masārakaṃ pīṭhan”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa sosāniko bundikābaddho mañco uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bundikābaddhaṃ mañcan”ti. Bundikābaddhaṃ pīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bundikābaddhaṃ pīṭhan”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa sosāniko kuḷīrapādako mañco uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kuḷīrapādakaṃ mañcan”ti. Kuḷīrapādakaṃ pīṭhaṃ uppannaṃ hoti.

Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kuḷīrapādakaṃ pīṭhan"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa sosāniko āhaccapādako mañco uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āhaccapādakaṃ mañcan"ti. Āhaccapādakaṃ pīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āhaccapādakaṃ pīṭhan"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa āsandiko uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āsandikan"ti. Uccako āsandiko uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uccakampi āsandikan"ti. Sattaṅgo uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sattaṅgan"ti. Uccako sattaṅgo uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, uccakampi sattaṅgan"ti. Bhaddapīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhaddapīṭhan"ti. Pīṭhikā uppannā hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pīṭhikan"ti. Eḷakapādakaṃ pīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, eḷakapādakaṃ pīṭhan"ti. Āmalakavaṭṭikaṃ pīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āmalakavaṭṭikaṃ pīṭhan"ti. Phalakaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, phalakan"ti. Kocchaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, kocchan"ti. Palālapīṭhaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, palālapīṭhan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ucce mañce sayanti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ucce mañce sayitabbaṃ. Yo sayeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu nīce mañce sayanto ahinā daṭṭho hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, mañcapaṭipādakan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū ucce mañcapaṭipādake dhārenti, saha mañcapaṭipādakehi pavedhenti. Manussā vihāracārikaṃ

āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, uccā mañcapaṭipādakā dhāretabbā. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhaṅgulaparamaṃ mañcapaṭipādakan"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa suttaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, suttaṃ mañcaṃ veṭhetun"ti. Aṅgāni bahusuttaṃ pariyādiyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, aṅge vijjhitvā aṭṭhapadakaṃ veṭhetun"ti. Coḷakaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, cimilikaṃ kātun"ti. Tūlikā uppannā hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, vijaṭetvā bibbohanaṃ kātuṃ. Tīṇi tūlāni—rukkhatūlaṃ, latātūlaṃ, poṭakitūlan"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū addhakāyikāni bibbohanāni dhārenti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "seyyathāpi gihī kāmabhogino"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, aḍḍhakāyikāni bibbohanāni dhāretabbāni. Yo dhāreyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sīsappamāṇaṃ bibbohanaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena rājagahe giraggasamajjo hoti. Manussā mahāmattānaṃ atthāya bhisiyo paṭiyādenti—uṇṇabhisiṃ, coḷabhisiṃ, vākabhisiṃ, tiṇabhisiṃ, paṇṇabhisiṃ. Te vītivatte samajje chaviṃ uppāṭetvā haranti. Addasāsuṃ kho bhikkhū samajjaṭṭhāne bahuṃ uṇṇampi coḷakampi vākampi tiṇampi paṇṇampi chaṭṭitaṃ. Disvāna bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañca bhisiyo—uṇṇabhisiṃ, coḷabhisiṃ, vākabhisiṃ, tiṇabhisiṃ, paṇṇabhisin"ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa senāsanaparikkhārikaṃ dussaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, bhisiṃ onandhitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū mañcabhisiṃ pīṭhe santharanti, pīṭhabhisiṃ mañce santharanti. Bhisiyo paribhijjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, onaddhamañcaṃ onaddhapīṭhan"ti. Ullokaṃ akaritvā santharanti, heṭṭhato nipatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ullokaṃ karitvā santharitvā bhisiṃ onandhitun"ti. Chaviṃ uppāṭetvā haranti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, phositun"ti. Harantiyeva ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, bhattikam-

man”ti. Harantiyeva … pe … “anujānāmi, bhikkhave, hatthabhattikamman”ti. Harantiyeva … pe … “anujānāmi, bhikkhave, hatthabhattin”ti.

3. Setavaṇṇādianujānana

Tena kho pana samayena titthiyānaṃ seyyāyo setavaṇṇā honti, kāḷavaṇṇakatā bhūmi, gerukaparikammakatā bhitti. Bahū manussā seyyāpekkhakā gacchanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, vihāre setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikamman”ti.

Tena kho pana samayena pharusāya bhittiyā setavaṇṇo na nipatati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, thusapiṇḍaṃ datvā pāṇikāya paṭibāhetvā setavaṇṇaṃ nipātetun”ti. Setavaṇṇo anibandhanīyo hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, saṇhamattikaṃ datvā pāṇikāya paṭibāhetvā setavaṇṇaṃ nipātetun”ti. Setavaṇṇo anibandhanīyo hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ikkāsaṃ piṭṭhamaddan”ti.

Tena kho pana samayena pharusāya bhittiyā gerukā na nipatati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, thusapiṇḍaṃ datvā pāṇikāya paṭibāhetvā gerukaṃ nipātetun”ti. Gerukā anibandhanīyā hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kuṇḍakamattikaṃ datvā pāṇikāya paṭibāhetvā gerukaṃ nipātetun”ti. Gerukā anibandhanīyā hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, sāsapakuṭṭaṃ sitthatelakan”ti. Accussannaṃ hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, coḷakena paccuddharitun”ti.

Tena kho pana samayena pharusāya bhūmiyā kāḷavaṇṇo na nipatati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, thusapiṇḍaṃ datvā pāṇikāya paṭibāhetvā kāḷavaṇṇaṃ nipātetun”ti. Kāḷavaṇṇo anibandhanīyo hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, gaṇḍumattikaṃ datvā pāṇikāya paṭibāhetvā kāḷavaṇṇaṃ nipātetun”ti. Kāḷavaṇṇo anibandhanīyo hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ikkāsaṃ kasāvan”ti.

4. Paṭibhānacittapaṭikkhepa

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū vihāre paṭibhānacittaṃ kārāpenti — itthirūpakaṃ purisarūpakaṃ. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti — “seyyathāpi gihī kāmabhogino”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, paṭibhānacittaṃ kārāpetabbaṃ — itthirūpakaṃ purisarūpakaṃ. Yo kārāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, mālākammaṃ

latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikan”ti.

5. Iṭṭhakācayādianujānana

Tena kho pana samayena vihārā nīcavatthukā honti, udakena otthariyyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun”ti. Cayo paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan”ti. Ārohantā vihaññanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan”ti. Ārohantā paripatanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan”ti.

Tena kho pana samayena vihārā āḷakamandā honti. Bhikkhū hiriyanti nipajjituṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tirokaraṇin”ti. Tirokaraṇiṃ ukkhipitvā olokenti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, aḍḍhakuṭṭakan”ti. Aḍḍhakuṭṭakā uparito olokenti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, tayo gabbhe— sivikāgabbhaṃ, nāḷikāgabbhaṃ, hammiyagabbhan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū khuddake vihāre majjhe gabbhaṃ karonti. Upacāro na hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, khuddake vihāre ekamantaṃ gabbhaṃ kātuṃ, mahallake majjhe”ti.

Tena kho pana samayena vihārassa kuṭṭapādo jīrati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, kulaṅkapādakan”ti. Vihārassa kuṭṭo ovassati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, parittāṇakiṭikaṃ uddasudhan”ti.

Tena kho pana samayena aññatarassa bhikkhuno tiṇacchadanā ahi khandhe patati. So bhīto vissaramakāsi. Bhikkhū upadhāvitvā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—“kissa tvaṃ, āvuso, vissaramakāsī”ti? Atha kho so bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, vitānan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū mañcapādepi pīṭhapādepi thavikāyo laggenti. Undūrehipi upacikāhipi khajjanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, bhittikhilaṃ nāgadantakan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū mañcepi pīṭhepi cīvaraṃ nikkhipanti. Cīvaraṃ paribhijji. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, vihāre cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun”ti.

Tena kho pana samayena vihārā anāḷindakā honti appaṭissaraṇā.

Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āḷindaṃ paghanaṃ pakuṭṭaṃ osārakan"ti. Āḷindā pākaṭā honti. Bhikkhū hiriyanti nipajjituṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, saṃsaraṇakiṭikaṃ ugghāṭanakiṭikan"ti.

6. Upaṭṭhānasālāanujānana

Tena kho pana samayena bhikkhū ajjhokāse bhattavissaggaṃ karontā sītenapi uṇhenapi kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, upaṭṭhānasālan"ti. Upaṭṭhānasālā nīcavatthukā hoti, udakena otthariyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun"ti. Cayo paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Ārohantā vihaññanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan"ti. Ārohantā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan"ti. Upaṭṭhānasālāya tiṇacuṇṇaṃ paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ajjhokāse chamāya cīvaraṃ pattharanti. Cīvaraṃ paṃsukitaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ajjhokāse cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun"ti. Pānīyaṃ otappati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, pānīyasālaṃ pānīyamaṇḍapan"ti. Pānīyasālā nīcavatthukā hoti, udakena otthariyyati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun"ti. Cayo paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan"ti. Ārohantā vihaññanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan"ti. Ārohantā paripatanti ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan"ti. Pānīyasālāya tiṇacuṇṇaṃ paripatati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ— setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun"ti. Pānīyabhājanaṃ na saṃvijjati ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, pānīyasaṅkhaṃ pānīyasarāvakan"ti.

7. Pākārādianujānana

Tena kho pana samayena vihārā aparikkhittā honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo

pākāre—iṭṭhakāpākāraṃ, silāpākāraṃ, dārupākāran”ti. Koṭṭhako na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, koṭṭhakan”ti. Koṭṭhako nīcavatthuko hoti, udakena otthariyyati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun”ti. Koṭṭhakassa kavāṭaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakaṃ aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ ghaṭikaṃ tāḷacchiddaṃ āviñchanacchiddaṃ āviñchanarajjun”ti. Koṭṭhake tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikan”ti.

Tena kho pana samayena pariveṇaṃ cikkhallaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, marumbaṃ upakiritun”ti. Na pariyāpuṇanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, padarasilaṃ nikkhipitun”ti. Udakaṃ santiṭṭhati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaniddhamanan”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū pariveṇe tahaṃ tahaṃ aggiṭṭhānaṃ karonti. Pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, ekamantaṃ aggisālaṃ kātun”ti. Aggisālā nīcavatthukā hoti, udakena otthariyyati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, uccavatthukaṃ kātun”ti. Cayo paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, cinituṃ tayo caye—iṭṭhakācayaṃ, silācayaṃ, dārucayan”ti. Ārohantā vihaññanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, tayo sopāne—iṭṭhakāsopānaṃ, silāsopānaṃ, dārusopānan”ti. Ārohantā paripatanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ālambanabāhan”ti. Aggisālāya kavāṭaṃ na hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ udukkhalikaṃ uttarapāsakaṃ aggaḷavaṭṭiṃ kapisīsakaṃ sūcikaṃ ghaṭikaṃ tāḷacchiddaṃ āviñchanacchiddaṃ āviñchanarajjun”ti. Aggisālāya tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikaṃ cīvaravaṃsaṃ cīvararajjun”ti.

8. Ārāmaparikkhepaanujānana

Tena kho pana samayena ārāmo aparikkhitto hoti. Ajakāpi pasukāpi uparope viheṭhenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, parikkhipituṃ tayo vāṭe—veḷuvāṭaṃ, kaṇḍakavāṭaṃ,

parikkhan”ti. Koṭṭhako na hoti. Tatheva ajakāpi pasukāpi uparope viheṭhenti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, koṭṭhakaṃ apesiṃ yamakakavāṭaṃ toraṇaṃ palighan”ti. Koṭṭhake tiṇacuṇṇaṃ paripatati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, ogumphetvā ullittāvalittaṃ kātuṃ—setavaṇṇaṃ kāḷavaṇṇaṃ gerukaparikammaṃ mālākammaṃ latākammaṃ makaradantakaṃ pañcapaṭikan”ti. Ārāmo cikkhallo hoti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, marumbaṃ upakiritun”ti. Na pariyāpuṇanti … pe … “anujānāmi, bhikkhave, padarasilaṃ nikkhipitun”ti. Udakaṃ santiṭṭhati … pe … “anujānāmi, bhikkhave, udakaniddhamanan”ti.

Tena kho pana samayena rājā māgadho seniyo bimbisāro saṃghassa atthāya sudhāmattikālepanaṃ pāsādaṃ kāretukāmo hoti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi— “kiṃ nu kho bhagavatā chadanaṃ anuññātaṃ, kiṃ ananuññātan”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pañca chadanāni—iṭṭhakāchadanaṃ, silāchadanaṃ, sudhāchadanaṃ, tiṇacchadanaṃ, paṇṇacchadanan”ti.

Paṭhamabhāṇavāro niṭṭhito.

Dutiyabhāṇavāra

1. Anāthapiṇḍikavatthu

Tena kho pana samayena anāthapiṇḍiko gahapati rājagahakassa seṭṭhissa bhaginipatiko hoti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati rājagahaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Tena kho pana samayena rājagahakena seṭṭhinā svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito hoti. Atha kho rājagahako seṭṭhī dāse ca kammakāre ca āṇāpesi—“tena hi, bhaṇe, kālasseva uṭṭhāya yāguyo pacatha, bhattāni pacatha, sūpāni sampādetha, uttaribhaṅgāni sampādethā”ti. Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa etadahosi—“pubbe khvāyaṃ gahapati mayi āgate sabbakiccāni nikkhipitvā mamaññeva saddhiṃ paṭisammodati. Sodānāyaṃ vikkhittarūpo dāse ca kammakāre ca āṇāpesi—‘tena hi, bhaṇe, kālasseva uṭṭhāya yāguyo pacatha, bhattāni pacatha, sūpāni sampādetha, uttaribhaṅgāni sampādethā’ti. Kiṃ nu kho imassa gahapatissa āvāho vā bhavissati, vivāho vā bhavissati, mahāyañño vā paccupaṭṭhito, rājā vā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyenā”ti?

Atha kho rājagahako seṭṭhī dāse ca kammakāre ca āṇāpetvā yena anāthapiṇḍiko gahapati tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā anāthapiṇḍikena gahapatinā saddhiṃ paṭisammoditvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ

nisinnaṃ kho rājagahakaṃ seṭṭhiṃ anāthapiṇḍiko gahapati etadavoca—"pubbe kho tvaṃ, gahapati, mayi āgate sabbakiccāni nikkhipitvā mamaññeva saddhiṃ paṭisammodasi. Sodāni tvaṃ vikkhittarūpo dāse ca kammakāre ca āṇāpesi—'tena hi, bhaṇe, kālasseva uṭṭhāya yāguyo pacatha, bhattāni pacatha, sūpāni sampādetha, uttaribhaṅgāni sampādethā'ti. Kiṃ nu kho te, gahapati, āvāho vā bhavissati, vivāho vā bhavissati, mahāyañño vā paccupaṭṭhito, rājā vā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyenā"ti? "Na me, gahapati, āvāho vā bhavissati, nāpi vivāho vā bhavissati, nāpi rājā vā māgadho seniyo bimbisāro nimantito svātanāya saddhiṃ balakāyena; api ca me mahāyañño paccupaṭṭhito; svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito"ti. "Buddhoti tvaṃ, gahapati, vadesī"ti? "Buddho tyāhaṃ, gahapati, vadāmī"ti. "Buddhoti tvaṃ, gahapati, vadesī"ti? "Buddho tyāhaṃ, gahapati, vadāmī"ti. "Buddhoti tvaṃ, gahapati, vadesī"ti? "Buddho tyāhaṃ, gahapati, vadāmī"ti. "Ghosopi kho eso, gahapati, dullabho lokasmiṃ yadidaṃ—buddho buddhoti. Sakkā nu kho, gahapati, imaṃ kālaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ arahantaṃ sammāsambuddhan"ti? "Akālo kho, gahapati, imaṃ kālaṃ taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamituṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ. Svedāni tvaṃ kālena taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamissasi arahantaṃ sammāsambuddhan"ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati—svedānāhaṃ kālena taṃ bhagavantaṃ dassanāya upasaṅkamissāmi arahantaṃ sammāsambuddhanti— buddhagatāya satiyā nipajjitvā rattiyā sudaṃ tikkhattuṃ vuṭṭhāsi pabhātaṃ maññamāno.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena sivakadvāraṃ tenupasaṅkami. Amanussā dvāraṃ vivariṃsu. Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa nagaramhā nikkhantassa āloko antaradhāyi, andhakāro pāturahosi, bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso udapādi; tatova puna nivattitukāmo ahosi. Atha kho sivako yakkho antarahito saddamanussāvesi—

"Sataṃ hatthī sataṃ assā, Sataṃ assatarīrathā; Sataṃ kaññāsahassāni, Āmukkamaṇikuṇḍalā; Ekassa padavītihārassa, Kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Abhikkama gahapati abhikkama gahapati, Abhikkantaṃ te seyyo no paṭikkantan"ti.

Atha kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa andhakāro antaradhāyi,

āloko pāturahosi. Yaṃ ahosi bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso so paṭippassambhi. Dutiyampi kho … pe … tatiyampi kho … anāthapiṇḍikassa gahapatissa āloko antaradhāyi, andhakāro pāturahosi, bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso udapādi, tatova puna nivattitukāmo ahosi. Tatiyampi kho sivako yakkho antarahito saddamanussāvesi—

"Sataṃ hatthī sataṃ assā, Sataṃ assatarīrathā; Sataṃ kaññāsahassāni, Āmukkamaṇikuṇḍalā; Ekassa padavītihārassa, Kalaṃ nāgghanti soḷasiṃ.

Abhikkama gahapati abhikkama gahapati, Abhikkantaṃ te seyyo no paṭikkantan"ti.

Tatiyampi kho anāthapiṇḍikassa gahapatissa andhakāro antaradhāyi, āloko pāturahosi, yaṃ ahosi bhayaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso, so paṭippassambhi. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena sītavanaṃ tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya ajjhokāse caṅkamati. Addasā kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna caṅkamā orohitvā paññatte āsane nisīdi. Nisajja kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca— "ehi, sudattā"ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati—"nāmena maṃ bhagavā ālapatī"ti—haṭṭho udaggo yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"kacci, bhante, bhagavā sukhaṃ sayitthā"ti?

"Sabbadā ve sukhaṃ seti, brāhmaṇo parinibbuto; Yo na limpati kāmesu, sītibhūto nirūpadhi.

Sabbā āsattiyo chetvā, vineyya hadaye daraṃ; Upasanto sukhaṃ seti, santiṃ pappuyya cetasā"ti.

Atha kho bhagavā anāthapiṇḍikassa gahapatissa anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ kallacittaṃ muducittaṃ vinīvaraṇacittaṃ udaggacittaṃ pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva anāthapiṇḍikassa gahapatissa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadham-

man”ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—“abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ. Adhivāsetu ca me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Assosi kho rājagahako seṭṭhī—“anāthapiṇḍikena kira gahapatinā svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito”ti.

Atha kho rājagahako seṭṭhī anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca—“tayā kira, gahapati, svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito. Tvañcāsi āgantuko. Demi te, gahapati, veyyāyikaṃ yena tvaṃ buddhappamukhassa saṃghassa bhattaṃ kareyyāsī”ti. “Alaṃ, gahapati, atthi me veyyāyikaṃ yenāhaṃ buddhappamukhassa saṃghassa bhattaṃ karissāmī”ti.

Assosi kho rājagahako negamo—“anāthapiṇḍikena kira gahapatinā svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito”ti. Atha kho rājagahako negamo anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca—“tayā kira, gahapati, svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito. Tvañcāsi āgantuko. Demi te, gahapati, veyyāyikaṃ yena tvaṃ buddhappamukhassa saṃghassa bhattaṃ kareyyāsī”ti. “Alaṃ, ayya; atthi me veyyāyikaṃ yenāhaṃ buddhappamukhassa saṃghassa bhattaṃ karissāmī”ti.

Assosi kho rājā māgadho seniyo bimbisāro—“anāthapiṇḍikena kira gahapatinā svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito”ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca—“tayā kira, gahapati, svātanāya buddhappamukho saṃgho nimantito. Tvañcāsi āgantuko. Demi te, gahapati, veyyāyikaṃ yena tvaṃ buddhappamukhassa saṃghassa bhattaṃ kareyyāsī”ti. “Alaṃ,

deva; atthi me veyyāyikaṃ yenāhaṃ buddhappamukhassa saṃghassa bhattaṃ karissāmī”ti.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati tassā rattiyā accayena rājagahakassa seṭṭhissa nivesane paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—“kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan”ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena rājagahakassa seṭṭhissa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā, bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ, ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavantaṃ etadavoca—“adhivāsetu me, bhante, bhagavā sāvatthiyaṃ vassāvāsaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā”ti. “Suññāgāre kho, gahapati, tathāgatā abhiramantī”ti. “Aññātaṃ, bhagavā, aññātaṃ, sugatā”ti. Atha kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Tena kho pana samayena anāthapiṇḍiko gahapati bahumitto hoti bahusahāyo ādeyyavāco. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati rājagahe taṃ karaṇīyaṃ tīretvā yena sāvatthi tena pakkāmi. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati antarāmagge manusse āṇāpesi—“ārāme, ayyā, karotha, vihāre patiṭṭhāpetha, dānāni paṭṭhapetha. Buddho loke uppanno. So ca mayā bhagavā nimantito iminā maggena āgacchissatī”ti. Atha kho te manussā anāthapiṇḍikena gahapatinā uyyojitā ārāme akaṃsu, vihāre patiṭṭhāpesuṃ, dānāni paṭṭhapesuṃ.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati sāvatthiṃ gantvā samantā sāvatthiṃ anuvilokesi—“ kattha nu kho bhagavā vihareyya? Yaṃ assa gāmato neva atidūre na accāsanne, gamanāgamanasampannaṃ, atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ abhikkamanīyaṃ, divā appākiṇṇaṃ, rattiṃ appasaddaṃ, appanigghosaṃ, vijanavātaṃ, manussarāhasseyyakaṃ, paṭisallānasāruppan”ti.

Addasā kho anāthapiṇḍiko gahapati jetassa kumārassa uyyānaṃ—gāmato neva atidūre na accāsanne, gamanāgamanasampannaṃ, atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ abhikkamanīyaṃ, divā appākiṇṇaṃ, rattiṃ appasaddaṃ, appanigghosaṃ, vijanavātaṃ, manussarāhasseyyakaṃ,

paṭisallānasāruppaṃ. Disvāna yena jeto kumāro tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā jetaṃ kumāraṃ etadavoca—"dehi me, ayyaputta, uyyānaṃ ārāmaṃ kātun"ti. "Adeyyo, gahapati, ārāmo api koṭisantharenā"ti. "Gahito, ayyaputta, ārāmo"ti. "Na, gahapati, gahito ārāmo"ti. "Gahito na gahito"ti vohārike mahāmatte pucchiṃsu. Mahāmattā evamāhaṃsu—"yato tayā, ayyaputta, aggho kato, gahito ārāmo"ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati sakaṭehi hiraññaṃ nibbāhāpetvā jetavanaṃ koṭisantharaṃ santharāpesi. Sakiṃ nīhaṭaṃ hiraññaṃ thokassa okāsassa koṭṭhakasāmantā nappahoti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati manusse āṇāpesi—"gacchatha, bhaṇe, hiraññaṃ āharatha; imaṃ okāsaṃ santharissāmā"ti.

Atha kho jetassa kumārassa etadahosi—"na kho idaṃ orakaṃ bhavissati, yathāyaṃ gahapati tāva bahuṃ hiraññaṃ pariccajatī"ti. Anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ etadavoca—"alaṃ, gahapati; mā taṃ okāsaṃ santharāpesi. Dehi me etaṃ okāsaṃ. Mametaṃ dānaṃ bhavissatī"ti. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati—ayaṃ kho jeto kumāro abhiññāto ñātamanusso; mahatthiko kho pana evarūpānaṃ ñātamanussānaṃ imasmiṃ dhammavinaye pasādoti—taṃ okāsaṃ jetassa kumārassa pādāsi. Atha kho jeto kumāro tasmiṃ okāse koṭṭhakaṃ māpesi.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati jetavane vihāre kārāpesi, pariveṇāni kārāpesi, koṭṭhake kārāpesi, upaṭṭhānasālāyo kārāpesi, aggisālāyo kārāpesi, kappiyakuṭiyo kārāpesi, vaccakuṭiyo kārāpesi, caṅkame kārāpesi, caṅkamanasālāyo kārāpesi, udapāne kārāpesi, udapānasālāyo kārāpesi, jantāghare kārāpesi, jantāgharasālāyo kārāpesi, pokkharaṇiyo kārāpesi, maṇḍape kārāpesi.

2. Navakammadāna

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena vesālī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena vesālī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena manussā sakkaccaṃ navakammaṃ karonti. Yepi bhikkhū navakammaṃ adhiṭṭhenti tepi sakkaccaṃ upaṭṭhenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārena. Atha kho aññatarassa daliddassa tunnavāyassa etadahosi—"na kho idaṃ orakaṃ bhavissati, yathayime manussā sakkaccaṃ navakammaṃ karonti; yannūnāhampi navakammaṃ kareyyan"ti. Atha kho so daliddo tunnavāyo sāmaṃ cikkhallaṃ madditvā iṭṭhakāyo cinitvā kuṭṭaṃ uṭṭhāpesi.

Tena akusalakena citā vaṅkā bhitti paripati. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho so daliddo tunnavāyo sāmaṃ cikkhallaṃ madditvā iṭṭhakāyo cinitvā kuṭṭaṃ uṭṭhāpesi. Tena akusalakena citā vaṅkā bhitti paripati. Atha kho so daliddo tunnavāyo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"ye imesaṃ samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ denti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhāraṃ, te ime ovadanti anusāsanti, tesañca navakammaṃ adhiṭṭhenti. Ahaṃ panamhi daliddo. Na maṃ koci ovadati vā anusāsati vā navakammaṃ vā adhiṭṭhetī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tassa daliddassa tunnavāyassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, navakammaṃ dātuṃ. Navakammiko, bhikkhave, bhikkhu ussukkaṃ āpajjissati—'kinti nu kho vihāro khippaṃ pariyosānaṃ gaccheyyā'ti; khaṇḍaṃ phullaṃ paṭisaṅkharissati. Evañca pana, bhikkhave, dātabbaṃ. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmassa gahapatino vihāraṃ itthannāmassa bhikkhuno navakammaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmassa gahapatino vihāraṃ itthannāmassa bhikkhuno navakammaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa gahapatino vihāraṃ itthannāmassa bhikkhuno navakammassa dānaṃ, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinno saṃghena itthannāmassa gahapatino vihāro itthannāmassa bhikkhuno navakammaṃ. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

3. Aggāsanādianujānana

Atha kho bhagavā vesāliyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Tena kho pana samayena chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ antevāsikā bhikkhū buddhappamukhassa saṃghassa purato purato gantvā vihāre parigganhanti, seyyāyo parigganhanti—"idaṃ amhākaṃ upajjhāyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ ācariyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ bhavissatī"ti.

Atha kho āyasmā sāriputto buddhappamukhassa saṃghassa piṭṭhito

piṭṭhito gantvā vihāresu pariggahitesu, seyyāsu pariggahitāsu, seyyaṃ alabhamāno aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi. Atha kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya ukkāsi. Āyasmāpi sāriputto ukkāsi. "Ko etthā"ti? "Ahaṃ, bhagavā, sāriputto"ti. "Kissa tvaṃ, sāriputta, idha nisinno"ti? Atha kho āyasmā sāriputto bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ antevāsikā bhikkhū buddhappamukhassa saṃghassa purato purato gantvā vihāre pariggaṇhanti, seyyāyo pariggaṇhanti—idaṃ amhākaṃ upajjhāyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ ācariyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ bhavissatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā buddhappamukhassa saṃghassa purato purato gantvā vihāre pariggahessanti, seyyāyo pariggahessanti—idaṃ amhākaṃ upajjhāyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ ācariyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ bhavissatīti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"ko, bhikkhave, arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti?

Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, khattiyakulā pabbajito so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, brāhmaṇakulā pabbajito so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, gahapatikulā pabbajito so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, suttantiko so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, vinayadharo so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, dhammakathiko so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, paṭhamassa jhānassa lābhī so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, dutiyassa jhānassa lābhī so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo, bhagavā, tatiyassa jhānassa lābhī so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu— "yo, bhagavā, catutthassa jhānassa lābhī so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan"ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—"yo,

bhagavā, sotāpanno so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan”ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—“yo, bhagavā, sakadāgāmī … pe … yo, bhagavā, anāgāmī … pe … yo, bhagavā, arahā so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan”ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—“yo, bhagavā, tevijjo so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan”ti. Ekacce bhikkhū evamāhaṃsu—“yo, bhagavā, chaḷabhiñño so arahati aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍan”ti.

Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—“bhūtapubbaṃ, bhikkhave, himavantapadese mahānigrodho ahosi. Taṃ tayo sahāyā upanissāya vihariṃsu—tittiro ca, makkaṭo ca, hatthināgo ca. Te aññamaññaṃ agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharanti. Atha kho, bhikkhave, tesaṃ sahāyānaṃ etadahosi—‘aho nūna mayaṃ jāneyyāma yaṃ amhākaṃ jātiyā mahantataraṃ taṃ mayaṃ sakkareyyāma garuṃ kareyyāma māneyyāma pūjeyyāma, tassa ca mayaṃ ovāde tiṭṭheyyāmā’ti.

Atha kho, bhikkhave, tittiro ca makkaṭo ca hatthināgaṃ pucchiṃsu—‘tvaṃ, samma, kiṃ porāṇaṃ sarasī’ti? ‘Yadāhaṃ, sammā, poto homi, imaṃ nigrodhaṃ antarā satthīnaṃ karitvā atikkamāmi, aggaṅkurakaṃ me udaraṃ chupati. Imāhaṃ, sammā, porāṇaṃ sarāmī’ti.

Atha kho, bhikkhave, tittiro ca hatthināgo ca makkaṭaṃ pucchiṃsu—‘tvaṃ, samma, kiṃ porāṇaṃ sarasī’ti? ‘Yadāhaṃ, sammā, chāpo homi, chamāyaṃ nisīditvā imassa nigrodhassa aggaṅkurakaṃ khādāmi. Imāhaṃ, sammā, porāṇaṃ sarāmī’ti.

Atha kho, bhikkhave, makkaṭo ca hatthināgo ca tittiraṃ pucchiṃsu—‘tvaṃ, samma, kiṃ porāṇaṃ sarasī’ti? ‘Amukasmiṃ, sammā, okāse mahānigrodho ahosi. Tato ahaṃ phalaṃ bhakkhitvā imasmiṃ okāse vaccaṃ akāsiṃ; tassāyaṃ nigrodho jāto. Tadāhaṃ, sammā, jātiyā mahantataro’ti.

Atha kho, bhikkhave, makkaṭo ca hatthināgo ca tittiraṃ etadavocuṃ—‘tvaṃ, samma, amhākaṃ jātiyā mahantataro. Taṃ mayaṃ sakkarissāma garuṃ karissāma mānessāma pūjessāma, tuyhañca mayaṃ ovāde patiṭṭhissāmā’ti. Atha kho, bhikkhave, tittiro makkaṭañca hatthināgañca pañcasu sīlesu samādapesi, attanā ca pañcasu sīlesu samādāya vattati. Te aññamaññaṃ sagāravā sappatissā sabhāgavuttikā viharitvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjiṃsu. Evaṃ kho taṃ, bhikkhave, tittiriyaṃ nāma brahmacariyaṃ ahosi.

'Ye vuḍḍhamapacāyanti, narā dhammassa kovidā; Diṭṭhe dhamme ca pāsaṃsā, samparāye ca suggatī'ti.

Te hi nāma, bhikkhave, tiracchānagatā pāṇā aññamaññaṃ sagāravā sappatissā sabhāgavuttikā viharissanti. Idha kho taṃ, bhikkhave, sobhetha yaṃ tumhe evaṃ svākkhāte dhammavinaye pabbajitā samānā aññamaññaṃ agāravā appatissā asabhāgavuttikā vihareyyātha? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, yathāvuḍḍhaṃ abhivādanaṃ, paccuṭṭhānaṃ, añjalikammaṃ, sāmīcikammaṃ, aggāsanaṃ, aggodakaṃ, aggapiṇḍaṃ. Na ca, bhikkhave, saṃghikaṃ yathāvuḍḍhaṃ paṭibāhitabbaṃ. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

4. Avandiyādipuggala

"Dasayime, bhikkhave, avandiyā—pure upasampannena pacchā upasampanno avandiyo, anupasampanno avandiyo, nānāsaṃvāsako vuḍḍhataro adhammavādī avandiyo, mātugāmo avandiyo, paṇḍako avandiyo, pārivāsiko avandiyo, mūlāyapaṭikassanāraho avandiyo, mānattāraho avandiyo, mānattacāriko avandiyo, abbhānāraho avandiyo. Ime kho, bhikkhave, dasa avandiyā.

Tayome, bhikkhave, vandiyā—pacchā upasampannena pure upasampanno vandiyo, nānāsaṃvāsako vuḍḍhataro dhammavādī vandiyo, sadevake bhikkhave loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya tathāgato arahaṃ sammāsambuddho vandiyo. Ime kho, bhikkhave, tayo vandiyā"ti.

5. Āsanappaṭibāhanapaṭikkhepa

Tena kho pana samayena manussā saṃghaṃ uddissa maṇḍape paṭiyādenti, santhare paṭiyādenti, okāse paṭiyādenti. Chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ antevāsikā bhikkhū— "saṃghikaññeva bhagavatā yathāvuḍḍhaṃ anuññātaṃ, no uddissakatan"ti buddhappamukhassa saṃghassa purato purato gantvā maṇḍapepi pariggaṇhanti, santharepi pariggaṇhanti, okāsepi pariggaṇhanti—"idaṃ amhākaṃ upajjhāyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ ācariyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ bhavissatī"ti. Atha kho āyasmā sāriputto buddhappamukhassa saṃghassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā maṇḍapesu pariggahitesu, santharesu pariggahitesu, okāsesu pariggahitesu, okāsaṃ alabhamāno aññatarasmiṃ

rukkhamūle nisīdi. Atha kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya ukkāsi. Āyasmāpi sāriputto ukkāsi. "Ko etthā"ti? "Ahaṃ, bhagavā, sāriputto"ti. "Kissa tvaṃ, sāriputta, idha nisinno"ti? Atha kho āyasmā sāriputto bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ antevāsikā bhikkhū—'saṃghikaññeva bhagavatā yathāvuḍḍhaṃ anuññātaṃ, no uddissakatan'ti buddhappamukhassa saṃghassa purato purato gantvā maṇḍape pariggaṇhanti, santhare pariggaṇhanti, okāse pariggaṇhanti—idaṃ amhākaṃ upajjhāyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ ācariyānaṃ bhavissati, idaṃ amhākaṃ bhavissatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, uddissakatampi yathāvuḍḍhaṃ paṭibāhitabbaṃ. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

6. Gihivikataanujānana

Tena kho pana samayena manussā bhattagge antaraghare uccāsayanamahāsa
paññapenti, seyyathidaṃ—āsandiṃ, pallaṅkaṃ, gonakaṃ, cittakaṃ, paṭikaṃ, paṭalikaṃ, tūlikaṃ, vikatikaṃ, uddalomiṃ, ekantalomiṃ, kaṭṭissaṃ, koseyyaṃ, kuttakaṃ, hatthattharaṃ, assattharaṃ, rathattharaṃ, ajinapaveṇiṃ, kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ, sauttaracchadaṃ, ubhatolohitakūpadhānaṃ. Bhikkhū kukkuccāyantā nābhinisīdanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā tīṇi—āsandiṃ, pallaṅkaṃ, tūlikaṃ— gihivikataṃ abhinisīdituṃ, na tveva abhinipajjitun"ti.

Tena kho pana samayena manussā bhattagge antaraghare tūlonaddhaṃ mañcampi pīṭhampi paññapenti. Bhikkhū kukkuccāyantā nābhinisīdanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gihivikataṃ abhinisīdituṃ, na tveva abhinipajjitun"ti.

7. Jetavanavihārānumodanā

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavantaṃ etadavoca—"adhivāsetu me, bhante, bhagavā svātanāya bhattaṃ saddhiṃ

bhikkhusaṃghenā”ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—“kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan”ti. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena anāthapiṇḍikassa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho anāthapiṇḍiko gahapati buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā, bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ, ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavantaṃ etadavoca—“kathāhaṃ, bhante, jetavane paṭipajjāmī”ti? “Tena hi tvaṃ, gahapati, jetavanaṃ āgatānāgatassa cātuddisassa saṃghassa patiṭṭhapehī”ti. “Evaṃ, bhante”ti kho anāthapiṇḍiko gahapati bhagavato paṭissutvā jetavanaṃ āgatānāgatassa cātuddisassa saṃghassa patiṭṭhāpesi.

Atha kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ imāhi gāthāhi anumodi—

“Sītaṃ uṇhaṃ paṭihanti, tato vāḷamigāni ca; Sarīsape ca makase, sisire cāpi vuṭṭhiyo.

Tato vātātapo ghoro, sañjāto paṭihaññati; Leṇatthañca sukhatthañca, jhāyituñca vipassituṃ.

Vihāradānaṃ saṃghassa, aggaṃ buddhena vaṇṇitaṃ; Tasmā hi paṇḍito poso, sampassaṃ atthamattano.

Vihāre kāraye ramme, vāsayettha bahussute; Tesaṃ annañca pānañca, vatthasenāsanāni ca.

Dadeyya ujubhūtesu, Vippasannena cetasā; Te tassa dhammaṃ desenti, Sabbadukkhāpanūdanaṃ; Yaṃ so dhammaṃ idhaññāya, Parinibbāti anāsavo”ti.

Atha kho bhagavā anāthapiṇḍikaṃ gahapatiṃ imāhi gāthāhi anumoditvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

8. Āsanappaṭibāhanādi

Tena kho pana samayena aññatarassa ājīvakasāvakassa mahāmattassa saṃghabhattaṃ hoti. Āyasmā upanando sakyaputto pacchā āgantvā vippakatabhojanaṃ ānantarikaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpesi. Bhattaggaṃ

kolāhalaṃ ahosi. Atha kho so mahāmatto ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā pacchā āgantvā vippakatabhojanaṃ ānantarikaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpessanti. Bhattaggaṃ kolāhalaṃ ahosi. Nanu nāma labbhā aññatrāpi nisinnena yāvadatthaṃ bhuñjitun"ti?

Assosuṃ kho bhikkhū tassa mahāmattassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto pacchā āgantvā vippakatabhojanaṃ ānantarikaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpessati. Bhattaggaṃ kolāhalaṃ ahosī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Saccaṃ kira tvaṃ, upananda, pacchā āgantvā vippakatabhojanaṃ ānantarikaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpesi, bhattaggaṃ kolāhalaṃ ahosī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, pacchā āgantvā vippakatabhojanaṃ ānantarikaṃ bhikkhuṃ vuṭṭhāpessasi? Bhattaggaṃ kolāhalaṃ ahosi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, vippakatabhojano bhikkhu vuṭṭhāpetabbo. Yo vuṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassa. Sace vuṭṭhāpeti, pavārito ca hoti, 'gaccha udakaṃ āharā'ti vattabbo. Evañcetaṃ labhetha, iccetaṃ kusalaṃ. No ce labhetha, sādhukaṃ sitthāni gilitvā vuḍḍhatarassa bhikkhuno āsanaṃ dātabbaṃ. Na tvevāhaṃ, bhikkhave, kenaci pariyāyena vuḍḍhatarassa bhikkhuno āsanaṃ paṭibāhitabbanti vadāmi. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassāti".

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū gilāne bhikkhū vuṭṭhāpenti. Gilānā evaṃ vadenti—"na mayaṃ, āvuso, sakkoma vuṭṭhātuṃ, gilānāmhā"ti. "Mayaṃ āyasmante vuṭṭhāpessāmā"ti pariggahetvā vuṭṭhāpetvā ṭhitake muñcanti. Gilānā mucchitā papatanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, gilāno vuṭṭhāpetabbo. Yo vuṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū—"gilānā mayamhā avuṭṭhāpanīyā"ti varaseyyāyo palibuddhenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānassa patirūpaṃ seyyaṃ dātun"ti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū lesakappena senāsanaṃ paṭibāhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, lesakappena senāsanaṃ paṭibāhitabbaṃ. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena sattarasavaggiyā bhikkhū aññataraṃ paccantimaṃ mahāvihāraṃ paṭisaṅkharonti—"idha mayaṃ vassaṃ vasissāmā"ti. Addasaṃsu kho chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū vihāraṃ paṭisaṅkharonte. Disvāna evamāhaṃsu—"ime, āvuso, sattarasavaggiyā bhikkhū vihāraṃ paṭisaṅkharonti. Handa ne vuṭṭhāpessāmā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"āgamethāvuso, yāva paṭisaṅkharonti, paṭisaṅkhate vuṭṭhāpessāmā"ti. Atha kho chabbaggiyā bhikkhū sattarasavaggiye bhikkhū etadavocuṃ—"uṭṭhethāvuso, amhākaṃ vihāro pāpuṇātī"ti. "Nanu, āvuso, paṭikacceva ācikkhitabbaṃ? Mayañcaññaṃ paṭisaṅkhareyyāmā"ti. "Nanu, āvuso, saṃghiko vihāro"ti? "Āmāvuso, saṃghiko vihāro"ti. "Uṭṭhethāvuso, amhākaṃ vihāro pāpuṇātī"ti. "Mahallako, āvuso, vihāro; tumhepi vasatha, mayampi vasissāmā"ti. "Uṭṭhethāvuso, amhākaṃ vihāro pāpuṇātī"ti kupitā anattamanā gīvāyaṃ gahetvā nikkaḍḍhanti. Te nikkaḍḍhiyamānā rodanti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tumhe, āvuso, rodathā"ti? "Ime, āvuso, chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā amhe saṃghikā vihārā nikkaḍḍhantī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū kupitā anattamanā bhikkhū saṃghikā vihārā nikkaḍḍhissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, tumhe bhikkhave, kupitā anattamanā saṃghikā vihārā bhikkhū nikkaḍḍhathā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, kupitena anattamanena bhikkhu saṃghikā vihārā nikkaḍḍhitabbo. Yo nikkaḍḍheyya, yathādhammo kāretabbo. Anujānāmi, bhikkhave, senāsanaṃ gāhetun"ti.

9. Senāsanaggāhāpakasammuti

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kena nu kho senāsanaṃ gāhetabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ senāsanaggāhāpakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, gahitāgahitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo—

Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho

itthannāmaṃ bhikkhuṃ senāsanaggāhāpakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ senāsanaggāhāpakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno senāsanaggāhāpakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu senāsanaggāhāpako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho senāsanaggāhāpakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho senāsanaṃ gāhetabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, paṭhamaṃ bhikkhū gaṇetuṃ, bhikkhū gaṇetvā seyyā gaṇetuṃ, seyyā gaṇetvā seyyaggena gāhetun"ti. Seyyaggena gāhentā seyyā ussārayiṃsu ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, vihāraggena gāhetun"ti. Vihāraggena gāhentā vihārā ussārayiṃsu ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, pariveṇaggena gāhetun"ti. Pariveṇaggena gāhentā pariveṇā ussārayiṃsu ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, anubhāgampi dātuṃ. Gahite anubhāge añño bhikkhu āgacchati, akāmā na dātabbo"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū nissīme ṭhitassa senāsanaṃ gāhenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, nissīme ṭhitassa senāsanaṃ gāhetabbaṃ. Yo gāheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū senāsanaṃ gahetvā sabbakālaṃ paṭibāhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, senāsanaṃ gahetvā sabbakālaṃ paṭibāhitabbaṃ. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, vassānaṃ temāsaṃ paṭibāhituṃ, utukālaṃ pana na paṭibāhitun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kati nu kho senāsanaggāhā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Tayo me, bhikkhave, senāsanaggāhā—purimako, pacchimako, antarāmuttako. Aparajjugatāya āsāḷhiyā purimako gāhetabbo. Māsagatāya āsāḷhiyā pacchimako gāhetabbo. Aparajjugatāya pavāraṇāya āyatiṃ vassāvāsatthāya antarāmuttako gāhetabbo. Ime kho, bhikkhave, tayo senāsanaggāhā"ti.

Dutiyabhāṇavāro niṭṭhito.

Tatiyabhāṇavāra

Tena kho pana samayena āyasmā upanando sakyaputto sāvatthiyaṃ senāsanaṃ gahetvā aññataraṃ gāmakāvāsaṃ agamāsi. Tatthapi senāsanaṃ

aggahesi. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"ayaṃ, āvuso, āyasmā upanando sakyaputto bhaṇḍanakārako kalahakārako vivādakārako bhassakārako saṃghe adhikaraṇakārako. Sacāyaṃ idha vassaṃ vasissati, sabbeva mayaṃ na phāsu bhavissāma. Handa naṃ pucchāmā"ti. Atha kho te bhikkhū āyasmantaṃ upanandaṃ sakyaputtaṃ etadavocuṃ—"nanu tayā, āvuso upananda, sāvatthiyaṃ senāsanaṃ gahitan"ti? "Evamāvuso"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso upananda, eko dve paṭibāhasī"ti? "Idha dānāhaṃ, āvuso, muñcāmi; tattha gaṇhāmī"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āyasmā upanando sakyaputto eko dve paṭibāhessatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, upananda, eko dve paṭibāhasī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, eko dve paṭibāhissasi? Tattha tayā, moghapurisa, gahitaṃ idha muttaṃ, idha tayā gahitaṃ tatra muttaṃ. Evaṃ kho tvaṃ, moghapurisa, ubhayattha paribāhiro. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, ekena dve paṭibāhitabbā. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhagavā bhikkhūnaṃ anekapariyāyena vinayakathaṃ kathesi, vinayassa vaṇṇaṃ bhāsati, vinayapariyattiyā vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa āyasmato upālissa vaṇṇaṃ bhāsati. Bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavā kho anekapariyāyena vinayakathaṃ katheti, vinayassa vaṇṇaṃ bhāsati, vinayapariyattiyā vaṇṇaṃ bhāsati, ādissa ādissa āyasmato upālissa vaṇṇaṃ bhāsati. Handa mayaṃ, āvuso, āyasmato upālissa santike vinayaṃ pariyāpuṇāmā"ti. Tedha bahū bhikkhū therā ca navā ca majjhimā ca āyasmato upālissa santike vinayaṃ pariyāpuṇanti. Āyasmā upāli ṭhitakova uddisati therānaṃ bhikkhūnaṃ gāravena. Therāpi bhikkhū ṭhitakāva uddisāpenti dhammagāravena. Tattha therā ceva bhikkhū kilamanti, āyasmā ca upāli kilamati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, navakena bhikkhunā uddisantena samake vā āsane nisīdituṃ, uccatare vā dhammagāravena; therena bhikkhunā uddisāpentena samake vā āsane nisīdituṃ, nīcatare vā dhammagāravenā"ti.

Tena kho pana samayena bahū bhikkhū āyasmato upālissa santike ṭhitakā uddesaṃ paṭimānentā kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ

ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, samānāsanikehi saha nisīditun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kittāvatā nu kho samānāsaniko hotī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ—"anujānāmi, bhikkhave, tivassantarena saha nisīditun"ti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū samānāsanikā mañce nisīditvā mañcaṃ bhindiṃsu, pīṭhe nisīditvā pīṭhaṃ bhindiṃsu. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, tivaggassa mañcaṃ, tivaggassa pīṭhan"ti. Tivaggopi mañce nisīditvā mañcaṃ bhindi, pīṭhe nisīditvā pīṭhaṃ bhindi ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, duvaggassa mañcaṃ, duvaggassa pīṭhan"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū asamānāsanikehi saha dīghāsane nisīdituṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ṭhapetvā paṇḍakaṃ, mātugāmaṃ, ubhatobyañjanakaṃ, asamānāsanikehi saha dīghāsane nisīditun"ti. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kittakaṃ pacchimaṃ nu kho dīghāsanaṃ hotī"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, yaṃ tiṇṇaṃ pahoti, ettakaṃ pacchimaṃ dīghāsanan"ti.

Tena kho pana samayena visākhā migāramātā saṃghassa atthāya sāḷindaṃ pāsādaṃ kārāpetukāmā hoti hatthinakhakaṃ. Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho bhagavatā pāsādaparibhogo anuññāto kiṃ ananuññāto"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, sabbaṃ pāsādaparibhogan"ti.

Tena kho pana samayena rañño pasenadissa kosalassa ayyikā kālaṅkatā hoti. Tassa kālaṃkiriyāya saṃghassa bahuṃ akappiyabhaṇḍaṃ uppannaṃ hoti, seyyathidaṃ— āsandi, pallaṅko, gonako, cittako, paṭikā, paṭalikā, tūlikā, vikatikā, uddalomī, ekantalomī, kaṭṭissaṃ, koseyyaṃ, kuttakaṃ, hatthattharaṃ, assattharaṃ, rathattharaṃ, ajinapaveṇi, kadalimigapavarapaccattharaṇaṃ, sauttaracchadaṃ, ubhatolohitakūpadhānaṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āsandiyā pāde chinditvā paribhuñjituṃ, pallaṅkassa vāḷe bhinditvā paribhuñjituṃ, tūlikaṃ vijaṭetvā bibbohanaṃ kātuṃ, avasesaṃ bhūmattharaṇaṃ kātun"ti.

1. Avissajjiyavatthu

Tena kho pana samayena sāvatthiyā avidūre aññatarasmiṃ gāmakāvāse āvāsikā bhikkhū upaddutā honti āgantukagamikānaṃ bhikkhū-

naṃ senāsanaṃ paññapentā. Atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"etarahi kho mayaṃ, āvuso, upaddutā āgantukagamikānaṃ bhikkhūnaṃ senāsanaṃ paññapentā. Handa mayaṃ, āvuso, sabbaṃ saṃghikaṃ senāsanaṃ ekassa dema. Tassa santakaṃ paribhuñjissāmā"ti. Te sabbaṃ saṃghikaṃ senāsanaṃ ekassa adaṃsu. Āgantukā bhikkhū te bhikkhū etadavocuṃ— "amhākaṃ, āvuso, senāsanaṃ paññapethā"ti. "Natthāvuso, saṃghikaṃ senāsanaṃ; sabbaṃ amhehi ekassa dinnan"ti. "Kiṃ pana tumhe, āvuso, saṃghikaṃ senāsanaṃ vissajjethā"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū saṃghikaṃ senāsanaṃ vissajjessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū saṃghikaṃ senāsanaṃ vissajjentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā saṃghikaṃ senāsanaṃ vissajjessanti? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Pañcimāni, bhikkhave, avissajjiyāni, na vissajjetabbāni, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitānipi avissajjitāni honti. Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassa. Katamāni pañca? Ārāmo, ārāmavatthu—idaṃ paṭhamaṃ avissajjiyaṃ, na vissajjetabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitampi avissajjitaṃ hoti. Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassa.

Vihāro, vihāravatthu—idaṃ dutiyaṃ avissajjiyaṃ, na vissajjetabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitampi avissajjitaṃ hoti. Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassa.

Mañco, pīṭhaṃ, bhisi, bibbohanaṃ—idaṃ tatiyaṃ avissajjiyaṃ, na vissajjetabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitampi avissajjitaṃ hoti. Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassa.

Lohakumbhī, lohabhāṇakaṃ, lohavārako, lohakaṭāhaṃ, vāsi, parasu, kuṭhārī, kudālo, nikhādanaṃ—idaṃ catutthaṃ avissajjiyaṃ, na vissajjetabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitampi avissajjitaṃ hoti. Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassa.

Valli, veḷu, muñjaṃ, pabbajaṃ, tiṇaṃ, mattikā, dārubhaṇḍaṃ, mattikābhaṇḍaṃ— idaṃ pañcamaṃ avissajjiyaṃ, na vissajjetabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitampi avissajjitaṃ hoti.

Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassa. Imāni kho, bhikkhave, pañca avissajjiyāni, na vissajjetabbāni, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vissajjitānipi avissajjitāni honti. Yo vissajjeyya, āpatti thullaccayassā"ti.

2. Avebhaṅgiyavatthu

Atha kho bhagavā sāvatthiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena kīṭāgiri tena cārikaṃ pakkāmi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sāriputtamoggallānehi ca. Assosuṃ kho assajipunabbasukā bhikkhū—"bhagavā kira kīṭāgiriṃ āgacchati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sāriputtamoggallānehi ca. Handa mayaṃ, āvuso, sabbaṃ saṃghikaṃ senāsanaṃ bhājema. Pāpicchā sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā; na mayaṃ tesaṃ senāsanaṃ paññapessāmā"ti, te sabbaṃ saṃghikaṃ senāsanaṃ bhājesuṃ.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena kīṭāgiri tadavasari. Atha kho bhagavā sambahule bhikkhū āmantesi—"gacchatha tumhe, bhikkhave; assajipunabbasuke bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadetha—'bhagavā, āvuso, āgacchati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sāriputtamoggallānehi ca. Bhagavato ca, āvuso, senāsanaṃ paññapetha, bhikkhusaṃghassa ca, sāriputtamoggallānānañcā'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā yena assajipunabbasukā bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā assajipunabbasuke bhikkhū etadavocuṃ—"bhagavā, āvuso, āgacchati mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ pañcamattehi bhikkhusatehi sāriputtamoggallānehi ca. Bhagavato ca, āvuso, senāsanaṃ paññapetha, bhikkhusaṃghassa ca, sāriputtamoggallānānañcā"ti. "Natthāvuso, saṃghikaṃ senāsanaṃ. Sabbaṃ amhehi bhājitaṃ. Svāgataṃ, āvuso, bhagavato. Yasmiṃ vihāre bhagavā icchissati tasmiṃ vihāre vasissati. Pāpicchā sāriputtamoggallānā, pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gatā. Na mayaṃ tesaṃ senāsanaṃ paññapessāmā"ti. "Kiṃ pana tumhe, āvuso, saṃghikaṃ senāsanaṃ bhājitthā"ti? "Evamāvuso"ti.

Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma assajipunabbasukā bhikkhū saṃghikaṃ senāsanaṃ bhājessantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā saṃghikaṃ

senāsanaṃ bhājessanti? Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Pañcimāni, bhikkhave, avebhaṅgiyāni, na vibhajitabbāni, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattānipi avibhattāni honti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassa.

Katamāni pañca? Ārāmo, ārāmavatthu—idaṃ paṭhamaṃ avebhaṅgiyaṃ, na vibhajitabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattampi avibhattaṃ hoti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassa.

Vihāro, vihāravatthu—idaṃ dutiyaṃ avebhaṅgiyaṃ, na vibhajitabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattampi avibhattaṃ hoti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassa.

Mañco, pīṭhaṃ, bhisi, bibbohanaṃ—idaṃ tatiyaṃ avebhaṅgiyaṃ, na vibhajitabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattampi avibhattaṃ hoti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassa.

Lohakumbhī, lohabhāṇakaṃ, lohavārako, lohakaṭāhaṃ, vāsī, parasu, kuṭhārī, kudālo, nikhādanaṃ—idaṃ catutthaṃ avebhaṅgiyaṃ, na vibhajitabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattampi avibhattaṃ hoti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassa.

Vallī, veḷu, muñjaṃ, pabbajaṃ, tiṇaṃ, mattikā, dārubhaṇḍaṃ, mattikābhaṇḍaṃ— idaṃ pañcamaṃ avebhaṅgiyaṃ, na vibhajitabbaṃ, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattampi avibhattaṃ hoti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassa. Imāni kho, bhikkhave, pañca avebhaṅgiyāni, na vibhajitabbāni, saṃghena vā gaṇena vā puggalena vā. Vibhattānipi avibhattāni honti. Yo vibhajeyya, āpatti thullaccayassā"ti.

3. Navakammadānakathā

Atha kho bhagavā kīṭāgirismiṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena āḷavī tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena āḷavī tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā āḷaviyaṃ viharati aggāḷave cetiye. Tena kho pana samayena āḷavakā bhikkhū evarūpāni navakammāni denti—piṇḍanikkhepanamattenapi navakammaṃ denti; kuṭṭalepanamattenapi navakammaṃ denti; dvāraṭṭhapanamattenapi navakammaṃ denti; aggaḷavaṭṭikaraṇamattenapi navakammaṃ denti; ālokasandhikaraṇamattenapi navakammaṃ denti; setavaṇṇakaraṇamattenapi navakammaṃ denti; kāḷavaṇṇakaraṇamattenapi navakammaṃ denti;

gerukaparikammakaraṇamattenapi navakammaṃ denti; chādanamattenapi navakammaṃ denti; bandhanamattenapi navakammaṃ denti; bhaṇḍikāṭṭhapanamattenapi navakammaṃ denti; khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇamattenapi navakammaṃ denti; paribhaṇḍakaraṇamattenapi navakammaṃ denti; vīsativassikampi navakammaṃ denti; tiṃsavassikampi navakammaṃ denti; yāvajīvikampi navakammaṃ denti; dhūmakālikampi pariyositaṃ vihāraṃ navakammaṃ denti. Ye te bhikkhū appicchā … pe … te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma āḷavakā bhikkhū evarūpāni navakammāni dassanti— piṇḍanikkhepanamattenapi navakammaṃ dassanti; kuṭṭalepanamattenapi … dvāraṭṭhapanamattenapi … aggaḷavaṭṭikaraṇamattenapi … ālokasandhikaraṇamattenapi … setavaṇṇakaraṇamattenapi … kāḷavaṇṇakaraṇamattenapi … gerukaparikammakaraṇamattenapi … chādanamattenapi … bandhanamattenapi … bhaṇḍikāṭṭhapanamattenapi … khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇamattenapi … paribhaṇḍakaraṇamattenapi … vīsativassikampi … tiṃsavassikampi … yāvajīvikampi … dhūmakālikampi pariyositaṃ vihāraṃ navakammaṃ dassantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave … pe … "saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, piṇḍanikkhepanamattena navakammaṃ dātabbaṃ … pe … na kuṭṭalepanamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na dvāraṭṭhapanamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na aggaḷavaṭṭikaraṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na ālokasandhikaraṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na setavaṇṇakaraṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na kāḷavaṇṇakaraṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na gerukaparikammakaraṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na chādanamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na bandhanamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na bhaṇḍikāṭṭhapanamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na khaṇḍaphullapaṭisaṅkharaṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na paribhaṇḍakaraṇamattena navakammaṃ dātabbaṃ. Na vīsativassikaṃ navakammaṃ dātabbaṃ. Na tiṃsavassikaṃ navakammaṃ dātabbaṃ. Na yāvajīvikaṃ navakammaṃ dātabbaṃ. Na dhūmakālikampi pariyositaṃ vihāraṃ navakammaṃ dātabbaṃ. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, akataṃ vā vippakataṃ vā navakammaṃ dātuṃ, khuddake vihāre kammaṃ oloketvā chappañ-

cavassikaṃ navakammaṃ dātuṃ, aḍḍhayoge kammaṃ oloketvā sattaṭṭhavassikaṃ navakammaṃ dātuṃ, mahallake vihāre pāsāde vā kammaṃ oloketvā dasadvādasavassikaṃ navakammaṃ dātun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sabbe vihāre navakammaṃ denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, sabbe vihāre navakammaṃ dātabbaṃ. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ekassa dve denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, ekassa dve dātabbā. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū navakammaṃ gahetvā aññaṃ vāsenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, navakammaṃ gahetvā añño vāsetabbo. Yo vāseyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū navakammaṃ gahetvā saṃghikaṃ paṭibāhenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, navakammaṃ gahetvā saṃghikaṃ paṭibāhitabbaṃ. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, ekaṃ varaseyyaṃ gahetun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū nissīme ṭhitassa navakammaṃ denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, nissīme ṭhitassa navakammaṃ dātabbaṃ. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū navakammaṃ gahetvā sabbakālaṃ paṭibāhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, navakammaṃ gahetvā sabbakālaṃ paṭibāhitabbaṃ. Yo paṭibāheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, vassānaṃ temāsaṃ paṭibāhituṃ, utukālaṃ pana na paṭibāhitun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū navakammaṃ gahetvā pakkamantipi, vibbhamantipi, kālampi karonti; sāmaṇerāpi paṭijānanti; sikkhaṃ paccakkhātakāpi paṭijānanti; antimavatthuṃ ajjhāpannakāpi paṭijānanti; ummattakāpi paṭijānanti; khittacittāpi paṭijānanti; vedanāṭṭāpi paṭijānanti; āpattiyā adassane ukkhittakāpi paṭijānanti; āpattiyā appaṭikamme ukkhittakāpi paṭijānanti; pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittakāpi paṭijānanti; paṇḍakāpi paṭijānanti; theyyasaṃvāsakāpi paṭijānanti; titthiyapakkantakāpi paṭijānanti; tiracchānagatāpi paṭijānanti; mātughātakāpi paṭijānanti; pitughātakāpi paṭijānanti; arahantaghātakāpi paṭijānanti; bhikkhunidūsakāpi paṭijānanti; saṃghabhedakāpi paṭijānanti; lohituppādakāpi paṭijānanti; ubhatobyañjanakāpi

paṭijānanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā pakkamati—mā saṃghassa hāyīti aññassa dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā vibbhamati ... pe ... kālaṃ karoti, sāmaṇero paṭijānāti, sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti, antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti, ummattako paṭijānāti, khittacitto paṭijānāti, vedanāṭṭo paṭijānāti, āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti, āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti, paṇḍako paṭijānāti, theyyasaṃvāsako paṭijānāti, titthiyapakkantako paṭijānāti, tiracchānagato paṭijānāti, mātughātako paṭijānāti, pitughātako paṭijānāti, arahantaghātako paṭijānāti, bhikkhunidūsako paṭijānāti, saṃghabhedako paṭijānāti, lohituppādako paṭijānāti, ubhatobyañjanako paṭijānāti—mā saṃghassa hāyīti aññassa dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā vippakate pakkamati—mā saṃghassa hāyīti aññassa dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā vippakate vibbhamati ... pe ... ubhatobyañjanako paṭijānāti—mā saṃghassa hāyīti aññassa dātabbaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā pariyosite pakkamati— tassevetaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā pariyosite vibbhamati ... pe ... kālaṃ karoti, sāmaṇero paṭijānāti, sikkhaṃ paccakkhātako paṭijānāti, antimavatthuṃ ajjhāpannako paṭijānāti—saṃgho sāmī.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā pariyosite ummattako paṭijānāti, khittacitto paṭijānāti, vedanāṭṭo paṭijānāti, āpattiyā adassane ukkhittako paṭijānāti, āpattiyā appaṭikamme ukkhittako paṭijānāti, pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako paṭijānāti—tassevetaṃ.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu navakammaṃ gahetvā pariyosite paṇḍako paṭijānāti, theyyasaṃvāsako paṭijānāti, titthiyapakkantako paṭijānāti, tiracchānagato paṭijānāti, mātughātako paṭijānāti, pitughātako paṭijānāti, arahantaghātako paṭijānāti, bhikkhunidūsako paṭijānāti, saṃghabhedako paṭijānāti, lohituppādako paṭijānāti, ubhato-

byañjanako paṭijānāti—saṃgho sāmī”ti.

4. Aññatraparibhogapaṭikkhepādi

Tena kho pana samayena bhikkhū aññatarassa upāsakassa vihāraparibhogaṃ senāsanaṃ aññatra paribhuñjanti. Atha kho so upāsako ujjhāyati khiyyati vipāceti—“kathañhi nāma bhadantā aññatra paribhogaṃ aññatra paribhuñjissantī”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, aññatra paribhogo aññatra paribhuñjitabbo. Yo paribhuñjeyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū uposathaggampi sannisajjampi harituṃ kukkuccāyantā chamāya nisīdanti. Gattānipi cīvarānipi paṃsukitāni honti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, tāvakālikaṃ haritun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa mahāvihāro undriyati. Bhikkhū kukkuccāyantā senāsanaṃ nātiharanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, guttatthāya haritun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa senāsanaparikkhāriko mahaggho kambalo uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, phātikammatthāya parivattetun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa senāsanaparikkhārikaṃ mahagghaṃ dussaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, phātikammatthāya parivattetun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa acchacammaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pādapuñchaniṃ kātun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa cakkalikaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pādapuñchaniṃ kātun”ti.

Tena kho pana samayena saṃghassa coḷakaṃ uppannaṃ hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, pādapuñchaniṃ kātun”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū adhotehi pādehi senāsanaṃ akkamanti. Senāsanaṃ dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Na, bhikkhave, adhotehi pādehi senāsanaṃ akkamitabbaṃ. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā”ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū allehi pādehi senāsanaṃ akka-

manti. Senāsanaṃ dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, allehi pādehi senāsanaṃ akkamitabbaṃ. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū saupāhanā senāsanaṃ akkamanti. Senāsanaṃ dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saupāhanena senāsanaṃ akkamitabbaṃ. Yo akkameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū parikammakatāya bhūmiyā niṭṭhubhanti. Vaṇṇo dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, parikammakatāya bhūmiyā niṭṭhubhitabbaṃ. Yo niṭṭhubheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, kheḷamallakan"ti.

Tena kho pana samayena mañcapādāpi pīṭhapādāpi parikammakataṃ bhūmiṃ vilikhanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, coḷakena paliveṭhetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū parikammakataṃ bhittiṃ apassenti. Vaṇṇo dussati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, parikammakatā bhitti apassetabbā. Yo apasseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, apassenaphalakan"ti. Apassenaphalakaṃ heṭṭhato bhūmiṃ vilikhati, uparito bhittiñca. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, heṭṭhato ca uparito ca coḷakena paliveṭhetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū dhotapādakā nipajjituṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, paccattharitvā nipajjitun"ti.

5. Saṃghabhattādianujānana

Atha kho bhagavā āḷaviyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahaṃ dubbhikkhaṃ hoti. Manussā na sakkonti saṃghabhattaṃ kātuṃ; icchanti uddesabhattaṃ nimantanaṃ salākabhattaṃ pakkhikaṃ uposathikaṃ pāṭipadikaṃ kātuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃghabhattaṃ uddesabhattaṃ nimantanaṃ salākabhattaṃ pakkhikaṃ uposathikaṃ pāṭipadikan"ti.

6. Bhattuddesakasammuti

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū attano varabhat-

tāni gahetvā lāmakāni bhattāni bhikkhūnaṃ denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ bhattuddesakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, uddiṭṭhānuddiṭṭhañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhattuddesakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ bhattuddesakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno bhattuddesakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu bhattuddesako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhattuddesakānaṃ bhikkhūnaṃ etadahosi—"kathaṃ nu kho bhattaṃ uddisitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, salākāya vā paṭṭikāya vā upanibandhitvā opuñjitvā bhattaṃ uddisitun"ti.

7. Senāsanapaññāpakādisammuti

Tena kho pana samayena saṃghassa senāsanapaññāpako na hoti … pe … bhaṇḍāgāriko na hoti … pe … cīvarappaṭiggāhako na hoti … pe … cīvarabhājako na hoti … pe … yāgubhājako na hoti … pe … phalabhājako na hoti … pe … khajjakabhājako na hoti. Khajjakaṃ abhājiyamānaṃ nassati. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ khajjakabhājakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, bhājitābhājitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ khajjakabhājakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ khajjakabhājakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno khajjakabhājakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati,

so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu khajjakabhājako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

8. Appamattakavissajjakasammuti

Tena kho pana samayena saṃghassa bhaṇḍāgāre appamattako parikkhāro uppanno hoti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ appamattakavissajjakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gaccheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, vissajjitāvissajjitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ appamattakavissajjakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ appamattakavissajjakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno appamattakavissajjakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu appamattakavissajjako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena appamattakavissajjakena bhikkhunā ekā sūci dātabbā, satthakaṃ dātabbaṃ, upāhanā dātabbā, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, aṃsabaddhako dātabbo, parissāvanaṃ dātabbaṃ, dhammakaraṇo dātabbo, kusi dātabbā, aḍḍhakusi dātabbā, maṇḍalaṃ dātabbaṃ, aḍḍhamaṇḍalaṃ dātabbaṃ, anuvāto dātabbo, paribhaṇḍaṃ dātabbaṃ. Sace hoti saṃghassa sappi vā telaṃ vā madhu vā phāṇitaṃ vā, sakiṃ paṭisāyituṃ dātabbaṃ. Sace punapi attho hoti, punapi dātabbaṃ.

9. Sāṭiyaggāhāpakādisammuti

Tena kho pana samayena saṃghassa sāṭiyaggāhāpako na hoti … pe … pattaggāhāpako na hoti … pe … ārāmikapesako na hoti … pe … sāmaṇerapesako na hoti. Sāmaṇerā apesiyamānā kammaṃ na karonti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ bhikkhuṃ sāmaṇerapesakaṃ sammannituṃ—yo na chandāgatiṃ gaccheyya, na dosāgatiṃ gaccheyya, na mohāgatiṃ gac-

cheyya, na bhayāgatiṃ gaccheyya, pesitāpesitañca jāneyya. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo. Paṭhamaṃ bhikkhu yācitabbo, yācitvā byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ sāmaṇerapesakaṃ sammanneyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuṃ sāmaṇerapesakaṃ sammannati. Yassāyasmato khamati itthannāmassa bhikkhuno sāmaṇerapesakassa sammuti, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Sammato saṃghena itthannāmo bhikkhu sāmaṇerapesako. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tatiyabhāṇavāro niṭṭhito. Senāsanakkhandhako chaṭṭho.

Tassuddānaṃ

Vihāraṃ buddhaseṭṭhena, apaññattaṃ tadā ahu; Tahaṃ tahaṃ nikkhamanti, vāsā te jinasāvakā.

Seṭṭhī gahapati disvā, bhikkhūnaṃ idamabravi; Kārāpeyyaṃ vaseyyātha, paṭipucchiṃsu nāyakaṃ.

Vihāraṃ aḍḍhayogañca, pāsādaṃ hammiyaṃ guhaṃ; Pañcaleṇaṃ anuññāsi, vihāre seṭṭhi kārayi.

Jano vihāraṃ kāreti, akavāṭaṃ asaṃvutaṃ; Kavāṭaṃ piṭṭhasaṅghāṭaṃ, udukkhalañca uttari.

Āviñchanacchiddaṃ rajjuṃ, vaṭṭiñca kapisīsakaṃ; Sūcighaṭitāḷacchiddaṃ, lohakaṭṭhavisāṇakaṃ.

Yantakaṃ sūcikañceva, chadanaṃ ullittāvalittaṃ; Vedijālasalākañca, cakkali santharena ca.

Miḍḍhi bidalamañcañca, sosānikamasārako; Bundikuḷirapādañca, āhaccāsandi uccake.

Sattaṅgo ca bhaddapīṭhaṃ, pīṭhakeḷakapādakaṃ; Āmalāphalakā kocchā, palālapīṭhameva ca.

Uccāhipaṭipādakā, aṭṭhaṅguli ca pādakā; Suttaṃ aṭṭhapadaṃ coḷaṃ, tūlikaṃ aḍḍhakāyikaṃ.

Giraggo bhisiyo cāpi, dussaṃ senāsanampi ca; Onaddhaṃ heṭṭhā patati, uppāṭetvā haranti ca.

Bhattiñca hatthabhattiñca, anuññāsi tathāgato; Titthiyā vihāre cāpi, thusaṃ saṇhañca mattikā.

Ikkāsaṃ pāṇikaṃ kuṇḍaṃ, sāsapaṃ sitthatelakaṃ; Ussanne paccuddharituṃ, pharusaṃ gaṇḍumattikaṃ.

Ikkāsaṃ paṭibhānañca, nīcā cayo ca āruhaṃ; Paripatanti āḷakā, aḍḍhakuṭṭaṃ tayo puna.

Khuddake kuṭṭapādo ca, ovassati saraṃ khilaṃ; Cīvaravaṃsaṃ rajjuñca, āḷindaṃ kiṭikena ca.

Ālambanaṃ tiṇacuṇṇaṃ, heṭṭhāmagge nayaṃ kare; Ajjhokāse otappati, sālaṃ heṭṭhā ca bhājanaṃ.

Vihāro koṭṭhako ceva, pariveṇaggisālakaṃ; Ārāme ca puna koṭṭhe, heṭṭhaññeva nayaṃ kare.

Sudhaṃ anāthapiṇḍi ca, saddho sītavanaṃ agā; Diṭṭhadhammo nimantesi, saha saṃghena nāyakaṃ.

Āṇāpesantarāmagge, ārāmaṃ kārayī gaṇo; Vesāliyaṃ navakammaṃ, purato ca pariggahi.

Ko arahati bhattagge, tittirañca avandiyā; Pariggahitantaragharā, tūlo sāvatthi osari.

Patiṭṭhāpesi ārāmaṃ, bhattagge ca kolāhalaṃ; Gilānā varaseyyā ca, lesā sattarasā tahiṃ.

Kena nu kho kathaṃ nu kho, vihāraggena bhājayi; Pariveṇaṃ anubhāgañca, akāmā bhāgaṃ no dade.

Nissīmaṃ sabbakālañca, gāhā senāsane tayo; Upanando ca vaṇṇesi, ṭhitakā samakāsanā.

Samānāsanikā bhindiṃsu, tivaggā ca duvaggikaṃ; Asamānāsanikā dīghaṃ, sāḷindaṃ paribhuñjituṃ.

Ayyikā ca avidūre, bhājitañca kīṭāgire; Āḷavī piṇḍakakuṭṭehi, dvāraaggaḷavaṭṭikā.

Ālokasetakāḷañca, geruchādanabandhanā; Bhaṇḍikhaṇḍaparibhaṇḍaṃ, vīsa tiṃsā ca kālikā.

Osite akataṃ vippaṃ, khudde chappañcavassikaṃ; Aḍḍhayoge ca sattaṭṭha, mahalle dasa dvādasa.

Sabbaṃ vihāraṃ ekassa, aññaṃ vāsenti saṃghikaṃ; Nissīmaṃ sabbakālañca, pakkami vibbhamanti ca.

Kālañca sāmaṇerañca, sikkhāpaccakkhaantimaṃ; Ummattakhittacittā ca, vedanāpattidassanā.

Appaṭikammadiṭṭhiyā, paṇḍakā theyyatitthiyā; Tiracchānamātupitu, arahantā ca dūsakā.

Bhedakā lohituppādā, ubhato cāpi byañjanakā; Mā saṃghassa parihāyi, kammaṃ aññassa dātave.

Vippakate ca aññassa, kate tasseva pakkame; Vibbhamati kālaṅkato, sāmaṇero ca jāyati.

Paccakkhāto ca sikkhāya, antimajjhāpannako yadi; Saṃghova sāmiko hoti, ummattakhittavedanā.

Adassanāppaṭikamme, diṭṭhi tasseva hoti taṃ; Paṇḍako theyyatitthī ca, tiracchānamātupettikaṃ.

Ghātako dūsako cāpi, bhedalohitabyañjanā; Paṭijānāti yadi so, saṃghova hoti sāmiko.

Harantaññatra kukkuccaṃ, undriyati ca kambalaṃ; Dussañca cammacakkalī, coḷakaṃ akkamanti ca.

Allā upāhanāniṭṭhu, likhanti apassenti ca; Apassenaṃ likhateva, dhotapaccattharena ca.

Rājagahe na sakkonti, lāmakaṃ bhattuddesakaṃ; Kathaṃ nu kho paññāpakaṃ, bhaṇḍāgārikasammuti.

Paṭiggāhabhājako cāpi, yāgu ca phalabhājako; Khajjakabhājako ceva, appamattakavissajje.

Sāṭiyaggāhāpako ceva, tatheva pattaggāhako; Ārāmikasāmaṇera, pesakassa ca sammuti.

Sabbābhibhū lokavidū, hitacitto vināyako; Leṇatthañca sukhatthañca, jhāyituñca vipassitunti.

Senāsanakkhandhako niṭṭhito.

Mahāvagga

Mahākhandhaka

1. Bodhikathā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tena samayena buddho bhagavā uruvelāyaṃ viharati najjā nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho. Atha kho bhagavā bodhirukkhamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Atha kho bhagavā rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manasākāsi—

“Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇa-

paccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hotī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa;
Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato pajānāti sahetudhamman"ti.

Atha kho bhagavā rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manasākāsi—"avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti ... pe ... nirodho hotī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa;
Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato khayaṃ paccayānaṃ avedī"ti.

Atha kho bhagavā rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manasākāsi—"avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ ... pe ... evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti ... pe ... nirodho hotī"ti.

Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa;
Vidhūpayaṃ tiṭṭhati mārasenaṃ, Sūriyova obhāsayamantalikkhan"ti.

Bodhikathā niṭṭhitā.

2. Ajapālakathā

Atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā

bodhirukkhamūlā yena ajapālanigrodho tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā ajapālanigrodhamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Atha kho aññataro huṃhuṅkajātiko brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami. Upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. Sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho so brāhmaṇo bhagavantaṃ etadavoca—"kittāvatā nu kho, bho gotama, brāhmaṇo hoti, katame ca pana brāhmaṇakaraṇā dhammā"ti? Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Yo brāhmaṇo bāhitapāpadhammo, Nihuṃhuṅko nikkasāvo yatatto; Vedantagū vusitabrahmacariyo, Dhammena so brahmavādaṃ vadeyya; Yassussadā natthi kuhiñci loke"ti.

Ajapālakathā niṭṭhitā.

3. Mucalindakathā

Atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā ajapālanigrodhamūlā yena mucalindo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā mucalindamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Tena kho pana samayena mahā akālamegho udapādi, sattāhavaddalikā sītavātaduddinī. Atha kho mucalindo nāgarājā sakabhavanā nikkhamitvā bhagavato kāyaṃ sattakkhattuṃ bhogehi parikkhipitvā uparimuddhani mahantaṃ phaṇaṃ karitvā aṭṭhāsi—"mā bhagavantaṃ sītaṃ, mā bhagavantaṃ uṇhaṃ, mā bhagavantaṃ ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphasso"ti. Atha kho mucalindo nāgarājā sattāhassa accayena viddhaṃ vigatavalāhakaṃ devaṃ viditvā bhagavato kāyā bhoge viniveṭhetvā sakavaṇṇaṃ paṭisaṃharitvā māṇavakavaṇṇaṃ abhinimminitvā bhagavato purato aṭṭhāsi pañjaliko bhagavantaṃ namassamāno. Atha kho bhagavā etamatthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi—

"Sukho viveko tuṭṭhassa, sutadhammassa passato; Abyāpajjaṃ sukhaṃ loke, pāṇabhūtesu saṃyamo.

Sukhā virāgatā loke, kāmānaṃ samatikkamo; Asmimānassa yo vinayo, etaṃ ve paramaṃ sukhan"ti.

Mucalindakathā niṭṭhitā.

4. Rājāyatanakathā

Atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā mucalindamūlā yena rājāyatanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā

rājāyatanamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. Tena kho pana samayena tapussa bhallikā vāṇijā ukkalā taṃ desaṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Atha kho tapussabhallikānaṃ vāṇijānaṃ ñātisālohitā devatā tapussabhallike vāṇije etadavoca—"ayaṃ, mārisā, bhagavā rājāyatanamūle viharati paṭhamābhisambuddho; gacchatha taṃ bhagavantaṃ manthena ca madhupiṇḍikāya ca patimānetha; taṃ vo bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti.

Atha kho tapussabhallikā vāṇijā manthañca madhupiṇḍikañca ādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tapussabhallikā vāṇijā bhagavantaṃ etadavocuṃ— "paṭiggaṇhātu no, bhante, bhagavā manthañca madhupiṇḍikañca, yaṃ amhākaṃ assa dīgharattaṃ hitāya sukhāyā"ti. Atha kho bhagavato etadahosi—"na kho tathāgatā hatthesu paṭiggaṇhanti. Kimhi nu kho ahaṃ paṭiggaṇheyyaṃ manthañca madhupiṇḍikañcā"ti? Atha kho cattāro mahārājāno bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya catuddisā cattāro selamaye patte bhagavato upanāmesuṃ— "idha, bhante, bhagavā paṭiggaṇhātu manthañca madhupiṇḍikañcā"ti. Paṭiggahesi bhagavā paccagghe selamaye patte manthañca madhupiṇḍikañca, paṭiggahetvā paribhuñji.

Atha kho tapussabhallikā vāṇijā bhagavantaṃ onītapattapāṇiṃ viditvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"ete mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma dhammañca, upāsake no bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇaṃ gate"ti. Te ca loke paṭhamaṃ upāsakā ahesuṃ dvevācikā.

Rājāyatanakathā niṭṭhitā.

5. Brahmayācanakathā

Atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā vuṭṭhahitvā rājāyatanamūlā yena ajapālanigrodho tenupasaṅkami. Tatra sudaṃ bhagavā ajapālanigrodhamūle viharati. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppādo; idampi kho ṭhānaṃ sududdasaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho

sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ, so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā"ti. Apissu bhagavantaṃ imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā—

"Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā"ti.

Itiha bhagavato paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāya.

Atha kho brahmuno sahampatissa bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi—"nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāyā"ti. Atha kho brahmā sahampati—seyyathāpi nāma balavā puriso samiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ samiñjeyya; evameva— brahmaloke antarahito bhagavato purato pāturahosi. Atha kho brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇajāṇumaṇḍalaṃ pathaviyaṃ nihantvā yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etadavoca—"desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro"ti. Idamavoca brahmā sahampati, idaṃ vatvāna athāparaṃ etadavoca—

"Pāturahosi magadhesu pubbe, Dhammo asuddho samalehi cintito; Apāpuretaṃ amatassa dvāraṃ, Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha aṇaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī"ti.

Evaṃ vutte, bhagavā brahmānaṃ sahampatiṃ etadavoca—"mayhampi kho, brahme, etadahosi—'adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍi-

tavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppādo; idampi kho ṭhānaṃ sududdasaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ, so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā'ti. Apissu maṃ, brahme, imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā—

'Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā'ti.

Itiha me, brahme, paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāyā"ti.

Dutiyampi kho brahmā sahampati bhagavantaṃ etadavoca—"desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ; santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro"ti. Idamavoca brahmā sahampati, idaṃ vatvāna athāparaṃ etadavoca—

"Pāturahosi magadhesu pubbe, Dhammo asuddho samalehi cintito; Apāpuretaṃ amatassa dvāraṃ, Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha aṇaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī"ti.

Dutiyampi kho bhagavā brahmānaṃ sahampatiṃ etadavoca—"mayhampi kho, brahme, etadahosi—'adhigato kho myāyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasaṃ idaṃ ṭhānaṃ yadidaṃ idappaccayatāpaṭiccasamuppādo; idampi kho ṭhānaṃ sududdasaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpad-

hipaṭinissaggo taṇhākkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. Ahañceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ, pare ca me na ājāneyyuṃ, so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā'ti. Apissu maṃ, brahme, imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutapubbā—

'Kicchena me adhigataṃ, halaṃ dāni pakāsituṃ; Rāgadosaparetehi, nāyaṃ dhammo susambudho.

Paṭisotagāmiṃ nipuṇaṃ, gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ; Rāgarattā na dakkhanti, tamokhandhena āvuṭā'ti.

Itiha me, brahme, paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāyā"ti.

Tatiyampi kho brahmā sahampati bhagavantaṃ etadavoca—"desetu, bhante, bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro"ti. Idamavoca brahmā sahampati, idaṃ vatvāna athāparaṃ etadavoca—

"Pāturahosi magadhesu pubbe, Dhammo asuddho samalehi cintito; Apāpuretaṃ amatassa dvāraṃ, Suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.

Sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, Yathāpi passe janataṃ samantato; Tathūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha, Pāsādamāruyha samantacakkhu; Sokāvatiṇṇaṃ janatamapetasoko, Avekkhassu jātijarābhibhūtaṃ.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma, Satthavāha aṇaṇa vicara loke; Desassu bhagavā dhammaṃ, Aññātāro bhavissantī"ti.

Atha kho bhagavā brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā sattesu ca kāruññataṃ paṭicca buddhacakkhunā lokaṃ volokesi. Addasā kho bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathāpi nāma uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni udakānuggatāni anto nimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaḍḍhāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃ-

vaḍḍhāni udakaṃ accuggamma ṭhitāni anupalittāni udakena; evamevaṃ bhagavā buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante; disvāna brahmānaṃ sahampatiṃ gāthāya paccabhāsi—

"Apārutā tesaṃ amatassa dvārā, Ye sotavanto pamuñcantu saddhaṃ; Vihiṃsasaññī paguṇaṃ na bhāsiṃ, Dhammaṃ paṇītaṃ manujesu brahme"ti.

Atha kho brahmā sahampati—"katāvakāso khomhi bhagavatā dhammadesanāyā"ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatthevantaradhāyi.

Brahmayācanakathā niṭṭhitā.

6. Pañcavaggiyakathā

Atha kho bhagavato etadahosi—" kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ? Ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī"ti? Atha kho bhagavato etadahosi—"ayaṃ kho āḷāro kālāmo paṇḍito byatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātiko; yannūnāhaṃ āḷārassa kālāmassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, so imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī"ti. Atha kho antarahitā devatā bhagavato ārocesi— "sattāhakālaṅkato, bhante, āḷāro kālāmo"ti. Bhagavatopi kho ñāṇaṃ udapādi— "sattāhakālaṅkato āḷāro kālāmo"ti. Atha kho bhagavato etadahosi—"mahājāniyo kho āḷāro kālāmo; sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya, khippameva ājāneyyā"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi—"kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ? Ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī"ti? Atha kho bhagavato etadahosi—"ayaṃ kho udako rāmaputto paṇḍito byatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātiko; yannūnāhaṃ udakassa rāmaputtassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, so imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī"ti. Atha kho antarahitā devatā bhagavato ārocesi— "abhidosakālaṅkato, bhante, udako rāmaputto"ti. Bhagavatopi kho ñāṇaṃ udapādi— "abhidosakālaṅkato udako rāmaputto"ti. Atha kho bhagavato etadahosi— "mahājāniyo kho udako rāmaputto; sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya, khippameva ājāneyyā"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi—"kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ

dhammaṃ deseyyaṃ? Ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī"ti? Atha kho bhagavato etadahosi—"bahukārā kho me pañcavaggiyā bhikkhū, ye maṃ padhānapahitattaṃ upaṭṭhahiṃsu; yannūnāhaṃ pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyan"ti. Atha kho bhagavato etadahosi—"kahaṃ nu kho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantī"ti? Addasā kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū bārāṇasiyaṃ viharante isipatane migadāye. Atha kho bhagavā uruvelāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkāmi.

Addasā kho upako ājīvako bhagavantaṃ antarā ca gayaṃ antarā ca bodhiṃ addhānamaggappaṭipannaṃ, disvāna bhagavantaṃ etadavoca—"vippasannāni kho te, āvuso, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito? Ko vā te satthā? Kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī"ti? Evaṃ vutte, bhagavā upakaṃ ājīvakaṃ gāthāhi ajjhabhāsi—

"Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi, Sabbesu dhammesu anūpalitto; Sabbañjaho taṇhākkhaye vimutto, Sayaṃ abhiññāya kamuddiseyyaṃ.

Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo.

Ahañhi arahā loke, ahaṃ satthā anuttaro; Ekomhi sammāsambuddho, sītibhūtosmi nibbuto.

Dhammacakkaṃ pavattetuṃ, Gacchāmi kāsinaṃ puraṃ; Andhībhūtasmiṃ lokasmiṃ, Āhañchaṃ amatadundubhin"ti.

"Yathā kho tvaṃ, āvuso, paṭijānāsi, arahasi anantajino"ti.

"Mādisā ve jinā honti, ye pattā āsavakkhayaṃ; Jitā me pāpakā dhammā, tasmāhamupaka jino"ti.

Evaṃ vutte, upako ājīvako hupeyyapāvusoti vatvā sīsaṃ okampetvā ummaggaṃ gahetvā pakkāmi.

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī isipatanaṃ migadāyo, yena pañcavaggiyā bhikkhū tenupasaṅkami. Addasaṃsu kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantaṃ dūratova āgacchantaṃ; disvāna aññamaññaṃ katikaṃ saṇṭhapesuṃ— "ayaṃ, āvuso, samaṇo gotamo āgacchati, bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya. So neva abhivādetabbo, na paccuṭṭhātabbo, nāssa pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ; api ca kho āsanaṃ ṭhapetabbaṃ, sace so ākaṅkhissati

nisīdissatī"ti. Yathā yathā kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū upasaṅkamati tathā tathā pañcavaggiyā bhikkhū nāsakkhiṃsu sakāya katikāya saṇṭhātuṃ. Asaṇṭhahantā bhagavantaṃ paccuggantvā eko bhagavato pattacīvaraṃ paṭiggahesi, eko āsanaṃ paññapesi, eko pādodakaṃ, eko pādapīṭhaṃ, eko pādakaṭhalikaṃ upanikkhipi. Nisīdi bhagavā paññatte āsane; nisajja kho bhagavā pāde pakkhālesi. Apissu bhagavantaṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti.

Evaṃ vutte, bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etadavoca—"mā, bhikkhave, tathāgataṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaratha. Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho, odahatha, bhikkhave, sotaṃ, amatamadhigataṃ, ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva— yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ— brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti. Evaṃ vutte, pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ— "tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya, tāya paṭipadāya, tāya dukkarakārikāya nevajjhagā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ, kiṃ pana tvaṃ etarahi, bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya, adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan"ti? Evaṃ vutte, bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etadavoca—"na, bhikkhave, tathāgato bāhulliko, na padhānavibbhanto, na āvatto bāhullāya; arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho. Odahatha, bhikkhave, sotaṃ, amatamadhigataṃ ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti.

Dutiyampi kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ ... pe .... Dutiyampi kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etadavoca ... pe .... Tatiyampi kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ—"tāyapi kho tvaṃ, āvuso gotama, iriyāya, tāya paṭipadāya, tāya dukkarakārikāya nevajjhagā uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ, kiṃ pana tvaṃ etarahi, bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya, adhigamissasi uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanavisesan"ti?

Evaṃ vutte bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etadavoca—"abhijānātha me no tumhe, bhikkhave, ito pubbe evarūpaṃ pabhāvitametan"ti? "No hetaṃ, bhante". "Arahaṃ, bhikkhave, tathāgato sammāsambuddho, odahatha, bhikkhave, sotaṃ, amatamadhigataṃ ahamanusāsāmi, ahaṃ dhammaṃ desemi. Yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā nacirasseva—yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ—brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti. Asakkhi kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū saññāpetuṃ. Atha kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantaṃ sussūsiṃsu, sotaṃ odahiṃsu, aññā cittaṃ upaṭṭhāpesuṃ.

Atha kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi—

"Dveme, bhikkhave, antā pabbajitena na sevitabbā. Katame dve? Yo cāyaṃ kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujjaniko anariyo anatthasaṃhito, yo cāyaṃ attakilamathānuyogo dukkho anariyo anatthasaṃhito. Ete kho, bhikkhave, ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Katamā ca sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā, cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Ayaṃ kho sā, bhikkhave, majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā, cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhaṃ ariyasaccaṃ. Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, byādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ. Saṃkhittena, pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ—yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ—yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho, cāgo, paṭinissaggo, mutti, anālayo.

Idaṃ kho pana, bhikkhave, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasac-

caṃ—ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Idaṃ dukkhaṃ ariyasaccanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññātanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabbanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahīnanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabbanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikatanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabbanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. Taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvitanti me, bhikkhave, pubbe ananus-

sutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi.

Yāvakīvañca me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ na suvisuddhaṃ ahosi, neva tāvāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ.

Yato ca kho me, bhikkhave, imesu catūsu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahosi, athāhaṃ, bhikkhave, sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddhoti paccaññāsiṃ. Ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi—akuppā me vimutti, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo"ti. Idamavoca bhagavā attamanā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne āyasmato koṇḍaññassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Pavattite ca pana bhagavatā dhammacakke, bhummā devā saddamanussāvesuṃ—"etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ, appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti. Bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā cātumahārājikā devā saddamanussāvesuṃ ... pe ... cātumahārājikānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā tāvatiṃsā devā ... pe ... yāmā devā ... pe ... tusitā devā ... pe ... nimmānaratī devā ... pe ... paranimmitavasavattī devā ... pe ... brahmakāyikā devā saddamanussāvesuṃ—"etaṃ bhagavatā bārāṇasiyaṃ isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmin"ti.

Itiha tena khaṇena, tena layena, tena muhuttena yāva brahmalokā saddo abbhuggacchi. Ayañca dasasahassilokadhātu saṅkampi sampakampi sampavedhi; appamāṇo ca uḷāro obhāso loke pāturahosi, atikkamma devānaṃ devānubhāvaṃ.

Atha kho bhagavā imaṃ udānaṃ udānesi—"aññāsi vata bho koṇḍañño,

aññāsi vata bho koṇḍañño"ti. Iti hidaṃ āyasmato koṇḍaññassa "aññāsikoṇḍañño tveva nāmaṃ ahosi.

Atha kho āyasmā aññāsikoṇḍañño diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. "Ehi bhikkhū"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tassa āyasmato upasampadā ahosi.

Atha kho bhagavā tadavasese bhikkhū dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. Atha kho āyasmato ca vappassa āyasmato ca bhaddiyassa bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—"labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

Atha kho bhagavā tadavasese bhikkhū nīhārabhatto dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. Yaṃ tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti, tena chabbaggo yāpeti. Atha kho āyasmato ca mahānāmassa āyasmato ca assajissa bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—"labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

Atha kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi—

"Rūpaṃ, bhikkhave, anattā. Rūpañca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ rūpaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca rūpe—'evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, rūpaṃ anattā, tasmā rūpaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati rūpe—'evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosī'ti.

Vedanā anattā. Vedanā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ vedanā ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca vedanāya—'evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, vedanā anattā, tasmā vedanā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati vedanāya—'evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahosī'ti.

Saññā anattā. Saññā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ saññā ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca saññāya—'evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, saññā anattā, tasmā saññā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati saññāya—'evaṃ me saññā hotu, evaṃ me saññā mā ahosī'ti.

Saṅkhārā anattā. Saṅkhārā ca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissaṃsu, nayidaṃ saṅkhārā ābādhāya saṃvatteyyuṃ, labbhetha ca saṅkhāresu—'evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, saṅkhārā anattā, tasmā saṅkhārā ābādhāya saṃvattanti, na ca labbhati saṅkhāresu—'evaṃ me saṅkhārā hontu, evaṃ me saṅkhārā mā ahesun'ti.

Viññāṇaṃ anattā. Viññāṇañca hidaṃ, bhikkhave, attā abhavissa, nayidaṃ viññāṇaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbhetha ca viññāṇe—'evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī'ti. Yasmā ca kho, bhikkhave, viññāṇaṃ anattā, tasmā viññāṇaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati viññāṇe—'evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosī'ti.

Taṃ kiṃ maññatha, bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Vedanā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassi-

tuṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Saññā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Saṅkhārā niccā vā aniccā vā"ti? "Aniccā, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā"ti? "Aniccaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā"ti? "Dukkhaṃ, bhante". "Yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassituṃ—etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti? "No hetaṃ, bhante".

"Tasmātiha, bhikkhave, yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ rūpaṃ—netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attāti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā, sabbā vedanā—netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attāti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yā kāci saññā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā, sabbā saññā—netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attāti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā ye dūre santike vā, sabbe saṅkhārā—netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attāti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, sabbaṃ viññāṇaṃ—netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attāti—evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi nib-

bindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, saṅkhāresupi nibbindati, viññāṇasmimpi nibbindati; nibbindaṃ virajjati; virāgā vimuccati; vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti, 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā'ti pajānātī"ti.

Idamavoca bhagavā. Attamanā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu. Tena kho pana samayena cha loke arahanto honti.

Pañcavaggiyakathā niṭṭhitā. Paṭhamabhāṇavāro.

7. Pabbajjākathā

Tena kho pana samayena bārāṇasiyaṃ yaso nāma kulaputto seṭṭhiputto sukhumālo hoti. Tassa tayo pāsādā honti—eko hemantiko, eko gimhiko, eko vassiko. So vassike pāsāde cattāro māse nippurisehi tūriyehi paricārayamāno na heṭṭhāpāsādaṃ orohati. Atha kho yasassa kulaputtassa pañcahi kāmaguṇehi samappitassa samaṅgībhūtassa paricārayamānassa paṭikacceva niddā okkami, parijanassapi niddā okkami, sabbarattiyo ca telapadīpo jhāyati. Atha kho yaso kulaputto paṭikacceva pabujjhitvā addasa sakaṃ parijanaṃ supantaṃ—aññissā kacche vīṇaṃ, aññissā kaṇṭhe mudiṅgaṃ, aññissā kacche āḷambaraṃ, aññaṃ vikesikaṃ, aññaṃ vikkheḷikaṃ, aññā vippalapantiyo, hatthappattaṃ susānaṃ maññe. Disvānassa ādīnavo pāturahosi, nibbidāya cittaṃ saṇṭhāsi. Atha kho yaso kulaputto udānaṃ udānesi—"upaddutaṃ vata bho, upassaṭṭhaṃ vata bho"ti.

Atha kho yaso kulaputto suvaṇṇapādukāyo ārohitvā yena nivesanadvāraṃ tenupasaṅkami. Amanussā dvāraṃ vivariṃsu—"mā yasassa kulaputtassa koci antarāyamakāsi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Atha kho yaso kulaputto yena nagaradvāraṃ tenupasaṅkami. Amanussā dvāraṃ vivariṃsu—"mā yasassa kulaputtassa koci antarāyamakāsi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Atha kho yaso kulaputto yena isipatanaṃ migadāyo tenupasaṅkami.

Tena kho pana samayena bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya ajjhokāse caṅkamati. Addasā kho bhagavā yasaṃ kulaputtaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna caṅkamā orohitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho yaso kulaputto bhagavato avidūre udānaṃ udānesi—"upaddutaṃ vata bho, upassaṭṭhaṃ vata bho"ti. Atha kho bhagavā yasaṃ

kulaputtaṃ etadavoca—"idaṃ kho, yasa, anupaddutaṃ, idaṃ anupassaṭṭhaṃ. Ehi, yasa, nisīda, dhammaṃ te desessāmī"ti. Atha kho yaso kulaputto—"idaṃ kira anupaddutaṃ, idaṃ anupassaṭṭhan"ti haṭṭho udaggo suvaṇṇapādukāhi orohitvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnassa kho yasassa kulaputtassa bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi yasaṃ kulaputtaṃ kallacittaṃ, muducittaṃ, vinīvaraṇacittaṃ, udaggacittaṃ, pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva yasassa kulaputtassa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho yasassa kulaputtassa mātā pāsādaṃ abhiruhitvā yasaṃ kulaputtaṃ apassantī yena seṭṭhi gahapati tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā seṭṭhiṃ gahapatiṃ etadavoca—"putto te, gahapati, yaso na dissatī"ti. Atha kho seṭṭhi gahapati catuddisā assadūte uyyojetvā sāmaṃyeva yena isipatanaṃ migadāyo tenupasaṅkami. Addasā kho seṭṭhi gahapati suvaṇṇapādukānaṃ nikkhepaṃ, disvāna taṃyeva anugamāsi. Addasā kho bhagavā seṭṭhiṃ gahapatiṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna bhagavato etadahosi—"yannūnāhaṃ tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkhareyyaṃ yathā seṭṭhi gahapati idha nisinno idha nisinnaṃ yasaṃ kulaputtaṃ na passeyyā"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharesi.

Atha kho seṭṭhi gahapati yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"api, bhante, bhagavā yasaṃ kulaputtaṃ passeyyā"ti?

"Tena hi, gahapati, nisīda, appeva nāma idha nisinno idha nisinnaṃ yasaṃ kulaputtaṃ passeyyāsī"ti. Atha kho seṭṭhi gahapati—"idheva kirāhaṃ nisinno idha nisinnaṃ yasaṃ kulaputtaṃ passissāmī"ti haṭṭho udaggo bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi.

Ekamantaṃ nisinnassa kho seṭṭhissa gahapatissa bhagavā anupub-

biṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā bhagavā aññāsi seṭṭhiṃ gahapatiṃ kallacittaṃ, muducittaṃ, vinīvaraṇacittaṃ, udaggacittaṃ, pasannacittaṃ, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi— dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva seṭṭhissa gahapatissa tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

Atha kho seṭṭhi gahapati diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—"abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—'cakkhumanto rūpāni dakkhantī'ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatan"ti. Sova loke paṭhamaṃ upāsako ahosi tevāciko.

Atha kho yasassa kulaputtassa pituno dhamme desiyamāne yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. Atha kho bhagavato etadahosi—"yasassa kho kulaputtassa pituno dhamme desiyamāne yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. Abhabbo kho yaso kulaputto hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjituṃ, seyyathāpi pubbe agārikabhūto; yannūnāhaṃ taṃ iddhābhisaṅkhāraṃ paṭippassambheyyan"ti. Atha kho bhagavā taṃ iddhābhisaṅkhāraṃ paṭippassambhesi.

Addasā kho seṭṭhi gahapati yasaṃ kulaputtaṃ nisinnaṃ disvāna, yasaṃ kulaputtaṃ etadavoca—"mātā te, tāta yasa, paridevasokasamāpannā, dehi mātuyā jīvitan"ti. Atha kho yaso kulaputto bhagavantaṃ ullokesi. Atha kho bhagavā seṭṭhiṃ gahapatiṃ etadavoca—"taṃ kiṃ maññasi, gahapati, yassa sekkhena ñāṇena sekkhena dassanena

dhammo diṭṭho vidito seyyathāpi tayā, tassa yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. Bhabbo nu kho so, gahapati, hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjituṃ seyyathāpi pubbe agārikabhūto"ti? "No hetaṃ, bhante". "Yasassa kho, gahapati, kulaputtassa sekkhena ñāṇena sekkhena dassanena dhammo diṭṭho vidito seyyathāpi tayā, tassa yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. Abhabbo kho, gahapati, yaso kulaputto hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjituṃ seyyathāpi pubbe agārikabhūto"ti. "Lābhā, bhante, yasassa kulaputtassa, suladdhaṃ, bhante, yasassa kulaputtassa, yathā yasassa kulaputtassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. Adhivāsetu me, bhante, bhagavā ajjatanāya bhattaṃ yasena kulaputtena pacchāsamaṇenā"ti. Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.

Atha kho seṭṭhi gahapati bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho yaso kulaputto acirapakkante seṭṭhimhi gahapatimhi bhagavantaṃ etadavoca—"labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. "Ehi bhikkhū"ti bhagavā avoca— "svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tassa āyasmato upasampadā ahosi. Tena kho pana samayena satta loke arahanto honti.

Yasassa pabbajjā niṭṭhitā.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya āyasmatā yasena pacchāsamaṇena yena seṭṭhissa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho āyasmato yasassa mātā ca purāṇadutiyikā ca yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tāsaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ, kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ, nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā tā bhagavā aññāsi kallacittā, muducittā, vinīvaraṇacittā, udaggacittā, pasannacittā, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā taṃ pakāsesi— dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva tāsaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ

kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti. Tā diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—“abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante … pe … etā mayaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāma, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsikāyo no bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetā saraṇaṃ gatā”ti. Tā ca loke paṭhamaṃ upāsikā ahesuṃ tevācikā.

Atha kho āyasmato yasassa mātā ca pitā ca purāṇadutiyikā ca bhagavantañca āyasmantañca yasaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā, bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ, ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho bhagavā āyasmato yasassa mātarañca pitarañca purāṇadutiyikañca dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi.

Assosuṃ kho āyasmato yasassa cattāro gihisahāyakā bārāṇasiyaṃ seṭṭhānuseṭṭhīnaṃ kulānaṃ puttā—vimalo, subāhu, puṇṇaji, gavampati—yaso kira kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitoti. Sutvāna nesaṃ etadahosi—“na hi nūna so orako dhammavinayo, na sā orakā pabbajjā, yattha yaso kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito”ti. Te yenāyasmā yaso tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ yasaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu.

Atha kho āyasmā yaso te cattāro gihisahāyake ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā yaso bhagavantaṃ etadavoca—“ime me, bhante, cattāro gihisahāyakā bārāṇasiyaṃ seṭṭhānuseṭṭhīnaṃ kulānaṃ puttā—vimalo, subāhu, puṇṇaji, gavampati. Ime bhagavā ovadatu anusāsatū”ti.

Tesaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apa-

gatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva tesaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—"labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca— "svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi. Atha kho bhagavā te bhikkhū dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. Tesaṃ bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu. Tena kho pana samayena ekādasa loke arahanto honti.

Catugihisahāyakapabbajjā niṭṭhitā.

Assosuṃ kho āyasmato yasassa paññāsamattā gihisahāyakā jānapadā pubbānupubbakānaṃ kulānaṃ puttā—yaso kira kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitoti. Sutvāna nesaṃ etadahosi—"na hi nūna so orako dhammavinayo, na sā orakā pabbajjā, yattha yaso kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito"ti. Te yenāyasmā yaso tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ yasaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu.

Atha kho āyasmā yaso te paññāsamatte gihisahāyake ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho āyasmā yaso bhagavantaṃ etadavoca—"ime me, bhante, paññāsamattā gihisahāyakā jānapadā pubbānupubbakānaṃ kulānaṃ puttā. Ime bhagavā ovadatu anusāsatū"ti.

Tesaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva tesaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ

kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti. Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—“labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan”ti. “Etha bhikkhavo”ti bhagavā avoca— “svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā”ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi. Atha kho bhagavā te bhikkhū dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. Tesaṃ bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu. Tena kho pana samayena ekasaṭṭhi loke arahanto honti.

Paññāsagihisahāyakapabbajjā niṭṭhitā.

8. Mārakathā

Atha kho bhagavā te bhikkhū āmantesi—“ muttāhaṃ, bhikkhave, sabbapāsehi, ye dibbā ye ca mānusā. Tumhepi, bhikkhave, muttā sabbapāsehi, ye dibbā ye ca mānusā. Caratha, bhikkhave, cārikaṃ bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. Mā ekena dve agamittha. Desetha, bhikkhave, dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. Santi sattā apparajakkhajātikā, assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro. Ahampi, bhikkhave, yena uruvelā senānigamo tenupasaṅkamissāmi dhammadesanāyā”ti.

Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

“Baddhosi sabbapāsehi, ye dibbā ye ca mānusā; Mahābandhanabaddhosi, na me samaṇa mokkhasī”ti.

“Muttāhaṃ sabbapāsehi, Ye dibbā ye ca mānusā; Mahābandhanamuttomhi, Nihato tvamasi antakā”ti.

“Antalikkhacaro pāso, yvāyaṃ carati mānaso; Tena taṃ bādhayissāmi, na me samaṇa mokkhasī”ti.

“Rūpā saddā rasā gandhā, Phoṭṭhabbā ca manoramā; Ettha me vigato chando, Nihato tvamasi antakā”ti.

Atha kho māro pāpimā—“jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato”ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyīti.

Mārakathā niṭṭhitā.

9. Pabbajjūpasampadākathā

Tena kho pana samayena bhikkhū nānādisā nānājanapadā pabbajjāpekkhe ca upasampadāpekkhe ca ānenti—"bhagavā ne pabbājessati upasampādessatī"ti. Tattha bhikkhū ceva kilamanti pabbajjāpekkhā ca upasampadāpekkhā ca. Atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—"etarahi kho bhikkhū nānādisā nānājanapadā pabbajjāpekkhe ca upasampadāpekkhe ca ānenti—'bhagavā ne pabbājessati upasampādessatī'ti. Tattha bhikkhū ceva kilamanti pabbajjāpekkhā ca upasampadāpekkhā ca. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ anujāneyyaṃ—tumheva dāni, bhikkhave, tāsu tāsu disāsu tesu tesu janapadesu pabbājetha upasampādethā"ti.

Atha kho bhagavā sāyanhasamayaṃ paṭisallānā vuṭṭhito etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"idha mayhaṃ, bhikkhave, rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitakko udapādi—etarahi kho bhikkhū nānādisā nānājanapadā pabbajjāpekkhe ca upasampadāpekkhe ca ānenti— 'bhagavā ne pabbājessati upasampādessatī'ti, Tattha bhikkhū ceva kilamanti pabbajjāpekkhā ca upasampadāpekkhā ca. Yannūnāhaṃ bhikkhūnaṃ anujāneyyaṃ tumheva dāni, bhikkhave, tāsu tāsu disāsu tesu tesu janapadesu pabbājetha upasampādethāti, Anujānāmi, bhikkhave, tumheva dāni tāsu tāsu disāsu tesu tesu janapadesu pabbājetha upasampādetha. Evañca pana, bhikkhave, pabbājetabbo upasampādetabbo—

Paṭhamaṃ kesamassuṃ ohārāpetvā, kāsāyāni vatthāni acchādāpetvā, ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā, bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā, ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā, añjaliṃ paggaṇhāpetvā 'evaṃ vadehī'ti vattabbo—

'Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Tatiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmī'ti.

Anujānāmi, bhikkhave, imehi tīhi saraṇagamanehi pabbajjaṃ upasampadan"ti.

Tīhi saraṇagamanehi upasampadākathā niṭṭhitā.

10. Dutiyamārakathā

Atha kho bhagavā vassaṃvuṭṭho bhikkhū āmantesi—"mayhaṃ kho, bhikkhave, yoniso manasikārā yoniso sammappadhānā anuttarā vimutti anuppattā, anuttarā vimutti sacchikatā. Tumhepi, bhikkhave, yoniso manasikārā yoniso sammappadhānā anuttaraṃ vimuttiṃ anupāpuṇātha, anuttaraṃ vimuttiṃ sacchikarothā"ti. Atha kho māro pāpimā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

"Baddhosi mārapāsehi, ye dibbā ye ca mānusā; Mahābandhanabaddhosi, na me samaṇa mokkhasī"ti.

"Muttāhaṃ mārapāsehi, Ye dibbā ye ca mānusā; Mahābandhanamuttomhi, Nihato tvamasi antakā"ti.

Atha kho māro pāpimā—"jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato"ti dukkhī dummano tatthevantaradhāyi.

Dutiyamārakathā niṭṭhitā.

11. Bhaddavaggiyavatthu

Atha kho bhagavā bārāṇasiyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena uruvelā tena cārikaṃ pakkāmi. Atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogāhetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle nisīdi. Tena kho pana samayena tiṃsamattā bhaddavaggiyā sahāyakā sapajāpatikā tasmiṃ vanasaṇḍe paricārenti. Ekassa pajāpati nāhosi; tassa atthāya vesī ānītā ahosi. Atha kho sā vesī tesu pamattesu paricārentesu bhaṇḍaṃ ādāya palāyittha. Atha kho te sahāyakā sahāyakassa veyyāvaccaṃ karontā, taṃ itthiṃ gavesantā, taṃ vanasaṇḍaṃ āhiṇḍantā addasaṃsu bhagavantaṃ aññatarasmiṃ rukkhamūle nisinnaṃ. Disvāna yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ— "api, bhante, bhagavā ekaṃ itthiṃ passeyyā"ti? "Kiṃ pana vo, kumārā, itthiyā"ti? "Idha mayaṃ, bhante, tiṃsamattā bhaddavaggiyā sahāyakā sapajāpatikā imasmiṃ vanasaṇḍe paricārimhā. Ekassa pajāpati nāhosi; tassa atthāya vesī ānītā ahosi. Atha kho sā, bhante, vesī amhesu pamattesu paricārentesu bhaṇḍaṃ ādāya palāyittha. Te mayaṃ, bhante, sahāyakā sahāyakassa veyyāvaccaṃ karontā, taṃ itthiṃ gavesantā, imaṃ vanasaṇḍaṃ āhiṇḍāmā"ti. "Taṃ kiṃ maññatha vo, kumārā, kata-

maṃ nu kho tumhākaṃ varaṃ—yaṃ vā tumhe itthiṃ gaveseyyātha, yaṃ vā attānaṃ gaveseyyāthā"ti? "Etadeva, bhante, amhākaṃ varaṃ yaṃ mayaṃ attānaṃ gaveseyyāmā"ti. "Tena hi vo, kumārā, nisīdatha, dhammaṃ vo desessāmī"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho te bhaddavaggiyā sahāyakā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu.

Tesaṃ bhagavā anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva tesaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti. Te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāḷhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane bhagavantaṃ etadavocuṃ—"labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca— "svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

Bhaddavaggiyasahāyakānaṃ vatthu niṭṭhitaṃ. Dutiyabhāṇavāro.

12. Uruvelapāṭihāriyakathā

Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena uruvelā tadavasari. Tena kho pana samayena uruvelāyaṃ tayo jaṭilā paṭivasanti—uruvelakassapo, nadīkassapo, gayākassapoti. Tesu uruvelakassapo jaṭilo pañcannaṃ jaṭilasatānaṃ nāyako hoti, vināyako aggo pamukho pāmokkho. Nadīkassapo jaṭilo tiṇṇaṃ jaṭilasatānaṃ nāyako hoti, vināyako aggo pamukho pāmokkho. Gayākassapo jaṭilo dvinnaṃ jaṭilasatānaṃ nāyako hoti, vināyako aggo pamukho pāmokkho.

Atha kho bhagavā yena uruvelakassapassa jaṭilassa assamo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"sace te, kassapa, agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre"ti? "Na kho me, mahāsamaṇa, garu, caṇḍettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhesī"ti.

Dutiyampi kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"sace te, kassapa, agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre"ti? "Na kho me, mahāsamaṇa, garu, caṇḍettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhesī"ti.

Tatiyampi kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"sace te, kassapa, agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre"ti? "Na kho me, mahāsamaṇa, garu, caṇḍettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhesī"ti. "Appeva maṃ na viheṭheyya, iṅgha tvaṃ, kassapa, anujānāhi agyāgāran"ti. "Vihara, mahāsamaṇa, yathāsukhan"ti. Atha kho bhagavā agyāgāraṃ pavisitvā tiṇasanthārakaṃ paññapetvā nisīdi pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

Addasā kho so nāgo bhagavantaṃ paviṭṭhaṃ, disvāna dummano padhūpāyi. Atha kho bhagavato etadahosi—"yannūnāhaṃ imassa nāgassa anupahacca chaviñca cammañca maṃsañca nhāruñca aṭṭhiñca aṭṭhimiñjañca tejasā tejaṃ pariyādiyeyyan"ti. Atha kho bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā padhūpāyi. Atha kho so nāgo makkhaṃ asahamāno pajjali. Bhagavāpi tejodhātuṃ samāpajjitvā pajjali. Ubhinnaṃ sajotibhūtānaṃ agyāgāraṃ ādittaṃ viya hoti sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ. Atha kho te jaṭilā agyāgāraṃ parivāretvā evamāhaṃsu—"abhirūpo vata bho mahāsamaṇo nāgena viheṭhiyatī"ti. Atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena tassa nāgassa anupahacca chaviñca cammañca maṃsañca nhāruñca aṭṭhiñca aṭṭhimiñjañca tejasā tejaṃ pariyādiyitvā patte pakkhipitvā uruvelakassapassa jaṭilassa dassesi—"ayaṃ te, kassapa, nāgo pariyādinno assa tejasā tejo"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma caṇḍassa nāgarājassa iddhimato āsivisassa ghoravisassa tejasā tejaṃ pariyādiyissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Nerañjarāyaṃ bhagavā, Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ avoca; "Sace te kassapa agaru, Viharemu ajjaṇho aggisālamhī"ti.

"Na kho me mahāsamaṇa garu, Phāsukāmova taṃ nivāremi; Caṇḍettha nāgarājā, Iddhimā āsiviso ghoraviso; So taṃ mā viheṭhesī"ti.

"Appeva maṃ na viheṭheyya, Iṅgha tvaṃ kassapa anujānāhi agyāgāran"ti; Dinnanti naṃ viditvā, Abhīto pāvisi bhayamatīto.

Disvā isiṃ paviṭṭhaṃ, Ahināgo dummano padhūpāyi; Sumanamanaso adhimano, Manussanāgopi tattha padhūpāyi.

Makkhañca asahamāno, Ahināgo pāvakova pajjali; Tejodhātusukusalo, Manussanāgopi tattha pajjali.

Ubhinnaṃ sajotibhūtānaṃ, Agyāgāraṃ ādittaṃ hoti sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ; Udicchare jaṭilā, "Abhirūpo vata bho mahāsamaṇo; Nāgena viheṭhiyatī"ti bhaṇanti.

Atha tassā rattiyā accayena, Hatā nāgassa acciyo honti; Iddhimato pana ṭhitā, Anekavaṇṇā acciyo honti.

Nīlā atha lohitikā, Mañjiṭṭhā pītakā phalikavaṇṇāyo; Aṅgīrasassa kāye, Anekavaṇṇā acciyo honti.

Pattamhi odahitvā, Ahināgaṃ brāhmaṇassa dassesi; "Ayaṃ te kassapa nāgo, Pariyādinno assa tejasā tejo"ti.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo bhagavato iminā iddhipāṭihāriyena abhippasanno bhagavantaṃ etadavoca—"idheva, mahāsamaṇa, vihara, ahaṃ te dhuvabhattenā"ti.

Paṭhamaṃ pāṭihāriyaṃ.

Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa assamassa avidūre aññatarasmiṃ vanasaṇḍe vihāsi. Atha kho cattāro mahārājāno abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā catuddisā aṭṭhaṃsu seyyathāpi mahantā aggikkhandhā.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattaṃ. Ke nu kho te, mahāsamaṇa, abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena tvaṃ tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā taṃ abhivādetvā catuddisā aṭṭhaṃsu seyyathāpi mahantā aggikkhandhā"ti. "Ete kho, kassapa, cattāro mahārājāno yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu dhammassavanāyā"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi— "mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma cattāropi mahārājāno upasaṅkamissanti dhammassavanāya, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmiṃyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Dutiyaṃ pāṭihāriyaṃ.

Atha kho sakko devānamindo abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi seyyathāpi mahāaggikkhandho, purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro ca.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattaṃ. Ko nu kho so, mahāsamaṇa, abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena tvaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi seyyathāpi mahāaggikkhandho, purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Eso kho, kassapa, sakko devānamindo yenāhaṃ tenupasaṅkami dhammassavanāyā"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma sakkopi devānamindo upasaṅkamissati dhammassavanāya, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmiṃyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Tatiyaṃ pāṭihāriyaṃ.

Atha kho brahmā sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi seyyathāpi mahāaggikkhandho, purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro ca.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattaṃ. Ko nu kho so, mahāsamaṇa, abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇo kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena tvaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā taṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi seyyathāpi mahāaggikkhandho, purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro cā"ti? "Eso kho, kassapa, brahmā sahampati yenāhaṃ tenupasaṅkami dhammassavanāyā"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma brahmāpi sahampati upasaṅkamissati dhammassavanāya, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho

bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmiṃyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Catutthaṃ pāṭihāriyaṃ.

Tena kho pana samayena uruvelakassapassa jaṭilassa mahāyañño paccupaṭṭhito hoti, kevalakappā ca aṅgamagadhā pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya abhikkamitukāmā honti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi— "etarahi kho me mahāyañño paccupaṭṭhito, kevalakappā ca aṅgamagadhā pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya abhikkamissanti. Sace mahāsamaṇo mahājanakāye iddhipāṭihāriyaṃ karissati, mahāsamaṇassa lābhasakkāro abhivaḍḍhissati, mama lābhasakkāro parihāyissati. Aho nūna mahāsamaṇo svātanāya nāgaccheyyā"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa cetasā cetoparivitakkamaññāya uttarakuruṃ gantvā tato piṇḍapātaṃ āharitvā anotattadahe paribhuñjitvā tattheva divāvihāraṃ akāsi.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattaṃ. Kiṃ nu kho, mahāsamaṇa, hiyyo nāgamāsi? Api ca mayaṃ taṃ sarāma—kiṃ nu kho mahāsamaṇo nāgacchatīti? Khādanīyassa ca bhojanīyassa ca te paṭivīso ṭhapito"ti. "Nanu te, kassapa, etadahosi—'etarahi kho me mahāyañño paccupaṭṭhito, kevalakappā ca aṅgamagadhā pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ ādāya abhikkamissanti, sace mahāsamaṇo mahājanakāye iddhipāṭihāriyaṃ karissati, mahāsamaṇassa lābhasakkāro abhivaḍḍhissati, mama lābhasakkāro parihāyissati, aho nūna mahāsamaṇo svātanāya nāgaccheyyā'ti. So kho ahaṃ, kassapa, tava cetasā cetoparivitakkamaññāya uttarakuruṃ gantvā tato piṇḍapātaṃ āharitvā anotattadahe paribhuñjitvā tattheva divāvihāraṃ akāsin"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma cetasāpi cittaṃ pajānissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmiṃyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Pañcamaṃ pāṭihāriyaṃ.

Tena kho pana samayena bhagavato paṃsukūlaṃ uppannaṃ hoti. Atha kho bhagavato etadahosi—"kattha nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ dhoveyyan"ti? Atha kho sakko devānamindo bhagavato cetasā cetopariv-

itakkamaññāya pāṇinā pokkharaṇiṃ khaṇitvā bhagavantaṃ etadavoca—"idha, bhante, bhagavā paṃsukūlaṃ dhovatū"ti. Atha kho bhagavato etadahosi—"kimhi nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ parimaddeyyan"ti? Atha kho sakko devānamindo bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṃ silaṃ upanikkhipi—"idha, bhante, bhagavā paṃsukūlaṃ parimaddatū"ti. Atha kho bhagavato etadahosi—"kimhi nu kho ahaṃ ālambitvā uttareyyan"ti? Atha kho kakudhe adhivatthā devatā bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya sākhaṃ onāmesi—"idha, bhante, bhagavā ālambitvā uttaratū"ti. Atha kho bhagavato etadahosi—"kimhi nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ vissajjeyyan"ti? Atha kho sakko devānamindo bhagavato cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṃ silaṃ upanikkhipi— "idha, bhante, bhagavā paṃsukūlaṃ vissajjetū"ti.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ etadavoca—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattaṃ. Kiṃ nu kho, mahāsamaṇa, nāyaṃ pubbe idha pokkharaṇī, sāyaṃ idha pokkharaṇī. Nayimā silā pubbe upanikkhittā. Kenimā silā upanikkhittā? Nayimassa kakudhassa pubbe sākhā onatā, sāyaṃ sākhā onatā"ti. "Idha me, kassapa, paṃsukūlaṃ uppannaṃ ahosi. Tassa mayhaṃ, kassapa, etadahosi—'kattha nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ dhoveyyan'ti? Atha kho, kassapa, sakko devānamindo mama cetasā cetoparivitakkamaññāya pāṇinā pokkharaṇiṃ khaṇitvā maṃ etadavoca— 'idha, bhante, bhagavā paṃsukūlaṃ dhovatū'ti. Sāyaṃ, kassapa, amanussena pāṇinā khaṇitā pokkharaṇī. Tassa mayhaṃ, kassapa, etadahosi—'kimhi nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ parimaddeyyan'ti? Atha kho, kassapa, sakko devānamindo mama cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṃ silaṃ upanikkhipi—'idha, bhante, bhagavā paṃsukūlaṃ parimaddatū'ti. Sāyaṃ, kassapa, amanussena upanikkhittā silā. Tassa mayhaṃ, kassapa, etadahosi—'kimhi nu kho ahaṃ ālambitvā uttareyyan'ti? Atha kho, kassapa, kakudhe adhivatthā devatā mama cetasā cetoparivitakkamaññāya sākhaṃ onāmesi—'idha, bhante, bhagavā ālambitvā uttaratū'ti. Svāyaṃ āharahattho kakudho. Tassa mayhaṃ, kassapa, etadahosi—'kimhi nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ vissajjeyyan'ti? Atha kho, kassapa, sakko devānamindo mama cetasā cetoparivitakkamaññāya mahatiṃ silaṃ upanikkhipi—'idha, bhante, bhagavā paṃsukūlaṃ vissajjetū'ti. Sāyaṃ, kassapa, amanussena up-

anikkhittā silā" Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma sakkopi devānamindo veyyāvaccaṃ karissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmiṃyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato kālaṃ ārocesi—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. "Gaccha tvaṃ, kassapa, āyāmahan"ti uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ uyyojetvā yāya jambuyā "jambudīpo" paññāyati, tato phalaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisīdi. Addasā kho uruvelakassapo jaṭilo bhagavantaṃ agyāgāre nisinnaṃ, disvāna bhagavantaṃ etadavoca—"katamena tvaṃ, mahāsamaṇa, maggena āgato? Ahaṃ tayā paṭhamataraṃ pakkanto, so tvaṃ paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisinno"ti. "Idhāhaṃ, kassapa, taṃ uyyojetvā yāya jambuyā 'jambudīpo' paññāyati, tato phalaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisinno. Idaṃ kho, kassapa, jambuphalaṃ vaṇṇasampannaṃ gandhasampannaṃ rasasampannaṃ. Sace ākaṅkhasi paribhuñjā"ti. "Alaṃ, mahāsamaṇa, tvaṃyeva taṃ arahasi, tvaṃyeva taṃ paribhuñjāhī"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma maṃ paṭhamataraṃ uyyojetvā yāya jambuyā 'jambudīpo' paññāyati, tato phalaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisīdissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmiṃyeva vanasaṇḍe vihāsi.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato kālaṃ ārocesi—"kālo, mahāsamaṇa, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. "Gaccha tvaṃ, kassapa, āyāmahan"ti uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ uyyojetvā yāya jambuyā "jambudīpo" paññāyati, tassā avidūre ambo … pe … tassā avidūre āmalakī … pe … tassā avidūre harītakī … pe … tāvatiṃsaṃ gantvā pāricchattakapupphaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisīdi. Addasā kho uruvelakassapo jaṭilo bhagavantaṃ agyāgāre nisinnaṃ, disvāna bhagavantaṃ etadavoca—"katamena tvaṃ, mahāsamaṇa, maggena āgato? Ahaṃ tayā paṭhamataraṃ pakkanto, so tvaṃ paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisinno"ti. "Idhāhaṃ, kassapa, taṃ uyyojetvā tāvatiṃsaṃ

gantvā pāricchattakapupphaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisinno. Idaṃ kho, kassapa, pāricchattakapupphaṃ vaṇṇasampannaṃ gandhasampannaṃ. Sace ākaṅkhasi gaṇhā"ti. "Alaṃ, mahāsamaṇa, tvaṃyeva taṃ arahasi, tvaṃyeva taṃ gaṇhā"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma maṃ paṭhamataraṃ uyyojetvā tāvatiṃsaṃ gantvā pāricchattakapupphaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisīdissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā aggiṃ paricaritukāmā na sakkonti kaṭṭhāni phāletuṃ. Atha kho tesaṃ jaṭilānaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathā mayaṃ na sakkoma kaṭṭhāni phāletun"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"phāliyantu, kassapa, kaṭṭhānī"ti. "Phāliyantu, mahāsamaṇā"ti. Sakideva pañca kaṭṭhasatāni phāliyiṃsu. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma kaṭṭhānipi phāliyissanti, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā aggiṃ paricaritukāmā na sakkonti aggiṃ ujjaletuṃ. Atha kho tesaṃ jaṭilānaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathā mayaṃ na sakkoma aggiṃ ujjaletun"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"ujjaliyantu, kassapa, aggī"ti. "Ujjaliyantu, mahāsamaṇā"ti. Sakideva pañca aggisatāni ujjaliyiṃsu. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma aggīpi ujjaliyissanti, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā aggiṃ paricaritvā na sakkonti aggiṃ vijjhāpetuṃ. Atha kho tesaṃ jaṭilānaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathā mayaṃ na sakkoma aggiṃ vijjhāpetun"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"vijjhāyantu, kassapa, aggī"ti. "Vijjhāyantu, mahāsamaṇā"ti. Sakideva pañca aggisatāni vijjhāyiṃsu. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma aggīpi vijjhāyissanti, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena te jaṭilā sītāsu hemantikāsu rattīsu antaraṭṭhakāsu himapātasamaye najjā nerañjarāya ummujjantipi, nimujjantipi, ummujjananimujjanampi karonti. Atha kho bhagavā pañca-

mattāni mandāmukhisatāni abhinimmini, yattha te jaṭilā uttaritvā visibbesuṃ. Atha kho tesaṃ jaṭilānaṃ etadahosi—"nissaṃsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathayimā mandāmukhiyo nimmitā"ti. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma tāva bahū mandāmukhiyopi abhinimminissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Tena kho pana samayena mahā akālamegho pāvassi, mahā udakavāhako sañjāyi. Yasmiṃ padese bhagavā viharati, so padeso udakena na otthaṭo hoti. Atha kho bhagavato etadahosi—"yannūnāhaṃ samantā udakaṃ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkameyyan"ti. Atha kho bhagavā samantā udakaṃ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkami. Atha kho uruvelakassapo jaṭilo—"mā heva kho mahāsamaṇo udakena vūḷho ahosī"ti nāvāya sambahulehi jaṭilehi saddhiṃ yasmiṃ padese bhagavā viharati taṃ padesaṃ agamāsi. Addasā kho uruvelakassapo jaṭilo bhagavantaṃ samantā udakaṃ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkamantaṃ, disvāna bhagavantaṃ etadavoca—"idaṃ nu tvaṃ, mahāsamaṇā"ti? "Ayamahamasmi, kassapā"ti bhagavā vehāsaṃ abbhuggantvā nāvāya paccuṭṭhāsi. Atha kho uruvelakassapassa jaṭilassa etadahosi—"mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma udakampi na pavāhissati, na tveva ca kho arahā yathā ahan"ti.

Atha kho bhagavato etadahosi—"cirampi kho imassa moghapurisassa evaṃ bhavissati—'mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, na tveva ca kho arahā yathā ahan'ti; yannūnāhaṃ imaṃ jaṭilaṃ saṃvejeyyan"ti. Atha kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etadavoca—"neva ca kho tvaṃ, kassapa, arahā, nāpi arahattamaggasamāpanno. Sāpi te paṭipadā natthi, yāya tvaṃ arahā vā assasi, arahattamaggaṃ vā samāpanno"ti. Atha kho uruvelakassapo jaṭilo bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"labheyyāhaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan"ti. "Tvaṃ khosi, kassapa, pañcannaṃ jaṭilasatānaṃ nāyako vināyako aggo pamukho pāmokkho. Tepi tāva apalokehi, yathā te maññissanti tathā te karissantī"ti.

Atha kho uruvelakassapo jaṭilo yena te jaṭilā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te jaṭile etadavoca—"icchāmahaṃ, bho, mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carituṃ, yathā bhavanto maññanti tathā karontū"ti. "Cirapaṭikā mayaṃ, bho, mahāsamaṇe abhippasannā, sace bhavaṃ,

mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carissati, sabbeva mayaṃ mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carissāmā"ti. Atha kho te jaṭilā kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihutamissaṃ udake pavāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ— "labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

Addasā kho nadīkassapo jaṭilo kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihutamissaṃ udake vuyhamāne, disvānassa etadahosi—"mā heva me bhātuno upasaggo ahosī"ti. Jaṭile pāhesi—"gacchatha me bhātaraṃ jānāthā"ti. Sāmañca tīhi jaṭilasatehi saddhiṃ yenāyasmā uruvelakassapo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ uruvelakassapaṃ etadavoca—"idaṃ nu kho, kassapa, seyyo"ti? "Āmāvuso, idaṃ seyyo"ti. Atha kho te jaṭilā kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihutamissaṃ udake pavāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ— "labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

Addasā kho gayākassapo jaṭilo kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihutamissaṃ udake vuyhamāne, disvānassa etadahosi—"mā heva me bhātūnaṃ upasaggo ahosī"ti. Jaṭile pāhesi—"gacchatha me bhātaro jānāthā"ti. Sāmañca dvīhi jaṭilasatehi saddhiṃ yenāyasmā uruvelakassapo tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantaṃ uruvelakassapaṃ etadavoca—"idaṃ nu kho, kassapa, seyyo"ti? "Āmāvuso, idaṃ seyyo"ti. Atha kho te jaṭilā kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihutamissaṃ udake pavāhetvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ— "labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

Bhagavato adhiṭṭhānena pañca kaṭṭhasatāni na phāliyiṃsu, phāliyiṃsu; aggī na ujjaliyiṃsu, ujjaliyiṃsu; na vijjhāyiṃsu, vijjhāyiṃsu; pañcamandāmukhisatāni abhinimmini. Etena nayena aḍḍhuḍḍhapāṭihāriyasahassāni honti.

Atha kho bhagavā uruvelāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena gayāsīsaṃ tena pakkāmi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ bhikkhusahassena sabbeheva purāṇajaṭilehi. Tatra sudaṃ bhagavā gayāyaṃ viharati gayāsīse saddhiṃ bhikkhusahassena. Tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi—

"Sabbaṃ, bhikkhave, ādittaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ ādittaṃ? Cakkhu ādittaṃ, rūpā ādittā, cakkhuviññāṇaṃ ādittaṃ, cakkhusamphasso āditto, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittanti vadāmi. Sotaṃ ādittaṃ, saddā ādittā, sotaviññāṇaṃ ādittaṃ, sotasamphasso āditto, yamidaṃ sotasamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittanti vadāmi. Ghānaṃ ādittaṃ, gandhā ādittā, ghānaviññāṇaṃ ādittaṃ, ghānasamphasso āditto, yamidaṃ ghānasamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittanti vadāmi. Jivhā ādittā, rasā ādittā, jivhāviññāṇaṃ ādittaṃ jivhāsamphasso āditto, yamidaṃ jivhāsamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittanti vadāmi. Kāyo āditto, phoṭṭhabbā ādittā, kāyaviññāṇaṃ ādittaṃ kāyasamphasso āditto, yamidaṃ kāyasamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi

ādittanti vadāmi. Mano āditto, dhammā ādittā, manoviññāṇaṃ ādittaṃ manosamphasso āditto, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittanti vadāmi.

Evaṃ passaṃ, bhikkhave, sutavā ariyasāvako cakkhusmimpi nibbindati, rūpesupi nibbindati, cakkhuviññāṇepi nibbindati, cakkhusamphassepi nibbindati, yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tasmimpi nibbindati. Sotasmimpi nibbindati, saddesupi nibbindati ... pe ... ghānasmimpi nibbindati, gandhesupi nibbindati ... pe ... jivhāyapi nibbindati, rasesupi nibbindati ... pe ... kāyasmimpi nibbindati, phoṭṭhabbesupi nibbindati ... pe ... manasmimpi nibbindati, dhammesupi nibbindati, manoviññāṇepi nibbindati, manosamphassepi nibbindati, yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā tasmimpi nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānātī"ti.

Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne tassa bhikkhusahassassa anupādāya āsavehi cittāni vimucciṃsu.

Ādittapariyāyasuttaṃ niṭṭhitaṃ. Uruvelapāṭihāriyaṃ tatiyabhāṇavāro niṭṭhito.

13. Bimbisārasamāgamakathā

Atha kho bhagavā gayāsīse yathābhirantaṃ viharitvā yena rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi, mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ bhikkhusahassena sabbeheva purāṇajaṭilehi. Atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena rājagahaṃ tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā rājagahe viharati laṭṭhivane suppatiṭṭhe cetiye. Assosi kho rājā māgadho seniyo bimbisāro—"samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito rājagahaṃ anuppatto rājagahe viharati laṭṭhivane suppatiṭṭhe cetiye. Taṃ kho pana bhagavantaṃ gotamaṃ evaṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggato—itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi

satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro dvādasanahutehi māgadhikehi brāhmaṇagahapatikehi parivuto yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Tepi kho dvādasanahutā māgadhikā brāhmaṇagahapatikā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ paṇāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. Atha kho tesaṃ dvādasanahutānaṃ māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho mahāsamaṇo uruvelakassape brahmacariyaṃ carati, udāhu uruvelakassapo mahāsamaṇe brahmacariyaṃ caratī"ti? Atha kho bhagavā tesaṃ dvādasanahutānaṃ māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ cetasā cetoparivitakkamaññāya āyasmantaṃ uruvelakassapaṃ gāthāya ajjhabhāsi—

"Kimeva disvā uruvelavāsi, Pahāsi aggiṃ kisakovadāno; Pucchāmi taṃ kassapa etamatthaṃ, Kathaṃ pahīnaṃ tava aggihuttan"ti.

"Rūpe ca sadde ca atho rase ca, Kāmitthiyo cābhivadanti yaññā; Etaṃ malanti upadhīsu ñatvā, Tasmā na yiṭṭhe na hute arañjin"ti.

"Ettheva te mano na ramittha, (kassapāti bhagavā) Rūpesu saddesu atho rasesu; Atha ko carahi devamanussaloke, Rato mano kassapa brūhi metan"ti.

"Disvā padaṃ santamanūpadhīkaṃ, Akiñcanaṃ kāmabhave asattaṃ; Anaññathābhāvimanaññaneyyaṃ, Tasmā na yiṭṭhe na hute arañjin"ti.

Atha kho āyasmā uruvelakassapo uṭṭhāyāsanā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavoca—"satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmi; satthā me, bhante, bhagavā, sāvakohamasmī"ti. Atha kho tesaṃ dvādasanahutānaṃ māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ etadahosi— "uruvelakassapo

mahāsamaṇe brahmacariyaṃ caratī”ti. Atha kho bhagavā tesaṃ dvādasanahutānaṃ māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ cetasā cetoparivitakkamaññāya anupubbiṃ kathaṃ kathesi, seyyathidaṃ—dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. Yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinīvaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkaṃsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi—dukkhaṃ, samudayaṃ, nirodhaṃ, maggaṃ. Seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakāḷakaṃ sammadeva rajanaṃ paṭiggaṇheyya; evameva ekādasanahutānaṃ māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ bimbisārappamukhānaṃ tasmiṃyeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—“yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman”ti. Ekanahutaṃ upāsakattaṃ paṭivedesi.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāḷhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca—“pubbe me, bhante, kumārassa sato pañca assāsakā ahesuṃ, te me etarahi samiddhā. Pubbe me, bhante, kumārassa sato etadahosi—‘aho vata maṃ rajje abhisiñceyyun’ti, ayaṃ kho me, bhante, paṭhamo assāsako ahosi, so me etarahi samiddho. ‘Tassa ca me vijitaṃ arahaṃ sammāsambuddho okkameyyā’ti, ayaṃ kho me, bhante, dutiyo assāsako ahosi, so me etarahi samiddho. ‘Tañcāhaṃ bhagavantaṃ payirupāseyyan’ti, ayaṃ kho me, bhante, tatiyo assāsako ahosi, so me etarahi samiddho. ‘So ca me bhagavā dhammaṃ deseyyā’ti, ayaṃ kho me, bhante, catuttho assāsako ahosi, so me etarahi samiddho. ‘Tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ ājāneyyan’ti, ayaṃ kho me, bhante, pañcamo assāsako ahosi, so me etarahi samiddho. Pubbe me, bhante, kumārassa sato ime pañca assāsakā ahesuṃ, te me etarahi samiddhā. Abhikkantaṃ, bhante, abhikkantaṃ, bhante. Seyyathāpi, bhante, nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūḷhassa vā maggaṃ ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya—‘cakkhumanto rūpāni dakkhantī’ti; evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammañca, bhikkhusaṃghañca. Upāsakaṃ maṃ, bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ, adhivāsetu ca me, bhante, bhagavā, svātanāya bhattaṃ saddhiṃ bhikkhusaṃghenā”ti

Adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro tassā rattiyā accayena paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi—"kālo, bhante, niṭṭhitaṃ bhattan"ti.

Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ pāvisi mahatā bhikkhusaṃghena saddhiṃ bhikkhusahassena sabbeheva purāṇajaṭilehi. Tena kho pana samayena sakko devānamindo māṇavakavaṇṇaṃ abhinimminitvā buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa purato purato gacchati imā gāthāyo gāyamāno—

"Danto dantehi saha purāṇajaṭilehi, Vippamutto vippamuttehi; Siṅgīnikkhasavaṇṇo, Rājagahaṃ pāvisi bhagavā.

Mutto muttehi saha purāṇajaṭilehi, Vippamutto vippamuttehi; Siṅgīnikkhasavaṇṇo, Rājagahaṃ pāvisi bhagavā.

Tiṇṇo tiṇṇehi saha purāṇajaṭilehi, Vippamutto vippamuttehi; Siṅgīnikkhasa
Rājagahaṃ pāvisi bhagavā.

Santo santehi saha purāṇajaṭilehi, Vippamutto vippamuttehi; Siṅgīnikkhasa
Rājagahaṃ pāvisi bhagavā.

Dasavāso dasabalo, Dasadhammavidū dasabhi cupeto; So dasasataparivāro, Rājagahaṃ pāvisi bhagavā"ti.

Manussā sakkaṃ devānamindaṃ passitvā evamāhaṃsu—"abhirūpo vatāyaṃ māṇavako, dassanīyo vatāyaṃ māṇavako, pāsādiko vatāyaṃ māṇavako. Kassa nu kho ayaṃ māṇavako"ti? Evaṃ vutte, sakko devānamindo te manusse gāthāya ajjhabhāsi—

"Yo dhīro sabbadhi danto, suddho appaṭipuggalo; Arahaṃ sugato loke, tassāhaṃ paricārako"ti.

Atha kho bhagavā yena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi saddhiṃ bhikkhusaṃghena. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro buddhappamukhaṃ bhikkhusaṃghaṃ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantaṃ bhuttāviṃ onītapattapāṇiṃ ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnassa kho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etadahosi—" kattha nu kho bhagavā vihareyya? Yaṃ assa gāmato neva atidūre na accāsanne, gamanāga-

manasampannaṃ, atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ abhikkamanīyaṃ, divā appākiṇṇaṃ, rattiṃ appasaddaṃ appanigghosaṃ vijanavātaṃ, manussarāhasseyyakaṃ, paṭisallānasāruppan"ti. Atha kho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etadahosi—"idaṃ kho amhākaṃ veḷuvanaṃ uyyānaṃ gāmato neva atidūre na accāsanne gamanāgamanasampannaṃ atthikānaṃ atthikānaṃ manussānaṃ abhikkamanīyaṃ divā appākiṇṇaṃ rattiṃ appasaddaṃ appanigghosaṃ vijanavātaṃ manussarāhasseyyakaṃ paṭisallānasāruppaṃ. Yannūnāhaṃ veḷuvanaṃ uyyānaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa dadeyyan"ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro sovaṇṇamayaṃ bhiṅkāraṃ gahetvā bhagavato oṇojesi— "etāhaṃ, bhante, veḷuvanaṃ uyyānaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṃghassa dammī"ti. Paṭiggahesi bhagavā ārāmaṃ. Atha kho bhagavā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ārāman"ti.

Bimbisārasamāgamakathā niṭṭhitā.

14. Sāriputtamoggallānapabbajjākathā

Tena kho pana samayena sañcayo paribbājako rājagahe paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṃ aḍḍhateyyehi paribbājakasatehi. Tena kho pana samayena sāriputtamoggallānā sañcaye paribbājake brahmacariyaṃ caranti. Tehi katikā katā hoti—"yo paṭhamaṃ amataṃ adhigacchati, so itarassa ārocetū"ti.

Atha kho āyasmā assaji pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagahaṃ piṇḍāya pāvisi pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena samiñjitena pasāritena, okkhittacakkhu iriyāpathasampanno. Addasā kho sāriputto paribbājako āyasmantaṃ assajiṃ rājagahe piṇḍāya carantaṃ pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena samiñjitena pasāritena okkhittacakkhuṃ iriyāpathasampannaṃ. Disvānassa etadahosi—"ye vata loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā, ayaṃ tesaṃ bhikkhu aññataro. Yannūnāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā puccheyyaṃ—'kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī'"ti? Atha kho sāriputtassa paribbājakassa etadahosi—"akālo kho imaṃ

bhikkhuṃ pucchituṃ, antaragharaṃ paviṭṭho piṇḍāya carati. Yannūnāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandheyyaṃ, atthikehi upaññātaṃ maggan"ti. Atha kho āyasmā assaji rājagahe piṇḍāya caritvā piṇḍapātaṃ ādāya paṭikkami. Atha kho sāriputtopi paribbājako yenāyasmā assaji tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmatā assajinā saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. Ekamantaṃ ṭhito kho sāriputto paribbājako āyasmantaṃ assajiṃ etadavoca— "vippasannāni kho te, āvuso, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī"ti? "Atthāvuso, mahāsamaṇo sakyaputto sakyakulā pabbajito, tāhaṃ bhagavantaṃ uddissa pabbajito, so ca me bhagavā satthā, tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ rocemī"ti. "Kiṃvādī panāyasmato satthā, kimakkhāyī"ti? "Ahaṃ kho, āvuso, navo acirapabbajito, adhunāgato imaṃ dhammavinayaṃ, na tāhaṃ sakkomi vitthārena dhammaṃ desetuṃ, api ca te saṃkhittena atthaṃ vakkhāmī"ti. Atha kho sāriputto paribbājako āyasmantaṃ assajiṃ etadavoca—"hotu, āvuso—

Appaṃ vā bahuṃ vā bhāsassu, Atthaṃyeva me brūhi; Attheneva me attho, Kiṃ kāhasi byañjanaṃ bahun"ti.

Atha kho āyasmā assaji sāriputtassa paribbājakassa imaṃ dhammapariyāyaṃ abhāsi—

"Ye dhammā hetuppabhavā, Tesaṃ hetuṃ tathāgato āha; Tesañca yo nirodho, Evaṃvādī mahāsamaṇo"ti.

Atha kho sāriputtassa paribbājakassa imaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman"ti.

"Eseva dhammo yadi tāvadeva, Paccabyattha padamasokaṃ; Adiṭṭhaṃ abbhatītaṃ, Bahukehi kappanahutehī"ti.

Atha kho sāriputto paribbājako yena moggallāno paribbājako tenupasaṅkami. Addasā kho moggallāno paribbājako sāriputtaṃ paribbājakaṃ dūratova āgacchantaṃ, disvāna sāriputtaṃ paribbājakaṃ etadavoca—"vippasannāni kho te, āvuso, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Kacci no tvaṃ, āvuso, amataṃ adhigato"ti? "Āmāvuso, amataṃ adhigato"ti. "Yathākathaṃ pana tvaṃ, āvuso, amataṃ adhigato"ti? "Idhāhaṃ, āvuso, addasaṃ assajiṃ bhikkhuṃ rājagahe piṇḍāya

carantaṃ pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena samiñjitena pasāritena okkhittacakkhuṃ iriyāpathasampannaṃ. Disvāna me etadahosi—'ye vata loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā, ayaṃ tesaṃ bhikkhu aññataro. Yannūnāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā puccheyyaṃ—kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī'ti. Tassa mayhaṃ, āvuso, etadahosi—'akālo kho imaṃ bhikkhuṃ pucchituṃ antaragharaṃ paviṭṭho piṇḍāya carati, yannūnāhaṃ imaṃ bhikkhuṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandheyyaṃ atthikehi upaññātaṃ maggan'ti. Atha kho, āvuso, assaji bhikkhu rājagahe piṇḍāya caritvā piṇḍapātaṃ ādāya paṭikkami. Atha khvāhaṃ, āvuso, yena assaji bhikkhu tenupasaṅkamiṃ, upasaṅkamitvā assajinā bhikkhunā saddhiṃ sammodiṃ, sammodanīyaṃ kathaṃ sāraṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsiṃ. Ekamantaṃ ṭhito kho ahaṃ, āvuso, assajiṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ—'vippasannāni kho te, āvuso, indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. Kaṃsi tvaṃ, āvuso, uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesī'ti? 'Atthāvuso, mahāsamaṇo sakyaputto sakyakulā pabbajito, tāhaṃ bhagavantaṃ uddissa pabbajito, so ca me bhagavā satthā, tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ rocemī'ti. 'Kiṃvādī panāyasmato satthā kimakkhāyī'ti. 'Ahaṃ kho, āvuso, navo acirapabbajito adhunāgato imaṃ dhammavinayaṃ, na tāhaṃ sakkomi vitthārena dhammaṃ desetuṃ, api ca te saṃkhittena atthaṃ vakkhāmī'ti. Atha khvāhaṃ, āvuso, assajiṃ bhikkhuṃ etadavocaṃ—'hotu, āvuso,

Appaṃ vā bahuṃ vā bhāsassu, Atthaṃyeva me brūhi; Attheneva me attho, Kiṃ kāhasi byañjanaṃ bahun'ti.

Atha kho, āvuso, assaji bhikkhu imaṃ dhammapariyāyaṃ abhāsi—

'Ye dhammā hetuppabhavā, Tesaṃ hetuṃ tathāgato āha; Tesañca yo nirodho, Evaṃvādī mahāsamaṇo'"ti.

Atha kho moggallānassa paribbājakassa imaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—"yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammanti.

Eseva dhammo yadi tāvadeva, Paccabyattha padamasokaṃ; Adiṭṭhaṃ abbhatītaṃ, Bahukehi kappanahutehī"ti.

Atha kho moggallāno paribbājako sāriputtaṃ paribbājakaṃ etadavoca—"gacchāma mayaṃ, āvuso, bhagavato santike, so no bhagavā

satthā"ti. "Imāni kho, āvuso, aḍḍhateyyāni paribbājakasatāni amhe nissāya amhe sampassantā idha viharanti, tepi tāva apalokema. Yathā te maññissanti, tathā te karissantī"ti. Atha kho sāriputtamoggallānā yena te paribbājakā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā te paribbājake etadavocuṃ—"gacchāma mayaṃ, āvuso, bhagavato santike, so no bhagavā satthā"ti. "Mayaṃ āyasmante nissāya āyasmante sampassantā idha viharāma, sace āyasmantā mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carissanti, sabbeva mayaṃ mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carissāmā"ti.

Atha kho sāriputtamoggallānā yena sañcayo paribbājako tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā sañcayaṃ paribbājakaṃ etadavocuṃ—"gacchāma mayaṃ, āvuso, bhagavato santike, so no bhagavā satthā"ti. "Alaṃ, āvuso, mā agamittha, sabbeva tayo imaṃ gaṇaṃ pariharissāmā"ti. Dutiyampi kho ... pe ... tatiyampi kho sāriputtamoggallānā sañcayaṃ paribbājakaṃ etadavocuṃ—"gacchāma mayaṃ, āvuso, bhagavato santike, so no bhagavā satthā"ti. "Alaṃ, āvuso, mā agamittha, sabbeva tayo imaṃ gaṇaṃ pariharissāmā"ti. Atha kho sāriputtamoggallānā tāni aḍḍhateyyāni paribbājakasatāni ādāya yena veḷuvanaṃ tenupasaṅkamiṃsu. Sañcayassa pana paribbājakassa tattheva uṇhaṃ lohitaṃ mukhato uggañchi.

Addasā kho bhagavā sāriputtamoggallāne dūratova āgacchante, disvāna bhikkhū āmantesi—"ete, bhikkhave, dve sahāyakā āgacchanti, kolito upatisso ca. Etaṃ me sāvakayugaṃ bhavissati aggaṃ bhaddayugan"ti.

Gambhīre ñāṇavisaye, Anuttare upadhisaṅkhaye; Vimutte appatte veḷuvanaṃ, Atha ne satthā byākāsi.

"Ete dve sahāyakā, Āgacchanti kolito upatisso ca; Etaṃ me sāvakayugaṃ, Bhavissati aggaṃ bhaddayugan"ti.

Atha kho sāriputtamoggallānā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantaṃ etadavocuṃ—"labheyyāma mayaṃ, bhante, bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan"ti. "Etha bhikkhavo"ti bhagavā avoca—"svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Sāva tesaṃ āyasmantānaṃ upasampadā ahosi.

14.1. Abhiññātānaṃpabbajjā

Tena kho pana samayena abhiññātā abhiññātā māgadhikā kula-

puttā bhagavati brahmacariyaṃ caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"aputtakatāya paṭipanno samaṇo gotamo, vedhabyāya paṭipanno samaṇo gotamo, kulupacchedāya paṭipanno samaṇo gotamo, idāni anena jaṭilasahassaṃ pabbājitaṃ, imāni ca aḍḍhateyyāni paribbājakasatāni sañcayāni pabbājitāni. Ime ca abhiññātā abhiññātā māgadhikā kulaputtā samaṇe gotame brahmacariyaṃ carantī"ti. Apissu bhikkhū disvā imāya gāthāya codenti—

"Āgato kho mahāsamaṇo, māgadhānaṃ giribbajaṃ; Sabbe sañcaye netvāna, kaṃsu dāni nayissatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "na, bhikkhave, so saddo ciraṃ bhavissati, sattāhameva bhavissati, sattāhassa accayena antaradhāyissati. Tena hi, bhikkhave, ye tumhe imāya gāthāya codenti—

'Āgato kho mahāsamaṇo, māgadhānaṃ giribbajaṃ; Sabbe sañcaye netvāna, kaṃsu dāni nayissatī'ti.

Te tumhe imāya gāthāya paṭicodetha—

'Nayanti ve mahāvīrā, saddhammena tathāgatā; Dhammena nayamānānaṃ, kā usūyā vijānatan'"ti.

Tena kho pana samayena manussā bhikkhū disvā imāya gāthāya codenti—

"Āgato kho mahāsamaṇo, māgadhānaṃ giribbajaṃ; Sabbe sañcaye netvāna, kaṃsu dāni nayissatī"ti.

Bhikkhū te manusse imāya gāthāya paṭicodenti—

"Nayanti ve mahāvīrā, saddhammena tathāgatā; Dhammena nayamānānaṃ, kā usūyā vijānatan"ti.

Manussā dhammena kira samaṇā sakyaputtiyā nenti no adhammenāti sattāhameva so saddo ahosi, sattāhassa accayena antaradhāyi.

Sāriputtamoggallānapabbajjākathā niṭṭhitā. Catutthabhāṇavāro niṭṭhito.

15. Upajjhāyavattakathā

Tena kho pana samayena bhikkhū anupajjhāyakā anācariyakā anovadiyamānā ananusāsiyamānā dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya caranti; manussānaṃ bhuñjamānānaṃ uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparikhādanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparisāyanīyepi

uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti; sāmaṃ sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjanti; bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya carissanti; manussānaṃ bhuñjamānānaṃ, uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparikhādanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparisāyanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti; sāmaṃ sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjissanti; bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharissanti seyyathāpi brāhmaṇā brāhmaṇabhojane"ti.

Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Ye te bhikkhū appicchā santuṭṭhā lajjino kukkuccakā sikkhākāmā, te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya carissanti; manussānaṃ bhuñjamānānaṃ, uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparikhādanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparisāyanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti; sāmaṃ sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjissanti; bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharissantī"ti. Atha kho te bhikkhū ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya caranti, manussānaṃ bhuñjamānānaṃ uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparikhādanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparisāyanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, sāmaṃ sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjanti, bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ, bhikkhave, tesaṃ moghapurisānaṃ ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya carissanti, manussānaṃ bhuñjamānānaṃ uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparikhādanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparisāyanīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, sāmaṃ

sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjissanti, bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya, pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya. Atha khvetaṃ, bhikkhave, appasannānañceva appasādāya, pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti. Atha kho bhagavā te bhikkhū anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya dupposatāya mahicchatāya asantuṭṭhitāya saṅgaṇikāya kosajjassa avaṇṇaṃ bhāsitvā anekapariyāyena subharatāya suposatāya appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇaṃ bhāsitvā bhikkhūnaṃ tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Anujānāmi, bhikkhave, upajjhāyaṃ. Upajjhāyo, bhikkhave, saddhivihārikamhi puttacittaṃ upaṭṭhapessati, saddhivihāriko upajjhāyamhi pitucittaṃ upaṭṭhapessati. Evaṃ te aññamaññaṃ sagāravā sappatissā sabhāgavuttino viharantā imasmiṃ dhammavinaye vuḍḍhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjissanti. Evañca pana, bhikkhave, upajjhāyo gahetabbo—ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'upajjhāyo me, bhante, hohi; upajjhāyo me, bhante, hohi; upajjhāyo me, bhante, hohī'ti. Sāhūti vā lahūti vā opāyikanti vā patirūpanti vā pāsādikena sampādehīti vā kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, gahito hoti upajjhāyo; na kāyena viññāpeti, na vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na gahito hoti upajjhāyo.

Saddhivihārikena, bhikkhave, upajjhāyamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Kālasseva vuṭṭhāya upāhanā omuñcitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace upajjhāyo gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo. Sace upajjhāyo pacchāsamaṇaṃ ākaṅkhati, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena pari-

maṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā upajjhāyassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ. Nātidūre gantabbaṃ, nāccāsanne gantabbaṃ, pattapariyāpannaṃ paṭiggahetabbaṃ. Na upajjhāyassa bhaṇamānassa antarantarā kathā opātetabbā. Upajjhāyo āpattisāmantā bhaṇamāno nivāretabbo.

Nivattantena paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ; cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ, cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, upajjhāyo ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Upajjhāyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace upajjhāyo nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace upajjhāyo jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya upajjhāyassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya

mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare upajjhāyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi upajjhāyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā upajjhāyassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, upajjhāyo pānīyena pucchitabbo. Sace uddisāpetukāmo hoti, uddisitabbo. Sace paripucchitukāmo hoti, paripucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre upajjhāyo viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo. Pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā. Kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo. Apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Bhūmattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā

papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace upajjhāyassa anabhirati uppannā hoti, saddhivihārikena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, saddhivihārikena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace upajjhāyo garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace upajjhāyo

mūlāyapaṭikassanāraho hoti, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace upajjhāyo mānattāraho hoti, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace upajjhāyo abbhānāraho hoti, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho upajjhāyassa kammaṃ kattukāmo hoti tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho upajjhāyassa kammaṃ na kareyya lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, saddhivihārikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyo sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace upajjhāyassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, saddhivihārikena dhovitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, saddhivihārikena kātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace upajjhāyassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, saddhivihārikena pacitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ— kinti nu kho upajjhāyassa rajanaṃ paciyethāti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, saddhivihārikena rajitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho upajjhāyassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ.

Na upajjhāyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo, na ekaccassa patto paṭiggahetabbo; na ekaccassa cīvaraṃ dātabbaṃ, na ekaccassa cīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ; na ekaccassa parikkhāro dātabbo, na ekaccassa parikkhāro paṭiggahetabbo; na ekaccassa kesā chedetabbā, na ekaccena kesā chedāpetabbā; na ekaccassa parikammaṃ kātabbaṃ, na ekaccena parikammaṃ kārāpetabbaṃ; na ekaccassa veyyāvacco kātabbo, na ekaccena veyyāvacco kārāpetabbo; na ekaccassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ, na ekacco pacchāsamaṇo ādātabbo; na ekaccassa piṇḍapāto nīharitabbo, na ekaccena piṇḍapāto nīharāpetabbo; na upajjhāyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo; na susānaṃ gantabbaṃ; na disā pakkamitabbā.

Sace upajjhāyo gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo; vuṭṭhānamassa āgametabban”ti.

Upajjhāyavattaṃ niṭṭhitaṃ.

16. Saddhivihārikavattakathā

“Upajjhāyena, bhikkhave, saddhivihārikamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Upajjhāyena, bhikkhave, saddhivihāriko saṅgahetabbo anuggahetabbo uddesena paripucchāya ovādena anusāsaniyā. Sace upajjhāyassa patto hoti, saddhivihārikassa patto na hoti, upajjhāyena saddhivihārikassa patto dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa patto uppajjiyethāti. Sace upajjhāyassa cīvaraṃ hoti, saddhivihārikassa cīvaraṃ na hoti, upajjhāyena saddhivihārikassa cīvaraṃ dātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ uppajjiyethāti. Sace upajjhāyassa parikkhāro hoti, saddhivihārikassa parikkhāro na hoti, upajjhāyena saddhivihārikassa parikkhāro dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa parikkhāro uppajjiyethāti.

Sace saddhivihāriko gilāno hoti, kālasseva uṭṭhāya dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Saddhivihārikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace saddhivihāriko gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo. Ettāvatā nivattissatīti āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ; cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ, cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, saddhivihāriko ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Saddhivihāriko pānīyena pucchitabbo.

Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Saddhivihārikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace saddhivihāriko nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace saddhivihāriko jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare saddhivihārikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi saddhivihārikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā saddhivihārikassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā. Jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ. Saddhivihāriko pānīyena pucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre saddhivihāriko viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsan-

tena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhūmattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti,

divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace saddhivihārikassa anabhirati uppannā hoti, upajjhāyena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace saddhivihārikassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, upajjhāyena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace saddhivihārikassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, upajjhāyena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace saddhivihāriko garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace saddhivihāriko mūlāyapaṭikassanāraho hoti, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace saddhivihāriko mānattāraho hoti, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace saddhivihāriko abbhānāraho hoti, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho saddhivihārikassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho saddhivihārikassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, upajjhāyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihāriko sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace saddhivihārikassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ evaṃ dhoveyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace saddhivihārikassa

cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ evaṃ kareyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace saddhivihārikassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ evaṃ paceyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa rajanaṃ paciyethāti. Sace saddhivihārikassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, upajjhāyena ācikkhitabbaṃ, evaṃ rajeyyāsīti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho saddhivihārikassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ. Na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ. Sace saddhivihāriko gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabban"ti.

Saddhivihārikavattaṃ niṭṭhitaṃ.

17. Paṇāmitakathā

Tena kho pana samayena saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattanti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattissantī"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattantī"ti? "saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, saddhivihārikā upajjhāyesu na sammā vattissantīti ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "na, bhikkhave, saddhivihārikena upajjhāyamhi na sammā vattitabbaṃ. Yo na sammā vatteyya, āpatti dukkaṭassā"ti. Neva sammā vattanti.

Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, asammāvattantaṃ paṇāmetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, paṇāmetabbo—'paṇāmemi tan'ti vā, 'māyidha paṭikkamī'ti vā, 'nīhara te pattacīvaran'ti vā, 'nāhaṃ tayā upaṭṭhātabbo'ti vā, kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, paṇāmito hoti saddhivihāriko; na kāyena viññāpeti, na vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na paṇāmito hoti saddhivihāriko"ti.

Tena kho pana samayena saddhivihārikā paṇāmitā na khamāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, khamāpetun"ti. Neva khamāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, paṇāmitena na khamāpetabbo. Yo na khamāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena upajjhāyā khamāpiyamānā na khamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, khamitun"ti. Neva khamanti. Saddhivihārikā pakkamantipi vibbhamantipi titthiyesupi saṅkamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Na, bhikkhave, khamāpiyamānena na khamitabbaṃ. Yo na khameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena upajjhāyā sammāvattantaṃ paṇāmenti, asammāvattantaṃ na paṇāmenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sammāvattanto paṇāmetabbo. Yo paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, asammāvattanto na paṇāmetabbo. Yo na paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassāti.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato saddhivihāriko paṇāmetabbo. Upajjhāyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato saddhivihāriko paṇāmetabbo.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato saddhivihāriko na paṇāmetabbo. Upajjhāyamhi adhimattaṃ pemaṃ hoti, adhimatto pasādo hoti, adhimattā hirī hoti, adhimatto gāravo hoti, adhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato saddhivihāriko na paṇāmetabbo.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato saddhivihāriko alaṃ paṇāmetuṃ. Upajjhāyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato saddhivihāriko alaṃ paṇāmetuṃ.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato saddhivihāriko nālaṃ paṇāmetuṃ. Upajjhāyamhi adhimattaṃ pemaṃ hoti, adhimatto pasādo hoti, adhimattā hirī hoti, adhimatto gāravo hoti, adhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato saddhivihāriko nālaṃ paṇāmetuṃ.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ saddhivihārikaṃ appaṇāmento upajjhāyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti. Upajjhāyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ saddhivihārikaṃ appaṇāmento upajjhāyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ saddhivihārikaṃ paṇāmento upajjhāyo sātisāro hoti, appaṇāmento anatisāro hoti. Upajjhāyamhi adhimattaṃ pemaṃ hoti, adhimatto pasādo hoti, adhimattā hirī hoti, adhimatto gāravo hoti, adhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ saddhivihārikaṃ paṇāmento upajjhāyo sātisāro hoti, appaṇāmento anatisāro hotī"ti.

Tena kho pana samayena aññataro brāhmaṇo bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Taṃ bhikkhū na icchiṃsu pabbājetuṃ. So bhikkhūsu pabbajjaṃ alabhamāno kiso ahosi lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto. Addasā kho bhagavā taṃ brāhmaṇaṃ kisaṃ lūkhaṃ dubbaṇṇaṃ uppaṇḍuppaṇḍukajātaṃ dhamanisanthatagattaṃ, disvāna bhikkhū āmantesi—"kiṃ nu kho so, bhikkhave, brāhmaṇo kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto"ti? "Eso, bhante, brāhmaṇo bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Taṃ bhikkhū na icchiṃsu pabbājetuṃ. So bhikkhūsu pabbajjaṃ alabhamāno kiso lūkho dubbaṇṇo uppaṇḍuppaṇḍukajāto dhamanisanthatagatto"ti. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"ko nu kho, bhikkhave, tassa brāhmaṇassa adhikāraṃ sarasī"ti? Evaṃ vutte, āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca—"ahaṃ kho, bhante, tassa brāhmaṇassa adhikāraṃ sarāmī"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, sāriputta, tassa brāhmaṇassa adhikāraṃ sarasī"ti? "Idha me, bhante, so brāhmaṇo rājagahe piṇḍāya carantassa kaṭacchubhikkhaṃ dāpesi. Imaṃ kho ahaṃ, bhante, tassa brāhmaṇassa adhikāraṃ sarāmī"ti. "Sādhu sādhu, sāriputta, kataññuno hi, sāriputta, sappurisā katavedino. Tena hi tvaṃ, sāriputta, taṃ brāhmaṇaṃ pabbājehi upasampādehī"ti. "Kathāhaṃ, bhante, taṃ brāhmaṇaṃ pabbājemi upasampādemī"ti?

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"yā sā, bhikkhave, mayā tīhi saraṇagamanehi upasampadā anuññātā, taṃ ajjatagge paṭikkhipāmi. Anujānāmi, bhikkhave, ñatticatutthena kammena upasampādetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, upasampādetabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ upasampādeyya itthannāmena upajjhāyena. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Upasampanno saṃghena itthannāmo itthannāmena upajjhāyena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu upasampannasamanantarā anācāraṃ ācarati. Bhikkhū evamāhaṃsu—"māvuso, evarūpaṃ akāsi, netaṃ kappatī"ti. So evamāha—"nevāhaṃ āyasmante yāciṃ upasampādetha manti. Kissa maṃ tumhe ayācitā upasampāditthā"ti?

Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ayācitena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, yācitena upasampādetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, yācitabbo. Tena upasampadāpekkhena saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'saṃghaṃ, bhante, upasampadaṃ yācāmi, ullumpatu maṃ, bhante, saṃgho anukampaṃ upādāyā'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Itthannāmo saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmena upajjhāyena. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ upasampādeyya itthannāmena upajjhāyena. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa

āyasmato upasampadāpekkho. Itthannāmo saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmena upajjhāyena. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Upasampanno saṃghena itthannāmo itthannāmena upajjhāyena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Tena kho pana samayena rājagahe paṇītānaṃ bhattānaṃ bhattapaṭipāṭi aṭṭhitā hoti. Atha kho aññatarassa brāhmaṇassa etadahosi—"ime kho samaṇā sakyaputtiyā sukhasīlā sukhasamācārā, subhojanāni bhuñjitvā nivātesu sayanesu sayanti. Yannūnāhaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyan"ti. Atha kho so brāhmaṇo bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Taṃ bhikkhū pabbājesuṃ upasampādesuṃ. Tasmiṃ pabbajite bhattapaṭipāṭi khīyittha. Bhikkhū evamāhaṃsu—"ehi dāni, āvuso, piṇḍāya carissāmā"ti. So evamāha—"nāhaṃ, āvuso, etaṃkāraṇā pabbajito piṇḍāya carissāmīti. Sace me dassatha bhuñjissāmi, no ce me dassatha vibbhamissāmī"ti. "Kiṃ pana tvaṃ, āvuso, udarassa kāraṇā pabbajito"ti? "Evamāvuso"ti. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhu evaṃ svākkhāte dhammavinaye udarassa kāraṇā pabbajissatī"ti.

Te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira tvaṃ, bhikkhu, udarassa kāraṇā pabbajito"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, evaṃ svākkhāte dhammavinaye udarassa kāraṇā pabbajissasi. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, upasampādentena cattāro nissaye ācikkhituṃ— piṇḍiyālopabhojanaṃ nissāya pabbajjā, tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo; atirekalābho—saṃghabhattaṃ, uddesabhattaṃ, nimantanaṃ, salākabhattaṃ, pakkhikaṃ, uposathikaṃ, pāṭipadikaṃ. Paṃsukūlacīvaraṃ nissāya pabbajjā, tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo; atirekalābho—khomaṃ, kappāsikaṃ, koseyyaṃ, kambalaṃ, sāṇaṃ, bhaṅgaṃ. Rukkhamūlasenāsanaṃ nissāya pabba-

jjā, tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo; atirekalābho—vihāro, aḍḍhayogo, pāsādo, hammiyaṃ, guhā. Pūtimuttabhesajjaṃ nissāya pabbajjā, tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo; atirekalābho—sappi, navanītaṃ, telaṃ, madhu, phāṇitan"ti.

Upajjhāyavattabhāṇavāro niṭṭhito pañcamo.

18. Ācariyavattakathā

Tena kho pana samayena aññataro māṇavako bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Tassa bhikkhū paṭikacceva nissaye ācikkhiṃsu. So evamāha—"sace me, bhante, pabbajite nissaye ācikkheyyātha, abhirameyyāmahaṃ. Na dānāhaṃ, bhante, pabbajissāmi; jegucchā me nissayā paṭikūlā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, paṭikacceva nissayā ācikkhitabbā. Yo ācikkheyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, upasampannasamanantarā nissaye ācikkhitun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū duvaggenapi tivaggenapi gaṇena upasampādenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ūnadasavaggena gaṇena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dasavaggena vā atirekadasavaggena vā gaṇena upasampādetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū ekavassāpi duvassāpi saddhivihārikaṃ upasampādenti. Āyasmāpi upaseno vaṅgantaputto ekavasso saddhivihārikaṃ upasampādesi. So vassaṃvuṭṭho duvasso ekavassaṃ saddhivihārikaṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Āciṇṇaṃ kho panetaṃ buddhānaṃ bhagavantānaṃ āgantukehi bhikkhūhi saddhiṃ paṭisammodituṃ. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upasenaṃ vaṅgantaputtaṃ etadavoca— "kacci, bhikkhu, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyaṃ, kacci tvaṃ appakilamathena addhānaṃ āgato"ti? "Khamanīyaṃ, bhagavā, yāpanīyaṃ, bhagavā. Appakilamathena mayaṃ, bhante, addhānaṃ āgatā"ti. Jānantāpi tathāgatā pucchanti, jānantāpi na pucchanti, kālaṃ viditvā pucchanti, kālaṃ viditvā na pucchanti; atthasaṃhitaṃ tathāgatā pucchanti; no anatthasaṃhitaṃ. Anatthasaṃhite setughāto tathāgatānaṃ. Dvīhi ākārehi buddhā bhagavanto bhikkhū paṭipucchanti—dhammaṃ vā desessāma, sāvakānaṃ vā sikkhāpadaṃ paññapessāmāti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ upasenaṃ vaṅgan-

taputtaṃ etadavoca—"kativassosi tvaṃ, bhikkhū"ti? "Duvassohaṃ, bhagavā"ti. "Ayaṃ pana bhikkhu kativasso"ti? "Ekavasso, bhagavā"ti. "Kiṃ tāyaṃ bhikkhu hotī"ti? "Saddhivihāriko me, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā— "ananucchavikaṃ, moghapurisa, ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma tvaṃ, moghapurisa, aññehi ovadiyo anusāsiyo aññaṃ ovadituṃ anusāsituṃ maññissasi. Atilahuṃ kho tvaṃ, moghapurisa, bāhullāya āvatto, yadidaṃ gaṇabandhikaṃ. Netaṃ, moghapurisa, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, ūnadasavassena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, dasavassena vā atirekadasavassena vā upasampādetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū—dasavassamhā dasavassamhāti—bālā abyattā upasampādenti. Dissanti upajjhāyā bālā, saddhivihārikā paṇḍitā. Dissanti upajjhāyā abyattā, saddhivihārikā byattā. Dissanti upajjhāyā appassutā, saddhivihārikā bahussutā. Dissanti upajjhāyā duppaññā, saddhivihārikā paññavanto. Aññataropi aññatitthiyapubbo upajjhāyena sahadhammikaṃ vuccamāno upajjhāyassa vādaṃ āropetvā taṃyeva titthāyatanaṃ saṅkami. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū— dasavassamhā dasavassamhāti—bālā abyattā upasampādessanti. Dissanti upajjhāyā bālā saddhivihārikā paṇḍitā, dissanti upajjhāyā abyattā saddhivihārikā byattā, dissanti upajjhāyā appassutā saddhivihārikā bahussutā, dissanti upajjhāyā duppaññā, saddhivihārikā paññavanto"ti.

Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū—dasavassamhā dasavassamhāti—bālā abyattā upasampādenti. Dissanti upajjhāyā bālā, saddhivihārikā paṇḍitā, dissanti upajjhāyā abyattā saddhivihārikā byattā, dissanti upajjhāyā appassutā, saddhivihārikā bahussutā, dissanti upajjhāyā duppaññā, saddhivihārikā paññavanto"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... "kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā—dasavassamhā dasavassamhāti—bālā abyattā upasampādessanti. Dissanti upajjhāyā bālā, saddhivihārikā paṇḍitā, dissanti upajjhāyā abyattā saddhivihārikā byattā, dissanti upajjhāyā appassutā, saddhivihārikā bahussutā, dissanti upajjhāyā duppaññā, saddhivihārikā pañña-

vanto. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, bālena abyattena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, byattena bhikkhunā paṭibalena dasavassena vā atirekadasavassena vā upasampādetun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū upajjhāyesu pakkantesupi vibbhantesupi kālaṅkatesupi pakkhasaṅkantesupi anācariyakā anovadiyamānā ananusāsiyamānā dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya caranti, manussānaṃ bhuñjamānānaṃ uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti, uparikhādanīyepi uparisāyanīyepi uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmenti; sāmaṃ sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjanti; bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā dunnivatthā duppārutā anākappasampannā piṇḍāya carissanti; manussānaṃ bhuñjamānānaṃ uparibhojanepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti, uparikhādanīyepi uparisāyanīyepi uparipānīyepi uttiṭṭhapattaṃ upanāmessanti; sāmaṃ sūpampi odanampi viññāpetvā bhuñjissanti; bhattaggepi uccāsaddā mahāsaddā viharissanti, seyyathāpi brāhmaṇā brāhmaṇabhojane"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ … pe … atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Saccaṃ kira, bhikkhave … pe … "saccaṃ, bhagavā"ti … pe … vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Anujānāmi, bhikkhave, ācariyaṃ. Ācariyo, bhikkhave, antevāsikamhi puttacittaṃ upaṭṭhāpessati, antevāsiko ācariyamhi pitucittaṃ upaṭṭhāpessati. Evaṃ te aññamaññaṃ sagāravā sappatissā sabhāgavuttino viharantā imasmiṃ dhammavinaye vuddhiṃ viruḷhiṃ vepullaṃ āpajjissanti. Anujānāmi, bhikkhave, dasavassaṃ nissāya vatthuṃ, dasavassena nissayaṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, ācariyo gahetabbo. Ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ācariyo me, bhante, hohi, āyasmato nissāya vacchāmi; ācariyo me, bhante, hohi, āyasmato nissāya vacchāmi; ācariyo me, bhante, hohi, āyasmato nissāya vacchāmī'ti. 'Sāhū'ti vā 'lahū'ti vā 'opāyikan'ti vā 'patirūpan'ti vā 'pāsādikena sampādehī'ti vā kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, gahito

hoti ācariyo; na kāyena viññāpeti, na vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na gahito hoti ācariyo.

Antevāsikena, bhikkhave, ācariyamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Kālasseva uṭṭhāya upāhanaṃ omuñcitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Ācariyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace ācariyo gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ, paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo. Sace ācariyo pacchāsamaṇaṃ ākaṅkhati, timaṇḍalaṃ paṭicchādentena parimaṇḍalaṃ nivāsetvā kāyabandhanaṃ bandhitvā saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo pārupitvā gaṇṭhikaṃ paṭimuñcitvā dhovitvā pattaṃ gahetvā ācariyassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ. Nātidūre gantabbaṃ, nāccāsanne gantabbaṃ, pattapariyāpannaṃ paṭiggahetabbaṃ. Na ācariyassa bhaṇamānassa antarantarā kathā opātetabbā. Ācariyo āpattisāmantā bhaṇamāno nivāretabbo.

Nivattantena paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, ācariyo ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Ācariyo pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anan-

tarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Ācariyamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace ācariyo nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace ācariyo jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya ācariyassa piṭṭhito piṭṭhito gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ. Na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare ācariyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi ācariyassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā ācariyassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ. Ācariyo pānīyena pucchitabbo. Sace uddisāpetukāmo hoti, uddisāpetabbo. Sace paripucchitukāmo hoti, paripucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre ācariyo viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; kheḷamallako nīhar-

itvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhūmattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ ohāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenaphalakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā

uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyaṃ udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace ācariyassa anabhirati uppannā hoti, antevāsikena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace ācariyassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, antevāsikena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace ācariyassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, antevāsikena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace ācariyo garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace ācariyo mūlāyapaṭikassanāraho hoti, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace ācariyo mānattāraho hoti, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ— kinti nu kho saṃgho ācariyassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace ācariyo abbhānāraho hoti, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho ācariyassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho ācariyassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, antevāsikena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyo sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace ācariyassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, antevāsikena dhovitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace ācariyassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, antevāsikena kātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace ācariyassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, antevāsikena pacitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa rajanaṃ paciyethāti. Sace ācariyassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, antevāsikena rajitabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho ācariyassa cīvaraṃ rajiyethāti.

Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ.

Na ācariyaṃ anāpucchā ekaccassa patto dātabbo, na ekaccassa patto paṭiggahetabbo; na ekaccassa cīvaraṃ dātabbaṃ; na ekaccassa cīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ; na ekaccassa parikkhāro dātabbo; na ekaccassa parikkhāro paṭiggahetabbo; na ekaccassa kesā chedetabbā; na ekaccena kesā chedāpetabbā; na ekaccassa parikammaṃ kātabbaṃ; na ekaccena parikammaṃ kārāpetabbaṃ; na ekaccassa veyyāvacco kātabbo; na ekaccena veyyāvacco kārāpetabbo; na ekaccassa pacchāsamaṇena hotabbaṃ; na ekacco pacchāsamaṇo ādātabbo; na ekaccassa piṇḍapāto nīharitabbo; na ekaccena piṇḍapāto nīharāpetabbo. Na ācariyaṃ anāpucchā gāmo pavisitabbo, na susānaṃ gantabbaṃ, na disā pakkamitabbā. Sace ācariyo gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabban"ti.

Ācariyavattaṃ niṭṭhitaṃ.

19. Antevāsikavattakathā

"Ācariyena, bhikkhave, antevāsikamhi sammā vattitabbaṃ. Tatrāyaṃ sammāvattanā—

Ācariyena, bhikkhave, antevāsiko saṅgahetabbo anuggahetabbo uddesena paripucchāya ovādena anusāsaniyā. Sace ācariyassa patto hoti, antevāsikassa patto na hoti, ācariyena antevāsikassa patto dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ— kinti nu kho antevāsikassa patto uppajjiyethāti. Sace ācariyassa cīvaraṃ hoti, antevāsikassa cīvaraṃ na hoti, ācariyena antevāsikassa cīvaraṃ dātabbaṃ, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ uppajjiyethāti. Sace ācariyassa parikkhāro hoti, antevāsikassa parikkhāro na hoti, ācariyena antevāsikassa parikkhāro dātabbo, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa parikkhāro uppajjiyethāti.

Sace antevāsiko gilāno hoti, kālasseva uṭṭhāya dantakaṭṭhaṃ dātabbaṃ, mukhodakaṃ dātabbaṃ, āsanaṃ paññapetabbaṃ. Sace yāgu hoti, bhājanaṃ dhovitvā yāgu upanāmetabbā. Yāguṃ pītassa udakaṃ datvā bhājanaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā paṭisāmetabbaṃ. Antevāsikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace antevāsiko gāmaṃ pavisitukāmo hoti, nivāsanaṃ dātabbaṃ,

paṭinivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ, kāyabandhanaṃ dātabbaṃ, saguṇaṃ katvā saṅghāṭiyo dātabbā, dhovitvā patto sodako dātabbo.

Ettāvatā nivattissatīti āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ, paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ, paṭinivāsanaṃ dātabbaṃ, nivāsanaṃ paṭiggahetabbaṃ. Sace cīvaraṃ sinnaṃ hoti, muhuttaṃ uṇhe otāpetabbaṃ, na ca uṇhe cīvaraṃ nidahitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ. Cīvaraṃ saṅgharantena caturaṅgulaṃ kaṇṇaṃ ussāretvā cīvaraṃ saṅgharitabbaṃ—mā majjhe bhaṅgo ahosīti. Obhoge kāyabandhanaṃ kātabbaṃ.

Sace piṇḍapāto hoti, antevāsiko ca bhuñjitukāmo hoti, udakaṃ datvā piṇḍapāto upanāmetabbo. Antevāsiko pānīyena pucchitabbo. Bhuttāvissa udakaṃ datvā pattaṃ paṭiggahetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena dhovitvā vodakaṃ katvā muhuttaṃ uṇhe otāpetabbo, na ca uṇhe patto nidahitabbo. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Antevāsikamhi vuṭṭhite āsanaṃ uddharitabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ paṭisāmetabbaṃ. Sace so deso uklāpo hoti, so deso sammajjitabbo.

Sace antevāsiko nahāyitukāmo hoti, nahānaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace sītena attho hoti, sītaṃ paṭiyādetabbaṃ. Sace uṇhena attho hoti, uṇhaṃ paṭiyādetabbaṃ.

Sace antevāsiko jantāgharaṃ pavisitukāmo hoti, cuṇṇaṃ sannetabbaṃ, mattikā temetabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya gantvā jantāgharapīṭhaṃ datvā cīvaraṃ paṭiggahetvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ, cuṇṇaṃ dātabbaṃ, mattikā dātabbā. Sace ussahati, jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Jantāgharaṃ pavisantena mattikāya mukhaṃ makkhetvā purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharaṃ pavisitabbaṃ. Na ca there bhikkhū anupakhajja nisīditabbaṃ, na navā bhikkhū āsanena paṭibāhitabbā. Jantāghare antevāsikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Jantāgharā nikkhamantena jantāgharapīṭhaṃ ādāya purato ca pacchato ca paṭicchādetvā jantāgharā nikkhamitabbaṃ.

Udakepi antevāsikassa parikammaṃ kātabbaṃ. Nahātena paṭhamataraṃ uttaritvā attano gattaṃ vodakaṃ katvā nivāsetvā antevāsikassa gattato udakaṃ pamajjitabbaṃ, nivāsanaṃ dātabbaṃ, saṅghāṭi dātabbā, jantāgharapīṭhaṃ ādāya paṭhamataraṃ āgantvā āsanaṃ paññapetabbaṃ, pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakathalikaṃ upanikkhipitabbaṃ. Antevāsiko pānīyena pucchitabbo.

Yasmiṃ vihāre antevāsiko viharati, sace so vihāro uklāpo hoti, sace ussahati, sodhetabbo. Vihāraṃ sodhentena paṭhamaṃ pattacīvaraṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; nisīdanapaccattharaṇaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhisibibbohanaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañco nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; pīṭhaṃ nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; mañcapaṭipādakā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbā; kheḷamallako nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbo; apassenaphalakaṃ nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ; bhūmattharaṇaṃ yathāpaññattaṃ sallakkhetvā nīharitvā ekamantaṃ nikkhipitabbaṃ. Sace vihāre santānakaṃ hoti, ullokā paṭhamaṃ otāretabbaṃ, ālokasandhikaṇṇabhāgā pamajjitabbā. Sace gerukaparikammakatā bhitti kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace kāḷavaṇṇakatā bhūmi kaṇṇakitā hoti, coḷakaṃ temetvā pīḷetvā pamajjitabbā. Sace akatā hoti bhūmi, udakena paripphositvā sammajjitabbā—mā vihāro rajena uhaññīti. Saṅkāraṃ vicinitvā ekamantaṃ chaḍḍetabbaṃ.

Bhūmattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Mañcapaṭipādakā otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbā. Mañco otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbo. Pīṭhaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā nīcaṃ katvā sādhukaṃ appaṭighaṃsantena, asaṅghaṭṭentena kavāṭapiṭṭhaṃ, atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Bhisibibbohanaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Nisīdanapaccattharaṇaṃ otāpetvā sodhetvā papphoṭetvā atiharitvā yathāpaññattaṃ paññapetabbaṃ. Kheḷamallako otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbo. Apassenapha-

lakaṃ otāpetvā pamajjitvā atiharitvā yathāṭhāne ṭhapetabbaṃ. Pattacīvaraṃ nikkhipitabbaṃ. Pattaṃ nikkhipantena ekena hatthena pattaṃ gahetvā ekena hatthena heṭṭhāmañcaṃ vā heṭṭhāpīṭhaṃ vā parāmasitvā patto nikkhipitabbo. Na ca anantarahitāya bhūmiyā patto nikkhipitabbo. Cīvaraṃ nikkhipantena ekena hatthena cīvaraṃ gahetvā ekena hatthena cīvaravaṃsaṃ vā cīvararajjuṃ vā pamajjitvā pārato antaṃ orato bhogaṃ katvā cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ.

Sace puratthimā sarajā vātā vāyanti, puratthimā vātapānā thaketabbā. Sace pacchimā sarajā vātā vāyanti, pacchimā vātapānā thaketabbā. Sace uttarā sarajā vātā vāyanti, uttarā vātapānā thaketabbā. Sace dakkhiṇā sarajā vātā vāyanti, dakkhiṇā vātapānā thaketabbā. Sace sītakālo hoti, divā vātapānā vivaritabbā, rattiṃ thaketabbā. Sace uṇhakālo hoti, divā vātapānā thaketabbā, rattiṃ vivaritabbā.

Sace pariveṇaṃ uklāpaṃ hoti, pariveṇaṃ sammajjitabbaṃ. Sace koṭṭhako uklāpo hoti, koṭṭhako sammajjitabbo. Sace upaṭṭhānasālā uklāpā hoti, upaṭṭhānasālā sammajjitabbā. Sace aggisālā uklāpā hoti, aggisālā sammajjitabbā. Sace vaccakuṭi uklāpā hoti, vaccakuṭi sammajjitabbā. Sace pānīyaṃ na hoti, pānīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace paribhojanīyaṃ na hoti, paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpetabbaṃ. Sace ācamanakumbhiyā udakaṃ na hoti, ācamanakumbhiyā udakaṃ āsiñcitabbaṃ.

Sace antevāsikassa anabhirati uppannā hoti, ācariyena vūpakāsetabbo, vūpakāsāpetabbo, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace antevāsikassa kukkuccaṃ uppannaṃ hoti, ācariyena vinodetabbaṃ, vinodāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace antevāsikassa diṭṭhigataṃ uppannaṃ hoti, ācariyena vivecetabbaṃ, vivecāpetabbaṃ, dhammakathā vāssa kātabbā. Sace antevāsiko garudhammaṃ ajjhāpanno hoti parivāsāraho, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho, antevāsikassa parivāsaṃ dadeyyāti. Sace antevāsiko mūlāyapaṭikassanāraho hoti, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikaṃ mūlāya paṭikasseyyāti. Sace antevāsiko mānattāraho hoti, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikassa mānattaṃ dadeyyāti. Sace antevāsiko abbhānāraho hoti, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikaṃ abbheyyāti. Sace saṃgho antevāsikassa kammaṃ kattukāmo hoti, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā

pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho saṃgho antevāsikassa kammaṃ na kareyya, lahukāya vā pariṇāmeyyāti. Kataṃ vā panassa hoti saṃghena kammaṃ, tajjanīyaṃ vā niyassaṃ vā pabbājanīyaṃ vā paṭisāraṇīyaṃ vā ukkhepanīyaṃ vā, ācariyena ussukkaṃ kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsiko sammā vatteyya, lomaṃ pāteyya, netthāraṃ vatteyya, saṃgho taṃ kammaṃ paṭippassambheyyāti.

Sace antevāsikassa cīvaraṃ dhovitabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—'evaṃ dhoveyyāsī'ti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ dhoviyethāti. Sace antevāsikassa cīvaraṃ kātabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—'evaṃ kareyyāsī'ti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ kariyethāti. Sace antevāsikassa rajanaṃ pacitabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—'evaṃ paceyyāsī'ti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ—kinti nu kho antevāsikassa rajanaṃ paciyethāti. Sace antevāsikassa cīvaraṃ rajitabbaṃ hoti, ācariyena ācikkhitabbaṃ—'evaṃ rajeyyāsī'ti, ussukkaṃ vā kātabbaṃ— kinti nu kho antevāsikassa cīvaraṃ rajiyethāti. Cīvaraṃ rajantena sādhukaṃ samparivattakaṃ samparivattakaṃ rajitabbaṃ, na ca acchinne theve pakkamitabbaṃ. Sace antevāsiko gilāno hoti, yāvajīvaṃ upaṭṭhātabbo, vuṭṭhānamassa āgametabban"ti.

Antevāsikavattaṃ niṭṭhitaṃ. Chaṭṭho bhāṇavāro.

20. Paṇāmanākhamāpanā

Tena kho pana samayena antevāsikā ācariyesu na sammā vattanti ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "na, bhikkhave, antevāsikena ācariyamhi na sammā vattitabbaṃ. Yo na sammā vatteyya, āpatti dukkaṭassā"ti. Neva sammā vattanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, asammāvattantaṃ paṇāmetuṃ. Evañca pana, bhikkhave, paṇāmetabbo—paṇāmemi tanti vā, māyidha paṭikkamīti vā, nīhara te pattacīvaranti vā, nāhaṃ tayā upaṭṭhātabboti vā. Kāyena viññāpeti, vācāya viññāpeti, kāyena vācāya viññāpeti, paṇāmito hoti antevāsiko; na kāyena viññāpeti, na vācāya viññāpeti, na kāyena vācāya viññāpeti, na paṇāmito hoti antevāsiko"ti.

Tena kho pana samayena antevāsikā paṇāmitā na khamāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, khamāpetun"ti. Neva khamāpenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave,

paṇāmitena na khamāpetabbo. Yo na khamāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena ācariyā khamāpiyamānā na khamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, khamitun"ti. Neva khamanti. Antevāsikā pakkamantipi vibbhamantipi titthiyesupi saṅkamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, khamāpiyamānena na khamitabbaṃ. Yo na khameyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena ācariyā sammāvattantaṃ paṇāmenti, asammāvattantaṃ na paṇāmenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sammāvattanto paṇāmetabbo. Yo paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassa. Na ca, bhikkhave, asammāvattanto na paṇāmetabbo. Yo na paṇāmeyya, āpatti dukkaṭassāti.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato antevāsiko paṇāmetabbo. Ācariyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato antevāsiko paṇāmetabbo.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato antevāsiko na paṇāmetabbo. Ācariyamhi adhimattaṃ pemaṃ hoti, adhimatto pasādo hoti, adhimattā hirī hoti, adhimatto gāravo hoti, adhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato antevāsiko na paṇāmetabbo.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato antevāsiko alaṃ paṇāmetuṃ. Ācariyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato antevāsiko alaṃ paṇāmetuṃ.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgato antevāsiko nālaṃ paṇāmetuṃ. Ācariyamhi adhimattaṃ pemaṃ hoti, adhimatto pasādo hoti, adhimattā hirī hoti, adhimatto gāravo hoti, adhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgato antevāsiko nālaṃ paṇāmetuṃ.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ antevāsikaṃ appaṇāmento ācariyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti. Ācariyamhi nādhimattaṃ pemaṃ hoti, nādhimatto pasādo hoti, nādhimattā hirī hoti, nādhimatto gāravo hoti, nādhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ antevāsikaṃ appaṇāmento ācariyo sātisāro hoti, paṇāmento anatisāro hoti.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgataṃ antevāsikaṃ paṇāmento ācariyo sātisāro hoti, appaṇāmento anatisāro hoti. Ācariyamhi adhimattaṃ pemaṃ hoti, adhimatto pasādo hoti, adhimattā hirī hoti, adhimatto gāravo hoti, adhimattā bhāvanā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgataṃ antevāsikaṃ paṇāmento ācariyo sātisāro hoti, appaṇāmento anatisāro hotī"ti.

Paṇāmanā khamāpanā niṭṭhitā.

21. Bālaabyattavatthu

Tena kho pana samayena bhikkhū, dasavassamhā dasavassamhāti, bālā abyattā nissayaṃ denti. Dissanti ācariyā bālā, antevāsikā paṇḍitā. Dissanti ācariyā abyattā, antevāsikā byattā. Dissanti ācariyā appassutā, antevāsikā bahussutā. Dissanti ācariyā duppaññā, antevāsikā paññavanto. Ye te bhikkhū appicchā ... pe ... te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhū—dasavassamhā dasavassamhāti—bālā abyattā nissayaṃ dassanti. Dissanti ācariyā bālā antevāsikā paṇḍitā, dissanti ācariyā abyattā antevāsikā byattā, dissanti ācariyā appassutā antevāsikā bahussutā, dissanti ācariyā duppaññā antevāsikā paññavanto"ti. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū—dasavassamhā dasavassamhāti—bālā abyattā nissayaṃ denti ... pe ... "saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, bālena abyattena nissayo dātabbo. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, byattena bhikkhunā paṭibalena dasavassena vā atirekadasavassena vā nissayaṃ dātun"ti.

Bālaabyattavatthu niṭṭhitaṃ.

22. Nissayapaṭippassaddhikathā

Tena kho pana samayena bhikkhū ācariyupajjhāyesu pakkantesupi vibbhantesupi kālaṅkatesupi pakkhasaṅkantesupi nissayapaṭippassaddhiyo na jānanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Pañcimā, bhikkhave, nissayapaṭippassaddhiyo upajjhāyamhā—upajjhāyo pakkanto vā hoti, vibbhanto vā, kālaṅkato vā, pakkhasaṅkanto vā, āṇattiyeva pañcamī. Imā kho, bhikkhave, pañca nissayapaṭippassaddhiyo upajjhāyamhā.

Chayimā, bhikkhave, nissayapaṭippassaddhiyo ācariyamhā—ācariyo pakkanto vā hoti, vibbhanto vā, kālaṅkato vā, pakkhasaṅkanto vā,

āṇattiyeva pañcamī, upajjhāyena vā samodhānagato hoti. Imā kho, bhikkhave, cha nissayapaṭippassaddhiyo ācariyamhā.

Nissayapaṭippassaddhikathā niṭṭhitā.

23. Upasampādetabbapañcaka

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (1)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (2)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Attanā na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe sīlakkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe samādhikkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe paññākkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe vimuttikkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe samādapetā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (3)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasam-

pādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Attanā asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe sīlakkhandhe samādapetā; attanā asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe samādhikkhandhe samādapetā; attanā asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe paññākkhandhe samādapetā; attanā asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe vimuttikkhandhe samādapetā; attanā asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe samādapetā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (4)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (5)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (6)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, appassuto hoti, duppañño hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (7)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na adhisīle sīlavipanno hoti, na ajjhācāre ācāravipanno hoti, na atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, bahussuto hoti, paññavā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (8)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā

na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ āpattiṃ na jānāti, āpattiyā vuṭṭhānaṃ na jānāti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (9)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ āpattiṃ jānāti, āpattiyā vuṭṭhānaṃ jānāti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (10)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā abhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacariyakāya sikkhāya vinetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ, uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (11)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā abhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacariyakāya sikkhāya vinetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ, uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (12)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso—imehi kho, bhikkhave, pañca-

haṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (13)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (14)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (15)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā— imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo"ti. (16)

Upasampādetabbapañcakasoḷasavāro niṭṭhito.

24. Upasampādetabbachakka

"Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (1)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena samannā-

gato hoti, asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (2)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Attanā na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe sīlakkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe samādhikkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe paññākkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe vimuttikkhandhe samādapetā; attanā na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, na paraṃ asekkhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe samādapetā; ūnadasavasso hoti— imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (3)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Attanā asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe sīlakkhandhe samādapetā attanā asekkhena samādhikkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe samādhikkhandhe samādapetā. Attanā asekkhena paññākkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe paññākkhandhe samādapetā. Attanā asekkhena vimuttikkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe vimuttikkhandhe samādapetā. Attanā asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, paraṃ asekkhe vimuttiñāṇadassanakkhandhe samādapetā; dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (4)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na

sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (5)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (6)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, appassuto hoti, duppañño hoti, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (7)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na adhisīle sīlavipanno hoti, na ajjhācāre ācāravipanno hoti, na atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, bahussuto hoti, paññavā hoti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (8)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ, āpattiṃ na jānāti, āpattiyā vuṭṭhānaṃ na jānāti, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (9)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā gilānaṃ upaṭṭhātuṃ vā upaṭṭhāpetuṃ vā, anabhirataṃ vūpakāsetuṃ vā vūpakāsāpetuṃ vā, uppannaṃ kukkuccaṃ dhammato vinodetuṃ, āpattiṃ jānāti, āpattiyā vuṭṭhānaṃ jānāti, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (10)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Na paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā abhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ, ādibrahmacariyakāya sikkhāya vinetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ, uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (11)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Paṭibalo hoti antevāsiṃ vā saddhivihāriṃ vā abhisamācārikāya sikkhāya sikkhāpetuṃ ādibrahmacariyakāya sikkhāya vinetuṃ, abhidhamme vinetuṃ, abhivinaye vinetuṃ, uppannaṃ diṭṭhigataṃ dhammato vivecetuṃ, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (12)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, ūnadasavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na upasampādetabbaṃ, na nissayo dātabbo, na sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. (13)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo. Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, dasavasso vā hoti atirekadasavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā upasampādetabbaṃ, nissayo dātabbo, sāmaṇero upaṭṭhāpetabbo”ti. (14)

Upasampādetabbachakkacuddasavāro niṭṭhito.

25. Aññatitthiyapubbakathā

Tena kho pana samayena yo so aññatitthiyapubbo upajjhāyena

sahadhammikaṃ vuccamāno upajjhāyassa vādaṃ āropetvā taṃyeva titthāyatanaṃ saṅkami. So puna paccāgantvā bhikkhū upasampadaṃ yāci. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Yo so, bhikkhave, aññatitthiyapubbo upajjhāyena sahadhammikaṃ vuccamāno upajjhāyassa vādaṃ āropetvā taṃyeva titthāyatanaṃ saṅkanto, so āgato na upasampādetabbo. Yo so, bhikkhave, aññopi aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjaṃ, ākaṅkhati upasampadaṃ, tassa cattāro māse parivāso dātabbo. Evañca pana, bhikkhave, dātabbo—paṭhamaṃ kesamassuṃ ohārāpetvā kāsāyāni vatthāni acchādāpetvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggaṇhāpetvā 'evaṃ vadehī'ti vattabbo—

'Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Tatiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmī'ti.

Tena, bhikkhave, aññatitthiyapubbena saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhūnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, bhante, aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhāmi upasampadaṃ. Sohaṃ, bhante, saṃghaṃ cattāro māse parivāsaṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbo. Tatiyampi yācitabbo. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati upasampadaṃ. So saṃghaṃ cattāro māse parivāsaṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmassa aññatitthiyapubbassa cattāro māse parivāsaṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo aññatitthiyapubbo imasmiṃ dhammavinaye ākaṅkhati upasampadaṃ. So saṃghaṃ cattāro māse parivāsaṃ yācati. Saṃgho itthannāmassa aññatitthiyapubbassa cattāro māse parivāsaṃ deti. Yassāyasmato khamati itthannāmassa aññatitthiyapubbassa cattāro māse parivāsassa dānaṃ, so tuṇhassa;

yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dinno saṃghena itthannāmassa aññatitthiyapubbassa cattāro māse parivāso. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'ti.

Evaṃ kho, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti, evaṃ anārādhako. Kathañca, bhikkhave, aññatitthiyapubbo anārādhako hoti? Idha, bhikkhave, aññatitthiyapubbo atikālena gāmaṃ pavisati, atidivā paṭikkamati. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo anārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo vesiyāgocaro vā hoti, vidhavāgocaro vā hoti, thullakumārikāgocaro vā hoti, paṇḍakagocaro vā hoti, bhikkhunigocaro vā hoti. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo anārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni karaṇīyāni, tattha na dakkho hoti, na analaso, na tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, na alaṃ kātuṃ, na alaṃ saṃvidhātuṃ. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo anārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo na tibbacchando hoti uddese, paripucchāya, adhisīle, adhicitte, adhipaññāya. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo anārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo yassa titthāyatanā saṅkanto hoti, tassa satthuno tassa diṭṭhiyā tassa khantiyā tassa ruciyā tassa ādāyassa avaṇṇe bhaññamāne kupito hoti anattamano anabhiraddho, buddhassa vā dhammassa vā saṃghassa vā avaṇṇe bhaññamāne attamano hoti udaggo abhiraddho. Yassa vā pana titthāyatanā saṅkanto hoti, tassa satthuno tassa diṭṭhiyā tassa khantiyā tassa ruciyā tassa ādāyassa vaṇṇe bhaññamāne attamano hoti udaggo abhiraddho, buddhassa vā dhammassa vā saṃghassa vā vaṇṇe bhaññamāne kupito hoti anattamano anabhiraddho. Idaṃ, bhikkhave, saṅghātanikaṃ aññatitthiyapubbassa anārādhanīyasmiṃ. Evampi kho, bhikkhave, aññatitthiyapubbo anārādhako hoti. Evaṃ anārādhako kho, bhikkhave, aññatitthiyapubbo āgato na upasampādetabbo.

Kathañca, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti? Idha, bhikkhave, aññatitthiyapubbo nātikālena gāmaṃ pavisati nātidivā paṭikkamati. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo na vesiyāgocaro hoti, na vidhavāgocaro hoti, na thullakumārikāgocaro hoti, na paṇḍakagocaro hoti, na bhikkhunigocaro hoti. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni karaṇīyāni, tattha dakkho hoti, analaso, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgato, alaṃ kātuṃ, alaṃ saṃvidhātuṃ. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo tibbacchando hoti uddese, paripucchāya, adhisīle, adhicitte, adhipaññāya. Evampi, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti.

Puna caparaṃ, bhikkhave, aññatitthiyapubbo yassa titthāyatanā saṅkanto hoti, tassa satthuno tassa diṭṭhiyā tassa khantiyā tassa ruciyā tassa ādāyassa avaṇṇe bhaññamāne attamano hoti udaggo abhiraddho, buddhassa vā dhammassa vā saṃghassa vā avaṇṇe bhaññamāne kupito hoti anattamano anabhiraddho. Yassa vā pana titthāyatanā saṅkanto hoti, tassa satthuno tassa diṭṭhiyā tassa khantiyā tassa ruciyā tassa ādāyassa vaṇṇe bhaññamāne kupito hoti anattamano anabhiraddho, buddhassa vā dhammassa vā saṃghassa vā vaṇṇe bhaññamāne attamano hoti udaggo abhiraddho. Idaṃ, bhikkhave, saṅghātanikaṃ aññatitthiyapubbassa ārādhanīyasmiṃ. Evampi kho, bhikkhave, aññatitthiyapubbo ārādhako hoti. Evaṃ ārādhako kho, bhikkhave, aññatitthiyapubbo āgato upasampādetabbo.

Sace, bhikkhave, aññatitthiyapubbo naggo āgacchati, upajjhāyamūlakaṃ cīvaraṃ pariyesitabbaṃ. Sace acchinnakeso āgacchati, saṃgho apaloketabbo bhaṇḍukammāya. Ye te, bhikkhave, aggikā jaṭilakā, te āgatā upasampādetabbā, na tesaṃ parivāso dātabbo. Taṃ kissa hetu? Kammavādino ete, bhikkhave, kiriyavādino. Sace, bhikkhave, jātiyā sākiyo aññatitthiyapubbo āgacchati, so āgato upasampādetabbo, na tassa parivāso dātabbo. Imāhaṃ, bhikkhave, ñātīnaṃ āveṇikaṃ parihāraṃ dammī"ti.

Aññatitthiyapubbakathā niṭṭhitā. Sattamo bhāṇavāro.

26. Pañcābādhavatthu

Tena kho pana samayena magadhesu pañca ābādhā ussannā honti—kuṭṭhaṃ, gaṇḍo, kilāso, soso, apamāro. Manussā pañcahi ābādhehi phuṭṭhā jīvakaṃ komārabhaccaṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadanti—"sādhu no,

ācariya, tikicchāhī”ti. “Ahaṃ khvayyo, bahukicco bahukaraṇīyo; rājā ca me māgadho seniyo bimbisāro upaṭṭhātabbo itthāgārañca buddhappamukho ca bhikkhusaṃgho; nāhaṃ sakkomi tikicchitun”ti. “Sabbaṃ sāpateyyañca te, ācariya, hotu; mayañca te dāsā; sādhu, no, ācariya, tikicchāhī”ti. “Ahaṃ khvayyo, bahukicco bahukaraṇīyo rājā ca me māgadho seniyo bimbisāro upaṭṭhātabbo itthāgārañca buddhappamukho ca bhikkhusaṃgho; nāhaṃ sakkomi tikicchitun”ti. Atha kho tesaṃ manussānaṃ etadahosi—“ime kho samaṇā sakyaputtiyā sukhasīlā sukhasamācārā, subhojanāni bhuñjitvā nivātesu sayanesu sayanti. Yannūna mayaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyāma. Tattha bhikkhū ceva upaṭṭhahissanti, jīvako ca komārabhacco tikicchissatī”ti. Atha kho te manussā bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāciṃsu. Te bhikkhū pabbājesuṃ, upasampādesuṃ. Te bhikkhū ceva upaṭṭhahiṃsu jīvako ca komārabhacco tikicchi. Tena kho pana samayena bhikkhū bahū gilāne bhikkhū upaṭṭhahantā yācanabahulā viññattibahulā viharanti—“gilānabhattaṃ detha, gilānupaṭṭhākabhattaṃ detha, gilānabhesajjaṃ dethā”ti. Jīvakopi komārabhacco bahū gilāne bhikkhū tikicchanto aññataraṃ rājakiccaṃ parihāpesi.

Aññataropi puriso pañcahi ābādhehi phuṭṭho jīvakaṃ komārabhaccaṃ upasaṅkamitvā etadavoca—“sādhu maṃ, ācariya, tikicchāhī”ti. “Ahaṃ khvayyo, bahukicco, bahukaraṇīyo, rājā ca me māgadho seniyo bimbisāro upaṭṭhātabbo itthāgārañca buddhappamukho ca bhikkhusaṃgho; nāhaṃ sakkomi tikicchitun”ti. “Sabbaṃ sāpateyyañca te, ācariya, hotu, ahañca te dāso; sādhu maṃ, ācariya, tikicchāhī”ti. “Ahaṃ khvayyo, bahukicco bahukaraṇīyo, rājā ca me māgadho seniyo bimbisāro upaṭṭhātabbo itthāgārañca buddhappamukho ca bhikkhusaṃgho, nāhaṃ sakkomi tikicchitun”ti.

Atha kho tassa purisassa etadahosi—“ime kho samaṇā sakyaputtiyā sukhasīlā sukhasamācārā, subhojanāni bhuñjitvā nivātesu sayanesu sayanti. Yannūnāhaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyaṃ. Tattha bhikkhū ceva upaṭṭhahissanti, jīvako ca komārabhacco tikicchissati. Somhi arogo vibbhamissāmī”ti. Atha kho so puriso bhikkhu upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Taṃ bhikkhū pabbājesuṃ, upasampādesuṃ. Taṃ bhikkhū ceva upaṭṭhahiṃsu, jīvako ca komārabhacco tikicchi. So arogo vibbhami.

Addasā kho jīvako komārabhacco taṃ purisaṃ vibbhantaṃ, disvāna taṃ purisaṃ etadavoca—"nanu tvaṃ, ayyo, bhikkhūsu pabbajito ahosī"ti? "Evaṃ, ācariyā"ti. "Kissa pana tvaṃ, ayyo, evarūpamakāsī"ti? Atha kho so puriso jīvakassa komārabhaccassa etamatthaṃ ārocesi. Jīvako komārabhacco ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhadantā pañcahi ābādhehi phuṭṭhaṃ pabbājessantī"ti. Atha kho jīvako komārabhacco yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho jīvako komārabhacco bhagavantaṃ etadavoca—"sādhu, bhante, ayyā pañcahi ābādhehi phuṭṭhaṃ na pabbājeyyun"ti. Atha kho bhagavā jīvakaṃ komārabhaccaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho jīvako komārabhacco bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, pañcahi ābādhehi phuṭṭho pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

27. Rājabhaṭavatthu

Tena kho pana samayena rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paccanto kupito hoti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro senānāyake mahāmatte āṇāpesi— "gacchatha, bhaṇe, paccantaṃ uccinathā"ti. "Evaṃ, devā"ti kho senānāyakā mahāmattā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa paccassosuṃ. Atha kho abhiññātānaṃ abhiññātānaṃ yodhānaṃ etadahosi—"mayaṃ kho yuddhābhinandino gacchantā pāpañca karoma, bahuñca apuññaṃ pasavāma. Kena nu kho mayaṃ upāyena pāpā ca virameyyāma kalyāṇañca kareyyāmā"ti?

Atha kho tesaṃ yodhānaṃ etadahosi—"ime kho samaṇā sakyaputtiyā dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā. Sace kho mayaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyāma, evaṃ mayaṃ pāpā ca virameyyāma kalyāṇañca kareyyāmā"ti. Atha kho te yodhā bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāciṃsu. Te bhikkhū pabbājesuṃ, upasampādesuṃ. Senānāyakā mahāmattā rājabhaṭe pucchiṃsu— "kiṃ nu kho, bhaṇe, itthannāmo ca itthannāmo ca yodhā na dissantī"ti? "Itthannāmo ca itthannāmo ca, sāmi, yodhā bhikkhūsu pabbajitā"ti. Senānāyakā mahāmattā ujjhāyanti khiyyanti

vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā rājabhaṭaṃ pabbājessantī"ti. Senānāyakā mahāmattā rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro vohārike mahāmatte pucchi—"yo, bhaṇe, rājabhaṭaṃ pabbājeti, kiṃ so pasavatī"ti? "Upajjhāyassa, deva, sīsaṃ chetabbaṃ, anussāvakassa jivhā uddharitabbā, gaṇassa upaḍḍhaphāsukā bhañjitabbā"ti. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavantaṃ etadavoca—"santi, bhante, rājāno assaddhā appasannā. Te appamattakenapi bhikkhū viheṭheyyuṃ. Sādhu, bhante, ayyā rājabhaṭaṃ na pabbājeyyun"ti. Atha kho bhagavā rājānaṃ māgadhaṃ seniyaṃ bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā māgadho seniyo bimbisāro bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, rājabhaṭo pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

28. Aṅgulimālacoravatthu

Tena kho pana samayena coro aṅgulimālo bhikkhūsu pabbajito hoti. Manussā passitvā ubbijjantipi, uttasantipi, palāyantipi, aññenapi gacchanti, aññenapi mukhaṃ karonti, dvārampi thakenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā dhajabandhaṃ coraṃ pabbājessantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "na, bhikkhave, dhajabandho coro pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

29. Kārabhedakacoravatthu

Tena kho pana samayena raññā māgadhena seniyena bimbisārena anuññātaṃ hoti— "ye samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajanti, na te labbhā kiñci kātuṃ; svākkhāto dhammo, carantu brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Tena kho pana samayena aññataro puriso corikaṃ katvā kārāya baddho hoti. So kāraṃ bhinditvā palāyitvā bhikkhūsu pabbajito hoti. Manussā passitvā evamāhaṃsu—"ayaṃ

so kārabhedako coro. Handa naṃ nemā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"māyyo, evaṃ avacuttha. Anuññātaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena—'ye samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajanti, na te labbhā kiñci kātuṃ; svākkhāto dhammo, carantu brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"abhayūvarā ime samaṇā sakyaputtiyā, nayime labbhā kiñci kātuṃ. Kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā kārabhedakaṃ coraṃ pabbājessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, kārabhedako coro pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

30. Likhitakacoravatthu

Tena kho pana samayena aññataro puriso corikaṃ katvā palāyitvā bhikkhūsu pabbajito hoti. So ca rañño antepure likhito hoti—yattha passati, tattha hantabboti. Manussā passitvā evamāhaṃsu—"ayaṃ so likhitako coro. Handa naṃ hanāmā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"māyyo, evaṃ avacuttha. Anuññātaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena 'ye samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajanti, na te labbhā kiñci kātuṃ, svākkhāto dhammo, carantu brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"abhayūvarā ime samaṇā sakyaputtiyā, nayime labbhā kiñci kātuṃ. Kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā likhitakaṃ coraṃ pabbājessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, likhitako coro pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

31. Kasāhatavatthu

Tena kho pana samayena aññataro puriso kasāhato katadaṇḍakammo bhikkhūsu pabbajito hoti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā kasāhataṃ katadaṇḍakammaṃ pabbājessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, kasāhato katadaṇḍakammo pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

32. Lakkhaṇāhatavatthu

Tena kho pana samayena aññataro puriso lakkhaṇāhato katadaṇḍakammo bhikkhūsu pabbajito hoti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā lakkhaṇāhataṃ katadaṇḍakammaṃ pabbājessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, lakkhaṇāhato katadaṇḍakammo pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

33. Iṇāyikavatthu

Tena kho pana samayena aññataro puriso iṇāyiko palāyitvā bhikkhūsu pabbajito hoti. Dhaniyā passitvā evamāhaṃsu—"ayaṃ so amhākaṃ iṇāyiko. Handa naṃ nemā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"māyyo, evaṃ avacuttha. Anuññātaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena—'ye samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajanti, na te labbhā kiñci kātuṃ; svākkhāto dhammo, carantu brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"abhayūvarā ime samaṇā sakyaputtiyā. Nayime labbhā kiñci kātuṃ. Kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā iṇāyikaṃ pabbājessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, iṇāyiko pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

34. Dāsavatthu

Tena kho pana samayena aññataro dāso palāyitvā bhikkhūsu pabbajito hoti. Ayyakā passitvā evamāhaṃsu—"ayaṃ so amhākaṃ dāso. Handa naṃ nemā"ti. Ekacce evamāhaṃsu—"māyyo, evaṃ avacuttha, anuññātaṃ raññā māgadhena seniyena bimbisārena 'ye samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajanti, na te labbhā kiñci kātuṃ, svākkhāto dhammo, carantu brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"abhayūvarā ime samaṇā sakyaputtiyā, nayime labbhā kiñci kātuṃ. Kathañhi nāma samaṇā sakyaputtiyā dāsaṃ pabbājessantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, dāso pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

35. Kammārabhaṇḍuvatthu

Tena kho pana samayena aññataro kammārabhaṇḍu mātāpitūhi saddhiṃ bhaṇḍitvā ārāmaṃ gantvā bhikkhūsu pabbajito hoti. Atha kho tassa kammārabhaṇḍussa mātāpitaro taṃ kammārabhaṇḍuṃ vicinantā ārāmaṃ gantvā bhikkhū pucchiṃsu—"api, bhante, evarūpaṃ dārakaṃ passeyyāthā"ti? Bhikkhū ajānaṃyeva āhaṃsu—"na jānāmā"ti, apassaṃyeva āhaṃsu—"na passāmā"ti. Atha kho tassa kammārabhaṇḍussa mātāpitaro taṃ kammārabhaṇḍuṃ vicinantā bhikkhūsu pabbajitaṃ disvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"alajjino ime samaṇā sakyaputtiyā, dussīlā musāvādino. Jānaṃyeva āhaṃsu—'na jānāmā'ti, passaṃyeva āhaṃsu—'na passāmā'ti. Ayaṃ dārako bhikkhūsu pabbajito"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tassa kammārabhaṇḍussa mātāpitūnaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū

bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, saṃghaṃ apaloketuṃ bhaṇḍukammāyā"ti.

36. Upālidārakavatthu

Tena kho pana samayena rājagahe sattarasavaggiyā dārakā sahāyakā honti. Upālidārako tesaṃ pāmokkho hoti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi— "kena nu kho upāyena upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti? Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli lekhaṃ sikkheyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli lekhaṃ sikkhissati, aṅguliyo dukkhā bhavissanti. Sace kho upāli gaṇanaṃ sikkheyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli gaṇanaṃ sikkhissati, urassa dukkho bhavissati. Sace kho upāli rūpaṃ sikkheyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti. Atha kho upālissa mātāpitūnaṃ etadahosi—"sace kho upāli rūpaṃ sikkhissati, akkhīni dukkhā bhavissanti. Ime kho samaṇā sakyaputtiyā sukhasīlā sukhasamācārā, subhojanāni bhuñjitvā nivātesu sayanesu sayanti. Sace kho upāli samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyya, evaṃ kho upāli amhākaṃ accayena sukhañca jīveyya, na ca kilameyyā"ti.

Assosi kho upālidārako mātāpitūnaṃ imaṃ kathāsallāpaṃ. Atha kho upālidārako yena te dārakā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā te dārake etadavoca—"etha mayaṃ, ayyā, samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajissāmā"ti. "Sace kho tvaṃ, ayya, pabbajissasi, evaṃ mayampi pabbajissāmā"ti. Atha kho te dārakā ekamekassa mātāpitaro upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"anujānātha maṃ agārasmā anāgāriyaṃ pabbajjāyā"ti. Atha kho tesaṃ dārakānaṃ mātāpitaro—"sabbepime dārakā samānacchandā kalyāṇādhippāyā"ti—anujāniṃsu. Te bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāciṃsu. Te bhikkhū pabbājesuṃ upasampādesuṃ. Te rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya rodanti—"yāguṃ detha, bhattaṃ detha, khādanīyaṃ dethā"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"āgametha, āvuso, yāva ratti vibhāyati. Sace yāgu bhavissati pivissatha, sace bhattaṃ bhavissati bhuñjissatha, sace khādanīyaṃ bhavissati khādissatha; no ce bhavissati yāgu vā bhattaṃ vā khādanīyaṃ vā, piṇḍāya caritvā bhuñjissathā"ti. Evampi kho te bhikkhū bhikkhūhi vuccamānā rodan-

tiyeva "yāguṃ detha, bhattaṃ detha, khādanīyaṃ dethā"ti; senāsanaṃ uhadantipi ummihantipi.

Assosi kho bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya dārakasaddaṃ. Sutvāna āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"kiṃ nu kho so, ānanda, dārakasaddo"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhū jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma te, bhikkhave, moghapurisā jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādessanti. Ūnavīsativasso, bhikkhave, puggalo akkhamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātiko hoti. Vīsativassova kho, bhikkhave, puggalo khamo hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ, uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātiko hoti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya, pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, jānaṃ ūnavīsativasso puggalo upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, yathādhammo kāretabbo"ti.

37. Ahivātakarogavatthu

Tena kho pana samayena aññataraṃ kulaṃ ahivātakarogena kālaṅkataṃ hoti. Tassa pitāputtakā sesā honti. Te bhikkhūsu pabbajitvā ekatova piṇḍāya caranti. Atha kho so dārako pituno bhikkhāya dinnāya upadhāvitvā etadavoca—"mayhampi, tāta, dehi; mayhampi, tāta, dehī"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "abrahmacārino ime samaṇā sakyaputtiyā. Ayampi dārako bhikkhuniyā jāto"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ūnapannarasavasso dārako pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena āyasmato ānandassa upaṭṭhākakulaṃ saddhaṃ pasannaṃ ahivātakarogena kālaṅkataṃ hoti, dve ca dārakā sesā honti. Te porāṇakena āciṇṇakappena bhikkhū passitvā upadhāvanti.

Bhikkhū apasādenti. Te bhikkhūhi apasādiyamānā rodanti. Atha kho āyasmato ānandassa etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na ūnapannarasavasso dārako pabbājetabbo'ti. Ime ca dārakā ūnapannarasavassā. Kena nu kho upāyena ime dārakā na vinasseyyun"ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Ussahanti pana te, ānanda, dārakā kāke uḍḍāpetun"ti? "Ussahanti, bhagavā"ti. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, ūnapannarasavassaṃ dārakaṃ kākuḍḍepakaṃ pabbājetun"ti.

38. Kaṇṭakavatthu

Tena kho pana samayena āyasmato upanandassa sakyaputtassa dve sāmaṇerā honti— kaṇṭako ca mahako ca. Te aññamaññaṃ dūsesuṃ. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma sāmaṇerā evarūpaṃ anācāraṃ ācarissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, ekena dve sāmaṇerā upaṭṭhāpetabbā. Yo upaṭṭhāpeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

39. Āhundarikavatthu

Tena kho pana samayena bhagavā tattheva rājagahe vassaṃ vasi, tattha hemantaṃ, tattha gimhaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"āhundarikā samaṇānaṃ sakyaputtiyānaṃ disā andhakārā, na imesaṃ disā pakkhāyantī"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—"gacchānanda, avāpuraṇaṃ ādāya anupariveṇiyaṃ bhikkhūnaṃ ārocehi— 'icchatāvuso bhagavā dakkhiṇāgiriṃ cārikaṃ pakkamituṃ. Yassāyasmato attho, so āgacchatū'"ti. "Evaṃ, bhante"ti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissuṇitvā avāpuraṇaṃ ādāya anupariveṇiyaṃ bhikkhūnaṃ ārocesi—"icchatāvuso, bhagavā dakkhiṇāgiriṃ cārikaṃ pakkamituṃ. Yassāyasmato attho, so āgacchatū"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"bhagavatā, āvuso ānanda, paññattaṃ dasavassāni nissāya vatthuṃ, dasavassena nissayaṃ dātuṃ. Tattha ca no gantabbaṃ bhavissati, nissayo ca gahetabbo bhavissati, ittaro ca vāso bhavissati, puna ca paccāgantabbaṃ bhavissati, puna ca nissayo gahetabbo bhavissati. Sace amhākaṃ ācariyupajjhāyā gamissanti, mayampi gamissāma; no ce amhākaṃ ācariyupajjhāyā gamissanti, mayampi na gamissāma.

Lahucittakatā no, āvuso ānanda, paññāyissatī”ti. Atha kho bhagavā ogaṇena bhikkhusaṃghena dakkhiṇāgiriṃ cārikaṃ pakkāmi.

40. Nissayamuccanakakathā

Atha kho bhagavā dakkhiṇāgirismiṃ yathābhirantaṃ viharitvā punadeva rājagahaṃ paccāgacchi. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi—“kiṃ nu kho, ānanda, tathāgato ogaṇena bhikkhusaṃghena dakkhiṇāgiriṃ cārikaṃ pakkanto”ti? Atha kho āyasmā ānando bhagavato etamatthaṃ ārocesi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—“anujānāmi, bhikkhave, byattena bhikkhunā paṭibalena pañcavassāni nissāya vatthuṃ, abyattena yāvajīvaṃ.

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti na asekkhena samādhikkhandhena, na asekkhena paññākkhandhena na asekkhena vimuttikkhandhena na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (1)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti asekkhena samādhikkhandhena. Asekkhena paññākkhandhena ... asekkhena vimuttikkhandhena ... asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (2)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (3)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (4)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, appassuto hoti, duppañño hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anis-

sitena vatthabbaṃ. (5)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Na adhisīle sīlavipanno hoti, na ajjhācāre ācāravipanno hoti, na atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, bahussuto hoti, paññavā hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (6)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (7)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (8)

Aparehipi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (9)

Pañcahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (10)

Pañcakadasavāro niṭṭhito.

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Na asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, na asekkhena samādhikkhandhena, na asekkhena paññākkhandhena, na asekkhena vimuttikkhandhena, na asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho,

bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (1)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Asekkhena sīlakkhandhena samannāgato hoti, asekkhena samādhikkhandhena, asekkhena paññākkhandhena, asekkhena vimuttikkhandhena, asekkhena vimuttiñāṇadassanakkhandhena samannāgato hoti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (2)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, kusīto hoti, muṭṭhassati hoti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (3)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Saddho hoti, hirimā hoti, ottappī hoti, āraddhavīriyo hoti, upaṭṭhitassati hoti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (4)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Adhisīle sīlavipanno hoti, ajjhācāre ācāravipanno hoti, atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, appassuto hoti, duppañño hoti, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (5)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Na adhisīle sīlavipanno hoti, na ajjhācāre ācāravipanno hoti, na atidiṭṭhiyā diṭṭhivipanno hoti, bahussuto hoti, paññavā hoti, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. (6)

Aparehipi, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. Āpattiṃ na jānāti, anāpattiṃ na jānāti, lahukaṃ āpattiṃ na jānāti, garukaṃ āpattiṃ na jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena na svāgatāni honti na suvibhattāni na suppavattīni na suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, ūnapañcavasso hoti—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā na anissitena vatthabbaṃ. (7)

Chahi, bhikkhave, aṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabbaṃ. Āpattiṃ jānāti, anāpattiṃ jānāti, lahukaṃ āpattiṃ jānāti, garukaṃ āpattiṃ jānāti, ubhayāni kho panassa pātimokkhāni vitthārena svāgatāni honti suvibhattāni suppavattīni suvinicchitāni suttaso anubyañjanaso, pañcavasso vā hoti atirekapañcavasso vā—imehi kho, bhikkhave, chahaṅgehi samannāgatena bhikkhunā anissitena vatthabban"ti. (8)

Abhayūvarabhāṇavāro niṭṭhito aṭṭhamo.

41. Rāhulavatthu

Atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantaṃ viharitvā yena kapilavatthu tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena kapilavatthu tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho bhagavā pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena suddhodanassa sakkassa nivesanaṃ tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho rāhulamātā devī rāhulaṃ kumāraṃ etadavoca—"eso te, rāhula, pitā. Gacchassu, dāyajjaṃ yācāhī"ti. Atha kho rāhulo kumāro yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavato purato, aṭṭhāsi—"sukhā te, samaṇa, chāyā"ti. Atha kho bhagavā uṭṭhāyāsanā pakkāmi. Atha kho rāhulo kumāro bhagavantaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi—"dāyajjaṃ me, samaṇa, dehi; dāyajjaṃ me, samaṇa, dehī"ti. Atha kho bhagavā āyasmantaṃ sāriputtaṃ āmantesi—"tena hi tvaṃ, sāriputta, rāhulaṃ kumāraṃ pabbājehī"ti. "Kathāhaṃ, bhante, rāhulaṃ kumāraṃ pabbājemī"ti?

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, tīhi saraṇagamanehi sāmaṇerapabbajjaṃ. Evañca pana, bhikkhave, pabbājetabbo—paṭhaman kesamassuṃ ohārāpetvā kāsāyāni vatthāni acchādāpetvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggaṇhāpetvā 'evaṃ vadehī'ti vattabbo—

'Buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Dutiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Dutiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi.

Tatiyampi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, Tatiyampi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmī'ti.

Anujānāmi, bhikkhave, imehi tīhi saraṇagamanehi sāmaṇerapabbajjan"ti. Atha kho āyasmā sāriputto rāhulaṃ kumāraṃ pabbājesi.

Atha kho suddhodano sakko yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinno kho suddhodano sakko bhagavantaṃ etadavoca—"ekāhaṃ, bhante, bhagavantaṃ varaṃ yācāmī"ti. "Atikkantavarā kho, gotama, tathāgatā"ti. "Yañca, bhante, kappati, yañca anavajjan"ti. "Vadehi, gotamā"ti. "Bhagavati me, bhante, pabbajite anappakaṃ dukkhaṃ ahosi, tathā nande, adhimattaṃ rāhule. Puttapemaṃ, bhante, chaviṃ chindati, chaviṃ chetvā cammaṃ chindati, cammaṃ chetvā maṃsaṃ chindati, maṃsaṃ chetvā nhāruṃ chindati, nhāruṃ chetvā aṭṭhiṃ chindati, aṭṭhiṃ chetvā aṭṭhimiñjaṃ āhacca tiṭṭhati. Sādhu, bhante, ayyā ananuññātaṃ mātāpitūhi puttaṃ na pabbājeyyun"ti. Atha kho bhagavā suddhodanaṃ sakkaṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho suddhodano sakko bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"na, bhikkhave, ananuññāto mātāpitūhi putto pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Atha kho bhagavā kapilavatthusmiṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. Anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi tadavasari. Tatra sudaṃ bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmato sāriputtassa upaṭṭhākakulaṃ āyasmato sāriputtassa santike dārakaṃ pāhesi—"imaṃ dārakaṃ thero pabbājetū"ti. Atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na ekena dve sāmaṇerā upaṭṭhāpetabbā'ti. Ayañca me rāhulo sāmaṇero. Kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesi. "Anujānāmi, bhikkhave, byattena bhikkhunā paṭibalena ekena dve sāmaṇere upaṭṭhāpetuṃ, yāvatake vā pana ussahati ovadituṃ anusāsituṃ tāvatake upaṭṭhāpetun"ti.

42. Sikkhāpadakathā

Atha kho sāmaṇerānaṃ etadahosi—"kati nu kho amhākaṃ sikkhāpadāni, kattha ca amhehi sikkhitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, sāmaṇerānaṃ dasa sikkhā-

padāni, tesu ca sāmaṇerehi sikkhituṃ— pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, abrahmacariyā veramaṇī, musāvādā veramaṇī, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī, vikālabhojanā veramaṇī, naccagītavāditavisūkadassanā veramaṇī, mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā veramaṇī, uccāsayanamahāsayanā veramaṇī, jātarūparajatapaṭiggahaṇā veramaṇī. Anujānāmi, bhikkhave, sāmaṇerānaṃ imāni dasa sikkhāpadāni, imesu ca sāmaṇerehi sikkhitun"ti.

43. Daṇḍakammavatthu

Tena kho pana samayena sāmaṇerā bhikkhūsu agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharanti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma sāmaṇerā bhikkhūsu agāravā appatissā asabhāgavuttikā viharissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "anujānāmi, bhikkhave, pañcahaṅgehi samannāgatassa sāmaṇerassa daṇḍakammaṃ kātuṃ. Bhikkhūnaṃ alābhāya parisakkati, bhikkhūnaṃ anatthāya parisakkati, bhikkhūnaṃ avāsāya parisakkati, bhikkhū akkosati paribhāsati, bhikkhū bhikkhūhi bhedeti—anujānāmi, bhikkhave, imehi pañcahaṅgehi samannāgatassa sāmaṇerassa daṇḍakammaṃ kātun"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"kiṃ nu kho daṇḍakammaṃ kātabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āvaraṇaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sāmaṇerānaṃ sabbaṃ saṃghārāmaṃ āvaraṇaṃ karonti. Sāmaṇerā ārāmaṃ pavisituṃ alabhamānā pakkamantipi, vibbhamantipi, titthiyesupi saṅkamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, sabbo saṃghārāmo āvaraṇaṃ kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, yattha vā vasati, yattha vā paṭikkamati, tattha āvaraṇaṃ kātun"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū sāmaṇerānaṃ mukhadvārikaṃ āhāraṃ āvaraṇaṃ karonti. Manussā yāgupānampi saṃghabhattampi karontā sāmaṇere evaṃ vadenti— "etha, bhante, yāguṃ pivatha; etha, bhante, bhattaṃ bhuñjathā"ti. Sāmaṇerā evaṃ vadenti—"nāvuso, labbhā. Bhikkhūhi āvaraṇaṃ katan"ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhadantā sāmaṇerānaṃ mukhadvārikaṃ āhāraṃ āvaraṇaṃ karissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, mukhadvāriko āhāro āvaraṇaṃ kātabbo. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Daṇḍakammavatthu niṭṭhitaṃ.

44. Anāpucchāvaraṇavatthu

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū upajjhāye anāpucchā sāmaṇerānaṃ āvaraṇaṃ karonti. Upajjhāyā gavesanti—"kathaṃ nu kho amhākaṃ sāmaṇerā na dissantī"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"chabbaggiyehi, āvuso, bhikkhūhi āvaraṇaṃ katan"ti. Upajjhāyā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhū amhe anāpucchā amhākaṃ sāmaṇerānaṃ āvaraṇaṃ karissantī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, upajjhāye anāpucchā āvaraṇaṃ kātabbaṃ. Yo kareyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

45. Apalāḷanavatthu

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū therānaṃ bhikkhūnaṃ sāmaṇere apalāḷenti. Therā sāmaṃ dantakaṭṭhampi mukhodakampi gaṇhantā kilamanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, aññassa parisā apalāḷetabbā. Yo apalāḷeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

46. Kaṇṭakasāmaṇeravatthu

Tena kho pana samayena āyasmato upanandassa sakyaputtassa kaṇṭako nāma sāmaṇero kaṇṭakiṃ nāma bhikkhuniṃ dūsesi. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma sāmaṇero evarūpaṃ anācāraṃ ācarissatī"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, dasahaṅgehi samannāgataṃ sāmaṇeraṃ nāsetuṃ. Pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, abrahmacārī hoti, musāvādī hoti, majjapāyī hoti, buddhassa avaṇṇaṃ bhāsati, dhammassa avaṇṇaṃ bhāsati, saṃghassa avaṇṇaṃ bhāsati, micchādiṭṭhiko hoti, bhikkhunidūsako hoti—anujānāmi, bhikkhave, imehi dasahaṅgehi samannāgataṃ sāmaṇeraṃ nāsetun"ti.

47. Paṇḍakavatthu

Tena kho pana samayena aññataro paṇḍako bhikkhūsu pabbajito hoti. So dahare dahare bhikkhū upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"etha, maṃ āyasmanto dūsethā"ti. Bhikkhū apasādenti—"nassa, paṇḍaka, vinassa, paṇḍaka, ko tayā attho"ti. So bhikkhūhi apasādito mahante mahante moḷigalle sāmaṇere upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"etha, maṃ āvuso dūsethā"ti. Sāmaṇerā apasādenti—"nassa, paṇḍaka, vinassa, paṇḍaka, ko tayā attho"ti. So sāmaṇerehi apasādito hatthibhaṇḍe assabhaṇḍe upasaṅkamitvā evaṃ vadeti—"etha, maṃ āvuso dūsethā"ti. Hatthibhaṇḍā assabhaṇḍā dūsesuṃ. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"paṇḍakā

ime samaṇā sakyaputtiyā. Yepi imesaṃ na paṇḍakā, tepi ime paṇḍake dūsenti. Evaṃ ime sabbeva abrahmacārino"ti. Assosuṃ kho bhikkhū tesaṃ hatthibhaṇḍānaṃ assabhaṇḍānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho te bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Paṇḍako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo"ti. (1)

48. Theyyasaṃvāsakavatthu

Tena kho pana samayena aññataro purāṇakulaputto khīṇakolañño sukhumālo hoti. Atha kho tassa purāṇakulaputtassa khīṇakolaññassa etadahosi—"ahaṃ kho sukhumālo, na paṭibalo anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigantuṃ, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kātuṃ. Kena nu kho ahaṃ upāyena sukhañca jīveyyaṃ, na ca kilameyyan"ti? Atha kho tassa purāṇakulaputtassa khīṇakolaññassa etadahosi—"ime kho samaṇā sakyaputtiyā sukhasīlā sukhasamācārā, subhojanāni bhuñjitvā nivātesu sayanesu sayanti. Yannūnāhaṃ sāmaṃ pattacīvaraṃ paṭiyādetvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā ārāmaṃ gantvā bhikkhūhi saddhiṃ saṃvaseyyan"ti. Atha kho so purāṇakulaputto khīṇakolañño sāmaṃ pattacīvaraṃ paṭiyādetvā kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā ārāmaṃ gantvā bhikkhū abhivādeti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kativassosi tvaṃ, āvuso"ti? "Kiṃ etaṃ, āvuso, kativasso nāmā"ti? "Ko pana te, āvuso, upajjhāyo"ti? "Kiṃ etaṃ, āvuso, upajjhāyo nāmā"ti? Bhikkhū āyasmantaṃ upāliṃ etadavocuṃ—"iṅghāvuso upāli, imaṃ pabbajitaṃ anuyuñjāhī"ti. Atha kho so purāṇakulaputto khīṇakolañño āyasmatā upālinā anuyuñjīyamāno etamatthaṃ ārocesi. Āyasmā upāli bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Theyyasaṃvāsako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabboti. Titthiyapakkantako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo"ti. (2–3)

49. Tiracchānagatavatthu

Tena kho pana samayena aññataro nāgo nāgayoniyā aṭṭīyati harāyati jigucchati. Atha kho tassa nāgassa etadahosi—"kena nu kho ahaṃ upāyena nāgayoniyā ca parimucceyyaṃ khippañca manussattaṃ paṭilabheyyan"ti. Atha kho tassa nāgassa etadahosi—"ime kho samaṇā sakyaputtiyā dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino

sīlavanto kalyāṇadhammā. Sace kho ahaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyaṃ, evāhaṃ nāgayoniyā ca parimucceyyaṃ, khippañca manussattaṃ paṭilabheyyan"ti. Atha kho so nāgo māṇavakavaṇṇena bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Taṃ bhikkhū pabbājesuṃ, upasampādesuṃ. Tena kho pana samayena so nāgo aññatarena bhikkhunā saddhiṃ paccantime vihāre paṭivasati. Atha kho so bhikkhu rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya ajjhokāse caṅkamati. Atha kho so nāgo tassa bhikkhuno nikkhante vissaṭṭho niddaṃ okkami. Sabbo vihāro ahinā puṇṇo, vātapānehi bhogā nikkhantā honti. Atha kho so bhikkhu vihāraṃ pavisissāmīti kavāṭaṃ paṇāmento addasa sabbaṃ vihāraṃ ahinā puṇṇaṃ, vātapānehi bhoge nikkhante, disvāna bhīto vissaramakāsi. Bhikkhū upadhāvitvā taṃ bhikkhuṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, āvuso, vissaramakāsī"ti? "Ayaṃ, āvuso, sabbo vihāro ahinā puṇṇo, vātapānehi bhogā nikkhantā"ti. Atha kho so nāgo tena saddena paṭibujjhitvā sake āsane nisīdi. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kosi tvaṃ, āvuso"ti? "Ahaṃ, bhante, nāgo"ti. "Kissa pana tvaṃ, āvuso, evarūpaṃ akāsī"ti? Atha kho so nāgo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā taṃ nāgaṃ etadavoca—"tumhe khottha nāgā aviruḷhidhammā imasmiṃ dhammavinaye. Gaccha tvaṃ, nāga, tattheva cātuddase pannarase aṭṭhamiyā ca pakkhassa uposathaṃ upavasa, evaṃ tvaṃ nāgayoniyā ca parimuccissasi, khippañca manussattaṃ paṭilabhissasī"ti. Atha kho so nāgo aviruḷhidhammo kirāhaṃ imasmiṃ dhammavinayeti dukkhī dummano assūni pavattayamāno vissaraṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi—"dveme, bhikkhave, paccayā nāgassa sabhāvapātukammāya. Yadā ca sajātiyā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, yadā ca vissaṭṭho niddaṃ okkamati—ime kho, bhikkhave, dve paccayā nāgassa sabhāvapātukammāya. Tiracchānagato, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo"ti. (4)

50. Mātughātakavatthu

Tena kho pana samayena aññataro māṇavako mātaraṃ jīvitā voropesi. So tena pāpakena kammena aṭṭīyati harāyati jigucchati. Atha kho tassa māṇavakassa etadahosi—"kena nu kho ahaṃ upāyena imassa pā-

pakassa kammassa nikkhantiṃ kareyyan”ti? Atha kho tassa māṇavakassa etadahosi—“ime kho samaṇā sakyaputtiyā dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā. Sace kho ahaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyaṃ, evāhaṃ imassa pāpakassa kammassa nikkhantiṃ kareyyan”ti. Atha kho so māṇavako bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Bhikkhū āyasmantaṃ upāliṃ etadavocuṃ—“pubbepi kho, āvuso upāli, nāgo māṇavakavaṇṇena bhikkhūsu pabbajito. Iṅghāvuso upāli, imaṃ māṇavakaṃ anuyuñjāhī”ti. Atha kho so māṇavako āyasmatā upālinā anuyuñjīyamāno etamatthaṃ ārocesi. Āyasmā upāli bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... “mātughātako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo”ti. (5)

51. Pitughātakavatthu

Tena kho pana samayena aññataro māṇavako pitaraṃ jīvitā voropesi. So tena pāpakena kammena aṭṭīyati harāyati jigucchati. Atha kho tassa māṇavakassa etadahosi—“kena nu kho ahaṃ upāyena imassa pāpakassa kammassa nikkhantiṃ kareyyan”ti. Atha kho tassa māṇavakassa etadahosi—“ime kho samaṇā sakyaputtiyā dhammacārino samacārino brahmacārino saccavādino sīlavanto kalyāṇadhammā, sace kho ahaṃ samaṇesu sakyaputtiyesu pabbajeyyaṃ, evāhaṃ imassa pāpakassa kammassa nikkhantiṃ kareyyan”ti. Atha kho so māṇavako bhikkhū upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Bhikkhū āyasmantaṃ upāliṃ etadavocuṃ—“pubbepi kho, āvuso upāli, nāgo māṇavakavaṇṇena bhikkhūsu pabbajito. Iṅghāvuso, upāli, imaṃ māṇavakaṃ anuyuñjāhī”ti. Atha kho so māṇavako āyasmatā upālinā anuyuñjīyamāno etamatthaṃ ārocesi. Āyasmā upāli bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Pitughātako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo”ti. (6)

52. Arahantaghātakavatthu

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Antarāmagge corā nikkhamitvā ekacce bhikkhū acchindiṃsu, ekacce bhikkhū haniṃsu. Sāvatthiyā rājabhaṭā nikkhamitvā ekacce core aggahesuṃ, ekacce corā palāyiṃsu. Ye te palāyiṃsu te bhikkhūsu pabbajiṃsu, ye te gahitā te vadhāya oniyyanti. Addasaṃsu kho te palāyitvā pabbajitā te core vadhāya oniyyamāne, dis-

vāna evamāhaṃsu—"sādhu kho mayaṃ palāyimhā, sacā ca mayaṃ gayheyyāma, mayampi evameva haññeyyāmā"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kiṃ pana tumhe, āvuso, akatthā"ti? Atha kho te pabbajitā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Arahanto ete, bhikkhave, bhikkhū. Arahantaghātako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo"ti. (7)

53. Bhikkhunidūsakavatthu

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Antarāmagge corā nikkhamitvā ekaccā bhikkhuniyo acchindiṃsu, ekaccā bhikkhuniyo dūsesuṃ. Sāvatthiyā rājabhaṭā nikkhamitvā ekacce core aggahesuṃ, ekacce corā palāyiṃsu. Ye te palāyiṃsu, te bhikkhūsu pabbajiṃsu. Ye te gahitā, te vadhāya oniyyanti. Addasaṃsu kho te palāyitvā pabbajitā te core vadhāya oniyyamāne, disvāna evamāhaṃsu—"sādhu kho mayaṃ palāyimhā, sacā ca mayaṃ gayheyyāma, mayampi evameva haññeyyāmā"ti. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kiṃ pana tumhe, āvuso, akatthā"ti. Atha kho te pabbajitā bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Bhikkhunidūsako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabboti. Saṃghabhedako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabboti. Lohituppādako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo"ti. (8–10)

54. Ubhatobyañjanakavatthu

Tena kho pana samayena aññataro ubhatobyañjanako bhikkhūsu pabbajito hoti. So karotipi kārāpetipi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Ubhatobyañjanako, bhikkhave, anupasampanno na upasampādetabbo, upasampanno nāsetabbo"ti. (11)

55. Anupajjhāyakādivatthu

Tena kho pana samayena bhikkhū anupajjhāyakaṃ upasampādenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, anupajjhāyako upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (12)

Tena kho pana samayena bhikkhū saṃghena upajjhāyena upasampādenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, saṃghena upajjhāyena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (13)

Tena kho pana samayena bhikkhū gaṇena upajjhāyena upasampādenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, gaṇena upajjhāyena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (14)

Tena kho pana samayena bhikkhū paṇḍakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... theyyasaṃvāsakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... titthiyapakkantakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... tiracchānagatupajjhāyena upasampādenti ... pe ... mātughātakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... pitughātakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... arahantaghātakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... bhikkhunidūsakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... saṃghabhedakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... lohituppādakupajjhāyena upasampādenti ... pe ... ubhatobyañjanakupajjhāyena upasampādenti bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, paṇḍakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, theyyasaṃvāsakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, titthiyapakkantakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, tiracchānagatupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, mātughātakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, pitughātakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, arahantaghātakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, bhikkhunidūsakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, saṃghabhedakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, lohituppādakupajjhāyena upasampādetabbo ... pe ... na, bhikkhave, ubhatobyañjanakupajjhāyena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (15)

56. Apattakādivatthu

Tena kho pana samayena bhikkhū apattakaṃ upasampādenti. Hatthesu piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, apattako upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (16)

Tena kho pana samayena bhikkhū acīvarakaṃ upasampādenti. Naggā piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, acīvarako upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (17)

Tena kho pana samayena bhikkhū apattacīvarakaṃ upasampādenti. Naggā hatthesu piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, apattacīvarako upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (18)

Tena kho pana samayena bhikkhū yācitakena pattena upasampādenti. Upasampanne pattaṃ paṭiharanti. Hatthesu piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, yācitakena pattena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (19)

Tena kho pana samayena bhikkhū yācitakena cīvarena upasampādenti. Upasampanne cīvaraṃ paṭiharanti. Naggā piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, yācitakena cīvarena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (20)

Tena kho pana samayena bhikkhū yācitakena pattacīvarena upasampādenti. Upasampanne pattacīvaraṃ paṭiharanti. Naggā hatthesu piṇḍāya caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"seyyathāpi titthiyā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, yācitakena pattacīvarena upasampādetabbo. Yo upasampādeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (21)

Naupasampādetabbekavīsativāro niṭṭhito.

57. Napabbājetabbadvattiṃsavāra

Tena kho pana samayena bhikkhū hatthacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... pādacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... hatthapādacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... kaṇṇacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... nāsacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... kaṇṇanāsacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... aṅgulicchinnaṃ pabbājenti ... pe ... aḷacchinnaṃ pabbājenti ... pe ... kaṇḍaracchinnaṃ pabbājenti ... pe ... phaṇahatthakaṃ pabbājenti ... pe ... khujjaṃ pabbājenti ... pe ... vāmanaṃ pabbājenti ... pe ... galagaṇḍiṃ pabbājenti ... pe ... lakkhaṇāhataṃ pabbājenti ... pe ... kasāhataṃ pabbājenti ... pe ... likhitakaṃ pabbājenti ... pe ... sīpadiṃ pabbājenti ... pe ... pāparogiṃ pabbājenti ... pe ... parisadūsakaṃ pabbājenti ... pe ... kāṇaṃ pabbājenti ... pe ... kuṇiṃ pabbājenti ... pe ... khañjaṃ pabbājenti ... pe ... pakkhahataṃ pabbājenti ... pe ... chinniriyāpathaṃ pabbājenti

... pe ... jarādubbalaṃ pabbājenti ... pe ... andhaṃ pabbājenti ... pe ... mūgaṃ pabbājenti ... pe ... badhiraṃ pabbājenti ... pe ... andhamūgaṃ pabbājenti ... pe ... andhabadhiraṃ pabbājenti ... pe ... mūgabadhiraṃ pabbājenti ... pe ... andhamūgabadhiraṃ pabbājenti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "na, bhikkhave, hatthacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, pādacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, hatthapādacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, kaṇṇacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, nāsacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, kaṇṇanāsacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, aṅgulicchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, aḷacchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, kaṇḍaracchinno pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, phaṇahatthako pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, khujjo pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, vāmano pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, galagaṇḍī pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, lakkhaṇāhato pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, kasāhato pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, likhitako pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, sīpadī pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, pāparogī pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, parisadūsako pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, kāṇo pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, kuṇī pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, khañjo pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, pakkhahato pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, chinniriyāpatho pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, jarādubbalo pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, andho pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, mūgo pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, badhiro pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, andhamūgo pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, andhabadhiro pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, mūgabadhiro pabbājetabbo ... pe ... na, bhikkhave, andhamūgabadhiro pabbājetabbo. Yo pabbājeyya, āpatti dukkaṭassā"ti. (1–32)

Napabbājetabbadvattiṃsavāro niṭṭhito. Dāyajjabhāṇavāro niṭṭhito navamo.

58. Alajjīnissayavatthu

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū alajjīnaṃ nissayaṃ denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, alajjīnaṃ nissayo dātabbo. Yo dadeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Tena kho pana samayena bhikkhū alajjīnaṃ nissāya vasanti. Tepi

nacirasseva alajjino honti pāpakā. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, alajjīnaṃ nissāya vatthabbaṃ. Yo vaseyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Atha kho bhikkhūnaṃ etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na alajjīnaṃ nissayo dātabbo, na alajjīnaṃ nissāya vatthabban'ti. Kathaṃ nu kho mayaṃ jāneyyāma lajjiṃ vā alajjiṃ vā"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, catūhapañcāhaṃ āgametuṃ yāva bhikkhusabhāgataṃ jānāmī"ti.

59. Gamikādinissayavatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu kosalesu janapade addhānamaggappaṭipanno hoti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na anissitena vatthabban'ti. Ahañcamhi nissayakaraṇīyo addhānamaggappaṭipanno, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, addhānamaggappaṭipannena bhikkhunā nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthun"ti.

Tena kho pana samayena dve bhikkhū kosalesu janapade addhānamaggappaṭipannā honti. Te aññataraṃ āvāsaṃ upagacchiṃsu. Tattha eko bhikkhu gilāno hoti. Atha kho tassa gilānassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na anissitena vatthabban'ti. Ahañcamhi nissayakaraṇīyo gilāno, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānena bhikkhunā nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthun"ti.

Atha kho tassa gilānupaṭṭhākassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ— 'na anissitena vatthabban'ti. Ahañcamhi nissayakaraṇīyo, ayañca bhikkhu gilāno, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, gilānupaṭṭhākena bhikkhunā nissayaṃ alabhamānena yāciyamānena anissitena vatthun"ti.

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu araññe viharati. Tassa ca tasmiṃ senāsane phāsu hoti. Atha kho tassa bhikkhuno etadahosi—"bhagavatā paññattaṃ—'na anissitena vatthabban'ti. Ahañcamhi nissayakaraṇīyo araññe viharāmi, mayhañca imasmiṃ senāsane phāsu hoti, kathaṃ nu kho mayā paṭipajjitabban"ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, āraññikena bhikkhunā phāsuvihāraṃ sallakkhentena nissayaṃ alabhamānena anissitena vatthuṃ—yadā

patirūpo nissayadāyako āgacchissati, tadā tassa nissāya vasissāmī”ti.

60. Gottenaanussāvanānujānana

Tena kho pana samayena āyasmato mahākassapassa upasampadāpekkho hoti. Atha kho āyasmā mahākassapo āyasmato ānandassa santike dūtaṃ pāhesi—“āgacchatu ānando imaṃ anussāvessatū”ti. Āyasmā ānando evamāha—“nāhaṃ ussahāmi therassa nāmaṃ gahetuṃ, garu me thero”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, gottenapi anussāvetun”ti.

61. Dveupasampadāpekkhādivatthu

Tena kho pana samayena āyasmato mahākassapassa dve upasampadāpekkhā honti. Te vivadanti—“ahaṃ paṭhamaṃ upasampajjissāmi, ahaṃ paṭhamaṃ upasampajjissāmī”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, dve ekānussāvane kātun”ti.

Tena kho pana samayena sambahulānaṃ therānaṃ upasampadāpekkhā honti. Te vivadanti—“ahaṃ paṭhamaṃ upasampajjissāmi, ahaṃ paṭhamaṃ upasampajjissāmī”ti. Therā evamāhaṃsu—“handa mayaṃ, āvuso, sabbeva ekānussāvane karomā”ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, dve tayo ekānussāvane kātuṃ, tañca kho ekena upajjhāyena, na tveva nānupajjhāyenā”ti.

62. Gabbhavīsūpasampadānujānana

Tena kho pana samayena āyasmā kumārakassapo gabbhavīso upasampanno ahosi. Atha kho āyasmato kumārakassapassa etadahosi—“bhagavatā paññattaṃ—‘na ūnavīsativasso puggalo upasampādetabbo’ti. Ahañcamhi gabbhavīso upasampanno. Upasampanno nu khomhi, nanu kho upasampanno”ti? Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Yaṃ, bhikkhave, mātukucchismiṃ paṭhamaṃ cittaṃ uppannaṃ, paṭhamaṃ viññāṇaṃ pātubhūtaṃ, tadupādāya sāvassa jāti. “Anujānāmi, bhikkhave, gabbhavīsaṃ upasampādetun”ti.

63. Upasampadāvidhi

Tena kho pana samayena upasampannā dissanti kuṭṭhikāpi gaṇḍikāpi kilāsikāpi sosikāpi apamārikāpi. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. “Anujānāmi, bhikkhave, upasampādentena terasa antarāyike dhamme pucchituṃ. Evañca pana, bhikkhave, pucchitabbo—‘santi te evarūpā ābādhā—kuṭṭhaṃ, gaṇḍo, kilāso, soso, apamāro? Manussosi? Purisosi? Bhujissosi? Aṇaṇosi? Nasi rājabhaṭo? Anuññātosi mātāpitūhi? Paripuṇṇavīsati-

vassosi? Paripuṇṇaṃ te pattacīvaraṃ? Kiṃnāmosi? Konāmo te upajjhāyo'"ti?

Tena kho pana samayena bhikkhū ananusiṭṭhe upasampadāpekkhe antarāyike dhamme pucchanti. Upasampadāpekkhā vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, paṭhamaṃ anusāsitvā pacchā antarāyike dhamme pucchitun"ti.

Tattheva saṃghamajjhe anusāsanti. Upasampadāpekkhā tatheva vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, ekamantaṃ anusāsitvā saṃghamajjhe antarāyike dhamme pucchituṃ. Evañca pana, bhikkhave, anusāsitabbo—

Paṭhamaṃ upajjhaṃ gāhāpetabbo. Upajjhaṃ gāhāpetvā pattacīvaraṃ ācikkhitabbaṃ— 'ayaṃ te patto, ayaṃ saṅghāṭi, ayaṃ uttarāsaṅgo, ayaṃ antaravāsako. Gaccha, amumhi okāse tiṭṭhāhī'"ti.

Bālā abyattā anusāsanti. Duranusiṭṭhā upasampadāpekkhā vitthāyanti, maṅkū honti, na sakkonti vissajjetuṃ. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, bālena abyattena anusāsitabbo. Yo anusāseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, byattena bhikkhunā paṭibalena anusāsitun"ti.

Asammatā anusāsanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, asammatena anusāsitabbo. Yo anusāseyya, āpatti dukkaṭassa. Anujānāmi, bhikkhave, sammatena anusāsituṃ. Evañca pana, bhikkhave, sammannitabbo—attanā vā attānaṃ sammannitabbaṃ, parena vā paro sammannitabbo.

Kathañca attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—'suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ anusāseyyan'ti. Evaṃ attanāva attānaṃ sammannitabbaṃ.

Kathañca pana parena paro sammannitabbo? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—'suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo itthannāmaṃ anusāseyyā'ti. Evaṃ parena paro sammannitabbo.

Tena sammatena bhikkhunā upasampadāpekkho upasaṅkamitvā evamassa vacanīyo— 'suṇasi, itthannāma, ayaṃ te saccakālo bhūtakālo. Yaṃ jātaṃ taṃ saṃghamajjhe pucchante santaṃ atthīti vattabbaṃ, asantaṃ natthīti vattabbaṃ. Mā kho vitthāyi, mā kho maṅku ahosi. Evaṃ taṃ pucchissanti—santi te evarūpā ābādhā— kuṭṭhaṃ, gaṇḍo, kilāso, soso, apamāro? Manussosi? Purisosi? Bhujissosi? Aṇaṇosi? Nasi rājabhaṭo? Anuññātosi mātāpitūhi? Paripuṇṇavīsativassosi? Paripuṇṇaṃ te pattacīvaraṃ? Kiṃnāmosi? Konāmo te upajjhāyo'"ti?

Ekato āgacchanti. "Na, bhikkhave, ekato āgantabbaṃ. Anusāsakena paṭhamataraṃ āgantvā saṃgho ñāpetabbo—'suṇātu me, bhante, saṃgho. Itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Anusiṭṭho so mayā. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, itthannāmo āgaccheyyā'ti. 'Āgacchāhī'ti vattabbo.

Ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā añjaliṃ paggaṇhāpetvā upasampadaṃ yācāpetabbo—'sa bhante, upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, bhante, saṃgho anukampaṃ upādāya. Dutiyampi, bhante, saṃghaṃ upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, bhante, saṃgho anukampaṃ upādāya. Tatiyampi, bhante, saṃghaṃ upasampadaṃ yācāmi. Ullumpatu maṃ, bhante, saṃgho anukampaṃ upādāyā'ti. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, ahaṃ itthannāmaṃ antarāyike dhamme puccheyyanti? Suṇasi, itthannāma, ayaṃ te saccakālo bhūtakālo. Yaṃ jātaṃ taṃ pucchāmi. Santaṃ atthīti vattabbaṃ, asantaṃ natthīti vattabbaṃ. Santi te evarūpā ābādhā—kuṭṭhaṃ gaṇḍo kilāso soso apamāro? Manussosi? Purisosi? Bhujissosi? Aṇaṇosi? Nasi rājabhaṭo? Anuññātosi mātāpitūhi? Paripuṇṇavīsativassosi? Paripuṇṇaṃ te pattacīvaraṃ? Kiṃnāmosi? Konāmo te upajjhāyo'ti? Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho, parisuddho antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassa pattacīvaraṃ. Itthannāmo saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmena upajjhāyena. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ upasampādeyya itthannāmena upajjhāyena. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho, parisuddho antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassa pattacīvaraṃ. Itthannāmo saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmena upajjhāyena. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho, parisuddho antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassa pattacīvaraṃ. Itthannāmo saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmena upajjhāyena. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Tatiyampi etamatthaṃ vadāmi—suṇātu me, bhante, saṃgho. Ayaṃ itthannāmo itthannāmassa āyasmato upasampadāpekkho, parisuddho antarāyikehi dhammehi, paripuṇṇassa pattacīvaraṃ. Itthannāmo saṃghaṃ upasampadaṃ yācati itthannāmena upajjhāyena. Saṃgho itthannāmaṃ upasampādeti itthannāmena upajjhāyena. Yassāyasmato khamati itthannāmassa upasampadā itthannāmena upajjhāyena, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Upasampanno saṃghena itthannāmo itthannāmena upajjhāyena. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Upasampadākammaṃ niṭṭhitaṃ.

64. Cattāronissaya

"Tāvadeva chāyā metabbā, utuppamāṇaṃ ācikkhitabbaṃ, divasabhāgo ācikkhitabbo, saṅgīti ācikkhitabbā, cattāro nissayā ācikkhitabbā—

Piṇḍiyālopabhojanaṃ nissāya pabbajjā. Tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo. Atirekalābho—saṃghabhattaṃ, uddesabhattaṃ, nimantanaṃ, salākabhattaṃ, pakkhikaṃ, uposathikaṃ, pāṭipadikaṃ. (1)

Paṃsukūlacīvaraṃ nissāya pabbajjā. Tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo. Atirekalābho—khomaṃ, kappāsikaṃ, koseyyaṃ, kambalaṃ, sāṇaṃ, bhaṅgaṃ. (2)

Rukkhamūlasenāsanaṃ nissāya pabbajjā. Tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo. Atirekalābho—vihāro, aḍḍhayogo, pāsādo, hammiyaṃ, guhā.

(3)

Pūtimuttabhesajjaṃ nissāya pabbajjā. Tattha te yāvajīvaṃ ussāho karaṇīyo. Atirekalābho—sappi, navanītaṃ, telaṃ, madhu, phāṇitan"ti.

(4)

Cattāro nissayā niṭṭhitā.

65. Cattāriakaraṇīya

Tena kho pana samayena bhikkhū aññataraṃ bhikkhuṃ upasampādetvā ekakaṃ ohāya pakkamiṃsu. So pacchā ekakova āgacchanto antarāmagge purāṇadutiyikāya samāgañchi. Sā evamāha—"kiṃ dāni pabbajitosī"ti? "Āma pabbajitomhī"ti. "Dullabho kho pabbajitānaṃ methuno dhammo; ehi, methunaṃ dhammaṃ paṭisevā"ti. So tassā methunaṃ dhammaṃ paṭisevitvā cirena agamāsi. Bhikkhū evamāhaṃsu—"kissa tvaṃ, āvuso, evaṃ ciraṃ akāsī"ti? Atha kho so bhikkhu bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Anujānāmi, bhikkhave, upasampādetvā dutiyaṃ dātuṃ, cattāri ca akaraṇīyāni ācikkhituṃ—

Upasampannena bhikkhunā methuno dhammo na paṭisevitabbo, antamaso tiracchānagatāyapi. Yo bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevati, assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Seyyathāpi nāma puriso sīsacchinno abhabbo tena sarīrabandhanena jīvituṃ; evameva bhikkhu methunaṃ dhammaṃ paṭisevitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Taṃ te yāvajīvaṃ akaraṇīyaṃ. (1)

Upasampannena bhikkhunā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ na ādātabbaṃ, antamaso tiṇasalākaṃ upādāya. Yo bhikkhu pādaṃ vā pādārahaṃ vā atirekapādaṃ vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Seyyathāpi nāma paṇḍupalāso bandhanā pavutto abhabbo haritatthāya; evameva bhikkhu pādaṃ vā pādārahaṃ vā atirekapādaṃ vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Taṃ te yāvajīvaṃ akaraṇīyaṃ. (2)

Upasampannena bhikkhunā sañcicca pāṇo jīvitā na voropetabbo, antamaso kunthakipillikaṃ upādāya. Yo bhikkhu sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropeti, antamaso gabbhapātanaṃ upādāya, assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Seyyathāpi nāma puthusilā dvedhā bhinnā appaṭisandhikā hoti; evameva bhikkhu sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropetvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Taṃ te yāvajīvaṃ akaraṇīyaṃ.

(3)

Upasampannena bhikkhunā uttarimanussadhammo na ullapitabbo, antamaso 'suññāgāre abhiramāmī'ti. Yo bhikkhu pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapati jhānaṃ vā vimokkhaṃ vā samādhiṃ vā samāpattiṃ vā maggaṃ vā phalaṃ vā, assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Seyyathāpi nāma tālo matthakacchinno abhabbo puna viruḷhiyā; evameva bhikkhu pāpiccho icchāpakato asantaṃ abhūtaṃ uttarimanussadhammaṃ ullapitvā assamaṇo hoti asakyaputtiyo. Taṃ te yāvajīvaṃ akaraṇīyan"ti. (4)

Cattāri akaraṇīyāni niṭṭhitāni.

66. Āpattiyāadassaneukkhittakavatthu

Tena kho pana samayena aññataro bhikkhu āpattiyā adassane ukkhittako vibbhami. So puna paccāgantvā bhikkhū upasampadaṃ yāci. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ.

"Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiyā adassane ukkhittako vibbhamati. So puna paccāgantvā bhikkhū upasampadaṃ yācati. So evamassa vacanīyo—'passissasi taṃ āpattin'ti? Sacāhaṃ passissāmīti, pabbājetabbo. Sacāhaṃ na passissāmīti, na pabbājetabbo. Pabbājetvā vattabbo—'passissasi taṃ āpattin'ti? Sacāhaṃ passissāmīti, upasampādetabbo. Sacāhaṃ na passissāmīti, na upasampādetabbo. Upasampādetvā vattabbo—'passissasi taṃ āpattin'ti? Sacāhaṃ passissāmīti, osāretabbo. Sacāhaṃ na passissāmīti, na osāretabbo. Osāretvā vattabbo— 'passasi taṃ āpattin'ti? Sace passati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce passati, labbhamānāya sāmaggiyā puna ukkhipitabbo. Alabbhamānāya sāmaggiyā anāpatti sambhoge saṃvāse.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu āpattiyā appaṭikamme ukkhittako vibbhamati. So puna paccāgantvā bhikkhū upasampadaṃ yācati. So evamassa vacanīyo— 'paṭikarissasi taṃ āpattin'ti? Sacāhaṃ paṭikarissāmīti, pabbājetabbo. Sacāhaṃ na paṭikarissāmīti, na pabbājetabbo. Pabbājetvā vattabbo—'paṭikarissasi taṃ āpattin'ti? Sacāhaṃ paṭikarissāmīti, upasampādetabbo. Sacāhaṃ na paṭikarissāmīti, na upasampādetabbo. Upasampādetvā vattabbo—'paṭikarissasi taṃ āpattin'ti? Sacāhaṃ paṭikarissāmīti, osāretabbo. Sacāhaṃ na paṭikarissāmīti, na osāretabbo. Osāretvā vattabbo—'paṭikarohi taṃ āpattin'ti. Sace paṭikaroti, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭikaroti labbhamānāya sāmag-

giyā puna ukkhipitabbo. Alabbhamānāya sāmaggiyā anāpatti sambhoge saṃvāse.

Idha pana, bhikkhave, bhikkhu pāpikāya diṭṭhiyā appaṭinissagge ukkhittako vibbhamati. So puna paccāgantvā bhikkhū upasampadaṃ yācati. So evamassa vacanīyo—'paṭinissajjissasi taṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti? Sacāhaṃ paṭinissajjissāmīti, pabbājetabbo. Sacāhaṃ na paṭinissajjissāmīti, na pabbājetabbo. Pabbājetvā vattabbo—'paṭinissajjissasi taṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti? Sacāhaṃ paṭinissajjissāmīti, upasampādetabbo. Sacāhaṃ na paṭinissajjissāmīti, na upasampādetabbo. Upasampādetvā vattabbo—'paṭinissajjissasi taṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti? Sacāhaṃ paṭinissajjissāmīti, osāretabbo. Sacāhaṃ na paṭinissajjissāmīti, na osāretabbo. Osāretvā vattabbo—'paṭinissajjehi taṃ pāpikaṃ diṭṭhin'ti. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjati, labbhamānāya sāmaggiyā puna ukkhipitabbo. Alabbhamānāya sāmaggiyā anāpatti sambhoge saṃvāse"ti.

Mahākhandhako paṭhamo.

Tassuddānaṃ

Vinayamhi mahatthesu, pesalānaṃ sukhāvahe; Niggahānañca pāpicche, lajjīnaṃ paggahesu ca.

Sāsanādhāraṇe ceva, sabbaññujinagocare; Anaññavisaye kheme, supaññatte asaṃsaye.

Khandhake vinaye ceva, parivāre ca mātike; Yathātthakārī kusalo, paṭipajjati yoniso.

Yo gavaṃ na vijānāti, na so rakkhati gogaṇaṃ; Evaṃ sīlaṃ ajānanto, kiṃ so rakkheyya saṃvaraṃ.

Pamuṭṭhamhi ca suttante, abhidhamme ca tāvade; Vinaye avinaṭṭhamhi, puna tiṭṭhati sāsanaṃ.

Tasmā saṅgāhaṇāhetuṃ, uddānaṃ anupubbaso; Pavakkhāmi yathāñāyaṃ, suṇātha mama bhāsato.

Vatthu nidānaṃ āpatti, nayā peyyālameva ca; Dukkaraṃ taṃ asesetuṃ, nayato taṃ vijānathāti.

Bodhi rājāyatanañca, ajapālo sahampati; Brahmā āḷāro udako, bhikkhu ca upako isi.

Koṇḍañño vappo bhaddiyo, mahānāmo ca assaji; Yaso cattāro paññāsa, sabbe pesesi so disā.

Vatthu mārehi tiṃsā ca, uruvelaṃ tayo jaṭī; Agyāgāraṃ mahārājā, sakko brahmā ca kevalā.

Paṃsukūlaṃ pokkharaṇī, silā ca kakudho silā; Jambu ambo ca āmalo, pāripupphañca āhari.

Phāliyantu ujjalantu, vijjhāyantu ca kassapa; Nimujjanti mukhī megho, gayā laṭṭhi ca māgadho.

Upatisso kolito ca, abhiññātā ca pabbajuṃ; Dunnivatthā paṇāmanā, kiso lūkho ca brāhmaṇo.

Anācāraṃ ācarati, udaraṃ māṇavo gaṇo; Vassaṃ bālehi pakkanto, dasa vassāni nissayo.

Na vattanti paṇāmetuṃ, bālā passaddhi pañca cha; Yo so añṇ̃o ca naggo ca, acchinnajaṭilasākiyo.

Magadhesu pañcābādhā, eko rājā ca aṅguli; Māgadho ca anuññāsi, kārā likhi kasāhato.

Lakkhaṇā iṇā dāso ca, bhaṇḍuko upāli ahi; Saddhaṃ kulaṃ kaṇṭako ca, āhundarikameva ca.

Vatthumhi dārako sikkhā, viharanti ca kiṃ nu kho; Sabbaṃ mukhaṃ upajjhāye, apalāḷana kaṇṭako.

Paṇḍako theyyapakkanto, ahi ca mātarī pitā; Arahantabhikkhunībhedā, ruhirena ca byañjanaṃ.

Anupajjhāyasaṃghena, gaṇapaṇḍakapattako; Acīvaraṃ tadubhayaṃ, yācitenapi ye tayo.

Hatthā pādā hatthapādā, kaṇṇā nāsā tadūbhayaṃ; Aṅguliaḷakaṇḍaraṃ, phaṇaṃ khujjañca vāmanaṃ.

Galagaṇḍī lakkhaṇā ceva, kasā likhitasīpadī; Pāpaparisadūsī ca, kāṇaṃ kuṇi tatheva ca.

Khañjaṃ pakkhahatañceva, sacchinnairiyāpathaṃ; Jarāndhamūgabadhiraṃ, andhamūgañca yaṃ tahiṃ.

Andhabadhiraṃ yaṃ vuttaṃ, mūgabadhirameva ca; Andhamūgabadhirañca, alajjīnañca nissayaṃ.

Vatthabbañca tathāddhānaṃ, yācamānena lakkhaṇā; Āgacchatu vivadanti, ekupajjhāyena kassapo.

Dissanti upasampannā, ābādhehi ca pīḷitā; Ananusiṭṭhā vitthenti, tattheva anusāsanā.

Saṃghepi ca atho bālā, asammatā ca ekato; Ullumpatupasampadā, nissayo ekako tayoti.

Imamhi khandhake vatthūni ekasatañca dvāsattati.

Mahākhandhako niṭṭhito.

Dvemātikāpāḷi

Theravāda Bhikkhupātimokkha

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Introduction

Pubbakaraṇaṃ

Sammajjanī padīpo ca, udakaṃ āsanena ca; Uposathassa etāni, "pubbakaraṇa"nti vuccati.

Pubbakiccaṃ

Chanda, pārisuddhi, utukkhānaṃ, bhikkhugaṇanā ca ovādo; Uposathassa etāni, "pubbakicca"nti vuccati.

Pattakallaaṅgā

Uposatho, yāvatikā ca bhikkhū kammappattā; Sabhāgāpattiyo ca na vijjanti; Vajjanīyā ca puggalā tasmiṃ na honti, "pattakalla"nti vuccati.

Pubbakaraṇapubbakiccāni samāpetvā desitāpattikassa samaggassa bhikkhusaṅghassa anumatiyā pātimokkhaṃ uddisituṃ ārādhanaṃ karoma.

Nidānuddeso

Suṇātu me bhante saṅgho. Ajjuposatho pannaraso, yadi saṅghassa pattakallaṃ, saṅgho uposathaṃ kareyya, pātimokkhaṃ uddiseyya.

Kiṃ saṅghassa pubbakiccaṃ? Pārisuddhiṃ āyasmanto ārocetha, pātimokkhaṃ uddisissāmi, taṃ sabbeva santā sādhukaṃ suṇoma manasi karoma. Yassa siyā āpatti, so āvikareyya, asantiyā āpattiyā tuṇhī bhavitabbaṃ, tuṇhībhāvena kho panāyasmante "parisuddhā"ti vedissāmi. Yathā kho pana paccekapuṭṭhassa veyyākaraṇaṃ hoti, evamevaṃ evarūpāya parisāya yāvatatiyaṃ anusāvitaṃ hoti. Yo pana bhikkhu yāvatatiyaṃ anusāviyamāne saramāno santiṃ āpattiṃ nāvikareyya, sampajānamusāvādassa hoti. Sampajānamusāvādo kho panāyasmanto antarāyiko dhammo vutto bhagavatā, tasmā saramānena bhikkhunā āpannena visuddhāpekkhena santī āpatti āvikātabbā, āvikatā hissa phāsu hoti.

Uddiṭṭhaṃ kho āyasmanto nidānaṃ. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Nidānaṃ niṭṭhitaṃ.

Pārājikuddeso

Tatrime cattāro pārājikā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Pārājika 1. Methunadhamma

Yo pana bhikkhu bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno sikkhaṃ appaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, antamaso tiracchānagatāyapi, pārājiko hoti asaṃvāso.

Pārājika 2. Adinnādāna

Yo pana bhikkhu gāmā vā araññā vā adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyeyya, yathārūpe adinnādāne rājāno coraṃ gahetvā haneyyuṃ vā bandheyyuṃ vā pabbājeyyuṃ vā corosi bālosi mūḷhosi thenosīti, tathārūpaṃ bhikkhu adinnaṃ ādiyamāno ayampi pārājiko hoti asaṃvāso.

Pārājika 3. Manussaviggaha

Yo pana bhikkhu sañcicca manussaviggahaṃ jīvitā voropeyya, satthahārakaṃ vassa pariyeseyya, maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya "ambho purisa kiṃ tuyhiminā pāpakena dujjīvitena, mataṃ te jīvitā seyyo"ti, iti cittamano cittasaṅkappo anekapariyāyena maraṇavaṇṇaṃ vā saṃvaṇṇeyya, maraṇāya vā samādapeyya, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso.

Pārājika 4. Uttarimanussadhamma

Yo pana bhikkhu anabhijānaṃ uttarimanussadhammaṃ attupanāyikaṃ alamariyañāṇadassanaṃ samudācareyya "iti jānāmi, iti passāmī"ti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā āpanno visuddhāpekkho evaṃ vadeyya "ajānamevaṃ āvuso avacaṃ jānāmi, apassaṃ passāmi, tucchaṃ musā vilapi"nti, aññatra adhimānā, ayampi pārājiko hoti asaṃvāso.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto cattāro pārājikā dhammā. Yesaṃ bhikkhu aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjitvā na labhati bhikkhūhi saddhiṃ saṃvāsaṃ yathā pure, tathā pacchā, pārājiko hoti asaṃvāso. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisud-

dhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pārājikaṃ niṭṭhitaṃ

Saṅghādisesuddeso

Ime kho panāyasmanto terasa saṅghādisesā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Saṅghādisesa 1. Sukkavissaṭṭhi

Sañcetanikā sukkavissaṭṭhi aññatra supinantā saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 2. Kāyasaṃsagga

Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmena saddhiṃ kāyasaṃsaggaṃ samāpajjeyya hatthaggāhaṃ vā veṇiggāhaṃ vā aññatarassa vā aññatarassa vā aṅgassa parāmasanaṃ, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 3. Duṭṭhullavācā

Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāseyya yathā taṃ yuvā yuvatiṃ methunupasaṃhitāhi, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 4. Attakāmapāricariya

Yo pana bhikkhu otiṇṇo vipariṇatena cittena mātugāmassa santike attakāmapāricariyāya vaṇṇaṃ bhāseyya "etadaggaṃ bhagini pāricariyānaṃ yā mādisaṃ sīlavantaṃ kalyāṇadhammaṃ brahmacāriṃ etena dhammena paricareyyā"ti methunupasaṃhitena, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 5. Sañcaritta

Yo pana bhikkhu sañcarittaṃ samāpajjeyya itthiyā vā purisamatiṃ purisassa vā itthimatiṃ, jāyattane vā jārattane vā, antamaso taṅkhaṇikāyapi, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 6. Kuṭikāra

Saññācikāya pana bhikkhunā kuṭiṃ kārayamānena assāmikaṃ attuddesaṃ pamāṇikā kāretabbā, tatridaṃ pamāṇaṃ, dīghaso dvādasa vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ sattantarā, bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāya, tehi bhikkhūhi vatthu desetabbaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ. Sārambhe ce bhikkhu vatthusmiṃ aparikkamane saññācikāya kuṭiṃ kāreyya, bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāya, pamāṇaṃ vā atikkāmeyya, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 7. Vihārakāra

Mahallakaṃ pana bhikkhunā vihāraṃ kārayamānena sassāmikaṃ attuddesaṃ bhikkhū abhinetabbā vatthudesanāya, tehi bhikkhūhi

vatthu desetabbaṃ anārambhaṃ saparikkamanaṃ. Sārambhe ce bhikkhu vatthusmiṃ aparikkamane mahallakaṃ vihāraṃ kāreyya, bhikkhū vā anabhineyya vatthudesanāya, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 8. Duṭṭhadosa

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ duṭṭho doso appatīto amūlakena pārājikena dhammena anuddhaṃseyya "appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyya"nti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā amūlakañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti, bhikkhu ca dosaṃ patiṭṭhāti, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 9. Aññabhāgiya

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ duṭṭho doso appatīto aññabhāgiyassa adhikaraṇassa kiñcidesaṃ lesamattaṃ upādāya pārājikena dhammena anuddhaṃseyya "appeva nāma naṃ imamhā brahmacariyā cāveyya"nti, tato aparena samayena samanuggāhīyamāno vā asamanuggāhīyamāno vā aññabhāgiyañceva taṃ adhikaraṇaṃ hoti kocideso lesamatto upādinno, bhikkhu ca dosaṃ patiṭṭhāti, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 10. Saṅghabheda

Yo pana bhikkhu samaggassa saṅghassa bhedāya parakkameyya, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha tiṭṭheyya, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo "māyasmā samaggassa saṅghassa bhedāya parakkami, bhedanasaṃvattanikaṃ vā adhikaraṇaṃ samādāya paggayha aṭṭhāsi, sametāyasmā saṅghena, samaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī"ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 11. Bhedānuvattaka

Tasseva kho pana bhikkhussa bhikkhū honti anuvattakā vaggavādakā eko vā dve vā tayo vā, te evaṃ vadeyyuṃ "māyasmanto etaṃ bhikkhuṃ kiñci avacuttha, dhammavādī ceso bhikkhu, vinayavādī ceso bhikkhu, amhākañceso bhikkhu chandañca ruciñca ādāya voharati, jānāti, no bhāsati, amhākampetaṃ khamatī"ti, te bhikkhū bhikkhūhi evamassu vacanīyā "māyasmanto evaṃ avacuttha, na ceso bhikkhu dhammavādī, na ceso bhikkhu vinayavādī, māyasmantānampi

saṅghabhedo ruccittha, sametāyasmantānaṃ saṅghena, samaggo hi saṅgho sammodamāno avivadamāno ekuddeso phāsu viharatī”ti, evañca te bhikkhū bhikkhūhi vuccamānā tatheva paggaṇheyyuṃ, te bhikkhū bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyyuṃ, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyyuṃ, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 12. Dubbaca

Bhikkhu paneva dubbacajātiko hoti uddesapariyāpannesu sikkhāpadesu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno attānaṃ avacanīyaṃ karoti “mā maṃ āyasmanto kiñci avacuttha kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, ahampāyasmante na kiñci vakkhāmi kalyāṇaṃ vā pāpakaṃ vā, viramathāyasmanto mama vacanāyā”ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “māyasmā attānaṃ avacanīyaṃ akāsi, vacanīyamevāyasmā attānaṃ karotu, āyasmāpi bhikkhū vadatu sahadhammena, bhikkhūpi āyasmantaṃ vakkhanti sahadhammena, evaṃ saṃvaddhā hi tassa bhagavato parisā yadidaṃ aññamaññavacanena aññamaññavuṭṭhāpanenā”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, saṅghādiseso.

Saṅghādisesa 13. Kuladūsaka

Bhikkhu paneva aññataraṃ gāmaṃ vā nigamaṃ vā upanissāya viharati kuladūsako pāpasamācāro, tassa kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni ca tena duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro, āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti ceva suyyanti ca, kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, pakkamatāyasmā imamhā āvāsā, alaṃ te idha vāsenā”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno te bhikkhū evaṃ vadeyya “chandagāmino ca bhikkhū, dosagāmino ca bhikkhū, mohagāmino ca bhikkhū, bhayagāmino ca bhikkhū tādisikāya āpattiyā ekaccaṃ pabbājenti, ekaccaṃ na pabbājentī”ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo “māyasmā evaṃ avaca, na ca bhikkhū chandagāmino, na ca bhikkhū dosagāmino, na ca bhikkhū mohagāmino, na ca bhikkhū bhayagāmino, āyasmā kho kuladūsako pāpasamācāro, āyasmato kho pāpakā samācārā dissanti

ceva suyyanti ca, kulāni cāyasmatā duṭṭhāni dissanti ceva suyyanti ca, pakkamatāyasmā imamhā āvāsā, alaṃ te idha vāsenā”ti, evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya, yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjeyya, saṅghādiseso.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto terasa saṅghādisesā dhammā nava paṭhamāpattikā, cattāro yāvatatiyakā. Yesaṃ bhikkhu aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjitvā yāvatīhaṃ jānaṃ paṭicchādeti, tāvatīhaṃ tena bhikkhunā akāmā parivatthabbaṃ. Parivutthaparivāsena bhikkhunā uttari chārattaṃ bhikkhumānattāya paṭipajjitabbaṃ, ciṇṇamānatto bhikkhu yattha siyā vīsatigaṇo bhikkhusaṅgho, tattha so bhikkhu abbhetabbo. Ekenapi ce ūno vīsatigaṇo bhikkhusaṅgho taṃ bhikkhuṃ abbheyya, so ca bhikkhu anabbhito, te ca bhikkhū gārayhā, ayaṃ tattha sāmīci. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Saṅghādiseso niṭṭhito

Aniyatuddeso

Ime kho panāyasmanto dve aniyatā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Aniyata 1. Paṭhamaaniyata

Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho paṭicchanne āsane alaṃkammaniye nisajjaṃ kappeyya, tamenaṃ saddheyyavacasā upāsikā disvā tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya pārājikena vā saṅghādisesena vā pācittiyena vā, nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno tiṇṇaṃ dhammānaṃ aññatarena kāretabbo pārājikena vā saṅghādisesena vā pācittiyena vā, yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya, tena so bhikkhu kāretabbo, ayaṃ dhammo aniyato.

Aniyata 2. Dutiyaaniyata

Na heva kho pana paṭicchannaṃ āsanaṃ hoti nālaṃkammaniyaṃ, alañca kho hoti mātugāmaṃ duṭṭhullāhi vācāhi obhāsituṃ, yo pana bhikkhu tathārūpe āsane mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, tamenaṃ saddheyyavacasā upāsikā disvā dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena vadeyya saṅghādisesena vā pācittiyena vā, nisajjaṃ bhikkhu paṭijānamāno dvinnaṃ dhammānaṃ aññatarena

kāretabbo saṅghādisesena vā pācittiyena vā, yena vā sā saddheyyavacasā upāsikā vadeyya, tena so bhikkhu kāretabbo, ayampi dhammo aniyato.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto dve aniyatā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Aniyato niṭṭhito

Nissaggiyapācittiyā

Ime kho panāyasmanto tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Chapter 1. Kaṭhina

Nissaggiya Pācittiya 1. Kathina

Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine dasāhaparamaṃ atirekacīvaraṃ dhāretabbaṃ, taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 2. Udosita

Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine ekarattampi ce bhikkhu ticīvarena vippavaseyya, aññatra bhikkhusammutiyā nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 3. Akālacīvara

Niṭṭhitacīvarasmiṃ bhikkhunā ubbhatasmiṃ kathine bhikkhuno paneva akālacīvaraṃ uppajjeyya, ākaṅkhamānena bhikkhunā paṭiggahetabbaṃ, paṭiggahetvā khippameva kāretabbaṃ, no cassa pāripūri, māsaparamaṃ tena bhikkhunā taṃ cīvaraṃ nikkhipitabbaṃ ūnassa pāripūriyā satiyā paccāsāya. Tato ce uttari nikkhipeyya satiyāpi paccāsāya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 4. Purāṇacīvara

Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā purāṇacīvaraṃ dhovāpeyya vā rajāpeyya vā ākoṭāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 5. Cīvarapaṭiggahaṇa

Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā hatthato cīvaraṃ paṭiggaṇheyya aññatra pārivattakā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 6. Aññātakaviññatti

Yo pana bhikkhu aññātakaṃ gahapatiṃ vā gahapatāniṃ vā cī-

varaṃ viññāpeyya aññatra samayā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, acchinnacīvaro vā hoti bhikkhu, naṭṭhacīvaro vā, ayaṃ tattha samayo.

Nissaggiya Pācittiya 7. Tatuttari

Tañce aññātako gahapati vā gahapatānī vā bahūhi cīvarehi abhihaṭṭhuṃ pavāreyya, santaruttaraparamaṃ tena bhikkhunā tato cīvaraṃ sāditabbaṃ. Tato ce uttari sādiyeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 8. Paṭhamaupakkhaṭa

Bhikkhuṃ paneva uddissa aññātakassa gahapatissa vā gahapatāniyā vā cīvaracetāpannaṃ upakkhaṭaṃ hoti "iminā cīvaracetāpannena cīvaraṃ cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarena acchādessāmī"ti, tatra ce so bhikkhu pubbe appavārito upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya "sādhu vata maṃ āyasmā iminā cīvaracetāpannena evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā cīvaraṃ cetāpetvā acchādehī"ti kalyāṇakamyataṃ upādāya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 9. Dutiyaupakkhaṭa

Bhikkhuṃ paneva uddissa ubhinnaṃ aññātakānaṃ gahapatīnaṃ vā gahapatānīnaṃ vā paccekacīvaracetāpannāni upakkhaṭāni honti "imehi mayaṃ paccekacīvaracetāpannehi paccekacīvarāni cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarehi acchādessāmā"ti, tatra ce so bhikkhu pubbe appavārito upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya "sādhu vata maṃ āyasmanto imehi paccekacīvaracetāpannehi evarūpaṃ vā evarūpaṃ vā cīvaraṃ cetāpetvā acchādetha ubhova santā ekenā"ti kalyāṇakamyataṃ upādāya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 10. Rāja

Bhikkhuṃ paneva uddissa rājā vā rājabhoggo vā brāhmaṇo vā gahapatiko vā dūtena cīvaracetāpannaṃ pahiṇeyya "iminā cīvaracetāpannena cīvaraṃ cetāpetvā itthannāmaṃ bhikkhuṃ cīvarena acchādehī"ti. So ce dūto taṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya "idaṃ kho, bhante, āyasmantaṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ, paṭiggaṇhātu āyasmā cīvaracetāpanna"nti. Tena bhikkhunā so dūto evamassa vacanīyo "na kho mayaṃ, āvuso, cīvaracetāpannaṃ paṭiggaṇhāma, cīvarañca kho mayaṃ paṭiggaṇhāma kālena kappiya"nti. So ce dūto taṃ bhikkhuṃ evaṃ vadeyya "atthi panāyasmato koci veyyāvaccakaro"ti. Cīvaratthikena, bhikkhave, bhikkhunā veyyāvaccakaro niddisitabbo

ārāmiko vā upāsako vā "eso kho, āvuso, bhikkhūnaṃ veyyāvaccakaro"ti. So ce dūto taṃ veyyāvaccakaraṃ saññāpetvā taṃ bhikkhuṃ upasaṅkamitvā evaṃ vadeyya "yaṃ kho, bhante, āyasmā veyyāvaccakaraṃ niddisi, saññatto so mayā, upasaṅkamatāyasmā kālena, cīvarena taṃ acchādessatī"ti. Cīvaratthikena, bhikkhave, bhikkhunā veyyāvaccakaro upasaṅkamitvā dvattikkhattuṃ codetabbo sāretabbo "attho me, āvuso, cīvarenā"ti, dvattikkhattuṃ codayamāno sārayamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, iccetaṃ kusalaṃ, no ce abhinipphādeyya, catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūtena uddissa ṭhātabbaṃ, catukkhattuṃ pañcakkhattuṃ chakkhattuparamaṃ tuṇhībhūto uddissa tiṭṭhamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, iccetaṃ kusalaṃ, tato ce uttari vāyamamāno taṃ cīvaraṃ abhinipphādeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. No ce abhinipphādeyya, yatassa cīvaracetāpannaṃ ābhataṃ, tattha sāmaṃ vā gantabbaṃ, dūto vā pāhetabbo "yaṃ kho tumhe āyasmanto bhikkhuṃ uddissa cīvaracetāpannaṃ pahiṇittha, na taṃ tassa bhikkhuno kiñci atthaṃ anubhoti, yuñjantāyasmanto sakaṃ, mā vo sakaṃ vinassā"ti, ayaṃ tattha sāmīci.

Kathinavaggo paṭhamo.

Chapter 2. Kosiya

Nissaggiya Pācittiya 11. Kosiya

Yo pana bhikkhu kosiyamissakaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 12. Suddhakāḷaka

Yo pana bhikkhu suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 13. Dvebhāga

Navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārayamānena dve bhāgā suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ ādātabbā, tatiyaṃ odātānaṃ, catutthaṃ gocariyānaṃ. Anādā ce bhikkhu dve bhāge suddhakāḷakānaṃ eḷakalomānaṃ, tatiyaṃ odātānaṃ, catutthaṃ gocariyānaṃ, navaṃ santhataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 14. Chabbassa

Navaṃ pana bhikkhunā santhataṃ kārāpetvā chabbassāni dhāretabbaṃ, orena ce channaṃ vassānaṃ taṃ santhataṃ vissajjetvā vā avissajjetvā vā aññaṃ navaṃ santhataṃ kārāpeyya aññatra bhikkhusam-

mutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 15. Nisīdanasanthata

Nisīdanasanthataṃ pana bhikkhunā kārayamānena purāṇasanthatassa sāmantā sugatavidatthi ādātabbā dubbaṇṇakaraṇāya. Anādā ce bhikkhu purāṇasantha tassa sāmantā sugatavidatthiṃ, navaṃ nisīdanasanthataṃ kārāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 16. Eḷakaloma

Bhikkhuno paneva addhānamaggappaṭipannassa eḷakalomāni uppajjeyyuṃ, ākaṅkhamānena bhikkhunā paṭiggahetabbāni, paṭiggahetvā tiyojanaparamaṃ sahatthā haritabbāni asante hārake. Tato ce uttari hareyya, asantepi hārake, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 17. Eḷakalomadhovāpana

Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā eḷakalomāni dhovāpeyya vā rajāpeyya vā vijaṭāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 18. Rūpiya

Yo pana bhikkhu jātarūparajataṃ uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā upanikkhittaṃ vā sādiyeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 19. Rūpiyasaṃvohāra

Yo pana bhikkhu nānappakārakaṃ rūpiyasaṃvohāraṃ samāpajjeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 20. Kayavikkaya

Yo pana bhikkhu nānappakārakaṃ kayavikkayaṃ samāpajjeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Kosiyavaggo dutiyo.

Chapter 3. Patta

Nissaggiya Pācittiya 21. Patta

Dasāhaparamaṃ atirekapatto dhāretabbo, taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 22. Ūnapañcabandhana

Yo pana bhikkhu ūnapañcabandhanena pattena aññaṃ navaṃ pattaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Tena bhikkhunā so patto bhikkhuparisāya nissajjitabbo, yo ca tassā bhikkhuparisāya pattapariyanto, so tassa bhikkhuno padātabbo "ayaṃ te bhikkhu patto yāva bhedanāya dhāretabbo"ti, ayaṃ tattha sāmīci.

Nissaggiya Pācittiya 23. Bhesajja

Yāni kho pana tāni gilānānaṃ bhikkhūnaṃ paṭisāyanīyāni bhesajjāni, seyyathidaṃ—sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ, tāni paṭiggahetvā sattāhaparamaṃ sannidhikārakaṃ paribhuñjitabbāni, taṃ atikkāmayato nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 24. Vassikasāṭika

"Māso seso gimhāna"nti bhikkhunā vassikasāṭikacīvaraṃ pariyesitabbaṃ, "addhamāso seso gimhāna"nti katvā nivāsetabbaṃ. Orena ce "māso seso gimhāna"nti vassikasāṭikacīvaraṃ pariyeseyya, orena"ddhamāso seso gimhāna"nti katvā nivāseyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 25. Cīvaraacchindana

Yo pana bhikkhu bhikkhussa sāmaṃ cīvaraṃ datvā kupito anattamano acchindeyya vā acchindāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 26. Suttaviññatti

Yo pana bhikkhu sāmaṃ suttaṃ viññāpetvā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 27. Mahāpesakāra

Bhikkhuṃ paneva uddissa aññātako gahapati vā gahapatānī vā tantavāyehi cīvaraṃ vāyāpeyya, tatra ce so bhikkhu pubbe appavārito tantavāye upasaṅkamitvā cīvare vikappaṃ āpajjeyya "idaṃ kho, āvuso, cīvaraṃ maṃ uddissa viyyati, āyatañca karotha, vitthatañca, appitañca, suvītañca, suppavāyitañca, suvilekhitañca, suvitacchitañca karotha, appeva nāma mayampi āyasmantānaṃ kiñcimattaṃ anupadajjeyyāmā"ti. Evañca so bhikkhu vatvā kiñcimattaṃ anupadajjeyya antamaso piṇḍapātamattampi, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 28. Accekacīvara

Dasāhānāgataṃ kattikatemāsikapuṇṇamaṃ bhikkhuno paneva accekacīvaraṃ uppajjeyya, accekaṃ maññamānena bhikkhunā paṭiggahetabbaṃ, paṭiggahetvā yāva cīvarakālasamayaṃ nikkhipitabbaṃ. Tato ce uttari nikkhipeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 29. Sāsaṅka

Upavassaṃ kho pana kattikapuṇṇamaṃ yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanāni sāsaṅkasammatāni sappaṭibhayāni, tathārūpesu bhikkhu senāsanesu viharanto ākaṅkhamāno tiṇṇaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ antaraghare nikkhipeyya, siyā ca tassa bhikkhuno kocideva paccayo tena cīvarena vippavāsāya, chārattaparamaṃ tena bhikkhunā

tena cīvarena vippavasitabbaṃ. Tato ce uttari vippavaseyya aññatra bhikkhusammutiyā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiya Pācittiya 30. Pariṇata

Yo pana bhikkhu jānaṃ saṅghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ attano pariṇāmeyya, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Pattavaggo tatiyo.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Nissaggiyapācittiyā niṭṭhitā

Suddhapācittiyā

Ime kho panāyasmanto dvenavuti pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Chapter 1. Musāvāda

Pācittiya 1. Musāvāda

Sampajānamusāvāde pācittiyaṃ.

Pācittiya 2. Omasavāda

Omasavāde pācittiyaṃ.

Pācittiya 3. Pesuñña

Bhikkhupesuññe pācittiyaṃ.

Pācittiya 4. Padasodhamma

Yo pana bhikkhu anupasampannaṃ padaso dhammaṃ vāceyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 5. Paṭhamasahaseyya

Yo pana bhikkhu anupasampannena uttaridirattatirattaṃ sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 6. Dutiyasahaseyya

Yo pana bhikkhu mātugāmena sahaseyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 7. Dhammadesanā

Yo pana bhikkhu mātugāmassa uttarichappañcavācāhi dhammaṃ deseyya aññatra viññunā purisaviggahena, pācittiyaṃ.

Pācittiya 8. Bhūtārocana

Yo pana bhikkhu anupasampannassa uttarimanussadhammaṃ āroceyya, bhūtasmiṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 9. Duṭṭhullārocana

Yo pana bhikkhu bhikkhussa duṭṭhullaṃ āpattiṃ anupasampannassa āroceyya aññatra bhikkhusammutiyā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 10. Pathavīkhaṇana

Yo pana bhikkhu pathaviṃ khaṇeyya vā khaṇāpeyya vā pācittiyaṃ.

Musāvādavaggo paṭhamo

Chapter 2. Bhūtagāma

Pācittiya 11. Bhūtagāma

Bhūtagāmapātabyatāya pācittiyaṃ.

Pācittiya 12. Aññavādaka

Aññavādake, vihesake pācittiyaṃ.

Pācittiya 13. Ujjhāpanaka

Ujjhāpanake, khiyyanake pācittiyaṃ.

Pācittiya 14. Paṭhamasenāsana

Yo pana bhikkhu saṅghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisiṃ vā kocchaṃ vā ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya, na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 15. Dutiyasenāsana

Yo pana bhikkhu saṅghike vihāre seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya, na uddharāpeyya, anāpucchaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 16. Anupakhajja

Yo pana bhikkhu saṅghike vihāre jānaṃ pubbupagataṃ bhikkhuṃ anupakhajja seyyaṃ kappeyya "yassa sambādho bhavissati, so pakkamissatī"ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 17. Nikkaḍḍhana

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ kupito anattamano saṅghikā vihārā nikkaḍḍheyya vā nikkaḍḍhāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 18. Vehāsakuṭi

Yo pana bhikkhu saṅghike vihāre uparivehāsakuṭiyā āhaccapādakaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 19. Mahallakavihāra

Mahallakaṃ pana bhikkhunā vihāraṃ kārayamānena yāva dvārakosā

aggaḷaṭṭhapanāya ālokasandhiparikammāya dvatticchadanassa pariyāyaṃ appaharite ṭhitena adhiṭṭhātabbaṃ, tato ce uttari appaharitepi ṭhito adhiṭṭhaheyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 20. Sappāṇaka

Yo pana bhikkhu jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ tiṇaṃ vā mattikaṃ vā siñceyya vā siñcāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Bhūtagāmavaggo dutiyo

Chapter 3. Ovāda

Pācittiya 21. Ovāda

Yo pana bhikkhu asammato bhikkhuniyo ovadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 22. Atthaṅgata

Sammatopi ce bhikkhu atthaṅgate sūriye bhikkhuniyo ovadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 23. Bhikkhunupassaya

Yo pana bhikkhu bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā bhikkhuniyo ovadeyya aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, gilānā hoti bhikkhunī, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 24. Āmisa

Yo pana bhikkhu evaṃ vadeyya "āmisahetu therā bhikkhū bhikkhuniyo ovadantī"ti, pācittiyaṃ.

Pācittiya 25. Cīvaradāna

Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ dadeyya aññatra pārivattakā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 26. Cīvarasibbana

Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā cīvaraṃ sibbeyya vā sibbāpeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 27. Saṃvidhāna

Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya antamaso gāmantarampi aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, satthagamanīyo hoti maggo, sāsaṅkasammato, sappaṭibhayo, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 28. Nāvābhiruhana

Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ saṃvidhāya ekaṃ nāvaṃ abhiruheyya uddhaṃgāminiṃ vā adhogāminiṃ vā aññatra tiriyaṃ taraṇāya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 29. Paripācita

Yo pana bhikkhu jānaṃ bhikkhuniparipācitaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjeyya aññatra pubbe gihisamārambhā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 30. Rahonisajja

Yo pana bhikkhu bhikkhuniyā saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Ovādavaggo tatiyo

Chapter 4. Bhojanavaggo

Pācittiya 31. Āvasathapiṇḍa

Agilānena bhikkhunā eko āvasathapiṇḍo bhuñjitabbo. Tato ce uttari bhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 32. Gaṇabhojana

Gaṇabhojane aññatra samayā pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, addhānagamanasamayo, nāvābhiruhanasamayo, mahāsamayo, samaṇabhattasamayo, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 33. Paramparabhojana

Paramparabhojane aññatra samayā pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, gilānasamayo, cīvaradānasamayo, cīvarakārasamayo, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 34. Kāṇamātu

Bhikkhuṃ paneva kulaṃ upagataṃ pūvehi vā manthehi vā abhihaṭṭhuṃ pavāreyya, ākaṅkhamānena bhikkhunā dvattipattapūrā paṭiggahetabbā. Tato ce uttari paṭiggaṇheyya, pācittiyaṃ. Dvattipattapūre paṭiggahetvā tato nīharitvā bhikkhūhi saddhiṃ saṃvibhajitabbaṃ, ayaṃ tattha sāmīci.

Pācittiya 35. Paṭhamapavāraṇā

Yo pana bhikkhu bhuttāvī pavārito anatirittaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 36. Dutiyapavāraṇā

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ bhuttāviṃ pavāritaṃ anatirittena khādanīyena vā bhojanīyena vā abhihaṭṭhuṃ pavāreyya "handa bhikkhu khāda vā bhuñja vā"ti jānaṃ āsādanāpekkho, bhuttasmiṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 37. Vikālabhojana

Yo pana bhikkhu vikāle khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 38. Sannidhikāraka

Yo pana bhikkhu sannidhikārakaṃ khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 39. Paṇītabhojana

Yāni kho pana tāni paṇītabhojanāni, seyyathidaṃ—sappi, navanītaṃ, telaṃ, madhu, phāṇitaṃ, maccho, maṃsaṃ, khīraṃ, dadhi. Yo pana bhikkhu evarūpāni paṇītabhojanāni agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 40. Dantapona

Yo pana bhikkhu adinnaṃ mukhadvāraṃ āhāraṃ āhareyya aññatra udakadantaponā, pācittiyaṃ.

Bhojanavaggo catuttho

Chapter 5. Acelaka

Pācittiya 41. Acelaka

Yo pana bhikkhu acelakassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 42. Uyyojana

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ "ehāvuso, gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya pavisissāmā"ti tassa dāpetvā vā adāpetvā vā uyyojeyya "gacchāvuso, na me tayā saddhiṃ kathā vā nisajjā vā phāsu hoti, ekakassa me kathā vā nisajjā vā phāsu hotī"ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 43. Sabhojana

Yo pana bhikkhu sabhojane kule anupakhajja nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 44. Rahopaṭicchanna

Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ raho paṭicchanne āsane nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 45. Rahonisajja

Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ eko ekāya raho nisajjaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 46. Cāritta

Yo pana bhikkhu nimantito sabhatto samāno santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā purebhattaṃ vā pacchābhattaṃ vā kulesu cārittaṃ āpajjeyya aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo, cīvaradānasamayo,

cīvarakārasamayo, ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 47. Mahānāma

Agilānena bhikkhunā catumāsappaccayapavāraṇā sāditabbā aññatra punapavāraṇāya, aññatra niccapavāraṇāya. Tato ce uttari sādiyeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 48. Uyyuttasenā

Yo pana bhikkhu uyyuttaṃ senaṃ dassanāya gaccheyya aññatra tathārūpappaccayā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 49. Senāvāsa

Siyā ca tassa bhikkhuno kocideva paccayo senaṃ gamanāya, dirattatirattaṃ tena bhikkhunā senāya vasitabbaṃ. Tato ce uttari vaseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 50. Uyyodhika

Dirattatirattaṃ ce bhikkhu senāya vasamāno uyyodhikaṃ vā balaggaṃ vā senābyūhaṃ vā anīkadassanaṃ vā gaccheyya, pācittiyaṃ.

Acelakavaggo pañcamo

Chapter 6. Surāpāna

Pācittiya 51. Surāpāna

Surāmerayapāne pācittiyaṃ.

Pācittiya 52. Aṅgulipatodaka

Aṅgulipatodake pācittiyaṃ.

Pācittiya 53. Hasadhamma

Udake hasadhamme pācittiyaṃ.

Pācittiya 54. Anādariya

Anādariye pācittiyaṃ.

Pācittiya 55. Bhiṃsāpana

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ bhiṃsāpeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 56. Joti

Yo pana bhikkhu agilāno visibbanāpekkho jotiṃ samādaheyya vā samādahāpeyya vā aññatra tathārūpappaccayā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 57. Nahāna

Yo pana bhikkhu orenaddhamāsaṃ nahāyeyya aññatra samayā, pācittiyaṃ. Tatthāyaṃ samayo "diyaḍḍho māso seso gimhāna"nti "vassānassa paṭhamo māso" iccete aḍḍhateyyamāsā uṇhasamayo, pariḷāhasamayo, gilānasamayo, kammasamayo, addhānagamanasamayo, vātavuṭṭhisamayo,

ayaṃ tattha samayo.

Pācittiya 58. Dubbaṇṇakaraṇa

Navaṃ pana bhikkhunā cīvaralābhena tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ ādātabbaṃ nīlaṃ vā kaddamaṃ vā kāḷasāmaṃ vā. Anādā ce bhikkhu tiṇṇaṃ dubbaṇṇakaraṇānaṃ aññataraṃ dubbaṇṇakaraṇaṃ navaṃ cīvaraṃ paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 59. Vikappana

Yo pana bhikkhu bhikkhussa vā bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇerassa vā sāmaṇeriyā vā sāmaṃ cīvaraṃ vikappetvā appaccuddhāraṇaṃ paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 60. Apanidhāna

Yo pana bhikkhu bhikkhussa pattaṃ vā cīvaraṃ vā nisīdanaṃ vā sūcigharaṃ vā kāyabandhanaṃ vā apanidheyya vā apanidhāpeyya vā antamaso hasāpekkhopi, pācittiyaṃ.

Surāpānavaggo chaṭṭho

Chapter 7. Sappāṇa

Pācittiya 61. Sañcicca

Yo pana bhikkhu sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 62. Sappāṇaka

Yo pana bhikkhu jānaṃ sappāṇakaṃ udakaṃ paribhuñjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 63. Ukkoṭana

Yo pana bhikkhu jānaṃ yathādhammaṃ nihatādhikaraṇaṃ punakammāya ukkoṭeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 64. Duṭṭhulla

Yo pana bhikkhu bhikkhussa jānaṃ duṭṭhullaṃ āpattiṃ paṭicchādeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 65. Ūnavīsativassa

Yo pana bhikkhu jānaṃ ūnavīsativassaṃ puggalaṃ upasampādeyya, so ca puggalo anupasampanno, te ca bhikkhū gārayhā, idaṃ tasmiṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 66. Theyyasattha

Yo pana bhikkhu jānaṃ theyyasatthena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya antamaso gāmantarampi, pācittiyaṃ.

Pācittiya 67. Saṃvidhāna

Yo pana bhikkhu mātugāmena saddhiṃ saṃvidhāya ekaddhānamaggaṃ paṭipajjeyya antamaso gāmantarampi, pācittiyaṃ.

Pācittiya 68. Ariṭṭha

Yo pana bhikkhu evaṃ vadeyya "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti, so bhikkhu bhikkhūhi evamassa vacanīyo "māyasmā evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, anekapariyāyenāvuso antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca pana te paṭisevato antarāyāyā"ti. Evañca so bhikkhu bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so bhikkhu bhikkhūhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbo tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamāno taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 69. Ukkhittasambhoga

Yo pana bhikkhu jānaṃ tathāvādinā bhikkhunā akaṭānudhammena taṃ diṭṭhiṃ appaṭinissaṭṭhena saddhiṃ sambhuñjeyya vā, saṃvaseyya vā, saha vā seyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 70. Kaṇṭaka

Samaṇuddesopi ce evaṃ vadeyya "tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti, so samaṇuddeso bhikkhūhi evamassa vacanīyo "māvuso, samaṇuddesa evaṃ avaca, mā bhagavantaṃ abbhācikkhi, na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ, na hi bhagavā evaṃ vadeyya, anekapariyāyenāvuso, samaṇuddesa antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, alañca pana te paṭisevato antarāyāyā"ti, evañca so samaṇuddeso bhikkhūhi vuccamāno tatheva paggaṇheyya, so samaṇuddeso bhikkhūhi evamassa vacanīyo "ajjatagge te, āvuso, samaṇuddesa na ceva so bhagavā satthā apadisitabbo, yampi caññe samaṇuddesā labhanti bhikkhūhi saddhiṃ dirattatirattaṃ sahaseyyaṃ, sāpi te natthi, cara pire, vinassā"ti. Yo pana bhikkhu jānaṃ tathānāsitaṃ samaṇuddesaṃ upalāpeyya vā, upaṭṭhāpeyya vā, sambhuñjeyya vā, saha vā seyyaṃ kappeyya, pācittiyaṃ.

Sappāṇakavaggo sattamo

Chapter 8. Sahadhammika

Pācittiya 71. Sahadhammika

Yo pana bhikkhu bhikkhūhi sahadhammikaṃ vuccamāno evaṃ vadeyya "na tāvāhaṃ, āvuso, etasmiṃ sikkhāpade sikkhissāmi, yāva na aññaṃ bhikkhuṃ byattaṃ vinayadharaṃ paripucchāmī"ti, pācittiyaṃ. Sikkhamānena, bhikkhave, bhikkhunā aññātabbaṃ paripucchitabbaṃ paripañhitabbaṃ, ayaṃ tattha sāmīci.

Pācittiya 72. Vilekhana

Yo pana bhikkhu pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeyya "kiṃ panimehi khuddānukhuddakehi sikkhāpadehi uddiṭṭhehi, yāvadeva kukkuccāya vihesāya vilekhāya saṃvattantī"ti, sikkhāpadavivaṇṇake pācittiyaṃ.

Pācittiya 73. Mohana

Yo pana bhikkhu anvaddhamāsaṃ pātimokkhe uddissamāne evaṃ vadeyya "idāneva kho ahaṃ jānāmi, ayampi kira dhammo suttāgato suttapariyāpanno anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchatī"ti. Tañce bhikkhuṃ aññe bhikkhū jāneyyuṃ nisinnapubbaṃ iminā bhikkhunā dvattikkhattuṃ pātimokkhe uddissamāne, ko pana vādo bhiyyo, na ca tassa bhikkhuno aññāṇakena mutti atthi, yañca tattha āpattiṃ āpanno, tañca yathādhammo kāretabbo, uttari cassa moho āropetabbo "tassa te, āvuso, alābhā, tassa te dulladdhaṃ, yaṃ tvaṃ pātimokkhe uddissamānena sādhukaṃ aṭṭhiṃ katvā manasi karosī"ti, idaṃ tasmiṃ mohanake pācittiyaṃ.

Pācittiya 74. Pahāra

Yo pana bhikkhu bhikkhussa kupito anattamano pahāraṃ dadeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 75. Talasattika

Yo pana bhikkhu bhikkhussa kupito anattamano talasattikaṃ uggireyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 76. Amūlaka

Yo pana bhikkhu bhikkhuṃ amūlakena saṅghādisesena anuddhaṃseyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 77. Sañcicca

Yo pana bhikkhu bhikkhussa sañcicca kukkuccaṃ upadaheyya "itissa muhuttampi aphāsu bhavissatī"ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 78. Upassuti

Yo pana bhikkhu bhikkhūnaṃ bhaṇḍanajātānaṃ kalahajātānaṃ vivādāpannānaṃ upassutiṃ tiṭṭheyya "yaṃ ime bhaṇissanti, taṃ sossāmī"ti etadeva paccayaṃ karitvā anaññaṃ, pācittiyaṃ.

Pācittiya 79. Kammappaṭibāhana

Yo pana bhikkhu dhammikānaṃ kammānaṃ chandaṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 80. Chandaṃadatvāgamana

Yo pana bhikkhu saṅghe vinicchayakathāya vattamānāya chandaṃ adatvā uṭṭhāyāsanā pakkameyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 81. Dubbala

Yo pana bhikkhu samaggena saṅghena cīvaraṃ datvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya "yathāsanthutaṃ bhikkhū saṅghikaṃ lābhaṃ pariṇāmentī"ti, pācittiyaṃ.

Pācittiya 82. Pariṇāmana

Yo pana bhikkhu jānaṃ saṅghikaṃ lābhaṃ pariṇataṃ puggalassa pariṇāmeyya, pācittiyaṃ.

Sahadhammikavaggo aṭṭhamo

Chapter 9. Ratana

Pācittiya 83. Antepura

Yo pana bhikkhu rañño khattiyassa muddhābhisittassa anikkhantarājake aniggataratanake pubbe appaṭisaṃvidito indakhīlaṃ atikkāmeyya, pācittiyaṃ.

Pācittiya 84. Ratana

Yo pana bhikkhu ratanaṃ vā ratanasammataṃ vā aññatra ajjhārāmā vā ajjhāvasathā vā uggaṇheyya vā uggaṇhāpeyya vā, pācittiyaṃ. Ratanaṃ vā pana bhikkhunā ratanasammataṃ vā ajjhārāme vā ajjhāvasathe vā uggahetvā vā uggahāpetvā vā nikkhipitabbaṃ "yassa bhavissati, so harissatī"ti, ayaṃ tattha sāmīci.

Pācittiya 85. Vikālagāmappavesana

Yo pana bhikkhu santaṃ bhikkhuṃ anāpucchāvikāle gāmaṃ paviseyya aññatra tathārūpā accāyikā karaṇīyā, pācittiyaṃ.

Pācittiya 86. Sūcighara

Yo pana bhikkhu aṭṭhimayaṃ vā dantamayaṃ vā visāṇamayaṃ vā sūcigharaṃ kārāpeyya, bhedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 87. Mañcapīṭha

Navaṃ pana bhikkhunā mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā kārayamānena aṭṭhaṅgulapādakaṃ kāretabbaṃ sugataṅgulena aññatra heṭṭhimāya aṭaniyā. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 88. Tūlonaddha

Yo pana bhikkhu mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā tūlonaddhaṃ kārāpeyya, uddālanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 89. Nisīdana

Nisīdanaṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikaṃ kāretabbaṃ, tatridaṃ pamāṇaṃ, dīghaso dve vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ diyaḍḍhaṃ, dasā vidatthi. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 90. Kaṇḍuppaṭicchādi

Kaṇḍuppaṭicchādiṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikā kāretabbā, tatridaṃ pamāṇaṃ, dīghaso catasso vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 91. Vassikasāṭika

Vassikasāṭikaṃ pana bhikkhunā kārayamānena pamāṇikā kāretabbā, tatridaṃ pamāṇaṃ, dīghaso cha vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ aḍḍhateyyā. Taṃ atikkāmayato chedanakaṃ pācittiyaṃ.

Pācittiya 92. Nanda

Yo pana bhikkhu sugatacīvarappamāṇaṃ cīvaraṃ kārāpeyya, atirekaṃ vā, chedanakaṃ pācittiyaṃ. Tatridaṃ sugatassa sugatacīvarappamāṇaṃ, dīghaso nava vidatthiyo sugatavidatthiyā, tiriyaṃ cha vidatthiyo, idaṃ sugatassa sugatacīvarappamāṇanti.

Ratanavaggo navamo

Uddiṭṭhā kho āyasmanto dvenavuti pācittiyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pācittiyā niṭṭhitā

Pāṭidesanīya

Ime kho panāyasmanto cattāro pāṭidesanīyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Pāṭidesanīya 1. Paṭhamapāṭidesanīya

Yo pana bhikkhu aññātikāya bhikkhuniyā antaragharaṃ paviṭṭhāya hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā "gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī"ti.

Pāṭidesanīya 2. Dutiyapāṭidesanīya

Bhikkhū paneva kulesu nimantitā bhuñjanti, tatra ce sā bhikkhunī vosāsamānarūpā ṭhitā hoti "idha sūpaṃ detha, idha odanaṃ dethā"ti. Tehi bhikkhūhi sā bhikkhunī apasādetabbā "apasakka tāva bhagini, yāva bhikkhū bhuñjantī"ti. Ekassapi ce bhikkhuno na paṭibhāseyya taṃ bhikkhuniṃ apasādetuṃ "apasakka tāva bhagini, yāva bhikkhū bhuñjantī"ti, paṭidesetabbaṃ tehi bhikkhūhi "gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjimhā asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemā"ti.

Pāṭidesanīya 3. Tatiyapāṭidesanīya

Yāni kho pana tāni sekkhasammatāni kulāni, yo pana bhikkhu tathārūpesu sekkhasammatesu kulesu pubbe animantito agilāno khādanīyaṃ vā, bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā, bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā "gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī"ti.

Pāṭidesanīya 4. Catutthapāṭidesanīya

Yāni kho pana tāni āraññakāni senāsanāni sāsaṅkasammatāni sappaṭibhayāni, yo pana bhikkhu tathārūpesu senāsanesu pubbe appaṭisaṃviditaṃ khādanīyaṃ vā, bhojanīyaṃ vā ajjhārāme sahatthā paṭiggahetvā agilāno khādeyya vā, bhuñjeyya vā, paṭidesetabbaṃ tena bhikkhunā "gārayhaṃ, āvuso, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī"ti.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto cattāro pāṭidesanīyā dhammā. Tatthāyasmante pucchāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Pāṭidesanīyā niṭṭhitā

Sekhiya

Ime kho panāyasmanto sekhiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Chapter 1. Parimaṇḍala

Sekhiya 1. Parimaṇḍala

Parimaṇḍalaṃ nivāsessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 2.
Parimaṇḍalaṃ pārupissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 3. Suppaṭicchanna
Suppaṭicchanno antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 4.
Suppaṭicchanno antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 5. Susaṃvuta
Susaṃvuto antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 6.
Susaṃvuto antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 7. Okkhittacakkhu
Okkhittacakkhu antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 8.
Okkhittacakkhu antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 9. Ukkhittaka
Na ukkhittakāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 10.
Na ukkhittakāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Parimaṇḍalavaggo paṭhamo
Chapter 2. Ujjagghika
Sekhiya 11. Ujjagghika
Na ujjagghikāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 12.
Na ujjagghikāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 13. Uccasadda
Appasaddo antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 14.
Appasaddo antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 15. Kāyappacālaka
Na kāyappacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 16.
Na kāyappacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 17. Bāhuppacālaka
Na bāhuppacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 18.
Na bāhuppacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 19. Sīsappacālaka
Na sīsappacālakaṃ antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 20.
Na sīsappacālakaṃ antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Ujjagghikavaggo dutiyo
Chapter 3. Khambhakata
Sekhiya 21. Khambhakata
Na khambhakato antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 22.
Na khambhakato antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 23. Oguṇṭhita
Na oguṇṭhito antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 24.
Na oguṇṭhito antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 25. Ukkuṭika
Na ukkuṭikāya antaraghare gamissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 26. Pallatthika
Na pallatthikāya antaraghare nisīdissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 27. Sakkaccapaṭiggahaṇa
Sakkaccaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 28. Pattasaññīpaṭiggahaṇa
Pattasaññī piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 29. Samasūpakapaṭiggahaṇa
Samasūpakaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 30. Samatittika
Samatittikaṃ piṇḍapātaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Khambhakatavaggo tatiyo
Chapter 4. Sakkacca
Sekhiya 31. Sakkaccabhuñjana
Sakkaccaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 32. Pattasaññībhuñjana
Pattasaññī piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 33. Sapadāna

Sapadānaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 34. Samasūpaka

Samasūpakaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 35. Nathūpakata

Na thūpakato omadditvā piṇḍapātaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 36. Odanappaṭicchādana

Na sūpaṃ vā byañjanaṃ vā odanena paṭicchādessāmi bhiyyokamyatataṃ upādāyāti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 37. Sūpodanaviññatti

Na sūpaṃ vā odanaṃ vā agilāno attano atthāya viññāpetvā bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 38. Ujjhānasaññī

Na ujjhānasaññī paresaṃ pattaṃ olokessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 39. Kabaḷa

Nātimahantaṃ kabaḷaṃ karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 40. Ālopa

Parimaṇḍalaṃ ālopaṃ karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sakkaccavaggo catuttho

Chapter 5. Kabaḷa

Sekhiya 41. Anāhaṭa

Na anāhaṭe kabaḷe mukhadvāraṃ vivarissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 42. Bhuñjamāna

Na bhuñjamāno sabbahatthaṃ mukhe pakkhipissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 43. Sakabaḷa

Na sakabaḷena mukhena byāharissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 44. Piṇḍukkhepaka

Na piṇḍukkhepakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 45. Kabaḷāvacchedaka

Na kabaḷāvacchedakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 46. Avagaṇḍakāraka

Na avagaṇḍakārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 47. Hatthaniddhunaka

Na hatthaniddhunakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 48. Sitthāvakāraka

Na sitthāvakārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 49. Jivhānicchāraka
Na jivhānicchārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 50. Capucapukāraka
Na capucapukārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Kabaḷavaggo pañcamo
Chapter 6. Surusuru
Sekhiya 51. Surusurukāraka
Na surusurukārakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 52. Hatthanillehaka
Na hatthanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 53. Pattanillehaka
Na pattanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 54. Oṭṭhanillehaka
Na oṭṭhanillehakaṃ bhuñjissāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 55. Sāmisa
Na sāmisena hatthena pānīyathālakaṃ paṭiggahessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 56. Sasitthaka
Na sasitthakaṃ pattadhovanaṃ antaraghare chaḍḍessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 57. Chattapāṇi
Na chattapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 58. Daṇḍapāṇi
Na daṇḍapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 59. Satthapāṇi
Na satthapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 60. Āvudhapāṇi
Na āvudhapāṇissa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Surusuruvaggo chaṭṭho
Chapter 7. Pāduka
Sekhiya 61. Pāduka
Na pādukāruḷhassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.
Sekhiya 62. Upāhana
Na upāhanāruḷhassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 63. Yāna

Na yānagatassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 64. Sayana

Na sayanagatassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 65. Pallatthika

Na pallatthikāya nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 66. Veṭhita

Na veṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 67. Oguṇṭhita

Na oguṇṭhitasīsassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 68. Chamā

Na chamāyaṃ nisīditvā āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 69. Nīcāsana

Na nīce āsane nisīditvā ucce āsane nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 70. Ṭhita

Na ṭhito nisinnassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 71. Pacchatogamana

Na pacchato gacchanto purato gacchantassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 72. Uppathenagamana

Na uppathena gacchanto pathena gacchantassa agilānassa dhammaṃ desessāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 73. Ṭhitouccāra

Na ṭhito agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 74. Hariteuccāra

Na harite agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Sekhiya 75. Udakeuccāra

Na udake agilāno uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā.

Pādukavaggo sattamo

Uddiṭṭhā kho āyasmanto sekhiyā dhammā. Tatthāyasmante puc-

chāmi, kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Sekhiyā niṭṭhitā

Adhikaraṇasamathā

Ime kho panāyasmanto satta adhikaraṇasamathā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya:

Adhikaraṇasamatha 1

Sammukhāvinayo dātabbo.

Adhikaraṇasamatha 2

Sativinayo dātabbo.

Adhikaraṇasamatha 3

Amūḷhavinayo dātabbo.

Adhikaraṇasamatha 4

Paṭiññāya kāretabbaṃ.

Adhikaraṇasamatha 5

Yebhuyyasikā.

Adhikaraṇasamatha 6

Tassapāpiyasikā.

Adhikaraṇasamatha 7

Tiṇavatthārakoti.

Uddiṭṭhā kho āyasmanto satta adhikaraṇasamathā dhammā. Tatthāyasmante, pucchāmi kaccittha parisuddhā, dutiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, tatiyampi pucchāmi, kaccittha parisuddhā, parisuddhetthāyasmanto, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Adhikaraṇasamathā niṭṭhitā

Conclusion

Uddiṭṭhaṃ kho āyasmanto nidānaṃ, uddiṭṭhā cattāro pārājikā dhammā, uddiṭṭhā terasa saṅghādisesā dhammā, uddiṭṭhā dve aniyatā dhammā, uddiṭṭhā tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā, uddiṭṭhā dvenavuti pācittiyā dhammā, uddiṭṭhā cattāro pāṭidesanīyā dhammā, uddiṭṭhā sekhiyā dhammā, uddiṭṭhā satta adhikaraṇasamathā dhammā. Ettakaṃ tassa bhagavato suttāgataṃ suttapariyāpannaṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati. Tattha sabbeheva samaggehi sammodamānehi avi-

vadamānehi sikkhitabbanti.

Bhikkhupātimokkhaṃ niṭṭhitaṃ

Pāṭidesanīyā 2 8: Theravāda Vinaya

2. Bhikkhunivibhaṅga

2.5 Pāṭidesanīyakaṇḍa

2.5.2–8 Tela-madhu-phāṇita-maccha-maṃsa-khīra-dadhiviññāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo telaṃ viññāpetvā bhuñjanti … pe … madhuṃ viññāpetvā bhuñjanti … pe … phāṇitaṃ viññāpetvā bhuñjanti … pe … macchaṃ viññāpetvā bhuñjanti … pe … maṃsaṃ viññāpetvā bhuñjanti … pe … khīraṃ viññāpetvā bhuñjanti … pe … dadhiṃ viññāpetvā bhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo dadhiṃ viññāpetvā bhuñjissanti. Kassa sampannaṃ na manāpaṃ, kassa sāduṃ na ruccatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo dadhiṃ viññāpetvā bhuñjissantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo dadhiṃ viññāpetvā bhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo dadhiṃ viññāpetvā bhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dadhiṃ viññāpetvā bhuñjeyya, paṭidesetabbaṃ tāya bhikkhuniyā—'gārayhaṃ, ayye, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī'"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo gilānā honti. Gilānapucchikā bhikkhuniyo gilānā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"kacci, ayye, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe mayaṃ, ayye, dadhiṃ viññāpetvā bhuñjimhā, tena no phāsu hoti; idāni pana 'bhagavatā paṭikkhittan'ti kukkuccāyantā na viññāpema, tena no na phāsu hotī"ti … pe … bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … anujānāmi, bhikkhave, gilānāya

bhikkhuniyā dadhiṃ viññāpetvā bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī agilānā (telaṃ ... pe ... madhuṃ ... pe ... phāṇitaṃ ... pe ... macchaṃ ... pe ... maṃsaṃ ... pe ... khīraṃ ... pe ...) dadhiṃ viññāpetvā bhuñjeyya, paṭidesetabbaṃ tāya bhikkhuniyā—'gārayhaṃ, ayye, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī'"ti. (2–8:223–229)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Agilānā nāma yassā vinā dadhinā phāsu hoti.

Gilānā nāma yassā vinā dadhinā na phāsu hoti.

Telaṃ nāma tilatelaṃ sāsapatelaṃ madhukatelaṃ eraṇḍatelaṃ vasātelaṃ.

Madhu nāma makkhikāmadhu. Phāṇitaṃ nāma ucchumhā nibbattaṃ. Maccho nāma odako vuccati. Maṃsaṃ nāma yesaṃ maṃsaṃ kappati tesaṃ maṃsaṃ. Khīraṃ nāma gokhīraṃ vā ajikākhīraṃ vā mahiṃsakhīraṃ vā yesaṃ maṃsaṃ kappati tesaṃ khīraṃ. Dadhi nāma tesaññeva dadhi.

Agilānā attano atthāya viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena bhuñjissāmīti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

Agilānā agilānasaññā dadhiṃ viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa. Agilānā vematikā dadhiṃ viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa. Agilānā gilānasaññā dadhiṃ viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa.

Gilānā agilānasaññā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā gilānasaññā anāpatti.

Anāpatti—gilānāya, gilānā hutvā viññāpetvā agilānā bhuñjati, gilānāya sesakaṃ bhuñjati, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamapāṭidesanīyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, aṭṭha pāṭidesanīyā dhammā. Tatthāyyāyo pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Bhikkhunivibhaṅge pāṭidesanīyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pāṭidesanīyakaṇḍa
Pāṭidesanīyā 1: Sappiviññāpanasikkhāpada

Ime kho panāyyāyo aṭṭha pāṭidesanīyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo sappiṃ viññāpetvā bhuñjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo sappiṃ viññāpetvā bhuñjissanti. Kassa sampannaṃ na manāpaṃ, kassa sāduṃ na ruccatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo sappiṃ viññāpetvā bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā, bhikkhuniyo sappiṃ viññāpetvā bhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo sappiṃ viññāpetvā bhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī sappiṃ viññāpetvā bhuñjeyya, paṭidesetabbaṃ tāya bhikkhuniyā—'gārayhaṃ, ayye, dhammaṃ āpajjiṃ asappāyaṃ pāṭidesanīyaṃ, taṃ paṭidesemī'"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena bhikkhuniyo gilānā honti. Gilānapucchikā bhikkhuniyo gilānā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"kacci, ayye, khamanīyaṃ, kacci yāpanīyan"ti? "Pubbe mayaṃ, ayye, sappiṃ viññāpetvā bhuñjāma, tena no phāsu hoti; idāni pana 'bhagavatā paṭikkhittan'ti kukkuccāyantā na viññāpema, tena no na phāsu hotī"ti ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, gilānāya bhikkhuniyā sappiṃ viññāpetvā bhuñjituṃ. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī agilānā sappiṃ viññāpetvā bhuñjeyya, paṭidesetabbaṃ tāya bhikkhuniyā—'gārayhaṃ, ayye, dhammaṃ āpajjiṃ asap-

pāyaṃ pāṭidesanīyaṃ taṃ paṭidesemī'"ti. (1:222)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Agilānā nāma yassā vinā sappinā phāsu hoti.

Gilānā nāma yassā vinā sappinā na phāsu hoti.

Sappi nāma gosappi vā ajikāsappi vā mahiṃsasappi vā. Yesaṃ maṃsaṃ kappati tesaṃ sappi.

Agilānā attano atthāya viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena "bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pāṭidesanīyassa.

Agilānā agilānasaññā sappiṃ viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa. Agilānā vematikā sappiṃ viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa. Agilānā gilānasaññā sappiṃ viññāpetvā bhuñjati, āpatti pāṭidesanīyassa.

Gilānā agilānasaññā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā gilānasaññā, anāpatti.

Anāpatti—gilānāya, gilānā hutvā viññāpetvā agilānā bhuñjati, gilānāya sesakaṃ bhuñjati, ñātakānaṃ pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamapāṭidesanīyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 7: Ukkhittānuvattikāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ anuvattati.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā samaggena saṃghena ukkhittaṃ ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ anuvattissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ anuvattatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ anuvattissati. Netaṃ, bhikkhave,

appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuṃ dhammena vinayena satthusāsanena anādaraṃ appaṭikāraṃ akatasahāyaṃ tamanuvatteyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā—'eso kho, ayye, bhikkhu samaggena saṃghena ukkhitto dhammena vinayena satthusāsanena anādaro appaṭikāro akatasahāyo, māyye, etaṃ bhikkhuṃ anuvattī'ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsiyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjeyya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā ukkhittānuvattikā"ti. (7:7)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Samaggo nāma saṃgho samānasaṃvāsako samānasīmāyaṃ ṭhito.

Ukkhitto nāma āpattiyā adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā ukkhitto.

Dhammena vinayenāti yena dhammena yena vinayena.

Satthusāsanenāti jinasāsanena buddhasāsanena.

Anādaro nāma saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā puggalaṃ vā kammaṃ vā nādiyati.

Appaṭikāro nāma ukkhitto anosārito.

Akatasahāyo nāma samānasaṃvāsakā bhikkhū vuccanti sahāyā. So tehi saddhiṃ natthi, tena vuccati akatasahāyoti.

Tamanuvatteyyāti yaṃdiṭṭhiko so hoti yaṃkhantiko yaṃruciko, sāpi taṃdiṭṭhikā hoti taṃkhantikā taṃrucikā.

Sā bhikkhunīti yā sā ukkhittānuvattikā bhikkhunī.

Bhikkhunīhīti aññāhi bhikkhunīhi. Yā passanti yā suṇanti tāhi vattabbā—"eso kho, ayye, bhikkhu samaggena saṃghena ukkhitto dhammena vinayena satthusāsanena anādaro appaṭikāro akatasahāyo. Māyye, etaṃ bhikkhuṃ anuvattī"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"eso kho, ayye, bhikkhu samaggena saṃghena ukkhitto dhammena vinayena satthusāsanena anā-

daro appaṭikāro akatasahāyo. Māyye, etaṃ bhikkhuṃ anuvattīti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ. No ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī samanubhāsitabbā. Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuṃ dhammena vinayena satthusāsanena anādaraṃ appaṭikāraṃ akatasahāyaṃ tamanuvattati, sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuṃ dhammena vinayena satthusāsanena anādaraṃ appaṭikāraṃ akatasahāyaṃ tamanuvattati. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭhā saṃghena itthannāmā bhikkhunī tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācā pariyosāne āpatti pārājikassa.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Pārājikā hotīti seyyathāpi nāma puthusilā dvedhā bhinnā appaṭisandhikā hoti, evameva bhikkhunī yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya na paṭinissajjantī assamaṇī hoti asakyadhītā. Tena vuccati pārājikā hotīti.

Asaṃvāsāti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Eso saṃvāso nāma. So tāya saddhiṃ natthi. Tena vuccati asaṃvāsāti.

Dhammakamme dhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti pārājikassa. Dhammakamme vematikā na paṭinissajjati, āpatti pārājikassa. Dhammakamme adhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti pārājikassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adham-

makammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantiyā, paṭinissajjantiyā, ummattikāya ... pe ... ādikammikāyāti.

Tatiyapārājikaṃ samattaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 6: Vajjappaṭicchādikāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sundarīnandā bhikkhunī sāḷhena migāranattunā gabbhinī hoti. Yāva gabbho taruṇo ahosi tāva chādesi. Paripakke gabbhe vibbhamitvā vijāyi. Bhikkhuniyo thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ— "sundarīnandā kho, ayye, aciravibbhantā vijātā. Kacci no sā bhikkhunīyeva samānā gabbhinī"ti? "Evaṃ, ayye"ti. "Kissa pana tvaṃ, ayye, jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodesi na gaṇassa ārocesī"ti? "Yo etissā avaṇṇo mayheso avaṇṇo, yā etissā akitti mayhesā akitti, yo etissā ayaso mayheso ayaso, yo etissā alābho mayheso alābho. Kyāhaṃ, ayye, attano avaṇṇaṃ attano akittiṃ attano ayasaṃ attano alābhaṃ paresaṃ ārocessāmī"ti? Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodessati na gaṇassa ārocessatī"ti.

Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodeti na gaṇassa ārocetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodessati na gaṇassa ārocessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodeyya na gaṇassa āroceyya, yadā ca sā

ṭhitā vā assa cutā vā nāsitā vā avassaṭā vā, sā pacchā evaṃ vadeyya—'pubbevāhaṃ, ayye, aññāsiṃ etaṃ bhikkhuniṃ evarūpā ca evarūpā ca sā bhaginīti, no ca kho attanā paṭicodessaṃ na gaṇassa ārocessan'ti, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā vajjappaṭicchādikā"ti. (6:6)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassā ārocenti, sā vā āroceti.

Pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannanti aṭṭhannaṃ pārājikānaṃ aññataraṃ pārājikaṃ ajjhāpannaṃ.

Nevattanā paṭicodeyyāti na sayaṃ codeyya.

Na gaṇassa āroceyyāti na aññāsaṃ bhikkhunīnaṃ āroceyya.

Yadā ca sā ṭhitā vā assa cutā vāti ṭhitā nāma saliṅge ṭhitā vuccati. Cutā nāma kālaṅkatā vuccati. Nāsitā nāma sayaṃ vā vibbhantā hoti aññehi vā nāsitā. Avassaṭā nāma titthāyatanaṃ saṅkantā vuccati. Sā pacchā evaṃ vadeyya—"pubbevāhaṃ, ayye, aññāsiṃ etaṃ bhikkhuniṃ evarūpā ca evarūpā ca sā bhaginī"ti.

No ca kho attanā paṭicodessanti sayaṃ vā na codessaṃ.

Na gaṇassa ārocessanti na aññāsaṃ bhikkhunīnaṃ ārocessaṃ.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Pārājikā hotīti seyyathāpi nāma paṇḍupalāso bandhanā pamutto abhabbo haritatthāya, evameva bhikkhunī jānaṃ pārājikaṃ dhammaṃ ajjhāpannaṃ bhikkhuniṃ nevattanā paṭicodessāmi na gaṇassa ārocessāmīti dhuraṃ nikkhittamatte assamaṇī hoti asakyadhītā. Tena vuccati pārājikā hotīti.

Asaṃvāsāti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Eso saṃvāso nāma. So tāya saddhiṃ natthi. Tena vuccati asaṃvāsāti.

Anāpatti—"saṃghassa bhaṇḍanaṃ vā kalaho vā viggaho vā vivādo vā bhavissatī"ti nāroceti, "saṃghabhedo vā saṃgharāji vā bhavissatī"ti nāroceti, "ayaṃ kakkhaḷā pharusā jīvitantarāyaṃ vā brahmacariyantarāyaṃ vā karissatī"ti nāroceti, aññā patirūpā bhikkhuniyo apassantī nāroceti, nacchādetukāmā nāroceti, paññāyissati sakena kammenāti nāroceti, ummattikāya ... pe ... ādikammikāyāti.

Dutiyapārājikaṃ samattaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 8: Aṭṭhavatthukāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthaggahaṇampi sādiyanti, saṅghāṭikaṇṇaggahaṇampi sādiyanti, santiṭṭhantipi, sallapantipi, saṅketampi gacchanti, purisassapi abbhāgamanaṃ sādiyanti, channampi anupavisanti, kāyampi tadatthāya upasaṃharanti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthaggahaṇampi sādiyissanti, saṅghāṭikaṇṇaggahaṇampi sādiyissanti, santiṭṭhissantipi, sallapissantipi, saṅketampi gacchissanti, purisassapi abbhāgamanaṃ sādiyissanti, channampi anupavisissanti, kāyampi tadatthāya upasaṃharissanti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāyā"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthaggahaṇampi sādiyanti, saṅghāṭikaṇṇaggahaṇampi sādiyanti, santiṭṭhantipi, sallapantipi, saṅketampi gacchanti, purisassapi abbhāgamanaṃ sādiyanti, channampi anupavisanti, kāyampi tadatthāya upasaṃharanti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāyā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthaggahaṇampi sādiyissanti, saṅghāṭikaṇṇaggahaṇampi sādiyissanti, santiṭṭhissantipi, sallapissantipi, saṅketampi gacchissanti, purisassapi abbhāgamanaṃ sādiyissanti, channampi anupavisissanti, kāyampi tadatthāya upasaṃharissanti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthaggahaṇaṃ vā sādiyeyya, saṅghāṭikaṇṇaggahaṇaṃ vā sādiyeyya, santiṭṭheyya vā, sallapeyya vā, saṅketaṃ vā gaccheyya, purisassa vā abbhāgamanaṃ sādiyeyya, channaṃ vā anupaviseyya, kāyaṃ vā tadatthāya upasaṃhareyya etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā aṭṭhavatthukā"ti. (8:8)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Avassutā nāma sārattā apekkhavatī paṭibaddhacittā.

Avassuto nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto.

Purisapuggalo nāma manussapuriso, na yakkho na peto na tiracchānagato viññū paṭibalo kāyasaṃsaggaṃ samāpajjituṃ.

Hatthaggahaṇaṃ vā sādiyeyyāti hattho nāma kapparaṃ upādāya yāva agganakhā. Etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ gahaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa.

Saṅghāṭikaṇṇaggahaṇaṃ vā sādiyeyyāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya nivatthaṃ vā pārutaṃ vā gahaṇaṃ sādiyati, āpatti thullaccayassa.

Santiṭṭheyya vāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya purisassa hatthapāse tiṭṭhati, āpatti thullaccayassa.

Sallapeyya vāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya purisassa hatthapāse ṭhitā sallapati, āpatti thullaccayassa.

Saṅketaṃ vā gaccheyyāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya purisena—"itthannāmaṃ okāsaṃ āgacchā"ti—vuttā gacchati. Pade pade āpatti dukkaṭassa. Purisassa hatthapāsaṃ okkantamatte āpatti thullaccayassa.

Purisassa vā abbhāgamanaṃ sādiyeyyāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya purisassa abbhāgamanaṃ sādiyati, āpatti dukkaṭassa. Hatthapāsaṃ okkantamatte āpatti thullaccayassa.

Channaṃ vā anupaviseyyāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya yena kenaci paṭicchannaṃ okāsaṃ paviṭṭhamatte āpatti thullaccayassa.

Kāyaṃ vā tadatthāya upasaṃhareyyāti etassa asaddhammassa paṭisevanatthāya purisassa hatthapāse ṭhitā kāyaṃ upasaṃharati, āpatti thullaccayassa.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Pārājikā hotīti seyyathāpi nāma tālo matthakacchinno abhabbo puna viruḷhiyā evameva bhikkhunī aṭṭhamaṃ vatthuṃ paripūrentī assamaṇī hoti asakyadhītā. Tena vuccati pārājikā hotīti.

Asaṃvāsāti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Eso saṃvāso nāma. So tāya saddhiṃ natthi. Tena vuccati asaṃvāsāti.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantiyā, asādiyantiyā, ummattikāya, khittacittāya, vedanāṭṭāya, ādikammikāyāti.

Catutthapārājikaṃ samattaṃ.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, aṭṭha pārājikā dhammā. Yesaṃ bhikkhunī aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjitvā na labhati bhikkhunīhi saddhiṃ saṃvāsaṃ, yathā pure tathā pacchā, pārājikā hoti asaṃvāsā. Tatthāyyāyo pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Bhikkhunivibhaṅge pārājikakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pārājikakaṇḍa

Pārājika 5: Ubbhajāṇumaṇḍalikāsikkhāpada

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sāḷho migāranattā bhikkhunisaṃghassa vihāraṃ kattukāmo hoti. Atha kho sāḷho migāranattā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavoca—"icchāmahaṃ, ayye, bhikkhunisaṃghassa vihāraṃ kātuṃ. Detha me navakammikaṃ bhikkhunin"ti. Tena kho pana samayena catasso bhaginiyo bhikkhunīsu pabbajitā honti—nandā, nandavatī, sundarīnandā, thullanandāti. Tāsu sundarīnandā bhikkhunī taruṇapabbajitā abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā paṇḍitā byattā medhāvinī dakkhā analasā, tatrupāyāya vīmaṃsāya samannāgatā, alaṃ kātuṃ alaṃ saṃvidhātuṃ. Atha kho bhikkhunisaṃgho sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ sammannitvā sāḷhassa migāranattuno navakammikaṃ adāsi. Tena kho pana samayena sundarīnandā bhikkhunī sāḷhassa migāranattuno nivesanaṃ abhikkhaṇaṃ gacchati—"vāsiṃ detha, parasuṃ detha, kuṭhāriṃ detha, kudālaṃ detha, nikhādanaṃ dethā"ti. Sāḷhopi migāranattā bhikkhunupassayaṃ abhikkhaṇaṃ gacchati katākataṃ jānituṃ. Te abhiṇhadassanena paṭibaddhacittā ahesuṃ.

Atha kho sāḷho migāranattā sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ dūsetuṃ okāsaṃ alabhamāno etadevaatthāya bhikkhunisaṃghassa bhattaṃ akāsi. Atha kho sāḷho migāranattā bhattagge āsanaṃ paññapento "et-

takā bhikkhuniyo ayyāya sundarīnandāya vuḍḍhatarā"ti—ekamantaṃ āsanaṃ paññapesi "ettakā navakatarā"ti—ekamantaṃ āsanaṃ paññapesi. Paṭicchanne okāse nikūṭe sundarīnandāya bhikkhuniyā āsanaṃ paññapesi, yathā therā bhikkhuniyo jāneyyuṃ—"navakānaṃ bhikkhunīnaṃ santike nisinnā"ti; navakāpi bhikkhuniyo jāneyyuṃ—"therānaṃ bhikkhunīnaṃ santike nisinnā"ti. Atha kho sāḷho migāranattā bhikkhunisaṃghassa kālaṃ ārocāpesi— "kālo, ayye, niṭṭhitaṃ bhattan"ti. Sundarīnandā bhikkhunī sallakkhetvā—"na bahukato sāḷho migāranattā bhikkhunisaṃghassa bhattaṃ akāsi; maṃ so dūsetukāmo. Sacāhaṃ gamissāmi vissaro me bhavissatī"ti, antevāsiniṃ bhikkhuniṃ āṇāpesi— "gaccha me piṇḍapātaṃ nīhara. Yo ce maṃ pucchati, 'gilānā'ti paṭivedehī"ti. "Evaṃ, ayye"ti kho sā bhikkhunī sundarīnandāya bhikkhuniyā paccassosi.

Tena kho pana samayena sāḷho migāranattā bahidvārakoṭṭhake ṭhito hoti sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ paṭipucchanto—"kahaṃ, ayye, ayyā sundarīnandā? Kahaṃ, ayye, ayyā sundarīnandā"ti? Evaṃ vutte, sundarīnandāya bhikkhuniyā antevāsinī bhikkhunī sāḷhaṃ migāranattāraṃ etadavoca—"gilānāvuso; piṇḍapātaṃ nīharissāmī"ti. Atha kho sāḷho migāranattā—"yampāhaṃ atthāya bhikkhunisaṃghassa bhattaṃ akāsiṃ ayyāya sundarīnandāya kāraṇā"ti manusse āṇāpetvā—"bhikkhunisaṃghaṃ bhattena parivisathā"ti vatvā yena bhikkhunupassayo tenupasaṅkami. Tena kho pana samayena sundarīnandā bhikkhunī bahārāmakoṭṭhake ṭhitā hoti sāḷhaṃ migāranattāraṃ patimānentī. Addasā kho sundarīnandā bhikkhunī sāḷhaṃ migāranattāraṃ dūratova āgacchantaṃ. Disvāna upassayaṃ pavisitvā sasīsaṃ pārupitvā mañcake nipajji. Atha kho sāḷho migāranattā yena sundarīnandā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"kiṃ te, ayye, aphāsu, kissa nipannāsī"ti? "Evañhetaṃ, āvuso, hoti yā anicchantaṃ icchatī"ti. "Kyāhaṃ taṃ, ayye, na icchissāmi? Api cāhaṃ okāsaṃ na labhāmi taṃ dūsetun"ti. Avassuto avassutāya sundarīnandāya bhikkhuniyā kāyasaṃsaggaṃ samāpajji.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī jarādubbalā caraṇagilānā sundarīnandāya bhikkhuniyā avidūre nipannā hoti. Addasā kho sā bhikkhunī sāḷhaṃ migāranattāraṃ avassutaṃ avassutāya sundarīnandāya bhikkhuniyā kāyasaṃsaggaṃ samāpajjantaṃ. Disvāna ujjhāy-

ati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyā sundarīnandā avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyissatī"ti. Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā santuṭṭhā lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā sundarīnandā avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyissatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Ye te bhikkhū appicchā santuṭṭhā lajjino kukkuccakā sikkhākāmā te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyissatī"ti.

Atha kho te bhikkhū sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ anekapariyāyena vigarahitvā bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe bhikkhusaṃghaṃ sannipātāpetvā bhikkhū paṭipucchi—"saccaṃ kira, bhikkhave, sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā—"ananucchavikaṃ, bhikkhave, sundarīnandāya bhikkhuniyā ananulomikaṃ appatirūpaṃ assāmaṇakaṃ akappiyaṃ akaraṇīyaṃ. Kathañhi nāma, bhikkhave, sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa kāyasaṃsaggaṃ sādiyissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya pasannānaṃ vā bhiyyobhāvāya. Atha khvetaṃ, bhikkhave, appasannānañceva appasādāya pasannānañca ekaccānaṃ aññathattāyā"ti. Atha kho bhagavā sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya dupposatāya mahicchatāya asantuṭṭhitāya saṅgaṇikāya kosajjassa avaṇṇaṃ bhāsitvā, anekapariyāyena subharatāya suposatāya appicchassa santuṭṭhassa sallekhassa dhutassa pāsādikassa apacayassa vīriyārambhassa vaṇṇaṃ bhāsitvā, bhikkhūnaṃ tadanucchavikaṃ tadanulomikaṃ dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca—saṃghasuṭṭhutāya, saṃghaphāsutāya, dummaṅkūnaṃ bhikkhunīnaṃ niggahāya, pesalānaṃ bhikkhunīnaṃ phāsuvihārāya, diṭṭhadhammikānaṃ āsavānaṃ saṃvarāya, samparāyikānaṃ āsavānaṃ paṭighātāya, appasannānaṃ pasādāya, pasannānaṃ bhiyyobhāvāya, saddhammaṭṭhitiyā vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ āmasanaṃ vā parāmasanaṃ vā gahaṇaṃ vā chupanaṃ vā paṭipīḷanaṃ vā sādiyeyya, ayampi pārājikā hoti asaṃvāsā ubbhajāṇumaṇḍalikā"ti. (5:5)

Yā panāti yā yādisā yathāyuttā yathājaccā yathānāmā yathāgottā yathāsīlā yathāvihārinī yathāgocarā therā vā navā vā majjhimā vā, esā vuccati yā panāti.

Bhikkhunīti bhikkhikāti bhikkhunī; bhikkhācariyaṃ ajjhupagatāti bhikkhunī; bhinnapaṭadharāti bhikkhunī; samaññāya bhikkhunī; paṭiññāya bhikkhunī; ehi bhikkhunīti bhikkhunī; tīhi saraṇagamanehi upasampannāti bhikkhunī; bhadrā bhikkhunī; sārā bhikkhunī; sekhā bhikkhunī; asekhā bhikkhunī; samaggena ubhatosaṃghena ñatticatutthena kammena akuppena ṭhānārahena upasampannāti bhikkhunī. Tatra yāyaṃ bhikkhunī samaggena ubhatosaṃghena ñatticatutthena kammena akuppena ṭhānārahena upasampannā, ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Avassutā nāma sārattā apekkhavatī paṭibaddhacittā.

Avassuto nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto.

Purisapuggalo nāma manussapuriso na yakkho na peto na tiracchānagato viññū paṭibalo kāyasaṃsaggaṃ samāpajjituṃ.

Adhakkhakanti heṭṭhakkhakaṃ.

Ubbhajāṇumaṇḍalanti uparijāṇumaṇḍalaṃ.

Āmasanaṃ nāma āmaṭṭhamattaṃ.

Parāmasanaṃ nāma itocito ca sañcopanaṃ.

Gahaṇaṃ nāma gahitamattaṃ.

Chupanaṃ nāma phuṭṭhamattaṃ.

Paṭipīḷanaṃ vā sādiyeyyāti aṅgaṃ gahetvā nippīḷanaṃ sādiyati.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Pārājikā hotīti seyyathāpi nāma puriso sīsacchinno abhabbo tena sarīrabandhanena jīvituṃ; evameva bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ āmasanaṃ vā parāmasanaṃ vā gahaṇaṃ vā chupanaṃ vā paṭipīḷanaṃ vā sādiyantī assamaṇī hoti asakyadhītā. Tena vuccati pārājikā hotīti.

Asaṃvāsāti saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā, eso saṃvāso nāma. So tāya saddhiṃ natthi, tena vuccati asaṃvāsāti.

Ubhatoavassute adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti pārājikassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ekatoavassute adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ubhatoavassute yakkhassa vā petassa vā paṇḍakassa vā tiracchānagatamanussaviggahassa vā adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti thullaccayassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ

āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ekatoavassute adhakkhakaṃ ubbhajāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Ubbhakkhakaṃ adhojāṇumaṇḍalaṃ kāyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Kāyapaṭibaddhena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Nissaggiyena kāyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena kāyapaṭibaddhaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa. Nissaggiyena nissaggiyaṃ āmasati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantiyā, asādiyantiyā, ummattikāya, khittacittāya, vedanāṭṭāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamapārājikaṃ samattaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Nissaggiyā Pācittiyā 12: Cīvaravagga

2. Lahupāvuraṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo uṇhakāle mahagghaṃ khomaṃ pārupitvā yena thullanandā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā thul-

lanandaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ thullanandā bhikkhunī dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā pasenadi kosalo thullanandāya bhikkhuniyā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"vadeyyāsi, ayye, yena attho"ti. "Sace me tvaṃ, mahārāja, dātukāmosi, imaṃ khomaṃ dehī"ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo thullanandāya bhikkhuniyā khomaṃ datvā uṭṭhāyāsanā thullanandaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"mahicchā imā bhikkhuniyo asantuṭṭhā. Kathañhi nāma rājānaṃ khomaṃ viññāpessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā rājānaṃ khomaṃ viññāpessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī rājānaṃ khomaṃ viññāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī rājānaṃ khomaṃ viññāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Lahupāvuraṇaṃ pana bhikkhuniyā cetāpentiyā aḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ cetāpetabbaṃ. Tato ce uttari cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (12:37)

Lahupāvuraṇaṃ nāma yaṃ kiñci uṇhakāle pāvuraṇaṃ.

Cetāpentiyāti viññāpentiyā.

Aḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ cetāpetabbanti dasakahāpaṇagghanakaṃ cetāpetabbaṃ.

Tato ce uttari cetāpeyyāti tatuttari viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, lahupāvuraṇaṃ atirekaaḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Atirekaaḍḍhateyyakaṃse atirekasaññā cetāpeti, nissaggiyaṃ pācit-

tiyaṃ. Atirekaaḍḍhateyyakaṃse vematikā cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekaaḍḍhateyyakaṃse ūnakasaññā cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ūnakaaḍḍhateyyakaṃse atirekasaññā, āpatti dukkaṭassa. Ūnakaaḍḍhateyyakaṃse vematikā, āpatti dukkaṭassa. Ūnakaaḍḍhateyyakaṃse ūnakasaññā, anāpatti.

Anāpatti—aḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ cetāpeti, ūnakaaḍḍhateyyakaṃsaparamaṃ cetāpeti, ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, mahagghaṃ cetāpetukāmassa appagghaṃ cetāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dvādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

(Dutiya) Pattavagga

10 Pariṇatasikkhāpada

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā. Tatthāyyāyo pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Bhikkhunivibhaṅge nissaggiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 9: Dutiyagaṇikacetāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa pūgassa pariveṇavāsikā bhikkhuniyo yāguyā kilamanti. Atha kho so pūgo bhikkhunīnaṃ yāguatthāya chandakaṃ saṅgharitvā aññatarassa āpaṇikassa ghare parikkhāraṃ nikkhipitvā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavoca—"amukassa, ayye, āpaṇikassa ghare yāguatthāya parikkhāro nikkhitto. Tato taṇḍule āharāpetvā yāguṃ pacāpetvā paribhuñjathā"ti. Bhikkhuniyo tena ca parikkhārena sayampi yācitvā bhesajjaṃ cetāpetvā paribhuñjiṃsu.

So pūgo jānitvā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhu-

niyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (9:34)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikenāti aññassatthāya dinnena.

Mahājanikenāti gaṇassa, na saṃghassa, na ekabhikkhuniyā.

Saññācikenāti sayaṃ yācitvā.

Aññaṃ cetāpeyyāti yaṃatthāya dinnaṃ taṃ ṭhapetvā aññaṃ cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena saññācikena aññaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ. Imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Aññadatthike aññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike vematikā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike anaññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā yathādāne upanetabbaṃ.

Anaññadatthike aññadatthikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike anaññadatthikasaññā anāpatti.

Anāpatti—sesakaṃ upaneti, sāmike apaloketvā upaneti, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 6: Saṃghikacetapanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena upāsakā bhikkhunisaṃghassa cīvaratthāya chandakaṃ saṅgharitvā aññatarassa pāvārikassa ghare parikkhāraṃ nikkhipitvā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"amukassa, ayye, pāvārikassa ghare cīvaratthāya parikkhāro nikkhitto, tato cīvaraṃ āharāpetvā bhājethā"ti. Bhikkhuniyo tena parikkhārena bhesajjaṃ cetāpetvā paribhuñjiṃsu. Upāsakā jānitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ upāsakānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (6:31)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikenāti aññassatthāya dinnena.

Saṃghikenāti saṃghassa, na gaṇassa, na ekabhikkhuniyā.

Aññaṃ cetāpeyyāti yaṃatthāya dinnaṃ, taṃ ṭhapetvā aññaṃ cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena aññaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya

dammī”ti.

Aññadatthike aññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike vematikā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike anaññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā yathādāne upanetabbaṃ.

Anaññadatthike aññadatthikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike anaññadatthikasaññā, anāpatti.

Anāpatti—sesakaṃ upaneti, sāmike apaloketvā upaneti, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Cīvaravagga

Nissaggiyā Pācittiyā 11: Garupāvuraṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ. Atha kho rājā pasenadi kosalo sītakāle mahagghaṃ kambalaṃ pārupitvā yena thullanandā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā thullanandaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. Ekamantaṃ nisinnaṃ kho rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ thullanandā bhikkhunī dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho rājā pasenadi kosalo thullanandāya bhikkhuniyā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—“vadeyyāsi, ayye, yena attho”ti? “Sace me tvaṃ, mahārāja, dātukāmosi, imaṃ kambalaṃ dehī”ti. Atha kho rājā pasenadi kosalo thullanandāya bhikkhuniyā kambalaṃ datvā uṭṭhāyāsanā thullanandaṃ bhikkhuniṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“mahicchā imā bhikkhuniyo asantuṭṭhā. Kathañhi nāma rājānaṃ kambalaṃ viññāpessantī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā

ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā rājānaṃ kambalaṃ viññāpessatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī rājānaṃ kambalaṃ viññāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī rājānaṃ kambalaṃ viññāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Garupāvuraṇaṃ pana bhikkhuniyā cetāpentiyā catukkaṃsaparamaṃ cetāpetabbaṃ. Tato ce uttari cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (11:36)

Garupāvuraṇaṃ nāma yaṃ kiñci sītakāle pāvuraṇaṃ.

Cetāpentiyāti viññāpentiyā.

Catukkaṃsaparamaṃ cetāpetabbanti soḷasakahāpaṇagghanakaṃ cetāpetabbaṃ.

Tato ce uttari cetāpeyyāti tatuttari viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, ayye, garupāvuraṇaṃ atirekacatukkaṃsaparamaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … ayyāya dammīti.

Atirekacatukkaṃse atirekasaññā cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekacatukkaṃse vematikā cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Atirekacatukkaṃse ūnakasaññā cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Ūnakacatukkaṃse atirekasaññā, āpatti dukkaṭassa. Ūnakacatukkaṃse vematikā, āpatti dukkaṭassa. Ūnakacatukkaṃse ūnakasaññā, anāpatti.

Anāpatti—catukkaṃsaparamaṃ cetāpeti, ūnakacatukkaṃsaparamaṃ cetāpeti, ñātakānaṃ, pavāritānaṃ, aññassatthāya, attano dhanena, mahagghaṃ cetāpetukāmassa appagghaṃ cetāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Ekādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 4: Aññaviññāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī gilānā hoti. Atha kho aññataro upāsako yena thullanandā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"kiṃ te, ayye, aphāsu, kiṃ āharīyatū"ti? "Sappinā me, āvuso, attho"ti. Atha kho so upāsako aññatarassa āpaṇikassa gharā kahāpaṇassa sappiṃ āharitvā thullanandāya bhikkhuniyā adāsi. Thullanandā bhikkhunī evamāha—"na me, āvuso, sappinā attho; telena me attho"ti. Atha kho so upāsako yena so āpaṇiko tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ āpaṇikaṃ etadavoca—"na kirāyyo, ayyāya sappinā attho, telena attho. Handa te sappiṃ, telaṃ me dehī"ti. "Sace mayaṃ, ayyo, vikkītaṃ bhaṇḍaṃ puna ādiyissāma, kadā amhākaṃ bhaṇḍaṃ vikkāyissati; sappissa kayena sappi haṭaṃ, telassa kayaṃ āhara, telaṃ harissasī"ti. Atha kho so upāsako ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpessatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tassa upāsakassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti … pe … atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (4:29)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññaṃ viññāpetvāti yaṃ kiñci viññāpetvā.

Aññaṃ viññāpeyyāti taṃ ṭhapetvā aññaṃ viññāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, ayye, aññaṃ viññāpetvā aññaṃ viññāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyā"ti … pe …

dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Añňe aññasaññā aññaṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Añňe vematikā aññaṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Añňe anaññasaññā aññaṃ viññāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Anaññe aññasaññā anaññaṃ viññāpeti, āpatti dukkaṭassa. Anaññe vematikā anaññaṃ viññāpeti, āpatti dukkaṭassa. Anaññe anaññasaññā, anāpatti.

Anāpatti—taññeva viññāpeti, aññañca viññāpeti, ānisaṃsaṃ dassetvā viññāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 5: Aññacetāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī gilānā hoti. Atha kho aññataro upāsako yena thullanandā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"kacci, ayye, khamanīyaṃ kacci yāpanīyan"ti? "Na me, āvuso, khamanīyaṃ, na yāpanīyan"ti. "Amukassa, ayye, āpaṇikassa ghare kahāpaṇaṃ nikkhipissāmi, tato yaṃ iccheyyāsi taṃ āharāpeyyāsī"ti. Thullanandā bhikkhunī aññataraṃ sikkhamānaṃ āṇāpesi—"gaccha, sikkhamāne, amukassa āpaṇikassa gharā kahāpaṇassa telaṃ āharā"ti. Atha kho sā sikkhamānā tassa āpaṇikassa gharā kahāpaṇassa telaṃ āharitvā thullanandāya bhikkhuniyā adāsi. Thullanandā bhikkhunī evamāha—"na me, sikkhamāne, telena attho, sappinā me attho"ti. Atha kho sā sikkhamānā yena so āpaṇiko tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ āpaṇikaṃ etadavoca—"na kira, āvuso, ayyāya telena attho, sappinā attho, handa te telaṃ, sappiṃ me dehī"ti. "Sace mayaṃ, ayye, vikkītaṃ bhaṇḍaṃ puna ādiyissāma, kadā amhākaṃ bhaṇḍaṃ vikkāyissati. Telassa kayena telaṃ haṭaṃ, sappissa kayaṃ āhara, sappiṃ harissasī"ti. Atha kho sā sikkhamānā rodantī aṭṭhāsi. Bhikkhuniyo taṃ sikkhamānaṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, sikkhamāne, rodasī"ti?

Atha kho sā sikkhamānā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā

bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpessatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (5:30)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññaṃ cetāpetvāti yaṃ kiñci cetāpetvā.

Aññaṃ cetāpeyyāti taṃ ṭhapetvā aññaṃ cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, ayye, aññaṃ cetāpetvā aññaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyāti … pe … dadeyyunti … pe … ayyāya dammīti.

Añne aññasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Añne vematikā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Añne anaññasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Anañne aññasaññā anaññaṃ cetāpeti, āpatti dukkaṭassa. Anañne vematikā anaññaṃ cetāpeti, āpatti dukkaṭassa. Anañne anaññasaññā anāpatti.

Anāpatti—taññeva cetāpeti, aññañca cetāpeti, ānisaṃsaṃ dassetvā cetāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 7: Dutiyasaṃghikacetāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena upāsakā bhikkhu-

nisaṃghassa cīvaratthāya chandakaṃ saṅgharitvā aññatarassa pāvārikassa ghare parikkhāraṃ nikkhipitvā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"amukassa, ayye, pāvārikassa ghare cīvaratthāya parikkhāro nikkhitto, tato cīvaraṃ āharāpetvā bhājethā"ti. Bhikkhuniyo tena ca parikkhārena sayampi yācitvā bhesajjaṃ cetāpetvā paribhuñjiṃsu.

Upāsakā jānitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (7:32)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikenāti aññassatthāya dinnena.

Saṃghikenāti saṃghassa, na gaṇassa, na ekabhikkhuniyā.

Saññācikenāti sayaṃ yācitvā.

Aññaṃ cetāpeyyāti yaṃatthāya dinnaṃ taṃ ṭhapetvā aññaṃ cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena saṃghikena saññācikena aññaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Aññadatthike aññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike vematikā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike anaññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā yathādāne upanetabbaṃ.

Anaññadatthike aññadatthikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike anaññadatthikasaññā, anāpatti.

Anāpatti—sesakaṃ upaneti, sāmike apaloketvā upaneti, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 10: Puggalikacetāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ. Bahū manussā thullanandaṃ bhikkhuniṃ payirupāsanti. Tena kho pana samayena thullanandāya bhikkhuniyā pariveṇaṃ undriyati. Manussā thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"kissidaṃ te, ayye, pariveṇaṃ undriyatī"ti? "Natthāvuso, dāyakā, natthi kārakā"ti. Atha kho te manussā thullanandāya bhikkhuniyā pariveṇatthāya chandakaṃ saṅgharitvā thullanandāya bhikkhuniyā parikkhāraṃ adaṃsu. Thullanandā bhikkhunī tena ca parikkhārena sayampi yācitvā bhesajjaṃ cetāpetvā paribhuñji.

Manussā jānitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpessatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (10:35)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikenāti aññassatthāya dinnena.

Puggalikenāti ekāya bhikkhuniyā, na saṃghassa, na gaṇassa.

Saññācikenāti sayaṃ yācitvā.

Aññaṃ cetāpeyyāti yaṃatthāya dinnaṃ taṃ ṭhapetvā aññaṃ cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena puggalikena saññācikena aññaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Aññadatthike aññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike vematikā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike anaññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā yathādāne upanetabbaṃ.

Anaññadatthike aññadatthikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike anaññadatthikasaññā, anāpatti.

Anāpatti—sesakaṃ upaneti, sāmike apaloketvā upaneti, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 8: Gaṇikacetāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa pūgassa pariveṇavāsikā bhikkhuniyo yāguyā kilamanti. Atha kho so pūgo bhikkhunīnaṃ yāguatthāya chandakaṃ saṅgharitvā aññatarassa āpaṇikassa ghare parikkhāraṃ nikkhipitvā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavoca—"amukassa, ayye, āpaṇikassa ghare yāguatthāya parikkhāro nikkhitto, tato taṇḍulaṃ āharāpetvā yāguṃ pacāpetvā paribhuñjathā"ti.

Bhikkhuniyo tena parikkhārena bhesajjaṃ cetāpetvā paribhuñjiṃsu.

So pūgo jānitvā ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (8:33)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Aññadatthikena parikkhārena aññuddisikenāti aññassatthāya dinnena.

Mahājanikenāti gaṇassa, na saṃghassa, na ekabhikkhuniyā.

Aññaṃ cetāpeyyāti yaṃatthāya dinnaṃ taṃ ṭhapetvā aññaṃ cetāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, aññadatthikena parikkhārena aññuddisikena mahājanikena aññaṃ cetāpitaṃ nissaggiyaṃ imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Aññadatthike aññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike vematikā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Aññadatthike anaññadatthikasaññā aññaṃ cetāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Nissaṭṭhaṃ paṭilabhitvā yathādāne upanetabbaṃ.

Anaññadatthike aññadatthikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anaññadatthike anaññadatthikasaññā, anāpatti.

Anāpatti—sesakaṃ upaneti, sāmike apaloketvā upaneti, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga
Nissaggiyakaṇḍa
Pattavagga
Nissaggiyā Pācittiyā 3: Cīvaraparivattanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī aññatarāya bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā paribhuñji. Atha kho sā bhikkhunī taṃ cīvaraṃ saṅgharitvā nikkhipi. Thullanandā bhikkhunī taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"yaṃ te, ayye, mayā saddhiṃ cīvaraṃ parivattitaṃ, kahaṃ taṃ cīvaran"ti? Atha kho sā bhikkhunī taṃ cīvaraṃ nīharitvā thullanandāya bhikkhuniyā dassesi. Thullanandā bhikkhunī taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"handāyye, tuyhaṃ cīvaraṃ, āhara metaṃ cīvaraṃ, yaṃ tuyhaṃ tuyhamevetaṃ, yaṃ mayhaṃ mayhamevetaṃ, āhara metaṃ, sakaṃ paccāharā"ti acchindi.

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā acchindissatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā acchindatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā acchindissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā saddhiṃ cīvaraṃ parivattetvā sā pacchā evaṃ vadeyya—'handāyye, tuyhaṃ cīvaraṃ āhara, metaṃ cīvaraṃ, yaṃ tuyhaṃ tuyhamevetaṃ, yaṃ mayhaṃ mayhamevetaṃ, āhara metaṃ, sakaṃ paccāharā'ti acchindeyya vā acchindāpeyya vā, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (3:28)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhuniyā saddhinti aññāya bhikkhuniyā saddhiṃ.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Parivattetvāti parittena vā vipulaṃ, vipulena vā parittaṃ.

Acchindeyyāti sayaṃ acchindati nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Acchindāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Sakiṃ āṇattā bahukampi acchindati, nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ … pe … "idaṃ me, ayye, cīvaraṃ bhikkhuniyā saddhiṃ parivattetvā acchinnaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti … pe … dadeyyā"ti … pe … dadeyyun"ti … pe … ayyāya dammī"ti.

Upasampannāya upasampannasaññā cīvaraṃ parivattetvā acchindati vā acchindāpeti vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Upasampannāya vematikā cīvaraṃ parivattetvā acchindati vā acchindāpeti vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Upasampannāya anupasampannasaññā cīvaraṃ parivattetvā acchindati vā acchindāpeti vā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Aññaṃ parikkhāraṃ parivattetvā acchindati vā acchindāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya saddhiṃ cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ parivattetvā acchindati vā acchindāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—sā vā deti, tassā vā vissasantī gaṇhāti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 2: Akālacīvarabhājanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo gāmakāvāse vassaṃvuṭṭhā sāvatthiṃ agamaṃsu vattasampannā iriyāpathasampannā duccoḷā lūkhacīvarā. Upāsakā tā bhikkhuniyo passitvā—"imā bhikkhuniyo vattasampannā iriyāpathasampannā duccoḷā lūkhacīvarā, imā bhikkhuniyo acchinnā bhavissantī"ti bhikkhunisaṃghassa akālacīvaraṃ adaṃsu. Thullanandā bhikkhunī—"amhākaṃ kathinaṃ atthataṃ kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpesi. Upāsakā

tā bhikkhuniyo passitvā etadavocuṃ—"apayyāhi cīvaraṃ laddhan"ti? "Na mayaṃ, āvuso, cīvaraṃ labhāma. Ayyā thullanandā—'amhākaṃ kathinaṃ atthataṃ kālacīvaran'ti adhiṭṭhahitvā bhājāpesī"ti. Upāsakā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā akālacīvaraṃ 'kālacīvaran'ti adhiṭṭhahitvā bhājāpessatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ upāsakānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā akālacīvaraṃ 'kālacīvaran'ti adhiṭṭhahitvā bhājāpessatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī akālacīvaraṃ 'kālacīvaran'ti adhiṭṭhahitvā bhājāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī akālacīvaraṃ "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī akālacīvaraṃ 'kālacīvaran'ti adhiṭṭhahitvā bhājāpeyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (2:27)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Akālacīvaraṃ nāma anatthate kathine ekādasamāse uppannaṃ, atthate kathine sattamāse uppannaṃ, kālepi ādissa dinnaṃ, etaṃ akālacīvaraṃ nāma.

Akālacīvaraṃ "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpeti, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena nissaggiyaṃ hoti. Nissajjitabbaṃ saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbaṃ ... pe ... "idaṃ me, ayye, akālacīvaraṃ 'kālacīvaran'ti adhiṭṭhahitvā bhājāpitaṃ nissaggiyaṃ, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti ... pe ... dadeyyā"ti ... pe ... dadeyyun"ti ... pe ... ayyāya dammī"ti.

Akālacīvare akālacīvarasaññā "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpeti, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Akālacīvare vematikā "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpeti, āpatti dukkaṭassa. Akālacīvare kālacīvarasaññā "kālacīvaran"ti adhiṭṭhahitvā bhājāpeti, anāpatti. Kālacīvare akālacīvarasaññā, āpatti dukkaṭassa. Kālacīvare vematikā, āpatti dukkaṭassa. Kālacīvare

kālacīvarasaññā, anāpatti.

Anāpatti—akālacīvaraṃ kālacīvarasaññā bhājāpeti, kālacīvaraṃ kālacīvarasaññā bhājāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Nissaggiyakaṇḍa

Pattavagga

Nissaggiyā Pācittiyā 1: Pattasannicayasikkhāpada

Ime kho panāyyāyo tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo bahū patte sannicayaṃ karonti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo bahū patte sannicayaṃ karissanti, pattavāṇijjaṃ vā bhikkhuniyo karissanti, āmattikāpaṇaṃ vā pasāressantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo pattasannicayaṃ karissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo pattasannicayaṃ karontī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo pattasannicayaṃ karissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī pattasannicayaṃ kareyya, nissaggiyaṃ pācittiyan"ti. (1:26)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Patto nāma dve pattā—ayopatto, mattikāpatto. Tayo pattassa vaṇṇā—ukkaṭṭho patto, majjhimo patto, omako patto. Ukkaṭṭho nāma patto aḍḍhāḷhakodanaṃ gaṇhāti catubhāgaṃ khādanaṃ tadupiyaṃ byañjanaṃ. Majjhimo nāma patto nāḷikodanaṃ gaṇhāti catubhāgaṃ khādanaṃ tadupiyaṃ byañjanaṃ. Omako nāma patto patthodanaṃ gaṇhāti catubhāgaṃ khā-

danaṃ tadupiyaṃ byañjanaṃ. Tato ukkaṭṭho apatto omako apatto.

Sannicayaṃ kareyyāti anadhiṭṭhito avikappito.

Nissaggiyo hotīti saha aruṇuggamanā nissaggiyo hoti. Nissajjitabbo saṃghassa vā gaṇassa vā ekabhikkhuniyā vā. Evañca pana, bhikkhave, nissajjitabbo. Tāya bhikkhuniyā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—"ayaṃ me, ayye, patto rattātikkanto nissaggiyo, imāhaṃ saṃghassa nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya āpatti paṭiggahetabbā. Nissaṭṭhapatto dātabbo—

"Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ patto itthannāmāya bhikkhuniyā nissaggiyo saṃghassa nissaṭṭho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho imaṃ pattaṃ itthannāmāya bhikkhuniyā dadeyyā"ti.

Tāya bhikkhuniyā sambahulā bhikkhuniyo upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassu vacanīyā—"ayaṃ me, ayyāyo, patto rattātikkanto nissaggiyo, imāhaṃ ayyānaṃ nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya āpatti paṭiggahetabbā. Nissaṭṭhapatto dātabbo—

"Suṇantu me, ayyāyo. Ayaṃ patto itthannāmāya bhikkhuniyā nissaggiyo ayyānaṃ nissaṭṭho. Yadi ayyānaṃ pattakallaṃ, ayyāyo, imaṃ pattaṃ itthannāmāya bhikkhuniyā dadeyyun"ti.

Tāya bhikkhuniyā ekaṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyā—"ayaṃ me, ayye, patto rattātikkanto nissaggiyo. Imāhaṃ ayyāya nissajjāmī"ti. Nissajjitvā āpatti desetabbā. Tāya bhikkhuniyā āpatti paṭiggahetabbā. Nissaṭṭhapatto dātabbo— "imaṃ pattaṃ ayyāya dammī"ti.

Rattātikkante atikkantasaññā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Rattātikkante vematikā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Rattātikkante anatikkantasaññā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anadhiṭṭhite adhiṭṭhitasaññā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avikappite vikappitasaññā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Avissajjite vissajjitasaññā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ. Anaṭṭhe naṭṭhasaññā ... avinaṭṭhe vinaṭṭhasaññā ... abhinne bhinnasaññā ... avilutte viluttasaññā, nissaggiyaṃ pācittiyaṃ.

Nissaggiyaṃ pattaṃ anissajjitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa. Rattānatikkante atikkantasaññā, āpatti dukkaṭassa. Rattānatikkante vematikā, āpatti dukkaṭassa. Rattānatikkante anatikkantasaññā anāpatti.

Anāpatti—antoaruṇe adhiṭṭheti, vikappeti, vissajjeti, nassati, vinassati, bhijjati, acchinditvā gaṇhanti, vissāsaṃ gaṇhanti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo nissaṭṭhapattaṃ na denti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. "Na, bhikkhave, nissaṭṭhapatto na dātabbo. Yā na dadeyya, āpatti dukkaṭassā"ti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Tuvaṭṭavagga

Pācittiyā 33: Aphāsukaraṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ. Bhaddāpi kāpilānī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ uḷārasambhāvitā. Manussā—"ayyā bhaddā kāpilānī bahussutā bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ uḷārasambhāvitā"ti bhaddaṃ kāpilāniṃ paṭhamaṃ payirupāsitvā, pacchā thullanandaṃ bhikkhuniṃ payirupāsanti. Thullanandā bhikkhunī issāpakatā—"imā kira appicchā santuṭṭhā pavivittā asaṃsaṭṭhā yā imā saññattibahulā viññattibahulā viharantī"ti bhaddāya kāpilāniyā purato caṅkamatipi tiṭṭhatipi nisīdatipi seyyampi kappeti uddisatipi uddisāpetipi sajjhāyampi karoti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā ayyāya bhaddāya kāpilāniyā sañcicca aphāsuṃ karissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhaddāya kāpilāniyā sañcicca aphāsuṃ karotī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhaddāya kāpilāniyā sañcicca aphāsuṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe

... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā sañcicca aphāsuṃ kareyya, pācittiyan"ti. (33:88)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhuniyāti aññāya bhikkhuniyā.

Sañciccāti jānantī sañjānantī cecca abhivitaritvā vītikkamo.

Aphāsuṃ kareyyāti—"iminā imissā aphāsu bhavissatī"ti anāpucchā purato caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti uddisati vā uddisāpeti vā sajjhāyaṃ vā karoti, āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā sañcicca aphāsuṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā sañcicca aphāsuṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññā sañcicca aphāsuṃ karoti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannāya sañcicca aphāsuṃ karoti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—na aphāsuṃ kattukāmā āpucchā purato caṅkamati vā tiṭṭhati vā nisīdati vā seyyaṃ vā kappeti uddisati vā uddisāpeti vā sajjhāyaṃ vā karoti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 79: Sokāvāsasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ caṇḍakāḷiṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭh caṇḍiṃ sokāvāsaṃ caṇḍakāḷiṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessatī"ti ... pe ...

"saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ caṇḍakāḷiṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ caṇḍakāḷiṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī purisasaṃsaṭṭhaṃ kumārakasaṃsaṭṭhaṃ caṇḍiṃ sokāvāsaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (79:134)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Puriso nāma pattavīsativasso. Kumārako nāma appattavīsativasso. Saṃsaṭṭhā nāma ananulomikena kāyikavācasikena saṃsaṭṭhā. Caṇḍī nāma kodhanā vuccati.

Sokāvāsā nāma paresaṃ dukkhaṃ uppādeti, sokaṃ āvisati. Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa; gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ajānantī vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 57: Apavāraṇāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo gāmakāvāse vassaṃvuṭṭhā sāvatthiṃ agamaṃsu. Bhikkhuniyo tā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"katthāyyāyo vassaṃvuṭṭhā; kattha bhikkhusaṃgho pavārito"ti? "Na mayaṃ, ayye, bhikkhusaṃghaṃ pavāremā"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipā-

centi—"kathañhi nāma bhikkhuniyo vassaṃvuṭṭhā bhikkhusaṃghaṃ na pavāressantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo vassaṃvuṭṭhā bhikkhusaṃghaṃ na pavārentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo vassaṃvuṭṭhā bhikkhusaṃghaṃ na pavāressanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī vassaṃvuṭṭhā ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi na pavāreyya diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā, pācittiyan"ti. (57:112)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Vassaṃvuṭṭhā nāma purimaṃ vā temāsaṃ pacchimaṃ vā temāsaṃ vuṭṭhā. Ubhatosaṃghe tīhi ṭhānehi na pavāressāmi diṭṭhena vā sutena vā parisaṅkāya vā"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 73: Tatiyakumāribhūtasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo paripuṇṇavīsati vassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpenti. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"etha, sikkhamānā, imaṃ jānātha, imaṃ detha, imaṃ āharatha, iminā attho, imaṃ kappiyaṃ karothā"ti. Tā evamāhaṃsu—"na mayaṃ, ayye, sikkhamānā, bhikkhuniyo mayan"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bha-

gavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— “anujānāmi, bhikkhave, paripuṇṇavīsativassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya paripuṇṇavīsativassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—‘ahaṃ, ayye, itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇavīsativassā kumāribhūtā dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācāmī’ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

‘Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇavīsativassā kumāribhūtā dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmāya paripuṇṇavīsativassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇavīsativassā kumāribhūtā dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya paripuṇṇavīsativassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya paripuṇṇavīsativassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya paripuṇṇavīsativassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī’”ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (73:128)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Paripuṇṇavīsativassā nāma pattavīsativassā. Kumāribhūtā nāma sāmaṇerī vuccati. Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Sikkhitasikkhā nāma chasu dhammesu sikkhitasikkhā. Asammatā nāma ñattidutiyena kammena vuṭṭhānasammuti na dinnā hoti. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena sammataṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Pācittiyā 91 93: Theravāda Vinaya

2. Bhikkhunivibhaṅga

2.4. Pācittiyakaṇḍa

2.4.9 Chattupāhanavagga

2.4.9.8–10 Sikkhamāna-sāmaṇerī-gihiniummaddāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo sikkhamānāya ummaddāpentipi parimaddāpentipi ... pe ... sāmaṇeriyā ummaddāpentipi parimaddāpentipi ... pe ... gihiniyā ummaddāpentipi parimaddāpentipi. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo gihiniyā ummaddāpessan-

tipi parimaddāpessantipi, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo gihiniyā ummaddāpessantipi parimaddāpessantipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo gihiniyā ummaddāpentipi parimaddāpentipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo gihiniyā ummaddāpessantipi parimaddāpessantipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī (sikkhamānāya ... pe ... sāmaṇeriyā ... pe ...) gihiniyā ummaddāpeyya vā parimaddāpeyya vā, pācittiyan"ti. (91–93:146–148)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā.

Sāmaṇerī nāma dasasikkhāpadikā.

Gihinī nāma agārinī vuccati.

Ummaddāpeyya vāti ummaddāpeti, āpatti pācittiyassa.

Parimaddāpeyya vāti sambāhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhama-navama-dasamasikkhāpadāni niṭṭhitāni.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 80: Ananuññātasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī mātāpitūhipi sāmikenapi ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeti. Mātāpitaropi sāmikopi ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā amhehi ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo mātāpitūnampi sāmikassapi ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thul-

lanandā mātāpitūhipi sāmikenapi ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī, mātāpitūhipi sāmikenapi ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī mātāpitūhipi sāmikenapi ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī mātāpitūhi vā sāmikena vā ananuññātaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (80:135)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Mātāpitaro nāma janakā vuccanti. Sāmiko nāma yena pariggahitā hoti. Ananuññātāti anāpucchā. Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ajānantī vuṭṭhāpeti, apaloketvā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 9: Dutiyauccārachaḍḍanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarassa brāhmaṇassa bhikkhunupassayaṃ nissāya yavakhettaṃ hoti. Bhikkhuniyo uccārampi passāvampi saṅkārampi vighāsampi khette chaḍḍenti. Atha kho so brāhmaṇo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo amhākaṃ yavakhettaṃ dūsessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tassa brāhmaṇassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti

khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo uccārampi passāvampi saṅkārampi vighāsampi harite chaḍḍessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo uccārampi passāvampi saṅkārampi vighāsampi harite chaḍḍentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo uccārampi passāvampi saṅkārampi vighāsampi harite chaḍḍessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā harite chaḍḍeyya vā chaḍḍāpeyya vā, pācittiyan"ti. (9:64)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Uccāro nāma gūtho vuccati. Passāvo nāma muttaṃ vuccati.

Saṅkāraṃ nāma kacavaraṃ vuccati.

Vighāsaṃ nāma calakāni vā aṭṭhikāni vā ucchiṭṭhodakaṃ vā.

Haritaṃ nāma pubbaṇṇaṃ aparaṇṇaṃ yaṃ manussānaṃ upabhogaparibhogaṃ ropimaṃ.

Chaḍḍeyyāti sayaṃ chaḍḍeti, āpatti pācittiyassa.

Chaḍḍāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Sakiṃ āṇattā bahukampi chaḍḍeti, āpatti pācittiyassa.

Harite haritasaññā chaḍḍeti vā chaḍḍāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Harite vematikā chaḍḍeti vā chaḍḍāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Harite aharitasaññā chaḍḍeti vā chaḍḍāpeti vā, āpatti pācittiyassa.

Aharite haritasaññā, āpatti dukkaṭassa. Aharite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Aharite aharitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—oloketvā chaḍḍeti, khettamariyāde chaḍḍeti sāmike āpucchitvā apaloketvā chaḍḍeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 52: Bhikkhuakkosanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā vesāliyaṃ viharati mahāvane kūṭāgārasālāyaṃ. Tena kho pana samayena āyasmato upālissa upa-

jjhāyo āyasmā kappitako susāne viharati. Tena kho pana samayena chabbaggiyānaṃ bhikkhunīnaṃ mahattarā bhikkhunī kālaṅkatā hoti. Chabbaggiyā bhikkhuniyo taṃ bhikkhuniṃ nīharitvā āyasmato kappitakassa vihārassa avidūre jhāpetvā thūpaṃ katvā gantvā tasmiṃ thūpe rodanti. Atha kho āyasmā kappitako tena saddena ubbāḷho taṃ thūpaṃ bhinditvā pakiresi. Chabbaggiyā bhikkhuniyo—"iminā kappitakena amhākaṃ ayyāya thūpo bhinno, handa naṃ ghātemā"ti mantesuṃ. Aññatarā bhikkhunī āyasmato upālissa etamatthaṃ ārocesi. Āyasmā upāli āyasmato kappitakassa etamatthaṃ ārocesi. Atha kho āyasmā kappitako vihārā nikkhamitvā nilīno acchi. Atha kho chabbaggiyā bhikkhuniyo yenāyasmato kappitakassa vihāro tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā āyasmato kappitakassa vihāraṃ pāsāṇehi ca leḍḍūhi ca ottharāpetvā, "mato kappitako"ti pakkamiṃsu.

Atha kho āyasmā kappitako tassā rattiyā accayena pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya vesāliṃ piṇḍāya pāvisi. Addasaṃsu kho chabbaggiyā bhikkhuniyo āyasmantaṃ kappitakaṃ piṇḍāya carantaṃ. Disvāna evamāhaṃsu—"ayaṃ kappitako jīvati, ko nu kho amhākaṃ mantaṃ saṃharī"ti?

Assosuṃ kho chabbaggiyā bhikkhuniyo—"ayyena kira upālinā amhākaṃ manto saṃhaṭo"ti. Tā āyasmantaṃ upāliṃ akkosiṃsu—"kathañhi nāma ayaṃ kāsāvaṭo malamajjano nihīnajacco amhākaṃ mantaṃ saṃharissatī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo ayyaṃ upāliṃ akkosissantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo upāliṃ akkosantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo upāliṃ akkosissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhuṃ akkoseyya vā paribhāseyya vā, pācittiyan"ti. (52:107)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhunti upasampannaṃ. Akkoseyya vāti dasahi vā akkosavatthūhi akkosati etesaṃ vā aññatarena, āpatti pācittiyassa.

Paribhāseyya vāti bhayaṃ upadaṃseti, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññā akkosati vā paribhāsati vā, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematikā akkosati vā paribhāsati vā, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññā akkosati vā paribhāsati vā, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannaṃ akkosati vā paribhāsati vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—atthapurekkhārāya, dhammapurekkhārāya, anusāsanipurekkhārāya, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 94: Anāpucchāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdanti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhussa purato anāpucchā āsane nisīdeyya, pācittiyan"ti. (94:149)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhussa puratoti upasampannassa purato. Anāpucchāti anapaloketvā. Āsane nisīdeyyāti antamaso chamāyapi nisīdati, āpatti pācit-

tiyassa.

Anāpucchite anāpucchitasaññā āsane nisīdati, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite vematikā āsane nisīdati, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite āpucchitasaññā āsane nisīdati, āpatti pācittiyassa.

Āpucchite anāpucchitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite āpucchitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—āpucchā āsane nisīdati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Ekādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 5: Udakasuddhikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Atha kho mahāpajāpati gotamī yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā adhovāte aṭṭhāsi—"duggandho, bhagavā, mātugāmo"ti. Atha kho bhagavā—"ādiyantu kho bhikkhuniyo udakasuddhikan"ti, mahāpajāpatiṃ gotamiṃ dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. Atha kho mahāpajāpati gotamī bhagavatā dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ udakasuddhikan"ti. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī—"bhagavatā udakasuddhikā anuññātā"ti atigambhīraṃ udakasuddhikaṃ ādiyantī muttakaraṇe vaṇaṃ akāsi.

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ āroceti. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī atigambhīraṃ udakasuddhikaṃ ādiyissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī atigambhīraṃ udakasuddhikaṃ ādiyatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī atigambhīraṃ udakasuddhikaṃ ādiyissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Udakasuddhikaṃ pana bhikkhuniyā ādiyamānāya dvaṅgulapabbaparamaṃ ādātabbaṃ. Taṃ atikkāmentiyā pācittiyan"ti. (5:60)

Udakasuddhikaṃ nāma muttakaraṇassa dhovanā vuccati.

Ādiyamānāyāti dhovantiyā.

Dvaṅgulapabbaparamaṃ ādātabbanti dvīsu aṅgulesu dve pabbaparamā ādātabbā.

Taṃ atikkāmentiyāti samphassaṃ sādiyantī antamaso kesaggamattampi atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Atirekadvaṅgulapabbe atirekasaññā ādiyati, āpatti pācittiyassa. Atirekadvaṅgulapabbe vematikā ādiyati, āpatti pācittiyassa. Atirekadvaṅgulapabbe ūnakasaññā ādiyati, āpatti pācittiyassa.

Ūnakadvaṅgulapabbe atirekasaññā, āpatti dukkaṭassa. Ūnakadvaṅgulapabbe vematikā, āpatti dukkaṭassa. Ūnakadvaṅgulapabbe ūnakasaññā, anāpatti.

Anāpatti—dvaṅgulapabbaparamaṃ ādiyati, ūnakadvaṅgulapabbaparamaṃ ādiyati, ābādhapaccayā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 55: Kulamaccharinīsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī sāvatthiyaṃ aññatarissā visikhāya piṇḍāya caramānā yena aññataraṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho te manussā taṃ bhikkhuniṃ bhojetvā etadavocuṃ— "aññāpi, ayye, bhikkhuniyo āgacchantū"ti. Atha kho sā bhikkhunī—"kathañhi nāma bhikkhuniyo nāgaccheyyun"ti, bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavoca— "amukasmiṃ, ayye, okāse vāḷā sunakhā caṇḍo balibaddo cikkhallo okāso. Mā kho tattha agamitthā"ti. Aññatarāpi bhikkhunī tassā visikhāya piṇḍāya caramānā yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. Atha kho te manussā taṃ bhikkhuniṃ bhojetvā etadavocuṃ—"kissa, ayye, bhikkhuniyo na āgacchantī"ti?

Atha kho sā bhikkhunī tesaṃ manussānaṃ etamatthaṃ ārocesi. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī kulaṃ maccharāyissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī kulaṃ maccharāyatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī kulaṃ maccharāyissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī kulamaccharinī assa, pācittiyan"ti. (55:110)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ.

Maccharinī assāti "kathaṃ bhikkhuniyo nāgaccheyyun"ti bhikkhunīnaṃ santike kulassa avaṇṇaṃ bhāsati, āpatti pācittiyassa. Kulassa vā santike bhikkhunīnaṃ avaṇṇaṃ bhāsati, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—kulaṃ na maccharāyantī santaṃyeva ādīnavaṃ ācikkhati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 30: Kathinuddhārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarena upāsakena saṃghaṃ uddissa vihāro kārāpito hoti. So tassa vihārassa mahe ubhatosaṃghassa akālacīvaraṃ dātukāmo hoti. Tena kho pana samayena ubhatosaṃghassa kathinaṃ atthataṃ hoti. Atha kho so upāsako saṃghaṃ upasaṅkamitvā kathinuddhāraṃ yāci. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, kathinaṃ uddharituṃ. Evañca pana bhikkhave kathinaṃ uddharitabbaṃ. Byattena bhikkhunā paṭibalena saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, bhante, saṃgho. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho kathinaṃ uddhareyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, bhante, saṃgho. Saṃgho kathinaṃ uddharati. Yassāyasmato khamati kathinassa uddhāro, so tuṇhassa; yassa nakkhamati, so bhāseyya.

Ubbhataṃ saṃghena kathinaṃ, khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho so upāsako bhikkhunisaṃghaṃ upasaṅkamitvā kathinuddhāraṃ yāci. Thullanandā bhikkhunī—"cīvaraṃ amhākaṃ bhavissatī"ti kathinuddhāraṃ paṭibāhi. Atha kho so upāsako ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo amhākaṃ kathinuddhāraṃ na dassantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tassa upāsakassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāhissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāhatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāhissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dhammikaṃ kathinuddhāraṃ paṭibāheyya, pācittiyan"ti. (30:85)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Dhammiko nāma kathinuddhāro samaggo bhikkhunisaṃgho sannipatitvā uddharati.

Paṭibāheyyāti "kathaṃ idaṃ kathinaṃ na uddhareyyā"ti paṭibāhati, āpatti pācittiyassa.

Dhammike dhammikasaññā paṭibāhati, āpatti pācittiyassa. Dhammike vematikā paṭibāhati, āpatti dukkaṭassa. Dhammike adhammikasaññā paṭibāhati, anāpatti. Adhammike dhammikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammike adhammikasaññā, anāpatti.

Anāpatti—ānisaṃsaṃ dassetvā paṭibāhati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Naggavaggo tatiyo.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Ārāmavagga
Pācittiyā 51: Ārāmapavisanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū gāmakāvāse ekacīvarā cīvarakammaṃ karonti. Bhikkhuniyo anāpucchā ārāmaṃ pavisitvā yena te bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo anāpucchā ārāmaṃ pavisissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo anāpucchā ārāmaṃ pavisantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo anāpucchā ārāmaṃ pavisissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī anāpucchā ārāmaṃ paviseyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena te bhikkhū tamhā āvāsā pakkamiṃsu. Bhikkhuniyo—"ayyā pakkantā"ti ārāmaṃ nāgamaṃsu. Atha kho te bhikkhū punadeva taṃ āvāsaṃ paccāgacchiṃsu. Bhikkhuniyo—"ayyā āgatā"ti āpucchā ārāmaṃ pavisitvā yena te bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu; upasaṅkamitvā te bhikkhū abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. Ekamantaṃ ṭhitā kho tā bhikkhuniyo te bhikkhū etadavocuṃ—"kissa tumhe, bhaginiyo, ārāmaṃ neva sammajjittha na pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhāpitthā"ti? "Bhagavatā, ayyā, sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na anāpucchā ārāmo pavisitabbo'ti. Tena mayaṃ na āgamimhā"ti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, santaṃ bhikkhuṃ āpucchā ārāmaṃ pavisituṃ. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā ārāmaṃ paviseyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena te bhikkhū tamhā āvāsā pakkamitvā punadeva taṃ āvāsaṃ paccāgacchiṃsu. Bhikkhuniyo—"ayyā pakkantā"ti anāpucchā ārāmaṃ pavisiṃsu. Tāsaṃ kukkuccaṃ ahosi—"bhagavatā sikkhāpadaṃ paññattaṃ—'na santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā ārāmo pavisitabbo'ti. Mayañcamhā santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā ārāmaṃ pavisimhā. Kacci nu kho mayaṃ pācittiyaṃ āpattiṃ āpannā"ti ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī jānaṃ sabhikkhukaṃ ārāmaṃ anāpucchā paviseyya, pācittiyan"ti. (51:106)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti, aññe vā tassā ārocenti, te vā ārocenti.

Sabhikkhuko nāma ārāmo yattha bhikkhū rukkhamūlepi vasanti.

Anāpucchā ārāmaṃ paviseyyāti bhikkhuṃ vā sāmaṇeraṃ vā ārāmikaṃ vā anāpucchā parikkhittassa ārāmassa parikkhepaṃ atikkāmentiyā āpatti pācittiyassa. Aparikkhittassa ārāmassa upacāraṃ okkamantiyā āpatti pācittiyassa.

Sabhikkhuke sabhikkhukasaññā santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā ārāmaṃ pavisati, āpatti pācittiyassa. Sabhikkhuke vematikā santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā ārāmaṃ pavisati, āpatti dukkaṭassa. Sabhikkhuke abhikkhukasaññā santaṃ bhikkhuṃ anāpucchā ārāmaṃ pavisati, anāpatti.

Abhikkhuke sabhikkhukasaññā, āpatti dukkaṭassa. Abhikkhuke vematikā, āpatti dukkaṭassa. Abhikkhuke abhikkhukasaññā, anāpatti.

Anāpatti—santaṃ bhikkhuṃ āpucchā pavisati, asantaṃ bhikkhuṃ anāpucchā pavisati, sīsānulokikā gacchati, yattha bhikkhuniyo sannipatitā honti tattha gacchati, ārāmena maggo hoti, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 78: Dutiyasikkhamāna-navuṭṭhāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā sikkhamānā thullanandaṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā upasampadaṃ yāci. Thullanandā bhikkhunī taṃ sikkhamānaṃ "sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā, neva vuṭṭhāpeti na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karoti.

Atha kho sā sikkhamānā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā sikkhamānaṃ—'sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, neva vuṭṭhāpessati na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sikkhamānaṃ— 'sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, neva vuṭṭhāpeti na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karotī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sikkhamānaṃ—'sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, neva vuṭṭhāpessati na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī sikkhamānaṃ—'sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, sā pacchā anantarāyikinī neva vuṭṭhāpeyya na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyan"ti. (78:133)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā.

Sace maṃ tvaṃ, ayye, dve vassāni anubandhissasīti dve saṃvaccharāni upaṭṭhahissasi.

Evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmīti evāhaṃ taṃ upasampādessāmi.

Sā pacchā anantarāyikinīti asati antarāye.

Neva vuṭṭhāpeyyāti na sayaṃ vuṭṭhāpeyya.

Na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyyāti na aññaṃ āṇāpeyya. "Neva

vuṭṭhāpessāmi na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissāmī”ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Tuvaṭṭavagga

Pācittiyā 38: Tiroraṭṭhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ caranti. Dhuttā dūsenti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhuniyo tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carissantī”ti ... pe ... “saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carantī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

“Yā pana bhikkhunī tiroraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ careyya, pācittiyan”ti. (38:93)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Tiroraṭṭheti yassa vijite viharati, taṃ ṭhapetvā aññassa raṭṭhe.

Sāsaṅkaṃ nāma tasmiṃ magge corānaṃ niviṭṭhokāso dissati, bhuttokāso dissati, ṭhitokāso dissati, nisinnokāso dissati, nipannokāso dissati.

Sappaṭibhayaṃ nāma tasmiṃ magge corehi manussā hatā dissanti, viluttā dissanti, ākoṭitā dissanti.

Asatthikā nāma vinā satthena.

Cārikaṃ careyyāti kukkuṭasampāte gāme gāmantare gāmantare,

āpatti pācittiyassa. Agāmake araññe addhayojane addhayojane āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—satthena saha gacchati, kheme appaṭibhaye gacchati, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 11: Rattandhakārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhaddāya kāpilāniyā antevāsiniyā bhikkhuniyā ñātako puriso gāmakā sāvatthiṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho sā bhikkhunī tena purisena saddhiṃ rattandhakāre appadīpe ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā, pācittiyan"ti. (11:66)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Rattandhakāreti oggate sūriye. Appadīpeti anāloke.

Puriso nāma manussapuriso na yakkho na peto na tiracchānagato viññū paṭibalo santiṭṭhituṃ sallapituṃ.

Saddhinti ekato. Ekenekāti puriso ceva hoti bhikkhunī ca.

Santiṭṭheyya vāti purisassa hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Sallapeyya vāti purisassa hatthapāse ṭhitā sallapati, āpatti pācittiyassa.

Hatthapāsaṃ vijahitvā santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa. Yakkhena vā petena vā paṇḍakena vā tiracchānagatamanussaviggahena vā saddhiṃ santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—yo koci viññū dutiyo hoti, arahopekkhā, aññavihitā santiṭṭhati vā sallapati vā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 67: Tatiyagihigatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpenti. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"etha, sikkhamānā, imaṃ jānātha, imaṃ detha, imaṃ āharatha, iminā attho, imaṃ kappiyaṃ karothā"ti. Tā evamāhaṃsu—"na mayaṃ, ayye, sikkhamānā, bhikkhuniyo mayan"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya saṃghaṃ upasaṅkamitvā

ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, ayye, itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇadvādasavassā gihigatā dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā, saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo.

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇadvādasavassā gihigatā dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇadvādasavassā gihigatā dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya vuṭṭhānasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (67:122)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Paripuṇṇadvādasavassā nāma pattadvādasavassā. Gihigatā nāma purisantaragatā vuccati. Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Sikkhitasikkhā nāma chasu dhammesu sikkhitasikkhā. Asammatā nāma ñattidutiyena kammena vuṭṭhānasammuti na dinnā hoti. Vuṭṭhāpeyyāti

upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ saṃghena sammataṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 69: Pavattinīnānubandhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhanti. Tā bālā honti abyattā; na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandhissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī vuṭṭhāpitaṃ pavattiniṃ dve vassāni nānubandheyya, pācittiyan"ti. (69:124)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Vuṭṭhāpitanti upasampāditaṃ. Pavattinī nāma upajjhāyā vuccati. Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Nānubandheyyāti na sayaṃ upaṭṭhaheyya. Dve vassāni nānubandhissāmīti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—upajjhāyā bālā vā hoti alajjinī vā, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 16: Anāpucchāabhinisīdanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdatipi abhinipajjatipi. Manussā thullanandaṃ bhikkhuniṃ hirīyamānā āsane neva abhinisīdanti na abhinipajjanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdissatipi abhinipajjissatipī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdissatipi abhinipajjissatipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdatipi abhinipajjatipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā āsane abhinisīdissatipi abhinipajjissatipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī pacchābhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā sāmike

anāpucchā āsane abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyan”ti. (16:71)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Pacchābhattaṃ nāma majjhanhike vītivatte yāva atthaṅgate sūriye.

Kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ. Upasaṅkamitvāti tattha gantvā.

Sāmike anāpucchāti yo tasmiṃ kule manusso sāmiko dātuṃ, taṃ anāpucchā.

Āsanaṃ nāma pallaṅkassa okāso vuccati.

Abhinisīdeyyāti tasmiṃ abhinisīdati, āpatti pācittiyassa.

Abhinipajjeyyāti tasmiṃ abhinipajjati, āpatti pācittiyassa.

Anāpucchite anāpucchitasaññā āsane abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite vematikā āsane abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite āpucchitasaññā āsane abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa.

Pallaṅkassa anokāse āpatti dukkaṭassa. Āpucchite anāpucchitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite āpucchitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—āpucchā āsane abhinisīdati vā abhinipajjati vā, dhuvapaññatte, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 62: Pāyantisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo pāyantiṃ vuṭṭhāpenti. Sā piṇḍāya carati. Manussā evamāhaṃsu—“dethāyyāya bhikkhaṃ, sadutiyikā ayyā”ti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhuniyo pāyantiṃ vuṭṭhāpessantī”ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhuniyo pāyan-

tiṃ vuṭṭhāpessantī”ti … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo pāyantiṃ vuṭṭhāpentī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo pāyantiṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

“Yā pana bhikkhunī pāyantiṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan”ti. (62:117)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Pāyantī nāma mātā vā hoti dhāti vā.

Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

“Vuṭṭhāpessāmī”ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Pāyantiyā pāyantisaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Pāyantiyā vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Pāyantiyā apāyantisaññā vuṭṭhāpeti, anāpatti. Apāyantiyā pāyantisaññā, āpatti dukkaṭassa. Apāyantiyā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Apāyantiyā apāyantisaññā, anāpatti.

Anāpatti—pāyantiṃ apāyantisaññā vuṭṭhāpeti, apāyantiṃ apāyantisaññā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 7: Āmakadhaññasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo sassakāle āmakadhaññaṃ viññāpetvā nagaraṃ atiharanti dvāraṭṭhāne—“dethāyye, bhāgan”ti. Palibundhetvā muñciṃsu.

Atha kho tā bhikkhuniyo upassayaṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhuniyo āmakadhaññaṃ viññāpessantī”ti … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo āmakadhaññaṃ viññāpentī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bha-

gavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo āmakadhaññaṃ viññāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī āmakadhaññaṃ viññatvā vā viññāpetvā vā bhajjitvā vā bhajjāpetvā vā koṭṭetvā vā koṭṭāpetvā vā pacitvā vā pacāpetvā vā bhuñjeyya, pācittiyan"ti. (7:62)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Āmakadhaññaṃ nāma sāli vīhi yavo godhumo kaṅgu varako kudrusako.

Viññatvāti sayaṃ viññatvā. Viññāpetvāti aññaṃ viññāpetvā.

Bhajjitvāti sayaṃ bhajjitvā. Bhajjāpetvāti aññaṃ bhajjāpetvā.

Koṭṭetvāti sayaṃ koṭṭetvā. Koṭṭāpetvāti aññaṃ koṭṭāpetvā.

Pacitvāti sayaṃ pacitvā. Pacāpetvāti aññaṃ pacāpetvā.

"Bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhapaccayā, aparaṇṇaṃ viññāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 13: Ajjhokāsasallapanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhaddāya kāpilāniyā antevāsiniyā bhikkhuniyā ñātako puriso gāmakā sāvatthiṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho sā bhikkhunī—"bhagavatā paṭikkhittaṃ paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhituṃ sallapitun"ti teneva purisena saddhiṃ ajjhokāse ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī

ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ajjhokāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā, pācittiyan"ti. (13:68)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ajjhokāso nāma appaṭicchanno hoti kuṭṭena vā kavāṭena vā kilañjena vā sāṇipākārena vā rukkhena vā thambhena vā kotthaḷiyā vā, yena kenaci appaṭicchanno hoti.

Puriso nāma manussapuriso, na yakkho na peto na tiracchānagato, viññū paṭibalo santiṭṭhituṃ sallapituṃ.

Saddhinti ekato. Ekenekāti puriso ceva hoti bhikkhunī ca.

Santiṭṭheyya vāti purisassa hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Sallapeyya vāti purisassa hatthapāse ṭhitā sallapati, āpatti pācittiyassa.

Hatthapāsaṃ vijahitvā santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa. Yakkhena vā petena vā paṇḍakena vā tiracchānagatamanussaviggahena vā saddhiṃ santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—yo koci viññū dutiyo hoti, arahopekkhā, aññavihitā santiṭṭhati vā sallapati vā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 47: Āvasathacīvarasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjati. Aññā utuniyo bhikkhuniyo na labhanti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipā-

centi—"kathañhi nāma ayyā thullanandā āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī āvasathacīvaraṃ anissajjitvā paribhuñjeyya, pācittiyan"ti. (47:102)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Āvasathacīvaraṃ nāma "utuniyo bhikkhuniyo paribhuñjantū"ti dinnaṃ hoti.

Anissajjitvā paribhuñjeyyāti dvetisso rattiyo paribhuñjitvā catutthadivase dhovitvā bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇeriyā vā anissajjitvā paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Anissajjite anissajjitasaññā paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Anissajjite vematikā paribhuñjati, āpatti pācittiyassa. Anissajjite nissajjitasaññā paribhuñjati, āpatti pācittiyassa.

Nissajjite anissajjitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Nissajjite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Nissajjite nissajjitasaññā anāpatti.

Anāpatti—nissajjitvā paribhuñjati, puna pariyāyena paribhuñjati, aññā utuniyo bhikkhuniyo na honti, acchinnacīvarikāya, naṭṭhacīvarikāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 12: Paṭicchannokāsasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhaddāya kāpilāniyā antevāsiniyā bhikkhuniyā ñātako puriso gāmakā sāvatthiṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho sā bhikkhunī—"bhagavatā paṭikkhittaṃ rattandhakāre appadīpe purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhituṃ

sallapitun"ti teneva purisena saddhiṃ paṭicchanne okāse ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī paṭicchanne okāse purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā, pācittiyan"ti. (12:67)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Paṭicchanno nāma okāso kuṭṭena vā kavāṭena vā kilañjena vā sāṇipākārena vā rukkhena vā thambhena vā kotthaḷiyā vā yena kenaci paṭicchanno hoti.

Puriso nāma manussapuriso na yakkho na peto na tiracchānagato viññū paṭibalo santiṭṭhituṃ sallapituṃ.

Saddhinti ekato. Ekenekāti puriso ceva hoti bhikkhunī ca.

Santiṭṭheyya vāti purisassa hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Sallapeyya vāti purisassa hatthapāse ṭhitā sallapati, āpatti pācittiyassa.

Hatthapāsaṃ vijahitvā santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa. Yakkhena vā petena vā paṇḍakena vā tiracchānagatamanussaviggahena vā saddhiṃ santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—yo koci viññū dutiyo hoti, arahopekkhā, aññavihitā santiṭṭhati vā sallapati vā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 61: Gabbhinisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo gabbhiniṃ vuṭṭhāpenti. Sā piṇḍāya carati. Manussā evamāhaṃsu—"dethāyyāya bhikkhaṃ, garubhārā ayyā"ti.

Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo gabbhiniṃ vuṭṭhāpessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo gabbhiniṃ vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo gabbhiniṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo gabbhiniṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī gabbhiniṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (61:116)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Gabbhinī nāma āpannasattā vuccati. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Gabbhiniyā gabbhinisaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Gabbhiniyā vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Gabbhiniyā agabbhinisaññā vuṭṭhāpeti, anāpatti. Agabbhiniyā gabbhinisaññā, āpatti dukkaṭassa. Agabbhiniyā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Agabbhiniyā agabbhinisaññā, anāpatti.

Anāpatti—gabbhiniṃ agabbhinisaññā vuṭṭhāpeti, agabbhiniṃ agabbhinisaññā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 17: Anāpucchāsantharaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchantiyo sāyaṃ aññataraṃ gāmaṃ upagantvā aññataraṃ brāhmaṇakulaṃ upasaṅkamitvā okāsaṃ yāciṃsu. Atha kho sā brāhmaṇī tā bhikkhuniyo etadavoca— "āgametha, ayye, yāva brāhmaṇo āgacchatī"ti. Bhikkhuniyo—"yāva brāhmaṇo āgacchatī"ti seyyaṃ santharitvā ekaccā nisīdiṃsu ekaccā nipajjiṃsu. Atha kho so brāhmaṇo rattiṃ āgantvā taṃ brāhmaṇiṃ etadavoca—"kā imā"ti? "Bhikkhuniyo, ayyā"ti. "Nikkaḍḍhatha imā muṇḍā bandhakiniyo"ti, gharato nikkaḍḍhāpesi.

Atha kho tā bhikkhuniyo sāvatthiṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā abhinisīdissantipi abhinipajjissantipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā abhinisīdantipi abhinipajjantipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā abhinisīdissantipi abhinipajjissantipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī vikāle kulāni upasaṅkamitvā sāmike anāpucchā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdeyya vā abhinipajjeyya vā, pācittiyan"ti. (17:72)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Vikālo nāma atthaṅgate sūriye yāva aruṇuggamanā.

Kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ suddakulaṃ. Upasaṅkamitvāti tattha gantvā.

Sāmike anāpucchāti yo tasmiṃ kule manusso sāmiko dātuṃ, taṃ anāpucchā.

Seyyaṃ nāma antamaso paṇṇasanthāropi. Santharitvāti sayaṃ santharitvā. Santharāpetvāti aññaṃ santharāpetvā. Abhinisīdeyyāti

tasmiṃ abhinisīdati, āpatti pācittiyassa. Abhinipajjeyyāti tasmiṃ abhinipajjati, āpatti pācittiyassa.

Anāpucchite anāpucchitasaññā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite vematikā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite āpucchitasaññā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa.

Āpucchite anāpucchitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite āpucchitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—āpucchā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā abhinisīdati vā abhinipajjati vā, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 24: Saṅghāṭicārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo bhikkhunīnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamanti. Tāni cīvarāni ciraṃ nikkhittāni kaṇṇakitāni honti. Tāni bhikkhuniyo otāpenti. Bhikkhuniyo tā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"kassimāni, ayye, cīvarāni kaṇṇakitānī"ti?

Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo bhikkhunīnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo bhikkhunīnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo bhikkhunīnaṃ hatthe cīvaraṃ nikkhipitvā santaruttarena janapadacārikaṃ pakkamissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhā-

padaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī pañcāhikaṃ saṅghāṭicāraṃ atikkāmeyya, pācittiyan"ti. (24:79)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Pañcāhikaṃ saṅghāṭicāraṃ atikkāmeyyāti pañcamaṃ divasaṃ pañca cīvarāni neva nivāseti na pārupati na otāpeti, pañcamaṃ divasaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Pañcāhātikkante atikkantasaññā, āpatti pācittiyassa. Pañcāhātikkante vematikā, āpatti pācittiyassa. Pañcāhātikkante anatikkantasaññā, āpatti pācittiyassa.

Pañcāhānatikkante atikkantasaññā, āpatti dukkaṭassa. Pañcāhānatikkante vematikā, āpatti dukkaṭassa. Pañcāhānatikkante anatikkantasaññā, anāpatti.

Anāpatti—pañcamaṃ divasaṃ pañca cīvarāni nivāseti vā pārupati vā otāpeti vā, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 84: Chattupāhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo chattupāhanaṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo chattupāhanaṃ dhāressanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo chattupāhanaṃ dhāressantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo chattupāhanaṃ dhārentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo chattupāhanaṃ dhāressanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhu-

niyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī chattupāhanaṃ dhāreyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī gilānā hoti. Tassā vinā chattupāhanaṃ na phāsu hoti ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, gilānāya bhikkhuniyā chattupāhanaṃ. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī agilānā chattupāhanaṃ dhāreyya, pācittiyan"ti. (84:139)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Agilānā nāma yassā vinā chattupāhanaṃ phāsu hoti.

Gilānā nāma yassā vinā chattupāhanaṃ na phāsu hoti.

Chattaṃ nāma tīṇi chattāni—setacchattaṃ, kilañjacchattaṃ, paṇṇacchattaṃ maṇḍalabaddhaṃ salākabaddhaṃ. Dhāreyyāti sakimpi dhāreti, āpatti pācittiyassa.

Agilānā agilānasaññā chattupāhanaṃ dhāreti, āpatti pācittiyassa. Agilānā vematikā chattupāhanaṃ dhāreti, āpatti pācittiyassa. Agilānā gilānasaññā chattupāhanaṃ dhāreti, āpatti pācittiyassa.

Chattaṃ dhāreti na upāhanaṃ, āpatti dukkaṭassa. Upāhanaṃ dhāreti na chattaṃ, āpatti dukkaṭassa. Gilānā agilānasaññā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā gilānasaññā, anāpatti.

Anāpatti—gilānāya, ārāme ārāmūpacāre dhāreti, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Tuvaṭṭavagga

Pācittiyā 32: Ekattharaṇatuvaṭṭanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭenti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā

passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭessanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhuniyo dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭeyyuṃ, pācittiyan"ti. (32:87)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhuniyoti upasampannāyo vuccanti.

Dve ekattharaṇapāvuraṇā tuvaṭṭeyyunti taññeva attharitvā taññeva pārupanti, āpatti pācittiyassa.

Ekattharaṇapāvuraṇe ekattharaṇapāvuraṇasaññā tuvaṭṭenti, āpatti pācittiyassa. Ekattharaṇapāvuraṇe vematikā tuvaṭṭenti, āpatti pācittiyassa. Ekattharaṇapāvuraṇe nānattharaṇapāvuraṇasaññā tuvaṭṭenti, āpatti pācittiyassa.

Ekattharaṇe nānāpāvuraṇe, āpatti dukkaṭassa. Nānattharaṇe ekapāvuraṇe, āpatti dukkaṭassa. Nānattharaṇapāvuraṇe ekattharaṇapāvuraṇasaññā, āpatti dukkaṭassa. Nānattharaṇapāvuraṇe vematikā, āpatti dukkaṭassa. Nānattharaṇapāvuraṇe nānattharaṇapāvuraṇasaññā, anāpatti.

Anāpatti—vavatthānaṃ dassetvā nipajjanti, ummattikānaṃ, ādikammikānanti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 71: Kumāribhūtasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpenti. Tā akkhamā honti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ. Uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātikā honti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpessanti. Ūnavīsativassā, bhikkhave, kumāribhūtā akkhamā hoti sītassa uṇhassa … pe … pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātikā hoti. Vīsativassāva kho, bhikkhave, kumāribhūtā khamā hoti sītassa uṇhassa … pe … pāṇaharānaṃ adhivāsakajātikā hoti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ūnavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (71:126)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ūnavīsativassā nāma appattavīsativassā. Kumāribhūtā nāma sāmaṇerī vuccati. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Ūnavīsativassāya ūnavīsativassasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Ūnavīsativassāya vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Ūnavīsativassāya paripuṇṇasaññā vuṭṭhāpeti, anāpatti. Paripuṇṇavīsativassāya ūnavīsativassasaññā, āpatti dukkaṭassa. Paripuṇṇavīsativassāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Paripuṇṇavīsativassāya paripuṇṇasaññā, anāpatti.

Anāpatti—ūnavīsativassaṃ paripuṇṇasaññā vuṭṭhāpeti, paripuṇṇavīsativassaṃ paripuṇṇasaññā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 22: Udakasāṭikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhagavatā bhikkhunīnaṃ udakasāṭikā anuññātā hoti. Chabbaggiyā bhikkhuniyo—"bhagavatā udakasāṭikā anuññātā"ti appamāṇikāyo udakasāṭikāyo dhāresuṃ. Puratopi pacchatopi ākaḍḍhantā āhiṇḍanti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo appamāṇikāyo udakasāṭikāyo dhāressantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo appamāṇikāyo udakasāṭikāyo dhārentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo appamāṇikāyo udakasāṭikāyo dhāressanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Udakasāṭikaṃ pana bhikkhuniyā kārayamānāya pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso catasso vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmentiyā chedanakaṃ pācittiyan"ti. (22:77)

Udakasāṭikā nāma yāya nivatthā nahāyati.

Kārayamānāyāti karontiyā vā kārāpentiyā vā.

Pamāṇikā kāretabbā. Tatridaṃ pamāṇaṃ—dīghaso catasso vidatthiyo, sugatavidatthiyā; tiriyaṃ dve vidatthiyo. Taṃ atikkāmetvā karoti vā kārāpeti vā, payoge dukkaṭaṃ. Paṭilābhena chinditvā pācittiyaṃ desetabbaṃ.

Attanā vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Attanā vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ attanā pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa. Parehi vippakataṃ parehi pariyosāpeti, āpatti pācittiyassa.

Aññassatthāya karoti vā kārāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Aññena kataṃ paṭilabhitvā paribhuñjati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—pamāṇikaṃ karoti, ūnakaṃ karoti, aññena kataṃ pamāṇātikkantaṃ paṭilabhitvā chinditvā paribhuñjati, vitānaṃ vā bhūmattharaṇaṃ vā sāṇipākāraṃ vā bhisiṃ vā bibbohanaṃ vā karoti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 83: Ekavassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpenti. Upassayo tatheva na sammati. Manussā tatheva ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpessanti. Upassayo tatheva na sammatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ekaṃ vassaṃ dve vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (83:138)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ekaṃ vassanti ekaṃ saṃvaccharaṃ. Dve vuṭṭhāpeyyāti dve upasampādeyya.

"Dve vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti

pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ekantarikaṃ ekaṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Terasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Kumāribhūtavaggo aṭṭhamo.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 10: Naccagītasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena rājagahe giraggasamajjo hoti. Chabbaggiyā bhikkhuniyo giraggasamajjaṃ dassanāya agamaṃsu. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhuniyo naccampi gītampi vāditampi dassanāya gacchissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo naccampi gītampi vāditampi dassanāya gacchissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo naccampi gītampi vāditampi dassanāya gacchantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo naccampi gītampi vāditampi dassanāya gacchissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī naccaṃ vā gītaṃ vā vāditaṃ vā dassanāya gaccheyya, pācittiyan"ti. (10:65)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Naccaṃ nāma yaṃ kiñci naccaṃ. Gītaṃ nāma yaṃ kiñci gītaṃ. Vāditaṃ nāma yaṃ kiñci vāditaṃ.

Dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhitā passati vā suṇāti vā, āpatti pācittiyassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati vā suṇāti vā, āpatti pācittiyassa. Ekamekaṃ dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhitā passati vā suṇāti vā, āpatti pācittiyassa.

Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati vā suṇāti vā, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ārāme ṭhitā passati vā suṇāti vā, bhikkhuniyā ṭhitokāsaṃ vā nisinnokāsaṃ vā nipannokāsaṃ vā āgantvā naccanti vā gāyanti vā vādenti vā, paṭipathaṃ gacchantī passati vā suṇāti vā, sati karaṇīye gantvā passati vā suṇāti vā, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Lasuṇavaggo paṭhamo.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 77: Sikkhamāna-navuṭṭhāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā sikkhamānā thullanandaṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā upasampadaṃ yāci. Thullanandā bhikkhunī taṃ sikkhamānaṃ—"sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī"ti vatvā, neva vuṭṭhāpeti na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karoti.

Atha kho sā sikkhamānā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā sikkhamānaṃ—'sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, neva vuṭṭhāpessati na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sikkhamānaṃ— 'sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, neva vuṭṭhāpeti na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karotī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sikkhamānaṃ—'sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, neva vuṭṭhāpessati na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī sikkhamānaṃ—'sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi, evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmī'ti vatvā, sā pacchā anantarāyikinī neva vuṭṭhāpeyya na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyan"ti. (77:132)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā.

Sace me tvaṃ, ayye, cīvaraṃ dassasi evāhaṃ taṃ vuṭṭhāpessāmīti evāhaṃ taṃ upasampādessāmi.

Sā pacchā anantarāyikinīti asati antarāye.

Neva vuṭṭhāpeyyāti na sayaṃ vuṭṭhāpeyya.

Na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyyāti na aññaṃ āṇāpeyya. "Neva vuṭṭhāpessāmi na vuṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissāmī"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 8: Uccārachaḍḍanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro brāhmaṇo nibbiṭṭharājabhaṭo "taññeva bhaṭapathaṃ yācissāmī"ti sīsaṃ nahāyitvā bhikkhunupassayaṃ nissāya rājakulaṃ gacchati. Aññatarā bhikkhunī kaṭāhe vaccaṃ katvā tirokuṭṭe chaḍḍentī tassa brāhmaṇassa matthake āsumbhi. Atha kho so brāhmaṇo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"assamaṇiyo imā muṇḍā bandhakiniyo. Kathañhi nāma gūthakaṭāhaṃ matthake āsumbhissanti. Imāsaṃ upassayaṃ jhāpessāmī"ti. Ummukaṃ gahetvā upassayaṃ pavisati. Aññataro upāsako upassayā nikkhamanto addasa taṃ brāhmaṇaṃ ummukaṃ gahetvā upassayaṃ pavisantaṃ. Disvāna taṃ brāhmaṇaṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, bho, ummukaṃ gahetvā upassayaṃ pavisasī"ti? "Imā maṃ, bho, muṇḍā bandhakiniyo gūthakaṭāhaṃ matthake āsumbhiṃsu. Imāsaṃ upassayaṃ jhāpessāmī"ti. "Gaccha, bho brāhmaṇa, maṅgalaṃ etaṃ. Sahassaṃ lacchasi tañca bhaṭapathan"ti. Atha kho so brāhmaṇo sīsaṃ nahāyitvā rājakulaṃ gantvā sahassaṃ alattha tañca bhaṭapathaṃ.

Atha kho so upāsako upassayaṃ pavisitvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ

ārocetvā paribhāsi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhuniyo uccāraṃ tirokuṭṭe chaḍḍessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo uccāraṃ tirokuṭṭe chaḍḍentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo uccāraṃ tirokuṭṭe chaḍḍessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī uccāraṃ vā passāvaṃ vā saṅkāraṃ vā vighāsaṃ vā tirokuṭṭe vā tiropākāre vā chaḍḍeyya vā chaḍḍāpeyya vā, pācittiyan"ti. (8:63)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Uccāro nāma gūtho vuccati. Passāvo nāma muttaṃ vuccati.

Saṅkāraṃ nāma kacavaraṃ vuccati.

Vighāsaṃ nāma calakāni vā aṭṭhikāni vā ucchiṭṭhodakaṃ vā.

Kuṭṭo nāma tayo kuṭṭā—iṭṭhakākuṭṭo, silākuṭṭo, dārukuṭṭo.

Pākāro nāma tayo pākārā—iṭṭhakāpākāro, silāpākāro, dārupākāro.

Tirokuṭṭeti kuṭṭassa parato. Tiropākāreti pākārassa parato.

Chaḍḍeyyāti sayaṃ chaḍḍeti, āpatti pācittiyassa.

Chaḍḍāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Sakiṃ āṇattā bahukampi chaḍḍeti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—oloketvā chaḍḍeti, avaḷañje chaḍḍeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 20: Rodanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī bhikkhunīhi saddhiṃ bhaṇḍitvā attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodati. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā caṇḍakāḷī attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodissatī"ti … pe …

"saccaṃ kira, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī attānaṃ vadhitvā vadhitvā rodeyya, pācittiyan"ti. (20:75)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Attānanti paccattaṃ. Vadhitvā vadhitvā rodati, āpatti pācittiyassa. Vadhati na rodati, āpatti dukkaṭassa. Rodati na vadhati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ñātibyasanena vā bhogabyasanena vā rogabyasanena vā phuṭṭhā rodati na vadhati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Andhakāravaggo dutiyo.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 45: Adhikaraṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī thullanandaṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā etadavoca—"ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī"ti. Thullanandā bhikkhunī—"sādhū"ti paṭissuṇitvā, neva vūpasameti na vūpasamāya ussukkaṃ karoti.

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā bhikkhuniyā—'ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī'ti vuccamānā— 'sādhū'ti paṭissuṇitvā, neva vūpasamessati na vūpasamāya ussukkaṃ karissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā— 'ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī'ti vuccamānā—'sādhū'ti paṭissuṇitvā, neva vūpasameti na vūpasamāya ussukkaṃ karotī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā—'ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī'ti vuccamānā—'sādhū't

paṭissuṇitvā, neva vūpasamessati na vūpasamāya ussukkaṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā—'ehāyye, imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehī'ti vuccamānā—'sādhū'ti paṭissuṇitvā sā pacchā anantarāyikinī neva vūpasameyya na vūpasamāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyan"ti. (45:100)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhuniyāti aññāya bhikkhuniyā.

Adhikaraṇaṃ nāma cattāri adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ.

Ehāyye imaṃ adhikaraṇaṃ vūpasamehīti ehāyye imaṃ adhikaraṇaṃ vinicchehi.

Sā pacchā anantarāyikinīti asati antarāye.

Neva vūpasameyyāti na sayaṃ vūpasameyya.

Na vūpasamāya ussukkaṃ kareyyāti na aññaṃ āṇāpeyya. "Neva vūpasamessāmi na vūpasamāya ussukkaṃ karissāmī"ti dhuraṃ nikkhittamatte, āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā adhikaraṇaṃ neva vūpasameti na vūpasamāya ussukkaṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā adhikaraṇaṃ neva vūpasameti, na vūpasamāya ussukkaṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññā adhikaraṇaṃ neva vūpasameti, na vūpasamāya ussukkaṃ karoti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannāya adhikaraṇaṃ neva vūpasameti, na vūpasamāya ussukkaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 25: Cīvarasaṅkamanīyasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī piṇḍāya caritvā allacīvaraṃ pattharitvā vihāraṃ pāvisi. Aññatarā bhikkhunī taṃ cīvaraṃ pārupitvā gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Sā nikkhamitvā bhikkhuniyo pucchi—"apāyye, mayhaṃ cīvaraṃ passeyyāthā"ti? Bhikkhuniyo tassā bhikkhuniyā etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho sā bhikkhunī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhunī mayhaṃ cīvaraṃ anāpucchā pārupissatī"ti.

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ anāpucchā pārupissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ anāpucchā pārupatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ anāpucchā pārupissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreyya, pācittiyan"ti. (25:80)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Cīvarasaṅkamanīyaṃ nāma upasampannāya pañcannaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ tassā vā adinnaṃ taṃ vā anāpucchā nivāseti vā pārupati vā, āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññā cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannāya cīvarasaṅkamanīyaṃ dhāreti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—sā vā deti, taṃ vā āpucchā nivāseti vā pārupati vā, acchinnacīvarikāya, naṭṭhacīvarikāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 59: Ovādūpasaṅkamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo uposathampi na pucchanti ovādampi na yācanti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo uposathampi na pucchissanti ovādampi na yācissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo uposathampi na pucchanti ovādampi na yācantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo uposathampi na pucchissanti ovādampi na yācissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Anvaddhamāsaṃ bhikkhuniyā bhikkhusaṃghato dve dhammā paccāsīsitabbā— uposathapucchakañca ovādūpasaṅkamanañca. Taṃ atikkāmentiyā pācittiyan"ti. (59:114)

Anvaddhamāsanti anuposathikaṃ. Uposatho nāma dve uposathā—cātuddasiko ca pannarasiko ca.

Ovādo nāma aṭṭha garudhammā. "Uposathampi na pucchissāmi ovādampi na yācissāmī"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā dutiyikaṃ bhikkhuniṃ na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 74: Ūnadvādasavassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo ūnad-

vādasavassā vuṭṭhāpenti. Tā bālā honti abyattā na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā. Saddhivihāriniyopi bālā honti abyattā; na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo ūnadvādasavassā vuṭṭhāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo ūnadvādasavassā vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo ūnadvādasavassā vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ūnadvādasavassā vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (74:129)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ūnadvādasavassā nāma appattadvādasavassā.

Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—paripuṇṇadvādasavassā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 90: Bhikkhuniummaddāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo bhikkhuniyā ummaddāpentipi parimaddāpentipi. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo bhikkhuniyā ummaddāpessantipi parimaddāpessantipi, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ

khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo bhikkhuniyā ummaddāpessantipi parimaddāpessantipī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo bhikkhuniyā ummaddāpentipi parimaddāpentipī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo bhikkhuniyā ummaddāpessantipi parimaddāpessantipi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā ummaddāpeyya vā parimaddāpeyya vā, pācittiyan"ti. (90:145)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhuniyāti aññāya bhikkhuniyā. Ummaddāpeyya vāti ummaddāpeti, āpatti pācittiyassa. Parimaddāpeyya vāti sambāhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 23: Cīvarasibbanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarissā bhikkhuniyā mahagghe cīvaradusse cīvaraṃ dukkaṭaṃ hoti dussibbitaṃ. Thullanandā bhikkhunī taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"sundaraṃ kho idaṃ te, ayye, cīvaradussaṃ; cīvarañca kho dukkaṭaṃ dussibbitan"ti. "Visibbemi, ayye, sibbissasī"ti? "Āmāyye, sibbissāmī"ti. Atha kho sā bhikkhunī taṃ cīvaraṃ visibbetvā thullanandāya bhikkhuniyā adāsi. Thullanandā bhikkhunī—"sibbissāmi sibbissāmī"ti neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karoti.

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbāpetvā neva sib-

bissati na sibbāpanāya ussukkaṃ karissatī”ti … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbāpetvā neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karotī”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbāpetvā neva sibbissati na sibbāpanāya ussukkaṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

“Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyikinī neva sibbeyya na sibbāpanāya ussukkaṃ kareyya, aññatra catūhapañcāhā, pācittiyan”ti. (23:78)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhuniyāti aññāya bhikkhuniyā.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ.

Visibbetvāti sayaṃ visibbetvā. Visibbāpetvāti aññaṃ visibbāpetvā.

Sā pacchā anantarāyikinīti asati antarāye.

Neva sibbeyyāti na sayaṃ sibbeyya. Na sibbāpanāya ussukkaṃ kareyyāti na aññaṃ āṇāpeyya.

Aññatra catūhapañcāhāti ṭhapetvā catūhapañcāhaṃ. “Neva sibbissāmi na sibbāpanāya ussukkaṃ karissāmī”ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyikinī neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karoti, aññatra catūhapañcāhā, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyikinī neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karoti, aññatra catūhapañcāhā, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññā cīvaraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyikinī neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karoti, aññatra catūhapañcāhā, āpatti pācittiyassa.

Aññaṃ parikkhāraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyikinī neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karoti, aññatra catūhapañcāhā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ visibbetvā vā visibbāpetvā vā sā pacchā anantarāyik-

inī neva sibbati na sibbāpanāya ussukkaṃ karoti, aññatra catūhapañcāhā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, karontī catūhapañcāhaṃ atikkāmeti, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 49: Tiracchānavijjāpariyāpuṇanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī tiracchānavijjaṃ pariyāpuṇeyya, pācittiyan"ti. (49:104)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Tiracchānavijjā nāma yaṃ kiñci bāhirakaṃ anatthasaṃhitaṃ.

Pariyāpuṇeyyāti padena pariyāpuṇāti, pade pade āpatti pācittiyassa. Akkharāya pariyāpuṇāti, akkharakkharāya āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—lekhaṃ pariyāpuṇāti, dhāraṇaṃ pariyāpuṇāti, guttatthāya parittaṃ pariyāpuṇāti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 64: Dutiyasikkhamānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpenti. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"etha, sikkhamānā, imaṃ jānātha, imaṃ detha, imaṃ āharatha, iminā attho, imaṃ kappiyaṃ karothā"ti. Tā evamāhaṃsu—"na mayaṃ, ayye, sikkhamānā, bhikkhuniyo mayan"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya vuṭṭhānasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, ayye, itthannāmā itthannāmāya ayyāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā sikkhamānā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā sikkhamānā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho it-

thannāmāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya vuṭṭhānasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā sikkhamānā saṃghaṃ vuṭṭhānasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya vuṭṭhānasammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya vuṭṭhānasammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhāya sikkhamānāya vuṭṭhānasammuti; khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena asammataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (64:119)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Sikkhitasikkhā nāma chasu dhammesu sikkhitasikkhā. Asammatā nāma ñattidutiyena kammena vuṭṭhānasammuti na dinnā hoti. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ saṃghena sammataṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Kumāribhūtavagga
Pācittiyā 82: Anuvassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo anuvassaṃ vuṭṭhāpenti, upassayo na sammati. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo anuvassaṃ vuṭṭhāpessanti, upassayo na sammatī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo anuvassaṃ vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo anuvassaṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo anuvassaṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī anuvassaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (82:137)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Anuvassanti anusaṃvaccharaṃ. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ekantarikaṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dvādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Cittāgāravagga
Pācittiyā 43: Suttakantanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo suttaṃ kantanti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo suttaṃ kantissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo suttaṃ kantissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo suttaṃ kantantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo suttaṃ kantissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī suttaṃ kanteyya, pācittiyan"ti. (43:98)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Suttaṃ nāma cha suttāni—khomaṃ, kappāsikaṃ, koseyyaṃ, kambalaṃ, sāṇaṃ, bhaṅgaṃ.

Kanteyyāti sayaṃ kantati, payoge dukkaṭaṃ. Ujjavujjave āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—kantitasuttaṃ kantati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 28: Cīvaradānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī naṭānampi naṭakānampi laṅghakānampi sokajjhāyikānampi kumbhathūṇikānampi samaṇacīvaraṃ deti—"mayhaṃ parisati vaṇṇaṃ bhāsathā"ti. Naṭāpi naṭakāpi laṅghakāpi sokajjhāyikāpi kumbhathūṇikāpi thullanandāya bhikkhuniyā parisati vaṇṇaṃ bhāsanti—"ayyā thullanandā bahussutā bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ; detha ayyāya, karotha ayyāyā"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā, tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā agārikassa samaṇacīvaraṃ dassatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī agārikassa samaṇacīvaraṃ detī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī agārikassa samaṇacīvaraṃ dassati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā samaṇacīvaraṃ dadeyya, pācittiyan"ti. (28:83)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Agāriko nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Paribbājako nāma bhikkhuñca sāmaṇerañca ṭhapetvā yo koci paribbājakasamāpanno.

Paribbājikā nāma bhikkhuniñca sikkhamānañca sāmaṇeriñca ṭhapetvā yā kāci paribbājikasamāpannā.

Samaṇacīvaraṃ nāma kappakataṃ vuccati. Deti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—mātāpitūnaṃ deti, tāvakālikaṃ deti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 15: Anāpucchāpakkamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī aññatarassa kulassa kulūpikā hoti niccabhattikā. Atha kho sā bhikkhunī pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaramādāya yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkāmi. Tassa kulassa dāsī gharaṃ sammajjantī taṃ āsanaṃ bhājanantarikāya pakkhipi. Manussā taṃ āsanaṃ apassantā taṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"kahaṃ taṃ, ayye, āsanan"ti? "Nāhaṃ taṃ, āvuso, āsanaṃ passāmī"ti. "Dethāyye, taṃ āsanan"ti paribhāsitvā niccabhat-

taṃ pacchindiṃsu. Atha kho te manussā gharaṃ sodhentā taṃ āsanaṃ bhājanantarikāya passitvā taṃ bhikkhuniṃ khamāpetvā niccabhattaṃ paṭṭhapesuṃ.

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkamissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkamatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave bhikkhunī purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkamissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī purebhattaṃ kulāni upasaṅkamitvā āsane nisīditvā sāmike anāpucchā pakkameyya, pācittiyan"ti. (15:70)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Purebhattaṃ nāma aruṇuggamanaṃ upādāya yāva majjhanhikā.

Kulaṃ nāma cattāri kulāni—khattiyakulaṃ, brāhmaṇakulaṃ, vessakulaṃ, suddakulaṃ. Upasaṅkamitvāti tattha gantvā.

Āsanaṃ nāma pallaṅkassa okāso vuccati. Nisīditvāti tasmiṃ nisīditvā.

Sāmike anāpucchā pakkameyyāti yo tasmiṃ kule manusso viññū taṃ anāpucchā anovassakaṃ atikkāmentiyā āpatti pācittiyassa. Ajjhokāse upacāraṃ atikkāmentiyā āpatti pācittiyassa.

Anāpucchite anāpucchitasaññā pakkamati, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite vematikā pakkamati, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite āpucchitasaññā pakkamati, āpatti pācittiyassa.

Pallaṅkassa anokāse āpatti dukkaṭassa. Āpucchite anāpucchitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite āpucchitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—āpucchā gacchati, asaṃhārime, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 29: Kālaatikkamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandāya bhikkhuniyā upaṭṭhākakulaṃ thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"sace mayaṃ, ayye, sakkoma, bhikkhunisaṃghassa cīvaraṃ dassāmā"ti. Tena kho pana samayena vassaṃvuṭṭhā bhikkhuniyo cīvaraṃ bhājetukāmā sannipatiṃsu. Thullanandā bhikkhunī tā bhikkhuniyo etadavoca—"āgametha, ayye, atthi bhikkhunisaṃghassa cīvarapaccāsā"ti. Bhikkhuniyo thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"gacchāyye, taṃ cīvaraṃ jānāhī"ti. Thullanandā bhikkhunī yena taṃ kulaṃ tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā te manusse etadavoca—"dethāvuso, bhikkhunisaṃghassa cīvaran"ti. "Na mayaṃ, ayye, sakkoma bhikkhunisaṃghassa cīvaraṃ dātun"ti.

Thullanandā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dubbalacīvarapaccāsāya cīvarakālasamayaṃ atikkāmeyya, pācittiyan"ti. (29:84)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Dubbalacīvarapaccāsā nāma "sace mayaṃ sakkoma, dassāma karissāmā"ti vācā bhinnā hoti.

Cīvarakālasamayo nāma anatthate kathine vassānassa pacchimo māso, atthate kathine pañca māsā.

Cīvarakālasamayaṃ atikkāmeyyāti anatthate kathine vassānassa pacchimaṃ divasaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. Atthate kathine

kathinuddhāradivasaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Dubbalacīvare dubbalacīvarasaññā cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, āpatti pācittiyassa. Dubbalacīvare vematikā cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, āpatti dukkaṭassa. Dubbalacīvare adubbalacīvarasaññā cīvarakālasamayaṃ atikkāmeti, anāpatti.

Adubbalacīvare dubbalacīvarasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adubbalacīvare vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adubbalacīvare adubbalacīvarasaññā, anāpatti.

Anāpatti—ānisaṃsaṃ dassetvā nivāreti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 48: Āvasathavihārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkāmi. Tena kho pana samayena thullanandāya bhikkhuniyā āvasatho ḍayhati. Bhikkhuniyo evamāhaṃsu—"handāyy bhaṇḍakaṃ nīharāmā"ti. Ekaccā evamāhaṃsu—"na mayaṃ, ayye, nīharissāma. Yaṃ kiñci naṭṭhaṃ sabbaṃ amhe abhiyuñjissatī"ti. Thullanandā bhikkhunī punadeva taṃ āvasathaṃ paccāgantvā bhikkhuniyo pucchi—"apāyye, bhaṇḍakaṃ nīharitthā"ti? "Na mayaṃ, ayye, nīharimhā"ti. Thullanandā bhikkhunī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo āvasathe ḍayhamāne bhaṇḍakaṃ na nīharissantī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkamissatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkamatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkamissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī āvasathaṃ anissajjitvā cārikaṃ pakkameyya, pācittiyan"ti. (48:103)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Āvasatho nāma kavāṭabaddho vuccati.

Anissajjitvā cārikaṃ pakkameyyāti bhikkhuniyā vā sikkhamānāya vā sāmaṇeriyā vā anissajjitvā parikkhittassa āvasathassa parikkhepaṃ atikkāmentiyā āpatti pācittiyassa. Aparikkhittassa āvasathassa upacāraṃ atikkāmentiyā āpatti pācittiyassa.

Anissajjite anissajjitasaññā pakkamati, āpatti pācittiyassa. Anissajjite vematikā pakkamati, āpatti pācittiyassa. Anissajjite nissajjitasaññā pakkamati, āpatti pācittiyassa.

Akavāṭabaddhaṃ anissajjitvā pakkamati, āpatti dukkaṭassa. Nissajjite anissajjitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Nissajjite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Nissajjite nissajjitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—nissajjitvā pakkamati, sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 44: Gihiveyyāvaccasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo gihiveyyāvaccaṃ karonti. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo gihiveyyāvaccaṃ karissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo gihiveyyāvaccaṃ karontī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo gihiveyyāvaccaṃ karissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī gihiveyyāvaccaṃ kareyya, pācittiyan"ti. (44:99)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Gihiveyyāvaccaṃ nāma agārikassa yāguṃ vā bhattaṃ vā khādanīyaṃ vā pacati, sāṭakaṃ vā veṭhanaṃ vā dhovati, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—yāgupāne, saṃghabhatte, cetiyapūjāya, attano veyyāvaccakarassa yāguṃ vā bhattaṃ vā khādanīyaṃ vā pacati, sāṭakaṃ vā veṭhanaṃ vā dhovati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Tuvaṭṭavagga

Pācittiyā 37: Antoraṭṭhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ caranti. Dhuttā dūsenti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ carissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī antoraṭṭhe sāsaṅkasammate sappaṭibhaye asatthikā cārikaṃ careyya, pācittiyan"ti. (37:92)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Antoraṭṭheti yassa vijite viharati, tassa raṭṭhe.

Sāsaṅkaṃ nāma tasmiṃ magge corānaṃ niviṭṭhokāso dissati, bhuttokāso dissati, ṭhitokāso dissati, nisinnokāso dissati, nipannokāso dissati.

Sappaṭibhayaṃ nāma tasmiṃ magge corehi manussā hatā dissanti, viluttā dissanti, ākoṭitā dissanti.

Asatthikā nāma vinā satthena.

Cārikaṃ careyyāti kukkuṭasampāte gāme gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassa. Agāmake araññe addhayojane addhayojane āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—satthena saha gacchati, kheme appaṭibhaye gacchati, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 88: Gandhavaṇṇakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo gandhavaṇṇakena nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo gandhavaṇṇakena nahāyissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo gandhavaṇṇakena nahāyissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo gandhavaṇṇakena nahāyantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo gandhavaṇṇakena nahāyissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī gandhavaṇṇakena nahāyeyya, pācittiyan"ti. (88:143)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Gandho nāma yo koci gandho. Vaṇṇakaṃ nāma yaṃ kiñci vaṇṇakaṃ. Nahāyeyyāti nahāyati. Payoge dukkaṭaṃ, nahānapariyosāne āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhappaccayā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Tuvaṭṭavagga
Pācittiyā 35: Nikkaḍḍhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhaddā kāpilānī sākete vassaṃ upagatā hoti. Sā kenacideva karaṇīyena ubbāḷhā thullanandāya bhikkhuniyā santike dūtaṃ pāhesi— "sace me ayyā thullanandā upassayaṃ dadeyya āgaccheyyāmahaṃ sāvatthin"ti. Thullanandā bhikkhunī evamāha—"āgacchatu, dassāmī"ti. Atha kho bhaddā kāpilānī sāketā sāvatthiṃ agamāsi. Thullanandā bhikkhunī bhaddāya kāpilāniyā upassayaṃ adāsi. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ. Bhaddāpi kāpilānī bahussutā hoti bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ uḷārasambhāvitā. Manussā—"ayyā bhaddā kāpilānī bahussutā bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ uḷārasambhāvitā"ti bhaddaṃ kāpilāniṃ paṭhamaṃ payirupāsitvā pacchā thullanandaṃ bhikkhuniṃ payirupāsanti. Thullanandā bhikkhunī issāpakatā—"imā kira appicchā santuṭṭhā pavivittā asaṃsaṭṭhā yā imā saññattibahulā viññattibahulā viharantī"ti kupitā anattamanā bhaddaṃ kāpilāniṃ upassayā nikkaḍḍhi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā ayyāya bhaddāya kāpilāniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhaddāya kāpilāniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī bhaddāya kāpilāniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhuniyā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍheyya vā nikkaḍḍhāpeyya vā, pācittiyan"ti. (35:90)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhuniyāti aññāya bhikkhuniyā. Upassayo nāma kavāṭabaddho vuccati. Datvāti sayaṃ datvā. Kupitā anattamanāti anabhiraddhā āhatacittā khilajātā.

Nikkaḍḍheyyāti gabbhe gahetvā pamukhaṃ nikkaḍḍhati, āpatti pācittiyassa. Pamukhe gahetvā bahi nikkaḍḍhati, āpatti pācittiyassa. Ekena payogena bahukepi dvāre atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Nikkaḍḍhāpeyyāti aññaṃ āṇāpeti, āpatti pācittiyassa. Sakiṃ āṇattā bahukepi dvāre atikkāmeti, āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññā upassayaṃ datvā kupitā anattamanā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti pācittiyassa.

Tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Akavāṭabaddhā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ kavāṭabaddhā vā akavāṭabaddhā vā nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—alajjiniṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, ummattikaṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, bhaṇḍanakārikaṃ kalahakārikaṃ vivādakārikaṃ bhassakārikaṃ saṃghe adhikaraṇakārikaṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, antevāsiniṃ vā saddhivihāriniṃ vā na sammā vattantiṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, tassā parikkhāraṃ nikkaḍḍhati vā nikkaḍḍhāpeti vā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 6: Upatiṭṭhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena ārohanto nāma mahāmatto bhikkhūsu pabbajito hoti. Tassa purāṇadutiyikā bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Tena kho pana samayena so bhikkhu tassā bhikkhuniyā santike bhattavissaggaṃ karoti. Atha kho sā bhikkhunī tassa bhikkhuno bhuñjantassa pānīyena ca vidhūpanena ca upatiṭṭhitvā accāvadati. Atha kho so bhikkhu taṃ bhikkhuniṃ apasādeti—"mā, bhagini, evarūpaṃ akāsi. Netaṃ kappatī"ti. "Pubbe maṃ tvaṃ evañca evañca karosi, idāni ettakaṃ na sahasī"ti—pānīyathālakaṃ matthake āsumbhitvā vidhūpanena pahāraṃ adāsi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī bhikkhussa pahāraṃ dassatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī bhikkhussa pahāraṃ adāsī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī bhikkhussa pahāraṃ dassati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī bhikkhussa bhuñjantassa pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭheyya, pācittiyan"ti. (6:61)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Bhikkhussāti upasampannassa.

Bhuñjantassāti pañcannaṃ bhojanānaṃ aññataraṃ bhojanaṃ bhuñjantassa.

Pānīyaṃ nāma yaṃ kiñci pānīyaṃ.

Vidhūpanaṃ nāma yā kāci bījanī.

Upatiṭṭheyyāti hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Upasampanne upasampannasaññā pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭhati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne vematikā pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭhati, āpatti pācittiyassa. Upasampanne anupasampannasaññā pānīyena vā vidhūpanena vā upatiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Hatthapāsaṃ vijahitvā upatiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. Khādanīyaṃ khādantassa upatiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannassa up-

atiṭṭhati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampanne anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—deti, dāpeti, anupasampannaṃ āṇāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 75: Paripuṇṇadvādasavassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpenti. Tā bālā honti abyattā; na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā. Saddhivihāriniyopi bālā honti abyattā; na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, paripuṇṇadvādasavassāya bhikkhuniyā vuṭṭhāpanasammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya paripuṇṇadvādasavassāya bhikkhuniyā saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā vuḍḍhānaṃ bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, ayye, itthannāmā paripuṇṇadvādasavassā bhikkhunī saṃghaṃ vuṭṭhāpanasammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Sā bhikkhunī saṃghena paricchinditabbā—'byattāyaṃ bhikkhunī lajjinī'ti. Sace bālā ca hoti alajjinī ca, na dātabbā. Sace bālā hoti lajjinī, na dātabbā. Sace byattā hoti alajjinī, na dātabbā. Sace byattā ca hoti lajjinī ca, dātabbā. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Byattāya bhikkhuniyā

paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā paripuṇṇadvādasavassā bhikkhunī saṃghaṃ vuṭṭhāpanasammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya bhikkhuniyā vuṭṭhāpanasammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā paripuṇṇadvādasavassā bhikkhunī saṃghaṃ vuṭṭhāpanasammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya bhikkhuniyā vuṭṭhāpanasammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya bhikkhuniyā vuṭṭhāpanasammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya bhikkhuniyā vuṭṭhāpanasammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī paripuṇṇadvādasavassā saṃghena asammatā vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (75:130)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Paripuṇṇadvādasavassā nāma pattadvādasavassā.

Asammatā nāma ñattidutiyena kammena vuṭṭhāpanasammuti na dinnā hoti. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—paripuṇṇadvādasavassā saṃghena sammatā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 21: Naggasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo aciravatiyā nadiyā vesiyāhi saddhiṃ naggā ekatitthe nahāyanti. Vesiyā tā bhikkhuniyo uppaṇḍesuṃ—"kiṃ nu kho nāma tumhākaṃ, ayye, daharānaṃ brahmacariyaṃ ciṇṇena, nanu nāma kāmā paribhuñjitabbā. Yadā jiṇṇā bhavissatha tadā brahmacariyaṃ carissatha. Evaṃ tumhākaṃ ubho atthā pariggahitā bhavissantī"ti. Bhikkhuniyo vesiyāhi uppaṇḍiyamānā maṅkū ahesuṃ. Atha kho tā bhikkhuniyo upassayaṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca— saṃghasuṭṭhutāya ... pe ... vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī naggā nahāyeyya, pācittiyan"ti. (21:76)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Naggā nahāyeyyāti anivatthā vā apārutā vā nahāyati, payoge dukkaṭaṃ. Nahānapariyosāne āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—acchinnacīvarikāya vā naṭṭhacīvarikāya vā, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 14: Dutiyikauyyojanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipi nikaṇṇikampi jappeti dutiyikampi bhikkhuniṃ uyyojeti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipi nikaṇṇikampi jappissati dutiyikampi bhikkhuniṃ uyyojessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhatipi sallapatipi nikaṇṇikampi jappeti dutiyikampi bhikkhuniṃ uyyojetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī rathikāyapi byūhepi siṅghāṭakepi purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭhissatipi sallapissatipi nikaṇṇikampi jappissati dutiyikampi bhikkhuniṃ uyyojessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī rathikāya vā byūhe vā siṅghāṭake vā purisena saddhiṃ ekenekā santiṭṭheyya vā sallapeyya vā nikaṇṇikaṃ vā jappeyya dutiyikaṃ vā bhikkhuniṃ uyyojeyya, pācittiyan"ti. (14:69)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Rathikā nāma racchā vuccati. Byūhaṃ nāma yeneva pavisanti teneva nikkhamanti. Siṅghāṭako nāma caccaraṃ vuccati.

Puriso nāma manussapuriso na yakkho na peto na tiracchānagato viññū paṭibalo santiṭṭhituṃ sallapituṃ.

Saddhinti ekato. Ekenekāti puriso ceva hoti bhikkhunī ca.

Santiṭṭheyya vāti purisassa hatthapāse tiṭṭhati, āpatti pācittiyassa.

Sallapeyya vāti purisassa hatthapāse ṭhitā sallapati, āpatti pācittiyassa.

Nikaṇṇikaṃ vā jappeyyāti purisassa upakaṇṇake āroceti, āpatti pācittiyassa.

Dutiyikaṃ vā bhikkhuniṃ uyyojeyyāti anācāraṃ ācaritukāmā du-

tiyikampi bhikkhuniṃ uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Dassanūpacāraṃ vā savanūpacāraṃ vā vijahantiyā āpatti dukkaṭassa. Vijahite āpatti pācittiyassa.

Hatthapāsaṃ vijahitvā santiṭṭhati vā sallapati vā āpatti dukkaṭassa. Yakkhena vā petena vā paṇḍakena vā tiracchānagatamanussaviggahena vā saddhiṃ santiṭṭhati vā sallapati vā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—yo koci viññū dutiyo hoti, arahopekkhā, aññavihitā santiṭṭhati vā sallapati vā, na anācāraṃ ācaritukāmā, sati karaṇīye dutiyikaṃ bhikkhuniṃ uyyojeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 68: Sahajīvinīsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇhāti na anuggaṇhāpeti. Tā bālā honti abyattā; na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇhissati na anuggaṇhāpessatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇhāti na anuggaṇhāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇhissati na anuggaṇhāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā dve vassāni neva anuggaṇheyya na anuggaṇhāpeyya, pācittiyan"ti. (68:123)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Sahajīvinī nāma saddhivihārinī vuccati. Vuṭṭhāpetvāti upasampādetvā. Dve vassānīti dve saṃvaccharāni.

Neva anuggaṇheyyāti na sayaṃ anuggaṇheyya uddesena paripucchāya ovādena anusāsaniyā.

Na anuggaṇhāpeyyāti na aññaṃ āṇāpeyya "dve vassāni neva anuggaṇhissāmi na anuggaṇhāpessāmī"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 4: Jatumaṭṭhakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā purāṇarājorodhā bhikkhunīsu pabbajitā hoti. Aññatarā bhikkhunī anabhiratiyā pīḷitā yena sā bhikkhunī tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"rājā kho, ayye, tumhe cirāciraṃ gacchati. Kathaṃ tumhe dhārethā"ti? "Jatumaṭṭhakena, ayye"ti. "Kiṃ etaṃ, ayye, jatumaṭṭhakan"ti? Atha kho sā bhikkhunī tassā bhikkhuniyā jatumaṭṭhakaṃ ācikkhi. Atha kho sā bhikkhunī jatumaṭṭhakaṃ ādiyitvā dhovituṃ vissaritvā ekamantaṃ chaḍḍesi. Bhikkhuniyo makkhikāhi samparikiṇṇaṃ passitvā evamāhaṃsu— "kassidaṃ kamman"ti? Sā evamāha—"mayhidaṃ kamman"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī jatumaṭṭhakaṃ ādiyissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī jatumaṭṭhakaṃ ādiyatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī jatumaṭṭhakaṃ ādiyissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Jatumaṭṭhake pācittiyan"ti. (4:59)

Jatumaṭṭhakaṃ nāma jatumayaṃ kaṭṭhamayaṃ piṭṭhamayaṃ mattikāmayaṃ.

Ādiyeyyāti samphassaṃ sādiyantī antamaso uppalapattampi muttakaraṇaṃ paveseti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhapaccayā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 46: Bhojanadānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī naṭānampi naṭakānampi laṅghakānampi sokajjhāyikānampi kumbhathūṇikānampi sahatthā khādanīyaṃ bhojanīyaṃ deti—"mayhaṃ parisati vaṇṇaṃ bhāsathā"ti. Naṭāpi naṭakāpi laṅghakāpi sokajjhāyikāpi kumbhathūṇikāpi thullanandāya bhikkhuniyā parisati vaṇṇaṃ bhāsanti—"ayyā thullanandā bahussutā bhāṇikā visāradā paṭṭā dhammiṃ kathaṃ kātuṃ; detha ayyāya, karotha ayyāyā"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā agārikassa sahatthā khādanīyaṃ bhojanīyaṃ dassatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī agārikassa sahatthā khādanīyaṃ bhojanīyaṃ detī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī agārikassa sahatthā khādanīyaṃ bhojanīyaṃ dassati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī agārikassa vā paribbājakassa vā paribbājikāya vā sahatthā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā dadeyya, pācittiyan"ti. (46:101)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Agāriko nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Paribbājako nāma bhikkhuñca sāmaṇerañca ṭhapetvā yo koci paribbājakasamāpanno.

Paribbājikā nāma bhikkhuniñca sikkhamānañca sāmaṇeriñca ṭhapetvā yā kāci paribbājikasamāpannā.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—udakadantaponaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

Dadeyyāti kāyena vā kāyapaṭibaddhena vā nissaggiyena vā deti, āpatti pācittiyassa. Udakadantaponaṃ deti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—dāpeti na deti, upanikkhipitvā deti, bāhirālepaṃ deti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 56: Abhikkhukāvāsasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo gāmakāvāse vassaṃvuṭṭhā sāvatthiṃ agamaṃsu. Bhikkhuniyo tā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"katthāyyāyo vassaṃvuṭṭhā? Kacci ovādo iddho ahosī"ti? "Natthayye, tattha bhikkhū; kuto ovādo iddho bhavissatī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo abhikkhuke āvāse vassaṃ vasissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo abhikkhuke āvāse vassaṃ vasantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo abhikkhuke āvāse vassaṃ vasissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī abhikkhuke āvāse vassaṃ vaseyya, pācittiyan"ti. (56:111)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Abhikkhuko nāma āvāso na sakkā hoti ovādāya vā saṃvāsāya vā gantuṃ. "Vassaṃ vasissāmī"ti senāsanaṃ paññapeti pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapeti pariveṇaṃ sammajjati, āpatti dukkaṭassa. Saha

aruṇuggamanā āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—vassupagatā bhikkhū pakkantā vā honti vibbhantā vā kālaṅkatā vā pakkhasaṅkantā vā, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Naggavagga

Pācittiyā 26: Gaṇacīvarasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandāya bhikkhuniyā upaṭṭhākakulaṃ thullanandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"bhikkhunisaṃghassa, ayye, cīvaraṃ dassāmā"ti. Thullanandā bhikkhunī—"tumhe bahukiccā bahukaraṇīyā"ti antarāyaṃ akāsi. Tena kho pana samayena tassa kulassa gharaṃ ḍayhati. Te ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā amhākaṃ deyyadhammaṃ antarāyaṃ karissati. Ubhayenāmha paribāhirā bhogehi ca puññena cā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ karissatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ akāsī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī gaṇassa cīvaralābhaṃ antarāyaṃ kareyya, pācittiyan"ti. (26:81)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Gaṇo nāma bhikkhunisaṃgho vuccati.

Cīvaraṃ nāma channaṃ cīvarānaṃ aññataraṃ cīvaraṃ vikappanupagaṃ pacchimaṃ.

Antarāyaṃ kareyyāti "kathaṃ ime cīvaraṃ na dadeyyun"ti antarāyaṃ karoti, āpatti pācittiyassa. Aññaṃ parikkhāraṃ antarāyaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa. Sambahulānaṃ bhikkhunīnaṃ vā ekabhikkhuniyā vā anupasampannāya vā cīvaraṃ vā aññaṃ vā parikkhāraṃ antarāyaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ānisaṃsaṃ dassetvā nivāreti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 19: Paraabhisapanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo attano bhaṇḍakaṃ apassantiyo caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"apāyye, amhākaṃ bhaṇḍakaṃ passeyyāsī"ti? Caṇḍakāḷī bhikkhunī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"ahameva nūna corī, ahameva nūna alajjinī, yā ayyāyo attano bhaṇḍakaṃ apassantiyo tā maṃ evamāhaṃsu—'apāyye, amhākaṃ bhaṇḍakaṃ passeyyāsī'ti? Sacāhaṃ, ayye, tumhākaṃ bhaṇḍakaṃ gaṇhāmi, assamaṇī homi, brahmacariyā cavāmi, nirayaṃ upapajjāmi; yā pana maṃ abhūtena evamāha sāpi assamaṇī hotu, brahmacariyā cavatu, nirayaṃ upapajjatū"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā caṇḍakāḷī attānampi parampi nirayenapi brahmacariyenapi abhisapissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī attānampi parampi nirayenapi brahmacariyenapi abhisapatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī attānampi parampi nirayenapi brahmacariyenapi abhisapissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī attānaṃ vā paraṃ vā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapeyya, pācittiyan"ti. (19:74)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Attānanti paccattaṃ. Paranti upasampannaṃ. Nirayena vā brahmacariyena vā abhisapati, āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapati, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapati, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya anupasampannasaññā nirayena vā brahmacariyena vā abhisapati, āpatti pācittiyassa.

Tiracchānayoniyā vā pettivisayena vā manussadobhaggena vā abhisapati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannaṃ abhisapati, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—atthapurekkhārāya, dhammapurekkhārāya, anusāsanipurekkhārāya, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 3: Talaghātakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena dve bhikkhuniyo anabhiratiyā pīḷitā ovarakaṃ pavisitvā talaghātakaṃ karonti. Bhikkhuniyo tena saddena upadhāvitvā tā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"kissa tumhe, ayye, purisena saddhiṃ sampadussathā"ti? "Na mayaṃ, ayye, purisena saddhiṃ sampadussāmā"ti bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhuniyo talaghātakaṃ karissantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo talaghātakaṃ karontī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo talaghātakaṃ karissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Talaghātake pācittiyan"ti. (3:58)

Talaghātakaṃ nāma samphassaṃ sādiyantī antamaso uppalapattenapi muttakaraṇe pahāraṃ deti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhapaccayā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 76: Khīyanadhammasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī bhikkhunisaṃghaṃ upasaṅkamitvā vuṭṭhāpanasammutiṃ yācati. Atha kho bhikkhunisaṃgho caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ paricchinditvā—"alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā"ti, vuṭṭhāpanasammutiṃ na adāsi. Caṇḍakāḷī bhikkhunī "sādhū"ti paṭissuṇi. Tena kho pana samayena bhikkhunisaṃgho aññāsaṃ bhikkhunīnaṃ vuṭṭhāpanasammutiṃ deti. Caṇḍakāḷī bhikkhunī ujjhāyati khiyyati vipāceti—"ahameva nūna bālā, ahameva nūna alajjinī; yaṃ saṃgho aññāsaṃ bhikkhunīnaṃ vuṭṭhāpanasammutiṃ deti, mayhameva na detī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā caṇḍakāḷī—'alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā'ti vuccamānā 'sādhū'ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī 'alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā'ti vuccamānā 'sādhū'ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī—'alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā'ti vuccamānā 'sādhū'ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī—'alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenā'ti vuccamānā 'sādhū'ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjeyya, pācittiyan"ti. (76:131)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Alaṃ tāva te, ayye, vuṭṭhāpitenāti alaṃ tāva te, ayye, upasampāditena. "Sādhū"ti paṭissuṇitvā pacchā khīyanadhammaṃ āpajjati, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—pakatiyā chandā dosā mohā bhayā karontaṃ khiyyati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 42: Āsandiparibhuñjanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo āsandimpi pallaṅkampi paribhuñjanti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma bhikkhuniyo āsandimpi pallaṅkampi paribhuñjissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo āsandimpi pallaṅkampi paribhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo āsandimpi pallaṅkampi paribhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo āsandimpi pallaṅkampi paribhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī āsandiṃ vā pallaṅkaṃ vā paribhuñjeyya, pācittiyan"ti. (42:97)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Āsandī nāma atikkantappamāṇā vuccati.

Pallaṅko nāma āharimehi vāḷehi kato hoti.

Paribhuñjeyyāti tasmiṃ abhinisīdati vā abhinipajjati vā, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—āsandiyā pāde chinditvā paribhuñjati, pallaṅkassa vāḷe bhinditvā paribhuñjati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 85: Yānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo yānena yāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo yānena yāyissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo yānena yāyissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo yānena yāyantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo yānena yāyissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī yānena yāyeyya, pācittiyan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī gilānā hoti, na sakkoti padasā gantuṃ ... pe ... bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, gilānāya bhikkhuniyā yānaṃ. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī agilānā yānena yāyeyya, pācittiyan"ti. (85:140)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Agilānā nāma sakkoti padasā gantuṃ.

Gilānā nāma na sakkoti padasā gantuṃ.

Yānaṃ nāma vayhaṃ ratho sakaṭaṃ sandamānikā sivikā pāṭaṅkī.

Yāyeyyāti sakimpi yānena yāyati, āpatti pācittiyassa.

Agilānā agilānasaññā yānena yāyati, āpatti pācittiyassa. Agilānā vematikā yānena yāyati, āpatti pācittiyassa. Agilānā gilānasaññā yānena yāyati, āpatti pācittiyassa.

Gilānā agilānasaññā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Gilānā gilānasaññā, anāpatti.

Anāpatti—gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 58: Ovādasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmiṃ nigrodhārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhū bhikkhunupassayaṃ upasaṅkamitvā chabbaggiyā bhikkhuniyo ovadanti. Bhikkhuniyo chabbaggiyā bhikkhuniyo etadavocuṃ—"ethāyye, ovādaṃ gamissāmā"ti. "Yampi mayaṃ, ayye, gaccheyyāma ovādassa kāraṇā, ayyā chabbaggiyā idheva āgantvā amhe ovadantī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo ovādaṃ na gacchissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo ovādaṃ na gacchantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo ovādaṃ na gacchissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ovādāya vā saṃvāsāya vā na gaccheyya, pācittiyan"ti. (58:113)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ovādo nāma aṭṭha garudhammā.

Saṃvāso nāma ekakammaṃ ekuddeso samasikkhatā. Ovādāya vā

saṃvāsāya vā na gacchissāmīti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā dutiyikaṃ bhikkhuniṃ na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 66: Dutiyagihigatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpenti. Tā bālā honti abyattā na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, ayye, itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇadvādasavassā gihigatā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya

paripuṇṇadvādasavassā gihigatā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya paripuṇṇadvādasavassā gihigatā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya paripuṇṇadvādasavassāya gihigatāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sā paripuṇṇadvādasavassā gihigatā evaṃ vadehīti vattabbā—"pāṇātipātā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi ... pe ... vikālabhojanā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmī"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (66:121)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Paripuṇṇadvādasavassā nāma pattadvādasavassā. Gihigatā nāma purisantaragatā vuccati. Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Asikkhitasikkhā nāma sikkhā vā na dinnā hoti, dinnā vā sikkhā kupitā. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dham-

makamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—paripuṇṇadvādasavassaṃ gihigataṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Lasuṇavagga

Pācittiyā 1: Lasuṇasikkhāpada

Ime kho panāyyāyo chasaṭṭhisatā pācittiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarena upāsakena bhikkhunisaṃgho lasuṇena pavārito hoti—"yāsaṃ ayyānaṃ lasuṇena attho, ahaṃ lasuṇenā"ti. Khettapālo ca āṇatto hoti—"sace bhikkhuniyo āgacchanti, ekamekāya bhikkhuniyā dvetayo bhaṇḍike dehī"ti. Tena kho pana samayena sāvatthiyaṃ ussavo hoti. Yathābhataṃ lasuṇaṃ parikkhayaṃ agamāsi. Bhikkhuniyo taṃ upāsakaṃ upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"lasuṇena, āvuso, attho"ti. "Natthāyye. Yathābhataṃ lasuṇaṃ parikkhīṇaṃ. Khettaṃ gacchathā"ti. Thullanandā bhikkhunī khettaṃ gantvā na mattaṃ jānitvā bahuṃ lasuṇaṃ harāpesi. Khettapālo ujjhāyati khiyyati vipāceti— "kathañhi nāma bhikkhuniyo na mattaṃ jānitvā bahuṃ lasuṇaṃ harāpessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tassa khettapālassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā na mattaṃ jānitvā bahuṃ lasuṇaṃ harāpessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī na mattaṃ jānitvā bahuṃ lasuṇaṃ harāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī na mattaṃ jānitvā bahuṃ lasuṇaṃ harāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—

"Bhūtapubbaṃ, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī aññatarassa brāhmaṇassa pajāpati ahosi. Tisso ca dhītaro—nandā, nandavatī, sundarīnandā. Atha kho, bhikkhave, so brāhmaṇo kālaṃ katvā aññataraṃ haṃsayoniṃ upapajji. Tassa sabbasovaṇṇamayā pattā ahesuṃ. So tāsaṃ ekekaṃ pattaṃ deti. Atha kho, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī 'ayaṃ haṃso amhākaṃ ekekaṃ pattaṃ detī'ti taṃ haṃsarājaṃ gahetvā nippattaṃ akāsi. Tassa puna jāyamānā pattā setā sampajjiṃsu. Tadāpi, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī atilobhena suvaṇṇā parihīnā. Idāni lasuṇā parihāyissatīti.

Yaṃ laddhaṃ tena tuṭṭhabbaṃ, Atilobho hi pāpako; Haṃsarājaṃ gahetvāna, Suvaṇṇā parihāyathā"ti.

Atha kho bhagavā thullanandaṃ bhikkhuniṃ anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī lasuṇaṃ khādeyya pācittiyan"ti. (1:56)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Lasuṇaṃ nāma māgadhakaṃ vuccati.

"Khādissāmīti paṭiggaṇhā"ti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Lasuṇe lasuṇasaññā khādati, āpatti pācittiyassa. Lasuṇe vematikā khādati, āpatti pācittiyassa. Lasuṇe alasuṇasaññā khādati, āpatti pācittiyassa.

Alasuṇe lasuṇasaññā khādati, āpatti dukkaṭassa. Alasuṇe vematikā khādati, āpatti dukkaṭassa. Alasuṇe alasuṇasaññā khādati, anāpatti.

Anāpatti—palaṇḍuke, bhañjanake, harītake, cāpalasuṇe, sūpasampāke, maṃsasampāke, telasampāke, sāḷave, uttaribhaṅge, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Lasuṇasikkhāpadaṃ paṭhamaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 70: Dutiyasahajīvinīsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāseti na vūpakāsāpeti. Sāmiko aggahesi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāsessati na vūpakāsāpessati, sāmiko aggahesi. Sacāyaṃ bhikkhunī pakkantā assa, na ca sāmiko gaṇheyyā"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāseti na vūpakāsāpeti, sāmiko aggahesī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāsessati na vūpakāsāpessati, sāmiko aggahesi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī sahajīviniṃ vuṭṭhāpetvā neva vūpakāseyya na vūpakāsāpeyya antamaso chappañcayojanānipi, pācittiyan"ti. (70:125)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Sahajīvinī nāma saddhivihārinī vuccati. Vuṭṭhāpetvāti upasampādetvā. Neva vūpakāseyyāti na sayaṃ vūpakāseyya. Na vūpakāsāpeyyāti na aññaṃ āṇāpeyya. "Neva vūpakāsessāmi na vūpakāsāpessāmi antamaso chappañcayojanānipī"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā dutiyikaṃ bhikkhuniṃ na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Gabbhinivaggo sattamo.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 81: Pārivāsikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī—"sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessāmī"ti there bhikkhū sannipātetvā pahūtaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ passitvā—"na tāvāhaṃ, ayyā, sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessāmī"ti

there bhikkhū uyyojetvā devadattaṃ kokālikaṃ kaṭamodakatissakaṃ khaṇḍadeviyā puttaṃ samuddadattaṃ sannipātetvā sikkhamānaṃ vuṭṭhāpesi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī pārivāsikachandadānena sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (81:136)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Pārivāsikachandadānenāti vuṭṭhitāya parisāya. Sikkhamānā nāma dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhā. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—avuṭṭhitāya parisāya vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Ekādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 54: Pavāritasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro brāhmaṇo bhikkhuniyo nimantetvā bhojesi. Bhikkhuniyo bhuttāvī pavāritā ñātikulāni gantvā ekaccā bhuñjiṃsu ekaccā piṇḍapātaṃ ādāya aga-

maṃsu. Atha kho so brāhmaṇo paṭivissake etadavoca— "bhikkhuniyo mayā, ayyā, santappitā, etha tumhepi santappessāmī"ti. Te evamāhaṃsu—"kiṃ tvaṃ, ayyo, amhe santappessasi. Yāpi tayā nimantitā tāpi amhākaṃ gharāni āgantvā ekaccā bhuñjiṃsu ekaccā piṇḍapātaṃ ādāya agamaṃsū"ti. Atha kho so brāhmaṇo ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo amhākaṃ ghare bhuñjitvā aññatra bhuñjissanti, na cāhaṃ paṭibalo yāvadatthaṃ dātun"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tassa brāhmaṇassa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo bhuttāvī pavāritā aññatra bhuñjissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī nimantitā vā pavāritā vā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādeyya vā bhuñjeyya vā, pācittiyan"ti. (54:109)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Nimantitā nāma pañcannaṃ bhojanānaṃ aññatarena bhojanena nimantitā.

Pavāritā nāma asanaṃ paññāyati, bhojanaṃ paññāyati, hatthapāse ṭhitā abhiharati, paṭikkhepo paññāyati.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—yāguṃ yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

"Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti pācittiyassa.

Nimantite nimantitasaññā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Nimantite vematikā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa. Nimantite animantitasaññā khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā khādati vā bhuñjati vā, āpatti pācittiyassa.

Yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ āhāratthāya paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa … pe ….

Anāpatti—nimantitā appavāritā, yāguṃ pivati, sāmike apaloketvā bhuñjati, yāmakālikaṃ sattāhakālikaṃ yāvajīvikaṃ sati paccaye paribhuñjati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Rattandhakāravagga

Pācittiyā 18: Paraujjhāpanakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhaddāya kāpilāniyā antevāsinī bhikkhunī bhaddaṃ kāpilāniṃ sakkaccaṃ upaṭṭheti. Bhaddā kāpilānī bhikkhuniyo etadavoca—"ayaṃ maṃ, ayye, bhikkhunī sakkaccaṃ upaṭṭheti, imissāhaṃ cīvaraṃ dassāmī"ti. Atha kho sā bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpesi—"ahaṃ kirāyye, ayyaṃ na sakkaccaṃ upaṭṭhemi, na kira me ayyā cīvaraṃ dassatī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpessatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī duggahitena dūpadhāritena paraṃ ujjhāpeyya, pācittiyan"ti. (18:73)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Duggahitenāti aññathā gahitena.

Dūpadhāritenāti aññathā upadhāritena.

Paranti upasampannaṃ ujjhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Upasampannāya upasampannasaññā ujjhāpeti, āpatti pācittiyassa. Upasampannāya vematikā ujjhāpeti, āpatti pācittiyassa. Upasampan-

nāya anupasampannasaññā ujjhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Anupasampannaṃ ujjhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya upasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Anupasampannāya anupasampannasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 87: Itthālaṅkārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo itthālaṅkāraṃ dhārenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo itthālaṅkāraṃ dhāressanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo itthālaṅkāraṃ dhāressantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo itthālaṅkāraṃ dhārentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo itthālaṅkāraṃ dhāressanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī itthālaṅkāraṃ dhāreyya, pācittiyan"ti. (87:142)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Itthālaṅkāro nāma sīsūpago gīvūpago hatthūpago pādūpago kaṭūpago. Dhāreyyāti sakimpi dhāreti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhappaccayā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 50: Tiracchānavijjāvācanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ vācenti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ vācessanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ vācessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ vācentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo tiracchānavijjaṃ vācessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī tiracchānavijjaṃ vāceyya, pācittiyan"ti. (50:105)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Tiracchānavijjā nāma yaṃ kiñci bāhirakaṃ anatthasaṃhitaṃ.

Vāceyyāti padena vāceti, pade pade āpatti pācittiyassa. Akkharāya vāceti, akkharakkharāya āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—lekhaṃ vāceti, dhāraṇaṃ vāceti, guttatthāya parittaṃ vāceti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Cittāgāravaggo pañcamo.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 53: Gaṇaparibhāsanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī bhaṇḍanakārikā hoti kalahakārikā vivādakārikā bhassakārikā saṃghe adhikaraṇakārikā. Thullanandā bhikkhunī tassā kamme karīyamāne

paṭikkosati. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī gāmakaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho bhikkhunisaṃgho—"thullanandā bhikkhunī pakkantā"ti caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ āpattiyā adassane ukkhipi. Thullanandā bhikkhunī gāmake taṃ karaṇīyaṃ tīretvā punadeva sāvatthiṃ paccāgacchi. Caṇḍakāḷī bhikkhunī thullanandāya bhikkhuniyā āgacchantiyā neva āsanaṃ paññapesi na pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakaṭhalikaṃ upanikkhipi; na paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesi na pānīyena āpucchi. Thullanandā bhikkhunī caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, ayye, mayi āgacchantiyā neva āsanaṃ paññapesi na pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakaṭhalikaṃ upanikkhipi; na paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesi na pānīyena āpucchī"ti? "Evañhetaṃ, ayye, hoti yathā taṃ anāthāyā"ti. "Kissa pana tvaṃ, ayye, anāthā"ti? "Imā maṃ, ayye, bhikkhuniyo—'ayaṃ anāthā appaññātā, natthi imissā kāci pativattā'ti, āpattiyā adassane ukkhipiṃsū"ti. Thullanandā bhikkhunī— "bālā etā abyattā etā netā jānanti kammaṃ vā kammadosaṃ vā kammavipattiṃ vā kammasampattiṃ vā"ti, caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāsi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāsissatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāsatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāsissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī caṇḍīkatā gaṇaṃ paribhāseyya, pācittiyan"ti. (53:108)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Caṇḍīkatā nāma kodhanā vuccati.

Gaṇo nāma bhikkhunisaṃgho vuccati.

Paribhāseyyāti "bālā etā abyattā etā netā jānanti kammaṃ vā kammadosaṃ vā kammavipattiṃ vā kammasampattiṃ vā"ti paribhāsati, āpatti pācittiyassa. Sambahulā bhikkhuniyo vā ekaṃ bhikkhuniṃ vā anupasampannaṃ vā paribhāsati, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—atthapurekkhārāya, dhammapurekkhārāya, anusāsanipurekkhārāya, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Tuvaṭṭavagga

Pācittiyā 31: Ekamañcatuvaṭṭanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭenti. Manussā vihāracārikaṃ āhiṇḍantā passitvā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭessanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhuniyo dve ekamañce tuvaṭṭeyyuṃ, pācittiyan"ti. (31:86)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhuniyoti upasampannāyo vuccanti.

Dve ekamañce tuvaṭṭeyyunti ekāya nipannāya aparā nipajjati, āpatti pācittiyassa. Ubho vā nipajjanti, āpatti pācittiyassa. Uṭṭhahitvā punappunaṃ nipajjanti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ekāya nipannāya aparā nisīdati, ubho vā nisīdanti, ummattikānaṃ, ādikammikānanti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 95: Pañhāpucchanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchanti. Bhikkhū ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ pucchissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī anokāsakataṃ bhikkhuṃ pañhaṃ puccheyya, pācittiyan"ti. (95:150)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Anokāsakatanti anāpucchā. Bhikkhunti upasampannaṃ. Pañhaṃ puccheyyāti suttante okāsaṃ kārāpetvā vinayaṃ vā abhidhammaṃ vā pucchati, āpatti pācittiyassa. Vinaye okāsaṃ kārāpetvā suttantaṃ vā abhidhammaṃ vā pucchati, āpatti pācittiyassa. Abhidhamme okāsaṃ kārāpetvā suttantaṃ vā vinayaṃ vā pucchati, āpatti pācittiyassa.

Anāpucchite anāpucchitasaññā pañhaṃ pucchati, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite vematikā pañhaṃ pucchati, āpatti pācittiyassa. Anāpucchite āpucchitasaññā pañhaṃ pucchati, āpatti pācittiyassa.

Āpucchite anāpucchitasaññā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite vematikā, āpatti dukkaṭassa. Āpucchite āpucchitasaññā, anāpatti.

Anāpatti—okāsaṃ kārāpetvā pucchati, anodissa okāsaṃ kārāpetvā yattha katthaci pucchati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dvādasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 65: Gihigatasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpenti. Tā akkhamā honti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ. Uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātikā honti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpessanti. Ūnadvādasavassā, bhikkhave, gihigatā akkhamā hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ. Uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ anadhivāsakajātikā hoti. Dvādasavassāva kho, bhikkhave, gihigatā khamā hoti sītassa uṇhassa jighacchāya pipāsāya ḍaṃsamakasavātātapasarīsapasamphassānaṃ duruttānaṃ durāgatānaṃ vacanapathānaṃ. Uppannānaṃ sārīrikānaṃ vedanānaṃ dukkhānaṃ tibbānaṃ kharānaṃ kaṭukānaṃ asātānaṃ amanāpānaṃ pāṇaharānaṃ adhivāsakajātikā hoti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ūnadvādasavassaṃ gihigataṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (65:120)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ūnadvādasavassā nāma appattadvādasavassā. Gihigatā nāma purisantaragatā vuccati. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Ūnadvādasavassāya ūnadvādasavassasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Ūnadvādasavassāya vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa.

Ūnadvādasavassāya paripuṇṇasaññā vuṭṭhāpeti, anāpatti.

Paripuṇṇadvādasavassāya ūnadvādasavassasaññā, āpatti dukkaṭassa. Paripuṇṇadvādasavassāya vematikā, āpatti dukkaṭassa. Paripuṇṇadvādasavassāya paripuṇṇasaññā, anāpatti.

Anāpatti—ūnadvādasavassaṃ paripuṇṇasaññā vuṭṭhāpeti, paripuṇṇadvādasavassaṃ paripuṇṇasaññā vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Tuvaṭṭavagga

Pācittiyā 39: Antovassasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo antovassaṃ cārikaṃ caranti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo antovassaṃ cārikaṃ carissanti haritāni tiṇāni ca sammaddantā, ekindriyaṃ jīvaṃ viheṭhentā, bahū khuddake pāṇe saṅghātaṃ āpādentā"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo antovassaṃ cārikaṃ carissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo antovassaṃ cārikaṃ carantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo antovassaṃ cārikaṃ carissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī antovassaṃ cārikaṃ careyya, pācittiyan"ti. (39:94)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Antovassanti purimaṃ vā temāsaṃ pacchimaṃ vā temāsaṃ avasitvā.

Cārikaṃ careyyāti kukkuṭasampāte gāme gāmantare gāmantare āpatti pācittiyassa. Agāmake araññe addhayojane addhayojane āpatti

pācittiyassa.

Anāpatti—sattāhakaraṇīyena gacchati, kenaci ubbāḷhā gacchati, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Navamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Kumāribhūtavagga

Pācittiyā 72: Dutiyakumāribhūtasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo paripuṇṇavīsati vassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpenti. Tā bālā honti abyattā; na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... vigarahitvā ... pe ... dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi— "anujānāmi, bhikkhave, aṭṭhārasavassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya aṭṭhārasavassāy kumāribhūtāya saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, ayye, itthannāmā itthannāmāya ayyāya aṭṭhārasavassā kumāribhūtā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya aṭṭhārasavassā kumāribhūtā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmāya

aṭṭhārasavassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya aṭṭhārasavassā kumāribhūtā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya aṭṭhārasavassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya aṭṭhārasavassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya aṭṭhārasavassāya kumāribhūtāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sā aṭṭhārasavassā kumāribhūtā evaṃ vadehīti vattabbā—"pāṇātipātā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi ... pe ... vikālabhojanā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmī"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (72:127)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Paripuṇṇavīsativassā nāma pattavīsativassā. Kumāribhūtā nāma sāmaṇerī vuccati. Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Asikkhitasikkhā nāma sikkhā vā na dinnā hoti, dinnā vā sikkhā kupitā. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—paripuṇṇavīsativassaṃ kumāribhūtaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Chattupāhanavagga

Pācittiyā 89: Vāsitakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo vāsitakena piññākena nahāyanti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo vāsitakena piññākena nahāyissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo vāsitakena piññākena nahāyissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo vāsitakena piññākena nahāyantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo vāsitakena piññākena nahāyissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī vāsitakena piññākena nahāyeyya, pācittiyan"ti. (89:144)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Vāsitakaṃ nāma yaṃ kiñci gandhavāsitakaṃ. Piññākaṃ nāma tilapiṭṭhaṃ vuccati. Nahāyeyyāti nahāyati. Payoge dukkaṭaṃ, nahānapariyosāne āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhappaccayā, pakatipiññākena nahāyati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Tuvaṭṭavagga
Pācittiyā 40: Cārikanapakkamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā rājagahe viharati veḷuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo tattheva rājagahe vassaṃ vasanti, tattha hemantaṃ, tattha gimhaṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"āhundarikā bhikkhunīnaṃ disā andhakārā, na imāsaṃ disā pakkhāyantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā etasmiṃ nidāne etasmiṃ pakaraṇe dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"tena hi, bhikkhave, bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññapessāmi dasa atthavase paṭicca—saṃghasuṭṭhutāya ... pe ... saddhammaṭṭhitiyā vinayānuggahāya. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī vassaṃvuṭṭhā cārikaṃ na pakkameyya antamaso chappañcayojanānipi, pācittiyan"ti. (40:95)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Vassaṃvuṭṭhā nāma purimaṃ vā temāsaṃ pacchimaṃ vā temāsaṃ vuṭṭhā.

"Cārikaṃ na pakkamissāmi antamaso chappañcayojanānipī"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā dutiyikaṃ bhikkhuniṃ na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Tuvaṭṭavaggo catuttho.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Tuvaṭṭavagga
Pācittiyā 34: Naupaṭṭhāpanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭheti na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karoti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭhessati na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissatī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭheti na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karotī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭhessati na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dukkhitaṃ sahajīviniṃ neva upaṭṭheyya na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyya, pācittiyan"ti. (34:89)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Dukkhitā nāma gilānā vuccati.

Sahajīvinī nāma saddhivihārinī vuccati.

Neva upaṭṭheyyāti na sayaṃ upaṭṭheyya.

Na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ kareyyāti na aññaṃ āṇāpeyya.

"Neva upaṭṭhessāmi, na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karissāmī"ti dhuraṃ nikkhittamatte āpatti pācittiyassa. Antevāsiniṃ vā anupasampannaṃ vā neva upaṭṭheti, na upaṭṭhāpanāya ussukkaṃ karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—sati antarāye, pariyesitvā na labhati, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Cittāgāravagga

Pācittiyā 41: Rājāgārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena rañño pasenadissa

kosalassa uyyāne cittāgāre paṭibhānacittaṃ kataṃ hoti. Bahū manussā cittāgāraṃ dassanāya gacchanti. Chabbaggiyāpi bhikkhuniyo cittāgāraṃ dassanāya agamaṃsu. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo cittāgāraṃ dassanāya gacchissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo cittāgāraṃ dassanāya gacchissantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo cittāgāraṃ dassanāya gacchantī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo cittāgāraṃ dassanāya gacchissanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī rājāgāraṃ vā cittāgāraṃ vā ārāmaṃ vā uyyānaṃ vā pokkharaṇiṃ vā dassanāya gaccheyya, pācittiyan"ti. (41:96)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Rājāgāraṃ nāma yattha katthaci rañño kīḷituṃ ramituṃ kataṃ hoti.

Cittāgāraṃ nāma yattha katthaci manussānaṃ kīḷituṃ ramituṃ kataṃ hoti.

Ārāmo nāma yattha katthaci manussānaṃ kīḷituṃ ramituṃ kato hoti.

Uyyānaṃ nāma yattha katthaci manussānaṃ kīḷituṃ ramituṃ kataṃ hoti.

Pokkharaṇī nāma yattha katthaci manussānaṃ kīḷituṃ ramituṃ katā hoti.

Dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhitā passati, āpatti pācittiyassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati, āpatti pācittiyassa. Ekamekaṃ dassanāya gacchati, āpatti dukkaṭassa. Yattha ṭhitā passati, āpatti pācittiyassa. Dassanūpacāraṃ vijahitvā punappunaṃ passati, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ārāme ṭhitā passati, gacchantī vā āgacchantī vā passati, sati karaṇīye gantvā passati, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Paṭhamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Gabbhinivagga

Pācittiyā 63: Sikkhamānasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpenti. Tā bālā honti abyattā na jānanti kappiyaṃ vā akappiyaṃ vā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessantī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … vigarahitvā … pe … dhammiṃ kathaṃ katvā bhikkhū āmantesi—"anujānāmi, bhikkhave, sikkhamānāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ dātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, dātabbā. Tāya sikkhamānāya saṃghaṃ upasaṅkamitvā ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā bhikkhunīnaṃ pāde vanditvā ukkuṭikaṃ nisīditvā añjaliṃ paggahetvā evamassa vacanīyo—'ahaṃ, ayye, itthannāmā itthannāmāya ayyāya sikkhamānā. Saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācāmī'ti. Dutiyampi yācitabbā. Tatiyampi yācitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya sikkhamānā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ saṃgho itthannāmāya sikkhamānāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ dadeyya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā itthannāmāya ayyāya sikkhamānā saṃghaṃ dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ yācati. Saṃgho itthannāmāya sikkhamānāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiṃ deti. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya

sikkhamānāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammutiyā dānaṃ, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dinnā saṃghena itthannāmāya sikkhamānāya dve vassāni chasu dhammesu sikkhāsammuti. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Sā sikkhamānā "evaṃ vadehī"ti vattabbā—"pāṇātipātā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi. Adinnādānā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi. Abrahmacariyā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi. Musāvādā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi. Surāmerayamajjappamādaṭṭhānā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmi. Vikālabhojanā veramaṇiṃ dve vassāni avītikkamma samādānaṃ samādiyāmī"ti.

Atha kho bhagavā tā bhikkhuniyo anekapariyāyena vigarahitvā dubbharatāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dve vassāni chasu dhammesu asikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeyya, pācittiyan"ti. (63:118)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Dve vassānīti dve saṃvaccharāni. Asikkhitasikkhā nāma sikkhā vā na dinnā hoti, dinnā vā sikkhā kupitā. Vuṭṭhāpeyyāti upasampādeyya.

"Vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti pācittiyassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā vuṭṭhāpeti, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—dve vassāni chasu dhammesu sikkhitasikkhaṃ sikkhamānaṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Chattupāhanavagga
Pācittiyā 86: Saṅghāṇisikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī aññatarissā itthiyā kulūpikā hoti. Atha kho sā itthī taṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"handāyye, imaṃ saṅghāṇiṃ amukāya nāma itthiyā dehī"ti. Atha kho sā bhikkhunī—"sacāhaṃ pattena ādāya gacchāmi vissaro me bhavissatī"ti paṭimuñcitvā agamāsi. Tassā rathikāya suttake chinne vippakiriyiṃsu. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo saṅghāṇiṃ dhāressanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī saṅghāṇiṃ dhāressatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī saṅghāṇiṃ dhāretī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī saṅghāṇiṃ dhāressati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī saṅghāṇiṃ dhāreyya, pācittiyan"ti. (86:141)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Saṅghāṇi nāma yā kāci kaṭūpagā.

Dhāreyyāti sakimpi dhāreti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhappaccayā, kaṭisuttakaṃ dhāreti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Pācittiyā 96: Chattupāhanavagga
13. Asaṅkaccikasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī asaṅkaccikā gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. Tassā rathikāya vātamaṇḍalikā saṅghāṭiyo ukkhipiṃsu. Manussā ukkuṭṭhiṃ akaṃsu—"sundarā ayyāya thanudarā"ti. Sā bhikkhunī tehi manussehi uppaṇḍiyamānā maṅku ahosi.

Atha kho sā bhikkhunī upassayaṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī asaṅkaccikā gāmaṃ pavisissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī asaṅkaccikā gāmaṃ pāvisī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī asaṅkaccikā gāmaṃ pavisissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī asaṅkaccikā gāmaṃ paviseyya, pācittiyan"ti. (196:151)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Asaṅkaccikāti vinā saṅkaccikaṃ.

Saṅkaccikaṃ nāma adhakkhakaṃ ubbhanābhi, tassa paṭicchādanatthāya.

Gāmaṃ paviseyyāti parikkhittassa gāmassa parikkhepaṃ atikkāmentiyā āpatti pācittiyassa. Aparikkhittassa gāmassa upacāraṃ okkamantiyā āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—acchinnacīvarikāya, naṭṭhacīvarikāya, gilānāya, assatiyā, ajānantiyā, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Terasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Chattupāhanavaggo navamo.

Dhammikavagga

10 Nandasikkhāpada

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, chasaṭṭhisatā pācittiyā dhammā. Tatthāyyāyo pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Khuddakaṃ samattaṃ. Bhikkhunivibhaṅge pācittiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ. ()

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Lasuṇavagga
Pācittiyā 2: Sambādhalomasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo sambādhe lomaṃ saṃharāpetvā aciravatiyā nadiyā vesiyāhi saddhiṃ naggā ekatitthe nahāyanti. Vesiyā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo sambādhe lomaṃ saṃharāpessanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tāsaṃ vesiyānaṃ ujjhāyantīnaṃ khiyyantīnaṃ vipācentīnaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo sambādhe lomaṃ saṃharāpessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo sambādhe lomaṃ saṃharāpentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo sambādhe lomaṃ saṃharāpessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī sambādhe lomaṃ saṃharāpeyya, pācittiyan"ti. (2:57)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Sambādho nāma ubho upakacchakā, muttakaraṇaṃ.

Saṃharāpeyyāti ekampi lomaṃ saṃharāpeti, āpatti pācittiyassa. Bahukepi lome saṃharāpeti, āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—ābādhapaccayā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Tuvaṭṭavagga
Pācittiyā 36: Saṃsaṭṭhasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī saṃsaṭṭhā viharati gahapatināpi gahapatiputtenapi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā caṇḍakāḷī saṃsaṭṭhā viharissati gahapatināpi gahapatiputtenapī"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī saṃsaṭṭhā viharati gahapatināpi gahapatiputtenapī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī saṃsaṭṭhā viharissati gahapatināpi gahapatiputtenapi. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī saṃsaṭṭhā vihareyya gahapatinā vā gahapatiputtena vā sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā—'māyye, saṃsaṭṭhā vihari gahapatināpi gahapatiputtenapi. Viviccāyye; vivekaññeva bhaginiyā saṃgho vaṇṇetī'ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsīyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, pācittiyan"ti. (36:91)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Saṃsaṭṭhā nāma ananulomikena kāyikavācasikena saṃsaṭṭhā.

Gahapati nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Gahapatiputto nāma ye keci puttabhātaro.

Sā bhikkhunīti yā sā saṃsaṭṭhā bhikkhunī.

Bhikkhunīhīti aññāhi bhikkhunīhi. Yā passanti yā suṇanti tāhi vattabbā—"māyye, saṃsaṭṭhā vihari gahapatināpi gahapatiputtenapi. Viviccāyye; vivekaññeva bhaginiyā saṃgho vaṇṇetī"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"māyye, saṃsaṭṭhā vihari gahapatināpi gahapatiputtenapi. Viviccāyye; vivekaññeva bhaginiyā saṃgho vaṇṇetī"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī samanubhāsitabbā. "Evañca pana, bhikkhave, samanub-

hāsitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī saṃsaṭṭhā viharati gahapatināpi gahapatiputtenapi. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī saṃsaṭṭhā viharati gahapatināpi gahapatiputtenapi. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭhā saṃghena itthannāmā bhikkhunī tassa vatthussa paṭinissaggāya; khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi dukkaṭā. Kammavācāpariyosāne āpatti pācittiyassa.

Dhammakamme dhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme vematikā na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa. Dhammakamme adhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti pācittiyassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantiyā, paṭinissajjantiyā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Pācittiyakaṇḍa

Ārāmavagga

Pācittiyā 60: Pasākhejātasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññatarā bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpesi. Atha

kho so puriso taṃ bhikkhuniṃ dūsetuṃ upakkami. Sā vissaramakāsi. Bhikkhuniyo upadhāvitvā taṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, ayye, vissaramakāsī"ti?

Atha kho sā bhikkhunī bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpessatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī pasākhe jātaṃ gaṇḍaṃ vā rudhitaṃ vā anapaloketvā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā purisena saddhiṃ ekenekā bhedāpeyya vā phālāpeyya vā dhovāpeyya vā ālimpāpeyya vā bandhāpeyya vā mocāpeyya vā, pācittiyan"ti. (60:115)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Pasākhaṃ nāma adhonābhi ubbhajāṇumaṇḍalaṃ. Jātanti tattha jātaṃ. Gaṇḍo nāma yo koci gaṇḍo. Rudhitaṃ nāma yaṃ kiñci vaṇaṃ. Anapaloketvāti anāpucchā. Saṃgho nāma bhikkhunisaṃgho vuccati. Gaṇo nāma sambahulā bhikkhuniyo vuccanti. Puriso nāma manussapuriso, na yakkho, na peto, na tiracchānagato, viññū paṭibalo dūsetuṃ. Saddhinti ekato. Ekenekāti puriso ceva hoti bhikkhunī ca.

"Bhindā"ti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Bhinne āpatti pācittiyassa. "Phālehī"ti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Phālite āpatti pācittiyassa. "Dhovā"ti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Dhovite āpatti pācittiyassa. "Ālimpā"ti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Litte āpatti pācittiyassa. "Bandhāhī"ti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Baddhe āpatti pācittiyassa. "Mocehī"ti āṇāpeti, āpatti dukkaṭassa. Mutte āpatti pācittiyassa.

Anāpatti—apaloketvā bhedāpeti vā phālāpeti vā dhovāpeti vā ālimpāpeti vā bandhāpeti vā mocāpeti vā, yā kāci viññū dutiyikā hoti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Ārāmavaggo chaṭṭho.

Bhikkhunivibhaṅga
Pācittiyakaṇḍa
Naggavagga
Pācittiyā 27: Paṭibāhanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhikkhunisaṃghassa akālacīvaraṃ uppannaṃ hoti. Atha kho bhikkhunisaṃgho taṃ cīvaraṃ bhājetukāmo sannipati. Tena kho pana samayena thullanandāya bhikkhuniyā antevāsiniyo bhikkhuniyo pakkantā honti. Thullanandā bhikkhunī tā bhikkhuniyo etadavoca—"ayye, bhikkhuniyo pakkantā, na tāva cīvaraṃ bhājīyissatī"ti. Cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhi. Bhikkhuniyo na tāva cīvaraṃ bhājīyissatīti pakkamiṃsu. Thullanandā bhikkhunī antevāsinīsu bhikkhunīsu āgatāsu taṃ cīvaraṃ bhājāpesi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāhissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī dhammikaṃ cīvaravibhaṅgaṃ paṭibāheyya, pācittiyan"ti. (27:82)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Dhammiko nāma cīvaravibhaṅgo samaggo bhikkhunisaṃgho sannipatitvā bhājeti.

Paṭibāheyyāti kathaṃ imaṃ cīvaraṃ na bhājeyyāti paṭibāhati, āpatti pācittiyassa.

Dhammike dhammikasaññā paṭibāhati, āpatti pācittiyassa. Dhammike vematikā paṭibāhati, āpatti dukkaṭassa. Dhammike adhammikasaññā paṭibāhati, anāpatti. Adhammike dhammikasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammike vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammike adhammikasaññā, anāpatti.

Anāpatti—ānisaṃsaṃ dassetvā paṭibāhati, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Adhikaraṇasamatha

Adhikaraṇasamathā: Tiṇavatthāraka

Ime kho panāyyāyo satta adhikaraṇasamathā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Uppannuppannānaṃ adhikaraṇānaṃ samathāya vūpasamāya sammukhāvinayo dātabbo, sativinayo dātabbo, amūḷhavinayo dātabbo, paṭiññāya kāretabbaṃ, yebhuyyasikā, tassapāpiyasikā, tiṇavatthārakoti.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, satta adhikaraṇasamathā dhammā. Tatthāyyāyo pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Adhikaraṇasamathā niṭṭhitā.

Uddiṭṭhaṃ kho, ayyāyo, nidānaṃ. Uddiṭṭhā aṭṭha pārājikā dhammā. Uddiṭṭhā sattarasa saṃghādisesā dhammā. Uddiṭṭhā tiṃsa nissaggiyā pācittiyā dhammā. Uddiṭṭhā chasaṭṭhisatā pācittiyā dhammā. Uddiṭṭhā aṭṭha pāṭidesanīyā dhammā. Uddiṭṭhā sekhiyā dhammā. Uddiṭṭhā satta adhikaraṇasamathā dhammā. Ettakaṃ tassa bhagavato suttāgataṃ suttapariyāpannaṃ anvaddhamāsaṃ uddesaṃ āgacchati. Tattha sabbāheva samaggāhi sammodamānāhi avivadamānāhi sikkhitabbanti.

Bhikkhunivibhaṅgo niṭṭhito.

Pācittiyapāḷi niṭṭhitā.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Sekhiyā: Sekhiyakaṇḍa

1. Parimaṇḍalavagga

Ime kho panāyyāyo sekhiyā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

1.10 Dutiyaukkhittakasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo puratopi pacchatopi olambentī nivāsenti. Manussā ujjhāyanti

khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo puratopi pacchatopi olambentī nivāsessanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo puratopi pacchatopi olambentī nivāsessantī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo puratopi pacchatopi olambentī nivāsentī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo puratopi pacchatopi olambentī nivāsessanti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Parimaṇḍalaṃ nivāsessāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (1:230)

Parimaṇḍalaṃ nivāsetabbaṃ nābhimaṇḍalaṃ jāṇumaṇḍalaṃ paṭicchādentiyā. Yā anādariyaṃ paṭicca purato vā pacchato vā olambentī nivāseti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantiyā, gilānāya, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

7. 7 Pādukavagga

7.15 Udakeuccārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena chabbaggiyā bhikkhuniyo udake uccārampi passāvampi kheḷampi karonti. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo udake uccārampi passāvampi kheḷampi karissanti, seyyathāpi gihiniyo kāmabhoginiyo"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā, tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti— "kathañhi nāma chabbaggiyā bhikkhuniyo udake uccārampi passāvampi kheḷampi karissantī"ti. Atha kho bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ. Atha kho bhagavā ... pe ... bhikkhū paṭipucchi— "saccaṃ kira, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo udake uccārampi passāvampi kheḷampi karontī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, chabbaggiyā bhikkhuniyo udake uccārampi passāvampi kheḷampi karissanti. Netaṃ, bhikkhave,

appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Na udake uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena gilānā bhikkhuniyo udake uccārampi passāvampi kheḷampi kātuṃ kukkuccāyanti. Bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... anujānāmi, bhikkhave, gilānāya bhikkhuniyā udake uccārampi passāvampi kheḷampi kātuṃ. Evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Na udake agilānā uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karissāmīti sikkhā karaṇīyā"ti. (75:304)

Na udake agilānāya uccāro vā passāvo vā kheḷo vā kātabbo. Yā anādariyaṃ paṭicca udake agilānā uccāraṃ vā passāvaṃ vā kheḷaṃ vā karoti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asañcicca, assatiyā, ajānantiyā, gilānāya, thale kato udakaṃ ottharati, āpadāsu, ummattikāya, khittacittāya, vedanāṭṭāya, ādikammikāyāti.

Pannarasamasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ. Pādukavaggo sattamo.

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, sekhiyā dhammā. Tatthāyyāyo pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi— "kaccittha parisuddhā"? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Sekhiyakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 5: Bhojanapaṭiggahaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sundarīnandā bhikkhunī abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā. Manussā bhattagge sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ passitvā avassutā avassutāya sundarīnandāya bhikkhuniyā aggamaggāni bhojanāni denti. Sundarīnandā bhikkhunī yāvadatthaṃ bhuñjati; aññā bhikkhuniyo na cittarūpaṃ labhanti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā sundarīnandā avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādissati bhuñjissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādati bhuñjatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, sundarīnandā bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādissati bhuñjissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī avassutā avassutassa purisapuggalassa hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā sahatthā paṭiggahetvā khādeyya vā bhuñjeyya vā, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (5:13)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Avassutā nāma sārattā apekkhavatī paṭibaddhacittā.

Avassuto nāma sāratto apekkhavā paṭibaddhacitto.

Purisapuggalo nāma manussapuriso, na yakkho na peto na tiracchānagato, viññū paṭibalo sārajjituṃ.

Khādanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—udakadantaponaṃ ṭhapetvā avasesaṃ khādanīyaṃ nāma.

Bhojanīyaṃ nāma pañca bhojanāni—odano, kummāso, sattu, maccho, maṃsaṃ.

"Khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti thullaccayassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti saṃghādisesassa.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Paṭhamāpattikanti saha vatthujjhācārā āpajjati asamanubhāsanāya.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Udakadantaponaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ekatoavassute "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Ajjhohāre ajjhohāre āpatti thullaccayassa. Udakadantaponaṃ paṭig-

gaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ubhatoavassute yakkhassa vā petassa vā paṇḍakassa vā tiracchānagatamanussaviggahassa vā hatthato "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti thullaccayassa. Udakadantaponaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ekatoavassute "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Udakadantaponaṃ paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—ubhatoanavassutā honti, "anavassuto"ti jānantī paṭiggaṇhāti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Pañcamasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 13: Dutiyapāpasamācārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī saṃghena samanubhaṭṭhā bhikkhuniyo evaṃ vadeti—"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha—'bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī'"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā saṃghena samanubhaṭṭhā bhikkhuniyo evaṃ vakkhati— saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo ... pe ... viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetīti" ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī saṃghena samanubhaṭṭhā bhikkhuniyo evaṃ vadeti—saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho

uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha—bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī saṃghena samanubhaṭṭhā bhikkhuniyo evaṃ vakkhati—saṃ
ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo ... pe ... viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetīti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī evaṃ vadeyya—'saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha—bhagin
kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī'ti. Sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā—'mā, ayye, evaṃ avaca—saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha—bhagin
kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī'ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsīyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (13:21)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Evaṃ vadeyyāti—"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā

evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha".

Tumhaññeva saṃgho uññāyāti avaññāya.

Paribhavenāti pāribhabyatā.

Akkhantiyāti kopena.

Vebhassiyāti vibhassīkatā.

Dubbalyāti apakkhatā.

Evamāha—"bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viciccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti.

Sā bhikkhunīti yā sā evaṃvādinī bhikkhunī.

Bhikkhunīhīti aññāhi bhikkhunīhi.

Yā passanti yā suṇanti tāhi vattabbā—"māyye, evaṃ avaca—'saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo ... pe ... viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī'"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"māyye, evaṃ avaca—'saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo ... pe ... viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī'"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī samanubhāsitabbā. "Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha— bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti. 'Suṇātu me, ayye,

saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī saṃghena samanubhaṭṭhā bhikkhuniyo evaṃ vadeti—"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha—bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha— bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya. Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī saṃghena samanubhaṭṭhā bhikkhuniyo evaṃ vadeti—"saṃsaṭṭhāva, ayye, tumhe viharatha. Mā tumhe nānā viharittha. Santi saṃghe aññāpi bhikkhuniyo evācārā evaṃsaddā evaṃsilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā saṃgho na kiñci āha. Tumhaññeva saṃgho uññāya paribhavena akkhantiyā vebhassiyā dubbalyā evamāha—bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭhā saṃghena itthannāmā bhikkhunī tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantiyā ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Yāvatatiyakanti yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya āpajjati, na sahavatthujjhācārā.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti saṃghova tassā āpattiyā mānattaṃ deti, mūlāya paṭikassati, abbheti, na sambahulā na ekā bhikkhunī. Tena vuccati "saṃghādiseso"ti. Tasseva āpattinikāyassa nāmakammaṃ adhivacanaṃ, tenapi vuccati "saṃghādiseso"ti.

Dhammakamme dhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme vematikā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme adhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantiyā, paṭinissajjantiyā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dasamasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

17 Kuladūsakasikkhāpada

Uddiṭṭhā kho, ayyāyo, sattarasa saṃghādisesā dhammā—nava paṭhamāpattikā, aṭṭha yāvatatiyakā. Yesaṃ bhikkhunī aññataraṃ vā aññataraṃ vā āpajjati, tāya bhikkhuniyā ubhatosaṃghe pakkhamānattaṃ caritabbaṃ. Ciṇṇamānattā bhikkhunī yattha siyā vīsatigaṇo bhikkhunisaṃgho tattha sā bhikkhunī abbhetabbā. Ekāyapi ce ūno vīsatigaṇo bhikkhunisaṃgho taṃ bhikkhuniṃ abbheyya. Sā ca bhikkhunī anabbhitā, tā ca bhikkhuniyo gārayhā, ayaṃ tattha sāmīci.

Tatthāyyāyo pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Dutiyampi pucchāmi—"kaccittha parisuddhā"? Tatiyampi pucchāmi—"kaccittha parisud-

dhā”? Parisuddhetthāyyāyo, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmīti.

Sattarasakaṃ niṭṭhitaṃ. Bhikkhunivibhaṅge saṃghādisesakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 6: Dutiyabhojanapaṭiggahaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena sundarīnandā bhikkhunī abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā. Manussā bhattagge sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ passitvā avassutā sundarīnandāya bhikkhuniyā aggamaggāni bhojanāni denti. Sundarīnandā bhikkhunī kukkuccāyantī na paṭiggaṇhāti. Anantarikā bhikkhunī sundarīnandaṃ bhikkhuniṃ etadavoca—“kissa tvaṃ, ayye, na paṭiggaṇhāsī”ti? “Avassutā, ayye”ti. “Tvaṃ pana, ayye, avassutā”ti? “Nāhaṃ, ayye, avassutā”ti. “Kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā, bhuñja vā”ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—“kathañhi nāma bhikkhunī evaṃ vakkhati—‘kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā’”ti … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī evaṃ vadeti— ‘kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā’”ti? “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī evaṃ vakkhati—‘kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā yato tvaṃ anavassutā; iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā’ti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī evaṃ vadeyya—'kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā'ti, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (6:14)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Evaṃ vadeyyāti—"kiṃ te, ayye, eso purisapuggalo karissati avassuto vā anavassuto vā, yato tvaṃ anavassutā. Iṅgha, ayye, yaṃ te eso purisapuggalo deti khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā taṃ tvaṃ sahatthā paṭiggahetvā khāda vā bhuñja vā"ti uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Tassā vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti thullaccayassa. Bhojanapariyosāne āpatti saṃghādisesassa.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Paṭhamāpattikanti saha vatthujjhācārā āpajjati asamanubhāsanāya.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Udakadantaponaṃ "paṭiggaṇhā"ti uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Tassā vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Ekatoavassute yakkhassa vā petassa vā paṇḍakassa vā tiracchānagatamanussaviggahassa vā hatthato khādanīyaṃ vā bhojanīyaṃ vā "khāda vā bhuñja vā"ti uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Tassā vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa. Ajjhohāre ajjhohāre āpatti dukkaṭassa. Bhojanapariyosāne āpatti thullaccayassa. Udakadantaponaṃ paṭiggaṇhāti uyyojeti, āpatti dukkaṭassa. Tassā vacanena "khādissāmi bhuñjissāmī"ti paṭiggaṇhāti, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—"anavassuto"ti jānantī uyyojeti, "kupitā na paṭiggaṇhātī"ti uyyojeti, "kulānuddayatāya na paṭiggaṇhātī"ti uyyojeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Chaṭṭhasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 4: Ukkhittakaosāraṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī bhaṇḍanakārikā hoti kalahakārikā vivādakārikā bhassakārikā saṃghe adhikaraṇakārikā. Thullanandā bhikkhunī tassā kamme karīyamāne paṭikkosati. Tena kho pana samayena thullanandā bhikkhunī gāmakaṃ agamāsi kenacideva karaṇīyena. Atha kho bhikkhunisaṃgho—"thullanandā bhikkhunī pakkantā"ti, caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ āpattiyā adassane ukkhipi. Thullanandā bhikkhunī gāmake taṃ karaṇīyaṃ tīretvā punadeva sāvatthiṃ paccāgacchi. Caṇḍakāḷī bhikkhunī thullanandāya bhikkhuniyā āgacchantiyā neva āsanaṃ paññapesi na pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakaṭhalikaṃ upanikkhipi na paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesi na pānīyena āpucchi. Thullanandā bhikkhunī caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ etadavoca—"kissa tvaṃ, ayye, mayi āgacchantiyā neva āsanaṃ paññapesi na pādodakaṃ pādapīṭhaṃ pādakaṭhalikaṃ upanikkhipi na paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesi na pānīyena āpucchī"ti? "Evañhetaṃ, ayye, hoti yathā taṃ anāthāyā"ti. "Kissa pana tvaṃ, ayye, anāthā"ti? "Imā maṃ, ayye, bhikkhuniyo—'ayaṃ anāthā appaññātā, natthi imissā kāci paṭivattā'ti, āpattiyā adassane ukkhipiṃsū"ti.

Thullanandā bhikkhunī—"bālā etā abyattā etā, neva jānanti kammaṃ vā kammadosaṃ vā kammavipattiṃ vā kammasampattiṃ vā. Mayaṃ kho jānāma kammampi kammadosampi kammavipattimpi kammasampattimpi. Mayaṃ kho akataṃ vā kammaṃ kāreyyāma kataṃ vā kammaṃ kopeyyāmā"ti, lahuṃ lahuṃ bhikkhunisaṃghaṃ sannipātetvā caṇḍakāḷiṃ bhikkhuniṃ osāresi.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāressatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāretī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ

bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāressati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī samaggena saṃghena ukkhittaṃ bhikkhuniṃ dhammena vinayena satthusāsanena anapaloketvā kārakasaṃghaṃ anaññāya gaṇassa chandaṃ osāreyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (4:12)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Samaggo nāma saṃgho samānasaṃvāsako samānasīmāyaṃ ṭhito.

Ukkhittā nāma āpattiyā adassane vā appaṭikamme vā appaṭinissagge vā ukkhittā.

Dhammena vinayenāti yena dhammena yena vinayena.

Satthusāsanenāti jinasāsanena buddhasāsanena.

Anapaloketvā kārakasaṃghanti kammakārakasaṃghaṃ anāpucchā.

Anaññāya gaṇassa chandanti gaṇassa chandaṃ ajānitvā.

"Osāressāmī"ti gaṇaṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Paṭhamāpattikanti saha vatthujjhācārā āpajjati asamanubhāsanāya.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Dhammakamme dhammakammasaññā osāreti, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme vematikā osāreti āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme adhammakammasaññā osāreti, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—kammakārakasaṃghaṃ apaloketvā osāreti, gaṇassa chandaṃ jānitvā osāreti, vatte vattantiṃ osāreti, asante kammakārakasaṃghe osāreti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Catutthasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya
Bhikkhunivibhaṅga
Saṃghādisesakaṇḍa
Saṅghādisesā 12: Pāpasamācārasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena thullanandāya bhikkhuniyā antevāsikā bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā viharissanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā bhikkhunisaṃghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā bhikkhunisaṃghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā viharissanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Bhikkhuniyo paneva saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi evamassu vacanīyā—'bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī'ti. Evañca tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyyuṃ, tā bhikkhuniyo bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsīyamānā taṃ paṭinissajjeyyuṃ, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyyuṃ, imāpi bhikkhuniyo yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (12:20)

Bhikkhuniyo panevāti upasampannāyo vuccanti.

Saṃsaṭṭhā viharantīti saṃsaṭṭhā nāma ananulomikena kāyikavācasikena saṃsaṭṭhā viharanti.

Pāpācārāti pāpakena ācārena samannāgatā.

Pāpasaddāti pāpakena kittisaddena abbhuggatā.

Pāpasilokāti pāpakena micchājīvena jīvitaṃ kappenti.

Bhikkhunisaṃghassa vihesikāti aññamaññissā kamme karīyamāne paṭikkosanti.

Aññamaññissā vajjappaṭicchādikāti aññamaññaṃ vajjaṃ paṭicchādenti.

Tā bhikkhuniyoti yā tā saṃsaṭṭhā bhikkhuniyo.

Bhikkhunīhīti aññāhi bhikkhunīhi.

Yā passanti yā suṇanti tāhi vattabbā—"bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjanti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjanti, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Tā bhikkhuniyo saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"bhaginiyo kho saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Viviccathāyye. Vivekaññeva bhaginīnaṃ saṃgho vaṇṇetī"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjanti, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjanti, āpatti dukkaṭassa. Tā bhikkhuniyo samanubhāsitabbā. Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

"Suṇātu me, ayye, saṃgho. Itthannāmā ca itthannāmā ca bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjanti. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhuniyo samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Itthannāmā ca itthannāmā ca bhikkhuniyo saṃsaṭṭhā viharanti pāpācārā pāpasaddā pāpasilokā, bhikkhunisaṃghassa vihesikā, aññamaññissā vajjappaṭicchādikā. Tā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjanti. Saṃgho itthannāmañca itthannāmañca bhikkhuniyo samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya ca itthannāmāya ca bhikkhunīnaṃ samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā

bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭhā saṃghena, itthannāmā ca itthannāmā ca bhikkhuniyo tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā, kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantīnaṃ ñattiyā dukkaṭaṃ dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti. Dve tisso ekato samanubhāsitabbā. Tatuttari na samanubhāsitabbā.

Imāpi bhikkhuniyoti purimāyo upādāya vuccanti.

Yāvatatiyakanti yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya āpajjanti, na saha vatthujjhācārā.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Dhammakamme dhammakammasaññā na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme vematikā na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme adhammakammasaññā na paṭinissajjanti, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantīnaṃ, paṭinissajjantīnaṃ, ummattikānaṃ, ādikammikānanti.

Navamasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 1: Ussayavādikāsikkhāpada

Ime kho panāyyāyo sattarasa saṃghādisesā dhammā uddesaṃ āgacchanti.

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena aññataro upāsako bhikkhunisaṃghassa udositaṃ datvā kālaṅkato hoti. Tassa dve puttā honti—eko assaddho appasanno, eko saddho pasanno. Te pettikaṃ sā-

pateyyaṃ vibhajiṃsu. Atha kho so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ etadavoca—"amhākaṃ udosito, taṃ bhājemā"ti. Evaṃ vutte, so saddho pasanno taṃ assaddhaṃ appasannaṃ etadavoca—"māyyo, evaṃ avaca. Amhākaṃ pitunā bhikkhunisaṃghassa dinno"ti. Dutiyampi kho so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ etadavoca—"amhākaṃ udosito, taṃ bhājemā"ti. Atha kho so saddho pasanno taṃ assaddhaṃ appasannaṃ etadavoca—"māyyo, evaṃ avaca. Amhākaṃ pitunā bhikkhunisaṃghassa dinno"ti. Tatiyampi kho so assaddho appasanno taṃ saddhaṃ pasannaṃ etadavoca—"amhākaṃ udosito, taṃ bhājemā"ti. Atha kho so saddho pasanno—"sace mayhaṃ bhavissati, ahampi bhikkhunisaṃghassa dassāmī"ti—taṃ assaddhaṃ appasannaṃ etadavoca—"bhājemā"ti. Atha kho so udosito tehi bhājīyamāno tassa assaddhassa appasannassa pāpuṇāti. Atha kho so assaddho appasanno bhikkhuniyo upasaṅkamitvā etadavoca—"nikkhamathāyye, amhākaṃ udosito"ti.

Evaṃ vutte thullanandā bhikkhunī taṃ purisaṃ etadavoca—"māyyo, evaṃ avaca, tumhākaṃ pitunā bhikkhunisaṃghassa dinno"ti. "Dinno na dinno"ti vohārike mahāmatte pucchiṃsu. Mahāmattā evamāhaṃsu—"ko, ayye, jānāti bhikkhunisaṃghassa dinno"ti? Evaṃ vutte, thullanandā bhikkhunī te mahāmatte etadavoca—"api nāyyā tumhehi diṭṭhaṃ vā sutaṃ vā sakkhiṃ ṭhapayitvā dānaṃ diyyamānan"ti? Atha kho te mahāmattā—"saccaṃ kho ayyā āhā"ti taṃ udositaṃ bhikkhunisaṃghassa akaṃsu. Atha kho so puriso parājito ujjhāyati khiyyati vipāceti—"assamaṇiyo imā muṇḍā bandhakiniyo. Kathañhi nāma amhākaṃ udositaṃ acchindāpessantī"ti. Thullanandā bhikkhunī mahāmattānaṃ etamatthaṃ ārocesi. Mahāmattā taṃ purisaṃ daṇḍāpesuṃ. Atha kho so puriso daṇḍito bhikkhunupassayassa avidūre ājīvakaseyyaṃ kārāpetvā ājīvake uyyojesi—"etā bhikkhuniyo accāvadathā"ti.

Thullanandā bhikkhunī mahāmattānaṃ etamatthaṃ ārocesi. Mahāmattā taṃ purisaṃ bandhāpesuṃ. Manussā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"paṭhamaṃ bhikkhuniyo udositaṃ acchindāpesuṃ, dutiyaṃ daṇḍāpesuṃ, tatiyaṃ bandhāpesuṃ. Idāni ghātāpessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tesaṃ manussānaṃ ujjhāyantānaṃ khiyyantānaṃ vipācentānaṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā ussayavādikā viharissatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ

etamatthaṃ ārocesuṃ … pe … “saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī ussayavādikā viharatī”ti. “Saccaṃ, bhagavā”ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī ussayavādikā viharissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

“Yā pana bhikkhunī ussayavādikā vihareyya gahapatinā vā gahapatiputtena vā dāsena vā kammakārena vā antamaso samaṇaparibbājakenāpi, ayaṃ bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan”ti. (1:9)

Yā panāti yā yādisā … pe … bhikkhunīti … pe … ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ussayavādikā nāma aḍḍakārikā vuccati.

Gahapati nāma yo koci agāraṃ ajjhāvasati.

Gahapatiputto nāma ye keci puttabhātaro.

Dāso nāma antojāto dhanakkīto karamarānīto.

Kammakāro nāma bhaṭako āhatako.

Samaṇaparibbājako nāma bhikkhuñca bhikkhuniñca sikkhamānañca sāmaṇerañca sāmaṇeriñca ṭhapetvā yo koci paribbājakasamāpanno.

Aḍḍaṃ karissāmīti dutiyaṃ vā pariyesati gacchati vā, āpatti dukkaṭassa. Ekassa āroceti, āpatti dukkaṭassa. Dutiyassa āroceti, āpatti thullaccayassa. Aḍḍapariyosāne āpatti saṃghādisesassa.

Paṭhamāpattikanti saha vatthujjhācārā āpajjati asamanubhāsanāya.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesanti saṃghova tassā āpattiyā mānattaṃ deti mūlāya paṭikassati abbheti, na sambahulā na ekā bhikkhunī. Tena vuccati “saṃghādiseso”ti. Tasseva āpattinikāyassa nāmakammaṃ adhivacanaṃ. Tenapi vuccati “saṃghādiseso”ti.

Anāpatti—manussehi ākaḍḍhīyamānā gacchati, ārakkhaṃ yācati, anodissa ācikkhati, ummattikāya … pe … ādikammikāyāti.

Paṭhamasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 11: Adhikaraṇakupitasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vadeti—"chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā caṇḍakāḷī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vakkhati—'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vadeti—'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vakkhati—'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'ti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vadeyya—'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo, dosagāminiyo ca bhikkhuniyo, mohagāminiyo ca bhikkhuniyo, bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'ti, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā—'māyye, kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ avaca—chandagāminiyo ca bhikkhuniyo dosagāminiyo ca bhikkhuniyo mohagāminiyo ca bhikkhuniyo bhayagāminiyo ca bhikkhuniyoti. Ayyā kho chandāpi gaccheyya, dosāpi gaccheyya, mohāpi gaccheyya, bhayāpi gaccheyyā'ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsīyamānā taṃ paṭinissajjeyya, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (11:19)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Kismiñcideva adhikaraṇeti adhikaraṇaṃ nāma cattāri adhikaraṇāni—vivādādhikaraṇaṃ, anuvādādhikaraṇaṃ, āpattādhikaraṇaṃ, kiccādhikaraṇaṃ.

Paccākatā nāma parājitā vuccati.

Kupitā anattamanāti anabhiraddhā āhatacittā khilajātā.

Evaṃ vadeyyāti—"chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti.

Sā bhikkhunīti yā sā evaṃvādinī bhikkhunī.

Bhikkhunīhīti aññāhi bhikkhunīhi.

Yā passanti yā suṇanti tāhi vattabbā—"māyye, kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ avaca—'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'ti. Ayyā kho chandāpi gaccheyya ... pe ... bhayāpi gaccheyyā"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"māyye, kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ avaca— 'chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo'ti. Ayyā kho chandāpi gaccheyya ... pe ... bhayāpi gaccheyyā"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati, iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjati, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī samanubhāsitabbā. "Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

"chandagāminiyo ca bhikkhuniyo...pe... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti. 'Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vadeti—"chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

"chandagāminiyo ca bhikkhuniyo...pe... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinis-

saggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya. Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī kismiñcideva adhikaraṇe paccākatā kupitā anattamanā evaṃ vadeti—"chandagāminiyo ca bhikkhuniyo ... pe ... bhayagāminiyo ca bhikkhuniyo"ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati, sā bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭhā saṃghena itthannāmā bhikkhunī tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī'"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi thullaccayā. Kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantiyā ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Yāvatatiyakanti yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya āpajjati, na saha vatthujjhācārā.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Dhammakamme dhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme vematikā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme adhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantiyā, paṭinissajjantiyā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Aṭṭhamasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 2: Corīvuṭṭhāpikāsikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane

anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena vesāliyaṃ aññatarassa licchavissa pajāpati aticārinī hoti. Atha kho so licchavi taṃ itthiṃ etadavoca—"sādhu viramāhi, anatthaṃ kho te karissāmī"ti. Evampi vuccamānā nādiyi. Tena kho pana samayena vesāliyaṃ licchavigaṇo sannipatito hoti kenacideva karaṇīyena. Atha kho so licchavi te licchavayo etadavoca—"ekaṃ me, ayyo, itthiṃ anujānāthā"ti. "Kā nāma sā"ti? "Mayhaṃ pajāpati aticarati, taṃ ghātessāmī"ti. "Jānāhī"ti. Assosi kho sā itthī—"sāmiko kira maṃ ghātetukāmo"ti. Varabhaṇḍaṃ ādāya sāvatthiṃ gantvā titthiye upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Titthiyā na icchiṃsu pabbājetuṃ. Bhikkhuniyo upasaṅkamitvā pabbajjaṃ yāci. Bhikkhuniyopi na icchiṃsu pabbājetuṃ. Thullanandaṃ bhikkhuniṃ upasaṅkamitvā bhaṇḍakaṃ dassetvā pabbajjaṃ yāci. Thullanandā bhikkhunī bhaṇḍakaṃ gahetvā pabbājesi.

Atha kho so licchavi taṃ itthiṃ gavesanto sāvatthiṃ gantvā bhikkhunīsu pabbajitaṃ disvāna yena rājā pasenadi kosalo tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā rājānaṃ pasenadiṃ kosalaṃ etadavoca—"pajāpati me, deva, varabhaṇḍaṃ ādāya sāvatthiṃ anuppattā. Taṃ devo anujānātū"ti. "Tena hi, bhaṇe, vicinitvā ācikkhā"ti. "Diṭṭhā, deva, bhikkhunīsu pabbajitā"ti. "Sace, bhaṇe, bhikkhunīsu pabbajitā, na sā labbhā kiñci kātuṃ. Svākkhāto bhagavatā dhammo, caratu brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Atha kho so licchavi ujjhāyati khiyyati vipāceti—"kathañhi nāma bhikkhuniyo coriṃ pabbājessantī"ti.

Assosuṃ kho bhikkhuniyo tassa licchavissa ujjhāyantassa khiyyantassa vipācentassa. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā thullanandā coriṃ pabbājessatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī coriṃ pabbājetī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, thullanandā bhikkhunī coriṃ pabbājessati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī jānaṃ coriṃ vajjhaṃ viditaṃ anapaloketvā rājānaṃ vā saṃghaṃ vā gaṇaṃ vā pūgaṃ vā seṇiṃ vā aññatra kappā vuṭṭhāpeyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (2:10)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Jānāti nāma sāmaṃ vā jānāti aññe vā tassā ārocenti, sā vā āroceti.

Corī nāma yā pañcamāsakaṃ vā atirekapañcamāsakaṃ vā agghanakaṃ adinnaṃ theyyasaṅkhātaṃ ādiyati, esā corī nāma.

Vajjhā nāma yaṃ katvā vajjhappattā hoti.

Viditā nāma aññehi manussehi ñātā hoti "vajjhā esā"ti.

Anapaloketvāti anāpucchā.

Rājā nāma yattha rājā anusāsati, rājā apaloketabbo.

Saṃgho nāma bhikkhunisaṃgho vuccati, bhikkhunisaṃgho apaloketabbo.

Gaṇo nāma yattha gaṇo anusāsati, gaṇo apaloketabbo.

Pūgo nāma yattha pūgo anusāsati, pūgo apaloketabbo.

Seṇi nāma yattha seṇi anusāsati, seṇi apaloketabbo.

Aññatra kappāti ṭhapetvā kappaṃ. Kappaṃ nāma dve kappāni—titthiyesu vā pabbajitā hoti aññāsu vā bhikkhunīsu pabbajitā. Aññatra kappā "vuṭṭhāpessāmī"ti gaṇaṃ vā ācariniṃ vā pattaṃ vā cīvaraṃ vā pariyesati, sīmaṃ vā sammannati, āpatti dukkaṭassa. Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi thullaccayā. Kammavācāpariyosāne upajjhāyāya āpatti saṃghādisesassa. Gaṇassa ca ācariniyā ca āpatti dukkaṭassa.

Ayampīti purimaṃ upādāya vuccati.

Paṭhamāpattikanti saha vatthujjhācārā āpajjati asamanubhāsanāya.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesanti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Coriyā corisaññā aññatra kappā vuṭṭhāpeti, āpatti saṃghādisesassa. Coriyā vematikā aññatra kappā vuṭṭhāpeti, āpatti dukkaṭassa. Coriyā acorisaññā aññatra kappā vuṭṭhāpeti, anāpatti. Acoriyā corisaññā, āpatti dukkaṭassa. Acoriyā vematikā, āpatti dukkaṭassa. Acoriyā acorisaññā, anāpatti.

Anāpatti—ajānantī vuṭṭhāpeti, apaloketvā vuṭṭhāpeti, kappakataṃ vuṭṭhāpeti, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Dutiyasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 3: Ekagāmantaragamanasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena bhaddāya kāpilāniyā antevāsinī bhikkhunī bhikkhunīhi saddhiṃ bhaṇḍitvā gāmakaṃ ñātikulaṃ agamāsi. Bhaddā kāpilānī taṃ bhikkhuniṃ apassantī bhikkhuniyo pucchi—"kahaṃ itthannāmā, na dissatī"ti. "Bhikkhunīhi saddhiṃ, ayye, bhaṇḍitvā na dissatī"ti. "Ammā, amukasmiṃ gāmake etissā ñātikulaṃ. Tattha gantvā vicinathā"ti. Bhikkhuniyo tattha gantvā taṃ bhikkhuniṃ passitvā etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, ayye, ekikā āgatā, kaccisi appadhaṃsitā"ti? "Appadhaṃsitāmhi, ayye"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī ekā gāmantaraṃ gacchissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī ekā gāmantaraṃ gacchatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī ekā gāmantaraṃ gacchissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ekā gāmantaraṃ gaccheyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena dve bhikkhuniyo sāketā sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Antarāmagge nadī taritabbā hoti. Atha kho tā bhikkhuniyo nāvike upasaṅkamitvā etadavocuṃ—"sādhu no, āvuso, tārethā"ti. "Nāyye, sakkā ubho sakiṃ tāretun"ti. Eko ekaṃ uttāresi. Uttiṇṇo uttiṇṇaṃ dūsesi. Anuttiṇṇo anuttiṇṇaṃ dūsesi. Tā pacchā samāgantvā pucchiṃsu—"kaccisi, ayye, appadhaṃsitā"ti? "Padhaṃsitāmhi, ayye. Tvaṃ pana, ayye, appadhaṃsitā"ti? "Padhaṃsitāmhi, ayye"ti.

Atha kho tā bhikkhuniyo sāvatthiṃ gantvā bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī ekā nadīpāraṃ gacchissatī"ti. Atha kho tā bhikkhuniyo bhikkhūnaṃ etamatthaṃ ārocesuṃ. Bhikkhū bhagavato etamatthaṃ ārocesuṃ ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī ekā nadīpāraṃ gacchatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī ekā nadīpāraṃ gacchissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannā-

naṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ekā vā gāmantaraṃ gaccheyya, ekā vā nadīpāraṃ gaccheyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo kosalesu janapade sāvatthiṃ gacchantā sāyaṃ aññataraṃ gāmaṃ upagacchiṃsu. Tattha aññatarā bhikkhunī abhirūpā hoti dassanīyā pāsādikā. Aññataro puriso tassā bhikkhuniyā saha dassanena paṭibaddhacitto hoti. Atha kho so puriso tāsaṃ bhikkhunīnaṃ seyyaṃ paññapento tassā bhikkhuniyā seyyaṃ ekamantaṃ paññāpesi. Atha kho sā bhikkhunī sallakkhetvā—"pariyuṭṭh ayaṃ puriso; sace rattiṃ āgacchissati, vissaro me bhavissatī"ti, bhikkhuniyo anāpucchā aññataraṃ kulaṃ gantvā seyyaṃ kappesi. Atha kho so puriso rattiṃ āgantvā taṃ bhikkhuniṃ gavesanto bhikkhuniyo ghaṭṭesi. Bhikkhuniyo taṃ bhikkhuniṃ apassantiyo evamāhaṃsu—"nissaṃsayaṃ kho sā bhikkhunī purisena saddhiṃ nikkhantā"ti.

Atha kho sā bhikkhunī tassā rattiyā accayena yena tā bhikkhuniyo tenupasaṅkami. Bhikkhuniyo taṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, ayye, purisena saddhiṃ nikkhantā"ti? "Nāhaṃ, ayye, purisena saddhiṃ nikkhantā"ti. Bhikkhunīnaṃ etamatthaṃ ārocesi. Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma bhikkhunī ekā rattiṃ vippavasissatī"ti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī ekā rattiṃ vippavasatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī ekā rattiṃ vippavasissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ekā vā gāmantaraṃ gaccheyya, ekā vā nadīpāraṃ gaccheyya, ekā vā rattiṃ vippavaseyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti.

Evañcidaṃ bhagavatā bhikkhunīnaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ hoti.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhuniyo kosalesu jana-

pade sāvatthiṃ addhānamaggappaṭipannā honti. Tattha aññatarā bhikkhunī vaccena pīḷitā ekikā ohīyitvā pacchā agamāsi. Manussā taṃ bhikkhuniṃ passitvā dūsesuṃ. Atha kho sā bhikkhunī yena tā bhikkhuniyo tenupasaṅkami. Bhikkhuniyo taṃ bhikkhuniṃ etadavocuṃ—"kissa tvaṃ, ayye, ekikā ohīnā, kaccisi appadhaṃsitā"ti? "Padhaṃsitāmhi, ayye"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā ... pe ... tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—kathañhi nāma bhikkhunī ekā gaṇamhā ohīyissatīti ... pe ... "saccaṃ kira, bhikkhave, bhikkhunī ekā gaṇamhā ohīyatī"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā ... pe ... kathañhi nāma, bhikkhave, bhikkhunī ekā gaṇamhā ohīyissati. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya ... pe ... evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī ekā vā gāmantaraṃ gaccheyya, ekā vā nadīpāraṃ gaccheyya, ekā vā rattiṃ vippavaseyya, ekā vā gaṇamhā ohīyeyya, ayampi bhikkhunī paṭhamāpattikaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (3:11)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Ekā vā gāmantaraṃ gaccheyyāti parikkhittassa gāmassa parikkhepaṃ paṭhamaṃ pādaṃ atikkāmentiyā āpatti thullaccayassa, dutiyaṃ pādaṃ atikkāmentiyā āpatti saṃghādisesassa.

Aparikkhittassa gāmassa upacāraṃ paṭhamaṃ pādaṃ atikkāmentiyā āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ atikkāmentiyā āpatti saṃghādisesassa.

Ekā vā nadīpāraṃ gaccheyyāti nadī nāma timaṇḍalaṃ paṭicchādetvā yattha katthaci uttarantiyā bhikkhuniyā antaravāsako temiyati. Paṭhamaṃ pādaṃ uttarantiyā āpatti thullaccayassa. Dutiyaṃ pādaṃ uttarantiyā āpatti saṃghādisesassa.

Ekā vā rattiṃ vippavaseyyāti saha aruṇuggamanā dutiyikāya bhikkhuniyā hatthapāsaṃ vijahantiyā āpatti thullaccayassa. Vijahite āpatti saṃghādisesassa.

Ekā vā gaṇamhā ohīyeyyāti agāmake araññe dutiyikāya bhikkhuniyā dassanūpacāraṃ vā savanūpacāraṃ vā vijahantiyā āpatti thullaccayassa. Vijahite āpatti saṃghādisesassa.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Paṭhamāpattikanti saha vatthujjhācārā āpajjati asamanubhāsanāya.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti … pe … tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Anāpatti—dutiyikā bhikkhunī pakkantā vā hoti vibbhantā vā kālaṅkatā vā pakkhasaṅkantā vā, āpadāsu, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Tatiyasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Theravāda Vinaya

Bhikkhunivibhaṅga

Saṃghādisesakaṇḍa

Saṅghādisesā 10: Sikkhaṃpaccācikkhaṇasikkhāpada

Tena samayena buddho bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena caṇḍakāḷī bhikkhunī bhikkhunīhi saddhiṃ bhaṇḍitvā kupitā anattamanā evaṃ vadeti—"buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṃghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro, santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī"ti.

Yā tā bhikkhuniyo appicchā … pe … tā ujjhāyanti khiyyanti vipācenti—"kathañhi nāma ayyā caṇḍakāḷī kupitā anattamanā evaṃ vakkhati—'buddhaṃ paccācikkhāmi … pe … sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro, santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'"ti … pe … "saccaṃ kira, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ vadeti—'buddhaṃ paccācikkhāmi … pe … sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro, santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'"ti? "Saccaṃ, bhagavā"ti. Vigarahi buddho bhagavā … pe … kathañhi nāma, bhikkhave, caṇḍakāḷī bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ vakkhati—'buddhaṃ paccācikkhāmi … pe … sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro, santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti. Netaṃ, bhikkhave, appasannānaṃ vā pasādāya … pe … evañca pana, bhikkhave, bhikkhuniyo imaṃ sikkhāpadaṃ uddisantu—

"Yā pana bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ vadeyya—'buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṃghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti, sā bhikkhunī bhikkhunīhi evamassa vacanīyā—'māyye, kupitā anattamanā evaṃ avaca—buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṃghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmīti, abhiramāyye, svākkhāto dhammo; cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā'ti. Evañca sā bhikkhunī bhikkhunīhi vuccamānā tatheva paggaṇheyya, sā bhikkhunī bhikkhunīhi yāvatatiyaṃ samanubhāsitabbā tassa paṭinissaggāya. Yāvatatiyañce samanubhāsīyamānā taṃ paṭinissajjeyya iccetaṃ kusalaṃ; no ce paṭinissajjeyya, ayampi bhikkhunī yāvatatiyakaṃ dhammaṃ āpannā nissāraṇīyaṃ saṃghādisesan"ti. (10:18)

Yā panāti yā yādisā ... pe ... bhikkhunīti ... pe ... ayaṃ imasmiṃ atthe adhippetā bhikkhunīti.

Kupitā anattamanāti anabhiraddhā āhatacittā khilajātā.

Evaṃ vadeyyāti—"buddhaṃ paccācikkhāmi ... pe ... sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī"ti.

Sā bhikkhunīti yā sā evaṃvādinī bhikkhunī. Bhikkhunīhīti aññāhi bhikkhunīhi.

Yā passanti yā suṇanti tāhi vattabbā—"māyye, kupitā anattamanā evaṃ avaca—'buddhaṃ paccācikkhāmi ... pe ... sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti. Abhiramāyye, svākkhāto dhammo; cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjati āpatti dukkaṭassa. Sutvā na vadanti, āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī saṃghamajjhampi ākaḍḍhitvā vattabbā—"māyye, kupitā anattamanā evaṃ avaca—'buddhaṃ paccācikkhāmi ... pe ... sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva

samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti. Abhiramāyye, svākkhāto dhammo; cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyāyā"ti. Dutiyampi vattabbā. Tatiyampi vattabbā. Sace paṭinissajjati iccetaṃ kusalaṃ, no ce paṭinissajjati āpatti dukkaṭassa. Sā bhikkhunī samanubhāsitabbā. Evañca pana, bhikkhave, samanubhāsitabbā. Byattāya bhikkhuniyā paṭibalāya saṃgho ñāpetabbo—

"Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ vadeti—'buddhaṃ paccācikkhāmi, dhammaṃ paccācikkhāmi, saṃghaṃ paccācikkhāmi, sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Yadi saṃghassa pattakallaṃ, saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāseyya tassa vatthussa paṭinissaggāya. Esā ñatti.

Suṇātu me, ayye, saṃgho. Ayaṃ itthannāmā bhikkhunī kupitā anattamanā evaṃ vadeti—'buddhaṃ paccācikkhāmi ... pe ... sikkhaṃ paccācikkhāmi. Kinnumāva samaṇiyo yā samaṇiyo sakyadhītaro. Santaññāpi samaṇiyo lajjiniyo kukkuccikā sikkhākāmā, tāsāhaṃ santike brahmacariyaṃ carissāmī'ti. Sā taṃ vatthuṃ na paṭinissajjati. Saṃgho itthannāmaṃ bhikkhuniṃ samanubhāsati tassa vatthussa paṭinissaggāya. Yassā ayyāya khamati itthannāmāya bhikkhuniyā samanubhāsanā tassa vatthussa paṭinissaggāya, sā tuṇhassa; yassā nakkhamati sā, bhāseyya.

Dutiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ... tatiyampi etamatthaṃ vadāmi ... pe ....

Samanubhaṭṭhā saṃghena itthannāmā bhikkhunī tassa vatthussa paṭinissaggāya. Khamati saṃghassa, tasmā tuṇhī, evametaṃ dhārayāmī"ti.

Ñattiyā dukkaṭaṃ. Dvīhi kammavācāhi thullaccayā. Kammavācāpariyosāne āpatti saṃghādisesassa. Saṃghādisesaṃ ajjhāpajjantiyā ñattiyā dukkaṭaṃ, dvīhi kammavācāhi thullaccayā paṭippassambhanti.

Ayampīti purimāyo upādāya vuccati.

Yāvatatiyakanti yāvatatiyaṃ samanubhāsanāya āpajjati, na saha vatthujjhācārā.

Nissāraṇīyanti saṃghamhā nissārīyati.

Saṃghādisesoti ... pe ... tenapi vuccati saṃghādisesoti.

Dhammakamme dhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme vematikā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa. Dhammakamme adhammakammasaññā na paṭinissajjati, āpatti saṃghādisesassa.

Adhammakamme dhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme vematikā, āpatti dukkaṭassa. Adhammakamme adhammakammasaññā, āpatti dukkaṭassa.

Anāpatti—asamanubhāsantiyā, paṭinissajjantiyā, ummattikāya, ādikammikāyāti.

Sattamasaṃghādisesasikkhāpadaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.3 Nikkhepakaṇḍa

2.3.3. Suttantikadukanikkhepa

2.3.3.1. Vijjābhāgīduka

Katame dhammā vijjābhāgino? Vijjāya sampayuttakā dhammā—ime dhammā vijjābhāgino.

Katame dhammā avijjābhāgino? Avijjāya sampayuttakā dhammā—ime dhammā avijjābhāgino.

2.3.3.2. Vijjūpamaduka

Katame dhammā vijjūpamā? Heṭṭhimesu tīsu ariyamaggesu paññā—ime dhammā vijjūpamā.

Katame dhammā vajirūpamā? Upariṭṭhime arahattamagge paññā—ime dhammā vajirūpamā.

2.3.3.3. Bāladuka

Katame dhammā bālā? Ahirīkañca anottappañca—ime dhammā bālā. Sabbepi akusalā dhammā bālā.

Katame dhammā paṇḍitā? Hirī ca ottappañca—ime dhammā paṇḍitā. Sabbepi kusalā dhammā paṇḍitā.

2.3.3.4. Kaṇhaduka

Katame dhammā kaṇhā? Ahirīkañca anottappañca—ime dhammā kaṇhā. Sabbepi akusalā dhammā kaṇhā.

Katame dhammā sukkā? Hirī ca ottappañca—ime dhammā sukkā? Sabbepi kusalā dhammā sukkā.

2.3.3.5. Tapanīyaduka

Katame dhammā tapanīyā? Kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ—ime dhammā tapanīyā. Sabbepi akusalā dhammā tapanīyā.

Katame dhammā atapanīyā? Kāyasucaritaṃ, vacīsucaritaṃ, manosucaritaṃ—ime dhammā atapanīyā. Sabbepi kusalā dhammā atapanīyā.

2.3.3.6. Adhivacanaduka

Katame dhammā adhivacanā? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo—ime dhammā adhivacanā.

Sabbeva dhammā adhivacanapathā.

2.3.3.7. Niruttiduka

Katame dhammā nirutti? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo—ime dhammā nirutti.

Sabbeva dhammā niruttipathā.

2.3.3.8. Paññattiduka

Katame dhammā paññatti? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ saṅkhā samaññā paññatti vohāro nāmaṃ nāmakammaṃ nāmadheyyaṃ nirutti byañjanaṃ abhilāpo—ime dhammā paññatti.

Sabbeva dhammā paññattipathā.

2.3.3.9. Nāmaduka

Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho, asaṅkhatā ca dhātu—idaṃ vuccati nāmaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ.

2.3.3.10. Avijjāduka

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati avijjā.

Tattha katamā bhavataṇhā? Yo bhavesu bhavachando … pe … bhavajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati bhavataṇhā.

2.3.3.11. Bhavadiṭṭhiduka

Tattha katamā bhavadiṭṭhi? Bhavissati attā ca loko cāti, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ … pe … vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati bhavadiṭṭhi.

Tattha katamā vibhavadiṭṭhi? Na bhavissati attā ca loko cāti, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ … pe … vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati

vibhavadiṭṭhi.

2.3.3.12. Sassatadiṭṭhiduka

Tattha katamā sassatadiṭṭhi? Sassato attā ca loko cāti, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sassatadiṭṭhi.

Tattha katamā ucchedadiṭṭhi? Ucchijjissati attā ca loko cāti, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati ucchedadiṭṭhi.

2.3.3.13. Antavādiṭṭhiduka

Tattha katamā antavā diṭṭhi? Antavā attā ca loko cāti, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati antavā diṭṭhi.

Tattha katamā anantavā diṭṭhi? Anantavā attā ca loko cāti, yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati anantavā diṭṭhi.

2.3.3.14. Pubbantānudiṭṭhiduka

Tattha katamā pubbantānudiṭṭhi? Pubbantaṃ ārabbha yā uppajjati diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati pubbantānudiṭṭhi.

Tattha katamā aparantānudiṭṭhi? Aparantaṃ ārabbha yā uppajjati diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati aparantānudiṭṭhi.

2.3.3.15. Ahirikaduka

Tattha katamaṃ ahirikaṃ? Yaṃ na hirīyati hiriyitabbena, na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati ahirikaṃ.

Tattha katamaṃ anottappaṃ? Yaṃ na ottappati ottappitabbena, na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati anottappaṃ.

2.3.3.16. Hiriduka

Tattha katamā hirī? Yaṃ hirīyati hiriyitabbena, hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ vuccati hirī.

Tattha katamaṃ ottappaṃ? Yaṃ ottappati ottappitabbena, ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati ottappaṃ.

2.3.3.17. Dovacassatāduka

Tattha katamā dovacassatā? Sahadhammike vuccamāne dovacassāyaṃ

dovacassiyaṃ dovacassatā vippaṭikūlaggāhitā vipaccanīkasātatā anādariyaṃ anādaratā agāravatā appaṭissavatā—ayaṃ vuccati dovacassatā.

Tattha katamā pāpamittatā? Ye te puggalā assaddhā dussīlā appassutā maccharino duppaññā, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti taṃsampavaṅkatā—ayaṃ vuccati pāpamittatā.

2.3.3.18. Sovacassatāduka

Tattha katamā sovacassatā? Sahadhammike vuccamāne sovacassāyaṃ sovacassiyaṃ sovacassatā appaṭikūlaggāhitā avipaccanīkasātatā sagāravatā sādariyaṃ sādaratā sappaṭissavatā—ayaṃ vuccati sovacassatā.

Tattha katamā kalyāṇamittatā? Ye te puggalā saddhā sīlavanto bahussutā cāgavanto paññavanto, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti taṃsampavaṅkatā—ayaṃ vuccati kalyāṇamittatā.

2.3.3.19. Āpattikusalatāduka

Tattha katamā āpattikusalatā? Pañcapi āpattikkhandhā āpattiyo, sattapi āpattikkhandhā āpattiyo. Yā tāsaṃ āpattīnaṃ āpattikusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati āpattikusalatā.

Tattha katamā āpattivuṭṭhānakusalatā? Yā tāhi āpattīhi vuṭṭhānakusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati āpattivuṭṭhānakusalatā.

2.3.3.20. Samāpattikusalatāduka

Tattha katamā samāpattikusalatā? Atthi savitakkasavicārā samāpatti, atthi avitakkavicāramattā samāpatti, atthi avitakkaavicārā samāpatti. Yā tāsaṃ samāpattīnaṃ samāpattikusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati samāpattikusalatā.

Tattha katamā samāpattivuṭṭhānakusalatā? Yā tāhi samāpattīhi vuṭṭhānakusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati samāpattivuṭṭhānakusalatā.

2.3.3.21. Dhātukusalatāduka

Tattha katamā dhātukusalatā? Aṭṭhārasa dhātuyo cakkhudhātu rūpadhātu cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu saddadhātu sotaviññāṇad-

hātu, ghānadhātu gandhadhātu ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu rasadhātu jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu phoṭṭhabbadhātu kāyaviññāṇadhātu, manodhātu dhammadhātu manoviññāṇadhātu. Yā tāsaṃ dhātūnaṃ dhātukusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati dhātukusalatā.

Tattha katamā manasikārakusalatā? Yā tāsaṃ dhātūnaṃ manasikārakusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati manasikārakusalatā.

2.3.3.22. Āyatanakusalatāduka

Tattha katamā āyatanakusalatā? Dvādasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. Yā tesaṃ āyatanānaṃ āyatanakusalatā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati āyatanakusalatā.

Tattha katamā paṭiccasamuppādakusalatā? Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti; evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotīti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati paṭiccasamuppādakusalatā.

2.3.3.23. Ṭhānakusalatāduka

Tattha katamā ṭhānakusalatā? Ye ye dhammā yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ hetū paccayā uppādāya taṃ taṃ ṭhānanti, yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati ṭhānakusalatā.

Tattha katamā aṭṭhānakusalatā? Ye ye dhammā yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ na hetū na paccayā uppādāya taṃ taṃ aṭṭhānanti, yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati aṭṭhānakusalatā.

2.3.3.24. Ajjavaduka

Tattha katamo ajjavo? Yā ajjavatā ajimhatā avaṅkatā akuṭilatā—ayaṃ vuccati ajjavo.

Tattha katamo maddavo? Yā mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā nīcacittatā— ayaṃ vuccati maddavo.

2.3.3.25. Khantiduka

Tattha katamā khanti? Yā khanti khamanatā adhivāsanatā acaṇḍikkaṃ anasuropo attamanatā cittassa—ayaṃ vuccati khanti.

Tattha katamaṃ soraccaṃ? Yo kāyiko avītikkamo, vācasiko avītikkamo, kāyikavācasiko avītikkamo—idaṃ vuccati soraccaṃ. Sabbopi sīlasaṃvaro soraccaṃ.

2.3.3.26. Sākhalyaduka

Tattha katamaṃ sākhalyaṃ? Yā sā vācā aṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisaṃvattanikā, tathārūpiṃ vācaṃ pahāya yā sā vācā neḷā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti; yā tattha saṇhavācatā sakhilavācatā apharusavācatā—idaṃ vuccati sākhalyaṃ.

Tattha katamo paṭisanthāro? Dve paṭisanthārā—āmisapaṭisanthāro ca dhammapaṭisanthāro ca. Idhekacco paṭisanthārako hoti āmisapaṭisanthārena vā dhammapaṭisanthārena vā—ayaṃ vuccati paṭisanthāro.

2.3.3.27. Indriyesuaguttadvāratāduka

Tattha katamā indriyesu aguttadvāratā? Idhekacco cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ, manindriye na saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ agutti agopanā anārakkho asaṃvaro—ayaṃ vuccati indriyesu aguttadvāratā.

Tattha katamā bhojane amattaññutā? Idhekacco appaṭisaṅkhā ayoniso āhāraṃ āhāreti davāya madāya maṇḍanāya vibhūsanāya. Yā tattha asantuṭṭhitā amattaññutā appaṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati bhojane amattaññutā.

2.3.3.28. Indriyesuguttadvāratāduka

Tattha katamā indriyesu guttadvāratā? Idhekacco cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ gutti gopanā ārakkho saṃvaro—ayaṃ vuccati indriyesu guttadvāratā.

Tattha katamā bhojane mattaññutā? Idhekacco paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti— neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti. Yā tattha santuṭṭhitā mattaññutā paṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati bhojane mattaññutā.

2.3.3.29. Muṭṭhasaccaduka

Tattha katamaṃ muṭṭhasaccaṃ? Yā asati ananussati appaṭissati asati asaraṇatā adhāraṇatā pilāpanatā sammussanatā—idaṃ vuccati muṭṭhasaccaṃ.

Tattha katamaṃ asampajaññaṃ? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccati asampajaññaṃ.

2.3.3.30. Satisampajaññaduka

Tattha katamā sati? Yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—ayaṃ vuccati sati.

Tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati sampajaññaṃ.

2.3.3.31. Paṭisaṅkhānabaladuka

Tattha katamaṃ paṭisaṅkhānabalaṃ? Yā paññā pajānanā ... pe

... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati paṭisaṅkhāna-balaṃ.

Tattha katamaṃ bhāvanābalaṃ? Yā kusalānaṃ dhammānaṃ āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ—idaṃ vuccati bhāvanābalaṃ. Sattapi bojjhaṅgā bhāvanābalaṃ.

2.3.3.32. Samathavipassanāduka

Tattha katamo samatho? Yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati samatho.

Tattha katamā vipassanā? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati vipassanā.

2.3.3.33. Samathanimittaduka

Tattha katamaṃ samathanimittaṃ? Yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi—idaṃ vuccati samathanimittaṃ.

Tattha katamaṃ paggāhanimittaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo— idaṃ vuccati paggāhanimittaṃ.

2.3.3.34. Paggāhaduka

Tattha katamo paggāho? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—ayaṃ vuccati paggāho.

Tattha katamo avikkhepo? Yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati avikkhepo.

2.3.3.35. Sīlavipattiduka

Tattha katamā sīlavipatti? Yo kāyiko vītikkamo, vācasiko vītikkamo, kāyikavācasiko vītikkamo—ayaṃ vuccati sīlavipatti. Sabbampi dussīlyaṃ sīlavipatti.

Tattha katamā diṭṭhivipatti? Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati diṭṭhivipatti. Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti.

2.3.3.36. Sīlasampadāduka

Tattha katamā sīlasampadā? Yo kāyiko avītikkamo, vācasiko avītikkamo, kāyikavācasiko avītikkamo—ayaṃ vuccati sīlasampadā. Sabbopi sīlasaṃvaro sīlasampadā.

Tattha katamā diṭṭhisampadā? Atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti; yā evarūpā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati diṭṭhisampadā. Sabbāpi sammādiṭṭhi diṭṭhisampadā.

2.3.3.37. Sīlavisuddhiduka

Tattha katamā sīlavisuddhi? Yo kāyiko avītikkamo, vācasiko avītikkamo, kāyikavācasiko avītikkamo—ayaṃ vuccati sīlavisuddhi. Sabbopi sīlasaṃvaro sīlavisuddhi.

Tattha katamā diṭṭhivisuddhi? Kammassakatañāṇaṃ saccānulomikañāṇaṃ maggasamaṅgissa ñāṇaṃ phalasamaṅgissa ñāṇaṃ.

2.3.3.38. Diṭṭhivisuddhikhopanaduka

Diṭṭhivisuddhi kho panāti—yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi.

Yathādiṭṭhissa ca padhānanti—yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo.

2.3.3.39. Saṃvegasaṃvejananiyaṭṭhānaduka

Saṃvegoti—jātibhayaṃ jarābhayaṃ byādhibhayaṃ maraṇabhayaṃ. Saṃvejaniyaṃ ṭhānanti— jāti jarā byādhi maraṇaṃ.

Saṃviggassa ca yoniso padhānanti—idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

2.3.3.40. Asantuṭṭhitākusaladhammaduka

Asantuṭṭhitā ca kusalesu dhammesūti—yā kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asantuṭṭhassa bhiyyokamyatā.

Appaṭivānitā ca padhānasminti—yā kusalānaṃ dhammānaṃ bhā-

vanāya sakkaccakiriyatā sātaccakiriyatā aṭṭhitakiriyatā anolīnavuttitā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā āsevanā bhāvanā bahulīkammaṃ.

2.3.3.41. Vijjāduka

Vijjāti—tisso vijjā—pubbenivāsānussati ñāṇaṃ vijjā, sattānaṃ cutūpapāte ñāṇaṃ vijjā, āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ vijjā.

Vimuttīti—dve vimuttiyo—cittassa adhimutti, nibbānañca.

2.3.3.42. Khayeñāṇaduka

Khaye ñāṇanti—maggasamaṅgissa ñāṇaṃ.

Anuppāde ñāṇanti—phalasamaṅgissa ñāṇaṃ.

Nikkhepakaṇḍo niṭṭhito.

Dhammasaṅgaṇī

Suttantikadukamātikā

1. Vijjābhāgīduka

Vijjābhāgino dhammā. (1303)

Avijjābhāgino dhammā. (1304)

2. Vijjūpamaduka

Vijjūpamā dhammā. (1305)

Vajirūpamā dhammā. (1306)

3. Bāladuka

Bālā dhammā. (1307)

Paṇḍitā dhammā. (1308)

4. Kaṇhaduka

Kaṇhā dhammā. (1309)

Sukkā dhammā. (1310)

5. Tapanīyaduka

Tapanīyā dhammā. (1311)

Atapanīyā dhammā. (1312)

6. Adhivacanaduka

Adhivacanā dhammā. (1313)

Adhivacanapathā dhammā. (1313)

7. Niruttiduka

Nirutti dhammā. (1314)

Niruttipathā dhammā. (1314)

8. Paññattiduka

Paññatti dhammā. (1315)
Paññattipathā dhammā. (1315)
9. Nāmaduka
Nāmañca. (1316)
Rūpañca. (1317)
10. Avijjāduka
Avijjā ca. (1318)
Bhavataṇhā ca. (1319)
11. Bhavadiṭṭhiduka
Bhavadiṭṭhi ca. (1320)
Vibhavadiṭṭhi ca. (1321)
12. Sassatadiṭṭhiduka
Sassatadiṭṭhi ca. (1322)
Ucchedadiṭṭhi ca. (1323)
13. Antavādiṭṭhiduka
Antavā diṭṭhi ca. (1324)
Anantavā diṭṭhi ca. (1325)
14. Pubbantānudiṭṭhiduka
Pubbantānudiṭṭhi ca. (1326)
Aparantānudiṭṭhi ca. (1327)
15. Ahirikaduka
Ahirikañca. (1328)
Anottappañca. (1329)
16. Hiriduka
Hirī ca. (1330)
Ottappañca. (1331)
17. Dovacassatāduka
Dovacassatā ca. (1332)
Pāpamittatā ca. (1333)
18. Sovacassatāduka
Sovacassatā ca. (1334)
Kalyāṇamittatā ca. (1335)
19. Āpattikusalatāduka
Āpattikusalatā ca. (1336)
Āpattivuṭṭhānakusalatā ca. (1337)

20. Samāpattikusalatāduka
Samāpattikusalatā ca. (1338)
Samāpattivuṭṭhānakusalatā ca. (1339)
21. Dhātukusalatāduka
Dhātukusalatā ca. (1340)
Manasikārakusalatā ca. (1341)
22. Āyatanakusalatāduka
Āyatanakusalatā ca. (1342)
Paṭiccasamuppādakusalatā ca. (1343)
23. Ṭhānakusalatāduka
Ṭhānakusalatā ca. (1344)
Aṭṭhānakusalatā ca. (1345)
24. Ajjavaduka
Ajjavo ca. (1346)
Maddavo ca. (1347)
25. Khantiduka
Khanti ca. (1348)
Soraccañca. (1349)
26. Sākhalyaduka
Sākhalyañca. (1350)
Paṭisanthāro ca. (1351)
27. Indriyesuaguttadvāratāduka
Indriyesuaguttadvāratā ca. (1352)
Bhojane amattaññutā ca. (1353)
28. Indriyesuguttadvāratāduka
Indriyesu guttadvāratā ca. (1354)
Bhojane mattaññutā ca. (1355)
29. Muṭṭhasaccaduka
Muṭṭhasaccañca. (1356)
Asampajaññañca. (1357)
30. Satisampajaññaduka
Sati ca. (1358)
Sampajaññañca. (1359)
31. Paṭisaṅkhānabaladuka
Paṭisaṅkhānabalañca. (1360)

Bhāvanābalañca. (1361)
32. Samathavipassanāduka
Samatho ca. (1362)
Vipassanā ca. (1363)
33. Samathanimittaduka
Samathanimittañca. (1364)
Paggāhanimittañca. (1365)
34. Paggāhaduka
Paggāho ca. (1366)
Avikkhepo ca. (1367)
35. Sīlavipattiduka
Sīlavipatti ca. (1368)
Diṭṭhivipatti ca. (1369)
36. Sīlasampadāduka
Sīlasampadā ca. (1370)
Diṭṭhisampadā ca. (1371)
37. Sīlavisuddhiduka
Sīlavisuddhi ca. (1372)
Diṭṭhivisuddhi ca. (1373)
38. Diṭṭhivisuddhikhopanaduka
Diṭṭhivisuddhikhopana. (1374)
Yathādiṭṭhissa ca padhānaṃ. (1375)
39. Saṃvegasaṃvejananiyaṭṭhānaduka
Saṃvego ca saṃvejaniyesu ṭhānesu. (1376)
Saṃviggassa ca yoniso padhānaṃ. (1377)
40. Asantuṭṭhitākusaladhammaduka
Asantuṭṭhitā ca kusalesu dhammesu. (1378)
Appaṭivānitā ca padhānasmiṃ. (1379)
41. Vijjāduka
Vijjā ca. (1380)
Vimutti ca. (1381)
42. Khayeñāṇaduka
Khayeñāṇaṃ. (1382)
Anuppāde ñāṇanti. (1383)
Suttantikadukamātikā.

Mātikā niṭṭhitā.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.2 Rūpakaṇḍa

2.2.2. Mātikā

2.2.2.1. Ekaka

Tattha katamaṃ sabbaṃ rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ—idaṃ vuccati sabbaṃ rūpaṃ. Sabbaṃ rūpaṃ na hetu, ahetukaṃ, hetuvippayuttaṃ, sappaccayaṃ, saṅkhataṃ, rūpaṃ, lokiyaṃ, sāsavaṃ, saññojaniyaṃ, ganthaniyaṃ, oghaniyaṃ, yoganiyaṃ, nīvaraṇiyaṃ, parāmaṭṭhaṃ, upādāniyaṃ, saṃkilesikaṃ, abyākataṃ, anārammaṇaṃ, acetasikaṃ, cittavippayuttaṃ, nevavipākanavipākadhammadhammaṃ, asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ, na savitakkasavicāraṃ, na avitakkavicāramattaṃ, avitakkaavicāraṃ, na pītisahagataṃ, na sukhasahagataṃ, na upekkhāsahagataṃ, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbaṃ, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukaṃ, neva ācayagāmi na apacayagāmi, nevasekkhanāsekkhaṃ, parittaṃ, kāmāvacaraṃ, na rūpāvacaraṃ, na arūpāvacaraṃ, pariyāpannaṃ, no apariyāpannaṃ, aniyataṃ, aniyyānikaṃ, uppannaṃ, chahi viññāṇehi viññeyyaṃ, aniccaṃ, jarābhibhūtaṃ.

Evaṃ ekavidhena rūpasaṅgaho. Ekakaṃ.

2.2.2.2. Duka

Duvidhena rūpasaṅgaho—

Atthi rūpaṃ upādā, atthi rūpaṃ no upādā.

Atthi rūpaṃ upādinnaṃ, atthi rūpaṃ anupādinnaṃ.

Atthi rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, atthi rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ.

Atthi rūpaṃ sanidassanaṃ, atthi rūpaṃ anidassanaṃ.

Atthi rūpaṃ sappaṭighaṃ, atthi rūpaṃ appaṭighaṃ.

Atthi rūpaṃ indriyaṃ, atthi rūpaṃ na indriyaṃ.

Atthi rūpaṃ mahābhūtaṃ, atthi rūpaṃ na mahābhūtaṃ.

Atthi rūpaṃ viññatti, atthi rūpaṃ na viññatti.

Atthi rūpaṃ cittasamuṭṭhānaṃ, atthi rūpaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ.

Atthi rūpaṃ cittasahabhu, atthi rūpaṃ na cittasahabhu.

Atthi rūpaṃ cittānuparivatti, atthi rūpaṃ na cittānuparivatti.

Atthi rūpaṃ ajjhattikaṃ, atthi rūpaṃ bāhiraṃ.

Atthi rūpaṃ oḷārikaṃ, atthi rūpaṃ sukhumaṃ.

Atthi rūpaṃ dūre, atthi rūpaṃ santike. [14]

Pakiṇṇakadukaṃ.

Atthi rūpaṃ cakkhusamphassassa vatthu, atthi rūpaṃ cakkhusamphassassa na vatthu. Atthi rūpaṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa vatthu, atthi rūpaṃ cakkhuviññāṇassa na vatthu.

Atthi rūpaṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa vatthu, atthi rūpaṃ kāyasamphassassa na vatthu. Atthi rūpaṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa vatthu, atthi rūpaṃ kāyaviññāṇassa na vatthu. [25]

Vatthudukaṃ.

Atthi rūpaṃ cakkhusamphassassa ārammaṇaṃ, atthi rūpaṃ cakkhusamphassassa nārammaṇaṃ. Atthi rūpaṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa ārammaṇaṃ, atthi rūpaṃ cakkhuviññāṇassa nārammaṇaṃ.

Atthi rūpaṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa ārammaṇaṃ, atthi rūpaṃ kāyasamphassassa nārammaṇaṃ. Atthi rūpaṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa ārammaṇaṃ, atthi rūpaṃ kāyaviññāṇassa nārammaṇaṃ. [25]

Ārammaṇadukaṃ.

Atthi rūpaṃ cakkhāyatanaṃ, atthi rūpaṃ na cakkhāyatanaṃ. Atthi rūpaṃ sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, atthi rūpaṃ na kāyāyatanaṃ.

Atthi rūpaṃ rūpāyatanaṃ, atthi rūpaṃ na rūpāyatanaṃ. Atthi rūpaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ, atthi rūpaṃ na phoṭṭhabbāyatanaṃ. [10]

Āyatanadukaṃ.

Atthi rūpaṃ cakkhudhātu, atthi rūpaṃ na cakkhudhātu. Atthi rūpaṃ sotadhātu ... pe ... ghānadhātu ... pe ... jivhādhātu ... pe ... kāyadhātu, atthi rūpaṃ na kāyadhātu.

Atthi rūpaṃ rūpadhātu, atthi rūpaṃ na rūpadhātu. Atthi rūpaṃ

saddadhātu … pe … gandhadhātu … pe … rasadhātu … pe … phoṭṭhabbadhātu, atthi rūpaṃ na phoṭṭhabbadhātu. [10]

Dhātudukaṃ.

Atthi rūpaṃ cakkhundriyaṃ, atthi rūpaṃ na cakkhundriyaṃ. Atthi rūpaṃ sotindriyaṃ … pe … ghānindriyaṃ … pe … jivhindriyaṃ … pe … kāyindriyaṃ, atthi rūpaṃ na kāyindriyaṃ.

Atthi rūpaṃ itthindriyaṃ, atthi rūpaṃ na itthindriyaṃ.

Atthi rūpaṃ purisindriyaṃ, atthi rūpaṃ na purisindriyaṃ.

Atthi rūpaṃ jīvitindriyaṃ, atthi rūpaṃ na jīvitindriyaṃ. [8]

Indriyadukaṃ.

Atthi rūpaṃ kāyaviññatti, atthi rūpaṃ na kāyaviññatti.

Atthi rūpaṃ vacīviññatti, atthi rūpaṃ na vacīviññatti.

Atthi rūpaṃ ākāsadhātu, atthi rūpaṃ na ākāsadhātu.

Atthi rūpaṃ āpodhātu, atthi rūpaṃ na āpodhātu.

Atthi rūpaṃ rūpassa lahutā, atthi rūpaṃ rūpassa na lahutā.

Atthi rūpaṃ rūpassa mudutā, atthi rūpaṃ rūpassa na mudutā.

Atthi rūpaṃ rūpassa kammaññatā, atthi rūpaṃ rūpassa na kammaññatā.

Atthi rūpaṃ rūpassa upacayo, atthi rūpaṃ rūpassa na upacayo.

Atthi rūpaṃ rūpassa santati, atthi rūpaṃ rūpassa na santati.

Atthi rūpaṃ rūpassa jaratā, atthi rūpaṃ rūpassa na jaratā.

Atthi rūpaṃ rūpassa aniccatā, atthi rūpaṃ rūpassa na aniccatā.

Atthi rūpaṃ kabaḷīkāro āhāro, atthi rūpaṃ na kabaḷīkāro āhāro. [12]

Evaṃ duvidhena rūpasaṅgaho. Sukhumarūpadukaṃ. Dukaṃ.

2.2.2.3. Tika

Tividhena rūpasaṅgaho—

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ upādā. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi upādā, atthi no upādā.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ upādinnaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi upādinnaṃ, atthi anupādinnaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ upādinnupādāniyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi upādinnupādāniyaṃ, atthi anupādinnupādāniyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ anidassanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi sanidassanaṃ, atthi anidassanaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ sappaṭighaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ indriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi indriyaṃ, atthi na indriyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na mahābhūtaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na viññatti. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi viññatti, atthi na viññatti.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na cittasamuṭṭhānaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi cittasamuṭṭhānaṃ, atthi na cittasamuṭṭhānaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na cittasahabhu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi cittasahabhu, atthi na cittasahabhu.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na cittānuparivatti. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi cittānuparivatti, atthi na cittānuparivatti.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ oḷārikaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ santike. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike. [13]

Pakiṇṇakatikaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ cakkhusamphassassa na vatthu. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi cakkhusamphassassa vatthu, atthi cakkhusamphassassa na vatthu.

Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa na vatthu. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi cakkhuviññāṇassa vatthu, atthi cakkhuviññāṇassa na vatthu.

Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa na vatthu. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi kāyasamphassassa vatthu, atthi kāyasamphassassa na vatthu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa na vatthu. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi kāyaviññāṇassa vatthu, atthi kāyaviññāṇassa na vatthu. [25]

Vatthutikaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ cakkhusamphassassa nārammaṇaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi cakkhusamphassassa ārammaṇaṃ, atthi cakkhusamphassassa nārammaṇaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa nārammaṇaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi cakkhuviññāṇassa ārammaṇaṃ, atthi cakkhuviññāṇassa nārammaṇaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa nārammaṇaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi kāyasamphassassa ārammaṇaṃ, atthi kāyasamphassassa nārammaṇaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa nārammaṇaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi kāyaviññāṇassa ārammaṇaṃ, atthi kāyaviññāṇassa nārammaṇaṃ. [25]

Ārammaṇatikaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ na cakkhāyatanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi cakkhāyatanaṃ, atthi na cakkhāyatanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ na sotāyatanaṃ ... pe ... na ghānāyatanaṃ ... pe ... na jivhāyatanaṃ ... pe ... na kāyāyatanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi kāyāyatanaṃ, atthi na kāyāyatanaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na rūpāyatanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpāyatanaṃ, atthi na rūpāyatanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na saddāyatanaṃ ... pe ... na gandhāyatanaṃ ... pe ... na rasāyatanaṃ ... pe ... na phoṭṭhabbāyatanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi phoṭṭhabbāyatanaṃ, atthi na phoṭṭhabbāyatanaṃ. [10]

Āyatanatikaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ na cakkhudhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi cakkhudhātu, atthi na cakkhudhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ na sotadhātu ... pe ... na ghānadhātu ... pe ... na jivhādhātu ... pe ... na kāyadhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi kāyadhātu, atthi na kāyadhātu.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na rūpadhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpadhātu, atthi na rūpadhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ

ajjhattikaṃ, taṃ na saddadhātu ... pe ... na gandhadhātu ... pe ... na rasadhātu ... pe ... na phoṭṭhabbadhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi phoṭṭhabbadhātu, atthi na phoṭṭhabbadhātu. [10]

Dhātutikaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ na cakkhundriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi cakkhundriyaṃ, atthi na cakkhundriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ na sotindriyaṃ ... pe ... na ghānindriyaṃ ... pe ... na jivhindriyaṃ ... pe ... na kāyindriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ atthi kāyindriyaṃ, atthi na kāyindriyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na itthindriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi itthindriyaṃ, atthi na itthindriyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na purisindriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi purisindriyaṃ, atthi na purisindriyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na jīvitindriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi jīvitindriyaṃ, atthi na jīvitindriyaṃ. [8]

Indriyatikaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na kāyaviññatti. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi kāyaviññatti, atthi na kāyaviññatti.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na vacīviññatti. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi vacīviññatti, atthi na vacīviññatti.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na ākāsadhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi ākāsadhātu, atthi na ākāsadhātu.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na āpodhātu. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi āpodhātu, atthi na āpodhātu.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na lahutā. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa lahutā, atthi rūpassa na lahutā.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na mudutā. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa mudutā, atthi rūpassa na mudutā.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na kammaññatā. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa kammaññatā, atthi rūpassa na kammaññatā.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na upacayo. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa upacayo, atthi rūpassa na upacayo.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na santati. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa santati, atthi rūpassa na santati.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na jaratā. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa jaratā, atthi rūpassa na jaratā.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ rūpassa na aniccatā. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi rūpassa aniccatā, atthi rūpassa na aniccatā.

Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ, taṃ na kabaḷīkāro āhāro. Yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ, taṃ atthi kabaḷīkāro āhāro, atthi na kabaḷīkāro āhāro. [12]

Evaṃ tividhena rūpasaṅgaho. Sukhumarūpatikaṃ. Tikaṃ.

2.2.2.4. Catukka

Catubbidhena rūpasaṅgaho—

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā, taṃ atthi upādinnaṃ, atthi anupādinnaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā, taṃ atthi upādinnaṃ, atthi anupādinnaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā, taṃ atthi upādinnupādāniyaṃ, atthi anupādinnupādāniyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā, taṃ atthi upādinnupādāniyaṃ, atthi anupādinnupādāniyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā, taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā, taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā, taṃ atthi dūre, atthi santike. Yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā, taṃ atthi dūre, atthi santike.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ, taṃ atthi sanidassanaṃ, atthi anidassanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ, taṃ atthi sanidassanaṃ, atthi anidassanaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ, taṃ atthi sappaṭighaṃ atthi appaṭighaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ, taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi sanidassanaṃ, atthi anidassanaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi

sanidassanaṃ, atthi anidassanaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike. Yaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike.

Yaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ, taṃ atthi indriyaṃ, atthi na indriyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ, taṃ atthi indriyaṃ, atthi na indriyaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ, taṃ atthi mahābhūtaṃ, atthi na mahābhūtaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike. Yaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike.

Yaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ, taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ.

Yaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike. Yaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ, taṃ atthi dūre, atthi santike. [22]

Diṭṭhaṃ sutaṃ mutaṃ viññātaṃ rūpaṃ. Evaṃ catubbidhena rūpasaṅgaho. Catukkaṃ.

2.2.2.5. Pañcaka

Pañcavidhena rūpasaṅgaho—

Pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, yañca rūpaṃ upādā.

Evaṃ pañcavidhena rūpasaṅgaho. Pañcakaṃ.

2.2.2.6. Chakka

Chabbidhena rūpasaṅgaho—

Cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, manoviññeyyaṃ rūpaṃ.

Evaṃ chabbidhena rūpasaṅgaho. Chakkaṃ.

2.2.2.7. Sattaka

Sattavidhena rūpasaṅgaho—

Cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, manodhātuviññeyyaṃ rūpaṃ, manoviññāṇadhātuviññeyyaṃ rūpaṃ.

Evaṃ sattavidhena rūpasaṅgaho. Sattakaṃ.

2.2.2.8. Aṭṭhaka

Aṭṭhavidhena rūpasaṅgaho—

Cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, atthi sukhasamphassaṃ, atthi dukkhasamphassaṃ, manodhātuviññeyyaṃ rūpaṃ, manoviññāṇadhātuviññeyyaṃ rūpaṃ.

Evaṃ aṭṭhavidhena rūpasaṅgaho. Aṭṭhakaṃ.

2.2.2.9. Navaka

Navavidhena rūpasaṅgaho—

Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, yañca rūpaṃ na indriyaṃ.

Evaṃ navavidhena rūpasaṅgaho. Navakaṃ.

2.2.2.10. Dasaka

Dasavidhena rūpasaṅgaho—

Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ kāyindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, na indriyaṃ rūpaṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ.

Evaṃ dasavidhena rūpasaṅgaho. Dasakaṃ.

2.2.2.11. Ekādasaka

Ekādasavidhena rūpasaṅgaho—

Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, yañca rūpaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammāy-

atanapariyāpannaṃ.

Evaṃ ekādasavidhena rūpasaṅgaho. Ekādasakaṃ. Mātikā.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.4 Aṭṭhakathākaṇḍa

2.4.2. Dukaatthuddhāra

2.4.2.1. Hetugocchaka

2.4.2.1.1. Hetuduka

Katame dhammā hetū? Tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū. Alobho kusalahetu, adoso kusalahetu, catūsu bhūmīsu kusalesu uppajjanti. Amoho kusalahetu, kāmāvacarakusalato cattāro ñāṇavippayutte cittuppāde ṭhapetvā, catūsu bhūmīsu kusalesu uppajjati.

Lobho aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Doso dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Moho sabbākusalesu uppajjati.

Alobho vipākahetu adoso vipākahetu, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā, catūsu bhūmīsu vipākesu uppajjanti. Amoho vipākahetu, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā, cattāro ñāṇavippayutte cittuppāde ṭhapetvā, catūsu bhūmīsu vipākesu uppajjati.

Alobho kiriyahetu adoso kiriyahetu, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā, tīsu bhūmīsu kiriyesu uppajjanti. Amoho kiriyahetu, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā, cattāro ñāṇavippayutte cittuppāde ṭhapetvā, tīsu bhūmīsu kiriyesu uppajjati—ime dhammā hetū.

Katame dhammā na hetū? Ṭhapetvā hetū, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na hetū.

2.4.2.1.2. Sahetukaduka

Katame dhammā sahetukā? Vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ ṭhapetvā avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā catūsu bhūmīsu vipāko, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ—ime dhammā sahetukā.

Katame dhammā ahetukā? Vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagato moho, dvepañcaviññāṇāni, tisso ca manodhātuyo, pañca ca ahetukamanoviññāṇadhātuyo, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā ahetukā.

2.4.2.1.3. Hetusampayuttaduka

Katame dhammā hetusampayuttā? Vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ ṭhapetvā avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā catūsu bhūmīsu vipāko, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ—ime dhammā hetusampayuttā.

Katame dhammā hetuvippayuttā? Vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagato moho, dvepañcaviññāṇāni tisso ca manodhātuyo pañca ca ahetukamanoviññāṇadhātuyo, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā hetuvippayuttā.

2.4.2.1.4. Hetusahetukaduka

Katame dhammā hetū ceva sahetukā ca? Yattha dve tayo hetū ekato uppajjanti— ime dhammā hetū ceva sahetukā ca.

Katame dhammā sahetukā ceva na ca hetū? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā catūsu bhūmīsu vipāko, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, etthuppanne hetū ṭhapetvā—ime dhammā sahetukā ceva na ca hetū. Ahetukā dhammā na vattabbā—hetū ceva sahetukā cātipi, sahetukā ceva na ca hetūtipi.

2.4.2.1.5. Hetuhetusampayuttaduka

Katame dhammā hetū ceva hetusampayuttā ca? Yattha dve tayo hetū ekato uppajjanti—ime dhammā hetū ceva hetusampayuttā ca.

Katame dhammā hetusampayuttā ceva na ca hetū? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā catūsu bhūmīsu vipāko, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, etthuppanne hetū ṭhapetvā—ime dhammā hetusampayuttā ceva na ca hetū. Hetuvippayuttā dhammā na vattabbā—hetū ceva hetusampayuttā cātipi, hetusampayuttā ceva na ca hetūtipi.

2.4.2.1.6. Nahetusahetukaduka

Katame dhammā na hetū sahetukā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ,

akusalaṃ, kāmāvacarassa vipākato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā catūsu bhūmīsu vipāko, kāmāvacarakiriyato ahetuke cittuppāde ṭhapetvā tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, etthuppanne hetū ṭhapetvā—ime dhammā na hetū sahetukā.

Katame dhammā na hetū ahetukā? Dvepañcaviññāṇāni, tisso ca manodhātuyo, pañca ca ahetukamanoviññāṇadhātuyo, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na hetū ahetukā. Hetū dhammā na vattabbā—na hetū sahetukātipi, na hetū ahetukātipi.

2.4.2.2. Cūḷantaraduka

2.4.2.2.1. Sappaccayaduka

Katame dhammā sappaccayā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā sappaccayā.

Katame dhammā appaccayā? Nibbānaṃ—ime dhammā appaccayā.

2.4.2.2.2. Saṅkhataduka

Katame dhammā saṅkhatā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā saṅkhatā.

Katame dhammā asaṅkhatā? Nibbānaṃ—ime dhammā asaṅkhatā.

2.4.2.2.3. Sanidassanaduka

Katame dhammā sanidassanā? Rūpāyatanaṃ—ime dhammā sanidassanā.

Katame dhammā anidassanā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, yañca rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, nibbānañca—ime dhammā anidassanā.

2.4.2.2.4. Sappaṭighaduka

Katame dhammā sappaṭighā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ—ime dhammā sappaṭighā.

Katame dhammā appaṭighā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, yañca rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, nibbānañca—ime dhammā appaṭighā.

2.4.2.2.5. Rūpīduka

Katame dhammā rūpino? Cattāro ca mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ—ime dhammā rūpino.

Katame dhammā arūpino? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, nibbānañca—ime dhammā arūpino.

2.4.2.2.6. Lokiyaduka

Katame dhammā lokiyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā lokiyā.

Katame dhammā lokuttarā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā lokuttarā.

2.4.2.2.7. Kenaciviññeyyaduka

Sabbe dhammā kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

2.4.2.3. Āsavagocchaka

2.4.2.3.1. Āsavaduka

Katame dhammā āsavā? Cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo. Kāmāsavo aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati bhavāsavo catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati diṭṭhāsavo catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjati. Avijjāsavo sabbākusalesu uppajjati—ime dhammā āsavā.

Katame dhammā no āsavā? Ṭhapetvā āsave avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no āsavā.

2.4.2.3.2. Sāsavaduka

Katame dhammā sāsavā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā sāsavā.

Katame dhammā anāsavā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā anāsavā.

2.4.2.3.3. Āsavasampayuttaduka

Katame dhammā āsavasampayuttā? Dve domanassasahagatacittuppādā etthuppannaṃ mohaṃ ṭhapetvā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ ṭhapetvā, avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā āsavasampayuttā.

Katame dhammā āsavavippayuttā? Dvīsu domanassasahagatesu

cittuppādesu uppanno moho, vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagato moho, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā āsavavippayuttā.

2.4.2.3.4. Āsavasāsavaduka

Katame dhammā āsavā ceva sāsavā ca? Teva āsavā āsavā ceva sāsavā ca.

Katame dhammā sāsavā ceva no ca āsavā? Ṭhapetvā āsave, avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā sāsavā ceva no ca āsavā. Anāsavā dhammā na vattabbā—āsavā ceva sāsavā cātipi, sāsavā ceva no ca āsavātipi.

2.4.2.3.5. Āsavaāsavasampayuttaduka

Katame dhammā āsavā ceva āsavasampayuttā ca? Yattha dve tayo āsavā ekato uppajjanti—ime dhammā āsavā ceva āsavasampayuttā ca.

Katame dhammā āsavasampayuttā ceva no ca āsavā? Ṭhapetvā āsave, avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā āsavasampayuttā ceva no ca āsavā. Āsavavippayuttā dhammā na vattabbā—āsavā ceva āsavasampayuttā cātipi, āsavasampayuttā ceva no ca āsavātipi.

2.4.2.3.6. Āsavavippayuttasāsavaduka

Katame dhammā āsavavippayuttā sāsavā? Dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppanno moho, vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagato moho, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā āsavavippayuttā sāsavā.

Katame dhammā āsavavippayuttā anāsavā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā āsavavippayuttā anāsavā. Āsavasampayuttā dhammā na vattabbā—āsavavippayuttā sāsavātipi, āsavavippayuttā anāsavātipi.

2.4.2.4. Saññojanagocchaka

2.4.2.4.1. Saññojanaduka

Katame dhammā saññojanā? Dasa saññojanāni—kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, mānasaññojanaṃ, diṭṭhisaññojanaṃ, vicikicchāsaññojanaṃ, sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ, bhavarāgasaññojanaṃ, issāsaññojanaṃ, macchariyasaññojanaṃ, avijjāsaññojanaṃ.

Kāmarāgasaññojanaṃ aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Paṭighasaññojanaṃ dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Mānasaññojanaṃ catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Diṭṭhisaññojanaṃ catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjati. Vicikicchāsaññojanaṃ vicikicchāsahagatesu cittuppādesu uppajjati. Sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjati. Bhavarāgasaññojanaṃ catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Issāsaññojanañca macchariyasaññojanañca dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjanti. Avijjāsaññojanaṃ sabbākusalesu uppajjati—ime dhammā saññojanā.

Katame dhammā no saññojanā. Ṭhapetvā saññojane avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no saññojanā.

2.4.2.4.2. Saññojaniyaduka

Katame dhammā saññojaniyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā saññojaniyā.

Katame dhammā asaññojaniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā asaññojaniyā.

2.4.2.4.3. Saññojanasampayuttaduka

Katame dhammā saññojanasampayuttā? Uddhaccasahagataṃ mohaṃ ṭhapetvā avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā saññojanasampayuttā.

Katame dhammā saññojanavippayuttā? Uddhaccasahagato moho, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā saññojanavippayuttā.

2.4.2.4.4. Saññojanasaññojaniyaduka

Katame dhammā saññojanā ceva saññojaniyā ca? Tāneva saññojanāni saññojanā ceva saññojaniyā ca.

Katame dhammā saññojaniyā ceva no ca saññojanā? Ṭhapetvā saññojane avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā saññojaniyā ceva no ca saññojanā. Asaññojaniyā dhammā na vattabbā—saññojanā ceva saññojaniyā cātipi, saññojaniyā ceva no ca saññojanātipi.

2.4.2.4.5. Saññojanasaññojanasampayuttaduka

Katame dhammā saññojanā ceva saññojanasampayuttā ca? Yattha dve tīṇi saññojanāni ekato uppajjanti—ime dhammā saññojanā ceva saññojanasampayuttā ca.

Katame dhammā saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanā? Ṭhapetvā saññojane, avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanā. Saññojanavippayuttā dhammā na vattabbā—saññojanā ceva saññojanasampayuttā cātipi, saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanātipi.

2.4.2.4.6. Saññojanavippayuttasaññojaniyaduka

Katame dhammā saññojanavippayuttā saññojaniyā? Uddhaccasahagato moho, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā saññojanavippayuttā saññojaniyā.

Katame dhammā saññojanavippayuttā asaññojaniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā saññojanavippayuttā asaññojaniyā. Saññojanasampayuttā dhammā na vattabbā—saññojanavippayuttā saññojaniyātipi, saññojanavippayuttā asaññojaniyātipi.

2.4.2.5. Ganthagocchaka

2.4.2.5.1. Ganthaduka

Katame dhammā ganthā? Cattāro ganthā—abhijjhākāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Abhijjhākāyagantho aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Byāpādo kāyagantho dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Sīlabbataparāmāso kāyagantho ca idaṃsaccābhiniveso kāyagantho ca catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjanti—ime dhammā ganthā.

Katame dhammā no ganthā? Ṭhapetvā ganthe, avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no ganthā.

2.4.2.5.2. Ganthaniyaduka

Katame dhammā ganthaniyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā ganthaniyā.

Katame dhammā aganthaniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā aganthaniyā.

2.4.2.5.3. Ganthasampayuttaduka

Katame dhammā ganthasampayuttā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, etthuppannaṃ lobhaṃ ṭhapetvā, dve domanassasahagatacittuppādā, etthuppannaṃ paṭighaṃ ṭhapetvā—ime dhammā ganthasampayuttā.

Katame dhammā ganthavippayuttā? Catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppanno lobho, dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppannaṃ paṭighaṃ, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā ganthavippayuttā.

2.4.2.5.4. Ganthaganthaniyaduka

Katame dhammā ganthā ceva ganthaniyā ca? Teva ganthā ganthā ceva ganthaniyā ca.

Katame dhammā ganthaniyā ceva no ca ganthā? Ṭhapetvā ganthe avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā ganthaniyā ceva no ca ganthā. Aganthaniyā dhammā na vattabbā—ganthā ceva ganthaniyā cātipi, ganthaniyā ceva no ca ganthātipi.

2.4.2.5.5. Ganthaganthasampayuttaduka

Katame dhammā ganthā ceva ganthasampayuttā ca? Yattha diṭṭhi ca lobho ca ekato uppajjanti—ime dhammā ganthā ceva ganthasampayuttā ca.

Katame dhammā ganthasampayuttā ceva no ca ganthā? Aṭṭha lobhasahagatacittuppādā dve domanassasahagatacittuppādā, etthuppanne ganthe ṭhapetvā—ime dhammā ganthasampayuttā ceva no ca ganthā. Ganthavippayuttā dhammā na vattabbā— ganthā ceva ganthasampayuttā cātipi, ganthasampayuttā ceva no ca ganthātipi.

2.4.2.5.6. Ganthavippayuttaganthaniyaduka

Katame dhammā ganthavippayuttā ganthaniyā? Catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppanno lobho, dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppannaṃ paṭighaṃ, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu

bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā ganthavippayuttā ganthaniyā.

Katame dhammā ganthavippayuttā aganthaniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā ganthavippayuttā aganthaniyā. Ganthasampayuttā dhammā na vattabbā—ganthavippayuttā ganthaniyātipi, ganthavippayuttā aganthaniyātipi.

2.4.2.6. Oghagocchaka

Katame dhammā oghā ... pe ....

2.4.2.7. Yogagocchaka

Katame dhammā yogā ... pe ....

2.4.2.8. Nīvaraṇagocchaka

2.4.2.8.1. Nīvaraṇaduka

Katame dhammā nīvaraṇā? Cha nīvaraṇā—kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ, avijjānīvaraṇaṃ. Kāmacchandanīvaraṇaṃ aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati, byāpādanīvaraṇaṃ dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjati, thinamiddhanīvaraṇaṃ sasaṅkhārikesu akusalesu uppajjati, uddhaccanīvaraṇaṃ uddhaccasahagatesu cittuppādesu uppajjati, kukkuccanīvaraṇaṃ dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjati, vicikicchānīvaraṇaṃ vicikicchāsahagatesu cittuppādesu uppajjati, avijjānīvaraṇaṃ sabbākusalesu uppajjati—ime dhammā nīvaraṇā.

Katame dhammā no nīvaraṇā? Ṭhapetvā nīvaraṇe avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no nīvaraṇā.

2.4.2.8.2. Nīvaraṇiyaduka

Katame dhammā nīvaraṇiyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā nīvaraṇiyā.

Katame dhammā anīvaraṇiyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā anīvaraṇiyā.

2.4.2.8.3. Nīvaraṇasampayuttaduka

Katame dhammā nīvaraṇasampayuttā? Dvādasa akusalacittuppādā—ime dhammā nīvaraṇasampayuttā.

Katame dhammā nīvaraṇavippayuttā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ,

catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā nīvaraṇavippayuttā.

2.4.2.8.4. Nīvaraṇanīvaraṇiyaduka

Katame dhammā nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca? Tāneva nīvaraṇāni nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca.

Katame dhammā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā? Ṭhapetvā nīvaraṇe, avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā. Anīvaraṇiyā dhammā na vattabbā—nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cātipi, nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇātipi.

2.4.2.8.5. Nīvaraṇanīvaraṇasampayuttaduka

Katame dhammā nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca? Yattha dve tīṇi nīvaraṇāni ekato uppajjanti—ime dhammā nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca.

Katame dhammā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā? Ṭhapetvā nīvaraṇe, avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā. Nīvaraṇavippayuttā dhammā na vattabbā—nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cātipi, nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇātipi.

2.4.2.8.6. Nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyaduka

Katame dhammā nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyā.

Katame dhammā nīvaraṇavippayuttā anīvaraṇiyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā nīvaraṇavippayuttā anīvaraṇiyā. Nīvaraṇasampayuttā dhammā na vattabbā—nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyātipi, nīvaraṇavippayuttā anīvaraṇiyātipi.

2.4.2.9. Parāmāsagocchaka

2.4.2.9.1. Parāmāsaduka

Katame dhammā parāmāsā? Diṭṭhiparāmāso catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjati—ime dhammā parāmāsā.

Katame dhammā no parāmāsā? Ṭhapetvā parāmāsaṃ avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no parāmāsā.

2.4.2.9.2. Parāmaṭṭhaduka

Katame dhammā parāmaṭṭhā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā parāmaṭṭhā.

Katame dhammā aparāmaṭṭhā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni nibbānañca—ime dhammā aparāmaṭṭhā.

2.4.2.9.3. Parāmāsasampayuttaduka

Katame dhammā parāmāsasampayuttā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, etthuppannaṃ parāmāsaṃ ṭhapetvā—ime dhammā parāmāsasampayuttā.

Katame dhammā parāmāsavippayuttā? Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā parāmāsavippayuttā. Parāmāso na vattabbo—parāmāsasampayuttotipi, parāmāsavippayuttotipi.

2.4.2.9.4. Parāmāsaparāmaṭṭhaduka

Katame dhammā parāmāsā ceva parāmaṭṭhā ca? So eva parāmāso parāmāso ceva parāmaṭṭho ca.

Katame dhammā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā? Ṭhapetvā parāmāsaṃ avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā. Aparāmaṭṭhā dhammā na vattabbā—parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cātipi, parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsātipi.

2.4.2.9.5. Parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhaduka

Katame dhammā parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā? Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā.

Katame dhammā parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā. Parāmāsā ca parāmāsasampayuttā ca dhammā na vattabbā— parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhātipi, parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhātipi.

2.4.2.10. Mahantaraduka

2.4.2.10.1. Sārammaṇaduka

Katame dhammā sārammaṇā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ—ime dhammā sārammaṇā.

Katame dhammā anārammaṇā? Rūpañca, nibbānañca—ime dhammā anārammaṇā.

2.4.2.10.2. Cittaduka

Katame dhammā cittā? Cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu—ime dhammā cittā.

Katame dhammā no cittā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no cittā.

2.4.2.10.3. Cetasikaduka

Katame dhammā cetasikā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho dhammā cetasikā.

Katame dhammā acetasikā? Cittañca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā acetasikā.

2.4.2.10.4. Cittasampayuttaduka

Katame dhammā cittasampayuttā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasampayuttā.

Katame dhammā cittavippayuttā? Rūpañca, nibbānañca—ime dhammā cittavippayuttā. Cittaṃ na vattabbaṃ—cittena sampayuttantipi, cittena vippayuttantipi.

2.4.2.10.5. Cittasaṃsaṭṭhaduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho— ime dhammā cittasaṃsaṭṭhā.

Katame dhammā cittavisaṃsaṭṭhā? Rūpañca, nibbānañca—ime dhammā cittavisaṃsaṭṭhā. Cittaṃ na vattabbaṃ—cittena saṃsaṭṭhantipi, cittena visaṃsaṭṭhantipi.

2.4.2.10.6. Cittasamuṭṭhānaduka

Katame dhammā cittasamuṭṭhānā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, kāyaviññatti, vacīviññatti, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsad-

hātu āpodhātu rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—ime dhammā cittasamuṭṭhānā.

Katame dhammā no cittasamuṭṭhānā? Cittañca, avasesañca rūpaṃ, nibbānañca—ime dhammā no cittasamuṭṭhānā.

2.4.2.10.7. Cittasahabhūduka

Katame dhammā cittasahabhuno? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, kāyaviññatti, vacīviññatti—ime dhammā cittasahabhuno.

Katame dhammā no cittasahabhuno? Cittañca, avasesañca rūpaṃ, nibbānañca—ime dhammā no cittasahabhuno.

2.4.2.10.8. Cittānuparivattiduka

Katame dhammā cittānuparivattino? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, kāyaviññatti, vacīviññatti—ime dhammā cittānuparivattino.

Katame dhammā no cittānuparivattino? Cittañca, avasesañca rūpaṃ, nibbānañca— ime dhammā no cittānuparivattino.

2.4.2.10.9. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā.

Katame dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā? Cittañca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā.

2.4.2.10.10. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno.

Katame dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno? Cittañca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno.

2.4.2.10.11. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino? Vedanākkhandho saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino.

Katame dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino? Cittañca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānu-

parivattino.

2.4.2.10.12. Ajjhattikaduka

Katame dhammā ajjhattikā? Cakkhāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ—ime dhammā ajjhattikā.

Katame dhammā bāhirā? Rūpāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ—ime dhammā bāhirā.

2.4.2.10.13. Upādāduka

Katame dhammā upādā? Cakkhāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—ime dhammā upādā.

Katame dhammā no upādā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, cattāro ca mahābhūtā, nibbānañca—ime dhammā no upādā.

2.4.2.10.14. Upādinnaduka

Katame dhammā upādinnā? Tīsu bhūmīsu vipāko, yañca rūpaṃ kammassa katattā—ime dhammā upādinnā.

Katame dhammā anupādinnā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, yañca rūpaṃ na kammassa katattā, cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā anupādinnā.

2.4.2.11. Upādānagocchaka

2.4.2.11.1. Upādānaduka

Katame dhammā upādānā? Cattāri upādānāni—kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ. Kāmupādānaṃ aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Diṭṭhupādānañca sīlabbatupādānañca attavādupādānañca catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjanti—ime dhammā upādānā.

Katame dhammā no upādānā? Ṭhapetvā upādāne avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no upādānā.

2.4.2.11.2. Upādāniyaduka

Katame dhammā upādāniyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā upādāniyā.

Katame dhammā anupādāniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā anupādāniyā.

2.4.2.11.3. Upādānasampayuttaduka

Katame dhammā upādānasampayuttā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttalobhasahagatacittuppādā, cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, etthuppannaṃ lobhaṃ ṭhapetvā—ime dhammā upādānasampayuttā.

Katame dhammā upādānavippayuttā? Catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppanno lobho, dve domanassasahagatacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā upādānavippayuttā.

2.4.2.11.4. Upādānaupādāniyaduka

Katame dhammā upādānā ceva upādāniyā ca? Tāneva upādānāni upādānā ceva upādāniyā ca.

Katame dhammā upādāniyā ceva no ca upādānā? Ṭhapetvā upādāne avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā upādāniyā ceva no ca upādānā. Anupādāniyā dhammā na vattabbā—upādānā ceva upādāniyā cātipi, upādāniyā ceva no ca upādānātipi.

2.4.2.11.5. Upādānaupādānasampayuttaduka

Katame dhammā upādānā ceva upādānasampayuttā ca? Yattha diṭṭhi ca lobho ca ekato uppajjanti—ime dhammā upādānā ceva upādānasampayuttā ca.

Katame dhammā upādānasampayuttā ceva no ca upādānā? Aṭṭha lobhasahagatacittuppādā, etthuppanne upādāne ṭhapetvā—ime dhammā upādānasampayuttā ceva no ca upādānā. Upādānavippayuttā dhammā na vattabbā—upādānā ceva upādānasampayuttā cātipi, upādānasampayuttā ceva no ca upādānātipi.

2.4.2.11.6. Upādānavippayuttaupādāniyaduka

Katame dhammā upādānavippayuttā upādāniyā? Catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppanno lobho, dve domanassasahagatacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā upādānavippayuttā upādāniyā.

Katame dhammā upādānavippayuttā anupādāniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā upādānavippayuttā anupādāniyā. Upādānasampayuttā dhammā na vattabbā—upādānavippayuttā upādāniyātipi, upādānavippayuttā anupādāniyātipi.

2.3.2.12. Kilesagocchaka

2.4.2.12.1. Kilesaduka

Katame dhammā kilesā? Dasa kilesavatthūni—lobho, doso, moho, māno, diṭṭhi, vicikicchā, thinaṃ, uddhaccaṃ, ahirikaṃ, anottappaṃ. Lobho aṭṭhasu lobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Doso dvīsu domanassasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Moho sabbākusalesu uppajjati. Māno catūsu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatesu cittuppādesu uppajjati. Diṭṭhi catūsu diṭṭhigatasampayuttesu cittuppādesu uppajjati. Vicikicchā vicikicchāsahagatesu cittuppādesu uppajjati. Thinaṃ sasaṅkhārikesu akusalesu uppajjati. Uddhaccañca ahirikañca anottappañca sabbākusalesu uppajjanti—ime dhammā kilesā.

Katame dhammā no kilesā? Ṭhapetvā kilese avasesaṃ akusalaṃ, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā no kilesā.

2.4.2.12.2. Saṃkilesikaduka

Katame dhammā saṃkilesikā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ sabbañca rūpaṃ—ime dhammā saṃkilesikā.

Katame dhammā asaṃkilesikā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā asaṃkilesikā.

2.4.2.12.3. Saṃkiliṭṭhaduka

Katame dhammā saṃkiliṭṭhā? Dvādasa akusalacittuppādā—ime dhammā saṃkiliṭṭhā.

Katame dhammā asaṃkiliṭṭhā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā asaṃkiliṭṭhā.

2.4.2.12.4. Kilesasampayuttaduka

Katame dhammā kilesasampayuttā? Dvādasa akusalacittuppādā—ime dhammā kilesasampayuttā.

Katame dhammā kilesavippayuttā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime

dhammā kilesavippayuttā.

2.4.2.12.5. Kilesasaṃkilesikaduka

Katame dhammā kilesā ceva saṃkilesikā ca? Teva kilesā kilesā ceva saṃkilesikā ca.

Katame dhammā saṃkilesikā ceva no ca kilesā? Ṭhapetvā kilese avasesaṃ akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā saṃkilesikā ceva no ca kilesā. Asaṃkilesikā dhammā na vattabbā—kilesā ceva saṃkilesikā cātipi, saṃkilesikā ceva no ca kilesātipi.

2.4.2.12.6. Kilesasaṃkiliṭṭhaduka

Katame dhammā kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca? Teva kilesā kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca.

Katame dhammā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā? Ṭhapetvā kilese avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā. Asaṃkiliṭṭhā dhammā na vattabbā—kilesā ceva saṃkiliṭṭhā cātipi, saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesātipi.

2.4.2.12.7. Kilesakilesasampayuttaduka

Katame dhammā kilesā ceva kilesasampayuttā ca? Yattha dve tayo kilesā ekato uppajjanti—ime dhammā kilesā ceva kilesasampayuttā ca.

Katame dhammā kilesasampayuttā ceva no ca kilesā? Ṭhapetvā kilese avasesaṃ akusalaṃ—ime dhammā kilesasampayuttā ceva no ca kilesā. Kilesavippayuttā dhammā na vattabbā—kilesā ceva kilesasampayuttā cātipi, kilesasampayuttā ceva no ca kilesātipi.

2.4.2.12.8. Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka

Katame dhammā kilesavippayuttā saṃkilesikā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā kilesavippayuttā saṃkilesikā.

Katame dhammā kilesavippayuttā asaṃkilesikā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā kilesavippayuttā asaṃkilesikā. Kilesasampayuttā dhammā na vattabbā—kilesavippayuttā saṃkilesikātipi, kilesavippayuttā asaṃkilesikātipi.

2.4.2.13. Piṭṭhiduka

2.4.2.13.1. Dassanenapahātabbaduka

Katame dhammā dassanena pahātabbā? Cattāro diṭṭhigatasam-

payuttacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo—ime dhammā dassanena pahātabbā. Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā— ime dhammā siyā dassanena pahātabbā, siyā na dassanena pahātabbā.

Katame dhammā na dassanena pahātabbā? Uddhaccasahagato cittuppādo, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na dassanena pahātabbā.

2.4.2.13.2. Bhāvanāyapahātabbaduka

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbā? Uddhaccasahagato cittuppādo—ime dhammā bhāvanāya pahātabbā. Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā—ime dhammā siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā na bhāvanāya pahātabbā.

Katame dhammā na bhāvanāya pahātabbā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na bhāvanāya pahātabbā.

2.4.2.13.3. Dassanenapahātabbahetukaduka

Katame dhammā dassanena pahātabbahetukā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, etthuppannaṃ mohaṃ ṭhapetvā—ime dhammā dassanena pahātabbahetukā. Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā—ime dhammā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā na dassanena pahātabbahetukā.

Katame dhammā na dassanena pahātabbahetukā? Vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagato cittuppādo, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na dassanena pahātabbahetukā.

2.4.2.13.4. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā? Uddhaccasahagato cittuppādo, etthuppannaṃ mohaṃ ṭhapetvā—ime dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā. Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā— ime dhammā siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā na bhāvanāya pahātabbahetukā.

Katame dhammā na bhāvanāya pahātabbahetukā? Cattāro diṭṭhi-

gatasampayuttacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato moho, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na bhāvanāya pahātabbahetukā.

2.4.2.13.5. Savitakkaduka

Katame dhammā savitakkā? Kāmāvacarakusalaṃ, akusalaṃ, kāmāvacarakusalassa vipākato ekādasa cittuppādā, akusalassa vipākato dve, kiriyato ekādasa, rūpāvacaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ vitakkaṃ ṭhapetvā—ime dhammā savitakkā.

Katame dhammā avitakkā? Dvepañcaviññāṇāni, rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro arūpāvacarā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca, vitakko ca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā avitakkā.

2.4.2.13.6. Savicāraduka

Katame dhammā savicārā? Kāmāvacarakusalaṃ, akusalaṃ, kāmāvacarakusalassa vipākato ekādasa cittuppādā, akusalassa vipākato dve kiriyato ekādasa, rūpāvacaraekakadukajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaraekakadukajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ vicāraṃ ṭhapetvā—ime dhammā savicārā.

Katame dhammā avicārā? Dvepañcaviññāṇāni, rūpāvacaratikatikajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaratikatikajjhānā kusalato ca vipākato ca, vicāro ca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā avicārā.

2.4.2.13.7. Sappītikaduka

Katame dhammā sappītikā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cattāro, kāmāvacarakusalassa vipākato pañca, kiriyato pañca, rūpāvacaradukatikajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaradukatikajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ pītiṃ ṭhapetvā—ime dhammā sappītikā.

Katame dhammā appītikā? Kāmāvacarakusalato cattāro upekkhāsahagatacittuppādā, akusalato aṭṭha, kāmāvacarakusalassa vipākato ekādasa, akusalassa vipākato satta, kiriyato cha, rūpāvacaradukaduka-

jjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaradukadukajjhānā kusalato ca vipākato ca pīti ca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā appītikā.

2.4.2.13.8. Pītisahagataduka

Katame dhammā pītisahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cattāro, kāmāvacarakusalassa vipākato pañca, kiriyato pañca, rūpāvacaradukatikajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaradukatikajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ pītiṃ ṭhapetvā—ime dhammā pītisahagatā.

Katame dhammā na pītisahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro upekkhāsahagatacittuppādā, akusalato aṭṭha, kāmāvacarakusalassa vipākato ekādasa, akusalassa vipākato satta, kiriyato cha, rūpāvacaradukadukajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaradukadukajjhānā kusalato ca vipākato ca, pīti ca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na pītisahagatā.

2.4.2.13.9. Sukhasahagataduka

Katame dhammā sukhasahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cattāro, kāmāvacarakusalassa vipākato cha, kiriyato pañca, rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca lokuttaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ sukhaṃ ṭhapetvā—ime dhammā sukhasahagatā.

Katame dhammā na sukhasahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro upekkhāsahagatacittuppādā, akusalato aṭṭha, kāmāvacarakusalassa vipākato dasa, akusalassa vipākato satta, kiriyato cha, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca lokuttaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, sukhañca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na sukhasahagatā.

2.4.2.13.10. Upekkhāsahagataduka

Katame dhammā upekkhāsahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro upekkhāsahagatacittuppādā, akusalato cha, kāmāvacarakusalassa vipākato dasa, akusalassa vipākato cha, kiriyato cha, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ upekkhaṃ ṭhapetvā—ime dhammā up-

ekkhāsahagatā.

Katame dhammā na upekkhāsahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cha, kāmāvacarakusalassa vipākato cha, akusalassa vipākato eko, kiriyato pañca, rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca, upekkhā ca, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na upekkhāsahagatā.

2.4.2.13.11. Kāmāvacaraduka

Katame dhammā kāmāvacarā? Kāmāvacarakusalaṃ, akusalaṃ, sabbo kāmāvacarassa vipāko, kāmāvacarakiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā kāmāvacarā.

Katame dhammā na kāmāvacarā? Rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na kāmāvacarā.

2.4.2.13.12. Rūpāvacaraduka

Katame dhammā rūpāvacarā? Rūpāvacaracatukkapañcakajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca—ime dhammā rūpāvacarā.

Katame dhammā na rūpāvacarā? Kāmāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na rūpāvacarā.

2.4.2.13.13. Arūpāvacaraduka

Katame dhammā arūpāvacarā? Cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca— ime dhammā arūpāvacarā.

Katame dhammā na arūpāvacarā? Kāmāvacarā, rūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na arūpāvacarā.

2.4.2.13.14. Pariyāpannaduka

Katame dhammā pariyāpannā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā pariyāpannā.

Katame dhammā apariyāpannā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā apariyāpannā.

2.4.2.13.15. Niyyānikaduka

Katame dhammā niyyānikā? Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā niyyānikā.

Katame dhammā aniyyānikā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā aniyyānikā.

2.4.2.13.16. Niyataduka

Katame dhammā niyatā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā—ime dhammā siyā niyatā siyā aniyatā. Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā niyatā.

Katame dhammā aniyatā? Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā aniyatā.

2.4.2.13.17. Sauttaraduka

Katame dhammā sauttarā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā sauttarā.

Katame dhammā anuttarā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā anuttarā.

2.4.2.13.18. Saraṇaduka

Katame dhammā saraṇā? Dvādasa akusalacittuppādā—ime dhammā saraṇā.

Katame dhammā araṇā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā araṇā.

Atthuddhāro niṭṭhito.

Dhammasaṅgaṇīpakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.4. Tebhūmakakusala

2.1.4.1. Kāmāvacarakusala

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ

... pe ... paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Kāmāvacarakusalaṃ.

2.1.4.2. Rūpāvacarakusala

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ...

pe … paṇītaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Rūpāvacarakusalaṃ.

2.1.4.3. Arūpāvacarakusala

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ākāsānañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma viññāṇañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ākiñcaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati hīnaṃ … pe … majjhimaṃ … pe … paṇītaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ … pe … vīriyādhipateyyaṃ … pe … cittādhipateyyaṃ … pe … vīmaṃsādhipateyyaṃ … pe … chandādhipateyyaṃ

hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... pe ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... pe ... majjhimaṃ ... pe ... paṇītaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Arūpāvacarakusalaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.2 Rūpakaṇḍa

2.2.3. Rūpavibhatti

2.2.3.1. Ekakaniddesa

Sabbaṃ rūpaṃ na hetumeva, ahetukameva, hetuvippayuttameva, sappaccayameva, saṅkhatameva, rūpameva, lokiyameva, sāsavameva, saññojaniyameva, ganthaniyameva, oghaniyameva, yoganiyameva, nīvaraṇiyameva, parāmaṭṭhameva, upādāniyameva, saṃkilesikameva, abyākatameva, anārammaṇameva, acetasikameva, cittavippayuttameva, nevavipākanavipākadhammadhammameva, asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikameva, na savitakkasavicārameva, na avitakkavicāramattameva, avitakkaavicārameva, na pītisahagatameva, na sukhasahagatameva, na upekkhāsahagatameva, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbameva, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukameva, neva ācayagāmi na apacayagāmime nevasekkhanāsekkhameva, parittameva, kāmāvacarameva, na rūpāvacarameva, na arūpāvacarameva, pariyāpannameva, no apariyāpannameva, aniyatameva, aniyyānikameva, uppannaṃ chahi viññāṇehi

viññeyyameva, aniccameva, jarābhibhūtameva.

Evaṃ ekavidhena rūpasaṅgaho. Ekakaniddeso.

2.2.3.2. Dukaniddesaupādābhājanīya

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, kāyaviññatti, vacīviññatti, ākāsadhātu, rūpassa lahutā, rūpassa mudutā, rūpassa kammaññatā, rūpassa upacayo, rūpassa santati, rūpassa jaratā, rūpassa aniccatā, kabaḷīkāro āhāro.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena cakkhunā anidassanena sappaṭighena rūpaṃ sanidassanaṃ sappaṭighaṃ passi vā passati vā passissati vā passe vā, cakkhumpetaṃ cakkhāyatanampetaṃ cakkhudhātupesā cakkhundriyaṃpetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ nettampetaṃ nayanaṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yamhi cakkhumhi anidassanamhi sappaṭighamhi rūpaṃ sanidassanaṃ sappaṭighaṃ paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, cakkhumpetaṃ cakkhāyatanampetaṃ cakkhudhātupesā cakkhundriyaṃpetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ nettampetaṃ nayanaṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ cakkhu anidassanaṃ sappaṭighaṃ rūpamhi sanidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, cakkhumpetaṃ cakkhāyatanampetaṃ cakkhudhātupesā cakkhundriyaṃpetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ nettampetaṃ nayanaṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ

mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ cakkhuṃ nissāya rūpaṃ ārabbha cakkhusamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ cakkhuṃ nissāya rūpaṃ ārabbha cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ cakkhuṃ nissāya rūpārammaṇo cakkhusamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ cakkhuṃ nissāya rūpārammaṇā cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, cakkhumpetaṃ cakkhāyatanampetaṃ cakkhudhātupesā cakkhundriyaṃpetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ nettampetaṃ nayanaṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ? Yaṃ sotaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena sotena anidassanena sappaṭighena saddaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ suṇi vā suṇāti vā suṇissati vā suṇe vā, sotaṃpetaṃ sotāyatanampetaṃ sotadhātupesā sotindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ? Yaṃ sotaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yamhi sotamhi anidassanamhi sappaṭighamhi saddo anidassano sappaṭigho paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, sotaṃpetaṃ sotāyatanampetaṃ sotadhātupesā sotindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ? Yaṃ sotaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ sotaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ saddamhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, sotaṃpetaṃ sotāyatanampetaṃ sotadhātupesā sotindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rū-

paṃ sotāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ? Yaṃ sotaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ sotaṃ nissāya saddaṃ ārabbha sotasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ sotaṃ nissāya saddaṃ ārabbha sotasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ sotaṃ nissāya saddārammaṇo sotasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ sotaṃ nissāya saddārammaṇā sotasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, sotaṃpetaṃ sotāyatanampetaṃ sotadhātupesā sotindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ? Yaṃ ghānaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena ghānena anidassanena sappaṭighena gandhaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ ghāyi vā ghāyati vā ghāyissati vā ghāye vā, ghānaṃpetaṃ ghānāyatanampetaṃ ghānadhātupesā ghānindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ? Yaṃ ghānaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yamhi ghānamhi anidassanamhi sappaṭighamhi gandho anidassano sappaṭigho paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, ghānaṃpetaṃ ghānāyatanampetaṃ ghānadhātupesā ghānindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ? Yaṃ ghānaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ ghānaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ gandhamhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, ghānaṃpetaṃ ghānāyatanampetaṃ ghānadhātupesā ghānin-

driyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ? Yaṃ ghānaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ ghānaṃ nissāya gandhaṃ ārabbha ghānasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ ghānaṃ nissāya gandhaṃ ārabbha ghānasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ ghānaṃ nissāya gandhārammaṇo ghānasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ ghānaṃ nissāya gandhārammaṇā ghānasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, ghānaṃpetaṃ ghānāyatanampetaṃ ghānadhātupesā ghānindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ghānāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ? Yā jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yāya jivhāya anidassanāya sappaṭighāya rasaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ sāyi vā sāyati vā sāyissati vā sāye vā, jivhāpesā jivhāyatanaṃpetaṃ jivhādhātupesā jivhindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ? Yā jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yāya jivhāya anidassanāya sappaṭighāya raso anidassano sappaṭigho paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, jivhāpesā jivhāyatanaṃpetaṃ jivhādhātupesā jivhindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ? Yā jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yā jivhā anidassanā sappaṭighā rasamhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, jivhāpesā

jivhāyatanaṃpetaṃ jivhādhātupesā jivhindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ? Yā jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ jivhaṃ nissāya rasaṃ ārabbha jivhāsamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ jivhaṃ nissāya rasaṃ ārabbha jivhāsamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ jivhaṃ nissāya rasārammaṇo jivhāsamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ jivhaṃ nissāya rasārammaṇā jivhāsamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, jivhāpesā jivhāyatanaṃpetaṃ jivhādhātupesā jivhindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ jivhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena kāyena anidassanena sappaṭighena phoṭṭhabbaṃ anidassanasappaṭighaṃ phusi vā phusati vā phusissati vā phuse vā, kāyopeso kāyāyatanampetaṃ kāyadhātupesā kāyindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yamhi kāyamhi anidassanamhi sappaṭighamhi phoṭṭhabbo anidassano sappaṭigho paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, kāyopeso kāyāyatanampetaṃ kāyadhātupesā kāyindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yo kāyo anidassano sappaṭigho phoṭṭhabbamhi anidassanamhi sap-

paṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, kāyopeso kāyāyatanampetaṃ kāyadhātupesā kāyindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yaṃ kāyaṃ nissāya phoṭṭhabbaṃ ārabbha kāyasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ kāyaṃ nissāya phoṭṭhabbaṃ ārabbha kāyasamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … kāyaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ kāyaṃ nissāya phoṭṭhabbārammaṇo kāyasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ kāyaṃ nissāya phoṭṭhabbārammaṇā kāyasamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … kāyaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, kāyopeso kāyāyatanampetaṃ kāyadhātupesā kāyindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍaraṃpetaṃ khettampetaṃ vatthuṃpetaṃ orimaṃ tīraṃpetaṃ suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ kāḷakaṃ mañjiṭṭhakaṃ hari harivaṇṇaṃ ambaṅkuravaṇṇaṃ dīghaṃ rassaṃ aṇuṃ thūlaṃ vaṭṭaṃ parimaṇḍalaṃ caturaṃsaṃ chaḷaṃsaṃ aṭṭhaṃsaṃ soḷasaṃsaṃ ninnaṃ thalaṃ chāyā ātapo āloko andhakāro abbhā mahikā dhūmo rajo candamaṇḍalassa vaṇṇanibhā sūriyamaṇḍalassa vaṇṇanibhā tārakarūpānaṃ vaṇṇanibhā ādāsamaṇḍalassa vaṇṇanibhā maṇisaṅkhamuttāveḷuriyassa vaṇṇanibhā jātarūparajatassa vaṇṇanibhā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ, yaṃ rūpaṃ sanidassanaṃ sappaṭighaṃ cakkhunā anidassanena sappaṭighena passi vā passati vā passissati vā passe vā, rūpaṃpetaṃ rūpāyatanampetaṃ rūpadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ kāḷakaṃ mañjiṭṭhakaṃ hari harivaṇṇaṃ am-

baṅkuravaṇṇaṃ dīghaṃ rassaṃ aṇuṃ thūlaṃ vaṭṭaṃ parimaṇḍalaṃ caturaṃsaṃ chaḷaṃsaṃ aṭṭhaṃsaṃ soḷasaṃsaṃ ninnaṃ thalaṃ chāyā ātapo āloko andhakāro abbhā mahikā dhūmo rajo candamaṇḍalassa vaṇṇanibhā sūriyamaṇḍalassa vaṇṇanibhā tārakarūpānaṃ vaṇṇanibhā ādāsamaṇḍalassa vaṇṇanibhā maṇisaṅkhamuttāveḷuriyassa vaṇṇanibhā jātarūparajatassa vaṇṇanibhā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ, yamhi rūpamhi sanidassanamhi sappaṭighamhi cakkhuṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, rūpaṃpetaṃ rūpāyatanampetaṃ rūpadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ kāḷakaṃ mañjiṭṭhakaṃ hari harivaṇṇaṃ ambaṅkuravaṇṇaṃ dīghaṃ rassaṃ aṇuṃ thūlaṃ vaṭṭaṃ parimaṇḍalaṃ caturaṃsaṃ chaḷaṃsaṃ aṭṭhaṃsaṃ soḷasaṃsaṃ ninnaṃ thalaṃ chāyā ātapo āloko andhakāro abbhā mahikā dhūmo rajo candamaṇḍalassa vaṇṇanibhā sūriyamaṇḍalassa vaṇṇanibhā tārakarūpānaṃ vaṇṇanibhā ādāsamaṇḍalassa vaṇṇanibhā maṇisaṅkhamuttāveḷuriyassa vaṇṇanibhā jātarūparajatassa vaṇṇanibhā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ, yaṃ rūpaṃ sanidassanaṃ sappaṭighaṃ cakkhumhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, rūpaṃpetaṃ rūpāyatanampetaṃ rūpadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ kāḷakaṃ mañjiṭṭhakaṃ hari harivaṇṇaṃ ambaṅkuravaṇṇaṃ dīghaṃ rassaṃ aṇuṃ thūlaṃ vaṭṭaṃ parimaṇḍalaṃ caturaṃsaṃ chaḷaṃsaṃ aṭṭhaṃsaṃ soḷasaṃsaṃ ninnaṃ thalaṃ chāyā ātapo āloko andhakāro abbhā mahikā dhūmo rajo candamaṇḍalassa vaṇṇanibhā sūriyamaṇḍalassa vaṇṇanibhā tārakarūpānaṃ vaṇṇanibhā ādāsamaṇḍalassa vaṇṇanibhā maṇisaṅkhamuttāveḷuriyassa vaṇṇanibhā jātarūparajatassa vaṇṇanibhā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ,

yaṃ rūpaṃ ārabbha cakkhuṃ nissāya cakkhusamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ rūpaṃ ārabbha cakkhuṃ nissāya cakkhusamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … cakkhuviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ rūpārammaṇo cakkhuṃ nissāya cakkhusamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ rūpārammaṇā cakkhuṃ nissāya cakkhusamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … cakkhuviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, rūpaṃpetaṃ rūpāyatanampetaṃ rūpadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ? Yo saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho bherisaddo mudiṅgasaddo saṅkhasaddo paṇavasaddo gītasaddo vāditasaddo sammasaddo pāṇisaddo sattānaṃ nigghosasaddo dhātūnaṃ sannighātasaddo vātasaddo udakasaddo manussasaddo amanussasaddo, yo vā panaññopi atthi saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ saddaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ sotena anidassanena sappaṭighena suṇi vā suṇāti vā suṇissati vā suṇe vā, saddopeso saddāyatanampetaṃ saddadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ? Yo saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho bherisaddo mudiṅgasaddo saṅkhasaddo paṇavasaddo gītasaddo vāditasaddo sammasaddo pāṇisaddo sattānaṃ nigghosasaddo dhātūnaṃ sannighātasaddo vātasaddo udakasaddo manussasaddo amanussasaddo, yo vā panaññopi atthi saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yamhi saddamhi anidassanamhi sappaṭighamhi sotaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, saddopeso saddāyatanampetaṃ saddadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ? Yo saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho bherisaddo mudiṅgasaddo saṅkhasaddo paṇavasaddo gītasaddo vāditasaddo sammasaddo pāṇisaddo sattānaṃ nigghosasaddo dhātūnaṃ sannighātasaddo vātasaddo udakasaddo manussasaddo amanussasaddo, yo vā panaññopi atthi saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yo saddo anidassano sappaṭigho sotamhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭi-

haññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, saddopeso saddāyatanampetaṃ saddadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ? Yo saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho bherisaddo mudiṅgasaddo saṅkhasaddo paṇavasaddo gītasaddo vāditasaddo sammasaddo pāṇisaddo sattānaṃ nigghosasaddo dhātūnaṃ sannighātasaddo vātasaddo udakasaddo manussasaddo amanussasaddo, yo vā panaññopi atthi saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ saddaṃ ārabbha sotaṃ nissāya sotasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ saddaṃ ārabbha sotaṃ nissāya sotasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ saddārammaṇo sotaṃ nissāya sotasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ saddārammaṇā sotaṃ nissāya sotasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, saddopeso saddāyatanampetaṃ saddadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ? Yo gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlagandho sāragandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho āmakagandho vissagandho sugandho duggandho, yo vā panaññopi atthi gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ gandhaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ ghānena anidassanena sappaṭighena ghāyi vā ghāyati vā ghāyissati vā ghāye vā, gandhopeso gandhāyatanampetaṃ gandhadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ? Yo gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlagandho sāragandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho āmakagandho vissagandho sugandho duggandho, yo vā panaññopi atthi gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yamhi gandhamhi anidassanamhi sappaṭighamhi ghānaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, gandhopeso gandhāyatanampetaṃ gandhadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ? Yo gandho catunnaṃ mahāb-

hūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlagandho sāragandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho āmakagandho vissagandho sugandho duggandho, yo vā panaññopi atthi gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yo gandho anidassano sappaṭigho ghānamhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, gandhopeso gandhāyatanampetaṃ gandhadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ? Yo gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlagandho sāragandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho āmakagandho vissagandho sugandho duggandho, yo vā panaññopi atthi gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ gandhaṃ ārabbha ghānaṃ nissāya ghānasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ gandhaṃ ārabbha ghānaṃ nissāya ghānasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ gandhārammaṇo ghānaṃ nissāya ghānasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā ... pe ... yaṃ gandhārammaṇā ghānaṃ nissāya ghānasamphassajā vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, gandhopeso gandhāyatanampetaṃ gandhadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ gandhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ? Yo raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambilaṃ kasāvo sādu asādu, yo vā panaññopi atthi raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ rasaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ jivhāya anidassanāya sappaṭighāya sāyi vā sāyati vā sāyissati vā sāye vā, rasopeso rasāyatanampetaṃ rasadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ? Yo raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambilaṃ kasāvo sādu asādu, yo vā panaññopi atthi raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yamhi

rasamhi anidassanamhi sappaṭighamhi jivhā anidassanā sappaṭighā paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, rasopeso rasāyatanampetaṃ rasadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ? Yo raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambilaṃ kasāvo sādu asādu, yo vā panaññopi atthi raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yo raso anidassano sappaṭigho jivhāya anidassanāya sappaṭighāya paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, rasopeso rasāyatanampetaṃ rasadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ? Yo raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambilaṃ kasāvo sādu asādu, yo vā panaññopi atthi raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ rasaṃ ārabbha jivhaṃ nissāya jivhāsamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ rasaṃ ārabbha jivhaṃ nissāya jivhāsamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … jivhāviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ rasārammaṇo jivhaṃ nissāya jivhāsamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ rasārammaṇā jivhaṃ nissāya jivhāsamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … jivhāviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā, rasopeso rasāyatanampetaṃ rasadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rasāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ itthindriyaṃ? Yaṃ itthiyā itthiliṅgaṃ itthinimittaṃ itthikuttaṃ itthākappo itthattaṃ itthibhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ itthindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ purisindriyaṃ? Yaṃ purisassa purisaliṅgaṃ purisanimittaṃ purisakuttaṃ purisākappo purisattaṃ purisabhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ purisindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ jīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññatti? Yā kusalacittassa vā akusalacittassa vā abyākatacittassa vā abhikkamantassa vā paṭikkamantassa vā ālokentassa vā vilokentassa vā samiñjentassa vā pasārentassa vā kāyassa thambhanā santhambhanā santhambhitattaṃ viññatti viññāpanā viññāpitattaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ vacīviññatti? Yā kusalacittassa vā akusalacittassa vā abyākatacittassa vā vācā girā byappatho udīraṇaṃ ghoso ghosakammaṃ vācā vacībhedo—ayaṃ vuccati vācā. Yā tāya vācāya viññatti viññāpanā viññāpitattaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ vacīviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ākāsadhātu? Yo ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ catūhi mahābhūtehi—idaṃ taṃ rūpaṃ ākāsadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa lahutā? Yā rūpassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa lahutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa mudutā? Yā rūpassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa mudutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa kammaññatā? Yā rūpassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa kammaññatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa upacayo? Yo āyatanānaṃ ācayo, so rūpassa upacayo— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa upacayo.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa santati? Yo rūpassa upacayo, sā rūpassa santati— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa santati.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa jaratā? Yā rūpassa jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa jaratā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa aniccatā? Yo rūpassa khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa aniccatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kabaḷīkāro āhāro? Odano kummāso sattu maccho maṃsaṃ khīraṃ dadhi sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ yamhi yamhi janapade tesaṃ tesaṃ sattānaṃ mukhāsiyaṃ dantavikhādanaṃ galajjhoharaṇīyaṃ kucchivitthambhanaṃ, yāya ojāya sattā yāpenti—idaṃ taṃ rūpaṃ kabaḷīkāro āhāro.

Idaṃ taṃ rūpaṃ upādā. Upādābhājanīyaṃ. Rūpakaṇḍe paṭhamabhāṇavāro.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā? Phoṭṭhabbāyatanaṃ, āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu tejodhātu vāyodhātu kakkhaḷaṃ mudukaṃ saṇhaṃ pharusaṃ sukhasamphassaṃ dukkhasamphassaṃ garukaṃ lahukaṃ, yaṃ phoṭṭhabbaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ kāyena anidassanena sappaṭighena phusi vā phusati vā phusissati vā phuse vā phoṭṭhabbopeso phoṭṭhabbāyatanaṃpetaṃ phoṭṭhabbadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu tejodhātu vāyodhātu kakkhaḷaṃ mudukaṃ saṇhaṃ pharusaṃ sukhasamphassaṃ dukkhasamphassaṃ garukaṃ lahukaṃ, yamhi phoṭṭhabbamhi anidassanamhi sappaṭighamhi kāyo anidassano sappaṭigho paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, phoṭṭhabbopeso phoṭṭhabbāyatanaṃpetaṃ phoṭṭhabbadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu tejodhātu vāyodhātu kakkhaḷaṃ mudukaṃ saṇhaṃ pharusaṃ sukhasamphassaṃ dukkhasamphassaṃ garukaṃ lahukaṃ, yo phoṭṭhabbo anidassano sappaṭigho kāyamhi anidassanamhi sappaṭighamhi paṭihaññi vā paṭihaññati vā paṭihaññissati vā paṭihaññe vā, phoṭṭhabbopeso phoṭṭhabbāyatanaṃpetaṃ phoṭṭhabbadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu tejodhātu vāyodhātu kakkhaḷaṃ mudukaṃ saṇhaṃ pharusaṃ sukhasamphassaṃ dukkhasamphassaṃ garukaṃ lahukaṃ, yaṃ phoṭṭhabbaṃ ārabbha kāyaṃ nissāya kāyasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ phoṭṭhabbaṃ ārabbha kāyaṃ nissāya kāyasamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … kāyaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ phoṭṭhabbārammaṇo kāyaṃ nissāya kāyasamphasso uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā uppajje vā … pe … yaṃ phoṭṭhabbārammaṇā kāyaṃ nissāya kāyasamphassajā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … kāyaviññāṇaṃ uppajji vā uppajjati vā uppajjissati vā

uppajje vā, phoṭṭhabbopeso phoṭṭhabbāyatanaṃpetaṃ phoṭṭhabbadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ āpodhātu? Yaṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa—idaṃ taṃ rūpaṃ āpodhātu.

Idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ? Cakkhāyatanaṃ sotāyatanaṃ ghānāyatanaṃ jivhāyatanaṃ kāyāyatanaṃ itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā, rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sanidassanaṃ? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ sanidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anidassanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ? Cakkhāyatanaṃ sotāyatanaṃ ghānāyatanaṃ jivhāyatanaṃ kāyāyatanaṃ rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ

gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ? Itthindriyaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ? Cakkhundriyaṃ sotindriyaṃ ghānindriyaṃ jivhindriyaṃ kāyindriyaṃ itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ? Rūpāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ? Cakkhāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ viññatti? Kāyaviññatti vacīviññatti—idaṃ taṃ rūpaṃ viññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na viññatti? Cakkhāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na viññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cittasamuṭṭhānaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ cittasamuṭṭhānaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ? Cakkhāyatanaṃ … pe … kāyāyatanaṃ itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na cittajaṃ na cittahetukaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cittasahabhu? Kāyaviññatti vacīviññatti—idaṃ taṃ rūpaṃ cittasahabhu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na cittasahabhu? Cakkhāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na cittasahabhu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cittānuparivatti? Kāyaviññatti vacīviññatti—idaṃ taṃ rūpaṃ cittānuparivatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na cittānuparivatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ na cittānuparivatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ dūre? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ santike? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa vatthu? Cakkhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa na vatthu? Sotāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa vatthu? Cakkhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhuviññāṇassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhuviññāṇassa na vatthu? Sotāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhuviññāṇassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa vatthu? Kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassassa na vatthu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa vatthu? Kāyāyatanaṃ—idaṃ

taṃ rūpaṃ kāyaviññāṇassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññāṇassa na vatthu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññāṇassa na vatthu.

Vatthudukaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa ārammaṇaṃ? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa ārammaṇaṃ? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhuviññāṇassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhuviññāṇassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa ārammaṇaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa ārammaṇaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññāṇassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññāṇassa na ārammaṇaṃ.

Ārammaṇadukaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na cakkhāyatanaṃ? Sotāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ...

jivhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suññño gāmopeso— idaṃ taṃ rūpaṃ kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na kāyāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā ... pe ... rūpadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na rūpāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na phoṭṭhabbāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ na phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Āyatanadukaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhudhātu? Cakkhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhudhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na cakkhudhātu? Sotāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na cakkhudhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotadhātu ... pe ... ghānadhātu ... pe ... jivhādhātu ... pe ... kāyadhātu? Kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na kāyadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na kāyadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpadhātu? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na rūpadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na rūpadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ saddadhātu ... pe ... gandhadhātu ... pe ... rasadhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātu? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na phoṭṭhabbadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ na phoṭṭhabbadhātu.

Dhātudukaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhundriyaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ

mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suññо gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na cakkhundriyaṃ? Sotāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotindriyaṃ ... pe ... ghānindriyaṃ ... pe ... jivhindriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suññо gāmopeso— idaṃ taṃ rūpaṃ kāyindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na kāyindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na kāyindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ itthindriyaṃ? Yaṃ itthiyā itthiliṅgaṃ itthinimittaṃ itthikuttaṃ itthākappo itthattaṃ itthibhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ itthindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na itthindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na itthindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ purisindriyaṃ? Yaṃ purisassa purisaliṅgaṃ purisanimittaṃ purisakuttaṃ purisākappo purisattaṃ purisabhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ purisindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na purisindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na purisindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ jīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na jīvitindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na jīvitindriyaṃ.

Indriyadukaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññatti? Yā kusalacittassa vā akusalacittassa vā abyākatacittassa vā abhikkamantassa vā paṭikkamantassa vā ālokentassa vā vilokentassa vā samiñjentassa vā pasārentassa vā kāyassa thambhanā santhambhanā santhambhitattaṃ viññatti viññāpanā viññāpitattaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ kāyaviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na kāyaviññatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na kāyaviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ vacīviññatti? Yā kusalacittassa vā akusalacittassa vā abyākatacittassa vā vācā girā byappatho udīraṇaṃ ghoso

ghosakammaṃ vācā vacībhedo, ayaṃ vuccati vācā. Yā tāya vācāya viññatti viññāpanā viññāpitattaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ vacīviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na vacīviññatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na vacīviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ākāsadhātu? Yo ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ catūhi mahābhūtehi—idaṃ taṃ rūpaṃ ākāsadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na ākāsadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na ākāsadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ āpodhātu? Yaṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa—idaṃ taṃ rūpaṃ āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na āpodhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa lahutā? Yā rūpassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa lahutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na lahutā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na lahutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa mudutā? Yā rūpassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa mudutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na mudutā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na mudutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa kammaññatā? Yā rūpassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa kammaññatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na kammaññatā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na kammaññatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa upacayo? Yo āyatanānaṃ ācayo, so rūpassa upacayo— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa upacayo.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na upacayo? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na upacayo.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa santati? Yo rūpassa upacayo, sā rūpassa santati— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa santati.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na santati? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na santati.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa jaratā? Yā rūpassa jarā jīraṇatā khaṇḍic-

caṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa jaratā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na jaratā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na jaratā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa aniccatā? Yo rūpassa khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa aniccatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na aniccatā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ rūpassa na aniccatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ kabaḷīkāro āhāro? Odano kummāso sattu maccho maṃsaṃ khīraṃ dadhi sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ yamhi yamhi janapade tesaṃ tesaṃ sattānaṃ mukhāsiyaṃ dantavikhādanaṃ galajjhoharaṇīyaṃ kucchivitthambhanaṃ, yāya ojāya sattā yāpenti—idaṃ taṃ rūpaṃ kabaḷīkāro āhāro.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na kabaḷīkāro āhāro? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rūpassa aniccatā— idaṃ taṃ rūpaṃ na kabaḷīkāro āhāro.

Evaṃ duvidhena rūpasaṅgaho. Sukhumarūpadukaṃ. Dukaniddeso.

2.2.3.3. Tikaniddesa

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ upādā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ upādā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ upādā? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ upādā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ no upādā? Phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ no upādā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ upādinnaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ upādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ upādinnaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ upādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ anupādinnaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā

rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ anupādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ upādinnupādāniyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ upādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ upādinnupādāniyaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ upādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ anupādinnupādāniyaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ anupādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ anidassanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sanidassanaṃ? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sanidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ anidassanaṃ? Saddāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ sappaṭighaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sappaṭighaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ appaṭighaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ indriyaṃ? Cakkhundriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ indriyaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na indriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na mahābhūtaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ mahābhūtaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na mahābhūtaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na viññatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na viññatti?

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ viññatti? Kāyaviññatti vacīviññatti—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ viññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na viññatti? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na viññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cittasamuṭṭhānaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cittasamuṭṭhānaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cittasamuṭṭhānaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na cittajaṃ na cittahetukaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cittasamuṭṭhānaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cittasahabhu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cittasahabhu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cittasahabhu? Kāyaviññatti vacīviññatti—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cittasahabhu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cittasahabhu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cittasahabhu?

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cittānuparivatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cittānuparivatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cittānuparivatti? Kāyaviññatti vacīviññatti—i taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cittānuparivatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cittānuparivatti? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cittānuparivatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ oḷārikaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ santike? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ dūre? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ santike? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ santike.

Pakiṇṇakatikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassassa na vatthu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassassa vatthu? Cakkhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassassa na vatthu? Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa na vatthu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhuviññāṇassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhuviññāṇassa vatthu? Cakkhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhuviññāṇassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhuviññāṇassa na vatthu? Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhuviññāṇassa na vatthu?

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa na vatthu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyasamphassassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyasamphassassa vatthu? Kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyasamphassassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyasamphassassa na vatthu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyasamphassassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa na vatthu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññāṇassa na vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyaviññāṇassa vatthu? Kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyaviññāṇassa vatthu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyaviññāṇassa na vatthu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyaviññāṇassa na vatthu.

Vatthutikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassassa ārammaṇaṃ? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassassa na ārammaṇaṃ? Saddāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhusamphassassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhusamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... cakkhuviññāṇassa na āram-

maṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhuviññāṇassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇaṃ? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhuviññāṇassa na ārammaṇaṃ? Saddāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ cakkhuviññāṇassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ sotasamphassassa ... pe ... ghānasamphassassa ... pe ... jivhāsamphassassa ... pe ... kāyasamphassassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyasamphassassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyasamphassassa ārammaṇaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyasamphassassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyasamphassassa na ārammaṇaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyasamphassassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyasamphassajāya vedanāya ... pe ... saññāya ... pe ... cetanāya ... pe ... kāyaviññāṇassa na ārammaṇaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyaviññāṇassa na ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññāṇassa na ārammaṇaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññāṇassa na ārammaṇaṃ.

Ārammaṇatikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cakkhāyatanaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cakkhāyatanaṃ? Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cakkhāy-

atanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na sotāyatanaṃ ... pe ... na ghānāyatanaṃ ... pe ... na jivhāyatanaṃ ... pe ... na kāyāyatanaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na rūpāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā ... pe ... rūpadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na rūpāyatanaṃ? Saddāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na rūpāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na saddāyatanaṃ ... pe ... na gandhāyatanaṃ ... pe ... na rasāyatanaṃ ... pe ... na phoṭṭhabbāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātupesā—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na phoṭṭhabbāyatanaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Āyatanatikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cakkhudhātu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cakkhudhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhudhātu? Cakkhāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhudhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cakkhudhātu? Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cakkhudhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na sotadhātu ... pe ... na ghānadhātu

... pe ... na jivhādhātu ... pe ... na kāyadhātu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kāyadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyadhātu? Kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na rūpadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na rūpadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpadhātu? Rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na rūpadhātu? Saddāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na rūpadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na saddadhātu ... pe ... na gandhadhātu ... pe ... na rasadhātu ... pe ... na phoṭṭhabbadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na phoṭṭhabbadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ phoṭṭhabbadhātu? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ phoṭṭhabbadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na phoṭṭhabbadhātu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na phoṭṭhabbadhātu.

Dhātutikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cakkhundriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhundriyaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cakkhundriyaṃ? Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na sotindriyaṃ ... pe ... na ghānindriyaṃ ... pe ... na jivhindriyaṃ ... pe ... na kāyindriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kāyindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyindriyaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ

rūpaṃ ajjhattikaṃ kāyindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na itthindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na itthindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ itthindriyaṃ? Yaṃ itthiyā itthiliṅgaṃ itthinimittaṃ itthikuttaṃ itthākappo itthattaṃ itthibhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ itthindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na itthindriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na itthindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na purisindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na purisindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ purisindriyaṃ? Yaṃ purisassa purisaliṅgaṃ purisanimittaṃ purisakuttaṃ purisākappo purisattaṃ purisabhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ purisindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na purisindriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na purisindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na jīvitindriyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ jīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na jīvitindriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na jīvitindriyaṃ.

Indriyatikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyaviññatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kāyaviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññatti? Yā kusalacittassa vā akusalacittassa vā abyākatacittassa vā abhikkamantassa vā paṭikkamantassa vā ālokentassa vā vilokentassa vā samiñjentassa vā pasārentassa vā kāyassa thambhanā santhambhanā santhambhitattaṃ viññatti viññāpanā viññāpitattaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kāyaviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kāyaviññatti? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kāyaviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na vacīviññatti? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na vacīviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ vacīviññatti? Yā kusalacittassa vā akusalacittassa vā abyākatacittassa vā vācā girā byappatho udīraṇaṃ ghoso ghosakammaṃ vācā vacībhedo, ayaṃ vuccati vācā. Yā tāya vācāya viññatti viññāpanā viññāpitattaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ vacīviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na vacīviññatti? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na vacīviññatti.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na ākāsadhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na ākāsadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ ākāsadhātu? Yo ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ catūhi mahābhūtehi—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ ākāsadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na ākāsadhātu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na ākāsadhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na āpodhātu? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ āpodhātu? Yaṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na āpodhātu? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na lahutā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na lahutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa lahutā? Yā rūpassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa lahutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na lahutā? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na lahutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na mudutā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na mudutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa mudutā? Yā rūpassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rū-

passa mudutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na mudutā? Rūpāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na mudutā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na kammaññatā? Cakkhāyatanaṃ … pe … kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na kammaññatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa kammaññatā? Yā rūpassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa kammaññatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na kammaññatā? Rūpāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na kammaññatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na upacayo? Cakkhāyatanaṃ … pe … kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na upacayo.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa upacayo? Yo āyatanānaṃ ācayo, so rūpassa upacayo—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa upacayo.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na upacayo? Rūpāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na upacayo.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na santati? Cakkhāyatanaṃ … pe … kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na santati.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa santati? Yo rūpassa upacayo, sā rūpassa santati—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa santati.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na santati? Rūpāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na santati.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na jaratā? Cakkhāyatanaṃ … pe … kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na jaratā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa jaratā? Yā rūpassa jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa jaratā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na jaratā? Rūpāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na jaratā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na aniccatā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ rūpassa na aniccatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa aniccatā? Yo rūpassa khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa aniccatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na aniccatā? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ rūpassa na aniccatā.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kabaḷīkāro āhāro? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ na kabaḷīkāro āhāro.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kabaḷīkāro āhāro? Odano kummāso sattu maccho maṃsaṃ khīraṃ dadhi sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ yamhi yamhi janapade tesaṃ tesaṃ sattānaṃ mukhāsiyaṃ dantavikhādanaṃ galajjhoharaṇīyaṃ kucchivitthambhanaṃ yāya ojāya sattā yāpenti—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ kabaḷīkāro āhāro.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kabaḷīkāro āhāro? Rūpāyatanaṃ ... pe ... rūpassa aniccatā—idaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ na kabaḷīkāro āhāro.

Evaṃ tividhena rūpasaṅgaho. Sukhumarūpatikaṃ. Tikaniddeso.

2.2.3.4. Catukka

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā upādinnaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā upādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā anupādinnaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā anupādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā upādinnaṃ? Kammassa katattā

phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā upādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā anupādinnaṃ? Na kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā anupādinnaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā upādinnupādāniyaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā upādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā anupādinnupādāniyaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā anupādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā upādinnupādāniyaṃ? Kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā upādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā anupādinnupādāniyaṃ? Na kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā anupādinnupādāniyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā sappaṭighaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā appaṭighaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā sappaṭighaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā appaṭighaṃ? Āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā sukhumaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā oḷārikaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā sukhumaṃ? Āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā dūre? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā santike? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā dūre? Āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ no upādā santike? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ no upādā santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ sanidassanaṃ? Kammassa katattā rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ sanidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ anidassanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ sanidassanaṃ? Na kammassa katattā rūpāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ sanidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ anidassanaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ sappaṭighaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ appaṭighaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro

āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ sappaṭighaṃ? Saddāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ appaṭighaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ mahābhūtaṃ? Kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ na mahābhūtaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ mahābhūtaṃ? Na kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ na mahābhūtaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ oḷārikaṃ? Saddāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ sukhumaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ dūre? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ santike? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ dūre? Kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ santike? Saddāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ sanidassanaṃ? Kammassa katattā rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ sanidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ anidassanaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ sanidassanaṃ? Na kammassa katattā rūpāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ sanidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ anidassanaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ anidassanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ sappaṭighaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ appaṭighaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ sappaṭighaṃ? Saddāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ appaṭighaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ appaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ mahābhūtaṃ? Kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ na mahābhūtaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāy-

atanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ mahābhūtaṃ? Na kammassa katattā phoṭṭhabbāyatanaṃ āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ na mahābhūtaṃ? Saddāyatanaṃ kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ ākāsadhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ oḷārikaṃ? Saddāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ sukhumaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ dūre? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ santike? Cakkhāyatanaṃ

... pe ... kāyāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ dūre? Kāyaviññatti vacīviññatti rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa jaratā rūpassa aniccatā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā ākāsadhātu āpodhātu rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ santike? Saddāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ na kammassa katattā rūpāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ indriyaṃ? Cakkhundriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ na indriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ na indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ indriyaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ na indriyaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ na indriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ mahābhūtaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ na mahābhūtaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ sappaṭighaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ mahābhūtaṃ? Āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ na mahābhūtaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ appaṭighaṃ na mahābhūtaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ oḷārikaṃ? Cakkhundriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ oḷārikaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ sukhumaṃ? Kāyaviññatti vacīviññatti ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ dūre? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ jīvitindriyaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ santike? Cakkhundriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ indriyaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ dūre? Kāyaviññatti vacīviññatti ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ santike? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ oḷārikaṃ? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ sukhumaṃ? Āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ oḷārikaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ sukhumaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ dūre? Āpodhātu—idaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ santike? Phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ mahābhūtaṃ santike.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ dūre? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ dūre.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ santike? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ na mahābhūtaṃ santike.

Rūpāyatanaṃ diṭṭhaṃ, saddāyatanaṃ sutaṃ, gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ mutaṃ, sabbaṃ rūpaṃ manasā viññātaṃ rūpaṃ.

Evaṃ catubbidhena rūpasaṅgaho. Catukkaṃ.

2.2.3.5. Pañcaka

Katamaṃ taṃ rūpaṃ pathavīdhātu? Yaṃ kakkhaḷaṃ kharagataṃ kakkhaḷattaṃ kakkhaḷabhāvo ajjhattaṃ vā bahiddhā vā upādinnaṃ

vā anupādinnaṃ vā—idaṃ taṃ rūpaṃ pathavīdhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ āpodhātu? Yaṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa ajjhattaṃ vā bahiddhā vā upādinnaṃ vā anupādinnaṃ vā—idaṃ taṃ rūpaṃ āpodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ tejodhātu? Yaṃ tejo tejogataṃ usmā usmāgataṃ usumaṃ usumagataṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā upādinnaṃ vā anupādinnaṃ vā—idaṃ taṃ rūpaṃ tejodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ vāyodhātu? Yaṃ vāyo vāyogataṃ thambhitattaṃ rūpassa ajjhattaṃ vā bahiddhā vā upādinnaṃ vā anupādinnaṃ vā—idaṃ taṃ rūpaṃ vāyodhātu.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ upādā? Cakkhāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ upādā.

Evaṃ pañcavidhena rūpasaṅgaho. Pañcakaṃ.

2.2.3.6. Chakka

Rūpāyatanaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, saddāyatanaṃ sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, gandhāyatanaṃ ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, rasāyatanaṃ jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, sabbaṃ rūpaṃ manoviññeyyaṃ rūpaṃ.

Evaṃ chabbidhena rūpasaṅgaho. Chakkaṃ.

2.2.3.7. Sattaka

Rūpāyatanaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, saddāyatanaṃ sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, gandhāyatanaṃ ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, rasāyatanaṃ jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ manodhātuviññeyyaṃ rūpaṃ, sabbaṃ rūpaṃ manoviññāṇadhātuviññeyyaṃ rūpaṃ.

Evaṃ sattavidhena rūpasaṅgaho. Sattakaṃ.

2.2.3.8. Aṭṭhaka

Rūpāyatanaṃ cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, saddāyatanaṃ sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, gandhāyatanaṃ ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, rasāyatanaṃ jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, manāpiyo phoṭṭhabbo sukhasamphasso kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, amanāpiyo phoṭṭhabbo dukkhasamphasso kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ manodhātuviññeyyaṃ rūpaṃ, sabbaṃ rūpaṃ manoviññāṇadhātuviññeyyaṃ rūpaṃ.

Evaṃ aṭṭhavidhena rūpasaṅgaho. Aṭṭhakaṃ.

2.2.3.9. Navaka

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhundriyaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotindriyaṃ ... pe ... ghānindriyaṃ ... pe ... jivhindriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ ... pe ... jīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ.

Evaṃ navavidhena rūpasaṅgaho. Navakaṃ.

2.2.3.10. Dasaka

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhundriyaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhundriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotindriyaṃ ... pe ... ghānindriyaṃ ... pe ... jivhindriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ ... pe ... jīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ taṃ rūpaṃ jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ sappaṭighaṃ? Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ— idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ sappaṭighaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ appaṭighaṃ? Kāyaviññatti ... pe ... kabaḷīkāro āhāro— idaṃ taṃ rūpaṃ na indriyaṃ appaṭighaṃ.

Evaṃ dasavidhena rūpasaṅgaho. Dasakaṃ.

2.2.3.11. Ekādasaka

Katamaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ taṃ rūpaṃ cakkhāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ ... pe ... saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātupesā—

idaṃ taṃ rūpaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ.

Katamaṃ taṃ rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ taṃ rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ.

Evaṃ ekādasavidhena rūpasaṅgaho. Ekādasakaṃ. Aṭṭhamo bhāṇavāro. Rūpavibhatti.

Rūpakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.6. Dvādasa akusala

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchādiṭṭhi hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsamādhi hoti, vīriyabalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ hoti, lobho hoti, moho hoti, abhijjhā hoti, micchādiṭṭhi hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā micchāsaṅkappo—ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye pīti hoti? Yā tasmiṃ samaye pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ tasmiṃ samaye pīti hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ micchāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ micchāvāyāmo—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ micchāsamādhi—idaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manin-

driyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye micchādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ tasmiṃ samaye micchādiṭṭhi hoti.

Katamo tasmiṃ samaye micchāsaṅkappo hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā micchāsaṅkappo—ayaṃ tasmiṃ samaye micchāsaṅkappo hoti.

Katamo tasmiṃ samaye micchāvāyāmo hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ micchāvāyāmo—ayaṃ tasmiṃ samaye micchāvāyāmo hoti.

Katamo tasmiṃ samaye micchāsamādhi hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ micchāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye micchāsamādhi hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ micchāvāyāmo—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ micchāsamādhi—idaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ahirikabalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye na hirīyati hiriyitabbena na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ahirikabalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye anottappabalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye na ottappati ottappitabbena na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye anottappabalaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye lobho hoti? Yo tasmiṃ samaye lobho lubbhanā lubbhitattaṃ sārāgo sārajjanā sārajjitattaṃ abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—tasmiṃ samaye lobho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye moho hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhanā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye moho hoti.

Katamā tasmiṃ samaye abhijjhā hoti? Yo tasmiṃ samaye lobho lubbhanā lubbhitattaṃ sārāgo sārajjanā sārajjitattaṃ abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye abhijjhā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye micchādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ tasmiṃ samaye micchādiṭṭhi hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ahirikaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye na hirīyati hiriyitabbena na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ahirikaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye anottappaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye na ottappati ottappitabbena na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye anottappaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye samatho hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ micchāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye samatho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye paggāho hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī

thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ micchāvāyāmo—ayaṃ tasmiṃ samaye paggāho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye avikkhepo hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ micchāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, cattāri balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi vīriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ lobho moho abhijjhā micchādiṭṭhi ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ

hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsamādhi hoti, vīriyabalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ hoti, lobho hoti, moho hoti, abhijjhā hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, tivaṅgiko maggo hoti, cattāri balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi vīriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ lobho moho abhijjhā ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchādiṭṭhi hoti, micchāsaṅkappo

hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsamādhi hoti, vīriyabalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ hoti, lobho hoti, moho hoti, abhijjhā hoti, micchādiṭṭhi hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā— ime dhammā akusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti ... pe ....

Katamā tasmiṃ samaye upekkhā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye upekkhā hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, cattāri balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi vīriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ lobho moho abhijjhā micchādiṭṭhi ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā

viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsamādhi hoti, vīriyabalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ hoti, lobho hoti, moho hoti, abhijjhā hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, tivaṅgiko maggo hoti, cattāri balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi vīriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ lobho moho abhijjhā ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, dukkhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, domanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsamādhi hoti, vīriyabalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ hoti, doso hoti, moho hoti, byāpādo hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye dukkhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye dukkhaṃ hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye domanassindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye domanassindriyaṃ hoti ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye doso hoti? Yo tasmiṃ samaye doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho

caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ tasmiṃ samaye doso hoti ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye byāpādo hoti? Yo tasmiṃ samaye doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ tasmiṃ samaye byāpādo hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, tivaṅgiko maggo hoti, cattāri balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi vīriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ doso moho byāpādo ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ vicikicchāsampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāyāmo hoti, vīriyabalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ hoti, vicikicchā hoti, moho

hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, paggāho hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ....

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti ... pe ....

Katamā tasmiṃ samaye vicikicchā hoti? Yā tasmiṃ samaye kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā thambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ tasmiṃ samaye vicikicchā hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, cattāri indriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, duvaṅgiko maggo hoti, tīṇi balāni honti, eko hetu hoti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā vīriyindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsaṅkappo micchāvāyāmo vīriyabalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ vicikicchā moho ahirikaṃ anottappaṃ paggāho; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ uddhaccasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, micchāsaṅkappo hoti, micchāvāyāmo hoti, micchāsamādhi hoti, vīriyabalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, ahirikabalaṃ hoti, anottappabalaṃ

hoti, uddhaccaṃ hoti, moho hoti, ahirikaṃ hoti, anottappaṃ hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye uddhaccaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ tasmiṃ samaye uddhaccaṃ hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, tivaṅgiko maggo hoti, cattāri balāni honti, eko hetu hoti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā akusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ micchāsaṅkappo micchāvāyāmo micchāsamādhi vīriyabalaṃ samādhibalaṃ ahirikabalaṃ anottappabalaṃ uddhaccaṃ moho ahirikaṃ anottappaṃ samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā akusalā.

Dvādasa akusalacittāni.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.2 Rūpakaṇḍa

2.2.1. Uddesa

Katame dhammā abyākatā? Kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā kāmāvacarā rūpāvacarā arūpāvacarā apariyāpannā vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ,

asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā abyākatā.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.1. Kāmāvacarakusala

2.1.1.1. Padabhājanī

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye—

Phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, (1)

Vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, (2)

Saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, (3)

Sammādiṭṭhi hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, (4)

Saddhābalaṃ hoti, vīriyabalaṃ hoti, satibalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, paññābalaṃ hoti, hiribalaṃ hoti, ottappabalaṃ hoti, (5)

Alobho hoti, adoso hoti, amoho hoti, anabhijjhā hoti, abyāpādo hoti, sammādiṭṭhi hoti, (6)

Hirī hoti, ottappaṃ hoti, (7)

Kāyapassaddhi hoti, cittapassaddhi hoti, kāyalahutā hoti, cittalahutā hoti, kāyamudutā hoti, cittamudutā hoti, kāyakammaññatā hoti, cittakammaññatā hoti, kāyapāguññatā hoti, cittapāguññatā hoti, kāyujukatā hoti, cittujukatā hoti, (8)

Sati hoti, sampajaññaṃ hoti, (9)

Samatho hoti, vipassanā hoti, (10)

Paggāho hoti, avikkhepo hoti; (11)

Ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso

hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo—ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye pīti hoti? Yā tasmiṃ samaye pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ tasmiṃ samaye pīti hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye saddhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye saddhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye satindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—idaṃ tasmiṃ samaye satindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—idaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye paññindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tasmiṃ samaye paññindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo

paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāsaṅkappo hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsaṅkappo hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāvāyāmo hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāvāyāmo hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammāsati hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsati hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāsamādhi hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsamādhi hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye saddhābalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye saddhābalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye satibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—idaṃ tasmiṃ samaye satibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—idaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye paññābalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tasmiṃ samaye paññābalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye hiribalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye hirīyati hiriyitabbena hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye hiribalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ottappabalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye ottappati ottappitabbena ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ottappabalaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye alobho hoti? Yo tasmiṃ samaye alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye alobho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye adoso hoti? Yo tasmiṃ samaye adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye adoso hoti.

Katamo tasmiṃ samaye amoho hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi amoho kusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye amoho hoti.

Katamā tasmiṃ samaye anabhijjhā hoti? Yo tasmiṃ samaye alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye anabhijjhā hoti.

Katamo tasmiṃ samaye abyāpādo hoti? Yo tasmiṃ samaye adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye abyāpādo hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā up-

aparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti.

Katamā tasmiṃ samaye hirī hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye hirīyati hiriyitabbena hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ tasmiṃ samaye hirī hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ottappaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye ottappati ottappitabbena ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ottappaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyapassaddhi hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa passaddhi paṭipassaddhi passambhanā paṭipassambhanā paṭipassambhitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyapassaddhi hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittapassaddhi hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa passaddhi paṭipassaddhi passambhanā paṭipassambhanā paṭipassambhitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cittapassaddhi hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyalahutā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyalahutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittalahutā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye cittalahutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyamudutā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā— ayaṃ tasmiṃ samaye kāyamudutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittamudutā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā—ayaṃ tasmiṃ samaye cittamudutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyakammaññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo— ayaṃ tasmiṃ samaye kāyakammaññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittakammaññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo—ayaṃ tasmiṃ samaye cittakammaññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyapāguññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa paguṇatā paguṇattaṃ paguṇabhāvo—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyapāguññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittapāguññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa paguṇatā paguṇattaṃ paguṇabhāvo—ayaṃ tasmiṃ samaye cittapāguññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyujukatā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa ujutā ujukatā ajimhatā avaṅkatā akuṭilatā—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyujukatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittujukatā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa ujutā ujukatā ajimhatā avaṅkatā akuṭilatā—ayaṃ tasmiṃ samaye cittujukatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sati hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—ayaṃ tasmiṃ samaye sati hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sampajaññaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tasmiṃ samaye sampajaññaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye samatho hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye samatho hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vipassanā hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sam-

mādiṭṭhi—ayaṃ tasmiṃ samaye vipassanā hoti.

Katamo tasmiṃ samaye paggāho hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—aya tasmiṃ samaye paggāho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye avikkhepo hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye avikkhepo hoti.

Ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Padabhājanīyaṃ niṭṭhitaṃ. Paṭhamabhāṇavāro.

2.1.1.2. Koṭṭhāsavāra

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, pañcaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti, ekā vedanā hoti, ekā saññā hoti, ekā cetanā hoti, ekaṃ cittaṃ hoti, eko vedanākkhandho hoti, eko saññākkhandho hoti, eko saṅkhārakkhandho hoti, eko viññāṇakkhandho hoti, ekaṃ manāyatanaṃ hoti, ekaṃ manindriyaṃ hoti, ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Katame tasmiṃ samaye cattāro khandhā honti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

Katamo tasmiṃ samaye vedanākkhandho hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanākkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye saññākkhandho hoti? Yā tasmiṃ samaye saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññākkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satin-

driyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ paññābalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ alobho adoso amoho anabhijjhā abyāpādo sammādiṭṭhi hirī ottappaṃ kāyapassaddhi cittapassaddhi kāyalahutā cittalahutā kāyamudutā cittamudutā kāyakammaññatā cittakammaññatā kāyapāguññatā cittapāguññatā kāyujukatā cittujukatā sati sampajaññaṃ samatho vipassanā paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye viññāṇakkhandho hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—ayaṃ tasmiṃ samaye viññāṇakkhandho hoti.

Ime tasmiṃ samaye cattāro khandhā honti.

Katamāni tasmiṃ samaye dvāyatanāni honti? Manāyatanaṃ dhammāyatanaṃ.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manāyatanaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manāyatanaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye dhammāyatanaṃ hoti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ tasmiṃ samaye dhammāyatanaṃ hoti.

Imāni tasmiṃ samaye dvāyatanāni honti.

Katamā tasmiṃ samaye dve dhātuyo honti? Manoviññāṇadhātu, dhammadhātu.

Katamā tasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—ayaṃ tasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu hoti.

Katamā tasmiṃ samaye dhammadhātu hoti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ayaṃ tasmiṃ samaye dhammadhātu hoti.

Imā tasmiṃ samaye dve dhātuyo honti.

Katame tasmiṃ samaye tayo āhārā honti? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro.

Katamo tasmiṃ samaye phassāhāro hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phassāhāro hoti.

Katamo tasmiṃ samaye manosañcetanāhāro hoti? Yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye manosañcetanāhāro hoti.

Katamo tasmiṃ samaye viññāṇāhāro hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—ayaṃ tasmiṃ samaye viññāṇāhāro hoti.

Ime tasmiṃ samaye tayo āhārā honti.

Katamāni tasmiṃ samaye aṭṭhindriyāni honti? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, manindriyaṃ, somanassindriyaṃ, jīvitindriyaṃ.

Katamaṃ tasmiṃ samaye saddhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye saddhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye satindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—idaṃ tasmiṃ samaye satindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—idaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye paññindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā

paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tasmiṃ samaye paññindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti.

Imāni tasmiṃ samaye aṭṭhindriyāni honti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti? Vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo—ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye pīti hoti? Yā tasmiṃ samaye pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ tasmiṃ samaye pīti hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ tas-

miṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Idaṃ tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye pañcaṅgiko maggo hoti? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Katamā tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāsaṅkappo hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsaṅkappo hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāvāyāmo hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāvāyāmo hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammāsati hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsati hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāsamādhi hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsamādhi hoti.

Ayaṃ tasmiṃ samaye pañcaṅgiko maggo hoti.

Katamāni tasmiṃ samaye satta balāni honti? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ.

Katamaṃ tasmiṃ samaye saddhābalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye saddhābalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye

cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye satibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—idaṃ tasmiṃ samaye satibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—idaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye paññābalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tasmiṃ samaye paññābalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye hiribalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye hirīyati hiriyitabbena hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye hiribalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ottappabalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye ottappati ottappitabbena ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ottappabalaṃ hoti.

Imāni tasmiṃ samaye satta balāni honti.

Katame tasmiṃ samaye tayo hetū honti? Alobho, adoso, amoho.

Katamo tasmiṃ samaye alobho hoti? Yo tasmiṃ samaye alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye alobho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye adoso hoti? Yo tasmiṃ samaye adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye adoso hoti.

Katamo tasmiṃ samaye amoho hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ tasmiṃ

samaye amoho hoti.

Ime tasmiṃ samaye tayo hetū honti.

Katamo tasmiṃ samaye eko phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye eko phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye ekā vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye ekā vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye ekā saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye ekā saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye ekā cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye ekā cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye eko vedanākkhandho hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye eko vedanākkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye eko saññākkhandho hoti? Yā tasmiṃ samaye saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye eko saññākkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye eko saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ paññābalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ alobho adoso amoho anabhijjhā abyāpādo sammādiṭṭhi hirī ottappaṃ kāyapassaddhi cittapassaddhi kāyalahutā cittalahutā kāyamudutā cittamudutā kāyakammaññatā cittakammaññatā kāyapāguññatā cittapāguññatā kāyujukatā cittujukatā sati sampajaññaṃ samatho vipassanā paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ

ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye eko saṅkhārakkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye eko viññāṇakkhandho hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—ayaṃ tasmiṃ samaye eko viññāṇakkhandho hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ manāyatanaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ manāyatanaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ manindriyaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye ekā manoviññāṇadhātu hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—ayaṃ tasmiṃ samaye ekā manoviññāṇadhātu hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ tasmiṃ samaye ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye ekā dhammadhātu hoti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ayaṃ tasmiṃ samaye ekā dhammadhātu hoti.

Ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Koṭṭhāsavāro.

2.1.1.3. Suññatavāra

Tasmiṃ kho pana samaye dhammā honti, khandhā honti, āyatanāni honti, dhātuyo honti, āhārā honti, indriyāni honti, jhānaṃ hoti, maggo hoti, balāni honti, hetū honti, phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vedanākkhandho hoti, saññākkhandho hoti, saṅkhārakkhandho hoti, viññāṇakkhandho hoti, manāyatanaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, manoviññāṇadhātu hoti, dhammāyatanaṃ hoti, dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭic-

casamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Katame tasmiṃ samaye dhammā honti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime tasmiṃ samaye dhammā honti.

Katame tasmiṃ samaye khandhā honti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime tasmiṃ samaye khandhā honti.

Katamāni tasmiṃ samaye āyatanāni honti? Manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—imāni tasmiṃ samaye āyatanāni honti.

Katamā tasmiṃ samaye dhātuyo honti? Manoviññāṇadhātu, dhammadhātu—imā tasmiṃ samaye dhātuyo honti.

Katame tasmiṃ samaye āhārā honti? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro— ime tasmiṃ samaye āhārā honti.

Katamāni tasmiṃ samaye indriyāni honti? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, manindriyaṃ, somanassindriyaṃ, jīvitindriyaṃ—imāni tasmiṃ samaye indriyāni honti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jhānaṃ hoti? Vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā—idaṃ tasmiṃ samaye jhānaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye maggo hoti? Sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi—ayaṃ tasmiṃ samaye maggo hoti.

Katamāni tasmiṃ samaye balāni honti? Saddhābalaṃ, vīriyabalaṃ, satibalaṃ, samādhibalaṃ, paññābalaṃ, hiribalaṃ, ottappabalaṃ—imāni tasmiṃ samaye balāni honti.

Katame tasmiṃ samaye hetū honti? Alobho, adoso, amoho—ime tasmiṃ samaye hetū honti.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti … pe … idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vedanākkhandho hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye vedanākkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye saññākkhandho hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye saññākkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye viññāṇakkhandho hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye viññāṇakkhandho hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manāyatanaṃ hoti … pe … idaṃ tasmiṃ samaye manāyatanaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti … pe … idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu hoti … pe … ayaṃ tasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye dhammāyatanaṃ hoti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ tasmiṃ samaye dhammāyatanaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye dhammadhātu hoti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ayaṃ tasmiṃ samaye dhammadhātu hoti.

Ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Suññatavāro. Paṭhamaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā … pe … dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Dutiyaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha,

tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, saddhābalaṃ hoti, vīriyabalaṃ hoti, satibalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, hiribalaṃ hoti, ottappabalaṃ hoti, alobho hoti, adoso hoti, anabhijjhā hoti, abyāpādo hoti, hirī hoti, ottappaṃ hoti, kāyapassaddhi hoti, cittapassaddhi hoti, kāyalahutā hoti, cittalahutā hoti, kāyamudutā hoti, cittamudutā hoti, kāyakammaññatā hoti, cittakammaññatā hoti, kāyapāguññatā hoti, cittapāguññatā hoti, kāyujukatā hoti, cittujukatā hoti, sati hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, sattindriyāni honti, pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, cha balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammāsaṅkappo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ alobho adoso anabhijjhā abyāpādo hirī ottappaṃ kāyapassaddhi cittapassaddhi kāyalahutā cittalahutā kāyamudutā cittamudutā kāyakammaññatā cittakammaññatā kāyapāguññatā cittapāguññatā kāyujukatā cittujukatā sati samatho paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Tatiyaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena

rūpārammaṇaṃ vā … pe … dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Catutthaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, saddhābalaṃ hoti, vīriyabalaṃ hoti, satibalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, paññābalaṃ hoti, hiribalaṃ hoti, ottappabalaṃ hoti, alobho hoti, adoso hoti, amoho hoti, anabhijjhā hoti, abyāpādo hoti, sammādiṭṭhi hoti, hirī hoti, ottappaṃ hoti, kāyapassaddhi hoti, cittapassaddhi hoti, kāyalahutā hoti, cittalahutā hoti, kāyamudutā hoti, cittamudutā hoti, kāyakammaññatā hoti, cittakammaññatā hoti kāyapāguññatā hoti, cittapāguññatā hoti, kāyujukatā hoti, cittujukatā hoti, sati hoti, sampajaññaṃ hoti, samatho hoti, vipassanā hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti … pe ….

Katamā tasmiṃ samaye upekkhā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye upekkhā hoti … pe ….

Katamaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, pañcaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ paññābalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ alobho adoso amoho anabhijjhā abyāpādo sammādiṭṭhi hirī ottappaṃ kāyapassaddhi cittapassaddhi kāyalahutā cittalahutā kāyamudutā cittamudutā kāyakammaññatā cittakammaññatā kāyapāguññatā cittapāguññatā kāyujukatā cittujukatā sati sampajaññaṃ samatho vipassanā paggāho avikkhepo.

Ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Pañcamaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Chaṭṭhaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ rūpāram-

maṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, saddhābalaṃ hoti, vīriyabalaṃ hoti, satibalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, hiribalaṃ hoti, ottappabalaṃ hoti, alobho hoti, adoso hoti, anabhijjhā hoti, abyāpādo hoti, hirī hoti, ottappaṃ hoti, kāyapassaddhi hoti, cittapassaddhi hoti, kāyalahutā hoti, cittalahutā hoti, kāyamudutā hoti, cittamudutā hoti, kāyakammaññatā hoti, cittakammaññatā hoti, kāyapāguññatā hoti, cittapāguññatā hoti, kāyujukatā hoti, cittujukatā hoti, sati hoti, samatho hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, sattindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, cha balāni honti, dve hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammāsaṅkappo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ alobho adoso anabhijjhā abyāpādo hirī ottappaṃ kāyapassaddhi cittapassaddhi kāyalahutā cittalahutā kāyamudutā cittamudutā kāyakammaññatā cittakammaññatā kāyapāguññatā cittapāguññatā kāyujukatā cittujukatā sati samatho paggāho avikkhepo.

Ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Sattamaṃ cittaṃ.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā … pe … dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Aṭṭhamaṃ cittaṃ. Aṭṭha kāmāvacaramahākusalacittāni. Dutiyabhāṇavāro.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.7. Abyākatavipāka

2.1.7.1. Kusalavipākapañcaviññāṇa

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjācakkhuviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjācakkhuviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjācakkhuviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjācakkhuviññāṇadhātu—idaṃ

tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye upekkhā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye upekkhā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjācakkhuviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā cakkhuviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ

uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti sukhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, sukhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjākāyaviññāṇadhātusamphassajaṃ kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjākāyaviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjākāyaviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjākāyaviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjākāyaviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ

vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā kāyaviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kusalavipākāni pañcaviññāṇāni.

2.1.7.2. Kusalavipākamanodhātu

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanodhātusamphassajaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanodhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanodhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanodhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye upekkhā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye upekkhā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanodhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manodhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kusalavipākā manodhātu.

2.1.7.3. Kusalavipākamanoviññāṇadhātusomanassasahagata

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti. Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manin-

driyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye pīti hoti? Yā tasmiṃ samaye pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ tasmiṃ samaye pīti hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā

... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kusalavipākā manoviññāṇadhātu somanassasahagatā.

2.1.7.4. Kusalavipākamanoviññāṇadhātuupekkhāsahagata

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vi-

takko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye upekkhā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye upekkhā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye upekkhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kusalavipākā upekkhāsahagatā manoviññāṇadhātu.

2.1.7.5. Aṭṭhamahāvipāka

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā ... pe ... alobho abyākatamūlaṃ ... pe ... adoso abyākatamūlaṃ ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Aṭṭhamahāvipākā.

2.1.7.6. Rūpāvacaravipāka

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Rūpāvacaravipākā.

2.1.7.7. Arūpāvacaravipāka

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ākāsānañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ākāsānañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma viññāṇañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma viññāṇañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ākiñcaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ākiñcaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ

samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Arūpāvacaravipākā.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.4 Aṭṭhakathākaṇḍa

2.4.1. Tikaatthuddhāra

2.4.1.1. Kusalattika

Katame dhammā kusalā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ—ime dhammā kusalā.

Katame dhammā akusalā? Dvādasa akusalacittuppādā—ime dhammā akusalā.

Katame dhammā abyākatā? Catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā abyākatā.

2.4.1.2. Vedanāttika

Katame dhammā sukhāya vedanāya sampayuttā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cattāro kāmāvacarakusalassa vipākato ca kiriyato ca pañca, rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ sukhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā—ime dhammā sukhāya vedanāya sampayuttā.

Katame dhammā dukkhāya vedanāya sampayuttā? Dve domanassasahagatacittuppādā, dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ, etthuppannaṃ dukkhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā—ime dhammā dukkhāya vedanāya sampayuttā.

Katame dhammā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā? Kāmāvacarakusalato cattāro upekkhāsahagatacittuppādā, akusalato cha, kāmāvacarakusalassa vipākato dasa, akusalassa vipākato cha, kiriyato cha, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro arūpāvacarā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā—ime dhammā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Tisso ca vedanā, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā na vattabbā sukhāya vedanāya sampayuttātipi, dukkhāya vedanāya sam-

payuttātipi, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttātipi.

2.4.1.3. Vipākattika

Katame dhammā vipākā? Catūsu bhūmīsu vipāko—ime dhammā vipākā.

Katame dhammā vipākadhammadhammā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ akusalaṃ—ime dhammā vipākadhammadhammā.

Katame dhammā nevavipākanavipākadhammadhammā? Tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā nevavipākanavipākadhammadhammā.

2.4.1.4. Upādinnattika

Katame dhammā upādinnupādāniyā? Tīsu bhūmīsu vipāko, yañca rūpaṃ kammassa katattā—ime dhammā upādinnupādāniyā.

Katame dhammā anupādinnupādāniyā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, yañca rūpaṃ na kammassa katattā—ime dhammā anupādinnupādāniyā.

Katame dhammā anupādinnaanupādāniyā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā anupādinnaanupādāniyā.

2.4.1.5. Saṃkiliṭṭhattika

Katame dhammā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā? Dvādasākusalacittuppādā—ime dhammā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā.

Katame dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā.

Katame dhammā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā.

2.4.1.6. Vitakkattika

Katame dhammā savitakkasavicārā? Kāmāvacaraṃ kusalaṃ, akusalaṃ, kāmāvacarakusalassa vipākato ekādasa cittuppādā, akusalassa vipākato dve, kiriyato ekādasa, rūpāvacaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, etthuppanne vitakkavicāre ṭhapetvā—ime dhammā savitakkasavicārā.

Katame dhammā avitakkavicāramattā? Rūpāvacarapañcakanaye

dutiyaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttarapañcakanaye dutiyaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ vicāraṃ ṭhapetvā, vitakko ca—ime dhammā avitakkavicāramattā.

Katame dhammā avitakkaavicārā? Dvepañcaviññāṇāni, rūpāvacaratikatikajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca lokuttaratikatikajjhānā kusalato ca vipākato ca pañcakanaye dutiye jhāne, uppanno ca vicāro rūpañca nibbānañca—ime dhammā avitakkaavicārā. Vitakkasahajāto vicāro na vattabbo savitakkasavicārotipi, avitakkavicāramattotipi, avitakkaavicārotipi.

2.4.1.7. Pītittika

Katame dhammā pītisahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cattāro, kāmāvacarakusalassa vipākato pañca, kiriyato pañca, rūpāvacaradukatikajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaradukatikajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ pītiṃ ṭhapetvā—ime dhammā pītisahagatā.

Katame dhammā sukhasahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro somanassasahagatacittuppādā, akusalato cattāro, kāmāvacarakusalassa vipākato cha, kiriyato pañca, rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ sukhaṃ ṭhapetvā—ime dhammā sukhasahagatā.

Katame dhammā upekkhāsahagatā? Kāmāvacarakusalato cattāro upekkhāsahagatacittuppādā, akusalato cha, kāmāvacarakusalassa vipākato dasa, akusalassa vipākato cha, kiriyato cha, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, lokuttaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca vipākato ca, etthuppannaṃ upekkhaṃ ṭhapetvā—ime dhammā upekkhāsahagatā. Pīti na pītisahagatā, sukhasahagatā, na upekkhāsahagatā. Sukhaṃ na sukhasahagataṃ, siyā pītisahagataṃ, na upekkhāsahagataṃ, siyā na vattabbaṃ pītisahagatanti. Dve domanassasahagatacittuppādā, dukkhasahagatakāyaviññāṇaṃ, yā ca vedanā upekkhā, rūpañca nibbānañca—ime dhammā na vattabbā pītisahagatātipi, sukhasahagatātipi, upekkhāsahagatātipi.

2.4.1.8. Dassanenapahātabbattika

Katame dhammā dassanena pahātabbā? Cattāro diṭṭhigatasam-

payuttacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo—ime dhammā dassanena pahātabbā.

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbā? Uddhaccasahagato cittuppādo—ime dhammā bhāvanāya pahātabbā. Cattāro diṭṭhigatavippayuttā lobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā—ime dhammā siyā dassanena pahātabbā siyā bhāvanāya pahātabbā.

Katame dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā.

2.4.1.9. Dassanenapahātabbahetukattika

Katame dhammā dassanena pahātabbahetukā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, etthuppannaṃ mohaṃ ṭhapetvā—ime dhammā dassanena pahātabbahetukā.

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā? Uddhaccasahagato cittuppādo, etthuppannaṃ mohaṃ ṭhapetvā—ime dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā. Cattāro diṭṭhigatavippayuttā lobhasahagatacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā— ime dhammā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā bhāvanāya pahātabbahetukā.

Katame dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā? Vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagato moho, catūsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā.

2.4.1.10. Ācayagāmittika

Katame dhammā ācayagāmino? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ—ime dhammā ācayagāmino.

Katame dhammā apacayagāmino? Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā apacayagāmino.

Katame dhammā nevācayagāmināpacayagāmino? Catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā nevācayagāmināpacayagāmino.

2.4.1.11. Sekkhattika

Katame dhammā sekkhā? Cattāro maggā apariyāpannā, heṭṭhimāni ca tīṇi sāmaññaphalāni—ime dhammā sekkhā.

Katame dhammā asekkhā? Upariṭṭhimaṃ arahattaphalaṃ—ime dhammā asekkhā.

Katame dhammā nevasekkhanāsekkhā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā nevasekkhanāsekkhā.

2.4.1.12. Parittattika

Katame dhammā parittā? Kāmāvacarakusalaṃ, akusalaṃ, sabbo kāmāvacarassa vipāko, kāmāvacarakiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā parittā.

Katame dhammā mahaggatā? Rūpāvacarā, arūpāvacarā, kusalābyākatā—ime dhammā mahaggatā.

Katame dhammā appamāṇā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā appamāṇā.

2.4.1.13. Parittārammaṇattika

Katame dhammā parittārammaṇā? Sabbo kāmāvacarassa vipāko, kiriyāmanodhātu, kiriyāhetukamanoviññāṇadhātu somanassasahagatā—ime dhammā parittārammaṇā.

Katame dhammā mahaggatārammaṇā? Viññāṇañcāyatanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ— ime dhammā mahaggatārammaṇā.

Katame dhammā appamāṇārammaṇā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni—ime dhammā appamāṇārammaṇā. Kāmāvacarakusalato cattāro ñāṇavippayuttacittuppādā, kiriyato cattāro ñāṇavippayuttacittuppādā, sabbaṃ akusalaṃ—ime dhammā siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, na appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā parittārammaṇātipi, mahaggatārammaṇātipi. Kāmāvacarakusalato cattāro ñāṇasampayuttacittuppādā, kiriyato cattāro ñāṇasampayuttacittuppādā, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca kiriyato ca, kiriyāhetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagatā—ime dhammā siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, siyā appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā parittārammaṇātipi, mahaggatārammaṇātipi, appamāṇārammaṇātipi. Rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, catutthassa jhānassa vipāko, ākāsānañcāyatanaṃ, ākiñcaññāyatanaṃ—ime dhammā na vattabbā parittārammaṇātipi, mahaggatārammaṇātipi, appamāṇārammaṇātipi. Rūpañca nibbānañca anārammaṇā.

2.4.1.14. Hīnattika

Katame dhammā hīnā? Dvādasa akusalacittuppādā—ime dhammā hīnā.

Katame dhammā majjhimā? Tīsu bhūmīsu kusalaṃ, tīsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, sabbañca rūpaṃ—ime dhammā majjhimā.

Katame dhammā paṇītā? Cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni, nibbānañca—ime dhammā paṇītā.

2.4.1.15. Micchattaniyatattika

Katame dhammā micchattaniyatā? Cattāro diṭṭhigatasampayuttacittuppādā, dve domanassasahagatacittuppādā—ime dhammā siyā micchattaniyatā, siyā aniyatā.

Katame dhammā sammattaniyatā? Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā sammattaniyatā.

Katame dhammā aniyatā? Cattāro diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatacittuppādā, vicikicchāsahagato cittuppādo, uddhaccasahagato cittuppādo, tīsu bhūmīsu kusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, rūpañca, nibbānañca—ime dhammā aniyatā.

2.4.1.16. Maggārammaṇattika

Katame dhammā maggārammaṇā? Kāmāvacarakusalato cattāro ñāṇasampayuttacittuppādā, kiriyato cattāro ñāṇasampayuttacittuppādā—ime dhammā siyā maggārammaṇā, na maggahetukā; siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā maggārammaṇātipi, maggādhipatinotipi. Cattāro ariyamaggā na maggārammaṇā, maggahetukā; siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā maggādhipatinoti. Rūpāvacaracatutthaṃ jhānaṃ kusalato ca kiriyato ca, kiriyāhetukamanoviññāṇadhātu upekkhāsahagatā—ime dhammā siyā maggārammaṇā; na maggahetukā, na maggādhipatino; siyā na vattabbā maggārammaṇāti. Kāmāvacarakusalato cattāro ñāṇavippayuttacittuppādā, sabbaṃ akusalaṃ, sabbo kāmāvacarassa vipāko, kiriyato cha cittuppādā, rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, catutthassa jhānassa vipāko, cattāro āruppā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, cattāri ca sāmaññaphalāni—im dhammā na vattabbā maggārammaṇātipi, maggahetukātipi, maggādhipatinotipi. Rūpañca nibbānañca anārammaṇā.

2.4.1.17. Uppannattika

Katame dhammā uppannā? Catūsu bhūmīsu vipāko, yañca rūpaṃ

kammassa katattā— ime dhammā siyā uppannā, siyā uppādino; na vattabbā anuppannāti. Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, yañca rūpaṃ na kammassa katattā—ime dhammā siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā uppādinoti. Nibbānaṃ na vattabbaṃ uppannantipi, anuppannantipi, uppādinotipi.

2.4.1.18. Atītattika

() Nibbānaṃ ṭhapetvā sabbe dhammā siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. Nibbānaṃ na vattabbaṃ atītantipi, anāgatantipi, paccuppannantipi.

2.4.1.19. Atītārammaṇattika

Katame dhammā atītārammaṇā? Viññāṇañcāyatanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ—ime dhammā atītārammaṇā.

Niyogā anāgatārammaṇā natthi.

Katame dhammā paccuppannārammaṇā? Dvepañcaviññāṇāni, tisso ca manodhātuyo—ime dhammā paccuppannārammaṇā. Kāmāvacarakusalassa vipākato dasa cittuppādā, akusalassa vipākato manoviññāṇadhātu upekkhāsahagatā, kiriyāhetukamanoviññāṇadhātu somanassasahagatā—ime dhammā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā. Kāmāvacarakusalaṃ, akusalaṃ, kiriyato nava cittuppādā, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca kiriyato ca—ime dhammā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā; siyā na vattabbā atītārammaṇātipi, anāgatārammaṇātipi, paccuppannārammaṇātipi. Rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, catutthassa jhānassa vipāko, ākāsānañcāyatanaṃ, ākiñcaññāyatanaṃ, cattāro maggā apariyāpannā, cattāri ca sāmaññaphalāni—ime dhammā na vattabbā atītārammaṇātipi, anāgatārammaṇātipi, paccuppannārammaṇātipi. Rūpañca nibbānañca anārammaṇā.

2.4.1.20. Ajjhattattika

Anindriyabaddharūpañca nibbānañca ṭhapetvā, sabbe dhammā siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. Anindriyabaddharūpañca nibbānañca bahiddhā.

2.4.1.21. Ajjhattārammaṇattika

Katame dhammā ajjhattārammaṇā? Viññāṇañcāyatanaṃ, nevasaññānāsaññāyatanaṃ—ime dhammā ajjhattārammaṇā.

Katame dhammā bahiddhārammaṇā? Rūpāvacaratikacatukkajjhānā kusalato ca vipākato ca kiriyato ca, catutthassa jhānassa vipāko, ākāsānañcāyatanaṃ, cattāro maggā apariyāpannā cattāri ca sāmaññaphalāni—ime dhammā bahiddhārammaṇā. Rūpaṃ ṭhapetvā, sabbeva kāmāvacarā kusalākusalābyākatā dhammā, rūpāvacaraṃ catutthaṃ jhānaṃ kusalato ca kiriyato ca—ime dhammā siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā. Ākiñcaññāyatanaṃ na vattabbaṃ ajjhattārammaṇantipi, bahiddhārammaṇantipi, ajjhattabahiddhārammaṇantipi. Rūpañca nibbānañca anārammaṇā.

2.4.1.22. Sanidassanattika

Katame dhammā sanidassanasappaṭighā? Rūpāyatanaṃ—ime dhammā sanidassanasappaṭighā.

Katame dhammā anidassanasappaṭighā? Cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ—ime dhammā anidassanasappaṭighā.

Katame dhammā anidassanaappaṭighā? Catūsu bhūmīsu kusalaṃ, akusalaṃ, catūsu bhūmīsu vipāko, tīsu bhūmīsu kiriyābyākataṃ, yañca rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, nibbānañca—ime dhammā anidassanaappaṭighā.

Tikaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.3. Arūpāvacarakusala

2.1.3.1. Cattāri arūpajhānāni soḷasakkhattukāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ākāsānañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma viññāṇañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ākiñcaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Cattāri arūpajhānāni soḷasakkhattukāni. Arūpāvacarakusalaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.3 Nikkhepakaṇḍa

2.3.2. Dukanikkhepa

2.3.2.1. Hetugocchaka

2.3.2.1.1. Hetuduka

Katame dhammā hetū? Tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū, nava kāmāvacarahetū cha rūpāvacarahetū, cha arūpāvacarahetū, cha apariyāpannahetū.

Tattha katame tayo kusalahetū? Alobho, adoso, amoho.

Tattha katamo alobho? Yo alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati alobho.

Tattha katamo adoso? Yo adoso adussanā adussitattaṃ metti mettāyanā mettāyitattaṃ anuddā anuddāyanā anudāyitattaṃ hitesitā anukampā abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati adoso.

Tattha katamo amoho? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ, pubbante ñāṇaṃ, aparante ñāṇaṃ, pubbantāparante ñāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ, yā evarūpā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko

paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati amoho.

Ime tayo kusalahetū.

Tattha katame tayo akusalahetū? Lobho, doso, moho.

Tattha katamo lobho? Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandīrāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā suttaṃ visaṭā āyūhinī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu āsā āsisanā āsisitattaṃ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā pajappā abhijappā jappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chādanaṃ bandhanaṃ upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati lobho.

Tattha katamo doso? Anatthaṃ me acarīti āghāto jāyati, anatthaṃ me caratīti āghāto jāyati, anatthaṃ me carissatīti āghāto jāyati, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari … pe … anatthaṃ carati … pe … anatthaṃ carissatīti āghāto jāyati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari … pe … atthaṃ carati … pe … atthaṃ carissatīti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati doso.

Tattha katamo moho? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ, yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho ap-

paṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati moho.

Ime tayo akusalahetū.

Tattha katame tayo abyākatahetū? Kusalānaṃ vā dhammānaṃ vipākato kiriyābyākatesu vā dhammesu alobho adoso amoho—ime tayo abyākatahetū.

Tattha katame nava kāmāvacarahetū? Tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū—ime nava kāmāvacarahetū.

Tattha katame cha rūpāvacarahetū? Tayo kusalahetū, tayo abyākatahetū—ime cha rūpāvacarahetū.

Tattha katame cha arūpāvacarahetū? Tayo kusalahetū, tayo abyākatahetū—ime cha arūpāvacarahetū.

Tattha katame cha apariyāpannahetū? Tayo kusalahetū, tayo abyākatahetū—ime cha apariyāpannahetū.

Tattha katame tayo kusalahetū? Alobho, adoso, amoho.

Tattha katamo alobho? Yo alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati alobho.

Tattha katamo adoso? Yo adoso adussanā adussitattaṃ ... pe ... abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati adoso.

Tattha katamo amoho? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ, pubbante ñāṇaṃ, aparante ñāṇaṃ, pubbantāparante ñāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu ñāṇaṃ, yā evarūpā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ vuccati amoho.

Ime tayo kusalahetū.

Tattha katame tayo abyākatahetū? Kusalānaṃ dhammānaṃ vipākato

alobho adoso amoho—ime tayo abyākatahetū. Ime cha apariyāpanna-hetū—ime dhammā hetū.

Katame dhammā na hetū? Te dhamme ṭhapetvā, avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na hetū.

2.3.2.1.2. Sahetukaduka

Katame dhammā sahetukā? Tehi dhammehi ye dhammā sahetukā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā sahetukā.

Katame dhammā ahetukā? Tehi dhammehi ye dhammā ahetukā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā ahetukā.

2.3.2.1.3. Hetusampayuttaduka

Katame dhammā hetusampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā hetusampayuttā.

Katame dhammā hetuvippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā hetuvippayuttā.

2.3.2.1.4. Hetusahetukaduka

Katame dhammā hetū ceva sahetukā ca? Lobho mohena hetu ceva sahetuko ca, moho lobhena hetu ceva sahetuko ca, doso mohena hetu ceva sahetuko ca, moho dosena hetu ceva sahetuko ca; alobho adoso amoho, te aññamaññaṃ hetū ceva sahetukā ca—ime dhammā hetū ceva sahetukā ca.

Katame dhammā sahetukā ceva na ca hetū? Tehi dhammehi ye dhammā sahetukā te dhamme ṭhapetvā, vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā sahetukā ceva na ca hetū.

2.3.2.1.5. Hetuhetusampayuttaduka

Katame dhammā hetū ceva hetusampayuttā ca? Lobho mohena hetu ceva hetusampayutto ca, moho lobhena hetu ceva hetusampayutto ca, doso mohena hetu ceva hetusampayutto ca, moho dosena hetu ceva hetusampayutto ca; alobho adoso amoho, te aññamaññaṃ hetū ceva hetusampayuttā ca—ime dhammā hetū ceva hetusampayuttā ca.

Katame dhammā hetusampayuttā ceva na ca hetū? Tehi dhammehi

ye dhammā sampayuttā te dhamme ṭhapetvā, vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā hetusampayuttā ceva na ca hetū.

2.3.2.1.6. Nahetusahetukaduka

Katame dhammā na hetū sahetukā? Tehi dhammehi ye dhammā na hetū sahetukā vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā na hetū sahetukā.

Katame dhammā na hetū ahetukā? Tehi dhammehi ye dhammā na hetū ahetukā vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na hetū ahetukā.

2.3.2.2. Cūḷantaraduka

2.3.2.2.1. Sappaccayaduka

Katame dhammā sappaccayā? Pañcakkhandhā—rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā sappaccayā.

Katame dhammā appaccayā? Asaṅkhatā dhātu—ime dhammā appaccayā.

2.3.2.2.2. Saṅkhataduka

Katame dhammā saṅkhatā? Yeva te dhammā sappaccayā, teva te dhammā saṅkhatā.

Katame dhammā asaṅkhatā? Yo eva so dhammo appaccayo, so eva so dhammo asaṅkhato.

2.3.2.2.3. Sanidassanaduka

Katame dhammā sanidassanā? Rūpāyatanaṃ—ime dhammā sanidassanā.

Katame dhammā anidassanā? Cakkhāyatanaṃ … pe … phoṭṭhabbāyatanaṃ, vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho, yañca rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anidassanā.

2.3.2.2.4. Sappaṭighaduka

Katame dhammā sappaṭighā? Cakkhāyatanaṃ … pe … phoṭṭhabbāyatanaṃ—ime dhammā sappaṭighā.

Katame dhammā appaṭighā? Vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho, yañca rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā appaṭighā.

2.3.2.2.5. Rūpīduka

Katame dhammā rūpino? Cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ—ime dhammā rūpino.

Katame dhammā arūpino? Vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā arūpino.

2.3.2.2.6. Lokiyaduka

Katame dhammā lokiyā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, rūpakkhandho … pe … viññāṇakkhandho dhammā lokiyā.

Katame dhammā lokuttarā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā lokuttarā.

2.3.2.2.7. Kenaciviññeyyaduka

Katame dhammā kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā?

Ye te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā; ye vā pana te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā.

Ye te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā; ye vā pana te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā.

Ye te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā; ye vā pana te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā.

Ye te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā; ye vā pana te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā.

Ye te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā; ye vā pana te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā.

Ye te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā; ye vā pana te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā.

Ye te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā; ye vā pana te dhammā kāyaviññeyyā na te dhammā sotaviññeyyā.

Ye te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā; ye vā pana te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā.

Ye te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā; ye vā pana te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā.

Ye te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā; ye vā pana te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā.

Ye te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā; ye vā pana te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā.

Ye te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā; ye vā pana te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā.

Ye te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā; ye vā pana te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā.

Ye te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā; ye vā pana te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā.

Ye te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā; ye vā pana te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā.

Ye te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā; ye vā pana te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā.

Ye te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā cakkhuviññeyyā; ye vā pana te dhammā cakkhuviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā.

Ye te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā sotaviññeyyā; ye vā pana te dhammā sotaviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā.

Ye te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā ghānaviññeyyā; ye vā pana te dhammā ghānaviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā.

Ye te dhammā kāyaviññeyyā, na te dhammā jivhāviññeyyā; ye vā pana te dhammā jivhāviññeyyā, na te dhammā kāyaviññeyyā.

Ime dhammā kenaci viññeyyā kenaci na viññeyyā.

2.3.2.3. Āsavagocchaka

2.3.2.3.1. Āsavaduka

Katame dhammā āsavā? Cattāro āsavā—kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo.

Tattha katamo kāmāsavo? Yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati kāmāsavo.

Tattha katamo bhavāsavo? Yo bhavesu bhavachando bhavarāgo bhavanandī bhavataṇhā bhavasineho bhavapariḷāho bhavamucchā bhavajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati bhavāsavo.

Tattha katamo diṭṭhāsavo? Sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivip-

phanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati diṭṭhāsavo. Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhāsavo.

Tattha katamo avijjāsavo? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ; yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati avijjāsavo.

Ime dhammā āsavā.

Katame dhammā no āsavā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no āsavā.

2.3.2.3.2. Sāsavaduka

Katame dhammā sāsavā? Kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā sāsavā.

Katame dhammā anāsavā? Apariyāpannā maggā ca maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anāsavā.

2.3.2.3.3. Āsavasampayuttaduka

Katame dhammā āsavasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā āsavasampayuttā.

Katame dhammā āsavavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā āsavavippayuttā.

2.3.2.3.4. Āsavasāsavaduka

Katame dhammā āsavā ceva sāsavā ca? Teyeva āsavā āsavā ceva sāsavā ca.

Katame dhammā sāsavā ceva no ca āsavā? Tehi dhammehi ye dhammā

sāsavā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho … pe … viññāṇakkhandho—im dhammā sāsavā ceva no ca āsavā.

2.3.2.3.5. Āsavaāsavasampayuttaduka

Katame dhammā āsavā ceva āsavasampayuttā ca? Kāmāsavo avijjāsavena āsavo ceva āsavasampayutto ca, avijjāsavo kāmāsavena āsavo ceva āsavasampayutto ca, bhavāsavo avijjāsavena āsavo ceva āsavasampayutto ca, avijjāsavo bhavāsavena āsavo ceva āsavasampayutto ca, diṭṭhāsavo avijjāsavena āsavo ceva āsavasampayutto ca, avijjāsavo diṭṭhāsavena āsavo ceva āsavasampayutto ca—ime dhammā āsavā ceva āsavasampayuttā ca.

Katame dhammā āsavasampayuttā ceva no ca āsavā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā āsavasampayuttā ceva no ca āsavā.

2.3.2.3.6. Āsavavippayuttasāsavaduka

Katame dhammā āsavavippayuttā sāsavā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, rūpakkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā āsavavippayuttā sāsavā.

Katame dhammā āsavavippayuttā anāsavā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā āsavavippayuttā anāsavā.

Nikkhepakaṇḍe paṭhamabhāṇavāro.

2.3.2.4. Saññojanagocchaka

2.3.2.4.1. Saññojanaduka

Katame dhammā saññojanā? Dasa saññojanāni—kāmarāgasaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ, mānasaññojanaṃ, diṭṭhisaññojanaṃ, vicikicchāsaññojanaṃ, sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ, bhavarāgasaññojanaṃ, issāsaññojanaṃ, macchariyasaññojanaṃ, avijjāsaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ kāmarāgasaññojanaṃ? Yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ—idaṃ vuccati kāmarāgasaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ paṭighasaññojanaṃ? Anatthaṃ me acarīti āghāto jāyati, anatthaṃ me caratīti āghāto jāyati, anatthaṃ me carissatīti

āghāto jāyati, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissatīti āghāto jāyati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissatīti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—idaṃ vuccati paṭighasaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ mānasaññojanaṃ? Seyyohamasmīti māno, sadisohamasmīti māno, hīnohamasmīti māno. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—idaṃ vuccati mānasaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ diṭṭhisaññojanaṃ? Sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati diṭṭhisaññojanaṃ. Ṭhapetvā sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhisaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ vicikicchāsaññojanaṃ? Satthari kaṅkhati vicikicchati, dhamme kaṅkhati vicikicchati, saṃghe kaṅkhati vicikicchati, sikkhāya kaṅkhati vicikicchati, pubbante kaṅkhati vicikicchati, aparante kaṅkhati vicikicchati, pubbantāparante kaṅkhati vicikicchati, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhati vicikicchati; yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā thambhitattaṃ cittassa manovilekho—idaṃ vuccati vicikicchāsaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ? Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlena suddhi vatena suddhi sīlabbatena suddhīti; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ

diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ bhavarāgasaññojanaṃ? Yo bhavesu bhavachando bhavarāgo bhavanandī bhavataṇhā bhavasineho bhavapariḷāho bhavamucchā bhavajjhosānaṃ—idaṃ vuccati bhavarāgasaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ issāsaññojanaṃ? Yā paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issā issāyanā issāyitattaṃ usūyā usūyanā usūyitattaṃ—idaṃ vuccati issāsaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ macchariyasaññojanaṃ? Pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyasaññojanaṃ.

Tattha katamaṃ avijjāsaññojanaṃ? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ; yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccati avijjāsaññojanaṃ.

Ime dhammā saññojanā.

Katame dhammā no saññojanā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākat dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no saññojanā.

2.3.2.4.2. Saññojaniyaduka

Katame dhammā saññojaniyā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā saññojaniyā.

Katame dhammā asaññojaniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā asaññojaniyā.

2.3.2.4.3. Saññojanasampayuttaduka

Katame dhammā saññojanasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā saññojanasampayuttā.

Katame dhammā saññojanavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā saññojanavippayuttā.

2.3.2.4.4. Saññojanasaññojaniyaduka

Katame dhammā saññojanā ceva saññojaniyā ca? Tāneva saññojanāni saññojanā ceva saññojaniyā ca.

Katame dhammā saññojaniyā ceva no ca saññojanā? Tehi dhammehi ye dhammā saññojaniyā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā saññojaniyā ceva no ca saññojanā.

2.3.2.4.5. Saññojanasaññojanasampayuttaduka

Katame dhammā saññojanā ceva saññojanasampayuttā ca? Kāmarāgasaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ kāmarāgasaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, paṭighasaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ paṭighasaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, mānasaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ mānasaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ diṭṭhisaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, vicikicchāsaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ vicikicchāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ sīlabbataparāmāsasaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, bhavarāgasaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ bhavarāgasaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, issāsaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca,

janaṃ issāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, macchariyasaññojanaṃ avijjāsaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca, avijjāsaññojanaṃ macchariyasaññojanena saññojanañceva saññojanasampayuttañca—ime dhammā saññojanā ceva saññojanasampayuttā ca.

Katame dhammā saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanā.

2.3.2.4.6. Saññojanavippayuttasaññojaniyaduka

Katame dhammā saññojanavippayuttā saññojaniyā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā saññojanavippayuttā saññojaniyā.

Katame dhammā saññojanavippayuttā asaññojaniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā saññojanavippayuttā asaññojaniyā.

2.3.2.5. Ganthagocchaka

2.3.2.5.1. Ganthaduka

Katame dhammā ganthā? Cattāro ganthā—abhijjhākāyagantho, byāpādo kāyagantho, sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃ saccābhiniveso kāyagantho.

Tattha katamo abhijjhākāyagantho? Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandīrāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā suttaṃ visaṭā āyūhinī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu āsā āsisanā āsisitattaṃ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā pajappā abhijappā jappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chādanaṃ bandhanaṃ upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ

dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati abhijjhākāyagantho.

Tattha katamo byāpādo kāyagantho? Anatthaṃ me acarīti āghāto jāyati, anatthaṃ me caratīti āghāto jāyati, anatthaṃ me carissatīti āghāto jāyati, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissatīti āghāto jāyati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissatīti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati byāpādo kāyagantho.

Tattha katamo sīlabbataparāmāso kāyagantho? Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlena suddhi, vatena suddhi, sīlabbatena suddhīti; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sīlabbataparāmāso kāyagantho.

Tattha katamo idaṃsaccābhiniveso kāyagantho? Sassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; asassato loko, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; antavā loko, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; anantavā loko, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā, idameva saccaṃ moghamaññanti vā; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. Ṭhapetvā sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthaṃ sabbāpi micchādiṭṭhi idaṃsaccābhiniveso kāyagantho.

Ime dhammā ganthā.

Katame dhammā no ganthā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no ganthā.

2.3.2.5.2. Ganthaniyaduka

Katame dhammā ganthaniyā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā ganthaniyā.

Katame dhammā aganthaniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā aganthaniyā.

2.3.2.5.3. Ganthasampayuttaduka

Katame dhammā ganthasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā ganthasampayuttā.

Katame dhammā ganthavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā ganthavippayuttā.

2.3.2.5.4. Ganthaganthaniyaduka

Katame dhammā ganthā ceva ganthaniyā ca? Teva ganthā ganthā ceva ganthaniyā ca.

Katame dhammā ganthaniyā ceva no ca ganthā? Tehi dhammehi ye dhammā ganthaniyā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā ganthaniyā ceva no ca ganthā.

2.3.2.5.5. Ganthaganthasampayuttaduka

Katame dhammā ganthā ceva ganthasampayuttā ca? Sīlabbataparāmāso kāyagantho abhijjhākāyaganthena gantho ceva ganthasampayutto ca, abhijjhākāyagantho sīlabbataparāmāsena kāyaganthena gantho ceva ganthasampayutto ca, idaṃsaccābhiniveso kāyagantho abhijjhākāyaganthena gantho ceva ganthasampayutto ca, abhijjhākāyagantho idaṃsaccābhinivesena kāyaganthena gantho ceva ganthasampayutto ca—ime dhammā ganthā ceva ganthasampayuttā ca.

Katame dhammā ganthasampayuttā ceva no ca ganthā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho

... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā ganthasampayuttā ceva no ca ganthā.

2.3.2.5.6. Ganthavippayuttaganthaniyaduka

Katame dhammā ganthavippayuttā ganthaniyā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā ganthavippayuttā ganthaniyā.

Katame dhammā ganthavippayuttā aganthaniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā ganthavippayuttā aganthaniyā.

2.3.2.6. Oghagocchaka

Katame dhammā oghā? (Cattāro oghā) ... pe ... (ime dhammā oghavippayuttā oghaniyā.)

2.3.2.7. Yogagocchaka

Katame dhammā yogā? (Cattāro yogā) ... pe ... (ime dhammā yogavippayuttā yoganiyā.)

2.3.2.8. Nīvaraṇagocchaka

2.3.2.8.1. Nīvaraṇaduka

Katame dhammā nīvaraṇā? Cha nīvaraṇā—kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ, avijjānīvaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ? Yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ—idaṃ vuccati kāmacchandanīvaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ byāpādanīvaraṇaṃ? Anatthaṃ me acarīti āghāto jāyati, anatthaṃ me caratīti āghāto jāyati; anatthaṃ me carissatīti āghāto jāyati; piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissatīti āghāto jāyati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissatīti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—idaṃ vuccati byāpādanīvaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ thinamiddhanīvaraṇaṃ? Atthi thinaṃ, atthi middhaṃ.

Tattha katamaṃ thinaṃ? Yā cittassa akallatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnaṃ līyanā līyitattaṃ thinaṃ thiyanā thiyitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati thinaṃ.

Tattha katamaṃ middhaṃ? Yā kāyassa akallatā akammaññatā onāho pariyonāho antosamorodho middhaṃ soppaṃ pacalāyikā soppaṃ supanā supitattaṃ—idaṃ vuccati middhaṃ. Iti idañca thinaṃ, idañca middhaṃ—idaṃ vuccati thinamiddhanīvaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ? Atthi uddhaccaṃ, atthi kukkuccaṃ.

Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati uddhaccaṃ.

Tattha katamaṃ kukkuccaṃ? Akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, avajje vajjasaññitā, vajje avajjasaññitā. Yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekho—idaṃ vuccati kukkuccaṃ. Iti idañca uddhaccaṃ, idañca kukkuccaṃ—idaṃ vuccati uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ? Satthari kaṅkhati vicikicchati, dhamme kaṅkhati vicikicchati, saṃghe kaṅkhati vicikicchati, sikkhāya kaṅkhati vicikicchati, pubbante kaṅkhati vicikicchati, aparante kaṅkhati vicikicchati, pubbantāparante kaṅkhati vicikicchati, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhati vicikicchati. Yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā thambhitattaṃ cittassa manovilekho—idaṃ vuccati vicikicchānīvaraṇaṃ.

Tattha katamaṃ avijjānīvaraṇaṃ? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ; yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo

avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccati avijjānīvaraṇaṃ.

Ime dhammā nīvaraṇā.

Katame dhammā no nīvaraṇā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no nīvaraṇā.

2.3.2.8.2. Nīvaraṇiyaduka

Katame dhammā nīvaraṇiyā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho dhammā nīvaraṇiyā.

Katame dhammā anīvaraṇiyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anīvaraṇiyā.

2.3.2.8.3. Nīvaraṇasampayuttaduka

Katame dhammā nīvaraṇasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā nīvaraṇasampayuttā.

Katame dhammā nīvaraṇavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā nīvaraṇavippayuttā.

2.3.2.8.4. Nīvaraṇanīvaraṇiyaduka

Katame dhammā nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca? Tāneva nīvaraṇāni nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca.

Katame dhammā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā? Tehi dhammehi ye dhammā nīvaraṇiyā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā.

2.3.2.8.5. Nīvaraṇanīvaraṇasampayuttaduka

Katame dhammā nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca? Kāmacchandanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ kāmacchandanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, byāpādanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ byāpādanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, thinamiddhanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ thinamid-

dhanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, kukkuccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ kukkuccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, vicikicchānīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, kāmacchandanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ kāmacchandanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, byāpādanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ byāpādanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ thinamiddhanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, kukkuccanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ kukkuccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, vicikicchānīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ vicikicchānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, avijjānīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇena nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca—ime dhammā nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca.

Katame dhammā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā.

2.3.2.8.6. Nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyaduka

Katame dhammā nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyā.

Katame dhammā nīvaraṇavippayuttā anīvaraṇiyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā nī-

varaṇavippayuttā anīvaraṇiyā.

2.3.2.9. Parāmāsagocchaka

2.3.2.9.1. Parāmāsaduka

Katame dhammā parāmāsā? Diṭṭhiparāmāso.

Tattha katamo diṭṭhiparāmāso? Sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati diṭṭhiparāmāso. Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhiparāmāso.

Ime dhammā parāmāsā.

Katame dhammā no parāmāsā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no parāmāsā.

2.3.2.9.2. Parāmaṭṭhaduka

Katame dhammā parāmaṭṭhā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho dhammā parāmaṭṭhā.

Katame dhammā aparāmaṭṭhā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā aparāmaṭṭhā.

2.3.2.9.3. Parāmāsasampayuttaduka

Katame dhammā parāmāsasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā parāmāsasampayuttā.

Katame dhammā parāmāsavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā parāmāsavippayuttā.

2.3.2.9.4. Parāmāsaparāmaṭṭhaduka

Katame dhammā parāmāsā ceva parāmaṭṭhā ca? Sveva parāmāso parāmāso ceva parāmaṭṭho ca.

Katame dhammā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā? Tehi dham-

mehi ye dhammā parāmaṭṭhā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā.

2.3.2.9.5. Parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhaduka

Katame dhammā parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā.

Katame dhammā parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā.

2.3.2.10. Mahantaraduka

2.3.2.10.1. Sārammaṇaduka

Katame dhammā sārammaṇā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā sārammaṇā.

Katame dhammā anārammaṇā? Sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anārammaṇā.

2.3.2.10.2. Cittaduka

Katame dhammā cittā? Cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu—ime dhammā cittā.

Katame dhammā no cittā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittā.

2.3.2.10.3. Cetasikaduka

Katame dhammā cetasikā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandh dhammā cetasikā.

Katame dhammā acetasikā? Cittañca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā acetasikā.

2.3.2.10.4. Cittasampayuttaduka

Katame dhammā cittasampayuttā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasampayuttā.

Katame dhammā cittavippayuttā? Sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā cittavippayuttā. Cittaṃ na vattabbaṃ—cittena sampayuttantipi, cittena vippayuttantipi.

2.3.2.10.5. Cittasaṃsaṭṭhaduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho— ime dhammā cittasaṃsaṭṭhā.

Katame dhammā cittavisaṃsaṭṭhā? Sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā cittavisaṃsaṭṭhā. Cittaṃ na vattabbaṃ—cittena saṃsaṭṭhantipi, cittena visaṃsaṭṭhantipi.

2.3.2.10.6. Cittasamuṭṭhānaduka

Katame dhammā cittasamuṭṭhānā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho; kāyaviññatti vacīviññatti; yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ākāsadhātu āpodhātu rūpassa lahutā rūpassa mudutā rūpassa kammaññatā rūpassa upacayo rūpassa santati kabaḷīkāro āhāro—ime dhammā cittasamuṭṭhānā.

Katame dhammā no cittasamuṭṭhānā? Cittañca, avasesañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittasamuṭṭhānā.

2.3.2.10.7. Cittasahabhūduka

Katame dhammā cittasahabhuno? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, kāyaviññatti, vacīviññatti—ime dhammā cittasahabhuno.

Katame dhammā no cittasahabhuno? Cittañca, avasesañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittasahabhuno.

2.3.2.10.8. Cittānuparivattiduka

Katame dhammā cittānuparivattino? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, kāyaviññatti, vacīviññatti—ime dhammā cittānuparivattino.

Katame dhammā no cittānuparivattino? Cittañca, avasesañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittānuparivattino.

2.3.2.10.9. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā.

Katame dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā? Cittañca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā.

2.3.2.10.10. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno? Vedanākkhandho,

saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno.

Katame dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno? Cittañca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno.

2.3.2.10.11. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka

Katame dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—ime dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino.

Katame dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino? Cittañca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino.

2.3.2.10.12. Ajjhattikaduka

Katame dhammā ajjhattikā? Cakkhāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ—ime dhammā ajjhattikā.

Katame dhammā bāhirā? Rūpāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ—ime dhammā bāhirā.

2.3.2.10.13. Upādāduka

Katame dhammā upādā? Cakkhāyatanaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—ime dhammā upādā.

Katame dhammā no upādā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho, cattāro ca mahābhūtā, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no upādā.

2.3.2.10.14. Upādinnaduka

Katame dhammā upādinnā? Sāsavā kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho; yañca rūpaṃ kammassa katattā—ime dhammā upādinnā.

Katame dhammā anupādinnā? Sāsavā kusalākusalā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho; ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, yañca rūpaṃ na kammassa katattā, apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anupādinnā.

2.3.2.11. Upādānagocchaka

2.3.2.11.1. Upādānaduka

Katame dhammā upādānā? Cattāri upādānāni—kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ.

Tattha katamaṃ kāmupādānaṃ? Yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ—idaṃ vuccati kāmupādānaṃ.

Tattha katamaṃ diṭṭhupādānaṃ? Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā, ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati diṭṭhupādānaṃ. Ṭhapetvā sīlabbatupādānañca attavādupādānañca sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhupādānaṃ.

Tattha katamaṃ sīlabbatupādānaṃ? Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlena suddhi, vatena suddhi, sīlabbatena suddhīti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati sīlabbatupādānaṃ.

Tattha katamaṃ attavādupādānaṃ? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati attavādupādānaṃ.

Ime dhammā upādānā.

Katame dhammā no upādānā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyā

dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no upādānā.

2.3.2.11.2. Upādāniyaduka

Katame dhammā upādāniyā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā upādāniyā.

Katame dhammā anupādāniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anupādāniyā.

2.3.2.11.3. Upādānasampayuttaduka

Katame dhammā upādānasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā upādānasampayuttā.

Katame dhammā upādānavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā upādānavippayuttā.

2.3.2.11.4. Upādānaupādāniyaduka

Katame dhammā upādānā ceva upādāniyā ca? Tāneva upādānāni upādānā ceva upādāniyā ca.

Katame dhammā upādāniyā ceva no ca upādānā? Tehi dhammehi ye dhammā upādāniyā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā upādāniyā ceva no ca upādānā.

2.3.2.11.5. Upādānaupādānasampayuttaduka

Katame dhammā upādānā ceva upādānasampayuttā ca? Diṭṭhupādānaṃ kāmupādānena upādānañceva upādānasampayuttañca, kāmupādānaṃ diṭṭhupādānena upādānañceva upādānasampayuttañca, sīlabbatupādānaṃ kāmupādānena upādānañceva upādānasampayuttañca, kāmupādānaṃ sīlabbatupādānena upādānañceva upādānasampayuttañca, attavādupādānaṃ kāmupādānena upādānañceva upādānasampayuttañca, kāmupādānaṃ attavādupādānena upādānañceva upādānasampayuttañca—ime dhammā upādānā ceva upādānasampayuttā ca.

Katame dhammā upādānasampayuttā ceva no ca upādānā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho

... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā upādānasampayuttā ceva no ca upādānā.

2.3.2.11.6. Upādānavippayuttaupādāniyaduka

Katame dhammā upādānavippayuttā upādāniyā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā upādānavippayuttā upādāniyā.

Katame dhammā upādānavippayuttā anupādāniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā upādānavippayuttā anupādāniyā.

Nikkhepakaṇḍe dutiyabhāṇavāro.

2.3.2.12. Kilesagocchaka

2.3.2.12.1. Kilesaduka

Katame dhammā kilesā? Dasa kilesavatthūni—lobho, doso, moho, māno, diṭṭhi, vicikicchā, thinaṃ, uddhaccaṃ, ahirīkaṃ, anottappaṃ.

Tattha katamo lobho? Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandīrāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho paligedho saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā suttaṃ visaṭā āyūhinī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu āsā āsisanā āsisitattaṃ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā pajappā abhijappā jappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chādanaṃ bandhanaṃ upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati lobho.

Tattha katamo doso? Anatthaṃ me acarīti āghāto jāyati, anatthaṃ me caratīti āghāto jāyati, anatthaṃ me carissatīti āghāto jāyati, piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissatīti āghāto jāyati, appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ...

atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissatīti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati doso.

Tattha katamo moho? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ. Yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhanā apariyogāhanā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati moho.

Tattha katamo māno? Seyyohamasmīti māno, sadisohamasmīti māno, hīnohamasmīti māno; yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnamo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati māno.

Tattha katamā diṭṭhi? Sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā; yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati diṭṭhi. Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhi.

Tattha katamā vicikicchā? Satthari kaṅkhati vicikicchati, dhamme kaṅkhati vicikicchati, saṃghe kaṅkhati vicikicchati sikkhāya kaṅkhati vicikicchati, pubbante kaṅkhati vicikicchati, aparante kaṅkhati vicikicchati, pubbantāparante kaṅkhati vicikicchati, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhati vicikicchati; yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo, anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā

thambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati vicikicchā.

Tattha katamaṃ thinaṃ? Yā cittassa akallatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnaṃ līyanā līyitattaṃ thinaṃ thiyanā thiyitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati thinaṃ.

Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati uddhaccaṃ.

Tattha katamaṃ ahirikaṃ? Yaṃ na hirīyati hiriyitabbena, na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati ahirikaṃ.

Tattha katamaṃ anottappaṃ? Yaṃ na ottappati ottappitabbena, na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati anottappaṃ.

Ime dhammā kilesā.

Katame dhammā no kilesā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākat dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā no kilesā.

2.3.2.12.2. Saṃkilesikaduka

Katame dhammā saṃkilesikā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho dhammā saṃkilesikā.

Katame dhammā asaṃkilesikā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā asaṃkilesikā.

2.3.2.12.3. Saṃkiliṭṭhaduka

Katame dhammā saṃkiliṭṭhā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho, doso, moho; tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā saṃkiliṭṭhā.

Katame dhammā asaṃkiliṭṭhā? Kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā asaṃkiliṭṭhā.

2.3.2.12.4. Kilesasampayuttaduka

Katame dhammā kilesasampayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā

kilesasampayuttā.

Katame dhammā kilesavippayuttā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā kilesavippayuttā.

2.3.2.12.5. Kilesasaṃkilesikaduka

Katame dhammā kilesā ceva saṃkilesikā ca? Teva kilesā kilesā ceva saṃkilesikā ca.

Katame dhammā saṃkilesikā ceva no ca kilesā? Tehi dhammehi ye dhammā saṃkilesikā, te dhamme ṭhapetvā avasesā sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā saṃkilesikā ceva no ca kilesā.

2.3.2.12.6. Kilesasaṃkiliṭṭhaduka

Katame dhammā kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca? Teva kilesā kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca.

Katame dhammā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā? Tehi dhammehi ye dhammā saṃkiliṭṭhā, te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā.

2.3.2.12.7. Kilesakilesasampayuttaduka

Katame dhammā kilesā ceva kilesasampayuttā ca? Lobho mohena kileso ceva kilesasampayutto ca, moho lobhena kileso ceva kilesasampayutto ca, doso mohena kileso ceva kilesasampayutto ca, moho dosena kileso ceva kilesasampayutto ca, māno mohena kileso ceva kilesasampayutto ca, moho mānena kileso ceva kilesasampayutto ca, diṭṭhi mohena kileso ceva kilesasampayuttā ca, moho diṭṭhiyā kileso ceva kilesasampayutto ca, vicikicchā mohena kileso ceva kilesasampayuttā ca, moho vicikicchāya kileso ceva kilesasampayutto ca, thinaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, moho thinena kileso ceva kilesasampayutto ca, uddhaccaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, moho uddhaccena kileso ceva kilesasampayutto ca, ahirikaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, moho ahirikena kileso ceva kilesasampayutto ca, anottappaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, moho anottappena kileso ceva kilesasampayutto ca.

Lobho uddhaccena kileso ceva kilesasampayutto ca, uddhaccaṃ lobhena kileso ceva kilesasampayuttañca, doso uddhaccena kileso ceva kilesasampayutto ca, uddhaccaṃ dosena kileso ceva kilesasam-

payuttañca, moho uddhaccena kileso ceva kilesasampayutto ca, uddhaccaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, māno uddhaccena kileso ceva kilesasampayutto ca, uddhaccaṃ mānena kileso ceva kilesasampayuttañca, diṭṭhi uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttā ca, uddhaccaṃ diṭṭhiyā kileso ceva kilesasampayuttañca, vicikicchā uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttā ca, uddhaccaṃ vicikicchāya kileso ceva kilesasampayuttañca, thinaṃ uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttañca, uddhaccaṃ thinena kileso ceva kilesasampayuttañca, ahirikaṃ uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttañca, uddhaccaṃ ahirikena kileso ceva kilesasampayuttañca, anottappaṃ uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttañca, uddhaccaṃ anottappena kileso ceva kilesasampayuttañca, lobho ahirikena kileso ceva kilesasampayutto ca, ahirikaṃ lobhena kileso ceva kilesasampayuttañca, doso ahirikena kileso ceva kilesasampayutto ca, ahirikaṃ dosena kileso ceva kilesasampayuttañca, moho ahirikena kileso ceva kilesasampayutto ca, ahirikaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, māno ahirikena kileso ceva kilesasampayutto ca, ahirikaṃ mānena kileso ceva kilesasampayuttañca, diṭṭhi ahirikena kileso ceva kilesasampayuttā ca, ahirikaṃ diṭṭhiyā kileso ceva kilesasampayuttañca, vicikicchā ahirikena kileso ceva kilesasampayuttā ca, ahirikaṃ vicikicchāya kileso ceva kilesasampayuttañca, thinaṃ ahirikena kileso ceva kilesasampayuttañca, ahirikaṃ thinena kileso ceva kilesasampayuttañca, uddhaccaṃ ahirikena kileso ceva kilesasampayuttañca, ahirikaṃ uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttañca, anottappaṃ ahirikena kileso ceva kilesasampayuttañca, ahirikaṃ anottappena kileso ceva kilesasampayuttañca.

Lobho anottappena kileso ceva kilesasampayutto ca, anottappaṃ lobhena kileso ceva kilesasampayuttañca, doso anottappena kileso ceva kilesasampayutto ca, anottappaṃ dosena kileso ceva kilesasampayuttañca, moho anottappena kileso ceva kilesasampayutto ca, anottappaṃ mohena kileso ceva kilesasampayuttañca, māno anottappena kileso ceva kilesasampayutto ca, anottappaṃ mānena kileso ceva kilesasampayuttañca, diṭṭhi anottappena kileso ceva kilesasampayuttā ca, anottappaṃ diṭṭhiyā kileso ceva kilesasampayuttañca, vicikicchā anottappena kileso ceva kilesasampayuttā ca, anottappaṃ vicikicchāya

kileso ceva kilesasampayuttañca, thinaṃ anottappena kileso ceva kilesasampayuttañca, anottappaṃ thinena kileso ceva kilesasampayuttañca, uddhaccaṃ anottappena kileso ceva kilesasampayuttañca, anottappaṃ uddhaccena kileso ceva kilesasampayuttañca, ahirikaṃ anottappena kileso ceva kilesasampayuttañca, anottappaṃ ahirikena kileso ceva kilesasampayuttañca—ime dhammā kilesā ceva kilesasampayuttā ca.

Katame dhammā kilesasampayuttā ceva no ca kilesā? Tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā te dhamme ṭhapetvā vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā kilesasampayuttā ceva no ca kilesā.

2.3.2.12.8. Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka

Katame dhammā kilesavippayuttā saṃkilesikā? Tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā sāsavā kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā kilesavippayuttā saṃkilesikā.

Katame dhammā kilesavippayuttā asaṃkilesikā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā kilesavippayuttā asaṃkilesikā.

2.3.2.13. Piṭṭhiduka

2.3.2.13.1. Dassanenapahātabbaduka

Katame dhammā dassanena pahātabbā? Tīṇi saññojanāni—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso.

Tattha katamā sakkāyadiṭṭhi? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sakkāyadiṭṭhi.

Tattha katamā vicikicchā? Satthari kaṅkhati vicikicchati ... pe ... thambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati vicikicchā.

Tattha katamo sīlabbataparāmāso? Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlena suddhi vatena suddhi sīlabbatena suddhīti—yā evarūpā

diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sīlabbataparāmāso. Imāni tīṇi saññojanāni, tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ime dhammā dassanena pahātabbā.

Katame dhammā na dassanena pahātabbā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na dassanena pahātabbā.

2.3.2.13.2. Bhāvanāyapahātabbaduka

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbā? Avaseso lobho doso moho, tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ manokammaṃ—ime dhammā bhāvanāya pahātabbā.

Katame dhammā na bhāvanāya pahātabbā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na bhāvanāya pahātabbā.

2.3.2.13.3. Dassanenapahātabbahetukaduka

Katame dhammā dassanena pahātabbahetukā? Tīṇi saññojanāni—sakkāyadi vicikicchā, sīlabbataparāmāso.

Tattha katamā sakkāyadiṭṭhi? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sakkāyadiṭṭhi.

Tattha katamā vicikicchā? Satthari kaṅkhati vicikicchati ... pe ... thambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati vicikicchā.

Tattha katamo sīlabbataparāmāso? Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlena suddhi vatena suddhi sīlabbatena suddhīti—yā evarūpā

diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sīlabbataparāmāso. Imāni tīṇi saññojanāni, tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā dassanena pahātabbahetukā. Tīṇi saññojanāni—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso—ime dhammā dassanena pahātabbā. Tadekaṭṭho lobho doso moho—ime dhammā dassanena pahātabbahetū. Tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā dassanena pahātabbahetukā.

Katame dhammā na dassanena pahātabbahetukā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na dassanena pahātabbahetukā.

2.3.2.13.4. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā? Avaseso lobho doso moho—ime dhammā bhāvanāya pahātabbahetū. Tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā.

Katame dhammā na bhāvanāya pahātabbahetukā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na bhāvanāya pahātabbahetukā.

2.3.2.13.5. Savitakkaduka

Katame dhammā savitakkā? Savitakkabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare apariyāpanne, vitakkaṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā savitakkā.

Katame dhammā avitakkā? Avitakkabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare apariyāpanne; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; vitakko ca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā avitakkā.

2.3.2.13.6. Savicāraduka

Katame dhammā savicārā? Savicārabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare apariyāpanne, vicāraṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā savicārā.

Katame dhammā avicārā? Avicārabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare apariyāpanne; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; vicāro ca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā avicārā.

2.3.2.13.7. Sappītikaduka

Katame dhammā sappītikā? Sappītikabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare apariyāpanne, pītiṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā sappītikā.

Katame dhammā appītikā? Appītikabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare apariyāpanne; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; pīti ca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā appītikā.

2.3.2.13.8. Pītisahagataduka

Katame dhammā pītisahagatā? Pītibhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare apariyāpanne, pītiṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā pītisahagatā.

Katame dhammā na pītisahagatā? Na pītibhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare apariyāpanne; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho pīti ca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na pītisahagatā.

2.3.2.13.9. Sukhasahagataduka

Katame dhammā sukhasahagatā? Sukhabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare apariyāpanne, sukhaṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā sukhasahagatā.

Katame dhammā na sukhasahagatā? Na sukhabhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare apariyāpanne; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sukhañca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na sukhasahagatā.

2.3.2.13.10. Upekkhāsahagataduka

Katame dhammā upekkhāsahagatā? Upekkhābhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare apariyāpanne, upekkhaṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā upekkhāsahagatā.

Katame dhammā na upekkhāsahagatā? Na upekkhābhūmiyaṃ kāmāvacare rūpāvacare apariyāpanne, vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, upekkhā ca, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā na upekkhāsahagatā.

2.3.2.13.11. Kāmāvacaraduka

Katame dhammā kāmāvacarā? Heṭṭhato avicinirayaṃ pariyantaṃ karitvā, uparito paranimmitavasavattī deve anto karitvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā khandhadhātu āyatanā, rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ—ime dhammā kāmāvacarā.

Katame dhammā na kāmāvacarā? Rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na kāmāvacarā.

2.3.2.13.12. Rūpāvacaraduka

Katame dhammā rūpāvacarā? Heṭṭhato brahmalokaṃ pariyantaṃ karitvā, uparito akaniṭṭhe deve anto karitvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā—ime dhammā rūpāvacarā.

Katame dhammā na rūpāvacarā? Kāmāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na rūpāvacarā.

2.3.2.13.13. Arūpāvacaraduka

Katame dhammā arūpāvacarā? Heṭṭhato ākāsānañcāyatanupage deve pariyantaṃ karitvā, uparito nevasaññānāsaññāyatanupage deve anto karitvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā—ime dhammā arūpāvacarā.

Katame dhammā na arūpāvacarā? Kāmāvacarā, rūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na arūpāvacarā.

2.3.2.13.14. Pariyāpannaduka

Katame dhammā pariyāpannā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—im dhammā pariyāpannā.

Katame dhammā apariyāpannā? Maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā apariyāpannā.

2.3.2.13.15. Niyyānikaduka

Katame dhammā niyyānikā? Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā niyyānikā.

Katame dhammā aniyyānikā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyāk dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā aniyyānikā.

2.3.2.13.16. Niyataduka

Katame dhammā niyatā? Pañca kammāni ānantarikāni, yā ca micchādiṭṭhi niyatā, cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā niyatā.

Katame dhammā aniyatā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā aniyatā.

2.3.2.13.17. Sauttaraduka

Katame dhammā sauttarā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho dhammā sauttarā.

Katame dhammā anuttarā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anuttarā.

2.3.2.13.18. Saraṇaduka

Katame dhammā saraṇā? Tīṇi akusalamūlāni lobho, doso, moho; tadekaṭṭhā ca kilesā, taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā saraṇā.

Katame dhammā araṇā? Kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā araṇā.

Abhidhammadukaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.3 Nikkhepakaṇḍa

2.3.1. Tikanikkhepa

2.3.1.1. Kusalattika

Katame dhammā kusalā? Tīṇi kusalamūlāni—alobho, adoso, amoho; taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho,

viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā kusalā.

Katame dhammā akusalā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho, doso, moho; tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā akusalā.

Katame dhammā abyākatā? Kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho; ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā abyākatā.

2.3.1.2. Vedanāttika

Katame dhammā sukhāya vedanāya sampayuttā? Sukhabhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, apariyāpanne, sukhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā sukhāya vedanāya sampayuttā.

Katame dhammā dukkhāya vedanāya sampayuttā? Dukkhabhūmiyaṃ kāmāvacare, dukkhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā dukkhāya vedanāya sampayuttā.

Katame dhammā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā? Adukkhamasukhabhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, arūpāvacare, apariyāpanne, adukkhamasukhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā.

2.3.1.3. Vipākattika

Katame dhammā vipākā? Kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā vipākā.

Katame dhammā vipākadhammadhammā? Kusalākusalā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā vipākadhammadhammā.

Katame dhammā nevavipākanavipākadhammadhammā? Ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā nevavipākanavipākadhammad-

hammā.

2.3.1.4. Upādinnattika

Katame dhammā upādinnupādāniyā? Sāsavā kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; yañca rūpaṃ kammassa katattā—ime dhammā upādinnupādāniyā.

Katame dhammā anupādinnupādāniyā? Sāsavā kusalākusalā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhand ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā; yañca rūpaṃ na kammassa katattā—ime dhammā anupādinnupādāniyā.

Katame dhammā anupādinnaanupādāniyā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anupādinnaanupādāniyā.

2.3.1.5. Saṃkiliṭṭhattika

Katame dhammā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho, doso, moho; tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā.

Katame dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā? Sāsavā kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; rūpakkhandho, vedanākkhandh saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā.

Katame dhammā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā.

2.3.1.6. Vitakkattika

Katame dhammā savitakkasavicārā? Savitakkasavicārabhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, apariyāpanne, vitakkavicāre ṭhapetvā; taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā savitakkasavicārā.

Katame dhammā avitakkavicāramattā? Avitakkavicāramattabhūmiyaṃ rūpāvacare, apariyāpanne, vicāraṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā avitakkavicāramattā.

Katame dhammā avitakkaavicārā? Avitakkaavicārabhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, arūpāvacare, apariyāpanne; vedanākkhandho ...

pe … viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā avitakkaavicārā.

2.3.1.7. Pītittika

Katame dhammā pītisahagatā? Pītibhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, apariyāpanne, pītiṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā pītisahagatā.

Katame dhammā sukhasahagatā? Sukhabhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, apariyāpanne, sukhaṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā sukhasahagatā.

Katame dhammā upekkhāsahagatā? Upekkhābhūmiyaṃ kāmāvacare, rūpāvacare, arūpāvacare, apariyāpanne, upekkhaṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā upekkhāsahagatā.

2.3.1.8. Dassanenapahātabbattika

Katame dhammā dassanena pahātabbā? Tīṇi saññojanāni—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso.

Tattha katamā sakkāyadiṭṭhi? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpaṃ attato samanupassati, rūpavantaṃ vā attānaṃ, attani vā rūpaṃ, rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ attato samanupassati, vedanāvantaṃ vā attānaṃ, attani vā vedanaṃ, vedanāya vā attānaṃ. Saññaṃ attato samanupassati, saññāvantaṃ vā attānaṃ, attani vā saññaṃ, saññāya vā attānaṃ. Saṅkhāre attato samanupassati, saṅkhāravantaṃ vā attānaṃ, attani vā saṅkhāre, saṅkhāresu vā attānaṃ. Viññāṇaṃ attato samanupassati, viññāṇavantaṃ vā attānaṃ, attani vā viññāṇaṃ, viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sakkāyadiṭṭhi.

Tattha katamā vicikicchā? Satthari kaṅkhati vicikicchati, dhamme kaṅkhati vicikicchati, saṃghe kaṅkhati vicikicchati, sikkhāya kaṅkhati vicikicchati, pubbante kaṅkhati vicikicchati, aparante kaṅkhati vicikicchati, pubbantāparante kaṅkhati vicikicchati, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhati vicikicchati. Yā evarūpā kaṅkhā

kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvedhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhanā thambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati vicikicchā.

Tattha katamo sīlabbataparāmāso? Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ 'sīlena suddhi, vatena suddhi, sīlabbatena suddhī'ti yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaññojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati sīlabbataparāmāso.

Imāni tīṇi saññojanāni; tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandh
... pe ... viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ime dhammā dassanena pahātabbā.

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbā? Avaseso lobho, doso, moho; tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā bhāvanāya pahātabbā.

Katame dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā? Kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho
... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā.

2.3.1.9. Dassanenapahātabbahetukattika

Katame dhammā dassanena pahātabbahetukā? Tīṇi saññojanāni—sakkāyadi
vicikicchā, sīlabbataparāmāso.

Tattha katamā sakkāyadiṭṭhi ... pe ... ayaṃ vuccati sakkāyadiṭṭhi.

Tattha katamā vicikicchā ... pe ... ayaṃ vuccati vicikicchā.

Tattha katamo sīlabbataparāmāso ... pe ... ayaṃ vuccati sīlabbataparāmāso.

Imāni tīṇi saññojanāni; tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandh
... pe ... viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā dassanena pahātabbahetukā. Tīṇi saññojanāni—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso—ime dhammā dassanena pahātabbā. Tadekaṭṭho lobho, doso, moho—ime dhammā dassanena pahātabbahetū. Tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandh
... pe ... viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā dassanena pahātabbahetukā.

Katame dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā? Avaseso lobho, doso, moho—ime dhammā bhāvanāya pahātabbahetū. Tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā bhāvanāya pahātabbahetukā.

Katame dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā? Te dhamme ṭhapetvā avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā.

2.3.1.10. Ācayagāmittika

Katame dhammā ācayagāmino? Sāsavā kusalākusalā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā ācayagāmino.

Katame dhammā apacayagāmino? Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā apacayagāmino.

Katame dhammā neva ācayagāmi na apacayagāmino? Kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā neva ācayagāmi na apacayagāmino.

2.3.1.11. Sekkhattika

Katame dhammā sekkhā? Cattāro maggā apariyāpannā, heṭṭhimāni ca tīṇi sāmaññaphalāni—ime dhammā sekkhā.

Katame dhammā asekkhā? Upariṭṭhimaṃ arahattaphalaṃ—ime dhammā asekkhā.

Katame dhammā nevasekkhanāsekkhā? Te dhamme ṭhapetvā, avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā nevasekkhanāsekkhā.

2.3.1.12. Parittattika

Katame dhammā parittā? Sabbeva kāmāvacarā kusalākusalābyākatā dhammā; rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā parittā.

Katame dhammā mahaggatā? Rūpāvacarā, arūpāvacarā, kusalābyākatā dhammā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā mahaggatā.

Katame dhammā appamāṇā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā appamāṇā.

2.3.1.13. Parittārammaṇattika

Katame dhammā parittārammaṇā? Paritte dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā parittārammaṇā.

Katame dhammā mahaggatārammaṇā? Mahaggate dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā mahaggatārammaṇā.

Katame dhammā appamāṇārammaṇā? Appamāṇe dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā appamāṇārammaṇā.

2.3.1.14. Hīnattika

Katame dhammā hīnā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho, doso, moho; tadekaṭṭhā ca kilesā; taṃsampayutto vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime dhammā hīnā.

Katame dhammā majjhimā? Sāsavā kusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—ime dhammā majjhimā.

Katame dhammā paṇītā? Apariyāpannā maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā paṇītā.

2.3.1.15. Micchattaniyatattika

Katame dhammā micchattaniyatā? Pañca kammāni ānantarikāni, yā ca micchādiṭṭhiniyatā—ime dhammā micchattaniyatā.

Katame dhammā sammattaniyatā? Cattāro maggā apariyāpannā—ime dhammā sammattaniyatā.

Katame dhammā aniyatā? Te dhamme ṭhapetvā, avasesā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho; sabbañca rūpaṃ, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā aniyatā.

2.3.1.16. Maggārammaṇattika

Katame dhammā maggārammaṇā? Ariyamaggaṃ ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā maggārammaṇā.

Katame dhammā maggahetukā? Ariyamaggasamaṅgissa maggaṅgāni ṭhapetvā; taṃsampayutto vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā maggahetukā. Ariyamaggasamaṅgissa sammādiṭṭhi maggo ceva hetu ca, sammādiṭṭhiṃ ṭhapetvā, taṃsampayutto vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā maggahetukā. Ariyamaggasamaṅgissa alobho, adoso, amoho—ime dhammā maggahetū. Taṃsampayutto vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—ime dhammā maggahetukā.

Katame dhammā maggādhipatino? Ariyamaggaṃ adhipatiṃ karitvā ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā maggādhipatino. Ariyamaggasamaṅgissa vīmaṃsādhipateyyaṃ maggaṃ bhāvayantassa vīmaṃsaṃ ṭhapetvā; taṃsampayutto vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho—im
dhammā maggādhipatino.

2.3.1.17. Uppannattika

Katame dhammā uppannā? Ye dhammā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā uppannā samuppannā uṭṭhitā samuṭṭhitā uppannā uppannaṃsena saṅgahitā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā uppannā.

Katame dhammā anuppannā? Ye dhammā ajātā abhūtā asañjātā anibbattā anabhinibbattā apātubhūtā anuppannā asamuppannā anuṭṭhitā asamuṭṭhitā anuppannā anuppannaṃsena saṅgahitā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā anuppannā.

Katame dhammā uppādino? Kusalākusalānaṃ dhammānaṃ avipakkavipākānaṃ vipākā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā; vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho; yañca rūpaṃ kammassa katattā uppajjissati—ime dhammā uppādino.

2.3.1.18. Atītattika

Katame dhammā atītā? Ye dhammā atītā niruddhā vigatā viparinatā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā uppajjitvā vigatā atītā atītaṃsena saṅgahitā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā atītā.

Katame dhammā anāgatā? Ye dhammā ajātā abhūtā asañjātā anibbattā anabhinibbattā apātubhūtā anuppannā asamuppannā anuṭṭhitā

asamuṭṭhitā anāgatā anāgataṃsena saṅgahitā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā anāgatā.

Katame dhammā paccuppannā? Ye dhammā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā uppannā samuppannā uṭṭhitā samuṭṭhitā paccuppannā paccuppannaṃsena saṅgahitā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā paccuppannā.

2.3.1.19. Atītārammaṇattika

Katame dhammā atītārammaṇā? Atīte dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā atītārammaṇā.

Katame dhammā anāgatārammaṇā? Anāgate dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā anāgatārammaṇā.

Katame dhammā paccuppannārammaṇā? Paccuppanne dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā paccuppannārammaṇā.

2.3.1.20. Ajjhattattika

Katame dhammā ajjhattā? Ye dhammā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyatā pāṭipuggalikā upādinnā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā ajjhattā.

Katame dhammā bahiddhā? Ye dhammā tesaṃ tesaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyatā pāṭipuggalikā upādinnā, rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā bahiddhā.

Katame dhammā ajjhattabahiddhā? Tadubhayaṃ—ime dhammā ajjhattabahiddhā.

2.3.1.21. Ajjhattārammaṇattika

Katame dhammā ajjhattārammaṇā? Ajjhatte dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā ajjhattārammaṇā.

Katame dhammā bahiddhārammaṇā? Bahiddhā dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā bahiddhārammaṇā.

Katame dhammā ajjhattabahiddhārammaṇā? Ajjhattabahiddhā dhamme ārabbha ye uppajjanti cittacetasikā dhammā—ime dhammā ajjhattabahiddhārammaṇā.

2.3.1.22. Sanidassanattika

Katame dhammā sanidassanasappaṭighā? Rūpāyatanaṃ—ime dhammā sanidassanasappaṭighā.

Katame dhammā anidassanasappaṭighā? Cakkhāyatanaṃ, sotāy-

atanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ—ime dhammā anidassanasappaṭighā.

Katame dhammā anidassanaappaṭighā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho; yañca rūpaṃ anidassanaṃ appaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ; asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā anidassanaappaṭighā.

Tikaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.2. Rūpāvacarakusala

2.1.2.1. Catukkanaya

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti ... pe ... paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo ... pe ... paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—"upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti ... pe ... paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo ... pe ... paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tas-

miṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti ... pe ... paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo ... pe ... paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Catukkanayo.

2.1.2.2. Pañcakanaya

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ—tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti avitakkaṃ vicāramattaṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti ... pe ... paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā

arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vicāro pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo ... pe ... paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti ... pe ... paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti ... pe ... ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo ... pe ... paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ

ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti … pe … paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā … pe ….

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti … pe … ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā … pe ….

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo … pe … paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāvāyāmo hoti … pe … paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā … pe ….

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, aṭṭhindriyāni honti, du-

vaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, caturaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti … pe … ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā … pe ….

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satindriyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāvāyāmo … pe … paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Pañcakanayo.

2.1.2.3. Catasso paṭipadā

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā … pe ….

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ

khippābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ pathavīkasiṇaṃ—tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Catasso paṭipadā.

2.1.2.4. Cattāri ārammaṇāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ—tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Cattāri ārammaṇāni.

2.1.2.5. Soḷasakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ

pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇāram-

maṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittāram-

maṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ pathavīkasiṇaṃ—tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Soḷasakkhattukaṃ.

2.1.2.6. Aṭṭhakasiṇaṃ soḷasakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati āpokasiṇaṃ ... pe ... tejokasiṇaṃ ... pe ... vāyokasiṇaṃ ... pe ... nīlakasiṇaṃ ... pe ... pītakasiṇaṃ ... pe ... lohitakasiṇaṃ ... pe ... odātakasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Aṭṭhakasiṇaṃ soḷasakkhattukaṃ.

2.1.2.7. Abhibhāyatanāni parittāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

2.1.2.8. Catasso paṭipadā

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni

abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Catasso paṭipadā.

2.1.2.9. Dve ārammaṇāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ

... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Dve ārammaṇāni.

2.1.2.10. Aṭṭhakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti

... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ parittārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ parittārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Aṭṭhakkhattukaṃ.

2.1.2.11. Idampi aṭṭhakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Idampi aṭṭhakkhattukaṃ.

2.1.2.12. Appamāṇāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

2.1.2.13. Catasso paṭipadā

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ

bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Catasso paṭipadā.

2.1.2.14. Dve ārammaṇāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni,

tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ … pe … appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Dve ārammaṇāni.

2.1.2.15. Aparampi aṭṭhakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ

jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parit-

taṃ appamāṇārammaṇaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ parittaṃ appamāṇārammaṇaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appamāṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Aparampi aṭṭhakkhattukaṃ.

2.1.2.16. Idampi aṭṭhakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Idampi aṭṭhakkhattukaṃ.

2.1.2.17. Imānipi abhibhāyatanāni soḷasakkhattukāni.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni ... pe ... lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni ... pe ... odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni, tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tas-

miṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Imānipi abhibhāyatanāni soḷasakkhattukāni.

2.1.2.18. Tīṇi vimokkhāni soḷasakkhattukāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti rūpī rūpāni passati vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti subhanti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Imānipi tīṇi vimokkhāni soḷasakkhattukāni.

2.1.2.19. Cattāri brahmavihārajhānāni soḷasakkhattukāni

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā … pe … tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ

bhāveti avitakkaṃ vicāramattaṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Cattāri brahmavihārajhānāni soḷasakkhattukāni.

2.1.2.20. Asubhajhānaṃ soḷasakkhattukaṃ

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati uddhumātakasaññāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati vinīlakasaññāsahagataṃ ... pe ... vipubbakasaññāsahagataṃ ... pe ... vicchiddakasaññāsahagataṃ ... pe ... vikkhāyitakasaññāsahagataṃ ... pe ... vikkhittakasaññāsahagataṃ ... pe ... hatavikkhittakasaññāsahagataṃ ... pe ... lohitakasaññāsahagataṃ ... pe ... puḷavakasaññāsahagataṃ ... pe ... aṭṭhikasaññāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Asubhajhānaṃ soḷasakkhattukaṃ. Rūpāvacarakusalaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.8. Lokuttaravipāka-paṭhamamaggavipāka

2.1.8.1. Suddhikapaṭipadā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... aññindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭi-

padaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … aññindriyaṃ hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … aññindriyaṃ hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññanti kusalaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññatanti vipāko … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññanti kusalaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittanti vipāko … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññanti kusalaṃ … pe … dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññanti kusalaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññatanti vipāko … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññanti kusalaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ

animittanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Suddhikapaṭipadā.

2.1.8.2. Suddhikasuññata

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati animittaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññatanti

kusalaṃ … pe … suññatanti vipāko … pe … suññatanti kusalaṃ … pe … animittanti vipāko … pe … suññatanti kusalaṃ … pe … appaṇihitanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Suddhikasuññataṃ.

2.1.8.3. Suññatapaṭipadā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya

bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññatanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññatanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññatanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññatanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññatanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññatanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññatanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ animittanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññatanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Suññatapaṭipadā.

2.1.8.4. Suddhikaappaṇihita

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati animittaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... appaṇihitanti vipāko ... pe ... appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... animittanti vipāko ... pe ... appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... suññatanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Suddhikaappaṇihitaṃ.

2.1.8.5. Appaṇihitapaṭipadā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye

phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññatanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ ... pe

... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ animittanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññatanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Appaṇihitapaṭipadā.

2.1.8.6. Vīsati mahānaya

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ maggaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ satipaṭṭhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ sammappadhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ iddhipādaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ indriyaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ balaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ bojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saccaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ samathaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhammaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ khandhaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āyatanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhātuṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āhāraṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ phassaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ vedanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saññaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cetanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cittaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... animittaṃ ... pe ... appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Vīsati mahānayā.

2.1.8.7. Chandādhipateyyasuddhikapaṭipadā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭi-

padaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Chandādhipateyyasuddhikapaṭipadā.

2.1.8.8. Chandādhipateyyasuddhikasuññata

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati animittaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Chandādhipateyyasuddhikasuññatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā

bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkha-

paṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ … pe … sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva

kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, animittaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya

bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ up-

asampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ animittaṃ chandādhipateyyanti vipāko ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ chandādhipateyyanti kusalaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ chandādhipateyyanti vipāko, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ maggaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ satipaṭṭhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ sammappadhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ iddhipādaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ indriyaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ balaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ bojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saccaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ samathaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhammaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ khandhaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āyatanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhātuṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āhāraṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ phassaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ vedanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saññaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cetanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cittaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... animittaṃ ... pe ... appaṇihitaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā

abyākatā.

Paṭhamamaggavipāko.

2.1.8.9. Dutiyādimaggavipāka

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvāya dutiyāya bhūmiyā pattiyā ... pe ... kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānāya tatiyāya bhūmiyā pattiyā ... pe ... rūparāgaarūparāgamānauddhaccaavijjāya anavasesappahānāya catutthāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... aññindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... aññātāvindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye aññātāvindriyaṃ hoti? Yā tesaṃ aññātāvīnaṃ dhammānaṃ aññā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ tasmiṃ samaye aññātāvindriyaṃ hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Dutiyādimaggavipāko. Lokuttaravipāko.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.9. Akusalavipākaabyākata

2.1.9.1. Akusalavipākapañcaviññāṇa

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti dukkhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, dukkhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, dukkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjākāyaviññāṇadhātusamphassajaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye dukkhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye dukkhaṃ hoti ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye dukkhindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye dukkhindriyaṃ hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā kāyaviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā

cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Akusalavipākapañcaviññāṇāni.

2.1.9.2. Akusalavipākamanodhātu

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manodhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Akusalavipākā manodhātu.

2.1.9.3. Akusalavipākamanoviññāṇadhātu

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā— ime dhammā abyākatā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni

honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Akusalavipākā manoviññāṇadhātu. Vipākā abyākatā.

Dhammasaṅgaṇī

2 Niddesa

2.1 Cittuppādakaṇḍa

2.1.5. Lokuttarakusala

2.1.5.1. Suddhikapaṭipadā

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, saddhindriyaṃ hoti, vīriyindriyaṃ hoti, satindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, paññindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, anaññātaññassāmītindriyaṃ hoti, sammādiṭṭhi hoti, sammāsaṅkappo hoti, sammāvācā hoti, sammākammanto hoti, sammāājīvo hoti, sammāvāyāmo hoti, sammāsati hoti, sammāsamādhi hoti, saddhābalaṃ hoti, vīriyabalaṃ hoti, satibalaṃ hoti, samādhibalaṃ hoti, paññābalaṃ hoti, hiribalaṃ hoti, ottappabalaṃ hoti, alobho hoti, adoso hoti, amoho hoti, anabhijjhā hoti, abyāpādo hoti, sammādiṭṭhi hoti, hirī hoti, ottappaṃ hoti, kāyapassaddhi hoti, cittapassaddhi hoti, kāyalahutā hoti, cittalahutā hoti, kāyamudutā hoti, cittamudutā hoti, kāyakammaññatā hoti, cittakammaññatā hoti, kāyapāguññatā hoti, cittapāguññatā hoti, kāyujukatā hoti, cittujukatā hoti, sati hoti, sampajaññaṃ hoti, samatho hoti, vipassanā hoti, paggāho hoti, avikkhepo hoti; ye vā pana tas-

miṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vedanā hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ tasmiṃ samaye vedanā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye saññā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saññā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cetanā hoti? Yā tasmiṃ samaye tajjāmanoviññāṇadhātusamphassajā cetanā sañcetanā cetayitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cetanā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vitakko hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye vitakko hoti.

Katamo tasmiṃ samaye vicāro hoti? Yo tasmiṃ samaye cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhānatā anupekkhanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye vicāro hoti.

Katamā tasmiṃ samaye pīti hoti? Yā tasmiṃ samaye pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa pītisambojjhaṅgo—ayaṃ tasmiṃ samaye pīti hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye sukhaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā

samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye saddhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye saddhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye satindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye satindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye paññindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye paññindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ tasmiṃ samaye manindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ

sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ tasmiṃ samaye somanassindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye jīvitindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye anaññātaññassāmītindriyaṃ hoti? Yā tesaṃ dhammānaṃ anaññātānaṃ adiṭṭhānaṃ appattānaṃ aviditānaṃ asacchikatānaṃ sacchikiriyāya paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ tasmiṃ samaye anaññātaññassāmītindriyaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāsaṅkappo hoti? Yo tasmiṃ samaye takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsaṅkappo hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammāvācā hoti? Yā tasmiṃ samaye catūhi vacīduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammāvācā maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāvācā hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammākammanto hoti? Yā tasmiṃ samaye tīhi kāyaduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammākammanto maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammākammanto hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāājīvo hoti? Yā tasmiṃ samaye micchāājīvā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammāājīvo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāājīvo hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāvāyāmo hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāvāyāmo hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammāsati hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsati hoti.

Katamo tasmiṃ samaye sammāsamādhi hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye sammāsamādhi hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye saddhābalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye saddhābalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyabalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye satibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye satibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisam-

bojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ tasmiṃ samaye samādhibalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye paññābalaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye paññābalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye hiribalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye hirīyati hiriyitabbena hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye hiribalaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ottappabalaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye ottappati ottappitabbena ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ottappabalaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye alobho hoti? Yo tasmiṃ samaye alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye alobho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye adoso hoti? Yo tasmiṃ samaye adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye adoso hoti.

Katamo tasmiṃ samaye amoho hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye amoho hoti.

Katamā tasmiṃ samaye anabhijjhā hoti? Yo tasmiṃ samaye alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye anabhijjhā hoti.

Katamo tasmiṃ samaye abyāpādo hoti? Yo tasmiṃ samaye adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ

tasmiṃ samaye abyāpādo hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sammādiṭṭhi hoti.

Katamā tasmiṃ samaye hirī hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye hirīyati hiriyitabbena hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ tasmiṃ samaye hirī hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye ottappaṃ hoti? Yaṃ tasmiṃ samaye ottappati ottappitabbena ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ tasmiṃ samaye ottappaṃ hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyapassaddhi hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa passaddhi paṭipassaddhi passambhanā paṭipassambhanā paṭipassambhitattaṃ passaddhisambojjhaṅgo—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyapassaddhi hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittapassaddhi hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa passaddhi paṭipassaddhi passambhanā paṭipassambhanā paṭipassambhitattaṃ passaddhisambojjhaṅgo—ayaṃ tasmiṃ samaye cittapassaddhi hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyalahutā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyalahutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittalahutā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa lahutā lahupariṇāmatā adandhanatā avitthanatā—ayaṃ tasmiṃ samaye cittalahutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyamudutā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā— ayaṃ tasmiṃ samaye kāyamudutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittamudutā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhand-

hassa mudutā maddavatā akakkhaḷatā akathinatā—ayaṃ tasmiṃ samaye cittamudutā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyakammaññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo— ayaṃ tasmiṃ samaye kāyakammaññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittakammaññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa kammaññatā kammaññattaṃ kammaññabhāvo—ayaṃ tasmiṃ samaye cittakammaññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyapāguññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa paguṇatā paguṇattaṃ paguṇabhāvo—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyapāguññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittapāguññatā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa paguṇatā paguṇattaṃ paguṇabhāvo—ayaṃ tasmiṃ samaye cittapāguññatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye kāyujukatā hoti? Yā tasmiṃ samaye vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa ujutā ujukatā ajimhatā avaṅkatā akuṭilatā—ayaṃ tasmiṃ samaye kāyujukatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye cittujukatā hoti? Yā tasmiṃ samaye viññāṇakkhandhassa ujutā ujukatā ajimhatā avaṅkatā akuṭilatā—ayaṃ tasmiṃ samaye cittujukatā hoti.

Katamā tasmiṃ samaye sati hoti? Yā tasmiṃ samaye sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye sati hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye sampajaññaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye sampajaññaṃ hoti.

Katamo tasmiṃ samaye samatho hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho

samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye samatho hoti.

Katamā tasmiṃ samaye vipassanā hoti? Yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye vipassanā hoti.

Katamo tasmiṃ samaye paggāho hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye paggāho hoti.

Katamo tasmiṃ samaye avikkhepo hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ tasmiṃ samaye avikkhepo hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, navindriyāni honti, pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti, aṭṭhaṅgiko maggo hoti, satta balāni honti, tayo hetū honti, eko phasso hoti, ekā vedanā hoti, ekā saññā hoti, ekā cetanā hoti, ekaṃ cittaṃ hoti, eko vedanākkhandho hoti, eko saññākkhandho hoti, eko saṅkhārakkhandho hoti, eko viññāṇakkhandho hoti, ekaṃ manāyatanaṃ hoti, ekaṃ manindriyaṃ hoti, ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā saddhindriyaṃ vīriyindriyaṃ satin-

driyaṃ samādhindriyaṃ paññindriyaṃ jīvitindriyaṃ anaññātaññassāmītindriyaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi saddhābalaṃ vīriyabalaṃ satibalaṃ samādhibalaṃ paññābalaṃ hiribalaṃ ottappabalaṃ alobho adoso amoho anabhijjhā abyāpādo sammādiṭṭhi hirī ottappaṃ kāyapassaddhi cittapassaddhi kāyalahutā cittalahutā kāyamudutā cittamudutā kāyakammaññatā cittakammaññatā kāyapāguññatā cittapāguññatā kāyujukatā cittujukatā sati sampajaññaṃ samatho vipassanā paggāho avikkhepo; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti … pe … ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe …

tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Suddhikapaṭipadā.

2.1.5.2. Suññata

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Suññataṃ.

2.1.5.3. Suññatamūlakapaṭipadā

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye

phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Suññatamūlakapaṭipadā.

2.1.5.4. Appaṇihita

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Appaṇihitaṃ.

2.1.5.5. Appaṇihitamūlakapaṭipadā

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ ... pe ... dukkhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ appaṇihitaṃ ... pe ... sukhapaṭipadaṃ khippābhiññaṃ appaṇihitaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Appaṇihitamūlakapaṭipadā.

2.1.5.6. Vīsati mahānaya

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ maggaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ satipaṭṭhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ sammappadhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ iddhipādaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ indriyaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ balaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ bojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saccaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ samathaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhammaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ khandhaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āyatanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhātuṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āhāraṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ phassaṃ bhāveti ...

pe ... lokuttaraṃ vedanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saññaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cetanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cittaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Vīsati mahānayā.

2.1.5.7. Adhipati

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ maggaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ satipaṭṭhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ sammappadhānaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ iddhipādaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ indriyaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ balaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ bojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saccaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ samathaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhammaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ khandhaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āyatanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ dhātuṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ āhāraṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ phassaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ vedanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ saññaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cetanaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ cittaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā

pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ chandādhipateyyaṃ ... pe ... vīriyādhipateyyaṃ ... pe ... cittādhipateyyaṃ ... pe ... vīmaṃsādhipateyyaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Adhipati. Paṭhamo maggo.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvāya dutiyāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... aññindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Dutiyo maggo.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānāya tatiyāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... aññindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā.

Tatiyo maggo.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ rūparāgaarūparāgamānauddhaccaavijjāya anavasesappahānāya catutthāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... aññindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā kusalā ... pe ....

Katamaṃ tasmiṃ samaye aññindriyaṃ hoti? Yā tesaṃ dhammānaṃ ñātānaṃ diṭṭhānaṃ pattānaṃ viditānaṃ sacchikatānaṃ sacchikiriyāya paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ, idaṃ tasmiṃ samaye aññindriyaṃ hoti ... pe ... avikkhepo hoti

... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā kusalā.

Catuttho maggo. Lokuttaraṃ cittaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

Dukamātikā

Hetugocchaka

1. Hetuduka

Hetū dhammā. (1059, 1077, 1441)

Na hetū dhammā. (1078, 1442)

2. Sahetukaduka

Sahetukā dhammā. (1079, 1443)

Ahetukā dhammā. (1080, 1444)

3. Hetusampayuttaduka

Hetusampayuttā dhammā. (1081, 1445)

Hetuvippayuttā dhammā. (1082, 1446)

4. Hetusahetukaduka

Hetū ceva dhammā sahetukā ca. (1083, 1447)

Sahetukā ceva dhammā na ca hetū. (1084, 1448)

5. Hetuhetusampayuttaduka

Hetū ceva dhammā hetusampayuttā ca. (1085, 1449)

Hetusampayuttā ceva dhammā na ca hetū. (1086, 1450)

6. Nahetusahetukaduka

Na hetū kho pana dhammā sahetukāpi. (1087, 1451)

Ahetukāpi. (1088, 1452)

Hetugocchakaṃ.

Cūḷantaraduka

1. Sappaccayaduka

Sappaccayā dhammā. (1089, 1453)

Appaccayā dhammā. (1090, 1454)

2. Saṅkhataduka

Saṅkhatā dhammā. (1091, 1455)

Asaṅkhatā dhammā. (1092, 1456)

3. Sanidassanaduka

Sanidassanā dhammā. (1093, 1457)

Anidassanā dhammā. (1094, 1458)

4. Sappaṭighaduka
Sappaṭighā dhammā. (1095, 1459)
Appaṭighā dhammā. (1096, 1460)
5. Rūpīduka
Rūpino dhammā. (1097, 1461)
Arūpino dhammā. (1098, 1462)
6. Lokiyaduka
Lokiyā dhammā. (1099, 1463)
Lokuttarā dhammā. (1100, 1464)
7. Kenaciviññeyyaduka
Kenaci viññeyyā dhammā. (1101, 1464)
Kenaci na viññeyyā dhammā. (1101, 1464)
Cūḷantaradukaṃ.
Āsavagocchaka
1. Āsavaduka
Āsavā dhammā. (1102, 1465)
No āsavā dhammā. (1107, 1466)
2. Sāsavaduka
Sāsavā dhammā. (1108, 1467)
Anāsavā dhammā. (1109, 1468)
3. Āsavasampayuttaduka
Āsavasampayuttā dhammā. (1110, 1469)
Āsavavippayuttā dhammā. (1111, 1470)
4. Āsavasāsavaduka
Āsavā ceva dhammā sāsavā ca. (1112, 1471)
Sāsavā ceva dhammā no ca āsavā. (1113, 1472)
5. Āsavaāsavasampayuttaduka
Āsavā ceva dhammā āsavasampayuttā ca. (1114, 1473)
Āsavasampayuttā ceva dhammā no ca āsavā. (1115, 1474)
6. Āsavavippayuttasāsavaduka
Āsavavippayuttā kho pana dhammā sāsavāpi. (1116, 1475)
Anāsavāpi. (1117, 1476)
Āsavagocchakaṃ.
Saññojanagocchaka
1. Saññojanaduka

Saññojanā dhammā. (1118, 1477)
No saññojanā dhammā. (1129, 1478)
2. Saññojaniyaduka
Saññojaniyā dhammā. (1130, 1479)
Asaññojaniyā dhammā. (1131, 1480)
3. Saññojanasampayuttaduka
Saññojanasampayuttā dhammā. (1132, 1481)
Saññojanavippayuttā dhammā. (1133, 1482)
4. Saññojanasaññojaniyaduka
Saññojanā ceva dhammā saññojaniyā ca. (1134, 1483)
Saññojaniyā ceva dhammā no ca saññojanā. (1135, 1484)
5. Saññojanasaññojanasampayuttaduka
Saññojanā ceva dhammā saññojanasampayuttā ca. (1136, 1485)
Saññojanasampayuttā ceva dhammā no ca saññojanā. (1137, 1486)
6. Saññojanavippayuttasaññojaniyaduka
Saññojanavippayuttā kho pana dhammā saññojaniyāpi. (1138, 1487)
Asaññojaniyāpi. (1139, 1488)
Saññojanagocchakaṃ.
Ganthagocchaka
1. Ganthaduka
Ganthā dhammā. (1140, 1489)
No ganthā dhammā. (1145, 1490)
2. Ganthaniyaduka
Ganthaniyā dhammā. (1146, 1491)
Aganthaniyā dhammā. (1147, 1492)
3. Ganthasampayuttaduka
Ganthasampayuttā dhammā. (1148, 1493)
Ganthavippayuttā dhammā. (1149, 1494)
4. Ganthaganthaniyaduka
Ganthā ceva dhammā ganthaniyā ca. (1150, 1495)
Ganthaniyā ceva dhammā no ca ganthā. (1151, 1496)
5. Ganthaganthasampayuttaduka
Ganthā ceva dhammā ganthasampayuttā ca. (1152, 1497)
Ganthasampayuttā ceva dhammā no ca ganthā. (1153, 1498)
6. Ganthavippayuttaganthaniyaduka

Ganthavippayuttā kho pana dhammā ganthaniyāpi. (1154, 1499)
Aganthaniyāpi. (1155, 1500)
Ganthagocchakaṃ.
Oghagocchaka
1. Oghaduka
Oghā dhammā. (1156, 1501)
No oghā dhammā.
2. Oghaniyaduka
Oghaniyā dhammā.
Anoghaniyā dhammā.
3. Oghasampayuttaduka
Oghasampayuttā dhammā.
Oghavippayuttā dhammā.
4. Oghaoghaniyaduka
Oghā ceva dhammā oghaniyā ca.
Oghaniyā ceva dhammā no ca oghā.
5. Oghaoghasampayuttaduka
Oghā ceva dhammā oghasampayuttā ca.
Oghasampayuttā ceva dhammā no ca oghā.
6. Oghavippayuttaoghaniyaduka
Oghavippayuttā kho pana dhammā oghaniyāpi.
Anoghaniyāpi.
Oghagocchakaṃ.
Yogagocchaka
1. Yogaduka
Yogā dhammā. (1157, 1502)
No yogā dhammā.
2. Yoganiyaduka
Yoganiyā dhammā.
Ayoganiyā dhammā.
3. Yogasampayuttaduka
Yogasampayuttā dhammā.
Yogavippayuttā dhammā.
4. Yogayoganiyaduka
Yogā ceva dhammā yoganiyā ca.

Yoganiyā ceva dhammā no ca yogā.
5. Yogayogasampayuttaduka
Yogā ceva dhammā yogasampayuttā ca.
Yogasampayuttā ceva dhammā no ca yogā.
6. Yogavippayuttayoganiyaduka
Yogavippayuttā kho pana dhammā yoganiyāpi.
Ayoganiyāpi.
Yogagocchakaṃ.
Nīvaraṇagocchaka
1. Nīvaraṇaduka
Nīvaraṇā dhammā. (1158, 1503)
No nīvaraṇā dhammā. (1169, 1504)
2. Nīvaraṇiyaduka
Nīvaraṇiyā dhammā. (1170, 1505)
Anīvaraṇiyā dhammā. (1171, 1506)
3. Nīvaraṇasampayuttaduka
Nīvaraṇasampayuttā dhammā. (1172, 1507)
Nīvaraṇavippayuttā dhammā. (1173, 1508)
4. Nīvaraṇanīvaraṇiyaduka
Nīvaraṇā ceva dhammā nīvaraṇiyā ca. (1174, 1509)
Nīvaraṇiyā ceva dhammā no ca nīvaraṇā. (1175, 1510)
5. Nīvaraṇanīvaraṇasampayuttaduka
Nīvaraṇā ceva dhammā nīvaraṇasampayuttā ca. (1176, 1511)
Nīvaraṇasampayuttā ceva dhammā no ca nīvaraṇā. (1177, 1512)
6. Nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyaduka
Nīvaraṇavippayuttā kho pana dhammā nīvaraṇiyāpi. (1178, 1513)
Anīvaraṇiyāpi. (1179, 1514)
Nīvaraṇagocchakaṃ.
Parāmāsagocchaka
1. Parāmāsaduka
Parāmāsā dhammā. (1180, 1515)
No parāmāsā dhammā. (1182, 1516)
2. Parāmaṭṭhaduka
Parāmaṭṭhā dhammā. (1183, 1517)
Aparāmaṭṭhā dhammā. (1184, 1518)

3. Parāmāsasampayuttaduka
Parāmāsasampayuttā dhammā. (1185, 1519)
Parāmāsavippayuttā dhammā. (1186, 1520)
4. Parāmāsaparāmaṭṭhaduka
Parāmāsā ceva dhammā parāmaṭṭhā ca. (1187, 1521)
Parāmaṭṭhā ceva dhammā no ca parāmāsā. (1188, 1522)
5. Parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhaduka
Parāmāsavippayuttā kho pana dhammā parāmaṭṭhāpi. (1189, 1523)
Aparāmaṭṭhāpi. (1190, 1524)
Parāmāsagocchakaṃ.
Mahantaraduka
1. Sārammaṇaduka
Sārammaṇā dhammā. (1191, 1525)
Anārammaṇā dhammā. (1192, 1526)
2. Cittaduka
Cittā dhammā. (1193, 1527)
No cittā dhammā. (1194, 1528)
3. Cetasikaduka
Cetasikā dhammā. (1195, 1529)
Acetasikā dhammā. (1196, 1530)
4. Cittasampayuttaduka
Cittasampayuttā dhammā. (1197, 1531)
Cittavippayuttā dhammā. (1198, 1532)
5. Cittasaṃsaṭṭhaduka
Cittasaṃsaṭṭhā dhammā. (1199, 1533)
Cittavisaṃsaṭṭhā dhammā. (1200, 1534)
6. Cittasamuṭṭhānaduka
Cittasamuṭṭhānā dhammā. (1201, 1535)
No cittasamuṭṭhānā dhammā. (1202, 1536)
7. Cittasahabhūduka
Cittasahabhuno dhammā. (1203, 1537)
No cittasahabhuno dhammā. (1204, 1538)
8. Cittānuparivattiduka
Cittānuparivattino dhammā. (1205, 1539)
No cittānuparivattino dhammā. (1206, 1540)

9. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka
Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā dhammā. (1207, 1541)
No cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā dhammā. (1208, 1542)
10. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka
Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno dhammā. (1209, 1543)
No cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno dhammā. (1210, 1544)
11. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka
Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino dhammā. (1211, 1545)
No cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino dhammā. (1212, 1546)
12. Ajjhattikaduka
Ajjhattikā dhammā. (1213, 1547)
Bāhirā dhammā. (1214, 1548)
13. Upādāduka
Upādā dhammā. (1215, 1549)
No upādā dhammā. (1216, 1550)
14. Upādinnaduka
Upādinnā dhammā. (1217, 1551)
Anupādinnā dhammā. (1218, 1552)
Mahantaradukaṃ.
Upādānagocchaka
1. Upādānaduka
Upādānā dhammā. (1219, 1553)
No upādānā dhammā. (1224, 1554)
2. Upādāniyaduka
Upādāniyā dhammā. (1225, 1555)
Anupādāniyā dhammā. (1226, 1556)
3. Upādānasampayuttaduka
Upādānasampayuttā dhammā. (1227, 1557)
Upādānavippayuttā dhammā. (1228, 1558)
4. Upādānaupādāniyaduka
Upādānā ceva dhammā upādāniyā ca. (1229, 1559)
Upādāniyā ceva dhammā no ca upādānā. (1230, 1560)
5. Upādānaupādānasampayuttaduka
Upādānā ceva dhammā upādānasampayuttā ca. (1231, 1561)
Upādānasampayuttā ceva dhammā no ca upādānā. (1232, 1562)

6. Upādānavippayuttaupādāniyaduka
Upādānavippayuttā kho pana dhammā upādāniyāpi. (1233, 1563)
Anupādāniyāpi. (1234, 1564)
Upādānagocchakaṃ.
Kilesagocchaka
1. Kilesaduka
Kilesā dhammā. (1235, 1565)
No kilesā dhammā. (1246, 1566)
2. Saṃkilesikaduka
Saṃkilesikā dhammā. (1247, 1567)
Asaṃkilesikā dhammā. (1248, 1568)
3. Saṃkiliṭṭhaduka
Saṃkiliṭṭhā dhammā. (1249, 1569)
Asaṃkiliṭṭhā dhammā. (1250, 1570)
4. Kilesasampayuttaduka
Kilesasampayuttā dhammā. (1251, 1571)
Kilesavippayuttā dhammā. (1252, 1572)
5. Kilesasaṃkilesikaduka
Kilesā ceva dhammā saṃkilesikā ca. (1253, 1573)
Saṃkilesikā ceva dhammā no ca kilesā. (1254, 1574)
6. Kilesasaṃkiliṭṭhaduka
Kilesā ceva dhammā saṃkiliṭṭhā ca. (1255, 1575)
Saṃkiliṭṭhā ceva dhammā no ca kilesā. (1256, 1576)
7. Kilesakilesasampayuttaduka
Kilesā ceva dhammā kilesasampayuttā ca. (1257, 1577)
Kilesasampayuttā ceva dhammā no ca kilesā. (1258, 1578)
8. Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka
Kilesavippayuttā kho pana dhammā saṃkilesikāpi. (1259, 1579)
Asaṃkilesikāpi. (1260, 1580)
Kilesagocchakaṃ.
Piṭṭhiduka
1. Dassanenapahātabbaduka
Dassanena pahātabbā dhammā. (1261, 1581)
Na dassanena pahātabbā dhammā. (1265, 1582)
2. Bhāvanāyapahātabbaduka

Bhāvanāya pahātabbā dhammā. (1266, 1583)
Na bhāvanāya pahātabbā dhammā. (1267, 1584)
3. Dassanenapahātabbahetukaduka
Dassanena pahātabbahetukā dhammā. (1268, 1585)
Na dassanena pahātabbahetukā dhammā. (1272, 1586)
4. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka
Bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā. (1273, 1587)
Na bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā. (1274, 1588)
5. Savitakkaduka
Savitakkā dhammā. (1275, 1589)
Avitakkā dhammā. (1276, 1590)
6. Savicāraduka
Savicārā dhammā. (1277, 1591)
Avicārā dhammā. (1278, 1592)
7. Sappītikaduka
Sappītikā dhammā. (1279, 1593)
Appītikā dhammā. (1280, 1594)
8. Pītisahagataduka
Pītisahagatā dhammā. (1281, 1595)
Na pītisahagatā dhammā. (1282, 1596)
9. Sukhasahagataduka
Sukhasahagatā dhammā. (1283, 1597)
Na sukhasahagatā dhammā. (1284, 1598)
10. Upekkhāsahagataduka
Upekkhāsahagatā dhammā. (1285, 1599)
Na upekkhāsahagatā dhammā. (1286, 1600)
11. Kāmāvacaraduka
Kāmāvacarā dhammā. (1287, 1601)
Na kāmāvacarā dhammā. (1288, 1602)
12. Rūpāvacaraduka
Rūpāvacarā dhammā. (1289, 1603)
Na rūpāvacarā dhammā. (1290, 1604)
13. Arūpāvacaraduka
Arūpāvacarā dhammā. (1291, 1605)
Na arūpāvacarā dhammā. (1292, 1606)

14. Pariyāpannaduka
Pariyāpannā dhammā. (1293, 1607)
Apariyāpannā dhammā. (1294, 1608)
15. Niyyānikaduka
Niyyānikā dhammā. (1295, 1609)
Aniyyānikā dhammā. (1296, 1610)
16. Niyataduka
Niyatā dhammā. (1297, 1611)
Aniyatā dhammā. (1298, 1612)
17. Sauttaraduka
Sauttarā dhammā. (1299, 1613)
Anuttarā dhammā. (1300, 1614)
18. Saraṇaduka
Saraṇā dhammā. (1301, 1615)
Araṇā dhammā. (1302, 1616)
Piṭṭhidukaṃ.
Abhidhammadukamātikā.
Dhammasaṅgaṇī
2 Niddesa
2.1 Cittuppādakaṇḍa
2.1.10. Ahetukakiriyāabyākata
2.1.10.1. Kiriyāmanodhātu

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manodhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, tīṇindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manodhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kiriyā manodhātu.

2.1.10.2. Kiriyāmanoviññāṇadhātusomanassasahagata

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā somanassasahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Katamo tasmiṃ samaye phasso hoti? Yo tasmiṃ samaye phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ....

Katamā tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye cittassekaggatā hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti? Yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo dhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye vīriyindriyaṃ hoti.

Katamaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti? Yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ—idaṃ tasmiṃ samaye samādhindriyaṃ hoti ... pe ... ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā.

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, eko

phasso hoti ... pe ... ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro pīti cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kiriyā manoviññāṇadhātu somanassasahagatā.

2.1.10.3. Kiriyāmanoviññāṇadhātuupekkhāsahagata

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Tasmiṃ kho pana samaye cattāro khandhā honti, dvāyatanāni honti, dve dhātuyo honti, tayo āhārā honti, pañcindriyāni honti, eko phasso hoti ... pe ... ekā manoviññāṇadhātu hoti, ekaṃ dhammāyatanaṃ hoti, ekā dhammadhātu hoti; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā—ime dhammā abyākatā ... pe ....

Katamo tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti? Phasso cetanā vitakko vicāro cittassekaggatā vīriyindriyaṃ samādhindriyaṃ jīvitindriyaṃ; ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā ṭhapetvā vedanākkhandhaṃ ṭhapetvā saññākkhandhaṃ ṭhapetvā viññāṇakkhandhaṃ—ayaṃ tasmiṃ samaye saṅkhārakkhandho hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Kiriyā manoviññāṇadhātu upekkhāsahagatā. Ahetukā kiriyā abyākatā.

2.1.10.4. Sahetukakāmāvacarakiriyā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā somanassasahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā ... pe ... alobho abyākatamūlaṃ ... pe ... adoso abyākatamūlaṃ ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Sahetukā kāmāvacarakiriyā.

2.1.10.5. Rūpāvacarakiriyā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Rūpāvacarakiriyā.

2.1.10.6. Arūpāvacarakiriyā

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ākāsānañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma viññāṇañcāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma ākiñcaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti ... pe ... ime dhammā abyākatā ... pe ... alobho abyākatamūlaṃ ... pe ... adoso abyākatamūlaṃ ... pe ... amoho abyākatamūlaṃ ... pe ... ime dhammā abyākatā.

Arūpāvacarakiriyā. Kiriyā abyākatā.

Cittuppādakaṇḍaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhammasaṅgaṇī

Tikamātikā

1. Kusalattika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Kusalā dhammā. (1, 363, 985, 1384)

Akusalā dhammā. (365, 427, 986, 1385)

Abyākatā dhammā. (431, 583, 987, 1386)

2. Vedanāttika

Sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā. (988, 1387)

Dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā. (989, 1388)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā dhammā. (990, 1389)

3. Vipākattika

Vipākā dhammā. (991, 1390)

Vipākadhammadhammā. (992, 1391)
Nevavipākanavipākadhammadhammā. (993, 1392)
4. Upādinnattika
Upādinnupādāniyā dhammā. (994, 1393)
Anupādinnupādāniyā dhammā. (995, 1394)
Anupādinnaanupādāniyā dhammā. (996, 1395)
5. Saṃkiliṭṭhattika
Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā dhammā. (997, 1396)
Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā dhammā. (998, 1397)
Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā dhammā. (999, 1398)
6. Vitakkattika
Savitakkasavicārā dhammā. (1000, 1399)
Avitakkavicāramattā dhammā. (1001, 1400)
Avitakkaavicārā dhammā. (1002, 1401)
7. Pītittika
Pītisahagatā dhammā. (1003, 1402)
Sukhasahagatā dhammā. (1004, 1403)
Upekkhāsahagatā dhammā. (1005, 1404)
8. Dassanenapahātabbattika
Dassanena pahātabbā dhammā. (1006, 1405)
Bhāvanāya pahātabbā dhammā. (1011, 1406)
Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā dhammā. (1012, 1407)
9. Dassanenapahātabbahetukattika
Dassanena pahātabbahetukā dhammā. (1013, 1408)
Bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā. (1018, 1409)
Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā. (1019, 1410)
10. Ācayagāmittika
Ācayagāmino dhammā. (1020, 1411)
Apacayagāmino dhammā. (1021, 1412)
Nevācayagāmināpacayagāmino dhammā. (1022, 1413)
11. Sekkhattika
Sekkhā dhammā. (1023, 1414)
Asekkhā dhammā. (1024, 1415)
Nevasekkhanāsekkhā dhammā. (1025, 1416)

12. Parittattika
Parittā dhammā. (1026, 1417)
Mahaggatā dhammā. (1027, 1418)
Appamāṇā dhammā. (1028, 1419)
13. Parittārammaṇattika
Parittārammaṇā dhammā. (1029, 1420)
Mahaggatārammaṇā dhammā. (1030, 1421)
Appamāṇārammaṇā dhammā. (1031, 1422)
14. Hīnattika
Hīnā dhammā. (1032, 1423)
Majjhimā dhammā. (1033, 1424)
Paṇītā dhammā. (1034, 1425)
15. Micchattaniyatattika
Micchattaniyatā dhammā. (1035, 1426)
Sammattaniyatā dhammā. (1036, 1427)
Aniyatā dhammā. (1037, 1428)
16. Maggārammaṇattika
Maggārammaṇā dhammā. (1038, 1429)
Maggahetukā dhammā. (1039, 1429)
Maggādhipatino dhammā. (1040, 1429)
17. Uppannattika
Uppannā dhammā. (1041, 1430)
Anuppannā dhammā. (1042, 1430)
Uppādino dhammā. (1043, 1430)
18. Atītattika
Atītā dhammā. (1044, 1431)
Anāgatā dhammā. (1045, 1431)
Paccuppannā dhammā. (1046, 1431)
19. Atītārammaṇattika
Atītārammaṇā dhammā. (1047, 1432)
Anāgatārammaṇā dhammā. (1048, 1433)
Paccuppannārammaṇā dhammā. (1049, 1434)
20. Ajjhattattika
Ajjhattā dhammā. (1050, 1435)
Bahiddhā dhammā. (1051, 1435)

Ajjhattabahiddhā dhammā. (1052, 1435)
21. Ajjhattārammaṇattika
Ajjhattārammaṇā dhammā. (1053, 1436)
Bahiddhārammaṇā dhammā. (1054, 1437)
Ajjhattabahiddhārammaṇā dhammā. (1055, 1437)
22. Sanidassanattika
Sanidassanasappaṭighā dhammā. (1056, 1438)
Anidassanasappaṭighā dhammā. (1057, 1439)
Anidassanaappaṭighā dhammā. (1058, 1440)
Tikamātikā.
Vibhaṅga
Dhātuvibhaṅga
1. Suttantabhājanīya

Cha dhātuyo—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, ākāsadhātu, viññāṇadhātu.

Tattha katamā pathavīdhātu? Pathavīdhātudvayaṃ—atthi ajjhattikā, atthi bāhirā. Tattha katamā ajjhattikā pathavīdhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ kakkhaḷattaṃ kakkhaḷabhāvo ajjhattaṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ kakkhaḷattaṃ kakkhaḷabhāvo ajjhattaṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati "ajjhattikā pathavīdhātu".

Tattha katamā bāhirā pathavīdhātu? Yaṃ bāhiraṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ kakkhaḷattaṃ kakkhaḷabhāvo bahiddhā anupādinnaṃ, seyyathidaṃ—ayo lohaṃ tipu sīsaṃ sajjhaṃ muttā maṇi veḷuriyo saṅkho silā pavāḷaṃ rajataṃ jātarūpaṃ lohitaṅko masāragallaṃ tiṇaṃ kaṭṭhaṃ sakkharā kaṭhalaṃ bhūmi pāsāṇo pabbato, yaṃ vā panaññampi atthi bāhiraṃ kakkhaḷaṃ kharigataṃ kakkhaḷattaṃ kakkhaḷabhāvo bahiddhā anupādinnaṃ—ayaṃ vuccati "bāhirā pathavīdhātu". Yā ca ajjhattikā pathavīdhātu yā ca bāhirā pathavīdhātu, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati "pathavīdhātu". (1)

Tattha katamā āpodhātu? Āpodhātudvayaṃ—atthi ajjhattikā, atthi bāhirā. Tattha katamā ajjhattikā āpodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa ajjhattaṃ

upādinnaṃ, seyyathidaṃ—pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa ajjhattaṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati "ajjhattikā āpodhātu".

Tattha katamā bāhirā āpodhātu? Yaṃ bāhiraṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa bahiddhā anupādinnaṃ, seyyathidaṃ—mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso khīraṃ dadhi sappi navanītaṃ telaṃ madhu phāṇitaṃ bhummāni vā udakāni antalikkhāni vā, yaṃ vā panaññampi atthi bāhiraṃ āpo āpogataṃ sineho sinehagataṃ bandhanattaṃ rūpassa bahiddhā anupādinnaṃ—ayaṃ vuccati "bāhirā āpodhātu". Yā ca ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati "āpodhātu". (2)

Tattha katamā tejodhātu? Tejodhātudvayaṃ—atthi ajjhattikā, atthi bāhirā. Tattha katamā ajjhattikā tejodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ usmā usmāgataṃ usumaṃ usumagataṃ ajjhattaṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—yena ca santappati yena ca jīrīyati yena ca pariḍayhati yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ sammā pariṇāmaṃ gacchati, yaṃ vā panaññampi atthi ajjhattaṃ paccattaṃ tejo tejogataṃ usmā usmāgataṃ usumaṃ usumagataṃ ajjhattaṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati "ajjhattikā tejodhātu".

Tattha katamā bāhirā tejodhātu? Yaṃ bāhiraṃ tejo tejogataṃ usmā usmāgataṃ usumaṃ usumagataṃ bahiddhā anupādinnaṃ, seyyathidaṃ—kaṭṭhaggi palālaggi tiṇaggi gomayaggi thusaggi saṅkāraggi indaggi aggisantāpo sūriyasantāpo kaṭṭhasannicayasantāpo tiṇasannicayasantāpo dhaññasannicayasantāpo bhaṇḍasannicayasantāpo, yaṃ vā panaññampi atthi bāhiraṃ tejo tejogataṃ usmā usmāgataṃ usumaṃ usumagataṃ bahiddhā anupādinnaṃ—ayaṃ vuccati "bāhirā tejodhātu". Yā ca ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati "tejodhātu". (3)

Tattha katamā vāyodhātu? Vāyodhātudvayaṃ—atthi ajjhattikā, atthi bāhirā. Tattha katamā ajjhattikā vāyodhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ thambhitattaṃ rūpassa ajjhattaṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—uddhaṅgamā vātā adhogamā vātā kucchisayā vātā koṭṭhāsayā vātā aṅgamaṅgānusārino vātā satthakavātā khurakavātā uppalakavātā

assāso passāso iti vā, yaṃ vā panaññampi atthi ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ thambhitattaṃ rūpassa ajjhattaṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati "ajjhattikā vāyodhātu".

Tattha katamā bāhirā vāyodhātu? Yaṃ bāhiraṃ vāyo vāyogataṃ thambhitattaṃ rūpassa bahiddhā anupādinnaṃ, seyyathidaṃ—puratthimā vātā pacchimā vātā uttarā vātā dakkhiṇā vātā sarajā vātā arajā vātā sītā vātā uṇhā vātā parittā vātā adhimattā vātā kāḷavātā verambhavātā pakkhavātā supaṇṇavātā tālavaṇṭavātā vidhūpanavātā, yaṃ vā panaññampi atthi bāhiraṃ vāyo vāyogataṃ thambhitattaṃ rūpassa bahiddhā anupādinnaṃ—ayaṃ vuccati "bāhirā vāyodhātu". Yā ca ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati "vāyodhātu". (4)

Tattha katamā ākāsadhātu? Ākāsadhātudvayaṃ—atthi ajjhattikā, atthi bāhirā. Tattha katamā ajjhattikā ākāsadhātu? Yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ maṃsalohitehi ajjhattaṃ upādinnaṃ, seyyathidaṃ—kaṇṇacchiddaṃ nāsacchiddaṃ mukhadvāraṃ, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ ajjhoharati, yattha ca asitapītakhāyitasāyitaṃ santiṭṭhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitaṃ adhobhāgaṃ nikkhamati, yaṃ vā panaññampi atthi ajjhattaṃ paccattaṃ ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ maṃsalohitehi ajjhattaṃ upādinnaṃ—ayaṃ vuccati "ajjhattikā ākāsadhātu".

Tattha katamā bāhirā ākāsadhātu? Yaṃ bāhiraṃ ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ catūhi mahābhūtehi bahiddhā anupādinnaṃ—ayaṃ vuccati "bāhirā ākāsadhātu". Yā ca ajjhattikā ākāsadhātu yā ca bāhirā ākāsadhātu, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati "ākāsadhātu". (5)

Tattha katamā viññāṇadhātu? Cakkhuviññāṇadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manoviññāṇadhātu—ayaṃ vuccati "viññāṇadhātu". (6)

Imā cha dhātuyo.

Aparāpi cha dhātuyo—sukhadhātu, dukkhadhātu, somanassadhātu, domanassadhātu, upekkhādhātu, avijjādhātu.

Tattha katamā sukhadhātu? Yaṃ kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā

sukhā vedanā—ayaṃ vuccati "sukhadhātu". (1)

Tattha katamā dukkhadhātu? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—ayaṃ vuccati "dukkhadhātu". (2)

Tattha katamā somanassadhātu? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "somanassadhātu". (3)

Tattha katamā domanassadhātu? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā— ayaṃ vuccati "domanassadhātu". (4)

Tattha katamā upekkhādhātu? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "upekkhādhātu". (5)

Tattha katamā avijjādhātu? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhaṇā apariyogāhaṇā asamapekkhanā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjādhātu". (6)

Imā cha dhātuyo.

Aparāpi cha dhātuyo—kāmadhātu, byāpādadhātu, vihiṃsādhātu, nekkhammadhātu, abyāpādadhātu, avihiṃsādhātu.

Tattha katamā kāmadhātu? Kāmapaṭisaṃyutto takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati kāmadhātu. Heṭṭhato avīcinirayaṃ pariyantaṃ karitvā uparito paranimmitavasavattī deve anto karitvā yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā khandhadhātuāyatanā rūpā vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ—ayaṃ vuccati "kāmadhātu". (1)

Tattha katamā byāpādadhātu? Byāpādapaṭisaṃyutto takko vitakko ... pe ... micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "byāpādadhātu". Dasasu vā āghātavatthūsu cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati "byāpādadhātu". (2)

Tattha katamā vihiṃsādhātu? Vihiṃsāpaṭisaṃyutto takko vitakko ... pe ... micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "vihiṃsādhātu". Idhekacco pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā rajjuyā vā aññataraññatarena satte viheṭheti, yā evarūpā heṭhanā viheṭhanā hiṃsanā vihiṃsanā rosanā virosanā parūpaghāto—ayaṃ vuccati "vihiṃsādhātu". (3)

Tattha katamā nekkhammadhātu? Nekkhammapaṭisaṃyutto takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "nekkhammadhātu". Sabbepi kusalā dhammā "nekkhammadhātu". (4)

Tattha katamā abyāpādadhātu? Abyāpādapaṭisaṃyutto takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "abyāpādadhātu". Yā sattesu metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "abyāpādadhātu". (5)

Tattha katamā avihiṃsādhātu? Avihiṃsāpaṭisaṃyutto takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "avihiṃsādhātu". Yā sattesu karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "avihiṃsādhātu". (6)

Imā cha dhātuyo.

Iti imāni tīṇi chakkāni tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā aṭṭhārasa dhātuyo honti.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Aṭṭhārasa dhātuyo—cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu.

Tattha katamā cakkhudhātu? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—ayaṃ vuccati "cakkhudhātu". (1)

Tattha katamā rūpadhātu? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā ... pe ... rūpadhātupesā—ayaṃ vuccati "rūpadhātu". (2)

Tattha katamā cakkhuviññāṇadhātu? Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjācakkhuviññāṇad-

hātu—ayaṃ vuccati "cakkhuviññāṇadhātu". (3)

Tattha katamā sotadhātu? Yaṃ sotaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—ayaṃ vuccati "sotadhātu". (4)

Tattha katamā saddadhātu? Yo saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho ... pe ... saddadhātupesā—ayaṃ vuccati "saddadhātu". (5)

Tattha katamā sotaviññāṇadhātu? Sotañca paṭicca sadde ca uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāsotaviññāṇadhātu—ayaṃ vuccati "sotaviññāṇadhātu". (6)

Tattha katamā ghānadhātu? Yaṃ ghānaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—ayaṃ vuccati "ghānadhātu". (7)

Tattha katamā gandhadhātu? Yo gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho ... pe ... gandhadhātupesā—ayaṃ vuccati "gandhadhātu". (8)

Tattha katamā ghānaviññāṇadhātu? Ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāghānaviññāṇadhātu—ayaṃ vuccati "ghānaviññāṇadhātu". (9)

Tattha katamā jivhādhātu? Yā jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—ayaṃ vuccati "jivhādhātu". (10)

Tattha katamā rasadhātu? Yo raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho ... pe ... rasadhātupesā—ayaṃ vuccati "rasadhātu". (11)

Tattha katamā jivhāviññāṇadhātu? Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjājivhāviññāṇadhātu—ayaṃ vuccati "jivhāviññāṇadhātu". (12)

Tattha katamā kāyadhātu? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—ayaṃ vuccati "kāyadhātu". (13)

Tattha katamā phoṭṭhabbadhātu? Pathavīdhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātupesā—ayaṃ vuccati "phoṭṭhabbadhātu". (14)

Tattha katamā kāyaviññāṇadhātu? Kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjākāyaviññāṇadhātu—ayaṃ vuccati "kāyaviññāṇadhātu". (15)

Tattha katamā manodhātu? Cakkhuviññāṇadhātuyā uppajjitvā niruddhasamanantarā uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanodhātu; sotaviññāṇadhātuyā ... pe ... ghānaviññāṇadhātuyā ... pe ... jivhāviññāṇadhātuyā ... pe ... kāyaviññāṇadhātuyā uppajjitvā niruddhasamanantarā uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanodhātu sabbadhammesu vā pana paṭhamasamannāhāro uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanodhātu—ayaṃ vuccati "manodhātu". (16)

Tattha katamā dhammadhātu? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, yañca rūpaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, asaṅkhatā ca dhātu.

Tattha katamo vedanākkhandho? Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto. Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko. Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe ... evaṃ dasavidhena vedanākkhandho ... pe ... evaṃ bahuvidhena vedanākkhandho. Ayaṃ vuccati "vedanākkhandho". (1)

Tattha katamo saññākkhandho? Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto. Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko. Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe ... evaṃ dasavidhena saññākkhandho ... pe ... evaṃ bahuvidhena saññākkhandho. Ayaṃ vuccati "saññākkhandho". (2)

Tattha katamo saṅkhārakkhandho? Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto. Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi ahetu. Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe ... evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho ... pe ... evaṃ bahuvidhena saṅkhārakkhandho—ayaṃ vuccati "saṅkhārakkhandho". (3)

Tattha katamaṃ rūpaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ? Itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro—idaṃ vuccati rūpaṃ "anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ". (4)

Tattha katamā asaṅkhatā dhātu? Rāgakkhayo, dosakkhayo, mohakkhayo—ayaṃ vuccati "asaṅkhatā dhātu". Ayaṃ vuccati "dhammadhātu". (5–17)

Tattha katamā manoviññāṇadhātu? Cakkhuviññāṇadhātuyā uppajjitvā niruddhasamanantarā uppajjati manodhātu, manodhātuyā uppajjitvā niruddhasamanantarā uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu; sotaviññāṇadhātuyā ... pe ... ghānaviññāṇadhātuyā ... pe ... jivhāviññāṇadhātuyā ... pe ... kāyaviññāṇadhātuyā uppajjitvā niruddhasamanantarā uppajjati manodhātu, manodhātuyāpi uppajjitvā niruddhasamanantarā uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu manañca paṭicca dhamme ca uppajjati cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—ayaṃ vuccati "manoviññāṇadhātu". (18)

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Aṭṭhārasa dhātuyo—cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu.

Aṭṭhārasannaṃ dhātūnaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Soḷasa dhātuyo abyākatā. Dve dhātuyo siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. (1)

Dasa dhātuyo na vattabbā—"sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Pañca dhātuyo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Kāyaviññāṇadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā. Manoviññāṇadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhama-

sukhāya vedanāya sampayuttā. Dhammadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā, siyā na vattabbā—"sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. (2)

Dasa dhātuyo nevavipākanavipākadhammadhammā. Pañca dhātuyo vipākā. Manodhātu siyā vipākā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. Dve dhātuyo siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Dasa dhātuyo upādinnupādāniyā. Saddadhātu anupādinnupādāniyā. Pañca dhātuyo siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā. Dve dhātuyo siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (4)

Soḷasa dhātuyo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā. Dve dhātuyo siyā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Pannarasa dhātuyo avitakkaavicārā. Manodhātu savitakkasavicārā. Manoviññāṇadhātu siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Dhammadhātu siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā, siyā na vattabbā—"savitakkasavicārā"tipi, "avitakkavicāramattā"tipi, "avitakkaavicārā"tipi. (6)

Dasa dhātuyo na vattabbā—"pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi. Pañca dhātuyo upekkhāsahagatā. Kāyaviññāṇadhātu na pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, na upekkhāsahagatā, siyā na vattabbā— "sukhasahagatā"ti. Dve dhātuyo siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā, siyā na vattabbā—"pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi. (7)

Soḷasa dhātuyo neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. Dve dhātuyo siyā dassanena pahātabbā, siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Soḷasa dhātuyo neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. Dve dhātuyo siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Soḷasa dhātuyo nevācayagāmināpacayagāmino. Dve dhātuyo siyā ācayagāmino, siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino.

(10)

Soḷasa dhātuyo nevasekkhanāsekkhā. Dve dhātuyo siyā sekkhā, siyā asekkhā, siyā nevasekkhanāsekkhā. (11)

Soḷasa dhātuyo parittā. Dve dhātuyo siyā parittā, siyā mahaggatā, siyā appamāṇā. (12)

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Cha dhātuyo parittārammaṇā. Dve dhātuyo siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, siyā appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā— "parittārammaṇā"tipi, "mahaggatārammaṇā"tipi, "appamāṇārammaṇā"tipi. (13)

Soḷasa dhātuyo majjhimā. Dve dhātuyo siyā hīnā, siyā majjhimā, siyā paṇītā. (14)

Soḷasa dhātuyo aniyatā. Dve dhātuyo siyā micchattaniyatā, siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Cha dhātuyo na vattabbā—"maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. Dve dhātuyo siyā maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā—"maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Dasa dhātuyo siyā uppannā, siyā uppādino, siyā na vattabbā—"anuppannā"ti. Saddadhātu siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā na vattabbā—"uppādinī"ti. Cha dhātuyo siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. Dhammadhātu siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādinī, siyā na vattabbā—"uppannā"tipi, "anuppannā"tipi, "uppādinī"tipi. (17)

Sattarasa dhātuyo siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. Dhammadhātu siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā, siyā na vattabbā—"atītā"tipi, "anāgatā"tipi, "paccuppannā"tipi. (18)

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Cha dhātuyo paccuppannārammaṇā. Dve dhātuyo siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā, siyā na vattabbā— "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Cha dhātuyo siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā. Dve dhātuyo siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā, siyā na vattabbā—"ajjhattārammaṇā"tipi, "bahiddhāram-

maṇā”tipi, “ajjhattabahiddhārammaṇā”tipi. (21)

Rūpadhātu sanidassanasappaṭighā. Nava dhātuyo anidassanaappaṭighā. Aṭṭha dhātuyo anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Sattarasa dhātuyo na hetū. Dhammadhātu siyā hetu, siyā na hetu. Soḷasa dhātuyo ahetukā. Dve dhātuyo siyā sahetukā, siyā ahetukā. Soḷasa dhātuyo hetuvippayuttā. Dve dhātuyo siyā hetusampayuttā, siyā hetuvippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—“hetu ceva sahetukā cā”tipi, “sahetukā ceva na ca hetū”tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—“hetu ceva sahetukā cā”ti, siyā sahetukā ceva na ca hetu, siyā na vattabbā—“sahetukā ceva na ca hetū”ti. Dhammadhātu siyā hetu ceva sahetukā ca, siyā sahetukā ceva na ca hetu, siyā na vattabbā—“hetu ceva sahetukā cā”tipi, “sahetukā ceva na ca hetū”tipi. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—“hetū ceva hetusampayuttā cā”tipi, “hetusampayuttā ceva na ca hetū”tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—“hetu ceva hetusampayuttā cā”ti, siyā hetusampayuttā ceva na ca hetu, siyā na vattabbā—“hetusampayuttā ceva na ca hetū”ti. Dhammadhātu siyā hetu ceva hetusampayuttā ca, siyā hetusampayuttā ceva na ca hetu, siyā na vattabbā—“hetu ceva hetusampayuttā cā”tipi, “hetusampayuttā ceva na ca hetū”tipi. Soḷasa dhātuyo na hetuahetukā. Manoviññāṇadhātu siyā na hetusahetukā, siyā na hetuahetukā. Dhammadhātu siyā na hetusahetukā, siyā na hetuahetukā, siyā na vattabbā—“na hetusahetukā”tipi, “na hetuahetukā”tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Sattarasa dhātuyo sappaccayā. Dhammadhātu siyā sappaccayā, siyā appaccayā. Sattarasa dhātuyo saṅkhatā. Dhammadhātu siyā saṅkhatā, siyā asaṅkhatā. Rūpadhātu sanidassanā. Sattarasa dhātuyo anidassanā. Dasa dhātuyo sappaṭighā. Aṭṭha dhātuyo appaṭighā. Dasa dhātuyo rūpā. Satta dhātuyo arūpā. Dhammadhātu siyā rūpā, siyā arūpā. Soḷasa dhātuyo lokiyā. Dve dhātuyo siyā lokiyā, siyā lokuttarā; kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

Sattarasa dhātuyo no āsavā. Dhammadhātu siyā āsavā, siyā no āsavā. Soḷasa dhātuyo sāsavā. Dve dhātuyo siyā sāsavā, siyā anāsavā.

Soḷasa dhātuyo āsavavippayuttā. Dve dhātuyo siyā āsavasampayuttā, siyā āsavavippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"āsavā ceva sāsavā cā"ti, sāsavā ceva no ca āsavā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"āsavo ceva sāsavā cā"ti, siyā sāsavā ceva no ca āsavo, siyā na vattabbā—"sāsavā ceva no ca āsavo"ti. Dhammadhātu siyā āsavo ceva sāsavā ca, siyā sāsavā ceva no ca āsavo, siyā na vattabbā—"āsavo ceva sāsavā cā"tipi, "sāsavā ceva no ca āsavo"tipi.

Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"āsavo ceva āsavasampayuttā cā"ti, siyā āsavasampayuttā ceva no ca āsavo, siyā na vattabbā—"āsavasampayuttā ceva no ca āsavo"ti. Dhammadhātu siyā āsavo ceva āsavasampayuttā ca, siyā āsavasampayuttā ceva no ca āsavo, siyā na vattabbā— "āsavo ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavo"tipi. Soḷasa dhātuyo āsavavippayuttasāsavā. Dve dhātuyo siyā āsavavippayuttasāsavā, siyā āsavavippayuttaanāsavā, siyā na vattabbā—"āsavavippayuttasāsavā"tipi, "āsavavippayuttaanāsavā"tipi.

3.2.4. Saṃyojanagocchaka

Sattarasa dhātuyo no saṃyojanā. Dhammadhātu siyā saṃyojanaṃ, siyā no saṃyojanaṃ. Soḷasa dhātuyo saṃyojaniyā. Dve dhātuyo siyā saṃyojaniyā, siyā asaṃyojaniyā. Soḷasa dhātuyo saṃyojanavippayuttā. Dve dhātuyo siyā saṃyojanasampayuttā, siyā saṃyojanavippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā— "saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā"ti, saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"saṃyojanañceva saṃyojaniyā cā"ti, siyā saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbā—"saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanan"ti. Dhammadhātu siyā saṃyojanañceva saṃyojaniyā ca, siyā saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbā—"saṃyojanañceva saṃyojaniyā cā"tipi, "saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanan"tipi. Soḷasa dhātuyo na vattabbā— "saṃyojanā ceva saṃyojanasampayuttā cā"tipi, "saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā"tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttā cā"ti, siyā saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbā—"saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanan"ti. Dhammadhātu siyā saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttā ca, siyā saṃyojanasampayuttā ceva

no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbā—"saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttā cā"tipi, "saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanan"tipi. Soḷasa dhātuyo saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā. Dve dhātuyo siyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā, siyā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā, siyā na vattabbā—"saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā"tipi, "saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā"tipi.

3.2.5. Ganthagocchaka

Sattarasa dhātuyo no ganthā. Dhammadhātu siyā gantho, siyā no gantho. Soḷasa dhātuyo ganthaniyā. Dve dhātuyo siyā ganthaniyā, siyā aganthaniyā. Soḷasa dhātuyo ganthavippayuttā. Dve dhātuyo siyā ganthasampayuttā, siyā ganthavippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"ti, ganthaniyā ceva no ca ganthā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"gantho ceva ganthaniyā cā"ti, siyā ganthaniyā ceva no ca gantho, siyā na vattabbā— "ganthaniyā ceva no ca gantho"ti. Dhammadhātu siyā gantho ceva ganthaniyā ca, siyā ganthaniyā ceva no ca gantho, siyā na vattabbā—"gantho ceva ganthaniyā cā"tipi, "ganthaniyā ceva no ca gantho"tipi. Soḷasa dhātuyo na vattabbā— "ganthā ceva ganthasampayuttā cā"tipi, "ganthasampayuttā ceva no ca ganthā"tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"gantho ceva ganthasampayuttā cā"ti, siyā ganthasampayuttā ceva no ca gantho, siyā na vattabbā— "ganthasampayuttā ceva no ca gantho"ti. Dhammadhātu siyā gantho ceva ganthasampayuttā ca, siyā ganthasampayuttā ceva no ca gantho, siyā na vattabbā—"gantho ceva ganthasampayuttā cā"tipi, "ganthasampayuttā ceva no ca gantho"tipi. Soḷasa dhātuyo ganthavippayuttaganthaniyā. Dve dhātuyo siyā ganthavippayuttaganthaniyā, siyā ganthavippayuttaaganthaniyā, siyā na vattabbā—"ganthavippayuttaganthaniyā"tipi, "ganthavippayuttaaganthaniyā"tipi.

3.3.2.6- Oghayoganīvaraṇagocchaka

Sattarasa dhātuyo no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā. Dhammadhātu siyā nīvaraṇaṃ, siyā no nīvaraṇaṃ. Soḷasa dhātuyo nīvaraṇiyā. Dve dhātuyo siyā nīvaraṇiyā, siyā anīvaraṇiyā. Soḷasa dhātuyo nīvaraṇavippayuttā. Dve dhātuyo siyā nīvaraṇasampayuttā, siyā nīvaraṇavippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā— "nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā"ti, nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"nīvaraṇañceva nīvaraṇiyā cā"ti, siyā nīvaraṇiyā ceva no

ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbā—"nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇan"ti. Dhammadhātu siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇiyā ca, siyā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbā—"nīvaraṇañceva nīvaraṇiyā cā"tipi, "nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇan"tipi. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cā"tipi, "nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā"tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttā cā"ti, siyā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbā—"nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇan"ti. Dhammadhātu siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttā ca, siyā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbā—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttā cā"tipi, "nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇan"tipi. Soḷasa dhātuyo nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā. Dve dhātuyo siyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā, siyā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā, siyā na vattabbā—"nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā"tipi, "nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā"tipi.

3.2.9. Parāmāsagocchaka

Sattarasa dhātuyo no parāmāsā. Dhammadhātu siyā parāmāso, siyā no parāmāso. Soḷasa dhātuyo parāmaṭṭhā. Dve dhātuyo siyā parāmaṭṭhā, siyā aparāmaṭṭhā. Soḷasa dhātuyo parāmāsavippayuttā. Manoviññāṇadhātu siyā parāmāsasampayuttā, siyā parāmāsavippayuttā. Dhammadhātu siyā parāmāsasampayuttā, siyā parāmāsavippayuttā, siyā na vattabbā—"parāmāsasampayuttā"tipi, "parāmāsavippayuttā"tipi. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā"ti parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā— "parāmāso ceva parāmaṭṭhā cā"ti, siyā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāso, siyā na vattabbā—"parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāso"ti. Dhammadhātu siyā parāmāso ceva parāmaṭṭhā ca, siyā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāso, siyā na vattabbā— "parāmāso ceva parāmaṭṭhā cā"tipi, "parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāso"tipi. Soḷasa dhātuyo parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā. Dve dhātuyo siyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā, siyā parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā, siyā na vattabbā—"parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā"tipi, "parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā"tipi.

3.2.10. Mahantaraduka

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Satta dhātuyo sārammaṇā. Dhammadhātu siyā sārammaṇā, siyā anārammaṇā. Satta dhātuyo cittā. Ekā-

dasa dhātuyo no cittā. Sattarasa dhātuyo acetasikā. Dhammadhātu siyā cetasikā, siyā acetasikā. Dasa dhātuyo cittavippayuttā. Dhammadhātu siyā cittasampayuttā, siyā cittavippayuttā. Satta dhātuyo na vattabbā—"cittena sampayuttā"tipi, "cittena vippayuttā"tipi. Dasa dhātuyo cittavisaṃsaṭṭhā. Dhammadhātu siyā cittasaṃsaṭṭhā, siyā cittavisaṃsaṭṭhā. Satta dhātuyo na vattabbā—"cittena saṃsaṭṭhā"tipi, "cittena visaṃsaṭṭhā"tipi.

Dvādasa dhātuyo no cittasamuṭṭhānā. Cha dhātuyo siyā cittasamuṭṭhānā, siyā no cittasamuṭṭhānā. Sattarasa dhātuyo no cittasahabhuno. Dhammadhātu siyā cittasahabhū, siyā no cittasahabhū. Sattarasa dhātuyo no cittānuparivattino. Dhammadhātu siyā cittānuparivattī, siyā no cittānuparivattī. Sattarasa dhātuyo no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Dhammadhātu siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Sattarasa dhātuyo no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Dhammadhātu siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū. Sattarasa dhātuyo no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Dhammadhātu siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī.

Dvādasa dhātuyo ajjhattikā. Cha dhātuyo bāhirā.

Nava dhātuyo upādā. Aṭṭha dhātuyo no upādā. Dhammadhātu siyā upādā, siyā no upādā. Dasa dhātuyo upādinnā. Saddadhātu anupādinnā. Sattadhātuyo siyā upādinnā, siyā anupādinnā.

3.2.11. Upādānagocchaka

Sattarasa dhātuyo no upādānā. Dhammadhātu siyā upādānaṃ, siyā no upādānaṃ. Soḷasa dhātuyo upādāniyā. Dve dhātuyo siyā upādāniyā, siyā anupādāniyā. Soḷasa dhātuyo upādānavippayuttā. Dve dhātuyo siyā upādānasampayuttā, siyā upādānavippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"upādānā ceva upādāniyā cā"ti, upādāniyā ceva no ca upādānā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"upādānañceva upādāniyā cā"ti, siyā upādāniyā ceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbā— "upādāniyā ceva no ca upādānan"ti. Dhammadhātu siyā upādānañceva upādāniyā ca, siyā upādāniyā ceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbā—"upādānañceva upādāniyā cā"tipi, "upādāniyā ceva no ca upādānan"tipi.

Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"upādānā ceva upādānasampayuttā cā"tipi, "upādānasampayuttā ceva no ca upādānā"tipi. Manoviññāṇad-

hātu na vattabbā— "upādānañceva upādānasampayuttā cā"ti, siyā upādānasampayuttā ceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbā—"upādānasampayuttā ceva no ca upādānan"ti. Dhammadhātu siyā upādānañceva upādānasampayuttā ca, siyā upādānasampayuttā ceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbā—"upādānañceva upādānasampayuttā cā"tipi, "upādānasampayuttā ceva no ca upādānan"tipi. Soḷasa dhātuyo upādānavippayuttaupādāniyā. Dve dhātuyo siyā upādānavippayuttaupādāniyā, siyā upādānavippayuttaanupādāniyā, siyā na vattabbā—"upādānavippayuttaupādāniyā"tipi, "upādānavippayuttaanupādāniyā"tipi.

3.2.12. Kilesagocchaka

Sattarasa dhātuyo no kilesā. Dhammadhātu siyā kilesā, siyā no kilesā. Soḷasa dhātuyo saṃkilesikā. Dve dhātuyo siyā saṃkilesikā, siyā asaṃkilesikā. Soḷasa dhātuyo asaṃkiliṭṭhā. Dve dhātuyo siyā saṃkiliṭṭhā, siyā asaṃkiliṭṭhā. Soḷasa dhātuyo kilesavippayuttā. Dve dhātuyo siyā kilesasampayuttā, siyā kilesavippayuttā. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"kilesā ceva saṃkilesikā cā"ti, saṃkilesikā ceva no ca kilesā. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"kileso ceva saṃkilesikā cā"ti, siyā saṃkilesikā ceva no ca kileso, siyā na vattabbā— "saṃkilesikā ceva no ca kileso"ti. Dhammadhātu siyā kileso ceva saṃkilesikā ca, siyā saṃkilesikā ceva no ca kileso, siyā na vattabbā—"kileso ceva saṃkilesikā cā"tipi, "saṃkilesikā ceva no ca kileso"tipi.

Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"kilesā ceva saṃkiliṭṭhā cā"tipi, "saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā"tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"kileso ceva saṃkiliṭṭhā cā"ti, siyā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kileso, siyā na vattabbā—"saṃkiliṭṭhā ceva no ca kileso"ti. Dhammadhātu siyā kileso ceva saṃkiliṭṭhā ca, siyā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kileso, siyā na vattabbā—"kileso ceva saṃkiliṭṭhā cā"tipi, "saṃkiliṭṭhā ceva no ca kileso"tipi. Soḷasa dhātuyo na vattabbā—"kilesā ceva kilesasampayuttā cā"tipi, "kilesasampayuttā ceva no ca kilesā"tipi. Manoviññāṇadhātu na vattabbā—"kileso ceva kilesasampayuttā cā"ti, siyā kilesasampayuttā ceva no ca kileso, siyā na vattabbā—"kilesasampayuttā ceva no ca kileso"ti. Dhammadhātu siyā kileso ceva kilesasampayuttā ca, siyā kilesasampayuttā ceva no ca kileso, siyā na vattabbā—"kileso ceva kilesasampayuttā cā"tipi, "kilesasampayuttā ceva no ca kileso"tipi. Soḷasa dhātuyo kilesavippayuttasaṃkilesikā. Dve dhātuyo siyā kile-

savippayuttasaṃkilesikā, siyā kilesavippayuttaasaṃkilesikā, siyā na vattabbā—"kilesavippayuttasaṃkilesikā"tipi, "kilesavippayuttaasaṃkilesikā"tipi.

3.2.13. Piṭṭhiduka

Soḷasa dhātuyo na dassanena pahātabbā. Dve dhātuyo siyā dassanena pahātabbā, siyā na dassanena pahātabbā. Soḷasa dhātuyo na bhāvanāya pahātabbā. Dve dhātuyo siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā na bhāvanāya pahātabbā. Soḷasa dhātuyo na dassanena pahātabbahetukā. Dve dhātuyo siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā na dassanena pahātabbahetukā. Soḷasa dhātuyo na bhāvanāya pahātabbahetukā. Dve dhātuyo siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā na bhāvanāya pahātabbahetukā.

Pannarasa dhātuyo avitakkā. Manodhātu savitakkā. Dve dhātuyo siyā savitakkā, siyā avitakkā. Pannarasa dhātuyo avicārā. Manodhātu savicārā. Dve dhātuyo siyā savicārā, siyā avicārā. Soḷasa dhātuyo appītikā. Dve dhātuyo siyā sappītikā, siyā appītikā. Soḷasa dhātuyo na pītisahagatā. Dve dhātuyo siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Pannarasa dhātuyo na sukhasahagatā. Tisso dhātuyo siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Ekādasa dhātuyo na upekkhāsahagatā. Pañca dhātuyo upekkhāsahagatā. Dve dhātuyo siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā.

Soḷasa dhātuyo kāmāvacarā. Dve dhātuyo siyā kāmāvacarā, siyā na kāmāvacarā. Soḷasa dhātuyo na rūpāvacarā. Dve dhātuyo siyā rūpāvacarā, siyā na rūpāvacarā. Soḷasa dhātuyo na arūpāvacarā. Dve dhātuyo siyā arūpāvacarā, siyā na arūpāvacarā. Soḷasa dhātuyo pariyāpannā. Dve dhātuyo siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā. Soḷasa dhātuyo aniyyānikā. Dve dhātuyo siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Soḷasa dhātuyo aniyatā. Dve dhātuyo siyā niyatā, siyā aniyatā. Soḷasa dhātuyo sauttarā. Dve dhātuyo siyā sauttarā, siyā anuttarā. Soḷasa dhātuyo araṇā. Dve dhātuyo siyā saraṇā, siyā araṇāti. (13)

Pañhāpucchakaṃ.

Dhātuvibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Āyatanavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Dvādasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ.

Cakkhuṃ aniccaṃ dukkhaṃ anattā vipariṇāmadhammaṃ. Rūpā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā. Sotaṃ aniccaṃ dukkhaṃ anattā vipariṇāmadhammaṃ. Saddā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā. Ghānaṃ aniccaṃ dukkhaṃ anattā vipariṇāmadhammaṃ. Gandhā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā. Jivhā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā. Rasā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā. Kāyo anicco dukkho anattā vipariṇāmadhammo. Phoṭṭhabbā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā. Mano anicco dukkho anattā vipariṇāmadhammo. Dhammā aniccā dukkhā anattā vipariṇāmadhammā.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Dvādasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ.

Tattha katamaṃ cakkhāyatanaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena cakkhunā anidassanena sappaṭighena rūpaṃ sanidassanaṃ sappaṭighaṃ passi vā passati vā passissati vā passe vā, cakkhumpetaṃ cakkhāyatanampetaṃ cakkhudhātupesā cakkhundriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍarampetaṃ khettampetaṃ vatthumpetaṃ nettampetaṃ nayanampetaṃ orimaṃ tīrampetaṃ suñño gāmopeso. Idaṃ vuccati "cakkhāyatanaṃ". (1)

Tattha katamaṃ sotāyatanaṃ? Yaṃ sotaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena sotena anidassanena sappaṭighena saddaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ suṇi vā suṇāti vā suṇissati vā suṇe vā, sotampetaṃ sotāyatanampetaṃ sotadhātupesā sotindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍarampetaṃ khettampetaṃ vatthumpetaṃ orimaṃ tīrampetaṃ suñño gāmopeso. Idaṃ vuccati "sotāyatanaṃ". (2)

Tattha katamaṃ ghānāyatanaṃ? Yaṃ ghānaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena ghānena anidassanena sappaṭighena gandhaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ ghāyi vā ghāyati vā ghāyissati vā ghāye vā, ghānampetaṃ ghānāyatanampetaṃ ghānadhātupesā ghānindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍarampetaṃ khettampetaṃ vatthumpetaṃ orimaṃ tīrampetaṃ suñño gāmopeso. Idaṃ vuccati "ghānāyatanaṃ". (3)

Tattha katamaṃ jivhāyatanaṃ? Yā jivhā catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yāya jivhāya anidassanāya sappaṭighāya rasaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ sāyi vā sāyati vā sāyissati vā sāye vā, jivhāpesā jivhāyatanampetaṃ jivhādhātupesā jivhindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍarampetaṃ khettampetaṃ vatthumpetaṃ orimaṃ tīrampetaṃ suñño gāmopeso. Idaṃ vuccati "jivhāyatanaṃ". (4)

Tattha katamaṃ kāyāyatanaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo attabhāvapariyāpanno anidassano sappaṭigho, yena kāyena anidassanena sappaṭighena phoṭṭhabbaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ phusi vā phusati vā phusissati vā phuse vā, kāyopeso kāyāyatanampetaṃ kāyadhātupesā kāyindriyampetaṃ lokopeso dvārāpesā samuddopeso paṇḍarampetaṃ khettampetaṃ vatthumpetaṃ orimaṃ tīrampetaṃ suñño gāmopeso. Idaṃ vuccati "kāyāyatanaṃ". (5)

Tattha katamaṃ manāyatanaṃ? Ekavidhena manāyatanaṃ—phassasampayuttaṃ.

Duvidhena manāyatanaṃ—atthi sahetukaṃ, atthi ahetukaṃ.

Tividhena manāyatanaṃ—atthi kusalaṃ, atthi akusalaṃ, atthi abyākataṃ.

Catubbidhena manāyatanaṃ—atthi kāmāvacaraṃ, atthi rūpāvacaraṃ, atthi arūpāvacaraṃ, atthi apariyāpannaṃ.

Pañcavidhena manāyatanaṃ—atthi sukhindriyasampayuttaṃ, atthi dukkhindriyasampayuttaṃ, atthi somanassindriyasampayuttaṃ, atthi domanassindriyasampayuttaṃ, atthi upekkhindriyasampayuttaṃ.

Chabbidhena manāyatanaṃ—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Evaṃ chabbidhena manāyatanaṃ.

Sattavidhena manāyatanaṃ—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu. Evaṃ sattavidhena manāyatanaṃ.

Aṭṭhavidhena manāyatanaṃ—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ atthi sukhasahagataṃ, atthi dukkhasahagataṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu. Evaṃ aṭṭhavidhena manāyatanaṃ.

Navavidhena manāyatanaṃ—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu atthi kusalaṃ, atthi akusalaṃ, atthi abyākataṃ. Evaṃ navavidhena manāyatanaṃ.

Dasavidhena manāyatanaṃ—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ atthi sukhasahagataṃ, atthi dukkhasahagataṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu atthi kusalaṃ, atthi akusalaṃ, atthi abyākataṃ. Evaṃ dasavidhena manāyatanaṃ.

Ekavidhena manāyatanaṃ—phassasampayuttaṃ.

Duvidhena manāyatanaṃ—atthi sahetukaṃ, atthi ahetukaṃ.

Tividhena manāyatanaṃ—atthi sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, atthi dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ... pe .... Evaṃ bahuvidhena manāyatanaṃ. Idaṃ vuccati "manāyatanaṃ". (6)

Tattha katamaṃ rūpāyatanaṃ? Yaṃ rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ kāḷakaṃ mañjiṭṭhakaṃ hari harivaṇṇaṃ ambaṅkuravaṇṇaṃ dīghaṃ rassaṃ aṇuṃ thūlaṃ vaṭṭaṃ parimaṇḍalaṃ caturassaṃ chaḷaṃsaṃ aṭṭhaṃsaṃ soḷasaṃsaṃ ninnaṃ thalaṃ chāyā ātapo āloko andhakāro abbhā mahikā dhūmo rajo candamaṇḍalassa vaṇṇanibhā sūriyamaṇḍalassa vaṇṇanibhā tārakarūpānaṃ vaṇṇanibhā ādāsamaṇḍalassa vaṇṇanibhā maṇisaṅkhamuttaveḷuriyassa vaṇṇanibhā jātarūparajatassa vaṇṇanibhā, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya vaṇṇanibhā sanidassanaṃ sappaṭighaṃ, yaṃ rūpaṃ sanidassanaṃ sappaṭighaṃ cakkhunā anidassanena sappaṭighena passi vā passati vā passissati vā passe vā, rūpampetaṃ rūpāyatanampetaṃ rūpadhātupesā. Idaṃ vuccati "rūpāyatanaṃ". (7)

Tattha katamaṃ saddāyatanaṃ? Yo saddo catunnaṃ mahābhūtā-

naṃ upādāya anidassano sappaṭigho bherisaddo mudiṅgasaddo saṅkhasaddo paṇavasaddo gītasaddo vāditasaddo sammasaddo pāṇisaddo sattānaṃ nigghosasaddo dhātūnaṃ sannighātasaddo vātasaddo udakasaddo manussasaddo amanussasaddo, yo vā panaññopi atthi saddo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ saddaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ sotena anidassanena sappaṭighena suṇi vā suṇāti vā suṇissati vā suṇe vā, saddopeso saddāyatanampetaṃ saddadhātupesā. Idaṃ vuccati "saddāyatanaṃ". (8)

Tattha katamaṃ gandhāyatanaṃ? Yo gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlagandho sāragandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho āmagandho vissagandho sugandho duggandho, yo vā panaññopi atthi gandho catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ gandhaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ ghānena anidassanena sappaṭighena ghāyi vā ghāyati vā ghāyissati vā ghāye vā, gandhopeso gandhāyatanampetaṃ gandhadhātupesā. Idaṃ vuccati "gandhāyatanaṃ". (9)

Tattha katamaṃ rasāyatanaṃ? Yo raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho mūlaraso khandharaso tacaraso pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇikaṃ khārikaṃ lambikaṃ kasāvo sādu asādu, yo vā panaññopi atthi raso catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya anidassano sappaṭigho, yaṃ rasaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ jivhāya anidassanāya sappaṭighāya sāyi vā sāyati vā sāyissati vā sāye vā, rasopeso rasāyatanampetaṃ rasadhātupesā. Idaṃ vuccati "rasāyatanaṃ". (10)

Tattha katamaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ? Pathavīdhātu tejodhātu vāyodhātu kakkhaḷaṃ mudukaṃ saṇhaṃ pharusaṃ sukhasamphassaṃ dukkhasamphassaṃ garukaṃ lahukaṃ, yaṃ phoṭṭhabbaṃ anidassanaṃ sappaṭighaṃ kāyena anidassanena sappaṭighena phusi vā phusati vā phusissati vā phuse vā, phoṭṭhabbopeso phoṭṭhabbāyatanampetaṃ phoṭṭhabbadhātupesā. Idaṃ vuccati "phoṭṭhabbāyatanaṃ". (11)

Tattha katamaṃ dhammāyatanaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, yañca rūpaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ, asaṅkhatā ca dhātu.

Tattha katamo vedanākkhandho? Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto. Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi

ahetuko. Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe ... evaṃ dasavidhena vedanākkhandho ... pe ... evaṃ bahuvidhena vedanākkhandho. Ayaṃ vuccati "vedanākkhandho". (1)

Tattha katamo saññākkhandho? Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto. Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko. Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe ... evaṃ dasavidhena saññākkhandho ... pe ... evaṃ bahuvidhena saññākkhandho. Ayaṃ vuccati "saññākkhandho". (2)

Tattha katamo saṅkhārakkhandho? Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto. Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi na hetu. Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe ... evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho ... pe ... evaṃ bahuvidhena saṅkhārakkhandho. Ayaṃ vuccati "saṅkhārakkhandho". (3)

Tattha katamaṃ rūpaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ? Itthindriyaṃ purisindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. Idaṃ vuccati rūpaṃ "anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ". (4)

Tattha katamā asaṅkhatā dhātu? Rāgakkhayo, dosakkhayo, mohakkhayo—ayaṃ vuccati "asaṅkhatā dhātu". (5)

Idaṃ vuccati dhammāyatanaṃ. Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Dvādasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ.

Dvādasannaṃ āyatanānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Dasāyatanā abyākatā. Dvāyatanā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. (1)

Dasāyatanā na vattabbā—"sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Manāyatanaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayut-

taṃ. Dhammāyatanaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ—"sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. (2)

Dasāyatanā nevavipākanavipākadhammadhammā. Dvāyatanā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Pañcāyatanā upādinnupādāniyā. Saddāyatanaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Cattāro āyatanā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādāniyā. Dvāyatanā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (4)

Dasāyatanā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā. Dvāyatanā siyā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Dasāyatanā avitakkaavicārā. Manāyatanaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ. Dhammāyatanaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ, siyā na vattabbaṃ—"savitakkasavicāran"tipi, "avitakkavicāramattan"tipi, "avitakkaavicāran"tipi. (6)

Dasāyatanā na vattabbā—"pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi. Dvāyatanā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā, siyā na vattabbā—"pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi. (7)

Dasāyatanā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. Dvāyatanā siyā dassanena pahātabbā, siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Dasāyatanā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. Dvāyatanā siyā dassanena na pahātabbahetukā, siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Dasāyatanā nevācayagāmināpacayagāmino. Dvāyatanā siyā ācayagāmino, siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino. (10)

Dasāyatanā nevasekkhanāsekkhā. Dvāyatanā siyā sekkhā, siyā asekkhā, siyā nevasekkhanāsekkhā. (11)

Dasāyatanā parittā. Dvāyatanā siyā parittā, siyā mahaggatā, siyā appamāṇā. (12)

Dasāyatanā anārammaṇā. Dvāyatanā siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, siyā appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā—"parittārammaṇā"tipi, "mahaggatārammaṇā"tipi, "appamāṇārammaṇā"tipi. (13)

Dasāyatanā majjhimā. Dvāyatanā siyā hīnā, siyā majjhimā, siyā paṇītā. (14)

Dasāyatanā aniyatā. Dvāyatanā siyā micchattaniyatā, siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Dasāyatanā anārammaṇā. Dvāyatanā siyā maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā—"maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Pañcāyatanā siyā uppannā, siyā uppādino, na vattabbā—"anuppannā"ti. Saddāyatanaṃ siyā uppannaṃ, siyā anuppannaṃ, na vattabbaṃ—"uppādī"ti. Pañcāyatanā siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. Dhammāyatanaṃ siyā uppannaṃ, siyā anuppannaṃ, siyā uppādī, siyā na vattabbaṃ—"uppannan"tipi, "anuppannan"tipi, "uppādī"tipi. (17)

Ekādasāyatanā siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. Dhammāyatanaṃ siyā atītaṃ, siyā anāgataṃ, siyā paccuppannaṃ, siyā na vattabbaṃ—"atītan"tipi, "anāgatan"tipi, "paccuppannan"tipi. Dasāyatanā anārammaṇā. (18)

Dvāyatanā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā, siyā na vattabbā—"atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Dasāyatanā anārammaṇā. Dvāyatanā siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā, siyā na vattabbā—"ajjhattārammaṇā"tipi, "bahiddhārammaṇā"tipi, "ajjhattabahiddhārammaṇā"tipi. (21)

Rūpāyatanaṃ sanidassanasappaṭighaṃ. Navāyatanā anidassanasappaṭighā. Dvāyatanā anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Ekādasāyatanā na hetū. Dhammāyatanaṃ siyā hetu, siyā na hetu. Dasāyatanā ahetukā. Dvāyatanā siyā sahetukā, siyā ahetukā. Dasāyatanā hetuvippayuttā. Dvāyatanā siyā hetusampayuttā, siyā hetuvippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā— "hetū ceva sahetukā cā"tipi, "sahetukā ceva na ca hetū"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"hetu ceva sahetukañcā"ti, siyā sahetukañceva na ca hetu, siyā na vattabbaṃ—"sahetukañceva na ca hetū"ti. Dhammāyatanaṃ siyā hetu ceva sahetukañca, siyā sahetukañceva na ca hetu, siyā na vattabbaṃ—"hetu ceva sahetukañcā"tipi, "sahetukañceva na ca hetū"tipi. Dasāyatanā na vattabbā— "hetū ceva hetusampayuttā cā"tipi, "hetusampayuttā ceva na ca hetū"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"hetu ceva hetusampayuttañcā"ti, siyā hetusampayuttañceva na ca hetu, siyā na vattabbaṃ—"hetusampayuttañceva na ca hetū"ti. Dhammāyatanaṃ siyā hetu ceva hetusampayuttañca, siyā hetusampayuttañceva na ca hetu, siyā na vattabbaṃ—"hetu ceva hetusampayuttañcā"tipi, "hetusampayuttañceva na ca hetū"tipi. Dasāyatanā na hetuahetukā. Manāyatanaṃ siyā na hetusahetukaṃ, siyā na hetuahetukaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā na hetusahetukaṃ, siyā na hetuahetukaṃ, siyā na vattabbaṃ— "na hetusahetukan"tipi, "na hetuahetukan"tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Ekādasāyatanā sappaccayā. Dhammāyatanaṃ siyā sappaccayaṃ, siyā appaccayaṃ. Ekādasāyatanā saṅkhatā. Dhammāyatanaṃ siyā saṅkhataṃ, siyā asaṅkhataṃ. Rūpāyatanaṃ sanidassanaṃ. Ekādasāyatanā anidassanā. Dasāyatanā sappaṭighā. Dvāyatanā appaṭighā. Dasāyatanā rūpā. Manāyatanaṃ arūpaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā rūpaṃ, siyā arūpaṃ. Dasāyatanā lokiyā. Dvāyatanā siyā lokiyā, siyā lokuttarā; kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

Ekādasāyatanā no āsavā. Dhammāyatanaṃ siyā āsavo, siyā no āsavo. Dasāyatanā sāsavā. Dvāyatanā siyā sāsavā, siyā anāsavā. Dasāyatanā āsavavippayuttā. Dvāyatanā siyā āsavasampayuttā, siyā āsavavippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā— "āsavā ceva sāsavā cā"ti, sāsavā ceva no ca āsavā. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ— "āsavo ceva sāsavañcā"ti, siyā sāsavañceva no ca āsavo, siyā na vattabbaṃ— "sāsavañceva no ca āsavo"ti. Dhammāyatanaṃ siyā āsavo ceva sāsavañca, siyā sāsavañceva

no ca āsavo, siyā na vattabbaṃ—"āsavo ceva sāsavañcā"tipi, "sāsavañceva no ca āsavo"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"āsavo ceva āsavasampayuttañcā"ti, siyā āsavasampayuttañceva no ca āsavo, siyā na vattabbaṃ—"āsavasampayuttañceva no ca āsavo"ti. Dhammāyatanaṃ siyā āsavo ceva āsavasampayuttañca, siyā āsavasampayuttañceva no ca āsavo, siyā na vattabbaṃ—"āsavo ceva āsavasampayuttañcā"tipi, "āsavasampayuttañceva no ca āsavo"tipi. Dasāyatanā āsavavippayuttasāsavā. Dvāyatanā siyā āsavavippayuttasāsavā, siyā āsavavippayuttaanāsavā, siyā na vattabbā— "āsavavippayuttasāsavā"tipi, "āsavavippayuttaanāsavā"tipi.

3.2.4. Saṃyojanagocchaka

Ekādasāyatanā no saṃyojanā. Dhammāyatanaṃ siyā saṃyojanaṃ, siyā no saṃyojanaṃ. Dasāyatanā saṃyojaniyā. Dvāyatanā siyā saṃyojaniyā, siyā asaṃyojaniyā. Dasāyatanā saṃyojanavippayuttā. Dvāyatanā siyā saṃyojanasampayuttā, siyā saṃyojanavippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā"ti, saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ— "saṃyojanañceva saṃyojaniyañcā"ti, siyā saṃyojaniyañceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbaṃ—"saṃyojaniyañceva no ca saṃyojanan"ti. Dhammāyatanaṃ siyā saṃyojanañceva saṃyojaniyañca, siyā saṃyojaniyañceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbaṃ—"saṃyojanañceva saṃyojaniyan"tipi, "saṃyojaniyañceva no ca saṃyojanan"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojanasampayuttā cā"tipi, "saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañcā"ti, siyā saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbaṃ—"saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanan"ti. Dhammāyatanaṃ siyā saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañca, siyā saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbaṃ—"saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañcā"tipi, "saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanan"tipi. Dasāyatanā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā. Dvāyatanā siyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā, siyā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā, siyā na vattabbā—"saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā"tipi, "saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā"tipi.

3.2.5. Ganthagocchaka

Ekādasāyatanā no ganthā. Dhammāyatanaṃ siyā gantho, siyā no gantho. Dasāyatanā ganthaniyā. Dvāyatanā siyā ganthaniyā, siyā aganthaniyā. Dasāyatanā ganthavippayuttā. Dvāyatanā siyā ganthasampayuttā, siyā ganthavippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"ti, ganthaniyā ceva no ca ganthā. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"gantho ceva ganthaniyañcā"ti, siyā ganthaniyañceva no ca gantho, siyā na vattabbaṃ—"ganthaniyañceva no ca gantho"ti. Dhammāyatanaṃ siyā gantho ceva ganthaniyañca, siyā ganthaniyañceva no ca gantho, siyā na vattabbaṃ—"gantho ceva ganthaniyañcā"tipi, "ganthaniyañceva no ca gantho"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"ganthā ceva ganthasampayuttā cā"tipi, "ganthasampayuttā ceva no ca ganthā"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"gantho ceva ganthasampayuttañcā"ti, siyā ganthasampayuttañceva no ca gantho, siyā na vattabbaṃ—"ganthasampayuttañceva no ca gantho"ti. Dhammāyatanaṃ siyā gantho ceva ganthasampayuttañca, siyā ganthasampayuttañceva no ca gantho, siyā na vattabbaṃ—"gantho ceva ganthasampayuttañcā"tipi, "ganthasampayuttañceva no ca gantho"tipi. Dasāyatanā ganthavippayuttaganthaniyā. Dvāyatanā siyā ganthavippayuttaganthaniyā, siyā ganthavippayuttaaganthaniyā, siyā na vattabbā—"ganthavippayuttaganthaniyā"tipi, "ganthavippayuttaaganthaniyā"tipi.

2.3.2.6- Oghayoganīvaraṇagocchaka

Ekādasāyatanā no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā. Dhammāyatanaṃ siyā nīvaraṇaṃ, siyā no nīvaraṇaṃ. Dasāyatanā nīvaraṇiyā. Dvāyatanā siyā nīvaraṇiyā, siyā anīvaraṇiyā. Dasāyatanā nīvaraṇavippayuttā. Dvāyatanā siyā nīvaraṇasampayuttā, siyā nīvaraṇavippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā"ti, nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañcā"ti, siyā nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇan"ti. Dhammāyatanaṃ siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañca, siyā nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañcā"tipi, "nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇan"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cā"tipi, nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇātipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañcā"ti, siyā nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vat-

tabbaṃ— "nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇan"ti. Dhammāyatanaṃ siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, siyā nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañcā"tipi, "nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇan"tipi. Dasāyatanā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā. Dvāyatanā siyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā, siyā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā, siyā na vattabbā—"nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā"tipi, "nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā"tipi.

3.2.9. Parāmāsagocchaka

Ekādasāyatanā no parāmāsā. Dhammāyatanaṃ siyā parāmāso, siyā no parāmāso. Dasāyatanā parāmaṭṭhā. Dvāyatanā siyā parāmaṭṭhā, siyā aparāmaṭṭhā. Dasāyatanā parāmāsavippayuttā. Manāyatanaṃ siyā parāmāsasampayuttaṃ, siyā parāmāsavippayuttaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā parāmāsasampayuttaṃ, siyā parāmāsavippayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ—"parāmāsasampayuttan"tipi, "parāmāsavippayuttan"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā"ti, "parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā". Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"parāmāso ceva parāmaṭṭhañcā"ti, siyā parāmaṭṭhañceva no ca parāmāso, siyā na vattabbaṃ— "parāmaṭṭhañceva no ca parāmāso"ti. Dhammāyatanaṃ siyā parāmāso ceva parāmaṭṭhañca, siyā parāmaṭṭhañceva no ca parāmāso, siyā na vattabbaṃ— "parāmāso ceva parāmaṭṭhañcā"tipi, "parāmaṭṭhañceva no ca parāmāso"tipi. Dasāyatanā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā. Dvāyatanā siyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā, siyā parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā, siyā na vattabbā—"parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā"tipi, "parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā"tipi.

3.2.10. Mahantaraduka

Dasāyatanā anārammaṇā. Manāyatanaṃ sārammaṇaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā sārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. Manāyatanaṃ cittaṃ. Ekādasāyatanā no cittā. Ekādasāyatanā acetasikā. Dhammāyatanaṃ siyā cetasikaṃ, siyā acetasikaṃ. Dasāyatanā cittavippayuttā. Dhammāyatanaṃ siyā cittasampayuttaṃ, siyā cittavippayuttaṃ. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"cittena sampayuttan"tipi, "cittena vippayuttan"tipi. Dasāyatanā cittavisaṃsaṭṭhā. Dhammāyatanaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhaṃ, siyā cittavisaṃsaṭṭhaṃ. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"cittena saṃsaṭṭhan"tipi, "cittena visaṃsaṭṭhan"tipi. Chāyatanā no cittasamuṭṭhānā. Chāyatanā

siyā cittasamuṭṭhānā, siyā no cittasamuṭṭhānā. Ekādasāyatanā no cittasahabhuno. Dhammāyatanaṃ siyā cittasahabhū, siyā no cittasahabhū. Ekādasāyatanā no cittānuparivattino. Dhammāyatanaṃ siyā cittānuparivatti, siyā no cittānuparivatti. Ekādasāyatanā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Dhammāyatanaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ. Ekādasāyatanā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Dhammāyatanaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū. Ekādasāyatanā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Dhammāyatanaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti.

Chāyatanā ajjhattikā. Chāyatanā bāhirā. Navāyatanā upādā. Dvāyatanā no upādā. Dhammāyatanaṃ siyā upādā, siyā no upādā. Pañcāyatanā upādinnā. Saddāyatanaṃ anupādinnaṃ. Chāyatanā siyā upādinnā, siyā anupādinnā.

3.2.11. Upādānagocchaka

Ekādasāyatanā no upādānā. Dhammāyatanaṃ siyā upādānaṃ, siyā no upādānaṃ. Dasāyatanā upādāniyā. Dvāyatanā siyā upādāniyā, siyā anupādāniyā. Dasāyatanā upādānavippayuttā. Dvāyatanā siyā upādānasampayuttā, siyā upādānavippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā—"upādānā ceva upādāniyā cā"ti, upādāniyā ceva no ca upādānā. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"upādānañceva upādāniyañcā"ti, siyā upādāniyañceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbaṃ—"upādāniyañceva no ca upādānan"ti. Dhammāyatanaṃ siyā upādānañceva upādāniyañca, siyā upādāniyañceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbaṃ—"upādānañceva upādāniyañcā"tipi, "upādāniyañceva no ca upādānan"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"upādānā ceva upādānasampayuttā cā"tipi, "upādānasampayuttā ceva no ca upādānā"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"upādāniyañceva upādānasampayuttañcā"ti, siyā upādānasampayuttañceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbaṃ—"upādānasampayuttañceva no ca upādānan"ti. Dhammāyatanaṃ siyā upādānañceva upādānasampayuttañca, siyā upādānasampayuttañceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbaṃ—"upādānañceva upādānasampayuttañcā"tipi, "upādānasampayuttañceva no ca upādānan"tipi. Dasāyatanā upādānavippayuttaupādāniyā. Dvāyatanā siyā upādānasampayuttaupādāniyā, siyā upādānavippayuttaanupādāniyā, siyā na vattabbā—"upādānavippayuttaupādāniyā"tipi,

"upādānavippayuttaanupādāniyā"tipi.

3.2.12. Kilesagocchaka

Ekādasāyatanā no kilesā. Dhammāyatanaṃ siyā kileso, siyā no kileso. Dasāyatanā saṃkilesikā. Dvāyatanā siyā saṃkilesikā, siyā asaṃkilesikā. Dasāyatanā asaṃkiliṭṭhā. Dvāyatanā siyā saṃkiliṭṭhā, siyā asaṃkiliṭṭhā. Dasāyatanā kilesavippayuttā. Dvāyatanā siyā kilesasampayuttā, siyā kilesavippayuttā. Dasāyatanā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkilesikā cā"ti, saṃkilesikā ceva no ca kilesā. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"kileso ceva saṃkilesikañcā"ti, siyā saṃkilesikañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"saṃkilesikañceva no ca kileso"ti. Dhammāyatanaṃ siyā kileso ceva saṃkilesikañca, siyā saṃkilesikañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"kileso ceva saṃkilesikañcā"tipi, "saṃkilesikañceva no ca kileso"tipi. Dasāyatanā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkiliṭṭhā cā"tipi, "saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"kileso ceva saṃkiliṭṭhañcā"ti, siyā saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso"ti. Dhammāyatanaṃ siyā kileso ceva saṃkiliṭṭhañca, siyā saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"kileso ceva saṃkiliṭṭhañcā"tipi, "saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso"tipi.

Dasāyatanā na vattabbā—"kilesā ceva kilesasampayuttā cā"tipi, "kilesasampayuttā ceva no ca kilesā"tipi. Manāyatanaṃ na vattabbaṃ—"kileso ceva kilesasampayuttañcā"ti, siyā kilesasampayuttañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"kilesasampayuttañceva no ca kileso"ti. Dhammāyatanaṃ siyā kileso ceva kilesasampayuttañca, siyā kilesasampayuttañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"kileso ceva kilesasampayuttañcā"tipi, "kilesasampayuttañceva no ca kileso"tipi. Dasāyatanā kilesavippayuttasaṃkilesikā. Dvāyatanā siyā kilesavippayuttasaṃkilesikā, siyā kilesavippayuttaasaṃkilesikā, siyā na vattabbā—"kilesavippayuttasaṃkilesikā"tipi, "kilesavippayuttaasaṃkilesikā"tipi.

3.2.13. Piṭṭhiduka

Dasāyatanā na dassanena pahātabbā. Dvāyatanā siyā dassanena pahātabbā, siyā na dassanena pahātabbā. Dasāyatanā na bhāvanāya pahātabbā. Dvāyatanā siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā na bhāvanāya pahātabbā. Dasāyatanā na dassanena pahātabbahetukā. Dvāyatanā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā na dassanena pahātabbahetukā.

Dasāyatanā na bhāvanāya pahātabbahetukā. Dvāyatanā siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā na bhāvanāya pahātabbahetukā. Dasāyatanā avitakkā. Dvāyatanā siyā savitakkā, siyā avitakkā. Dasāyatanā avicārā. Dvāyatanā siyā savicārā, siyā avicārā. Dasāyatanā appītikā. Dvāyatanā siyā sappītikā, siyā appītikā. Dasāyatanā na pītisahagatā. Dvāyatanā siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Dasāyatanā na sukhasahagatā. Dvāyatanā siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Dasāyatanā na upekkhāsahagatā. Dvāyatanā siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā.

Dasāyatanā kāmāvacarā. Dvāyatanā siyā kāmāvacarā, siyā na kāmāvacarā. Dasāyatanā na rūpāvacarā. Dvāyatanā siyā rūpāvacarā, siyā na rūpāvacarā. Dasāyatanā na arūpāvacarā. Dvāyatanā siyā arūpāvacarā, siyā na arūpāvacarā. Dasāyatanā pariyāpannā. Dvāyatanā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā. Dasāyatanā aniyyānikā. Dvāyatanā siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Dasāyatanā aniyatā. Dvāyatanā siyā niyatā, siyā aniyatā. Dasāyatanā sauttarā. Dvāyatanā siyā sauttarā, siyā anuttarā. Dasāyatanā araṇā. Dvāyatanā siyā saraṇā, siyā araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Āyatanavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Maggaṅgavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi". (1)

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "sammāsaṅkappo". (2)

Tattha katamā sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī—ayaṃ vuccati "sammāvācā". (3)

Tattha katamo sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī—ayaṃ vuccati "sammākam-

manto". (4)

Tattha katamo sammāājīvo? Idha ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvikaṃ kappeti—ayaṃ vuccati "sammāājīvo". (5)

Tattha katamo sammāvāyāmo? Idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati—ayaṃ vuccati "sammāvāyāmo". (6)

Tattha katamā sammāsati? Idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsati". (7)

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti "upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati—ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". (8)

Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Idha bhikkhu sammādiṭṭhiṃ bhāveti

vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, sammāsaṅkappaṃ bhāveti ... pe ... sammāvācaṃ bhāveti ... pe ... sammākammantaṃ bhāveti ... pe ... sammāājīvaṃ bhāveti ... pe ... sammāvāyāmaṃ bhāveti ... pe ... sammāsatiṃ bhāveti ... pe ... sammāsamādhiṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Aṭṭhaṅgiko maggo—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi". (1)

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Yo takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsaṅkappo". (2)

Tattha katamā sammāvācā? Yā catūhi vacīduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammāvācā maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāvācā". (3)

Tattha katamo sammākammanto? Yā tīhi kāyaduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammākammanto maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammākammanto". (4)

Tattha katamo sammāājīvo? Yā micchāājīvā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammāājīvo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāājīvo". (5)

Tattha katamo sammāvāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe

... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāvāyāmo". (6)

Tattha katamā sammāsati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsati". (7)

Tattha katamo sammāsamādhi? Yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". Ayaṃ vuccati "aṭṭhaṅgiko maggo". Avasesā dhammā aṭṭhaṅgikena maggena sampayuttā. (8)

Pañcaṅgiko maggo—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamo pañcaṅgiko maggo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi".

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Yo takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsaṅkappo".

Tattha katamo sammāvāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāvāyāmo".

Tattha katamā sammāsati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsati".

Tattha katamo sammāsamādhi? Yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". Ayaṃ vuccati "pañcaṅgiko maggo". Avasesā dhammā pañcaṅgikena maggena sampayuttā.

Pañcaṅgiko maggo—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi". Avasesā dhammā sammādiṭṭhiyā sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā sammāsaṅkappena sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā sammāvāyāmena sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā sammāsatiyā sampayuttā.

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". Avasesā dhammā sammāsamādhinā sampayuttā.

Aṭṭhaṅgiko maggo—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Tattha katamo aṭṭhaṅgiko maggo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati "aṭṭhaṅgiko maggo". Avasesā dhammā aṭṭhaṅgikena maggena sampayuttā.

Pañcaṅgiko maggo—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamo pañcaṅgiko maggo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dand-

hābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati "pañcaṅgiko maggo". Avasesā dhammā pañcaṅgikena maggena sampayuttā.

Pañcaṅgiko maggo—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi". Avasesā dhammā sammādiṭṭhiyā sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā sammāsaṅkappena sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā sammāvāyāmena sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā sammāsatiyā sampayuttā.

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, yā tasmiṃ samaye cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". Avasesā dhammā sammāsamādhinā sampayuttā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Aṭṭhannaṃ maggaṅgānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Siyā kusalā, siyā abyākatā. (1)

Sammāsaṅkappo sukhāya vedanāya sampayutto; satta maggaṅgā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā. (3)

Anupādinnaanupādāniyā. (4)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Sammāsaṅkappo avitakkavicāramatto; satta maggaṅgā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6)

Sammāsaṅkappo pītisahagato, sukhasahagato, na upekkhāsahagato; satta maggaṅgā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino. (10)

Siyā sekkhā, siyā asekkhā. (11)

Appamāṇā. (12)

Appamāṇārammaṇā. (13)

Paṇītā. (14)

Siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Na maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino; siyā na vattabbā "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Bahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Sammādiṭṭhi hetu, satta maggaṅgā na hetū, sahetukā, hetusampayuttā. Sammādiṭṭhi hetu ceva sahetukā ca, satta maggaṅgā na vattabbā "hetū ceva sahetukā cā"ti, sahetukā ceva na ca hetū. Sammādiṭṭhi hetu ceva hetusampayuttā ca, satta maggaṅgā na vattabbā "hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Satta maggaṅgā na hetū sahetukā, sammādiṭṭhi na vattabbā "na hetu sahetukā"tipi, "na hetu ahetukā"tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā. Saṅkhatā. Anidassanā. Appaṭighā. Arūpā. Lokuttarā. Kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

No āsavā. Anāsavā. Āsavavippayuttā. Na vattabbā "āsavā ceva sāsavā cā"tipi, "sāsavā ceva no ca āsavā"tipi. Na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Āsavavippayuttā. Anāsavā.

11.3.2.4– Saṃyojanagocchakādi

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ....

3.2.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā. No cittā. Cetasikā. Cittasampayuttā. Cittasaṃsaṭṭhā. Cittasamuṭṭhānā. Cittasahabhuno. Cittānuparivattino. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Bāhirā. No upādā. Anupādinnā.

11.3.2.11– Upādānagocchakādi

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā. Na bhāvanāya pahātabbā. Na dassanena pahātabbahetukā. Na bhāvanāya pahātabbahetukā. Sammāsaṅkappo avitakko, satta maggaṅgā siyā savitakkā, siyā avitakkā. Sammāsaṅkappo savicāro, satta maggaṅgā siyā savicārā, siyā avicārā. Sammāsaṅkappo sappītiko, satta maggaṅgā siyā sappītikā, siyā appītikā. Sammāsaṅkappo pītisahagato, satta maggaṅgā siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Sammāsaṅkappo sukhasahagato, satta maggaṅgā siyā sukhasahagatā, siyā

na sukhasahagatā. Sammāsaṅkappo na upekkhāsahagato, satta maggaṅgā siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā. Na kāmāvacarā. Na rūpāvacarā. Na arūpāvacarā. Apariyāpannā. Siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Siyā niyatā, siyā aniyatā. Anuttarā. Araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Maggaṅgavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Ñāṇavibhaṅga

1. Ekakamātikā

Ekavidhena ñāṇavatthu—pañca viññāṇā na hetū, ahetukā, hetuvippayuttā, sappaccayā, saṅkhatā, arūpā, lokiyā, sāsavā, saṃyojaniyā, ganthaniyā, oghaniyā, yoganiyā, nīvaraṇiyā, parāmaṭṭhā, upādāniyā, saṃkilesikā, abyākatā, sārammaṇā, acetasikā, vipākā, upādinnupādāniyā, asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, na savitakkasavicārā, na avitakkavicāramattā, avitakkaavicārā, na pītisahagatā, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā, nevācayagāminā-pacayagāmino, nevasekkhanāsekkhā, parittā, kāmāvacarā, na rūpāvacarā, na arūpāvacarā, pariyāpannā, no apariyāpannā, aniyatā, aniyyānikā. (1)

Uppannavatthukā uppannārammaṇā. (2)

Purejātavatthukā purejātārammaṇā. (3)

Ajjhattikavatthukā bāhirārammaṇā. (4)

Asambhinnavatthukā asambhinnārammaṇā. (5)

Nānāvatthukā nānārammaṇā. (6)

Na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti. (7)

Na asamannāhārā uppajjanti. (8)

Na amanasikārā uppajjanti. (9)

Na abbokiṇṇā uppajjanti. (10)

Na apubbaṃ acarimaṃ uppajjanti. (11)

Na aññamaññassa samanantarā uppajjanti. (12)

Pañca viññāṇā anābhogā. (13)

Pañcahi viññāṇehi na kañci dhammaṃ paṭivijānāti aññatra abhinipātamattā. (14)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kañci dhammaṃ paṭivijānāti. (15)

Pañcahi viññāṇehi na kañci iriyāpathaṃ kappeti. (16)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kañci iriyāpathaṃ kappeti. (17)

Pañcahi viññāṇehi na kāyakammaṃ na vacīkammaṃ paṭṭhapeti. (18)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kāyakammaṃ na vacīkammaṃ paṭṭhapeti. (19)

Pañcahi viññāṇehi na kusalākusalaṃ dhammaṃ samādiyati. (20)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kusalākusalaṃ dhammaṃ samādiyati. (21)

Pañcahi viññāṇehi na samāpajjati na vuṭṭhāti. (22)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na samāpajjati na vuṭṭhāti. (23)

Pañcahi viññāṇehi na cavati na uppajjati. (24)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na cavati na uppajjati. (25)

Pañcahi viññāṇehi na supati na paṭibujjhati na supinaṃ passati. (26)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na supati na paṭibujjhati na supinaṃ passati, yāthāvakavatthuvibhāvanā paññā. (27)

Evaṃ ekavidhena ñāṇavatthu.

2. Dukamātikā

Duvidhena ñāṇavatthu—

Lokiyā paññā, lokuttarā paññā. (1)

Kenaci viññeyyā paññā, kenaci na viññeyyā paññā. (2)

Sāsavā paññā, anāsavā paññā. (3)

Āsavavippayuttā sāsavā paññā, āsavavippayuttā anāsavā paññā. (4)

Saṃyojaniyā paññā, asaṃyojaniyā paññā. (5)

Saṃyojanavippayuttā saṃyojaniyā paññā, saṃyojanavippayuttā asaṃyojaniyā paññā. (6)

Ganthaniyā paññā, aganthaniyā paññā. (7)

Ganthavippayuttā ganthaniyā paññā, ganthavippayuttā aganthaniyā paññā. (8)

Oghaniyā paññā, anoghaniyā paññā. (9)

Oghavippayuttā oghaniyā paññā, oghavippayuttā anoghaniyā paññā. (10)

Yoganiyā paññā, ayoganiyā paññā. (11)

Yogavippayuttā yoganiyā paññā, yogavippayuttā ayoganiyā paññā. (12)

Nīvaraṇiyā paññā, anīvaraṇiyā paññā. (13)

Nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyā paññā, nīvaraṇavippayuttā anīvaraṇiyā paññā. (14)

Parāmaṭṭhā paññā, aparāmaṭṭhā paññā. (15)

Parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā paññā, parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā paññā. (16)

Upādinnā paññā, anupādinnā paññā. (17)

Upādāniyā paññā, anupādāniyā paññā. (18)

Upādānavippayuttā upādāniyā paññā, upādānavippayuttā anupādāniyā paññā. (19)

Saṃkilesikā paññā, asaṃkilesikā paññā. (20)

Kilesavippayuttā saṃkilesikā paññā, kilesavippayuttā asaṃkilesikā paññā. (21)

Savitakkā paññā, avitakkā paññā. (22)

Savicārā paññā, avicārā paññā. (23)

Sappītikā paññā, appītikā paññā. (24)

Pītisahagatā paññā, na pītisahagatā paññā. (25)

Sukhasahagatā paññā, na sukhasahagatā paññā. (26)

Upekkhāsahagatā paññā, na upekkhāsahagatā paññā. (27)

Kāmāvacarā paññā, na kāmāvacarā paññā. (28)

Rūpāvacarā paññā, na rūpāvacarā paññā. (29)

Arūpāvacarā paññā, na arūpāvacarā paññā. (30)

Pariyāpannā paññā, apariyāpannā paññā. (31)

Niyyānikā paññā, aniyyānikā paññā. (32)

Niyatā paññā, aniyatā paññā. (33)

Sauttarā paññā, anuttarā paññā. (34)

Atthajāpikā paññā, jāpitatthā paññā. (35)

Evaṃ duvidhena ñāṇavatthu.

3. Tikamātikā

Tividhena ñāṇavatthu—

Cintāmayā paññā, sutamayā paññā, bhāvanāmayā paññā. (1)

Dānamayā paññā, sīlamayā paññā, bhāvanāmayā paññā. (2)

Adhisīle paññā, adhicitte paññā, adhipaññāya paññā. (3)

Āyakosallaṃ, apāyakosallaṃ, upāyakosallaṃ. (4)

Vipākā paññā, vipākadhammadhammā paññā, nevavipākanavipākadhammadhammā paññā. (5)

Upādinnupādāniyā paññā, anupādinnupādāniyā paññā, anupādinnaanupādāniyā paññā. (6)

Savitakkasavicārā paññā, avitakkavicāramattā paññā, avitakkaavicārā paññā. (7)

Pītisahagatā paññā, sukhasahagatā paññā, upekkhāsahagatā paññā. (8)

Ācayagāminī paññā, apacayagāminī paññā, nevācayagāmināpacayagāminī paññā. (9)

Sekkhā paññā, asekkhā paññā, nevasekkhanāsekkhā paññā. (10)

Parittā paññā, mahaggatā paññā, appamāṇā paññā. (11)

Parittārammaṇā paññā, mahaggatārammaṇā paññā, appamāṇārammaṇā paññā. (12)

Maggārammaṇā paññā, maggahetukā paññā, maggādhipatinī paññā. (13)

Uppannā paññā, anuppannā paññā, uppādinī paññā. (14)

Atītā paññā, anāgatā paññā, paccuppannā paññā. (15)

Atītārammaṇā paññā, anāgatārammaṇā paññā, paccuppannārammaṇā paññā. (16)

Ajjhattā paññā, bahiddhā paññā, ajjhattabahiddhā paññā. (17)

Ajjhattārammaṇā paññā, bahiddhārammaṇā paññā, ajjhattabahiddhārammaṇā paññā. (18)

Savitakkasavicārā paññā atthi vipākā, atthi vipākadhammadhammā, atthi nevavipākanavipākadhammadhammā. (19)

Atthi upādinnupādāniyā, atthi anupādinnupādāniyā, atthi anupādinnaanupādāniyā. (20)

Atthi pītisahagatā, atthi sukhasahagatā, atthi upekkhāsahagatā. (21)

Atthi ācayagāminī, atthi apacayagāminī, atthi nevācayagāminā-pacayagāminī. (22)

Atthi sekkhā, atthi asekkhā, atthi nevasekkhanāsekkhā. (23)

Atthi parittā, atthi mahaggatā, atthi appamāṇā. (24)

Atthi parittārammaṇā, atthi mahaggatārammaṇā, atthi appamāṇārammaṇā. (25)

Atthi maggārammaṇā, atthi maggahetukā, atthi maggādhipatinī. (26)

Atthi uppannā, atthi anuppannā, atthi uppādinī. (27)

Atthi atītā, atthi anāgatā, atthi paccuppannā. (28)

Atthi atītārammaṇā, atthi anāgatārammaṇā, atthi paccuppannārammaṇā. (29)

Atthi ajjhattā, atthi bahiddhā, atthi ajjhattabahiddhā. (30)

Atthi ajjhattārammaṇā, atthi bahiddhārammaṇā, atthi ajjhattabahiddhārammaṇā. (31)

Avitakkavicāramattā paññā atthi vipākā, atthi vipākadhammadhammā, atthi nevavipākanavipākadhammadhammā. (32)

Atthi upādinnupādāniyā, atthi anupādinnupādāniyā, atthi anupādinnaanupādāniyā. (33)

Atthi ācayagāminī, atthi apacayagāminī, atthi nevācayagāminā-pacayagāminī. (34)

Atthi sekkhā, atthi asekkhā, atthi nevasekkhanāsekkhā. (35)

Atthi uppannā, atthi anuppannā, atthi uppādinī. (36)

Atthi atītā, atthi anāgatā, atthi paccuppannā. (37)

Atthi ajjhattā, atthi bahiddhā, atthi ajjhattabahiddhā. (38)

Avitakkaavicārā paññā atthi vipākā, atthi vipākadhammadhammā, atthi nevavipākanavipākadhammadhammā. (39)

Atthi upādinnupādāniyā, atthi anupādinnupādāniyā, atthi anupādinnaanupādāniyā. (40)

Atthi pītisahagatā, atthi sukhasahagatā, atthi upekkhāsahagatā. (41)

Atthi ācayagāminī, atthi apacayagāminī, atthi nevācayagāminā-pacayagāminī. (42)

Atthi sekkhā, atthi asekkhā, atthi nevasekkhanāsekkhā. (43)

Atthi parittārammaṇā, atthi mahaggatārammaṇā, atthi appamāṇārammaṇā. (44)

Atthi maggārammaṇā, atthi maggahetukā, atthi maggādhipatinī. (45)

Atthi uppannā, atthi anuppannā, atthi uppādinī. (46)

Atthi atītā, atthi anāgatā, atthi paccuppannā. (47)

Atthi atītārammaṇā, atthi anāgatārammaṇā, atthi paccuppannārammaṇā. (48)

Atthi ajjhattā, atthi bahiddhā, atthi ajjhattabahiddhā. (49)

Atthi ajjhattārammaṇā, atthi bahiddhārammaṇā, atthi ajjhattabahiddhārammaṇā. (50)

Pītisahagatā paññā sukhasahagatā paññā atthi vipākā, atthi vipākadhammadhammā, atthi nevavipākanavipākadhammadhammā. (51)

Atthi upādinnupādāniyā, atthi anupādinnupādāniyā, atthi anupādinnaanupādāniyā. (52)

Atthi savitakkasavicārā, atthi avitakkavicāramattā, atthi avitakkaavicārā. (53)

Atthi ācayagāminī, atthi apacayagāminī, atthi nevācayagāmināpacayagāminī. (54)

Atthi sekkhā, atthi asekkhā, atthi nevasekkhanāsekkhā. (55)

Atthi parittā, atthi mahaggatā, atthi appamāṇā. (56)

Atthi parittārammaṇā, atthi mahaggatārammaṇā, atthi appamāṇārammaṇā. (57)

Atthi maggārammaṇā, atthi maggahetukā, atthi maggādhipatinī. (58)

Atthi uppannā, atthi anuppannā, atthi uppādinī. (59)

Atthi atītā, atthi anāgatā, atthi paccuppannā. (60)

Atthi atītārammaṇā, atthi anāgatārammaṇā, atthi paccuppannārammaṇā. (61)

Atthi ajjhattā, atthi bahiddhā, atthi ajjhattabahiddhā. (62)

Atthi ajjhattārammaṇā, atthi bahiddhārammaṇā, atthi ajjhattabahiddhārammaṇā. (63)

Upekkhāsahagatā paññā atthi vipākā, atthi vipākadhammadhammā, atthi nevavipākanavipākadhammadhammā. (64)

Atthi upādinnupādāniyā, atthi anupādinnupādāniyā, atthi anupādinnaanupādāniyā. (65)

Atthi ācayagāminī, atthi apacayagāminī, atthi nevācayagāminā-pacayagāminī. (66)

Atthi sekkhā, atthi asekkhā, atthi nevasekkhanāsekkhā. (67)

Atthi parittā, atthi mahaggatā, atthi appamāṇā. (68)

Atthi parittārammaṇā, atthi mahaggatārammaṇā, atthi appamāṇārammaṇā. (69)

Atthi maggārammaṇā, atthi maggahetukā, atthi maggādhipatinī. (70)

Atthi uppannā, atthi anuppannā, atthi uppādinī. (71)

Atthi atītā, atthi anāgatā, atthi paccuppannā. (72)

Atthi atītārammaṇā, atthi anāgatārammaṇā, atthi paccuppannārammaṇā. (73)

Atthi ajjhattā, atthi bahiddhā, atthi ajjhattabahiddhā. (74)

Atthi ajjhattārammaṇā, atthi bahiddhārammaṇā, atthi ajjhattabahiddhārammaṇā. (75)

Evaṃ tividhena ñāṇavatthu.

4. Catukkamātikā

Catubbidhena ñāṇavatthu—

Kammassakatañāṇaṃ, saccānulomikaṃ ñāṇaṃ, maggasamaṅgissa ñāṇaṃ, phalasamaṅgissa ñāṇaṃ. (1)

Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. (2)

Kāmāvacarā paññā, rūpāvacarā paññā, arūpāvacarā paññā, apariyāpannā paññā. (3)

Dhamme ñāṇaṃ, anvaye ñāṇaṃ, pariye ñāṇaṃ, sammutiñāṇaṃ. (4)

Atthi paññā ācayāya no apacayāya, atthi paññā apacayāya no ācayāya, atthi paññā ācayāya ceva apacayāya ca, atthi paññā nevācayāya no apacayāya. (5)

Atthi paññā nibbidāya no paṭivedhāya, atthi paññā paṭivedhāya no nibbidāya, atthi paññā nibbidāya ceva paṭivedhāya ca, atthi paññā neva nibbidāya no paṭivedhāya. (6)

Hānabhāginī paññā, ṭhitibhāginī paññā, visesabhāginī paññā, nibbedhabhāginī paññā. (7)

Catasso paṭisambhidā. (8)

Catasso paṭipadā. (9)

Cattāri ārammaṇāni. (10)

Jarāmaraṇe ñāṇaṃ, jarāmaraṇasamudaye ñāṇaṃ, jarāmaraṇanirodhe ñāṇaṃ, jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. (11)

Jātiyā ñāṇaṃ ... pe ... bhave ñāṇaṃ ... pe ... upādāne ñāṇaṃ ... pe ... taṇhāya ñāṇaṃ ... pe ... vedanāya ñāṇaṃ ... pe ... phasse ñāṇaṃ ... pe ... saḷāyatane ñāṇaṃ ... pe ... nāmarūpe ñāṇaṃ ... pe ... viññāṇe ñāṇaṃ ... pe ... saṅkhāresu ñāṇaṃ, saṅkhārasamudaye ñāṇaṃ, saṅkhāranirodhe ñāṇaṃ, saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ. (12–21) Evaṃ catubbidhena ñāṇavatthu.

5. Pañcakamātikā

Pañcavidhena ñāṇavatthu—

Pañcaṅgiko sammāsamādhi, pañcañāṇiko sammāsamādhi.

Evaṃ pañcavidhena ñāṇavatthu.

6. Chakkamātikā

Chabbidhena ñāṇavatthu—

Chasu abhiññāsu paññā.

Evaṃ chabbidhena ñāṇavatthu.

7. Sattakamātikā

Sattavidhena ñāṇavatthu—

Sattasattati ñāṇavatthūni.

Evaṃ sattavidhena ñāṇavatthu.

8. Aṭṭhakamātikā

Aṭṭhavidhena ñāṇavatthu—

Catūsu maggesu, catūsu phalesu paññā.

Evaṃ aṭṭhavidhena ñāṇavatthu.

9. Navakamātikā

Navavidhena ñāṇavatthu—

Navasu anupubbavihārasamāpattīsu paññā.

Evaṃ navavidhena ñāṇavatthu.

10. Dasakamātikā

Dasavidhena ñāṇavatthu—dasa tathāgatassa tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Katamāni dasa?

Idha tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhū-

taṃ pajānāti. Yampi tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (1)

Puna caparaṃ tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (2)

Puna caparaṃ tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (3)

Puna caparaṃ tathāgato anekadhātu nānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato anekadhātu nānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (4)

Puna caparaṃ tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (5)

Puna caparaṃ tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (6)

Puna caparaṃ tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti,

yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (7)

Puna caparaṃ tathāgato pubbenivāsānussatiṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato pubbenivāsānussatiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (8)

Puna caparaṃ tathāgato sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (9)

Puna caparaṃ tathāgato āsavānaṃ khayaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. Yampi tathāgato āsavānaṃ khayaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, idampi tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti, yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. Imāni dasa tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. (10)

Evaṃ dasavidhena ñāṇavatthu. Mātikā.

Niddesa

1. Ekakaniddesa

Pañca viññāṇā na hetumeva, ahetukameva, hetuvippayuttameva, sappaccayameva, saṅkhatameva, arūpameva, lokiyameva, sāsavameva, saṃyojaniyameva, ganthaniyameva, oghaniyameva, yoganiyameva, nīvaraṇiyameva, parāmaṭṭhameva, upādāniyameva, saṃkilesikameva, abyākatameva, sārammaṇameva, acetasikameva, vipākameva, upādinnupādāniyameva, asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikameva, na savitakkasavicārameva, na avitakkavicāramattameva, avitakkaavicārameva, na pītisahagatameva, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbameva, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukameva, nevācayagāmināpacayagāmimeva, nevasekkhanāsekkhameva, parittameva, kāmāvacarameva, na rūpāvacarameva, na arūpāvacarameva, pariyāpannameva, no apariyāpannameva, aniyatameva, aniyyānikameva, uppannaṃ manoviññāṇaviññeyyameva, aniccameva, jarābhibhūtameva. (1)

Pañca viññāṇā uppannavatthukā, uppannārammaṇāti uppannasmiṃ vatthusmiṃ uppanne ārammaṇe uppajjanti. (2)

Purejātavatthukā, purejātārammaṇāti purejātasmiṃ vatthusmiṃ purejāte ārammaṇe uppajjanti. (3)

Ajjhattikavatthukā, bāhirārammaṇāti pañcannaṃ viññāṇānaṃ vatthu ajjhattikā, ārammaṇā bāhirā. (4)

Asambhinnavatthukā, asambhinnārammaṇāti asambhinnasmiṃ vatthusmiṃ asambhinne ārammaṇe uppajjanti. (5)

Nānāvatthukā, nānārammaṇāti aññaṃ cakkhuviññāṇassa vatthu ca ārammaṇañca, aññaṃ sotaviññāṇassa vatthu ca ārammaṇañca, aññaṃ ghānaviññāṇassa vatthu ca ārammaṇañca, aññaṃ jivhāviññāṇassa vatthu ca ārammaṇañca, aññaṃ kāyaviññāṇassa vatthu ca ārammaṇañca. (6)

Na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhontīti cakkhuviññāṇassa gocaravisayaṃ sotaviññāṇaṃ na paccanubhoti, sotaviññāṇassa gocaravisayampi cakkhuviññāṇaṃ na paccanubhoti. Cakkhuviññāṇassa gocaravisayaṃ ghānaviññāṇaṃ na paccanubhoti, ghānaviññāṇassa gocaravisayampi cakkhuviññāṇaṃ na paccanubhoti. Cakkhuviññāṇassa gocaravisayaṃ jivhāviññāṇaṃ na paccanubhoti, jivhāviññāṇassa gocaravisayampi cakkhuviññāṇaṃ na paccanubhoti. Cakkhuviññāṇassa gocaravisayaṃ kāyaviññāṇaṃ na paccanubhoti, kāyaviññāṇassa gocaravisayampi cakkhuviññāṇaṃ na paccanubhoti. Sotaviññāṇassa … pe … ghānaviññāṇassa … pe … jivhāviññāṇassa … pe … kāyaviññāṇassa gocaravisayaṃ cakkhuviññāṇaṃ na paccanubhoti, cakkhuviññāṇassa gocaravisayampi kāyaviññāṇaṃ na paccanubhoti. Kāyaviññāṇassa gocaravisayaṃ sotaviññāṇaṃ na paccanubhoti, sotaviññāṇassa gocaravisayampi kāyaviññāṇaṃ na paccanubhoti. Kāyaviññāṇassa gocaravisayaṃ ghānaviññāṇaṃ na paccanubhoti, ghānaviññāṇassa gocaravisayampi kāyaviññāṇaṃ na paccanubhoti. Kāyaviññāṇassa gocaravisayaṃ jivhāviññāṇaṃ na paccanubhoti, jivhāviññāṇassa gocaravisayampi kāyaviññāṇaṃ na paccanubhoti. (7)

Na asamannāhārā uppajjantīti samannāharantassa uppajjanti. (8)

Na amanasikārā uppajjantīti manasikarontassa uppajjanti. (9)

Na abbokiṇṇā uppajjantīti na paṭipāṭiyā uppajjanti. (10)

Na apubbaṃ acarimaṃ uppajjantīti na ekakkhaṇe uppajjanti. (11)

Na aññamaññassa samanantarā uppajjantīti cakkhuviññāṇassa uppannasamanantarā sotaviññāṇaṃ na uppajjati, sotaviññāṇassa uppannasamanantarāpi cakkhuviññāṇaṃ na uppajjati. Cakkhuviññāṇassa uppannasamanantarā ghānaviññāṇaṃ na uppajjati, ghānaviññāṇassa uppannasamanantarāpi cakkhuviññāṇaṃ na uppajjati. Cakkhuviññāṇassa uppannasamanantarā jivhāviññāṇaṃ na uppajjati, jivhāviññāṇassa uppannasamanantarāpi cakkhuviññāṇaṃ na uppajjati. Cakkhuviññāṇassa uppannasamanantarā kāyaviññāṇaṃ na uppajjati, kāyaviññāṇassa uppannasamanantarāpi cakkhuviññāṇaṃ na uppajjati. Sotaviññāṇassa ... pe ... ghānaviññāṇassa ... pe ... jivhāviññāṇassa ... pe ... kāyaviññāṇassa uppannasamanantarā cakkhuviññāṇaṃ na uppajjati, cakkhuviññāṇassa uppannasamanantarāpi kāyaviññāṇaṃ na uppajjati. Kāyaviññāṇassa uppannasamanantarā sotaviññāṇaṃ na uppajjati, sotaviññāṇassa uppannasamanantarāpi kāyaviññāṇaṃ na uppajjati. Kāyaviññāṇassa uppannasamanantarā ghānaviññāṇaṃ na uppajjati, ghānaviññāṇassa uppannasamanantarāpi kāyaviññāṇaṃ na uppajjati. Kāyaviññāṇassa uppannasamanantarā jivhāviññāṇaṃ na uppajjati, jivhāviññāṇassa uppannasamanantarāpi kāyaviññāṇaṃ na uppajjati. (12)

Pañca viññāṇā anābhogāti pañcannaṃ viññāṇānaṃ natthi āvaṭṭanā vā ābhogo vā samannāhāro vā manasikāro vā. (13)

Pañcahi viññāṇehi na kañci dhammaṃ paṭivijānātīti pañcahi viññāṇehi na kañci dhammaṃ paṭivijānāti. (14)

Aññatra abhinipātamattāti aññatra āpātamattā.

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kañci dhammaṃ paṭivijānātīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na kañci dhammaṃ paṭivijānāti. (15)

Pañcahi viññāṇehi na kañci iriyāpathaṃ kappetīti pañcahi viññāṇehi na kañci iriyāpathaṃ kappeti—gamanaṃ vā ṭhānaṃ vā nisajjaṃ vā seyyaṃ vā. (16)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kañci iriyāpathaṃ kappetīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na kañci iriyāpathaṃ kappeti—gamanaṃ vā ṭhānaṃ vā nisajjaṃ vā seyyaṃ vā. (17)

Pañcahi viññāṇehi na kāyakammaṃ na vacīkammaṃ paṭṭhapetīti pañcahi viññāṇehi na kāyakammaṃ na vacīkammaṃ paṭṭhapeti. (18)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kāyakammaṃ na vacīkammaṃ paṭṭhapetīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na kāyakammaṃ na vacīkammaṃ paṭṭhapeti. (19)

Pañcahi viññāṇehi na kusalākusalaṃ dhammaṃ samādiyatīti pañcahi viññāṇehi na kusalākusalaṃ dhammaṃ samādiyati. (20)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na kusalākusalaṃ dhammaṃ samādiyatīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na kusalākusalaṃ dhammaṃ samādiyati. (21)

Pañcahi viññāṇehi na samāpajjati na vuṭṭhātīti pañcahi viññāṇehi na samāpajjati na vuṭṭhāti. (22)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na samāpajjati na vuṭṭhātīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na samāpajjati na vuṭṭhāti. (23)

Pañcahi viññāṇehi na cavati na uppajjatīti pañcahi viññāṇehi na cavati na uppajjati. (24)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na cavati na uppajjatīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na cavati na uppajjati. (25)

Pañcahi viññāṇehi na supati na paṭibujjhati na supinaṃ passatīti pañcahi viññāṇehi na supati na paṭibujjhati na supinaṃ passati. (26)

Pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarāpi na supati na paṭibujjhati na supinaṃ passatīti pañcannaṃ viññāṇānaṃ samanantarā manodhātuyāpi na supati na paṭibujjhati na supinaṃ passati. (27)

Evaṃ yāthāvakavatthuvibhāvanā paññā.

Evaṃ ekavidhena ñāṇavatthu. Ekakaṃ.

2. Dukaniddesa

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā lokiyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā lokuttarā paññā. (1)

Sabbāva paññā kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā. (2)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā sāsavā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anāsavā paññā. (3)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā āsavavippayuttā sāsavā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā āsavavippayuttā anāsavā paññā. (4)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā saṃyojaniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā asaṃyojaniyā paññā. (5)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā saṃyojanavippayuttā saṃyojaniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā saṃyojanavippayuttā asaṃyojaniyā paññā. (6)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā ganthaniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā aganthaniyā paññā. (7)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā ganthavippayuttā ganthaniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā ganthavippayuttā aganthaniyā paññā. (8)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā oghaniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anoghaniyā paññā. (9)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā oghavippayuttā oghaniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā oghavippayuttā anoghaniyā paññā. (10)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā yoganiyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā ayoganiyā paññā. (11)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā yogavippayuttā yoganiyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā yogavippayuttā ayoganiyā paññā. (12)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā nīvaraṇiyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anīvaraṇiyā paññā. (13)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā nīvaraṇavippayuttā nīvaraṇiyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā nīvaraṇavippayuttā anīvaraṇiyā paññā. (14)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā parāmaṭṭhā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā aparāmaṭṭhā paññā. (15)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā paññā. (16)

Tīsu bhūmīsu vipāke paññā upādinnā paññā, tīsu bhūmīsu kusale tīsu bhūmīsu kiriyābyākate catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anupādinnā paññā. (17)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā upādāniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anupādāniyā paññā. (18)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā upādānavippayuttā upādāniyā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā upādānavippayuttā anupādāniyā paññā. (19)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā saṃkilesikā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā asaṃkilesikā paññā. (20)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā kilesavippayuttā saṃkilesikā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā kilesavippayuttā asaṃkilesikā paññā. (21)

Vitakkasampayuttā paññā savitakkā paññā, vitakkavippayuttā paññā avitakkā paññā. (22)

Vicārasampayuttā paññā savicārā paññā, vicāravippayuttā paññā avicārā paññā. (23)

Pītisampayuttā paññā sappītikā paññā, pītivippayuttā paññā appītikā paññā. (24)

Pītisampayuttā paññā pītisahagatā paññā, pītivippayuttā paññā na pītisahagatā paññā. (25)

Sukhasampayuttā paññā sukhasahagatā paññā, sukhavippayuttā paññā na sukhasahagatā paññā. (26)

Upekkhāsampayuttā paññā upekkhāsahagatā paññā, upekkhāvippayuttā paññā na upekkhāsahagatā paññā. (27)

Kāmāvacarakusalābyākate paññā kāmāvacarā paññā, rūpāvacarā paññā arūpāvacarā paññā, apariyāpannā paññā na kāmāvacarā paññā. (28)

Rūpāvacarakusalābyākate paññā rūpāvacarā paññā, kāmāvacarā paññā arūpāvacarā paññā apariyāpannā paññā na rūpāvacarā paññā. (29)

Arūpāvacarakusalābyākate paññā arūpāvacarā paññā, kāmāvacarā paññā rūpāvacarā paññā apariyāpannā paññā na arūpāvacarā paññā. (30)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā pariyāpannā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā apariyāpannā paññā. (31)

Catūsu maggesu paññā niyyānikā paññā, tīsu bhūmīsu kusale catūsu bhūmīsu vipāke tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā aniyyānikā paññā. (32)

Catūsu maggesu paññā niyatā paññā, tīsu bhūmīsu kusale catūsu bhūmīsu vipāke tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā aniyatā paññā. (33)

Tīsu bhūmīsu kusalābyākate paññā sauttarā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anuttarā paññā. (34)

Tattha katamā atthajāpikā paññā?

Catūsu bhūmīsu kusale arahato abhiññaṃ uppādentassa samāpattiṃ uppādentassa kiriyābyākate paññā atthajāpikā paññā, catūsu bhūmīsu vipāke arahato uppannāya abhiññāya uppannāya samāpattiyā kiriyābyākate paññā jāpitatthā paññā. (35)

Evaṃ duvidhena ñāṇavatthu. Dukaṃ.

3. Tikaniddesa

Tattha katamā cintāmayā paññā? Yogavihitesu vā kammāyatanesu yogavihitesu vā sippāyatanesu yogavihitesu vā vijjāṭṭhānesu kammassakataṃ vā saccānulomikaṃ vā rūpaṃ aniccanti vā vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccanti vā, yaṃ evarūpiṃ anulomikaṃ khantiṃ diṭṭhiṃ ruciṃ mudiṃ pekkhaṃ dhammanijjhānakkhantiṃ parato assutvā paṭilabhati—ayaṃ vuccati "cintāmayā paññā".

Tattha katamā sutamayā paññā? Yogavihitesu vā kammāyatanesu yogavihitesu vā sippāyatanesu yogavihitesu vā vijjāṭṭhānesu kammassakataṃ vā saccānulomikaṃ vā rūpaṃ aniccanti vā vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ aniccanti vā, yaṃ evarūpiṃ anulomikaṃ khantiṃ diṭṭhiṃ ruciṃ mudiṃ pekkhaṃ dhammanijjhānakkhantiṃ parato sutvā paṭilabhati—ayaṃ vuccati "sutamayā paññā".

Sabbāpi samāpannassa paññā bhāvanāmayā paññā. (1)

Tattha katamā dānamayā paññā? Dānaṃ ārabbha dānādhigaccha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "dānamayā paññā".

Tattha katamā sīlamayā paññā? Sīlaṃ ārabbha sīlādhigaccha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "sīlamayā paññā".

Sabbāpi samāpannassa paññā bhāvanāmayā paññā. (2)

Tattha katamā adhisīle paññā? Pātimokkhasaṃvaraṃ saṃvarantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sam-

mādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "adhisīle paññā".

Tattha katamā adhicitte paññā? Rūpāvacarārūpāvacarasamāpattiṃ samāpajjantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "adhicitte paññā".

Tattha katamā adhipaññāya paññā? Catūsu maggesu catūsu phalesu paññā—ayaṃ vuccati "adhipaññāya paññā". (3)

Tattha katamaṃ āyakosallaṃ? "Ime dhamme manasikaroto anuppannā ceva akusalā dhammā na uppajjanti, uppannā ca akusalā dhammā pahīyanti. Ime vā panime dhamme manasikaroto anuppannā ceva kusalā dhammā uppajjanti, uppannā ca kusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā saṃvattantī"ti—yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "āyakosallaṃ".

Tattha katamaṃ apāyakosallaṃ? "Ime dhamme manasikaroto anuppannā ceva kusalā dhammā na uppajjanti, uppannā ca kusalā dhammā nirujjhanti. Ime vā panime dhamme manasikaroto anuppannā ceva akusalā dhammā uppajjanti, uppannā ca akusalā dhammā bhiyyobhāvāya vepullāya saṃvattantī"ti—yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "apāyakosallaṃ".

Sabbāpi tatrupāyā paññā upāyakosallaṃ. (4)

Catūsu bhūmīsu vipāke paññā vipākā paññā.

Catūsu bhūmīsu kusale paññā vipākadhammadhammā paññā.

Tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā nevavipākanavipākadhammadhammā paññā. (5)

Tīsu bhūmīsu vipāke paññā upādinnupādāniyā paññā.

Tīsu bhūmīsu kusale tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā anupādinnupādāniyā paññā.

Catūsu maggesu catūsu phalesu paññā anupādinnaanupādāniyā paññā. (6)

Vitakkavicārasampayuttā paññā savitakkasavicārā paññā.

Vitakkavippayuttā vicārasampayuttā paññā avitakkavicāramattā paññā.

Vitakkavicāravippayuttā paññā avitakkaavicārā paññā. (7)

Pītisampayuttā paññā pītisahagatā paññā.

Sukhasampayuttā paññā sukhasahagatā paññā.

Upekkhāsampayuttā paññā upekkhāsahagatā paññā. (8)

Tīsu bhūmīsu kusale paññā ācayagāminī paññā.

Catūsu maggesu paññā apacayagāminī paññā.

Catūsu bhūmīsu vipāke tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā nevācayagāmināpacayagāminī paññā. (9)

Catūsu maggesu tīsu phalesu paññā sekkhā paññā.

Upariṭṭhimā arahattaphale paññā asekkhā paññā.

Tīsu bhūmīsu kusale tīsu bhūmīsu vipāke tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā nevasekkhanāsekkhā paññā. (10)

Kāmāvacarakusalābyākate paññā parittā paññā.

Rūpāvacarārūpāvacarakusalābyākate paññā mahaggatā paññā.

Catūsu maggesu catūsu phalesu paññā appamāṇā paññā. (11)

Tattha katamā parittārammaṇā paññā? Paritte dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "parittārammaṇā paññā". (12:1)

Tattha katamā mahaggatārammaṇā paññā? Mahaggate dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "mahaggatārammaṇā paññā". (12:2)

Tattha katamā appamāṇārammaṇā paññā? Appamāṇe dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "appamāṇārammaṇā paññā". (12:3)

Tattha katamā maggārammaṇā paññā? Ariyamaggaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "maggārammaṇā paññā". (13:1)

Catūsu maggesu paññā maggahetukā paññā. (13:2)

Tattha katamā maggādhipatinī paññā? Ariyamaggaṃ adhipatiṃ karitvā yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "maggādhipatinī paññā". (13:3)

Catūsu bhūmīsu vipāke paññā siyā uppannā, siyā uppādinī, na vattabbā anuppannāti. Catūsu bhūmīsu kusale tīsu bhūmīsu kiriyābyākate paññā siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā uppādinīti. (14)

Sabbāva paññā siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (15)

Tattha katamā atītārammaṇā paññā? Atīte dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "atītārammaṇā paññā". (16:1)

Tattha katamā anāgatārammaṇā paññā? Anāgate dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "anāgatārammaṇā paññā". (16:2)

Tattha katamā paccuppannārammaṇā paññā? Paccuppanne dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "paccuppannārammaṇā paññā". (16:3)

Sabbāva paññā siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (17)

Tattha katamā ajjhattārammaṇā paññā? Ajjhatte dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "ajjhattārammaṇā paññā". (18:1)

Tattha katamā bahiddhārammaṇā paññā? Bahiddhādhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "bahiddhārammaṇā paññā". (18:2)

Tattha katamā ajjhattabahiddhārammaṇā paññā? Ajjhattabahiddhā dhamme ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "ajjhattabahiddhārammaṇā paññā". (18:3)

Evaṃ tividhena ñāṇavatthu. Tikaṃ.

4. Catukkaniddesa

Tattha katamaṃ kammassakatañāṇaṃ? "Atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti—yā evarūpā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "kammassakatañāṇaṃ". Ṭhapetvā saccānulomikaṃ ñāṇaṃ, sabbāpi sāsavā kusalā paññā kammassakatañāṇaṃ.

Tattha katamaṃ saccānulomikaṃ ñāṇaṃ? "Rūpaṃ aniccan"ti vā vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... "viññāṇaṃ aniccan"ti vā yā evarūpī anulomikā khanti diṭṭhi ruci mudi pekkhā dhammanijjhānakkhanti—idaṃ vuccati "saccānulomikaṃ ñāṇaṃ".

Catūsu maggesu paññā maggasamaṅgissa ñāṇaṃ.

Catūsu phalesu paññā phalasamaṅgissa ñāṇaṃ. (1)

Maggasamaṅgissa ñāṇaṃ dukkhepetaṃ ñāṇaṃ, dukkhasamudayepetaṃ

ñāṇaṃ, dukkhanirodhepetaṃ ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāyapetaṃ ñāṇaṃ.

Tattha katamaṃ dukkhe ñāṇaṃ? Dukkhaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "dukkhe ñāṇaṃ".

Dukkhasamudayaṃ ārabbha ... pe ... dukkhanirodhaṃ ārabbha ... pe ... dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ". (2)

Kāmāvacarakusalābyākate paññā kāmāvacarā paññā, rūpāvacarakusalābyākate paññā rūpāvacarā paññā, arūpāvacarakusalābyākate paññā arūpāvacarā paññā, catūsu maggesu catūsu phalesu paññā apariyāpannā paññā. (3)

Tattha katamaṃ dhamme ñāṇaṃ? Catūsu maggesu catūsu phalesu paññā dhamme ñāṇaṃ.

So iminā dhammena ñātena diṭṭhena pattena viditena pariyogāḷhena atītānāgatena nayaṃ neti. "Ye hi keci atītamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā dukkhaṃ abbhaññaṃsu, dukkhasamudayaṃ abbhaññaṃsu, dukkhanirodhaṃ abbhaññaṃsu, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññaṃsu, imaññeva te dukkhaṃ abbhaññaṃsu, imaññeva te dukkhasamudayaṃ abbhaññaṃsu, imaññeva te dukkhanirodhaṃ abbhaññaṃsu, imaññeva te dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abbhaññaṃsu. Ye hi keci anāgatamaddhānaṃ samaṇā vā brāhmaṇā vā dukkhaṃ abhijānissanti, dukkhasamudayaṃ abhijānissanti, dukkhanirodhaṃ abhijānissanti, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhijānissanti, imaññeva te dukkhaṃ abhijānissanti, imaññeva te dukkhasamudayaṃ abhijānissanti, imaññeva te dukkhanirodhaṃ abhijānissanti, imaññeva te dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ abhijānissantī"ti—yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "anvaye ñāṇaṃ".

Tattha katamaṃ pariye ñāṇaṃ? Idha bhikkhu parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajānāti. Sarāgaṃ vā cittaṃ "sarāgaṃ cittan"ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ "vītarāgaṃ cittan"ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ "sadosaṃ cittan"ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ "vītadosaṃ cittan"ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ "samohaṃ cittan"ti

pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ "vītamohaṃ cittan"ti pajānāti, saṃkhittaṃ vā cittaṃ "saṃkhittaṃ cittan"ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ "vikkhittaṃ cittan"ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ "mahaggataṃ cittan"ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ "amahaggataṃ cittan"ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ "sauttaraṃ cittan"ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ "anuttaraṃ cittan"ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ "samāhitaṃ cittan"ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ "asamāhitaṃ cittan"ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ "vimuttaṃ cittan"ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ "avimuttaṃ cittan"ti pajānātīti—yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "pariye ñāṇaṃ".

Ṭhapetvā dhamme ñāṇaṃ anvaye ñāṇaṃ pariye ñāṇaṃ, avasesā paññā sammutiñāṇaṃ. (4)

Tattha katamā paññā ācayāya no apacayāya? Kāmāvacarakusale paññā ācayāya no apacayāya.

Catūsu maggesu paññā apacayāya no ācayāya.

Rūpāvacarārūpāvacarakusale paññā ācayāya ceva apacayāya ca.

Avasesā paññā neva ācayāya no apacayāya. (5)

Tattha katamā paññā nibbidāya no paṭivedhāya? Yāya paññāya kāmesu vītarāgo hoti, na ca abhiññāyo paṭivijjhati na ca saccāni—ayaṃ vuccati "paññā nibbidāya no paṭivedhāya".

Sveva paññāya kāmesu vītarāgo samāno abhiññāyo paṭivijjhati na ca saccāni— ayaṃ vuccati "paññā paṭivedhāya no nibbidāya".

Catūsu maggesu paññā nibbidāya ceva paṭivedhāya ca.

Avasesā paññā neva nibbidāya no paṭivedhāya. (6)

Tattha katamā hānabhāginī paññā? Paṭhamassa jhānassa lābhiṃ kāmasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā.

Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā.

Avitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā.

Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. Dutiyassa jhānassa lābhiṃ vitakkasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā. Upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā

samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. Tatiyassa jhānassa lābhiṃ pītisukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā. Adukkhamasukhasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. Catutthassa jhānassa lābhiṃ upekkhāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā. Ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. Ākāsānañcāyatanassa lābhiṃ rūpasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā. Viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. Viññāṇañcāyatanassa lābhiṃ ākāsānañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā. Ākiñcaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. Ākiñcaññāyatanassa lābhiṃ viññāṇañcāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti hānabhāginī paññā. Tadanudhammatā sati santiṭṭhati ṭhitibhāginī paññā. Nevasaññānāsaññāyatanasahagatā saññāmanasikārā samudācaranti visesabhāginī paññā. Nibbidāsahagatā saññāmanasikārā samudācaranti virāgūpasañhitā nibbedhabhāginī paññā. (7)

Tattha katamā catasso paṭisambhidā? Atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Atthe ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, dhamme ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Imā catasso paṭisambhidā. (8)

Tattha katamā catasso paṭipadā? Dukkhapaṭipadā dandhābhiññā paññā, dukkhapaṭipadā khippābhiññā paññā, sukhapaṭipadā dandhābhiññā paññā, sukhapaṭipadā khippābhiññā paññā.

Tattha katamā dukkhapaṭipadā dandhābhiññā paññā? Kicchena

kasirena samādhiṃ uppādentassa dandhaṃ taṇṭhānaṃ abhijānantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "dukkhapaṭipadā dandhābhiññā paññā".

Tattha katamā dukkhapaṭipadā khippābhiññā paññā? Kicchena kasirena samādhiṃ uppādentassa khippaṃ taṇṭhānaṃ abhijānantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "dukkhapaṭipadā khippābhiññā paññā".

Tattha katamā sukhapaṭipadā dandhābhiññā paññā? Akicchena akasirena samādhiṃ uppādentassa dandhaṃ taṇṭhānaṃ abhijānantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "sukhapaṭipadā dandhābhiññā paññā".

Tattha katamā sukhapaṭipadā khippābhiññā paññā? Akicchena akasirena samādhiṃ uppādentassa khippaṃ taṇṭhānaṃ abhijānantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "sukhapaṭipadā khippābhiññā paññā". Imā catasso paṭipadā. (9)

Tattha katamāni cattāri ārammaṇāni? Parittā parittārammaṇā paññā, parittā appamāṇārammaṇā paññā, appamāṇā parittārammaṇā paññā, appamāṇā appamāṇārammaṇā paññā.

Tattha katamā parittā parittārammaṇā paññā? Samādhissa na nikāmalābhissa ārammaṇaṃ thokaṃ pharantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "parittā parittārammaṇā paññā".

Tattha katamā parittā appamāṇārammaṇā paññā? Samādhissa na nikāmalābhissa ārammaṇaṃ vipulaṃ pharantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "parittā appamāṇārammaṇā paññā".

Tattha katamā appamāṇā parittārammaṇā paññā? Samādhissa nikāmalābhissa ārammaṇaṃ thokaṃ pharantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "appamāṇā parittārammaṇā paññā".

Tattha katamā appamāṇā appamāṇārammaṇā paññā? Samādhissa nikāmalābhissa ārammaṇaṃ vipulaṃ pharantassa yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "appamāṇā appamāṇārammaṇā paññā". Imāni cattāri ārammaṇāni.

(10)

Maggasamaṅgissa ñāṇaṃ jarāmaraṇepetaṃ ñāṇaṃ, jarāmaraṇasamudayepetaṃ ñāṇaṃ, jarāmaraṇanirodhepetaṃ ñāṇaṃ, jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāyapetaṃ ñāṇaṃ.

Tattha katamaṃ jarāmaraṇe ñāṇaṃ? Jarāmaraṇaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "jarāmaraṇe ñāṇaṃ".

Jarāmaraṇasamudayaṃ ārabbha ... pe ... jarāmaraṇanirodhaṃ ārabbha ... pe ... jarāmaraṇanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ". (11)

Dhammasamaṅgissa ñāṇaṃ jātiyāpetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... bhavepetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... upādānepetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... taṇhāyapetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... vedanāyapetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... phassepetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... saḷāyatanepetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... nāmarūpepetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... viññāṇepetaṃ ñāṇaṃ ... pe ... saṅkhāresupetaṃ ñāṇaṃ, saṅkhārasamudayepetaṃ ñāṇaṃ, saṅkhāranirodhepetaṃ ñāṇaṃ, saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāyapetaṃ ñāṇaṃ. (12–21)

Tattha katamaṃ saṅkhāresu ñāṇaṃ? Saṅkhāre ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "saṅkhāresu ñāṇaṃ".

Saṅkhārasamudayaṃ ārabbha ... pe ... saṅkhāranirodhaṃ ārabbha ... pe ... saṅkhāranirodhagāminiṃ paṭipadaṃ ārabbha yā uppajjati paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ". (22–24)

Evaṃ catubbidhena ñāṇavatthu.

Catukkaṃ.

5. Pañcakaniddesa

Tattha katamo pañcaṅgiko sammāsamādhi? Pītipharaṇatā, sukhapharaṇatā, cetopharaṇatā, ālokapharaṇatā, paccavekkhaṇānimittaṃ. Dvīsu jhānesu paññā pītipharaṇatā. Tīsu jhānesu paññā sukhapharaṇatā. Paracitte ñāṇaṃ cetopharaṇatā. Dibbacakkhu ālokapharaṇatā. Tamhā tamhā samādhimhā vuṭṭhitassa paccavekkhaṇāñāṇaṃ paccavekkhaṇānimittaṃ. Ayaṃ vuccati "pañcaṅgiko sammāsamādhi". (1)

Tattha katamo pañcañāṇiko sammāsamādhi? "Ayaṃ samādhi pac-

cuppannasukho ceva āyatiñca sukhavipāko"ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati. "Ayaṃ samādhi ariyo nirāmiso"ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati. "Ayaṃ samādhi akāpurisasevito"ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati. "Ayaṃ samādhi santo paṇīto paṭippassaddhaladdho ekodibhāvādhigato na sasaṅkhāraniggayhavāritagato"ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati. "So kho panāhaṃ imaṃ samādhiṃ sato samāpajjāmi sato vuṭṭhahāmī"ti paccattaññeva ñāṇaṃ uppajjati. Ayaṃ pañcañāṇiko sammāsamādhi. Evaṃ pañcavidhena ñāṇavatthu. (2)

Pañcakaṃ.

6. Chakkaniddesa

Tattha katamā chasu abhiññāsu paññā? Iddhividhe ñāṇaṃ, sotadhātuvisuddhiyā ñāṇaṃ, paracitte ñāṇaṃ, pubbenivāsānussatiyā ñāṇaṃ, sattānaṃ cutūpapāte ñāṇaṃ, āsavānaṃ khaye ñāṇaṃ—imā chasu abhiññāsu paññā. Evaṃ chabbidhena ñāṇavatthu.

Chakkaṃ.

7. Sattakaniddesa

Tattha katamāni sattasattati ñāṇavatthūni? Jātipaccayā jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, atītampi addhānaṃ jātipaccayā jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, anāgatampi addhānaṃ jātipaccayā jarāmaraṇanti ñāṇaṃ, asati jātiyā natthi jarāmaraṇanti ñāṇaṃ. Yampissa taṃ dhammaṭṭhitiñāṇaṃ tampi khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti ñāṇaṃ; bhavapaccayā jātīti ñāṇaṃ ... pe ... upādānapaccayā bhavoti ñāṇaṃ ... pe ... taṇhāpaccayā upādānanti ñāṇaṃ ... pe ... vedanāpaccayā taṇhāti ñāṇaṃ ... pe ... phassapaccayā vedanāti ñāṇaṃ ... pe ... saḷāyatanapaccayā phassoti ñāṇaṃ ... pe ... nāmarūpapaccayā saḷāyatananti ñāṇaṃ ... pe ... viññāṇapaccayā nāmarūpanti ñāṇaṃ ... pe ... saṅkhārapaccayā viññāṇanti ñāṇaṃ ... pe ... avijjāpaccayā saṅkhārāti ñāṇaṃ, asati avijjāya natthi saṅkhārāti ñāṇaṃ, atītampi addhānaṃ avijjāpaccayā saṅkhārāti ñāṇaṃ, asati avijjāya natthi saṅkhārāti ñāṇaṃ, anāgatampi addhānaṃ avijjāpaccayā saṅkhārāti ñāṇaṃ, asati avijjāya natthi saṅkhārāti ñāṇaṃ. Yampissa taṃ dhammaṭṭhitiñāṇaṃ tampi khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammanti ñāṇaṃ. Imāni sattasattati ñāṇavatthūni. Evaṃ sattavidhena ñāṇavatthu.

Sattakaṃ.

8. Aṭṭhakaniddesa

Tattha katamā catūsu maggesu catūsu phalesu paññā? Sotāpattimagge paññā, sotāpattiphale paññā, sakadāgāmimagge paññā, sakadāgāmiphale paññā, anāgāmimagge paññā, anāgāmiphale paññā, arahattamagge paññā, arahattaphale paññā—imā catūsu maggesu catūsu phalesu paññā. Evaṃ aṭṭhavidhena ñāṇavatthu.

Aṭṭhakaṃ.

9. Navakaniddesa

Tattha katamā navasu anupubbavihārasamāpattīsu paññā? Paṭhamajjhānasamāpattiyā paññā, dutiyajjhānasamāpattiyā paññā, tatiyajjhānasamāpattiyā paññā, catutthajjhānasamāpattiyā paññā, ākāsānañcāyatanasamāpattiyā paññā, viññāṇañcāyatanasamāpattiyā paññā, ākiñcaññāyatanasamāpattiyā paññā, nevasaññānāsaññāyatanasamāpattiyā paññā, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa paccavekkhaṇāñāṇaṃ—imā navasu anupubbavihārasamāpattīsu paññā. Evaṃ navavidhena ñāṇavatthu.

Navakaṃ.

10. Dasakaniddesa

Tattha katamaṃ tathāgatassa ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato "aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ niccato upagaccheyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano kañci saṅkhāraṃ niccato upagaccheyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci saṅkhāraṃ sukhato upagaccheyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano kañci saṅkhāraṃ sukhato upagaccheyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo kañci dhammaṃ atthato upagaccheyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano kañci dhammaṃ atthato upagaccheyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo mātaraṃ jīvitā voropeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano mātaraṃ jīvitā voropeyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti.

“Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ diṭṭhisampanno puggalo pitaraṃ jīvitā voropeyya … pe … arahantaṃ jīvitā voropeyya … pe … paduṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādeyya … pe … saṃghaṃ bhindeyya … pe … aññaṃ satthāraṃ uddiseyya … pe … aṭṭhamaṃ bhavaṃ nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puthujjano aṭṭhamaṃ bhavaṃ nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti.

“Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ ekissā lokadhātuyā eko arahaṃ sammāsambuddho uppajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ ekissā lokadhātuyā dve rājāno cakkavattī apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyuṃ, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ ekissā lokadhātuyā eko rājā cakkavattī uppajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti.

“Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ itthī arahaṃ assa sammāsambuddho, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puriso arahaṃ assa sammāsambuddho, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ itthī rājā assa cakkavattī, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puriso rājā assa cakkavattī, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ itthī sakkattaṃ kareyya, mārattaṃ kareyya, brahmattaṃ kareyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ puriso sakkattaṃ kareyya, mārattaṃ kareyya, brahmattaṃ kareyya, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti.

“Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyaduccaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyaduccaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīduccaritassa … pe … yaṃ manoduccaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīduccaritassa … pe … yaṃ manoduccaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī”ti pajānāti.

“Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyasucaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī”ti pajānāti. “Ṭhā-

nañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyasucaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīsucaritassa ... pe ... yaṃ manosucaritassa aniṭṭho akanto amanāpo vipāko nibbatteyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīsucaritassa ... pe ... yaṃ manosucaritassa iṭṭho kanto manāpo vipāko nibbatteyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti.

"Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyaduccaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyaduccaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīduccaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manoduccaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīduccaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manoduccaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti.

"Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ kāyasucaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ kāyasucaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ vacīsucaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manosucaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjeyya, netaṃ ṭhānaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ vacīsucaritasamaṅgī ... pe ... yaṃ manosucaritasamaṅgī tannidānaṃ tappaccayā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya, ṭhānametaṃ vijjatī"ti pajānāti. "Ye ye dhammā yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ hetū paccayā upādāya taṃ taṃ ṭhānaṃ, ye ye dhammā yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ na hetū appaccayā upādāya taṃ taṃ aṭṭhānan"ti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca

aṭṭhānato yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (1)

Tattha katamaṃ tathāgatassa atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato pajānāti—"atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni gatisampattipaṭibāḷhāni na vipaccanti. Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni upadhisampattipaṭibāḷhāni na vipaccanti. Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni kālasampattipaṭibāḷhāni na vipaccanti. Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni payogasampattipaṭibāḷhāni na vipaccanti.

Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni gativipattiṃ āgamma vipaccanti. Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni upadhivipattiṃ āgamma vipaccanti. Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni kālavipattiṃ āgamma vipaccanti. Atthekaccāni pāpakāni kammasamādānāni payogavipattiṃ āgamma vipaccanti.

Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni gativipattipaṭibāḷhāni na vipaccanti. Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni upadhivipattipaṭibāḷhāni na vipaccanti. Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni kālavipattipaṭibāḷhāni na vipaccanti. Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni payogavipattipaṭibāḷhāni na vipaccanti.

Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni gatisampattiṃ āgamma vipaccanti. Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni upadhisampattiṃ āgamma vipaccanti. Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni kālasampattiṃ āgamma vipaccanti. Atthekaccāni kalyāṇāni kammasamādānāni payogasampattiṃ āgamma vipaccantī"ti. Yā tattha paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (2)

Tattha katamaṃ tathāgatassa sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā nirayagāmī"ti pajānāti, "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā tiracchānayonigāmī"ti pajānāti, "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā pettivisayagāmī"ti pajānāti, "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā manussalokagāmī"ti pajānāti, "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā devalokagāmī"ti pajānāti, "ayaṃ maggo ayaṃ paṭipadā nibbānagāmī"ti pajānātīti. Yā tattha paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa sabbatthagāminiṃ paṭi-

padaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (3)

Tattha katamaṃ tathāgatassa anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato khandhanānattaṃ pajānāti, āyatananānattaṃ pajānāti, dhātunānattaṃ pajānāti, anekadhātunānādhātulokanānattaṃ pajānātīti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (4)

Tattha katamaṃ tathāgatassa sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato pajānāti—"santi sattā hīnādhimuttikā, santi sattā paṇītādhimuttikā. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti. Paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti.

Atītampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu, paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu.

Anāgatampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti, paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissantī"ti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (5)

Tattha katamaṃ tathāgatassa parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato sattānaṃ āsayaṃ pajānāti, anusayaṃ pajānāti, caritaṃ pajānāti, adhimuttiṃ pajānāti, apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye bhabbābhabbe satte pajānāti.

Katamo ca sattānaṃ āsayo? "Sassato loko"ti vā, "asassato loko"ti vā, "antavā loko"ti vā, "anantavā loko"ti vā, "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti vā, "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti vā, "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, iti bhavadiṭṭhisannissitā vā sattā honti vibhavadiṭṭhisannissitā vā. Ete vā pana ubho ante anupagamma idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu anulomikā khanti paṭiladdhā hoti yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. Ayaṃ sattānaṃ āsayo. (6.1)

Katamo ca sattānaṃ anusayo? Sattānusayā—kāmarāgānusayo, paṭighānusayo,

mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo. Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ ettha sattānaṃ rāgānusayo anuseti. Yaṃ loke appiyarūpaṃ asātarūpaṃ ettha sattānaṃ paṭighānusayo anuseti. Iti imesu dvīsu dhammesu avijjānupatitā. Tadekaṭṭho māno ca diṭṭhi ca vicikicchā ca daṭṭhabbā. Ayaṃ sattānaṃ anusayo. (6.2)

Katamañca sattānaṃ caritaṃ? Puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro, parittabhūmako vā mahābhūmako vā—idaṃ sattānaṃ caritaṃ. (6.3)

Katamā ca sattānaṃ adhimutti? Santi sattā hīnādhimuttikā, santi sattā paṇītādhimuttikā. Hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti. Paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte sevanti bhajanti payirupāsanti.

Atītampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu. Paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte seviṃsu bhajiṃsu payirupāsiṃsu.

Anāgatampi addhānaṃ hīnādhimuttikā sattā hīnādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti. Paṇītādhimuttikā sattā paṇītādhimuttike satte sevissanti bhajissanti payirupāsissanti. Ayaṃ sattānaṃ adhimutti. (6.4)

Katame te sattā mahārajakkhā? Dasa kilesavatthūni—lobho, doso, moho, māno, diṭṭhi, vicikicchā, thinaṃ, uddhaccaṃ, ahirikaṃ, anottappaṃ. Yesaṃ sattānaṃ imāni dasa kilesavatthūni āsevitāni bhāvitāni bahulīkatāni ussadagatāni, ime te sattā mahārajakkhā. (6.5)

Katame te sattā apparajakkhā? Yesaṃ sattānaṃ imāni dasa kilesavatthūni anāsevitāni abhāvitāni abahulīkatāni anussadagatāni, ime te sattā apparajakkhā. (6.6)

Katame te sattā mudindriyā? Pañcindriyāni—saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Yesaṃ sattānaṃ imāni pañcindriyāni anāsevitāni abhāvitāni abahulīkatāni anussadagatāni, ime te sattā mudindriyā. (6.7)

Katame te sattā tikkhindriyā? Yesaṃ sattānaṃ imāni pañcindriyāni āsevitāni bhāvitāni bahulīkatāni ussadagatāni, ime te sattā tikkhindriyā. (6.8)

Katame te sattā dvākārā? Ye te sattā pāpāsayā pāpānusayā pāpacaritā pāpādhimuttikā mahārajakkhā mudindriyā, ime te sattā dvākārā.

(6.9)

Katame te sattā svākārā? Ye te sattā kalyāṇāsayā kalyāṇacaritā kalyāṇādhimuttikā apparajakkhā tikkhindriyā, ime te sattā svākārā. (6.10)

Katame te sattā duviññāpayā? Ye ca te sattā dvākārā, teva te sattā duviññāpayā. Ye ca te sattā svākārā, teva te sattā suviññāpayā. (6.11)

Katame te sattā abhabbā? Ye te sattā kammāvaraṇena samannāgatā kilesāvaraṇena samannāgatā vipākāvaraṇena samannāgatā assaddhā acchandikā duppaññā abhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ, ime te sattā abhabbā. (6.12)

Katame te sattā bhabbā? Ye te sattā na kammāvaraṇena samannāgatā na kilesāvaraṇena samannāgatā na vipākāvaraṇena samannāgatā saddhā chandikā paññavanto bhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ, ime te sattā bhabbāti. Yā tattha paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa parasattānaṃ parapuggalānaṃ indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (6.13)

Tattha katamaṃ tathāgatassa jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Jhāyīti cattāro jhāyī. Atthekacco jhāyī sampattiṃyeva samānaṃ vipattīti pacceti, atthekacco jhāyī vipattiṃyeva samānaṃ sampattīti pacceti, atthekacco jhāyī sampattiṃyeva samānaṃ sampattīti pacceti, atthekacco jhāyī vipattiṃyeva samānaṃ vipattīti pacceti—ime cattāro jhāyī.

Aparepi cattāro jhāyī. Atthekacco jhāyī dandhaṃ samāpajjati khippaṃ vuṭṭhāti, atthekacco jhāyī khippaṃ samāpajjati dandhaṃ vuṭṭhāti, atthekacco jhāyī dandhaṃ samāpajjati dandhaṃ vuṭṭhāti, atthekacco jhāyī khippaṃ samāpajjati khippaṃ vuṭṭhāti—ime cattāro jhāyī.

Aparepi cattāro jhāyī. Atthekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo; atthekacco jhāyī samādhismiṃ samāpattikusalo hoti, na samādhismiṃ samādhikusalo; atthekacco jhāyī samādhismiṃ samādhikusalo ca hoti, samādhismiṃ samāpattikusalo ca; atthekacco jhāyī neva samādhismiṃ samādhikusalo hoti, na samādhismiṃ samāpattikusalo—ime cattāro jhāyī.

"Jhānan"ti. Cattāri jhānāni—paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

"Vimokkho"ti. Aṭṭha vimokkhā. Rūpī rūpāni passati—ayaṃ paṭhamo vimokkho.

Ajjhattaṃ arūpasaññī bahiddhā rūpāni passati—ayaṃ dutiyo vimokkho.

Subhanteva adhimutto hoti—ayaṃ tatiyo vimokkho.

Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā "ananto ākāso"ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ catuttho vimokkho.

Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma "anantaṃ viññāṇan"ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ pañcamo vimokkho.

Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma "natthi kiñcī"ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ chaṭṭho vimokkho.

Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati—ayaṃ sattamo vimokkho.

Sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati—ayaṃ aṭṭhamo vimokkho.

"Samādhī"ti. Tayo samādhī—savitakkasavicāro samādhi, avitakkavicāramatto samādhi, avitakkaavicāro samādhi.

"Samāpattī"ti. Nava anupubbavihārasamāpattiyo—paṭhamajjhānasamāpatti, dutiyajjhānasamāpatti, tatiyajjhānasamāpatti, catutthajjhānasamāpatti, ākāsānañcāyatanasamāpatti, viññāṇañcāyatanasamāpatti, ākiñcaññāyatanasamāpatti, nevasaññānāsaññāyatanasamāpatti, saññāvedayitanirodhasamāpatti.

"Saṃkilesan"ti hānabhāgiyo dhammo. "Vodānan"ti visesabhāgiyo dhammo. "Vuṭṭhānan"ti. Vodānampi vuṭṭhānaṃ, tamhā tamhā samādhimhā vuṭṭhānampi vuṭṭhānanti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi— idaṃ tathāgatassa jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (7)

Tattha katamaṃ tathāgatassa pubbenivāsānussati yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe "amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro

evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhappaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussaratīti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa pubbenivāsānussati yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (8)

Tattha katamaṃ tathāgatassa sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānaṃ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānātīti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ. (9)

Tattha katamaṃ tathāgatassa āsavānaṃ khayaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ? Idha tathāgato āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatīti. Yā tattha paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ tathāgatassa āsavānaṃ khayaṃ yathābhūtaṃ ñāṇanti. (10)

Dasakaṃ.

Ñāṇavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Sammappadhānavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Cattāro sammappadhānā—idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakā-

naṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

Kathañca bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Tattha katame anuppannā pāpakā akusalā dhammā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho, doso, moho. Tadekaṭṭhā ca kilesā. Taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho; taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ime vuccanti "anuppannā pāpakā akusalā dhammā". Iti imesaṃ anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Chandaṃ janetī"ti. Tattha katamo chando? Yo chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando—ayaṃ vuccati "chando". Imaṃ chandaṃ janeti sañjaneti uṭṭhapeti samuṭṭhapeti nibbatteti abhinibbatteti. Tena vuccati "chandaṃ janetī"ti.

"Vāyamatī"ti. Tattha katamo vāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo— ayaṃ vuccati "vāyāmo". Iminā vāyāmena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "vāyamatī"ti.

"Vīriyaṃ ārabhatī"ti. Tattha katamaṃ vīriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "vīriyaṃ". Imaṃ vīriyaṃ ārabhati samārabhati āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "vīriyaṃ ārabhatī"ti.

"Cittaṃ paggaṇhātī"ti. Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Imaṃ cittaṃ paggaṇhāti sampaggaṇhāti upatthambheti paccupatthambheti. Tena vuccati "cittaṃ paggaṇhātī"ti.

"Padahatī"ti. Tattha katamaṃ padhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "padhānaṃ". Iminā padhānena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "padahatī"ti.

Kathañca bhikkhu uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Tattha katame uppannā pāpakā akusalā dhammā? Tīṇi akusalamūlāni—lobho, doso, moho. Tadekaṭṭhā ca kilesā. Taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ime vuccanti "uppannā pāpakā akusalā dhammā". Iti imesaṃ uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Chandaṃ janetī"ti. Tattha katamo chando? Yo chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando—ayaṃ vuccati "chando". Imaṃ chandaṃ janeti sañjaneti uṭṭhapeti samuṭṭhapeti nibbatteti abhinibbatteti. Tena vuccati "chandaṃ janetī"ti.

"Vāyamatī"ti. Tattha katamo vāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo— ayaṃ vuccati "vāyāmo". Iminā vāyāmena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "vāyamatī"ti.

"Vīriyaṃ ārabhatī"ti. Tattha katamaṃ vīriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "vīriyaṃ". Imaṃ vīriyaṃ ārabhati samārabhati āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "vīriyaṃ ārabhatī"ti.

"Cittaṃ paggaṇhātī"ti. Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Imaṃ cittaṃ paggaṇhāti sampaggaṇhāti upatthambheti paccupatthambheti. Tena vuccati "cittaṃ paggaṇhātī"ti.

"Padahatī"ti. Tattha katamaṃ padhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "padhānaṃ". Iminā padhānena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "padahatī"ti.

Kathañca bhikkhu anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Tattha katame anuppannā kusalā dhammā? Tīṇi kusalamūlāni—alobho, adoso, amoho. Taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakam-

maṃ, vacīkammaṃ, manokammaṃ—ime vuccanti "anuppannā kusalā dhammā". Iti imesaṃ anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Chandaṃ janetī"ti ... pe ... "vāyamatī"ti ... pe ... "vīriyaṃ ārabhatī"ti ... pe ... "cittaṃ paggaṇhātī"ti ... pe ... "padahatī"ti. Tattha katamaṃ padhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "padhānaṃ". Iminā padhānena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "padahatī"ti.

Kathañca bhikkhu uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Tattha katame uppannā kusalā dhammā? Tīṇi kusalamūlāni—alobho, adoso, amoho. Taṃsampayutto vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho, taṃsamuṭṭhānaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ime vuccanti "uppannā kusalā dhammā". Iti imesaṃ uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Ṭhitiyā"ti. Yā ṭhiti so asammoso, yo asammoso so bhiyyobhāvo, yo bhiyyobhāvo taṃ vepullaṃ, yaṃ vepullaṃ sā bhāvanā, yā bhāvanā sā pāripūrī.

"Chandaṃ janetī"ti ... pe ... "vāyamatī"ti ... pe ... "vīriyaṃ ārabhatī"ti ... pe ... "cittaṃ paggaṇhātī"ti ... pe ... padahatīti. Tattha katamaṃ padhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "padhānaṃ". Iminā padhānena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "padahatī"ti.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Cattāro sammappadhānā—idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārab-

hati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

Kathañca bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Chandaṃ janetī"ti. Tattha katamo chando? Yo chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando—ayaṃ vuccati "chando". Imaṃ chandaṃ janeti sañjaneti uṭṭhapeti samuṭṭhapeti nibbatteti abhinibbatteti. Tena vuccati "chandaṃ janetī"ti.

"Vāyamatī"ti. Tattha katamo vāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "vāyāmo". Iminā vāyāmena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "vāyamatī"ti.

"Vīriyaṃ ārabhatī"ti. Tattha katamaṃ vīriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "vīriyaṃ". Imaṃ vīriyaṃ ārabhati samārabhati āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "vīriyaṃ ārabhatī"ti.

"Cittaṃ paggaṇhātī"ti. Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Imaṃ cittaṃ paggaṇhāti sampaggaṇhāti upatthambheti paccupatthambheti. Tena vuccati "cittaṃ paggaṇhātī"ti.

"Padahatī"ti. Tattha katamaṃ sammappadhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "sammappadhānaṃ". Avasesā dhammā sammappadhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammā-

naṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Chandaṃ janetī"ti … pe … "vāyamatī"ti … pe … "vīriyaṃ ārabhatī"ti … pe … "cittaṃ paggaṇhātī"ti … pe … "padahatī"ti. Tattha katamaṃ sammappadhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho … pe … sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ vuccati "sammappadhānaṃ". Avasesā dhammā sammappadhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Chandaṃ janetī"ti … pe … "vāyamatī"ti … pe … "vīriyaṃ ārabhatī"ti … pe … "cittaṃ paggaṇhātī"ti … pe … "padahatī"ti. Tattha katamaṃ sammappadhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho … pe … sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ vuccati "sammappadhānaṃ". Avasesā dhammā sammappadhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

"Ṭhitiyā"ti. Yā ṭhiti so asammoso, yo asammoso so bhiyyobhāvo, yo bhiyyobhāvo taṃ vepullaṃ, yaṃ vepullaṃ sā bhāvanā, yā bhāvanā sā pāripūrī.

"Chandaṃ janetī"ti. Tattha katamo chando? Yo chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando—ayaṃ vuccati "chando". Imaṃ chandaṃ janeti sañjaneti uṭṭhapeti samuṭṭhapeti nibbatteti abhinibbatteti. Tena vuccati "chandaṃ janetī"ti.

"Vāyamatī"ti. Tattha katamo vāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "vāyāmo". Iminā vāyāmena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "vāyamatī"ti.

"Vīriyaṃ ārabhatī"ti. Tattha katamaṃ vīriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "vīriyaṃ". Imaṃ vīriyaṃ ārabhati samārabhati āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "vīriyaṃ ārabhatī"ti.

"Cittaṃ paggaṇhātī"ti. Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Imaṃ cittaṃ paggaṇhāti sampaggaṇhāti upatthambheti paccupatthambheti. Tena vuccati "cittaṃ paggaṇhātī"ti.

"Padahatī"ti. Tattha katamaṃ sammappadhānaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "sammappadhānaṃ". Avasesā dhammā sammappadhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ sammappadhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "sammappadhānaṃ". Avasesā dhammā sammappadhānasampayuttā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Cattāro sammappadhānā—idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati

vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati.

Catunnaṃ sammappadhānānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Kusalāyeva. (1)

Siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Vipākadhammadhammā. (3)

Anupādinnaanupādāniyā. (4)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6)

Siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Apacayagāmino. (10)

Sekkhā. (11)

Appamāṇā. (12)

Appamāṇārammaṇā. (13)

Paṇītā. (14)

Sammattaniyatā. (15)

Na maggārammaṇā, maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā "maggādhipatino"ti. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā "uppādino"ti. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Bahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Na hetū. Sahetukā. Hetusampayuttā. Na vattabbā hetū ceva sahetukā cāti, sahetukā ceva na ca hetū. Na vattabbā hetū ceva hetusampayuttā cāti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Na hetū sahetukā.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā. Saṅkhatā. Anidassanā. Appaṭighā. Arūpā. Lokuttarā. Kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

No āsavā. Anāsavā. Āsavavippayuttā. Na vattabbā āsavā ceva sāsavā cātipi, sāsavā ceva no ca āsavātipi. Na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Āsavavippayuttā. Anāsavā.

8.3.2.4– Saṃyojanagocchakādi

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ... sārammaṇā. No cittā. Cetasikā. Cittasampayuttā. Cittasaṃsaṭṭhā. Cittasamuṭṭhānā. Cittasahabhuno. Cittānuparivattino. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Bāhirā. No upādā. Anupādinnā.

8.3.2.11– Upādānagocchakādi

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā. Na bhāvanāya pahātabbā. Na dassanena pahātabbahetukā. Na bhāvanāya pahātabbahetukā. Siyā savitakkā, siyā avitakkā. Siyā savicārā, siyā avicārā. Siyā sappītikā, siyā appītikā. Siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā. Na kāmāvacarā. Na rūpāvacarā. Na arūpāvacarā. Apariyāpannā. Niyyānikā. Niyatā. Anuttarā. Araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Sammappadhānavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Appamaññāvibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Catasso appamaññāyo—idha bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catut-

thaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati. Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati, tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthaṃ. Iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

1.1. Mettā

Kathañca bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati? Seyyathāpi nāma ekaṃ puggalaṃ piyaṃ manāpaṃ disvā mettāyeyya; evameva sabbe satte mettāya pharati.

Tattha katamā mettā? Yā sattesu metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya mettāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "mettāsahagatena cetasā"ti.

"Ekaṃ disan"ti puratthimaṃ vā disaṃ pacchimaṃ vā disaṃ uttaraṃ vā disaṃ dakkhiṇaṃ vā disaṃ uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā vidisaṃ vā.

"Pharitvā"ti pharitvā adhimuccitvā.

"Viharatī"ti iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "viharatī"ti.

"Tathā dutiyan"ti yatheva ekaṃ disaṃ tathā dutiyaṃ disaṃ tathā tatiyaṃ disaṃ tathā catutthaṃ disaṃ tathā uddhaṃ tathā adho tathā tiriyaṃ tathā vidisaṃ.

“Sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan”ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ. Pariyādāyavacanametaṃ—“sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan”ti.

“Mettāsahagatena cetasā”ti tattha katamā mettā? Yā sattesu metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati “mettā”.

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati “cittaṃ”. Idaṃ cittaṃ imāya mettāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati “mettāsahagatena cetasā”ti.

“Vipulenā”ti yaṃ vipulaṃ taṃ mahaggataṃ, yaṃ mahaggataṃ taṃ appamāṇaṃ, yaṃ appamāṇaṃ so avero, yo avero so abyāpajjo.

“Pharitvā”ti pharitvā adhimuccitvā.

“Viharatī”ti ... pe ... tena vuccati “viharatī”ti.

1.2. Karuṇā

Kathañca bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati? Seyyathāpi nāma ekaṃ puggalaṃ duggataṃ durūpetaṃ disvā karuṇāyeyya; evameva sabbe satte karuṇāya pharati.

Tattha katamā karuṇā? Yā sattesu karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati “karuṇā”.

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati “cittaṃ”. Idaṃ cittaṃ imāya karuṇāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati “karuṇāsahagatena cetasā”ti.

“Ekaṃ disan”ti puratthimaṃ vā disaṃ pacchimaṃ vā disaṃ uttaraṃ vā disaṃ dakkhiṇaṃ vā disaṃ uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā vidisaṃ vā.

“Pharitvā”ti pharitvā adhimuccitvā.

“Viharatī”ti iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati “viharatī”ti.

“Tathā dutiyan”ti yatheva ekaṃ disaṃ tathā dutiyaṃ disaṃ tathā tatiyaṃ disaṃ tathā catutthaṃ disaṃ tathā uddhaṃ tathā adho tathā tiriyaṃ tathā vidisaṃ.

“Sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan”ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ. Pariyādāyavacanametaṃ—“sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan”ti.

"Karuṇāsahagatena cetasā"ti tattha katamā karuṇā? Yā sattesu karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya karuṇāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "karuṇāsahagatena cetasā"ti.

"Vipulenā"ti yaṃ vipulaṃ taṃ mahaggataṃ, yaṃ mahaggataṃ taṃ appamāṇaṃ, yaṃ appamāṇaṃ so avero, yo avero so abyāpajjo.

"Pharitvā"ti pharitvā adhimuccitvā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

1.3. Muditā

Kathañca bhikkhu muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati? Seyyathāpi nāma ekaṃ puggalaṃ piyaṃ manāpaṃ disvā mudito assa; evameva sabbe satte muditāya pharati.

Tattha katamā muditā? Yā sattesu muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya muditāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "muditāsahagatena cetasā"ti.

"Ekaṃ disan"ti puratthimaṃ vā disaṃ pacchimaṃ vā disaṃ uttaraṃ vā disaṃ dakkhiṇaṃ vā disaṃ uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā vidisaṃ vā.

"Pharitvā"ti pharitvā adhimuccitvā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Tathā dutiyan"ti yatheva ekaṃ disaṃ tathā dutiyaṃ disaṃ tathā tatiyaṃ disaṃ tathā catutthaṃ disaṃ tathā uddhaṃ tathā adho tathā tiriyaṃ tathā vidisaṃ.

"Sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan"ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ. Pariyādāyavacanametaṃ—"sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan"ti.

"Muditāsahagatena cetasā"ti tattha katamā muditā? Yā sattesu muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya muditāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "muditāsahagatena cetasā"ti.

"Vipulenā"ti yaṃ vipulaṃ taṃ mahaggataṃ, yaṃ mahaggataṃ taṃ appamāṇaṃ, yaṃ appamāṇaṃ so avero, yo avero so abyāpajjo.

"Pharitvā"ti pharitvā adhimuccitvā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

1.4. Upekkhā

Kathañca bhikkhu upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati? Seyyathāpi nāma ekaṃ puggalaṃ neva manāpaṃ na amanāpaṃ disvā upekkhako assa; evameva sabbe satte upekkhāya pharati.

Tattha katamā upekkhā? Yā sattesu upekkhā upekkhāyanā upekkhāyitattaṃ upekkhācetovimutti—ayaṃ vuccati "upekkhā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya upekkhāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "upekkhāsahagatena cetasā"ti.

"Ekaṃ disan"ti puratthimaṃ vā disaṃ pacchimaṃ vā disaṃ uttaraṃ vā disaṃ dakkhiṇaṃ vā disaṃ uddhaṃ vā adho vā tiriyaṃ vā vidisaṃ vā.

"Pharitvā"ti pharitvā adhimuccitvā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Tathā dutiyan"ti yatheva ekaṃ disaṃ tathā dutiyaṃ disaṃ tathā tatiyaṃ disaṃ tathā catutthaṃ disaṃ tathā uddhaṃ tathā adho tathā tiriyaṃ tathā vidisaṃ.

"Sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan"ti sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ. Pariyādāyavacanametaṃ—"sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokan"ti.

"Upekkhāsahagatena cetasā"ti, tattha katamā upekkhā? Yā sattesu upekkhā upekkhāyanā upekkhāyitattaṃ upekkhācetovimutti—ayaṃ vuccati "upekkhā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya up-

ekkhāya sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "upekkhāsahagatena cetasā"ti.

"Vipulenā"ti yaṃ vipulaṃ taṃ mahaggataṃ, yaṃ mahaggataṃ taṃ appamāṇaṃ, yaṃ appamāṇaṃ so avero, yo avero so abyāpajjo.

"Pharitvā"ti pharitvā adhimuccitvā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. 2 Abhidhammabhājanīya

2.1. Kusala

Catasso appamaññāyo—mettā, karuṇā, muditā, upekkhā.

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā. (1:1)

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā. (2:2)

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā. (3:3)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā. (1:4)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi avitakkaṃ vicāramattaṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sam-

payuttā. (2:5)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā. (3:6)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā. (4:7)

Tattha katamā karuṇā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (1:1)

Tattha katamā karuṇā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (2:2)

Tattha katamā karuṇā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (3:3)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (1:4)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi avitakkaṃ vicāramattaṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇāce-

tovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (2:5)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (3:6)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā. (4:7)

Tattha katamā muditā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (1:1)

Tattha katamā muditā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (2:2)

Tattha katamā muditā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (3:3)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (1:4)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi avitakkaṃ vicāramattaṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsa-

hagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (2:5)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (3:6)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā. (4:7)

Tattha katamā upekkhā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye upekkhā upekkhāyanā upekkhāyitattaṃ upekkhācetovimutti—ayaṃ vuccati "upekkhā". Avasesā dhammā upekkhāya sampayuttā.

2.2. Vipāka

Catasso appamaññāyo—mettā, karuṇā, muditā, upekkhā.

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā.

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ...

pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā.

Tattha katamā karuṇā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā.

Tattha katamā karuṇā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati karuṇāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye karuṇā karuṇāyanā karuṇāyitattaṃ karuṇācetovimutti—ayaṃ vuccati "karuṇā". Avasesā dhammā karuṇāya sampayuttā.

Tattha katamā muditā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā.

Tattha katamā muditā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe

... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati muditāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye muditā muditāyanā muditāyitattaṃ muditācetovimutti—ayaṃ vuccati "muditā". Avasesā dhammā muditāya sampayuttā.

Tattha katamā upekkhā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye upekkhā upekkhāyanā upekkhāyitattaṃ upekkhācetovimutti—ayaṃ vuccati "upekkhā". Avasesā dhammā upekkhāya sampayuttā.

2.3. Kiriyā

Catasso appamaññāyo—mettā, karuṇā, muditā, upekkhā.

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā.

Tattha katamā mettā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati mettāsahagataṃ, yā tasmiṃ samaye metti mettāyanā mettāyitattaṃ mettācetovimutti—ayaṃ vuccati "mettā". Avasesā dhammā mettāya sampayuttā.

Tattha katamā karuṇā ... pe ... tattha katamā muditā ... pe ... tattha katamā upekkhā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati upekkhāsahagataṃ, yā

tasmiṃ samaye upekkhā upekkhāyanā upekkhāyitattaṃ upekkhācetovimutti—ayaṃ vuccati "upekkhā". Avasesā dhammā upekkhāya sampayuttā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Catasso appamaññāyo—

Idha bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Upekkhāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthaṃ, iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

Catunnaṃ appamaññānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Siyā kusalā, siyā abyākatā. (1)

Tisso appamaññāyo sukhāya vedanāya sampayuttā, upekkhā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā. (4)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā. (5)

Tisso appamaññāyo siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā; upekkhā avitakkaavicārā. (6)

Tisso appamaññāyo siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, na upekkhāsahagatā, siyā na vattabbā pītisahagatāti; upekkhā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Siyā ācayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino. (10)

Nevasekkhanāsekkhā. (11)

Mahaggatā. (12)

Na vattabbā "parittārammaṇā"tipi, "mahaggatārammaṇā"tipi, "appamāṇārammaṇā"tipi. (13)

Majjhimā. (14)

Aniyatā. (15)

Na vattabbā "maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Bahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Mettā hetu, tisso appamaññāyo na hetū, sahetukā, hetusampayuttā. Mettā hetu ceva sahetukā ca; tisso appamaññāyo na vattabbā "hetū ceva sahetukā cā"ti, sahetukā ceva na ca hetū. Mettā hetu ceva hetusampayuttā ca; tisso appamaññāyo na vattabbā "hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Tisso appamaññāyo na hetū sahetukā; mettā na vattabbā "na hetu sahetukā"tipi, "na hetu ahetukā"tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā, saṅkhatā, anidassanā, appaṭighā, arūpā, lokiyā, kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

No āsavā, sāsavā, āsavavippayuttā, na vattabbā "āsavā ceva sāsavā

cā"ti, sāsavā ceva no ca āsavā, na vattabbā āsavā ceva "āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Āsavavippayuttā sāsavā.

13.3.2.4– Saṃyojanagocchakādi

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ....

3.2.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā, no cittā, cetasikā, cittasampayuttā, cittasaṃsaṭṭhā, cittasamuṭṭhānā, cittasahabhuno, cittānuparivattino, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānanuparivattino, bāhirā, no upādā, siyā upādinnā, siyā anupādinnā.

13.3.2.11– Upādānagocchakādi

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā, na bhāvanāya pahātabbā, na dassanena pahātabbahetukā, na bhāvanāya pahātabbahetukā. Tisso appamaññāyo siyā savitakkā, siyā avitakkā; upekkhā avitakkā. Tisso appamaññāyo siyā savicārā, siyā avicārā; upekkhā avicārā. Tisso appamaññāyo siyā sappītikā, siyā appītikā; upekkhā appītikā. Tisso appamaññāyo siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā; upekkhā na pītisahagatā. Tisso appamaññāyo sukhasahagatā, upekkhā na sukhasahagatā. Upekkhā upekkhāsahagatā, tisso appamaññāyo na upekkhāsahagatā, na kāmāvacarā, rūpāvacarā, na arūpāvacarā, pariyāpannā, aniyyānikā, aniyatā, sauttarā, araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Appamaññāvibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Paṭisambhidāvibhaṅga

Suttantabhājanīya

1. Saṅgahavāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Atthe ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, dhamme ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Ayaṃ saṅgahavāro.

2. Saccavāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Dukkhe ñāṇaṃ attha-

paṭisambhidā, dukkhasamudaye ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, dukkhanirodhe ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Ayaṃ saccavāro.

3. Hetuvāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Hetumhi ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, hetuphale ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Ayaṃ hetuvāro.

4. Dhammavāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Ye dhammā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā, imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā; yamhā dhammā te dhammā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā, tesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Ayaṃ dhammavāro.

5. Paṭiccasamuppādavāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Jarāmaraṇe ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, jarāmaraṇasamudaye ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, jarāmaraṇanirodhe ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, jarāmaraṇanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Jātiyā ñāṇaṃ ... pe ... bhave ñāṇaṃ ... pe ... upādāne ñāṇaṃ ... pe ... taṇhāya ñāṇaṃ ... pe ... vedanāya ñāṇaṃ ... pe ... phasse ñāṇaṃ ... pe ... saḷāyatane ñāṇaṃ ... pe ... nāmarūpe ñāṇaṃ ... pe ... viññāṇe ñāṇaṃ ... pe ... saṅkhāresu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, saṅkhārasamudaye ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, saṅkhāranirodhe ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, saṅkhāranirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Ayaṃ paṭiccasamuppādavāro.

6. Pariyattivāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Tattha katamā dhammapaṭisambhidā? Idha bhikkhu dhammaṃ jānāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. Ayaṃ vuccati "dhammapaṭisambhidā". So tassa tasseva bhāsitassa atthaṃ jānāti—"ayaṃ imassa bhāsitassa attho, ayaṃ imassa bhāsitassa attho"ti. Ayaṃ vuccati "atthapaṭisambhidā", tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā. Ayaṃ pariyattivāro.

Suttantabhājanīyaṃ.

Abhidhammabhājanīya

1. Kusalavāra

1.1. Kāmāvacara

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā, yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti, tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso

hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

1.2. Rūpāvacara

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

1.3. Arūpāvacara

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti … pe … avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

1.4. Lokuttara

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vi-

harati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

2. Akusalavāra

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā akusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ ... pe ... domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ vicikicchāsampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ uddhaccasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā akusalā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ dhammapaṭisambhidā. Tesaṃ vipāke ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttāb-

hilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

3. Vipākavāra

3.1. Kusalavipāka

3.1.1. Ahetukakusala

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti sukhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, sukhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, pīti hoti, sukhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, somanassindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti,

cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

3.1.2. Kāmāvacara

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena

ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

3.1.3. Arūpāvacara

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

3.1.4. Lokuttara

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa kammassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

3.2. Akusalavipāka

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti dukkhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, dukkhaṃ hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, dukkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā ... pe ... manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

4. Kiriyavāra

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manodhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā … pe … phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā somanassasahagatā rūpārammaṇā vā … pe … dhammārammaṇā vā … pe … manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā … pe … dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti, vedanā hoti, saññā hoti, cetanā hoti, cittaṃ hoti, vitakko hoti, vicāro hoti, upekkhā hoti, cittassekaggatā hoti, vīriyindriyaṃ hoti, samādhindriyaṃ hoti, manindriyaṃ hoti, upekkhindriyaṃ hoti, jīvitindriyaṃ hoti, ye vā pana tasmiṃ samaye aññepi atthi paṭiccasamuppannā arūpino dhammā. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Tisso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā somanassasahagatā ñāṇasampayuttā … pe … somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena … pe … somanassasahagatā ñāṇavippayuttā …

pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti ... pe ... arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ ... pe ... sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā abyākatā. Imesu dhammesu ñāṇaṃ atthapaṭisambhidā. Yāya niruttiyā tesaṃ dhammānaṃ paññatti hoti tatra dhammaniruttābhilāpe ñāṇaṃ niruttipaṭisambhidā. Yena ñāṇena tāni ñāṇāni jānāti—"imāni ñāṇāni idamatthajotakānī"ti, ñāṇesu ñāṇaṃ paṭibhānapaṭisambhidā.

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā. Tisso paṭisambhidā kāmāvacarakusalato catūsu ñāṇasampayuttesu cittuppādesu, kiriyato catūsu ñāṇasampayuttesu cittuppādesu uppajjanti. Atthapaṭisambhidā etesu ceva uppajjati, catūsu maggesu catūsu phalesu ca uppajjati.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

Pañhāpucchaka

Catasso paṭisambhidā—atthapaṭisambhidā, dhammapaṭisambhidā, niruttipaṭisambhidā, paṭibhānapaṭisambhidā.

Catunnaṃ paṭisambhidānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

1. Tika

Siyā kusalā, siyā abyākatā. (1)

Siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Tisso paṭisambhidā siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā; atthapaṭisambhidā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Tisso paṭisambhidā anupādinnupādāniyā; atthapaṭisambhidā siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (4)

Tisso paṭisambhidā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā; atthapaṭisambhidā siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Tisso paṭisambhidā savitakkasavicārā; atthapaṭisambhidā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6)

Siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Tisso paṭisambhidā siyā ācayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino; atthapaṭisambhidā siyā ācayagāminī, siyā apacayagāminī, siyā nevācayagāmināpacayagāminī. (10)

Tisso paṭisambhidā nevasekkhanāsekkhā, atthapaṭisambhidā siyā sekkhā, siyā asekkhā, siyā nevasekkhanāsekkhā. (11)

Tisso paṭisambhidā parittā; atthapaṭisambhidā siyā parittā, siyā appamāṇā. (12)

Niruttipaṭisambhidā parittārammaṇā; tisso paṭisambhidā siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, siyā appamāṇārammaṇā. (13)

Tisso paṭisambhidā majjhimā; atthapaṭisambhidā siyā majjhimā, siyā paṇītā. (14)

Tisso paṭisambhidā aniyatā; atthapaṭisambhidā siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Niruttipaṭisambhidā na vattabbā "maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatinī"tipi; atthapaṭisambhidā na maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatinī, siyā na vattabbā "maggahetukā"tipi, "maggādhipatinī"tipi; dve paṭisambhidā siyā maggārammaṇā, na maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā "maggārammaṇā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Tisso paṭisambhidā siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā "uppādino"ti; atthapaṭisambhidā siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādinī. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Niruttipaṭisambhidā paccuppannārammaṇā; dve paṭisambhidā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā; atthapaṭisambhidā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā, siyā na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, paccuppannārammaṇātipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Niruttipaṭisambhidā bahiddhārammaṇā; tisso paṭisambhidā siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

2. Duka

2.1. Hetugocchaka

Hetū, sahetukā, hetusampayuttā, hetū ceva sahetukā ca, hetū ceva hetusampayuttā ca, na vattabbā "na hetusahetukā"tipi, nahetuahetukātipi.

2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā, saṅkhatā, anidassanā, appaṭighā, arūpā, tisso paṭisambhidā lokiyā, atthapaṭisambhidā siyā lokiyā, siyā lokuttarā, kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

2.3. Āsavagocchaka

No āsavā. Tisso paṭisambhidā sāsavā; atthapaṭisambhidā siyā sāsavā, siyā anāsavā. Āsavavippayuttā. Tisso paṭisambhidā na vattabbā "āsavā ceva sāsavā cā"ti, sāsavā ceva no ca āsavā; atthapaṭisambhidā na vattabbā "āsavo ceva sāsavā cā"ti, siyā sāsavā ceva no ca āsavo, siyā na vattabbā "sāsavā ceva no ca āsavo"ti. Na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Tisso paṭisambhidā āsavavippayuttā sāsavā; atthapaṭisambhidā siyā āsavavippayuttā sāsavā, siyā āsavavippayuttā anāsavā.

2.4. Saṃyojanagocchakādi

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ....

2.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā. No cittā, cetasikā, cittasampayuttā, cittasaṃsaṭṭhā, cittasamuṭṭhānā, cittasahabhuno, cittānuparivattino. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino, bāhirā, no upādā, anupādinnā.

2.11. Upādānagocchakādi

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā. Na bhāvanāya pahātabbā. Na dassanena pahātabbahetukā. Na bhāvanāya pahātabbahetukā. Tisso paṭisambhidā savitakkā; atthapaṭisambhidā siyā savitakkā, siyā avitakkā. Tisso paṭisambhidā savicārā; atthapaṭisamb-

hidā siyā savicārā, siyā avicārā. Siyā sappītikā, siyā appītikā. Siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā. Tisso paṭisambhidā kāmāvacarā; atthapaṭisambhidā siyā kāmāvacarā, siyā na kāmāvacarā. Na rūpāvacarā. Na arūpāvacarā. Tisso paṭisambhidā pariyāpannā; atthapaṭisambhidā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā. Tisso paṭisambhidā aniyyānikā; atthapaṭisambhidā siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Tisso paṭisambhidā aniyatā; atthapaṭisambhidā siyā niyatā, siyā aniyatā. Tisso paṭisambhidā sauttarā; atthapaṭisambhidā siyā sauttarā, siyā anuttarā. Araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Paṭisambhidāvibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Dhammahadayavibhaṅga

1. Sabbasaṅgāhikavāra

Kati khandhā, kati āyatanāni, kati dhātuyo, kati saccāni, kati indriyāni, kati hetū, kati āhārā, kati phassā, kati vedanā, kati saññā, kati cetanā, kati cittāni?

Pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, cattāri saccāni, bāvīsatindriyāni, nava hetū, cattāro āhārā, satta phassā, satta vedanā, satta saññā, satta cetanā, satta cittāni.

Tattha katame pañcakkhandhā? Rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime vuccanti "pañcakkhandhā". (1)

Tattha katamāni dvādasāyatanāni? Cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—imāni vuccanti "dvādasāyatanāni". (2)

Tattha katamā aṭṭhārasa dhātuyo? Cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu— imā vuccanti "aṭṭhārasa dhātuyo". (3)

Tattha katamāni cattāri saccāni? Dukkhasaccaṃ, samudayasaccaṃ, nirodhasaccaṃ, maggasaccaṃ—imāni vuccanti "cattāri saccāni". (4)

Tattha katamāni bāvīsatindriyāni? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ—imāni vuccanti "bāvīsatindriyāni". (5)

Tattha katame nava hetū? Tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū.

Tattha katame tayo kusalahetū? Alobho kusalahetu, adoso kusalahetu, amoho kusalahetu—ime tayo kusalahetū.

Tattha katame tayo akusalahetū? Lobho akusalahetu, doso akusalahetu, moho akusalahetu—ime tayo akusalahetū.

Tattha katame tayo abyākatahetū? Kusalānaṃ vā dhammānaṃ vipākato kiriyābyākatesu vā dhammesu alobho, adoso, amoho—ime tayo abyākatahetū. Ime vuccanti "nava hetū". (6)

Tattha katame cattāro āhārā? Kabaḷīkārāhāro, phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—ime vuccanti "cattāro āhārā". (7)

Tattha katame satta phassā? Cakkhusamphasso, sotasamphasso, ghānasamphasso, jivhāsamphasso, kāyasamphasso, manodhātusamphasso, manoviññāṇadhātusamphasso— ime vuccanti "satta phassā". (8)

Tattha katamā satta vedanā? Cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manodhātusamphassajā vedanā, manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā—imā vuccanti "satta vedanā". (9)

Tattha katamā satta saññā? Cakkhusamphassajā saññā, sotasamphassajā saññā, ghānasamphassajā saññā, jivhāsamphassajā saññā, kāyasamphassajā saññā, manodhātusamphassajā saññā, manoviññāṇadhātusamphassajā saññā—imā vuccanti "satta saññā". (10)

Tattha katamā satta cetanā? Cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manodhātusamphassajā cetanā, manoviññāṇad-

hātusamphassajā cetanā—imā vuccanti “satta cetanā”. (11)

Tattha katamāni satta cittāni? Cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu—imāni vuccanti “satta cittāni”. (12)

2. 2 Uppattānuppattivāra

2.1. Kāmadhātu

Kāmadhātuyā kati khandhā, kati āyatanāni, kati dhātuyo, kati saccāni, kati indriyāni, kati hetū, kati āhārā, kati phassā, kati vedanā, kati saññā, kati cetanā, kati cittāni?

Kāmadhātuyā pañcakkhandhā, dvādasāyatanāni, aṭṭhārasa dhātuyo, tīṇi saccāni, bāvīsatindriyāni, nava hetū, cattāro āhārā, satta phassā, satta vedanā, satta saññā, satta cetanā, satta cittāni.

Tattha katame kāmadhātuyā pañcakkhandhā? Rūpakkhandho, vedanākkhan saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime vuccanti “kāmadhātuyā pañcakkhandhā”. (1)

Tattha katamāni kāmadhātuyā dvādasāyatanāni? Cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—imāni vuccanti “kāmadhātuyā dvādasāyatanāni”. (2)

Tattha katamā kāmadhātuyā aṭṭhārasa dhātuyo? Cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu—imā vuccanti “kāmadhātuyā aṭṭhārasa dhātuyo”. (3)

Tattha katamāni kāmadhātuyā tīṇi saccāni? Dukkhasaccaṃ, samudayasaccaṃ, maggasaccaṃ—imāni vuccanti “kāmadhātuyā tīṇi saccāni”. (4)

Tattha katamāni kāmadhātuyā bāvīsatindriyāni? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ … pe … aññātāvindriyaṃ—imāni vuccanti “kāmadhātuyā bāvīsatindriyāni”. (5)

Tattha katame kāmadhātuyā nava hetū? Tayo kusalahetū, tayo akusalahetū, tayo abyākatahetū … pe … ime vuccanti “kāmadhātuyā nava hetū”. (6)

Tattha katame kāmadhātuyā cattāro āhārā? Kabaḷīkārāhāro, phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—ime vuccanti "kāmadhātuyā cattāro āhārā". (7)

Tattha katame kāmadhātuyā satta phassā? Cakkhusamphasso sotasamphasso, ghānasamphasso, jivhāsamphasso, kāyasamphasso, manodhātusamphasso, manoviññāṇadhātusamphasso—ime vuccanti "kāmadhātuyā satta phassā". (8)

Tattha katamā kāmadhātuyā satta vedanā? Cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manodhātusamphassajā vedanā, manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā—imā vuccanti "kāmadhātuyā satta vedanā". (9)

Tattha katamā kāmadhātuyā satta saññā? Cakkhusamphassajā saññā, sotasamphassajā saññā, ghānasamphassajā saññā, jivhāsamphassajā saññā, kāyasamphassajā saññā, manodhātusamphassajā saññā, manoviññāṇadhātusamphassajā saññā—imā vuccanti "kāmadhātuyā satta saññā". (10)

Tattha katamā kāmadhātuyā satta cetanā? Cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manodhātusamphassajā cetanā, manoviññāṇadhātusamphassajā cetanā—imā vuccanti "kāmadhātuyā satta cetanā". (11)

Tattha katamāni kāmadhātuyā satta cittāni? Cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu—imāni vuccanti "kāmadhātuyā satta cittāni". (12)

2.2. Rūpadhātu

Rūpadhātuyā kati khandhā, kati āyatanā, kati dhātuyo, kati saccāni, kati indriyāni ... pe ... kati cittāni?

Rūpadhātuyā pañcakkhandhā, cha āyatanāni, nava dhātuyo, tīṇi saccāni, cuddasindriyāni, aṭṭha hetū, tayo āhārā, cattāro phassā, catasso vedanā, catasso saññā, catasso cetanā, cattāri cittāni.

Tattha katame rūpadhātuyā pañcakkhandhā? Rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime vuccanti "rūpadhātuyā pañcakkhandhā". (1)

Tattha katamāni rūpadhātuyā cha āyatanāni? Cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—imāni vuccanti "rūpadhātuyā cha āyatanāni". (2)

Tattha katamā rūpadhātuyā nava dhātuyo? Cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu, manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu—imā vuccanti "rūpadhātuyā nava dhātuyo". (3)

Tattha katamāni rūpadhātuyā tīṇi saccāni? Dukkhasaccaṃ, samudayasaccaṃ, maggasaccaṃ—imāni vuccanti "rūpadhātuyā tīṇi saccāni". (4)

Tattha katamāni rūpadhātuyā cuddasindriyāni? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ—imāni vuccanti "rūpadhātuyā cuddasindriyāni". (5)

Tattha katame rūpadhātuyā aṭṭha hetū? Tayo kusalahetū, dve akusalahetū, tayo abyākatahetū.

Tattha katame tayo kusalahetū? Alobho kusalahetu, adoso kusalahetu, amoho kusalahetu—ime tayo kusalahetū.

Tattha katame dve akusalahetū? Lobho akusalahetu, moho akusalahetu—ime dve akusalahetū.

Tattha katame tayo abyākatahetū? Kusalānaṃ vā dhammānaṃ vipākato kiriyābyākatesu vā dhammesu alobho, adoso, amoho—ime tayo abyākatahetū. Ime vuccanti rūpadhātuyā aṭṭha hetū. (6)

Tattha katame rūpadhātuyā tayo āhārā? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—ime vuccanti "rūpadhātuyā tayo āhārā". (7)

Tattha katame rūpadhātuyā cattāro phassā? Cakkhusamphasso, sotasamphasso, manodhātusamphasso, manoviññāṇadhātusamphasso—ime vuccanti "rūpadhātuyā cattāro phassā". (8)

Tattha katamā rūpadhātuyā catasso vedanā ... pe ... catasso saññā ... pe ... catasso cetanā ... pe ... cattāri cittāni? Cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu—imāni vuccanti "rūpadhātuyā cattāri cittāni". (9–12)

2.3. Arūpadhātu

Arūpadhātuyā kati khandhā … pe … kati cittāni?

Arūpadhātuyā cattāro khandhā, dve āyatanāni, dve dhātuyo, tīṇi saccāni, ekādasindriyāni, aṭṭha hetū, tayo āhārā, eko phasso, ekā vedanā, ekā saññā, ekā cetanā, ekaṃ cittaṃ.

Tattha katame arūpadhātuyā cattāro khandhā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime vuccanti "arūpadhātuyā cattāro khandhā". (1)

Tattha katamāni arūpadhātuyā dve āyatanāni? Manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—imāni vuccanti "arūpadhātuyā dve āyatanāni". (2)

Tattha katamā arūpadhātuyā dve dhātuyo? Manoviññāṇadhātu, dhammadhātu—imā vuccanti "arūpadhātuyā dve dhātuyo". (3)

Tattha katamāni arūpadhātuyā tīṇi saccāni? Dukkhasaccaṃ, samudayasaccaṃ, maggasaccaṃ—imāni vuccanti "arūpadhātuyā tīṇi saccāni". (4)

Tattha katamāni arūpadhātuyā ekādasindriyāni? Manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ—imāni vuccanti "arūpadhātuyā ekādasindriyāni". (5)

Tattha katame arūpadhātuyā aṭṭha hetū? Tayo kusalahetū, dve akusalahetū, tayo abyākatahetū … pe … ime vuccanti "arūpadhātuyā aṭṭha hetū". (6)

Tattha katame arūpadhātuyā tayo āhārā? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—ime vuccanti "arūpadhātuyā tayo āhārā". (7)

Tattha katamo arūpadhātuyā eko phasso? Manoviññāṇadhātusamphasso—ayaṃ vuccati "arūpadhātuyā eko phasso". (8)

Tattha katamā arūpadhātuyā ekā vedanā … pe … ekā saññā … pe … ekā cetanā … pe … ekaṃ cittaṃ? Manoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "arūpadhātuyā ekaṃ cittaṃ". (9–12)

2.4. Apariyāpanna

Apariyāpanne kati khandhā … pe … kati cittāni?

Apariyāpanne cattāro khandhā, dve āyatanāni, dve dhātuyo, dve saccāni, dvādasindriyāni, cha hetū, tayo āhārā, eko phasso, ekā vedanā, ekā saññā, ekā cetanā, ekaṃ cittaṃ.

Tattha katame apariyāpanne cattāro khandhā? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime vuccanti "apariyāpanne cattāro khandhā". (1)

Tattha katamāni apariyāpanne dve āyatanāni? Manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—imāni vuccanti "apariyāpanne dve āyatanāni". (2)

Tattha katamā apariyāpanne dve dhātuyo? Manoviññāṇadhātu, dhammadhātu—imā vuccanti "apariyāpanne dve dhātuyo". (3)

Tattha katamāni apariyāpanne dve saccāni? Maggasaccaṃ, nirodhasaccaṃ—imāni vuccanti "apariyāpanne dve saccāni". (4)

Tattha katamāni apariyāpanne dvādasindriyāni? Manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ—imāni vuccanti "apariyāpanne dvādasindriyāni". (5)

Tattha katame apariyāpanne cha hetū? Tayo kusalahetū, tayo abyākatahetū.

Tattha katame tayo kusalahetū? Alobho kusalahetu, adoso kusalahetu, amoho kusalahetu—ime tayo kusalahetū.

Tattha katame tayo abyākatahetū? Kusalānaṃ dhammānaṃ vipākato alobho, adoso, amoho—ime tayo abyākatahetū. Ime vuccanti "apariyāpanne cha hetū". (6)

Tattha katame apariyāpanne tayo āhārā? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—ime vuccanti "apariyāpanne tayo āhārā". (7)

Tattha katamo apariyāpanne eko phasso? Manoviññāṇadhātusamphasso—ayaṃ vuccati "apariyāpanne eko phasso". (8)

Tattha katamā apariyāpanne ekā vedanā ... pe ... ekā saññā ... pe ... ekā cetanā ... pe ... ekaṃ cittaṃ? Manoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "apariyāpanne ekaṃ cittaṃ". (9–12)

3. 3 Pariyāpannāpariyāpannavāra

3.1. Kāmadhātu

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati kāmadhātupariyāpannā, kati na kāmadhātupariyāpannā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati kāmadhātupariyāpannā, kati na kāmadhātupariyāpannā?

Rūpakkhandho kāmadhātupariyāpanno; cattāro khandhā siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

Dasāyatanā kāmadhātupariyāpannā; dve āyatanā siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

Soḷasa dhātuyo kāmadhātupariyāpannā; dve dhātuyo siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

Samudayasaccaṃ kāmadhātupariyāpannaṃ; dve saccā na kāmadhātupariyāpannā; dukkhasaccaṃ siyā kāmadhātupariyāpannaṃ, siyā na kāmadhātupariyāpannaṃ.

Dasindriyā kāmadhātupariyāpannā; tīṇindriyā na kāmadhātupariyāpannā; navindriyā siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

Tayo akusalahetū kāmadhātupariyāpannā; cha hetū siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

Kabaḷīkāro āhāro kāmadhātupariyāpanno; tayo āhārā siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

Cha phassā kāmadhātupariyāpannā; manoviññāṇadhātusamphasso siyā kāmadhātu pariyāpanno, siyā na kāmadhātupariyāpanno.

Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā kāmadhātupariyāpannā; manoviññāṇadhātu siyā kāmadhātupariyāpannā, siyā na kāmadhātupariyāpannā.

3.2. Rūpadhātu

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati rūpadhātupariyāpannā, kati na rūpadhātupariyāpannā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati rūpadhātupariyāpannā, kati na rūpadhātupariyāpannā?

Rūpakkhandho na rūpadhātupariyāpanno; cattāro khandhā siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

Dasāyatanā na rūpadhātupariyāpannā; dve āyatanā siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

Soḷasa dhātuyo na rūpadhātupariyāpannā; dve dhātuyo siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

Tīṇi saccāni na rūpadhātupariyāpannā; dukkhasaccaṃ siyā rūpadhātupariyāpannaṃ, siyā na rūpadhātupariyāpannaṃ.

Terasindriyā na rūpadhātupariyāpannā; navindriyā siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

Tayo akusalahetū na rūpadhātupariyāpannā; cha hetū siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

Kabaḷīkāro āhāro na rūpadhātupariyāpanno; tayo āhārā siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

Cha phassā na rūpadhātupariyāpannā; manoviññāṇadhātusamphasso siyā rūpadhātupariyāpanno, siyā na rūpadhātupariyāpanno.

Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā na rūpadhātupariyāpannā; manoviññāṇadhātu siyā rūpadhātupariyāpannā, siyā na rūpadhātupariyāpannā.

3.3. Arūpadhātu

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati arūpadhātupariyāpannā, kati na arūpadhātupariyāpannā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati arūpadhātupariyāpannā, kati na arūpadhātupariyāpannā?

Rūpakkhandho na arūpadhātupariyāpanno; cattāro khandhā siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

Dasāyatanā na arūpadhātupariyāpannā; dve āyatanā siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

Soḷasa dhātuyo na arūpadhātupariyāpannā; dve dhātuyo siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

Tīṇi saccāni na arūpadhātupariyāpannāni.

Dukkhasaccaṃ siyā arūpadhātupariyāpannaṃ, siyā na arūpadhātupariyāpannaṃ.

Cuddasindriyā na arūpadhātupariyāpannā; aṭṭhindriyā siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

Tayo akusalahetū na arūpadhātupariyāpannā; cha hetū siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

Kabaḷīkāro āhāro na arūpadhātupariyāpanno; tayo āhārā siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

Cha phassā na arūpadhātupariyāpannā; manoviññāṇadhātusamphasso siyā arūpadhātupariyāpanno, siyā na arūpadhātupariyāpanno.

Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā na arūpadhātupariyāpannā; manoviññāṇadhātu siyā arūpadhātupariyāpannā, siyā na arūpadhātupariyāpannā.

3.4. Pariyāpannāpariyāpanna

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati pariyāpannā, kati apariyāpannā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati pariyāpannā, kati apariyāpannā?

Rūpakkhandho pariyāpanno; cattāro khandhā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

Dasāyatanā pariyāpannā; dve āyatanā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

Soḷasa dhātuyo pariyāpannā; dve dhātuyo siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

Dve saccā pariyāpannā; dve saccā apariyāpannā.

Dasindriyā pariyāpannā, tīṇindriyā apariyāpannā; navindriyā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

Tayo akusalahetū pariyāpannā; cha hetū siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

Kabaḷīkāro āhāro pariyāpanno; tayo āhārā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

Cha phassā pariyāpannā; manoviññāṇadhātusamphasso siyā pariyāpanno, siyā apariyāpanno.

Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā pariyāpannā; manoviññāṇadhātu siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā.

4. 4 Dhammadassanavāra

4.1. Kāmadhātu

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kati khandhā pātubhavanti ... pe ... kati cittāni pātubhavanti?

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ pañcakkhandhā pātubhavanti; kassaci ekādasāyatanāni pātubhavanti; kassaci dasāyatanāni pātubhavanti; kassaci aparāni dasāyatanāni pātubhavanti; kassaci navāyatanāni pātubhavanti; kassaci sattāyatanāni pātubhavanti; kassaci ekādasa dhātuyo pātubhavanti; kassaci dasa dhātuyo pātubhavanti; kassaci aparā dasa dhātuyo pātubhavanti; kassaci nava dhātuyo pātubhavanti; kassaci satta dhātuyo pātubhavanti; sabbesaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati; kassaci cuddasindriyāni pātubhavanti; kassaci terasindriyāni pātubhavanti; kassaci aparāni terasindriyāni pātubhavanti; kassaci dvādasindriyāni pātubhavanti; kassaci dasindriyāni pātubhavanti; kassaci navindriyāni pātubhavanti; kassaci aparāni navin-

driyāni pātubhavanti; kassaci aṭṭhindriyāni pātubhavanti; kassaci aparāni aṭṭhindriyāni pātubhavanti; kassaci sattindriyāni pātubhavanti; kassaci pañcindriyāni pātubhavanti; kassaci cattārindriyāni pātubhavanti; kassaci tayo hetū pātubhavanti; kassaci dve hetū pātubhavanti; kassaci ahetukā pātubhavanti; sabbesaṃ cattāro āhārā pātubhavanti; sabbesaṃ eko phasso pātubhavati; sabbesaṃ ekā vedanā ... pe ... ekā saññā ... pe ... ekā cetanā ... pe ... ekaṃ cittaṃ pātubhavati.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ katame pañcakkhandhā pātubhavanti? Rūpakkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho—kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ ime pañcakkhandhā pātubhavanti. (1)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa ekādasāyatanāni pātubhavanti? Kāmāvacarānaṃ devānaṃ, paṭhamakappikānaṃ manussānaṃ, opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ, nerayikānaṃ paripuṇṇāyatanānaṃ upapattikkhaṇe ekādasāyatanāni pātubhavanti—cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni ekādasāyatanāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa dasāyatanāni pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccandhānaṃ upapattikkhaṇe dasāyatanāni pātubhavanti—rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni dasāyatanāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa aparāni dasāyatanāni pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccabadhirānaṃ upapattikkhaṇe dasāyatanāni pātubhavanti— cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni dasāyatanāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa navāyatanāni pātubhavanti?

Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccandhabadhirānaṃ upapattikkhaṇe navāyatanāni pātubhavanti—rūpāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni navāyatanāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa sattāyatanāni pātubhavanti? Gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ upapattikkhaṇe sattāyatanāni pātubhavanti—rūpāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni sattāyatanāni pātubhavanti. (2)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa ekādasa dhātuyo pātubhavanti? Kāmāvacarānaṃ devānaṃ, paṭhamakappikānaṃ manussānaṃ, opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ paripuṇṇāyatanānaṃ upapattikkhaṇe ekādasa dhātuyo pātubhavanti—cakkhudhātu, rūpadhātu, sotadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imā ekādasa dhātuyo pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa dasa dhātuyo pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccandhānaṃ upapattikkhaṇe dasa dhātuyo pātubhavanti—rūpadhātu, sotadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imā dasa dhātuyo pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa aparā dasa dhātuyo pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccabadhirānaṃ upapattikkhaṇe dasa dhātuyo pātubhavanti—cakkhudhātu, rūpadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imā dasa dhātuyo pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa nava dhātuyo pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tirac-

chānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccandhabadhirānaṃ upapattikkhaṇe nava dhātuyo pātubhavanti—rūpadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, jivhādhātu, rasadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imā nava dhātuyo pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa satta dhātuyo pātubhavanti? Gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ upapattikkhaṇe satta dhātuyo pātubhavanti—rūpadhātu, gandhadhātu, rasadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imā satta dhātuyo pātubhavanti. (3)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ katamaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati? Dukkhasaccaṃ—kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ idaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati. (4)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa cuddasindriyāni pātubhavanti? Kāmāvacarānaṃ devānaṃ, sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapattikkhaṇe cuddasindriyāni pātubhavanti—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni cuddasindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa terasindriyāni pātubhavanti? Kāmāvacarānaṃ devānaṃ sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapattikkhaṇe terasindriyāni pātubhavanti—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni terasindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa aparāni terasindriyāni pātubhavanti? Paṭhamakappikānaṃ manussānaṃ sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapattikkhaṇe terasindriyāni pātubhavanti—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññin-

driyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni terasindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa dvādasindriyāni pātubhavanti? Paṭhamakappikānaṃ manussānaṃ sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapattikkhaṇe dvādasindriyāni pātubhavanti—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni dvādasindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa dasindriyāni pātubhavanti? Gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapattikkhaṇe dasindriyāni pātubhavanti—kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni dasindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa navindriyāni pātubhavanti? Gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapattikkhaṇe navindriyāni pātubhavanti—kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni navindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa aparāni navindriyāni pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ paripuṇṇāyatanānaṃ upapattikkhaṇe navindriyāni pātubhavanti— cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni navindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa aṭṭhindriyāni pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccandhānaṃ upapattikkhaṇe aṭṭhindriyāni pātubhavanti—sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ,

upekkhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni aṭṭhindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa aparāni aṭṭhindriyāni pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccabadhirānaṃ upapattikkhaṇe aṭṭhindriyāni pātubhavanti— cakkhundriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni aṭṭhindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa sattindriyāni pātubhavanti? Opapātikānaṃ petānaṃ, opapātikānaṃ asurānaṃ, opapātikānaṃ tiracchānagatānaṃ nerayikānaṃ, jaccandhabadhirānaṃ upapattikkhaṇe sattindriyāni pātubhavanti—ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni sattindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa pañcindriyāni pātubhavanti? Gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ ahetukānaṃ, ṭhapetvā napuṃsakānaṃ, upapattikkhaṇe pañcindriyāni pātubhavanti—kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ vā purisindriyaṃ vā, jīvitindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni pañcindriyāni pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa cattārindriyāni pātubhavanti? Gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ ahetukānaṃ, napuṃsakānaṃ upapattikkhaṇe cattārindriyāni pātubhavanti— kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, upekkhindriyaṃ. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ imāni cattārindriyāni pātubhavanti. (5)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa tayo hetū pātubhavanti? Kāmāvacarānaṃ devānaṃ, paṭhamakappikānaṃ manussānaṃ, gabbhaseyyakānaṃ sattānaṃ sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapattikkhaṇe tayo hetū pātubhavanti—alobho vipākahetu, adoso vipākahetu, amoho vipākahetu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ ime tayo hetū pātubhavanti.

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe kassa dve hetū pātubhavanti? Kāmāvacarānaṃ devānaṃ, paṭhamakappikānaṃ manussānaṃ, gabbhaseyyakā-

naṃ sattānaṃ sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapattikkhaṇe dve hetū pātubhavanti—alobho vipākahetu, adoso vipākahetu. Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe etesaṃ ime dve hetū pātubhavanti. Avasesānaṃ sattānaṃ ahetukā pātubhavanti. (6)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ katame cattāro āhārā pātubhavanti? Kabaḷīkāro āhāro, phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ ime cattāro āhārā pātubhavanti. (7)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ katamo eko phasso pātubhavati? Manoviññāṇadhātusamphasso—kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ ayaṃ eko phasso pātubhavati. (8)

Kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ katamā ekā vedanā … pe … ekā saññā … pe … ekā cetanā … pe … ekaṃ cittaṃ pātubhavati? Manoviññāṇadhātu—kāmadhātuyā upapattikkhaṇe sabbesaṃ idaṃ ekaṃ cittaṃ pātubhavati. (9–12)

4.2. Rūpadhātu

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe kati khandhā pātubhavanti … pe … kati cittāni pātubhavanti?

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe, ṭhapetvā asaññasattānaṃ devānaṃ, pañcakkhandhā pātubhavanti, pañcāyatanāni pātubhavanti, pañca dhātuyo pātubhavanti, ekaṃ saccaṃ pātubhavati, dasindriyāni pātubhavanti, tayo hetū pātubhavanti, tayo āhārā pātubhavanti, eko phasso pātubhavati, ekā vedanā … pe … ekā saññā … pe … ekā cetanā … pe … ekaṃ cittaṃ pātubhavati.

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katame pañcakkhandhā pātubhavanti? Rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe ime pañcakkhandhā pātubhavanti. (1)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamāni pañcāyatanāni pātubhavanti? Cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe imāni pañcāyatanāni pātubhavanti. (2)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamā pañca dhātuyo pātubhavanti? Cakkhudhātu, rūpadhātu, sotadhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe imā pañca dhātuyo pātubhavanti.

(3)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati? Dukkhasaccaṃ— rūpadhātuyā upapattikkhaṇe idaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati. (4)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamāni dasindriyāni pātubhavanti? Cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, somanassindriyaṃ vā upekkhindriyaṃ vā, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ— rūpadhātuyā upapattikkhaṇe imāni dasindriyāni pātubhavanti. (5)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katame tayo hetū pātubhavanti? Alobho vipākahetu, adoso vipākahetu, amoho vipākahetu—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe ime tayo hetū pātubhavanti. (6)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katame tayo āhārā pātubhavanti? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe ime tayo āhārā pātubhavanti. (7)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamo eko phasso pātubhavati? Manoviññāṇadhātusamphasso—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe ayaṃ eko phasso pātubhavati. (8)

Rūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamā ekā vedanā ... pe ... ekā saññā ... pe ... ekā cetanā ... pe ... ekaṃ cittaṃ pātubhavati? Manoviññāṇadhātu—rūpadhātuyā upapattikkhaṇe idaṃ ekaṃ cittaṃ pātubhavati. (9–12)

4.3. Asaññasatta

Asaññasattānaṃ devānaṃ upapattikkhaṇe kati khandhā pātubhavanti ... pe ... kati cittāni pātubhavanti?

Asaññasattānaṃ devānaṃ upapattikkhaṇe eko khandho pātubhavati—rūpakkhandho; dve āyatanāni pātubhavanti—rūpāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ; dve dhātuyo pātubhavanti—rūpadhātu, dhammadhātu; ekaṃ saccaṃ pātubhavati—dukkhasaccaṃ; ekindriyaṃ pātubhavati—rūpajīvitindriyaṃ. Asaññasattā devā ahetukā anāhārā aphassakā avedanakā asaññakā acetanakā acittakā pātubhavanti.

4.4. Arūpadhātu

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe kati khandhā pātubhavanti ... pe ... kati cittāni pātubhavanti?

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe cattāro khandhā pātubhavanti, dve

āyatanāni pātubhavanti, dve dhātuyo pātubhavanti, ekaṃ saccaṃ pātubhavati, aṭṭhindriyāni pātubhavanti, tayo hetū pātubhavanti, tayo āhārā pātubhavanti, eko phasso pātubhavati, ekā vedanā ... pe ... ekā saññā ... pe ... ekā cetanā ... pe ... ekaṃ cittaṃ pātubhavati.

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katame cattāro khandhā pātubhavanti? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe ime cattāro khandhā pātubhavanti. (1)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamāni dve āyatanāni pātubhavanti? Manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe imāni dve āyatanāni pātubhavanti. (2)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamā dve dhātuyo pātubhavanti? Manoviññāṇadhātu, dhammadhātu—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe imā dve dhātuyo pātubhavanti. (3)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati? Dukkhasaccaṃ— arūpadhātuyā upapattikkhaṇe idaṃ ekaṃ saccaṃ pātubhavati. (4)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamāni aṭṭhindriyāni pātubhavanti? Manindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe imāni aṭṭhindriyāni pātubhavanti. (5)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katame tayo hetū pātubhavanti? Alobho vipākahetu, adoso vipākahetu, amoho vipākahetu—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe ime tayo hetū pātubhavanti. (6)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katame tayo āhārā pātubhavanti? Phassāhāro, manosañcetanāhāro, viññāṇāhāro—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe ime tayo āhārā pātubhavanti. (7)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamo eko phasso pātubhavati? Manoviññāṇadhātusamphasso—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe ayaṃ eko phasso pātubhavati. (8)

Arūpadhātuyā upapattikkhaṇe katamā ekā vedanā ... pe ... ekā saññā ... pe ... ekā cetanā ... pe ... ekaṃ cittaṃ pātubhavati? Manoviññāṇadhātu—arūpadhātuyā upapattikkhaṇe idaṃ ekaṃ cittaṃ pātubhavati. (9–12)

5. Bhūmantaradassanavāra

Kāmāvacarā dhammā, na kāmāvacarā dhammā, rūpāvacarā dhammā,

na rūpāvacarā dhammā, arūpāvacarā dhammā, na arūpāvacarā dhammā, pariyāpannā dhammā, apariyāpannā dhammā.

Katame dhammā kāmāvacarā? Heṭṭhato avīcinirayaṃ pariyantaṃ karitvā, uparito paranimmitavasavattī deve antokaritvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā khandhadhātuāyatanā; rūpaṃ, vedanā, saññā, saṅkhārā, viññāṇaṃ—ime dhammā kāmāvacarā.

Katame dhammā na kāmāvacarā? Rūpāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na kāmāvacarā.

Katame dhammā rūpāvacarā? Heṭṭhato brahmalokaṃ pariyantaṃ karitvā, uparito akaniṭṭhe deve antokaritvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā—ime dhammā rūpāvacarā.

Katame dhammā na rūpāvacarā? Kāmāvacarā, arūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na rūpāvacarā.

Katame dhammā arūpāvacarā? Heṭṭhato ākāsānañcāyatanūpage deve pariyantaṃ karitvā, uparito nevasaññānāsaññāyatanūpage deve antokaritvā, yaṃ etasmiṃ antare etthāvacarā ettha pariyāpannā samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā—ime dhammā arūpāvacarā.

Katame dhammā na arūpāvacarā? Kāmāvacarā, rūpāvacarā, apariyāpannā—ime dhammā na arūpāvacarā.

Katame dhammā pariyāpannā? Sāsavā kusalākusalābyākatā dhammā kāmāvacarā, rūpāvacarā, arūpāvacarā, rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ime dhammā pariyāpannā.

Katame dhammā apariyāpannā? Maggā ca, maggaphalāni ca, asaṅkhatā ca dhātu—ime dhammā apariyāpannā.

6. 6 Uppādakakammaāyuppamāṇavāra

6.1. Uppādakakamma

Devāti. Tayo devā—sammutidevā, upapattidevā, visuddhidevā.

Sammutidevā nāma—rājāno, deviyo, kumārā.

Upapattidevā nāma—cātumahārājike deve upādāya tadupari devā.

Visuddhidevā nāma—arahanto vuccanti.

Dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā kattha

upapajjanti? Dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā appekacce khattiyamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce brāhmaṇamahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce gahapatimahāsālānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce cātumahārājikānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce yāmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce tusitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti.

6.2. Āyuppamāṇa

Manussānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Vassasataṃ, appaṃ vā bhiyyo. (1)

Cātumahārājikānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Yāni mānusakāni paññāsa vassāni, cātumahārājikānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsa rattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni pañca vassasatāni cātumahārājikānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Manussānaṃ gaṇanāya kittakaṃ hoti? Navuti vassasatasahassāni. (2)

Tāvatiṃsānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Yaṃ mānusakaṃ vassasataṃ, tāvatiṃsānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsa rattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbaṃ vassasahassaṃ tāvatiṃsānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Manussānaṃ gaṇanāya kittakaṃ hoti? Tisso ca vassakoṭiyo saṭṭhi ca vassasatasahassāni. (3)

Yāmānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Yāni mānusakāni dve vassasatāni, yāmānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni dve vassasahassāni yāmānaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Manussānaṃ gaṇanāya kittakaṃ hoti? Cuddasañca vassakoṭiyo cattārīsañca vassasatasahassāni. (4)

Tusitānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Yāni mānusakāni cattāri vassasatāni, tusitānaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni cattāri vassasahassāni tusitānaṃ devānaṃ

āyuppamāṇaṃ. Manussānaṃ gaṇanāya kittakaṃ hoti? Sattapaññāsa vassakoṭiyo saṭṭhi ca vassasatasahassāni. (5)

Nimmānaratīnaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Yāni mānusakāni aṭṭha vassasatāni, nimmānaratīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni aṭṭha vassasahassāni nimmānaratīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Manussānaṃ gaṇanāya kittakaṃ hoti? Dve vassakoṭisatāni tiṃsañca vassakoṭiyo cattārīsañca vassasatasahassāni. (6)

Paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Yāni mānusakāni soḷasa vassasatāni, paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ eso eko rattindivo. Tāya rattiyā tiṃsarattiyo māso. Tena māsena dvādasamāsiyo saṃvaccharo. Tena saṃvaccharena dibbāni soḷasa vassasahassāni paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ āyuppamāṇaṃ. Manussānaṃ gaṇanāya kittakaṃ hoti? Nava ca vassakoṭisatāni ekavīsañca vassakoṭiyo saṭṭhi ca vassasatasahassānīti. (7)

Cha ete kāmāvacarā, sabbakāmasamiddhino; Sabbesaṃ ekasaṅkhāto, āyu bhavati kittako.

Dvādasa koṭisataṃ tesaṃ, aṭṭhavīsañca koṭiyo; Paññāsa satasahassāni, vassaggena pakāsitāti.

Paṭhamaṃ jhānaṃ parittaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ parittaṃ bhāvetvā brahmapārisajjānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Kappassa tatiyo bhāgo. (8)

Paṭhamaṃ jhānaṃ majjhimaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ majjhimaṃ bhāvetvā brahmapurohitānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Upaḍḍhakappo. (9)

Paṭhamaṃ jhānaṃ paṇītaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Paṭhamaṃ jhānaṃ paṇītaṃ bhāvetvā mahābrahmānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Kappo. (10)

Dutiyaṃ jhānaṃ parittaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Dutiyaṃ jhānaṃ parittaṃ bhāvetvā parittābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Dve kappā. (11)

Dutiyaṃ jhānaṃ majjhimaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Dutiyaṃ

jhānaṃ majjhimaṃ bhāvetvā appamāṇābhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Cattāro kappā. (12)

Dutiyaṃ jhānaṃ paṇītaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Dutiyaṃ jhānaṃ paṇītaṃ bhāvetvā ābhassarānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Aṭṭha kappā. (13)

Tatiyaṃ jhānaṃ parittaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Tatiyaṃ jhānaṃ parittaṃ bhāvetvā parittasubhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Soḷasa kappā. (14)

Tatiyaṃ jhānaṃ majjhimaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Tatiyaṃ jhānaṃ majjhimaṃ bhāvetvā appamāṇasubhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Bāttiṃsa kappā. (15)

Tatiyaṃ jhānaṃ paṇītaṃ bhāvetvā kattha upapajjanti? Tatiyaṃ jhānaṃ paṇītaṃ bhāvetvā subhakiṇhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. Tesaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Catusaṭṭhi kappā. (16)

Catutthaṃ jhānaṃ bhāvetvā ārammaṇanānattatā manasikāranānattatā chandanānattatā paṇidhinānattatā adhimokkhanānattatā abhinīhāranānattatā paññānānattatā appekacce asaññasattānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce vehapphalānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce avihānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce atappānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce sudassānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce sudassīnaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce akaniṭṭhānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce viññāṇañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti, appekacce nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahabyataṃ upapajjanti. (17)

Asaññasattānañca vehapphalānañca devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Pañcakappasatāni. (18)

Avihānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Kappasahassaṃ. (19)

Atappānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Dve kappasahassāni. (20)

Sudassānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Cattāri kappasahassāni. (21)

Sudassīnaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Aṭṭha kappasahassāni. (22)

Akaniṭṭhānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Soḷasa kappasahassāni. (23)

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Vīsati kappasahassāni. (24)

Viññāṇañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Cattārīsa kappasahassāni. (25)

Ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Saṭṭhi kappasahassāni. (26)

Nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ kittakaṃ āyuppamāṇaṃ? Caturāsīti kappasahassānīti. (27)

Ukkhittā puññatejena, kāmarūpagatiṃ gatā; Bhavaggatampi sampattā, punāgacchanti duggatiṃ.

Tāva dīghāyukā sattā, cavanti āyusaṅkhayā; Natthi koci bhavo nicco, iti vuttaṃ mahesinā.

Tasmā hi dhīrā nipakā, nipuṇā atthacintakā; Jarāmaraṇamokkhāya, bhāventi maggamuttamaṃ.

Bhāvayitvā suciṃ maggaṃ, Nibbānogadhagāminaṃ; Sabbāsave pariññāya, Parinibbanti anāsavāti.

7. Abhiññeyyādivāra

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati abhiññeyyā, kati pariññeyyā, kati pahātabbā, kati bhāvetabbā, kati sacchikātabbā, kati na pahātabbā, na bhāvetabbā, na sacchikātabbā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati abhiññeyyā, kati pariññeyyā, kati pahātabbā, kati bhāvetabbā, kati sacchikātabbā, kati na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā?

Rūpakkhandho abhiññeyyo pariññeyyo na pahātabbo na bhāvetabbo na sacchikātabbo. Cattāro khandhā abhiññeyyā pariññeyyā, siyā pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. (1)

Dasāyatanā abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. Dve āyatanā abhiññeyyā pariññeyyā, siyā pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na pahātabbā na bhāvetabbā

na sacchikātabbā. (2)

Soḷasa dhātuyo abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. Dve dhātuyo abhiññeyyā pariññeyyā, siyā pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. (3)

Samudayasaccaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ pahātabbaṃ na bhāvetabbaṃ na sacchikātabbaṃ. Maggasaccaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ na pahātabbaṃ bhāvetabbaṃ na sacchikātabbaṃ. Nirodhasaccaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ na pahātabbaṃ na bhāvetabbaṃ sacchikātabbaṃ. Dukkhasaccaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ, siyā pahātabbaṃ, na bhāvetabbaṃ, na sacchikātabbaṃ, siyā na pahātabbaṃ. (4)

Navindriyā abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. Domanassindriyaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ pahātabbaṃ na bhāvetabbaṃ na sacchikātabbaṃ. Anaññātaññassāmītindriyaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ na pahātabbaṃ bhāvetabbaṃ na sacchikātabbaṃ. Aññindriyaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ na pahātabbaṃ, siyā bhāvetabbaṃ, siyā sacchikātabbaṃ. Aññātāvindriyaṃ abhiññeyyaṃ pariññeyyaṃ na pahātabbaṃ na bhāvetabbaṃ sacchikātabbaṃ. Tīṇindriyā abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na bhāvetabbā, sacchikātabbā. Cha indriyā abhiññeyyā pariññeyyā, siyā pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. (5)

Tayo akusalahetū abhiññeyyā pariññeyyā pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. Tayo kusalahetū abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā, siyā bhāvetabbā, na sacchikātabbā, siyā na bhāvetabbā. Tayo abyākatahetū abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā na bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na sacchikātabbā. (6)

Kabaḷīkāro āhāro abhiññeyyo pariññeyyo na pahātabbo na bhāvetabbo na sacchikātabbo. Tayo āhārā abhiññeyyā pariññeyyā, siyā pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. (7)

Cha phassā abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. Manoviññāṇadhātusamphasso abhiññeyyo pariññeyyo, siyā pahātabbo, siyā bhāvetabbo, siyā sacchikātabbo, siyā na pahātabbo na bhāvetabbo na sacchikātabbo. (8)

Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā abhiññeyyā pariññeyyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. Manoviññāṇadhātu abhiññeyyā pariññeyyā, siyā pahātabbā, siyā bhāvetabbā, siyā sacchikātabbā, siyā na pahātabbā na bhāvetabbā na sacchikātabbā. (9–12)

8. Sārammaṇānārammaṇavāra

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati sārammaṇā, kati anārammaṇā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati sārammaṇā, kati anārammaṇā?

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā sārammaṇā. (1)

Dasāyatanā anārammaṇā. Manāyatanaṃ sārammaṇaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā sārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. (2)

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Satta dhātuyo sārammaṇā. Dhammadhātu siyā sārammaṇā, siyā anārammaṇā. (3)

Dve saccā sārammaṇā. Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā sārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. (4)

Sattindriyā anārammaṇā. Cuddasindriyā sārammaṇā. Jīvitindriyaṃ siyā sārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. Nava hetū sārammaṇā. Kabaḷīkāro āhāro anārammaṇo. Tayo āhārā sārammaṇā. Satta phassā ... pe ... satta vedanā ... pe ... satta saññā ... pe ... satta cetanā ... pe ... satta cittā sārammaṇā. (5–12)

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati sārammaṇārammaṇā, kati anārammaṇārammaṇā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati sārammaṇārammaṇā, kati anārammaṇārammaṇā?

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā. (1)

Dasāyatanā anārammaṇā. Manāyatanaṃ siyā sārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇārammaṇaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā sārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. (2)

Dasa dhātuyo anārammaṇā. Cha dhātuyo anārammaṇārammaṇā. Manoviññāṇadhātu siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā. Dhammadhātu siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇā. (3)

Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Maggasaccaṃ anārammaṇārammaṇaṃ. Samudayasaccaṃ siyā sārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇārammaṇaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā sārammaṇārammaṇaṃ, siyā

anārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. (4)

Sattindriyā anārammaṇā. Pañcindriyā anārammaṇārammaṇā. Navindriyā siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā. Jīvitindriyaṃ siyā sārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. (5)

Nava hetū siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā. Kabaḷīkāro āhāro anārammaṇo. Tayo āhārā siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā. Cha phassā anārammaṇārammaṇā. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā sārammaṇārammaṇo siyā anārammaṇārammaṇo. Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā anārammaṇārammaṇā. Manoviññāṇadhātu siyā sārammaṇārammaṇā, siyā anārammaṇārammaṇā. (6–12)

9. Diṭṭhasutādidassanavāra

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati diṭṭhā, kati sutā, kati mutā, kati viññātā, kati na diṭṭhā na sutā na mutā na viññātā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati diṭṭhā, kati sutā, kati mutā, kati viññātā, kati na diṭṭhā na sutā na mutā na viññātā?

Rūpakkhandho siyā diṭṭho, siyā suto, siyā muto, siyā viññāto, siyā na diṭṭho na suto na muto, viññāto. Cattāro khandhā na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā.

Rūpāyatanaṃ diṭṭhaṃ, na sutaṃ na mutaṃ, viññātaṃ. Saddāyatanaṃ na diṭṭhaṃ, sutaṃ, na mutaṃ, viññātaṃ. Gandhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ na diṭṭhaṃ na sutaṃ, mutaṃ, viññātaṃ. Sattāyatanā na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā.

Rūpadhātu diṭṭhā, na sutā na mutā, viññātā. Saddadhātu na diṭṭhā, sutā, na mutā, viññātā. Gandhadhātu ... pe ... rasadhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātu na diṭṭhā na sutā, mutā, viññātā. Terasa dhātuyo na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā.

Tīṇi saccāni na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā. Dukkhasaccaṃ siyā diṭṭhaṃ, siyā sutaṃ, siyā mutaṃ, siyā viññātaṃ, siyā na diṭṭhaṃ na sutaṃ na mutaṃ, viññātaṃ.

Bāvīsatindriyā na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā. Nava hetū na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā. Cattāro āhārā na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā. Satta phassā na diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā. Satta vedanā ... pe ... satta saññā ... pe ... satta cetanā ... pe ... satta cittā na

diṭṭhā na sutā na mutā, viññātā.

10. 10 Tikādidassanavāra

10.1. Kusalattika

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā?

Rūpakkhandho abyākato. Cattāro khandhā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. Dasāyatanā abyākatā. Dvāyatanā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. Soḷasa dhātuyo abyākatā. Dve dhātuyo siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. Samudayasaccaṃ akusalaṃ. Maggasaccaṃ kusalaṃ. Nirodhasaccaṃ abyākataṃ. Dukkhasaccaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ.

Dasindriyā abyākatā. Domanassindriyaṃ akusalaṃ. Anaññātaññassāmītindriyaṃ kusalaṃ. Cattārindriyā siyā kusalā, siyā abyākatā. Cha indriyā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā.

Tayo kusalahetū kusalā. Tayo akusalahetū akusalā. Tayo abyākatahetū abyākatā. Kabaḷīkāro āhāro abyākato. Tayo āhārā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. Cha phassā abyākatā. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā kusalo, siyā akusalo, siyā abyākato. Cha vedanā ... pe ... cha saññā ... pe ... cha cetanā ... pe ... cha cittā abyākatā. Manoviññāṇadhātu siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā.

10.2. Vedanāttika

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati sukhāya vedanāya sampayuttā, kati dukkhāya vedanāya sampayuttā, kati adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati sukhāya vedanāya sampayuttā, kati dukkhāya vedanāya sampayuttā, kati adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā?

Dve khandhā na vattabbā "sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Tayo khandhā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (1)

Dasāyatanā na vattabbā "sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Manāyatanaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya

vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ "sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. (2)

Dasa dhātuyo na vattabbā "sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Pañca dhātuyo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā, kāyaviññāṇadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā. Manoviññāṇadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Dhammadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā, siyā na vattabbā "sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. (3)

Dve saccā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ "sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ "sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. (4)

Dvādasindriyā na vattabbā "sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Cha indriyā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Tīṇindriyā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Jīvitindriyaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ "sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. (5)

Doso akusalahetu dukkhāya vedanāya sampayutto. Satta hetū siyā

sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Moho akusalahetu siyā sukhāya vedanāya sampayutto, siyā dukkhāya vedanāya sampayutto, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. (6)

Kabaḷīkāro āhāro na vattabbo "sukhāya vedanāya sampayutto"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayutto"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto"tipi. Tayo āhārā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (7)

Pañca phassā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Kāyaviññāṇadhātusamphasso siyā sukhāya vedanāya sampayutto, siyā dukkhāya vedanāya sampayutto. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā sukhāya vedanāya sampayutto, siyā dukkhāya vedanāya sampayutto, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. (8)

Satta vedanā na vattabbā "sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Pañca saññā ... pe ... pañca cetanā ... pe ... pañca cittā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā, kāyaviññāṇadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā. Manoviññāṇadhātu siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (9–12)

10.3. Vipākattika

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati vipākā, kati vipākadhammadhammā, kati nevavipākanavipākadhammadhammā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati vipākā, kati vipākadhammadhammā, kati nevavipākanavipākadhammadhammā?

Rūpakkhandho nevavipākanavipākadhammadhammo. Cattāro khandhā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (1)

Dasāyatanā nevavipākanavipākadhammadhammā. Dvāyatanā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (2)

Dasa dhātuyo nevavipākanavipākadhammadhammā. Pañca dhātuyo vipākā. Manodhātu siyā vipākā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. Dve dhātuyo siyā vipākā siyā vipākadhammadhammā,

siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Dve saccā vipākadhammadhammā. Nirodhasaccaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā vipākaṃ, siyā vipākadhammadhammaṃ, siyā nevavipākanavipākadhammadhammaṃ. (4)

Sattindriyā nevavipākanavipākadhammadhammā. Tīṇindriyā vipākā. Dvindriyā vipākadhammadhammā. Aññindriyaṃ siyā vipākaṃ, siyā vipākadhammadhammaṃ. Navindriyā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (5)

Cha hetū vipākadhammadhammā. Tayo abyākatahetū siyā vipākā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (6)

Kabaḷīkāro āhāro nevavipākanavipākadhammadhammo. Tayo āhārā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. Pañca phassā vipākā. Manodhātusamphasso siyā vipāko, siyā nevavipākanavipākadhammadhammo. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā vipāko, siyā vipākadhammadhammo, siyā nevavipākanavipākadhammadhammo. Pañca vedanā ... pe ... pañca saññā ... pe ... pañca cetanā ... pe ... pañca cittā vipākā. Manodhātu siyā vipākā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. Manoviññāṇadhātu siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (7–12)

10.4. Upādinnattika

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati upādinnupādāniyā, kati anupādinnupādāniyā, kati anupādinnaanupādāniyā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati upādinnupādāniyā, kati anupādinnupādāniyā, kati anupādinnaanupādāniyā?

Rūpakkhandho siyā upādinnupādāniyo, siyā anupādinnupādāniyo. Cattāro khandhā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (1)

Pañcāyatanā upādinnupādāniyā. Saddāyatanaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Cattāro āyatanā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā. Dvāyatanā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (2)

Dasa dhātuyo upādinnupādāniyā. Saddadhātu anupādinnupādāniyā. Pañca dhātuyo siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā. Dve dhātuyo siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (3)

Samudayasaccaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Dve saccā anupādinnaanupādāniyā. Dukkhasaccaṃ siyā upādinnupādāniyaṃ, siyā anupādinnupādāniyaṃ. (4)

Navindriyā upādinnupādāniyā. Domanassindriyaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Tīṇindriyā anupādinnaanupādāniyā. Navindriyā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. Tayo akusalahetū anupādinnupādāniyā. Tayo kusalahetū siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. Tayo abyākatahetū siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (5)

Kabaḷīkāro āhāro siyā upādinnupādāniyo, siyā anupādinnupādāniyo. Tayo āhārā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (6)

Pañca phassā upādinnupādāniyā. Manodhātusamphasso siyā upādinnupādāniyo, siyā anupādinnupādāniyo. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā upādinnupādāniyo, siyā anupādinnupādāniyo, siyā anupādinnaanupādāniyo. Pañca vedanā ... pe ... pañca saññā ... pe ... pañca cetanā ... pe ... pañca cittā upādinnupādāniyā. Manodhātu siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā. Manoviññāṇadhātu siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (7–12)

10.5. Vitakkattika

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati savitakkasavicārā, kati avitakkavicāramattā, kati avitakkaavicārā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati savitakkasavicārā, kati avitakkavicāramattā, kati avitakkaavicārā?

Rūpakkhandho avitakkaavicāro. Tayo khandhā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Saṅkhārakkhandho siyā savitakkasavicāro, siyā avitakkavicāramatto, siyā avitakkaavicāro siyā na vattabbo "savitakkasavicāro"tipi, "avitakkavicāramatto"tipi, "avitakkaavicāro"tipi. (1)

Dasāyatanā avitakkaavicārā. Manāyatanaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ. Dhammāyatanaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ, siyā na vattabbaṃ "savitakkasavicāran"tipi, "avitakkavicāramattan"tipi, "avitakkaavicāran"tipi. (2)

Pannarasa dhātuyo avitakkaavicārā. Manodhātu savitakkasavicārā.

Manoviññāṇadhātu siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Dhammadhātu siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā, siyā na vattabbā "savitakkasavicārā"tipi, "avitakkavicāramattā"tipi, "avitakkaavicārā"tipi. (3)

Samudayasaccaṃ savitakkasavicāraṃ. Nirodhasaccaṃ avitakkaavicāraṃ. Maggasaccaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ. Dukkhasaccaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ, siyā na vattabbaṃ "savitakkasavicāran"tipi, "avitakkavicāramattan"tipi, "avitakkaavicāran"tipi. (4)

Navindriyā avitakkaavicārā. Domanassindriyaṃ savitakkasavicāraṃ. Upekkhindriyaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkaavicāraṃ. Ekādasindriyā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (5)

Tayo akusalahetū savitakkasavicārā. Cha hetū siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Kabaḷīkāro āhāro avitakkaavicāro. Tayo āhārā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Pañca phassā avitakkaavicārā. Manodhātusamphasso savitakkasavicāro. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā savitakkasavicāro, siyā avitakkavicāramatto, siyā avitakkaavicāro. Pañca vedanā ... pe ... pañca saññā ... pe ... pañca cetanā ... pe ... pañca cittā avitakkaavicārā manodhātu savitakkasavicārā, manoviññāṇadhātu siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6–12)

11. Rūpaduka

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati rūpā, kati arūpā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati rūpā, kati arūpā?

Rūpakkhandho rūpaṃ. Cattāro khandhā arūpā. Dasāyatanā rūpā. Manāyatanaṃ arūpaṃ. Dhammāyatanaṃ siyā rūpaṃ, siyā arūpaṃ. Dasa dhātuyo rūpā. Satta dhātuyo arūpā. Dhammadhātu siyā rūpā, siyā arūpā. Tīṇi saccāni arūpā. Dukkhasaccaṃ siyā rūpaṃ, siyā arūpaṃ. Sattindriyā rūpā. Cuddasindriyā arūpā. Jīvitindriyaṃ siyā rūpaṃ, siyā arūpaṃ. Nava hetū arūpā. Kabaḷīkāro āhāro rūpaṃ. Tayo āhārā arūpā. Satta phassā arūpā. Satta vedanā ... pe ... satta saññā ... pe ... satta cetanā satta cittā arūpā.

12. Lokiyaduka

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati lokiyā, kati lokuttarā? Dvādasannaṃ āyatanānaṃ kati lokiyā, kati lokuttarā? Aṭṭhārasannaṃ dhātūnaṃ kati lokiyā, kati lokuttarā? Catunnaṃ saccānaṃ kati lokiyā, kati lokuttarā ... pe ... sattannaṃ cittānaṃ kati lokiyā, kati lokuttarā?

Rūpakkhandho lokiyo. Cattāro khandhā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Dasāyatanā lokiyā. Dve āyatanā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Soḷasa dhātuyo lokiyā. Dve dhātuyo siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Dve saccā lokiyā. Dve saccā lokuttarā.

Dasindriyā lokiyā. Tīṇindriyā lokuttarā. Navindriyā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Tayo akusalahetū lokiyā. Cha hetū siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Kabaḷīkāro āhāro lokiyo. Tayo āhārā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Cha phassā lokiyā. Manoviññāṇadhātusamphasso siyā lokiyo, siyā lokuttaro. Cha vedanā lokiyā. Manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Cha saññā lokiyā. Manoviññāṇadhātusamphassajā saññā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Cha cetanā lokiyā. Manoviññāṇadhātusamphassajā cetanā siyā lokiyā, siyā lokuttarā. Cha cittā lokiyā. Manoviññāṇadhātu siyā lokiyā, siyā lokuttarāti.

Abhiññā dve sārammaṇā, diṭṭhā kusalavedanā; Vipākā ca upādinnā, vitakkaṃ rūpalokiyāti.

Dhammahadayavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅgapakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Vibhaṅga

Paṭiccasamuppādavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ—ayaṃ vuccati “avijjā”.

Tattha katame avijjāpaccayā saṅkhārā? Puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro, kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro.

Tattha katamo puññābhisaṅkhāro? Kusalā cetanā kāmāvacarā rūpāvacarā dānamayā sīlamayā bhāvanāmayā—ayaṃ vuccati "puññābhisaṅkhāro".

Tattha katamo apuññābhisaṅkhāro? Akusalā cetanā kāmāvacarā—ayaṃ vuccati "apuññābhisaṅkhāro".

Tattha katamo āneñjābhisaṅkhāro? Kusalā cetanā arūpāvacarā—ayaṃ vuccati "āneñjābhisaṅkhāro".

Tattha katamo kāyasaṅkhāro? Kāyasañcetanā kāyasaṅkhāro, vacīsañcetanā vacīsaṅkhāro, manosañcetanā cittasaṅkhāro. Ime vuccanti "avijjāpaccayā saṅkhārā".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ—id
vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cattāro mahābhūtā, catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ".

Tattha katamo saḷāyatanapaccayā phasso? Cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso—ayaṃ vuccati "saḷāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamā vedanāpaccayā taṇhā? Rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā taṇhā".

Tattha katamaṃ taṇhāpaccayā upādānaṃ? Kāmupādānaṃ, diṭṭhupādā-

naṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ—idaṃ vuccati "taṇhāpaccayā upādānaṃ".

Tattha katamo upādānapaccayā bhavo? Bhavo duvidhena—atthi kammabhavo, atthi upapattibhavo. Tattha katamo kammabhavo? Puññābhisaṅkhāro, apuññābhisaṅkhāro, āneñjābhisaṅkhāro—ayaṃ vuccati "kammabhavo". Sabbampi bhavagāmikammaṃ kammabhavo.

Tattha katamo upapattibhavo? Kāmabhavo, rūpabhavo, arūpabhavo, saññābhavo, asaññābhavo, nevasaññānāsaññābhavo, ekavokārabhavo, catuvokārabhavo, pañcavokārabhavo—ayaṃ vuccati "upapattibhavo". Ayaṃ vuccati "upādānapaccayā bhavo".

Tattha katamā bhavapaccayā jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti, khandhānaṃ pātubhāvo, āyatanānaṃ paṭilābho—ayaṃ vuccati "bhavapaccayā jāti".

Tattha katamaṃ jātipaccayā jarāmaraṇaṃ? Atthi jarā, atthi maraṇaṃ. Tattha katamā jarā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko—ayaṃ vuccati "jarā".

Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo—idaṃ vuccati "maraṇaṃ". Iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ. Idaṃ vuccati "jātipaccayā jarāmaraṇaṃ".

Tattha katamo soko? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ—ayaṃ vuccati "soko".

Tattha katamo paridevo? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattaṃ—ayaṃ vuccati "paridevo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ

kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ, cetasikaṃ dukkhaṃ, cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "domanassaṃ".

Tattha katamo upāyāso? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa, bhogabyasanena vā phuṭṭhassa, rogabyasanena vā phuṭṭhassa, sīlabyasanena vā phuṭṭhassa, diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa, aññataraññatarena byasanena samannāgatassa, aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ—ayaṃ vuccati "upāyāso".

Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotīti, evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa saṅgati hoti, samāgamo hoti, samodhānaṃ hoti, pātubhāvo hoti. Tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. 2 Abhidhammabhājanīya

2.1. Paccayacatukka

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (1:1)

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (2:2)

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (3:3)

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapac-

cayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (4:4)

Paccayacatukkaṃ.

2.2. Hetucatukka

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (1:5)

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmapaccayā phasso nāmahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (2:6)

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (3:7)

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo

hoti. (4:8)

Hetucatukkaṃ.

2.3. Sampayuttacatukka

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (1:9)

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ, nāmapaccayā phasso nāmasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (2:10)

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmarūpasampayuttaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (3:11)

Avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (4:12)

Sampayuttacatukkaṃ.

2.4. Aññamaññacatukka

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (1:13)

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmapaccayā phasso, phassapaccayāpi nāmaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (2:14)

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (3:15)

Avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa

dukkhakkhandhassa samudayo hoti. (4:16)

Aññamaññacatukkaṃ.

2.4.1. Mātikā

Saṅkhārapaccayā avijjā … pe … viññāṇapaccayā avijjā … pe … nāmapaccayā avijjā … pe … chaṭṭhāyatanapaccayā avijjā … pe … phassapaccayā avijjā … pe … vedanāpaccayā avijjā … pe … taṇhāpaccayā avijjā … pe … upādānapaccayā avijjā … pe … avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Mātikā.

2.5.1. Akusalacitta

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati “avijjā”.

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati “avijjāpaccayā saṅkhāro”.

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati “saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ”.

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati “viññāṇapaccayā nāmaṃ”.

Tattha katamaṃ nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano

mānasaṃ hadayaṃ paṇḍaraṃ mano manāyatanaṃ manindriyaṃ viññāṇaṃ viññāṇakkhandho tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamā vedanāpaccayā taṇhā? Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandirāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā taṇhā".

Tattha katamaṃ taṇhāpaccayā upādānaṃ? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho patiṭṭhāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "taṇhāpaccayā upādānaṃ".

Tattha katamo upādānapaccayā bhavo? Ṭhapetvā upādānaṃ, vedanākkhandh saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "upādānapaccayā bhavo".

Tattha katamā bhavapaccayā jāti? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ jāti sañjāti nibbatti abhinibbatti pātubhāvo—ayaṃ vuccati "bhavapaccayā jāti".

Tattha katamaṃ jātipaccayā jarāmaraṇaṃ? Atthi jarā, atthi maraṇaṃ. Tattha katamā jarā? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ jarā jīraṇatā āyuno saṃhāni—ayaṃ vuccati "jarā". Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yo tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—idaṃ vuccati "maraṇaṃ". Iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ. Idaṃ vuccati "jātipaccayā jarāmaraṇaṃ".

Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotīti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa saṅgati hoti, samāgamo hoti, samodhānaṃ hoti, pātubhāvo hoti. Tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (1:1)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo,

bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ".

Nāmapaccayā phassoti. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Ṭhapetvā phassaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ".

Tattha katamo nāmapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ— ayaṃ vuccati "nāmapaccayā phasso" … pe … tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (2:2)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa up-

acayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ".

Nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatananti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandh vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Yaṃ rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (3:3)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati

"rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ".

Nāmarūpapaccayā saḷāyatananti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā, yañca rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (4:4)

Paccayacatukkaṃ.

2.6. Hetucatukka

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmahetukaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmahetukaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā phassahetukā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā phassahetukā".

Tattha katamā vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā? Yo rāgo sārāgo … pe … cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā".

Tattha katamaṃ taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ … pe … titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ" … pe … tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (1:5)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmapaccayā phasso nāmahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ? Vedanākkhandh saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ".

Nāmapaccayā phasso nāmahetukoti. Tattha katamaṃ nāmaṃ?

Ṭhapetvā phassaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ".

Tattha katamo nāmapaccayā phasso nāmahetuko? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "nāmapaccayā phasso nāmahetuko" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (2:6)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho— idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ".

Nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmarūpahetukanti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Yaṃ rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (3:7)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāhetuko".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho— idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇahetukaṃ".

Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmarūpahetukanti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ?

Cattāro ca mahābhūtā, yañca rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmarūpahetukaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā phassahetukā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā phassahetukā".

Tattha katamā vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā taṇhā vedanāhetukā".

Tattha katamaṃ taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāhetukaṃ" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (4:8)

Hetucatukkaṃ.

2.7. Sampayuttacatukka

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ … pe … nāmasampayuttaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā phassasampayuttā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā phassasampayuttā".

Tattha katamā vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā? Yo rāgo sārāgo … pe … cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā".

Tattha katamaṃ taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ … pe … titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ" … pe … tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (1:9)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ, nāmapaccayā phasso nāmasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro

avijjāsampayutto".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ".

Nāmapaccayā phasso nāmasampayuttoti. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Ṭhapetvā phassaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ".

Tattha katamo nāmapaccayā phasso nāmasampayutto? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "nāmapaccayā phasso nāmasampayutto" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (2:10)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa up-

acayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ".

Nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttanti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Yaṃ rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (3:11)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā taṇhā vedanāsampayuttā, taṇhāpaccayā upādānaṃ taṇhāsampayuttaṃ; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro avijjāsampayutto".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ viññāṇasampayuttaṃ nāmaṃ".

Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ chaṭṭhāyatananti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā, yañca rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ chaṭṭhāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (4:12)

Sampayuttacatukkaṃ.

2.8. Aññamaññacatukka

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro".

Tattha katamā saṅkhārapaccayāpi avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhārapaccayāpi avijjā".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamo viññāṇapaccayāpi saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "viññāṇapaccayāpi saṅkhāro".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayāpi viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayāpi viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamaṃ chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamaṃ phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayāpi phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayāpi phasso".

Tattha katamā vedanāpaccayā taṇhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā taṇhā".

Tattha katamā taṇhāpaccayāpi vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "taṇhāpaccayāpi vedanā".

Tattha katamaṃ taṇhāpaccayā upādānaṃ? Yā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "taṇhāpaccayā upādānaṃ".

Tattha katamā upādānapaccayāpi taṇhā? Yo rāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "upādānapaccayāpi taṇhā".

Tattha katamo upādānapaccayā bhavo? Ṭhapetvā upādānaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "upādānapaccayā bhavo".

Tattha katamā bhavapaccayā jāti? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ jāti sañjāti nibbatti abhinibbatti pātubhāvo—ayaṃ vuccati "bhavapaccayā jāti".

Tattha katamaṃ jātipaccayā jarāmaraṇaṃ? Atthi jarā, atthi maraṇaṃ. Tattha katamā jarā? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ jarā jīraṇatā āyuno saṃhāni—ayaṃ vuccati "jarā". Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yo tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—idaṃ vuccati "maraṇaṃ". Iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ. Idaṃ vuccati "jātipaccayā jarāmaraṇaṃ".

Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotīti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa saṅgati hoti, samāgamo hoti, samodhānaṃ hoti, pātubhāvo hoti. Tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (1:13)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmapaccayā phasso, phassapaccayāpi nāmaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro".

Tattha katamā saṅkhārapaccayāpi avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhārapaccayāpi avijjā".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamo viññāṇapaccayāpi saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "viññāṇapaccayāpi saṅkhāro".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayāpi viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayāpi viññāṇaṃ".

Nāmapaccayā phassoti. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Ṭhapetvā phassaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—vuccati "nāmaṃ".

Tattha katamo nāmapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ— ayaṃ vuccati "nāmapaccayā phasso".

Tattha katamaṃ phassapaccayāpi nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—idaṃ vuccati "phassapaccayāpi nāmaṃ" … pe … tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (2:14)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati “avijjā”.

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati “avijjāpaccayā saṅkhāro”.

Tattha katamā saṅkhārapaccayāpi avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati “saṅkhārapaccayāpi avijjā”.

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati “saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ”.

Tattha katamo viññāṇapaccayāpi saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati “viññāṇapaccayāpi saṅkhāro”.

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati “nāmaṃ”. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati “rūpaṃ”. Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati “viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ”.

Nāmarūpapaccayāpi viññāṇanti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati “nāmaṃ”. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Yaṃ rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati “rūpaṃ”. Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati “nāmarūpaṃ”.

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati “nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ”.

Nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatananti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—i
vuccati “nāmaṃ”. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Yaṃ rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati “rūpaṃ”. Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati “nāmarūpaṃ”.

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati “nā-

marūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamaṃ chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamaṃ phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (3:15)

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayāpi avijjā; saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayāpi vedanā; taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā; upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro".

Tattha katamā saṅkhārapaccayāpi avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhārapaccayāpi avijjā".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamo viññāṇapaccayāpi saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "viññāṇapaccayāpi saṅkhāro".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati nāmaṃ. Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ".

Nāmarūpapaccayāpi viññāṇanti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Yaṃ rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayāpi viññāṇaṃ".

Nāmarūpapaccayā saḷāyatananti. Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cattāro ca mahābhūtā, yañca rūpaṃ nissāya manoviññāṇadhātu vattati—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "nāmarūpaṃ".

Tattha katamaṃ nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ? Cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, manāyatanaṃ—idaṃ vuccati "nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ".

Tattha katamaṃ chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ? Atthi nāmaṃ, atthi rūpaṃ. Tattha katamaṃ nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "nāmaṃ". Tattha katamaṃ rūpaṃ? Cakkhāyatanassa upacayo, sotāyatanassa upacayo, ghānāyatanassa upacayo, jivhāyatanassa upacayo, kāyāyatanassa upacayo, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ cittajaṃ cittahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ—idaṃ vuccati "rūpaṃ". Iti idañca nāmaṃ, idañca rūpaṃ. Idaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmarūpaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā

samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamaṃ phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti. (4:16)

Aññamaññacatukkaṃ.

2.9. 2.9 Akusalaniddesa

2.9.1 Akusalacitta

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... somanassasahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati avijjāpaccayā saṅkhāro ... pe ....

Tattha katamo taṇhāpaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "taṇhāpaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.9.2. Akusalacitta

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.9.3. Akusalacitta

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati avijjā ... pe ....

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... upekkhāsahagataṃ diṭṭhigatavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.9.4. Akusalacitta

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppan-

naṃ hoti domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... domanassasahagataṃ paṭighasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā paṭighaṃ, paṭighapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamaṃ vedanāpaccayā paṭighaṃ? Yo cittassa āghāto ... pe ... caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—idaṃ vuccati "vedanāpaccayā paṭighaṃ".

Tattha katamo paṭighapaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "paṭighapaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.9.5. Akusalacitta

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ vicikicchāsampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā vicikicchā, vicikicchāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā" … pe … ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ, cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamā vedanāpaccayā vicikicchā? Yā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvidhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhaṇā chambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā vicikicchā".

Tattha katamo vicikicchāpaccayā bhavo? Ṭhapetvā vicikicchaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "vicikicchāpaccayā bhavo" … pe … tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.9.6. Akusalacitta

Katame dhammā akusalā? Yasmiṃ samaye akusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ uddhaccasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā uddhaccaṃ, uddhaccapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ … pe … avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā" … pe … ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamaṃ vedanāpaccayā uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati

“vedanāpaccayā uddhaccaṃ”.

Tattha katamo uddhaccapaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati “uddhaccapaccayā adhimokkho”.

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati “adhimokkhapaccayā bhavo” ... pe ... tena vuccati “evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī”ti.

Akusalaniddeso.

2. 2 Kusalaniddesa

2.10.1. 2.10.1 Kāmāvacarakusalacitta

2.10.1.1. Mahākusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso, amoho.

Tattha katamo alobho? Yo alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati “alobho”.

Tattha katamo adoso? Yo adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati “adoso”.

Tattha katamo amoho? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati “amoho”. Ime vuccanti “kusalamūlā”.

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati “kusalamūlapaccayā saṅkhāro”.

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ... pe ... viññāṇapaccayā nāmaṃ ... pe ... nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ ... pe ... chaṭṭhāyatanapaccayā phasso ... pe ... phassapaccayā vedanā ... pe ... ayaṃ vuc-

cati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā pasādo? Yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo— ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā pasādo".

Tattha katamo pasādapaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "pasādapaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.10.1.2. Mahākusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso.

Tattha katamo alobho? Yo alobho alubbhanā alubbhitattaṃ asārāgo asārajjanā asārajjitattaṃ anabhijjhā alobho kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "alobho".

Tattha katamo adoso? Yo adoso adussanā adussitattaṃ abyāpādo abyāpajjo adoso kusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "adoso". Ime vuccanti "kusalamūlā".

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā" ... pe

... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.10.1.3. Mahākusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso, amoho—ime vuccanti "kusalamūlā".

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe ... ayaṃ vuccati— "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.10.1.4. Mahākusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā saddārammaṇaṃ vā gandhārammaṇaṃ vā rasārammaṇaṃ vā phoṭṭhabbārammaṇaṃ vā dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa

kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso—ime vuccanti "kusalamūlā".

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.10.2. Rūpāvacarakusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso, amoho—ime vuccanti "kusalamūlā".

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.10.3. Arūpāvacarakusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso, amoho—ime vuccanti "kusalamūlā".

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe

... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.10.4. Lokuttarakusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametesaṃ dhammānaṃ samudayo hoti.

Tattha katame kusalamūlā? Alobho, adoso, amoho.

Tattha katamo alobho ... pe ... adoso ... pe ... amoho? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ vuccati "amoho". Ime vuccanti "kusalamūlā".

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā pasādo? Yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo— ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā pasādo".

Tattha katamo pasādapaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "pasādapaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... ayaṃ vuccati "jātipaccayā jarāmaraṇaṃ".

Evametesaṃ dhammānaṃ samudayo hotīti. Evametesaṃ dhammānaṃ saṅgati hoti, samāgamo hoti, samodhānaṃ hoti, pātubhāvo hoti. Tena vuccati "evametesaṃ dhammānaṃ samudayo hotī"ti.

Kusalaniddeso.

2.11. Abyākataniddesa

2.11. 2.11 Ahetukakusalavipākacitta

2.11.1.1. 2.11.1.1 Ahetukakusalavipākacitta

2.11.1.1.1. Cakkhuviññāṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjācakkhuviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjācakkhuviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā bhavo? Ṭhapetvā vedanaṃ, saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhand-

hassa samudayo hotī”ti.

Tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārahetukaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇahetukaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmahetukaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanahetuko, phassapaccayā vedanā phassahetukā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhārasampayuttaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ viññāṇasampayuttaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ nāmasampayuttaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso chaṭṭhāyatanasampayutto, phassapaccayā vedanā phassasampayuttā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayāpi saṅkhāro; viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayāpi viññāṇaṃ; nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayāpi nāmaṃ; chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayāpi chaṭṭhāyatanaṃ; phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayāpi phasso; vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.11.1.1.2. Sota-kāyaviññāṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ … pe … ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ … pe … jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ … pe … kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti sukhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati “saṅkhāro” … pe … ayaṃ vuccati “chaṭṭhāyatanapaccayā phasso”.

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ

sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā bhavo? Ṭhapetvā vedanaṃ, saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.11.1.1.3. Sampaṭicchanacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā saddārammaṇā vā gandhārammaṇā vā rasārammaṇā vā phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanodhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.11.1.1.4. Somanassantīraṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā rūpārammaṇā vā saddārammaṇā vā gandhāram-

maṇā vā rasārammaṇā vā phoṭṭhabbārammaṇā vā dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.11.1.1.5. Upekkhāsantīraṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā saddārammaṇā vā gandhārammaṇā vā rasārammaṇā vā phoṭṭhabbārammaṇā vā dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.11.1.2. Kāmāvacaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ" ... pe ... ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā pasādo? Yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo— ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā pasādo".

Tattha katamo pasādapaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "pasādapaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ,

vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.11.1.3. Rūpāvacaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā.

Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. ( )

2.11.1.4. Arūpāvacaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā.

Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.11.1.5. Lokuttaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasam-

pajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā.

Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametesaṃ dhammānaṃ samudayo hoti. ( )

2.11.2. 2.11.2 Akusalavipākacitta

2.11.2.1. Cakkhu-kāyaviññāṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ ... pe ... sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti dukkhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjākāyaviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā bhavo? Ṭhapetvā vedanaṃ, saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhand-

hassa samudayo hotī”ti.

2.11.2.2. Sampaṭicchanacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā saddārammaṇā vā gandhārammaṇā vā rasārammaṇā vā phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati “saṅkhāro”.

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanodhātu—idaṃ vuccati “saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ” … pe … ayaṃ vuccati “chaṭṭhāyatanapaccayā phasso”.

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati “phassapaccayā vedanā”.

Tattha katamo vedanāpaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati “vedanāpaccayā adhimokkho”.

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati “adhimokkhapaccayā bhavo” … pe … tena vuccati “evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī”ti.

2.11.2.3. Upekkhāsantīraṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā … pe … dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.11.3. 2.11.3 Kiriyācitta

2.11.3.1. Ahetukakiriyācitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manodhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā ... pe ... manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā somanassasahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā ... pe ... manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.11.3.2. Kāmāvacarakiriyācitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye manoviññāṇadhātu uppannā hoti kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā somanassasahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ.

Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.11.3.3. Rūpāvacarakiriyācitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.11.3.4. Arūpāvacarakiriyācitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. ( )

Abyākataniddeso.

2.12.1. 2.12.1 Avijjāmūlakakusalaniddesa

2.12.1.1. Mahākusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo avijjāpaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañc-

etayitattaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāpaccayā saṅkhāro" ... pe ... ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā pasādo? Yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo— ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā pasādo".

Tattha katamo pasādapaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "pasādapaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.12.1.2. Mahākusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ

ñāṇasampayuttaṃ … pe … upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena … pe … upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ … pe … upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā … pe … dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.12.2. Rūpāvacarakusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. ( )

2.12.3. Arūpāvacarakusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.12.4. Lokuttarakusalacitta

Katame dhammā kusalā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye avijjāpaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phas-

sapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametesaṃ dhammānaṃ samudayo hoti.

Avijjāmūlakakusalaniddeso.

2.13.1. 2.13.1 Kusalamūlakavipākaniddesa

2.13.1.1. Cakkhuviññāṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo kusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— ayaṃ vuccati "kusalamūlapaccayā saṅkhāro" ... pe ... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.13.1.2. Sotaviññāṇa-upekkhāsantīraṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti sukhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ ... pe ... manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā ... pe ... manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā ... pe ... manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. ( )

2.13.2. Kāmāvacaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye kāmāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti somanassasahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... somanassasahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇasampayuttā sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā ... pe ... upekkhāsahagatā ñāṇavippayuttā sasaṅkhārena rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.13.3. Rūpāvacaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā.

Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.13.4. Arūpāvacaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā.

Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.13.5. Lokuttaravipākacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā.

Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye kusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā pasādo, pasādapaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametesaṃ dhammānaṃ samudayo hoti. ( )

Kusalamūlakavipākaniddeso.

2.14. 2.14 Akusalamūlakavipākaniddesa

2.14.1. Cakkhuviññāṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ cakkhuviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rūpārammaṇaṃ, tasmiṃ samaye akusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo akusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati “akusalamūlapaccayā saṅkhāro” ... pe

... tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

2.14.2. Sotaviññāṇa-sampaṭicchanacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sotaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ saddārammaṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ gandhārammaṇaṃ ... pe ... jivhāviññāṇaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ rasārammaṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ uppannaṃ hoti dukkhasahagataṃ phoṭṭhabbārammaṇaṃ ... pe ... manodhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... phoṭṭhabbārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye akusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

2.14.3. Upekkhāsantīraṇacitta

Katame dhammā abyākatā? Yasmiṃ samaye akusalassa kammassa katattā upacitattā vipākā manoviññāṇadhātu uppannā hoti upekkhāsahagatā rūpārammaṇā vā ... pe ... dhammārammaṇā vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye akusalamūlapaccayā saṅkhāro, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmaṃ, nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ, chaṭṭhāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā adhimokkho, adhimokkhapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Tattha katamo akusalamūlapaccayā saṅkhāro? Yā cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—ayaṃ vuccati "akusalamūlapaccayā saṅkhāro".

Tattha katamaṃ saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ".

Tattha katamaṃ viññāṇapaccayā nāmaṃ? Vedanākkhandho, saññākkhandho saṅkhārakkhandho—idaṃ vuccati "viññāṇapaccayā nāmaṃ".

Tattha katamaṃ nāmapaccayā chaṭṭhāyatanaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "nāmapac-

cayā chaṭṭhāyatanaṃ".

Tattha katamo chaṭṭhāyatanapaccayā phasso? Yo phasso phusanā samphusanā samphusitattaṃ—ayaṃ vuccati "chaṭṭhāyatanapaccayā phasso".

Tattha katamā phassapaccayā vedanā? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati "phassapaccayā vedanā".

Tattha katamo vedanāpaccayā adhimokkho? Yo cittassa adhimokkho adhimuccanā tadadhimuttatā—ayaṃ vuccati "vedanāpaccayā adhimokkho".

Tattha katamo adhimokkhapaccayā bhavo? Ṭhapetvā adhimokkhaṃ, vedanākkhandho saññākkhandho saṅkhārakkhandho viññāṇakkhandho—ayaṃ vuccati "adhimokkhapaccayā bhavo".

Tattha katamā bhavapaccayā jāti? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ jāti sañjāti nibbatti abhinibbatti pātubhāvo—ayaṃ vuccati "bhavapaccayā jāti".

Tattha katamaṃ jātipaccayā jarāmaraṇaṃ? Atthi jarā, atthi maraṇaṃ. Tattha katamā jarā? Yā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ jarā jīraṇatā āyuno saṃhāni—ayaṃ vuccati "jarā". Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yo tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ khayo vayo bhedo paribhedo aniccatā antaradhānaṃ—idaṃ vuccati "maraṇaṃ". Iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ. Idaṃ vuccati "jātipaccayā jarāmaraṇaṃ".

Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotīti. Evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa saṅgati hoti, samāgamo hoti, samodhānaṃ hoti, pātubhāvo hoti. Tena vuccati "evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hotī"ti.

Akusalamūlakavipākaniddeso. Abhidhammabhājanīyaṃ.

Paṭiccasamuppādavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Khuddakavatthuvibhaṅga

1. Ekakamātikā

Jātimado (1) gottamado (2) ārogyamado (3) yobbanamado (4) jīvitamado (5) lābhamado (6) sakkāramado (7) garukāramado (8) purekkhāramado (9) parivāramado (10) bhogamado (11) vaṇṇamado (12) sutamado (13) paṭibhānamado (14) rattaññumado (15) piṇḍapātikamado (16)

anavaññātamado (17) iriyāpathamado (18) iddhimado (19) yasamado (20) sīlamado (21) jhānamado (22) sippamado (23) ārohamado (24) pariṇāhamado (25) saṇṭhānamado (26) pāripūrimado (27) mado (28) pamādo (29) thambho (30) sārambho (31) atricchatā (32) mahicchatā (33) pāpicchatā (34) siṅgaṃ (35) tintiṇaṃ (36) cāpalyaṃ (37) asabhāgavutti (38) arati (39) tandī (40) vijambhitā (41) bhattasammado (42) cetaso ca līnattaṃ (43) kuhanā (44) lapanā (45) nemittikatā (46) nippesikatā (47) lābhena lābhaṃ nijigīsanatā (48) seyyohamasmīti māno (49) sadisohamasmīti māno (50) hīnohamasmīti māno (51) seyyassa seyyohamasmīti māno (52) seyyassa sadisohamasmīti māno (53) seyyassa hīnohamasmīti māno (54) sadisassa seyyohamasmīti māno (55) sadisassa sadisohamasmīti māno (56) sadisassa hīnohamasmīti māno (57) hīnassa seyyohamasmīti māno (58) hīnassa sadisohamasmīti māno (59) hīnassa hīnohamasmīti māno (60) māno (61) atimāno (62) mānātimāno (63) omāno (64) adhimāno (65) asmimāno (66) micchāmāno (67) ñātivitakko (68) janapadavitakko (69) amaravitakko (70) parānuddayatāpaṭisaṃyutto vitakko (71) lābhasakkārasilokapaṭisaṃyutto vitakko (72) anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko (73).

Ekakaṃ.

2. Dukamātikā

Kodho ca upanāho ca (1) makkho ca paḷāso ca (2) issā ca macchariyañca (3) māyā ca sāṭheyyañca (4) avijjā ca bhavataṇhā ca (5) bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca (6) sassatadiṭṭhi ca ucchedadiṭṭhi ca (7) antavādiṭṭhi ca anantavādiṭṭhi ca (8) pubbantānudiṭṭhi ca aparantānudiṭṭhi ca (9) ahirikañca anottappañca (10) dovacassatā ca pāpamittatā ca (11) anajjavo ca amaddavo ca (12) akkhanti ca asoraccañca (13) asākhalyañca appaṭisanthāro ca (14) indriyesu aguttadvāratā ca bhojane amattaññutā ca (15) muṭṭhassaccañca asampajaññañca (16) sīlavipatti ca diṭṭhivipatti ca (17) ajjhattasaṃyojanañca bahiddhāsaṃyojanañca (18).

Dukaṃ.

3. Tikamātikā

Tīṇi akusalamūlāni (1) tayo akusalavitakkā (2) tisso akusalasaññā (3) tisso akusaladhātuyo (4) tīṇi duccaritāni (5) tayo āsavā (6) tīṇi saṃyojanāni (7) tisso taṇhā (8) aparāpi tisso taṇhā (9) aparāpi tisso

taṇhā (10) tisso esanā (11) tisso vidhā (12) tīṇi bhayāni (13) tīṇi tamāni (14) tīṇi titthāyatanāni (15) tayo kiñcanā (16) tīṇi aṅgaṇāni (17) tīṇi malāni (18) tīṇi visamāni (19) aparānipi tīṇi visamāni (20) tayo aggī (21) tayo kasāvā (22) aparepi tayo kasāvā (23) assādadiṭṭhi, attānudiṭṭhi, micchādiṭṭhi (24) arati, vihesā, adhammacariyā (25) dovacassatā, pāpamittatā, nānattasaññā (26) uddhaccaṃ, kosajjaṃ, pamādo (27) asantuṭṭhitā, asampajaññatā, mahicchatā (28) ahirikaṃ, anottappaṃ, pamādo (29) anādariyaṃ, dovacassatā, pāpamittatā (30) assaddhiyaṃ, avadaññutā, kosajjaṃ (31) uddhaccaṃ, asaṃvaro, dussīlyaṃ (32) ariyānaṃ adassanakamyatā, saddhammaṃ asotukamyatā, upārambhacittatā (33) muṭṭhassaccaṃ, asampajaññaṃ, cetaso vikkhepo (34) ayoniso manasikāro, kummaggasevanā, cetaso ca līnattaṃ (35).

Tikaṃ.

4. Catukkamātikā

Cattāro āsavā (1) cattāro ganthā (2) cattāro oghā (3) cattāro yogā (4) cattāri upādānāni (5) cattāro taṇhuppādā (6) cattāri agatigamanāni (7) cattāro vipariyāsā (8) cattāro anariyavohārā (9) aparepi cattāro anariyavohārā (10) cattāri duccaritāni (11) aparānipi cattāri duccaritāni (12) cattāri bhayāni (13) aparānipi cattāri bhayāni (14) catasso diṭṭhiyo (15).

Catukkaṃ.

5. Pañcakamātikā

Pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni (1) pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni (2) pañca macchariyāni (3) pañca saṅgā (4) pañca sallā (5) pañca cetokhilā (6) pañca cetasovinibandhā (7) pañca nīvaraṇāni (8) pañca kammāni ānantarikāni (9) pañca diṭṭhiyo (10) pañca verā (11) pañca byasanā (12) pañca akkhantiyā ādīnavā (13) pañca bhayāni (14) pañca diṭṭhadhammanibbānavādā (15).

Pañcakaṃ.

6. Chakkamātikā

Cha vivādamūlāni (1) cha chandarāgā (2) cha virodhavatthūni (3) cha taṇhākāyā (4) cha agāravā (5) cha parihāniyā dhammā (6) aparepi cha parihāniyā dhammā (7) cha somanassupavicārā (8) cha domanassupavicārā (9) cha upekkhupavicārā (10) cha gehasitāni somanassāni (11) cha gehasitāni domanassāni (12) cha gehasitā upekkhā (13) cha

diṭṭhiyo (14).

Chakkaṃ.

7. Sattakamātikā

Satta anusayā (1) satta saṃyojanāni (2) satta pariyuṭṭhānāni (3) satta asaddhammā (4) satta duccaritāni (5) satta mānā (6) satta diṭṭhiyo (7).

Sattakaṃ.

8. Aṭṭhakamātikā

Aṭṭha kilesavatthūni (1) aṭṭha kusītavatthūni (2) aṭṭhasu lokadhammesu cittassa paṭighāto (3) aṭṭha anariyavohārā (4) aṭṭha micchattā (5) aṭṭha purisadosā (6) aṭṭha asaññivādā (7) aṭṭha nevasaññināsaññivādā (8).

Aṭṭhakaṃ.

9. Navakamātikā

Nava āghātavatthūni (1) nava purisamalāni (2) navavidhā mānā (3) nava taṇhāmūlakā dhammā (4) nava iñjitāni (5) nava maññitāni (6) nava phanditāni (7) nava papañcitāni (8) nava saṅkhatāni (9).

Navakaṃ.

10. Dasakamātikā

Dasa kilesavatthūni (1) dasa āghātavatthūni (2) dasa akusalakammapathā (3) dasa saṃyojanāni (4) dasa micchattā (5) dasavatthukā micchādiṭṭhi (6) dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi (7).

Dasakaṃ.

Aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya, aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā chattiṃsa taṇhāvicaritāni honti. Iti atītāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, anāgatāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, paccuppannāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā aṭṭha taṇhāvicaritasataṃ hoti. Yāni ca dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni brahmajāle veyyākaraṇe vuttāni bhagavatā.

Mātikā.

Niddesa

1. Ekakaniddesa

Tattha katamo jātimado? Jātiṃ paṭicca mado majjanā majjitattaṃ māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ke-

tukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "jātimado". (1)

Tattha katamo gottamado? Gottaṃ paṭicca ... pe ... ārogyaṃ paṭicca ... pe ... yobbanaṃ paṭicca ... pe ... jīvitaṃ paṭicca ... pe ... lābhaṃ paṭicca ... pe ... sakkāraṃ paṭicca ... pe ... garukāraṃ paṭicca ... pe ... purekkhāraṃ paṭicca ... pe ... parivāraṃ paṭicca ... pe ... bhogaṃ paṭicca ... pe ... vaṇṇaṃ paṭicca ... pe ... sutaṃ paṭicca ... pe ... paṭibhānaṃ paṭicca ... pe ... rattaññutaṃ paṭicca ... pe ... piṇḍapātikattaṃ paṭicca ... pe ... anavaññātaṃ paṭicca ... pe ... iriyāpathaṃ paṭicca ... pe ... iddhiṃ paṭicca ... pe ... yasaṃ paṭicca ... pe ... sīlaṃ paṭicca ... pe ... jhānaṃ paṭicca ... pe ... sippaṃ paṭicca ... pe ... ārohaṃ paṭicca ... pe ... pariṇāhaṃ paṭicca ... pe ... saṇṭhānaṃ paṭicca ... pe ... pāripūriṃ paṭicca mado majjanā majjitattaṃ māno ca maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "pāripūrimado". (2–27)

Tattha katamo mado? Yo mado majjanā majjitattaṃ māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "mado". (28)

Tattha katamo pamādo? Kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu cittassa vossaggo vossaggānuppadānaṃ kusalānaṃ vā dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittachandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo, yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ—ayaṃ vuccati "pamādo". (29)

Tattha katamo thambho? Yo thambho thambhanā thambhitattaṃ kakkhaḷiyaṃ phārusiyaṃ ujucittatā amudutā—ayaṃ vuccati "thambho". (30)

Tattha katamo sārambho? Yo sārambho paṭisārambho sārambhanā paṭisārambhanā paṭisārambhitattaṃ—ayaṃ vuccati "sārambho". (31)

Tattha katamā atricchatā? Itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi pañcahi vā kāmaguṇehi asantuṭṭhassa bhiyyokamyatā, yā evarūpā icchā icchāgatā atricchatā rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "atricchatā". (32)

Tattha katamā mahicchatā? Itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānappaccayabhesajjaparikkhārehi pañcahi vā kāmaguṇehi asantuṭṭhassa

bhiyyokamyatā, yā evarūpā icchā icchāgatā mahicchatā rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "mahicchatā". (33)

Tattha katamā pāpicchatā? Idhekacco assaddho samāno "saddhoti maṃ jano jānātū"ti icchati, dussīlo samāno "sīlavāti maṃ jano jānātū"ti icchati, appassuto samāno "bahussutoti maṃ jano jānātū"ti icchati, saṅgaṇikārāmo samāno "pavivittoti maṃ jano jānātū"ti icchati, kusīto samāno "āraddhavīriyoti maṃ jano jānātū"ti icchati, muṭṭhassatī samāno "upaṭṭhitassatīti maṃ jano jānātū"ti icchati, asamāhito samāno "samāhitoti maṃ jano jānātū"ti icchati, duppañño samāno "paññavāti maṃ jano jānātū"ti icchati, akhīṇāsavo samāno "khīṇāsavoti maṃ jano jānātū"ti icchati—yā evarūpā icchā icchāgatā pāpicchatā rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "pāpicchatā". (34)

Tattha katamaṃ siṅgaṃ? Yaṃ siṅgaṃ siṅgāratā cāturatā cāturiyaṃ parikkhattatā pārikkhattiyaṃ—idaṃ vuccati "siṅgaṃ". (35)

Tattha katamaṃ tintiṇaṃ? Yaṃ tintiṇaṃ tintiṇāyanā tintiṇāyitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā—idaṃ vuccati "tintiṇaṃ". (36)

Tattha katamaṃ cāpalyaṃ? Cīvaramaṇḍanā pattamaṇḍanā senāsanamaṇḍanā imassa vā pūtikāyassa bāhirānaṃ vā parikkhārānaṃ maṇḍanā vibhūsanā keḷanā parikeḷanā giddhikatā giddhikattaṃ capalatā cāpalyaṃ—idaṃ vuccati "cāpalyaṃ". (37)

Tattha katamaṃ asabhāgavutti? Mātari vā pitari vā jeṭṭhe vā bhātari vā ācariyesu vā upajjhāye vā buddhe vā sāvakesu vā aññataraññataresu garuṭṭhāniyesu vippaṭikūlaggāhitā vipaccanīkasātatā anādariyaṃ anādariyatā agāravatā appatissavatā—ayaṃ vuccati "asabhāgavutti". (38)

Tattha katamā arati? Pantesu vā senāsanesu aññataraññataresu vā adhikusalesu dhammesu arati aratitā anabhirati anabhiramaṇā ukkaṇṭhitā paritassitā—ayaṃ vuccati "arati". (39)

Tattha katamā tandī? Yā tandī tandiyanā tandimanakatā ālasyaṃ ālasyāyanā ālasyāyitattaṃ—ayaṃ vuccati "tandī". (40)

Tattha katamā vijambhitā? Yā kāyassa jambhanā vijambhanā ānamanā vinamanā sannamanā paṇamanā byādhiyakaṃ—ayaṃ vuccati "vijambhitā". (41)

Tattha katamo bhattasammado? Yā bhuttāvissa bhattamucchā bhattakilamatho bhattapariḷāho kāyaduṭṭhullaṃ—ayaṃ vuccati "bhattasam-

mado". (42)

Tattha katamaṃ cetaso ca līnattaṃ? Yā cittassa akalyatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnaṃ līyanā līyitattaṃ thinaṃ thiyanā thiyitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati "cetaso ca līnattaṃ". (43)

Tattha katamā kuhanā? Lābhasakkārasilokasannissitassa pāpicchassa icchāpakatassa paccayapaṭisevanasaṅkhātena vā sāmantajappitena vā iriyāpathassa vā aṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā bhākuṭitā bhākuṭiyaṃ kuhanā kuhāyanā kuhitattaṃ—ayaṃ vuccati "kuhanā". (44)

Tattha katamā lapanā? Lābhasakkārasilokasannissitassa pāpicchassa icchāpakatassa yā paresaṃ ālapanā lapanā sallapanā ullapanā samullapanā unnahanā samunnahanā ukkācanā samukkācanā anuppiyabhāṇitā cāṭukamyatā muggasūpyatā pāribhaṭayatā—ayaṃ vuccati "lapanā". (45)

Tattha katamā nemittikatā? Lābhasakkārasilokasannissitassa pāpicchassa icchāpakatassa yaṃ paresaṃ nimittaṃ nimittakammaṃ obhāso obhāsakammaṃ sāmantajappā parikathā—ayaṃ vuccati "nemittikatā". (46)

Tattha katamā nippesikatā? Lābhasakkārasilokasannissitassa pāpicchassa icchāpakatassa yā paresaṃ akkosanā vambhanā garahaṇā ukkhepanā samukkhepanā khipanā saṅkhipanā pāpanā sampāpanā avaṇṇahārikā parapiṭṭhimaṃsikatā—ayaṃ vuccati "nippesikatā". (47)

Tattha katamā lābhena lābhaṃ nijigīsanatā? Lābhasakkārasilokasannissito pāpiccho icchāpakato ito laddhaṃ āmisaṃ amutra harati amutra vā laddhaṃ āmisaṃ idha āharati, yā evarūpā āmisassa eṭṭhi gaveṭṭhi pariyeṭṭhi esanā gavesanā pariyesanā—ayaṃ vuccati "lābhena lābhaṃ nijigīsanatā". (48)

Tattha katamo seyyohamasmīti māno? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā mānaṃ jappeti, yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "seyyohamasmīti māno". (49)

Tattha katamo sadisohamasmīti māno? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā

kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā mānaṃ jappeti, yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "sadisohamasmīti māno". (50)

Tattha katamo hīnohamasmīti māno? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā omānaṃ jappeti, yo evarūpo omāno omaññanā omaññitattaṃ hīḷanā ohīḷanā ohīḷitattaṃ attuññā attavaññā attaparibhavo—ayaṃ vuccati "hīnohamasmīti māno". (51)

Tattha katamo seyyassa seyyohamasmīti māno? Idhekacco seyyo hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā parehi seyyaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya mānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "seyyassa seyyohamasmīti māno". (52)

Tattha katamo seyyassa sadisohamasmīti māno? Idhekacco seyyo hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā parehi sadisaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya mānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "seyyassa sadisohamasmīti māno". (53)

Tattha katamo seyyassa hīnohamasmīti māno? Idhekacco seyyo hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā parehi hīnaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya omānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno omaññanā omaññitattaṃ hīḷanā ohīḷanā ohīḷitattaṃ attuññā attavaññā attaparibhavo—ayaṃ vuccati "seyyassa hīnohamasmīti māno". (54)

Tattha katamo sadisassa seyyohamasmīti māno? Idhekacco sadiso

hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi seyyaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya mānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ ... pe ... ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "sadisassa seyyohamasmīti māno". (55)

Tattha katamo sadisassa sadisohamasmīti māno? Idhekacco sadiso hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi sadisaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya mānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "sadisassa sadisohamasmīti māno". (56)

Tattha katamo sadisassa hīnohamasmīti māno? Idhekacco sadiso hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi hīnaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya omānaṃ jappeti. Yo evarūpo omāno omaññanā omaññitattaṃ hīḷanā ohīḷanā ohīḷitattaṃ attuññā attavaññā attaparibhavo—ayaṃ vuccati "sadisassa hīnohamasmīti māno". (57)

Tattha katamo hīnassa seyyohamasmīti māno? Idhekacco hīno hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi seyyaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya mānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "hīnassa seyyohamasmīti māno". (58)

Tattha katamo hīnassa sadisohamasmīti māno? Idhekacco hīno hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi sadisaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya mānaṃ jappeti. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "hīnassa sadisohamasmīti māno". (59)

Tattha katamo hīnassa hīnohamasmīti māno? Idhekacco hīno hoti jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi sadisaṃ attānaṃ dahati; so taṃ nissāya omānaṃ jappeti. Yo evarūpo omāno omaññanā omaññitattaṃ hīḷanā ohīḷanā ohīḷitattaṃ attuññā attavaññā attaparibhavo—ayaṃ vuccati "hīnassa hīnohamasmīti māno". (60)

Tattha katamo māno? Yo māno maññanā maññitattaṃ unnati un-

nāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "māno". (61)

Tattha katamo atimāno? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā parehi attānaṃ atimaññati. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "atimāno". (62)

Tattha katamo mānātimāno? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā ... pe ... aññataraññatarena vatthunā pubbakālaṃ parehi sadisaṃ attānaṃ dahati, aparakālaṃ attānaṃ seyyaṃ dahati. Yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "mānātimāno". (63)

Tattha katamo omāno? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā omānaṃ jappeti. Yo evarūpo omāno omaññanā omaññitattaṃ hīḷanā ohīḷanā ohīḷitattaṃ attuññā attavaññā attaparibhavo—ayaṃ vuccati "omāno". (64)

Tattha katamo adhimāno? Appatte pattasaññitā, akate katasaññitā, anadhigate adhigatasaññitā, asacchikate sacchikatasaññitā, yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "adhimāno". (65)

Tattha katamo asmimāno? Rūpaṃ asmīti māno, asmīti chando, asmīti anusayo, vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ asmīti māno, asmīti chando, asmīti anusayo, yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "asmimāno". (66)

Tattha katamo micchāmāno? Idhekacco pāpakena vā kammāyatanena pāpakena vā sippāyatanena pāpakena vā vijjāṭṭhānena pāpakena vā sutena pāpakena vā paṭibhānena pāpakena vā sīlena pāpakena vā vatena pāpakena vā sīlabbatena pāpikāya vā diṭṭhiyā aññataraññatarena vatthunā mānaṃ jappeti, yo evarūpo māno maññanā maññitattaṃ unnati unnāmo dhajo sampaggāho ketukamyatā cittassa—ayaṃ vuccati "micchāmāno". (67)

Tattha katamo ñātivitakko? Ñātake ārabbha gehasito takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "ñātivitakko". (68)

Tattha katamo janapadavitakko? Janapadaṃ ārabbha gehasito takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "janapadavitakko". (69)

Tattha katamo amaravitakko? Dukkarakārikāpaṭisaṃyutto vā diṭṭhigatapaṭisaṃyutto vā gehasito takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "amaravitakko". (70)

Tattha katamo parānuddayatāpaṭisaṃyutto vitakko? Idhekacco gihīhi saṃsaṭṭho viharati sahanandī sahasokī, sukhitesu sukhito, dukkhitesu dukkhito, uppannesu kiccakaraṇīyesu attanā vā yogaṃ āpajjati. Yo tattha gehasito takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "parānuddayatāpaṭisaṃyutto vitakko". (71)

Tattha katamo lābhasakkārasilokapaṭisaṃyutto vitakko? Lābhasakkārasilokaṃ ārabbha gehasito takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "lābhasakkārasilokapaṭisaṃyutto vitakko". (72)

Tattha katamo anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko? Idhekacco jātiyā vā gottena vā kolaputtiyena vā vaṇṇapokkharatāya vā dhanena vā ajjhenena vā kammāyatanena vā sippāyatanena vā vijjāṭṭhānena vā sutena vā paṭibhānena vā aññataraññatarena vatthunā mā maṃ pare avajāniṃsūti. Yo tattha gehasito takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "anavaññattipaṭisaṃyutto vitakko". (73)

Ekakaṃ.

2. Dukaniddesa

Tattha katamo kodho? Yo kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati "kodho".

Tattha katamo upanāho? Pubbakālaṃ kodho, aparakālaṃ upanāho. Yo evarūpo upanāho upanayhanā upanayhitattaṃ aṭṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā anusaṃsandanā anuppabandhanā daḷhīkammaṃ kodhassa—ayaṃ vuccati "upanāho". (1)

Tattha katamo makkho? Yo makkho makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ—ayaṃ vuccati "makkho".

Tattha katamo paḷāso? Yo paḷāso paḷāsāyanā paḷāsāhāro vivādaṭṭhānaṃ yugaggāho appaṭinissaggo—ayaṃ vuccati "paḷāso". (2)

Tattha katamā issā? Yā paralābhasakkāragarukāramānanavandanapū-

janāsu issā issāyanā issāyitattaṃ usūyā usūyanā usūyitattaṃ—ayaṃ vuccati "issā".

Tattha katamaṃ macchariyaṃ? Pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati "macchariyaṃ". (3)

Tattha katamā māyā? Idhekacco kāyena duccaritaṃ caritvā, vācāya duccaritaṃ caritvā, manasā duccaritaṃ caritvā tassa paṭicchādanahetuṃ pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati. "Mā maṃ jaññā"ti icchati. "Mā maṃ jaññā"ti saṅkappeti. "Mā maṃ jaññā"ti vācaṃ bhāsati. "Mā maṃ jaññā"ti kāyena parakkamati. Yā evarūpā māyā māyāvitā accāsarā vañcanā nikati vikiraṇā pariharaṇā gūhanā parigūhanā chādanā paṭicchādanā anuttānīkammaṃ anāvikammaṃ vocchādanā pāpakiriyā—ayaṃ vuccati "māyā".

Tattha katamaṃ sāṭheyyaṃ? Idhekacco saṭho hoti parisaṭho. Yaṃ tattha saṭhaṃ saṭhatā sāṭheyyaṃ kakkaratā kakkariyaṃ parikkhattatā pārikkhattiyaṃ—idaṃ vuccati "sāṭheyyaṃ". (4)

Tattha katamā avijjā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "avijjā".

Tattha katamā bhavataṇhā? Yo bhavesu bhavacchando bhavarāgo bhavanandī bhavataṇhā bhavasineho bhavapariḷāho bhavamucchā bhavajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "bhavataṇhā". (5)

Tattha katamā bhavadiṭṭhi? "Bhavissati attā ca loko cā"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "bhavadiṭṭhi".

Tattha katamā vibhavadiṭṭhi? "Na bhavissati attā ca loko cā"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "vibhavadiṭṭhi". (6)

Tattha katamā sassatadiṭṭhi? "Sassato attā ca loko cā"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "sassatadiṭṭhi".

Tattha katamā ucchedadiṭṭhi? "Ucchijjissati attā ca loko cā"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "ucchedadiṭṭhi". (7)

Tattha katamā antavādiṭṭhi? "Antavā attā ca loko cā"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "antavādiṭṭhi".

Tattha katamā anantavādiṭṭhi? "Anantavā attā ca loko cā"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "anantavādiṭṭhi". (8)

Tattha katamā pubbantānudiṭṭhi? Pubbantaṃ ārabbha yā uppajjati diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "pubbantānudiṭṭhi".

Tattha katamā aparantānudiṭṭhi? Aparantaṃ ārabbha yā uppajjati diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "aparantānudiṭṭhi". (9)

Tattha katamaṃ ahirikaṃ? Yaṃ na hirīyati hiriyitabbena, na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati "ahirikaṃ".

Tattha katamaṃ anottappaṃ? Yaṃ na ottappati ottappitabbena na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati "anottappaṃ". (10)

Tattha katamā dovacassatā? Sahadhammike vuccamāne dovacassāyaṃ dovacassiyaṃ dovacassatā vippaṭikulaggāhitā vipaccanīkasātatā anādariyaṃ anādaratā agāravatā appatissavatā—ayaṃ vuccati "dovacassatā".

Tattha katamā pāpamittatā? Ye te puggalā assaddhā dussīlā appassutā maccharino duppaññā, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti sampavaṅkatā—ayaṃ vuccati "pāpamittatā". (11)

Tattha katamo anajjavo? Yo anajjavo anajjavatā jimhatā vaṅkatā kuṭilatā—ayaṃ vuccati "anajjavo".

Tattha katamo amaddavo? Yā amudutā amaddavatā kakkhaḷiyaṃ phārusiyaṃ kakkhaḷatā kaṭhinatā ujucittatā amudutā—ayaṃ vuccati "amaddavo". (12)

Tattha katamā akkhanti? Yā akkhanti akkhamanatā anadhivāsanatā caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati "akkhanti".

Tattha katamaṃ asoraccaṃ? Kāyiko vītikkamo vācasiko vītikkamo kāyikavācasiko vītikkamo—idaṃ vuccati "asoraccaṃ". Sabbampi dussīlyaṃ asoraccaṃ. (13)

Tattha katamaṃ asākhalyaṃ? Yā sā vācā kaṇḍakā kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisaṃvattanikā tathārūpiṃ vā-

caṃ bhāsitā hoti. Yā tattha asaṇhavācatā asakhilavācatā pharusavācatā—idaṃ vuccati "asākhalyaṃ".

Tattha katamo appaṭisanthāro? Dve paṭisanthārā—āmisapaṭisanthāro ca dhammapaṭisanthāro ca. Idhekacco appaṭisanthārako hoti āmisapaṭisanthārena vā dhammapaṭisanthārena vā—ayaṃ vuccati "appaṭisanthāro". (14)

Tattha katamā indriyesu aguttadvāratā? Idhekacco cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ, manindriye na saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ agutti agopanā anārakkho asaṃvaro—ayaṃ vuccati "indriyesu aguttadvāratā".

Tattha katamā bhojane amattaññutā? Idhekacco appaṭisaṅkhā ayoniso āhāraṃ āhāreti davāya madāya maṇḍanāya vibhūsanāya. Yā tattha asantuṭṭhitā amattaññutā appaṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati "bhojane amattaññutā". (15)

Tattha katamaṃ muṭṭhassaccaṃ? Yā assati ananussati appaṭissati assati assaraṇatā adhāraṇatā pilāpanatā sammussanatā—idaṃ vuccati "muṭṭhassaccaṃ".

Tattha katamaṃ asampajaññaṃ? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccati "asampajaññaṃ". (16)

Tattha katamā sīlavipatti? Yo kāyiko vītikkamo vācasiko vītikkamo kāyikavācasiko vītikkamo—ayaṃ vuccati "sīlavipatti". Sabbampi dussīlyaṃ sīlavipatti.

Tattha katamā diṭṭhivipatti? "Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ

vuccati "diṭṭhivipatti". Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti. (17)

Tattha katamaṃ ajjhattasaṃyojanaṃ? Pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni — ajjhattasaṃyojanaṃ. Pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni — bahiddhāsaṃyojanaṃ. (18)

Dukaṃ.

3. Tikaniddesa

Tattha katamāni tīṇi akusalamūlāni? Lobho, doso, moho.

Tattha katamo lobho? Yo rāgo sārāgo anunayo anurodho nandī nandirāgo cittassa sārāgo icchā mucchā ajjhosānaṃ gedho parigedho saṅgo paṅko ejā māyā janikā sañjananī sibbinī jālinī saritā visattikā sotaṃ visaṭā āyūhanī dutiyā paṇidhi bhavanetti vanaṃ vanatho santhavo sineho apekkhā paṭibandhu āsā āsīsanā āsīsitattaṃ rūpāsā saddāsā gandhāsā rasāsā phoṭṭhabbāsā lābhāsā dhanāsā puttāsā jīvitāsā jappā abhijappā jappanā jappitattaṃ loluppaṃ loluppāyanā loluppāyitattaṃ pucchañjikatā sādhukamyatā adhammarāgo visamalobho nikanti nikāmanā patthanā pihanā sampatthanā kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā rūpataṇhā arūpataṇhā nirodhataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā ogho yogo gantho upādānaṃ āvaraṇaṃ nīvaraṇaṃ chadanaṃ bandhanaṃ upakkileso anusayo pariyuṭṭhānaṃ latā vevicchaṃ dukkhamūlaṃ dukkhanidānaṃ dukkhappabhavo mārapāso mārabaḷisaṃ māravisayo taṇhānadī taṇhājālaṃ taṇhāgaddulaṃ taṇhāsamuddo abhijjhā lobho akusalamūlaṃ — ayaṃ vuccati "lobho".

Tattha katamo doso? "Anatthaṃ me acarī"ti āghāto jāyati, "anatthaṃ me caratī"ti āghāto jāyati, "anatthaṃ me carissatī"ti āghāto jāyati, "piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissatī"ti āghāto jāyati, "appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissatī"ti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati. Yo evarūpo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa — ayaṃ vuccati "doso".

Tattha katamo moho? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ,

pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ, yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "moho". Imāni tīṇi akusalamūlāni. (1)

Tattha katame tayo akusalavitakkā? Kāmavitakko, byāpādavitakko, vihiṃsāvitakko.

Tattha katamo kāmavitakko? Kāmapaṭisaṃyutto takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "kāmavitakko".

Tattha katamo byāpādavitakko? Byāpādapaṭisaṃyutto takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "byāpādavitakko".

Tattha katamo vihiṃsāvitakko? Vihiṃsāpaṭisaṃyutto takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "vihiṃsāvitakko". Ime tayo akusalavitakkā. (2)

Tattha katamā tisso akusalasaññā? Kāmasaññā, byāpādasaññā, vihiṃsāsaññā.

Tattha katamā kāmasaññā? Kāmapaṭisaṃyuttā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ vuccati "kāmasaññā".

Tattha katamā byāpādasaññā? Byāpādapaṭisaṃyuttā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ— ayaṃ vuccati "byāpādasaññā".

Tattha katamā vihiṃsāsaññā? Vihiṃsāpaṭisaṃyuttā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ— ayaṃ vuccati "vihiṃsāsaññā". Imā tisso akusalasaññā. (3)

Tattha katamā tisso akusaladhātuyo? Kāmadhātu, byāpādadhātu, vihiṃsādhātu.

Tattha katamā kāmadhātu? Kāmavitakko kāmadhātu. Byāpādavitakko byāpādadhātu. Vihiṃsāvitakko vihiṃsādhātu.

Tattha katamo kāmavitakko? Kāmapaṭisaṃyutto takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "kāmavitakko".

Tattha katamo byāpādavitakko? Byāpādapaṭisaṃyutto takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "byāpādavitakko".

Tattha katamo vihiṃsāvitakko? Vihiṃsāpaṭisaṃyutto takko vitakko micchāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "vihiṃsāvitakko". Imā tisso akusaladhātuyo. (4)

Tattha katamāni tīṇi duccaritāni? Kāyaduccaritaṃ, vacīduccaritaṃ, manoduccaritaṃ.

Tattha katamaṃ kāyaduccaritaṃ? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro—idaṃ vuccati "kāyaduccaritaṃ".

Tattha katamaṃ vacīduccaritaṃ? Musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo—idaṃ vuccati "vacīduccaritaṃ".

Tattha katamaṃ manoduccaritaṃ? Abhijjhā, byāpādo, micchādiṭṭhi—idaṃ vuccati "manoduccaritaṃ".

Tattha katamaṃ kāyaduccaritaṃ? Akusalaṃ kāyakammaṃ kāyaduccaritaṃ, akusalaṃ vacīkammaṃ vacīduccaritaṃ, akusalaṃ manokammaṃ manoduccaritaṃ.

Tattha katamaṃ akusalaṃ kāyakammaṃ? Akusalā kāyasañcetanā akusalaṃ kāyakammaṃ, akusalā vacīsañcetanā akusalaṃ vacīkammaṃ, akusalā manosañcetanā akusalaṃ manokammaṃ. Imāni tīṇi duccaritāni. (5)

Tattha katame tayo āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, avijjāsavo.

Tattha katamo kāmāsavo? Yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "kāmāsavo".

Tattha katamo bhavāsavo? Yo bhavesu bhavacchando ... pe ... bhavajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "bhavāsavo".

Tattha katamo avijjāsavo? Dukkhe aññāṇaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāsavo". Ime tayo āsavā. (6)

Tattha katamāni tīṇi saṃyojanāni? Sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso.

Tattha katamā sakkāyadiṭṭhi? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto—rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "sakkāyadiṭṭhi".

Tattha katamā vicikicchā? Satthari kaṅkhati vicikicchati, dhamme kaṅkhati vicikicchati, saṃghe kaṅkhati vicikicchati, sikkhāya kaṅkhati vicikicchati, pubbante kaṅkhati vicikicchati, aparante kaṅkhati vicikicchati, pubbantāparante kaṅkhati vicikicchati, idappaccayatāpaṭic-

casamuppannesu dhammesu kaṅkhati vicikicchati. Yā evarūpā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ thambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati "vicikicchā".

Tattha katamo sīlabbataparāmāso? "Ito bahiddhā samaṇabrāhmaṇānaṃ sīlena suddhi vatena suddhi sīlabbatena suddhī"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "sīlabbataparāmāso". Imāni tīṇi saṃyojanāni. (7)

Tattha katamā tisso taṇhā? Kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā.

Tattha katamā bhavataṇhā? Bhavadiṭṭhisahagato rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "bhavataṇhā".

Tattha katamā vibhavataṇhā? Ucchedadiṭṭhisahagato rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "vibhavataṇhā". Avasesā taṇhā kāmataṇhā.

Tattha katamā kāmataṇhā? Kāmadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "kāmataṇhā".

() Rūpadhātuarūpadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "bhavataṇhā".

() Ucchedadiṭṭhisahagato rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "vibhavataṇhā". Imā tisso taṇhā. (8)

Tattha katamā aparāpi tisso taṇhā? Kāmataṇhā, rūpataṇhā, arūpataṇhā.

Tattha katamā kāmataṇhā? Kāmadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "kāmataṇhā".

Tattha katamā rūpataṇhā? Rūpadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "rūpataṇhā".

Tattha katamā arūpataṇhā? Arūpadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "arūpataṇhā". Imā tisso taṇhā. (9)

Tattha katamā aparāpi tisso taṇhā? Rūpataṇhā, arūpataṇhā, nirodhataṇhā.

Tattha katamā rūpataṇhā? Rūpadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "rūpataṇhā".

Tattha katamā arūpataṇhā? Arūpadhātupaṭisaṃyutto rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "arūpataṇhā".

Tattha katamā nirodhataṇhā? Ucchedadiṭṭhisahagato rāgo sārāgo cittassa sārāgo— ayaṃ vuccati "nirodhataṇhā". Imā tisso taṇhā. (10)

Tattha katamā tisso esanā? Kāmesanā, bhavesanā, brahmacariyesanā.

Tattha katamā kāmesanā? Yo kāmesu kāmacchando ... pe ... kāmajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "kāmesanā".

Tattha katamā bhavesanā? Yo bhavesu bhavacchando ... pe ... bhavajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "bhavesanā".

Tattha katamā brahmacariyesanā? "Sassato loko"ti vā, "asassato loko"ti— vā ... pe ... "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "brahmacariyesanā".

Tattha katamā kāmesanā? Kāmarāgo, tadekaṭṭhaṃ akusalaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ayaṃ vuccati "kāmesanā".

Tattha katamā bhavesanā? Bhavarāgo tadekaṭṭhaṃ akusalaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ayaṃ vuccati "bhavesanā".

Tattha katamā brahmacariyesanā? Antaggāhikā diṭṭhi tadekaṭṭhaṃ akusalaṃ kāyakammaṃ vacīkammaṃ manokammaṃ—ayaṃ vuccati "brahmacariyesanā". Imā tisso esanā. (11)

Tattha katamā tisso vidhā? "Seyyohamasmī"ti vidhā, "sadisohamasmī"ti vidhā, "hīnohamasmī"ti vidhā—imā tisso vidhā. (12)

Tattha katamāni tīṇi bhayāni? Jātibhayaṃ, jarābhayaṃ, maraṇabhayaṃ.

Tattha katamaṃ jātibhayaṃ? Jātiṃ paṭicca bhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso utrāso—idaṃ vuccati "jātibhayaṃ".

Tattha katamaṃ jarābhayaṃ? Jaraṃ paṭicca bhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso utrāso—idaṃ vuccati "jarābhayaṃ".

Tattha katamaṃ maraṇabhayaṃ? Maraṇaṃ paṭicca bhayaṃ bhayānakaṃ chambhitattaṃ lomahaṃso cetaso utrāso—idaṃ vuccati "maraṇabhayaṃ". Imāni tīṇi bhayāni. (13)

Tattha katamāni tīṇi tamāni? Atītaṃ vā addhānaṃ ārabbha kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, anāgataṃ vā addhānaṃ ārabbha kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, etarahi vā paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati—imāni tīṇi tamāni. (14)

Tattha katamāni tīṇi titthāyatanāni? Idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī—"yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo

paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ pubbe katahetū"ti; idha panekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī—"yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ issaranimmānahetū"ti; idha panekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī—"yaṃ kiñcāyaṃ purisapuggalo paṭisaṃvedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, sabbaṃ taṃ ahetu appaccayā"ti—imāni tīṇi titthāyatanāni. (15)

Tattha katame tayo kiñcanā? Rāgo kiñcanaṃ, doso kiñcanaṃ, moho kiñcanaṃ—ime tayo kiñcanā. (16)

Tattha katamāni tīṇi aṅgaṇāni? Rāgo aṅgaṇaṃ, doso aṅgaṇaṃ, moho aṅgaṇaṃ—imāni tīṇi aṅgaṇāni. (17)

Tattha katamāni tīṇi malāni? Rāgo malaṃ, doso malaṃ, moho malaṃ—imāni tīṇi malāni. (18)

Tattha katamāni tīṇi visamāni? Rāgo visamaṃ, doso visamaṃ, moho visamaṃ—imāni tīṇi visamāni. (19)

Tattha katamāni aparānipi tīṇi visamāni? Kāyavisamaṃ, vacīvisamaṃ, manovisamaṃ—imāni tīṇi visamāni. (20)

Tattha katame tayo aggī? Rāgaggi, dosaggi, mohaggi—ime tayo aggī. (21)

Tattha katame tayo kasāvā? Rāgakasāvo, dosakasāvo, mohakasāvo—ime tayo kasāvā. (22)

Tattha katame aparepi tayo kasāvā? Kāyakasāvo, vacīkasāvo, manokasāvo—im tayo kasāvā. (23)

Tattha katamā assādadiṭṭhi? Idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī—"natthi kāmesu doso"ti. So kāmesu pātabyataṃ āpajjati. Ayaṃ vuccati "assādadiṭṭhi".

Tattha katamā attānudiṭṭhi? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto—rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ … pe … saññaṃ … pe … saṅkhāre … pe … viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ … pe … vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "attānudiṭṭhi".

Tattha katamā micchādiṭṭhi? "Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti—yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "micchādiṭṭhi". Sassatadiṭṭhi assādadiṭṭhi, sakkāyadiṭṭhi attānudiṭṭhi, ucchedadiṭṭhi micchādiṭṭhi. (24)

Tattha katamā arati? Pantesu vā senāsanesu aññataraññataresu vā adhikusalesu dhammesu arati aratitā anabhirati anabhiramaṇā ukkaṇṭhitā paritassitā—ayaṃ vuccati "arati".

Tattha katamā vihesā? Idhekacco pāṇinā vā leḍḍunā vā daṇḍena vā satthena vā rajjuyā vā aññataraññatarena satte vihetheti, yā evarūpā hetthanā vihethanā hiṃsanā vihiṃsanā rosanā virosanā parūpaghāto—ayaṃ vuccati "vihesā".

Tattha katamā adhammacariyā? Kāyena adhammacariyāvisamacariyā, vācāya adhammacariyāvisamacariyā, manasā adhammacariyāvisamacariyā—ayaṃ vuccati "adhammacariyā". (25)

Tattha katamā dovacassatā? Sahadhammike vuccamāne dovacassāyaṃ dovacassiyaṃ dovacassatā vippaṭikulaggāhitā vipaccanīkasātatā anādariyaṃ anādaratā agāravatā appatissavatā—ayaṃ vuccati "dovacassatā".

Tattha katamā pāpamittatā? Ye te puggalā assaddhā dussīlā appassutā maccharino duppaññā, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti taṃsampavaṅkatā—ayaṃ vuccati "pāpamittatā".

Tattha katamā nānattasaññā? Kāmasaññā, byāpādasaññā, vihiṃsāsaññā—ayaṃ vuccati "nānattasaññā". Sabbāpi akusalā saññā nānattasaññā. (26)

Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati "uddhaccaṃ".

Tattha katamaṃ kosajjaṃ? Kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu cittassa vossaggo vossaggānuppadānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittachandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo—idaṃ vuccati "kosajjaṃ".

Tattha katamo pamādo? Kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu cittassa vossaggo vossaggānup-

padānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittachandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo, yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ— ayaṃ vuccati "pamādo". (27)

Tattha katamā asantuṭṭhitā? Itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi pañcahi vā kāmaguṇehi asantuṭṭhassa bhiyyokamyatā, yā evarūpā icchā icchāgatā asantuṭṭhitā rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "asantuṭṭhitā".

Tattha katamā asampajaññatā? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—ayaṃ vuccati "asampajaññatā".

Tattha katamā mahicchatā? Itarītaracīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi pañcahi vā kāmaguṇehi asantuṭṭhassa bhiyyokamyatā, yā evarūpā icchā icchāgatā mahicchatā rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "mahicchatā". (28)

Tattha katamaṃ ahirikaṃ? Yaṃ na hirīyati hirīyitabbena, na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati "ahirikaṃ".

Tattha katamaṃ anottappaṃ? Yaṃ na ottappati ottappitabbena, na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati "anottappaṃ".

Tattha katamo pamādo? Kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu cittassa vossaggo vossaggānuppadānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittachandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo, yo evarūpo pamādo pamajjanā pamajjitattaṃ— ayaṃ vuccati "pamādo". (29)

Tattha katamaṃ anādariyaṃ? Yaṃ anādariyaṃ anādaratā agāravatā appatissavatā anaddā anaddāyanā anaddāyitattaṃ asīlyaṃ acittīkāro—idaṃ vuccati "anādariyaṃ".

Tattha katamā dovacassatā? Sahadhammike vuccamāne dovacassāyaṃ dovacassiyaṃ dovacassatā vippaṭikulaggāhitā vipaccanīkasātatā anādariyaṃ anādaratā agāravatā appatissavatā—ayaṃ vuccati "dovacassatā".

Tattha katamā pāpamittatā? Ye te puggalā assaddhā dussīlā appassutā maccharino duppaññā, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā paṭisevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti taṃsampavaṅkatā—ayaṃ vuccati "pāpamittatā". (30)

Tattha katamaṃ assaddhiyaṃ? Idhekacco assaddho hoti, na saddahati buddhaṃ vā dhammaṃ vā saṃghaṃ vā, yaṃ evarūpaṃ assaddhiyaṃ assaddahanā anokappanā anabhippasādo—idaṃ vuccati "assaddhiyaṃ".

Tattha katamā avadaññutā? Pañca macchariyāni—āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—ayaṃ vuccati "avadaññutā".

Tattha katamaṃ kosajjaṃ? Kāyaduccarite vā vacīduccarite vā manoduccarite vā pañcasu vā kāmaguṇesu cittassa vossaggo, vossaggānuppadānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ, bhāvanāya asakkaccakiriyatā asātaccakiriyatā anaṭṭhitakiriyatā olīnavuttitā nikkhittachandatā nikkhittadhuratā anāsevanā abhāvanā abahulīkammaṃ anadhiṭṭhānaṃ ananuyogo pamādo—idaṃ vuccati "kosajjaṃ". (31)

Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati "uddhaccaṃ".

Tattha katamo asaṃvaro? Idhekacco cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ, manindriye na saṃvaraṃ āpajjati—ayaṃ vuccati "asaṃvaro".

Tattha katamaṃ dussīlyaṃ? Kāyiko vītikkamo, vācasiko vītikkamo, kāyikavācasiko vītikkamo—idaṃ vuccati "dussīlyaṃ". (32)

Tattha katamā ariyānaṃ adassanakamyatā? Tattha katame ariyā? Ariyā vuccanti buddhā ca buddhasāvakā ca. Yā imesaṃ ariyānaṃ adassanakamyatā adaṭṭhukamyatā asametukamyatā asamāgantukamyatā—ayaṃ vuccati "ariyānaṃ adassanakamyatā".

Tattha katamā saddhammaṃ asotukamyatā? Tattha katamo saddhammo? Cattāro satipaṭṭhānā, cattāro sammappadhānā, cattāro iddhipādā, pañcindriyāni, pañca balāni, satta bojjhaṅgā, ariyo aṭṭhaṅgiko maggo—ayaṃ vuccati "saddhammo". Yā imassa saddhammassa asotukamyatā asavanakamyatā anuggahetukamyatā adhāretukamyatā—ayaṃ vuccati "saddhammaṃ asotukamyatā".

Tattha katamā upārambhacittatā? Tattha katamo upārambho? Yo upārambho anupārambho upārambhanā anupārambhanā anupārambhitattaṃ uññā avaññā paribhavo randhagavesitā—ayaṃ vuccati "upārambhacittatā". (33)

Tattha katamaṃ muṭṭhassaccaṃ? Yā assati ananussati appaṭissati assati assaraṇatā adhāraṇatā pilāpanatā sammussanatā—idaṃ vuccati "muṭṭhassaccaṃ".

Tattha katamaṃ asampajaññaṃ? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccati "asampajaññaṃ".

Tattha katamo cetaso vikkhepo? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—ayaṃ vuccati "cetaso vikkhepo". (34)

Tattha katamo ayoniso manasikāro? Anicce "niccan"ti ayoniso manasikāro, dukkhe "sukhan"ti ayoniso manasikāro, anattani "attā"ti ayoniso manasikāro, asubhe "subhan"ti ayoniso manasikāro, saccavippaṭikulena vā cittassa āvaṭṭanā anāvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro—ayaṃ vuccati "ayoniso manasikāro".

Tattha katamā kummaggasevanā? Tattha katamo kummaggo? Micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi—ayaṃ vuccati "kummaggo". Yā imassa kummaggassa sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti taṃsampavaṅkatā— ayaṃ vuccati "kummaggasevanā".

Tattha katamaṃ cetaso ca līnattaṃ? Yā cittassa akalyatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnaṃ līyanā līyitattaṃ thinaṃ thiyanā thiy-

itattaṃ cittassa—idaṃ vuccati "cetaso ca līnattaṃ". (35)

Tikaṃ.

4. Catukkaniddesa

Tattha katame cattāro āsavā? Kāmāsavo, bhavāsavo, diṭṭhāsavo, avijjāsavo.

Tattha katamo kāmāsavo? Yo kāmesu kāmacchando kāmarāgo kāmanandī kāmataṇhā kāmasineho kāmapariḷāho kāmamucchā kāmajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "kāmāsavo".

Tattha katamo bhavāsavo? Yo bhavesu bhavacchando ... pe ... bhavajjhosānaṃ—ayaṃ vuccati "bhavāsavo".

Tattha katamo diṭṭhāsavo? "Sassato loko"ti vā, "asassato loko"ti vā, "antavā loko"ti vā, "anantavā loko"ti vā, "taṃ jīvaṃ taṃ sarīran"ti vā, "aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti vā, "hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā, "neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā"ti vā. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—ayaṃ vuccati "diṭṭhāsavo". Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhāsavo.

Tattha katamo avijjāsavo? Dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatā paṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ. Yaṃ evarūpaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ ... pe ... avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ— ayaṃ vuccati "avijjāsavo". Ime cattāro āsavā. (1)

Tattha katame cattāro ganthā ... pe ... cattāro oghā ... pe ... cattāro yogā ... pe ... cattāri upādānāni? Kāmupādānaṃ, diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ.

Tattha katamaṃ kāmupādānaṃ? Yo kāmesu kāmacchando ... pe ... kāmajjhosānaṃ—idaṃ vuccati "kāmupādānaṃ".

Tattha katamaṃ diṭṭhupādānaṃ? "Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ ... pe ... ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "diṭṭhupādānaṃ". Ṭhapetvā sīlabbatupādānañca attavādupādānañca sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhupādānaṃ.

Tattha katamaṃ sīlabbatupādānaṃ? Ito bahiddhā samaṇabrāh-

maṇānaṃ sīlena suddhi vatena suddhi sīlabbatena suddhīti. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "sīlabbatupādānaṃ".

Tattha katamaṃ attavādupādānaṃ? Idha assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto—rūpaṃ attato samanupassati rūpavantaṃ vā attānaṃ attani vā rūpaṃ rūpasmiṃ vā attānaṃ. Vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ attato samanupassati viññāṇavantaṃ vā attānaṃ attani vā viññāṇaṃ viññāṇasmiṃ vā attānaṃ. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ ... pe ... vipariyāsaggāho—idaṃ vuccati "attavādupādānaṃ". Imāni cattāri upādānāni. (2–5)

Tattha katame cattāro taṇhuppādā? Cīvarahetu vā bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati, piṇḍapātahetu vā bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati, senāsanahetu vā bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati, itibhavābhavahetu vā bhikkhuno taṇhā uppajjamānā uppajjati—ime cattāro taṇhuppādā. (6)

Tattha katamāni cattāri agatigamanāni? Chandāgatiṃ gacchati, dosāgatiṃ gacchati, mohāgatiṃ gacchati, bhayāgatiṃ gacchati. Yā evarūpā agati agatigamanaṃ chandagamanaṃ vaggagamanaṃ vārigamanaṃ—imāni cattāri agatigamanāni. (7)

Tattha katame cattāro vipariyāsā? Anicce "niccan"ti saññāvipariyāso cittavipariyāso diṭṭhivipariyāso, dukkhe "sukhan"ti saññāvipariyāso cittavipariyāso diṭṭhivipariyāso, anattani "attā"ti saññāvipariyāso cittavipariyāso diṭṭhivipariyāso, asubhe "subhan"ti saññāvipariyāso cittavipariyāso diṭṭhivipariyāso—ime cattāro vipariyāsā. (8)

Tattha katame cattāro anariyavohārā? Adiṭṭhe diṭṭhavāditā, assute sutavāditā, amute mutavāditā, aviññāte viññātavāditā—ime cattāro anariyavohārā. (9)

Tattha katame aparepi cattāro anariyavohārā? Diṭṭhe adiṭṭhavāditā, sute assutavāditā, mute amutavāditā, viññāte aviññātavāditā—ime cattāro anariyavohārā. (10)

Tattha katamāni cattāri duccaritāni? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo—imāni cattāri duccaritāni. (11)

Tattha katamāni aparānipi cattāri duccaritāni? Musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo—imāni cattāri duccaritāni. (12)

Tattha katamāni cattāri bhayāni? Jātibhayaṃ, jarābhayaṃ, byādhibhayaṃ, maraṇabhayaṃ—imāni cattāri bhayāni. (13)

Tattha katamāni aparānipi cattāri bhayāni? Rājabhayaṃ, corabhayaṃ, aggibhayaṃ, udakabhayaṃ—imāni cattāri bhayāni. (14)

Tattha katamāni aparānipi cattāri bhayāni? Ūmibhayaṃ, kumbhīlabhayaṃ, āvaṭṭabhayaṃ, susukābhayaṃ—imāni cattāri bhayāni. (15)

Tattha katamāni aparānipi cattāri bhayāni? Attānuvādabhayaṃ, parānuvādabhayaṃ, daṇḍabhayaṃ, duggatibhayaṃ—imāni cattāri bhayāni. (16)

Tattha katamā catasso diṭṭhiyo? "Sayaṃkataṃ sukhadukkhan"ti saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "paraṃkataṃ sukhadukkhan"ti saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "sayaṃkatañca paraṃkatañca sukhadukkhan"ti saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhan"ti saccato thetato diṭṭhi uppajjati—imā catasso diṭṭhiyo. (17)

Catukkaṃ.

5. Pañcakaniddesa

Tattha katamāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni? Sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso, kāmacchando, byāpādo—imāni pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni. (1)

Tattha katamāni pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni? Rūparāgo, arūparāgo, māno, uddhaccaṃ, avijjā—imāni pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni. (2)

Tattha katamāni pañca macchariyāni? Āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ—imāni pañca macchariyāni. (3)

Tattha katame pañca saṅgā? Rāgasaṅgo, dosasaṅgo, mohasaṅgo, mānasaṅgo, diṭṭhisaṅgo—ime pañca saṅgā. (4)

Tattha katame pañca sallā? Rāgasallaṃ, dosasallaṃ, mohasallaṃ, mānasallaṃ, diṭṭhisallaṃ—ime pañca sallā. (5)

Tattha katame pañca cetokhilā? Satthari kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, dhamme kaṅkhati vicikicchati nādhimuc-

cati na sampasīdati, saṃghe kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, sikkhāya kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto—ime pañca cetokhilā. (6)

Tattha katame pañca cetaso vinibandhā? Kāme avītarāgo hoti avigatacchando avigatapemo avigatapipāso avigatapariḷāho avigatataṇho; kāye avītarāgo hoti ... rūpe avītarāgo hoti ... yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati; aññataraṃ devanikāyaṃ paṇidhāya brahmacariyaṃ carati—"imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā"ti—ime pañca cetasovinibandhā. (7)

Tattha katamāni pañca nīvaraṇāni? Kāmacchandanīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ, thinamiddhanīvaraṇaṃ, uddhaccakukkuccanīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ—imāni pañca nīvaraṇāni. (8)

Tattha katamāni pañca kammāni ānantarikāni? Mātā jīvitā voropitā hoti, pitā jīvitā voropito hoti, arahanto jīvitā voropito hoti, duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppāditaṃ hoti, saṃgho bhinno hoti—imāni pañca kammāni ānantarikāni. (9)

Tattha katamā pañca diṭṭhiyo? "Saññī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ittheke abhivadanti, "asaññī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ittheke abhivadanti, "nevasaññīnāsaññī attā hoti arogo paraṃ maraṇā"ti ittheke abhivadanti, sato vā pana sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti, diṭṭhadhammanibbānaṃ vā paneke abhivadanti—imā pañca diṭṭhiyo. (10)

Tattha katame pañca verā? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā—ime pañca verā. (11)

Tattha katame pañca byasanā? Ñātibyasanaṃ, bhogabyasanaṃ, rogabyasanaṃ, sīlabyasanaṃ, diṭṭhibyasanaṃ—ime pañca byasanā. (12)

Tattha katame pañca akkhantiyā ādīnavā? Bahuno janassa appiyo hoti amanāpo, verabahulo ca hoti, vajjabahulo ca, sammūḷho kālaṃ karoti, kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati—ime pañca akkhantiyā ādīnavā. (13)

Tattha katamāni pañca bhayāni? Ājīvakabhayaṃ, asilokabhayaṃ,

parisasārajjabhayaṃ, maraṇabhayaṃ, duggatibhayaṃ—imāni pañca bhayāni. (14)

Tattha katame pañca diṭṭhadhammanibbānavādā? Idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī—"yato kho, bho, ayaṃ attā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāreti, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hotī"ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti.

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi 'neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hoti. Taṃ kissa hetu? Kāmā hi, bho, aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā. Tesaṃ vipariṇāmaññathābhāvā uppajjanti sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Yato kho, bho, ayaṃ attā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hotī"ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti.

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hoti. Taṃ kissa hetu? Yadeva tattha vitakkitaṃ vicāritaṃ etena etaṃ oḷārikaṃ akkhāyati. Yato kho, bho, ayaṃ attā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hotī"ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti.

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hoti. Taṃ kissa hetu? Yadeva tattha pītigataṃ cetaso uppilāvitaṃ, etena etaṃ oḷārikaṃ akkhāyati. Yato kho, bho, ayaṃ attā pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hotī"ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti.

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hoti. Taṃ kissa hetu? Yadeva tattha sukhapīti cetaso ābhogo, etena etaṃ oḷārikaṃ akkhāyati. Yato kho, bho, ayaṃ

attā sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā paramadiṭṭhadhammanibbānappatto hotī"ti. Ittheke sato sattassa paramadiṭṭhadhammanibbānaṃ paññapenti. Ime pañca diṭṭhadhammanibbānavādā. (15)

Pañcakaṃ.

6. Chakkaniddesa

Tattha katamāni cha vivādamūlāni? Kodho, makkho, issā, sāṭheyyaṃ, pāpicchatā, sandiṭṭhiparāmāsitā—imāni cha vivādamūlāni. (1)

Tattha katame cha chandarāgā? Chandarāgā gehasitā dhammā. Manāpiyesu rūpesu gehasito rāgo sārāgo cittassa sārāgo, manāpiyesu saddesu ... pe ... manāpiyesu gandhesu ... pe ... manāpiyesu rasesu ... pe ... manāpiyesu phoṭṭhabbesu ... pe ... manāpiyesu dhammesu gehasito rāgo sārāgo cittassa sārāgo—ime cha chandarāgā. (2)

Tattha katamāni cha virodhavatthūni? Amanāpiyesu rūpesu cittassa āghāto paṭighāto caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa, amanāpiyesu saddesu ... pe ... amanāpiyesu gandhesu ... pe ... amanāpiyesu rasesu ... pe ... amanāpiyesu phoṭṭhabbesu ... pe ... amanāpiyesu dhammesu cittassa āghāto paṭighāto caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—imāni cha virodhavatthūni. (3)

Tattha katame cha taṇhākāyā? Rūpataṇhā, saddataṇhā, gandhataṇhā, rasataṇhā, phoṭṭhabbataṇhā, dhammataṇhā—ime cha taṇhākāyā. (4)

Tattha katame cha agāravā? Satthari agāravo viharati appatisso, dhamme agāravo viharati appatisso, saṃghe agāravo viharati appatisso, sikkhāya agāravo viharati appatisso, appamāde agāravo viharati appatisso, paṭisanthāre agāravo viharati appatisso—ime cha agāravā. (5)

Tattha katame cha parihāniyā dhammā? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, saṃsaggārāmatā, papañcārāmatā—ime cha parihāniyā dhammā. (6)

Tattha katame aparepi cha parihāniyā dhammā? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, dovacassatā, pāpamittatā—ime cha parihāniyā dhammā. (7)

Tattha katame cha somanassupavicārā? Cakkhunā rūpaṃ disvā somanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati, sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ...

kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya somanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati—ime cha somanassupavicārā. (8)

Tattha katame cha domanassupavicārā? Cakkhunā rūpaṃ disvā domanassaṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati, sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya domanassaṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati—ime cha domanassupavicārā. (9)

Tattha katame cha upekkhupavicārā? Cakkhunā rūpaṃ disvā upekkhāṭṭhāniyaṃ rūpaṃ upavicarati, sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya upekkhāṭṭhāniyaṃ dhammaṃ upavicarati—ime cha upekkhupavicārā. (10)

Tattha katamāni cha gehasitāni somanassāni? Manāpiyesu rūpesu gehasitaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā, manāpiyesu saddesu ... pe ... manāpiyesu gandhesu ... pe ... manāpiyesu rasesu ... pe ... manāpiyesu phoṭṭhabbesu ... pe ... manāpiyesu dhammesu gehasitaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—imāni cha gehasitāni somanassāni. (11)

Tattha katamāni cha gehasitāni domanassāni? Amanāpiyesu rūpesu gehasitaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā, amanāpiyesu saddesu ... pe ... amanāpiyesu gandhesu ... pe ... amanāpiyesu rasesu ... pe ... amanāpiyesu phoṭṭhabbesu ... pe ... amanāpiyesu dhammesu gehasitaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—imāni cha gehasitāni domanassāni. (12)

Tattha katamā cha gehasitā upekkhā? Upekkhāṭṭhāniyesu rūpesu gehasitaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā, upekkhāṭṭhāniyesu saddesu ... pe ... upekkhāṭṭhāniyesu gandhesu ... pe

... upekkhāṭṭhāniyesu rasesu ... pe ... upekkhāṭṭhāniyesu phoṭṭhabbesu ... pe ... upekkhāṭṭhāniyesu dhammesu gehasitaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—imā cha gehasitā upekkhā. (13)

Tattha katamā cha diṭṭhiyo? "Atthi me attā"ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "natthi me attā"ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "attanā vā attānaṃ sañjānāmī"ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "attanā vā anattānaṃ sañjānāmī"ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, "anattanā vā attānaṃ sañjānāmī"ti vā assa saccato thetato diṭṭhi uppajjati; atha vā panassa evaṃdiṭṭhi hoti—"so me ayaṃ attā vado vedeyyo tatra tatra dīgharattaṃ kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākaṃ paccanubhoti. Na so jāto nāhosi, na so jāto na bhavissati, nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo"ti vā panassa saccato thetato diṭṭhi uppajjati. Imā cha diṭṭhiyo. (14)

Chakkaṃ.

7. Sattakaniddesa

Tattha katame sattānusayā? Kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo—ime satta anusayā. (1)

Tattha katamāni satta saṃyojanāni? Kāmarāgasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, mānasaṃyojanaṃ, diṭṭhisaṃyojanaṃ, vicikicchāsaṃyojanaṃ, bhavarāgasaṃyojanaṃ, avijjāsaṃyojanaṃ—imāni satta saṃyojanāni. (2)

Tattha katamāni satta pariyuṭṭhānāni? Kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ, paṭighapariyuṭṭhānaṃ, mānapariyuṭṭhānaṃ, diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ, vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ, bhavarāgapariyuṭṭhānaṃ, avijjāpariyuṭṭhānaṃ—imāni satta pariyuṭṭhānāni. (3)

Tattha katame satta asaddhammā? Assaddho hoti, ahiriko hoti, anottappī hoti, appassuto hoti, kusīto hoti, muṭṭhassatī hoti, duppañño hoti—ime satta asaddhammā. (4)

Tattha katamāni satta duccaritāni? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo—imāni satta duccaritāni. (5)

Tattha katame satta mānā? Māno, atimāno, mānātimāno, omāno, adhimāno, asmimāno, micchāmāno—ime satta mānā. (6)

Tattha katamā satta diṭṭhiyo? Idhekacco samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī—"yato kho, bho, ayaṃ attā rūpī cātumahābhūtiko mātāpettikasambhavo kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī"ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7.1)

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho bho añño attā dibbo rūpī kāmāvacaro kabaḷīkārabhakkho. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammāsamucchinno hotī"ti. Ittheke bho sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7.2)

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā dibbo rūpī manomayo sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī"ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7.3)

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, añño attā sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī"ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7.4)

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā

samucchinno hoti. Atthi kho, bho, aññо attā sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī"ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7.5)

Tamañño evamāha—"atthi kho, bho, eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, aññо attā sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī"ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. (7.6)

Tamañño evamāha—"atthi kho pana eso attā yaṃ tvaṃ vadesi. 'Neso natthī'ti vadāmi. No ca kho, bho, ayaṃ attā ettāvatā sammā samucchinno hoti. Atthi kho, bho, aññо attā sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanūpago. Taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. Tamahaṃ jānāmi passāmi. So kho, bho, attā yato kāyassa bhedā ucchijjati vinassati na hoti paraṃ maraṇā, ettāvatā kho, bho, ayaṃ attā sammā samucchinno hotī"ti. Ittheke sato sattassa ucchedaṃ vināsaṃ vibhavaṃ paññapenti. Imā satta diṭṭhiyo. (7.7)

Sattakaṃ.

8. Aṭṭhakaniddesa

Tattha katamāni aṭṭha kilesavatthūni? Lobho, doso, moho, māno, diṭṭhi, vicikicchā, thinaṃ, uddhaccaṃ—imāni aṭṭha kilesavatthūni. (1)

Tattha katamāni aṭṭha kusītavatthūni?

Idha bhikkhunā kammaṃ kātabbaṃ hoti. Tassa evaṃ hoti—"kammaṃ kho me kātabbaṃ bhavissati. Kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilamissati. Handāhaṃ nipajjāmī"ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ paṭhamaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhunā kammaṃ kataṃ hoti. Tassa evaṃ hoti—"ahaṃ kho kammaṃ akāsiṃ. Kammaṃ kho pana me karontassa kāyo kilanto.

Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ dutiyaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhunā maggo gantabbo hoti. Tassa evaṃ hoti—“maggo kho me gantabbo bhavissati. Maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilamissati. Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ tatiyaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhunā maggo gato hoti. Tassa evaṃ hoti—“ahaṃ kho maggaṃ agamāsiṃ. Maggaṃ kho pana me gacchantassa kāyo kilanto. Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ catutthaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto na labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti—“ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto nālatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo kilanto akammaññho. Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ pañcamaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhu gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto labhati lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa evaṃ hoti—“ahaṃ kho gāmaṃ vā nigamaṃ vā piṇḍāya caranto alatthaṃ lūkhassa vā paṇītassa vā bhojanassa yāvadatthaṃ pāripūriṃ. Tassa me kāyo kilanto akammaññho māsācitaṃ maññe. Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ chaṭṭhaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhuno uppanno hoti appamattako ābādho. Tassa evaṃ hoti— “uppanno kho me ayaṃ appamattako ābādho. Atthi kappo nipajjituṃ. Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ sattamaṃ kusītavatthu.

Puna caparaṃ bhikkhu gilānā vuṭṭhito hoti aciravuṭṭhito gelaññā. Tassa evaṃ hoti—“ahaṃ kho gilānā vuṭṭhito aciravuṭṭhito gelaññā.

Tassa me kāyo dubbalo akammañño. Handāhaṃ nipajjāmī”ti. So nipajjati; na vīriyaṃ ārabhati appattassa pattiyā, anadhigatassa adhigamāya, asacchikatassa sacchikiriyāya. Idaṃ aṭṭhamaṃ kusītavatthu. Imāni aṭṭha kusītavatthūni. (2)

Tattha katamesu aṭṭhasu lokadhammesu cittassa paṭighāto? Lābhe sārāgo, alābhe paṭivirodho, yase sārāgo, ayase paṭivirodho, pasaṃsāya sārāgo, nindāya paṭivirodho, sukhe sārāgo, dukkhe paṭivirodho—imesu aṭṭhasu lokadhammesu cittassa paṭighāto. (3)

Tattha katame aṭṭha anariyavohārā? Adiṭṭhe diṭṭhavāditā, assute sutavāditā, amute mutavāditā, aviññāte viññātavāditā, diṭṭhe adiṭṭhavāditā, sute assutavāditā, mute amutavāditā, viññāte aviññātavāditā—ime aṭṭha anariyavohārā. (4)

Tattha katame aṭṭha micchattā? Micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi—ime aṭṭha micchattā. (5)

Tattha katame aṭṭha purisadosā? Idha bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno “na sarāmi na sarāmī”ti assatiyāva nibbeṭheti. Ayaṃ paṭhamo purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno codakaṃyeva paṭippharati—“kiṃ nu kho tuyhaṃ bālassa abyattassa bhaṇitena. Tvampi nāma maṃ bhaṇitabbaṃ maññasī”ti. Ayaṃ dutiyo purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno codakaṃyeva paccāropeti—“tvampi khosi itthannāmaṃ āpattiṃ āpanno. Tvaṃ tāva paṭhamaṃ paṭikarohī”ti. Ayaṃ tatiyo purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno aññenāññaṃ paṭicarati, bahiddhā kathaṃ apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Ayaṃ catuttho purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno saṃghamajjhe bāhāvikkhepakaṃ bhaṇati. Ayaṃ pañcamo purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno “nevāhaṃ āpannomhi, na panāhaṃ

anāpannomhī”ti tuṇhībhūto saṃghaṃ viheseti. Ayaṃ chaṭṭho purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno anādiyitvā saṃghaṃ, anādiyitvā codakaṃ, sāpattikova yenakāmaṃ pakkamati. Ayaṃ sattamo purisadoso.

Puna caparaṃ bhikkhū bhikkhuṃ āpattiyā codenti. So bhikkhu bhikkhūhi āpattiyā codīyamāno evamāha—“kiṃ nu kho tumhe āyasmanto atibāḷhaṃ mayi byāvaṭā. Idānāhaṃ sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattissāmī”ti. So sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattitvā evamāha—“idāni kho tumhe āyasmanto attamanā hothā”ti. Ayaṃ aṭṭhamo purisadoso. Ime aṭṭha purisadosā. (6)

Tattha katame aṭṭha asaññīvādā? “Rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—asaññīti naṃ paññapenti; arūpī attā ... pe ... rūpī ca arūpī ca ... pe ... nevarūpīnārūpī ... pe ... “antavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—asaññīti naṃ paññapenti; “anantavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—asaññīti naṃ paññapenti; “antavā ca anantavā ca attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—asaññīti naṃ paññapenti; “nevantavā nānantavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—asaññīti naṃ paññapenti. Ime aṭṭha asaññīvādā. (7)

Tattha katame aṭṭha nevasaññīnāsaññīvādā? “Rūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsaññīti naṃ paññapenti; “arūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsaññīti naṃ paññapenti; “rūpī ca arūpī ca attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsaññīti naṃ paññapenti; “nevarūpīnārūpī attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsañ naṃ paññapenti; “antavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsaññīti naṃ paññapenti; “anantavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsaññīti naṃ paññapenti; “antavā ca anantavā ca attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññī naṃ paññapenti; “nevantavā nānantavā attā hoti arogo paraṃ maraṇā”ti—nevasaññīnāsaññīti naṃ paññapenti. Ime aṭṭha nevasaññīnāsaññīvādā. (8)

Aṭṭhakaṃ.

9. Navakaniddesa

Tattha katamāni nava āghātavatthūni? “Anatthaṃ me acarī”ti āghāto jāyati; “anatthaṃ me caratī”ti āghāto jāyati; “anatthaṃ me carissatī”ti āghāto jāyati; “piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ

carati … pe … anatthaṃ carissatī”ti āghāto jāyati; “appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari … pe … atthaṃ carati … pe … atthaṃ carissatī”ti āghāto jāyati. Imāni nava āghātavatthūni. (1)

Tattha katamāni nava purisamalāni? Kodho, makkho, issā, macchariyaṃ, māyā, sāṭheyyaṃ, musāvādo, pāpicchatā, micchādiṭṭhi—imāni nava purisamalāni. (2)

Tattha katame navavidhā mānā? “Seyyassa seyyohamasmī”ti māno, “seyyassa sadisohamasmī”ti māno, “seyyassa hīnohamasmī”ti māno, “sadisassa seyyohamasmī”ti māno, “sadisassa sadisohamasmī”ti māno, “sadisassa hīnohamasmī”ti māno, “hīnassa seyyohamasmī”ti māno, “hīnassa sadisohamasmī”ti māno, “hīnassa hīnohamasmī”ti māno—ime navavidhā mānā. (3)

Tattha katame nava taṇhāmūlakā dhammā? Taṇhaṃ paṭicca pariyesanā, pariyesanaṃ paṭicca lābho, lābhaṃ paṭicca vinicchayo, vinicchayaṃ paṭicca chandarāgo, chandarāgaṃ paṭicca ajjhosānaṃ, ajjhosānaṃ paṭicca pariggaho, pariggahaṃ paṭicca macchariyaṃ, macchariyaṃ paṭicca ārakkho, ārakkhādhikaraṇaṃ daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivādatuvaṃtuvaṃpesuññamusāvādā aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti—ime nava taṇhāmūlakā dhammā. (4)

Tattha katamāni nava iñjitāni? “Asmī”ti iñjitametaṃ, “ahamasmī”ti iñjitametaṃ, “ayamahamasmī”ti iñjitametaṃ “bhavissan”ti iñjitametaṃ, “rūpī bhavissan”ti iñjitametaṃ, “arūpī bhavissan”ti iñjitametaṃ, “saññī bhavissan”ti iñjitametaṃ, “asaññī bhavissan”ti iñjitametaṃ, “nevasaññīnāsaññī bhavissan”ti iñjitametaṃ— imāni nava iñjitāni. (5)

Tattha katamāni nava maññitāni … pe … nava phanditāni … pe … nava papañcitāni … pe … nava saṅkhatāni? “Asmī”ti saṅkhatametaṃ, “ahamasmī”ti saṅkhatametaṃ, “ayamahamasmī”ti saṅkhatametaṃ, “bhavissan”ti saṅkhatametaṃ, “rūpī bhavissan”ti saṅkhatametaṃ, “arūpī bhavissan”ti saṅkhatametaṃ, “saññī bhavissan”ti saṅkhatametaṃ, “asaññī bhavissan”ti saṅkhatametaṃ, “nevasaññīnāsaññī bhavissan”ti saṅkhatametaṃ—imāni nava saṅkhatāni. (6–9)

Navakaṃ.

10. Dasakaniddesa

Tattha katamāni dasa kilesavatthūni? Lobho, doso, moho, māno, diṭṭhi, vicikicchā, thinaṃ, uddhaccaṃ, ahirikaṃ, anottappaṃ—imāni

dasa kilesavatthūni. (1)

Tattha katamāni dasa āghātavatthūni? "Anatthaṃ me acarī"ti āghāto jāyati, "anatthaṃ me caratī"ti āghāto jāyati, "anatthaṃ me carissatī"ti āghāto jāyati, "piyassa me manāpassa anatthaṃ acari ... pe ... anatthaṃ carati ... pe ... anatthaṃ carissatī"ti āghāto jāyati, "appiyassa me amanāpassa atthaṃ acari ... pe ... atthaṃ carati ... pe ... atthaṃ carissatī"ti āghāto jāyati, aṭṭhāne vā pana āghāto jāyati— imāni dasa āghātavatthūni. (2)

Tattha katame dasa akusalakammapathā? Pāṇātipāto, adinnādānaṃ, kāmesumicchācāro, musāvādo, pisuṇā vācā, pharusā vācā, samphappalāpo, abhijjhā, byāpādo, micchādiṭṭhi—ime dasa akusalakammapathā. (3)

Tattha katamāni dasa saṃyojanāni? Kāmarāgasaṃyojanaṃ, paṭighasaṃyojanaṃ, mānasaṃyojanaṃ, diṭṭhisaṃyojanaṃ, vicikicchāsaṃyojanaṃ, sīlabbataparāmāsasaṃyojanaṃ, bhavarāgasaṃyojanaṃ, issāsaṃyojanaṃ, macchariyasaṃyojanaṃ, avijjāsaṃyojanaṃ—imāni dasa saṃyojanāni. (4)

Tattha katame dasa micchattā? Micchādiṭṭhi, micchāsaṅkappo, micchāvācā, micchākammanto, micchāājīvo, micchāvāyāmo, micchāsati, micchāsamādhi, micchāñāṇaṃ, micchāvimutti—ime dasa micchattā. (5)

Tattha katamā dasavatthukā micchādiṭṭhi? "Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammā paṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti—ayaṃ dasavatthukā micchādiṭṭhi. (6)

Tattha katamā dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi? Sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇāti vā—ayaṃ dasavatthukā antaggāhikā diṭṭhi. (7)

Dasakaṃ.

11. Taṇhāvicaritaniddesa

Tattha katamāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya? Asmīti hoti, itthasmīti hoti, evasmīti hoti, aññathāsmīti hoti, bhavissanti hoti, itthaṃ bhavissanti hoti, evaṃ bhavissanti hoti, aññathā bhavissanti hoti, asasmīti hoti, sātasmīti hoti, siyanti hoti, itthaṃ siyanti hoti, evaṃ siyanti hoti, aññathā siyanti hoti, apāhaṃ siyanti hoti, apāhaṃ itthaṃ siyanti hoti, apāhaṃ evaṃ siyanti hoti, apāhaṃ aññathā siyanti hoti.

Kathañca asmīti hoti? Kañci dhammaṃ anavakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ asmīti chandaṃ paṭilabhati, asmīti mānaṃ paṭilabhati, asmīti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti— itthasmīti vā evasmīti vā aññathāsmīti vā. (1)

Kathañca itthasmīti hoti? Khattiyosmīti vā, brāhmaṇosmīti vā, vessosmīti vā, suddosmīti vā, gahaṭṭhosmīti vā, pabbajitosmīti vā, devosmīti vā, manussosmīti vā, rūpīsmīti vā, arūpīsmīti vā, saññīsmīti vā, asaññīsmīti vā, nevasaññīnāsaññīsmīti vā—evaṃ itthasmīti hoti. (2)

Kathañca evasmīti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo tathāhaṃ khattiyosmīti vā, yathā so brāhmaṇo tathāhaṃ brāhmaṇosmīti vā, yathā so vesso tathāhaṃ vessosmīti vā yathā so suddo tathāhaṃ suddosmīti vā, yathā so gahaṭṭho tathāhaṃ gahaṭṭhosmīti vā, yathā so pabbajito tathāhaṃ pabbajitosmīti vā, yathā so devo tathāhaṃ devosmīti vā, yathā so manusso tathāhaṃ manussosmīti vā, yathā so rūpī tathāhaṃ rūpīsmīti vā, yathā so arūpī tathāhaṃ arūpīsmīti vā, yathā so saññī tathāhaṃ saññīsmīti vā, yathā so asaññī tathāhaṃ asaññīsmīti vā, yathā so nevasaññīnāsaññī tathāhaṃ nevasaññīnāsaññīsmīti vā—evaṃ evasmīti hoti. (3)

Kathañca aññathāsmīti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo nāhaṃ tathā khattiyosmīti vā yathā so brāhmaṇo nāhaṃ tathā brāhmaṇosmīti vā, yathā so vesso nāhaṃ tathā vessosmīti vā, yathā so suddo nāhaṃ tathā suddosmīti vā, yathā so gahaṭṭho nāhaṃ tathā gahaṭṭhosmīti vā, yathā so pabbajito nāhaṃ tathā pabbajitosmīti vā, yathā so devo nāhaṃ tathā devosmīti vā, yathā so manusso nāhaṃ tathā manussosmīti vā, yathā so rūpī nāhaṃ tathā rūpīsmīti vā, yathā so arūpī nāhaṃ tathā arūpīsmīti vā, yathā so saññī nāhaṃ tathā saññīsmīti vā, yathā so asaññī nāhaṃ tathā asaññīsmīti vā, yathā so nevasaññīnāsaññī

nāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññīsmīti vā—evaṃ aññathāsmīti hoti. (4)

Kathañca bhavissanti hoti? Kañci dhammaṃ anavakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ bhavissanti chandaṃ paṭilabhati, bhavissanti mānaṃ paṭilabhati, bhavissanti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti—itthaṃ bhavissanti vā, evaṃ bhavissanti vā, aññathā bhavissanti vā. (5)

Kathañca itthaṃ bhavissanti hoti? Khattiyo bhavissanti vā, brāhmaṇo bhavissanti vā, vesso bhavissanti vā, suddo bhavissanti vā, gahaṭṭho bhavissanti vā, pabbajito bhavissanti vā, devo bhavissanti vā, manusso bhavissanti vā, rūpī bhavissanti vā, arūpī bhavissanti vā, saññī bhavissanti vā, asaññī bhavissanti vā, nevasaññīnāsaññī bhavissanti vā—evaṃ itthaṃ bhavissanti hoti. (6)

Kathañca evaṃ bhavissanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo tathāhaṃ khattiyo bhavissanti vā, yathā so brāhmaṇo tathāhaṃ brāhmaṇo bhavissanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī tathāhaṃ nevasaññīnāsaññī bhavissanti vā—evaṃ bhavissanti hoti. (7)

Kathañca aññathā bhavissanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo nāhaṃ tathā khattiyo bhavissanti vā, yathā so brāhmaṇo nāhaṃ tathā brāhmaṇo bhavissanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī nāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññī bhavissanti vā—evaṃ aññathā bhavissanti hoti. (8)

Kathañca asasmīti hoti? Kañci dhammaṃ anavakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ niccosmi dhuvosmi sassatosmi avipariṇāmadhammosmīti—evaṃ asasmīti hoti. (9)

Kathañca sātasmīti hoti? Kañci dhammaṃ anavakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ ucchijjissāmi vinassissāmi na bhavissāmīti—evaṃ sātasmīti hoti. (10)

Kathañca siyanti hoti? Kañci dhammaṃ anavakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ siyanti chandaṃ paṭilabhati, siyanti mānaṃ paṭilabhati, siyanti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti— itthaṃ siyanti vā, evaṃ siyanti vā, aññathā siyanti vā. (11)

Kathañca itthaṃ siyanti hoti? Khattiyo siyanti vā, brāhmaṇo siyanti vā, vesso siyanti vā, suddo siyanti vā, gahaṭṭho siyanti vā, pabbajito siyanti vā, devo siyanti vā, manusso siyanti vā, rūpī siyanti vā, arūpī siyanti vā, saññī siyanti vā, asaññī siyanti vā, nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ itthaṃ siyanti hoti. (12)

Kathañca evaṃ siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo tathāhaṃ khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo tathāhaṃ brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī tathāhaṃ nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ evaṃ siyanti hoti. (13)

Kathañca aññathā siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo nāhaṃ tathā khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo nāhaṃ tathā brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī nāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññī siyanti vā— evaṃ aññathā siyanti hoti. (14)

Kathañca apāhaṃ siyanti hoti? Kañci dhammaṃ anavakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ apāhaṃ siyanti chandaṃ paṭilabhati, apāhaṃ siyanti mānaṃ paṭilabhati, apāhaṃ siyanti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti—apāhaṃ itthaṃ siyanti vā, apāhaṃ evaṃ siyanti vā, apāhaṃ aññathā siyanti vā. (15)

Kathañca apāhaṃ itthaṃ siyanti hoti? Apāhaṃ khattiyo siyanti vā, apāhaṃ brāhmaṇo siyanti vā, apāhaṃ vesso siyanti vā, apāhaṃ suddo siyanti vā, apāhaṃ gahaṭṭho siyanti vā, apāhaṃ pabbajito siyanti vā, apāhaṃ devo siyanti vā, apāhaṃ manusso siyanti vā, apāhaṃ rūpī siyanti vā, apāhaṃ arūpī siyanti vā, apāhaṃ saññī siyanti vā, apāhaṃ asaññī siyanti vā, apāhaṃ nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ apāhaṃ itthaṃ siyanti hoti. (16)

Kathañca apāhaṃ evaṃ siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo apāhaṃ tathā khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo apāhaṃ tathā brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī apāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ apāhaṃ evaṃ siyanti hoti. (17)

Kathañca apāhaṃ aññathā siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo apāhaṃ na tathā khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo apāhaṃ na tathā brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī apāhaṃ na tathā nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ

apāhaṃ aññathā siyanti hoti. (18)

Imāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya.

Tattha katamāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya? Iminā asmīti hoti, iminā itthasmīti hoti, iminā evasmīti hoti, iminā aññathāsmīti hoti, iminā bhavissanti hoti, iminā itthaṃ bhavissanti hoti, iminā evaṃ bhavissanti hoti, iminā aññathā bhavissanti hoti, iminā asasmīti hoti, iminā sātasmīti hoti, iminā siyanti hoti, iminā itthaṃ siyanti hoti, iminā evaṃ siyanti hoti, iminā aññathā siyanti hoti, iminā apāhaṃ siyanti hoti, iminā apāhaṃ itthaṃ siyanti hoti, iminā apāhaṃ evaṃ siyanti hoti, iminā apāhaṃ aññathā siyanti hoti.

Kathañca iminā asmīti hoti? Kañci dhammaṃ avakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ iminā asmīti chandaṃ paṭilabhati, iminā asmīti mānaṃ paṭilabhati, iminā asmīti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti—iminā itthasmīti vā, iminā evasmīti vā, iminā aññathāsmīti vā. (1)

Kathañca iminā itthasmīti hoti? Iminā khattiyosmīti vā, iminā brāhmaṇosmīti vā, iminā vessosmīti vā, iminā suddosmīti vā, iminā gahaṭṭhosmīti vā, iminā pabbajitosmīti vā, iminā devosmīti vā, iminā manussosmīti vā, iminā rūpīsmīti vā, iminā arūpīsmīti vā, iminā saññīsmīti vā, iminā asaññīsmīti vā, iminā nevasaññīnāsaññīsmīti vā—evaṃ iminā itthasmīti hoti. (2)

Kathañca iminā evasmīti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā tathāhaṃ khattiyosmīti vā, yathā so brāhmaṇo iminā tathāhaṃ brāhmaṇosmīti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā tathāhaṃ nevasaññīnāsaññīsmīti vā— evaṃ iminā evasmīti hoti. (3)

Kathañca iminā aññathāsmīti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā nāhaṃ tathā khattiyosmīti vā, yathā so brāhmaṇo iminā nāhaṃ tathā brāhmaṇosmīti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā nāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññīsmīti vā—evaṃ iminā aññathāsmīti hoti. (4)

Kathañca iminā bhavissanti hoti? Kañci dhammaṃ avakāriṃ karitvā rūpaṃ ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ iminā bhavissanti chandaṃ paṭilabhati, iminā bhavissanti mānaṃ paṭilabhati, iminā bhavissanti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañc-

itāni honti—iminā itthaṃ bhavissanti vā, iminā evaṃ bhavissanti vā, iminā aññathā bhavissanti vā. (5)

Kathañca iminā itthaṃ bhavissanti hoti? Iminā khattiyo bhavissanti vā ... pe ... iminā arūpī bhavissanti vā, iminā saññī bhavissanti vā, iminā asaññī bhavissanti vā, iminā nevasaññīnāsaññī bhavissanti vā—evaṃ iminā itthaṃ bhavissanti hoti. (6)

Kathañca iminā evaṃ bhavissanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā tathāhaṃ khattiyo bhavissanti vā, yathā so brāhmaṇo iminā tathāhaṃ brāhmaṇo bhavissanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā tathāhaṃ nevasaññīnāsaññī bhavissanti vā—evaṃ iminā evaṃ bhavissanti hoti. (7)

Kathañca iminā aññathā bhavissanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā nāhaṃ tathā khattiyo bhavissanti vā, yathā so brāhmaṇo iminā nāhaṃ tathā brāhmaṇo bhavissanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā nāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññī bhavissanti vā—evaṃ iminā aññathā bhavissanti hoti. (8)

Kathañca iminā asasmīti hoti? Kañci dhammaṃ avakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ iminā niccosmi dhuvosmi sassatosmi avipariṇāmadhammosmīti—evaṃ iminā asasmīti hoti. (9)

Kathañca iminā sātasmīti hoti? Kañci dhammaṃ avakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ iminā ucchijjissāmi vinassissāmi na bhavissāmīti—evaṃ iminā sātasmīti hoti. (10)

Kathañca iminā siyanti hoti? Kañci dhammaṃ avakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... pe ... saññaṃ ... pe ... saṅkhāre ... pe ... viññāṇaṃ iminā siyanti chandaṃ paṭilabhati, iminā siyanti mānaṃ paṭilabhati, iminā siyanti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti—iminā itthaṃ siyanti vā, iminā evaṃ siyanti vā, iminā aññathā siyanti vā. (11)

Kathañca iminā itthaṃ siyanti hoti? Iminā khattiyo siyanti vā, iminā brāhmaṇo siyanti vā, iminā vesso siyanti vā, iminā suddo siyanti vā, iminā gahaṭṭho siyanti vā, iminā pabbajito siyanti vā, iminā devo siyanti vā, iminā manusso siyanti vā, iminā rūpī siyanti vā, iminā arūpī siyanti vā, iminā saññī siyanti vā, iminā asaññī siyanti vā, iminā

nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ iminā itthaṃ siyanti hoti. (12)

Kathañca iminā evaṃ siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā tathāhaṃ khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo iminā tathāhaṃ brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā tathāhaṃ nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ iminā evaṃ siyanti hoti. (13)

Kathañca iminā aññathā siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā nāhaṃ tathā khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo iminā nāhaṃ tathā brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā nāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ iminā aññathā siyanti hoti. (14)

Kathañca iminā apāhaṃ siyanti hoti? Kañci dhammaṃ avakāriṃ karitvā rūpaṃ ... pe ... vedanaṃ ... saññaṃ ... saṅkhāre ... viññāṇaṃ iminā apāhaṃ siyanti chandaṃ paṭilabhati, iminā apāhaṃ siyanti mānaṃ paṭilabhati, iminā apāhaṃ siyanti diṭṭhiṃ paṭilabhati. Tasmiṃ sati imāni papañcitāni honti—iminā apāhaṃ itthaṃ siyanti vā, iminā apāhaṃ evaṃ siyanti vā, iminā apāhaṃ aññathā siyanti vā. (15)

Kathañca iminā apāhaṃ itthaṃ siyanti hoti? Iminā apāhaṃ khattiyo siyanti vā, iminā apāhaṃ brāhmaṇo siyanti vā, iminā apāhaṃ vesso siyanti vā, iminā apāhaṃ suddo siyanti vā, iminā apāhaṃ gahaṭṭho siyanti vā, iminā apāhaṃ pabbajito siyanti vā, iminā apāhaṃ devo siyanti vā, iminā apāhaṃ manusso siyanti vā, iminā apāhaṃ rūpī siyanti vā, iminā apāhaṃ arūpī siyanti vā, iminā apāhaṃ saññī siyanti vā, iminā apāhaṃ asaññī siyanti vā, iminā apāhaṃ nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ iminā apāhaṃ itthaṃ siyanti hoti. (16)

Kathañca iminā apāhaṃ evaṃ siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā apāhaṃ tathā khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo iminā apāhaṃ tathā brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā apāhaṃ tathā nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ iminā apāhaṃ evaṃ siyanti hoti. (17)

Kathañca iminā apāhaṃ aññathā siyanti hoti? Parapuggalaṃ upanidhāya yathā so khattiyo iminā apāhaṃ na tathā khattiyo siyanti vā, yathā so brāhmaṇo iminā apāhaṃ na tathā brāhmaṇo siyanti vā ... pe ... yathā so nevasaññīnāsaññī iminā apāhaṃ na tathā nevasaññīnāsaññī siyanti vā—evaṃ iminā apāhaṃ aññathā siyanti hoti. (18)

Imāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya.

Iti imāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni ajjhattikassa upādāya, imāni aṭṭhārasa taṇhāvicaritāni bāhirassa upādāya, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā chattiṃsa taṇhāvicaritāni honti. Iti evarūpāni atītāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, anāgatāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, paccuppannāni chattiṃsa taṇhāvicaritāni, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā aṭṭhataṇhāvicaritasataṃ hoti.

Tattha katamāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni brahmajāle veyyākaraṇe vuttāni bhagavatā? Cattāro sassatavādā, cattāro ekaccasassatikā, cattāro antānantikā, cattāro amarāvikkhepikā, dve adhiccasamuppannikā, soḷasa saññīvādā, aṭṭha asaññīvādā, aṭṭha nevasaññīnāsaññīvādā, satta ucchedavādā, pañca diṭṭhadhammanibbānavādā—imāni dvāsaṭṭhi diṭṭhigatāni brahmajāle veyyākaraṇe vuttāni bhagavatāti.

Khuddakavatthuvibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Indriyavibhaṅga

1. Abhidhammabhājanīya

Bāvīsatindriyāni—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ.

Tattha katamaṃ cakkhundriyaṃ? Yaṃ cakkhu catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso—idaṃ vuccati "cakkhundriyaṃ". (1)

Tattha katamaṃ sotindriyaṃ ... pe ... ghānindriyaṃ ... pe ... jivhindriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ? Yo kāyo catunnaṃ mahābhūtānaṃ upādāya pasādo ... pe ... suñño gāmopeso— idaṃ vuccati "kāyindriyaṃ". (5)

Tattha katamaṃ manindriyaṃ? Ekavidhena manindriyaṃ—phassasampayuttaṃ. Duvidhena manindriyaṃ—atthi sahetukaṃ, atthi ahetukaṃ. Tividhena manindriyaṃ—atthi kusalaṃ, atthi akusalaṃ, atthi abyākataṃ. Catubbidhena manindriyaṃ—atthi kāmāvacaraṃ, atthi rūpāvacaraṃ, atthi arūpāvacaraṃ, atthi apariyāpannaṃ. Pañ-

cavidhena manindriyaṃ—atthi sukhindriyasampayuttaṃ, atthi dukkhindriyasampayuttaṃ, atthi somanassindriyasampayuttaṃ, atthi domanassindriyasampayuttaṃ, atthi upekkhindriyasampayuttaṃ. Chabbidhena manindriyaṃ—cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... manoviññāṇaṃ. Evaṃ chabbidhena manindriyaṃ.

Sattavidhena manindriyaṃ—cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu. Evaṃ sattavidhena manindriyaṃ.

Aṭṭhavidhena manindriyaṃ—cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ atthi sukhasahagataṃ, atthi dukkhasahagataṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu. Evaṃ aṭṭhavidhena manindriyaṃ.

Navavidhena manindriyaṃ—cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ navavidhena manindriyaṃ.

Dasavidhena manindriyaṃ—cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ atthi sukhasahagataṃ, atthi dukkhasahagataṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ dasavidhena manindriyaṃ ... pe ... evaṃ bahuvidhena manindriyaṃ. Idaṃ vuccati "manindriyaṃ". (6)

Tattha katamaṃ itthindriyaṃ? Yaṃ itthiyā itthiliṅgaṃ itthinimittaṃ itthikuttaṃ itthākappo itthattaṃ itthibhāvo—idaṃ vuccati "itthindriyaṃ". (7)

Tattha katamaṃ purisindriyaṃ? Yaṃ purisassa purisaliṅgaṃ purisanimittaṃ purisakuttaṃ purisākappo purisattaṃ purisabhāvo—idaṃ vuccati "purisindriyaṃ". (8)

Tattha katamaṃ jīvitindriyaṃ? Jīvitindriyaṃ duvidhena—atthi rūpajīvitindriyaṃ, atthi arūpajīvitindriyaṃ.

Tattha katamaṃ rūpajīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ vuccati "rūpajīvitindriyaṃ".

Tattha katamaṃ arūpajīvitindriyaṃ? Yo tesaṃ arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā jīvitaṃ jīvitindriyaṃ—idaṃ vuccati "arūpajīvitindriyaṃ". Idaṃ vuccati "jīvitindriyaṃ". (9)

Tattha katamaṃ sukhindriyaṃ? Yaṃ kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā

sukhā vedanā—idaṃ vuccati "sukhindriyaṃ". (10)

Tattha katamaṃ dukkhindriyaṃ? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā— idaṃ vuccati "dukkhindriyaṃ". (11)

Tattha katamaṃ somanassindriyaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— idaṃ vuccati "somanassindriyaṃ". (12)

Tattha katamaṃ domanassindriyaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā— idaṃ vuccati "domanassindriyaṃ". (13)

Tattha katamaṃ upekkhindriyaṃ? Yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā—idaṃ vuccati "upekkhindriyaṃ". (14)

Tattha katamaṃ saddhindriyaṃ? Yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo saddhā saddhindriyaṃ saddhābalaṃ—idaṃ vuccati "saddhindriyaṃ". (15)

Tattha katamaṃ vīriyindriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo ṭhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ—idaṃ vuccati "vīriyindriyaṃ". (16)

Tattha katamaṃ satindriyaṃ? Yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—idaṃ vuccati "satindriyaṃ". (17)

Tattha katamaṃ samādhindriyaṃ? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi— idaṃ vuccati "samādhindriyaṃ". (18)

Tattha katamaṃ paññindriyaṃ? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "paññindriyaṃ". (19)

Tattha katamaṃ anaññātaññassāmītindriyaṃ? Yā tesaṃ dhammānaṃ anaññātānaṃ adiṭṭhānaṃ appattānaṃ aviditānaṃ asacchikatānaṃ sacchikiriyāya paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "anaññātaññassāmītindriyaṃ". (20)

Tattha katamaṃ aññindriyaṃ? Yā tesaṃ dhammānaṃ ñātānaṃ diṭṭhānaṃ pattānaṃ viditānaṃ sacchikatānaṃ sacchikiriyāya paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "aññindriyaṃ". (21)

Tattha katamaṃ aññātāvindriyaṃ? Yā tesaṃ dhammānaṃ aññātāvīnaṃ diṭṭhānaṃ pattānaṃ viditānaṃ sacchikatānaṃ sacchikiriyāya paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ vuccati "aññātāvindriyaṃ". (22)

Abhidhammabhājanīyaṃ.

2. Pañhāpucchaka

Bāvīsatindriyāni—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ.

Bāvīsatīnaṃ indriyānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā … pe … kati saraṇā, kati araṇā?

2.1. Tika

Dasindriyā abyākatā. Domanassindriyaṃ akusalaṃ. Anaññātaññassāmītindriyaṃ kusalaṃ. Cattārindriyā siyā kusalā, siyā abyākatā. Cha indriyā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā. (1)

Dvādasindriyā na vattabbā—"sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Cha indriyā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Tīṇindriyā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Jīvitindriyaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ—"sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. (2)

Sattindriyā nevavipākanavipākadhammadhammā. Tīṇindriyā vipākā.

Dvindriyā vipākadhammadhammā. Aññindriyaṃ siyā vipākaṃ, siyā vipākadhammadhammaṃ. Navindriyā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Navindriyā upādinnupādāniyā. Domanassindriyaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Tīṇindriyā anupādinnaanupādāniyā. Navindriyā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (4)

Navindriyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā. Domanassindriyaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ. Tīṇindriyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. Tīṇindriyā siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. Cha indriyā siyā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Navindriyā avitakkaavicārā. Domanassindriyaṃ savitakkasavicāraṃ. Upekkhindriyaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkaavicāraṃ. Ekādasindriyā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6)

Ekādasindriyā na vattabbā—"pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi. Somanassindriyaṃ siyā pītisahagataṃ na sukhasahagataṃ na upekkhāsahagataṃ, siyā na vattabbaṃ—"pītisahagatan"ti. Cha indriyā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. Cattārindriyā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā, siyā na vattabbā— "pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi. (7)

Pannarasindriyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. Domanassindriyaṃ siyā dassanena pahātabbaṃ, siyā bhāvanāya pahātabbaṃ. Cha indriyā siyā dassanena pahātabbā, siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Pannarasindriyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. Domanassindriyaṃ siyā dassanena pahātabbahetukaṃ, siyā bhāvanāya pahātabbahetukaṃ. Cha indriyā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Dasindriyā nevācayagāmināpacayagāmino. Domanassindriyaṃ ācayagāmi. Anaññātaññassāmītindriyaṃ apacayagāmi. Aññindriyaṃ siyā apacayagāmi, siyā nevācayagāmināpacayagāmi. Navindriyā siyā ācayagāmino, siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino.

(10)

Dasindriyā nevasekkhanāsekkhā. Dvindriyā sekkhā. Aññātāvindriyaṃ asekkhaṃ. Navindriyā siyā sekkhā, siyā asekkhā, siyā nevasekkhanāsekkhā. (11)

Dasindriyā parittā. Tīṇindriyā appamāṇā. Navindriyā siyā parittā, siyā mahaggatā, siyā appamāṇā. (12)

Sattindriyā anārammaṇā. Dvindriyā parittārammaṇā. Tīṇindriyā appamāṇārammaṇā. Domanassindriyaṃ siyā parittārammaṇaṃ siyā mahaggatārammaṇaṃ, na appamāṇārammaṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"parittārammaṇan"tipi, "mahaggatārammaṇan"tipi. Navindriyā siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, siyā appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā—"parittārammaṇā"tipi, "mahaggatārammaṇā"tipi, "appamāṇārammaṇā"tipi. (13)

Navindriyā majjhimā. Domanassindriyaṃ hīnaṃ. Tīṇindriyā paṇītā. Tīṇindriyā siyā majjhimā, siyā paṇītā. Cha indriyā siyā hīnā, siyā majjhimā, siyā paṇītā. (14)

Dasindriyā aniyatā. Anaññātaññassāmītindriyaṃ sammattaniyataṃ. Cattārindriyā siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. Domanassindriyaṃ siyā micchattaniyataṃ, siyā aniyataṃ. Cha indriyā siyā micchattaniyatā, siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Sattindriyā anārammaṇā. Cattārindriyā na vattabbā—"maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. Anaññātaññassāmītindriyaṃ na maggārammaṇaṃ, siyā maggahetukaṃ, siyā maggādhipati, siyā na vattabbaṃ— "maggahetukan"tipi, "maggādhipatī"tipi. Aññindriyaṃ na maggārammaṇaṃ, siyā maggahetukaṃ, siyā maggādhipati, siyā na vattabbaṃ—"maggahetukan"tipi, "maggādhipatī"tipi. Navindriyā siyā maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā—"maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Dasindriyā siyā uppannā, siyā uppādino, na vattabbā—"anuppannā"ti. Dvindriyā siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā—"uppādino"ti. Dasindriyā siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Sattindriyā anārammaṇā. Dvindriyā paccuppannārammaṇā. Tīṇindriyā na vattabbā— "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "pac-

cuppannārammaṇā"tipi. Dasindriyā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā, siyā na vattabbā—"atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Sattindriyā anārammaṇā. Tīṇindriyā bahiddhārammaṇā. Cattārindriyā siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā, aṭṭhindriyā siyā ajjhattārammaṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā, siyā na vattabbā—"ajjhattārammaṇā"tipi, "bahiddhārammaṇā"tipi, "ajjhattabahiddhārammaṇā"tipi. (21)

Pañcindriyā anidassanasappaṭighā. Sattarasindriyā anidassanaappaṭighā. (22)

2.2. 2.2 Duka

2.2.1. Hetugocchaka

Cattārindriyā hetū. Aṭṭhārasindriyā na hetū. Sattindriyā sahetukā. Navindriyā ahetukā. Cha indriyā siyā sahetukā, siyā ahetukā. Sattindriyā hetusampayuttā. Navindriyā hetuvippayuttā. Cha indriyā siyā hetusampayuttā, siyā hetuvippayuttā. Cattārindriyā hetū ceva sahetukā ca. Navindriyā na vattabbā— "hetū ceva sahetukā cā"tipi, "sahetukā ceva na ca hetū"tipi. Tīṇindriyā na vattabbā—"hetū ceva sahetukā cā"ti. Sahetukā ceva na ca hetū. Cha indriyā na vattabbā—"hetū ceva sahetukā cā"ti, siyā sahetukā ceva na ca hetū, siyā na vattabbā—"sahetukā ceva na ca hetū"ti.

Cattārindriyā hetū ceva hetusampayuttā ca. Navindriyā na vattabbā—"hetū ceva hetusampayuttā cā"tipi, "hetusampayuttā ceva na ca hetū"tipi. Tīṇindriyā na vattabbā—"hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Cha indriyā na vattabbā—"hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, siyā hetusampayuttā ceva na ca hetū, siyā na vattabbā—"hetusampayuttā ceva na ca hetū"ti.

Navindriyā na hetū ahetukā. Tīṇindriyā na hetū sahetukā. Cattārindriyā na vattabbā—"na hetū sahetukā"tipi, "na hetū ahetukā"tipi. Cha indriyā siyā na hetū sahetukā, siyā na hetū ahetukā.

2.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā. Saṅkhatā. Anidassanā. Pañcindriyā sappaṭighā. Sattarasindriyā appaṭighā. Sattindriyā rūpā. Cuddasindriyā arūpā. Jīvitin-

driyaṃ siyā rūpaṃ, siyā arūpaṃ. Dasindriyā lokiyā. Tīṇindriyā lokuttarā. Navindriyā siyā lokiyā, siyā lokuttarā; kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

2.2.3. Āsavagocchaka

No āsavā. Dasindriyā sāsavā. Tīṇindriyā anāsavā. Navindriyā siyā sāsavā, siyā anāsavā. Pannarasindriyā āsavavippayuttā. Domanassindriyaṃ āsavasampayuttaṃ. Cha indriyā siyā āsavasampayuttā, siyā āsavavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—"āsavā ceva sāsavā cā"ti, sāsavā ceva no ca āsavā. Tīṇindriyā na vattabbā—"āsavā ceva sāsavā cā"tipi, "sāsavā ceva no ca āsavā"tipi. Navindriyā na vattabbā—"āsavā ceva sāsavā cā"ti, siyā sāsavā ceva no ca āsavā, siyā na vattabbā—"sāsavā ceva no ca āsavā"ti.

Pannarasindriyā na vattabbā—"āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ—"āsavo ceva āsavasampayuttañcā"ti, āsavasampayuttañceva no ca āsavo. Cha indriyā na vattabbā—"āsavā ceva āsavasampayuttā cā"ti, siyā āsavasampayuttā ceva no ca āsavā, siyā na vattabbā—"āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"ti. Navindriyā āsavavippayuttasāsavā. Tīṇindriyā āsavavippayuttaanāsavā. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ—"āsavavippayuttasāsavan"tipi, "āsavavippayuttaanāsavan"tipi. Tīṇindriyā siyā āsavavippayuttasāsavā, siyā āsavavippayuttaanāsavā. Cha indriyā siyā āsavavippayuttasāsavā, siyā āsavavippayuttaanāsavā, siyā na vattabbā—"āsavavippayuttasāsavā"tipi, "āsavavippayuttaanāsavā"tipi.

2.2.4. Saṃyojanagocchaka

No saṃyojanā. Dasindriyā saṃyojaniyā. Tīṇindriyā asaṃyojaniyā. Navindriyā siyā saṃyojaniyā, siyā asaṃyojaniyā. Pannarasindriyā saṃyojanavippayuttā. Domanassindriyaṃ saṃyojanasampayuttaṃ. Cha indriyā siyā saṃyojanasampayuttā, siyā saṃyojanavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā"ti, saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā. Tīṇindriyā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā"tipi, "saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā"tipi. Navindriyā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā"ti, siyā saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā, siyā na vattabbā—"saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā"ti.

Pannarasindriyā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojanasam-

payuttā cā"tipi, "saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā"tipi. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ— "saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañcā"ti, saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanaṃ. Cha indriyā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojanasampayuttā cā"ti, siyā saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā, siyā na vattabbā—"saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā"ti.

Navindriyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā. Tīṇindriyā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ—"saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyan"tipi, "saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyan"tipi. Tīṇindriyā siyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā, siyā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā. Cha indriyā siyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā, siyā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā, siyā na vattabbā—"saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā"tipi, "saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā"tipi.

2.2.5. Ganthagocchaka

No ganthā. Dasindriyā ganthaniyā. Tīṇindriyā aganthaniyā. Navindriyā siyā ganthaniyā, siyā aganthaniyā. Pannarasindriyā ganthavippayuttā. Domanassindriyaṃ ganthasampayuttaṃ. Cha indriyā siyā ganthasampayuttā, siyā ganthavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"ti, ganthaniyā ceva no ca ganthā. Tīṇindriyā na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"tipi, "ganthaniyā ceva no ca ganthā"tipi. Navindriyā na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"ti, siyā ganthaniyā ceva no ca ganthā, siyā na vattabbā— "ganthaniyā ceva no ca ganthā"ti.

Pannarasindriyā na vattabbā—"ganthā ceva ganthasampayuttā cā"tipi, "ganthasampayuttā ceva no ca ganthā"tipi. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ— "gantho ceva ganthasampayuttañcā"ti, ganthasampayuttañceva no ca gantho. Cha indriyā na vattabbā—"ganthā ceva ganthasampayuttā cā"ti, siyā ganthasampayuttā ceva no ca ganthā, siyā na vattabbā—"ganthasampayuttā ceva no ca ganthā"ti.

Navindriyā ganthavippayuttaganthaniyā. Tīṇindriyā ganthavippayuttaaganthaniyā. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ—"ganthavippayuttaganthaniyan"tipi, "ganthavippayuttaaganthaniyan"tipi. Tīṇindriyā siyā ganthavippayuttaganthaniyā, siyā ganthavippayuttaaganthaniyā. Cha indriyā siyā ganthavippayuttaganthaniyā, siyā ganthavippayuttaaganthaniyā, siyā na vattabbā—"ganthavippayuttaganthaniyā"tipi,

“ganthavippayuttaaganthaniyā”tipi.

5.2.2.6– Oghayoganīvaraṇagocchaka

No oghā … pe … no yogā … pe … no nīvaraṇā. Dasindriyā nīvaraṇiyā. Tīṇindriyā anīvaraṇiyā. Navindriyā siyā nīvaraṇiyā, siyā anīvaraṇiyā. Pannarasindriyā nīvaraṇavippayuttā. Domanassindriyaṃ nīvaraṇasampayuttaṃ. Cha indriyā siyā nīvaraṇasampayuttā, siyā nīvaraṇavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—“nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā”ti, nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā. Tīṇindriyā na vattabbā— “nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā”tipi, “nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā”tipi. Navindriyā na vattabbā—“nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā”ti, siyā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā, siyā na vattabbā—“nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā”ti.

Pannarasindriyā na vattabbā—“nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cā”tipi, “nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā”tipi. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ— “nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañcā”ti, nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ. Cha indriyā na vattabbā—“nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cā”ti, siyā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā, siyā na vattabbā— “nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā”ti.

Navindriyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā. Tīṇindriyā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ—“nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyan”tipi, “nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyan”tipi. Tīṇindriyā siyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā, siyā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā. Cha indriyā siyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā, siyā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā, siyā na vattabbā—“nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā”tipi, “nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā”tipi.

2.2.9. Parāmāsagocchaka

No parāmāsā. Dasindriyā parāmaṭṭhā. Tīṇindriyā aparāmaṭṭhā. Navindriyā siyā parāmaṭṭhā, siyā aparāmaṭṭhā. Soḷasindriyā parāmāsavippayuttā. Cha indriyā siyā parāmāsasampayuttā, siyā parāmāsavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—“parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā”ti, parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā. Tīṇindriyā na vattabbā— “parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā”tipi, “parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā”tipi. Navindriyā na vattabbā—“parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā”ti, siyā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā, siyā na vattabbā—“parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā”ti. Dasindriyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā. Tīṇindriyā parāmāsavip-

payuttaaparāmaṭṭhā. Tīṇindriyā siyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā, siyā parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā. Cha indriyā siyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā, siyā parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā, siyā na vattabbā—"parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā"tipi, "parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā"tipi.

2.2.10. Mahantaraduka

Sattindriyā anārammaṇā. Cuddasindriyā sārammaṇā. Jīvitindriyā siyā sārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. Ekavīsatindriyā no cittā. Manindriyaṃ cittaṃ. Terasindriyā cetasikā. Aṭṭhindriyā acetasikā. Jīvitindriyaṃ siyā cetasikaṃ, siyā acetasikaṃ. Terasindriyā cittasampayuttā. Sattindriyā cittavippayuttā. Jīvitindriyaṃ siyā cittasampayuttaṃ, siyā cittavippayuttaṃ. Manindriyaṃ na vattabbaṃ—"cittena sampayuttan"tipi, "cittena vippayuttan"tipi.

Terasindriyā cittasaṃsaṭṭhā. Sattindriyā cittavisaṃsaṭṭhā. Jīvitindriyaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhaṃ, siyā cittavisaṃsaṭṭhaṃ. Manindriyaṃ na vattabbaṃ—"cittena saṃsaṭṭhan"tipi, "cittena visaṃsaṭṭhan"tipi. Terasindriyā cittasamuṭṭhānā. Aṭṭhindriyā no cittasamuṭṭhānā. Jīvitindriyaṃ siyā cittasamuṭṭhānaṃ, siyā no cittasamuṭṭhānaṃ.

Terasindriyā cittasahabhuno. Aṭṭhindriyā no cittasahabhuno. Jīvitindriyaṃ siyā cittasahabhū, siyā no cittasahabhū. Terasindriyā cittānuparivattino. Aṭṭhindriyā no cittānuparivattino. Jīvitindriyaṃ siyā cittānuparivatti, siyā no cittānuparivatti.

Terasindriyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Aṭṭhindriyā no cittasaṃsaṭṭhasamu
Jīvitindriyaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā
naṃ. Terasindriyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Aṭṭhindriyā
no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Jīvitindriyaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamu
nasahabhū, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū. Terasindriyā
cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Aṭṭhindriyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭh
parivattino. Jīvitindriyaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti,
siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti.

2.2.11. Upādānagocchaka

Cha indriyā ajjhattikā. Soḷasindriyā bāhirā. Sattindriyā upādā. Cuddasindriyā no upādā. Jīvitindriyaṃ siyā upādā, siyā no upādā. Navindriyā upādinnā. Cattārindriyā anupādinnā. Navindriyā siyā upādinnā, siyā anupādinnā.

2.2.12. Kilesagocchaka

No upādānā. Dasindriyā upādāniyā. Tīṇindriyā anupādāniyā. Navindriyā siyā upādāniyā, siyā anupādāniyā. Soḷasindriyā upādānavippayuttā. Cha indriyā siyā upādānasampayuttā, siyā upādānavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—"upādānā ceva upādāniyā cā"ti, upādāniyā ceva no ca upādānā. Tīṇindriyā na vattabbā— "upādānā ceva upādāniyā cā"tipi, "upādāniyā ceva no ca upādānā"tipi. Navindriyā na vattabbā—"upādānā ceva upādāniyā cā"ti, siyā upādāniyā ceva no ca upādānā. Dasindriyā siyā upādāniyā ceva no ca upādānā, siyā na vattabbā—"upādāniyā ceva no ca upādānā"ti.

Soḷasindriyā na vattabbā—"upādānā ceva upādānasampayuttā cā"tipi, "upādānasampayuttā ceva no ca upādānā"tipi. Cha indriyā na vattabbā—"upādānā ceva upādānasampayuttā cā"ti, siyā upādānasampayuttā ceva no ca upādānā, siyā na vattabbā—"upādānasampayuttā ceva no ca upādānā"ti. Dasindriyā upādānavippayuttaupādāniyā. Tīṇindriyā upādānavippayuttaanupādāniyā. Tīṇindriyā siyā upādānavippayuttaupādāniyā, siyā upādānavippayuttaanupādāniyā. Cha indriyā siyā upādānavippayuttaupādāniyā, siyā upādānavippayuttaanupādāniyā, siyā na vattabbā—"upādānavippayuttaupādāniyā"tipi, "upādānavippayuttaanupādāniyā"tipi.

2.2.13. Piṭṭhiduka

No kilesā. Dasindriyā saṃkilesikā. Tīṇindriyā asaṃkilesikā. Navindriyā siyā saṃkilesikā, siyā asaṃkilesikā. Pannarasindriyā asaṃkiliṭṭhā. Domanassindriyaṃ saṃkiliṭṭhaṃ. Cha indriyā siyā saṃkiliṭṭhā, siyā asaṃkiliṭṭhā. Pannarasindriyā kilesavippayuttā. Domanassindriyaṃ kilesasampayuttaṃ. Cha indriyā siyā kilesasampayuttā, siyā kilesavippayuttā. Dasindriyā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkilesikā cā"ti, saṃkilesikā ceva no ca kilesā. Tīṇindriyā na vattabbā— "kilesā ceva saṃkilesikā cā"tipi, "saṃkilesikā ceva no ca kilesā"tipi. Navindriyā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkilesikā cā"ti, siyā saṃkilesikā ceva no ca kilesā, siyā na vattabbā—"saṃkilesikā ceva no ca kilesā"ti.

Pannarasindriyā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkiliṭṭhā cā"tipi, "saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā"tipi. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ—"kileso ceva saṃkiliṭṭhañcā"ti, saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso. Cha indriyā na vattabbā— "kilesā ceva saṃkiliṭṭhā cā"ti, siyā saṃkiliṭṭhā ceva no ca

kilesā, siyā na vattabbā—"saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā"ti.

Pannarasindriyā na vattabbā—"kilesā ceva kilesasampayuttā cā"tipi, "kilesasampayuttā ceva no ca kilesā"tipi. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ— "kileso ceva kilesasampayuttañcā"ti, kilesasampayuttañceva no ca kileso. Cha indriyā na vattabbā—"kilesā ceva kilesasampayuttā cā"ti, siyā kilesasampayuttā ceva no ca kilesā, siyā na vattabbā—"kilesasampayuttā ceva no ca kilesā"ti. Navindriyā kilesavippayuttasaṃkilesikā. Tīṇindriyā kilesavippayuttaasaṃkilesikā. Domanassindriyaṃ na vattabbaṃ— "kilesavippayuttasaṃkilesikan"tipi, "kilesavippayuttaasaṃkilesikan"tipi. Tīṇindriyā siyā kilesavippayuttasaṃkilesikā, siyā kilesavippayuttaasaṃkilesikā. Cha indriyā siyā kilesavippayuttasaṃkilesikā, siyā kilesavippayuttaasaṃkilesikā, siyā na vattabbā—"kilesavippayuttasaṃkilesikā"tipi, "kilesavippayuttaasaṃkilesikā"tipi. (12)

Pannarasindriyā na dassanena pahātabbā. Sattindriyā siyā dassanena pahātabbā, siyā na dassanena pahātabbā. Pannarasindriyā na bhāvanāya pahātabbā. Sattindriyā siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā na bhāvanāya pahātabbā. Pannarasindriyā na dassanena pahātabbahetukā. Sattindriyā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā na dassanena pahātabbahetukā. Pannarasindriyā na bhāvanāya pahātabbahetukā. Sattindriyā siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā na bhāvanāya pahātabbahetukā.

Navindriyā avitakkā. Domanassindriyaṃ savitakkaṃ. Dvādasindriyā siyā savitakkā, siyā avitakkā. Navindriyā avicārā. Domanassindriyaṃ savicāraṃ. Dvādasindriyā siyā savicārā, siyā avicārā. Ekādasindriyā appītikā. Ekādasindriyā siyā sappītikā, siyā appītikā. Ekādasindriyā na pītisahagatā. Ekādasindriyā siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Dvādasindriyā na sukhasahagatā. Dasindriyā siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Dvādasindriyā na upekkhāsahagatā. Dasindriyā siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā.

Dasindriyā kāmāvacarā. Tīṇindriyā na kāmāvacarā. Navindriyā siyā kāmāvacarā, siyā na kāmāvacarā. Terasindriyā na rūpāvacarā. Navindriyā siyā rūpāvacarā, siyā na rūpāvacarā. Cuddasindriyā na arūpāvacarā. Aṭṭhindriyā siyā arūpāvacarā, siyā na arūpāvacarā. Dasindriyā pariyāpannā. Tīṇindriyā apariyāpannā. Navindriyā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā. Ekādasindriyā aniyyānikā. Anaññātaññassāmītin-

driyaṃ niyyānikaṃ. Dasindriyā siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Dasindriyā aniyatā. Anaññātaññassāmītindriyaṃ niyataṃ. Ekādasindriyā siyā niyatā, siyā aniyatā. Dasindriyā sauttarā. Tīṇindriyā anuttarā. Navindriyā siyā sauttarā, siyā anuttarā. Pannarasindriyā araṇā. Domanassindriyaṃ saraṇaṃ. Cha indriyā siyā saraṇā, siyā araṇāti. (13)

Pañhāpucchakaṃ.

Indriyavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Satipaṭṭhānavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Cattāro satipaṭṭhānā—idha bhikkhu ajjhattaṃ kāye kāyānupassī viharati bahiddhā kāye kāyānupassī viharati ajjhattabahiddhā kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, ajjhattaṃ vedanāsu vedanānupassī viharati bahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati ajjhattabahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, ajjhattaṃ citte cittānupassī viharati bahiddhā citte cittānupassī viharati ajjhattabahiddhā citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, ajjhattaṃ dhammesu dhammānupassī viharati bahiddhā dhammesu dhammānupassī viharati ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

1.1. Kāyānupassanāniddesa

Kathañca bhikkhu ajjhattaṃ kāye kāyānupassī viharati? Idha bhikkhu ajjhattaṃ kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati—“ atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan”ti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā bahiddhā kāye cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu bahiddhā kāye kāyānupassī viharati? Idha bhikkhu bahiddhā kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ

pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati—"atthissa kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan"ti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā ajjhattabahiddhā kāye cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu ajjhattabahiddhā kāye kāyānupassī viharati? Idha bhikkhu ajjhattabahiddhā kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati—"atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco, maṃsaṃ nhāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ, hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ, antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo, assu vasā kheḷo siṅghāṇikā lasikā muttan"ti. Evaṃ bhikkhu ajjhattabahiddhā kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

"Anupassī"ti. Tattha katamā anupassanā? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "anupassanā". Imāya anupassanāya upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "anupassī"ti.

"Viharatī"ti. Iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "viharatī"ti.

"Ātāpī"ti. Tattha katamo ātāpo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo— ayaṃ vuccati "ātāpo". Iminā ātāpena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "ātāpī"ti.

"Sampajāno"ti. Tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "sampajaññaṃ". Iminā sampajaññena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "sampajāno"ti.

"Satimā"ti. Tattha katamā sati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati—ayaṃ vuccati "sati". Imāya satiyā upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "satimā"ti.

"Vineyya loke abhijjhādomanassan"ti. Tattha katamo loko? Sveva

kāyo loko. Pañcapi upādānakkhandhā loko. Ayaṃ vuccati "loko". Tattha katamā abhijjhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "abhijjhā". Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "domanassaṃ". Iti ayañca abhijjhā idañca domanassaṃ imamhi loke vinītā honti paṭivinītā santā samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti.

Kāyānupassanāniddeso.

1.2. Vedanānupassanāniddesa

Kathañca bhikkhu ajjhattaṃ vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha bhikkhu sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno "sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno "dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, sāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno "sāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamāno "nirāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, sāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno "sāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamāno "nirāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, sāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno "sāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamāno "nirāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayāmī"ti pajānāti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā bahiddhā vedanāsu cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu bahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha bhikkhu sukhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "sukhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, dukkhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "dukkhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, sāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "sāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "nirāmisaṃ sukhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, sāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ

vedayamānaṃ "sāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "nirāmisaṃ dukkhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, sāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "sāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayamānaṃ "nirāmisaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vedayatī"ti pajānāti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā ajjhattabahiddhā vedanāsu cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu ajjhattabahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha bhikkhu sukhaṃ vedanaṃ "sukhā vedanā"ti pajānāti, dukkhaṃ vedanaṃ "dukkhā vedanā"ti pajānāti, adukkhamasukhaṃ vedanaṃ "adukkhamasukhā vedanā"ti pajānāti, sāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ "sāmisā sukhā vedanā"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā sukhaṃ vedanaṃ "nirāmisā sukhā vedanā"ti pajānāti, sāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ "sāmisā dukkhā vedanā"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā dukkhaṃ vedanaṃ "nirāmisā dukkhā vedanā"ti pajānāti, sāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ "sāmisā adukkhamasukhā vedanā"ti pajānāti, nirāmisaṃ vā adukkhamasukhaṃ vedanaṃ "nirāmisā adukkhamasukhā vedanā"ti pajānāti. Evaṃ bhikkhu ajjhattabahiddhā vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

"Anupassī"ti ... pe ... "viharatī"ti ... pe ... "ātāpī"ti ... pe ... "sampajāno"ti ... pe ... "satimā"ti ... pe ... "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti. Tattha katamo loko? Sāyeva vedanā loko. Pañcapi upādānakkhandhā loko. Ayaṃ vuccati "loko". Tattha katamā abhijjhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "abhijjhā". Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "domanassaṃ". Iti ayañca abhijjhā idañca domanassaṃ imamhi loke vinītā honti paṭivinītā santā samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti.

Vedanānupassanāniddeso.

1.3. Cittānupassanāniddesa

Kathañca bhikkhu ajjhattaṃ citte cittānupassī viharati? Idha bhikkhu

sarāgaṃ vā cittaṃ "sarāgaṃ me cittan"ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ "vītarāgaṃ me cittan"ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ "sadosaṃ me cittan"ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ "vītadosaṃ me cittan"ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ "samohaṃ me cittan"ti pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ "vītamohaṃ me cittan"ti pajānāti, saṃkhittaṃ vā cittaṃ "saṃkhittaṃ me cittan"ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ "vikkhittaṃ me cittan"ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ "mahaggataṃ me cittan"ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ "amahaggataṃ me cittan"ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ "sauttaraṃ me cittan"ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ "anuttaraṃ me cittan"ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ "samāhitaṃ me cittan"ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ "asamāhitaṃ me cittan"ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ "vimuttaṃ me cittan"ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ "avimuttaṃ me cittan"ti pajānāti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā bahiddhā citte cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu bahiddhā citte cittānupassī viharati? Idha bhikkhu sarāgaṃ vāssa cittaṃ "sarāgamassa cittan"ti pajānāti, vītarāgaṃ vāssa cittaṃ "vītarāgamassa cittan"ti pajānāti, sadosaṃ vāssa cittaṃ "sadosamassa cittan"ti pajānāti, vītadosaṃ vāssa cittaṃ "vītadosamassa cittan"ti pajānāti, samohaṃ vāssa cittaṃ "samohamassa cittan"ti pajānāti, vītamohaṃ vāssa cittaṃ "vītamohamassa cittan"ti pajānāti, saṃkhittaṃ vāssa cittaṃ "saṃkhittamassa cittan"ti pajānāti, vikkhittaṃ vāssa cittaṃ "vikkhittamassa cittan"ti pajānāti, mahaggataṃ vāssa cittaṃ "mahaggatamassa cittan"ti pajānāti, amahaggataṃ vāssa cittaṃ "amahaggatamassa cittan"ti pajānāti, sauttaraṃ vāssa cittaṃ "sauttaramassa cittan"ti pajānāti, anuttaraṃ vāssa cittaṃ "anuttaramassa cittan"ti pajānāti, samāhitaṃ vāssa cittaṃ "samāhitamassa cittan"ti pajānāti, asamāhitaṃ vāssa cittaṃ "asamāhitamassa cittan"ti pajānāti, vimuttaṃ vāssa cittaṃ "vimuttamassa cittan"ti pajānāti, avimuttaṃ vāssa cittaṃ "avimuttamassa cittan"ti pajānāti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā ajjhattabahiddhā citte cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu ajjhattabahiddhā citte cittānupassī viharati?

Idha bhikkhu sarāgaṃ vā cittaṃ "sarāgaṃ cittan"ti pajānāti, vītarāgaṃ vā cittaṃ "vītarāgaṃ cittan"ti pajānāti, sadosaṃ vā cittaṃ "sadosaṃ cittan"ti pajānāti, vītadosaṃ vā cittaṃ "vītadosaṃ cittan"ti pajānāti, samohaṃ vā cittaṃ "samohaṃ cittan"ti pajānāti, vītamohaṃ vā cittaṃ "vītamohaṃ cittan"ti pajānāti, saṃkhittaṃ vā cittaṃ "saṃkhittaṃ cittan"ti pajānāti, vikkhittaṃ vā cittaṃ "vikkhittaṃ cittan"ti pajānāti, mahaggataṃ vā cittaṃ "mahaggataṃ cittan"ti pajānāti, amahaggataṃ vā cittaṃ "amahaggataṃ cittan"ti pajānāti, sauttaraṃ vā cittaṃ "sauttaraṃ cittan"ti pajānāti, anuttaraṃ vā cittaṃ "anuttaraṃ cittan"ti pajānāti, samāhitaṃ vā cittaṃ "samāhitaṃ cittan"ti pajānāti, asamāhitaṃ vā cittaṃ "asamāhitaṃ cittan"ti pajānāti, vimuttaṃ vā cittaṃ "vimuttaṃ cittan"ti pajānāti, avimuttaṃ vā cittaṃ "avimuttaṃ cittan"ti pajānāti. Evaṃ bhikkhu ajjhattabahiddhā citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

"Anupassī"ti ... pe ... "viharatī"ti ... pe ... "ātāpī"ti ... pe ... "sampajāno"ti ... pe ... "satimā"ti ... pe ... "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti. Tattha katamo loko? Taṃyeva cittaṃ loko. Pañcapi upādānakkhandhā loko. Tattha katamā abhijjhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "abhijjhā". Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "domanassaṃ". Iti ayañca abhijjhā idañca domanassaṃ imamhi loke vinītā honti paṭivinītā santā samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti.

Cittānupassanāniddeso.

1.4. Dhammānupassanāniddesa

Kathañca bhikkhu ajjhattaṃ dhammesu dhammānupassī viharati? Idha bhikkhu santaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ "atthi me ajjhattaṃ kāmacchando"ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ kāmacchandaṃ "natthi me ajjhattaṃ kāmacchando"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. Santaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ ... pe ... santaṃ vā ajjhattaṃ thinamiddhaṃ ... pe ... santaṃ

vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ … pe … santaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ "atthi me ajjhattaṃ vicikicchā"ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ "natthi me ajjhattaṃ vicikicchā"ti pajānāti, yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā ajjhattaṃ satisambojjhaṅgaṃ "atthi me ajjhattaṃ satisambojjhaṅgo"ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ satisambojjhaṅgaṃ "natthi me ajjhattaṃ satisambojjhaṅgo"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti, santaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ … pe … santaṃ vā ajjhattaṃ vīriyasambojjhaṅgaṃ … pe … santaṃ vā ajjhattaṃ pītisambojjhaṅgaṃ … pe … santaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ … pe … santaṃ vā ajjhattaṃ samādhisambojjhaṅgaṃ … pe … santaṃ vā ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ "atthi me ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgo"ti pajānāti, asantaṃ vā ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgaṃ "natthi me ajjhattaṃ upekkhāsambojjhaṅgo"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti, tañca pajānāti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā bahiddhā dhammesu cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu bahiddhā dhammesu dhammānupassī viharati? Idha bhikkhu santaṃ vāssa kāmacchandaṃ "atthissa kāmacchando"ti pajānāti, asantaṃ vāssa kāmacchandaṃ "natthissa kāmacchando"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. Santaṃ vāssa byāpādaṃ … pe … santaṃ vāssa thinamiddhaṃ … pe … santaṃ vāssa uddhaccakukkuccaṃ … pe … santaṃ vāssa vicikicchaṃ "atthissa vicikicchā"ti pajānāti, asantaṃ vāssa vicikicchaṃ "natthissa vicikicchā"ti pajānāti, yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ

anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vāssa satisambojjhaṅgaṃ "atthissa satisambojjhaṅgo"ti pajānāti, asantaṃ vāssa satisambojjhaṅgaṃ "natthissa satisambojjhaṅgo"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. Santaṃ vāssa dhammavicayasambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vāssa vīriyasambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vāssa pītisambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vāssa passaddhisambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vāssa samādhisambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vāssa upekkhāsambojjhaṅgaṃ "atthissa upekkhāsambojjhaṅgo"ti pajānāti, asantaṃ vāssa upekkhāsambojjhaṅgaṃ "natthissa upekkhāsambojjhaṅgo"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. So taṃ nimittaṃ āsevati bhāveti bahulīkaroti, svāvatthitaṃ vavatthapeti. So taṃ nimittaṃ āsevitvā bhāvetvā bahulīkaritvā svāvatthitaṃ vavatthapetvā ajjhattabahiddhā dhammesu cittaṃ upasaṃharati.

Kathañca bhikkhu ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharati? Idha bhikkhu santaṃ vā kāmacchandaṃ "atthi kāmacchando"ti pajānāti, asantaṃ vā kāmacchandaṃ "natthi kāmacchando"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti. Santaṃ vā byāpādaṃ ... pe ... santaṃ vā thinamiddhaṃ ... pe ... santaṃ vā uddhaccakukkuccaṃ ... pe ... santaṃ vā vicikicchaṃ "atthi vicikicchā"ti pajānāti, asantaṃ vā vicikicchaṃ "natthi vicikicchā"ti pajānāti, yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti tañca pajānāti, yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ anuppādo hoti tañca pajānāti.

Santaṃ vā satisambojjhaṅgaṃ "atthi satisambojjhaṅgo"ti pajānāti, asantaṃ vā satisambojjhaṅgaṃ "natthi satisambojjhaṅgo"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. Santaṃ vā dhammavicayasambojjhaṅgaṃ ... pe

... santaṃ vā vīriyasambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vā pītisambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vā passaddhisambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vā samādhisambojjhaṅgaṃ ... pe ... santaṃ vā upekkhāsambojjhaṅgaṃ "atthi upekkhāsambojjhaṅgo"ti pajānāti, asantaṃ vā upekkhāsambojjhaṅgaṃ "natthi upekkhāsambojjhaṅgo"ti pajānāti, yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañca pajānāti, yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhaṅgassa bhāvanāya pāripūrī hoti tañca pajānāti. Evaṃ bhikkhu ajjhattabahiddhā dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

"Anupassī"ti. Tattha katamā anupassanā? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati "anupassanā". Imāya anupassanāya upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "anupassī"ti.

"Viharatī"ti. Iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "viharatī"ti.

"Ātāpī"ti. Tattha katamo ātāpo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo— ayaṃ vuccati "ātāpo". Iminā ātāpena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "ātāpī"ti.

"Sampajāno"ti. Tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "sampajaññaṃ". Iminā sampajaññena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "sampajāno"ti.

"Satimā"ti. Tattha katamā sati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati—ayaṃ vuccati "sati". Imāya satiyā upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "satimā"ti.

"Vineyya loke abhijjhādomanassan"ti. Tattha katamo loko? Teva dhammā loko. Pañcapi upādānakkhandhā loko. Ayaṃ vuccati "loko". Tattha katamā abhijjhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "abhijjhā". Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "domanassaṃ". Iti ayañca abhijjhā idañca domanassaṃ imamhi loke vinītā honti paṭivinītā santā samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "vineyya loke abhijjhādomanassan"ti.

Dhammānupassanāniddeso. Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Cattāro satipaṭṭhānā—idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati, vedanāsu vedanānupassī viharati, citte cittānupassī viharati, dhammesu dhammānupassī viharati.

Kathañca bhikkhu kāye kāyānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ kāye kāyānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ vedanāsu vedanānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu citte cittānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ citte cittānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ dhammesu dhammānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ satipaṭṭhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ dhammesu dhammānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Cattāro satipaṭṭhānā—idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati, vedanāsu vedanānupassī viharati, citte cittānupassī viharati, dhammesu dhammānupassī viharati.

Kathañca bhikkhu kāye kāyānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ kāye kāyānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ vedanāsu vedanānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu citte cittānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi

... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ citte cittānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Kathañca bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ dhammesu dhammānupassī, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ satipaṭṭhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "satipaṭṭhānaṃ". Avasesā dhammā satipaṭṭhānasampayuttā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Cattāro satipaṭṭhānā—idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhi-

jjhādomanassaṃ, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ.

Catunnaṃ satipaṭṭhānānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Siyā kusalā, siyā abyākatā ... pe .... Siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Siyā vipākā siyā vipākadhammadhammā. Anupādinnaanupādāniyā. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. Siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. Siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāminā-pacayagāmino. Siyā sekkhā, siyā asekkhā. Appamāṇā. Appamāṇārammaṇā. Paṇītā. Siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. Na maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. Siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. Na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. Bahiddhārammaṇā. Anidassanaappaṭighā.

3.2. Duka

Na hetū. Sahetukā. Hetusampayuttā. Na vattabbā hetū ceva sahetukā cāti, sahetukā ceva na ca hetū. Na vattabbā hetū ceva hetusampayuttā cāti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Na hetū sahetukā.

Sappaccayā. Saṅkhatā. Anidassanā. Appaṭighā. Arūpā. Lokuttarā. Kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā. No āsavā. Anāsavā. Āsavavippayuttā. Na vattabbā "āsavā ceva sāsavā cā"tipi, "sāsavā ceva no ca āsavā"tipi. Na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Āsavavippayuttā. Anāsavā. No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ... sārammaṇā. No cittā. Cetasikā. Cittasampayuttā. Cittasaṃsaṭṭhā. Cittasamuṭṭhānā. Cittasahabhuno. Cittānuparivattino. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Bāhirā. No

upādā. Anupādinnā. No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā, na bhāvanāya pahātabbā. Na dassanena pahātabbahetukā. Na bhāvanāya pahātabbahetukā.

Siyā savitakkā, siyā avitakkā. Siyā savicārā, siyā avicārā. Siyā sappītikā, siyā appītikā. Siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā. Na kāmāvacarā. Na rūpāvacarā. Na arūpāvacarā. Apariyāpannā. Siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Siyā niyatā, siyā aniyatā. Anuttarā. Araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Satipaṭṭhānavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Sikkhāpadavibhaṅga

1. Abhidhammabhājanīya

Pañca sikkhāpadāni—pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ, adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ, musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye pāṇātipātā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā cetanāya sampayuttā.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ pāṇātipātā viramantassa, yo tasmiṃ samaye phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye

kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye pāṇātipātā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā cetanāya sampayuttā.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena pāṇātipātā viramantassa phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Tattha katamaṃ adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ ... pe ... kāmesumicchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ ... pe ... musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yā tasmiṃ samaye surāmerayamajjapamādaṭṭhānā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā.

Tattha katamaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ, yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī

sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā cetanāya sampayuttā.

Tattha katamaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yo tasmiṃ samaye phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Tattha katamaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yā tasmiṃ samaye surāmerayamajjapamādaṭṭhānā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā.

Tattha katamaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā cetanāya sampayuttā.

Tattha katamaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yo tasmiṃ samaye phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Pañca sikkhāpadāni—pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ, adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ, musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... chandādhipateyyaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ ... cittādhipateyyaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye pāṇātipātā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... chandādhipateyyaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ ... cittādhipateyyaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye cetanā sañcetanā sañcetayitattaṃ— idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā cetanāya sampayuttā.

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... chandādhipateyyaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ ... cittādhipateyyaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ pāṇātipātā viramantassa, yo tasmiṃ samaye phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Tattha katamaṃ pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena

... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... chandādhipateyyaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ ... cittādhipateyyaṃ ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ pāṇātipātā viramantassa, yā tasmiṃ samaye pāṇātipātā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā cetanāya sampayuttā ... pe ... phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Tattha katamaṃ adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ ... pe ... kāmesumicchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ ... pe ... musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... chandādhipateyyaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ ... cittādhipateyyaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīmaṃsādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yā tasmiṃ samaye surāmerayamajjapamādaṭṭhānā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto— idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā cetanāya sampayuttā ... pe ... phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Tattha katamaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasam-

payuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... chandādhipateyyaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ ... cittādhipateyyaṃ ... chandādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... vīriyādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ ... paṇītaṃ ... cittādhipateyyaṃ hīnaṃ ... majjhimaṃ paṇītaṃ surāmerayamajjapamādaṭṭhānā viramantassa, yā tasmiṃ samaye surāmerayamajjapamādaṭṭhānā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ". Avasesā dhammā veramaṇiyā sampayuttā ... pe ... avasesā dhammā cetanāya sampayuttā ... pe ... phasso ... pe ... paggāho avikkhepo—idaṃ vuccati "surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ".

Katame dhammā sikkhā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā sikkhā.

Katame dhammā sikkhā? Yasmiṃ samaye kāmāvacaraṃ kusalaṃ cittaṃ uppannaṃ hoti somanassasahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... somanassasahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇasampayuttaṃ sasaṅkhārena ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ ñāṇavippayuttaṃ sasaṅkhārena rūpārammaṇaṃ vā ... pe ... dhammārammaṇaṃ vā yaṃ yaṃ vā panārabbha, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā sikkhā.

Katame dhammā sikkhā? Yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ... pe ... arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti ... pe ... lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā sikkhā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

2. Pañhāpucchaka

Pañca sikkhāpadāni—pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ, adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ, kāmesumicchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ, musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇī sikkhāpadaṃ.

Pañcannaṃ sikkhāpadānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

2.1. Tika

Kusalāyeva. (1)

Siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Vipākadhammadhammā. (3)

Anupādinnupādāniyā. (4)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā. (5)

Savitakkasavicārā. (6)

Siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Ācayagāmino. (10)

Nevasekkhanāsekkhā. (11)

Parittā. (12)

Parittārammaṇā. (13)

Majjhimā. (14)

Aniyatā. (15)

Na vattabbā maggārammaṇātipi, maggahetukātipi, maggādhipatinotipi. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā uppādinoti. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Paccuppannārammaṇā. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Bahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

2.2. 2.2 Duka

2.2.1. Hetugocchaka

Na hetū sahetukā, hetusampayuttā. Na vattabbā “hetū ceva sahetukā cā”ti, sahetukā ceva na ca hetū, na vattabbā “hetū ceva het-

usampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū, na hetusahetukā.

2.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā, saṅkhatā, anidassanā, appaṭighā, arūpā, lokiyā, kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

2.2.3. Āsavagocchaka

No āsavā, sāsavā, āsavavippayuttā, na vattabbā "āsavā ceva sāsavā cā"ti, sāsavā ceva no ca āsavā, na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Āsavavippayuttā sāsavā.

14.2.2.4– Saṃyojanagocchakādi

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ....

2.2.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā, no cittā, cetasikā, cittasampayuttā, cittasaṃsaṭṭhā, cittasamuṭṭhānā, cittasahabhuno, cittānuparivattino, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino, bāhirā, no upādā, anupādinnā.

14.2.2.11– Upādānagocchakādi

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā, na bhāvanāya pahātabbā, na dassanena pahātabbahetukā, na bhāvanāya pahātabbahetukā, savitakkā, savicārā, siyā sappītikā, siyā appītikā, siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā, kāmāvacarā, na rūpāvacarā, na arūpāvacarā, pariyāpannā, aniyyānikā, aniyatā, sauttarā, araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Sikkhāpadavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Bojjhaṅgavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Idha bhikkhu satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā hoti anussaritā—ayaṃ vuccati "satisambojjhaṅgo". (1)

So tathā sato viharanto taṃ dhammaṃ paññāya pavicinati pavicarati parivīmaṃsamāpajjati—ayaṃ vuccati "dhammavicayasambojjhaṅgo". (2)

Tassa taṃ dhammaṃ paññāya pavicinato pavicarato parivīmaṃsamāpajjato āraddhaṃ hoti vīriyaṃ asallīnaṃ—ayaṃ vuccati "vīriyasambojjhaṅgo". (3)

Āraddhavīriyassa uppajjati pīti nirāmisā—ayaṃ vuccati "pītisambojjhaṅgo". (4)

Pītimanassa kāyopi passambhati, cittampi passambhati—ayaṃ vuccati "passaddhisambojjhaṅgo". (5)

Passaddhakāyassa sukhino cittaṃ samādhiyati—ayaṃ vuccati "samādhisambojjhaṅgo". (6)

So tathā samāhitaṃ cittaṃ sādhukaṃ ajjhupekkhitā hoti—ayaṃ vuccati "upekkhāsambojjhaṅgo". (7)

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Atthi ajjhattaṃ dhammesu sati, atthi bahiddhā dhammesu sati. Yadapi ajjhattaṃ dhammesu sati tadapi satisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi bahiddhā dhammesu sati tadapi satisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (1)

Tattha katamo dhammavicayasambojjhaṅgo? Atthi ajjhattaṃ dhammesu pavicayo, atthi bahiddhā dhammesu pavicayo. Yadapi ajjhattaṃ dhammesu pavicayo tadapi dhammavicayasambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi bahiddhā dhammesu pavicayo tadapi dhammavicayasambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (2)

Tattha katamo vīriyasambojjhaṅgo? Atthi kāyikaṃ vīriyaṃ, atthi cetasikaṃ vīriyaṃ. Yadapi kāyikaṃ vīriyaṃ tadapi vīriyasambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi cetasikaṃ vīriyaṃ tadapi vīriyasambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (3)

Tattha katamo pītisambojjhaṅgo? Atthi savitakkasavicārā pīti, atthi avitakkaavicārā pīti. Yadapi savitakkasavicārā pīti tadapi pītisam-

bojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi avitakkaavicārā pīti tadapi pītisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (4)

Tattha katamo passaddhisambojjhaṅgo? Atthi kāyapassaddhi, atthi cittapassaddhi. Yadapi kāyapassaddhi tadapi passaddhisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi cittapassaddhi tadapi passaddhisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (5)

Tattha katamo samādhisambojjhaṅgo? Atthi savitakko savicāro samādhi, atthi avitakko avicāro samādhi. Yadapi savitakko savicāro samādhi tadapi samādhisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi avitakko avicāro samādhi tadapi samādhisambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (6)

Tattha katamo upekkhāsambojjhaṅgo? Atthi ajjhattaṃ dhammesu upekkhā, atthi bahiddhā dhammesu upekkhā. Yadapi ajjhattaṃ dhammesu upekkhā tadapi upekkhāsambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. Yadapi bahiddhā dhammesu upekkhā tadapi upekkhāsambojjhaṅgo abhiññāya sambodhāya nibbānāya saṃvattati. (7)

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Idha bhikkhu satisambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ, dhammavicayasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pe ... vīriyasambojjhaṅgaṃ bhāveti ... pītisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... passaddhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... samādhisambojjhaṅgaṃ bhāveti ... upekkhāsambojjhaṅgaṃ bhāveti vivekanissitaṃ virāganissitaṃ nirodhanissitaṃ vossaggapariṇāmiṃ.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katame satta bojjhaṅgā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya

paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye satta bojjhaṅgā honti— satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Yā sati anussati … pe … sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "satisambojjhaṅgo". (1)

Tattha katamo dhammavicayasambojjhaṅgo? Yā paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ vuccati "dhammavicayasambojjhaṅgo". (2)

Tattha katamo vīriyasambojjhaṅgo? Yo cetasiko vīriyārambho … pe … sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "vīriyasambojjhaṅgo". (3)

Tattha katamo pītisambojjhaṅgo? Yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa pītisambojjhaṅgo—ayaṃ vuccati "pītisambojjhaṅgo". (4)

Tattha katamo passaddhisambojjhaṅgo? Yā vedanākkhandhassa saññākkhandhassa saṅkhārakkhandhassa viññāṇakkhandhassa passaddhi paṭippassaddhi passambhanā paṭippassambhanā paṭippassambhitattaṃ passaddhisambojjhaṅgo—ayaṃ vuccati "passaddhisambojjhaṅgo". (5)

Tattha katamo samādhisambojjhaṅgo? Yā cittassa ṭhiti … pe … sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "samādhisambojjhaṅgo". (6)

Tattha katamo upekkhāsambojjhaṅgo? Yā upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa upekkhāsambojjhaṅgo—ayaṃ vuccati "upekkhāsambojjhaṅgo". Ime vuccanti satta bojjhaṅgā. Avasesā dhammā sattahi bojjhaṅgehi sampayuttā. (7)

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo … pe … upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambo-

jjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "satisambojjhaṅgo". Avasesā dhammā satisambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā dhammavicayasambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā vīriyasambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā pītisambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā passaddhisambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā samādhisambojjhaṅgasampayuttā.

Tattha katamo upekkhāsambojjhaṅgo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yā tasmiṃ samaye upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa upekkhāsambojjhaṅgo—ayaṃ vuccati "upekkhāsambojjhaṅgo". Avasesā dhammā upekkhāsambojjhaṅgasampayuttā.

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katame satta bojjhaṅgā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yo tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti—ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye satta bojjhaṅgā honti— satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "satisambojjhaṅgo" ... pe ....

Tattha katamo upekkhāsambojjhaṅgo? Yā upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa upekkhāsambojjhaṅgo—ayaṃ vuccati "upekkhāsambojjhaṅgo". Ime vuccanti "satta bojjhaṅgā". Avasesā dhammā sattahi bojjhaṅgehi sampayuttā.

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo ... pe ... upekkhāsambojjhaṅgo.

Tattha katamo satisambojjhaṅgo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe

... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yā tasmiṃ samaye sati anussati sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "satisambojjhaṅgo". Avasesā dhammā satisambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā dhammavicayasambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā vīriyasambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā pītisambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā passaddhisambojjhaṅgasampayuttā ... pe ... avasesā dhammā samādhisambojjhaṅgasampayuttā.

Tattha katamo upekkhāsambojjhaṅgo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, yā tasmiṃ samaye upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa upekkhāsambojjhaṅgo—ayaṃ vuccati "upekkhāsambojjhaṅgo". Avasesā dhammā upekkhāsambojjhaṅgasampayuttā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo.

Sattannaṃ bojjhaṅgānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Siyā kusalā, siyā abyākatā. (1)

Pītisambojjhaṅgo sukhāya vedanāya sampayutto; cha bojjhaṅgā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā. (3)

Anupādinnaanupādāniyā. (4)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6)

Pītisambojjhaṅgo na pītisahagato, sukhasahagato, na upekkhāsahagato; cha bojjhaṅgā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino. (10)

Siyā sekkhā, siyā asekkhā. (11)

Appamāṇā. (12)

Appamāṇārammaṇā. (13)

Paṇītā. (14)

Siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Na maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino; siyā na vattabbā "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Bahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Dhammavicayasambojjhaṅgo hetu, cha bojjhaṅgā hetusampayuttā. Dhammavicayasambojjhaṅgo hetu ceva sahetuko ca, cha bojjhaṅgā na vattabbā "hetū ceva sahetukā cā"ti, sahetukā ceva na ca hetū. Dhammavicayasambojjhaṅgo hetu ceva hetusampayutto ca, cha bojjhaṅgā na vattabbā "hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Cha bojjhaṅgā na hetū sahetukā, dhammavicayasambojjhaṅgo na vattabbo "na hetusahetuko"tipi, "na hetuahetuko"tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā. Saṅkhatā. Anidassanā. Appaṭighā. Arūpā. Lokuttarā. Kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

No āsavā. Anāsavā. Āsavavippayuttā. Na vattabbā "āsavā ceva sāsavā cā"tipi, sāsavā ceva no ca āsavātipi. Na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Āsavavippayuttā. Anāsavā.

10.3.2.4– Saṃyojanagocchakādi

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ...

3.2.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā. No cittā. Cetasikā. Cittasampayuttā. Cittasaṃsaṭṭhā. Cittasamuṭṭhānā. Cittasahabhuno. Cittānuparivattino. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāna Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Bāhirā. No upādā. Anupādinnā.

10.3.2.11– Upādānagocchakādi

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe .... Na dassanena pahātabbā. Na bhāvanāya pahātabbā. Na dassanena pahātabbahetukā. Na bhāvanāya pahātabbahetukā. Siyā savitakkā, siyā avitakkā. Siyā savicārā, siyā avicārā.

Pītisambojjhaṅgo appītiko, cha bojjhaṅgā siyā sappītikā, siyā appītikā. Pītisambojjhaṅgo na pītisahagato, cha bojjhaṅgā siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Pītisambojjhaṅgo sukhasahagato, cha bojjhaṅgā siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Pītisambojjhaṅgo na upekkhāsahagato, cha bojjhaṅgā siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā. Na kāmāvacarā. Na rūpāvacarā. Na arūpāvacarā. Apariyāpannā. Siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Siyā niyatā, siyā aniyatā. Anuttarā. Araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Bojjhaṅgavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Iddhipādavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Cattāro iddhipādā—idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasaman-

nāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

1.1. Chandiddhipāda

Kathañca bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Chandañce bhikkhu adhipatiṃ karitvā labhati samādhiṃ, labhati cittassekaggataṃ—ayaṃ vuccati "chandasamādhi". So anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti "padhānasaṅkhārā". Iti ayañca chandasamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā. Tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā chandasamādhipadhānasaṅkhārotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Tattha katamo chando? Yo chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando— ayaṃ vuccati "chando".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho nikkamo parakkamo uyyāmo vāyāmo ussāho ussoḷhī thāmo ṭhiti asithilaparakkamatā anikkhittachandatā anikkhittadhuratā dhurasampaggāho vīriyaṃ vīriyindriyaṃ vīriyabalaṃ sammāvāyāmo—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti iminā ca chandena, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

1.2. Vīriyiddhipāda

Kathañca bhikkhu vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Vīriyañce bhikkhu adhipatiṃ karitvā labhati samādhiṃ labhati cittassekaggataṃ— ayaṃ vuccati "vīriyasamādhi". So anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya ... pe ... anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya ... pe ... uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti "padhānasaṅkhārā". Iti ayañca vīriyasamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā; tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā vīriyasamādhipadhānasaṅkhārotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Tattha katamaṃ vīriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—idaṃ vuccati "vīriyaṃ".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti avaṭṭhiti avisāhāro avikkhepo avisāhaṭamānasatā samatho samādhindriyaṃ samādhibalaṃ sammāsamādhi—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti iminā ca vīriyena, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa vedanākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandho.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

1.3. Cittiddhipāda

Kathañca bhikkhu cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Cittañce bhikkhu adhipatiṃ karitvā labhati samādhiṃ labhati cittassekaggataṃ— ayaṃ vuccati "cittasamādhi". So anup-

pannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya … pe … anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya … pe … uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti "padhānasaṅkhārā". Iti ayañca cittasamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā; tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā cittasamādhipadhānasaṅkhārotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti … pe … sammāsamādhi—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho … pe … sammāvāyāmo—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti iminā ca cittena, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti … pe … samannāgato. Tena vuccati "cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa vedanākkhandho … pe … viññāṇakkhandho.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

1.4. Vīmaṃsiddhipāda

Kathañca bhikkhu vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Vīmaṃsañce bhikkhu adhipatiṃ karitvā labhati samādhiṃ labhati cittassekaggataṃ—ayaṃ vuccati "vīmaṃsāsamādhi". So anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati, uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya … pe … anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya … pe … uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti vāyamati vīriyaṃ ārabhati cittaṃ paggaṇhāti padahati. Ime vuccanti "padhānasaṅkhārā".

Iti ayañca vīmaṃsāsamādhi, ime ca padhānasaṅkhārā; tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārotveva saṅkhyaṃ gacchati.

Tattha katamā vīmaṃsā? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi— ayaṃ vuccati "vīmaṃsā".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti ... pe ... sammāsamādhi—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti imāya ca vīmaṃsāya, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Cattāro iddhipādā—idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

2.1. Chandiddhipāda

Kathañca bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

Tattha katamo chando? Yo chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando— ayaṃ vuccati "chando".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti ... pe ... sam-

māsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti iminā ca chandena, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa phasso ... pe ... paggāho avikkhepo.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

2.2. Vīriyiddhipāda

Kathañca bhikkhu vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

Tattha katamaṃ vīriyaṃ? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—idaṃ vuccati "vīriyaṃ".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti iminā ca vīriyena, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "vīriyasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa phasso ... pe ... paggāho avikkhepo.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

2.3. Cittiddhipāda

Kathañca bhikkhu cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti iminā ca cittena, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "cittasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti.

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa phasso ... pe ... paggāho avikkhepo.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

2.4. Vīmaṃsiddhipāda

Kathañca bhikkhu vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

Tattha katamā vīmaṃsā? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "vīmaṃsā".

Tattha katamo samādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti … pe … sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "samādhi".

Tattha katamo padhānasaṅkhāro? Yo cetasiko vīriyārambho … pe … sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "padhānasaṅkhāro". Iti imāya ca vīmaṃsāya, iminā ca samādhinā, iminā ca padhānasaṅkhārena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgato"ti

"Iddhī"ti. Yā tesaṃ dhammānaṃ iddhi samiddhi ijjhanā samijjhanā lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Iddhipādo"ti. Tathābhūtassa phasso … pe … paggāho avikkhepo.

"Iddhipādaṃ bhāvetī"ti. Te dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "iddhipādaṃ bhāvetī"ti.

Cattāro iddhipādā—chandiddhipādo, vīriyiddhipādo, cittiddhipādo, vīmaṃsiddhipādo.

Tattha katamo chandiddhipādo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yo tasmiṃ samaye chando chandikatā kattukamyatā kusalo dhammacchando—ayaṃ vuccati "chandiddhipādo". Avasesā dhammā chandiddhipādasampayuttā.

Tattha katamo vīriyiddhipādo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yo tasmiṃ samaye cetasiko vīriyārambho … pe … sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "vīriyiddhipādo". Avasesā dhammā vīriyiddhipādasampayuttā.

Tattha katamo cittiddhipādo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yaṃ tasmiṃ samaye cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇad-

hātu—ayaṃ vuccati "cittiddhipādo". Avasesā dhammā cittiddhipādasampayuttā.

Tattha katamo vīmaṃsiddhipādo? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, yā tasmiṃ samaye paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ— ayaṃ vuccati "vīmaṃsiddhipādo". Avasesā dhammā vīmaṃsiddhipādasampayuttā.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Cattāro iddhipādā—idha bhikkhu chandasamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti, vīriyasamādhi ... pe ... cittasamādhi ... pe ... vīmaṃsāsamādhipadhānasaṅkhārasamannāgataṃ iddhipādaṃ bhāveti.

Catunnaṃ iddhipādānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Kusalāyeva. (1)

Siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. (2)

Vipākadhammadhammā. (3)

Anupādinnaanupādāniyā. (4)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. (6)

Siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Apacayagāmino. (10)

Sekkhā. (11)

Appamāṇā. (12)

Appamāṇārammaṇā. (13)

Paṇītā. (14)

Sammattaniyatā. (15)

Na maggārammaṇā, maggahetukā, na maggādhipatino. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā uppādinoti. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Na vattabbā atītārammaṇātipi, anāgatārammaṇātipi, paccuppannārammaṇātipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Bahiddhārammaṇā. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Vīmaṃsiddhipādo hetu, tayo iddhipādā na hetū. Sahetukā. Hetusampayuttā. Vīmaṃsiddhipādo hetu ceva sahetuko ca, tayo iddhipādā na vattabbā "hetū ceva sahetukā cā"ti, sahetukā ceva na ca hetū. Vīmaṃsiddhipādo hetu ceva hetusampayutto ca, tayo iddhipādā na vattabbā "hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū. Tayo iddhipādā na hetū sahetukā, vīmaṃsiddhipādo na vattabbo "na hetu sahetuko"tipi, "na hetu ahetuko"tipi.

9.3.2.2– Cūḷantaradukādi

Sappaccayā. Saṅkhatā. Anidassanā. Appaṭighā. Arūpā. Lokuttarā. Kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā. No āsavā. Anāsavā. Āsavavippayuttā. Na vattabbā āsavā ceva sāsavā cātipi, sāsavā ceva no ca āsavātipi. Na vattabbā āsavā ceva āsavasampayuttā cātipi, āsavasampayuttā ceva no ca āsavātipi. Āsavavippayuttāanāsavā.

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ... sārammaṇā. Tayo iddhipādā no cittā, cittiddhipādo cittaṃ. Tayo iddhipādā cetasikā, cittiddhipādo acetasiko. Tayo iddhipādā cittasampayuttā, cittiddhipādo na vattabbo "cittena sampayutto"tipi, "cittena vippayutto"tipi. Tayo iddhipādā cittasaṃsaṭṭhā, cittiddhipādo na vattabbo "cittena saṃsaṭṭho"tipi, "cittena visaṃsaṭṭho"tipi. Tayo iddhipādā cittasamuṭṭhānā, cittiddhipādo no cittasamuṭṭhāno. Tayo iddhipādā cittasahabhuno, cittiddhipādo no cittasahabhū. Tayo iddhipādā cittānuparivattino, cittiddhipādo no cittānuparivatti. Tayo iddhipādā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā, cittiddhipādo no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno. Tayo iddhipādā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā-

nasahabhuno, cittiddhipādo no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū. Tayo iddhipādā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino, cittiddhipādo no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti. Tayo iddhipādā bāhirā, cittiddhipādo ajjhattiko.

9.3.2.11– Upādānagocchakādi

No upādā. Anupādinnā. No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā. Na bhāvanāya pahātabbā. Na dassanena pahātabbahetukā. Na bhāvanāya pahātabbahetukā. Siyā savitakkā, siyā avitakkā. Siyā savicārā, siyā avicārā. Siyā sappītikā, siyā appītikā. Siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā. Na kāmāvacarā. Na rūpāvacarā. Na arūpāvacarā. Apariyāpannā. Niyyānikā. Niyatā. Anuttarā. Araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Iddhipādavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Jhānavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Idha bhikkhu pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati, ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhati sikkhāpadesu indriyesu guttadvāro bhojane mattaññū pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogamanuyutto sātaccaṃ nepakkaṃ bodhipakkhikānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogamanuyutto.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ appasaddaṃ appanigghosaṃ vijanavātaṃ manussarāhasseyyakaṃ paṭisallānasāruppaṃ. So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.

So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhi-

jjhāya cittaṃ parisodheti. Byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. Thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti. Uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. Vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti— "upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā "ananto ākāso"ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati; sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma "anantaṃ viññāṇan"ti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati; sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma "natthi kiñcī"ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati; sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati.

Mātikā.

"Idhā"ti imissā diṭṭhiyā, imissā khantiyā, imissā ruciyā, imasmiṃ ādāye, imasmiṃ dhamme, imasmiṃ vinaye, imasmiṃ dhammavinaye, imasmiṃ pāvacane, imasmiṃ brahmacariye, imasmiṃ satthusāsane. Tena vuccati "idhā"ti.

"Bhikkhū"ti samaññāya bhikkhu, paṭiññāya bhikkhu, bhikkhatīti bhikkhu, bhikkhakoti bhikkhu, bhikkhācariyaṃ ajjhupagatoti bhikkhu, bhinnapaṭadharoti bhikkhu, bhindati pāpake akusale dhammeti bhikkhu, bhinnattā pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ bhikkhu, odhiso kilesā-

naṃ pahānā bhikkhu, anodhiso kilesānaṃ pahānā bhikkhu, sekkho bhikkhu, asekkho bhikkhu, nevasekkhanāsekkho bhikkhu, aggo bhikkhu, bhadro bhikkhu, maṇḍo bhikkhu, sāro bhikkhu, samaggena saṃghena ñatticatutthena kammena akuppena ṭhānārahena upasampanno bhikkhu.

"Pātimokkhan"ti sīlaṃ patiṭṭhā ādi caraṇaṃ saṃyamo saṃvaro mokkhaṃ pāmokkhaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā. "Saṃvaro"ti kāyiko avītikkamo, vācasiko avītikkamo, kāyikavācasiko avītikkamo. "Saṃvuto"ti iminā pātimokkhasaṃvarena upeto hoti samupeto upāgato samupāgato upapanno sampanno samannāgato. Tena vuccati "pātimokkhasaṃvarasaṃvuto"ti.

"Viharatī"ti iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "viharatī"ti.

"Ācāragocarasampanno"ti atthi ācāro, atthi anācāro.

Tattha katamo anācāro? Kāyiko vītikkamo, vācasiko vītikkamo, kāyikavācasiko vītikkamo—ayaṃ vuccati "anācāro". Sabbampi dussīlyaṃ anācāro. Idhekacco veḷudānena vā pattadānena vā pupphadānena vā phaladānena vā sinānadānena vā dantakaṭṭhadānena vā cāṭukamyatāya vā muggasūpyatāya vā pāribhaṭyatāya vā jaṅghapesanikena vā aññataraññatarena vā buddhapaṭikuṭṭhena micchāājīvena jīvikaṃ kappeti—ayaṃ vuccati "anācāro".

Tattha katamo ācāro? Kāyiko avītikkamo, vācasiko avītikkamo, kāyikavācasiko avītikkamo—ayaṃ vuccati "ācāro". Sabbopi sīlasaṃvaro ācāro. Idhekacco na veḷudānena na pattadānena na pupphadānena na phaladānena na sinānadānena na dantakaṭṭhadānena na cāṭukamyatāya na muggasūpyatāya na pāribhaṭyatāya na jaṅghapesanikena na aññataraññatarena buddhapaṭikuṭṭhena micchāājīvena jīvikaṃ kappeti—ayaṃ vuccati "ācāro".

"Gocaro"ti atthi gocaro, atthi agocaro.

Tattha katamo agocaro? Idhekacco vesiyāgocaro vā hoti vidhavāgocaro vā thullakumārigocaro vā paṇḍakagocaro vā bhikkhunigocaro vā pānāgāragocaro vā, saṃsaṭṭho viharati rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi ananulomikena saṃsaggena; yāni vā pana tāni kulāni assaddhāni appasannāni anopānabhūtāni akkosakaparibhāsakāni anatthakāmāni ahitakāmāni aphāsukakāmāni ayogakkhemakāmāni bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ,

tathārūpāni kulāni sevati bhajati payirupāsati—ayaṃ vuccati "agocaro".

Tattha katamo gocaro? Idhekacco na vesiyāgocaro hoti na vidhavāgocaro na thullakumārigocaro na paṇḍakagocaro na bhikkhunigocaro na pānāgāragocaro, asaṃsaṭṭho viharati rājūhi rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasāvakehi ananulomikena saṃsaggena; yāni vā pana tāni kulāni saddhāni pasannāni opānabhūtāni kāsāvapajjotāni isivātapaṭivātāni atthakāmāni hitakāmāni phāsukakāmāni yogakkhemakāmāni bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ, tathārūpāni kulāni sevati bhajati payirupāsati—ayaṃ vuccati "gocaro". Iti iminā ca ācārena iminā ca gocarena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "ācāragocarasampanno"ti.

"Aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī"ti. Tattha katame aṇumattā vajjā? Yāni tāni vajjāni appamattakāni oramattakāni lahusāni lahusammatāni saṃyamakaraṇīyāni saṃvarakaraṇīyāni cittuppādakaraṇīyāni manasikārapaṭibaddhāni—ime vuccanti "aṇumattā vajjā". Iti imesu aṇumattesu vajjesu vajjadassāvī ca hoti bhayadassāvī ca ādīnavadassāvī ca nissaraṇadassāvī ca. Tena vuccati "aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī"ti.

"Samādāya sikkhati sikkhāpadesū"ti. Tattha katamā sikkhā? Catasso sikkhā— bhikkhūnaṃ bhikkhusikkhā, bhikkhunīnaṃ bhikkhunisikkhā, upāsakānaṃ upāsakasikkhā, upāsikānaṃ upāsikasikkhā. Imā vuccanti "sikkhāyo". Iti imāsu sikkhāsu sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ asesaṃ nissesaṃ samādāya vattati. Tena vuccati "samādāya sikkhati sikkhāpadesū"ti.

"Indriyesu guttadvāro"ti atthi indriyesu guttadvāratā, atthi aguttadvāratā.

Tattha katamā indriyesu aguttadvāratā? Idhekacco cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ

abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ, manindriye na saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ agutti agopanā anārakkho asaṃvaro—ayaṃ vuccati "indriyesu aguttadvāratā".

Tattha katamā indriyesu guttadvāratā? Idhekacco cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Ñatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ gutti gopanā ārakkho saṃvaro—ayaṃ vuccati "indriyesu guttadvāratā". Imāya indriyesu guttadvāratāya upeto hoti samupeto ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "indriyesu guttadvāro"ti.

"Bhojane mattaññū"ti atthi bhojane mattaññutā, atthi bhojane amattaññutā.

Tattha katamā bhojane amattaññutā? Idhekacco appaṭisaṅkhā ayoniso āhāraṃ āhāreti davāya madāya maṇḍanāya vibhūsanāya. Yā tattha asantuṭṭhitā amattaññutā appaṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati "bhojane amattaññutā"ti.

Tattha katamā bhojane mattaññutā? Idhekacco paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti— "neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya, iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi navañca vedanaṃ na uppādessāmi yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsu vihāro cā"ti. Yā tattha santuṭṭhitā mattaññutā paṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati "bhojane mattaññutā". Imāya bhojane mattaññutāya upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "bhojane mattaññū"ti.

Kathañca bhikkhu pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogamanuyutto hoti? Idha bhikkhu divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dham-

mehi cittaṃ parisodheti, rattiyā paṭhamayāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti, rattiyā majjhimayāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappeti pāde pādaṃ accādhāya sato sampajāno uṭṭhānasaññaṃ manasikaritvā, rattiyā pacchimayāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodheti. Evaṃ bhikkhu pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogamanuyutto.

"Sātaccan"ti. Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo.

"Nepakkan"ti. Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi.

"Bodhipakkhikānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogamanuyutto"ti. Tattha katame bodhipakkhikā dhammā? Satta bojjhaṅgā—satisambojjhaṅgo, dhammavicayasambojjhaṅgo, vīriyasambojjhaṅgo, pītisambojjhaṅgo, passaddhisambojjhaṅgo, samādhisambojjhaṅgo, upekkhāsambojjhaṅgo. Ime vuccanti "bodhipakkhikā dhammā". Iti te bodhipakkhike dhamme āsevati bhāveti bahulīkaroti. Tena vuccati "bodhipakkhikānaṃ dhammānaṃ bhāvanānuyogamanuyutto"ti.

Kathañca bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti; gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti? Idha bhikkhu sato sampajāno abhikkamati, sato sampajāno paṭikkamati, sato sampajāno āloketi, sato sampajāno viloketi, sato sampajāno samiñjeti, sato sampajāno pasāreti, sato sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sato sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sato sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sato sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sato sampajānakārī hotīti.

Tattha katamā sati? Yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—ayaṃ vuccati "sati".

"Sampajāno"ti tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrīmedhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ

paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "sampajaññaṃ". Iti imāya ca satiyā iminā ca sampajaññena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Evaṃ bhikkhu sato sampajāno abhikkamati, sato sampajāno paṭikkamati, sato sampajāno āloketi, sato sampajāno viloketi, sato sampajāno samiñjeti, sato sampajāno pasāreti, sato sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sato sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sato sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sato sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

"Vivittan"ti santike cepi senāsanaṃ hoti, tañca anākiṇṇaṃ gahaṭṭhehi pabbajitehi. Tena taṃ vivittaṃ. Dūre cepi senāsanaṃ hoti, tañca anākiṇṇaṃ gahaṭṭhehi pabbajitehi. Tena taṃ vivittaṃ.

"Senāsanan"ti mañcopi senāsanaṃ, pīṭhampi senāsanaṃ, bhisipi senāsanaṃ, bibbohanampi senāsanaṃ, vihāropi senāsanaṃ, aḍḍhayogopi senāsanaṃ, pāsādopi senāsanaṃ, aṭṭopi senāsanaṃ, māḷopi senāsanaṃ, leṇampi senāsanaṃ, guhāpi senāsanaṃ, rukkhamūlampi senāsanaṃ, veḷugumbopi senāsanaṃ. Yattha vā pana bhikkhū paṭikkamanti sabbametaṃ senāsanaṃ.

"Vivittaṃ senāsanaṃ bhajatī"ti imaṃ vivittaṃ senāsanaṃ bhajati sambhajati sevati nisevati saṃsevati. Tena vuccati "vivittaṃ senāsanaṃ bhajatī"ti.

"Araññan"ti nikkhamitvā bahi indakhīlā sabbametaṃ araññaṃ.

"Rukkhamūlan"ti rukkhamūlaṃyeva rukkhamūlaṃ. Pabbatoyeva pabbato. Kandarāyeva kandarā. Giriguhāyeva giriguhā. Susānaṃyeva susānaṃ. Abbhokāsoyeva abbhokāso. Palālapuñjoyeva palālapuñjo.

"Vanapatthan"ti dūrānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ. "Vanapatthan"ti vanasaṇḍānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ. "Vanapatthan"ti bhīsanakānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ. "Vanapatthan"ti salomahaṃsānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ. "Vanapatthan"ti pariyantānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ. "Vanapatthan"ti na manussūpacārānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ. "Vanapatthan"ti durabhisambhavānametaṃ senāsanānaṃ adhivacanaṃ.

"Appasaddan"ti santike cepi senāsanaṃ hoti, tañca anākiṇṇaṃ gahaṭṭhehi pabbajitehi. Tena taṃ appasaddaṃ. Dūre cepi senāsanaṃ

hoti, tañca anākiṇṇaṃ gahaṭṭhehi pabbajitehi. Tena taṃ appasaddaṃ.

"Appanigghosan"ti yadeva taṃ appasaddaṃ tadeva taṃ appanigghosaṃ. Yadeva taṃ appanigghosaṃ tadeva taṃ vijanavātaṃ. Yadeva taṃ vijanavātaṃ tadeva taṃ manussarāhasseyyakaṃ. Yadeva taṃ manussarāhasseyyakaṃ tadeva taṃ paṭisallānasāruppaṃ.

"Araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā"ti araññagato vā hoti rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā.

"Nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā"ti nisinno hoti pallaṅkaṃ ābhujitvā.

"Ujuṃ kāyaṃ paṇidhāyā"ti ujuko hoti kāyo ṭhito paṇihito.

"Parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā"ti tattha katamā sati? Yā sati anussati paṭissati ... pe ... sammāsati—ayaṃ vuccati "sati". Ayaṃ sati upaṭṭhitā hoti supaṭṭhitā nāsikagge vā mukhanimitte vā. Tena vuccati "parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā"ti.

"Abhijjhaṃ loke pahāyā"ti tattha katamā abhijjhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "abhijjhā".

Tattha katamo loko? Pañcupādānakkhandhā loko—ayaṃ vuccati "loko". Ayaṃ abhijjhā imamhi loke santā hoti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "abhijjhaṃ loke pahāyā"ti.

"Vigatābhijjhena cetasā"ti tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ vigatābhijjhaṃ hoti. Tena vuccati "vigatābhijjhena cetasā"ti.

"Viharatī"ti iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "viharatī"ti.

"Abhijjhāya cittaṃ parisodhetī"ti tattha katamā abhijjhā? Yo rāgo sārāgo ... pe ... cittassa sārāgo—ayaṃ vuccati "abhijjhā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya abhijjhāya sodheti visodheti parisodheti moceti vimoceti parimoceti. Tena vuccati "abhijjhāya cittaṃ parisodhetī"ti.

"Byāpādapadosaṃ pahāyā"ti atthi byāpādo, atthi padoso.

Tattha katamo byāpādo? Yo cittassa āghāto paṭighāto paṭighaṃ paṭivirodho kopo pakopo sampakopo doso padoso sampadoso cittassa byāpatti manopadoso kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussi-

tattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa— ayaṃ vuccati "byāpādo".

Tattha katamo padoso? Yo byāpādo so padoso, yo padoso so byāpādo. Iti ayañca byāpādo ayañca padoso santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "byāpādapadosaṃ pahāyā"ti.

"Abyāpannacitto"ti tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ abyāpannaṃ hoti. Tena vuccati "abyāpannacitto"ti.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Byāpādapadosā cittaṃ parisodhetī"ti. Atthi byāpādo atthi padoso.

Tattha katamo byāpādo? Yo cittassa āghāto ... pe ... caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati "byāpādo".

Tattha katamo padoso? Yo byāpādo so padoso, yo padoso so byāpādo.

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imamhā byāpādapadosā sodheti visodheti parisodheti moceti vimoceti parimoceti. Tena vuccati "byāpādapadosā cittaṃ parisodhetī"ti.

"Thinamiddhaṃ pahāyā"ti atthi thinaṃ, atthi middhaṃ.

Tattha katamaṃ thinaṃ? Yā cittassa akalyatā akammaññatā olīyanā sallīyanā līnaṃ līyanā līyitattaṃ thinaṃ thiyanā thiyitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati "thinaṃ".

Tattha katamaṃ middhaṃ? Yā kāyassa akalyatā akammaññatā onāho pariyonāho antosamorodho middhaṃ suppaṃ pacalāyikā suppaṃ suppanā suppitattaṃ—idaṃ vuccati "middhaṃ". Iti idañca thinaṃ idañca middhaṃ santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "thinamiddhaṃ pahāyā"ti.

"Vigatathinamiddho"ti. Tassa thinamiddhassa cattattā vantattā muttattā pahīnattā paṭinissaṭṭhattā pahīnapaṭinissaṭṭhattā. Tena vuccati "vigatathinamiddho"ti.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Ālokasaññī"ti. Tattha katamā saññā? Yā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—ayaṃ vuccati "saññā". Ayaṃ saññā ālokā hoti vivaṭā parisuddhā pariyodātā. Tena vuccati "ālokasaññī"ti.

“Sato sampajāno”ti. Tattha katamā sati? Yā sati anussati … pe … sammāsati—ayaṃ vuccati “sati”.

Tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati “sampajaññaṃ”. Iti imāya ca satiyā iminā ca sampajaññena upeto hoti … pe … samannāgato. Tena vuccati “sato sampajāno”ti.

“Thinamiddhā cittaṃ parisodhetī”ti. Atthi thinaṃ, atthi middhaṃ.

Tattha katamaṃ thinaṃ … pe … idaṃ vuccati “thinaṃ”.

Tattha katamaṃ middhaṃ … pe … idaṃ vuccati “middhaṃ”.

Tattha katamaṃ cittaṃ … pe … idaṃ vuccati “cittaṃ”. Idaṃ cittaṃ imamhā thinamiddhā sodheti visodheti parisodheti moceti vimoceti parimoceti. Tena vuccati “thinamiddhā cittaṃ parisodhetī”ti.

“Uddhaccakukkuccaṃ pahāyā”ti atthi uddhaccaṃ, atthi kukkuccaṃ.

Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati “uddhaccaṃ”.

Tattha katamaṃ kukkuccaṃ? Akappiye kappiyasaññitā, kappiye akappiyasaññitā, avajje vajjasaññitā, vajje avajjasaññitā, yaṃ evarūpaṃ kukkuccaṃ kukkuccāyanā kukkuccāyitattaṃ cetaso vippaṭisāro manovilekhā—idaṃ vuccati “kukkuccaṃ”. Iti idañca uddhaccaṃ idañca kukkuccaṃ santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati “uddhaccakukkuccaṃ pahāyā”ti.

“Anuddhato”ti tassa uddhaccakukkuccassa cattattā vantattā muttattā pahīnattā paṭinissaṭṭhattā pahīnapaṭinissaṭṭhattā. Tena vuccati “anuddhato”ti.

“Viharatī”ti … pe … tena vuccati “viharatī”ti. ()

“Vūpasantacitto”ti. Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ … pe … tajjāmanoviññāṇadhātu—idaṃ vuccati “cittaṃ”. Idaṃ cittaṃ ajjhattaṃ santaṃ hoti samitaṃ vūpasantaṃ. Tena vuccati “ajjhattaṃ vūpasantacitto”ti.

“Uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodhetī”ti atthi uddhaccaṃ, atthi kukkuccaṃ.

Tattha katamaṃ uddhaccaṃ? Yaṃ cittassa uddhaccaṃ avūpasamo cetaso vikkhepo bhantattaṃ cittassa—idaṃ vuccati “uddhaccaṃ”.

Tattha katamaṃ kukkuccaṃ ... pe ... idaṃ vuccati "kukkuccaṃ".

Tattha katamaṃ cittaṃ ... pe ... idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imamhā uddhaccakukkuccā sodheti visodheti parisodheti moceti vimoceti parimoceti. Tena vuccati "uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodhetī"ti.

"Vicikicchaṃ pahāyā"ti, tattha katamā vicikicchā? Yā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ vimati vicikicchā dveḷhakaṃ dvidhāpatho saṃsayo anekaṃsaggāho āsappanā parisappanā apariyogāhaṇā chambhitattaṃ cittassa manovilekho—ayaṃ vuccati "vicikicchā". Ayaṃ vicikicchā santā hoti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "vicikicchaṃ pahāyā"ti.

"Tiṇṇavicikiccho"ti, imaṃ vicikicchaṃ tiṇṇo hoti uttiṇṇo nittiṇṇo pāraṅgato pāramanuppatto. Tena vuccati "tiṇṇavicikiccho"ti.

"Akathaṃkathī kusalesu dhammesū"ti imāya vicikicchāya kusalesu dhammesu na kaṅkhati na vicikicchati akathaṃkathī hoti nikkathaṃkathī vikathaṃkatho. Tena vuccati "akathaṃkathī kusalesu dhammesū"ti.

"Vicikicchāya cittaṃ parisodhetī"ti, tattha katamā vicikicchā? Yā kaṅkhā kaṅkhāyanā kaṅkhāyitattaṃ chambhitattaṃ cittassa manovilekho—aya vuccati "vicikicchā".

Tattha katamaṃ cittaṃ? Yaṃ cittaṃ mano mānasaṃ ... pe ... tajjāmanoviññāṇadhātu— idaṃ vuccati "cittaṃ". Idaṃ cittaṃ imāya vicikicchāya sodheti visodheti parisodheti moceti vimoceti parimoceti. Tena vuccati "vicikicchāya cittaṃ parisodhetī"ti.

"Ime pañca nīvaraṇe pahāyā"ti ime pañca nīvaraṇā santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "ime pañca nīvaraṇe pahāyā"ti.

"Cetaso upakkilese"ti ime pañca nīvaraṇā cittassa upakkilesā.

"Paññāya dubbalīkaraṇe"ti imehi pañcahi nīvaraṇehi anuppannā ceva paññā na uppajjati uppannā ca paññā nirujjhati. Tena vuccati "paññāya dubbalīkaraṇe"ti.

"Vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehī"ti tattha katame kāmā? Chando kāmo, rāgo kāmo, chandarāgo kāmo, saṅkappo kāmo, rāgo kāmo, saṅkapparāgo kāmo— ime vuccanti "kāmā".

Tattha katame akusalā dhammā? Kāmacchando, byāpādo, thinaṃ, middhaṃ, uddhaccaṃ, kukkuccaṃ, vicikicchā—ime vuccanti "akusalā

dhammā". Iti imehi ca kāmehi imehi ca akusalehi dhammehi vivitto hoti. Tena vuccati "vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehī"ti.

"Savitakkaṃ savicāran"ti atthi vitakko, atthi vicāro.

Tattha katamo vitakko? Yo takko vitakko saṅkappo appanā byappanā cetaso abhiniropanā sammāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "vitakko".

Tattha katamo vicāro? Yo cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhanatā anupekkhanatā—ayaṃ vuccati "vicāro". Iti iminā ca vitakkena iminā ca vicārena upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "savitakkaṃ savicāran"ti.

"Vivekajan"ti vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā—te imasmiṃ viveke jātā honti sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā. Tena vuccati "vivekajan"ti.

"Pītisukhan"ti atthi pīti, atthi sukhaṃ.

Tattha katamā pīti? Yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ vuccati "pīti".

Tattha katamaṃ sukhaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ vuccati "sukhaṃ". Idaṃ sukhaṃ imāya pītiyā sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "pītisukhan"ti.

"Paṭhaman"ti gaṇanānupubbatā paṭhamaṃ. Idaṃ paṭhamaṃ samāpajjatīti paṭhamaṃ.

"Jhānan"ti vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā.

"Upasampajjā"ti yo paṭhamassa jhānassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Vitakkavicārānaṃ vūpasamā"ti, atthi vitakko, atthi vicāro.

Tattha katamo vitakko? Yo takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "vitakko".

Tattha katamo vicāro? Yo cāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhanatā anupekkhanatā—ayaṃ vuccati "vicāro". Iti ayañca vitakko ayañca vicāro santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "vitakkavicārānaṃ vūpasamā"ti.

"Ajjhattan"ti yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ.

"Sampasādanan"ti yā saddhā saddahanā okappanā abhippasādo.

"Cetaso ekodibhāvan"ti yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi.

"Avitakkaṃ avicāran"ti atthi vitakko, atthi vicāro.

Tattha katamo vitakko? Yo takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "vitakko".

Tattha katamo vicāro? Yo cāro anucāro vicāro anuvicāro upavicāro cittassa anusandhanatā anupekkhanatā—ayaṃ vuccati "vicāro". Iti ayañca vitakko ayañca vicāro santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "avitakkaṃ avicāran"ti.

"Samādhijan"ti sampasādo pītisukhaṃ—te imasmiṃ samādhimhi jātā honti sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā. Tena vuccati "samādhijan"ti.

"Pītisukhan"ti atthi pīti, atthi sukhaṃ.

Tattha katamā pīti ... pe ... ayaṃ vuccati "pīti".

Tattha katamaṃ sukhaṃ ... pe ... idaṃ vuccati "sukhaṃ". Idaṃ sukhaṃ imāya pītiyā sahagataṃ hoti sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ. Tena vuccati "pītisukhan"ti.

"Dutiyan"ti gaṇanānupubbatā dutiyaṃ. Idaṃ dutiyaṃ samāpajjatīti dutiyaṃ.

"Jhānan"ti sampasādo, pītisukhaṃ, cittassekaggatā.

"Upasampajjā"ti yo dutiyassa jhānassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Pītiyā ca virāgā"ti tattha katamā pīti? Yā pīti pāmojjaṃ āmodanā pamodanā hāso pahāso vitti odagyaṃ attamanatā cittassa—ayaṃ vuccati "pīti". Ayaṃ pīti santā hoti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "pītiyā ca virāgā"ti.

"Upekkhako"ti tattha katamā upekkhā? Yā upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa—ayaṃ vuccati "upekkhā". Imāya upekkhāya upeto hoti ... pe ... samannāgato. Tena vuccati "upekkhako"ti.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Sato ca sampajāno"ti tattha katamā sati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati— ayaṃ vuccati "sati".

Tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā … pe … amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati "sampajaññaṃ". Iti imāya ca satiyā iminā ca sampajaññena upeto hoti … pe … samannāgato. Tena vuccati "sato ca sampajāno"ti.

"Sukhañca kāyena paṭisaṃvedetī"ti tattha katamaṃ sukhaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ vuccati "sukhaṃ".

Tattha katamo kāyo? Saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho—a vuccati "kāyo". Idaṃ sukhaṃ iminā kāyena paṭisaṃvedeti. Tena vuccati "sukhañca kāyena paṭisaṃvedetī"ti.

"Yaṃ taṃ ariyā ācikkhantī"ti tattha katame ariyā? Ariyā vuccanti buddhā ca buddhasāvakā ca. Te imaṃ ācikkhanti desenti paññapenti paṭṭhapenti vivaranti vibhajanti uttāniṃ karonti pakāsenti. Tena vuccati "yaṃ taṃ ariyā ācikkhantī"ti.

"Upekkhako satimā sukhavihārī"ti tattha katamā upekkhā? Yā upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa—ayaṃ vuccati "upekkhā".

Tattha katamā sati? Yā sati anussati … pe … sammāsati—ayaṃ vuccati "sati".

Tattha katamaṃ sukhaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ vuccati "sukhaṃ". Iti imāya ca upekkhāya imāya ca satiyā iminā ca sukhena samannāgato iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "upekkhako satimā sukhavihārī"ti.

"Tatiyan"ti gaṇanānupubbatā tatiyaṃ. Idaṃ tatiyaṃ samāpajjatīti tatiyaṃ.

"Jhānan"ti upekkhā, sati, sampajaññaṃ, sukhaṃ, cittassekaggatā.

"Upasampajjā"ti yo tatiyassa jhānassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti … pe … tena vuccati "viharatī"ti.

"Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā"ti, atthi sukhaṃ, atthi dukkhaṃ.

Tattha katamaṃ sukhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ sātaṃ kāyikaṃ sukhaṃ kāyasamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā sātā sukhā vedanā—idaṃ vuccati "sukhaṃ".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "dukkhaṃ". Iti idañca sukhaṃ idañca dukkhaṃ santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā"ti.

"Pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā"ti atthi somanassaṃ, atthi domanassaṃ.

Tattha katamaṃ somanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ sātaṃ cetasikaṃ sukhaṃ cetosamphassajaṃ sātaṃ sukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā sātā sukhā vedanā— idaṃ vuccati "somanassaṃ".

Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā— idaṃ vuccati "domanassaṃ". Iti idañca somanassaṃ idañca domanassaṃ pubbeva santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā"ti.

"Adukkhamasukhan"ti yaṃ cetasikaṃ neva sātaṃ nāsātaṃ cetosamphassajaṃ adukkhamasukhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā adukkhamasukhā vedanā. Tena vuccati "adukkhamasukhan"ti.

"Upekkhāsatipārisuddhin"ti, tattha katamā upekkhā? Yā upekkhā upekkhanā ajjhupekkhanā majjhattatā cittassa—ayaṃ vuccati "upekkhā".

Tattha katamā sati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati—ayaṃ vuccati "sati". Ayaṃ sati imāya upekkhāya vivaṭā hoti parisuddhā pariyodātā. Tena vuccati "upekkhāsatipārisuddhin"ti.

"Catutthan"ti gaṇanānupubbatā catutthaṃ, idaṃ catutthaṃ samāpajjatīti catutthaṃ.

"Jhānan"ti upekkhā, sati, cittassekaggatā.

"Upasampajjā"ti yo catutthassa jhānassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā"ti tattha katamā rūpasaññā? Rūpāvacarasamāpattiṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—imā vuccanti

"rūpasaññāyo". Imā rūpasaññāyo atikkanto hoti vītikkanto samatikkanto. Tena vuccati "sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā"ti.

"Paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā"ti tattha katamā paṭighasaññā? Rūpasaññā saddasaññā ... pe ... phoṭṭhabbasaññā—imā vuccanti "paṭighasaññāyo". Imā paṭighasaññāyo santā honti samitā vūpasantā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā appitā byappitā sositā visositā byantīkatā. Tena vuccati "paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā"ti.

"Nānattasaññānaṃ amanasikārā"ti tattha katamā nānattasaññā? Asamāpannassa manodhātu samaṅgissa vā manoviññāṇadhātu samaṅgissa vā saññā sañjānanā sañjānitattaṃ—imā vuccanti "nānattasaññāyo". Imā nānattasaññāyo na manasi karoti. Tena vuccati "nānattasaññānaṃ amanasikārā"ti.

"Ananto ākāso"ti, tattha katamo ākāso? Yo ākāso ākāsagataṃ aghaṃ aghagataṃ vivaro vivaragataṃ asamphuṭṭhaṃ catūhi mahābhūtehi—ayaṃ vuccati "ākāso". Tasmiṃ ākāse cittaṃ ṭhapeti saṇṭhapeti anantaṃ pharati. Tena vuccati "ananto ākāso"ti.

"Ākāsānañcāyatanan"ti ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā.

"Upasampajjā"ti yo ākāsānañcāyatanassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkammā"ti imaṃ ākāsānañcāyatanaṃ atikkanto hoti vītikkanto samatikkanto. Tena vuccati "sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkammā"ti.

"Anantaṃ viññāṇan"ti taṃyeva ākāsaṃ viññāṇena phuṭṭhaṃ manasi karoti anantaṃ pharati. Tena vuccati "anantaṃ viññāṇan"ti.

"Viññāṇañcāyatanan"ti viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā.

"Upasampajjā"ti yo viññāṇañcāyatanassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkammā"ti imaṃ viññāṇañcāyatanaṃ atikkanto hoti vītikkanto samatikkanto. Tena vuccati "sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkammā"ti.

"Natthi kiñcī"ti taṃyeva viññāṇaṃ bhāveti vibhāveti antaradhāpeti, "natthi kiñcī"ti passati. Tena vuccati "natthi kiñcī"ti.

"Ākiñcaññāyatanan"ti ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā.

"Upasampajjā"ti yo ākiñcaññāyatanassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti ... pe ... tena vuccati "viharatī"ti.

"Sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkammā"ti imaṃ ākiñcaññāyatanaṃ atikkanto hoti vītikkanto samatikkanto. Tena vuccati "sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkammā"ti.

"Nevasaññīnāsaññī"ti taṃyeva ākiñcaññāyatanaṃ santato manasi karoti saṅkhārāvasesasamāpattiṃ bhāveti. Tena vuccati "nevasaññīnāsaññī"ti.

"Nevasaññānāsaññāyatanan"ti nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa vā upapannassa vā diṭṭhadhammasukhavihārissa vā cittacetasikā dhammā.

"Upasampajjā"ti yo nevasaññānāsaññāyatanassa lābho paṭilābho patti sampatti phusanā sacchikiriyā upasampadā.

"Viharatī"ti iriyati vattati pāleti yapeti yāpeti carati viharati. Tena vuccati "viharatī"ti.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. 2 Abhidhammabhājanīya

2.1. Rūpāvacarakusala

Cattāri jhānāni—paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

Tattha katamaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (1)

Tattha katamaṃ dutiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "dutiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (2)

Tattha katamaṃ tatiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "tatiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (3)

Tattha katamaṃ catutthaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (4)

Catukkaṃ.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (1)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi avitakkaṃ vicāramattaṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "dutiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (2)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "tatiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (3)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti pītiyā ca virāgā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (4)

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sukhassa ca pahānā ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā.

Idaṃ vuccati "pañcamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā. (5)

Pañcakaṃ.

2.2. Arūpāvacarakusala

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

2.3. Lokuttarakusala

Cattāri jhānāni—paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

Tattha katamaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ dutiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "dutiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ tatiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā pītiyā ca virāgā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "tatiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ catutthaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye

lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Catukkaṃ.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi avitakkaṃ vicāramattaṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye caturaṅgikaṃ jhānaṃ hoti vicāro pīti sukhaṃ cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "dutiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye tivaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "tatiyaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā pītiyā ca virāgā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā sukhassa ca pahānā ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati

dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "pañcamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Pañcakaṃ.

2.4. Rūpāvacaravipāka

Cattāri jhānāni—paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

Tattha katamaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ dutiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva rūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "pañcamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā ... pe ....

2.5. Arūpāvacaravipāka

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye arūpūpapattiyā maggaṃ bhāveti sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva arūpāvacarassa kusalassa kammassa katattā upacitattā vipākaṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ

upasampajja viharati, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

2.6. Lokuttaravipāka

Cattāri jhānāni—paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

Tattha katamaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti— vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ dutiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ime dhammā kusalā. Tasseva lokuttarassa kusalassa jhānassa katattā bhāvitattā vipākaṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ suññataṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti— upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "pañcamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

2.7. Rūpārūpāvacarakiriya

Cattāri jhānāni—paṭhamaṃ jhānaṃ, dutiyaṃ jhānaṃ, tatiyaṃ jhānaṃ, catutthaṃ jhānaṃ.

Tattha katamaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vivicceva kāmehi ...

pe … paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—vitakko, vicāro, pīti, sukhaṃ, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "paṭhamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Tattha katamaṃ dutiyaṃ jhānaṃ? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye rūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ vitakkavicārānaṃ vūpasamā … pe … dutiyaṃ jhānaṃ … pe … tatiyaṃ jhānaṃ … pe … catutthaṃ jhānaṃ … pe … paṭhamaṃ jhānaṃ … pe … pañcamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati pathavīkasiṇaṃ, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti—upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "pañcamaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttā.

Idha bhikkhu yasmiṃ samaye arūpāvacaraṃ jhānaṃ bhāveti kiriyaṃ neva kusalaṃ nākusalaṃ na ca kammavipākaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanasaññāsahagataṃ sukhassa ca pahānā … pe … catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, tasmiṃ samaye duvaṅgikaṃ jhānaṃ hoti— upekkhā, cittassekaggatā. Idaṃ vuccati "catutthaṃ jhānaṃ". Avasesā dhammā jhānasampayuttāti.

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Cattāri jhānāni—idha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati … pe … vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati … pe … pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—"upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati … pe … sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

Catunnaṃ jhānānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā … pe … kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Siyā kusalā, siyā abyākatā. (1)

Tīṇi jhānāni—etthuppannaṃ sukhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā sukhāya vedanāya sampayuttā, catutthaṃ jhānaṃ—etthuppannaṃ adukkhamasukhaṃ vedanaṃ ṭhapetvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ. (2)

Siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā. (3)

Siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā. (4)

Siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. (5)

Paṭhamaṃ jhānaṃ—etthuppanne vitakkavicāre ṭhapetvā savitakkaṃ savicāraṃ, tīṇi jhānāni avitakkaavicārā. (6)

Dve jhānāni—etthuppannaṃ pītiṃ ṭhapetvā pītisahagatā, tīṇi jhānāni—etthuppannaṃ sukhaṃ ṭhapetvā sukhasahagatā, catutthaṃ jhānaṃ—etthuppannaṃ upekkhaṃ ṭhapetvā upekkhāsahagataṃ. (7)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. (8)

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. (9)

Siyā ācayagāmino, siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino. (10)

Siyā sekkhā, siyā asekkhā, siyā nevasekkhanāsekkhā. (11)

Siyā mahaggatā, siyā appamāṇā. (12)

Tīṇi jhānāni na vattabbā "parittārammaṇā"tipi, "mahaggatārammaṇā"tipi, siyā appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā "appamāṇārammaṇā"ti; catutthaṃ jhānaṃ siyā parittārammaṇaṃ, siyā mahaggatārammaṇaṃ, siyā appamāṇārammaṇaṃ; siyā na vattabbaṃ "parittārammaṇan"tipi, "mahaggatārammaṇan"tipi, "appamāṇārammaṇan"tipi. (13)

Siyā majjhimā, siyā paṇītā. (14)

Siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Tīṇi jhānāni na maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi; catutthaṃ jhānaṃ siyā maggārammaṇaṃ, siyā maggahetukaṃ, siyā maggādhipati, siyā na vattabbaṃ "maggārammaṇan"tipi, "maggahetukan"tipi "maggādhipatī"tipi. (16)

Siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino. (17)

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. (18)

Tīṇi jhānāni na vattabbā "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi; catutthaṃ jhānaṃ siyā atītārammaṇaṃ, siyā anāgatārammaṇaṃ, siyā paccuppannārammaṇaṃ, siyā na vattabbaṃ "atītārammaṇan"tipi, "anāgatārammaṇan"tipi, "paccuppannārammaṇan"tipi. (19)

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Tīṇi jhānāni bahiddhārammaṇā, catutthaṃ jhānaṃ siyā ajjhattārammaṇaṃ, siyā bahiddhārammaṇaṃ, siyā ajjhattabahiddhārammaṇaṃ, siyā na vattabbaṃ "ajjhattārammaṇan"tipi, "bahiddhārammaṇan"tipi, "ajjhattabahiddhārammaṇan"tipi. (21)

Anidassanaappaṭighā. (22)

3.2. Duka

Na hetū, sahetukā, hetusampayuttā, na vattabbā "hetū ceva sahetukā cā"ti, sahetukā ceva na ca hetū, na vattabbā "hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, hetusampayuttā ceva na ca hetū, na hetū sahetukā.

Sappaccayā, saṅkhatā, anidassanā, appaṭighā, arūpā, siyā lokiyā, siyā lokuttarā, kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

No āsavā, siyā sāsavā, siyā anāsavā, āsavavippayuttā, na vattabbā "āsavā ceva sāsavā cā"ti, siyā sāsavā ceva no ca āsavā, siyā na vattabbā "sāsavā ceva no ca āsavā"ti. Na vattabbā "āsavā ceva āsavasampayuttā cā"tipi, "āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"tipi. Siyā āsavavippayuttā sāsavā, siyā āsavavippayuttā anāsavā.

No saṃyojanā ... pe ... no ganthā ... pe ... no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā ... pe ... no parāmāsā ... pe ... sārammaṇā, no cittā, cetasikā, cittasampayuttā, cittasaṃsaṭṭhā, cittasamuṭṭhānā, cittasahabhuno, cittānuparivattino, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino, bāhirā, no upādā, siyā upādinnā, siyā anupādinnā.

No upādānā ... pe ... no kilesā ... pe ... na dassanena pahātabbā, na bhāvanāya pahātabbā, na dassanena pahātabbahetukā, na bhāvanāya pahātabbahetukā. Paṭhamaṃ jhānaṃ — etthuppannaṃ vitakkaṃ ṭhapetvā savitakkaṃ, tīṇi jhānāni avitakkā. Paṭhamaṃ jhānaṃ — etthuppannaṃ vicāraṃ ṭhapetvā savicāraṃ, tīṇi jhānāni avicārā. Dve jhānāni — etthuppannaṃ pītiṃ ṭhapetvā sappītikā, dve jhānāni appītikā. Dve jhānāni — et-

thuppannaṃ pītiṃ ṭhapetvā pītisahagatā, dve jhānāni na pītisahagatā. Tīṇi jhānāni—etthuppannaṃ sukhaṃ ṭhapetvā sukhasahagatā, catutthaṃ jhānaṃ na sukhasahagataṃ. Catutthaṃ jhānaṃ—etthuppannaṃ upekkhaṃ ṭhapetvā upekkhāsahagataṃ, tīṇi jhānāni upekkhāsahagatā, na kāmāvacarā, siyā rūpāvacarā, siyā na rūpāvacarā, tīṇi jhānāni na arūpāvacarā, catutthaṃ jhānaṃ siyā arūpāvacaraṃ, siyā na arūpāvacaraṃ, siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā, siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā, siyā niyatā, siyā aniyatā, siyā sauttarā, siyā anuttarā, araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Jhānavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Khandhavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Pañcakkhandhā—rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

1.1. Rūpakkhandha

Tattha katamo rūpakkhandho? Yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati rūpakkhandho.

Tattha katamaṃ rūpaṃ atītaṃ? Yaṃ rūpaṃ atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgataṃ uppajjitvā vigataṃ atītaṃ atītaṃsena saṅgahitaṃ, cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ atītaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ anāgataṃ? Yaṃ rūpaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtaṃ anuppannaṃ asamuppannaṃ anuṭṭhitaṃ asamuṭṭhitaṃ anāgataṃ anāgataṃsena saṅgahitaṃ, cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ anāgataṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ paccuppannaṃ? Yaṃ rūpaṃ jātaṃ bhūtaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ uppannaṃ samuppannaṃ uṭṭhitaṃ samuṭṭhitaṃ paccuppannaṃ paccuppannaṃsena saṅgahitaṃ, cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ paccuppannaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ ajjhattaṃ? Yaṃ rūpaṃ tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakaṃ pāṭipuggalikaṃ upādinnaṃ, cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ ajjhattaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ bahiddhā? Yaṃ rūpaṃ tesaṃ tesaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakaṃ pāṭipuggalikaṃ upādinnaṃ, cattāro ca mahābhūtā catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ bahiddhā.

Tattha katamaṃ rūpaṃ oḷārikaṃ? Cakkhāyatanaṃ … pe … phoṭṭhabbāyatanaṃ—idaṃ vuccati rūpaṃ oḷārikaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ sukhumaṃ? Itthindriyaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro—idaṃ vuccati rūpaṃ sukhumaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ hīnaṃ? Yaṃ rūpaṃ tesaṃ tesaṃ sattānaṃ uññātaṃ avaññātaṃ hīḷitaṃ paribhūtaṃ acittīkataṃ hīnaṃ hīnamataṃ hīnasammataṃ aniṭṭhaṃ akantaṃ amanāpaṃ, rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā—idaṃ vuccati rūpaṃ hīnaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ paṇītaṃ? Yaṃ rūpaṃ tesaṃ tesaṃ sattānaṃ anuññātaṃ anavaññātaṃ ahīḷitaṃ aparibhūtaṃ cittīkataṃ paṇītaṃ paṇītamataṃ paṇītasammataṃ iṭṭhaṃ kantaṃ manāpaṃ, rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā—idaṃ vuccati rūpaṃ paṇītaṃ. Taṃ taṃ vā pana rūpaṃ upādāyupādāya rūpaṃ hīnaṃ paṇītaṃ daṭṭhabbaṃ.

Tattha katamaṃ rūpaṃ dūre? Itthindriyaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ anāsanne anupakaṭṭhe dūre asantike—idaṃ vuccati rūpaṃ dūre.

Tattha katamaṃ rūpaṃ santike? Cakkhāyatanaṃ … pe … phoṭṭhabbāyatanaṃ, yaṃ vā panaññampi atthi rūpaṃ āsanne upakaṭṭhe avidūre santike—idaṃ vuccati rūpaṃ santike. Taṃ taṃ vā pana rūpaṃ upādāyupādāya rūpaṃ dūre santike daṭṭhabbaṃ.

1.2. Vedanākkhandha

Tattha katamo vedanākkhandho? Yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati vedanākkhandho.

Tattha katamā vedanā atītā? Yā vedanā atītā niruddhā vigatā vipar-

iṇatā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā uppajjitvā vigatā atītā atītaṃsena saṅgahitā, sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati vedanā atītā.

Tattha katamā vedanā anāgatā? Yā vedanā ajātā abhūtā asañjātā anibbattā anabhinibbattā apātubhūtā anuppannā asamuppannā anuṭṭhitā asamuṭṭhitā anāgatā anāgataṃsena saṅgahitā, sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati vedanā anāgatā.

Tattha katamā vedanā paccuppannā? Yā vedanā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā uppannā samuppannā uṭṭhitā samuṭṭhitā paccuppannā paccuppannaṃsena saṅgahitā, sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā— ayaṃ vuccati vedanā paccuppannā.

Tattha katamā vedanā ajjhattā? Yā vedanā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakā pāṭipuggalikā upādinnā, sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati vedanā ajjhattā.

Tattha katamā vedanā bahiddhā? Yā vedanā tesaṃ tesaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakā pāṭipuggalikā upādinnā, sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā—ayaṃ vuccati vedanā bahiddhā.

Tattha katamā vedanā oḷārikā sukhumā? Akusalā vedanā oḷārikā, kusalābyākatā vedanā sukhumā. Kusalākusalā vedanā oḷārikā, abyākatā vedanā sukhumā. Dukkhā vedanā oḷārikā, sukhā ca adukkhamasukhā ca vedanā sukhumā. Sukhadukkhā vedanā oḷārikā, adukkhamasukhā vedanā sukhumā. Asamāpannassa vedanā oḷārikā, samāpannassa vedanā sukhumā. Sāsavā vedanā oḷārikā, anāsavā vedanā sukhumā. Taṃ taṃ vā pana vedanaṃ upādāyupādāya vedanā oḷārikā sukhumā daṭṭhabbā.

Tattha katamā vedanā hīnā paṇītā? Akusalā vedanā hīnā, kusalābyākatā vedanā paṇītā. Kusalākusalā vedanā hīnā, abyākatā vedanā paṇītā. Dukkhā vedanā hīnā, sukhā ca adukkhamasukhā ca vedanā paṇītā. Sukhadukkhā vedanā hīnā, adukkhamasukhā vedanā paṇītā. Asamāpannassa vedanā hīnā, samāpannassa vedanā paṇītā. Sāsavā vedanā hīnā, anāsavā vedanā paṇītā. Taṃ taṃ vā pana vedanaṃ upādāyupādāya vedanā hīnā paṇītā daṭṭhabbā.

Tattha katamā vedanā dūre? Akusalā vedanā kusalābyākatāhi vedanāhi dūre; kusalābyākatā vedanā akusalāya vedanāya dūre; kusalā vedanā akusalābyākatāhi vedanāhi dūre; akusalābyākatā vedanā kusalāya

vedanāya dūre; abyākatā vedanā kusalākusalāhi vedanāhi dūre; kusalākusalā vedanā abyākatāya vedanāya dūre. Dukkhā vedanā sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi dūre; sukhā ca adukkhamasukhā ca vedanā dukkhāya vedanāya dūre; sukhā vedanā dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi dūre; dukkhā ca adukkhamasukhā ca vedanā sukhāya vedanāya dūre; adukkhamasukhā vedanā sukhadukkhāhi vedanāhi dūre; sukhadukkhā vedanā adukkhamasukhāya vedanāya dūre. Asamāpannassa vedanā samāpannassa vedanāya dūre; samāpannassa vedanā asamāpannassa vedanāya dūre. Sāsavā vedanā anāsavāya vedanāya dūre; anāsavā vedanā sāsavāya vedanāya dūre—ayaṃ vuccati vedanā dūre.

Tattha katamā vedanā santike? Akusalā vedanā akusalāya vedanāya santike; kusalā vedanā kusalāya vedanāya santike; abyākatā vedanā abyākatāya vedanāya santike. Dukkhā vedanā dukkhāya vedanāya santike; sukhā vedanā sukhāya vedanāya santike; adukkhamasukhā vedanā adukkhamasukhāya vedanāya santike. Asamāpannassa vedanā asamāpannassa vedanāya santike; samāpannassa vedanā samāpannassa vedanāya santike. Sāsavā vedanā sāsavāya vedanāya santike; anāsavā vedanā anāsavāya vedanāya santike. Ayaṃ vuccati vedanā santike. Taṃ taṃ vā pana vedanaṃ upādāyupādāya vedanā dūre santike daṭṭhabbā.

1.3. Saññākkhandha

Tattha katamo saññākkhandho? Yā kāci saññā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā yā dūre santike vā tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati saññākkhandho.

Tattha katamā saññā atītā? Yā saññā atītā niruddhā vigatā vipariṇatā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā uppajjitvā vigatā atītā atītaṃsena saṅgahitā, cakkhusamphassajā saññā sotasamphassajā saññā ghānasamphassajā saññā jivhāsamphassajā saññā kāyasamphassajā saññā manosamphassajā saññā—ayaṃ vuccati saññā atītā.

Tattha katamā saññā anāgatā? Yā saññā ajātā abhūtā asañjātā anibbattā anabhinibbattā apātubhūtā anuppannā asamuppannā anuṭṭhitā asamuṭṭhitā anāgatā anāgataṃsena saṅgahitā, cakkhusamphassajā saññā sotasamphassajā saññā ghānasamphassajā saññā jivhāsamphassajā saññā kāyasamphassajā saññā manosamphassajā saññā—ayaṃ

vuccati saññā anāgatā.

Tattha katamā saññā paccuppannā? Yā saññā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā uppannā samuppannā uṭṭhitā samuṭṭhitā paccuppannā paccuppannaṃsena saṅgahitā, cakkhusamphassajā saññā sotasamphassajā saññā ghānasamphassajā saññā jivhāsamphassajā saññā kāyasamphassajā saññā manosamphassajā saññā—ayaṃ vuccati saññā paccuppannā.

Tattha katamā saññā ajjhattā? Yā saññā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakā pāṭipuggalikā upādinnā, cakkhusamphassajā saññā sotasamphassajā saññā ghānasamphassajā saññā jivhāsamphassajā saññā kāyasamphassajā saññā manosamphassajā saññā—ayaṃ vuccati saññā ajjhattā.

Tattha katamā saññā bahiddhā? Yā saññā tesaṃ tesaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakā pāṭipuggalikā upādinnā, cakkhusamphassajā saññā sotasamphassajā saññā ghānasamphassajā saññā jivhāsamphassajā saññā kāyasamphassajā saññā manosamphassajā saññā—ayaṃ vuccati saññā bahiddhā.

Tattha katamā saññā oḷārikā sukhumā? Paṭighasamphassajā saññā oḷārikā, adhivacanasamphassajā saññā sukhumā. Akusalā saññā oḷārikā, kusalābyākatā saññā sukhumā. Kusalākusalā saññā oḷārikā, abyākatā saññā sukhumā. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saññā oḷārikā, sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saññā sukhumā. Sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā saññā oḷārikā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saññā sukhumā. Asamāpannassa saññā oḷārikā, samāpannassa saññā sukhumā. Sāsavā saññā oḷārikā, anāsavā saññā sukhumā. Taṃ taṃ vā pana saññaṃ upādāyupādāya saññā oḷārikā sukhumā daṭṭhabbā.

Tattha katamā saññā hīnā paṇītā? Akusalā saññā hīnā, kusalābyākatā saññā paṇītā. Kusalākusalā saññā hīnā, abyākatā saññā paṇītā. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saññā hīnā, sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saññā paṇītā. Sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā saññā hīnā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saññā paṇītā. Asamāpannassa saññā hīnā, samāpannassa saññā paṇītā. Sāsavā saññā hīnā, anāsavā saññā paṇītā. Taṃ taṃ vā pana saññaṃ upādāyupādāya saññā hīnā paṇītā daṭṭhabbā.

Tattha katamā saññā dūre? Akusalā saññā kusalābyākatāhi saññāhi dūre; kusalābyākatā saññā akusalāya saññāya dūre; kusalā saññā akusalābyākatāhi saññāhi dūre; akusalābyākatā saññā kusalāya saññāya dūre. Abyākatā saññā kusalākusalāhi saññāhi dūre; kusalākusalā saññā abyākatāya saññāya dūre. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saññā sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttāhi saññāhi dūre; sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saññā dukkhāya vedanāya sampayuttāya saññāya dūre; sukhāya vedanāya sampayuttā saññā dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttāhi saññāhi dūre; dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saññā sukhāya vedanāya sampayuttāya saññāya dūre; adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saññā sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttāhi saññāhi dūre; sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā saññā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttāya saññāya dūre. Asamāpannassa saññā samāpannassa saññāya dūre; samāpannassa saññā asamāpannassa saññāya dūre. Sāsavā saññā anāsavāya saññāya dūre; anāsavā saññā sāsavāya saññāya dūre—ayaṃ vuccati saññā dūre.

Tattha katamā saññā santike? Akusalā saññā akusalāya saññāya santike; kusalā saññā kusalāya saññāya santike; abyākatā saññā abyākatāya saññāya santike. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saññā dukkhāya vedanāya sampayuttāya saññāya santike; sukhāya vedanāya sampayuttā saññā sukhāya vedanāya sampayuttāya saññāya santike; adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saññā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttāya saññāya santike. Asamāpannassa saññā asamāpannassa saññāya santike; samāpannassa saññā samāpannassa saññāya santike. Sāsavā saññā sāsavāya saññāya santike; anāsavā saññā anāsavāya saññāya santike. Ayaṃ vuccati saññā santike. Taṃ taṃ vā pana saññaṃ upādāyupādāya saññā dūre santike daṭṭhabbā.

1.4. Saṅkhārakkhandha

Tattha katamo saṅkhārakkhandho? Ye keci saṅkhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattā vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā paṇītā vā ye dūre santike vā, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati saṅkhārakkhandho.

Tattha katame saṅkhārā atītā? Ye saṅkhārā atītā niruddhā vigatā vipariṇatā atthaṅgatā abbhatthaṅgatā uppajjitvā vigatā atītā atītaṃsena

saṅgahitā, cakkhusamphassajā cetanā sotasamphassajā cetanā ghānasamphassajā cetanā jivhāsamphassajā cetanā kāyasamphassajā cetanā manosamphassajā cetanā—ime vuccanti saṅkhārā atītā.

Tattha katame saṅkhārā anāgatā? Ye saṅkhārā ajātā abhūtā asañjātā anibbattā anabhinibbattā apātubhūtā anuppannā asamuppannā anuṭṭhitā asamuṭṭhitā anāgatā anāgataṃsena saṅgahitā, cakkhusamphassajā cetanā sotasamphassajā cetanā ghānasamphassajā cetanā jivhāsamphassajā cetanā kāyasamphassajā cetanā manosamphassajā cetanā—ime vuccanti saṅkhārā anāgatā.

Tattha katame saṅkhārā paccuppannā? Ye saṅkhārā jātā bhūtā sañjātā nibbattā abhinibbattā pātubhūtā uppannā samuppannā uṭṭhitā samuṭṭhitā paccuppannā paccuppannaṃsena saṅgahitā, cakkhusamphassajā cetanā sotasamphassajā cetanā ghānasamphassajā cetanā jivhāsamphassajā cetanā kāyasamphassajā cetanā manosamphassajā cetanā—ime vuccanti saṅkhārā paccuppannā.

Tattha katame saṅkhārā ajjhattā? Ye saṅkhārā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakā pāṭipuggalikā upādinnā, cakkhusamphassajā cetanā sotasamphassajā cetanā ghānasamphassajā cetanā jivhāsamphassajā cetanā kāyasamphassajā cetanā manosamphassajā cetanā—ime vuccanti saṅkhārā ajjhattā.

Tattha katame saṅkhārā bahiddhā? Ye saṅkhārā tesaṃ tesaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakā pāṭipuggalikā upādinnā, cakkhusamphassajā cetanā sotasamphassajā cetanā ghānasamphassajā cetanā jivhāsamphassajā cetanā kāyasamphassajā cetanā manosamphassajā cetanā—ime vuccanti saṅkhārā bahiddhā.

Tattha katame saṅkhārā oḷārikā sukhumā? Akusalā saṅkhārā oḷārikā, kusalābyākatā saṅkhārā sukhumā. Kusalākusalā saṅkhārā oḷārikā, abyākatā saṅkhārā sukhumā. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā oḷārikā, sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saṅkhārā sukhumā. Sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā saṅkhārā oḷārikā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā sukhumā. Asamāpannassa saṅkhārā oḷārikā, samāpannassa saṅkhārā sukhumā. Sāsavā saṅkhārā oḷārikā, anāsavā saṅkhārā sukhumā. Te te vā pana saṅkhāre upādāyupādāya saṅkhārā oḷārikā sukhumā daṭṭhabbā.

Tattha katame saṅkhārā hīnā paṇītā? Akusalā saṅkhārā hīnā, kusalābyākatā

saṅkhārā paṇītā. Kusalākusalā saṅkhārā hīnā, abyākatā saṅkhārā paṇītā. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā hīnā, sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saṅkhārā paṇītā. Sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā saṅkhārā hīnā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā paṇītā. Asamāpannassa saṅkhārā hīnā, samāpannassa saṅkhārā paṇītā. Sāsavā saṅkhārā hīnā, anāsavā saṅkhārā paṇītā. Te te vā pana saṅkhāre upādāyupādāya saṅkhārā hīnā paṇītā daṭṭhabbā.

Tattha katame saṅkhārā dūre? Akusalā saṅkhārā kusalābyākatehi saṅkhārehi dūre; kusalābyākatā saṅkhārā akusalehi saṅkhārehi dūre; kusalā saṅkhārā akusalābyākatehi saṅkhārehi dūre; akusalābyākatā saṅkhārā kusalehi saṅkhārehi dūre; abyākatā saṅkhārā kusalākusalehi saṅkhārehi dūre; kusalākusalā saṅkhārā abyākatehi saṅkhārehi dūre. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttehi saṅkhārehi dūre; sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saṅkhārā dukkhāya vedanāya sampayuttehi saṅkhārehi dūre; sukhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttehi saṅkhārehi dūre; dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā saṅkhārā sukhāya vedanāya sampayuttehi saṅkhārehi dūre; adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttehi saṅkhārehi dūre; sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā saṅkhārā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi saṅkhārehi dūre. Asamāpannassa saṅkhārā samāpannassa saṅkhārehi dūre; samāpannassa saṅkhārā asamāpannassa saṅkhārehi dūre. Sāsavā saṅkhārā anāsavehi saṅkhārehi dūre; anāsavā saṅkhārā sāsavehi saṅkhārehi dūre. Ime vuccanti saṅkhārā dūre.

Tattha katame saṅkhārā santike? Akusalā saṅkhārā akusalānaṃ saṅkhārānaṃ santike; kusalā saṅkhārā kusalānaṃ saṅkhārānaṃ santike; abyākatā saṅkhārā abyākatānaṃ saṅkhārānaṃ santike. Dukkhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā dukkhāya vedanāya sampayuttānaṃ saṅkhārānaṃ santike; sukhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā sukhāya vedanāya sampayuttānaṃ saṅkhārānaṃ santike; adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saṅkhārā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttānaṃ saṅkhārānaṃ santike. Asamāpannassa saṅkhārā asamā-

pannassa saṅkhārānaṃ santike; samāpannassa saṅkhārā samāpannassa saṅkhārānaṃ santike. Sāsavā saṅkhārā sāsavānaṃ saṅkhārānaṃ santike; anāsavā saṅkhārā anāsavānaṃ saṅkhārānaṃ santike. Ime vuccanti saṅkhārā santike. Te te vā pana saṅkhāre upādāyupādāya saṅkhārā dūre santike daṭṭhabbā.

1.5. Viññāṇakkhandha

Tattha katamo viññāṇakkhandho? Yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, tadekajjhaṃ abhisaññūhitvā abhisaṅkhipitvā—ayaṃ vuccati viññāṇakkhandho.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ atītaṃ? Yaṃ viññāṇaṃ atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgataṃ uppajjitvā vigataṃ atītaṃ atītaṃsena saṅgahitaṃ, cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ—idaṃ vuccati viññāṇaṃ atītaṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ anāgataṃ? Yaṃ viññāṇaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtaṃ anuppannaṃ asamuppannaṃ anuṭṭhitaṃ asamuṭṭhitaṃ anāgataṃ anāgataṃsena saṅgahitaṃ, cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ—idaṃ vuccati viññāṇaṃ anāgataṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ paccuppannaṃ? Yaṃ viññāṇaṃ jātaṃ bhūtaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtaṃ uppannaṃ samuppannaṃ uṭṭhitaṃ samuṭṭhitaṃ paccuppannaṃ paccuppannaṃsena saṅgahitaṃ, cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ—idaṃ vuccati viññāṇaṃ paccuppannaṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ ajjhattaṃ? Yaṃ viññāṇaṃ tesaṃ tesaṃ sattānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakaṃ pāṭipuggalikaṃ upādinnaṃ, cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ—idaṃ vuccati viññāṇaṃ ajjhattaṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ bahiddhā? Yaṃ viññāṇaṃ tesaṃ tesaṃ parasattānaṃ parapuggalānaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ niyakaṃ pāṭipuggalikaṃ upādinnaṃ, cakkhuviññāṇaṃ sotaviññāṇaṃ ghānaviññāṇaṃ jivhāviññāṇaṃ kāyaviññāṇaṃ manoviññāṇaṃ—idaṃ vuccati viññāṇaṃ

bahiddhā.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ oḷārikaṃ sukhumaṃ? Akusalaṃ viññāṇaṃ oḷārikaṃ, kusalābyākatā viññāṇā sukhumā. Kusalākusalā viññāṇā oḷārikā, abyākataṃ viññāṇaṃ sukhumaṃ. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ oḷārikaṃ, sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā viññāṇā sukhumā. Sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā viññāṇā oḷārikā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ sukhumaṃ. Asamāpannassa viññāṇaṃ oḷārikaṃ, samāpannassa viññāṇaṃ sukhumaṃ. Sāsavaṃ viññāṇaṃ oḷārikaṃ, anāsavaṃ viññāṇaṃ sukhumaṃ. Taṃ taṃ vā pana viññāṇaṃ upādāyupādāya viññāṇaṃ oḷārikaṃ sukhumaṃ daṭṭhabbaṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ hīnaṃ paṇītaṃ? Akusalaṃ viññāṇaṃ hīnaṃ, kusalābyākatā viññāṇā paṇītā. Kusalākusalā viññāṇā hīnā, abyākataṃ viññāṇaṃ paṇītaṃ. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ hīnaṃ, sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā viññāṇā paṇītā. Sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā viññāṇā hīnā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ paṇītaṃ. Asamāpannassa viññāṇaṃ hīnaṃ, samāpannassa viññāṇaṃ paṇītaṃ. Sāsavaṃ viññāṇaṃ hīnaṃ, anāsavaṃ viññāṇaṃ paṇītaṃ. Taṃ taṃ vā pana viññāṇaṃ upādāyupādāya viññāṇaṃ hīnaṃ paṇītaṃ daṭṭhabbaṃ.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ dūre? Akusalaṃ viññāṇaṃ kusalābyākatehi viññāṇehi dūre; kusalābyākatā viññāṇā akusalā viññāṇā dūre; kusalaṃ viññāṇaṃ akusalābyākatehi viññāṇehi dūre; akusalābyākatā viññāṇā kusalā viññāṇā dūre; abyākataṃ viññāṇaṃ kusalākusalehi viññāṇehi dūre; kusalākusalā viññāṇā abyākatā viññāṇā dūre. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttehi viññāṇehi dūre; sukhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā viññāṇā dukkhāya vedanāya sampayuttā viññāṇā dūre; sukhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttehi viññāṇehi dūre; dukkhāya ca adukkhamasukhāya ca vedanāhi sampayuttā viññāṇā sukhāya vedanāya sampayuttā viññāṇā dūre; adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttehi viññāṇehi dūre; sukhadukkhāhi vedanāhi sampayuttā viññāṇā adukkhamasukhāya

vedanāya sampayuttā viññāṇā dūre. Asamāpannassa viññāṇaṃ samāpannassa viññāṇā dūre; samāpannassa viññāṇaṃ asamāpannassa viññāṇā dūre. Sāsavaṃ viññāṇaṃ anāsavā viññāṇā dūre; anāsavaṃ viññāṇaṃ sāsavā viññāṇā dūre—idaṃ vuccati viññāṇaṃ dūre.

Tattha katamaṃ viññāṇaṃ santike? Akusalaṃ viññāṇaṃ akusalassa viññāṇassa santike; kusalaṃ viññāṇaṃ kusalassa viññāṇassa santike; abyākataṃ viññāṇaṃ abyākatassa viññāṇassa santike. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttassa viññāṇassa santike; sukhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttassa viññāṇassa santike; adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ viññāṇaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa viññāṇassa santike. Asamāpannassa viññāṇaṃ asamāpannassa viññāṇassa santike; samāpannassa viññāṇaṃ samāpannassa viññāṇassa santike. Sāsavaṃ viññāṇaṃ sāsavassa viññāṇassa santike; anāsavaṃ viññāṇaṃ anāsavassa viññāṇassa santike— idaṃ vuccati viññāṇaṃ santike. Taṃ taṃ vā pana viññāṇaṃ upādāyupādāya viññāṇaṃ dūre santike daṭṭhabbaṃ.

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Pañcakkhandhā—rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

2.1. Rūpakkhandha

Tattha katamo rūpakkhandho? Ekavidhena rūpakkhandho—sabbaṃ rūpaṃ na hetu, ahetukaṃ, hetuvippayuttaṃ, sappaccayaṃ, saṅkhataṃ, rūpaṃ, lokiyaṃ, sāsavaṃ, saṃyojaniyaṃ, ganthaniyaṃ, oghaniyaṃ, yoganiyaṃ, nīvaraṇiyaṃ, parāmaṭṭhaṃ, upādāniyaṃ, saṃkilesikaṃ, abyākataṃ, anārammaṇaṃ, acetasikaṃ, cittavippayuttaṃ, nevavipākanavipākadhammadhammaṃ, asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ, na savitakkasavicāraṃ, na avitakkavicāramattaṃ, avitakkaavicāraṃ, na pītisahagataṃ, na sukhasahagataṃ, na upekkhāsahagataṃ, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbaṃ, neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukaṃ, nevācayagāmināpacayagāmī, nevasekkhanāsekkhaṃ, parittaṃ, kāmāvacaraṃ, na rūpāvacaraṃ, na arūpāvacaraṃ, pariyāpannaṃ, no apariyāpannaṃ, aniyataṃ, aniyyānikaṃ, uppannaṃ, chahi viññāṇehi viññeyyaṃ, aniccaṃ, jarābhibhūtaṃ. Evaṃ ekavidhena rūpakkhandho.

Duvidhena rūpakkhandho—atthi rūpaṃ upādā, atthi rūpaṃ no upādā. Atthi rūpaṃ upādinnaṃ, atthi rūpaṃ anupādinnaṃ. Atthi rūpaṃ upādinnupādāniyaṃ, atthi rūpaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Atthi rūpaṃ sanidassanaṃ, atthi rūpaṃ anidassanaṃ. Atthi rūpaṃ sappaṭighaṃ, atthi rūpaṃ appaṭighaṃ. Atthi rūpaṃ indriyaṃ, atthi rūpaṃ na indriyaṃ. Atthi rūpaṃ mahābhūtaṃ, atthi rūpaṃ na mahābhūtaṃ. Atthi rūpaṃ viññatti, atthi rūpaṃ na viññatti. Atthi rūpaṃ cittasamuṭṭhānaṃ, atthi rūpaṃ na cittasamuṭṭhānaṃ. Atthi rūpaṃ cittasahabhu, atthi rūpaṃ na cittasahabhu. Atthi rūpaṃ cittānuparivatti, atthi rūpaṃ na cittānuparivatti. Atthi rūpaṃ ajjhattikaṃ, atthi rūpaṃ bāhiraṃ. Atthi rūpaṃ oḷārikaṃ, atthi rūpaṃ sukhumaṃ. Atthi rūpaṃ dūre, atthi rūpaṃ santike ... pe ... atthi rūpaṃ kabaḷīkāro āhāro, atthi rūpaṃ na kabaḷīkāro āhāro. Evaṃ duvidhena rūpakkhandho.

(Yathā rūpakaṇḍe vibhattaṃ, tathā idha vibhajitabbaṃ.)

Tividhena rūpakkhandho—yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ taṃ upādā, yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ taṃ atthi upādā, atthi no upādā. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ taṃ upādinnaṃ, yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ taṃ atthi upādinnaṃ, atthi anupādinnaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ taṃ upādinnupādāniyaṃ, yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ taṃ atthi upādinnupādāniyaṃ, atthi anupādinnupādāniyaṃ ... pe ... yaṃ taṃ rūpaṃ ajjhattikaṃ taṃ na kabaḷīkāro āhāro, yaṃ taṃ rūpaṃ bāhiraṃ taṃ atthi kabaḷīkāro āhāro, atthi na kabaḷīkāro āhāro. Evaṃ tividhena rūpakkhandho.

Catubbidhena rūpakkhandho—yaṃ taṃ rūpaṃ upādā taṃ atthi upādinnaṃ, atthi anupādinnaṃ; yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā taṃ atthi upādinnaṃ, atthi anupādinnaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā taṃ atthi upādinnupādāniyaṃ, atthi anupādinnupādāniyaṃ; yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā taṃ atthi upādinnupādāniyaṃ, atthi anupādinnupādāniyaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ; yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā taṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ; yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā taṃ atthi oḷārikaṃ, atthi sukhumaṃ. Yaṃ taṃ rūpaṃ upādā taṃ atthi dūre, atthi santike; yaṃ taṃ rūpaṃ no upādā taṃ atthi dūre, atthi santike ... pe ... diṭṭhaṃ, sutaṃ, mutaṃ, viññātaṃ rūpaṃ. Evaṃ catubbidhena rūpakkhandho.

Pañcavidhena rūpakkhandho—pathavīdhātu, āpodhātu, tejodhātu, vāyodhātu, yañca rūpaṃ upādā. Evaṃ pañcavidhena rūpakkhandho.

Chabbidhena rūpakkhandho—cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, manoviññeyyaṃ rūpaṃ. Evaṃ chabbidhena rūpakkhandho.

Sattavidhena rūpakkhandho—cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ, manodhātuviññeyyaṃ rūpaṃ, manoviññāṇadhātuviññeyyaṃ rūpaṃ. Evaṃ sattavidhena rūpakkhandho.

Aṭṭhavidhena rūpakkhandho—cakkhuviññeyyaṃ rūpaṃ, sotaviññeyyaṃ rūpaṃ, ghānaviññeyyaṃ rūpaṃ, jivhāviññeyyaṃ rūpaṃ, kāyaviññeyyaṃ rūpaṃ atthi sukhasamphassaṃ, atthi dukkhasamphassaṃ, manodhātuviññeyyaṃ rūpaṃ, manoviññāṇadhātuviññeyyaṃ rūpaṃ. Evaṃ aṭṭhavidhena rūpakkhandho.

Navavidhena rūpakkhandho—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, yañca rūpaṃ na indriyaṃ. Evaṃ navavidhena rūpakkhandho.

Dasavidhena rūpakkhandho—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, na indriyaṃ rūpaṃ atthi sappaṭighaṃ, atthi appaṭighaṃ. Evaṃ dasavidhena rūpakkhandho.

Ekādasavidhena rūpakkhandho—cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, yañca rūpaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammāyatanapariyāpannaṃ. Evaṃ ekādasavidhena rūpakkhandho.

Ayaṃ vuccati rūpakkhandho.

2.2. Vedanākkhandha

Tattha katamo vedanākkhandho? Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato.

Catubbidhena vedanākkhandho—atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno.

Pañcavidhena vedanākkhandho—atthi sukhindriyaṃ, atthi dukkhin-

driyaṃ, atthi somanassindriyaṃ, atthi domanassindriyaṃ, atthi upekkhindriyaṃ. Evaṃ pañcavidhena vedanākkhandho.

Chabbidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Evaṃ chabbidhena vedanākkhandho.

Sattavidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manodhātusamphassajā vedanā, manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā. Evaṃ sattavidhena vedanākkhandho.

Aṭṭhavidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā atthi sukhā, atthi dukkhā, manodhātusamphassajā vedanā, manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā. Evaṃ aṭṭhavidhena vedanākkhandho.

Navavidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manodhātusamphassajā vedanā, manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ navavidhena vedanākkhandho.

Dasavidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā atthi sukhā, atthi dukkhā, manodhātusamphassajā vedanā, manoviññāṇadhātusamphassajā vedanā atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena vedanākkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo. Atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo. Atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko. Atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro. Atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva

dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī. Atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho. Atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo. Atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo. Atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto. Atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato. Atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati. Atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī. Atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno. Atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo. Atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho. Atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto ... pe ... atthi na hetusahetuko, atthi na hetuahetuko. Atthi lokiyo, atthi lokuttaro. Atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo. Atthi sāsavo, atthi anāsavo. Atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto. Atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo. Atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo. Atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto. Atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo. Atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo. Atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto. Atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo. Atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo. Atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto. Atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo. Atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo. Atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto. Atthi yogavippayuttayoganiyo, atthi yogavippayuttaayoganiyo. Atthi nīvaraṇiyo, atthi anīvaraṇiyo. Atthi nīvaraṇasampayutto, atthi nīvaraṇavippayutto. Atthi nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyo, atthi nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyo. Atthi parāmaṭṭho, atthi aparāmaṭṭho. Atthi parāmāsasampayutto, atthi parāmāsavippayutto. Atthi parāmāsavippayuttaparāmaṭṭho, atthi parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭho. Atthi upādinno, atthi anupādinno. Atthi upādāniyo, atthi anupādāniyo. Atthi upādānasampayutto, atthi upādānavippayutto. Atthi upādānavippayuttaupādāniyo, atthi upādānavippayuttaanupādāniyo. Atthi saṃkilesiko, atthi asaṃk-

ilesiko. Atthi saṃkiliṭṭho, atthi asaṃkiliṭṭho. Atthi kilesasampayutto, atthi kilesavippayutto. Atthi kilesavippayuttasaṃkilesiko, atthi kilesavippayuttaasaṃkilesiko. Atthi dassanena pahātabbo, atthi na dassanena pahātabbo. Atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi na dassanena pahātabbahetuko. Atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi savitakko, atthi avitakko. Atthi savicāro, atthi avicāro. Atthi sappītiko, atthi appītiko. Atthi pītisahagato, atthi na pītisahagato. Atthi kāmāvacaro, atthi na kāmāvacaro. Atthi rūpāvacaro, atthi na rūpāvacaro. Atthi arūpāvacaro, atthi na arūpāvacaro. Atthi pariyāpanno, atthi apariyāpanno. Atthi niyyāniko, atthi aniyyāniko. Atthi niyato, atthi aniyato. Atthi sauttaro, atthi anuttaro. Atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo. Atthi upādinnupādāniyo ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Dukamūlakaṃ.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi na hetusahetuko, atthi na hetuahetuko. Atthi lokiyo, atthi lokuttaro. Atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo. Atthi sāsavo, atthi anāsavo. Atthi āsavasampayutto,

atthi āsavavippayutto. Atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo ... pe ... atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena vedanākkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo. Atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo. Atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko. Atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro. Atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī. Atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho. Atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo. Atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo. Atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto. Atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato. Atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati. Atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī. Atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno. Atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo. Atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho. Atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto. Atthi na hetusahetuko, atthi na hetuahetuko. Atthi lokiyo, atthi lokuttaro. Atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo. Atthi sāsavo, atthi anāsavo. Atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto. Atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo. Atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo ... pe ... atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavid-

hena vedanākkhandho.

Tikamūlakaṃ.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi na hetusahetuko, atthi na hetuahetuko.

Tividhena vedanākkhandho—atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi lokiyo, atthi lokuttaro.

Tividhena vedanākkhandho—atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi sāsavo, atthi anāsavo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo.

Tividhena vedanākkhandho—atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ekavidhena vedanākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena vedanākkhandho—atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto.

Tividhena vedanākkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena vedanākkhandho.

Ubhatovaḍḍhakaṃ.

Sattavidhena vedanākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena vedanākkhandho.

Aparopi sattavidhena vedanākkhandho—atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhāram-

maṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena vedanākkhandho.

Catuvīsatividhena vedanākkhandho—cakkhusamphassapaccayā vedanākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; sotasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... ghānasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... jivhāsamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... kāyasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... manosamphassapaccayā vedanākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Evaṃ catuvīsatividhena vedanākkhandho.

Aparopi catuvīsatividhena vedanākkhandho—cakkhusamphassapaccayā vedanākkhandho atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... manosamphassajā vedanā; sotasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... ghānasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... jivhāsamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... kāyasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... manosamphassapaccayā vedanākkhandho atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, cakkhusamphassajā vedanā ... pe ... manosamphassajā vedanā. Evaṃ catuvīsatividhena vedanākkhandho.

Tiṃsavidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassapaccayā vedanākkhandho atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā vedanākkhandho atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Evaṃ tiṃsavidhena vedanākkhandho.

Bahuvidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassapaccayā vedanākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapac-

cayā vedanākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Evaṃ bahuvidhena vedanākkhandho.

Aparopi bahuvidhena vedanākkhandho—cakkhusamphassapaccayā vedanākkhandho atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... ghānasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... jivhāsamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... kāyasamphassapaccayā vedanākkhandho ... pe ... manosamphassapaccayā vedanākkhandho atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Evaṃ bahuvidhena vedanākkhandho.

Ayaṃ vuccati vedanākkhandho.

2.3. Saññākkhandha

Tattha katamo saññākkhandho? Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato.

Catubbidhena saññākkhandho—atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno.

Pañcavidhena saññākkhandho—atthi sukhindriyasampayutto, atthi dukkhindriyasampayutto, atthi somanassindriyasampayutto, atthi domanassindriyasampayutto, atthi upekkhindriyasampayutto. Evaṃ pañcavidhena saññākkhandho.

Chabbidhena saññākkhandho—cakkhusamphassajā saññā, sotasamphassajā saññā, ghānasamphassajā saññā, jivhāsamphassajā saññā, kāyasamphassajā saññā, manosamphassajā saññā. Evaṃ chabbidhena saññākkhandho.

Sattavidhena saññākkhandho—cakkhusamphassajā saññā, sotasam-

phassajā saññā, ghānasamphassajā saññā, jivhāsamphassajā saññā, kāyasamphassajā saññā, manodhātusamphassajā saññā, manoviññāṇadhātusamphassajā saññā. Evaṃ sattavidhena saññākkhandho.

Aṭṭhavidhena saññākkhandho—cakkhusamphassajā saññā ... pe ... kāyasamphassajā saññā atthi sukhasahagatā, atthi dukkhasahagatā, manodhātusamphassajā saññā, manoviññāṇadhātusamphassajā saññā. Evaṃ aṭṭhavidhena saññākkhandho.

Navavidhena saññākkhandho—cakkhusamphassajā saññā ... pe ... kāyasamphassajā saññā, manodhātusamphassajā saññā, manoviññāṇadhātusamphassajā saññā atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ navavidhena saññākkhandho.

Dasavidhena saññākkhandho—cakkhusamphassajā saññā ... pe ... kāyasamphassajā saññā atthi sukhasahagatā, atthi dukkhasahagatā, manodhātusamphassajā saññā, manoviññāṇadhātusamphassajā saññā atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo. Atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo. Atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko. Atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro. Atthi pītisahagato, atthi sukhasahagato, atthi upekkhāsahagato. Atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī. Atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho. Atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo.

Atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo. Atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto. Atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato. Atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati. Atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī. Atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno. Atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo. Atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho. Atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto. Atthi na hetusahetuko, atthi na hetuahetuko. Atthi lokiyo, atthi lokuttaro. Atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo. Atthi sāsavo, atthi anāsavo. Atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto. Atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo. Atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo. Atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto. Atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo. Atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo. Atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto. Atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo. Atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo. Atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto. Atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo. Atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo. Atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto. Atthi yogavippayuttayoganiyo, atthi yogavippayuttaayoganiyo. Atthi nīvaraṇiyo, atthi anīvaraṇiyo. Atthi nīvaraṇasampayutto, atthi nīvaraṇavippayutto. Atthi nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyo, atthi nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyo. Atthi parāmaṭṭho, atthi aparāmaṭṭho. Atthi parāmāsasampayutto, atthi parāmāsavippayutto. Atthi parāmāsavippayuttaparāmaṭṭho, atthi parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭho. Atthi upādinno, atthi anupādinno. Atthi upādāniyo, atthi anupādāniyo. Atthi upādānasampayutto, atthi upādānavippayutto. Atthi upādānavippayuttaupādāniyo, atthi upādānavippayuttaanupādāniyo. Atthi saṃkilesiko, atthi asaṃkilesiko. Atthi saṃkiliṭṭho, atthi asaṃkiliṭṭho. Atthi kilesasampayutto, atthi kilesavippayutto. Atthi kilesavippayuttasaṃkilesiko, atthi kilesavippayuttaasaṃkilesiko. Atthi dassanena pahātabbo, atthi na das-

sanena pahātabbo. Atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi na dassanena pahātabbahetuko. Atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi savitakko, atthi avitakko. Atthi savicāro, atthi avicāro. Atthi sappītiko, atthi appītiko. Atthi pītisahagato, atthi na pītisahagato. Atthi sukhasahagato, atthi na sukhasahagato. Atthi upekkhāsahagato, atthi na upekkhāsahagato. Atthi kāmāvacaro, atthi na kāmāvacaro. Atthi rūpāvacaro, atthi na rūpāvacaro. Atthi arūpāvacaro, atthi na arūpāvacaro. Atthi pariyāpanno, atthi apariyāpanno. Atthi niyyāniko, atthi aniyyāniko. Atthi niyato, atthi aniyato. Atthi sauttaro, atthi anuttaro. Atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saññākkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. Atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

(Yathā kusalattike vitthāro, evaṃ sabbepi tikā vitthāretabbā.)

Dukamūlakaṃ.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto ... pe ... atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya

sampayutto. Atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto ... pe ... atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saññākkhandho ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Tikamūlakaṃ.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto.

Tividhena saññākkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi na hetu sahetuko, atthi na hetu ahetuko.

Tividhena saññākkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi lokiyo, atthi lokuttaro.

Tividhena saññākkhandho—atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi

asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi sāsavo, atthi anāsavo.

Tividhena saññākkhandho—atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto.

Tividhena saññākkhandho—atthi pītisahagato, atthi sukhasahagato, atthi upekkhāsahagato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo.

Tividhena saññākkhandho—atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto.

Tividhena saññākkhandho—atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekk
... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto.

Tividhena saññākkhandho—atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto.

Tividhena saññākkhandho—atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto.

Tividhena saññākkhandho—atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi yogavippayuttayoganiyo, atthi yogavippayuttaayoganiyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ekavidhena saññākkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena saññākkhandho—atthi nīvaraṇiyo, atthi anīvaraṇiyo.

Tividhena saññākkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saññākkhandho.

Ubhatovaḍḍhakaṃ.

Sattavidhena saññākkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena saññākkhandho.

Aparopi sattavidhena saññākkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena saññākkhandho.

Catuvīsatividhena saññākkhandho—cakkhusamphassapaccayā saññākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saññākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; cakkhusamphassajā saññā, sotasamphassajā saññā, ghānasamphassajā saññā, jivhāsamphassajā saññā, kāyasamphassajā saññā, manosamphassajā saññā. Evaṃ catuvīsatividhena saññākkhandho.

Aparopi catuvīsatividhena saññākkhandho—cakkhusamphassapaccayā saññākkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, cakkhusamphassajā saññā ... pe ... manosamphassajā

saññā. Sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saññākkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo; cakkhusamphassajā saññā ... pe ... manosamphassajā saññā. Evaṃ catuvīsatividhena saññākkhandho.

Tiṃsatividhena saññākkhandho—cakkhusamphassapaccayā saññākkhandh atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saññākkhandho atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, cakkhusamphassajā saññā ... pe ... manosamphassajā saññā. Evaṃ tiṃsatividhena saññākkhandho.

Bahuvidhena saññākkhandho—cakkhusamphassapaccayā saññākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saññākkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, cakkhusamphassajā saññā ... pe ... manosamphassajā saññā. Evaṃ bahuvidhena saññākkhandho.

Aparopi bahuvidhena saññākkhandho—cakkhusamphassapaccayā saññākkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saññākkhandho atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, cakkhusamphassajā saññā, sotasamphassajā saññā, ghānasamphassajā saññā, jivhāsamphassajā saññā, kāyasamphassajā saññā, manosamphassajā saññā. Evaṃ bahuvidhena saññākkhandho.

Ayaṃ vuccati saññākkhandho.

2.4. Saṅkhārakkhandha

Tattha katamo saṅkhārakkhandho? Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi na hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato.

Catubbidhena saṅkhārakkhandho—atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno.

Pañcavidhena saṅkhārakkhandho—atthi sukhindriyasampayutto, atthi dukkhindriyasampayutto, atthi somanassindriyasampayutto, atthi domanassindriyasampayutto, atthi upekkhindriyasampayutto. Evaṃ pañcavidhena saṅkhārakkhandho.

Chabbidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manosamphassajā cetanā. Evaṃ chabbidhena saṅkhārakkhandho.

Sattavidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manodhātusamphassajā cetanā, manoviññāṇadhātusamphassajā cetanā. Evaṃ sattavidhena saṅkhārakkhandho.

Aṭṭhavidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... kāyasamphassajā cetanā atthi sukhasahagatā, atthi dukkhasahagatā, manodhātusamphassajā cetanā, manoviññāṇadhātusamphassajā cetanā. Evaṃ aṭṭhavidhena saṅkhārakkhandho.

Navavidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... manodhātusamphassajā cetanā, manoviññāṇadhātusamphassajā cetanā atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ navavidhena saṅkhārakkhandho.

Dasavidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... kāyasamphassajā cetanā atthi sukhasahagatā, atthi dukkhasahagatā, manodhātusamphassajā cetanā, manoviññāṇadhātusamphassajā cetanā atthi kusalā, atthi akusalā, atthi abyākatā. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi na hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. Atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipā hammadhammo. Atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo. Atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko. Atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro. Atthi pītisahagato, atthi sukhasahagato, atthi upekkhāsahagato. Atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāminā-pacayagāmī. Atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho. Atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo. Atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo. Atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto. Atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato. Atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati. Atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī. Atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno. Atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo. Atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho. Atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko. Atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto. Atthi hetu ceva sahetuko ca, atthi sahetuko ceva na ca hetu. Atthi hetu ceva hetusampayutto ca, atthi hetusampayutto ceva na ca hetu. Atthi na hetu sahetuko, atthi na hetu ahetuko. Atthi lokiyo, atthi lokuttaro. Atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo. Atthi āsavo, atthi no āsavo. Atthi sāsavo, atthi anāsavo. Atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto. Atthi āsavo ceva sāsavo ca, atthi sāsavo ceva no ca āsavo. Atthi āsavo ceva āsavasampayutto ca, atthi āsavasampayutto ceva no ca āsavo. Atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo. Atthi saṃyo-

janaṃ, atthi no saṃyojanaṃ. Atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo. Atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto. Atthi saṃyojanañceva saṃyojaniyo ca, atthi saṃyojaniyo ceva no ca saṃyojanaṃ. Atthi saṃyojanañceva saṃyojanasampayutto ca, atthi saṃyojanasampayutto ceva no ca saṃyojanaṃ. Atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo.

Atthi gantho, atthi no gantho. Atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo. Atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto. Atthi gantho ceva ganthaniyo ca, atthi ganthaniyo ceva no ca gantho. Atthi gantho ceva ganthasampayutto ca, atthi ganthasampayutto ceva no ca gantho. Atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo. Atthi ogho, atthi no ogho. Atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo. Atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto. Atthi ogho ceva oghaniyo ca, atthi oghaniyo ceva no ca ogho. Atthi ogho ceva oghasampayutto ca, atthi oghasampayutto ceva no ca ogho. Atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo. Atthi yogo, atthi no yogo. Atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo. Atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto. Atthi yogo ceva yoganiyo ca, atthi yoganiyo ceva no ca yogo. Atthi yogo ceva yogasampayutto ca, atthi yogasampayutto ceva no ca yogo. Atthi yogavippayuttayoganiyo, atthi yogavippayuttaayoganiyo. Atthi nīvaraṇaṃ, atthi no nīvaraṇaṃ. Atthi nīvaraṇiyo, atthi anīvaraṇiyo. Atthi nīvaraṇasampayutto, atthi nīvaraṇavippayutto. Atthi nīvaraṇañceva nīvaraṇiyo ca, atthi nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇaṃ. Atthi nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayutto ca, atthi nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇaṃ. Atthi nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyo, atthi nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyo.

Atthi parāmāso, atthi no parāmāso. Atthi parāmaṭṭho, atthi aparāmaṭṭho. Atthi parāmāsasampayutto, atthi parāmāsavippayutto. Atthi parāmāso ceva parāmaṭṭho ca, atthi parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso. Atthi parāmāsavippayuttaparāmaṭṭho, atthi parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭho. Atthi upādinno, atthi anupādinno. Atthi upādānaṃ, atthi no upādānaṃ. Atthi upādāniyo, atthi anupādāniyo. Atthi upādānasampayutto, atthi upādānavippayutto. Atthi upādānañceva upādāniyo ca, atthi upādāniyo ceva no ca upādānaṃ. Atthi upādānañceva upādānasampayutto ca, atthi upādānasampayutto ceva no ca upādānaṃ. Atthi upādānavippayuttaupādāniyo, atthi upādānavippayuttaanupādāniyo.

Atthi kileso, atthi no kileso. Atthi saṃkilesiko, atthi asaṃkilesiko. Atthi saṃkiliṭṭho, atthi asaṃkiliṭṭho. Atthi kilesasampayutto, atthi kilesavippayutto. Atthi kileso ceva saṃkilesiko ca, atthi saṃkilesiko ceva no ca kileso. Atthi kileso ceva saṃkiliṭṭho ca, atthi saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso. Atthi kileso ceva kilesasampayutto ca, atthi kilesasampayutto ceva no ca kileso. Atthi kilesavippayuttasaṃkilesiko, atthi kilesavippayuttaasaṃkilesiko. Atthi dassanena pahātabbo, atthi na dassanena pahātabbo. Atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi na dassanena pahātabbahetuko. Atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi na bhāvanāya pahātabbahetuko.

Atthi savitakko, atthi avitakko. Atthi savicāro, atthi avicāro. Atthi sappītiko, atthi appītiko. Atthi pītisahagato, atthi na pītisahagato. Atthi sukhasahagato, atthi na sukhasahagato. Atthi upekkhāsahagato, atthi na upekkhāsahagato. Atthi kāmāvacaro, atthi na kāmāvacaro. Atthi rūpāvacaro, atthi na rūpāvacaro. Atthi arūpāvacaro, atthi na arūpāvacaro. Atthi pariyāpanno, atthi apariyāpanno. Atthi niyyāniko, atthi aniyyāniko. Atthi niyato, atthi aniyato. Atthi sauttaro, atthi anuttaro. Atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Dukamūlakaṃ.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi na hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi na hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Tikamūlakaṃ.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu, atthi na hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu ceva sahetuko ca, atthi sahetuko ceva na ca hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi hetu ceva hetusampayutto ca, atthi hetusampayutto ceva na ca hetu.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi na hetu sahetuko, atthi na hetu ahetuko.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi lokiyo, atthi lokuttaro.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi pītisahagato, atthi sukhasahagato, atthi upekkhāsahagato … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi āsavo, atthi no āsavo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi sāsavo, atthi anāsavo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho … pe …. Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi āsavo ceva sāsavo ca, atthi sāsavo ceva no ca āsavo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi āsavo ceva āsavasampayutto ca, atthi āsavasampayutto ceva no ca āsavo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃyojanaṃ, atthi no saṃyojanaṃ.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃyojanañceva saṃyojaniyo ca, atthi saṃyojaniyo ceva no ca saṃyojanaṃ.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃyojanañceva saṃyojanasampayutto ca, atthi saṃyojanasampayutto ceva no ca saṃyojanaṃ.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandh

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ekavidhena saṅkhārakkhandho—cittasampayutto.

Duvidhena saṅkhārakkhandho—atthi gantho, atthi no gantho.

Tividhena saṅkhārakkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena saṅkhārakkhandho.

Ubhatovaḍḍhakaṃ.

Sattavidhena saṅkhārakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena saṅkhārakkhandho.

Aparopi sattavidhena saṅkhārakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto; atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo atthi ajjhattabahiddhārammaṇo; atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena saṅkhārakkhandho.

Catuvīsatividhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... manosamphassajā cetanā. Evaṃ catuvīsatividhena saṅkhārakkhandho.

Aparopi catuvīsatividhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto

... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo; cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... manosamphassajā cetanā; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo; cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manosamphassajā cetanā. Evaṃ catuvīsatividhena saṅkhārakkhandho.

Tiṃsatividhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... manosamphassajā cetanā. Evaṃ tiṃsatividhena saṅkhārakkhandho.

Bahuvidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassapaccayā saṅkhārakkhandh atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manosamphassajā cetanā. Evaṃ bahuvidhena saṅkhārakkhandho.

Aparopi bahuvidhena saṅkhārakkhandho—cakkhusamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ...

kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā saṅkhārakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhusamphassajā cetanā, sotasamphassajā cetanā, ghānasamphassajā cetanā, jivhāsamphassajā cetanā, kāyasamphassajā cetanā, manosamphassajā cetanā. Evaṃ bahuvidhena saṅkhārakkhandho.

Ayaṃ vuccati saṅkhārakkhandho.

2.5. Viññāṇakkhandha

Tattha katamo viññāṇakkhandho? Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato.

Catubbidhena viññāṇakkhandho—atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno.

Pañcavidhena viññāṇakkhandho—atthi sukhindriyasampayutto, atthi dukkhindriyasampayutto, atthi somanassindriyasampayutto, atthi domanassindriyasampayutto, atthi upekkhindriyasampayutto. Evaṃ pañcavidhena viññāṇakkhandho.

Chabbidhena viññāṇakkhandho—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Evaṃ chabbidhena viññāṇakkhandho.

Sattavidhena viññāṇakkhandho—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu. Evaṃ sattavidhena viññāṇakkhandho.

Aṭṭhavidhena viññāṇakkhandho—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ atthi sukhasahagataṃ, atthi dukkhasahagataṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu. Evaṃ aṭṭhavidhena viññāṇakkhandho.

Navavidhena viññāṇakkhandho—cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato. Evaṃ navavidhena viññāṇakkhandho.

Dasavidhena viññāṇakkhandho—cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyav-

iññāṇaṃ atthi sukhasahagataṃ, atthi dukkhasahagataṃ, manodhātu, manoviññāṇadhātu atthi kusalaṃ, atthi akusalaṃ, atthi abyākataṃ. Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. Atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo. Atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo. Atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko. Atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro. Atthi pītisahagato, atthi sukhasahagato, atthi upekkhāsahagato. Atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko. Atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāminā-pacayagāmī. Atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho. Atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo. Atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo. Atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto. Atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato. Atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati. Atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī. Atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno. Atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo. Atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho. Atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto. Atthi na hetu sahetuko, atthi na hetu ahetuko. Atthi lokiyo, atthi lokuttaro. Atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo. Atthi sāsavo, atthi anāsavo. Atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto. Atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo. Atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo. Atthi saṃyojanasampayutto,

atthi saṃyojanavippayutto. Atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo.

Atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo. Atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto. Atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo. Atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo. Atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto. Atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo. Atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo. Atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto. Atthi yogavippayuttayoganiyo, atthi yogavippayuttaayoganiyo. Atthi nīvaraṇiyo, atthi anīvaraṇiyo. Atthi nīvaraṇasampayutto, atthi nīvaraṇavippayutto. Atthi nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyo, atthi nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyo.

Atthi parāmaṭṭho, atthi aparāmaṭṭho. Atthi parāmāsasampayutto, atthi parāmāsavippayutto. Atthi parāmāsavippayuttaparāmaṭṭho, atthi parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭho. Atthi upādinno, atthi anupādinno. Atthi upādāniyo, atthi anupādāniyo. Atthi upādānasampayutto, atthi upādānavippayutto. Atthi upādānavippayuttaupādāniyo, atthi upādānavippayuttaanupādāniyo. Atthi saṃkilesiko, atthi asaṃkilesiko. Atthi saṃkiliṭṭho, atthi asaṃkiliṭṭho. Atthi kilesasampayutto, atthi kilesavippayutto. Atthi kilesavippayuttasaṃkilesiko, atthi kilesavippayuttaasaṃkilesiko. Atthi dassanena pahātabbo, atthi na dassanena pahātabbo. Atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi na bhāvanāya pahātabbo. Atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi na dassanena pahātabbahetuko. Atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi na bhāvanāya pahātabbahetuko.

Atthi savitakko, atthi avitakko. Atthi savicāro, atthi avicāro. Atthi sappītiko, atthi appītiko. Atthi pītisahagato, atthi na pītisahagato. Atthi sukhasahagato, atthi na sukhasahagato. Atthi upekkhāsahagato, atthi na upekkhāsahagato. Atthi kāmāvacaro, atthi na kāmāvacaro. Atthi rūpāvacaro, atthi na rūpāvacaro. Atthi arūpāvacaro, atthi na arūpāvacaro, atthi pariyāpanno, atthi apariyāpanno. Atthi niyyāniko, atthi aniyyāniko. Atthi niyato, atthi aniyato. Atthi sauttaro, atthi anuttaro. Atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. Atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Dukamūlakaṃ.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto ... pe ... atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto. Atthi vipāko ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto ... pe ... atthi saraṇo, atthi araṇo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Tikamūlakaṃ.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi sahetuko, atthi ahetuko.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi hetusampayutto, atthi hetuvippayutto.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi na hetu sahetuko, atthi na hetu ahetuko.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi vipāko, atthi vipākadhammadhammo, atthi nevavipākanavipākadhammadhammo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi lokiyo, atthi lokuttaro.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi upādinnupādāniyo, atthi anupādinnupādāniyo, atthi anupādinnaanupādāniyo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi kenaci viññeyyo, atthi kenaci na viññeyyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko, atthi asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi sāsavo, atthi anāsavo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi savitakkasavicāro, atthi avitakkavicāramatto, atthi avitakkaavicāro ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi āsavasampayutto, atthi āsavavippayutto.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi pītisahagato, atthi sukhasahagato, atthi upekkhāsahagato ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi āsavavippayuttasāsavo, atthi āsavavippayuttaanāsavo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi dassanena pahātabbo, atthi bhāvanāya pahātabbo, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi saṃyojaniyo, atthi asaṃyojaniyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi dassanena pahātabbahetuko, atthi bhāvanāya pahātabbahetuko, atthi neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi saṃyojanasampayutto, atthi saṃyojanavippayutto.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi ācayagāmī, atthi apacayagāmī, atthi nevācayagāmināpacayagāmī ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo, atthi saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi sekkho, atthi asekkho, atthi nevasekkhanāsekkho ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi ganthaniyo, atthi aganthaniyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi paritto, atthi mahaggato, atthi appamāṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi ganthasampayutto, atthi ganthavippayutto.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi parittārammaṇo, atthi mahaggatārammaṇo, atthi appamāṇārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi ganthavippayuttaganthaniyo, atthi ganthavippayuttaaganthaniyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi hīno, atthi majjhimo, atthi paṇīto ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi oghaniyo, atthi anoghaniyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi micchattaniyato, atthi sammattaniyato, atthi aniyato ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi oghasampayutto, atthi oghavippayutto.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi maggārammaṇo, atthi maggahetuko, atthi maggādhipati ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi oghavippayuttaoghaniyo, atthi oghavippayuttaanoghaniyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi uppanno, atthi anuppanno, atthi uppādī ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi yoganiyo, atthi ayoganiyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi atīto, atthi anāgato, atthi paccuppanno ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi yogasampayutto, atthi yogavippayutto.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi atītārammaṇo, atthi anāgatārammaṇo, atthi paccuppannārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi yogavippayuttayoganiyo, atthi yogavippayuttaayoganiyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi ajjhatto, atthi bahiddho, atthi ajjhattabahiddho ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ekavidhena viññāṇakkhandho—phassasampayutto.

Duvidhena viññāṇakkhandho—atthi nīvaraṇiyo, atthi anīvaraṇiyo.

Tividhena viññāṇakkhandho—atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo ... pe .... Evaṃ dasavidhena viññāṇakkhandho.

Ubhatovaḍḍhakaṃ.

Sattavidhena viññāṇakkhandho—atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi

apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena viññāṇakkhandho.

Aparopi sattavidhena viññāṇakkhandho—atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno. Evaṃ sattavidhena viññāṇakkhandho.

Catuvīsatividhena viññāṇakkhandho—cakkhusamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato; cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Evaṃ catuvīsatividhena viññāṇakkhandho.

Aparopi catuvīsatividhena viññāṇakkhandho—cakkhusamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto, atthi dukkhāya vedanāya sampayutto, atthi adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo; cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo; cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Evaṃ catuvīsatividhena viññāṇakkhandho.

Tiṃsatividhena viññāṇakkhandho—cakkhusamphassapaccayā viññāṇakkhandh
atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Evaṃ tiṃsatividhena viññāṇakkhandho.

Bahuvidhena viññāṇakkhandho—cakkhusamphassapaccayā viññāṇakkhandho

atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... manoviññāṇaṃ; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi kusalo, atthi akusalo, atthi abyākato, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno, cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... manoviññāṇaṃ. Evaṃ bahuvidhena viññāṇakkhandho.

Aparopi bahuvidhena viññāṇakkhandho—cakkhusamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; sotasamphassapaccayā ... pe ... ghānasamphassapaccayā ... pe ... jivhāsamphassapaccayā ... pe ... kāyasamphassapaccayā ... pe ... manosamphassapaccayā viññāṇakkhandho atthi sukhāya vedanāya sampayutto ... pe ... atthi ajjhattārammaṇo, atthi bahiddhārammaṇo, atthi ajjhattabahiddhārammaṇo, atthi kāmāvacaro, atthi rūpāvacaro, atthi arūpāvacaro, atthi apariyāpanno; cakkhuviññāṇaṃ, sotaviññāṇaṃ, ghānaviññāṇaṃ, jivhāviññāṇaṃ, kāyaviññāṇaṃ, manoviññāṇaṃ. Evaṃ bahuvidhena viññāṇakkhandho.

Ayaṃ vuccati viññāṇakkhandho. Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Pañcakkhandhā—rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

Pañcannaṃ khandhānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

3.1.1. Kusalattika

Rūpakkhandho abyākato. Cattāro khandhā siyā kusalā, siyā akusalā, siyā abyākatā.

3.1.2. Vedanāttika

Dve khandhā na vattabbā—"sukhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttā"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā"tipi. Tayo khandhā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya

sampayuttā.

3.1.3. Vipākattika

Rūpakkhandho nevavipākanavipākadhammadhammo. Cattāro khandhā siyā vipākā, siyā vipākadhammadhammā, siyā nevavipākanavipākadhammadhammā.

3.1.4. Upādinnattika

Rūpakkhandho siyā upādinnupādāniyo, siyā anupādinnupādāniyo. Cattāro khandhā siyā upādinnupādāniyā, siyā anupādinnupādāniyā, siyā anupādinnaanupādāniyā.

3.1.5. Saṃkiliṭṭhattika

Rūpakkhandho asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko. Cattāro khandhā siyā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā, siyā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā.

3.1.6. Vitakkattika

Rūpakkhandho avitakkaavicāro. Tayo khandhā siyā savitakkasavicārā, siyā avitakkavicāramattā, siyā avitakkaavicārā. Saṅkhārakkhandho siyā savitakkasavicāro, siyā avitakkavicāramatto, siyā avitakkaavicāro, siyā na vattabbo—"savitakkasavicāro"tipi, "avitakkavicāramatto"tipi, "avitakkaavicāro"tipi.

3.1.7. Pītittika

Rūpakkhandho na vattabbo—"pītisahagato"tipi, "sukhasahagato"tipi, "upekkhāsahagato"tipi. Vedanākkhandho siyā pītisahagato na sukhasahagato na upekkhāsahagato, siyā na vattabbo—"pītisahagato"ti. Tayo khandhā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā, siyā na vattabbā— "pītisahagatā"tipi, "sukhasahagatā"tipi, "upekkhāsahagatā"tipi.

3.1.8. Dassanenapahātabbattika

Rūpakkhandho neva dassanena na bhāvanāya pahātabbo. Cattāro khandhā siyā dassanena pahātabbā, siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā.

3.1.9. Dassanenapahātabbahetukattika

Rūpakkhandho neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetuko. Cattāro khandhā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā.

3.1.10. Ācayagāmittika

Rūpakkhandho nevācayagāmināpacayagāmī. Cattāro khandhā siyā ācayagāmino, siyā apacayagāmino, siyā nevācayagāmināpacayagāmino.

3.1.11. Sekkhattika

Rūpakkhandho nevasekkhanāsekkho. Cattāro khandhā siyā sekkhā, siyā asekkhā, siyā nevasekkhanāsekkhā.

3.1.12. Parittattika

Rūpakkhandho paritto. Cattāro khandhā siyā parittā, siyā mahaggatā, siyā appamāṇā.

3.1.13. Parittārammaṇattika

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā siyā parittārammaṇā, siyā mahaggatārammaṇā, siyā appamāṇārammaṇā, siyā na vattabbā—"parittārammaṇā"tipi, "mahaggatārammaṇā"tipi, "appamāṇārammaṇā"tipi.

3.1.14. Hīnattika

Rūpakkhandho majjhimo. Cattāro khandhā siyā hīnā, siyā majjhimā, siyā paṇītā.

3.1.15. Micchattaniyatattika

Rūpakkhandho aniyato. Cattāro khandhā siyā micchattaniyatā, siyā sammattaniyatā, siyā aniyatā.

3.1.16. Maggārammaṇattika

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā siyā maggārammaṇā, siyā maggahetukā, siyā maggādhipatino, siyā na vattabbā—"maggārammaṇā"tipi, "maggahetukā"tipi, "maggādhipatino"tipi.

3.1.17. Uppannattika

Siyā uppannā, siyā anuppannā, siyā uppādino.

3.1.18. Atītattika

Siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā.

3.1.19. Atītārammaṇattika

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā, siyā na vattabbā—"atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi.

3.1.20. Ajjhattattika

Siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā.

3.1.21. Ajjhattārammaṇattika

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā siyā ajjhattāram-

maṇā, siyā bahiddhārammaṇā, siyā ajjhattabahiddhārammaṇā, siyā na vattabbā— "ajjhattārammaṇā"tipi, "bahiddhārammaṇā"tipi, "ajjhattabahiddhārammaṇā"tipi.

3.1.22. Sanidassanattika

Cattāro khandhā anidassanaappaṭighā. Rūpakkhandho siyā sanidassanasappaṭigho, siyā anidassanasappaṭigho, siyā anidassanaappaṭigho.

3.2. Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Cattāro khandhā na hetū. Saṅkhārakkhandho siyā hetu, siyā na hetu. Rūpakkhandho ahetuko. Cattāro khandhā siyā sahetukā, siyā ahetukā. Rūpakkhandho hetuvippayutto. Cattāro khandhā siyā hetusampayuttā, siyā hetuvippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo—"hetu ceva sahetuko cā"tipi, "sahetuko ceva na ca hetū"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"hetū ceva sahetukā cā"ti, siyā sahetukā ceva na ca hetū, siyā na vattabbā—"sahetukā ceva na ca hetū"ti. Saṅkhārakkhandho siyā hetu ceva sahetuko ca, siyā sahetuko ceva na ca hetu, siyā na vattabbo—"hetu ceva sahetuko cā"tipi, "sahetuko ceva na ca hetū"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo—"hetu ceva hetusampayutto cā"tipi, "hetusampayutto ceva na ca hetū"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"hetū ceva hetusampayuttā cā"ti, siyā hetusampayuttā ceva na ca hetū, siyā na vattabbā—"hetusampayuttā ceva na ca hetū"ti. Saṅkhārakkhandho siyā hetu ceva hetusampayutto ca, siyā hetusampayutto ceva na ca hetu, siyā na vattabbo—"hetu ceva hetusampayutto cā"tipi, "hetusampayutto ceva na ca hetū"tipi. Rūpakkhandho na hetu ahetuko. Tayo khandhā siyā na hetū sahetukā, siyā na hetū ahetukā. Saṅkhārakkhandho siyā na hetu sahetuko, siyā na hetu ahetuko, siyā na vattabbo—"na hetu sahetuko"tipi, "na hetu ahetuko"tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā, saṅkhatā.

Cattāro khandhā anidassanā. Rūpakkhandho siyā sanidassano, siyā anidassano. Cattāro khandhā appaṭighā. Rūpakkhandho siyā sappaṭigho, siyā appaṭigho. Rūpakkhandho rūpaṃ. Cattāro khandhā arūpā. Rūpakkhandho lokiyo. Cattāro khandhā siyā lokiyā, siyā lokuttarā; kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

Cattāro khandhā no āsavā. Saṅkhārakkhandho siyā āsavo, siyā no āsavo. Rūpakkhandho sāsavo. Cattāro khandhā siyā sāsavā, siyā anāsavā. Rūpakkhandho āsavavippayutto. Cattāro khandhā siyā āsavasampayuttā, siyā āsavavippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo—"āsavo ceva sāsavo cā"ti, sāsavo ceva no ca āsavo. Tayo khandhā na vattabbā—"āsavā ceva sāsavā cā"ti, siyā sāsavā ceva no ca āsavā, siyā na vattabbā—"sāsavā ceva no ca āsavā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā āsavo ceva sāsavo ca, siyā sāsavo ceva no ca āsavo, siyā na vattabbo—"āsavo ceva sāsavo cā"tipi, "sāsavo ceva no ca āsavo"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo— "āsavo ceva āsavasampayutto cā"tipi, "āsavasampayutto ceva no ca āsavo"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"āsavā ceva āsavasampayuttā cā"ti, siyā āsavasampayuttā ceva no ca āsavā, siyā na vattabbā—"āsavasampayuttā ceva no ca āsavā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā āsavo ceva āsavasampayutto ca, siyā āsavasampayutto ceva no ca āsavo, siyā na vattabbo—"āsavo ceva āsavasampayutto cā"tipi, "āsavasampayutto ceva no ca āsavo"tipi. Rūpakkhandho āsavavippayuttasāsavo. Cattāro khandhā siyā āsavavippayuttasāsavā, siyā āsavavippayuttaanāsavā, siyā na vattabbā—"āsavavippayuttasāsavā"tipi, "āsavavippayuttaanāsavā"tipi.

3.2.4. Saṃyojanagocchaka

Cattāro khandhā no saṃyojanā. Saṅkhārakkhandho siyā saṃyojanaṃ, siyā no saṃyojanaṃ. Rūpakkhandho saṃyojaniyo. Cattāro khandhā siyā saṃyojaniyā, siyā asaṃyojaniyā. Rūpakkhandho saṃyojanavippayutto. Cattāro khandhā siyā saṃyojanasampayuttā, siyā saṃyojanavippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo— "saṃyojanañceva saṃyojaniyo cā"ti, saṃyojaniyo ceva no ca saṃyojanaṃ. Tayo khandhā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā"ti, siyā saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā, siyā na vattabbā—"saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā saṃyojanañceva saṃyojaniyo ca, siyā saṃyojaniyo ceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbo—"saṃyojanañceva saṃyojaniyo cā"tipi, "saṃyojaniyo ceva no ca saṃyojanan"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo— "saṃyojanañceva saṃyojanasampayutto cā"tipi, "saṃyojanasampayutto ceva no ca saṃyojanan"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"saṃyojanā ceva saṃyojanasampayuttā cā"ti, siyā saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā, siyā na vattabbā— "saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā

saṃyojanañceva saṃyojanasampayutto ca, siyā saṃyojanasampayutto ceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbo—"saṃyojanañceva saṃyojanasampayutto cā"tipi, "saṃyojanasampayutto ceva no ca saṃyojanan"tipi. Rūpakkhandho saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyo. Cattāro khandhā siyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā, siyā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā, siyā na vattabbā—"saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyā"tipi, "saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā"tipi.

3.2.5. Ganthagocchaka

Cattāro khandhā no ganthā. Saṅkhārakkhandho siyā gantho, siyā no gantho. Rūpakkhandho ganthaniyo. Cattāro khandhā siyā ganthaniyā, siyā aganthaniyā. Rūpakkhandho ganthavippayutto. Cattāro khandhā siyā ganthasampayuttā, siyā ganthavippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo—"gantho ceva ganthaniyo cā"ti, ganthaniyo ceva no ca gantho. Tayo khandhā na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"ti, siyā ganthaniyā ceva no ca ganthā, siyā na vattabbā— "ganthaniyā ceva no ca ganthā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā gantho ceva ganthaniyo ca, siyā ganthaniyo ceva no ca gantho, siyā na vattabbo—"gantho ceva ganthaniyo cā"tipi, "ganthaniyo ceva no ca gantho"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo—"gantho ceva ganthasampayutto cā"tipi, "ganthasampayutto ceva no ca gantho"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"ganthā ceva ganthasampayuttā cā"ti, siyā ganthasampayuttā ceva no ca ganthā, siyā na vattabbā—"ganthasampayuttā ceva no ca ganthā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā gantho ceva ganthasampayutto ca, siyā ganthasampayutto ceva no ca gantho, siyā na vattabbo—"gantho ceva ganthasampayutto cā"tipi, "ganthasampayutto ceva no ca gantho"tipi. Rūpakkhandho ganthavippayuttaganthaniyo. Cattāro khandhā siyā ganthavippayuttaganthaniyā, siyā ganthavippayuttaaganthaniyā, siyā na vattabbā—"ganthavippayuttaganthaniyā"tipi, "ganthavippayuttaaganthaniyā"tipi.

3.2.6. Oghayoganīvaraṇagocchaka

Cattāro khandhā no oghā ... pe ... no yogā ... pe ... no nīvaraṇā. Saṅkhārakkhandho siyā nīvaraṇaṃ, siyā no nīvaraṇaṃ. Rūpakkhandho nīvaraṇiyo. Cattāro khandhā siyā nīvaraṇiyā, siyā anīvaraṇiyā. Rūpakkhandho nīvaraṇavippayutto. Cattāro khandhā siyā nīvaraṇasampayuttā, siyā nīvaraṇavippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo— "nī-

varaṇañceva nīvaraṇiyo cā"ti, "nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇaṃ". Tayo khandhā na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā"ti, siyā nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā, siyā na vattabbā—"nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇiyo ca, siyā nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbo—"nīvaraṇañceva nīvaraṇiyo cā"tipi, "nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇan"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayutto cā"tipi, "nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇan"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cā"ti, siyā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā, siyā na vattabbā—"nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayutto ca, siyā nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbo—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayutto cā"tipi, "nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇan"tipi. Rūpakkhandho nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyo. Cattāro khandhā siyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā, siyā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā, siyā na vattabbā—"nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyā"tipi, "nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā"tipi.

3.2.9. Parāmāsagocchaka

Cattāro khandhā no parāmāsā. Saṅkhārakkhandho siyā parāmāso, siyā no parāmāso. Rūpakkhandho parāmaṭṭho. Cattāro khandhā siyā parāmaṭṭhā, siyā aparāmaṭṭhā. Rūpakkhandho parāmāsavippayutto. Tayo khandhā siyā parāmāsasampayuttā, siyā parāmāsavippayuttā. Saṅkhārakkhandho siyā parāmāsasampayutto, siyā parāmāsavippayutto, siyā na vattabbo—"parāmāsasampayutto"tipi, "parāmāsavippayutto"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo—"parāmāso ceva parāmaṭṭho cā"ti, parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso. Tayo khandhā na vattabbā—"parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā"ti, siyā parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā, siyā na vattabbā— "parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā parāmāso ceva parāmaṭṭho ca, siyā parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso, siyā na vattabbo— "parāmāso ceva parāmaṭṭho cā"tipi, "parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso"tipi. Rūpakkhandho parāmāsavippayuttaparāmaṭṭho. Cattāro khandhā siyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā, siyā parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā, siyā na vattabbā—"parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā"tipi, "parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā"tipi.

3.2.10. Mahantaraduka

Rūpakkhandho anārammaṇo. Cattāro khandhā sārammaṇā. Viññāṇakkhandho cittaṃ. Cattāro khandhā no cittā. Tayo khandhā cetasikā. Dve khandhā acetasikā. Tayo khandhā cittasampayuttā. Rūpakkhandho cittavippayutto. Viññāṇakkhandho na vattabbo—"cittena sampayutto"tipi, "cittena vippayutto"tipi. Tayo khandhā cittasaṃsaṭṭhā. Rūpakkhandho cittavisaṃsaṭṭho. Viññāṇakkhandho na vattabbo— "cittena saṃsaṭṭho"tipi, "cittena visaṃsaṭṭho"tipi. Tayo khandhā cittasamuṭṭhānā. Viññāṇakkhandho no cittasamuṭṭhāno. Rūpakkhandho siyā cittasamuṭṭhāno, siyā no cittasamuṭṭhāno. Tayo khandhā cittasahabhuno. Viññāṇakkhandho no cittasahabhū. Rūpakkhandho siyā cittasahabhū, siyā no cittasahabhū. Tayo khandhā cittānuparivattino. Viññāṇakkhandho no cittānuparivatti. Rūpakkhandho siyā cittānuparivatti, siyā no cittānuparivatti. Tayo khandhā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Dve khandhā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Tayo khandhā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Dve khandhā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Tayo khandhā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Dve khandhā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino.

Viññāṇakkhandho ajjhattiko. Tayo khandhā bāhirā. Rūpakkhandho siyā ajjhattiko, siyā bāhiro.

3.2.11. Upādānagocchaka

Cattāro khandhā no upādā. Rūpakkhandho siyā upādā, siyā no upādā, siyā upādinnā, siyā anupādinnā. Cattāro khandhā no upādānā. Saṅkhārakkhandho siyā upādānaṃ, siyā no upādānaṃ. Rūpakkhandho upādāniyo. Cattāro khandhā siyā upādāniyā, siyā anupādāniyā. Rūpakkhandho upādānavippayutto. Cattāro khandhā siyā upādānasampayuttā, siyā upādānavippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo— "upādānañceva upādāniyo cā"ti, upādāniyo ceva no ca upādānaṃ. Tayo khandhā na vattabbā—"upādānañceva upādāniyā cā"ti, siyā upādāniyā ceva no ca upādānā, siyā na vattabbā—"upādāniyā ceva no ca upādānā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā upādānañceva upādāniyo ca, siyā upādāniyo ceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbo—"upādānañceva upādāniyo cā"tipi, "upādāniyo ceva no ca upādānan"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo—"upādānañceva upādānasampayutto cā"tipi, "upādānasampayutto ceva no ca upādānan"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"upādānā ceva upādānasampayuttā cā"ti, siyā upādānasampayuttā ceva

no ca upādānā, siyā na vattabbā—"upādānasampayuttā ceva no ca upādānā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā upādānañceva upādānasampayutto ca, siyā upādānasampayutto ceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbo—"upādānañceva upādānasampayutto cā"tipi, "upādānasampayutto ceva no ca upādānan"tipi. Rūpakkhandho upādānavippayuttaupādāniyo. Cattāro khandhā siyā upādānavippayuttaupādāniyā, siyā upādānavippayuttaanupādāniyā, siyā na vattabbā—"upādānavippayuttaupādāniyā"tipi, "upādānavippayuttaanupādāniyā"tipi.

3.2.12. Kilesagocchaka

Cattāro khandhā no kilesā. Saṅkhārakkhandho siyā kileso, siyā no kileso. Rūpakkhandho saṃkilesiko. Cattāro khandhā siyā saṃkilesikā, siyā asaṃkilesikā. Rūpakkhandho asaṃkiliṭṭho. Cattāro khandhā siyā saṃkiliṭṭhā, siyā asaṃkiliṭṭhā. Rūpakkhandho kilesavippayutto. Cattāro khandhā siyā kilesasampayuttā, siyā kilesavippayuttā. Rūpakkhandho na vattabbo—"kileso ceva saṃkilesiko cā"ti, saṃkilesiko ceva no ca kileso. Tayo khandhā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkilesikā cā"ti, siyā saṃkilesikā ceva no ca kilesā, siyā na vattabbā— "saṃkilesikā ceva no ca kilesā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā kileso ceva saṃkilesiko ca, siyā saṃkilesiko ceva no ca kileso, siyā na vattabbo—"kileso ceva saṃkilesiko cā"tipi, "saṃkilesiko ceva no ca kileso"tipi. Rūpakkhandho na vattabbo—"kileso ceva saṃkiliṭṭho cā"tipi, "saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"kileso ceva saṃkiliṭṭhā cā"ti, siyā saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā, siyā na vattabbā—"saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā kileso ceva saṃkiliṭṭho ca, siyā saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso, siyā na vattabbo—"kileso ceva saṃkiliṭṭho cā"tipi, "saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso"tipi.

Rūpakkhandho na vattabbo—"kileso ceva kilesasampayutto cā"tipi, "kilesasampayutto ceva no ca kileso"tipi. Tayo khandhā na vattabbā—"kilesā ceva kilesasampayuttā cā"ti, siyā kilesasampayuttā ceva no ca kilesā, siyā na vattabbā—"kilesasampayuttā ceva no ca kilesā"ti. Saṅkhārakkhandho siyā kileso ceva kilesasampayutto ca, siyā kilesasampayutto ceva no ca kileso, siyā na vattabbo—"kileso ceva kilesasampayutto cā"tipi, "kilesasampayutto ceva no ca kileso"tipi. Rūpakkhandho kilesavippayuttasaṃkilesiko. Cattāro khandhā siyā kilesavippayuttasaṃkilesikā, siyā kilesavippayuttaasaṃkilesikā, siyā na vattabbā—"kilesavip-

payuttasaṃkilesikā”tipi, “kilesavippayuttaasaṃkilesikā”tipi.

3.2.13. Piṭṭhiduka

Rūpakkhandho na dassanena pahātabbo. Cattāro khandhā siyā dassanena pahātabbā, siyā na dassanena pahātabbā. Rūpakkhandho na bhāvanāya pahātabbo. Cattāro khandhā siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā na bhāvanāya pahātabbā. Rūpakkhandho na dassanena pahātabbahetuko. Cattāro khandhā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā na dassanena pahātabbahetukā. Rūpakkhandho na bhāvanāya pahātabbahetuko. Cattāro khandhā siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā na bhāvanāya pahātabbahetukā. Rūpakkhandho avitakko. Cattāro khandhā siyā savitakkā, siyā avitakkā. Rūpakkhandho avicāro. Cattāro khandhā siyā savicārā, siyā avicārā. Rūpakkhandho appītiko, cattāro khandhā siyā sappītikā, siyā appītikā. Rūpakkhandho na pītisahagato. Cattāro khandhā siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Dve khandhā na sukhasahagatā. Tayo khandhā siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Dve khandhā na upekkhāsahagatā. Tayo khandhā siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā.

Rūpakkhandho kāmāvacaro. Cattāro khandhā siyā kāmāvacarā, siyā na kāmāvacarā. Rūpakkhandho na rūpāvacaro. Cattāro khandhā siyā rūpāvacarā, siyā na rūpāvacarā. Rūpakkhandho na arūpāvacaro. Cattāro khandhā siyā arūpāvacarā, siyā na arūpāvacarā. Rūpakkhandho pariyāpanno. Cattāro khandhā siyā pariyāpannā, siyā apariyāpannā. Rūpakkhandho aniyyāniko. Cattāro khandhā siyā niyyānikā, siyā aniyyānikā. Rūpakkhandho aniyato. Cattāro khandhā siyā niyatā, siyā aniyatā. Rūpakkhandho sauttaro. Cattāro khandhā siyā sauttarā, siyā anuttarā. Rūpakkhandho araṇo. Cattāro khandhā siyā saraṇā, siyā araṇāti.

Pañhāpucchakaṃ.

Khandhavibhaṅgo niṭṭhito.

Vibhaṅga

Saccavibhaṅga

1. Suttantabhājanīya

Cattāri ariyasaccāni—dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

1.1. Dukkhasacca

Tattha katamaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ? Jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā.

Tattha katamā jāti? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti khandhānaṃ pātubhāvo āyatanānaṃ paṭilābho—ayaṃ vuccati "jāti".

Tattha katamā jarā? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā jīraṇatā khaṇḍiccaṃ pāliccaṃ valittacatā āyuno saṃhāni indriyānaṃ paripāko— ayaṃ vuccati "jarā".

Tattha katamaṃ maraṇaṃ? Yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānaṃ maccu maraṇaṃ kālakiriyā khandhānaṃ bhedo kaḷevarassa nikkhepo jīvitindriyassupacchedo—idaṃ vuccati "maraṇaṃ".

Tattha katamo soko? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa soko socanā socitattaṃ antosoko antoparisoko cetaso parijjhāyanā domanassaṃ sokasallaṃ—ayaṃ vuccati "soko".

Tattha katamo paridevo? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasanena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa ādevo paridevo ādevanā paridevanā ādevitattaṃ paridevitattaṃ vācā palāpo vippalāpo lālappo lālappanā lālappitattaṃ—ayaṃ vuccati "paridevo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Yaṃ kāyikaṃ asātaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ kāyasamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ kāyasamphassajā asātā dukkhā vedanā—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamaṃ domanassaṃ? Yaṃ cetasikaṃ asātaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ cetosamphassajaṃ asātaṃ dukkhaṃ vedayitaṃ cetosamphassajā asātā dukkhā vedanā— idaṃ vuccati "domanassaṃ".

Tattha katamo upāyāso? Ñātibyasanena vā phuṭṭhassa bhogabyasanena vā phuṭṭhassa rogabyasanena vā phuṭṭhassa sīlabyasanena vā phuṭṭhassa diṭṭhibyasanena vā phuṭṭhassa aññataraññatarena byasa-

nena samannāgatassa aññataraññatarena dukkhadhammena phuṭṭhassa āyāso upāyāso āyāsitattaṃ upāyāsitattaṃ—ayaṃ vuccati "upāyāso".

Tattha katamo appiyehi sampayogo dukkho? Idha yassa te honti aniṭṭhā akantā amanāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti anatthakāmā ahitakāmā aphāsukakāmā ayogakkhemakāmā; yā tehi saṅgati samāgamo samodhānaṃ missībhāvo—ayaṃ vuccati "appiyehi sampayogo dukkho".

Tattha katamo piyehi vippayogo dukkho? Idha yassa te honti iṭṭhā kantā manāpā rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā, ye vā panassa te honti atthakāmā hitakāmā phāsukakāmā yogakkhemakāmā mātā vā pitā vā bhātā vā bhaginī vā mittā vā amaccā vā ñātī vā sālohitā vā; yā tehi asaṅgati asamāgamo asamodhānaṃ amissībhāvo— ayaṃ vuccati "piyehi vippayogo dukkho".

Tattha katamaṃ yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ? Jātidhammānaṃ sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati—"aho vata, mayaṃ na jātidhammā assāma; na ca, vata, no jāti āgaccheyyā"ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi "yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ".

Jarādhammānaṃ sattānaṃ ... pe ... byādhidhammānaṃ sattānaṃ ... pe ... maraṇadhammānaṃ sattānaṃ ... pe ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammānaṃ sattānaṃ evaṃ icchā uppajjati—"aho vata, mayaṃ na sokaparidevadukkhadomanassupāyāsadhammā assāma; na ca, vata, no sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā āgaccheyyun"ti. Na kho panetaṃ icchāya pattabbaṃ. Idampi "yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ".

Tattha katame saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā? Seyyathidaṃ— rūpupādānakkhandho, vedanupādānakkhandho, saññupādānakkhandho, saṅkhārupādānakkhandho, viññāṇupādānakkhandho. Ime vuccanti "saṃkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā".

Idaṃ vuccati "dukkhaṃ ariyasaccaṃ".

1.2. Samudayasacca

Tattha katamaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ? Yāyaṃ taṇhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā.

Sā kho panesā taṇhā kattha uppajjamānā uppajjati, kattha nivisamānā nivisati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā

uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhuṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ. Etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaṃ loke … pe … ghānaṃ loke … jivhā loke … kāyo loke … mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddā loke … pe … gandhā loke … rasā loke … phoṭṭhabbā loke … dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhuviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotaviññāṇaṃ loke … pe … ghānaviññāṇaṃ loke … jivhāviññāṇaṃ loke … kāyaviññāṇaṃ loke … manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotasamphasso loke … pe … ghānasamphasso loke … jivhāsamphasso loke … kāyasamphasso loke … manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Sotasamphassajā vedanā loke … pe … ghānasamphassajā vedanā loke … jivhāsamphassajā vedanā loke … kāyasamphassajā vedanā loke … manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddasaññā loke … pe … gandhasaññā loke … rasasaññā loke … phoṭṭhabbasaññā loke … dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddasañcetanā loke … pe … gandhasañcetanā loke … rasasañcetanā loke … phoṭṭhabbasañcetanā loke … dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā

taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddataṇhā loke … pe … gandhataṇhā loke … rasataṇhā loke … phoṭṭhabbataṇhā loke … dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddavitakko loke … pe … gandhavitakko loke … rasavitakko loke … phoṭṭhabbavitakko loke … dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Rūpavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Saddavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Gandhavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Rasavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Phoṭṭhabbavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati. Dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā uppajjamānā uppajjati, ettha nivisamānā nivisati.

Idaṃ vuccati “dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ”.

1.3. Nirodhasacca

Tattha katamaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ? Yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo.

Sā kho panesā taṇhā kattha pahīyamānā pahīyati, kattha nirujjhamānā nirujjhati? Yaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Kiñca loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ? Cakkhuṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ. Etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotaṃ loke … pe … ghānaṃ loke … jivhā loke … kāyo loke … mano loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Saddā loke … pe … gandhā loke …

rasā loke ... phoṭṭhabbā loke ... dhammā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhuviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotaviññāṇaṃ loke ... pe ... ghānaviññāṇaṃ loke ... jivhāviññāṇaṃ loke ... kāyaviññāṇaṃ loke ... manoviññāṇaṃ loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotasamphasso loke ... pe ... ghānasamphasso loke ... jivhāsamphasso loke ... kāyasamphasso loke ... manosamphasso loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Cakkhusamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati. Sotasamphassajā vedanā loke ... pe ... ghānasamphassajā vedanā loke ... jivhāsamphassajā vedanā loke ... kāyasamphassajā vedanā loke ... manosamphassajā vedanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasaññā loke ... saddasaññā loke ... gandhasaññā loke ... rasasaññā loke ... phoṭṭhabbasaññā loke ... dhammasaññā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpasañcetanā loke ... saddasañcetanā loke ... gandhasañcetanā loke ... rasasañcetanā loke ... phoṭṭhabbasañcetanā loke ... dhammasañcetanā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpataṇhā loke ... saddataṇhā loke ... gandhataṇhā loke ... rasataṇhā loke ... phoṭṭhabbataṇhā loke ... dhammataṇhā loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavitakko loke ... saddavitakko loke ... gandhavitakko loke ... rasavitakko loke ... phoṭṭhabbavitakko loke ... dhammavitakko loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Rūpavicāro loke ... saddavicāro loke ... gandhavicāro loke ... rasav-

icāro loke … phoṭṭhabbavicāro loke … dhammavicāro loke piyarūpaṃ sātarūpaṃ, etthesā taṇhā pahīyamānā pahīyati, ettha nirujjhamānā nirujjhati.

Idaṃ vuccati "dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ".

1.4. Maggasacca

Tattha katamaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ? Ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Dukkhe ñāṇaṃ, dukkhasamudaye ñāṇaṃ, dukkhanirodhe ñāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ñāṇaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi".

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Nekkhammasaṅkappo, abyāpādasaṅkappo, avihiṃsāsaṅkappo—ayaṃ vuccati "sammāsaṅkappo".

Tattha katamā sammāvācā? Musāvādā veramaṇī, pisuṇāya vācāya veramaṇī, pharusāya vācāya veramaṇī, samphappalāpā veramaṇī—ayaṃ vuccati "sammāvācā".

Tattha katamo sammākammanto? Pāṇātipātā veramaṇī, adinnādānā veramaṇī, kāmesumicchācārā veramaṇī—ayaṃ vuccati "sammākammanto".

Tattha katamo sammāājīvo? Idha ariyasāvako micchāājīvaṃ pahāya sammāājīvena jīvikaṃ kappeti—ayaṃ vuccati "sammāājīvo".

Tattha katamo sammāvāyāmo? Idha bhikkhu anuppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anuppādāya chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati. Uppannānaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati. Anuppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ uppādāya chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati. Uppannānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandaṃ janeti, vāyamati, vīriyaṃ ārabhati, cittaṃ paggaṇhāti, padahati. Ayaṃ vuccati "sammāvāyāmo".

Tattha katamā sammāsati? Idha bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Vedanāsu … pe … citte … pe … dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampa-

jāno satimā, vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. Ayaṃ vuccati "sammāsati".

Tattha katamo sammāsamādhi? Idha bhikkhu vivicceva kāmehi, vivicca akusalehi dhammehi, savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Vitakkavicārānaṃ vūpasamā, ajjhattaṃ sampasādanaṃ, cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Pītiyā ca virāgā, upekkhako ca viharati, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti—"upekkhako satimā sukhavihārī"ti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā, dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā, adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati "sammāsamādhi".

Idaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ".

Suttantabhājanīyaṃ.

2. Abhidhammabhājanīya

Cattāri saccāni—dukkhaṃ, dukkhasamudayo, dukkhanirodho, dukkhanirodhagāminī paṭipadā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā, sāsavā ca kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā, vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅ-

gaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi".

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Yo takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsaṅkappo".

Tattha katamā sammāvācā? Yā catūhi vacīduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammāvācā maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāvācā".

Tattha katamo sammākammanto? Yā tīhi kāyaduccaritehi ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammākammanto maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammākammanto".

Tattha katamo sammāājīvo? Yā micchā ājīvā ārati virati paṭivirati veramaṇī akiriyā akaraṇaṃ anajjhāpatti velāanatikkamo setughāto sammāājīvo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāājīvo".

Tattha katamo sammāvāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāvāyāmo".

Tattha katamā sammāsati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsati".

Tattha katamo sammāsamādhi? Yā cittassa ṭhiti saṇṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā ca avasesā ca kilesā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā, sāsavā ca kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya ca, avasesānañca kilesānaṃ pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā, vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati—"dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā ca avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā, sāsavā ca kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya ca, avasesānañca kilesānaṃ, avasesānañca akusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā ca avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Avasesā ca sāsavā kusalā dhammā, sāsavā ca kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya ca, avasesānañca kilesā-

naṃ, avasesānañca akusalānaṃ dhammānaṃ, tiṇṇañca kusalamūlānaṃ sāsavānaṃ pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā ca, avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Sāsavā kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya ca, avasesānañca kilesānaṃ, avasesānañca akusalānaṃ dhammānaṃ, tiṇṇañca kusalamūlānaṃ sāsavānaṃ, avasesānañca sāsavānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā, vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye aṭṭhaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Cattāri saccāni—dukkhaṃ, dukkhasamudayo, dukkhanirodho, dukkhanirodhagāminī paṭipadā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā, sāsavā ca kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā

neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā, vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

Tattha katamā sammādiṭṭhi? Yā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammādiṭṭhi".

Tattha katamo sammāsaṅkappo? Yo takko vitakko ... pe ... sammāsaṅkappo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsaṅkappo".

Tattha katamo sammāvāyāmo? Yo cetasiko vīriyārambho ... pe ... sammāvāyāmo vīriyasambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāvāyāmo".

Tattha katamā sammāsati? Yā sati anussati ... pe ... sammāsati satisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsati".

Tattha katamo sammāsamādhi? Yā cittassa ṭhiti ... pe ... sammāsamādhi samādhisambojjhaṅgo maggaṅgaṃ maggapariyāpannaṃ—ayaṃ vuccati "sammāsamādhi". Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā ca, avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Sāsavā kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya ca, avasesānañca kilesānaṃ, avasesānañca akusalānaṃ dhammānaṃ, tiṇṇañca kusalamūlānaṃ sāsavānaṃ, avasesānañca sāsavānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ

pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā, vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye pañcaṅgiko maggo hoti— sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi. Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā". Avasesā dhammā dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya sampayuttā.

Cattāri saccāni—dukkhaṃ, dukkhasamudayo, dukkhanirodho, dukkhanirodhagāminī paṭipadā.

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā, sāsavā ca kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā".

Tattha katamo dukkhasamudayo? Taṇhā ca, avasesā ca kilesā, avasesā ca akusalā dhammā, tīṇi ca kusalamūlāni sāsavāni, avasesā ca sāsavā kusalā dhammā—ayaṃ vuccati "dukkhasamudayo".

Tattha katamaṃ dukkhaṃ? Sāsavā kusalākusalānaṃ dhammānaṃ vipākā, ye ca dhammā kiriyā neva kusalā nākusalā na ca kammavipākā, sabbañca rūpaṃ—idaṃ vuccati "dukkhaṃ".

Tattha katamo dukkhanirodho? Taṇhāya ca, avasesānañca kilesānaṃ, avasesānañca akusalānaṃ dhammānaṃ, tiṇṇañca kusalamūlānaṃ sāsavānaṃ, avasesānañca sāsavānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ

pahānaṃ—ayaṃ vuccati "dukkhanirodho".

Tattha katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā? Idha bhikkhu yasmiṃ samaye lokuttaraṃ jhānaṃ bhāveti niyyānikaṃ apacayagāmiṃ diṭṭhigatānaṃ pahānāya paṭhamāya bhūmiyā pattiyā vivicceva kāmehi ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati dukkhapaṭipadaṃ dandhābhiññaṃ, tasmiṃ samaye phasso hoti ... pe ... avikkhepo hoti. Ayaṃ vuccati "dukkhanirodhagāminī paṭipadā".

Abhidhammabhājanīyaṃ.

3. Pañhāpucchaka

Cattāri ariyasaccāni—dukkhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ, dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ.

Catunnaṃ ariyasaccānaṃ kati kusalā, kati akusalā, kati abyākatā ... pe ... kati saraṇā, kati araṇā?

3.1. Tika

Samudayasaccaṃ akusalaṃ. Maggasaccaṃ kusalaṃ. Nirodhasaccaṃ abyākataṃ. Dukkhasaccaṃ siyā kusalaṃ, siyā akusalaṃ, siyā abyākataṃ. (1)

Dve saccā siyā sukhāya vedanāya sampayuttā, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ—"sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ—"sukhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "dukkhāya vedanāya sampayuttan"tipi, "adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttan"tipi. (2)

Dve saccā vipākadhammadhammā. Nirodhasaccaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā vipākaṃ, siyā vipākadhammadhammaṃ, siyā nevavipākanavipākadhammadhammaṃ. (3)

Samudayasaccaṃ anupādinnupādāniyaṃ. Dve saccā anupādinnaanupādāniyā. Dukkhasaccaṃ siyā upādinnupādāniyaṃ, siyā anupādinnupādāniyaṃ. (4)

Samudayasaccaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ. Dve saccā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā. Dukkhasaccaṃ siyā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ, siyā

asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ. (5)

Samudayasaccaṃ savitakkasavicāraṃ. Nirodhasaccaṃ avitakkaavicāraṃ. Maggasaccaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ. Dukkhasaccaṃ siyā savitakkasavicāraṃ, siyā avitakkavicāramattaṃ, siyā avitakkaavicāraṃ, siyā na vattabbaṃ—"savitakkasavicāran"tipi, "avitakkavicāramattan"tipi, "avitakkaavicāran"tipi. (6)

Dve saccā siyā pītisahagatā, siyā sukhasahagatā, siyā upekkhāsahagatā. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ—"pītisahagatan"tipi, "sukhasahagatan"tipi, "upekkhāsahagatan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā pītisahagataṃ, siyā sukhasahagataṃ, siyā upekkhāsahagataṃ, siyā na vattabbaṃ—"pītisahagatan"tipi, "sukhasahagatan"tipi, "upekkhāsahagatan"tipi. (7)

Dve saccā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā. Samudayasaccaṃ siyā dassanena pahātabbaṃ, siyā bhāvanāya pahātabbaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā dassanena pahātabbaṃ, siyā bhāvanāya pahātabbaṃ, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbaṃ. (8)

Dve saccā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā. Samudayasaccaṃ siyā dassanena pahātabbahetukaṃ, siyā bhāvanāya pahātabbahetukaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā dassanena pahātabbahetukaṃ, siyā bhāvanāya pahātabbahetukaṃ, siyā neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukaṃ. (9)

Samudayasaccaṃ ācayagāmi. Maggasaccaṃ apacayagāmi. Nirodhasaccaṃ nevācayagāmināpacayagāmi. Dukkhasaccaṃ siyā ācayagāmi, siyā nevācayagāmināpacayagāmi. (10)

Maggasaccaṃ sekkhaṃ. Tīṇi saccāni nevasekkhanāsekkhā. (11)

Samudayasaccaṃ parittaṃ. Dve saccā appamāṇā. Dukkhasaccaṃ siyā parittaṃ, siyā mahaggataṃ. (12)

Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Maggasaccaṃ appamāṇārammaṇaṃ. Samudayasaccaṃ siyā parittārammaṇaṃ, siyā mahaggatārammaṇaṃ na appamāṇārammaṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"parittārammaṇan"tipi, "mahaggatārammaṇan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā parittārammaṇaṃ, siyā mahaggatārammaṇaṃ, siyā appamāṇārammaṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"parittārammaṇan"tipi, "mahaggatārammaṇan"tipi, "appamāṇārammaṇan"tipi. (13)

Samudayasaccaṃ hīnaṃ. Dve saccā paṇītā. Dukkhasaccaṃ siyā hīnaṃ, siyā majjhimaṃ. (14)

Nirodhasaccaṃ aniyataṃ. Maggasaccaṃ sammattaniyataṃ. Dve saccā siyā micchattaniyatā, siyā aniyatā. (15)

Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ—"maggārammaṇan"tipi, "maggahetukan"tipi, "maggādhipatī"tipi. Maggasaccaṃ na maggārammaṇaṃ maggahetukaṃ, siyā maggādhipati, siyā na vattabbaṃ—"maggādhipatī"ti. Dukkhasaccaṃ siyā maggārammaṇaṃ na maggahetukaṃ, siyā maggādhipati, siyā na vattabbaṃ—"maggārammaṇan"tipi, "maggādhipatī"tipi. (16)

Dve saccā siyā uppannā, siyā anuppannā, na vattabbā—"uppādino"ti. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ—"uppannan"tipi, "anuppannan"tipi, "uppādī"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā uppannaṃ, siyā anuppannaṃ, siyā uppādi. (17)

Tīṇi saccāni siyā atītā, siyā anāgatā, siyā paccuppannā. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ—"atītan"tipi, "anāgatan"tipi, "paccuppannan"tipi. (18)

Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Maggasaccaṃ na vattabbaṃ—"atītārammaṇan"tipi, "anāgatārammaṇan"tipi, "paccuppannārammaṇan"tipi. Dve saccā siyā atītārammaṇā, siyā anāgatārammaṇā, siyā paccuppannārammaṇā, siyā na vattabbā— "atītārammaṇā"tipi, "anāgatārammaṇā"tipi, "paccuppannārammaṇā"tipi. (19)

Nirodhasaccaṃ bahiddhā. Tīṇi saccāni siyā ajjhattā, siyā bahiddhā, siyā ajjhattabahiddhā. (20)

Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Maggasaccaṃ bahiddhārammaṇaṃ. Samudayasaccaṃ siyā ajjhattārammaṇaṃ, siyā bahiddhārammaṇaṃ, siyā ajjhattabahiddhārammaṇaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā ajjhattārammaṇaṃ, siyā bahiddhārammaṇaṃ, siyā ajjhattabahiddhārammaṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"ajjhattārammaṇan"tipi, "bahiddhārammaṇan"tipi, "ajjhattabahiddhārammaṇan"tipi. (21)

Tīṇi saccāni anidassanaappaṭighā. Dukkhasaccaṃ siyā sanidassanasappaṭighaṃ, siyā anidassanasappaṭighaṃ, siyā anidassanaappaṭighaṃ. (22)

3.2. 3.2 Duka

3.2.1. Hetugocchaka

Samudayasaccaṃ hetu. Nirodhasaccaṃ na hetu. Dve saccā siyā hetū, siyā na hetū. Dve saccā sahetukā. Nirodhasaccaṃ ahetukaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā sahetukaṃ, siyā ahetukaṃ. Dve saccā hetusampayuttā. Nirodhasaccaṃ hetuvippayuttaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā hetusampayuttaṃ, siyā hetuvippayuttaṃ. Samudayasaccaṃ hetu ceva sahetukañca. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ—"hetu ceva sahetukañcā"tipi, "sahetukañceva na ca hetū"tipi. Maggasaccaṃ siyā hetu ceva sahetukañca, siyā sahetukañceva na ca hetu. Dukkhasaccaṃ siyā hetu ceva sahetukañca, siyā sahetukañceva na ca hetu, siyā na vattabbaṃ—"hetu ceva sahetukañcā"tipi, "sahetukañceva na ca hetū"tipi. Samudayasaccaṃ hetu ceva hetusampayuttañca. Nirodhasaccaṃ na vattabbaṃ—"hetu ceva hetusampayuttañcā"tipi, "hetusampayuttañceva na ca hetū"tipi. Maggasaccaṃ siyā hetu ceva hetusampayuttañca, siyā hetusampayuttañceva na ca hetu. Dukkhasaccaṃ siyā hetu ceva hetusampayuttañca, siyā hetusampayuttañceva na ca hetu, siyā na vattabbaṃ—"hetu ceva hetusampayuttañcā"tipi, "hetusampayuttañceva na ca hetū"tipi. Nirodhasaccaṃ na hetuahetukaṃ. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ—"na hetusahetukan"tipi, "na hetuahetukan"tipi. Maggasaccaṃ siyā na hetusahetukaṃ, siyā na vattabbaṃ—"na hetusahetukan"tipi, "na hetuahetukan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā na hetusahetukaṃ, siyā na hetuahetukaṃ, siyā na vattabbaṃ—"na hetusahetukan"tipi, "na hetuahetukan"tipi.

3.2.2. Cūḷantaraduka

Tīṇi saccāni sappaccayā. Nirodhasaccaṃ appaccayaṃ. Tīṇi saccāni saṅkhatā. Nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ. Tīṇi saccāni anidassanā. Dukkhasaccaṃ siyā sanidassanaṃ, siyā anidassanaṃ. Tīṇi saccāni appaṭighā. Dukkhasaccaṃ siyā sappaṭighaṃ, siyā appaṭighaṃ. Tīṇi saccāni arūpāni. Dukkhasaccaṃ siyā rūpaṃ, siyā arūpaṃ. Dve saccā lokiyā. Dve saccā lokuttarā; kenaci viññeyyā, kenaci na viññeyyā.

3.2.3. Āsavagocchaka

Samudayasaccaṃ āsavo. Dve saccā no āsavā. Dukkhasaccaṃ siyā āsavo, siyā no āsavo. Dve saccā sāsavā. Dve saccā anāsavā. Samudayasaccaṃ āsavasampayuttaṃ. Dve saccā āsavavippayuttā. Dukkhasaccaṃ siyā āsavasampayuttaṃ, siyā āsavavippayuttaṃ. Samudayasaccaṃ āsavo ceva sāsavañca. Dve saccā na vattabbā— "āsavā ceva sāsavā

cā”tipi, “sāsavā ceva no ca āsavā”tipi. Dukkhasaccaṃ siyā āsavo ceva sāsavañca, siyā sāsavañceva no ca āsavo. Samudayasaccaṃ āsavo ceva āsavasampayuttañca. Dve saccā na vattabbā—“āsavā ceva āsavasampayuttā cā”tipi, “āsavasampayuttā ceva no ca āsavā”tipi. Dukkhasaccaṃ siyā āsavo ceva āsavasampayuttañca, siyā āsavasampayuttañceva no ca āsavo, siyā na vattabbaṃ— “āsavo ceva āsavasampayuttañcā”tipi, “āsavasampayuttañceva no ca āsavo”tipi. Dve saccā āsavavippayuttaanāsavā. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ— “āsavavippayuttasāsavan”tipi, “āsavavippayuttaanāsavan”tipi. Dukkhasaccaṃ siyā āsavavippayuttasāsavaṃ, siyā na vattabbaṃ—“āsavavippayuttasāsavan”tipi, “āsavavippayuttaanāsavan”tipi.

3.2.4. Saṃyojanagocchaka

Samudayasaccaṃ saṃyojanaṃ. Dve saccā no saṃyojanā. Dukkhasaccaṃ siyā saṃyojanaṃ, siyā no saṃyojanaṃ. Dve saccā saṃyojaniyā. Dve saccā asaṃyojaniyā. Samudayasaccaṃ saṃyojanasampayuttaṃ. Dve saccā saṃyojanavippayuttā. Dukkhasaccaṃ siyā saṃyojanasampayuttaṃ, siyā saṃyojanavippayuttaṃ. Samudayasaccaṃ saṃyojanañceva saṃyojaniyañca. Dve saccā na vattabbā— “saṃyojanā ceva saṃyojaniyā cā”tipi, “saṃyojaniyā ceva no ca saṃyojanā”tipi. Dukkhasaccaṃ siyā saṃyojanañceva saṃyojaniyañca, siyā saṃyojaniyañceva no ca saṃyojanaṃ. Samudayasaccaṃ saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañca. Dve saccā na vattabbā—“saṃyojanā ceva saṃyojanasampayuttā cā”tipi, “saṃyojanasampayuttā ceva no ca saṃyojanā”tipi. Dukkhasaccaṃ siyā saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañca, siyā saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanaṃ, siyā na vattabbaṃ—“saṃyojanañceva saṃyojanasampayuttañcā”tipi, “saṃyojanasampayuttañceva no ca saṃyojanan”tipi. Dve saccā saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyā. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ—“saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyan”tipi, “saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyan”tipi. Dukkhasaccaṃ siyā saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyaṃ, siyā na vattabbaṃ—“saṃyojanavippayuttasaṃyojaniyan”tipi, “saṃyojanavippayuttaasaṃyojaniyan”tipi.

3.2.5. Ganthagocchaka

Samudayasaccaṃ gantho. Dve saccā no ganthā. Dukkhasaccaṃ siyā gantho, siyā no gantho. Dve saccā ganthaniyā. Dve saccā aganthaniyā. Dve saccā ganthavippayuttā. Dve saccā siyā ganthasampayuttā, siyā

ganthavippayuttā. Samudayasaccaṃ gantho ceva ganthaniyañca. Dve saccā na vattabbā—"ganthā ceva ganthaniyā cā"tipi, "ganthaniyā ceva no ca ganthā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā gantho ceva ganthaniyañca, siyā ganthaniyañceva no ca gantho. Samudayasaccaṃ gantho ceva ganthasampayuttañca, siyā na vattabbaṃ—"gantho ceva ganthasampayuttañcā"tipi, "ganthasampayuttañceva no ca gantho"tipi. Dve saccā na vattabbā—"ganthā ceva ganthasampayuttā cā"tipi, "ganthasampayuttā ceva no ca gantho"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā gantho ceva ganthasampayuttañca, siyā ganthasampayuttañceva no ca gantho, siyā na vattabbaṃ—"gantho ceva ganthasampayuttañcā"tipi, "ganthasampayuttañceva no ca gantho"tipi. Dve saccā ganthavippayuttaaganthaniyā. Dve saccā siyā ganthavippayuttaganthaniyā, siyā na vattabbā—"ganthavippayuttaganthaniyā"tipi, "ganthavippayuttaaganthaniyā"tipi.

4.3.2.6- Oghayoganīvaraṇagocchaka

Samudayasaccaṃ ogho ... pe ... yogo ... pe ... nīvaraṇaṃ. Dve saccā no nīvaraṇā. Dukkhasaccaṃ siyā nīvaraṇaṃ, siyā no nīvaraṇaṃ. Dve saccā nīvaraṇiyā dve saccā anīvaraṇiyā. Samudayasaccaṃ nīvaraṇasampayuttaṃ. Dve saccā nīvaraṇavippayuttā. Dukkhasaccaṃ siyā nīvaraṇasampayuttaṃ, siyā nīvaraṇavippayuttaṃ. Samudayasaccaṃ nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañca. Dve saccā na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā cā"tipi, "nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañca, siyā nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ. Samudayasaccaṃ nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca. Dve saccā na vattabbā—"nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā cā"tipi, "nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca, siyā nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ, siyā na vattabbaṃ—"nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañcā"tipi, "nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇan"tipi. Dve saccā nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyā. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ—"nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyan"tipi, "nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyaṃ, siyā na vattabbaṃ—"nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyan"tipi, "nīvaraṇavippayuttaanīvaraṇiyan"tipi.

3.2.9. Parāmāsagocchaka

Tīṇi saccāni no parāmāsā. Dukkhasaccaṃ siyā parāmāso, siyā no parāmāso. Dve saccā parāmaṭṭhā. Dve saccā aparāmaṭṭhā. Dve saccā

parāmāsavippayuttā. Samudayasaccaṃ siyā parāmāsasampayuttaṃ, siyā parāmāsavippayuttaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā parāmāsasampayuttaṃ, siyā parāmāsavippayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ— "parāmāsasampayuttan"tipi, "parāmāsavippayuttan"tipi. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ—"parāmāso ceva parāmaṭṭhañcā"ti, parāmaṭṭhañceva no ca parāmāso. Dve saccā na vattabbā—"parāmāsā ceva parāmaṭṭhā cā"tipi, "parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā parāmāso ceva parāmaṭṭhañca, siyā parāmaṭṭhañceva no ca parāmāso. Dve saccā parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā. Dve saccā siyā parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā, siyā na vattabbā—"parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhā"tipi, "parāmāsavippayuttaaparāmaṭṭhā"tipi.

3.2.10. Mahantaraduka

Dve saccā sārammaṇā. Nirodhasaccaṃ anārammaṇaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā sārammaṇaṃ, siyā anārammaṇaṃ. Tīṇi saccāni no cittā. Dukkhasaccaṃ siyā cittaṃ, siyā no cittaṃ. Dve saccā cetasikā. Nirodhasaccaṃ acetasikaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā cetasikaṃ, siyā acetasikaṃ. Dve saccā cittasampayuttā. Nirodhasaccaṃ cittavippayuttaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā cittasampayuttaṃ, siyā cittavippayuttaṃ, siyā na vattabbaṃ—"cittena sampayuttan"tipi, "cittena vippayuttan"tipi. Dve saccā cittasaṃsaṭṭhā. Nirodhasaccaṃ cittavisaṃsaṭṭhaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhaṃ, siyā cittavisaṃsaṭṭhaṃ, siyā na vattabbaṃ—"cittena saṃsaṭṭhan"tipi, "cittena visaṃsaṭṭhan"tipi. Dve saccā cittasamuṭṭhānā. Nirodhasaccaṃ no cittasamuṭṭhānaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā cittasamuṭṭhānaṃ, siyā no cittasamuṭṭhānaṃ. Dve saccā cittasahabhuno. Nirodhasaccaṃ no cittasahabhū. Dukkhasaccaṃ siyā cittasahabhū, siyā no cittasahabhū. Dve saccā cittānuparivattino. Nirodhasaccaṃ no cittānuparivatti. Dukkhasaccaṃ siyā cittānuparivatti, siyā no cittānuparivatti. Dve saccā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā. Nirodhasaccaṃ no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ. Dukkhasaccaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ. Dve saccā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno. Nirodhasaccaṃ no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū. Dukkhasaccaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū, siyā no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū. Dve saccā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino. Nirodhasaccaṃ no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti. Dukkhasaccaṃ siyā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti, siyā no

cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti.

Tīṇi saccāni bāhirā. Dukkhasaccaṃ siyā ajjhattaṃ, siyā bāhiraṃ. Tīṇi saccāni no upādā. Dukkhasaccaṃ siyā upādā, siyā no upādā. Tīṇi saccāni anupādinnā. Dukkhasaccaṃ siyā upādinnaṃ, siyā anupādinnaṃ.

3.2.11. Upādānagocchaka

Samudayasaccaṃ upādānaṃ. Dve saccā no upādānā. Dukkhasaccaṃ siyā upādānaṃ, siyā no upādānaṃ. Dve saccā upādāniyā. Dve saccā anupādāniyā. Dve saccā upādānavippayuttā. Dve saccā siyā upādānasampayuttā, siyā upādānavippayuttā. Samudayasaccaṃ upādānañceva upādāniyañca. Dve saccā na vattabbā—"upādānā ceva upādāniyā cā"tipi, "upādāniyā ceva no ca upādānā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā upādānañceva upādāniyañca, siyā upādāniyañceva no ca upādānaṃ. Samudayasaccaṃ siyā upādānañceva upādānasampayuttañca, siyā na vattabbaṃ—"upādānañceva upādānasampayuttañcā"tipi, "upādānasampayuttañceva no ca upādānan"tipi. Dve saccā na vattabbā—"upādānā ceva upādānasampayuttā cā"tipi, "upādānasampayuttā ceva no ca upādānā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā upādānañceva upādānasampayuttañca, siyā upādānasampayuttañceva no ca upādānaṃ, siyā na vattabbaṃ—"upādānañceva upādānasampayuttañcā"tipi, "upādānasampayuttañceva no ca upādānan"tipi. Dve saccā upādānavippayuttaanupādāniyā. Dve saccā siyā upādānavippayuttaupādāniyā, siyā na vattabbā—"upādānavippayuttaupādāniyā"tipi, "upādānavippayuttaanupādāniyā"tipi.

3.2.12. Kilesagocchaka

Samudayasaccaṃ kileso. Dve saccā no kilesā. Dukkhasaccaṃ siyā kileso, siyā no kileso. Dve saccā saṃkilesikā. Dve saccā asaṃkilesikā. Samudayasaccaṃ saṃkiliṭṭhaṃ. Dve saccā asaṃkiliṭṭhā. Dukkhasaccaṃ siyā saṃkiliṭṭhaṃ, siyā asaṃkiliṭṭhaṃ. Samudayasaccaṃ kilesasampayuttaṃ. Dve saccā kilesavippayuttā. Dukkhasaccaṃ siyā kilesasampayuttaṃ, siyā kilesavippayuttaṃ. Samudayasaccaṃ kileso ceva saṃkilesikañca. Dve saccā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkilesikā cā"tipi, "saṃkilesikā ceva no ca kilesā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā kileso ceva saṃkilesikañca, siyā saṃkilesikañceva no ca kileso. Samudayasaccaṃ kileso ceva saṃkiliṭṭhañca. Dve saccā na vattabbā—"kilesā ceva saṃkiliṭṭhā cā"tipi, "saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā

kileso ceva saṃkiliṭṭhañca, siyā saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"kileso ceva saṃkiliṭṭhañcā"tipi, "saṃkiliṭṭhañceva no ca kileso"tipi. Samudayasaccaṃ kileso ceva kilesasampayuttañca. Dve saccā na vattabbā—"kilesā ceva kilesasampayuttā cā"tipi, "kilesasampayuttā ceva no ca kilesā"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā kileso ceva kilesasampayuttañca, siyā kilesasampayuttañceva no ca kileso, siyā na vattabbaṃ—"kileso ceva kilesasampayuttañcā"tipi, "kilesasampayuttañceva no ca kileso"tipi. Dve saccā kilesavippayuttaasaṃkilesikā. Samudayasaccaṃ na vattabbaṃ—"kilesavippayuttasaṃkilesikan"tipi, "kilesavippayuttaasaṃkilesikan"tipi. Dukkhasaccaṃ siyā kilesavippayuttasaṃkilesikaṃ, siyā na vattabbaṃ—"kilesavippayuttasaṃkilesikan"tipi, "kilesavippayuttaasaṃkilesikan"tipi.

3.2.13. Piṭṭhiduka

Dve saccā na dassanena pahātabbā. Dve saccā siyā dassanena pahātabbā, siyā na dassanena pahātabbā. Dve saccā na bhāvanāya pahātabbā. Dve saccā siyā bhāvanāya pahātabbā, siyā na bhāvanāya pahātabbā. Dve saccā na dassanena pahātabbahetukā. Dve saccā siyā dassanena pahātabbahetukā, siyā na dassanena pahātabbahetukā. Dve saccā na bhāvanāya pahātabbahetukā. Dve saccā siyā bhāvanāya pahātabbahetukā, siyā na bhāvanāya pahātabbahetukā. Samudayasaccaṃ savitakkaṃ. Nirodhasaccaṃ avitakkaṃ. Dve saccā siyā savitakkā, siyā avitakkā. Samudayasaccaṃ savicāraṃ. Nirodhasaccaṃ avicāraṃ. Dve saccā siyā savicārā, siyā avicārā. Nirodhasaccaṃ appītikaṃ. Tīṇi saccāni siyā sappītikā, siyā appītikā. Nirodhasaccaṃ na pītisahagataṃ. Tīṇi saccāni siyā pītisahagatā, siyā na pītisahagatā. Nirodhasaccaṃ na sukhasahagataṃ. Tīṇi saccāni siyā sukhasahagatā, siyā na sukhasahagatā. Nirodhasaccaṃ na upekkhāsahagataṃ. Tīṇi saccāni siyā upekkhāsahagatā, siyā na upekkhāsahagatā.

Samudayasaccaṃ kāmāvacaraṃ. Dve saccā na kāmāvacarā. Dukkhasaccaṃ siyā kāmāvacaraṃ, siyā na kāmāvacaraṃ. Tīṇi saccāni na rūpāvacarā. Dukkhasaccaṃ siyā rūpāvacaraṃ, siyā na rūpāvacaraṃ. Tīṇi saccāni na arūpāvacarā. Dukkhasaccaṃ siyā arūpāvacaraṃ, siyā na arūpāvacaraṃ. Dve saccā pariyāpannā. Dve saccā apariyāpannā. Maggasaccaṃ niyyānikaṃ. Tīṇi saccāni aniyyānikā. Maggasaccaṃ niyataṃ. Nirodhasaccaṃ aniyataṃ. Dve saccā siyā niyatā, siyā aniyatā.

Dve saccā sauttarā. Dve saccā anuttarā. Samudayasaccaṃ saraṇaṃ. Dve saccā araṇā. Dukkhasaccaṃ siyā saraṇaṃ, siyā araṇanti.

Pañhāpucchakaṃ.

Saccavibhaṅgo niṭṭhito.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.9. Āsavasāsavaduka, Kusalattika

Naāsavañceva naanāsavañca nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sāsavo ceva noāsavo ca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naāsavañceva naanāsavañca naakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavo ceva sāsavo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naāsavañceva naanāsavañca naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.35. Cittaduka

Nacittaṃ dhammaṃ paṭicca nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittaṃ dhammaṃ paṭicca nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittaṃ dhammaṃ paṭicca nacitto ca nanocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanocittaṃ dhammaṃ paṭicca nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nacittañca nanocittañca dhammaṃ paṭicca nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha pañca.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.8. Nahetusahetukaduka, Kusalattika

Nahetuṃ nasahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Nahetuṃ nasahetukaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Nahetuṃ naahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Ekapañhameva. Etena upāyena kusalākusaladukaṃ kusalattikameva ettha vaṭṭati.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.15. Saraṇaduka, Cūḷantaraduka

Nasaraṇaṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naasaṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.7. Kusalattika, Dassanattikādi

Nakusalaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ naācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekavīsa.

Nakusalaṃ naapacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha sattarasa. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ nasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naappamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.26. Dassanattika, Kusalattika

Nadassanena pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nadassanena pahātabbaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nadassanena pahātabbaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.53. Dassanenapahātabbaduka, Kusalattika

Nadassanena pahātabbaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Dassanena pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadassanena pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nadassanena pahātabbaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nanadassanena pahātabbo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.10. Vedanāttika, Hetuduka

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupac-

cayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke sattarasa ... pe ... avigate catuvīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.13. Hetuduka, Parittārammaṇattika

Hetuṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naparittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu namahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.14. Kusalattika, Micchattaniyatattika

Nakusalaṃ namicchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā akusalo micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nasammattaniyataṃ dhammaṃ paccayā kusalo sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.44. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.7. Sahetukadukādi, Hetuduka

Nasahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu ca naahetuko nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu ca naahetuko nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasahetukaṃ nahetuñca naahetukaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ nahetuñca naahetukaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ nahetuñca naahetukaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu ca naahetuko nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Naahetukaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetusampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... añña-

maññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Nahetuvippayuttaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuñceva naahetukañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naahetukañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuñceva nahetuvippayuttañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuvippayuttañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ nasahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.2. Kusalattika, Vipākattika

Abyākataṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca naakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo ca naakusalo navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca naakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo ca naakusalo navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Abyākataṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca naakusalo nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ nevavipākanavipākad-

hammadhammaṃ paṭicca nakusalo nanevavipākanavipākadhammadhammo ca naakusalo nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.6. Kusalattika, Āsavagocchaka

Nakusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paccayā kusalo anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca akusalo āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.10. Saññojanadukādi, Hetuduka

Nosaññojanaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Noganthaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nooghaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... noyogaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nonīvaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Noparāmāsaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.12. Parittattikādi

Naparittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dvāvīsa, ārammaṇe ekādasa, adhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... aññamaññe soḷasa ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate dvāvīsa.

Naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe terasa, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate terasa.

Nahīnaṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Namicchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā chabbīsa ... pe ... avigate chabbīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.33. Dassanahetuttika, Hetuduka

Dassanena pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā soḷasa, ārammaṇe dvādasa, adhipatiyā terasa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate soḷasa.

Dassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.73. Sauttaraduka

Nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nasauttarañca naanuttarañca dhammaṃ paṭicca naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.51. Saṃkiliṭṭhaduka

Nasaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naasaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naasaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naasaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ

paṭicca nasaṃkiliṭṭho ca naasaṃkiliṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaṃkiliṭṭhañca naasaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.3. Kusalattika, Cūḷantaraduka

4.3.1. Kusalattika-Sappaccayaduka

Kusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sappaccayo ca abyākato sappaccayo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ sappaccayañca abyākataṃ sappaccayañca dhammaṃ paṭicca abyākato sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sappaccayañca abyākataṃ sappaccayañca dhammaṃ paṭicca abyākato sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sappaccayo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sappaccayo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappaccayo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Nahetu

Akusalaṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sappaccayo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappaccayo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, napurejāte satta, napacchājāte naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ... pe ... namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo sappaccayo dhammo kusalassa sappaccayassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sappaccayo dhammo akusalassa sappaccayassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sappaccayo dhammo abyākatassa sappaccayassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo sappaccayo dhammo kusalassa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sappaccayo dhammo akusalassa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sappaccayo dhammo abyākatassa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta ... pe ... sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.3.2. Kusalattika, Saṅkhataduka

Kusalaṃ saṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo saṅkhato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sappaccayadukasadisaṃ.)

4.3.3. Kusalattika, Sanidassanaduka

Kusalaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ anidassanañca abyākataṃ anidassanañca dhammaṃ paṭicca abyākato anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ anidassanañca abyākataṃ anidassanañca dhammaṃ paṭicca abyākato anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anidassano dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo anidassano dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassano dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Akusalaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo anidassano dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Abyākataṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassano dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo anidassano dhammo kusalassa anidassanassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo anidassano dhammo akusalassa anidassanassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato anidassano dhammo abyākatassa anidassanassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo anidassano dhammo kusalassa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo anidassano dhammo akusalassa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato anidassano dhammo abyākatassa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta ... pe ... upanissaye nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.3.4. Kusalattika, Sappaṭighaduka

Hetu

Abyākataṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ appaṭighañca abyākataṃ appaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ appaṭighañca abyākataṃ appaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ārammaṇa

Kusalaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Akusalaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo appaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Abyākataṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu

Kusalo appaṭigho dhammo kusalassa appaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo appaṭigho dhammo akusalassa appaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato appaṭigho dhammo abyākatassa appaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.3.5. Kusalattika, Rūpīduka

Hetu

Abyākataṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca kusalo arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca akusalo arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navipāke tīṇi, najhāne nakamme ekaṃ, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo arūpī dhammo kusalassa arūpissa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo arūpī dhammo akusalassa arūpissa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato arūpī dhammo abyākatassa arūpissa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo arūpī dhammo kusalassa arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo arūpī dhammo akusalassa arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato arūpī dhammo abyākatassa arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.3.6. Kusalattika, Lokiyaduka

Hetu

Kusalaṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo lokiyo ca abyākato lokiyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ lokiyañca abyākataṃ lokiyañca dhammaṃ paṭicca abyākato lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ lokiyañca abyākataṃ lokiyañca dhammaṃ paṭicca abyākato lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Akusalaṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo lokiyo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato lokiyo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo lokiyo dhammo kusalassa lokiyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo lokiyo dhammo akusalassa lokiyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato lokiyo dhammo abyākatassa lokiyassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo lokiyo dhammo kusalassa lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo lokiyo dhammo akusalassa lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato lokiyo dhammo abyākatassa lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.3.6.2. Lokuttarapada

Hetu

Kusalaṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve ... pe ... āsevane vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve ... pe ... naāsevane nakamme navipāke ekaṃ, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Kusalo lokuttaro dhammo kusalassa lokuttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato lokuttaro dhammo abyākatassa lokuttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato lokuttaro dhammo abyākatassa lokuttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato lokuttaro dhammo kusalassa lokuttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Kusalo lokuttaro dhammo kusalassa lokuttarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato lokuttaro dhammo abyākatassa lokuttarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Abyākato lokuttaro dhammo kusalassa lokuttarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Kusalo lokuttaro dhammo abyākatassa lokuttarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Abyākato lokuttaro dhammo abyākatassa lokuttarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye cattāri ... pe ... kamme tīṇi, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.3.7. Kusalattika, Kenaciviññeyyaduka

Paccayacatukka

Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kenaci viññeyyo ca abyākato kenaci viññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ kenaci viññeyyañca abyākataṃ kenaci viññeyyañca dhammaṃ paṭicca abyākato kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ kenaci viññeyyañca abyākataṃ kenaci viññeyyañca dhammaṃ paṭicca abyākato kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetu-paccayā. (1)

Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kenaci viññeyyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Akusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Abyākataṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kenaci viññeyyo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayut-tavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu

Kusalo kenaci viññeyyo dhammo kusalassa kenaci viññeyyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo kenaci viññeyyo dhammo akusalassa kenaci viññeyyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato kenaci viññeyyo dhammo abyākatassa kenaci viññeyyassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Kenaciviññeyyasadisaṃ.)

Kusalattikacūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.35. Sanidassanattika, Dassanenapahātabbadukādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa ... pe ... adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca anidas-

sanaappaṭigho savicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naavicāraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho avicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasappītikaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naappītikaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanapītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanaupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanaarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naapariyāpannaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho apariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naniyataṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho niyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca sanidas-

sanasappaṭigho aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho anuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.41. Sanidassanattika, Vipākattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ navipākadhammadhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.7. Pītittika

Napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... cattāri.

Nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... cattāri.

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhavīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.17. Āsavaāsavasampayuttaduka

Āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavañceva āsavasampayuttañca āsavavippayuttañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.1. Hetuduka, Kusalattika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā hetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nahetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā hetu akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naabyākatañca nanahetuṃ naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.11. Vipākattikādi, Hetuduka

Navipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... navipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā bāttiṃsa, ārammaṇe sattavīsa, adhipatiyā ekūnatiṃsa ... pe ... aññamaññe tiṃsa ... pe ... vipāke pañcavīsa ... pe ... avigate bāttiṃsa.

Naupādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanupādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanupādinnaanupādāniyaṃ

nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke ekavīsa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nasavitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhacattālīsa, ārammaṇe pañcacattālīsa, adhipatiyā sattacattālīsa ... pe ... purejāte āsevane catucattālīsa ... pe ... avigate aṭṭhacattālīsa.

Napītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naupekkhāsahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekūnapaññāsa.)

Nadassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nadassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Naācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naapacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevācayagāmināpacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nasekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevasekkhanāsekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Naparittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namahaggataṃ na-

hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappamāṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā bāttiṃsa, ārammaṇe sattavīsa ... pe ... aññamaññe tiṃsa ... pe ... purejāte āsevane catuvīsa.

Naparittārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namahaggatārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappamāṇārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekapaññāsa.)

Nahīnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namajjhimaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napaṇītaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... vipāke ekavīsa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Namicchattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasammattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Namaggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namaggahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namaggādhipatiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekūnapaññāsa.)

Naanuppannaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nauppādiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Naatītaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāgataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Naatītārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāgatārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napaccuppannārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekūnapaññāsa.)

Naajjhattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabahiddhā nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha dve.)

Naajjhattārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabahiddhārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.27. Ganthaniyaduka

Naganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca naganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca naaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca naganthaniyo ca naaganthaniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naaganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca naaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naganthaniyañca naaganthaniyañca dhammaṃ paṭicca naaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha pañca.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.31. Pītittika, Hetuduka

Pītisahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhavīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

Pītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.14. Hīnattika

Nahīnaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napaṇītaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke ekavīsa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.8. Pītittika

1.8.1. Paṭiccavāra

1.8.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca sukhasahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca sukhasahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (2)

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (3)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Paṭisandhikkhaṇe sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (1)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (2)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Paṭisandhikkhaṇe sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (3)

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca

dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā—pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā—pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca sukhasahagatā dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca sukhasahagatā dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (2)

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (3)

Ārammaṇādi

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā ... (paṭisandhikkhaṇe natthi) anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... (purejāte paṭisandhikkhaṇe natthi) āsevanapaccayā ... (āsevane vipākaṃ natthi) kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhāra ... pe ... indriya ... jhāna ... magga ... sampayutta ... vippayutta ... atthi ... natthi ... vigata ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dasa, ārammaṇe dasa, adhipatiyā dasa, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā

vigate avigate sabbattha dasa.

Evaṃ anulomagaṇanā gaṇetabbā.

Anulomaṃ.

1.8.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca sukhasahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (2)

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (3)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (1)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (2)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (3)

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca sukhasahagatā dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (2)

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ pītisahagatañca sukhasahagatañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca pītisahagatā ca sukhasahagatā ca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (3)

Naadhipati-naāsevana

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (naadhipatipaṭisandhikkhaṇe paripuṇṇaṃ) ... napurejātapaccayā ... ("arūpe"ti niyāmetabbaṃ "paṭisandhikkhaṇe"ti ca) napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakamma

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati nakammapaccayā— pītisahagate khandhe paṭicca pītisahagatā cetanā.

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati nakammapaccayā— pītisahagate khandhe paṭicca sukhasahagatā cetanā.

Iminā kāraṇena dasa pañhā vitthāretabbā.

Navipāka

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati navipākapaccayā ... pe .... (Paripuṇṇaṃ, paṭisandhi natthi.)

Najhānādi

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati najhānapaccayā— sukhasahagataṃ kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (1)

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati najhānapaccayā—catuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ

paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. (1)

(Namaggapaccayā nahetupaccayasadisaṃ. Moho natthi. Navippayuttapaccayā paripuṇṇaṃ, arūpapañhameva.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dasa, naadhipatiyā dasa, napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke dasa, najhāne dve, namagge dasa, navippayutte dasa. (Paccanīyaṃ paripuṇṇaṃ kātabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.8.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Duka

Hetupaccayā naadhipatiyā dasa, napurejāte dasa, napacchājāte naāsevane nakamme navipāke navippayutte dasa.

Anulomapaccanīyaṃ vitthārena gaṇetabbaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.8.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Duka

Nahetupaccayā ārammaṇe dasa, anantare dasa, samanantare dasa, sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme vipāke āhāre indriye jhāne sabbe dasa, magge ekaṃ, sampayutte dasa, vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate sabbe dasa.

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.8.2–6 Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

1.8.7. Pañhāvāra

1.8.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo— pītisahagatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo— pītisahagatā hetū sampayuttakānaṃ sukhasahagatānaṃ

khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—pītisahagatā hetū sampayuttakānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ... pe .... (Sukhamūle tīṇi.)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upekkhāsahagatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa ... pe ... sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—pītisahagatā ca sukhasahagatā ca hetū sampayuttakānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— pītisahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ pītisahagatena cittena paccavekkhati, pītisahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā taṃ pītisahagatena cittena paccavekkhati. Ariyā pītisahagatena cittena pītisahagate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Pītisahagate khandhe pītisahagatena cittena aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha pītisahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pītisahagate khandhe ārabbha pītisahagatā khandhā uppajjanti. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— pītisahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ sukhasahagatena cittena paccavekkhati, pītisahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā taṃ sukhasahagatena cittena paccavekkhati. Ariyā sukhasahagatena cittena pītisahagate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese

paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Pītisahagate khandhe sukhasahagatena cittena aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha sukhasahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pītisahagate khandhe ārabbha sukhasahagatā khandhā uppajjanti. (2)

Pītisahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— pītisahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ upekkhāsahagatena cittena paccavekkhati, pītisahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā taṃ upekkhāsahagatena cittena paccavekkhati. Ariyā upekkhāsahagatena cittena pītisahagate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Pītisahagate khandhe upekkhāsahagatena cittena aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha upekkhāsahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena pītisahagatacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, pītisahagatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagate khandhe ārabbha upekkhāsahagatā khandhā uppajjanti. (3)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—pītisahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena paccavekkhati, pītisahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā taṃ pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena paccavekkhati. Ariyā pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena pītisahagate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Pītisahagate khandhe pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha pītisahagato ca sukhasahagato ca rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pītisahagate khandhe ārabbha pītisahagatā ca sukhasahagatā ca khandhā uppajjanti. (4)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sukhasahagato dhammo pītisahagatassa dham-

massa ... pe ... upekkhāsahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sukhasahagate khandhe ārabbha pītisahagatā ca sukhasahagatā ca khandhā uppajjanti. (4)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— upekkhāsahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ upekkhāsahagatena cittena paccavekkhati, upekkhāsahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā taṃ upekkhāsahagatena cittena paccavekkhati. Ariyā upekkhāsahagatena cittena upekkhāsahagate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Upekkhāsahagate khandhe upekkhāsahagatena cittena aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha upekkhāsahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena upekkhāsahagatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagatā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagate khandhe ārabbha upekkhāsahagatā khandhā uppajjanti. (1)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa ... pe ... sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—upekkhāsahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena paccavekkhati, upekkhāsahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā phalā vuṭṭhahitvā, taṃ pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena paccavekkhati. Ariyā pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena upekkhāsahagate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Upekkhāsahagate khandhe pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha pītisahagato ca sukhasahagato ca rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Upekkhāsahagate khandhe ārabbha

pītisahagatā ca sukhasahagatā ca khandhā uppajjanti. (3)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa ... pe ... sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā ... pe ... pītisahagate ca sukhasahagate ca khandhe upekkhāsahagatena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha upekkhāsahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena pītisahagatasukhasahagatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Pītisahagatā ca sukhasahagatā ca khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagate ca sukhasahagate ca khandhe ārabbha upekkhāsahagatā khandhā uppajjanti. (3)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (4)

Adhipati

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—pītisahagatena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā pītisahagatena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pītisahagatā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā pītisahagatena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Pītisahagate khandhe pītisahagatena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā pītisahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—pītisahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—pītisahagatena cittena dānaṃ datvā ... pe .... Sahajātādhipati—pītisahagatādhipati sampayuttakānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—pītisahagatena cittena dānaṃ

datvā ... pe ... upekkhāsahagatena cittena. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—pītisahagatena cittena dānaṃ datvā ... pe .... Sahajātādhipati—pītisahagatādhipati sampayuttakānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—sukhasahagatena cittena dānaṃ datvā ... pe .... Sahajātādhipati—sukhasahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... pe .... Sahajātādhipati—sukhasahagatādhipati sampayuttakānaṃ pītisahagatānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sukhasahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati(Saṃkhittaṃ.) (3)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... pe .... Sahajātādhipati—sukhasahagatādhipati sampayuttakānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... pe .... Sahajātādhipati—upekkhāsahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati(Saṃkhittaṃ.) (2)

Upekkhāsahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati(Saṃkhittaṃ.) (3)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati(Saṃkhittaṃ.) (4)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dham-

massa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... pe .... Sahajātādhipati—pītisahagatā ca sukhasahagatā ca adhipati sampayuttakānaṃ pītisahagatānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā sukhasahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... pe .... Sahajātādhipati—pītisahagatā ca sukhasahagatā ca adhipati sampayuttakānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā upekkhāsahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati(Saṃkhittaṃ.) (3)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... pe .... Sahajātādhipati—pītisahagatā ca sukhasahagatā ca adhipati sampayuttakānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Anantara

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā pītisahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ gotrabhussa anantarapaccayena paccayo. (Iminā kāraṇena sabbesaṃ padānaṃ paccayoti dīpetabbo.) Anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ pītisahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā pītisahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatassa gotrabhussa anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatassa vodānassa anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa anantara-

paccayena paccayo— pītisahagataṃ cuticittaṃ upekkhāsahagatassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Pītisahagatā vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ bhavaṅgaṃ upekkhāsahagatassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ kusalākusalaṃ upekkhāsahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā pītisahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca gotrabhussa anantarapaccayena paccayo ... pe ... pītisahagataṃ anulomaṃ pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (4)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā sukhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatassa gotrabhussa anantarapaccayena paccayo ... pe ... sukhasahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā sukhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo ... pe ... sukhasahagataṃ anulomaṃ pītisahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Sukhasahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— sukhasahagataṃ cuticittaṃ upekkhāsahagatassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagataṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagatā vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo sukhasahagataṃ bhavaṅgaṃ upekkhāsahagatassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagataṃ

kusalākusalaṃ upekkhāsahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sukhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo ... pe ... sukhasahagataṃ anulomaṃ pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (4)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. Upekkhāsahagataṃ anulomaṃ upekkhāsahagatāya phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ upekkhāsahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— upekkhāsahagataṃ cuticittaṃ pītisahagatassa upapatticittassa ... pe ... āvajjanā pītisahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... vipākamanodhātu pītisahagatāya vipākamanoviññāṇadhātuyā ... pe ... upekkhāsahagataṃ bhavaṅgaṃ pītisahagatassa bhavaṅgassa ... pe ... upekkhāsahagataṃ kusalākusalaṃ pītisahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ pītisahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Upekkhāsahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo. (4)

Tāniyeva ca gamanāni niyāmetabbāni.

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa ... pe ... sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... upekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—pītisahagatañca sukhasahagatañca cuticittaṃ upekkhāsahagatassa upapatticittassa ... pe ... pītisahagatañca sukhasahagatañca bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... pe ... pītisahagatā ca sukhasahagatā ca vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā ... pe ... pītisahagatañca sukhasahagatañca bhavaṅ-

gaṃ upekkhāsahagatassa bhavaṅgassa ... pe ... pītisahagatañca sukhasahagatañca kusalākusalaṃ upekkhāsahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā pītisahagatā ca sukhasahagatā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ ... pe ... pītisahagatañca sukhasahagatañca anulomaṃ pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (4)

Samanantara

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarapaccayasadisaṃ.)

Sahajāta

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— pītisahagato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ sahajāte dasa pañhā.)

Aññamañña-nissaya

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo. (Dasa pañhā kātabbā.)

Upanissaya

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagataṃ saddhaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, pītisahagataṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagataṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagataṃ rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, pītisahagataṃ jhānaṃ uppādeti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Pītisahagatena cittena adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati,

nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā pītisahagatāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagataṃ saddhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagataṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Sukhasahagatena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagataṃ saddhaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā saddhā ... pe ... patthanā upekkhāsahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagataṃ saddhaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā saddhā ... pe ... patthanā pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (4)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Sukhasahagatā saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ sukhasahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Sukhasahagatā saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ pītisahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sukhasahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... abhiññaṃ uppādeti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Sukhasahagatā saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upekkhāsahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya pītisaha-

gatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Sukhasahagatā saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (4)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upekkhāsahagataṃ saddhaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... abhiññaṃ uppādeti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Upekkhāsahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Upekkhāsahagatā saddhā ... pe ... patthanā upekkhāsahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upekkhāsahagataṃ saddhaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Upekkhāsahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Upekkhāsahagatā saddhā ... pe ... patthanā pītisahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Upekkhāsahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upekkhāsahagataṃ saddhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Upekkhāsahagataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Upekkhāsahagatā saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upekkhāsahagataṃ saddhaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Upekkhāsaha-

gataṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Upekkhāsahagatā saddhā ... pe ... patthanā pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (4)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagatañca sukhasahagatañca saddhaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagatañca sukhasahagatañca sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pītisahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā ca sukhasahagatā ca saddhā ... pe ... patthanā pītisahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagatañca sukhasahagatañca saddhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagatañca sukhasahagatañca sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā ca sukhasahagatā ca saddhā ... pe ... patthanā sukhasahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagatañca sukhasahagatañca saddhaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... abhiññaṃ uppādeti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagatañca sukhasahagatañca sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā ca sukhasahagatā ca saddhā ... pe ... patthanā upekkhāsahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇū-

panissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—pītisahagatañca sukhasahagatañca saddhaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Pītisahagatañca sukhasahagatañca jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Pītisahagatañca sukhasahagatañca sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Pītisahagatañca sukhasahagatañca jhānaṃ uppādeti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Pītisahagatena ca sukhasahagatena ca cittena adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati, nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti. Pītisahagatā ca sukhasahagatā ca saddhā ... pe ... patthanā pītisahagatāya ca sukhasahagatāya ca saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (4)

Āsevana

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā pītisahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ pītisahagatassa gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā pītisahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatassa gotrabhussa āsevanapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ anulomaṃ sukhasahagatassa vodānassa āsevanapaccayena paccayo. Pītisahagataṃ gotrabhu sukhasahagatassa maggassa ... pītisahagataṃ vodānaṃ sukhasahagatassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā pītisahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca

khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo ... pe ... pītisahagataṃ vodānaṃ pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca maggassa āsevanapaccayena paccayo. (3)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ. Pītinayaṃ passitvā kātabbaṃ.)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... upekkhāsahagataṃ vodānaṃ upekkhāsahagatassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa ... pe ... sukhasahagatassa dhammassa ... pe ... pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā pītisahagatā ca sukhasahagatā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo ... pe ... pītisahagatañca sukhasahagatañca vodānaṃ pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca maggassa āsevanapaccayena paccayo. (3)

Kamma

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—pītisahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—pītisahagatā cetanā vipākānaṃ pītisahagatānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—pītisahagatā cetanā sampayuttakānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe pītisahagatā cetanā sampayuttakānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—pītisahagatā cetanā vipākānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa kamma-

paccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—pītisahagatā cetanā vipākānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—pītisahagatā cetanā sampayuttakānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā— pītisahagatā cetanā vipākānaṃ pītisahagatānañca sukhasahagatānañca khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (4)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa. (Cattāripi gaṇanāni passitvā kātabbāni.)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā ... pe ....

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—upekkhāsahagatā cetanā ... pe ....

Upekkhāsahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—upekkhāsahagatā cetanā ... pe ....

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—upekkhāsahagatā cetanā ... pe .... (4)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa. (Cattāri kātabbāni, pītisahagataṃ anumajjantena vibhajitabbaṃ.) (4)

Vipāka

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa vipākapaccayena paccayo— pītisahagato vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe pītisahagato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ....

(Yathā paṭiccavāre hetupaccaye evaṃ vitthāretabbā dasa pañhā.)

Āhārādi

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ...

maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... (dasa pañhā vitthāretabbā) natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... (natthipi vigatampi anantarasadisaṃ) avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dasa, ārammaṇe soḷasa, adhipatiyā soḷasa, anantare soḷasa, samanantare soḷasa, sahajāte dasa, aññamaññe dasa, nissaye dasa, upanissaye soḷasa, āsevane dasa, kamme soḷasa, vipāke dasa, āhāre indriye jhāne magge sampayutte atthiyā dasa, natthiyā soḷasa, vigate soḷasa, avigate dasa.

Kusalattikaṃ anulomaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (4)

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Sukhasahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Sukhasahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (4)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Upekkhāsahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Upekkhāsahagato dhammo pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (4)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Pītisahagato ca sukhasahagato ca dhammā pītisahagatassa ca sukhasahagatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (4)

1.8.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā soḷasa, naārammaṇe naadhipatiyā naanantare nasamanantare nasahajāte naaññamaññe nanissaye naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne

namagge nasampayutte navippayutte noatthiyā nonatthiyā novigate noavigate sabbattha soḷasa.

Paccanīyaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.8.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Duka

Hetupaccayā naārammaṇe dasa, naadhipatiyā dasa, naanantare nasamanantare naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge navippayutte nonatthiyā novigate sabbattha dasa.

Anulomapaccanīyaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.8.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Duka

Nahetupaccayā ārammaṇe soḷasa, adhipatiyā anantare samanantare soḷasa, sahajāte dasa, aññamaññe dasa, nissaye dasa, upanissaye soḷasa, āsevane dasa, kamme soḷasa, vipāke dasa, āhāre dasa, indriye dasa, jhāne dasa, magge dasa, sampayutte dasa, atthiyā dasa, natthiyā soḷasa, vigate soḷasa, avigate dasa.

Paccanīyānulomaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

Pītittikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.28. Dassanenapahātabbahetukaduka

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.11. Kusalattika, Parittattika

Nakusalaṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato paritto dhammo

uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naappamāṇaṃ dhammaṃ paccayā kusalo appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.17. Kusalattika, Atītattika

Kusalo atīto dhammo nakusalassa naatītassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā ekādasa, anantare samanantare soḷasa, upanissaye aṭṭhārasa, natthiyā vigate soḷasa. (Anāgataṃ atītasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.80. Sanidassanattika, Dassanenapahātabbahetukaduka

Anidassanaappaṭighaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.61. Sanidassanattika, Āsavasāsavaduka

Anidassanaappaṭighaṃ āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ āsavañceva

sāsavañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naanāsavo ca naanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naanāsavo ceva nanoāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naanāsavo ceva nano ca āsavo naanidassanasappaṭigho naanāsavo ceva nano āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.12. Parittattika

Hetu

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittaṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittaṃ dhammaṃ paṭicca naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittaṃ dhammaṃ paṭicca naparitto ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Parittaṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca naparitto ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Appamāṇaṃ

dhammaṃ paṭicca naparitto ca namahaggato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca namahaggato ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca naparitto ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca namahaggato ca naappamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tevīsa, ārammaṇe cuddasa, adhipatiyā ekūnavīsa ... pe ... aññamaññe soḷasa ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate tevīsa. (Sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.3. Kusalattika, Hetusampayuttadukādi

Nakusalaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pannarasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate pannarasa.

Nakusalaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naahetukañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nahetuvippayuttañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nakusalaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.39. Cittaduka, Kusalattika

Cittaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacitto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacitto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nanocitto naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.30. Sanidassanattika, Upādinnattika

Anidassanaappaṭighaṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, sahajāte cha ... pe ... avigate cha.

Sanidassanasappaṭigho anupādinnupādāniyo dhammo nasanidassanasappaṭighassa naanupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe nava, anantare tīṇi ... pe ... upanissaye purejāte nava ... pe ... avigate nava.

Anidassanaappaṭighaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.27. Sanidassanattika, Kusalattika

Anidassanaappaṭighaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ kusalaṃ dham-

maṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo ca naanidassanasappaṭigho nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo ca naanidassanasappaṭigho naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha

Anidassanaappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naanidassanasappaṭigho naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho naabyākato ca naanidassanasappaṭigho naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.1. Tika Hetuduka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

4.1.1. Kusalattika, Hetuduka

Hetu-ārammaṇa

Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya-naadhipati

Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetu dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetu dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetu dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi paccayavārepi nissayavārepi saṃsaṭṭhavārepi sampayuttavārepi sabbattha tīṇi.)

Hetu-ārammaṇādi

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo abyākatassa hetussa

dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Abyākato hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Abyākato hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Anantarādi

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo (1)

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Aññamaññanissayapaccayā sahajātapaccayasadisā.

Upanissayādi

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Akusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Akusalo hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Abyākato hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Abyākato hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa vipākapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, indriye dve, magge dve, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Kusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Akusalo hetu dhammo akusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Akusalo hetu dhammo kusalassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Akusalo hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Abyākato hetu dhammo abyākatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu ca abyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu ca abyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Abyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nahetuñca abyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ nahetuñca abyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇādi

Abyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Kusalaṃ nahetuñca abyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ nahetuñca abyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhit-

taṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Ārammaṇādi

Kusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Akusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Akusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Akusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Abyākato nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Kusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa ca abyākatassa nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... cattāri.

Akusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Abyākato nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Kusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Akusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Akusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi ... pe ....

Upanissaya

Kusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Akusalo nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Akusalo nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Akusalo nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Abyākato nahetu dhammo abyākatassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Abyākato nahetu dhammo kusalassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Abyākato nahetu dhammo akusalassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.2. Vedanāttika, Hetuduka

Paccayacatukka

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Sukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Dukkhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cattāri, anantare cha, samanantare cha, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, vipāke dve, indriye dve, magge dve, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā cha, vigate cha, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇādi

Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇa-

paccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anantara-upanissaya

Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi ... pe ....

Sukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare satta, samanantare satta, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme aṭṭha, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā satta, vigate satta, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.3. Vipākattika, Hetuduka

Paccayacatukka

Vipākaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Vipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... āsevane dve, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke dve, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Vipāko hetu dhammo vipākassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo hetu dhammo vipākadhammadhammassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Vipāko hetu dhammo vipākassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko hetu dhammo vipākadhammadhammassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko hetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetussa dhammassa āram-

maṇapaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo hetu dhammo vipākadhammadhammassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo hetu dhammo vipākassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo hetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Vipāko hetu dhammo vipākassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Vipāko hetu dhammo vipākadhammadhammassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Vipāko hetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Vipākadhammadhammo hetu dhammo vipākadhammadhammassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... dve.

Nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane dve, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko nahetu ca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Vipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadham-

madhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo nahetu ca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākaṃ nahetuñca nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ nahetuñca nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte terasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye pañca, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme terasa, vipāke nava, āhāre terasa ... pe ... sampayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā ... nava.

Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā terasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Vipāko nahetu dhammo vipākassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko nahetu dhammo vipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko nahetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo nahetu dhammo vipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Vipāko nahetu dhammo vipākassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... cattāri.

Vipākadhammadhammo nahetu dhammo vipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo vipākassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo vipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Vipāko nahetu dhammo vipākassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Vipākadhammadhammo nahetu dhammo vipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye nava, āsevane dve, kamme nava, vipāke tīṇi, āhāre satta, indriye nava, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā soḷasa, naārammaṇe soḷasa. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.4. Upādinnattika, Hetuduka

Paccayacatukka

Upādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā dve ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi ... pe ... naāsevane tīṇi, navipāke dve, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Upādinnupādāniyo hetu dhammo upādinnupādāniyassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo anupādinnaanupādāniyassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo hetu dhammo upādinnupādāniyassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo hetu dhammo upādinnupādāniyassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo anupādinnaanupādāniyassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anantara-upanissaya

Upādinnupādāniyo hetu dhammo upādinnupādāniyassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo anupādinnaanupādāniyassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo upādinnupādāniyassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... pe .... (2)

Upādinnupādāniyo hetu dhammo upādinnupādāniyassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnaanupādāniyassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo hetu dhammo anupādinnupādāniyassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Anupādinnaanupādāniyo hetu dhammo anupādinnaanupādāniyassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā cattāri, anantare cha, samanantare cha, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane dve, vipāke dve ... pe ... indriye magge sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Upādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo

nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo nahetu ca anupādinnupādāniyo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Anupādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnaanupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnaanupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu ca anupādinnaanupādāniyo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Upādinnupādāniyaṃ nahetuñca anupādinnupādāniyaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ nahetuñca anupādinnaanupādāniyaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Upādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ nahetuñca anupādinnupādāniyaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cha ... pe ... napurejāte satta, napacchājāte naāsevane nava, nakamme dve, navipāke cha, naāhāre naindriye najhāne dve, namagge pañca, nasampayutte cha, navippayutte tīṇi ... pe ... novigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.5. Saṃkiliṭṭhattika, Hetuduka

Paccayacatukka

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... dve.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... cha ... pe ....

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko hetu dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca, anantare cha, samanantare cha, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye aṭṭha, āsevane tīṇi, vipāke dve, indriye dve, magge dve, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu

dhammo uppajjati hetupaccayā. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuñca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuñca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke pañca, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā cha, napurejāte satta ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa-adhipati

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko nahetu dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... dve.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko nahetu dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cha, adhipatiyā aṭṭha, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke cattāri, āhāre satta, indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe cuddasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.6. Vitakkattika, Hetuduka

Paccayacatukka

Savitakkasavicāraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Avitakkaavicāraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā sahajātavārampi ... sampayuttavārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Savitakkasavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto hetu dhammo avitakkavicāramattassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro hetu dhammo avitakkaavicārassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro hetu dhammo avitakkaavicārassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto hetu dhammo avitakkaavicārassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro hetu dhammo avitakkaavicārassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto hetu dhammo avitakkavicāramattassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro hetu dhammo avitakkaavicārassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Avitakkaavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Avitakkavicāramatto hetu dhammo avitakkavicāramattassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Avitakkaavicāro hetu dhammo avitakkaavicārassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi ... pe ....

Savitakkasavicāro hetu dhammo savitakkasavicārassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane pañca, vipāke tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (tīṇi).

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cattāri).

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (pañca).

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cha).

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (satta).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (tīṇi).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cattāri).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (pañca).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (tīṇi).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cattāri).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (pañca).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cha).

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (satta).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (tīṇi).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cattāri).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu

ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (pañca).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cha).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (satta).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (tīṇi).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (cattāri).

Avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (pañca).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (tīṇi).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (ekaṃ).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca

avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā (dve).

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā (tīṇi).

Ārammaṇa

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Avitakkavicāramattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... cattāri.

Avitakkaavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... pañca.

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... cattāri.

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ.

Savitakkasavicāraṃ nahetuñca avitakkavicāramattaṃ nahetuñca avitakkaavicāraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattatiṃsa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā tevīsa, anantare ekavīsa, sahajāte sattatiṃsa, aññamaññe aṭṭhavīsa, nissaye sattatiṃsa, upanissaye ekavīsa, purejāte ekādasa, āsevane ekādasa, kamme sattatiṃsa, vipāke āhāre indriye jhāne magge sattatiṃsa, sampayutte ekavīsa, vippayutte sattatiṃsa ... pe ... avigate sattatiṃsa, (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tettiṃsa, naārammaṇe satta, naadhipatiyā sattatiṃsa ... pe ... napurejāte napacchājāte naāsevane sattatiṃsa, nakamme satta, navipāke vīsa, naāhāre naindriye najhāne ekaṃ, namagge tettiṃsa ... pe ... navippayutte ekādasa ... pe ... novigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cuddasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa

Savitakkasavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro nahetu dhammo avitakkavicāramattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro nahetu dhammo avitakkaavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa ca avitakkavicāramattassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cattāri.

Avitakkavicāramatto nahetu dhammo avitakkavicāramattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto nahetu dhammo avitakkaavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa ca avitakkavicāramattassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cattāri.

Avitakkaavicāro nahetu dhammo avitakkaavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicāro nahetu dhammo avitakkavicāramattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicāro nahetu dhammo avitakkavicāramattassa nahetussa ca avitakkaavicārassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa ca avitakkavicāramattassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pañca.

Avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā

savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā avitakkavicāramattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā avitakkaavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā savitakkasavicārassa nahetussa ca avitakkavicāramattassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … cattāri.

Savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā avitakkavicāramattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā avitakkaavicārassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā savitakkasavicārassa nahetussa ca avitakkavicāramattassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … cattāri.

Adhipati

Savitakkasavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … satta.

Avitakkavicāramatto nahetu dhammo avitakkavicāramattassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … pañca.

Avitakkaavicāro nahetu dhammo avitakkaavicārassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … pañca.

Avitakkavicāramatto nahetu ca avitakkaavicāro nahetu ca dhammā savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … tīṇi.

Savitakkasavicāro nahetu ca avitakkavicāramatto nahetu ca dhammā savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … tīṇi.

Anantarādi

Savitakkasavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo … pe … samanantarapaccayena

paccayo.

Savitakkasavicāro nahetu dhammo savitakkasavicārassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā tevīsa, anantare pañcavīsa, samanantare pañcavīsa, sahajāte tiṃsa, aññamaññe aṭṭhavīsa, nissaye tiṃsa, upanissaye pañcavīsa, purejāte pañca, pacchājāte pañca, āsevane ekavīsa, kamme ekādasa, vipāke ekavīsa, āhāre ekādasa, indriye ekādasa, jhāne ekavīsa, magge soḷasa, sampayutte ekādasa, vippayutte nava ... pe ... avigate tiṃsa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañcatiṃsa, naārammaṇe pañcatiṃsa, naadhipatiyā pañcatiṃsa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.7. Pītittika, Hetuduka

Paccayacatukka

Pītisahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sukhasahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Pītisahagataṃ hetuñca sukhasahagataṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca pītisahagato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dasa, ārammaṇe dasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dasa, napurejāte dasa, napacchājāte dasa, naāsevane dasa, navipāke dasa, navippayutte dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Pītisahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Sukhasahagato hetu dhammo sukhasahagatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Upekkhāsahagato hetu dhammo upekkhāsahagatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... ekaṃ.

Pītisahagato hetu ca sukhasahagato hetu ca dhammā pītisahagatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Pītisahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagato hetu dhammo sukhasahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagato hetu dhammo upekkhāsahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa ca sukhasahagatassa hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cattāri.

Sukhasahagato hetu dhammo sukhasahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhasahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhasahagato hetu dhammo upekkhāsahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhasahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa ca sukhasahagatassa hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cattāri.

Upekkhāsahagato hetu dhammo upekkhāsahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagato hetu dhammo sukhasahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa ca sukhasahagatassa hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cattāri.

Pītisahagato hetu ca sukhasahagato hetu ca dhammā pītisahagatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cattāri.

Pītisahagato hetu dhammo pītisahagatassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo.

Hetuyā dasa, ārammaṇe soḷasa, adhipatiyā soḷasa, anantare soḷasa, samanantare soḷasa, sahajāte dasa, aññamaññe dasa, nissaye dasa, upanissaye soḷasa ... pe ... vipāke dasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā soḷasa, naārammaṇe soḷasa. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe dasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe soḷasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Pītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu ca sukhasahagato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu ca sukhasahagato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Upekkhāsahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato nahetudhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Pītisahagataṃ nahetuñca sukhasahagataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ nahetuñca sukhasahagataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sukhasahagato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ nahetuñca sukhasahagataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu ca sukhasahagato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Pītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Sukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ.

Pītisahagataṃ nahetuñca sukhasahagataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca pītisahagato nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dasa, ārammaṇe dasa, adhipatiyā dasa, anantare dasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dasa, naadhipatiyā dasa ... pe ... najhāne dve ... pe ... navippayutte dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇādi

Pītisahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagato nahetu dhammo sukhasahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagato nahetu dhammo upekkhāsahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Pītisahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa ca sukhasahagatassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (4)

Sukhasahagato nahetu dhammo sukhasahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhasahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhasahagato nahetu dhammo upekkhāsahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhasahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa ca sukhasahagatassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (4)

Upekkhāsahagato nahetu dhammo upekkhāsahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagato nahetu dhammo sukhasahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upekkhāsahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa ca sukhasahagatassa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (4)

Pītisahagato nahetu ca sukhasahagato nahetu ca dhammā pītisahagatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … cattāri.

Pītisahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … cattāri.

Sukhasahagato nahetu dhammo sukhasahagatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … cattāri.

Upekkhāsahagato nahetu dhammo upekkhāsahagatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … cattāri.

Pītisahagato nahetu ca sukhasahagato nahetu ca dhammā pītisahagatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo … cattāri.

Pītisahagato nahetu dhammo pītisahagatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo … pe … upanissayapaccayena paccayo … cattāri.

Sukhasahagato nahetu dhammo sukhasahagatassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... cattāri.

Upekkhāsahagato nahetu dhammo upekkhāsahagatassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... cattāri.

Pītisahagato nahetu ca sukhasahagato nahetu ca dhammā pītisahagatassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe soḷasa, adhipatiyā soḷasa, anantare samanantare soḷasa, sahajāte dasa, aññamaññe dasa, nissaye dasa, upanissaye soḷasa, āsevane dasa, kamme soḷasa, āhāre dasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā soḷasa, naārammaṇe soḷasa, naadhipatiyā soḷasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā soḷasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe soḷasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.8. Dassanenapahātabbattika, Hetuduka

Paccayacatukka

Dassanena pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi (sabbattha tīṇi), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Dassanena pahātabbo hetu dhammo dassanena pahātabbassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Dassanena pahātabbo hetu dhammo dassanena pahātabbassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe aṭṭha, adhipatiyā cha, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye aṭṭha,

āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, indriye ekaṃ, magge ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo nahetu ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo nahetu ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dassanena pahātabbaṃ nahetuñca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuñca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ

paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Dassanena pahātabbaṃ nahetuñca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuñca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte satta, napacchājāte naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Dassanena pahātabbo nahetu dhammo dassanena pahātabbassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Dassanena pahātabbo

hetu dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Bhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo bhāvanāya pahātabbassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe aṭṭha, adhipatiyā dasa, anantare samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe cuddasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.9. Dassanenapahātabbahetukattika, Hetuduka

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Dassanena pahātabbahetuko hetu dhammo dassanena pahātabbahetukassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe aṭṭha, adhipatiyā cha, anantare samanantare pañca, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye aṭṭha, āsevane tīṇi, vipāke indriye magge ekaṃ, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, nadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte satta ... pe ... nakamme tīṇi, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetuko nahetu dhammo dassanena pahātabbahetukassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Bhāvanāya pahātabbahetuko nahetu dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko nahetu dhammo

nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe aṭṭha, adhipatiyā dasa ... pe ... upanissaye aṭṭha ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe cuddasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.10. Ācayagāmittika, Hetuduka

Hetu

Ācayagāmiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apacayagāmiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi. (Sabbattha tīṇi.)

Naadhipatiyā tīṇi, naāsevane dve, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Ācayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī hetu dhammo apacayagāmissa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ācayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Apacayagāmī hetu dhammo nevācayagāminā-

pacayagāmissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nevācayagāminā-pacayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. (1)

Apacayagāmī hetu dhammo apacayagāmissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati .... Apacayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Apacayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati .... (3)

Nevācayagāmināpacayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Nevācayagāminā-pacayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo.

Ācayagāmī hetu dhammo ācayagāmissa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Ācayagāmī hetu dhammo apacayagāmissa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Ācayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cha, adhipatiyā cha, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye aṭṭha, āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, indriye magge sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Ācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī nahetu ca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Apacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī nahetu ca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ācayagāmiṃ nahetuñca nevācayagāmināpacayagāmiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apacayagāmiṃ nahetuñca nevācayagāmināpacayagāmiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Apacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Ācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā cha, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane satta, nakamme tīṇi, navipāke

nava, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Ācayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ācayagāmī nahetu dhammo nevācayagāminā-pacayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Apacayagāmī nahetu dhammo nevā-cayagāmināpacayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo nevācayagāminā-pacayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo apacayagāmissa nahetussa dhammassa ārammaṇa-paccayena paccayo. (3)

Ācayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Apacayagāmī nahetu dhammo apacayagāmissa nahetussa dham-massa adhipatipaccayena paccayo. Apacayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Apacayagāmī na-hetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Apacayagāmī nahetu dhammo apacayagāmissa nahetussa ca nevācayagāmināpacayagāmissa nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (4)

Nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo nevācayagāminā-pacayagāmissa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Ācayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Ācayagāmī nahetu dhammo apacayagāmissa

nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Ācayagāmī nahetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī nahetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Nevācayagāmināpacayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2) ... pe ....

Ācayagāmī nahetu dhammo ācayagāmissa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe satta, adhipatiyā dasa, anantare cha samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.11. Sekkhattika, Hetuduka

Hetu

Sekkhaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sekkho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asekkhaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca asekkho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... āsevane dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke dve, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Sekkho hetu dhammo sekkhassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Asekkho hetu dhammo asekkhassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Sekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Asekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sekkho hetu dhammo sekkhassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Asekkho hetu dhammo asekkhassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Asekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sekkho hetu dhammo sekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Sekkho hetu dhammo asekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Sekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Asekkho hetu dhammo asekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Asekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho hetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Nevasekkhanāsekkho hetu dhammo sekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Nevasekkhanāsekkho hetu dhammo asekkhassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare aṭṭha, samanantare aṭṭha, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanis-

saye aṭṭha ... pe ... āsevane dve, vipāke tīṇi, indriye magge sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Sekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sekkho nahetu ca nevasekkhanāsekkho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Asekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nevasekkhanāsekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sekkhaṃ nahetuñca nevasekkhanāsekkhaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asekkhaṃ nahetuñca nevasekkhanāsekkhaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sekkho nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Asekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asekkho nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... āsevane dve ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nevasekkhanāsekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... napurejāte satta, napacchājāte naāsevane nava, nakamme dve, navipāke

pañca ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Sekkho nahetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Asekkho nahetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo sekkhassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo asekkhassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Sekkho nahetu dhammo sekkhassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Asekkho nahetu dhammo asekkhassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevasekkhanāsekkho nahetu dhammo nevasekkhanāsekkhassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare aṭṭha, samanantare aṭṭha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke satta, āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe cuddasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.12. Parittattika, Hetuduka

Parittaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Appamāṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Paritto hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Mahaggato hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo hetu dhammo appamāṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Paritto hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Paritto hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Mahaggato hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇo hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Paritto hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Mahaggato hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Mahaggato hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo hetu dhammo appamāṇassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... dve.

Paritto hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Paritto hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Paritto hetu dhammo appamāṇassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Mahaggato hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Mahaggato hetu dhammo appamāṇassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇo hetu dhammo appamāṇassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Appamāṇo hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Appamāṇo hetu dhammo mahaggatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Paritto hetu dhammo parittassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane cattāri, vipāke tīṇi, indriye magge sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Parittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Mahaggataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Mahaggataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Mahaggataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto nahetu ca mahaggato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Appamāṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Appamāṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Appamāṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto nahetu ca appamāṇo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Parittaṃ nahetuñca mahaggataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca paritto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parittaṃ nahetuñca appamāṇaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca paritto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava ... pe ... sahajāte terasa, aññamaññe satta ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vigate pañca, avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Parittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paritto nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dasa, napurejāte dvādasa, napacchājāte naāsevane terasa, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccayacatukka

Paritto nahetu dhammo parittassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Paritto nahetu dhammo mahaggatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato nahetu dhammo mahaggatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Mahaggato nahetu dhammo parittassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo nahetu dhammo appamāṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇo nahetu dhammo parittassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇo nahetu dhammo mahaggatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Paritto nahetu dhammo parittassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane cattāri ... pe ... sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.13. Parittārammaṇattika, Hetuduka

Hetu

Parittārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Parittārammaṇo hetu dhammo parittārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo hetu dhammo mahaggatārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo hetu dhammo appamāṇārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo hetu dhammo parittārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Parittārammaṇo hetu dhammo mahaggatārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo hetu dhammo mahaggatārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Mahaggatārammaṇo hetu dhammo parittārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo hetu dhammo appamāṇārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇārammaṇo hetu dhammo parittārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇārammaṇo hetu dhammo mahaggatārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane pañca, vipāke tīṇi, indriye magge sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Parittārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Parittārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... najhāne ekaṃ ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa-adhipati

Parittārammaṇo nahetu dhammo parittārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Parittārammaṇo nahetu dhammo mahaggatārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo nahetu dhammo mahaggatārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Mahaggatārammaṇo nahetu dhammo parittārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo nahetu dhammo appamāṇārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇārammaṇo nahetu dhammo parittārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Appamāṇārammaṇo nahetu dhammo

mahaggatārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Parittārammaṇo nahetu dhammo parittārammaṇassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane kamme pañca, vipāke ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.14. Hīnattika, Hetuduka

Hetu

Hīnaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca hīno hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Majjhimaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Paṇītaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca paṇīto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Hīno hetu dhammo hīnassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Majjhimo hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Paṇīto hetu dhammo paṇītassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Hīno hetu dhammo hīnassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hīno hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Majjhimo hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Majjhimo hetu dhammo hīnassa hetussa

dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Paṇīto hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Hīno hetu dhammo hīnassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Majjhimo hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Majjhimo hetu dhammo hīnassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Paṇīto hetu dhammo paṇītassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Paṇīto hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Hīno hetu dhammo hīnassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Majjhimo hetu dhammo majjhimassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve.

Paṇīto hetu dhammo paṇītassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca, anantare cha, samanantare cha, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye aṭṭha, āsevane tīṇi, vipāke indriye magge dve, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Hīnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hīno nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

(Yathā saṃkiliṭṭhattikahetudukaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.15. Micchattaniyatattika, Hetuduka

Hetu

Micchattaniyataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sammattaniyataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca aniyato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane ekaṃ, navipāke tīṇi, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Micchattaniyato hetu dhammo micchattaniyatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato hetu dhammo sammattaniyatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Aniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyato hetu dhammo micchattaniyatassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato hetu dhammo sammattaniyatassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sammattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Aniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anantarādi

Micchattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Aniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Aniyato hetu dhammo micchattaniyatassa hetussa

dhammassa anantarapaccayena paccayo. Aniyato hetu dhammo sammattaniyatassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3) ... pe ...

Micchattaniyato hetu dhammo micchattaniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Micchattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sammattaniyato hetu dhammo sammattaniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Sammattaniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Aniyato hetu dhammo aniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Aniyato hetu dhammo micchattaniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Aniyato hetu dhammo sammattaniyatassa hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi ... pe ... upanissaye satta, āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, indriye magge dve, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Micchattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sammattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca aniyato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato nahetu ca aniyato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Aniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca aniyato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Micchattaniyataṃ nahetuñca aniyataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca aniyato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sammattaniyataṃ nahetuñca aniyataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca aniyato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Aniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca aniyato nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... napurejāte cha, napacchājāte nava, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte dve ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa-adhipati-anantara

Micchattaniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Aniyato nahetu dhammo micchattaniyatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Aniyato nahetu dhammo sammattaniyatassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Micchattaniyato nahetu dhammo micchattaniyatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Sammattaniyato nahetu dhammo sammattaniyatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sammattaniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sammattaniyato nahetu dhammo sammattaniyatassa nahetussa ca aniyatassa nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (3)

Aniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Aniyato nahetu dhammo sammattaniyatassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Micchattaniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Aniyato nahetu dhammo aniyatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Aniyato nahetu dhammo micchattaniyatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Aniyato nahetu dhammo sammattaniyatassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe pañca, adhipatiyā aṭṭha, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye satta, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā terasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.16. Maggārammaṇattika, Hetuduka

Hetu

Maggārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggādhipatiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Maggārammaṇaṃ hetuñca maggādhipatiṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggahetukaṃ hetuñca maggādhipatiṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā sattarasa, napurejāte sattarasa ... pe ... naāsevane nava, navipāke sattarasa, navippayutte sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Maggārammaṇo hetu dhammo maggārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko hetu dhammo maggahetukassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggādhipati hetu dhammo maggādhipatissa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pañca.

Maggārammaṇo hetu ca maggādhipati hetu ca dhammā maggārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko hetu ca maggādhipati hetu ca dhammā maggahetukassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko hetu dhammo maggārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Maggahetuko hetu dhammo maggādhipatissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Maggahetuko hetu dhammo maggārammaṇassa hetussa ca maggādhipatissa hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati hetu dhammo maggādhipatissa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko hetu ca maggādhipati hetu ca dhammā maggārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggārammaṇo hetu dhammo maggārammaṇassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko hetu dhammo maggahetukassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... pañca.

Maggādhipati hetu dhammo maggādhipatissa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... pañca.

Maggārammaṇo hetu ca maggādhipati hetu ca dhammā maggārammaṇassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko hetu ca maggādhipati hetu ca dhammā maggārammaṇassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... pañca.

Maggārammaṇo hetu dhammo maggārammaṇassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggādhipati hetu dhammo maggādhipatissa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggārammaṇo hetu ca maggādhipati hetu ca dhammā maggārammaṇassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekavīsa, anantare nava, samanantare nava, sahajāte sattarasa, aññamaññe sattarasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, āsevane nava, indriye magge sampayutte sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Maggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Maggahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Maggādhipatiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggādhipatiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggādhipatiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggādhipatiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Maggādhipatiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Maggārammaṇaṃ nahetuñca maggādhipatiṃ nahetuñca dham-

maṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ nahetuñca maggādhipatiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ nahetuñca maggādhipatiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Maggahetukaṃ nahetuñca maggādhipatiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggahetukaṃ nahetuñca maggādhipatiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggahetukaṃ nahetuñca maggādhipatiṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Maggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā sattarasa, napurejāte sattarasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane nava, nakamme sattarasa, navipāke sattarasa, namagge ekaṃ, navippayutte sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇādi

Maggahetuko nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Maggahetuko nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Maggahetuko nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa ca maggādhipatissa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Maggādhipati nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo. Maggādhipati nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa ca maggādhipatissa nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā maggārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggārammaṇo nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko nahetu dhammo maggahetukassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Maggahetuko nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Maggahetuko nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Maggahetuko nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa ca maggādhipatissa nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Maggahetuko nahetu dhammo maggahetukassa nahetussa ca maggādhipatissa nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (5)

Maggādhipati nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... pañca.

Maggārammaṇo nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā maggārammaṇassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā maggahetukassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... pañca.

Anantara-upanissaya

Maggārammaṇo nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Maggārammaṇo nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Maggārammaṇo nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa ca maggādhipatissa nahetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Maggādhipati nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Maggādhipati nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa ca

maggādhipatissa nahetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Maggārammaṇo nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā maggārammaṇassa nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi ... pe ....

Maggārammaṇo nahetu dhammo maggārammaṇassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko nahetu dhammo maggahetukassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... pañca.

Maggādhipati nahetu dhammo maggādhipatissa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... pañca.

Maggārammaṇo nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā maggārammaṇassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko nahetu ca maggādhipati nahetu ca dhammā maggahetukassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā ekavīsa, anantare nava, samanantare nava, sahajāte sattarasa, aññamaññe sattarasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, āsevane nava, kamme sattarasa, āhāre indriye jhāne magge sampayutte sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.17. Uppannattika, Hetuduka

Hetvādi

Uppanno hetu dhammo uppannassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo— uppannā hetū sampayuttakānaṃ hetūnaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anuppanno hetu dhammo uppannassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— anuppannā hetū cetopariyañāṇassa anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Uppādī hetu dhammo uppannassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— uppādī hetū cetopariyañāṇassa anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena

paccayo. (2)

Uppanno hetu dhammo uppannassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... vipākapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... pe ... avigatapaccayena paccayo.

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye dve ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇādi

Uppanno nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anuppanno nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Uppādī nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Uppanno nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anuppanno nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Uppādī nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Uppanno nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Anuppanno nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo.

Uppādī nahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye tīṇi ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

4.1.18. Atītattika, Hetuduka

Paccuppanno hetu dhammo paccuppannassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Atīto hetu dhammo paccuppannassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anāgato hetu dhammo paccuppannassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi ... pe ... sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye dve ... pe ... vipāke ekaṃ, indriye ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇa

Atīto nahetu dhammo paccuppannassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anāgato nahetu dhammo paccuppannassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Paccuppanno nahetu dhammo paccuppannassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare ekaṃ ... pe ... sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye tīṇi ... pe ... āsevane ekaṃ, kamme dve, vipāke ekaṃ ... pe ... indriye ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

4.1.19. Atītārammaṇattika, Hetuduka

Hetu

Atītārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Atītārammaṇo hetu dhammo atītārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo hetu dhammo anāgatārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo hetu dhammo paccuppannārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo hetu dhammo atītārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Atītārammaṇo hetu dhammo anāgatārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Atītārammaṇo hetu dhammo paccuppannārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Anāgatārammaṇo hetu dhammo anāgatārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Paccuppannārammaṇo hetu dhammo paccuppannārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare cha, samanantare cha, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, vipāke indriye magge sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Atītārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge tīṇi, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa

Atītārammaṇo nahetu dhammo atītārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Anāgatārammaṇo nahetu dhammo anāgatārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Paccuppannārammaṇo nahetu dhammo paccuppannārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.20. Ajjhattattika, Hetuduka

Hetu

Ajjhattaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā hetuṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, navipāke dve, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Ajjhatto hetu dhammo ajjhattassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā hetu dhammo bahiddhā hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo.

Ajjhatto hetu dhammo ajjhattassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ajjhatto hetu dhammo bahiddhā hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā hetu dhammo bahiddhā hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Bahiddhā hetu dhammo ajjhattassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Ajjhatto hetu dhammo ajjhattassa hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā hetu dhammo bahiddhā hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto hetu dhammo ajjhattassa hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā hetu dhammo bahiddhā hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye cattāri ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Ajjhattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa

Ajjhatto nahetu dhammo ajjhattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ajjhatto nahetu dhammo bahiddhā nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā nahetu dhammo bahiddhā nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Bahiddhā nahetu dhammo ajjhattassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare dve ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, purejāte cha, pacchājāte āsevane kamme vipāke dve, āhāre cha, indriye ... pe ... vippayutte dve ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cha, naārammaṇe cha. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.1.21. Ajjhattārammaṇattika, Hetuduka

Hetu

Ajjhattārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, navipāke dve, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Ajjhattārammaṇo hetu dhammo ajjhattārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo hetu dhammo bahiddhārammaṇassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo hetu dhammo ajjhattārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ajjhattārammaṇo hetu dhammo bahiddhārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo hetu dhammo bahiddhārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Bahiddhārammaṇo hetu dhammo ajjhattārammaṇassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane tīṇi, vipāke indriye magge sampayutte dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu

Ajjhattārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Ārammaṇa

Ajjhattārammaṇo nahetu dhammo ajjhattārammaṇassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare cattāri, sahajāte aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke ... pe ... sampayutte dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.1.22. Sanidassanasappaṭighattika, Hetuduka

Anidassanaappaṭighaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Anidassanaappaṭigho hetu dhammo anidassanaappaṭighassa hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho hetu dhammo anidassanaappaṭighassa hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanasappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... satta.

Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ

nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanasappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... satta.

Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanasappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ nahetuñca anidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanasappaṭigho nahetu ca anidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... satta.

Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe cha, upanissaye purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe ekavīsa ... pe ... novigate ekavīsa.

Hetupaccayā naārammaṇe ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu

Sanidassanasappaṭigho nahetu dhammo anidassanaappaṭighassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa, aññamaññe cha, nissaye ekavīsa, upanissaye tīṇi, purejāte cha, pacchājāte satta, āsevane ekaṃ, kamme vipāke āhāre satta, indriye nava, jhāne magge satta, sampayutte ekaṃ, vippayutte aṭṭha ... pe ... avigate pañcavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañcavīsa, naārammaṇe ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Sanidassanasappaṭighattikahetudukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.32. Āsavaduka, Kusalattika

Noāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Āsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Noāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nanoāsavo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.9. Parāmāsagocchaka

2.9.1. Parāmāsaduka

2.9.1.1. Paṭiccavāra

2.9.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (1)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā— noparāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā mahābhūtā.) (1)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—noparāmāse khandhe paṭicca parāmāso. (2)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāso ca noparāmāso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noparāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā parāmāso ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Parāmāsañca noparāmāsañca dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—noparāmāsaṃ ekaṃ khandhañca parāmāsañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... parāmāse ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca (sabbattha pañca), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Anulomaṃ.

2.9.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ noparāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— parāmāsaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— noparāmāse khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Parāmāsañca noparāmāsañca dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—parāmāsañca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... navipāke pañca ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ.

2.9.1.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.9.1.3. Paccayavāra

2.9.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsaṃ dhammaṃ paccayā noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (1)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paccayā noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā— noparāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā), vatthuṃ paccayā noparāmāsā khandhā. (1)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paccayā parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—noparāmāse khandhe paccayā parāmāso, vatthuṃ paccayā parāmāso. (2)

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paccayā parāmāso ca noparāmāso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noparāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā parāmāso ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā parāmāso, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Parāmāsañca noparāmāsañca dhammaṃ paccayā noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—noparāmāsaṃ ekaṃ khandhañca parāmāsañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... parāmāsañca sampayuttake ca khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, parāmāsañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, parāmāsañca vatthuñca paccayā noparāmāsā khandhā. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca (sabbattha pañca), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

2.9.1.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paccayā noparāmāso dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ noparāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā noparāmāsā khandhā; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikic-

chāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.9.1.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca. (Evaṃ sabbattha kātabbaṃ.)

2.9.1.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.9.1.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.9.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

Parāmāsaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (Evaṃ pañca pañhā kātabbā arūpeyeva, saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi evaṃ kātabbā.)

2.9.1.7. Pañhāvāra

2.9.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noparāmāsā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noparāmāsā hetū parāmāsassa hetupaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—noparāmāsā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ parāmāsassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Parāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—parāmāsaṃ ārabbha parāmāso uppajjati. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Parāmāsaṃ ārabbha noparāmāsā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Parāmāsaṃ ārabbha parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... vicikicchā ... uddhaccaṃ ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā noparāmāse pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noparāmāse khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... vicikicchā ... uddhaccaṃ ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena noparāmāsacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... noparāmāsā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noparāmāse khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noparāmāse khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppaj-

janti. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—parāmāsañca sampayuttake ca khandhe ārabbha parāmāso uppajjati ... tīṇi.

Adhipati

Parāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—parāmāsaṃ garuṃ katvā parāmāso uppajjati ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva kātabbā.)

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ garuṃ katvā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noparāmāse khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—noparāmāsādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noparāmāse khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noparāmāsādhipati parāmāsassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noparāmāse khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—noparāmāsādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ parāmāsassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā parāmāsassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—parāmāsañca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā parāmāso ... tīṇi.

Anantara

Parāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo parāmāso pacchimassa pacchimassa parāmāsassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo parāmāso pacchimānaṃ pacchimānaṃ noparāmāsānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; parāmāso vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo parāmāso pacchimassa pacchimassa parāmāsassa sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noparāmāsā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noparāmāsānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo ... pe ... anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā noparāmāsā khandhā pacchimassa pacchimassa parāmāsassa anantarapaccayena paccayo; āvajjanā parāmāsassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā noparāmāsā khandhā pacchimassa pacchimassa parāmāsassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā parāmāsassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā parāmāsassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā pacchimassa pacchimassa parāmāsassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noparāmāsānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā pacchimassa pacchimassa parāmāsassa sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Parāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa samanantarapaccayena

paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... pañca.

Upanissaya

Parāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parāmāso parāmāsassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti ... mānaṃ jappeti ... sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ, saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... pe ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti, sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ, kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ parāmāsassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti, sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ parāmāsassa sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā parāmāsassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—tīṇi upanissayā parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā parāmāsassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇa-

purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu noparāmāsānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu parāmāsassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu parāmāsassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Parāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... tīṇi (pacchājātā kātabbā) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noparāmāsā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noparāmāsā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Noparāmāsā cetanā parāmāsassa kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Noparāmāsā cetanā parāmāsassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa vipākapaccayena

paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi, indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Parāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa maggapaccayena paccayo—parāmāsāni maggaṅgāni ... pe ... (evaṃ pañca pañhā kātabbā) sampayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Vippayutta

Parāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu parāmāsassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu parāmāsassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā noparāmāsassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Atthi

Parāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—parāmāso sampayuttakānañca khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājāto—parāmāso purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (1)

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—noparāmāsā khandhā parāmāsassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati, vatthu parāmāsassa atthipaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—noparāmāso eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ parāmāsassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti, vatthu parāmāsassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā noparāmāsassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—noparāmāso eko khandho ca parāmāso ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; parāmāso ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; parāmāso ca vatthu ca noparāmāsānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājāto—parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājāto—parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājāto—parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge pañca, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā nava, vigate nava, avigate pañca.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Parāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Parāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena

paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Parāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Noparāmāso dhammo noparāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Noparāmāso dhammo parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā noparāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Parāmāso ca noparāmāso ca dhammā parāmāsassa ca noparāmāsassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.9.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.9.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi ... pe ... namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.9.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā) ... pe ... avigate pañca.

Parāmāsadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.9.2. Parāmaṭṭhaduka

2.9.2.1–7. Paṭiccādivāra

2.9.2.1–7.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— parāmaṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva ajjhattikā mahābhūtā.)

Parāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Parāmaṭṭhadukaṃ yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Parāmaṭṭhadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.9.3. Paccayavāra

2.9.3.1. Paṭiccavāra

2.9.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Parāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Parāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—parāmāsasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Parāmāsasampayuttañca parāmāsavippayuttañca dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsasam-

payutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca, anantare dve, samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca ... pe ... magge pañca, sampayutte dve, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā dve, vigate dve, avigate pañca.

Anulomaṃ.

2.9.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ parāmāsavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Parāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—parāmāsasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—parāmāsavippayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Yāva asaññasattā.) (1)

Parāmāsasampayuttañca parāmāsavippayuttañca dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—parāmāsasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, na-

magge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.9.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

2.9.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ (saṃkhittaṃ), avigate ekaṃ.

2.9.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.9.3.3. Paccayavāra

2.9.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā parāmāsasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadiso.)

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā parāmāsavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā parāmāsavippayuttā khandhā. (1)

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā parāmāsasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā parāmāsasampayuttakā khandhā. (2)

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā parāmāsasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Parāmāsasampayuttañca parāmāsavippayuttañca dhammaṃ paccayā parāmāsasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Parāmāsasampayuttañca parāmāsavippayuttañca dhammaṃ paccayā parāmāsavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Parāmāsasampayuttañca parāmāsavippayuttañca dhammaṃ paccayā parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—parāmāsasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... parāmāsasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cattāri, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.9.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Parāmāsavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā parāmāsavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ parāmāsavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukaparāmāsavippayuttā khandhā; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.9.3.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

2.9.3.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

2.9.3.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.9.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.9.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Parāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho parāmāsasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dve (sabbattha dve), vipāke ekaṃ … pe … avigate dve. Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

2.9.3.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.9.3.7. Pañhāvāra

2.9.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—parāmāsasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Parāmāsasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Parāmāsasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—parāmāsavippayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe … pe …. (1)

Ārammaṇa

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsasampayutto rāgo uppajjati; parāmāsasampayutte khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsasampayutto rāgo uppaj-

jati. (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā parāmāsasampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, parāmāsasampayutte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsavippayutto rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena parāmāsasampayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, parāmāsasampayuttā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsavippayutto rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā parāmāsavippayutte pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmāsavippayutte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsavippayutto rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena parāmāsavippayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... parāmāsavippayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmāsavippayutte khandhe assādeti abhinandati. Taṃ ārabbha parāmāsasampayutto rāgo uppajjati. (2)

Adhipati

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsasampayutto rāgo uppajjati, parāmāsasampayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsasampayutto rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—parāmāsasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—parāmāsasampayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsavippayutto rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—parāmāsasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa ca parāmāsavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—parāmāsasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsavippayutto rāgo uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmāsavippayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsavippayutto rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—parāmāsavippayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsasampayutto rāgo uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmāsavippayutte

khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parāmāsasampayutto rāgo uppajjati. (2)

Anantara-samanantara

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā parāmāsasampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ parāmāsasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—parāmāsasampayuttā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā parāmāsavippayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ parāmāsavippayuttānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā parāmāsasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo ... samanantarapaccayena paccayo. (2)

Sahajātādi

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parāmāsasampayutto rāgo ... moho ... patthanā parāmāsasampayuttassa rāgassa ... mohassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parāmāsasampayuttaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti; parāmāsasampayuttaṃ mohaṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, pāṇaṃ ha-

nati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; parāmāsasampayutto rāgo ... moho ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... mānaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... māno ... patthanā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... mānassa ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya parāmāsasampayutto rāgo uppajjati; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya parāmāsasampayutto rāgo uppajjati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ parāmāsasampayuttassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsavippayutto rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu parāmāsavippayuttānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa

purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsasampayutto rāgo uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu parāmāsasampayuttakānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātāsevana

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kammādi

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—parāmāsasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—parāmāsasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—parāmāsasampayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Parāmāsasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—parāmāsavippayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—payuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ, āhārapaccayena paccayo ... cattāri, indriyapaccayena paccayo ... cattāri, jhānapaccayena paccayo ... cattāri, maggapaccayena paccayo ... cattāri, sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa

vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu parāmāsasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—parāmāsasampayutto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—parāmāsasampayuttā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) (2)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa ca parāmāsavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—parāmāsasampayutto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāsasampayutto rāgo uppajjati, vatthu parāmāsasampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā parāmāsasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—parāmāsasampayutto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā parāmāsavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājā-

taṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—parāmāsasampayuttā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—parāmāsasampayuttā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—parāmāsasampayuttā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Parāmāsasampayutto dhammo parāmāsasampayuttassa ca parāmāsavippayuttassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto dhammo parāmāsasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā parāmāsasampayuttassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Parāmāsasampayutto ca parāmāsavippayutto ca dhammā parāmāsavippayuttassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.9.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta (sabbattha satta), namagge satta, nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.9.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri (sabbattha cattāri), namagge cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.9.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Parāmāsasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.9.4. Parāmāsaparāmaṭṭhaduka

2.9.4.1. Paṭiccavāra

2.9.4.1.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsañceva parāmaṭṭhañca dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (1)

Parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva ajjhattikā mahābhūtā.) (1)

Parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāso ceva parāmaṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmaṭṭhe ceva no ca parāmāse khandhe paṭicca parāmāso. (2)

Parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāso ceva parāmaṭṭho ca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā parāmāso ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Parāmāsañceva parāmaṭṭhañca parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsañca dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ ekaṃ khandhañca parāmāsañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

2.9.4.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

Sabbe vārā yathā parāmāsadukaṃ evaṃ kātabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.

2.9.4.7. Pañhāvāra

2.9.4.7.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo parāmaṭṭhassa ceva no ca parāmāsassa dhammassa hetupaccayena paccayo—parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo parāmāsassa ceva parāmaṭṭhassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā hetū parāmāsassa hetupaccayena paccayo. (2)

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo parāmāsassa ceva parāmaṭṭhassa ca parāmaṭṭhassa ceva no ca parāmāsassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ parāmāsassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Parāmāso ceva parāmaṭṭho ca dhammo parāmāsassa ceva parāmaṭṭhassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbha

kātabbāni parāmāsadukasadisaṃ.)

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo parāmaṭṭhassa ceva no ca parāmāsassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... vicikicchā, uddhaccaṃ, domanassaṃ uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmaṭṭhe ceva no ca parāmāse khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati. (Yāva āvajjanā sabbaṃ kātabbaṃ.) (1)

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo parāmāsassa ceva parāmaṭṭhassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmaṭṭhe ceva no ca parāmāse khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati. (2)

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso dhammo parāmāsassa ceva parāmaṭṭhassa ca parāmaṭṭhassa ceva no ca parāmāsassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ parāmaṭṭhe ceva no ca parāmāse khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parāmāso ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

(Evaṃ itarepi tīṇi ārabbha kātabbāni. Imaṃ dukaṃ parāmāsadukasadisaṃ. Lokuttaraṃ yahiṃ na labbhati tahiṃ na kātabbaṃ.)

Parāmāsaparāmaṭṭhadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.9.5. Parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhaduka

2.9.5.1-7. Paṭiccādivāra

2.9.5.1.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parāmāsavippayuttaṃ parāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto parāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā—parāmāsavippayuttaṃ parāmaṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ....

Parāmāsavippayuttaṃ aparāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto aparāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Parāmāsagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.32. Hīnattika, Kusalattika

Nahīnaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā majjhimo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nahīnaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā hīno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahīnaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.21. Vipākattika, Kusalattika

Navipākaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Navipākaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Navipākaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.11. Vedanāttika, Vipākattika

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... purejāte āsevane aṭṭhacattālīsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.9. Hetuduka, Piṭṭhiduka

Nahetuṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nanahetuṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nanadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... sahajāte pañca ... pe ... avigate pañca.

Nanahetuṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... sahajāte pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca hetu savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Sabbattha saṃkhittaṃ.)

Nahetuṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu araṇo dhammo up-

pajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naaraṇañca nanahetuṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nahetu araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.29. Saṃkiliṭṭhattika, Hetuduka

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke aṭṭha ... pe ... avigate terasa.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.30. Hetuduka, Micchattaniyatattika

Nahetuṃ namicchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā hetu micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nasammattaniyataṃ dhammaṃ paccayā hetu sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.2. Sahetukaduka

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko ca naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko dhammo uppajjati hetu-

paccayā. Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko ca naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca nasahetuko ca naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.60. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nabhāvanāya pahātabbahetukañca nanabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.4. Kusalattika, Hetusahetukaduka

Kusalaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ceva naahetuko ca naabyākato nahetu ceva naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo

nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ceva naahetuko ca naakusalo nahetu ceva naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko ceva nanahetu ca naabyākato naahetuko ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko ceva nanahetu ca naabyākato naahetuko ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko ceva nanahetu ca naakusalo naahetuko ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.11. Āsavavippayuttasāsavaduka, Kusalattika

Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto anāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto

sāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto sāsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.15. Kusalattika, Sauttaraduka

Nakusalaṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasauttarañca naabyākataṃ nasauttarañca dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasauttarañca naakusalaṃ nasauttarañca dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paccayā kusalo anuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.85. Sanidassanattika, Pītisahagataduka

Anidassanaappaṭighaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho napītisahagato ca naanidassanasappaṭigho napītisahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, āram-

maṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanapītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.2. Vedanāttika

Hetu

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—sukhāya vedanāya sampayutte khandhe paṭicca sukhavedanā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mahābhūtā natthi.) Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7)

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya

vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe ekavīsa ... pe ... purejāte āsevane cuddasa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paccanīya

Nahetu

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe ekavīsa ... pe ... nakamme nava ... pe ... navippayutte cuddasa ... pe ... novigate ekavīsa.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

13.2.7. Pañhāvāra

13.2.7.1. Paccayānuloma

Hetu

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nadukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nasukhāya vedanāya sampayuttassa ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nadukkhāya vedanāya sampayuttassa ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nasukhāya vedanāya sampayuttassa ca nadukkhāya vedanāya sampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nasukhāya vedanāya sampayuttassa ca nadukkhāya vedanāya sampayuttassa ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (7) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.32. Hetuduka, Uppannattika

Nahetu nauppanno dhammo hetussa uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā upanissaye nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.92. Sanidassanattika, Niyyānikaduka

Anidassanaappaṭighaṃ niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidas-

sanaappaṭigho naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho naaniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.40. Cetasikaduka, Kusalattika

Cetasikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cetasikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Acetasikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naacetasiko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.15. Micchattattika

Hetu

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nasammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nasammattaniyato ca naaniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato ca nasammattaniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nasammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato ca naaniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato ca nasammattaniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Aniyataṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Micchattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sammattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekūnavīsa. (Sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

6.1. Hetuduka, Duka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

6.1.1. Hetuduka, Sahetukaduka

6.1.1.1. Sahetukapada

Hetu

Hetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuṃ sahetukañca nahetuṃ sahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sahetukañca nahetuṃ sahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sahetukañca nahetuṃ sahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Naadhipati

Hetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu sahetuko dhammo hetussa sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu sahetuko dhammo nahetussa sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu sahetuko dhammo hetussa sahetukassa ca nahetussa sahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Hetu sahetuko dhammo hetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko dhammo nahetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko dhammo hetussa sahetukassa ca nahetussa sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nahetu sahetuko dhammo nahetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu sahetuko dhammo hetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu sahetuko dhammo hetussa sahetukassa ca nahetussa sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā hetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā nahetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā hetussa sahetukassa ca nahetussa sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

6.1.1.2. Ahetukapada

Hetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuṃ ahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu ahetuko dhammo nahetussa ahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Hetu ahetuko dhammo hetussa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu ahetuko dhammo nahetussa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nahetu ahetuko dhammo nahetussa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu ahetuko dhammo hetussa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cattāri, anantare cattāri ... pe ... sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme ... pe ... jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

6.1.2. Hetuduka, Hetusampayuttaduka

Hetu

Hetuṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu hetusampayutto ca nahetu hetusampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ hetusampayuttañca nahetuṃ hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetu hetusampayutto dhammo hetussa hetusampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetuṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nahetuṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuṃ hetuvippayuttañca nahetuṃ hetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu hetuvippayutto dhammo nahetussa hetuvippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cattāri ... pe ... avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

6.1.3. Hetuduka, Hetusahetukaduka

Hetu

Hetuṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu hetu ceva sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.4. Hetuduka, Hetuhetusampayuttaduka

Hetu

Hetuṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.5. Hetuduka, Nahetusahetukaduka

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

6.1.6. Hetuduka, Sappaccayaduka

Paccayacatukka

Hetuṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ sappaccayañca nahetuṃ sappaccayañca dhammaṃ paṭicca hetu sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu sappaccayo dhammo hetussa sappaccayassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ... pe ... upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava, vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

6.1.7. Hetuduka, Saṅkhataduka

Hetuṃ saṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca hetu saṅkhato dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sappaccayadukasadisaṃ.)

6.1.8. Hetuduka, Sanidassanaduka

Hetuṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anidassanañca nahetuṃ anidassanañca dhammaṃ paṭicca hetu anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

6.1.9. Hetuduka, Sappaṭighaduka

Nahetuṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Hetuṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca hetu appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca hetu appaṭigho ca nahetu appaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ appaṭighañca nahetuṃ appaṭighañca dhammaṃ paṭicca hetu appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

6.1.10. Hetuduka, Rūpīduka

Nahetuṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Hetuṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca hetu arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ arūpiñca nahetuṃ arūpiñca dhammaṃ paṭicca hetu arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

6.1.11. Hetuduka, Lokiyaduka

Hetuṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ lokiyañca nahetuṃ lokiyañca dhammaṃ paṭicca hetu lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetuṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca hetu lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ lokuttarañca nahetuṃ lokuttarañca dhammaṃ paṭicca hetu lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi pañhāvārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

6.1.12. Hetuduka, Kenaciviññeyyaduka

Hetuṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetuṃ kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Cūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

6.1.13. Hetuduka, āsavaduka

Hetuṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavo ca nahetu āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuṃ āsavañca nahetuṃ āsavañca dhammaṃ paṭicca hetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ noāsavañca nahetuṃ noāsavañca dhammaṃ paṭicca hetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

6.1.14. Hetuduka, Sāsavaduka

Hetuṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ sāsavañca nahetuṃ sāsavañca dhammaṃ paṭicca hetu sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anāsavañca nahetuṃ anāsavañca dhammaṃ paṭicca hetu anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

6.1.15. Hetuduka, āsavasampayuttaduka

Hetuṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

6.1.16. Hetuduka, āsavasāsavaduka

Hetuṃ āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca hetu āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

6.1.17. Hetuduka, āsavaāsavasampayuttaduka

Hetuṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

6.1.18. Hetuduka, āsavavippayuttasāsavaduka

Hetuṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavavippayutto anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Hetudukaāsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

6.1.19. Hetuduka, Saññojanadukādi

Hetuṃ saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ ganthaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ oghaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ yogaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca hetu no parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha gocchakaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetudukaparāmāsagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

6.1.20. Hetuduka, Sārammaṇaduka

Hetuṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ sārammaṇañca nahetuṃ sārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Nahetuṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.21. Hetuduka, Cittaduka

Hetuṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

6.1.22. Hetuduka, Cetasikaduka

Hetuṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Nahetuṃ acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.23. Hetuduka, Cittasampayuttaduka

Hetuṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Nahetuṃ cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.24. Hetuduka, Cittasaṃsaṭṭhaduka

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Nahetuṃ cittavisaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu cittavisaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.25. Hetuduka, Cittasamuṭṭhānaduka

Hetuṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Nahetuṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.26. Hetuduka, Cittasahabhūduka

Hetuṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

6.1.27. Hetuduka, Cittānuparivattiduka

Hetuṃ cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nocittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sab-

battha vitthāro.)

6.1.28. Hetuduka, Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

6.1.29. Hetuduka, Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

6.1.30. Hetuduka, Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

6.1.31. Hetuduka, Ajjhattikaduka

Nahetuṃ ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca hetu bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava. Sabbattha vitthāro.)

6.1.32. Hetuduka, Upādāduka

Hetuṃ noupādā dhammaṃ paṭicca hetu noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

6.1.33. Hetuduka, Upādinnaduka

Hetuṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca hetu upādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Hetudukamahantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

6.1.34. Hetuduka, Upādānagocchaka

Hetuṃ upādānaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.35. Hetuduka, Kilesagocchaka

Hetuṃ kilesaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kileso dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.36. Hetuduka, Piṭṭhiduka

Hetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Hetuṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Hetuṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Hetuṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca hetu savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca hetu avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ savicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu savicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ avicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu avicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Hetuṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ pariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ niyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ sauttaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... hetuṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Hetudukapiṭṭhidukaṃ niṭṭhitaṃ.

6.1.37. Sahetukaduka, Hetuduka

Sahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Sahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.38. Hetusampayuttaduka, Hetuduka

Hetusampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Hetusampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.39. Hetusahetukaduka, Hetuduka

Hetuñceva sahetukañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Sahetukañceva na ca hetuṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.40. Hetuhetusampayuttaduka, Hetuduka

Hetuñceva hetusampayuttañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Hetusampayuttañceva na ca hetuṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto ceva na ca hetu nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

6.1.41. Nahetusahetukaduka, Hetuduka

Nahetusahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetusahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ ahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetusahetukaṃ nahetuṃ ca nahetusahetukaṃ nahetuṃ ca dhammaṃ paṭicca nahetusahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

6.1.42. Cūḷantaraduka, Hetuduka

Paccayacatukka

Sappaccayaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Sappaccayaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Saṅkhataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca saṅkhato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Saṅkhataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca saṅkhato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Anidassanaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassano hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Anidassanaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassano nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Appaṭighaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Sappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sappaṭighaṃ nahetuñca appaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... avigate nava.

Arūpiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca arūpī hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Rūpiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca rūpī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Lokiyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Lokuttaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve.)

Lokiyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Lokuttaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Lokiyaṃ nahetuñca lokuttaraṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca lokiyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Kenaci viññeyyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakenaci viññeyyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha nava.)

Kenaci viññeyyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakenaci viññeyyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha nava.)

6.1.43. Āsavagocchaka, Hetuduka

Āsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... noāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Āsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... noāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Sāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... anāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha dve.)

Sāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... anāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Āsavasampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Āsavasampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Āsavañceva sāsavañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... sāsavañceva no ca āsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... (Sabbattha dve.)

Āsavañceva sāsavañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... sāsavañceva no ca āsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Āsavañceva āsavasampayuttañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha dve. Vipākaṃ natthi.)

Āsavañceva āsavasampayuttañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha pañca. Vipākaṃ natthi.)

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha dve.)

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.44. Saññojanadukādi, Hetuduka

Saññojanaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... ganthaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Oghaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... yogaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Nīvaraṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Noparāmāsaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

6.1.45. Mahantaraduka, Hetuduka

Sārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ.) Sārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nocittaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cetasikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasamuṭṭhānaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasahabhuṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittānuparivattiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Bāhiraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Noupādā hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Upādinnaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... anupādinnaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.46. Upādānagocchaka, Hetuduka

Upādānaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe ….

Hetuyā tīṇi … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.47. Kilesagocchaka, Hetuduka

Kilesaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe ….

Hetuyā dve … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

6.1.48. Piṭṭhiduka, Hetuduka

Dassanena pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … nadassanena pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca …. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … nabhāvanāya pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca …. (Saṃkhittaṃ.)

Dassanena pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … nadassanena pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca …. (Saṃkhittaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca …. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Savitakkaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … avitakkaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Savicāraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … avicāraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Sappītikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … appītikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca …. (Saṃkhittaṃ.)

Pītisahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … napītisahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Sukhasahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … nasukhasahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Upekkhāsahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … naupekkhāsahagataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Kāmāvacaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … nakāmāvacaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Rūpāvacaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe … narūpāvacaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca … pe …. (Sabbattha dve.)

Arūpāvacaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naarūpāvacaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha dve.)

Pariyāpannaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... apariyāpannaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha dve.)

Niyyānikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... aniyyānikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Niyataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... aniyataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Sauttaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... anuttaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha dve.)

Saraṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... araṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca araṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Araṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Dhammānulome dukadukapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Anulomapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.12. Upādānadukādi, Hetuduka

Noupādānaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nokilesaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanokilesaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.38. Cittasaṃsaṭṭhaduka

Nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā ... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.24. Kusalattika, Upādānadukādi

Akusalaṃ upādānaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Akusalaṃ kilesaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.4. Kusalattika, Saṃkiliṭṭhattika

Nakusalaṃ nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā akusalo saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Akusalāneva tīṇi. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā kusalo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe cha ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.20. Saññojanaduka

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nanosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano ca nanosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nanosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano ca nanosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā.

(3)

Nosaññojanañca nanosaññojanañca dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nosaññojanañca nanosaññojanañca dhammaṃ paṭicca nanosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nosaññojanañca nanosaññojanañca dhammaṃ paṭicca nosaññojano ca nanosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.6. Kusalattika, Kilesagocchaka

4.6.1. Kusalattika, Kilesaduka

Akusalaṃ kilesaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nokilesañca abyākataṃ nokilesañca dhammaṃ paṭicca abyākato nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ nokilesañca abyākataṃ nokilesañca dhammaṃ paṭicca abyākato nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ, avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo nokileso dhammo kusalassa nokilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato nokileso dhammo abyākatassa nokilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.6.2. Kusalattika, Saṃkilesikaduka

Paccayacatukka

Kusalaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ saṃkilesikañca abyākataṃ saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca abyākato saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ saṃkilesikañca abyākataṃ saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca abyākato saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalo saṃkilesiko dhammo akusalassa saṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo saṃkilesiko dhammo akusalassa saṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato saṃkilesiko dhammo abyākatassa saṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ asaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo asaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ asaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo asaṃkilesiko dhammo kusalassa asaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato asaṃkilesiko dhammo abyākatassa asaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato asaṃkilesiko dhammo abyākatassa asaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato asaṃkilesiko dhammo kusalassa asaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve ... pe ... upanissaye cattāri ... pe ... kamme tīṇi, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.6.3. Kusalattika, Saṃkiliṭṭhaduka

Hetu-ārammaṇa

Akusalaṃ saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo asaṃkiliṭṭho ca abyākato asaṃkiliṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhañca abyākataṃ asaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo asaṃkiliṭṭho dhammo kusalassa asaṃkiliṭṭhassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato asaṃkiliṭṭho dhammo abyākatassa asaṃkiliṭṭhassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo asaṃkiliṭṭho dhammo kusalassa asaṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Abyākato asaṃkiliṭṭho dhammo abyākatassa asaṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.6.4. Kusalattika, Kilesasampayuttaduka

Hetu

Akusalaṃ kilesasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kilesasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkiliṭṭhadukasadisaṃ.)

4.6.5. Kusalattika, Kilesasaṃkilesikaduka

Hetu

Akusalaṃ kilesañceva saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca akusalo kileso ceva saṃkilesiko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā.

Kusalaṃ saṃkilesikañceva no ca kilesañca abyākataṃ saṃkilesikañceva no ca kilesañca dhammaṃ paṭicca abyākato saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ saṃkilesikañceva no ca kilesañca abyākataṃ saṃkile-

sikañceva no ca kilesañca dhammaṃ paṭicca abyākato saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo kusalassa saṃkilesikassa ceva no ca kilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo abyākatassa saṃkilesikassa ceva no ca kilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.6.6. Kusalattika, Kilesasaṃkiliṭṭhaduka

Hetu

Akusalaṃ kilesañceva saṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca akusalo kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Akusalaṃ saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

4.6.7. Kusalattika, Kilesakilesasampayuttaduka

Hetu

Akusalaṃ kilesañceva kilesasampayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo kileso ceva kilesasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Akusalaṃ kilesasampayuttañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kilesasampayutto ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetu-

paccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

4.6.8. Kusalattika, Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka

Hetu

Kusalaṃ kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kilesavippayutto saṃkilesiko ca abyākato kilesavippayutto saṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Abyākataṃ kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ kilesavippayuttaṃ saṃkilesikañca abyākataṃ kilesavippayuttaṃ saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca abyākato kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo kusalassa kilesavippayuttassa saṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo abyākatassa kilesavippayuttassa saṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ kilesavippayuttaṃ asaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kilesavippayutto asaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Abyākataṃ kilesavippayuttaṃ asaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kilesavippayutto asaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā dve ... pe ... āsevane vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo kilesavippayutto asaṃkilesiko dhammo kusalassa kilesavippayuttassa asaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato kilesavippayutto asaṃkilesiko dhammo abyākatassa kilesavippayuttassa asaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve ... pe ... upanissaye cattāri ... pe ... kamme tīṇi, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalattikakilesagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.9. Āsavagocchaka, Hetuduka

Noāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanoāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Naāsavasampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naāsavavippayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naāsavañceva naanāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāsavañceva nano ca āsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naāsavañceva naāsavavippayuttañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca. Vipākaṃ natthi.)

Naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.28. Ganthasampayuttaduka

Naganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naganthasampayutto ca naganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naganthasampayutto ca naganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naganthasampayuttañca naganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthasampayuttañca naganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthasampayuttañca naganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naganthasampayutto ca naganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.2. Kusalattika, Sahetukaduka

Nakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko ca naakusalo nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko ca naakusalo nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naabyākataṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalaṃ nasahetukañca naabyākataṃ nasahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalaṃ nasahetukañca naakusalaṃ nasahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pannarasa, ārammaṇe nava ... pe ... adhipatiyā nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate pannarasa. (Sabbattha vitthāro.)

Nakusalaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ naahetukañca naabyākataṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naakusalaṃ naahetukañca naabyākataṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalaṃ naahetukañca naakusalaṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.21. Saññojaniyaduka

Nasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca naasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojaniyo ca naasaññojaniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca naasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nasaññojaniyañca naasaññojaniyañca dhammaṃ paṭicca naasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.13. Piṭṭhiduka, Hetuduka

Nadassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanadassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nadassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanadassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasavitakkaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavitakkaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasappītikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappītikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanapītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanasukhasahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naupekkhāsahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanaupekkhāsahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Nakāmāvacaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanakāmāvacaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... narūpāvacaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanarūpāvacaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Naarūpāvacaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanaarūpāvacaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Napariyāpannaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naapariyāpannaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Naniyyānikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyyānikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasauttaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanuttaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu ca naaraṇo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaraṇaṃ nahetuñca naaraṇaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Nasaraṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.39. Micchattaniyatattika, Hetuduka

Micchattaniyataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca namicchattaniyato

nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Micchattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasammattaniyato nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.6. Hetuduka, Mahantaraduka

Nahetuṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu citto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacittavisaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu cittavisaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasamuṭṭhāno

dhammo uppajjati hetupaccayā ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca hetu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca hetu bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naupādā dhammaṃ paṭicca nahetu upādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanoupādā dhammaṃ paṭicca hetu noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naupādinno dhammo hetussa upādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe nava, anantare samanantare nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, kamme tīṇi, āhāre ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, sahajāte nissaye kamme ... pe ... magge vippayutte atthiyā avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.42. Sappaṭighaduka, Sanidassanattika

Nasappaṭighaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naappaṭighaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nasappaṭighaṃ nasanidassanasappaṭighañca naappaṭighaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sappaṭigho sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Sabbattha tīṇi.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappaṭighaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naappaṭighaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.3. Hetusampayuttaduka

Hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto ca nahetuvippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto ca nahetuvippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetusampayuttañca hetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetusampayuttañca hetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetusampayuttañca hetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto ca nahetuvippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.32. Oghadukādi

Nooghaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... noyogaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Oghagocchakayogagocchakesu āmasanaṃ āsavagocchake āmasanasadisaṃ.)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Nīvaraṇagocchake āmasanaṃ saññojanagocchake āmasanasadisaṃ.)

Nīvaraṇagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.24. Saṃkiliṭṭhattika, Kusalattika

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

(Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.23. Sanidassanasappaṭighattika

1.23.1. Paṭiccavāra

1.23.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe .... (1)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca rūpāyatanaṃ. (2)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca āpodhātu, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (3)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca rūpāyatanaṃ, āpodhātu, indriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (4)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā āpodhātu ca, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ āpodhātu ca. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, āpodhātu, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (5)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca rūpāyatanaṃ, cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. (6)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca rūpāyatanaṃ, cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, āpodhātu, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (7)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (1)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭat-

tārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca rūpāyatanaṃ. (2)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca anidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. (3)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā. Sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca rūpāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (4)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (5)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidas-

sanaappaṭighe khandhe paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca kaṭattārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca rūpāyatanaṃ, cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. (6)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca rūpāyatanaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (7)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ. (1)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca anidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtañca āpodhātuñca paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca cakkhāyatanaṃ

... pe ... rasāyatanaṃ. (2)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca anidassanaappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (3)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (4)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (5)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca

paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ, cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. (6)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighañca anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ, cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (7)

Ārammaṇa

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Adhipati

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

(Anidassanasappaṭighamūlake iminā kāraṇena satta pañhā vibhajitabbā, pariyosānapadā natthi.)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho

dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ.

(Iminā kāraṇena anidassanaappaṭighamūlake satta pañhā vibhajitabbā, niṭṭhānapadā natthi.)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Anidassanaappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ.

Iminā kāraṇena sattapi pañhā vibhajitabbā.

Anantara-samanantara

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā. (Ārammaṇasadisaṃ.)

Sahajāta

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati sahajātapaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā ... pe ....

(Anidassanasappaṭighamūlakā satta pañhā iminā kāraṇena vibhajitabbā.)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati sahajātapaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighaṃ kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Āpodhātuṃ paṭicca anidas-

sanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

(Anidassanaappaṭighamūlake satta pañhā iminā kāraṇena kātabbā.)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati sahajātapaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Iminā kāraṇena satta pañhā vibhajitabbā.

Aññamañña

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. (1)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca āpodhātu. (2)

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti aññamaññapaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā āpodhātu ca, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ āpodhātu ca. Bāhiraṃ ... pe .... (3)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā

vatthu ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—āpodhātuṃ paṭicca anidassanasappaṭighā mahābhūtā. Bāhiraṃ ... pe .... (2)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtañca āpodhātuñca paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Bāhiraṃ ... pe .... (1)

Nissayādi

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekavīsa, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa, aññamaññe cha, nissaye ekavīsa, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekavīsa, vipāke āhāre ekavīsa, indriye ekavīsa, jhāne magge ekavīsa, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekavīsa, atthiyā ekavīsa, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekavīsa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.23.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhā-

naṃ … utusamuṭṭhānaṃ … asaññasattānaṃ anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, mahābhūte paṭicca … pe ….

(Anidassanasappaṭighamūlake iminā kāraṇena sattapi pañhā vibhajitabbā.)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaappaṭighañca kaṭattārūpaṃ … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca itthindriyaṃ … pe … kabaḷīkāro āhāro. Bāhiraṃ … āhārasamuṭṭhānaṃ … utusamuṭṭhānaṃ … asaññasattānaṃ āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

(Anidassanaappaṭighamūlakā iminā kāraṇena satta pañhā vibhajitabbā.)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ. Bāhiraṃ … āhārasamuṭṭhānaṃ … utusamuṭṭhānaṃ … asaññasattānaṃ anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

(Iminā kāraṇena satta pañhā vitthāretabbā asammohantena.)

Naārammaṇa

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ

mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... , utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

(Anidassanasappaṭighamūlakā iminā kāraṇena sattapi pañhā vitthāretabbā.)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe paṭicca anidassanaappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Khandhe paṭicca vatthu ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āpodhātuṃ paṭicca itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

(Anidassanaappaṭighamūlake iminā kāraṇena sattapi pañhā vitthāretabbā.)

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca rūpāyatanaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

(Ghaṭane iminā kāraṇena sattapi pañhā vibhajitabbā.)

Naadhipatyādi

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho

dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (sahajātasadisaṃ) ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā—anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Iminā kāraṇena ekavīsa pañhā vibhajitabbā.

Naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ. Anidassanasappaṭighe mahābhūte paṭicca anidassanasappaṭighaṃ upādārūpaṃ (kammaṃ vibhajitvā nakammeneva ekavīsa pañhā kātabbā), navipākapaccayā (paṭisandhipi kaṭattāpi natthi, pañcavokāreyeva kātabbā), naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (Iminā kāraṇena vibhajitabbā ekavīsāpi.)

Naindriyādi

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ (saṃkhittaṃ, sabbe pañhā vibhajitabbā) ... najhānapaccayā— bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ. (Saṃkhittaṃ, sattapi pañhā vibhajitabbā.)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ āpodhātuṃ paṭicca anidassanaappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Evaṃ sattapi pañhā vibhajitabbā.

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati najhānapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... , asaññasattānaṃ ... pe ... anidassanasappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sanidas-

sanasappaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

(Evaṃ sattapi pañhā vibhajitabbā), namaggapaccayā ... (nahetu-sadisaṃ kātabbaṃ. Paripuṇṇaṃ. Moho natthi). Nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā (paripuṇṇaṃ) ... nonatthipaccayā ... novigata-paccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe ekavīsa, naadhipatiyā ekavīsa (saṃkhittaṃ, sabbattha ekavīsa), nonatthiyā ekavīsa, novigate ekavīsa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.23.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe ekavīsa, naadhipatiyā ekavīsa ... pe ... nakamme ekaṃ, navipāke ekavīsa, nasampayutte ekavīsa, navip-payutte ekaṃ, nonatthiyā ekavīsa, novigate ekavīsa. (Evaṃ gaṇetab-baṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.23.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa ... pe ... jhāne ekavīsa, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekavīsa, atthiyā ekavīsa, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekavīsa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.23.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi paṭiccavārasadisā, saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi arūpeyeva kātabbā.)

1.23.7. Pañhāvāra

1.23.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā hetū sampayuttakā-naṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ

rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā hetū sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

(Anidassanaappaṭighamūlakeyeva iminā kāraṇena satta pañhā vibhajitabbā.)

Ārammaṇa

Sanidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rūpe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sanidassanasappaṭighā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... anidassanasappaṭighā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti ... pe ... vatthuṃ ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... āpodhātuṃ ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ ... anidassanaappaṭighe khandhe aniccato ... pe

... domanassaṃ uppajjati, cetopariyañāṇena anidassanaappaṭighacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... anidassanaappaṭighā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Sanidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—rūpaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalaṃ garuṃ katvā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Vatthuṃ ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... āpodhātuṃ ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ ... anidassanaappaṭighe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—anidassanaappaṭighādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—anidassanaappaṭighādhipati sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

(Anidassanaappaṭighamūlake sattapi pañhā vibhajitabbā, adhipati tividharūpasaṅgahena.)

Anantara

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā anidassanaappaṭighā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Samanantara

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.)

Sahajātādi

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (Paṭiccavārasadisaṃ sādhukaṃ kātabbaṃ. Aññamaññapaccaye paṭiccavāre aññamaññasadisaṃ, nissayapaccaye paṭiccavārasadisaṃ.)

Upanissaya

Sanidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vaṇṇasampadaṃ patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... pe ... vaṇṇasampadā saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—cakkhusampadaṃ patthayamāno ... pe ... kāyasampadaṃ ... saddasampadaṃ ... pe ... phoṭṭhabbasampadaṃ patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... utuṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti sīlaṃ samādiyati. Uposathakammaṃ, jhānaṃ ... vipassanaṃ ... maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Cakkhusampadā ... pe ... phoṭṭhabbasampadā, utu, senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapac-

cayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... jhānaṃ ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... bhojanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... bhojanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Sanidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—rūpe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... sadde ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—vatthuṃ ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... āpodhātuṃ ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Rūpāyatanañca vatthu ca anidas-

sanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cakkhāyatanañca vatthu ca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājāta

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anidassanaappaṭighā khandhā purejātassa imassa anidassanaappaṭighassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anidassanaappaṭighā khandhā purejātassa imassa sanidassanasappaṭighassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (2)

(Evaṃ satta pañhā vibhajitabbā, tividharūpasaṅgaho.) (7)

Āsevana

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā anidassanaappaṭighā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—anidassanaappaṭighā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—anidassanaappaṭighā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—anidassanaappaṭighā cetanā sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—anidassanaappaṭighā cetanā sanidassanasappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

(Evaṃ satta pañhā sahajātā nānākkhaṇikā iminā kāraṇena vibhajitabbā, tividharūpasaṅgaho.) (7)

Vipāka

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko anidassanaappaṭigho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭigho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā anidassanaappaṭighā khandhā sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā khandhā sanidassanasappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (2)

(Evaṃ satta pañhā vitthāretabbā, pavattipaṭisandhi.) (7)

Āhāra

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa anidassanaappaṭighassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā āhārā sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena

paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā āhārā sanidassanasappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa sanidassanasappaṭighassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

(Evaṃ satta pañhā pavattipaṭisandhi vibhajitabbā, sattasupi kabaḷīkāro āhāro kātabbo.) (7)

Indriya

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—anidassanaappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā indriyā sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā indriyā sanidassanasappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—sanidassanasappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

(Evaṃ pavattipaṭisandhi satta pañhā vibhajitabbā, rūpajīvitindriyañca ante ante.) (7)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyañca cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca kāyaviññāṇañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhānādi

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo— anidassanaappaṭigho eko khandho tiṇṇannaṃ

khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo … pe … dve khandhā … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe ….

Vippayutta

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa … pe … kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anidassanaappaṭighā khandhā anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā khandhā anidassanaappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anidassanaappaṭighā khandhā purejātassa imassa anidassanaappaṭighassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anidassanaappaṭighā khandhā sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe anidassanaappaṭighā khandhā sanidassanasappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anidassanaappaṭighā khandhā purejātassa imassa sanidassanasappaṭighassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

(Avasesā pañca pañhā evaṃ vitthāretabbā. Sahajātā, pacchājātā.)

Atthi

Sanidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—rūpe aniccato … pe … domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanasappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ dvinnaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve mahāb-

hūtā ekassa mahābhūtassa atthipaccayena paccayo. Anidassanasappaṭighā mahābhūtā anidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanaṃ cakkhāyatanassa ... pe ... rasāyatanassa atthipaccayena paccayo. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... ekaṃ mahābhūtaṃ dvinnaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve mahābhūtā ekassa mahābhūtassa atthipaccayena paccayo. Utusamuṭṭhānā mahābhūtā anidassanasappaṭighānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Asaññasattānaṃ anidassanasappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ dvinnaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve mahābhūtā ... pe .... (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (2)

(Paṭiccavāre nissayapaccayasadisaṃ.)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—anidassanasappaṭighā mahābhūtā anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (Yāva asaññasattā vitthāretabbā.) Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ, sadde ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. (3)

(Avasesā cattāro pañhā vitthāretabbā. Paṭiccavāre sahajātapaccayasadisā, ninnānākaraṇā.) (7)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—anidassanaappaṭigho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... āpodhātu anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ ... pe ... āpodhātu itthindriyassa ... pe ... kabaḷīkārāhārassa ca atthipaccayena paccayo. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ āpodhātu anidassanaappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthuṃ ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ

... āpodhātuṃ ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ ... aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, vatthu anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anidassanaappaṭighā khandhā purejātassa imassa anidassanaappaṭighassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa anidassanaappaṭighassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—anidassanaappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (Evaṃ avasesā cha pañhā vibhajitabbā. Sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyampi kātabbā.) (7)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—rūpāyatanañca vatthu ca anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā sanidassanasappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—anidassanaappaṭighā khandhā ca mahābhūtā ca sanidassanasappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe .... (Saṃkhittaṃ, asaññasattānañca kātabbā.) (1)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanasappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—anidassanaappaṭighā khandhā ca mahābhūtā ca anidassanaappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā kātabbā.) Purejātaṃ—cakkhāyatanañca vatthu ca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca anidassanaappaṭighānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3) (Avasesā catasso pañhā vibhajitabbā.) (7)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo. (1)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Rūpāyatanañca cakkhāyatanañca

cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

(Natthivigatapaccayaṃ anantarasadisaṃ. Avigatapaccayaṃ atthisadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa, aññamaññe cha, nissaye ekavīsa, upanissaye tīṇi, purejāte cha, pacchājāte satta, āsevane ekaṃ, kamme satta, vipāke satta, āhāre satta, indriye nava, jhāne satta, magge satta, sampayutte ekaṃ, vippayutte aṭṭha, atthiyā pañcavīsa, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate pañcavīsa.

Hetusabhāga

Hetupaccayā adhipatiyā satta, sahajāte satta, aññamaññe ekaṃ, nissaye satta, vipāke satta, indriye satta, magge satta, sampayutte ekaṃ, vippayutte satta, atthiyā satta, avigate satta.

Hetusāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti satta. (Avipāka—4.)

Hetu sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti satta. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti satta. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. (Savipāka—5.)

Evaṃ sabbo gaṇanavāro gaṇetabbo.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sanidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (2)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Anidassanasappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Anidassanasappaṭigho dhammo anidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (5)

Anidassanasappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa ca anidassanasappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (6)

Anidassanasappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa ca anidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (7)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (2)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (3)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (4)

Anidassanaappaṭigho dhammo anidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (5)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa ca anidassanasappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (6)

Anidassanaappaṭigho dhammo sanidassanasappaṭighassa ca anidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (7)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātaṃ. (1)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā sanidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (2)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (3)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā sanidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (5)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā sanidassanasappaṭighassa ca anidassanasappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (6)

Anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā sanidassanasappaṭighassa ca anidassanasappaṭighassa ca anidassanaappaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (7)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa purejātaṃ. (1)

Sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā anidassanaappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (1)

1.23.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañcavīsa, naārammaṇe dvāvīsa, naadhipatiyā pañcavīsa, naanantare pañcavīsa, nasamanantare pañcavīsa, nasahajāte dvādasa, naaññamaññe catuvīsa, nanissaye nava, naupanissaye pañcavīsa, napurejāte bāvīsa, napacchājāte pañcavīsa, naāsevane pañcavīsa, nakamme pañcavīsa, navipāke catuvīsa, naāhāre pañcavīsa, naindriye tevīsa, najhāne pañcavīsa, namagge pañcavīsa, nasampayutte catuvīsa, navippayutte bāvīsa, noatthiyā nava, nonatthiyā pañcavīsa, novigate pañcavīsa, noavigate nava.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe bāvīsa (paṭhamagamanasadisaṃ), noavigate nava.

Nahetutika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā bāvīsa, naanantare bāvīsa, nasamanantare bāvīsa, nasahajāte nava, naaññamaññe bāvīsa, nanissaye nava, naupanissaye ekavīsa, napurejāte bāvīsa, napacchājāte bāvīsa ... pe ... nasampayutte bāvīsa, navippayutte bāvīsa, noatthiyā nava, nonatthiyā bāvīsa, novigate bāvīsa, noavigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.23.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe satta, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta ... pe ... nasampayutte satta, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā satta, novigate satta.

Hetusāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti naārammaṇe satta ... pe ... naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe satta (idhāpi saṃkhittaṃ), nasampayutte satta, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā satta, novigate satta.

Hetu sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ (sabbattha ekaṃ), novigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.23.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa, aññamaññe cha, nissaye ekavīsa, upanissaye tīṇi, purejāte cha, pacchājāte satta, āsevane ekaṃ, kamme satta, vipāke satta, āhāre satta, indriye nava, jhāne satta, magge satta, sampayutte ekaṃ, vippayutte aṭṭha, atthiyā pañcavīsa, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate pañcavīsa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro niṭṭhito.

Sanidassanasappaṭighattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhammānulome tikapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.4. Hetuduka, Upādinnattika

Hetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naanupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.16. Kusalattika, Uppannattika

Nakusalo nauppanno dhammo kusalassa uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā nava, upanissaye aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.16. Maggārammaṇattika

Namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namaggahetukaṃ

dhammaṃ paṭicca ... pe ... namaggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.40. Maggārammaṇattika, Hetuduka

Maggārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca namaggārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañcatiṃsa, ārammaṇe chabbīsa ... pe ... avigate pañcatiṃsa.

Maggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca namaggahetuko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā chabbīsa ... pe ... avigate chabbīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.16. Saraṇaduka, Vedanāttikādi

Hetu

Nasaraṇaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ naupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ...

pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.21. Kusalattika, Cittasahabhūduka

Kusalaṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.29. Ganthaganthaniyaduka

Naganthañceva naaganthaniyañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naaganthaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthañceva naaganthaniyañca dhammaṃ paṭicca naaganthaniyo ceva nano ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthañceva naaganthaniyañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naaganthaniyo ca naaganthaniyo ceva nano ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naaganthaniyañceva nano ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca naaganthaniyo ceva nanogantho ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaganthaniyañceva nano ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naaganthaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaganthaniyañceva nano ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naaganthaniyo ca naaganthaniyo ceva nano ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupac-

cayā. (3)

Naganthañceva naaganthaniyañca naaganthaniyañceva nano ca ganthañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naaganthaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.42. Cittasaṃsaṭṭhaduka, Kusalattika

Cittasaṃsaṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Cittasaṃsaṭṭhaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭho naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.33. Pariyāpannaduka

Pariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca napariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca napariyāpanno ca naapariyāpanno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Pariyāpannañca apariyāpannañca dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.12. Mahantaraduka, Kusalattika

Nasārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanocittaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca.)

Nacetasikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittasaṃsaṭṭhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nocittasamuṭṭhānaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nocittasahabhuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nocittānuparivattiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Naajjhattikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabāhiraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Naupādā nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naupādinnaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.1. Kusalattika, Vedanāttika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

11.1.1. Sukhāyavedanāyasampayuttapada

Hetu

Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo up-

pajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayut-

tañca dhammaṃ paṭicca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi vitthāro.)

11.1.2. Dukkhāyavedanāyasampayuttapada

Hetu

Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naabyākato nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā.

(5)

Naakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sabbattha vitthāretabbaṃ.)

11.1.3. Adukkhamasukhavedanāyasampayuttapada

Hetu

Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppa-

jjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.8. Hetuduka, Dassanattika

Hetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.20. Ajjhattattika

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca nabahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca naajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.3. Kusalattika, Upādinnattika

Nakusalaṃ naupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.18. Kusalattika, Atītārammaṇattika

Kusalaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naatītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo napaccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.11. Ācayagāmittika

1.11.1. Paṭiccavāra

1.11.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe

... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmī khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā— apacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—apacayagāmī khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—apacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā; mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—apacayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati āram-

maṇapaccayā— ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— apacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāminā-pacayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevācayagāminā-pacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Adhipati

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāminā-pacayagāmī dhammo ... ekaṃ (paṭisandhi natthi); ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati adhipatipaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati adhipatipaccayā—apacayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantarādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca, ācayagāmī dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā (sabbepi mahābhūtā kātabbā) ... aññamaññapaccayā (cittasamuṭṭhānampi kaṭat-tārūpampi upādārūpampi natthi) ... nissayapaccayā ... upanissaya-paccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipac-cayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.11.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Naārammaṇa

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—ācayagāmī khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—apacayagāmī khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevācayagāmināpacayagāmī khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca

nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—apacayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipati

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— apacayagāmī khandhe paṭicca apacayagāmī adhipati. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naanantarādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā (kusalattikasadisā satta pañhā) ... napacchājātapaccayā.

Naāsevana

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—apacayagāmī khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā. (Ekā pañhā sabbe mahābhūtā kātabbā.)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—apacayagām khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nakamma

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā— ācayagāmī khandhe paṭicca ācayagāmī cetanā. (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā— apacayagāmī khandhe paṭicca apacayagāmī cetanā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevācayagāmināpacayagāmī khandhe paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Navipākādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī dhammo uppajjati navipākapaccayā (paripuṇṇaṃ, paṭisandhi natthi) ... naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā (tīṇi) ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā cha, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane satta, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.11.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā cha, naanantare

pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane satta, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.11.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.11.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

1.11.3. Paccayavāra

1.11.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmī khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe

... vatthuṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā apacayagāmī khandhā. (3)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā apacayagāmī khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo ... tīṇi.

Ārammaṇa

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo ... ekaṃ.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... nevācayagāminā-

pacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā apacayagāmī khandhā. (3)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—apacayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ... ekaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo ... pe .... (Idhāpi ghaṭanā hetusadisā.)

Anantarādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati sahajātapaccayā—nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhā-

nañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā ... pe .... (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati sahajātapaccayā. (Saṃkhittaṃ, sabbe ghaṭanā kātabbā.)

Aññamaññādi

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye jhāne magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.11.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā ahetukā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ. Paṭiccavārasadisaṃ.)

Naadhipati

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— apacayagāmī khandhe paccayā apacayagāmī adhipati. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā apacayagāmī adhipati. (3)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—apacayagāmī khandhe ca vatthuñca paccayā apacayagāmī adhipati. (1)

Naanantarādi

Naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā (paṭiccavārasadisā, satta pañhā) ... napacchājātapaccayā. (Paripuṇṇaṃ.)

Naāsevana

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—apacayagāmī khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ

khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—ācayagāmiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ācayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—apacayagāmī khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nakamma

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā— ācayagāmī khandhe paccayā ācayagāmī cetanā. (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā— apacayagāmī khandhe paccayā apacayagāmī cetanā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevācayagāmināpacayagāmī khandhe paccayā nevācayagāmināpacayagāmī cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nevācayagāmināpacayagāmī cetanā. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā ācayagāmī cetanā. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā apacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā apacayagāmī cetanā. (3)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā—ācayagāmī khandhe ca vatthuñca paccayā ācayagāmī cetanā. (1)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ pac-

cayā apacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā—apacayagāmī khandhe ca vatthuñca paccayā apacayagāmī cetanā. (1)

Navipākādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Paripuṇṇaṃ kātabbaṃ, paṭisandhikkhaṇe natthi.)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nevācayagāminā-pacayagāmī dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhā-naṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhā-naṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... mahābhūte pac-cayā rūpajīvitindriyaṃ ... najhānapaccayā— pañcaviññāṇaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattā-naṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāy-atanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ ... pe ... namaggapaccayā—ahetukā nevācayagāmināpacayagāmī ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahāb-hūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā nevā-cayagāmināpacayagāmī ... pe ... nasampayuttapaccayā ... navippayut-tapaccayā (paṭiccavārasadisaṃ, tīṇi) ... nonatthipaccayā ... novigata-paccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dvādasa, naanantare pañca, nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napure-jāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane ekādasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ, nasam-payutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.11.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dvādasa, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane ekādasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.11.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate cattāri, avigate cattāri. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.11.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

1.11.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.11.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā— ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā— apacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā—nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ācayagāmī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe adhipatiyā anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme sabbattha tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.11.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ācayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naadhipatyādi

Ācayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ācayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... ācayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ....

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—nevācayagāmināpacayagāmiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... nakammapaccayā ... navipākapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... navippayuttapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane dve, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.11.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane dve, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Evaṃ

gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.11.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme sabbattha dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate dve (evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.11.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

1.11.7. Pañhāvāra

1.11.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo—ācayagāmī hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo— ācayagāmī hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ācayagāmī hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo—nevācayagāmināpacayagāmī hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevācayagāmināpacayagāmī hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena

paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati. Sekkhā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Sekkhā vā puthujjanā vā ācayagāmī khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati, cetopariyañāṇena ācayagāmicittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanakusalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanakusalassa ... pe ... ācayagāmī khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā pahīne kilese paccavekkhati, pubbe samudāciṇṇe kilese jānāti, ācayagāmī khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati; cetopariyañāṇena ācayagāmicittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Sekkhā vā puthujjanā vā ācayagāmī khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, kusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, ācayagāmī khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, akusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanavipākassa ca kiriyassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanavipākassa ca kiriyassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Ācayagāmī khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, cetopariyañāṇena apacayagāmicittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, apacayagāmī khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇena apacayagāmicittasamaṅgissa cittaṃ

jānāti, apacayagāmī khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā phalaṃ paccavekkhati, nibbānaṃ paccavekkhati, nibbānaṃ phalassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Arahā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, sotaṃ ... pe ... vatthuṃ ... nevācayagāmināpacayagāmī khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena nevācayagāmināpacayagāmicittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanakiriyaṃ viññāṇañcāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakiriyaṃ nevasaññānāsaññāyatanakiriyassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nevācayagāmināpacayagāmī khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ ... nevācayagāmināpacayagāmī khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passanti, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti, cetopariyañāṇena nevācayagāmināpacayagāmicittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, nevācayagāmināpacayagāmī khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ maggassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ācayagāmī khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—ācayagāmī adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—ācayagāmī adhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—ācayagāmī adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—apacayagāmī adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (2)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—apacayagāmī adhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—apacayagāmī adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nibbānaṃ phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nevācayagāmināpacayagāmī ad-

hipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti ... pe ... vatthuṃ ... nevācayagāmināpacayagāmī khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā ācayagāmī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ācayagāmīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—ācayagāmī khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. Sekkhānaṃ anulomaṃ phalasamāpattiyā, nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakusalaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—maggo phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevācayagāmināpacayagāmīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... arahato anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakiriyaṃ

phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā ācayagāmīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarādi

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe .... (Anantarasadisaṃ.) (Sahajātapaccaye paṭiccavāre sahajātavārasadisā nava pañhā. Aññamaññapaccaye paṭiccavāre aññamaññasadisaṃ tīṇi. Nissayapaccaye paccayavāre nissayavārasadisaṃ. Cattāripi hi visuṃ ghaṭanā natthi. Terasa pañhā.)

Upanissaya

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ācayagāmiṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, ācayagāmiṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti. Sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ ... pe ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Ācayagāmī saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā ācayagāmiyā saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo .... Nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo

... pe .... Pakatūpanissayo—ācayagāmiṃ saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Ācayagāmiṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ. Rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Ācayagāmī saddhā ... pe ... paññā. Rāgo ... pe ... patthanā, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Kusalākusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sekkhā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ kusalasamāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassanti, maggo sekkhānaṃ atthapaṭisambhidāya ... pe ... paṭibhānapaṭisambhidāya ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—arahā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati ... pe ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. Maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Arahā kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti ... pe ... vipassati. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bho-

janaṃ ... senāsanaṃ upanissāya ... pe ... vipassati. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati, kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ ācayagāmiyā saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya maggaṃ uppādeti. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya maggaṃ uppādeti, kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... senāsanaṃ maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—arahā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevācayagāmināpacayagāmīnaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu ācayagāmīnaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu apacayagāmī-

naṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā ācayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā apacayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo.

Āsevana

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā ācayagāmī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ācayagāmīnaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā nevācayagāmināpacayagāmī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevācayagāmināpacayagāmīnaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa kammapaccayena paccayo—ācayagāmī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—ācayagāmī cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—āc cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa

ca dhammassa kammapaccayena paccayo—ācayagāmī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa kammapaccayena paccayo— apacayagāmī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—apacayagāmī cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—apacayagāmī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa kammapaccayena paccayo—nevācayagāmināpacayagāmī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevācayagāmināpacayagāmī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko nevācayagāmināpacayagāmī eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Āhārādi

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—ācayagāmī khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—ācayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—apacayagāmī khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—apacayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nevācayagāmināpacayagāmī khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevācayagāmināpacayagāmī khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevācayagāmināpacayagāmīnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nevācayagāmināpacayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa ... pe .... (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu ācayagāmīnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu apacayagāmīnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthyādi

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo—ācayagāmī eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—ācayagāmī khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ācayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—ācayagāmī eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Apacayagāmī dhammo ... tīṇi. (Ācayagāminayena kātabbaṃ.)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nevācayagāmināpacayagāmī eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—arahā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevācayagāmināpacayagāmīnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nevācayagāmināpacayagāmī khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ ... pe .... (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati, sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, vatthu ācayagāmīnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu apacayagāmīnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā ācayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—ācayagāmī eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—ācayagāmī khandhā ca mahāb-

hūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ācayagāmī khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ācayagāmī khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā apacayagāmissa dhammassa atthipaccayena paccayo (dve kātabbā dassitanayena), natthipaccayena paccayo, vigatapaccayena paccayo, avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe satta, adhipatiyā dasa, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā cha, vigate cha, avigate terasa.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Ācayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Ācayagāmī dhammo ācayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Apacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Apacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Apacayagāmī dhammo apacayagāmissa ca nevācayagāmināpacayagāmissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevācayagāmināpacayagāmī dhammo apacayagāmissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā ācayagāmissa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Ācayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Apacayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā apacayagāmissa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Apacayagāmī ca nevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

1.11.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe naadhipatiyā naanantare nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye cuddasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.11.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā naanantare nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.11.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe satta, adhipatiyā dasa, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā cha, vigate cha, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

Ācayagāmittikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.19. Saññojanadukādi

Saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... oghaṃ dhammaṃ paṭicca noogho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... yogaṃ dhammaṃ paṭicca noyogo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.13. Āsavaduka

Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo ca nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati

hetupaccayā. Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo ca nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo ca nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.7. Kilesagocchaka

Nakilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.10. Dassanenapahātabbahetukattika

1.10.1. Paṭiccavāra

1.10.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātab-

bahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātab-

bahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (5)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca paṭicca dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca mohañca paṭicca dve khandhā ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca paṭicca dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca

tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ca moho ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā ca moho ca. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Dassanena sadisaṃ vibhajitabbaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca paṭicca dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo

uppajjati ārammaṇapaccayā— uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca paṭicca dve khandhā. (1)

Adhipati

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi. (Hetusadisā.)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... tīṇi. (Hetusadisā, adhipatiyā moho natthi.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantara-samanantara

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati anantarapaccayā. Samanantarapaccayā. (Ārammaṇasadisaṃ.)

Sahajāta

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—das-

sanena pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe paṭicca moho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; uddhaccasahagate khandhe paṭicca moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā. (Saṃkhittaṃ. Hetusadisaṃ kātabbaṃ.) (3)

Aññamaññādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā, nissayapaccayā, upanissayapaccayā, purejātapaccayā, āsevanapaccayā, kammapaccayā, vipākapaccayā, āhārapaccayā, indriyapaccayā, jhānapaccayā, maggapaccayā, sampayuttapaccayā, vippayuttapaccayā, atthipaccayā, natthipaccayā, vigatapaccayā, avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe ekādasa, adhipatiyā nava, anantare ekādasa, samanantare ekādasa, sahajāte sattarasa, aññamaññe ekādasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekādasa, purejāte ekādasa, āsevane ekādasa, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte ekādasa, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā ekādasa, vigate ekādasa, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.10.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ

ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Naārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... (sahajātasadisaṃ) naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho; dassanena pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ ... tīṇi. (Dassanena sadisaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā, nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā. (Imepi dve kātabbā.)

Napacchājātādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakamma

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paṭicca dassanena pahātabbahetukā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā— vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā— uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Navipāka

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Paṭisandhi natthi.)

Naāhārādi

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ, asaññasattānaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ ... najhānapaccayā—pañcaviññāṇaṃ ... pe ... (mahābhūtā kātabbā) namaggapaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... nasampayuttapaccayā.

Navippayuttādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe bhāvanāya ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati navip-

payuttapaccayā—arūpe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte terasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte ekādasa, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.10.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte terasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte ekādasa, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.10.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge dve, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.10.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

1.10.3. Paccayavāra

1.10.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya ... ekaṃ (paṭiccavārasadisaṃ). Vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā; vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ pac-

cayā bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (5)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca paccayā dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā; dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavāre ārammaṇasadisā.)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisā.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā. Cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā; vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca. (5)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā; vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca paccayā dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātab-

bahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā; uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3)

Adhipatyādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—ekaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ pac-

cayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā— dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā— bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... tīṇi ... (dassanena sadisā) anantarapaccayā ... samanantarapaccayā.

Sahajāta

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato moho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Dassanena sadisā.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā; vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā

dassanena pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; vatthuṃ paccayā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca. (5)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā— dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā moho ca. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātab-

bahetukañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā ... tīṇi.

Aññamaññādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā.

Vippayutta

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagate khandhe paccayā moho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, moho vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhā ca moho ca vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā ... tīṇi. (Dassanena sadisā.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ

khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... dve khandhe ... pe ... khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, mohaṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Vatthu khandhe vippayuttapaccayā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ mohaṃ vippayuttapaccayā. Vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—vatthuṃ

paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā ... pe .... (Dassanena sadisaṃ.) (5)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā— dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe ca mohañca vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe ca mohañca vippayuttapaccayā. Vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca ... pe ... tīṇi. (Dassanena sadisā.)

Atthyādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigata-

paccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe sattarasa, adhipatiyā sattarasa, anantare sattarasa, samanantare sattarasa, sahajāte sattarasa, aññamaññe sattarasa nissaye sattarasa, upanissaye sattarasa, purejāte sattarasa, āsevane sattarasa, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte sattarasa, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā sattarasa, vigate sattarasa, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.10.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe (paripuṇṇaṃ) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā ahetukā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā; vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātab-

bahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paccayā kaṭattārūpaṃ; khandhe paccayā vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (sahajātasadisaṃ) ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapac-

cayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā (paṭiccavāre paccanīyasadisaṃ, terasa pañhā. Ninnānaṃ) ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakamma

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paccayā dassanena pahātabbahetukā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā cetanā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā cetanā; vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā cetanā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā; uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā cetanā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā— dassanena pahātabbahetuke khandhe ca vatthuñca paccayā dassanena pahātabbahetukā cetanā; vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paccayā sampayuttakā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā— bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca vatthuñca paccayā bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā; uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paccayā sampayuttakā cetanā. (1)

Navipākādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati navipākapaccayā (paripuṇṇaṃ, paṭisandhi natthi), naāhārapaccayā— bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā rūpajīvitindriyaṃ ... najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... namaggapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ ... pe ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā .... (Paṭiccavārapaccanīye navippayuttasadisaṃ, ninnānaṃ. Ekādasa.) Nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte terasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte ekādasa, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.10.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte terasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte ekādasa, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.10.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye pañca, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā pañca, vigate pañca,

avigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.10.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

1.10.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.10.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca mohañca saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Adhipatyādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... ekaṃ.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā; anantarapaccayā ... samanantarapaccayā.

Sahajātādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe ekādasa, adhipatiyā tīṇi, anantare ekādasa, samanantare ekādasa, sahajāte ekādasa, aññamaññe ekādasa, nissaye ekādasa, upanissaye ekādasa, purejāte ekādasa, āsevane ekādasa, kamme ekādasa, vipāke ekaṃ, āhāre ekādasa, indriye ekādasa, jhāne ekādasa, magge ekādasa, sampayutte ekādasa, vippayutte ekādasa, atthiyā ekādasa, natthiyā ekādasa, vigate ekādasa, avigate ekādasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.10.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato moho.

(1)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho uddhaccasahagato moho. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naadhipatyādi

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... pe ... naadhipatipaccayā (sahajātasadisaṃ) ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā, naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā ... satta, navipākapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... navippayuttapaccayā ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā ekādasa, napurejāte ekādasa, napacchājāte ekādasa, naāsevane ekādasa, nakamme satta, navipāke ekādasa, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekādasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.10.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, navippayutte satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.10.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge dve, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.10.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

1.10.7. Pañhāvāra

1.10.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pe ....

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—vicikicchāsahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—vicikicchāsahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (5)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Diṭṭhiṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Vicikicchaṃ ārabbha vicikicchā uppajjati, diṭṭhi uppajjati, dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ ārabbha dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā dassanena pahātabbahetuke pahīne kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, dassanena pahātabbahetuke khandhe aniccato ... pe ... cetopariyañāṇena ... pe ... dassanena pahātabbahetukā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya mohassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dassanena pahātabbahetuke khandhe ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Uddhaccaṃ ārabbha uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Bhā-

vanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Uddhaccaṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ ārabbha dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā bhāvanāya pahātabbahetuke pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe aniccato ... pe ... cetopariyañāṇena ... pe ... bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya mohassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (4)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— bhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (5)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā ... (vitthāretabbaṃ dassanattikasadisaṃ) āvajjanāya mohassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā .... (Yathā dassanattikaṃ.) (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya

pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā .... (Yathā dassanattikaṃ.) (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (5)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca ārabbha dassanena pahātabbahetukā khandhā uppajjanti. (1)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca ārabbha nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (2)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha dassanena pahātabbahetukā khandhā uppajjanti. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— uddhaccasahagate khandhe ca mo-

hañca ārabbha bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā uppajjanti. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (4)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (5)

Adhipati

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (Dassanattikasadisaṃ, dasa pañhā.)

Anantara

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā dassanena pahātabbahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa mohassa anantarapaccayena paccayo; dassanena pahātabbahetukā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ bhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa mohassa anantarapaccayena paccayo; bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa … anulomaṃ vodānassa … pe … nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā bhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena

paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (5)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca pacchimassa pacchimassa mohassa anantarapaccayena paccayo; vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Dassanena sadisaṃ gamanaṃ.)

Samanantarādi

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... (anantarasadisaṃ) sahajātapaccayena paccayo ... (Saṃkhittaṃ. Paṭiccavāre sahajātasadisaṃ) aññamaññapaccayena paccayo ... (Saṃkhittaṃ. Paṭiccavāre aññamaññasadisaṃ) nissayapaccayena paccayo .... (Saṃkhittaṃ. Paccayavāre nissayavārasadisaṃ. Visuṃ ghaṭanā natthi.)

Upanissaya

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbahetukaṃ rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Dassanena pahātabbahetukaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Dassanena pahātabbahetuko rāgo ... doso ... moho ... diṭṭhi ... patthanā dassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbahetukaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Dassanena pahātabbahetukaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Dassanena pahātabbahetuko rāgo ... pe ... patthanā ... saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbahetuko rāgo ... doso ... moho ... diṭṭhi ... patthanā vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya

pahātabbahetuko rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā bhāvanāya pahātabbahetukassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo ... pe ... patthanā dassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Sakabhaṇḍe chandarāgo parabhaṇḍe chandarāgassa upanissayapaccayena paccayo. Sakapariggahe chandarāgo parapariggahe chandarāgassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo ... pe ... patthanā vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo ... pe ... patthanā uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (5)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadas-

sanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ ... mohaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saddhā ... pe ... moho saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... senāsanaṃ ... mohaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Saddhā ... pe ... senāsanaṃ moho ca dassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti ... pe ... mohaṃ upanissāya mānaṃ jappeti. Saddhā ... pe ... senāsanaṃ moho ca bhāvanāya pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā ... pe ... paññā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... senāsanaṃ moho ca vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā ... pe ... senāsanaṃ moho ca uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissaya-

paccayena paccayo. (5)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca dassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca dassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca bhāvanāya pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatū-

panissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā mohassa ca upanissaya-paccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātab-bahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassa-nena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissaya-paccayena paccayo. Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissaya-paccayena paccayo. (4)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātab-bahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassa-nena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissaya-paccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uddhac-casahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena pac-cayo. (5)

Purejāta

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadas-sanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa purejātapac-cayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇa-purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato ... pe ... vipassati, sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāy-atanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassa-nena pahātabbahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—āram-maṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātab-bahetuko rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena pac-

cayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu bhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (5)

Pacchājāta

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā dassanena pahātabbahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena

paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā dassanena pahātabbahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa mohassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca āsevanapaccayena paccayo.

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa (saṃkhittaṃ) tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo ... pe .... (Āsevanamūlake vuṭṭhānassapi āvajjanāyapi pahātabbaṃ, sattarasa pañhā paripuṇṇā, anantarasadisā.)

Kamma

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya

pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—dassanena pahātabbahetukā cetanā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—dassanena pahātabbahetukā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vipākapaccayena paccayo (pavattipaṭisandhi) vipākā khandhā vatthussa ... pe ....

Āhāra

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā āhārā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo ... tīṇi. (Dassanena sadisaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo.

Indriyādi

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi. (Āhārasadisaṃ. Moho kātabbo.)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... (ime sahetukā kātabbā) sampayuttapaccayena paccayo. (Paṭiccavāre sampayuttavārasadisaṃ.)

Vippayutta

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sa-

hajātaṃ, pacchājātaṃ. (Dassanattikasadisaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Dassanattikasadisaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Dassanattikasadisaṃ.) Pacchājātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ ... pe .... (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu bhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ ... pe .... (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (5)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātab-

bahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe .... Pacchājātā—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthyādi

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—dassanena pahātabbahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—vicikicchāsahagatā khandhā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Vicikicchāsahagato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāy-

atanaṃ ... pe ... vatthu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, vatthu dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati ... pe ... vatthu bhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti ... pe ... vatthuṃ ārabbha ... pe ... vatthu vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti ... pe ... vatthuṃ ārabbha ... pe ... vatthu uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo. (5)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—dassanena pahātabbahetuko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... vicikicchāsahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—dassanena pahātabbahetukā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—vicikicchāsahagatā khandhā ca vatthu ca mohassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbahetukā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbahetukā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... vicikicchāsahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca moho ca ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo (Saṃkhittaṃ. Tisso pañhā, dassanena nayena vibhajitabbā, "uddhaccan"ti niyāmetabbaṃ) natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekādasa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā dasa, anantare sattarasa, samanantare sattarasa, sahajāte sattarasa, aññamaññe ekādasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, purejāte pañca, pacchājāte pañca, āsevane sattarasa, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte ekādasa, vippayutte nava, atthiyā sattarasa, natthiyā sattarasa, vigate sattarasa, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (4)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa

ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (5)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (5)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

(Idha sahajātaṃ, purejātaṃ, missagataṃ atthi, pāḷiyaṃ kātabbaṃ. Gaṇanāya upadhāretvā gaṇetabbaṃ.)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa

dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

(Idhāpi ārammaṇapaccayā upanissayapaccayā atthi, pāḷiyaṃ natthi. Gaṇentena upadhāretvā gaṇetabbaṃ.)

Dassanena pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

(Idhāpi "sahajātaṃ, purejātaṃ" yaṃ missakapañhā atthi, pāḷiyaṃ kātabbaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Idhāpi "sahajātaṃ, purejātaṃ" yaṃ missakapañhā atthi.) (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Idhāpi ārammaṇaupanissayā atthi.) (3)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (4)

Bhāvanāya pahātabbahetuko ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko ca dhammā bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (5)

(Idhāpi sahajātaṃ, purejātaṃ atthi. Ye te pañhā na likhitā, te pāḷiyaṃ gaṇentānaṃ byañjanena na samenti. Te pāḷiyaṃ na likhitā gaṇanā pākaṭā honti. Yadi saṃsayo uppajjati, anulome atthipaccaye pekkhitab-

baṃ.)

1.10.7.2. Paccayapaccanīya

10.7.2.1. Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe naadhipatiyā naanantare nasamanantare nasahajāte naaññamaññe nanissaye naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge nasampayutte navippayutte noatthiyā nonatthiyā novigate noavigate sabbattha ekavīsa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.10.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe ekādasa, naadhipatiyā naanantare nasamanantare ekādasa, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge ekādasa, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.10.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā dasa, anantare sattarasa, samanantare sattarasa, sahajāte sattarasa, aññamaññe ekādasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, purejāte pañca, pacchājāte pañca, āsevane sattarasa, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte ekādasa, vippayutte nava, atthiyā sattarasa, natthiyā sattarasa, vigate sattarasa, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Dassanenapahātabbahetukattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.51. Sanidassanattika, Parittārammaṇattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.2. Kusalattika

1.2.1. Paṭiccavāra

1.2.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Anuloma-hetu

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā

cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā, vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Adhipati

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati adhipatipaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ,

tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati adhipatipaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā— akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati adhipatipaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati adhipatipaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati adhipatipaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantara-samanantara

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā. (Anantarampi samanantarampi ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Sahajāta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati sahajātapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca

kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati sahajātapaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā— akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati sahajātapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; āhārasamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā,

mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati sahajātapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati sahajātapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Aññamañña

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati aññamañña-paccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati aññamañña-paccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati aññamañña-paccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca, tayo khandhe paṭicca eko khandho vatthu ca, dve khandhe paṭicca dve khandhā vatthu ca; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Nissaya

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati nissayapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca .... (Nissayapaccayaṃ sahajātapaccayasadisaṃ.)

Upanissaya

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati upanissayapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca .... (Upanissayapaccayaṃ ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Purejāta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati purejātapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Āsevana

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati āsevanapaccayā— kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Kamma

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati kammapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati kammapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo up-

pajjati kammapaccayā— kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati kammapaccayā— akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Vipāka

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati vipākapaccayā— vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā; tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Āhāra

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati āhārapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati āhārapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati āhārapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; āhārasamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ.

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati āhārapaccayā— akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Indriya

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati indriyapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (Indriyapaccayaṃ kammapaccayasadisaṃ.)

Jhāna-magga

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati jhānapaccayā ... maggapaccayā. (Jhānapaccayampi maggapaccayampi hetupaccayasadisaṃ.)

Sampayutta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati sampayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca .... (Sampayuttapaccayaṃ ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Vippayutta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā; vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Vatthuṃ vippayuttapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ

khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Vatthu khandhe vippayuttapaccayā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. (1)

Atthi

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati atthipaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā. (Saṃkhittaṃ. Atthipaccayaṃ sahajātapaccayasadisaṃ.)

Natthi-vigata

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati natthipaccayā ... vigatapaccayā. (Natthipaccayampi vigatapaccayampi ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Avigata

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati avigatapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā. (Avigatapaccayaṃ sahajātapaccayasadisaṃ.)

Ime tevīsatipaccayā sajjhāyantena vitthāretabbā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Gaṇanā hetumūlakā

Duka

Hetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatiyā tīṇi anantare tīṇi samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi ... pe ....

Dvādasaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā āsevanapaccayā kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi ... pe ....

Bāvīsaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā avigate tīṇi ... pe ....

Terasaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kamma-

paccayā vipākapaccayā āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Bāvīsaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā avigate ekaṃ.

Gaṇanā hetumūlakā.

Ārammaṇadukādi

(Ārammaṇe ṭhitena sabbattha tīṇeva pañhā.)

Ārammaṇapaccayā hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Adhipatipaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava ... pe ....

Anantarapaccayā samanantarapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Sahajātapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Aññamaññapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ....

Nissayapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Upanissayapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ....

Purejātapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ....

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Āsevanamūlake vipākaṃ natthi.)

Kammaduka

Kammapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Vipākaduka

Vipākapaccayā hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vip-

payutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Vipākamūlake āsevanaṃ natthi.)

Āhāradukādi

Āhārapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Indriyapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Jhānapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Maggapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Sampayuttapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ....

Vippayuttapaccayā hetuyā nava ... pe ....

Atthipaccayā hetuyā nava ... pe ....

Natthipaccayā hetuyā tīṇi ... pe ....

Vigatapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ....

Avigataduka

Avigatapaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi; adhipatiyā nava ... pe ... natthiyā tīṇi, vigate tīṇi.

Ekekaṃ paccayaṃ mūlakaṃ kātuna sajjhāyantena gaṇetabbāti.

Anulomaṃ.

1.2.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Paccanīya-nahetu

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ

... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Naārammaṇa

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— vipākābyākate kiriyābyākate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākate khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipati

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve

khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā— akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naanantara-nasamanantara

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Naanantarapaccayampi nasamanantarapac-

cayampi naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Naaññamaññ a

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naaññamaññapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naaññamaññapaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naaññamaññapaccayā— vipākābyākate kiriyābyākate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākate khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ; mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhire mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; āhārasamuṭṭhāne mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; utusamuṭṭhāne mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati na aññamaññapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naaññamaññapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naupanissaya

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naupanissayapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Naupanissayapaccayaṃ naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Napurejāta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā.

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā, vipākābyākate kiriyābyākate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Napacchājāta-naāsevana

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati napacchājātapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ....

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe .... (Napacchājātapaccayampi naāsevanapaccayampi naadhipatipaccayasadisaṃ.)

Nakamma

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale khandhe paṭicca kusalā cetanā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—akusale khandhe paṭicca akusalā cetanā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati nakamma-

paccayā— kiriyābyākate khandhe paṭicca kiriyābyākatā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. (1)

Navipāka

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati navipākapaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati navipākapaccayā— kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati navipākapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Naāhāra

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Naindriya

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naindriyapaccayā— bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ; asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ.

(1)

Najhāna

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā; tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Namagga

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paṭicca eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā; mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nasampayutta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati nasampayuttapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Navippayutta

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā.

(1)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nonatthi-novigata

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati nonatthipaccayā ... novigatapaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ, na anantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Vīsaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigate ekaṃ.

Nahetumūlakaṃ.

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā pañca, novigate pañca ... pe ....

Catukka

Naārammaṇapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā naanantare ekaṃ ... pe ... nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naanantare ekaṃ (sabbattha ekaṃ) navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novi-

gate ekaṃ ... pe ....

Naanantaradukādi

Naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā .... (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā satta, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme tīṇi, navipāke satta, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Napacchājāta-naāsevanaduka

Napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ,

novigate ekaṃ.

Catukka

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Nakammaduka

Nakammapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Navipākaduka

Navipākapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Navipākapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Navipākapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Naāhāradukādi

Naāhārapaccayā ... pe ... naindriyapaccayā ... pe ... najhānapaccayā ... pe ... namaggapaccayā nahetuyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā

ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Nasampayuttaduka

Nasampayuttapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca (naārammaṇapaccayasadisaṃ) novigate pañca.

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā nahetuyā dve, na ārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre ekaṃ, na indriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Nonatthi-novigataduka

Nonatthipaccayā ... novigatapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā pañca.

Tika

Novigatapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ ... pe ....

Paccanīyaṃ

1.2.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Catukka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi ... pe ....

Ekādasaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi.

Dvādasaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ....

Tevīsaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā avigatapaccayā napacchājāte tīṇi, navipāke tīṇi.

Terasaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ ... pe ....

Tevīsaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naā-

sevane ekaṃ.

Hetumūlakaṃ.

Ārammaṇaduka

Ārammaṇapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Ārammaṇapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Ārammaṇamūlakaṃ.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Adhipatiduka

Adhipatipaccayā naārammaṇe pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca ... pe ....

Catukka

Adhipatipaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi ... pe ....

Anantara-samanantaraduka

(Anantarapaccayā samanantarapaccayā yathā ārammaṇapaccayā, evaṃ vitthāretabbā.)

Sahajātaduka

Sahajātapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, na jhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Sahajātapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca,

naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Sahajātapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Aññamaññaduka

Aññamaññapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Aññamaññapaccayā hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Aññamaññapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nissaya-upanissayaduka

Nissayapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca.

(Nissayapaccayā yathā sahajātamūlakaṃ. Upanissayapaccayā yathā ārammaṇamūlakaṃ.)

Purejātaduka

Purejātapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, na pacchājāte tīṇi, na āsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ.

Tika

Purejātapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Āsevanapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Kammaduka

Kammapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Kammapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Kammapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Vipākaduka

Vipākapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Vipākapaccayā hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Vipākapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navippayutte ekaṃ.

Pañcaka

Vipākapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navippayutte ekaṃ ... pe ....

Tevīsaka

Vipākapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Āhāraduka

Āhārapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, na adhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Āhārapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Āhārapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Indriyaduka

Indriyapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Indriyapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Indriyapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Jhānaduka

Jhānapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Jhānapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Jhānapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Maggaduka

Maggapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Maggapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Maggapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Sampayuttaduka

Sampayuttapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Sampayuttapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Vippayuttaduka

Vippayuttapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ,

nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Vippayuttapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi.

Pañcaka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ....

Dvādasaka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi.

Tevīsaka (sāsevana)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte tīṇi, navipāke tīṇi.

Cuddasaka (savipāka)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Tevīsaka (savipāka)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Atthiduka

Atthipaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava,

nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Atthipaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Atthipaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Natthi-vigataduka

Natthipaccayā ... pe ... vigatapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Yathā ārammaṇamūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Avigataduka

Avigatapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Avigatapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Anulomapaccanīyagaṇanā.

1.2.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Sattaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ, (sabbattha ekaṃ) ... pe ....

Ekādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā.

(Yāvāsevanā sabbaṃ sadisaṃ, nakamme gaṇite pañca pañhā honti.)

Dvādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... naāsevanapaccayā nakammapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Cuddasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Ekavīsaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanan-

tarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā hetuyā pañca, adhipatiyā pañca, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, avigate pañca.

Tika

Naārammaṇapaccayā nahetupaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Tika

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naanantaradukādi

Naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamañña-

paccayā ... naupanissayapaccayā hetuyā pañca, adhipatiyā pañca, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, avigate pañca.

Tika

Naupanissayapaccayā nahetupaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā satta, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, upanissaye tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate satta.

Tika

Napurejātapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte ekaṃ, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājātaduka

Napacchājātapaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Tika

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve,

samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naāsevanaduka

Naāsevanapaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Tika

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nakammaduka

Nakammapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ,

upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Catukka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navipākaduka

Navipākapaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Tika

Navipākapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Navipākapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naāhāraduka

Naāhārapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naindriyaduka

Naindriyapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Najhānaduka

Najhānapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye

ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Namaggatika

Namaggapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Catukka

Namaggapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nasampayuttaduka

Nasampayuttapaccayā hetuyā pañca, adhipatiyā pañca, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, avigate pañca.

Tika

Nasampayuttapaccayā nahetupaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve,

avigate dve.

Catukka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nonatthi-novigataduka

Nonatthipaccayā ... novigatapaccayā hetuyā pañca, adhipatiyā pañca, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, avigate pañca.

Tika

Novigatapaccayā nahetupaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Aṭṭhaka

Novigatapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Terasaka

Novigatapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Pannarasaka

Novigatapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Ekavīsaka

Novigatapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.2.2. Sahajātavāra

1.2.2.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kusalaṃ dhammaṃ sahajāto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā, tayo khandhe sahajāto eko khandho, dve khandhe sahajātā dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ sahajāto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusale khandhe sahajātaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ sahajāto kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe sahajāto eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe sahajātā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ sahajāto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā, tayo khandhe sahajāto eko khandho, dve khandhe sahajātā dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ sahajāto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—akusale khandhe sahajātaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ sahajāto akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe sahajāto eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe sahajātā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ sahajāto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe sahajāto eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe sahajātā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe sahajāto eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe sahajātā dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe sahajātaṃ vatthu, vatthuṃ sahajātā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ sahajātā tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte sahajātaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte sahajātā dve mahābhūtā, mahābhūte sahajātaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ sahajāto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— kusale khandhe ca mahābhūte ca sahajātaṃ

cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ sahajāto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— akusale khandhe ca mahābhūte ca sahajātaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Yathā paṭiccavāre evaṃ vitthāretabbaṃ.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Anulomaṃ

Yathā paṭiccavāragaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

1.2.2.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Akusalaṃ dhammaṃ sahajāto akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe sahajāto vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ sahajāto abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe sahajāto eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe sahajātā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe sahajāto eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe sahajātā dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, khandhe sahajātaṃ vatthu, vatthuṃ sahajātā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ sahajātā tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte sahajātaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte sahajātā dve mahābhūtā, mahābhūte sahajātaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ sahajātā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte sahajātaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Yathā paṭiccavāre, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Paccanīyaṃ.

1.2.2.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.2.2.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Paccanīyānulomaṃ. Sahajātavāro.

(Paṭiccattaṃ nāma sahajātattaṃ, sahajātattaṃ nāma paṭiccattaṃ.)

1.2.3. Paccayavāra

1.2.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusale khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kusalaṃ

ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paccayā eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—akusale khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paccayā eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe paccayā eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe paccayā eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paccayā dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paccayā ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vatthuṃ paccayā kusalā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— kusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, kusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā— akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— akusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, akusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā; vatthuṃ paccayā khandhā; cakkhāy-

atanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ, sotāyatanaṃ paccayā sotaviññāṇaṃ, ghānāyatanaṃ paccayā ghānaviññāṇaṃ, jivhāyatanaṃ paccayā jivhāviññāṇaṃ, kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā. (3)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Adhipati

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati adhipatipaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā.

Yathā hetupaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Anantara-samanantara

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā.

Yathā ārammaṇapaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Sahajāta

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati sahajātapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā.

Yathā hetupaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Aññamañña

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... ekaṃ.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... ekaṃ.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā vatthu ca, khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā.

Yathā ārammaṇapaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nissaya

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati nissayapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā.

Yathā sahajātapaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Upanissaya

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati upanissayapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā. (Ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Purejāta

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. Vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. Vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati purejātapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā. (3)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Āsevana

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati āsevanapaccayā— kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā, vatthuṃ paccayā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā. (3)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā ... pe .... (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ....

Kamma

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati kammapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati kammapaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati kammapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati kammapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati kammapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā ... pe .... (5)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo ... pe ... abyākato dhammo ... pe ... kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti kammapaccayā ... pe ....

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo ... pe ... abyākato dhammo ... pe ... akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti kammapaccayā, akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā ... pe ... akusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Vipāka

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati vipākapaccayā. Vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā khandhā.

Āhāra

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati āhārapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati āhārapaccayā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (Paripuṇṇaṃ.)

Indriya

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati indriyapaccayā ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā.

Indriyapaccayā yathā kammapaccayā, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Jhāna-magga

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati jhānapaccayā ... pe ... maggapaccayā.

(Jhānapaccayāpi maggapaccayāpi yathā hetupaccayā, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Sampayutta

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati sampayuttapaccayā. (Ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Vippayutta

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusale khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā, kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusale khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā, paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā, khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, vatthu khandhe vippayuttapaccayā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ

khandhe vippayuttapaccayā; cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (4)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (5)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, kusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve

khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā— akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā, akusale khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (3)

Atthyādi

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati atthipaccayā ... pe .... (Atthipaccayā sahajātapaccayasadisaṃ kātabbaṃ. Natthipaccayā vigatapaccayā ārammaṇapaccayasadisaṃ, avigatapaccayā sahajātapaccayasadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Hetuduka

Hetupaccayā ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa ... pe ... avigate sattarasa.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatiyā satta (sabbattha satta) vipāke ekaṃ, avigate satta ... pe ....

Dvādasaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā āsevanapaccayā kamme satta, āhāre satta ... pe ... avigate satta ... pe ....

Bāvīsaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevana-

paccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... vigatapaccayā avigate satta.

Terasaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhāre ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Bāvīsaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā ... pe ... vigatapaccayā avigate ekaṃ. Hetumūlakaṃ.

Ārammaṇaduka

Ārammaṇapaccayā hetuyā satta, adhipatiyā satta ... pe ...

Ārammaṇamūlakaṃ yathā hetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Adhipatiduka

Adhipatipaccayā hetuyā sattarasa ... pe ....

Anantara-samanantaraduka

Anantarapaccayā samanantarapaccayā hetuyā satta ... pe ....

Sahajātadukādi

Sahajātapaccayā ... pe ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... pe ....

Āsevanapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte satta, aññamaññe satta, nissaye satta, upanissaye satta, purejāte satta, kamme satta, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte satta, vippayutte satta, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Kamma-vipākaduka

Kammapaccayā ... pe ... vipākapaccayā hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Āhāradukādi

Āhārapaccayā ... pe ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā

natthipaccayā ... vigatapaccayā ... pe ....

Avigatapaccayā hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta ... pe ... vigate satta.

Paccayavāre anulomaṃ.

1.2.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati na hetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā ahetukā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—kusale khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Yathā paṭiccavāre naārammaṇapaccayā, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Naadhipati

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (abyākataṃ paripuṇṇaṃ kātabbaṃ). Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā, vatthuṃ paccayā kusalā khandhā ... pe ....

(Yathā anulome sahajātapaccayaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Naanantarādi

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā.

Yathā paṭiccavāre, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Napacchājātādi

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā ... pe ... (napacchājātapaccayampi naāsevanapaccayampi paripuṇṇaṃ, sattarasa.)

Yathā anulome sahajātapaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nakamma

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale khandhe paccayā kusalā cetanā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—akusale khandhe paccayā akusalā cetanā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati nakammapaccayā, kiriyābyākate khandhe paccayā kiriyābyākatā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā kiriyābyākatā cetanā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā cetanā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā akusalā cetanā. (3)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā— kusale khandhe ca vatthuñca paccayā kusalā cetanā. (1)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā—akusale khandhe ca vatthuñca paccayā akusalā cetanā. (1)

Navipāka

Kusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati navipākapaccayā— kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā kiriyābyākatā khandhā.

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati navipākapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā khandhā.

Vipākaṃ ṭhapetvā sabbattha vitthāretabbaṃ.

Naāhārādi

Abyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. (Na jhāne idaṃ nānākaraṇaṃ.) Namaggapaccayā ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā ahetukavipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (Namagge idaṃ nānākaraṇaṃ.)

Avasesaṃ yathā paṭiccavāre paccanīyaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nasampayuttādi

Nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... nonatthipaccayā

... kusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati novigata-paccayā—kusale khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Yathā paṭiccavāre, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, na ārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā cattāri, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme ekaṃ, navipāke cattāri, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, (sabbattha ekaṃ) nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Naārammaṇapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ ... pe ....

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme ekaṃ, navipāke cattāri, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naanantare ekaṃ (sabbattha ekaṃ) ... pe ....

Naanantaradukādi

Naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā satta, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme tīṇi, navipāke satta, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) novigate ekaṃ ... pe ....

Napacchājāta-naāsevanaduka

Napacchājātapaccayā ... pe ... naāsevanapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā cattāri, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte cattāri, nakamme ekaṃ, navipāke cattāri, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) novigate ekaṃ ... pe ....

Nakammaduka

Nakammapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā satta, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, naāsevane satta, navipāke satta, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ (sabbattha ekaṃ) novigate ekaṃ ... pe ....

Navipākaduka

Navipākapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte

tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Navipākapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā cattāri, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Navipākapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) novigate ekaṃ ... pe ....

Naāhāradukādi

Naāhārapaccayā nahetuyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) novigate ekaṃ.

Naindriyapaccayā nahetuyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Najhānapaccayā nahetuyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Namaggapaccayā nahetuyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Nasampayuttapaccayā. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā nahetuyā dve, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Nonatthipaccayā ... novigatapaccayā. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Paccayavāre paccanīyaṃ.

1.2.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā satta, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, navippayutte tīṇi ... pe ....

Ekādasaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta.

Dvādasaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā napacchājāte satta, nakamme satta, navipāke satta ... pe ....

Tevīsaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā avigatapaccayā napacchājāte satta, navipāke satta.

Terasaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Tevīsaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Ārammaṇaduka

Ārammaṇapaccayā nahetuyā cattāri, naadhipatiyā satta, napure-

jāte tīṇi, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Ārammaṇapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā satta, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, navippayutte tīṇi.

(Yathā hetumūlakaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Adhipatiduka

Adhipatipaccayā naārammaṇe pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Adhipatipaccayā hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Anantarapaccayā ... samanantarapaccayā.

Yathā ārammaṇamūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Sahajātaduka

Sahajātapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Sahajātapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca (saṃkhittaṃ) navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Sahajātapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Aññamaññaduka

Aññamaññapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā satta, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Aññamaññapaccayā hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā satta, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Catukka

Aññamaññapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nissayaduka

Nissayapaccayā nahetuyā cattāri. (Nissayapaccayā yathā sahajātapaccayā.)

Upanissayaduka

Upanissayapaccayā nahetuyā cattāri. (Upanissayapaccayā ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Purejātaduka

Purejātapaccayā nahetuyā cattāri, naadhipatiyā satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ.

Purejātapaccayā hetupaccayā ... pe ....

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā nahetuyā cattāri, naadhipatiyā satta, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, nakamme satta, navipāke satta, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Āsevanapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā satta, napurejāte tīṇi, napacchājāte satta, nakamme satta, navipāke satta, navippayutte tīṇi.

Catukka

Āsevanapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā satta. (Saṃkhittaṃ.)

Tevīsaka

Āsevanapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte satta, navipāke satta.

Kammaduka

Kammapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Kammapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca ... pe ... navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Vipākaduka

Vipākapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Tika

Vipākapaccayā hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Dvādasaka

Vipākapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ ... pe ....

Tevīsaka

Vipākapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Āhāraduka

Āhārapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navip-

payutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Āhārapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca ... pe ... navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Indriyaduka

Indriyapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca ... pe ... navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca, indriyapaccayā hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Jhānaduka

Jhānapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca ... pe ... navipāke sattarasa, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca, jhānapaccayā hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Maggaduka

Maggapaccayā nahetuyā tīṇi, naārammaṇe pañca ... pe ... navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Maggapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Sampayuttapaccayā Ārammaṇapaccayasadisaṃ.

Vippayuttaduka

Vippayuttapaccayā nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Vippayuttapaccayā hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Catukka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā satta, napurejāte ekaṃ, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta.

Pañcaka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta ... pe ....

Terasaka (sāsevana)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā napacchājāte satta, nakamme satta, navipāke satta.

Tevīsaka (sāsevana)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte satta, navipāke satta.

Cuddasaka (savipāka)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Tevīsaka (savipāka)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā. (Saṃkhittaṃ) Avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Atthipaccayā .... (Sahajātapaccayasadisaṃ.)

Natthipaccayā vigatapaccayā .... (Ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Avigatapaccayā .... (Sahajātapaccayasadisaṃ.)

Paccayavāre anulomapaccanīyaṃ.

1.2.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte cattāri, aññamaññe cattāri, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cattāri, vippayutte cattāri, atthiyā cattāri, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate cattāri.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Sattaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Dvādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Cuddasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Ekavīsaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā ... pe ... novigatapaccayā sahajāte ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā hetuyā pañca, adhipatiyā pañca, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, avigate pañca.

Tika

Naārammaṇapaccayā nahetupaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Tika

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte cattāri, aññamaññe cattāri, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cattāri, vippayutte cattāri, atthiyā cattāri, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate cattāri.

Catukka

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naanantaradukādi

Naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā satta, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, upanissaye tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate satta.

Tika

Napurejātapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte ekaṃ, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājātaduka

Napacchājātapaccayā hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Tika

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte cattāri, aññamaññe cattāri, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cattāri, vippayutte cattāri, atthiyā cattāri, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate cattāri.

Catukka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naāsevanaduka

Naāsevanapaccayā hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Tika

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte cattāri, aññamaññe cattāri, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cattāri, vippayutte cattāri, atthiyā cattāri, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate cattāri.

Catukka

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nakammaduka

Nakammapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte satta, aññamaññe satta, nissaye satta, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte satta, vippayutte satta, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Catukka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navipākaduka

Navipākapaccayā hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Tika

Navipākapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte cattāri, aññamaññe cattāri, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cattāri, vippayutte cattāri, atthiyā cattāri, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate cattāri.

Catukka

Navipākapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naāhāraduka

Naāhārapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naindriyaduka

Naindriyapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Najhānaduka

Najhānapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Catukka

Najhānapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Namaggaduka

Namaggapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Catukka

Namaggapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nasampayuttaduka

Nasampayuttapaccayā hetuyā pañca, adhipatiyā pañca, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, avigate pañca.

Tika

Nasampayuttapaccayā nahetupaccayā sahajāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ kamme dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Catukka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nonatthipaccayā … novigatapaccayā. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Paccayavāre paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.2.4. Nissayavāra

1.2.4.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kusalaṃ dhammaṃ nissāya kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā, tayo khandhe nissāya eko khandho, dve khandhe nissāya dve khandhā. Kusalaṃ dhammaṃ nissāya abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusale khandhe nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ nissāya kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe nissāya eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe nissāya dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ nissāya akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā … pe … dve khandhe nissāya dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ nissāya abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—akusale khandhe nissāya cittasamuṭṭhā-

naṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ nissāya akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe nissāya dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe nissāya eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe nissāya dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, tayo khandhe nissāya eko khandho kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe nissāya dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe nissāya vatthu, vatthuṃ nissāya khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ nissāya tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte nissāya ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte nissāya dve mahābhūtā, mahābhūte nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; vatthuṃ nissāya vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ nissāya kusalā khandhā. (2)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ nissāya akusalā khandhā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vatthuṃ nissāya kusalā khandhā, mahābhūte nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ nissāya akusalā khandhā, mahābhūte nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca nissāya tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca nissāya dve khandhā. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusale khandhe ca mahābhūte ca nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca nissāya tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca nissāya dve khandhā, kusale khandhe ca mahābhūte ca nissāya cittasamuṭṭhānaṃ

rūpaṃ. (3)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā— akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca nissāya tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca nissāya dve khandhā. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—akusale khandhe ca mahābhūte ca nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca nissāya tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca nissāya dve khandhā, akusale khandhe ca mahābhūte ca nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Yathā paccayavāre, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Yathā paccayavāre, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nissayavāre anulomaṃ.

1.2.4.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Akusalaṃ dhammaṃ nissāya akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe nissāya vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, tayo khandhe nissāya eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe nissāya dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe nissāya dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ;

khandhe nissāya vatthu, vatthuṃ nissāya khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ nissāya tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte nissāya cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ nissāya tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte nissāya kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; cakkhāyatanaṃ nissāya cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ nissāya kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ nissāya ahetukā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ nissāya akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ nissāya vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ nissāya akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca nissāya vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Yathā paccayavāre, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Nissayavāre paccanīyaṃ.

1.2.4.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nissayavāre anulomapaccanīyaṃ.

1.2.4.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare

cattāri, sahajāte cattāri, aññamaññe cattāri, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cattāri, vippayutte cattāri, atthiyā cattāri, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nissayavāre paccanīyānulomaṃ.

(Paccayattaṃ nāma nissayattaṃ, nissayattaṃ nāma paccayattaṃ.)

Nissayavāro.

1.2.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.2.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Ārammaṇādi

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā ... (adhipati paṭisandhikkhaṇe natthi.) Anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā. (Sabbāni padāni hetumūlakasadisāni.)

Purejāta

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo

khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho akusalo dhammo uppajjati purejātapaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati purejātapaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; vatthuṃ purejātapaccayā. (1)

Āsevana

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... pe ... akusalaṃ dhammaṃ ... pe ... abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati āsevanapaccayā—kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā ... pe ....

Kamma

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati kammapaccayā ... pe ... akusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... pe ... abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... pe ....

Vipāka

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati vipākapaccayā— vipākābyākataṃ ... pe ....

Āhārādi

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā. (Imāni padāni hetupaccayasadisāni.)

Vippayutta

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; vatthuṃ vippayuttapaccayā.

Akusalaṃ dhammaṃ ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā.

Abyākataṃ dhammaṃ ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā.

Atthyādi

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā. (Hetupac-

cayasadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Hetuduka

Hetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Hetumūlakaṃ vitthāretabbaṃ.)

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Vipākaduka

Vipākapaccayā hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Saṃsaṭṭhavāre anulomaṃ.

1.2.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Akusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho

eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Naadhipatyādi

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... napurejātapaccayā—arūpekusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. Akusalaṃ dhammaṃ ... pe ... abyākataṃ dhammaṃ ... pe ....

Napacchājāta-naāsevana

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... tīṇi. Naāsevanapaccayā ... tīṇi.

Nakamma

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. Kusale khandhe saṃsaṭṭhā kusalā cetanā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. Akusale khandhe saṃsaṭṭhā akusalā cetanā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati nakammapaccayā. Kiriyābyākate khandhe saṃsaṭṭhā kiriyābyākatā cetanā. (1)

Navipāka

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... pe ... akusalaṃ dhammaṃ ... pe ... abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati navipākapaccayā—kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ.

(Saṃsaṭṭhavāre paccanīyavibhaṅge nakamme ca navipāke ca paṭisandhi natthi; avasesesu sabbattha atthi.)

Najhāna

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Namagga

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Navippayutta

Kusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho akusalo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (Navippayutte paṭisandhi natthi.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, na āsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Tika

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Catukka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, namagge ekaṃ, navippayutte dve ... pe ....

Chakka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakamme ekaṃ, navipāke dve, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Sattaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipāke ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ ... pe ....

Navaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā namaggapaccayā navippayutte ekaṃ.

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā nahetuyā dve, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājāta-naāsevanaduka

Napacchājātapaccayā ... pe ... naāsevanapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nakammaduka

Nakammapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navipākaduka

Navipākapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi ... pe ....

Sattaka

Navipākapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakamme ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

Najhānaduka

Najhānapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, namagge ekaṃ ... pe ....

Chakka

Najhānapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā namagge ekaṃ.

Namaggaduka

Namaggapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, namagge ekaṃ.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke dve, namagge ekaṃ ... pe ....

Navaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā namagge ekaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.2.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Catukka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi ... pe ....

Ekādasaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi.

Dvādasaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ....

Tevīsaka (sāsevana)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte tīṇi, navipāke tīṇi.

Terasaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Tevīsaka (savipāka)

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Ārammaṇaduka

Ārammaṇapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Ārammaṇapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Adhipatiduka

Adhipatipaccayā napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Tikādi

Adhipatipaccayā hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Anantaradukādi

Anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā.

Yathā ārammaṇamūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Purejātaduka

Purejātapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ.

Tika

Purejātapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Āsevanapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Kammaduka

Kammapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Kammapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Vipākaduka

Vipākapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ.

Tika

Vipākapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Āhāraduka

Āhārapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, na-

pacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Āhārapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Indriyaduka

Indriyapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Indriyapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Jhānaduka

Jhānapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Jhānapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Maggaduka

Maggapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Tika

Maggapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Sampayuttaduka

Sampayuttapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Tika

Sampayuttapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Vippayuttaduka

Vippayuttapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ.

Tika

Vippayuttapaccayā hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi.

Catukka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ....

Dvādasaka

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... purejātapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ....

Tevīsaka (sāsevana)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā āsevanapaccayā kammapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte tīṇi, navipāke tīṇi.

Tevīsaka (savipāka)

Vippayuttapaccayā hetupaccayā ... pe ... purejātapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā ... pe ... avigatapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ.

Atthidukādi

Atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā ....

Yathā ārammaṇamūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.2.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Tika

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Sabbattha dve.)

Catukka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, vipāke ekaṃ,

āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte ekaṃ, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve ... pe ....

Sattaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ (sabbattha ekaṃ) ... pe ....

Dasaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā namaggapaccayā navippayuttapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Navipākaṃ namaggaṃ navippayuttaṃ nakammapaccayasadisaṃ.)

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Tika

Naadhipatipaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Naadhipatimūlakaṃ nahetumhi ṭhitena nahetumūlakasadisaṃ kātabbaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ.

(Sabbāni padāni vitthāretabbāni, imāni alikhitesu padesu tīṇi pañhā. Napurejātamūlake nahetuyā ṭhitena āsevane ca magge ca eko pañho kātabbo, avasesāni nahetupaccayasadisāni. Napacchājātapaccayā paripuṇṇaṃ naadhipatipaccayasadisaṃ.)

Nakammaduka

Nakammapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne

tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Pañcaka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

(Avasesāni padāni etenupāyena vitthāretabbāni. Saṃkhittaṃ.)

Navipākaduka

Navipākapaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Paripuṇṇaṃ.) Avigate tīṇi.

Pañcaka

Navipākapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

(Navipākamūlake idaṃ nānākaraṇaṃ, avasesāni yathā nahetumūlakaṃ.)

Najhānaduka

Najhānapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Sattaka

Najhānapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā namaggapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye

ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Namaggaduka

Namaggapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Pañcaka

Namaggapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Chakkādi

Namaggapaccayā nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve ... pe ....

Navaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā (naāsevanapaccayamūlakampi nahetumūlakasadisaṃ.) Nakammapaccayā navipākapaccayā namaggapaccayā (imāni tīṇi mūlāni ekasadisāni) ārammaṇe ekaṃ, anantare

ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.2.6. Sampayuttavāra

1.2.6.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kusalaṃ dhammaṃ sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā, tayo khandhe sampayutto eko khandho, dve khandhe sampayuttā dve khandhā. (1)

Akusalaṃ dhammaṃ sampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā, tayo khandhe sampayutto eko khandho, dve khandhe sampayuttā dve khandhā. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ sampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā, tayo khandhe sampayutto eko khandho, dve khandhe sampayuttā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā, tayo khandhe sampayutto eko khandho, dve khandhe sampayuttā dve khandhā. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Anulomaṃ.

1.2.6.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Akusalaṃ dhammaṃ sampayutto akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe sampayutto vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Abyākataṃ dhammaṃ sampayutto abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā, tayo khandhe sampayutto eko khandho, dve khandhe sampayuttā dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā, tayo khandhe sampayutto eko khandho, dve khandhe sampayuttā dve khandhā. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.2.6.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.2.6.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Sampayuttavāro.

(Saṃsaṭṭhattaṃ nāma sampayuttattaṃ, sampayuttattaṃ nāma saṃsaṭṭhattaṃ.)

1.2.7. Pañhāvāra

1.2.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo—kusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo—kusalā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—kusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo—akusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo—akusalā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—akusalā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo—vipākābyākatā kiriyābyākatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, sekkhā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, sekkhā vā puthujjanā vā kusalaṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, cetopariyañāṇena kusalacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanakusalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanakusalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ

assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Pubbe suciṇṇāni assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. Jhāne parihīne vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati. (2)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhati; pubbe suciṇṇāni paccavekkhati; kusalaṃ aniccato dukkhato anattato vipassati; cetopariyañāṇena kusalacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Sekkhā vā puthujjanā vā kusalaṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, kusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Kusalaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati, akusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanavipākassa ca, kiriyassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanavipākassa ca, kiriyassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rāgaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Diṭṭhiṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Vicikicchaṃ ārabbha vicikicchā uppajjati, diṭṭhi uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Uddhaccaṃ ārabbha uddhaccaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Domanassaṃ ārabbha domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. (1)

Akusalo dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā pahīne kilesepaccavekkhanti, vikkhambhite kilesepaccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, sekkhā vā puthujjanā vā akusalaṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, cetopariyañāṇena

akusalacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Akusalā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā pahīne kilese paccavekkhati, pubbe samudāciṇṇe kilese jānāti, akusalaṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, cetopariyañāṇena akusalacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, sekkhā vā puthujjanā vā akusalaṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, kusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Akusalaṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Akusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Akusalā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā phalaṃ paccavekkhati, nibbānaṃ paccavekkhati. Nibbānaṃ phalassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Arahā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... vipākābyākate kiriyābyākate khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena vipākābyākatakiriyābyākatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ākāsānañcāyatanakiriyaṃ viññāṇañcāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakiriyaṃ nevasaññānāsaññāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇassa ... rasāyatanaṃ jivhāviññāṇassa ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākatā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa vodānassa maggassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato

vipassanti. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... vipākābyākate kiriyābyākate khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, dibbena cakkhunā rūpaṃ passanti, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti, cetopariyañāṇena vipākābyākatakiriyābyākatacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Abyākatā khandhā iddhividhañāṇassa cetopariyañāṇassa pubbenivāsānussatiñāṇassa anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... vipākābyākate kiriyābyākate khandhe assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. (3)

Adhipati

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā, taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—kusalādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā, taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—kusalādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena

paccayo. (3)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—kusalādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—akusalādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—akusalādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa adhipati paccayena paccayo. Sahajātādhipati—akusalādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Nibbānaṃ phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—vipākābyākatakiriyādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... vipākābyākate kiriyābyākate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (3)

Anantara

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā kusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—kusalaṃ vuṭṭhānassa ... maggo phalassa ... anulomaṃ sekkhāya phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakusalaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā akusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—akusalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vipākābyākatānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... arahato anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakiriyaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā kusalānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā akusalānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantara

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo—purimā purimā kusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ khandhānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa samanantarapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa samanantarapaccayena

paccayo—kusalaṃ vuṭṭhānassa ... maggo phalassa ... anulomaṃ sekkhāya phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakusalaṃ phalasamāpattiyā samanantarapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo—purimā purimā akusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ khandhānaṃ samanantarapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo—akusalaṃ vuṭṭhānassa samanantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo—purimā purimā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vipākābyākatānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... arahato anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakiriyaṃ phalasamāpattiyā samanantarapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo—āvajjanā kusalānaṃ khandhānaṃ samanantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo—āvajjanā akusalānaṃ khandhānaṃ samanantarapaccayena paccayo. (3)

Sahajāta

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—kusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo— kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—akusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—vipākābyākato kiriyābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa sahajātapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa sahajātapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Bāhiraṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa sahajātapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Āhārasamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ

mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa sahajātapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa sahajātapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa sahajātapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Kusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— kusalā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Akusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— akusalā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Aññamaññā

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa aññamaññapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa aññamaññapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo— vipākābyākato kiriyābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa aññamaññapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākato

eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa aññamaññapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ aññamaññapaccayena paccayo; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Nissaya

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—kusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo— kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—akusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhā-

naṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vipākābyākato kiriyābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa kaṭattā ca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa nissayapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa nissayapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ nissayapaccayena paccayo. Mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ, kaṭattārūpānaṃ, upādārūpānaṃ nissayapaccayena paccayo; bāhiraṃ … āhārasamuṭṭhānaṃ … utusamuṭṭhānaṃ … asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa nissayapaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ nissayapaccayena paccayo. Mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ, upādārūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa nissayapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ … pe … ghānāyatanaṃ … pe … jivhāyatanaṃ … pe … kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa nissayapaccayena paccayo. Vatthu vipākābyākatānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo.

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu kusalānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu akusalānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (3)

Kusalo ca abyākato ca dhammā kusalassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— kusalo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ca vatthu ca ekassa khandhassa nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Kusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— kusalā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Akusalo ca abyākato ca dhammā akusalassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— akusalo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Tayo khandhā ca vatthu ca ekassa khandhassa nissayapaccayena paccayo. Dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Akusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— akusalā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Upanissaya

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā, taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti.

Anantarūpanissayo—purimā purimā kusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Sīlaṃ ... pe ... sutaṃ ... pe ... cāgaṃ ... pe ... paññaṃ upanissaya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ

uppādeti. Saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya upanissayapaccayena paccayo.

Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyassa jhānassa parikammaṃ dutiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Tatiyassa jhānassa parikammaṃ tatiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Catutthassa jhānassa parikammaṃ catutthassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Ākāsānañcāyatanassa parikammaṃ ākāsānañcāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Viññāṇañcāyatanassa parikammaṃ viññāṇañcāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanassa parikammaṃ ākiñcaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyaṃ jhānaṃ tatiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Tatiyaṃ jhānaṃ catutthassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. Catutthaṃ jhānaṃ ākāsānañcāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Viññāṇañcāyatanaṃ ākiñcaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Dibbassa cakkhussa parikammaṃ dibbassa cakkhussa upanissayapaccayena paccayo. Dibbāya sotadhātuyā parikammaṃ dibbāya sotadhātuyā upanissayapaccayena paccayo. Iddhividhañāṇassa parikammaṃ iddhividhañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Cetopariyañāṇassa parikammaṃ cetopariyañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Pubbenivāsānussatiñāṇassa parikammaṃ pubbenivāsānussatiñāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Yathākammupagañāṇassa parikammaṃ yathākammupagañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Dibbacakkhu dibbāya sotadhātuyā upanissayapaccayena paccayo. Dibbasotadhātu iddhividhañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Iddhividhañāṇaṃ cetopariyañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Cetopariyañāṇaṃ pubbenivāsānussatiñāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Pubbenivāsānussatiñāṇaṃ yathākammupagañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Yathākammūpagañāṇaṃ anāgataṃsañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa mag-

gassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyassa maggassa parikammaṃ dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Tatiyassa maggassa parikammaṃ tatiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyo maggo tatiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Sekkhā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassanti. Maggo sekkhānaṃ atthappaṭisambhidāya, dhammappaṭisambhidāya, niruttippaṭisambhidāya, paṭibhānappaṭisambhidāya, ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo akusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati.

Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sīlaṃ ... pe ... sutaṃ ... pe ... cāgaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhati.

Anantarūpanissayo—kusalaṃ vuṭṭhānassa ... maggo phalassa ... anulomaṃ sekkhāya phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsatanakusalaṃ phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Sīlaṃ ... pe ... sutaṃ ... pe

... cāgaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Kusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. Arahā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassati. Maggo arahato atthappaṭisambhidāya, dhammappaṭisambhidāya, niruttippaṭisambhidāya, paṭibhānappaṭisambhidāya, ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. Maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati.

Anantarūpanissayo—purimā purimā akusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati, adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, pharusaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati, nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti, mātaraṃ jīvitā voropeti, pitaraṃ jīvitā voropeti, arahantaṃ jīvitā voropeti, duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādeti, saṃghaṃ bhindati. Dosaṃ upanissāya ... pe ... mohaṃ upanissāya ... pe ... mānaṃ upanissāya ... pe ... diṭṭhiṃ upanissāya ... pe ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Pāṇātipāto pāṇātipātassa upanissayapaccayena paccayo. Pāṇātipāto adinnādānassa ... pe ... kāmesumicchācārassa ... pe ... musāvādassa ... pe ... pisuṇāya vācāya ... pe ... pharusāya vācāya ... pe ... samphappalāpassa ... pe ... abhijjhāya ... pe ... byāpādassa ... pe ... micchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. Adinnādānaṃ adinnādānassa ... kāmesumicchācārassa ... musāvādassa ... (saṃkhittaṃ) micchādiṭṭhiyā ...

pāṇātipātassa upanissayapaccayena paccayo. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) Kāmesumicchācāro ... pe ... musāvādo ... pe ... pisuṇavācā ... pe ... pharusavācā ... pe ... samphappalāpo ... pe ... abhijjhā ... pe ... byāpādo ... pe ... micchādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. Micchādiṭṭhi pāṇātipātassa ... adinnādānassa ... kāmesumicchācārassa ... musāvādassa ... pisuṇāya vācāya ... pharusāya vācāya ... samphappalāpassa ... abhijjhāya ... byāpādassa upanissayapaccayena paccayo. Mātughātikammaṃ mātughātikammassa upanissayapaccayena paccayo. Mātughātikammaṃ pitughātikammassa upanissaya ... pe ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ... saṃghabhedakammassa ... niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. Pitughātikammaṃ pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ... saṃghabhedakammassa ... niyatamicchādiṭṭhiyā ... mātughātikammassa upanissayapaccayena paccayo. Arahantaghātikammaṃ arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ... pe ... ruhiruppādakammaṃ ruhiruppādakammassa ... pe ... saṃghabhedakammaṃ saṃghabhedakammassa ... pe ... niyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. Niyatamicchādiṭṭhi mātughātikammassa upanissaya ... pe ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ... saṃghabhedakammassa upanissayapaccayena paccayo. (Cakkaṃ kātabbaṃ.) (1)

Akusalo dhammo kusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Dosaṃ ... pe ... mohaṃ ... pe ... mānaṃ ... pe ... diṭṭhiṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. Pāṇaṃ hantvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Adinnaṃ ādiyitvā ... pe ... musā bhaṇitvā ... pe ... pisuṇaṃ bhaṇitvā ... pe ... pharusaṃ bhaṇitvā ... pe ... samphaṃ

palapitvā ... pe ... sandhiṃ chinditvā ... pe ... nillopaṃ haritvā ... pe ... ekāgārikaṃ karitvā ... pe ... paripanthe ṭhatvā ... pe ... paradāraṃ gantvā ... pe ... gāmaghātaṃ karitvā ... pe ... nigamaghātaṃ karitvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Mātaraṃ jīvitā voropetvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Pitaraṃ jīvitā voropetvā ... pe ... arahantaṃ jīvitā voropetvā ... pe ... duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādetvā ... pe ... saṃghaṃ bhinditvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. (2)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Anantarūpanissayo—akusalaṃ vuṭṭhānassa upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Dosaṃ ... pe ... mohaṃ ... pe ... mānaṃ ... pe ... diṭṭhiṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Akusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—arahā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nibbānaṃ phalassa upanissayapaccayena paccayo.

Anantarūpanissayo—purimā purimā vipākābyākatā, kiriyābyākatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vipākābyākatānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... arahato anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakiriyaṃ phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa

dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Utu kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Bhojanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo.

Arahā kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassati. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassati. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—sekkhā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa ... vodānassa ... maggassa upanissayapaccayena paccayo.

Anantarūpanissayo—āvajjanā kusalānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.

Ārammaṇūpanissayo—cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinan-

dati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ ... pe ... vipākābyākate kiriyābyākate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati.

Anantarūpanissayo—āvajjanā akusalānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati, adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, pharusaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati, nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti, mātaraṃ jīvitā voropeti, pitaraṃ jīvitā voropeti, arahantaṃ jīvitā voropeti, duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādeti, saṃghaṃ bhindati.

Kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... utuṃ ... pe ... bhojanaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... (Saṃkhittaṃ.) Saṃghaṃ bhindati.

Kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ.

Ārammaṇapurejātaṃ—arahā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati. Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇassa ... pe ... rasāyatanaṃ jivhāviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo.

Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇassa ... pe ... jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthu vipākābyākatā-

naṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ.

Ārammaṇapurejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti. Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passanti. Dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti.

Vatthupurejātaṃ—vatthu kusalānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati.

Vatthupurejātaṃ—vatthu akusalānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā kusalā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā akusalā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā kusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulo-

maṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā akusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā kiriyābyākatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa kammapaccayena paccayo—kusalā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—kusalā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—kusalā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— kusalā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa kammapaccayena paccayo—akusalā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—akusalā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—akusalā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— akusalā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—vipākābyākatā kiriyābyākatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ, cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhā-

naṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Cetanā vatthussa kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Āhāra

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—kusalā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—kusalā āhārā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo— kusalā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—akusalā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—akusalā āhārā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo— akusalā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—vipākābyākatā kiriyābyākatā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa

āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriya

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—kusalā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—kusalā indriyā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo— kusalā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—akusalā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—akusalā indriyā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—akusalā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—vipākābyākatā kiriyābyākatā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. Sotindriyaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... ghānindriyaṃ ghānaviññāṇassa ... pe ... jivhindriyaṃ jivhāviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhāna

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—kusalāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—kusalāni jhānaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo.

(2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo— kusalāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—akusalāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—akusalāni jhānaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo— akusalāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—vipākābyākatāni kiriyābyākatāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (1)

Magga

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa maggapaccayena paccayo—kusalāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa maggapaccayena paccayo—kusalāni maggaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa maggapaccayena paccayo— kusalāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa maggapaccayena paccayo—akusalāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa maggapaccayena paccayo—akusalāni maggaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa maggapaccayena paccayo— akusalāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa maggapaccayena paccayo—vipākābyākatāni kiriyābyākatāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (1)

Sampayutta

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sampayuttapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sampayuttapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo— vipākābyākato kiriyābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sampayuttapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sampayuttapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. (1)

Vippayutta

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—kusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—kusalā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—akusalā khandhā cit-

tasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—akusalā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākatā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu vipākābyākatānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu kusalānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu akusalānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa atthipaccayena paccayo—kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—kusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—kusalā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— kusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena

paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa atthipaccayena paccayo—akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—akusalā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—akusalā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— akusalo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—vipākābyākato kiriyābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākābyākato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa atthipaccayena paccayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Bāhiraṃ … āhārasamuṭṭhānaṃ … utusamuṭṭhānaṃ … asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa atthipaccayena pac-

cayo. Dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo. Mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo.

Purejātaṃ—arahā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati ... sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati; dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇassa ... pe ... jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Vatthu vipākābyākatānaṃ kiriyābyākatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākābyākatā kiriyābyākatā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti ... sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, dibbena cakkhunā rūpaṃ passanti, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti. Vatthu kusalānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ assādeti, abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... pe ... jivhaṃ ... pe ... kāyaṃ ... pe ... rūpe ... pe ... sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ assādeti, abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthu akusalānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Kusalo ca abyākato ca dhammā kusalassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—kusalo eko khandho

ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Kusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—kusalā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—kusalā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā kusalā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Akusalo ca abyākato ca dhammā akusalassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—akusalo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ca vatthu ca ekassa khandhassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Akusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—akusalā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—akusalā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—akusalā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthi

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa natthipaccayena paccayo—purimā purimā kusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ khandhānaṃ natthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā anantarapaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Vigata

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa vigatapaccayena paccayo—purimā purimā kusalā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ khandhānaṃ vigatapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā anantarapaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Avigata

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa avigatapaccayena paccayo—kusalo

eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ avigatapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa avigatapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ avigatapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā atthipaccayaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Pañhāvārassa vibhaṅgo.

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Hetusabhāga

Hetupaccayā adhipatiyā cattāri, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, vipāke ekaṃ, indriye cattāri, magge cattāri, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta. (11)

Hetusāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti tīṇi. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Hetu sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Hetu sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyamaggaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti cattāri. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya indriya magga atthi avigatanti dve. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Hetu sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—4]

Hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya magga atthi avi-

gatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta nissaya vipākaindriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-indriya-maggaghaṭanā

Hetādhipati sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti cattāri. Hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Hetādhipati sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—3]

Hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti ekaṃ. Hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Hetumūlakaṃ.

Ārammaṇasabhāga

Ārammaṇapaccayā adhipatiyā satta, nissaye tīṇi, upanissaye satta, purejāte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (7)

Ārammaṇaghaṭanā

Ārammaṇādhipati upanissayanti satta. Ārammaṇa purejāta atthi avigatanti tīṇi. Ārammaṇa nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Ārammaṇādhipati upanissaya purejāta atthi avigatanti ekaṃ. Ārammaṇādhipati nissaya upanissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti ekaṃ.

Ārammaṇamūlakaṃ.

Adhipatisabhāga

Adhipatipaccayā hetuyā cattāri, ārammaṇe satta, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye aṭṭha, upanissaye satta, purejāte ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte cattāri, atthiyā aṭṭha, avigate aṭṭha. (15)

Adhipatimissakaghaṭanā

Adhipati atthi avigatanti aṭṭha. Adhipati nissaya atthi avigatanti aṭṭha. Adhipati nissaya vippayutta atthi avigatanti cattāri.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Adhipati ārammaṇūpanissayanti satta. Adhipati ārammaṇūpanis-

saya purejāta atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati ārammaṇa nissaya upanissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti ekaṃ.

Sahajātachandādhipatighaṭanā

Adhipati sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Adhipati sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Adhipati sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Adhipati sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Cittādhipatighaṭanā

Adhipati sahajāta nissaya āhāra indriya atthi avigatanti satta. Adhipati sahajāta aññamaññā nissaya āhāra indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Adhipati sahajāta nissaya āhāra indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Adhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra indriya atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Vīriyādhipatighaṭanā

Adhipati sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti satta. Adhipati sahajāta aññamaññā nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Adhipati sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi vigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Vīmaṃsādhipatighaṭanā

Adhipati hetu sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti cattāri. Adhipati hetu sahajāta aññamaññā nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Adhipati hetu sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—3]

Adhipati hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka in-

driya magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Adhipati hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Adhipatimūlakaṃ.

Anantarasabhāga

Anantarapaccayā samanantare satta, upanissaye satta, āsevane tīṇi, kamme ekaṃ, natthiyā satta, vigate satta. (6)

Anantaraghaṭanā

Anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti satta. Anantara samanantara upanissaya āsevana natthi vigatanti tīṇi. Anantara samanantara upanissaya kamma natthi vigatanti ekaṃ.

Anantaramūlakaṃ.

Samanantarasabhāga

Samanantarapaccayā anantare satta, upanissaye satta, āsevane tīṇi, kamme ekaṃ, natthiyā satta, vigate satta. (6)

Samanantaraghaṭanā

Samanantara anantara upanissaya natthi vigatanti satta. Samanantara anantara upanissaya āsevana natthi vigatanti tīṇi. Samanantara anantara upanissaya kamma natthi vigatanti ekaṃ.

Samanantaramūlakaṃ.

Sahajātasabhāga

Sahajātapaccayā hetuyā satta, adhipatiyā satta, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā nava, avigate nava. (14)

Sahajātaghaṭanā

Sahajāta nissaya atthi avigatanti nava. Sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti tīṇi. Sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Sahajāta aññamaññe nissaya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Avipāka—5]

Sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sahajātamūlakaṃ.

Aññamaññasabhāga

Aññamaññapaccayā hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, nissaye tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte ekaṃ, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (14)

Aññamaññaghaṭanā

Aññamañña sahajāta nissaya atthi avigatanti tīṇi. Aññamañña sahajāta nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Aññamañña sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Avipāka—3]

Aññamañña sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Aññamañña sahajāta nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Aññamañña sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Aññamaññamūlakaṃ.

Nissayasabhāga

Nissayapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā aṭṭha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, upanissaye ekaṃ, purejāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, avigate terasa. (17)

Nissayamissakaghaṭanā

Nissaya atthi avigatanti terasa. Nissaya adhipati atthi avigatanti aṭṭha. Nissaya indriya atthi avigatanti satta. Nissaya vippayutta atthi avigatanti pañca. Nissaya adhipati vippayutta atthi avigatanti cattāri. Nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Nissaya ārammaṇa purejāta vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Nissaya ārammaṇādhipati upanissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Nissaya purejāta indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Nissaya sahajāta atthi avigatanti nava. Nissaya sahajāta aññamañña atthi avigatanti tīṇi. Nissaya sahajāta aññamañña sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Nissaya sahajāta vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Nissaya sahajāta aññamañña vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Avipāka—5]

Nissaya sahajāta vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Nissaya sahajāta

aññamaññaṃ vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Nissaya sahajāta aññamaññaṃ vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Nissaya sahajāta vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Nissaya sahajāta aññamaññaṃ vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Nissayamūlakaṃ.

Upanissayasabhāga

Upanissayapaccayā ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, nissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane tīṇi, kamme dve, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā satta, vigate satta, avigate ekaṃ. (13)

Upanissayaghaṭanā

Upanissaya ārammaṇādhipatīti satta. Upanissaya ārammaṇādhipati purejāta atthi avigatanti ekaṃ. Upanissaya ārammaṇādhipati nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Upanissaya anantara samanantara natthi vigatanti satta. Upanissaya anantara samanantara āsevana natthi vigatanti tīṇi. Upanissaya kammanti dve. Upanissaya anantara samanantara kamma natthi vigatanti ekaṃ.

Upanissayamūlakaṃ.

Purejātasabhāga

Purejātapaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (8)

Purejātaghaṭanā

Purejāta atthi avigatanti tīṇi. Purejāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Purejāta ārammaṇa atthi avigatanti tīṇi. Purejāta ārammaṇa nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. Purejāta ārammaṇādhipati upanissaya atthi avigatanti ekaṃ. Purejāta ārammaṇādhipati nissaya upanissaya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Purejāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ.

Purejātamūlakaṃ.

Pacchājātasabhāga

Pacchājātapaccayā vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (3)

Pacchājātaghaṭanā

Pacchājāta vippayutta atthi avigatanti tīṇi.

Pacchājātamūlakaṃ.

Āsevanasabhāga

Āsevanapaccayā anantare tīṇi, samanantare tīṇi, upanissaye tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi. (5)

Āsevanaghaṭanā

Āsevana anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti tīṇi.

Āsevanamūlakaṃ.

Kammasabhāga

Kammapaccayā anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, upanissaye dve, vipāke ekaṃ, āhāre satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate satta. (14)

Kammapakiṇṇakaghaṭanā

Kamma upanissayanti dve. Kamma anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Kamma sahajāta nissaya āhāra atthi avigatanti satta. Kamma sahajāta aññamaññe nissaya āhāra atthi avigatanti tīṇi. Kamma sahajāta aññamaññe nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Kamma sahajāta nissaya āhāra vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Kamma sahajāta nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti ekaṃ. Kamma sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti ekaṃ. Kamma sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Kamma sahajāta nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Kamma sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Kammamūlakaṃ.

Vipākasabhāga

Vipākapaccayā hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (14)

Vipākaghaṭanā

Vipāka sahajāta nissaya atthi avigatanti ekaṃ. Vipāka sahajātaaññamaññe nissaya atthi avigatanti ekaṃ. Vipāka sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Vipāka sahajāta nissaya

vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Vipāka sahajāta aññamañña nissaya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ.

Vipākamūlakaṃ.

Āhārasabhāga

Āhārapaccayā adhipatiyā satta, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, kamme satta, vipāke ekaṃ, indriye satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta. (11)

Āhāramissakaghaṭanā

Āhāra atthi avigatanti satta.

Sahajātasāmaññaghaṭanā

Āhāra sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Āhāra sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Āhārasahajāta aññamañña nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sakammaghaṭanā

Āhāra sahajāta nissaya kamma atthi avigatanti satta. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta nissaya kamma vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Āhāra sahajāta nissaya kamma vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta nissaya kamma vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyaghaṭanā

Āhāra sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti satta. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya indriya atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra

sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Āhāra sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-indriyaghaṭanā

Āhārādhipati sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti satta. Āhārādhipati sahajāta aññamaññā nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhārādhipati sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Āhārādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Āhārādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Āhārādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Āhāramūlakaṃ.

Indriyasabhāga

Indriyapaccayā hetuyā cattāri, adhipatiyā satta, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, purejāte ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta. (14)

Indriyamissakaghaṭanā

Indriya atthi avigatanti satta. Indriya nissaya atthi avigatanti satta. Indriya nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Indriya nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti ekaṃ.

Sahajāta-sāmaññaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya

sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Samaggaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya magga atthi avigatanti satta. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya magga atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sajhānaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya jhāna atthi avigatanti satta. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta nissaya jhāna vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sajhāna-maggaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya jhāna magga atthi avigatanti satta. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna magga atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta nissaya jhāna magga vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta nissaya vipāka

jhāna magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sāhāraghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya āhāra atthi avigatanti satta. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya āhāra atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta nissaya āhāra vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-āhāraghaṭanā

Indriyādhipati sahajāta nissaya āhāra atthi avigatanti satta. Indriyādhipati sahajāta aññamaññā nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriyādhipati sahajāta nissaya āhāra vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Indriyādhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti ekaṃ. Indriyādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriyādhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Sādhipati-maggaghaṭanā

Indriyādhipati sahajāta nissaya magga atthi avigatanti satta. Indriyādhipati sahajāta aññamaññā nissaya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriyādhipati sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Indriyādhipati sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriyādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriyādhipati sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Sahetu-maggaghaṭanā

Indriya hetu sahajāta nissaya magga atthi avigatanti cattāri. Indriya hetu sahajāta aññamaññā nissaya magga atthi avigatanti dve.

Indriya hetu sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Indriya hetu sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—4]

Indriya hetu sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya hetu sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sahetu-adhipati-maggaghaṭanā

Indriya hetādhipati sahajāta nissaya magga atthi avigatanti cattāri. Indriya hetādhipati sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Indriya hetādhipati sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—3]

Indriya hetādhipati sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Indriya hetādhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Indriya hetādhipati sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Indriyamūlakaṃ.

Jhānasabhāga

Jhānapaccayā sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, vipāke ekaṃ, indriye satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta. (10)

Sāmaññaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti satta. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya indriya atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Samaggaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya magga atthi avigatanti satta. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya magga atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriya-maggaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti satta. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya indriya magga atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Jhānamūlakaṃ.

Maggasabhāga

Maggapaccayā hetuyā cattāri, adhipatiyā satta, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, vipāke ekaṃ, indriye satta, jhāne satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta. (12)

Maggasāmaññaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Magga sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti satta. Magga sahajāta aññamaññe nissaya indriya atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamaññe nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sajhānaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya jhāna atthi avigatanti satta. Magga sahajāta aññamaññe nissaya jhāna atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamaññe nissaya jhāna sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta nissaya jhāna vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamaññe nissaya vipāka jhāna sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti

ekaṃ. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriya-jhānaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya indriya jhāna atthi avigatanti satta. Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya jhāna atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya jhāna sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta nissaya indriya jhāna vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka indriya jhāna atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta nissaya vipāka indriya jhāna vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-indriyaghaṭanā

Maggādhipati sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti satta. Maggādhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Maggādhipati sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—3]

Maggādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Maggādhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Maggādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Sahetu-indriyaghaṭanā

Magga hetu sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti cattāri. Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya indriya atthi avigatanti dve. Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti dve. Magga hetu sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—4]

Magga hetu sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga hetu sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga hetu sahajāta

aññamaññā nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5]

Sahetādhipati-indriyaghaṭanā

Magga hetādhipati sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti cattāri. Magga hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti dve. Magga hetādhipati sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti dve. [Avipāka—3]

Magga hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti ekaṃ. Magga hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti ekaṃ. Magga hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—3]

Maggamūlakaṃ.

Sampayuttasabhāga

Sampayuttapaccayā hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (13)

Sampayuttaghaṭanā

Sampayutta sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—1]

Sampayutta sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka— 1]

Sampayuttamūlakaṃ.

Vippayuttasabhāga

Vippayuttapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye pañca, upanissaye ekaṃ, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca. (17)

Vippayuttamissakaghaṭanā

Vippayutta atthi avigatanti pañca. Vippayutta nissaya atthi avigatanti pañca. Vippayuttādhipati nissaya atthi avigatanti cattāri. Vippayutta nissaya indriya atthi avigatanti tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Vippayutta pacchājāta atthi avigatanti tīṇi. Vippayutta nissaya purejāta atthi avigatanti tīṇi. Vippayutta ārammaṇa nissaya purejāta atthi avigatanti tīṇi. Vippayutta ārammaṇādhipati nissaya upanissaya purejāta atthi avigatanti ekaṃ. Vippayutta nissaya purejāta indriya

atthi avigatanti ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Vippayutta sahajāta nissaya atthi avigatanti tīṇi. Vippayutta sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti ekaṃ. [Avipāka—2]

Vippayutta sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. Vippayutta sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—2]

Vippayuttamūlakaṃ.

Atthisabhāga

Atthipaccayā hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā aṭṭha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye ekaṃ, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, avigate terasa. (18)

Atthimissakaghaṭanā

Atthi avigatanti terasa. Atthi nissaya avigatanti terasa. Atthi adhipati avigatanti aṭṭha. Atthi adhipati nissaya avigatanti aṭṭha. Atthi āhāra avigatanti satta. Atthi indriya avigatanti satta. Atthi nissaya indriya avigatanti satta. Atthi vippayutta avigatanti pañca. Atthi nissaya vippayutta avigatanti pañca. Atthi adhipati nissaya vippayutta avigatanti cattāri. Atthi nissaya indriya vippayutta avigatanti tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Atthi pacchājāta vippayutta avigatanti tīṇi. Atthi purejāta avigatanti tīṇi. Atthi nissaya purejāta vippayutta avigatanti tīṇi. Atthi ārammaṇa purejāta avigatanti tīṇi. Atthi ārammaṇa nissaya purejāta vippayuttaṃ avigatanti tīṇi. Atthi ārammaṇādhipati upanissaya purejāta avigatanti ekaṃ. Atthi ārammaṇādhipati nissaya upanissaya purejāta vippayutta avigatanti ekaṃ. Atthi nissaya purejāta indriya vippayutta avigatanti ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Atthi sahajāta nissaya avigatanti nava. Atthi sahajāta aññamaññā nissaya avigatanti tīṇi. Atthi sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta avigatanti tīṇi. Atthi sahajāta nissaya vippayutta avigatanti tīṇi. Atthi sahajāta aññamaññā nissaya vippayutta avigatanti ekaṃ. [Avipāka—5]

Atthi sahajāta nissaya vipāka avigatanti ekaṃ. Atthi sahajāta aññā-

mañña nissaya vipāka avigatanti ekaṃ. Atthi sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta avigatanti ekaṃ. Atthi sahajāta nissaya vipāka vippayutta avigatanti ekaṃ. Atthi sahajāta aññamañña nissaya vipāka vippayutta avigatanti ekaṃ. [Savipāka— 5]

Atthimūlakaṃ.

Natthisabhāga

Natthipaccayā anantare satta, samanantare satta, upanissaye satta, āsevane tīṇi, kamme ekaṃ, vigate satta. (6)

Natthighaṭanā

Natthi anantara samanantara upanissaya vigatanti satta. Natthi anantara samanantara upanissaya āsevana vigatanti tīṇi. Natthi anantara samanantara upanissaya kamma vigatanti ekaṃ.

Natthimūlakaṃ.

Vigatasabhāga

Vigatapaccayā anantare satta, samanantare satta, upanissaye satta, āsevane tīṇi, kamme ekaṃ, natthiyā satta. (6)

Vigataghaṭanā

Vigata anantara samanantara upanissaya natthīti satta. Vigata anantara samanantara upanissaya āsevana natthīti tīṇi. Vigata anantara samanantara upanissaya kamma natthīti ekaṃ.

Vigatamūlakaṃ.

Avigatasabhāga

Avigatapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā aṭṭha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye ekaṃ, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa. (18)

Avigatamissakaghaṭanā

Avigata atthīti terasa. Avigata nissaya atthīti terasa. Avigata adhipati atthīti aṭṭha. Avigatādhipati nissaya atthīti aṭṭha. Avigata āhāra atthīti satta. Avigata indriya atthīti satta. Avigata nissaya indriya atthīti satta. Avigata vippayutta atthīti pañca. Avigata nissaya vippayutta atthīti pañca. Avigata adhipati nissaya vippayutta atthīti cattāri. Avigata nissaya indriya vippayutta atthīti tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Avigata pacchājāta vippayutta atthīti tīṇi. Avigata purejāta atthīti tīṇi. Avigata nissaya purejāta vippayutta atthīti tīṇi. Avigata ārammaṇa purejāta atthīti tīṇi. Avigata ārammaṇa nissaya purejāta vippayutta atthīti tīṇi. Avigata ārammaṇādhipati upanissaya purejāta atthīti ekaṃ. Avigata ārammaṇādhipati nissaya upanissaya purejāta vippayutta atthīti ekaṃ. Avigata nissaya purejāta indriya vippayutta atthīti ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Avigata sahajāta nissaya atthīti nava. Avigata sahajāta aññamaññā nissaya atthīti tīṇi. Avigata sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta atthīti tīṇi. Avigata sahajāta nissaya vippayutta atthīti tīṇi. Avigata sahajāta aññamaññā nissaya vippayutta atthīti ekaṃ. [Avipāka—5]

Avigata sahajāta nissaya vipāka atthīti ekaṃ. Avigata sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthīti ekaṃ. Avigata sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthīti ekaṃ. Avigata sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthīti ekaṃ. Avigata sahajāta aññamaññā nissaya vipāka vippayutta atthīti ekaṃ. [Savipāka—5]

Avigatamūlakaṃ. Pañhāvārassa anulomagaṇanā.

Paccanīyuddhāra

Kusalo dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Kusalo dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Kusalo dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo.

Kusalo dhammo kusalassa ca abyākatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Akusalo dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Akusalo dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Akusalo dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo

... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo.

Akusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Abyākato dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo.

Abyākato dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo.

Abyākato dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Kusalo ca abyākato ca dhammā kusalassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ.

Kusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Akusalo ca abyākato ca dhammā akusalassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ.

Akusalo ca abyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Pañhāvārassa paccanīyuddhāraṃ.

1.2.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa, naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye pannarasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe pannarasa, naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye pannarasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye terasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava ... pe ....

Chakka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye terasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava.

Sattaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Aṭṭhaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Navaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissaye pañca, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, na jhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Dasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejāte pañca, napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate dve.

Ekādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate dve.

Dvādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā ... pe ... napurejātapaccayā napac-

chājātapaccayā naāsevane tīṇi, nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve ... pe ....

Cuddasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Sattarasaka (sāhāra)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā najhānapaccayā namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Ekavīsaka (sāhāra)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... naāhārapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigate ekaṃ.

Soḷasaka (saindriya)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naindriyapaccayā najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Ekavīsaka (saindriya)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigate ekaṃ.

Nahetumūlakaṃ.

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā nahetuyā pannarasa, naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye terasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pan-

narasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, no avigate nava ... pe ....

Sattaka

Naārammaṇapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Naārammaṇamūlakaṃ.

Naadhipatyādi

Naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ...

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nasahajātaduka

Nasahajātapaccayā nahetuyā ekādasa, naārammaṇe ekādasa, naadhipatiyā ekādasa, naanantare ekādasa, nasamanantare ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye ekādasa, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Nasahajātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekādasa, naanantare ekādasa, nasamanantare ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Nasahajātapaccayā nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nasahajātamūlakaṃ.

Naaññamaññaduka

Naaññamaññapaccayā nahetuyā ekādasa, naārammaṇe ekādasa, naadhipatiyā ekādasa, naanantare ekādasa, nasamanantare ekādasa, nasahajāte ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye ekādasa, napurejāte ekādasa, napacchājāte ekādasa, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Naaññamaññapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekādasa, naanantare ekādasa, nasamanantare ekādasa, nasahajāte ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte ekādasa, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Aṭṭhaka

Naaññamaññapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naaññamaññamūlakaṃ.

Nanissayaduka

Nanissayapaccayā nahetuyā ekādasa, naārammaṇe ekādasa, naadhipatiyā ekādasa, naanantare ekādasa, nasamanantare ekādasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, naupanissaye ekādasa, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne

ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Nanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā ekādasa, naanantare ekādasa, nasamanantare ekādasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, naupanissaye pañca, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Nanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā naupanissayapaccayā napurejāte pañca, napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nanissayamūlakaṃ.

Naupanissayaduka

Naupanissayapaccayā nahetuyā pannarasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Naupanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye pañca, napurejāte nava, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa,

nasampayutte satta, navippayutte pañca, noatthiyā dve, nonatthiyā terasa, novigate terasa, noavigate dve ... pe ....

Aṭṭhaka

Naupanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññe satta, nanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate dve.

Navaka

Naupanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissaye pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate dve.

Dasaka

Naupanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā napurejāte pañca, napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naupanissayamūlakaṃ.

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye terasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā terasa, novigate terasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye nava, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā terasa, novigate terasa, noavigate nava ... pe ....

Aṭṭhaka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye pañca, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissaye pañca, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre ekādasa, naindriye ekādasa, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Ekādasaka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātamūlakaṃ.

Napacchājātaduka

Napacchājātapaccayā nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa, naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pan-

narasa, nasahajāte nava, naaññamaññe ekādasa, nanissaye nava, naupanissaye pannarasa, napurejāte terasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte nava, naaññamaññe ekādasa, nanissaye nava, naupanissaye terasa, napurejāte terasa, naāsevane pannarasa, nakamme pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava ... pe ....

Aṭṭhaka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññe nava, nanissaye nava, naupanissaye pañca, napurejāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava.

Ekādasaka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi,

nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājātamūlakaṃ. Naāsevanapaccayā .... (Yathā nahetupaccayā, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Nakammaduka

Nakammapaccayā nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa, naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye pannarasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa, navipāke pannarasa, naāhāre pannarasa, naindriye pannarasa, najhāne pannarasa, namagge pannarasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā pannarasa ... pe ... naupanissaye terasa, napurejāte terasa, napacchājāte pannarasa ... pe ... noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nanissayapaccayā naupanissaye pañca, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa ... pe ... noavigate nava.

Ekādasaka

Nakammapaccayā nahetupaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā napurejāte pañca, napacchājāte ekaṃ, naāsevane pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā pañca, novigate pañca ... pe ....

Terasaka

Nakammapaccayā nahetupaccayā ... pe ... napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navipākapaccayā .... Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Naāhāraduka

Naāhārapaccayā nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa,

naadhipatiyā pannarasa, naanantare pannarasa, nasamanantare pannarasa, nasahajāte ekādasa, naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye pannarasa, napurejāte terasa ... pe ... noavigate nava ... pe ....

Catukka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā pannarasa ... pe ... naupanissaye terasa ... pe ... noavigate nava ... pe ....

Aṭṭhaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nasahajātapaccayā naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naindriye nava, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nanissayapaccayā naupanissaye pañca, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naindriye nava, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Ekādasaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā napurejāte pañca, napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naindriye tīṇi, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate dve ... pe ....

Terasaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā ... pe ... napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevane tīṇi, nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi, naindriye dve, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve ... pe ....

Pannarasaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā ... pe ... napacchājātapaccayā naā-

sevanapaccayā nakammapaccayā navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Aṭṭhārasaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naindriyaduka

Naindriyapaccayā nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa ... pe ... noavigate nava ... pe ....

Catukka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā pannarasa ... pe ... naupanissaye terasa ... pe ... noavigate nava ... pe ....

Aṭṭhaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nasahajātapaccayā naaññamaññe ekādasa, nanissaye ekādasa, naupanissaye satta, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre nava, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nanissayapaccayā naupanissaye pañca, napurejāte ekādasa, napacchājāte nava, naāsevane ekādasa, nakamme ekādasa, navipāke ekādasa, naāhāre nava, najhāne ekādasa, namagge ekādasa, nasampayutte ekādasa, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa, noavigate nava.

Ekādasaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā napurejāte pañca, napacchājāte tīṇi, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre tīṇi. (Kātabbaṃ.)

Terasaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā ... pe ... napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevane tīṇi, nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi, naāhāre dve, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve ... pe ....

Pannarasaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ ... pe ....

Ekavīsaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Najhānapaccayā ... namaggapaccayā ....

Yathā nahetumūlakaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nasampayuttapaccayā ....

Yathā naaññamaññamūlakaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamaññe nava, nanissaye nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamaññe nava, nanissaye nava, naupanissaye pañca, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava ... pe ....

Dasaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissaye tīṇi, napurejāte nava ... pe ... noavigate nava.

Ekādasaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ

saṃkhittaṃ) nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve ... pe ....

Aṭṭhārasaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nakammapaccayā navipākapaccayā naindriyapaccayā najhāne ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Noatthiduka

Noatthipaccayā nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naañña-maññe nava, nanissaye nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava ... pe ....

Catukka

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā nava ... pe ... nanissaye nava, naupanissaye dve ... pe ....

Dasaka

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissaye dve, napurejāte nava ... pe ... noavigate nava.

Ekādasaka

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naupanissayapaccayā napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, navipāke dve, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge dve, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve, noavigate dve ... pe ....

Sattarasaka

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naāsevanapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhāne dve ... pe ... noavigate dve ... pe ....

Ekavīsaka

Noatthipaccayā nahetupaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā ... pe ... navippayuttapaccayā nonatthiyā dve, novigate dve, noavigate dve.

Tevīsaka (saupanissaya)

Noatthipaccayā nahetupaccayā ... pe ... novigatapaccayā noavigate dve.

Tevīsaka (sakamma)

Noatthipaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nanissayapaccayā napurejātapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nakammapaccayā ... pe ... novigatapaccayā noavigate nava.

Nonatthiduka

Nonatthipaccayā nahetuyā pannarasa. (Saṃkhittaṃ.) Nonatthiyā ca, novigate ca. (Nahetupaccayasadisaṃ.)

Novigataduka

Novigatapaccayā nahetuyā pannarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Noavigataduka

Noavigatapaccayā nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate nava.

Noavigatapaccayā .... (Noatthipaccayasadisaṃ.)

Pañhāvārassa paccanīyagaṇanā.

1.2.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (19)

Hetusāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte

tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Hetu sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Hetu sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Hetu sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

[Avipāka—4]

Hetu sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā

ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriya-maggaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri, napurejāte cattāri, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cattāri, najhāne cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Hetu sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naaññamaññe dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, nasampayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

[Avipāka—4]

Hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

[Savipāka—5]

Sādhipati-indriya-maggaghaṭanā

Hetādhipati sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri, napurejāte cattāri, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cat-

tāri, najhāne cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Hetādhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Hetādhipati sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naaññamañña dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, nasampayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve. [Avipāka—3]

Hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañña ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetādhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañña ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Hetumūlakaṃ.

Ārammaṇaduka

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamañña nava, nanissaye nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, nain-

driye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava. (23)

Ārammaṇaghaṭanā

Ārammaṇa adhipati upanissayanti nahetuyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate satta.

Ārammaṇa purejāta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Ārammaṇa nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Ārammaṇa adhipati upanissaya purejāta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Ārammaṇa adhipati nissaya upanissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Ārammaṇamūlakaṃ.

Adhipatiduka

Adhipatipaccayā nahetuyā dasa, naārammaṇe satta, naanantare dasa, nasamanantare dasa, nasahajāte satta, naaññamaññe aṭṭha, nanissaye satta, naupanissaye satta, napurejāte dasa, napacchājāte dasa, naāsevane dasa, nakamme dasa, navipāke dasa, naāhāre dasa, naindriye dasa, najhāne dasa, namagge dasa, nasampayutte aṭṭha, navippayutte satta, noatthiyā satta, nonatthiyā dasa, novigate dasa, no avigate satta. (23)

Adhipatimissakaghaṭanā

Adhipati atthi avigatanti nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe satta, naanantare aṭṭha, nasamanantare aṭṭha, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte aṭṭha, naāsevane aṭṭha, nakamme aṭṭha, navipāke aṭṭha, naāhāre aṭṭha, naindriye aṭṭha, najhāne aṭṭha, namagge aṭṭha, nasampayutte cattāri, navippayutte cattāri, nonatthiyā aṭṭha, novigate aṭṭha.

Adhipati nissaya atthi avigatanti nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe satta, naanantare aṭṭha, nasamanantare aṭṭha, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte aṭṭha, naāsevane aṭṭha, nakamme aṭṭha, navipāke aṭṭha, naāhāre aṭṭha, naindriye aṭṭha, najhāne aṭṭha, namagge aṭṭha, nasampayutte cattāri, navippayutte tīṇi, nonatthiyā aṭṭha, novigate aṭṭha.

Adhipati nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cattāri, naindriye cattāri, najhāne cattāri, namagge cattāri, nasampayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Adhipati ārammaṇa upanissayanti nahetuyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate satta.

Adhipati ārammaṇa upanissaya purejāta atthi avigatanti nahetuyā

ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naañña-maññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati ārammaṇa nissaya upanissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajāta-chandādhipatighaṭanā

Adhipati sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Adhipati sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Adhipati sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naañña-maññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navip-payutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Cittādhipatighaṭanā

Adhipati sahajāta nissaya āhāra indriya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamañññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya āhāra indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Adhipati sahajāta nissaya āhāra indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamañññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Adhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka āhāra indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Vīriyādhipatighaṭanā

Adhipati sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Adhipati sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sam-

payutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Vīmaṃsādhipatighaṭanā

Adhipati hetu sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri, napurejāte cattāri, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cattāri, najhāne cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Adhipati hetu sahajāta aññamaññe nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Adhipati hetu sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naaññamaññe dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, nasampayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve. [Avipāka—3]

Adhipati hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ,

nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Adhipati hetu sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Adhipatimūlakaṃ.

Anantaraduka

Anantarapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, noavigate satta. (19)

Anantaraghaṭanā

Anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, noavigate satta.

Anantara samanantara upanissaya āsevana natthi vigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā tīṇi, noavigate tīṇi.

Anantara samanantara upanissaya kamma natthi vigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navip-

payutte ekaṃ, noatthiyā ekaṃ, noavigate ekaṃ.

Anantaramūlakaṃ.

Samanantaraduka

Samanantarapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, noavigate satta. (19)

Samanantaraghaṭanā

Samanantara anantara upanissaya natthi vigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, noavigate satta.

Samanantara anantara upanissaya āsevana natthi vigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā tīṇi, noavigate tīṇi.

Samanantara anantara upanissaya kamma natthi vigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, noatthiyā ekaṃ, noavigate ekaṃ.

Samanantaramūlakaṃ.

Sahajātaduka

Sahajātapaccayā nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe pañca, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi,

nonatthiyā nava, novigate nava. (20)

Sahajātaghaṭanā

Sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naañña-maññe pañca, naupanissaye nava ... pe ... namagge nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā nava, novigate nava.

Sahajāta aññamañña nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naāram-maṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naāram-maṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamañña tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, nain-driye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Sahajāta aññamañña nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naā-sevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, nain-driye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Avipāka—5]

Sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, na āram-maṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañña ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, na-pacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajāta aññamañña nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañña ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajāta aññamañña nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sahajātamūlakaṃ.

Aññamaññaduka

Aññamaññapaccayā nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (19)

Aññamaññaghaṭanā

Aññamañña sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi,

nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Aññamaññā sahajāta nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Aññamaññā sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Avipāka—3]

Aññamaññā sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Aññamaññā sahajāta nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Aññamaññā sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Aññamaññamūlakaṃ.

Nissayaduka

Nissayapaccayā nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā

terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte tīṇi, naañña-maññe satta, naupanissaye terasa, napurejāte nava, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte satta, navippayutte tīṇi, nonatthiyā terasa, novigate terasa. (21)

Nissayamissakaghaṭanā

Nissaya atthi avigatanti nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe satta, naupanissaye terasa, napurejāte nava, na pacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte satta, navippayutte tīṇi, nonatthiyā terasa, novigate terasa.

Nissaya adhipati atthi avigatanti nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe satta, naanantare aṭṭha, nasamanantare aṭṭha, nasahajāte ekaṃ, naañña-maññe cattāri, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte aṭṭha, naāsevane aṭṭha, nakamme aṭṭha, navipāke aṭṭha, naāhāre aṭṭha, naindriye aṭṭha, najhāne aṭṭha, namagge aṭṭha, nasampayutte cattāri, navippayutte tīṇi, nonatthiyā aṭṭha, novigate aṭṭha.

Nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte tīṇi, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Nissaya adhipati vippayutta atthi avigatanti nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre

cattāri, naindriye cattāri, najhāne cattāri, namagge cattāri, nasampayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Nissaya ārammaṇa purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Nissaya ārammaṇa adhipati upanissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Nissaya purejāta indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Nissaya sahajāta atthi avigatanti nahetuyā nava, naārammaṇe nava,

naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naañña-mañña pañca, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, nain-driye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte pañca, navip-payutte tīṇi, nonatthiyā nava, novigate nava.

Nissaya sahajāta aññamañña atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naāram-maṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Nissaya sahajāta aññamañña sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Nissaya sahajāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naāram-maṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamañña tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, nain-driye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Nissaya sahajāta aññamañña vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantar ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naā-sevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, nain-driye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Avipāka—5]

Nissaya sahajāta vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naāram-maṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañña ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, na-pacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Nissaya sahajāta aññamañña vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ,

naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Nissaya sahajāta aññamaññā vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Nissaya sahajāta vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Nissaya sahajāta aññamaññā vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Nissayamūlakaṃ.

Upanissayaduka

Upanissayapaccayā nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamaññe nava, nanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava. (23)

Upanissayaghaṭanā

Upanissaya ārammaṇa adhipatīti nahetuyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye

satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate satta.

Upanissaya ārammaṇa adhipati purejāta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Upanissaya ārammaṇa adhipati nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Upanissaya anantara samanantara natthi vigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte satta, navippayutte satta, noatthiyā satta, noavigate satta.

Upanissaya anantara samanantara āsevana atthi vigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā tīṇi, noavigate tīṇi.

Upanissaya kammanti nahetuyā dve, naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve, nasahajāte dve, naaññamaññe dve, nanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, navipāke dve, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge dve, nasampayutte dve, navippayutte dve, noatthiyā dve, nonatthiyā dve, novigate dve, noavigate dve.

Upanissaya anantara samanantara kamma natthi vigatanti na-

hetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, noatthiyā ekaṃ, noavigate ekaṃ.

Upanissayamūlakaṃ.

Purejātaduka

Purejātapaccayā nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (21)

Purejātaghaṭanā

Purejāta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Purejāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Purejāta ārammaṇa atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Purejāta ārammaṇa nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naā-

sevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Purejāta ārammaṇa adhipati upanissaya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Purejāta ārammaṇa adhipati nissaya upanissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Purejāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Purejātamūlakaṃ.

Pacchājātaduka

Pacchājātapaccayā nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (20)

Pacchājātaghaṭanā

Pacchājāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi,

nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Pacchājātamūlakaṃ.

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā tīṇi, noavigate tīṇi. (18)

Āsevanaghaṭanā

Āsevana anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā tīṇi, noavigate tīṇi.

Āsevanamūlakaṃ.

Kammaduka

Kammapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte dve, naaññamaññe tīṇi, nanissaye dve, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, navipāke satta, naāhāre dve, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, noatthiyā dve, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate dve. (23)

Kammapakiṇṇakaghaṭanā

Kamma upanissayanti nahetuyā dve, naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve, nasahajāte dve, naaññamaññe dve, nanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, navipāke dve, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge dve, nasampayutte dve, navippayutte dve, noatthiyā dve, nonatthiyā dve, novigate dve, noavigate dve.

Kamma anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye

ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, noatthiyā ekaṃ, noavigate ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Kamma sahajāta nissaya āhāra atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, navipāke satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Kamma sahajāta aññamaññe nissaya āhāra atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Kamma sahajāta aññamaññe nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Kamma sahajāta nissaya āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

[Avipāka—4]

Kamma sahajāta nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Kamma sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ,

namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Kamma sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Kamma sahajāta nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Kamma sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Kammamūlakaṃ.

Vipākaduka

Vipākapaccayā nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. (19)

Vipākaghaṭanā

Vipāka sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vipāka sahajāta aññamañña nissaya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vipāka sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vipāka sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamañña ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vipāka sahajāta aññamañña nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vipākamūlakaṃ.

Āhāraduka

Āhārapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamañña tīṇi, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (21)

Āhāramissakaghaṭanā

Āhāra atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ,

naaññamaññe tīṇi, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Sahajātasāmaññaghaṭanā

Āhāra sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Āhāra sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Āhāra sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sakammaghaṭanā

Āhāra sahajāta nissaya kamma atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, navipāke satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya kamma atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasam-

payutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya kamma sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra sahajāta nissaya kamma vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

[Avipāka—4]

Āhāra sahajāta nissaya kamma vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya kamma vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya kamma vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta nissaya kamma vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya kamma vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyaghaṭanā

Āhāra sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra sahajāta aññamaññā nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Āhāra sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-indriyaghaṭanā

Āhāra adhipati sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Āhāra adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navip-

payutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Āhāra adhipati sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Āhāra adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra adhipati sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Āhāra adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Āhāramūlakaṃ.

Indriyaduka

Indriyapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (21)

Indriyamissakaghaṭanā

Indriya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte

satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya nissaya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Indriya nissaya purejāta vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajātasāmaññaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Indriya sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Samaggaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya magga atthi avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta ... pe ... naaññamañña tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya magga atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Indriya sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sajhānaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya jhāna atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamañña tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya jhāna atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Indriya sahajāta nissaya jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sajhāna-maggaghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya jhāna magga atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna magga atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya jhāna magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Indriya sahajāta nissaya jhāna magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta nissaya vipāka jhāna magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññā nissaya vipāka jhāna magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sāhāraghaṭanā

Indriya sahajāta nissaya āhāra atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya sahajāta aññamaññe nissaya āhāra atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Indriya sahajāta aññamaññe nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Indriya sahajāta nissaya āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Indriya sahajāta nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-āhāraghaṭanā

Indriya adhipati sahajāta nissaya āhāra atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya adhipati sahajāta aññamaññe nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Indriya adhipati sahajāta nissaya āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Indriya adhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya adhipati sahajāta aññamaññe nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya adhipati sahajāta nissaya vipāka āhāra vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Sādhipati-maggaghaṭanā

Indriya adhipati sahajāta nissaya magga atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Indriya adhipati sahajāta aññamaññe nissaya magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Indriya adhipati sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Indriya adhipati sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya adhipati sahajāta aññamaññe nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya adhipati sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Sahetu-maggaghaṭanā

Indriya hetu sahajāta nissaya magga atthi avigatanti naārammaṇe cattāri ... pe ... naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Indriya hetu sahajāta aññamaññe nissaya magga atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Indriya hetu sahajāta aññamaññe nissaya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve.

Indriya hetu sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve. [Avipāka—4]

Indriya hetu sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya hetu sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Indriya hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sahetādhipati-maggaghaṭanā

Indriya hetādhipati sahajāta nissaya magga atthi avigatanti naārammaṇe cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri, napurejāte cattāri, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cattāri, najhāne cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Indriya hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Indriya hetādhipati sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve, naanantare dve, nasamanantare dve, naaññamaññe dve, naupanissaye dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, naāhāre dve, najhāne dve, nasampayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve. [Avipāka—3]

Indriya hetādhipati sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Indriya hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Indriya hetādhipati sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Indriyamūlakaṃ.

Jhānaduka

Jhānapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (19)

Jhānasāmaññaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Samaggaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya magga atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya magga atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta nissaya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriya-maggaghaṭanā

Jhāna sahajāta nissaya indriya magga atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya indriya magga atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Jhāna sahajāta nissaya indriya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Jhāna sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Jhānamūlakaṃ.

Maggaduka

Maggapaccayā nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (19)

Maggasāmaññaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Magga sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novi-

gate tīṇi.

Magga sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Magga sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriyaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamañña tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Magga sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sajhānaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya jhāna atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Magga sahajāta aññamañña nissaya jhāna atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Magga sahajāta aññamañña nissaya jhāna sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Magga sahajāta nissaya jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka jhāna atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka jhāna sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Saindriya-jhānaghaṭanā

Magga sahajāta nissaya indriya jhāna atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya jhāna atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya jhāna sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Magga sahajāta nissaya indriya jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—4]

Magga sahajāta nissaya vipāka indriya jhāna atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta nissaya vipāka indriya jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sādhipati-indriyaghaṭanā

Magga adhipati sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā satta ... pe ... naaññamañña tīṇi, naupanissaye satta ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Magga adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Magga adhipati sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—3]

Magga adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga adhipati sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Sahetu-indriyaghaṭanā

Magga hetu sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti naārammaṇe cattāri ... pe ... naaññamañña dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya indriya atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte dve, nonatthiyā dve, novigate dve.

Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve.

Magga hetu sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve. [Avipāka—4]

Magga hetu sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipākaṃ indriya atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga hetu sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga hetu sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Sahetādhipati-indriyaghaṭanā

Magga hetādhipati sahajāta nissaya indriya atthi avigatanti naārammaṇe cattāri ... pe ... naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Magga hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve.

Magga hetādhipati sahajāta nissaya indriya vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve. [Avipāka—3]

Magga hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya atthi avigatanti na ārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga hetādhipati sahajāta aññamaññā nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Magga hetādhipati sahajāta nissaya vipāka indriya vippayutta atthi avigatanti naārammaṇe ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—3]

Maggamūlakaṃ.

Sampayuttaduka

Sampayuttapaccayā nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (18)

Sampayuttaghaṭanā

Sampayutta sahajāta aññamaññā nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. [Avipāka—1]

Sampayutta sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. [Savipāka—1]

Sampayuttamūlakaṃ.

Vippayuttaduka

Vippayuttapaccayā nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye tīṇi, naupanissaye pañca, napurejāte tīṇi, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (21)

Vippayuttamissakaghaṭanā

Vippayutta atthi avigatanti nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye tīṇi, naupanissaye pañca, napurejāte tīṇi, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Vippayutta nissaya atthi avigatanti nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte tīṇi, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Vippayutta adhipati nissaya atthi avigatanti nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cattāri, naindriye cattāri, najhāne cattāri, namagge cattāri, nasampayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Vippayutta nissaya indriya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā

tīṇi, novigate tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Vippayutta pacchājāta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Vippayutta nissaya purejāta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Vippayutta ārammaṇa nissaya purejāta atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Vippayutta ārammaṇa adhipati nissaya upanissaya purejāta atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vippayutta nissaya purejāta indriya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Vippayutta sahajāta nissaya atthi avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi,

naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Vippayutta sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Avipāka—2]

Vippayutta sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Vippayutta sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—2]

Vippayuttamūlakaṃ.

Atthiduka

Atthipaccayā nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, naupanissaye terasa, napurejāte nava, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte satta, navippayutte pañca, nonatthiyā terasa, novigate terasa. (22)

Atthimissakaghaṭanā

Atthi avigatanti nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte satta, naaññamaññe satta, nanissaye satta, naupanissaye terasa, napure-

jāte nava, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte satta, navippayutte pañca, nonatthiyā terasa, novigate terasa.

Atthi nissaya avigatanti nahetuyā terasa, naārammaṇe terasa, naadhipatiyā terasa, naanantare terasa, nasamanantare terasa, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe satta, naupanissaye terasa, napurejāte nava, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme terasa, navipāke terasa, naāhāre terasa, naindriye terasa, najhāne terasa, namagge terasa, nasampayutte satta, navippayutte tīṇi, nonatthiyā terasa, novigate terasa.

Atthi adhipati avigatanti nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe satta, naanantare aṭṭha, nasamanantare aṭṭha, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte aṭṭha, naāsevane aṭṭha, nakamme aṭṭha, navipāke aṭṭha, naāhāre aṭṭha, naindriye aṭṭha, najhāne aṭṭha, namagge aṭṭha, nasampayutte cattāri, navippayutte cattāri, nonatthiyā aṭṭha, novigate aṭṭha.

Atthi adhipati nissaya avigatanti nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe satta, naanantare aṭṭha, nasamanantare aṭṭha, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte aṭṭha, naāsevane aṭṭha, nakamme aṭṭha, navipāke aṭṭha, naāhāre aṭṭha, naindriye aṭṭha, najhāne aṭṭha, namagge aṭṭha, nasampayutte cattāri, navippayutte tīṇi, nonatthiyā aṭṭha, novigate aṭṭha.

Atthi āhāra avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Atthi indriya avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, nanissaye ekaṃ, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Atthi nissaya indriya avigatanti nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Atthi vippayutta avigatanti nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye tīṇi, naupanissaye pañca, napurejāte tīṇi, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Atthi nissaya vippayutta avigatanti nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte tīṇi, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre pañca, naindriye pañca, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte pañca, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Atthi adhipati nissaya vippayutta avigatanti nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe cattāri, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte cattāri, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke cattāri, naāhāre cattāri, naindriye cattāri, najhāne cattāri, namagge cattāri, nasampayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Atthi nissaya indriya vippayutta avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Pakiṇṇakaghaṭanā

Atthi pacchājāta vippayutta avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre

tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi purejāta avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi nissaya purejāta vippayutta avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi ārammaṇa purejāta avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi ārammaṇa nissaya purejāta vippayutta avigatanti nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, nasahajāte tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi ārammaṇa adhipati upanissaya purejāta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, nanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Atthi ārammaṇa adhipati nissaya upanissaya purejāta vippayutta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāse-

vane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Atthi nissaya purejāta indriya vippayutta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, nasahajāte ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Sahajātaghaṭanā

Atthi sahajāta nissaya avigatanti nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe pañca, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā nava, novigate nava.

Atthi sahajāta aññamañña nissaya avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi sahajāta aññamañña nissaya sampayutta avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi sahajāta nissaya vippayutta avigatanti nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Atthi sahajāta aññamañña nissaya vippayutta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare

ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Avipāka—5]

Atthi sahajāta nissaya vipāka avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Atthi sahajāta aññamaññe nissaya vipāka avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantar ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Atthi sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Atthi sahajāta nissaya vipāka vippayutta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ.

Atthi sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta avigatanti nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naupanissaye ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. [Savipāka—5]

Atthimūlakaṃ.

Natthi-vigataduka

Natthipaccayā nahetuyā satta ... pe ... vigatapaccayā nahetuyā satta ... pe .... (Natthipaccayampi vigatapaccayampi anantarapaccayasadisaṃ.)

Avigataduka

Avigatapaccayā nahetuyā terasa .... (Yathā atthipaccayo vitthārito evaṃ avigatapaccayo vitthāretabbo.)

Pañhāvārassa anulomapaccanīyaṃ.

1.2.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Catukka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa ... pe ....

Chakka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, avigate terasa.

Sattaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta.

Aṭṭhaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta.

Navaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca ... pe ....

Ekādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca.

Dvādasaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Soḷasaka (sāhāra)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Bāvīsaka (sāhāra)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naāhārapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Soḷasaka (saindriya)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) navipākapaccayā naindriyapaccayā āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Bāvīsaka (saindriya)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Nahetumūlakaṃ.

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā hetuyā satta, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa ... pe ....

Aṭṭhaka

Naārammaṇapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta ... pe ....

Naārammaṇamūlakaṃ.

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava ....

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Naadhipatimūlakaṃ.

Naanantara-nasamanantaraduka

Naanantarapaccayā ... pe ... nasamanantarapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, avigate terasa ... pe ....

Aṭṭhaka

Nasamanantarapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nasamanantaramūlakaṃ.

Nasahajātaduka

Nasahajātapaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Pañcaka

Nasahajātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā anantare satta, samanantare satta, nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Navaka

Nasahajātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nasahajātamūlakaṃ.

Naaññamaññaduka

Naaññamaññapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā aṭṭha, anantare satta, samanantare satta, sahajāte pañca, nissaye satta, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Catukka

Naaññamaññapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ad-

hipatiyā tīṇi, anantare satta, samanantare satta, sahajāte pañca, nissaye satta, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Aṭṭhaka

Naaññamaññapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Naaññamaññamūlakaṃ.

Nanissayaduka

Nanissayapaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Pañcaka

Nanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā anantare satta, samanantare satta, upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, natthiyā satta, vigate satta, avigate pañca ... pe ....

Navaka

Nanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nanissayamūlakaṃ.

Naupanissayaduka

Naupanissayapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, avigate terasa ... pe ....

Aṭṭhaka

Naupanissayapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā nissaye tīṇi, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Naupanissayamūlakaṃ.

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā nava, natthiyā satta, vigate satta, avigate nava ... pe ....

Catukka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā nava, natthiyā satta, vigate satta, avigate nava ... pe ....

Navaka

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātamūlakaṃ.

Napacchājātaduka

Napacchājātapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa ... pe ....

Navaka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi.

Dasaka

Napacchājātapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā upanissaye nava, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājātamūlakaṃ.

Naāsevanaduka

Naāsevanapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate terasa ... pe ....

Navaka

Naāsevanapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Naāsevanamūlakaṃ.

Nakammaduka

Nakammapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa ... pe ....

Navaka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nakammamūlakaṃ.

Navipākaduka

Navipākapaccayā hetuyā satta ... pe ... avigate terasa.

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Navipākamūlakaṃ.

Naāhāraduka

Naāhārapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme dve, vipāke ekaṃ, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa ... pe ....

Catukka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme dve, vipāke ekaṃ, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa ... pe ....

Bāvīsaka

Naāhārapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naāhāramūlakaṃ.

Naindriyaduka

Naindriyapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava ... pe ... avigate terasa ... pe .... (Naindriyapaccayā kamme satta pañhā.)

Bāvīsaka

Naindriyapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) navipākapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ (yathā nahetumūlakaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Naindriyamūlakaṃ.

Najhānaduka

Najhānapaccayā hetuyā satta, ārammaṇe nava ... pe ... avigate terasa.

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ najhānamūlakaṃ vitthāretabbaṃ.

Najhānamūlakaṃ.

Namaggaduka

Namaggapaccayā hetuyā satta ... pe ... avigate terasa.

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Namaggamūlakaṃ.

Nasampayuttaduka

Nasampayuttapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā aṭṭha, anantare satta, samanantare satta, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye satta, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Catukka

Nasampayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā tīṇi, anantare satta, samanantare satta, sahajāte pañca, aññamaññe ekaṃ, nissaye satta, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta ... pe ....

Navaka

Nasampayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte pañca, atthiyā satta, avigate satta.

Dasaka

Nasampayuttapaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca ... pe ....

Dvādasaka

Nasampayuttapaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā pacchājāte tīṇi, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nasampayuttamūlakaṃ.

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā pañca, natthiyā satta, vigate satta, avigate pañca ... pe ....

Catukka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā tīṇi, anantare satta, samanantare satta, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā satta, vigate satta, avigate tīṇi ... pe ....

Sattaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi ... pe ....

Navaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā upanissaye nava, kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Ekādasaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissayapaccayā kamme dve, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Pannarasaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nakammapaccayā āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Sattarasaka (sāhāra)

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Bāvīsaka (sāhāra)

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naāhārapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā indriye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Sattarasaka (saindriya)

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) navipākapaccayā naindriyapaccayā āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Bāvīsaka (saindriya)

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā āhāre ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ.

Navippayuttamūlakaṃ.

Noatthiduka

Noatthipaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme dve, natthiyā satta, vigate satta ... pe ....

Catukka

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā anantare satta, samanantare satta, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme dve, natthiyā satta, vigate satta ... pe ....

Sattaka

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā upanissaye nava, kamme dve ... pe ....

Catuvīsaka (saupanissaya)

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā noavigatapaccayā kamme dve.

Catuvīsaka (sakamma)

Noatthipaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā nasahajātapaccayā naaññamaññapaccayā nanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā noavigatapaccayā upanissaye nava.

Noatthimūlakaṃ.

Nonatthiduka

Nonatthipaccayā hetuyā satta ... pe ... avigate terasa.

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Nonatthimūlakaṃ.

Novigataduka

Novigatapaccayā hetuyā satta ... pe ... avigate terasa.

Yathā nahetumūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Novigatamūlakaṃ.

Noavigataduka

Noavigatapaccayā ārammaṇe nava ... pe ... natthiyā satta, vigate satta.

Yathā noatthimūlakaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Noavigatamūlakaṃ. Pañhāvārassa paccanīyānulomaṃ.

Kusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.71. Sanidassanattika, Cittasahabhūduka

Anidassanaappaṭighaṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.1. Nikkhepavāra

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

1.1.1. Paccayuddesa

Hetupaccayo, ārammaṇapaccayo, adhipatipaccayo, anantarapaccayo, samanantarapaccayo, sahajātapaccayo, aññamaññapaccayo, nissayapaccayo, upanissayapaccayo, purejātapaccayo, pacchājātapaccayo, āsevanapaccayo, kammapaccayo, vipākapaccayo, āhārapaccayo, indriyapaccayo, jhānapaccayo, maggapaccayo, sampayuttapaccayo, vippayuttapaccayo, atthipaccayo, natthipaccayo, vigatapaccayo, avigatapaccayoti.

Paccayuddeso.

1.1.2. Paccayaniddesa

Hetupaccayoti—hetū hetusampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇapaccayoti—rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Rasāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. Sabbe dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo.

Yaṃ yaṃ dhammaṃ ārabbha ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipatipaccayoti—chandādhipati chandasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Vīriyādhipati vīriyasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Cittādhipati cittasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Vīmaṃsādhipati vīmaṃsasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo.

Yaṃ yaṃ dhammaṃ garuṃ katvā ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantarapaccayoti—cakkhuviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Sotaviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Ghānaviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Jivhāviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Kāyaviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalā-

naṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ anantarā ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo. (4)

Samanantarapaccayoti—cakkhuviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Sotaviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Ghānaviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Jivhāviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Kāyaviññāṇadhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Manodhātu taṃsampayuttakā ca dhammā manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo.

Yesaṃ yesaṃ dhammānaṃ samanantarā ye ye dhammā uppajjanti cittacetasikā dhammā, te te dhammā tesaṃ tesaṃ dhammānaṃ samanantarapaccayena paccayo. (5)

Sahajātapaccayoti—cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ sahajātapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ sahajātapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ sahajātapaccayena paccayo. Cittacetasikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Rūpino dhammā arūpīnaṃ dhammānaṃ kiñci kālesahajātapaccayena paccayo, kiñci kāle na sahajātapaccayena paccayo. (6)

Aññamaññapaccayoti—cattāro khandhā arūpino aññamaññapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (7)

Nissayapaccayoti—cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ nissayapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ nissayapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ nissayapaccayena paccayo. Cittacetasikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ nis-

sayapaccayena paccayo.

Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā ca manoviññāṇadhātuyā ca taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ nissayapaccayena paccayo. (8)

Upanissayapaccayoti—purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ kesañci upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ kesañci upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ abyākatānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo. Purimā purimā abyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ upanissayapaccayena paccayo.

Utubhojanampi upanissayapaccayena paccayo. Puggalopi upanissayapaccayena paccayo. Senāsanampi upanissayapaccayena paccayo. (9)

Purejātapaccayoti—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ

sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo.

Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Rasāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo.

Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ purejātapaccayena paccayo. Manoviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ kiñci kāle purejātapaccayena paccayo, kiñci kāle na purejātapaccayena paccayo. (10)

Pacchājātapaccayoti—pacchājātā cittacetasikā dhammā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (11)

Āsevanapaccayoti—purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Purimā purimā kiriyābyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kiriyābyākatānaṃ dhammānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (12)

Kammapaccayoti—kusalākusalaṃ kammaṃ vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Cetanā sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (13)

Vipākapaccayoti—vipākā cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ vipākapaccayena paccayo. (14)

Āhārapaccayoti—kabaḷīkāroāhāro imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. Arūpino āhārā sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (15)

Indriyapaccayoti—cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Sotindriyaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Ghānindriyaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Jivhindriyaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Kāyindriyaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo.

Arūpino indriyā sampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (16)

Jhānapaccayoti—jhānaṅgāni jhānasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (17)

Maggapaccayoti—maggaṅgāni maggasampayuttakānaṃ dhammānaṃ taṃsamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (18)

Sampayuttapaccayoti—cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ sampayuttapaccayena paccayo. (19)

Vippayuttapaccayoti—rūpino dhammā arūpīnaṃ dhammānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Arūpino dhammā rūpīnaṃ dhammānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (20)

Atthipaccayoti—cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ atthipaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ atthipaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ atthipaccayena paccayo. Cittacetasikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo.

Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ

atthipaccayena paccayo.

Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Rasāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo.

Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā ca manoviññāṇadhātuyā ca taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ atthipaccayena paccayo. (21)

Natthipaccayoti—samanantaraniruddhā cittacetasikā dhammā paṭuppannānaṃ cittacetasikānaṃ dhammānaṃ natthipaccayena paccayo. (22)

Vigatapaccayoti—samanantaravigatā cittacetasikā dhammā paṭuppannānaṃ cittacetasikānaṃ dhammānaṃ vigatapaccayena paccayo. (23)

Avigatapaccayoti—cattāro khandhā arūpino aññamaññaṃ avigatapaccayena paccayo. Cattāro mahābhūtā aññamaññaṃ avigatapaccayena paccayo. Okkantikkhaṇe nāmarūpaṃ aññamaññaṃ avigatapaccayena paccayo. Cittacetasikā dhammā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ avigatapaccayena paccayo. Mahābhūtā upādārūpānaṃ avigatapaccayena paccayo.

Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Sotāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Ghānāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Jivhāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo.

Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dham-

mānaṃ avigatapaccayena paccayo. Saddāyatanaṃ sotaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Rasāyatanaṃ jivhāviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇadhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ saddāyatanaṃ gandhāyatanaṃ rasāyatanaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ manodhātuyā taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo.

Yaṃ rūpaṃ nissāya manodhātu ca manoviññāṇadhātu ca vattanti, taṃ rūpaṃ manodhātuyā ca manoviññāṇadhātuyā ca taṃsampayuttakānañca dhammānaṃ avigatapaccayena paccayo. (24)

Paccayaniddeso.

1.1.3. Pucchāvāra

1.1.3.1. Paccayānuloma

1.3.1.1. Ekamūlaka

1.3.1.1.1. Kusalapada

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

1.3.1.1.2. Akusalapada

Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo

ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

1.3.1.1.3. Abyākatapada

Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

1.3.1.1.4. Kusalābyākatapada

Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

1.3.1.1.5. Akusalābyākatapada

Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

1.3.1.1.6. Kusalākusalapada

Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

1.3.1.1.7. Kusalākusalābyākatapada

Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjeyya hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā. Siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā.

Hetupaccayavāro.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya ārammaṇapaccayā.

(Yathā hetupaccayo vitthārito, evaṃ ārammaṇapaccayopi vitthāretabbo vācanāmaggena.)

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya adhipatipaccayā … anantarapaccayā … samanantarapaccayā … sahajātapaccayā … aññamaññapaccayā … nissayapaccayā … upanissayapaccayā … purejātapaccayā … pacchājātapaccayā … āsevanapaccayā … kammapaccayā … vipākapaccayā … āhārapaccayā … indriyapaccayā … jhānapaccayā … maggapaccayā … sampayuttapaccayā … vippayuttapaccayā

... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya avigatapaccayā ... pe ... akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ... kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca ... akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca ... kusalañca akusalañca dhammaṃ paṭicca ... kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya ... akusalo dhammo uppajjeyya ... abyākato dhammo uppajjeyya ... kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ ... akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ ... kusalo ca akusalo ca dhammā uppajjeyyuṃ ... kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ avigatapaccayā.

(Yathā hetupaccayo vitthārito, evaṃ avigatapaccayopi vitthāretabbo vācanāmaggena.)

Ekamūlakaṃ.

1.3.1.3. Hetumūlaka

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... siyā kusalañca akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjeyyuṃ hetupaccayā ārammaṇapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā adhipatipaccayā ... pe ... hetupaccayā anantarapaccayā ... hetupaccayā samanantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā avigatapaccayā.

Dumūlakaṃ.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā ... pe ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā anantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā avigatapaccayā.

Timūlakaṃ.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā avigatapaccayā.

Catumūlakaṃ.

(Pañcamūlakādikā saṃkhittā. Ekamūlakaṃ, dumūlakaṃ, timūlakaṃ, catumūlakaṃ, pañcamūlakaṃ, sabbamūlakaṃ asammuyhantena vit-

thāretabbaṃ.)

Hetumūlakaṃ.

1.3.1.4. Ārammaṇamūlakādi

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya ārammaṇapaccayā hetupaccayā ... ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā ... pe ... ārammaṇapaccayā avigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya adhipatipaccayā ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... pe ... avigatapaccayā hetupaccayā ... avigatapaccayā ārammaṇapaccayā ... avigatapaccayā adhipatipaccayā ... pe ... avigatapaccayā vigatapaccayā.

Dumūlakaṃ.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya avigatapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā ... avigatapaccayā hetupaccayā adhipatipaccayā ... avigatapaccayā hetupaccayā anantarapaccayā ... pe ... avigatapaccayā hetupaccayā vigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya avigatapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā ... avigatapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā anantarapaccayā ... pe ... vigatapaccayā.

(Ekekassa padassa ekamūlakaṃ, dumūlakaṃ, timūlakaṃ, catumūlakaṃ, pañcamūlakaṃ, sabbamūlakaṃ asammuyhantena vitthāretabbaṃ.)

Tikañca paṭṭhānavaraṃ dukuttamaṃ, Dukaṃ tikañceva tikaṃ dukañca; Tikaṃ tikañceva dukaṃ dukañca, Cha anulomamhi nayā sugambhīrāti. (1)

1.1.3.2. Paccayapaccanīya

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya nahetupaccayā.

(Yathā anulome hetupaccayo vitthārito, evaṃ paccanīyepi nahetupaccayo vitthāretabbo.)

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya naārammaṇapaccayā ... naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... nasahajātapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... nanissayapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā ... navipāka-

paccayā ... naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... noatthipaccayā ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā ... noavigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ....

(Yathā anulome ekekassa padassa ekamūlakaṃ, dumūlakaṃ, timūlakaṃ, catumūlakaṃ, yāva tevīsatimūlakaṃ evaṃ paccanīyepi vitthāretabbaṃ.)

Tikañca paṭṭhānavaraṃ dukuttamaṃ, Dukaṃ tikañceva tikaṃ dukañca; Tikaṃ tikañceva dukaṃ dukañca, Cha paccanīyamhi nayā sugambhīrāti. (2)

1.1.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā naārammaṇapaccayā ... siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā naārammaṇapaccayā.

(Yathā anulome hetupaccayo vitthārito, evaṃ anulomapaccanīyepi padaṃ vitthāretabbaṃ.)

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā naadhipatipaccayā ... hetupaccayā naanantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā noavigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā naanantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā noavigatapaccayā.

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā naanantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā noavigatapaccayā.

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā nasamanantarapaccayā ... pe ... hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā noavigatapaccayā ... pe ....

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā aññamaññapaccayā nissayapaccayā upanissayapaccayā purejātapaccayā pacchājātapaccayā āsevanapaccayā kammapaccayā vipākapaccayā āhārapaccayā indriyapaccayā

jhānapaccayā maggapaccayā sampayuttapaccayā vippayuttapaccayā atthipaccayā natthipaccayā vigatapaccayā noavigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā ... anantarapaccayā ... pe ... avigatapaccayā nahetupaccayā ... avigatapaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... avigatapaccayā novigatapaccayā.

Avigatapaccayā hetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... avigatapaccayā hetupaccayā novigatapaccayā.

Avigatapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā ... pe ... avigatapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā novigatapaccayā.

Avigatapaccayā hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā samanantarapaccayā sahajātapaccayā ... pe ... novigatapaccayā.

Tikañca paṭṭhānavaraṃ dukuttamaṃ, Dukaṃ tikañceva tikaṃ dukañca; Tikaṃ tikañceva dukaṃ dukañca, Cha anulomapaccanīyamhi nayā sugambhīrāti. (3)

1.1.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya nahetupaccayā ārammaṇapaccayā. Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya nahetupaccayā adhipatipaccayā ... pe ... nahetupaccayā avigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatipaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā ... pe ... noatthipaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā avigatapaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya naārammaṇapaccayā hetupaccayā.

Siyā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjeyya naārammaṇapaccayā adhipatipaccayā ... pe ... naārammaṇapaccayā avigatapaccayā ... pe ... noavigatapaccayā hetupaccayā ... noavigatapaccayā

ārammaṇapaccayā ... pe ... noavigatapaccayā vigatapaccayā.

Noavigatapaccayā nahetupaccayā ārammaṇapaccayā ... pe ... noavigatapaccayā nahetupaccayā vigatapaccayā.

Noavigatapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā ... pe ... noatthipaccayā nonatthipaccayā vigatapaccayā.

Tikañca paṭṭhānavaraṃ dukuttamaṃ, Dukaṃ tikañceva tikaṃ dukañca; Tikaṃ tikañceva dukaṃ dukañca, Cha paccanīyānulomamhi nayā sugambhīrāti. (4)

Paṇṇattivāro.

Niddesavāre tevīsatipaccayā.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.66. Pariyāpannaduka, Kusalattika

Pariyāpannaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Apariyāpannaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Pariyāpannaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.12. Lokiyaduka

Nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nalokiyo ca nalokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nalokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā.

Nalokiyañca nalokuttarañca dhammaṃ paṭicca nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.9. Kusalattika, Sappaṭighaduka

Abyākataṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasappaṭigho ca naakusalo nasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ appaṭighena tīṇi. Akusalaṃ appaṭighena tīṇi. Abyākataṃ appaṭighena tīṇi. Kusalaṃ appaṭighañca abyākataṃ appaṭighañca tīṇi. Akusalaṃ appaṭighañca abyākataṃ appaṭighañca tīṇi. Hetuyā pannarasa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pannarasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.25. Pītittika, Kusalattika

Napītisahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā pītisahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhavīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

Napītisahagataṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā pītisahagato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhavīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

Napītisahagato naabyākato dhammo pītisahagatassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe aṭṭhavīsa, adhipatiyā anantare aṭṭhavīsa ... pe ... upanissaye aṭṭhavīsa, kamme catuvīsa, natthiyā vigate aṭṭhavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.26. Sanidassanattika, Hetuduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñca naanidassanasappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Nahetu nanahetu ovattā, tīṇi mūlāni, ekavīsati pañhā kātabbā.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.13. Parittārammaṇattika

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naparittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe sattarasa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.30. Parittattika, Kusalattika

Namahaggataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā mahaggato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Namahaggataṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā paritto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naparittaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca paritto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.36. Atītārammaṇattika, Kusalattika

Naatītārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā atītārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Naatītārammaṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā atītārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.83. Saraṇaduka, Hīnattika

Saraṇaṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahīno dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo namajjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo namajjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Araṇaṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo napaṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.35. Uppannattikādi, Kusalattika

Nauppanno nakusalo dhammo uppannassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe satta, adhipatiyā cha, upanissaye satta.

Nauppanno naakusalo dhammo uppannassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe cha, adhipatiyā cha, upanissaye cha.

Naanupanno naabyākato dhammo uppannassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nauppanno naabyākato dhammo uppannassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe satta, adhipatiyā cattāri, sahajāte nissaye tīṇi, upanissaye satta ... pe ... avigate tīṇi.

Atītattikaṃ uppannattikasadisaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.13. Parittattika

1.13.1. Paṭiccavāra

1.13.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati hetupaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhā-

nañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe .... (1)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā. (2)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā—mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati hetupaccayā—mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati hetupaccayā—appamāṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca appamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati hetupaccayā— appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati hetupaccayā— mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca

cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā. (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati ad-

hipatipaccayā— mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—appamāṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca appamāṇo ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantarādi

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā (sabbepi mahābhūtā kātabbā) ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā (tisso pañhā kātabbā) ... āsevanapaccayā (tisso pañhā kātabbā) ... kammapaccayā ... vipākapaccayā (terasa pañhā) ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā, ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare pañca,

samanantare pañca, sahajāte terasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye pañca, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme terasa, vipāke terasa, āhāre indriye jhāne magge terasa, sampayutte pañca, vippayutte terasa, atthiyā terasa, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate terasa.

Anulomaṃ.

1.13.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—paritte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe paritte khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—appamāṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe

ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Naadhipati

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā. (2)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— mahaggate khandhe paṭicca mahaggatādhipati, vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— appamāṇe khandhe paṭicca appamāṇādhipati. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato

ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Naanantarādi

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paritte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Sabbe mahābhūtā vitthāretabbā, arūpe parittamūlake tisso pañhā.)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati napurejātapaccayā— mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati napurejātapaccayā— mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—appamāṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca

cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe .... (2)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Napacchājātādi

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā. (2)

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca mahaggatā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati naā-

sevanapaccayā—vipākaṃ appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—appamāṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca appamāṇo ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—vipākaṃ appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Nakamma

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati nakammapaccayā—paritte khandhe paṭicca parittā cetanā. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati nakammapaccayā— mahaggate khandhe paṭicca mahaggatā cetanā. (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale appamāṇe khandhe paṭicca appamāṇā cetanā. (1)

Navipāka

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati navipāka-

paccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati navipākapaccayā— mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati navipākapaccayā—mahaggate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti navipākapaccayā—mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusalaṃ appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusale appamāṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto ca appamāṇo ca dhammā uppajjanti navipākapaccayā—kusalaṃ appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusale appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati navipākapaccayā—mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naāhārādi

Parittaṃ dhammaṃ paṭicca paritto dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ (vitthāretabbaṃ) ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ,

najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (sabbe mahābhūtā kātabbā), namaggapaccayā—ahetukaṃ parittaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ekaṃ ... pe ... (sabbe mahābhūtā kātabbā) nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā—arūpe parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ....

Mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato dhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye najhāne namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.13.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dasa, naanantare pañca, nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.13.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ ... pe ... vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.13.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

1.13.3. Paccayavāra

1.13.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati hetupaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā parittā khandhā. (1)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā mahaggatā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā mahaggatā khandhā. (2)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā appamāṇā khandhā. (3)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto ca appamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vatthuṃ paccayā appamāṇā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā mahaggatā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā mahaggatā khandhā. (5)

Mahaggataṃ dhammaṃ paccayā mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā—mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati hetupaccayā—mahaggate khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paccayā paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paccayā appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—appamāṇe ... tīṇi.

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati hetupaccayā— appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paccayā appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— appamāṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe .... (2)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paccayā paritto ca appamāṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... appamāṇe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā.)

Ārammaṇādi

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā parittā khandhā (avasesā cha pañhā hetupaccayasadisā satta kātabbā), adhipatipaccayā (paṭisandhi natthi, sattarasa pañhā paripuṇṇā), anantarapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe nava, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke sattarasa, āhāre sattarasa, indriye jhāne magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa (evaṃ gaṇetabbaṃ)

Anulomaṃ.

1.13.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā

cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetuka-paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā parittā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Paṭiccavārasadisaṃ. Pañca.)

Naadhipati

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā parittā khandhā. (1)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā mahaggatādhipati, vatthuṃ paccayā vipākā mahaggatā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā mahaggatā khandhā. (2)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā appamāṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā appamāṇādhipati. (3)

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā vipākā mahaggatā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Mahaggataṃ dhammaṃ paccayā mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— mahaggate khandhe paccayā mahaggatādhipati, vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke mahaggate khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Mahaggataṃ dhammaṃ paccayā paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khand-

haṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appamāṇaṃ dhammaṃ paccayā appamāṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— appamāṇe khandhe paccayā appamāṇādhipati. (1)

Parittañca appamāṇañca dhammaṃ paccayā appamāṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—appamāṇe khandhe ca vatthuñca paccayā appamāṇādhipati. (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paccayā mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—mahaggate khandhe ca vatthuñca paccayā mahaggatādhipati, vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Parittañca mahaggatañca dhammaṃ paccayā paritto ca mahaggato ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vipāke mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vipāke mahaggate khandhe ca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ. (3)

Naanantarādi

Parittaṃ dhammaṃ paccayā paritto dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... (paṭiccavārasadisā dvādasa pañhā) napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... (paripuṇṇaṃ, vipākoti niddisitabbaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ vipākoti na kātabbaṃ) nakammapaccayā ... navipākapaccayā ... (paṭisandhivipākopi natthi) naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dvādasa, naanantare pañca, nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.13.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā dvādasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.13.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare samanantare sahajāte ... pe ... vigate avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.13.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

1.13.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.13.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati hetupaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā— mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ārammaṇādi

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā (paṭisandhi natthi) ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā (paṭisandhi natthi) ... āsevanapaccayā (vipākopi paṭisandhipi natthi) ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.13.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naadhipati

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— mahaggate khandhe saṃsaṭṭhā mahaggatā adhipati, vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— appamāṇe khandhe saṃsaṭṭhā appamāṇā adhipati. (1)

Napurejāta

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Napacchājāta-naāsevana

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— vipākaṃ mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— vipākaṃ appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Nakamma

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati nakammapaccayā—paritte khandhe saṃsaṭṭhā parittā cetanā. (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati nakammapaccayā— mahaggate khandhe saṃsaṭṭhā mahaggatā cetanā. (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale appamāṇe khandhe saṃsaṭṭhā appamāṇā cetanā. (1)

Navipāka

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati navipākapaccayā—parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati navipākapaccayā— mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusalaṃ appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Najhānādi

Parittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho paritto dhammo uppajjati najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... navippayuttapaccayā—arūpe parittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Mahaggataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho mahaggato dhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe mahaggataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Appamāṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho appamāṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe appamāṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe .... (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.13.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.13.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.13.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

1.13.7. Pañhāvāra

1.13.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Paritto dhammo parittassa dhammassa hetupaccayena paccayo—parittā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Pavattipaṭisandhi kātabbā.)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Ārammaṇa

Paritto dhammo parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... paritte khandhe aniccato ... pe ... vipassanti assādenti abhinandanti, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena parittacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Parittā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa pubbenivāsānussatiñāṇassa yathākammūpagañāṇassa anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— cetopariyañāṇena mahaggatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Mahaggatā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa pubbenivāsānussatiñāṇassa yathākammūpagañāṇassa anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—paṭhamaṃ jhānaṃ paccavekkhati ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati, dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ paccavekkhati, iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ paccavekkhati, pubbenivāsānussatiñāṇaṃ paccavekkhati, yathākammūpagañāṇaṃ paccavekkhati, anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati. Mahaggate khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena

paccayo—nibbānaṃ maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā cetopariyañāṇena appamāṇacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, appamāṇā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Paritto dhammo parittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati. Sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... paritte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—parittādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—mahaggatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—paṭhamaṃ jhānaṃ garuṃ katvā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... pe ... dibbaṃ cakkhuṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Mahaggate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—mahaggatādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—mahaggatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa ... phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—appamāṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—appamāṇādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo parittassa ca appamāṇassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—appamāṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Paritto dhammo parittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā parittā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ parittānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... āvajjanā parittānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—parittaṃ cuticittaṃ mahaggatassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Parittā khandhā mahaggatassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ ... pe ... dibbassa cakkhussa parikammaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā mahaggatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ mahaggatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—mahaggataṃ cuticittaṃ parittassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Mahaggataṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Mahaggatā khandhā parittassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo appamāṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— nevasaññānāsaññāyatanaṃ nirodhā vuṭṭhahantassa phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā appamāṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ appamāṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Maggo phalassa ... phalaṃ phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—phalaṃ parittassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo mahaggatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—phalaṃ mahaggatassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayaṃ anantarapaccayasadisaṃ.

Sahajāta

Paritto dhammo parittassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paritto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa, vatthu khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—mahaggatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā kaṭattārūpā-

naṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—appamāṇā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo parittassa ca appamāṇassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe .... (3)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā parittassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— appamāṇā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Paritto ca mahaggato ca dhammā parittassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— mahaggatā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Paritto ca mahaggato ca dhammā mahaggatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe mahaggato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe .... (2)

Aññamaññā

Paritto dhammo parittassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paritto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu mahaggatānaṃ khandhā-

naṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe .... (2)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe .... (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Paritto ca mahaggato ca dhammā mahaggatassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe mahaggato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Nissaya

Paritto dhammo parittassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—paritto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu parittānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu appamāṇānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa nissayapaccayena

paccayo—mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—mahaggatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā kaṭattārūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—appamāṇā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo parittassa ca appamāṇassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe .... (3)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā parittassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— appamāṇā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā appamāṇassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— appamāṇo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (2)

Paritto ca mahaggato ca dhammā parittassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— mahaggatā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Paritto ca mahaggato ca dhammā mahaggatassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—mahaggato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe

mahaggato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (2)

Upanissaya

Paritto dhammo parittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parittaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, vipassanaṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, parittaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathaṃ ... pe ... vipassanaṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Parittā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ parittāya saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalākusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. Pāṇātipāto pāṇātipātassa upanissayapaccayena paccayo (cakkaṃ kātabbaṃ). Mātughātikammaṃ mātughātikammassa upanissayapaccayena paccayo. (Cakkaṃ kātabbaṃ kusalattikasadisaṃ.) (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parittaṃ saddhaṃ upanissāya mahaggataṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Parittaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya mahaggataṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Parittā saddhā ... pe ... senāsanaṃ mahaggatāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Dibbassa cakkhussa parikammaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ ... pe .... (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parittaṃ saddhaṃ upanissāya appamāṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ uppādeti. Parittaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya appamāṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ up-

pādeti, phalasamāpattiṃ uppādeti. Parittā saddhā ... pe ... senāsanaṃ appamāṇāya saddhāya ... pe ... paññāya, maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mahaggataṃ saddhaṃ upanissāya mahaggataṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Mahaggataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya mahaggataṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Mahaggatā saddhā ... pe ... paññā mahaggatāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mahaggataṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, vipassanaṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, mahaggataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... vipassanaṃ uppādeti ... pe ... mahaggatā saddhā ... pe ... paññā parittāya saddhāya ... pe ... paññāya ... pe ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo appamāṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mahaggataṃ saddhaṃ upanissāya appamāṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ uppādeti. Mahaggataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya appamāṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ uppādeti. Mahaggatā saddhā ... pe ... paññā appamāṇāya saddhāya ... pe ... paññāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appamāṇaṃ saddhaṃ upanissāya appamāṇaṃ

jhānaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ uppādeti. Appamāṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya appamāṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ uppādeti. Appamāṇā saddhā ... pe ... paññā appamāṇāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa ... maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appamāṇaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... vipassanaṃ uppādeti. Appamāṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... vipassanaṃ ... appamāṇā saddhā ... pe ... paññā parittāya saddhāya ... pe ... paññāya ... pe ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. Ariyā maggaṃ upanissāya saṅkhāre aniccato ... pe ... vipassanti, maggo ariyānaṃ atthappaṭisambhidāya ... pe ... paṭibhānappaṭisambhidāya ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo mahaggatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appamāṇaṃ saddhaṃ upanissāya mahaggataṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, appamāṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya mahaggataṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti. Appamāṇā saddhā ... pe ... paññā mahaggatāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo, ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti. (3)

Purejāta

Paritto dhammo parittassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo.

Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu parittānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu appamāṇānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Paritto dhammo parittassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā parittā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā mahaggatā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā appamāṇā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Paritto dhammo parittassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā parittā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ parittānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anulomaṃ gotrabhussa, anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—paṭhamassa jhānassa parikammaṃ tasseva āsevanapaccayena paccayo ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ tasseva āsevanapaccayena paccayo. Dibbassa cakkhussa parikammaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā mahaggatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ mahaggatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Paritto dhammo parittassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—parittā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe parittā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—parittā cetanā vipākānaṃ parittānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—mahaggatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—mahaggatā cetanā vipākānaṃ mahaggatānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—mahaggatā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—mahaggatā cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—mahaggatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—mahaggatā cetanā vipākānaṃ mahaggatānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—appamāṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—appamāṇā cetanā vipākānaṃ appamāṇānaṃ khandhānaṃ kammapac-

cayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa kammapaccayena paccayo—appamāṇā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo parittassa ca appamāṇassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— appamāṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Paritto dhammo parittassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko paritto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... pe .... (Tisso pañhā, pavattipaṭisandhi kātabbā.) (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi. (Pavattimeva.)

Āhārādi

Paritto dhammo parittassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... pe ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—parittā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe parittā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu parittānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—parittā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa vippayuttapaccayena

paccayo. Purejātaṃ—vatthu appamāṇānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—mahaggatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... pacchājātā—mahaggatā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—appamāṇā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—appamāṇā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Paritto dhammo parittassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—paritto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu parittānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—parittā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, vatthu mahaggatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo.

Purejātaṃ—vatthu appamāṇānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—mahaggatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—mahaggatā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—mahaggato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—appamāṇā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—appamāṇā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo parittassa ca appamāṇassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— appamāṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (3)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā parittassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—appamāṇā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—appamāṇā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—appamāṇā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā appamāṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—appamāṇo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena pac-

cayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (2)

Paritto ca mahaggato ca dhammā parittassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—mahaggatā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—mahaggatā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—mahaggatā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Paritto ca mahaggato ca dhammā mahaggatassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—mahaggato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe mahaggato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca ... pe ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane cattāri, kamme satta, vipāke āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā nava, vigate nava, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Paritto dhammo parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Paritto dhammo mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Paritto dhammo appamāṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Mahaggato dhammo parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Mahaggato dhammo appamāṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Mahaggato dhammo parittassa ca mahaggatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (4)

Appamāṇo dhammo appamāṇassa dhammassa ( ) sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇo dhammo parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇo dhammo mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇo dhammo parittassa ca appamāṇassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā parittassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Paritto ca appamāṇo ca dhammā appamāṇassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

Paritto ca mahaggato ca dhammā parittassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Paritto ca mahaggato ca dhammā mahaggatassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

1.13.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pannarasa, naārammaṇe pannarasa, naadhipatiyā naanantare nasamanantare pannarasa, nasahajāte dvādasa, naaññamaññe dvādasa, nanissaye dvādasa, naupanissaye cuddasa, napurejāte cuddasa,

napacchājāte pannarasa, naāsevane pannarasa ... pe ... namagge pannarasa, nasampayutte dvādasa, navippayutte dasa, noatthiyā dasa, nonatthiyā pannarasa, novigate pannarasa, noavigate dasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.13.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā naanantare nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta ... pe ... namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.13.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane cattāri, kamme satta ... pe ... magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā nava, vigate nava, avigate terasa.

Paccanīyānulomaṃ.

Parittattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.9. Kusalattika, Sanidassanattika

Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naabyākato nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naakusalo nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naabyākato nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naakusalo nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naabyākato nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naabyākato nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naakusalo nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ

paṭicca naakusalo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasanidassanasappaṭigho ca naakusalo nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nakusalaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nakusalaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.58. Savicāraduka, Kusalattika

Savicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasavicāro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Savicāraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasavicāro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.47. Sanidassanattika, Sahetukaduka

Anidassanaappaṭighaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasahetuko ca naanidassanasappaṭigho nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.26. Pītittika, Kusalattika

Pītisahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Sukhasahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Upekkhāsahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Hetuyā ekavīsati, adhipatiyā ekavīsati ... pe ... avigate ekavīsati. (Vedanāttikasadisaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.12. Kusalattika, Pariyāpannaduka

Nakusalaṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ naapariyāpannaṃ dhammaṃ paccayā kusalo apariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ naapariyāpannaṃ dhammaṃ paccayā abyākato apariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve. (Akusalamūle dve, dukamūle dve.) Hetuyā cha ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.18. Saraṇaduka, Nahetusahetukaduka

Nasaraṇaṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaraṇaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.9. Kusalattika, Ācayagāmittika

Nakusalaṃ naācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā kusalo ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naapacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā kusalo apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.13. Piṭṭhiduka

2.13.1. Dassanenapahātabbaduka

2.13.1.1. Paṭiccavāra

2.13.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhā-

nañca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—nadassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca, anantare dve, samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca ... pe ... avigate pañca.

2.13.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nadassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.1.2. Sahajātavāra

Itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.1.3. Paccayavāra

2.13.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—nadassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā nadassanena pahātabbā khandhā. (1)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbā khandhā. (2)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ. (3)

Dassanena pahātabbañca nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbañca nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

2.13.1.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nadassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā ahetukā nadassanena pahātabbā khandhā, uddhaccasahagate khandhe paccayā uddhaccasahagato moho, vatthuṃ paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbañca nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.1.4. Nissayavāra

Itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.13.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.1.5.1–4 Paccayānulomādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā (Saṃkhittaṃ.) (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, (sabbattha dve) vipāke ekaṃ … pe … avigate dve.

Anulomaṃ.

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Paccanīyaṃ.

2.13.1.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.1.7. Pañhāvāra

2.13.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo … tīṇi.

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nadassanena pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe … pe …. (1)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi … pe … vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; dassanena pahātabbaṃ diṭṭhiṃ assādeti abhi-

nandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... domanassaṃ uppajjati; vicikicchaṃ ārabbha vicikicchā uppajjati, diṭṭhi ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ ārabbha dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā dassanena pahātabbe pahīne kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe ... pe ... dassanena pahātabbe khandhe aniccato ... pe ... vipassati, cetopariyañāṇena dassanena pahātabbacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, dassanena pahātabbā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nadassanena pahātabbo rāgo uppajjati; uddhaccaṃ ... pe ... nadassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti ... pe ... phalassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā nadassanena pahātabbe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbe khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nadassanena pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ ... pe ... nadassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. (2)

Adhipati

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati.

Ārammaṇādhipati—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, diṭṭhiṃ garuṃ katvā ... pe .... Sahajātādhipati—dassanena pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nadassanena pahātabbassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nadassanena pahātabbo rāgo uppajjati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nadassanena pahātabbo rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—nadassanena pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā dassanena pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—dassanena pahātabbā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā nadassanena pahātabbā khandhā ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Āvajjanā dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; dassanena pahātabbaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; dassanena pahātabbo rāgo ... pe ... patthanā dassanena pahātabbassa rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti dassanena pahātabbaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; dassanena pahātabbo rāgo ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya ... nadassanena pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, nadassanena pahātabbaṃ rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti; saddhā ... pe ... paññā, nadassanena pahātabbo rāgo ... pe ... patthanā

... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya nadassanena pahātabbassa rāgassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti, nadassanena pahātabbaṃ rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ dassanena pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nadassanena pahātabbo rāgo ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... nadassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nadassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātāsevana

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) ... āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kamma

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—dassanena pahātabbā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—dassanena pahātabbā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nadassanena pahātabbassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nadassanena pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nadassanena pahātabbā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo.

Vipākādi

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Atthyādi

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nadassanena pahātabbassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccavārasadisā.) (3)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe .... (Saṃkhittaṃ, purejātasadisaṃ.) (2)

Dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā dassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—dassanena pahātabbo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā nadassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—dassanena pahātabbā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthipaccayena paccayo, vigatapaccayena paccayo, avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve,

kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nadassanena pahātabbassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā dassanena pahātabbassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā nadassanena pahātabbassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.13.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta ... pe ... namagge satta, nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.13.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā nava, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri (sabbattha cattāri), nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Dassanena pahātabbadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.2. Bhāvanāyapahātabbaduka

2.13.2.1-4. Paccayānulomādi

2.13.2.1–4.1–4 Paccayānulomādi

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Yathā dassanadukaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Anulomaṃ.

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve ... pe ... novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

(Paccayavārapaccanīye nahetupaccaye uddhaccasahagate tīṇi, moho uddharitabbo. Sabbepi vārā dassanadukasadisā, uddhaccapaccanīyampi nānaṃ.)

2.13.2.7. Pañhāvāra

2.13.2.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Ārammaṇa

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati; bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; uddhaccaṃ ārabbha uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā bhāvanāya pahātabbe pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... bhāvanāya pahātabbe khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nabhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena bhāvanāya pahātabbacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, bhāvanāya pahātabbā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nabhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā nabhāvanāya pahātabbe pahīne kilese ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbe khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nabhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dham-

massa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. (2)

Adhipati

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nabhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa ca nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nabhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—nabhāvanāya pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati. (2)

Anantarādi

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... cattāri (dassanadukasadisā bhāvanā ninnānākaraṇā) ... samanantarapaccayena paccayo ... cattāri ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbo rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā bhāvanāya pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; bhāvanāya pahātabbaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; bhāvanāya pahātabbo rāgo ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya nabhāvanāya pahātabbassa, rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, nabhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya nabhāvanāya pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa ... phalasamāpattiyā

upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti ... pe ... sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... senāsanaṃ upanissāya mānaṃ jappeti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ bhāvanāya pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejātādi

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nabhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati; nabhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nabhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātapaccayena paccayo ... dve, āsevanapaccayena paccayo ... dve, kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Bhāvanāya pahātabbā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Bhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nabhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dham-

massa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nabhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nabhāvanāya pahātabbā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo ... vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... pe ... avigatapaccayena paccayo. (Sabbapaccayā dassanadukasadisā, bhāvanā ninnānākaraṇā.)

2.13.2.7.1. Paccayānulomādi

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

(Paccanīyavibhaṅgo dassanadukasadiso vibhajitabbo. Evaṃ tīṇi gaṇanāpi gaṇetabbā.)

Bhāvanāyapahātabbadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.3. Paccayavāra

2.13.3.1. Paṭiccavāra

2.13.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ....

(3)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva ajjhattikā mahābhūtā.) (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsa-

hagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cha, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cha, vigate cha, avigate nava.

2.13.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā ahetukaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte satta ... pe ... navippayutte cattāri, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... magge dve ... pe ... avigate dve.

2.13.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.13.3.3. Paccayavāra

2.13.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā nadassanena pahātabbahetukā khandhā. (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā, vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsa-

hagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... dassanena pahātabbahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nadassanena pahātabbahetukā khandhā, vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato moho. Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbahetukā khandhā, vicikicchāsahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabba-

hetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca. (3)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.13.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā nadassanena pahātabbahetukā khandhā, uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca

dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.3.4. Nissayavāra

13.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.3.5.1-4. Paccayacatukka

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nadassa-

nena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Paṭiccasadisaṃ.) (2)

Dassanena pahātabbahetukañca nadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Paṭiccasadisaṃ, saṃkhittaṃ.) (1)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve, anantare cha (sabbattha cha), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cha.

Anulomaṃ.

Hetuduka

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho uddhaccasahagato moho. (1)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte cha.

Paccanīyaṃ.

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā cattāri, napurejāte cattāri ... pe ... navippayutte cattāri.

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

2.13.3.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.13.3.7. Pañhāvāra

2.13.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Dassanena pahātabbahetukā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Dassanena pahātabbahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nadassanena pahātabbahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo, vicikicchāsahagato moho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vicikicchāsahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vicikicchāsahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetuke khandhe ārabbha dassanena pahātabbahetukā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Dassanena pahātabbahetuke khandhe ārabbha nadassanena pahātabbahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Dassanena pahātabbahetuke khandhe ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nadassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, nadassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti ... pe ... ariyā nadassanena pahātabbahetuke pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ...

vatthuṃ nadassanena pahātabbahetuke khandhe ca mohañca aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nadassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, nadassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya, mohassa ca ārammaṇapaccayena paccayo.

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbahetuke khandhe ca mohañca assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati.

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbahetuke khandhe ca mohañca ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca ārabbha dassanena pahātabbahetukā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca ārabbha nadassanena pahātabbahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vicikicchāsahagate khandhe ca mohañca ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dassanena pahātabbahetuke khandhe garuṃ katvā dassanena pahātabbahetukā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbahetukādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ad-

hipatipaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nadassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nadassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—nadassanena pahātabbahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nadassanena pahātabbahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā dassanena pahātabbahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; dassanena pahātabbahetukā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato moho pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā nadassanena pahātabbahetukā khandhā ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo vicikicchāsahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo vicikicchāsahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbahetukā khandhā dassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Avasesesu dvīsu anantarūpanissayo, pakatūpanissayo.) (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Dassanena pahātabbahetukā khandhā nadassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ mo-

hassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Dassanena pahātabbahetukā khandhā vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti mānaṃ jappeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... nadassanena pahātabbahetukaṃ rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya nadassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... pe ... patthanāya phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... nadassanena pahātabbahetukaṃ rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ dassanena pahātabbahetukassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā ... pe ... paññā, nadassanena pahātabbahetuko rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ, vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca dassanena

pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca nadassanena pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca vicikicchāsahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nadassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, nadassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati; dibbena ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Vatthupurejātaṃ saṃkhittaṃ.) (1)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... dassanena pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. (Vatthupurejātaṃ saṃkhittaṃ.) (2)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (Vatthupurejātaṃ saṃkhittaṃ.) (3)

Pacchājātāsevana

Dassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) ... āsevanapaccayena paccayo.

Kammādi

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—dassanena pahātabbahetukā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—dassanena pahātabbahetukā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nadassanena pahātabbahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nadassanena pahātabbahetukā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipākapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha ... vippayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Atthyādi

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—dassanena pahātabbahetuko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... vicikicchāsahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Dassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Dassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissaya-

paccayena paccayo. (3)

Nadassanena pahātabbahetuko dhammo nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. Nadassanena pahātabbahetuko dhammo dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā nadassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. Dassanena pahātabbahetuko ca nadassanena pahātabbahetuko ca dhammā dassanena pahātabbahetukassa ca nadassanena pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.13.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.13.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cha, naadhipatiyā cha, naanantare cha, nasamanantare cha, naaññamaññe dve, naupanissaye cha ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte tīṇi, nonatthiyā cha, novigate cha.

2.13.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca (anulomamātikā) ... pe ... avigate nava.

Dassanenapahātabbahetukadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.4. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

2.13.4.1. Paṭiccādivāra

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ....

2.13.4.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ paṭiccavāropi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi dassanena pahātabbahetukadukasadisā. Uddhaccasahagato moho vicikicchāsahagatamohaṭṭhāne ṭhapetabbo.)

2.13.4.7. Pañhāvāra

2.13.4.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... cha ... pe .... (Dassanena pahātabbahetukadukasadisā.)

Ārammaṇa

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbha dassanena pahātabbahetukadukasadisā.)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nabhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā ... pe ... phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā nabhāvanāya pahātabbahetuke pahīne kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mohañca aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nabhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... nabhāvanāya pahātabba-

hetukaṃ domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya, mohassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mohañca assādeti abhinandati, taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, uddhaccaṃ ... pe ... bhāvanāya pahātabbahetukaṃ domanassaṃ uppajjati. (2)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe ca mohañca ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (Ghaṭanārammaṇā tīṇipi kātabbā.) (3)

Adhipatyādi

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—bhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nabhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbahetukādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nabhāvanāya pahātab-

bahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nabhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nabhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati— nabhāvanāya pahātabbahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nabhāvanāya pahātabbahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbahetuko rāgo uppajjati. (2)

(Anantarapaccaye nabhāvanāya pahātabbahetukakāraṇā vicikicchāsahagato moho na kātabbo, uddhaccasahagato moho kātabbo.) Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā bhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā nabhāvanāya pahātabbahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo; sakabhaṇḍe chandarāgo parabhaṇḍe chandarāgassa upanissayapaccayena paccayo; sakapariggahe chandarāgo parapariggahe chandarāgassa upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Bhāvanāya pahātabbahetukā khandhā uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇū-

panissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya ... nabhāvanāya pahātabbahetukassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti ... pe ... saddhā ... pe ... senāsanaṃ bhāvanāya pahātabbahetukassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo bhāvanāya pahātabbahetukassa ca nabhāvanāya pahātabbahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā ... pe ... paññā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Ghaṭanūpanissayāpi tīṇipi kātabbā.) (3)

Purejātādi

Nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... tīṇi ... pacchājātapaccayena paccayo ... tīṇi ... āsevanapaccayena paccayo ... nava ... kammapaccayena paccayo (nabhāvanāya pahātabbabhājanakāraṇe nānākkhaṇikā labbhati) ... pe ... novigatapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ. Yathā dassanena pahātabbahetukadukaṃ evaṃ bhāvanāya pahātabbahetukapaccayāpi paccanīyāpi vibhāgopi gaṇanāpi ninnānākaraṇā.)

Nadassanena pahātabbo dhammo nadassanena pahātabbassa dhammassa ... pe .... (Parantena sakabhaṇḍachandarāgopi kātabbo.)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ... pe .... (Parantena "sakabhaṇḍachandarāgo"ti kātabbaṃ.)

Bhāvanāyapahātabbahetukadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.5. Savitakkaduka

2.13.5.1. Paṭiccavāra

2.13.5.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakke khandhe paṭicca vitakko cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe avitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vitakkaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, vitakkaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca vitakko, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—vitakkaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkā khandhā. (2)

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vitakkaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vitakkaṃ paṭicca savitakkā khandhā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca savitakkā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko sam-

payuttakā ca khandhā. (3)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakke khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe savitakke khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe savitakke khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko. (2)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... savitakke khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... savitakke khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.13.5.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati na-

hetupaccayā—ahetukaṃ savitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Savitakkamūlakā avasesā dve pañhā kātabbā, ahetukaṃ ninnānaṃ.) (3)

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ avitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukaṃ vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, vitakkaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca vitakko, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vitakkaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca ahetukā savitakkā khandhā, vitakkaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Hetupaccayasadisaṃ. "Ahetukan"ti niyāmetabbaṃ.) (3)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vitakkañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Avasesā dve pañhā hetupaccayasadisā ninnānā, ahetukanti niyāmetabbaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navip-

payutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.5.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... nakamme cattāri, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.5.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava ... pe ... anantare nava ... pe ... purejāte cha, āsevane pañca, kamme nava ... pe ... magge tīṇi, sampayutte nava. (Sabbattha nava.)

2.13.5.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.13.5.3. Paccayavāra

2.13.5.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Savitakkaṃ dhammaṃ paccayā savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisā.)

Avitakkaṃ dhammaṃ paccayā avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vitakkaṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe avitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paccayā kaṭattārūpaṃ, khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, vitakkaṃ paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā vitakko, ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... vatthuṃ paccayā avitakkā khandhā, vatthuṃ paccayā vitakko. (1)

Avitakkaṃ dhammaṃ paccayā savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—vitakkaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ paccayā savitakkā khandhā. (Paṭisandhiyāpi dve.) (2)

Avitakkaṃ dhammaṃ paccayā savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vitakkaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vitakkaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā savitakkā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā vitakko sampayuttakā ca khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

(Paṭisandhiyāpi pavattisadisāyeva.) (3)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paccayā savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dve kātabbā.) (1)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paccayā avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakke khandhe ca vitakkañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, savitakke khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, savitakke khandhe ca vatthuñca paccayā vitakko; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Tīṇi, paṭisandhiyāpi.) (2)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ paccayā savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... savitakke khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.13.5.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Savitakkaṃ dhammaṃ paccayā savitakko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Nava pañhā kātabbā. "Ahetukā"ti niyāmetabbā tīṇiyeva. Moho uddharitabbo, yathā paṭiccavāre hetupaccayasadisāyeva pañhā pañcaviññāṇā atirekā moho vitakkaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navip-

payutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.5.4. Nissayavāra

13.5.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.5.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Savitakkaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā— savitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Savitakkaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakke khandhe saṃsaṭṭho vitakko; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Savitakkaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Avitakkaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—vitakkaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkañca avitakkañca dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkaṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā cha (sabbattha cha) avigate cha.

Anulomaṃ.

Savitakkaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Evaṃ cha pañhā kātabbā anulomasadisā, ahetukāti niyāmetabbā, tīṇiyeva, moho uddharitabbo.)

Nahetuyā cha, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge cha, navippayutte cha.

Paccanīyaṃ.

2.13.5.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.5.7. Pañhāvāra

2.13.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Savitakko dhammo avitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkā hetū vitakkassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakkā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo—avitakkā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—savitakke khandhe ārabbha savitakkā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakke khandhe ārabbha avitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakke khandhe ārabbha savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā avitakkā jhānā vuṭṭhahitvā avitakkaṃ jhānaṃ paccavekkhanti, maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ avitakkassa maggassa, phalassa, vitakkassa ca ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ avitakke khandhe ca vitakkañca aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena avitakkacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... avitakkā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, vitakkassa ca āram-

maṇapaccayena paccayo; avitakke khandhe ca vitakkañca ārabbha avitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (1)

Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā avitakkā jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, savitakkassa maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ avitakke khandhe ca vitakkañca aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; avitakke khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkā khandhā uppajjanti. (2)

Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā avitakkā jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, savitakkassa maggassa, phalassa, āvajjanāya, vitakkassa ca ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ avitakke khandhe ca vitakkañca aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti, avitakke khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—savitakke khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakke khandhe ca vitakkañca ārabbha avitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakke khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—savitakke khandhe garuṃ katvā savitakkā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—savitakkādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Savitakko dhammo avitakkassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—savitakke khandhe garuṃ katvā vitakko uppajjati. Sahajātādhipati—savi-

takkādhipati vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Savitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—savitakke khandhe garuṃ katvā savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Sahajātādhipati—savitakkādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā avitakkā jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ avitakkassa maggassa, phalassa, vitakkassa ca adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ avitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati. Sahajātādhipati—avitakkādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā avitakkā jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, savitakkassa maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ avitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, avitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā savitakkā khandhā uppajjanti. (2)

Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā avitakkā jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, savitakkassa maggassa, phalassa, vitakkassa ca adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ avitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; avitakke

khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—savitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā savitakkā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā vitakko uppajjati. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakke khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Anantarādi

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Savitakko dhammo avitakkassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkā khandhā pacchimassa pacchimassa vitakkassa anantarapaccayena paccayo; savitakkaṃ cuticittaṃ avitakkassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo; savitakkā khandhā avitakkassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; dutiyassa jhānassa parikammaṃ dutiyassa jhānassa anantarapaccayena paccayo; tatiyassa jhānassa parikammaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... dibbassa cakkhussa parikammaṃ ... pe ... dibbāya sotadhātuyā parikammaṃ ... pe ... iddhividhañāṇassa parikammaṃ ... pe ... cetopariyañāṇassa parikammaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇassa parikammaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇassa parikammaṃ yathākammūpagañāṇassa ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa anantarapaccayena paccayo. Gotrabhu avitakkassa maggassa ... vodānaṃ avitakkassa maggassa ... anulomaṃ avitakkāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Savitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimassa pacchimassa vitakkassa

anantarapaccayena paccayo; purimā purimā avitakkā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; avitakko maggo avitakkassa phalassa ... pe ... avitakkaṃ phalaṃ avitakkassa phalassa ... pe ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ avitakkāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; avitakkaṃ cuticittaṃ savitakkassa upapatticittassa, avitakkaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya, avitakkā khandhā savitakkassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkā khandhā ca vitakko ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Savitakko ca avitakko ca dhammā avitakkassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkā khandhā ca vitakko ca pacchimassa pacchimassa vitakkassa anantarapaccayena paccayo; savitakkaṃ cuticittañca vitakko ca avitakkassa upapatticittassa ... pe ... āvajjanā ca vitakko ca pañcannaṃ viññāṇānaṃ ... pe ... savitakkā khandhā ca vitakko ca avitakkassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; dutiyassa jhānassa parikammañca vitakko ca ... pe ... (heṭṭhā likhitaṃ lekhaṃ iminā kāraṇena daṭṭhabbaṃ); anulomañca vitakko ca avitakkāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkā khandhā ca vitakko ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena

paccayo ... nava.

Upanissaya

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkā khandhā savitakkānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakkā khandhā avitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakkā khandhā savitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkaṃ saddhaṃ upanissāya avitakkaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti; avitakkaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ vitakkaṃ upanissāya avitakkaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; avitakkā saddhā ... pe ... senāsanaṃ vitakko ca avitakkāya saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... avitakkassa maggassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo (tīṇipi upanissayā sabbattha kātabbā). Avitakkaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti; savitakkaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; avitakkaṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ vitakkaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; avitakkā saddhā ... pe ... senāsanaṃ vitakko ca savitakkāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya savitakkassa maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—avitakkaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... (dutiyavāre likhitapadā sabbe kātabbā) samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... pe ... senāsanaṃ vitakkaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... pāṇaṃ hanati

... pe ... saṃghaṃ bhindati; avitakkā saddhā ... pe ... senāsanaṃ vitakko ca savitakkāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya savitakkassa maggassa, phalasamāpattiyā vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—savitakkā khandhā ca vitakko ca savitakkānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakkā khandhā ca vitakko ca avitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Savitakkā khandhā ca vitakko ca savitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu avitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca purejātapaccayena paccayo.

Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkā khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu savitakkānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo.

Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu savitakkānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Savitakko dhammo avitakkassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (tīṇi, pacchājātā) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kammādi

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—savitakkā cetanā vipākānaṃ savitakkānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (Evaṃ cattāri, sahajātāpi nānākkhaṇikāpi kātabbā.)

Vipākapaccayena paccayo ... nava ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... nava ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha.

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu vitakkassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu vitakkassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā avitakkassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Atthyādi

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Ekaṃ, paṭiccasadisaṃ.) Savitakko dhammo avitakkassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Savitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—saha-

jātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vitakko sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vitakko sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo, paṭisandhikkhaṇe vatthu vitakkassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti, vatthu vitakkassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—savitakko eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—savitakko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe sahajātāpi dvepi kātabbā.) (1)

Savitakko ca avitakko ca dhammā avitakkassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—savitakkā khandhā ca vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—savitakkā khandhā ca vatthu ca vitakkassa atthipaccayena paccayo (paṭisandhikkhaṇe, tīṇi). Pacchājātā—savitakkā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkā khandhā ca vitakko ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkā khandhā ca vitakko ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—savitakko eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—savitakko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (Paṭisandhiyāpi dve.) (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke nava, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Savitakko dhammo savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Savitakko dhammo avitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Savitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Avitakko dhammo avitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Avitakko dhammo savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. Avitakko dhammo savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Savitakko ca avitakko ca dhammā avitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. Savitakko ca avitakko ca dhammā savitakkassa ca avitakkassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ...

upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.13.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.13.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri ... pe ... nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā vitthāretabbā) ... pe ... avigate nava.

Savitakkadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.6. Savicāraduka

2.13.6.1–7. Paṭiccādivāra

Savicāraṃ dhammaṃ paṭicca savicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā savitakkadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ. Idha magge cattāri kātabbāni. Savicāraduke imaṃ nānākaraṇaṃ.)

Savicāradukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.7. Sappītikaduka

2.13.7.1. Paṭiccavāra

2.13.7.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā—sappītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā—sappītike khandhe paṭicca pīti ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko ca appītiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sappītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā pīti ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe

... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appītikaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā—appītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... pītiṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe appītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... pītiṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, pītiṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca pīti, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yathā savitakkadukaṃ sabbattha, evaṃ sappītikadukaṃ kātabbaṃ, sabbattha pavattipaṭisandhi navapi pañhā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte cha ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava.

2.13.7.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ sappītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke sappītike khandhe paṭicca pīti ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko ca appītiko ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ sappītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā pīti ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Appītikaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ appītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... pītiṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe appītikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (yāva asaññasattāpi) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. Appītikaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ pītiṃ paṭicca sappītikā

khandhā. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Pītiṃ paṭicca sappītikā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Sappītikañca appītikañca dhammaṃ paṭicca sappītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ sappītikaṃ ekaṃ khandhañca pītiñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Sappītikañca appītikañca dhammaṃ paṭicca appītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke sappītike khandhe ca pītiñca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ahetuke sappītike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Sappītikañca appītikañca dhammaṃ paṭicca sappītiko ca appītiko ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ sappītikaṃ ekaṃ khandhañca pītiñca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... ahetukaṃ sappītikaṃ ekaṃ khandhañca pītiñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... ahetuke sappītike khandhe ca pītiñca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.7.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.7.3.1–4 Paccayānulomādi

Sappītikaṃ dhammaṃ paccayā sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Yathā savitakkaduke anulomapaccayavāraṃ, evaṃ pavattipaṭisandhi nava pañhā paripuṇṇā pīti ninnānākaraṇā.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Sappītikaṃ dhammaṃ paccayā sappītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Appītikaṃ dhammaṃ paccayā appītiko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Pavattipaṭisandhi kātabbā paṭiccavārasadisā, yāva asaññasattā.)

Cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā appītikā khandhā pīti ca, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Anulomasadisā nava pañhā, pavattiyeva paṭisandhi natthi, ekoyeva moho.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.13.7.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.13.7.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.7.5.1–4 Paccayānulomādi

Sappītikaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... hetuyā cha, ārammaṇe cha (sabbattha cha), avigate cha.

Anulomaṃ.

Nahetuyā cha, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge cha, navippayutte cha.

Paccanīyaṃ.

2.13.7.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.7.7. Pañhāvāra

2.13.7.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sappītiko dhammo sappītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sappītikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Sappītiko dhammo appītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sappītikā hetū pītiyā ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ

pītiyā ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—appītikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Sappītiko dhammo sappītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sappītike khandhe ārabbha sappītikā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītike khandhe ārabbha appītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītike khandhe ārabbha sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (3)

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—appītikena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā appītikena cittena paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha appītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati; appītikā jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā appītikena cittena phalaṃ paccavekkhati, ariyā appītikena cittena nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ appītikassa gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya pītiyā ca ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā appītikena cittena appītike pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītike khandhe ca pītiñca appītikena cittena aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha appītiko rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo; appītikā khandhā iddhividhañāṇassa cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya pītiyā ca ārammaṇapaccayena paccayo; appītike khandhe ca pītiñca ārabbha appītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (1)

Appītiko dhammo sappītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—appītikena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... sappītikena cittena paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha sappītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; appītikā jhānā

vuṭṭhahitvā ... pe ... maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā sappītikena cittena phalaṃ paccavekkhati, ariyā sappītikena cittena nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ sappītikassa gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā sappītikena cittena appītike pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītike khandhe ca pītiñca sappītikena cittena aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha sappītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; appītike khandhe ca pītiñca ārabbha sappītikā khandhā uppajjanti. (2)

Appītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—appītikena cittena dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... sappītikena cittena paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti, appītikā jhānā ... pe ... maggā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā sappītikena cittena phalaṃ paccavekkhati, ariyā sappītikena cittena nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ sappītikassa gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, pītiyā ca ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā sappītikena cittena appītike pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītike khandhe ca pītiñca sappītikena cittena aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti, appītike khandhe ca pītiñca ārabbha sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (3)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sappītike khandhe ca pītiñca ārabbha sappītikā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītike khandhe ca pītiñca ārabbha appītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti.

(Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītike khandhe ca pītiñca ārabbha sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Sappītiko dhammo sappītikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—sappītike khandhe garuṃ katvā sappītikā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—sappītikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sappītiko dhammo appītikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—sappītike khandhe garuṃ katvā appītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. Sahajātādhipati—sappītikādhipati pītiyā ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sappītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—sappītike khandhe garuṃ katvā sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. Sahajātādhipati—sappītikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—appītikena cittena dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... appītikena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā appītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; appītikā jhānā ... pe ... maggā ... pe ... phalā vuṭṭhahitvā appītikena cittena phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati; ariyā appītikena cittena nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ appītikassa gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītike khandhe ca pītiñca appītikena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā appītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, appītike khandhe ca pītiñca garuṃ katvā appītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. Sahajātādhipati—appītikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Appītiko dhammo sappītikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—appītikena cittena dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... (saṃkhittaṃ) nibbānaṃ sappītikassa gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītike khandhe ca pītiñca sappītikena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā sappītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; appītike khandhe ca pītiñca garuṃ katvā sappītikā khandhā uppajjanti. (2)

Appītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa ad-

hipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... (saṃkhittaṃ) nibbānaṃ sappītikassa gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, pītiyā ca adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītike khandhe ca pītiñca sappītikena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati appītike khandhe ca pītiñca garuṃ katvā sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (3)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sappītike khandhe ca pītiñca garuṃ katvā sappītikā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītike khandhe ca pītiñca garuṃ katvā appītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītike khandhe ca pītiñca garuṃ katvā sappītikā khandhā ca pīti ca uppajjanti. (3)

Anantarādi

Sappītiko dhammo sappītikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sappītikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sappītikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā sappītikā khandhā pacchimāya pacchimāya pītiyā anantarapaccayena paccayo—sappītikaṃ cuticittaṃ appītikassa upapatticittassa, sappītikaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya, sappītikā khandhā appītikassa vuṭṭhānassa, pītisahagatā vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā, sappītikaṃ bhavaṅgaṃ appītikassa bhavaṅgassa, sappītikaṃ kusalākusalaṃ appītikassa vuṭṭhānassa, kiriyaṃ vuṭṭhānassa, phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā sappītikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sappītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā pīti pacchimāya pacchimāya pītiyā anantarapaccayena paccayo; purimā purimā appītikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ appītikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... appītikāya phalasamāpattiyā pītiyā ca anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā pīti pacchimānaṃ pacchimānaṃ sappītikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; appītikaṃ cuticittaṃ sappītikassa upapatticittassa,

āvajjanā sappītikānaṃ khandhānaṃ, appītikā khandhā sappītikassa vuṭṭhānassa, vipākamanodhātu sappītikāya vipākamanoviññāṇadhātuyā, appītikaṃ bhavaṅgaṃ sappītikassa bhavaṅgassa, appītikaṃ kusalākusalaṃ sappītikassa vuṭṭhānassa, kiriyaṃ vuṭṭhānassa, phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ sappītikāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Appītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā pīti pacchimānaṃ pacchimānaṃ sappītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sappītikā khandhā ca pīti ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ sappītikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā appītikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sappītikā khandhā ca pīti ca pacchimāya pacchimāya pītiyā anantarapaccayena paccayo; sappītikaṃ cuticittañca pīti ca appītikassa upapatticittassa ... sappītikaṃ bhavaṅgañca pīti ca āvajjanāya ... sappītikā khandhā ca pīti ca appītikassa vuṭṭhānassa ... sappītikā vipākamanoviññāṇadhātu ca pīti ca kiriyamanoviññāṇadhātuyā ... sappītikaṃ bhavaṅgañca pīti ca appītikassa bhavaṅgassa ... sappītikaṃ kusalākusalañca pīti ca appītikassa vuṭṭhānassa ... kiriyañca pīti ca vuṭṭhānassa ... phalañca pīti ca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sappītikā khandhā ca pīti ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ sappītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Sappītiko dhammo sappītikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo

... pe .... Pakatūpanissayo—sappītikā khandhā sappītikānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītikā khandhā appītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītikā khandhā sappītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appītikaṃ saddhaṃ upanissāya appītikena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti; appītikaṃ jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; appītikaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ ... pītiṃ upanissāya appītikena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; appītikā saddhā ... pe ... senāsanaṃ pīti ca appītikāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa phalasamāpattiyā pītiyā ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appītiko dhammo sappītikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Tīṇi upanissayā.) Appītikaṃ saddhaṃ upanissāya sappītikena cittena dānaṃ deti ... pe ... appītikā jhānā ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; appītikaṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ pītiṃ upanissāya sappītikena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; sappītikena cittena adinnaṃ ādiyati, musā ... pe ... pisuṇaṃ ... pe ... samphaṃ ... pe ... sandhiṃ ... pe ... nillopaṃ ... pe ... ekāgārikaṃ ... pe ... paripanthe ... pe ... paradāraṃ ... pe ... gāmaghātaṃ ... pe ... nigamaghātaṃ karoti; appītikā saddhā ... pe ... senāsanaṃ pīti ca sappītikāya saddhāya ... pe ... paññāya rāgassa, mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Appītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo (tīṇi upanissayā). Appītikaṃ saddhaṃ upanissāya sappītikena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; appītikaṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ pītiṃ upanissāya sappītikena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ

uppādeti; sappītikena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... (dutiyavārasadisaṃ) nigamaghātaṃ karoti; appītikā saddhā ... pe ... senāsanaṃ pīti ca sappītikāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... maggassa, phalasamāpattiyā pītiyā ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo (tīṇipi upanissayā). Sappītikā khandhā ca pīti ca sappītikānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītikā khandhā ca pīti ca appītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sappītikā khandhā ca pīti ca sappītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ appītikena cittena aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha appītiko rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati, pīti uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu appītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Appītiko dhammo sappītikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ sappītikena cittena aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha sappītiko rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu sappītikānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Appītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ sappītikena cittena aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha pīti ca sampayuttakā khandhā ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu sappītikānaṃ khandhānaṃ pītiyā ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātādi

Sappītiko dhammo appītikassa dhammassa pacchājātapaccayena

paccayo ... tīṇi ... āsevanapaccayena paccayo ... nava ... kammapaccayena paccayo ... cha (sahajātāpi nānākkhaṇikāpi kātabbā ... dve nānākkhaṇikā) ... vipākapaccayena paccayo ... nava ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... nava ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha ... vippayuttapaccayena paccayo ... pañca ... atthipaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ. Savitakkadukasadisaṃ kātabbaṃ.) ... Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

2.13.7.7.1. Paccayānulomādi

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cha, vipāke nava, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne nava, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sappītiko dhammo sappītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Sappītiko dhammo appītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Sappītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Appītiko dhammo appītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Appītiko dhammo sappītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissaya-

paccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. Appītiko dhammo sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Sappītiko ca appītiko ca dhammā appītikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. Sappītiko ca appītiko ca dhammā sappītikassa ca appītikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

(Paccanīyavibhaṅgagaṇanāpi savitakkadukasadisā. Yadipi na sameti imaṃ anulomaṃ paccavekkhitvā gaṇetabbaṃ, itare dve gaṇanā gaṇetabbā.)

Sappītikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.8. Pītisahagataduka

2.13.8.1–7. Paṭiccādivāra

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— pītisahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... (evaṃ pītisahagatadukaṃ vitthāretabbaṃ, sappītikadukasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ, āmasanaṃ ninnānaṃ.)

Pītisahagatadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.9. Sukhasahagataduka

2.13.9.1-6. Paṭiccādivāra

2.13.9.1-6.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā—sukhasahagate khandhe paṭicca sukhaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Evaṃ sukhasahagatadukaṃ vitthāretabbaṃ, yathā sappītikadukassa anulomapaṭiccavāro.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte cha, āsevane cha, kamme nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... (mūlaṃ kātabbaṃ.) Ahetuke sukhasahagate khandhe paṭicca sukhañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato ca nasukhasahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ sukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā sukhañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe .... (3)

Nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nasukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukaṃ sukhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe nasukhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā) Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Yathā sappītike nahetupaccayasadisaṃ, ninnānaṃ sabbatthameva nava pañhā.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

(Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi paṭiccavārasadisā. Paccayavāre pavattipi paṭisandhipi vitthāretabbā, yathā sappītikadukapaccayavārapaccanīyepi pavatte vatthu ca vitthāretabbaṃ, yathā sappītikaduke ekoyeva moho, evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi yathā sappītikadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ.)

2.13.9.7. Pañhāvāra

2.13.9.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... cattāri. (Ārammaṇepi adhipatiyāpi sappītikadukasadisā, sukhanti nānākaraṇaṃ.)

Anantarādi

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā sukhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā sukhasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa sukhassa anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagataṃ cuticittaṃ nasukhasahagatassa upapatticittassa ... sukhasahagataṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā ... sukhasahagatā vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā ... sukhasahagataṃ bhavaṅgaṃ nasukhasahagatassa bhavaṅgassa ... sukhasahagataṃ kusalākusalaṃ nasukhasahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā sukhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ sukhassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Nasukhasahagato dhammo nasukhasahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā nasukhasahagatā ... pe .... (Mūlaṃ. Tīṇipi sappītikadukasadisā.)

Sukhasahagato ca nasukhasahagato ca dhammā sukhasahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sukhasahagatā khandhā ca sukhañca pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā sukhasahagatā khandhā ca sukhañca pacchimassa pacchimassa sukhassa anantarapaccayena paccayo; sukhasahagataṃ cuticittañca sukhañca nasukhasahagatassa upapatticittassa ... sukhasahagataṃ bhavaṅgañca sukhañca āvajjanāya ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇañca sukhañca vipākamanodhātuyā ... sukhasahagatā vipākamanoviññāṇadhātu ca sukhañca kiriyamanoviññāṇadhātuyā ... sukhasahagataṃ bhavaṅgañca sukhañca nasukhasahagatassa bhavaṅgassa ... sukhasahagataṃ kusalākusalañca sukhañca nasukhasahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa

anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā sukhasahagatā khandhā ca sukhañca pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ sukhassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nasukhasahagato dhammo nasukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nasukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya nasukhasahagatena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; nasukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ sukhaṃ upanissāya nasukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; nasukhasahagatā saddhā ... pe ... senāsanaṃ sukhañca nasukhasahagatāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... dosassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā sukhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nasukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nasukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; nasukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ sukhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; sukhasahagatena cittena adinnaṃ ādiyati; musā ... pe ... pisuṇaṃ ... pe ... samphaṃ ... pe ... sandhiṃ ... pe ... nillopaṃ ... pe ... ekāgārikaṃ ... pe ... paripanthe ... pe ... paradāraṃ ... pe ... gāmaghātaṃ ... pe ... nigamaghātaṃ karoti; nasukhasahagatā saddhā ... pe ... senāsanaṃ sukhañca sukhasahagatāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ...

maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nasukhasahagato dhammo sukhasahagatassa ca nasukhasahagatassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nasukhasahagataṃ saddhaṃ upanissāya sukhasahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... (dutiyagamanasadisaṃ) mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; nasukhasahagataṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, sukhasahagatena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... nasukhasahagatā saddhā ... pe ... senāsanaṃ sukhañca sukhasahagatāya ... saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa, maggassa, phalasamāpattiyā sukhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Sukhasahagato ca nasukhasahagato ca dhammā sukhasahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejātādi

Nasukhasahagato dhammo nasukhasahagatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nasukhasahagatena cittena aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nasukhasahagato rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, sukhaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nasukhasahagatānaṃ khandhānaṃ sukhassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Nasukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ sukhasahagatena cittena aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha sukhasahagato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nasukhasahagato dhammo sukhasahagatassa ca nasukhasahagatassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ sukhasahagatena cittena aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ

ārabbha sukhañca sampayuttakā khandhā ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu sukhasahagatānaṃ khandhānaṃ sukhassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātapaccayena paccayo ... tīṇi ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kammādi

Sukhasahagato dhammo sukhasahagatassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. (Cha kammāni cattāri sahajātāpi nānākkhaṇikāpi kātabbā, dve nānākkhaṇikā.) Vipākapaccayena paccayo ... nava ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... nava ... jhānapaccayena paccayo ... nava ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha ... vippayuttapaccayena paccayo ... pañca ... atthipaccayena paccayo ... nava ... natthipaccayena paccayo ... nava ... vigatapaccayena paccayo ... nava ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

2.13.9.7.1. Paccayānulomādi

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cha, vipāke nava, āhāre cattāri, indriye nava, jhāne nava, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

(Evaṃ paccanīyavibhaṅgopi gaṇanāpi sappītikadukasadisaṃ kātabbaṃ, yadipi vimati atthi anulomaṃ passitvā gaṇetabbaṃ.)

Sukhasahagatadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.10. Upekkhāsahagataduka

2.13.10.1. Paṭiccavāra

2.13.10.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā— upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... up-

ekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā—upekkhāsahagate khandhe paṭicca upekkhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā upekkhā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā—naupekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... upekkhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe naupekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upekkhaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, upekkhaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca upekkhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Sappītikadukasadisaṃ, anulome navapi pañhā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte cha, āsevane cha, kamme nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.13.10.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upekkhāsahagate khandhe paṭicca upekkhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā upekkhā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ naupekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukaṃ upekkhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... upekkhaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca upekkhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca upekkhāsahagatā khandhā; vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ upekkhaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ahetukaṃ upekkhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca upekkhāsahagatā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca upekkhā ca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Upekkhāsahagatañca naupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca upekkhañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca upekkhañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā; dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca upekkhañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Upekkhāsahagatañca naupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke up-

ekkhāsahagate khandhe ca upekkhañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ahetuke upekkhāsahagate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagate khandhe ca upekkhañca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagate khandhe ca vatthuñca paṭicca upekkhā. (2)

Upekkhāsahagatañca naupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca upekkhañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca upekkhañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetuke upekkhāsahagate khandhe ca upekkhañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca upekkhañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca upekkhañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetuke upekkhāsahagate khandhe ca upekkhañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā upekkhā ca, dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.10.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.10.3. Paccayavāra

2.13.10.3.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paccayā upekkhāsahagato dhammo

uppajjati hetupaccayā— upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yathā savitakkadukasadisaṃ paccayavāre nānākaraṇaṃ. "Upekkhan"ti navapi pañhā kātabbā, paṭisandhipavattipi vatthupi.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte nava, āsevane nava (sabbattha nava), avigate nava.

Anulomaṃ.

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paccayā upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Evaṃ navapi pañhā pavattipaṭisandhiyo yathā savitakkadukassa evaṃ kātabbā. Tīṇiyeva moho, pavatte vatthupi kātabbā.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.13.10.4. Nissayavāra

13.10.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.10.5.1–4 Paccayānulomādi

Hetu

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā—upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā savitakkadukaṃ sampayuttavāro evaṃ kātabbo.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha (sabbattha cha), avigate cha.

Anulomaṃ.

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upekkhāsahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Evaṃ pañca pañhā yathā

savitakkaduke evaṃ kātabbā.)

Nahetuyā cha, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, navippayutte cha.

Paccanīyaṃ.

2.13.10.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.10.7. Pañhāvāra

2.13.10.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetvādi

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upekkhāsahagatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Evaṃ cattāri pañhā yathā savitakkadukassa.)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... adhipatipaccayena paccayo. (Yathā sappītikadukaṃ evaṃ ārammaṇampi adhipatipi vitthāretabbā, "upekkhā"ti nānaṃ.)

Anantarādi

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Upekkhāsahagato dhammo naupekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā pacchimāya pacchimāya upekkhāya anantarapaccayena paccayo; upekkhāsahagataṃ cuticittaṃ naupekkhāsahagatassa upapatticittassa ... āvajjanā naupekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ ... vipākamanodhātu naupekkhāsahagatāya vipākamanoviññāṇadhātuyā ... upekkhāsahagataṃ bhavaṅgaṃ naupekkhāsahagatassa bhavaṅgassa ... upekkhāsahagataṃ kusalākusalaṃ naupekkhāsahagatassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ naupekkhāsahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa ca naupekkhāsa-

hagatassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ upekkhāya ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Naupekkhāsahagato dhammo naupekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upekkhā pacchimāya pacchimāya upekkhāya anantarapaccayena paccayo; purimā purimā naupekkhāsahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ naupekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa … pe … anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upekkhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; naupekkhāsahagataṃ cuticittaṃ upekkhāsahagatassa upapatticittassa … naupekkhāsahagataṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya … kāyaviññāṇadhātu vipākamanodhātuyā … naupekkhāsahagatā vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā … naupekkhāsahagataṃ bhavaṅgaṃ upekkhāsahagatassa bhavaṅgassa … naupekkhāsahagataṃ kusalākusalaṃ upekkhāsahagatassa vuṭṭhānassa … kiriyaṃ vuṭṭhānassa … phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Naupekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa ca naupekkhāsahagatassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upekkhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ upekkhāya ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā upekkhāsahagatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā ca upekkhā ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā ca upekkhā ca pacchimāya pacchimāya upekkhāya anantarapaccayena paccayo; upekkhāsahagataṃ cuticittañca upekkhā ca naupekkhāsahagatassa upapatticittassa … āvajjanā ca upekkhā ca naupekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ … vipākamanodhātu ca upekkhā ca naupekkhāsahagatāya vipākamanoviññāṇadhātuyā … upekkhāsahagataṃ bhavaṅgañca upekkhā ca naupekkhāsahagatassa bhavaṅgassa … upekkhāsahagataṃ kusalākusalañca upekkhā ca naupekkhāsahagatassa vuṭṭhā-

nassa ... kiriyañca upekkhā ca vuṭṭhānassa ... phalañca upekkhā ca vuṭṭhānassa ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanañca upekkhā ca naupekkhāsahagatāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upekkhāsahagatā khandhā ca upekkhā ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ upekkhāsahagatānaṃ khandhānaṃ upekkhāya ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Upekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Naupekkhāsahagato dhammo naupekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—naupekkhāsahagataṃ saddhaṃ upanissāya naupekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... naupekkhāsahagataṃ jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; naupekkhāsahagataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upekkhaṃ upanissāya naupekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; naupekkhāsahagatā saddhā ... pe ... senāsanaṃ upekkhā ca naupekkhāsahagatāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa, phalasamāpattiyā upekkhāya ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Naupekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Tīṇipi upanissayā.) Naupekkhāsahagataṃ saddhaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; naupekkhāsahagataṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upekkhaṃ upanissāya upekkhāsahagatena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, upekkhāsahagatena cittena adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ

... pe ... samphaṃ ... pe ... sandhiṃ ... pe ... nillopaṃ ... pe ... ekāgārikaṃ ... pe ... paripanthe ... pe ... paradāraṃ ... pe ... gāmaghātaṃ ... pe ... nigamaghātaṃ karoti; naupekkhāsahagatā saddhā ... pe ... senāsanaṃ upekkhā ca upekkhāsahagatāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo.

Naupekkhāsahagato dhammo upekkhāsahagatassa ca naupekkhāsahagatassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Tīṇi upanissayā dutiyagamanasadisā.) (3)

Upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā upekkhāsahagatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Naupekkhāsahagato dhammo naupekkhāsahagatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... tīṇi. (Sappītikadukasadisā.)

Pacchājātādi

Upekkhāsahagato dhammo naupekkhāsahagatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... tīṇi ... āsevanapaccayena paccayo ... nava ... kammapaccayena paccayo ... cha. (Cattāri sahajātā nānākkhaṇikā kātabbā, dve nānākkhaṇikā ca.) Vipākapaccayena paccayo ... nava ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... nava ... jhānapaccayena paccayo ... nava ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha ... vippayuttapaccayena paccayo ... pañca ... atthipaccayena paccayo ... nava ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo. (Imāni paccayāni sappītikakaraṇena vibhajitabbāni.)

2.13.10.7.1. Paccayānulomādi

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cha, vipāke nava, āhāre cattāri, indriye nava, jhāne nava, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

(Evaṃ paccanīyavibhaṅgopi itare tīṇi gaṇanāpi sappītikadukasadisā kātabbā.)

Upekkhāsahagatadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.11. Kāmāvacaraduka

2.13.11.1. Paṭiccavāra

2.13.11.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca nakāmāvacarā khandhā. Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca nakāmāvacarā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—nakāmāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe nakāmāvacare khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—nakāmāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe nakāmāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo

khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... nakāmāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte dve, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cattāri, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate nava.

2.13.11.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ kāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Naadhipatyādi

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— nakāmāvacare khandhe paṭicca nakāmāvacarādhipati, vipākaṃ nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— vipāke nakāmāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro

dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke nakāmāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (itare dve pākatikā) naanantarapaccayā ... pe ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā.

Naāsevana

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā ... tīṇi.

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— vipākaṃ nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—nakāmāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (mūlaṃ kātabbaṃ.) Vipākaṃ nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

(Avasesā tīṇi pākatikā. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.1.2. Sahajātavāra

Avasesā gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.1.3. Paccayavāra

2.13.1.3.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā kāmāvacarā khandhā. Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā nakāmāvacarā khandhā;

paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā nakāmāvacarā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paccayā kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā (paṭiccasadisā). Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paccayā nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paccayā kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... nakāmāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā kāmāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ kāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā kāmāvacarā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Naadhipatyādi

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā kāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... ekaṃ (yāva asaññasattā). Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā nakāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā nakāmāvacarādhipati, vatthuṃ paccayā vipākā nakāmāvacarā

khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā— vatthuṃ paccayā vipākā nakāmāvacarā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paccayā nakāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Kāmāvacarañca nakāmāvacarañca dhammaṃ paccayā kāmāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (paṭiccasadisā. Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nakāmāvacare khandhe ca vatthuñca paccayā nakāmāvacarādhipati, vipākaṃ nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Vipākaṃ nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vipāke nakāmāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Naupanissayapaccayā ... tīṇi ... naāsevanapaccayā. (Suddhake arūpamissake ca "vipākan"ti niyāmetabbaṃ, rūpamissake natthi. Saṃkhittaṃ.)

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.13.11.4. Nissayavāra

13.11.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.11.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— nakāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā

tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve (sabbattha dve), avigate dve.

Anulomaṃ.

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kāmāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ kāmāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Paccanīyaṃ.

2.13.11.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.11.7. Pañhāvāra

2.13.11.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo—kāmāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo— nakāmāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nakāmāvacarā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nakāmāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe

... pubbe suciṇṇāni paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati; ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti; pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ kāmāvacare khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena kāmāvacaracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, kāmāvacarā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nibbānaṃ maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo; cetopariyañāṇena nakāmāvacaracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... nakāmāvacarā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti; phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ākāsānañcāyatanaṃ paccavekkhati, viññāṇañcāyatanaṃ paccavekkhati, ākiñcaññāyatanaṃ paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati, dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ paccavekkhati, iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati, nakāmāvacare khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Adhipati

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena

paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ kāmāvacare khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—kāmāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nakāmāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo; ākāsānañcāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, dibbaṃ cakkhuṃ ... pe ... dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... iddhividhañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nakāmāvacare khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nakāmāvacarādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa ca nakāmāvacarassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nakāmāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantarādi

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā kāmāvacarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kāmāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena pac-

cayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... āvajjanā kāmāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— kāmāvacaraṃ cuticittaṃ nakāmāvacarassa upapatticittassa ... āvajjanā nakāmāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; kāmāvacarā khandhā nakāmāvacarassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa anantarapaccayena paccayo ... pe ... catutthassa jhānassa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ ... pe ... dibbassa cakkhussa ... pe ... dibbāya sotadhātuyā ... pe ... iddhividhañāṇassa ... pe ... cetopariyañāṇassa ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇassa ... pe ... yathākammūpagañāṇassa ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa anantarapaccayena paccayo; gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā nakāmāvacarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nakāmāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; maggo phalassa, phalaṃ phalassa, nirodhā vuṭṭhahantassa, nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—nakāmāvacaraṃ cuticittaṃ kāmāvacarassa upapatticittassa, nakāmāvacaraṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya, nakāmāvacarā khandhā kāmāvacarassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo .... (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... satta ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāmāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... vipassanaṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; kāmāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ...

kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... vipassanaṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāmāvacarā saddhā ... pe ... senāsanaṃ kāmāvacarāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāmāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya nakāmāvacaraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; kāmāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya nakāmāvacaraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; kāmāvacarā saddhā ... pe ... senāsanaṃ nakāmāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo; paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa ... pe ... catutthassa jhānassa ... pe ... ākāsānañcāyatanassa ... pe ... paṭhamassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nakāmāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; nakāmāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya nakāmāvacaraṃ jhānaṃ uppādeti ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; nakāmāvacarā saddhā ... pe ... paññā nakāmāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo; paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo; paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... dutiyo maggo tatiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo; maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatū-

panissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nakāmāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... vipassanaṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; nakāmāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... vipassanaṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; nakāmāvacarā saddhā ... pe ... paññā kāmāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; ariyā maggaṃ upanissāya saṅkhāre aniccato ... pe ... vipassanti, maggo ariyānaṃ atthapaṭisambhidāya ... dhammapaṭisambhidāya ... niruttipaṭisambhidāya ... paṭibhānapaṭisambhidāya ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo; phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejātādi

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu kāmāvacarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu nakāmāvacarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātapaccayena paccayo ... dve ... āsevanapaccayena paccayo ... tīṇi.

Kammādi

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Saṃkhittaṃ.)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. (Saṃkhittaṃ.) Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Saṃkhittaṃ.) Nakāmāvacaro dhammo

kāmāvacarassa ca nakāmāvacarassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Vipākapaccayena paccayo ... cattāri ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—(saṃkhittaṃ) paṭisandhikkhaṇe vatthu nakāmāvacarānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu nakāmāvacarānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nakāmāvacarā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—nakāmāvacarā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthyādi

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu nakāmāvacarānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe .... (Purejātasadisaṃ.) (2)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ (vippayuttasadisaṃ). Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa ca nakāmāvacarassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā kāmāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, in-

driyaṃ. Sahajātā—nakāmāvacarā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—nakāmāvacarā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nakāmāvacarā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā nakāmāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nakāmāvacaro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Kāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Kāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nakāmāvacaro dhammo nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Nakāmāvacaro dhammo kāmāvacarassa ca nakāmāvacarassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapac-

cayena paccayo. (3)

Kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā kāmāvacarassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā nakāmāvacarassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

2.13.11.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, na sahajāte cha, naaññamaññe cha, nanissaye cha, naupanissaye satta, napurejāte cha ... pe ... nasampayutte cha, navippayutte pañca, noatthiyā pañca, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate pañca.

2.13.11.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.11.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Kāmāvacaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.12. Rūpāvacaraduka

2.13.12.1. Paṭiccavāra

2.13.12.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—rūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe

... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca rūpāvacarā khandhā. Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca rūpāvacarā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte dve, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cattāri, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate nava.

2.13.12.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu-naārammaṇa

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe

... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Naadhipatyādi

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— rūpāvacare khandhe paṭicca rūpāvacarādhipati vipākaṃ, rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke rūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... tīṇi. (Nakāmāvacaraṃ paṭiccavārasadisaṃ ninnānaṃ, idha sabbe mahābhūtā kātabbā.) (3)

Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3) Naanantarapaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā.

Napurejātādi

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati

napurejātapaccayā— paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—rūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... narūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā, itare pañcapi pañhā, anulomaṃ kātabbaṃ) napacchājātapaccayā ... nava.

Naāsevanādi

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— vipākaṃ rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—rūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—vipākaṃ rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā ... tīṇi.

Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā (Saṃkhittaṃ. Mūlaṃ. Itarepi pañhā kātabbā) ... nakammapaccayā ... dve ... pe ... nasampayuttapaccayā.

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.12.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.12.3. Paccayavāra

2.13.12.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisaṃ.)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (yāva ajjhattikaṃ mahābhūtaṃ) vatthuṃ paccayā narūpāvacarā khandhā. Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā rūpāvacarā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā rūpāvacarā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paccayā rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paccayā narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paccayā rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhā-

naṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava ... pe ... avigate nava.

2.13.12.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā narūpāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā narūpāvacarā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā narūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Paṭiccavārasadisaṃ.) Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā rūpāvacarādhipati, vatthuṃ paccayā vipākā rūpāvacarā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā vipākā rūpāvacarā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paccayā rūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—rūpāvacare khandhe ca vatthuñca paccayā rūpāvacarādhipati, vipākaṃ rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Rūpāvacarañca narūpā-

vacarañca dhammaṃ paccayā narūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacarañca narūpāvacarañca dhammaṃ paccayā rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vipāke rūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava (suddhike arūpe ca missake ca "vipākan"ti niyāmetabbaṃ), nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.12.4. Nissayavāra

13.12.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.12.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— rūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— narūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve), avigate dve.

Anulomaṃ.

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho narūpāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ.

Paccanīyaṃ.

2.13.12.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.12.7. Pañhāvāra

2.13.12.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo—rūpāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Rūpāvacarā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Rūpāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo— narūpāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— cetopariyañāṇena rūpāvacaracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, rūpāvacarā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—paṭhamaṃ jhānaṃ paccavekkhati ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ paccavekkhati, dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... iddhividhañāṇaṃ ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati, rūpāvacare khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati; ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya

ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ narūpāvacare khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena narūpāvacaracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, narūpāvacarā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—rūpāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—paṭhamaṃ jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... dibbaṃ cakkhuṃ ... pe ... dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... iddhividhañāṇaṃ ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, rūpāvacare khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—rūpāvacarādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa ca narūpāvacarassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—rūpāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ

katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ narūpāvacare khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; ākāsānañcāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—narūpāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anantarādi

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā rūpāvacarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—rūpāvacaraṃ cuticittaṃ narūpāvacarassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; rūpāvacaraṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya ... rūpāvacarā khandhā narūpāvacarassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā narūpāvacarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ narūpāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— narūpāvacaraṃ cuticittaṃ rūpāvacarassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; narūpāvacarā khandhā rūpāvacarassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa anantarapaccayena paccayo ... pe ... catutthassa jhānassa ... pe ... dibbassa cakkhussa ... pe ... dibbāya sotadhātuyā ... pe ... iddhividhañāṇassa ... pe ... cetopariyañāṇassa ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇassa ... pe ... yathākammūpagañāṇassa ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... satta ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rūpāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya rūpāvacaraṃ jhānaṃ uppādeti, abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; rūpāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya rūpāvacaraṃ jhānaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; rūpāvacarā saddhā ... pe ... paññā rūpāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo, paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo, dutiyaṃ jhānaṃ tatiyassa jhānassa ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ catutthassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rūpāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti; rūpāvacaraṃ jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; rūpāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; rūpāvacarā saddhā ... pe ... paññā narūpāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—narūpāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti; narūpāvacaraṃ jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; narūpāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... bhojanaṃ, senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; narūpāvacarā saddhā ... pe ... paññā ... rāgo ... pe ... senāsanaṃ narūpāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa upanissaya-

paccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—narūpāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya rūpāvacaraṃ jhānaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; narūpāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya rūpāvacaraṃ jhānaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; narūpāvacarā saddhā ... pe ... senāsanaṃ rūpāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo, paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... catutthassa jhānassa ... pe ... dibbassa cakkhussa parikammaṃ ... pe ... dibbāya sotadhātuyā ... pe ... iddhividhañāṇassa ... pe ... cetopariyañāṇassa ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇassa ... pe ... yathākammūpagañāṇassa ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ anāgataṃsañāṇassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejātādi

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo; vatthu narūpāvacarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātapaccayena paccayo ... dve ... āsevanapaccayena paccayo ... tīṇi.

Kammādi

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—rūpāvacarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—rūpāvacarā cetanā vipākānaṃ rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā,

nānākkhaṇikā. Sahajātā—rūpāvacarā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—rūpāvacarā cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa ca narūpāvacarassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—rūpāvacarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—rūpāvacarā cetanā vipākānaṃ rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—narūpāvacarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—narūpāvacarā cetanā vipākānaṃ narūpāvacarānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo .... (1)

Vipākapaccayena paccayo ... cattāri ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Atthyādi

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa ca narūpāvacarassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, vatthu rūpāvacarānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā rūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—rūpāvacaro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā narūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—rūpāvacarā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—rūpāvacarā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—rūpāvacarā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapac-

cayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Rūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa ca narūpāvacarassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Narūpāvacaro dhammo narūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Narūpāvacaro dhammo rūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā rūpāvacarassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. Rūpāvacaro ca narūpāvacaro ca dhammā narūpāvacarassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.13.12.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte cha, naaññamaññe cha, nanissaye cha, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta ... pe ... nasampayutte cha, navippayutte pañca, noatthiyā pañca, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate pañca.

2.13.12.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.12.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Rūpāvacaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.13. Arūpāvacaraduka

2.13.13.1. Paṭiccavāra

2.13.13.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca, anantare dve, samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme pañca, vipāke dve, āhāre pañca ... pe ... avigate pañca.

2.13.13.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu-naārammaṇa

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) Naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Naadhipatyādi

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro dhammo uppaj-

jati naadhipatipaccayā— arūpāvacare khandhe paṭicca arūpāvacarādhipati, vipākaṃ arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1) Naanantarapaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā.

Napurejātādi

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Arūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1) Napacchājātapaccayā ....

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— vipākaṃ arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—arūpāvacare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—arūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane cattāri, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.13.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.13.3. Paccayavāra

2.13.13.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā naarūpāvacarā khandhā. Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā arūpāvacarā khandhā. Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vatthuṃ paccayā arūpāvacarā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paccayā arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paccayā naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paccayā arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... arūpāvacare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cattāri, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava, vipāke dve ... pe ... avigate nava.

2.13.13.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetvādi

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā naarūpāvacaro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā naarūpāvacarā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) Naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā arūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— arūpāvacare khandhe paccayā arūpāvacarādhipati, vipākaṃ arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā naarūpāvacaro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā naarūpāvacarā khandhā. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā cattāri, naanantare tīṇi, nasamanantare naaññamaññe naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane cattāri, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.13.4. Nissayavāra

13.13.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.13.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— arūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā— naarūpāvacaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Anulomaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Paccanīyaṃ.)

2.13.13.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.13.7. Pañhāvāra

2.13.13.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo—arūpāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Arūpāvacarā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Arūpāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo— naarūpāvacarā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo; ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ākāsānañcāyatanaṃ paccavekkhati, viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati, arūpāvacare khandhe an-

iccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena arūpāvacaracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, arūpāvacarā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ naarūpāvacare khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena naarūpāvacaracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... naarūpāvacarā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—arūpāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ākāsānañcāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, arūpāvacare khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—arūpāvacarādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Arūpāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇād-

hipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ naarūpāvacare khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—naarūpāvacarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anantarādi

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā arūpāvacarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ arūpāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—arūpāvacaraṃ cuticittaṃ naarūpāvacarassa upapatticittassa, arūpāvacaraṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya, arūpāvacarā khandhā naarūpāvacarassa vuṭṭhānassa, nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā naarūpāvacarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ naarūpāvacarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Naarūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—naarūpāvacaraṃ cuticittaṃ arūpāvacarassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; naarūpāvacarā khandhā arūpāvacarassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; ākāsānañcāyatanassa parikammaṃ ākāsānañcāyatanassa anantarapaccayena paccayo; viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanassa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa upanissayapaccayena paccayo; viññāṇañcāyatanaṃ ākiñcaññāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—arūpāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti, naarūpāvacaraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; arūpāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti ... mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; arūpāvacarā saddhā ... pe ... paññā naarūpāvacarāya saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—naarūpāvacaraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti, naarūpāvacaraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; naarūpāvacaraṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... pe ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; naarūpāvacarā saddhā ... pe ... senāsanaṃ naarūpāvacarāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Naarūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ākāsānañcāyatanassa parikammaṃ ākāsānañcāyatanassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapac-

cayena paccayo. (2)

Purejāta

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu naarūpāvacarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. Naarūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu arūpāvacarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātapaccayena paccayo ... dve ... āsevanapaccayena paccayo ... tīṇi.

Kamma

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā ... pe .... Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—arūpāvacarā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Arūpāvacarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—naarūpāvacarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Vipākādi

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa vipākapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa vipākapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Naarūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu arūpāvacarānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Atthyādi

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ ... pe .... Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ ... pe .... Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa ca naarūpāvacarassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Naarūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu arūpāvacarānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā arūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—arūpāvacaro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā naarūpāvacarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—arūpāvacarā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—arūpāvacarā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—arūpāvacarā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta,

upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke dve, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Arūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. Arūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa ca naarūpāvacarassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Naarūpāvacaro dhammo naarūpāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Naarūpāvacaro dhammo arūpāvacarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā arūpāvacarassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. Arūpāvacaro ca naarūpāvacaro ca dhammā naarūpāvacarassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.13.13.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta ... pe ... nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.13.13.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate

cattāri.

2.13.13.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Arūpāvacaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.14. Pariyāpannaduka

2.13.14.1–7. Paṭiccādivāra

Pariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā— pariyāpannaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ. Evaṃ imampi dukaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Pariyāpannadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.15. Niyyānikaduka

2.13.15.1. Paṭiccavāra

2.13.15.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā—niyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā—niyyānike khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca niyyāniko ca aniyyāniko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—niyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā— aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā—niyyānike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca, anantare samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca ... pe ... avigate pañca.

2.13.15.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu-naārammaṇa

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) Naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Naadhipatyādi

Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca niyyāniko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— niyyānike khandhe paṭicca niyyānikādhipati. (1)

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā kātabbā.) (1)

Naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... pe ....

Napurejāta

Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca niyyāniko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe niyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—niyyānike khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... aniyyānike khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—niyyānike khandhe ca mahābhūte ca

paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve, naanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane ekaṃ, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.15.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.15.3. Paccayavāra

2.13.15.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Niyyānikaṃ dhammaṃ paccayā niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā— aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā aniyyānikā khandhā. Aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā niyyānikā khandhā. Aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā niyyāniko ca aniyyāniko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā niyyānikā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paccayā niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā—niyyānikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paccayā aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā—niyyānike khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paccayā niyyāniko ca aniyyāniko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—niyyānikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... niyyānike khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cattāri, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.13.15.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā aniyyāniko dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā aniyyānikā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇādi

Niyyānikaṃ dhammaṃ paccayā aniyyāniko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Niyyānikaṃ dhammaṃ paccayā niyyāniko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— niyyānike khandhe paccayā niyyānikādhipati. (1)

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā aniyyāniko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā aniyyānikā khandhā. Aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā niyyāniko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā niyyānikādhipati. (2)

Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paccayā niyyāniko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—niyyānike khandhe ca vatthuñca paccayā niyyānikādhipati. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā cattāri, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane ekaṃ, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ,

naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.13.15.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.13.15.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.13.15.5.1–4 Paccayānulomādi

Niyyānikaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā— niyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Aniyyānikaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā— aniyyānikaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Anulomaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane ekaṃ, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Paccanīyaṃ.)

2.13.15.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.13.15.7. Pañhāvāra

2.13.15.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Niyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—niyyānikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Niyyānikā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Niyyānikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—aniyyānikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Niyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa ārammaṇapaccayena

paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, cetopariyañāṇena niyyānikacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, niyyānikā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniyyānike khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena aniyyānikacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... aniyyānikā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo.

Aniyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ maggassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Niyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—niyyānikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Niyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—niyyānikādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Niyyānikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā

paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniyyānike khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—aniyyānikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Aniyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anantarādi

Niyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—maggo phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā aniyyānikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ aniyyānikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Aniyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... gotrabhu maggassa; vodānaṃ maggassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Niyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Niyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato ... pe ... vipassanti, maggo ariyānaṃ atthapaṭisambhidāya ... pe ... paṭibhānapaṭisambhidāya ṭhānāṭhānakosal-

lassa upanissayapaccayena paccayo, maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—aniyyānikaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti ... vipassanaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti ... mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; aniyyānikaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; aniyyānikā saddhā ... pe ... senāsanaṃ aniyyānikāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Aniyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejātādi

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... dve (arūpadukasadisā kātabbā) ... pacchājātapaccayena paccayo ... dve ... āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kamma

Niyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—niyyānikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Niyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—niyyānikā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—ni cetanā phalassa kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Niyyānikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā(Saṃkhittaṃ.) Nānākkhaṇikā—aniyyāni cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena

paccayo ... vipākapaccayena paccayo ... ekaṃyeva ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve ... vippayuttapaccayena paccayo ... tīṇi (arūpadukasadisā kātabbā) ... atthipaccayena paccayo ... satta (arūpadukasadisā kātabbā, āmasanā nānāpadāyeva) ... natthipaccayena paccayo ... tīṇi ... vigatapaccayena paccayo ... tīṇi ... avigatapaccayena paccayo ... satta.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate satta.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Niyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Niyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. Niyyāniko dhammo niyyānikassa ca aniyyānikassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Aniyyāniko dhammo aniyyānikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. Aniyyāniko dhammo niyyānikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Niyyāniko ca aniyyāniko ca dhammā niyyānikassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. Niyyāniko ca aniyyāniko ca dhammā aniyyānikassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.13.15.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta ... pe ... nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.13.15.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.15.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca (anulomamātikā vitthāretabbā) ... pe ... avigate satta.

Niyyānikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.16. Niyataduka

2.13.16.1–6. Paṭiccādivāra

Niyataṃ dhammaṃ paṭicca niyato dhammo uppajjati hetupaccayā—niyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... Niyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—niyate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ. Pañcapi pañhā kātabbā. Yathā niyyānikadukaṃ evaṃ paṭiccavāropi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi kātabbā, ninnānākaraṇaṃ āmasanaṃ nānaṃ.)

2.13.16.7. Pañhāvāra

2.13.16.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Niyato dhammo niyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... cattāri. (Niyyānikadukasadisā ninnānākaraṇā.)

Ārammaṇa

Niyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, niyate pahīne kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe ... pe ... niyate khandhe aniccato ... pe ... vipassati, cetopariyañāṇena niyatacittasamaṅgissa

cittaṃ jānāti, niyatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha aniyato rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... aniyataṃ domanassaṃ uppajjati, ariyā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā aniyate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniyate khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha aniyato rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Aniyato dhammo niyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo; nibbānaṃ maggassa ārammaṇapaccayena paccayo; rūpajīvitindriyaṃ mātughātikammassa ... pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ārammaṇapaccayena paccayo; yaṃ vatthuṃ āmasantassa micchattaniyatā khandhā uppajjanti, taṃ vatthu micchattaniyatānaṃ khandhānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Niyato dhammo niyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—niyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Niyato dhammo aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—niyatādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Niyato dhammo niyatassa ca aniyatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—niyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā

paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā aniyato rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati; pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniyate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā aniyato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—aniyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Aniyato dhammo niyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anantarādi

Niyato dhammo aniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—maggo phalassa anantarapaccayena paccayo, niyatā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā aniyatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ aniyatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Aniyato dhammo niyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—aniyataṃ domanassaṃ niyatassa domanassassa, aniyatā micchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā anantarapaccayena paccayo; gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Niyato dhammo niyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—mātughātikammaṃ mātughātikammassa ... pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ... saṃghabhedakammassa, niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo (cakkaṃ). Paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena pac-

cayo. Niyato dhammo aniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mātaraṃ jīvitā voropetvā ... pe ... saṃghaṃ bhinditvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti ... pe ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo; maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—aniyataṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; aniyataṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... nigamaghātaṃ karoti, aniyatā saddhā ... pe ... senāsanaṃ aniyatāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo niyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—aniyataṃ rāgaṃ upanissāya mātaraṃ jīvitā voropeti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; aniyataṃ dosaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya mātaraṃ jīvitā voropeti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; aniyato rāgo ... dosaṃ ... pe ... senāsanaṃ mātughātikammassa ... pe ... saṃghabhedakammassa upanissayapaccayena paccayo; paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejātādi

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Aniyato dhammo niyatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—rūpajīvitin-

driyaṃ mātughātikammassa ... pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu niyatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātapaccayena paccayo ... dve ... āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kamma

Niyato dhammo niyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—niyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Niyato dhammo aniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—niyatā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—niyatā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Niyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Saṃkhittaṃ.)

Vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve ... vippayuttapaccayena paccayo ... tīṇi (arūpadukasadisaṃ) ... atthipaccayena paccayo ... satta (arūpāvacaradukasadisaṃ) ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo ... satta.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Niyato dhammo niyatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Niyato dhammo aniyatassa dham-

massa ārammaṇapaccayena paccayo … sahajātapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo … pacchājātapaccayena paccayo … kammapaccayena paccayo. Niyato dhammo niyatassa ca aniyatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … sahajātapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo … purejātapaccayena paccayo … pacchājātapaccayena paccayo … kammapaccayena paccayo … āhārapaccayena paccayo … indriyapaccayena paccayo. Aniyato dhammo niyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo … purejātapaccayena paccayo. (2)

Niyato ca aniyato ca dhammā niyatassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. Niyato ca aniyato ca dhammā aniyatassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.13.16.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta … pe … nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.13.16.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri … pe … nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.16.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca (anulomamātikā vitthāretabbā) … pe … avigate satta.

Niyatadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.17. Sauttaraduka

2.13.17.1–7. Paṭiccādivāra

Sauttaraṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā—sauttaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhā-

nañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe …. (Yāva ajjhattikā mahābhūtā. Yathā cūḷantaraduke lokiyadukasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Sauttaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.13.18. Saraṇaduka

2.13.18.1. Paṭiccavāra

2.13.18.1.1-4. Paccayānulomādia

Hetu

Saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—saraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe … pe …. (Pañca pañhā arūpāvacaradukasadisā, anulomapaṭiccasadisā.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca … pe … avigate pañca.

Anulomaṃ.

Saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Araṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ araṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe … pe …. (Yāva asaññasattā.) (1)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.13.18.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.13.18.3. Paccayavāra

2.13.18.3.1–4 Paccayacatukka

Saraṇaṃ dhammaṃ paccayā saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—saraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā … pe … dve

khandhe ... pe .... (Yathā arūpāvacaradukassa paccayavāropi evaṃ kātabbo.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Saraṇaṃ dhammaṃ paccayā saraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Araṇaṃ dhammaṃ paccayā araṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ araṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā khandhā. Araṇaṃ dhammaṃ paccayā saraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Saraṇañca araṇañca dhammaṃ paccayā saraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.13.18.4–5. Nissaya-saṃsaṭṭhavāra

(Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo, saṃsaṭṭhavārepi dve pañhā kātabbā sabbattha.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve), vipāke ekaṃ, avigate dve. (Anulomaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Paccanīyaṃ.)

2.13.18.6. Sampayuttavāra

13.18.7. Pañhāvāra

2.13.18.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Arūpadukasadisaṃ, cattāri.)

Ārammaṇa

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati, diṭṭhiṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, vicikicchaṃ ārabbha ... pe ... uddhaccaṃ ārabbha ... pe ... domanassaṃ ārabbha domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ uppajjati. Saraṇo dhammo araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... saraṇe khandhe aniccato ... pe ... vipassati, cetopariyañāṇena saraṇacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Saraṇā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo; dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ araṇe khandhe aniccato ... pe ... vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Araṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ, araṇe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Adhipati

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa adhipatipaccayena pac-

cayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati; diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati. Sahajātādhipati—saraṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Saraṇo dhammo araṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saraṇādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Saraṇo dhammo saraṇassa ca araṇassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saraṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—araṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. Araṇo dhammo saraṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ, araṇe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantarādi

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā saraṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saraṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Saraṇo dhammo araṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—saraṇā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā araṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ araṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Araṇo dhammo saraṇassa

dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā saraṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, rāgo ... pe ... patthanā rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Saraṇo dhammo araṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, rāgo ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Araṇo dhammo saraṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejātādi

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu araṇānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. Araṇo dhammo saraṇassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu saraṇānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātapaccayena paccayo ... dve ... āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kamma

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—saraṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—saraṇā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sara cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saraṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—(Saṃkhittaṃ.) (1)

Vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve ... vippayuttapaccayena paccayo ... tīṇi. (Arūpadukasadisā.)

Atthi

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Saraṇo dhammo araṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Saraṇo dhammo

saraṇassa ca araṇassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Araṇo dhammo saraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, vatthu saraṇānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saraṇo ca araṇo ca dhammā saraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Saraṇo ca araṇo ca dhammā araṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—saraṇā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saraṇā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saraṇā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Saraṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Saraṇo dhammo araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. Saraṇo dhammo saraṇassa ca araṇassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Araṇo dhammo araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena

paccayo. Araṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Saraṇo ca araṇo ca dhammā saraṇassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. Saraṇo ca araṇo ca dhammā araṇassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.13.18.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta ... pe ... nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.13.18.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri ... pe ... nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.13.18.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri (anulomamātikā gahetabbā) ... pe ... avigate satta.

Saraṇadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Piṭṭhidukaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhammānulome dukapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.3. Vipākattika

Navipākaṃ dhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Navipākadhammadhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā bāttiṃsa, ārammaṇe sattavīsa, adhipatiyā ekūnatiṃsa ...

pe ... aññamaññe tiṃsa ... pe ... purejāte catuvīsa, āsevane sattarasa ... pe ... vipāke pañcavīsa ... pe ... avigate bāttiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.9. Sappaṭighaduka

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho ca naappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho ca naappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho ca naappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.15. Hetuduka, Micchattaniyatattika

Hetuṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Nahetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paccayā nanahetu naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.16. Saraṇaduka, Āsavagocchaka

Nasaraṇaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ naāsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ naāsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.47. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka, Kusalattika

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.51. Upādinnaduka, Kusalattika

Anupādinnaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Anupādinnaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ ekaṃyeva paccayavasena.)

Mahantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.83. Sanidassanattika, Savicāraduka

Anidassanaappaṭighaṃ savicāraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ avicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ avicāraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ avicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naavicāro ca naanidassanasappaṭigho naavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.70. Sanidassanattika, Cittasamuṭṭhānaduka

Anidassanaappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.34. Āsavasampayuttaduka, Kusalattika

Āsavavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Āsavasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naāsavasampayutto naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.53. Sanidassanattika, Sanidassanaduka

Sanidassanasappaṭigho nasanidassano dhammo nasanidassanasappaṭighassa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, upanissaye purejāte atthiyā avigate tīṇi.

Anidassanasappaṭighaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.47. Sāsavaduka, Sanidassanattika

Nasāsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naanāsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Nasāsavaṃ naanidassanasappaṭighamūlassa purimanayena tīṇi pañhā.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naanāsavaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.32. Sanidassanattika, Mahantaraduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā.

(Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho citto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittavisaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho cittavisaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānān

parivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekādasa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekādasa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ noupādā dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho upādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañcatiṃsa, adhipatiyā pañcatiṃsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate pañcatiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanoupādā dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭigho naupādinno dhammo anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe cha, anantare tīṇi ... pe ... upanissaye cha ... pe ... āhāre aṭṭhārasa, avigate aṭṭhārasa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, sahajāte nissaye kamme ... pe ... magge vippayutte atthiyā avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.88. Saraṇaduka, Atītārammaṇattika

Saraṇaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naatītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naatītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo

napaccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo napaccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.24. Hetuduka, Dassanahetuttika

Nanahetuṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nanahetuṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Dukamūlaṃ ekaṃ saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.91. Sanidassanattika, Pariyāpannaduka

Anidassanaappaṭighaṃ pariyāpannaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho napariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naapariyāpanno ca naanidassanasappaṭigho naapariyāpanno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.14. Sāsavaduka

Sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasāsavo ca naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sāsavañca anāsavañca dhammaṃ paṭicca naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.15. Sanidassanattika, Mahantaraduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, adhipatiyā tiṃsa ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Nanocittapadaṃ na labbhati.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, adhipatiyā tiṃsa ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nacittānuparivattiṃ dhammaṃ

paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasaṃsaṭṭhasam
nasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naupādā dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañcavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate pañcavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.37. Saraṇaduka

Saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo ca naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Araṇaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇañca araṇañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paccanīya

Nahetu

Saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nanaaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, na ārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte cattāri ... pe ... nakamme dve ... pe ... naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte dve ... pe ... novigate tīṇi.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Saraṇo dhammo nasaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Saraṇo dhammo naaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Saraṇo dhammo nasaraṇassa ca naaraṇassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Araṇo dhammo nasaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Saraṇo dhammo nasaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Saraṇo dhammo naaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta.

Saraṇo dhammo nasaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo, pacchājātapaccayena paccayo, kammapaccayena paccayo.

Saraṇo dhammo naaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta ... pe ... nasahajāte pañca, naaññamaññe nanissaye pañca ... pe ... napurejāte cha ... pe ... nasampayutte pañca, navippayutte cattāri ... pe ... noavigate cattāri.

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.15. Sāsavaduka

Nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasāsavo ca naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nasāsavañca naanāsavañca dhammaṃ paṭicca naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.8. Cūḷantaraduka, Hetuduka

Naappaccayaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṅkhataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasanidassanaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... avigate nava.

Narūpiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naarūpiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nalokiyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nalokuttaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Nakenaci viññeyyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanakenaci viññeyyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.4. Hetusahetukaduka

Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca naahetuko ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca naahetuko ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca naahetuko ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.10. Ācayagāmittika

Naācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.33. Sanidassanattika, Ajjhattārammaṇattika

Anidassanaappaṭighaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ....

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo ca naanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.43. Atītārammaṇattika, Hetuduka

Atītārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naatītārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe sattarasa ... pe ... avigate ekavīsa.

Atītārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanāgatārammaṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.7. Hetuduka, Upādānagocchaka

Nahetuṃ naupādānaṃ dhammaṃ paṭicca hetu upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.4. Saññojanagocchaka

2.4.1. Saññojanaduka

2.4.1.1. Paṭiccavāra

2.4.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca sīlabbataparāmāsasaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca mānasaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca avijjāsaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ paṭicca issāsaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ paṭicca macchariyasaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, paṭighasaññojanaṃ paṭicca avijjāsaññojanaṃ, mānasaññojanaṃ paṭicca bhavarāgasaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, bhavarāgasaññojanaṃ paṭicca avijjāsaññojanaṃ, vicikicchāsaññojanaṃ paṭicca avijjāsaññojanaṃ. (1)

Saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojane paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ca nosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (3)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— nosaññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— nosaññojane khandhe paṭicca saññojanā. (2)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ca nosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nosaññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā saññojanā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmarāgasaññojanañca sampayuttake ca khandhe paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (1)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—nosaññojanaṃ ekaṃ khandhañca saññojane ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (2)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano ca nosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nosaññojanaṃ ekaṃ khandhañca kāmarāgasaññojanañca paṭicca tayo khandhā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (3)

(Ārammaṇapaccaye rūpaṃ natthi. Adhipatipaccayo hetusadiso, vicikicchāsaññojanaṃ natthi.) Anantarapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.4.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsaññojanaṃ paṭicca avijjāsaññojanaṃ. (1)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ nosaññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca avijjāsaññojanaṃ. (2)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsaññojanañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjāsaññojanaṃ. (3)

(Saṃkhittaṃ. Āsavagocchakasadisaṃ. Naārammaṇāpi sabbe uddharitabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.4.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Evaṃ sabbaṃ gaṇetabbaṃ.)

2.4.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri (sabbattha cattāri) vipāke ekaṃ, āhāre cattāri ... pe ... magge tīṇi, sampayutte cattāri ... pe ... avigate cattāri.

Paccanīyānulomaṃ.

2.4.1.2. Sahajātavāra

Saññojanaṃ dhammaṃ sahajāto saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

2.4.1.3. Paccayavāra

2.4.1.3.1–4. Paccayānulomādi

Hetu

Saññojanaṃ dhammaṃ paccayā saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisaṃ.)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paccayā nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— nosaññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā nosaññojanā khandhā. (1)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paccayā saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— nosaññojane khandhe paccayā saññojanā, vatthuṃ paccayā saññojanā. (2)

Nosaññojanaṃ dhammaṃ paccayā saññojano ca nosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nosaññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā saññojanañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā saññojanā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā saññojanā sampayuttakā ca khandhā. (3)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paccayā saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmarāgasaññojanañca sampayuttake ca khandhe paccayā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ, kāmarāgasaññojanañca vatthuñca paccayā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ (cakkaṃ) (1)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paccayā nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—nosaññojanaṃ ekaṃ khandhañca saññojane ca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (cakkaṃ). Saññojane ca vatthuñca paccayā nosaññojanā khandhā. (2)

Saññojanañca nosaññojanañca dhammaṃ paccayā saññojano ca nosaññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nosaññojanaṃ ekaṃ khandhañca kāmarāgasaññojanañca paccayā tayo khandhā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... (cakkaṃ). Kāmarāgasaññojanañca vatthuñca paccayā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nahetuyā cattāri (yattha yattha vatthu labbhati, tattha tattha ninnetabbaṃ), naārammaṇe tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

2.4.1.4. Nissayavāra

Evaṃ itarepi dve gaṇanā ca nissayavāro ca kātabbo.

2.4.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.4.1.5.1–4. Paccayānulomādi

Hetu

Saññojanaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmarāgasaññojanaṃ saṃsaṭṭhaṃ diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. (Evaṃ nava pañhā. Arūpāyeva kātabbā.)

2.4.1.6. Sampayuttavāra

Saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi evaṃ kātabbā.

2.4.1.7. Pañhāvāra

2.4.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanā hetū sampayuttakānaṃ saññojanānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Saññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Saññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ saññojanānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nosaññojanā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—saññojane ārabbha saññojanā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saññojane ārabbha nosaññojanā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saññojane ārabbha saññojanā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā nosaññojane pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nosaññojane khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena nosaññojanacittasamaṅgissa

cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nosaññojanā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nosaññojane khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Nosaññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nosaññojane khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha saññojanā ca saññojanasampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbhayeva kātabbā.)

Adhipati

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—saññojanaṃ garuṃ katvā ... pe ... tīṇi. (Garukārammaṇā.)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... tīṇi (tiṇṇampi ārammaṇādhipati, sahajātādhipatipi kātabbā, vibhajitabbā tīṇipi).

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—saññojane ca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā ... pe ... tīṇi.

Anantara

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā saññojanā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saññojanānaṃ anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nosaññojanā khandhā pacchimānaṃ

... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nosaññojanā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saññojanānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā saññojanānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Evaṃ dvepi kātabbā.) (3)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Samanantarādi

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saññojanā saññojanānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Evaṃ tīṇipi.)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nosaññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saññojanānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanis-

sayapaccayena paccayo. (3)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nosaññojanānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu saññojanānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nosaññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha saññojanā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu saññojanānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Saññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā nosaññojanassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Āsevana

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kammādi

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa kammapac-

cayena paccayo ... tīṇi ... vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava.

Vippayutta

Saññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Vibhajitabbaṃ.) (1)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Vibhajitabbaṃ.) (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu saññojanānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nosaññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu saññojanānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā nosaññojanassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Vibhajitabbaṃ.) (1)

Atthi

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Saññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Saññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—nosaññojanā khandhā sampayuttakānaṃ saññojanānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, vatthu saññojanānaṃ atthipaccayena

paccayo. (2)

Nosaññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nosaññojano ... pe .... (Saṃkhittaṃ, āsavasadisaṃ.) (3)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Āsavasadisaṃ.) (1)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā nosaññojanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Vibhajitabbaṃ āsavasadisaṃ.) (2)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Vibhajitabbaṃ āsavasadisaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Saññojano dhammo saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Saññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nosaññojano dhammo nosaññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapac-

cayena paccayo. (1)

Nosaññojano dhammo saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nosaññojano dhammo saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā nosaññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Saññojano ca nosaññojano ca dhammā saññojanassa ca nosaññojanassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.4.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.4.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri ... pe ... nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... namagge cattāri, nasampayutte dve, navippayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.4.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā), avigate nava.

Saññojanadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4.2. Saññojaniyaduka

2.4.2.1–7. Paṭiccādivāra

Saññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā— saññojaniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā

cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

(Cūḷantaraduke lokiyadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Saññojaniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4.3. Saññojanasampayuttaduka

2.4.3.1. Paṭiccavāra

2.4.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—uddhaccasa-

hagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (2)

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—saññojanavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... ekaṃ.

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—saññojanasampayuttake khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cha, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cha, vigate cha, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.4.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (2)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ saññojanavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā, saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.4.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte cha, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cattāri, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.4.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi ... pe ... magge dve ... pe ... avigate tīṇi.

2.4.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.4.3.3. Paccayavāra

2.4.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisaṃ.)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā (yāva paṭisandhi), ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā saññojanavippayuttā khandhā, vatthuṃ paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā saññojanasampayuttakā khandhā, uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā saññojanasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā

... pe ... dve khandhe ... pe ... uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... saññojanasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā (yāva paṭisandhi), vatthuṃ paccayā saññojanavippayuttā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā saññojanavippayuttā khandhā, vatthuṃ paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā saññojanasampayuttakā khandhā, uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca. (3)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (2)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Adhipatyādi

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... pe ... avigatapaccayā ... pe ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paccayā uddhaccasahagato moho. (2)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ saññojanavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā saññojanavippayuttā khandhā ca uddhaccasahagato moho ca. (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato moho. (2)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ pac-

cayā saññojanasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ paccayā saññojanavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cha, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.4.3.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, evaṃ kātabbaṃ.)

2.4.3.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cha (sabbattha cha), vipāke ekaṃ, āhāre cha ... pe ... magge cha ... pe ... avigate cha.

2.4.3.4. Nissayavāra

Nissayavāropi paccayavārasadiso.

2.4.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.4.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Saññojanasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho saññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Saññojanavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho saññojanasampayutto

dhammo uppajjati hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (2)

Saññojanasampayuttañca saññojanavippayuttañca dhammaṃ saṃsaṭṭho saññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve, anantare cha, samanantare cha ... pe ... avigate cha.

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte cha.

2.4.3.6. Sampayuttavāra

Itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.4.3.7. Pañhāvāra

2.4.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanavippayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo, uddhaccasahagato moho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—saññojanasampayutte khandhe ārabbha saññojanasampayuttakā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saññojanasampayutte khandhe ārabbha saññojanavippayuttā khandhā ca moho ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saññojanasampayutte khandhe ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā saññojanavippayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ saññojanavippayutte khandhe ca mohañca aniccato ... pe ... vipassati ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena saññojanavippayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... saññojanavippayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya mohassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ saññojanavippayutte khandhe ca mohañca assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca sañño-

janavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ saññojanavippayutte khandhe ca mohañca ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha saññojanasampayuttakā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha saññojanavippayuttā khandhā ca moho ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—rāgaṃ ... pe ... diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—saññojanasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saññojanasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saññojanasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saññojanavippayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ saññojanavippayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā saññojanasampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; saññojanasampayuttā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo uddhaccasahagato moho pacchimassa pacchimassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā saññojanavippayuttā khandhā pacchimānaṃ ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—pu-

rimo purimo uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimassa pacchimassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saññojanasampayuttā khandhā saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saññojanasampayuttā khandhā saññojanavippayuttānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapac-

cayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saññojanasampayuttā khandhā uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ mohaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ moho ca saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ mohaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ moho rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā ... pe ... paññā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ moho ca uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anan-

tarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca saññojanavippayuttānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu saññojanavippayuttānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā saññojanasampayuttā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā saññojanavippayuttā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... nava. (Āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi.)

Kamma

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—saññojanasampayuttā cetanā saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—saññojanasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; uddhaccasahagatā cetanā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—saññojanasampayuttakā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—saññojanasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; uddhaccasahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—saññojanavippayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—saññojanavippayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo.

Vipāka

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Āhārādi

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha.

Vippayutta

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Atthyādi

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccavārasadisaṃ.) (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—saññojanasampayuttā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; uddhaccasahagatā khandhā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saññojanasampayuttā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññо-

janavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—saññojanasampayutto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... uddhaccasahagato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ. Vitthāretabbaṃ.) (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, vatthu saññojanasampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti, vatthu uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo. (3)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—saññojanasampayutto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... uddhaccasahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—saññojanasampayuttā khandhā ca moho ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; uddhaccasa-

hagatā khandhā ca vatthu ca mohassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saññojanasampayuttā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saññojanasampayuttā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—uddhaccasahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—uddhaccasahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sa-

hajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Saññojanavippayutto dhammo saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Saññojanasampayutto ca saññojanavippayutto ca dhammā saññojanasampayuttassa ca saññojanavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.4.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), novigate nava, noavigate nava.

2.4.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cha ... pe ... nasamanantare cha, naaññamaññe dve, naupanissaye cha ... pe ... namagge cha, nasampayutte dve, navippayutte tīṇi, nonatthiyā cha, novigate cha.

2.4.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca (anulomapadāni gaṇitabbāni), avigate nava.

Saññojanasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4.4. Saññojanasaññojaniyaduka

2.4.4.1–7. Paṭiccādivāra

2.4.4.1–7.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojanañceva saññojaniyañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Saññojanañceva saññojaniyañca dhammaṃ paṭicca saññojaniyo ceva no ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojane paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Saññojanañceva saññojaniyañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca saññojaniyo ceva no ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) (3)

Saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo ceva no ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva mahābhūtā.) (1)

Saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojaniye ceva no ca saññojane khandhe paṭicca saññojanā. (2)

Saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca saññojaniyo ceva no ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā saññojanā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Saññojanañceva saññojaniyañca saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmarāgasaññojanañca sampayuttake ca khandhe

paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Saññojanañceva saññojaniyañca saññojaniyañceva no ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojaniyo ceva no ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā— saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhañca saññojane ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Saññojanañceva saññojaniyañca saññojaniyañceva no ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca saññojaniyo ceva no ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhañca kāmarāgasaññojanañca paṭicca tayo khandhā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (3)

(Saññojanagocchake paṭhamadukasadisaṃ.)

(Evaṃ imampi dukaṃ vitthāretabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ ṭhapetvā lokuttaraṃ.)

Saññojanasaññojaniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4.5. Saññojanasaññojanasampayuttaduka

2.4.5.1. Paṭiccavāra

2.4.5.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojane paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kāmarāgasaññojanaṃ paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

Saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca

saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayutte ceva no ca saññojane khandhe paṭicca saññojanā (2)

Saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā saññojanā ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca saññojanasampayuttañceva no ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmarāgasaññojanañca sampayuttake ca khandhe paṭicca diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca saññojanasampayuttañceva no ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhañca saññojane ca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (2)

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca saññojanasampayuttañceva no ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ ekaṃ khandhañca kāmarāgasaññojanañca paṭicca tayo khandhā diṭṭhisaññojanaṃ avijjāsaññojanaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.4.5.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsaññojanaṃ paṭicca avijjāsaññojanaṃ. (1)

Saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca saññojanasampayuttañceva no ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsaññojanañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjāsaññojanaṃ. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava.

2.4.5.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo. Paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

2.4.5.7. Pañhāvāra

2.4.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—kāmarāgasaññojano diṭṭhisaññojanassa avijjāsaññojanassa hetupaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanasampayuttassa ceva no ca saññojanassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saññojanā ceva saññojanasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca saññojanasampayuttassa ceva no ca saññojanassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—kāmarāgasañño-

jano diṭṭhisaññojanassa avijjāsaññojanassa sampayuttakānañca khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Ārammaṇa

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—saññojane ārabbha saññojanā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saññojane ārabbha saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saññojane ārabbha saññojanā ca saññojanasampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (1)

Saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo saññojanasampayuttassa ceva no ca saññojanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—saññojanasampayutte ceva no ca saññojane khandhe ārabbha saññojanasampayuttā ceva no ca saññojanā khandhā uppajjanti. (1)

Saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— saññojanasampayutte ceva no ca saññojane khandhe ārabbha saññojanā uppajjanti. (2)

Saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca saññojanasampayuttassa ceva no ca saññojanassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—saññojanasampayutte ceva no ca saññojane khandhe ārabbha saññojanā ca saññojanasampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano ca dhammā saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Adhipati

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati ... tīṇi.

Saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo saññojanasampayuttassa ceva no ca saññojanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi. (Imāsu tīsupi pañhāsu ārammaṇādhipatipi sahajātādhipatipi kātabbā.)

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano ca dhammā saññojanassa ceva saññojanasam-

payuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi.

Anantarādi

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo ... nava (ninnānākaraṇaṃ, vibhajanā natthi. Ārammaṇasadisā) ... samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava ... upanissayapaccayena paccayo ... nava (ārammaṇanayena kātabbā) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kammādi

Saññojanasampayutto ceva no ca saññojano dhammo saññojanasampayuttassa ceva no ca saññojanassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava ... atthipaccayena paccayo ... nava ... natthipaccayena paccayo ... nava ... vigatapaccayena paccayo ... nava ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo .... (Saṃkhittaṃ. Evaṃ nava pañhā kātabbā. Tīsuyeva padesu parivattetabbā, nānākkhaṇikā natthi.)

2.4.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.4.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi ... pe ... nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi ... pe ... namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.4.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomapadāni kātabbāni) ... pe ... avigate nava.

Saññojanasaññojanasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.4.6. Saññojanavippayuttasaññojaniyaduka

2.4.6.1–7. Paṭiccādivāra

2.4.6.1–7.1–4.1 1-4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Saññojanavippayuttaṃ saññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto saññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanavippayuttaṃ saññojaniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā, mahābhūtā.)

Saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto asaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ....

Saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ dhammaṃ ... pe .... (Dve pañhā kātabbā.)

(Imaṃ dukaṃ cūḷantaraduke lokiyadukasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Saññojanavippayuttasaññojaniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Saññojanagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.9. Sanidassanaduka

Nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca

nasanidassano ca naanidassano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.16. Piṭṭhiduka, Kusalattika

Nadassanena pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nadassanena pahātabbaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadassanena pahātabbaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nadassanena pahātabbaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanadassanena pahātabbaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nabhāvanāya pahātabbo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nadassanena pahātabbahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nabhāvanāya pahātabbahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasavitakkaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā savitakko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasavicāraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā savicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappītikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sappītiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Napītisahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā pītisahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasukhasahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sukhasahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naupekkhāsahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā upekkhāsahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nanakāmāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nakāmāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanakāmāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā kāmāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Narūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā rūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Narūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā narūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naarūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā arūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naarūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā naarūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naapariyāpannaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā apariyāpanno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naapariyāpannaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā pariyāpanno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naniyyānikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā niyyāniko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naniyyānikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā naaniyyāniko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā niyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā aniyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naanuttaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anuttaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanuttaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sauttaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā araṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā saraṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.7. Kusalattika, Sappaccayadukādi

Abyākato appaccayo dhammo naabyākatassa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato appaccayo dhammo nakusalassa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato appaccayo dhammo naakusalassa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato appaccayo dhammo naakusalassa naappaccayassa ca naabyākatassa naappaccayassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato appaccayo dhammo nakusalassa naappaccayassa ca naakusalassa naappaccayassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (5)

Ārammaṇe pañca, adhipatiyā upanissaye pañca. (Asaṅkhataṃ appaccayasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.13. Kusalattika, Hīnattika

Akusalaṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahīno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ majjhimaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato namajjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe cha ... pe ... āsevane pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Kusalaṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo napaṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.22. Hetuduka, Pītittika

Nahetuṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.73. Sanidassanattika, Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānadukādi

Anidassanaappaṭighaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasa-

habhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.11. Chagocchaka, Kusalattika

Nosaññojanaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanosaññojanaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Noganthaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nooghaṃ ... pe ... noyogaṃ ... pe ... nonīvaraṇaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Noparāmāsaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.1. Hetugocchaka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuñca nanahetuñca dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñca nanahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñca nanahetuñca dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nasahetukañca naahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukañca naahetukañca dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukañca naahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Sahetukadukasadisaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamañña cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.36. Āsavavippayuttasāsavaduka, Kusalattika

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto nasāsavo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto naanāsavo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Āsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.12. Āsavagocchaka, Hetuduka

Noāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca āsavo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanoāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca āsavo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Noāsavaṃ nahetuñca nanoāsavaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca āsavo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Noāsavaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanoāsavaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Noāsavaṃ nanahetuñca nanoāsavaṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca noāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.21. Hetuduka, Vitakkattika

Nahetuṃ nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe

... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca hetu avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.20. Parāmāsaduka

Parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Āsavagocchakasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.36. Sauttaraduka

Sauttaraṃ dhammaṃ paṭicca naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasauttaro ca naanuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sauttarañca anuttarañca dhammaṃ paṭicca naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.55. Piṭṭhiduka, Sanidassanattika

Nadassanena pahātabbaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ

paṭicca nabhāvanāya pahātabbo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasavitakkaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasavicāraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca avicāro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappītikaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Napītisahagataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasukhasahagataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naupekkhāsahagataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetu-

paccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakāmāvacaraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Narūpāvacaraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naarūpāvacaraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Napariyāpannaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naniyyānikaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naniyataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasauttaraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā … ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighañca naaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca araṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate tīṇi.

(Anidassanasappaṭighe tīṇiyeva.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi … pe … aññamaññe ekaṃ … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

21.55.1–6. Paṭiccādivāra

Paccanīya

Nahetu-naārammaṇa

Nasaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā … ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi … pe … nakamme ekaṃ, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ … pe … novigate tīṇi.

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naārammaṇapaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

21.55.7. Pañhāvāra

Hetu

Nasaraṇo nasanidassanasappaṭigho dhammo araṇassa sanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naaraṇo nasanidassanasappaṭigho dhammo araṇassa sanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, adhipatiyā dve … pe … sahajāte nissaye tīṇi, pacchājāte kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge vippayutte dve … pe … avigate tīṇi.

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.34. Maggārammaṇattika, Kusalattika

Namaggārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā maggārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañcatiṃsa ... pe ... avigate pañcatiṃsa. (Naakusalaṃ naabyākataṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.18. Hetuduka, Vipākattika

Nahetuṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca hetu vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ navipākadhammadhammaṃ paccayā hetu vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.6. Kusalattika, Pītittika

Nakusalaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.8. Dassanattika

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.8. Kusalattika, Hīnattikādi

Nakusalaṃ nahīnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekavīsa.

Nakusalaṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ napaṇītaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ namicchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nasammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... (sabbattha sattarasa. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ namaggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ namaggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naanuppannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nauppādiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Nakusalaṃ naatītaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naanāgataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Nakusalaṃ naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Nakusalaṃ naajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nabahiddhā dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Nakusalaṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.16. Sanidassanattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ca anidassanasappaṭigho ca anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... satta.

Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañcatiṃsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamaññe dasa ... pe ... avigate pañcatiṃsa.

(Pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.15. Micchattattika

Namicchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.29. Saraṇaduka, Dassanenapahātabbadukādi

Saraṇaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Araṇaṃ sauttaraṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo nasauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Dhammānulomapaccanīye dukadukapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Anulomapaccanīyapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.82. Sanidassanattika, Savitakkaduka

Anidassanaappaṭighaṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasavitakko ca naanidassanasappaṭigho nasavitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ

avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naavitakko ca naanidassanasappaṭigho naavitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.11. Hetusampayuttaduka, Hetuduka

Hetusampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuvippayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamaññe cattāri ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Hetusampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... sahajāte aññamaññe pañca ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.94. Sanidassanattika, Sauttaraduka

Anidassanaappaṭighaṃ sauttaraṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nasauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.1. Hetuduka

Hetu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā—hetuṃ dhammaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ca

nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ca nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ca nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu dhammo nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu dhammo nanahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu ca nahetu ca dhammā nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava, vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.8. Nīvaraṇagocchaka

2.8.1. Nīvaraṇaduka

2.8.1.1. Paṭiccavāra

2.8.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ

uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ paṭicca uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ kukkuccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, byāpādanīvaraṇaṃ paṭicca uddhaccanīvaraṇaṃ kukkuccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇaṃ paṭicca uddhaccanīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇe paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) (3)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nonīvaraṇe khandhe paṭicca nīvaraṇā. (2)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā nīvaraṇā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca nīvaraṇañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... nīvaraṇe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca kāmacchandanīvaraṇañca paṭicca tayo khandhā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.8.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchānīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (2)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchānīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Naārammaṇādi

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— nīvaraṇe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— nonīvaraṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo

uppajjati naārammaṇapaccayā—nīvaraṇe ca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... (saṃkhittaṃ) naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, arūpe kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, arūpe vicikicchānīvaraṇaṃ paṭicca uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ, arūpe uddhaccanīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nīvaraṇe paṭicca sampayuttakā khandhā, nīvaraṇe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Avasesā pañhā sabbe vitthāretabbā. Arūpaṃ paṭhamaṃ kātabbaṃ, rūpaṃ pacchā yathā labhati.)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nonīvaraṇe khandhe ca kāmacchandanīvaraṇañca paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca nīvaraṇe ca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... nīvaraṇe ca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, nīvaraṇe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca kāmacchandanīvaraṇañca paṭicca tayo khandhā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi,

navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.8.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

2.8.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri ... pe ... magge tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

2.8.1.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi evaṃ vitthāretabbo.

2.8.1.3. Paccayavāra

2.8.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā), vatthuṃ paccayā nonīvaraṇā khandhā. (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nonīvaraṇe khandhe paccayā nīvaraṇā, vatthuṃ paccayā nīvaraṇā. (2)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā nīvaraṇā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā nīvaraṇā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paccayā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ (cakkaṃ). Kāmacchandanīvaraṇañca vatthuñca paccayā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paccayā nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca nīvaraṇañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... nīvaraṇañca vatthuñca paccayā sampayuttakā khandhā, nīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, nīvaraṇe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca kāmacchandanīvaraṇañca paccayā tayo khandhā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (cakkaṃ). Kāmacchandanīvaraṇañca vatthuñca paccayā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.8.1.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchānīvaraṇaṃ paccayā avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇaṃ paccayā avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nonīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ nonīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā nonīvaraṇā khandhā. (1)

Nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā avijjānīvaraṇaṃ, vatthuṃ paccayā avijjānīvaraṇaṃ. (2)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchānīvaraṇañca sampayuttake ca

khandhe paccayā avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paccayā avijjānīvaraṇaṃ, vicikicchānīvaraṇañca vatthuñca paccayā avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇañca vatthuñca paccayā avijjānīvaraṇaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.8.1.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

2.8.1.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri ... pe ... magge tīṇi, avigate cattāri.

2.8.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.8.1.5.1–4 Paccayacatukka

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmacchandanīvaraṇaṃ saṃsaṭṭhaṃ thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ. Sabbaṃ nīvaraṇaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Nīvaraṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nīvaraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchānīvaraṇaṃ saṃsaṭṭhaṃ avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇaṃ saṃsaṭṭhaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cattāri, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava.

Paccanīyaṃ.

2.8.1.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.8.1.7. Pañhāvāra

2.8.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā hetū sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nonīvaraṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇe ārabbha nonīvaraṇā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā nonīvaraṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nonīvaraṇe khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena nonīvaraṇacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa

... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nonīvaraṇā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nonīvaraṇe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nonīvaraṇe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbha kātabbā.)

Adhipati

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nīvaraṇe garuṃ katvā nīvaraṇā uppajjanti ... tīṇi. (Ārammaṇasadisaṃ.) (3)

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nonīvaraṇe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nonīvaraṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nonīvaraṇe khandhe garuṃ

katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nonīvaraṇādhipati sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nonīvaraṇe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—nonīvaraṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva.)

Anantara

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nīvaraṇā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nīvaraṇā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nonīvaraṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; nīvaraṇā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nīvaraṇā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nonīvaraṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nonīvaraṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo ... pe ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nonīvaraṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā nīvaraṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nonīvaraṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā nīvaraṇānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nonīvaraṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇānañca sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nīvaraṇāni nīvaraṇānaṃ upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... pe ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo (tīṇi upanissayā). Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ

rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ nīvaraṇānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā nīvaraṇānaṃ upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati ... pe ... tīṇi. (Purejātaṃ ārammaṇasadisaṃ kusalākusalassa vibhajitabbaṃ.)

Pacchājātāsevana

Nīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... tīṇi ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nonīvaraṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nonīvaraṇā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nonīvaraṇā cetanā sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nonīvaraṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa vipākapaccayena

paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Nīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Evaṃ avasesā cattāri pañhā kātabbā.)

Atthi

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo— kāmacchandanīvaraṇaṃ thinamiddhanīvaraṇassa uddhaccanīvaraṇassa avijjānīvaraṇassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Nīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Evaṃ nīvaraṇamūle tīṇi.) (3)

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—kāmacchandanīvaraṇañca sampayuttakā ca khandhā thinamiddhanīvaraṇassa uddhaccanīvaraṇassa avijjānīvaraṇassa atthipaccayena paccayo; kāmacchandanīvaraṇañca vatthu ca thinamiddhanīvaraṇassa uddhaccanīvaraṇassa avijjānīvaraṇassa atthipaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nonīvaraṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nonīvaraṇo eko khandho ca nīvaraṇā ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... nīvaraṇā ca vatthu ca nonīvaraṇānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; nīvaraṇā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nī-

varaṇā ca sampayuttakā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nīvaraṇā ca sampayuttakā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nonīvaraṇo eko khandho ca kāmacchandanīvaraṇañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ thinamiddhanīvaraṇassa uddhaccanīvaraṇassa avijjānīvaraṇassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe ... kāmacchandanīvaraṇañca vatthu ca thinamiddhanīvaraṇassa uddhaccanīvaraṇassa avijjānīvaraṇassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nonīvaraṇo dhammo nonīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapac-

cayena paccayo. (1)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nonīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nonīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇo ca nonīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa ca nonīvaraṇassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.8.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava (sabbattha nava), novigate nava, noavigate nava.

2.8.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri ... pe ... nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... namagge cattāri, nasampayutte dve, navippayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.8.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā) ... pe ... avigate nava.

Nīvaraṇadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.8.2. Nīvaraṇiyaduka

2.8.2.1–7. Paṭiccādivāra

Nīvaraṇiyaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe .... (Nīvaraṇiyadukaṃ yathā lokiyadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Dvikkhattuṃ kāmacchandena, Catukkhattuṃ paṭighena ca; Uddhaccaṃ vicikicchā ca, Ubhopete sakiṃ sakiṃ; Nīvaraṇānaṃ nīvaraṇehi, Aṭṭhavidhaṃ payojanaṃ.

Nīvaraṇadukassa mātikā idha katā.

Nīvaraṇiyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.8.3. Nīvaraṇasampayuttaduka

2.8.3.1. Paṭiccavāra

2.8.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva ajjhattikā mahābhūtā.) (1)

Nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... natthiyā dve ... pe ... avigate pañca.

Anulomaṃ.

2.8.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nīvaraṇavippayuttaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.8.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, napurejāte cattāri ... pe ... nakamme dve, navipāke pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.8.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate dve.

2.8.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi evaṃ kātabbo.

2.8.3.3. Paccayavāra

2.8.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nīvaraṇavippayuttā khandhā. (1)

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto

dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā nīvaraṇasampayuttā khandhā. (2)

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā nīvaraṇasampayuttā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇavippayuttañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇavippayuttañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇavippayuttañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... nīvaraṇasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.8.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nīvaraṇavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā nīvaraṇavip-

payuttā khandhā. (1)

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇavippayuttañca dhammaṃ paccayā nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.8.3.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.8.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.8.3.5.1–4 Paccayacatukka

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Anulomaṃ.

Nīvaraṇasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nīvaraṇasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Nīvaraṇavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Paccanīyaṃ.

2.8.3.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.8.3.7. Pañhāvāra

2.8.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇavippayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; diṭṭhiṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; vicikicchaṃ ārabbha vicikicchā ... pe ... diṭṭhi ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; uddhaccaṃ ārabbha uddhaccaṃ uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā, domanassaṃ uppajjati; domanassaṃ ārabbha domanassaṃ uppajjati; diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ uppajjati. (1)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā nīvaraṇasampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti; nīvaraṇasampayutte khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, cetopariyañāṇena nīvaraṇasampayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti; nīvaraṇasampayuttā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ ... pe ... phalaṃ ...

pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nīvaraṇavippayutte khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati. (Yāva āvajjanāya.) (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nīvaraṇavippayutte khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Adhipati

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti ... pe .... Sahajātādhipati—nīvaraṇasampayuttādhipati nīvaraṇasampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nīvaraṇasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nīvaraṇavippayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nī-

varaṇavippayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nīvaraṇasampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Idha purimā purimāti natthi.) (2)

(Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā nīvaraṇavippayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nīvaraṇavippayuttānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā nīvaraṇasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarādi

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; rāgo ... pe ... patthanā rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti; dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; rāgo ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa

dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya ... pe ... maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nīvaraṇavippayuttānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... doso ... moho .... Vatthupurejātaṃ—vatthu nīvaraṇasampayuttānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātāsevana

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... dve, āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kammādi

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—nīvaraṇasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nīvaraṇasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—nīvaraṇasampayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Saṃkhittaṃ.) Vipākapaccayā ... ekaṃ.

Āhārādi

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu nīvaraṇasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Atthi

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—nīvaraṇasampayutto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (1)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nīvaraṇasampayuttā khandhā cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena pac-

cayo. Pacchājātā—nīvaraṇasampayuttā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa ca nīvaraṇavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—nīvaraṇasampayutto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; vatthu nīvaraṇasampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā nīvaraṇasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nīvaraṇasampayutto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā nīvaraṇavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—nīvaraṇasampayuttā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nīvaraṇasampayuttā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nīvaraṇasampayuttā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta,

natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇasampayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa ca nīvaraṇavippayuttassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇavippayutto dhammo nīvaraṇasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā nīvaraṇasampayuttassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇavippayutto ca dhammā nīvaraṇavippayuttassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.8.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha ... pe ... namagge satta, nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

Paccanīyaṃ.

2.8.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... namagge cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.8.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca (anulomagaṇanā) ... pe ... avigate satta.

Nīvaraṇasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.8.4. Nīvaraṇanīvaraṇiyaduka

2.8.4.1. Paṭiccavāra

2.8.4.1.1–4 Paccayānulomādi

Nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇiyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Evaṃ sabbe gaṇanā vibhajitabbā, nīvaraṇadukasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

2.8.4.7. Pañhāvāra

2.8.4.7.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇiyo ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇiyassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca hetū sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇiyo ca dhammo nīvaraṇiyassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇiyo ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇiyassa ca nīvaraṇiyassa ceva no ca nīvaraṇassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— nīvaraṇā ceva nīvaraṇiyā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇiyassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānā-

nañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇiyo ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇiyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇiyā ceva no ca nīvaraṇā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇiyassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... vicikicchā ... uddhaccaṃ ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ ... pe ... pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nīvaraṇiye ceva no ca nīvaraṇe khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe .... (Yāva āvajjanā tāva kātabbā.) (1)

Nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇiyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nīvaraṇiye ceva no ca nīvaraṇe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... diṭṭhi ... vicikicchā ... uddhaccaṃ ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇiyassa ca nīvaraṇiyassa ceva no ca nīvaraṇassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nīvaraṇiye ceva no ca nīvaraṇe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (Evaṃ itarepi tīṇi kātabbā.) (3)

(Ārammaṇasadisā adhipatipaccayā, purejātampi ārammaṇasadisaṃ. Upanissayepi lokuttaraṃ na kātabbaṃ. Saṃkhittaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ yathā nīvaraṇadukaṃ, evaṃ paccavekkhitvā kātabbaṃ.)

Nīvaraṇanīvaraṇiyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.8.5. Nīvaraṇanīvaraṇasampayuttaduka

2.8.5.1. Paṭiccavāra

2.8.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ. Sabbepi nīvaraṇā kātabbā.) (1)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇe paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇaṃ paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

Nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe paṭicca nīvaraṇā. (2)

Nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā nīvaraṇā ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmacchandanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhac-

canīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca nīvaraṇañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (2)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ ekaṃ khandhañca kāmacchandanīvaraṇañca paṭicca tayo khandhā thinamiddhanīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ avijjānīvaraṇaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... (cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.8.5.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchānīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca nīvaraṇasampayuttañceva no ca nīvaraṇañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchānīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ, uddhaccanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava.

2.8.5.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā nava ... pe ... navippayutte nava.

2.8.5.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi (sabbattha tīṇi), magge tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

2.8.5.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā ninnānākaraṇā.)

2.8.5.7. Pañhāvāra

2.8.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo nīvaraṇasampayuttassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca nīvaraṇasampayuttassa ceva no ca nīvaraṇassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—nīvaraṇā ceva nīvaraṇasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nīvaraṇe ārabbha nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇasampayuttassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe ārabbha nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe ārabbha nīvaraṇā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe ārabbha nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (3)

Adhipatyādi

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Garukārammaṇāyeva.)

Nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇasampayuttassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe garuṃ katvā nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ārammaṇādhipati—nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe garuṃ katvā nīvaraṇā uppajjanti. Sahajātādhipati—nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇādhipati sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ārammaṇādhipati—nīvaraṇasampayutte ceva no ca nīvaraṇe khandhe garuṃ katvā nīvaraṇā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo ca dhammā nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (3)

Anantarapaccayena paccayo (āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi, sab-

battha purimā purimā kātabbā) ... samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava ... upanissayapaccayena paccayo ... nava (ārammaṇasadisaṃ, vipāko natthi) ... āsevanapaccayena paccayo ... pañca.

Kamma

Nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇasampayuttassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā cetanā sampayuttakānaṃ nīvaraṇānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nīvaraṇasampayuttā ceva no ca nīvaraṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ nīvaraṇānañca kammapaccayena paccayo. (3)

Āhārādi

Nīvaraṇasampayutto ceva no ca nīvaraṇo dhammo nīvaraṇasampayuttassa ceva no ca nīvaraṇassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava ... atthipaccayena paccayo ... nava ... natthipaccayena paccayo ... nava ... vigatapaccayena paccayo ... nava ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca dhammo nīvaraṇassa ceva nīvaraṇasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Evaṃ navapi tīsu padesu parivattetabbā.)

2.8.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava ... pe ... noavigate nava.

2.8.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi ... pe ... namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.8.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā) ... pe ... avigate nava.

Nīvaraṇanīvaraṇasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.8.6. Nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyaduka

2.8.6.1–7. Paṭiccādivāra

2.8.6.1–7.1–4 Paccayānulomādi

Nīvaraṇavippayuttaṃ nīvaraṇiyaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto nīvaraṇiyo dhammo uppajjati hetupaccayā—nīvaraṇavippayuttaṃ nīvaraṇiyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Nīvaraṇagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.69. Sanidassanattika, Cittasaṃsaṭṭhaduka

Anidassanaappaṭighaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nacittasaṃsaṭṭho ca naanidassanasappaṭigho nacittasaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.6–7. Oghayogagocchaka

2.6–7.1. Oghadukādi

Oghaṃ dhammaṃ paṭicca ogho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Yogaṃ dhammaṃ paṭicca yogo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe .... (Dvepi gocchakā āsavagocchakasadisā ninnānākaraṇā.)

Oghayogagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.22. Vipākattika, Kusalattika

Vipākadhammadhammaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nanevavipākanavipākadhammadhammo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.30. Lokiyaduka, Kusalattika

Lokiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Lokiyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Lokiyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nalokiyo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.5. Kusalattika, Vitakkattika

Nakusalaṃ nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.36. Cetasikaduka

Nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko ca naacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko ca naacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nacetasikañca naacetasikañca dhammaṃ paṭicca nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacetasikañca naacetasikañca dhammaṃ paṭicca naacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacetasikañca naacetasikañca dhammaṃ paṭicca nacetasiko ca naacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.4. Kusalattika, Cūḷantaraduka

Nakusalaṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naasaṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.54. Bhāvanāyapahātabbaduka, Kusalattika

Nabhāvanāya pahātabbaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Bhāvanāya pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nanabhāvanāya pahātabbo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.6. Upādānagocchaka

Naupādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.14. Sanidassanattika, Āsavāsavagocchakādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa, avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... Nasanidassanasappaṭighaṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.67. Kāmāvacaraduka

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nanakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakāmāvacarañca nanakāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.12. Parittattika

Naparittaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā bāttiṃsa, ārammaṇe sattavīsa, adhipatiyā sattavīsa ... pe ... aññamaññe tiṃsa ... pe ... purejāte āsevane catuvīsa ... pe ... avigate bāttiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.4. Upādinnattika

Naupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.5. Saṃkiliṭṭhattika

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekādasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.6. Hetuduka, Saññojanagocchakādi

Hetuṃ saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Hetuṃ oghaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu noogho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Hetuṃ yogaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu noyogo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Hetuṃ nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.8. Kusalattika, Dassanahetuttika

Akusalaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dham-

maṃ paccayā naabyākato nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.16. Sanidassanattika, Kusalattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cha.

Naanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cha.

Naanidassanaappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nakusalañca naanidassanaappaṭighaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Naanidassanasappaṭighaṃ nakusalañca naanidassanaappaṭighaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.17. Hetuduka, Vedanāttika

Nahetuṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetu nadukkhāya vedanāya sampayuttamūlaṃ tīṇiyeva. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.31. Kenaciviññeyyaduka, Kusalattika

Kenaci viññeyyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Kenaci viññeyyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Kenaci viññeyyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nakenaci viññeyyo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Cūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.64. Pītisahagataduka

Napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanapītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nanapītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Napītisahagatañca nanapītisahagatañca dhammaṃ paṭicca napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.29. Sanidassanattika, Vipākattika

Anidassanaappaṭighaṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.40. Sappaccayadukādi, Sanidassanattika

Naappaccayaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naappaccayaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

(Naappaccayanaanidassanaappaṭighamūlepi ekameva.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

(Nasaṅkhataṃ nasappaccayasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.9. Hetuduka, Saraṇaduka

Hetuṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ saraṇañca nahetuṃ saraṇañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ araṇaṃ dhammaṃ paccayā nahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ araṇaṃ dhammaṃ paccayā nahetu naaraṇo ca nanahetu naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.10. Hetuduka, Ācayagāmittika

Hetuṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā nanahetu nanevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.2. Vedanāttika

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dham-

maṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto ca nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7)

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.2. Kusalattika, Vipākattika

Nakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko ca naabyākato navipāko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko ca naakusalo navipāko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nakusalaṃ navipākañca naabyākataṃ navipākañca dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ navipākañca naabyākataṃ navipākañca dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ navipākañca naakusalaṃ navipākañca dhammaṃ paṭicca nakusalo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca naakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo ca naakusalo navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca naakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo ca naakusalo navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nakusalaṃ navipākadhammadhammañca naakusalaṃ navipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākadhammadhammañca naakusalaṃ navipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca naakusalo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākadhammadhammañca naakusalaṃ navipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nakusalo navipākadhammadhammo ca naakusalo navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Nakusalaṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nakusalo nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.64. Sanidassanattika, Saññojanadukādi

Anidassanaappaṭighaṃ saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nosaññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ ganthaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Anidassanaappaṭighaṃ oghaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho noogho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Anidassanaappaṭighaṃ yogaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho noyogo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nonīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.77. Saraṇaduka, Dassanattika

Saraṇaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Saraṇaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.44. Cittasahabhūduka, Kusalattika

Cittasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Cittasahabhuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.10. Āsavaāsavasampayuttaduka, Kusalattika

(Āsavaāsavasampayuttadukaṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.2. Hetuduka, Cūḷantaraduka

Nahetuṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappaccayo ca nanahetu naappaccayo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappaccayo ca nanahetu naappaccayo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ naappaccayañca nanahetuṃ naappaccayañca dhammaṃ paṭicca nahetu naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naappaccayañca nanahetuṃ naappaccayañca dhammaṃ paṭicca nanahetu naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naappaccayañca nanahetuṃ naappaccayañca dhammaṃ paṭicca nahetu naappaccayo ca nanahetu naappaccayo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naasaṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.28. Upādinnattika, Hetuduka

Upādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo nahetu ca naanupādinnaanupādāniyo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo nahetu ca naanupādinnaanupādāniyo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Anupādinnupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnaanupādāniyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā aṭṭha ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke dasa ... pe ... avigate terasa.

Upādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.5. Hetuduka, Mahantaradukādi

Nahetuṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nacittaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ naupādādhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.10. Vedanāttika, Kusalattika

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetu-

paccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pe ... satta.

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pe ... satta.

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pe ... satta.

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Na-

sukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pe ... satta.

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa, ārammaṇe ekūnapaññāsa ... pe ... purejāte āsevane aṭṭhacattālīsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... purejāte aṭṭhacattālīsa, āsevane sattacattālīsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhacattālīsa ... pe ... avigate aṭṭhacattālīsa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.88. Sanidassanattika, Kāmāvacaraduka

Anidassanaappaṭighaṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nanakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanakāmāvacaro ca naanidassanasappaṭigho nanakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.50. Saṃkilesikaduka

Nasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkilesiko ca naasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nasaṃkilesikañca naasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca naasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.16. Sanidassanattika, Upādānadukādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.2. Kusalattika, Vipākattika

Nakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naakusalaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ navipākañca naakusalaṃ navipākañca dhammaṃ paṭicca abyākato vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paccayā kusalo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paccayā akusalo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naakusalaṃ navipākadhammadhammaṃ paccayā akusalo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nakusalaṃ navipākadhammadhammañca naakusalaṃ navipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā kusalo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca abyākato nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.50. Upādāduka, Kusalattika

Noupādā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanoupādā nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Noupādā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanoupādā naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ ekaṃyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.64. Rūpāvacaraduka, Kusalattika

Rūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Narūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Het-

uyā dve ... pe ... avigate dve.

Narūpāvacaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.10. Mahantaraduka

2.10.1. Sārammaṇaduka

2.10.1.1. Paṭiccavāra

2.10.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—sārammaṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sārammaṇā khandhā. (2)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammo uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sārammaṇā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sārammaṇā khandhā.

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

2.10.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati

nahetupaccayā—ahetuke sārammaṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sārammaṇā khandhā. (2)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sārammaṇā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Naārammaṇa

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— sārammaṇe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Yāva asaññasattā.) (1)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme ekaṃ ... pe ... navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ... sahajāte nava ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.10.1.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.10.1.3. Paccayavāra

2.10.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā sārammaṇā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā sārammaṇā khandhā. (2)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā sārammaṇā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisand-

hikkhaṇe ... pe .... (3)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā sārammaṇā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

2.10.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā anārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā sārammaṇā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā ahetukā sārammaṇā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... ahetukaṃ sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā anārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paccayā sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... ahetuke sārammaṇe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ahetukaṃ sārammaṇaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... ahetuke sārammaṇe khandhe

ca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cattāri, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.1.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme ekaṃ ... pe ... navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.1.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava ... pe ... magge tīṇi ... pe ... avigate nava.

2.10.1.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.10.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.1.5.1–4 Paccayānulomādi

Sārammaṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ.

Anulomaṃ.

Sārammaṇaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ sārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ.

Paccanīyaṃ.

2.10.1.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.1.7. Pañhāvāra

2.10.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sārammaṇā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa ca anārammaṇassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—sārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, sārammaṇe khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena sārammaṇacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... sārammaṇā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā

saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... anārammaṇā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ ... pe ... phalaṃ garuṃ ... pe ... sārammaṇe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—sārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sārammaṇādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa ca anārammaṇassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anantarādi

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sārammaṇā ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo ... samanantarapaccayena paccayo ... ekaṃ ... sahajātapaccayena paccayo ... satta (paṭiccavāre sahajātasadisā) ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha (paṭiccavāre aññamaññasadisaṃ) ... nissayapaccayena paccayo ... satta. (Paccayavāre

nissayasadiso.)

Upanissaya

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ, bhojanaṃ, senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu sārammaṇānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājātāsevana

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Kamma

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa kammapaccayena

paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sārammaṇā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sārammaṇā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sārammaṇā cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa ca anārammaṇassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—maṇā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka-āhāra

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi.

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Anārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—kabaḷīkāro āhāro imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriya

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Anārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— rūpajīvitindriyaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. (1)

Sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā sārammaṇassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyañca cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo

... pe ... kāyindriyañca kāyaviññāṇañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhānādi

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi, maggapaccayena paccayo ... tīṇi, sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Vippayutta

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu sārammaṇānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu sārammaṇānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sārammaṇo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa ca anārammaṇassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Anārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātaṃ—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu sārammaṇānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu sārammaṇānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena

paccayo. (2)

Sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā sārammaṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagato eko khandho ca kāyāyatanañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... sārammaṇo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā anārammaṇassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—sārammaṇā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—sārammaṇā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—sārammaṇā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cattāri, indriye cha, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte dve, atthiyā satta, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Sārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Sārammaṇo dhammo sārammaṇassa ca anārammaṇassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Anārammaṇo dhammo anārammaṇassa dhammassa sahajātapac-

cayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Anārammaṇo dhammo sārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā sārammaṇassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā anārammaṇassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.10.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta ... pe ... nasamanantare satta, nasahajāte cha, na aññamaññe cha, nanissaye cha, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta ... pe ... namagge satta, nasampayutte cha, navippayutte pañca, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.10.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā ... pe ... nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi ... pe ... namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Sārammaṇadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.2. Cittaduka

2.10.2.1. Paṭiccavāra

2.10.2.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupac-

cayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca eko khandho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto dhammo uppajjati hetupaccayā—nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe paṭicca eko khandho cittañca kaṭattā ca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paṭicca nocittā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti

ārammaṇapaccayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paṭicca nocittā khandhā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye pañca, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme pañca, vipāke pañca, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate pañca.

2.10.2.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ cittaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ

paṭicca cittaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukaṃ nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paṭicca nocittā khandhā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nocitte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (2)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... pañca ... naanantarapaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā ... tīṇi.

Napurejātādi

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayut-

takā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... nocitte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nocitte khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... nocitte khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paṭicca nocittā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ....

Nakamma

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati nakammapaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati nakammapaccayā—nocitte khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati nakammapaccayā— nocitte khandhe ca cittañca paṭicca sampayuttakā cetanā. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi,

navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.2.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.2.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, anantare pañca (sabbattha pañca), magge tīṇi ... pe ... avigate pañca.

2.10.2.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.10.2.3. Paccayavāra

2.10.2.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittaṃ dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva mahābhūtā), vatthuṃ paccayā nocittā khandhā. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā citto dhammo uppajjati hetupaccayā—nocitte khandhe paccayā cittaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe nocitte khandhe paccayā cittaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā cittaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā; paṭisandhikkhaṇe nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittañca kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve

khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... cittañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittañca vatthuñca paccayā nocittā khandhā, paṭisandhikkhaṇe nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittañca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paccayā nocittā khandhā. (1)

Ārammaṇa

Cittaṃ dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇasahagatā khandhā, vatthuṃ paccayā nocittā khandhā. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā citto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nocitte khandhe paccayā cittaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe nocitte khandhe paccayā cittaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā cittaṃ, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ sampayuttakā ca khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cittañca vatthuñca paccayā nocittā khandhā, paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paccayā nocittā khandhā, cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca (sabbattha pañca), avigate pañca.

2.10.2.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittaṃ dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ cittaṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇasahagatā khandhā, vatthuṃ paccayā ahetukā nocittā khandhā vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā citto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke nocitte khandhe paccayā cittaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā cittaṃ, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. (2)

Nocittaṃ dhammaṃ paccayā citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukaṃ nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ ... pe ... (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ paccayā nocitto dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ...

pe ... cittañca vatthuñca paccayā nocittā khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paccayā nocittā khandhā, cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ca ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca cittañca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.2.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.2.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, anantare pañca (sabbattha pañca), magge tīṇi ... pe ... avigate pañca.

2.10.2.4. Nissayavāra

10.2.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.2.5.1–4 Paccayānulomādi

Hetu

Cittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā—nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe saṃsaṭṭho eko khandho; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho citto dhammo uppajjati hetupaccayā—nocitte khandhe saṃsaṭṭhaṃ cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nocittaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā

cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Cittañca nocittañca dhammaṃ saṃsaṭṭho nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā— nocittaṃ ekaṃ khandhañca cittañca saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca (sabbattha pañca), avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, najhāne pañca, namagge pañca, navippayutte pañca.

2.10.2.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi sabbe kātabbā.

2.10.2.7. Pañhāvāra

2.10.2.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nocittā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nocittā hetū cittassa hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— nocittā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Citto dhammo cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cittaṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittaṃ ārabbha nocittā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittaṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ

paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā nocitte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nocitte khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena nocittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... nocittā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā ... pe ... (paṭhamagamanasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ, imaṃ nānaṃ) rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nocittā khandhā iddhividhañāṇassa ... pe ... āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā ... pe ... (paṭhamagamanasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ, imaṃ nānaṃ), rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... nocittā khandhā iddhividhañāṇassa ... pe ... āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Citto ca nocitto ca dhammā cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— cittañca sampayuttake ca khandhe ārabbha cittaṃ uppajjati ... tīṇi.

Adhipati

Citto dhammo cittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cittaṃ garuṃ katvā cittaṃ uppajjati. (1)

Citto dhammo nocittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—cittaṃ garuṃ katvā nocittā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—cittādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Citto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cittaṃ garuṃ katvā cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nocitte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nocittādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (Dvepi gamanā paṭhamagamanasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ. Ārammaṇādhipati sahajātādhipati kātabbā.) (2)

Citto ca nocitto ca dhammā cittassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... ārammaṇādhipati. (Tīṇipi garukārammaṇā kātabbā, ārammaṇādhipatiyeva.)

Anantarādi

Citto dhammo cittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimaṃ purimaṃ cittaṃ pacchimassa pacchimassa cittassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Citto dhammo nocittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimaṃ purimaṃ cittaṃ pacchimānaṃ pacchimānaṃ nocittānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; cittaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Citto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimaṃ purimaṃ cittaṃ pacchimassa pacchimassa cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nocittā khandhā ... pe ... phalasamāpattiyā anan-

tarapaccayena paccayo. (Ime dve pūretukāmena kātabbā, purimagamanasadisaṃ.)

Citto ca nocitto ca dhammā cittassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimaṃ purimaṃ cittañca sampayuttakā ca khandhā pacchimassa pacchimassa cittassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimaṃ purimaṃ cittañca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nocittānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo—cittañca sampayuttakā ca khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimaṃ purimaṃ cittañca sampayuttakā ca khandhā pacchimassa pacchimassa cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo (paṭiccavārasadisā) ... nissayapaccayena paccayo ... pañca. (Paccayavārasadisā.)

Upanissaya

Citto dhammo cittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—cittaṃ cittassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Ime dvepi pūretukāmena sabbattha kātabbā, paṭhamagamanasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Citto ca nocitto ca dhammā cittassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—cittañca sampayuttakā ca khandhā cittassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa purejātapaccayena pac-

cayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu nocittānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu cittassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... vatthu cittassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Citto dhammo nocittassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Citto ca nocitto ca dhammā nocittassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Citto dhammo cittassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nocittā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nocittā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nocittā cetanā cittassa kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nocittā cetanā vipākassa cittassa kammapaccayena paccayo. (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nocittā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noci cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ cittassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Citto dhammo nocittassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... pañca ... āhārapaccayena paccayo ... pañca ... indriyapaccayena paccayo ... pañca. Nocitto dhammo nocittassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Vippayutta

Citto dhammo nocittassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nocittā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe nocittā khandhā kaṭattārūpānaṃ ... pe ... nocittā khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... vatthu nocittānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nocittā khandhā purejātassa imassa

kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... vatthu cittassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Citto ca nocitto ca dhammā nocittassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Atthi

Citto dhammo nocittassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—nocittā khandhā cittassa atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe .... (Purejātasadisaṃ, saṃkhittaṃ.) (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nocitto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe nocitto eko khandho ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe .... (Purejātasadisaṃ, saṃkhittaṃ.) (3)

Citto ca nocitto ca dhammā nocittassa dhammassa atthipaccayena

paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nocitto eko khandho ca cittañca dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe .... Sahajātaṃ—cittañca vatthuñca nocittānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo (paṭisandhikkhaṇepi dve). Sahajātaṃ—cittañca sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātaṃ—cittañca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo (paṭisandhikkhaṇepi dve). Pacchājātaṃ—cittañca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātaṃ—cittañca sampayuttakā ca khandhā kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātaṃ—cittañca sampayuttakā ca khandhā rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke pañca, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā nava, vigate nava, avigate pañca.

Paccanīyuddhāra

Citto dhammo cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Citto dhammo nocittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Citto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nocitto dhammo nocittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nocitto dhammo cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Nocitto dhammo cittassa ca nocittassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Citto ca nocitto ca dhammā cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Citto ca nocitto ca dhammā nocittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Citto ca nocitto ca dhammā cittassa ca nocittassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.10.2.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.10.2.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi ... pe ... nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.2.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava. (Anulomamātikā kātabbā.)

Cittadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.3. Cetasikaduka

2.10.3.1. Paṭiccavāra

2.10.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati hetupac-

cayā—cetasike khandhe paṭicca cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe paṭicca cittañca kaṭattā ca rūpaṃ. (2)

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cetasikā khandhā. (2)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (1)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cetasike khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cetasike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cit-

tañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ca vatthuñca paṭicca eko khandho cittañca. (3)

Ārammaṇa

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cetasike khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (1)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cetasikā khandhā. (2)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (1)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko

ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ca ... pe .... (3)

Adhipati

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati adhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.10.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cetasikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke cetasike khandhe paṭicca cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cetasikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, ahetuka-

paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cetasikā khandhā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ cittaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca cittañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke cetasike khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ahetuke cetasike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasike khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ca ... pe .... (3)

Naārammaṇa

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— cetasike khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati naāram-

maṇapaccayā— cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cetasike khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cetasike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā, saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, anantare nava ... pe ... purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava (sabbattha nava), magge tīṇi ... pe ... avigate nava.

2.10.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.10.3.3. Paccayavāra

2.10.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Acetasikaṃ dhammaṃ paccayā acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paccayā kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Acetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ paccayā

cetasikā khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (2)

Acetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (3)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (1)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paccayā acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā—cetasike khandhe ca cittañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cetasike khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cetasike khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā.) (2)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paccayā cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ca ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (3)

Ārammaṇa

Cetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Acetasikaṃ dhammaṃ paccayā acetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Acetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā ... pe ... cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ paccayā cetasikā khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (2)

Acetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ

sampayuttakā ca khandhā … pe … kāyāyatanaṃ paccayā … pe … vatthuṃ paccayā cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ.) (3)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhuviññāṇañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca … pe … cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca … pe … kāyaviññāṇasahagataṃ … pe … cetasikaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca … pe … cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca … pe …. (Paṭisandhikkhaṇe dve.) (1)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paccayā acetasiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagate khandhe ca cakkhāyatanañca paccayā cakkhuviññāṇaṃ … pe … kāyaviññāṇasahagate … pe … cetasike khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ.) (2)

Cetasikañca acetasikañca dhammaṃ paccayā cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā cakkhuviññāṇañca, dve khandhe ca … pe … cetasikaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ca … pe …. (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ, saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), purejāte nava, āsevane nava … pe … avigate nava.

2.10.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cetasikaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cetasikaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Nava pañhā pañcaviññāṇampi yathā ārammaṇapaccayā evaṃ kātabbaṃ, tīsuyeva moho. Sabbe pañhā pavattipaṭisandhiyā kātabbā asammohantena.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.3.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.3.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, anantare nava (sabbattha nava), magge tīṇi ... pe ... avigate nava.

2.10.3.4. Nissayavāra

10.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Cetasikaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cetasiko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Evaṃ pañcapi pañhā kātabbā, tīṇiyeva moho. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, najhāne pañca, namagge pañca, navippayutte pañca.

2.10.3.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.3.7. Pañhāvāra

2.10.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—cetasikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cetasiko dhammo acetasikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—cetasikā hetū cittassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupac-

cayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—cetasikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cetasike khandhe ārabbha cetasikā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Cetasike khandhe ārabbha cittaṃ uppajjati. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Cetasike khandhe ārabbha cetasikā khandhā ca cittañca uppajjanti. (3)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ acetasike khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena acetasikacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... acetasikā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti (paṭhamagamanasadisaṃ); cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ acetasike khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena acetasikacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... acetasikā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Acetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa āram-

maṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti (paṭhamagamanasadisaṃ); cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ acetasike khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... acetasikā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cetasike khandhe ca cittañca ārabbha cetasikā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Cetasike khandhe ca cittañca ārabbha cittaṃ uppajjati. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Cetasike khandhe ca cittañca ārabbha cetasikā khandhā ca cittañca uppajjanti. (3)

Adhipati

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—cetasike khandhe garuṃ katvā cetasikā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—cetasikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Ārammaṇādhipati—cetasike khandhe garuṃ katvā cittaṃ uppajjati. Sahajātādhipati—cetasikādhipati cittassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Ārammaṇādhipati—cetasike khandhe garuṃ katvā cetasikā khandhā ca cittañca uppajjanti. Sahajātādhipati—cetasikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa. Maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ acetasike khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā cittaṃ uppajjati. Sahajātādhipati—acetasikādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipati-

paccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā ... pe ... (paṭhamagamanasadisaṃ); cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ acetasike khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—acetasikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Acetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... (paṭhamagamanaṃ) acetasike khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā cetasikā khandhā ca cittañca uppajjanti. Sahajātādhipati—acetasikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva.)

Anantarādi

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā cetasikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ cetasikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā cetasikā khandhā pacchimassa pacchimassa cittassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Purimā purimā cetasikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ cetasikānaṃ khandhānaṃ cittassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimaṃ purimaṃ cittaṃ pacchimassa pacchimassa cittassa anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Evaṃ tīṇi kātabbāni, paṭhamagamanasadisaṃ. Pūritvā kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi.)

Samanantarapaccayena paccayo ... nava, sahajātapaccayena pac-

cayo ... nava (paṭiccavārasadisaṃ), aññamaññapaccayena paccayo ... nava (paṭiccavārasadisaṃ), nissayapaccayena paccayo ... nava. (Paccayavārasadisaṃ.)

Upanissaya

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—cetasikā khandhā cetasikānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ, tīṇi upanissayā.) Cetasikā khandhā cittassa upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ, tīṇi upanissayā.) Cetasikā khandhā cetasikānaṃ khandhānaṃ cittassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... pe ... patthanāya kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe .... (Tīṇi, paṭhamagamanasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu cittassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa purejātapaccayena

paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cetasikānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Acetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Cetasiko dhammo acetasikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā acetasikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Kamma

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cetasikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cetasikā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Cetasiko dhammo acetasikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cetasikā cetanā cittassa cit-

tasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cetasikā cetanā vipākassa cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Cetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cetasikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... nava ... āhārapaccayena paccayo ... nava ... indriyapaccayena paccayo ... nava ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Vippayutta

Cetasiko dhammo acetasikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; cittaṃ vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātaṃ—cittaṃ purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cetasikānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... vatthu cetasikānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Acetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cetasikānaṃ khandhānaṃ cittassa ca vippayuttapac-

cayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā acetasikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Atthi

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Cetasiko dhammo acetasikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Cetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccavārasadisaṃ.) (3)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ cetasikānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu cetasikānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe .... (Purejātasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.) (2)

Acetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu cetasikānaṃ khandhānaṃ cittassa ca atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe .... (Purejātasadisaṃ ninnānaṃ.) (3)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasahagato ... pe ... cetasiko eko khandho ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—cetasiko eko khandho ca cittañca dvinnaṃ khandhānaṃ

atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe ... (paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (1)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā acetasikassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyaviññāṇassa ... pe ... cetasikā khandhā ca cittañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; cetasikā khandhā ca cittañca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—cetasikā khandhā ca vatthu ca cittassa atthipaccayena paccayo (paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā). Pacchājātā—cetasikā khandhā ca cittañca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cetasikā khandhā ca cittañca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cetasik khandhā ca cittañca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ cakkhuviññāṇassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyaviññāṇasahagato eko khandho ca kāyāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ kāyaviññāṇassa ca atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—cetasiko eko khandho ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ cittassa ca atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe .... (Paṭisandhiyā dve kātabbā.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Cetasiko dhammo cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena

paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Cetasiko dhammo acetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Cetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Acetasiko dhammo acetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Acetasiko dhammo cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Acetasiko dhammo cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā acetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Cetasiko ca acetasiko ca dhammā cetasikassa ca acetasikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.10.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.10.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi (sabbattha

tīṇi), namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate nava.

Cetasikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.4. Cittasampayuttaduka

2.10.4.1. Paṭiccavāra

2.10.4.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasampayuttakā khandhā. (2)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasampayuttakā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paṭicca cittasam-

payutto dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (1)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paṭicca cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cittasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasampayuttakā khandhā. (1)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

2.10.4.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasampayuttaṃ ekaṃ khand-

haṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

(Evaṃ navapi pañhā kātabbā. Ahetukanti sabbattha niyāmetabbaṃ, ekaṃyeva mohaṃ mūlapade.)

Naārammaṇa

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.4.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme ekaṃ, navipāke pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.4.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.10.4.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.10.4.3. Paccayavāra

2.10.4.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā cittasampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā cittasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paccayā cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paccayā cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cittasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... vatthuṃ paccayā cittasampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca kāyāyatanañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava ... pe ... avigate nava.

2.10.4.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ahetukā cittasampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Cittavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā ahetukā cittasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Cittasampayuttañca cittavippayuttañca dhammaṃ paccayā cittasampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca kāyāyatanañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... ahetukaṃ cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā,

dve khandhe ca … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe … pe … vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Evaṃ dve pañhā pavattipaṭisandhi kātabbā. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cattāri, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.4.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi … pe … nakamme tīṇi … pe … navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.4.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi … pe … magge tīṇi … pe … avigate nava.

2.10.4.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.10.4.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.4.5.1–4 Paccayānulomādi

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe ….

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ.

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ.

2.10.4.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.4.7. Pañhāvāra

2.10.4.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— cittasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— cittasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa ca cittavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—cittasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti. Pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese paccavekkhanti. Pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Cittasampayutte khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena cittasampayuttasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... cittasampayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ cittavippayutte khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... cittavippayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena pac-

cayo. (1)

Adhipati

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, cittasampayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—cittasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—cittasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa ca cittavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—cittasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ cittavippayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anantarādi

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā cittasampayuttā khandhā ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo ... samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... satta (paṭiccasadisā, pañhāghaṭanā natthi) ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha (paṭiccasadisā) ... nissayapaccayena paccayo ... satta. (Paccayavārasadisā, pañhāghaṭanā natthi.)

Upanissaya

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa upanis-

sayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... kāyikaṃ dukkhaṃ saddhāya ... pe ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittasampayuttakānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājātāsevana

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) ekaṃ, āsevanapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Kamma

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasampayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena pac-

cayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasampayuttā cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa ca cittavippayuttassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasampayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākāhāra

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi.

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Cittavippayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— kabaḷīkāro āhāro imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriyādi

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Cittavippayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— rūpajīvitindriyaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe .... (2)

Cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā cittasampayuttassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca sukhindriyañca ... pe ... kāyindriyañca dukkhindriyañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Vippayutta

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cittasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa ca cittavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Cittavippayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cittasampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe .... (Purejātasadisaṃ.) (2)

Cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā cittasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasahagato eko khandho ca kāyāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... cittasampayutto eko khandho ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā cittavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—cittasampayuttā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—cittasampayuttakā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro

ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasampayuttakā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cattāri, indriye cha, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte dve, atthiyā satta, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate satta.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasampayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Cittasampayutto dhammo cittasampayuttassa ca cittavippayuttassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Cittavippayutto dhammo cittavippayuttassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Cittavippayutto dhammo cittasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā cittasampayuttassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā cittavippayuttassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

2.10.4.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte cha, naaññamaññe cha, nanissaye cha, naupanissaye satta, napurejāte satta (sabbattha satta), nasampayutte cha, navippayutte pañca, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.10.4.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.4.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate satta.

Cittasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.5. Cittasaṃsaṭṭhaduka

2.10.5.1-7. Paṭiccādivāra

2.10.5.1–7.1–4.1 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasaṃsaṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca cittavisaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasaṃsaṭṭhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

(Cittasaṃsaṭṭhadukaṃ yathā cittasampayuttadukaṃ evaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.6. Cittasamuṭṭhānaduka

2.10.6.1. Paṭiccavāra

2.10.6.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisand-

hikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ kaṭattā ca rūpaṃ. (2)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe .... (3)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ; cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasamuṭṭhānā khandhā. (2)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cit-

tasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ca ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasamuṭṭhānā khandhā. (2)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cit-

tañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava (sabbattha nava), avigate nava.

Anulomaṃ.

2.10.6.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ kaṭattā ca rūpaṃ. (2)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cit-

tasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe … pe …. (3)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe …. (Yāva asaññasattā kātabbā.) (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasamuṭṭhānā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā khandhā ca. (3)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe … pe … vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca cittañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khand-

hañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe .... (3)

Naārammaṇa

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, upādārūpaṃ. (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe cha, naadhipatiyā nava, naanantare cha, nasamanantare cha, naaññamaññe cha, naupanissaye cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte cha, navippayutte cha, nonatthiyā cha, novigate cha.

2.10.6.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cha, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke pañca, nasampayutte cha, navippayutte pañca, nonatthiyā cha, novigate cha.

2.10.6.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... purejāte pañca, āsevane pañca ... pe ... jhāne nava, magge tīṇi ... pe ... avigate nava.

2.10.6.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.10.6.3. Paccayavāra

2.10.6.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Paṭiccavārasadisā.) (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā cittasamuṭṭhānā khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā cittaṃ sampayuttakā ca khandhā; paṭisandhikkhaṇe dve. (Paṭiccavārasadisaṃ.) (3)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi paṭiccavārasadisā.) (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā

paṭiccavārasadisā.) (2)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā paṭiccavārasadisā.) (3)

Ārammaṇa

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisā.)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā cittaṃ. (1)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇasahagatā khandhā, cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ paccayā cittasamuṭṭhānā khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi.) (2)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ sampayuttakā ca khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā cittaṃ sampayuttakā ca khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagate khandhe ca cakkhāyatanañca paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasahagate ... pe ... cittasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇa-

paccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā cakkhuviññāṇañca, dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.10.6.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Sabbe navapi pañhā kātabbā, paṭiccavārasadisā. Pañcaviññāṇampi kātabbaṃ. Tīṇiyeva moho.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe cha, naadhipatiyā nava, naanantare cha, nasamanantare cha, naaññamaññe cha, naupanissaye cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte cha, navippayutte cha, nonatthiyā cha, novigate cha.

2.10.6.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.10.6.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.6.5.1–4 Paccayānulomādi

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhāne khandhe saṃsaṭṭhaṃ cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ

ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhānañca nocittasamuṭṭhānañca dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca (sabbattha pañca), avigate pañca.

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Pañca pañhā kātabbā. Tīṇi. Moho.)

Nahetuyā pañca, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, najhāne pañca, namagge pañca, navippayutte pañca.

2.10.6.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.6.7. Pañhāvāra

2.10.6.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa hetupaccayena paccayo— cittasamuṭṭhānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa hetupaccayena paccayo— cittasamuṭṭhānā hetū cittassa hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānā hetū cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—cittasamuṭṭhānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa āram-

maṇapaccayena paccayo— cittasamuṭṭhāne khandhe ārabbha cittasamuṭṭhānā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasamuṭṭhāne khandhe ārabbha cittaṃ uppajjati. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasamuṭṭhāne khandhe ārabbha cittasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca uppajjanti. (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nocittasamuṭṭhāne khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena nocittasamuṭṭhānacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... nocittasamuṭṭhānā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti (paṭhamagamanasadisaṃ); cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nocittasamuṭṭhāne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... nocittasamuṭṭhānā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti (paṭhamagamanasadisaṃ), nocittasamuṭṭhāne khandhe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... nocittasamuṭṭhānā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbha kātabbā.)

Adhipati

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—cittasamuṭṭhāne khandhe garuṃ katvā cittasamuṭṭhānā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—cittasamuṭṭhānādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Tīṇipi ārammaṇādhipati, sahajātādhipatipi kātabbā.) (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā ... pe ... nocittasamuṭṭhāne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā cittaṃ uppajjati. (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti ... pe ... nocittasamuṭṭhāne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nocittasamuṭṭhānādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti ... pe ... nocittasamuṭṭhāne khandhe garuṃ katvā ... pe ... cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva.)

Anantara-samanantara

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Vuṭṭhānaṃ natthi.)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimaṃ purimaṃ cittaṃ pacchimassa pacchimassa ... pe ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Itare dve gaṇanā,

imassa sadisāyeva kātabbā.)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo (tīṇi kātabbā, vuṭṭhānaṃ natthi) ... samanantarapaccayena paccayo.

Sahajātādi

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo (paṭiccavārasadisaṃ) ... aññamaññapaccayena paccayo (paṭiccavārasadisaṃ) ... nissayapaccayena paccayo. (Paccayavārasadisaṃ

Upanissaya

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—(Tīṇi pañhā kātabbā.) (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ cittassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ saddhāya ... pe ... maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ cittaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ khandhānaṃ cittassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo... tīṇi.

Purejāta

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—cittasamuṭṭhāne rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Cittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—cittasamuṭṭhāne rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—cittasamuṭṭhāne rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ, rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe vatthuṃ aniccato ... pe ... taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhā-

naṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittasamuṭṭhānānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo; cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanañca vatthu ca cittasamuṭṭhānānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca ... pe .... (1)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo; cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanañca vatthu ca cittassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca ... pe .... (2)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa sampayuttakā-

nañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ ca ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ rūpāyatanañca vatthu ca cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... cittasamuṭṭhānaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca ... pe .... (3)

Pacchājātāsevana

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā cittasamuṭṭhānā khandhā purejātassa imassa cittasamuṭṭhānassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo (iminākāreneva pacchājāto vitthāretabbo) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma-vipāka

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasamuṭṭhānā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasamuṭṭhānā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasamuṭṭhānā cetanā cittassa kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasamuṭṭhānā cetanā vipākassa cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasamuṭṭhānā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasamuṭṭhānā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ cittassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... nava.

Āhāra

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— cittasamuṭṭhānā āhārā sampayuttakānaṃ khand-

hānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasamuṭṭhānā āhārā cittassa āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cittasamuṭṭhāno kabaḷīkāro āhāro imassa nocittasamuṭṭhānassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasamuṭṭhānā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe nocittasamuṭṭhānā āhārā kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; nocittasamuṭṭhāno kabaḷīkāro āhāro imassa nocittasamuṭṭhānassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nocittasamuṭṭhānā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe nocittasamuṭṭhānā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—cittasamuṭṭhānā ca nocittasamuṭṭhānā ca āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānā ca nocittasamuṭṭhānā ca āhārā kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca kabaḷīkāro āhāro imassa nocittasamuṭṭhānassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānā ca nocittasamuṭṭhānā ca āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Indriyādi

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe nocittasamuṭṭhānā indriyā kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapac-

cayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Nocittasamuṭṭhānā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe nocittasamuṭṭhānā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa cakkhuviññāṇasahagatānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... pe .... (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cittasamuṭṭhānā ca nocittasamuṭṭhānā ca indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyindriyañca sukhindriyañca ... pe ... kāyindriyañca dukkhindriyañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānā ca nocittasamuṭṭhānā ca indriyā kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; cakkhundriyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyañca ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe cittasamuṭṭhānā ca nocittasamuṭṭhānā ca indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; cakkhundriyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo; kāyindriyaṃ ca ... pe .... (3)

Jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... pañca ... pe ....

Vippayutta

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Cittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo ... pacchājātaṃ.

(Saṃkhittaṃ.) (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ kaṭattā rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo, cittaṃ vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nocittasamuṭṭhānā khandhā purejātassa imassa nocittasamuṭṭhānassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ (Saṃkhittaṃ.) (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo ... pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Atthyādi

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Cittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ (Saṃkhittaṃ.) (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyaviññāṇasahagatā ... pe .... Sahajātā—cittasamuṭṭhānā ... pe ... (paccayavārasadisaṃ paṭisandhipi pavattipi kātabbā sabbesampi pañhānaṃ.) Pacchājātā—cittasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca purejātassa imassa nocittasamuṭṭhānassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca kabaḷīkāro āhāro ca imassa nocittasamuṭṭhānassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava,

purejāte nava, pacchājāte nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava (sabbattha nava), indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Cittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo nocittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Nocittasamuṭṭhāno dhammo cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo

... pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā cittasamuṭṭhānassa ca nocittasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

2.10.6.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.10.6.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe dve, naupanissaye tīṇi ... pe ... namagge tīṇi, nasampayutte dve, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.6.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomagaṇanā kātabbā) ... pe ... avigate nava.

Cittasamuṭṭhānadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.7. Cittasahabhūduka

2.10.7.1. Paṭiccavāra

2.10.7.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasahabhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe .... (1)

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasahabhū khandhe paṭicca cittaṃ nocittasa-

habhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasahabhū khandhe paṭicca cittaṃ kaṭattā ca rūpaṃ. (2)

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasahabhu ca nocittasahabhu ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe .... (3)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittaṃ paṭicca nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasahabhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasahabhū khandhā, mahābhūte paṭicca cittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasahabhu ca nocittasahabhu ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittañca sampayuttakā ca khandhā, mahābhūte paṭicca cittasahabhu ca nocittasahabhu ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (3)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasahabhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cittasahabhū khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ up-

ādārūpaṃ. (1)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasahabhū khandhe ca cittañca paṭicca nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasahabhū khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cittasahabhū khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ, cittasahabhū khandhe ca mahābhūte ca paṭicca nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paṭicca cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasahabhu ca nocittasahabhu ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, dve khandhe ca … pe … paṭisandhikkhaṇe cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ca … pe … paṭisandhikkhaṇe cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ca … pe … cittasahabhū khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (arūpaṃ sabbaṃ uddharitabbaṃ. Cittasamuṭṭhānadukasadisaṃ.) Adhipatiyā nava (mahābhūtā chasupi pañhesu kātabbā, adhipatiyā tīsu natthi.) Anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.10.7.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasahabhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe … pe … ahetukapaṭisandhikkhaṇe … pe … vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Evaṃ navapi pañhā kātabbā. “Ahetukan”ti niyāmetabbaṃ. Yathā anulome labbhati evaṃ kātabbaṃ. Tīṇi moho yathā cittasamuṭṭhā-

naduke evameva kātabbā.)

Nakamma

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati nakammapaccayā— cittasahabhū khandhe paṭicca cittasahabhū cetanā.

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū dhammo uppajjati nakammapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ....

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati nakammapaccayā— cittaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā.

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati nakammapaccayā—cittasahabhū khandhe ca cittañca paṭicca sampayuttakā cetanā.

Najhāna

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ... pe ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte cha, nonatthiyā nava, novigate nava

2.10.7.1.3–4 Paccayānulomapaccanīya-paccayapaccanīyānuloma

Evaṃ itare dvepi gaṇanā kātabbā.

2.10.7.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.10.7.3. Paccayavāra

2.10.7.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā nocittasahabhū dhammo up-

pajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā cittaṃ, cittaṃ paccayā nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Paṭiccavārasadisaṃ, sabbe mahābhūtā.) (1)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasahabhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā cittasahabhū khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Sabbe mahābhūtā paṭiccasadisaṃ.) (2)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasahabhu ca nocittasahabhu ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ, sabbe mahābhūtā.) (3)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paccayā cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā cittasahabhu cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ, sabbe mahābhūtā.) (1)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paccayā nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasahabhū khandhe ca cittañca paccayā nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasahabhū khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ. Cittasahabhū khandhe ca mahābhūte ca paccayā nocittasahabhu cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ, sabbe mahābhūtā.) (2)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ paccayā cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā cittasahabhu ca nocittasahabhu ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ, sabbe mahābhūtā.) (3)

Ārammaṇa

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā cittasahabhū dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisaṃ.)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā nocittasahabhū dhammo

uppajjati ārammaṇapaccayā ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe .... (Imaṃ cittasamuṭṭhānadukaṃ paccayavāre ārammaṇasadisaṃ. Channampi imesaṃ pañcaviññāṇamūlā kātabbā. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.10.7.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paccayā cittasahabhū dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbaṃ kātabbaṃ. Paccayavārassa pañcaviññāṇaṃ channampi mūlā kātabbā. Sabbe mahābhūte tīṇiyeva moho. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte cha, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.10.7.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe nava (sabbattha nava), nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte nava, navippayutte pañca, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.10.7.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, anantare nava (sabbattha nava), magge tīṇi ... pe ... avigate nava.

2.10.7.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.10.7.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.7.5.1–4 Paccayānulomādi

Cittasahabhuṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasahabhuṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittasahabhū khandhe saṃsaṭṭhaṃ cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasahabhuṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nocittasahabhuṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā— cittaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasahabhuñca nocittasahabhuñca dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasahabhuṃ ekaṃ khandhañca cittañca saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (2)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca (sabbattha pañca), avigate pañca.

Anulomaṃ.

Nahetuyā pañca (tīṇi, moho), naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, najhāne pañca, namagge pañca, navippayutte pañca.

2.10.7.6. Sampayuttavāra

Itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi sabbaṃ kātabbaṃ.

2.10.7.7. Pañhāvāra

2.10.7.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa hetupaccayena paccayo— cittasahabhū hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa hetupaccayena paccayo— cittasahabhū hetū cittassa nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe

cittasahabhū hetū cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo; cittasahabhū hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasahabhūnañca nocittasahabhūnañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Cittasamuṭṭhānadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Adhipati

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatipi sahajātādhipatipi kātabbā.)

Nocittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatipi sahajātādhipatipi imesampi tiṇṇaṃ kātabbā. Navapi pañhā cittasamuṭṭhānadukasadisā. Ante tīṇi ārammaṇādhipatiyeva.)

Anantarādi

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... nava (cittasamuṭṭhānadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ) ... samanantarapaccayena paccayo ... nava (paṭiccasadisā) ... sahajātapaccayena paccayo ... nava (paṭiccasadisā) ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava (paṭiccasadisā) ... nissayapaccayena paccayo ... nava (paccayavārasadisā) ... upanissayapaccayena paccayo ... nava. (Cittasamuṭṭhānadukasadisā.)

Purejāta

Nocittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ ... tīṇi. (Nocittasahabhū mūlaṃyeva labbhati, cittasamuṭṭhānadukasadisā. Tīṇipi ninnānākaraṇaṃ.)

Pacchājātāsevana

Cittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā cittasahabhū khandhā purejātassa imassa nocittasahabhussa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nocittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā nocittasahabhussa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasahabhū cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasahabhū cetanā vipākānaṃ cittasahabhūnaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasahabhū cetanā cittassa nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasahabhū cetanā vipākassa cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—cittasahabhū cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasahabhūnañca nocittasahabhūnañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cittasahabhū cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ cittassa kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa vipākapaccayena paccayo (cittasamuṭṭhānadukasadisaṃ) ... āhārapaccayena paccayo ... nava. (Cittasamuṭṭhānadukasadisā. Imampi ekaṃ kabaḷīkāraāhārasadisaṃ.) Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... nava (cittasamuṭṭhānadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ) ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Vippayutta

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Sahajātā—cittasahabhū khandhā cittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Cittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—cittasahabhū khandhā nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—cittasahabhū khandhā purejātassa imassa nocittasahabhussa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Sahajātā—cittasahabhū khandhā cittasahabhūnañca nocittasahabhūnañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Nocittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; cittaṃ vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātaṃ—cittaṃ purejātassa imassa nocittasahabhussa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nocittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ cittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittasahabhūnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nocittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ cittasahabhūnañca nocittasahabhūnañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā cittasahabhussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Sahajātā—cittasahabhū khandhā ca cittañca cittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā nocittasahabhussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—cittasahabhū khandhā ca cittañca nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—cittasahabhū khandhā ca cittañca purejātassa imassa nocittasahabhussa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—cittasahabhū khandhā ca cittañca cittasahabhūnañca nocittasahabhūnañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa atthipaccayena paccayo— cittasahabhū eko khandho ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Cittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—cittasahabhū eko khandho ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Nocittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Nocittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā cittasahabhussa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca

dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (Sabbaṃ paṭisandhiyaṃ kātabbaṃ, sahajātaṃ purejātampi.) (1)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā nocittasahabhussa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—cakkhuviññāṇasahagatā khandhā cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyaviññāṇasahagatā ... pe ... cittasahabhū khandhā ca cittañca nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—cittasahabhū khandhā ca vatthu ca cittassa atthipaccayena paccayo. Sahajātā—cittasahabhū khandhā ca mahābhūtā ca nocittasahabhūnaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo (paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā). Pacchājātā—cittasahabhū khandhā ca cittañca purejātassa imassa nocittasahabhussa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasahabhū khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa nocittasahabhussa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasahabhū khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanaṃ ca ... pe .... (Paccayavārasadisaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapac-

cayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Nocittasahabhū dhammo nocittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nocittasahabhū dhammo cittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nocittasahabhū dhammo cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā cittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā nocittasahabhussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā cittasahabhussa ca nocittasahabhussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.10.7.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.10.7.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi,

nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.7.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava. (Anulomamātikā kātabbā.)

Cittasahabhūdukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.8. Cittānuparivattiduka

2.10.8.1–7. Paṭiccādivāra

Cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā—cittānuparivattiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittānuparivattiṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā cittasahabhūdukaṃ evaṃ imaṃ dukaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Cittānuparivattidukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.9. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka

2.10.9.1. Paṭiccavāra

2.10.9.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ kaṭattā ca rūpaṃ. (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rū-

paṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā. (2)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe .... (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ

khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava, vipāke nava (sabbattha nava), avigate nava.

Anulomaṃ.

2.10.9.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭh dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca cittaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cit-

tasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ cittaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca cittañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ahetuke cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paṭicca cittaṃ. (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe .... (Ahetukapaṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (3)

Naārammaṇa

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, cittaṃ paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe dve, saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.9.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.9.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, anantare nava. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.9.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.10.9.3. Paccayavāra

2.10.9.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā (saṃkhittaṃ) tīṇi. (Paṭiccavārasadisā.)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭ

dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva mahābhūtā.) (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā (paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā) tīṇi. (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca cittañca paccayā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca mahābhūte ca paccayā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā.) (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (3)

Ārammaṇa

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno

dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, vatthuṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (2)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ sampayuttakā ca khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ kātabbaṃ.) (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dve kātabbā.) (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhuviññāṇasahagate khandhe ca cakkhāyatanañca paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasahagate ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ca vatthuñca paccayā cittaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ kātabbaṃ.) (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānañca dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ kātabbaṃ, saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.10.9.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Evaṃ nava pañhā kātabbā. Paccayavāre pañcaviññāṇampi kātabbaṃ, tīṇiyeva moho.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.9.4. Nissayavāra

10.9.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.9.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Tīṇiyeva moho.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, najhāne pañca, namagge pañca, navippayutte pañca.

2.10.9.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.9.7. Pañhāvāra

2.10.9.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa hetupaccayena paccayo—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe … pe …. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā hetū cittassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe … pe …. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca

rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ārabbha cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ārabbha cittaṃ uppajjati. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāne khandhe ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Yathā cittasahabhūduke ārammaṇaṃ evaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ. Navapi pañhā.)

Adhipati

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi. (Dvepi adhipatī kātabbā.) (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi. (Dvepi adhipati kātabbā.) (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati. (Ekāyeva adhipati kātabbā, navapi pañhā. Yathā cittasahabhūdukaṃ, evaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Anantarādi

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo (navapi pañhā cittasahabhūdukasadisā) ... samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava (paṭiccasadisā) ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava (paṭiccasadisā) ... nissayapaccayena paccayo ... nava (paccayasadisā) ... upanissayapaccayena paccayo. (Navapi pañhā cittasahabhūdukasadisā, ninnānākaraṇaṃ.)

Purejātādi

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ,

vatthupurejātaṃ ... tīṇi. (Cittasahabhūdukasadisā, ninnānākaraṇaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (cittasahabhūdukasadisā, ninnānākaraṇaṃ. Tīṇipi pacchājātā. Dve. Ekamūlānaṃ ekā ghaṭanā) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kammādi

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi (cittasahabhūdukasadisā ninnānākaraṇā. Tīṇipi sahajātā, nānākkhaṇikā) ... vipākapaccayena paccayo ... nava ... āhārapaccayena paccayo ... nava (cittasahabhūgamanasadisā, ekaṃyeva kabaḷīkāraṃ āhāraṃ) ... indriyapaccayena paccayo ... nava ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Vippayutta

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Atthi

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo (paṭiccasadisā). Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisā.) (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Purejātasadisaṃ purejātaṃ kātabbaṃ. Sabbaṃ saṃkhittaṃ. Vitthāretabbaṃ.) (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo, paṭisandhikkhaṇe vatthu cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (Purejātaṃ—purejātasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.) (2)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—cittaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo, paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ. (Purejātasadisaṃ.) (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhuviññāṇañca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... kāyaviññāṇasa-

hagato ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno eko khandho ca cittañca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo, dve khandhā ca ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno eko khandho ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyaviññāṇasahagatā ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā khandhā ca cittañca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā ca mahābhūtā ca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo, cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā ca vatthu ca cittassa atthipaccayena paccayo (paṭisandhikkhaṇe tīṇi kātabbā). Pacchājātā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca purejātassa imassa nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca kabaḷīkāro āhāro ca imassa nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā khandhā ca cittañca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ cakkhuviññāṇassa ca atthipaccayena paccayo, dve khandhā ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagato ... pe .... Sahajāto—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā eko khandho ca cittañca dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo, dve khandhā ca ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno eko khandho ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ cittassa ca atthipaccayena paccayo, dve khandhā ca ... pe .... (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare

nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

(1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno ca dhammā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.10.9.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.10.9.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.9.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava. (Sabbattha nava, anulomamātikā.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.10. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka

2.10.10.1-7. Paṭiccādivāra

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānadukaṃ evaṃ imampi dukaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūdukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.11. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka

2.10.11.1-7. Paṭiccādivāra

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti dhammo uppajjati hetupaccayā—cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattidukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.12. Ajjhattikaduka

2.10.12.1. Paṭiccavāra

2.10.12.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (1)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā bāhiraṃ kaṭattā ca rūpaṃ. (2)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ. (3)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā bāhiraṃ kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhire khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe bāhire khandhe paṭicca cittaṃ ajjhattikaṃ kaṭattā ca rūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (2)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisand-

hikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (1)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā— bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā bāhiraṃ kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe ... cittañca mahābhūte ca paṭicca bāhiraṃ kaṭattārūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paṭicca bāhirā khandhā. (2)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ, dve khandhe ca ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (1)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bāhire khandhe paṭicca cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe bāhire khandhe paṭicca cittaṃ, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (2)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca vatthuñca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte nava, aññamaññe pañca, nissaye nava, upanissaye pañca, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava, vipāke nava (sabbattha nava), sampayutte pañca, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate nava.

2.10.12.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (1)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā bāhiraṃ kaṭattā ca rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ cittaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ. (3)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke bāhire khandhe paṭicca cittaṃ; ahetukapaṭisand-

hikkhaṇe bāhire khandhe paṭicca cittaṃ ajjhattikaṃ kaṭattā ca rūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ. (2)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā cittañca ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (1)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukaṃ cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā bāhiraṃ kaṭattā ca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittañca mahābhūte ca paṭicca bāhiraṃ kaṭattārūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittañca vatthuñca paṭicca bāhirā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca cittañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paṭicca dve khandhā ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ, dve khandhe ca ... pe .... (3)

Naārammaṇa

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (1)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca bāhiraṃ kaṭattārūpaṃ. (2)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca ajjhat-

tikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ. (3)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bāhire khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe bāhire khandhe paṭicca bāhiraṃ kaṭattārūpaṃ, bāhire khandhe paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe bāhire khandhe paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (2)

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe bāhire khandhe paṭicca ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (1)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bāhire khandhe ca cittañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Paṭisandhikkhaṇe dve kātabbā.)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paṭicca ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Najhāna

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati najhānapaccayā— cakkhuviññāṇaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā ... pe ... kāyaviññāṇaṃ ... pe ....

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati najhānapaccayā— cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati najhānapaccayā—cakkhuviññāṇasahagate khandhe paṭicca cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasahagate khandhe paṭicca kāyaviññāṇaṃ. Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti najhānapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve

khandhā cakkhuviññāṇañca, dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati najhānapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhuviññāṇañca paṭicca dve khandhā, dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇaṃ. (Cakkaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava (sabbattha nava), nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne pañca, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte pañca, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.10.12.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.12.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte nava ... pe ... magge tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

2.10.12.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.10.12.3. Paccayavāra

2.10.12.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Bāhiraṃ dhammaṃ paccayā bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... (paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā, yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā bāhirā khandhā. Bāhiraṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhire khandhe paccayā cittaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ (paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā). Bāhiraṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā cittañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ...

vatthuṃ paccayā cittaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā.) (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe cittañca sampayuttake ca khandhe paccayā ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paccayā bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... cittañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, cittañca vatthuñca paccayā bāhirā khandhā (paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā). Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paccayā ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā ajjhattikañca bāhirañca kaṭattārūpaṃ, dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe .... Ajjhattikaṃ dhammaṃ paccayā bāhiro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca paccayā cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ... pe ... kāyāyatanañca ... pe ... cittaṃ paccayā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Ajjhattikaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ sampayuttakā ca khandhā ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe .... (3)

Bāhiraṃ dhammaṃ paccayā bāhiro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā bāhirā khandhā. Bāhiraṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bāhire khandhe paccayā cittaṃ, vatthuṃ paccayā cittaṃ (paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā). Bāhiraṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā cittañca sampayuttakā ca khandhā. (Paṭisandhikkhaṇe ekaṃ kātabbaṃ.) (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagate khandhe ca cakkhāyatanañca paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasaha-

gate ... pe ....

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paccayā bāhiro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca paccayā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... cittañca vatthuñca paccayā bāhirā khandhā (paṭisandhikkhaṇe dvepi kātabbā). Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paccayā ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā cakkhuviññāṇañca, dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava (sabbattha nava), avigate nava.

2.10.12.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe cittaṃ paccayā ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ. (Saṃkhittaṃ. Evaṃ navapi pañhā kātabbā. Pañcaviññāṇampi pavesetvā tīṇiyeva moho.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte pañca, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.10.12.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.10.12.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.12.5.1–4 Paccayānulomādi

Ajjhattikaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe cittaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (1)

Bāhiraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Bāhiraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā—bāhire khandhe saṃsaṭṭhaṃ cittaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Bāhiraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—bāhiraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā dve khandhā cittañca, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ saṃsaṭṭho bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā— bāhiraṃ ekaṃ khandhañca cittañca saṃsaṭṭhā dve khandhā, dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca (sabbattha pañca), avigate pañca. (Anulomaṃ.)

Ajjhattikaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bāhiro dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Evaṃ pañca kātabbā, tīṇiyeva moho.)

Nahetuyā pañca, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, najhāne pañca, namagge pañca, navippayutte pañca. (Paccanīyaṃ.)

2.10.12.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.12.7. Pañhāvāra

2.10.12.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa hetupaccayena paccayo—bāhirā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe bāhirā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—bāhirā

hetū cittassa hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā hetū cittassa ajjhattikānañca kaṭattārūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— bāhirā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cittaṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Cittaṃ ārabbha bāhirā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Cittaṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā bāhire pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, rūpe ... pe ... vatthuṃ bāhire khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena bāhiracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... bāhirā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānaṃ ... pe ... (saṃkhittaṃ, sabbaṃ kātab-

baṃ) pubbe samudāciṇṇe ... pe ... rūpe ... pe ... vatthuṃ bāhire khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... bāhirā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti (saṃkhittaṃ, sabbaṃ kātabbaṃ). Bāhire khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... bāhirā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Adhipati

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cittaṃ garuṃ katvā cittaṃ uppajjati. (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—cittaṃ garuṃ katvā bāhirā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—cittādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ.) Ārammaṇādhipati—ajjhattikaṃ cittaṃ garuṃ katvā cittañca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā ... pe ... tīṇi. (Dve adhipatī tiṇṇampi kātabbā.) (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Tiṇṇampi ekāyeva adhipati.)

Anantarādi

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimaṃ purimaṃ cittaṃ pacchimassa pacchimassa cittassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā bāhirā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... tīṇi. (Tiṇṇampi ekasadisā.)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi, samanantarapaccayena paccayo ... nava, sahajātapaccayena paccayo ... nava (paṭiccasadisā), aññamaññapaccayena paccayo ... pañca (paṭiccasadisā), nissayapaccayena paccayo ... nava. (Paccayavārasadisā.)

Upanissaya

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—cittaṃ cittassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (Tīṇipi pūretvā kātabbā, cittassāti kātabbā, sampayuttakānañcāti kātabbā.)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa purejātapaccayena pac-

cayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhu
... pe ... kāyaṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ aniccato ... pe ... vipassati, taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā khandhā ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu bāhirānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... taṃ ārabbha cittaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu cittassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... taṃ ārabbha cittañca sampayuttakā khandhā ca uppajjanti. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cakkhāyatanañca vatthu ca cittassa ... pe ... kāyāyatanañca vatthu ca cittassa purejātapaccayena paccayo; rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhu-

viññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā bāhirassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cakkhāyatanañca vatthu ca bāhirānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanañca vatthu ca bāhirānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo; rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cakkhāyatanañca vatthu ca cittassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanañca vatthu ca ... pe ... rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca ... pe .... (3)

Pacchājātāsevana

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā ajjhattikā khandhā purejātassa imassa ajjhattikassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Pacchājātā ajjhattikā khandhā purejātassa imassa bāhirassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Pacchājātā ajjhattikā khandhā purejātassa imassa ajjhattikassa ca bāhirassa ca kāyassa pacchājātapaccayena paccayo (evaṃ navapi pañhā kātabbā), āsevanapaccayena paccayo. (Nava pañhā kātabbā.)

Kamma-vipāka

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—bāhirā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—bāhirā cetanā vipākānaṃ bāhirānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—bāhirā cetanā cittassa kamma-

paccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—bāhirā cetanā vipākassa cittassa ajjhattikānañca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—bāhirā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ cittassa ca ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3) Vipākapaccayena paccayo ... nava.

Āhāra

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā āhārā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—ajjhattikā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—bāhirā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... bāhiro kabaḷīkāro āhāro bāhirassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—bāhirā āhārā cittassa āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā āhārā cittassa ajjhattikānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; bāhiro kabaḷīkāro āhāro ajjhattikassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo— bāhirā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena

paccayo; bāhiro kabaḷīkāro āhāro ajjhattikassa ca bāhirassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca āhārā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā bāhirassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— ajjhattikā ca bāhirā ca āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Indriya

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā indriyā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—ajjhattikā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—bāhirā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpā-

naṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, rūpajīvitindriyaṃ bāhirānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—bāhirā indriyā cittassa indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā indriyā cittassa ajjhattikānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, rūpajīvitindriyaṃ ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—bāhirā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe bāhirā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittassa ca ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, rūpajīvitindriyaṃ ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca indriyā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, cakkhundriyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇassa indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca sukhindriyaṃ ca ... pe ... kāyindriyañca dukkhindriyañca kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā bāhirassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— ajjhattikā ca bāhirā ca indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, cakkhundriyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca sukhindriyañca ... pe ... kāyindriyañca dukkhindriyañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo, cakkhun-

driyañca upekkhindriyañca cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... kāyindriyañca ... pe .... (3)

Jhānādi

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... pañca.

Vippayutta

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattikā khandhā purejātassa imassa ajjhattikassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—ajjhattikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattikā khandhā purejātassa imassa bāhirassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā khandhā ajjhattikānañca bāhirānañca kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa sampayuttakānañca khandhānaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattikā khandhā purejātassa imassa ajjhattikassa ca bāhirassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—bāhirā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo;

vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu bāhirānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—bāhirā khandhā purejātassa imassa bāhirassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paṭisandhikkhaṇe bāhirā khandhā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu cittassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—bāhirā khandhā purejātassa imassa ajjhattikassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca khandhā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātaṃ—pacchājātā ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā bāhirassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca khandhā ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Atthyādi

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe cittaṃ ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ aniccato ... pe .... (Purejātasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.) Pacchājātaṃ. (Pacchājātasadisaṃ kātabbaṃ.) (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātaṃ—sahajātā ajjhattikā khandhā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (2)

(Idha atthi sabbaṭṭhāne sahajātaṃ paccayavārasadisaṃ. Purejātaṃ purejātasadisaṃ. Pacchājātaṃ pacchājātasadisaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Sabbaṃ vitthāretabbaṃ.) (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—cakkhuviññāṇasahagatā khandhā ca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyaviññāṇasahagatā khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ajjhattikā ca bāhirā ca khandhā ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanañca vatthu ca cittassa atthipaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanañca vatthu ca cittassa atthipaccayena paccayo; rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattikā ca bāhirā ca khandhā purejātassa imassa ajjhattikassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattikā ca bāhirā ca khandhā kabaḷīkāro āhāro ca imassa ajjhattikassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattikā ca bāhirā ca khandhā rūpajīvitindriyañca ajjhattikānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā bāhirassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇañca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena

paccayo ... pe .... (Sahajātapaccayavārasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ, paṭhamagamanasadisaṃyeva. Sabbe padā paṭhamaghaṭanānayena vibhajitabbā.) (2)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca dvinnaṃ khandhānaṃ cakkhuviññāṇassa ca atthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ. Sabbe padā vibhajitabbā paṭhamaghaṭanānayena.) (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe pañca, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, pacchājāte nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko dhammo bāhirassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Bāhiro dhammo bāhirassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (2)

Bāhiro dhammo ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā bāhirassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Ajjhattiko ca bāhiro ca dhammā ajjhattikassa ca bāhirassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

2.10.12.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.10.12.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.12.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate nava.

Ajjhattikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.13. Paccayavāra

2.10.13.1. Paṭiccavāra

2.10.13.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca noupādā khandhā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā noupādā ca kaṭattārūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādā khandhe paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā, dve khandhe ca ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Upādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca noupādā khandhā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Adhipatyādi

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati adhipatipaccayā—noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati adhipatipaccayā—noupādā khandhe paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, mahābhūte paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā— noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Anantarapaccayā tīṇi, samanantarapaccayā tīṇi, sahajātapaccayā pañca.

Aññamañña

Upādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca noupādā khandhā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— paṭisandhikkhaṇe noupādā khandhe paṭicca vatthu. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— paṭisandhikkhaṇe noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca (sabbattha pañca), sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā

tīṇi, vigate tīṇi, avigate pañca.

2.10.13.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca noupādā khandhā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke noupādā khandhe paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukaṃ noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Naārammaṇādi

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—noupādā khandhe paṭicca noupādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—noupādā khandhe paṭicca upādā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca upādā cittasamuṭṭhā-

naṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (Yāva asaññasattā.) (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā—noupādā khandhe paṭicca upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Naadhipatipaccayā pañca, naanantarapaccayā tīṇi ... pe ... naupanissayapaccayā pañca, napurejātapaccayā pañca, napacchājātapaccayā pañca, naāsevanapaccayā pañca.

Nakamma

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati nakammapaccayā—noupādā khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā; bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati nakammapaccayā—bāhire āhārasamuṭṭhāne utusamuṭṭhāne mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti nakammapaccayā— bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā upādā ca rūpaṃ ... pe ... dve mahābhūte ... pe .... (3)

Navipāka

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati navipākapaccayā—noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā, evaṃ tīṇi noupādāmūlake.)

Naāhāra

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti naāhārapaccayā— bāhiraṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā upādā ca rūpaṃ ... pe ... dve mahābhūte ... pe .... (3)

Naindriya

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati naindriyapaccayā—bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati naindriyapaccayā—bāhire āhārasamuṭṭhāne utusamuṭṭhāne mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ, asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ.

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti naindriyapaccayā—bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (3)

Najhānādi

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati najhānapaccayā—bāhire āhārasamuṭṭhāne utusamuṭṭhāne asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca upādā kaṭattārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti najhānapaccayā— bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte ... pe ... mahābhūte paṭicca upādā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (3)

Upādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati namaggapaccayā pañca ... nasampayuttapaccayā ... tīṇi.

Navippayuttādi

Noupādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe noupādā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—bāhire āhārasamuṭṭhāne utusamuṭṭhāne asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca upādā kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paṭicca upādā ca noupādā ca dhammā uppaj-

janti navippayuttapaccayā—bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā upādā ca rūpaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā upādā ca rūpaṃ, asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā kaṭattā ca rūpaṃ upādārūpaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā kaṭattā ca rūpaṃ upādārūpaṃ ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10..3.1.3 Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.13.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

2.10.13.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.10.13.3. Paccayavāra

2.10.13.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā noupādā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Noupādāmūlake tīṇipi paṭiccasadisā, ninnānākaraṇā.) (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā— noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Upādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā noupādā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Upādā dhammañca noupādā dhammañca dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme pañca ... pe ... avigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Nahetvādi

Upādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā noupādā khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noupādā ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā noupādā ca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Tīṇipi paṭiccasadisā, ninnānākaraṇā.) (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā— cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... ahetukaṃ noupādā ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇapaccayā tīṇi, naāsevanapaccayā pañca.

Nakammādi

Upādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā noupādā cetanā. (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati nakammapaccayā—noupādā khandhe paccayā sampayuttakā cetanā; bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā upādā dhammo uppajjati nakammapaccayā—bāhire āhārasamuṭṭhāne utusamuṭṭhāne mahābhūte paccayā upādārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paccayā upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti nakammapaccayā— bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā upādā ca rūpaṃ ... pe ... dve mahābhūte ... pe .... (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati nakammapaccayā— noupādā khandhe ca vatthuñca paccayā noupādā cetanā. (1)

Navipākapaccayā pañca, naāhārapaccayā tīṇi, naindriyapaccayā tīṇi.

Najhānādi

Upādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati najhānapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ

utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ... pe ... dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā. (1)

Noupādā dhammaṃ paccayā upādā dhammo uppajjati najhānapaccayā—bāhire āhārasamuṭṭhāne utusamuṭṭhāne asaññasattānaṃ mahābhūte paccayā upādā kaṭattārūpaṃ. (2)

Noupādā dhammaṃ paccayā upādā ca noupādā ca dhammā uppajjanti najhānapaccayā— bāhiraṃ āhārasamuṭṭhānaṃ utusamuṭṭhānaṃ asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā upādā ca kaṭattārūpaṃ ... pe ... dve ... pe .... (3)

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paccayā noupādā dhammo uppajjati najhānapaccayā— cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Namaggapaccayā pañca, nasampayuttapaccayā tīṇi, navippayuttapaccayā tīṇi, nonatthipaccayā tīṇi, novigatapaccayā tīṇi.

2.10.13.3.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... nakamme pañca, navipāke pañca, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.13.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.10.13.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.13.5.1–4 Paccayānulomādi

Noupādā dhammaṃ saṃsaṭṭho noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādā ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ.

Anulomaṃ.

Noupādā dhammaṃ saṃsaṭṭho noupādā dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noupādā ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo

khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ.

Paccanīyaṃ.

2.10.13.6. Sampayuttavāra

Itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.13.7. Pañhāvāra

2.10.13.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Noupādā dhammo noupādā dhammassa hetupaccayena paccayo—noupādā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Noupādā dhammo upādā dhammassa hetupaccayena paccayo—noupādā hetū upādā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Noupādā dhammo upādā ca noupādā ca dhammassa hetupaccayena paccayo—noupādā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Upādā dhammo noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... rase vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... rasāyatanaṃ jivhāviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo, upādā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā

vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... phoṭṭhabbe noupādā khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena noupādācittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo; noupādā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Upādā dhammo noupādā dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... rase vatthuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; phoṭṭhabbe noupādā khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noupādādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo upādā dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—noupādādhipati upādā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Noupādā dhammo upādā ca noupādā ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—noupādādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantarādi

Noupādā dhammo noupādā dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noupādā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noupādā khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo (paṭiccasadisaṃ) ... aññamaññapaccayena paccayo (paṭiccasadisaṃ) ... nissayapaccayena paccayo. (Paccayavāre nissayasadisaṃ.)

Upanissaya

Upādā dhammo noupādā dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—cakkhusampadaṃ ... pe ... kāyasampadaṃ ... vaṇṇasampadaṃ ... saddasampadaṃ ... gandhasampadaṃ ... rasasampadaṃ ... bhojanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati, cakkhusampadā ... pe ... kāyasampadā ... vaṇṇasampadā ... saddasampadā ... gandhasampadā ... rasasampadā ... bhojanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Upādā dhammo noupādā dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... rasāyatanaṃ jivhāviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu noupādā khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa purejātapaccayena pac-

cayo. Ārammaṇapurejātaṃ—phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Upādā ca noupādā ca dhammā noupādā dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo; phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca noupādā khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājātāsevana

Noupādā dhammo noupādā dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā noupādā khandhā purejātassa imassa noupādā kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Pacchājātā noupādā khandhā purejātassa imassa upādā kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Pacchājātā noupādā khandhā purejātassa imassa upādā kāyassa ca noupādā kāyassa ca pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Āsevanapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Kamma

Noupādā dhammo noupādā dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noupādā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noupādā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ noupādā ca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo upādā dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noupādā cetanā upādā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noupādā cetanā upādā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Noupādā dhammo upādā ca noupādā ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noupādā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noupādā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ upādā ca noupādā ca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Noupādā dhammo noupādā dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko noupādā eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... tīṇi.

Āhāra

Upādā dhammo upādā dhammassa āhārapaccayena paccayo—kabaḷīkāro āhāro imassa upādā kāyassa āhārapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Kabaḷīkāro āhāro imassa noupādā kāyassa āhārapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Kabaḷīkāro āhāro imassa upādā kāyassa ca noupādā kāyassa ca āhārapaccayena paccayo. (3)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa āhārapaccayena paccayo—noupādā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Noupādāmūlake tīṇi, paṭisandhikkhaṇe tīṇipi kātabbā.) (3)

Indriya

Upādā dhammo upādā dhammassa indriyapaccayena paccayo—rūpajīvitindriyaṃ upādā kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa rūpajīvitindriyaṃ noupādā kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Rūpajīvitindriyaṃ—upādā ca noupādā ca kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi; paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Upādā ca noupādā ca dhammā noupādā dhammassa indriyapaccayena paccayo— cakkhundriyañca cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca ... pe ....

Jhānādi

Noupādā dhammo noupādā dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi, maggapaccayena paccayo ... tīṇi; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Vippayutta

Upādā dhammo noupādā dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu noupādā khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāy-

atanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu noupādā khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—noupādā khandhā noupādā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe noupādā khandhā noupādā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—noupādā khandhā purejātassa imassa noupādā kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo upādā dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—noupādā khandhā upādā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—noupādā khandhā purejātassa imassa upādā kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Noupādā dhammo upādā dhammassa ca noupādā dhammassa ca vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—noupādā khandhā upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—noupādā khandhā purejātassa imassa upādā kāyassa ca noupādā kāyassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Upādā dhammo upādā dhammassa atthipaccayena paccayo—āhāraṃ, indriyaṃ. Kabaḷīkāro āhāro—imassa upādā kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—upādā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Upādā dhammo noupādā dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu noupādā khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Purejātasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.) Kabaḷīkāro āhāro—imassa noupādā kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—noupādā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Upādā dhammo upādā dhammassa ca noupādā dhammassa ca atthipaccayena paccayo— āhāraṃ, indriyaṃ. Kabaḷīkāro āhāro—imassa upādā kāyassa ca noupādā kāyassa ca atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—upādā ca noupādā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena

paccayo. (3)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—noupādā eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo (yāva asaññasattā). Purejātaṃ—phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—noupādā khandhā purejātassa imassa noupādā kāyassa atthipaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo upādā dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—noupādā khandhā upādā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—noupādā khandhā purejātassa imassa upādā kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Noupādā dhammo upādā ca noupādā ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—noupādā eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ upādā ca noupādā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—noupādā khandhā purejātassa imassa upādā kāyassa ca noupādā kāyassa ca atthipaccayena paccayo. (3)

Upādā ca noupādā ca dhammā upādā dhammassa atthipaccayena paccayo— pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Pacchājātā—noupādā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa upādā kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—noupādā khandhā ca rūpajīvitindriyañca upādā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Upādā ca noupādā ca dhammā noupādā dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... noupādā eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe noupādā eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Purejā-

taṃ—phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca noupādā khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—noupādā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa noupādā kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—noupādā khandhā ca rūpajīvitindriyañca noupādā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Upādā ca noupādā ca dhammā upādā dhammassa ca noupādā dhammassa ca atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Pacchājātā—noupādā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa upādā kāyassa ca noupādā kāyassa ca atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—noupādā khandhā ca rūpajīvitindriyañca upādā ca noupādā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cha, indriye satta, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte cattāri, atthiyā nava, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Upādā dhammo upādā dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Upādā dhammo noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (2)

Upādā dhammo upādā dhammassa ca noupādā dhammassa ca āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (3)

Noupādā dhammo noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Noupādā dhammo upādā dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Noupādā dhammo upādā dhammassa ca noupādā dhammassa ca sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Upādā ca noupādā ca dhammā upādā dhammassa pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Upādā ca noupādā ca dhammā noupādā dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Upādā ca noupādā ca dhammā upādā dhammassa ca noupādā dhammassa ca pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (3)

2.10.13.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), nasampayutte nava, navippayutte cha, noatthiyā cattāri, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate cattāri.

2.10.13.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.10.13.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri ... pe ... (anulomamātikā vitthāretabbā) ... pe ... avigate nava.

Upādādukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.10.14. Upādinnaduka

2.10.14.1. Paṭiccavāra

2.10.14.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ...

khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno ca anupādinno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati adhipatipaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, anantare dve, samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, sampayutte

dve, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā dve, vigate dve, avigate pañca.

2.10.14.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno ca anupādinno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naārammaṇa

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— paṭisandhikkhaṇe upādinne khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahāb-

hūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— upādinne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— anupādinne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādinne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejātādi

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati napurejātapaccayā— upādinne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... anupādinne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati napurejātapaccayā—upādinne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā. (1)

Nakamma

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati nakammapaccayā— anupādinne khandhe paṭicca anupādinnā cetanā ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. (1)

Navipāka

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati navipākapaccayā— asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati navipākapaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva utusamuṭṭhānaṃ.)

Naāhāra

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati naāhārapaccayā— asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati naāhārapaccayā— bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Naindriya

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati naindriyapaccayā— asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ. (1)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati naindriyapaccayā— bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Najhānādi

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ....

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati najhānapaccayā— bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ....

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati namaggapaccayā (nahetusadisaṃ, moho natthi) ... nasampayuttapaccayā.

Navippayuttādi

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca upādinno dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ....

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe cattāri, naupanissaye cattāri, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge pañca, nasampayutte cattāri, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.10.14.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ ... pe ... nasampayutte cattāri, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.10.14.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... magge ekaṃ, sampayutte dve ... pe ... avigate pañca.

2.10.14.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.10.14.3. Paccayavāra

2.10.14.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā upādinno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ

paccayā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā upādinnā khandhā. (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinne khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā anupādinnā khandhā. (2)

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā upādinno ca anupādinno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinne khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, anupādinnaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā upādinno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā upādinnā khandhā. (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnā khandhā. (2)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—anupādinnaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Adhipati

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnā khandhā. (1)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati adhipatipaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anupādinnaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe cattāri, nissaye pañca, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca.

2.10.14.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā upādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ahetukā upādinnā khandhā. (1)

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinne khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā anupādinnā khandhā, vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Upādinnaṃ dhammaṃ paccayā upādinno ca anupādinno ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe

... pe .... (3)

Anupādinnaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paccayā anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinne khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ahetukaṃ anupādinnaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe cattāri, naupanissaye cattāri, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke cattāri, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge pañca, nasampayutte cattāri, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.10.14.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi ... pe ... nasampayutte cattāri, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.10.14.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, anantare cattāri ... pe ... magge tīṇi ... pe ... avigate pañca.

2.10.14.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.10.14.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.10.14.5.1–4 Paccayānulomādi

Upādinnaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādinno dhammo uppajjati

hetupaccayā—upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Anupādinnaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā— anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane ekaṃ, kamme dve, vipāke dve ... pe ... avigate dve.

Anulomaṃ.

Upādinnaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anupādinnaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anupādinno dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ anupādinnaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge dve, navippayutte dve.

Paccanīyaṃ.

2.10.14.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.10.14.7. Pañhāvāra

2.10.14.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa hetupaccayena paccayo—upādinnā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa hetupaccayena paccayo—upādinnā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—upādinnā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anupādinnā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ upādinne rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ upādinne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, upādinnaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... upādinnaṃ gandhāyatanaṃ ghānaviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ upādinne rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ upādinne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā upādinnaṃ rūpaṃ passati. Cetopariyañāṇena upādinnacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, upādinnā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... anupādinne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe anupādinne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā anupādinnaṃ rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena anupādinnacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... anupādinnā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa,

anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—anupādinne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe anupādinne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanavipākassa ... pe ... ākiñcaññāyatanakusalaṃ ... pe ... anupādinnaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... saddāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ upādinne rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ upādinne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, adhipatipaccayena paccayo; anupādinne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe anupādinne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—anupādinnādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anantara

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upādinnā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādinnānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Pañcaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā anantarapaccayena paccayo. Vipākamanodhātu vipākamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—bhavaṅgaṃ āvajjanāya, vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā anupādinnā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anupādinnānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo, anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ ... pe ... anupādinnā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo ... samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca (paṭiccasadisā) ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve (paṭiccasadisā) ... nissayapaccayena paccayo (paccayavāre nissayasadisā) pañca.

Upanissaya

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; kāyikaṃ dukkhaṃ ... upādinnaṃ utu ... bhojanaṃ kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ dukkhaṃ ... upādinnaṃ utuṃ ... bhojanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ ... utuṃ ...

bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... patthanā ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya maggassa, phalasamāpattiyā upanissaya-paccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti; sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalākusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ upādinne rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, upādinnaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... gandhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu upādinnānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ, upādinne rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā upādinnaṃ rūpaṃ passati. Vatthupurejātaṃ—vatthu anupādinnānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—anupādinne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā anupādinnaṃ rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa purejātapaccayena

paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—anupādinne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, anupādinnaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... saddāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Anupādinnaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... saddāyatanañca sotāyatanañca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo; anupādinnaṃ rūpāyatanañca vatthu ca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca upādinnānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā anupādinnassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Anupādinnaṃ rūpāyatanañca vatthu ca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca anupādinnānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājātāsevana

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā upādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā upādinnā khandhā purejātassa imassa anupādinnassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Anupādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Kamma

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa kammapaccayena paccayo—upādinnā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa kammapaccayena paccayo—upādinnā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—upādinnā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa kammapaccayena paccayo—anupādinnā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—anupādinnā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Vipāka

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—upādinno eko khandho. (Saṃkhittaṃ. Upādinnamūlake tīṇi.)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko anupādinno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Āhāra

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... upādinno kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnā āhārā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; upādinno kabaḷīkāro āhāro imassa anupādinnassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; up-

ādinno kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; anupādinno kabaḷīkāro āhāro imassa anupādinnassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinno kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinno kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— upādinno ca anupādinno ca kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā anupādinnassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinno ca anupādinno ca kabaḷīkāro āhāro imassa anupādinnassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinno ca anupādinno ca kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Indriyādi

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—upādinnā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Paṭisandhikkhaṇe upādinnā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃkaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa ... pe .... (Upādinnamūlake tīṇi, paṭhamasseva rūpajīvitindriyaṃ, itaresu natthi.) (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—anupādinnā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cit-

tasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... cattāri, maggapaccayena paccayo ... cattāri, sampayuttapaccayena paccayo ... dve.

Vippayutta

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paṭisandhikkhaṇe upādinnā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo, khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu upādinnānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—upādinnā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu anupādinnānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnā khandhā purejātassa imassa anupādinnassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anupādinnā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnā khandhā purejātassa imassa anupādinnassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa vip-

payuttapaccayena paccayo. (3)

Atthyādi

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ. Yathā nikkhittapadāni vibhajitabbāni paripuṇṇāni.) (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (Saṃkhittaṃ, yathā nikkhittapadāni vitthāretabbāni.) (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (Saṃkhittaṃ, yathā nikkhittapadāni vitthāretabbāni.) (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (Saṃkhittaṃ, yathā nikkhittapadāni vibhajitabbāni.) (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Purejātaṃ—anupādinne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati, anupādinnaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Pacchājātā—anupādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa kāyassa atthipaccayena paccayo; anupādinno kabaḷīkāro āhāro—imassa upādinnassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, āhāraṃ. Pacchājātā—anupādinnā khandhā purejātassa imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo; anupādinno kabaḷīkāro āhāroimassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa dhammassa atthipaccayena paccayo— purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Purejātaṃ—anupādinnaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... anupādinnaṃ phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo; anupādinnaṃ rūpāyatanañca vatthu ca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca upādinnānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnā khandhā ca

anupādinno kabaḷīkāro āhāro ca imassa upādinnassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā anupādinnassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Sahajātā—upādinnā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajāto—anupādinno eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Purejātaṃ—anupādinnaṃ rūpāyatanañca vatthu ca anupādinnānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca anupādinnānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnā khandhā ca anupādinno kabaḷīkāro āhāro ca imassa anupādinnassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. Āhāraṃ—upādinno ca anupādinno ca kabaḷīkāro āhāro imassa upādinnassa ca anupādinnassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā dve, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye cattāri, purejāte cha, pacchājāte cha, āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke cattāri, āhāre nava, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte cha, atthiyā nava, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Upādinno dhammo upādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Upādinno dhammo anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena

paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Upādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (3)

Anupādinno dhammo anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (1)

Anupādinno dhammo upādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Anupādinno dhammo upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (3)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa dhammassa purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā anupādinnassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (2)

Upādinno ca anupādinno ca dhammā upādinnassa ca anupādinnassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo. (3)

2.10.14.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), naāhāre aṭṭha ... pe ... nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā cattāri, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate cattāri.

2.10.14.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri ... pe ... naaññamaññe tīṇi, naupanissaye cattāri, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.10.14.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā dve (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate nava.

Upādinnadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Mahantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.14. Upādānadukādi, Kusalattika

Naupādānaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā upādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.65. Arūpāvacaraduka, Kusalattika

Arūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naarūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naarūpāvacaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.14. Saṃkiliṭṭhattika, Kusalattika

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... vipāke ekavīsa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.55. Sanidassanattika, Uppannattika

Nasanidassanasappaṭigho nauppanno dhammo anidassanaappaṭighassa uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cha, adhipatiyā upanissaye cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.19. Kusalattika, Ajjhattattikadvaya

Kusalo ajjhatto dhammo naajjhattassa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā nava, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte cha, āhāre tīṇi, atthiyā avigate cha.

Kusalo bahiddhā dhammo nabahiddhā nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā pannarasa, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte cha, āhāre tīṇi, atthiyā avigate cha.

Kusalaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.3. Hetuduka, Āsavagocchaka

Nahetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ noāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.61. Savitakkaduka

Nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasavitakkañca naavitakkañca dhammaṃ paṭicca nasavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.1. Hetugocchaka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

2.1.1. Hetuduka

2.1.1.1. Paṭiccavāra

2.1.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā—alobhaṃ paṭicca adoso amoho, adosaṃ paṭicca alobho amoho, amohaṃ paṭicca alobho adoso, lobhaṃ paṭicca moho, mohaṃ paṭicca lobho, dosaṃ paṭicca moho, mohaṃ paṭicca doso; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā—hetuṃ dhammaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—alobhaṃ paṭicca adoso amoho sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ (cakkaṃ). Lobhaṃ paṭicca moho sampayut-

takā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetū khandhe paṭicca hetū; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca hetū. (2)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā hetu ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā hetu ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca hetū sampayuttakā ca khandhā. (3)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā—alobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca adoso amoho (cakkaṃ). Lobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca moho, dosañca sampayuttake ca khandhe paṭicca moho ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... alobhañca vatthuñca paṭicca adoso amoho ... pe .... (1)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ ekaṃ khandhañca hetuñca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca hetuñca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuñca hetuñca paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nahetuṃ ekaṃ khandhañca alobhañca paṭicca tayo khandhā adoso amoho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca alobhañca paṭicca dve khandhā adoso amoho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) Nahetuṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuñca alobhañca paṭicca adoso amoho sampayuttakā ca khandhā. (3)

Ārammaṇādi

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā (rūpaṃ chaḍḍetvā arūpeyeva nava pañhā) ... adhipatipaccayā (paṭisandhi natthi, paripuṇṇaṃ) ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ ... (imaṃ nānaṃ) anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā (sabbe mahābhūtā yāva asaññasattā) ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā (dvīsupi paṭisandhi natthi) ... kammapaccayā ... vipākapaccayā (saṃkhittaṃ) ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.1.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Naārammaṇādi

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—hetuṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nahetū khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... sabbe mahābhūtā ... pe .... (1)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppaj-

jati naārammaṇapaccayā— hetuñca nahetuñca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... naadhipatipaccayā ... (paripuṇṇaṃ) naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe alobhaṃ paṭicca adoso amoho (cakkaṃ). Lobhaṃ paṭicca moho, mohaṃ paṭicca lobho; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe hetuṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, hetuṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā— arūpe alobhaṃ paṭicca adoso amoho sampayuttakā ca khandhā (cakkaṃ). Lobhaṃ paṭicca moho sampayuttakā ca khandhā (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... nahetū khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nahetū khandhe paṭicca hetū; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā— arūpe nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā hetu ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe alobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca adoso amoho (cakkaṃ). Arūpe lobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca moho (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe nahetuṃ ekaṃ khandhañca hetuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... nahetū khandhe ca hetuñca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, hetuñca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca hetu ca nahetu ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe nahetuṃ ekaṃ khandhañca alobhañca paṭicca tayo khandhā adoso amoho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... (cakkaṃ). Nahetuṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā moho ca (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Napacchājātādi

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakammādi

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati nakammapaccayā—hetuṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati nakammapaccayā—nahetū khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Hetuñca nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati nakammapaccayā— hetuñca sampayuttake ca khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu dhammo uppajjati navipākapaccayā ... nava.

Naāhārādi

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ, najhānapaccayā—pañcaviññāṇaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... namaggapaccayā— ahetukaṃ nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... (napurejātasadisaṃ, arūpapañhāyeva) nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi,

navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve ... pe ... kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve ... pe ... avigate dve.

Paccanīyānulomaṃ.

2.1.1.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi paṭiccavārasadisāyeva pañhā. Mahābhūtesu niṭṭhitesu "vatthuṃ paccayā"ti kātabbā. Pañcāyatanāni anulomepi paccanīyepi yathā labbhanti tathā kātabbā. Saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paripuṇṇo. Rūpaṃ natthi, arūpameva.)

2.1.1.7. Pañhāvāra

2.1.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Hetu dhammo hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo—alobho adosassa amohassa hetupaccayena paccayo (cakkaṃ). Lobho mohassa hetupaccayena paccayo, doso mohassa hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo—hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—alobho adosassa amohassa sampayuttakānañca khandhā-

naṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) Lobho mohassa ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Hetu dhammo hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuṃ ārabbha hetū uppajjanti. (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuṃ ārabbha nahetū khandhā uppajjanti. (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuṃ ārabbha hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati. Jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā nahetū pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ, nahetū khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena nahetucittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nahetū khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā. (Paṭhamagamanaṃyeva, āvajjanā natthi. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassāti idaṃ natthi.) (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, taṃ ārabbha hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (Tattha tattha ṭhitena imaṃ kātabbaṃ dutiyagamanasadisaṃ.) (3)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuñca sampayuttake ca khandhe ārabbha hetū uppajjanti. (1)

Hetu ca nahetu ca dhammā nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— hetuñca sampayuttake ca khandhe ārabbha nahetū khandhā uppajjanti. (2)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa ca nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuñca sampayuttake ca khandhe ārabbha hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Adhipati

Hetu dhammo hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—hetuṃ garuṃ katvā hetū uppajjanti. Sahajātādhipati—hetu adhipati sampayuttakānaṃ hetūnaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—hetuṃ garuṃ katvā nahetū khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—hetu adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—hetuṃ garuṃ katvā hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—hetu adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā (Vitthāretabbaṃ yāva. Nahetū khandhā.) Sahajātādhipati—nahetu adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā. (Saṃkhittaṃ. Yāva vatthu nahetū ca khandhā tāva kātabbaṃ.) Sahajātādhipati-nahetu adhipati sampayuttakānaṃ hetūnaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, taṃ garuṃ katvā nahetū khandhā ca hetū ca uppajjanti, pubbe suciṇṇāni. (Yāva vatthu nahetū khandhā, ca tāva kātabbaṃ.) Sahajātādhipati—nahetu adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—hetuñca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā hetū uppajjanti. (1)

Hetu ca nahetu ca dhammā nahetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—hetuñca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā nahetū khandhā uppajjanti. (2)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa ca nahetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—hetuñca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Anantara

Hetu dhammo hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetūnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā hetū pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nahetū khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetūnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa (saṃkhittaṃ) nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... pe .... (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Nahetumūlakaṃ tīṇipi ekasadisaṃ.) (3)

Hetū ca nahetū ca dhammā hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Hetū ca nahetū ca dhammā nahetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetūnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Hetū ca nahetū ca dhammā hetussa ca nahetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Hetu dhammo hetussa dhammassa samanantarapaccayena paccayo (anantarasadisaṃ.) ... Sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo (ime dvepi paṭiccasadisā. Nissayapaccayo paccayavāre nissayapaccayasadiso.)

Upanissaya

Hetu dhammo hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū hetūnaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū nahetūnaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samā-

pattiṃ uppādeti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo. (Dutiyaupanissayasadisaṃ.) (3)

Hetū ca nahetū ca dhammā hetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū ca sampayuttakā ca khandhā hetūnaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Hetū ca nahetū ca dhammā nahetussa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū ca sampayuttakā ca khandhā nahetūnaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (2)

Hetū ca nahetū ca dhammā hetussa ca nahetussa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū ca sampayuttakā ca khandhā hetūnañca sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhun ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu nahetūnaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa purejātapaccayena paccayo—āram-

maṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu hetūnaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātādi

Hetu dhammo nahetussa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā hetū purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā nahetū khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Hetū ca nahetū ca dhammā nahetussa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā hetū ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Hetu dhammo hetussa dhammassa āsevanapaccayena paccayo (anantarasadisaṃ).

Kamma

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nahetu cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nahetu cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nahetu cetanā sampayuttakānaṃ hetūnaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nahetu cetanā vipākānaṃ hetūnaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nahetu cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpā-

naṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nahetu cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ hetūnaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Hetu dhammo hetussa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko alobho adosassa amohassa vipākapaccayena paccayo. (Paṭiccavārasadisaṃ. Vipākavibhaṅge nava pañhā.)

Āhāra

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa āhārapaccayena paccayo—nahetū āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa āhārapaccayena paccayo—nahetū āhārā sampayuttakānaṃ hetūnaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—nahetū āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Indriya

Hetu dhammo hetussa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... pe .... (Hetumūlake tīṇi.)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa indriyapaccayena paccayo—nahetū indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (Evaṃ indriyapaccayā vitthāretabbā. Nava.)

Jhānādi

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu dhammo hetussa dhammassa maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo. (Imesu dvīsu nava.)

Vippayutta

Hetu dhammo nahetussa dhammassa vippayuttapaccayena pac-

cayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe hetū kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Hetū vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—hetū purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nahetū khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe nahetū khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, vatthu nahetūnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nahetū khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu hetūnaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu hetūnaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Hetū ca nahetū ca dhammā nahetussa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—hetū ca sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe hetū ca sampayuttakā ca khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—hetū ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthyādi

Hetu dhammo hetussa dhammassa atthipaccayena paccayo—alobho adosassa amohassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Lobho mohassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa atthipaccayena paccayo—sa-

hajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—hetū purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—alobho adosassa amohassa sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) Lobho mohassa sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nahetu eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nahetu eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe ... khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo; vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, vatthu nahetūnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nahetū khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—nahetū khandhā sampayuttakānaṃ hetūnaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthu hetūnaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti; vatthu hetūnaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nahetu eko khandho

tiṇṇannaṃ khandhānaṃ hetūnaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthu hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti; vatthu hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—alobho ca sampayuttakā ca khandhā adosassa amohassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Lobho ca sampayuttakā ca khandhā mohassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe ... alobho ca vatthu ca adosassa amohassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Hetu ca nahetu ca dhammā nahetussa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nahetu eko khandho ca hetū ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe hetū ca vatthu ca nahetūnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—hetū ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—hetū ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—hetū ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa ca nahetussa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nahetu eko khandho ca alobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ adosassa amohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Nahetu eko khandho ca lobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe nahetu eko khandho ca alobho ca (cakkaṃ). Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... alobho ca vatthu ca adosassa amohassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo, lobho ca vatthu ca mohassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ....

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Evaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Hetu dhammo hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Hetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Hetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nahetu dhammo hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Nahetu dhammo hetussa ca nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Hetu ca nahetu ca dhammā nahetussa dhammassa ārammaṇapac-

cayena paccayo … sahajātapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Hetu ca nahetu ca dhammā hetussa ca nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … sahajātapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.1.1.7.2. Paccayapaccanīya

1.1.7.2.2. Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava … pe … noavigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi … pe … namagge tīṇi, nasampayutte ekaṃ, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā nava, vigate nava, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Hetudukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.1.2. Sahetukaduka

2.1.2.1. Paṭiccavāra

2.1.2.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe …. (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā. (2)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe

sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca ahetukā khandhā. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo

khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantarādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā. (Ime pañca pañhā hetusadisā, ninnānaṃ.) (2)

Aññamañña

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā

... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho; paṭisandhikkhaṇe sahetuke khandhe paṭicca vatthu. (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti aññamaññapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Saṃkhittaṃ, yāva asaññasattā.) (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nissayādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... (jhānampi maggampi sahajātapaccayasadisā, bāhirā mahābhūtā natthi) sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare cha, samanantare

cha, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cha, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cha, vigate cha, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.1.2.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1) (Sabbaṃ yāva asaññasattā tāva kātabbaṃ.)

Naārammaṇādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—ahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ ... pe .... (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... (anulomasahajātasadisā) naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā—arūpe sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati napure-

jātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho, sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā tāva vitthāro.) (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā. (2)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Napacchājātādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā—sahetuke khandhe paṭicca sahetukā cetanā. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—ahetuke khandhe paṭicca ahetukā cetanā ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca sampayuttakā cetanā ... navipākapaccayā. (Paṭisandhi natthi.)

Naāhārādi

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā.

Navippayuttādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, dve khandhe ... pe .... (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhac-

casahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.2.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.2.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve (sabbattha dve), vipāke ekaṃ, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte dve ... pe ... avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

2.1.2.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.1.2.3. Paccayavāra

2.1.2.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sahetukamūlakaṃ paṭiccavārasadisaṃ.)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo ... pe .... (Paṭiccavārasadisaṃyeva.) (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā sahetukā khandhā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā sahetukā khandhā. (2)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vatthuṃ paccayā sahetukā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ ... pe .... (3)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā khandhā. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā sahetukā khandhā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā moho ca. (3)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Adhipati

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā. (Adhipatiyā nava pañhā pavatteyeva.)

Anantarādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... tīṇi. (Paṭic-

cavārasadisā.)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā khandhā. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā sahetukā khandhā, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—vatthuṃ paccayā sahetukā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ ... pe .... (3)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati sahajātapaccayā—sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti sahajātapaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā

tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ. (3)

Aññamaññādi

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.1.2.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Sahetukaṃ dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā khandhā moho ca. (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ paccayā ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, nanissaye tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi,

novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.2.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.2.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi ... pe ... magge tīṇi, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

2.1.2.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.1.2.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.1.2.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā. (1)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko ca ahetuko ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ saṃsaṭṭhā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā. (2)

Sahetukañca ahetukañca dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati adhipatipaccayā— sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Anantarādi

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sahetuko dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... pe ... vipākapaccayā—vipākaṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Ahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ahetuko dhammo uppajjati vipākapaccayā—vipākaṃ ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... jhānapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cha, adhipatiyā ekaṃ, anantare cha, samanantare cha, sahajāte cha, aññamaññe cha, nissaye cha, upanissaye cha, purejāte cha ... pe ... vipāke dve, āhāre cha, indriye cha, jhāne cha, magge

pañca ... pe ... avigate cha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.1.2.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Ahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte cha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.2.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.2.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve ... pe ... kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

2.1.2.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.1.2.7. Pañhāvāra

2.1.2.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena

paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sahetukā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— sahetukā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati. Ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti. Pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... sahetuke khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; cetopariyañāṇena sahetukacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... sahetukā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo; sahetuke khandhe ārabbha sahetukā khandhā uppajjanti. (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sahetuke khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati, sa-

hetuke khandhe ārabbha ahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sahetuke khandhe ārabbha vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... ahetuke khandhe ca mohañca aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... ahetuke khandhe ca mohañca ārabbha ahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā ahetuke pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... ahetuke khandhe ca mohañca aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena ahetukacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti; ahetukā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo; ahetuke khandhe ca mohañca ārabbha sahetukā khandhā uppajjanti. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti; sotaṃ ... pe ... vatthuṃ ... ahetuke khandhe ca mohañca ārabbha vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha sahetukā khandhā uppajjanti. (1)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha ahetukā khandhā ca moho ca uppajjanti. (2)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa ca ahetukassa ca

dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ ... pe ... sahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—sahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sahetukādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... ahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anantara

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā

pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; sahetukaṃ cuticittaṃ ahetukassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; sahetukaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo; sahetukaṃ bhavaṅgaṃ ahetukassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo; sahetukā khandhā ahetukassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā ahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; ahetukaṃ cuticittaṃ sahetukassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; ahetukaṃ bhavaṅgaṃ sahetukassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo; āvajjanā sahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; ahetukā khandhā sahetukassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikic-

chāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimassa pacchimassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca ahetukassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Sahajātādi

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo (paṭiccavāre sahajātasadisaṃ, iha ghaṭanā natthi) ... aññamaññapaccayena paccayo (paṭiccavārasadisaṃ) ... nissayapaccayena paccayo. (Paṭiccavāre nissayapaccayasadisaṃ, iha ghaṭanā natthi.)

Upanissaya

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sahetukā khandhā sahetukānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sahetukā khandhā ahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—sahetukā khandhā vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa,

mohassa ca upanissayapaccayena paccayo; kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, mohassa ca upanissayapaccayena paccayo; moho kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, mohassa ca upanissayapaccayena paccayo; kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ, senāsanaṃ, moho ca kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ ... mohaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... moho ca saddhāya ... pe ... paññāya rāgassa ... pe ... patthanāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ moho ca vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca sahetukānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca ahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... purejātaṃ vatthu ahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu sahetukānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātādi

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā sahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā ahetukā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ. Āvajjanampi bhavaṅgampi natthi, āsevana-

paccaye vajjetabbā navapi.)

Kamma

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sahetukā cetanā vipākānaṃ sahetukānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sahetukā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sahetukā cetanā vipākānaṃ ahetukānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sahetukā cetanā vipākānaṃ sahetukānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo—ahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Vipāka

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā sahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko ahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānā-

nañca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Āhāra

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—ahetukā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriyādi

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—ahetukā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—ahetukāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa maggapaccayena paccayo ... tīṇi.

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo. (Paṭiccavāre sampayuttasadisā cha pañhā.)

Vippayutta

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—sahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe sahetukā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—sahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena

paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—ahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ahetukā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu ahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—ahetukā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu sahetukānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu sahetukānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—sahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—sahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ

cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetuko ... pe .... (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—ahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā kātabbaṃ). Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo; vatthu ahetukānaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ahetukā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vatthu sahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, vatthu sahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti, vatthu vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasaha-

gatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe sahetuko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—sahetuko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—sahetukā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe sahetukā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca vatthu ca mohassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—sahetukā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—sahetukā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... Sahajāto—vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ mohassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā cattāri, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge

tīṇi, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.Paccanīyuddhāra

Sahetuko dhammo sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko dhammo ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Ahetuko dhammo ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Ahetuko dhammo sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Ahetuko dhammo sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ca ahetuko ca dhammā sahetukassa ca ahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.1.2.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava ... pe ... (sabbattha nava) noavigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.2.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cha, naadhipatiyā cha, naanantare cha, nasamanantare cha, naaññamaññe dve, naupanissaye cha ... pe ... namagge cha, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cha, novigate cha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.2.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā cattāri, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Sahetukadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.1.3. Hetusampayuttaduka

2.1.3.1–7. Paṭiccādivāra

Hetu

Hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— hetusampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— hetusampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

(Iminā kāraṇena vitthāretabbaṃ yathā sahetukadukaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Hetusampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.1.4. Hetusahetukaduka

2.1.4.1. Paṭiccavāra

2.1.4.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā—alobhaṃ paṭicca adoso amoho (cakkaṃ). Lobhaṃ paṭicca moho (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe alobhaṃ paṭicca adoso amoho. (Cakkaṃ.) (1)

Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā—hetuṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—alobhaṃ paṭicca adoso amoho sampayuttakā ca khandhā (cakkaṃ). Lobhaṃ paṭicca moho sampayuttakā ca khandhā (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā—sahetukañceva na ca hetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā—sahetuke ceva na ca hetū khandhe paṭicca hetū; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sahetukañceva na ca hetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā hetu ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā—alobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca adoso amoho (cakkaṃ). Lobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca moho (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā—sahetukañceva na ca hetuṃ ekaṃ khandhañca hetuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā up-

pajjanti hetupaccayā— sahetukañceva na ca hetuṃ ekaṃ khandhañca alobhañca paṭicca tayo khandhā adoso amoho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

(Saṃkhittaṃ. Evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe ... (sabbattha nava), avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.1.4.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Naadhipatyādi

Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—alobhaṃ paṭicca adoso amoho (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (paripuṇṇaṃ nava), napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava.

Nakammādi

Hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati nakammapaccayā—hetuṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati nakammapaccayā—sahetuke ceva na ca hetū khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuñceva sahetukañca sahetukañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati nakammapaccayā—hetuñca sampayuttake ca khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā ... navipākapaccayā ... navippayuttapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.4.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.4.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā hetuyā nava, ārammaṇe nava, anantare nava ... pe ... avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

2.1.4.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

2.1.4.7. Pañhāvāra

2.1.4.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—alobho adosassa amohassa hetupaccayena paccayo. (Yathā paṭiccavārasadisaṃ.) (1)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa hetupaccayena paccayo—hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—alobho adosassa amohassa sampayuttakānañca khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Vitthāretabbaṃ.) (3)

Ārammaṇa

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuṃ ārabbha hetū uppajjanti. (1)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuṃ ārabbha sahetukā ceva na ca hetū khandhā uppajjanti. (2)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo—hetuṃ ārabbha hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati. Jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti. Pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Sahetuke ceva na ca hetū khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena sahetukā ceva na ca hetucittasamaṅgissa cittaṃ jānāti; ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... sahetukā ceva na ca hetū khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā .... (Yathā paṭhamagamanaṃ evaṃ ninnānaṃ.) (2)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā .... (Yathā paṭhamagamanaṃ evaṃ ninnānaṃ.) (3)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuñca sampayuttake ca khandhe ārabbha hetū uppajjanti. (1)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuñca sampayuttake ca khandhe ārabbha sahetukā ceva na ca hetū khandhā uppajjanti. (2)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—hetuñca sampayuttake ca khandhe ārabbha hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Adhipati

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dham-

massa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—hetuṃ garuṃ katvā hetū uppajjanti. Sahajātādhipati—hetu ceva sahetukādhipati sampayuttakānaṃ hetūnaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—hetuṃ garuṃ katvā sahetukā ceva na ca hetū khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—hetu ceva sahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—hetuṃ garuṃ katvā hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—hetu ceva sahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnañca adhipatipaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, sahetuke ceva na ca hetū khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—sahetuko ceva na ca hetu adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā ... (paṭhamagamanaṃyeva). Sahajātādhipati—sahetuko ceva na ca hetu adhipati sampayuttakānaṃ hetūnaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā ... (paṭhamagamanaṃyeva). Sahajātādhipati—sahetuko ceva na ca hetu adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnañca adhipati-

paccayena paccayo. (3)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—hetū ca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā hetū uppajjanti. (1)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—hetuñca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā sahetukā ceva na ca hetū khandhā uppajjanti. (2)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—hetuñca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā hetū ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Anantara

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū pacchimānaṃ pacchimānaṃ sahetukānañceva na ca hetūnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sahetukā ceva na ca hetū khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sahetukānañceva na ca hetūnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... pe ... nirodhā vuṭṭhahantassa, nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sahetukā

ceva na ca hetū khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... (Saṃkhittaṃ.) (2)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sahetukā ceva na ca hetū khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe .... (3)

(Sahetuko ceva na ca hetumūlakaṃ tīṇipi ekasadisā.)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sahetukānañceva na ca hetūnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā hetū ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Sahajātādi

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo. (Tīṇipi paccayā paṭiccavāre hetusadisā.)

Upanissaya

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū hetūnaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Hetū sahetukānañceva na ca hetūnaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Hetū hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Imesaṃ dvinnampi pañhānaṃ mūlāni pucchitabbāni.)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... patthanāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

(Sahetuko ceva na ca hetumūlake iminākārena vitthāretabbā avasesā dve pañhā.)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—hetū ca sampayuttakā ca khandhā hetūnaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Dve mūlāni pucchitabbāni) Hetū ca sampayuttakā ca khandhā sahetukānañceva na ca hetūnaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Hetū ca sampayuttakā ca khandhā hetūnaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.)

Kamma

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sahetukā ceva na ca hetū cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sahetukā ceva na ca hetū cetanā vipākānaṃ sahetukānañceva na ca hetūnaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sahetukā ceva na ca hetū cetanā sampayuttakānaṃ hetūnaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sahetukā ceva na ca hetū cetanā vipākānaṃ hetūnaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sahetukā ceva na ca hetū cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetūnañca kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sahetukā ceva na ca hetū cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ hetūnañca kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko alobho adosassa amohassa ca vipākapaccayena paccayo (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe alobho. (Yathā hetupaccayā evaṃ vitthāretabbaṃ, navapi vipākanti niyāmetabbaṃ.)

Āhārādi

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo. (Indriyanti niyāmetabbaṃ, navapi paripuṇṇaṃ.)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.Paccanīyuddhāra

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ...

upanissayapaccayena paccayo. (1)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Hetu ceva sahetuko ca dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Sahetuko ceva na ca hetu dhammo hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Hetu ceva sahetuko ca sahetuko ceva na ca hetu ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.1.4.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.4.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha tīṇi), namagge tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.4.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā nava, vigate nava, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Hetusahetukadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.1.5. Hetuhetusampayuttaduka

2.1.5.1–7. Paṭiccādivāra

Hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—alobhaṃ paṭicca adoso amoho (cakkaṃ). Lobhaṃ paṭicca moho (cakkaṃ); paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yathā hetusahetukadukaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Hetuhetusampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.1.6. Nahetusahetukaduka

2.1.6.1. Paṭiccavāra

2.1.6.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— nahetū sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca nahetū sahetukā khandhā. (2)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca nahetū sahetukā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Nahetuṃ sahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Nahetuṃ sahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetū sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nahetuṃ sahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... nahetū sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nahetuṃ ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ

paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca nahetū sahetukā khandhā. (3)

Nahetuṃ sahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Evaṃ vibhajitabbaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte dve, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava), sampayutte cattāri, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.1.6.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—nahetuṃ ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe. (Yāva asaññasattā moho natthi.) (1)

Naārammaṇa

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nahetū sahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nahetū ahetuke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nahetuṃ sahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nahetū sahetuke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ;

paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.6.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe nava, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme ekaṃ, navipāke pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.6.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... āhāre ekaṃ ... pe ... jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ ... pe ... vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

2.1.6.2. Sahajātavāra

Sahajātavārepi evaṃ gaṇetabbaṃ.

2.1.6.3. Paccayavāra

2.1.6.3.1–4 Paccayānulomādi

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paccayā nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paccayā nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ. (1)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paccayā nahetu sahetuko dhammo

uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā nahetū sahetukā khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (2)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paccayā nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā nahetū sahetukā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (3)

Nahetuṃ sahetukañca nahetuṃ ahetukañca dhammaṃ paccayā nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Ghaṭanā tīṇi, pavattipaṭisandhi paripuṇṇaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane cattāri ... pe ... avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.1.6.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.1.6.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.1.6.5.1–4 Paccayānulomādi

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ sahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, anantare dve (sabbattha dve), magge ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Anulomaṃ.

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nahetu ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā—nahetuṃ ahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Paccanīyaṃ.

Evaṃ avasesāpi dve gaṇanā gaṇetabbā.

2.1.6.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso

2.1.6.7. Pañhāvāra

2.1.6.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Ārammaṇa

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati; jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti; pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... nahetū sahetuke khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe nahetu sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; cetopariyañāṇena nahetusahetukacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... nahetū sahetukā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, ārammaṇapaccayena paccayo; nahetū sahetuke khandhe ārabbha nahetū sahetukā khandhā uppajjanti. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nahetū sahetuke khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe nahetu ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati, nahetū sahetuke khandhe ārabbha nahetū ahetukā khandhā uppajjanti. (2)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nibbānaṃ āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... nahetū ahetuke khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe nahetu ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nahetū ahetuke khandhe ārabbha nahetū ahetukā khandhā uppajjanti. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... nahetū ahetuke khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe nahetu sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena na-

hetuahetukacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Nahetū ahetukā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, ārammaṇapaccayena paccayo; nahetū ahetuke khandhe ārabbha nahetū sahetukā khandhā uppajjanti. (2)

Adhipati

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānaṃ ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nahetū sahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nahetusahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nahetu sahetukādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa ca nahetuahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nahetu sahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... nahetū ahetuke khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anantara

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā nahetū sahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— nahetu sahetukaṃ cuticittaṃ nahetuahetukassa

upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; nahetu sahetukaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya, nahetu sahetukaṃ bhavaṅgaṃ nahetuahetukassa bhavaṅgassa, nahetū sahetukā khandhā nahetuahetukassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā nahetū ahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetuahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— nahetu ahetukaṃ cuticittaṃ nahetusahetukassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo; āvajjanā nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; nahetū ahetukā khandhā nahetusahetukassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarādi

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo (iha ghaṭanā natthi, satta pañhā) ... aññamaññapaccayena paccayo (cha pañhā) ... nissayapaccayena paccayo. (Pavattipaṭisandhi satta pañhā, iha ghaṭanā natthi.)

Upanissaya

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... patthanāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; sīlaṃ ... pe ... patthanā kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; saddhā ... pe ... patthanā kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe nahetu ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu nahetuahetukānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe nahetu sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājāta

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa pacchājā-

tapaccayena paccayo— pacchājātā nahetū sahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā nahetū ahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā nahetū sahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo ... anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā nahetū ahetukā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nahetuahetukānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nahetu sahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nahetu sahetukā cetanā vipākānaṃ nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nahetu sahetukā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nahetu sahetukā cetanā vipākānaṃ nahetuahetukānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa ca nahetuahetukassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nahetu sahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nahetu sahetukā cetanā vipākānaṃ nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapac-

cayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Sahajātā—nahetu ahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe nahetu ahetukā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Āhāra

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— nahetu ahetukā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriya

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— nahetu ahetukā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo.

Jhānādi

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... pe ... (cattāripi kātabbāni), maggapaccayena paccayo ... tīṇi.

Sampayutta

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—nahetu sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo— nahetu ahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Vippayutta

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nahetū sahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—nahetū sahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nahetū ahetukā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nahetū ahetukā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Atthi

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— nahetu sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ ... pe .... (2)

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa ca nahetuahetukassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—nahetu sahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, in-

driyaṃ. Sahajāto—nahetu ahetuko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (Yāva asaññasattā.) Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe nahetu ahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu nahetuahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nahetū ahetukā khandhā purejātassa ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe nahetu sahetuko vipāko tadārammaṇatā uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Vatthupurejātaṃ—vatthu nahetusahetukānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā nahetusahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nahetu sahetuko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... nahetu sahetuko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā nahetuahetukassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—nahetū sahetukā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—nahetū sahetukā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nahetū sahetukā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cat-

tāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta (evaṃ gaṇetabbaṃ)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Nahetu sahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Nahetu sahetuko dhammo nahetusahetukassa ca nahetuahetukassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Nahetu ahetuko dhammo nahetuahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nahetu ahetuko dhammo nahetusahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā nahetusahetukassa dhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (1)

Nahetu sahetuko ca nahetu ahetuko ca dhammā nahetuahetukassa dhammassa sahajātaṃ ... pacchājātaṃ ... āhāraṃ ... indriyaṃ. (2)

2.1.6.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta (Saṃkhittaṃ. Sabbattha satta), nasahajāte cha, naaññamaññe cha, nanissaye cha (sabbattha satta), nasampayutte cha, navippayutte pañca, noatthiyā pañca, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.1.6.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Ārammaṇaduka

Ārammaṇapaccayā nahetuyā cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri (sabbattha cattāri), nonatthiyā cattāri, novigate cattāri, noavigate cattāri. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.1.6.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri ... pe ... avigate satta.

Paccanīyānulomaṃ. Nahetusahetukadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.9. Dassanahetuttika

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekatiṃsa, ārammaṇe aṭṭhavīsa, adhipatiyā ekūnatiṃsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.11. Hetuduka, Sekkhattika

Hetuṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu nanevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.20. Kusalattika, Sanidassanattika

Abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo naabyākatassa nasanidassanasappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Tīṇi veditakaṃ kātabbaṃ.)

Ārammaṇe cha, adhipatiyā tīṇi, upanissaye purejāte atthiyā avigate cha.

Abyākataṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanasappaṭigho ca naakusalo naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho ca naakusalo naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho ca naakusalo naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho ca naakusalo naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Kusalaṃ anidassanaappaṭighañca abyākataṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ anidassanaappaṭighañca abyākataṃ anidassanaappaṭighañca

dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pannarasa, adhipatiyā pannarasa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pannarasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.57. Dassanenapahātabbaduka

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbañca nanadassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.1. Kusalattika, Vedanāttika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... akusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca

nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Nahetu-naārammaṇādi

Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi.

Kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe nava, naadhipatiyā terasa ... pe ... napurejāte terasa ... pe ... najhāne namagge tīṇi, navippayutte nava ... pe ... novigate nava.

Hetupaccayā naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nakusalassa nasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pe ....

Hetuyā terasa, ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā sattarasa, anantare nava ... pe ... sahajāte terasa, aññamaññe nava, nissaye terasa, upanissaye aṭṭhārasa, pacchājāte nava, kamme terasa, vipāke tīṇi, āhāre ... pe ... magge terasa, sampayutte nava, vippayutte nava ... pe ... avigate terasa. (Pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

17.1.1. Akusalapada

Hetu

Akusalaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... akusalaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... sahajāte aṭṭha ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... jhāne magge pañca ... pe ... avigate aṭṭha.

17.1.2. Abyākatapada

Paccanīya

Abyākataṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā. Abyākataṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā. Abyākataṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca naakusalo nadukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā aṭṭha ... pe ... napurejāte pañca ... pe ... navipāke pañca, najhāne namagge nasampayutte tīṇi, nonatthiyā novigate tīṇi. (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.15. Āsavaduka, Hetuduka

Āsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Noāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanoāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Āsavaṃ hetuñca noāsavaṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca noāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca. Vipāke ekaṃ.)

Noāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanoāsavo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.29. Hetuduka, Hīnattika

Nahetuṃ nahīnaṃ dhammaṃ paccayā hetu hīno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ napaṇītaṃ dhammaṃ paccayā hetu paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.16. Sāsavaduka, Hetuduka

Sāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Anāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... avigate cattāri. (Lokiyadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.14. Hīnattika

Hīnaṃ dhammaṃ paṭicca nahīno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikatikasadisaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekādasa ... pe ... avigate ekūnavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.24. Upādānagocchaka

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.16. Āsavasāsavaduka

Āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca naanāsavo ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavañceva sāsavañca sāsavañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.19. Kusalattika, Cittasaṃsaṭṭhaduka

Kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca naabyākato nacittasaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca naabyākato nacittasaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Akusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca naakusalo nacittasaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.6. Nahetusahetukaduka

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava. (Sahajā-

tavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.23. Hīnattikādi, Hetuduka

Nahīnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Namicchattaniyataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Namaggārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā chabbīsa ... pe ... āsevane pannarasa ... pe ... avigate chabbīsa.

Naanuppanno nanahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nauppādī nanahetu dhammo uppannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naanuppanno nanahetu ca nauppādī nanahetu ca dhammā uppannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cha, adhipatiyā tīṇi, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye cha, pacchājāte vipāke indriye magge sampayutte vippayutte atthiyā avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.4. Kusalattika, Saṃkiliṭṭhattika

Nakusalaṃ nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekavīsa.

Nakusalaṃ naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.6. Vitakkattika

Nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa, ārammaṇe tiṃsa, adhipatiyā ekūnatiṃsa ... pe ... purejāte āsevane ekūnatiṃsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.2. Kusalattika, Sahetukaduka

Nakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasahetukañca naabyākataṃ nasahetukañca dhammaṃ paṭicca akusalo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasahetukañca naakusalaṃ nasahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha. Ārammaṇe cha ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca

abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ naahetukañca naabyākataṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ naahetukañca naabyākataṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ naahetukañca naakusalaṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha. Ārammaṇe tīṇi ... pe ... sahajāte dvādasa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate dvādasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.8. Piṭṭhiduka

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo ca nadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbañca nanadassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nasavitakkañca naavitakkañca dhammaṃ paṭicca savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasavitakkañca naavitakkañca dhammaṃ paṭicca avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasavitakkañca naavitakkañca dhammaṃ paṭicca savitakko ca avitakko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Nasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Nasappītikaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nau-

pekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanaupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naupekkhāsahagatañca nanaupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagatañca nanaupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagatañca nanaupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro ca nakāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakāmāvacarañca nanakāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate pañca.

Napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naapariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Napariyāpannañca naapariyāpannañca dhammaṃ paṭicca pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Naniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naniyyānikañca naaniyyānikañca dhammaṃ paṭicca aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naniyatañca naaniyatañca dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca anuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro ca anuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nasauttarañca naanuttarañca dhammaṃ paṭicca sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.38. Hīnattika, Hetuduka

Hīnaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahīno nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ...

vipāke aṭṭha ... pe ... avigate terasa.

Hīnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca namajjhimo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.2. Kusalattika, Sahetukaduka

Paccayacatukka

Hetu

Kusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko ca naakusalo nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko ca naakusalo nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasahetuko ca naakusalo nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... sahajāte ekādasa, aññamaññe cha ... pe ... kamme ekādasa, vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekādasa. (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sahetuko dhammo nakusalassa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo sahetuko dhammo naakusalassa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo sahetuko dhammo nakusalassa nasahetukassa ca naakusalassa nasahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sahetuko dhammo naakusalassa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Akusalo sahetuko dhammo nakusalassa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Akusalo sahetuko

dhammo nakusalassa nasahetukassa ca naakusalassa nasahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sahetuko dhammo nakusalassa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Abyākato sahetuko dhammo naakusalassa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Abyākato sahetuko dhammo nakusalassa nasahetukassa ca naakusalassa nasahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe pannarasa, adhipatiyā nava, anantare samanantare sahajāte ekādasa, aññamaññe cha, nissaye ekādasa, upanissaye pannarasa, purejāte nava, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke tīṇi, āhāre indriye jhāne magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava ... pe ... avigate ekādasa.

Akusalaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko ca naabyākato naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naahetuko ca naakusalo naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.63. Kāmāvacaraduka, Kusalattika

Kāmāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanakāmāvacaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakāmāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanakāmāvacaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Kāmāvacaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanakāmāvacaro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.7. Kusalattika, Dassanattika

Nakusalaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā akusalo bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.63. Sappītikaduka

Nasappītikaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naappītikaṃ dhammaṃ paṭicca naappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasappītikañca naappītikañca dhammaṃ paṭicca nasappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.7. Sappaccayaduka

Naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha vitthāro.)

Naappaccayo dhammo naappaccayassa dhammassa hetupaccayena paccayo.

Nasappaccayo dhammo naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve ... pe ... upanissaye dve ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.16. Āsavasampayuttaduka

Naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto ca naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto ca naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naāsavasampayuttañca naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavasampayuttañca naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavasampayuttañca naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto ca naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.11. Kusalattika, Lokiyaduka

Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā naakusalo nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā naakusalo nalokiyo ca naabyākato nalokiyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Abyākataṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo nalokiyo ca naakusalo nalokiyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Kusalaṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nalokuttaro ca naakusalo nalokuttaro ca dhammā

uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nalokuttaro ca naakusalo nalokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.10. Sahetukaduka, Hetuduka

Sahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamaññe cattāri ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Sahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... sahajāte aññamaññe pañca ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.34. Ācayagāmittika, Hetuduka

Ācayagāmiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Ācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.8. Saṅkhataduka

Naasaṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca naasaṅkhato dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sappaccayadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.25. Hetuduka, Ācayagāmittika

Nahetuṃ naācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā hetu ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naapacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā hetu apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.95. Sanidassanattika, Saraṇaduka

Anidassanaappaṭighaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ araṇaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Sanidassanasappaṭigho araṇo dhammo nasanidassanasappaṭighassa naaraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe adhipatiyā nava, anantare samanantare tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye purejāte nava, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate nava.

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.11. Mahantaraduka, Hetuduka

Nasārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca.)

Nacetasikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nacittasaṃsaṭṭhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittasamuṭṭhānaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasahabhuṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nacittānuparivattiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Naajjhattikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabāhiraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Noupādā nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naupādinnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanupādinnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.4. Kusalattika, Saṃkiliṭṭhattika

Akusalaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ

asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā naakusalo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naabyākato naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā naakusalo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naabyākato naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naakusalo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe cha … pe … āsevane pañca … pe … vipāke tīṇi, avigate cha.

Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha … pe … vipāke tīṇi … pe … avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.15. Kilesadukādi, Kusalattika

Nakilesaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā kileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi … pe … avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.22. Saraṇaduka, Piṭṭhiduka

24.22.1. Sauttarapada

24.22.1.1–6. Paṭiccādivāra

Nasaraṇaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

24.22.1.7. Pañhāvāra

Hetu-ārammaṇa

Nasaraṇo nasauttaro dhammo araṇassa sauttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... ekaṃ.

Nasaraṇo nasauttaro dhammo araṇassa sauttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paccanīyuddhāra

Nasaraṇo nasauttaro dhammo araṇassa sauttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ ... pe ... noavigate ekaṃ.

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

24.22.2. Anuttarapada

Hetu-anantara

Nasaraṇaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paccayā araṇo anuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇo naanuttaro dhammo araṇassa anuttarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Paccanīyuddhāra

Nasaraṇo naanuttaro dhammo araṇassa anuttarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo.

Naaraṇo naanuttaro dhammo araṇassa anuttarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Nahetuyā dve, naārammaṇe dve ... pe ... naupanissaye ekaṃ, napurejāte dve ... pe ... noavigate dve.

Upanissayapaccayā nahetuyā dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā upanissaye dve, purejāte ekaṃ ... pe ... atthiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Anulomadukatikapaṭṭhānato paṭṭhāya yāva pariyosānā tiṃsamattehi bhāṇavārehi paṭṭhānaṃ.

Dhammapaccanīyānulome dukadukapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paccanīyānulomapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.53. Upādānadukādi, Sanidassanattika

Noupādānaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.31. Sanidassanattika, Saṃkiliṭṭhattika

Anidassanaappaṭighaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ...

avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.16. Kusalattika, Uppannattika

Kusalo anuppanno dhammo nakusalassa naanuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā tīṇi, upanissaye aṭṭhārasa. (Uppādī anuppannasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.22. Cittaduka

Cittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Cittañca nocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.29. Rūpīduka, Kusalattika

Arūpiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpī nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Arūpiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpī naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Rūpiṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā narūpī naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.8. Kusalattika, Dassanahetuttika

Nakusalaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... sahajāte nava ... pe ... nissaye nava ... pe ... kamme ... pe ... magge nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.89. Saraṇaduka, Ajjhattārammaṇattika

Saraṇaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve, aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve, aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.10. Ācayagāmittika

Naācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naapacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.41. Cittasampayuttaduka, Kusalattika

Cittasampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Cittasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.1. Hetuduka, Sahetukadukādi

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... nakamme ekaṃ ... pe ... naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... novigate tīṇi.

Hetu-ārammaṇa

Nanahetu nasahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nahetu nasahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu nasahetuko dhammo nanahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cattāri, anantare cattāri ... pe ... sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme ... pe ... jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko ca nanahetu naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko ca nanahetu naa-

hetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ naahetukañca nanahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naahetukañca nanahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nanahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naahetukañca nanahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko ca nanahetu naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanahetuṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ nahetuvippayuttañca nanahetuṃ nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Nahetuṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Yāva pañhāvārepi ekaṃ.)

Nanahetuṃ naahetukañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naahetuko ceva nana ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nanahetuṃ nahetuvippayuttañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nahetuvippayutto ceva nana ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.4. Hetuduka, Cūḷantaraduka

Nahetu appaccayo dhammo nanahetussa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... nahetu appaccayo dhammo nahetussa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu appaccayo dhammo nahetussa naappaccayassa ca nanahetussa naappaccayassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye tīṇi. (Asaṅkhataṃ appaccayasadisaṃ.)

Nahetu sanidassano dhammo nanahetussa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu sanidassano dhammo nahetussa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu sanidassano dhammo nahetussa nasanidassanassa ca nanahetussa nasanidassanassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā upanissaye purejāte atthiyā avigate tīṇi.

Hetuṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetuṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naarūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ lokuttarañca nahetuṃ lokuttarañca dhammaṃ paṭicca nahetu nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Hetuṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nanakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.17. Kusalattika, Cetasikaduka

Kusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacetasiko ca naabyākato nacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Kusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko ca naakusalo nacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko ca naabyākato nacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Akusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko ca naakusalo nacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo

nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacetasiko ca naakusalo nacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Acetasike hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.56. Sanidassanattika, Lokiyaduka

Anidassanaappaṭighaṃ lokiyaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.7. Hetuduka, Mahantaradukādi

Hetuṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi,

adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ cittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nacittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ cittavisaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nacittavisaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanocittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca

nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Nayavasena vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.47. Sanidassanattika, Dassanahetuttika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.46. Sanidassanattika, Dassanattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātab-

baṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.36. Parittattika, Hetuduka

Parittaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca namahaggato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe ekādasa ... pe ... avigate terasa.

Parittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naparitto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cuddasa, ārammaṇe cuddasa, adhipatiyā nava ... pe ... avigate cuddasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.18. Āsavaāsavasampayuttaduka

Naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca naāsavavippayutto ceva nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naāsavavippayuttañceva nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto ceva nanoāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavavippayuttañceva nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naāsavañceva naāsavavippayuttañca naāsavavippayuttañceva nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naāsavavippayuttañca naāsavavippayuttañceva nano ca āsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naāsavavippayuttañca naāsavavippayuttañceva nano ca āsavañca dham-

maṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.37. Hetuduka, Sanidassanattika

Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Nahetunaanidassanasappaṭighamūlepi tīṇiyeva.)

Nahetuṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.39. Cittasamuṭṭhānaduka

Nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... adhipatiyā pañca ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.48. Sanidassanattika, Hetusampayuttaduka

Anidassanaappaṭighaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetusampayutto ca naanidassanasappaṭigho nahetusampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.13. Mahantaradukādi, Hetuduka

Nasārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naanārammaṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.5. Kusalattika, Hetuhetusampayuttaduka

Kusalaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ceva nahetuvippayutto ca naabyākato nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

(Akusalaṃ tīṇi kātabbaṃ, abyākataṃ tīṇi kātabbaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetuvippayutto ceva nanahetu ca naabyākato nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca ...

tīṇi. Abyākataṃ ... tīṇi. Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.46. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka, Kusalattika

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.81. Saraṇaduka, Parittattika

Araṇaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.85. Saraṇaduka, Maggārammaṇattika

Araṇaṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namaggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namaggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namaggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.11. Cūḷantaraduka, Hetuduka

Naappaccayaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naappaccayaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṅkhataṃ sappaccayasadisaṃ.)

Nasanidassanaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassano hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasanidassanaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasappaṭighaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Narūpiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca arūpī hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Narūpiṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca arūpī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Gaṇitakena tīṇi. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nalokiyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nalokuttaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nalokiyaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nalokuttaraṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... avigate cattāri.

Nakenaci viññeyyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakenaci naviññeyyaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca kenaci naviññeyyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.27. Sanidassanattika, Sahetukaduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nasahetukañca naanidassanasappaṭighaṃ nasahetukañca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Naanidassanasappaṭighaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naahetukañca naanidassanasappaṭighaṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.10. Ācayagāmittika

Hetu

Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nanevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī ca nanevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī ca naapacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nanevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī ca nanevācayagāmināpacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī ca naapacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca naācayagāmī ca naapacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Ācayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca naācayagāmī ca naapacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Apacayagāmiñca nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca naācayagāmī ca naapacayagāmī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekūnavīsa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.20. Saṃkiliṭṭhattika, Hetuduka

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.1. Kusalattika, Hetuduka

Hetu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... cha.

Nakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetu-

paccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ nahetuñca naakusalaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naakusalaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naakusalaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanahetu ca naabyākato nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanahetu ca naakusalo nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Naakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ nanahetuñca naabyākataṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naakusalaṃ nanahetuñca naabyākataṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca naakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalaṃ nanahetuñca naakusalaṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca nakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā catuvīsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.9. Kusalattika, Piṭṭhiduka

Nakusalaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ naavicāraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ nasappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanapītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanaupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nanarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanaarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ naapariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ naniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha sattarasa. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasaraṇo ca naakusalo nasaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naakusalaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ nasaraṇañca naabyākataṃ nasaraṇañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ nasaraṇañca naakusalaṃ nasaraṇañca dhammaṃ paṭicca nakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava avigate ekavīsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nakusalaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Kusalattikapiṭṭhidukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.48. Āsavasampayuttaduka, Sanidassanattika

Naāsavasampayuttaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naāsavavippayuttaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

(Naāsavasampayuttanaanidassanasappaṭighamūle tīṇiyeva.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naāsavasampayuttaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā.

(Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.8. Kusalattika, Mahantaraduka

Nakusalaṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.37. Ajjhattattika, Kusalattika

Naajjhattaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā bahiddhā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nabahiddhā nakusalaṃ dhammaṃ paccayā ajjhatto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naajjhattaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā bahiddhā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nabahiddhā naakusalaṃ dhammaṃ paccayā ajjhatto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naajjhattaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nabahiddhā naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.8. Hetuduka, Dassanenapahātabbadukādi

Hetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu

nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.90. Saraṇaduka, Sanidassanattika

Araṇaṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ anidassanaappaṭighañca araṇaṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (3)

Hetuyā tīṇi, aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetu-naārammaṇa

Araṇaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi ... pe ... nakamme ekaṃ ... pe ... naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte ekaṃ ... pe ... novigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Saraṇo anidassanaappaṭigho dhammo nasaraṇassa naanidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Araṇo anidassanaappaṭigho dhammo nasaraṇassa naanidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, adhipatiyā dve, sahajāte nissaye tīṇi, pacchājāte kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge vippayutte dve ... pe ... avigate tīṇi.

Saraṇo anidassanaappaṭigho dhammo nasaraṇassa naanidassanaappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo, pacchājātapaccayena paccayo, kammapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi ... pe ... noavigate tīṇi.

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.23. Cetasikadukādi

Cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha, purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nacittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nacittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā-

naṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca nabāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ajjhattikañca bāhirañca dhammaṃ paṭicca naajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Upādā dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Noupādā dhammaṃ paṭicca nanoupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādā ca noupādā ca dhammaṃ paṭicca noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Upādinnañca anupādinnañca dhammaṃ paṭicca naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Mahantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.27. Hetuduka, Parittattika

Nahetuṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca hetu mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naappamāṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.14. Kusalattika, Niyataduka

Nakusalaṃ naniyataṃ dhammaṃ paccayā kusalo niyato dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Apariyāpannasadisaṃ. Cha pañhā.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ naaniyatañca naabyākataṃ naaniyatañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ naaniyatañca naabyākataṃ naaniyatañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.59. Sappītikaduka, Kusalattika

Sappītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Appītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappītikaṃ kusalañca appītikaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca nasappītiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Sappītikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Appītikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappītikaṃ akusalañca appītikaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nasappītiko akusalo

dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.19. Kusalattika, Sanidassanattika

Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naabyākataṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca naakusalaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.9. Hetuduka, Dassanahetuttika

Hetuṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu

nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.46. Sanidassanattika, Hetuduka

Anidassanaappaṭighaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanasappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanahetu ca naanidassanasappaṭigho nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.5. Kusalattika, Vitakkattika

Nakusalaṃ nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca akusalo savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dvādasa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate dvādasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.18. Āsavavippayuttasāsavaduka

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ sāsavañca āsavavippayuttaṃ anāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto nanoanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Āsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.65. Sanidassanattika, Sārammaṇaduka

Anidassanaappaṭighaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasārammaṇo ca naanidassanasappaṭigho nasārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.1. Hetuduka, Tika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

3.1.1. Hetuduka, Kusalattika

3.1.1.1. Kusalapada

3.1.1.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuṃ kusalañca nahetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ kusalañca nahetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ kusalañca nahetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Ārammaṇa

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā. (3)

Nahetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ kusalañca nahetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Napurejātādi

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... nava ... napacchājātapaccayā ... nava ... naāse-

vanapaccayā ... nava.

Nakamma

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Nahetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Hetuṃ kusalañca nahetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu kusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Navipākādi

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kusalo dhammo uppajjati navipākapaccayā ... nava ... pe ... navippayuttapaccayā ... nava.

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava, ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.1.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa ca nahetussa kusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇādi

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā hetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā hetussa kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi.

Anantarādi

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo.

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... tīṇi.

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... tīṇi.

Hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā hetussa kusalassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... tīṇi, āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nahetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nahetu kusalo dhammo hetussa kusalassa ca nahetussa kusalassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo. (3)

Āhārādi

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa maggapaccayena paccayo ... nava.

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge

nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi. (3)

Nahetu kusalo dhammo nahetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Nahetu kusalo dhammo hetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Nahetu kusalo dhammo hetussa kusalassa ca nahetussa kusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā hetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi. (3)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava ... pe ... noavigate nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi ... pe ... nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.1.2. Akusalapada

3.1.1.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu akusalo ca nahetu akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu akusalo dhammo

uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu akusalo ca nahetu akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuṃ akusalañca nahetuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca hetu akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ akusalañca nahetuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ akusalañca nahetuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca hetu akusalo ca nahetu akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ, anulomaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Naadhipatyādi

Hetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava ... pe ....

Hetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Nahetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Hetuṃ akusalañca nahetuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu akusalo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.1.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu akusalo dhammo hetussa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu akusalo dhammo hetussa akusalassa ca nahetussa akusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇādi

Hetu akusalo dhammo hetussa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu akusalo ca nahetu akusalo ca dhammā hetussa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu akusalo dhammo hetussa akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati ... tīṇi.

Nahetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu akusalo ca nahetu akusalo ca dhammā hetussa akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi ... pe ....

Nahetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nahetu akusalo dhammo hetussa akusalassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nahetu akusalo dhammo hetussa akusalassa ca nahetussa akusalassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo. (3)

Āhārādi

Nahetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu akusalo dhammo nahetussa akusalassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu akusalo dhammo hetussa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamaññe nava ... pe ... noavigate nava. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.1.3. Abyākatapada

3.1.1.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetvādi

Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu abyākato ca nahetu abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ abyākatañca nahetuṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca hetu abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Nahetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ abyākatañca nahetuṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Naadhipatyādi

Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava ... pe ....

Hetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Nahetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Hetuṃ abyākatañca nahetuṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Nahetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu abyākato dhammo uppajjati naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.1.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa ca nahetussa abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇādi

Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu abyākato ca nahetu abyākato ca dhammā hetussa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi ... pe ....

Purejātādi

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Hetu abyākato ca nahetu abyākato ca dhammā nahetussa abyākatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Hetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu abyākato ca nahetu abyākato ca dhammā nahetussa abyākatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. Hetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. Hetu abyākato dhammo hetussa abyākatassa ca nahetussa abyākatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nahetu abyākato dhammo nahetussa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo.

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.2. Hetuduka, Vedanāttika

3.1.2.1. Sukhāyavedanāyasampayuttapada

3.1.2.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Anulomaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā.

Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.2.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Ārammaṇādi

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu sukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi ...

pe ....

Upanissayādi

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa ca nahetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo. (3) Vipākapaccayena paccayo.

Nahetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... pe .... Hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa avigatapaccayena paccayo.

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu sukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava ... pe ... noavigate nava. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.2.2. Dukkhāyavedanāyasampayuttapada

3.1.2.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dukkhāya vedanāya sampayutto ca nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttañca nahetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā (1)

Hetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ. (Paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.2.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa ca nahetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇādi

Hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu dukkhāya vedanāya sampayutto ca nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto ca dhammā hetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā tīṇi, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.2.3. Adukkhamasukhāyavedanāyasampayuttapada

3.1.2.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.2.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca nahetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā ... dve.

Hetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo up-

pajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca nahetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva) ... pe ....

Upanissayādi

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... nava, āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo nahetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa vipākapac-

cayena paccayo ... nava ... pe ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo hetussa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukavedanāttikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.3. Hetuduka, Vipākattika

3.1.3.1. Vipākapada

3.1.3.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.3.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca hetu vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca hetu vipāko ca nahetu vipāko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ vipākañca nahetuṃ vipākañca dhammaṃ paṭicca hetu vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, up-

anissaye nava, purejāte nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca hetu vipāko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu vipāko dhammo hetussa vipākassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu vipāko dhammo hetussa vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu vipāko dhammo nahetussa vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu vipāko ca nahetu vipāko ca dhammā hetussa vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Tadārammaṇāyeva labbhanti.)

Hetu vipāko dhammo hetussa vipākassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi (sahajātādhipatiyeva labbhati, ārammaṇādhipati natthi) ... pe ....

Upanissayādi

Hetu vipāko dhammo hetussa vipākassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo. Hetu vipāko dhammo nahetussa vipākassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo. Hetu vipāko dhammo

hetussa vipākassa ca nahetussa vipākassa ca dhammassa upanissaya-paccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo. (3)

Nahetu vipāko dhammo nahetussa vipākassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... (Itare dve anantarūpanissayo pakatūpanissayoyeva.)

Nahetu vipāko dhammo nahetussa vipākassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi. (Sahajātakammameva, saṃkhittaṃ.)

Hetu vipāko dhammo hetussa vipākassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu vipāko dhammo nahetussa vipākassa dhammassa āhārapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Anulomaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu vipāko dhammo hetussa vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.3.2. Vipākadhammapada

3.1.3.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.3.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca hetu vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ vipākad-

hammadhammaṃ paṭicca hetu vipākadhammadhammo ca nahetu vipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ vipākadhammadhammañca nahetuṃ vipākadhammadhammañca paṭicca hetu vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca hetu vipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca hetu vipākadhammadhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava.

Napurejātādi

Hetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca hetu vipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā ... nava ... napacchājātapaccayā ... nava ... naāsevanapaccayā ... nava.

Hetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu vipākadhammadhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Nahetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu vipākadhammadhammo uppajjati nakammapaccayā. (1)

Hetuṃ vipākadhammadhammañca nahetuṃ vipākadhammadhammañca paṭicca nahetu vipākadhammadhammo uppajjati nakammapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu vipākadhammadhammo hetussa vipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu vipākadhammadhammo hetussa vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu vipākadhammadhammo hetussa vipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... nava.

Hetu vipākadhammadhammo hetussa vipākadhammadhammassa anantarapaccayena paccayo ... pe ... upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... nava ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu vipākadhammadhammo nahetussa vipākadhammadhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu vipākadhammadhammo nahetussa vipākadhammadhammassa āhārapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ, anulomaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu vipākadhammadhammo hetussa vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Yathā kusalattike paṅhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.3.3. Nevavipākanavipākadhammapada

3.1.3.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.3.3.7. Paṅhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca hetu nevavipākanavi hammadhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammañca nahetuṃ nevavipākanavip hammadhammañca paṭicca hetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Nahetvādi

Nahetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammañca nahetuṃ nevavipākanavip hammadhammañca paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca hetu nevavipākanavi hammadhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava ... pe ....

Hetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nakammapaccayā ... tīṇi ... pe ....

Nahetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naāhārapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare

tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ, anulomapaccanīyaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, paccanīyānulomaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu nevavipākanavipākadhammadhammo hetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi ... pe ....

Hetu nevavipākanavipākadhammadhammo hetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo nahetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi ... pe ....

Purejātādi

Nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo nahetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ ... tīṇi.

Hetu nevavipākanavipākadhammadhammo nahetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo nahetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Hetu nevavipākanavipākadhammadhammo ca nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo ca nahetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

... Āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Nahetu nevavipākanavipākadhammadhammo nahetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava,

purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu nevavipākanavipākadhammadhammo hetussa nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukavipākattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.4. Hetuduka, Upādinnattika

3.1.4.1. Upādinnupādāniyapada

3.1.4.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.4.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ upādinnupādāniyañca nahetuṃ upādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca hetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetvādi

Nahetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ upādinnupādāniyañca nahetuṃ upādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca nahetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava ... pe ....

Nahetuṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā ... naāhārapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu upādinnupādāniyo dhammo hetussa upādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu upādinnupādāniyo dhammo hetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu upādinnupādāniyo dhammo nahetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu upādinnupādāniyo ca nahetu upādinnupādāniyo ca dhammā hetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā

nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu upādinnupādāniyo dhammo hetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu upādinnupādāniyo dhammo nahetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.4.2. Anupādinnupādāniyapada

3.1.4.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.4.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anupādinnupādāniyañca nahetuṃ anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Nahetu-naārammaṇa

Nahetuṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā ... dve. (2)

Hetuṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ anupādinnupādāniyañca nahetuṃ anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu anupādinnupādāniyo dhammo hetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu anupādinnupādāniyo dhammo hetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu anupādinnupādāniyo dhammo nahetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu anupādinnupādāniyo dhammo hetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu anupādinnupādāniyo dhammo nahetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... nava ... pe ....

Hetu anupādinnupādāniyo dhammo hetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anan-

tarūpanissayo, pakatūpanissayo ... nava.

Nahetu anupādinnupādāniyo dhammo nahetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte tīṇi, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu anupādinnupādāniyo dhammo hetussa anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.4.3. Anupādinnaanupādāniyapada

3.1.4.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.4.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anupādinnaanupādāniyañca nahetuṃ anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava,

āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Naadhipati

Hetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Hetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (2)

Nahetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Nahetuṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (2)

Hetuṃ anupādinnaanupādāniyañca nahetuṃ anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Hetuṃ anupādinnaanupādāniyañca nahetuṃ anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca nahetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo hetussa anupādinnaanupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu anupādinnaanupādāniyo dhammo nahetussa anupādinnaanupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo hetussa anupādinnaanupādāniyassa

dhammassa sahajātapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukaupādinnattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.5. Hetuduka, Saṃkiliṭṭhattika

3.1.5.1. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikapada

3.1.5.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.5.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca nahetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Hetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.5.2. Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikapada

3.1.5.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.5.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca nahetuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo nahetussa asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca nahetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā hetussa asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo hetussa asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.5.3. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikapada

3.1.5.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.5.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte nava, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Naadhipati

Hetuṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Hetuṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (2)

Nahetuṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu

asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. Nahetuṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca hetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo hetussa asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo nahetussa asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo hetussa asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukasaṃkiliṭṭhattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.6. Hetuduka, Vitakkattika

3.1.6.1. Savitakkasavicārapada

3.1.6.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.6.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu savitakkasavicāro ca nahetu savitakkasavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ savitakkasavicārañca nahetuṃ savitakkasavicārañca dhammaṃ paṭicca hetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā ... dve.

Hetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu savitakkasavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu savitakkasavicāro dhammo hetussa savitakkasavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu savitakkasavicāro dhammo hetussa savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu savitakkasavicāro dhammo hetussa savitakkasavicārassa dham-

massa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu savitakkasavicāro dhammo nahetussa savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu savitakkasavicāro ca nahetu savitakkasavicāro ca dhammā hetussa savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu savitakkasavicāro dhammo hetussa savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.6.2. Avitakkavicāramattapada

3.1.6.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.6.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca hetu avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ avitakkavicāramattañca nahetuṃ avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca hetu avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetu-

paccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca hetu avitakkavicāramatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu avitakkavicāramatto dhammo hetussa avitakkavicāramattassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu avitakkavicāramatto dhammo nahetussa avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu avitakkavicāramatto dhammo hetussa avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu avitakkavicāramatto dhammo nahetussa avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu avitakkavicāramatto ca nahetu avitakkavicāramatto ca dhammā nahetussa avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu avitakkavicāramatto dhammo hetussa avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.6.3. Avitakkaavicārapada

3.1.6.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.6.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetvādi

Nahetuṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ avitakkaavicārañca nahetuṃ avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca nahetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca hetu avitakkaavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu avitakkaavicāro dhammo hetussa avitakkaavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu avitakkaavicāro dhammo hetussa avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu avitakkaavicāro dhammo hetussa avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukavitakkattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.7. Hetuduka, Pītittika

3.1.7.1. Pītisahagatapada

3.1.7.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.7.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu pītisahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Hetuṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu pītisahagato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu pītisahagato dhammo hetussa pītisahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu pītisahagato dhammo hetussa pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu pītisahagato dhammo nahetussa pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu pītisahagato ca nahetu pītisahagato ca dhammā hetussa pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu pītisahagato dhammo hetussa pītisahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu pītisahagato dhammo nahetussa pītisahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu pītisahagato ca nahetu pītisahagato ca dhammā hetussa pītisahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava,

āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu pītisahagato dhammo hetussa pītisahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.7.2. Sukhasahagatapada

3.1.7.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.7.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ sukhasahagatañca nahetuṃ sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca hetu sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sukhasahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Hetuṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu sukhasahagato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ,

namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu sukhasahagato dhammo hetussa sukhasahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu sukhasahagato dhammo hetussa sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu sukhasahagato dhammo hetussa sukhasahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu sukhasahagato dhammo hetussa sukhasahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.7.3. Upekkhāsahagatapada

3.1.7.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.7.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ upekkhāsahagatañca nahetuṃ upekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca hetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetvādi

Nahetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati nahetupaccayā ... dve.

Hetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava.

Hetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... nava.

Hetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca hetu upekkhāsahagato dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu upekkhāsahagato dhammo hetussa upekkhāsahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu upekkhāsahagato dhammo hetussa upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu upekkhāsahagato dhammo hetussa upekkhāsahagatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu upekkhāsahagato dhammo hetussa upekkhāsahagatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukapītittikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.8. Hetuduka, Dassanenapahātabbattika

3.1.8.1. Dassanenapahātabbapada

3.1.8.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.8.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ dassanena pahātabbañca nahetuṃ dassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava.

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu dassanena pahātabbo dhammo hetussa dassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu dassanena pahātabbo dhammo hetussa dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu dassanena pahātabbo dhammo hetussa dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.8.2. Bhāvanāyapahātabbapada

3.1.8.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.8.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbañca nahetuṃ bhāvanāya pahātab-

bañca dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo hetussa bhāvanāya pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo hetussa bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo hetussa bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.8.3. Nevadassanenanabhāvanāyapahātabbapada

3.1.8.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.8.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetvādi

Nahetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Hetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca nahetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, na-

magge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo hetussa nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo hetussa nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo hetussa nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukadassanenapahātabbattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.9. Hetuduka, Dassanenapahātabbahetukattika

3.1.9.1. Dassanenapahātabbahetukapada

3.1.9.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.9.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ dassanena pahātabbahetukañca nahetuṃ dassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo hetussa dassanena pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo hetussa dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi ... pe ... magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu dassanena pahātabbahetuko dhammo hetussa dassanena pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.9.2. Bhāvanāyapahātabbahetukapada

3.1.9.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.9.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo hetussa bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo hetussa bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi ... pe ... magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo hetussa bhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.9.3. Nevadassanenanabhāvanāyapahātabbahetukapada

3.1.9.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.9.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo hetussa nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo hetussa nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukadassanenapahātabbahetukattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.10. Hetuduka, Ācayagāmittika

3.1.10.1. Ācayagāmipada

3.1.10.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.10.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ ācayagāmiñca nahetuṃ ācayagāmiñca dhammaṃ paṭicca hetu ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu ācayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu ācayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu ācayagāmī dhammo hetussa ācayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu ācayagāmī dhammo hetussa ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu ācayagāmī dhammo hetussa ācayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu ācayagāmī dhammo nahetussa ācayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu ācayagāmī ca nahetu ācayagāmī ca dhammā hetussa ācayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ācayagāmī dhammo hetussa ācayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.10.2. Apacayagāmipada

3.1.10.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.10.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ apacayagāmiñca nahetuṃ apacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca hetu apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu apacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-adhipati

Hetu apacayagāmī dhammo hetussa apacayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu apacayagāmī dhammo hetussa apacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu apacayagāmī dhammo nahetussa apacayagāmissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā cha, sahajāte nava ... pe ... upanissaye nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu apacayagāmī dhammo hetussa apacayagāmissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.10.3. Nevācayagāmināpacayagāmipada

3.1.10.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.10.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiñca nahetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre

nava, indriye nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetvādi

Nahetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiñca nahetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiñca dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... pe ....

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... pe ....

Hetuṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati nakammapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo hetussa nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo hetussa nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo hetussa nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu nevācayagāmināpacayagāmī dhammo nahetussa nevācayagāmināpacayagāmissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukaācayagāmittikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.11. Hetuduka, Sekkhattika

3.1.11.1. Sekkhapada

3.1.11.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.11.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ sekkhañca nahetuṃ sekkhañca dhammaṃ paṭicca hetu sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava.

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu sekkho dhammo hetussa sekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu sekkho dhammo hetussa sekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu sekkho dhammo nahetussa sekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu sekkho dhammo hetussa sekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu sekkho dhammo hetussa sekkhassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.11.2. Asekkhapada

3.1.11.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.11.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu asakkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ asekkhañca nahetuṃ asekkhañca dhammaṃ paṭicca hetu asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu asekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu asekkho dhammo hetussa asekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu asekkho dhammo hetussa asekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu asekkho dhammo nahetussa asekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi ... pe ....

Hetu asekkho dhammo hetussa asekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu asekkho dhammo hetussa asekkhassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.11.3. Nevasekkhanāsekkhapada

3.1.11.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.11.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanāse dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ nevasekkhanāsekkhañca nahetuṃ nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca hetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava,

samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇādi

Nahetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevasekkhanāsekkhañca nahetuṃ nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... pe ....

Hetuṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu nevasekkhanāsekkho dhammo hetussa nevasekkhanāsekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu nevasekkhanāsekkho dhammo hetussa nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu nevasekkhanāsekkho dhammo hetussa nevasekkhanāsekkhassa

dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... nava ... pe ....

Nahetu nevasekkhanāsekkho dhammo nahetussa nevasekkhanāsekkhassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu nevasekkhanāsekkho dhammo hetussa nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukasekkhattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.12. Hetuduka, Parittattika

3.1.12.1. Parittapada

3.1.12.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.12.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paritto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ parittañca nahetuṃ parittañca dhammaṃ paṭicca hetu paritto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇādi

Nahetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paritto dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ parittañca nahetuṃ parittañca dhammaṃ paṭicca nahetu paritto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paritto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu paritto dhammo hetussa parittassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu paritto dhammo hetussa parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu paritto dhammo hetussa parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapac-

cayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.12.2. Mahaggatapada

3.1.12.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.12.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca hetu mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ mahaggataṅca nahetuṃ mahaggataṅca dhammaṃ paṭicca hetu mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca hetu mahaggato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu mahaggato dhammo hetussa mahaggatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu mahaggato dhammo hetussa mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu mahaggato dhammo nahetussa mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu mahaggato ca nahetu mahaggato ca dhammā hetussa mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu mahaggato dhammo hetussa mahaggatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu mahaggato dhammo nahetussa mahaggatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu mahaggato dhammo hetussa mahaggatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu mahaggato dhammo hetussa mahaggatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.12.3. Appamāṇapada

3.1.12.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.12.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ appamāṇañca nahetuṃ appamāṇañca dhammaṃ paṭicca hetu appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu appamāṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu appamāṇo dhammo hetussa appamāṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu appamāṇo dhammo nahetussa appamāṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu appamāṇo dhammo hetussa appamāṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu appamāṇo dhammo nahetussa appamāṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu appamāṇo dhammo hetussa appamāṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... nava ... pe ....

Hetu appamāṇo dhammo hetussa appamāṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avi-

gate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu appamāṇo dhammo hetussa appamāṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukaparittattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.13. Hetuduka, Parittārammaṇattika

3.1.13.1. Parittārammaṇapada

3.1.13.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.13.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ parittārammaṇañca nahetuṃ parittārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu parittārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu parittārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu parittārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu parittārammaṇo dhammo hetussa parittārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu parittārammaṇo dhammo hetussa parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu parittārammaṇo dhammo hetussa parittārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu parittārammaṇo dhammo hetussa parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.13.2. Mahaggatārammaṇapada

3.1.13.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.13.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ mahaggatārammaṇañca nahetuṃ mahaggatārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu mahaggatārammaṇo dhammo hetussa mahaggatārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu mahaggatārammaṇo dhammo hetussa mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu mahaggatārammaṇo dhammo hetussa mahaggatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu mahaggatārammaṇo dhammo nahetussa mahaggatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati,

sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu mahaggatārammaṇo ca nahetu mahaggatārammaṇo ca dhammā hetussa mahaggatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu mahaggatārammaṇo dhammo hetussa mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.13.3. Appamāṇārammaṇapada

3.1.13.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.13.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ appamāṇārammaṇañca nahetuṃ appamāṇārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu appamāṇārammaṇo dhammo hetussa appamāṇārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu appamāṇārammaṇo dhammo hetussa appamāṇārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu appamāṇārammaṇo dhammo hetussa appamāṇārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu appamāṇārammaṇo dhammo nahetussa appamāṇārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu appamāṇārammaṇo ca nahetu appamāṇārammaṇo ca dhammā hetussa appamāṇārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu appamāṇārammaṇo dhammo hetussa appamāṇārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukaparittārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.14. Hetuduka, Hīnattika

3.1.14.1. Hīnapada

3.1.14.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.14.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca hetu hīno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hīno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ hīnañca nahetuṃ hīnañca dhammaṃ paṭicca hetu hīno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca hetu hīno dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetuṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca hetu hīno dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hīno dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ hīnañca nahetuṃ hīnañca dhammaṃ paṭicca hetu hīno dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu hīno dhammo hetussa hīnassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu hīno dhammo hetussa hīnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye jhāne magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu hīno dhammo hetussa hīnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.14.2. Majjhimapada

3.1.14.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.14.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca hetu majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu majjhimo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte napacchājāte naāsevane nava, na kamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu majjhimo dhammo hetussa majjhimassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu majjhimo dhammo hetussa majjhimassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava, vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu majjhimo dhammo hetussa majjhimassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.14.3. Paṇītapada

3.1.14.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.14.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ paṇītañca nahetuṃ paṇītañca dhammaṃ paṭicca hetu paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paṇīto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu paṇīto dhammo hetussa paṇītassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu paṇīto dhammo nahetussa paṇītassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu paṇīto dhammo hetussa paṇītassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu paṇīto dhammo hetussa paṇītassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukahīnattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.15. Hetuduka, Micchattaniyatattika

3.1.15.1. Micchattaniyatapada

3.1.15.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Hetuṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca hetu micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ micchattaniyatañca nahetuṃ micchattaniyatañca dhammaṃ paṭicca hetu micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca hetu micchattaniyato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu micchattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napacchājāte nava, nakamme tīṇi, navipāke nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-adhipati

Hetu micchattaniyato dhammo hetussa micchattaniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu micchattaniyato dhammo nahetussa micchattaniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte nava, atthiyā nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu micchattaniyato dhammo hetussa micchattaniyatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.15.2. Sammattaniyatapada

3.1.15.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.15.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca hetu sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ sammattaniyatañca nahetuṃ sammattaniyatañca dhammaṃ paṭicca hetu sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte nava, āsevane nava, kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca hetu sammattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-adhipati

Hetu sammattaniyato dhammo hetussa sammattaniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu sammattaniyato dhammo hetussa sammattaniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu sammattaniyato dhammo nahetussa sammattaniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā cha, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu sammattaniyato dhammo hetussa sammattaniyatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.15.3. Aniyatapada

3.1.15.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.15.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca hetu aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ aniyatañca nahetuṃ aniyatañca dhammaṃ paṭicca hetu aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Nahetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca hetu aniyato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ aniyatañca nahetuṃ aniyatañca dhammaṃ paṭicca nahetu aniyato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu aniyato dhammo hetussa aniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu aniyato dhammo hetussa aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu aniyato dhammo hetussa aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu aniyato dhammo nahetussa aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu aniyato ca nahetu aniyato ca dhammā hetussa aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Hetu aniyato dhammo hetussa aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukamicchattaniyatattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.16. Hetuduka, Maggārammaṇattika

3.1.16.1. Maggārammaṇapada

3.1.16.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.16.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ maggārammaṇañca nahetuṃ maggārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu maggārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu maggārammaṇo dhammo hetussa maggārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu maggārammaṇo dhammo hetussa maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu maggārammaṇo dhammo nahetussa maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu maggārammaṇo dhammo hetussa maggārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā cha, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu maggārammaṇo dhammo hetussa maggārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.16.2. Maggahetukapada

3.1.16.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.16.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ maggahetukañca nahetuṃ maggahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... āsevane nava, kamme nava, āhāre nava, indriye nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu maggahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte nava, napacchājāte nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-adhipati

Hetu maggahetuko dhammo hetussa maggahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu maggahetuko dhammo hetussa maggahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu maggahetuko dhammo nahetussa maggahetukassa dham-

massa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā cha, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu maggahetuko dhammo hetussa maggahetukassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā adhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.16.3. Maggādhipatipada

3.1.16.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.16.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca hetu maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ maggādhipatiñca nahetuṃ maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca hetu maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca hetu maggādhipati dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu maggādhipati dhammo hetussa maggādhipatissa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu maggādhipati dhammo hetussa maggādhipatissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu maggādhipati dhammo hetussa maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu maggādhipati dhammo nahetussa maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu maggādhipati ca nahetu maggādhipati ca dhammā hetussa maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu maggādhipati dhammo hetussa maggādhipatissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukamaggārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.17. Hetuduka, Uppannattika

3.1.17.1. Uppannapada

3.1.17.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu-upanissaya

Hetu uppanno dhammo hetussa uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu uppanno dhammo nahetussa uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu uppanno dhammo hetussa uppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu uppanno dhammo nahetussa uppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu uppanno dhammo hetussa uppannassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu uppanno dhammo nahetussa uppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uppannaṃ utuṃ upanissāya jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cha, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu uppanno dhammo hetussa uppannassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ. Imamhi dukatike paṭiccavārampi sahajātavārampi paccayavārampi

nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi anuppannampi uppādīpi natthi.)

Hetudukauppannattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.18. Hetuduka, Atītattika

3.1.18.1. Paccuppannapada

3.1.18.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetvādi

Hetu paccuppanno dhammo hetussa paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu paccuppanno dhammo nahetussa paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu paccuppanno dhammo hetussa paccuppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu paccuppanno dhammo nahetussa paccuppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu paccuppanno dhammo hetussa paccuppannassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cha, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu paccuppanno dhammo hetussa paccuppannassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ. Imamhi dukatike paṭiccavārampi sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi atītampi anāgatampi natthi.)

Hetudukaatītattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.19. Hetuduka, Atītārammaṇattika

3.1.19.1. Atītārammaṇapada

3.1.19.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.19.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ atītārammaṇañca nahetuṃ atītārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... kamme nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu atītārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu atītārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu atītārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu atītārammaṇo dhammo hetussa atītārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu atītārammaṇo dhammo hetussa atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu atītārammaṇo dhammo hetussa atītārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu atītārammaṇo dhammo nahetussa atītārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu atītārammaṇo ca nahetu atītārammaṇo ca dhammā hetussa atītārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu atītārammaṇo dhammo hetussa atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.19.2. Anāgatārammaṇapada

3.1.19.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.19.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anāgatārammaṇañca nahetuṃ anāgatārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu anāgatārammaṇo dhammo hetussa anāgatārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu anāgatārammaṇo dhammo hetussa anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu anāgatārammaṇo dhammo hetussa anāgatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu anāgatārammaṇo dhammo nahetussa anāgatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu anāgatārammaṇo ca nahetu anāgatārammaṇo ca dhammā hetussa anāgatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu anāgatārammaṇo dhammo hetussa anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.19.3. Paccuppannārammaṇapada

3.1.19.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.19.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ paccuppannārammaṇañca nahetuṃ paccuppannārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu paccuppannārammaṇo dhammo hetussa paccuppannārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu paccuppannārammaṇo dhammo hetussa paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu paccuppannārammaṇo dhammo hetussa paccuppannārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu paccuppannārammaṇo dhammo nahetussa paccuppannārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu paccuppannārammaṇo ca nahetu paccuppannārammaṇo ca dhammā hetussa paccuppannārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu paccuppannārammaṇo dhammo hetussa paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi an-

ulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukaatītārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.20. Hetuduka, Ajjhattattika

3.1.20.1. Ajjhattapada

3.1.20.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.20.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ ajjhattañca nahetuṃ ajjhattañca dhammaṃ paṭicca hetu ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetvādi

Nahetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhatto dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ajjhatto dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhatto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Nahetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhatto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ ajjhattañca nahetuṃ ajjhattañca dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhatto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Hetuṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ajjhatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi,

novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu ajjhatto dhammo hetussa ajjhattassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu ajjhatto dhammo hetussa ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu ajjhatto dhammo hetussa ajjhattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu ajjhatto dhammo nahetussa ajjhattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu ajjhatto ca nahetu ajjhatto ca dhammā hetussa ajjhattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ajjhatto dhammo hetussa ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.20.2. Bahiddhāpada

3.1.20.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.20.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca hetu bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca nahetu bahiddhā dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca hetu bahiddhā dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu bahiddhā dhammo hetussa bahiddhā dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu bahiddhā dhammo hetussa bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu bahiddhā dhammo hetussa bahiddhā dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu bahiddhā dhammo nahetussa bahiddhā dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu bahiddhā ca nahetu bahiddhā ca dhammā hetussa bahiddhā dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye

nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava, vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu bahiddhā dhammo hetussa bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ. Ajjhattabahiddhā na labbhanti.)

Hetudukaajjhattattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.21. Hetuduka, Ajjhattārammaṇattika

3.1.21.1. Ajjhattārammaṇapada

3.1.21.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ ajjhattārammaṇañca nahetuṃ ajjhattārammaṇañca dhammaṃ paṭicca hetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.1.21.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu ajjhattārammaṇo dhammo hetussa ajjhattārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ajjhattārammaṇo dhammo hetussa ajjhattārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.1.21.2. Bahiddhārammaṇapada

3.1.21.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.21.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigata nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu bahiddhārammaṇo dhammo hetussa bahiddhārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu bahiddhārammaṇo dhammo hetussa bahiddhārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu bahiddhārammaṇo dhammo hetussa bahiddhārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu bahiddhārammaṇo dhammo nahetussa bahiddhārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare nava ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu bahiddhārammaṇo dhammo hetussa bahiddhārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukaajjhattārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.1.22. Hetuduka, Sanidassanasappaṭighattika

3.1.22.1. Anidassanasappaṭighapada

3.1.22.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetvādi

Nahetuṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... adhipatipaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... avigatapaccayā.

Suddha

Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ (sabbe paccayā kātabbā) ... pe ... novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Sahajātādi

Nahetu anidassanasappaṭigho dhammo nahetussa anidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo. (Sabbattha ekaṃ.)

3.1.22.2. Anidassanaappaṭighapada

3.1.22.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

1.22.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anidassanaappaṭighañca nahetuṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca hetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Nahetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nahetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā. (2)

Hetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Hetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca hetu anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Hetu anidassanaappaṭigho dhammo hetussa anidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu anidassanaappaṭigho dhammo hetussa anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Hetu anidassanaappaṭigho dhammo hetussa anidassanaappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi.

Nahetu anidassanaappaṭigho dhammo nahetussa anidassanaappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati sahajātādhipati ... tīṇi.

Hetu anidassanaappaṭigho ca nahetu anidassanaappaṭigho ca dhammā hetussa anidassanaappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare

nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu anidassanaappaṭigho dhammo hetussa anidassanaappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetudukasanidassanasappaṭighattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.4. Hetuduka, Saññojanadukādi

Nahetuṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.2. Cūḷantaraduka

2.2.1. Sappaccayaduka

2.2.1.1. Paṭiccavāra

2.2.1.1.1–4 Paccayānulomādi

Sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā— sappaccayaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā

cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Anulomaṃ.

Sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ sappaccayaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Paccanīyaṃ.

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ anantare ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.1.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.2.1.3. Paccayavāra

2.2.1.3.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Sappaccayaṃ dhammaṃ paccayā sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā— sappaccayaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā sappaccayā khandhā.

Sappaccayaṃ dhammaṃ paccayā sappaccayo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

2.2.1.4–6. Nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi vitthāretabbo, sabbattha ekāyeva pañhā.)

2.2.1.7. Pañhāvāra

2.2.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sappaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sappaccayā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Ārammaṇa

Sappaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti; pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... sappaccaye khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena sappaccayacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... sappaccayā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Appaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Sappaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā ... pe ...

cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... sappaccaye khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—sappaccayādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Appaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anantarādi

Sappaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... pe ... upanissayapaccayena paccayo ... pe ... (dve pañhā upanissayamūlaṃ) purejātapaccayena paccayo ... pe ... avigatapaccayena paccayo. (Sabbattha ekāyeva pañhā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye dve, purejāte ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sappaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Appaccayo dhammo sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

2.2.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve ... pe ... naupanissaye dve, napurejāte dve ... pe ... novigate dve, noavigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.2.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ, naanantare ekaṃ, nasamanantare ekaṃ, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye ekaṃ ... pe ... nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā ekaṃ, novigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, anantare ekaṃ ... pe ... upanissaye dve, purejāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Sappaccayadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2.2. Saṅkhataduka

2.2.2.1–7. Paṭiccādivāra

Hetu

Saṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca saṅkhato dhammo uppajjati hetupaccayā—saṅkhataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

(Imaṃ dukaṃ yathā sappaccayadukaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Saṅkhatadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2.3. Sanidassanaduka

2.2.3.1. Paccayavāra

2.2.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā— anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaṃ kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca anidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārū-

paṃ upādārūpaṃ. (1)

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā— anidassane khandhe paṭicca sanidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca sanidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano ca anidassano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sanidassanañca anidassanañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca sanidassanañca anidassanañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Adhipati

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano dhammo uppajjati adhipatipaccayā— anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte ... pe ... mahābhūte paṭicca anidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano dhammo uppajjati adhipatipaccayā— anidassane khandhe paṭicca sanidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, mahābhūte paṭicca sanidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano ca anidassano ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sanidassanañca anidassanañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... mahābhūte paṭicca sanidassanañca anidassanañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (3)

(Saṃkhittaṃ, sabbe kātabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā tīṇi, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi (sabbattha tīṇi), magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

2.2.3.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā anidassanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca anidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetuke anidassane khandhe paṭicca sanidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca sanidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ ... bāhire ... āhārasamuṭṭhāne ... utusamuṭṭhāne ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca sanidassanaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano ca anidassano ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sanidassanañca anidassanañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūte paṭicca ... pe ... bāhire ... āhārasamuṭṭhāne ... utusamuṭṭhāne ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca sanidassanañca anidassanañca kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ. (3) (Evaṃ sabbe kātabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke

tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

2.2.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi (sabbattha tīṇi), nakamme ekaṃ, navipāke tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi ... pe ... jhāne tīṇi, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate tīṇi.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.2.3.3. Paccayavāra

2.2.3.3.1. Paccayānuloma

Hetu

Anidassanaṃ dhammaṃ paccayā anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā— anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā anidassanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... mahābhūte paccayā anidassanaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā anidassanā khandhā. (Itarepi dve pañhā kātabbā.)

Ārammaṇa

Anidassanaṃ dhammaṃ paccayā anidassano dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyav-

iññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā anidassanā khandhā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anulomaṃ.

2.2.2.3.2. Paccayapaccanīya

Anidassanaṃ dhammaṃ paccayā anidassano dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā anidassanaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā anidassanā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Itarepi dve kātabbā. Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.2.3.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi ... pe ... nakamme ekaṃ ... pe ... navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.3.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.3.4. Nissayavāra

Nissayavāropi evaṃ kātabbo.

2.2.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.2.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Anidassanaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā— anidassanaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Anidassanaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anidassano dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Evaṃ sabbaṃ sappaccayagaṇanāhi saddhiṃ kātabbaṃ.)

2.2.3.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāropi saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.2.3.7. Pañhāvāra

2.2.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anidassanā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anidassanā hetū sanidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—anidassanā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ sanidassanānañca anidassanānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Sanidassano dhammo anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— sanidassanaṃ rūpaṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo; sanidassanā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... sadde ... pe ... vatthuṃ anidassane khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena anidassanacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe

... anidassanā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Sanidassano dhammo anidassanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sanidassanaṃ rūpaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ anidassane khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—anidassanādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—anidassanādhipati sanidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—anidassanādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ sanidassanānañca anidassanānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā anidassanā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anidassanānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... gotrabhu maggassa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Samanantarādi

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa samanantarapac-

cayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... tīṇi ... aññamaññapaccayena paccayo ... ekaṃ ... nissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Upanissaya

Sanidassano dhammo anidassanassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—vaṇṇasampadaṃ patthayamāno dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ karoti, vaṇṇasampadā saddhāya ... pe ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Sanidassano dhammo anidassanassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— sanidassanaṃ rūpaṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu anidassanānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Sanidassano ca anidassano ca dhammā anidassanassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Rūpāyatanañca vatthu ca anidassanānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo; rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājāta

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā anidassanā khandhā purejātassa imassa anidassanassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā anidassanā khandhā purejātassa imassa sanidassanassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anidassanā khandhā purejātassa imassa sanidassanassa ca anidassanassa ca kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Āsevana

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā anidassanā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anidassanānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—anidassanā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anidassanānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sanā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ anidassanānañca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Vitthāretabbaṃ.) (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. (Vitthāretabbaṃ.) (3)

Vipākādi

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi (tīsupi kabaḷīkāro āhāro kātabbo) ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi (tīsupi rūpajīvitindriyaṃ) ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Vippayutta

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anidassanā khandhā anidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe anidassanā khandhā anidassanānaṃ kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu anidassanānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anidassanā khandhā purejātassa imassa anidassanassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anidassanā khandhā sanidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—anidassanā khandhā purejātassa imassa sanidassanassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anidassanā khandhā sanidassanānañca anidassanānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—anidassanā khandhā purejātassa imassa sanidassanassa ca anidassanassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthyādi

Sanidassano dhammo anidassanassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sanidassanaṃ rūpaṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—anidassano eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ anidassanānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Yāva asaññasattā.) Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppaj-

jati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, saddāyatanaṃ sotaviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu anidassanānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anidassanā khandhā purejātassa imassa anidassanassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa anidassanassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—anidassanānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—anidassanā khandhā sanidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūtā sanidassanānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... bāhirā ... āhārasamuṭṭhānā ... utusamuṭṭhānā ... asaññasattānaṃ mahābhūtā sanidassanānaṃ kaṭattārūpānaṃ, upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anidassanā khandhā purejātassa imassa sanidassanassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa sanidassanassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—sanidassanānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—anidassano eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sanidassanānañca anidassanānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūtā sanidassanānañca anidassanānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ, kaṭattārūpānaṃ, upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo; bāhirā ... āhārasamuṭṭhānā ... utusamuṭṭhānā ... asaññasattānaṃ mahābhūtā sanidassanānañca anidassanānañca kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Sanidassano ca anidassano ca dhammā anidassanassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—rūpāyatanañca vatthu ca anidassanānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo.

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sanidassano dhammo anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Anidassano dhammo sanidassanassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (2)

Anidassano dhammo sanidassanassa ca anidassanassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (3)

Sanidassano ca anidassano ca dhammā anidassanassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. (1)

2.2.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca, naanantare pañca, nasamanantare pañca, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye cattāri, naupanissaye pañca, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca (sabbattha pañca), nasampayutte pañca, navippayutte cattāri,

noatthiyā cattāri, nonatthiyā pañca, novigate pañca, noavigate cattāri.

Paccanīyaṃ.

2.2.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi ... pe ... magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate pañca.

Paccanīyānulomaṃ. Sanidassanadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2.4. Sappaṭighaduka

2.2.4.1. Paṭiccavāra

2.2.4.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā— sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, sappaṭighe mahābhūte paṭicca sappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. (1)

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—sappaṭighe mahābhūte paṭicca āpodhātu, sappaṭighe mahābhūte paṭicca appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca āpodhātu itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (2)

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā āpodhātu ca, dve mahābhūte ... pe ... sappaṭighe mahāb-

hūte paṭicca sappaṭighañca appaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ āpodhātu itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (3)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, āpodhātuṃ paṭicca appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, āpodhātuṃ paṭicca itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (1)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—appaṭighe khandhe paṭicca sappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca sappaṭighā mahābhūtā, āpodhātuṃ paṭicca sappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, āpodhātuṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ. (2)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā sappaṭighañca appaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... āpodhātuṃ paṭicca sappaṭighañca appaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, āpodhātuṃ paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (3)

Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—appaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtañca āpodhātuñca paṭicca dve mahābhūtā ... pe ... sappaṭighe mahābhūte ca āpodhātuñca paṭicca sappaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ. (1)

Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—appaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe appaṭighe

khandhe ca mahābhūte ca paṭicca appaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (2)

Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—appaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sappaṭighañca appaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... appaṭighe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca sappaṭighañca appaṭighañca kaṭattārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca sappaṭighañca appaṭighañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, phoṭṭhabbāyatanañca āpodhātuñca paṭicca cakkhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ, itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro. (3)

Ārammaṇa

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā.

Adhipatyādi

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati adhipatipaccayā (paṭisandhi vajjetabbā, kaṭattārūpā ca) ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā (sabbe mahābhūtā kātabbā) ... aññamaññapaccayā—sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā, dve mahābhūte ... pe .... (1)

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— sappaṭighe mahābhūte paṭicca āpodhātu ... pe .... (2)

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā uppajjanti aññamaññapaccayā—sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca dve mahābhūtā āpodhātu ca, dve mahābhūte ... pe .... (3)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā— āpodhātuṃ paṭicca sappaṭighā mahābhūtā. (Ime

ajjhattikabāhirā mahābhūtā kātabbā.) (2)

Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtañca āpodhātuñca paṭicca dve mahābhūtā ... pe ... nissayapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā nava, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte ekaṃ, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.2.4.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi.

Appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, āpodhātuṃ paṭicca appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, āpodhātuṃ paṭicca itthindriyaṃ ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro— ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... āpodhātuṃ paṭicca appaṭighaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

(Appaṭighamūlakaṃ itarepi dve pañhā kātabbā. Ghaṭanepi tīṇi pañhā kātabbā. Ajjhattikā bāhirā mahābhūtā sabbe jānitvā kātabbā.)

Naārammaṇādi

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā (sabbaṃ saṃkhittaṃ) ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, nonatthiyā nava, novigate nava.

Paccanīyaṃ.

2.2.4.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme ekaṃ, navipāke nava, nasampayutte nava, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā nava, novigate nava.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.4.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava ... pe ... magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate nava.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.4.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.2.4.3. Paccayavāra

2.2.4.3.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paccayā sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appaṭighaṃ dhammaṃ paccayā appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā—appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ...

paṭisandhikkhaṇe ... pe ... āpodhātuṃ paccayā appaṭighaṃ cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, āpodhātuṃ paccayā itthindriyaṃ ... pe ... kabaḷīkāro āhāro, vatthuṃ paccayā appaṭighā khandhā. (1)

Avasesā pañca pañhā paṭiccavārasadisā.

Ārammaṇādi

Sappaṭighaṃ dhammaṃ paccayā appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. (1)

Appaṭighaṃ dhammaṃ paccayā appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— appaṭighaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā appaṭighā khandhā. (1)

Sappaṭighañca appaṭighañca dhammaṃ paccayā appaṭigho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca kāyāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... adhipatipaccayā ... (saṃkhittaṃ) avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme nava ... pe ... avigate nava. (Evaṃ paccanīyagaṇanāpi kātabbā.)

2.2.4.4. Nissayavāra

Nissayavāropi paccayavārasadiso.

2.2.4.5. Saṃsaṭṭhavāra

(Saṃsaṭṭhavārepi sabbattha ekaṃ, saṃkhittaṃ. Avigatapaccayā, ekāyeva pañhā. Dvepi vārā kātabbā.)

2.2.4.7. Pañhāvāra

2.2.4.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo—appaṭighā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ appaṭighānañca

cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo—appaṭighā hetū sappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—appaṭighā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ sappaṭighānañca appaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— cakkhuṃ ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... sappaṭighā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti; vatthuṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... āpodhātuṃ, kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena appaṭighacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... appaṭighā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... phoṭṭhabbe garuṃ

katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; vatthuṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... āpodhātuṃ, kabaḷīkāraṃ āhāraṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—appaṭighādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ appaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—appaṭighādhipati sappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—appaṭighādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ sappaṭighānañca appaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā appaṭighā khandhā ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo.

Samanantara

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe ....

Sahajātādi

Sappaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa upanissayapaccayena

paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ, senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; utu, senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ, bhojanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... bhojanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—vatthuṃ ... pe ... itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, āpodhātuṃ, kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu appaṭighānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā appaṭighassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Cakkhāyatanañca vatthu ca ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca appaṭighānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājāta

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā appaṭighā khandhā purejātassa imassa appaṭighassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Pacchājātā appaṭighā khandhā purejātassa imassa sappaṭighassa kāyassa pac-

chājātapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Pacchājātā appaṭighā khandhā purejātassa imassa sappaṭighassa ca appaṭighassa ca kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (Dvinnampi mūlā kātabbā.) (3)

Āsevana

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā appaṭighā khandhā ... pe ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—appaṭighā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ appaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—appaṭighā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ appaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—appaṭighā cetanā sappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—appaṭighā cetanā sappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—appaṭighā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ sappaṭighānañca appaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—appaṭighā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ sappaṭighānañca appaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko appaṭigho ... pe ... tīṇi.

Āhāra

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—appaṭighā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ appaṭighānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa appaṭighassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (Avasesā dvepi pañhā kātabbā, paṭisandhi

kabaḷīkāro āhāro dvīsupi kātabbo agge.) (3)

Indriyādi

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi (tīsupi jīvitindriyaṃ agge kātabbaṃ). (3)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā appaṭighassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyañca cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca kāyaviññāṇañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Vippayutta

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—appaṭighā khandhā appaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu appaṭighānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—appaṭighā khandhā purejātassa imassa appaṭighassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—appaṭighā khandhā sappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—appaṭighā khandhā purejātassa imassa sappaṭighassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—appaṭighā khandhā sappaṭighānañca appaṭighānañca cittasamuṭṭhānā-

naṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—appaṭighā khandhā purejātassa imassa sappaṭighassa ca appaṭighassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Sappaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisā paṭhamapañhā.) (1)

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—sappaṭighā mahābhūtā āpodhātuyā atthipaccayena paccayo, sappaṭighā mahābhūtā appaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo; phoṭṭhabbāyatanaṃ itthindriyassa ... pe ... kabaḷīkārassa āhārassa atthipaccayena paccayo; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... phoṭṭhabbe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. (2)

Sappaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sappaṭighaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ dvinnaṃ mahābhūtānaṃ āpodhātuyā ca atthipaccayena paccayo ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ yāva asaññasattā.) (3)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—appaṭigho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā). Purejātaṃ—vatthuṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... āpodhātuṃ ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; vatthu appaṭighānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—appaṭighā khandhā purejātassa imassa appaṭighassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa appaṭighassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—appaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—appaṭighā khandhā sappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena

paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... āpodhātu sappaṭighānaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo; āpodhātu sappaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo; āpodhātu cakkhāyatanassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanassa atthipaccayena paccayo; bāhiraṃ, āhārasamuṭṭhānaṃ, utusamuṭṭhānaṃ, asaññasattānaṃ ... pe .... Pacchājātā—appaṭighā khandhā purejātassa imassa sappaṭighassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa sappaṭighassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—sappaṭighānaṃ kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—appaṭigho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sappaṭighāñca appaṭighāñca ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ yāva asaññasattā.) Pacchājātā—appaṭighā khandhā purejātassa imassa sappaṭighassa ca appaṭighassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa sappaṭighassa ca appaṭighassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—sappaṭighānañca appaṭighānañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā sappaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ yāva asaññasattā.) (1)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā appaṭighassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—appaṭighā khandhā ca mahābhūtā ca appaṭighānaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... (paṭiccasadisaṃ yāva asaññasattā). Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagato eko khandho ca kāyāyatanañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (2)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme

tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye pañca, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte cattāri, atthiyā nava, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sappaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Sappaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Sappaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Appaṭigho dhammo appaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (2)

Appaṭigho dhammo sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (3)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā sappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā appaṭighassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

Sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā sappaṭighassa ca appaṭighassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

2.2.4.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava ... pe ... naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte cattāri, naaññamaññe nava, nanissaye cattāri, naupanis-

saye nava, napurejāte nava ... pe ... nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā cattāri, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate cattāri.

Paccanīyaṃ.

2.2.4.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi ... pe ... naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.4.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā gaṇetabbā), avigate nava.

Paccanīyānulomaṃ. Sappaṭighadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2.5. Rūpīduka

2.2.5.1. Paṭiccavāra

2.2.5.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Rūpiṃ dhammaṃ paṭicca rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Rūpiṃ dhammaṃ paṭicca arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca arūpino khandhā. (2)

Rūpiṃ dhammaṃ paṭicca rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca arūpino khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Arūpiṃ dhammaṃ paṭicca arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Arūpiṃ dhammaṃ paṭicca rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpino khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Arūpiṃ dhammaṃ paṭicca rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paṭicca rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpino khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paṭicca arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe arūpiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paṭicca rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe arūpiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... arūpino khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.2.5.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Rūpiṃ dhammaṃ paṭicca rūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā ... tīṇi.

Arūpiṃ dhammaṃ paṭicca arūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Nahetupaccayā nava pañhā, ahetukanti niyāmetabbaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare

tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.2.5.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme ekaṃ, navipāke pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.5.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge ekaṃ, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.5.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso.

2.2.5.3. Paccayavāra

2.2.5.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā arūpino khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā arūpino khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Evaṃ avasesā

pañhā, pavattipaṭisandhi vibhajitabbā.) (3)

Ārammaṇa

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā arūpino khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Arūpiṃ dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... arūpiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava ... pe ... magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.2.5.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā rūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā arūpino khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Rūpiṃ dhammaṃ paccayā rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā. (Pavattipaṭisandhi kātabbā.) (3)

Arūpiṃ dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vici-

kicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Arūpiṃ dhammaṃ paccayā rūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke arūpino khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Arūpiṃ dhammaṃ paccayā rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukaṃ arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paccayā rūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke arūpino khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paccayā arūpī dhammo uppajjati nahetupaccayā— cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... kāyaviññāṇasahagataṃ ... pe ... arūpiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Rūpiñca arūpiñca dhammaṃ paccayā rūpī ca arūpī ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ arūpiṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... arūpino khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cattāri, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.2.5.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi (saṃkhittaṃ, sabbe kātabbā), nakamme

tīṇi, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.5.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi (sabbe kātabbā) ... pe ... jhāne nava, magge tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.5.4. Nissayavāra

Nissayavāropi paccayavārasadiso.

2.2.5.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.2.5.5.1–4 Paccayānulomādi

Arūpiṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā—arūpiṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

2.2.5.6. Sampayuttavāra

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Evaṃ paccanīyādīni gaṇanāpi sampayuttavārepi sabbe kātabbā. Ekoyeva pañho.)

2.2.5.7. Pañhāvāra

2.2.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa hetupaccayena paccayo—arūpī hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa hetupaccayena paccayo—arūpī hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Arūpī dhammo rūpissa ca arūpissa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—arūpī hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ

... āpodhātuṃ ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo; rūpino khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe ... pe ... arūpino khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, cetopariyañāṇena arūpicittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... arūpino khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... (saṃkhittaṃ) nibbānaṃ maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; arūpino khandhe garuṃ katvā assādeti ... pe ... rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—arūpī adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—arūpī adhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo rūpissa ca arūpissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—arūpī adhipati sampayuttakānaṃ

khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantarādi

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā arūpino khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ arūpīnaṃ khandhānaṃ ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo, samanantarapaccayena paccayo.

(Sahajātapaccaye satta, iha ghaṭanā natthi. Aññamaññapaccaye cha, nissayapaccaye satta pañhā, iha ghaṭanā natthi.)

Upanissaya

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati, utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati, saddhā ... pe ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu arūpīnaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājāta

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā arūpino khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā arūpino khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ arūpīnaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo.

Kamma

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—arūpī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—ar cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—arūpī cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo rūpissa ca arūpissa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—arūpī cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—arūpī cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākāhāra

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi.

Rūpī dhammo rūpissa dhammassa āhārapaccayena paccayo—kabaḷīkāro āhāro imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Indriya

Rūpī dhammo rūpissa dhammassa indriyapaccayena paccayo—rūpajīvitindriyaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Rūpī ca arūpī ca dhammā arūpissa dhammassa indriyapaccayena paccayo— cakkhundriyañca cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasa-

hagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca ... pe ....

Jhānādi

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... tīṇi ... sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Vippayutta

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu arūpīnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu arūpīnaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—arūpino khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe arūpino khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; arūpino khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—arūpino khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthyādi

Rūpī dhammo rūpissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātaṃ—ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā). Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu arūpīnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... kabaḷīkāraṃ āhāraṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu arūpīnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa atthipaccayena paccayo—arūpī eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ...

paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—arūpino khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—arūpino khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo rūpissa ca arūpissa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—arūpī eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Rūpī ca arūpī ca dhammā rūpissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—arūpī khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—arūpino khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—arūpino khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Rūpī ca arūpī ca dhammā arūpissa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... kāyaviññāṇasahagato ... pe ... arūpī eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe arūpī eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (2)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cattāri, indriye cha, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte dve, atthiyā satta, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate satta.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Rūpī dhammo rūpissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Rūpī dhammo arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo arūpissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Arūpī dhammo rūpissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Arūpī dhammo rūpissa ca arūpissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Rūpī ca arūpī ca dhammā rūpissa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Rūpī ca arūpī ca dhammā arūpissa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

2.2.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte cha, naaññamaññe cha, nanissaye cha, naupanissaye satta, napurejāte satta ... pe ... namagge satta, nasampayutte cha, navippayutte pañca, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

Paccanīyaṃ.

2.2.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe ekaṃ, naupanissaye tīṇi (sabbattha tīṇi), nasampayutte ekaṃ, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā kātabbā), avigate satta.

Paccanīyānulomaṃ. Rūpīdukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2.6. Lokiyaduka

2.2.6.1. Paṭiccavāra

2.2.6.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā—lokiyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ. (1)

Lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā—lokuttaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā—lokuttare khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo ca lokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—lokuttaraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Lokiyañca lokuttarañca dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā— lokuttare khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca, anantare dve, samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme pañca, vipāke pañca, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, sampayutte dve, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā dve, vigate dve, avigate pañca.

Anulomaṃ.

2.2.6.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ lokiyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca (naāsevanamūlake lokuttare suddhake vipākoti niyāmetabbaṃ, avasesā pakatikāyeva), nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.2.6.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve (naanantarapadādī paccanīyasadisā) ... pe ... navipāke pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.6.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.6.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.2.6.3. Paccayavāra

2.2.6.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Lokiyaṃ dhammaṃ paccayā lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā—lokiyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā lokiyā khandhā. (1)

Lokiyaṃ dhammaṃ paccayā lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā lokuttarā khandhā. (2)

Lokiyaṃ dhammaṃ paccayā lokiyo ca lokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— vatthuṃ paccayā lokuttarā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Lokuttaraṃ dhammaṃ paccayā lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Lokiyañca lokuttarañca dhammaṃ paccayā lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā— lokuttare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Lokiyañca lokuttarañca dhammaṃ paccayā lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā— lokuttaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Lokiyañca lokuttarañca dhammaṃ paccayā lokiyo ca lokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—lokuttaraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... lokuttare khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cattāri, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava, vipāke nava ... pe ... magge nava, sampayutte cattāri, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.2.6.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Lokiyaṃ dhammaṃ paccayā lokiyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ lokiyaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ pac-

cayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā lokiyā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā cattāri, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane nava (lokuttare arūpe vipākanti niyāmetabbaṃ), nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.2.6.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā cattāri, naanantare tīṇi (nasamanantarapadādī paccanīyasadisā), navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.6.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

2.2.6.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.2.6.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.2.6.5.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Lokiyaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā—lokiyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Lokuttaraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā— lokuttaraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

(Saṃsaṭṭhavāro evaṃ vitthāretabbo, saha gaṇanāhi dve pañhā.)

2.2.6.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.2.6.7. Pañhāvāra

2.2.6.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa hetupaccayena paccayo—lokiyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Ārammaṇa

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā ... pe ... ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ lokiye khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena lokiyacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, lokiyā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā cetopariyañāṇena lokuttaracittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, lokuttarā khandhā cetopariyañāṇassa,

pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ lokiye khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—lokiyādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—lokuttarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—lokuttarādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokiyassa ca lokuttarassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—lokuttarādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā lokiyā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ lokiyānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ

phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā lokuttarā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ lokuttarānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; maggo phalassa, phalaṃ phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarādi

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo (pañca pañhā, ghaṭanā natthi) aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—lokiyaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... vipassanaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; lokiyaṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; lokiyā saddhā ... pe ... senāsanaṃ lokiyāya saddhāya ... pe ... kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo; kusalākusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato

dukkhato anattato vipassanti, ariyānaṃ maggo ... pe ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo; phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu lokiyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu lokuttarānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājāta

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā lokiyā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā lokuttarā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā lokiyā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ lokiyānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Kamma

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—lokiyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena pac-

cayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—lokiyā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—lokuttarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—lokuttarā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—lokuttarā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokiyassa ca lokuttarassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—lokuttarā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko lokiyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... tīṇi.

Āhāra

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—lokiyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Indriya

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa indriyapaccayena paccayo (paṭisandhi kātabbā); cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Jhānādi

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa jhānapaccayena paccayo

... ekaṃ, lokuttaro dhammo ... pe ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo, lokiye ekaṃ, lokuttare tīṇi.

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo ... ekaṃ, lokuttaro dhammo ... pe ... ekaṃ.

Vippayutta

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—lokiyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu lokiyānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—lokiyā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu lokuttarānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—lokuttarā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—lokuttarā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthyādi

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—lokiyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā). Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... (purejātasadisaṃ). Vatthu lokiyānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—lokiyā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu lokuttarānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa atthipaccayena paccayo—lokuttaro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—lokuttarā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—lokuttarā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokiyassa ca lokuttarassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—lokuttaro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Lokiyo ca lokuttaro ca dhammā lokiyassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—lokuttarā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—lokuttarā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—lokuttarā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Lokiyo ca lokuttaro ca dhammā lokuttarassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—lokuttaro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (2)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Lokiyo dhammo lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo dhammo lokuttarassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokuttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro dhammo lokiyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Lokuttaro dhammo lokiyassa ca lokuttarassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Lokiyo ca lokuttaro ca dhammā lokiyassa dhammassa sahajātaṃ ... pacchājātaṃ ... āhāraṃ ... indriyaṃ. (1)

Lokiyo ca lokuttaro ca dhammā lokuttarassa dhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (2)

2.2.6.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta ... pe ... nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta ... pe ... namagge satta, nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

Paccanīyaṃ.

2.2.6.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri ... pe ... nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri ... pe ... namagge cattāri, nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.2.6.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri (anulomamātikā kātabbā), avigate satta.

Paccanīyānulomaṃ. Lokiyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.2.7. Kenaciviññeyyaduka

2.2.7.1. Paṭiccavāra

2.2.7.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā— kenaci viññeyyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā—kenaci viññeyyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci naviññeyyā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo ca kenaci naviññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kenaci viññeyyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci viññeyyā ca kenaci naviññeyyā ca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (3)

Kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā—kenaci naviññeyyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci naviññeyyā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā—kenaci naviññeyyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci viññeyyā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe … mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo ca kenaci naviññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kenaci naviññeyyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci viññeyyā ca kenaci naviññeyyā ca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe … mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (3)

Kenaci viññeyyañca kenaci naviññeyyañca dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā—kenaci viññeyyañca kenaci naviññeyyañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci viññeyyā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe … mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Kenaci viññeyyañca kenaci naviññeyyañca dhammaṃ paṭicca kenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā—kenaci viññeyyañca kenaci naviññeyyañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci naviññeyyā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe … mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (2)

Kenaci viññeyyañca kenaci naviññeyyañca dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo ca kenaci naviññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kenaci viññeyyañca kenaci naviññeyyañca ekaṃ khandhaṃ paṭicca kenaci viññeyyā ca kenaci naviññeyyā ca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe … mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.2.7.1.2–4 Paccayānulomādi

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava ... pe ... novigate nava. (Evaṃ cattāripi gaṇanā paripuṇṇā.)

2.2.7.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi evaṃ vitthāretabbā. Paccayavāre vatthu ca pañcāyatanāni ca dassetabbāni. Yathā yathā labbhati taṃ taṃ kātabbaṃ.)

2.2.7.7. Pañhāvāra

2.2.7.7.1–4 Paccayānulomādi

Kenaci viññeyyo dhammo kenaci viññeyyassa dhammassa hetupaccayena paccayo— kenaci viññeyyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Nahetuyā nava ... pe ... novigate nava. (Evaṃ cattāripi gaṇanā paripuṇṇā.)

Paccanīyaṃ. Kenaciviññeyyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Cūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.1. Kusalattika, Vedanāttika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā.

Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca abyākato sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naabyākataṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca naabyākataṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca kusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca naakusalaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca abyākato adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.74. Sanidassanattika, Ajjhattaduka

Anidassanaappaṭighaṃ ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naajjhattiko ca naanidassanasappaṭigho naajjhattiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha. Ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanasappaṭighaṃ bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidas-

sanasappaṭigho nabāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekādasa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekādasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.21. Hetuduka, Ajjhattārammaṇattika

Hetuṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.3. Hetuduka, Vipākattikādi

Nahetuṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipāke ekaṃ.)

Nahetuṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.5. Kusalattika, Āsavagocchaka

Nakusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhit-

taṃ.) Hetuyā catuvīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ noāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ naanāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā sattarasa ... pe ... āsevane nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate sattarasa.

Nakusalaṃ āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.52. Sanidassanattika, Hīnattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahīnaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho hīno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ napaṇītaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.16. Hetuduka, Maggārammaṇattika

Hetuṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu namaggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu namaggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca nahetu namaggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.58. Sanidassanattika, Ajjhattattikadvaya

Nasanidassanasappaṭigho naajjhatto dhammo anidassanaappaṭighassa ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe cha, adhipatiyā cha, purejāte atthiyā avigate cha.

Nasanidassanasappaṭigho nabahiddhā dhammo anidassanaappaṭighassa bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe cha, adhipatiyā cha, purejāte atthiyā avigate cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.72. Niyataduka

Naniyataṃ dhammaṃ paṭicca naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naniyatañca naaniyatañca dhammaṃ paṭicca naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.10. Mahantaraduka, Kusalattika

3.10.1. Sārammaṇaduka, Kusalattika

Hetu

Sārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā (yathā sappaccayaṃ kusalaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Sārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā (yathā sappaccayaṃ akusalaṃ, evaṃ kātabbaṃ.)

Sārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sārammaṇaṃ abyākatañca anārammaṇaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte napacchājāte naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetu-ārammaṇa-adhipati

Sārammaṇo abyākato dhammo sārammaṇassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Sārammaṇo abyākato dhammo sārammaṇassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anārammaṇo abyākato dhammo sārammaṇassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo.

Sārammaṇo abyākato dhammo sārammaṇassa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... tīṇi. Anārammaṇo abyākato dhammo sārammaṇassa abyākatassa

dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cattāri, indriye cha, jhāne magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte dve ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

3.10.2. Cittaduka, Kusalattika

Hetu

Cittaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nocittaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nocittaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca citto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nocittaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca citto kusalo ca nocitto kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Cittaṃ kusalañca nocittaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca nocitto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca (sabbattha pañca), avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Nocitto kusalo dhammo nocittassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nocitto kusalo dhammo cittassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nocitto kusalo dhammo cittassa kusalassa ca nocittassa kusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye pañca, upanissaye āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre indriye pañca, jhāne magge tīṇi, sampayutte pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Cittaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nocittaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nocittaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca citto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nocittaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca citto akusalo ca nocitto akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Cittaṃ akusalañca nocittaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nocitto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Cittadukakusalasadisaṃ, nahetuyāpi kattabbaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi kātabbaṃ.)

Cittaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nocitto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nocittaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nocitto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nocittaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca citto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nocittaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca citto abyākato ca nocitto abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Cittaṃ abyākatañca nocittaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca nocitto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte napacchājāte naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne pañca, namagge pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte pañca ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Nocitto abyākato dhammo nocittassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Cittadukakusalasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe

... sahajāte pañca, aññamaññe nissaye pañca, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke pañca, āhāre indriye pañca, jhāne magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā nava ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

3.10.3. Cetasikaduka, Kusalattika

Hetu

Cetasikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cetasikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cetasikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko kusalo ca acetasiko kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Acetasikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cetasikaṃ kusalañca acetasikaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca cetasiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke pañca ... pe ... navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ, sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Cetasiko kusalo dhammo cetasikassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (ādimhi tīṇi, sahajātādhipati, majjhimesu tīsu majjhimānulomikāyeva pañhā, sahajātādhipati) anantare nava ... pe ... sahajāte pañca ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā nava ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Cetasikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cetasikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cetasikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko akusalo ca acetasiko akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Acetasikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cetasikaṃ akusalañca acetasikaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca cetasiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ, yathā kusalanayaṃ evaṃ nahetupaccayampi kātabbaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cetasikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cetasikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cetasikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko abyākato ca acetasiko abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Acetasikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Cetasikaṃ abyākatañca acetasikaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cetasiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava (sabbe kātabbā) ... pe ... nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ, sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Cetasiko abyākato dhammo cetasikassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (ettha chasu sahajātādhipati), anantare nava ... pe ... sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

3.10.4. Cittasampayuttaduka, Kusalattika

3.10.4.1. Kusalākusalapada

Hetu

Cittasampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Cittasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.10.4.2. Abyākatapada

Hetu

Cittasampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto abyākato ca cittavippayutto abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Cittavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto abyākato ca cittavippayutto abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Cittasampayuttaṃ abyākatañca cittavippayuttaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittasampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasampayuttaṃ abyākatañca cittavippayuttaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasampayuttaṃ abyākatañca cittavippayuttaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittasampayutto abyākato ca cittavippayutto abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte nava ... pe ... nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ,

naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve ... pe ... novigate dve. (Saṃkhittaṃ, sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Hetu-ārammaṇa

Cittasampayutto abyākato dhammo cittasampayuttassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Cittasampayutto abyākato dhammo cittasampayuttassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Cittavippayutto abyākato dhammo cittasampayuttassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cattāri, indriye cha, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte dve ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

3.10.5. Cittasaṃsaṭṭhaduka, Kusalattika

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhaṃ abyākatañca nocittasaṃsaṭṭhaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā cittasampayuttadukaṃ abyākatasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.10.6. Cittasamuṭṭhānaduka, Kusalattika

Hetu

Cittasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno kusalo ca nocittasamuṭṭhāno kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nocittasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ kusalañca nocittasamuṭṭhānaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca (sabbattha pañca), avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke pañca ... pe ... navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ, sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Cittasamuṭṭhāno kusalo dhammo cittasamuṭṭhānassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte pañca ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, atthiyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Cittasamuṭṭhānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasamuṭṭhānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasamuṭṭhānaṃ akusalañca nocittasamuṭṭhānaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Kusalattikasadisaṃ sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasamuṭṭhānaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasamuṭṭhānaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Cittasamuṭṭhānaṃ abyākatañca nocittasamuṭṭhānaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca (sabbattha nava), purejāte pañca, āsevane pañca ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe cha, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke cha, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte cha, navippayutte cha, nonatthiyā cha, novigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasamuṭṭhāno abyākato dhammo cittasamuṭṭhānassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Cittasamuṭṭhāno abyākato dhammo cittasamuṭṭhānassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava (sabbattha nava), purejāte nava, pacchājāte nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava (cittasamuṭṭhānamūlaṃ nocittasamuṭṭhānassa kabaḷīkāro āhāro kātabbo. Nocittasamuṭṭhāno cittasamuṭṭhānassa kabaḷīkāro āhāro ghaṭane majjhe kabaḷīkāro āhāro), indriye nava (rūpajīvitindriyaṃ ekaṃ), jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.10.7. Cittasahabhūduka, Kusalattika

Hetu

Cittasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū kusalo ca nocit-

tasahabhū kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nocittasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasahabhuṃ kusalañca nocittasahabhuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca cittasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasahabhuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasahabhuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasahabhuṃ akusalañca nocittasahabhuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca cittasahabhū akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasahabhuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasahabhuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Cittasahabhuṃ abyākatañca nocittasahabhuṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittasahabhū abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Yathā cetasikadukamūlā tīṇi gamanā, evaṃ imepi tīṇi gamanā kātabbā. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.10.8. Cittānuparivattiduka, Kusalattika

Hetu

Cittānuparivattiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittānuparivattiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittānuparivattiṃ kusalañca nocittānuparivattiṃ kusalañca dham-

maṃ paṭicca cittānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittānuparivattiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittānuparivattiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittānuparivattiṃ akusalañca nocittānuparivattiṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittānuparivattiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Cetasikadukasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.10.9. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka, Kusalattika

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno kusalo ca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Yathā mahantaraduke cetasikadukakusalasadisaṃ, tattakā eva

pañhā. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasam akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ akusalañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Cetasikadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ abyākatañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte pañca, āsevane pañca, kamme nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi ... pe ... nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cha, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno abyākato dhammo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (ettha chasu sahajātādhipati), anantare nava (sabbattha nava), purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.10.10. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka, Kusalattika

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ kusalañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ akusalañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.10.11. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka, Kusalattika

Hetu

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ kusalañca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭ parivattiṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.10.12. Ajjhattikaduka, Kusalattika

Hetu

Ajjhattikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bāhiraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bāhiraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko

kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bāhiraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko kusalo ca bāhiro kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Ajjhattikaṃ kusalañca bāhiraṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca bāhiro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Cittadukasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Ajjhattikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bāhiraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bāhiraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bāhiraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko akusalo ca bāhiro akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Ajjhattikaṃ akusalañca bāhiraṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca bāhiro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Cittadukasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Ajjhattikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Bāhiraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ajjhattikaṃ abyākatañca bāhiraṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe pañca, nissaye nava, upanissaye pañca, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme ... pe ... magge nava, sampayutte pañca, vippayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne pañca, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte pañca, nonatthiyā nava, novigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Bāhiro abyākato dhammo bāhirassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Bāhiro abyākato dhammo bāhirassa abyākatassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (ajjhattiko bāhirassa gamanakāle sahajātādhipati, majjhe tīsupi sahajātādhipati), anantare nava, sahajāte nava, aññamaññe pañca, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte nava (ārammaṇapurejātampi vatthupurejātampi), pacchājāte nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre nava (tiṇṇannaṃ kabaḷīkāro āhāro), indriye nava (tiṇṇannaṃ rūpajīvitindriyaṃ), jhāne magge tīṇi, sampayutte pañca, vippayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

3.10.13. Upādāduka, Kusalattika

Hetu

Noupādā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Noupādā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca noupādā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Noupādā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca noupādā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Noupādā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Noupādā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādā abyākato ca noupādā abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Upādā abyākatañca noupādā abyākatañca dhammaṃ paṭicca noupādā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamaññe pañca ... pe ...

purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte pañca ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge pañca, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Noupādā abyākato dhammo noupādā abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Upādā abyākato dhammo noupādā abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Noupādā abyākato dhammo noupādā abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Noupādā abyākato dhammo noupādā abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Paṭhame dvepi adhipatī, dvīsu sahajātādhipati.)

Upādā abyākato dhammo noupādā abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Noupādā abyākato dhammo noupādā abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare samanantare ekaṃ, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cha, indriye satta, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte cattāri, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

3.10.14. Upādinnaduka, Kusalattika

Hetu

Anupādinnaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi ekaṃ sappaccayakusalasadisaṃ.)

Anupādinnaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādinnaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādinno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Upādinnaṃ abyākatañca anupādinnaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca anupādinno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte dve, āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge pañca, nasampayutte cattāri, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Hetu-purejāta

Upādinno abyākato dhammo upādinnassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Anupādinno abyākato dhammo anupādinnassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anupādinno abyākato dhammo anupādinnassa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati ... ekaṃ.

Upādinno abyākato dhammo upādinnassa abyākatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. (Dve pañhā.)

Anupādinno abyākato dhammo anupādinnassa abyākatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... dve. (Ārammaṇapurejātaṃyeva, ghaṭanā dve, ārammaṇapurejātampi vatthupurejātampi.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri (upādinnamūlake dve, anupādinnamūlake dve), adhipatiyā ekaṃ, anantare samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye cattāri, pure-

jāte cha, pacchājāte cha, āsevane ekaṃ, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre nava, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte cha, atthiyā nava, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Mahantaradukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.30. Vitakkattika, Hetuduka

Savitakkasavicāraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pannarasa ... pe ... avigate pannarasa.

Savitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhavīsa, ārammaṇe aṭṭhavīsa, adhipatiyā ekūnavīsa ... pe ... purejāte āsevane ekūnavīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.4. Upādinnattika

Naupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naupādinnupādāniyañca naanupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naanupādinnupādāniyañca naanupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naupādinnupādāniyañca naanupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ...

tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekādasa ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke sattarasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.46. Upādāduka

Naupādā dhammaṃ paṭicca naupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupādā dhammaṃ paṭicca nanoupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupādā dhammaṃ paṭicca naupādā ca nanoupādā ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanoupādā dhammaṃ paṭicca naupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naupādā ca nanoupādā ca dhammaṃ paṭicca naupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.41. Cittānuparivattiduka

Nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nacittānuparivatti dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.18. Āsavasāsavaduka, Hetuduka

Āsavañceva sāsavañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sāsavañceva no ca āsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Āsavañceva sāsavaṃ hetuñca sāsavañceva no ca āsavaṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Āsavañceva sāsavañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo ceva nanoāsavo ca nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.18. Vipākattika, Hetuduka

Navipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Navipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Navipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Navipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Navipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipāko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Navipākaṃ nahetuñca nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Navipākadhammadhammaṃ nahetuñca nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca vipāko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Navipākaṃ nahetuñca navipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca vipāko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Navipākaṃ nahetuñca navipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekādasa, ārammaṇe ekādasa, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte nava, āsevane cha ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate ekādasa.

Navipākaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe cuddasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.3. Hetuduka, Vipākattika

Hetuṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nahetu navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nanahetu nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.17. Hetuduka, Uppannattika

Hetu anuppanno dhammo nahetussa naanuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe nava, adhipatiyā upanissaye nava.

Hetu uppādī dhammo nahetussa nauppādissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe nava, adhipatiyā upanissaye nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.13. Kusalattika, Āsavagocchaka

Akusalaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naāsavo dhammo ... pe ... nakusalo naāsavo dhammo ... pe ... naabyākato naāsavo dhammo ... pe ... nakusalo naāsavo ca naabyākato naāsavo ca dhammā ... pe ... nakusalo naāsavo ca naakusalo naāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Akusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nanoāsavo dhammo ... pe ... nakusalo nanoāsavo ca naabyākato nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Lokiyadukasadisaṃ.)

Akusalaṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naāsavasampayutto dhammo ... pe ... nakusalo naāsavasampayutto dhammo ... pe ... naabyākato naāsavasampayutto dhammo ... pe ... nakusalo naāsavasampayutto ca naabyākato naāsavasampayutto ca dhammā ... pe ... nakusalo naāsavasampayutto ca naakusalo naāsavasampayutto ca dhammā up-

pajjanti hetupaccayā. Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Akusalaṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naāsavavippayutto dhammo ... pe ... naabyākato naāsavavippayutto dhammo ... pe ... nakusalo naāsavavippayutto ca naabyākato naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca naakusalo naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo ... pe ... nakusalo naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo ... pe ... naabyākato naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo ... pe ... nakusalo naāsavo ceva naanāsavo ca naabyākato naāsavo ceva naanāsavo ca dhammā ... pe ... nakusalo naāsavo ceva naanāsavo ca naakusalo naāsavo ceva naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Akusalaṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo ... pe ... naabyākato naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo ... pe ... nakusalo naanāsavo ceva nano ca āsavo naabyākato naanāsavo ceva nano āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nakusalo naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo ... pe ... naabyākato naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo ... pe ... nakusalo naāsavo ceva naāsavavippayutto ca naabyākato naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo dhammo ... pe ... naabyākato naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo dhammo ... pe ... nakusalo naāsavavippayutto ceva nanoāsavo ca naabyākato naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Lokiyadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.6. Vitakkattika

Nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhacattālīsa, ārammaṇe pañcacattālīsa, adhipatiyā sattacattālīsa ... pe ... purejāte āsevane catucattālīsa ... pe ... avigate aṭṭhacattālīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.87. Sanidassanattika, Upekkhāsahagataduka

Anidassanaappaṭighaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naupekkhāsahagato ca naanidassanasappaṭigho naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanaupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.54. Sanidassanattika, Sappaṭighaduka

Anidassanasappaṭighaṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ sappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasappaṭigho ca naanidassanasappaṭigho nasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidas-

sanaappaṭigho naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ appaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho naappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.52. Dvigocchaka, Kusalattika

Noupādānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Upādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nokilesaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.4. Āsavagocchaka, Kusalattika

3.4.1. Āsavaduka, Kusalattika

3.4.1.1. Kusalapada

3.4.1.1.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Noāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... kamme ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.4.1.2. Akusalapada

Hetu

Āsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi sabbattha vitthāretabbo.)

Āsavo akusalo dhammo āsavassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo.

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (majjhe tiṇṇaṃ sahajātādhipati labbhati), anantare nava ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi ... pe ... jhāne tīṇi, magge nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

3.4.1.3. Abyākatapada

Hetu

Noāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi paccayavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Āsavadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.4.2. Sāsavaduka, Kusalattika

3.4.2.1. Kusalapada

3.4.2.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Sāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ, anulomaṃ.)

Naadhipatiyā dve ... pe ... naāsevane ekaṃ ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ. Paccanīyaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha dve.)

3.4.2.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Sāsavo kusalo dhammo sāsavassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anāsavo kusalo dhammo anāsavassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve ... pe ... nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.4.2.2. Akusalapada

Hetu

Sāsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.4.2.3. Abyākatapada

3.4.2.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Sāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo abyākato ca anāsavo abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sāsavaṃ abyākatañca anāsavaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve, napurejāte cattāri, napacchājāte naāsevane pañca, nakamme ... pe ... namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte dve ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi sabbattha vitthāretabbo.)

3.4.3.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Sāsavo abyākato dhammo sāsavassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anāsavo abyākato dhammo anāsavassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā anantare samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte dve, āsevane ekaṃ, kamme ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Sāsavadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.4.3. Āsavasampayuttaduka, Kusalattika

3.4.3.1. Kusalapada

3.4.3.1.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Āsavavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.4.3.2. Akusalapada

Hetu

Āsavasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Āsavasampayuttaṃ akusalañca āsavavippayuttaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā.

(1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha pañca.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke pañca, navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Āsavasampayutto akusalo dhammo āsavasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Āsavavippayutto akusalo dhammo āsavasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto akusalo ca āsavavippayutto akusalo ca dhammā āsavasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekaṃ, anantare samanantare nava, sahajāte aññamaññe nissaye pañca, upanissaye āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne magge tīṇi, sampayutte pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.4.3.3. Abyākatapada

Hetu

Āsavavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha ekaṃ.)

Āsavavippayutto abyākato dhammo āsavavippayuttassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Āsavasampayuttadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.4.4. Āsavasāsavaduka, Kusalattika

3.4.4.1. Kusalapada

3.4.4.1.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Sāsavañceva no ca āsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.4.4.2. Akusalapada

3.4.4.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Āsavañceva sāsavañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Sāsavañceva no ca āsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Āsavañceva sāsavañca akusalañca sāsavañceva no ca āsavaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava … pe … avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Nahetu

Sāsavañceva no ca āsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi vitthāretabbā.)

3.4.4.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Āsavo ceva sāsavoca akusalo dhammo āsavassa ceva sāsavassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Āsavo ceva sāsavo ca akusalo dhammo āsavassa ceva sāsavassa ca akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetu

Sāsavañceva no ca āsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Āsavasāsavadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.4.5. Āsavaāsavasampayuttaduka, Kusalattika

3.4.5.1. Kusalapada

3.4.5.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Āsavañceva āsavasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ceva no ca āsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavañceva āsavasampayuttañca akusalañca āsavasampayuttañceva

no ca āsavaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Āsavañceva āsavasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā.

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... sampayuttavārepi sabbattha nava.)

Hetu

Āsavo ceva āsavasampayutto ca akusalo dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Āsavaāsavasampayuttadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.4.6. Āsavavippayuttasāsavaduka, Pañhāvāra

3.4.6.1. Kusalapada

Hetu

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto anāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbo.)

3.4.6.2. Abyākatapada

3.4.5.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto anāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato ca āsavavippayutto anāsavo abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ abyākatañca āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte naāsevane pañca, nakamme navipāke ... pe ... namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte dve ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.4.6.2.7. Paṇhāvāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa sāsavassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo.

Āsavavippayutto anāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa anāsavassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Āsavavip-

payutto anāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa sāsavassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Āsavavippayutto anāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa sāsavassa abyākatassa ca āsavavippayuttassa anāsavassa abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa sāsavassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto anāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa anāsavassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Āsavavippayutto anāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa sāsavassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, āsevane ekaṃ, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri ... pe ... sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Āsavavippayutto sāsavo abyākato dhammo āsavavippayuttassa sāsavassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Āsavavippayuttasāsavadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Āsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.9. Saraṇaduka

Nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasaraṇañca naaraṇañca dhammaṃ paṭicca araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paccanīya

Nahetu

Nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca ... pe ... napurejāte cattāri ... pe ... nakamme dve ... pe ... naāhāre naindriye najhāne namagge ekaṃ ... pe ... navippayutte dve ... pe ... novigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Nasaraṇo dhammo araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Naaraṇo dhammo araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naaraṇo dhammo saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naaraṇo dhammo saraṇassa ca araṇassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Nasaraṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nasaraṇo dhammo araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve.

Naaraṇo dhammo araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Naaraṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta.

Nasaraṇo dhammo saraṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo, purejātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta ... pe ... nasahajāte naañña-maññe nanissaye pañca ... pe ... napurejāte cha ... pe ... nasampayutte pañca, navippayutte cattāri ... pe ... noavigate cattāri.

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.39. Sanidassanattika, Kusalattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nakusalañca naanidassanasappaṭighaṃ nakusalañca dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Naanidassanasappaṭighanaabyākatamūlāni sattameva, dukamūlāni sattameva, sabbaṃ ekavīsatimeva.)

Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.3. Kusalattika, Upādinnattika

Nakusalo naupādinnupādāniyo dhammo abyākatassa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha pañhā. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe cha, anantare samanantare upanissaye cha, purejāte tīṇi, kamme pañca, āhāre tīṇi, atthiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā kusalo anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe cha ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.15. Kusalattika, Maggārammaṇattika

Nakusalaṃ namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā kusalo maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ namaggahetukaṃ dhammaṃ paccayā kusalo maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ namaggādhipatiṃ dhammaṃ paccayā kusalo maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.10. Āsavagocchaka, Kusalattika

Naāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanoāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nasāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naāsavasampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naāsavavippayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Naāsavañceva naanāsavañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe

... naanāsavañceva nano ca āsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Naāsavañceva naāsavavippayuttañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Vipākaṃ natthi.)

Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.13. Uppannattika

Naanuppanno dhammo uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nauppādī dhammo uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naanuppanno ca nauppādī ca dhammā uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe adhipatiyā satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye satta, purejāte pacchājāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.73. Saraṇaduka, Upādinnattika

Araṇaṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.14. Kusalattika, Micchattaniyatattika

Akusalaṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo namic-

chattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ aniyataṃ dhammaṃ paccayā naabyākato naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.22. Ajjhattārammaṇattika

1.22.1. Paṭiccavāra

1.22.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— bahiddhārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bahiddhārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ārammaṇādi

Ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... pe ... avigatapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetupaccayā ārammaṇe dve (saṃkhittaṃ, sabbattha dve), avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.22.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ bahiddhārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naadhipatyādi

Ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... (anulomasahajātasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ) napurejātapaccayā—arūpe ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe bahiddhārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... (sahajātasadisaṃ) nakammapaccayā—ajjhattārammaṇe khandhe paṭicca ajjhattārammaṇā cetanā.

Bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—bahiddhārammaṇe khandhe paṭicca bahiddhārammaṇā cetanā.

Navipākādi

Ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati navipākapaccayā (paṭisandhi natthi) ... najhānapaccayā ... pe ... pañcaviññāṇasahagataṃ ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ ... pe .... (1)

Bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ bahiddhārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... namaggapaccayā (nahetusadiso. Moho natthi) ... navippayuttapaccayā—arūpe ajjhattārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe bahiddhārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane nakamme navipāke najhāne namagge navippayutte dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.22.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā dve ... pe ... navipāke dve, navippayutte dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.22.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve ... pe ... magge dve ... pe ... avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.22.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

1.22.7. Pañhāvāra

1.22.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— ajjhattārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ajjhattārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— bahiddhārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ajjhattaṃ viññāṇañcāyatanaṃ paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati, ajjhattārammaṇaṃ ajjhat-

taṃ dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... iddhividhañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati. Ariyā ajjhattārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Ajjhattārammaṇe ajjhatte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ajjhattārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Ajjhattārammaṇā ajjhattā khandhā pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— bahiddhā viññāṇañcāyatanaṃ paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati. Ajjhattārammaṇaṃ bahiddhā dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... iddhividhañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati, ajjhattārammaṇe bahiddhā khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... cetopariyañāṇena ajjhattārammaṇabahiddhācittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ajjhattārammaṇā bahiddhā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— bahiddhārammaṇaṃ bahiddhā dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ paccavekkhati. Iddhividhañāṇaṃ ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati. Bahiddhārammaṇe bahiddhā khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... cetopariyañāṇena bahiddhārammaṇabahiddhācittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Bahiddhārammaṇā bahiddhā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati. Ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ

paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, bahiddhārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Bahiddhārammaṇaṃ ajjhattaṃ dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ ... iddhividhañāṇaṃ ... cetopariyañāṇaṃ ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... yathākammūpagañāṇaṃ ... anāgataṃsañāṇaṃ ... bahiddhārammaṇe ajjhatte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ajjhattārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Bahiddhārammaṇā ajjhattā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ajjhattaṃ viññāṇañcāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Ajjhattārammaṇaṃ ajjhattaṃ dibbaṃ cakkhuṃ garuṃ katvā ... pe ... dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... iddhividhañāṇaṃ ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... yathākammūpagañāṇaṃ ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... ajjhattārammaṇe ajjhatte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā ajjhattārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—ajjhattārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—bahiddhārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ ... phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Bahiddhārammaṇaṃ ajjhattaṃ dibbaṃ cakkhuṃ garuṃ katvā ... pe ... dibbaṃ sotadhātuṃ ... iddhividhañāṇaṃ ... cetopariyañāṇaṃ ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... yathākammūpagañāṇaṃ ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā pac-

cavekkhati, bahiddhārammaṇe ajjhatte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā ajjhattārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā ajjhattārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ajjhattārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— ajjhattārammaṇaṃ cuticittaṃ bahiddhārammaṇassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Ajjhattārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ bahiddhārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Ajjhattārammaṇā khandhā bahiddhārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. Ajjhattārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā bahiddhārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ bahiddhārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Bahiddhārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— bahiddhārammaṇaṃ cuticittaṃ ajjhattārammaṇassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Bahiddhārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ ajjhattārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Bahiddhārammaṇā khandhā ajjhattārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarādi

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ajjhattārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā, ajjhattārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ajjhattārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā bahiddhārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bahiddhārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā bahiddhārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bahiddhārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā ajjhattārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Āsevana

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā ajjhattārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ajjhattārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— ajjhattārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa, anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā bahiddhārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ bahiddhārammaṇānaṃ khandhānaṃ

āsevanapaccayena paccayo. Bahiddhārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—ajjhattārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—ajjhattārammaṇā cetanā vipākānaṃ ajjhattārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—ajjhattārammaṇā cetanā vipākānaṃ bahiddhārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—bahiddhārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—bahiddhārammaṇā cetanā vipākānaṃ bahiddhārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—bahiddhārammaṇā cetanā vipākānaṃ ajjhattārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Vipākādi

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... pe ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, up-

anissaye cattāri, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke dve ... pe ... (sabbattha dve), sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Ajjhattārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Ajjhattārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhārammaṇo dhammo bahiddhārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhārammaṇo dhammo ajjhattārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

1.22.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri (saṃkhittaṃ, sabbattha cattāri), napurejāte napacchājāte naāsevane ... pe ... navippayutte cattāri ... pe ... noavigate cattāri. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.22.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare nasamanantare naupanissaye naāsevane nakamme ... pe ... nonatthiyā novigate dve. (Sabbattha dve. Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.22.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke dve ... pe ... sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate dve. (Evaṃ

gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Ajjhattārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.11. Kusalattika, Parittattika

Abyākataṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Kusalaṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.6. Āsavaduka, Kusalattika

Naāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā noāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naāsavaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naāsavaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanoāsavaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Dukamūlakaṃ ekaṃ. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.9. Kusalattika, Ācayagāmittika

Kusalaṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Kusalaṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nanevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.9. Dassanahetuttika

Dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā chabbīsa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā ekūnavīsa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate chabbīsa. (Vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.12. Kusalattika, Kenaciviññeyyaduka

Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnavīsati, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekūnavīsati.

Kusalaṃ kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nakenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nakenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nakenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsati, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekūnavīsati. (Etena upāyena kenaci naviññeyye ekūnavīsati pañhā kātabbā.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.24. Vitakkattika, Kusalattika

Nasavitakkasavicāraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pannarasa ... pe ... avigate pannarasa.

Nasavitakkasavicāraṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nasavitakkasavicāraṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā satta, adhipatiyā satta ... pe ... avigate satta.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.77. Sanidassanattika, Upādānadukādi

Anidassanaappaṭighaṃ upādānaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ kilesaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.5. Hetuduka, Saṃkiliṭṭhattika

Hetuṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.11. Sekkhattika

Nasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... āsevane cha ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.82. Saraṇaduka, Parittārammaṇattika

Saraṇaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naparittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naparittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Araṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naappamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.25. Kilesagocchaka

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.14. Āsavaduka

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo ca nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Noāsavañca nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Noāsavañca nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Noāsavañca nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo ca nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.31. Sappītikadukādi

Sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca nasappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appītikaṃ dhammaṃ paṭicca naappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nanapītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nanasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nanaupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.61. Sukhasahagataduka, Kusalattika

Sukhasahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhasahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhasahagataṃ kusalañca nasukhasahagataṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Sukhasahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato

naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhasahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhasahagataṃ akusalañca nasukhasahagataṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.53. Sanidassanattika, Micchattaniyatattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ namicchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasammattaniyataṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.49. Sanidassanattika, Hetusahetukaduka

Anidassanaappaṭighaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.1. Kusalattika, Hetuduka

Paccayacatukka

Hetu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu

dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naabyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Akusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Abyākataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu ca naakusalo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Paccanīya

Naārammaṇa

Kusalaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naārammaṇe nava, naadhipatiyā terasa ... pe ... napurejāte terasa ... pe ... navippayutte nava ... pe ... novigate nava.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo hetu dhammo nakusalassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo naakusalassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo naabyākatassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo naakusalassa nahetussa ca naabyākatassa nahetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo hetu dhammo nakusalassa nahetussa

ca naakusalassa nahetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (5)

Akusalo hetu dhammo naakusalassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pañca.

Abyākato hetu dhammo nakusalassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Kusalo hetu dhammo nakusalassa nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā pannarasa, anantare samanantare sahajāte terasa, aññamaññe nava, nissaye terasa, upanissaye aṭṭhārasa, pacchājāte āsevane nava, vipāke tīṇi, indriye magge aṭṭha, sampayutte vippayutte nava ... pe ... avigate terasa. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.24. Hetusampayuttaduka, Kusalattika

Hetusampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetusampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuvippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nahetuvippayutto naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.16. Maggārammaṇattika

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca namaggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca namaggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ dham-

maṃ paṭicca namaggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca namaggārammaṇo ca namaggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca namaggahetuko ca namaggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca namaggārammaṇo ca namaggahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca namaggārammaṇo ca namaggahetuko ca namaggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañcatiṃsa, ārammaṇe chabbīsa ... pe ... avigate pañcatiṃsa. (Sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.18. Saraṇaduka, Mahantaraduka

Nasaraṇaṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nacittaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate

pañca.

Nasaraṇaṃ nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ naupādā dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Nasaraṇaṃ naupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.20. Āsavavippayuttasāsavaduka, Hetuduka

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... avigate cattāri.

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto nasāsavo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.21. Vitakkattikādi, Hetuduka

Nasavitakkasavicāraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pannarasa, ārammaṇe pannarasa, adhipatiyā cuddasa ... pe ... purejāte āsevane cuddasa ... pe ... avigate pannarasa.

Napītisahagataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhavīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

Nadassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cuddasa, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cuddasa.

Naācayagāmiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nasekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca asekkho hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.12. Vipākattika, Kusalattika

Navipākaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... navipākadhammadhammaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā bāttiṃsa, ārammaṇe sattavīsa, adhipatiyā ekūnatiṃsa ... pe ... aññamaññe tiṃsa ... pe ... purejāte catuvīsa, āsevane sattarasa ... pe ... vipāke pañcavīsa ... pe ... avigate bāttiṃsa.

Nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.4. Nahetusahetukaduka, Kusalattika

Nahetuṃ nasahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nahetu sahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nasahetukaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā nahetu sahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ naahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.13. Hetuhetusampayuttaduka, Hetuduka

Hetuñceva hetusampayuttañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetusampayuttañceva na ca hetuṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto ceva nana ca hetu nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.6. Vitakkattika

Hetu

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro ca naavitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto ca naavitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro ca naavitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro ca naavitakkavicāramatto ca naavitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro ca naavitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto ca naavitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro ca naavitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Avitakkavicāramat-

taṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro ca naavitakkavicāramatto ca naavitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta.

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta.

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta.

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta.

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa, ārammaṇe ekūnapaññāsa, adhipatiyā bāttiṃsa ... pe ... purejāte āsevane pañcavīsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.10. Kusalattika, Sekkhattika

Kusalaṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Dve mūlāni.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Abyākataṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nanevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.38. Sārammaṇaduka, Kusalattika

Sārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Anārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naanārammaṇo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.9. Cūḷantaraduka, Kusalattika

Naapaccayaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha ekaṃ.)

Naasaṅkhataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha ekaṃ)

Nasanidassanaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... avigate nava.

Narūpiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naarūpiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nalokiyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nalokuttaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nakenaci viññeyyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanakenaci viññeyyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.20. Ajjhattattika

Naajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā.

Nabahiddhā dhammaṃ paṭicca nabahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.17. Āsavasampayuttaduka, Hetuduka

Āsavasampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavasampayuttaṃ hetuñca āsavavippayuttaṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Āsavasampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.8. Kusalattika, Upādānadukādi

Nakusalaṃ noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanoupādānaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nakusalaṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nanokilesaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.11. Kusalattika, Arūpāvacaraduka

Nakusalaṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā kusalo arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ nanaarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.56. Sanidassanattika, Atītattika

Nasanidassanasappaṭigho napaccuppanno dhammo anidassanaappaṭighassa paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cha, adhipatiyā cha, anantare samanantare tīṇi, upanissaye cha, natthiyā vigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.11. Lokiyaduka

Lokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nalokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Lokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nalokiyo ca nalokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā.) (3)

Lokiyañca lokuttarañca dhammaṃ paṭicca nalokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha pañca.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.13. Piṭṭhiduka, Kusalattika

3.13.1. Dassanenapahātabbaduka, Kusalattika

3.13.1.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Nadassanena pahātabbaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Dassanena pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Dassanena pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Nadassanena pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve ... pe ... nakamme dve, navipāke dve, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Dassanena pahātabbo akusalo dhammo dassanena pahātabbassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nadassanena pahātabbo akusalo dhammo nadassanena pahātabbassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi (dassane ekaṃ, nadassane dve), adhipatiyā tīṇi (dassanena pahātabbamūlakaṃ ekaṃ, nadassane dve, ārammaṇādhipati, sahajātādhipati, ekārammaṇādhipati), anantare dve (dassanamūlakaṃ ekaṃ, nadassane ekaṃ), samanantare dve, sahajāte dve ... pe ... upanissaye tīṇi, āsevane dve, kamme dve, āhāre dve ... pe ... sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nadassanena pahātabbaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.13.2. Bhāvanāyapahātabbaduka, Kusalattika

3.13.2.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Nabhāvanāya pahātabbaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Dassanena pahātabbadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Nabhāvanāya pahātabbaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.13.3. Dassanenapahātabbahetukaduka, Kusalattika

3.13.3.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Nadassanena pahātabbahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Dassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Dassanena pahātabbahetukaṃ akusalañca nadassanena pahātabbahetukaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko

akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Nadassane dve, ghaṭane ekaṃ, saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve (sabbattha cha), avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Dassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā cha ... pe ... nakamme cattāri, navipāke cha, navippayutte cha. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Dassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo dassanena pahātabbahetukassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā tīṇi (dassane ekaṃ, nadassane dve), anantare nava, samanantare nava, sahajāte cha ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri ... pe ... sampayutte cha, atthiyā cha, natthiyā nava ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nadassanena pahātabbahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.13.4. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka, Kusalattika

3.13.4.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ. Dassanena pahātabbahetukadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.13.5. Savitakkaduka, Kusalattika

3.13.5.1. Kusalapada

3.13.5.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Paccayacatukka

Savitakkaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko kusalo ca avitakko kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Avitakkaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Avitakkaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Savitakkaṃ kusalañca avitakkaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca savitakko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha (sabbattha cha), avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte cha ... pe ... nakamme cattāri ... pe ... navippayutte cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

3.13.5.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Savitakko kusalo dhammo savitakkassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Savitakko kusalo dhammo avitakkassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Savitakko kusalo dhammo savitakkassa kusalassa ca avitakkassa kusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Avitakko kusalo dhammo avitakkassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Savitakko kusalo dhammo savitakkassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Avitakko kusalo dhammo avitakkassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Savitakko kusalo ca avitakko kusalo ca dhammā savitakkassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (heṭṭhā tīsu sahajātādhipati, avitakke ekaṃ, sahajātādhipati), anantare nava, samanantare nava, sahajāte cha ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cha, magge cha, sampayutte cha, atthiyā cha, natthiyā nava, vigate nava, avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.13.5.2. Akusalapada

Savitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca avitakko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo ca avitakko akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Avitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Savitakkaṃ akusalañca avitakkaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca (sabbattha pañca) ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Savitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Avitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Savitakkaṃ akusalañca avitakkaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca savitakko akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā pañca, nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Savitakko akusalo dhammo savitakkassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe ... sahajāte pañca ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi ... pe ... jhāne pañca, magge pañca, sampayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā nava ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

3.13.5.3. Abyākatapada

Savitakkaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca savitakko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avitakkaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca avitakko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Savitakkaṃ abyākatañca avitakkaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca savitakko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte nava ... pe ... nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Savitakko abyākato dhammo savitakkassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Avitakko abyākato dhammo avitakkassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Savitakko abyākato dhammo savitakkassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke nava, āhāre cattāri ... pe ... jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.13.6. Savicāraduka, Kusalattika

3.13.6.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Savicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca savicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca avicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Savicāraṃ kusalañca avicāraṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca savicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ. Savitakkadukakusalasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Savicāraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avicāraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Savicāraṃ akusalañca avicāraṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca savicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Savitakkadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Savicāraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca savicāro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Avicāraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca avicāro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Savicāraṃ abyākataṅca avicāraṃ abyākataṅca dhammaṃ paṭicca savicāro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava … pe … purejāte āsevane cha … pe … vipāke nava … pe … avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Savitakkadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavāropi … pe … sampayuttavāropi vitthāretabbā.)

Savicāro abyākato dhammo savicārassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava … pe … magge cattāri … pe … avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.13.7. Sappītikaduka, Kusalattika

3.13.7.1. Kusalapada

3.13.7.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Sappītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko kusalo ca appītiko kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Appītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Appītikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Sappītikaṃ kusalañca appītikaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca sappītiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha (sabbattha cha) … pe … avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā cha, napurejāte cha … pe … nakamme cattāri, navippayutte cha. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi … pe … sampayuttavārampi

vitthāretabbaṃ.)

Sappītiko kusalo dhammo sappītikassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Appītiko kusalo dhammo appītikassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Sappītiko kusalo dhammo sappītikassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (cattāri sahajātādhipati), anantare nava, samanantare nava, sahajāte cha ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cha, magge cattāri, sampayutte cha, atthiyā cha, natthiyā nava, vigate nava, avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.13.7.2. Akusalapada

Hetu

Sappītikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appītikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca appītiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Sappītikaṃ akusalañca appītikaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca sappītiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ. Kusalasadisaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

3.13.7.3. Abyākatapada

Hetu

Sappītikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappītiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appītikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca appītiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sappītikaṃ abyākatañca appītikaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca sappītiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte cha, āsevane cha ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte napacchājāte naāsevane nava. Nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Sappītiko abyākato dhammo sappītikassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe ... (sabbattha nava), upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke nava, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne nava, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

3.13.8. Pītisahagatadukādi, Kusalattika

3.13.8.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Pītisahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Kusalampi akusalampi abyākatampi sappītikadukasadisaṃ.)

Sukhasahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Kusalampi akusalampi abyākatampi sappītikadukasadisaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... paccanīye nahetuyā ekaṃ. Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... paccanīye nahetuyā nava ... pe ... najhāne cha, kātabbā. Paccanīye pañhāvāre kusalākusale indriye jhāne cha, pañhāvāre abyākate nava.)

3.13.9. Upekkhāsahagataduka, Kusalattika

3.13.9.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Upekkhāsahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... cha. (Sappītikadukasadisaṃ, upekkhāti nānāupekkhā abyākate. Paccanīye nahetuyā nava, najhāne cha.)

Upekkhāsahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha. (Sabbattha cha. Saṃkhittaṃ.)

Upekkhāsahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Naupekkhāsahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Upekkhāsahagatañca naupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā cha ... pe ... navippayutte cha. (Saṃkhittaṃ. Evaṃ sabbattha akusalaṃ vitthāretabbaṃ. Sappītikadukasadisaṃ.)

Upekkhāsahagataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā nava pañhā. (Sappītikadukaabyāka
Pañhāvāre kusalākusale indriye jhāne cha, abyākate nava.)

3.13.10. Kāmāvacaraduka, Kusalattika

3.13.10.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Kāmāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nakāmāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve), avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Kāmāvacaro kusalo dhammo kāmāvacarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nakāmāvacaro kusalo dhammo nakāmāvacarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi (kāmāvacare ekaṃ, nakāmāvacare dve), anantare tīṇi (kāmāvacare dve, nakāmāvacare ekaṃ) ... pe ... sahajāte dve ... pe ... upanissaye cattāri, āsevane tīṇi, kamme dve, āhāre dve ... pe ... natthiyā tīṇi ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Kāmāvacaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kāmāvacaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakāmāvacaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Kāmāvacaraṃ abyākatañca nakāmāvacaraṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca kāmāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte dve, āsevane dve ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Kāmāvacaro abyākato dhammo kāmāvacarassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Nakāmāvacaro abyākato dhammo nakāmāvacarassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri (kāmāvacare ekaṃ, nakāmāvacare tīṇi, kāmāvacare sahajātādhipatiyeva), anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri ... pe ... sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

3.13.11. Rūpāvacaraduka, Kusalattika

3.13.11.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Rūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Narūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve. (Sabbattha dve, saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve … pe … napurejāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ … pe … navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Rūpāvacaro kusalo dhammo rūpāvacarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Narūpāvacaro kusalo dhammo narūpāvacarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi (rūpāvacare ekaṃ, sahajātādhipatiyeva, narūpāvacare dve), anantare tīṇi (rūpāvacare ekaṃ, narūpāvacare dve), samanantare tīṇi, sahajāte dve … pe … upanissaye cattāri, āsevane tīṇi, kamme dve … pe … atthiyā dve, natthiyā tīṇi … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Narūpāvacaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Rūpāvacaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Narūpāvacaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Rūpāvacaraṃ abyākatañca narūpāvacaraṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca rūpāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca … pe … purejāte āsevane dve … pe … avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Yathā kāmāvacaradukaabyākatasadisaṃ, ettakāyeva pañhā heṭṭhuparikaṃ parivattanti. Sahajātavārampi … pe … pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

3.13.12. Arūpāvacaraduka, Kusalattika

3.13.12.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Arūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naarūpāvacaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā dve ... pe ... naāsevane ekaṃ ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Arūpāvacaro kusalo dhammo arūpāvacarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Naarūpāvacaro kusalo dhammo naarūpāvacarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi ... pe ... sahajāte dve ... pe ... upanissaye cattāri, āsevane tīṇi, kamme dve ... pe ... atthiyā dve, natthiyā tīṇi ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Naarūpāvacaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ, saṃkhittaṃ.)

Arūpāvacaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca arūpāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naarūpāvacaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Arūpāvacaraṃ abyākatañca naarūpāvacaraṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ ... pe ... navippayutte dve ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Arūpāvacaro abyākato dhammo arūpāvacarassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Naarūpāvacaro abyākato dhammo naarūpāvacarassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi (arūpāvacaramūle dve, naarūpāvacare ekaṃ), adhipatiyā cattāri (arūpāvacaramūle tīṇi, naarūpe ekaṃ), anantare cattāri ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke dve ... pe ... sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

3.13.13. Pariyāpannaduka, Kusalattika

3.13.13.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Pariyāpannaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apariyāpannaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca apariyāpanno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukakus Sahajātavāropi … pe … pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Pariyāpannaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Pariyāpannaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca pariyāpanno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apariyāpannaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca apariyāpanno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Pariyāpannaṃ abyākatañca apariyāpannaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca pariyāpanno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve … pe … avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārampi … pe … pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

3.13.14. Niyyānikaduka, Kusalattika

3.13.14.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Niyyānikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca niyyāniko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyyānikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukasad Sahajātavārampi … pe … pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Aniyyānikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Aniyyānikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca aniyyāniko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.13.15. Niyataduka, Kusalattika

3.13.15.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Niyataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca niyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukakusalasa
Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Niyataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca niyato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve), avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte ekaṃ ... pe ... nakamme dve ... pe ... navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Niyato akusalo dhammo niyatassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Aniyato akusalo dhammo aniyatassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā dve (niyate sahajātādhipati, dutiye ārammaṇādhipati sahajātādhipati), anantare dve ... pe ... nissaye dve, upanissaye tīṇi, āsevane dve, kamme dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Aniyataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.13.16. Sauttaraduka, Kusalattika

3.13.16.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Sauttaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anuttaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anuttaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavāropi … pe … pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

Sauttaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Sauttaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sauttaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anuttaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anuttaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (3)

Sauttaraṃ abyākatañca anuttaraṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca sauttaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve … pe … avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi … pe … pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ lokiyadukaabyākatasadisaṃ.)

3.13.17. Saraṇaduka, Kusalattika

3.13.17.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Araṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇo abyākato dhammo araṇassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Piṭṭhidukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.26. Nahetusahetukaduka, Kusalattika

Nahetuṃ sahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nahetu naahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.26. Dassanenapahātabbaduka

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo ca nanadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dassanena pahātabbañca nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.2. Hetuduka, Vedanāttika

Nahetuṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.12. Sanidassanattika, Hetudukādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti het-

upaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanasappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Naanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanaappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naanidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ca naanidassanasappaṭigho nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Naanidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñca naanidassanaappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñca naanidassanasappaṭighaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca

.... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naahetukañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuvippayuttañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.13. Kusalattika, Hīnattika

Nakusalaṃ nahīnaṃ dhammaṃ paccayā akusalo hīno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ napaṇītaṃ dhammaṃ paccayā kusalo paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.3. Āsavagocchaka

2.3.1. Āsavaduka

2.3.1.1. Paṭiccavāra

2.3.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmāsavaṃ paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo, diṭṭhāsavaṃ paṭicca kāmāsavo avijjāsavo, avijjāsavaṃ paṭicca kāmāsavo diṭṭhāsavo, bhavāsavaṃ paṭicca avijjāsavo, diṭṭhāsavaṃ paṭicca avijjāsavo. (Ekekampi cakkaṃ kātabbaṃ.) (1)

Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavaṃ paṭicca āsavasampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— kāmāsavaṃ paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) (3)

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—noāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—noāsave khandhe paṭicca āsavā. (2)

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— noāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā āsavā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmāsavañca sampayuttake ca khandhe paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (1)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā— noāsavaṃ ekaṃ khandhañca āsave ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noāsavaṃ ekaṃ khandhañca kāmāsavañca paṭicca tayo khandhā diṭṭhāsavo avijjāsavo cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.3.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Naārammaṇa

Āsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—āsave paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—noāsave khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—āsave ca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.3.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.3.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Paccanīyānulomaṃ.

2.3.1.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.3.1.3. Paccayavāra

2.3.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavaṃ dhammaṃ paccayā āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Āsavamūlakaṃ tīṇi, paṭiccasadisā.)

Noāsavaṃ dhammaṃ paccayā noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—noāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā noāsavā khandhā. (1)

Noāsavaṃ dhammaṃ paccayā āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—noāsave khandhe paccayā āsavā, vatthuṃ paccayā āsavā. (2)

Noāsavaṃ dhammaṃ paccayā āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— noāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā āsavā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā āsavā sampayuttakā ca khandhā. (3)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paccayā āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmāsavañca sampayuttake ca khandhe paccayā diṭṭhāsavo avijjāsavo (cakkaṃ). Kāmāsavañca vatthuñca paccayā diṭṭhāsavo avijjāsavo. (Cakkaṃ.) (1)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paccayā noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā— noāsavaṃ ekaṃ khandhañca āsave ca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... āsavañca vatthuñca paccayā noāsavā khandhā. (2)

Āsavañca noāsavañca dhammaṃ paccayā āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noāsavaṃ ekaṃ khandhañca kāmāsavañca paccayā tayo khandhā diṭṭhāsavo avijjāsavo cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... (cakkaṃ). Kāmāsavañca vatthuñca paccayā diṭṭhāsavo avijjāsavo sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.3.1.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Noāsavaṃ dhammaṃ paccayā noāsavo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ ... vatthuṃ paccayā ahetukā noāsavā khandhā. (1)

Noāsavaṃ dhammaṃ paccayā āsavo dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ sabbe gaṇanā gaṇetabbā.)

2.3.1.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.3.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.3.1.5.1–4 Paccayānulomādi

Āsavaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmāsavaṃ saṃsaṭṭho diṭṭhāsavo avijjāsavo. (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nahetuyā dve, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava.

2.3.1.6. Sampayuttavāra

Gaṇanāpi sampayuttavāropi saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.3.1.7. Pañhāvāra

2.3.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo—kāmāsavo diṭṭhāsavassa avijjāsavassa hetupaccayena paccayo; bhavāsavo avijjāsavassa hetupaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo—āsavā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Āsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— kāmāsavo diṭṭhāsavassa avijjāsavassa sampayuttakānañca khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noāsavā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noāsavā hetū sampayuttakānaṃ āsavānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— noāsavā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsavānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā noāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo—āsavā ca noāsavā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsave ārabbha āsavā uppajjanti. (1)

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsave ārabbha noāsavā khandhā uppajjanti. (2)

Āsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— āsave ārabbha āsavā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā noāsave pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noāsave khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena noāsavacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... noāsavā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā ... pe ... taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha āsavā uppajjanti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noāsave khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha āsavā uppajjanti. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā ... pe ... (dutiyagamanaṃ) noāsave khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha āsavā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsave ca sampayuttake ca khandhe ārabbha āsavā uppajjanti. (1)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— āsave ca sampayuttake ca khandhe ārabbha noāsavā khandhā uppajjanti. (2)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsave ca sampayuttake ca khandhe ārabbha āsavā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Adhipati

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—āsave garuṃ katvā āsavā uppajjanti. (Tīṇi ārammaṇasadisā, garukārammaṇā kātabbā.)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noāsave khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noāsavā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... noāsave khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā āsavā uppajjanti. Sahajātādhipati—noāsavā adhipati sampayuttakānaṃ āsavānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... noāsave khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noāsavā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsavānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—āsave ca sampayuttake ca khandhe garuṃ katvā assādeti ... pe ... āsavā uppajjanti. (Tīṇi, garukārammaṇā.)

Anantara

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noāsavānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āsavā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Āsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā āsavā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noāsavā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noāsavānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noāsavā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā noāsavā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi.

Samanantarādi

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava. (Vatthu ca dassetabbaṃ.)

Upanissaya

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—āsavā āsavānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Tīṇi.)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... saṃghaṃ bhindati, saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya ... pe ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo... tīṇi.

Purejāta

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ (evaṃ vitthāretabbaṃ), phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, vatthu noāsavānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha āsavā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu āsavānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ

ārabbha āsavā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu āsavānañca āsavasampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā āsavā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā noāsavā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā noāsavassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā āsavā ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noāsavā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noāsavā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa kammapaccayena paccayo—noāsavā cetanā sampayuttakānaṃ āsavānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— noāsavā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsavānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākāhāra

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ, āhārapaccayena paccayo—noāsavā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—noāsavā āhārā sampayuttakānaṃ āsavānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo— noāsavā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsavānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Indriyādi

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—noāsavā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava.

Vippayutta

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—āsavā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—noāsavā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu noāsavānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—noāsavā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu āsavānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā noāsavassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—āsavā ca

sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavā ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa atthipaccayena paccayo—kāmāsavo diṭṭhāsavassa avijjāsavassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—āsavā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Āsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— kāmāsavo diṭṭhāsavassa avijjāsavassa sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—noāsavo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā). Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu noāsavānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—noāsavā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—noāsavā khandhā āsavānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha āsavā uppajjanti, vatthu āsavānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—noāsavo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ āsavānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ

atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (Cakkaṃ.) (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—kāmāsavo ca sampayuttakā ca khandhā diṭṭhāsavassa avijjāsavassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Kāmāsavo ca vatthu ca diṭṭhāsavassa avijjāsavassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā noāsavassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—noāsavo eko khandho ca āsavā ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—āsavā mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; āsavā ca vatthu ca noāsavānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—noāsavo eko khandho ca kāmāsavo ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ diṭṭhāsavassa avijjāsavassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... (cakkaṃ). Sahajāto—kāmāsavo ca vatthu ca diṭṭhāsavassa avijjāsavassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi ... pe ... magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Āsavo dhammo āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavo dhammo noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Āsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Noāsavo dhammo noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Noāsavo dhammo āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Noāsavo dhammo āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Āsavo ca noāsavo ca dhammā āsavassa ca noāsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.3.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava (sabbattha nava), noavigate nava.

Paccanīyaṃ.

2.3.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta

(sabbattha satta), namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte satta, nonatthiyā satta, novigate satta.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.3.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomapadā paripuṇṇā), avigate nava.

Paccanīyānulomaṃ. Āsavadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3.2. Sāsavaduka

2.3.2.1–7. Paṭiccādivāra

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—sāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—anāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—anāsave khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ca anāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— anāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Sāsavañca anāsavañca dhammaṃ paṭicca sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā— anāsave khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Sāsavadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3.3. Āsavasampayuttaduka

2.3.3.1. Paṭiccavāra

2.3.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— āsavasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate ( ) khandhe paṭicca moho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ( ) ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā, tayo mahābhūte paṭicca ekaṃ mahābhūtaṃ, dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavavip-

payutto dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca moho. (2)

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Adhipati

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—domanassasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—domanassasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—āsavasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Evaṃ sabbe paccayā vitthāretabbā. Saṃkhittaṃ.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā nava, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cha, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cha, vigate cha, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.3.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Naārammaṇa

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—āsavasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—āsavavippayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—āsavasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipati

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātādi

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho, āsavasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... āsavavippayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—āsavasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

(Napacchājātapaccayā nava, naāsevanapaccayā nava.)

Nakammādi

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—āsavasampayutte khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—āsavavippayutte khandhe paṭicca vippayuttakā cetanā. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—domanassasahagate

vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paṭicca sampayuttakā cetanā ... navipākapaccayā ... naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.3.3.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi ... pe ... napurejāte cha ... pe ... navipāke nava ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte cattāri, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

2.3.3.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve, samanantare dve ... pe ... kamme dve, vipāke ekaṃ, āhāre dve ... pe ... magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte dve ... pe ... avigate dve.

2.3.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.3.3.3. Paccayavāra

2.3.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadiso.)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā

tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kaṭattārūpaṃ, upādārūpaṃ. Vatthuṃ paccayā āsavavippayuttā khandhā, vatthuṃ paccayā domanassasahagato moho. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā āsavasampayuttakā khandhā, domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā āsavasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā domanassasahagatā khandhā ca moho ca. (3)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā domanassasahagato moho. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... āsavasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca mohañca paccayā

tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇādi

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisā.)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā āsavavippayuttā khandhā, vatthuṃ paccayā domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā āsavasampayuttakā khandhā, domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā moho ca. (3)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—āsavasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—domanassasahagataṃ vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā moho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... adhipatipaccayā ... anantarapaccayā ... pe ... avigatapaccayā. (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), kamme nava, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.3.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ āsavavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā āsavavippayuttā khandhā, vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paccayā āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Evaṃ itarepi dve gaṇanā kātabbā.)

2.3.3.4. Nissayavāra

Nissayavāropi paccayavārasadiso.

2.3.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.3.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā cha (sabbattha cha), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cha.

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho āsavavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā ... pe ....

Nahetuyā dve, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte cha. (Evaṃ itarepi dve gaṇanā kātabbā.)

2.3.3.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāropi saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.3.3.7. Pañhāvāra

2.3.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— āsavasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— āsavasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; doso mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—āsavasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; doso sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— āsavavippayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhac-

casahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—doso ca moho ca āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—doso ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—doso ca moho ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— āsavasampayutte khandhe ārabbha āsavasampayuttakā khandhā uppajjanti. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— āsavasampayutte khandhe ārabbha āsavavippayuttā khandhā ca moho ca uppajjanti. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsavasampayutte khandhe ārabbha domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggaṃ ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā āsavavippayutte pahīne kilese paccavekkhanti; vikkhambhite ... pe ... pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ āsavavippayutte khandhe aniccato dukkhato anattato vipas-

sati. (Idha assādanā natthi) Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena āsavavippayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... āsavavippayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya mohassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ āsavavippayutte khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... diṭṭhi ... domanassaṃ ... vicikicchā ... uddhaccaṃ uppajjati. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ āsavavippayutte khandhe ārabbha domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha āsavasampayuttā khandhā uppajjanti. (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha āsavavippayuttā khandhā ca moho ca uppajjanti. (2)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—domanassasahagate vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca mohañca ārabbha domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—āsavasampayutte khandhe garuṃ katvā āsavasampayuttakā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—āsavasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—āsavasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; domanassasahagatādhipati mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—āsavasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; domanassasahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—āsavavippayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ āsavavippayutte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā āsavasampayuttakā khandhā

pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa domanassasahagatassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; āsavasampayuttā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimo purimo domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimassa pacchimassa domanassasahagatassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā āsavavippayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavavippayuttānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimo purimo domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapac-

cayena paccayo. (3)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimassa pacchimassa domanassasahagatassa vicikicchāsahagatassa uddhaccasahagatassa mohassa anantarapaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... cha ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—āsavasampayuttā khandhā āsavasampayuttānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—āsavasampayuttā khandhā āsavavippayuttānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayut-

tassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—āsavasampayuttakā khandhā domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ ... mohaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; saddhā ... pe ... paññā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... moho ca saddhāya ... pe ... mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ ... mohaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... moho ca rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhā ... sīlaṃ ... pe ... moho domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Pucchitabbaṃ mūlaṃ.) Domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu āsavavippayuttānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā āsavasampayuttakā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa pac-

chājātapaccayena paccayo—pacchājātā āsavavippayuttā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo ... nava. (Āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi.)

Kamma

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— āsavasampayuttakā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—āsavasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā cetanā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—āsavasampayuttakā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—āsavasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—āsavavippayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikāāsavavippayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Āhāra

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— āsavasampayuttā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— āsavasampayuttā āhārā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā āhārā mohassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—āsavasampayuttā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— āsavavippayuttā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriyādi

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha.

Vippayutta

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—āsavasampayuttā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavasampayuttā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhit-

taṃ. Vitthāretabbaṃ.) (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu domanassasahagatānaṃ vicikicchāsahagatānaṃ uddhaccasahagatānaṃ khandhānaṃ mohassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—āsavasampayuttā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā mohassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavasampayuttā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Sahajātasadisaṃ.) (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ, vitthāretabbaṃ.) (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppa-

jjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati, vatthu āsavasampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca uppajjanti. (3)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—āsavasampayutto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; dve khandhā ca ... pe .... (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—āsavasampayuttā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca moho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; domanassasahagatā vicikicchāsahagatā uddhaccasahagatā khandhā ca vatthu ca mohassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavasampayuttā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—āsavasampayuttā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho ca moho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—domanassasahagato vicikicchāsahagato uddhaccasahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khand-

hānaṃ mohassa ca ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsavavippayutto dhammo āsavavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Āsavavippayutto dhammo āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto ca āsavavippayutto ca dhammā āsavasampayuttassa ca āsavavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.3.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava (sabbattha nava), noavigate nava.

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava ... pe ... nasamanantare nava, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye nava ... pe ... namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Paccanīyānulomaṃ. Āsavasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3.4. Āsavasāsavaduka

2.3.4.1. Paṭiccavāra

2.3.4.1. 1-4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmāsavaṃ paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo (cakkaṃ bandhitabbaṃ) bhavāsavaṃ paṭicca avijjāsavo (cakkaṃ bandhitabbaṃ) diṭṭhāsavaṃ paṭicca avijjāsavo. (1)

Āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—āsave paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca sāsavo ceva no ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kāmāsavaṃ paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, bhavāsavaṃ. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (3)

Sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—sāsavañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—sāsave ceva no ca āsave khandhe paṭicca āsavā. (2)

Sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca sāsavo ceva no ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sāsavañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā āsavā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Āsavañceva sāsavañca sāsavañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmāsavañca sampayuttake ca khandhe paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo. (Evaṃ cakkaṃ bandhitabbaṃ.) (1)

Āsavañceva sāsavañca sāsavañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—sāsavañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhañca āsave ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (2)

Āsavañceva sāsavañca sāsavañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca sāsavo ceva no ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— sāsavañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhañca kāmāsavañca paṭicca tayo khandhā diṭṭhāsavo avijjāsavo cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

2.3.4.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ paṭiccavāropi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi yathā āsavadukaṃ evaṃ kātabbaṃ, ninnānaṃ.)

2.3.4.7. Pañhāvāra

2.3.4.7.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

(Pañhāvāre hetupaccayepi ārammaṇapaccayepi lokuttaraṃ na kātabbaṃ, sekhā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhantīti kātabbā. Adhipatipaccayampi sabbaṃ jānitvā kātabbaṃ.)

Anantara

Āsavo ceva sāsavo ca dhammo āsavassa ceva sāsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Āsavo ceva sāsavo ca dhammo sāsavassa ceva no ca āsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sāsavānañceva no ca āsavānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āsavā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Āsavo ceva sāsavo ca dhammo āsavassa ceva sāsavassa ca sāsavassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Sāsavo ceva no ca āsavo dhammo sāsavassa ceva no ca āsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sāsavā ceva no ca āsavā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sāsavānañceva no ca āsavānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa, anulomaṃ vodānassa, āvajjanā sāsavānañceva no ca āsavānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Sāsavo ceva no ca āsavo dhammo āsavassa ceva sāsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sāsavā ceva no ca āsavā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Sāsavo ceva no ca āsavo dhammo āsavassa ceva sāsavassa ca sāsavassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sāsavā ceva no ca āsavā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Āsavo ceva sāsavo ca sāsavo ceva no ca āsavo ca dhammā āsavassa

ceva sāsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Āsavo ceva sāsavo ca sāsavo ceva no ca āsavo ca dhammā sāsavassa ceva no ca āsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā āsavā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sāsavānañceva no ca āsavānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āsavā ca sampayuttakā ca khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Āsavo ceva sāsavo ca sāsavo ceva no ca āsavo ca dhammā āsavassa ceva sāsavassa ca sāsavassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā āsavā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ āsavānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Evaṃ sabbaṃ vitthāretabbaṃ.) (3)

(Āsavadukepi anantaraṃ iminā sadisaṃ kātabbaṃ. Āvajjanāpi vuṭṭhānampi evaṃ samuddiṭṭhaṃ saṃkhittaṃ. Sabbaṃ paripuṇṇaṃ. Āsavadukasadisaṃ kātabbaṃ, ninnānaṃ.)

Āsavasāsavadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3.5. Āsavaāsavasampayuttaduka

2.3.5.1. Paṭiccavāra

2.3.5.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—kāmāsavaṃ paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) Bhavāsavaṃ paṭicca avijjāsavo (cakkaṃ bandhitabbaṃ). Diṭṭhāsavaṃ paṭicca avijjāsavo. (1)

Āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—āsave paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— āsavasampayuttaṃ kāmāsavaṃ paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo sampayuttakā ca khandhā. (Sabbaṃ cakkaṃ.) (3)

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavasampayuttañceva no ca āsave khandhe paṭicca āsavā. (2)

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā āsavā ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Āsavañceva āsavasampayuttañca āsavasampayuttañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā— kāmāsavañca sampayuttake ca khandhe paṭicca diṭṭhāsavo avijjāsavo. (Sabbaṃ cakkaṃ.) (1)

Āsavañceva āsavasampayuttañca āsavasampayuttañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā— āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhañca āsave ca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Āsavañceva āsavasampayuttañca āsavasampayuttañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ ekaṃ khandhañca kāmāsavañca paṭicca tayo khandhā diṭṭhāsavo avijjāsavo ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Cakkaṃ. Evaṃ sabbe paccayā kātabbā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava, saṃkhittaṃ), kamme nava (vipākaṃ natthi), āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.3.5.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Naadhipatyādi

Āsavañceva āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (nahetumūlakaṃ natthi), napurejātapaccayā, napacchājātapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava.

2.3.5.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paripuṇṇaṃ paṭiccasadisā.)

2.3.5.7. Pañhāvāra

2.3.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo—āsavasampayuttā ceva no ca āsavā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇādi

Āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsavasampayutte ceva no ca āsave khandhe ārabbha āsavasampayuttā ceva no ca āsavā khandhā uppajjanti. (1)

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—āsavasampayutte ceva no ca āsave khandhe ārabbha āsavā uppajjanti. (2)

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— āsavasampayutte ceva no ca āsave

khandhe ārabbha āsavā ca āsavasampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Adhipatipaccayā ... (ārammaṇasadisā, garukārammaṇā) anantarapaccayā ... (ārammaṇasadisāyeva, purimā purimāti kātabbā.) Samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā. (Ārammaṇasadisaṃyeva, vibhajanā natthi ... tīṇi. Upanissayaṃ sabbaṃ kātabbaṃ.)

Kammādi

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava ... atthipaccayena paccayo ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanis-

sayapaccayena paccayo. (3)

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Āsavo ceva āsavasampayutto ca āsavasampayutto ceva no ca āsavo ca dhammā āsavassa ceva āsavasampayuttassa ca āsavasampayuttassa ceva no ca āsavassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.3.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.3.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri ... pe ... nasamanantare cattāri, naupanissaye cattāri ... pe ... namagge cattāri ... pe ... navippayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.3.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomapadāni gaṇitabbāni) ... pe ... avigate nava.

Āsavaāsavasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.3.6. Āsavavippayuttasāsavaduka

2.3.6.1–7. Paṭiccādivāra

Hetu

Āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā—āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ ninnānākaraṇaṃ, saṃkhittaṃ.)

Āsavavippayuttasāsavadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Āsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.17. Āsavasāsavaduka

Naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca noāsavo ceva naanāsavo ca naanāsavo ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca naanāsavo ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naāsavañceva naanāsavañca naanāsavañceva nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naanāsavañca naanāsavañceva nano ca āsavaṃ

dhammaṃ paṭicca naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavañceva naanāsavañca naanāsavañceva nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca naanāsavo ceva nano ca āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.43. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūduka

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.19. Atītattika

1.19.7. Pañhāvāra

1.19.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo—paccuppannā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ ... pe ... paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati. Ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Atītaṃ cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Atītaṃ sotaṃ ... pe ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... atīte khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha

rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā ... uddhaccaṃ ... domanassaṃ uppajjati, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Atītā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anāgato dhammo paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—anāgataṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... anāgate khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Anāgatā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— paccuppannaṃ cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... paccuppanne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... paccuppannā khandhā iddhividhañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā ... pe ... pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Atītaṃ cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... atīte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anāgato dhammo paccuppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—anāgataṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... anāgate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—paccuppannaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... paccuppanne

khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—paccuppannādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anantara

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā atītā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ paccuppannānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Samanantara

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.) (1)

Sahajātādi

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upanissaya

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—atītaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Atītaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya dānaṃ deti sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Atītā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... paccuppannāya saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anāgato dhammo paccuppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatū-

panissayo—anāgataṃ cakkhusampadaṃ patthayamāno ... pe ... sotasampadaṃ ... ghānasampadaṃ jivhāsampadaṃ ... kāyasampadaṃ ... vaṇṇasampadaṃ ... saddasampadaṃ ... gandhasampadaṃ ... rasasampadaṃ ... phoṭṭhabbasampadaṃ ... patthayamāno ... pe ... anāgate khandhe patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... anāgatā cakkhusampadā ... pe ... vaṇṇasampadā ... pe ... phoṭṭhabbasampadā ... anāgatā khandhā paccuppannāya saddhāya ... pe ... paññāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccuppannaṃ utuṃ upanissāya jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... paccuppannaṃ bhojanaṃ senāsanaṃ upanissāya jhānaṃ uppādeti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Paccuppannaṃ utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ paccuppannāya saddhāya ... pe ... paññāya kāyikassa ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu paccuppannānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājāta

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā paccuppannā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā atītā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ paccuppannānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ

maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—atītā cetanā paccuppannānaṃ vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa kammapaccayena paccayo— paccuppannā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe paccuppannā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko paccuppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Āhārādi

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paccuppannā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe paccuppannā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo, khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu paccuppannānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—paccuppannā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa atthipaccayena paccayo. (Uppannattike atthisadisaṃ.) (1)

Natthi-vigatāvigata

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo.

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa avigatapaccayena paccayo ... pe ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte aññamaññe nissaye ekaṃ, upanissaye tīṇi, purejāte pacchājāte āsevane ekaṃ, kamme dve, vipāke āhāre ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Atīto dhammo paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Anāgato dhammo paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Paccuppanno dhammo paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

1.19.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.19.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye ... pe ... nasampayutte navippayutte nonatthiyā novigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.19.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye ekaṃ, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, pacchājāte āsevane ekaṃ ... pe ... kamme dve, vipāke ekaṃ (imesu

padesu ekaṃyeva), avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Atītattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.33. Hetuduka, Atītattika

Nahetu napaccuppanno dhammo hetussa paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare samanantare nava, upanissaye nava, natthiyā vigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.1. Kusalattika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

19.1.1–2. Paṭiccādivāra

Hetu-ārammaṇa

Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca

abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... dve.

Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... dve.

Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... dve.

Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ.

Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ.

Nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paccanīya

Nahetu-naārammaṇa

Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā ... pe ... nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā.

Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā ... pe ... nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca

abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cha, naārammaṇe cha, naadhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... napurejāte dvādasa ... pe ... nakamme nava ... pe ... naāhāre naindriye najhāne namagge tīṇi ... pe ... navippayutte nava ... pe ... novigate cha.

Hetupaccayā naārammaṇe cha ... (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cha ... (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.)

19.1.3–6. Paccayavārādi

Nakusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paccayā kusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo ca abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ dhammaṃ paccayā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ dhammaṃ paccayā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paccayā ... tīṇi. Nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paccayā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā chabbīsati, ārammaṇe terasa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate chabbīsati.

Saṃsaṭṭhavāre hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Sampayuttavāro paṭiccavārasadiso.

19.1.7. Pañhāvāra

Nakusalo dhammo akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nakusalo dhammo abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nakusalo dhammo akusalassa ca abyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Naakusalo dhammo kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Naabyākato dhammo abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pañca.

Nakusalo ca naabyākato ca dhammā akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Naakusalo ca naabyākato ca dhammā kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nakusalo ca naakusalo ca dhammā abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... ekaṃ.

Ārammaṇa

Nakusalo dhammo kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Naakusalo dhammo akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Naabyākato dhammo abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nakusalo ca naabyākato ca dhammā kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nakusalo ca naabyākato ca dhammā akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nakusalo ca naabyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Naakusalo ca naabyākato ca dhammā kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Naakusalo ca naabyākato ca dhammā akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Naakusalo ca naabyākato ca dhammā abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nakusalo ca naakusalo ca dhammā kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā tevīsa, anantare soḷasa ... pe ... sahajāte aṭṭhārasa, aññamaññe nava, nissaye bāvīsa, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte nava, pacchājāte cha, āsevane nava, kamme aṭṭhārasa, vipāke tīṇi, āhāre ... pe ... magge aṭṭhārasa, sampayutte nava, vippayutte dvādasa ... pe ... avigate dvāvīsa. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.3. Vedanāttika

1.3.1. Paṭiccavāra

1.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Ārammaṇādi

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā (adhipatiyā paṭisandhi natthi) ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Vatthuṃ purejātapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Āsevanādi

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... vipākapaccayā—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati vipākapaccayā—dukkhasa-

hagataṃ kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati vipākapaccayā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Āhārādi

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; vatthuṃ vippayuttapaccayā; paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Vatthuṃ vippayuttapaccayā.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Vatthuṃ vippayuttapaccayā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; vatthuṃ vippayuttapaccayā; paṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho. Vatthuṃ vippayuttapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Atthyādi

Atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetudukādi

Hetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Āsevanapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... kamme tīṇi, āhāre tīṇi ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Vipākapaccayā hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā dve ... pe ... purejāte tīṇi, kamme tīṇi ... pe ... jhāne dve, magge dve ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Jhānapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Maggapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Avigatapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... natthiyā tīṇi, vigate tīṇi ... pe ....

Yathā kusalattikassa paccayagaṇanā, evaṃ vitthāretabbā.

1.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; ahetukapaṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Naadhipati

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Nādhipati paripuṇṇaṃ paṭisandhikaṃ.)

Napurejāta

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; paṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Napacchājāta-naāsevana

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā. (Napacchājātampi naāsevanampi paripuṇṇaṃ paṭisandhikaṃ.)

Nakamma

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—sukhāya vedanāya sampayutte khandhe paṭicca sukhāya vedanāya sampayuttā cetanā.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—dukkhāya vedanāya sampayutte khandhe paṭicca dukkhāya vedanāya sampayuttā cetanā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā cetanā.

Navipāka-najhāna

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukkhāya vedanāya

sampayutto dhammo uppajjati navipākapaccayā ... najhānapaccayā—sukhasahagataṃ kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati najhānapaccayā—dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati najhānapaccayā—catuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Namagga

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati namaggapaccayā—dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho; ahetukapaṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Navippayutta

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ

ekaṃ khandhaṃ paṭicca dve khandhā, dve khandhe paṭicca eko khandho.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte dve.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte ekaṃ ... pe ....

Catukka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ ... pe ....

Navaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā namaggapaccayā navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā nahetuyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Tika

Napurejātapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājātadukādi

Napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi,

naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, namagge dve, navippayutte dve.

Tika

Nakammapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā dve, napurejāte ekaṃ, napacchājāte dve, naāsevane dve, navipāke dve, namagge dve, navippayutte ekaṃ ... pe ....

Pañcaka

Nakammapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, navipāke ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navipākaduka

Navipākapaccayā nahetuyā dve, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, namagge dve, navippayutte dve.

Navipākapaccayā. (Nakammapaccayasadisaṃ.)

Najhānaduka

Najhānapaccayā nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, namagge tīṇi ... pe ....

Chakka

Najhānapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā namagge tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Namaggaduka

Namaggapaccayā nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, najhāne tīṇi, navippayutte ekaṃ.

Tika

Namaggapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte ekaṃ, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, najhāne tīṇi, navippayutte ekaṃ ... pe ....

Pañcaka

Namaggapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke

dve, namagge ekaṃ.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, namagge ekaṃ ... pe ....

Navaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā namagge ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyagaṇanā.

1.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte dve.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte dve.

Yathā kusalattikaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Tika

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne dve, magge ekaṃ, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Catukka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā ārammaṇe

ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, vipāke ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Sattaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Dasaka

Nahetupaccayā naadhipatipaccayā ... pe ... nakammapaccayā navipākapaccayā namaggapaccayā navippayuttapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetumūlakaṃ.

Naadhipatiduka

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Napurejātaduka

Napurejātapaccayā hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Napacchājātadukādi

Napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā ... navipākapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Najhānaduka

Najhānapaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Namaggaduka

Namaggapaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi

... pe ... āsevane ekaṃ, kamme tīṇi ... pe ... jhāne dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Navippayuttaduka

Navippayuttapaccayā hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, āsevane dve, kamme dve, vipāke dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge dve, sampayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve.

Tika

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ ... pe ....

Dasaka

Navippayuttapaccayā nahetupaccayā naadhipatipaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā navipākapaccayā namaggapaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.3.2. Sahajātavāra

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ sahajāto ... pe ....

1.3.3. Paccayavāra

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paccayā ... pe ....

1.3.4. Nissayavāra

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ nissāya ... pe ....

1.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ... pe ....

1.3.6. Sampayuttavāra

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ sampayutto sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā dve khandhā, dve khandhe sampayutto eko khandho. (Saṃkhittaṃ.)

Sampayuttavāro.

1.3.7. Pañhāvāra

1.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sukhāya vedanāya sampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—dukkhāya vedanāya sampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Sukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Ariyā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena sukhāya vedanāya sampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Sukhāya vedanāya sampayutte khandhe sukhāya vedanāya sampayuttena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha sukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; sukhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati. Sukhāya vedanāya sampayutte jhāne parihīne vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati. Sukhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (2)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Sukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Ariyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena sukhāya vedanāya sampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Sukhāya vedanāya sampayutte khandhe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, cetopariyañāṇena sukhāya vedanāya sampayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (3)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dosaṃ ārabbha doso uppajjati, moho uppajjati; dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ mohaṃ ārabbha moho uppajjati, doso uppajjati; dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ ārabbha doso uppajjati, moho uppajjati; dukkhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā sukhāya

vedanāya sampayuttena cittena dukkhāya vedanāya sampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Dukkhāya vedanāya sampayutte khandhe sukhāya vedanāya sampayuttena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati; dukkhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (2)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dukkhāya vedanāya sampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Dukkhāya vedanāya sampayutte khandhe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati; cetopariyañāṇena dukkhāya vedanāya sampayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo—dukkhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (3)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati; ariyā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati; cetopariyañāṇena adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāy-

atanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena paccavekkhati. Ariyā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe sukhāya vedanāya sampayuttena cittena aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha sukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—adukkham sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati, adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte jhāne parihīne vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati, adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe ārabbha dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā uppajjanti. (3)

Adhipati

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati.

Ārammaṇādhipati—sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sukhāya vedanāya

sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sukhāya vedanāya sampayutte khandhe sukhāya vedanāya sampayuttena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā sukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati.

Sahajātādhipati—sukhāya vedanāya sampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo.

Ārammaṇādhipati—sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sukhāya vedanāya sampayutte khandhe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo.

Sahajātādhipati—dukkhāya vedanāya sampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati.

Ārammaṇādhipati—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Sahajātādhipati—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo.

Ārammaṇādhipati—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā sukhāya vedanāya sampayuttena cittena taṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutte khandhe sukhāya vedanāya sampayuttena cittena garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā sukhāya vedanāya sampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ anulomaṃ sukhāya vedanāya sampayuttassa gotrabhussa anantarapaccayena paccayo, anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ sukhāya vedanāya sampayuttāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā sukhāya vedanāya sampayuttassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ cuticittaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā anantarapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayuttā vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ bhavaṅgaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya

sampayuttaṃ kusalākusalaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā anantarapaccayena paccayo. Dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ anulomaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa gotrabhussa anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ cuticittaṃ sukhāya vedanāya sampayuttassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Āvajjanā sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Vipākamanodhātu sukhāya vedanāya sampayuttāya vipākamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ bhavaṅgaṃ sukhāya vedanāya sampayuttassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sam-

payuttaṃ kusalākusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttassa vuṭṭhānassa ... kiriyaṃ vuṭṭhānassa ... phalaṃ vuṭṭhānassa ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ sukhāya vedanāya sampayuttāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantara

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarapaccayasadisaṃ.)

Sahajāta

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—sukhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—dukkhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. (Dukkhāya vedanāya sampayuttapaṭisandhi na labbhati.) (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. (1)

Aññamaññaṇ-nissaya

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sam-

payuttassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo. (Aññamaññampi nissayampi sahajātapaccayasadisaṃ.)

Upanissaya

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ saddhaṃ upanissāya sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, sukhāya vedanāya sampayuttaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti (saddhāpañcamakesu "mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhātī"ti kātabbaṃ, avasesesu na kātabbaṃ). Sukhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati, nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti. Sukhāya vedanāya sampayuttā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa ... sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati. Dukkhāya vedanāya sampayut-

tena cittena adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, pharusaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati, nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti, mātaraṃ jīvitā voropeti, pitaraṃ jīvitā voropeti, arahantaṃ jīvitā voropeti, duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādeti, saṃghaṃ bhindati. Sukhāya vedanāya sampayuttā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ dosassa ... mohassa ... dukkhasahagatassa kāyaviññāṇassa ... dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—sukhāya vedanāya sampayuttaṃ saddhaṃ upanissāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati, musā bhaṇati, pisuṇaṃ bhaṇati, samphaṃ palapati, sandhiṃ chindati, nillopaṃ harati, ekāgārikaṃ karoti, paripanthe tiṭṭhati, paradāraṃ gacchati, gāmaghātaṃ karoti, nigamaghātaṃ karoti. Sukhāya vedanāya sampayuttā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā ... sukhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanis-

sayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—dosaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati, dukkhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Mohaṃ, dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati, dukkhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Doso ... moho ... dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ dosassa ... mohassa ... dukkhasahagatassa kāyaviññāṇassa ... dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo.

Pakatūpanissayo—dosaṃ upanissāya sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Sukhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Mohaṃ, dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Doso ... moho ... dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttāya saddhāya ... pe ... sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (2)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—dosaṃ upanissāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Mohaṃ, dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ upanissāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Doso ... moho ... dukkhasahagataṃ kāyaviññāṇaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ saddhaṃ upanissāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttāya saddhāya ... pe ... patthanāya adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ saddhaṃ upanissāya sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya sukhāya vedanāya sampayuttena cittena dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Sukhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saddhā ... pe ... patthanā sukhāya vedanāya sampayuttāya saddhāya ... pe ... patthanāya ... sukhasahagatassa kāyaviññāṇassa sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati. Dukkhāya vedanāya sampayuttena cittena adinnaṃ ādiyati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā saddhā ... pe ... patthanā ... dosassa ... mohassa ... dukkhasahagatassa kāyaviññāṇassa

... dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissaya-paccayena paccayo. (3)

Āsevana

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā sukhāya vedanāya sampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā dukkhāya vedanāya sampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sukhāya vedanāya sampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—sukhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sukhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sukhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—dukkhāya vedanāya sampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—dukkhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—dukkhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ sukhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā cetanā vipākānaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko sukhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe sukhāya vedanāya sampayutto eko khandho

dvinnaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo. Dve khandhā ekassa khandhassa ... pe .... (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko dukkhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya ... pe ... vipāko adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto eko khandho dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Āhārādi

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... pe ... indriyapaccayena paccayo ... pe ... jhānapaccayena paccayo ... pe ... maggapaccayena paccayo ... pe ... sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... atthipaccayena paccayo ... pe ... natthipaccayena paccayo ... pe ... vigatapaccayena paccayo ... pe ... avigatapaccayena paccayo ... pe ....

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare satta, samanantare satta, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme aṭṭha, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā satta, vigate satta, avigate tīṇi.

Hetusabhāga

Hetupaccayā adhipatiyā dve, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, vipāke dve, indriye dve, magge dve, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (10)

Sāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti dve.

Saindriya-maggaghaṭanā

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Sādhipati-indriya-maggaghaṭanā

Hetu adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve hetu adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Ārammaṇasabhāga

Ārammaṇapaccayā adhipatiyā cattāri, upanissaye cattāri. (2)

Ārammaṇaghaṭanā

Ārammaṇādhipati upanissayanti cattāri.

Adhipatisabhāga

Adhipatipaccayā hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye cattāri, vipāke dve, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (13)

Pakiṇṇakaghaṭanā

Adhipati ārammaṇa upanissayanti cattāri.

Sahajātaghaṭanā

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti dve.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya āhāra indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka āhāra indriya sampayutta atthi avigatanti dve.

Adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Adhipati hetu sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Adhipati hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Anantarasabhāga

Anantarapaccayā samanantare satta, upanissaye satta, āsevane tīṇi, kamme dve, natthiyā satta, vigate satta. (6)

Ghaṭanā

Anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti satta. Anantara samanantara upanissaya āsevana natthi vigatanti tīṇi. Anantara samanantara upanissaya kamma natthi vigatanti dve.

Samanantarapaccayā anantarasadisaṃ.

Sahajātādisabhāga

Sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (13)

Ghaṭanā

Nissaya sahajāta aññamaññā sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Nissaya sahajāta aññamaññā vipāka sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Upanissayasabhāga

Upanissayapaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare satta, samanantare satta, āsevane tīṇi, kamme aṭṭha, natthiyā satta, vigate satta. (8)

Ghaṭanā

Upanissaya ārammaṇa adhipatīti cattāri. Upanissaya anantara samanantara natthi vigatanti satta. Upanissaya anantara samanantara āsevana natthi vigatanti tīṇi. Upanissaya kammanti aṭṭha. Upanissaya anantara samanantara kamma natthi vigatanti dve.

Āsevanasabhāga

Āsevanapaccayā anantare tīṇi, samanantare tīṇi, upanissaye tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi. (5)

Ghaṭanā

Āsevana anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti tīṇi.

Kammasabhāga

Kammapaccayā anantare dve, samanantare dve, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye aṭṭha, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā dve, vigate dve, avigate tīṇi. (13)

Pakiṇṇakaghaṭanā

Kamma upanissayanti aṭṭha. Kamma anantara samanantara upanissaya natthi vigatanti dve.

Sahajātaghaṭanā

Kamma sahajāta aññamaññā nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Kamma sahajāta aññamaññā nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Vipākasabhāga

Vipākapaccayā hetuyā dve, adhipatiyā dve, sahajāte tīṇi ... pe ... jhāne dve, magge dve, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (13)

Ghaṭanā

Vipāka sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Āhārasabhāga

Āhārapaccayā adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, indriye tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (10)

Ghaṭanā

Āhāra sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya kamma vipāka sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Āhāra sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Āhāra adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Āhāra adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti dve.

Indriyasabhāga

Indriyapaccayā hetuyā dve, adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (12)

Ghaṭanā

Indriya sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya jhāna magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka jhāna magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Indriya sahajāta aññamañña nissaya āhāra sampayutta atthi avi-

gatanti tīṇi. Indriya sahajāta aññamañña nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi.

Indriya adhipati sahajāta aññamañña nissaya āhāra sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka āhāra sampayutta atthi avigatanti dve.

Indriya adhipati sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Indriya adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Indriya hetu sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Indriya hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayuttaatthi avigatanti dve.

Indriya hetu adhipati sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti dve. Indriya hetu adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Jhānasabhāga

Jhānapaccayā sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, vipāke dve, indriye tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (9)

Ghaṭanā

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti dve.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Jhāna sahajāta aññamañña nissaya indriya magga sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Jhāna sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya magga sampayutta atthi avigatanti dve.

Maggasabhāga

Maggapaccayā hetuyā dve, adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, vipāke dve, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (11)

Ghaṭanā

Magga sahajāta aññamañña nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka sampayutta atthi avi-

gatanti dve.

Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti dve.

Magga sahajāta aññamañña nissaya jhāna sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka jhāna sampayutta atthi avigatanti dve.

Magga sahajāta aññamañña nissaya indriya jhāna sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya jhāna sampayutta atthi avigatanti dve.

Magga adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Magga adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti dve.

Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti dve. Magga hetu sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti dve.

Magga hetu adhipati sahajāta aññamañña nissaya indriya sampayutta atthi avigatanti dve. Magga hetu adhipati sahajāta aññamañña nissaya vipāka indriya sampayutta atthi avigatanti dve.

Sampayuttasabhāga

Sampayuttapaccayā hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (13)

Ghaṭanā

Sampayutta sahajāta aññamañña nissaya atthi avigatanti tīṇi. Sampayutta sahajāta aññamañña nissaya vipāka atthi avigatanti tīṇi.

(Atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā ... pe ....)

Pañhāvārassa anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sam-

payuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissaya-paccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Sukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissaya-paccayena paccayo. (2)

Dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

1.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamaññe nava, nanissaye nava, naupanissaye nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava, naāhāre nava, naindriye nava, najhāne nava, namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe nava ... pe ... noavigate nava.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā nava ... pe ... naupanissaye aṭṭha ... pe ... noavigate nava ... pe ....

Tevīsaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā ... pe ... noavigate aṭṭha.

Nahetumūlaka

(Yathā kusalattikassa paccanīyagaṇanā gaṇitā, evaṃ idampi asammuyhantena sabbaṃ mūlakaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetusabhāga

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi, naindriye tīṇi, najhāne tīṇi, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Sāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti naārammaṇe tīṇi ... pe ... novigate tīṇi.

Yathā kusalattikassa anulomapaccanīyagaṇanā sajjhāyamaggena gaṇitā, evaṃ idampi gaṇetabbaṃ.

Kammapaccayā nahetuyā aṭṭha, naārammaṇe aṭṭha ... pe ... noavigate aṭṭha. (Saṃkhittaṃ.)

Anulomapaccanīyagaṇanā.

1.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare satta, samanantare satta, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme aṭṭha, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye

tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā satta, vigate satta, avigate tīṇi.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā tīṇi, anantare satta ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Chakka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, kamme aṭṭha, vipāke tīṇi ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Navaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) nanissayapaccayā upanissaye nava, kamme aṭṭha ... pe ....

Catuvīsaka (saupanissaya)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā navipākapaccayā naāhārapaccayā naindriyapaccayā najhānapaccayā namaggapaccayā nasampayuttapaccayā navippayuttapaccayā noatthipaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā noavigatapaccayā kamme aṭṭha.

Catuvīsaka (sakamma)

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā ... pe ... nanissayapaccayā napurejātapaccayā napacchājātapaccayā naāsevanapaccayā nakammapaccayā ... pe ... novigatapaccayā noavigatapaccayā upanissaye nava.

Nahetumūlakaṃ.

Naārammaṇaduka

Naārammaṇapaccayā hetuyā tīṇi ... pe ... kamme aṭṭha ... pe ... avigate tīṇi ... pe ....

Noavigataduka

Noavigatapaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā cattāri, anantare satta, samanantare satta, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme aṭṭha, natthiyā satta, vigate satta ... pe ....

Catukka

Noavigatapaccayā nahetupaccayā naārammaṇapaccayā anantare satta, samanantare satta, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme aṭṭha, natthiyā satta, vigate satta ... pe ....

Catuvīsaka (saupanissaya)

Noavigatapaccayā nahetupaccayā naārammaṇa naadhipati naanantara nasamanantara nasahajāta naaññamaññña nanissaya naupanissaya napurejāta napacchājāta naāsevana navipāka naāhāra naindriya najhāna namagga nasampayutta navippayutta noatthipaccayā nonatthipaccayā novigatapaccayā kamme aṭṭha.

Catuvīsaka (sakamma)

Noavigatapaccayā nahetupaccayā ... pe ... nanissayapaccayā napurejātapaccayā ... pe ... nakammapaccayā ... pe ... novigatapaccayā upanissaye nava.

Yathā kusalattikassa paccanīyānulomagaṇanā sajjhāyamaggena gaṇitā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

Vedanāttikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.22. Hetuduka, Sanidassanattika

Nahetu sanidassanasappaṭigho dhammo nanahetussa nasanidassanasappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... nahetu sanidassanasappaṭigho dhammo nahetussa nasanidassanasappaṭighassa ca nanahetussa nasanidassanasappaṭighassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā upanissaye purejāte atthiyā avigate tīṇi.

Nahetuṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ anidassanaappaṭighañca nahetuṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (3) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.31. Parittārammaṇattika, Kusalattika

Naparittārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā parittārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Naparittārammaṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā parittārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cuddasa ... pe ... avigate cuddasa.

Naparittārammaṇo naabyākato dhammo parittārammaṇassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) ... Ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā nava, anantare samanantare ekavīsa, upanissaye ekavīsa, natthiyā vigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.29. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.32. Dassanattika, Hetuduka

Dassanena pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.54. Kilesasaṃkiliṭṭhaduka

Nakilesañceva naasaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca nakileso ceva naasaṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naasaṃkiliṭṭhañceva nano ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭho ceva nano ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakilesañceva naasaṃkiliṭṭhañca naasaṃkiliṭṭhañceva nano ca kilesañca dhammaṃ paṭicca nakileso ceva naasaṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.22. Parittattikadvaya, Hetuduka

Naparittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekādasa, ārammaṇe ekādasa, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate ekādasa.

Naparittārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe terasa, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate terasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.6. Hetuduka, Piṭṭhiduka

Nahetuṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nasappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca

... pe ... nahetuṃ nanapītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanaupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ nanaarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naapariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nahetuṃ naniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... Nahetuṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naaraṇo ca nanahetu naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naaraṇo ca nanahetu naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ naaraṇañca nanahetuṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nahetu naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naaraṇañca nanahetuṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nanahetu naaraṇo dhammo

uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naaraṇañca nanahetuṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nahetu naaraṇo ca nanahetu naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.26. Saraṇaduka, Cūḷantaraduka

Araṇo appaccayo dhammo nasaraṇassa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye ekaṃ.

Araṇo asaṅkhato dhammo nasaraṇassa naasaṅkhatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye ekaṃ.

Araṇo sanidassano dhammo naaraṇassa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Araṇo sanidassano dhammo nasaraṇassa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, upanissaye purejāte atthiyā avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.37. Saññojanadukādi, Kusalattika

Nosaññojanaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … pe … noganthaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … pe … nooghaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noogho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … pe … noyogaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noyogo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … pe … nonīvaraṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … pe … noparāmāsaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.36. Sanidassanattika, Saraṇaduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

(Sahajātavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

22.36.1. Hetu-ārammaṇādi

Nasanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo sanidassanasappaṭighassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... satta.

Naanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo sanidassanasappaṭighassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... satta.

Nasanidassanasappaṭigho naaraṇo ca naanidassanasappaṭigho naaraṇo ca dhammā sanidassanasappaṭighassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... satta.

Nasanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo anidassanaappaṭighassa araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Naanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo anidassanaappaṭighassa araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nasanidassanasappaṭigho naaraṇo ca naanidassanasappaṭigho naaraṇo ca dhammā anidassanaappaṭighassa araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekavīsa, anantare tīṇi ... pe ... sahajāte nissaye ekavīsa, upanissaye tīṇi, pacchājāte kamme āhāre indriye jhāne magge vippayutte ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.68. Rūpāvacaraduka

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nanarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Narūpāvacarañca nanarūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.2. Cūḷantaraduka

Naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naasaṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca saṅkhato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano ca anidassano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassano dhammo sanidassanassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nasanidassano dhammo anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Naanidassano dhammo anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare samanantare ekaṃ, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye dve, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke ... pe ... magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho ca appaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasappaṭighañca naappaṭighañca dhammaṃ paṭicca sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... avigate nava.

Narūpiṃ dhammaṃ paṭicca rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo ca lokuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nalokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nalokiyañca nalokuttarañca dhammaṃ paṭicca lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1.) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.72. Saraṇaduka, Vipākattika

Araṇaṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Saraṇaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nasaraṇo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca nasaraṇo navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Araṇaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nasaraṇo nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Het-

uyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.9. Parāmāsagocchaka, Kusalattika

3.9.1. Parāmāsaduka, Kusalattika

Hetu

Noparāmāsaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Parāmāsaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Noparāmāsaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parāmāsaṃ akusalañca noparāmāsaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca noparāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Noparāmāso akusalo dhammo noparāmāsassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye pañca, upanissaye āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne tīṇi, magge sampayutte pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Noparāmāsaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.9.2. Parāmaṭṭhaduka, Kusalattika

Hetu

Parāmaṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aparāmaṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca aparāmaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Parāmaṭṭhaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Parāmaṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aparāmaṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca aparāmaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parāmaṭṭhaṃ abyākatañca aparāmaṭṭhaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.9.3. Parāmāsasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Parāmāsavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Parāmāsasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Parāmāsavippayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve (sabbattha dve) ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā dve (sabbattha dve) ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi vitthāretabbā.)

Parāmāsasampayutto akusalo dhammo parāmāsasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Parāmāsavippayutto akusalo dhammo parāmāsavippayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri (majjhime ca ante ca ārammaṇādhipati), anantare dve ... pe ... sahajāte dve ... pe ... upanissaye cattāri, āsevane dve, kamme dve, āhāre dve ... pe ... magge dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Parāmāsavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.9.4. Parāmāsaparāmaṭṭhaduka, Kusalattika

3.9.4.1.1–4 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Parāmāsañceva parāmaṭṭhañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parāmāsañceva parāmaṭṭhaṃ akusalañca parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso akusalo dhammo parāmaṭṭhassa ceva no ca parāmāsassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Parāmaṭṭhañceva no ca parāmāsaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca parāmaṭṭho ceva no ca parāmāso abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.9.5. Parāmāsavippayuttaparāmaṭṭhaduka, Kusalattika

Hetu

Parāmāsavippayuttaṃ parāmaṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto parāmaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Parāmāsavippayuttaṃ aparāmaṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto aparāmaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyalokuttaradukasadisaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Parāmāsavippayuttaṃ parāmaṭṭhaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto parāmaṭṭho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Parāmāsavippayuttaṃ parāmaṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto parāmaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupac-

cayā. (1)

Parāmāsavippayuttaṃ aparāmaṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto aparāmaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parāmāsavippayuttaṃ parāmaṭṭhaṃ abyākatañca parāmāsavippayuttaṃ aparāmaṭṭhaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto parāmaṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Parāmāsagocchakakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.40. Cittasahabhūduka

Nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nacittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.23. Upādānagocchakādi, Hetuduka

Upādānaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Kilesaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nokileso nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.5. Hetuduka, Saññojanagocchakādi

Nahetuṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca hetu saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca hetu gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ogho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca hetu yogo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.7. Kusalattika, Mahantaraduka

Nakusalaṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate catuvīsa.

Nakusalaṃ nacittaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ, nanocittapadaṃ na labbhati.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Nakusalaṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Nakusalaṃ nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ

nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Nakusalaṃ naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naupādā dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.15. Kusalattika, Maggārammaṇattika

Kusalaṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo namaggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Kusalaṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo namaggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo namaggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.8. Dassanattika

Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ

paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.63. Sanidassanattika, Āsavavippayuttasāsavaduka

Anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho āsavavippayutto nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā naanidassanasappaṭigho āsavavippayutto nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho āsavavippayutto nasāsavo ca naanidassanasappaṭigho āsavavippayutto nasāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho āsavavip-

payutto naanāsavo ca naanidassanasappaṭigho āsavavippayutto naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.55. Dassanenapahātabbahetukaduka, Kusalattika

Nadassanena pahātabbahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Dassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nanadassanena pahātabbahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatavāre sabbattha paccayavasena gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.12. Kilesagocchaka, Kusalattika

3.12.1. Kilesaduka, Kusalattika

Hetu

Nokilesaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nokilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Kilesaṃ akusalañca nokilesaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca kileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Kilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kileso akusalo dhammo up-

pajjati nahetupaccayā—vicikicchaṃ paṭicca vicikicchāsahagato moho, uddhaccaṃ paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Nokilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kileso akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Kilesaṃ akusalañca nokilesaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca kileso akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vicikicchañca paṭicca vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagate khandhe ca uddhaccañca paṭicca uddhaccasahagato moho. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ, sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Kileso akusalo dhammo kilesassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (majjhe tīṇi sahajātādhipati), anantare nava, samanantare nava ... pe ... upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nokilesaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nokileso abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.12.2. Saṃkilesikaduka, Pañhāvāra

Hetu

Saṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukakusalasa
Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Saṃkilesikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saṃkilesikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkilesikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Saṃkilesikaṃ abyākatañca asaṃkilesikaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve … pe … avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

3.12.3. Saṃkiliṭṭhaduka, Kusalattika

3.12.3.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Asaṃkiliṭṭhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saṃkiliṭṭhaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Asaṃkiliṭṭhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.12.4. Kilesasampayuttaduka, Kusalattika

3.12.4.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Kilesavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kilesasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kilesasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kilesavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.12.5. Saṃkilesasaṃkilesikaduka, Kusalattika

3.12.5.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko ceva no ca kileso kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kilesañceva saṃkilesikañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkilesiko ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko ceva no ca kileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Kilesañceva saṃkilesikaṃ akusalañca saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkilesiko ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ, kilesadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Saṃkilesikañceva no ca kilesaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca

saṃkilesiko ceva no ca kileso abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.12.6. Kilesasaṃkiliṭṭhaduka, Kusalattika

3.12.6.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Kilesañceva saṃkiliṭṭhaṃ akusalañca saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava … pe … avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Kilesadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārampi … pe … pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

3.12.7. Kilesakilesasampayuttaduka, Kusalattika

3.12.7.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Kilesañceva kilesasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ceva kilesasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Kilesasampayuttañceva no ca kilesaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca kilesasampayutto ceva no ca kileso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Kilesañceva kilesasampayuttaṃ akusalañca kilesasampayuttañceva no ca kilesaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva kilesasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava … pe … avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Kilesadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

3.12.8. Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka, Kusalattika

3.12.8.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto saṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kilesavippayuttaṃ asaṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto asaṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukakusalasa Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi vitthāretabbaṃ.)

Kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto saṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kilesavippayuttaṃ asaṃkilesikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto asaṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ abyākatañca kilesavippayuttaṃ asaṃkilesikaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto saṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve … pe … āsevane ekaṃ … pe … avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Kilesagocchakakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.35. Āsavasāsavadukādi, Kusalattika

Sāsavañceva no ca āsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naanāsavo ca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

Āsavañceva sāsavañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo ceva naanāsavo ca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā …. Hetuyā tīṇi … pe … avigate tīṇi.

Sāsavañceva no ca āsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naanāsavo ceva nano ca āsavo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā …. Hetuyā tīṇi … pe … avigate tīṇi.

(Āsavaāsavasampayuttadukaṃ āsavasāsavadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.50. Sanidassanattika, Hetuhetusampayuttaduka

Anidassanaappaṭighaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.55. Kilesakilesasampayuttaduka

Nakilesañceva nakilesavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nakileso ceva nakilesavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakilesavippayuttañceva nano ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca nakilesavippayutto ceva nano ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakilesañceva nakilesavippayuttañca nakilesavippayuttañceva nano ca kilesañca dhammaṃ paṭicca nakileso ceva nakilesavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.42. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaduka

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭh
dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.8. Dassanattika

Hetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ

paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo ca nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo ca nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekūnavīsa.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.57. Savitakkaduka, Kusalattika

Savitakkaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Savitakkaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.9. Dassanahetuttika

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā chabbīsa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate chabbīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.49. Sanidassanattika, Sekkhattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasekkhaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naasekkhaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.7. Oghayogagocchaka, Kusalattika

(Oghagocchakampi yogagocchakampi āsavagocchakakusalattikasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.48. Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiduka, Kusalattika

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.5. Cūḷantaraduka, Kusalattika

Naappaccayaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sappaccayo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naappaccayaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā sappaccayo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naappaccayaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naasaṅkhataṃ ... pe .... (Sappaccayadukasadisaṃ.)

Nasanidassanaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anidassano kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasanidassanaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā anidassano akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasanidassanaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca anidassano abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano abyākato ca anidassano abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasappaṭighaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā appaṭigho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasappaṭighaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā appaṭigho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasappaṭighaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naarūpiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā arūpī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naarūpiṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā arūpī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Narūpiṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca rūpī abyākato dhammo

uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nalokuttaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā lokiyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nalokuttaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā lokuttaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nalokuttaraṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā lokiyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nalokiyaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nalokuttaraṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve.

Nakenaci viññeyyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā kenaci viññeyyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakenaci naviññeyyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā kenaci naviññeyyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakenaci viññeyyaṃ nakusalañca nakenaci naviññeyyaṃ nakusalañca dhammaṃ paccayā kenaci viññeyyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha nava.)

Nakenaci viññeyyaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā kenaci viññeyyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakenaci naviññeyyaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā kenaci naviññeyyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nakenaci viññeyyaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.32. Sanidassanattika, Vitakkattikādi

Anidassanaappaṭighaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca

naanidassanaappaṭigho naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.44. Lokiyaduka, Sanidassanattika

Nalokiyaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nalokuttaraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

(Gaṇitakena gaṇetabbā tīṇi pañhā. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nalokiyaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo anidassanasappaṭigho .... (Tīṇiyeva pañhā kātabbā. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nalokuttaraṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.27. Vipākattika, Hetuduka

Vipākaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nahetu ca nanevavipākanavipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Vipākaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu ca navipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Vipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadham-

madhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu ca nanevavipākanavipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu ca navipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nahetu ca navipākadhammadhammo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe ekādasa ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate terasa.

Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nanahetu ca nanevavipākanavipākadhammadhammo nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nanahetu ca nanevavipākanavipākadhammadhammo nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca navipāko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe .... Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca navipāko nanahetu ca navipākadhammadhammo nanahetu ca

dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Vipākaṃ nahetuñca nevavipākanavipākadhammadhammaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cuddasa, ārammaṇe cuddasa ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate cuddasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.51. Sanidassanattika, Nahetusahetukaduka

Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.4. Kusalattika, Āsavaparāmāsagocchaka

4.4.1. Kusalattika, Āsavaduka

Hetu

Akusalaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo noāsavo ca abyākato noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ noāsavañca abyākataṃ noāsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ noāsavañca abyākataṃ noāsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ārammaṇa

Kusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo noāsavo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo noāsavo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato noāsavo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo noāsavo dhammo kusalassa noāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo noāsavo dhammo akusalassa noāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato noāsavo dhammo abyākatassa noāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo noāsavo dhammo kusalassa noāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.4.2. Kusalattika, Sāsavaduka

4.4.2.1. Sāsavapada

Hetu

Kusalaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ sāsavañca abyākataṃ sāsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sāsavañca abyākataṃ sāsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sāsavo dhammo kusalassa sāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sāsavo dhammo akusalassa sāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sāsavo dhammo abyākatassa sāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.4.2.2. Anāsavapada

Hetu

Kusalaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Kusalo anāsavo dhammo kusalassa anāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato anāsavo dhammo abyākatassa anāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato anāsavo dhammo abyākatassa anāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato anāsavo dhammo kusalassa anāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Kusalo anāsavo dhammo kusalassa anāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato anāsavo dhammo abyākatassa anāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Abyākato anāsavo dhammo kusalassa anāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Kusalo anāsavo dhammo abyākatassa anāsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Abyākato anāsavo dhammo abyākatassa anāsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye cattāri ... pe ... kamme tīṇi, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.4.3. Kusalattika, Pañhāvāra

Hetu

Akusalaṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo āsavavippayutto ca abyākato āsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ āsavavippayuttañca abyākataṃ āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ āsavavippayuttañca abyākataṃ āsavavippayuttañca dham-

maṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe dve, adhipatiyā satta ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo āsavavippayutto dhammo kusalassa āsavavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo āsavavippayutto dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe dve, nissaye dasa, upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte pañca ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.4.4. Kusalattika, Pañhāvāra

Hetu

Akusalaṃ āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca akusalo āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ sāsavañceva no ca āsavañca abyākataṃ sāsavañceva no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sāsavañceva no ca āsavañca abyākataṃ sāsavañceva

no ca āsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sāsavo ceva no ca āsavo dhammo kusalassa sāsavassa ceva no ca āsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sāsavo ceva no ca āsavo dhammo akusalassa sāsavassa ceva no ca āsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sāsavo ceva no ca āsavo dhammo abyākatassa sāsavassa ceva no ca āsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.4.5. Kusalattika, Āsavaāsavasampayuttaduka

Paccayacatukka

Akusalaṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Akusalaṃ āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavañca abyākataṃ āsavavippayuttaṃ sāsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ āsavavippayuttaṃ sāsavañca abyākataṃ āsavavippayuttaṃ sāsavañca dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo āsavavippayutto sāsavo dhammo kusalassa āsavavippayuttassa sāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo āsavavippayutto sāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa sāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto sāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa sāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe nava, adhipatiyā cattāri, anantare ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe dve, nissaye dasa, upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte pañca ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.4.6. Kusalattika, Pañhāvāra

Hetu

Kusalaṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo āsavavippayutto anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Kusalo āsavavippayutto anāsavo dhammo kusalassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo kusalassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Kusalo āsavavippayutto anāsavo dhammo kusalassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo kusalassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Kusalo āsavavippayutto anāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Abyākato āsavavippayutto anāsavo dhammo abyākatassa āsavavippayuttassa anāsavassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye cattāri ... pe ... kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalattikaāsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

4.4.7. Kusalattika, Saññojanadukādi

Akusalaṃ saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... akusalaṃ ganthaṃ ... oghaṃ ... yogaṃ ... nīvaraṇaṃ ....

Kusalaṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Āsavagocchakasadisaṃ.) Diṭṭhiṃ paṭicca diṭṭhi na uppajjati.

Kusalattike cha gocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.7. Pītittika

Napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.14. Cūḷantaraduka, Hetuduka

Sappaccayaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naappaccayo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sappaccayaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naappaccayo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṅkhataṃ sappaccayasadisaṃ.)

Anidassanaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naanidassano nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassano nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Appaṭighaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Appaṭighaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Arūpiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naarūpī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Rūpiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca narūpī nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

Arūpiṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naarūpī nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Lokiyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Lokuttaraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... avigate cattāri.

Lokiyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nalokuttaro nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Lokuttaraṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nalokiyo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Kenaci viññeyyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakenaci viññeyyaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanakenaci viññeyyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Kenaci viññeyyaṃ hetuñca nakenaci viññeyyaṃ hetuñca dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Kenaci viññeyyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.4. Kusalattika, Hetusahetukadukādi

Nakusalaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca akusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

(Naakusale dve, naabyākate dve. Paṭhamaṃ gaṇitakena ekaṃ, dutiyaṃ gaṇitakena ekaṃ, tatiyaṃ gaṇitakena ekaṃ, sabbattha nava pañhā.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā.

(Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava. (Hetusahetukasadisaṃ.)

Nakusalaṃ nahetuvippayuttañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca akusalo hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naakusalaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naabyākataṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Gaṇitakena tīṇi pañhā.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.86. Saraṇaduka, Uppannattika

Saraṇo anuppanno dhammo nasaraṇassa naanuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, upanissaye cattāri.

Araṇo uppādī dhammo naaraṇassa nauppādissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Araṇo uppādī dhammo nasaraṇassa nauppādissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, upanissaye dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.56. Bhāvanāyapahātabbahetukaduka, Kusalattika

Nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nab-

hāvanāya pahātabbahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ dve.) Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.16. Kusalattika, Saraṇaduka

Nakusalaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paccayā akusalo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ naaraṇañca naabyākataṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca abyākato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.44. Ajjhattattika, Hetuduka

Ajjhattaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nabahiddhā nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Bahiddhā hetuṃ dhammaṃ paṭicca naajjhatto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Ajjhattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nabahiddhā nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Bahiddhā nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naajjhatto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.43. Cittasamuṭṭhānaduka, Kusalattika

Cittasamuṭṭhānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanocittasamuṭṭhāno nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasamuṭṭhānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanocittasamuṭṭhāno naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.2. Vedanāttika

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (3)

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (3)

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.16. Saraṇaduka, Hetusampayuttaduka

Nasaraṇaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.25. Saraṇaduka, Hetudukādi

Saraṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Saraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Araṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Araṇaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā dve ... pe ... sahajāte cattāri, aññamaññe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Saraṇaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Araṇaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. Araṇaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā dve ... pe ... sahajāte cattāri, aññamaññe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri. (Sahetukadukasadisaṃ.)

Saraṇaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca naaraṇo nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Araṇaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo naahetuko ceva nana ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Araṇaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naahetuko ceva nana ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Saraṇaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca naaraṇo nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Hetusahetukadukasadisaṃ.)

Saraṇaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Araṇaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Araṇaṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.6. Hetuduka, Vitakkattika

Hetuṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.11. Upādānagocchaka

2.11.1. Upādānaduka

2.11.1.1. Paṭiccavāra

2.11.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ, kāmupādānaṃ paṭicca diṭṭhupādānaṃ, sīlabbatupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ, kāmupādānaṃ paṭicca sīlabbatupādānaṃ, attavādupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ, kāmupādānaṃ paṭicca attavādupādānaṃ. (1)

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāne paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno ca noupādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, kāmupādānaṃ ... pe .... (Sabbaṃ cakkaṃ kātabbaṃ.) (3)

Noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādāne khandhe paṭicca upādānā. (2)

Noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno ca noupādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā upādānā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā upādānā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Upādānañca noupādānañca dhammaṃ paṭicca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā— diṭṭhupādānañca sampayuttake ca khandhe paṭicca kāmupādānaṃ. (Sabbe cakkā kātabbā.) (1)

Upādānañca noupādānañca dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhañca upādānañca

paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... upādānañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādānañca noupādānañca dhammaṃ paṭicca upādāno ca noupādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhañca diṭṭhupādānañca paṭicca tayo khandhā kāmupādānañca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ kātabbaṃ.) (3)

Ārammaṇa

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Navapi pañhā kātabbā, rūpaṃ chaḍḍetabbaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.11.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇādi

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādāne paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— noupādāne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe noupādāne khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Upādānañca noupādānaṃ ca dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo

uppajjati naārammaṇapaccayā—upādāne ca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, upādāne ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... pe ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe attavādupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ, kāmupādānaṃ paṭicca attavādupādānaṃ. (1)

Upādānaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe upādāne paṭicca sampayuttakā khandhā, upādāne paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ, navapi pañhā arūpe dve upādānā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.11.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.11.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ (sabbattha ekaṃ), magge ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.11.1.2. Sahajātavāra

(Sahajātavāro paṭiccavārasadiso vibhajantena diṭṭhupādānaṃ "sahajātaṃ kāmupādānan"ti kātabbaṃ.)

2.11.1.3. Paccayavāra

2.11.1.3.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Upādānaṃ dhammaṃ paccayā upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paccayā kāmupādānaṃ ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Noupādānaṃ dhammaṃ paccayā noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā noupādānā khandhā. (1)

Noupādānaṃ dhammaṃ paccayā upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādāne khandhe paccayā upādānā, vatthuṃ paccayā upādānā. (2)

Noupādānaṃ dhammaṃ paccayā upādāno ca noupādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā upādānā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā upādānā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā upādānā sampayuttakā ca khandhā. (3)

Upādānañca noupādānañca dhammaṃ paccayā upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā— diṭṭhupādānañca sampayuttake ca khandhe paccayā kāmupādānaṃ, kāmupādānañca sampayuttake ca khandhe paccayā diṭṭhupādānaṃ (cakkaṃ kātabbaṃ). Diṭṭhupādānañca vatthuñca paccayā kāmupādānaṃ. (Cakkaṃ kātabbaṃ.) (1)

Upādānañca noupādānañca dhammaṃ paccayā noupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhañca upādānañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... (cakkaṃ kātabbaṃ). Upādāne ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, upādānañca vatthuñca paccayā noupādānā khandhā. (2)

Upādānañca noupādānañca dhammaṃ paccayā upādāno ca noupādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noupādānaṃ ekaṃ khandhañca diṭṭhupādānañca paccayā tayo khandhā kāmupādānaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... (cakkaṃ). Diṭṭhupādānañca vatthuñca paccayā kāmupādānaṃ sampayuttakā ca khandhā ... pe .... (Cakkaṃ.) (3)

Ārammaṇapaccayā .... (Ārammaṇe noupādānamūlake pañcāyatanañca vatthuñca kātabbā.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Noupādānaṃ dhammaṃ paccayā noupādāno dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā noupādānā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi ... pe ... napurejāte nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke nava (paṭiccasadisaṃ) ... pe ... novigate tīṇi.

Paccanīyaṃ.

2.11.1.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.11.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.11.1.5.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Upādānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ saṃsaṭṭhaṃ kāmupādānaṃ, kāmupādānaṃ saṃsaṭṭhaṃ diṭṭhupādānaṃ. (Cakkaṃ. Evaṃ navapi pañhā kātabbā.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Noupādānaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho noupādāno dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ noupādānaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava.

Paccanīyaṃ.

2.11.1.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.11.1.7. Pañhāvāra

2.11.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa hetupaccayena paccayo—upādānā hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noupādānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noupādānā hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Noupādānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upādānā ca noupādānā ca hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānā ca noupādānā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānā ca noupādānā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—upādāne ārabbha upādānā uppajjanti ... tīṇi. (Ārabbha kātabbā.)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa,

maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā noupādāne pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noupādāne khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena noupādānacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... noupādānā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noupādāne khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noupādāne khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha upādānā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbha kātabbā.)

Adhipati

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—upādāne garuṃ katvā upādānā uppajjanti ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva.)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti ... pe ... phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ

noupādāne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noupādānādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noupādāne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noupādānādhipati sampayuttakānaṃ upādānānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noupādāne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā upādānā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—noupādānādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi ... ārammaṇādhipati ... tīṇi. (Ārabbha kātabbā, ārammaṇādhipatiyeva.)

Anantarādi

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upādānā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upādānā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noupādānānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; upādānaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upādānā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noupādānā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noupādānānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; an-

ulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noupādānā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā upādānānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā noupādānā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā upādānā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upādānā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noupādānānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; upādānā ca sampayuttakā ca khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā upādānā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo (paṭiccasadisaṃ) ... aññamaññapaccayena paccayo (paṭiccasadisaṃ) ... nissayapaccayena paccayo. (Paccayasadisaṃ.)

Upanissaya

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upādānā upādānānaṃ upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti,

mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya adinnaṃ ... pe ... musā ... pe ... pisuṇaṃ ... pe ... samphaṃ ... pe ... sandhiṃ ... pe ... nillopaṃ ... pe ... ekāgārikaṃ ... pe ... paripanthe ... pe ... paradāraṃ ... pe ... gāmaghātaṃ ... pe ... nigamaghātaṃ karoti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ upādānānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya adinnaṃ ādiyati, musā ... pe ... pisuṇaṃ ... pe ... samphaṃ ... pe ... sandhiṃ ... pe ... nillopaṃ ... pe ... ekāgārikaṃ ... pe ... paripanthe ... pe ... paradāraṃ ... pe ... gāmaghātaṃ ... pe ... nigamaghātaṃ karoti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo... tīṇi.

Purejāta

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu noupādānānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu upādānānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ.

Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha upādānā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Upādāno dhammo noupādānassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā noupādānassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1) ... Āsevanapaccayena paccayo.

Kamma

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noupādānā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noupādānā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa kammapaccayena paccayo—noupādānā cetanā sampayuttakānaṃ upādānānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—noupādānā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko noupādāno eko khandho ... pe ... ekaṃ.

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi (ekoyeva kabaḷīkāro āhāro) ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi (rūpajīvitindriyaṃ ekaṃyeva) ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa maggapaccayena paccayo—upādānāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ upādānānaṃ maggapaccayena paccayo (iminā kāraṇena nava pañhā kātabbā) ... sam-

payuttapaccayena paccayo ... nava.

Vippayutta

Upādāno dhammo noupādānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—upādānā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātaṃ—pacchājātā upādānā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu upādānānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu upādānānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā noupādānassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—upādānā ca sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādānā ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—diṭṭhupādānaṃ kāmupādānassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Upādāno dhammo noupādānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—upādānā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādānā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Upādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ, paṭiccasadisaṃ.) (3)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ, vitthāretabbaṃ.) (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—(Sahajātasadisaṃ.) Purejātaṃ—(Purejātasadisaṃ.) (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ, sahajātasadisaṃ sahajātaṃ vibhajitabbaṃ, purejātasadisaṃ purejātaṃ.) (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—diṭṭhupādānañca sampayuttakā ca khandhā kāmupādānassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Sahajātaṃ—diṭṭhupādānañca vatthu ca kāmupādānassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā noupādānassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—noupādāno eko khandho ca upādānā ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajātā—upādānā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—upādānā ca vatthu ca noupādānānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādānā ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādānā ca sampayuttakā ca khandhā kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādānā ca sampayuttakā ca khandhā rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—noupādāno eko khandho ca diṭṭhupādānañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kāmupādānassa ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... (cakkaṃ). Sahajātaṃ—diṭṭhupādānañca vatthu ca kāmupādānassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava,

samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Upādāno dhammo upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādāno dhammo noupādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Upādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Noupādāno dhammo noupādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Noupādāno dhammo upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Noupādāno dhammo upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā noupādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Upādāno ca noupādāno ca dhammā upādānassa ca noupādānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena

paccayo … upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.11.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.11.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava … pe … naaññamaññe tīṇi, naupanissaye nava (sabbattha nava), nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.11.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā kātabbā) … pe … avigate nava.

Upādānadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.11.2. Upādāniyaduka

2.11.2.1–7. Paṭiccādivāra

Upādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ … pe …. (Yathā lokiyadukaṃ, evaṃ kātabbaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Upādāniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.11.3. Upādānasampayuttaduka

2.11.3.1. Paṭiccavāra

2.11.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe … pe …. (1)

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe paṭicca lobho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ca

upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā lobho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo

uppajjati ārammaṇapaccayā—upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe paṭicca lobho. (2)

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā lobho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā nava, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cha, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava (sabbattha nava), magge nava, sampayutte cha, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cha, vigate cha, avigate nava.

2.11.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsa-

hagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇādi

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādānasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādānavippayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādānasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejātādi

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe paṭicca lobho, upādānasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—arūpe diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā lobho ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... upādānavippayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—upādānasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakamma

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—upādānasampayutte khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—upādānavippayutte khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā cetanā. (2)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto dhammo uppajjati nakammapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paṭicca sampayuttakā cetanā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi,

novigate tīṇi.

2.11.3.2. Sahajātavāra

Itare dve gaṇanāpi kātabbā. Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.11.3.3. Paccayavāra

2.11.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisaṃ.)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā upādānavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā upādānavippayuttā khandhā, vatthuṃ paccayā diṭṭhigatavippayutto lobho. (1)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā upādānasampayuttā khandhā, diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā upādānasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca. (3)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paccayā upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paccayā upādānavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā lobho. (2)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ paccayā upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... upādānasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā lobho ca ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ. Ārammaṇapaccayamhi pañca viññāṇā kātabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.11.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā upādānavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādānavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ahetukā upādānavippayuttā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.11.3.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.11.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.11.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Upādānasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādānasampayutto

dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā ... tīṇi.

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādānavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Paṭiccasadisaṃ, arūpaṃyeva kātabbaṃ.)

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Paṭiccasadisaṃ, arūpaṃyeva kātabbaṃ.)

Upādānasampayuttañca upādānavippayuttañca dhammaṃ saṃsaṭṭho upādānasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Paṭiccasadisaṃ, arūpaṃyeva kātabbaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā cha (sabbattha cha), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cha.

Anulomaṃ.

Upādānavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādānavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte cha.

Paccanīyaṃ.

2.11.3.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.11.3.7. Pañhāvāra

2.11.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upādānasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Upādānasampayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upādānasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā hetū diṭṭhigatavippayuttalobhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ

hetupaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upādānavippayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayutto lobho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayutto lobho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayutto lobho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato moho ca lobho ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato moho ca lobho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato moho ca lobho ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—upādānasampayutte khandhe ārabbha upādānasampayuttā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānasampayutte khandhe ārabbha upādānavippayuttā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānasampayutte khandhe ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhigatavippayutto

rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ uppajjati, jhāne parihīne vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati. Ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā upādānavippayutte pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe kilese ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādānavippayutte khandhe ca lobhañca aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha diṭṭhigatavippayutto rāgo ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati ... pe ... (sabbaṃ paripuṇṇaṃ), dibbena cakkhunā ... (yāva kāyaviññāṇaṃ), upādānavippayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādānavippayutte khandhe ca lobhañca assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādānavippayutte khandhe ca lobhañca ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca ārabbha upādānasampayuttā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca ārabbha upādānavippayuttā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Adhipati

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—upādānasampayutte khandhe garuṃ katvā upādānasampayuttā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—upādānasampayuttād-

hipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—upādānasampayutte khandhe garuṃ katvā diṭṭhigatavippayutto lobho uppajjati. Sahajātādhipati—upādānasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatādhipati lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—upādānasampayutte khandhe garuṃ katvā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. Sahajātādhipati—upādānasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā diṭṭhigatavippayutto rāgo uppajjati ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādānavippayutte khandhe ca lobhañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā diṭṭhigatavippayutto rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—upādānavippayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādānavippayutte khandhe ca lobhañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādānavippayutte khandhe ca lobhañca garuṃ katvā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca garuṃ katvā upādānasampayuttā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca garuṃ katvā diṭṭhigatavippayutto lobho uppajjati. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca garuṃ katvā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Anantara

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upādānasampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa anantarapaccayena paccayo; upādānasampayuttā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo diṭṭhigatavippayutto lobho pacchimassa pacchimassa diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā upādānavippayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānavippayuttānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayutto lobho vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa … pe … phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo diṭṭhigatavippayutto lobho pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Āvajjanā upādānasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimo purimo diṭṭhigatavippayutto lobho pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca pacchimassa pacchimassa diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa anantarapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... (paṭiccasadisaṃ) nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... (paṭiccasadisaṃ) cha ... nissayapaccayena paccayo ... (paccayavārasadisaṃ) nava.

Upanissaya

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upādānasampayuttā khandhā upādānasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānasampayuttā khandhā upādānavippayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Upādānasampayuttā khandhā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... upādānavippayuttaṃ rāgaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya upādānavippayuttassa rāgassa ... mānassa ... patthanāya ... kāyikassa sukhassa ...

pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—(tīṇi upanissayā) saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... upādānavippayuttaṃ rāgaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya adinnaṃ ... pe ... musā ... pe ... pisuṇaṃ ... pe ... samphaṃ ... pe ... sandhiṃ ... pe ... nillopaṃ ... pe ... ekāgārikaṃ ... pe ... paripanthe ... pe ... paradāraṃ ... pe ... gāmaghātaṃ ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Saddhā ... pe ... senāsanaṃ upādānasampayuttassa rāgassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... upādānavippayuttaṃ rāgaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya adinnaṃ ādiyati ... pe ... gāmaghātaṃ karoti ... nigamaghātaṃ karoti .... Saddhā ... pe ... senāsanaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca upādānasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca upādānavippayuttānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu upādānavip-

payuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu upādānasampayuttakānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Upādānasampayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1) ... Āsevanapaccayena paccayo.

Kamma-vipāka

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—upādānasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Upādānasampayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—upādānasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā cetanā lobhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—upādānasampayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādā-

navippayuttassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—upādānasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—upādānavippayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—upādānavippayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko upādānavippayutto eko ... pe ... ekaṃ.

Āhārādi

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo (imesu catūsupi yathā kammapaccaye diṭṭhigatavippayutto lobho dassito evaṃ dassetabbo. Cattāri cattāri pañhā) ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha.

Vippayutta

Upādānasampayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu upādānasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādā-

navippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā... pe ....

Atthyādi

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Upādānasampayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Imesu sahajātaṃ sahajātasadisaṃ, purejātaṃ purejātasadisaṃ.) (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—upādānasampayutto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato eko khandho ca lobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—upādānasampayuttā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca vatthu ca lob-

hassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato eko khandho ca lobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ lobhassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādānasampayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Upādānasampayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Upādānavippayutto dhammo upādānavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Upādānavippayutto dhammo upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Upādānasampayutto ca upādānavippayutto ca dhammā upādānasampayuttassa ca upādānavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.11.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.11.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye nava (sabbattha nava), nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.11.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā) ... pe ... avigate nava.

Upādānasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.11.4. Upādānaupādāniyaduka

2.11.4.1. Paṭiccavāra

2.11.4.1.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādānañceva upādāniyañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ, kāmupādānaṃ paṭicca diṭṭhupādānaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Upādānañceva upādāniyañca dhammaṃ paṭicca upādāniyo ceva no ca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāne paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (1)

Upādānañceva upādāniyañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca upādāniyo ceva no ca upādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) (3)

Upādāniyañceva no ca upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo ceva no ca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāniyañceva no ca upādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva ajjhattikā mahābhūtā.) (1)

Upādāniyañceva no ca upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāniye ceva no ca upādāne khandhe paṭicca upādānā. (2)

Upādāniyañceva no ca upādānaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca upādāniyo ceva no ca upādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādāniyañceva no ca upādānaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā upādānā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Upādānañceva upādāniyañca upādāniyañceva no ca upādānañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhupādānañca sampayuttake ca khandhe paṭicca kāmupādānaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Upādānañceva upādāniyañca upādāniyañceva no ca upādānañca dhammaṃ paṭicca upādāniyo ceva no ca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāniyañceva no ca upādānaṃ ekaṃ khandhañca upādāne ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... upādāne ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādānañceva upādāniyañca upādāniyañceva no ca upādānañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca upādāniyo ceva no ca upādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādāniyañceva no ca upādānaṃ ekaṃ khandhañca diṭṭhupādānañca paṭicca tayo khandhā kāmupādānañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ.) (3)

2.11.4.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Yathā upādānadukaṃ evaṃ paṭiccavāropi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi kātabbā, ninnānākaraṇā, āmasanaṃ nānākaraṇaṃ.)

2.11.4.7. Pañhāvāra

2.11.4.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādāno ceva upādāniyo ca dhammo upādānassa ceva upādāniyassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—upādānā ceva upādāniyā ca hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Upādāno ceva upādāniyo ca dhammo upādāniyassa ceva no ca upādānassa dhammassa hetupaccayena paccayo—upādānā ceva upādāniyā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Upādānadukasadisā ninnānā, nava pañhā.)

Ārammaṇa

Upādāno ceva upādāniyo ca dhammo upādānassa ceva upādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—upādāne ārabbha upādānā uppajjanti ... tīṇi.

Upādāniyo ceva no ca upādāno dhammo upādāniyassa ceva no ca upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati,

taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uddhaccaṃ domanassaṃ uppajjati; ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... (saṃkhittaṃ) anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Upādāniyo ceva no ca upādāno dhammo upādānassa ceva upādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ, itare dve upādānadukasadisā.) (3)

Upādāno ceva upādāniyo ca upādāniyo ceva no ca upādāno ca dhammā upādānassa ceva upādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Heṭṭhā adhipati tīṇi, upādānadukasadisā.)

Adhipati

Upādāniyo ceva no ca upādāno dhammo upādāniyassa ceva no ca upādānassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā ... pe ... vodānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ upādāniye ceva no ca upādāne khandhe garuṃ katvā upādāniyā ceva no ca upādānā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—upādāniyā ceva no ca upādānādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Avasesā dvepi ārammaṇādhipati sahajātādhipatipi upādānadukasadisā.) (3)

(Ghaṭanā adhipati tīṇi, upādānadukasadisā. Sabbe paccayā upādānadukasadisā. Upādāniye lokuttaraṃ natthi, paccanīyampi itare dve gaṇanāpi upādānadukasadisaṃ.)

Upādānaupādāniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.11.5. Upādānaupādānasampayuttaduka

2.11.5.1. Paṭiccavāra

2.11.5.1.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādānañceva upādānasampayuttañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ. (Cakkaṃ kātabbaṃ.) (1)

Upādānañceva upādānasampayuttañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ceva no ca upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā—upādāne paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Upādānañceva upādānasampayuttañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādānasampayutto ca upādānasampayutto ceva no ca upādāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhupādānaṃ paṭicca kāmupādānaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

2.11.5.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

Upādānasampayuttañceva no ca upādānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Saṃkhittaṃ. Āmasanaṃ nānākaraṇaṃ upādānadukasadisaṃ nava pañhā. Rūpaṃ natthi. Evaṃ sabbepi vārā vitthāretabbā. Arūpaṃyeva.)

2.11.5.7. Pañhāvāra

2.11.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—upādānā ceva upādānasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādānā ceva upādānasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādānā ceva upādānasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Upādānasampayutto ceva no ca upādāno dhammo upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa dhammassa hetupaccayena paccayo—upādānasampayuttā ceva no ca upādānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādānasampayuttā ceva no ca upādānā hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādānasampayuttā ceva no ca upādānā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Upādāno ceva upādānasampayutto ca upādānasampayutto ceva no ca upādāno ca dhammā upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—upādānā ceva upādānasam-

payuttā ca upādānasampayuttā ceva no ca upādānā ca hetū sampayuttakānaṃ upādānānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādānā ceva upādānasampayuttā ca upādānasampayuttā ceva no ca upādānā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādānā ceva upādānasampayuttā ca upādānasampayuttā ceva no ca upādānā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ upādānānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—upādāne ārabbha upādānā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādāne ārabbha upādānasampayuttā ceva no ca upādānā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Upādāne ārabbha upādānā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Upādānasampayutto ceva no ca upādāno dhammo upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—upādānasampayutte ceva no ca upādāne khandhe ārabbha upādānasampayuttā ceva no ca upādānā khandhā uppajjanti. (Tīṇipi kātabbā, ghaṭane tīṇipi kātabbā.)

Adhipati

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo … tīṇi. (3)

Upādānasampayutto ceva no ca upādāno dhammo upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. (Tīṇipi, tīsupi dvepi adhipati kātabbā, ghaṭanādhipatipi tīṇi.)

Anantara

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upādānā ceva upādānasampayuttā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādānānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Evaṃ navapi pañhā kātabbā, āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi.)

Samanantarādi

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva

upādānasampayuttassa ca dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava ... nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... tīṇi.

Upādānasampayutto ceva no ca upādāno dhammo upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—upādānasampayuttā ceva no ca upādānā khandhā upādānasampayuttakānañceva no ca upādānānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo (tīṇi ghaṭanupanissayepi tīṇi) ... āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kammādi

Upādānasampayutto ceva no ca upādāno dhammo upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa dhammassa kammapaccayena paccayo ... tīṇi ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava ... atthipaccayena paccayo ... nava ... natthipaccayena paccayo ... nava ... vigatapaccayena paccayo ... nava ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo

... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Upādāno ceva upādānasampayutto ca dhammo upādānassa ceva upādānasampayuttassa ca upādānasampayuttassa ceva no ca upādānassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Evaṃ navapi kātabbā, ekekassa mūle tīṇi tīṇi pañhā.)

2.11.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.11.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, naupanissaye nava (sabbattha nava), namagge nava, nasampayutte nava, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.11.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe .... (Anulomamātikā kātabbā.)

Upādānaupādānasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.11.6. Upādānavippayuttaupādāniyaduka

2.11.6.1-7. Paṭiccavāra

2.11.6.1-7.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Upādānavippayuttaṃ upādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānavippayuttaṃ upādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto anupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādānavip-

payutte anupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo ca upādānavippayutto anupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Upādānavippayuttaṃ upādāniyañca upādānavippayuttaṃ anupādāniyañca dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā— upādānavippayutte anupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Imaṃ dukaṃ cūḷantaraduke lokiyadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.

Upādānavippayuttaupādāniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Upādānagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.13. Upādinnattika, Kusalattika

Naupādinnupādāniyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanupādinnupādāniyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanupādinnaanupādāniyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... āsevane nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.3. Kusalattika, Upādinnattika

Abyākataṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naupādinnupādāniyo ca naakusalo naupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, sahajāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalo anupādinnupādāniyo dhammo nakusalassa naanupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo anupādinnupādāniyo dhammo naakusalassa naanupādinnupādāniyassa dham-

massa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo anupādinnupādāniyo dhammo nakusalassa naanupādinnupādāniyassa ca naakusalassa naanupādinnupādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusale tīṇi. Abyākataṃ anupādinnupādāniye tīṇiyeva ... pe .... Ārammaṇe nava, anantare ekādasa ... pe ... upanissaye pannarasa, purejāte āsevane tīṇi, kamme cha, āhāre tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.33. Sāsavaduka, Kusalattika

Sāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anāsavaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Sāsavaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanāsavo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sāsavaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nasāsavo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.28. Sanidassanattika, Vedanāttika

Anidassanaappaṭighaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayut-

taṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.23. Sahetukaduka, Kusalattika

Sahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.21. Ajjhattattika

1.21.1. Paṭiccavāra

1.21.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā—ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā—bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārū-

paṃ. (1)

Ārammaṇa

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Adhipati

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati adhipatipaccayā—ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati adhipatipaccayā—bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anantarādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati anantarapaccayā, samanantarapaccayā, sahajātapaccayā—ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati sahajātapaccayā—bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca

khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Aññamaññādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā (purejātepi āsevanepi paṭisandhi natthi) ... kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve.

Anulomaṃ.

1.21.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— ajjhatte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ajjhatte khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhe paṭicca vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bahiddhā khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe bahiddhā khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhe paṭicca vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Naadhipatyādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... pe ... (anulomasahajātasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ) naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā, napurejātapaccayā—arūpe ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... ajjhatte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ....

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... dve khandhe ... pe ... bahiddhā khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe (paripuṇṇaṃ) ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ....

Napacchājātādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati napacchājātapaccayā, naāsevanapaccayā, nakammapaccayā—ajjhatte khandhe paṭicca ajjhattā cetanā. Āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati nakammapaccayā—bahiddhā khandhe paṭicca bahiddhā cetanā. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ .... (1)

Navipākādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati navipākapaccayā (paṭisandhi natthi), naāhārapaccayā—utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati naindriyapaccayā— āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ. (1)

Najhāna

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Namaggādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati namaggapaccayā ... (nahetusadisaṃ. Moho natthi) nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā— arūpe ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Bahiddhā dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... nonatthipaccayā, novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve, naanantare dve, nasamanantare dve (saṃkhittaṃ, sabbattha dve), novigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.21.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe dve ... pe ... navipāke nasampayutte navippayutte nonatthiyā novigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.21.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve, anantare dve ... pe ... magge dve ... pe ... avigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.21.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

1.21.3. Paccayavāra

1.21.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhattaṃ dhammaṃ paccayā ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā—ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe (paripuṇṇaṃ). Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ajjhattā khandhā. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paccayā bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā—bahiddhā ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā bahiddhā khandhā. (1)

Ārammaṇa

Ajjhattaṃ dhammaṃ paccayā ajjhatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā (paṭiccavārasadisaṃ), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ajjhattā khandhā. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paccayā bahiddhā dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā (paṭiccavārasadisaṃ), cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā bahiddhā khandhā. (1)

Adhipatyādi

Ajjhattaṃ dhammaṃ paccayā ajjhatto dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... (vatthuṃ atirekaṃ, paṭiccavārasadisaṃ) anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... (sahajātavāre paripuṇṇā) mahābhūte paccayā ... pe ... (mahābhūtānaṃ khandhānañca pacchā pañcāyatanāni ca vatthu ca kātabbā) aññamaññapaccayā ... nissaya-

paccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dve, ārammaṇe ... pe ... avigate dve.

Anulomaṃ.

1.21.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Ajjhattaṃ dhammaṃ paccayā ajjhatto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ajjhattaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ahetukā ajjhattā khandhā. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Bahiddhā dhammaṃ paccayā bahiddhā dhammo uppajjati nahetupaccayā (pavattipaṭisandhipi mahābhūtāpi kātabbā)—cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ahetukā bahiddhā khandhā. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇādi

Naārammaṇapaccayā ... naadhipatipaccayā (sahajātasadisaṃ) ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā (paṭiccavārasadisaṃ) ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā ... pe ... navippayuttapaccayā (paṭiccavārapaccanīye vippayuttasadisaṃ) ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe dve ... pe ... novigate dve.

Paccanīyaṃ.

1.21.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe dve, naadhipatiyā dve ... pe ... navipāke nasampayutte navippayutte nonatthiyā novigate dve.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.21.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve.

Paccanīyānulomaṃ.

1.21.4–6. Nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Nissayavāro paccayavārasadiso. Saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi vitthāretabbo.)

1.21.7. Pañhāvāra

1.21.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa hetupaccayena paccayo—ajjhattā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa hetupaccayena paccayo—bahiddhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... ajjhatte khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotudhātuyā saddaṃ suṇāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ajjhattā khandhā iddhividhañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—paro ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... ajjhatte khandhe an-

iccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena ajjhattacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ajjhattaṃ rūpāyatanaṃ bahiddhā cakkhuviññāṇassa ... pe ... ajjhattaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ bahiddhā kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ajjhattā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—paro dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti ... nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe ... pe ... paro bahiddhā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... bahiddhā khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena bahiddhā cittasamaṅgissa ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Bahiddhā rūpāyatanaṃ bahiddhā cakkhuviññāṇassa ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanaṃ bahiddhā kāyaviññāṇassa ... pe ... bahiddhā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Bahiddhā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... bahiddhā khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena bahiddhā cittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Bahiddhā rūpāyatanaṃ ajjhattaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanaṃ ajjhattaṃ

kāyaviññāṇassa ... pe ... bahiddhā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā, taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... ajjhatte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—ajjhattādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—paro ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... ajjhatte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—paro dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā, taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā ... pe ... phalaṃ garuṃ katvā ... pe ... nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Bahiddhā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... bahiddhā khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—bahiddhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, adhipatipaccayena paccayo. Bahiddhā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... bahiddhā khandhe garuṃ katvā assādeti, abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo ...

pe ... diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantara

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā ajjhattā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ajjhattānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa, anulomaṃ vodānassa, gotrabhu maggassa, vodānaṃ maggassa, maggo phalassa, phalaṃ phalassa, anulomaṃ phalasamāpattiyā, nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa anantarapaccayena paccayo. (Purimā purimā bahiddhāti nānākaraṇaṃ, taṃyeva gamanaṃ.) (1)

Samanantarādi

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe ... (anantarasadisaṃ) ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ajjhattaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Ajjhattaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Ajjhattā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... senāsanaṃ ajjhattāya saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paro ajjhattaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Paro ajjhattaṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Ajjhattā

saddhā ... pe ... senāsanaṃ bahiddhā saddhāya ... pe ... maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paro bahiddhā saddhaṃ ... pe ... patthanaṃ, kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati bahiddhā saddhā ... pe ... senāsanaṃ bahiddhā saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bahiddhā saddhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Bahiddhā saddhā ... pe ... senāsanaṃ ajjhattāya saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu ajjhattānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—paro ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Ajjhattaṃ rūpāyatanaṃ bahiddhā cakkhuviññāṇassa ... pe ... ajjhattaṃ phoṭṭhabbāyatanaṃ bahiddhā kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—paro bahiddhā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Bahiddhā rūpāyatanaṃ bahiddhā cakkhuviññāṇassa ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāy-

atanaṃ bahiddhā kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—bahiddhā cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthu bahiddhā khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—bahiddhā cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Bahiddhā rūpāyatanaṃ ajjhattassa cakkhuviññāṇassa ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanaṃ ajjhattassa kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Ajjhatto ca bahiddhā ca dhammā ajjhattassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Bahiddhā rūpāyatanañca ajjhattaṃ cakkhāyatanañca ajjhattassa cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanañca ajjhattaṃ kāyāyatanañca ajjhattassa kāyaviññāṇassa ... pe ... bahiddhā rūpāyatanañca ajjhattaṃ vatthu ca ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanañca ajjhattaṃ vatthu ca ajjhattānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto ca bahiddhā ca dhammā bahiddhā dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ajjhattaṃ rūpāyatanañca bahiddhā cakkhāyatanañca bahiddhā cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... ajjhattaṃ phoṭṭhabbāyatanañca bahiddhā kāyāyatanañca bahiddhā kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Ajjhattaṃ rūpāyatanañca bahiddhā vatthu ca ... pe ... ajjhattaṃ phoṭṭhabbāyatanañca bahiddhā vatthu ca bahiddhā khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājāta

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā ajjhattā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā bahiddhā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā ajjhattā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ

ajjhattānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā ... pe .... (Ajjhattasadisaṃyeva.)

Kamma

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—ajjhattā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—ajjhattā cetanā vipākānaṃ ajjhattānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—bahiddhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—bahiddhā cetanā vipākānaṃ bahiddhā khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... pe .... (Paripuṇṇaṃ, paṭiccavārasadisaṃ.)

Āhāra

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—ajjhattā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ajjhatto kabaḷīkāro āhāro ajjhattassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa āhārapaccayena paccayo—ajjhatto kabaḷīkāro āhāro bahiddhā kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa āhārapaccayena paccayo (pavattipaṭisandhi) bahiddhā kabaḷīkāro āhāro bahiddhā kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—bahiddhā kabaḷīkāro āhāro ajjhattassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Ajjhatto dhammo ca bahiddhā dhammo ca ajjhattassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—ajjhatto kabaḷīkāro āhāro ca bahiddhā kabaḷīkāro

āhāro ca ajjhattassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo ca bahiddhā dhammo ca bahiddhā dhammassa āhārapaccayena paccayo—ajjhatto kabaḷīkāro āhāro ca bahiddhā kabaḷīkāro āhāro ca bahiddhā kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Indriyādi

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa indriyapaccayena paccayo, ajjhattikā indriyā (rūpajīvitindriyampi vitthāretabbaṃ) ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Mātikāpadāni anumajjantena vitthāretabbāni.)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Atthi

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—ajjhatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ (purejātasadisaṃ), vatthu ajjhattānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ajjhattā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Ajjhatto kabaḷīkāro āhāroajjhattassa kāyassa ... pe ... rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ ... pe .... (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, āhāraṃ. Purejātaṃ—paro ajjhattaṃ cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, ajjhattaṃ rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ bahiddhā kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Ajjhatto kabaḷīkāro āhārobahiddhā kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Bahiddhā ninnānākaraṇaṃ, mātikāpadāni vitthāretabbāni.) (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, āhāraṃ. Purejātaṃ—bahiddhā cakkhuṃ ... pe ...

vatthuṃ ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, bahiddhā rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ajjhattassa kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Bahiddhā kabaḷīkāro āhāroajjhattassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Ajjhatto dhammo ca bahiddhā dhammo ca ajjhattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, āhāraṃ. Purejātaṃ—bahiddhā rūpāyatanañca ajjhattaṃ cakkhu ca ajjhattassa cakkhuviññāṇassa ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanañca ajjhattaṃ kāyāyatanañca ajjhattassa kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Bahiddhā rūpāyatanañca ajjhattaṃ vatthu ca ... pe ... bahiddhā phoṭṭhabbāyatanañca ajjhattaṃ vatthu ca ajjhattānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Āhāraṃ—ajjhatto kabaḷīkāro āhāro ca bahiddhā kabaḷīkāro āhāro ca ajjhattassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo ca bahiddhā dhammo ca bahiddhā dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, āhāraṃ. Purejātaṃ—ajjhattaṃ rūpāyatanañca bahiddhā cakkhāyatanañca bahiddhā cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... ajjhattaṃ phoṭṭhabbāyatanañca bahiddhā kāyāyatanañca bahiddhā kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Ajjhattaṃ rūpāyatanañca bahiddhā vatthu ca bahiddhā khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... ajjhattaṃ phoṭṭhabbāyatanañca bahiddhā vatthu ca bahiddhā khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Āhāraṃ—ajjhatto kabaḷīkāro āhāro ca bahiddhā kabaḷīkāro āhāro ca bahiddhā kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Natthi-vigatāvigata

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare dve, samanantare dve, sahajāte aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, purejāte cha, pacchājāte āsevane kamme vipāke dve, āhāre cha, indriye dve, jhāne magge sampayutte vippayutte dve, atthiyā cha, natthiyā dve, vigate dve, avigate cha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Ajjhatto dhammo ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Ajjhatto dhammo bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Bahiddhā dhammo bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Bahiddhā dhammo ajjhattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Ajjhatto dhammo ca bahiddhā dhammo ca ajjhattassa dhammassa purejātaṃ, āhāraṃ. (1)

Ajjhatto dhammo ca bahiddhā dhammo ca bahiddhā dhammassa purejātaṃ, āhāraṃ. (2)

1.21.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cha, naārammaṇe cha, naadhipatiyā cha (saṃkhittaṃ, sabbattha cha kātabbā), navippayutte cha, noatthiyā cattāri, nonatthiyā cha, novigate cha, noavigate cattāri (evaṃ gaṇetabbaṃ)

Paccanīyaṃ.

1.21.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe dve, naadhipatiyā naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye dve (saṃkhittaṃ, sabbattha dve), nasampayutte navippayutte nonatthiyā novigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.21.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri (anulomapadāni gaṇetabbāni), avigate cha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Ajjhattattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.18. Atītattika

Naatītaṃ dhammaṃ paṭicca naatīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Naatīto dhammo naatītassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naatīto dhammo naanāgatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naatīto dhammo naatītassa ca naanāgatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Naanāgato dhammo naanāgatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naanāgato dhammo naatītassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naanāgato dhammo naatītassa ca naanāgatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Naatīto ca naanāgato ca dhammā naatītassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naatīto ca naanāgato ca dhammā naanāgatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naatīto ca naanāgato ca dhammā naatītassa ca naanāgatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... nissaye nava, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.28. Sanidassanadukādi, Kusalattika

Anidassanaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassano nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Akusalaṃ kusalasadisaṃ.)

Anidassanaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nasanidassano naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Appaṭighaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Appaṭighaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākate paccayavasena ekaṃ. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.62. Sanidassanattika, Āsavaāsavasampayuttaduka

Anidassanaappaṭighaṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naāsavavippayutto ca naanidassanasappaṭigho naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.8. Tika Saraṇaduka

4.8.2. Vedanāttika, Saraṇaduka

4.8.2.1. Saraṇapada

Paccayacatukka

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Sukhāya vedanāya sampayutto saraṇo dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayutto saraṇo dhammo dukkhāya vedanāya sampayuttassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto saraṇo dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare ... pe ... nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.2.2. Araṇapada

Hetu

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā dve ... pe ... āsevane dve ... pe ... jhāne magge dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Sukhāya vedanāya sampayutto araṇo dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto araṇo dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cha, adhipatiyā cattāri, anantare samanantare satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane dve, kamme pañca, vipāke āhāre indriye tīṇi, jhāne magge dve, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.3. Vipākattika, Saraṇaduka

Vipākadhammadhammaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Vipākaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākaṃ araṇañca nevavipākanavipākadhammadhammaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca vipāko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ araṇañca nevavipākanavipākadhammadhammaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte tīṇi, āsevane dve ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Vipāko araṇo dhammo vipākassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Vipākadhammadhammo araṇo dhammo vipākadhammadhammassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo araṇo dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... sahajāte ekādasa, aññamaññe satta ... pe ... āsevane dve, kamme nava, vipāke tīṇi ... pe ... indriye nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.4. Upādinnattika, Saraṇaduka

Hetu

Anupādinnupādāniyaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādinnupādāniyaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādinnupādāniyaṃ araṇañca anupādinnupādāniyaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ araṇañca anupādinnaanupādāniyaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... āsevane dve ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Upādinnupādāniyo araṇo dhammo upādinnupādāniyassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyo araṇo dhammo anupādinnupādāniyassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo araṇo dhammo anupādinnaanupādāniyassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... nissaye ekādasa, upanissaye nava, purejāte satta, pacchājāte nava, āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke cha, āhāre dvādasa, indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte dasa ... pe ... avigate tevīsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.5. Saṃkiliṭṭhattika, Saraṇaduka

Hetu

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ araṇañca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko araṇo dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko araṇo dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ... pe ... samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.6. Vitakkattika, Saraṇaduka

Hetu

Savitakkasavicāraṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Savitakkasavicāraṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro saraṇo ca avitakkavicāramatto saraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Avitakkavicāramattaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Savitakkasavicāraṃ saraṇañca avitakkavicāramattaṃ saraṇañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Savitakkasavicāraṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Avitakkavicāramattaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Avitakkaavicāraṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattatiṃsa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā tevīsa ... pe ... aññamaññe aṭṭhavīsa ... pe ... purejāte āsevane ekādasa ... pe ... avigate sattatiṃsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

4.8.7. Pītittika, Saraṇaduka

Paccayacatukka

Pītisahagataṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sukhasahagataṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Pītisahagataṃ saraṇañca sukhasahagataṃ saraṇañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Pītisahagato saraṇo dhammo pītisahagatassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Sukhasahagato saraṇo dhammo sukhasahagatassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Upekkhāsahagato saraṇo dhammo upekkhāsahagatassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Pītisahagato saraṇo ca sukhasahagato saraṇo ca dhammā pītisahagatassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dasa, ārammaṇe soḷasa, adhipatiyā soḷasa ... pe ... upanissaye soḷasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Pītisahagataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dasa ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi tattakāva pañhā.)

4.8.8. Dassanattika, Saraṇaduka

Paccayacatukka

Dassanena pahātabbaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

4.8.9. Dassanahetuttika, Saraṇaduka

Hetu

Dassanena pahātabbahetukaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... bhāvanāya pahātabbahetukaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

4.8.10. Ācayagāmittika, Saraṇaduka

Hetu-ārammaṇa

Ācayagāmiṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Ācayagāmiṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Apacayagāmiṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ācayagāmiṃ araṇañca nevācayagāmināpacayagāmiṃ araṇañca

dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apacayagāmiṃ araṇañca nevācayagāmināpacayagāmiṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Ācayagāmī araṇo dhammo ācayagāmissa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Apacayagāmī araṇo dhammo apacayagāmissa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevācayagāmināpacayagāmī araṇo dhammo nevācayagāmināpacayagāmissa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Ācayagāmī araṇo dhammo ācayagāmissa araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe satta, adhipatiyā dasa, anantare cha ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.11. Sekkhattika, Saraṇaduka

Hetu

Nevasekkhanāsekkhaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Sekkhaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho araṇo ca nevasekkhanāsekkho araṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Asekkhaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nevasekkhanāsekkhaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sekkhaṃ araṇañca nevasekkhanāsekkhaṃ araṇañca dhammaṃ ... pe ... hetupaccayā.

Asekkhaṃ araṇañca nevasekkhanāsekkhaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Sekkho araṇo dhammo sekkhassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Asekkho araṇo dhammo asekkhassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevasekkhanāsekkho araṇo dhammo nevasekkhanāsekkhassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare aṭṭha ... pe ... upanissaye aṭṭha ... pe ... āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke satta ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.12. Parittattika, Saraṇaduka

Hetu

Parittaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Parittaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca paritto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Mahaggataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appamāṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parittaṃ araṇañca mahaggataṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca paritto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Parittaṃ araṇañca appamāṇaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca paritto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe satta ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhit-

taṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

4.8.13. Parittārammaṇattika, Saraṇaduka

Hetu

Parittārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Parittārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

4.8.14. Hīnattika, Saraṇaduka

Hetu

Hīnaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca hīno saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Majjhimaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paṇītaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca paṇīto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Majjhimaṃ araṇañca paṇītaṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca majjhimo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

4.8.15. Micchattaniyatattika, Saraṇaduka

Hetu

Micchattaniyataṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyataṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Sammattaniyataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sammattaniyataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato araṇo ca aniyato araṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Aniyataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sammattaniyataṃ araṇañca aniyataṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca aniyato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

4.8.16. Maggārammaṇattika, Saraṇaduka

Hetu

Maggārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggahetukaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggādhipatiṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Maggārammaṇaṃ araṇañca maggādhipatiṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggahetukaṃ araṇañca maggādhipatiṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca maggahetuko araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Maggārammaṇo araṇo dhammo maggārammaṇassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko araṇo dhammo maggahetukassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggādhipati araṇo dhammo maggādhipatissa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pañca.

Maggārammaṇo araṇo ca maggādhipati araṇo ca dhammā maggārammaṇassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Maggahetuko araṇo ca maggādhipati araṇo ca dhammā maggahetukassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekavīsa, anantare samanantare nava, sahajāte aññamaññe nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, āsevane nava, kamme sattarasa, āhāre ... pe ... sampayutte sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.17. Uppannattika, Saraṇaduka

Hetu-ārammaṇa

Uppanno saraṇo dhammo uppannassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, sahajāte aññamaññe nissaye ekaṃ, upanissaye dve, kamme ... pe ... sampayutte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Uppanno araṇo dhammo uppannassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... upanissaye tīṇi ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

4.8.18. Atītattika, Saraṇaduka

Hetu

Paccuppanno saraṇo dhammo paccuppannassa saraṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... upanissaye tīṇi ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paccuppanno araṇo dhammo paccuppannassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... upanissaye tīṇi ... pe ... kamme dve ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.19. Atītārammaṇattika, Saraṇaduka

Hetu-ārammaṇa

Atītārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Atītārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Atītārammaṇo araṇo dhammo atītārammaṇassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo araṇo dhammo anāgatārammaṇassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo araṇo dhammo paccuppannārammaṇassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo araṇo dhammo atītārammaṇassa araṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā ... pe ... samanantare satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.8.20. Ajjhattattika, Saraṇaduka

Hetu

Ajjhattaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Bahiddhā saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Ajjhattaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā araṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

4.8.21. Ajjhattārammaṇattika, Saraṇaduka

Hetu

Ajjhattārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhārammaṇaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Ajjhattārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhārammaṇaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

4.8.22. Sanidassanattika, Saraṇaduka

Hetu

Anidassanaappaṭighaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Anidassanaappaṭighaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... anantare samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa, aññamaññe cha ... pe ... upanissaye purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Anidassanaappaṭigho araṇo dhammo anidassanaappaṭighassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare samanantare ekaṃ, sahajāte ekavīsa, aññamaññe cha, nissaye ekavīsa, upanissaye tīṇi, purejāte cha, pacchājāte satta, āsevane ekaṃ, kamme vipāke āhāre satta, indriye nava, jhāne magge satta, sampayutte ekaṃ, vippayutte aṭṭha ... pe ... avigate pañcavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.14. Kilesagocchaka, Kusalattika

Nokilesaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanokilesaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Nasaṃkiliṭṭhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkiliṭṭhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nakilesasampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakilesavippayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nakilesañceva naasaṃkilesikañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkilesikañceva nano ca kilesaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nakilesañceva naasaṃkiliṭṭhañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasaṃkiliṭṭhañceva nano ca kilesaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakilesañceva nakilesavippayuttañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakilesavippayuttañceva nano ca kilesaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Kilesavippayuttaṃ nasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kilesavippayuttaṃ naasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ

paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.28. Ācayagāmittika, Kusalattika

Naācayagāmiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Naācayagāmiṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā ācayagāmī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naācayagāmiṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāminā-pacayagāmī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.35. Niyataduka

Niyataṃ dhammaṃ paṭicca naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Aniyataṃ dhammaṃ paṭicca naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Niyatañca aniyatañca dhammaṃ paṭicca naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.89. Sanidassanattika, Rūpāvacaraduka

Anidassanaappaṭighaṃ rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

5.2. Tika Kusalattika

5.2.1. Vedanāttika, Kusalattika

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Sukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe adhipatiyā cattāri ... pe ... upanissaye cattāri ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi ... pe ... āsevane dve ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

5.2.2. Vipākattika, Kusalattika

Hetu

Vipākadhammadhammaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Vipākadhammadhammaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Vipākaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca vipāko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Vipākaṃ abyākatañca nevavipākanavipākadhammadhammaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca vipāko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... upanissaye cattāri, purejāte dve, āsevane ekaṃ ... pe ... sampayutte cattāri ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

5.2.3. Upādinnattika, Kusalattika

Hetu

Anupādinnupādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Sabbattha vitthāro.)

Anupādinnupādāniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Upādinnupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha vitthāro.)

Anupādinnupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnaanupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ abyākatañca anupādinnaanupādāniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ abyākatañca anupādinnupādāniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

5.2.4. Saṃkiliṭṭhattika, Kusalattika

Hetu

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha dve.)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

5.2.5. Vitakkattika, Kusalattika

Hetu

Savitakkasavicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avitakkavicāramattaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cattāri.

Avitakkaavicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Avitakkaavicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ kusalañca avitakkaavicāraṃ kusalañca dhammaṃ ... pe ... savitakkasavicāraṃ kusalañca avitakkavicāramattaṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā ekādasa ... pe ... avigate ekādasa. (Saṃkhittaṃ.)

Savitakkasavicāraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avitakkavicāramattaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Savitakkasavicāraṃ akusalañca avitakkavicāramattaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Savitakkasavicāraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattatiṃsa, ārammaṇe ekavīsa ... pe ... aññamaññe aṭṭhavīsa ... pe ... purejāte āsevane ekādasa ... pe ... avigate sattatiṃsa. (Saṃkhittaṃ.)

5.2.6. Pītittika, Kusalattika

Hetu

Pītisahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sukhasahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Pītisahagataṃ kusalañca sukhasahagataṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha dasa. Sabbattha vitthāro.)

Pītisahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sukhasahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Pītisahagataṃ akusalañca sukhasahagataṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha dasa. Sabbattha vitthāro.)

Pītisahagataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca pītisahagato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sukhasahagataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sukhasahagato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upekkhāsahagato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Pītisahagataṃ abyākatañca sukhasahagataṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca pītisahagato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha dasa. Sabbattha vitthāro.)

5.2.7. Dassanattika, Kusalattika

Hetu

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Dassanena pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

5.2.8. Dassanahetuttika, Kusalattika

Hetu

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Dassanena pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Bhāvanāya pahātabbahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bhā-

vanāya pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe dasa, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dasa. (Sabbattha vitthāro.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

5.2.9. Ācayagāmittika, Kusalattika

Hetu

Ācayagāmiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Apacayagāmiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca apacayagāmī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Ācayagāmiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ācayagāmī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Nevācayagāmināpacayagāmiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevācayagāmināpacayagāmī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

5.2.10. Sekkhattika, Kusalattika

Hetu

Sekkhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Nevasekkhanāsekkhaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Sekkhaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sekkho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāretabbaṃ.)

5.2.11. Parittattika, Kusalattika

Hetu

Parittaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca paritto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Appamāṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha tīṇi. Sabbattha vitthāro.)

Parittaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca paritto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Parittaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca paritto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Mahaggataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Appamāṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe satta ... pe ... purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme terasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

5.2.12. Parittārammaṇattika, Kusalattika

Hetu

Parittārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha tīṇi. Sabbattha vitthāro.)

Parittārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Parittārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha tīṇi. Sabbattha vitthāro.)

5.2.13. Hīnattika, Kusalattika

Hetu

Majjhimaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paṇītaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca paṇīto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Hīnaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hīno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Majjhimaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paṇītaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca paṇīto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Majjhimaṃ abyākatañca paṇītaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca majjhimo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

5.2.14. Micchattattika, Kusalattika

Hetu

Sammattaniyataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Micchattaniyataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aniyataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca aniyato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Aniyataṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

5.2.15. Maggārammaṇattika, Kusalattika

Hetu

Maggārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggādhipatiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Maggārammaṇaṃ kusalañca maggādhipatiṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggahetukaṃ kusalañca maggādhipatiṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca maggahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa ... pe ... avigate sattarasa. (Saṃkhittaṃ.)

Maggārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggādhipatiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Maggārammaṇaṃ abyākatañca maggādhipatiṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha nava. Sabbattha vitthāro.)

5.2.16. Uppannattika, Kusalattika

Hetu

Uppanno kusalo dhammo uppannassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Uppanno akusalo dhammo uppannassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Uppanno abyākato dhammo uppannassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi ... pe ... upanissaye tīṇi ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha vitthāro.)

5.2.17. Atītattika, Kusalattika

Hetu

Paccuppanno kusalo dhammo paccuppannassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Sabbattha ekaṃ.)

Paccuppanno akusalo dhammo paccuppannassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Sabbattha ekaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Paccuppanno abyākato dhammo paccuppannassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo.

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... upanissaye tīṇi ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha vitthāro.)

5.2.18. Atītārammaṇattika, Kusalattika

Hetu

Atītārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha tīṇi. Sabbattha vitthāro.)

Atītārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha tīṇi. Sabbattha vitthāro.)

Atītārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha tīṇi. Sabbattha vitthāro.)

5.2.19. Ajjhattattika, Kusalattika

Hetu

Ajjhattaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā kusalaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Ajjhattaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā akusalaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Ajjhattaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bahiddhā abyākataṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

5.2.20. Ajjhattārammaṇattika, Kusalattika

Hetu

Ajjhattārammaṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Ajjhattārammaṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

Ajjhattārammaṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha dve. Sabbattha vitthāro.)

5.2.21. Sanidassanattika, Kusalattika

Hetu

Anidassanaappaṭighaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Anidassanaappaṭighaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Ekaṃ.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Dve.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Tīṇi.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho abyākato ca anidassanaappaṭigho abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Cattāri.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho abyākato ca anidassanaappaṭigho abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Pañca.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho abyākato ca anidassanasappaṭigho abyākato ca dhammā

uppajjanti hetupaccayā. (Cha.)

Anidassanasappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho abyākato ca anidassanasappaṭigho abyākato ca anidassanaappaṭigho abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Satta.)

Anidassanaappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Satta.)

Anidassanaappaṭighaṃ abyākatañca anidassanasappaṭighaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Satta.) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... avigate ekavīsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.20. Atītārammaṇattika

1.20.1. Paṭiccavāra

1.20.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— anāgatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—paccuppannārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe paccuppannārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Ārammaṇādi

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā (adhipatiyā paṭisandhi

natthi) ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā (purejātepi āsevanepi paṭisandhi natthi) ... kammapaccayā ... vipākapaccayā (vipākaṃ atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ, tissopi pañhā paripuṇṇā. Pavattipaṭisandhi kātabbā) ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... (sabbattha tīṇi), vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.20.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ anāgatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ paccuppannārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naadhipati

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Anulomasahajātasadisaṃ.)

Napurejāta

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe anāgatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe paccuppannārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Napacchājātādi

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā (naadhipatisadisā) ... nakammapaccayā—atītārammaṇe khandhe paṭicca atītārammaṇā cetanā. (1)

Anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—anāgatārammaṇe khandhe paṭicca anāgatārammaṇā cetanā. (1)

Paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—paccuppannārammaṇe khandhe paṭicca paccuppannārammaṇā cetanā. (1)

Navipāka

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati navipākapaccayā ... pe .... (Navipāke paṭisandhi natthi.)

Najhāna

Paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Namagga

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati namaggapaccayā— ahetukaṃ atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (Nahetusadisā tisso pañhā, moho natthi.)

Navippayutta

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe atītārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ

paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe anāgatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge tīṇi, navippayutte dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.20.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke tīṇi, navippayutte dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.20.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ... (sabbattha tīṇi) avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.20.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

1.20.7. Pañhāvāra

1.20.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— atītārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe atītārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— anāgatārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo—paccuppannārammaṇā hetū sampayut-

takānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe paccuppannārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— atītaṃ viññāṇañcāyatanaṃ paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati. Atītārammaṇaṃ atītaṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... yathākammūpagañāṇaṃ paccavekkhati. Ariyā atītārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Atītārammaṇe atīte khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha atītārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Atītārammaṇā atītā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— anāgataṃ viññāṇañcāyatanaṃ paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati. Atītārammaṇaṃ anāgataṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ paccavekkhati. Atītārammaṇe anāgate khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha anāgatārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Atītārammaṇā anāgatā khandhā cetopariyañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Atītārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— cetopariyañāṇena atītārammaṇapaccuppannacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Atītārammaṇā paccuppannā khandhā cetopariyañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— anāgatārammaṇaṃ anāgataṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ ... pe ... anāgatārammaṇe anāgate khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha anāgatārammaṇo rāgo uppajjati

... pe ... domanassaṃ uppajjati. Anāgatārammaṇā anāgatā khandhā cetopariyañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— anāgatārammaṇaṃ atītaṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... anāgataṃsañāṇaṃ ... pe ... ariyā anāgatārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti. Pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Anāgatārammaṇe atīte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha atītārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Anāgatārammaṇā atītā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Anāgatārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cetopariyañāṇena anāgatārammaṇapaccuppannacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Anāgatārammaṇā paccuppannā khandhā cetopariyañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cetopariyañāṇena paccuppannārammaṇapaccuppannacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Paccuppannārammaṇā paccuppannā khandhā cetopariyañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— atītaṃ dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ paccavekkhati, paccuppannārammaṇaṃ atītaṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ paccavekkhati. Ariyā paccuppannārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Paccuppannārammaṇe atīte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha atītārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Paccuppannārammaṇā atītā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa

ārammaṇapaccayena paccayo—anāgataṃ dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ paccavekkhati, paccuppannārammaṇaṃ anāgataṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... paccuppannārammaṇe anāgate khandhe aniccato ... pe ... vipassati ... pe ... taṃ ārabbha anāgatārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Paccuppannārammaṇā anāgatā khandhā cetopariyañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—atītaṃ viññāṇañcāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Atītārammaṇaṃ atītaṃ iddhividhañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Atītārammaṇe atīte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā atītārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—atītārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—anāgataṃ viññāṇañcāyatanaṃ garuṃ katvā ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... pe ... atītārammaṇaṃ anāgataṃ iddhividhañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... atītārammaṇe anāgate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā anāgatārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—anāgatārammaṇaṃ anāgataṃ iddhividhañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Anāgatārammaṇe anāgate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā anāgatārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—anāgatārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa adhipati-

paccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—anāgatārammaṇaṃ atītaṃ iddhividhañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... anāgatārammaṇe atīte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā atītārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—paccuppannārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—atītaṃ dibbaṃ cakkhuṃ garuṃ katvā paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ garuṃ katvā paccavekkhati, paccuppannārammaṇaṃ atītaṃ iddhividhañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... cetopariyañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... paccuppannārammaṇe atīte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā atītārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—anāgataṃ dibbaṃ cakkhuṃ garuṃ katvā paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ garuṃ katvā ... pe ... paccuppannārammaṇaṃ anāgataṃ iddhividhañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... cetopariyañāṇaṃ garuṃ katvā ... pe ... paccuppannārammaṇe anāgate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā anāgatārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (3)

Anantara

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā atītārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ atītārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— atītārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ anāgatārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. (2)

Atītārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— atītārammaṇaṃ cuticittaṃ paccuppannārammaṇassa paṭisandhicittassa anantarapaccayena paccayo. Atītārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ paccuppannārammaṇāya āvajjanāya anantarapac-

cayena paccayo. (3)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā anāgatārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anāgatārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— anāgatārammaṇaṃ iddhividhañāṇaṃ atītārammaṇassa vuṭṭhānassa ... pe ... cetopariyañāṇaṃ atītārammaṇassa vuṭṭhānassa ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ atītārammaṇassa vuṭṭhānassa ... pe ... anāgatārammaṇā khandhā atītārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā paccuppannārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ paccuppannārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Paccuppannārammaṇaṃ paṭisandhicittaṃ paccuppannārammaṇassa bhavaṅgassa ... pe ... paccuppannārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ paccuppannārammaṇassa bhavaṅgassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— paccuppannārammaṇaṃ paṭisandhicittaṃ atītārammaṇassa bhavaṅgassa ... pe ... paccuppannārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ atītārammaṇassa bhavaṅgassa ... pe ... paccuppannārammaṇā khandhā atītārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantara

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.)

Sahajātādi

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo .... (Tayopi paccayā paṭiccavārasadisā.)

Upanissaya

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—atītārammaṇā aniccānupassanā,

dukkhānupassanā, anattānupassanā atītārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—atītārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā anāgatārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Atītārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—atītārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā paccuppannārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—anāgatārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā anāgatārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—anāgatārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā atītārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Anāgatārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—anāgatārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā paccuppannārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccuppannārammaṇā anic-

cānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā paccuppannārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccuppannārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā atītārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccuppannārammaṇā aniccānupassanā, dukkhānupassanā, anattānupassanā anāgatārammaṇāya aniccānupassanāya, dukkhānupassanāya, anattānupassanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsevana

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā atītārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ atītārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā anāgatārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anāgatārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā paccuppannārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ paccuppannārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—atītārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—atītārammaṇā cetanā vipākānaṃ atītārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—atītārammaṇā cetanā vipākānaṃ anāgatārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Atītārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—atītārammaṇā cetanā vipākānaṃ paccuppannārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—anāgatārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—anāgatārammaṇā cetanā vipākānaṃ anāgatārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—anāgatārammaṇā cetanā vipākānaṃ atītārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Anāgatārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—anāgatārammaṇā cetanā vipākānaṃ paccuppannārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—paccuppannārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—paccuppannārammaṇā cetanā vipākānaṃ paccuppannārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—paccuppannārammaṇā cetanā vipākānaṃ atītārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—paccuppannārammaṇā cetanā vipākānaṃ anāgatārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa vipākapac-

cayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye jhāne magge sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā satta, vigate satta, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Atītārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Atītārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Atītārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Anāgatārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Anāgatārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Anāgatārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Paccuppannārammaṇo dhammo paccuppannārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Paccuppannārammaṇo dhammo atītārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo … kammapaccayena paccayo. (2)

Paccuppannārammaṇo dhammo anāgatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo … kammapaccayena paccayo. (3)

1.20.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava (saṃkhittaṃ, sabbattha nava), novigate nava, noavigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.20.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā naanantare nasamanantare naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke tīṇi (sabbattha tīṇi, saṃkhittaṃ), nonatthiyā novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.20.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke tīṇi, āhāre indriye jhāne magge sampayutte atthiyā tīṇi, natthiyā satta, vigate satta, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Atītārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.43. Rūpīduka, Sanidassanattika

Narūpiṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca rūpī sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi … pe … avigate tīṇi.

Narūpiṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca rūpī anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naarūpiṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca rūpī anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.4. Upādinnattika

Hetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo ca naanupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo ca naanupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo ca naanupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo ca naanupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo ca naanupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca naanupādin-

naanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo ca naanupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo ca naanupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekādasa ... pe ... sahajāte ekūnavīsa ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke terasa ... pe ... avigate ekūnavīsa.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

13.4.7. Pañhāvāra

Hetu-ārammaṇa

Upādinnupādāniyo dhammo naupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo dhammo naanupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pe ....

Upādinnupādāniyo dhammo naupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo dhammo naanupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo dhammo naanupādinnaanupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo dhammo naupādinnupādāniyassa ca naanupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo dhammo naanupādinnupādāniyassa ca naanupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (5)

Anupādinnupādāniyo dhammo naanupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo dhammo naupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo dhammo naanupādinnaanupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo dhammo naupādinnupādāniyassa ca naanupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo dhammo

naanupādinnupādāniyassa ca naanupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (5)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo naanupādinnaanupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pannarasa, adhipatiyā ekādasa, anantare soḷasa ... pe ... sahajāte ekūnavīsa, aññamaññe nava, nissaye tevīsa, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte soḷasa, pacchājāte pannarasa, āsevane pañca, kamme pannarasa, vipāke dasa, āhāre vīsa, indriye jhāne magge terasa, sampayutte nava, vippayutte soḷasa ... pe ... avigate chattiṃsa. (Pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.69. Sauttaraduka, Kusalattika

Sauttaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanuttaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anuttaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanuttaro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Sauttaraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanuttaro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūle dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.1. Hetuduka, Kusalattika

Hetu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ akusalaṃ abyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Nahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetuṃ nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetū akusale abyākate khandhe paṭicca hetū. Nahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo ca nanahetu nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca na-

hetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo ca nanahetu nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ nakusalañca nanahetuṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nakusalañca nanahetuṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nanahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nakusalañca nanahetuṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo ca nanahetu nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuyā dve, na ārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... naāhāre ... pe ... namagge ekaṃ ... pe ... novigate tīṇi.

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha vitthāro.)

Hetu-ārammaṇa

Nanahetu nakusalo dhammo nanahetussa nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nanahetu nakusalo dhammo nahetussa nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nanahetu nakusalo dhammo nahetussa nakusalassa ca nanahetussa nakusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Nahetu nakusalo dhammo nahetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi ... pe ... kamme tīṇi ... pe ... āhāre tīṇi ... pe ... jhāne tīṇi ... pe ... vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Nahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ kusalaṃ abyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... nahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetū kusale abyākate khandhe paṭicca hetū. Nahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo ca nanahetu naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ

paṭicca nahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo ca nanahetu naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ naakusalañca nanahetuṃ naakusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naakusalañca nanahetuṃ naakusalañca dhammaṃ paṭicca nanahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naakusalañca nanahetuṃ naakusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo ca nanahetu naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalākusalaṃ nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho. Nahetuṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naabyākato ca nanahetu naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ naabyākatañca nanahetuṃ naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nahetu naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naabyākatañca nanahetuṃ naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nanahetu naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naabyākatañca nanahetuṃ naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nahetu naabyākato ca nanahetu naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.45. Sanidassanattika, Pītittika

Nasanidassanasappaṭighaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā.

(Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.7. Kusalattika, Piṭṭhiduka

4.7.1. Kusalattika, Dassanenapahātabbaduka

Hetu

Akusalaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nadassanena pahātabbañca abyākataṃ nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca abyākato nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ nadassanena pahātabbañca abyākataṃ nadassanena pahātabbañca dhammaṃ paṭicca abyākato nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo nadassanena pahātabbo dhammo kusalassa nadassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo nadassanena pahātabbo dhammo akusalassa nadassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato nadassanena pahātabbo dhammo abyākatassa nadassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.2. Kusalattika, Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

4.7.3. Kusalattika, Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Akusalaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

4.7.4. Kusalattika, Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

Paccayacatukka

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi vitthāretabbaṃ.)

4.7.5. Kusalattika, Savitakkaduka

4.7.5.1. Savitakkapada

Hetu-ārammaṇa

Kusalaṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato savitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo savitakko dhammo kusalassa savitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo savitakko dhammo akusalassa savitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato savitakko dhammo abyākatassa savitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo savitakko dhammo kusalassa savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo savitakko dhammo akusalassa savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato savitakko dhammo abyākatassa savitakkassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ...

avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.5.2. Avitakkapada

Hetu

Kusalaṃ avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo avitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo avitakko dhammo kusalassa avitakkassa dhammassa hetu-paccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato avitakko dhammo abyākatassa avitakkassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe dve, nissaye dasa, upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre indriye cattāri, jhāne magge pañca, sampayutte dve, vippayutte pañca ... pe ... avigate dasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.6. Kusalattika, Savicāraduka

Paccayacatukka

Kusalaṃ savicāraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo savicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Kusalasavitakkasadisaṃ.)

4.7.7. Kusalattika, Sappītikaduka

4.7.7.1. Sappītikapada

Paccayacatukka

Kusalaṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sappītiko dhammo kusalassa sappītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo sappītiko dhammo akusalassa sappītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato sappītiko dhammo abyākatassa sappītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā ... pe ... samanantare satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

4.7.7.2. Appītikapada

Hetu

Kusalaṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ appītikañca abyākataṃ appītikañca dhammaṃ paṭicca abyākato appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ appītikañca abyākataṃ appītikañca dhammaṃ paṭicca abyākato appītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo appītiko dhammo kusalassa appītikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.8. Kusalattika, Pītisahagatadukādi

Kusalaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ

upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.)

4.7.9. Kusalattika, Kāmāvacaraduka

Hetu

Kusalaṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo kāmāvacaro ca abyākato kāmāvacaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ kāmāvacarañca abyākataṃ kāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca abyākato kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ kāmāvacarañca abyākataṃ kāmāvacarañca dhammaṃ paṭicca abyākato kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo kāmāvacaro dhammo kusalassa kāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo kāmāvacaro dhammo kusalassa kāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato kāmāvacaro dhammo abyākatassa kāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.9.2. Nakāmāvacarapada

4.7.9.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Kusalaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo nakāmāvacaro dhammo kusalassa nakāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato nakāmāvacaro dhammo abyākatassa nakāmāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo nakāmāvacaro dhammo kusalassa nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo nakāmāvacaro dhammo abyākatassa nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Abyākato nakāmāvacaro dhammo abyākatassa nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato nakāmāvacaro dhammo kusalassa nakāmāvacarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare samanantare tīṇi, sahajāte aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane dve, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.10. Kusalattika, Pañhāvāra

Hetu

Kusalaṃ rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca akusalo narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ narūpāvacarañca abyākataṃ narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca abyākato narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ narūpāvacarañca abyākataṃ narūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca abyākato narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo narūpāvacaro dhammo kusalassa narūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo narūpāvacaro dhammo akusalassa narūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato narūpāvacaro dhammo abyākatassa narūpāvacarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.11. Kusalattika, Arūpāvacaraduka

Kusalaṃ arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato arūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Rūpāvacaradukasadisaṃ.)

4.7.12. Kusalattika, Pariyāpannaduka

4.7.12.1. Pariyāpannapada

Hetu

Kusalaṃ pariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ pariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ pariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ pariyāpannañca abyākataṃ pariyāpannañca dhammaṃ paṭicca abyākato pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ pariyāpannañca abyākataṃ pariyāpannañca dhammaṃ paṭicca abyākato pariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo pariyāpanno dhammo kusalassa pariyāpannassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo pariyāpanno dhammo akusalassa pariyāpannassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato pariyāpanno dhammo abyākatassa pariyāpannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.12.2. Apariyāpannapada

Hetu-ārammaṇa

Kusalaṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo apariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato apariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo apariyāpanno dhammo kusalassa apariyāpannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato apariyāpanno dhammo abyākatassa apariyāpannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato apariyāpanno dhammo abyākatassa apariyāpannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato apariyāpanno dhammo kusalassa apariyāpannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve ... pe ... upanissaye cattāri ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.13. Kusalattika, Niyyānikaduka

Kusalaṃ niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ aniyyānikañca abyākataṃ aniyyānikañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ aniyyānikañca abyākataṃ aniyyānikañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

4.7.14. Kusalattika, Niyataduka

Kusalaṃ niyataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo niyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ niyataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo niyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.15. Kusalattika, Sauttaraduka

4.7.15.1. Sauttarapada

Kusalaṃ sauttaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sauttaraṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sauttaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ sauttarañca abyākataṃ sauttarañca dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sauttarañca abyākataṃ sauttarañca dhammaṃ paṭicca abyākato sauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sauttaro dhammo kusalassa sauttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sauttaro dhammo akusalassa sauttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sauttaro dhammo abyākatassa sauttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

4.7.15.2. Anuttarapada

Hetu-ārammaṇa

Kusalaṃ anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ, avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo anuttaro dhammo kusalassa anuttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato anuttaro dhammo abyākatassa anuttarassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato anuttaro dhammo abyākatassa anuttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Abyākato anuttaro dhammo kusalassa anuttarassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.7.16. Kusalattika, Saraṇaduka

Akusalaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ araṇañca abyākataṃ araṇañca dhammaṃ paṭicca abyākato araṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo araṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ araṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato araṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo araṇo dhammo kusalassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato araṇo dhammo abyākatassa araṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalattikapiṭṭhidukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.6. Kusalattika, Pītittika

Nakusalaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.26. Hetuduka, Sekkhattika

Nahetuṃ nasekkhaṃ dhammaṃ paccayā hetu sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naasekkhaṃ dhammaṃ paccayā hetu asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanā dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.5. Hetuduka, Āsavagocchaka

Hetuṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Hetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ...

pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava.

Hetuṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ āsavañceva sāsavañca dhammaṃ paṭicca nahetu naāsavo ceva naanāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Hetuṃ sāsavañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naanāsavo ceva nano ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Hetuṃ āsavañceva āsavasampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu naāsavo ceva naāsavavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naāsavavippayutto ceva nanoāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ āsavavippayuttaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu āsavavippayutto nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Lokiyasadisaṃ.)

Hetuṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ āsavavippayuttaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ āsavavippayuttaṃ anāsavañca nahetuṃ āsavavippayuttaṃ anāsavañca dhammaṃ paṭicca nahetu āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.43. Sanidassanattika, Saṃkiliṭṭhattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.78. Sanidassanattika, Dassanenapahātabbaduka

Anidassanaappaṭighaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā naanidassanasappaṭigho nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nanadassanena pahātabbo ca naanidassanasappaṭigho nanadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.14. Saraṇaduka, Tika

3.14.2. Saraṇaduka, Vedanāttika

3.14.2.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... kamme dve, vipāke ekaṃ ...

pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

Saraṇaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Saraṇaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Saraṇadukavedanāttikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.14.3. Saraṇaduka, Vipākattika

3.14.3.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Araṇaṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca saraṇo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca araṇo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Araṇaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca araṇo nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.4. Saraṇaduka, Upādinnattika

3.14.4.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Araṇaṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ anupādinnupādāniyañca araṇaṃ anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca araṇo anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Araṇaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.5. Saraṇaduka, Saṃkiliṭṭhattika

3.14.5.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.6. Saraṇaduka, Vitakkattika

3.14.6.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca araṇo savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Araṇaṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca araṇo avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

3.14.7. Saraṇaduka, Pītittika

3.14.7.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

Saraṇaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Saraṇaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi vitthāretabbo.)

3.14.8. Saraṇaduka, Dassanenapahātabbattika

3.14.8.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ (sabbattha ekaṃ) ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

3.14.9. Saraṇaduka, Dassanenapahātabbahetukattika

3.14.9.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ … pe … sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi … pe … kamme tīṇi, vipāke ekaṃ … pe … avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāretabbaṃ.)

3.14.10. Saraṇaduka, Ācayagāmittika

3.14.10.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca araṇo ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve … pe … avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

Araṇaṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca araṇo apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.11. Saraṇaduka, Sekkhattika

3.14.11.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Araṇaṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo nevasekkhanāsek dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Araṇaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nevasekkhanāsekk dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ nevasekkhanāsekkhañca araṇaṃ nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca araṇo nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca … pe … avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

3.14.12. Saraṇaduka, Parittattika

3.14.12.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo paritto dhammo uppajjati hetupaccayā … tīṇi.

Araṇaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ parittañca araṇaṃ parittañca dhammaṃ paṭicca araṇo paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve … pe … avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

Araṇaṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.13. Saraṇaduka, Parittārammaṇattika

3.14.13.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

Saraṇaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Araṇaṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.14. Saraṇaduka, Hīnattika

3.14.14.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo hīno dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.15. Saraṇaduka, Micchattattika

3.14.15.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca araṇo aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ aniyatañca araṇaṃ aniyatañca dhammaṃ paṭicca araṇo aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

3.14.16. Saraṇaduka, Maggārammaṇattika

3.14.16.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Araṇaṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Araṇaṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca araṇo maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.14.17. Saraṇaduka, Uppannattika

3.14.17.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Saraṇo uppanno dhammo saraṇassa uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Saraṇo uppanno dhammo araṇassa uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Saraṇo uppanno dhammo saraṇassa uppannassa ca araṇassa uppannassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Araṇo uppanno dhammo araṇassa uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Araṇo uppanno dhammo araṇassa uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve, adhipatiyā sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.) (Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.14.18. Saraṇaduka, Atītattika

3.14.18.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇo paccuppanno dhammo saraṇassa paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Araṇo paccuppanno dhammo araṇassa paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.) (Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.14.19. Saraṇaduka, Atītārammaṇattika

3.14.19.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

Saraṇaṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

Saraṇaṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

3.14.20. Saraṇaduka, Ajjhattattika

3.14.20.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ ajjhattañca araṇaṃ ajjhattañca dhammaṃ paṭicca araṇo ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

Saraṇaṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca saraṇo bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca araṇo bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā.

Saraṇaṃ bahiddhā ca araṇaṃ bahiddhā ca dhammaṃ paṭicca araṇo bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

3.14.21. Saraṇaduka, Ajjhattārammaṇattika

3.14.21.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Saraṇaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

Saraṇaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Araṇaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbo.)

3.14.22. Saraṇaduka, Sanidassanattika

3.14.22.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Araṇaṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saraṇaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saraṇaṃ anidassanaappaṭighañca araṇaṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca araṇo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi vitthāretabbā.)

Araṇo anidassanasappaṭigho dhammo araṇassa anidassanasappaṭighassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... ekaṃ. (Aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, atthiyā ekaṃ, avigate ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Saraṇo anidassanaappaṭigho dhammo saraṇassa anidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. Araṇo anidassanaappaṭigho dhammo araṇassa anidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre indriye jhāne magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.7. Kusalattika, Dassanattika

Akusalaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.1. Kusalattika

Hetu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā—kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo ca naabyākato ca dhammā uppa-

jjanti hetupaccayā— kusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—kusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusale khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā— vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākābyākataṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... mahābhūtaṃ ... pe ... abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ ... pe .... (3) (Saṃkhittaṃ.)

Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā— kusale khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalañca abyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Cittasamuṭṭhānarūpameva ettha vattati, ekūnavīsati pañhā kātabbā.)

Ārammaṇa

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekūnavīsa, anantare nava, samanantare nava, sahajāte ekūnavīsa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate ekūnavīsa.

Paccanīya

Nahetu-naārammaṇa

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā. (3)

Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. Abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā. (3)

Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā. (3)

Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. Akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti naārammaṇapaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā cha, naārammaṇe pannarasa, naadhipatiyā ekūnavīsa ... pe ... nakamme nava ... pe ... naāhāre ... pe ... namagge tīṇi ... pe ... novigate pannarasa.

(Paccanīyaṃ vitthāretabbaṃ. Sahajātavārampi paccayavārampi vitthāretabbaṃ. Paccayavārepi hetuyā chabbīsa, ārammaṇe aṭṭhārasa ... pe ... avigate chabbīsa. Nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

13.1.7. Pañhāvāra

Hetu-ārammaṇa

Kusalo dhammo nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo dhammo naakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo dhammo naabyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo dhammo naakusalassa ca naabyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Kusalo dhammo nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (5)

Akusalo dhammo naakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Akusalo dhammo nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Akusalo dhammo naabyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Akusalo dhammo nakusalassa ca naabyākatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Akusalo dhammo nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (5)

Abyākato dhammo nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Abyākato dhammo naakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Abyākato dhammo nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Kusalo dhammo nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo .... (Cha pañhā.)

Akusalo dhammo naakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo .... (Cha pañhā.)

Abyākato dhammo naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo .... (Cha pañhā, saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā sattarasa, anantare soḷasa, samanantare soḷasa, sahajāte ekūnavīsa, aññamaññe nava, nissaye chabbīsa, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte cha, pacchājāte nava, āsevane nava, kamme terasa, vipāke tīṇi, āhāre terasa ... pe ... magge

terasa, sampayutte nava, vippayutte dvādasa ... pe ... avigate chabbīsa. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.31. Hetuduka, Maggārammaṇattika

Nahetuṃ namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ namaggahetukaṃ dhammaṃ paccayā hetu maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ namaggādhipatiṃ dhammaṃ paccayā hetu maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.45. Cittānuparivattiduka, Kusalattika

Cittānuparivattiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittānuparivattī nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Cittānuparivattiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nocittānuparivattī naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.6. Kusalattika, Pītittika

Kusalaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.5. Hetuhetusampayuttaduka

Nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto ceva na nahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca nahetuvippayutto ceva na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuvippayuttañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto ceva na nahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuvippayuttañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuvippayuttañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca nahetuvippayutto ceva na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuñceva nahetuvippayuttañca nahetuvippayuttañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.22. Upādinnattika, Kusalattika

Naanupādinnupādāniyaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Naanupādinnupādāniyaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naupādinnupādāniyaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.3. Hetusampayuttaduka

Nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto ca nahetuvippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto ca nahetuvippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetusampayuttañca nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.17. Uppannattika

Uppanno dhammo naanuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

5.1. Kusalattika, Tika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

5.1.1. Kusalattika, Vedanāttika

5.1.1.1. Sukhāyavedanāyasampayuttapada

Hetu

Kusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca

abyākato sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ ... pe ... sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo kusalassa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo akusalassa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato sukhāya vedanāya sampayutto dhammo abyākatassa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo sukhāya vedanāya sampayutto dhammo kusalassa sukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare samanantare pañca, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.1.2. Dukkhāyavedanāyasampayuttapada

Hetu-ārammaṇa

Akusalaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo akusalassa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo akusalassa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Abyākato dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo akusalassa dukkhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, anantare ... pe ... nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre indriye dve, jhāne magge ekaṃ, sampayutte ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.1.3. Adukkhamasukhavedanāyasampayuttapada

Hetu

Kusalaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo kusalassa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo akusalassa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo abyākatassa adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ...

pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.2. Kusalattika, Vipākattika

Paccayacatukka

Abyākataṃ vipākaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca kusalo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ vipākadhammadhammaṃ paṭicca akusalo vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo vipākadhammadhammo kusalassa vipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo vipākadhammadhammo akusalassa vipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo vipākadhammadhammo kusalassa vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo vipākadhammadhammo akusalassa vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Akusalo vipākadhammadhammo akusalassa vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Akusalo vipākadhammadhammo kusalassa vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, anantare dve ... pe ... sahajāte dve, aññamaññe nissaye dve, upanissaye cattāri, āsevane kamme dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Abyākataṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca abyākato nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

5.1.3. Kusalattika, Upādinnattika

Paccayacatukka

Abyākataṃ upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ anupādinnupādāniyañca abyākataṃ anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ anupādinnupādāniyañca abyākataṃ anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo anupādinnupādāniyo dhammo kusalassa anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo anupādinnupādāniyo dhammo akusalassa anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato anupādinnupādāniyo dhammo abyākatassa anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo anupādinnupādāniyo dhammo kusalassa anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo anupādinnupādāniyo dhammo akusalassa anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato anupādinnupādāniyo dhammo abyākatassa anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare samanantare pañca, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi, kamme ... pe ... magge satta, sampayutte vippayutte tīṇi ... pe ... avigate ekādasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ, sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi sabbattha vitthāro.)

5.1.4. Kusalattika, Saṃkiliṭṭhattika

Paccayacatukka

Akusalaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca abyākataṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

5.1.5. Kusalattika, Vitakkattika

Hetu

Kusalaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca akusalo savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo savitakkasavicāro dhammo kusalassa savitakkasavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo savitakkasavicāro dhammo akusalassa savitakkasavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato savitakkasavicāro dhammo abyākatassa savitakkasavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā ... pe ... samanantare satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) (Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ avitakkaavicārañca abyākataṃ avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca abyākato avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

5.1.6. Kusalattika, Pītittika

Hetu

Kusalaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato pītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo pītisahagato dhammo kusalassa pītisahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo pītisahagato dhammo akusalassa pītisahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato pītisahagato dhammo abyākatassa pītisahagatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato upekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

5.1.7. Kusalattika, Dassanattika

Paccayacatukka

Akusalaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Kusalaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca abyākataṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca abyākato nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe

... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

5.1.8. Kusalattika, Dassanahetukattika

Paccayacatukka

Akusalaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo dassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo bhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Kusalaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

5.1.9. Kusalattika, ācayagāmittika

Paccayacatukka

Kusalaṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca kusalo apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Paṭiccavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Abyākataṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

5.1.10. Kusalattika, Sekkhattika

Paccayacatukka

Kusalaṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Abyākataṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nevasekkhanāsek dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nevasekkhanās dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (1)

Kusalaṃ nevasekkhanāsekkhañca abyākataṃ nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca abyākato nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ nevasekkhanāsekkhañca abyākataṃ nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca abyākato nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo nevasekkhanāsekkho dhammo kusalassa nevasekkhanāsekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.11. Kusalattika, Parittattika

5.1.11.1. Parittapada

Paccayacatukka

Kusalaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo paritto dhammo up-

pajjati hetupaccayā. Kusalaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo paritto ca abyākato paritto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo paritto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ parittañca abyākataṃ parittañca dhammaṃ paṭicca abyākato paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ parittañca abyākataṃ parittañca dhammaṃ paṭicca abyākato paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo paritto dhammo kusalassa parittassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo paritto dhammo akusalassa parittassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato paritto dhammo abyākatassa parittassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo paritto dhammo kusalassa parittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.11.2. Mahaggatādipada

Hetu

Kusalaṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

5.1.12. Kusalattika, Parittārammaṇattika

Paccayacatukka

Kusalaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

5.1.13. Kusalattika, Hīnattika

5.1.13.1. Hīnapada

Paccayacatukka

Akusalaṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hīno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo majjhimo ca abyākato majjhimo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Abyākataṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ majjhimañca abyākataṃ majjhimañca dhammaṃ paṭicca abyākato majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo majjhimo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato majjhimo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo majjhimo dhammo kusalassa majjhimassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato majjhimo dhammo abyākatassa majjhimassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo majjhimo dhammo kusalassa majjhimassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo majjhimo dhammo abyākatassa majjhimassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Abyākato majjhimo dhammo abyākatassa majjhimassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato majjhimo dhammo kusalassa majjhimassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā ... pe ... samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ...

avigate satta.

(Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.13.2. Paṇītapada

Hetu

Kusalaṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

5.1.14. Kusalattika, Micchattaniyatattika

Paccayacatukka

Akusalaṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca kusalo aniyato ca abyākato aniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca akusalo aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ aniyataṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ aniyatañca abyākataṃ aniyatañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ aniyatañca abyākataṃ aniyatañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo aniyato dhammo kusalassa aniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo aniyato dhammo akusalassa aniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato aniyato dhammo abyākatassa aniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.15. Kusalattika, Maggārammaṇattika

Paccayacatukka

Kusalaṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

Kusalaṃ maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Kusalaṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca kusalo maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha vitthāro.)

5.1.16. Kusalattika, Uppannattika

5.1.16.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Kusalo uppanno dhammo kusalassa uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

5.1.17. Kusalattika, Atītattika

Paccayacatukka

Kusalo paccuppanno dhammo kusalassa paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

5.1.18. Kusalattika, Atītārammaṇattika

5.1.18.1. Atītārammaṇapada

Paccayacatukka

Kusalaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo atītārammaṇo dhammo kusalassa atītārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo atītārammaṇo dhammo akusalassa atītārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato atītārammaṇo dhammo abyākatassa atītārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca, anantare samanantare satta, sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.18.2. Anāgatārammaṇapada

Hetu

Kusalaṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo anāgatārammaṇo dhammo kusalassa anāgatārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.18.3. Paccuppannārammaṇapada

Hetu

Kusalaṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo paccuppannārammaṇo dhammo kusalassa paccuppannārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo paccuppannārammaṇo dhammo akusalassa paccuppannārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato paccuppannārammaṇo dhammo abyākatassa paccuppannārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cha, adhipatiyā tīṇi, anantare satta ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.19. Kusalattika, Ajjhattattika

5.1.19.1. Ajjhattapada

Kusalaṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ ajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Kusalaṃ ajjhattañca abyākataṃ ajjhattañca dhammaṃ paṭicca abyākato ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ ajjhattañca abyākataṃ ajjhattañca dhammaṃ paṭicca abyākato ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalo ajjhatto dhammo kusalassa ajjhattassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo ajjhatto dhammo akusalassa ajjhattassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato ajjhatto dhammo abyākatassa ajjhattassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.19.2. Bahiddhāpada

Hetu

Kusalaṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca kusalo bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca akusalo bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ bahiddhā dhammaṃ paṭicca abyākato bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ bahiddhā ca abyākataṃ bahiddhā ca dhammaṃ paṭicca abyākato bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ bahiddhā ca abyākataṃ bahiddhā ca dhammaṃ paṭicca abyākato bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo bahiddhā dhammo kusalassa bahiddhā dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo bahiddhā dhammo akusalassa bahiddhā dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato bahiddhā dhammo abyākatassa bahiddhā dhammassa hetupaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ. Yathā kusalattike pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.1.20. Kusalattika, Ajjhattārammaṇattika

Paccayacatukka

Kusalaṃ ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Kusalaṃ bahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

5.1.21. Kusalattika, Sanidassanattika

Paccayacatukka

Abyākataṃ anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anidassanaappaṭigho ca abyākato anidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Akusalaṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ anidassanaappaṭighañca abyākataṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ anidassanaappaṭighañca abyākataṃ anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca abyākato anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Kusalattikasanidassanattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.22. Kusalattika, Cittānuparivattadukādi

Kusalaṃ cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ nocittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa. (Ete saṃkhittā, dukattayaṃ cittadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.75. Saraṇaduka, Vitakkattika

Saraṇaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Saraṇaṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Araṇaṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.20. Saraṇaduka, Dassanenapahātabbadukādi

Nasaraṇaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ nasavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naavitakkaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ naavicāraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nasappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naappītikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanapītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nanaupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nanarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nanaarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ naapariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ naniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha dve. Vipākaṃ natthi.)

Nasaraṇaṃ nasauttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naanuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanuttaro ca naaraṇo naanuttaro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaraṇaṃ naanuttarañca naaraṇaṃ naanuttarañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro. Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Dhammapaccanīye dukadukapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paccanīyapaṭṭhānaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.45. Ajjhattārammaṇattika, Hetuduka

Ajjhattārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate cha.

Ajjhattārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nabahiddhārammaṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Het-

uyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.18. Atītattika

Paccuppanno dhammo naatītassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye nava ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.4. Hetuduka, Āsavagocchaka

Nahetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavo ca nahetu āsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanahetuṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nahetuṃ noāsavañca nanahetuṃ noāsavañca dhammaṃ paṭicca hetu āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanahetuṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca hetu noāsavo ca nahetu noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ nanoāsavañca nanahetuṃ nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca nahetu noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paccayā hetu anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nanahetuṃ naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nahetuṃ naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca hetu āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paccayā hetu āsavavippayutto anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.67. Sanidassanattika, Cetasikaduka

Anidassanaappaṭighaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nacetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nacetasiko ca naanidassanasappaṭigho nacetasiko ca dhammā uppajjanti hetupac-

cayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.49. Āsavasāsavadukādi, Sanidassanattika

Naāsavañceva naanāsavañca nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā.

Naanāsavañceva nano ca āsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

(Naāsavañceva naanāsavaṃ naanidassanasappaṭighamūlepi purimanayena tīṇiyeva.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naāsavañceva naanāsavañca naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ceva no ca āsavo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

(Āsavaāsavasampayuttaduke pañhā na labbhati.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.79. Sanidassanattika, Bhāvanāyapahātabbaduka

Anidassanaappaṭighaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nanabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.19. Saraṇaduka, Cūḷantaraduka

Nasaraṇo nasappaccayo dhammo araṇassa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe ekaṃ,

adhipatiyā upanissaye ekaṃ.

Nasaraṇo nasaṅkhato dhammo. (Saṃkhittaṃ.)

Nasaraṇaṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇo naanidassano dhammo saraṇassa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nasaraṇo naanidassano dhammo araṇassa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ, upanissaye purejāte atthiyā avigate dve.

Nasaraṇaṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca araṇo rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca araṇo rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paccayā saraṇo arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaraṇaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paccayā araṇo arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paccayā araṇo lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nakenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo kenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Het-

uyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.66. Sanidassanattika, Cittaduka

Anidassanaappaṭighaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nocitto ca naanidassanasappaṭigho nocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.19. Āsavavippayuttasāsavaduka

Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto nasāsavo ca āsavavippayutto naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Āsavavippayuttaṃ nasāsavañca āsavavippayuttaṃ naanāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Āsavagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.23. Kusalattika, Ajjhattikadukādi

Kusalaṃ ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ, cittadukasadisaṃ.)

Kusalaṃ bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nabāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Abyākataṃ upādā dhammaṃ paṭicca nakusalo naupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ noupādā dhammaṃ paṭicca nakusalo nanoupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pannarasa, adhipatiyā pannarasa ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pannarasa.

Abyākataṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naupādinno ca naakusalo naupādinno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.47. Upādinnaduka

Naupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno ca naanupādinno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naupādinnañca naanupādinnañca dhammaṃ paṭicca naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Mahantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.3. Kusalattika, Hetusampayuttaduka

Kusalaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sahetukadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.2. Sahetukaduka

Hetu

Nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā. Nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko ca naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasahetukañca naahetukañca dhammaṃ paṭicca nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukañca naahetukañca dhammaṃ paṭicca naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukañca naahetukañca dhammaṃ paṭicca nasahetuko ca naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Nasahetuko dhammo nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nasahetuko dhammo naahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nasahetuko dhammo nasahetukassa ca naahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Naahetuko dhammo naahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Nasahetuko dhammo nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā cattāri, anantare nava ... pe ... sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme ... pe ... jhāne cattāri, magge tīṇi,

sampayutte cha, vippayutte pañca ... pe ... avigate nava.

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.24. Piṭṭhiduka, Hetuduka

Dassanena pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Dassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nadassanena pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Bhāvanāya pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. Nabhāvanāya pahātabbaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Bhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanabhāvanāya pahātabbo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Dassanena pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Sabbattha pañhe. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cha.

Dassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbahetuko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.17. Maggārammaṇattika

1.17.1. Paṭiccavāra

1.17.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā— maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho. Dve khandhe ... pe .... (2)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— maggahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā— maggahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—maggahetukaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggahetukā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā— maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggahetukā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (4)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggahetukā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (5)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—maggahetukañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggahetukā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā—maggahetukañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko

ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—maggahetukañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggahetukā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇādi

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā ... kammapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe adhipatiyā anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.17.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Naadhipati

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggahetuke khandhe paṭicca maggahetukādhipati. (1)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggahetuke khandhe paṭicca maggādhipati adhipati. (2)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—maggahetuke khandhe paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca adhipati. (3)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggādhipatī khandhe paṭicca maggādhipati adhipati. Maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— maggādhipatī khandhe paṭicca maggahetuko adhipati. (3)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (4)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—maggādhipatī khandhe paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca adhipati. (5)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggāram-

maṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—maggahetuke ca maggādhipatī ca khandhe paṭicca maggahetuko adhipati. (1)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—maggahetuke ca maggādhipatī ca khandhe paṭicca maggādhipati adhipati. (2)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—maggahetuke ca maggādhipatī ca khandhe paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca adhipati. (3)

Napurejātādi

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā. (Paripuṇṇā dvepi.)

Naāsevana

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggād-

hipati ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—maggādhipatiṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggādhipatī tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (2)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—maggārammaṇañca maggādhipatiñca ekaṃ khandhaṃ paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipatī ca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nakamma

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā— maggārammaṇe khandhe paṭicca maggārammaṇā cetanā. (1)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati nakammapaccayā— maggārammaṇe khandhe paṭicca maggādhipati cetanā. (2)

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti nakammapaccayā—maggārammaṇe khandhe paṭicca maggārammaṇā ca maggādhipati ca cetanā. (3)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā— maggahetuke khandhe paṭicca maggahetukā cetanā. (1)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati nakammapaccayā— maggahetuke khandhe paṭicca maggādhipati cetanā. (2)

Maggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā uppajjanti nakammapaccayā—maggahetuke khandhe paṭicca maggahetuko ca maggādhipati ca cetanā. (3)

Maggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca maggādhipati dhammo uppajjati nakammapaccayā— maggādhipatī khandhe paṭicca maggādhipati cetanā. (Pañca pañhā.)

Maggārammaṇañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā. (Paṭhamaghaṭane tīṇi.)

Maggahetukañca maggādhipatiñca dhammaṃ paṭicca maggahetuko dhammo uppajjati nakammapaccayā. (Dutiyaghaṭane tīṇi pañhā.)

Navipāka

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Paripuṇṇaṃ.)

Namagga

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati namaggapaccayā— ahetukaṃ maggārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Navippayutta

Maggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca maggārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā. (Paripuṇṇaṃ, arūpanti niyāmetabbaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā sattarasa, napurejāte sattarasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane nava, nakamme sattarasa, navipāke sattarasa, namagge ekaṃ, navippayutte sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.17.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naadhipatiyā sattarasa, napurejāte sattarasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane nava, nakamme sattarasa, navipāke navippayutte sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.17.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ ... pe ... jhāne sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate

avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccayānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.17.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadiso.)

1.17.7. Pañhāvāra

1.17.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— maggārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo dhammo maggādhipatissa dhammassa hetupaccayena paccayo— maggārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (Iminā kāraṇena sattarasa pañhā kātabbā.)

Ārammaṇa

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, cetopariyañāṇena maggahetukacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, maggahetukā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Maggahetuko dhammo maggādhipatissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (2)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (3)

Maggādhipati dhammo maggādhipatissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (1)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti,

cetopariyañāṇena maggādhipaticittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, maggādhipatī khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, cetopariyañāṇena maggahetukamaggādhipaticittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, maggahetukā ca maggādhipatī ca khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (2)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (3)

Adhipati

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo dhammo maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko dhammo maggahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggahetukādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā mag-

gaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (2)

Maggahetuko dhammo maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—maggahetukādhipati sampayuttakānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (4)

Maggahetuko dhammo maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggahetukādhipati sampayuttakānaṃ maggahetukānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (5)

Maggādhipati dhammo maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—maggādhipati adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—maggādhipati adhipati sampayuttakānaṃ maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Maggādhipati dhammo maggahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggādhipati adhipati sampayuttakānaṃ maggahetukānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—maggādhipati adhipati sampayuttakānaṃ maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Maggādhipati dhammo maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggād-

hipati adhipati sampayuttakānaṃ maggāhetukānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (5)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggārammaṇā ca maggādhipatī ca adhipati sampayuttakānaṃ maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggārammaṇā ca maggādhipatī ca adhipati sampayuttakānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggārammaṇā ca maggādhipatī ca adhipati sampayuttakānaṃ maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (1)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggahetukā ca maggādhipatī ca adhipati sampayuttakānaṃ maggahetukānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—maggahetukā ca maggādhipatī ca adhipati sampayuttakānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (4)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—maggahetukā ca maggādhipatī ca adhipati sampayuttakā-

naṃ maggahetukānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ adhipati-paccayena paccayo. (5)

Anantara

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā maggārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Āvajjanā maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo dhammo maggādhipatissa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā maggārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Āvajjanā maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā maggārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Āvajjanā maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati dhammo maggādhipatissa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā maggādhipatī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā maggādhipatī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā maggādhipatī khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā maggārammaṇā ca maggādhipatī ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā maggārammaṇā ca maggādhipatī ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggādhipatīnaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā maggārammaṇā ca maggādhipatī ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānañca maggādhipatīnañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe ... (anantarasadisaṃ) sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo .... (Tīsupi sattarasa pañhā kātabbā.)

Upanissaya

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo dhammo maggādhipatissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko dhammo maggahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Ārammaṇūpanissayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (2)

Maggahetuko dhammo maggādhipatissa dhammassa upanissaya-

paccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Ārammaṇūpanissayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (4)

Maggahetuko dhammo maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (5)

Maggādhipati dhammo maggādhipatissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo; paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggādhipati dhammo maggahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (4)

Maggādhipati dhammo maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (5)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya

upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paccavekkhaṇā paccavekkhaṇāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Ārammaṇūpanissayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (1)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Ārammaṇūpanissayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (4)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (5)

Āsevana

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā maggārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ maggārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo.

Maggārammaṇo dhammo maggādhipatissa dhammassa āsevana-

paccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ. Nava pañhā kātabbā, āvajjanā na kātabbā.)

Kammādi

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā ... pe .... (Nānākkhaṇikā natthi, sattarasa pañhā kātabbā.)

Āhārādi

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo (ime satta paccayā sattarasa pañhā hetusadisā) ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo (anantarasadisā) ... avigatapaccayena paccayo. (Sattarasa pañhā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekavīsa, anantare nava, samanantare nava, sahajāte sattarasa, aññamaññe sattarasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, āsevane nava, kamme sattarasa, āhāre indriye jhāne magge sampayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā nava, vigate nava, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo dhammo maggādhipatissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko dhammo maggahetukassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggahetuko dhammo maggādhipatissa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapac-

cayena paccayo. (3)

Maggahetuko dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (4)

Maggahetuko dhammo maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (5)

Maggādhipati dhammo maggādhipatissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggādhipati dhammo maggahetukassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggādhipati dhammo maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (4)

Maggādhipati dhammo maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (5)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggārammaṇo ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggahetukassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggādhipatissa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggārammaṇassa ca maggādhipatissa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (4)

Maggahetuko ca maggādhipati ca dhammā maggahetukassa ca maggādhipatissa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (5)

1.17.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekavīsa, naārammaṇe sattarasa (naārammaṇe gahite pakatārammaṇampi upanissayārammaṇampi dvepi chijjanti), naadhipatiyā ekavīsa, naanantare nasamanantare nasahajāte naaññamaññe nanissaye naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge nasampayutte navippayutte noatthiyā nonatthiyā novigate noavigate ekavīsa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.17.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe sattarasa, naadhipatiyā naanantare nasamananta naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge navippayutte nonatthiyā novigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.17.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā ekavīsa, anantare nava, samanantare nava, sahajāte sattarasa, aññamaññe sattarasa, nissaye sattarasa, upanissaye ekavīsa, āsevane nava, kamme sattarasa, āhāre sattarasa, indriye jhāne magge sampayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā nava, vigate nava, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

Maggārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.22. Sanidassanattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho ca naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho ca naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā .... Cha.

Nasanidassanasappaṭighañca naanidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā .... Cha.

Nasanidassanasappaṭighañca naanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā

.... Cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

(Yathā kusalattike sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi pañhāvārampi gaṇitaṃ evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.31. Ganthavippayuttaganthaniyaduka

Ganthavippayuttaṃ naganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto naganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Ganthavippayuttaṃ naganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto naaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Ganthavippayuttaṃ naganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto naganthaniyo ca ganthavippayutto naaganthaniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Ganthavippayuttaṃ naaganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto naaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ganthavippayuttaṃ naganthaniyañca ganthavippayuttaṃ naaganthaniyañca dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto naaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Ganthagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.25. Kusalattika, Piṭṭhiduka

Akusalaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nadassanena pahātabbo ca naakusalo nadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato

nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo nanadassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo nanadassanena pahātabbo ca naabyākato nanadassanena pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nabhāvanāya pahātabbo ca naakusalo nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nanabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca.

Akusalaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nanadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Akusalaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate pañca.

Akusalaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naavitakko dhammo

uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ savicāraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ avicāraṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanapītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanaupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Abyākataṃ kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Kusalaṃ rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Abyākataṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Abyākataṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nanaarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Abyākataṃ pariyāpannaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato napariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Kusalaṃ apariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Kusalaṃ niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ aniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato naaniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ niyataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Abyākataṃ aniyataṃ dhammaṃ paccayā naabyākato naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Abyākataṃ sauttaraṃ dhammaṃ paccayā naabyākato nasauttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ...

vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Kusalaṃ anuttaraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Akusalaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ saraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasaraṇo ca naakusalo nasaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Abyākataṃ araṇaṃ dhammaṃ paccayā naabyākato naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ araṇaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ araṇaṃ dhammaṃ paccayā nakusalo naaraṇo ca naabyākato naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.15. Kusalattika, Sārammaṇaduka

Kusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasārammaṇo ca naakusalo nasārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasārammaṇo ca naakusalo nasārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Abyākataṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupac-

cayā. Abyākataṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanārammaṇo ca naakusalo naanārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.16. Micchattaniyatattika

1.16.1. Paṭiccavāra

1.16.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā— micchattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā— micchattaniyate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato ca aniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—micchattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Aniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, dve khandhe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūtā. Mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Micchattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—micchattaniyate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Sammattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo

uppajjati hetupaccayā—sammattaniyate khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—micchattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—sammattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Aniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (Sabbe paccayā iminā kāraṇena vitthāretabbā. Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.16.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Aniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati

naārammaṇapaccayā— micchattaniyate khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca micchattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—micchattaniyate khandhe paṭicca micchattaniyatādhipati. (1)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca sammattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sammattaniyate khandhe paṭicca sammattaniyatādhipati. (1)

Aniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhāñca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Naanantara

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato dhammo uppajjati naanantarapaccayā. (Saṃkhittaṃ, sabbāni paccayāni vitthāretabbāni.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā tīṇi, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte cha, napacchājāte nava, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.16.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā tīṇi, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte cha, napacchājāte nava, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.16.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ ... pe ... vigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.16.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

1.16.3. Paccayavāra

1.16.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sammattaniyataṃ dhammaṃ paccayā sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... vatthuṃ paccayā aniyatā khandhā. (1)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā micchattaniyatā khandhā. (2)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā sammattaniyatā khandhā. (3)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato ca aniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā micchattaniyatā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā sammattaniyato ca aniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā sammattaniyatā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Micchattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—micchattaniyataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Micchattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paccayā aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—micchattaniyate khandhe ca mahābhūte ca

paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Micchattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paccayā micchattaniyato ca aniyato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—micchattaniyataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... micchattaniyate khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Sammattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paccayā sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Tīṇi pañhā, micchattasadisaṃ.)

Ārammaṇādi

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... (saṃkhittaṃ, kusalattike paccayavārasadisaṃ vibhajitabbaṃ) ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.16.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā aniyato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā ahetukā aniyatā khandhā. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā aniyato dhammo uppajjati

naārammaṇapaccayā— micchattaniyate khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Kusalattikasadisaṃ, pañca kātabbā.)

Naadhipati

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—micchattaniyate khandhe paccayā micchattaniyatādhipati. (1)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ paccayā sammattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sammattaniyate khandhe paccayā sammattaniyatādhipati. (1)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā aniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā aniyatā khandhā. (1)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— vatthuṃ paccayā micchattaniyatādhipati. (2)

Aniyataṃ dhammaṃ paccayā sammattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— vatthuṃ paccayā sammattaniyatādhipati. (3)

Micchattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paccayā micchattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—micchattaniyate khandhe ca vatthuñca paccayā micchattaniyatādhipati. (1)

Sammattaniyatañca aniyatañca dhammaṃ paccayā sammattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sammattaniyate khandhe ca vatthuñca paccayā sammattaniyatādhipati. (1)

Naanantarādi

Micchattaniyataṃ dhammaṃ paccayā aniyato dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā satta, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte cha, napacchājāte sattarasa, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye najhāne namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte dve, nonatthiyā pañca, novi-

gate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.16.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā satta, naanantare pañca, nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte cha, napacchājāte sattarasa, naāsevane pañca, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte dve, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.16.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ (saṃkhittaṃ), avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.16.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

1.16.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.16.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Micchattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho micchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—micchattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā— sammattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati hetupaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇādi

Micchattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho micchattaniyato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.16.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naadhipati

Micchattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho micchattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—micchattaniyate khandhe saṃsaṭṭho micchattaniyatādhipati. (1)

Sammattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sammattaniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sammattaniyate khandhe saṃsaṭṭho sammattaniyatādhipati. (1)

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Napurejātādi

Sammattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sammattaniyato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe sammattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Micchattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho micchattaniyato dhammo uppajjati napacchājātapaccayā. (Paripuṇṇaṃ.)

Naāsevanādi

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Micchattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho micchattaniyato dhammo uppajjati nakammapaccayā, navipākapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati najhā-

napaccayā— pañcaviññāṇaṃ ... pe ... namaggapaccayā—ahetukaṃ aniyataṃ ... pe ....

Sammattaniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sammattaniyato dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe sammattaniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Aniyataṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho aniyato dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe aniyataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane ekaṃ, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.16.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte dve, napacchājāte tīṇi, naāsevane ekaṃ, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.16.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ (saṃkhittaṃ), avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.16.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

1.16.7. Pañhāvāra

1.16.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo— micchattaniyatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo— micchattaniyatā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—micchattaniyatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa hetupaccayena paccayo—aniyatā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā micchattaniyate pahīne kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Micchattaniyate khandhe aniccato ... pe ... vipassanti. Cetopariyañāṇena micchattaniyatacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Micchattaniyatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti. Cetopariyañāṇena sammattaniyatacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Sammattaniyatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā aniyate pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti. Pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniyate khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti, taṃ ārabbha aniyato rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena aniyatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇa-

paccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Aniyatā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— rūpajīvitindriyaṃ mātughātikammassa ... pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Yaṃ vatthuṃ parāmasantassa micchattaniyatā khandhā uppajjanti, taṃ vatthu micchattaniyatānaṃ khandhānaṃ ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ maggassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—micchattaniyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—micchattaniyatādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—micchattaniyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sammattaniyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—sammattaniyatādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sammattaniy-

atādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā ... pe ... ariyā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... aniyate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā aniyato rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—aniyatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anantara

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— micchattaniyatā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—maggo phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā aniyatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ aniyatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— aniyataṃ domanassaṃ micchattaniyatassa domanassassa anantarapaccayena paccayo. Aniyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo (anantarasadisaṃ) ... sahajātapaccayena paccayo (paṭiccavārasadisaṃ, nava pañhā) ... aññamaññapaccayena paccayo (paṭiccavārasadisaṃ, tisso pañhā) ... nissayapaccayena paccayo. (Kusalattikasadisā, terasa pañhā.)

Upanissaya

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—mātughātikammaṃ mātughātikammassa upanissayapaccayena paccayo. Mātughātikammaṃ ... pe ... pitughātikammaṃ ... pe ... arahantaghātikammaṃ ... pe ... ruhiruppādakammaṃ ... pe ... saṃghabhedakammaṃ ... pe ... niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. (Cakkaṃ kātabbaṃ.) Niyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. Niyatamicchādiṭṭhi mātughātikammassa ... pe ... saṃghabhedakammassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mātaraṃ jīvitā voropetvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Pitaraṃ jīvitā voropetvā ... pe ... arahantaṃ jīvitā voropetvā ... pe ... duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādetvā ... pe ... saṃghaṃ bhinditvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. (2)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassanti. Maggo ariyānaṃ atthappaṭisambhidāya ... pe ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. Maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa upanissayapaccayena

paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—aniyataṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Aniyataṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... nigamaghātaṃ karoti. Aniyatā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... senāsanaṃ aniyatāya saddhāya ... pe ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ tasseva ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ tasseva ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... pāṇātipāto pāṇātipātassa upanissayapaccayena paccayo. (Cakkaṃ kātabbaṃ.) (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—aniyataṃ rāgaṃ upanissāya mātaraṃ jīvitā voropeti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Aniyataṃ dosaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya mātaraṃ jīvitā voropeti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Aniyato rāgo ... pe ... senāsanaṃ mātughātikammassa ... pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa ... saṃghabhedakammassa ... niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhu ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha aniyato rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyav-

iññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu aniyatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—rūpajīvitindriyaṃ mātughātikammassa ... pitughātikammassa ... arahantaghātikammassa ... ruhiruppādakammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu micchattaniyatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu sammattaniyatānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā micchattaniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. Pacchājātā sammattaniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā aniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā aniyatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ aniyatānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—aniyataṃ domanassaṃ micchattaniyatassa domanassassa āsevanapaccayena paccayo. Aniyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā āsevanapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (3)

Kamma

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo— micchattaniyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—micchattaniyatā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—micchattaniyatā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—micchattaniyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sammattaniyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sammattaniyatā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sammattaniyatā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sammattaniyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—aniyatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—aniyatā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko aniyato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ....

Āhārādi

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—micchattaniyatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—micchattaniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—sammattaniyatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—sammattaniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—aniyatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu aniyatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—aniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu micchattaniyatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu sammattaniyatānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo— micchattaniyato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—micchattaniyatā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—micchattaniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa ca aniyatassa ca atthipaccayena paccayo—micchattaniyato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... pe .... (Tisso pañhā.)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—aniyato eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu aniyatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—aniyatā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—rūpajīvitindriyaṃ mātughātikammassa ... pe ... ruhiruppādakammassa atthipaccayena paccayo. Vatthu micchattaniyatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu sammattaniyatānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Micchattaniyato ca aniyato ca dhammā micchattaniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—micchattaniyato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Micchattaniyato ca aniyato ca dhammā aniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—micchattaniyatā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—micchattaniyatā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—micchattaniyatā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Sammattaniyato ca aniyato ca dhammā sammattaniyatassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... pe .... (Dve pañhā micchattaniyatasadisā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe pañca, adhipatiyā aṭṭha, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye satta, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Micchattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Micchattaniyato dhammo micchattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sammattaniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena

paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Sammattaniyato dhammo sammattaniyatassa ca aniyatassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Aniyato dhammo aniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Aniyato dhammo micchattaniyatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Aniyato dhammo sammattaniyatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Micchattaniyato ca aniyato ca dhammā micchattaniyatassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Micchattaniyato ca aniyato ca dhammā aniyatassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Sammattaniyato ca aniyato ca dhammā sammattaniyatassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Sammattaniyato ca aniyato ca dhammā aniyatassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

1.16.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā terasa, naārammaṇe naadhipatiyā naanantare nasamanantare terasa, nasahajāte nava, naaññamaññe nava, nanissaye nava, naupanissaye terasa, napurejāte ekādasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme navipāke naāhāre terasa ... pe ... namagge terasa, nasampayutte nava, navippayutte satta, noatthiyā satta, nonatthiyā terasa, novigate terasa, noavigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.16.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta ...

pe ... namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.16.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, adhipatiyā aṭṭha, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye satta, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

Micchattaniyatattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.7. Kusalattika, Saññojanagocchakādi

Nakusalaṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo ogho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo yogo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.3. Hetuhetusampayuttaduka, Kusalattika

Nahetu ceva nahetuvippayutto ca nakusalo dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ. Nava pañhā kātabbā.) Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye nava.

Nahetu ceva nahetuvippayutto ca naakusalo dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ. Nava pañhā kātabbā.) Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye nava.

Nahetu ceva nahetuvippayutto ca naabyākato dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Nava pañhā kātabbā.) Ārammaṇe adhipatiyā anantare samanantare upanissaye nava, kamme tīṇi, natthiyā vigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.19. Atītārammaṇattika

Naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.19. Hetuduka, Atītārammaṇattika

Hetuṃ atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naatītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ anāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ paccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu napaccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.45. Ajjhattikaduka

Naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca nabāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe cittaṃ paṭicca ajjhattikaṃ kaṭattārūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.93. Sanidassanattika, Niyataduka

Anidassanaappaṭighaṃ niyataṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ aniyataṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.3. Āsavagocchaka

Naāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavo ca noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naāsavañca nanoāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo ca anāsavo ca dhammā

uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naanāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nasāsavañca naanāsavañca dhammaṃ paṭicca sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Naāsavañceva anāsavañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.48. Sanidassanattika, Ācayagāmittika

Nasanidassanasappaṭighaṃ naācayagāmiṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho ācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naapacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho apacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.45. Kenaciviññeyyaduka, Sanidassanattika

Nakenaci viññeyyaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakenaci viññeyyaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci naviññeyyo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakenaci viññeyyaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo sanidassanasappaṭigho ca kenaci naviññeyyo sanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nakenaci naviññeyyaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇiyeva.

Nakenaci viññeyyaṃ nasanidassanasappaṭighañca nakenaci naviññeyyaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca ... tīṇiyeva. (Sabbattha nava.)

Nakenaci viññeyyaṃ naanidassanasappaṭighassa purimasadisaṃ navapañhaṃ kātabbaṃ. Nakenaci viññeyyaṃ naanidassanaappaṭighamūlassa nava pañhāyeva.

Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.70. Pariyāpannaduka

Napariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca napariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naapariyāpannaṃ dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Napariyāpannañca naapariyāpannañca dhammaṃ paṭicca naapariyāpanno dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.18. Hetuduka, Atītattika

Hetu atīto dhammo nahetussa naatītassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe ... upanissaye nava ... pe ... vigate nava.

Hetu anāgato dhammo nahetussa naanāgatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe nava, adhipatiyā upanissaye nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.33. Parāmāsadukādi

Noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naparāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca naparāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha pañca.)

Naparāmāsasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naparāmāsasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naparāmāsañceva naaparāmaṭṭhañca dhammaṃ paṭicca naparāmāso ceva naaparāmaṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naparāmāsañceva naaparāmaṭṭhañca dhammaṃ paṭicca naaparāmaṭṭho ceva nano ca parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. Naparāmāsañceva naaparāmaṭṭhañca dhammaṃ paṭicca naparāmāso ceva naaparāmaṭṭho ca naaparāmaṭṭho ceva nanoparāmāso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naaparāmaṭṭhañceva nano ca parāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca naparāmāso ceva naaparāmaṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naparāmāsañceva naaparāmaṭṭhañca naaparāmaṭṭhañceva nano ca parāmāsañca dhammaṃ paṭicca naparāmāso ceva naaparāmaṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Parāmāsavippayuttaṃ naparāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto naparāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Parāmāsavippayuttaṃ naparāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto naaparāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Parāmāsavippayuttaṃ naparāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto naparāmaṭṭho ca parāmāsavippayutto naaparāmaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Parāmāsavippayuttaṃ naaparāmaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto naaparāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Parāmāsavippayuttaṃ naparāmaṭṭhañca parāmāsavippayuttaṃ

naaparāmaṭṭhañca dhammaṃ paṭicca parāmāsavippayutto naaparāmaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe .... Avigate pañca.

Parāmāsagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.78. Saraṇaduka, Dassanahetuttika

Saraṇaṃ dassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Saraṇaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Araṇaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.15. Vitakkattikādi, Kusalattika

Nasavitakkasavicāraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavitakkavicāramattaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavitakkaavicāraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhacattālīsa, ārammaṇe sattacattālīsa ... pe ... purejāte āsevane chacattālīsa ... pe ... avigate aṭṭhacattālīsa.

Napītisahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasukhasahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naupekkhāsahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... purejāte āsevane aṭṭhacattālīsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Nadassanena pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Naācayagāmiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naapacayagāmiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevācayagāmināpacayagāmiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasekkhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasekkhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevāsekkhanāsekkhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... āsevane nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Naparittaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namahaggataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappamāṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā bāttiṃsa, ārammaṇe sattavīsa ... pe ... aññamaññe tiṃsa ... pe ... avigate bāttiṃsa.

Naparittārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namahaggatārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappamāṇārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekūnapaññāsa.)

Nahīnaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namajjhimaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napaṇītaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... āsevane sattarasa, vipāke ekavīsa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Namicchattaniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasammattaniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe sattarasa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekavīsa.

Namaggārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namaggahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namaggādhipatiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekūnapaññāsa.)

Naanuppannaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nauppādiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Naatītaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāgataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Naatītārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanāgatārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napaccuppannārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekūnapaññāsa.)

Naajjhattaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabahiddhā nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha dve.)

Naajjhattārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabahiddhārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.60. Sanidassanattika, Āsavasampayuttaduka

Anidassanaappaṭighaṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavasampayutto ca naanidassanasappaṭigho naāsavasampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.80. Saraṇaduka, Sekkhattika

Araṇaṃ sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo nanevasekkha dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.34. Sanidassanattika, Kilesadukādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho kileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.3. Cūḷantaraduka, Kusalattika

3.3.1. Sappaccayaduka, Kusalattika

3.3.1.1. Kusalākusalapada

3.3.1.1.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Sappaccayaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Sappaccayaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu

Sappaccayo kusalo dhammo sappaccayassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Sappaccayaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.3.1.2. Abyākatapada

3.3.1.2.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Sappaccayaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappaccayo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ, naadhipatiyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ, saṃkhittaṃ.)

Hetvādi

Sappaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Sappaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Appaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sappaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, anantare ekaṃ ... pe ... nissaye ekaṃ, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Sappaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Appaccayo abyākato dhammo sappaccayassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

(Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Sappaccayadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.3.2. Saṅkhataduka, Kusalattika

Saṅkhataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saṅkhato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ. Sappaccayasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Saṅkhatadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.3.3. Sanidassanaduka, Kusalattika

3.3.3.1. Kusalapada

3.3.3.1.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Anidassanaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.3.3.2. Akusalapada

3.3.3.2.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Anidassanaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ … pe … avigate ekaṃ. (Sahajātavārepi … pe … pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.3.3.3. Abyākatapada

3.3.3.3.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Anidassanaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anidassano abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā tīṇi … pe … avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi (sabbattha tīṇi), nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, naāhāre tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Anidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Sanidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Sanidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati. (1)

Anidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Anidassano abyākato dhammo sanidassanassa abyākatassa ca anidassanassa abyākatassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati. (2)

Sanidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—pakatūpanissayo. (1)

Anidassano abyākato dhammo anidassanassa abyākatassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare ekaṃ ... pe ... sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye tīṇi, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi (sabbattha tīṇi) sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi, atthiyā pañca, natthiyā ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Sanidassanadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Appaccayampi asaṅkhatampi sanidassanampi na labbhati.

3.3.4. Sappaṭighaduka, Kusalattika

3.3.4.1. Kusalapada

3.3.4.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Appaṭighaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... vippayutte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Appaṭighaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ (pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.3.4.2. Abyākatapada

3.3.4.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Sappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Sappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho abyākato ca appaṭigho abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... nava.

Appaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca appaṭigho abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye ekaṃ, purejāte āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Sappaṭighaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sappaṭigho abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava ... pe ... novigate nava. (Sabbattha nava, saṃkhittaṃ.)

3.3.4.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Appaṭigho abyākato dhammo appaṭighassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye dve, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi,

āhāre tīṇi, indriye pañca, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte cattāri, atthiyā nava, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Sappaṭigho abyākato dhammo sappaṭighassa abyākatassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Sappaṭighadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.3.5. Rūpīduka, Kusalattika

Hetu

Arūpiṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca arūpī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Arūpiṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca arūpī akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Rūpiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca rūpī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Arūpiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca arūpī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Rūpiṃ abyākatañca arūpiṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca rūpī abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Rūpiṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca arūpī abyākato dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... napurejāte nava ... pe ... nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetu

Arūpī abyākato dhammo arūpissa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye dve, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre cattāri, indriye cha, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte dve ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Rūpīdukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.3.6. Lokiyaduka, Kusalattika

Hetu

Lokiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Lokuttaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Lokiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Lokuttaraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve ... pe ... kamme dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ, anulomaṃ.)

Naadhipatiyā dve ... pe ... naāsevane ekaṃ ... pe ... navippayutte dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetvādi

Lokiyo kusalo dhammo lokiyassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro kusalo dhammo lokuttarassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Lokiyo kusalo dhammo lokiyassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro kusalo dhammo lokiyassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Lokiyo kusalo dhammo lokiyassa kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. (1)

Lokuttaro kusalo dhammo lokuttarassa kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—sahajātādhipati. Lokuttaro kusalo dhammo lokiyassa kusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā tīṇi, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve ... pe ... upanissaye cattāri, āsevane dve, kamme dve, āhāre dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetu

Lokiyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ, sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha sadisā.)

Hetu

Lokiyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca lokiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Lokuttaraṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca lokuttaro abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Lokiyaṃ abyākatañca lokuttaraṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca lokiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ, anulomaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve ... pe ... napurejāte cattāri, napacchājāte pañca ... pe ... nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ ... pe ... namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navip-

payutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu

Lokiyo abyākato dhammo lokiyassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Lokuttaro abyākato dhammo lokuttarassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane ekaṃ, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Lokiyadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.3.7. Kenaciviññeyyaduka, Kusalattika

Hetu

Kenaci viññeyyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kenaci viññeyyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci naviññeyyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kenaci viññeyyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo kusalo ca kenaci naviññeyyo kusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Naadhipati

Kenaci viññeyyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca kenaci viññeyyo kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme nava, navipāke nava ... pe ... navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu

Kenaci viññeyyo kusalo dhammo kenaci viññeyyassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava ... pe ... kamme nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ. Kenaci viññeyyaṃ akusalampi kenaci viññeyyaṃ abyākatampi kenaci viññeyyakusalasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kenaciviññeyyadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Cūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.44. Sanidassanattika, Vitakkattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.13. Kusalattika, Niyyānikaduka

Nakusalaṃ naniyyānikaṃ dhammaṃ paccayā kusalo niyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naakusalaṃ naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyyāniko

dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ naaniyyānikañca naabyākataṃ naaniyyānikañca dhammaṃ paṭicca abyākato aniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.1. Hetuduka

Hetu

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetuṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva mahābhūtā.) Nahetuṃ dhammaṃ paṭicca na nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā—nahetū khandhe paṭicca hetū; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ca na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Na nahetuṃ dhammaṃ paṭicca na nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Na nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Na nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ca na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuñca na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñca na nahetuñca dhammaṃ paṭicca na nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñca na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ca na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Na nahetu dhammo na nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Na nahetu dhammo nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Na nahetu dhammo nahetussa ca na nahetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Nahetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo. Nahetu dhammo na nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu dhammo nahetussa ca na nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Na nahetu dhammo na nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Na nahetu dhammo nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Na nahetu dhammo nahetussa ca na nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nahetu ca na nahetu ca dhammā nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu ca na nahetu ca dhammā na nahetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu ca na nahetu ca dhammā nahetussa ca na nahetussa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte pacchājāte tīṇi ... pe ... kamme tīṇi ... pe ... jhāne tīṇi ... pe ... vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.13. Sanidassanattika, Cūḷantaraduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ naappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naasaṅkhataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañcavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate pañcavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nasanidassanasappaṭighaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nanakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.15. Āsavasampayuttaduka

Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto ca naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto ca naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Āsavasampayuttañca āsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naāsavasampayutto ca naāsavavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.71. Saraṇaduka, Vedanāttika

Saraṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo

nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasukhāya vedanāya sampayutto ca naaraṇo nasukhāya vedanāya sampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Araṇaṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Saraṇaṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Saraṇaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ....

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.5. Saṃkiliṭṭhattika

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke ekavīsa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.7. Sappaccayadukādi

Sappaccayaṃ dhammaṃ paṭicca naappaccayo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sappaccayo dhammo naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo.

Appaccayo dhammo naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve ... pe ... upanissaye dve ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṅkhataṃ sappaccayasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.6. Sahetukadukādi, Kusalattika

Nasahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte ... pe ... nasahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ mohaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca sahetukā khandhā. Nasahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko nakusalo ca naahetuko nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasahetukaṃ nakusalañca naahetukaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasahetuko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Nasahetukaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naahetukaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasahetukaṃ naakusalañca naahetukaṃ naakusalañca dhammaṃ paṭicca nasahetuko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

(Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Nasahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nasahetukaṃ naabyākatañca naahetukaṃ naabyākatañca dhammaṃ paṭicca naahetuko naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

(Hetusampayuttadukaṃ sahetukadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.23. Saññojanasaññojaniyaduka

Nasaññojanañceva naasaññojaniyañca dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva naasaññojaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanañceva naasaññojaniyañca dhammaṃ paṭicca naasaññojaniyo ceva nanoasaññojano ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanañceva naasaññojaniyañca dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva naasaññojaniyo ca naasaññojaniyo ceva nano ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naasaññojaniyañceva nano ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca naasaññojaniyo ceva nano ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasaññojanañceva naasaññojaniyañca naasaññojaniyañceva nanosaññojanañca dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva naasaññojaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.8. Nīvaraṇagocchaka, Kusalattika

3.8.1. Nīvaraṇaduka, Kusalattika

Hetu

Nonīvaraṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Nīvaraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nīvaraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nīvaraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo akusalo ca nonīvaraṇo akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Nahetu

Nīvaraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchānīvaraṇaṃ uddhaccanīvaraṇaṃ paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nonīvaraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1)

Nīvaraṇañca nonīvaraṇañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchānīvaraṇañca uddhaccanīvaraṇañca sampayuttake ca khandhe paṭicca avijjānīvaraṇaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... sampayuttavārepi sabbattha nava.)

Nīvaraṇo akusalo dhammo nīvaraṇassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi an-

ulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Nonīvaraṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.8.2. Nīvaraṇiyaduka, Kusalattika

Hetu

Nīvaraṇiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anīvaraṇiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anīvaraṇiyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Nīvaraṇiyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Nīvaraṇiyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anīvaraṇiyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anīvaraṇiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nīvaraṇiyaṃ abyākatañca anīvaraṇiyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.) (Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

3.8.3. Nīvaraṇasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Nīvaraṇavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Nīvaraṇasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Nīvaraṇavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.8.4. Nīvaraṇanīvaraṇiyaduka, Kusalattika

Hetu

Nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Nīvaraṇañceva nīvaraṇiyañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇiyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nīvaraṇañceva nīvaraṇiyaṃ akusalañca nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ca nīvaraṇiyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha nava.)

Nīvaraṇiyañceva no ca nīvaraṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇiyo ceva no ca nīvaraṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.8.5. Nīvaraṇanīvaraṇasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Nīvaraṇañceva nīvaraṇasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo ceva nīvaraṇasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha nava.)

3.8.6. Nīvaraṇavippayuttanīvaraṇiyaduka, Kusalattika

Hetu

Nīvaraṇavippayuttaṃ nīvaraṇiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto nīvaraṇiyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nīvaraṇavippayuttaṃ anīvaraṇiyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto anīvaraṇiyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Nīvaraṇavippayuttaṃ nīvaraṇiyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto nīvaraṇiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nīvaraṇavippayuttaṃ anīvaraṇiyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto anīvaraṇiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nīvaraṇavippayuttaṃ nīvaraṇiyaṃ abyākatañca nīvaraṇavippayuttaṃ anīvaraṇiyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca nīvaraṇavippayutto nīvaraṇiyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Nīvaraṇagocchakakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.7. Pītittika

Hetu

Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato ca nasukhasahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato ca nasukhasahagato ca naupekkhāsahagato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7)

Sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta.

Upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta.

Pītisahagatañca sukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhavīsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... avigate aṭṭhavīsa.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.7. Vitakkattika

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

1.7.1. Paṭiccavāra

1.7.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ

paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko. (2)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (4)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko kaṭattā ca rūpaṃ. (5)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca. (6)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca kaṭattā ca rūpaṃ. (7)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto

dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro kaṭattā ca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (4)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vicāro ca kaṭattā ca rūpaṃ. (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā— avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; vicāraṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, vicāraṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca vicāro. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko. (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca. (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca. (6)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (7)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avi-

takkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā; savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (4)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko; savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (5)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca. (6)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca; savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (7)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca

tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca vatthuñca paṭicca vicāro. (3)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā; vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (4)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vicāro ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vicāro ca. (5)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāre

khandhe ca vitakkañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (3)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe ca vitakkañca vatthuñca paṭicca eko khandho, dve khandhe ca vitakkañca vatthuñca paṭicca dve khandhā; savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca vi-

takko. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vicāro ca paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca khandhā, vatthuṃ paṭicca vicāro. (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko. (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā vicāro ca. (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca. (5)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca. (3)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca

avitakkaavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca vatthuñca paṭicca vicāro. (3)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vicāro ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vicāro ca. (4)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

(Dve paccayā sajjhāyamaggena vibhattā, evaṃ avasesā vīsatipaccayā vibhajitabbā.)

Vippayutta

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko; vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rū-

paṃ ... pe ... khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Vitakko vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (6)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Khandhā ca vitakko ca vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (7)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vicāro vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vitakkaṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, khandhā

vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ vitakkaṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Khandhā ca vicāro ca vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā, cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Vicāraṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicāraṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, vicāraṃ vippayuttapaccayā. Khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Vatthu khandhe vippayuttapaccayā. Vicāraṃ paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca vicāro, vicāro vatthuṃ vippayuttapaccayā. Vatthu vicāraṃ vippayuttapaccayā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā, mahābhūte

paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ vicāraṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā ca kaṭattā ca rūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ vicāraṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, vitakko vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (6)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhā ca vitakko ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (7)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati vippayuttapaccayā—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avi-

takkaavicāro dhammo ... pe ... savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā, savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (4)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko, savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ, vitakko vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (5)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (6)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca. Savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhā ca vitakko ca, vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. (7)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā, vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve

khandhe ca … pe … vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe ca … pe … vatthuṃ vippayuttapaccayā. (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo … pe … avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe ca vicārañca vippayuttapaccayā. Avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. Vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Vitakkaṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhe ca vicārañca vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Vitakkaṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca vatthuñca paṭicca vicāro. Vatthuṃ vippayuttapaccayā. (3)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā. Vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ vitakkaṃ vippayuttapaccayā. (4)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā … pe … avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe ca vicārañca vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ … pe … khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe ca vicārañca vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe ca … pe … avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khand-

hañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vicāro ca … pe … dve khandhe ca … pe … vatthuṃ vippayuttapaccayā. (5)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati … pe … savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe ca … pe … vatthuṃ vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe … pe … vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati … pe … savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti … pe … savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe … khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. (3)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati … pe … paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe … pe … khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati … pe … savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. Paṭisandhikkhaṇe … pe … khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti vippayuttapaccayā— paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe ca … pe … savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca

mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. Khandhā vatthuṃ vippayuttapaccayā. Kaṭattārūpaṃ khandhe ca vitakkañca vippayuttapaccayā. (3)

Atthi-avigata

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati atthipaccayā ... pe ... natthipaccayā, vigatapaccayā, avigatapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattatiṃsa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā tevīsa, anantare ekavīsa, samanantare ekavīsa, sahajāte sattatiṃsa, aññamaññe aṭṭhavīsa, nissaye sattatiṃsa, upanissaye ekavīsa, purejāte ekādasa, āsevane ekādasa, kamme sattatiṃsa, vipāke sattatiṃsa, āhāre indriye jhāne magge sattatiṃsa, sampayutte ekavīsa, vippayutte sattatiṃsa, atthiyā sattatiṃsa, natthiyā ekavīsa, vigate ekavīsa, avigate sattatiṃsa.

Duka

Hetupaccayā ārammaṇe ekavīsa ... pe ... avigate sattatiṃsa. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike gaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Anulomaṃ.

1.7.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke savitakkasavicāre khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avi-

takkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetuke savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (6)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (7)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā; vicikicchāsahagataṃ uddhaccasahagataṃ vitakkaṃ paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve

khandhe paṭicca dve khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko. (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vitakko; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca. (6)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca; mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (7)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā; savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (4)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paṭicca vitakko; savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (5)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca. (6)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā vitakko ca; savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (7)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vitakkañca vatthuñca paṭicca savitakkasavicārā khandhā; vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vitakkañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe savitakkasav-

icāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca vatthuñca paṭicca dve khandhā; savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Naārammaṇa

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—avitakkaavicāre khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicāraṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāre khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, vicāraṃ paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vicāraṃ paṭicca vatthu; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāre khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca ... pe ... kaṭattārūpaṃ. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca

avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... kaṭattārūpaṃ. (1)

Naadhipati

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... pe ... satta.

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paṭicca avitakkavicāramattā adhipati, vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vipāke avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—avitakkaavicāre khandhe paṭicca avitakkaavicārā adhipati, vipākaṃ avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā adhipati, vipākaṃ vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... satta.

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati ... pe ... avitakkavicāramatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā, avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca avitakkavicāramattā adhipati, vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca. (Saṃkhittaṃ.)

Naanantarādi

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā. (Naārammaṇasadisaṃ.)

Napurejāta

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... satta.

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro, avitakkavicāramatte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vitakkaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisand-

hikkhaṇe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (4)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā ... pe ... arūpe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... avitakkaavicāre khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vicāraṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... (Saṃkhittaṃ.) (7)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca ... satta.

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... (Saṃkhittaṃ.) (7)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... (Saṃkhittaṃ.)

(Napurejātamūlake yathā suddhikaṃ arūpaṃ, tathā arūpā kātabbā.)

Napacchājātādi

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... pe ... naāsevanapaccayā ... satta.

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—vipākaṃ avitakkaavicāraṃ ekaṃ khand-

haṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.)

(Naāsevanamūlake avitakkavicāramattaṃ vipākena saha gacchantena napurejātasadisaṃ kātabbaṃ, avitakkavicāramattañca avitakkavicāramattagacchantena vipāko dassetabbo.)

Nakamma

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nakammapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paṭicca savitakkasavicārā cetanā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati nakammapaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paṭicca avitakkavicāramattā cetanā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nakammapaccayā—vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā cetanā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nakammapaccayā—avitakkaavicāre khandhe paṭicca avitakkaavicārā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati nakammapaccayā—vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā cetanā. (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati nakammapaccayā—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paṭicca avitakkavicāramattā cetanā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati nakammapaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca paṭicca savitakkasavicārā cetanā. (1)

Navipākādi

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati navipākapaccayā ... pe ... naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ ... pe ... najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ

... asaññasattānaṃ ... pe ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ....

Navippayutta

Navippayuttapaccayā ... arūpe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe savitakkasavicāre khandhe paṭicca vitakko. (2)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā uppajjanti navippayuttapaccayā—arūpe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vitakko ca. (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vitakkaṃ paṭicca savitakkasavicārā khandhā. (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe avitakkavicāramatte khandhe paṭicca vicāro. (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti navippayuttapaccayā—arūpe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vicāro ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vicāro ca. (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vicāraṃ paṭicca avitakkavicāramattā khandhā. (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paṭicca avitakkavicāramatto dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vicārañca paṭicca dve khandhā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paṭicca savitakkasavicāro dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca paṭicca dve khandhā. (1)

Nonatthi-novigata

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca avitakkaavicāro dhammo uppajjati nonatthipaccayā ... novigatapaccayā ... (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tettiṃsa, naārammaṇe satta, naadhipatiyā sattatiṃsa, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe satta, naupanissaye satta, napurejāte sattatiṃsa, napacchājāte sattatiṃsa, naāsevane sattatiṃsa, nakamme satta, navipāke tevīsa, naāhāre ekaṃ naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge tettiṃsa, nasampayutte satta, navippayutte ekādasa, nonatthiyā satta, novigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike paccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.7.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe satta ... pe ... novigate satta.

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

1.7.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cuddasa, anantare samanantare cuddasa, sahajāte tettiṃsa, aññamaññe bāvīsa, nissaye tettiṃsa, upanissaye cuddasa, purejāte cha, āsevane pañca, kamme tettiṃsa ... pe ... jhāne tettiṃsa, magge tīṇi, sampayutte cuddasa, vippayutte tettiṃsa ... pe ... avigate tettiṃsa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭiccavāro.

1.7.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi paṭiccavārasadiso kātabbo.

1.7.3. Paccayavāra

1.7.3.1. Paccayānuloma

Hetu

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā ... satta.

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paccayā ... pañca. (Paṭiccavārasadisā.)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā— avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā ... pe ... vicāraṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā avitakkaavicārā khandhā, vatthuṃ paccayā vicāro. (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo uppajjati ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... vicāraṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā, vatthuṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā, vatthuṃ paccayā vitakko. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... vicāraṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā vitakko, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (6)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro ca avi-

takkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (7)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo ... pe ... savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo ... pe .... (Paṭhamaudāharaṇe pavatte paṭisandhikkhaṇe satta pañhā kātabbā.)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo ... pe ... vitakkañca vatthuñca paccayā savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paccayā tayo khandhā ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā avitakkaavicāro dhammo uppajjati ... pe ... avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vitakkañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, avitakkavicāramatte khandhe ca vatthuñca paccayā vicāro. (Evaṃ paṭisandhikkhaṇe cattāro.) (3)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ... pe ... vitakkañca vatthuñca paccayā savitakkasavicārā khandhā, vitakkañca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā uppajjanti ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... avitakkavicāramattaṃ

ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... avitakkavicāramatte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā vicāro ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe tayo khandhā ... pe .... (5)

(Avasesesu dvīsu ghaṭanesu pavatti paṭisandhi vitthāretabbā.)

Hetupaccayo.

(Hetupaccayaṃ anumajjantena paccayavāro vitthāretabbo. Yathā paṭiccagaṇanā evaṃ gaṇetabbā. Adhipatiyā sattatiṃsa, purejāte ca āsevane ca ekavīsa, ayaṃ ettha viseso.)

1.7.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Paccanīye—nahetuyā tettiṃsa pañhā, sattasu ṭhānesu satta mohā uddharitabbā mūlapadesuyeva. Naārammaṇe satta cittasamuṭṭhānā uddharitabbā.

Naadhipati

Savitakkasavicāramūlakā satta pañhā naadhipatiyā kātabbā.

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—avitakkavicāramatte khandhe paccayā avitakkavicāramattā adhipati, vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paccayā. (Yathā paṭiccanaye tathā pañca pañhā kātabbā.)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkaavicāro dhammo uppajjati ... pe ... avitakkaavicāre khandhe paccayā avitakkaavicārā adhipati, vipākaṃ avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... vipākaṃ vicāraṃ paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paccayā avitakkaavicārā adhipati, vatthuṃ paccayā vipākā avitakkaavicārā khandhā ca vicāro ca ... pe .... (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... vicāraṃ paccayā avitakkavicāramattā adhipati, vatthuṃ pac-

cayā avitakkavicāramattā adhipati, vipākaṃ vicāraṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā, vatthuṃ paccayā vipākā avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... vipākaṃ vicāraṃ paccayā avitakkavicāramattā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā vipākā avitakkavicāramattā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā vitakko, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā vipākā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (6)

(Paṭhamaghaṭanāyaṃ sampuṇṇā satta pañhā kātabbā.)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo uppajjati ... pe ... vitakkañca vatthuñca paccayā savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo uppajjati ... pe ... avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paccayā avitakkavicāramattā adhipati, avitakkavicāramatte khandhe ca vatthuñca paccayā avitakkavicāramattā adhipati, vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca paccayā ... pe ... vipākaṃ avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ....

(Paṭisandhikkhaṇe pañca pañhā kātabbā. Yattha avitakkavicāramattaṃ āgacchati tattha vipākaṃ kātabbaṃ. Naadhipatimūlake sattatiṃsa pañhā kātabbā.)

Naanantarādi

Naanantarampi nasamanantarampi naaññamaññampi naupanissayampi satta pañhā rūpaṃyeva. Napurejāte sattatiṃsa paṭiccavārapaccanīyasadisaṃ. Napacchājāte sattatiṃsa, naāsevanepi sadisaṃ.

Yattha avitakkavicāramattopi āgacchati, tattha vipākā kātabbā.

Nakamma

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo uppajjati nakammapaccayā—savitakkasavicāre khandhe paccayā savitakkasavicārā cetanā. (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... avitakkavicāramatte khandhe paccayā avitakkavicāramattā cetanā. Savitakkasavicāro dhammo ... pe ... vitakkaṃ paccayā savitakkasavicārā cetanā. (2)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paccayā avitakkaavicāro dhammo ... pe ... avitakkaavicārā cetanā ... pe ... (paripuṇṇaṃ kātabbaṃ) savitakkasavicāro ... pe ... vatthuṃ paccayā savitakkasavicārā cetanā. Avitakkavicāramatto ... pe ... vicāraṃ paccayā avitakkavicāramattā cetanā. Vatthuṃ paccayā avitakkavicāramattā cetanā. (3)

Savitakkasavicārañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo ... pe ... savitakkasavicāre khandhe ca vatthuñca paccayā savitakkasavicārā cetanā. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo ... pe ... vitakkañca vatthuñca paccayā savitakkasavicārā cetanā. (1)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca paccayā avitakkavicāramattā cetanā. Avitakkavicāramatte khandhe ca vatthuñca paccayā avitakkavicāramattā cetanā. (2)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo ... pe ... savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca paccayā savitakkasavicārā cetanā. (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ paccayā savitakkasavicāro dhammo uppajjati nakammapaccayā—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca vatthuñca paccayā savitakkasavicārā cetanā. (1)

(Navipāke sattatiṃsa pañhā kātabbā. Naāhāra naindriya najhānanamagga nasampayutta navippayutta nonatthi novigatapaccayā vitthāretabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tettiṃsa, naārammaṇe satta, naadhipatiyā sattatiṃsa, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye satta, napurejāte napacchājāte naāsevane sattatiṃsa, nakamme ekādasa, navipāke sattatiṃsa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge tettiṃsa, nasampayutte satta, navippayutte ekādasa, nonatthiyā satta, novigate satta.

1.7.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe satta ... pe ... novigate satta.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.7.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe anantare samanantare cuddasa, sahajāte tettiṃsa, aññamaññe bāvīsa, nissaye tettiṃsa, upanissaye purejāte cuddasa, āsevane terasa, kamme vipāke āhāre indriye jhāne tettiṃsa, magge pañca, sampayutte cuddasa, vippayutte atthiyā tettiṃsa ... pe ... avigate tettiṃsa.

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.7.4. Nissayavāra

Nissayampi ninnānaṃ.

1.7.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.7.5.1. Paccayānuloma

Hetu

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... savitakkasavicāre khandhe saṃsaṭṭho vitakko. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā ... pe ... savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā vitakko ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khand-

haṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakkasavicāro dhammo ... pe ... vitakkaṃ saṃsaṭṭhā savitakkasavicārā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkaavicāro dhammo ... pe ... avitakkavicāramatte khandhe saṃsaṭṭho vicāro. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatte khandhe saṃsaṭṭho vicāro. (3)

Avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā vicāro ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—avitakkaavicāraṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkaavicāraṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... vicāraṃ saṃsaṭṭhā avitakkavicāramattā khandhā. Paṭisandhikkhaṇe vicāraṃ saṃsaṭṭhā ... pe .... (2)

Avitakkavicāramattañca avitakkaavicārañca dhammaṃ saṃsaṭṭho avitakkavicāramatto dhammo ... pe ... avitakkavicāramattaṃ ekaṃ khandhañca vicārañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicārañca avitakkavicāramattañca dhammaṃ saṃsaṭṭho savitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā—savitakkasavicāraṃ ekaṃ khandhañca vitakkañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vitakkañca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

(Hetupaccayaṃ anumajjantena sabbe paccayā vitthāretabbā.)

Suddha

Hetuyā ekādasa, ārammaṇe adhipatiyā anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate sabbattha ekādasa.

Anulomaṃ.

1.7.5.2. Paccayapaccanīya

Paccanīyaṃ kātabbaṃ asammohantena.

Nahetuyā cha, naadhipatiyā ekādasa, napurejāte ekādasa, napacchājāte ekādasa, naāsevane ekādasa, nakamme satta, navipāke ekādasa, najhāne ekaṃ, namagge cha, navippayutte ekādasa.

Paccanīyaṃ.

1.7.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Duka

Hetupaccayā naadhipatiyā ekādasa ... pe ... navippayutte ekādasa. (Saṃkhittaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.7.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cha ... pe ... purejāte cha, āsevane pañca, kamme cha ... pe ... jhāne cha, magge tīṇi, sampayutte cha ... pe ... avigate cha.

Paccanīyānulomaṃ.

1.7.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāropi vitthāretabbo.

1.7.7. Pañhāvāra

1.7.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo— savitakkasavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkasavicārā hetū vitakkassa hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo— savitakkasavicārā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā hetū kaṭattārūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkasavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā hetū

sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkasavicārā hetū vitakkassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā hetū vitakkassa kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkasavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca hetupaccayena paccayo. (6)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—savitakkasavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (7)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa hetupaccayena paccayo—avitakkavicāramattā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa hetupaccayena paccayo— avitakkavicāramattā hetū vicārassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā hetū vicārassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—avitakkavicāramattā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa hetupac-

cayena paccayo— avitakkaavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicārā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati; pubbe suciṇṇāni paccavekkhati; savitakkasavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhati. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Savitakkasavicāre khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Savitakkasavicāre khandhe ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Pubbe suciṇṇāni paccavekkhati; savitakkasavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhati; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Savitakkasavicāre khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Savitakkasavicāre khandhe ārabbha vitakko uppajjati. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cetopariyañāṇena savitakkasavicāracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti; savitakkasavicārā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāre khandhe ārabbha avitakkaavicārā khandhā uppajjanti. (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Pubbe

suciṇṇāni paccavekkhati; savitakkasavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhati; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Savitakkasavicāre khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Savitakkasavicāre khandhe ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhati; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca ārabbha vitakko uppajjati. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cetopariyañāṇena avitakkavicāramattacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Avitakkavicāramattā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca ārabbha avitakkaavicārā khandhā uppajjanti. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhati; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha

savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (4)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nibbānaṃ avitakkaavicārassa maggassa phalassa vicārassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena avitakkaavicāracittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicārā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca ārabbha avitakkaavicārā khandhā uppajjanti. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā avitakkaavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. Ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa vodānassa savitakkasavicārassa maggassa phalassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā avitakkaavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa phalassa vitakkassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato ... pe ... vatthuṃ ... avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca aniccato dukkhato

anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca ārabbha vitakko uppajjati. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa phalassa vicārassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā avitakkaavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ paccavekkhanti; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa vitakkassa ca vodānassa vitakkassa ca savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca savitakkasavicārassa phalassa vitakkassa ca āvajjanāya vitakkassa ca ārammaṇapaccayena paccayo. Cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Sotaṃ ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ... vatthuṃ ... avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati; taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (5)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ārammaṇapaccayena paccayo—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ārammaṇapaccayena paccayo—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca ārabbha vitakko uppajjati. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca ārabbha avitakkaavicārā khandhā uppajjanti. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ārammaṇapaccayena paccayo—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa ārammaṇapaccayena paccayo—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca ārabbha vitakko uppajjati. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca ārabbha avitakkaavicārā khandhā uppajjanti. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (4)

Adhipati

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati; pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati. Savitakkasavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Savitakkasavicāre khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati; taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati. Pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati. Savitakkasavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati. Savitakkasavicāre khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā vi-

takko uppajjati. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati vitakkassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, savitakkasavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Savitakkasavicāre khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca adhipatipaccayena paccayo. (6)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—savitakkasavicārā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (7)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—avitakkavicāramattā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati; taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca

garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati. Sahajātādhipati—avitakkavicāramattā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—avitakkavicāramattā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—avitakkavicāramattā adhipati vicārassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—avitakkavicāramattā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—avitakkavicāramattā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Avitakkavicāramatte khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (5)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ avitakkaavicārassa maggassa phalassa vicārassa ca adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—avitakkaavicārā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā avitakkaavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ

katvā paccavekkhanti; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā uppajjanti, ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa vodānassa savitakkasavicārassa maggassa phalassa adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sotaṃ … ghānaṃ … jivhaṃ … kāyaṃ … rūpe … sadde … gandhe … rase … phoṭṭhabbe … vatthuṃ … avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā avitakkaavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati, ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa phalassa vitakkassa ca adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ … pe … vatthuṃ … avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā vitakko uppajjati. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa phalassa vicārassa ca adhipatipaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—ariyā avitakkaavicārā jhānā vuṭṭhahitvā, maggā vuṭṭhahitvā, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti, ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa vitakkassa ca vodānassa vitakkassa ca savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca savitakkasavicārassa phalassa vitakkassa ca adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ garuṃ katvā … pe … vatthuṃ … avitakkaavicāre khandhe ca vicārañca garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (5)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—avi-

takkavicāramatte khandhe ca vicārañca garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca garuṃ katvā vitakko uppajjati. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—avitakkavicāramatte khandhe ca vicārañca garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā uppajjanti. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā vitakko uppajjati. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—savitakkasavicāre khandhe ca vitakkañca garuṃ katvā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. (3)

Anantara

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu savitakkasavicārassa maggassa ... vodānaṃ savitakkasavicārassa maggassa ... savitakkasavicāro maggo savitakkasavicārassa phalassa ... savitakkasavicāraṃ phalaṃ savitakkasavicārassa phalassa ... anulomaṃ savitakkasavicārāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā pacchimassa pacchimassa vitakkassa anantarapaccayena paccayo. Sav-

itakkasavicāraṃ cuticittaṃ avitakkavicāramattassa upapatticittassa … pe … savitakkasavicārā khandhā avitakkavicāramattassa vuṭṭhānassa vitakkassa ca … pe … avitakkavicāramattassa jhānassa parikammaṃ avitakkavicāramattassa jhānassa … gotrabhu avitakkavicāramattassa maggassa … vodānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa … anulomaṃ avitakkavicāramattāya phalasamāpattiyā vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—savitakkasavicāraṃ cuticittaṃ avitakkaavicārassa upapatticittassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo—āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicārā khandhā avitakkaavicārassa vuṭṭhānassa vicārassa ca … pe … dutiyassa jhānassa parikammaṃ dutiye jhāne vicārassa anantarapaccayena paccayo. Tatiyassa jhānassa parikammaṃ … pe … catutthassa jhānassa parikammaṃ … pe … ākāsānañcāyatanassa parikammaṃ … pe … viññāṇañcāyatanassa parikammaṃ … pe … ākiñcaññāyatanassa parikammaṃ … pe … nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ … pe … dibbassa cakkhussa parikammaṃ … pe … dibbāya sotadhātuyā parikammaṃ … pe … iddhividhañāṇassa parikammaṃ … pe … cetopariyañāṇassa parikammaṃ … pe … pubbenivāsānussatiñāṇassa parikammaṃ … pe … yathākammūpagañāṇassa parikammaṃ … pe … anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ … pe … gotrabhu avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca … vodānaṃ avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca … anulomaṃ avitakkaavicārāya phalasamāpattiyā vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—savitakkasavicāraṃ cuticittaṃ avitakkavicāramattassa upapatticittassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicārā khandhā avitakkavicāramattassa vuṭṭhānassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattassa jhānassa parikammaṃ avitakkavicāramattassa jhānassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Gotrabhu avitakkavicāramattassa maggassa vicārassa ca … vodānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa vicārassa ca … anulomaṃ avitakkavicāramattāya phalasamāpattiyā vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa vitakkassa ca ... anulomaṃ vodānassa vitakkassa ca ... gotrabhu savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca ... vodānaṃ savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca ... savitakkasavicāro maggo savitakkasavicārassa phalassa vitakkassa ca ... savitakkasavicāraṃ phalaṃ savitakkasavicārassa phalassa vitakkassa ca ... anulomaṃ savitakkasavicārāya phalasamāpattiyā vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimassa pacchimassa vitakkassa anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto maggo avitakkavicāramattassa phalassa ... avitakkavicāramattaṃ phalaṃ avitakkavicāramattassa phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ cuticittaṃ savitakkasavicārassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā savitakkasavicārassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā pacchimassa pacchimassa vicārassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ cuticittaṃ vitakko ca avitakkaavicārassa upapatticittassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā vitakko ca avitakkaavicārassa vuṭṭhānassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā

avitakkavicāramattā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto maggo avitakkavicāramattassa phalassa vicārassa ca ... avitakkavicāramattaṃ phalaṃ avitakkavicāramattassa phalassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ cuticittaṃ savitakkasavicārassa upapatticittassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ bhavaṅgaṃ āvajjanāya vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā savitakkasavicārassa vuṭṭhānassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (5)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimo purimo vicāro pacchimassa pacchimassa vicārassa anantarapaccayena paccayo. Purimā purimā avitakkaavicārā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicāro maggo avitakkaavicārassa phalassa ... avitakkaavicāraṃ phalaṃ avitakkaavicārassa phalassa anantarapaccayena paccayo. Nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ avitakkaavicārāya phalasamāpattiyā vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—avitakkaavicāraṃ cuticittaṃ vicāro ca savitakkasavicārassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicāraṃ bhavaṅgaṃ vicāro ca āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicārā khandhā vicāro ca savitakkasavicārassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. Nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ savitakkasavicārāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicāro pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicāraṃ cuticittaṃ vicāro ca avitakkavicāramat-

tassa upapatticittassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicārā khandhā vicāro ca avitakkavicāramattassa vuṭṭhānassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ avitakkavicāramattāya phalasamāpattiyā vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo vicāro pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicāraṃ cuticittaṃ avitakkavicāramattassa upapatticittassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicārā khandhā avitakkavicāramattassa vuṭṭhānassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ avitakkavicāramattāya phalasamāpattiyā vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—avitakkaavicāraṃ cuticittaṃ vicāro ca savitakkasavicārassa upapatticittassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicāraṃ bhavaṅgañca vicāro ca āvajjanāya vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkaavicārā khandhā vicāro ca savitakkasavicārassa vuṭṭhānassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ savitakkasavicārāya phalasamāpattiyā vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—avitakkavicāramattaṃ cuticittañca vicāro ca savitakkasavicārassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ bhavaṅgañca vicāro ca āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca savitakkasavicārassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto maggo ca vicāro ca avitakkavicāramat-

tassa phalassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ phalañca vicāro ca avitakkavicāramattassa phalassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca pacchimassa pacchimassa vicārassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ cuticittañca vicāro ca avitakkaavicārassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca avitakkaavicārassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto maggo ca vicāro ca avitakkavicāramattassa phalassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ phalañca vicāro ca avitakkavicāramattassa phalassa ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— avitakkavicāramattaṃ cuticittañca vicāro ca savitakkasavicārassa upapatticittassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattaṃ bhavaṅgañca vicāro ca āvajjanāya vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca savitakkasavicārassa vuṭṭhānassa vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomañca vitakko ca gotrabhussa ... anulomañca vitakko ca vodānassa ... gotrabhu ca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa ... vodānañca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa ... savitakkasavicāro maggo ca vitakko ca savitakkasavicārassa phalassa ... savitakkasavicāraṃ

phalañca vitakko ca savitakkasavicārassa phalassa … anulomañca vitakko ca savitakkasavicārāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca pacchimassa pacchimassa vitakkassa anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicāraṃ cuticittañca vitakko ca avitakkavicāramattassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca avitakkavicāramattassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattassa jhānassa parikammañca vitakko ca avitakkavicāramattassa jhānassa anantarapaccayena paccayo. Gotrabhu ca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa … vodānañca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa … anulomañca vitakko ca avitakkavicāramattāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—savitakkasavicāraṃ cuticittañca vitakko ca avitakkaavicārassa upapatticittassa vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Āvajjanā ca vitakko ca pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca avitakkaavicārassa vuṭṭhānassa ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Dutiyassa jhānassa parikammañca vitakko ca dutiye jhāne vicārassa anantarapaccayena paccayo. Tatiyassa jhānassa parikammañca vitakko ca … pe … catutthassa jhānassa parikammañca vitakko ca … pe … ākāsānañcāyatanassa parikammañca vitakko ca … pe … viññāṇañcāyatanassa parikammañca vitakko ca … pe … ākiñcaññāyatanassa parikammañca vitakko ca … pe … nevasaññānāsaññāyatanassa parikammañca vitakko ca … pe … dibbassa cakkhussa parikammañca vitakko ca … pe … dibbāya sotadhātuyā parikammañca vitakko ca … pe … iddhividhañāṇassa parikammañca vitakko ca … pe … cetopariyañāṇassa parikammañca vitakko ca … pe … pubbenivāsānussatiñāṇassa parikammañca vitakko ca … pe … yathākammūpagañāṇassa parikammañca vitakko ca … pe … anāgataṃsañāṇassa parikammañca vitakko ca … pe … gotrabhu ca vitakko ca avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca … vodānañca vitakko ca avitakkaavicārassa maggassa

vicārassa ca ... anulomañca vitakko ca avitakkaavicārāya phalasamāpattiyā vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—savitakkasavicāraṃ cuticittañca vitakko ca avitakkavicāramattassa upapatticittassa ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca avitakkavicāramattassa vuṭṭhānassa ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattassa jhānassa parikammañca vitakko ca avitakkavicāramattassa jhānassa ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Gotrabhu ca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. Vodānañca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa ca vicārassa ca ... anulomañca vitakko ca avitakkavicāramattāya phalasamāpattiyā ca vicārassa ca anantarapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Anulomañca vitakko ca gotrabhussa ca vitakkassa ca ... anulomañca vitakko ca vodānassa ca vitakkassa ca ... gotrabhu ca vitakko ca savitakkasavicārassa ca maggassa ca vitakkassa ca ... vodānañca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa ca vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. Savitakkasavicāro maggo ca vitakko ca savitakkasavicārassa phalassa ca vitakkassa ca ... savitakkasavicāraṃ phalañca vitakko ca savitakkasavicārassa phalassa ca vitakkassa ca ... anulomañca vitakko ca savitakkasavicārāya phalasamāpattiyā ca vitakkassa ca anantarapaccayena paccayo. (5)

Samanantara

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarapaccayopi samanantarapaccayopi sadiso.)

Sahajāta

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ

khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā vitakkassa sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... kaṭattārūpānaṃ ... pe .... (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (6)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (7)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇan-

naṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—vitakko savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā khandhā vicārassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo, vitakko cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—vitakko savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Vicāro cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe ... vicāro kaṭattārūpānaṃ ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... vicāro vatthussa ... pe ... vatthu vicārassa ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu vitakkassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca sahajātapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca sahajātapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca vatthu ca vitakkassa sahajātapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca sahajātapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vitakko ca vatthu ca savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... vitakko ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca kaṭattārūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vitakko ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vatthu ca vicārassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Tayo khandhā ca vicāro ca ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānā-

nañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca sahajātapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savi-

takkasavicārā khandhā ca vitakko ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Aññamaññā

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā vitakkassa aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā vitakkassa ca vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (6)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca

vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. (7)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—vitakko savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā khandhā vicārassa aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā vicārassa ca vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vitakko vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vitakko savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. (5)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa

... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... vicāro vatthussa ... pe ... vatthu vicārassa ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu vitakkassa aññamaññapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca aññamaññapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca aññamaññapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca vatthu ca vitakkassa aññamaññapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho

ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca aññamaññapaccayena paccayo … pe … dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca aññamaññapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vitakko ca vatthu ca savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo … pe … dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ … pe … dve khandhā ca vicāro ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vatthu ca vicārassa aññamaññapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo … pe … dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca aññamaññapaccayena paccayo … pe … dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca aññamaññapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo … pe … dve khandhā ca vitakko ca dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe … pe …. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca dvinnaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. (1)

Nissaya

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ (saṃkhittaṃ) satta.

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa nissayapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) pañca.

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Vicāro cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca nissayapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa nis-

sayapaccayena paccayo—vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu ... pe .... (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo, vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro ... pe .... (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro ... pe .... (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu ... pe .... (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe .... (Pavattipi, paṭisandhipi dīpetabbā.) (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā ca vatthu ca vitakkassa ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo— savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca nissayapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vitakko ca vatthu ca savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe

.... (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... vitakko ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... avitakkavicāramattā khandhā ca vatthu ca vicārassa nissayapaccayena paccayo. (Paṭisandhikāni cattāri. Saṃkhittaṃ.) (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca nissayapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa ... pe ... avitakkaavicārassa dhammassa ... pe ... savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa ... pe ... tīṇi.

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa ... pe ... avitakkaavicārassa dhammassa nissayapaccayena paccayo. (Dve vārā vitthāretabbā.)

Upanissaya

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicāraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, savitakkasavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti.

Savitakkasavicāraṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, savitakkasavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ ... pe ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Savitakkasavicārā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā savitakkasavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicāraṃ saddhaṃ upanissāya avitakkavicāramattaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ ... pe ... savitakkasavicāraṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya avitakkavicāramattaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ ... pe ... savitakkasavicārā saddhā ... pe ... patthanā avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicāraṃ saddhaṃ upanissāya avitakkaavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Savitakkasavicāraṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya avitakkaavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Savitakkasavicārā saddhā ... pe ... patthanā avitakkaavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca ... kāyikassa sukhassa kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā ... pe ... patthanā avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāra-

mattassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā ... pe ... patthanā savitakkasavicārāya saddhāya ... pe ... patthanāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattaṃ saddhaṃ upanissāya avitakkavicāramattaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkavicāramattaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... vitakkaṃ upanissāya avitakkavicāramattaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vitakko ca avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, savitakkasavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Avitakkavicāramattaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... vitakkaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, savitakkasavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, maggaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vitakko ca savitakkasavicārāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattaṃ saddhaṃ upanissāya avitakkaavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkavicāramattaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... vitakkaṃ upanissāya avitakkaavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti.

Avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vitakko ca avitakkaavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca ... kāyikassa sukhassa kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vitakko ca avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vitakko ca savitakkasavicārāya saddhāya ... pe ... patthanāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (5)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkaavicāraṃ saddhaṃ upanissāya avitakkaavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkaavicāraṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... vicāraṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya avitakkaavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkaavicārā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... vicāro ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ avitakkaavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... vicārassa ... kāyikassa sukhassa kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkaavicāraṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, savitakkasavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti.

Avitakkaavicāraṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... vicāraṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, savitakkasavicāraṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Avitakkaavicārā saddhā ... pe ... senāsanaṃ savitakkasavicārāya saddhāya ... sīlassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkaavicāraṃ saddhaṃ upanissāya avitakkavicāramattaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkaavicāraṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya avitakkavicāramattaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Avitakkaavicārā saddhā ... pe ... senāsanaṃ avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkaavicārā saddhā ... pe ... senāsanaṃ avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkaavicārā saddhā ... pe ... senāsanaṃ savitakkasavicārāya saddhāya ... sīlassa ... pe ... patthanāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vicāro ca savitakkasavicārāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapac-

cayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vicāro ca avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vicāro ca avitakkaavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca ... kāyikassa sukhassa kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vicāro ca avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—avitakkavicāramattā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā vicāro ca savitakkasavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā vitakko ca savitakkasavicārāya saddhāya sīlassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkav-

icāramattassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā sīlaṃ ... pe ... patthanā vitakko ca avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... pe ... patthanā vitakko ca avitakkaavicārāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca ... kāyikassa sukhassa kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... pe ... patthanā vitakko ca avitakkavicāramattāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya vicārassa ca upanissayapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—savitakkasavicārā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā vitakko ca savitakkasavicārāya saddhāya ... pe ... patthanāya vitakkassa ca upanissayapaccayena paccayo. (5)

Purejāta

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko uppajjati ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca purejātapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca purejātapaccayena paccayo. (5)

Pacchājāta

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā savitakkasavicārā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā avitakkavicāramattā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo.

(1)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā avitakkaavicārā khandhā ca vicāro ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu savitakkasavicārassa maggassa ... vodānaṃ savitakkasavicārassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā pacchimassa pacchimassa vitakkassa āsevanapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattassa jhānassa parikammaṃ avitakkavicāramattassa jhānassa āsevanapaccayena paccayo. Gotrabhu avitakkavicāramattassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. Vodānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—dutiyassa jhānassa parikammaṃ dutiye jhāne vicārassa āsevanapaccayena paccayo. Tatiyassa jhānassa parikammaṃ tatiyassa jhānassa ... pe ... catutthassa jhānassa parikammaṃ catutthassa jhānassa ... pe ... ākāsānañcāyatanassa parikammaṃ ākāsānañcāyatanassa ... pe ... viññāṇañcāyatanassa parikammaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanassa parikammaṃ ākiñcaññāyatanassa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... dibbassa cakkhussa parikammaṃ dibbassa cakkhussa

... pe ... dibbāya sotadhātuyā parikammaṃ dibbāya sotadhātuyā ... pe ... iddhividhañāṇassa parikammaṃ ... pe ... cetopariyañāṇassa parikammaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇassa parikammaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇassa parikammaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammaṃ ... pe ... gotrabhu avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca ... vodānaṃ avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—avitakkavicāramattassa jhānassa parikammaṃ avitakkavicāramattassa jhānassa vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. Gotrabhu avitakkavicāramattassa maggassa vicārassa ca ... vodānaṃ avitakkavicāramattassa maggassa vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa vitakkassa ca ... anulomaṃ vodānassa vitakkassa ca ... gotrabhu savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca ... vodānaṃ savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca āsevanapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimassa pacchimassa vitakkassa āsevanapaccayena paccayo. Purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā pacchimassa pacchimassa vicārassa āsevanapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā

avitakkavicāramattā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimo purimo vitakko pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca āsevanapaccayena paccayo. (5)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimo purimo vicāro pacchimassa pacchimassa vicārassa āsevanapaccayena paccayo. Purimā purimā avitakkaavicārā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimo purimo vicāro pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimo purimo vicāro pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca pacchimassa pacchimassa vicārassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasav-

icārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomañca vitakko ca gotrabhussa ... anulomañca vitakko ca vodānassa ... gotrabhu ca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa ... vodānañca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca pacchimassa pacchimassa vitakkassa āsevanapaccayena paccayo. Avitakkavicāramattassa jhānassa parikammañca vitakko ca avitakkavicāramattassa jhānassa āsevanapaccayena paccayo. Gotrabhu ca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa ... vodānañca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—dutiyassa jhānassa parikammañca vitakko ca dutiye jhāne vicārassa āsevanapaccayena paccayo ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammañca vitakko ca ... pe ... dibbassa cakkhussa parikammañca vitakko ca ... pe ... anāgataṃsañāṇassa parikammañca vitakko ca anāgataṃsañāṇassa āsevanapaccayena paccayo. Gotrabhu ca vitakko ca avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. Vodānañca vitakko ca avitakkaavicārassa maggassa vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—avitakkavicāramattassa jhānassa parikammañca vitakko ca avitakkavicāramattassa jhānassa vicārassa ca ... gotrabhu ca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa vicārassa ca ... vodānañca vitakko ca avitakkavicāramattassa maggassa vicārassa ca āsevanapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca

pacchimānaṃ pacchimānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca āsevanapaccayena paccayo. Anulomañca vitakko ca gotrabhussa vitakkassa ca ... anulomañca vitakko ca vodānassa vitakkassa ca ... gotrabhu ca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca ... vodānañca vitakko ca savitakkasavicārassa maggassa vitakkassa ca āsevanapaccayena paccayo. (5)

Kamma

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā vitakkassa kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā vitakkassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākassa vitakkassa kammapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā kaṭattā rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākānaṃ avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā vitakkassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākassa vitakkassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca kammapaccayena paccayo. (6)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—savitakkasavicārā cetanā vipākānaṃ savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (7)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—avitakkavicāramattā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—avitakkavicāramattā cetanā vipākānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—avitakkavicāramattā cetanā vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā cetanā vipākassa vicārassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo.

Nānākkhaṇikā—avitakkavicāramattā cetanā vipākassa vicārassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—avitakkavicāramattā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—avitakkavicāramattā cetanā vipākānaṃ avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—avitakkaavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicārā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—avitakkaavicārā cetanā vipākānaṃ avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ....

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā savitakkasavicārā khandhā vitakkassa vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

(Savitakkasavicāramūlakā sattapi pañhā paripuṇṇā.)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vipāko avitakkavicāramatto eko khandho ... pe ....

(Avitakkavicāramattamūlakā pañca pañhā kātabbā, vipākanti niyāmetabbā.)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa vipākapaccayena paccayo— vipāko avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... vipāko vicāro cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. Vicāro vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipāko vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipāko vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca kaṭattārūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vipāko avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasav-

icārassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Āhāra

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—savitakkasavicārā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—savitakkasavicārā āhārā vitakkassa āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

(Savitakkasavicāramūlakā iminā kāraṇena satta pañhā vibhajitabbā.)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā āhārā vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa āhāra-

paccayena paccayo— avitakkaavicārā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo.

Indriya

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—savitakkasavicārā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—savitakkasavicārā indriyā vitakkassa indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (7)

(Savitakkasavicāramūlakā satta pañhā iminā kāraṇena vibhajitabbā.)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā indriyā vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— avitakkaavicārā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhāna

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni jhānaṅgāni sampayuttakā-

naṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (7)

(Savitakkasavicāramūlakā satta pañhā iminā kāraṇena vibhajitabbā.)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—avitakkavicāramattāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (5)

(Avitakkavicāramattamūlakā pañca pañhā iminā kāraṇena vibhajitabbā.)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa jhānapaccayena paccayo— avitakkaavicārāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Vicāro cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro kaṭattārūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Vicāro vatthussa jhānapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—avitakkavicāramattāni jhānaṅgāni vicāro ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—avitakkavicāramattāni jhānaṅgāni vicāro ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo—avitakkavicāramattāni jhānaṅgāni vicāro ca sampayuttakā-

naṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattāni jhānaṅgāni vicāro ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni jhānaṅgāni vitakko ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni jhānaṅgāni vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni jhānaṅgāni vitakko ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Magga

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa maggapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

(Savitakkasavicāramūlakā satta pañhā iminā kāraṇena vibhajitabbā.)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa maggapaccayena paccayo—avitakkavicāramattāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

(Avitakkavicāramattamūlakā pañca pañhā iminā kāraṇena vibhajitabbā.)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa maggapaccayena paccayo— avitakkaavicārāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa maggapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni

maggaṅgāni vitakko ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa maggapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni maggaṅgāni vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa maggapaccayena paccayo—savitakkasavicārāni maggaṅgāni vitakko ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Sampayutta

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā vitakkassa sampayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—vitakko savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—avitakkavicāramattā khandhā vicārassa sampayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaav-

icārassa ca dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vicārassa ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Vippayutta

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—avitakkavicāramattā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo, vitakko cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Vitakko kaṭattārūpā-

naṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—avitakkaavicārā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Vicāro cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicārā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Vicāro kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; vicāro vatthussa vippayuttapaccayena paccayo; vatthu vicārassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkaavicārā khandhā ca vicāro ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—savitakkasavicārā khandhā vitakkassa atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

(Savitakkasavicāramūlake avasesā pañhā sahajātapaccayasadisā.)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—avitakkavicāramatto eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—vitakko savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—avitakkavicāramattā khandhā vicārassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Vitakko cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā vicārassa kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; vitakko kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

(Avitakkavicāramattamūlakā pañca pañhā. Avasesā sahajātapaccayasadisā.)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... vicāro cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkaavicāro eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; vicāro vatthussa atthipaccayena paccayo, vatthu vicārassa atthipaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa

... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo, cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Vatthu avitakkaavicārānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkaavicārā khandhā ca vicāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha vitakko uppajjati. Vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vicāro avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vatthu avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu

avitakkavicāramattānaṃ khandhānaṃ vicārassa ca atthipaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca uppajjanti. Vatthu savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā ca vatthu ca vitakkassa atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca vatthu ca vitakkassa atthipaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasav-

icārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—savitakkasavicāro eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ vitakkassa ca atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vitakko ca vatthu ca savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vitakko ca vatthu ca savitakkasavicārānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—avitakkavicāramattā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajāto—vitakko ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vatthu ca vicārassa atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vitakko ca mahābhūtā ca kaṭat-

tārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe avitakkavicāramattā khandhā ca vatthu ca vicārassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vicāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vitakko ca kabaḷīkāro āhāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—avitakkavicāramattā khandhā ca vitakko ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—avitakkavicāramatto eko khandho ca vicāro ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vicāro ca ... pe ... avitakkavicāramatto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vicārassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vitakko ca dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca

dhammā savitakkasavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—savitakkasavicāro eko khandho ca vitakko ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca kabaḷīkāro āhāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—savitakkasavicārā khandhā ca vitakko ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthi-vigatāvigata

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo.

(Natthipaccayañca vigatapaccayañca anantarasadisaṃ, avigataṃ atthisadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekādasa, ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā tevīsa, anantare pañcavīsa, samanantare pañcavīsa, sahajāte tiṃsa, aññamaññe aṭṭhavīsa, nissaye tiṃsa, upanissaye pañcavīsa, purejāte pañca, pacchājāte pañca, āsevane ekavīsa, kamme ekādasa, vipāke ekavīsa, āhāre ekādasa, indriye ekādasa, jhāne ekavīsa, magge soḷasa, sampayutte ekādasa, vippayutte nava, atthiyā tiṃsa, natthiyā pañcavīsa, vigate pañcavīsa, avigate tiṃsa.

(Ghaṭanā kusalattikasadisāyeva. Pañhāvāragaṇanaṃ evaṃ asammohantena gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa

ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (6)

Savitakkasavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (7)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (5)

Avitakkavicāramatto dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkav-

icāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (6)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Avitakkaavicāro dhammo avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (4)

Avitakkaavicāro dhammo savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa sahajātaṃ ... pacchājātaṃ ... āhāraṃ ... indriyaṃ. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (1)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkav-

icāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (3)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (4)

Avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā avitakkavicāramattassa ca avitakkaavicārassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (5)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca dhammā savitakkasavicārassa ca avitakkavicāramattassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (6)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā savitakkasavicārassa dhammassa sahajātaṃ … purejātaṃ. (1)

Savitakkasavicāro ca avitakkavicāramatto ca avitakkaavicāro ca dhammā avitakkaavicārassa dhammassa sahajātaṃ … pacchājātaṃ … āhāraṃ … indriyaṃ. (2)

Paccanīyuddhāro.

1.7.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañcatiṃsa, naārammaṇe pañcatiṃsa, naadhipatiyā pañcatiṃsa, naanantare pañcatiṃsa, nasamanantare pañcatiṃsa, nasahajāte ekūnatiṃsa, naaññamaññe ekūnatiṃsa, nanissaye ekūnatiṃsa, naupanissaye catuttiṃsa, napurejāte pañcatiṃsa, napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge pañcatiṃsa, nasampayutte ekūnatiṃsa, navippayutte sattavīsa, noatthiyā sattavīsa, nonatthiyā pañcatiṃsa, novigate pañcatiṃsa, noavigate sattavīsa.

(Paccanīyaṃ gaṇentena imāni padāni anumajjantena gaṇetabbāni.)

Paccanīyaṃ.

1.7.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe ekādasa, naadhipatiyā ekādasa, naanantare nasamanantare ekādasa, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye ekādasa, napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme navipāke naāhāre naindriye najhāne namagge sabbe ekādasa, nasampayutte tīṇi, navippayutte satta, nonatthiyā ekādasa, novigate ekādasa.

(Anulomapaccanīyagaṇanā iminā kāraṇena gaṇetabbā.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.7.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekavīsa, adhipatiyā tevīsa, anantare pañcavīsa, samanantare pañcavīsa, sahajāte tiṃsa, aññamaññe aṭṭhavīsa, nissaye tiṃsa, upanissaye pañcavīsa, purejāte pañca, pacchājāte pañca, āsevane ekavīsa, kamme ekādasa, vipāke ekavīsa, āhāre ekādasa, indriye ekādasa, jhāne ekavīsa, magge soḷasa, sampayutte ekādasa, vip-

payutte nava, atthiyā tiṃsa, natthiyā pañcavīsa, vigate pañcavīsa, avigate tiṃsa.

Paccanīyānulomaṃ iminā kāraṇena vibhajitabbaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

Vitakkattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.76. Saraṇaduka, Pītittika

Saraṇaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Saraṇaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Araṇaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Saraṇaṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.22. Mahantaraduka, Hetuduka

Sārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Sārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Anārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sārammaṇaṃ nahetuñca anārammaṇaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte

āsevane ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanocitto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nocitto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cetasikaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cetasikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naacetasiko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nacittasampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nacittasaṃsaṭṭho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasamuṭṭhānaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasahabhuṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittānuparivattiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nocittānuparivattī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭh
nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Bāhiraṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nabāhiro nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Ajjhattikaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattiko nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Noupādā hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanoupādā nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Upādā nahetuṃ dhammaṃ paṭicca noupādā nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Upādinnaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

Upādinnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinno nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Anupādinnaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naupādinno nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.8. Kusalattika, Sanidassanaduka

Abyākato sanidassano dhammo naabyākatassa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato sanidassano dhammo nakusalassa nasanidassanassa ... pe .... (Cha pañhā kātabbā.) Ārammaṇe cha, adhipatiyā tīṇi, upanissaye purejāte cha, atthiyā avigate cha.

Kusalaṃ anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalena tīṇiyeva. Abyākatena tīṇiyeva. Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.13. Kenaciviññeyyaduka

Nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nanakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo ca nanakenaci viññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nanakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakenaci viññeyyañca nanakenaci viññeyyañca dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Cūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.2. Hetuduka, Hetusampayuttadukādi

Nahetuṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca hetu hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

Nahetuṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe cattāri ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca hetu hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nanahetuṃ naahetukañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca hetu hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nanahetuṃ nahetuvippayuttañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupac-

cayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.14. Hetuduka, Hīnattika

Hetuṃ hīnaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahīno dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ majjhimaṃ dhammaṃ paccayā nanahetu namajjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu napaṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.19. Upādinnattika, Hetuduka

Naupādinnupādāniyaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Naupādinnupādāniyaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekādasa ... pe ... āsevane cha ... pe ... vipāke pannarasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.53. Kilesasaṃkilesikaduka

Nakilesañceva naasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca nakileso ceva naasaṃkilesiko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naasaṃkilesikañceva nano ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkilesiko ceva nano ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakilesañceva naasaṃkilesikañca naasaṃkilesikañceva nano ca

kilesañca dhammaṃ paṭicca nakileso ceva naasaṃkilesiko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.57. Sanidassanattika, Atītārammaṇattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.7. Hetusahetukadukādi, Kusalattika

Nahetuñceva naahetukañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñceva naahetukañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva nana ca hetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñceva naahetukañca nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca nakusalo ca naahetuko ceva nana ca hetu nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naahetukañceva nana ca hetuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva nana ca hetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuñceva naahetukañca nakusalañca naahetukañceva nana ca hetuṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuñceva naahetukañca naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuñceva naahetukañca naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Vipākaṃ natthi.)

(Hetuhetusampayuttadukaṃ hetusahetukadukasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.38. Ajjhattārammaṇattika, Kusalattika

Naajjhattārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Naajjhattārammaṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.3. Vipākattika

Navipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Navipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Navipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Navipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dvāvīsa, ārammaṇe ekādasa, adhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... aññamaññe soḷasa ... pe ... purejāte nava, āsevane cha ... pe ... vipāke pannarasa ... pe ... avigate dvāvīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.27. Sappaccayadukādi, Kusalattika

Sappaccayaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naappaccayo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sappaccayaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naappaccayo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sappaccayaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naappaccayo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ sappaccayasadisaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.28. Saraṇaduka, Mahantaradukādi

Saraṇaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.13. Upādānagocchaka, Kusalattika

Noupādānaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.60. Pītisahagataduka, Kusalattika

Pītisahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Pītisahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca napītisahagato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.20. Saraṇaduka, Āsavagocchakādi

Naaraṇaṃ naāsavaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ nasaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ naganthaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ naoghaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo ogho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo yogo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ nanīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naaraṇaṃ naparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.25. Saññojanavippayuttasaññojaniyaduka

Saññojanavippayuttaṃ nasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto nasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saññojanavippayuttaṃ nasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto naasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saññojanavippayuttaṃ nasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto nasaññojaniyo ca saññojanavippayutto naasaññojaniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Saññojanavippayuttaṃ naasaññojaniyaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto naasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saññojanavippayuttaṃ nasaññojaniyañca saññojanavippayuttaṃ naasaññojaniyañca dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto naasaññojaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Saññojanagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.19. Āsavaāsavasampayuttaduka, Hetuduka

Āsavañceva āsavasampayuttañca hetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavo ceva naāsavavippayutto ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... avigate cattāri.

Āsavañceva āsavasampayuttañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Āsavasampayuttañceva no ca āsavaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naāsavavippayutto ceva nano ca āsavo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.65. Sukhasahagataduka

Nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nanasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasukhasahagatañca nanasukhasahagatañca dhammaṃ paṭicca nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.84. Sanidassanattika, Sappītikaduka

Anidassanaappaṭighaṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidas-

sanaappaṭighaṃ sappītikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasappītiko ca naanidassanasappaṭigho nasappītiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naappītiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ appītikaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naappītiko ca naanidassanasappaṭigho naappītiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.6. Kusalattika, Hetusahetukaduka

Kusalaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu nasahetuko ca naakusalo nahetu nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ nahetuṃ sahetukaṃ ... tīṇi.

Abyākataṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ... pe ... naakusalo ... pe ... nakusalo nahetu nasahetuko ca naakusalo nahetu nasahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Abyākataṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nahetu naahetuko ca naakusalo nahetu naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.27. Dassanahetuttika, Kusalattika

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha ... pe ... avigate nava.

Nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.9. Kusalattika, Kāmāvacaraduka

Nakusalaṃ nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato kāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ nanakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.58. Sanidassanattika, Āsavaduka

Anidassanaappaṭighaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho noāsavo ca naanidassanasappaṭigho noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidas-

sanaappaṭighaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nanoāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanoāsavo ca naanidassanasappaṭigho nanoāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.66. Upekkhāsahagataduka

Naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanaupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nanaupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naupekkhāsahagatañca nanaupekkhāsahagatañca dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.58. Bhāvanāyapahātabbaduka

Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nanabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nanabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nabhāvanāya pahātabbañca nanabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.24. Atītattikadvaya, Hetuduka

Naatīto nanahetu dhammo paccuppannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naanāgato nanahetu dhammo paccuppannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naatīto nanahetu ca naanāgato nanahetu ca dhammā paccuppannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe adhipatiyā cha, anantare tīṇi ... pe ... upanissaye cha ... pe ... avigate tīṇi.

Naatītārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe sattarasa, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate sattarasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.15. Saraṇaduka, Sahetukaduka

Nasaraṇaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.5. Hetuhetusampayuttaduka

Hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Hetuñceva hetusampayuttañca hetusampayuttañceva na ca het-

uñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva hetusampayuttañca hetusampayuttañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca nahetuvippayutto ceva nanahetu dhammo ca uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva hetusampayuttañca hetusampayuttañceva na ca hetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva nahetuvippayutto ca nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.27. Bhāvanāyapahātabbaduka

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nanabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo ca nanabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.67. Niyyānikaduka, Kusalattika

Niyyānikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyyāniko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Aniyyānikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyyāniko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Aniyyānikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyyāniko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Abyākatamūlaṃ dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.7. Hetuduka, Pītittika

Hetuṃ pītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu napītisahagato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ upekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naupekkhāsahagato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.29. Sanidassanattika, Cūḷantaraduka

Nasanidassanasappaṭigho nasappaccayo dhammo anidassanaappaṭighassa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā upanissaye tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho sanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Naanidassanaappaṭigho nanasanidassano dhammo anidassanaappaṭighassa nasanidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā upanissaye purejāte atthiyā avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naanidassanasappaṭighaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanasappaṭigho lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. Hetuyā ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nalokiyañca naanidassanasappaṭighaṃ nalokiyañca dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañcatiṃsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamañña pannarasa ... pe ... avigate pañcatiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañcatiṃsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamañña pannarasa ... pe ... avigate pañcatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.11. Sekkhattika

Nasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... āsevane sattarasa ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

11.17. Sanidassanattika, Vedanāttikādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ navipākaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ navipākadhammadhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... avigate nava.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Nasanidassanasappaṭighaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Nasanidassanasappaṭighaṃ naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca ... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasavitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Nasanidassanasappaṭighaṃ naavitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naavitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ napītisahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naupekkhāsahagataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naapacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanevāsekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naappamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca ....

(Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... sanidassanasappaṭighaṃ namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahīnaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ napaṇītaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namicchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nasammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ namaggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ namaggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanuppannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ nauppādiṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naatītaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naanāgataṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasanidassanasappaṭighaṃ napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ...

nasanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhā dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate tiṃsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cha.

Naanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Naanidassanaappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇañca naanidassanaappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Naanidassanasappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇañca naanidassanaappaṭighaṃ nabahiddhārammaṇañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa.

(Sahajātavārepi paccayavārepi nissayavārepi saṃsaṭṭhavārepi sampayuttavārepi pañhāvārepi vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.20. Kusalattika, Cittasamuṭṭhānaduka

Kusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasamuṭṭhāno ca naabyākato nacittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasamuṭṭhāno ca naabyākato nacittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ nocittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.27. Saraṇaduka, Āsavagocchakādi

Saraṇaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saraṇaṃ āsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo noāsavo ca naaraṇo noāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Saraṇaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nanoāsavo dhammo

uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Etena upāyena sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.3. Vipākattika

Hetu-ārammaṇa

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo ca nanevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca navipāko ca navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Pañca pañhā.)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ paṭicca navipāko ca nanevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Vipākadhammadhammaṃ paṭicca navipāko ca navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Pañca pañhā.)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevavipākanavihammadhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo ca nanevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca

navipāko ca navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Pañca pañhā.)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo ca nanevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipāko ca navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā.

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā. Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipāko ca navipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca navipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nanevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā .... (Pañca pañhā.)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca navipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tevīsa, ārammaṇe cuddasa, adhipatiyā ekūnavīsa ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate tevīsa. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā aṭṭhārasa, naārammaṇe pannarasa. Naadhipatiyā tevīsa ... pe ... nakamme cha, navipāke ekādasa, naāhāre naindriye tīṇi, najhāne cha, namagge pannarasa ... pe ... navippayutte nava ... pe ... novigate pannarasa.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

13.3.7. Pañhāvāra

Hetu-ārammaṇa

Vipāko dhammo navipākassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo. Vipāko dhammo nanevavipākanavipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākadhammadhammassa ca nanevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākassa ca navipākadhammadhammassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (5)

Vipāko dhammo navipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko dhammo nanevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākassa ca nanevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākadhammadhammassa ca nanevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipāko dhammo navipākassa ca navipākadhammadhammassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (6)

Vipākadhammadhammo navipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo navipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo nanevavipākanavipākad hammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo navipākassa ca nanevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo navipākadhammadhammassa ca nanevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammo navipākassa ca navipākadhammadhammassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (6)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nanevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … pe … cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā sattarasa, anantare soḷasa … pe … sahajāte tevīsa, aññamaññe terasa, nissaye chabbīsa, up-

anissaye aṭṭhārasa, purejāte cha, pacchājāte nava, āsevane cha, kamme cuddasa, vipāke pañca, āhāre terasa, indriye aṭṭhārasa, jhāne magge terasa, sampayutte nava ... pe ... vippayutte dvādasa ... pe ... avigate chabbīsa. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.38. Sahetukadukādi, Sanidassanattika

Nasahetukaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naahetukaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Gaṇitakena tīṇi pañhā. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Nasahetukanaanidassanasappaṭighamūlepi tīṇiyeva.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasahetukaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

(Nahetusampayuttaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ sahetukadukasadisaṃ. Tīṇi pañhā. Hetusahetukaduke ca hetuhetusampayuttaduke ca pañhā no labbhati.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.41. Uppannattika, Hetuduka

Uppanno hetu dhammo naanupannassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Uppanno hetu dhammo nauppādissa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Uppanno hetu dhammo naanuppannassa nahetussa ca nauppādissa nahetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā tīṇi ... pe ... sahajāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.1. Hetuduka, Kusalattika

15.1.1. Kusalapada

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuṃ kusalañca nahetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi (cittasamuṭṭhānameva, ārammaṇaṃ natthi.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... nissayavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu kusalo dhammo nahetussa nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Hetu kusalo dhammo nahetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu kusalo dhammo nanahetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu kusalo ca nahetu kusalo ca dhammā nahetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare samanantare nava, sahajāte nissaye tīṇi, upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye tīṇi, jhāne ekaṃ, magge tīṇi, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

15.1.2. Akusalapada

Hetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nahetuṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuṃ akusalañca nahetuṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca nahetu naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... nissayavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu akusalo dhammo nahetussa naakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Hetu akusalo dhammo nahetussa naakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu akusalo dhammo nanahetussa naakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetu akusalo ca nahetu akusalo ca dhammā nahetussa naakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekaṃ, anantare samanantare nava, sahajāte nissaye tīṇi, upanissaye nava, pacchājāte tīṇi, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye tīṇi, jhāne ekaṃ, magge tīṇi, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

15.1.3. Abyākatapada

Nahetuṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Nissayavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.6. Nahetusahetukaduka

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe .... Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca nahetusahetukā khandhā. Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko ca nahetu naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko ca nahetu naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ nasahetukañca nahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasahetukañca nahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasahetukañca nahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko ca nahetu naahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Ārammaṇa

Nahetu nasahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu nasahetuko dhammo nahetussa naahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nahetu naahetuko dhammo nahetussa naahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu naahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cattāri ... pe ... anantare cattāri ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme ... pe ... jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta.

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.5. Kusalattika, Cūḷantaraduka

Nakusalo nasappaccayo dhammo kusalassa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo .... Ārammaṇe cha, adhipatiyā upanissaye cha. (Saṅkhataṃ sappaccayasadisaṃ.)

Nakusalaṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalo naanidassano dhammo kusalassa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Nava pañhā kātabbā.) Ārammaṇe nava, adhipatiyā tīṇi, upanissaye purejāte atthiyā avigate nava.

Nakusalaṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca abyākato arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nakusalaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paccayā kusalo lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paccayā abyākato lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Cha pañhā kātabbā.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Nakusalaṃ nakenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.36. Hetuduka, Ajjhattārammaṇattika

Nahetuṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Ajjhattabahiddhārammaṇaṃ natthi.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.37. Cittasampayuttaduka

Nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nacittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—cittaṃ paṭicca cittasampayuttakā khandhā.

(Paccanīyadukamattāni na vattabbaṃ dhammaṃ pūretuṃ nava nava pañhāni karotu.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.33. Micchattaniyatattika, Kusalattika

Namicchattaniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sammattaniyato kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Namicchattaniyataṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā micchattaniyato akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Namicchattaniyataṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca aniyato abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.35. Sekkhattika, Hetuduka

Sekkhaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... āsevane cha ... pe ... avigate terasa.

Sekkhaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naasekkho nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.6. Ganthagocchaka, Kusalattika

3.6.1. Ganthaduka, Kusalattika

3.6.1.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Noganthaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Ganthaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca gantho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Ganthaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Ganthaṃ akusalaṃ dham-

maṃ paṭicca gantho akusalo ca nogantho akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Noganthaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ganthaṃ akusalañca noganthaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca gantho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Gantho akusalo dhammo ganthassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme āhāre indriye jhāne tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Noganthaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nogantho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.6.2. Ganthaniyaduka, Kusalattika

Hetu

Ganthaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aganthaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca aganthaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ, lokiyalokuttaragamanasadisaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Ganthaniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Ganthaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Aganthaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca aganthaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (3)

Ganthaniyaṃ abyākatañca aganthaniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca ganthaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ, lokiyalokuttaragamanasadisaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

3.6.3. Ganthasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Ganthavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Ganthasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ganthavippayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Ganthasampayuttaṃ akusalañca ganthavippayuttaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā cha, napurejāte cha ... pe ... nakamme cattāri, navippayutte cha. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi vitthāretabbā.)

Ganthasampayutto akusalo dhammo ganthasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare samanantare nava, sahajāte cha ... pe ... nissaye cha, upanissaye nava, āsevane nava, kamme cattāri ... pe ... magge cattāri, sampayutte cha ... pe ... avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Ganthavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.6.4. Ganthaganthaniyaduka, Kusalattika

Hetu

Ganthaniyañceva no ca ganthaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo ceva no ca gantho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, avigate ekaṃ.

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Ganthañceva ganthaniyañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthaniyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ganthaniyañceva no ca ganthaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo ceva no ca gantho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ganthañceva ganthaniyaṃ akusalañca ganthaniyañceva no ca ganthaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthaniyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

Gantho ceva ganthaniyo ca akusalo dhammo ganthassa ceva ganthaniyassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... kamme āhāre indriye jhāne tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Ganthaniyañceva no ca ganthaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo ceva no ca gantho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.6.5. Ganthaganthasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Ganthañceva ganthasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

Gantho ceva ganthasampayutto ca akusalo dhammo ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme āhāre indriye jhāne tīṇi ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.6.6. Ganthavippayuttaganthaniyaduka, Kusalattika

Hetu

Ganthavippayuttaṃ ganthaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto ganthaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ganthavippayuttaṃ aganthaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto aganthaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

Ganthavippayuttaṃ ganthaniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto ganthaniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Ganthavippayuttaṃ ganthaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto ganthaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ganthavippayuttaṃ aganthaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto aganthaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ganthavippayuttaṃ ganthaniyaṃ abyākatañca ganthavippayuttaṃ aganthaniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto ganthaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Ganthavippayutto ganthaniyo abyākato dhammo ganthavippayuttassa ganthaniyassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto aganthaniyo abyākato dhammo ganthavippayuttassa aganthaniyassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, anantare samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte dve, āsevane ekaṃ, kamme ... pe ... magge

cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Ganthagocchakakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.46. Āsavaduka, Sanidassanattika

Naāsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanoāsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Noāsavaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Purimanayena tīṇi pañhā.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Noāsavaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noāsavo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.10. Sappaṭighaduka

Nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho ca naappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasappaṭighañca naappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Nasappaṭigho dhammo nasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nasappaṭigho dhammo naappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nasappaṭigho dhammo nasappaṭighassa ca naappaṭighassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Nasappaṭigho dhammo nasappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Naappaṭigho dhammo nasappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe dve, adhipatiyā cattāri, anantare ekaṃ ... pe ... sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye dve, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme ... pe ... āhāre tīṇi, indriye pañca, jhāne magge tīṇi, sampayutte ekaṃ, vippayutte cattāri ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.17. Saraṇaduka, Saññojanadukādi

Nasaraṇaṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.12. Hetuduka, Parittattika

Nahetuṃ parittaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naparitto dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Sabbattha tīṇi.)

Hetuṃ mahaggataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu namahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Hetuṃ appamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naappamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.33. Sanidassanattika, Upādānadukādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ noupādānaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.10. Kusalattika, Rūpīduka

Abyākataṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo narūpī ca naakusalo narūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Kusalaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca tīṇi. Akusalaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca tīṇi. Abyākataṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca tīṇi. Hetuyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.10. Kusalattika, Sekkhattika

Nakusalaṃ nasekkhaṃ dhammaṃ paccayā kusalo sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nakusalaṃ naasekkhaṃ dhammaṃ paccayā abyākato asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.25. Ajjhattattikadvaya, Hetuduka

Naajjhattaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā hetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

Nabahiddhā nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ajjhatto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naajjhattārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nabahiddhārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.18. Kusalattika, Ajjhattattikadvaya

Nakusalo naajjhatto dhammo ajjhattassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā soḷasa, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte atthiyā avigate nava.

Nakusalo nabahiddhā dhammo bahiddhā kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā cha, upanissaye aṭṭhārasa, purejāte atthiyā avigate nava.

Nakusalaṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.70. Saraṇaduka, Kusalattika

Araṇaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Saraṇaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo

naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve … pe … avigate dve.

(Sahajātavārampi … pe … sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Araṇo abyākato dhammo naaraṇassa naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Araṇo abyākato dhammo nasaraṇassa naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Ārammaṇe dve, adhipatiyā anantare samanantare nissaye upanissaye purejāte vippayutte dve … pe … avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.74. Saraṇaduka, Saṃkiliṭṭhattika

Saraṇaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

Araṇaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve … pe … vipāke ekaṃ … pe … avigate dve.

Araṇaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ … pe … avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.22. Sanidassanattika

Hetu

Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho ca naanidassanaappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanas-

appaṭigho ca naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (6)

Anidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Anidassanasappaṭighañca anidassanaappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa. (Sabbattha vitthāro. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Anidassanaappaṭigho dhammo naanidassanaappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Anidassanaappaṭigho dhammo nasanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Anidassanaappaṭigho dhammo naanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Anidassanaappaṭigho dhammo nasanidassanasappaṭighassa ca naanidassanaappaṭighassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Anidassanaappaṭigho dhammo naanidassanasappaṭighassa ca naanidassanaappaṭighassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. Anidassanaappaṭigho dhammo nasanidassanasappaṭighassa ca naanidassanasappaṭighassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (6)

Sanidassanasappaṭigho dhammo nasanidassanasappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā dvādasa, anantare tīṇi ... pe ... sahajāte aṭṭhārasa, aññamaññe terasa, nissaye aṭṭhārasa, upanissaye nava, purejāte aṭṭhārasa, pacchājāte cha, āsevane tīṇi, kamme vipāke āhāre cha, indriye nava, jhāne magge cha, sampayutte tīṇi, vippayutte nava ... pe ... avigate sattavīsa. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.16. Kusalattika, Cittaduka

Kusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittaṃ

dhammaṃ paṭicca naakusalo nacitto ca naabyākato nacitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Kusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto ca naakusalo nacitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto ca naabyākato nacitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Akusalaṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto ca naakusalo nacitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacitto ca naakusalo nacitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nanocitto ca naabyākato nanocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nanocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Akusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nanocitto ca naabyākato nanocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākatāni tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.4. Saññojanādichagocchaka

Nasaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Naoghaṃ dhammaṃ paṭicca ogho dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Nayogaṃ dhammaṃ paṭicca yogo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ....

Nanīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Naparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.5. Kusalattika, Vitakkattika

Kusalaṃ savitakkasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nasavitakkasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa. (Kusale pañca, akusale pañca, abyākate tīṇi.)

Kusalaṃ avitakkavicāramattaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naavitakkavicāramatto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Kusalaṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ avitakkaavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naavitakkaavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.12. Kusalattika, Parittārammaṇattika

Nakusalaṃ naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā

tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā kusalo mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā kusalo appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.19. Hetuduka, Upādinnattika

Nahetu naupādinnupādāniyo dhammo hetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu naupādinnupādāniyo dhammo nahetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu naupādinnupādāniyo dhammo hetussa upādinnupādāniyassa ca nahetussa upādinnupādāniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nanahetu naupādinnupādāniyo dhammo nahetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu naupādinnupādāniyo ca nanahetu naupādinnupādāniyo ca dhammā hetussa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Nava pañhā.) Ārammaṇe anantare samanantare uppanissaye nava, purejāte tīṇi, kamme tīṇi, āhāre ekaṃ, atthiyā tīṇi, natthiyā vigate nava, avigate tīṇi.

Nahetuṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā hetu anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā hetu anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.11. Upādānagocchaka, Kusalattika

3.11.1. Upādānaduka, Kusalattika

3.11.1.1–7. Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Noupādānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno akusalo ca noupādāno akusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Noupādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādānaṃ akusalañca noupādānaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca upādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Noupādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā nava, napurejāte nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Upādāno akusalo dhammo upādānassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (noupādānamūlake tīṇi, sahajātādhipati), anantare nava ... pe ... nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi (noupādānamūlake), āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Noupādānaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca noupādāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.11.2.1. Kusalapada, Kusalattika

Hetu

Upādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca anupādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyalokuttaradukakusalasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Upādāniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Anupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca anupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Anupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo abyākato ca anupādāniyo abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Upādāniyaṃ abyākatañca anupādāniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca upādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

3.11.3. Upādānasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Upādānavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādānasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādānavippayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Upādānasampayuttaṃ akusalañca upādānavippayuttaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha (sabbattha cha), avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā cha ... pe ... nakamme cattāri, navipāke cha, navippayutte cha. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārādi vitthāretabbo.)

Upādānasampayutto akusalo dhammo upādānasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Upādānavippayutto akusalo dhammo upādānavippayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... dve.

Upādānasampayutto akusalo ca upādānavippayutto akusalo ca dhammā upādānasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (upādānasampayuttamūlake tīṇi, sahajātādhipati, upādānavippayutte ekaṃ), anantare nava, samanantare nava, sahajāte cha, aññamaññe cha, nissaye cha, upanissaye nava, āsevane nava, kamme cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte cha, atthiyā cha, natthiyā nava, vigate nava, avigate cha. (Saṃkhittaṃ.)

Upādānavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.11.4. Upādānaupādāniyaduka, Kusalattika

Hetu

Upādāniyañceva no ca upādānaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo ceva no ca upādāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Upādānañceva upādāniyañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādāniyañceva no ca upādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo ceva no ca upādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādānañceva upādāniyaṃ akusalañca upādāniyañceva no ca upādānaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādāniyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Imaṃ gamanaṃ upādānadukaakusalasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Upādāniyañceva no ca upādānaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādāniyo ceva no ca upādāno abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.11.5. Upādānaupādānasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Upādānañceva upādānasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādānasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādānasampayuttañceva no ca upādānaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānasampayutto ceva no ca upādāno akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādānañceva upādānasampayuttaṃ akusalañca upādānasampayuttañceva no ca upādānaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca upādāno ceva upādānasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.) (Imaṃ gamanaṃ upādānadukaakusalasadisaṃ. Idha pana hetupaccayā idaṃ nānaṃ. Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha nava.)

3.11.6. Upādānavippayuttaupādāniyaduka, Kusalattika

Hetu

Upādānavippayuttaṃ upādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto anupādāniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukakusalasa
Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Upādānavippayuttaṃ upādāniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sabbattha ekaṃ.)

Upādānavippayuttaṃ upādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto anupādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādānavippayuttaṃ upādāniyaṃ abyākatañca upādānavippayuttaṃ anupādāniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca upādānavippayutto upādāniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ. Lokiyadukaabyākatasadisaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Upādānagocchakakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.1. Hetuduka, Sahetukaduka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

Nanahetu naahetuko dhammo nahetussa ahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cha, adhipatiyā tīṇi, anantare cha ... pe ... sahajāte aññamaññe cattāri, nissaye pañca, upanissaye cha, purejāte tīṇi, āsevane ekaṃ ... pe ... sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.

Nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nahetuṃ naahetukañca nanahetuṃ naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe cattāri ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.2. Kusalattika, Hetugocchaka

4.2.2. Kusalattika, Sahetukaduka

Hetu

Kusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo sahetuko dhammo kusalassa sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo sahetuko dhammo akusalassa sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato sahetuko dhammo abyākatassa sahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo sahetuko dhammo kusalassa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo sahetuko dhammo akusalassa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo sahetuko dhammo abyākatassa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Akusalo sahetuko dhammo akusalassa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (3)

Abyākato sahetuko dhammo abyākatassa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (3)

Kusalo sahetuko dhammo kusalassa sahetukassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.2.2.2. Ahetukapada

Hetu-ārammaṇa

Akusalaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ ahetukañca abyākataṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Nahetu-naārammaṇa

Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Akusalaṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ ahetukañca abyākataṃ ahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato ahetuko dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Akusalo ahetuko dhammo abyākatassa ahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo ahetuko dhammo akusalassa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Akusalo ahetuko dhammo abyākatassa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Abyākato ahetuko dhammo abyākatassa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato ahetuko dhammo akusalassa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Akusalo ahetuko dhammo akusalassa ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Akusalo ahetuko dhammo abyākatassa ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato ahetuko dhammo abyākatassa ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Abyākato ahetuko dhammo akusalassa ahetukassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... pe .... (2)

Akusalo ahetuko dhammo akusalassa ahetukassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme vipāke āhāre indriye jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.2.3. Kusalattika, Hetusampayuttaduka

Hetu

Kusalaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo hetusampayutto dhammo kusalassa hetusampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo hetusampayutto dhammo akusalassa hetusampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetusampayutto dhammo abyākatassa hetusampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo hetusampayutto dhammo kusalassa hetusampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo hetusampayutto dhammo akusalassa hetusampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato hetusampayutto dhammo abyākatassa hetusampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi, aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.2.3.2. Hetuvippayuttapada

Hetu-ārammaṇa

Akusalaṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuvippayuttañca abyākataṃ hetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Abyākataṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuvippayuttañca abyākataṃ hetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa-anantara

Akusalo hetuvippayutto dhammo abyākatassa hetuvippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo hetuvippayutto dhammo akusalassa hetuvippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Akusalo hetuvippayutto dhammo abyākatassa hetuvippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Abyākato hetuvippayutto dhammo abyākatassa hetuvippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato hetuvippayutto dhammo akusalassa hetuvippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Akusalo hetuvippayutto dhammo akusalassa hetuvippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Akusalo hetuvippayutto dhammo abyākatassa hetuvippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Abyākato hetuvippayutto dhammo abyākatassa hetuvippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. Abyākato hetuvippayutto dhammo akusalassa hetuvippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte tīṇi, aññamaññe ekaṃ, nissaye cattāri, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme ... pe ... jhāne ekaṃ, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā pañca, naārammaṇe pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.2.4. Kusalattika, Hetusahetukaduka

Hetu

Kusalaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca kusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca akusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca abyākato hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa-adhipati

Kusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo kusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo akusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetu ceva sahetuko ca dhammo abyākatassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo kusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo akusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo abyākatassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Akusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo akusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato hetu ceva sahetuko ca dhammo abyākatassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Kusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo kusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo hetu ceva sahetuko ca dhammo akusalassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetu ceva sahetuko ca dhammo abyākatassa hetussa ceva sahetukassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte tīṇi ... pe ... upanissaye nava, āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, indriye magge dve, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate

tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.2.4.2. Sahetukanahetupada

Hetu

Kusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Ārammaṇa

Kusalo sahetuko ceva na ca hetu dhammo kusalassa sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo sahetuko ceva na ca hetu dhammo akusalassa sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato sahetuko ceva na ca hetu dhammo abyākatassa sahetukassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca ... pe ... sahajāte tīṇi ... pe ... upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.2.5. Kusalattika, Hetuhetusampayuttaduka

Hetu

Kusalaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca kusalo hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca akusalo hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca abyākato hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo hetu ceva hetusampayutto ca dhammo kusalassa hetussa ceva hetusampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo hetu ceva hetusampayutto ca dhammo akusalassa hetussa ceva hetusampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato hetu ceva hetusampayutto ca dhammo abyākatassa hetussa ceva hetusampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo hetu ceva hetusampayutto ca dhammo kusalassa hetussa ceva hetusampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, vipāke ekaṃ, indriye magge dve, sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.2.5.2. Hetusampayuttanahetupada

Hetu

Kusalaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā.

(1)

Akusalaṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Ārammaṇa

Kusalo hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo kusalassa hetusampayuttassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo akusalassa hetusampayuttassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo abyākatassa hetusampayuttassa ceva na ca hetussa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca ... pe ... sahajāte tīṇi ... pe ... upanissaye nava ... pe ... āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.2.6. Kusalattika, Nahetusahetukaduka

Hetu

Kusalaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Ārammaṇa

Kusalo nahetu sahetuko dhammo kusalassa nahetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo nahetu sahetuko dhammo akusalassa nahetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato nahetu sahetuko dhammo abyākatassa nahetussa sahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare pañca ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.

4.2.6.2. Nahetuahetukapada

Hetu

Abyākataṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Abyākato nahetu ahetuko dhammo abyākatassa nahetussa ahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.13. Mahantaraduka, Kusalattika

Nasārammaṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasārammaṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā sārammaṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naanārammaṇaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nocittaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā citto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Naakusale tīṇi. Naabyākate tīṇi. Saṃkhittaṃ.)

Nacetasikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cetasiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nacittasaṃsaṭṭhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nacittasamuṭṭhānaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasahabhuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittānuparivattiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naajjhattikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā ajjhattiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nanoupādā nakusalaṃ dhammaṃ paccayā noupādā kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naanupādinnaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anupādinno kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.52. Mahantaraduka, Sanidassanattika

Nasārammaṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naanārammaṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Anidassanasappaṭighe tīṇiyeva.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasārammaṇaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nocittaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanocittaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacetasikaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nacetasiko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasampayuttaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nacittasaṃsaṭṭhaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca cittavisaṃsaṭṭho sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittasamuṭṭhānaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Cittasamuṭṭhānarūpeneva tīṇi. Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittasahabhuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittānuparivattiṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocittānuparivattī sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāno sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhū sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naajjhattikaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nabāhiraṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Noupādā nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca upādā sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naupādinnaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.17. Sanidassanattika, Piṭṭhiduka

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Piṭṭhidukaṃ vitthāretabbaṃ.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cha.

Naanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidas-

sanasappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... cha.

Naanidassanaappaṭighaṃ nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇañca naanidassanaappaṭighaṃ nasaraṇañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇañca naanidassanasappaṭighaṃ nasaraṇañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Hetuyā tiṃsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe pañcavīsa ... pe ... avigate tiṃsa. (Sabbattha vitthāro.)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naaraṇo ca naanidassanasappaṭigho naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naaraṇo ca naanidassanasappaṭigho naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca naanidassanasappaṭighaṃ naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naaraṇo ca naanidassanasappaṭigho naaraṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārepi paccayavārepi nissayavārepi saṃsaṭṭhavārepi sampayuttavārepi sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.17. Uppannattika

Naanuppannaṃ dhammaṃ paṭicca naanuppanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanuppannaṃ dhammaṃ paṭicca nauppādī dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanuppannaṃ dhammaṃ paṭicca naanuppanno ca nauppādī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nauppādiṃ dhammaṃ paṭicca nauppādī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nauppādiṃ dhammaṃ paṭicca naanuppanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Nauppādiṃ dhammaṃ paṭicca naanuppanno ca nauppādī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naanuppannañca nauppādiñca dhammaṃ paṭicca naanuppanno dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanuppannañca nauppādiñca dhammaṃ paṭicca nauppādī dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanuppannañca nauppādiñca dhammaṃ paṭicca naanuppanno ca nauppādī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.5. Saññojanagocchaka, Kusalattika

3.5.1. Saññojanaduka, Kusalattika

3.5.1.1. Kusalākusalapada

Hetu

Nosaññojanaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saññojanaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saññojanaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Saññojanaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano akusalo ca nosaññojano akusalo ca dhammā

uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu

Saññojano akusalo dhammo saññojanassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre indriye jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.5.1.2. Abyākatapada

Hetu

Nosaññojanaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.5.2. Saññojaniyaduka, Kusalattika

3.5.2.1. Kusalākusalapada

Hetu

Saññojaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaññojaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca asaññojaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukagamanaṃ, evaṃ imampi ñātabbaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi vitthāretabbā.)

Saññojaniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.5.2.2. Abyākatapada

Hetu

Saññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Asaññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca asaññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo abyākato ca asaññojaniyo abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Saññojaniyaṃ abyākatañca asaññojaniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca saññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Cūḷantaraduke lokiyadukasadisaṃ. (Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi vitthāretabbā.)

Hetu

Saññojaniyo abyākato dhammo saññojaniyassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Asaññojaniyo abyākato dhammo asaññojaniyassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Saññojaniyo abyākato dhammo saññojaniyassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.5.3. Saññojanasampayuttaduka, Kusalattika

3.5.3.1. Kusalākusalapada

Hetu

Saññojanavippayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saññojanasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Saññojanasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ, anulomaṃ.)

Paccanīya

Nahetu

Saññojanasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. Saññojanasampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca ... pe ... nakamme tīṇi ... pe ... navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ, paccanīyaṃ.)

Hetu

Saññojanasampayutto akusalo dhammo saññojanasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Saññojanavippayutto akusalo dhammo saññojanasampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Saññojanasampayutto akusalo dhammo saññojanasampayuttassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... nava.

Saññojanasampayutto akusalo dhammo saññojanasampayuttassa akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekaṃ, anantare samanantare nava, sahajāte aññamaññe nissaye pañca, upanissaye āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre indriye jhāne magge tīṇi, sampayutte pañca, atthiyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

3.5.3.2. Abyākatapada

Hetu

Saññojanavippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.5.4. Saññojanasaññojaniyaduka, Kusalattika

3.5.4.1. Kusalākusalapada

Hetu

Saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo ceva no ca saññojano kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Saññojanañceva saññojaniyañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojaniyo ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

Saññojano ceva saññojaniyo ca akusalo dhammo saññojanassa ceva saññojaniyassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena pac-

cayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.5.4.2. Abyākatapada

Saññojaniyañceva no ca saññojanaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojaniyo ceva no ca saññojano abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

3.5.5. Saññojanasaññojanasampayuttaduka, Kusalattika

Hetu

Saññojanañceva saññojanasampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanasampayutto ceva no ca saññojano akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Saññojanañceva saññojanasampayuttaṃ akusalañca saññojanasampayuttañceva no ca saññojanaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca saññojano ceva saññojanasampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Saññojano ceva saññojanasampayutto ca akusalo dhammo saññojanassa ceva saññojanasampayuttassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... upanissaye āsevane nava, kamme āhāre indriye jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.5.6. Saññojanavippayuttasaññojaniyaduka, Kusalattika

Hetu

Saññojanavippayuttaṃ saññojaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto saññojaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto asaññojaniyo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukasadisaṃ. Sahajātavāropi ... pe ... pañhāvāropi sabbattha vitthāretabbā.)

Saññojanavippayutto saññojaniyo akusalo dhammo saññojanavippayuttassa saññojaniyassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ, saṃkhittaṃ.)

Saññojanavippayuttaṃ saññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto saññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto asaññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto saññojaniyo abyākato dhammo up-

pajjati hetupaccayā. Saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto saññojaniyo abyākato ca saññojanavippayutto asaññojaniyo abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Saññojanavippayuttaṃ saññojaniyaṃ abyākatañca saññojanavippayuttaṃ asaññojaniyaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca saññojanavippayutto saññojaniyo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca ... pe ... āsevane ekaṃ, kamme pañca, vipāke pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dve, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, navippayutte dve ... pe ... novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi ... pe ... sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

Saññojanavippayutto saññojaniyo abyākato dhammo saññojanavippayuttassa saññojaniyassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte dve, āsevane ekaṃ, kamme ... pe ... magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Saññojanagocchakakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.49. Ajjhattikaduka, Kusalattika

Ajjhattikaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bāhiraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhat-

tiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Ajjhattikaṃ kusalañca bāhiraṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca naajjhattiko nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Ajjhattikaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Bāhiraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Ajjhattikaṃ akusalañca bāhiraṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca naajjhattiko naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.14. Parittārammaṇattika

1.14.1. Paṭiccavāra

1.14.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— parittārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe parittārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā—mahaggatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe mahaggatārammaṇaṃ ... pe .... (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā— appamāṇārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Ārammaṇādi

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā (saṃkhittaṃ) ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.14.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ parittārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe parittārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ mahaggatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ appamāṇārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Naadhipati

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—parittārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—mahaggatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—appamāṇārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Napurejātādi

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe parittārammaṇaṃ ekaṃ khand-

haṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe mahaggatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (Mahaggatārammaṇe paṭisandhi natthi.) (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe appamāṇārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (Napacchājātapaccayañca naāsevanapaccayañca naadhipatisadisaṃ.)

Nakamma

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—parittārammaṇe khandhe paṭicca parittārammaṇā cetanā. (1)

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—mahaggatārammaṇe khandhe paṭicca mahaggatārammaṇā cetanā. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati nakammapaccayā—appamāṇārammaṇe khandhe paṭicca appamāṇārammaṇā cetanā. (1)

Navipākādi

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati navipākapaccayā (paṭisandhi natthi) ... najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā ... namaggapaccayā—ahetukaṃ parittārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... dve khandhā ... pe ....

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ mahaggatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ appamāṇārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Navippayutta

Parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca parittārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe parittārammaṇaṃ ekaṃ khand-

haṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe mahaggatārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe appamāṇārammaṇaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge tīṇi, navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.14.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.14.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge dve, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.14.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadiso.)

1.14.7. Pañhāvāra

1.14.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— parittārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khand-

hānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe parittārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— mahaggatārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo— appamāṇārammaṇā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, ariyā parittārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Parittārammaṇe paritte khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parittārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena parittārammaṇaparittacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Parittārammaṇā parittā khandhā cetopariyañāṇassa pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dibbaṃ cakkhuṃ paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ paccavekkhati, parittārammaṇaṃ iddhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati. Parittārammaṇe mahaggate khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha mahaggatārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena parittārammaṇamahaggatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Parittārammaṇā mahaggatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—viññāṇañcāyatanaṃ paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ paccavekkhati, mahaggatārammaṇaṃ id-

dhividhañāṇaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhati. Mahaggatārammaṇe mahaggate khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha mahaggatārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena mahaggatārammaṇamahaggatacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Mahaggatārammaṇā mahaggatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— paṭhamajjhānapaccavekkhaṇaṃ paccavekkhati ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanapaccavekkhaṇaṃ paccavekkhati, dibbacakkhupaccavekkhaṇaṃ paccavekkhati, dibbasotadhātupaccavekkhaṇaṃ paccavekkhati, iddhividhañāṇapaccavekkhaṇaṃ ... pe ... cetopariyañāṇapaccavekkhaṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇapaccavekkhaṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇapaccavekkhaṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇapaccavekkhaṇaṃ paccavekkhati, ariyā mahaggatārammaṇe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Mahaggatārammaṇe paritte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha parittārammaṇo rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Cetopariyañāṇena mahaggatārammaṇaparittacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Mahaggatārammaṇā parittā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti. Cetopariyañāṇena appamāṇārammaṇaappamāṇacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Appamāṇārammaṇā appamāṇā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, maggapaccavekkhaṇaṃ paccavekkhanti, phalapaccavekkhaṇaṃ paccavekkhanti, nibbānapaccavekkhaṇaṃ pac-

cavekkhanti. Appamāṇārammaṇe paritte khandhe aniccato ... pe ... vipassati, cetopariyañāṇena appamāṇārammaṇaparittacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Appamāṇārammaṇā parittā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā appamāṇārammaṇaṃ cetopariyañāṇaṃ paccavekkhanti, pubbenivāsānussatiñāṇaṃ paccavekkhanti, anāgataṃsañāṇaṃ paccavekkhanti. Cetopariyañāṇena appamāṇārammaṇamahaggatacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Appamāṇārammaṇaṃ mahaggatā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, parittārammaṇe paritte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parittārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—parittārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dibbaṃ cakkhuṃ garuṃ katvā paccavekkhati, dibbaṃ sotadhātuṃ ... pe ... parittārammaṇaṃ iddhividhañāṇaṃ ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Parittārammaṇe mahaggate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā mahaggatārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—viññāṇañcāyatanaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, nevasaññānāsaññāyatanaṃ ... pe ... mahaggatārammaṇaṃ iddhividhañāṇaṃ ... pe ... cetopariyañāṇaṃ ... pe ... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... yathākammūpagañāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati.

Mahaggatārammaṇe mahaggate khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā mahaggatārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—mahaggatārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—paṭhamajjhānapaccavekkhaṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati ... pe ... anāgataṃsañāṇapaccavekkhaṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Mahaggatārammaṇe paritte khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā parittārammaṇo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—appamāṇārammaṇādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, maggapaccavekkhaṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalapaccavekkhaṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānapaccavekkhaṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā appamāṇārammaṇaṃ cetopariyañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Pubbenivāsānussatiñāṇaṃ ... pe ... anāgataṃsañāṇaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. (3)

Anantara

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā parittārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ parittārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— parittārammaṇaṃ cuticittaṃ mahaggatārammaṇassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Parittārammaṇaṃ

bhavaṅgaṃ mahaggatārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Parittārammaṇā khandhā mahaggatārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Parittārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— parittārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ appamāṇārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Parittārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā mahaggatārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ mahaggatārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— mahaggatārammaṇaṃ cuticittaṃ parittārammaṇassa upapatticittassa anantarapaccayena paccayo. Mahaggatārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ parittārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Mahaggatārammaṇā khandhā parittārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—mahaggatārammaṇaṃ bhavaṅgaṃ appamāṇārammaṇāya āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Mahaggatārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā appamāṇārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ appamāṇārammaṇānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— maggapaccavekkhaṇaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa ... phalapaccavekkhaṇaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa ... nibbānapaccavekkhaṇaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa ... appamāṇārammaṇaṃ cetopariyañāṇaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa

... pubbenivāsānussatiñāṇaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa ... anāgataṃsañāṇaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa ... phalaṃ parittārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—maggapaccavekkhaṇaṃ mahaggatārammaṇassa vuṭṭhānassa ... phalapaccavekkhaṇaṃ mahaggatārammaṇassa vuṭṭhānassa ... nibbānapaccavekkhaṇaṃ mahaggatārammaṇassa vuṭṭhānassa ... phalaṃ mahaggatārammaṇassa vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantara

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.)

Sahajātādi

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisā kātabbā.)

Upanissaya

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parittārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... parittārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Parittārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... parittārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Parittārammaṇā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... parittārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parittārammaṇaṃ

saddhaṃ upanissāya mahaggatārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Parittārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya mahaggatārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Parittārammaṇā saddhā ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ, mahaggatārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Parittārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—parittārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya appamāṇārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Parittārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya appamāṇārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. Parittārammaṇā saddhā ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ, kāyikaṃ dukkhaṃ appamāṇārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mahaggatārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya mahaggatārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Mahaggatārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya mahaggatārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Mahaggatārammaṇā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā mahaggatārammaṇāya saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mahaggatārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, parittārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Ma-

haggatārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Mahaggatārammaṇā saddhā ... pe ... patthanā parittārammaṇāya saddhāya ... pe ... patthanāya kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—mahaggatārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya appamāṇārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. Mahaggatārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya appamāṇārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Mahaggatārammaṇā saddhā ... pe ... patthanā appamāṇārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo (3)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appamāṇārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya appamāṇārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, maggaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. Appamāṇārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya appamāṇārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti. Maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti appamāṇārammaṇā saddhā ... pe ... paññā appamāṇārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya maggassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appamāṇārammaṇaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, parittārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. Appamāṇārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Appamāṇārammaṇā saddhā ... pe ... paññā parittārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—appamāṇārammaṇaṃ

saddhaṃ upanissāya mahaggatārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. Appamāṇārammaṇaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ upanissāya mahaggatārammaṇaṃ jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... abhiññaṃ ... samāpattiṃ uppādeti. Appamāṇārammaṇā saddhā ... pe ... paññā mahaggatārammaṇāya saddhāya ... pe ... paññāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Āsevana

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā parittārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ parittārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— parittārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā mahaggatārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ mahaggatārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— mahaggatārammaṇaṃ anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— purimā purimā appamāṇārammaṇā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ appamāṇārammaṇānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—parittārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—parittārammaṇā cetanā vipākānaṃ parittārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—ma-

haggatārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—mahaggatārammaṇā cetanā vipākānaṃ mahaggatārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—mahaggatārammaṇā cetanā vipākānaṃ parittārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—appamāṇārammaṇā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—appamāṇārammaṇā cetanā vipākānaṃ appamāṇārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—appamāṇārammaṇā cetanā vipākānaṃ parittārammaṇānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Vipākādi

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccaya ... atthipaccayena paccayo ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccaya ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane pañca, kamme pañca, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye jhāne magge sampayutte atthiyā tīṇi, natthiyā nava, vigate nava, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Parittārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (1)

Parittārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Parittārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Mahaggatārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Mahaggatārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Mahaggatārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Appamāṇārammaṇo dhammo appamāṇārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Appamāṇārammaṇo dhammo parittārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Appamāṇārammaṇo dhammo mahaggatārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

1.14.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava, naanantare nava, nasamanantare nava, nasahajāte nava, naaññamaññe nava, nanissaye nava, naupanissaye satta, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava ... pe ... namagge nava, nasampayutte nava, navippayutte nava, noatthiyā nava, nonatthiyā nava, novigate nava, noavigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.14.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā naanantare nasamanantare naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane tīṇi ... pe ... namagge navippayutte nonatthiyā novigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.14.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe satta, adhipatiyā satta, anantare nava, samanantare nava, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane pañca, kamme pañca, vipāke tīṇi ... pe ... sampayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā nava, vigate nava, avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Parittārammaṇattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.68. Sanidassanattika, Cittasampayuttaduka

Anidassanaappaṭighaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nacittasampayutto ca naanidassanasappaṭigho nacittasampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.42. Atītattika, Hetuduka

Paccuppanno hetu dhammo naatītassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Paccuppanno hetu dhammo naanāgatassa nahetussa dhammassa hetupaccayena paccayo. Paccuppanno hetu dhammo naatītassa nahetussa ca naanāgatassa nahetussa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā cha, anantare tīṇi ... pe ... sahajāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.11. Sekkhattika

Hetu

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nanevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca naasekkho ca nanevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho ca naasekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nanevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho ca nanevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho ca naasekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nasekkho ca naasekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nasekkho ca naasekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca naasekkho dhammo uppajjati hetupaccayā. Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nasekkho ca naasekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate ekūnavīsa. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.19. Saraṇaduka, Upādānadukādi

Nasaraṇaṃ naupādānaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.54. Sanidassanattika, Maggārammaṇattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho maggārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namaggahetukaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho maggahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namaggādhipatiṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho maggādhipati dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.22. Saññojanasampayuttaduka

Nasaññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanasampayutto ca nasaññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanasampayutto ca nasaññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaññojanasampayuttañca nasaññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nasaññojanasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanasampayuttañca nasaññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nasaññojanavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanasampayut-

tañca nasaññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nasaññojanasampayutto ca nasaññojanavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha ... pe ... adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.51. Saññojanādichagocchaka, Sanidassanattika

Nosaññojanaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā .... (Tīṇi pañhā. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Noganthaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noganthо sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nooghaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noogho sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Noyogaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noyogo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nonīvaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Noparāmāsaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca noparāmāso sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.30. Ganthaganthasampayuttaduka

Naganthañceva naganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naganthavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthañceva naganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca naganthavippayutto ceva nano ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthañceva naganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naganthavippayutto ca naganthavippayutto ceva nano ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naganthavippayuttañceva nano ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca naganthavippayutto ceva nano ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthavippayuttañceva nano ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naganthavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthavippayuttañceva nano ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naganthavippayutto ca naganthavippayutto ceva nano ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naganthañceva naganthavippayuttañca naganthavippayuttañceva nano ca ganthañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naganthavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthañceva naganthavippayuttañca naganthavippayuttañceva nano ca ganthañca dhammaṃ paṭicca naganthavippayutto ceva nano ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naganthañceva naganthavippayuttañca naganthavippayuttañceva nano ca ganthañca dhammaṃ paṭicca nagantho ceva naganthavippayutto ca naganthavippayutto ceva nano ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava … pe … avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.17. Saraṇaduka, Sanidassanattika

Nasaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nasanidas-

sanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasanidassanasappaṭigho ca naaraṇo nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighañca naaraṇaṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanasappaṭigho ca naaraṇo naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaraṇaṃ naanidassanasappaṭighañca naaraṇaṃ naanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāretabbaṃ.)

Nasaraṇaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā sahajāte aññamaññe nissaye kamme ... pe ... magge vippayutte atthiyā avigate ekaṃ. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.15. Piṭṭhiduka, Kusalattika

Nadassanena pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanadassanena pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nabhāvanāya pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanabhāvanāya pahātabbaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nadassanena pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanadassanena pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanabhāvanāya pahātabbahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nasavitakkaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavitakkaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasavicāraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naavicāraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasappītikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappītikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... napītisahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanapītisahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasukhasahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanasukhasahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naupekkhāsahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanaupekkhāsahagataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Nakāmāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanakāmāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... narūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanarūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Naarūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nanaarūpāvacaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca.

Napariyāpannaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naapariyāpannaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naniyyānikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyyānikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Naniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naaniyataṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasauttaraṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naanuttaraṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nakusalo ca naaraṇo nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaraṇaṃ nakusalañca naaraṇaṃ nakusalañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nasaraṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ. (Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve.

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.75. Sanidassanattika, Upādāduka

Anidassanaappaṭighaṃ upādā dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanasappaṭighaṃ noupādā dhammaṃ paṭicca naanidassanasappaṭigho nanoupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Anidassanaappaṭighaṃ noupādā dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nanoupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Anidassanasappaṭighaṃ noupādā ca anidassanaappaṭighaṃ noupādā ca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanoupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, adhipatiyā aṭṭhārasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.19. Atītārammaṇattika

Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naatītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca napaccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naatītārammaṇo ca napaccuppannārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanāgatārammaṇo ca napaccuppannārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naatītārammaṇo ca naanāgatārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Atītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naatītārammaṇo ca naanāgatārammaṇo ca napaccuppannārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (7) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.74. Saraṇaduka

Nasaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca naaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasaraṇañca naaraṇañca dhammaṃ paṭicca nasaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.87. Saraṇaduka, Atītattika

Saraṇo atīto dhammo nasaraṇassa naatītassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ārammaṇe cattāri, adhipatiyā tīṇi, upanissaye cattāri. (Anāgato atītasadiso.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.1. Kusalattika, Hetuduka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Nakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca akusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetuñca naabyākataṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca kusalo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetuñca naakusalaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca abyākato hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nanahetuṃ dham-

maṃ paṭicca akusalo nahetu ca abyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu ca abyākato nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naabyākataṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Nakusalaṃ nanahetuñca naabyākataṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca akusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naakusalaṃ nanahetuñca naabyākataṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca kusalo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalaṃ nanahetuñca naakusalaṃ nanahetuñca dhammaṃ paṭicca abyākato nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.2. Sahetukadukādi, Kusalattika

Nasahetukaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasahetukaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā sahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ naabyākatañca naahetukaṃ naabyākatañca dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetusampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā ... pe ... hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu ceva naahetuko ca nakusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu ceva naahetuko ca nakusalo dhammo sahetukassa ceva na ca hetussa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu ceva naahetuko ca nakusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa kusalassa ca sahetukassa ceva na ca hetussa kusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Naahetuko ceva nana ca hetu nakusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nahetu ceva naahetuko nakusalo ca naahetuko ceva nanahetu nakusalo ca dhammā hetussa ceva sahetukassa ca kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Sabbattha nava pañhā.)

Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye nava.

Nahetu ceva naahetuko ca naakusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ. Nava pañhā.) Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye nava.

Nahetu ceva naahetuko ca naabyākato dhammo hetussa ceva sahetukassa ca abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ. Nava pañhā.) Ārammaṇe adhipatiyā anantare samanantare upanissaye nava, kamme tīṇi, natthiyā vigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.21. Sārammaṇaduka

Sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sārammaṇañca anārammaṇañca dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.21. Saññojanagocchakādi, Hetuduka

Saññojanaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nosaññojano nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Ganthaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nogantho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Oghaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca noogho nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Yogaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca noyogo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nīvaraṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nonīvaraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Noparāmāsaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanoparāmāso nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.4. Hetuduka, Ācayagāmattikādi

Nahetuṃ naācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naapacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nanevaācayagāmiṃ nāpacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ nasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naasekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nanevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naappamāṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nahīnaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ namajjhimaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ napaṇītaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ namicchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nasammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naaniyataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava. Vipākaṃ natthi.)

Nahetuṃ namaggārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ namaggahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ namaggādhipatiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanuppannaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nauppādiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naatītaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanāgataṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nabahiddhā dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.30. Savitakkadukādi

Savitakkaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avitakkaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Savicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.15. Hīnattika

1.15.1–7. Paṭiccādivāra

1.15.1–7:1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Hīnaṃ dhammaṃ paṭicca hīno dhammo uppajjati hetupaccayā—hīnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Hīnaṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā—hīne khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Hīnaṃ dhammaṃ paṭicca hīno ca majjhimo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—hīnaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Majjhimaṃ dhammaṃ paṭicca majjhimo dhammo uppajjati het-

upaccayā—majjhimaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Paṇītaṃ dhammaṃ paṭicca paṇīto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Majjhimañca paṇītañca dhammaṃ paṭicca majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā— paṇīte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Hīnañca majjhimañca dhammaṃ paṭicca majjhimo dhammo uppajjati hetupaccayā— hīne khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Hīnattikaṃ saṃkiliṭṭhattikasadisaṃ vitthāretabbaṃ paripuṇṇaṃ.

Hīnattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.15. Ajjhattattikadvaya

Naajjhattaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhā dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nabahiddhā dhammaṃ paṭicca ajjhatto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca bahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naajjhattārammaṇañca nabahiddhārammaṇañca dhammaṃ paṭicca ajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.17. Saraṇaduka, Hetusahetukadukādi

Nasaraṇaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca araṇo hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca saraṇo hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ naahetukañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca araṇo sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naahetukañceva nanahetuñca dhammaṃ paṭicca saraṇo sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

(Hetuhetusampayuttadukaṃ saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.13. Parittārammaṇattika

Naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnapaññāsa ... pe ... avigate ekūnapaññāsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.55. Sanidassanattika, Rūpīduka

Anidassanaappaṭighaṃ rūpiṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naarūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naarūpī dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ arūpiṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naarūpī ca naanidassanasappaṭigho naarūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.52. Kilesasampayuttaduka

Nakilesasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakilesasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nakilesavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakilesavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakilesasampayuttañca nakilesavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nakilesasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.5. Upādinnattika

1.5.1. Paṭiccavāra

1.5.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; upādinnupādāniyaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khand-

haṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ....

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ....

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... ārammaṇapaccayā ... tīṇi.

Adhipati

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhā-

naṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantarādi

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ....

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... anupādinnupādāniyo ... pe .... (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo ... pe .... (1)

Aññamaññā

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā; asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Nissaya-upanissaya

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca nissayapaccayā ... nava. Upanissayapaccayā ... tīṇi.

Purejāta

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati purejātapaccayā ... tīṇi.

Āsevana

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati āsevanapaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Kamma

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati kammapaccayā. (Hetupaccayasadisā nava.)

Vipāka

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati vipākapaccayā ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati vipākapaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ.

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati vipākapaccayā—vipākaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... nava.

Āhārādi

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati āhārapaccayā ... pe ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

(Yathā kusalattikassa paṭiccavāro sajjhāyamaggena vitthārito, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava.

Hetuduka

Hetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate nava.

(Yathā kusalattike paṭiccagaṇanā sajjhāyamaggena gaṇitā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.5.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, dve khandhe paṭicca dve khandhā, ahetukapaṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinnupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca

cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ. Vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naārammaṇa

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniye khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādinnupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—anupādinnupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipati

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (paṭisandhi paripuṇṇaṃ) ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca ... ekā.

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe paṭicca anupādinnaanupādāniyā adhipati. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Naanantarādi

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... pe ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... pe ....

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naāsevanapaccayā—vipākaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā. (Saṃkhittaṃ.)

Nakamma

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—anupādinnupādāniye khandhe paṭicca anupādinnupādāniyā cetanā. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale anupādinnaanupādāniye khandhe paṭicca anupādinnaanupādāniyā cetanā. (2)

Navipāka

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā—asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā ... ekā.

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusalaṃ anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... tīṇi.

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā—kusale anupādinnaanupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naāhāra

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naāhārapaccayā—asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Naindriya

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naindriyapaccayā—asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Najhāna

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati najhānapaccayā—pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati najhānapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Namagga

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pañca.

Nasampayutta

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati nasampayuttapaccayā. (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Navippayutta

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo

uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Nonatthi-novigata

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca upādinnupādāniyo dhammo uppajjati nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

(Yathā kusalattike paccanīyavāro vitthārito, evaṃ vitthāretabbo.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cha, naadhipatiyā cha, naanantare cha, nasamanantare cha, naaññamaññe cha, naupanissaye cha, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke cha, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge pañca, nasampayutte cha, navippayutte tīṇi, nonatthiyā cha, novigate cha.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā pañca, naanantare cattāri ... pe ... naāsevane pañca, nakamme ekaṃ, navipāke dve ... pe ... najhāne dve, namagge pañca, nasampayutte cattāri, navippayutte dve ... pe ... novigate cattāri.

Yathā kusalattike gaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.5.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe cha ... pe ... napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke cha, nasam-

payutte cha, navippayutte tīṇi ... pe ... novigate cha.

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbā.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.5.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve ... pe ... sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane ekaṃ, kamme pañca ... pe ... jhāne pañca, magge ekaṃ, sampayutte dve, vippayutte pañca ... pe ... avigate pañca.

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā, evaṃ gaṇetabbā.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.5.2. Sahajātavāra

1.5.2.1–4 Paccayacatukka

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ sahajāto upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Paṭiccavāropi sahajātavāropi sadiso.

Sahajātavāro.

1.5.3. Paccayavāra

1.5.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; vatthuṃ paccayā upādinnupādāniyā khandhā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniye khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vatthuṃ paccayā anupādinnupādāniyā khandhā. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnaanupādāniyā khandhā. (3)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo ca

anupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (4)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekā.

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Upādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Ārammaṇa

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā; vatthuṃ paccayā khandhā; cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā upādinnupādāniyā khandhā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnupādāniyā khandhā. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā anupādin-

naanupādāniyā khandhā. (3)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Adhipati

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnupādāniyā khandhā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnaanupādāniyā khandhā. (2)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... ekā.

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā ... tisso.

Upādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā ... pe ... adhipatipaccayā ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā ... pe ... adhipatipaccayā. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ...

pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Anantara

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati anantarapaccayā.

Catuvīsatipaccayā vitthāretabbā, avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekādasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā nava, anantare satta, samanantare satta, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye ekādasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane cha, kamme ekādasa, vipāke ekādasa, āhāre ekādasa, indriye ekādasa, jhāne ekādasa, magge ekādasa, sampayutte satta, vippayutte ekādasa, atthiyā ekādasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate ekādasa.

Hetuduka

Hetupaccayā ārammaṇe satta ... pe ... avigate ekādasa.

Yathā kusalattike gaṇanā evaṃ gaṇetabbā.

Anulomaṃ.

1.5.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā ahetukā upādinnupādāniyā khandhā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinnupādāniye khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vatthuṃ paccayā ahetukā anupādinnupādāniyā khandhā; vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... rūpaṃ; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukaṃ anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—upādinnupādāniye khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; vatthuṃ paccayā anupādinnupādāniyā khandhā. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnaanupādāniyā adhipati. (3)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā uppajjanti naadhipatipaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (4)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā. (Ekā pañhā.)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe paccayā anupādinnaanupādāniyā adhipati. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati na adhipatipaccayā—anupādinnaanupādāniye khandhe ca vatthuñca paccayā anupādinnaanupādāniyā adhipati. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—upādinnupādāniye khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Naanantarādi

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... pe ....

Nakamma

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā anupādinnupādāniyā cetanā. (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā anupādinnaanupādāniyā cetanā. (2)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—anupādinnupādāniye khandhe paccayā anupādinnupādāniyā cetanā. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale anupādinnaanupādāniye khandhe paccayā anupādinnaanupādāniyā cetanā. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—kusale anupādinnaanupādāniye khandhe ca vatthuñca paccayā anupādinnaanupādāniyā kusalā cetanā. (1)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nakammapaccayā—anupādin-

nupādāniye khandhe ca vatthuñca paccayā anupādinnupādāniyā cetanā. (1)

Navipāka

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā—asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe .... (1)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā; vatthuṃ paccayā anupādinnupādāniyā khandhā. (2)

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā—vatthuṃ paccayā kusalā anupādinnaanupādāniyā khandhā. (3)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā ... ekā.

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Upādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Anupādinnupādāniyañca anupādinnaanupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Upādinnupādāniyañca anupādinnupādāniyañca dhammaṃ paccayā anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati navipākapaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā.

Naāhārādi

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā upādinnupādāniyo dhammo uppajjati naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Nahetuyā pañca, naārammaṇe cha, naadhipatiyā aṭṭha, naanantare cha, nasamanantare cha, naaññamaññe cha, naupanissaye cha, napurejāte satta, napacchājāte ekādasa, naāsevane ekādasa, nakamme cha, navipāke dasa, naāhāre dve, naindriye dve, najhāne dve, namagge pañca, na sampayutte cha, navippayutte tīṇi, nonatthiyā cha, novigate

cha. (Vitthārena gaṇetabbaṃ.)

1.5.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cha ... pe ... novigate cha. (Vitthārena gaṇetabbaṃ.)

1.5.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri ... pe ... avigate pañca.

Paccayavāro.

1.5.4. Nissayavāra

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ nissāya upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā, tayo khandhe nissāya ... (Saṃkhittaṃ.)

Paccayavāropi nissayavāropi sadiso.

Nissayavāro.

1.5.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.5.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā, tayo khandhe saṃsaṭṭho eko khandho, dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā, paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Anupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—anupādinnaanupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi ... pe ... adhipatiyā dve ... pe ... āsevane dve ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate tīṇi.

Yathā kusalattike gaṇanā, evaṃ gaṇetabbā.

Anulomaṃ.

1.5.5.2. Paccayapaccanīya

Nahetu

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho upādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ upādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā; vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā dve, na adhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyaṃ

1.5.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi.

1.5.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe dve ... pe ... avigate dve.

Saṃsaṭṭhavāro.

1.5.6. Sampayuttavāra

Upādinnupādāniyaṃ dhammaṃ sampayutto upādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi sadiso.

Sampayuttavāro.

1.5.7. Pañhāvāra

1.5.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upādinnupādāniyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupac-

cayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo— upādinnupādāniyā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—upādinnupādāniyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anupādinnupādāniyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa hetupaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... upādinnupādāniye rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... upādinnupādāniye khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Upādinnupādāniyaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... upādinnupādāniyaṃ gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... upādinnupādāniye rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... upādinnupādāniye khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā upādinnupādāniyaṃ rūpaṃ passati, cetopariyañāṇena upādinnupādāniyacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Upādinnupādāniyā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti; anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... anupādinnupādāniye khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā anupādinnupādāniyaṃ rūpaṃ passanti, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti, cetopariyañāṇena anupādinnupādāniyacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā vā puthujjanā vā anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... anupādinnupādāniye khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati.

Ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanavipākassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanavipākassa ārammaṇapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā cetopariyañāṇena anupādinnaanupādāniyacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti; anupādinnaanupādāniyā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... upādinnupādāniye rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... upādinnupādāniye khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati; jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati; sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... anupādinnupādāniye khandhe garuṃ katvā assādenti abhinandanti; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—anupādinnupādāniyādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena

paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—anupādinnaanupādāniyādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—anupādinnaanupādāniyādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—anupādinnaanupādāniyādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā upādinnupādāniyā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; pañcaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā anantarapaccayena paccayo; vipākamanodhātu vipākamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—bhavaṅgaṃ āvajjanāya, vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā anupādinnupādāniyā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... āvajjanā anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa

anantarapaccayena paccayo—āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo; anupādinnupādāniyā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā anupādinnaanupādāniyā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anupādinnaanupādāniyānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Maggo phalassa ... phalaṃ phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantara

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarapaccayasadisaṃ.)

Sahajāta

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... tayo mahābhūtā ekassa mahābhūtassa ... pe ... dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo; anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapac-

cayena paccayo. (1)

Aññamañña

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... dve mahābhūtā dvinnaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Nissaya

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Vatthu anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu anupādinnaanupādāniyānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa nissayapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (4)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ... ekā.

Anupādinnaanupādāniyo dhammo ... tīṇi.

Upādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnaanupādāniyassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Upanissaya

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa ... pe ... utu kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa ... pe ... bhojanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa ... pe ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa

upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ anupādinnupādāniyāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ samāpajjati. Kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ upanissāya maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ samāpajjati. Kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ maggassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—anupādinnupādāniyaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Anupādinnupādāniyaṃ sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Anupādinnupādāniyā saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... patthanā ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ ... anupādinnupādāniyāya saddhāya ... sīlassa ... sutassa ... cāgassa ... paññāya ... rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa ... pe ... ākiñcaññāy-

atanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... pāṇātipāto pāṇātipātassa ... pe ... niyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—anupādinnupādāniyaṃ saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Anupādinnupādāniyaṃ sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti. Anupādinnupādāniyā saddhā ... pe ... senāsanaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalākusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyo maggo tatiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa ... pe ... maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpattiṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassanti. Maggo ariyānaṃ atthappaṭisambhidāya dhammappaṭisambhidāya niruttippaṭisambhidāya paṭibhānappaṭisambhidāya ṭhānāṭṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... upādinnupādāniye rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Upādinnupādāniyaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... upādinnupādāniyaṃ gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā upādinnupādāniyaṃ rūpaṃ passanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu anupādinnaanupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā anupādinnupādāniyaṃ rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa

purejātapaccayena paccayo. Ārammaṇapurejātaṃ—anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... anupādinnupādāniyaṃ phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanañca vatthu ca upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... anupādinnupādāniyaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanañca vatthu ca anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo ... pe ... anupādinnupādāniyaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Pacchājāta

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pac-

chājātā upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Āsevana

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā anupādinnupādāniyā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Kamma

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa kammapaccayena paccayo— upādinnupādāniyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Cetanā vatthussa kammapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—nānākkhaṇikā anupādinnupādāniyā cetanā vipākānaṃ upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—anupādinnaanupādāniyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—anupādinnaanupādāniyā kusalā cetanā vipākānaṃ anupādinnaanupādāniyānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa kammapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādin-

naanupādāniyassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa vipākapaccayena paccayo— vipāko upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipāko upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā upādinnupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā anupādinnaanupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (3)

Āhāra

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo— upādinnupādāniyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā āhārā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo; upādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro anupādinnupādāniyassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro anupādinnupādāniyassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ āhārapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā āhārā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādin-

naanupādāniyassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca kabaḷīkāro āhāro anupādinnupādāniyassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa āhārapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa āhārapaccayena paccayo. (3)

Indriya

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā indriyā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—upādinnupādāniyā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā indriyā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa indriyapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (3)

Jhāna

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa jhānapaccayena paccayo— upādinnupādāniyāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—upādinnupādāniyāni jhānaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo—upādinnupādāniyāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ jhānapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa jhānapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyāni jhānaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa jhānapaccayena paccayo—anupādin-

naanupādāniyāni jhānaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo. (3)

Magga

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa maggapaccayena paccayo— upādinnupādāniyāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa maggapaccayena paccayo—upādinnupādāniyāni maggaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa maggapaccayena paccayo—upādinnupādāniyāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa maggapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa maggapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ maggapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa maggapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyāni maggaṅgāni cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa maggapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyāni maggaṅgāni sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo. (3)

Sampayutta

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dham-

massa sampayuttapaccayena paccayo—anupādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Vippayutta

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—upādinnupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu anupādinnaanupādāniyānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (4)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dham-

massa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anupādinnupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupā nupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—anupā naanupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca

rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo.

Purejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... upādinnupādāniye rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Upādinnupādāniyaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... upādinnupādāniyaṃ gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo.

Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāroupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Sahajātā—upādinnupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... upādinnupādāniye rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā upādinnupādāniyaṃ rūpaṃ passati. Vatthu anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa atthipac-

cayena paccayo. Upādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāroanupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu anupādinnaanupādāniyānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Sahajāto—upādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāroupādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (4)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Sahajāto—anupādinnupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... Purejātaṃ—anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā anupādinnupādāniyaṃ rūpaṃ passati. Dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Pacchājātā—anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāroanupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Purejātaṃ—anupādinnupādāniye rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe

aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāroupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, āhāraṃ. Pacchājātā—anupādinnupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāroupādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (4)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajāto—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ purejātassa imassa anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (5)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (6)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajāto—anupādinnaanupādāniyo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ekassa khandhassa purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ purejātassa imassa upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (7)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, indriyaṃ. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnaanupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—anupādinnaanupādāniyo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Tayo khandhā ca

vatthu ca ekassa khandhassa atthipaccayena paccayo. Dve khandhā ca vatthu ca dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, āhāraṃ. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro ca upādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Sahajātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro ca anupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, āhāraṃ. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro ca upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Purejātaṃ—anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanañca cakkhāyatanañca cakkhuviññāṇassa atthipaccayena paccayo ... pe ... anupādinnupādāniyaṃ phoṭṭhabbāyatanañca kāyāyatanañca kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanañca vatthu ca upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anupādinnupādāniyaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca upādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā ca anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro ca upādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—anupādinnupādāniyā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pure-

jātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. Sahajātā—upādinnupādāniyā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—anupādinnupādāniyaṃ rūpāyatanañca vatthu ca anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anupādinnupādāniyaṃ phoṭṭhabbāyatanañca vatthu ca anupādinnupādāniyānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—upādinnupādāniyā khandhā ca anupādinnupādāniyo kabaḷīkāro āhāro ca anupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca kabaḷīkāro āhāro anupādinnupādāniyassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo ... āhāraṃ ... upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca kabaḷīkāro āhāro upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca kāyassa atthipaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa atthipaccayena paccayo—pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Pacchājātā—anupādinnaanupādāniyā khandhā ca anupādinnaanupādāniyo kabaḷīkāro āhāro ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Natthi-vigatāvigata

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye ekādasa, upanissaye nava, purejāte satta, pacchājāte nava, āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke cha, āhāre dvādasa, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte dasa, atthiyā tevīsa, natthiyā satta, vigate satta, avigate tevīsa.

Sabhāga

Hetupaccayā adhipatiyā cattāri, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, vipāke cha, indriye satta, magge satta, sampayutte tīṇi,

vippayutte cattāri, atthiyā satta, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattikassa gaṇanā sajjhāyamaggena gaṇitā, evaṃ gaṇetabbā. Kusalattikassa gaṇanato upādinnattike gaṇanā gambhīrā sukhumatarā ca, evaṃ kātuna asammohantena gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Upādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Upādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (4)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo. (4)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnaanupādāniyassa

dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (4)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (5)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (6)

Anupādinnaanupādāniyo dhammo upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca anupādinnaanupādāniyassa ca dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (7)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātaṃ, indriyaṃ. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnaanupādāniyassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātaṃ, āhāraṃ. (1)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (2)

Anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa pacchājātaṃ, āhāraṃ. (3)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā anupādinnupādāniyassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ. (2)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa ca anupādinnupādāniyassa ca dhammassa āhāraṃ. (3)

Upādinnupādāniyo ca anupādinnupādāniyo ca anupādinnaanupādāniyo ca dhammā upādinnupādāniyassa dhammassa pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

1.5.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā catuvīsati, naārammaṇe catuvīsati, naadhipatiyā catuvīsati, naanantare catuvīsati, nasamanantare catuvīsati, nasahajāte vīsati, naaññamaññe vīsati, nanissaye vīsati, naupanissaye tevīsati, napurejāte tevīsati, napacchājāte sattarasa, naāsevane catuvīsati, nakamme catuvīsati, navipāke catuvīsati, naāhāre vīsati, naindriye bāvīsati, najhāne catuvīsati, namagge catuvīsati, nasampayutte vīsati, navippayutte cuddasa, noatthiyā nava, nonatthiyā catuvīsati, novigate catuvīsati, noavigate nava.

Duka

Nahetupaccayā naārammaṇe catuvīsati. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike paccanīyagaṇanā vitthāritā, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.5.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe cattāri, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke cattāri, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte cattāri, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Hetughaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta ... pe ... naaññamaññe cattāri ... pe ... navipāke cattāri ... pe ... nasampayutte cattāri, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā vibhattā, evaṃ gaṇetabbā.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.5.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye ekādasa, upanissaye nava, purejāte satta, pacchājāte nava, āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke cha, āhāre dvādasa, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte dasa, atthiyā tevīsati, natthiyā satta, vigate satta, avigate tevīsati. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā vibhattā, evaṃ gaṇetabbā.)

Paccanīyānulomaṃ.

Upādinnattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.90. Sanidassanattika, Arūpāvacaraduka

Anidassanaappaṭighaṃ arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nanaarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.23. Saṃkiliṭṭhattika, Kusalattika

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.8. Āsavasampayuttaduka, Kusalattika

Naāsavasampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavavippayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naāsavasampayuttaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā āsavasampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naāsavasampayuttaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.69. Arūpāvacaraduka

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nanaarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nanaarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naarūpāvacarañca nanaarūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.20. Hetuduka, Saṃkiliṭṭhattika

Nahetuṃ nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā hetu saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paccayā hetu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.2. Hetuduka, Vedanāttika

Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca nahetuṃ sukhāya vedanāya sampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi vitthāretabbaṃ.)

Hetuṃ dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nadukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Sabbattha vitthāro.)

Hetuṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.32. Kāmāvacaradukādi

Kāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nakāmāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nanakāmāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Rūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nanarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane dve ... pe ... avigate nava.

Arūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca nanaarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Arūpāvacarañca naarūpāvacarañca dhammaṃ paṭicca naarūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke dve ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.68. Niyataduka, Kusalattika

Niyataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Aniyataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Niyataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Aniyataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naniyato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve. (Abyākatamūle dve paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.59. Dassanenapahātabbahetukaduka

Nadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nanadassanena pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nadassanena pahātabbahetukañca nanadassanena pahātabbahetukañca dhammaṃ paṭicca nadassanena pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā pañca ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.56. Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka

Kilesavippayuttaṃ nasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavip-

payutto nasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kilesavippayuttaṃ nasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto naasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Kilesavippayuttaṃ nasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto nasaṃkilesiko ca kilesavippayutto naasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Kilesavippayuttaṃ naasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto naasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kilesavippayuttaṃ nasaṃkilesikañca kilesavippayuttaṃ naasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto naasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... avigate pañca. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

20.5. Mahantaraduka

Nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca sārammaṇo ca anārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasārammaṇañca naanārammaṇañca dhammaṃ paṭicca sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittaṃ dhammaṃ paṭicca citto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittaṃ dhammaṃ paṭicca citto ca nocitto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nanocittaṃ dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Nacittañca nanocittañca dhammaṃ paṭicca nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca cetasiko ca acetasiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nacittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca cittasampayutto ca cittavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nacittasampayuttañca nacittavippayuttañca dhammaṃ paṭicca cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca cittavisaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭho ca cittavisaṃsaṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca nocittasamuṭṭhāno dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasamuṭṭhāno ca nocittasamuṭṭhāno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca nocittasahabhū

dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasahabhū ca nocittasahabhū ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca nocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. Nacittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca cittānuparivattī ca nocittānuparivattī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhān dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasa nasahabhū dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Nacittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... purejāte āsevane pañca ... pe ... avigate nava.

Naajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nabāhiraṃ dhammaṃ paṭicca bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naajjhattikañca nabāhirañca dhammaṃ paṭicca ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe pañca ... pe ... avigate nava.

Naupādā dhammaṃ paṭicca upādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Naupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... āsevane ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.3. Hetuduka, Cūḷantaraduka

Nahetu nasappaccayo dhammo hetussa sappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā upanissaye tīṇi. (Saṅkhataṃ sappaccayasadisaṃ.)

Nahetuṃ nasanidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetu naanidassano dhammo hetussa anidassanassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā upanissaye purejāte atthiyā avigate tīṇi.

Nahetuṃ nasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu appaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ narūpiṃ dhammaṃ paṭicca hetu rūpī dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca hetu arūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nalokiyaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu lokiyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Gaṇitakena tīṇi. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nalokuttaraṃ dhammaṃ paccayā hetu lokuttaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Nahetuṃ nakenaci naviññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kenaci naviññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.59. Sanidassanattika, Sāsavaduka

Anidassanaappaṭighaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā naanidassanasappaṭigho nasāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ sāsavaṃ dhammaṃ paccayā nasanidassanasappaṭigho nasāsavo ca naanidassanasappaṭigho nasāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Anidassanaappaṭighaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaappaṭighaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naanāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe .... Anidassanaappaṭighaṃ anāsavaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naanāsavo ca naanidassanasappaṭigho naanāsavo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.86. Sanidassanattika, Sukhasahagataduka

Anidassanaappaṭighaṃ sukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nasukhasahagataṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanasukhasahagato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.8. Sanidassanaduka

Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassano dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassano ca naanidassano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.10. Kusalattika, Rūpāvacaraduka

Nakusalaṃ narūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato rūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ nanarūpāvacaraṃ dhammaṃ paṭicca abyākato narūpāvacaro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.18. Kusalattika, Cittasampayuttaduka

Kusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Kusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasampayutto ca naabyākato nacittasampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Kusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasampayutto ca naakusalo nacittasampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Akusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... pañca.

Abyākataṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cittasam-

payuttaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo nacittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Abyākataṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nacittasampayutto ca naakusalo nacittasampayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate terasa.

Cittavippayutte tīṇi, hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.79. Saraṇaduka, Ācayagāmittika

Saraṇaṃ ācayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naācayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā .... Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Araṇaṃ apacayagāmiṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo naapacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ nevācayagāmināpacayagāmiṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo nanevācayagāmināpacayagāmī dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.17. Kusalattika, Atītattikadvaya

Nakusalo napaccuppanno dhammo kusalassa paccuppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe aṭṭhārasa, adhipatiyā anantare samanantare soḷasa, upanissaye aṭṭhārasa, natthiyā vigate soḷasa.

Nakusalaṃ naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nakusalaṃ naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā kusalo anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Nakusalaṃ napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.81. Sanidassanattika, Bhāvanāyapahātabbahetukaduka

Anidassanaappaṭighaṃ bhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Anidassanaappaṭighaṃ nabhāvanāya pahātabbahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanabhāvanāya pahātabbahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.41. Sanidassanaduka, Sanidassanattika

Nasanidassanaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassano sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasanidassanaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano anidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasanidassanaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca anidassano anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.72. Sanidassanattika, Cittānuparivattiduka

Anidassanaappaṭighaṃ cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nocittānuparivattī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.12. Hetusahetukaduka, Hetuduka

Hetuñceva sahetukaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Sahetukañceva na ca hetuṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naahetuko

ceva nana ca hetu nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

10.6. Kusalattika, Saññojanagocchakādi

Nakusalaṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Nakusalaṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nakusalaṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

9.5. Hetuduka, Sanidassanattika

Hetu

Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasanidassanasappaṭigho ca nanahetu nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasanidassanasappaṭigho ca nanahetu nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighañca nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighañca

nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nanahetu nasanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ nasanidassanasappaṭighañca nanahetuṃ nasanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasanidassanasappaṭigho ca nanahetu nasanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Nahetuṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho ca nanahetu naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanahetuṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho ca nanahetu naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ naanidassanasappaṭighañca nanahetuṃ naanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naanidassanasappaṭighañca nanahetuṃ naanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nanahetu naanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ naanidassanasappaṭighañca nanahetuṃ naanidassanasappaṭighañca dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanasappaṭigho ca nanahetu naanidassanasappaṭigho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sahajātavārepi ... pe ... sampayuttavārepi sabbattha vitthāro.)

Hetu-ārammaṇa

Nanahetu naanidassanasappaṭigho dhammo nanahetussa naanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nanahetu naanidassanasappaṭigho dhammo nahetussa naanidassanasappaṭighassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Nanahetu naanidassanasappaṭigho

dhammo nahetussa naanidassanasappaṭighassa ca nanahetussa naanidassanasappaṭighassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo. (3)

Nahetu naanidassanasappaṭigho dhammo nahetussa naanidassanasappaṭighassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava ... pe ... upanissaye nava, purejāte pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava, vippayutte pañca ... pe ... avigate nava. (Pañhāvāraṃ evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Nahetuṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naanidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā sahajāte aññamaññe nissaye kamme ... pe ... magge ekaṃ, vippayutte atthiyā avigate ekaṃ. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.12. Saññojanādichagocchaka, Kusalattika

Nasaññojanaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā saññojano akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naganthaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā gantho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naoghaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā ogho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nayogaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā yogo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nanīvaraṇaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā nīvaraṇo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naparāmāsaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā parāmāso akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.25. Vitakkattika, Kusalattika

Savitakkasavicāraṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Avitakkavicāramattaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naavitakkavicāramatto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pannarasa, adhipatiyā pannarasa ... pe ... avigate pannarasa.

Savitakkasavicāraṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasavitakkasavicāro naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.25. Hetusahetukadukādi, Kusalattika

Hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo nahetussa ceva naahetukassa ca nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo naahetukassa ceva nana ca hetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo nahetussa ceva naahetukassa ca nakusalassa ca naahetukassa ceva nana ca hetussa nakusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Sahetuko ceva na ca hetu kusalo dhammo naahetukassa ceva nana ca hetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sahetuko ceva na ca hetu kusalo dhammo nahetussa ceva naahetukassa ca nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sahetuko ceva na ca hetu kusalo dhammo nahetussa ceva naahetukassa ca nakusalassa ca naahetukassa ceva nana ca hetussa nakusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Hetu ceva sahetuko kusalo ca sahetuko ceva na ca hetu kusalo ca dhammā nahetussa ceva naahetukassa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu ceva sahetuko kusalo ca sahetuko ceva na ca hetu kusalo ca dhammā naahetukassa ceva nana ca hetussa nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu ceva sahetuko kusalo ca sahetuko ceva na ca hetu kusalo ca dhammā nahetussa ceva naahetukassa nakusalassa ca naahetukassa ceva nana hetussa nakusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā anantare samanantare upanissaye natthiyā vigate nava.

Hetu ceva sahetuko ca akusalo dhammo nahetussa ceva naahetukassa naakusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Etena upāyena nava pañhā kātabbā.)

Ārammaṇe nava, anantare samanantare upanissaye natthiyā vigate nava.

Hetu ceva sahetuko ca abyākato dhammo nahetussa ceva naahetukassa ca naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Nava pañhā kātabbā.)

Ārammaṇe adhipatiyā upanissaye nava. (Saṃkhittaṃ. Hetuhetusampayuttadukaṃ hetusahetukadukasadisaṃ. Saṃkhittaṃ. Nava pañhā.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.5. Ganthagocchaka

2.5.1. Ganthaduka

2.5.1.1. Paṭiccavāra

2.5.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā— sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhinivesaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. (1)

Ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthe paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Ganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho ca nogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) (3)

Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā—noganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe

... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā—noganthe khandhe paṭicca ganthā. (2)

Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho ca nogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— noganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ganthā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paṭicca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā— sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthañca sampayuttake ca khandhe paṭicca abhijjhākāyagantho. (Cakkaṃ.) (1)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā— noganthaṃ ekaṃ khandhañca ganthe ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... ganthe ca sampayuttake khandhe ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paṭicca gantho ca nogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noganthaṃ ekaṃ khandhañca sīlabbataparāmāsakāyaganthañca paṭicca tayo khandhā abhijjhākāyagantho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Ārammaṇapaccayā ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.5.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe (yāva asaññasattā), vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasaha-

gato moho. (1)

Naārammaṇādi

Ganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—ganthe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— noganthe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—ganthe ca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā ... nava, naanantarapaccayā ... tīṇi, nasamanantarapaccayā ... tīṇi, naaññamaññapaccayā ... tīṇi, naupanissayapaccayā ... tīṇi.

Napurejātādi

Ganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe idaṃsaccābhinivesaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca idaṃsaccābhiniveso kāyagantho (arūpe sīlabbataparāmāso natthi, evaṃ nava pañhā kātabbā), napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.5.1.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

2.5.1.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... anantare ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.5.1.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

2.5.1.3. Paccayavāra

2.5.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ganthaṃ dhammaṃ paccayā gantho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadiso.)

Noganthaṃ dhammaṃ paccayā nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā—noganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā noganthā khandhā. (1)

Noganthaṃ dhammaṃ paccayā gantho dhammo uppajjati hetupaccayā—noganthe khandhe paccayā ganthā, vatthuṃ paccayā ganthā. (2)

Noganthaṃ dhammaṃ paccayā gantho ca nogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— noganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ganthā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā ganthā sampayuttakā ca khandhā. (3)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paccayā gantho dhammo uppajjati hetupaccayā— sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthañca sampayuttake ca khandhe paccayā abhijjhākāyagantho (cakkaṃ). Sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthañca vatthuñca paccayā abhijjhākāyagantho. (Cakkaṃ.) (1)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paccayā nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā— noganthaṃ ekaṃ khandhañca ganthe ca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ganthe ca vatthuñca paccayā noganthā khandhā. (2)

Ganthañca noganthañca dhammaṃ paccayā gantho ca nogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—noganthaṃ ekaṃ khandhañca sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthañca paccayā tayo khandhā abhijjhākāyagantho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Cakkaṃ.) Sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthañca vatthuñca paccayā abhijjhākāyagantho ca sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.5.1.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Noganthaṃ dhammaṃ paccayā nogantho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ noganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ. Vatthuṃ paccayā ahetukā noganthā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

2.5.1.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... novigate tīṇi.

2.5.1.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.5.1.4–6 Nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Nissayavāro paccayavārasadisova. Saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi nava pañhā kātabbā, rūpaṃ natthi.)

2.5.1.7. Pañhāvāra

2.5.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Gantho dhammo ganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Gantho dhammo noganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpā-

naṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Gantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noganthā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—noganthā hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— noganthā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā ca noganthā ca hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Gantho ca nogantho ca dhammā noganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthā ca noganthā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa ca noganthassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā ca noganthā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Gantho dhammo ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ganthe ārabbha ganthā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ganthe ārabbha noganthā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ganthe ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā

vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā noganthe pahīne kilese ... pe ... vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noganthe khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Cetopariyañāṇena noganthacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... noganthā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noganthe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noganthe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārabbha kātabbā.)

Adhipati

Gantho dhammo ganthassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārammaṇasadisā, garukārammaṇā kātabbā.)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā ... pe ... phalaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... pe ... nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipac-

cayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noganthe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noganthādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ noganthe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—noganthādhipati ganthānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... noganthe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—noganthādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati ... tīṇi.

Anantara

Gantho dhammo ganthassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā ganthā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ganthānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Gantho dhammo noganthassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā ganthā pacchimānaṃ pacchimānaṃ noganthānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; ganthā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Gantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā ganthā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ganthānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Dve āvajjanā kātabbā, paṭhamo natthi.)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Ekampi vuṭṭhānaṃ kātabbaṃ, majjhe.)

Samanantarādi

Gantho dhammo ganthassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... nava ... sahajātapaccayena paccayo ... nava ... aññamaññapaccayena paccayo ... nava, nissayapaccayena paccayo ... nava.

Upanissaya

Gantho dhammo ganthassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ganthā ganthānaṃ upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti, sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, saddhā ... pe ... senāsanaṃ ganthānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo... tīṇi. (Ārammaṇanayena kātabbā.)

Purejātādi

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu noganthānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu ganthānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu ganthānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātapaccayena paccayo ... tīṇi, āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—noganthā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—noganthā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa kammapaccayena paccayo—noganthā cetanā sampayuttakānaṃ ganthānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— noganthā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava.

Vippayutta

Gantho dhammo noganthassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu ganthānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu ganthānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā noganthassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Atthi

Gantho dhammo ganthassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.)

Gantho dhammo noganthassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—ganthā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ganthā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Gantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātā—noganthā khandhā ganthānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, domanassaṃ

uppajjati, vatthu ganthānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nogantho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ganthānañca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti; vatthu ganthānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—sīlabbataparāmāso kāyagantho ca sampayuttakā ca khandhā abhijjhākāyaganthassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Sahajāto—sīlabbataparāmāso kāyagantho ca vatthu ca abhijjhākāyaganthassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Gantho ca nogantho ca dhammā noganthassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nogantho eko khandho ca gantho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajātā—ganthā ca vatthu ca noganthānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—ganthā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ganthā ca sampayuttakā ca khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ganthā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ganthā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa ca noganthassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nogantho eko khandho ca sīlabbataparāmāso kāyagantho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ abhijjhākāyaganthassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... Sahajāto—sīlabbataparāmāso kāyagantho ca vatthu ca abhijjhākāyaganthassa ca sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Gantho dhammo ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Gantho dhammo noganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Gantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nogantho dhammo noganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nogantho dhammo ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nogantho dhammo ganthassa ca noganthassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Gantho ca nogantho ca dhammā noganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Gantho ca nogantho ca dhammā ganthassa ca noganthassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.5.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.5.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe nava ... pe ... nasamanantare nava, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye nava (sabbattha nava), namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.5.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomapadāni paripuṇṇāni kātabbāni), avigate nava.

Ganthadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.5.2. Ganthaniyaduka

2.5.2.1–7. Vārasattaka

Ganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca ganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā— ganthaniyaṃ ekaṃ khandhaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ vibhajitabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Ganthaniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.5.3. Ganthasampayuttaduka

2.5.3.1. Paṭiccavāra

2.5.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe paṭicca lobho cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, domanassasahagate khandhe paṭicca paṭighaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ganthasampayut-

taṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā lobho ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā paṭighañca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, paṭighaṃ paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭighaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, paṭighaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca paṭighañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate khandhe ca paṭighañca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve

khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca paṭighañca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ārammaṇa

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ganthasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe paṭicca lobho, domanassasahagate khandhe paṭicca paṭighaṃ. (2)

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā lobho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā paṭighañca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—ganthavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā, paṭighaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca paṭighañca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cha, adhipatiyā nava, anantare cha, samanantare cha, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye cha, purejāte cha, āsevane cha, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte cha, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā cha, vigate cha, avigate nava.

Anulomaṃ.

2.5.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ganthavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva asaññasattā) vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte satta (napurejāte vibhajantena arūpaṃ paṭhamaṃ kātabbaṃ, rūpaṃ yattha labbhati pacchā kātabbaṃ, paṭighañca arūpe natthi), napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.5.3.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava (evaṃ gaṇetabbaṃ, saṃkhittaṃ), novigate tīṇi.

2.5.3.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.5.3.2. Sahajātavāra

Sahajātavāropi evaṃ kātabbo.

2.5.3.3. Paccayavāra

2.5.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ paccayā ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā gan-

thavippayuttā khandhā. (1)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā ganthasampayuttakā khandhā, diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paccayā sampayuttakā khandhā, paṭighaṃ paccayā sampayuttakā khandhā. (2)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā ganthasampayuttakā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, paṭighaṃ paccayā sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, vatthuṃ paccayā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca, vatthuṃ paccayā domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca. (3)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paccayā ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca lobhañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭighañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paccayā ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, domanassasahagate khandhe ca paṭighañca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā lobho, domanassasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā paṭighaṃ. (2)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ paccayā ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ganthasampayuttaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ganthasampayutte khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe

... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca paṭighañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā lobho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā paṭighañca ... pe ... dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

2.5.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ paccayā ganthavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ganthavippayuttaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe (yāva asaññasattā), cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā ganthavippayuttā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi ... pe ... naupanissaye tīṇi, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.5.3.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

2.5.3.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.5.3.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

2.5.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.5.3.5.1-4. Paccayānulomādi

Hetu

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe saṃsaṭṭho lobho, domanassasahagate khandhe saṃsaṭṭhaṃ paṭighaṃ. (2)

Ganthasampayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā lobho ca ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā paṭighañca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthavippayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā, paṭighaṃ saṃsaṭṭhā sampayuttakā khandhā. (2)

Ganthasampayuttañca ganthavippayuttañca dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—diṭṭhigatavippayuttaṃ lobhasahagataṃ ekaṃ khandhañca lobhañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... domanassasahagataṃ ekaṃ khandhañca paṭighañca saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cha, ārammaṇe cha, adhipatiyā cha (sabbattha cha), vipāke ekaṃ, āhāre cha ... pe ... avigate cha.

Anulomaṃ.

2.5.3.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Ganthavippayuttaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho ganthavippayutto dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ ganthavippayuttaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte cha.

2.5.3.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā cha, napurejāte cha, napacchājāte cha, naāsevane cha, nakamme cattāri, navipāke cha, navippayutte cha.

2.5.3.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

2.5.3.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

2.5.3.7. Pañhāvāra

2.5.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthasampayuttā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato hetu lobhassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; domanassasahagato hetu paṭighassa cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthasampayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato hetu

sampayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; domanassasahagato hetu sampayuttakānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthavippayuttā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayutto lobho cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭighaṃ cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo— diṭṭhigatavippayutto lobho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭighaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayutto lobho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭighaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato hetu ca lobho ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; domanassasahagato hetu ca paṭighañca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthavippayuttassa dhammassa hetupaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato hetu ca lobho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; domanassasahagato hetu ca paṭighañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato hetu ca lobho ca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; domanassasahagato hetu ca paṭighañca sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

(3)

Ārammaṇa

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ganthasampayutte khandhe ārabbha ganthasampayuttakā khandhā uppajjanti. (Tīsupi mūlā pucchitabbā) Ganthasampayutte khandhe ārabbha ganthavippayuttā khandhā uppajjanti, ganthasampayutte khandhe ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti, domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca uppajjanti. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; ariyā ganthavippayutte pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ganthavippayutte khandhe ca lobhañca paṭighañca aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthavippayutto rāgo uppajjati, vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena ganthavippayuttacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... ganthavippayuttā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthasampayutto rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati ... domanassaṃ uppajjati (Saṃkhittaṃ.) (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavip-

payuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ganthavippayutte khandhe ca lobhañca paṭighañca ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca uppajjanti. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca domanassasahagate khandhe ca paṭighañca ārabbha ganthasampayuttakā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca domanassasahagate khandhe ca paṭighañca ārabbha ganthavippayuttā khandhā uppajjanti, diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca domanassasahagate khandhe ca paṭighañca ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca uppajjanti. (3)

Adhipati

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ganthasampayutte khandhe garuṃ katvā ganthasampayuttakā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—ganthasampayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ganthasampayutte khandhe garuṃ katvā diṭṭhigatavippayutto lobho uppajjati. Sahajātādhipati—ganthasampayuttādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatādhipati lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; domanassasahagatādhipati paṭighassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ganthasampayutte khandhe garuṃ katvā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. Sahajātādhipati—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca cittasamuṭṭhānā-

nañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo; domanassasahagatādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalā vuṭṭhahitvā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ganthavippayutte khandhe ca lobhañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā ganthavippayutto rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—ganthavippayuttādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ganthavippayutte khandhe ca lobhañca garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā ganthasampayutto rāgo uppajjati ... diṭṭhi uppajjati. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ganthavippayutte khandhe ca lobhañca garuṃ katvā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca garuṃ katvā ganthasampayuttakā khandhā uppajjanti. (Mūlā pucchitabbā) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca garuṃ katvā diṭṭhigatavippayutto lobho uppajjati. (Mūlā pucchitabbā) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagate khandhe ca lobhañca garuṃ katvā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca uppajjanti. (3)

Anantara

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā ganthasampayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlā pucchitabbā) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā domanassasahagatā khandhā pacchimassa pacchimassa paṭighassa anantarapaccayena paccayo; ganthasampayuttā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlā pucchitabbā) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo; purimā purimā domanassasahagatā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo diṭṭhigatavippayutto lobho pacchimassa pacchimassa diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa anantarapaccayena paccayo; purimaṃ purimaṃ paṭighaṃ pacchimassa pacchimassa paṭighassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā ganthavippayuttā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ganthavippayuttānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo diṭṭhigatavippayutto lobho pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; purimaṃ purimaṃ paṭighaṃ pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimo purimo diṭṭhigatavippayutto lobho pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo; purimaṃ purimaṃ paṭighaṃ pacchimānaṃ pac-

chimānaṃ domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca anantarapaccayena paccayo; āvajjanā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; purimā purimā domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlā pucchitabbā) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca pacchimassa pacchimassa diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa anantarapaccayena paccayo; purimā purimā domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca pacchimassa pacchimassa paṭighassa anantarapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlā pucchitabbā) Purimā purimā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca pacchimānaṃ pacchimānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca anantarapaccayena paccayo; purimā purimā domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca pacchimānaṃ pacchimānaṃ domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarādi

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo … sahajātapaccayena paccayo … aññamaññapaccayena paccayo … nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo … pe …. Pakatūpanissayo—ganthasampayuttā khandhā ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ, tīṇipi upanissayā.) Ganthasampayuttā khandhā ganthavippayuttānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena

paccayo. (Mūlaṃ, tīṇipi upanissayā.) Ganthasampayuttā khandhā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca upanissayapaccayena paccayo; domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti ... mānaṃ jappeti ... sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti ... pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya ... rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... mānaṃ ... patthanaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo (tīṇi upanissayā); saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... paññā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā ... pe ... senāsanaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanis-

sayo—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca ganthavippayuttānaṃ khandhānaṃ diṭṭhigatavippayuttalobhassa ca paṭighassa ca upanissayapaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthavippayutto rāgo uppajjati, vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu ganthavippayuttānaṃ khandhānaṃ diṭṭhigatavippayuttassa lobhassa ca paṭighassa ca purejātapaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthasampayutto rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ

lobhassa ca domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthavippayuttassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ, āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi.)

Kamma

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— ganthasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—ganthasampayuttā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā cetanā lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; domanassasahagatā cetanā paṭighassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—ganthasampayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—ganthasampayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; domanassasahagatā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca cittasamuṭṭhānānañca

rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—ganthavippayuttā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—thavippayuttā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipākādi

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... cattāri ... indriyapaccayena paccayo ... cattāri ... jhānapaccayena paccayo ... cattāri ... maggapaccayena paccayo ... cattāri ... sampayuttapaccayena paccayo ... cha.

Vippayutta

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ, vibhajitabbaṃ.) (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthavippayuttassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—diṭṭhigatavippayut-

talobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ, vibhajitabbaṃ.) (2)

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ, vibhajitabbaṃ.) (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—diṭṭhigatavippayutto lobho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; domanassasahagataṃ paṭighaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthasampayutto rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... domanassaṃ uppajjati, vatthu ganthasampayuttakānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—diṭṭhigatavippayutto lobho sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭighaṃ sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ārabbha diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca uppajjanti, vatthu diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatānaṃ khandhānaṃ lobhassa ca domanassasahagatānaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca atthipaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejā-

taṃ. Sahajāto—ganthasampayutto eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato eko khandho ca lobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... domanassasahagato eko khandho ca paṭighañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... (1)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthavippayuttassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—ganthasampayuttā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca vatthu ca lobhassa atthipaccayena paccayo; domanassasahagatā khandhā ca vatthu ca paṭighassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagatā khandhā ca lobho ca domanassasahagatā khandhā ca paṭighañca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ganthasampayuttā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—ganthasampayuttā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato eko khandho ca lobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—domanassasahagato eko khandho ca paṭighañca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—diṭṭhigatavippayuttalobhasahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ lobhassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—domanassasahagato eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ paṭighassa ca atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca

... pe .... (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte cha, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Ganthavippayutto dhammo ganthavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Ganthavippayutto dhammo ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapac-

cayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthavippayuttassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto ca ganthavippayutto ca dhammā ganthasampayuttassa ca ganthavippayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.5.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.5.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava ... pe ... nasamanantare nava, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye nava ... pe ... namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte cha, nonatthiyā nava, novigate nava.

2.5.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā vitthāretabbā) ... pe ... avigate nava.

Ganthasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.5.4. Ganthaganthaniyaduka

2.5.4.1–7. Paṭiccādivāra

Hetu

Ganthañceva ganthaniyañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthaniyo ca dhammo uppajjati hetupaccayā—sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhinivesakāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca idaṃsaccābhinivesakāyagantho. (1)

Ganthañceva ganthaniyañca dhammaṃ paṭicca ganthaniyo ceva no ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthe paṭicca sam-

payuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Ganthañceva ganthaniyañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthaniyo ca ganthaniyo ceva no ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (1)

2.5.4.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Paṭiccavārampi sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi ganthadukasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

2.5.4.7. Pañhāvāra

2.5.4.7.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Gantho ceva ganthaniyo ca dhammo ganthassa ceva ganthaniyassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (Evaṃ nava pañhā vitthāretabbā.)

Ārammaṇa

Gantho ceva ganthaniyo ca dhammo ganthassa ceva ganthaniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ganthe ārabbha ganthā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Ganthe ārabbha ganthaniyā ceva no ca ganthā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Ganthe ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Ganthaniyo ceva no ca gantho dhammo ganthaniyassa ceva no ca ganthassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ … pe … sīlaṃ … pe … uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni … pe … jhānā … pe … ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, pahīne kilese … pe … vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ … pe … vatthuṃ ganthaniye ceva no ca ganthe khandhe aniccato … pe … domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. (Sabbaṃ vitthāretabbaṃ) Āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Ganthaniyo ceva no ca gantho dhammo ganthassa ceva ganthaniyassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ … pe … sīlaṃ … pe … uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi … pe … vicikicchā … pe … domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni … pe … jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ … pe … cakkhuṃ …

pe ... vatthuṃ ganthaniye ceva no ca ganthe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Ganthaniyo ceva no ca gantho dhammo ganthassa ceva ganthaniyassa ca ganthaniyassa ceva no ca ganthassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ganthaniye ceva no ca ganthe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha ganthā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (Evaṃ itarepi tīṇi vitthāretabbā.) (3)

(Ārabbha kātabbā. Imasmiṃ duke lokuttaraṃ natthi, ganthadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ. "Ganthaniyan"ti niyāmetabbaṃ, magge nava pañhā kātabbā.)

Ganthaganthaniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.5.5. Ganthaganthasampayuttaduka

2.5.5.1. Paṭiccavāra

2.5.5.1.1–4 Paccayacatukka

Hetu

Ganthañceva ganthasampayuttañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca sīlabbataparāmāso kāyagantho, idaṃsaccābhinivesakāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho, abhijjhākāyaganthaṃ paṭicca idaṃsaccābhiniveso kāyagantho. (1)

Ganthañceva ganthasampayuttañca dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthe paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Ganthañceva ganthasampayuttañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca ganthasampayutto ceva no ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthaṃ paṭicca abhijjhākāyagantho sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

Ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthasampayutte ceva no ca ganthe khandhe paṭicca ganthā. (2)

Ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca ganthasampayutto ceva no ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ganthā ca … pe … dve khandhe … pe …. (3)

Ganthañceva ganthasampayuttañca ganthasampayuttañceva no ca ganthañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthe ca sampayuttake ca khandhe paṭicca ganthā. (1)

Ganthañceva ganthasampayuttañca ganthasampayuttañceva no ca ganthañca dhammaṃ paṭicca ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo uppajjati hetupaccayā— ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ ekaṃ khandhañca ganthe ca paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe ca … pe …. (2)

Ganthañceva ganthasampayuttañca ganthasampayuttañceva no ca ganthañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca ganthasampayutto ceva no ca gantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—ganthasampayuttañceva no ca ganthaṃ ekaṃ khandhañca sīlabbataparāmāsaṃ kāyaganthañca paṭicca tayo khandhā abhijjhākāyagantho ca … pe … dve khandhe ca … pe …. (Cakkaṃ bandhitabbaṃ. Saṃkhittaṃ.) (3)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), kamme nava, āhāre nava … pe … avigate nava.

Anulomaṃ.

Ganthañceva ganthasampayuttañca dhammaṃ paṭicca gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

(Idha nahetupaccayo natthi) Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava.

Paccanīyaṃ.

2.5.5.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

2.5.5.7. Pañhāvāra

2.5.5.7.1–4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā ceva ganthasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā ceva ganthasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthā ceva ganthasampayuttā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthasampayuttā ceva no ca ganthā hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthasampayuttā ceva no ca ganthā hetū sampayuttakānaṃ ganthānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthasampayuttā ceva no ca ganthā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Gantho ceva ganthasampayutto ca ganthasampayutto ceva no ca gantho ca dhammā ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā ceva ganthasampayuttā ca

ganthasampayuttā ceva no ca ganthā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Gantho ceva ganthasampayutto ca ganthasampayutto ceva no ca gantho ca dhammā ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa dhammassa hetupaccayena paccayo— ganthā ceva ganthasampayuttā ca ganthasampayuttā ceva no ca ganthā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Gantho ceva ganthasampayutto ca ganthasampayutto ceva no ca gantho ca dhammā ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—ganthā ceva ganthasampayuttā ca ganthasampayuttā ceva no ca ganthā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ganthānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇādi

Gantho ceva ganthasampayutto ca dhammo ganthassa ceva ganthasampayuttassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ganthe ārabbha ganthā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ganthe ārabbha ganthasampayuttā ceva no ca ganthā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ganthe ārabbha ganthā ca ganthasampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Ganthasampayutto ceva no ca gantho dhammo ganthasampayuttassa ceva no ca ganthassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ganthasampayutte ceva no ca ganthe khandhe ārabbha ganthasampayuttā ceva no ca ganthā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ganthasampayutte ceva no ca ganthe khandhe ārabbha ganthā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Ganthasampayutte ceva no ca ganthe khandhe ārabbha ganthā ca ganthasampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

(Evaṃ itarepi tīṇi pañhā kātabbā ārammaṇasadisaṃyeva. Adhipatiyāpi anantarepi upanissayepi vibhāgo natthi.)

2.5.5.7.1. Paccayānulomādi

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne

tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

(Arūpaṃyeva paccayaṃ, ekekassa tīṇi tīṇi kātabbā. Ārammaṇañca sahajātañca upanissayañca navasupi parivattetabbaṃ. Evaṃ pañhāvārepi sabbaṃ kātabbaṃ.)

Ganthaganthasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.5.6. Ganthavippayuttaganthaniyaduka

2.5.6.1–7. Paṭiccādivāra

Hetu

Ganthavippayuttaganthaniyaṃ dhammaṃ paṭicca ganthavippayuttaganthaniyo dhammo uppajjati hetupaccayā—ganthavippayuttaṃ ganthaniyaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (Yathā cūḷantaraduke lokiyadukaṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Ganthavippayuttaganthaniyadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Ganthagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.29. Sekkhattika, Kusalattika

Nasekkhaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sekkho kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha ... pe ... avigate cha.

Nasekkhaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasekkhaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca, adhipatiyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.20. Vedanāttika, Kusalattika

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati

hetupaccayā ... dve.

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sukhāya vedanāya sampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve. (Cattāri gaṇitakena dve dve pañhā kātabbā. Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cuddasa ... pe ... avigate cuddasa. (Vipākaṃ natthi.)

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā sukhāya vedanāya sampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā dukkhāya vedanāya sampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa. (Vipākaṃ natthi.)

Nasukhāya vedanāya sampayutto naabyākato dhammo sukhāya vedanāya sampayuttassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo.

Ārammaṇe cuddasa, adhipatiyā dvādasa, anantare terasa, upanissaye ekavīsa, kamme sattarasa, natthiyā vigate terasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.5. Saṃkiliṭṭhattika

Hetu

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ

dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naasaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca naasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (5)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca nasaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... vipāke ekādasa ... pe ... avigate ekūnavīsa. (Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi vitthāretabbaṃ. Pañhāvāre na sadisaṃ.)

Hetuyā terasa, ārammaṇe pannarasa, adhipatiyā pannarasa, anantare soḷasa ... pe ... sahajāte ekūnavīsa, aññamaññe nava, nissaye chabbīsa, upanissaye sattarasa, purejāte cha, pacchājāte nava, āsevane aṭṭha, kamme terasa, vipāke aṭṭha, āhāre terasa ... pe ... magge terasa, sampayutte nava, vippayutte dvādasa ... pe ... avigate chabbīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.4. Vipākattika

1.4.1. Paṭiccavāra

1.4.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā— vipāke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu. (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipākadhammadhamme khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipā
hammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve

mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipā hammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā, vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ

paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Adhipati

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipāke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadham-

mañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantarādi

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... (ārammaṇapaccayasadisaṃ) sahajātapaccayā .... (Sahajātaṃ sabbaṃ hetupaccayasadisaṃ.)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati sahajātapaccayā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ. (Sahajāte idaṃ nānākaraṇaṃ.)

Aññamañña

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe paṭicca vatthu. (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vatthu ca. (3)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ

paṭicca vipāko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Nissayādi

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati nissayapaccayā (saṃkhittaṃ) ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā.

Āsevana

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati āsevanapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati āsevanapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā.

Kamma-vipāka

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati kammapaccayā (saṃkhittaṃ) ... vipākapaccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati vipākapaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati vipākapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti vipākapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati vipākapaccayā ... pe ... nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati vipākapaccayā. Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti vipākapaccayā ... pe ....

Āhārādi

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati āhārapaccayā (saṃkhittaṃ) ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapac-

cayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā terasa, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte terasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye pañca, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme terasa, vipāke nava, āhāre terasa, indriye terasa, jhāne terasa, magge terasa, sampayutte pañca, vippayutte terasa, atthiyā terasa, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate terasa.

Hetuduka

Hetupaccayā ārammaṇe pañca ... pe ... avigate terasa ... pe ....

Yathā kusalattikassa gaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Āsevanaduka

Āsevanapaccayā hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve, anantare dve, samanantare dve, sahajāte dve, aññamaññe dve, nissaye dve, upanissaye dve, purejāte dve, kamme dve, āhāre dve, indriye dve, jhāne dve, magge dve, sampayutte dve, vippayutte dve, atthiyā dve, natthiyā dve, vigate dve, avigate dve ... pe ....

Vipākaduka

Vipākapaccayā hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe cha, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, kamme nava, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Anulomagaṇanā.

1.4.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā, tayo khandhe paṭicca eko khandho, dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke vipāke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu. (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetuke vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā— ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā, vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Naārammaṇa

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—vipāke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu. (1)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—vipākadhammadhamme khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhamme khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipati

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā anulomaṃ sahajātasadisaṃ.)

Naanantarādi

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ, asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ (idaṃ nānattaṃ) naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... (Saṃkhittaṃ.)

Napurejāta

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā—vipāke khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, paṭisandhikkhaṇe. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā— arūpe vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā—vipākadhammadhamme khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā, nevavipākanavipākadhammad-

hamme khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paṭicca vipākā khandhā, mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati napurejātapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā—vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti napurejātapaccayā— paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paṭicca dve khandhā; vipāke khandhe ca mahābhūte ca paṭicca kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati napurejātapaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Napacchājātādi

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... pe ... naāsevanapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nakamma

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppa-

jjati nakammapaccayā— vipākadhammadhamme khandhe paṭicca vipākadhammadhammā cetanā.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nakammapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhamme khandhe paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca upādārūpaṃ.

Navipāka

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati navipākapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati navipākapaccayā—vipākadhammadhamme khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti navipākapaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati navipākapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati navipākapaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naāhāra

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākad-

hammadhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Naindriya

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ.

Najhāna

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati najhānapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ....

Namagga

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukaṃ nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati namaggapaccayā—ahetukapaṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paṭicca ... tīṇi.

Nasampayutta

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nasampayuttapaccayā ... dve.

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nasampayuttapaccayā ... dve.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca ... ekaṃ.

Navippayutta

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca vipāko dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā.

Vipākadhammadhammaṃ paṭicca vipākadhammadhammo uppajjati navippayuttapaccayā— arūpe vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ.

Nonatthi-novigata

Vipākaṃ dhammaṃ paṭicca nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nonatthipaccayā ... novigatapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dasa, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā terasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dasa, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte dasa, napacchājāte dasa, naāsevane dasa, nakamme ekaṃ, navipāke dve, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne dve, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi ... pe ... nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge tīṇi, nasampayutte tīṇi, navippayutte ekaṃ, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhit-

taṃ.)

Nahetumūlakaṃ.

Yathā kusalattike sajjhāyamaggena gaṇitaṃ, evaṃ idhāpi gaṇetabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.4.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā terasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte terasa, naāsevane terasa, nakamme dve, navipāke pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Tika

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke dve, navippayutte tīṇi.

Catukka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, navippayutte tīṇi ... pe ....

Ekādasaka

Hetupaccayā ārammaṇapaccayā adhipatipaccayā anantarapaccayā (mūlakaṃ saṃkhittaṃ) purejātapaccayā napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā gaṇitā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.4.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte dasa, aññamaññe satta, nissaye dasa, upanissaye pañca, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme dasa, vipāke nava, āhāre dasa, indriye dasa, jhāne dasa, magge ekaṃ, sampayutte pañca, vippayutte dasa, atthiyā dasa, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate dasa.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte tīṇi, aññamaññe dve, nissaye tīṇi, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi ... pe ....

Sattaka

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā naadhipatipaccayā naanantarapaccayā nasamanantarapaccayā naaññamaññapaccayā sahajāte tīṇi, nissaye tīṇi, kamme tīṇi, vipāke tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike nahetumūlakaṃ gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ. Yathā kusalattike paccanīyānulomaṃ vitthāritaṃ, evaṃ idaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.4.2. Sahajātavāra

1.4.2.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Vipākaṃ dhammaṃ sahajāto vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā, tayo khandhe sahajāto eko khandho, dve khandhe sahajātā dve khandhā. (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā terasa ... pe ... avigate terasa ... pe ....

1.4.2.2. Paccayapaccanīya

Vipākaṃ dhammaṃ sahajāto vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā ahetukaṃ vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā, tayo khandhe sahajāto eko khandho, dve khandhe sahajātā dve khandhā. (Saṃkhittaṃ.)

1.4.2.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe pañca ... pe ... navippayutte tīṇi ... pe ....

1.4.2.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca ... pe ... avigate dasa ... pe ....

Sahajātavāro.

1.4.3. Paccayavāra

1.4.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā— vipāke khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe paccayā kaṭattārūpaṃ ... pe .... (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Vipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipākadhammadhamme khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo ca nevavipākana hammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā vipākā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavipākad hammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā vipākā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā vipākā khandhā, mahābhūte paccayā kaṭattārūpaṃ. (4)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipāke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe ca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vipāke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vipāke khandhe ca mahābhūte ca paccayā kaṭattārūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati hetupaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Vipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā, vatthuṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ, sotāyatanaṃ paccayā sotaviññāṇaṃ, ghānāyatanaṃ paccayā ghānaviññāṇaṃ, jivhāyatanaṃ paccayā jivhāviññāṇaṃ, kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ; vatthuṃ paccayā vipākā khandhā, paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā. (3)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā

... pe ... dve khandhe ca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā, sota ... ghāna ... jivhā ... kāya ... vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Adhipati

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi. (Adhipatiyā paṭisandhikkhaṇe natthi.)

Vipākadhammadhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ, ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā vipākā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipāke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vipāke khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati adhipatipaccayā—vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti adhipatipaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, vipākadhammadhamme khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Anantara-samanantara

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā. (Ārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Aññamaññā

Sahajātapaccayā ... pe ... aññamaññapaccayā—vipākaṃ ekaṃ khand-

haṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipāke khandhe paccayā vatthu. (2)

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti aññamaññapaccayā—paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā vatthu ca. (3)

Vipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā; vatthuṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā vipākā khandhā; paṭisandhikkhaṇe vatthuṃ paccayā vipākā khandhā. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā. (3)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—cakkhuviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhañca cakkhāyatanañca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca cakkhāyatanañca paccayā dve khandhā, sota ... ghāna ... jivhā ... kāya ... pe ... vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā; paṭisandhikkhaṇe vipākaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca

paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati aññamaññapaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Nissaya

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati nissayapaccayā. (Sahajātasadisaṃ.)

Upanissaya-purejāta

Upanissayapaccayā ... purejātapaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā, vatthuṃ purejātapaccayā (anantarasadisaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Āsevana

Vipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati āsevanapaccayā— vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā, tayo khandhe paccayā eko khandho, dve khandhe paccayā dve khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati āsevanapaccayā—nevavipākanavipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... vatthuṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati āsevanapaccayā—vatthuṃ paccayā vipākadhammadhammā khandhā. (2)

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati āsevanapaccayā—vipākadhammadhammaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā, tayo khandhe ca vatthuñca paccayā eko khandho, dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Kamma

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati kammapaccayā ... tīṇi. (Sahajātasadisaṃ.)

Vipāka

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati vipākapaccayā ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati vipākapaccayā—ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paccayā dve mahābhūtā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ ... pe ... vipāko ca ubhayañca ... tīṇi.

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca ... tīṇi.

Āhārādi

Āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe nava, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane cattāri, kamme sattarasa, vipāke nava, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa.

Hetuduka

Hetupaccayā ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa ... pe ... avigate sattarasa.

Yathā kusalattike gaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Anulomaṃ.

1.4.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... tīṇi.

Vipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho.

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevavipākanavipākad-

hammadhammaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā— cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe .... (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammaṃ paccayā vipāko ca nevavipākanavip hammadhammo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā ahetukā vipākā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... (4)

Vipākañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipāko dhammo uppajjati ... pe ... nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati ... pe ... vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā uppajjanti nahetupaccayā ... pe ... tīṇi.

Vipākadhammadhammañca nevavipākanavipākadhammadhammañca dhammaṃ paccayā vipākadhammadhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Vipākaṃ dhammaṃ paccayā nevavipākanavipākadhammadhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ. Sabbāni padāni vitthāretabbāni.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dvādasa, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte dvādasa, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cattāri, namagge nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetuduka

Nahetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā dvādasa, naanantare

tīṇi, nasamanantare tīṇi ... pe ... nakamme ekaṃ, navipāke cattāri, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne cattāri, namagge nava, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

(Yathā kusalattike paccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.4.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa ... pe ... novigate pañca.

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.4.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte dvādasa, aññamaññe nava, nissaye dvādasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane cattāri, kamme dvādasa, vipāke nava, āhāre dvādasa, indriye dvādasa, jhāne dvādasa, magge tīṇi, sampayutte satta, vippayutte dvādasa, atthiyā dvādasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate dvādasa.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā sahajāte tīṇi, aññamaññe dve ... pe ... avigate tīṇi.

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.4.4. Nissayavāra

1.4.4.1–4 Paccayacatukka

Vipākaṃ dhammaṃ nissāya vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ nissāya tayo khandhā ... pe ....

Hetuyā sattarasa ... pe ....

Nahetuyā dvādasa ... pe ... novigate pañca.

Hetupaccayā naārammaṇe pañca ... pe ... navippayutte tīṇi.

Nahetupaccayā ārammaṇe satta ... pe ... avigate dvādasa.

Nissayavāro.

1.4.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.4.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Vipākaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā. (Saṃkhittaṃ. Sabbāni padāni vitthāretabbāni.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike gaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Anulomaṃ.

1.4.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Vipākaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho vipāko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (Sabbāni padāni vibhajitabbāni.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, na adhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge dve, navippayutte tīṇi.

(Yathā kusalattike paccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.4.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi.

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.4.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.4.6. Sampayuttavāra

1.4.6.1–4 Paccayacatukka

Vipākaṃ dhammaṃ sampayutto vipāko dhammo uppajjati hetupaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ sampayuttā tayo khandhā ... pe ....

Hetuyā tīṇi ... pe ....

Nahetuyā tīṇi ... pe ....

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi ... pe ....

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi ... pe ....

Sampayuttavāro.

1.4.7. Pañhāvāra

1.4.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa hetupaccayena paccayo—vipākā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo—vipākā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā hetū kaṭattārūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca hetupaccayena paccayo—vipākā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo— vipākadhammadhammā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo— vipākadhammadhammā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ca nevavipākanavipākad-

hammadhammassa ca hetupaccayena paccayo—vipākadhammadhammā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa hetupaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo.

Ārammaṇa

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—vipāke khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. (1)

Vipāko dhammo vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā phalaṃ paccavekkhanti, vipāke khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, cetopariyañāṇena vipākacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Vipākā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— arahā phalaṃ paccavekkhati, vipāke khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, cetopariyañāṇena vipākacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Vipākā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, sekkhā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, sekkhā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, vipākadhammadhamme khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ

uppajjati, cetopariyañāṇena vipākadhammadhammacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanakusalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanakusalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— vipākadhammadhamme khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanavipākassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanavipākassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati. Arahā pahīne kilese paccavekkhati, pubbe samudāciṇṇe kilese jānāti, vipākadhammadhamme khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, cetopariyañāṇena vipākadhammadhammacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ākāsānañcāyatanakusalaṃ viññāṇañcāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāyatanakusalaṃ nevasaññānāsaññāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Vipākadhammadhammā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—arahā nibbānaṃ paccavekkhati. Nibbānaṃ āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Arahā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... nevavipākanavipākadhammadhamme khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena nevavipākanavipākadhammadhammacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti. Ākāsānañcāyatanakiriyaṃ viññāṇañcāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Ākiñcaññāy-

atanakiriyaṃ nevasaññānāsaññāyatanakiriyassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nibbānaṃ phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... nevavipākanavipākadhammadhamme khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—sekkhā nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa ārammaṇapaccayena paccayo. Sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... nevavipākanavipākadhammadhamme khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passanti, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti, cetopariyañāṇena nevavipākanavipākadhammadhammacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—vipākādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Vipāko dhammo vipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti,

vipāke khandhe garuṃ katvā assādenti abhinandanti; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—vipākādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—vipākādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, sekkhā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vipākadhammadhamme khandhe garuṃ katvā assādenti abhinandanti; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—vipākadhammadhammādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—vipākadhammadhammādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—vipākadhammadhammādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—nevavipākanavipākadhammadhammādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpā-

naṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ phalassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—sekkhā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sotaṃ ... pe ... nevavipākanavipākadhammadhamme khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati; taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (3)

Anantara

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vipākā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vipākānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Pañcaviññāṇaṃ vipākamanodhātuyā anantarapaccayena paccayo. Vipākamanodhātu vipākamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa anantarapaccayena paccayo. Bhavaṅgaṃ āvajjanāya anantarapaccayena paccayo. Vipākamanoviññāṇadhātu kiriyamanoviññāṇadhātuyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā vipākadhammadhammā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo vipākassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— vipākadhammadhammā khandhā vuṭṭhānassa ... maggo phalassa ... sekkhānaṃ anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakusalaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nevavipākanavipā

hammadhammā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevavipākanavipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— āvajjanā pañcannaṃ viññāṇānaṃ anantarapaccayena paccayo. Nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā vuṭṭhānassa, arahato anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakiriyaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantara

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.)

Sahajāta

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—vipāko eko khandho ... pe ... tīṇi.

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa sahajātapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa sahajātapaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammo eko khandho ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavipākadhammadhammassa sahajātapaccayena paccayo—vipākā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vipākā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavipākadhammadhammassa sahajātapaccayena paccayo— vipākadhammadhammā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Aññamañña

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—vipāko eko khandho ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa aññamaññapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe vipākā khandhā vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca aññamaññapaccayena paccayo—paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe .... (3)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa aññamaññapaccayena paccayo— vipākadhammadhammo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa aññamaññapaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo— paṭisandhikkhaṇe vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ ... pe .... (2)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākassa dhammassa ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho ca vatthu ca ... pe .... (1) (Satta pañhā.)

Nissaya

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa nissayapaccayena paccayo ... tīṇi. Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa nissayapaccayena paccayo ...

pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ ... pe .... (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa nissayapaccayena paccayo— vatthu vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ ... pe .... (3)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca ... pe ... kāyaviññāṇasahagato eko khandho ca kāyāyatanañca ... pe ... vipāko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho ca vatthu ca ... pe .... (1)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavipāka hammadhammassa ... pe ... vipākā khandhā ca mahābhūtā ca ... pe ... (saṃkhittaṃ) paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (2)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākadhammadhammassa nissayapaccayena paccayo—vipākadhammadhammo eko khandho ca vatthu ca ... pe .... (1)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavipākadhammadhammassa nissayapaccayena paccayo—vipākadhammadhammā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ .... (2) (Terasa pañhā.)

Upanissaya

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Kāyikaṃ dukkhaṃ kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Vipāko dhammo vipākadhammadhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Kāyikaṃ sukhaṃ kāyikaṃ dukkhaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya upanissaya-

paccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—arahā kāyikaṃ sukhaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassati, kāyikaṃ dukkhaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati ... pe .... (3)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... diṭṭhiṃ gaṇhāti. Rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati ... pe ... saddhā ... pe ... patthanā saddhāya ... sīlassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa ... pe ... paṭhamo maggo dutiyassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Sekkhā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ kusalasamāpattiṃ uppādenti ... pe ... maggo sekkhānaṃ atthappaṭisambhidāya ... pe ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. Pāṇātipāto pāṇātipātassa ... pe ... micchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo ... pe ... micchādiṭṭhi micchādiṭṭhiyā ... pe ... byāpādassa ... pe ... mātughātikammaṃ mātughātikammassa ... pe ... niyatamicchādiṭṭhiyā ... pe ... niyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā ... pe ... saṃghabhedakakammassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo vipākassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti, pariyiṭṭhimūlakaṃ dukkhaṃ paccanubhoti ... pe ... patthanaṃ upanissāya attānaṃ ātāpeti paritāpeti ... pe ... saddhā ... pe ... patthanā kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. Kusalākusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. Maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—arahā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti, uppannaṃ samāpajjati, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassati. Maggo arahato atthappaṭisambhidāya ... pe ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—arahā utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya anuppannaṃ kiriyasamāpattiṃ uppādeti ... pe .... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe ....

Pakatūpanissayo—utuṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupure-

jātaṃ.

Ārammaṇapurejātaṃ—arahā cakkhuṃ aniccato ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ ... pe ... dibbāya sotadhātuyā saddaṃ ... pe .... Vatthupurejātaṃ—vatthu nevavipākanavipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ.

Ārammaṇapurejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... tadārammaṇatā uppajjati. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa purejāta ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ.

Ārammaṇapurejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ ... pe ... ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ ... pe ... dibbāya sotadhātuyā saddaṃ ... pe ....

Vatthupurejātaṃ—vatthu vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā vipākā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... pe ... (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa pacchājātapaccayena paccayo ... pe ... (1)

Āsevana

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa āsevanapac-

cayena paccayo—purimā purimā vipākadhammadhammā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā ... pe ... paccayo. (1)

Kamma

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa kammapaccayena paccayo—vipākā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā cetanā ... pe .... (1)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa kammapaccayena paccayo—vipākā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā cetanā kaṭattārūpānaṃ ... pe ... cetanā vatthussa kammapaccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—vipākā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa kammapaccayena paccayo— vipākadhammadhammā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo vipākassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—vipākadhammadhammā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—vipākadhammadhammā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—vipākadhammadhammā cetanā kaṭattārūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—vipākadhammadhammā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ

kammapaccayena paccayo. (4)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—vipākadhammadhammā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (5)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa kammapaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa vipākapaccayena paccayo— vipākā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā khandhā kaṭattārūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa ... pe .... (2)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca vipākapaccayena paccayo—vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (3)

Āhāra

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—vipākā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ ... tīṇi. (Paṭisandhipi imesaṃ tiṇṇannaṃ kātabbā.)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa āhārapaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriya

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa indriyapaccayena paccayo

... tīṇi (paṭisandhi kātabbā.) Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa indriyapaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa indriyapaccayena paccayo— cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa indriyapaccayena paccayo; kāyindriyaṃ ... pe .... (2)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—cakkhundriyañca cakkhuviññāṇañca cakkhuviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo ... pe ... kāyindriyañca kāyaviññāṇañca kāyaviññāṇasahagatānaṃ khandhānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhāna

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi. Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa jhānapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa jhānapaccayena paccayo—nevavipākanavipākadhammadhammā jhānaṅgā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ jhānapaccayena paccayo.

Magga

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa maggapaccayena paccayo ... tīṇi. Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa maggapaccayena paccayo ... tīṇi. Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākhammadhammassa maggapaccayena paccayo. Nevavipākanavipākadhammadhammā maggaṅgā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ maggapaccayena paccayo.

Sampayutta

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa sampayuttapaccayena paccayo—vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa sampayuttapaccayena paccayo; nevavipākanavipākad-

hammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa sampayuttapaccayena paccayo; dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vipākā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vipākadhammadhammā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākadhammadhammā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu nevavipākanavipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa atthipaccayena paccayo—vipāko

eko khandho tiṇṇannaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ ... pe .... (1)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ... pe ... sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vipākā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe vipākā khandhā kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca atthipaccayena paccayo—vipāko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (3)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa atthipaccayena paccayo ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—vipākadhammadhammā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākadhammadhammā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca ... pe ... vipākadhammadhammo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo .... (3)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ... pe ... sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nevavipākanavipākadhammadhammo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

Purejātaṃ—arahā cakkhuṃ aniccato ... pe ... sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, vatthu nevavipākanavipākadhammadhammānaṃ

khandhānaṃ atthipaccayena paccayo.

Pacchājātā—nevavipākanavipākadhammadhammā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajātaṃ—paṭisandhikkhaṇe vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato ... pe ... assādenti; taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ ... pe ... kusalākusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā ... pe ... sotaṃ ... pe ... vatthuṃ ... pe ... vipāko tadārammaṇatā ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu vipākānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—sekkhā vā puthujjanā vā cakkhuṃ aniccato ... pe ... assādenti ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā ... pe ... vatthu vipākadhammadhammānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—cakkhuviññāṇasahagato eko khandho ca cakkhāyatanañca tiṇṇannaṃ ... pe ... kāyaviññāṇasahagato ... pe ... vipāko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe vipāko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ ... pe .... (1)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavi
hammadhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—vipākā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe vipākā khandhā ca mahābhūtā ca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo.

Pacchājātā—vipākā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa ... pe ... pacchājātā vipākā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpā-

naṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākadhammadhammassa ... pe ... sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—vipākadhammadhammo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ ... pe .... (1)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavipākadhammadhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—vipākadhammadhammā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākadhammadhammā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—vipākadhammadhammā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthi-vigatāvigata

Vipāko dhammo .... (Natthi vigataṃ anantarasadisaṃ, avigataṃ atthisadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane dve, kamme nava, vipāke tīṇi, āhāre satta, indriye nava, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Sabhāga

Hetupaccayā adhipatiyā satta, sahajāte satta, aññamaññe pañca, nissaye satta, vipāke tīṇi, indriye satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta.

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomagaṇanā gaṇitā, evaṃ vitthāretabbā.)

Anulomaṃ

Paccanīyuddhāra

Vipāko dhammo vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Vipāko dhammo vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Vipāko dhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Vipāko dhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca sahajātapaccayena paccayo. (4)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Vipākadhammadhammo vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Vipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākadhammadhammo vipākassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca kammapaccayena paccayo. (4)

Vipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ca nevavipākanavipākadhammadhammassa ca sahajātapaccayena paccayo. (5)

Nevavipākanavipākadhammadhammo nevavipākanavipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevavipākanavipākadhammadhammo vipākadhammadhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākassa dhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (1)

Vipāko ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavi

hammadhammassa sahajātaṃ ... pacchājātaṃ ... āhāraṃ ... indriyaṃ. (2)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā vipākadhammadhammassa sahajātaṃ ... purejātaṃ. (1)

Vipākadhammadhammo ca nevavipākanavipākadhammadhammo ca dhammā nevavipākanavipākadhammadhammassa sahajātaṃ ... pacchājātaṃ ... āhāraṃ ... indriyaṃ. (2)

1.4.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā soḷasa, naārammaṇe soḷasa, naadhipatiyā soḷasa, naanantare soḷasa, nasamanantare soḷasa, nasahajāte dvādasa, naaññamaññe dvādasa, nanissaye dvādasa, naupanissaye soḷasa, napurejāte cuddasa, napacchājāte soḷasa, naāsevane soḷasa, nakamme pannarasa, navipāke cuddasa, naāhāre soḷasa, naindriye soḷasa, najhāne soḷasa, namagge soḷasa, nasampayutte dvādasa, navippayutte dasa, noatthiyā dasa, nonatthiyā soḷasa, novigate soḷasa, noavigate dasa.

Sabhāga

Nahetupaccayā naārammaṇe soḷasa ... pe ... noavigate dasa.

Yathā kusalattike paccanīyagaṇanā vitthāritā, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.4.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetusabhāga

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke cattāri, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Ghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti naārammaṇe satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi ... pe ... navipāke cattāri ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi ... pe ... novigate satta.

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā vitthāritā, evaṃ vitthāretabbaṃ. Asammohantena eso sajjhāyamaggo.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.4.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte ekādasa, aññamaññe satta, nissaye terasa, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane dve, kamme nava, vipāke tīṇi, āhāre satta, indriye nava, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā satta ... pe ... avigate terasa.

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā vitthāritā, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

Vipākattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.21. Saraṇaduka, Mahantaradukādi

Nasaraṇaṃ nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasaraṇaṃ naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nacittaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo citto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nacittaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo citto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nacetasikaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo

cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nacittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo cittasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca araṇo cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nacittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo cittasaṃsaṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.50. Sanidassanattika, Parittattika

Nasanidassanasappaṭighaṃ naparittaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho paritto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ namahaggataṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho mahaggato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naappamāṇaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho appamāṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.10. Sahetukadukādi, Hetuduka

Nasahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasahetukaṃ nahetuñca naahetukaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sahetuko hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nasahetukaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naahetukaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Nahetusampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... purejāte āsevane tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca. (Sahetukadukasadisaṃ.)

Nahetuñceva naahetukaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Naahetukañceva nana ca hetuṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuñceva nahetuvippayuttañca nahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuvippayuttañceva nanahetuñca nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto ceva na ca hetu nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Antimadukaṃ na labbhati.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.48. Upādānagocchaka

Naupādānaṃ dhammaṃ paṭicca naupādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.23. Upādinnattika, Kusalattika

Anupādinnupādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupādinnupādāniyo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Anupādinnaanupādāniyaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naanupādinnaanupādāniyo nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... avigate cha.

Anupādinnupādāniyaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupādin-

nupādāniyo naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Upādinnupādāniyaṃ abyākataṃ dhammaṃ paccayā naupādinnupādāniyo naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā pañca ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.18. Uppannattika

1.18.7. Pañhāvāra

1.18.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo—uppannā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe uppannā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—uppannaṃ cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Uppannaṃ sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... uppanne khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... uppannā khandhā iddhividhañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Anuppanno dhammo uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—anuppanne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... anuppanne khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Anuppannā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Uppādī dhammo uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—uppādiṃ cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... uppādī khandhe aniccato dukkhato anattato ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Uppādī khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Adhipati

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—uppannaṃ cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Uppannaṃ sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... uppanne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati ... pe .... Sahajātādhipati—uppannā adhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Anuppanno dhammo uppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—anuppanne rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... anuppanne khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Uppādī dhammo uppannassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—uppādiṃ cakkhuṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... uppādī khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (1)

Sahajāta

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa sahajātapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve mahābhūtā ...

pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... dve mahābhūtā ... pe ... mahābhūtā kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Aññamaññ

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo. Dve khandhā ... pe ... khandhā vatthussa aññamaññapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo. Ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve mahābhūtā ... pe .... (1)

Nissaya

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kaṭattārūpānaṃ upādārūpānaṃ cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu uppannānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (1)

Upanissaya

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uppannaṃ utuṃ upanissāya jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Uppannaṃ bhojanaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya jhānaṃ uppādeti vipassanaṃ ... pe ... maggaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti.

Uppannaṃ utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ uppannāya saddhāya ... pe ... paññāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Anuppanno dhammo uppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—anuppannaṃ vaṇṇasampadaṃ patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Anuppannaṃ saddasampadaṃ ... gandhasampadaṃ ... rasasampadaṃ ... phoṭṭhabbasampadaṃ ... anuppanne khandhe patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Anuppannā vaṇṇasampadā ... pe ... anuppannā khandhā uppannāya saddhāya ... pe ... paññāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Uppādī dhammo uppannassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—uppādiṃ cakkhusampadaṃ patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Uppādiṃ sotasampadaṃ ... pe ... kāyasampadaṃ ... pe ... vaṇṇasampadaṃ ... gandhasampadaṃ ... rasasampadaṃ ... phoṭṭhabbasampadaṃ ... uppādī khandhe patthayamāno dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Uppādī cakkhusampadā ... pe ... kāyasampadā ... vaṇṇasampadā ... pe ... phoṭṭhabbasampadā ... uppādī khandhā uppannāya saddhāya ... pe ... paññāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa, maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Purejāta

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... vatthu uppannānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Pacchājāta

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā uppannā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa kammapaccayena paccayo—uppannā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe uppannā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Āhāra

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—uppannā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo. (1)

Indriya

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—uppannā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... rūpajīvitindriyaṃ kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo. (1)

Jhānādi

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—uppannā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe uppannā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa, vatthu

khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu uppannānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—uppannā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—uppanno eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotudhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu uppannānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—uppannā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Avigata

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa avigatapaccayena paccayo ... pe ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, pacchājāte kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Uppanno dhammo uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ...

āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Anuppanno dhammo uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo, upanissayapaccayena paccayo. (1)

Uppādī dhammo uppannassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

1.18.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi ... pe ... navippayutte tīṇi, noatthiyā dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi, noavigate dve. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.18.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ ... pe ... nonatthiyā novigate ekaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.18.7.4. Paccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye tīṇi, purejāte ekaṃ, pacchājāte ekaṃ, kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā avigate ekaṃ.

Paccanīyānulomaṃ.

Uppannattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.4. Hetusahetukaduka

Nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva na nahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca naahetuko ceva na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naahetukañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca naahetuko ceva na nahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Naahetukañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca

nahetu ceva naahetuko ca naahetuko ceva na nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuñceva naahetukañca naahetukañceva na nahetuñca dhammaṃ paṭicca nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.39. Nahetusahetukaduka, Sanidassanattika

Nahetuṃ nasahetukaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ.

Nahetuṃ naahetukaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nasahetukaṃ naanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca ... tīṇiyeva. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nasahetukaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.21. Vedanāttika, Kusalattika

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetu-

paccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca nadukkhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... satta.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cuddasa, adhipatiyā cuddasa ... pe ... avigate cuddasa.

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta. (Ekavīsati pañhā.)

Hetuyā adhipatiyā ekavīsati ... pe ... avigate ekavīsati.

Sukhāya vedanāya sampayutto abyākato dhammo nasukhāya vedanāya sampayuttassa naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe ekavīsati, adhipatiyā dasa, anantare cha ... pe ... upanissaye ekavīsati, natthiyā vigate cha. (Dukkhāya vedanāya sampayuttaabyākatamūlaṃ adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaabyākatamūlampi kātabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.57. Sanidassanattika, Kenaciviññeyyaduka

Anidassanasappaṭighaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naanidas-

sanasappaṭigho nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidassanasappaṭighaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanasappaṭighaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakenaci viññeyyo ca naanidassanasappaṭigho nakenaci viññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... cha.

Anidassanaappaṭighaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha.

Anidassanasappaṭighaṃ kenaci viññeyyañca anidassanaappaṭighaṃ kenaci viññeyyañca dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamaññe pannarasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Anidassanasappaṭighaṃ kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho nanakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā aṭṭhārasa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... aññamaññe pannarasa ... pe ... avigate aṭṭhārasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.12. Kenaciviññeyyaduka

Kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nanakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā. Kenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo ca nanakenaci viññeyyo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nakenaci viññeyyaṃ dhammaṃ paṭicca nanakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Kenaci viññeyyañca nakenaci viññeyyañca dhammaṃ paṭicca nakenaci viññeyyo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava. (Sabbattha nava.)

Cūḷantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.26. Ganthaduka

Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca nanogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Noganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho ca nanogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanoganthaṃ dhammaṃ paṭicca nanogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanoganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanoganthaṃ dhammaṃ paṭicca nogantho ca nanogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Noganthañca nanoganthañca dhammaṃ paṭicca nogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Noganthañca nanoganthañca dhammaṃ paṭicca nanogantho dhammo uppajjati hetupaccayā. Noganthañca nanoganthañca dhammaṃ paṭicca nogantho ca nanogantho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.62. Upekkhāsahagataduka, Kusalattika

Upekkhāsahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagataṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upekkhāsahagataṃ kusalañca naupekkhāsahagataṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Upekkhāsahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naupekkhāsahagataṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Upekkhāsahagataṃ akusalañca naupekkhāsahagataṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca naupekkhāsahagato naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Abyākatamūlaṃ tīṇiyeva paccayavasena.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.52. Sanidassanattika, Sappaccayaduka

Anidassanaappaṭigho appaccayo dhammo nasanidassanasappaṭighassa naappaccayassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo.

Ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, upanissaye tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.11. Rūpīduka

Narūpiṃ dhammaṃ paṭicca narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Narūpiṃ dhammaṃ paṭicca naarūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Narūpiṃ dhammaṃ paṭicca narūpī ca naarūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca naarūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Naarūpiṃ dhammaṃ paṭicca narūpī ca naarūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Narūpiñca naarūpiñca dhammaṃ paṭicca narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Narūpiñca naarūpiñca dhammaṃ paṭicca naarūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. Narūpiñca naarūpiñca dhammaṃ paṭicca narūpī ca naarūpī ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava.

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.12. Sekkhattika

1.12.1. Paṭiccavāra

1.12.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā— sekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

(2)

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ....

(3)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—asekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ....

(1)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā— asekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā ... pe ... asekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—sekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—asekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā (paṭisandhi natthi) ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā (sabbe mahābhūtā kātabbā) ... aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ....

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho

dhammo uppajjati āsevanapaccayā—nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... kammapaccayā, vipākapaccayā—vipākaṃ sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (Tīṇi, paripuṇṇaṃ.)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho dhammo uppajjati vipākapaccayā—asekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... tīṇi.

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati vipākapaccayā—vipākaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkh dhammo uppajjati vipākapaccayā—vipāke sekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekk dhammo uppajjati vipākapaccayā—asekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Āhārādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho dhammo uppajjati āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccaya ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme nava, vipāke āhāre indriye jhāne magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.12.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ

ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— sekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—asekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevasekkhanāsekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—sekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—asekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sekkhe khandhe paṭicca sekkho adhipati. (1)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—asekkhe khandhe paṭicca asekkho adhipati. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... (paripuṇṇaṃ, paṭisandhipi mahābhūtāpi sabbe) naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... satta (kusalattikasadisā) ... napacchājātapaccayā ... pe ... naāsevanapaccayā. Vipākaṃ sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ...

pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naāsevanapaccayā— sekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti naāsevanapaccayā—vipākaṃ sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho dhammo ... tīṇi.

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naāsevanapaccayā ... nevasekkhanāsekkhaṃ (ekaṃ, paripuṇṇaṃ, sekkhañca, nevasekkhanāsekkhañca, ghaṭanā paripuṇṇā, dvepi kātabbā. Nava) nakammapaccayā— sekkhe khandhe paṭicca sekkhā cetanā.

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevasekkhanāsekkhe khandhe paṭicca nevasekkhanāsekkhā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

Navipāka

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho dhammo uppajjati navipākapaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati navipākapaccayā— sekkhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti navipākapaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe .... (3)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Paripuṇṇaṃ, paṭisandhi natthi.)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkh dhammo uppajjati navipākapaccayā—sekkhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naāhārādi

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho

dhammo uppajjati naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā.

Nasampayutta

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nasampayuttapaccayā ... pe .... (Naārammaṇapaccayasadisaṃ.)

Navippayuttādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paṭicca sekkho dhammo uppajjati navippayuttapaccayā. Arūpe sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Asekkhaṃ dhammaṃ paṭicca asekkho dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe asekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paṭicca nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati navippayuttapaccayā—arūpe nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā tīṇi, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.12.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā tīṇi, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.12.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.12.2. Sahajātavāra

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

1.12.3. Paccayavāra

1.12.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Asekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccavārasadisaṃ.)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā (paripuṇṇaṃ), mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ, vatthuṃ paccayā nevasekkhanāsekkhā khandhā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā sekkhā khandhā. (2)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā asekkhā khandhā. (3)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā sekkhā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā asekkhā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkh dhammo uppajjati hetupaccayā—sekkhe khandhe ca mahābhūte ca

paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. Sekkhe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā ... tīṇi. (Sekkhasadisā.)

Ārammaṇa

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ.

Asekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho dhammo ... ekaṃ.

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... ekaṃ, vatthuṃ paccayā nevasekkhanāsekkhā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā nevasekkhanāsekkhā khandhā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vatthuṃ paccayā sekkhā khandhā. (2)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā— vatthuṃ paccayā asekkhā khandhā. (3)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—asekkhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Adhipatyādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... anantarapaccayā ... samanantarapaccayā ... sahajātapaccayā ... aññamaññapaccaya ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ...

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati āsevanapaccayā—nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ

khandhaṃ paccayā ... pe ... vatthuṃ paccayā nevasekkhanāsekkhā khandhā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati āsevanapaccayā— vatthuṃ paccayā sekkhā khandhā. (2)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati āsevanapaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhā. (1)

Kammādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati kammapaccayā ... vipākapaccayā— vipākaṃ sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane cattāri, kamme sattarasa, vipāke sattarasa, āhāre sattarasa, indriye jhāne magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.12.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhā. Ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā nevasekkhanāsekkhā khandhā, vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā ... pe .... (1)

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sekkhe khandhe paccayā sekkho adhipati. (1)

Asekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—asekkhe khandhe paccayā asekkho adhipati. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (paripuṇṇaṃ) asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nevasekkhanāsekkhā khandhā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā— vatthuṃ paccayā sekkho adhipati. (2)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—vatthuṃ paccayā asekkho adhipati. (3)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sekkhe khandhe ca vatthuñca paccayā sekkho adhipati. (1)

Asekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā asekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—asekkhe khandhe ca vatthuñca paccayā asekkho adhipati. (1)

Naanantarādi

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā (satta) ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā—sekkhe khandhe paccayā sekkhā cetanā.

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevasekkhanāsekkhe khandhe paccayā nevasekkhanāsekkhā cetanā. Bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā nevasekkhanāsekkhā cetanā. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati nakammapaccayā— vatthuṃ paccayā sekkhā cetanā. (2)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho

dhammo uppajjati nakammapaccayā—sekkhe khandhe ca vatthuñca paccayā sekkhā cetanā. (1)

Navipāka

Sekkhaṃ dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Sekkhamūlake tīṇi.)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Nevasekkhanāsekkhamūlake tīṇi.)

Sekkhañca nevasekkhanāsekkhañca dhammaṃ paccayā sekkho dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Sekkhaghaṭanesu tīṇi.)

Naāhārādi

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ paccayā nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naāhārapaccayā ... naindriyapaccayā ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... nasampayuttapaccayā ... navippayuttapaccayā ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā ... pe ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā satta, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.12.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā satta, naanantare nasamanantare naaññamaññe naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme cattāri, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.12.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare samanantare sahajāte aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.12.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayavārasadiso.

1.12.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.12.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—sekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Asekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho asekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—asekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati hetupaccayā—nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇādi

Sekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sekkho dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... adhipatipaccayā ... pe ... purejātapaccayā ... āsevanapaccayā (dve kātabbā) ... pe ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte tīṇi, āsevane dve, kamme tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.12.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevasekkhanāsekkhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Naadhipati

Sekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—sekkhe khandhe saṃsaṭṭho sekkho adhipati. (1)

Asekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho asekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā—asekkhe khandhe saṃsaṭṭho asekkho adhipati. (1)

Nevasekkhanāsekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevasekkhanāsekkho dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Paripuṇṇaṃ, ekaṃ.)

Napurejātādi

Sekkhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho sekkho dhammo uppajjati napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā (dve kātabbā) ... navipākapaccayā (dve kātabbā) ... najhānapaccayā ... namaggapaccayā ... navippayuttapaccayā ... pe ....

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.12.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte naāsevane tīṇi, nakamme dve, navipāke dve, navippayutte tīṇi. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.12.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ, anantare samanantare sahajāte aññamaññe nissaye upanissaye purejāte āsevane kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge sampayutte vippayutte atthiyā natthiyā vigate avigate ekaṃ. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.12.6. Sampayuttavāra

Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.

1.12.7. Pañhāvāra

1.12.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sekkhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo—sekkhā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo sekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—sekkhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa. (Tīṇi.)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nevasekkhanāsekkhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, sekkhaṃ phalaṃ paccavekkhanti, cetopariyañāṇena sekkhacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, sekkhā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— arahā asekkhaṃ phalaṃ paccavekkhati, cetopariyañāṇena asekkhacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, asekkhā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā pahīne kilese paccavekkhanti vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti, assādenti abhinandanti, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, sotaṃ ... pe ... vatthuṃ nevasekkhanāsekkhe khandhe aniccato dukkhato anattato

vipassanti, assādenti ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena nevasekkhanāsekkhacittasamaṅgissa cittaṃ jānāti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... nevasekkhanāsekkhā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nibbānaṃ maggassa, sekkhassa phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— nibbānaṃ asekkhassa phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Adhipati

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sekkhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, sekkhaṃ phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—sekkhādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo sekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—sekkhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—asekkhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—arahā asekkhaṃ phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhati. Sahajātādhipati—asekkhādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipati-

paccayena paccayo. (2)

Asekkho dhammo asekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—asekkhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ariyā nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo. Cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ nevasekkhanāsekkhe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nevasekkhanāsekkhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa, sekkhassa phalassa adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ asekkhassa phalassa adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā sekkhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ sekkhānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Maggo sekkhassa phalassa ... sekkhaṃ phalaṃ sekkhassa phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Sekkho dhammo asekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—maggo asekkhassa phalassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— sekkhaṃ phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (3)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā asekkhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ asekkhānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Asekkhaṃ phalaṃ asekkhassa phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— asekkhaṃ phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nevasekkhanāsekkhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ ... pe ... anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... āvajjanā nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... anulomaṃ sekkhāya phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññ atanakusalaṃ sekkhāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— anulomaṃ asekkhāya phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanakiriyaṃ asekkhāya phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantara

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe .... (Anantarasadisaṃ, aṭṭha pañhā.)

Sahajātādi

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... pe ... (paṭiccavāre sahajātasadisaṃ, nava pañhā) aññamaññapaccayena paccayo. (Paṭiccavāre aññamaññasadisaṃ, tīṇi. Nissayapaccaye kusalattike nissayapaccayasadisaṃ, terasa pañhā.)

Upanissaya

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Dutiyo maggo tatiyassa maggassa upanissayapaccayena paccayo.

Tatiyo maggo catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. Maggo sekkhāya phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sekkho dhammo asekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—maggo asekkhāya phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ kusalasamāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato ... pe ... vipassanti, maggo ariyānaṃ atthappaṭisambhidāya ... pe ... paṭibhānappaṭisambhidāya ... ṭhānāṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. Sekkhā phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. Anantarūpanissayo—purimā purimā asekkhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ asekkhānaṃ khandhānaṃ ... pe ... asekkhaṃ phalaṃ asekkhassa phalassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—asekkhā phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—nevasekkhanāsekkhaṃ saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti. Sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... vipassanaṃ ... pe ... abhiññaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti. Nevasekkhanāsekkhaṃ sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... pe ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Nevasekkhanāsekkhā saddhā ... pe ... paññā, rāgo ... pe ... patthanā, kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ nevasekkhanāsekkhāya saddhāya ... pe ... paññāya, rāgassa ... pe ... patthanāya, kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhā-

nassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanassa parikammaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... paṭhamaṃ jhānaṃ dutiyassa jhānassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... catutthassa maggassa parikammaṃ catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ asekkhāya phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato ... pe ... vipassati, assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, vatthu nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu sekkhānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—vatthu asekkhānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā sekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo— pacchājātā asekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā nevasekkhanāsekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā nevasekkhanāsekkhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo— gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Kamma

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—sekkhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sekkhā cetanā vipākānaṃ sekkhānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Sekkho dhammo asekkhassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—sekkhā cetanā asekkhānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa kammapaccayena paccayo. Sahajātā—sekkhā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Sekkho dhammo sekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sekkhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (4)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa kammapaccayena pac-

cayo—asekkhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa kammapaccayena paccayo—asekkhā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Asekkho dhammo asekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—asekkhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nevasekk cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—neva cetanā vipākānaṃ nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko sekkho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (Sekkhamūlake tīṇi.)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—asekkho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (Asekkhamūlake tīṇi.)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko nevasekkhanāsekkho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Āhārādi

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo ... pe ....

Vippayutta

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—sekkhā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—sekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayutta-

paccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Sekkhasadisaṃ.)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nevasekkhanāsekkhā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevasekkhanāsekkhā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa, vatthu nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nevasekkhanāsekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu sekkhānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu asekkhānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sekkho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—sekkhā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—sekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo sekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sekkho eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... pe ... tīṇi. (Sekkhasadisaṃ.)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nevasekkhanāsekkho eko khandho tiṇṇan-

naṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa atthipaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati; assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... vatthu nevasekkhanāsekkhānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nevasekkhanāsekkhā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu sekkhānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu asekkhānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā sekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—sekkho eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā nevasekkhanāsekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—sekkhā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—sekkhā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—sekkhā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Asekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā asekkhassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... pe .... (Dve pañhā kātabbā, sekkhasadisā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare aṭṭha, samanantare aṭṭha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā aṭṭha, vigate aṭṭha, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Sekkho dhammo sekkhassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Sekkho dhammo asekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Sekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Sekkho dhammo sekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Asekkho dhammo asekkhassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Asekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Asekkho dhammo asekkhassa ca nevasekkhanāsekkhassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Nevasekkhanāsekkho dhammo nevasekkhanāsekkhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nevasekkhanāsekkho dhammo sekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevasekkhanāsekkho dhammo asekkhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā sekkhassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Sekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā nevasekkhanāsekkhassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Asekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā asekkhassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Asekkho ca nevasekkhanāsekkho ca dhammā nevasekkhanāsekkhassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

1.12.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe naadhipatiyā naanantare nasamanantare cuddasa, nasahajāte dasa, naaññamaññe dasa, nanissaye dasa, naupanissaye terasa, napurejāte dvādasa, napacchājāte cuddasa, naāsevane nakamme cuddasa, navipāke dvādasa, naāhāre naindriye najhāne namagge cuddasa, nasampayutte dasa, navippayutte aṭṭha, noatthiyā aṭṭha, nonatthiyā cuddasa, novigate cuddasa, noavigate aṭṭha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.12.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye napurejāte napacchājāte naāsevane nakamme satta, navipāke cattāri, naāhāre naindriye najhāne namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.12.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe pañca, adhipatiyā nava, anantare aṭṭha, samanantare aṭṭha, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane dve, kamme aṭṭha, vipāke āhāre indriye jhāne magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā aṭṭha, vigate aṭṭha, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Pañhāvāro.

Sekkhattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.17. Vedanāttika, Hetuduka

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuñca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuñca dhammaṃ paṭicca sukhāya vedanāya sampayutto hetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Dutiyaṃ gaṇitakena tīṇi.) Hetuyā ekavīsa ... pe ... vipāke cuddasa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca dukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Dve pañhāyeva.)

Naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Dveyeva. Paṭhamaṃ gaṇitakena ekaṃ, dutiyaṃ gaṇitakena ekaṃ, tatiyaṃ gaṇitakena ekaṃ kātabbaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

13.21. Ajjhattārammaṇattika

Ajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuyā cha, ārammaṇe dve ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.54. Kilesadukādi, Sanidassanattika

Nokilesaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.30. Sanidassanattika, Āsavagocchaka

Nasanidassanasappaṭighaṃ noāsavaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nanoāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho noāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naāsavasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho āsavasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naāsavavippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho āsavavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naāsavañceva naanāsavañca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho āsavo ceva sāsavo ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanāsavañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho sāsavo ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naāsavañceva naāsavavippayuttañca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho āsavo ceva āsavasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naāsavavippayuttañceva nano ca āsavaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho āsavasampayutto ceva no ca āsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho āsavavippayutto sāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho āsavavippayutto anāsavo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.3. Hetuduka, Hetusahetukadukādi

Hetuṃ hetuñceva sahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu ceva naahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ sahetukañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naahetuko ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Hetuṃ hetuñceva hetusampayuttañca dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu ceva nahetuvippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ hetusampayuttañceva na ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nahetuvippayutto ceva nanahetu ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu

nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nahetuṃ nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.40. Sanidassanattika, Vedanāttika

Nasanidassanasappaṭighaṃ nasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nadukkhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho dukkhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naadukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.34. Niyyānikaduka

Niyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Aniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Niyyānikañca aniyyānikañca dhammaṃ paṭicca naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.35. Hetuduka, Ajjhattattika

Nahetu naajjhatto dhammo hetussa ajjhattassa dhammassa āram-

maṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe nava, adhipatiyā upanissaye nava, purejāte atthiyā avigate tīṇi.

Nahetu nabahiddhā dhammo hetussa bahiddhā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe nava, adhipatiyā upanissaye nava, purejāte atthiyā avigate tīṇi.

(Ajjhattattiko na labbhati paṭiccavārādīsu.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.24. Saññojanasaññojanasampayuttaduka

Nasaññojanañceva nasaññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva nasaññojanavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanañceva nasaññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nasaññojanavippayutto ceva nanosaññojano ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanañceva nasaññojanavippayuttañca dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva nasaññojanavippayutto ca nasaññojanavippayutto ceva nano ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaññojanavippayuttañceva nano ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojanavippayutto ceva nano ca saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanavippayuttañceva nano ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva nasaññojanavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasaññojanavippayuttañceva nano ca saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva nasaññojanavippayutto ca nasaññojanavippayutto ceva nano ca saññojano ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasaññojanañceva nasaññojanavippayuttañca nasaññojanavippayuttañceva nano ca saññojanañca dhammaṃ paṭicca nasaññojano ceva nasaññojanavippayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.76. Sanidassanattika, Upādinnaduka

Anidassanaappaṭighaṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca naanidassanaappaṭigho naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. Anidas-

sanaappaṭighaṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... anidassanaappaṭighaṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca nasanidassanasappaṭigho naupādinno ca naanidassanasappaṭigho naupādinno ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cha, sahajāte nissaye kamme vipāke āhāre indriye jhāne magge vippayutte atthiyā avigate cha.

Sanidassanasappaṭigho anupādinno dhammo nasanidassanasappaṭighassa naanupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, anantare samanantare tīṇi, upanissaye purejāte nava, kamme cha, atthiyā nava, natthiyā vigate tīṇi, avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.1. Kusalattika

Hetu-ārammaṇa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā—akusalaṃ abyākataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca akusalā abyākatā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo up-

pajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca naakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... cha.

Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Nakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca naabyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca naakusalo ca naabyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. Naakusalañca naabyākatañca dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... pañca.

Nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca naakusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalañca naakusalañca dhammaṃ paṭicca nakusalo ca naakusalo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi.

Nakusalaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe catuvīsa ... pe ... vipāke nava ... pe ... avigate ekūnatiṃsa.

(Sahajātavārampi paccayavārampi nissayavārampi saṃsaṭṭhavārampi sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇādi

Nakusalo dhammo nakusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... pe .... Nakusalo dhammo nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nakusalo dhammo naakusalassa dhammassa āram-

maṇapaccayena paccayo. Nakusalo dhammo naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nakusalo dhammo nakusalassa ca naabyākatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nakusalo dhammo naakusalassa ca naabyākatassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nakusalo dhammo nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha.

Naakusalo dhammo naakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha.

Naabyākato dhammo naabyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha.

Nakusalo ca naabyākato ca dhammā nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha.

Naakusalo ca naabyākato ca dhammā nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha.

Nakusalo ca naakusalo ca dhammā nakusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... cha.

Nakusalo dhammo nakusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... anantarapaccayena paccayo ... samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. Nakusalo dhammo naakusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... nakusalo dhammo nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo ... cha.

Naakusalo dhammo naakusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Naakusalo dhammo nakusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... naakusalo dhammo nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo ... cha.

Nakusalo ca naakusalo ca dhammā nakusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo. Nakusalo ca naakusalo ca dhammā naakusalassa dhammassa purejātapaccayena paccayo ... pe ... nakusalo ca naakusalo ca dhammā nakusalassa ca naakusalassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo ... cha. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekūnatiṃsa, ārammaṇe chattiṃsa, adhipatiyā pañcatiṃsa, anantare catuttiṃsa, samanantare catuttiṃsa, sahajāte ekūnatiṃsa, aññamaññe catuvīsa, nissaye catuttiṃsa, upanissaye chattiṃsa, pure-

jāte aṭṭhārasa, pacchājāte aṭṭhārasa, āsevane catuvīsa, kamme ekūnatiṃsa, vipāke nava, āhāre ekūnatiṃsa ... pe ... sampayutte catuvīsa, vippayutte sattavīsa ... pe ... avigate catuttiṃsa.

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.34. Sārammaṇaduka

Nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo ca naanārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo ca naanārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nasārammaṇañca naanārammaṇañca dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasārammaṇañca naanārammaṇañca dhammaṃ paṭicca naanārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nasārammaṇañca naanārammaṇañca dhammaṃ paṭicca nasārammaṇo ca naanārammaṇo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

17.12. Kusalattika, Parittārammaṇattika

Kusalaṃ parittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naparittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ mahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo nama-

haggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava, adhipatiyā nava ... pe ... avigate nava.

Kusalaṃ appamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nakusalo naappamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cha, adhipatiyā cha ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cha.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.71. Niyyānikaduka

Naniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Naaniyyānikaṃ dhammaṃ paṭicca naaniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naniyyānikañca naaniyyānikañca dhammaṃ paṭicca naniyyāniko dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.37. Parittārammaṇattika, Hetuduka

Parittārammaṇaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naparittārammaṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe nava ... pe ... aññamaññe terasa ... pe ... vipāke sattarasa ... pe ... avigate ekavīsa.

Parittārammaṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca namahaggatārammaṇo nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.8. Hetuduka, Kilesagocchaka

Nahetuṃ nakilesaṃ dhammaṃ paṭicca hetu kileso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

12.14. Saraṇaduka, Sahetukadukādi

Nasaraṇaṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Nasaraṇaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ naahetukañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca ... pe ... nasaraṇaṃ nahetuvippayuttañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ. Sabbattha ekaṃ.)

Nasaraṇaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca .... (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.2. Hetuduka, Hetusampayuttaduka

Hetuṃ hetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe pañca, vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca. (Sahetukasadisaṃ.)

Hetuṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nahetuṃ hetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nahetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.28. Sanidassanattika, Hetusampayuttadukādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñceva naahetukañca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetu ceva sahetuko ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naahetukañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho sahetuko ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuñceva nahetuvippayuttañca dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetu ceva hetusampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuvippayuttañceva nana ca hetuṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho hetusampayutto ceva na ca hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ nasahetukaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nahetu sahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nahetuṃ naahetukaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho nahetu ahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.50. Āsavavippayuttasāsavaduka, Sanidassanattika

Āsavavippayuttaṃ nasāsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ.

Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ nasanidassanasappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo sanidassanasappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā ... ekaṃ. (Gaṇitakena tīṇi. Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

(Āsavavippayuttanasāsavanaanidassanasappaṭighamūlepi purimanayeneva tīṇi pañhā.) Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi.

Āsavavippayuttaṃ naanāsavaṃ naanidassanaappaṭighaṃ dhammaṃ paṭicca āsavavippayutto sāsavo anidassanaappaṭigho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

14.10. Rūpīduka

Rūpiṃ dhammaṃ paṭicca narūpī dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā pañca ... pe ... aññamaññe cha ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha vitthāro.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

18.1. Hetuduka, Sahetukaduka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Hetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā.

Hetuṃ sahetukañca nahetuṃ sahetukañca dhammaṃ paṭicca nahetu nasahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā tīṇi ... pe ... aññamaññe pañca ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate pañca.

Nahetuṃ sahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu nasahetuko dhammo uppajjati nahetupaccayā ... (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, napurejāte cattāri ... pe ... navippayutte ekaṃ ... pe ... novigate tīṇi.

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Hetu sahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Hetu sahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa āram-

maṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko dhammo nanahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa ca nanahetussa nasahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nahetu sahetuko dhammo nanahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu sahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Nahetu sahetuko dhammo nahetussa nasahetukassa ca nanahetussa nasahetukassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3) (Saṃkhittaṃ.)

Hetu sahetuko ca nahetu sahetuko ca dhammā nahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Hetu sahetuko ca nahetusahetuko ca dhammā nanahetussa nasahetukassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe cha, adhipatiyā dve, anantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe cattāri, nissaye pañca, upanissaye cha, pacchājāte tīṇi, āsevane ekaṃ, kamme ... pe ... āhāre tīṇi, indriye pañca, jhāne tīṇi, magge pañca, sampayutte ekaṃ, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate pañca. (Pañhāvāraṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Nahetuṃ ahetukaṃ dhammaṃ paṭicca nanahetu naahetuko dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri ... pe ... purejāte āsevane ekaṃ ... pe ... vipāke tīṇi ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.7. Sāsavaduka, Kusalattika

Naanāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā anāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanāsavaṃ nakusalaṃ dhammaṃ paccayā sāsavo kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Naanāsavaṃ naakusalaṃ dhammaṃ paccayā sāsavo akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Nasāsavaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanāsavaṃ naabyākataṃ dhammaṃ paṭicca

sāsavo abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve, adhipatiyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.23. Hetuduka, Dassanattika

Nahetuṃ nadassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā hetu dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā hetu bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nanahetuṃ nanevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Dukamūlaṃ ekaṃ saṃkhittaṃ, sabbattha tīṇi.)

Hetuyā tīṇi, adhipatiyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.49. Kilesaduka

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nanokileso dhammo uppajjati hetupaccayā. Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso ca nanokileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nanokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nanokileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nokilesañca nanokilesañca dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Sabbattha nava.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

4.5. Kusalattika, Mahantaradukaupādānagocchaka

4.5.1. Kusalattika, Sārammaṇaduka

Paccayacatukka

Kusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ sārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato sārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo sārammaṇo dhammo kusalassa sārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo sārammaṇo dhammo akusalassa sārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato sārammaṇo dhammo abyākatassa sārammaṇassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo sārammaṇo dhammo kusalassa sārammaṇassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Hetusahajātādi

Abyākataṃ anārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ ... pe ... novigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Abyākato anārammaṇo dhammo abyākatassa anārammaṇassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo (sabbattha ekaṃ. Saṃkhittaṃ.)

4.5.2. Kusalattika, Cittaduka

Paccayacatukka

Kusalo citto dhammo kusalassa cittassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ... pe ... upanissaye nava, āsevane tīṇi, natthiyā satta, vigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nocittañca abyākataṃ nocittañca dhammaṃ paṭicca abyākato nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ nocittañca abyākataṃ nocittañca dhammaṃ paṭicca abyākato nocitto dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ nocittaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo nocitto dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo nocitto dhammo kusalassa nocittassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

4.5.3. Kusalattika, Cetasikaduka

Paccayacatukka

Kusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ cetasikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato cetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo cetasiko dhammo kusalassa cetasikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Akusalo cetasiko dhammo akusalassa cetasikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Abyākato cetasiko dhammo abyākatassa cetasikassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo cetasiko dhammo kusalassa cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo cetasiko dhammo akusalassa cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato cetasiko dhammo abyākatassa cetasikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā satta, anantare satta ... pe ... sahajāte aññamaññe nissaye tīṇi, upanissaye nava, āsevane tīṇi, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre ... pe ... sampayutte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Abyākataṃ acetasikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ acetasikañca abyākataṃ acetasikañca dhammaṃ paṭicca abyākato acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ acetasikañca abyākataṃ acetasikañca dhammaṃ paṭicca abyākato acetasiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate pañca.

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe pañca, novigate pañca.

(Sahajātavārampi ... pe ... pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.5.4. Kusalattika, Cittasampayuttadukādi

Kusalaṃ cittasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... kusalaṃ cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattiṃ dhammaṃ paṭicca kusalo cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivatti dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi pañhāvārampi evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.5.5. Kusalattika, Ajjhattikaduka

Paccayacatukka

Abyākataṃ ajjhattikaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato ajjhattiko dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, sahajāte ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo ajjhattiko dhammo kusalassa ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo ajjhattiko dhammo akusalassa ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Kusalo ajjhattiko dhammo abyākatassa ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Akusalo ajjhattiko dhammo akusalassa ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato ajjhattiko dhammo abyākatassa ajjhattikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe nava, adhipatiyā ... pe ... samanantare satta, sahajāte nissaye ekaṃ, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte ekaṃ, āsevane tīṇi, vipāke āhāre indriye ekaṃ ... pe ... vippayutte tīṇi ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalaṃ bāhiraṃ dhammaṃ paṭicca kusalo bāhiro dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ. Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Kusalo bāhiro dhammo kusalassa bāhirassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava ... pe ... avigate terasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.5.6. Kusalattika, Upādāduka

Paccayacatukka

Abyākato upādā dhammo abyākatassa upādā dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... atthipaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Āhāre ekaṃ, indriye atthiyā avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Kusalaṃ noupādā dhammaṃ paṭicca kusalo noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ noupādā dhammaṃ paṭicca akusalo noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ noupādā dhammaṃ paṭicca abyākato noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ noupādā ca abyākataṃ noupādā ca dhammaṃ paṭicca abyākato noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ noupādā ca abyākataṃ noupādā ca dhammaṃ paṭicca abyākato noupādā dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.

Kusalo noupādā dhammo kusalassa noupādā dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo noupādā dhammo akusalassa noupādā dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato noupādā dhammo abyākatassa noupādā dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo noupādā dhammo kusalassa noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo noupādā dhammo akusalassa noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato noupādā dhammo abyākatassa noupādā dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare ... pe ... sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye upanissaye nava ... pe ... vippayutte tīṇi ... pe ... avigate ekādasa. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvāraṃ, evaṃ vitthāretabbaṃ.)

4.5.7. Kusalattika, Upādinnaduka

Paccayacatukka

Abyākataṃ upādinnaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato upādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārepi ... pe ... pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Kusalaṃ anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca kusalo anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Akusalaṃ anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Abyākataṃ anupādinnaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Kusalaṃ anupādinnañca abyākataṃ anupādinnañca dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Akusalaṃ anupādinnañca abyākataṃ anupādinnañca dhammaṃ paṭicca abyākato anupādinno dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavārampi ... pe ... sampayuttavārampi paṭiccavārasadisaṃ.)

Hetu-ārammaṇa

Kusalo anupādinno dhammo kusalassa anupādinnassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo anupādinno dhammo akusalassa anupādinnassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato anupādinno dhammo abyākatassa anupādinnassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Kusalo anupādinno dhammo kusalassa anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Akusalo anupādinno dhammo akusalassa anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Abyākato anupādinno dhammo abyākatassa anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato anupādinno dhammo kusalassa anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. Abyākato anupādinno dhammo akusalassa anupādinnassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā satta, ārammaṇe nava, adhipatiyā dasa, anantare cha ... pe ... sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte pacchājāte āsevane tīṇi ... pe ... vippayutte tīṇi ... pe ... avigate ekādasa. (Saṃkhittaṃ.)

Kusalattikamahantaradukaṃ niṭṭhitaṃ.

4.5.8. Kusalattika, Upādānadukādi

Akusalaṃ upādānaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo upādāno dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Upādānagocchakaṃ vitthāretabbaṃ.)

Kusalattikaupādānagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

2.12. Kilesagocchaka

2.12.1. Kilesaduka

2.12.1.1. Paṭiccavāra

2.12.1.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho māno thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho māno uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lob-

haṃ paṭicca moho thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ; dosaṃ paṭicca moho thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, dosaṃ paṭicca moho uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ; vicikicchaṃ paṭicca moho uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ; uddhaccaṃ paṭicca moho ahirikaṃ anottappaṃ. (1)

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā—kilesaṃ paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ca nokileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (Cakkaṃ.) (3)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā—nokilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—nokilese khandhe paṭicca kilesā. (2)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ca nokileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nokilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kilesā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā— lobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā— nokilesaṃ ekaṃ khandhañca kilese ca paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... kilese ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paṭicca kileso ca nokileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nokilesaṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ, saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.12.1.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchaṃ paṭicca moho, uddhaccaṃ paṭicca moho. (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nokilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate khandhe ca vicikicchañca paṭicca vicikicchāsahagato moho, uddhaccasahagate khandhe ca uddhaccañca paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇādi

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—kilese paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— nokilese khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu. (Yāva asaññasattā.) (1)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—kilese ca sampayuttake ca khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kilese ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatipaccayā ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejātādi

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso dhammo uppajjati napurejā-

tapaccayā—arūpe lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho māno thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho māno uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ, lobhaṃ paṭicca moho uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ; vicikicchaṃ paṭicca moho uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ; uddhaccaṃ paṭicca moho ahirikaṃ anottappaṃ. (Arūpe dosamūlakaṃ natthi.) (1)

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe kilese paṭicca sampayuttakā khandhā, kilese paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ (evaṃ navapi pañhā kātabbā), napacchājātapaccayā, naāsevanapaccayā.

Nakamma

Kilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati nakammapaccayā—kilese paṭicca sampayuttakā cetanā. (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati nakammapaccayā—nokilese khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paṭicca nokileso dhammo uppajjati nakammapaccayā—kilese ca sampayuttake ca khandhe paṭicca sampayuttakā cetanā. (1) (Evaṃ sabbe paccayā kātabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte nava, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.12.1.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.12.1.3. Paccayavāra

2.12.1.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kilesaṃ dhammaṃ paccayā kileso dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisā.)

Nokilesaṃ dhammaṃ paccayā nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā—nokilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā nokilesā khandhā. (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paccayā kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—nokilese khandhe paccayā kilesā, vatthuṃ paccayā kilesā. (2)

Nokilesaṃ dhammaṃ paccayā kileso ca nokileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— nokilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā kilesā ca cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā kilesā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, vatthuṃ paccayā kilesā ca sampayuttakā ca khandhā. (3)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paccayā kileso dhammo uppajjati hetupaccayā— lobhañca sampayuttake ca khandhe paccayā moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ (cakkaṃ). Lobhañca vatthuñca paccayā kilesā. (1)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paccayā nokileso dhammo uppajjati hetupaccayā— nokilesaṃ ekaṃ khandhañca kilesañca paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... kilese ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ, kilese ca vatthuñca paccayā nokilesā khandhā. (2)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paccayā kileso ca nokileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—nokilesaṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paccayā tayo khandhā moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... (cakkaṃ). Lobhañca vatthuñca paccayā moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

(Ārammaṇapaccaye nokilesamūle pañca viññāṇā kātabbā.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

2.12.1.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Kilesaṃ dhammaṃ paccayā kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchaṃ paccayā vicikicchāsahagato moho, uddhaccaṃ paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paccayā nokileso dhammo uppajjati nahetupaccayā (yāva asaññasattā)—cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... vatthuṃ paccayā ahetukā nokilesā khandhā. (1)

Nokilesaṃ dhammaṃ paccayā kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Kilesañca nokilesañca dhammaṃ paccayā kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchañca sampayuttake ca khandhe vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho, uddhaccañca sampayuttake ca khandhe vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava ... pe ... nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ ... pe ... novigate tīṇi.

2.12.1.4. Nissayavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi nissayavāropi kātabbo.

2.12.1.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.12.1.5.1–4 Paccayānulomādi

Kilesaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—lobhaṃ saṃsaṭṭho moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ. (Cakkaṃ. Evaṃ nava pañhā kātabbā.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate nava.

Anulomaṃ.

Kilesaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho kileso dhammo uppajjati nahetupaccayā (evaṃ nahetupañhā cattāri kātabbā.)

Nahetuyā cattāri, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte nava.

Paccanīyaṃ.

2.12.1.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.12.1.7. Pañhāvāra

2.12.1.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kileso dhammo kilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo—kilesā hetū sampayuttakānaṃ kilesānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Kilesā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Kilesā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kilesānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo—nokilesā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Kileso dhammo kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—kilese ārabbha kilesā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Kilese ārabbha nokilesā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ pucchitabbaṃ.) Kilese ārabbha kilesā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; ariyā maggā vuṭṭhahitvā ... pe ... phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nokilese khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ uppajjati, jhāne parihīne vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati,

cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nokilese khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nokilese khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha kilesā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Adhipati

Kileso dhammo kilesassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—kilese garuṃ katvā kilesā uppajjanti ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva.) (3)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; pubbe ... pe ... jhānā ... pe ... ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti ... pe ... phalassa adhipatipaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nokilese khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nokilesādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nokilese khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—nokilesādhipati sampayuttakānaṃ kilesānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... jhānaṃ ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ nokilese khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā kilesā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—nokilesādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kilesānañca cittasamuṭṭhānā-

nañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo ... tīṇi. (Ārammaṇādhipatiyeva.) (3)

Anantarādi

Kileso dhammo kilesassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā kilesā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kilesānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā kilesā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nokilesānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; kilesā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā kilesā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nokilesā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nokilesānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā nokilesā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kilesānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā kilesānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā nokilesā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; āvajjanā kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā kilesā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kilesānaṃ anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā kilesā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nokilesānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; kilesā ca sampayuttakā ca khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Purimā purimā kilesā ca sampayuttakā ca khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantarapaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo, aññamaññapaccayena paccayo, nissayapaccayena paccayo.

Upanissaya

Kileso dhammo kilesassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ...

pe .... Pakatūpanissayo—kilesā kilesānaṃ upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... rāgaṃ ... dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ kilesānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti ... diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ upanissayapaccayena paccayo. (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Purejāta

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe .... Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nokilesānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa purejātapaccayena pac-

cayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu kilesānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha kilesā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. Vatthupurejātaṃ—vatthu kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājātāsevana

Kileso dhammo nokilesassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Kileso ca nokileso ca dhammā nokilesassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) āsevanapaccayena paccayo ... nava.

Kamma

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nokilesā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—nokilesā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa kammapaccayena paccayo—nokilesā cetanā kilesānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo— nokilesā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kilesānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipākādi

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ ... āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava.

Vippayutta

Kileso dhammo nokilesassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu kilesānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu kilesānaṃ sampayuttakānañca khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā nokilesassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ. Vitthāretabbaṃ.)

Atthyādi

Kileso dhammo kilesassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccasadisaṃ.) (1)

Kileso dhammo nokilesassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Kileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ. Sahajātaṃ sahajātasadisaṃ, purejātaṃ purejātasadisaṃ.) (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ (sahajātaṃ sahajātasadisaṃ, purejātaṃ purejātasadisaṃ.) (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—lobho ca sampayuttakā ca khandhā mohassa, diṭṭhiyā, thinassa, uddhaccassa, ahirikassa, anottappassa atthipaccayena paccayo (cakkaṃ). Sahajāto—lobho ca vatthu ca mohassa, diṭṭhiyā, thinassa, uddhaccassa, ahirikassa, anottappassa atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (1)

Kileso ca nokileso ca dhammā nokilesassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nokileso eko khandho ca kileso ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajātā—kilesā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Sahajātā—kilesā ca vatthu ca nokilesānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—kilesā ca sampayuttakā khandhā ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—kilesā ca sampayuttakā ca khandhā kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—kilesā ca sampayuttakā ca khandhā rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—nokileso eko khandho ca lobho ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ mohassa ca, diṭṭhiyā, thinassa, uddhaccassa, ahirikassa, anottappassa atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe .... Sahajāto—lobho ca vatthu ca mohassa, diṭṭhiyā, thinassa, uddhaccassa, ahirikassa, anottappassa sampayuttakānañca khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (Cakkaṃ.) (3)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, vippayutte pañca, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Kileso dhammo kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Kileso dhammo nokilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena pac-

cayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Kileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nokileso dhammo nokilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nokileso dhammo kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nokileso dhammo kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Kileso ca nokileso ca dhammā nokilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Kileso ca nokileso ca dhammā kilesassa ca nokilesassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (3)

2.12.1.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava, naadhipatiyā nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.12.1.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri (sabbattha cattāri), nasampayutte dve, navippayutte cattāri, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.12.1.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava, adhipatiyā nava (anulomamātikā kātabbā) ... pe ... avigate nava.

Kilesadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.2. Saṃkilesikaduka

2.12.2.1–7. Paṭiccādivāra

Saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā (yathā lokiyadukaṃ, evaṃ ninnānākaraṇaṃ.)

Saṃkilesikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.3. Saṃkiliṭṭhaduka

2.12.3.1. Paṭiccavāra

2.12.3.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— saṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— saṃkiliṭṭhe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— asaṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā, ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Saṃkiliṭṭhañca asaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā pañca, ārammaṇe dve, adhipatiyā pañca, anantare dve,

samanantare dve, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye pañca, upanissaye dve, purejāte dve, āsevane dve, kamme pañca, vipāke ekaṃ, āhāre pañca (saṃkhittaṃ), avigate pañca.

2.12.3.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (Yāva asaññasattā.) (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā pañca, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.12.3.2. Sahajātavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi kātabbo.

2.12.3.3. Paccayavāra

2.12.3.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Paṭiccasadisaṃ.)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— asaṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... (yāva ajjhattikā mahābhūtā) vatthuṃ paccayā asaṃkiliṭṭhā khandhā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— vatthuṃ paccayā saṃkiliṭṭhā khandhā. (2)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā saṃkiliṭṭhā khandhā, mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Saṃkiliṭṭhañca asaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (1)

Saṃkiliṭṭhañca asaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paccayā asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Saṃkiliṭṭhañca asaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe ... saṃkiliṭṭhe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā nava, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cattāri, nissaye nava, upanissaye cattāri, purejāte cattāri, āsevane cattāri, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava ... pe ... vigate cattāri, avigate nava.

2.12.3.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ ... pe ... (yāva asaññasattā) cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā asaṃkiliṭṭhā khandhā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati

nahetupaccayā— vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (2)

Saṃkiliṭṭhañca asaṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paccayā saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cattāri, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte cattāri, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme cattāri, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.12.3.4. Nissayavāra

12.3.5. Saṃsaṭṭhavāra

2.12.3.5.1–4 Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— saṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati hetupaccayā— asaṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Hetuyā dve, ārammaṇe dve, adhipatiyā dve (sabbattha dve), vipāke ekaṃ ... pe ... avigate dve.

Anulomaṃ.

Saṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho saṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā— vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Asaṃkiliṭṭhaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho asaṃkiliṭṭho dhammo uppajjati nahetupaccayā— ahetukaṃ asaṃkiliṭṭhaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Nahetuyā dve, naadhipatiyā dve, napurejāte dve, napacchājāte dve, naāsevane dve, nakamme dve, navipāke dve, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte dve.

Paccanīyaṃ.

2.12.3.6. Sampayuttavāra

Evaṃ itare dve gaṇanāpi sampayuttavāropi kātabbo.

2.12.3.7. Pañhāvāra

2.12.3.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa hetupaccayena paccayo— saṃkiliṭṭhā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa ca asaṃkiliṭṭhassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa hetupaccayena paccayo— asaṃkiliṭṭhā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ ... pe ... domanassaṃ uppajjati; diṭṭhiṃ assādeti ... pe ... (kusalattikasadisaṃ); vicikicchaṃ ārabbha ... pe ... uddhaccaṃ ārabbha ... pe ... domanassaṃ uppajjati; diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... uddhaccaṃ uppajjati. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese ... pe ... pubbe samudāciṇṇe ... pe ... saṃkiliṭṭhe khandhe aniccato ... pe ... vipassati, cetopariyañāṇena saṃkiliṭṭhacittasamaṅgissa

cittaṃ jānāti; saṃkiliṭṭhā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti ... pe ... āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ asaṃkiliṭṭhe khandhe aniccato ... pe ... vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo— dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ asaṃkiliṭṭhe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo ... pe ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Adhipati

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—saṃkiliṭṭhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saṃkiliṭṭhādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa ca asaṃkiliṭṭhassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saṃkiliṭṭhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo— ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti ... pe ... nibbānaṃ phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—asaṃk-

iliṭṭhādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ asaṃkiliṭṭhe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Anantarādi

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā saṃkiliṭṭhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saṃkiliṭṭhānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— saṃkiliṭṭhā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— purimā purimā asaṃkiliṭṭhā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ asaṃkiliṭṭhānaṃ khandhānaṃ ... pe ... phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa anantarapaccayena paccayo— āvajjanā saṃkiliṭṭhānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarapaccayena paccayo ... cattāri ... sahajātapaccayena paccayo ... pañca ... aññamaññapaccayena paccayo ... dve ... nissayapaccayena paccayo ... satta.

Upanissaya

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, rāgo ... pe ... patthanā rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ up-

pādeti, dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti, rāgo ... pe ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya kāyikassa sukhassa ... kāyikassa dukkhassa ... maggassa, phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ, kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti; saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo— ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati; saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa purejātapaccayena paccayo— ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Pacchājātāsevana

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) ... Āsevanapaccayena paccayo ... dve.

Kamma

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa kammapaccayena paccayo— saṃkiliṭṭhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—saṃkiliṭṭhā cetanā cit-

tasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—saṃkiliṭṭhā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saṃkiliṭṭhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa kammapaccayena paccayo— sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—asaṃkiliṭṭhā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipākādi

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa vipākapaccayena paccayo ... ekaṃ.

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo ... jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu saṃkiliṭṭhānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Atthyādi

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa atthipaccayena paccayo ... ekaṃ. (Paṭiccavārasadisaṃ.) Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa ca asaṃkiliṭṭhassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo. (Paṭiccasadisaṃ.) (3)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (Saṃkhit-

taṃ.) Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—purejātaṃ. (Saṃkhittaṃ.) (2)

Saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā saṃkiliṭṭhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—saṃkiliṭṭho eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca ... pe ... (Saṃkhittaṃ.) (1)

Saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā asaṃkiliṭṭhassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—saṃkiliṭṭhā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saṃkiliṭṭhā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saṃkiliṭṭhā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā cattāri, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte pañca, aññamaññe dve, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke ekaṃ, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge cattāri, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta.

Paccanīyuddhāra

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa ca asaṃkiliṭṭhassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭho dhammo asaṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena

paccayo … purejātapaccayena paccayo … pacchājātapaccayena paccayo … kammapaccayena paccayo … āhārapaccayena paccayo … indriyapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭho dhammo saṃkiliṭṭhassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo … purejātapaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā saṃkiliṭṭhassa dhammassa sahajātaṃ … purejātaṃ. (1)

Saṃkiliṭṭho ca asaṃkiliṭṭho ca dhammā asaṃkiliṭṭhassa dhammassa sahajātaṃ … pacchājātaṃ … āhāraṃ … indriyaṃ. (2)

2.12.3.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, nasahajāte pañca, naaññamaññe pañca, nanissaye pañca, naupanissaye satta, napurejāte cha, napacchājāte satta … pe … namagge satta, nasampayutte pañca, navippayutte cattāri, noatthiyā cattāri, nonatthiyā satta, novigate satta, noavigate cattāri.

2.12.3.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe cattāri, naadhipatiyā cattāri, naanantare cattāri, nasamanantare cattāri, naaññamaññe dve, naupanissaye cattāri … pe … nasampayutte dve, navippayutte dve, nonatthiyā cattāri, novigate cattāri.

2.12.3.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca (anulomamātikā) … pe … avigate satta.

Saṃkiliṭṭhadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.4. Kilesasampayuttaduka

2.12.4.1–7. Paṭiccādivāra

Kilesasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kilesasampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—kilesasampayuttaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā … pe … dve khandhe … pe …. (1)

Kilesasampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā—kilesasampayutte khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

(Kilesasampayuttadukaṃ saṃkiliṭṭhadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Kilesasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.5. Kilesasaṃkilesikaduka

2.12.5.1-7. Paṭiccādivāra

Hetu

Kilesañceva saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkilesiko ca dhammo uppajjati hetupaccayā—lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Kilesañceva saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—kilese paṭicca sampayuttakā khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (2)

Kilesañceva saṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkilesiko ca saṃkilesiko ceva no ca kileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ sampayuttakā ca khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

2.12.5.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ paṭiccavāropi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi kilesadukasadisā. Ninnānākaraṇaṃ. Āmasanaṃ nānaṃ.)

2.12.5.7. Pañhāvāra

2.12.5.7.1-4. Paccayānulomādi

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kileso ceva saṃkilesiko ca dhammo kilesassa ceva saṃkilesikassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—kilesā ceva saṃkilesikā ca hetū sampayuttakānaṃ kilesānaṃ hetupaccayena paccayo (evaṃ cattāri, kilesadukasadisaṃ.) (4)

Ārammaṇa

Kileso ceva saṃkilesiko ca dhammo kilesassa ceva saṃkilesikassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—kilese ārabbha kilesā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Kilese ārabbha saṃkilesikā ceva no ca kilesā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Kilese ārabbha kilesā ca sampayuttakā ca khandhā uppajjanti. (3)

Saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo saṃkilesikassa ceva no

ca kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... uddhaccaṃ uppajjati, jhāne parihīne vippaṭisārissa domanassaṃ uppajjati; ariyā gotrabhuṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ saṃkilesike ceva no ca kilese khandhe aniccato ... pe ... domanassaṃ uppajjati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (Itare dve kilesadukasadisā, ghaṭanārammaṇāpi kilesadukasadisā.)

Adhipati

Kileso ceva saṃkilesiko ca dhammo kilesassa ceva saṃkilesikassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati ... tīṇi.

Saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo saṃkilesikassa ceva no ca kilesassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ ... pe ... sīlaṃ ... pe ... uposathakammaṃ ... pe ... pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ saṃkilesike ceva no ca kilese khandhe garuṃ katvā saṃkilesikā ceva no ca kilesā khandhā uppajjanti. Sahajātādhipati—saṃkilesikā ceva no ca kilesādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (Itare dvepi kilesadukasadisā. Ghaṭanādhipatipi.)

Anantarādi

Kileso ceva saṃkilesiko ca dhammo kilesassa ceva saṃkilesikassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo ... tīṇi. (Kilesadukasadisā.)

Saṃkilesiko ceva no ca kileso dhammo saṃkilesikassa ceva no ca kilesassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā saṃkilesikā ceva no ca kilesā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saṃkilesikānañceva no ca kilesānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo; anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... āvajjanā saṃkilesikānañceva no ca kilesānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo.

(Itare dve anantarā kilesadukasadisā, ninnānākaraṇā. Ghaṭanānantarampi sabbe paccayā kilesadukasadisā, ninnānākaraṇā. Upanis-

saye lokuttaraṃ natthi, idaṃ dukaṃ kilesadukasadisaṃ, ninnānākaraṇaṃ.)

Kilesasaṃkilesikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.6. Kilesasaṃkiliṭṭhaduka

2.12.6.1. Paṭiccavāra

2.12.6.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā—lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—kilese paṭicca sampayuttakā khandhā. (2)

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ sampayuttakā ca khandhā. (Cakkaṃ.) (3)

Saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhe ceva no ca kilese khandhe paṭicca kilesā. (2)

Saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā— saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kilesā ca ... pe ... dve khandhe ... pe .... (3)

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati hetupaccayā—lobhañca sampayuttake ca khandhe paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ. (Cakkaṃ.) (1)

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesañca dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ ekaṃ khandhañca kilese ca

paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (2)

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ ekaṃ khandhañca lobhañca paṭicca tayo khandhā moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ ... pe ... dve khandhe ca ... pe .... (Cakkaṃ.) (3)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe nava (sabbattha nava), kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava.

2.12.6.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchaṃ paṭicca vicikicchāsahagato moho, uddhaccaṃ paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesaṃ dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Kilesañceva saṃkiliṭṭhañca saṃkiliṭṭhañceva no ca kilesañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe ca vicikicchañca uddhaccañca paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava.

2.12.6.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Evaṃ itare dve gaṇanāpi sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā.)

2.12.6.7. Pañhāvāra

2.12.6.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca hetū sampayuttakānaṃ kilesānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo saṃkiliṭṭhassa ceva no ca kilesassa dhammassa hetupaccayena paccayo—kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo.

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca saṃkiliṭṭhassa ceva no ca kilesassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kilesānañca hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—kilese ārabbha kilesā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Kilese ārabbha saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Kilese ārabbha kilesā ca sampayuttakā khandhā ca uppajjanti. (3)

Saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo saṃkiliṭṭhassa ceva no ca kilesassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhe ceva no ca kilese khandhe ārabbha saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā khandhā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saṃkiliṭṭhe ceva no ca kilese khandhe ārabbha kilesā uppajjanti. (Mūlaṃ kātabbaṃ.) Saṃkiliṭṭhe ceva no ca kilese khandhe ārabbha kilesā ca sampayuttakā khandhā ca uppajjanti. (3)

(Itarepi tīṇi kātabbā.)

Adhipati

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati … tīṇi.

Saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo saṃkiliṭṭhassa ceva no ca kilesassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—saṃkiliṭṭhe ceva no ca kilese khandhe garuṃ katvā … pe … tīṇi. (Dve adhipati tīṇipi kātabbā, itare

dvepi tīṇi kātabbā.)

Anantarādi

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca dhammassa anantarapaccayena paccayo (navapi kātabbā, āvajjanāpi vuṭṭhānampi natthi) ... samanantarapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... nava pañhā (purejātapaccayo pacchājātapaccayopi natthi) ... āsevanapaccayena paccayo.

Kammādi

Saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo saṃkiliṭṭhassa ceva no ca kilesassa dhammassa kammapaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā cetanā sampayuttakānaṃ kilesānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭho ceva no ca kileso dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa ca saṃkiliṭṭhassa ceva no ca kilesassa dhammassa kammapaccayena paccayo— saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kilesānañca kammapaccayena paccayo. (3)

Āhārapaccayena paccayo ... tīṇi ... indriyapaccayena paccayo ... tīṇi ... jhānapaccayena paccayo ... tīṇi ... maggapaccayena paccayo ... nava ... sampayuttapaccayena paccayo ... nava ... atthipaccayena paccayo ... nava ... natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo ... nava.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge nava, sampayutte nava, atthiyā nava, natthiyā nava, vigate nava, avigate nava.

Paccanīyuddhāra

Kileso ceva saṃkiliṭṭho ca dhammo kilesassa ceva saṃkiliṭṭhassa

ca dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo … sahajātapaccayena paccayo … upanissayapaccayena paccayo. (Navapi, tīṇiyeva padā kātabbā.)

2.12.6.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava (sabbattha nava), noavigate nava.

2.12.6.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naupanissaye tīṇi … pe … namagge tīṇi … pe … navippayutte tīṇi, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi.

2.12.6.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe nava (anulomamātikā kātabbā) … pe … avigate nava.

Kilesasaṃkiliṭṭhadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.7. Kilesakilesasampayuttaduka

2.12.7.1–7. Paṭiccādivāra

Kilesañceva kilesasampayuttañca dhammaṃ paṭicca kileso ceva kilesasampayutto ca dhammo uppajjati hetupaccayā—lobhaṃ paṭicca moho diṭṭhi thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ anottappaṃ. (Kilesasaṃkiliṭṭhadukasadisaṃ ninnānākaraṇaṃ, sabbe vārā.)

Kilesakilesasampayuttadukaṃ niṭṭhitaṃ.

2.12.8. Kilesavippayuttasaṃkilesikaduka

2.12.8.1–7. Paṭiccādivāra

Kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca kilesavippayutto saṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—kilesavippayuttaṃ saṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ … pe … dve khandhe … pe ….

Yathā lokiyadukaṃ, evaṃ ninnānākaraṇaṃ.

Kilesavippayuttasaṃkilesikadukaṃ niṭṭhitaṃ.

Kilesagocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.6. Saṃkiliṭṭhattika

1.6.1. Paṭiccavāra

1.6.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; paṭisandhikkhaṇe asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ; khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesike khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā

cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikañca dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati hetupaccayā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke pañca, āhāre nava ... pe ... magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike vibhattaṃ, evaṃ vibhajitabbaṃ.)

1.6.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate uddhaccasahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato uddhaccasahagato moho. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ dhammaṃ paṭicca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike vibhattaṃ, evaṃ vibhajitabbaṃ.

Suddha

Nahetuyā dve, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā cha, naanantare pañca ... pe ... naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ ... pe ...

namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

1.6.1.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā cha ... pe ... napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

1.6.1.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... magge ekaṃ ... pe ... avigate dve. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭiccavāro.

1.6.2–6. Sahajāta-paccaya-nissaya-saṃsaṭṭha-sampayuttavāra

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi vitthāretabbo.)

1.6.7. Pañhāvāra

1.6.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena

paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa hetupaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Ārammaṇa

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, domanassaṃ uppajjati. Diṭṭhiṃ assādeti ... pe ... vicikicchaṃ ārabbha ... pe ... uddhaccaṃ ārabbha ... pe ... domanassaṃ ārabbha ... pe .... (1)

Yathā kusalattike vibhattaṃ, evaṃ vibhajitabbaṃ.

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti, saṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, cetopariyañāṇena saṃkiliṭṭhasaṃkilesikacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti; sekkhā vā puthujjanā vā saṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, kusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati; saṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe assādenti abhinandanti ... pe ... domanassaṃ uppajjati, akusale niruddhe vipāko tadārammaṇatā uppajjati. Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammupagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati; jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati, ariyā gotrab-

huṃ paccavekkhanti, vodānaṃ paccavekkhanti, cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassanti; sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti; dibbena cakkhunā rūpaṃ passanti, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇanti, cetopariyañāṇena asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ārammaṇapaccayena paccayo. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo. Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; pubbe suciṇṇāni assādeti ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ assādeti ... pe ... cakkhuṃ assādeti. Phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... asaṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... domanassaṃ uppajjati. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—nibbānaṃ maggassa, phalassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti. Nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Ariyā cetopariyañāṇena asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Adhipati

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati.

Ārammaṇādhipati—rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, sekkhā gotrabhuṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, vodānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti. Sahajātādhipati—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā, sīlaṃ samādiyitvā, uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā assādeti abhinandati ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati ... pe ... cakkhuṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... vatthuṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesike khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—nibbānaṃ maggassa, phalassa adhipati-

paccayena paccayo. Sahajātādhipati—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Anantara

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa … anulomaṃ vodānassa … āvajjanā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa … vodānaṃ maggassa … anulomaṃ phalasamāpattiyā … nirodhā vuṭṭhahan-

tassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Maggo phalassa ... phalaṃ phalassa anantarapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—phalaṃ vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Samanantarādi

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo ... pe ... sahajātapaccayena paccayo ... aññamaññapaccayena paccayo ... nissayapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati ... pe ... dosaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Rāgo ... pe ... patthanā rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Pāṇātipāto pāṇātipātassa upanissayapaccayena paccayo ... pe ... niyatamicchādiṭṭhi niyatamicchādiṭṭhiyā upanissayapaccayena paccayo ... pe .... (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ ... vipassanaṃ ... abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Rāgo ... pe ... patthanā. Saddhāya ... pe ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Pāṇaṃ hantvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti, jhānaṃ uppādeti, vipassanaṃ uppādeti, abhiññaṃ uppādeti, samāpattiṃ uppādeti ... pe ... saṃghaṃ bhinditvā tassa paṭighātatthāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti. Akusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dham-

massa upanissayapaccayena paccayo. Pakatūpanissayo—rāgaṃ upanissāya maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ samāpajjati. Dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya maggaṃ uppādeti, phalasamāpattiṃ samāpajjati. Rāgo ... pe ... patthanā maggassa ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Saddhā ... pe ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa upanissayapaccayena paccayo. Kusalaṃ kammaṃ vipākassa upanissayapaccayena paccayo. Paṭhamassa jhānassa parikammaṃ paṭhamassa jhānassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe .... (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti, diṭṭhiṃ gaṇhāti; sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati, saddhā ... pe ... senāsanaṃ rāgassa ... pe ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamassa maggassa parikammaṃ paṭhamassa maggassa ... pe ... dutiyassa maggassa ... pe ... tatiyassa maggassa ... pe ... catutthassa maggassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—paṭhamo maggo dutiyassa maggassa ... pe ... dutiyo maggo tatiyassa maggassa ... pe ... tatiyo maggo catutthassa maggassa ... pe ... maggo phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—ariyā maggaṃ upanissāya anuppannaṃ samāpattiṃ uppādenti, uppannaṃ samāpattiṃ samāpajjanti, saṅkhāre aniccato dukkhato anattato vipassanti. Maggo ariyānaṃ atthappaṭisambhidāya ... pe ... ṭhānāṭṭhānakosallassa upanissayapaccayena paccayo. Phalasamāpatti kāyikassa sukhassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Purejāta

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati; sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Sotaṃ ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu saṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—vatthu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ saṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ āsevanapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā ... pe ... anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (2)

Kamma

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānā-

nañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe .... Nānākkhaṇikā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā kusalā cetanā vipākānaṃ asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Vipāka

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā dvinnaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipākā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa ca dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Āhāra

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa āhārapaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā āhārā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ āhārapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... kabaḷīkāro āhāro imassa kāyassa āhārapaccayena paccayo.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa āhārapaccayena paccayo ... tīṇi.

Indriya

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa indriyapaccayena paccayo ... tīṇi.

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa indriyapaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā indriyā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ indriyapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe ... pe ... cakkhundriyaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyindriyaṃ kāyaviññāṇassa indriyapaccayena paccayo. Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ indriyapaccayena paccayo.

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo ... tīṇi.

Jhānādi

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā

khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo; paṭisandhikkhaṇe asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa vippayuttapaccayena paccayo. Vatthu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu saṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Atthi

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca

asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati. Sotaṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa atthipaccayena paccayo. Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha rāgo uppajjati ... pe ... domanassaṃ uppajjati; vatthuṃ assādeti ... pe ... vatthu saṃkiliṭṭhasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo. Purejātaṃ—vatthu asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo .... (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpā-

naṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo .... (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe .... (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... dve khandhā ... pe .... (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Natthi-vigatāvigata

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigata-

paccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe cha, adhipatiyā aṭṭha, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke cattāri, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Hetusabhāga

Hetupaccayā adhipatiyā cattāri, sahajāte satta, aññamaññe tīṇi, nissaye satta, vipāke cattāri, indriye cattāri, magge cattāri, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, avigate satta.

Hetusāmaññaghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti satta. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya atthi avigatanti tīṇi. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya sampayutta atthi avigatanti tīṇi. Hetu sahajāta nissaya vippayutta atthi avigatanti tīṇi. [Avipāka—4]

Hetu sahajāta nissaya vipāka atthi avigatanti cattāri. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka atthi avigatanti dve. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka sampayutta atthi avigatanti dve. Hetu sahajāta nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti dve. Hetu sahajāta aññamaññe nissaya vipāka vippayutta atthi avigatanti ekaṃ. [Savipāka—5] (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike, evaṃ vitthāretabbaṃ.

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo. (3)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (2)

Asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko dhammo asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (1)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesiko ca dhammā asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (2)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā saṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca asaṃkiliṭṭhasaṃkilesiko ca dhammā asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ,

indriyaṃ. (2)

1.6.7.2. Paccayapaccanīya

Suddha

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe cuddasa, naadhipatiyā cuddasa, naanantare cuddasa, nasamanantare cuddasa, nasahajāte dasa, naaññamaññe dasa, nanissaye dasa, naupanissaye terasa, napurejāte dvādasa, napacchājāte cuddasa, naāsevane cuddasa, nakamme cuddasa, navipāke cuddasa, naāhāre cuddasa, naindriye cuddasa, najhāne cuddasa, namagge cuddasa, nasampayutte dasa, navippayutte aṭṭha, noatthiyā aṭṭha, nonatthiyā cuddasa, novigate cuddasa, noavigate aṭṭha.

Duka

Nahetupaccayā naārammaṇe cuddasa. (Saṃkhittaṃ.)

Yathā kusalattike paccanīyagaṇanā, evaṃ gaṇetabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.6.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta.

Ghaṭanā

Hetu sahajāta nissaya atthi avigatanti naārammaṇe satta ... pe ... naaññamaññe tīṇi ... pe ... nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi ... pe ... novigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike anulomapaccanīyagaṇanā vibhattā, evaṃ vibhajitabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.6.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe cha, adhipatiyā aṭṭha, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke cattāri, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sam-

payutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa.

Tika

Nahetupaccayā naārammaṇapaccayā adhipatiyā satta. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike paccanīyānulomagaṇanā vibhattā, evaṃ vibhajitabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

Saṃkiliṭṭhattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

19.14. Atītattikadvaya

Naatīto dhammo paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naanāgato dhammo paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. Naatīto ca naanāgato ca dhammā paccuppannassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe adhipatiyā satta, anantare tīṇi ... pe ... nissaye tīṇi, upanissaye satta, purejāte pacchājāte tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... dve.

Napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe pannarasa, adhipatiyā nava ... pe ... purejāte āsevane nava ... pe ... avigate sattarasa.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

1.9. Dassanenapahātabbattika

1.9.1. Paṭiccavāra

1.9.1.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā

ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Vatthuṃ paṭicca khandhā. (1)

Adhipati

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadas-

sanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati adhipatipaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā, mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati adhipatipaccayā— dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati adhipatipaccayā— bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Anantara-samanantara

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati anantarapaccayā ... samanantarapaccayā. (Ārammaṇasadisaṃ.)

Sahajāta

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā— dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ.

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā— bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahāb-

hūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Aññamañña

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... ekaṃ.

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā ... ekaṃ.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā vatthu ca ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā vatthu ca, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... dve mahābhūte paṭicca dve mahābhūtā.

Nissayādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nissayapaccayā ... (hetupaccayasadisaṃ) upanissayapaccayā ... tīṇi ... purejātapaccayā ... tīṇi (paṭisandhi natthi) ... āsevanapaccayā ... (vipākapaṭisandhi natthi) kammapaccayā. (Paripuṇṇaṃ. Ajjhattikā ca asaññasattānañca mahābhūtā.)

Vipāka

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati vipākapaccayā—vipākaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Āhārādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati āhārapaccayā (paripuṇṇaṃ, ajjhattikā mahābhūtā ca āhārasamuṭṭhānañca) ... indriyapaccayā (kammapaccayasadisaṃ) ... jhānapaccayā ... maggapaccayā (hetupaccayasadisaṃ) ... sampayuttapaccayā (ārammaṇapaccayasadisaṃ) ... vippayuttapaccayā (kusalat-

tike vippayuttapaccayasadisaṃ) ... atthipaccayā (sahajātapaccayasadisaṃ) ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā nava, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā nava, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye nava, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme nava, vipāke ekaṃ, āhāre nava, indriye nava, jhāne nava, magge nava, sampayutte tīṇi, vippayutte nava, atthiyā nava, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate nava. (Imāni padāni anumajjantena anulomaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

1.9.1.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paṭicca vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paṭicca uddhaccasahagato moho. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā ... pe ... khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paṭicca kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. (1)

Naārammaṇa

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassa-

nena pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca kaṭattārūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... (paripuṇṇaṃ hetupaccayasadisaṃ) naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo ... pe ... arūpe bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nab-

hāvanāya pahātabbo ... pe ... bhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā, nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paṭicca dve khandhā kaṭattā ca rūpaṃ, khandhe paṭicca vatthu, vatthuṃ paṭicca khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paṭicca tayo mahābhūtā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo ... pe ... dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā— bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paṭicca cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Napacchājātādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakamma

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paṭicca dassanena pahātabbā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca bhāvanāya pahātabbā cetanā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhā-

naṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... (1)

Navipāka

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca dassanena pahātabbo dhammo uppajjati navipākapaccayā. (Naadhipatipaccayasadisaṃ, paṭisandhi natthi.)

Naāhāra

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

Naindriya

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ mahābhūte paṭicca rūpajīvitindriyaṃ.

Najhāna

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ ... pe ... najhānapaccayā— pañcaviññāṇasahagataṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

Namagga

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ... pe ... namaggapaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ....

Nasampayutta

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nasampayuttapaccayā. (Naārammaṇasadisaṃ.)

Navippayutta

Dassanena pahātabbaṃ ... pe ... navippayuttapaccayā—arūpe dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ ... pe ... navippayuttapaccayā—arūpe bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ... pe ... navippayuttapaccayā—arūpe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paṭicca ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Nonatthi-novigata

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paṭicca nevadassanena nabhāvanāya ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā. (Naārammaṇasadisaṃ.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Ñatvā gaṇetabbaṃ.

Paccanīyaṃ.

1.9.1.2.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetuduka

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā nava, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Evaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.9.1.2.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetuduka

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge dve, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

(Evaṃ anumajjantena gaṇetabbaṃ.) Paccanīyānulomaṃ. Paṭiccavāro.

1.9.2. Sahajātavāra

1.9.2.1–4. Paccayānulomādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ sahajāto dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ sahajātā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe sahajātā ... pe ....

Sahajātavāro paṭiccavārasadiso.

1.9.3. Paccayavāra

1.9.3.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā kaṭattā ca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā. Ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kaṭattārūpaṃ upādārūpaṃ. Vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbā khandhā. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbā khandhā;

mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbā khandhā; mahābhūte paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (5)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā, dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā uppajjanti hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca ... pe ... bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (3)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe .... Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... vatthuṃ paccayā khandhā, cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbā khandhā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbā khandhā. (3)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhañca vatthuñca paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ca vatthuñca paccayā dve khandhā. (1)

Adhipatyādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati adhipatipaccayā ... (paripuṇṇaṃ, paṭisandhi natthi)

anantarapaccayā ... samanantarapaccayā. (Ārammaṇasadisaṃ.)

Sahajāta

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe paccayā dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā tayo mahābhūtā ... pe ... mahābhūte paccayā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ekaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati sahajātapaccayā. (Avasesā hetupaccayasadisā.)

Aññamaññādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati aññamaññapaccayā ... nissayapaccayā ... upanissayapaccayā ... purejātapaccayā (paṭisandhi natthi) ... āsevanapaccayā ... (paṭisandhi natthi, vipākañca) kammapaccayā ... vipākapaccayā ... āhārapaccayā ... indriyapaccayā ... jhānapaccayā ... maggapaccayā ... sampayuttapaccayā ... vippayuttapaccayā ... atthipaccayā ... natthipaccayā ... vigatapaccayā ... avigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā sattarasa, ārammaṇe satta, adhipatiyā sattarasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte sattarasa, aññamaññe satta, nissaye sattarasa, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme sattarasa, vipāke ekaṃ, āhāre sattarasa, indriye sattarasa, jhāne sattarasa, magge sattarasa, sampayutte satta, vippayutte sattarasa, atthiyā sattarasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate sattarasa. (Evaṃ gaṇetab-

baṃ.)

Anulomaṃ.

1.9.3.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... dve khandhe ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ paccayā cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ paccayā kāyaviññāṇaṃ, vatthuṃ paccayā ahetukā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā vicikicchāsahagato moho. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vatthuṃ paccayā uddhaccasahagato moho. (3)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe ca vatthuñca paccayā vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe ca vatthuñca paccayā uddhaccasahagato moho. (1)

Naārammaṇa

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā kaṭattārūpaṃ, khandhe paccayā vatthu; ekaṃ mahābhūtaṃ paccayā ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā— bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Naadhipatyādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā (sahajātasadisaṃ) ... naanantarapaccayā ... nasamanantarapaccayā ... naaññamaññapaccayā ... naupanissayapaccayā.

Napurejāta

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo

dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā—arūpe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. Paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhe paccayā kaṭattārūpaṃ, khandhe paccayā vatthu, vatthuṃ paccayā khandhā; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ, asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā— dassanena pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati napurejātapaccayā— bhāvanāya pahātabbe khandhe ca mahābhūte ca paccayā cittasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ. (1)

Napacchājātādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā.

Nakamma

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe paccayā dassanena pahātabbā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ ... pe ... nakammapaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā bhāvanāya pahātabbā cetanā. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ ... pe ... nakammapaccayā— nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe paccayā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā cetanā; bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā das-

sanena pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā dassanena pahātabbā cetanā. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—vatthuṃ paccayā bhāvanāya pahātabbā cetanā. (3)

Dassanena pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—dassanena pahātabbe khandhe ca vatthuñca paccayā dassanena pahātabbā cetanā. (1)

Bhāvanāya pahātabbañca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbañca dhammaṃ paccayā bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nakammapaccayā—bhāvanāya pahātabbe khandhe ca vatthuñca paccayā bhāvanāya pahātabbā cetanā. (1)

Navipākādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā dassanena pahātabbo dhammo uppajjati navipākapaccayā (paripuṇṇaṃ, paṭisandhi natthi), naāhārapaccayā—bāhiraṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... naindriyapaccayā—bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... mahābhūte paccayā rūpajīvitindriyaṃ ... najhānapaccayā—pañcaviññāṇaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... namaggapaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā cittasamuṭṭhānañca rūpaṃ ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... nasampayuttapaccayā, navippayuttapaccayā—arūpe dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā ... pe ... arūpe bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ paccayā nevadassanena ... pe ... arūpe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ paccayā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe ... nonatthipaccayā ... novigatapaccayā.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā satta, naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye

pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Paccanīyaṃ.

1.9.3.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe pañca, naadhipatiyā sattarasa, naanantare pañca, nasamanantare pañca, naaññamaññe pañca, naupanissaye pañca, napurejāte satta, napacchājāte sattarasa, naāsevane sattarasa, nakamme satta, navipāke sattarasa, nasampayutte pañca, navippayutte tīṇi, nonatthiyā pañca, novigate pañca.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.9.3.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe satta, anantare satta, samanantare satta, sahajāte satta, aññamaññe satta, nissaye satta, upanissaye satta, purejāte satta, āsevane satta, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge cha, sampayutte satta, vippayutte satta, atthiyā satta, natthiyā satta, vigate satta, avigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ. Paccayavāro.

1.9.4. Nissayavāra

Nissayavāro paccayasadiso kātabbo.

1.9.5. Saṃsaṭṭhavāra

1.9.5.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—dassanena pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... dve khandhe saṃsaṭṭhā dve khandhā. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā—bhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati hetupac-

cayā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā ... pe .... (1)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (Sabbāni padāni vitthāretabbāni tīṇi, tīṇi.)

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe tīṇi, adhipatiyā tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Anulomaṃ.

1.9.5.2. Paccayapaccanīya

Vibhaṅgavāra

Nahetu

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—vicikicchāsahagate khandhe saṃsaṭṭho vicikicchāsahagato moho. (1)

Bhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho bhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—uddhaccasahagate khandhe saṃsaṭṭho uddhaccasahagato moho. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo uppajjati nahetupaccayā—ahetukaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbaṃ ekaṃ khandhaṃ saṃsaṭṭhā tayo khandhā ... pe ... ahetukapaṭisandhikkhaṇe ... pe .... (1)

Naadhipatyādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ saṃsaṭṭho dassanena pahātabbo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... napurejātapaccayā ... napacchājātapaccayā ... naāsevanapaccayā ... nakammapaccayā ... navipākapaccayā ... —nevadassanena nabhāvanāya ... pe ... najhānapaccayā—pañcaviññāṇaṃ ... pe ... namaggapaccayā— ahetukaṃ ... pe ... nevadassa-

nena nabhāvanāya pahātabbo ... pe ... navippayuttapaccayā ... tīṇi.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā tīṇi, naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, navippayutte tīṇi.

Paccanīyaṃ.

1.9.5.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi, napurejāte tīṇi, napacchājāte tīṇi, naāsevane tīṇi, nakamme tīṇi, navipāke tīṇi, navippayutte tīṇi.

Anulomapaccanīyaṃ.

1.9.5.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe tīṇi, anantare tīṇi, samanantare tīṇi, sahajāte tīṇi, aññamaññe tīṇi, nissaye tīṇi, upanissaye tīṇi, purejāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme tīṇi, vipāke ekaṃ, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge dve, sampayutte tīṇi, vippayutte tīṇi, atthiyā tīṇi, natthiyā tīṇi, vigate tīṇi, avigate tīṇi.

Paccanīyānulomaṃ. Saṃsaṭṭhavāro.

1.9.6. Sampayuttavāra

1.9.6.1–4. Paccayānulomādi

Dassanena pahātabbaṃ dhammaṃ sampayutto dassanena pahātabbo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Sampayuttavāro saṃsaṭṭhavārasadiso.)

1.9.7. Pañhāvāra

1.9.7.1. Paccayānuloma

Vibhaṅgavāra

Hetu

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa hetupaccayena paccayo—dassanena pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cit-

tasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo ... pe ... dhammassa hetupaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ... pe ... bhāvanāya pahātabbā hetū cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa ... pe ... bhāvanāya pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā hetū sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ hetupaccayena paccayo. (1)

Ārammaṇa

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. Dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, diṭṭhiṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. Dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, vicikicchaṃ ārabbha vicikicchā uppajjati, diṭṭhi uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ ārabbha dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā dassanena pahātabbe pahīne kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Dassanena pahātabbe khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti. Cetopariyañāṇena dassanena pahātabbacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Dassanena pahātabbā khandhā cetopariyañāṇassa, pub-

benivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. Bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, uddhaccaṃ ārabbha uddhaccaṃ uppajjati. Bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Uddhaccaṃ ārabbha diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ ārabbha dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—ariyā bhāvanāya pahātabbe pahīne kilese paccavekkhanti, vikkhambhite kilese paccavekkhanti, pubbe samudāciṇṇe kilese jānanti. Bhāvanāya pahātabbe khandhe aniccato dukkhato anattato vipassanti, cetopariyañāṇena bhāvanāya pahātabbacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti. Bhāvanāya pahātabbā khandhā cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni paccavekkhati, jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ paccavekkhati. Ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ paccavekkhanti, phalaṃ paccavekkhanti, nibbānaṃ paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. Cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati; sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ...

kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe aniccato dukkhato anattato vipassati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, cetopariyañāṇena nevadassanena nabhāvanāya pahātabbacittasamaṅgissa cittaṃ jānanti, ākāsānañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanassa ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanassa ... pe ... rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ārammaṇapaccayena paccayo ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā iddhividhañāṇassa, cetopariyañāṇassa, pubbenivāsānussatiñāṇassa, yathākammūpagañāṇassa, anāgataṃsañāṇassa, āvajjanāya ārammaṇapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Pubbe suciṇṇāni assādeti abhinandati ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... jhāne parihīne vippaṭisārissa dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Cakkhuṃ assādeti abhinandati ... pe ... sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe assādeti abhinandati, taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo ... pe ... diṭṭhi ... pe ... vicikicchā ... pe ... dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ assādeti abhinandati, taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe assādeti ... pe ... taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. (3)

Adhipati

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati; diṭṭhiṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—dassanena pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbādhipati cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—bhāvanāya pahātabbādhipati sampayut-

takānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā paccavekkhati, pubbe suciṇṇāni ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā paccavekkhati, ariyā maggā vuṭṭhahitvā maggaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, phalaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti, nibbānaṃ garuṃ katvā paccavekkhanti; nibbānaṃ gotrabhussa, vodānassa, maggassa, phalassa adhipatipaccayena paccayo. Sahajātādhipati—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbādhipati sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ adhipatipaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. Pubbe suciṇṇāni garuṃ katvā ... pe ... jhānā vuṭṭhahitvā jhānaṃ garuṃ katvā ... pe ... cakkhuṃ ... pe ... vatthuṃ ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo. Ārammaṇādhipati—dānaṃ datvā sīlaṃ samādiyitvā uposathakammaṃ katvā taṃ garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati. Pubbe ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbe khandhe garuṃ katvā assādeti abhinandati, taṃ garuṃ katvā bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati. (3)

Anantara

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā dassanena pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo.

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātab-

bassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—dassanena pahātabbā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā bhāvanāya pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā khandhā vuṭṭhānassa anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—purimā purimā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ nevadassanena nabhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa ... maggo phalassa ... phalaṃ phalassa ... anulomaṃ phalasamāpattiyā ... nirodhā vuṭṭhahantassa nevasaññānāsaññāyatanaṃ phalasamāpattiyā anantarapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ... pe ... āvajjanā dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa anantarapaccayena paccayo—āvajjanā bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ anantarapaccayena paccayo. (3)

Samanantara

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa samanantarapaccayena paccayo. (Anantarasadisaṃ.)

Sahajāta

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ

cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa sahajātapaccayena paccayo. Vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ ... pe ... mahābhūtā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ ... pe ... bāhiraṃ ... āhārasamuṭṭhānaṃ ... utusamuṭṭhānaṃ ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— dassanena pahātabbā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa sahajātapaccayena paccayo— bhāvanāya pahātabbā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ sahajātapaccayena paccayo. (1)

Aññamañña

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa aññamaññapaccayena paccayo—dassanena pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ... pe ... bhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ... pe ... nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ vatthussa ca aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ tiṇṇannaṃ mahābhūtānaṃ aññamaññapaccayena paccayo ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe .... (1)

Nissaya

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo ... tīṇi.

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ... tīṇi.

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ ... pe ... ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu ... pe .... (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—vatthu bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo. (3)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā dassanena pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—dassanena pahātabbo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— dassanena pahātabbā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā bhāvanāya pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ nissayapaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa nissayapaccayena paccayo— bhāvanāya pahātabbā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ nissayapaccayena paccayo. (2)

Upanissaya

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarū-

panissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati, adinnaṃ ādiyati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Dassanena pahātabbaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... diṭṭhiṃ ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Dassanena pahātabbo rāgo ... doso ... moho ... diṭṭhi ... patthanā dassanena pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—dassanena pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti, sīlaṃ samādiyati, uposathakammaṃ karoti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Dassanena pahātabbaṃ dosaṃ ... pe ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Dassanena pahātabbo rāgo ... doso ... moho ... diṭṭhi ... patthanā saddhāya ... pe ... paññāya kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbo rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā bhāvanāya pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Bhāvanāya pahātabbaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Bhāvanāya pahātabbo rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā dassanena pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. Sakabhaṇḍe chandarāgo parabhaṇḍe chandarāgassa upanissayapaccayena paccayo. Sakapariggahe chandarāgo parapariggahe chandarāgassa upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—anantarūpanissayo,

pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—bhāvanāya pahātabbaṃ rāgaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Bhāvanāya pahātabbaṃ dosaṃ ... mohaṃ ... mānaṃ ... patthanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Bhāvanāya pahātabbo rāgo ... doso ... moho ... māno ... patthanā saddhāya ... pe ... phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgaṃ ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya dānaṃ deti ... pe ... samāpattiṃ uppādeti. Saddhā ... sīlaṃ ... sutaṃ ... cāgo ... paññā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ saddhāya ... pe ... paññāya kāyikassa sukhassa, kāyikassa dukkhassa phalasamāpattiyā upanissayapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya diṭṭhiṃ gaṇhāti. Sīlaṃ ... pe ... senāsanaṃ upanissāya pāṇaṃ hanati ... pe ... saṃghaṃ bhindati. Saddhā ... pe ... senāsanaṃ dassanena pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... diṭṭhiyā ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa upanissayapaccayena paccayo—ārammaṇūpanissayo, anantarūpanissayo, pakatūpanissayo ... pe .... Pakatūpanissayo—saddhaṃ upanissāya mānaṃ jappeti. Sīlaṃ ... pe ... paññaṃ ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utuṃ ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ upanissāya mānaṃ jappeti. Saddhā ... pe ... paññā ... kāyikaṃ sukhaṃ ... kāyikaṃ dukkhaṃ ... utu ... bhojanaṃ ... senāsanaṃ bhāvanāya pahātabbassa rāgassa ... dosassa ... mohassa ... mānassa ... patthanāya upanissayapaccayena paccayo. (3)

Purejāta

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena

nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, sotaṃ ... ghānaṃ ... jivhaṃ ... kāyaṃ ... rūpe ... sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ ... pe ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti. Rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa purejātapaccayena paccayo. Vatthupurejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa purejātapaccayena paccayo—ārammaṇapurejātaṃ, vatthupurejātaṃ. Ārammaṇapurejātaṃ—cakkhuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati ... uddhaccaṃ uppajjati ... bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, sotaṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati. Vatthupurejātaṃ—vatthu bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ purejātapaccayena paccayo. (3)

Pacchājāta

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā dassanena pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā bhāvanāya pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa pacchājātapaccayena paccayo—pacchājātā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa pacchājātapaccayena paccayo. (1)

Āsevana

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā dassanena pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ... pe ... āsevanapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā bhāvanāya pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ... pe ... āsevanapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa āsevanapaccayena paccayo—purimā purimā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā pacchimānaṃ pacchimānaṃ ... pe ... āsevanapaccayena paccayo. Anulomaṃ gotrabhussa ... anulomaṃ vodānassa ... gotrabhu maggassa ... vodānaṃ maggassa āsevanapaccayena paccayo. (1)

Kamma

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—dassanena pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—dassanena pahātabbā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Nānākkhaṇikā—dassanena pahātabbā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa kammapaccayena

paccayo—dassanena pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā cetanā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa kammapaccayena paccayo—bhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (3)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa kammapaccayena paccayo—sahajātā, nānākkhaṇikā. Sahajātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā cetanā sampayuttakānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ ... pe .... Nānākkhaṇikā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā cetanā vipākānaṃ khandhānaṃ kaṭattā ca rūpānaṃ kammapaccayena paccayo. (1)

Vipāka

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa vipākapaccayena paccayo—vipāko nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ vipākapaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa vipākapaccayena paccayo.

Āhārādi

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa āhārapaccayena paccayo (saṃkhittaṃ) kabaḷīkāro ... satta pañhā ... indriyapaccayena paccayo ... cakkhundriyañca ... pe ... rūpajīvitindriyañca ... pe ... satta pañhā jhānapaccayena paccayo ... maggapaccayena paccayo ... sampayuttapaccayena paccayo.

Vippayutta

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—dassanena pahātabbā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ. (Idampi dassanena sadisaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ. Sahajātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Paṭisandhikkhaṇe nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā kaṭattārūpānaṃ vippayuttapaccayena paccayo, khandhā vatthussa vippayuttapaccayena paccayo, vatthu khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Purejātaṃ—cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. Pacchājātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa vippayuttapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— purejātaṃvatthu dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa vippayuttapaccayena paccayo— purejātaṃvatthu bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ vippayuttapaccayena paccayo. (3)

Atthi

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—dassanena pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, pacchājātaṃ.

Sahajātā—dassanena pahātabbā khandhā cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa atthipaccayena paccayo—dassanena pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ ... pe ... dve khandhā ... pe .... (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa ... tīṇi. (Dassanena sadisaṃ kātabbaṃ.)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajāto—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo eko khandho tiṇṇannaṃ khandhānaṃ cittasamuṭṭhānānañca rūpānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... paṭisandhikkhaṇe ... pe ... khandhā vatthussa ... pe ... vatthu khandhānaṃ atthipaccayena paccayo; ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe ... asaññasattānaṃ ekaṃ mahābhūtaṃ ... pe .... Purejātaṃ—cakkhuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati, sotaṃ ... pe ... kāyaṃ ... rūpe ... pe ... phoṭṭhabbe ... vatthuṃ aniccato dukkhato anattato vipassati; dibbena cakkhunā rūpaṃ passati, dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti, rūpāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇassa ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇassa ... pe ... vatthu nevadassanena nabhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—nevadassanena nabhāvanāya pahātabbā khandhā purejātassa imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Kabaḷīkāro āhāro—imassa kāyassa ... pe .... Rūpajīvitindriyaṃ—kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo— purejātaṃcakkhuṃ assādeti abhinandati; taṃ ārabbha dassanena pahātabbo rāgo uppajjati, diṭṭhi uppajjati, vicikicchā uppajjati, dassanena pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, sotaṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti ... pe ... vatthu dassanena pahātabbānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo— purejātaṃcakkhuṃ as-

sādeti abhinandati; taṃ ārabbha bhāvanāya pahātabbo rāgo uppajjati, uddhaccaṃ uppajjati, bhāvanāya pahātabbaṃ domanassaṃ uppajjati, sotaṃ ... pe ... vatthuṃ assādeti abhinandati ... pe ... vatthu bhāvanāya pahātabbānaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo. (3)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā dassanena pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo—sahajātaṃ, purejātaṃ. Sahajāto—dassanena pahātabbo eko khandho ca vatthu ca tiṇṇannaṃ khandhānaṃ atthipaccayena paccayo ... pe ... dve khandhā ca vatthu ca ... pe .... (1)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa atthipaccayena paccayo— sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. Sahajātā—dassanena pahātabbā khandhā ca mahābhūtā ca cittasamuṭṭhānānaṃ rūpānaṃ atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbā khandhā ca kabaḷīkāro āhāro ca imassa kāyassa atthipaccayena paccayo. Pacchājātā—dassanena pahātabbā khandhā ca rūpajīvitindriyañca kaṭattārūpānaṃ atthipaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā bhāvanāya pahātabbassa ... pe .... (Dve pañhā kātabbā.)

Natthi-vigatāvigata

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa natthipaccayena paccayo ... vigatapaccayena paccayo ... avigatapaccayena paccayo.

Saṅkhyāvāra

Suddha

Hetuyā satta, ārammaṇe aṭṭha, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sampayutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomaṃ.

Paccanīyuddhāra

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ...

upanissayapaccayena paccayo. (1)

Dassanena pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo. (2)

Dassanena pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (1)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (2)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo. (3)

Bhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa ca dhammassa sahajātapaccayena paccayo. (4)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo ... pacchājātapaccayena paccayo ... kammapaccayena paccayo ... āhārapaccayena paccayo ... indriyapaccayena paccayo. (1)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo dassanena pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (2)

Nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo dhammo bhāvanāya pahātabbassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo ... purejātapaccayena paccayo. (3)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā dassanena pahātabbassa dhammassa sahajātaṃ, purejā-

taṃ. (1)

Dassanena pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

Bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā bhāvanāya pahātabbassa dhammassa sahajātaṃ, purejātaṃ. (1)

Bhāvanāya pahātabbo ca nevadassanena nabhāvanāya pahātabbo ca dhammā nevadassanena nabhāvanāya pahātabbassa dhammassa sahajātaṃ, pacchājātaṃ, āhāraṃ, indriyaṃ. (2)

1.9.7.2. Paccayapaccanīya

Saṅkhyāvāra

Suddha

Nahetuyā cuddasa, naārammaṇe cuddasa, naadhipatiyā cuddasa, naanantare cuddasa, nasamanantare cuddasa, nasahajāte dasa, naaññamaññe dasa, nanissaye dasa, naupanissaye cuddasa, napurejāte dvādasa, napacchājāte cuddasa, naāsevane cuddasa, nakamme cuddasa, navipāke cuddasa, naāhāre cuddasa, naindriye cuddasa, najhāne cuddasa, namagge cuddasa, nasampayutte dasa, navippayutte aṭṭha, noatthiyā aṭṭha, nonatthiyā cuddasa, novigate cuddasa, noavigate aṭṭha. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyaṃ.

1.9.7.3. Paccayānulomapaccanīya

Hetupaccayā naārammaṇe satta, naadhipatiyā satta, naanantare satta, nasamanantare satta, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye satta, napurejāte satta, napacchājāte satta, naāsevane satta, nakamme satta, navipāke satta, naāhāre satta, naindriye satta, najhāne satta, namagge satta, nasampayutte tīṇi, navippayutte tīṇi, nonatthiyā satta, novigate satta. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Anulomapaccanīyaṃ.

1.9.7.4. Paccayapaccanīyānuloma

Nahetupaccayā ārammaṇe aṭṭha, adhipatiyā dasa, anantare satta, samanantare satta, sahajāte nava, aññamaññe tīṇi, nissaye terasa, upanissaye aṭṭha, purejāte tīṇi, pacchājāte tīṇi, āsevane tīṇi, kamme satta, vipāke ekaṃ, āhāre satta, indriye satta, jhāne satta, magge satta, sam-

payutte tīṇi, vippayutte pañca, atthiyā terasa, natthiyā satta, vigate satta, avigate terasa. (Evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Paccanīyānulomaṃ.

Dassanenapahātabbattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Dukapaṭṭhānapāḷi (2)

8.62. Savicāraduka

Nasavicāraṃ dhammaṃ paṭicca nasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Naavicāraṃ dhammaṃ paṭicca naavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nasavicārañca naavicārañca dhammaṃ paṭicca nasavicāro dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... purejāte āsevane cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.31. Sanidassanattika, Saññojanagocchakādi

Nasanidassanasappaṭighaṃ nosaññojanaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho saññojano dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ noganthaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho gantho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nooghaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho ogho dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ noyogaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho yogo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ nonīvaraṇaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho nīvaraṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nasanidassanasappaṭighaṃ noparāmāsaṃ dhammaṃ paṭicca anidassanaappaṭigho parāmāso dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhit-

taṃ.)

Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

22.3. Kusalattika, Hetusampayuttaduka

Nakusalaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca akusalo hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Nakusalaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā. Naakusalaṃ nahetusampayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetusampayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Sahetukasadisaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Nakusalaṃ nahetuvippayuttaṃ dhammaṃ paṭicca abyākato hetuvippayutto dhammo uppajjati hetupaccayā ... cha. (Ahetukasadisaṃ. Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.34. Hetuduka, Atītārammaṇattika

Nahetuṃ naatītārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu atītārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naanāgatārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu anāgatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ napaccuppannārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu paccuppannārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukadukapaṭṭhānapāḷi (6)

24.14. Saraṇaduka, Hetuduka

Nasaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca araṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo hetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Nasaraṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Naaraṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca araṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Naaraṇaṃ nanahetuṃ dhammaṃ paṭicca saraṇo nahetu ca araṇo nahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā cattāri, ārammaṇe dve ... pe ... vipāke ekaṃ ... pe ... avigate cattāri.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

15.84. Saraṇaduka, Micchattaniyatattika

Saraṇaṃ micchattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo namicchattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ sammattaniyataṃ dhammaṃ paṭicca nasaraṇo nasammattaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ.

Araṇaṃ aniyataṃ dhammaṃ paccayā naaraṇo naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Araṇaṃ aniyataṃ dhammaṃ paccayā nasaraṇo naaniyato dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuyā dve ... pe ... avigate dve.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.26. Vedanāttika, Hetuduka

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... pe ... satta pañhā.

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta pañhā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ hetuṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... satta pañhā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekavīsa ... pe ... vipāke cuddasa ... pe ... avigate ekavīsa. (Sabbattha ekavīsa.)

Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā. Sukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nadukkhāya vedanāya sampayutto nanahetu ca naadukkhamasukhāya vedanāya sampayutto nanahetu ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ nahetuṃ dhammaṃ paṭicca nasukhāya vedanāya sampayutto nanahetu dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... vipāke cha ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīya (2), Tikapaṭṭhānapāḷi (1)

7.21. Ajjhattārammaṇattika

Naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Naajjhattārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (2)

Nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca nabahiddhārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. Nabahiddhārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca naajjhattārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (2) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava ... pe ... avigate nava.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānuloma (1), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

3.2. Hetugocchaka, Kusalattika

3.2.2. Sahetukaduka, Kusalattika

3.2.2.1. Kusalapada

3.2.2.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Sahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko kusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, purejāte ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Sahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.2.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Sahetuko kusalo dhammo sahetukassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (1)

Sahetuko kusalo dhammo sahetukassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ, sahajāte ekaṃ, aññamaññe ekaṃ, nissaye ekaṃ, upanissaye ekaṃ, āsevane ekaṃ, kamme ekaṃ, āhāre ekaṃ, indriye ekaṃ, jhāne ekaṃ, magge ekaṃ, sampayutte ekaṃ, atthiyā ekaṃ, natthiyā ekaṃ, vigate ekaṃ, avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Sahetuko kusalo dhammo sahetukassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.2.2. Akusalapada

3.2.2.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Ahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sahetukaṃ akusalañca ahetukaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo ca ahetuko akusalo ca dhammā uppajjanti ārammaṇapaccayā. (3)

Ahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Sahetukaṃ akusalañca ahetukaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye pañca, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme pañca, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā pañca, vigate pañca, avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.2.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇādi

Sahetuko akusalo dhammo sahetukassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... dve.

Sahetuko akusalo dhammo sahetukassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Ahetuko akusalo dhammo ahetukassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Sahetuko akusalo ca ahetuko akusalo ca dhammā sahetukassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Sahetuko akusalo dhammo sahetukassa akusalassa dhammassa adhipatipaccayena paccayo—ārammaṇādhipati, sahajātādhipati. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekaṃ, anantare nava, samanantare nava, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, atthiyā pañca, natthiyā nava, vigate nava, avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Sahetuko akusalo dhammo sahetukassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.2.3. Abyākatapada

3.2.2.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

2.2.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Sahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sahetukaṃ abyākatañca ahetukaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca sahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha ... pe ... purejāte dve, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava ... pe ... vippayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Sahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Sahetukaṃ abyākatañca ahetukaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca ahetuko abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (1)

Sahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, na-

purejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

Hetu-ārammaṇa

Sahetuko abyākato dhammo sahetukassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Sahetuko abyākato dhammo sahetukassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Sahetuko abyākato dhammo sahetukassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Sahetukadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.2.3. Hetusampayuttaduka, Kusalattika

3.2.3.1. Kusalapada

3.2.3.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetusampayuttaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1) (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīya

Naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ, napacchājāte ekaṃ, naāsevane ekaṃ, nakamme ekaṃ, navipāke ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.3.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetusampayutto kusalo dhammo hetusampayuttassa kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ, adhipatiyā ekaṃ, anantare ekaṃ, samanantare ekaṃ ... pe ... kamme ekaṃ ... pe ... avigate ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetusampayutto kusalo dhammo hetusampayuttassa kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.3.2. Akusalapada

3.2.3.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Hetusampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetuvippayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetusampayuttaṃ akusalañca hetuvippayuttaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (1)

Hetusampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā ... tīṇi. (3)

Hetuvippayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Hetusampayuttaṃ akusalañca hetuvippayuttaṃ akusalañca dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati ārammaṇapaccayā. (1)

Hetusampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati adhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe pañca, adhipatiyā ekaṃ, anantare pañca, samanantare pañca, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye pañca, purejāte pañca, āsevane pañca, kamme pañca, āhāre pañca, indriye pañca, jhāne pañca, magge pañca, sampayutte pañca, vippayutte pañca, atthiyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naadhipati

Hetusampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetuvippayutto akusalo dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetusampayuttaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naadhipatiyā pañca, napurejāte pañca, napacchājāte pañca, naāsevane pañca, nakamme tīṇi, navipāke pañca, navippayutte pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.3.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Hetusampayutto akusalo dhammo hetusampayuttassa akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... dve.

Hetusampayutto akusalo dhammo hetusampayuttassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetuvippayutto akusalo dhammo hetuvippayuttassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetusampayutto akusalo ca hetuvippayutto akusalo ca dhammā hetusampayuttassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā dve, ārammaṇe nava, adhipatiyā ekaṃ, anantare nava, samanantare nava, sahajāte pañca, aññamaññe pañca, nissaye pañca, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye tīṇi, jhāne tīṇi, magge tīṇi, sampayutte pañca, atthiyā pañca ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetusampayutto akusalo dhammo hetusampayuttassa akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe dve. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.3.3. Abyākatapada

3.2.3.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetusampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuvippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetuvippayutto abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetusampayuttaṃ abyākatañca hetuvippayuttaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca hetusampayutto abyākato dhammo uppajjati hetupac-

cayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte nava, aññamaññe cha ... pe ... purejāte dve, āsevane dve, kamme nava, vipāke nava ... pe ... magge nava, sampayutte cattāri, vippayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu-naārammaṇa

Hetuvippayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetuvippayutto abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (1)

Hetusampayuttaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetuvippayutto abyākato dhammo uppajjati naārammaṇapaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.3.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu-ārammaṇa

Hetusampayutto abyākato dhammo hetusampayuttassa abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo ... tīṇi.

Hetusampayutto abyākato dhammo hetusampayuttassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte pacchājāte āsevane dve, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre indriye jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte dve, vippayutte tīṇi ... pe ... avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetusampayutto abyākato dhammo hetusampayuttassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena pac-

cayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetusampayuttadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.2.4. Hetusahetukaduka, Kusalattika

3.2.4.1. Kusalapada

3.2.4.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuñceva sahetukañca kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Sahetukañceva na ca hetuṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca sahetuko ceva na ca hetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Hetuñceva sahetukañca kusalañca sahetukañceva na ca hetuṃ kusalañca dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuñceva sahetukañca kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.4.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ceva sahetuko ca kusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.4.2. Akusalapada

3.2.4.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuñceva sahetukañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, āhāre nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuñceva sahetukañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā ... nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.4.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu ceva sahetuko ca akusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava ... pe ... āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye jhāne magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ceva sahetuko ca akusalo dhammo hetussa ceva sahetukassa ca akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo.

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava ... pe ... noavigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.4.3. Abyākatapada

3.2.4.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuñceva sahetukañca abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuñceva sahetukañca abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva sahetuko ca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.4.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu ceva sahetuko ca abyākato dhammo hetussa ceva sahetukassa ca abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava, samanantare nava, sahajāte nava, aññamaññe nava, nissaye nava, upanissaye nava, āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ceva sahetuko ca abyākato dhammo hetussa ceva sahetukassa ca abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetusahetukadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.2.5. Hetuhetusampayuttaduka, Pañhāvāra

3.2.5.1. Kusalapada

3.2.5.1.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuñceva hetusampayuttañca kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. Hetuñceva hetusampayuttañca kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetusampayutto ceva na ca hetu kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuñceva hetusampayuttañca kusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca kusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā.

(Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Adhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.5.1.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu ceva hetusampayutto ca kusalo dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca kusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava, anantare nava ... pe ... āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ceva hetusampayutto ca kusalo dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca kusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.5.2. Akusalapada

3.2.5.2.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuñceva hetusampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuñceva hetusampayuttañca akusalaṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca akusalo dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.5.2.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetu ceva hetusampayutto ca akusalo dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca akusalassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... āsevane nava, kamme tīṇi, āhāre tīṇi, indriye jhāne magge tīṇi, sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ceva hetusampayutto ca akusalo dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca akusalassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

3.2.5.3. Abyākatapada

3.2.5.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Hetuñceva hetusampayuttañca abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu

ceva hetusampayutto ca abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe nava ... pe ... kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipati

Hetuñceva hetusampayuttañca abyākataṃ dhammaṃ paṭicca hetu ceva hetusampayutto ca abyākato dhammo uppajjati naadhipatipaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatiyā nava, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme tīṇi, navipāke nava, navippayutte nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naadhipatiyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

Naadhipatipaccayā hetuyā nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.5.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Hetvādi

Hetu ceva hetusampayutto ca abyākato dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca abyākatassa dhammassa hetupaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā tīṇi, ārammaṇe nava, adhipatiyā nava ... pe ... āsevane nava, kamme tīṇi, vipāke nava, āhāre tīṇi, indriye nava, jhāne tīṇi, magge sampayutte nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Hetu ceva hetusampayutto ca abyākato dhammo hetussa ceva hetusampayuttassa ca abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā nava, naārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe nava. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Hetuhetusampayuttadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

3.2.6. Nahetusahetukaduka, Kusalattika

3.2.6.1. Kusalākusalapada

3.2.6.1.1–7 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Nahetuṃ sahetukaṃ kusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko kusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ.

Naadhipatiyā ekaṃ, napurejāte ekaṃ ... pe ... navipāke ekaṃ, navippayutte ekaṃ. (Pañhāvārepi sabbattha ekaṃ.)

Hetu

Nahetuṃ sahetukaṃ akusalaṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko akusalo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā ekaṃ, ārammaṇe ekaṃ (sabbattha ekaṃ), avigate ekaṃ. (Hetupaccayo natthi. Pañhāvārepi sabbattha ekaṃ, pañhāvārepi imesaṃ tiṇṇannaṃ hetupaccayo natthi.)

3.2.6.3. Abyākatapada

3.2.6.3.1–6 Paṭiccādivāra

Paccayacatukka

Hetu

Nahetuṃ sahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā. Nahetuṃ sahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko abyākato ca nahetu ahetuko abyākato ca dhammā uppajjanti hetupaccayā. (3)

Nahetuṃ ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi.

Nahetuṃ sahetukaṃ abyākatañca nahetuṃ ahetukaṃ abyākatañca dhammaṃ paṭicca nahetu sahetuko abyākato dhammo uppajjati hetupaccayā ... tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā nava, ārammaṇe cattāri, adhipatiyā pañca ... pe ... purejāte āsevane dve, kamme nava, vipāke nava ... pe ... avigate nava. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetu

Nahetuṃ ahetukaṃ abyākataṃ dhammaṃ paṭicca nahetu ahetuko abyākato dhammo uppajjati nahetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā ekaṃ, naārammaṇe tīṇi, naadhipatiyā nava, naanantare tīṇi, nasamanantare tīṇi, naaññamaññe tīṇi, naupanissaye tīṇi, napurejāte nava, napacchājāte nava, naāsevane nava, nakamme dve, navipāke pañca, naāhāre ekaṃ, naindriye ekaṃ, najhāne ekaṃ, namagge ekaṃ, nasampayutte tīṇi, navippayutte dve, nonatthiyā tīṇi, novigate tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Hetupaccayā naārammaṇe tīṇi. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe ekaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

(Sahajātavāropi paccayavāropi nissayavāropi saṃsaṭṭhavāropi sampayuttavāropi paṭiccavārasadisā vitthāretabbā.)

3.2.6.3.7. Pañhāvāra

Paccayacatukka

Ārammaṇa

Nahetu sahetuko abyākato dhammo nahetussa sahetukassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇe cattāri, adhipatiyā cattāri, anantare cattāri, samanantare cattāri, sahajāte satta, aññamaññe cha, nissaye satta, upanissaye cattāri, purejāte dve, pacchājāte dve, āsevane dve, kamme cattāri, vipāke cattāri, āhāre cattāri, indriye cattāri, jhāne cattāri, magge tīṇi, sampayutte dve, vippayutte tīṇi, atthiyā satta, natthiyā cattāri, vigate cattāri, avigate satta. (Saṃkhittaṃ.)

Paccanīyuddhāra

Nahetu sahetuko abyākato dhammo nahetussa sahetukassa abyākatassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo ... sahajātapaccayena paccayo ... upanissayapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetuyā satta, naārammaṇe satta. (Saṃkhittaṃ.)

Ārammaṇapaccayā nahetuyā cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

Nahetupaccayā ārammaṇe cattāri. (Saṃkhittaṃ.)

(Yathā kusalattike pañhāvārassa anulomampi paccanīyampi anulomapaccanīyampi paccanīyānulomampi gaṇitaṃ, evaṃ gaṇetabbaṃ.)

Nahetusahetukadukakusalattikaṃ niṭṭhitaṃ.

Hetugocchakaṃ niṭṭhitaṃ.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Tikatikapaṭṭhānapāḷi (5)

23.42. Sanidassanattika, Upādinnattika

Nasanidassanasappaṭigho naupādinnupādāniyo dhammo anidassanaappaṭighassa upādinnupādāniyassa dhammassa ārammaṇapaccayena paccayo. (Saṃkhittaṃ.) Ārammaṇe cha, anantare samanantare tīṇi, upanissaye purejāte cha, kamme āhāre indriye tīṇi, atthiyā cha ... pe ... avigate cha.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanupādinnupādāniyaṃ dhammaṃ paṭicca sanidassanasappaṭigho anupādinnupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā ekavīsa, adhipatiyā ekavīsa ... pe ... aññamaññe tīṇi ... pe ... avigate ekavīsa.

Nasanidassanasappaṭighaṃ naanupādinnaanupādāniyaṃ dhammaṃ paccayā anidassanaappaṭigho anupādinnaanupādāniyo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammānulomapaccanīya (3), Tikadukapaṭṭhānapāḷi (4)

16.14. Kusalattika, Chagocchakaduka

Akusalaṃ saññojanaṃ dhammaṃ paṭicca ... pe ... ganthaṃ ... pe ... oghaṃ ... pe ... yogaṃ ... pe ... nīvaraṇaṃ ... pe ... parāmāsaṃ. (Saṃkhittaṃ.)

Hetuyā pañca, ārammaṇe tīṇi ... pe ... avigate pañca. (Saṃkhittaṃ.)

Paṭṭhānapakaraṇa

Dhammapaccanīyānuloma (4), Dukatikapaṭṭhānapāḷi (3)

21.28. Hetuduka, Parittārammaṇattika

Nahetuṃ naparittārammaṇaṃ dhammaṃ paṭicca hetu parittārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ namahaggatārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu mahaggatārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

Nahetuṃ naappamāṇārammaṇaṃ dhammaṃ paccayā hetu appamāṇārammaṇo dhammo uppajjati hetupaccayā. (Saṃkhittaṃ.) Hetuyā tīṇi ... pe ... avigate tīṇi.

8 Cittayamaka

8.2 Niddesa

8.2.1. Suddhacittasāmañña

8.2.1.1. Puggalavāra

8.2.1.1.1. Uppādanirodhakālasambhedavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa cittaṃ nirujjhissati na uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissati. Itaresaṃ cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati ceva uppajjissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati tassa cittaṃ uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati tassa cittaṃ na nirujjhissati uppajjissatīti? No.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati tassa cittaṃ na uppajjati nirujjhatīti? Natthi.

8.2.1.1.2. Uppāduppannavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjati. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannañceva uppajjati ca.

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na uppannanti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cittaṃ na uppannaṃ. Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppannaṃ.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

8.2.1.1.3. Nirodhuppannavāra

» Yassa cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ nirujjhatīti?

Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhati. Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannañceva nirujjhati ca.

» Yassa cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ na uppannanti?

Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ

cittaṃ na uppannaṃ. Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na ceva nirujjhati na ca uppannaṃ.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

8.2.1.1.4. Uppādavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ uppajjatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjati. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjittha ceva uppajjati ca.

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjissati. Itaresaṃ cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjati ceva uppajjissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati tassa cittaṃ uppajjatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjati. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjissati ceva uppajjati ca.

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na uppajjissatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cittaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppajjissati.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati tassa cittaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cittaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na ceva uppajjissati na ca uppajjati.

» Yassa cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjittha ceva uppajjissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati tassa cittaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati tassa cittaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

8.2.1.1.5. Nirodhavāra

» Yassa cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhittha tassa cittaṃ nirujjhatīti?

Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhati. Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhittha ceva nirujjhati ca.

» Yassa cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhittha tassa cittaṃ na nirujjhatīti? Natthi.

» Yassa cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhati ceva nirujjhissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ nirujjhatīti?

Cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhati. Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhissati ceva nirujjhati ca.

» Yassa cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na nirujjhatīti? Nirujjhati.

» Yassa cittaṃ nirujjhittha tassa cittaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cittaṃ nirujjhittha ceva nirujjhissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa cittaṃ na nirujjhittha tassa cittaṃ na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

8.2.1.1.6. Uppādanirodhavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhittha tassa cittaṃ uppajjatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjati. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhittha ceva uppajjati ca.

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhittha tassa cittaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ uppajjatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjati. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ nirujjhissati ceva uppajjati ca.

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na nirujjhissatīti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cittaṃ na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na ceva uppajjati na ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjittha ceva nirujjhissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

8.2.1.1.7. Uppajjamānananirodhavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ uppajjatīti?

Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na niru-

jjhati, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjati. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na nirujjhati ceva uppajjati ca.

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ nirujjhatīti?

Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhati. Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na uppajjati ceva nirujjhati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

8.2.1.1.8. Uppajjamānuppannavāra

» Yassa cittaṃ uppajjamānaṃ tassa cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjamānanti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ. Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannañceva uppajjamānañca.

» Yassa cittaṃ na uppajjamānaṃ tassa cittaṃ na uppannanti?

Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ na uppannaṃ. Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjamānanti? Āmantā.

8.2.1.1.9. Nirujjhamānuppannavāra

» Yassa cittaṃ nirujjhamānaṃ tassa cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ nirujjhamānanti?

Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ. Cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittaṃ uppannañceva nirujjhamānañca.

» Yassa cittaṃ na nirujjhamānaṃ tassa cittaṃ na uppannanti?

Cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ na uppannaṃ. Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ na ceva nirujjhamānaṃ na ca uppannaṃ.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na nirujjhamānanti? Āmantā.

8.2.1.1.10. Uppannuppādavāra

» Yassa cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ uppannanti?

Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjit-

tha, no ca tesaṃ cittaṃ uppannaṃ. Cittasamaṅgīnaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjittha ceva uppannañca.

» Yassa cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na uppannanti? Natthi.

» Yassa cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ cittaṃ uppannaṃ, no ca tesaṃ cittaṃ uppajjissati. Itaresaṃ cittasamaṅgīnaṃ tesaṃ cittaṃ uppannañceva uppajjissati ca.

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati tassa cittaṃ uppannanti?

Nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cittaṃ uppannaṃ. Cittasamaṅgīnaṃ tesaṃ cittaṃ uppajjissati ceva uppannañca.

» Yassa cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati tassa cittaṃ na uppannanti? Uppannaṃ.

8.2.1.1.11. Atītānāgatavāra

» Yassa cittaṃ uppajjittha no ca tassa cittaṃ uppannaṃ, tassa cittaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati no ca tassa cittaṃ uppannaṃ, tassa cittaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cittaṃ na uppajjittha no ca tassa cittaṃ na uppannaṃ, tassa cittaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati no ca tassa cittaṃ na uppannaṃ, tassa cittaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

8.2.1.1.12. Uppannuppajjamānavāra

» Uppannaṃ uppajjamānanti?

Bhaṅgakkhaṇe uppannaṃ, no ca uppajjamānaṃ. Uppādakkhaṇe uppannañceva uppajjamānañca.

« Uppajjamānaṃ uppannanti? Āmantā.

» Na uppannaṃ na uppajjamānanti? Āmantā.

« Na uppajjamānaṃ na uppannanti?

Bhaṅgakkhaṇe na uppajjamānaṃ, no ca na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.

8.2.1.1.13. Niruddhanirujjhamānavāra

» Niruddhaṃ nirujjhamānanti? No.

« Nirujjhamānaṃ niruddhanti? No.

» Na niruddhaṃ na nirujjhamānanti?

Bhaṅgakkhaṇe na niruddhaṃ, no ca na nirujjhamānaṃ. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva niruddhaṃ na ca nirujjhamānaṃ.

« Na nirujjhamānaṃ na niruddhanti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ, no ca na niruddhaṃ. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhamānaṃ na ca niruddhaṃ.

8.2.1.1.14. Atikkantakālavāra

» Yassa cittaṃ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppādakkhaṇaṃ vītikkantaṃ bhaṅgakkhaṇaṃ avītikkantaṃ, atītaṃ cittaṃ uppādakkhaṇañca vītikkantaṃ bhaṅgakkhaṇañca vītikkantaṃ.

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittanti?

Atītaṃ cittaṃ.

» Yassa cittaṃ na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittanti?

Uppādakkhaṇe anāgataṃ cittaṃ.

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ bhaṅgakkhaṇaṃ avītikkantaṃ no ca uppādakkhaṇaṃ avītikkantaṃ, uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ bhaṅgakkhaṇañca avītikkantaṃ uppādakkhaṇañca avītikkantaṃ.

8.2.1.2. Dhammavāra

8.2.1.2.1. Uppādanirodhakālasambhedavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati taṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati taṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhati taṃ cittaṃ na nirujjhissati uppajjissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati taṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhatīti? Natthi.

8.2.1.2.2. Uppāduppannavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjatīti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppannaṃ, no ca taṃ cittaṃ uppajjati. Uppādakkhaṇe cittaṃ uppannañceva uppajjati ca.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na uppannanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na uppajjati, no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppannaṃ.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

8.2.1.2.3. Nirodhuppannavāra

» Yaṃ cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ nirujjhatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ uppannaṃ, no ca taṃ cittaṃ nirujjhati. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppannañceva nirujjhati ca.

» Yaṃ cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ na uppannanti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na nirujjhati, no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva nirujjhati na ca uppannaṃ.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

8.2.1.2.4. Uppādavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ uppajjatīti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na uppajjitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca taṃ cittaṃ na uppajjittha. Bhaṅgakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppajjittha.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na uppajjatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na uppajjittha, no ca taṃ cittaṃ na uppajjati. Bhaṅgakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva uppajjittha na ca uppajjati.

» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ uppajjissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati taṃ cittaṃ uppajjatīti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na uppajjissatīti?

Anāgataṃ cittaṃ na uppajjati, no ca taṃ cittaṃ na uppajjissati. Bhaṅgakkhaṇe atītañca cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppajjissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati taṃ cittaṃ na uppajjatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na uppajjissati, no ca taṃ cittaṃ na uppajjati. Bhaṅgakkhaṇe atītañca cittaṃ na ceva uppajjissati na ca uppajjati.

» Yaṃ cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ uppajjissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na uppajjissatīti?

Anāgataṃ cittaṃ na uppajjittha, no ca taṃ cittaṃ na uppajjissati. Paccuppannaṃ cittaṃ na ceva uppajjittha na ca uppajjissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati taṃ cittaṃ na uppajjitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na uppajjissati, no ca taṃ cittaṃ na uppajjittha. Paccuppannaṃ cittaṃ na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

8.2.1.2.5. Nirodhavāra

» Yaṃ cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ nirujjhitthāti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhittha taṃ cittaṃ nirujjhatīti? No.

» Yaṃ cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ na nirujjhitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhati, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhittha. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhati na ca nirujjhittha.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhittha taṃ cittaṃ na nirujjhatīti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na nirujjhittha, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhati. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhittha na ca nirujjhati.

» Yaṃ cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ nirujjhissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ nirujjhatīti? No.

» Yaṃ cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ na nirujjhissatīti?

Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na nirujjhati, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhissati. Atītaṃ cittaṃ na ceva nirujjhati na ca nirujjhissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na nirujjhatīti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na nirujjhissati, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhati. Atītaṃ cittaṃ na ceva nirujjhissati na ca nirujjhati.

» Yaṃ cittaṃ nirujjhittha taṃ cittaṃ nirujjhissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ nirujjhitthāti? No.

» Yaṃ cittaṃ na nirujjhittha taṃ cittaṃ na nirujjhissatīti?

Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na nirujjhittha, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhissati. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na ceva nirujjhittha na ca nirujjhissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na nirujjhitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhissati, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhittha. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

8.2.1.2.6. Uppādanirodhavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ nirujjhitthāti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhittha taṃ cittaṃ uppajjatīti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na nirujjhitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhittha. Bhaṅgakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva uppajjati na ca nirujjhittha.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhittha taṃ cittaṃ na uppajjatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na nirujjhittha, no ca taṃ cittaṃ na uppajjati. Bhaṅgakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhittha na ca uppajjati.

» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ uppajjatīti?

Anāgataṃ cittaṃ nirujjhissati, no ca taṃ cittaṃ uppajjati. Uppādakkhaṇe cittaṃ nirujjhissati ceva uppajjati ca.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na nirujjhissatīti?

Anāgataṃ cittaṃ na uppajjati, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhissati. Bhaṅgakkhaṇe atītañca cittaṃ na ceva uppajjati na ca nirujjhissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yaṃ cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ nirujjhissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na nirujjhissatīti?

Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na uppajjittha, no ca taṃ cittaṃ na nirujjhissati. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na ceva uppajjittha na ca nirujjhissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na uppajjitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhissati, no ca taṃ cittaṃ na uppajjittha. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na ceva nirujjhissati na ca uppajjittha.

8.2.1.2.7. Uppajjamānananirodhavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ uppajjatīti?

Atītānāgataṃ cittaṃ na nirujjhati, no ca taṃ cittaṃ uppajjati. Uppādakkhaṇe cittaṃ na nirujjhati ceva uppajjati ca.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ nirujjhatīti?

Atītānāgataṃ cittaṃ na uppajjati, no ca taṃ cittaṃ nirujjhati. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na uppajjati ceva nirujjhati ca.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

8.2.1.2.8. Uppajjamānuppannavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ taṃ cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjamānanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppannaṃ, no ca taṃ cittaṃ uppajjamānaṃ. Uppādakkhaṇe cittaṃ uppannañceva uppajjamānañca.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ taṃ cittaṃ na uppannanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na uppajjamānaṃ, no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjamānanti? Āmantā.

8.2.1.2.9. Nirujjhamānuppannavāra

» Yaṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ taṃ cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ nirujjhamānanti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ uppannaṃ, no ca taṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppannañceva nirujjhamānañca.

» Yaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ taṃ cittaṃ na uppannanti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na nirujjhamānaṃ, no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva nirujjhamānaṃ na ca uppannaṃ.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na nirujjhamānanti? Āmantā.

8.2.1.2.10. Uppannuppādavāra

» Yaṃ cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ uppannanti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na uppannaṃ, no ca taṃ cittaṃ na uppajjittha. Anāgataṃ cittaṃ na ceva uppannaṃ na ca uppajjittha.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na uppannanti?

Paccuppannaṃ cittaṃ na uppajjittha, no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Anāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjittha na ca uppannaṃ.

» Yaṃ cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati taṃ cittaṃ uppannanti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjissatīti?

Anāgataṃ cittaṃ na uppannaṃ, no ca taṃ cittaṃ na uppajjissati. Atītaṃ cittaṃ na ceva uppannaṃ na ca uppajjissati.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati taṃ cittaṃ na uppannanti?

Paccuppannaṃ cittaṃ na uppajjissati, no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītaṃ cittaṃ na ceva uppajjissati na ca uppannaṃ.

8.2.1.2.11. Atītānāgatavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjittha no ca taṃ cittaṃ uppannaṃ, taṃ cittaṃ uppajjissatīti? No.

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati no ca taṃ cittaṃ uppannaṃ, taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjittha no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ, taṃ cittaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ, taṃ cittaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

8.2.1.2.12. Uppannuppajjamānavāra

» Uppannaṃ uppajjamānanti?

Bhaṅgakkhaṇe uppannaṃ, no ca uppajjamānaṃ. Uppādakkhaṇe uppannañceva uppajjamānañca.

« Uppajjamānaṃ uppannanti? Āmantā.

» Na uppannaṃ na uppajjamānanti? Āmantā.

« Na uppajjamānaṃ na uppannanti?

Bhaṅgakkhaṇe na uppajjamānaṃ, no ca na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjamānaṃ na ca uppannaṃ.

8.2.1.2.13. Niruddhanirujjhamānavāra

» Niruddhaṃ nirujjhamānanti? No.

« Nirujjhamānaṃ niruddhanti? No.

» Na niruddhaṃ na nirujjhamānanti?

Bhaṅgakkhaṇe na niruddhaṃ, no ca na nirujjhamānaṃ. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva niruddhaṃ na ca nirujjhamānaṃ.

« Na nirujjhamānaṃ na niruddhanti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ, no ca na niruddhaṃ. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhamānaṃ na ca niruddhaṃ.

8.2.1.2.14. Atikkantakālavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppādakkhaṇaṃ vītikkantaṃ bhaṅgakkhaṇaṃ avītikkantaṃ, atītaṃ cittaṃ uppādakkhaṇañca vītikkantaṃ bhaṅgakkhaṇañca vītikkantaṃ.

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittanti? Atītaṃ cittaṃ.

» Yaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittanti?

Uppādakkhaṇe anāgataṃ cittaṃ.

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ bhaṅgakkhaṇaṃ avītikkantaṃ no ca uppādakkhaṇaṃ avītikkantaṃ, uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ bhaṅgakkhaṇañca avītikkantaṃ uppādakkhaṇañca avītikkantaṃ.

8.2.1.3. Puggaladhammavāra

8.2.1.3.1. Uppādanirodhakālasambhedavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati uppajjissatīti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhatīti? Natthi.

8.2.1.3.2. Uppāduppannavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ uppajjatīti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppannaṃ, no ca tassa taṃ cittaṃ uppajjati. Uppādakkhaṇe cittaṃ uppannañceva uppajjati ca.

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na uppannanti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na uppajjati, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppannaṃ.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

8.2.1.3.3. Nirodhuppannavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ uppannanti? Āmantā.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ nirujjhatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ uppannaṃ, no ca tassa taṃ cittaṃ nirujjhati. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ uppannañceva nirujjhati ca.

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na uppannanti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na nirujjhati, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ. Atītānāgataṃ cittaṃ na ceva nirujjhati na ca uppannaṃ.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

8.2.1.3.4. Uppādavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjittha tassa taṃ cittaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na uppajjitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na uppajjati, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha. Bhaṅgakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppajjittha.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjittha tassa taṃ cittaṃ na uppajjatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na uppajjittha, no ca tassa taṃ cittaṃ na

uppajjati. Bhaṅgakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva uppajjittha na ca uppajjati.

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ uppajjissatīti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na uppajjissatīti?

Anāgataṃ cittaṃ na uppajjati, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppajjissati. Bhaṅgakkhaṇe atītañca cittaṃ na ceva uppajjati na ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjatīti?

Uppādakkhaṇe cittaṃ na uppajjissati, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppajjati. Bhaṅgakkhaṇe atītañca cittaṃ na ceva uppajjissati na ca uppajjati.

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjittha tassa taṃ cittaṃ uppajjissatīti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppajjitthāti? No.

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjittha tassa taṃ cittaṃ na uppajjissatīti?

Anāgataṃ cittaṃ na uppajjittha, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppajjissati. Paccuppannaṃ cittaṃ na ceva uppajjittha na ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na uppajjissati, no ca tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha. Paccuppannaṃ cittaṃ na ceva uppajjissati na ca uppajjittha.

8.2.1.3.5. Nirodhavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ nirujjhitthāti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ nirujjhatīti? No.

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhati, no ca tassa taṃ cittaṃ na nirujjhittha. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhati na ca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ na nirujjhatīti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na nirujjhittha, no ca tassa taṃ cittaṃ na nirujjhati. Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na ceva nirujjhittha na

ca nirujjhati.

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ nirujjhissatīti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ nirujjhatīti? No.

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissatīti?

Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na nirujjhati, no ca tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati. Atītaṃ cittaṃ na ceva nirujjhati na ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhatīti?

Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na nirujjhissati, no ca tassa taṃ cittaṃ na nirujjhati. Atītaṃ cittaṃ na ceva nirujjhissati na ca nirujjhati.

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ nirujjhissatīti? No.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ nirujjhitthāti? No.

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissatīti?

Uppādakkhaṇe anāgatañca cittaṃ na nirujjhittha, no ca tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na ceva nirujjhittha na ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhitthāti?

Atītaṃ cittaṃ na nirujjhissati, no ca tassa taṃ cittaṃ na nirujjhittha. Bhaṅgakkhaṇe cittaṃ na ceva nirujjhissati na ca nirujjhittha.

(Yassa cittake sakabhāvena niddiṭṭhe, yaṃ cittake ca yassa yaṃ cittake ca ekattena niddiṭṭhe.)

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.5. Pahīnavāra

7.2.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kāmarāgānusayo pahīno tassa paṭighānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana paṭighānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo pahīno tassa mānānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo pahīno, no ca tassa mānānusayo pahīno. Arahato kāmarāgānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana mānānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo pahīno tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo pahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo pahīno. Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yassa kāmarāgānusayo pahīno tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo pahīno, no ca tassa avijjānusayo pahīno. Arahato kāmarāgānusayo ca pahīno avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa paṭighānusayo pahīno tassa mānānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa paṭighānusayo pahīno, no ca tassa mānānusayo pahīno. Arahato paṭighānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana mānānusayo pahīno tassa paṭighānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa paṭighānusayo pahīno tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa paṭighānusayo pahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ paṭighānusayo pahīno. Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca pahīno paṭighānusayo ca pahīno.

» Yassa paṭighānusayo pahīno tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa paṭighānusayo pahīno, no ca tassa avijjānusayo pahīno. Arahato paṭighānusayo ca pahīno avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa paṭighānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa mānānusayo pahīno tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa mānānusayo pahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ mānānusayo pahīno. Arahato vicikicchānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

» Yassa mānānusayo pahīno tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa mānānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa diṭṭhānusayo pahīno tassa vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa diṭṭhānusayo pahīnoti? Āmantā … pe ….

» Yassa vicikicchānusayo pahīno tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo pahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ avijjānusayo pahīno. Arahato vicikicchānusayo ca pahīno avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa bhavarāgānusayo pahīno tassa avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa bhavarāgānusayo pahīnoti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa mānānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā, no ca tassa mānānusayo pahīno. Arahato kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā mānānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana mānānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā. Dvinnaṃ puggalānaṃ vici-

kicchānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā, no ca tassa avijjānusayo pahīno. Arahato kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā. Anāgāmissa vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā, no ca tassa mānānusayo pahīno. Arahato vicikicchānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā tassa vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnāti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā. Anāgāmissa vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā, no ca tassa mānānusayo pahīno. Arahato vicikicchānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca

paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnāti? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnā tassa avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo pahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnāti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāmarāgānusayo pahīno tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana paṭighānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo pahīno tattha mānānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana mānānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yattha kāmarāgānusayo pahīno tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yattha kāmarāgānusayo pahīno tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo pahīno tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yattha paṭighānusayo pahīno tattha mānānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana mānānusayo pahīno tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha paṭighānusayo pahīno tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca pahīno paṭighānusayo ca pahīno.

» Yattha paṭighānusayo pahīno tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha paṭighānusayo pahīno tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca pahīno paṭighānusayo ca pahīno.

» Yattha mānānusayo pahīno tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha mānānusayo pahīnoti?

Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo pahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

» Yattha mānānusayo pahīno tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo pahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo ca pahīno bhavarāgānusayo ca pahīno.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha mānānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yattha mānānusayo pahīno tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha mānānusayo pahīnoti?

Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo pahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

» Yattha diṭṭhānusayo pahīno tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha diṭṭhānusayo pahīnoti? Āmantā ... pe ....

» Yattha vicikicchānusayo pahīno tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo pahīno; bhavarāgānusay na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca pahīno bhavarāgānusayo ca pahīno.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yattha vicikicchānusayo pahīno tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yattha bhavarāgānusayo pahīno tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha avijjānusayo pahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca pahīno bhavarāgānusayo ca pahīno. (Ekamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tattha mānānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana mānānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tattha bhavarāgānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tattha bhavarāgānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā tattha bhavarāgānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnā tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo pahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnā;

kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāmarāgānusayo pahīno tassa tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha paṭighānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo pahīno tassa tattha mānānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha kāmarāgānusayo pahīno, no ca tassa tattha mānānusayo pahīno. Arahato kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha kāmarāgānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha mānānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo pahīno tassa tattha diṭṭhānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha diṭṭhānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha diṭṭhānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha diṭṭhānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha

kāmarāgānusayo pahīno. Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha diṭṭhānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo pahīno tassa tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo pahīno. Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo pahīno tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo pahīno tassa tattha avijjānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha kāmarāgānusayo pahīno, no ca tassa tattha avijjānusayo pahīno. Arahato kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha kāmarāgānusayo ca pahīno avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo pahīnoti?

Arahato dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa

tattha avijjānusayo ca pahīno kāmarāgānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha paṭighānusayo pahīno tassa tattha mānānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo pahīno tassa tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha paṭighānusayo pahīno tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo pahīno. Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca pahīno paṭighānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha paṭighānusayo pahīno tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha paṭighānusayo pahīno tassa tattha avijjānusayo pahīnoti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha paṭighānusayo pahīno, no ca tassa tattha avijjānusayo pahīno. Arahato dukkhāya vedanāya tassa tattha paṭighānusayo ca pahīno avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha paṭighānusayo pahīnoti?

Arahato kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti

vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca pahīno paṭighānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha mānānusayo pahīno tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha mānānusayo pahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha mānānusayo pahīno. Arahato dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo pahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha mānānusayo pahīno tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Arahato kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha mānānusayo pahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo ca pahīno bhavarāgānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha mānānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa yattha mānānusayo pahīno tassa tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha mānānusayo pahīnoti?

Arahato dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo pahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca pahīno mānānusayo ca pahīno.

» Yassa yattha diṭṭhānusayo pahīno tassa tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha diṭṭhānusayo pahīnoti? Āmantā ... pe ....

» Yassa yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo pahīno. Arahato kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo pahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca pahīno bhavarāgānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha avijjānusayo pahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo pahīno. Arahato kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca pahīno avijjānusayo ca pahīno.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Āmantā.

» Yassa yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha avijjānusayo pahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti?

Arahato kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo pahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca pahīno bhavarāgānusayo ca pahīno. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa tattha mānānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "ap-

pahīnā”ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā “pahīnā”ti vā “appahīnā”ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo pahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā. Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā “pahīnā”ti vā “appahīnā”ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Na vattabbā “pahīnā”ti vā “appahīnā”ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā tassa tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnāti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā “pahīnā”ti vā “appahīnā”ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa

tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo pahīno, no ca tassa tattha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca pahīnā, no ca tassa tattha mānānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnā tassa tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca pahīnāti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā tassa tattha vicikicchānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnāti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā, no ca tesaṃ tattha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca diṭṭhānusayo ca

pahīnā, no ca tassa tattha mānānusayo pahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā, no ca tassa tattha mānānusayo pahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā tassa tattha bhavarāgānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnāti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā tassa tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnāti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo

ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnā tassa tattha avijjānusayo pahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo pahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnāti?

Arahato rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca pahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Chakkamūlakaṃ.)

Pahīnavāre anulomaṃ.

7.2.5.4. Paṭilomapuggala

» Yassa kāmarāgānusayo appahīno tassa paṭighānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana paṭighānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo appahīno tassa mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa mānānusayo appahīno, no ca tassa kāmarāgānusayo

appahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yassa kāmarāgānusayo appahīno tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo appahīno, no ca tesaṃ vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo appahīno tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa avijjānusayo appahīno, no ca tassa kāmarāgānusayo appahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yassa paṭighānusayo appahīno tassa mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo appahīno tassa paṭighānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa mānānusayo appahīno, no ca tassa paṭighānusayo appahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca appahīno paṭighānusayo ca appahīno.

» Yassa paṭighānusayo appahīno tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ paṭighānusayo appahīno, no ca tesaṃ vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa paṭighānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa paṭighānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yassa paṭighānusayo appahīno tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa paṭighānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa avijjānusayo appahīno, no ca tassa paṭighānusayo ap-

pahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca appahīno paṭighānusayo ca appahīno.

» Yassa mānānusayo appahīno tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo appahīno, no ca tesaṃ vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa mānānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yassa mānānusayo appahīno tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yassa diṭṭhānusayo appahīno tassa vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa diṭṭhānusayo appahīnoti? Āmantā ... pe ....

» Yassa vicikicchānusayo appahīno tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa vicikicchānusayo appahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo appahīno, no ca tesaṃ vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa avijjānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

» Yassa bhavarāgānusayo appahīno tassa avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa bhavarāgānusayo appahīnoti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa mānānusayo appahīno, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa bhavarāgānusay … pe … avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa avijjānusayo appahīno, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā tassa vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnāti? Āmantā

... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā. Dvinnaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā. Puthujjanassa avijjānusayo ca appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā tassa avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo appahīno tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā. Dvinnaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā. Puthujjanassa avijjānusayo ca appahīno, kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.5.5. Paṭilomaokāsa

» Yattha kāmarāgānusayo appahīno tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā.

« Yattha vā pana paṭighānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo “pahīno”ti vā “appahīno”ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo appahīno tattha mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana mānānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yattha kāmarāgānusayo appahīno tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yattha kāmarāgānusayo appahīno tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo appahīno tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yattha paṭighānusayo appahīno tattha mānānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana mānānusayo appahīno tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha paṭighānusayo appahīno tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca appahīno paṭighānusayo ca appahīno.

» Yattha paṭighānusayo appahīno tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha paṭighānusayo appahīno tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca appahīno paṭighānusayo ca appahīno.

» Yattha mānānusayo appahīno tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha mānānusayo appahīnoti?

Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo appahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca appahīno mānānusayo ca appahīno.

» Yattha mānānusayo appahīno tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo appahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo ca appahīno bhavarāgānusayo ca appahīno.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yattha mānānusayo appahīno tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha mānānusayo appahīnoti?

Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo appahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca appahīno mānānusayo ca appahīno.

» Yattha diṭṭhānusayo appahīno tattha vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha diṭṭhānusayo appahīnoti? Āmantā ... pe ....

» Yattha vicikicchānusayo appahīno tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo appahīno; bhavarāgānus na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca appahīno bhavarāgānusayo ca appahīno.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yattha vicikicchānusayo appahīno tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yattha bhavarāgānusayo appahīno tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha avijjānusayo appahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca appahīno bhavarāgānusayo ca appahīno. (Ekamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tattha mānānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana mānānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tattha bhavarāgānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti? Na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tattha bhavarāgānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā tattha vicikicchānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo

ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā tattha bhavarāgānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnāti?

Mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo appahīno tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnāti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca

diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.5.6. Paṭilomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāmarāgānusayo appahīno tassa tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha paṭighānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo appahīno tassa tattha mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha mānānusayo appahīno, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo appahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha mānānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo appahīno tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha kāmarāgānusayo appahīno, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha kāmarāgānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo appahīno tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo appahīno tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo appahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca appahīno kāmarāgānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha paṭighānusayo appahīno tassa tattha mānānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo appahīno tassa tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha paṭighānusayo appahīno tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha paṭighānusayo

appahīno, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa dukkhāya vedanāya tassa tattha paṭighānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca appahīno paṭighānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha paṭighānusayo appahīno tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha paṭighānusayo appahīno tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha paṭighānusayo appahīnoti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha paṭighānusayo appahīno. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca appahīno paṭighānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha mānānusayo appahīno tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo appahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo appahīno, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo ca appahīno vici-

kicchānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha mānānusayo appahīnoti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo appahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca appahīno mānānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha mānānusayo appahīno tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Catunnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha mānānusayo appahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo ca appahīno bhavarāgānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha mānānusayo appahīnoti? Āmantā.

» Yassa yattha mānānusayo appahīno tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha mānānusayo appahīnoti?

Catunnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo appahīno; mānānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca appahīno mānānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha diṭṭhānusayo appahīno tassa tattha vicikicchānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha diṭṭhānusayo appahīnoti? Āmantā ... pe ....

» Yassa yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Puthujjanassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo appahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca appahīno bhavarāgānusayo ca appahīno.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha vicikicchānusayo appahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha bhavarāgānusayo appahīno, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha bhavarāgānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha vicikicchānusayo appahīnoti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo appahīno, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo appahīno. Puthujjanassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca appahīno vicikicchānusayo ca appahīno.

» Yassa yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti?

Catunnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo appahīno; bhavarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca appahīno bhavarāgānusayo ca appahīno. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa tattha mānānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha mānānusayo appahīno, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti

vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo appahīno. Paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha paṭighānusayo appahīno; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti

vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Mānānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnā tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo appahīno; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha paṭighānusayo appahīno; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā

tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā tassa tattha vicikicchānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnāti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā tassa tattha bhavarāgānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnāti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca

paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tassa tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo na vattabbo "pahīno"ti vā "appahīno"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha

avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā tassa tattha avijjānusayo appahīnoti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo appahīno tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnāti?

Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā, no ca tassa tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo appahīno, no ca tassa tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca appahīnā, no ca tesaṃ tattha diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca

na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca appahīnā; kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca na vattabbā "pahīnā"ti vā "appahīnā"ti vā. (Chakkamūlakaṃ.)

Pahīnavāre paṭilomaṃ. Pahīnavāro.

8 Cittayamaka

8.1 Uddesa

8.1.2. Suttantacittamissakavisesa

» Yassa sarāgaṃ cittaṃ uppajjati ... pe ... yassa vītarāgaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa sadosaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa vītadosaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa samohaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa vītamohaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa saṃkhittaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa vikkhittaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa mahaggataṃ cittaṃ uppajjati ... yassa amahaggataṃ cittaṃ uppajjati ... yassa sauttaraṃ cittaṃ uppajjati ... yassa anuttaraṃ cittaṃ uppajjati ... yassa samāhitaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa asamāhitaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa vimuttaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa avimuttaṃ cittaṃ uppajjati ... ?

10 Indriyayamaka

10.3 Pariññāvāra

10.3.6. Atītānāgatavāra

10.3.6.1. Anuloma

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so domanassindriyaṃ pajahissatīti? No.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ pajahissati so cakkhundriyaṃ parijānitthāti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti? No.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so cakkhundriyaṃ parijānitthāti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so aññindriyaṃ bhāvessatīti? No.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so cakkhundriyaṃ parijānitthāti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so cakkhundriyaṃ parijānitthāti? No. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ pajahittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti? No.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so domanassindriyaṃ pajahitthāti? No.

» Yo domanassindriyaṃ pajahittha so aññindriyaṃ bhāvessatīti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ pajahittha, no ca aññindriyaṃ bhāvessanti. Anāgāmī domanassindriyañca pajahittha aññindriyañca bhāvessati.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so domanassindriyaṃ pajahitthāti?

Cha puggalā aññindriyaṃ bhāvessanti, no ca domanassindriyaṃ pajahittha. Anāgāmī aññindriyañca bhāvessati domanassindriyañca pajahittha.

» Yo domanassindriyaṃ pajahittha so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti?

Arahā domanassindriyaṃ pajahittha, no ca aññātāvindriyaṃ sacchikarissati. Dve puggalā domanassindriyañca pajahittha aññātāvindriyañca sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so domanassindriyaṃ pajahitthāti?

Cha puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca domanassindriyaṃ pajahittha. Dve puggalā aññātāvindriyañca sacchikarissanti domanassindriyañca pajahittha. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so aññindriyaṃ bhāvessatīti?

Dve puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca aññindriyaṃ bhāvessanti. Pañca puggalā anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha aññindriyañca bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati. So anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti?

Dve puggalā aññindriyaṃ bhāvessanti no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha. Pañca puggalā aññindriyañca bhāvessanti anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti?

Arahā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca aññātāvindriyaṃ sacchikarissati. Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha aññātāvindriyañca sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti?

Dve puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha. Cha puggalā aññātāvindriyañca sacchikarissanti anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ

» Yo aññindriyaṃ bhāvittha so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so aññindriyaṃ bhāvitthāti? No. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10.3.6.2. Paccanīka

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so domanassindriyaṃ nappajahissatīti?

Pañca puggalā cakkhundriyaṃ na parijānittha, no ca domanassindriyaṃ nappajahissanti. Cattāro puggalā cakkhundriyañca na parijānittha domanassindriyañca nappajahissanti.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ nappajahissati so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti?

Arahā domanassindriyaṃ nappajahissati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānittha. Cattāro puggalā domanassindriyañca nappajahissanti cakkhundriyañca na parijānittha.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te cakkhundriyaṃ na parijānittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti. Aṭṭha puggalā cakkhundriyañca na parijānittha anaññātaññassāmītindriyañca

na bhāvessanti.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti?

Arahā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānittha. Aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti cakkhundriyañca na parijānittha.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Satta puggalā cakkhundriyaṃ na parijānittha, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Dve puggalā cakkhundriyañca na parijānittha aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti?

Arahā aññindriyaṃ na bhāvessati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānittha. Dve puggalā aññindriyañca na bhāvessanti cakkhundriyañca na parijānittha.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Aṭṭha puggalā cakkhundriyaṃ na parijānittha, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te cakkhundriyañca na parijānittha aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti?

Arahā aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānittha. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññātāvindriyañca na sacchikarissanti cakkhundriyañca na parijānittha. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ nappajahittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te domanassindriyaṃ nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti. Cha puggalā domanassindriyañca nappajahittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti domanassindriyañca nappajahittha.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahittha so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Cha puggalā domanassindriyaṃ nappajahittha, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te domanassindriyañca nappajahittha aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Dve puggalā aññindriyaṃ na bhāvessanti, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññindriyañca na bhāvessanti domanassindriyañca nappajahittha.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Cha puggalā domanassindriyaṃ nappajahittha, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te domanassindriyañca nappajahittha aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Arahā aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññātāvindriyañca na sacchikarissanti domanassindriyañca nappajahittha. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Dve puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Dve puggalā aññindriyaṃ na bhāvessanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññindriyañca na bhāvessanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Dve puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Arahā aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññātāvindriyañca na sacchikarissanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ na bhāvittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Aṭṭha puggalā aññindriyaṃ na bhāvittha, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññindriyañca na bhāvittha aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so aññindriyaṃ na bhāvitthāti?

Arahā aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati, no ca aññindriyaṃ na bhāvittha. Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te aññātāvindriyañca na sacchikarissanti aññindriyañca na bhāvittha. (Aññindriyamūlakaṃ.)

Pariññāvāro.

Indriyayamakapāḷi niṭṭhitā.

Yamakapakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

2 Khandhayamaka

2.1 Paṇṇattivāra

2.1.2. Paṇṇattivāraniddesa

2.1.2.1. Padasodhanavāra

2.1.2.1.1. Anuloma

» Rūpaṃ rūpakkhandhoti?

Piyarūpaṃ sātarūpaṃ rūpaṃ, na rūpakkhandho. Rūpakkhandho rūpañceva rūpakkhandho ca.

« Rūpakkhandho rūpanti? Āmantā.

» Vedanā vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Vedanākkhandho vedanāti? Āmantā.

» Saññā saññākkhandhoti?

Diṭṭhisaññā saññā, na saññākkhandho. Saññākkhandho saññā ceva saññākkhandho ca.

« Saññākkhandho saññāti? Āmantā.

» Saṅkhārā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandhaṃ ṭhapetvā avasesā saṅkhārā, na saṅkhārakkhandho. Saṅkhārakkhandho saṅkhārā ceva saṅkhārakkhandho ca.

« Saṅkhārakkhandho saṅkhārāti? Āmantā.

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

« Viññāṇakkhandho viññāṇanti? Āmantā.

2.1.2.1.2. Paccanīka

» Na rūpaṃ na rūpakkhandhoti? Āmantā.

« Na rūpakkhandho na rūpanti?

Piyarūpaṃ sātarūpaṃ na rūpakkhandho, rūpaṃ. Rūpañca rūpakkhandhañca ṭhapetvā avasesā na ceva rūpaṃ na ca rūpakkhandho.

» Na vedanā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Na vedanākkhandho na vedanāti? Āmantā.

» Na saññā na saññākkhandhoti? Āmantā.

« Na saññākkhandho na saññāti?

Diṭṭhisaññā na saññākkhandho, saññā. Saññañca saññākkhandhañca ṭhapetvā avasesā na ceva saññā na ca saññākkhandho.

» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

« Na saṅkhārakkhandho na saṅkhārāti?

Saṅkhārakkhandhaṃ ṭhapetvā avasesā na saṅkhārakkhandho, saṅkhārā. Saṅkhāre ca saṅkhārakkhandhañca ṭhapetvā avasesā na ceva saṅkhārā na ca saṅkhārakkhandho.

» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

« Na viññāṇakkhandho na viññāṇanti? Āmantā.

2.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

2.1.2.2.1. Anuloma

» Rūpaṃ rūpakkhandhoti?

Piyarūpaṃ sātarūpaṃ rūpaṃ, na rūpakkhandho. Rūpakkhandho rūpañceva rūpakkhandho ca.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca.

Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Rūpaṃ rūpakkhandhoti?

Piyarūpaṃ sātarūpaṃ rūpaṃ, na rūpakkhandho. Rūpakkhandho rūpañceva rūpakkhandho ca.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Rūpaṃ rūpakkhandhoti?

Piyarūpaṃ sātarūpaṃ rūpaṃ, na rūpakkhandho. Rūpakkhandho rūpañceva rūpakkhandho ca.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Rūpaṃ rūpakkhandhoti?

Piyarūpaṃ sātarūpaṃ rūpaṃ, na rūpakkhandho. Rūpakkhandho rūpañceva rūpakkhandho ca.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Vedanā vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Vedanā vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Vedanā vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Vedanā vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Saññā saññākkhandhoti?

Diṭṭhisaññā saññā, na saññākkhandho. Saññākkhandho saññā ceva saññākkhandho ca.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Saññā saññākkhandhoti?

Diṭṭhisaññā saññā, na saññākkhandho. Saññākkhandho saññā ceva saññākkhandho ca.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Saññā saññākkhandhoti?

Diṭṭhisaññā saññā, na saññākkhandho. Saññākkhandho saññā ceva saññākkhandho ca.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Saññā saññākkhandhoti?

Diṭṭhisaññā saññā, na saññākkhandho. Saññākkhandho saññā ceva saññākkhandho ca.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Saṅkhārā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandhaṃ ṭhapetvā avasesā saṅkhārā, na saṅkhārakkhandho. Saṅkhārakkhandho saṅkhārā ceva saṅkhārakkhandho ca.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Saṅkhārā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandhaṃ ṭhapetvā avasesā saṅkhārā, na saṅkhārakkhandho. Saṅkhārakkhandho saṅkhārā ceva saṅkhārakkhandho ca.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Saṅkhārā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandhaṃ ṭhapetvā avasesā saṅkhārā, na saṅkhārakkhandho. Saṅkhārakkhandho saṅkhārā ceva saṅkhārakkhandho ca.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Saṅkhārā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandhaṃ ṭhapetvā avasesā saṅkhārā, na saṅkhārakkhandho. Saṅkhārakkhandho saṅkhārā ceva saṅkhārakkhandho ca.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

2.1.2.2.2. Paccanīka

» Na rūpaṃ na rūpakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na rūpakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na rūpakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na rūpakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na saññākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na saññākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na saññākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na saññākkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.
« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.
» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.
« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.
» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.
« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.
» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.
« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

2.1.2.3. Suddhakhandhavāra

2.1.2.3.1. Anuloma

» Rūpaṃ khandhoti? Āmantā.
« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Vedanā khandhoti? Āmantā.
« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Saññā khandhoti? Āmantā.
« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Saṅkhārā khandhoti? Āmantā.
« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Viññāṇaṃ khandhoti? Āmantā.
« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

2.1.2.3.2. Paccanīka

» Na rūpaṃ na khandhoti?

Rūpaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na rūpaṃ, khandhā. Rūpañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva rūpaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na khandhoti?

Vedanaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na vedanā, khandhā. Vedanañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva vedanā na ca khandhā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na khandhoti?

Saññaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na saññā, khandhā. Saññañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva saññā na ca khandhā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na khandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na viññāṇaṃ na khandhoti?

Viññāṇaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na viññāṇaṃ, khandhā. Viññāṇañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva viññāṇaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

2.1.2.4. Suddhakhandhamūlacakkavāra

2.1.2.4.1. Anuloma

» Rūpaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Rūpaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Rūpaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Rūpaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Vedanā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Vedanā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Vedanā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Vedanā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Saññā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Saññā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Saññā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

» Saññā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Saṅkhārā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Saṅkhārā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Saṅkhārā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Saṅkhārā khandhoti? Āmantā.

« Khandhā viññāṇakkhandhoti?

Viññāṇakkhandho khandho ceva viññāṇakkhandho ca. Avasesā khandhā na viññāṇakkhandho.

» Viññāṇaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā rūpakkhandhoti?

Rūpakkhandho khandho ceva rūpakkhandho ca. Avasesā khandhā na rūpakkhandho.

» Viññāṇaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā vedanākkhandhoti?

Vedanākkhandho khandho ceva vedanākkhandho ca. Avasesā khandhā na vedanākkhandho.

» Viññāṇaṃ khandhoti?

Āmantā.

« Khandhā saññākkhandhoti?

Saññākkhandho khandho ceva saññākkhandho ca. Avasesā khandhā na saññākkhandho.

» Viññāṇaṃ khandhoti? Āmantā.

« Khandhā saṅkhārakkhandhoti?

Saṅkhārakkhandho khandho ceva saṅkhārakkhandho ca. Avasesā khandhā na saṅkhārakkhandho.

2.1.2.4.2. Paccanīka

» Na rūpaṃ na khandhoti?

Rūpaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na rūpaṃ, khandhā. Rūpañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva rūpaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na khandhoti?

Rūpaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na rūpaṃ, khandhā. Rūpañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva rūpaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na khandhoti?

Rūpaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na rūpaṃ, khandhā. Rūpañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva rūpaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na khandhoti?

Rūpaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na rūpaṃ, khandhā. Rūpañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva rūpaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na khandhoti?

Vedanaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na vedanā, khandhā. Vedanañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva vedanā na ca khandhā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na khandhoti?

Vedanaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na vedanā, khandhā. Vedanañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva vedanā na ca khandhā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na khandhoti?

Vedanaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na vedanā, khandhā. Vedanañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva vedanā na ca khandhā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na vedanā na khandhoti?

Vedanaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na vedanā, khandhā. Vedanañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva vedanā na ca khandhā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na khandhoti?

Saññaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na saññā, khandhā. Saññañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva saññā na ca khandhā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na khandhoti?

Saññaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na saññā, khandhā. Saññañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva saññā na ca khandhā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na khandhoti?

Saññaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na saññā, khandhā. Saññañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva saññā na ca khandhā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

» Na saññā na khandhoti?

Saññaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na saññā, khandhā. Saññañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva saññā na ca khandhā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na khandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na khandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na khandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na saṅkhārā na khandhoti? Āmantā.

« Na khandhā na viññāṇakkhandhoti? Āmantā.

» Na viññāṇaṃ na khandhoti?

Viññāṇaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na viññāṇaṃ, khandhā. Viññāṇañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva viññāṇaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na rūpakkhandhoti? Āmantā.

» Na viññāṇaṃ na khandhoti?

Viññāṇaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na viññāṇaṃ, khandhā. Viññāṇañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva viññāṇaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na vedanākkhandhoti? Āmantā.

» Na viññāṇaṃ na khandhoti?

Viññāṇaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na viññāṇaṃ, khandhā. Viññāṇañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva viññāṇaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na saññākkhandhoti? Āmantā.

» Na viññāṇaṃ na khandhoti?

Viññāṇaṃ ṭhapetvā avasesā khandhā na viññāṇaṃ, khandhā. Viññāṇañca khandhe ca ṭhapetvā avasesā na ceva viññāṇaṃ na ca khandhā.

« Na khandhā na saṅkhārakkhandhoti? Āmantā.

Paṇṇattiniddesavāro.

9 Dhammayamaka

9.3. Bhāvanāvāra

» Yo kusalaṃ dhammaṃ bhāveti so akusalaṃ dhammaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana akusalaṃ dhammaṃ pajahati so kusalaṃ dhammaṃ bhāvetīti? Āmantā.

» Yo kusalaṃ dhammaṃ na bhāveti so akusalaṃ dhammaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana akusalaṃ dhammaṃ nappajahati so kusalaṃ dhammaṃ na bhāvetīti? Āmantā ... pe ....

Bhāvanāvāro.

Dhammayamakapāḷi niṭṭhitā.

4 Dhātuyamaka

4.3. Pariññāvāra

» Yo cakkhudhātuṃ parijānāti so sotadhātuṃ parijānātīti? Āmantā. ... pe ... (Dhātuyamakaṃ paripuṇṇaṃ peyyālena.)

Dhātuyamakapāḷi niṭṭhitā.

5 Saccayamaka

5.3 Pariññāvāra

5.3.3. Anāgatavāra

» Yo dukkhasaccaṃ parijānissati so samudayasaccaṃ pajahissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yo dukkhasaccaṃ na parijānissati so samudayasaccaṃ nappajahissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana ... pe ... ? Āmantā.

2 Khandhayamaka

2.3 Pariññāvāra

2.3.6. Atītānāgatavāra

» Yo rūpakkhandhaṃ parijānittha so vedanākkhandhaṃ parijānissatīti? No.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ parijānissati so rūpakkhandhaṃ parijānitthāti? No.

» Yo rūpakkhandhaṃ na parijānittha so vedanākkhandhaṃ na parijānissatīti?

Ye maggaṃ paṭilabhissanti te rūpakkhandhaṃ na parijānittha, no ca vedanākkhandhaṃ na parijānissanti. Aggamaggasamaṅgī ye ca

puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te rūpakkhandhañca na parijānittha vedanākkhandhañca na parijānissanti.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ na parijānissati so rūpakkhandhaṃ na parijānitthāti?

Arahā vedanākkhandhaṃ na parijānissati, no ca rūpakkhandhaṃ na parijānittha. Aggamaggasamaṅgī ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te vedanākkhandhañca na parijānissanti rūpakkhandhañca na parijānittha.

Pariññāvāro.

Khandhayamakapāḷi niṭṭhitā.

5 Saccayamaka

5.3 Pariññāvāra

5.3.1. Paccuppannavāra

» Yo dukkhasaccaṃ parijānāti so samudayasaccaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ pajahati so dukkhasaccaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo dukkhasaccaṃ na parijānāti so samudayasaccaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana ... pe ... ? Āmantā.

2 Khandhayamaka

2.3 Pariññāvāra

2.3.4. Paccuppannātītavāra

» Yo rūpakkhandhaṃ parijānāti so vedanākkhandhaṃ parijānitthāti? No.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ parijānittha so rūpakkhandhaṃ parijānātīti? No.

» Yo rūpakkhandhaṃ na parijānāti so vedanākkhandhaṃ na parijānitthāti?

Arahā rūpakkhandhaṃ na parijānāti, no ca vedanākkhandhaṃ na parijānittha. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā rūpakkhandhañca na parijānanti vedanākkhandhañca na parijānittha.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ na parijānittha so rūpakkhandhaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī vedanākkhandhaṃ na parijānittha, no ca rū-

pakkhandhaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā vedanākkhandhañca na parijānittha rūpakkhandhañca na parijānanti.

3 Āyatanayamaka

3.2 Pavattivāra

3.2.3. Uppādanirodhavāra

3.2.3.1 Paccuppannavāra

3.2.3.1.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa sotāyatanaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ ... manāyatanaṃ ... dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti? No ... pe ....

» Yassa manāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ uppajjatīti? No.

3.2.3.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati ... pe ... (yatthakaṃ noti na kātabbaṃ, yatthakaṃ itaresaṃ yatthakānaṃ sadisaṃ kātabbaṃ, yatthakaṃ tīsupi vāresu sadisaṃ.)

3.2.3.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti? No ... pe ....

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjatīti? No.

3.2.3.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sasotakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhati. Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ asotakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Asotakānaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Aghānakānaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Arūpakānaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati. Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Acittakānaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca nuppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati. Arūpakānaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca nuppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati. Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati manāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati. Acittakānaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca nuppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati. Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca nuppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjati manāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati. Acittakānaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca nuppajjati.

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati. Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca nuppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati. Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca nuppajjati.

3.2.3.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati … pe ….

3.2.3.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati … pe ….

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

3.2.3.2. Atītavāra

3.2.3.2.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa sotāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhittha tassa cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā … pe ….

(Atītā pucchā uppādepi nirodhepi uppādanirodhepi anulomampi paccanīkampi sadisaṃ.)

3.2.3.3. Anāgatavāra

3.2.3.3.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa sotāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā

parinibbāyissanti tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjissati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjissati.

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca uppajjissati.

» Yassa manāyatanaṃ uppajjissati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca uppajjissati.

3.2.3.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati ... pe ....

3.2.3.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ

tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjissati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjissati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati manāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca uppajjissati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca uppajjissati.

3.2.3.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjissati sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca nuppajjissati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjissati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

3.2.3.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati … pe ….

3.2.3.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca nuppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha

cakkhāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca nuppajjissati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

3.2.3.4. Paccuppannātītavāra

3.2.3.4.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa sotāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhittha tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca uppajjati.

(Yathā uppādavāre paccuppannātītā pucchā vibhattā evaṃ uppā-

danirodhepi paccuppannātītā pucchā anulomampi paccanīkampi vibhajitabbā.)

3.2.3.5. Paccuppannānāgatavāra

3.2.3.5.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa sotāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ... pe ... sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ...

pe … sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ … pe … sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa manāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca uppajjati.

3.2.3.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati … pe ….

3.2.3.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapaj-

jantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ … pe … ?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ … pe … saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ … pe … ?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ … pe … saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ... pe ... pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ... pe ....

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ ... pe ... ?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ... pe ... pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ ... pe ... ?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca uppajjati.

3.2.3.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāy-

atanañca nuppajjati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

3.2.3.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati … pe ….

3.2.3.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tasaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

3.2.3.6. Atītānāgatavāra

3.2.3.6.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa sotāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjittha sotāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

(Yathā nirodhavāre atītānāgatā pucchā yassakampi yatthakampi yassayatthakampi anulomampi paccanīkampi vibhattaṃ, evaṃ uppādanirodhepi atītānāgatā pucchā vibhajitabbā.)

Uppādanirodhavāro.

Pavattivāro niṭṭhito.

3 Āyatanayamaka

3.3 Pariññāvāra

3.3.4. Paccuppannātītavāra

» Yo cakkhāyatanaṃ parijānāti so sotāyatanaṃ parijānitthāti? No.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ parijānittha so cakkhāyatanaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhāyatanaṃ na parijānāti so sotāyatanaṃ na parijānitthāti?

Arahā cakkhāyatanaṃ na parijānāti, no ca sotāyatanaṃ na parijānittha. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhāyatanañca na parijānanti sotāyatanañca na parijānittha.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ na parijānittha so cakkhāyatanaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī sotāyatanaṃ na parijānittha, no ca cakkhāyatanaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā sotāyatanañca na parijānittha cakkhāyatanañca na parijānanti.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.3. Pajahanavāra

7.2.3.1. Anulomapuggala

» Yo kāmarāgānusayaṃ pajahati so paṭighānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana paṭighānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayaṃ pajahati so mānānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana mānānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo kāmarāgānusayaṃ pajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo kāmarāgānusayaṃ pajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo paṭighānusayaṃ pajahati so mānānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana mānānusayaṃ pajahati so paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo paṭighānusayaṃ pajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so paṭighānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo paṭighānusayaṃ pajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo mānānusayaṃ pajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so mānānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo mānānusayaṃ pajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so mānānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

» Yo diṭṭhānusayaṃ pajahati so vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so diṭṭhānusayaṃ pajahatīti? Āmantā ... pe ....

» Yo vicikicchānusayaṃ pajahati so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo bhavarāgānusayaṃ pajahati so avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so mānānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana mānānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañc pajahatīti? No.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañc pajahatīti? No. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Mānānusayaṃ pajahati. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati so vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahatīti?

Diṭṭhānusayaṃ pajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ pajahati ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahatīti?

Mānānusayaṃ pajahati. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati so avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ pajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahatīti?

Mānānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.3.2. Anulomaokāsa

» Yato kāmarāgānusayaṃ pajahati tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yato vā pana paṭighānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yato kāmarāgānusayaṃ pajahati tato mānānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana mānānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayaṃ pajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayañca pajahati kāmarāgānusayañca pajahati.

» Yato kāmarāgānusayaṃ pajahati tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca pajahati kāmarāgānusayañca pajahati.

» Yato kāmarāgānusayaṃ pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yato kāmarāgānusayaṃ pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca pajahati kāmarāgānusayañca pajahati.

» Yato paṭighānusayaṃ pajahati tato mānānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yato vā pana mānānusayaṃ pajahati tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yato paṭighānusayaṃ pajahati tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato paṭighānusayaṃ pajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca pajahati paṭighānusayañca pajahati.

» Yato paṭighānusayaṃ pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yato paṭighānusayaṃ pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato paṭighānusayaṃ pajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca pajahati paṭighānusayañca pajahati.

» Yato mānānusayaṃ pajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato mānānusayaṃ pajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca tato mānānusayaṃ pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca pajahati mānānusayañca pajahati.

» Yato mānānusayaṃ pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayaṃ pajahati, no ca tato bhavarāgānusayaṃ pajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayañca pajahati bhavarāgānusayañca pajahati.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato mānānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

» Yato mānānusayaṃ pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato mānānusayaṃ pajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca tato mānānusayaṃ pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca pajahati mānānusayañca pajahati.

» Yato diṭṭhānusayaṃ pajahati tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato diṭṭhānusayaṃ pajahatīti? Āmantā ... pe ....

» Yato vicikicchānusayaṃ pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca tato bhavarāgānusayaṃ pajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato

vicikicchānusayañca pajahati bhavarāgānusayañca pajahati.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

» Yato vicikicchānusayaṃ pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

» Yato bhavarāgānusayaṃ pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato avijjānusayaṃ pajahati no ca tato bhavarāgānusayaṃ pajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca pajahati bhavarāgānusayañca pajahati. (Ekamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati tato mānānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana mānānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayaṃ pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayañca kāmarāgānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ pajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati tato bhavarāgānusaya pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti? No.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ pajahati. (Dukamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca mānānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Mānānusayaṃ pajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca mānānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca

mānānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati. (Tikamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahatīti?

Mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ pajahati. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ pajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati, no ca tato paṭighānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ pajahati so tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato paṭighānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ pajahati so tato mānānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ pajahati so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti?

Aṭṭhamako dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ pajahati kāmarāgānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato paṭighānusayaṃ pajahati so tato mānānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ pajahati so tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato paṭighānusayaṃ pajahati so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato paṭighānusayaṃ pajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ pajahati paṭighānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo yato paṭighānusayaṃ pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato paṭighānusayaṃ pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato paṭighānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato mānānusayaṃ pajahati so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato mānānusayaṃ pajahatīti?

Aṭṭhamako dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca so tato mānānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ

pajahati mānānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati.

» Yo yato mānānusayaṃ pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato mānānusayaṃ pajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayañca pajahati bhavarāgānusayañca pajahati.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato mānānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

» Yo yato mānānusayaṃ pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato mānānusayaṃ pajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca so tato mānānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca pajahati mānānusayañca pajahati.

» Yo yato diṭṭhānusayaṃ pajahati so tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato diṭṭhānusayaṃ pajahatīti? Āmantā ... pe ....

» Yo yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ pajahati bhavarāgānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti?

Tadekaṭṭhaṃ pajahati.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? No.

» Yo yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca pajahati bhavarāgānusayañca pajahati. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so tato mānānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti?

Aṭṭhamako rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ pajahati kāmarāgānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ pajahati paṭighānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ pajahati.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahatīti? No. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Aṭṭhamako rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ pajahati mānānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ pajahati kāmarāgānusayañca mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ pajahati paṭighānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Mānānusayaṃ pajahati.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca mānānusayañca pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati so tato vicikicchānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca pajahatīti?

Aṭṭhamako rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati mānānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati kāmarāgānusayañca mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ pajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca diṭṭhānusayañca pajahati paṭighānusayaṃ

tadekaṭṭhaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca pajahati ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati so tato bhavarāgānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahatīti?

Mānānusayaṃ pajahati.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca mānānusayañca pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati so tato avijjānusayaṃ pajahatīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ pajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca mānānusayañca pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca pajahati, no ca so tato kāmarāgānusayañca

paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca pajahati. (Chakkamūlakaṃ.

Pajahanavāre anulomaṃ.

7.2.3.4. Paṭilomapuggala

» Yo kāmarāgānusayaṃ nappajahati so paṭighānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana paṭighānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayaṃ nappajahati so mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so mānānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī mānānusayaṃ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo kāmarāgānusayaṃ nappajahati so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so vicikicchānusayaṃ nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo kāmarāgānusayaṃ nappajahati so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so avijjānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappa-

jahanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo paṭighānusayaṃ nappajahati so mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so mānānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā paṭighānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ nappajahati so paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī mānānusayaṃ nappajahati, no ca so paṭighānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo paṭighānusayaṃ nappajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so vicikicchānusayaṃ nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā paṭighānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so paṭighānusayaṃ nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo paṭighānusayaṃ nappajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so avijjānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā paṭighānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so paṭighānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo mānānusayaṃ nappajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako mānānusayaṃ nappajahati, no ca so vicikicchānusayaṃ nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so mānānusayaṃ nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

» Yo mānānusayaṃ nappajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so mānānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yo diṭṭhānusayaṃ nappajahati so vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so diṭṭhānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā … pe ….

» Yo vicikicchānusayaṃ nappajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so avijjānusayaṃ nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so vicikicchānusayaṃ nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā

puggalā avijjānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

» Yo bhavarāgānusayaṃ nappajahati so avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so mānānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī mānānusayaṃ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañc paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so vicikicchānusayaṃ nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so bhavarāgānusaya … pe … avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so avijjānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca

nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so vicikicchānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so mānānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati so vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañ nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati, no ca so mānānusayaṃ nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahanti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañc vicikicchānusayañca nappajahati so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahatīti?

Aṭṭhamako avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahanti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañc vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati so avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ nappajahati so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahatīti?

Aṭṭhamako avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati, no ca so diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappaja-

hati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahanti. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.3.5. Paṭilomaokāsa

» Yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana paṭighānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tato paṭighānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati.

» Yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato mānānusayaṃ nappajahati. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana mānānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati.

» Yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato avijjānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato paṭighānusayaṃ nappajahati tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusaya nappajahati, no ca tato mānānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato paṭighānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana mānānusayaṃ nappajahati tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato mānānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati.

» Yato paṭighānusayaṃ nappajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusaya nappajahati, no ca tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato paṭighānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato paṭighānusayaṃ nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tato paṭighānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati.

» Yato paṭighānusayaṃ nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca tato avijjānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato paṭighānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato mānānusayaṃ nappajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato mānānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato mānānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato mānānusayaṃ nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato mānānusayaṃ nappajahati. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati.

» Yato mānānusayaṃ nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca tato avijjānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato mānānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato mānānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato diṭṭhānusayaṃ nappajahati tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato diṭṭhānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato vicikicchānusayaṃ nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato vicikicchānusayaṃ nappajahati; apariyāpanne tato bhavarāgānusayañ nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati.

» Yato vicikicchānusayaṃ nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca tato avijjānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato mānānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana mānānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayañca kāmarāgānusayañca nappajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato mānānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca nappajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato avijjānusayaṃ nappajahati. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca nappajahati. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahatīti? Āmantā … pe …. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahatīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca tato paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca

vicikicchānusayañca nappajahati. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahatīti? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati tato avijjānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ nappajahati tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahatīti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.3.6. Paṭilomapuggalokāsa

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati so tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato paṭighānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato paṭighānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati so tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato mānānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca nappajahanti bhavarāgānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca nappajahanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ nappajahati so tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato paṭighānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ nappajahati so tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato mānānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ nappajahati so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato paṭighānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva pug-

galo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato paṭighānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca nappajahanti bhavarāgānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato paṭighānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato paṭighānusayaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato mānānusayaṃ nappajahati so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato mānānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca

aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

» Yo yato mānānusayaṃ nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

» Yo yato mānānusayaṃ nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato mānānusayaṃ nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato mānānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato mānānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yo yato diṭṭhānusayaṃ nappajahati so tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato diṭṭhānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā ... pe ....

» Yo yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti bhavarāgānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

» Yo yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayaṃ nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

» Yo yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so tato mānānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati mānānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti mānānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato mānānusayañca kāmarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato mānānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato mānānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca

nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati bhavarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti bhavarāgānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arū-

padhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahanti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato vicikicchānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati vicikicchānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti vicikicchānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhā-

tuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sab-

battha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahanti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati so tato vicikicchānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca nappajahanti ...

pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati so tato bhavarāgānusayaṃ nappajahatīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so tato mānānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayañca

paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañ diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca nappajahati, no ca so tato diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañ diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañc diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusaya mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahanti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati so tato avijjānusayaṃ nappajahatīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato avijjānusayaṃ nap-

pajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati avijjānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahanti avijjānusayañca nappajahanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ nappajahati so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahatīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca nappajahati. Sveva puggalo apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato paṭighānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ nappajahati. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca nappajahati kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahati. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca nappajahanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca nappajahanti. (Chakkamūlakaṃ.)

Pajahanavāre paṭilomaṃ. Pajahanavāro.

4 Dhātuyamaka

4.1 Paṇṇattivāra

4.1.1. Paṇṇattivārauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Aṭṭhārasa dhātuyo—cakkhudhātu, sotadhātu, ghānadhātu, jivhād-

hātu, kāyadhātu, rūpadhātu, saddadhātu, gandhadhātu, rasadhātu, phoṭṭhabbadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manodhātu, manoviññāṇadhātu, dhammadhātu.

4.1.1.1. Padasodhanavāra

4.1.1.1.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhudhātu?

« Cakkhudhātu cakkhu?

» Sotaṃ sotadhātu?

« Sotadhātu sotaṃ? … pe …

» Cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇadhātu?

« Cakkhuviññāṇadhātu cakkhuviññāṇaṃ? … pe …

» Mano manodhātu?

« Manodhātu mano?

» Manoviññāṇaṃ manoviññāṇadhātu?

« Manoviññāṇadhātu manoviññāṇaṃ?

» Dhammo dhammadhātu?

« Dhammadhātu dhammo?

4.1.1.1.2. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhudhātu?

« Na cakkhudhātu na cakkhu?

» Na sotaṃ na sotadhātu?

« Na sotadhātu na sotaṃ? … pe …

» Na cakkhuviññāṇaṃ na cakkhuviññāṇadhātu?

« Na cakkhuviññāṇadhātu na cakkhuviññāṇaṃ? … pe …

» Na mano na manodhātu?

« Na manodhātu na mano?

» Na manoviññāṇaṃ na manoviññāṇadhātu?

« Na manoviññāṇadhātu na manoviññāṇaṃ?

» Na dhammo na dhammadhātu?

« Na dhammadhātu na dhammo?

4.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra

4.1.1.2.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhudhātu?

« Dhātū sotadhātu? … pe …

» Cakkhu cakkhudhātu?
« Dhātū dhammadhātu?
(Yathā āyatanayamake cakkaṃ bandhitaṃ evamidha cakkaṃ bandhitabbaṃ.)
4.1.1.2.2. Paccanīka
» Na cakkhu na cakkhudhātu?
« Na dhātū na sotadhātu?
» Na cakkhu na cakkhudhātu?
« Na dhātū na ghānadhātu? ... pe ...
» Na cakkhu na cakkhudhātu?
« Na dhātū na dhammadhātu? ... pe ...
» Na dhammo na dhammadhātu?
« Na dhātū na cakkhudhātu? ... pe ...
» Na dhammo na dhammadhātu?
« Na dhātū na manoviññāṇadhātu?
(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)
4.1.1.3. Suddhadhātuvāra
4.1.1.3.1. Anuloma
» Cakkhu dhātu?
« Dhātū cakkhu?
» Sotaṃ dhātu?
« Dhātū sotaṃ?
Ghānaṃ dhātu? ... pe ... Jivhā dhātu? ... Kāyo dhātu? ... Rūpaṃ dhātu? ... Saddo dhātu? ... Gandho dhātu? ... Raso dhātu? ... Phoṭṭhabbo dhātu? ...
» Cakkhuviññāṇaṃ dhātu?
« Dhātū cakkhuviññāṇaṃ?
» Sotaviññāṇaṃ dhātu?
« Dhātū sotaviññāṇaṃ?
... Ghānaviññāṇaṃ? ... pe ... Jivhāviññāṇaṃ? ... Kāyaviññāṇaṃ?
» Mano dhātu?
« Dhātū mano?
» Manoviññāṇaṃ dhātu?
« Dhātū manoviññāṇaṃ?
» Dhammo dhātu?

« Dhātū dhammo?
4.1.1.3.2. Paccanīka
» Na cakkhu na dhātu?
« Na dhātū na cakkhu?
» Na sotaṃ na dhātu?
« Na dhātū na sotaṃ?
... Na ghānaṃ? ... Na jivhā? ... Na kāyo? ... Na rūpaṃ? ... Na saddo? ... Na gandho? ... Na raso? ... Na phoṭṭhabbo?
» Na cakkhuviññāṇaṃ na dhātu?
« Na dhātū na cakkhuviññāṇaṃ?
... Na sotaviññāṇaṃ? ... pe ... Na ghānaviññāṇaṃ? ... Na jivhāviññāṇaṃ?
» Na kāyaviññāṇaṃ na dhātu?
« Na dhātū na kāyaviññāṇaṃ?
» Na mano na dhātu?
« Na dhātū na mano?
» Na manoviññāṇaṃ na dhātu?
« Na dhātū na manoviññāṇaṃ?
» Na dhammo na dhātu?
« Na dhātū na dhammo?
4.1.1.4. Suddhadhātumūlacakkavāra
4.1.1.4.1. Anuloma
» Cakkhu dhātu?
« Dhātū sotaṃ? ... pe ...
» Cakkhu dhātu?
« Dhātū dhammo? ... pe ...
» Dhammo dhātu?
« Dhātū cakkhu? ... pe ...
» Dhammo dhātu?
« Dhātū manoviññāṇaṃ?
(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)
4.1.1.4.2. Paccanīka
» Na cakkhu na dhātu?
« Na dhātū na sotaṃ?
» Na cakkhu na dhātu?
« Na dhātū na ghānaṃ? ... pe ....

» Na cakkhu na dhātu?

« Na dhātū na dhammo? … pe …

» Na dhammo na dhātu?

« Na dhātū na cakkhu? … pe …

» Na dhammo na dhātu?

« Na dhātū na manoviññāṇaṃ?

(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)

Paṇṇattiuddesavāro.

3 Āyatanayamaka

3.3 Pariññāvāra

3.3.3. Anāgatavāra

» Yo cakkhāyatanaṃ parijānissati so sotāyatanaṃ parijānissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ parijānissati so cakkhāyatanaṃ parijānissatīti? Āmantā.

» Yo cakkhāyatanaṃ na parijānissati so sotāyatanaṃ na parijānissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ na parijānissati so cakkhāyatanaṃ na parijānissatīti? Āmantā.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.4. Pariññāvāra

7.2.4.1. Anulomapuggala

» Yo kāmarāgānusayaṃ parijānāti so paṭighānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana paṭighānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayaṃ parijānāti so mānānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo kāmarāgānusayaṃ parijānāti so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo kāmarāgānusayaṃ parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo paṭighānusayaṃ parijānāti so mānānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ parijānāti so paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo paṭighānusayaṃ parijānāti so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so paṭighānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo paṭighānusayaṃ parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo mānānusayaṃ parijānāti so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so mānānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo mānānusayaṃ parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so mānānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo diṭṭhānusayaṃ parijānāti so vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so diṭṭhānusayaṃ parijānātīti? Āmantā … pe ….

» Yo vicikicchānusayaṃ parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo bhavarāgānusayaṃ parijānāti so avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so mānānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti? No.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti? No. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Mānānusayaṃ parijānāti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti so vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānātīti?

Diṭṭhānusayaṃ parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañc vicikicchānusayañca parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusaya mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānātīti?

Mānānusayaṃ parijānāti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañc vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti so avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusaya mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānātīti?

Mānānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.4.2. Anulomaokāsa

» Yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yato vā pana paṭighānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti tato mānānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana mānānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayaṃ parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayañca parijānāti kāmarāgānusayañca parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti. Kāmadhātuyā

dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca parijānāti kāmarāgānusayañca parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca parijānāti kāmarāgānusayañca parijānāti.

» Yato paṭighānusayaṃ parijānāti tato mānānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yato vā pana mānānusayaṃ parijānāti tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yato paṭighānusayaṃ parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato paṭighānusayaṃ parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca parijānāti paṭighānusayañca parijānāti.

» Yato paṭighānusayaṃ parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yato paṭighānusayaṃ parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato paṭighānusayaṃ parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avi-

jjānusayaṃ parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca parijānāti paṭighānusayañca parijānāti.

» Yato mānānusayaṃ parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato mānānusayaṃ parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca tato mānānusayaṃ parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca parijānāti mānānusayañca parijānāti.

» Yato mānānusayaṃ parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayaṃ parijānāti, no ca tato bhavarāgānusayaṃ parijānāti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayañca parijānāti bhavarāgānusayañca parijānāti.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato mānānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yato mānānusayaṃ parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato mānānusayaṃ parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca tato mānānusayaṃ parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca parijānāti mānānusayañca parijānāti.

» Yato diṭṭhānusayaṃ parijānāti tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ parijānātīti? Āmantā ... pe ....

» Yato vicikicchānusayaṃ parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca tato bhavarāgānusayaṃ parijānāti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca parijānāti bhavarāgānusayañca parijānāti.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yato vicikicchānusayaṃ parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca tato bhavarāgānusayaṃ parijānāti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca parijānāti bhavarāgānusayañca parijānāti. (Ekamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti tato mānānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana mānānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayaṃ parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayañca kāmarāgānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti? No.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato bhavarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato bhavarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca

diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti, no ca tato paṭighānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti so tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato paṭighānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti so tato mānānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti?

Aṭṭhamako dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, kāmarāgānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato paṭighānusayaṃ parijānāti so tato mānānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ parijānāti so tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato paṭighānusayaṃ parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato paṭighānusayaṃ parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, paṭighānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato paṭighānusayaṃ parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato paṭighānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato mānānusayaṃ parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato mānānusayaṃ parijānātīti?

Aṭṭhamako dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikic-

chānusayaṃ parijānāti, mānānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

» Yo yato mānānusayaṃ parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato mānānusayaṃ parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayañca parijānāti bhavarāgānusayañca parijānāti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato mānānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo yato mānānusayaṃ parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato mānānusayaṃ parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca parijānāti mānānusayañca parijānāti.

» Yo yato diṭṭhānusayaṃ parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ parijānātīti? Āmantā ... pe ....

» Yo yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, bhavarāgānusayaṃ tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti?

Tadekaṭṭhaṃ parijānāti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? No.

» Yo yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca parijānāti bhavarāgānusayañca parijānāti. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so tato mānānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti?

Aṭṭhamako rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca parijānāti kāmarāgānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca parijānāti paṭighānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ parijānāti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānātīti? No. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Aṭṭhamako rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca parijānāti mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca parijānāti kāmarāgānusayañca mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca parijānāti paṭighānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Mānānusayaṃ parijānāti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca parijānātīti?

Aṭṭhamako rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti kāmarāgānusayañca mānānusayañca tadekaṭṭhaṃ

parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca diṭṭhānusayañca parijānāti paṭighānusayañca tadekaṭṭhaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca parijānāti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānātīti? Mānānusayaṃ parijānāti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti so tato avijjānusayaṃ parijānātīti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca mānānusayañca parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti.

Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayañ paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca parijānāti. (Chakkamūlakaṃ.)

Pariññāvāre anulomaṃ.

7.2.4.4. Paṭilomapuggala

» Yo kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so paṭighānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana paṭighānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so mānānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañ na parijānanti.

» Yo kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so avijjānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo paṭighānusayaṃ na parijānāti so mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so mānānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā paṭighānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ na parijānāti so paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so paṭighānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo paṭighānusayaṃ na parijānāti so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā paṭighānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so paṭighānusayaṃ na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo paṭighānusayaṃ na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so avijjānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avas-

esā puggalā paṭighānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so paṭighānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo mānānusayaṃ na parijānāti so diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so mānānusayaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

» Yo mānānusayaṃ na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so mānānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yo diṭṭhānusayaṃ na parijānāti so vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so diṭṭhānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā ... pe ....

» Yo vicikicchānusayaṃ na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so avijjānusayaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

» Yo bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so mānānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana mānānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā mānānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na par-

ijānāti, no ca so avijjānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañ paṭighānusayañca na parijānanti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti so diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so mānānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānanti.

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ … pe … avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānanti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti so vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī vicikicchānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgī vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti, no ca so mānānusayaṃ na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānanti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti so bhavarāgānusayaṃ ... pe ... avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānātīti?

Aṭṭhamako avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānanti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti so avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānātīti?

Aṭṭhamako avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti, no ca so diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgī avijjānusayañca

mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti, no ca so kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānanti. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.4.5. Paṭilomaokāsa

» Yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana paṭighānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tato paṭighānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato mānānusayaṃ na parijānāti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana mānānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca na parijānāti bhavarāgānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato paṭighānusayaṃ na parijānāti tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca tato mānānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato paṭighānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana mānānusayaṃ na parijānāti tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato mānānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti.

» Yato paṭighānusayaṃ na parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato paṭighānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato paṭighānusayaṃ na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tato paṭighānusayañca na parijānāti bhavarāgānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti.

» Yato paṭighānusayaṃ na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusaya na parijānāti, no ca tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato paṭighānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato mānānusayaṃ na parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato mānānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato mānānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato mānānusayaṃ na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato mānānusayaṃ na parijānāti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti mānānusayañca

na parijānāti.

» Yato mānānusayaṃ na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato mānānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato mānānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato diṭṭhānusayaṃ na parijānāti tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā ... pe ....

» Yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti.

» Yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato mānānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti mānānusayañca

na parijānāti.

« Yato vā pana mānānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayañca kāmarāgānusayañca na parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato mānānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti bhavarāgānusay
na parijānāti.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca na parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca na parijānāti. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānātīti? Āmantā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānātīti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca tato paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca

vicikicchānusayañca na parijānāti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca tato kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti.

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānātīti? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti tato avijjānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayaṃ na parijānāti tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānātīti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.4.6. Paṭilomapuggalokāsa

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato paṭighānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato paṭighānusaya na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato paṭighānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato mānānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijā-

nanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca na parijānāti bhavarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca na parijānanti bhavarāgānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusa na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañ na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca na parijānanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ na parijānāti so tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato paṭighānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ na parijānāti so tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato mānānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ na parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato paṭighānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato paṭighānusayañca na parijānāti bhavarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca na parijānanti bhavarāgānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato paṭighānusayaṃ na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato paṭighānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha paṭighānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato paṭighānusayaṃ na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato mānānusayaṃ na parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato mānānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

» Yo yato mānānusayaṃ na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

» Yo yato mānānusayaṃ na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato mānānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato mānānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato mānānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yo yato diṭṭhānusayaṃ na parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā ... pe ....

» Yo yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu, apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti bhavarāgānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti bhavarāgānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusaya na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

» Yo yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ

na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

» Yo yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so tato mānānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti mānānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti mānānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato mānānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato mānānusayañca kāmarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato mānānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato mānānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha mānānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ … pe … vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti bhavarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti bhavarāgānusay na parijānanti.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusaya paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na

parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānanti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti so tato diṭṭhānusayaṃ ... pe ... vicikicchānusayaṃ na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato vicikicchānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti vicikicchānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na

parijānanti vicikicchānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti.

Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañ
na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca
na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca
na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnaṃ ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānanti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti so tato vicikicchānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānātīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ

na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha vicikicchānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca na parijānanti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti so tato bhavarāgānusayaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusay na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Aggamaggasamaṅgī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusaya diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so tato mānānusayaṃ

na parijānāti. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha bhavarāgānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānanti.

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca na parijānāti, no ca so tato diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti

kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca na parijānanti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti so tato avijjānusayaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato avijjānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti avijjānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānanti avijjānusayañca na parijānanti.

« Yo vā pana yato avijjānusayaṃ na parijānāti so tato kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānātīti?

Aṭṭhamako kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato diṭṭhānusayañc vicikicchānusayañca na parijānāti. Sveva puggalo apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti. Anāgāmimaggasamaṅgī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayañca kāmarāgānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato paṭighānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti, no ca so tato kāmarāgānusayaṃ na parijānāti. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne so tato avijjānusayañca na parijānāti kāmarāgānusayañca

paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānāti. Dvinnaṃ maggasamaṅgīnañca aṭṭhamakañca ṭhapetvā avasesā puggalā sabbattha avijjānusayañca na parijānanti kāmarāgānusayañca paṭighānusayañca mānānusayañca diṭṭhānusayañca vicikicchānusayañca bhavarāgānusayañca na parijānanti. (Chakkamūlakaṃ.)

Pariññāvāre paṭilomaṃ. Pariññāvāro.

10 Indriyayamaka

10.3 Pariññāvāra

10.3.2. Atītavāra

10.3.2.1. Anuloma

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so domanassindriyaṃ pajahitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ pajahittha so cakkhundriyaṃ parijānitthāti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ pajahittha, no ca cakkhundriyaṃ parijānittha. Arahā domanassindriyañca pajahittha cakkhundriyañca parijānittha.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so cakkhundriyaṃ parijānitthāti?

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca cakkhundriyaṃ parijānittha. Arahā anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha cakkhundriyañca parijānittha.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so aññindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvittha so cakkhundriyaṃ parijānitthāti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānittha so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so cakkhundriyaṃ parijānittha, no ca aññātāvindriyaṃ sacchikarittha. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi so cakkhundriyañca parijānittha aññātāvindriyañca sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so cakkhundriyaṃ parijānitthāti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ pajahittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so domanassindriyaṃ pajahitthāti?

Cattāro puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca domanassindriyaṃ pajahittha. Tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha domanassindriyañca pajahittha.

» Yo domanassindriyaṃ pajahittha so aññindriyaṃ bhāvitthāti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ pajahittha, no ca aññindriyaṃ bhāvittha. Arahā domanassindriyañca pajahittha aññindriyañca bhāvittha.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvittha so domanassindriyaṃ pajahitthāti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ pajahittha so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti?

Tayo puggalā domanassindriyaṃ pajahittha, no ca aññātāvindriyaṃ sacchikarittha. Arahā domanassindriyañca pajahittha aññātāvindriyañca sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so domanassindriyaṃ pajahitthāti? Āmantā. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so aññindriyaṃ bhāvitthāti?

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca aññindriyaṃ bhāvittha. Arahā anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha aññindriyañca bhāvittha.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti?

Satta puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca aññātāvindriyaṃ sacchikarittha. Arahā anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha aññātāvindriyañca sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ bhāvittha so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so aññindriyaṃ bhāvittha, no ca aññātāvindriyaṃ sacchikarittha. Yo aggaphalaṃ sacchākāsi so aññindriyañca bhāvittha aññātāvindriyañca sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so aññindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10.3.2.2. Paccanīka

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Dve puggalā cakkhundriyaṃ na parijānittha, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Cha puggalā cakkhundriyañca na parijānittha domanassindriyañca nappajahittha.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ nappajahittha so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Cha puggalā cakkhundriyaṃ na parijānittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Dve puggalā cakkhundriyañca na parijānittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so aññindriyaṃ na bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvittha so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so cakkhundriyaṃ na parijānitthāti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca cakkhundriyaṃ na parijānittha. Aṭṭha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha cakkhundriyañca na parijānittha. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ nappajahittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Cattāro puggalā domanassindriyaṃ nappajahittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Dve puggalā domanassindriyañca nappajahittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so domanassindriyaṃ nappajahitthāti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahittha so aññindriyaṃ na bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvittha so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Dve puggalā aññindriyaṃ na bhāvittha, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Cha puggalā aññindriyañca na bhāvittha domanassindriyañca nappajahittha.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Tayo puggalā aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Cha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha domanassindriyañca nappajahittha. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so aññindriyaṃ na bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Cha puggalā aññindriyaṃ na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Dve puggalā aññindriyañca na bhāvittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Satta puggalā aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Dve puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha. (Anaññā-

taññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ na bhāvittha so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so aññindriyaṃ na bhāvitthāti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca aññindriyaṃ na bhāvittha. Aṭṭha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha aññindriyañca na bhāvittha. (Aññindriyamūlakaṃ.)

2 Khandhayamaka

2.3 Pariññāvāra

2.3.1. Paccuppannavāra

» Yo rūpakkhandhaṃ parijānāti so vedanākkhandhaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ parijānāti so rūpakkhandhaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo rūpakkhandhaṃ na parijānāti so vedanākkhandhaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ na parijānāti so rūpakkhandhaṃ na parijānātīti? Āmantā.

3 Āyatanayamaka

3.2 Pavattivāra

3.2.1. Uppādavāra

3.2.1.1. Paccuppannavāra

3.2.1.1.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa sotāyatanaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati sotāyatanañca uppajjati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ uppajjati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ uppajjati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ uppajjati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sarūpakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ uppajjati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sarūpakānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tattha sotāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotāyatanaṃ uppajjati tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati.

« Yattha vā pana ghānāyatanaṃ uppajjati tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana rūpāyatanaṃ uppajjati tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha rūpāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tattha manāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manāyatanaṃ uppajjati tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Arūpe tattha manāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha manāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tattha dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte arūpe tattha dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha dhammāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana rūpāyatanaṃ uppajjati tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha rūpāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati.

(Yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tattha manāyatanaṃ dhammāyatanañca ekasadisaṃ, nānaṃ natthi, upari pana vārasaṅkhepo hotīti jānitabbaṃ.)

» Yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tattha dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha dhammāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tattha manāyatanaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha manāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha rūpāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjati.

« Yattha vā pana manāyatanaṃ uppajjati tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Arūpe tattha manāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha manāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca

uppajjati.

» Yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tattha dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Arūpe tattha dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāre asaññasatte tattha dhammāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yattha manāyatanaṃ uppajjati tattha dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ uppajjati tattha manāyatanaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte tattha dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tattha manāyatanaṃ uppajjati. Catuvokāre pañcavokāre tattha dhammāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati sotāyatanañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ uppajjati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca uppajjati cakkhāyatanañca uppajjati. (Saṃkhittaṃ, yassakasadisaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjati manāyatanañca

uppajjati.

3.2.1.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa sotāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nuppajjati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nuppajjati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Aghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ

nuppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nuppajjati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Aghānakānaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Aghānakānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjatīti?

Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati, no

ca tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjati.

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjatīti?

Arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tattha sotāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotāyatanaṃ nuppajjati tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana ghānāyatanaṃ nuppajjati tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Rūpāvacare tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Asaññasatte arūpe tattha ghānāyatanañca nuppajjati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Asaññasatte tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Arūpe tattha cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjati.

« Yattha vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjati tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Arūpe tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tattha manāyatanaṃ nuppajjati. Asaññasatte tattha cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjati.

« Yattha vā pana manāyatanaṃ nuppajjati tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tattha dhammāyatanaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Rūpāvacare tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Arūpe tattha ghānāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjati.

« Yattha vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjati tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tattha manāyatanaṃ nuppajjati. Asaññasatte tattha ghānāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjati.

« Yattha vā pana manāyatanaṃ nuppajjati tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tattha dhammāyatanaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana manāyatanaṃ nuppajjati tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tattha dhammāyatanaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yattha manāyatanaṃ nuppajjati tattha dhammāyatanaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjati tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nuppajjati cakkhāyatanañca nuppajjati ... pe ....

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

3.2.1.2. Atītavāra

3.2.1.2.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa sotāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ uppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa ghānāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ ... manāyatanaṃ ... dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ ... manāyatanaṃ uppajjittha tassa dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa manāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

3.2.1.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha ... pe ... (yatthakaṃ paccuppannepi atītepi anāgatepi paccuppannātītepi paccuppannānāgatepi atītānāgatepi sabbattha sadisaṃ, uppajjati uppajjitthāti nāmaṃ atirekaṃ kātabbaṃ.)

3.2.1.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha sotāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāy-

atanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjittha. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjittha. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjittha manāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjittha. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha manāyatanañca uppajjittha. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa sotāyatanaṃ nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nuppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Natthi. (Saṃkhittaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjittha tassa dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa manāyatanaṃ nuppajjitthāti? Natthi. ... pe ....

3.2.1.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha ... pe ....

3.2.1.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha sotāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha cakkhāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ

tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti? Āmantā. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.3. Anāgatavāra

3.2.1.3.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa sotāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati (tassa manāyatanañca dhammāyatanañca sadisaṃ, ime dve sadisāyeva honti.)

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjissati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjissati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjissati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

Yassa rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ

dhammāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjissati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ uppajjissati tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati ... pe ....

3.2.1.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha sotāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjissati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjissati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjissati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjissati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati manāyatanañca uppajjissati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa sotāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjissati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimab-

havikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjissati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati ... pe ....

3.2.1.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha sotāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ

tattha manāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjissati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.4. Paccuppannātītavāra

3.2.1.4.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa sotāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ uppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ … dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ … dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa manāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjittha manāyatanañca uppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tattha sotāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā. … pe ….

3.2.1.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati sotāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppaj-

jati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ

uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjittha manāyatanañca uppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa sotāyatanaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nuppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ … dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi.

» Yassa ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti? Natthi.

3.2.1.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati … pe ….

3.2.1.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca

nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nuppajjittha cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha. Rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjittha cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjittha cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjittha cakkhāyatanañca nuppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ

nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse

parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.5. Paccuppannānāgatavāra

3.2.1.5.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa sotāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati sotāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjati

dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjati

dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjati tassa manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ uppajjati tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjati, dhammāyatanañca

uppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca uppajjissati manāyatanañca uppajjati. ()

3.2.1.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati ... pe ....

3.2.1.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati sotāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati ghānāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca

uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjati rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjati manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjati. Sarūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ

sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjati dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati manāyatanañca uppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa sotāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapa-

jjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāy-

atanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dham-

māyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ nuppajjati tassa dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nuppajjati. Parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca nuppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati … pe ….

3.2.1.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha sotāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha

sotāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati sotāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati ghānāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāy-

atanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāy-

atanañca nuppajjati rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare

pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjati manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjati dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjati tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjati

dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca nuppajjati. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.6. Atītānāgatavāra

3.2.1.6.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa sotāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjittha sotāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ uppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ... pe ... uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ... pe ... uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca

uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … uppajjitthāti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe … uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa manāyatanaṃ uppajjittha tassa dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa manāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

3.2.1.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha … pe ….

3.2.1.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha sotāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ

pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjittha sotāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjittha ghānāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjittha manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati cakkhāyatanañca uppajjittha. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjittha rūpāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati ghānāyatanañca uppajjittha. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjittha manāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjittha.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati rūpāyatanañca uppajjittha. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ uppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca uppajjittha dhammāyatanañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ uppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ uppajjittha. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca uppajjissati manāyatanañca uppajjittha. (Manāyatanamūlakaṃ.)

3.2.1.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa sotāyatanaṃ nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ … dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ nuppajjittha tassa dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa manāyatanaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

3.2.1.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha … pe ….

3.2.1.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha sotāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha, no ca

tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati cakkhāyatanañca nuppajjittha. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha rūpāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nuppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati ghānāyatanañca nuppajjittha. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjittha manāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjittha.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati rūpāyatanañca nuppajjittha. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nuppajjittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nuppajjittha dhammāyatanañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati tassa tattha manāyatanaṃ nuppajjitthāti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nuppajjissati manāyatanañca nuppajjittha.

Uppādavāro.

3 Āyatanayamaka

3.3 Pariññāvāra

3.3.2. Atītavāra

» Yo cakkhāyatanaṃ parijānittha so sotāyatanaṃ parijānitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ parijānittha so cakkhāyatanaṃ parijānitthāti? Āmantā.

» Yo cakkhāyatanaṃ na parijānittha so sotāyatanaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ na parijānittha so cakkhāyatanaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.2. Sānusayavāra

7.2.2.1. Anulomapuggala

» Yo kāmarāgānusayena sānusayo so paṭighānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana paṭighānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena sānusayo so mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana mānānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena sānusayoti?

Anāgāmī mānānusayena sānusayo, no ca kāmarāgānusayena sānusayo. Tayo puggalā mānānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca sānusayā.

» Yo kāmarāgānusayena sānusayo so diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena sānusayoti?

Dve puggalā kāmarāgānusayena sānusayā, no ca vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano kāmarāgānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena sānusayo so bhavarāgānusayena ... pe ... avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena sānusayoti?

Anāgāmī avijjānusayena sānusayo, no ca kāmarāgānusayena sānusayo. Tayo puggalā avijjānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca sānusayā.

» Yo paṭighānusayena sānusayo so mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana mānānusayena sānusayo so paṭighānusayena sānusayoti?

Anāgāmī mānānusayena sānusayo, no ca paṭighānusayena sānusayo. Tayo puggalā mānānusayena ca sānusayā paṭighānusayena ca sānusayā.

» Yo paṭighānusayena sānusayo so diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti?

Dve puggalā paṭighānusayena sānusayā, no ca vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano paṭighānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so paṭighānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yo paṭighānusayena sānusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so paṭighānusayena sānusayoti?

Anāgāmī avijjānusayena sānusayo, no ca paṭighānusayena sānusayo. Tayo puggalā avijjānusayena ca sānusayā paṭighānusayena ca sānusayā.

» Yo mānānusayena sānusayo so diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti?

Tayo puggalā mānānusayena sānusayā, no ca vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano mānānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yo mānānusayena sānusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yo diṭṭhānusayena sānusayo so vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so diṭṭhānusayena sānusayoti? Āmantā ... pe ....

» Yo vicikicchānusayena sānusayo so bhavarāgānusayena ... pe ... avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so vicikicchānusayena sānusayoti?

Tayo puggalā avijjānusayena sānusayā, no ca vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano avijjānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

» Yo bhavarāgānusayena sānusayo so avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so bhavarāgānusayena sānusayoti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana mānānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī mānānusayena sānusayo, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Tayo puggalā mānānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā.

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena sānusayoti?

Dve puggalā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā, no ca vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so bhavarāgānusayena ... pe ... avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī avijjānusayena sānusayo, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Tayo puggalā avijjānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo so diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti?

Dve puggalā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Tayo puggalā avijjānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo so vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayoti? Āmantā … pe …. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo. Dve puggalā avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Puthujjano avijjānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena

ca vicikicchānusayena ca sānusayo. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo so avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena sānusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī avijjānusayena ca mānānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo. Dve puggalā avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayā, no ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Puthujjano avijjānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.2.2. Anulomaokāsa

» Yato kāmarāgānusayena sānusayo tato paṭighānusayena sānusayoti? No.

« Yato vā pana paṭighānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena sānusayoti? No.

» Yato kāmarāgānusayena sānusayo tato mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana mānānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayena sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena sānusayo tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena sānusayoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti? No.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena sānusayoti? No.

» Yato kāmarāgānusayena sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena sānusayoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca sānusayo.

» Yato paṭighānusayena sānusayo tato mānānusayena sānusayoti? No.

« Yato vā pana mānānusayena sānusayo tato paṭighānusayena sānusayoti? No.

» Yato paṭighānusayena sānusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato paṭighānusayena sānusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayena ca sānusayo paṭighānusayena ca sānusayo.

» Yato paṭighānusayena sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti? No.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato paṭighānusayena sānusayoti? No.

» Yato paṭighānusayena sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato paṭighānusayena sānusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayena ca sānusayo paṭighānusayena ca sānusayo.

» Yato mānānusayena sānusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato mānānusayena sānusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca tato mānānusayena sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena ca sānusayo mānānusayena ca sānusayo.

» Yato mānānusayena sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena sānusayo, no ca tato bhavarāgānusayena sānusayo. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayena ca sānusayo bhavarāgānusayena ca sānusayo.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yato mānānusayena sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato mānānusayena sānusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayena sānusayo, no ca tato mānānusayena sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena ca sānusayo mānānusayena ca sānusayo.

» Yato diṭṭhānusayena sānusayo tato vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato diṭṭhānusayena sānusayoti? Āmantā ... pe ....

» Yato vicikicchānusayena sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca tato bhavarāgānusayena sānusayo. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena ca sānusayo bhavarāgānusayena ca sānusayo.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yato bhavarāgānusayena sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato avijjānusayena sānusayo, no ca tato bhavarāgānusayena sānusayo. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena ca sānusayo bhavarāgānusayena ca sānusayo. (Ekamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo tato mānānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana mānānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato mānānusayena sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato mānānusayena ca kāmarāgānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti? No.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya

tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena sānusayo. (Dukamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti? Mānānusayena sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo. (Tikamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo tato vicikicchānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana vicikicchānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato vicikicchānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayoti?

Mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayoti?

Mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yato vā pana avijjānusayena sānusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato avijjānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca tato paṭighānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. Dukkhāya vedanāya tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yo yato kāmarāgānusayena sānusayo so tato paṭighānusayena sānusayoti? No.

« Yo vā pana yato paṭighānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena sānusayoti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayena sānusayo so tato mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato mānānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena sānusayoti?

Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena sānusayo. Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato mānānusayena sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato mānānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca sānusayā.

» Yo yato kāmarāgānusayena sānusayo so tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena sānusayoti?

Dve puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato kāmarāgānusayena sānusayā, no ca te tato vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato kāmarāgānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena sānusayoti?

Puthujjano dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayena ca sānusayo kāmarāgānusayena ca sānusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti? No.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena sānusayoti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayena sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena sānusayoti?

Anāgāmī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena sānusayo. Tayo puggalā dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato avijjānusayena ca sānusayā kāmarāgānusayena ca sānusayā.

» Yo yato paṭighānusayena sānusayo so tato mānānusayena sānusayoti? No.

« Yo vā pana yato mānānusayena sānusayo so tato paṭighānusayena sānusayoti? No.

» Yo yato paṭighānusayena sānusayo so tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti?

Dve puggalā dukkhāya vedanāya te tato paṭighānusayena sānusayā, no ca te tato vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano dukkhāya vedanāya so tato paṭighānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato paṭighānusayena sānusayoti?

Puthujjano kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena sānusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayena ca sānusayo paṭighānusayena ca sānusayo.

» Yo yato paṭighānusayena sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti? No.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato paṭighānusayena sānusayoti? No.

» Yo yato paṭighānusayena sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato paṭighānusayena sānusayoti?

Anāgāmī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena sānusayo. Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena sānusayā, no ca te tato paṭighānusayena sānusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya te tato avijjānusayena ca sānusayā paṭighānusayena ca sānusayā.

» Yo yato mānānusayena sānusayo so tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato mānānusayena sānusayā, no ca te tato vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato mānānusayena sānusayoti?

Puthujjano dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca so tato mānānusayena sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena ca sānusayo mānānusayena ca sānusayo.

» Yo yato mānānusayena sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti?

Cattāro puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato mānānusayena sānusayā, no ca te tato bhavarāgānusayena sānusayā. Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato mānānusayena ca sānusayā bhavarāgānusayena ca sānusayā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato mānānusayena sānusayoti? Āmantā.

» Yo yato mānānusayena sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato mānānusayena sānusayoti?

Cattāro puggalā dukkhāya vedanāya te tato avijjānusayena sānusayā, no ca te tato mānānusayena sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena ca sānusayā mānānusayena ca sānusayā.

» Yo yato diṭṭhānusayena sānusayo so tato vicikicchānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato diṭṭhānusayena sānusayoti? Āmantā ... pe ....

» Yo yato vicikicchānusayena sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti?

Puthujjano kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca so tato bhavarāgānusayena sānusayo. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena ca sānusayo bhavarāgānusayena ca sānusayo.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato vicikicchānusayena sānusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato bhavarāgānusayena

sānusayā, no ca te tato vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato bhavarāgānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

» Yo yato vicikicchānusayena sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato vicikicchānusayena sānusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena sānusayā, no ca te tato vicikicchānusayena sānusayā. Puthujjano kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena ca sānusayo vicikicchānusayena ca sānusayo.

» Yo yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti?

Cattāro puggalā kāmadhātuyā tīsu vedanāsu te tato avijjānusayena sānusayā, no ca te tato bhavarāgānusayena sānusayā. Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena ca sānusayā bhavarāgānusayena ca sānusayā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so tato mānānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato mānānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato mānānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato mānānusayena sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato mānānusayena ca kāmarāgānusayena ca sānusayā, no ca te tato paṭighānusayena sānusayā.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena sānusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena sānusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti? No.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca sānusayā, no ca te tato paṭighānusayena sānusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya te tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena sānusayā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo so tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti?

Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena sānusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena

ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti?

Mānānusayena sānusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca te tato paṭighānusayena sānusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya te tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo so tato vicikicchānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayoti?

Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena sānusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato vicikicchānusayena

ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo so tato bhavarāgānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato bhavarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato bhavarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo. Dve puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca te tato paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya te tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so

tato avijjānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena sānusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayo. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo so tato avijjānusayena sānusayoti? Natthi.

« Yo vā pana yato avijjānusayena sānusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayoti?

Anāgāmī dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayena sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayena ca mānānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena ca mānānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo. Dve puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato avijjānusayena ca mānānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca sānusayā, no ca te tato paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya te tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayā. Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato avijjānusayena ca mānānusayena

ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato avijjānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca so tato paṭighānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya so tato avijjānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca sānusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca bhavarāgānusayena ca sānusayo. (Chakkamūlakaṃ.)

Sānusayavāre anulomaṃ.

7.2.2.4. Paṭilomapuggala

» Yo kāmarāgānusayena niranusayo so paṭighānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana paṭighānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena niranusayo so mānānusayena niranusayoti?

Anāgāmī kāmarāgānusayena niranusayo, no ca mānānusayena niranusayo. Arahā kāmarāgānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana mānānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena niranusayo so diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena niranusayoti?

Dve puggalā vicikicchānusayena niranusayā, no ca kāmarāgānusayena niranusayā. Dve puggalā vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca niranusayā.

» Yo kāmarāgānusayena niranusayo so bhavarāgānusayena ... pe ... avijjānusayena niranusayoti?

Anāgāmī kāmarāgānusayena niranusayo, no ca avijjānusayena niranusayo. Arahā kāmarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo paṭighānusayena niranusayo so mānānusayena niranusayoti?

Anāgāmī paṭighānusayena niranusayo, no ca mānānusayena niranusayo. Arahā paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana mānānusayena niranusayo so paṭighānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo paṭighānusayena niranusayo so diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so paṭighānusayena niranusayoti?

Dve puggalā vicikicchānusayena niranusayā, no ca paṭighānusayena niranusayā. Dve puggalā vicikicchānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā.

» Yo paṭighānusayena niranusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena niranusayoti?

Anāgāmī paṭighānusayena niranusayo, no ca avijjānusayena niranusayo. Arahā paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so paṭighānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo mānānusayena niranusayo so diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so mānānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā vicikicchānusayena niranusayā, no ca mānānusayena niranusayā. Arahā vicikicchānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

» Yo mānānusayena niranusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so mānānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo diṭṭhānusayena niranusayo so vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so diṭṭhānusayena niranusayoti? Āmantā ... pe ....

» Yo vicikicchānusayena niranusayo so bhavarāgānusayena ... pe ... avijjānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā vicikicchānusayena niranusayā, no ca avijjānusayena niranusayā. Arahā vicikicchānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo bhavarāgānusayena niranusayo so avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so mānānusayena niranusayoti?

Anāgāmī kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca mānānusayena niranusayo. Arahā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana mānānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti? Āmantā.

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti?

Dve puggalā vicikicchānusayena niranusayā, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā. Dve puggalā vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā.

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so bhavarāgānusayena ... pe ... avijjānusayena niranusayoti?

Anāgāmī kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca avijjānusayena niranusayo. Arahā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca

niranusayo so diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti?

Dve puggalā vicikicchānusayena niranusayā, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca mānānusayena niranusayo. Arahā vicikicchānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo.

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo so vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana vicikicchānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayoti?

Dve puggalā vicikicchānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayā, no ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo, no ca mānānusayena niranusayo. Arahā vicikicchānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo … pe …. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo so bhavarāgānusayena … pe … avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena

ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayo so avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana avijjānusayena niranusayo so kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ

7.2.2.5. Paṭilomaokāsa

» Yato kāmarāgānusayena niranusayo tato paṭighānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca tato paṭighānusayena niranusayo. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca niranusayo paṭighānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana paṭighānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato paṭighānusayena niranusayo, no ca tato kāmarāgānusayena niranusayo. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tato paṭighānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca niranusayo.

» Yato kāmarāgānusayena niranusayo tato mānānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca tato mānānusayena niranusayo. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana mānānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayena niranusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca tato vicikicchānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayena niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca tato bhavarāgānusayena niranusayo. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena niranusayo, no ca tato kāmarāgānusayena niranusayo. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca niranusayo.

» Yato kāmarāgānusayena niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca tato avijjānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato paṭighānusayena niranusayo tato mānānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayena niranusayo, no ca tato mānānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana mānānusayena niranusayo tato paṭighānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayena niranusayo, no ca tato paṭighānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato mānānusayena ca niranusayo paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yato paṭighānusayena niranusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayena niranusayo, no ca tato vicikicchānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato paṭighānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato paṭighānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato paṭighānusayena niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusayena niranusayo, no ca tato bhavarāgānusayena niranusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tato paṭighānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato paṭighānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayena niranusayo, no ca tato paṭighānusayena niranusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yato paṭighānusayena niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato paṭighānusaye niranusayo, no ca tato avijjānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato paṭighānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato mānānusayena niranusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayena niranusayo, no ca tato vicikicchānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato mānānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato mānānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato mānānusayena niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato mānānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena niranusayo, no ca tato mānānusayena niranusayo. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

» Yato mānānusayena niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayena niranusayo, no ca tato avijjānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato mānānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato mānānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato diṭṭhānusayena niranusayo tato vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato diṭṭhānusayena niranusayoti? Āmantā ... pe ....

» Yato vicikicchānusayena niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato vicikicchānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena niranusayo, no ca tato vicikicchānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

» Yato vicikicchānusayena niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yato bhavarāgānusayena niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena niranusayo, no ca tato avijjānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo tato mānānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato mānānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana mānānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato mānānusayena ca kāmarāgānusayena ca niranusayo, no ca tato paṭighānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato mānānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato vicikicchānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato bhavarāgānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo bhavarāgānusa
ca niranusayo.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca niranusayo, no ca tato paṭighānusayena niranusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato kāmarāgānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato avijjānusayena niranusayo. Apariyāpanne tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti? Āmantā.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayo, no ca tato paṭighānusayena niranusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayo. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo.

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo tato vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana vicikicchānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayoti? Āmantā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana bhavarāgānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayoti?

Dukkhāya vedanāya tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayo, no ca tato paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena

ca vicikicchānusayena ca niranusayo. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo. Apariyāpanne tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo … pe …. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayo tato avijjānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yato vā pana avijjānusayena niranusayo tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ

7.2.2.6. Paṭilomapuggalokāsa

» Yo yato kāmarāgānusayena niranusayo so tato paṭighānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya te tato kāmarāgānusayena niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā.

Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā. Dve puggalā sabbattha kāmarāgānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā.

« Yo vā pana yato paṭighānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato paṭighānusayena niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne te tato paṭighānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca niranusayā. Dve puggalā sabbattha paṭighānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca niranusayā.

» Yo yato kāmarāgānusayena niranusayo so tato mānānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato kāmarāgānusayena niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca niranusayā mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu

vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca so tato mānānusayena niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato mānānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo yato kāmarāgānusayena niranusayo so tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena niranusayoti?

Puthujjano dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca so tato vicikicchānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo. Dve puggalā sabbattha kāmarāgānusayena ca niranusayā vicikicchānusayena ca niranusayā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena niranusayoti?

Dve puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato vicikicchānusayena niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca niranusayā. Dve puggalā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca niranusayā.

» Yo yato kāmarāgānusayena niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato kāmarāgānusayena niranusayā, no ca te tato bhavarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca niranusayā bhavarāgānusayena ca niranusayā. Anāgāmī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca so tato bhavarāgānusayena niranusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato bhavarāgānusayena niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca niranusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato kāmarāgānusayena niranusayā, no ca te tato avijjānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca niranusayā avijjānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena niranusayo, no ca so tato avijjānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo yato paṭighānusayena niranusayo so tato mānānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato paṭighānusayena niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato paṭighānusayena ca niranusayā mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayena niranusayo, no ca so tato mānānusayena niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato mānānusayena niranusayo so tato paṭighānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya te tato mānānusayena niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato mānānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha mānānusayena ca niranusayo paṭighānusayena ca

niranusayo.

» Yo yato paṭighānusayena niranusayo so tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti?

Puthujjano kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayena niranusayo, no ca so tato vicikicchānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato paṭighānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo. Dve puggalā sabbattha paṭighānusayena ca niranusayā vicikicchānusayena ca niranusayā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato paṭighānusayena niranusayoti?

Dve puggalā dukkhāya vedanāya te tato vicikicchānusayena niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā. Dve puggalā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā.

» Yo yato paṭighānusayena niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato paṭighānusayena niranusayā, no ca te tato bhavarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne te tato paṭighānusayena ca niranusayā bhavarāgānusayena ca niranusayā. Anāgāmī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayena niranusayo, no ca so tato bhavarāgānusayena niranusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato paṭighānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha paṭighānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato paṭighānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya te tato bhavarāgānusayena niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena ca niranusayā paṭighānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yo yato paṭighānusayena niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato paṭighānusayena niranusayā, no ca te tato avijjānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato paṭighānusayena ca niranusayā avijjānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato paṭighānusayena niranusayo no ca so tato avijjānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato paṭighānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo yato mānānusayena niranusayo so tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti?

Puthujjano dukkhāya vedanāya so tato mānānusayena niranusayo, no ca so tato vicikicchānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato mānānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha mānānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato mānānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato vicikicchānusayena niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā mānānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

» Yo yato mānānusayena niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato mānānusayena niranusayoti?

Cattāro puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato bhavarāgānusayena niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā dukkhāya vedanāya apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena ca ni-

ranusayā mānānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

» Yo yato mānānusayena niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Cattāro puggalā dukkhāya vedanāya te tato mānānusayena niranusayā, no ca te tato avijjānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato mānānusayena ca niranusayā avijjānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha mānānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato mānānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo yato diṭṭhānusayena niranusayo so tato vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato diṭṭhānusayena niranusayoti? Āmantā ... pe ....

» Yo yato vicikicchānusayena niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato vicikicchānusayena niranusayā, no ca te tato bhavarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā bhavarāgānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato vicikicchānusayena niranusayoti?

Puthujjano kāmadhātuyā tīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayena niranusayo, no ca so tato vicikicchānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo.

» Yo yato vicikicchānusayena niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato vicikicchānusayena niranusayā, no ca te tato avijjānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā avijjānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha vicikic-

chānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

» Yo yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Cattāro puggalā kāmadhātuyā tīsu vedanāsu te tato bhavarāgānusayena niranusayā, no ca te tato avijjānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena ca niranusayā avijjānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so tato mānānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato mānānusayena ca niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo mānānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato mānānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya te tato mānānusayena ca kāmarāgānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato mānānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha mānānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so tato diṭṭhānusayena … pe … vicikicchānusayena niranusayoti?

Puthujjano rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena

ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato vicikicchānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo vicikicchānusayena ca niranusayo. Dve puggalā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā vicikicchānusayena ca niranusayā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti?

Dve puggalā dukkhāya vedanāya te tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā. Dve puggalā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato bhavarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā bhavarāgānusayena ca niranusayā. Anāgāmī rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato bhavarāgānusayena niranusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo bhavarāgānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya te tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena

ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Tayo puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato avijjānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā avijjānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato avijjānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo so tato diṭṭhānusayena ... pe ... vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti?

Dve puggalā dukkhāya vedanāya te tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato mānānusayena niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayena

ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo so tato bhavarāgānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti?

Tayo puggalā dukkhāya vedanāya te tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato mānānusayena niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Anāgāmī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo, no ca so tato avijjānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo so tato vicikicchānusayena niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato vicikicchānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena

ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayoti?

Dve puggalā dukkhāya vedanāya te tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato vicikicchānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Teva puggalā rūpadhātuyā arūpadhātuyā te tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayā, no ca te tato mānānusayena niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato vicikicchānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā so tato vicikicchānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo, no ca so tato mānānusayena niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato vicikicchānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha vicikicchānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca niranusayo ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo so tato bhavarāgānusaye niranusayoti? Āmantā.

« Yo vā pana yato bhavarāgānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayoti?

Puthujjano dukkhāya vedanāya so tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayo, no ca so tato paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo. Sveva puggalo kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca niranusayo, no ca so tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo. Dve puggalā dukkhāya vedanāya te tato

bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayā, no ca te tato paṭighānusayena niranusayā. Teva puggalā kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu te tato bhavarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayā, no ca te tato kāmarāgānusayena ca mānānusayena ca niranusayā. Teva puggalā apariyāpanne te tato bhavarāgānusayena ca niranusayā kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayā. Anāgāmī kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu so tato bhavarāgānusayena ca kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo, no ca so tato mānānusayena niranusayo. Sveva puggalo dukkhāya vedanāya apariyāpanne so tato bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha bhavarāgānusayena ca niranusayo kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo.

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Anāgāmī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo, no ca so tato avijjānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yo yato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayo so tato avijjānusayena niranusayoti?

Anāgāmī dukkhāya vedanāya so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena

ca niranusayo, no ca so tato avijjānusayena niranusayo. Sveva puggalo apariyāpanne so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo. Arahā sabbattha kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayo avijjānusayena ca niranusayo.

« Yo vā pana yato avijjānusayena niranusayo so tato kāmarāgānusayena ca paṭighānusayena ca mānānusayena ca diṭṭhānusayena ca vicikicchānusayena ca bhavarāgānusayena ca niranusayoti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ

Sānusayavāre paṭilomaṃ. Sānusayavāro.

3 Āyatanayamaka

3.1 Paṇṇattivāra

3.1.2. Paṇṇattivāraniddesa

3.1.2.1. Padasodhanavāra

3.1.2.1.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhāyatananti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhāyatanaṃ. Cakkhāyatanaṃ cakkhu ceva cakkhāyatanañca.

« Cakkhāyatanaṃ cakkhūti? Āmantā.

» Sotaṃ sotāyatananti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotāyatanaṃ. Sotāyatanaṃ sotañceva sotāyatanañca.

« Sotāyatanaṃ sotanti? Āmantā.

» Ghānaṃ ghānāyatananti? Āmantā.

« Ghānāyatanaṃ ghānanti? Āmantā.

» Jivhā jivhāyatananti? Āmantā.

« Jivhāyatanaṃ jivhāti? Āmantā.

» Kāyo kāyāyatananti?

Kāyāyatanaṃ ṭhapetvā avaseso kāyo, na kāyāyatanaṃ. Kāyāyatanaṃ kāyo ceva kāyāyatanañca.

« Kāyāyatanaṃ kāyoti? Āmantā.

» Rūpaṃ rūpāyatananti?

Rūpāyatanaṃ ṭhapetvā avasesaṃ rūpaṃ, na rūpāyatanaṃ. Rūpāyatanaṃ rūpañceva rūpāyatanañca.

« Rūpāyatanaṃ rūpanti? Āmantā.

» Saddo saddāyatananti? Āmantā.

« Saddāyatanaṃ saddoti? Āmantā.

» Gandho gandhāyatananti?

Sīlagandho samādhigandho paññāgandho gandho, na gandhāyatanaṃ. Gandhāyatanaṃ gandho ceva gandhāyatanañca.

« Gandhāyatanaṃ gandhoti? Āmantā.

» Raso rasāyatananti?

Attharaso dhammaraso vimuttiraso raso, na rasāyatanaṃ. Rasāyatanaṃ raso ceva rasāyatanañca.

« Rasāyatanaṃ rasoti? Āmantā.

» Phoṭṭhabbo phoṭṭhabbāyatananti? Āmantā.

« Phoṭṭhabbāyatanaṃ phoṭṭhabboti? Āmantā.

» Mano manāyatananti? Āmantā.

« Manāyatanaṃ manoti? Āmantā.

» Dhammo dhammāyatananti?

Dhammāyatanaṃ ṭhapetvā avaseso dhammo, na dhammāyatanaṃ. Dhammāyatanaṃ dhammo ceva dhammāyatanañca.

« Dhammāyatanaṃ dhammoti? Āmantā.

3.1.2.1.2. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhāyatananti? Āmantā.

« Na cakkhāyatanaṃ na cakkhūti?

Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhāyatanaṃ, cakkhu. Cakkhuñca cakkhāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva cakkhu na ca cakkhāyatanaṃ.

» Na sotaṃ na sotāyatananti? Āmantā.

« Na sotāyatanaṃ na sotanti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ na sotāyatanaṃ, sotaṃ. Sotañca sotāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva sotaṃ na ca sotāyatanaṃ.

» Na ghānaṃ na ghānāyatananti? Āmantā.

« Na ghānāyatanaṃ na ghānanti? Āmantā.

» Na jivhā na jivhāyatananti? Āmantā.

« Na jivhāyatanaṃ na jivhāti? Āmantā.

» Na kāyo na kāyāyatananti? Āmantā.

« Na kāyāyatanaṃ na kāyoti?

Kāyāyatanaṃ ṭhapetvā avaseso na kāyāyatanaṃ, kāyo. Kāyañca kāyāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva kāyo na ca kāyāyatanaṃ.

» Na rūpaṃ na rūpāyatananti? Āmantā.

« Na rūpāyatanaṃ na rūpanti?

Rūpāyatanaṃ ṭhapetvā avasesaṃ na rūpāyatanaṃ, rūpaṃ. Rūpañca rūpāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva rūpaṃ na ca rūpāyatanaṃ.

» Na saddo na saddāyatananti? Āmantā.

« Na saddāyatanaṃ na saddoti? Āmantā.

» Na gandho na gandhāyatananti? Āmantā.

« Na gandhāyatanaṃ na gandhoti?

Sīlagandho samādhigandho paññāgandho na gandhāyatanaṃ, gandho. Gandhañca gandhāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva gandho na ca gandhāyatanaṃ.

» Na raso na rasāyatananti? Āmantā.

« Na rasāyatanaṃ na rasoti?

Attharaso dhammaraso vimuttiraso na rasāyatanaṃ, raso. Rasañca rasāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva raso na ca rasāyatanaṃ.

» Na phoṭṭhabbo na phoṭṭhabbāyatananti? Āmantā.

« Na phoṭṭhabbāyatanaṃ na phoṭṭhabboti? Āmantā.

» Na mano na manāyatananti? Āmantā.

« Na manāyatanaṃ na manoti? Āmantā.

» Na dhammo na dhammāyatananti? Āmantā.

« Na dhammāyatanaṃ na dhammoti?

Dhammāyatanaṃ ṭhapetvā avaseso na dhammāyatanaṃ, dhammo. Dhammañca dhammāyatanañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva dhammo na ca dhammāyatanaṃ.

3.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

3.1.2.2.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhāyatananti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhāyatanaṃ. Cakkhāyatanaṃ cakkhu ceva cakkhāyatanañca.

« Āyatanā sotāyatananti?

Sotāyatanaṃ āyatanañceva sotāyatanañca. Avasesā āyatanā na sotāyatanaṃ.

» Cakkhu cakkhāyatananti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhāyatanaṃ. Cakkhāyatanaṃ cakkhu ceva cakkhāyatanañca.

« Āyatanā ghānāyatananti ... pe ... āyatanā dhammāyatananti?

Dhammāyatanaṃ āyatanañceva dhammāyatanañca. Avasesā āyatanā na dhammāyatanaṃ.

» Sotaṃ sotāyatananti? ... pe ... Avasesā āyatanā na dhammāyatanaṃ ... pe ....

» Dhammo dhammāyatananti?

Dhammāyatanaṃ ṭhapetvā avaseso dhammo, na dhammāyatanaṃ. Dhammāyatanaṃ dhammo ceva dhammāyatanañca.

« Āyatanā cakkhāyatananti?

Cakkhāyatanaṃ āyatanañceva cakkhāyatanañca. Avasesā āyatanā na cakkhāyatanaṃ.

» Dhammo dhammāyatananti?

Dhammāyatanaṃ ṭhapetvā avaseso dhammo, na dhammāyatanaṃ. Dhammāyatanaṃ dhammo ceva dhammāyatanañca.

« Āyatanā sotāyatananti ... pe ... āyatanā manāyatananti?

Manāyatanaṃ āyatanañceva manāyatanañca. Avasesā āyatanā na manāyatanaṃ.

(Ekekapadamūlakaṃ cakkaṃ bandhitabbaṃ asammohantena.)

3.1.2.2.2. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na sotāyatananti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na ghānāyatananti? Āmantā. ... pe ....

« Nāyatanā na dhammāyatananti? Āmantā. (1)

» Na sotaṃ na sotāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na cakkhāyatanaṃ ... pe ... nāyatanā na dhammāyatananti? Āmantā.

» Na ghānaṃ na ghānāyatanaṃ ... pe ...

« Nāyatanā na dhammāyatananti?

Āmantā. ... pe .... (2–11)

» Na dhammo na dhammāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na cakkhāyatananti? Āmantā.

» Na dhammo na dhammāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na sotāyatanaṃ … pe … nāyatanā na manāyatananti? Āmantā. (12)

(Cakkaṃ bandhantena sabbattha āmantāti kātabbaṃ.)

3.1.2.3. Suddhāyatanavāra

3.1.2.3.1. Anuloma

» Cakkhu āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā cakkhāyatananti?

Cakkhāyatanaṃ āyatanañceva cakkhāyatanañca. Avasesā āyatanā na cakkhāyatanaṃ.

» Sotaṃ āyatananti?

Āmantā … pe … ghānaṃ … jivhā … kāyo … rūpaṃ … saddo … gandho … raso … phoṭṭhabbo … mano …

» Dhammo āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā dhammāyatananti?

Dhammāyatanaṃ āyatanañceva dhammāyatanañca. Avasesā āyatanā na dhammāyatanaṃ.

3.1.2.3.2. Paccanīka

» Na cakkhu nāyatananti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā āyatanā na cakkhu, āyatanā. Cakkhuñca āyatanañca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca āyatanā.

« Nāyatanā na cakkhāyatananti? Āmantā.

» Na sotaṃ nāyatananti?

Sotaṃ ṭhapetvā … pe … ghānaṃ ṭhapetvā … pe … jivhaṃ ṭhapetvā … pe … na ca āyatanā.

« Nāyatanā na jivhāyatananti? Āmantā.

» Na kāyo nāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na kāyāyatananti? Āmantā.

» Na rūpaṃ nāyatananti?

Rūpaṃ ṭhapetvā … pe … saddaṃ ṭhapetvā … pe … gandhaṃ ṭhapetvā … pe … rasaṃ ṭhapetvā … pe … phoṭṭhabbaṃ ṭhapetvā … pe … na ca āyatanā.

« Nāyatanā na phoṭṭhabbāyatananti? Āmantā.

» Na mano nāyatananti?

Manaṃ ṭhapetvā avasesā āyatanā na mano, āyatanā. Manañca āyatanañca ṭhapetvā avasesā na ceva mano na ca āyatanā.

« Nāyatanā na manāyatananti? Āmantā.

» Na dhammo nāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na dhammāyatananti? Āmantā.

3.1.2.4. Suddhāyatanamūlacakkavāra

3.1.2.4.1. Anuloma

» Cakkhu āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā sotāyatananti?

Sotāyatanaṃ āyatanañceva sotāyatanañca. Avasesā āyatanā na sotāyatanaṃ.

» Cakkhu āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā ghānāyatanaṃ ... pe ... āyatanā dhammāyatananti?

Dhammāyatanaṃ āyatanañceva dhammāyatanañca. Avasesā āyatanā na dhammāyatanaṃ. (1)

» Sotaṃ āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā cakkhāyatananti? ... pe ... Na cakkhāyatanaṃ ... pe .... Āyatanā dhammāyatananti? ... pe ... Na dhammāyatanaṃ. (2)

» Ghānaṃ āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā cakkhāyatananti? ... pe ... Āyatanā dhammāyatananti? ... pe ... Na dhammāyatanaṃ ... pe .... (3–11)

» Dhammo āyatananti? Āmantā.

« Āyatanā cakkhāyatanaṃ ... pe ... āyatanā manāyatananti?

Manāyatanaṃ āyatanañceva manāyatanañca. Avasesā āyatanā na manāyatanaṃ. (12)

(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)

3.1.2.4.2. Paccanīka

» Na cakkhu nāyatananti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā āyatanā na cakkhu, āyatanā. Cakkhuñca āyatanañca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca āyatanā.

« Nāyatanā na sotāyatananti? Āmantā.

» Na cakkhu nāyatananti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā āyatanā na cakkhu, āyatanā. Cakkhuñca āyatanañca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca āyatanā.

« Nāyatanā na ghānāyatanaṃ ... pe ... nāyatanā na dhammāyatananti? Āmantā. (1)

» Na sotaṃ nāyatananti?

Sotaṃ ṭhapetvā ... pe ... ghānaṃ ṭhapetvā ... pe ... jivhaṃ ṭhapetvā ... pe ... na ca āyatanā. (2–3)

« Nāyatanā na dhammāyatananti? Āmantā. (4)

» Na kāyo nāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na cakkhāyatananti? Āmantā. ... pe .... Nāyatanā na dhammāyatananti? Āmantā. ... pe .... (5–11)

» Na dhammo nāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na cakkhāyatananti? Āmantā.

» Na dhammo nāyatananti? Āmantā.

« Nāyatanā na sotāyatananti? Āmantā. ... pe ....

« Nāyatanā na manāyatananti? Āmantā. (12)

(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)

Paṇṇattiniddesavāro.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.1. Anusayavāra

7.2.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kāmarāgānusayo anuseti tassa paṭighānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana paṭighānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo anuseti tassa mānānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo anusetīti?

Anāgāmissa mānānusayo anuseti, no ca tassa kāmarāgānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yassa kāmarāgānusayo anuseti tassa diṭṭhānusayo anusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo anuseti, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca anuseti diṭṭhānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana diṭṭhānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo anuseti tassa vicikicchānusayo anusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo anuseti, no ca tesaṃ vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo anuseti tassa bhavarāgānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana bhavarāgānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo anusetīti?

Anāgāmissa bhavarāgānusayo anuseti, no ca tassa kāmarāgānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ bhavarāgānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yassa kāmarāgānusayo anuseti tassa avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo anusetīti?

Anāgāmissa avijjānusayo anuseti, no ca tassa kāmarāgānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yassa paṭighānusayo anuseti tassa mānānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo anuseti tassa paṭighānusayo anusetīti?

Anāgāmissa mānānusayo anuseti, no ca tassa paṭighānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca anuseti paṭighānusayo ca anuseti.

» Yassa paṭighānusayo anuseti tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo anusetīti? Dvinnaṃ puggalānaṃ paṭighānusayo anuseti, no ca tesaṃ vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa paṭighānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa paṭighānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa paṭighānusayo anuseti tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa paṭighānusayo anusetīti?

Anāgāmissa avijjānusayo anuseti, no ca tassa paṭighānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca anuseti paṭighānusayo ca anuseti.

» Yassa mānānusayo anuseti tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo anusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo anuseti, no ca tesaṃ vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa mānānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa mānānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa mānānusayo anuseti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa mānānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa diṭṭhānusayo anuseti tassa vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa diṭṭhānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa diṭṭhānusayo anuseti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa diṭṭhānusayo anusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo anuseti. Puthujjanassa avijjānusayo ca anuseti diṭṭhānusayo ca anuseti.

» Yassa vicikicchānusayo anuseti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa vicikicchānusayo anusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa avijjānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

» Yassa bhavarāgānusayo anuseti tassa avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa bhavarāgānusayo anusetīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa mānānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa mānānusayo anuseti, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa avijjānusayo anuseti, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tassa vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo

ca anusenti tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo anuseti. Puthujjanassa avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Puthujjanassa avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti tassa avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo anuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa avijjānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti, no ca tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Puthujjanassa avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo

ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāmarāgānusayo anuseti tattha paṭighānusayo anusetīti? No.

« Yattha vā pana paṭighānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo anusetīti? No.

» Yattha kāmarāgānusayo anuseti tattha mānānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana mānānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo anusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo anuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo anuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yattha kāmarāgānusayo anuseti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo anusetīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo anuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo anuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yattha kāmarāgānusayo anuseti tattha bhavarāgānusayo anusetīti? No.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo anusetīti? No.

» Yattha kāmarāgānusayo anuseti tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo anusetīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo anuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo anuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yattha paṭighānusayo anuseti tattha mānānusayo anusetīti? No.

« Yattha vā pana mānānusayo anuseti tattha paṭighānusayo anusetīti? No.

» Yattha paṭighānusayo anuseti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha paṭighānusayo anusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo anuseti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca anuseti paṭighānusayo ca anuseti.

» Yattha paṭighānusayo anuseti tattha bhavarāgānusayo anusetīti? No.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha paṭighānusayo anusetīti? No.

» Yattha paṭighānusayo anuseti tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha paṭighānusayo anusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo anuseti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca anuseti paṭighānusayo ca anuseti.

» Yattha mānānusayo anuseti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha mānānusayo anusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo anuseti, no ca tattha mānānusayo anuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca anuseti mānānusayo ca anuseti.

» Yattha mānānusayo anuseti tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo anuseti, no ca tattha bhavarāgānusayo anuseti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha mānānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yattha mānānusayo anuseti tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha mānānusayo anusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo anuseti, no ca tattha mānānusayo anuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca anuseti mānānusayo ca anuseti.

» Yattha diṭṭhānusayo anuseti tattha vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha diṭṭhānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yattha diṭṭhānusayo anuseti tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha diṭṭhānusayo anuseti, no ca tattha bhavarāgānusayo anuseti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha diṭṭhānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha diṭṭhānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yattha diṭṭhānusayo anuseti tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha diṭṭhānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yattha vicikicchānusayo anuseti tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo anuseti, no ca tattha bhavarāgānusayo anuseti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yattha vicikicchānusayo anuseti tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yattha bhavarāgānusayo anuseti tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha avijjānusayo anuseti, no ca tattha bhavarāgānusayo anuseti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti. (Ekamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tattha mānānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana mānānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo anuseti, no ca tattha

kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo anuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo anuseti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti? No.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo anuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo anuseti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya

vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tattha vicikicchānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo

ca anusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo anuseti. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yattha vā pana avijjānusayo anuseti tattha kāmarāgānusayo ca … pe … bhavarāgānusayo ca anusentīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tattha paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. Dukkhāya vedanāya ettha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāmarāgānusayo anuseti tassa tattha paṭighānusayo anusetīti? No.

« Yassa vā pana yattha paṭighānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo anusetīti? No.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo anuseti tassa tattha mānānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo anusetīti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha mānānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo anuseti tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo anusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha kāmarāgānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha kāmarāgānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo anusetīti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo anuseti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo anuseti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti? No.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo anusetīti? No.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo anuseti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo anusetīti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca anuseti kāmarāgānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha paṭighānusayo anuseti tassa tattha mānānusayo anusetīti? No.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo anuseti tassa tattha paṭighānusayo anusetīti? No.

» Yassa yattha paṭighānusayo anuseti tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha paṭighānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa dukkhāya vedanāya tassa tattha paṭighānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha paṭighānusayo anusetīti?

Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo anuseti, no ca tassa tattha paṭighānusayo

anuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca anuseti paṭighānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha paṭighānusayo anuseti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti? No.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha paṭighānusayo anusetīti? No.

» Yassa yattha paṭighānusayo anuseti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha paṭighānusayo anusetīti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha paṭighānusayo anuseti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca anuseti paṭighānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha mānānusayo anuseti tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha mānānusayo anusetīti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo anuseti, no ca tassa tattha mānānusayo anuseti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca anuseti mānānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha mānānusayo anuseti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha mānānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha mānānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha mānānusayo anuseti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha mānānusayo anusetīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca anuseti mānānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha diṭṭhānusayo anuseti tassa tattha vicikicchānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha diṭṭhānusayo anusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo anuseti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Puthujjanassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo anuseti, no ca tassa tattha bhavarāgānusayo anuseti. Tasseva puggalassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha vicikicchānusayo anusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha bhavarāgānusa anuseti, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha bhavarāgānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha vicikicchānusayo anusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha vicikicchānusayo anuseti. Puthujjanassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca anuseti vicikicchānusayo ca anuseti.

» Yassa yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca anuseti bhavarāgānusayo ca anuseti. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa tattha mānānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha mānānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha mānānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo anuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo anuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo anuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti? No.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo anuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo anuseti. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo anuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo anuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tassa tattha vicikicchānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo anuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo anuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti tassa tattha bhavarāgānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusentīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha bhavarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca

vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo anuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti tassa tattha avijjānusayo anusetīti? Natthi.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo anuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusentīti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo anuseti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha avijjānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca anusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha avijjānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo

ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusanti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya tassa tattha avijjānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca anusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca bhavarāgānusayo ca anusenti. (Chakkamūlakaṃ.)

Anusayavāre anulomaṃ.

7.2.1.4. Paṭilomapuggala

» Yassa kāmarāgānusayo nānuseti tassa paṭighānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana paṭighānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo nānuseti tassa mānānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tassa mānānusayo nānuseti. Arahato kāmarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana mānānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo nānuseti tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo nānusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti.

» Yassa kāmarāgānusayo nānuseti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tassa avijjānusayo nānuseti. Arahato kāmarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa paṭighānusayo nānuseti tassa mānānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa paṭighānusayo nānuseti, no ca tassa mānānusayo nānuseti. Arahato paṭighānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana mānānusayo nānuseti tassa paṭighānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa paṭighānusayo nānuseti tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa paṭighānusayo nānusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ paṭighānusayo nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

» Yassa paṭighānusayo nānuseti tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa paṭighānusayo nānuseti, no ca tassa avijjānusayo nānuseti. Arahato paṭighānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa paṭighānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa mānānusayo nānuseti tassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa mānānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ mānānusayo nānuseti. Arahato vicikicchānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

» Yassa mānānusayo nānuseti tassa bhavarāgānusayo … pe … avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa mānānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa diṭṭhānusayo nānuseti tassa vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa diṭṭhānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānuseti tassa bhavarāgānusay … pe … avijjānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ avijjānusayo nānuseti. Arahato vicikicchānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa bhavarāgānusayo nānuseti tassa avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa mānānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa mānānusayo nānuseti. Arahato kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti mānānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana mānānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa avijjānusayo nānuseti. Arahato kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tassa diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Anāgāmissa vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa mānānusayo nānuseti. Arahato vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti.

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti tassa vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vicikicchānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusentīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ vicikicchānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Anāgāmissa vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti, no ca tassa mānānusayo nānuseti. Arahato vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti tassa bhavarāgānusayo ... pe ... avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusenti tassa avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana avijjānusayo nānuseti tassa kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.1.5. Paṭilomaokāsa

» Yattha kāmarāgānusayo nānuseti tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tattha paṭighānusayo nānuseti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana paṭighānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha paṭighānusayo nānuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne ettha paṭighānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti.

» Yattha kāmarāgānusayo nānuseti tattha mānānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tattha mānānusayo nānuseti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana mānānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha kāmarāgānusayo nānuseti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tattha vicikicchānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha kāmarāgānusayo nānuseti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti.

» Yattha kāmarāgānusayo nānuseti tattha avijjānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tattha avijjānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha paṭighānusayo nānuseti tattha mānānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha paṭighānusayo nānuseti, no ca tattha mānānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha paṭighānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana mānānusayo nānuseti tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha mānānusayo nānuseti, no ca tattha paṭighānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha mānānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

» Yattha paṭighānusayo nānuseti tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha paṭighānusayo nānuseti, no ca tattha vicikicchānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha paṭighānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha paṭighānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha paṭighānusayo nānuseti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha paṭighānusayo nānuseti, no ca tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne ettha paṭighānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tattha paṭighānusayo nānuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

» Yattha paṭighānusayo nānuseti tattha avijjānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha paṭighānusayo nānuseti, no ca tattha avijjānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha paṭighānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha paṭighānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha mānānusayo nānuseti tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha mānānusayo nānuseti, no ca tattha vicikicchānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha mānānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha mānānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha mānānusayo nānuseti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha mānānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tattha mānānusayo nānuseti. Dukkhāya vedanāya apariyāpanne

ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

» Yattha mānānusayo nānuseti tattha avijjānusayo nānusetīti?

Dukkhāya vedanāya ettha mānānusayo nānuseti, no ca tattha avijjānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha mānānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha mānānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha diṭṭhānusayo nānuseti tattha vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha diṭṭhānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānuseti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha vicikicchānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tattha vicikicchānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

» Yattha vicikicchānusayo nānuseti tattha avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yattha bhavarāgānusayo nānuseti tattha avijjānusayo nānusetīti?

Kāmadhātuyā tīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tattha avijjānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tattha mānānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha mānānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti mānānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana mānānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti?

Dukkhāya vedanāya ettha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca nānusenti, no ca tattha paṭighānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha mānānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha vicikicchānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti? Āmantā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti bhavarāgānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti?

Dukkhāya vedanāya ettha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca nānusenti, no ca tattha paṭighānusayo nānuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tattha avijjānusayo nānusetīti?

Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha avijjānusayo nānuseti. Apariyāpanne ettha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca

nānusenti tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti? Āmantā.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti?

Dukkhāya vedanāya ettha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti, no ca tattha paṭighānusayo nānuseti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tattha avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti tattha vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana vicikicchānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusentīti? Āmantā ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana bhavarāgānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusentīti?

Dukkhāya vedanāya ettha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti, no ca tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Apariyāpanne ettha bhavarāgānusayo ca nānuseti kā-

marāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti.

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti tattha avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana ... pe ... ? Āmantā. (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusenti tattha avijjānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yattha vā pana avijjānusayo nānuseti tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ.)

7.2.1.6. Paṭilomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāmarāgānusayo nānuseti tassa tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha kāmarāgānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha paṭighānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tesaṃ tattha paṭighānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha paṭighānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo nānuseti tassa tattha mānānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa

kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha kāmarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo nānuseti tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tassa tattha vicikicchānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha kāmarāgānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo nānusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo nānuseti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tassa tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha kāmarāgānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo nānuseti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo nānuseti, no ca tassa tattha avijjānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha kāmarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha paṭighānusayo nānuseti tassa tattha mānānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha paṭighānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha paṭighānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha paṭighānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo nānuseti tassa tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha mānānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha mānānusayo ca nānuseti paṭighānusayo

ca nānuseti.

» Yassa yattha paṭighānusayo nānuseti tassa tattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānusetīti?

Puthujjanassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tassa tattha vicikicchānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha paṭighānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha paṭighānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha vicikicchānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha paṭighānusayo nānuseti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tesaṃ tattha paṭighānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tassa tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne tassa tattha paṭighānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha paṭighānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha paṭighānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha bhavarāgānusayo ca nānuseti paṭighānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha paṭighānusayo nānuseti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha paṭighānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha paṭighānusayo nānuseti, no ca tassa tattha avijjānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha paṭighānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha paṭighānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha paṭighānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha mānānusayo nānuseti tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya tassa tattha mānānusayo nānuseti, no ca tassa tattha vicikicchānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha mānānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha mānānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha mānānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha vicikicchānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha mānānusayo nānuseti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha mānānusayo nānusetīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ dukkhāya vedanāya apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti. Arahato sab-

battha bhavarāgānusayo ca nānuseti mānānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha mānānusayo nānuseti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha mānānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha mānānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha mānānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha diṭṭhānusayo nānuseti tassa tattha vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha diṭṭhānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha diṭṭhānusayo ... pe ... vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha vicikicchānusayo ca nānuseti bhavarāgānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha vicikicchānusayo nānusetīti?

Puthujjanassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tassa tattha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tassa tattha vicikicchānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha bhavarāgānusayo ca nānuseti vicikicchānusayo ca nānuseti.

» Yassa yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato

sabbattha vicikicchānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

» Yassa yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Catunnaṃ puggalānaṃ kāmadhātuyā tīsu vedanāsu tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha bhavarāgānusayo ca nānuseti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā. (Ekamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa tattha mānānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti mānānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti mānānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti mānānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha mānānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha mānānusayo ca kāmarāgānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha mānānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti. Arahato sabbattha mānānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti.

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti?

Puthujjanassa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo

ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha vicikicchānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti vicikicchānusayo ca nānuseti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha … pe ….

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ sabbattha … pe ….

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha bhavarāgānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti bhavarāgānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha … pe ….

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti. Arahato sabbattha … pe ….

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha avijjānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti. Anāgāmissa kāmadhātuyā tīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha avijjānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha … pe ….

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Dukamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tassa tattha diṭṭhānusayo … pe … vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Arahato sabbattha … pe ….

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti?

Tiṇṇaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Arahato sabbattha … pe ….

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha avijjānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha … pe ….

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Tikamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti tassa tattha vicikicchānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha vicikicchānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusentīti?

Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva pug-

galānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti. Tesaññeva puggalānaṃ rūpadhātuyā arūpadhātuyā tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha mānānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti. Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā tassa tattha vicikicchānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti. Arahato sabbattha vicikicchānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca nānusenti ... pe .... (Catukkamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti tassa tattha bhavarāgānusayo nānusetīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha bhavarāgānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusentīti?

Puthujjanassa dukkhāya vedanāya tassa tattha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Tasseva puggalassa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Dvinnaṃ puggalānaṃ dukkhāya vedanāya tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha paṭighānusayo nānuseti. Tesaññeva puggalānaṃ kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti, no ca tesaṃ tattha kāmarāgānusayo

ca mānānusayo ca nānusenti. Tesaññeva puggalānaṃ apariyāpanne tesaṃ tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Anāgāmissa kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu tassa tattha bhavarāgānusayo ca kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha mānānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa dukkhāya vedanāya apariyāpanne tassa tattha bhavarāgānusayo ca nānuseti kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca nānusenti. Arahato sabbattha ... pe .... (Pañcakamūlakaṃ.)

» Yassa yattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusenti tassa tattha avijjānusayo nānusetīti?

Anāgāmissa dukkhāya vedanāya tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusenti, no ca tassa tattha avijjānusayo nānuseti. Tasseva puggalassa apariyāpanne tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti. Arahato sabbattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusenti avijjānusayo ca nānuseti.

« Yassa vā pana yattha avijjānusayo nānuseti tassa tattha kāmarāgānusayo ca paṭighānusayo ca mānānusayo ca diṭṭhānusayo ca vicikicchānusayo ca bhavarāgānusayo ca nānusentīti? Āmantā. (Chakkamūlakaṃ.)

Anusayavāre paṭilomaṃ. Anusayavāro.

3 Āyatanayamaka

3.3 Pariññāvāra

3.3.5. Paccuppannānāgatavāra

» Yo cakkhāyatanaṃ parijānāti so sotāyatanaṃ parijānissatīti? No.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ parijānissati so cakkhāyatanaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhāyatanaṃ na parijānāti so sotāyatanaṃ na parijānissatīti?

Ye maggaṃ paṭilabhissanti te cakkhāyatanaṃ na parijānanti, no

ca sotāyatanaṃ na parijānissanti. Arahā ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te cakkhāyatanañca na parijānanti sotāyatanañca na parijānissanti.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ na parijānissati so cakkhāyatanaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī sotāyatanaṃ na parijānissati, no ca cakkhāyatanaṃ na parijānāti. Arahā ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te sotāyatanañca na parijānissanti cakkhāyatanañca na parijānanti.

9 Dhammayamaka

9.2 Pavattivāra

9.2.2. Nirodhavāra

9.2.2.1. Paccuppannavāra

9.2.2.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā nirujjhanti tassa akusalā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhanti tassa kusalā dhammā nirujjhantīti? No.

» Yassa kusalā dhammā nirujjhanti tassa abyākatā dhammā nirujjhantīti?

Arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā nirujjhanti abyākatā ca dhammā nirujjhanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tassa kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa akusalā dhammā nirujjhanti tassa abyākatā dhammā nirujjhantīti?

Arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā nirujjhanti abyākatā ca

dhammā nirujjhanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tassa akusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhanti akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā nirujjhanti tattha akusalā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā nirujjhanti tattha kusalā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā nirujjhanti tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tattha kusalā dhammā nirujjhantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tattha kusalā dhammā nirujjhanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yattha akusalā dhammā nirujjhanti tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tattha akusalā dhammā nirujjhantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tattha akusalā dhammā nirujjhanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhanti akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhantīti? No.

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti?

Arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhanti. Pañ-

cavokāre kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā nirujjhanti abyākatā ca dhammā nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti?

Arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhanti abyākatā ca dhammā nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhanti. Pañcavokāre akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhanti akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhanti tassa akusalā dhammā na nirujjhantīti?

Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttaakusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhanti tassa kusalā dhammā na nirujjhantīti?

Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttakusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā

na nirujjhanti kusalā ca dhammā na nirujjhanti.

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa kusalā dhammā na nirujjhantīti?

Arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na nirujjhanti.

» Yassa akusalā dhammā na nirujjhanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa akusalā dhammā na nirujjhantīti?

Arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhanti.

9.2.2.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na nirujjhanti tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti? Nirujjhanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na nirujjhanti tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti? Nirujjhanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti? Natthi.

9.2.2.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti?

Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttaakusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti?

Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttakusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na nirujjhanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti?

Arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe akusalā-

naṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na nirujjhanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti?

Arūpe akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhanti.

9.2.2.2. Atītavāra

9.2.2.2.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā nirujjhittha tassa akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā nirujjhittha tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā nirujjhittha tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

9.2.2.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā nirujjhittha tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā nirujjhittha tattha kusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā nirujjhittha tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tattha kusalā dhammā nirujjhitthāti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tattha kusalā dhammā nirujjhittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhittha.

» Yattha akusalā dhammā nirujjhittha tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tattha akusalā dhammā nirujjhittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā nirujjhittha.

9.2.2.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā nirujjhittha.

9.2.2.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhittha tassa akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

» Yassa akusalā dhammā na nirujjhittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

9.2.2.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na nirujjhittha tattha kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tattha kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

9.2.2.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhittha akusalā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhittha abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhittha abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Āmantā.

9.2.2.3. Anāgatavāra

9.2.2.3.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ kusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā nirujjhissanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhissanti.

» Yassa akusalā dhammā nirujjhissanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

9.2.2.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā nirujjhissanti tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.2.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā

dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhissanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

9.2.2.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhissanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhissanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na nirujjhissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅ-

gakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

9.2.2.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhissanti tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.2.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhissanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

9.2.2.4. Paccuppannātītavāra

9.2.2.4.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā nirujjhanti tassa akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa kusalā dhammā nirujjhanti tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa akusalā dhammā nirujjhanti tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa akusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhanti. Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.4.2. Anulomaokāsa

Yattha kusalā dhammā nirujjhanti tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? ... pe ....

9.2.2.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhanti. Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhanti tassa akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na nirujjhantīti? Natthi.

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na nirujjhantīti? Natthi.

» Yassa akusalā dhammā na nirujjhanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa akusalā dhammā na nirujjhantīti? Natthi.

9.2.2.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? ... pe ....

9.2.2.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

9.2.2.5. Paccuppannānāgatavāra

9.2.2.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā nirujjhanti tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā nirujjhanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa kusalā dhammā nirujjhanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa akusalā dhammā nirujjhanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhanti. Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā nirujjhanti tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.2.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā nirujjhanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhanti. Kusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhanti. Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhanti.

9.2.2.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhanti tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na nirujjhantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na nirujjhanti.

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā na nirujjhanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

9.2.2.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.2.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na nirujjhanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe kusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

9.2.2.6. Atītānāgatavāra

9.2.2.6.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā nirujjhittha tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ kusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā nirujjhittha tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā nirujjhittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā nirujjhittha tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā nirujjhittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

9.2.2.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā nirujjhittha tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.2.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārā-

naṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā nirujjhittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā nirujjhittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā nirujjhittha.

9.2.2.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhittha tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa kusalā dhammā na nirujjhittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa akusalā dhammā na nirujjhittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

9.2.2.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.2.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na nirujjhittha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhitthāti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na nirujjhittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na nirujjhittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

Nirodhavāro.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.8. Dhātuvisajjanāvāra

Kāmadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Kāmadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Kāmadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Kāmadhātumūlakaṃ.)

Rūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Rūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Rūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā

anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Rūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Rūpadhātumūlakaṃ.)

Arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuyā upapatti nāma natthi, heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuṃyeva upapajjati, satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā upapatti nāma natthi, heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuṃyeva upapajjati, satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Arūpadhātuyā cu-

tassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Arūpadhātumūlakaṃ.)

Na kāmadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Nakāmadhātumūlakaṃ.)

Na rūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā

natthi.

Na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Narūpadhātumūlakaṃ.)

Na arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ up-

apajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Naarūpadhātumūlakaṃ.)

Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Nakāmanaarūpadhātumūlakaṃ.)

Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjan-

tassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Narūpanaarūpadhātumūlakaṃ.)

Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa rūpadhātuyā upapatti nāma natthi, heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuṃyeva upapajjati, satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upa-

pajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi.

Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā upapatti nāma natthi, heṭṭhā upapajjamāno kāmadhātuṃyeva upapajjati, satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa satteva anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kassaci satta anusayā anusenti, kassaci pañca anusayā anusenti, kassaci tayo anusayā anusenti; anusayā bhaṅgā natthi. (Nakāmanarūpadhātumūlakaṃ.)

Dhātuvisajjavāro.

Anusayayamakapāḷi niṭṭhitā.

6 Saṅkhārayamaka

6.1 Paṇṇattivāra

6.1.2. Paṇṇattivāraniddesa

6.1.2.1. Padasodhanavāra

6.1.2.1.1. Anuloma

» Kāyo kāyasaṅkhāroti? No.

« Kāyasaṅkhāro kāyoti? No.

» Vacī vacīsaṅkhāroti? No.

« Vacīsaṅkhāro vacīti? No.

» Cittaṃ cittasaṅkhāroti? No.

« Cittasaṅkhāro cittanti? No.

6.1.2.1.2. Paccanīka

» Na kāyo na kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro na kāyo, kāyasaṅkhāro. Kāyañca kāyasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyasaṅkhāro.

« Na kāyasaṅkhāro na kāyoti?

Kāyo na kāyasaṅkhāro, kāyo. Kāyañca kāyasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyasaṅkhāro.

» Na vacī na vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro na vacī, vacīsaṅkhāro. Vaciñca vacīsaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva vacī na ca vacīsaṅkhāro.

« Na vacīsaṅkhāro na vacīti?

Vacī na vacīsaṅkhāro, vacī. Vaciñca vacīsaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva vacī na ca vacīsaṅkhāro.

» Na cittaṃ na cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro na cittaṃ, cittasaṅkhāro. Cittañca cittasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva cittaṃ na ca cittasaṅkhāro.

« Na cittasaṅkhāro na cittanti?

Cittaṃ na cittasaṅkhāro, cittaṃ. Cittañca cittasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva cittaṃ na ca cittasaṅkhāro.

6.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

6.1.2.2.1. Anuloma

» Kāyo kāyasaṅkhāroti? No.

« Saṅkhārā vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro saṅkhāro ceva vacīsaṅkhāro ca. Avasesā saṅkhārā na vacīsaṅkhāro.

» Kāyo kāyasaṅkhāroti? No.

« Saṅkhārā cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro saṅkhāro ceva cittasaṅkhāro ca. Avasesā saṅkhārā na cittasaṅkhāro.

» Vacī vacīsaṅkhāroti? No.

« Saṅkhārā kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro saṅkhāro ceva kāyasaṅkhāro ca. Avasesā saṅkhārā na kāyasaṅkhāro.

» Vacī vacīsaṅkhāroti? No.

« Saṅkhārā cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro saṅkhāro ceva cittasaṅkhāro ca. Avasesā saṅkhārā na cittasaṅkhāro.

» Cittaṃ cittasaṅkhāroti? No.

« Saṅkhārā kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro saṅkhāro ceva kāyasaṅkhāro ca. Avasesā saṅkhārā na kāyasaṅkhāro.

» Cittaṃ cittasaṅkhāroti? No.

« Saṅkhārā vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro saṅkhāro ceva vacīsaṅkhāro ca. Avasesā saṅkhārā na vacīsaṅkhāro.

6.1.2.2.2. Paccanīka

» Na kāyo na kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro na kāyo, kāyasaṅkhāro. Kāyañca kāyasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyasaṅkhāro.

« Na saṅkhārā na vacīsaṅkhāroti? Āmantā.

» Na kāyo na kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro na kāyo, kāyasaṅkhāro. Kāyañca kāyasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyasaṅkhāro.

« Na saṅkhārā na cittasaṅkhāroti? Āmantā.

» Na vacī na vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro na vacī, vacīsaṅkhāro. Vaciñca vacīsaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva vacī na ca vacīsaṅkhāro.

« Na saṅkhārā na kāyasaṅkhāroti? Āmantā.

» Na vacī na vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro na vacī, vacīsaṅkhāro. Vaciñca vacīsaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva vacī na ca vacīsaṅkhāro.

« Na saṅkhārā na cittasaṅkhāroti? Āmantā.

» Na cittaṃ na cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro na cittaṃ, cittasaṅkhāro. Cittañca cittasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva cittaṃ na ca cittasaṅkhāro.

« Na saṅkhārā na kāyasaṅkhāroti? Āmantā.

» Na cittaṃ na cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro na cittaṃ, cittasaṅkhāro. Cittañca cittasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva cittaṃ na ca cittasaṅkhāro.

« Na saṅkhārā na vacīsaṅkhāroti? Āmantā.

6.1.2.3. Suddhasaṅkhāravāra

6.1.2.3.1. Anuloma

» Kāyasaṅkhāro vacīsaṅkhāroti? No.

« Vacīsaṅkhāro kāyasaṅkhāroti? No.

» Kāyasaṅkhāro cittasaṅkhāroti? No.

« Cittasaṅkhāro kāyasaṅkhāroti? No.

» Vacīsaṅkhāro cittasaṅkhāroti? No.

« Cittasaṅkhāro vacīsaṅkhāroti? No.

6.1.2.3.2. Paccanīka

» Na kāyasaṅkhāro na vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro na kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro. Kāyasaṅkhārañca vacīsaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyasaṅkhāro na ca vacīsaṅkhāro.

« Na vacīsaṅkhāro na kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro na vacīsaṅkhāro, kāyasaṅkhāro. Vacīsaṅkhārañca kāyasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva vacīsaṅkhāro na ca kāyasaṅkhāro.

» Na kāyasaṅkhāro na cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro na kāyasaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Kāyasaṅkhārañca cittasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyasaṅkhāro na ca cittasaṅkhāro.

« Na cittasaṅkhāro na kāyasaṅkhāroti?

Kāyasaṅkhāro na cittasaṅkhāro, kāyasaṅkhāro. Cittasaṅkhārañca kāyasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva cittasaṅkhāro na ca kāyasaṅkhāro.

» Na vacīsaṅkhāro na cittasaṅkhāroti?

Cittasaṅkhāro na vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāro. Vacīsaṅkhārañca cittasaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva vacīsaṅkhāro na ca cittasaṅkhāro.

« Na cittasaṅkhāro na vacīsaṅkhāroti?

Vacīsaṅkhāro na cittasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro. Cittasaṅkhārañca vacīsaṅkhārañca ṭhapetvā avasesā na ceva cittasaṅkhāro na ca vacīsaṅkhāro.

Paṇṇattiniddesavāro.

1 Mūlayamaka

1.2 Niddesa

1.2.1. Mūlavāraniddesa

1.2.1.1. Kusalapada nayacatukka

1.2.1.1.1. Mūlanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlāti? Tīṇeva kusalamūlāni. Avasesā kusalā dhammā na kusalamūlā.

« Ye vā pana kusalamūlā, sabbe te dhammā kusalāti? Āmantā.

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlāti? Āmantā.

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā kusalāti?

Kusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kusalamūlena ekamūlaṃ, na kusalaṃ. Kusalaṃ kusalamūlena ekamūlañceva kusalañca.

» Ye keci kusalamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti kusalamūlāni ekamūlāni ceva aññamaññamūlāni ca. Avasesā kusalamūlasahajātā dhammā kusalamūlena ekamūlā, na ca aññamaññamūlā.

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā kusalāti? Āmantā. (1)

1.2.1.1.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlamūlāti? Tīṇeva kusalamūlamūlāni. Avasesā kusalā dhammā na kusalamūlamūlā.

« Ye vā pana kusalamūlamūlā, sabbe te dhammā kusalāti? Āmantā.

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlamūlāti? Āmantā.

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā kusalāti?

Kusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kusalamūlena ekamūlamūlaṃ, na kusalaṃ. Kusalaṃ kusalamūlena ekamūlamūlañceva kusalañca.

» Ye keci kusalamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti kusalamūlāni ekamūlamūlāni ceva aññamaññamūlamūlāni ca. Avasesā kusalamūlasahajātā dhammā kusalamūlena ekamūlamūlā, na ca aññamaññamūlamūlā.

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā kusalāti? Āmantā. (2)

1.2.1.1.3. Mūlakanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlakāti? Āmantā.

« Ye vā pana kusalamūlakā, sabbe te dhammā kusalāti?

Kusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kusalamūlakaṃ na kusalaṃ. Kusalaṃ kusalamūlakañceva kusalañca.

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlakāti? Āmantā.

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā kusalāti?

Kusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kusalamūlena ekamūlakaṃ, na kusalaṃ. Kusalaṃ kusalamūlena ekamūlakañceva kusalañca.

» Ye keci kusalamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti kusalamūlāni ekamūlakāni ceva aññamaññamūlakāni ca. Avasesā kusalamūlasahajātā dhammā kusalamūlena ekamūlakā, na ca aññamaññamūlakā.

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā kusalāti? Āmantā. (3)

1.2.1.1.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlamūlakāti? Āmantā.

« Ye vā pana kusalamūlamūlakā, sabbe te dhammā kusalāti?

Kusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kusalamūlamūlakaṃ na kusalaṃ. Kusalaṃ kusalamūlamūlakañceva kusalañca.

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlamūlakāti? Āmantā.

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā kusalāti?

Kusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ kusalamūlena ekamūlamūlakaṃ, na kusalaṃ. Kusalaṃ kusalamūlena ekamūlamūlakañceva kusalañca.

» Ye keci kusalamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti kusalamūlāni ekamūlamūlakāni ceva aññamaññamūlamūlakāni ca. Avasesā kusalamūlasahajātā dhammā kusalamūlena ekamūlamūlakā, na ca aññamaññamūlamūlakā.

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā kusalāti? Āmantā. (4)

1.2.1.2. Akusalapada nayacatukka

1.2.1.2.1. Mūlanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlāti?

Tīṇeva akusalamūlāni. Avasesā akusalā dhammā na akusalamūlā.

« Ye vā pana akusalamūlā, sabbe te dhammā akusalāti? Āmantā.

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlāti?

Ahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena na ekamūlaṃ. Sahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena ekamūlaṃ.

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā akusalāti?

Akusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ akusalamūlena ekamūlaṃ, na akusalaṃ. Akusalaṃ akusalamūlena ekamūlañceva akusalañca.

» Ye keci akusalamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti akusalamūlāni ekamūlāni ceva aññamaññamūlāni ca. Avasesā akusalamūlasahajātā dhammā akusalamūlena ekamūlā, na ca aññamaññamūlā.

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā akusalāti? Āmantā. (1)

1.2.1.2.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlamūlāti?

Tīṇeva akusalamūlamūlāni. Avasesā akusalā dhammā na akusalamūlamūlā.

« Ye vā pana akusalamūlamūlā, sabbe te dhammā akusalāti? Āmantā.

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlamūlāti?

Ahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena na ekamūlamūlaṃ. Sahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena ekamūlamūlaṃ.

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā akusalāti?

Akusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ akusalamūlena ekamūlamūlaṃ, na akusalaṃ. Akusalaṃ akusalamūlena ekamūlamūlañceva akusalañca.

» Ye keci akusalamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti akusalamūlāni ekamūlamūlāni ceva aññamaññamūlamūlāni ca. Avasesā akusalamūlasahajātā dhammā akusalamūlena ekamūlamūlā, na ca aññamaññamūlamūlā.

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā akusalāti? Āmantā. (2)

1.2.1.2.3. Mūlakanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlakāti?

Ahetukaṃ akusalaṃ na akusalamūlakaṃ. Sahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlakaṃ.

« Ye vā pana akusalamūlakā, sabbe te dhammā akusalāti?

Akusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ akusalamūlakaṃ na akusalaṃ. Akusalaṃ akusalamūlakañceva akusalañca.

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlakāti?

Ahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena na ekamūlakaṃ. Sahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena ekamūlakaṃ.

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā akusalāti?

Akusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ akusalamūlena ekamūlakaṃ, na akusalaṃ. Akusalaṃ akusalamūlena ekamūlakañceva akusalañca.

» Ye keci akusalamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti akusalamūlāni ekamūlakāni ceva aññamaññamūlakāni ca. Avasesā akusalamūlasahajātā dhammā akusalamūlena ekamūlakā, na ca aññamaññamūlakā.

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā akusalāti? Āmantā. (3)

1.2.1.2.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlamūlakāti?

Ahetukaṃ akusalaṃ na akusalamūlamūlakaṃ. Sahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlamūlakaṃ.

« Ye vā pana akusalamūlamūlakā, sabbe te dhammā akusalāti?

Akusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ akusalamūlamūlakaṃ na akusalaṃ. Akusalaṃ akusalamūlamūlakañceva akusalañca.

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlamūlakāti?

Ahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena na ekamūlamūlakaṃ. Sahetukaṃ akusalaṃ akusalamūlena ekamūlamūlakaṃ.

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā akusalāti?

Akusalasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ akusalamūlena ekamūlamūlakaṃ, na akusalaṃ. Akusalaṃ akusalamūlena ekamūlamūlakañceva akusalañca.

» Ye keci akusalamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti akusalamūlāni ekamūlamūlakāni ceva aññamaññamūlamūlakāni ca. Avasesā akusalamūlasahajātā dhammā akusalamūlena ekamūlamūlakā, na ca aññamaññamūlamūlakā.

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā akusalāti? Āmantā. (4)

1.2.1.3. Abyākatapada nayacatukka

1.2.1.3.1. Mūlanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlāti?

Tīṇeva abyākatamūlāni. Avasesā abyākatā dhammā na abyākatamūlā.

« Ye vā pana abyākatamūlā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlāti?

Ahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena na ekamūlaṃ. Sahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena ekamūlaṃ.

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti abyākatamūlāni ekamūlāni ceva aññamaññamūlāni ca. Avasesā abyākatamūlasahajātā dhammā abyākatamūlena ekamūlā, na ca aññamaññamūlā.

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā. (1)

1.2.1.3.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlamūlāti?

Tīṇeva abyākatamūlamūlāni. Avasesā abyākatā dhammā na abyākatamūlamū

« Ye vā pana abyākatamūlamūlā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlamūlāti?

Ahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena na ekamūlamūlaṃ. Sahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena ekamūlamūlaṃ.

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti abyākatamūlāni ekamūlamūlāni ceva aññamaññamūlamūlāni ca. Avasesā abyākatamūlasahajātā dhammā abyākatamūlena ekamūlamūlā, na ca aññamaññamūlamūlā.

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā. (2)

1.2.1.3.3. Mūlakanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlakāti?

Ahetukaṃ abyākataṃ na abyākatamūlakaṃ. Sahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlakaṃ.

« Ye vā pana abyākatamūlakā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlakāti?

Ahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena na ekamūlakaṃ. Sahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena ekamūlakaṃ.

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti abyākatamūlāni ekamūlakāni ceva aññamaññamūlakāni ca. Avasesā abyākatamūlasahajātā dhammā abyākatamūlena ekamūlakā, na ca aññamaññamūlakā.

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā. (3)

1.2.1.3.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlamūlakāti?

Ahetukaṃ abyākataṃ na abyākatamūlamūlakaṃ. Sahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlamūlakaṃ.

« Ye vā pana abyākatamūlamūlakā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlamūlakāti?

Ahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena na ekamūlamūlakaṃ. Sahetukaṃ abyākataṃ abyākatamūlena ekamūlamūlakaṃ.

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā.

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti abyākatamūlāni ekamūlamūlakāni ceva aññamaññamūlamūlakāni ca. Avasesā abyākatamūlasahajātā dhammā abyākatamūlena ekamūlamūlakā, na ca aññamaññamūlamūlakā.

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā abyākatāti? Āmantā. (4)

1.2.1.4. Nāmapada nayacatukka

1.2.1.4.1. Mūlanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlāti?

Naveva nāmamūlāni. Avasesā nāmā dhammā na nāmamūlā.

« Ye vā pana nāmamūlā, sabbe te dhammā nāmāti? Āmantā.

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlāti?

Ahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena na ekamūlaṃ. Sahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena ekamūlaṃ.

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā nāmāti?

Nāmasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ nāmamūlena ekamūlaṃ, na nāmaṃ. Nāmaṃ nāmamūlena ekamūlañceva nāmañca.

» Ye keci nāmamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti nāmamūlāni ekamūlāni ceva aññamaññamūlāni ca. Avasesā nāmamūlasahajātā dhammā nāmamūlena ekamūlā, na ca aññamaññamūlā.

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā nāmāti? Āmantā. (1)

1.2.1.4.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlamūlāti?

Naveva nāmamūlamūlāni. Avasesā nāmā dhammā na nāmamūlamūlā.

« Ye vā pana nāmamūlamūlā, sabbe te dhammā nāmāti? Āmantā.

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlamūlāti?

Ahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena na ekamūlamūlaṃ. Sahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena ekamūlamūlaṃ.

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā nāmāti?

Nāmasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ nāmamūlena ekamūlamūlaṃ, na nāmaṃ. Nāmaṃ nāmamūlena ekamūlamūlañceva nāmañca.

» Ye keci nāmamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlamūlāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti nāmamūlāni ekamūlamūlāni ceva aññamaññamūlamūlāni ca. Avasesā nāmamūlasahajātā dhammā nāmamūlena ekamūlamūlā, na ca aññamaññamūlamūlā.

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā nāmāti? Āmantā. (2)

1.2.1.4.3. Mūlakanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlakāti?

Ahetukaṃ nāmaṃ na nāmamūlakaṃ. Sahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlakaṃ.

« Ye vā pana nāmamūlakā, sabbe te dhammā nāmāti?

Nāmasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ nāmamūlakaṃ, na nāmaṃ. Nāmaṃ nāmamūlakañceva nāmañca.

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlakāti?

Ahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena na ekamūlakaṃ. Sahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena ekamūlakaṃ.

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā nāmāti?

Nāmasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ nāmamūlena ekamūlakaṃ, na nāmaṃ. Nāmaṃ nāmamūlena ekamūlakañceva nāmañca.

» Ye keci nāmamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti nāmamūlāni ekamūlakāni ceva aññamaññamūlakāni ca. Avasesā nāmamūlasahajātā dhammā nāmamūlena ekamūlakā, na ca aññamaññamūlakā.

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā nāmāti? Āmantā. (3)

1.2.1.4.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlamūlakāti?

Ahetukaṃ nāmaṃ na nāmamūlamūlakaṃ. Sahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlamūlakaṃ.

« Ye vā pana nāmamūlamūlakā, sabbe te dhammā nāmāti?

Nāmasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ nāmamūlamūlakaṃ, na nāmaṃ. Nāmaṃ nāmamūlamūlakañceva nāmañca.

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlamūlakāti?

Ahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena na ekamūlamūlakaṃ. Sahetukaṃ nāmaṃ nāmamūlena ekamūlamūlakaṃ.

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā nāmāti?

Nāmasamuṭṭhānaṃ rūpaṃ nāmamūlena ekamūlamūlakaṃ, na nāmaṃ. Nāmaṃ nāmamūlena ekamūlamūlakañceva nāmañca.

» Ye keci nāmamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlamūlakāti?

Mūlāni yāni ekato uppajjanti nāmamūlāni ekamūlamūlakāni ceva aññamaññamūlamūlakāni ca. Avasesā nāmamūlasahajātā dhammā nāmamūlena ekamūlamūlakā, na ca aññamaññamūlamūlakā.

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā nāmāti? Āmantā. (4)

Mūlavāraniddeso.

5 Saccayamaka

5.3 Pariññāvāra

5.3.6. Atītānāgatavāra

» Yo dukkhasaccaṃ parijānittha so samudayasaccaṃ pajahissatīti? No.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ pajahissati so dukkhasaccaṃ parijānitthāti? No.

» Yo dukkhasaccaṃ na parijānittha so samudayasaccaṃ nappajahissatīti?

Ye maggaṃ paṭilabhissanti te dukkhasaccaṃ na parijānittha, no ca te samudayasaccaṃ nappajahissanti. Aggamaggasamaṅgī ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te dukkhasaccañca na parijānittha samudayasaccañca nappajahissanti.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ nappajahissati so dukkhasaccaṃ na parijānitthāti?

Arahā samudayasaccaṃ nappajahissati, no ca dukkhasaccaṃ na parijānittha. Aggamaggasamaṅgī ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te samudayasaccañca nappajahissanti dukkhasaccañca na parijānittha.

Pariññāvāro.

Saccayamakapāḷi niṭṭhitā.

5 Saccayamaka

5.3 Pariññāvāra

5.3.2. Atītavāra

» Yo dukkhasaccaṃ parijānittha so samudayasaccaṃ pajahitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yo dukkhasaccaṃ na parijānittha so samudayasaccaṃ nappajahitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana ... pe ... ? Āmantā.

1 Mūlayamaka

1.1 Uddesa

1.1.1. Mūlavārauddesa

1.1.1.1. Kusalapada nayacatukka

1.1.1.1.1. Mūlanaya

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlā?

« Ye vā pana kusalamūlā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlā?

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlā?

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā kusalā? (1)

1.1.1.1.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlamūlā?

« Ye vā pana kusalamūlamūlā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlamūlā?

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlamūlā?

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā kusalā? (2)

1.1.1.1.3. Mūlakanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlakā?

« Ye vā pana kusalamūlakā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlakā?

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlakā?

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā kusalā? (3)

1.1.1.1.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlamūlakā?

« Ye vā pana kusalamūlamūlakā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalamūlena ekamūlamūlakā?

« Ye vā pana kusalamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā kusalā?

» Ye keci kusalamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te kusalamūlena aññamaññamūlamūlakā?

« Ye vā pana kusalamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā kusalā? (4)

1.1.1.2. Akusalapada nayacatukka

1.1.1.2.1. Mūlanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlā?

« Ye vā pana akusalamūlā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlā?

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlā?

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā akusalā? (1)

1.1.1.2.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlamūlā?

« Ye vā pana akusalamūlamūlā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlamūlā?

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlamūlā?

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā akusalā? (2)

1.1.1.2.3. Mūlakanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlakā?

« Ye vā pana akusalamūlakā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlakā?

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlakā?

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā akusalā? (3)

1.1.1.2.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlamūlakā?

« Ye vā pana akusalamūlamūlakā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalā dhammā, sabbe te akusalamūlena ekamūlamūlakā?

« Ye vā pana akusalamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā akusalā?

» Ye keci akusalamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te akusalamūlena aññamaññamūlamūlakā?

« Ye vā pana akusalamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā akusalā? (4)

1.1.1.3. Abyākatapada nayacatukka

1.1.1.3.1. Mūlanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlā?

« Ye vā pana abyākatamūlā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlā?

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlā?

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā abyākatā? (1)

1.1.1.3.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlamūlā?

« Ye vā pana abyākatamūlamūlā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlamūlā?

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlamūlā?

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā abyākatā? (2)

1.1.1.3.3. Mūlakanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlakā?

« Ye vā pana abyākatamūlakā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlakā?

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te abyākatamūlena aññamaññamūlakā?

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā abyākatā? (3)

1.1.1.3.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlamūlakā?

« Ye vā pana abyākatamūlamūlakā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatā dhammā, sabbe te abyākatamūlena ekamūlamūlakā?

« Ye vā pana abyākatamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā abyākatā?

» Ye keci abyākatamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te abyākatamūlen aññamaññamūlamūlakā?

« Ye vā pana abyākatamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā abyākatā? (4)

1.1.1.4. Nāmapada nayacatukka

1.1.1.3.1. Mūlanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlā?

« Ye vā pana nāmamūlā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlā?

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmamūlena ekamūlā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlā?

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlā, sabbe te dhammā nāmā? (1)

1.1.1.3.2. Mūlamūlanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlamūlā?

« Ye vā pana nāmamūlamūlā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlamūlā?

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlamūlā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmamūlena ekamūlamūlā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlamūlā?

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlamūlā, sabbe te dhammā nāmā? (2)

1.1.1.3.3. Mūlakanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlakā?

« Ye vā pana nāmamūlakā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlakā?

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlakā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmamūlena ekamūlakā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlakā?

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlakā, sabbe te dhammā nāmā? (3)

1.1.1.3.4. Mūlamūlakanaya

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlamūlakā?

« Ye vā pana nāmamūlamūlakā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmamūlena ekamūlamūlakā?

« Ye vā pana nāmamūlena ekamūlamūlakā, sabbe te dhammā nāmā?

» Ye keci nāmamūlena ekamūlamūlakā dhammā, sabbe te nāmamūlena aññamaññamūlamūlakā?

« Ye vā pana nāmamūlena aññamaññamūlamūlakā, sabbe te dhammā nāmā? (4)

Mūlavārauddeso.

2 Khandhayamaka

2.2 Pavattivāra

2.2.3. Uppādanirodhavāra

2.2.3.1 Paccuppannavāra

2.2.3.1.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhati tassa rūpakkhandho uppajjatīti? No.

» Yassa vedanākkhandho uppajjati tassa saññākkhandho nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhati tassa vedanākkhandho uppajjatīti? No.

2.2.3.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjati tattha vedanākkhandho nirujjhatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tattha vedanākkhandho nirujjhati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho

ca nirujjhati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nirujjhati tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho nirujjhati, no ca tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca nirujjhati rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yattha vedanākkhandho uppajjati tattha saññākkhandho nirujjhatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho nirujjhati tattha vedanākkhandho uppajjatīti? Āmantā.

2.2.3.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhati tassa tattha rūpakkhandho uppajjatīti? No.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjati tassa tattha saññākkhandho nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhati tassa tattha vedanākkhandl uppajjatīti? No.

2.2.3.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjati tassa vedanākkhandho na nirujjhatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhati. Arūpaṃ upapajjantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhati tassa rūpakkhandho nuppajjatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati. Arūpaṃ upapajjantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca na nirujjhati rūpakkhandho ca nuppajjati.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjati tassa saññākkhandho na nirujjhatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nup-

pajjati, no ca tesaṃ saññākkhandho na nirujjhati. Asaññasattānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhati tassa vedanākkhandho nuppajjatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nuppajjati. Asaññasattānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca nuppajjati.

2.2.3.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjati tattha vedanākkhandho na nirujjhatīti? Nirujjhati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho na nirujjhati tattha rūpakkhandho nuppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha vedanākkhandho nuppajjati tattha saññākkhandho na nirujjhatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho na nirujjhati tattha vedanākkhandho nuppajjatīti? Āmantā.

2.2.3.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati. Arūpaṃ upapajjantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati. Arūpaṃ upapajjantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhati rūpakkhandho ca nuppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjati tassa tattha saññākkhandho na nirujjhatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca

na nirujjhati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca nuppajjati.

2.2.3.2. Atītavāra

2.2.3.2.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhittha tassa rūpakkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa vedanākkhandho uppajjittha tassa saññākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.3.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjittha ... pe ....

2.2.3.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjittha tassa tattha vedanākkhandho nirujjhitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhittha tassa tattha rūpakkhandho uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandh ca nirujjhittha rūpakkhandho ca uppajjittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjittha tassa tattha saññākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.3.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjittha tassa vedanākkhandho na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhittha tassa rūpakkhandho nuppajjitthāti? Natthi.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjittha tassa saññākkhandho na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhittha tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Natthi.

2.2.3.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjittha ... pe ....

2.2.3.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjittha tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjittha vedanākkhandho ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhittha tassa tattha rūpakkhandho nuppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhittha rūpakkhandho ca nuppajjittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjittha tassa tattha saññākkhandho na nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti? Āmantā.

2.2.3.3. Anāgatavāra

2.2.3.3.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjissati tassa vedanākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tassa rūpakkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca niru-

jjhissati rūpakkhandho ca uppajjissati.

» Yassa vedanākkhandho uppajjissati tassa saññākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhissati tassa vedanākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca uppajjissati.

2.2.3.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjissati ... pe ....

2.2.3.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjissati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjissati vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhand ca nirujjhissati rūpakkhandho ca uppajjissati.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjissati tassa tattha saññākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca uppajjissati.

2.2.3.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjissati tassa vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ rūpakkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ

vedanākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tassa rūpakkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjissati tassa saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ saññākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nuppajjissati saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhissati tassa vedanākkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

2.2.3.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjissati ... pe ....

2.2.3.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjissati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca nuppajjissati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjissati tassa tattha saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjissati saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

2.2.3.4. Paccuppannātītavāra

2.2.3.4.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhittha tassa rūpakkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhittha rūpakkhandho ca uppajjati ... pe ....

(Yathā uppādavāre paccuppannātītaṃ vibhattaṃ tathā idha vibhajitabbaṃ.)

2.2.3.5. Paccuppannānāgatavāra

2.2.3.5.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tassa rūpakkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yassa vedanākkhandho uppajjati tassa saññākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhissati tassa vedanākkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca uppajjati.

2.2.3.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjati ... pe ....

2.2.3.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjati tassa tattha saññākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca uppajjati.

2.2.3.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjati tassa vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tassa rūpakkhandho nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjati tassa saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ saññākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhissati tassa vedanākkhandho nuppajjatīti? Āmantā.

2.2.3.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjati ... pe ....

2.2.3.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati. Parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca nuppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjati tassa tattha saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjatīti? Āmantā.

2.2.3.6. Atītānāgatavāra

2.2.3.6.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tassa rūpakkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa vedanākkhandho uppajjittha tassa saññākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ

saññākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca uppajjittha saññākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhissati tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.3.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjittha ... pe ....

2.2.3.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjittha tassa tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca uppajjittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjittha tassa tattha saññākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjittha saññākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca uppajjittha.

2.2.3.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjittha tassa vedanākkhandho na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tassa rūpakkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjittha tassa saññākkhandho na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhissati tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

2.2.3.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjittha ... pe ....

2.2.3.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjittha tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjittha vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandl na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandh ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca nuppajjittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjittha tassa tattha saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjittha saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca na nirujjhissati vedanākkhandho ca nuppajjittha.

Uppādanirodhavāro.

Pavattivāro niṭṭhito.

10 Indriyayamaka

10.3 Pariññāvāra

10.3.3. Anāgatavāra

10.3.3.1. Anuloma

» Yo cakkhundriyaṃ parijānissati so domanassindriyaṃ pajahissatīti?

Dve puggalā cakkhundriyaṃ parijānissanti, no ca domanassindriyaṃ pajahissanti. Pañca puggalā cakkhundriyañca parijānissanti domanassindriyañca pajahissanti.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ pajahissati so cakkhundriyaṃ parijānissatīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti?

Cha puggalā cakkhundriyaṃ parijānissanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessanti. Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te cakkhundriyañca parijānissanti anaññātaññassāmītindriyañca bhāvessanti.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so cakkhundriyaṃ parijānissatīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānissati so aññindriyaṃ bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so cakkhundriyaṃ parijānissatīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānissati so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so cakkhundriyaṃ parijānissatīti?

Aggamaggasamaṅgī aññātāvindriyaṃ sacchikarissati, no ca cakkhundriyaṃ parijānissati. Satta puggalā aññātāvindriyañca sacchikarissanti cakkhundriyañca parijānissanti. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ pajahissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti?

Cattāro puggalā domanassindriyaṃ pajahissanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessanti. Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te domanassindriyañca pajahissanti anaññātaññassāmītindriyañca bhāvessanti.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so domanassindriyaṃ pajahissatīti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ pajahissati so aññindriyaṃ bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so domanassindriyaṃ pajahissatīti?

Dve puggalā aññindriyaṃ bhāvessanti no ca domanassindriyaṃ pajahissanti, pañca puggalā aññindriyañca bhavissanti domanassindriyañca pajahissanti.

» Yo domanassindriyaṃ pajahissati so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so domanassindriyaṃ pajahissatīti?

Tayo puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca domanassindriyaṃ pajahissanti. Pañca puggalā aññātāvindriyañca sacchikarissanti domanassindriyañca pajahissanti. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so aññindriyaṃ bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti?

Cha puggalā aññindriyaṃ bhāvessanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessanti. Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te aññindriyañca bhāvessanti anaññātaññassāmītindriyañca bhāvessanti.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti?

Satta puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessanti. Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te aññātāvindriyañca sacchikarissanti anaññātaññassāmītindriyañca bhāvessanti. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ bhāvessati so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so aññindriyaṃ bhāvessatīti?

Aggamaggasamaṅgī aññātāvindriyaṃ sacchikarissati, no ca aññindriyaṃ bhāvessati. Satta puggalā aññātāvindriyañca sacchikarissanti aññindriyañca bhāvessanti. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10.3.3.2. Paccanīka

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānissati so domanassindriyaṃ nappajahissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ nappajahissati so cakkhundriyaṃ na parijānissatīti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ nappajahissanti, no ca cakkhundriyaṃ na parijānissanti. Tayo puggalā domanassindriyañca nappajahissanti cakkhundriyañca na parijānissanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so cakkhundriyaṃ na parijānissatīti.

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti, no ca cakkhundriyaṃ na parijānissanti. Tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti cakkhundriyañca na parijānissanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānissati so aññindriyaṃ na bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so cakkhundriyaṃ na parijānissatīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānissati so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Aggamaggasamaṅgī cakkhundriyaṃ na parijānissati, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati. Dve puggalā cakkhundriyañca na parijānissanti aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so cakkhundriyaṃ na parijānissatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ nappajahissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so domanassindriyaṃ nappajahissatīti?

Cattāro puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti, no ca domanassindriyaṃ nappajahissanti. Pañca puggalā anaññātaññassāmītin-

driyañca na bhāvessanti domanassindriyañca nappajahissanti.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahissati so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ nappajahissanti, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Tayo puggalā domanassindriyañca nappajahissanti aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so domanassindriyaṃ nappajahissatīti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahissati so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Tayo puggalā domanassindriyaṃ nappajahissanti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Dve puggalā domanassindriyañca nappajahissanti aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so domanassindriyaṃ nappajahissatīti? Āmantā. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti? Āmantā.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Satta puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti? Āmantā. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ na bhāvessati so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Aggamaggasamaṅgī aññindriyaṃ na bhāvessati, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati. Dve puggalā aññindriyañca na bhāvessanti aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so aññindriyaṃ na bhāvessatīti? Āmantā. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10 Indriyayamaka

10.1 Paṇṇattivāra

10.1.2. Paṇṇattivāraniddesa

10.1.2.1. Padasodhanavāra

10.1.2.1.1 Anuloma

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Cakkhundriyaṃ cakkhūti? Āmantā.

» Sotaṃ sotindriyanti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotindriyaṃ. Sotindriyaṃ sotañceva sotindriyañca.

« Sotindriyaṃ sotanti? Āmantā.

» Ghānaṃ ghānindriyanti? Āmantā.

« Ghānindriyaṃ ghānanti? Āmantā.

» Jivhā jivhindriyanti? Āmantā.

« Jivhindriyaṃ jivhāti? Āmantā.

» Kāyo kāyindriyanti?

Kāyindriyaṃ ṭhapetvā avaseso kāyo, na kāyindriyaṃ. Kāyindriyaṃ kāyo ceva kāyindriyañca.

« Kāyindriyaṃ kāyoti? Āmantā.

» Mano manindriyanti? Āmantā.

« Manindriyaṃ manoti? Āmantā.

» Itthī itthindriyanti? No.

« Itthindriyaṃ itthīti? No.

» Puriso purisindriyanti? No.

« Purisindriyaṃ purisoti? No.

» Jīvitaṃ jīvitindriyanti? Āmantā.

« Jīvitindriyaṃ jīvitanti? Āmantā.

» Sukhaṃ sukhindriyanti? Āmantā.

« Sukhindriyaṃ sukhanti? Āmantā.

» Dukkhaṃ dukkhindriyanti? Āmantā.

« Dukkhindriyaṃ dukkhanti? Āmantā.

» Somanassaṃ somanassindriyanti? Āmantā.

« Somanassindriyaṃ somanassanti? Āmantā.

» Domanassaṃ domanassindriyanti? Āmantā.

« Domanassindriyaṃ domanassanti? Āmantā.

» Upekkhā upekkhindriyanti?

Upekkhindriyaṃ ṭhapetvā avasesā upekkhā, na upekkhindriyaṃ. Upekkhindriyaṃ upekkhā ceva upekkhindriyañca.

« Upekkhindriyaṃ upekkhāti? Āmantā.

» Saddhā saddhindriyanti? Āmantā.

« Saddhindriyaṃ saddhāti? Āmantā.

» Vīriyaṃ vīriyindriyanti? Āmantā.

« Vīriyindriyaṃ vīriyanti? Āmantā.

» Sati satindriyanti? Āmantā.

« Satindriyaṃ satīti? Āmantā.

» Samādhi samādhindriyanti? Āmantā.

« Samādhindriyaṃ samādhīti? Āmantā.

» Paññā paññindriyanti? Āmantā.

« Paññindriyaṃ paññāti? Āmantā.

» Anaññātaññassāmīti anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā.

« Anaññātaññassāmītindriyaṃ anaññātaññassāmīti? Āmantā.

» Aññaṃ aññindriyanti? Āmantā.

« Aññindriyaṃ aññanti? Āmantā.

» Aññātāvī aññātāvindriyanti? Āmantā.

« Aññātāvindriyaṃ aññātāvīti? Āmantā.

10.1.2.1.2. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na cakkhundriyaṃ na cakkhūti?

Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhundriyaṃ, cakkhu. Cakkhuñca cakkhundriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca cakkhundriyaṃ.

» Na sotaṃ na sotindriyanti? Āmantā.

« Na sotindriyaṃ na sotanti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ na sotindriyaṃ, sotaṃ. Sotañca sotindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṃ na ca sotindriyaṃ.

» Na ghānaṃ na ghānindriyanti? Āmantā.

« Na ghānindriyaṃ na ghānanti? Āmantā.

» Na jivhā na jivhindriyanti? Āmantā.

« Na jivhindriyaṃ na jivhāti? Āmantā.

» Na kāyo na kāyindriyanti? Āmantā.

« Na kāyindriyaṃ na kāyoti?

Kāyindriyaṃ ṭhapetvā avaseso na kāyindriyaṃ, kāyo. Kāyañca kāyindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva kāyo na ca kāyindriyaṃ.

» Na mano na manindriyanti? Āmantā.

« Na manindriyaṃ na manoti? Āmantā.

» Na itthī na itthindriyanti?

Itthindriyaṃ na itthī, itthindriyaṃ. Itthiñca itthindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

« Na itthindriyaṃ na itthīti?

Itthī na itthindriyaṃ, itthī. Itthiñca itthindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

» Na puriso na purisindriyanti?

Purisindriyaṃ na puriso, purisindriyaṃ. Purisañca purisindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaṃ.

« Na purisindriyaṃ na purisoti?

Puriso na purisindriyaṃ, puriso. Purisañca purisindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaṃ.

» Na jīvitaṃ na jīvitindriyanti? Āmantā.

« Na jīvitindriyaṃ na jīvitanti? Āmantā.

» Na sukhaṃ na sukhindriyanti? Āmantā.

« Na sukhindriyaṃ na sukhanti? Āmantā.

» Na dukkhaṃ na dukkhindriyanti? Āmantā.

« Na dukkhindriyaṃ na dukkhanti? Āmantā.

» Na somanassaṃ na somanassindriyanti? Āmantā.

« Na somanassindriyaṃ na somanassanti? Āmantā.

» Na domanassaṃ na domanassindriyanti? Āmantā.

« Na domanassindriyaṃ na domanassanti? Āmantā.

» Na upekkhā na upekkhindriyanti? Āmantā.

« Na upekkhindriyaṃ na upekkhāti?

Upekkhindriyaṃ ṭhapetvā avasesā na upekkhindriyaṃ, upekkhā. Upekkhañca upekkhindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na

ca upekkhindriyaṃ.

» Na saddhā na saddhindriyanti? Āmantā.

« Na saddhindriyaṃ na saddhāti? Āmantā.

» Na vīriyaṃ na vīriyindriyanti? Āmantā.

« Na vīriyindriyaṃ na vīriyanti? Āmantā.

» Na sati na satindriyanti? Āmantā.

« Na satindriyaṃ na satīti? Āmantā.

» Na samādhi na samādhindriyanti? Āmantā.

« Na samādhindriyaṃ na samādhīti? Āmantā.

» Na paññā na paññindriyanti? Āmantā.

« Na paññindriyaṃ na paññāti? Āmantā.

» Na anaññātaññassāmīti na anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā.

« Na anaññātaññassāmītindriyaṃ na anaññātaññassāmīti? Āmantā.

» Na aññaṃ na aññindriyanti? Āmantā.

« Na aññindriyaṃ na aññanti? Āmantā.

» Na aññātāvī na aññātāvindriyanti? Āmantā.

« Na aññātāvindriyaṃ na aññātāvīti? Āmantā.

10.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

10.1.2.2.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā sotindriyanti?

Sotindriyaṃ indriyañceva sotindriyañca. Avasesā indriyā na sotindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā ghānindriyanti?

Ghānindriyaṃ indriyañceva ghānindriyañca. Avasesā indriyā na ghānindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā jivhindriyanti?

Jivhindriyaṃ indriyañceva jivhindriyañca. Avasesā indriyā na jivhindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā kāyindriyanti?

Kāyindriyaṃ indriyañceva kāyindriyañca. Avasesā indriyā na kāyindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā manindriyanti?

Manindriyaṃ indriyañceva manindriyañca. Avasesā indriyā na manindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā itthindriyanti?

Itthindriyaṃ indriyañceva itthindriyañca. Avasesā indriyā na itthindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā purisindriyanti?

Purisindriyaṃ indriyañceva purisindriyañca. Avasesā indriyā na purisindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā jīvitindriyanti?

Jīvitindriyaṃ indriyañceva jīvitindriyañca. Avasesā indriyā na jīvitindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā sukhindriyanti?

Sukhindriyaṃ indriyañceva sukhindriyañca. Avasesā indriyā na sukhindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā dukkhindriyanti?

Dukkhindriyaṃ indriyañceva dukkhindriyañca. Avasesā indriyā na dukkhindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā somanassindriyanti?

Somanassindriyaṃ indriyañceva somanassindriyañca. Avasesā indriyā na somanassindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā domanassindriyanti?

Domanassindriyaṃ indriyañceva domanassindriyañca. Avasesā indriyā na domanassindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā upekkhindriyanti?

Upekkhindriyaṃ indriyañceva upekkhindriyañca. Avasesā indriyā na upekkhindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā saddhindriyanti?

Saddhindriyaṃ indriyañceva saddhindriyañca. Avasesā indriyā na saddhindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā vīriyindriyanti?

Vīriyindriyaṃ indriyañceva vīriyindriyañca. Avasesā indriyā na vīriyindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā satindriyanti?

Satindriyaṃ indriyañceva satindriyañca. Avasesā indriyā na satindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā samādhindriyanti?

Samādhindriyaṃ indriyañceva samādhindriyañca. Avasesā indriyā na samādhindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā paññindriyanti?

Paññindriyaṃ indriyañceva paññindriyañca. Avasesā indriyā na paññindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā anaññātaññassāmītindriyanti?

Anaññātaññassāmītindriyaṃ indriyañceva anaññātaññassāmītindriyañca. Avasesā indriyā na anaññātaññassāmītindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā aññindriyanti?

Aññindriyaṃ indriyañceva aññindriyañca. Avasesā indriyā na aññindriyaṃ.

» Cakkhu cakkhundriyanti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhundriyaṃ. Cakkhundriyaṃ cakkhu ceva cakkhundriyañca.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Sotaṃ sotindriyanti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotindriyaṃ. Sotindriyaṃ sotañceva sotindriyañca.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Sotaṃ sotindriyanti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotindriyaṃ. Sotindriyaṃ sotañceva sotindriyañca.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Ghānaṃ ghānindriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Ghānaṃ ghānindriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti? Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Jivhā jivhindriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Jivhā jivhindriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Kāyo kāyindriyanti?

Kāyindriyaṃ ṭhapetvā avaseso kāyo na kāyindriyaṃ. Kāyindriyaṃ kāyo ceva kāyindriyañca.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Kāyo kāyindriyanti?

Kāyindriyaṃ ṭhapetvā avaseso kāyo, na kāyindriyaṃ. Kāyindriyaṃ kāyo ceva kāyindriyañca.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Mano manindriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Mano manindriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Itthī itthindriyanti? No.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Itthī itthindriyanti? No.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Puriso purisindriyanti? No.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Puriso purisindriyanti? No.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Jīvitaṃ jīvitindriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Jīvitaṃ jīvitindriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Sukhaṃ sukhindriyanti? Āmantā … pe ….

» Dukkhaṃ dukkhindriyanti? Āmantā … pe ….

» Somanassaṃ somanassindriyanti? Āmantā … pe ….

» Domanassaṃ domanassindriyanti? Āmantā … pe ….

» Upekkhā upekkhindriyanti?

Upekkhindriyaṃ ṭhapetvā avasesā upekkhā, na upekkhindriyaṃ. Upekkhindriyaṃ upekkhā ceva upekkhindriyañca.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Upekkhā upekkhindriyanti?

Upekkhindriyaṃ ṭhapetvā avasesā upekkhā, na upekkhindriyaṃ. Upekkhindriyaṃ upekkhā ceva upekkhindriyañca.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Saddhā saddhindriyanti? Āmantā … pe ….

» Vīriyaṃ vīriyindriyanti? Āmantā … pe ….

» Sati satindriyanti? Āmantā … pe ….

» Samādhi samādhindriyanti? Āmantā … pe ….

» Paññā paññindriyanti? Āmantā … pe ….

» Anaññātaññassāmīti anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā … pe ….

» Aññaṃ aññindriyanti? Āmantā … pe ….

» Aññātāvī aññātāvindriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Aññātāvī aññātāvindriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññindriyanti? Aññindriyaṃ indriyañceva aññindriyañca. Avasesā indriyā na aññindriyaṃ.

10.1.2.2.2. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na sotindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na ghānindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na jivhindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na kāyindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na manindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na itthindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na purisindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na jīvitindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na sukhindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na dukkhindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na somanassindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na domanassindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na upekkhindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na saddhindriyanti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na vīriyindriyanti? Āmantā.
» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na satindriyanti? Āmantā.
» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na samādhindriyanti? Āmantā.
» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na paññindriyanti? Āmantā.
» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā.
» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññindriyanti? Āmantā.
» Na cakkhu na cakkhundriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na sotaṃ na sotindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....
» Na sotaṃ na sotindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na ghānaṃ na ghānindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....
» Na ghānaṃ na ghānindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na jivhā na jivhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....
» Na jivhā na jivhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na kāyo na kāyindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....
» Na kāyo na kāyindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na mano na manindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....
» Na mano na manindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na itthī na itthindriyanti?

Itthindriyaṃ na itthī, itthindriyaṃ. Itthiñca itthindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na itthī na itthindriyanti?

Itthindriyaṃ na itthī, itthindriyaṃ. Itthiñca itthindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca itthindriyaṃ.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na puriso na purisindriyanti?

Purisindriyaṃ na puriso, purisindriyaṃ. Purisañca purisindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaṃ.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na puriso na purisindriyanti?

Purisindriyaṃ na puriso, purisindriyaṃ. Purisañca purisindriyañca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca purisindriyaṃ.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na jīvitaṃ na jīvitindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na jīvitaṃ na jīvitindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na sukhaṃ na sukhindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na sukhaṃ na sukhindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na dukkhaṃ na dukkhindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na dukkhaṃ na dukkhindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na somanassaṃ na somanassindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na somanassaṃ na somanassindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na domanassaṃ na domanassindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na domanassaṃ na domanassindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na upekkhā na upekkhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na upekkhā na upekkhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na saddhā na saddhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na saddhā na saddhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na vīriyaṃ na vīriyindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na vīriyaṃ na vīriyindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na sati na satindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na sati na satindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na samādhi na samādhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na samādhi na samādhindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na paññā na paññindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na paññā na paññindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na anaññātaññassāmīti na anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na anaññātaññassāmīti na anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na aññaṃ na aññindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na aññaṃ na aññindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.
» Na aññātāvī na aññātāvindriyanti? Āmantā.
« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….
» Na aññātāvī na aññātāvindriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññindriyanti? Āmantā.

10.1.2.3. Suddhindriyavāra

10.1.2.3.1. Anuloma

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ.

» Sotaṃ indriyanti?

Yaṃ sotaṃ indriyaṃ taṃ sotañceva indriyañca. Avasesaṃ sotaṃ na indriyaṃ.

« Indriyā sotindriyanti?

Sotindriyaṃ indriyañceva sotindriyañca. Avasesā indriyā na sotindriyaṃ.

» Ghānaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā ghānindriyanti?

Ghānindriyaṃ indriyañceva ghānindriyañca. Avasesā indriyā na ghānindriyaṃ.

» Jivhā indriyanti? Āmantā.

« Indriyā jivhindriyanti?

Jivhindriyaṃ indriyañceva jivhindriyañca. Avasesā indriyā na jivhindriyaṃ.

» Kāyo indriyanti?

Yo kāyo indriyaṃ so kāyo ceva indriyañca. Avaseso kāyo na indriyā.

« Indriyā kāyindriyanti?

Kāyindriyaṃ indriyañceva kāyindriyañca. Avasesā indriyā na kāyindriyaṃ.

» Mano indriyanti? Āmantā.

« Indriyā manindriyanti?

Manindriyaṃ indriyañceva manindriyañca. Avasesā indriyā na manindriyaṃ.

» Itthī indriyanti? No.

« Indriyā itthindriyanti?

Itthindriyaṃ indriyañceva itthindriyañca. Avasesā indriyā na itthindriyaṃ.

» Puriso indriyanti? No.

« Indriyā purisindriyanti?

Purisindriyaṃ indriyañceva purisindriyañca. Avasesā indriyā na purisindriyaṃ.

» Jīvitaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā jīvitindriyanti?

Jīvitindriyaṃ indriyañceva jīvitindriyañca. Avasesā indriyā na jīvitindriyaṃ.

» Sukhaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā sukhindriyanti?

Sukhindriyaṃ indriyañceva sukhindriyañca. Avasesā indriyā na sukhindriyaṃ.

» Dukkhaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā dukkhindriyanti?

Dukkhindriyaṃ indriyañceva dukkhindriyañca. Avasesā indriyā na dukkhindriyaṃ.

» Somanassaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā somanassindriyanti?

Somanassindriyaṃ indriyañceva somanassindriyañca. Avasesā indriyā na somanassindriyaṃ.

» Domanassaṃ indriyanti? Āmantā.

» Indriyā domanassindriyanti?

Domanassindriyaṃ indriyañceva domanassindriyañca. Avasesā indriyā na domanassindriyaṃ.

» Upekkhā indriyanti?

Yā upekkhā indriyaṃ sā upekkhā ceva indriyañca. Avasesā upekkhā na indriyaṃ.

« Indriyā upekkhindriyanti?

Upekkhindriyaṃ indriyañceva upekkhindriyañca. Avasesā indriyā na upekkhindriyaṃ.

» Saddhā indriyanti? Āmantā.

« Indriyā saddhindriyanti?

Saddhindriyaṃ indriyañceva saddhindriyañca. Avasesā indriyā na saddhindriyaṃ.

» Vīriyaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā vīriyindriyanti?

Vīriyindriyaṃ indriyañceva vīriyindriyañca. Avasesā indriyā na vīriyindriyaṃ.

» Sati indriyanti? Āmantā.

« Indriyā satindriyanti?

Satindriyaṃ indriyañceva satindriyañca. Avasesā indriyā na satindriyaṃ.

» Samādhi indriyanti? Āmantā.

« Indriyā samādhindriyanti?

Samādhindriyaṃ indriyañceva samādhindriyañca. Avasesā indriyā na samādhindriyaṃ.

» Paññā indriyanti? Āmantā.

« Indriyā paññindriyanti?

Paññindriyaṃ indriyañceva paññindriyañca. Avasesā indriyā na paññindriyaṃ.

» Anaññātaññassāmīti indriyanti? Āmantā.

« Indriyā anaññātaññassāmītindriyanti?

Anaññātaññassāmītindriyaṃ indriyañceva anaññātaññassāmītindriyañca. Avasesā indriyā na anaññātaññassāmītindriyaṃ.

» Aññaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññindriyanti?

Aññindriyaṃ indriyañceva aññindriyañca. Avasesā indriyā na aññindriyaṃ.

» Aññātāvī indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

10.1.2.3.2. Paccanīka

» Na cakkhu na indriyanti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā. Cakkhuñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā.

» Na sotaṃ na indriyanti?

Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā. Sotañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na sotindriyanti? Āmantā.

» Na ghānaṃ na indriyanti?

Ghānaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na ghānaṃ, indriyā. Ghānañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva ghānaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na ghānindriyanti? Āmantā.

» Na jivhā na indriyanti?

Jivhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na jivhā, indriyā. Jivhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva jivhā na ca indriyā.

« Na indriyā na jivhindriyanti? Āmantā.

» Na kāyo na indriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na kāyindriyanti? Āmantā.

» Na mano na indriyanti?

Manaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā. Manañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva mano na ca indriyā.

« Na indriyā na manindriyanti? Āmantā.

» Na itthī na indriyanti?

Itthiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na itthī, indriyā. Itthiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca indriyā.

« Na indriyā na itthindriyanti? Āmantā.

» Na puriso na indriyanti?

Purisaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na puriso, indriyā. Purisañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca indriyā.

« Na indriyā na purisindriyanti? Āmantā.

» Na jīvitaṃ na indriyanti?

Jīvitaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na jīvitaṃ, indriyā. Jīvitañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva jīvitaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na jīvitindriyanti? Āmantā.

» Na sukhaṃ na indriyanti?

Sukhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sukhaṃ, indriyā. Sukhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sukhaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na sukhindriyanti? Āmantā.

» Na dukkhaṃ na indriyanti?

Dukkhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na dukkhaṃ, indriyā. Dukkhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva dukkhaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na dukkhindriyanti? Āmantā.

» Na somanassaṃ na indriyanti?

Somanassaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na somanassaṃ, indriyā. Somanassañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva somanassaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na somanassindriyanti? Āmantā.

» Na domanassaṃ na indriyanti?

Domanassaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na domanassaṃ, indriyā. Domanassañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva domanassaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na domanassindriyanti? Āmantā.

» Na upekkhā na indriyanti?

Upekkhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na upekkhā, indriyā. Upekkhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca indriyā.

« Na indriyā na upekkhindriyanti? Āmantā.

» Na saddhā na indriyanti?

Saddhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na saddhā, indriyā. Saddhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva saddhā na ca indriyā.

« Na indriyā na saddhindriyanti? Āmantā.

» Na vīriyaṃ na indriyanti?

Vīriyaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na vīriyaṃ, indriyā. Vīriyañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva vīriyaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na vīriyindriyanti? Āmantā.

» Na sati na indriyanti?

Satiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sati, indriyā. Satiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sati na ca indriyā.

« Na indriyā na satindriyanti? Āmantā.

» Na samādhi na indriyanti?

Samādhiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na samādhi, indriyā. Samādhiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva samādhi na ca indriyā.

« Na indriyā na samādhindriyanti? Āmantā.

» Na paññā na indriyanti?

Paññaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na paññā, indriyā. Paññañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva paññā na ca indriyā.

« Na indriyā na paññindriyanti? Āmantā.

» Na anaññātaññassāmīti na indriyanti?

Anaññātaññassāmītiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na anaññātaññassāmīti,

indriyā. Anaññātaññassāmītiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva anaññātaññassāmīti na ca indriyā.

« Na indriyā na anaññātaññassāmītindriyanti? Āmantā.

» Na aññaṃ na indriyanti?

Aññaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na aññaṃ, indriyā. Aññañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva aññaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññindriyanti? Āmantā.

» Na aññātāvī na indriyanti?

Aññātāviṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na aññātāvī, indriyā. Aññātāviñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva aññātāvī na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

10.1.2.4. Suddhindriyamūlacakkavāra

10.1.2.4.1. Anuloma

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā sotindriyanti?

Sotindriyaṃ indriyañceva sotindriyañca. Avasesā indriyā na sotindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā ghānindriyanti?

Ghānindriyaṃ indriyañceva ghānindriyañca. Avasesā indriyā na ghānindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā jivhindriyanti?

Jivhindriyaṃ indriyañceva jivhindriyañca. Avasesā indriyā na jivhindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā kāyindriyanti?

Kāyindriyaṃ indriyañceva kāyindriyañca. Avasesā indriyā na kāyindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā manindriyanti?

Manindriyaṃ indriyañceva manindriyañca. Avasesā indriyā na manindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā itthindriyanti?

Itthindriyaṃ indriyañceva itthindriyañca. Avasesā indriyā na itthindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā purisindriyanti?

Purisindriyaṃ indriyañceva purisindriyañca. Avasesā indriyā na purisindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā jīvitindriyanti?

Jīvitindriyaṃ indriyañceva jīvitindriyañca. Avasesā indriyā na jīvitindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā sukhindriyanti?

Sukhindriyaṃ indriyañceva sukhindriyañca. Avasesā indriyā na sukhindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā dukkhindriyanti?

Dukkhindriyaṃ indriyañceva dukkhindriyañca. Avasesā indriyā na dukkhindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā somanassindriyanti?

Somanassindriyaṃ indriyañceva somanassindriyañca. Avasesā indriyā na somanassindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā domanassindriyanti?

Domanassindriyaṃ indriyañceva domanassindriyañca. Avasesā indriyā na domanassindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā upekkhindriyanti?

Upekkhindriyaṃ indriyañceva upekkhindriyañca. Avasesā indriyā na upekkhindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā saddhindriyanti?

Saddhindriyaṃ indriyañceva saddhindriyañca. Avasesā indriyā na saddhindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā vīriyindriyanti?

Vīriyindriyaṃ indriyañceva vīriyindriyañca. Avasesā indriyā na vīriyindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā satindriyanti?

Satindriyaṃ indriyañceva satindriyañca. Avasesā indriyā na satindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā samādhindriyanti?

Samādhindriyaṃ indriyañceva samādhindriyañca. Avasesā indriyā na samādhindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā paññindriyanti?

Paññindriyaṃ indriyañceva paññindriyañca. Avasesā indriyā na paññindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā anaññātaññassāmītindriyanti?

Anaññātaññassāmītindriyaṃ indriyañceva anaññātaññassāmītindriyañca. Avasesā indriyā na anaññātaññassāmītindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññindriyanti?

Aññindriyaṃ indriyañceva aññindriyañca. Avasesā indriyā na aññindriyaṃ.

» Cakkhu indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Sotaṃ indriyanti?

Yaṃ sotaṃ indriyaṃ taṃ sotañceva indriyañca. Avasesaṃ sotaṃ na indriyaṃ.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Sotaṃ indriyanti?

Yaṃ sotaṃ indriyaṃ taṃ sotañceva indriyañca. Avasesaṃ sotaṃ na indriyaṃ.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Ghānaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Ghānaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Jivhā indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Jivhā indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Kāyo indriyanti?

Yo kāyo indriyaṃ so kāyo ceva indriyañca. Avaseso kāyo na indriyaṃ.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Kāyo indriyanti?

Yo kāyo indriyaṃ so kāyo ceva indriyañca. Avaseso kāyo na indriyaṃ.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Mano indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Mano indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Itthī indriyanti? No.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Itthī indriyanti? No.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Puriso indriyanti? No.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Puriso indriyanti? No.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Jīvitaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Jīvitaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Sukhaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ … pe ….

» Sukhaṃ indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Dukkhaṃ indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Somanassaṃ indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Domanassaṃ indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Upekkhā indriyanti?

Yā upekkhā indriyaṃ sā upekkhā ceva indriyañca. Avasesā upekkhā na indriyaṃ.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Upekkhā indriyanti?

Yā upekkhā indriyaṃ sā upekkhā ceva indriyañca. Avasesā upekkhā na indriyaṃ.

« Indriyā aññātāvindriyanti?

Aññātāvindriyaṃ indriyañceva aññātāvindriyañca. Avasesā indriyā na aññātāvindriyaṃ.

» Saddhā indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Vīriyaṃ indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Sati indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Samādhi indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Paññā indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Anaññātaññassāmīti indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Aññaṃ indriyanti? Āmantā ... pe ....

» Aññātāvī indriyanti? Āmantā.

« Indriyā cakkhundriyanti?

Cakkhundriyaṃ indriyañceva cakkhundriyañca. Avasesā indriyā na cakkhundriyaṃ ... pe ....

» Aññātāvī indriyanti? Āmantā.

« Indriyā aññindriyanti?

Aññindriyaṃ indriyañceva aññindriyañca. Avasesā indriyā na aññindriyaṃ.

10.1.2.4.2. Paccanīka

» Na cakkhu na indriyanti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā. Cakkhuñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.

« Na indriyā na sotindriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na cakkhu na indriyanti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na cakkhu, indriyā. Cakkhuñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na sotaṃ na indriyanti?

Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā. Sotañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na sotaṃ na indriyanti?

Sotaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sotaṃ, indriyā. Sotañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sotaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na ghānaṃ na indriyanti?

Ghānaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na ghānaṃ, indriyā. Ghānañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva ghānaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na ghānaṃ na indriyanti?

Ghānaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na ghānaṃ, indriyā. Ghānañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva ghānaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na jivhā na indriyanti?

Jivhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na jivhā, indriyā. Jivhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva jivhā na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na jivhā na indriyanti?

Jivhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na jivhā, indriyā. Jivhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva jivhā na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na kāyo na indriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na kāyo na indriyanti? Āmantā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na mano na indriyanti?

Manaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā. Manañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva mano na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na mano na indriyanti? Manaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na mano, indriyā. Manañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva mano na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na itthī na indriyanti?

Itthiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na itthī, indriyā. Itthiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na itthī na indriyanti?

Itthiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na itthī, indriyā. Itthiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva itthī na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na puriso na indriyanti?

Purisaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na puriso, indriyā. Purisañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na puriso na indriyanti?

Purisaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na puriso, indriyā. Purisañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva puriso na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na jīvitaṃ na indriyanti?

Jīvitaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na jīvitaṃ, indriyā. Jīvitañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva jīvitaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na jīvitaṃ na indriyanti?

Jīvitaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na jīvitaṃ, indriyā. Jīvitañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva jīvitaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na sukhaṃ na indriyanti?

Sukhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sukhaṃ, indriyā. Sukhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sukhaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na sukhaṃ na indriyanti?

Sukhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sukhaṃ, indriyā. Sukhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sukhaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na dukkhaṃ na indriyanti?

Dukkhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na dukkhaṃ, indriyā. Dukkhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva dukkhaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na dukkhaṃ na indriyanti?

Dukkhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na dukkhaṃ, indriyā. Dukkhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva dukkhaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na somanassaṃ na indriyanti?

Somanassaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na somanassaṃ, indriyā. Somanassañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva somanassaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na somanassaṃ na indriyanti?

Somanassaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na somanassaṃ, indriyā. Somanassañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva somanassaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na domanassaṃ na indriyanti?

Domanassaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na domanassaṃ, indriyā. Domanassañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva domanassaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā … pe ….

» Na domanassaṃ na indriyanti?

Domanassaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na domanassaṃ, indriyā. Domanassañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva domanassaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na upekkhā na indriyanti?

Upekkhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na upekkhā, indriyā. Upekkhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na upekkhā na indriyanti?

Upekkhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na upekkhā, indriyā. Upekkhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva upekkhā na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na saddhā na indriyanti?

Saddhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na saddhā, indriyā. Saddhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva saddhā na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na saddhā na indriyanti?

Saddhaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na saddhā, indriyā. Saddhañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva saddhā na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na vīriyaṃ na indriyanti?

Vīriyaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na vīriyaṃ, indriyā. Vīriyañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva vīriyaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na vīriyaṃ na indriyanti?

Vīriyaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na vīriyaṃ, indriyā. Vīriyañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva vīriyaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na sati na indriyanti? Satiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sati, indriyā. Satiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sati na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na sati na indriyanti?

Satiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na sati, indriyā. Satiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva sati na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na samādhi na indriyanti?

Samādhiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na samādhi, indriyā. Samādhiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva samādhi na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na samādhi na indriyanti?

Samādhiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na samādhi, indriyā. Samādhiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva samādhi na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na paññā na indriyanti?

Paññaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na paññā, indriyā. Paññañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva paññā na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na paññā na indriyanti?

Paññaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na paññā, indriyā. Paññañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva paññā na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na anaññātaññassāmīti na indriyanti?

Anaññātaññassāmītiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na anaññātaññassāmīti, indriyā. Anaññātaññassāmītiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva anaññātaññassāmīti na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na anaññātaññassāmīti na indriyanti?

Anaññātaññassāmītiṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na anaññātaññassāmīti, indriyā. Anaññātaññassāmītiñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva anaññātaññassāmīti na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na aññaṃ na indriyanti?

Aññaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na aññaṃ, indriyā. Aññañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva aññaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na aññaṃ na indriyanti?

Aññaṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na aññaṃ, indriyā. Aññañca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva aññaṃ na ca indriyā.

« Na indriyā na aññātāvindriyanti? Āmantā.

» Na aññātāvī na indriyanti?

Aññātāviṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na aññātāvī, indriyā. Aññātāviñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva aññātāvī na ca indriyā.

« Na indriyā na cakkhundriyanti? Āmantā ... pe ....

» Na aññātāvī na indriyanti?

Aññātāviṃ ṭhapetvā avasesā indriyā na aññātāvī, indriyā. Aññātāviñca indriye ca ṭhapetvā avasesā na ceva aññātāvī na ca indriyā.

« Na indriyā na aññindriyanti? Āmantā.

Paṇṇattiniddesavāro.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.7. Dhātupucchāvāra

Kāmadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Kāmadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Kāmadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Kāmadhātumūlakaṃ.)

Rūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Rūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Rūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti,

kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Rūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Rūpadhātumūlakaṃ.)

Arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Arūpadhātumūlakaṃ.)

Na kāmadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā.

Na kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Nakāmadhātumūlakaṃ.)

Na rūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Narūpadhātumūlakaṃ.)

Na arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti,

kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Naarūpadhātumūlakaṃ.)

Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na

arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Nakāmanaarūpadhātumūlakaṃ.)

Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na rūpadhātuyā na arūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Narūpanaarūpadhātumūlakaṃ.)

Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ

upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā?

Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na rūpadhātuṃ na arūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? Na kāmadhātuyā na rūpadhātuyā cutassa na kāmadhātuṃ na rūpadhātuṃ upapajjantassa kati anusayā anusenti, kati anusayā nānusenti, kati anusayā bhaṅgā? (Nakāmanarūpadhātumūlakaṃ.)

Dhātupucchāvāro.

5 Saccayamaka

5.2 Pavattivāra

5.2.1. Uppādavāra

5.2.1.1. Paccuppannavāra

5.2.1.1.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati. Taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati samudayasaccañca uppajjati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ uppajjati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjati. Pañcavokāre maggassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Arūpe maggassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Pañcavokāre maggassa uppā-

dakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca uppajjati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ uppajjatīti? No.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ uppajjatīti? No.

5.2.1.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tattha samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tattha samudayasaccaṃ uppajjati. Catuvokāre pañcavokāre tattha dukkhasaccañca uppajjati samudayasaccañca uppajjati.

« Yattha vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tattha maggasaccaṃ uppajjatīti?

Apāye asaññasatte tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tattha maggasaccaṃ uppajjati. Avasese catuvokāre pañcavokāre tattha dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjati.

« Yattha vā pana maggasaccaṃ uppajjati tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha samudayasaccaṃ uppajjati tattha maggasaccaṃ uppajjatīti?

Apāye tattha samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tattha maggasaccaṃ uppajjati. Avasese catuvokāre pañcavokāre tattha samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjati.

« Yattha vā pana ... pe ... ? Āmantā.

5.2.1.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjatīti? ... pe ....

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.2.1.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa samudayasaccaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nuppajjati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dukkhasac-

caṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nuppajjati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ nuppajjatīti?

Arūpe maggassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe phalassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe phalassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nuppajjati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ nuppajjatīti?

Maggassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttamaggavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjati tassa samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe maggavippayuttataṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccañca nuppajjati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti? Natthi.

« Yattha vā pana samudayasaccaṃ nuppajjati tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tattha maggasaccaṃ nuppajjatīti? Natthi.

« Yattha vā pana maggasaccaṃ nuppajjati tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha samudayasaccaṃ nuppajjati tattha maggasaccaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana maggasaccaṃ nuppajjati tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Apāye tattha maggasaccaṃ nuppajjati, no ca tattha samudayasaccaṃ nuppajjati. Asaññasatte tattha maggasaccañca nuppajjati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nuppajjati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjatīti?

Arūpe maggassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe phalassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe phalassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjatīti?

Maggassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttamaggavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe maggavippayuttataṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.2. Atītavāra

5.2.1.2.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa samudayasaccaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ uppajjittha tassa dukkhasaccaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ tesaṃ dukkhasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana ... pe ... uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjittha tassa maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ tesaṃ samudayasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana ... pe ... uppajjitthāti? Āmantā.

5.2.1.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjittha ... pe ....

(Yatthakampi sabbattha sadisaṃ. Tantinānākaraṇaṃ heṭṭhā yatthakasadisan

5.2.1.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjittha samudayasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha … pe … uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha … pe … uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ uppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha … pe … uppajjitthāti? Āmantā.

5.2.1.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa samudayasaccaṃ nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana … pe … nuppajjitthāti? Natthi.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa maggasaccaṃ nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjittha tassa dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa maggasaccaṃ nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana … pe … nuppajjitthāti? Uppajjittha.

5.2.1.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha … pe ….

5.2.1.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjittha dukkhasaccañca nuppajjittha.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjittha dukkhasaccañca nuppajjittha.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjittha samudayasaccañca nuppajjittha.

5.2.1.3. Anāgatavāra

5.2.1.3.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dukkhasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccañca uppajjissati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjissati tassa maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccañca uppajjissati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjissati tassa samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjissati.

5.2.1.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjissati … pe ….

5.2.1.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ uppajjissati … pe … uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa tattha maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ

na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjissati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ uppajjissati tassa tattha maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjissati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjissati.

5.2.1.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjissati tassa samudayasaccaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ samudayasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjissati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjissati tassa maggasaccaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ maggasaccañca

nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjissati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ samudayasaccañca nuppajjissati maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjissati tassa samudayasaccaṃ nuppajjissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ maggasaccañca nuppajjissati samudayasaccañca nuppajjissati.

5.2.1.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati ... pe ....

5.2.1.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjissati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjissati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjissati maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjissatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjissati samudayasaccañca nuppajjissati.

5.2.1.4. Paccuppannātītavāra

5.2.1.4.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ uppajjittha tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca uppajjittha dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ uppajjitthāti? Anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjittha tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca

uppajjittha dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjittha tassa samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ tesaṃ maggasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca uppajjittha samudayasaccañca uppajjati.

5.2.1.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjati ... pe ... (yatthakā sadisā sabbe.)

5.2.1.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjati samudayasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ uppajjittha tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjittha dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe anabhisametāvī-

naṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjittha tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati. Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjittha dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ uppajjati tassa tattha maggasaccaṃ uppajjitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjittha. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjati. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjittha samudayasaccañca uppajjati.

5.2.1.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa samudayasaccaṃ nuppajjitthāti?

Uppajjittha.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti? Natthi.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ nuppajjitthāti?

Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjittha. Anabhisametāvīnaṃ

cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjittha tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nuppajjittha dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ nuppajjitthāti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjittha. Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjittha tassa samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati. Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccañca nuppajjittha samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati ... pe ....

5.2.1.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjitthāti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati samudayasaccañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjittha dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjitthāti?

Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjittha dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjitthāti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ taṇhāya

bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjittha samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.5. Paccuppannānāgatavāra

5.2.1.5.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati. Itaresaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati samudayasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ uppajjissati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca uppajjissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjissati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ

upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca uppajjissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ uppajjissati tassa samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjati.

5.2.1.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjati ... pe ...

(Yatthakampi yassayatthakasadisaṃ kātabbaṃ.)

5.2.1.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjati samudayasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ uppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppā-

dakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ uppajjati tassa tattha maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya

uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjati.

5.2.1.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa samudayasaccaṃ nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati samudayasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjissati tassa samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ maggasaccañca nuppajjissati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati ... pe ....

5.2.1.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa

bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati samudayasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe

arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ, āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjissati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.1.6. Atītānāgatavāra

5.2.1.6.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ dukkhasaccañca uppajjittha samudayasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ uppajjissati tassa dukkhasaccaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ mag-

gasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjittha tassa maggasaccaṃ uppajjissatīti? Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

5.2.1.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjittha … pe ….

5.2.1.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjittha samudayasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ uppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjissati dukkhasaccañca uppajjittha.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjittha. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjissati dukkhasaccañca uppajjittha.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ uppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjittha maggasaccañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ uppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjittha. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccañca uppajjissati samudayasaccañca uppajjittha.

5.2.1.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa samudayasaccaṃ nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa maggasaccaṃ nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa maggasaccaṃ nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nuppajjissati tassa samudayasaccaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

5.2.1.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha … pe ….

5.2.1.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjittha tassa tattha maggasaccaṃ nuppajjissatīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjittha maggasaccañca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nuppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjitthāti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca nuppajjissati samudayasaccañca nuppajjittha.

Uppādavāro.

2 Khandhayamaka

2.2 Pavattivāra

2.2.1. Uppādavāra

2.2.1.1 Paccuppannavāra

2.2.1.1.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho uppajjati, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjati tassa rūpakkhandho uppajjatīti?

Arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho uppajjati, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca uppajjati rūpakkhandho ca uppajjati.

2.2.1.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjati tattha vedanākkhandho uppajjatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tattha vedanākkhandho uppajjati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho uppajjati tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho uppajjati, no ca tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca uppajjati rūpakkhandho ca uppajjati.

2.2.1.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjati tassa tattha vedanākkhandho uppajjatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho uppajjati tassa tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjati rūpakkhandho ca uppajjati.

2.2.1.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjati tassa vedanākkhandho nuppajjatīti?

Arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca nuppajjati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjati tassa rūpakkhandho nuppajjatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nuppajjati rūpakkhandho ca nuppajjati.

2.2.1.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjati tattha vedanākkhandho nuppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nuppajjati tattha rūpakkhandho nuppajjatīti? Uppajjati.

2.2.1.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjatīti?

Arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca nuppajjati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nuppajjati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjatīti?

Asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjati rūpakkhandho ca nuppajjati.

2.2.1.2. Atītavāra

2.2.1.2.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittha tassa rūpakkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.1.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjittha tattha vedanākkhandho uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjittha, no ca tattha vedanākkhandho uppajjittha. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho uppajjittha tattha rūpakkhandho uppajjitthāti?

Arūpe tattha vedanākkhandho uppajjittha, no ca tattha rūpakkhandho uppajjittha. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca uppajjittha rūpakkhandho ca uppajjittha.

2.2.1.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjittha tassa tattha vedanākkhandho uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho uppajjittha tassa tattha rūpakkhandho uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjittha rūpakkhandho ca uppajjittha.

2.2.1.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjittha tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjittha tassa rūpakkhandho nuppajjitthāti? Natthi.

2.2.1.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjittha tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nuppajjittha tattha rūpakkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

2.2.1.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjittha tassa tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjittha vedanākkhandho ca nuppajjittha.

» Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nuppajjittha tassa tattha rūpakkhandho nuppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha, no

ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjittha rūpakkhandho ca nuppajjittha.

2.2.1.3. Anāgatavāra

2.2.1.3.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjissati tassa vedanākkhandho uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjissati tassa rūpakkhandho uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ vedanākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjissati.

2.2.1.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjissati tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjissati, no ca tattha vedanākkhandho uppajjissati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjissati vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho uppajjissati tattha rūpakkhandho uppajjissatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho uppajjissati, no ca tattha rūpakkhandho uppajjissati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjissati.

2.2.1.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjissati tassa tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjissati vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho uppajjissati tassa tattha rūpakkhandho uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjissati.

2.2.1.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjissati tassa vedanākkhandho nuppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ rūpakkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjissati tassa rūpakkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

2.2.1.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjissati tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nuppajjissati tattha rūpakkhandho nuppajjissatīti? Uppajjissati.

2.2.1.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjissati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nuppajjissati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjissati rūpakkhandho ca nuppajjissati.

2.2.1.4. Paccuppannātītavāra

2.2.1.4.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjittha tassa rūpakkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho

ca uppajjittha rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yassa vedanākkhandho uppajjati tassa saññākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana saññākkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjati.

2.2.1.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjati tattha vedanākkhandho uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tattha vedanākkhandho uppajjittha. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho uppajjittha tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho uppajjittha, no ca tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca uppajjittha rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yattha vedanākkhandho uppajjati tattha saññākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho uppajjittha tattha vedanākkhandho uppajjatīti? Āmantā.

2.2.1.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjati tassa tattha vedanākkhandho uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha. Itaresaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho uppajjittha tassa tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ

upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjittha rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjati tassa tattha saññākkhandho uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho uppajjittha. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjati saññākkhandho ca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho uppajjittha tassa tattha vedanākkhandho uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjati.

2.2.1.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjati tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjittha tassa rūpakkhandho nuppajjatīti? Natthi.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjati tassa saññākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana saññākkhandho nuppajjittha tassa vedanākkhandho nuppajjatīti? Natthi.

2.2.1.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjati tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nuppajjittha tattha rūpakkhandho nuppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha vedanākkhandho nuppajjati tattha saññākkhandho nuppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho nuppajjittha tattha vedanākkhandho nuppajjatīti? Āmantā.

2.2.1.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nuppajjittha tassa tattha rūpakkhandho nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjittha rūpakkhandho ca nuppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjati tassa tattha saññākkhandho nuppajjitthāti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho nuppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nuppajjittha tassa tattha vedanākkhandho nuppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nuppajjittha vedanākkhandho ca nuppajjati.

2.2.1.5. Paccuppannānāgatavāra

2.2.1.5.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjati tassa vedanākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho uppajjati, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjissati tassa rūpakkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upa-

pajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yassa vedanākkhandho uppajjati tassa saññākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho uppajjati, no ca tesaṃ saññākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca uppajjati saññākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho uppajjissati tassa vedanākkhandho uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca uppajjissati vedanākkhandho ca uppajjati.

2.2.1.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjati tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tattha vedanākkhandho uppajjissati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho uppajjissati tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho uppajjissati, no ca tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yattha vedanākkhandho uppajjati tattha saññākkhandho uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho uppajjissati tattha vedanākkhandho uppajjatīti? Āmantā.

2.2.1.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjati tassa tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokāraṃ upapaj-

jantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjati vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho uppajjissati tassa tattha rūpakkhandho uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjati. Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjati tassa tattha saññākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjati saññākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho uppajjissati tassa tattha vedanākkhandho uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca uppajjissati vedanākkhandho ca uppajjati.

2.2.1.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjati tassa vedanākkhandho nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjissati tassa rūpakkhandho nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandh nuppajjissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nuppajjissati rūpakkhandho ca nuppajjati.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjati tassa saññākkhandho nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ saññākkhandho nuppajjissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho nuppajjissati tassa vedanākkhandho nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saññākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nuppajjati. Parinibbantānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca nuppajjati.

2.2.1.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjati tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nuppajjissati tattha rūpakkhandho nuppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha vedanākkhandho nuppajjati tattha saññākkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho nuppajjissati tattha vedanākkhandho nuppajjatīti? Āmantā.

2.2.1.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjati vedanākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nuppajjissati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjissati rūpakkhandho ca nuppajjati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjati tassa tattha saññākkhandho nuppajjissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho nuppajjissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjati saññākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nuppajjissati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca nuppajjati.

2.2.1.6. Atītānāgatavāra

2.2.1.6.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho uppajjittha tassa vedanākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpakkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ vedanākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho uppajjissati tassa rūpakkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa vedanākkhandho uppajjittha tassa saññākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ saññākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca uppajjittha saññākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho uppajjissati tassa vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.1.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho uppajjittha tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho uppajjittha, no ca tattha vedanākkhandho uppajjissati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho uppajjissati tattha rūpakkhandho uppajjitthāti?

Arūpe tattha vedanākkhandho uppajjissati, no ca tattha rūpakkhandho

uppajjittha. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjittha.

» Yattha vedanākkhandho uppajjittha tattha saññākkhandho uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho uppajjissati tattha vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.1.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho uppajjittha tassa tattha vedanākkhandho uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca uppajjittha vedanākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho uppajjissati tassa tattha rūpakkhandho uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjissati rūpakkhandho ca uppajjittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho uppajjittha tassa tattha saññākkhandho uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho uppajjittha, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca uppajjittha saññākkhandho ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho uppajjissati tassa tattha vedanākkhandho uppajjitthāti? Āmantā.

2.2.1.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho nuppajjittha tassa vedanākkhandho nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nuppajjissati tassa rūpakkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa vedanākkhandho nuppajjittha tassa saññākkhandho nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana saññākkhandho nuppajjissati tassa vedanākkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

2.2.1.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nuppajjittha tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nuppajjissati tattha rūpakkhandho nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yattha vedanākkhandho nuppajjittha tattha saññākkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho nuppajjissati tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti? Āmantā.

2.2.1.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nuppajjittha tassa tattha vedanākkhandho nuppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nuppajjittha vedanākkhandho ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nuppajjissati tassa tattha rūpakkhandho nuppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nuppajjissati rūpakkhandho ca nuppajjittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho nuppajjittha tassa tattha saññākkhandho nuppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nuppajjissati tassa tattha vedanākkhandho nuppajjitthāti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nuppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nuppajjissati vedanākkhandho ca nuppajjittha.

Uppādavāro niṭṭhito.

7 Anusayayamaka

7.1. Uppattiṭṭhānavāra

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Sattānusayā—kāmarāgānusayo, paṭighānusayo, mānānusayo, diṭṭhānusayo, vicikicchānusayo, bhavarāgānusayo, avijjānusayo.

Kattha kāmarāgānusayo anuseti? Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu ettha kāmarāgānusayo anuseti.

Kattha paṭighānusayo anuseti? Dukkhāya vedanāya ettha paṭighānusayo anuseti.

Kattha mānānusayo anuseti? Kāmadhātuyā dvīsu vedanāsu rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha mānānusayo anuseti.

Kattha diṭṭhānusayo anuseti? Sabbasakkāyapariyāpannesu dhammesu ettha diṭṭhānusayo anuseti.

Kattha vicikicchānusayo anuseti? Sabbasakkāyapariyāpannesu dhammesu ettha vicikicchānusayo anuseti.

Kattha bhavarāgānusayo anuseti? Rūpadhātuyā arūpadhātuyā ettha bhavarāgānusayo anuseti.

Kattha avijjānusayo anuseti? Sabbasakkāyapariyāpannesu dhammesu ettha avijjānusayo anuseti.

Uppattiṭṭhānavāro.

10 Indriyayamaka

10.1 Paṇṇattivāra

10.1.1. Paṇṇattivārauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Bāvīsatindriyāni—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ.

10.1.1.1. Padasodhanavāra

10.1.1.1.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhundriyaṃ?

« Cakkhundriyaṃ cakkhu?

» Sotaṃ sotindriyaṃ?

« Sotindriyaṃ sotaṃ?

» Ghānaṃ ghānindriyaṃ?

« Ghānindriyaṃ ghānaṃ?

» Jivhā jivhindriyaṃ?
« Jivhindriyaṃ jivhā?
» Kāyo kāyindriyaṃ?
« Kāyindriyaṃ kāyo?
» Mano manindriyaṃ?
« Manindriyaṃ mano?
» Itthī itthindriyaṃ?
« Itthindriyaṃ itthī?
» Puriso purisindriyaṃ?
« Purisindriyaṃ puriso?
» Jīvitaṃ jīvitindriyaṃ?
« Jīvitindriyaṃ jīvitaṃ?
» Sukhaṃ sukhindriyaṃ?
« Sukhindriyaṃ sukhaṃ?
» Dukkhaṃ dukkhindriyaṃ?
« Dukkhindriyaṃ dukkhaṃ?
» Somanassaṃ somanassindriyaṃ?
« Somanassindriyaṃ somanassaṃ?
» Domanassaṃ domanassindriyaṃ?
« Domanassindriyaṃ domanassaṃ?
» Upekkhā upekkhindriyaṃ?
« Upekkhindriyaṃ upekkhā?
» Saddhā saddhindriyaṃ?
« Saddhindriyaṃ saddhā?
» Vīriyaṃ vīriyindriyaṃ?
« Vīriyindriyaṃ vīriyaṃ?
» Sati satindriyaṃ?
« Satindriyaṃ sati?
» Samādhi samādhindriyaṃ?
« Samādhindriyaṃ samādhi?
» Paññā paññindriyaṃ?
« Paññindriyaṃ paññā?
» Anaññātaññassāmīti anaññātaññassāmītindriyaṃ?
« Anaññātaññassāmītindriyaṃ anaññātaññassāmīti?
» Aññaṃ aññindriyaṃ?

« Aññindriyaṃ aññaṃ?
» Aññātāvī aññātāvindriyaṃ?
« Aññātāvindriyaṃ aññātāvī?
10.1.1.1.2. Paccanīka
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na cakkhundriyaṃ na cakkhu?
» Na sotaṃ na sotindriyaṃ?
« Na sotindriyaṃ na sotaṃ?
» Na ghānaṃ na ghānindriyaṃ?
« Na ghānindriyaṃ na ghānaṃ?
» Na jivhā na jivhindriyaṃ?
« Na jivhindriyaṃ na jivhā?
» Na kāyo na kāyindriyaṃ?
« Na kāyindriyaṃ na kāyo?
» Na mano na manindriyaṃ?
« Na manindriyaṃ na mano?
» Na itthī na itthindriyaṃ?
« Na itthindriyaṃ na itthī?
» Na puriso na purisindriyaṃ?
« Na purisindriyaṃ na puriso?
» Na jīvitaṃ na jīvitindriyaṃ?
« Na jīvitindriyaṃ na jīvitaṃ?
» Na sukhaṃ na sukhindriyaṃ?
« Na sukhindriyaṃ na sukhaṃ?
» Na dukkhaṃ na dukkhindriyaṃ?
« Na dukkhindriyaṃ na dukkhaṃ?
» Na somanassaṃ na somanassindriyaṃ?
« Na somanassindriyaṃ na somanassaṃ?
» Na domanassaṃ na domanassindriyaṃ?
« Na domanassindriyaṃ na domanassaṃ?
» Na upekkhā na upekkhindriyaṃ?
« Na upekkhindriyaṃ na upekkhā?
» Na saddhā na saddhindriyaṃ?
« Na saddhindriyaṃ na saddhā?
» Na vīriyaṃ na vīriyindriyaṃ?

« Na vīriyindriyaṃ na vīriyaṃ?
» Na sati na satindriyaṃ?
« Na satindriyaṃ na sati?
» Na samādhi na samādhindriyaṃ?
« Na samādhindriyaṃ na samādhi?
» Na paññā na paññindriyaṃ?
« Na paññindriyaṃ na paññā?
» Na anaññātaññassāmīti na anaññātaññassāmītindriyaṃ?
« Na anaññātaññassāmītindriyaṃ na anaññātaññassāmīti?
» Na aññaṃ na aññindriyaṃ?
« Na aññindriyaṃ na aññaṃ?
» Na aññātāvī na aññātāvindriyaṃ?
« Na aññātāvindriyaṃ na aññātāvī?
10.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra
10.1.1.2.1. Anuloma
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā sotindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā ghānindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā jivhindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā kāyindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā manindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā itthindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā purisindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā jīvitindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā sukhindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā dukkhindriyaṃ?

» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā somanassindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā domanassindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā upekkhindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā saddhindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā vīriyindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā satindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā samādhindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā paññindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā anaññātaññassāmītindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā aññindriyaṃ?
» Cakkhu cakkhundriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Sotaṃ sotindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Sotaṃ sotindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Ghānaṃ ghānindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Ghānaṃ ghānindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Jivhā jivhindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Jivhā jivhindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Kāyo kāyindriyaṃ?

« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Kāyo kāyindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Mano manindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Mano manindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Itthī itthindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Itthī itthindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Puriso purisindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Puriso purisindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Jīvitaṃ jīvitindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Jīvitaṃ jīvitindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Sukhaṃ sukhindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Sukhaṃ sukhindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Dukkhaṃ dukkhindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Dukkhaṃ dukkhindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Somanassaṃ somanassindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Somanassaṃ somanassindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Domanassaṃ domanassindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Domanassaṃ domanassindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?

» Upekkhā upekkhindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Upekkhā upekkhindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Saddhā saddhindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Saddhā saddhindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Vīriyaṃ vīriyindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Vīriyaṃ vīriyindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Sati satindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Sati satindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Samādhi samādhindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Samādhi samādhindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Paññā paññindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Paññā paññindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Anaññātaññassāmīti anaññātaññassāmītindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Anaññātaññassāmīti anaññātaññassāmītindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Aññaṃ aññindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Aññaṃ aññindriyaṃ?
« Indriyā aññātāvindriyaṃ?
» Aññātāvī aññātāvindriyaṃ?
« Indriyā cakkhundriyaṃ? … pe ….
» Aññātāvī aññātāvindriyaṃ?

« Indriyā aññindriyaṃ?
10.1.1.2.2. Paccanīka
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na sotindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na ghānindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na jivhindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na kāyindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na manindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na itthindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na purisindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na jīvitindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na sukhindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na dukkhindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na somanassindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na domanassindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na upekkhindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na saddhindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na vīriyindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na satindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?

« Na indriyā na samādhindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na paññindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na anaññātaññassāmītindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na aññindriyaṃ?
» Na cakkhu na cakkhundriyaṃ?
« Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na sotaṃ na sotindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na ghānaṃ na ghānindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na jivhā na jivhindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na kāyo na kāyindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na mano na manindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na itthī na itthindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na puriso na purisindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na jīvitaṃ na jīvitindriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?
» Na sukhaṃ na sukhindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na dukkhaṃ na dukkhindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na somanassaṃ na somanassindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na domanassaṃ na domanassindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na upekkhā na upekkhindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na saddhā na saddhindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na vīriyaṃ na vīriyindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na sati na satindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na samādhi na samādhindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na paññā na paññindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na anaññātaññassāmīti na anaññātaññassāmītindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na aññaṃ na aññindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññātāvindriyaṃ?

» Na aññātāvī na aññātāvindriyaṃ?

« Na indriyā na cakkhundriyaṃ? … pe … Na indriyā na aññindriyaṃ?

10.1.1.3. Suddhindriyavāra

10.1.1.3.1. Anuloma

» Cakkhu indriyaṃ?

« Indriyā cakkhu?

» Sotaṃ indriyaṃ?

« Indriyā sotaṃ?

» Ghānaṃ indriyaṃ?

« Indriyā ghānaṃ?

» Jivhā indriyaṃ?

« Indriyā jivhā?

» Kāyo indriyaṃ?

« Indriyā kāyo?

» Mano indriyaṃ?

« Indriyā mano?

» Itthī indriyaṃ?

« Indriyā itthī?

» Puriso indriyaṃ?

« Indriyā puriso?

» Jīvitaṃ indriyaṃ?

« Indriyā jīvitaṃ?

» Sukhaṃ indriyaṃ?

« Indriyā sukhaṃ?

» Dukkhaṃ indriyaṃ?

« Indriyā dukkhaṃ?

» Somanassaṃ indriyaṃ?

« Indriyā somanassaṃ?

» Domanassaṃ indriyaṃ?

« Indriyā domanassaṃ?

» Upekkhā indriyaṃ?

« Indriyā upekkhā?

» Saddhā indriyaṃ?

« Indriyā saddhā?

» Vīriyaṃ indriyaṃ?
« Indriyā vīriyaṃ?
» Sati indriyaṃ?
« Indriyā sati?
» Samādhi indriyaṃ?
« Indriyā samādhi?
» Paññā indriyaṃ?
« Indriyā paññā?
» Anaññātaññassāmīti indriyaṃ?
« Indriyā anaññātaññassāmīti?
» Aññaṃ indriyaṃ?
« Indriyā aññaṃ?
» Aññātāvī indriyaṃ?
« Indriyā aññātāvī?
10.1.1.3.2. Paccanīka
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu?
» Na sotaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na sotaṃ?
» Na ghānaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na ghānaṃ?
» Na jivhā na indriyaṃ?
« Na indriyā na jivhā?
» Na kāyo na indriyaṃ?
« Na indriyā na kāyo?
» Na mano na indriyaṃ?
« Na indriyā na mano?
» Na itthī na indriyaṃ?
« Na indriyā na itthī?
» Na puriso na indriyaṃ?
« Na indriyā na puriso?
» Na jīvitaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na jīvitaṃ?
» Na sukhaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na sukhaṃ?

» Na dukkhaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na dukkhaṃ?
» Na somanassaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na somanassaṃ?
» Na domanassaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na domanassaṃ?
» Na upekkhā na indriyaṃ?
« Na indriyā na upekkhā?
» Na saddhā na indriyaṃ?
« Na indriyā na saddhā?
» Na vīriyaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na vīriyaṃ?
» Na sati na indriyaṃ?
« Na indriyā na sati?
» Na samādhi na indriyaṃ?
« Na indriyā na samādhi?
» Na paññā na indriyaṃ?
« Na indriyā na paññā?
» Na anaññātaññassāmīti na indriyaṃ?
« Na indriyā na anaññātaññassāmīti?
» Na aññaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na aññaṃ?
» Na aññātāvī na indriyaṃ?
« Na indriyā na aññātāvī?
10.1.1.4. Suddhindriyamūlacakkavāra
10.1.1.4.1. Anuloma
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā sotaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā ghānaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā jivhā?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā kāyo?
» Cakkhu indriyaṃ?

« Indriyā mano?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā itthī?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā puriso?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā jīvitaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā sukhaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā dukkhaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā somanassaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā domanassaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā upekkhā?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā saddhā?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā vīriyaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā sati?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā samādhi?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā paññā?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā anaññātaññassāmīti?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā aññaṃ?
» Cakkhu indriyaṃ?
« Indriyā aññātāvī?
» Sotaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?

» Ghānaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Jivhā indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Kāyo indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Mano indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Itthī indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Puriso indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Jīvitaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Sukhaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Dukkhaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Somanassaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Domanassaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Upekkhā indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Saddhā indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Vīriyaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Sati indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Samādhi indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Paññā indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Anaññātaññassāmīti indriyaṃ?

« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Aññaṃ indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññātāvī?
» Aññātāvī indriyaṃ?
« Indriyā cakkhu? … pe … Indriyā aññaṃ?
10.1.1.4.2. Paccanīka
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na sotaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na ghānaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na jivhā?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na kāyo?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na mano?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na itthī?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na puriso?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na jīvitaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na sukhaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na dukkhaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na somanassaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na domanassaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na upekkhā?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na saddhā?
» Na cakkhu na indriyaṃ?

« Na indriyā na vīriyaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na sati?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na samādhi?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na paññā?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na anaññātaññassāmīti?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na aññaṃ?
» Na cakkhu na indriyaṃ?
« Na indriyā na aññātāvī?
» Na sotaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na ghānaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na jivhā na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na kāyo na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na mano na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na itthī na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na puriso na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na jīvitaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na sukhaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na dukkhaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na somanassaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?

» Na domanassaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na upekkhā na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na saddhā na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na vīriyaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na sati na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na samādhi na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na paññā na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na anaññātaññassāmīti na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na aññaṃ na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññātāvī?
» Na aññātāvī na indriyaṃ?
« Na indriyā na cakkhu? ... pe ... Na indriyā na aññaṃ?
Paṇṇattiuddesavāro.
10 Indriyayamaka
10.2 Pavattivāra
10.2.1. Uppādavāra
10.2.1.1 Paccuppannavāra
10.2.1.1.1. Anulomapuggala
» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa sotindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ sotindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati sotindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sasotakānaṃ sacakkhukā-

naṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ cakkhundriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ acakkhukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Upekkhāya sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ

uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ ghānindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ aghānakānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ saghānakānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ

uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Somanassena saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti? No.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ jīvitindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ vinā somanassena upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ somanassena upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Somanassena itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ somanassindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ vinā upekkhāya upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upekkhāya upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ upekkhindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ ahetukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ sahetukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ saddhindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ paññindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ manindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ so-

manassena upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Somanassena purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsam-

payuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti? No.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Pavatte somanassasampayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena

upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Somanassena ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttasaddhāsampayuttacit-

tassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha sotindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha cakkhundriyañca uppajjati ghānin-

driyañca uppajjati.

« Yattha vā pana ghānindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha cakkhundriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte arūpe tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Arūpe tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha upekkhindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Arūpe tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Pañcavokāre tattha manindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjati tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjati tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjati tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha jīvitindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjati tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha somanassindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjati tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha upekkhindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha manindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yattha itthindriyaṃ uppajjati tattha purisindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjati tattha itthindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā ... pe ....

» Yattha purisindriyaṃ uppajjati tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjati tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha jīvitindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjati tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha somanassindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjati tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjati tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha upekkhindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjati. Kāmāvacare tattha manindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjati tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjatīti?

Asaññasatte tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tattha manindriyaṃ uppajjati. Catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yattha somanassindriyaṃ uppajjati tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha saddhindriyaṃ uppajjati tattha paññindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana paññindriyaṃ uppajjati tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha saddhindriyaṃ uppajjati tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha paññindriyaṃ uppajjati tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjati tattha paññindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha sotindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhun-

driyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati sotindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ acakkhukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhin-

driyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Upekkhāya sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ aghānakānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ saghānakānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Somanassena saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Saghānakānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti? No.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ vinā somanassena upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ somanassena upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Somanassena itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ vinā upekkhāya upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upekkhāya upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ ahetukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ sahetukānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Itthīnaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ ñāṇasampayuttānaṃ uppajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca up-

pajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha paññindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha manindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Somanassena purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Purisānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññin-

driyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati. Sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti? No.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Pavatte somanassasampayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati.

Somanassena upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Somanassena ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Somanassena ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayut-

tasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Upekkhāya ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Ñāṇasampayuttānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sahetukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sacittakānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa sotindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ sotindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavan-

tānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati sotindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ

na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ

tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ

tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ paññindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ manindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacit-

tassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Pavatte saddhāvippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbe-

saṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

» Yassa upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ

upekkhindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

» Yassa upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

» Yassa saddhindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ paññindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha sotindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana ghānindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte arūpe tattha ghānindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte arūpe tattha purisindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Arūpe tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte tattha cakkhundriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjatīti?

Arūpe tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte tattha cakkhundriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjati tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte arūpe tattha ghānindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte tattha ghānindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte tattha ghānindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yattha itthindriyaṃ na uppajjati tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjati tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā ... pe ....

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti? Uppajjati.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjati tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjati tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte arūpe tattha purisindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte tattha purisindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjati. Asaññasatte tattha purisindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti? Uppajjati.

» Yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti? Uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjati tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha paññindriyaṃ na uppajjati tattha manindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjati tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha sotindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati sotindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppaj-

jati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati.

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānin-

driyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Aghānakānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthin-

driyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

saddhindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Na itthīnaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati.

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ vinā somanassena upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā somanassena na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ vinā upekkhāya upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ vinā upekkhāya na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ ahetukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati.

Sabbesaṃ cavantānaṃ ahetukānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ ñāṇavippayuttānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Na purisānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Acittakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Pavatte saddhāvippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte

somanassavippayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttasomanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttasomanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā somanassena sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppaj-

jati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttañāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttañāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati paññindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttaupekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttaupekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Vinā upekkhāya sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttasaddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati.

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttasaddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Ahetukānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjatīti?

Ñāṇavippayuttānaṃ sacittakānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.2. Atītavāra

10.2.1.2.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa sotindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... jīvitindriyaṃ ... somanassindriyaṃ ... upekkhindriyaṃ ... saddhindriyaṃ ... paññindriyaṃ uppajjittha tassa manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa paññindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

10.2.1.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha sotindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha cakkhundriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

« Yattha vā pana ghānindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha cakkhundriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasatte arūpe tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjittha.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Arūpe tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokāre tattha upekkhindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjittha.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Arūpe tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokāre tattha manindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjittha. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha jīvitindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha somanassindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha upekkhindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana saddhindriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha saddhindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca

tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha manindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yattha itthindriyaṃ uppajjittha tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā ... pe ....

» Yattha purisindriyaṃ uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha jīvitindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjittha tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjittha tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha somanassindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacare tattha manindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjittha.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tattha manindriyaṃ uppajjittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjittha.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha saddhindriyaṃ uppajjittha tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha paññindriyaṃ uppajjittha tattha manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjittha tattha paññindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha sotindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjittha. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarā-

naṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjittha. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā ... pe ....

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ

tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjittha. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjittha. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha paññindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha manindriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ ca uppajjittha somanassindriyañca uppajjittha. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ uppajjittha tassa tattha manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa sotindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ … jīvitindriyaṃ … somanassindriyaṃ … upekkhindriyaṃ … saddhindriyaṃ … paññindriyaṃ … manindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tassa ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi … pe ….

» Yassa paññindriyaṃ na uppajjittha tassa manindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tassa paññindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha sotindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana ghānindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte arūpe tattha ghānindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte arūpe tattha purisindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Arūpe tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte tattha cakkhundriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Arūpe tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte tattha cakkhundriyañca na uppa-

jjittha manindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjittha tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjittha tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte arūpe tattha ghānindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjittha tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte tattha ghānindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjittha tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte tattha ghānindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjittha tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā ... pe ....

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjittha tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte arūpe tattha purisindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjittha tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte tattha purisindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjittha tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasatte tattha purisindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjittha.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti? Natthi.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjittha tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha saddhindriyaṃ na uppajjittha tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha saddhindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha paññindriyaṃ na uppajjittha tattha manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tattha paññindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha sotindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha manin-

driyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā ... pe ....

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsā-

naṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjittha. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha manindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjitthāti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.3. Anāgatavāra

10.2.1.3.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa sotindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ

uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ manindriyaṃ up-

pajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassin-

driyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati, no ca

tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjissati tassa paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ uppajjissati tassa manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa paññindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha sotindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha cakkhundriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

« Yattha vā pana ghānindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha cakkhundriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Asaññasatte arūpe tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati. Pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Arūpe tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati. Pañcavokāre tattha upekkhindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati.

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Arūpe tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati. Pañcavokāre tattha manindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha jīvitindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha somanassindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha upekkhindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha manindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yattha itthindriyaṃ uppajjissati tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā ... pe ....

» Yattha purisindriyaṃ uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha jīvitindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjissati tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha somanassindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha upekkhindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yattha purisindriyaṃ uppajjissati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacare tattha manindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Asaññasatte tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Asaññasatte tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tattha manindriyaṃ uppajjissati. Catuvokāre pañcavokāre tattha jīvitindriyañca uppajjissati manindriyañca uppajjissati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha saddhindriyaṃ uppajjissati tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha saddhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha paññindriyaṃ uppajjissati tattha manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ uppajjissati tattha paññindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha sotindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ

tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjissati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjissati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti

tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjissati. Somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjissati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati.

Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjissati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjissati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjissati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ uppajjissati tassa tattha manindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjissatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa sotindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ

na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppa-

jjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na upapajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati

jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upa-

pajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjissati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena

katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjissati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjissati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ somanassin-

driyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ na uppajjissati tassa paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ na uppajjissati tassa manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa paññindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha sotindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana sotindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana ghānindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte arūpe tattha ghānindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte arūpe tattha purisindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Arūpe tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte tattha cakkhundriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Arūpe tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte tattha cakkhundriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte arūpe tattha ghānindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte tattha ghānindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte tattha ghānindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā ... pe ....

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yattha vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte arūpe tattha purisindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte tattha purisindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasatte tattha purisindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yattha vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

» Yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha saddhindriyaṃ na uppajjissati tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha saddhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yattha paññindriyaṃ na uppajjissati tattha manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tattha paññindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha sotindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimab-

havikānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha

somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti

tāsaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ

tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yā itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisin-

driyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Ye purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ

na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjissati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ up-

pajjissati tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjissati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.4. Paccuppannātītavāra

10.2.1.4.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa sotindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitin-

driyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ … pe … upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ … pe … upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjittha tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ purisindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ jīvitindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ … pe … upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ manindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ ... pe ... upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana saddhindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjati.

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana paññindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyañca uppajjittha saddhindriyañca uppajjati.

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjittha saddhindriyañca uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjittha tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ

uppajjittha, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjittha paññindriyañca uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha sotindriyaṃ uppajjitthāti? ... pe ....

10.2.1.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha sotindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati sotindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati manindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjan-

tānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ

uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha,

no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha manindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantā-

naṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ up-

ekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati saddhindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati paññindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha paññindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha

saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjittha saddhindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha saddhindriyañca uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjittha paññindriyañca uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa sotindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ … pe … upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti? Natthi … pe ….

» Yassa paññindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjittha tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti? Natthi.

10.2.1.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha sotindriyaṃ na uppajjitthāti? … pe ….

10.2.1.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha sotindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati sotindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ … pe … purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha

cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati sotindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjittha cakkhundriyañca na uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati

somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ

asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca

na uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ ... pe ... saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati saddhindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha saddhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāsā-

naṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjittha saddhindriyañca na uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjittha paññindriyañca na uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.5. Paccuppannānāgatavāra

10.2.1.5.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa sotindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arū-

paṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ sotindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati sotindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca

uppajjati.

Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti? (Sadisaṃ)

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapa-

jjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ purisindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppaj-

jati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ jīvitindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ somanassindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhin-

driyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ upekkhindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ itthindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ manindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati, tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitin-

driyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cit-

tassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjati tassa paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjissati saddhindriyañca uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ uppajjati tassa manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ paññindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyañca uppajjissati paññindriyañca uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tattha sotindriyaṃ uppajjissatīti? ... pe ....

10.2.1.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha sotindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati sotindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati ghānindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ

uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppa-

jjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati cakkhundriyañca uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ

uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjati. Saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha purisindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati, no ca tāsaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itarāsaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha itthindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjati. Itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha manindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjati. Purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsam-

payuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjati. Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ somanassena upapajjantānaṃ pavatte somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjati. Somanassena upapajjantānaṃ pavatte

somanassasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjati. Upekkhāya upapajjantānaṃ pavatte upekkhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjati. Sahetukānaṃ upapajjantānaṃ pavatte saddhāsampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati saddhindriyañca uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ uppajjati tassa tattha manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppā-

dakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjati manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjati. Ñāṇasampayuttānaṃ upapajjantānaṃ pavatte ñāṇasampayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati paññindriyañca uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa sotindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ sotindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati sotindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissanti, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati purisindriyañca na

uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ

somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ manindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upa-

pajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānin-

driyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa ghānindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ manindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti

tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa itthindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na itthīnaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ itthindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ

manindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati.

Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa purisindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ na purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ purisindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ manindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati.

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ jīvitindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ manindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa somanassindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ somanassindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manin-

driyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ na uppajjati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ manindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ upekkhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ na uppajjati. Upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ manindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ na uppajjati tassa paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ saddhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ saddhindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ manindriyañca na uppajjissati saddhindriyañca na uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ na uppajjati tassa manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppā-

dakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ paññindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ paññindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ manindriyañca na uppajjissati paññindriyañca na uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tattha sotindriyaṃ na uppajjissatīti? ... pe ....

10.2.1.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha sotindriyaṃ na uppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati sotindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati ghānindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā

upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Pañcavokārā cavantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na

uppajjati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjati. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati itthindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave

dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjati. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati purisindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinib-

bantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tāsaṃ cavantīnaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na itthīnaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ

na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ itthīnaṃ upapajjantīnaṃ tāsaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tāsaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjati. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ uppajjantānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Kāmāvacarā cavantānaṃ na purisānaṃ kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimabhavikānaṃ purisānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjati. Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjati. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjati somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati jīvitindriyañca na uppajjati. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa

cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjati.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe somanassavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjatīti?

Somanassasampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjati. Somanassasampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāsampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjati. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe upekkhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjatīti?

Upekkhāsampayuttapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ

na uppajjati. Upekkhāsampayuttapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe somanassasampayuttapacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjati. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjati tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe saddhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati saddhindriyañca na uppajjati. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ na uppajjati tassa tattha manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ñāṇavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjati manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati paññindriyañca na uppajjati. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.6. Atītānāgatavāra

10.2.1.6.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa sotindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti

tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ sotindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha sotindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana ghānindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca

uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhundriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjittha tassa itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana itthindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjittha tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa ghānindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ

manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa itthindriyaṃ uppajjittha tassa purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa itthindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ itthindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa purisindriyaṃ uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ ye ca somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa purisindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ tesaṃ purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ purisindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa purisindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana somanassindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ jīvitindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa jīvitindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjittha tassa upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa somanassindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ somanassindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa somanassindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ upekkhindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa upekkhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa saddhindriyaṃ uppajjittha tassa paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ saddhindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa saddhindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa paññindriyaṃ uppajjittha tassa manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ paññindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ paññindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana manindriyaṃ uppajjissati tassa paññindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tattha sotindriyaṃ uppajjissatīti? … pe ….

10.2.1.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha sotindriyaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha sotindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha sotindriyañca

uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha ghānindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ uppajjitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ

tattha cakkhundriyaṃ uppajjittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati cakkhundriyañca uppajjittha. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha itthindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no

ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati ghānindriyañca uppajjittha. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjittha purisindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ

tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati itthindriyañca uppajjittha. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha jīvitindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca

tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ uppajjittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati purisindriyañca uppajjittha. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā upekkhāsampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha somanassindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati jīvitindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati

jīvitindriyañca uppajjittha. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha upekkhindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjittha.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati somanassindriyañca uppajjittha. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppa-

jjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati upekkhindriyañca uppajjittha. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati saddhindriyañca uppajjittha. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ uppajjittha tassa tattha manindriyaṃ uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca uppajjittha manindriyañca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ uppajjitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca uppajjissati paññindriyañca uppajjittha. (Paññindriyamūlakaṃ.)

10.2.1.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa sotindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana sotindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa ghānindriyaṃ ... pe ... itthindriyaṃ ... pe ... purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana purisindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa somanassindriyaṃ … pe … upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa ghānindriyaṃ … pe … itthindriyaṃ … purisindriyaṃ … jīvitindriyaṃ … somanassindriyaṃ … upekkhindriyaṃ … saddhindriyaṃ … paññindriyaṃ na uppajjittha tassa manindriyaṃ na uppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana manindriyaṃ na uppajjissati tassa paññindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

10.2.1.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tattha sotindriyaṃ na uppajjissatīti? … pe ….

10.2.1.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha sotindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha sotindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ rūpāvacarānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca

na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ ye ca sacakkhukā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ ye ca sacakkhukā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhundriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha cakkhundriyaṃ na uppajjitthāti?

Pañcavokāre pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha cakkhundriyaṃ na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati cakkhundriyañca na uppajjittha.

(Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha itthindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare pac-

chimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca saghānakā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha ghānindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha ghānindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha ghānindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati ghānindriyañca na uppajjittha. (Ghānindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha purisindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo eteneva bhāvena katici bhave dassetvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ yā ca itthiyo somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha itthindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha itthindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha itthindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha itthindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati itthindriyañca na uppajjittha. (Itthindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha jīvitindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha jīvitindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyaṃ na

uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha jīvitindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha somanassindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā upekkhāya upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca purisā somanassena upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha purisindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha purisindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha purisindriyaṃ na uppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimabhavikānaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha purisindriyaṃ na uppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati purisindriyañca na uppajjittha. (Purisindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha somanassindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa yattha jīvitindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ … pe … saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti? Uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha jīvitindriyaṃ na uppajjitthāti? Uppajjittha. (Jīvitindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissatīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjittha upekkhindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā somanassasampayuttapacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjittha.

» Yassa yattha somanassindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ … pe … paññindriyaṃ … pe … manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha somanassindriyañca na uppajjittha

manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha somanassindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha somanassindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati somanassindriyañca na uppajjittha. (Somanassindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha saddhindriyaṃ ... pe ... paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha upekkhindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha upekkhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha upekkhindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati upekkhindriyañca na uppajjittha. (Upekkhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha saddhindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha paññindriyaṃ ... pe ... manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saddhindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha saddhindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha saddhindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati saddhindriyañca na uppajjittha. (Saddhindriyamūlakaṃ.)

» Yassa yattha paññindriyaṃ na uppajjittha tassa tattha manindriyaṃ na uppajjissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati. Asaññasat-

tānaṃ tesaṃ tattha paññindriyañca na uppajjittha manindriyañca na uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha manindriyaṃ na uppajjissati tassa tattha paññindriyaṃ na uppajjitthāti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha manindriyaṃ na uppajjissati, no ca tesaṃ tattha paññindriyaṃ na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manindriyañca na uppajjissati paññindriyañca na uppajjittha. (Paññindriyamūlakaṃ.) ... pe ....

Pavattivāro niṭṭhito.

8 Cittayamaka

8.1 Uddesa

8.1.1. Suddhacittasāmaññā

8.1.1.1. Puggalavāra

8.1.1.1.1. Uppādanirodhakālasambhedavāra

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

» Yassa cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati?

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati tassa cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

» Yassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati tassa cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati?

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati tassa cittaṃ na uppajjati nirujjhati?

8.1.1.1.2. Uppāduppannavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjati?

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjati?

8.1.1.1.3. Nirodhuppannavāra

» Yassa cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ nirujjhati?

» Yassa cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na nirujjhati?

8.1.1.1.4. Uppādavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ uppajjittha?

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ uppajjati?
» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na uppajjittha?
« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na uppajjati?
» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ uppajjissati?
« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati tassa cittaṃ uppajjati?
» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na uppajjissati?
« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati tassa cittaṃ na uppajjati?
» Yassa cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ uppajjissati?
« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati tassa cittaṃ uppajjittha?
» Yassa cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na uppajjissati?
« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati tassa cittaṃ na uppajjittha?
8.1.1.1.5. Nirodhavāra
» Yassa cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ nirujjhittha?
« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhittha tassa cittaṃ nirujjhati?
» Yassa cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ na nirujjhittha?
« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhittha tassa cittaṃ na nirujjhati?
» Yassa cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ nirujjhati?
» Yassa cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ na nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na nirujjhati?
» Yassa cittaṃ nirujjhittha tassa cittaṃ nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ nirujjhittha?
» Yassa cittaṃ na nirujjhittha tassa cittaṃ na nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na nirujjhittha?
8.1.1.1.6. Uppādanirodhavāra
» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ nirujjhittha?
« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhittha tassa cittaṃ uppajjati?
» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na nirujjhittha?
« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhittha tassa cittaṃ na uppajjati?
» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ uppajjati?
» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ na nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na uppajjati?
» Yassa cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ nirujjhissati?
« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhissati tassa cittaṃ uppajjittha?

» Yassa cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na nirujjhissati?

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhissati tassa cittaṃ na uppajjittha?

8.1.1.1.7. Uppajjamānananirodhavāra

» Yassa cittaṃ uppajjati tassa cittaṃ na nirujjhati?

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhati tassa cittaṃ uppajjati?

» Yassa cittaṃ na uppajjati tassa cittaṃ nirujjhati?

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhati tassa cittaṃ na uppajjati?

8.1.1.1.8. Uppajjamānuppannavāra

» Yassa cittaṃ uppajjamānaṃ tassa cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjamānaṃ?

» Yassa cittaṃ na uppajjamānaṃ tassa cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjamānaṃ?

8.1.1.1.9. Nirujjhamānuppannavāra

» Yassa cittaṃ nirujjhamānaṃ tassa cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ nirujjhamānaṃ?

» Yassa cittaṃ na nirujjhamānaṃ tassa cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na nirujjhamānaṃ?

8.1.1.1.10. Uppannuppādavāra

» Yassa cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjittha?

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjittha tassa cittaṃ uppannaṃ?

» Yassa cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjittha?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjittha tassa cittaṃ na uppannaṃ?

» Yassa cittaṃ uppannaṃ tassa cittaṃ uppajjissati?

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati tassa cittaṃ uppannaṃ?

» Yassa cittaṃ na uppannaṃ tassa cittaṃ na uppajjissati?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati tassa cittaṃ na uppannaṃ?

8.1.1.1.11. Atītānāgatavāra

» Yassa cittaṃ uppajjittha no ca tassa cittaṃ uppannaṃ, tassa cittaṃ uppajjissati?

« Yassa vā pana cittaṃ uppajjissati no ca tassa cittaṃ uppannaṃ, tassa cittaṃ uppajjittha?

» Yassa cittaṃ na uppajjittha no ca tassa cittaṃ na uppannaṃ, tassa cittaṃ na uppajjissati?

« Yassa vā pana cittaṃ na uppajjissati no ca tassa cittaṃ na uppannaṃ, tassa cittaṃ na uppajjittha?

8.1.1.1.12. Uppannuppajjamānavāra

» Uppannaṃ uppajjamānaṃ?

« Uppajjamānaṃ uppannaṃ?

» Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ?

« Na uppajjamānaṃ na uppannaṃ?

8.1.1.1.13. Niruddhanirujjhamānavāra

» Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ?

« Nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?

» Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ?

« Na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

8.1.1.1.14. Atikkantakālavāra

» Yassa cittaṃ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittaṃ?

» Yassa cittaṃ na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittaṃ?

« Yassa vā pana cittaṃ na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa cittaṃ?

8.1.1.2. Dhammavāra

8.1.1.2.1. Uppādanirodhakālasambhedavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati taṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati taṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

» Yaṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhati taṃ cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati taṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhati?

8.1.1.2.2. Uppāduppannavāra
» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjati?
8.1.1.2.3. Nirodhuppannavāra
» Yaṃ cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ nirujjhati?
» Yaṃ cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ na uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na nirujjhati?
8.1.1.2.4. Uppādavāra
» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ uppajjittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na uppajjittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ uppajjissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati taṃ cittaṃ uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na uppajjissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati taṃ cittaṃ na uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ uppajjissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati taṃ cittaṃ uppajjittha?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na uppajjissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati taṃ cittaṃ na uppajjittha?
8.1.1.2.5. Nirodhavāra
» Yaṃ cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ nirujjhittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhittha taṃ cittaṃ nirujjhati?
» Yaṃ cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ na nirujjhittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhittha taṃ cittaṃ na nirujjhati?
» Yaṃ cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ nirujjhati?
» Yaṃ cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ na nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na nirujjhati?
» Yaṃ cittaṃ nirujjhittha taṃ cittaṃ nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ nirujjhittha?
» Yaṃ cittaṃ na nirujjhittha taṃ cittaṃ na nirujjhissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na nirujjhittha?
8.1.1.2.6. Uppādanirodhavāra
» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ nirujjhittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhittha taṃ cittaṃ uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na nirujjhittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhittha taṃ cittaṃ na uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ na nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhissati taṃ cittaṃ uppajjittha?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na nirujjhissati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhissati taṃ cittaṃ na uppajjittha?
8.1.1.2.7. Uppajjamānananirodhavāra
» Yaṃ cittaṃ uppajjati taṃ cittaṃ na nirujjhati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhati taṃ cittaṃ uppajjati?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjati taṃ cittaṃ nirujjhati?
« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhati taṃ cittaṃ na uppajjati?
8.1.1.2.8. Uppajjamānuppannavāra
» Yaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ taṃ cittaṃ uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjamānaṃ?
» Yaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ taṃ cittaṃ na uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ?
8.1.1.2.9. Nirujjhamānuppannavāra
» Yaṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ taṃ cittaṃ uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ?
» Yaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ taṃ cittaṃ na uppannaṃ?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ?
8.1.1.2.10. Uppannuppādavāra
» Yaṃ cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjittha taṃ cittaṃ uppannaṃ?
» Yaṃ cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjittha?
« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjittha taṃ cittaṃ na uppannaṃ?
» Yaṃ cittaṃ uppannaṃ taṃ cittaṃ uppajjissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati taṃ cittaṃ uppannaṃ?

» Yaṃ cittaṃ na uppannaṃ taṃ cittaṃ na uppajjissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

8.1.1.2.11. Atītānāgatavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjittha no ca taṃ cittaṃ uppannaṃ, taṃ cittaṃ uppajjissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ uppajjissati no ca taṃ cittaṃ uppannaṃ, taṃ cittaṃ uppajjittha?

» Yaṃ cittaṃ na uppajjittha no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ, taṃ cittaṃ na uppajjissati?

« Yaṃ vā pana cittaṃ na uppajjissati no ca taṃ cittaṃ na uppannaṃ, taṃ cittaṃ na uppajjittha?

8.1.1.2.12. Uppannuppajjamānavāra

» Uppannaṃ uppajjamānaṃ?

« Uppajjamānaṃ uppannaṃ?

» Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ?

« Na uppajjamānaṃ na uppannaṃ?

8.1.1.2.13. Niruddhanirujjhamānavāra

» Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ?

« Nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?

» Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ?

« Na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

8.1.1.2.14. Atikkantakālavāra

» Yaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittaṃ?

« Yaṃ vā pana cittaṃ nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittaṃ?

» Yaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittaṃ?

« Yaṃ vā pana cittaṃ na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ taṃ cittaṃ?

8.1.1.3. Puggaladhammavāra

8.1.1.3.1. Uppādanirodhakālasambhedavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjati nirujjhati?

8.1.1.3.2. Uppāduppannavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppajjati?

8.1.1.3.3. Nirodhuppannavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ nirujjhati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na nirujjhati?

8.1.1.3.4. Uppādavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ uppajjittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjittha tassa taṃ cittaṃ uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjittha tassa taṃ cittaṃ na uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjittha tassa taṃ cittaṃ uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppajjittha?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjittha tassa taṃ cittaṃ na uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha?

8.1.1.3.5. Nirodhavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ nirujjhittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ nirujjhati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ na nirujjhati?

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ nirujjhati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhati?

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ nirujjhittha?

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhittha?

8.1.1.3.6. Uppādanirodhavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ nirujjhittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhittha tassa taṃ cittaṃ na uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjittha tassa taṃ cittaṃ nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ uppajjittha?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjittha tassa taṃ cittaṃ na nirujjhissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhissati tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha?

8.1.1.3.7. Uppajjamānananirodhavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjati tassa taṃ cittaṃ na nirujjhati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhati tassa taṃ cittaṃ uppajjati?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjati tassa taṃ cittaṃ nirujjhati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhati tassa taṃ cittaṃ na uppajjati?

8.1.1.3.8. Uppajjamānuppannavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ uppajjamānaṃ?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ?

8.1.1.3.9. Nirujjhamānuppannavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ?

» Yassa yaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ?

8.1.1.3.10. Uppannuppādavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ uppajjittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjittha tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjittha tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

» Yassa yaṃ cittaṃ uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjissati tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppannaṃ tassa taṃ cittaṃ na uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjissati tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ?

8.1.1.3.11. Atītānāgatavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjittha no ca tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ, tassa taṃ cittaṃ uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ uppajjissati no ca tassa taṃ cittaṃ uppannaṃ, tassa taṃ cittaṃ uppajjittha?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjittha no ca tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ, tassa taṃ cittaṃ na uppajjissati?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na uppajjissati no ca tassa taṃ cittaṃ na uppannaṃ, tassa taṃ cittaṃ na uppajjittha?

8.1.1.3.12. Uppannuppajjamānavāra

» Uppannaṃ uppajjamānaṃ?

« Uppajjamānaṃ uppannaṃ?

» Na uppannaṃ na uppajjamānaṃ?

« Na uppajjamānaṃ na uppannaṃ?

8.1.1.3.13. Niruddhanirujjhamānavāra

» Niruddhaṃ nirujjhamānaṃ?

« Nirujjhamānaṃ niruddhaṃ?

» Na niruddhaṃ na nirujjhamānaṃ?

« Na nirujjhamānaṃ na niruddhaṃ?

8.1.1.3.14. Atikkantakālavāra

» Yassa yaṃ cittaṃ uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa taṃ cittaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa taṃ cittaṃ?

» Yassa yaṃ cittaṃ na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa taṃ cittaṃ?

« Yassa vā pana yaṃ cittaṃ na nirujjhamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ

vītikkantaṃ atikkantakālaṃ, na uppajjamānaṃ khaṇaṃ khaṇaṃ vītikkantaṃ atikkantakālaṃ tassa taṃ cittaṃ?

3 Āyatanayamaka

3.1 Paṇṇattivāra

3.1.1. Paṇṇattivārauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Dvādasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, sotāyatanaṃ ghānāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ.

3.1.1.1. Padasodhanavāra

3.1.1.1.1. Anuloma

» Cakkhu cakkhāyatanaṃ?

« Cakkhāyatanaṃ cakkhu?

» Sotaṃ sotāyatanaṃ?

« Sotāyatanaṃ sotaṃ?

» Ghānaṃ ghānāyatanaṃ?

« Ghānāyatanaṃ ghānaṃ?

» Jivhā jivhāyatanaṃ?

« Jivhāyatanaṃ jivhā?

» Kāyo kāyāyatanaṃ?

« Kāyāyatanaṃ kāyo?

» Rūpaṃ rūpāyatanaṃ?

« Rūpāyatanaṃ rūpaṃ?

» Saddo saddāyatanaṃ?

« Saddāyatanaṃ saddo?

» Gandho gandhāyatanaṃ?

« Gandhāyatanaṃ gandho?

» Raso rasāyatanaṃ?

« Rasāyatanaṃ raso?

» Phoṭṭhabbo phoṭṭhabbāyatanaṃ?

« Phoṭṭhabbāyatanaṃ phoṭṭhabbo?

» Mano manāyatanaṃ?

« Manāyatanaṃ mano?

» Dhammo dhammāyatanaṃ?

« Dhammāyatanaṃ dhammo?
3.1.1.1.2. Paccanīka
» Na cakkhu na cakkhāyatanaṃ?
« Na cakkhāyatanaṃ na cakkhu?
» Na sotaṃ na sotāyatanaṃ?
« Na sotāyatanaṃ na sotaṃ?
» Na ghānaṃ na ghānāyatanaṃ?
« Na ghānāyatanaṃ na ghānaṃ?
» Na jivhā na jivhāyatanaṃ?
« Na jivhāyatanaṃ na jivhā?
» Na kāyo na kāyāyatanaṃ?
« Na kāyāyatanaṃ na kāyo?
» Na rūpaṃ na rūpāyatanaṃ?
« Na rūpāyatanaṃ na rūpaṃ?
» Na saddo na saddāyatanaṃ?
« Na saddāyatanaṃ na saddo?
» Na gandho na gandhāyatanaṃ?
« Na gandhāyatanaṃ na gandho?
» Na raso na rasāyatanaṃ?
« Na rasāyatanaṃ na raso?
» Na phoṭṭhabbo na phoṭṭhabbāyatanaṃ?
« Na phoṭṭhabbāyatanaṃ na phoṭṭhabbo?
» Na mano na manāyatanaṃ?
« Na manāyatanaṃ na mano?
» Na dhammo na dhammāyatanaṃ?
« Na dhammāyatanaṃ na dhammo?
3.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra
3.1.1.2.1. Anuloma
» Cakkhu cakkhāyatanaṃ?
« Āyatanā sotāyatanaṃ?
» Cakkhu cakkhāyatanaṃ?
« Āyatanā ghānāyatanaṃ?
» Cakkhu cakkhāyatanaṃ?
« Āyatanā jivhāyatanaṃ? … pe …
» Cakkhu cakkhāyatanaṃ?

« Āyatanā dhammāyatanaṃ? (1)
» Sotaṃ sotāyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhāyatanaṃ?
» Sotaṃ sotāyatanaṃ?
« Āyatanā ghānāyatanaṃ? … pe …
» Sotaṃ sotāyatanaṃ?
« Āyatanā dhammāyatanaṃ? (2)
» Ghānaṃ ghānāyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhāyatanaṃ? … pe …
» Ghānaṃ ghānāyatanaṃ?
« Āyatanā dhammāyatanaṃ? … pe … (3–11)
» Dhammo dhammāyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhāyatanaṃ?
» Dhammo dhammāyatanaṃ?
« Āyatanā sotāyatanaṃ? … pe …
» Dhammo dhammāyatanaṃ?
« Āyatanā manāyatanaṃ? (12)
(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)
3.1.1.2.2. Paccanīka
» Na cakkhu na cakkhāyatanaṃ?
« Nāyatanā na sotāyatanaṃ?
» Na cakkhu na cakkhāyatanaṃ?
« Nāyatanā na ghānāyatanaṃ? … pe …
» Na cakkhu na cakkhāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammāyatanaṃ? (1)
» Na sotaṃ na sotāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhāyatanaṃ? … pe …
» Na sotaṃ na sotāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammāyatanaṃ? (2)
» Na ghānaṃ na ghānāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhāyatanaṃ? … pe …
» Na ghānaṃ na ghānāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammāyatanaṃ? … pe … (3–11)
» Na dhammo na dhammāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhāyatanaṃ?

» Na dhammo na dhammāyatanaṃ?
« Nāyatanā na sotāyatanaṃ? … pe …
» Na dhammo na dhammāyatanaṃ?
« Nāyatanā na manāyatanaṃ? (12)
(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)
3.1.1.3. Suddhāyatanavāra
3.1.1.3.1. Anuloma
» Cakkhu āyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhu?
» Sotaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā sotaṃ?
» Ghānaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā ghānaṃ?
» Jivhā āyatanaṃ?
« Āyatanā jivhā?
» Kāyo āyatanaṃ?
« Āyatanā kāyo?
» Rūpaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā rūpaṃ?
» Saddo āyatanaṃ?
« Āyatanā saddo?
» Gandho āyatanaṃ?
« Āyatanā gandho?
» Raso āyatanaṃ?
« Āyatanā raso?
» Phoṭṭhabbo āyatanaṃ?
« Āyatanā phoṭṭhabbo?
» Mano āyatanaṃ?
« Āyatanā mano?
» Dhammo āyatanaṃ?
« Āyatanā dhammo?
3.1.1.3.2. Paccanīka
» Na cakkhu nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhu?
» Na sotaṃ nāyatanaṃ?

« Nāyatanā na sotaṃ?
» Na ghānaṃ nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na ghānaṃ?
» Na jivhā nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na jivhā?
» Na kāyo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na kāyo?
» Na rūpaṃ nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na rūpaṃ?
» Na saddo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na saddo?
» Na gandho nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na gandho?
» Na raso nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na raso?
» Na phoṭṭhabbo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na phoṭṭhabbo?
» Na mano nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na mano?
» Na dhammo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammo?
3.1.1.4. Suddhāyatanamūlacakkavāra
3.1.1.4.1. Anuloma
» Cakkhu āyatanaṃ?
« Āyatanā sotaṃ? … pe …
» Cakkhu āyatanaṃ?
« Āyatanā dhammo? (1)
» Sotaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhu? … pe …
» Sotaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā dhammo? (2)
» Ghānaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhu? … pe …
» Ghānaṃ āyatanaṃ?
« Āyatanā dhammo? … pe … (3–11)

» Dhammo āyatanaṃ?
« Āyatanā cakkhu?
» Dhammo āyatanaṃ?
« Āyatanā sotaṃ? … pe …
» Dhammo āyatanaṃ?
« Āyatanā mano? (12)
(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)
3.1.1.4.2. Paccanīka
» Na cakkhu nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na sotaṃ?
» Na cakkhu nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na ghānaṃ? … pe …
» Na cakkhu nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammo? (1)
» Na sotaṃ nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhu? … pe …
» Na sotaṃ nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammo? (2)
» Na ghānaṃ nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhu? … pe …
» Na ghānaṃ nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na dhammo? … pe … (3–11)
» Na dhammo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na cakkhu?
» Na dhammo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na sotaṃ? … pe …
» Na dhammo nāyatanaṃ?
« Nāyatanā na mano? (12)
(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.) Paṇṇattiuddesavāro.
5 Saccayamaka
5.3 Pariññāvāra
5.3.4. Paccuppannātītavāra
» Yo dukkhasaccaṃ parijānāti so samudayasaccaṃ pajahitthāti?
No.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ pajahittha so dukkhasaccaṃ parijānātīti? No.

» Yo dukkhasaccaṃ na parijānāti so samudayasaccaṃ nappajahitthāti?

Arahā dukkhasaccaṃ na parijānāti, no ca samudayasaccaṃ nappajahittha. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā dukkhasaccañca na parijānanti samudayasaccañca nappajahittha.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ nappajahittha so dukkhasaccaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī samudayasaccaṃ nappajahittha, no ca dukkhasaccaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā samudayasaccañca nappajahittha dukkhasaccañca na parijānanti.

9 Dhammayamaka

9.1 Paṇṇattivāra

9.1.2. Paṇṇattivāraniddesa

9.1.2.1. Padasodhanavāra

9.1.2.1.1. Anuloma

» Kusalā kusalā dhammāti? Āmantā.

« Kusalā dhammā kusalāti? Āmantā.

» Akusalā akusalā dhammāti? Āmantā.

« Akusalā dhammā akusalāti? Āmantā.

» Abyākatā abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Abyākatā dhammā abyākatāti? Āmantā.

9.1.2.1.2. Paccanīka

» Na kusalā na kusalā dhammāti? Āmantā.

« Na kusalā dhammā na kusalāti? Āmantā.

» Na akusalā na akusalā dhammāti? Āmantā.

« Na akusalā dhammā na akusalāti? Āmantā.

» Na abyākatā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Na abyākatā dhammā na abyākatāti? Āmantā.

9.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

9.1.2.2.1. Anuloma

» Kusalā kusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā akusalā dhammāti?

Akusalā dhammā dhammā ceva akusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na akusalā dhammā.

» Kusalā kusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā abyākatā dhammāti?

Abyākatā dhammā dhammā ceva abyākatā dhammā ca. Avasesā dhammā na abyākatā dhammā.

» Akusalā akusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā kusalā dhammāti?

Kusalā dhammā dhammā ceva kusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na kusalā dhammā.

» Akusalā akusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā abyākatā dhammāti?

Abyākatā dhammā dhammā ceva abyākatā dhammā ca. Avasesā dhammā na abyākatā dhammā.

» Abyākatā abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā kusalā dhammāti?

Kusalā dhammā dhammā ceva kusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na kusalā dhammā.

» Abyākatā abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā akusalā dhammāti?

Akusalā dhammā dhammā ceva akusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na akusalā dhammā.

9.1.2.2.2. Paccanīka

» Na kusalā na kusalā dhammāti? Āmantā.

« Na dhammā na akusalā dhammāti? Āmantā.

» Na kusalā na kusalā dhammāti? Āmantā.

« Na dhammā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

» Na akusalā na akusalā dhammāti? Āmantā.

« Na dhammā na kusalā dhammāti? Āmantā.

» Na akusalā na akusalā dhammāti? Āmantā.

« Na dhammā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

» Na abyākatā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Na dhammā na kusalā dhammāti? Āmantā.

» Na abyākatā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Na dhammā na akusalā dhammāti? Āmantā.

9.1.2.3. Suddhadhammavāra

9.1.2.3.1. Anuloma

» Kusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā kusalā dhammāti?

Kusalā dhammā dhammā ceva kusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na kusalā dhammā.

» Akusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā akusalā dhammāti?

Akusalā dhammā dhammā ceva akusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na akusalā dhammā.

» Abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā abyākatā dhammāti?

Abyākatā dhammā dhammā ceva abyākatā dhammā ca. Avasesā dhammā na abyākatā dhammā.

9.1.2.3.2. Paccanīka

» Na kusalā na dhammāti?

Kusalaṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na kusalā, dhammā. Kusalañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kusalā na ca dhammā.

« Na dhammā na kusalā dhammāti? Āmantā.

» Na akusalā na dhammāti?

Akusalaṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na akusalā dhammā. Akusalañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akusalā na ca dhammā.

« Na dhammā na akusalā dhammāti? Āmantā.

» Na abyākatā na dhammāti?

Abyākataṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na abyākatā dhammā. Abyākatañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva abyākatā na ca dhammā.

« Na dhammā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

9.1.2.4. Suddhadhammamūlacakkavāra

9.1.2.4.1. Anuloma

» Kusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā akusalā dhammāti?

Akusalā dhammā dhammā ceva akusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na akusalā dhammā.

» Kusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā abyākatā dhammāti?

Abyākatā dhammā dhammā ceva abyākatā dhammā ca. Avasesā dhammā na abyākatā dhammā.

» Akusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā kusalā dhammāti?

Kusalā dhammā dhammā ceva kusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na kusalā dhammā.

» Akusalā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā abyākatā dhammāti?

Abyākatā dhammā dhammā ceva abyākatā dhammā ca. Avasesā dhammā na abyākatā dhammā.

» Abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā kusalā dhammāti?

Kusalā dhammā dhammā ceva kusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na kusalā dhammā.

» Abyākatā dhammāti? Āmantā.

« Dhammā akusalā dhammāti?

Akusalā dhammā dhammā ceva akusalā dhammā ca. Avasesā dhammā na akusalā dhammā.

9.1.2.4.2. Paccanīka

» Na kusalā na dhammāti?

Kusalaṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na kusalā dhammā. Kusalañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kusalā na ca dhammā.

« Na dhammā na akusalā dhammāti? Āmantā.

» Na kusalā na dhammāti?

Kusalaṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na kusalā dhammā. Kusalañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva kusalā na ca dhammā.

« Na dhammā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

» Na akusalā na dhammāti?

Akusalaṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na akusalā dhammā. Akusalañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akusalā na ca dhammā.

« Na dhammā na akusalā dhammāti? Āmantā.

» Na akusalā na dhammāti?

Akusalaṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na akusalā dhammā. Akusalañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva akusalā na ca dhammā.

« Na dhammā na abyākatā dhammāti? Āmantā.

» Na abyākatā na dhammāti?

Abyākataṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na abyākatā dhammā. Abyākatañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva abyākatā na ca dhammā.

« Na dhammā na kusalā dhammāti? Āmantā.

» Na abyākatā na dhammāti?

Abyākataṃ ṭhapetvā avasesā dhammā na abyākatā dhammā. Abyākatañca dhamme ca ṭhapetvā avasesā na ceva abyākatā na ca dhammā.

« Na dhammā na akusalā dhammāti? Āmantā.

Paṇṇattiniddesavāro.

10 Indriyayamaka

10.3 Pariññāvāra

10.3.1. Paccuppannavāra

10.3.1.1. Anuloma

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so sotindriyaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana sotindriyaṃ parijānāti so cakkhundriyaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so domanassindriyaṃ pajahatīti? No.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ pajahati so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti? No.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so aññindriyaṃ bhāvetīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāveti so cakkhundriyaṃ parijānātīti?

Dve puggalā aññindriyaṃ bhāventi, no ca cakkhundriyaṃ parijānanti. Aggamaggasamaṅgī aññindriyañca bhāveti cakkhundriyañca parijānāti.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so aññātāvindriyaṃ sacchikarotīti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikaroti so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti? No.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so domanassindriyaṃ pajahatīti? No.

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so aññindriyaṃ bhāvetīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāveti so domanassindriyaṃ pajahatīti?

Dve puggalā aññindriyaṃ bhāventi, no ca domanassindriyaṃ pajahanti. Anāgāmimaggasamaṅgī aññindriyañca bhāveti domanassindriyañca pajahati.

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so aññātāvindriyaṃ sacchikarotīti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikaroti so domanassindriyaṃ pajahatīti? No. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so aññindriyaṃ bhāvetīti? No.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāveti so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti? No.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so aññātāvindriyaṃ sacchikarotīti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikaroti so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti? No. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ bhāveti so aññātāvindriyaṃ sacchikarotīti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikaroti so aññindriyaṃ bhāvetīti? No. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10.3.1.2. Paccanīka

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so domanassindriyaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī cakkhundriyaṃ na parijānāti, no ca domanassindriyaṃ nappajahati. Dve maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañca na parijānanti domanassindriyañca nappajahanti.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ nappajahati so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī domanassindriyaṃ nappajahati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Dve maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañca nappajahanti cakkhundriyañca na parijānanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti?

Aṭṭhamako cakkhundriyaṃ na parijānāti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti. Dve maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañca na parijānanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Dve maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi cakkhundriyañca na parijānanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so aññindriyaṃ na bhāvetīti?

Dve puggalā cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca aññindriyaṃ na bhāventi. Tayo maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañca na parijānanti aññindriyañca na bhāventi.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāveti so cakkhundriyaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarotīti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so cakkhundriyaṃ na parijānāti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā cakkhundriyañca na parijānanti aññātāvindriyañca na sacchikaronti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Aggamaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañca na sacchikaronti cakkhundriyañca na parijānanti. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti?

Aṭṭhamako domanassindriyaṃ nappajahati, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti. Dve maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañca nappajahanti anaññātaññassāmītindriyañca na

bhāventi.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so domanassindriyaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti, no ca domanassindriyaṃ nappajahati. Dve maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi domanassindriyañca nappajahanti.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so aññindriyaṃ na bhāvetīti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ nappajahanti, no ca aññindriyaṃ na bhāventi. Tayo maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañca nappajahanti aññindriyañca na bhāventi.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāveti so domanassindriyaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so aññātāvindriyaṃ na sacchikarotīti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so domanassindriyaṃ nappajahati, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti. Anāgāmimaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā domanassindriyañca nappajahanti aññātāvindriyañca na sacchikaronti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti so domanassindriyaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti, no ca domanassindriyaṃ nappajahati. Anāgāmimaggasamaṅgiñca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañca na sacchikaronti domanassindriyañca nappajahanti. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so aññindriyaṃ na bhāvetīti?

Tayo maggasamaṅgino anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāventi, no ca aññindriyaṃ na bhāventi. Cattāro maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi aññindriyañca na bhāventi.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāveti so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti?

Aṭṭhamako aññindriyaṃ na bhāveti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti. Cattāro maggasamaṅgino ṭhapetvā avasesā pug-

galā aññindriyañca na bhāventi anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarotīti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti. Aṭṭhamakañca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi aññātāvindriyañca na sacchikaronti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti?

Aṭṭhamako aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti. Aṭṭhamakañca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañca na sacchikaronti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ na bhāveti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarotīti?

Yo aggaphalaṃ sacchikaroti so aññindriyaṃ na bhāveti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti. Tayo maggasamaṅgino ca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā aññindriyañca na bhāventi aññātāvindriyañca na sacchikaronti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikaroti so aññindriyaṃ na bhāvetīti?

Tayo maggasamaṅgino aññātāvindriyaṃ na sacchikaronti, no ca aññindriyaṃ na bhāventi. Tayo maggasamaṅgino ca arahantañca ṭhapetvā avasesā puggalā aññātāvindriyañca na sacchikaronti aññindriyañca na bhāventi. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10 Indriyayamaka

10.3 Pariññāvāra

10.3.4. Paccuppannātītavāra

10.3.4.1. Anuloma

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so domanassindriyaṃ pajahitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ pajahittha so cakkhundriyaṃ parijānātīti?

Dve puggalā domanassindriyaṃ pajahittha, no ca cakkhundriyaṃ parijānanti. Aggamaggasamaṅgī domanassindriyañca pajahittha cakkhun-

driyañca parijānāti.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so cakkhundriyaṃ parijānātīti?

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca cakkhundriyaṃ parijānanti. Aggamaggasamaṅgī anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha cakkhundriyañca parijānāti.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so aññindriyaṃ bhāvitthāti? No.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvittha so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha so domanassindriyaṃ pajahatīti?

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvittha, no ca domanassindriyaṃ pajahanti. Anāgāmimaggasamaṅgī anaññātaññassāmītindriyañca bhāvittha domanassindriyañca pajahati.

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so aññindriyaṃ bhāvitthāti? No.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvittha so domanassindriyaṃ pajahatīti? No.

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so domanassindriyaṃ pajahatīti? No. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so aññindriyaṃ bhāvitthāti? No.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti? No.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti? No. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ bhāveti so aññātāvindriyaṃ sacchikaritthāti? No.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarittha so aññindriyaṃ bhāvetīti? No. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10.3.4.2. Paccanīka

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so domanassindriyaṃ nappajahitthāti?

Dve puggalā cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca domanassindriyaṃ nappajahittha. Cha puggalā cakkhundriyañca na parijānanti domanassindriyañca nappajahittha.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ nappajahittha so cakkhundriyaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Cha puggalā cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Dve puggalā cakkhundriyañca na parijānanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so cakkhundriyaṃ na parijānātīti? Āmantā.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so aññindriyaṃ na bhāvitthāti?

Arahā cakkhundriyaṃ na parijānāti, no ca aññindriyaṃ na bhāvittha. Satta puggalā cakkhundriyañca na parijānanti aññindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvittha so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī aññindriyaṃ na bhāvittha, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Satta puggalā aññindriyañca na bhāvittha cakkhundriyañca na parijānanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti?

Arahā cakkhundriyaṃ na parijānāti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha. Aṭṭha puggalā cakkhundriyañca na parijānanti aññātāvindriyañca na sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Aṭṭha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha cakkhundriyañca na parijānanti. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvitthāti?

Cha puggalā domanassindriyaṃ nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha. Dve puggalā domanassindriyañca nappajahanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvittha so domanassindriyaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so aññindriyaṃ na bhāvitthāti?

Arahā domanassindriyaṃ nappajahati, no ca aññindriyaṃ na bhāvittha. Satta puggalā domanassindriyañca nappajahanti aññindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvittha so domanassindriyaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī aññindriyaṃ na bhāvittha, no ca domanassindriyaṃ nappajahati. Satta puggalā aññindriyañca na bhāvittha domanassindriyañca nappajahanti.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti?

Arahā domanassindriyaṃ nappajahati, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha. Aṭṭha puggalā domanassindriyañca nappajahanti aññātāvindriyañca na sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so domanassindriyaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca domanassindriyaṃ nappajahati. Aṭṭha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha domanassindriyañca nappajahanti. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so aññindriyaṃ na bhāvitthāti?

Arahā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti, no ca aññindriyaṃ na bhāvittha. Satta puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi aññindriyañca na bhāvittha.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti?

Aṭṭhamako aññindriyaṃ na bhāvittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti. Satta puggalā aññindriyañca na bhāvittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti?

Arahā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha. Aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi aññātāvindriyañca na sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti?

Aṭṭhamako aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti. Aṭṭha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ na bhāveti so aññātāvindriyaṃ na sacchikaritthāti?

Arahā aññindriyaṃ na bhāveti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha. Cha puggalā aññindriyañca na bhāventi aññātāvindriyañca na sacchikarittha.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha so aññindriyaṃ na bhāvetīti?

Tayo maggasamaṅgino aññātāvindriyaṃ na sacchikarittha, no ca aññindriyaṃ na bhāventi. Cha puggalā aññātāvindriyañca na sacchikarittha aññindriyañca na bhāventi. (Aññindriyamūlakaṃ.)

9 Dhammayamaka

9.1 Paṇṇattivāra

9.1.1. Paṇṇattivārauddesa

9.1.1.1. Padasodhanavāra

9.1.1.1.1. Anuloma

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

» Kusalā kusalā dhammā?
« Kusalā dhammā kusalā?
» Akusalā akusalā dhammā?
« Akusalā dhammā akusalā?
» Abyākatā abyākatā dhammā?
« Abyākatā dhammā abyākatā?
9.1.1.1.2. Paccanīka
» Na kusalā na kusalā dhammā?
« Na kusalā dhammā na kusalā?
» Na akusalā na akusalā dhammā?
« Na akusalā dhammā na akusalā?
» Na abyākatā na abyākatā dhammā?
« Na abyākatā dhammā na abyākatā?
9.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra
9.1.1.2.1. Anuloma
» Kusalā kusalā dhammā?
« Dhammā akusalā dhammā?
» Kusalā kusalā dhammā?
« Dhammā abyākatā dhammā?
» Akusalā akusalā dhammā?
« Dhammā kusalā dhammā?
» Akusalā akusalā dhammā?
« Dhammā abyākatā dhammā?
» Abyākatā abyākatā dhammā?
« Dhammā kusalā dhammā?
» Abyākatā abyākatā dhammā?
« Dhammā akusalā dhammā?
9.1.1.2.2. Paccanīka
» Na kusalā na kusalā dhammā?
« Na dhammā na akusalā dhammā?
» Na kusalā na kusalā dhammā?
« Na dhammā na abyākatā dhammā?
» Na akusalā na akusalā dhammā?
« Na dhammā na kusalā dhammā?
» Na akusalā na akusalā dhammā?

« Na dhammā na abyākatā dhammā?
» Na abyākatā na abyākatā dhammā?
« Na dhammā na kusalā dhammā?
» Na abyākatā na abyākatā dhammā?
« Na dhammā na akusalā dhammā?
9.1.1.3. Suddhadhammavāra
9.1.1.3.1. Anuloma
» Kusalā dhammā?
« Dhammā kusalā?
» Akusalā dhammā?
« Dhammā akusalā?
» Abyākatā dhammā?
« Dhammā abyākatā?
9.1.1.3.2. Paccanīka
» Na kusalā na dhammā?
« Na dhammā na kusalā?
» Na akusalā na dhammā?
« Na dhammā na akusalā?
» Na abyākatā na dhammā?
« Na dhammā na abyākatā?
9.1.1.4. Suddhadhammamūlacakkavāra
9.1.1.4.1. Anuloma
» Kusalā dhammā?
« Dhammā akusalā?
» Kusalā dhammā?
« Dhammā abyākatā?
» Akusalā dhammā?
« Dhammā kusalā?
» Akusalā dhammā?
« Dhammā abyākatā?
» Abyākatā dhammā?
« Dhammā kusalā?
» Abyākatā dhammā?
« Dhammā akusalā?
9.1.1.4.2. Paccanīka

» Na kusalā na dhammā?
« Na dhammā na akusalā?
» Na kusalā na dhammā?
« Na dhammā na abyākatā?
» Na akusalā na dhammā?
« Na dhammā na kusalā?
» Na akusalā na dhammā?
« Na dhammā na abyākatā?
» Na abyākatā na dhammā?
« Na dhammā na kusalā?
» Na abyākatā na dhammā?
« Na dhammā na akusalā?

Paṇṇattiuddesavāro

5 Saccayamaka

5.1 Paṇṇattivāra

5.1.1. Paṇṇattivārauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Cattāri saccāni—dukkhasaccaṃ, samudayasaccaṃ nirodhasaccaṃ, maggasaccaṃ.

5.1.1.1. Padasodhanavāra

5.1.1.1.1. Anuloma

» Dukkhaṃ dukkhasaccaṃ?
« Dukkhasaccaṃ dukkhaṃ?
» Samudayo samudayasaccaṃ?
« Samudayasaccaṃ samudayo?
» Nirodho nirodhasaccaṃ?
« Nirodhasaccaṃ nirodho?
» Maggo maggasaccaṃ?
« Maggasaccaṃ maggo?

5.1.1.1.2. Paccanīka

» Na dukkhaṃ na dukkhasaccaṃ?
« Na dukkhasaccaṃ na dukkhaṃ?
» Na samudayo na samudayasaccaṃ?
« Na samudayasaccaṃ na samudayo?
» Na nirodho na nirodhasaccaṃ?

« Na nirodhasaccaṃ na nirodho?
» Na maggo na maggasaccaṃ?
« Na maggasaccaṃ na maggo?
5.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra
5.1.1.2.1. Anuloma
» Dukkhaṃ dukkhasaccaṃ?
« Saccā samudayasaccaṃ?
» Dukkhaṃ dukkhasaccaṃ?
« Saccā nirodhasaccaṃ?
» Dukkhaṃ dukkhasaccaṃ?
« Saccā maggasaccaṃ?
» Samudayo samudayasaccaṃ?
« Saccā dukkhasaccaṃ?
» Samudayo samudayasaccaṃ?
« Saccā nirodhasaccaṃ?
» Samudayo samudayasaccaṃ?
« Saccā maggasaccaṃ?
» Nirodho nirodhasaccaṃ?
« Saccā dukkhasaccaṃ?
» Nirodho nirodhasaccaṃ?
« Saccā samudayasaccaṃ?
» Nirodho nirodhasaccaṃ?
« Saccā maggasaccaṃ?
» Maggo maggasaccaṃ?
« Saccā dukkhasaccaṃ?
» Maggo maggasaccaṃ?
« Saccā samudayasaccaṃ?
» Maggo maggasaccaṃ?
« Saccā nirodhasaccaṃ?
5.1.1.2.2. Paccanīka
» Na dukkhaṃ na dukkhasaccaṃ?
« Na saccā na samudayasaccaṃ?
» Na dukkhaṃ na dukkhasaccaṃ?
« Na saccā na nirodhasaccaṃ?
» Na dukkhaṃ na dukkhasaccaṃ?

« Na saccā na maggasaccaṃ?
» Na samudayo na samudayasaccaṃ?
« Na saccā na dukkhasaccaṃ?
» Na samudayo na samudayasaccaṃ?
« Na saccā na nirodhasaccaṃ?
» Na samudayo na samudayasaccaṃ?
« Na saccā na maggasaccaṃ?
» Na nirodho na nirodhasaccaṃ?
« Na saccā na dukkhasaccaṃ?
» Na nirodho na nirodhasaccaṃ?
« Na saccā na samudayasaccaṃ?
» Na nirodho na nirodhasaccaṃ?
« Na saccā na maggasaccaṃ?
» Na maggo na maggasaccaṃ?
« Na saccā na dukkhasaccaṃ?
» Na maggo na maggasaccaṃ?
« Na saccā na samudayasaccaṃ?
» Na maggo na maggasaccaṃ?
« Na saccā na nirodhasaccaṃ?
5.1.1.3. Suddhasaccavāra
5.1.1.3.1. Anuloma
» Dukkhaṃ saccaṃ?
« Saccā dukkhaṃ?
» Samudayo saccaṃ?
« Saccā samudayo?
» Nirodho saccaṃ?
« Saccā nirodho?
» Maggo saccaṃ?
« Saccā maggo?
5.1.1.3.2. Paccanīka
» Na dukkhaṃ na saccaṃ?
« Na saccā na dukkhaṃ?
» Na samudayo na saccaṃ?
« Na saccā na samudayo?
» Na nirodho na saccaṃ?

« Na saccā na nirodho?
» Na maggo na saccaṃ?
« Na saccā na maggo?
5.1.1.4. Suddhasaccamūlacakkavāra
5.1.1.4.1. Anuloma
» Dukkhaṃ saccaṃ?
« Saccā samudayo?
» Dukkhaṃ saccaṃ?
« Saccā nirodho?
» Dukkhaṃ saccaṃ?
« Saccā maggo?
Samudayo saccaṃ?
Saccā dukkhaṃ? … pe … Saccā maggo?
Nirodho saccaṃ?
Saccā dukkhaṃ? … pe … Saccā maggo?
» Maggo saccaṃ?
« Saccā dukkhaṃ?
» Maggo saccaṃ?
« Saccā samudayo?
» Maggo saccaṃ?
« Saccā nirodho?
5.1.1.4.2. Paccanīka
» Na dukkhaṃ na saccaṃ?
« Na saccā na samudayo?
» Na dukkhaṃ na saccaṃ?
« Na saccā na nirodho?
» Na dukkhaṃ na saccaṃ?
« Na saccā na maggo?
Na samudayo na saccaṃ?
Na saccā na dukkhaṃ? … pe … Na saccā na maggo?
Na nirodho na saccaṃ?
Na saccā na dukkhaṃ? … pe … Na saccā na maggo?
» Na maggo na saccaṃ?
« Na saccā na dukkhaṃ?
» Na maggo na saccaṃ?

« Na saccā na samudayo?

» Na maggo na saccaṃ?

« Na saccā na nirodho?

Paṇṇattiuddesavāro.

4 Dhātuyamaka

4.2 Pavattivāra

4.2.1. Uppādavāra

4.2.1.1 Paccuppannavāra

4.2.1.1.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhudhātu uppajjati tassa sotadhātu uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhudhātu uppajjati, no ca tesaṃ sotadhātu uppajjati. Sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhudhātu ca uppajjati sotadhātu ca uppajjati.

« Yassa vā pana sotadhātu uppajjati tassa cakkhudhātu uppajjatīti?

Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotadhātu uppajjati, no ca tesaṃ cakkhudhātu uppajjati. Sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ sotadhātu ca uppajjati cakkhudhātu ca uppajjati.

» Yassa cakkhudhātu uppajjati tassa ghānadhātu uppajjatīti?

Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhudhātu uppajjati, no ca tesaṃ ghānadhātu uppajjati. Sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhudhātu ca uppajjati ghānadhātu ca uppajjati.

« Yassa vā pana ghānadhātu uppajjati tassa cakkhudhātu uppajjatīti?

Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānadhātu uppajjati, no ca tesaṃ cakkhudhātu uppajjati. Saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānadhātu ca uppajjati cakkhudhātu ca uppajjati.

» Yassa cakkhudhātu uppajjati tassa rūpadhātu uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpadhātu uppajjati tassa cakkhudhātu uppajjatīti?

Sarūpakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpadhātu uppajjati, no ca tesaṃ cakkhudhātu uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpadhātu ca uppajjati cakkhudhātu ca uppajjati.

» Yassa cakkhudhātu uppajjati tassa manoviññāṇadhātu uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manoviññāṇadhātu uppajjati tassa cakkhudhātu uppajjatīti?

Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manoviññāṇadhātu uppajjati, no ca tesaṃ cakkhudhātu uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manoviññāṇadhātu ca uppajjati cakkhudhātu ca uppajjati.

» Yassa cakkhudhātu uppajjati tassa dhammadhātu uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammadhātu uppajjati tassa cakkhudhātu uppajjatīti?

Acakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammadhātu uppajjati, no ca tesaṃ cakkhudhātu uppajjati. Sacakkhukānaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ dhammadhātu ca uppajjati cakkhudhātu ca uppajjati.

(Yathā āyatanayamakaṃ vibhattaṃ evaṃ dhātuyamakampi vibhajitabbaṃ, sadisaṃ kātabbaṃ.)

10 Indriyayamaka

10.3 Pariññāvāra

10.3.5. Paccuppannānāgatavāra

10.3.5.1. Anuloma

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so domanassindriyaṃ pajahissatīti? No.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ pajahissati so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti? No.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so aññindriyaṃ bhāvessatīti? No.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so cakkhundriyaṃ parijānātīti? No.

» Yo cakkhundriyaṃ parijānāti so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so cakkhundriyaṃ parijānātīti?

Satta puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca cakkhundriyaṃ parijānanti. Aggamaggasamaṅgī aññātāvindriyañca sacchikarissati cakkhundriyañca parijānāti. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessatīti? No.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvessati so domanassindriyaṃ pajahatīti? No.

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so aññindriyaṃ bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so domanassindriyaṃ pajahatīti?

Cha puggalā aññindriyaṃ bhāvessanti, no ca domanassindriyaṃ pajahanti anāgāmimaggasamaṅgī aññindriyañca bhāvessati, domanassindriyañca pajahati.

» Yo domanassindriyaṃ pajahati so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so domanassindriyaṃ pajahatīti?

Satta puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca domanassindriyaṃ pajahanti. Anāgāmimaggasamaṅgī aññātāvindriyañca sacchikarissati domanassindriyañca pajahati. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so aññindriyaṃ bhāvessatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññindriyaṃ bhāvessati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti?

Cha puggalā aññindriyaṃ bhāvessanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāventi. Aṭṭhamako aññindriyañca bhāvessati anaññātaññassāmītindriyañca bhāveti.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāveti so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ bhāvetīti?

Satta puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca anaññā-

taññassāmītindriyaṃ bhāventi. Aṭṭhamako aññātāvindriyañca sacchikarissati anaññātaññassāmītindriyañca bhāveti. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ bhāveti so aññātāvindriyaṃ sacchikarissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ sacchikarissati so aññindriyaṃ bhāvetīti?

Pañca puggalā aññātāvindriyaṃ sacchikarissanti, no ca aññindriyaṃ bhāventi. Tayo maggasamaṅgino aññātāvindriyañca sacchikarissanti aññindriyañca bhāventi. (Aññindriyamūlakaṃ.)

10.3.5.2. Paccanīka

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so domanassindriyaṃ nappajahissatīti?

Pañca puggalā cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca domanassindriyaṃ nappajahissanti. Cattāro puggalā cakkhundriyañca na parijānanti domanassindriyañca nappajahissanti.

« Yo vā pana domanassindriyaṃ nappajahissati so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī domanassindriyaṃ nappajahissati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Cattāro puggalā domanassindriyañca nappajahissanti cakkhundriyañca na parijānanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti. Aṭṭha puggalā cakkhundriyañca na parijānanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti cakkhundriyañca na parijānanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Satta puggalā cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Dve puggalā cakkhundriyañca na parijānanti aññin-

driyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so cakkhundriyaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī aññindriyaṃ na bhāvessati, no ca cakkhundriyaṃ na parijānāti. Dve puggalā aññindriyañca na bhāvessanti cakkhundriyañca na parijānanti.

» Yo cakkhundriyaṃ na parijānāti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Satta puggalā cakkhundriyaṃ na parijānanti, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Dve puggalā cakkhundriyañca na parijānanti aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so cakkhundriyaṃ na parijānātīti? Āmantā. (Cakkhundriyamūlakaṃ.)

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ paṭilabhissanti te domanassindriyaṃ nappajahanti, no ca anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessanti. Aṭṭha puggalā domanassindriyañca nappajahanti anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati so domanassindriyaṃ nappajahatīti?

Anāgāmimaggasamaṅgī anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvessati, no ca domanassindriyaṃ nappajahati. Aṭṭha puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāvessanti domanassindriyañca nappajahanti.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Cha puggalā domanassindriyaṃ nappajahanti, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Tayo puggalā domanassindriyañca nappajahanti aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so domanassindriyaṃ nappajahatīti? Āmantā.

» Yo domanassindriyaṃ nappajahati so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Satta puggalā domanassindriyaṃ nappajahanti, no ca aññātāvin-

driyaṃ na sacchikarissanti. Dve puggalā domanassindriyañca nappajahanti aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so domanassindriyaṃ nappajahatīti? Āmantā. (Domanassindriyamūlakaṃ.)

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so aññindriyaṃ na bhāvessatīti?

Cha puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāventi, no ca aññindriyaṃ na bhāvessanti. Tayo puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi aññindriyañca na bhāvessanti.

« Yo vā pana aññindriyaṃ na bhāvessati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti? Āmantā.

» Yo anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāveti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Satta puggalā anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāventi, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Dve puggalā anaññātaññassāmītindriyañca na bhāventi aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so anaññātaññassāmītindriyaṃ na bhāvetīti? Āmantā. (Anaññātaññassāmītindriyamūlakaṃ.)

» Yo aññindriyaṃ na bhāveti so aññātāvindriyaṃ na sacchikarissatīti?

Pañca puggalā aññindriyaṃ na bhāventi, no ca aññātāvindriyaṃ na sacchikarissanti. Dve puggalā aññindriyañca na bhāventi aññātāvindriyañca na sacchikarissanti.

« Yo vā pana aññātāvindriyaṃ na sacchikarissati so aññindriyaṃ na bhāvetīti? Āmantā. (Aññindriyamūlakaṃ.)

6 Saṅkhārayamaka

6.2 Pavattivāra

6.2.2. Nirodhavāra

6.2.2.1. Paccuppannavāra

6.2.2.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Vinā vitakkavicārehi assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nirujjhati vacīsaṅkhāro ca nirujjhati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Vinā assāsapassāsehi vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhati kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa cittasaṅkhāro nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhati kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa cittasaṅkhāro nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhati. Vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhati vacīsaṅkhāro ca nirujjhati.

6.2.2.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati tattha vacīsaṅkhāro nirujjhatīti? ... pe ....

6.2.2.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhatīti? ... pe .... (Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

6.2.2.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti?

Vinā assāsapassāsehi vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi avitakkaavicāracittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro

ca na nirujjhati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Vinā vitakkavicārehi assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi avitakkaavicāracittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati.

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

6.2.2.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati ... pe ....

6.2.2.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti?

Vinā assāsapassāsehi vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi avitakkaavicāracittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati ... pe ....

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ vitthāretabbaṃ, yassayatthake nirodhasamāpannānanti na kātabbaṃ.)

6.2.2.2. Atītavāra

6.2.2.2.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhittha tassa vacīsaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

(Yathā uppādavāre atītā pucchā yassakampi yassayatthakampi anulomampi paccanīkampi vibhattaṃ evaṃ nirodhavārepi vibhajitabbaṃ, natthi nānākaraṇaṃ.)

6.2.2.3. Anāgatavāra

6.2.2.3.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhissati.

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhissati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhissati.

» Yassa vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Avitakkaavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa

anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

6.2.2.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nirujjhissati ... pe ....

6.2.2.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhissati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhissati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Avitakkaavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ itaresaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

6.2.2.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro ca na nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhissati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro ca na nirujjhissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Avitakkaavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchi-

macittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

6.2.2.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissati … pe ….

6.2.2.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Avitakkaavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti? Āmantā.

6.2.2.4. Paccuppannātītavāra

6.2.2.4.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhittha tassa kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa cittasaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhittha tassa kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhittha kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa cittasaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhittha tassa vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa

bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhati. Vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhittha vacīsaṅkhāro ca nirujjhati.

6.2.2.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati ... pe ....

6.2.2.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhitthāti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhittha. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nirujjhati vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nirujjhittha tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhittha tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhittha kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhittha tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhati. Vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhittha vacīsaṅkhāro ca nirujjhati.

6.2.2.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro na nirujjhittha tassa kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti? Natthi.

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhittha tassa kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti? Natthi.

» Yassa vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhittha tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti? Natthi.

6.2.2.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati ... pe ....

6.2.2.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhitthāti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhittha. Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhittha tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhittha, no ca tesaṃ

tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati. Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhittha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhittha tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhittha tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti? Āmantā.

6.2.2.5. Paccuppannānāgatavāra

6.2.2.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhati cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhati. Vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhati.

6.2.2.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati ... pe ....

6.2.2.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nirujjhati vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅ-

gakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhati. Assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhati cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhati. Vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhati.

6.2.2.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Avitakkaavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati. Avitakkaavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati.

6.2.2.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati ... pe ....

6.2.2.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ

assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Avitakkaavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhati. Avitakkaavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā-

naṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati.

6.2.2.6. Atītānāgatavāra

6.2.2.6.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhittha tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nirujjhittha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro nirujjhittha tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nirujjhittha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro nirujjhittha tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

6.2.2.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha … pe ….

6.2.2.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Kāmāvacare pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha. Paṭhamajjhā-

naṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhittha.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Kāmāvacare pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nirujjhittha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nirujjhitthāti?

Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nirujjhittha. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nirujjhittha.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nirujjhittha tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Savitakkasavicārabhūmiyaṃ pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ savitakkasavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhitthāti?

Avitakkaavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhittha. Savitakkasavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha.

6.2.2.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhittha tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa kāyasaṅkhāro na nirujjhittha tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa vacīsaṅkhāro na nirujjhittha tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

6.2.2.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha ... pe ....

6.2.2.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhittha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhitthāti?

Kāmāvacare pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha. Rūpāvacare arūpāvacare savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca na nirujjhittha.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca na nirujjhittha cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhitthāti?

Kāmāvacare pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro na nirujjhittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca na nirujjhittha.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhittha tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Avitakkaavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Avitakkaavicārabhūmiyaṃ pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhittha cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhitthāti?

Savitakkasavicārabhūmiyaṃ pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhittha. Avitakkaavicārabhūmiyaṃ pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhittha.

Nirodhavāro.

2 Khandhayamaka

2.3 Pariññāvāra

2.3.2. Atītavāra

» Yo rūpakkhandhaṃ parijānittha so vedanākkhandhaṃ parijānitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ parijānittha so rūpakkhandhaṃ parijānitthāti? Āmantā.

» Yo rūpakkhandhaṃ na parijānittha so vedanākkhandhaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ na parijānittha so rūpakkhandhaṃ na parijānitthāti? Āmantā.

8 Cittayamaka

8.2 Niddesa

8.2.2. Suttantacittamissakavisesa

» Yassa sarāgaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa sarāgaṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissatīti?

Sarāgapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ sarāgaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissati. Itaresaṃ sarāgacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ ... pe ....

6 Saṅkhārayamaka

6.2 Pavattivāra

6.2.1. Uppādavāra

6.2.1.1 Paccuppannavāra

6.2.1.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Vinā vitakkavicārehi assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro uppajjati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Vinā assāsapassāsehi vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca uppajjati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppā-

dakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.1.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tattha vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Dutiyajjhāne tatiyajjhāne tattha kāyasaṅkhāro uppajjati, no ca tattha vacīsaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhāne kāmāvacare tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

« Yattha vā pana vacīsaṅkhāro uppajjati tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha vacīsaṅkhāro uppajjati, no ca tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhāne kāmāvacare tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tattha cittasaṅkhāro uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana cittasaṅkhāro uppajjati tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Catutthajjhāne rūpāvacare arūpāvacare tattha cittasaṅkhāro uppajjati, no ca tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhāne dutiyajjhāne tatiyajjhāne kāmāvacare tattha cittasaṅkhāro ca uppajjati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yattha vacīsaṅkhāro uppajjati tattha cittasaṅkhāro uppajjatīti? Āmantā.

« Yattha vā pana cittasaṅkhāro uppajjati tattha vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Dutiyajjhāne tatiyajjhāne catutthajjhāne tattha cittasaṅkhāro uppajjati, no ca tattha vacīsaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhāne kāmāvacare rūpāvacare arūpāvacare tattha cittasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.1.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati ... pe ....

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

6.2.1.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjatīti?

Vinā assāsapassāsehi vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi avitakkaavicāracittassa uppā-

dakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Vinā vitakkavicārehi assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi avitakkaavicāracittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjati kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro nuppajjatīti?

Vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nuppajjati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro nuppajjatīti?

Vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nuppajjati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

6.2.1.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tattha vacīsaṅkhāro nuppajjatīti?

Rūpāvacare arūpāvacare tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati. Catutthajjhāne asaññasatte tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yattha vā pana vacīsaṅkhāro nuppajjati tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Dutiyajjhāne tatiyajjhāne tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati. Catutthajjhāne asaññasatte tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjati kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tattha cittasaṅkhāro nuppajjatīti?

Catutthajjhāne rūpāvacare arūpāvacare tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tattha cittasaṅkhāro nuppajjati. Asaññasatte tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yattha vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yattha vacīsaṅkhāro nuppajjati tattha cittasaṅkhāro nuppajjatīti?

Dutiyajjhāne tatiyajjhāne catutthajjhāne tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tattha cittasaṅkhāro nuppajjati. Asaññasatte tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yattha vā pana ... pe ... ? Āmantā.

6.2.1.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjatīti?

Vinā assāsapassāsehi vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi avitakkaavicāracittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca nuppajjati.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ? Āmantā.

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ vitthāretabbaṃ, yassayatthake nirodhasamāpannānanti na labbhati.)

6.2.1.2. Atītavāra

6.2.1.2.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa vacīsaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

6.2.1.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjittha ... pe ...

(Yatthakampi sabbattha ekasadisaṃ.)

6.2.1.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjitthāti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjittha kāyasaṅkhāro ca uppajjittha.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjitthāti?

Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjittha kāyasaṅkhāro ca uppajjittha.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjitthāti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ itaresaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca uppajjittha.

6.2.1.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa vacīsaṅkhāro nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa kāyasaṅkhāro nuppajjitthāti? Natthi.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa cittasaṅkhāro nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Natthi.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa cittasaṅkhāro nuppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Natthi.

6.2.1.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha ... pe ....

6.2.1.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha. Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha. Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha cittasaṅkhāro ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha cittasaṅkhāro ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

6.2.1.3. Anāgatavāra

6.2.1.3.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa vacīsaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa cittasaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa cittasaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjissati tassa vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro up-

pajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

6.2.1.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjissati ... pe ....

6.2.1.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro

uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ itaresaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

6.2.1.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro … pe … ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

6.2.1.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati … pe ….

6.2.1.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

6.2.1.4. Paccuppannātītavāra

6.2.1.4.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca uppajjittha kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjittha tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjittha kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjittha tassa vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.1.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjati ... pe ....

6.2.1.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjitthāti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarā-

naṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjittha kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjittha kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.1.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Natthi.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nuppajjittha tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Natthi.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro nuppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Natthi.

6.2.1.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati ... pe ....

6.2.1.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjitthāti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha. Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati. Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjittha.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

6.2.1.5. Paccuppannānāgatavāra

6.2.1.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro uppajjissatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca uppajjati cittasaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro uppajjissati tassa vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.1.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjati ... pe ....

6.2.1.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjissatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha

vacīsaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjati cittasaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.1.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca nuppajjati.

6.2.1.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati ... pe ....

6.2.1.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattā-

naṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca nuppajjati.

6.2.1.6. Atītānāgatavāra

6.2.1.6.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa cittasaṅkhāro uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca uppajjittha cittasaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana ... pe .... Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa cittasaṅkhāro uppajjissatīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjittha, no ca

tesaṃ cittasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca uppajjittha cittasaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

6.2.1.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjittha … pe ….

6.2.1.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjittha.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjissatīti?

Kāmāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjittha cittasaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjitthāti?

Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjittha. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjissati kāyasaṅkhāro ca uppajjittha.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro uppajjissatīti?

Savitakkasavicārabhūmiyaṃ pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ savitakkasavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca uppajjittha cittasaṅkhāro ca uppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjitthāti?

Avitakkaavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjittha. Savitakkasavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca uppajjittha.

6.2.1.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa vacīsaṅkhāro nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa cittasaṅkhāro nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa cittasaṅkhāro nuppajjissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjitthāti? Uppajjittha.

6.2.1.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha … pe ….

6.2.1.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjitthāti?

Kāmāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjittha. Rūpāvacare arūpāvacare pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nuppajjissati kāyasaṅkhāro ca nuppajjittha.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha tassa tattha cittasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Avitakkaavicārabhūmiyaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati. Avitakkaavicārabhūmiyaṃ pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha cittasaṅkhāro ca nuppajjissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjitthāti?

Savitakkasavicārabhūmiyaṃ pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjittha. Avitakkaavicārabhūmiyaṃ pacchimacittasamaṅgīnaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca nuppajjittha.

Uppādavāro.

9 Dhammayamaka

9.2 Pavattivāra

9.2.1. Uppādavāra

9.2.1.1. Paccuppannavāra

9.2.1.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No.

« Yassa vā pana akusalā dhammā uppajjanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti? No.

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā uppajjantīti?

Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjanti abyākatā ca dhammā uppajjanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā uppajjantīti?

Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā uppajjanti abyākatā ca dhammā uppajjanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā uppajjantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā uppajjanti tattha kusalā dhammā uppajjantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha abyākatā dhammā uppajjantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā uppajjanti tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā uppajjanti, no ca tattha kusalā dhammā uppajjanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā uppajjanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yattha akusalā dhammā uppajjanti tattha abyākatā dhammā uppajjantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā uppajjanti, no ca tattha akusalā dhammā uppajjanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti? No.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti? No.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjantīti?

Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjanti abyākatā ca dhammā uppajjanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjanti kusalā ca dhammā uppa-

jjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjantīti?

Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjanti abyākatā ca dhammā uppajjanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjanti. Pañcavokāre akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na uppajjantīti?

Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttaakusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na uppajjanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti?

Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttakusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā

na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti?

Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā na uppajjanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na uppajjantīti?

Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjanti.

9.2.1.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na uppajjanti tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha abyākatā dhammā na uppajjantīti? Uppajjanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na uppajjanti tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na uppajjanti tattha abyākatā dhammā na uppajjantīti? Uppajjanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

9.2.1.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti?

Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttaakusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti?

Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttakusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti?

Arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā na uppajjanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjantīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha

akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti?

Arūpe akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjanti.

9.2.1.2. Atītavāra

9.2.1.2.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā uppajjittha tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjittha tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjittha tassa akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

9.2.1.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjittha tattha akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā uppajjittha tattha kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā uppajjittha tattha abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā uppajjittha tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tattha kusalā dhammā uppajjittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yattha akusalā dhammā uppajjittha tattha abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā uppajjittha tattha akusalā dhammā uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tattha akusalā dhammā uppajjittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā uppajjittha.

9.2.1.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā uppajjittha.

9.2.1.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa akusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na uppajjittha tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjittha tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjittha tassa akusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

9.2.1.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjittha tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na uppajjittha tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na uppajjittha tattha abyākatā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na uppajjittha tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na uppajjittha tattha abyākatā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na uppajjittha tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

9.2.1.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjittha akusalā ca dhammā na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjittha abyākatā ca dhammā na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjittha abyākatā ca dhammā na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

9.2.1.3. Anāgatavāra

9.2.1.3.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjissanti tassa akusalā dhammā uppajjissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ kusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā uppajjissanti tassa kusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā uppajjissanti tassa abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tassa kusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjissanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjissanti tassa abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tassa akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

9.2.1.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjissanti tattha akusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā uppajjissanti tattha kusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā uppajjissanti tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tattha kusalā dhammā uppajjissantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tattha kusalā dhammā uppajjissanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjissanti.

» Yattha akusalā dhammā uppajjissanti tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

9.2.1.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjissanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

9.2.1.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjissanti tassa akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na uppajjissanti tassa kusalā dhammā na uppajjissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjissanti. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjissanti kusalā ca dhammā na uppajjissanti.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjissanti tassa abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa kusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjissanti tassa abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

9.2.1.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na uppajjissanti tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti? Uppajjissanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti? Uppajjissanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

9.2.1.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjissanti. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjissanti kusalā ca dhammā na uppajjissanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha

kusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

9.2.1.4. Paccuppannātītavāra

9.2.1.4.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā uppajjittha tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjittha tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjittha tassa akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā uppajjitthāti? ... pe ....

9.2.1.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa up-

pādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na uppajjittha tassa kusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjittha tassa kusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjittha tassa akusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

9.2.1.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? ... pe ....

9.2.1.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjittha. Suddhāvāsaṃ up-

apajjantānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

9.2.1.5. Paccuppannānāgatavāra

9.2.1.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā uppajjissanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā

dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tassa akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā uppajjissantīti? ... pe ....

9.2.1.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjis-

santi, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.1.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na uppajjissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na uppajjissanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na uppajjissanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjissanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā

ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

9.2.1.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? ... pe ....

9.2.1.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjissanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na uppajjissanti. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

9.2.1.6. Atītānāgatavāra

9.2.1.6.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā uppajjissanti tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā uppajjissantīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ abyākatā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā uppajjissantīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ akusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ abyākatā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā uppajjissanti tassa akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

9.2.1.6.2. Anulomaokāsa

Yattha kusalā dhammā uppajjittha tattha akusalā dhammā uppajjissantīti? ... pe ....

9.2.1.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā uppajjissantīti?

Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā uppajjittha.

9.2.1.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa akusalā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na uppajjissanti tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa akusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

9.2.1.6.5. Paccanīkaokāsa

Yattha kusalā dhammā na uppajjittha tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? ... pe ....

9.2.1.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjittha akusalā

ca dhammā na uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjissanti kusalā ca dhammā na uppajjittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti? Uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na uppajjissantīti? Uppajjissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

Uppādavāro.

2 Khandhayamaka

2.3 Pariññāvāra

2.3.5. Paccuppannānāgatavāra

» Yo rūpakkhandhaṃ parijānāti so vedanākkhandhaṃ parijānissatīti? No.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ parijānissati so rūpakkhandhaṃ parijānātīti? No.

» Yo rūpakkhandhaṃ na parijānāti so vedanākkhandhaṃ na parijānissatīti?

Ye maggaṃ paṭilabhissanti te rūpakkhandhaṃ na parijānanti, no ca vedanākkhandhaṃ na parijānissanti. Arahā ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te rūpakkhandhañca na parijānanti vedanākkhandhañca na parijānissanti.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ na parijānissati so rūpakkhandhaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī vedanākkhandhaṃ na parijānissati, no ca rūpakkhandhaṃ na parijānāti. Arahā ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te vedanākkhandhañca na parijānissanti rūpakkhandhañca

na parijānanti.

8 Cittayamaka

8.1 Uddesa

8.1.3. Abhidhammacittamissakavisesa

» Yassa kusalaṃ cittaṃ uppajjati ... pe ... yassa akusalaṃ cittaṃ uppajjati ... yassa abyākataṃ cittaṃ uppajjati ... yassa sukhāya vedanāya sampayuttaṃ cittaṃ uppajjati ... ?

(Etena upāyena yāva saraṇaaraṇā uddharitabbā.)

» Yassa araṇaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa araṇaṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati?

« Yassa vā pana araṇaṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissati tassa araṇaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati?

Uddesavāro.

5 Saccayamaka

5.2 Pavattivāra

5.2.3. Uppādanirodhavāra

5.2.3.1 Paccuppannavāra

5.2.3.1.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti? No.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhati tassa samudayasaccaṃ uppajjatīti? No.

5.2.3.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tattha samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Asaññasatte tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tattha samudayasaccaṃ nirujjhati ... pe ....

(Yatthakaṃ uppādavārepi nirodhavārepi uppādanirodhavārepi sadisaṃ natthi nānākaraṇaṃ.)

5.2.3.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhatīti? No.

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

5.2.3.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhatīti?

Taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati samudayasaccañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ na nirujjhatīti?

Maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca na nirujjhati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ na nirujjhatīti?

Maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati. Taṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe maggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhati tassa samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati. Maggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccañca na nirujjhati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.3.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati ... pe ....

5.2.3.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati ... pe ....

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ, yassayatthakepi nirodhasamāpannānanti na kātabbaṃ.)

5.2.3.2. Atītavāra

5.2.3.2.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa samudayasaccaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

(Atītā pucchā yathā uppādavāre vibhattā evaṃ uppādanirodhavārepi anulomampi paccanīkampi vibhajitabbaṃ.)

5.2.3.3. Anāgatavāra

5.2.3.3.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ dukkhasaccañca uppajjissati samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccañca uppajjissati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjissati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccañca uppajjissati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ uppajjissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca uppajjissati.

5.2.3.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjissati … pe ….

5.2.3.3.3. Anulomapuggalokāsa

« Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjissati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha … pe … itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha … pe …. (Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

5.2.3.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjissati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca nuppajjissati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjissati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjissati. Pacchimacittasamaṅgīnaṃ tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca nuppajjissati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjissati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ samudayasaccañca nuppajjissati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ nuppajjissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca nuppajjissati.

5.2.3.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati … pe ….

5.2.3.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

« Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjissati … pe ….

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ, samudayasaccaṃ maggasaccaṃ nānākaraṇaṃ, aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe, arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca nuppajjissati.)

5.2.3.4. Paccuppannātītavāra

5.2.3.4.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana ... pe ....

(Paccuppannaatītā pucchā uppādavārepi uppādanirodhavārepi yassakampi yatthakampi yassayatthakampi anulomampi paccanīkampi sadisaṃ, asammohantena vibhajitabbā.)

5.2.3.5. Paccuppannānāgatavāra

5.2.3.5.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppā-

dakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ uppajjati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ uppajjati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ uppajjati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca uppajjati.

5.2.3.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ uppajjati ... pe ....

5.2.3.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ ... pe ... itaresaṃ catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ ... pe ....

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati.

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ uppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca uppajjati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ uppajjatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ uppajjati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca uppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ uppajjati tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca uppajjati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ uppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya

bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ uppajjati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca uppajjati.

5.2.3.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati samudayasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggaphalassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggaphalassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa samudayasaccaṃ nuppajjati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.3.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati ... pe ....

5.2.3.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati.

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati samudayasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca uppādakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggaphalassa uppādakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca nuppajjati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nuppajjatīti?

Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ ca-

vantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe arūpe aggaphalassa uppādakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca nuppajjati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nuppajjati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nuppajjati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ nuppajjatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nuppajjati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca nuppajjati.

5.2.3.6. Atītānāgatavāra

5.2.3.6.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ uppajjittha tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

(Yathā nirodhavāre atītānāgatā pucchā anulomampi paccanīkampi vibhattā evaṃ uppādanirodhavārepi asammohantena vibhajitabbaṃ.)

Uppādanirodhavāro.

Pavattivāro niṭṭhito.

4 Dhātuyamaka

4.1 Paṇṇattivāra

4.1.2. Paṇṇattivāraniddesa

4.1.2.1. Padasodhanavāra

4.1.2.11. Anuloma

» Cakkhu cakkhudhātūti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhudhātu. Cakkhudhātu cakkhu ceva cakkhudhātu ca.

« Cakkhudhātu cakkhūti? Āmantā.

» Sotaṃ sotadhātūti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ sotaṃ, na sotadhātu. Sotadhātu sotañceva sotadhātu ca.

« Sotadhātu sotanti? Āmantā.

» Ghānaṃ ghānadhātūti? Āmantā.

« Ghānadhātu ghānanti? Āmantā.

(Jivhāpi ghānadhātusadisā.)

» Kāyo kāyadhātūti?

Kāyadhātuṃ ṭhapetvā avaseso kāyo, na kāyadhātu. Kāyadhātu kāyo ceva kāyadhātu ca.

« Kāyadhātu kāyoti? Āmantā.

» Rūpaṃ rūpadhātūti?

Rūpadhātuṃ ṭhapetvā avasesaṃ rūpaṃ, na rūpadhātu. Rūpadhātu rūpañceva rūpadhātu ca.

« Rūpadhātu rūpanti? Āmantā.

(Saddo ghānasadiso.)

» Gandho gandhadhātūti?

Sīlagandho samādhigandho paññāgandho gandho, na gandhadhātu. Gandhadhātu gandho ceva gandhadhātu ca.

« Gandhadhātu gandhoti? Āmantā.

» Raso rasadhātūti?

Attharaso dhammaraso vimuttiraso raso, na rasadhātu. Rasadhātu raso ceva rasadhātu ca.

« Rasadhātu rasoti? Āmantā.

(Phoṭṭhabbo ghānasadiso.)

» Cakkhuviññāṇaṃ cakkhuviññāṇadhātūti? Āmantā.

« Cakkhuviññāṇadhātu cakkhuviññāṇanti? Āmantā.

Sotaviññāṇaṃ … pe … ghānaviññāṇaṃ … jivhāviññāṇaṃ … kāyaviññāṇaṃ ….

» Mano manodhātūti?

Manodhātuṃ ṭhapetvā avaseso mano, na manodhātu. Manodhātu mano ceva manodhātu ca.

« Manodhātu manoti? Āmantā.

» Manoviññāṇaṃ manoviññāṇadhātūti? Āmantā.

« Manoviññāṇadhātu manoviññāṇanti? Āmantā.

» Dhammo dhammadhātūti?

Dhammadhātuṃ ṭhapetvā avaseso dhammo, na dhammadhātu. Dhammadhātu dhammo ceva dhammadhātu ca.

« Dhammadhātu dhammoti? Āmantā.

4.1.2.12. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhudhātūti? Āmantā.

« Na cakkhudhātu na cakkhūti?

Dibbacakkhu paññācakkhu na cakkhudhātu, cakkhu. Cakkhuñca cakkhudhātuñca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva cakkhu na ca cakkhudhātu.

» Na sotaṃ na sotadhātūti? Āmantā.

« Na sotadhātu na sotanti?

Dibbasotaṃ taṇhāsotaṃ na sotadhātu, sotaṃ. Sotañca sotadhātuñca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva sotaṃ na ca sotadhātu.

» Na ghānaṃ na ghānadhātūti? Āmantā.

« Na ghānadhātu na ghānanti? Āmantā.

» Na jivhā ....

(Saṃkhittaṃ, ubhato āmantā.)

» Na kāyo na kāyadhātūti? Āmantā.

« Na kāyadhātu na kāyoti?

Kāyadhātuṃ ṭhapetvā avaseso na kāyadhātu, kāyo. Kāyañca kāyadhātuñca ṭhapetvā avaseso na ceva kāyo na ca kāyadhātu.

» Na rūpaṃ na rūpadhātūti? Āmantā.

« Na rūpadhātu na rūpanti?

Rūpadhātuṃ ṭhapetvā avasesaṃ na rūpadhātu, rūpaṃ. Rūpañca rūpadhātuñca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva rūpaṃ na ca rūpadhātu.

» Na saddo ... pe ... na gandho na gandhadhātūti? Āmantā.

« Na gandhadhātu na gandhoti?

Sīlagandho samādhigandho paññāgandho na gandhadhātu, gandho. Gandhañca gandhadhātuñca ṭhapetvā avaseso na ceva gandho na ca

gandhadhātu.

» Na raso na rasadhātūti? Āmantā.

« Na rasadhātu na rasoti?

Attharaso dhammaraso vimuttiraso na rasadhātu, raso. Rasañca rasadhātuñca ṭhapetvā avaseso na ceva raso na ca rasadhātu.

» Na phoṭṭhabbo … pe … na cakkhuviññāṇaṃ na cakkhuviññāṇadhātūti? Āmantā.

« Na cakkhuviññāṇadhātu na cakkhuviññāṇanti? Āmantā.

» Na sotaviññāṇaṃ … pe … na ghānaviññāṇaṃ … na jivhāviññāṇaṃ … na kāyaviññāṇaṃ ….

» Na mano na manodhātūti? Āmantā.

« Na manodhātu na manoti?

Manodhātuṃ ṭhapetvā avaseso na manodhātu, mano. Manañca manodhātuñca ṭhapetvā avaseso na ceva mano na ca manodhātu.

» Na manoviññāṇaṃ na manoviññāṇadhātūti? Āmantā.

« Na manoviññāṇadhātu na manoviññāṇanti? Āmantā.

» Na dhammo na dhammadhātūti? Āmantā.

« Na dhammadhātu na dhammoti?

Dhammadhātuṃ ṭhapetvā avaseso na dhammadhātu, dhammo. Dhammañca dhammadhātuñca ṭhapetvā avaseso na ceva dhammo na ca dhammadhātu.

4.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

4.1.2.21. Anuloma

» Cakkhu cakkhudhātūti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhudhātu. Cakkhudhātu cakkhu ceva cakkhudhātu ca.

« Dhātū sotadhātūti?

Sotadhātu dhātu ceva sotadhātu ca. Avasesā dhātū na sotadhātu.

» Cakkhu cakkhudhātūti?

Dibbacakkhu paññācakkhu cakkhu, na cakkhudhātu. Cakkhudhātu cakkhu ceva cakkhudhātu ca.

« Dhātū ghānadhātu … pe … dhātū dhammadhātūti?

Dhammadhātu dhātu ceva dhammadhātu ca. Avasesā dhātū na dhammadhātu.

(Yathā āyatanayamake paṇṇatti evaṃ dhātuyamakepi paṇṇatti. Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)

4.1.2.22. Paccanīka

» Na cakkhu na cakkhudhātūti? Āmantā.

« Na dhātū na sotadhātūti? Āmantā.

» Na cakkhu na cakkhudhātūti? Āmantā.

« Na dhātū na ghānadhātu ... pe ... na dhātū na dhammadhātūti? Āmantā.

(Cakkaṃ bandhitabbaṃ, sabbe āmantā ubhatopi sesepi.)

4.1.2.3. Suddhadhātuvāra

4.1.2.31. Anuloma

» Cakkhu dhātūti? Āmantā.

« Dhātū cakkhudhātūti?

Cakkhudhātu dhātu ceva cakkhudhātu ca. Avasesā dhātū na cakkhudhātu.

» Sotaṃ dhātūti? Āmantā.

Ghānaṃ ... pe ... jivhā ... kāyo ... rūpaṃ ... saddo ... gandho ... raso ... phoṭṭhabbo ....

» Cakkhuviññāṇaṃ dhātūti? Āmantā.

« Dhātū cakkhuviññāṇadhātūti?

Cakkhuviññāṇadhātu dhātu ceva cakkhuviññāṇadhātu ca. Avasesā dhātū na cakkhuviññāṇadhātu. Sotaviññāṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ ... jivhāviññāṇaṃ ... kāyaviññāṇaṃ ....

» Mano dhātūti? Āmantā.

« Dhātū manodhātūti?

Manodhātu dhātu ceva manodhātu ca. Avasesā dhātū na manodhātu.

» Manoviññāṇaṃ dhātūti? Āmantā.

« Dhātū manoviññāṇadhātūti?

Manoviññāṇadhātu dhātu ceva manoviññāṇadhātu ca. Avasesā dhātū na manoviññāṇadhātu.

» Dhammo dhātūti? Āmantā.

« Dhātū dhammadhātūti?

Dhammadhātu dhātu ceva dhammadhātu ca. Avasesā dhātū na dhammadhātu.

4.1.2.32. Paccanīka

» Na cakkhu na dhātūti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā dhātū na cakkhu, dhātu. Cakkhuñca dhātuñca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca dhātū.

« Na dhātū na cakkhudhātūti? Āmantā.

» Na sotaṃ na dhātūti?

Sotaṃ ṭhapetvā ... pe ... ghānaṃ ṭhapetvā ... pe ... jivhaṃ ṭhapetvā ... pe ....

» Na kāyo na dhātūti? Āmantā.

« Na dhātū na kāyadhātūti? Āmantā.

» Na rūpaṃ na dhātūti?

Rūpaṃ ṭhapetvā ... pe ... saddaṃ ... gandhaṃ ... rasaṃ ... phoṭṭhabbaṃ ... cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... manoviññāṇaṃ ṭhapetvā ... pe ....

» Na dhammo na dhātūti? Āmantā.

« Na dhātū na dhammadhātūti? Āmantā.

4.1.2.4. Suddhadhātumūlacakkavāra

4.1.2.41. Anuloma

» Cakkhu dhātūti? Āmantā.

« Dhātū sotadhātūti?

Sotadhātu dhātu ceva sotadhātu ca. Avasesā dhātū na sotadhātu.

» Cakkhu dhātūti? Āmantā.

« Dhātū ghānadhātu ... pe ... dhātū dhammadhātūti?

Dhammadhātu dhātu ceva dhammadhātu ca. Avasesā dhātū na dhammadhātu.

(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)

4.1.2.42. Paccanīka

» Na cakkhu na dhātūti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā dhātū na cakkhudhātu. Cakkhuñca dhātuñca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca dhātu.

« Na dhātū na sotadhātūti? Āmantā.

» Na cakkhu na dhātūti?

Cakkhuṃ ṭhapetvā avasesā dhātū na cakkhu, dhātu. Cakkhuñca dhātuñca ṭhapetvā avasesā na ceva cakkhu na ca dhātu.

« Na dhātū na ghānadhātu ... pe ... na dhātū na dhammadhātūti? Āmantā.

» Na dhammo na dhātūti? Āmantā.

« Na dhātū na cakkhudhātūti? Āmantā.

» Na dhammo na dhātūti? Āmantā.

« Na dhātū na sotadhātu … pe … na dhātū na manoviññāṇadhātūti? Āmantā.

(Cakkaṃ bandhitabbaṃ.)

(Yathā āyatanayamakassa paṇṇatti evaṃ dhātuyamakassa paṇṇatti vitthāretabbā.)

Paṇṇattiniddesavāro.

6 Saṅkhārayamaka

6.1 Paṇṇattivāra

6.1.1. Paṇṇattivārauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Tayo saṅkhārā—kāyasaṅkhāro, vacīsaṅkhāro, cittasaṅkhāroti. Assāsapassāsā kāyasaṅkhāro, vitakkavicārā vacīsaṅkhāro, saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro. Ṭhapetvā vitakkavicāre sabbepi cittasampayuttakā dhammā cittasaṅkhāro.

6.1.1.1. Padasodhanavāra

6.1.1.1.1. Anuloma

» Kāyo kāyasaṅkhāro?

« Kāyasaṅkhāro kāyo?

» Vacī vacīsaṅkhāro?

« Vacīsaṅkhāro vacī?

» Cittaṃ cittasaṅkhāro?

« Cittasaṅkhāro cittaṃ?

6.1.1.1.2. Paccanīka

» Na kāyo na kāyasaṅkhāro?

« Na kāyasaṅkhāro na kāyo?

» Na vacī na vacīsaṅkhāro?

« Na vacīsaṅkhāro na vacī?

» Na cittaṃ na cittasaṅkhāro?

« Na cittasaṅkhāro na cittaṃ?

6.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra

6.1.1.2.1. Anuloma

» Kāyo kāyasaṅkhāro?

« Saṅkhārā vacīsaṅkhāro?
» Kāyo kāyasaṅkhāro?
« Saṅkhārā cittasaṅkhāro?
» Vacī vacīsaṅkhāro?
« Saṅkhārā kāyasaṅkhāro?
» Vacī vacīsaṅkhāro?
« Saṅkhārā cittasaṅkhāro?
» Cittaṃ cittasaṅkhāro?
« Saṅkhārā kāyasaṅkhāro?
» Cittaṃ cittasaṅkhāro?
« Saṅkhārā vacīsaṅkhāro?
6.1.1.2.2. Paccanīka
» Na kāyo na kāyasaṅkhāro?
« Na saṅkhārā na vacīsaṅkhāro?
» Na kāyo na kāyasaṅkhāro?
« Na saṅkhārā na cittasaṅkhāro?
» Na vacī na vacīsaṅkhāro?
« Na saṅkhārā na kāyasaṅkhāro?
» Na vacī na vacīsaṅkhāro?
« Na saṅkhārā na cittasaṅkhāro?
» Na cittaṃ na cittasaṅkhāro?
« Na saṅkhārā na kāyasaṅkhāro?
» Na cittaṃ na cittasaṅkhāro?
« Na saṅkhārā na vacīsaṅkhāro?
6.1.1.3. Suddhasaṅkhāravāra
6.1.1.3.1. Anuloma
» Kāyasaṅkhāro vacīsaṅkhāro?
« Vacīsaṅkhāro kāyasaṅkhāro?
» Kāyasaṅkhāro cittasaṅkhāro?
« Cittasaṅkhāro kāyasaṅkhāro?
» Vacīsaṅkhāro cittasaṅkhāro?
« Cittasaṅkhāro vacīsaṅkhāro?
6.1.1.3.2. Paccanīka
» Na kāyasaṅkhāro na vacīsaṅkhāro?
« Na vacīsaṅkhāro na kāyasaṅkhāro?

» Na kāyasaṅkhāro na cittasaṅkhāro?

« Na cittasaṅkhāro na kāyasaṅkhāro?

» Na vacīsaṅkhāro na cittasaṅkhāro?

« Na cittasaṅkhāro na vacīsaṅkhāro?

Paṇṇattiuddesavāro.

6 Saṅkhārayamaka

6.2 Pavattivāra

6.2.3. Uppādanirodhavāra

6.2.3.1 Paccuppannavāra

6.2.3.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti? No.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti? No.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana ... pe ... ? No.

6.2.3.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tattha vacīsaṅkhāro nirujjhatīti?

Dutiyajjhāne tatiyajjhāne tattha ... pe ...

(Itaresaṃ yatthakānaṃ sadisaṃ.)

6.2.3.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati ... pe ...

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

6.2.3.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhatīti?

Vitakkavicārānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati. Vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro na nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati. Vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca na nirujjhati kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhati. Vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati. Vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca na nirujjhati kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhati. Vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjatīti?

Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati. Vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca na nirujjhati vacīsaṅkhāro ca nuppajjati.

6.2.3.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati ... pe ....

6.2.3.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati ... pe ....

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ, yassayatthake nirodhasamāpannānanti na labbhati.)

6.2.3.2. Atītavāra

6.2.3.2.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa vacīsaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

(Atītā pucchā uppādavārepi nirodhavārepi uppādanirodhavārepi sadisaṃ vitthāretabbā.)

6.2.3.3. Anāgatavāra

6.2.3.3.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjissati. Itaresaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro

ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

6.2.3.3.2. Anulomaokāsa

Yattha kāyasaṅkhāro uppajjissati ... pe ....

6.2.3.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjissati vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjissati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catut-

thajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ itaresaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca uppajjissati.

6.2.3.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

6.2.3.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati … pe ….

6.2.3.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Kāmāvacarānaṃ pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā kāmāvacarānaṃ pacchimacittaṃ uppajjissati catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā avitakkaav-

icāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjissati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjissati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ? Āmantā.

6.2.3.4. Paccuppannātītavāra

6.2.3.4.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhittha tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhittha, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhittha kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

(Yathā uppādavāre paccuppannātītā pucchā anulomampi paccanīkampi vibhattā evaṃ uppādavāranirodhavārepi paccuppannātītā pucchā anulomampi paccanīkampi vibhajitabbā.)

6.2.3.5. Paccuppannānāgatavāra

6.2.3.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa vacīsaṅkhāro uppajjati tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.3.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro uppajjati ... pe ....

6.2.3.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca uppajjati vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro uppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro uppajjati. Assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca uppajjati.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro uppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro uppajjatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro uppajjati. Vitakkavicārānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati vacīsaṅkhāro ca uppajjati.

6.2.3.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa up-

pādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa vacīsaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

6.2.3.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati ... pe ....

6.2.3.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Paṭhamajjhānaṃ samāpannānaṃ kāmāvacarānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti?

Dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati. Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicārapacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati dutiyajjhānaṃ tatiyajjhānaṃ samāpannānaṃ assāsapassāsānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃyeva vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe catutthajjhānaṃ samāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca na nirujjhissati kāyasaṅkhāro ca nuppajjati.

» Yassa yattha kāyasaṅkhāro nuppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā assāsapassāsehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kāyasaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha kāyasaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa yattha vacīsaṅkhāro nuppajjati tassa tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe vinā vitakkavicārehi cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro nuppajjati, no ca tesaṃ tattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vacīsaṅkhāro ca nuppajjati cittasaṅkhāro ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha cittasaṅkhāro na nirujjhissati tassa tattha vacīsaṅkhāro nuppajjatīti? Āmantā.

6.2.3.6. Atītānāgatavāra

6.2.3.6.1. Anulomapuggala

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa vacīsaṅkhāro nirujjhissatīti?

Savitakkasavicārapacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe avitakkaavicāra-pacchimacittasamaṅgīnaṃ yassa cittassa anantarā avitakkaavicāraṃ pacchimacittaṃ uppajjissati tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ vacīsaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca uppajjittha vacīsaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana vacīsaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa kāyasaṅkhāro uppajjittha tassa cittasaṅkhāro nirujjhissatīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kāyasaṅkhāro uppajjittha, no ca tesaṃ cittasaṅkhāro nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ kāyasaṅkhāro ca uppajjittha cittasaṅkhāro ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana cittasaṅkhāro nirujjhissati tassa kāyasaṅkhāro uppajjitthāti? Āmantā.

(Yathā nirodhavāre atītānāgatā pucchā anulomampi paccanīkampi evaṃ uppādanirodhavārepi atītānāgatā pucchā anulomampi paccanīkampi vibhajitabbaṃ asammohantena nirodhavārena sadisaṃ, natthi nānākaraṇaṃ.)

Uppādanirodhavāro.

3 Āyatanayamaka

3.2 Pavattivāra

3.2.2. Nirodhavāra

3.2.2.1. Paccuppannavāra

3.2.2.1.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa sotāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sacakkhukānaṃ asotakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ sasotakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhati sotāyatanañca nirujjhati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sasotakānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sasotakānaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nirujjhati cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sacakkhukānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Saghānakānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhati cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sarūpakānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhati cakkhāyatanañca niru-

jjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sacittakānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nirujjhati cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhati cakkhāyatanañca nirujjhati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sarūpakānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sacittakānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ nirujjhatīti?

Acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhati manāyatanañca nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhati.

» Yassa rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhati.

» Yassa manāyatanaṃ nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ nirujjhatīti?

Acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati. Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhati manāyatanañca nirujjhati.

3.2.2.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati … pe … (uppādepi nirodhepi uppādanirodhepi yatthakaṃ sabbattha sadisaṃ.)

3.2.2.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhatīti … pe … ghānāyatanaṃ … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ … dhammāyatanaṃ nirujjhatīti? (Yassa yatthakampi sadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

3.2.2.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acakkhukānaṃ sasotakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ asotakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati sotāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Asotakānaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ asotakānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acakkhukānaṃ saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Aghānakānaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acakkhukānaṃ sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acakkhukānaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Aghānakānaṃ sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Aghānakānaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana manāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa manāyatanaṃ na nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ manāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

3.2.2.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati ... pe ....

3.2.2.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhatīti ... pe ...

(Yassa yatthakampi yassakasadisaṃ.)

3.2.2.2. Atītavāra

3.2.2.2.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa sotāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Āmantā. (Uppādavārepi nirodhavārepi uppādanirodhavārepi atītā pucchā anulomampi paccanīkampi sadisaṃ.)

3.2.2.3. Anāgatavāra

3.2.2.3.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa sotāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhissati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca nirujjhissati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca nirujjhissati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca nirujjhissati.

» Yassa manāyatanaṃ nirujjhissati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

3.2.2.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissati … pe ….

3.2.2.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ … pe … kāmāvacarānaṃ … pe ….

« Yassa vā pana yattha … pe … ? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ ... pe ... pañcavokārānaṃ ... pe ....

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Arūpānaṃ ... pe ... pañcavokārānaṃ ... pe ....

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ ... pe ... pañcavokārānaṃ ... pe .... (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Rūpāvacarānaṃ ... pe ... kāmāvacarānaṃ ... pe ....

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ... pe ... kāmāvacarānaṃ ... pe ....

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ ... pe ... kāmāvacarānaṃ ... pe .... (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ ... pe ... pañcavokārānaṃ ... pe ....

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Arūpānaṃ ... pe ... pañcavokārānaṃ ... pe ....

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ... pe ... ?

Arūpānaṃ … pe … pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ … pe …. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ … pe … ? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha … pe … ?

Asaññasattānaṃ … pe … catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca nirujjhissati. (Yathā uppādavāre yassa yatthake anāgatā pucchā vitthāritā, evaṃ nirodhepi vitthāretabbā.)

3.2.2.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhissati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

3.2.2.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati ... pe ....

3.2.2.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhissati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhissati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhissati dhammāy-

atanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhissati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

3.2.2.4. Paccuppannātītavāra

3.2.2.4.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa sotāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhittha tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukā-

naṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhittha ghānāyatanañca nirujjhati.

» Yassa rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhati.

» Yassa manāyatanaṃ nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa manāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati. Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhittha manāyatanañca nirujjhati.

3.2.2.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati … pe ….

3.2.2.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati sotāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Rūpāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha. Sacakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati manāy-

atanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhittha cakkhāyatanañca nirujjhati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhittha ghānāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhittha ghānāy-

atanañca nirujjhati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhittha ghānāyatanañca nirujjhati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhati manāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhati. Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhittha manāyatanañca nirujjhati.

3.2.2.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhittha tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti? Natthi.

» Yassa cakkhāyatanaṃ … pe … ghānāyatanaṃ … pe … rūpāyatanaṃ … pe … manāyatanaṃ na nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhittha tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti? Natthi.

3.2.2.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati … pe ….

3.2.2.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati sotāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca

na nirujjhittha cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha. Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Rūpāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhittha cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhittha cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhittha cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhittha cakkhāyatanañca na nirujjhati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti? Āmantā. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhittha rūpāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhittha rūpāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha manāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhittha manāyatanañca na nirujjhati.

3.2.2.5. Paccuppannānāgatavāra

3.2.2.5.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa sotāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhati sotāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ ... pe ....

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca

tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ … pe ….

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ … pe … sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ … pe ….

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati. Saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca nirujjhati.

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ … pe ….

» Yassa rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sarūpakānaṃ ca-

vantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca nirujjhati.

» Yassa manāyatanaṃ nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ manāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa manāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhati. Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca nirujjhati.

3.2.2.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati ... pe ....

3.2.2.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati sotāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ ... pe ... (yathā paccuppannātītepi tividhaṃ vitthāritaṃ evaṃ idampi vitthāretabbaṃ.)

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ ... pe ....

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati manāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ ... pe ....

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhati. Sacakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ niru-

jjhati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhati rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhatīti? Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ... pe ....

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ... pe ....

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ saghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ ... pe ....

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhati manāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ ... pe ....

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhati. Sarūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca nirujjhati.

» Yassa yattha manāyatanaṃ nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhati dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhati. Sacittakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca nirujjhati.

3.2.2.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ sotāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ sotāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati. Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ

upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Pacchimabhavikānaṃ rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacare parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ ghānāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ rūpāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ dhammāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa manāyatanaṃ na nirujjhati tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ na nirujjhatīti? Nirujjhati.

3.2.2.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati ... pe ....

3.2.2.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati ghānāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarā cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacaraṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ acakkhukānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhati. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no

ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhati rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacare parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Kāmāvacaraṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ kāmāvacarā cavantānaṃ rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ aghānakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhati. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhati manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhati.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpakānaṃ cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhati dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhati. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ na nirujjhati tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhatīti? Nirujjhati.

3.2.2.6. Atītānāgatavāra

3.2.2.6.1. Anulomapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa sotāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ sotāyatanaṃ nirujjhissati.

Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhittha sotāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacare arūpāvacare pacchimabhavikānaṃ ye ca rūpāvacaraṃ arūpāvacaraṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhittha ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ cakkhāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhittha tassa rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ arūpe pacchimabhavikānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa ghānāyatanaṃ nirujjhittha tassa manāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ ghānāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ ghānāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa rūpāyatanaṃ nirujjhittha tassa manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa manāyatanaṃ nirujjhittha tassa dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ manāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ manāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

3.2.2.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha … pe ….

3.2.2.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha sotāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhittha sotāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhittha ghānāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhittha manāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ

tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati cakkhāyatanañca nirujjhittha. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhittha rūpāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca nirujjhittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ nirujjhittha. Kāmāvacarānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati ghānāyatanañca nirujjhittha. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhittha manāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca nirujjhittha.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati rūpāyatanañca nirujjhittha. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca nirujjhittha dhammāyatanañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca nirujjhissati manāyatanañca nirujjhittha.

3.2.2.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha tassa sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa cakkhāyatanaṃ … pe … ghānāyatanaṃ … rūpāyatanaṃ … manāyatanaṃ na nirujjhittha tassa dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Natthi.

« Yassa vā pana dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa manāyatanaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

3.2.2.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yassa cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha ... pe ....

3.2.2.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhittha sotāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha sotāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhittha rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na niru-

jjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhittha manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati, cakkhāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha cakkhāyatanañca na nirujjhittha dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha cakkhāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati cakkhāyatanañca na nirujjhittha. (Cakkhāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhittha

rūpāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha. Rūpāvacare parinibbantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhittha manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Rūpāvacarānaṃ arūpāvacarānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha ghānāyatanañca na nirujjhittha dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Kāmāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha ghānāyatanaṃ na nirujjhittha. Rūpāvacare arūpāvacare parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati ghānāyatanañca na nirujjhittha. (Ghānāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati. Sud-

dhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhittha manāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha manāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhittha.

» Yassa yattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpāyatanañca na nirujjhittha dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati rūpāyatanañca na nirujjhittha. (Rūpāyatanamūlakaṃ.)

» Yassa yattha manāyatanaṃ na nirujjhittha tassa tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha manāyatanañca na nirujjhittha dhammāyatanañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati tassa tattha manāyatanaṃ na nirujjhitthāti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha manāyatanaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha dhammāyatanañca na nirujjhissati manāyatanañca na nirujjhittha.

Nirodhavāro.

2 Khandhayamaka

2.3 Pariññāvāra

2.3.3. Anāgatavāra

» Yo rūpakkhandhaṃ parijānissati so vedanākkhandhaṃ parijānissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ parijānissati so rūpakkhandhaṃ parijānissatīti? Āmantā.

» Yo rūpakkhandhaṃ na parijānissati so vedanākkhandhaṃ na parijānissatīti? Āmantā.

« Yo vā pana vedanākkhandhaṃ na parijānissati so rūpakkhandhaṃ na parijānissatīti? Āmantā.

5 Saccayamaka

5.3 Pariññāvāra

5.3.5. Paccuppannānāgatavāra

» Yo dukkhasaccaṃ parijānāti so samudayasaccaṃ pajahissatīti? No.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ pajahissati so dukkhasaccaṃ parijānātīti? No.

» Yo dukkhasaccaṃ na parijānāti so samudayasaccaṃ nappajahissatīti?

Ye maggaṃ paṭilabhissanti te dukkhasaccaṃ na parijānanti, no ca samudayasaccaṃ nappajahissanti. Arahā ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te dukkhasaccañca na parijānanti samudayasaccañca nappajahissanti.

« Yo vā pana samudayasaccaṃ nappajahissati so dukkhasaccaṃ na parijānātīti?

Aggamaggasamaṅgī samudayasaccaṃ nappajahissati, no ca dukkhasaccaṃ na parijānāti. Arahā ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te samudayasaccañca nappajahissanti dukkhasaccañca na parijānanti.

3 Āyatanayamaka

3.3 Pariññāvāra

3.3.6. Atītānāgatavāra

» Yo cakkhāyatanaṃ parijānittha so sotāyatanaṃ parijānissatīti? No.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ parijānissati so cakkhāyatanaṃ parijānitthāti? No.

» Yo cakkhāyatanaṃ na parijānittha so sotāyatanaṃ na parijānissatīti?

Ye maggaṃ paṭilabhissanti te cakkhāyatanaṃ na parijānittha, no ca sotāyatanaṃ na parijānissanti. Aggamaggasamaṅgī ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te cakkhāyatanañca na parijānittha sotāyatanañca na parijānissanti.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ na parijānissati so cakkhāyatanaṃ na parijānitthāti?

Arahā sotāyatanaṃ na parijānissati, no ca cakkhāyatanaṃ na parijānittha. Aggamaggasamaṅgī ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti te sotāyatanañca na parijānissanti cakkhāyatanañca na parijānittha.

Pariññāvāro.

Āyatanayamakapāḷi niṭṭhitā.

6 Saṅkhārayamaka

6.3. Pariññāvāra

» Yo kāyasaṅkhāraṃ parijānāti so vacīsaṅkhāraṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana vacīsaṅkhāraṃ parijānāti so kāyasaṅkhāraṃ parijānātīti? Āmantā.

(Yathā khandhayamake pariññāvāraṃ vibhattaṃ evaṃ saṅkhārayamakepi pariññāvāraṃ vibhajitabbaṃ.)

Pariññāvāro.

Saṅkhārayamakapāḷi niṭṭhitā.

8 Cittayamaka

8.2 Niddesa

8.2.3. Abhidhammacittamissakavisesa

» Yassa kusalaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati tassa kusalaṃ cittaṃ nirujjhissati na uppajjissatīti?

Pacchimakusalacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ kusalaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati, nirujjhissati na uppajjissati. Itaresaṃ kusalacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ ... pe ....

Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā ... pe ....

» Yassa akusalaṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati ... pe .... Yassa abyākataṃ cittaṃ uppajjati na nirujjhati ... pe ....

(Mūlayamakaṃ cittayamakaṃ dhammayamakanti tīṇi yamakāni yāva saraṇaaraṇā gacchanti.)

Cittayamakapāḷi niṭṭhitā.

2 Khandhayamaka

2.2 Pavattivāra

2.2.2. Nirodhavāra

2.2.2.1 Paccuppannavāra

2.2.2.1.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho nirujjhati tassa vedanākkhandho nirujjhatīti?

Asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhati tassa rūpakkhandho nirujjhatīti?

Arūpā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhati rūpakkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nirujjhati tattha vedanākkhandho nirujjhatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho nirujjhati, no ca tattha vedanākkhandho nirujjhati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nirujjhati tattha rūpakkhandho nirujjhatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho nirujjhati, no ca tattha rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca nirujjhati rūpakkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhatīti?

Asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhati tassa tattha rūpakkhandho nirujjhatīti?

Arūpā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhati rūpakkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho na nirujjhati tassa vedanākkhandho na nirujjhatīti?

Arūpā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhati tassa rūpakkhandho na nirujjhatīti?

Asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ rūpakkhandho na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca na nirujjhati rūpakkhandho ca na nirujjhati.

2.2.2.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho na nirujjhati tattha vedanākkhandho na nirujjhatīti? Nirujjhati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho na nirujjhati tattha rūpakkhandho na nirujjhatīti? Nirujjhati.

2.2.2.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho na nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhatīti?

Arūpā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca na nirujjhati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhati tassa tattha rūpakkhandho na nirujjhatīti?

Asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhati rūpakkhandho

ca na nirujjhati.

2.2.2.2. Atītavāra

2.2.2.2.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho nirujjhittha tassa vedanākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhittha tassa rūpakkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

2.2.2.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nirujjhittha tattha vedanākkhandho nirujjhitthāti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho nirujjhittha, no ca tattha vedanākkhandho nirujjhittha. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca nirujjhittha vedanākkhandho ca nirujjhittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nirujjhittha tattha rūpakkhandho nirujjhitthāti?

Arūpe tattha vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tattha rūpakkhandho nirujjhittha. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca nirujjhittha rūpakkhandho ca nirujjhittha.

2.2.2.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho nirujjhitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nirujjhittha vedanākkhandho ca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhittha tassa tattha rūpakkhandho nirujjhitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhittha. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhittha rūpakkhandho ca nirujjhittha.

2.2.2.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho na nirujjhittha tassa vedanākkhandho na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhittha tassa rūpakkhandho na nirujjhitthāti? Natthi.

2.2.2.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho na nirujjhittha tattha vedanākkhandho na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho na nirujjhittha tattha rūpakkhandho na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

2.2.2.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho na nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhitthāti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca na nirujjhittha vedanākkhandho ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhittha tassa tattha rūpakkhandho na nirujjhitthāti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhittha rūpakkhandho ca na nirujjhittha.

2.2.2.3. Anāgatavāra

2.2.2.3.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho nirujjhissati tassa vedanākkhandho nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tassa rūpakkhandho nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca nirujjhissati.

2.2.2.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nirujjhissati tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho nirujjhissati, no ca tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tattha rūpakkhandho nirujjhissatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tattha rūpakkhandho

nirujjhissati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca nirujjhissati.

2.2.2.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho nirujjhissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhissati. Pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca nirujjhissati.

2.2.2.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho na nirujjhissati tassa vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Pacchimabhavikānaṃ arūpaṃ upapajjantānaṃ ye ca arūpaṃ upapajjitvā parinibbāyissanti tesaṃ cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca na nirujjhissati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tassa rūpakkhandho na nirujjhissatīti? Āmantā.

2.2.2.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho na nirujjhissati tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yattha vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tattha rūpakkhandho na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

2.2.2.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho na nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca na nirujjhissati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho na nirujjhissatīti?

Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhissati. Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca na nirujjhissati.

2.2.2.4. Paccuppannātītavāra

2.2.2.4.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho nirujjhati tassa vedanākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhittha tassa rūpakkhandho nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhittha rūpakkhandho ca nirujjhati.

» Yassa vedanākkhandho nirujjhati tassa saññākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhittha tassa vedanākkhandho nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ saññākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ vedanākkhandho nirujjhati. Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca nirujjhittha vedanākkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nirujjhati tattha vedanākkhandho nirujjhitthāti?

Asaññasatte tattha rūpakkhandho nirujjhati, no ca tattha vedanākkhandho nirujjhittha. Pañcavokāre tattha rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhittha.

« Yattha vā pana vedanākkhandho nirujjhittha tattha rūpakkhandho nirujjhatīti?

Arūpe tattha vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tattha rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokāre tattha vedanākkhandho ca nirujjhittha rūpakkhandho ca nirujjhati.

» Yattha vedanākkhandho nirujjhati tattha saññākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana saññākkhandho nirujjhittha tattha vedanākkhandho nirujjhatīti? Āmantā.

2.2.2.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhittha tassa tattha rūpakkhandho nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhittha rūpakkhandho ca nirujjhati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nirujjhati tassa tattha saññākkhandho nirujjhitthāti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhati saññākkhandho ca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho nirujjhatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhati. Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nirujjhittha vedanākkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho na nirujjhati tassa vedanākkhandho na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhittha tassa rūpakkhandho na nirujjhatīti? Natthi.

» Yassa vedanākkhandho na nirujjhati tassa saññākkhandho na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhittha tassa vedanākkhandho na nirujjhatīti? Natthi.

2.2.2.4.5. Paccanīkaokāsa

Yattha rūpakkhandho na nirujjhati (yatthakaṃ paripuṇṇaṃ kātabbaṃ.)

2.2.2.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho na nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhitthāti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhittha tassa tattha rūpakkhandho na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhittha rūpakkhandho ca na nirujjhati.

» Yassa yattha vedanākkhandho na nirujjhati tassa tattha saññākkhandho na nirujjhitthāti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhati saññākkhandho ca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhatīti?

Suddhāvāse parinibbantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca na nirujjhittha vedanākkhandho ca na nirujjhati.

2.2.2.5. Paccuppannānāgatavāra

2.2.2.5.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho nirujjhati tassa vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārā cavantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tassa rūpakkhandho nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca nirujjhati.

» Yassa vedanākkhandho nirujjhati tassa saññākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ saññākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhati saññākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhissati tassa vedanākkhandho nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ vedanākkhandho nirujjhati. Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nirujjhati ... pe ....

2.2.2.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nirujjhati vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho nirujjhatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhati. Pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca nirujjhati.

» Yassa yattha vedanākkhandho nirujjhati tassa tattha saññākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhati saññākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhati. Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca nirujjhati.

2.2.2.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho na nirujjhati tassa vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ arūpā cavantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tassa rūpakkhandho na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ rūpakkhandho na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca na nirujjhati.

» Yassa vedanākkhandho na nirujjhati tassa saññākkhandho na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhissati tassa vedanākkhandho na nirujjhatīti? Nirujjhati.

2.2.2.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho na nirujjhati ... pe ....

2.2.2.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho na nirujjhati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati. Arūpe parinibbantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca na nirujjhati vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho na nirujjhatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhati. Arūpe parinibbantānaṃ asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca na nirujjhati.

» Yassa yattha vedanākkhandho na nirujjhati tassa tattha saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhati saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca na nirujjhissati vedanākkhandho ca na nirujjhati.

2.2.2.6. Atītānāgatavāra

2.2.2.6.1. Anulomapuggala

» Yassa rūpakkhandho nirujjhittha tassa vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ rūpakkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ vedanākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ rūpakkhandho ca nirujjhittha vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana vedanākkhandho nirujjhissati tassa rūpakkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

» Yassa vedanākkhandho nirujjhittha tassa saññākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ saññākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ vedanākkhandho ca nirujjhittha saññākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana saññākkhandho nirujjhissati tassa vedanākkhandho nirujjhitthāti? Āmantā.

2.2.2.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha rūpakkhandho nirujjhittha ... pe ....

2.2.2.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho nirujjhissatīti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca nirujjhittha vedanākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho nirujjhittha. Itaresaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhissati rūpakkhandho ca nirujjhittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho nirujjhittha tassa tattha saññākkhandho nirujjhissatīti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca nirujjhittha saññākkhandho ca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca nirujjhissati vedanākkhandho ca nirujjhittha.

2.2.2.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa rūpakkhandho na nirujjhittha tassa vedanākkhandho na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana vedanākkhandho na nirujjhissati tassa rūpakkhandho na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa vedanākkhandho na nirujjhittha tassa saññākkhandho na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana saññākkhandho na nirujjhissati tassa vedanākkhandho na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

2.2.2.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha rūpakkhandho na nirujjhittha ... pe ....

2.2.2.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha rūpakkhandho na nirujjhittha tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ arūpānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha rūpakkhandho ca na nirujjhittha, vedanākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha vedanākkhandho na nirujjhissati tassa tattha rūpakkhandho na nirujjhitthāti?

Pañcavokāre parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandl na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha rūpakkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ arūpe parinibbantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhissati rūpakkhandho ca na nirujjhittha.

» Yassa yattha vedanākkhandho na nirujjhittha tassa tattha saññākkhandho na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha vedanākkhandho ca na nirujjhittha saññākkhandho ca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha saññākkhandho na nirujjhissati tassa tattha vedanākkhandho na nirujjhitthāti?

Parinibbantānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha vedanākkhandho na nirujjhittha. Suddhāvāse parinibbantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha saññākkhandho ca na nirujjhissati vedanākkhandho ca na nirujjhittha.

Nirodhavāro.

2 Khandhayamaka

2.1 Paṇṇattivāra

2.1.1. Paṇṇattivārauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Pañcakkhandhā—rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho.

2.1.1.1. Padasodhanavāra

2.1.1.1.1. Anuloma

» Rūpaṃ rūpakkhandho?

« Rūpakkhandho rūpaṃ?

» Vedanā vedanākkhandho?

« Vedanākkhandho vedanā?

» Saññā saññākkhandho?

« Saññākkhandho saññā?

» Saṅkhārā saṅkhārakkhandho?

« Saṅkhārakkhandho saṅkhārā?

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandho?

« Viññāṇakkhandho viññāṇaṃ?

2.1.1.1.2. Paccanīka

» Na rūpaṃ na rūpakkhandho?

« Na rūpakkhandho na rūpaṃ?

» Na vedanā na vedanākkhandho?

« Na vedanākkhandho na vedanā?

» Na saññā na saññākkhandho?

« Na saññākkhandho na saññā?

» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandho?

« Na saṅkhārakkhandho na saṅkhārā?

» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandho?

« Na viññāṇakkhandho na viññāṇaṃ?

2.1.1.2. Padasodhanamūlacakkavāra

2.1.1.2.1. Anuloma

» Rūpaṃ rūpakkhandho?

« Khandhā vedanākkhandho?

» Rūpaṃ rūpakkhandho?

« Khandhā saññākkhandho?
» Rūpaṃ rūpakkhandho?
« Khandhā saṅkhārakkhandho?
» Rūpaṃ rūpakkhandho?
« Khandhā viññāṇakkhandho?
» Vedanā vedanākkhandho?
« Khandhā rūpakkhandho?
» Vedanā vedanākkhandho?
« Khandhā saññākkhandho?
» Vedanā vedanākkhandho?
« Khandhā saṅkhārakkhandho?
» Vedanā vedanākkhandho?
« Khandhā viññāṇakkhandho?
» Saññā saññākkhandho?
« Khandhā rūpakkhandho?
» Saññā saññākkhandho?
« Khandhā vedanākkhandho?
» Saññā saññākkhandho?
« Khandhā saṅkhārakkhandho?
» Saññā saññākkhandho?
« Khandhā viññāṇakkhandho?
» Saṅkhārā saṅkhārakkhandho?
« Khandhā rūpakkhandho?
» Saṅkhārā saṅkhārakkhandho?
« Khandhā vedanākkhandho?
» Saṅkhārā saṅkhārakkhandho?
« Khandhā saññākkhandho?
» Saṅkhārā saṅkhārakkhandho?
« Khandhā viññāṇakkhandho?
» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandho?
« Khandhā rūpakkhandho?
» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandho?
« Khandhā vedanākkhandho?
» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandho?
« Khandhā saññākkhandho?

» Viññāṇaṃ viññāṇakkhandho?
« Khandhā saṅkhārakkhandho?
2.1.1.2.2. Paccanīka
» Na rūpaṃ na rūpakkhandho?
« Na khandhā na vedanākkhandho?
» Na rūpaṃ na rūpakkhandho?
« Na khandhā na saññākkhandho?
» Na rūpaṃ na rūpakkhandho?
« Na khandhā na saṅkhārakkhandho?
» Na rūpaṃ na rūpakkhandho?
« Na khandhā na viññāṇakkhandho?
» Na vedanā na vedanākkhandho?
« Na khandhā na rūpakkhandho?
» Na vedanā na vedanākkhandho?
« Na khandhā na saññākkhandho?
» Na vedanā na vedanākkhandho?
« Na khandhā na saṅkhārakkhandho?
» Na vedanā na vedanākkhandho?
« Na khandhā na viññāṇakkhandho?
» Na saññā na saññākkhandho?
« Na khandhā na rūpakkhandho?
» Na saññā na saññākkhandho?
« Na khandhā na vedanākkhandho?
» Na saññā na saññākkhandho?
« Na khandhā na saṅkhārakkhandho?
» Na saññā na saññākkhandho?
« Na khandhā na viññāṇakkhandho?
» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandho?
« Na khandhā na rūpakkhandho?
» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandho?
« Na khandhā na vedanākkhandho?
» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandho?
« Na khandhā na saññākkhandho?
» Na saṅkhārā na saṅkhārakkhandho?
« Na khandhā na viññāṇakkhandho?

» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandho?
« Na khandhā na rūpakkhandho?
» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandho?
« Na khandhā na vedanākkhandho?
» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandho?
« Na khandhā na saññākkhandho?
» Na viññāṇaṃ na viññāṇakkhandho?
« Na khandhā na saṅkhārakkhandho?
2.1.1.3. 1.3 Suddhakhandhavāra
2.1.1.3.1. Anuloma
» Rūpaṃ khandho?
« Khandhā rūpaṃ?
» Vedanā khandho?
« Khandhā vedanā?
» Saññā khandho?
« Khandhā saññā?
» Saṅkhārā khandho?
« Khandhā saṅkhārā?
» Viññāṇaṃ khandho?
« Khandhā viññāṇaṃ?
2.1.1.3.2. Paccanīka
» Na rūpaṃ na khandho?
« Na khandhā na rūpaṃ?
» Na vedanā na khandho?
« Na khandhā na vedanā?
» Na saññā na khandho?
« Na khandhā na saññā?
» Na saṅkhārā na khandho?
« Na khandhā na saṅkhārā?
» Na viññāṇaṃ na khandho?
« Na khandhā na viññāṇaṃ?
2.1.1.4. 1.4 Suddhakhandhamūlacakkavāra
2.1.1.4.1. Anuloma
» Rūpaṃ khandho?
« Khandhā vedanā?

» Rūpaṃ khandho?
« Khandhā saññā?
» Rūpaṃ khandho?
« Khandhā saṅkhārā?
» Rūpaṃ khandho?
« Khandhā viññāṇaṃ?
» Vedanā khandho?
« Khandhā rūpaṃ?
» Vedanā khandho?
« Khandhā saññā?
» Vedanā khandho?
« Khandhā saṅkhārā?
» Vedanā khandho?
« Khandhā viññāṇaṃ?
» Saññā khandho?
« Khandhā rūpaṃ?
» Saññā khandho?
« Khandhā vedanā?
» Saññā khandho?
« Khandhā saṅkhārā?
» Saññā khandho?
« Khandhā viññāṇaṃ?
» Saṅkhārā khandho?
« Khandhā rūpaṃ?
» Saṅkhārā khandho?
« Khandhā vedanā?
» Saṅkhārā khandho?
« Khandhā saññā?
» Saṅkhārā khandho?
« Khandhā viññāṇaṃ?
» Viññāṇaṃ khandho?
« Khandhā rūpaṃ?
» Viññāṇaṃ khandho?
« Khandhā vedanā?
» Viññāṇaṃ khandho?

« Khandhā saññā?
» Viññāṇaṃ khandho?
« Khandhā saṅkhārā?
2.1.1.4.2. Paccanīka
» Na rūpaṃ na khandho?
« Na khandhā na vedanā?
» Na rūpaṃ na khandho?
« Na khandhā na saññā?
» Na rūpaṃ na khandho?
« Na khandhā na saṅkhārā?
» Na rūpaṃ na khandho?
« Na khandhā na viññāṇaṃ?
» Na vedanā na khandho?
« Na khandhā na rūpaṃ?
» Na vedanā na khandho?
« Na khandhā na saññā?
» Na vedanā na khandho?
« Na khandhā na saṅkhārā?
» Na vedanā na khandho?
« Na khandhā na viññāṇaṃ?
» Na saññā na khandho?
« Na khandhā na rūpaṃ?
» Na saññā na khandho?
« Na khandhā na vedanā?
» Na saññā na khandho?
« Na khandhā na saṅkhārā?
» Na saññā na khandho?
« Na khandhā na viññāṇaṃ?
» Na saṅkhārā na khandho?
« Na khandhā na rūpaṃ?
» Na saṅkhārā na khandho?
« Na khandhā na vedanā?
» Na saṅkhārā na khandho?
« Na khandhā na saññā?
» Na saṅkhārā na khandho?

« Na khandhā na viññāṇaṃ?
» Na viññāṇaṃ na khandho?
« Na khandhā na rūpaṃ?
» Na viññāṇaṃ na khandho?
« Na khandhā na vedanā?
» Na viññāṇaṃ na khandho?
« Na khandhā na saññā?
» Na viññāṇaṃ na khandho?
« Na khandhā na saṅkhārā?
Paṇṇattiuddesavāro.
5 Saccayamaka
5.1 Paṇṇattivāra
5.1.2. Paṇṇattivāraniddesa
5.1.2.1. Padasodhanavāra
5.1.2.1.1. Anuloma
» Dukkhaṃ dukkhasaccanti? Āmantā.
« Dukkhasaccaṃ dukkhanti?
Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ ṭhapetvā avasesaṃ dukkhasaccaṃ, na dukkhaṃ. Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ dukkhañceva dukkhasaccañca.
» Samudayo samudayasaccanti?
Samudayasaccaṃ ṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccaṃ. Samudayasaccaṃ samudayo ceva samudayasaccañca.
« Samudayasaccaṃ samudayoti? Āmantā.
» Nirodho nirodhasaccanti?
Nirodhasaccaṃ ṭhapetvā avaseso nirodho, na nirodhasaccaṃ. Nirodhasaccaṃ nirodho ceva nirodhasaccañca.
« Nirodhasaccaṃ nirodhoti? Āmantā.
» Maggo maggasaccanti?
Maggasaccaṃ ṭhapetvā avaseso maggo, na maggasaccaṃ. Maggasaccaṃ maggo ceva maggasaccañca.
« Maggasaccaṃ maggoti? Āmantā.
5.1.2.1.2. Paccanīka
» Na dukkhaṃ na dukkhasaccanti?
Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ ṭhapetvā avasesaṃ na

dukkhaṃ dukkhasaccaṃ. Dukkhañca dukkhasaccañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva dukkhaṃ na ca dukkhasaccaṃ.

« Na dukkhasaccaṃ na dukkhanti? Āmantā.

» Na samudayo na samudayasaccanti? Āmantā.

« Na samudayasaccaṃ na samudayoti?

Samudayasaccaṃ ṭhapetvā avaseso na samudayasaccaṃ, samudayo. Samudayañca samudayasaccañca ṭhapetvā avaseso na ceva samudayo na ca samudayasaccaṃ.

» Na nirodho na nirodhasaccanti? Āmantā.

« Na nirodhasaccaṃ na nirodhoti?

Nirodhasaccaṃ ṭhapetvā avaseso na nirodhasaccaṃ, nirodho. Nirodhañca nirodhasaccañca ṭhapetvā avaseso na ceva nirodho na ca nirodhasaccaṃ.

» Na maggo na maggasaccanti? Āmantā.

« Na maggasaccaṃ na maggoti?

Maggasaccaṃ ṭhapetvā avaseso na maggasaccaṃ, maggo. Maggañca maggasaccañca ṭhapetvā avaseso na ceva maggo na ca maggasaccaṃ.

5.1.2.2. Padasodhanamūlacakkavāra

5.1.2.2.1. Anuloma

» Dukkhaṃ dukkhasaccanti? Āmantā.

« Saccā samudayasaccanti?

Samudayasaccaṃ saccañceva samudayasaccañca. Avasesā saccā na samudayasaccaṃ.

» Dukkhaṃ dukkhasaccanti? Āmantā.

« Saccā nirodhasaccanti? … pe … Saccā maggasaccanti?

Maggasaccaṃ saccañceva maggasaccañca. Avasesā saccā na maggasaccaṃ.

» Samudayo samudayasaccanti?

Samudayasaccaṃ ṭhapetvā avaseso samudayo, na samudayasaccaṃ. Samudayasaccaṃ samudayo ceva samudayasaccañca.

« Saccā dukkhasaccanti? … pe … Saccā nirodhasaccanti? … pe … Saccā maggasaccanti?

Maggasaccaṃ saccañceva maggasaccañca. Avasesā saccā na maggasaccaṃ.

» Nirodho nirodhasaccanti?

Nirodhasaccaṃ ṭhapetvā avaseso nirodho, na nirodhasaccaṃ. Nirodhasaccaṃ nirodho ceva nirodhasaccañca.

« Saccā dukkhasaccanti? … pe … Saccā samudayasaccanti? … pe … Saccā maggasaccanti?

Maggasaccaṃ saccañceva maggasaccañca. Avasesā saccā na maggasaccaṃ.

» Maggo maggasaccanti?

Maggasaccaṃ ṭhapetvā avaseso maggo, na maggasaccaṃ. Maggasaccaṃ maggo ceva maggasaccañca.

« Saccā dukkhasaccanti? … pe … Saccā samudayasaccanti? … pe … Saccā nirodhasaccanti?

Nirodhasaccaṃ saccañceva nirodhasaccañca. Avasesā saccā na nirodhasaccaṃ.

5.1.2.2.2. Paccanīka

» Na dukkhaṃ na dukkhasaccanti?

Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ ṭhapetvā avasesaṃ na dukkhaṃ, dukkhasaccaṃ. Dukkhañca dukkhasaccañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva dukkhaṃ na ca dukkhasaccaṃ.

« Na saccā na samudayasaccanti? Āmantā.

» Na dukkhaṃ na dukkhasaccanti?

Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ ṭhapetvā avasesaṃ na dukkhaṃ, dukkhasaccaṃ. Dukkhañca dukkhasaccañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva dukkhaṃ na ca dukkhasaccaṃ.

« Na saccā na nirodhasaccanti? … pe … Na saccā na maggasaccanti? Āmantā.

» Na samudayo na samudayasaccanti? Āmantā.

« Na saccā na dukkhasaccanti? Āmantā.

» Na samudayo na samudayasaccanti? Āmantā.

« Na saccā na nirodhasaccanti? … pe … Na saccā na maggasaccanti? Āmantā.

» Na nirodho na nirodhasaccanti? Āmantā.

« Na saccā na dukkhasaccanti? … pe … Na saccā na samudayasaccanti? … pe … Na saccā na maggasaccanti? Āmantā.

» Na maggo na maggasaccanti? Āmantā.

« Na saccā na dukkhasaccanti? Āmantā.

» Na maggo na maggasaccanti? Āmantā.

« Na saccā na samudayasaccanti? … pe … Na saccā na nirodhasaccanti? Āmantā.

5.1.2.3. Suddhasaccavāra

5.1.2.3.1. Anuloma

» Dukkhaṃ saccanti? Āmantā.

« Saccā dukkhasaccanti?

Dukkhasaccaṃ saccañceva dukkhasaccañca. Avasesā saccā na dukkhasaccaṃ.

» Samudayo saccanti? Āmantā … pe ….

» Nirodho saccanti? Āmantā … pe ….

» Maggo saccanti? Āmantā.

« Saccā maggasaccanti?

Maggasaccaṃ saccañceva maggasaccañca. Avasesā saccā na maggasaccaṃ.

5.1.2.3.2. Paccanīka

» Na dukkhaṃ na saccanti?

Dukkhaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na dukkhaṃ, saccā. Dukkhañca saccañca ṭhapetvā avasesaṃ na ceva dukkhaṃ na ca saccā.

« Na saccā na dukkhasaccanti? Āmantā.

Na samudayo na saccanti?

Samudayaṃ ṭhapetvā … pe … nirodhaṃ ṭhapetvā … pe ….

» Na maggo na saccanti?

Maggaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na maggo, saccā. Maggañca saccañca ṭhapetvā avasesā na ceva maggo na ca saccā.

« Na saccā na maggasaccanti? Āmantā.

5.1.2.4. Suddhasaccamūlacakkavāra

5.1.2.4.1. Anuloma

» Dukkhaṃ saccanti? Āmantā.

« Saccā samudayasaccanti?

Samudayasaccaṃ saccañceva samudayasaccañca. Avasesā saccā na samudayasaccaṃ.

» Dukkhaṃ saccanti? Āmantā.

« Saccā nirodhasaccanti? … pe …. Saccā maggasaccanti?

Maggasaccaṃ saccañceva maggasaccañca. Avasesā saccā na maggasaccaṃ.

» Samudayo saccanti? Āmantā. … pe ….

» Nirodho saccanti? Āmantā. … pe ….

» Maggo saccanti? Āmantā.

« Saccā dukkhasaccanti? … pe … Saccā samudayasaccanti? … pe … Saccā nirodhasaccanti?

Nirodhasaccaṃ saccañceva nirodhasaccañca. Avasesā saccā na nirodhasaccaṃ.

5.1.2.4.2. Paccanīka

» Na dukkhaṃ na saccanti?

Dukkhaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na dukkhaṃ, saccā. Dukkhañca saccañca ṭhapetvā avasesā na ceva dukkhaṃ na ca saccā.

« Na saccā na samudayasaccanti? Āmantā.

» Na dukkhaṃ na saccanti?

Dukkhaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na dukkhaṃ, saccā. Dukkhañca saccañca ṭhapetvā avasesā na ceva dukkhaṃ na ca saccā.

« Na saccā na nirodhasaccanti? … pe … Na saccā na maggasaccanti? Āmantā.

» Na samudayo na saccanti?

Samudayaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na samudayo, saccā. Samudayañca saccañca ṭhapetvā avasesā na ceva samudayo na ca saccā.

« Na saccā na dukkhasaccanti? … pe ….

» Na nirodho na saccanti?

Nirodhaṃ ṭhapetvā … pe ….

» Na maggo na saccanti?

Maggaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na maggo, saccā. Maggañca saccañca ṭhapetvā avasesā na ceva maggo na ca saccā.

« Na saccā na dukkhasaccanti? Āmantā.

» Na maggo na saccanti?

Maggaṃ ṭhapetvā avasesā saccā na maggo, saccā. Maggañca saccañca ṭhapetvā avasesā na ceva maggo na ca saccā.

« Na saccā na samudayasaccanti? Āmantā. … pe ….

« Na saccā na nirodhasaccanti? Āmantā.

Paṇṇattiniddesavāro.

7 Anusayayamaka

7.2 Mahāvāra

7.2.6. Uppajjanavāra

» Yassa kāmarāgānusayo uppajjati tassa paṭighānusayo uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana paṭighānusayo uppajjati tassa kāmarāgānusayo uppajjatīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo uppajjati tassa mānānusayo uppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana mānānusayo uppajjati tassa kāmarāgānusayo uppajjatīti?

Anāgāmissa mānānusayo uppajjati, no ca tassa kāmarāgānusayo uppajjati. Tiṇṇaṃ puggalānaṃ mānānusayo ca uppajjati kāmarāgānusayo ca uppajjati (vitthāretabbaṃ.)

» Yassa kāmarāgānusayo nuppajjati tassa paṭighānusayo nuppajjatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana paṭighānusayo nuppajjati tassa kāmarāgānusayo nuppajjatīti? Āmantā.

» Yassa kāmarāgānusayo nuppajjati tassa mānānusayo nuppajjatīti?

Anāgāmissa kāmarāgānusayo nuppajjati, no ca tassa mānānusayo nuppajjati. Arahato kāmarāgānusayo ca nuppajjati mānānusayo ca nuppajjati.

« Yassa vā pana mānānusayo nuppajjati tassa kāmarāgānusayo nuppajjatīti? Āmantā. (Vitthāretabbaṃ.)

Uppajjanavāro.

5 Saccayamaka

5.2 Pavattivāra

5.2.2. Nirodhavāra

5.2.2.1 Paccuppannavāra

5.2.2.1.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhati. Taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhati samu-

dayasaccañca nirujjhati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ nirujjhatīti? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa maggasaccaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhati. Pañcavokāre maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Arūpe maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati. Pañcavokāre maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhati dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa samudayasaccaṃ nirujjhati tassa maggasaccaṃ nirujjhatīti? No.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhati tassa samudayasaccaṃ nirujjhatīti? No.

5.2.2.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati tattha samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Asaññasatte tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati ... pe ....

(Yatthakaṃ uppādepi nirodhepi uppādanirodhepi sadisaṃ, natthi nānākaraṇaṃ.)

5.2.2.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati ... pe ....

(Yassayatthakampi sadisaṃ vitthāretabbaṃ.)

5.2.2.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte taṇhāvippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasac-

cañca na nirujjhati dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa maggasaccaṃ na nirujjhatīti?

Arūpe maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe phalassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte maggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe phalassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca na nirujjhati dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa maggasaccaṃ na nirujjhatīti?

Maggassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttamaggavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhatīti?

Taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati. Sabbesaṃ cittassa uppādakkhaṇe maggavippayuttataṇhāvippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccañca na nirujjhati samudayasaccañca na nirujjhati.

5.2.2.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati ... pe ....

5.2.2.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati ... pe ....

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ, yassayatthakepi nirodhasamāpannānanti cetaṃ na kātabbaṃ.)

5.2.2.2. Atītavāra

5.2.2.2.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhittha tassa samudayasaccaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

(Yathā uppādavāre atītā pucchā anulomampi paccanīkampi vibhattā evaṃ nirodhepi vibhajitabbā, natthi nānākaraṇaṃ.)

5.2.2.3. Anāgatavāra

5.2.2.3.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe ... ? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhissati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhissati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana ... pe .... Āmantā.

» Yassa samudayasaccaṃ nirujjhissati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccañca nirujjhissati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca nirujjhissati.

5.2.2.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nirujjhissati … pe ….

5.2.2.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca nirujjhissati … pe ….

(Yassakampi yassayatthakampi sadisaṃ.)

5.2.2.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhissati.

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhissati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhissati.

» Yassa samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhissati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca na nirujjhissati.

5.2.2.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissati ... pe ....

5.2.2.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhissati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhissati. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhissati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhissati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca na nirujjhissati.

5.2.2.4. Paccuppannātītavāra

5.2.2.4.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa samudayasaccaṃ nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nirujjhittha tassa dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nirujjhittha dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa maggasaccaṃ nirujjhitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhittha. Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhittha tassa dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati. Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhittha dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa samudayasaccaṃ nirujjhati tassa maggasaccaṃ nirujjhitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhittha. Abhisametāvī-

naṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhittha tassa samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhati. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhittha samudayasaccañca nirujjhati.

5.2.2.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati ... pe ....

5.2.2.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nirujjhati samudayasaccañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nirujjhittha tassa tattha dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati. Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhittha dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhittha. Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhittha tassa tattha dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati. Abhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhittha dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhitthāti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhittha. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhittha tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhati. Abhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhittha samudayasaccañca nirujjhati.

5.2.2.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhittha tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti? Natthi.

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa maggasaccaṃ na nirujjhitthāti?

Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhittha. Anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhittha tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na

nirujjhati. Anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca na nirujjhittha dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa maggasaccaṃ na nirujjhitthāti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhittha. Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhittha tassa samudayasaccaṃ na nirujjhatīti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati. Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccañca na nirujjhittha samudayasaccañca na nirujjhati.

5.2.2.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati ... pe ....

5.2.2.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhitthāti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca na nirujjhati samudayasaccañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ na nirujjhittha tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasac-

cañca na nirujjhittha dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhitthāti?

Abhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhittha tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa bhaṅgakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsānaṃ upapatticittassa uppādakkhaṇe anabhisametāvīnaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhittha dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhitthāti?

Abhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhittha tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhatīti?

Anabhisametāvīnaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhati. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne anabhisametāvīnaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhittha samudayasaccañca na nirujjhati.

5.2.2.5. Paccuppannānāgatavāra

5.2.2.5.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhati samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati. Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa samudayasaccaṃ nirujjhati tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca nirujjhati.

5.2.2.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati ... pe ....

5.2.2.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nirujjhati samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati. Catuvokārā pañcavokārā cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nirujjhatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhati. Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca nirujjhati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhati maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhati. Ye maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha

maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca nirujjhati.

5.2.2.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca na nirujjhati samudayasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati. Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ dukkhasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe

ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ samudayasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhatīti?

Ye puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ na nirujjhati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca na nirujjhati.

5.2.2.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati ... pe ....

5.2.2.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Catuvokāraṃ pañcavokāraṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa

cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca na nirujjhati samudayasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe maggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati. Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ arūpe aggamaggassa ca phalassa ca bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha dukkhasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattā cavantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhati. Arahantānaṃ cittassa uppādakkhaṇe āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ upapajjantānaṃ pavatte cittassa uppādakkhaṇe arūpe aggamaggassa ca phalassa ca

bhaṅgakkhaṇe asaññasattaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati dukkhasaccañca na nirujjhati.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ na nirujjhati tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhati, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhati maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhatīti?

Āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhati. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ āpāyikānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ taṇhāya uppādakkhaṇe taṇhāvippayuttacitte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca na nirujjhati.

5.2.2.6. Atītānāgatavāra

5.2.2.6.1. Anulomapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhittha tassa samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhittha samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa dukkhasaccaṃ nirujjhittha tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ dukkhasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭil-

abhissanti tesaṃ dukkhasaccañca nirujjhittha maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

» Yassa samudayasaccaṃ nirujjhittha tassa maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ samudayasaccañca nirujjhittha maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana … pe … ? Āmantā.

5.2.2.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha … pe ….

5.2.2.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhissati. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccañca nirujjhittha samudayasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca nirujjhittha.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha dukkhasac-

cañca nirujjhittha maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ nirujjhitthāti?

Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha dukkhasaccaṃ nirujjhittha. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhissati dukkhasaccañca nirujjhittha.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ nirujjhittha tassa tattha maggasaccaṃ nirujjhissatīti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha samudayasaccañca nirujjhittha maggasaccañca nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ nirujjhitthāti.

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha maggasaccaṃ nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ nirujjhittha. Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti ye caññe maggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha maggasaccañca nirujjhissati samudayasaccañca nirujjhittha.

5.2.2.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhittha tassa samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa dukkhasaccaṃ na nirujjhittha tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa dukkhasaccaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa samudayasaccaṃ na nirujjhittha tassa maggasaccaṃ na nirujjhissatīti? Natthi.

« Yassa vā pana maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa samudayasaccaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

5.2.2.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhittha ... pe ....

5.2.2.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhittha tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha samudayasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa yattha dukkhasaccaṃ na nirujjhittha tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti? Nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha dukkhasaccaṃ na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

» Yassa yattha samudayasaccaṃ na nirujjhittha tassa tattha maggasaccaṃ na nirujjhissatīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha samudayasaccañca na nirujjhittha maggasaccañca na nirujjhissati.

« Yassa vā pana yattha maggasaccaṃ na nirujjhissati tassa tattha samudayasaccaṃ na nirujjhitthāti?

Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ ye ca puthujjanā maggaṃ na paṭilabhissanti āpāyikānaṃ tesaṃ tattha maggasaccaṃ na nirujjhissati, no ca tesaṃ tattha samudayasaccaṃ na nirujjhittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha maggasaccañca na nirujjhissati samudayasaccañca na nirujjhittha.

Nirodhavāro.

9 Dhammayamaka

9.2 Pavattivāra

9.2.3. Uppādanirodhavāra

9.2.3.1. Paccuppannavāra

9.2.3.1.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti? No.

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti? No.

» Yassa akusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tassa akusalā dhammā uppajjantīti? No.

9.2.3.1.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā nirujjhanti tattha kusalā dhammā uppajjantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tattha kusalā dhammā uppajjanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yattha akusalā dhammā uppajjanti tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhanti tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhanti, no ca tattha akusalā dhammā uppajjanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.3.1.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti? No.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti? No.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhantīti? No.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti? No.

9.2.3.1.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na nirujjhantīti?

Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti. Kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti?

Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti. Akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti?

Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalā-

naṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa akusalā dhammā na uppajjantīti?

Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na uppajjanti.

9.2.3.1.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na nirujjhanti tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti? Nirujjhanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na uppajjanti tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti? Nirujjhanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhanti tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

9.2.3.1.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhantīti?

Akusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti. Kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe

asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti?

Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti. Akusalavippayuttacittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti?

Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā na nirujjhanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhantīti?

Sabbesaṃ cavantānaṃ pavatte cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti?

Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā dhammā na

nirujjhanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti. Sabbesaṃ upapajjantānaṃ pavatte akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe arūpe kusalākusalānaṃ bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā na nirujjhanti akusalā ca dhammā na uppajjanti.

9.2.3.2. Atītavāra

9.2.3.2.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

9.2.3.2.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjittha tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā nirujjhittha tattha kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā uppajjittha tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tattha kusalā dhammā uppajjittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yattha akusalā dhammā uppajjittha tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tattha akusalā dhammā uppajjitthāti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tattha

akusalā dhammā uppajjittha. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā uppajjittha.

9.2.3.2.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā uppajjittha.

9.2.3.2.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa akusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

9.2.3.2.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjittha tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na nirujjhittha tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na uppajjittha tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na uppajjittha tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Natthi.

9.2.3.2.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye akusale citte vattamāne tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjittha akusalā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjittha abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjittha abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Āmantā.

9.2.3.3. Anāgatavāra

9.2.3.3.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjissanti tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ kusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā uppajjissanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjissanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjissanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no

ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

9.2.3.3.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjissanti tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tattha kusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā uppajjissanti tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tattha kusalā dhammā uppajjissantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tattha kusalā dhammā uppajjissanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjissanti.

» Yattha akusalā dhammā uppajjissanti tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Asaññasatte tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Catuvokāre pañcavokāre tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

9.2.3.3.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjissanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha

abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjissanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti, asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā uppajjissanti.

9.2.3.3.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjissanti tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na uppajjissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjissanti. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na uppajjissanti.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjissanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjissanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca

dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

9.2.3.3.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yattha vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

» Yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

» Yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti.

« Yattha vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? Natthi.

9.2.3.3.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti?

Yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjissanti. Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na uppajjissanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjissanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjissanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjissanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjissantīti? Āmantā.

9.2.3.4. Paccuppannātītavāra

9.2.3.4.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhittha tassa akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā

dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.3.4.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? ... pe ....

9.2.3.4.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhitthāti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhittha akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.3.4.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa kusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhitthāti? Nirujjhittha.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa akusalā dhammā na uppajjantīti? Natthi.

9.2.3.4.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti? ... pe ....

9.2.3.4.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhitthāti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhittha. Suddhāvāsaṃ upapajjantānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhittha.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhittha tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

9.2.3.5. Paccuppannānāgatavāra

9.2.3.5.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa akusalā dhammā uppajjanti tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.3.5.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjanti tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.3.5.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjanti akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjanti. Kusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjanti.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti? Āmantā.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjanti. Akusalānaṃ uppādakkhaṇe tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā uppajjanti.

9.2.3.5.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjanti tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe nirodhasamāpannānaṃ asaññasattānaṃ tesaṃ akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

9.2.3.5.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjanti tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.3.5.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti akusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti?

Aggamaggassa uppādakkhaṇe yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa uppādakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti. Aggamaggassa bhaṅgakkhaṇe arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tassa cittassa bhaṅgakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na uppajjanti.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe kusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacit-

tassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjanti tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti?

Sabbesaṃ cittassa bhaṅgakkhaṇe akusalavippayuttacittassa uppādakkhaṇe asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā dhammā na uppajjanti, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti. Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na uppajjanti abyākatā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjantīti? Āmantā.

9.2.3.6. Atītānāgatavāra

9.2.3.6.1. Anulomapuggala

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana akusalā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa kusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ kusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa kusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

» Yassa akusalā dhammā uppajjittha tassa abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ akusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ tesaṃ akusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa akusalā dhammā uppajjitthāti? Āmantā.

9.2.3.6.2. Anulomaokāsa

» Yattha kusalā dhammā uppajjittha tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.3.6.3. Anulomapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā nirujjhissantīti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjittha akusalā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha akusalā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti kusalā ca dhammā uppajjittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā nirujjhissantīti?

Pacchimacittassa bhaṅgakkhaṇe tesaṃ tattha akusalā dhammā up-

pajjittha, no ca tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā uppajjittha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā uppajjitthāti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne asaññasattānaṃ tesaṃ tattha abyākatā dhammā nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā uppajjittha. Itaresaṃ catuvokārānaṃ pañcavokārānaṃ tesaṃ tattha abyākatā ca dhammā nirujjhissanti akusalā ca dhammā uppajjittha.

9.2.3.6.4. Paccanīkapuggala

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa akusalā dhammā na nirujjhissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa kusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa kusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa akusalā dhammā na uppajjittha tassa abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Natthi.

« Yassa vā pana abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa akusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

9.2.3.6.5. Paccanīkaokāsa

» Yattha kusalā dhammā na uppajjittha tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti? ... pe ....

9.2.3.6.6. Paccanīkapuggalokāsa

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha akusalā dhammā na nirujjhissantīti?

Suddhāvāsānaṃ dutiye citte vattamāne tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha, no ca tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha kusalā ca dhammā na uppajjittha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha akusalā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti?

Aggamaggasamaṅgīnaṃ arahantānaṃ yassa cittassa anantarā aggamaggaṃ paṭilabhissanti tesaṃ tattha akusalā dhammā na nirujjhissanti, no ca tesaṃ tattha kusalā dhammā na uppajjittha. Asaññasattānaṃ tesaṃ tattha akusalā ca dhammā na nirujjhissanti kusalā ca dhammā na uppajjittha.

» Yassa yattha kusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha kusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

» Yassa yattha akusalā dhammā na uppajjittha tassa tattha abyākatā dhammā na nirujjhissantīti? Nirujjhissanti.

« Yassa vā pana yattha abyākatā dhammā na nirujjhissanti tassa tattha akusalā dhammā na uppajjitthāti? Uppajjittha.

Uppādanirodhavāro.

Pavattivāro niṭṭhito.

3 Āyatanayamaka

3.3 Pariññāvāra

3.3.1. Paccuppannavāra

» Yo cakkhāyatanaṃ parijānāti so sotāyatanaṃ parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ parijānāti so cakkhāyatanaṃ parijānātīti? Āmantā.

» Yo cakkhāyatanaṃ na parijānāti so sotāyatanaṃ na parijānātīti? Āmantā.

« Yo vā pana sotāyatanaṃ na parijānāti so cakkhāyatanaṃ na parijānātīti? Āmantā.

1 Mūlayamaka

1.2 Niddesa

1.2.2. Hetuvārādiniddesa

Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalahetūti … ?

Tayoeva kusalahetū, avasesā kusalā dhammā na kusalahetū … pe … kusalanidānā … kusalasambhavā … kusalappabhavā … kusalasamuṭṭhānā … kusalāhārā … kusalārammaṇā … kusalapaccayā … kusalasamudayā ….

Ye keci akusalā dhammā … ye keci abyākatā dhammā … ye keci nāmā dhammā, sabbe te nāmahetūti … nāmanidānā … nāmasambhavā

... nāmappabhavā ... nāmasamuṭṭhānā ... nāmāhārā ... nāmārammaṇā ... nāmapaccayā ... nāmasamudayā ....

Mūlaṃ hetu nidānañca, Sambhavo pabhavena ca; Samuṭṭhānāhārārammaṇā, Paccayo samudayena cāti.

Niddesavāro niṭṭhito.

Mūlayamakapāḷi niṭṭhitā.

1 Mūlayamaka

1.1 Uddesa

1.1.2. Hetuvārādiuddesa

Ye keci kusalā dhammā, sabbe te kusalahetū ... pe ... kusalanidānā ... pe ... kusalasambhavā ... pe ... kusalappabhavā ... pe ... kusalasamuṭṭhānā ... pe ... kusalāhārā ... pe ... kusalārammaṇā ... pe ... kusalapaccayā ... pe ... kusalasamudayā ... pe ....

Mūlaṃ hetu nidānañca, Sambhavo pabhavena ca; Samuṭṭhānāhārārammaṇā, Paccayo samudayena cāti.

Uddesavāro niṭṭhito.

Puggalapaññatti

Mātikā

5. Pañcakauddesa

Pañca puggalā—

Atthekacco puggalo ārabhati ca vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Atthekacco puggalo ārabhati na vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Atthekacco puggalo nārabhati vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Atthekacco puggalo nārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. Atthekacco puggalo nārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ pajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. (1)

Datvā avajānāti, saṃvāsena avajānāti, ādheyyamukho hoti, lolo hoti, mando momūho hoti. (2)

Pañca yodhājīvūpamā puggalā. (3)

Pañca piṇḍapātikā. (4)

Pañca khalupacchābhattikā. (5)

Pañca ekāsanikā. (6)

Pañca paṃsukūlikā. (7)

Pañca tecīvarikā. (8)

Pañca āraññikā. (9)

Pañca rukkhamūlikā. (10)

Pañca abbhokāsikā. (11)

Pañca nesajjikā. (12)

Pañca yathāsanthatikā. (13)

Pañca sosānikā. (14)

Pañcakaṃ.

Puggalapaññatti

Niddesa

5. Pañcakapuggalapaññatti

Tatra yvāyaṃ puggalo ārabhati ca vippaṭisārī ca hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo—"āyasmato kho ārambhajā āsavā saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā pavaḍḍhanti. Sādhu vatāyasmā ārambhaje āsave pahāya vippaṭisāraje āsave paṭivinodetvā cittaṃ paññañca bhāvetu. Evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī"ti.

Tatra yvāyaṃ puggalo ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo—"āyasmato kho ārambhajā āsavā saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā nappavaḍḍhanti. Sādhu vatāyasmā ārambhaje āsave pahāya cittaṃ paññañca bhāvetu. Evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī"ti.

Tatra yvāyaṃ puggalo na ārabhati vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te uppannā pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo—"āyasmato kho ārambhajā āsavā na saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā pavaḍḍhanti.

Sādhu vatāyasmā vippaṭisāraje āsave paṭivinodetvā cittaṃ paññañca bhāvetu. Evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī”ti.

Tatra yvāyaṃ puggalo na ārabhati na vippaṭisārī hoti, tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathābhūtaṃ nappajānāti, yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti, so evamassa vacanīyo—“āyasmato kho ārambhajā āsavā na saṃvijjanti, vippaṭisārajā āsavā nappavaḍḍhanti. Sādhu vatāyasmā cittaṃ paññañca bhāvetu. Evamāyasmā amunā pañcamena puggalena samasamo bhavissatī”ti.

Ime cattāro puggalā amunā pañcamena puggalena evaṃ ovadiyamānā evaṃ anusāsiyamānā anupubbena āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇanti.

Kathañca puggalo datvā avajānāti? Idhekacco puggalo yassa puggalassa deti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tassa evaṃ hoti— “ahaṃ dammi, ayaṃ paṭiggaṇhātī”ti, tamenaṃ datvā avajānāti. Evaṃ puggalo datvā avajānāti. (1)

Kathañca puggalo saṃvāsena avajānāti? Idhekacco puggalo yena puggalena saddhiṃ saṃvasati dve vā tīṇi vā vassāni, tamenaṃ saṃvāsena avajānāti. Evaṃ puggalo saṃvāsena avajānāti. (2)

Kathañca puggalo ādheyyamukho hoti? Idhekacco puggalo parassa vaṇṇe vā avaṇṇe vā bhāsiyamāne khippaññeva adhimuccitā hoti. Evaṃ puggalo ādheyyamukho hoti. (3)

Kathañca puggalo lolo hoti? Idhekacco puggalo ittarasaddho hoti ittarabhattī ittarapemo ittarappasādo. Evaṃ puggalo lolo hoti. (4)

Kathañca puggalo mando momūho hoti? Idhekacco puggalo kusalākusale dhamme na jānāti, sāvajjānavajje dhamme na jānāti, hīnappaṇīte dhamme na jānāti, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme na jānāti. Evaṃ puggalo mando momūho hoti. (5)

Tattha katame pañca yodhājīvūpamā puggalā? Pañca yodhājīvā—idhekacco yodhājīvo rajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evarūpopi idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ paṭhamo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (1)

Puna caparaṃ idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ, api ca kho dhajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evarūpopi idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ dutiyo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (2)

Puna caparaṃ idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ, api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ. Evarūpopi idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ tatiyo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (3)

Puna caparaṃ idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ sahati ussāraṇaṃ, api ca kho sampahāre haññati byāpajjati. Evarūpopi idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ catuttho yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. (4)

Puna caparaṃ idhekacco yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ sahati ussāraṇaṃ sahati sampahāraṃ. So taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati. Evarūpopi idhekacco yodhājīvo hoti. Ayaṃ pañcamo yodhājīvo santo saṃvijjamāno lokasmiṃ. Ime pañca yodhājīvā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. (5)

Evamevaṃ pañcime yodhājīvūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu. Katame pañca?

Idhekacco bhikkhu rajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa rajaggasmiṃ? Idha bhikkhu suṇāti—"asukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā"ti. So taṃ sutvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Idamassa rajaggasmiṃ.

Seyyathāpi so yodhājīvo rajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Evarūpopi idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ paṭhamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. (1)

Puna caparaṃ idhekacco bhikkhu sahati rajaggaṃ, api ca kho dhajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa dhajaggasmiṃ? Idha bhikkhu na heva kho suṇāti—"asukasmiṃ nāma gāme vā nigame vā itthī vā kumārī vā abhirūpā dassanīyā pāsādikā paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgatā"ti, api ca kho sāmaṃ passati itthiṃ vā kumāriṃ vā abhirūpaṃ dassanīyaṃ pāsādikaṃ paramāya vaṇṇapokkharatāya saman-

nāgataṃ. So taṃ disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Idamassa dhajaggasmiṃ.

Seyyathāpi so yodhājīvo sahati rajaggaṃ, api ca kho dhajaggaññeva disvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Evarūpopi idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ dutiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. (2)

Puna caparaṃ idhekacco bhikkhu sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ, api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Kimassa ussāraṇāya? Idha bhikkhuṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā mātugāmo upasaṅkamitvā ūhasati ullapati ujjagghati uppaṇḍeti. So mātugāmena ūhasiyamāno ullapiyamāno ujjagghiyamāno uppaṇḍiyamāno saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti brahmacariyaṃ sandhāretuṃ, sikkhādubbalyaṃ āvikatvā sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. Idamassa ussāraṇāya.

Seyyathāpi so yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ, api ca kho ussāraṇaññeva sutvā saṃsīdati visīdati na santhambhati na sakkoti saṅgāmaṃ otarituṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Evarūpopi idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ tatiyo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. (3)

Puna caparaṃ idhekacco bhikkhu sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ sahati ussāraṇaṃ, api ca kho sampahāre haññati byāpajjati. Kimassa sampahārasmiṃ? Idha bhikkhuṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā mātugāmo upasaṅkamitvā abhinisīdati abhinipajjati ajjhottharati. So mātugāmena abhinisīdiyamāno abhinipajjiyamāno ajjhotthariyamāno sikkhaṃ appaccakkhāya dubbalyaṃ anāvikatvā methunaṃ dhammaṃ paṭisevati. Idamassa sampahārasmiṃ.

Seyyathāpi so yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ sahati ussāraṇaṃ, api ca kho sampahāre haññati byāpajjati, tathūpamo ayaṃ puggalo. Evarūpopi idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ catuttho yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. (4)

Puna caparaṃ idhekacco bhikkhu sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ sahati ussāraṇaṃ sahati sampahāraṃ. So taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati. Kimassa saṅgāmavijayasmiṃ? Idha bhikkhuṃ araññagataṃ vā rukkhamūlagataṃ vā suññāgāragataṃ vā mātugāmo upasaṅkamitvā abhinisīdati abhinipajjati ajjhottharati. So mātugāmena abhinisīdiyamāno abhinipajjiyamāno ajjhotthariyamāno viniveṭhetvā vinimocetvā yena kāmaṃ pakkamati.

So vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ime āsavā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti.

Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati,

bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāti. Idamassa saṅgāmavijayasmiṃ. Seyyathāpi so yodhājīvo sahati rajaggaṃ sahati dhajaggaṃ sahati ussāraṇaṃ sahati sampahāraṃ, so taṃ saṅgāmaṃ abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tameva saṅgāmasīsaṃ ajjhāvasati, tathūpamo ayaṃ puggalo. Evarūpopi idhekacco puggalo hoti. Ayaṃ pañcamo yodhājīvūpamo puggalo santo saṃvijjamāno bhikkhūsu. (5)

Ime pañca yodhājīvūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu.

Tattha katame pañca piṇḍapātikā? Mandattā momūhattā piṇḍapātiko hoti, pāpiccho icchāpakato piṇḍapātiko hoti, ummādā cittavikkhepā piṇḍapātiko hoti, "vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehī"ti piṇḍapātiko hoti, api ca appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya piṇḍapātiko hoti. Tatra yvāyaṃ piṇḍapātiko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya piṇḍapātiko, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ piṇḍapātikānaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi nāma gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍaṃ tattha aggamakkhāyati; evamevaṃ yvāyaṃ piṇḍapātiko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya piṇḍapātiko hoti, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ piṇḍapātikānaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca. Ime pañca piṇḍapātikā.

Tattha katame pañca khalupacchābhattikā ... pe ... pañca ekāsanikā ... pe ... pañca paṃsukūlikā ... pe ... pañca tecīvarikā ... pe ... pañca āraññikā ... pe ... pañca rukkhamūlikā ... pe ... pañca abbhokāsikā ... pe ... pañca nesajjikā ... pe ... pañca yathāsanthatikā ... pe ....

Tattha katame pañca sosānikā? Mandattā momūhattā sosāniko hoti, pāpiccho icchāpakato sosāniko hoti, ummādā cittavikkhepā sosāniko hoti, "vaṇṇitaṃ buddhehi buddhasāvakehī"ti sosāniko hoti, api ca appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya sosāniko hoti. Tatra yvāyaṃ sosāniko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya sosāniko, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ

sosānikānaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca.

Seyyathāpi nāma gavā khīraṃ, khīramhā dadhi, dadhimhā navanītaṃ, navanītamhā sappi, sappimhā sappimaṇḍo, sappimaṇḍaṃ tattha aggamakkhāyati; evamevaṃ yvāyaṃ sosāniko appicchataṃyeva nissāya santuṭṭhiṃyeva nissāya sallekhaṃyeva nissāya idamatthitaṃyeva nissāya sosāniko hoti, ayaṃ imesaṃ pañcannaṃ sosānikānaṃ aggo ca seṭṭho ca pāmokkho ca uttamo ca pavaro ca. Ime pañca sosānikā.

Pañcakaniddeso.

Puggalapaññatti

Niddesa

4. Catukkapuggalapaññatti

Katamo ca puggalo asappuriso? Idhekacco puggalo pāṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti— ayaṃ vuccati puggalo "asappuriso".

Katamo ca puggalo asappurisena asappurisataro? Idhekacco puggalo attanā ca pāṇātipātī hoti parañca pāṇātipāte samādapeti, attanā ca adinnādāyī hoti parañca adinnādāne samādapeti, attanā ca kāmesumicchācārī hoti parañca kāmesumicchācāre samādapeti, attanā ca musāvādī hoti parañca musāvāde samādapeti, attanā ca surāmerayamajjapamādaṭṭhāyī hoti parañca surāmerayamajjapamādaṭṭhāne samādapeti—ayaṃ vuccati puggalo "asappurisena asappurisataro".

Katamo ca puggalo sappuriso? Idhekacco puggalo pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti—ayaṃ vuccati puggalo "sappuriso".

Katamo ca puggalo sappurisena sappurisataro? Idhekacco puggalo attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca musāvādā paṭivirato hoti parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti parañca surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇiyā samādapeti—ayaṃ vuccati puggalo "sappurisena sappurisataro".

Katamo ca puggalo pāpo? Idhekacco puggalo pāṇātipātī hoti, adin-

nādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādī hoti, pisuṇavāco hoti, pharusavāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādiṭṭhi hoti— ayaṃ vuccati puggalo "pāpo".

Katamo ca puggalo pāpena pāpataro? Idhekacco puggalo attanā ca pāṇātipātī hoti parañca pāṇātipāte samādapeti, attanā ca adinnādāyī hoti parañca adinnādāne samādapeti, attanā ca kāmesumicchācārī hoti parañca kāmesumicchācāre samādapeti, attanā ca musāvādī hoti parañca musāvāde samādapeti, attanā ca pisuṇavāco hoti parañca pisuṇāya vācāya samādapeti, attanā ca pharusavāco hoti parañca pharusāya vācāya samādapeti, attanā ca samphappalāpī hoti parañca samphappalāpe samādapeti, attanā ca abhijjhālu hoti parañca abhijjhāya samādapeti, attanā ca byāpannacitto hoti parañca byāpāde samādapeti, attanā ca micchādiṭṭhi hoti parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti—ayaṃ vuccati puggalo "pāpena pāpataro".

Katamo ca puggalo kalyāṇo? Idhekacco puggalo pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādiṭṭhi hoti—ayaṃ vuccati puggalo "kalyāṇo".

Katamo ca puggalo kalyāṇena kalyāṇataro? Idhekacco puggalo attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca adinnādānā paṭivirato hoti parañca adinnādānā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca kāmesumicchācārā paṭivirato hoti parañca kāmesumicchācārā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca musāvādā paṭivirato hoti parañca musāvādā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti parañca pisuṇāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, attanā ca pharusāya vācāya paṭivirato hoti parañca pharusāya vācāya veramaṇiyā samādapeti, attanā ca samphappalāpā paṭivirato hoti parañca samphappalāpā veramaṇiyā samādapeti, attanā ca anabhijjhālu hoti parañca anabhijjhāya samādapeti, attanā ca abyāpannacitto hoti parañca abyāpāde samādapeti, attanā ca sammādiṭṭhi hoti parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti—ayaṃ vuccati puggalo "kalyāṇena kalyāṇataro".

Katamo ca puggalo pāpadhammo? Idhekacco puggalo pāṇātipātī

hoti, adinnādāyī hoti ... pe ... micchādiṭṭhi hoti—ayaṃ vuccati puggalo "pāpadhammo".

Katamo ca puggalo pāpadhammena pāpadhammataro? Idhekacco puggalo attanā ca pāṇātipātī hoti parañca pāṇātipāte samādapeti, attanā ca adinnādāyī hoti parañca adinnādāne samādapeti ... pe ... attanā ca micchādiṭṭhi hoti parañca micchādiṭṭhiyā samādapeti—ayaṃ vuccati puggalo "pāpadhammena pāpadhammataro".

Katamo ca puggalo kalyāṇadhammo? Idhekacco puggalo pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti ... pe ... sammādiṭṭhi hoti—ayaṃ vuccati puggalo "kalyāṇadhammo".

Katamo ca puggalo kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro? Idhekacco puggalo attanā ca pāṇātipātā paṭivirato hoti parañca pāṇātipātā veramaṇiyā samādapeti ... pe ... attanā ca sammādiṭṭhi hoti parañca sammādiṭṭhiyā samādapeti—ayaṃ vuccati puggalo "kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro".

Katamo ca puggalo sāvajjo? Idhekacco puggalo sāvajjena kāyakammena samannāgato hoti, sāvajjena vacīkammena samannāgato hoti, sāvajjena manokammena samannāgato hoti—ayaṃ vuccati puggalo "sāvajjo".

Katamo ca puggalo vajjabahulo? Idhekacco puggalo sāvajjena bahulaṃ kāyakammena samannāgato hoti appaṃ anavajjena, sāvajjena bahulaṃ vacīkammena samannāgato hoti appaṃ anavajjena, sāvajjena bahulaṃ manokammena samannāgato hoti appaṃ anavajjena—ayaṃ vuccati puggalo "vajjabahulo".

Katamo ca puggalo appavajjo? Idhekacco puggalo anavajjena bahulaṃ kāyakammena samannāgato hoti appaṃ sāvajjena, anavajjena bahulaṃ vacīkammena samannāgato hoti appaṃ sāvajjena, anavajjena bahulaṃ manokammena samannāgato hoti appaṃ sāvajjena—ayaṃ vuccati puggalo "appavajjo".

Katamo ca puggalo anavajjo? Idhekacco puggalo anavajjena kāyakammena samannāgato hoti, anavajjena vacīkammena samannāgato hoti, anavajjena manokammena samannāgato hoti—ayaṃ vuccati puggalo "anavajjo".

Katamo ca puggalo ugghaṭitaññū? Yassa puggalassa saha udāhaṭavelāya dhammābhisamayo hoti—ayaṃ vuccati puggalo "ugghaṭitaññū".

Katamo ca puggalo vipañcitaññū? Yassa puggalassa saṃkhittena bhāsitassa vitthārena atthe vibhajiyamāne dhammābhisamayo hoti—ayaṃ vuccati puggalo "vipañcitaññū".

Katamo ca puggalo neyyo? Yassa puggalassa uddesato paripucchato yoniso manasikaroto kalyāṇamitte sevato bhajato payirupāsato evaṃ anupubbena dhammābhisamayo hoti—ayaṃ vuccati puggalo "neyyo".

Katamo ca puggalo padaparamo? Yassa puggalassa bahumpi suṇato bahumpi bhaṇato bahumpi dhārayato bahumpi vācayato na tāya jātiyā dhammābhisamayo hoti—ayaṃ vuccati puggalo "padaparamo".

Katamo ca puggalo yuttappaṭibhāno no muttappaṭibhāno? Idhekacco puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno yuttaṃ vadati no sīghaṃ—ayaṃ vuccati puggalo "yuttappaṭibhāno no muttappaṭibhāno".

Katamo ca puggalo muttappaṭibhāno no yuttappaṭibhāno? Idhekacco puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno sīghaṃ vadati no yuttaṃ—ayaṃ vuccati puggalo "muttappaṭibhāno no yuttappaṭibhāno".

Katamo ca puggalo yuttappaṭibhāno ca muttappaṭibhāno ca? Idhekacco puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno yuttañca vadati sīghañca—ayaṃ vuccati puggalo "yuttappaṭibhāno ca muttappaṭibhāno ca".

Katamo ca puggalo neva yuttappaṭibhāno no muttappaṭibhāno? Idhekacco puggalo pañhaṃ puṭṭho samāno neva yuttaṃ vadati no sīghaṃ—ayaṃ vuccati, puggalo "neva yuttappaṭibhāno no muttappaṭibhāno".

Tattha katame cattāro dhammakathikā puggalā? Idhekacco dhammakathiko appañca bhāsati asahitañca, parisā cassa na kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati. (1)

Idha panekacco dhammakathiko appañca bhāsati sahitañca, parisā cassa kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati. (2)

Idha panekacco dhammakathiko bahuñca bhāsati asahitañca, parisā cassa na kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati. (3)

Idha panekacco dhammakathiko bahuñca bhāsati sahitañca, parisā cassa kusalā hoti sahitāsahitassa. Evarūpo dhammakathiko evarūpāya parisāya dhammakathikotveva saṅkhaṃ gacchati. (4)

Ime cattāro "dhammakathikā puggalā".

Tattha katame cattāro valāhakūpamā puggalā? Cattāro valāhakā—gajjitā no vassitā, vassitā no gajjitā, gajjitā ca vassitā ca, neva gajjitā no vassitā. Evamevaṃ cattārome valāhakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Gajjitā no vassitā, vassitā no gajjitā, gajjitā ca vassitā ca, neva gajjitā no vassitā.

Kathañca puggalo gajjitā hoti no vassitā? Idhekacco puggalo bhāsitā hoti, no kattā. Evaṃ puggalo gajjitā hoti, no vassitā. Seyyathāpi so valāhako gajjitā no vassitā, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo vassitā hoti no gajjitā? Idhekacco puggalo kattā hoti, no bhāsitā. Evaṃ puggalo vassitā hoti no gajjitā. Seyyathāpi so valāhako vassitā no gajjitā, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo gajjitā ca hoti vassitā ca? Idhekacco puggalo bhāsitā ca hoti, kattā ca. Evaṃ puggalo gajjitā ca hoti vassitā ca. Seyyathāpi so valāhako gajjitā ca vassitā ca, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo neva gajjitā hoti no vassitā? Idhekacco puggalo neva bhāsitā hoti no kattā. Evaṃ puggalo neva gajjitā hoti no vassitā. Seyyathāpi so valāhako neva gajjitā no vassitā, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro valāhakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Tattha katame cattāro mūsikūpamā puggalā? Catasso mūsikā—gādhaṃ kattā no vasitā, vasitā no gādhaṃ kattā, gādhaṃ kattā ca vasitā ca, neva gādhaṃ kattā no vasitā. Evamevaṃ cattārome mūsikūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Gādhaṃ kattā no vasitā, vasitā no gādhaṃ kattā, gādhaṃ kattā ca vasitā ca, neva gādhaṃ kattā no vasitā.

Kathañca puggalo gādhaṃ kattā hoti no vasitā? Idhekacco puggalo dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo gādhaṃ kattā hoti no vasitā. Seyyathāpi sā mūsikā gādhaṃ kattā no vasitā, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo vasitā hoti no gādhaṃ kattā? Idhekacco puggalo

dhammaṃ na pariyāpuṇāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo vasitā hoti no gādhaṃ kattā. Seyyathāpi sā mūsikā vasitā no gādhaṃ kattā, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo gādhaṃ kattā ca hoti vasitā ca? Idhekacco puggalo dhammaṃ pariyāpuṇāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo gādhaṃ kattā ca hoti vasitā ca. Seyyathāpi sā mūsikā gādhaṃ kattā ca vasitā ca, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo neva gādhaṃ kattā hoti no vasitā? Idhekacco puggalo dhammaṃ na pariyāpuṇāti—suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo neva gādhaṃ kattā hoti no vasitā. Seyyathāpi sā mūsikā neva gādhaṃ kattā no vasitā, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro mūsikūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Tattha katame cattāro ambūpamā puggalā? Cattāri ambāni—āmaṃ pakkavaṇṇi, pakkaṃ āmavaṇṇi, āmaṃ āmavaṇṇi, pakkaṃ pakkavaṇṇi. Evamevaṃ cattārome ambūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Āmo pakkavaṇṇī, pakko āmavaṇṇī, āmo āmavaṇṇī, pakko pakkavaṇṇī.

Kathañca puggalo āmo hoti pakkavaṇṇī? Idhekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ nappajānāti, "ayaṃ

dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo āmo hoti pakkavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ ambaṃ āmaṃ pakkavaṇṇi, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo pakko hoti āmavaṇṇī? Idhekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So “idaṃ dukkhan”ti yathābhūtaṃ pajānāti, “ayaṃ dukkhasamudayo”ti yathābhūtaṃ pajānāti, “ayaṃ dukkhanirodho”ti yathābhūtaṃ pajānāti, “ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo pakko hoti āmavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ ambaṃ pakkaṃ āmavaṇṇi, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo āmo hoti āmavaṇṇī? Idhekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So “idaṃ dukkhan”ti yathābhūtaṃ nappajānāti … pe … “ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo āmo hoti āmavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ ambaṃ āmaṃ āmavaṇṇi, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo pakko hoti pakkavaṇṇī? Idhekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So “idaṃ dukkhan”ti yathābhūtaṃ pajānāti … pe … “ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo pakko hoti pakkavaṇṇī. Seyyathāpi taṃ ambaṃ pakkaṃ pakkavaṇṇi, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro ambūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Tattha katame cattāro kumbhūpamā puggalā? Cattāro kumbhā—tuccho pihito, pūro vivaṭo, tuccho vivaṭo, pūro pihito. Evamevaṃ cattārome kumbhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Tuccho pihito, pūro vivaṭo, tuccho vivaṭo, pūro pihito.

Kathañca puggalo tuccho hoti pihito? Idhekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So “idaṃ dukkhan”ti yathābhūtaṃ nappajānāti … pe … “ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā”ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo tuccho hoti pihito.

Seyyathāpi so kumbho tuccho pihito, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo pūro hoti vivaṭo? Idhekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo pūro hoti vivaṭo. Seyyathāpi so kumbho pūro vivaṭo, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo tuccho hoti vivaṭo? Idhekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo tuccho hoti vivaṭo. Seyyathāpi so kumbho tuccho vivaṭo, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo pūro hoti pihito? Idhekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo pūro hoti pihito. Seyyathāpi so kumbho pūro pihito, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro kumbhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Tattha katame cattāro udakarahadūpamā puggalā? Cattāro udakarahadā—uttāno gambhīrobhāso, gambhīro uttānobhāso, uttāno uttānobhāso, gambhīro gambhīrobhāso. Evamevaṃ cattārome udakarahadūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Uttāno gambhīrobhāso, gambhīro uttānobhāso, uttāno uttānobhāso, gambhīro gambhīrobhāso.

Kathañca puggalo uttāno hoti gambhīrobhāso? Idhekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo uttāno hoti gambhīrobhāso. Seyyathāpi so udakarahado uttāno gambhīrobhāso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo gambhīro hoti uttānobhāso? Idhekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ viloki-

taṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo gambhīro hoti uttānobhāso. Seyyathāpi so udakarahado gambhīro uttānobhāso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo uttāno hoti uttānobhāso? Idhekaccassa puggalassa na pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ nappajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ nappajānāti. Evaṃ puggalo uttāno hoti uttānobhāso. Seyyathāpi so udakarahado uttāno uttānobhāso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo gambhīro hoti gambhīrobhāso? Idhekaccassa puggalassa pāsādikaṃ hoti abhikkantaṃ paṭikkantaṃ ālokitaṃ vilokitaṃ samiñjitaṃ pasāritaṃ saṅghāṭipattacīvaradhāraṇaṃ. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Evaṃ puggalo gambhīro hoti gambhīrobhāso. Seyyathāpi so udakarahado gambhīro gambhīrobhāso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro udakarahadūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Tattha katame cattāro balībaddūpamā puggalā? Cattāro balībaddā—sakagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo, paragavacaṇḍo no sakagavacaṇḍo, sakagavacaṇḍo ca paragavacaṇḍo ca, neva sakagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo. Evamevaṃ cattārome balībaddūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Sakagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo, paragavacaṇḍo no sakagavacaṇḍo, sakagavacaṇḍo ca paragavacaṇḍo ca, neva sakagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo.

Kathañca puggalo sakagavacaṇḍo hoti no paragavacaṇḍo? Idhekacco puggalo sakaparisaṃ ubbejitā hoti, no paraparisaṃ. Evaṃ puggalo sakagavacaṇḍo hoti no paragavacaṇḍo. Seyyathāpi so balībaddo sakagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo paragavacaṇḍo hoti no sakagavacaṇḍo? Idhekacco puggalo paraparisaṃ ubbejitā hoti, no sakaparisaṃ. Evaṃ puggalo paragavacaṇḍo hoti no sakagavacaṇḍo. Seyyathāpi so balībaddo para-

gavacaṇḍo no sakagavacaṇḍo, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo sakagavacaṇḍo ca hoti paragavacaṇḍo ca? Idhekacco puggalo sakaparisañca ubbejitā hoti, paraparisañca. Evaṃ puggalo sakagavacaṇḍo ca hoti paragavacaṇḍo ca. Seyyathāpi so balībaddo sakagavacaṇḍo ca paragavacaṇḍo ca, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo neva sakagavacaṇḍo hoti no paragavacaṇḍo? Idhekacco puggalo neva sakaparisaṃ ubbejitā hoti no paraparisaṃ. Evaṃ puggalo neva sakagavacaṇḍo hoti no paragavacaṇḍo. Seyyathāpi so balībaddo neva sakagavacaṇḍo no paragavacaṇḍo, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro balībaddūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Tattha katame cattāro āsīvisūpamā puggalā? Cattāro āsīvisā—āgataviso no ghoraviso, ghoraviso no āgataviso, āgataviso ca ghoraviso ca, neva āgataviso no ghoraviso. Evamevaṃ cattārome āsīvisūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Āgataviso no ghoraviso, ghoraviso no āgataviso, āgataviso ca ghoraviso ca, neva āgataviso no ghoraviso.

Kathañca puggalo āgataviso hoti no ghoraviso? Idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na ciraṃ dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ puggalo āgataviso hoti, no ghoraviso. Seyyathāpi so āsīviso āgataviso no ghoraviso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo ghoraviso hoti no āgataviso? Idhekacco puggalo naheva kho abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho ciraṃ dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ puggalo ghoraviso hoti, no āgataviso. Seyyathāpi so āsīviso ghoraviso no āgataviso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo āgataviso ca hoti ghoraviso ca? Idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho ciraṃ dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ puggalo āgataviso ca hoti ghoraviso ca. Seyyathāpi so āsīviso āgataviso ca ghoraviso ca, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo neva āgataviso hoti no ghoraviso? Idhekacco puggalo naheva kho abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na ciraṃ dīgharattaṃ anuseti. Evaṃ puggalo neva āgataviso hoti no ghoraviso. Seyyathāpi so āsīviso neva āgataviso no ghoraviso, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro āsīvisūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Kathañca puggalo ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti? Idhekacco puggalo duppaṭipannānaṃ micchāpaṭipannānaṃ titthiyānaṃ titthiyasāvakānaṃ vaṇṇaṃ bhāsati—"suppaṭipannā" itipi, "sammāpaṭipannā" itipīti. Evaṃ puggalo ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti. (1)

Kathañca puggalo ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti? Idhekacco puggalo suppaṭipannānaṃ sammāpaṭipannānaṃ buddhānaṃ buddhasāvakānaṃ avaṇṇaṃ bhāsati—"duppaṭipannā" itipi, "micchāpaṭipannā" itipīti. Evaṃ puggalo ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti. (2)

Kathañca puggalo ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃsitā hoti? Idhekacco puggalo duppaṭipadāya micchāpaṭipadāya pasādaṃ janeti—"suppaṭipadā" itipi, "sammāpaṭipadā" itipīti. Evaṃ puggalo ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃsitā hoti. (3)

Kathañca puggalo ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃsitā hoti? Idhekacco puggalo suppaṭipadāya sammāpaṭipadāya appasādaṃ janeti—"duppaṭipadā" itipi, "micchāpaṭipadā" itipīti. Evaṃ puggalo ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃsitā hoti. (4)

Kathañca puggalo anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti? Idhekacco puggalo duppaṭipannānaṃ micchāpaṭipannānaṃ titthiyānaṃ titthiyasāvakānaṃ avaṇṇaṃ bhāsati—"duppaṭipannā" itipi, "micchāpaṭipannā" itipīti. Evaṃ puggalo anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti. (1)

Kathañca puggalo anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti? Idhekacco puggalo suppaṭipannānaṃ sammāpaṭipannānaṃ buddhānaṃ buddhasāvakānaṃ vaṇṇaṃ bhāsati—"suppaṭipannā" itipi, "sammāpaṭipannā" itipīti. Evaṃ puggalo anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti. (2)

Kathañca puggalo anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃsitā hoti? Idhekacco puggalo duppaṭipadāya micchāpaṭipadāya appasādaṃ janeti— "duppaṭipadā" itipi, "micchāpaṭipadā" itipīti. Evaṃ puggalo anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃsitā hoti. (3)

Kathañca puggalo anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃsitā hoti? Idhekacco puggalo suppaṭipadāya sammāpaṭipadāya pasādaṃ janeti— "suppaṭipadā" itipi, "sammāpaṭipadā" itipīti. Evaṃ puggalo anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃsitā hoti. (4)

Kathañca puggalo avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena? Idhekacco puggalo vaṇṇopi saṃvijjati avaṇṇopi saṃvijjati. Yo tattha avaṇṇo taṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, yo tattha vaṇṇo taṃ na bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Evaṃ puggalo avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. (1)

Kathañca puggalo vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena? Idhekacco puggalo vaṇṇopi saṃvijjati avaṇṇopi saṃvijjati. Yo tattha vaṇṇo taṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, yo tattha avaṇṇo taṃ na bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Evaṃ puggalo vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. (2)

Kathañca puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena? Idhekacco puggalo vaṇṇopi saṃvijjati avaṇṇopi saṃvijjati. Yo tattha avaṇṇo taṃ bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, yopi tattha vaṇṇo tampi bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Tatra kālaññū hoti tassa pañhassa veyyākaraṇāya. Evaṃ puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. (3)

Kathañca puggalo neva avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, nopi vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena? Idhekacco puggalo vaṇṇopi saṃvijjati avaṇṇopi saṃvijjati. Yo tattha avaṇṇo taṃ na bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena, yopi tattha vaṇṇo tampi na bhaṇati bhūtaṃ tacchaṃ kālena. Upekkhako viharati sato sampajāno. Evaṃ puggalo neva avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, nopi vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. (4)

Katamo ca puggalo uṭṭhānaphalūpajīvī no puññaphalūpajīvī? Yassa puggalassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato ājīvo abhinibbattati, no puññato—ayaṃ vuccati puggalo "uṭṭhānaphalūpajīvī, no puññaphalūpajīvī". (1)

Katamo ca puggalo puññaphalūpajīvī no uṭṭhānaphalūpajīvī? Paranimmitavasavattī deve upādāya tatūpari devā puññaphalūpajīvino na uṭṭhānaphalūpajīvino. (2)

Katamo ca puggalo uṭṭhānaphalūpajīvī ca puññaphalūpajīvī ca? Yassa puggalassa uṭṭhahato ghaṭato vāyamato ājīvo abhinibbattati puññato ca—ayaṃ vuccati puggalo "uṭṭhānaphalūpajīvī ca puññaphalūpajīvī ca". (3)

Katamo ca puggalo neva uṭṭhānaphalūpajīvī no puññaphalūpajīvī? Nerayikā neva uṭṭhānaphalūpajīvino no puññaphalūpajīvino. (4)

Kathañca puggalo tamo hoti tamaparāyano? Idhekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā nesādakule vā venakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bahvābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Evaṃ puggalo tamo hoti tamaparāyano. (1)

Kathañca puggalo tamo hoti jotiparāyano? Idhekacco puggalo nīce kule paccājāto hoti—caṇḍālakule vā nesādakule vā venakule vā rathakārakule vā pukkusakule vā dalidde appannapānabhojane kasiravuttike, yattha kasirena ghāsacchādo labbhati. So ca hoti dubbaṇṇo duddasiko okoṭimako bahvābādho kāṇo vā kuṇī vā khañjo vā pakkhahato vā, na lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ puggalo tamo hoti jotiparāyano. (2)

Kathañca puggalo joti hoti tamaparāyano? Idhekacco puggalo ucce

kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena duccaritaṃ carati, vācāya duccaritaṃ carati, manasā duccaritaṃ carati. So kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. Evaṃ puggalo joti hoti tamaparāyano. (3)

Kathañca puggalo joti hoti jotiparāyano? Idhekacco puggalo ucce kule paccājāto hoti—khattiyamahāsālakule vā brāhmaṇamahāsālakule vā gahapatimahāsālakule vā aḍḍhe mahaddhane mahābhoge pahūtajātarūparajate pahūtavittūpakaraṇe pahūtadhanadhaññe. So ca hoti abhirūpo dassanīyo pāsādiko paramāya vaṇṇapokkharatāya samannāgato, lābhī annassa pānassa vatthassa yānassa mālāgandhavilepanassa seyyāvasathapadīpeyyassa. So kāyena sucaritaṃ carati, vācāya sucaritaṃ carati, manasā sucaritaṃ carati. So kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. Evaṃ puggalo joti hoti jotiparāyano. (4)

Kathañca puggalo oṇatoṇato hoti ... pe ... evaṃ puggalo oṇatoṇato hoti. (1)

Kathañca puggalo oṇatuṇṇato hoti ... pe ... evaṃ puggalo oṇatuṇṇato hoti. (2)

Kathañca puggalo uṇṇatoṇato hoti ... pe ... evaṃ puggalo uṇṇatoṇato hoti. (3)

Kathañca puggalo uṇṇatuṇṇato hoti ... pe ... evaṃ puggalo uṇṇatuṇṇato hoti. (4)

Tattha katame cattāro rukkhūpamā puggalā? Cattāro rukkhā—pheggu sāraparivāro, sāro pheggu parivāro, pheggu pheggu parivāro, sāro sāraparivāro. Evamevaṃ cattārome rukkhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame cattāro? Pheggu sāraparivāro, sāro pheggu parivāro, pheggu pheggu parivāro, sāro sāraparivāro.

Kathañca puggalo pheggu hoti sāraparivāro? Idhekacco puggalo

dussīlo hoti pāpadhammo, parisā ca khvassa hoti sīlavatī kalyāṇadhammā. Evaṃ puggalo pheggu hoti sāraparivāro. Seyyathāpi so rukkho pheggu sāraparivāro, tathūpamo ayaṃ puggalo. (1)

Kathañca puggalo sāro hoti phegguparivāro? Idhekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo, parisā ca khvassa hoti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ puggalo sāro hoti phegguparivāro. Seyyathāpi so rukkho sāro phegguparivāro, tathūpamo ayaṃ puggalo. (2)

Kathañca puggalo pheggu hoti phegguparivāro? Idhekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo, parisāpissa hoti dussīlā pāpadhammā. Evaṃ puggalo pheggu hoti phegguparivāro. Seyyathāpi so rukkho pheggu phegguparivāro, tathūpamo ayaṃ puggalo. (3)

Kathañca puggalo sāro hoti sāraparivāro? Idhekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo, parisāpissa hoti sīlavatī kalyāṇadhammā. Evaṃ puggalo sāro hoti sāraparivāro. Seyyathāpi so rukkho sāro sāraparivāro, tathūpamo ayaṃ puggalo. (4)

Ime cattāro rukkhūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Katamo ca puggalo rūpappamāṇo rūpappasanno? Idhekacco puggalo ārohaṃ vā passitvā pariṇāhaṃ vā passitvā saṇṭhānaṃ vā passitvā pāripūriṃ vā passitvā tattha pamāṇaṃ gahetvā pasādaṃ janeti. Ayaṃ vuccati puggalo rūpappamāṇo rūpappasanno. (1)

Katamo ca puggalo ghosappamāṇo ghosappasanno? Idhekacco puggalo paravaṇṇanāya parathomanāya parapasaṃsanāya paravaṇṇahārikāya tattha pamāṇaṃ gahetvā pasādaṃ janeti. Ayaṃ vuccati puggalo ghosappamāṇo ghosappasanno. (2)

Katamo ca puggalo lūkhappamāṇo lūkhappasanno? Idhekacco puggalo cīvaralūkhaṃ vā passitvā pattalūkhaṃ vā passitvā senāsanalūkhaṃ vā passitvā vividhaṃ vā dukkarakārikaṃ passitvā tattha pamāṇaṃ gahetvā pasādaṃ janeti. Ayaṃ vuccati puggalo lūkhappamāṇo lūkhappasanno. (3)

Katamo ca puggalo dhammappamāṇo dhammappasanno? Idhekacco puggalo sīlaṃ vā passitvā samādhiṃ vā passitvā paññaṃ vā passitvā tattha pamāṇaṃ gahetvā pasādaṃ janeti. Ayaṃ vuccati puggalo dhammappamāṇo dhammappasanno. (4)

Kathañca puggalo attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya? Idhekacco puggalo attanā sīlasampanno hoti, no paraṃ sīlasampadāya

samādapeti; attanā samādhisampanno hoti, no paraṃ samādhisampadāya samādapeti; attanā paññāsampanno hoti, no paraṃ paññāsampadāya samādapeti; attanā vimuttisampanno hoti, no paraṃ vimuttisampadāya samādapeti; attanā vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, no paraṃ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Evaṃ puggalo attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. (1)

Kathañca puggalo parahitāya paṭipanno hoti no attahitāya? Idhekacco puggalo attanā na sīlasampanno hoti, paraṃ sīlasampadāya samādapeti; attanā na samādhisampanno hoti, paraṃ samādhisampadāya samādapeti; attanā na paññāsampanno hoti, paraṃ paññāsampadāya samādapeti; attanā na vimuttisampanno hoti, paraṃ vimuttisampadāya samādapeti; attanā na vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, paraṃ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Evaṃ puggalo parahitāya paṭipanno hoti no attahitāya. (2)

Kathañca puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca? Idhekacco puggalo attanā ca sīlasampanno hoti, parañca sīlasampadāya samādapeti; attanā ca samādhisampanno hoti, parañca samādhisampadāya samādapeti; attanā ca paññāsampanno hoti, parañca paññāsampadāya samādapeti; attanā ca vimuttisampanno hoti, parañca vimuttisampadāya samādapeti; attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, parañca vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Evaṃ puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca. (3)

Kathañca puggalo neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya? Idhekacco puggalo attanā na sīlasampanno hoti, no paraṃ sīlasampadāya samādapeti; attanā na samādhisampanno hoti, no paraṃ samādhisampadāya samādapeti; attanā na paññāsampanno hoti, no paraṃ paññāsampadāya samādapeti; attanā na vimuttisampanno hoti, no paraṃ vimuttisampadāya samādapeti; attanā na vimuttiñāṇadassanasampanno hoti, no paraṃ vimuttiñāṇadassanasampadāya samādapeti. Evaṃ puggalo neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. (4)

Kathañca puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto? Idhekacco puggalo acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano, naehibhaddantiko natiṭṭhabhaddantiko nābhihaṭaṃ na uddissakataṃ na nimantanaṃ sādiyati, so na kumbhimukhā paṭiggaṇhāti na kaḷopimukhā paṭiggaṇhāti, na eḷakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalaman-

taraṃ na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya, na saṅkittīsu na yattha sā upaṭṭhito hoti na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ na maṃsaṃ na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko ... pe ... sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti ... pe ... sattahipi dattīhi yāpeti; ekāhikampi āhāraṃ āhāreti, dvīhikampi āhāraṃ āhāreti ... pe ... sattāhikampi āhāraṃ āhāreti. Iti evarūpaṃ aḍḍhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati. So sākabhakkho vā hoti sāmākabhakkho vā hoti nīvārabhakkho vā hoti daddulabhakkho vā hoti haṭabhakkho vā hoti kaṇabhakkho vā hoti ācāmabhakkho vā hoti piññākabhakkho vā hoti tiṇabhakkho vā hoti gomayabhakkho vā hoti, vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. So sāṇānipi dhāreti masāṇānipi dhāreti chavadussānipi dhāreti paṃsukūlānipi dhāreti tirīṭānipi dhāreti ajinampi dhāreti ajinakkhipampi dhāreti kusacīrampi dhāreti vākacīrampi dhāreti phalakacīrampi dhāreti kesakambalampi dhāreti vāḷakambalampi dhāreti ulūkapakkhampi dhāreti, kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto, ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto, ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto, kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti, sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharati. Iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. Evaṃ puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto. (1)

Kathañca puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idhekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko sākuṇiko māgaviko luddo macchaghātako coro coraghātako goghātako bandhanāgāriko, ye vā panaññepi keci kurūrakammantā. Evaṃ puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto. (2)

Kathañca puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto? Idhekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto brāhmaṇo vā mahāsālo. So puratthimena nagarassa navaṃ sandhāgāraṃ kārāpetvā kesamassuṃ ohāretvā kharājinaṃ nivāsetvā sappitelena kāyaṃ abbhañjitvā migavisāṇena piṭṭhiṃ kaṇḍuvamāno sandhāgāraṃ pavisati saddhiṃ mahesiyā brāhmaṇena ca purohitena. So tattha anantarahitāya bhūmiyā

haritupalittāya seyyaṃ kappeti. Ekissā gāviyā sarūpavacchāya yaṃ ekasmiṃ thane khīraṃ hoti tena rājā yāpeti, yaṃ dutiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena mahesī yāpeti, yaṃ tatiyasmiṃ thane khīraṃ hoti tena brāhmaṇo purohito yāpeti, yaṃ catutthasmiṃ thane khīraṃ hoti tena aggiṃ juhati, avasesena vacchako yāpeti. So evamāha—"ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā assā haññantu yaññatthāya ettakā rukkhā chijjantu yūpatthāya, ettakā dabbhā lūyantu barihisatthāyā"ti. Yepissa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. Evaṃ puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto. (3)

Kathañca puggalo neva attantapo ca hoti na attaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto? So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati.

Idha tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. So imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṃ deseti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ, kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. Taṃ dhammaṃ suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmiṃ vā kule paccājāto. So taṃ dhammaṃ sutvā tathāgate saddhaṃ paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati—"sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. Nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṅkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. Yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyan"ti. So aparena samayena appaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya mahantaṃ vā bhogakkhandhaṃ pahāya appaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya mahantaṃ vā ñātiparivaṭṭaṃ pahāya kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajati.

So evaṃ pabbajito samāno bhikkhūnaṃ sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati.

Adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī, athenena sucibhūtena attanā viharati.

Abrahmacariyaṃ pahāya brahmacārī hoti ārācārī paṭivirato methunā gāmadhammā.

Musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa.

Pisuṇaṃ vācaṃ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya. Iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. Yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti.

Samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

So bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti, ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā, naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti, mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti, uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti, jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti.

Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, itthikumārikāpaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, ajeḷakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, kukkuṭasūkara paṭiggahaṇā paṭivirato hoti, hatthigavāssavaḷavapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti, dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti, kayavikkayā paṭivirato hoti, tulākūṭakaṃsakūṭamānakūṭā paṭivirato hoti, ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti, chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā paṭivirato hoti.

So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati, seyy-

athāpi nāma pakkhī sakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti. Evamevaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. So yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati; sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. Yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. So iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattaṃ abyāsekasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato imāya ca ariyāya santuṭṭhiyā samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. So pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. So abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti; byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī, byāpādapadosā cittaṃ parisodheti; thinamiddhaṃ pahāya vigatathinamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno, thinamiddhā cittaṃ parisodheti; uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti; vicikicchaṃ pahāya

tiṇṇavicikiccho viharati akathaṃkathī kusalesu dhammesu, vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti— "upekkhako satimā sukhavihārī"ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhamasukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, seyyathidaṃ—ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsampi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe—"amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādiṃ; tatrāpāsiṃ evaṃnāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno"ti. Iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti—"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā, vacīduccaritena samannāgatā, manoduccaritena samannāgatā, ariyānaṃ upavādakā, micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. Ime vā pana

bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. So iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

So evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. So "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ime āsavā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ āsavanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccati. Vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. "Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā"ti pajānāti. Evaṃ puggalo neva attantapo ca hoti na attaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. (4)

Katamo ca puggalo sarāgo? Yassa puggalassa rāgo appahīno, ayaṃ vuccati puggalo "sarāgo". (1)

Katamo ca puggalo sadoso? Yassa puggalassa doso appahīno, ayaṃ vuccati puggalo "sadoso". (2)

Katamo ca puggalo samoho? Yassa puggalassa moho appahīno, ayaṃ vuccati puggalo "samoho". (3)

Katamo ca puggalo samāno? Yassa puggalassa māno appahīno, ayaṃ vuccati puggalo "samāno". (4)

Kathañca puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ, na lābhī lokuttaramaggassa vā phalassa vā. Evaṃ puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. (1)

Kathañca puggalo lābhī hoti adhipaññādhammavipassanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa? Idhekacco puggalo lābhī hoti lokuttaramaggassa vā phalassa vā, na lābhī rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. Evaṃ puggalo lābhī hoti adhipaññādhammavipassanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa. (2)

Kathañca puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ, lābhī lokuttaramaggassa vā phalassa vā. Evaṃ puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, lābhī ca adhipaññādhammavipassanāya. (3)

Kathañca puggalo neva lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya? Idhekacco puggalo neva lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ, na lābhī lokuttaramaggassa vā phalassa vā. Evaṃ puggalo neva lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. (4)

Katamo ca puggalo anusotagāmī? Idhekacco puggalo kāme ca paṭisevati pāpañca kammaṃ karoti. Ayaṃ vuccati puggalo "anusotagāmī". (1)

Katamo ca puggalo paṭisotagāmī? Idhekacco puggalo kāme ca na paṭisevati pāpañca kammaṃ na karoti. So sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukhenapi rudamāno paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati. Ayaṃ vuccati puggalo "paṭisotagāmī". (2)

Katamo ca puggalo ṭhitatto? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayaṃ vuccati puggalo "ṭhitatto". (3)

Katamo ca puggalo tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo? Idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati puggalo tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. (4)

Kathañca puggalo appassuto hoti sutena anupapanno? Idhekaccassa puggalassa appakaṃ sutaṃ hoti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So

tassa appakassa sutassa na atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ puggalo appassuto hoti sutena anupapanno. (1)

Kathañca puggalo appassuto hoti sutena upapanno? Idhekaccassa puggalassa appakaṃ sutaṃ hoti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa appakassa sutassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ puggalo appassuto hoti sutena upapanno. (2)

Kathañca puggalo bahussuto hoti sutena anupapanno? Idhekaccassa puggalassa bahukaṃ sutaṃ hoti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa bahukassa sutassa na atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ puggalo bahussuto hoti sutena anupapanno. (3)

Kathañca puggalo bahussuto hoti sutena upapanno? Idhekaccassa puggalassa bahukaṃ sutaṃ hoti suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. So tassa bahukassa sutassa atthamaññāya dhammamaññāya dhammānudhammappaṭipanno hoti. Evaṃ puggalo bahussuto hoti sutena upapanno. (4)

Katamo ca puggalo samaṇamacalo? Idhekacco puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano. Ayaṃ vuccati puggalo “samaṇamacalo”. (1)

Katamo ca puggalo samaṇapadumo? Idhekacco puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti. Ayaṃ vuccati puggalo “samaṇapadumo”. (2)

Katamo ca puggalo samaṇapuṇḍarīko? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayaṃ vuccati puggalo “samaṇapuṇḍarīko”. (3)

Katamo ca puggalo samaṇesu samaṇasukhumālo? Idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Ayaṃ vuccati puggalo “samaṇesu samaṇasukhumālo”ti. (4)

Catukkaniddeso.

Puggalapaññatti

Niddesa

1. Ekakapuggalapaññatti

Katamo ca puggalo samayavimutto? Idhekacco puggalo kālena kālaṃ samayena samayaṃ aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti—ayaṃ vuccati puggalo "samayavimutto".

Katamo ca puggalo asamayavimutto? Idhekacco puggalo na heva kho kālena kālaṃ samayena samayaṃ aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti—ayaṃ vuccati puggalo "asamayavimutto". Sabbepi ariyapuggalā ariye vimokkhe asamayavimuttā.

Katamo ca puggalo kuppadhammo? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. So ca kho na nikāmalābhī hoti na akicchalābhī na akasiralābhī; na yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ tassa puggalassa pamādamāgamma tā samāpattiyo kuppeyyuṃ—ayaṃ vuccati puggalo "kuppadhammo".

Katamo ca puggalo akuppadhammo? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. So ca kho nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Aṭṭhānametaṃ anavakāso yaṃ tassa puggalassa pamādamāgamma tā samāpattiyo kuppeyyuṃ—ayaṃ vuccati puggalo "akuppadhammo". Sabbepi ariyapuggalā ariye vimokkhe akuppadhammā.

Katamo ca puggalo parihānadhammo? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. So ca kho na nikāmalābhī hoti na akicchalābhī na akasiralābhī; na yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati, yaṃ so puggalo pamādamāgamma tāhi samāpattīhi parihāyeyya—ayaṃ vuccati puggalo "parihānadhammo".

Katamo ca puggalo aparihānadhammo? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. So ca kho nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī; yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Aṭṭhānametaṃ

anavakāso yaṃ so puggalo pamādamāgamma tāhi samāpattīhi parihāyeyya—ayaṃ vuccati puggalo "aparihānadhammo". Sabbepi ariyapuggalā ariye vimokkhe aparihānadhammā.

Katamo ca puggalo cetanābhabbo? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. So ca kho na nikāmalābhī hoti na akicchalābhī na akasiralābhī; na yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Sace anusañceteti, na parihāyati tāhi samāpattīhi. Sace na anusañceteti, parihāyati tāhi samāpattīhi—ayaṃ vuccati puggalo "cetanābhabbo".

Katamo ca puggalo anurakkhaṇābhabbo? Idhekacco puggalo lābhī hoti rūpasahagatānaṃ vā arūpasahagatānaṃ vā samāpattīnaṃ. So ca kho na nikāmalābhī hoti na akicchalābhī na akasiralābhī; na yatthicchakaṃ yadicchakaṃ yāvaticchakaṃ samāpajjatipi vuṭṭhātipi. Sace anurakkhati, na parihāyati tāhi samāpattīhi. Sace na anurakkhati, parihāyati tāhi samāpattīhi—ayaṃ vuccati puggalo "anurakkhaṇābhabbo".

Katamo ca puggalo puthujjano? Yassa puggalassa tīṇi saṃyojanāni appahīnāni; na ca tesaṃ dhammānaṃ pahānāya paṭipanno—ayaṃ vuccati puggalo "puthujjano".

Katamo ca puggalo gotrabhū? Yesaṃ dhammānaṃ samanantarā ariyadhammassa avakkanti hoti tehi dhammehi samannāgato—ayaṃ vuccati puggalo "gotrabhū".

Katamo ca puggalo bhayūparato? Satta sekkhā bhayūparatā, ye ca puthujjanā sīlavanto. Arahā abhayūparato.

Katamo ca puggalo abhabbāgamano? Ye te puggalā kammāvaraṇena samannāgatā, kilesāvaraṇena samannāgatā, vipākāvaraṇena samannāgatā, assaddhā acchandikā duppaññā eḷā, abhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ—ime vuccanti puggalā "abhabbāgamanā".

Katamo ca puggalo bhabbāgamano? Ye te puggalā na kammāvaraṇena samannāgatā, na kilesāvaraṇena samannāgatā, na vipākāvaraṇena samannāgatā, saddhā chandikā paññavanto aneḷā, bhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ—ime vuccanti puggalā "bhabbāgamanā".

Katamo ca puggalo niyato? Pañca puggalā ānantarikā, ye ca mic-

chādiṭṭhikā niyatā, aṭṭha ca ariyapuggalā niyatā. Avasesā puggalā aniyatā.

Katamo ca puggalo paṭipannako? Cattāro maggasamaṅgino puggalā paṭipannakā, cattāro phalasamaṅgino puggalā phale ṭhitā.

Katamo ca puggalo samasīsī? Yassa puggalassa apubbaṃ acarimaṃ āsavapariyādānañca hoti jīvitapariyādānañca—ayaṃ vuccati puggalo "samasīsī".

Katamo ca puggalo ṭhitakappī? Ayañca puggalo sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno assa, kappassa ca uḍḍayhanavelā assa, neva tāva kappo uḍḍayheyya yāvāyaṃ puggalo na sotāpattiphalaṃ sacchikaroti. Ayaṃ vuccati puggalo "ṭhitakappī". Sabbepi maggasamaṅgino puggalā ṭhitakappino.

Katamo ca puggalo ariyo? Aṭṭha ariyapuggalā ariyā. Avasesā puggalā anariyā.

Katamo ca puggalo sekkho? Cattāro maggasamaṅgino tayo phalasamaṅgino puggalā "sekkhā". Arahā asekkho. Avasesā puggalā nevasekkhanāse

Katamo ca puggalo tevijjo? Tīhi vijjāhi samannāgato puggalo "tevijjo".

Katamo ca puggalo chaḷabhiñño? Chahi abhiññāhi samannāgato puggalo "chaḷabhiñño".

Katamo ca puggalo sammāsambuddho? Idhekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati; tattha ca sabbaññutaṃ pāpuṇāti, balesu ca vasībhāvaṃ—ayaṃ vuccati puggalo "sammāsambuddho".

Katamo ca puggalo paccekasambuddho? Idhekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati; na ca tattha sabbaññutaṃ pāpuṇāti, na ca balesu vasībhāvaṃ—ayaṃ vuccati puggalo "paccekasambuddho".

Katamo ca puggalo ubhatobhāgavimutto? Idhekacco puggalo aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati; paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti—ayaṃ vuccati puggalo "ubhatobhāgavimutto".

Katamo ca puggalo paññāvimutto? Idhekacco puggalo na heva kho aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati; paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati puggalo "paññāvimutto".

Katamo ca puggalo kāyasakkhī? Idhekacco puggalo aṭṭha vimokkhe

kāyena phusitvā viharati; paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati puggalo "kāyasakkhī".

Katamo ca puggalo diṭṭhippatto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā. Paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti—ayaṃ vuccati puggalo "diṭṭhippatto".

Katamo ca puggalo saddhāvimutto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā. Paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, no ca kho yathā diṭṭhippattassa—ayaṃ vuccati puggalo "saddhāvimutto".

Katamo ca puggalo dhammānusārī? Yassa puggalassa sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññāvāhiṃ paññāpubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti—ayaṃ vuccati puggalo "dhammānusārī". Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dhammānusārī phale ṭhito diṭṭhippatto.

Katamo ca puggalo saddhānusārī? Yassa puggalassa sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhāvāhiṃ saddhāpubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti—ayaṃ vuccati puggalo "saddhānusārī". Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo saddhānusārī phale ṭhito saddhāvimutto.

Katamo ca puggalo sattakkhattuparamo? Idhekacco puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano. So sattakkhattuṃ deve ca mānuse ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti— ayaṃ vuccati puggalo "sattakkhattuparamo".

Katamo ca puggalo kolaṃkolo? Idhekacco puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano. So dve vā tīṇi vā kulāni sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karoti—ayaṃ vuccati puggalo "kolaṃkolo".

Katamo ca puggalo ekabījī? Idhekacco puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanā-

naṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano. So ekaṃyeva mānusakaṃ bhavaṃ nibbattetvā dukkhassantaṃ karoti—ayaṃ vuccati puggalo "ekabījī".

Katamo ca puggalo sakadāgāmī? Idhekacco puggalo tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karoti—ayaṃ vuccati puggalo "sakadāgāmī".

Katamo ca puggalo anāgāmī? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā—ayaṃ vuccati puggalo "anāgāmī".

Katamo ca puggalo antarāparinibbāyī? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. So upapannaṃ vā samanantarā appattaṃ vā vemajjhaṃ āyuppamāṇaṃ ariyamaggaṃ sañjaneti upariṭṭhimānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya—ayaṃ vuccati puggalo "antarāparinibbāyī".

Katamo ca puggalo upahaccaparinibbāyī? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. So atikkamitvā vemajjhaṃ āyuppamāṇaṃ upahacca vā kālakiriyaṃ ariyamaggaṃ sañjaneti upariṭṭhimānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya—ayaṃ vuccati puggalo "upahaccaparinibbāyī".

Katamo ca puggalo asaṅkhāraparinibbāyī? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. So asaṅkhārena ariyamaggaṃ sañjaneti upariṭṭhimānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya—ayaṃ vuccati puggalo "asaṅkhāraparinibbāyī".

Katamo ca puggalo sasaṅkhāraparinibbāyī? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. So sasaṅkhārena ariyamaggaṃ sañjaneti upariṭṭhimānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya—ayaṃ vuccati puggalo "sasaṅkhāraparinibbāyī".

Katamo ca puggalo uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī? Idhekacco puggalo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti, tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. So avihā cuto at-

appaṃ gacchati, atappā cuto sudassaṃ gacchati, sudassā cuto sudassiṃ gacchati, sudassiyā cuto akaniṭṭhaṃ gacchati; akaniṭṭhe ariyamaggaṃ sañjaneti upariṭṭhimānaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya—ayaṃ vuccati puggalo "uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī".

Katamo ca puggalo sotāpanno sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno? Tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno. Yassa puggalassa tīṇi saṃyojanāni pahīnāni—ayaṃ vuccati puggalo "sotāpanno".

Kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno. Yassa puggalassa kāmarāgabyāpādā tanubhūtā—ayaṃ vuccati puggalo "sakadāgāmī".

Kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno. Yassa puggalassa kāmarāgabyāpādā anavasesā pahīnā—ayaṃ vuccati puggalo "anāgāmī".

Rūparāgaarūparāgamānauddhaccaavijjāya anavasesappahānāya paṭipanno puggalo arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno. Yassa puggalassa rūparāgo arūparāgo māno uddhaccaṃ avijjā anavasesā pahīnā—ayaṃ vuccati puggalo "arahā".

Ekakaniddeso.

Puggalapaññatti

Niddesa

10. Dasakapuggalapaññatti

Katamesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā? Sattakkhattuparamassa, kolaṃkolassa, ekabījissa, sakadāgāmissa, yo ca diṭṭheva dhamme arahā—imesaṃ pañcannaṃ idha niṭṭhā. (1–5)

Katamesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā? Antarāparinibbāyissa, upahaccaparinibbāyissa, asaṅkhāraparinibbāyissa, sasaṅkhāraparinibbāyissa, uddhaṃsotassa akaniṭṭhagāmino—imesaṃ pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhāti. (6–10)

Ettāvatā puggalānaṃ puggalapaññattīti.

Dasakaniddeso.

Puggalapaññattipakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Puggalapaññatti

Mātikā

8. Aṭṭhakauddesa

Aṭṭha puggalā—
Cattāro maggasamaṅgino, cattāro phalasamaṅgino puggalā.
Aṭṭhakaṃ.
Puggalapaññatti
Niddesa
3. Tikapuggalapaññatti

Katamo ca puggalo nirāso? Idhekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto. So suṇāti—"itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti. Tassa na evaṃ hoti—"kudāssu nāmāhampi āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissāmī"ti. Ayaṃ vuccati puggalo "nirāso".

Katamo ca puggalo āsaṃso? Idhekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo. So suṇāti—"itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti. Tassa evaṃ hoti—"kudāssu nāmāhampi āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissāmī"ti. Ayaṃ vuccati puggalo "āsaṃso".

Katamo ca puggalo vigatāso? Idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. So suṇāti—"itthannāmo kira bhikkhu āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatī"ti. Tassa na evaṃ hoti—"kudāssu nāmāhampi āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissāmī"ti. Taṃ kissa hetu? Yā hissa pubbe avimuttassa vimuttāsā, sā paṭippassaddhā. Ayaṃ vuccati puggalo "vigatāso".

Tattha katame tayo gilānūpamā puggalā? Tayo gilānā—idhekacco gilāno labhanto vā sappāyāni bhojanāni alabhanto vā sappāyāni bhojanāni, labhanto vā sappāyāni bhesajjāni alabhanto vā sappāyāni bhe-

sajjāni, labhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ alabhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ, neva vuṭṭhāti tamhā ābādhā. (1)

Idha panekacco gilāno labhanto vā sappāyāni bhojanāni alabhanto vā sappāyāni bhojanāni, labhanto vā sappāyāni bhesajjāni alabhanto vā sappāyāni bhesajjāni, labhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ alabhanto vā patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ, vuṭṭhāti tamhā ābādhā. (2)

Idha panekacco gilāno labhanto sappāyāni bhojanāni no alabhanto, labhanto sappāyāni bhesajjāni no alabhanto, labhanto patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ no alabhanto, vuṭṭhāti tamhā ābādhā. (3)

Tatra yvāyaṃ gilāno labhanto sappāyāni bhojanāni no alabhanto, labhanto sappāyāni bhesajjāni no alabhanto, labhanto patirūpaṃ upaṭṭhākaṃ no alabhanto, vuṭṭhāti tamhā ābādhā, imaṃ gilānaṃ paṭicca bhagavatā gilānabhattaṃ anuññātaṃ gilānabhesajjaṃ anuññātaṃ gilānupaṭṭhāko anuññāto. Imañca pana gilānaṃ paṭicca aññepi gilānā upaṭṭhātabbā.

Evamevaṃ tayo gilānūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idhekacco puggalo labhanto vā tathāgataṃ dassanāya alabhanto vā tathāgataṃ dassanāya, labhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savaṇāya alabhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savaṇāya, neva okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. (1)

Idha panekacco puggalo labhanto vā tathāgataṃ dassanāya alabhanto vā tathāgataṃ dassanāya, labhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savaṇāya alabhanto vā tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savaṇāya, okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. (2)

Idha panekacco puggalo labhanto tathāgataṃ dassanāya no alabhanto, labhanto tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savaṇāya no alabhanto, okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ. (3)

Tatra yvāyaṃ puggalo labhanto tathāgataṃ dassanāya no alabhanto, labhanto tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ savaṇāya no alabhanto, okkamati niyāmaṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ, imaṃ puggalaṃ paṭicca bhagavatā dhammadesanā anuññātā, imañca puggalaṃ paṭicca aññesampi dhammo desetabbo. Ime tayo gilānūpamā puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ.

Katamo ca puggalo kāyasakkhī? Idhekacco puggalo aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti—ayaṃ vuccati puggalo "kāyasakkhī".

Katamo ca puggalo diṭṭhippatto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti—ayaṃ vuccati puggalo "diṭṭhippatto".

Katamo ca puggalo saddhāvimutto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, no ca kho yathādiṭṭhippattassa—ayaṃ vuccati puggalo "saddhāvimutto".

Katamo ca puggalo gūthabhāṇī? Idhekacco puggalo musāvādī hoti sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho—"ehambho, purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī"ti, so ajānaṃ vā āha—"jānāmī"ti, jānaṃ vā āha—"na jānāmī"ti, apassaṃ vā āha— "passāmī"ti, passaṃ vā āha—"na passāmī"ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti—ayaṃ vuccati puggalo "gūthabhāṇī".

Katamo ca puggalo pupphabhāṇī? Idhekacco puggalo musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti sabhaggato vā parisaggato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho—"ehambho, purisa, yaṃ jānāsi taṃ vadehī"ti, so ajānaṃ vā āha—"na jānāmī"ti, jānaṃ vā āha—"jānāmī"ti, apassaṃ vā āha—"na passāmī"ti, passaṃ vā āha—"passāmī"ti. Iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti—ayaṃ vuccati puggalo "pupphabhāṇī".

Katamo ca puggalo madhubhāṇī? Idhekacco puggalo yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti—ayaṃ vuccati puggalo "madhubhāṇī".

Katamo ca puggalo arukūpamacitto? Idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byā-

pajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi nāma duṭṭhāruko kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭito bhiyyoso mattāya āsavaṃ deti; evamevaṃ idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti—ayaṃ vuccati puggalo "arukūpamacitto".

Katamo ca puggalo vijjūpamacitto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti. Seyyathāpi nāma cakkhumā puriso rattandhakāratimisāya vijjantarikāya rūpāni passeyya; evamevaṃ idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhasamudayo"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodho"ti yathābhūtaṃ pajānāti, "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti—ayaṃ vuccati puggalo "vijjūpamacitto".

Katamo ca puggalo vajirūpamacitto? Idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Seyyathāpi nāma vajirassa natthi kiñci abhejjaṃ maṇi vā pāsāṇo vā; evamevaṃ idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati— ayaṃ vuccati puggalo "vajirūpamacitto".

Katamo ca puggalo andho? Idhekaccassa puggalassa tathārūpaṃ cakkhu na hoti yathārūpena cakkhunā anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigaccheyya, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kareyya; tathārūpampissa cakkhu na hoti yathārūpena cakkhunā kusalākusale dhamme jāneyya, sāvajjānavajje dhamme jāneyya, hīnappaṇīte dhamme jāneyya, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme jāneyya—ayaṃ vuccati puggalo "andho".

Katamo ca puggalo ekacakkhu? Idhekaccassa puggalassa tathārūpaṃ cakkhu hoti, yathārūpena cakkhunā anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigaccheyya, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kareyya; tathārūpampissa cakkhu na hoti yathārūpena cakkhunā kusalākusale dhamme jāneyya, sāvajjānavajje dhamme jāneyya, hīnappaṇīte dhamme jāneyya, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme jāneyya—ayaṃ vuccati puggalo "ekacakkhu".

Katamo ca puggalo dvicakkhu? Idhekaccassa puggalassa tathārūpaṃ cakkhu hoti yathārūpena cakkhunā anadhigataṃ vā bhogaṃ adhigaccheyya, adhigataṃ vā bhogaṃ phātiṃ kareyya; tathārūpampissa cakkhu hoti yathārūpena cakkhunā kusalākusale dhamme jāneyya, sāvajjānavajje dhamme jāneyya, hīnappaṇīte dhamme jāneyya, kaṇhasukkasappaṭibhāge dhamme jāneyya—ayaṃ vuccati puggalo "dvicakkhu".

Katamo ca puggalo avakujjapañño? Idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavaṇāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Seyyathāpi nāma kumbho nikkujjo tatra udakaṃ āsittaṃ vivaṭṭati, no saṇṭhāti; evamevaṃ idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavaṇāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti—ayaṃ vuccati puggalo "avakujjapañño".

Katamo ca puggalo ucchaṅgapañño? Idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavaṇāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Vuṭṭhito ca kho tamhā āsanā tassā kathāya neva ādiṃ manasi karoti, na majjhaṃ manasi karoti, na pariyosānaṃ manasi karoti. Seyyathāpi nāma purisassa ucchaṅge nānākhajjakāni ākiṇṇāni—tilā taṇḍulā modakā badarā. So tamhā āsanā vuṭṭhahanto satisammosā pakireyya; evamevaṃ idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ

bhikkhūnaṃ santike dhammassavaṇāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Vuṭṭhito ca kho tamhā āsanā tassā kathāya neva ādimpi manasi karoti, na majjhampi manasi karoti, na pariyosānampi manasi karoti—ayaṃ vuccati puggalo "ucchaṅgapañño".

Katamo ca puggalo puthupañño? Idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā hoti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavaṇāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Seyyathāpi nāma kumbho ukkujjo tatra udakaṃ āsittaṃ saṇṭhāti, no vivaṭṭati; evamevaṃ idhekacco puggalo ārāmaṃ gantā honti abhikkhaṇaṃ bhikkhūnaṃ santike dhammassavaṇāya. Tassa bhikkhū dhammaṃ desenti ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsenti. So tasmiṃ āsane nisinno tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti. Vuṭṭhitopi tamhā āsanā tassā kathāya ādimpi manasi karoti, majjhampi manasi karoti, pariyosānampi manasi karoti—ayaṃ vuccati puggalo "puthupañño".

Katamo ca puggalo kāmesu ca bhavesu ca avītarāgo? Sotāpannasakadāgāmino—in vuccanti puggalā "kāmesu ca bhavesu ca avītarāgā".

Katamo ca puggalo kāmesu vītarāgo, bhavesu avītarāgo? Anāgāmī—ayaṃ vuccati puggalo "kāmesu vītarāgo, bhavesu avītarāgo".

Katamo ca puggalo kāmesu ca bhavesu ca vītarāgo? Arahā—ayaṃ vuccati puggalo "kāmesu ca bhavesu ca vītarāgo".

Katamo ca puggalo pāsāṇalekhūpamo? Idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho ciraṃ dīgharattaṃ anuseti. Seyyathāpi nāma pāsāṇe lekhā na khippaṃ lujjati vātena vā udakena vā, ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa

kodho ciraṃ dīgharattaṃ anuseti—ayaṃ vuccati puggalo "pāsāṇalekhūpamo".

Katamo ca puggalo pathavilekhūpamo? Idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na ciraṃ dīgharattaṃ anuseti. Seyyathāpi nāma pathaviyā lekhā khippaṃ lujjati vātena vā udakena vā, na ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ idhekacco puggalo abhiṇhaṃ kujjhati. So ca khvassa kodho na ciraṃ dīgharattaṃ anuseti— ayaṃ vuccati puggalo "pathavilekhūpamo".

Katamo ca puggalo udakalekhūpamo? Idhekacco puggalo āgāḷhenapi vuccamāno pharusenapi vuccamāno amanāpenapi vuccamāno saṃsandatimeva sandhiyatimeva sammodatimeva. Seyyathāpi nāma udake lekhā khippaṃ lujjati, na ciraṭṭhitikā hoti; evamevaṃ idhekacco puggalo āgāḷhenapi vuccamāno pharusenapi vuccamāno amanāpenapi vuccamāno saṃsandatimeva sandhiyatimeva sammodatimeva—ayaṃ vuccati puggalo "udakalekhūpamo".

Tattha katame tayo potthakūpamā puggalā? Tayo potthakā—navopi potthako dubbaṇṇo ceva hoti dukkhasamphasso ca appaggho ca, majjhimopi potthako dubbaṇṇo ceva hoti dukkhasamphasso ca appaggho ca, jiṇṇopi potthako dubbaṇṇo ceva hoti dukkhasamphasso ca appaggho ca. Jiṇṇampi potthakaṃ ukkhaliparimajjanaṃ vā karonti saṅkārakūṭe vā naṃ chaḍḍenti. Evamevaṃ tayome potthakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu. Katame tayo? Navo cepi bhikkhu hoti dussīlo pāpadhammo, imassa dubbaṇṇatāya. Seyyathāpi so potthako dubbaṇṇo, tathūpamo ayaṃ puggalo. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya. Idamassa dukkhasamphassatāya. Seyyathāpi so potthako dukkhasamphasso, tathūpamo ayaṃ puggalo. Yesaṃ kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Idamassa appagghatāya. Seyyathāpi so potthako appaggho, tathūpamo ayaṃ puggalo.

Majjhimo cepi bhikkhu hoti ... pe ... thero cepi bhikkhu hoti dussīlo pāpadhammo, idamassa dubbaṇṇatāya. Seyyathāpi so potthako dubbaṇṇo, tathūpamo ayaṃ puggalo. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ

ahitāya dukkhāya. Idamassa dukkhasamphassatāya. Seyyathāpi so potthako dukkhasamphasso, tathūpamo ayaṃ puggalo. Yesaṃ kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ na mahapphalaṃ hoti na mahānisaṃsaṃ. Idamassa appagghatāya. Seyyathāpi so potthako appaggho, tathūpamo ayaṃ puggalo.

Evarūpo ce thero bhikkhu saṃghamajjhe bhaṇati. Tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu— "kiṃ nu kho tuyhaṃ bālassa abyattassa bhaṇitena, tvampi nāma bhaṇitabbaṃ maññasī"ti. So kupito anattamano tathārūpiṃ vācaṃ nicchāreti yathārūpāya vācāya saṃgho taṃ ukkhipati, saṅkārakūṭeva naṃ potthakaṃ. Ime tayo potthakūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu.

Tattha katame tayo kāsikavatthūpamā puggalā? Tīṇi kāsikavatthāni—navampi kāsikavatthaṃ vaṇṇavantañceva hoti sukhasamphassañca mahagghañca, majjhimampi kāsikavatthaṃ vaṇṇavantañceva hoti sukhasamphassañca mahagghañca, jiṇṇampi kāsikavatthaṃ vaṇṇavantañceva hoti sukhasamphassañca mahagghañca. Jiṇṇampi kāsikavatthaṃ ratanapaliveṭhanaṃ vā karonti gandhakaraṇḍake vā naṃ nikkhipanti.

Evamevaṃ tayome kāsikavatthūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu. Katame tayo? Navo cepi bhikkhu hoti sīlavā kalyāṇadhammo, idamassa suvaṇṇatāya. Seyyathāpi taṃ kāsikavatthaṃ vaṇṇavantaṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Idamassa sukhasamphassatāya. Seyyathāpi taṃ kāsikavatthaṃ sukhasamphassaṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Yesaṃ kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsaṃ. Idamassa mahagghatāya. Seyyathāpi taṃ kāsikavatthaṃ mahagghaṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo.

Majjhimo cepi bhikkhu ... pe ... thero cepi bhikkhu hoti sīlavā kalyāṇadhammo, idamassa suvaṇṇatāya. Seyyathāpi taṃ kāsikavatthaṃ vaṇṇavantaṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Ye kho panassa sevanti bhajanti payirupāsanti diṭṭhānugatiṃ āpajjanti, tesaṃ taṃ hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāya. Idamassa sukhasamphassatāya. Seyyathāpi taṃ kāsikavatthaṃ sukhasamphassaṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo. Yesaṃ

kho pana so paṭiggaṇhāti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ, tesaṃ taṃ mahapphalaṃ hoti mahānisaṃsaṃ. Idamassa mahagghatāya. Seyyathāpi taṃ kāsikavatthaṃ mahagghaṃ, tathūpamo ayaṃ puggalo.

Evarūpo ce thero bhikkhu saṃghamajjhe bhaṇati, tamenaṃ bhikkhū evamāhaṃsu— "appasaddā āyasmanto hotha, thero bhikkhu dhammañca vinayañca bhaṇatī"ti. Tassa taṃ vacanaṃ ādheyyaṃ gacchati, gandhakaraṇḍakeva naṃ kāsikavatthaṃ. Ime tayo kāsikavatthūpamā puggalā santo saṃvijjamānā bhikkhūsu.

Katamo ca puggalo suppameyyo? Idhekacco puggalo uddhato hoti unnaḷo capalo mukharo vikiṇṇavāco muṭṭhassati asampajāno asamāhito vibbhantacitto pākaṭindriyo—ayaṃ vuccati puggalo "suppameyyo".

Katamo ca puggalo duppameyyo? Idhekacco puggalo anuddhato hoti anunnaḷo acapalo amukharo avikiṇṇavāco upaṭṭhitassati sampajāno samāhito ekaggacitto saṃvutindriyo—ayaṃ vuccati puggalo "duppameyyo".

Katamo ca puggalo appameyyo? Idhekacco puggalo āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati—ayaṃ vuccati puggalo "appameyyo".

Katamo ca puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo? Idhekacco puggalo hīno hoti sīlena samādhinā paññāya. Evarūpo puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo, aññatra anuddayā aññatra anukampā.

Katamo ca puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo? Idhekacco puggalo sadiso hoti sīlena samādhinā paññāya. Evarūpo puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? "Sīlasāmaññagatānaṃ sataṃ sīlakathā ca no bhavissati, sā ca no phāsu bhavissati, sā ca no pavattinī bhavissati; samādhisāmaññagatānaṃ sataṃ samādhikathā ca no bhavissati, sā ca no phāsu bhavissati, sā ca no pavattinī bhavissati; paññāsāmaññagatānaṃ sataṃ paññākathā ca no bhavissati, sā ca no phāsu bhavissati, sā ca no pavattinī bhavissatī"ti. Tasmā evarūpo puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo.

Katamo ca puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo? Idhekacco puggalo adhiko hoti sīlena samādhinā

paññāya. Evarūpo puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? "Aparipūraṃ vā sīlakkhandhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā sīlakkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmi; aparipūraṃ vā samādhikkhandhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā samādhikkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmi; aparipūraṃ vā paññākkhandhaṃ paripūressāmi, paripūraṃ vā paññākkhandhaṃ tattha tattha paññāya anuggahessāmī"ti. Tasmā evarūpo puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo.

Katamo ca puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo? Idhekacco puggalo dussīlo hoti pāpadhammo asuci saṅkassarasamācāro paṭicchannakammanto assamaṇo samaṇapaṭiñño abrahmacārī brahmacāripaṭiñño antopūti avassuto kasambujāto. Evarūpo puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Kiñcāpi evarūpassa puggalassa na diṭṭhānugatiṃ āpajjati, atha kho naṃ pāpako kittisaddo abbhuggacchati— "pāpamitto purisapuggalo pāpasahāyo pāpasampavaṅko"ti. Seyyathāpi nāma ahi gūthagato kiñcāpi na ḍaṃsati, atha kho naṃ makkheti; evamevaṃ kiñcāpi evarūpassa puggalassa na diṭṭhānugatiṃ āpajjati, atha kho naṃ pāpako kittisaddo abbhuggacchati—"pāpamitto purisapuggalo pāpasahāyo pāpasampavaṅko"ti. Tasmā evarūpo puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo.

Katamo ca puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo? Idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi nāma duṭṭhāruko kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭito bhiyyoso mattāya āsavaṃ deti, evamevaṃ idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi nāma tindukālātaṃ kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭitaṃ bhiyyoso mattāya cicciṭāyati ciṭiciṭāyati; evamevaṃ idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisajjati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. Seyyathāpi nāma gūthakūpo kaṭṭhena vā kaṭhalāya vā ghaṭṭito bhiyyoso mattāya duggandho hoti; evamevaṃ idhekacco puggalo kodhano hoti upāyāsabahulo, appampi vutto samāno abhisaj-

jati kuppati byāpajjati patitthīyati, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti; evarūpo puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? "Akkoseyyapi maṃ paribhāseyyapi maṃ anatthampi me kareyyā"ti. Tasmā evarūpo puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo.

Katamo ca puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo? Idhekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo—evarūpo puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. Taṃ kissa hetu? Kiñcāpi evarūpassa puggalassa na diṭṭhānugatiṃ āpajjati, atha kho naṃ kalyāṇo kittisaddo abbhuggacchati—"kalyāṇamitto purisapuggalo kalyāṇasahāyo kalyāṇasampavaṅko"ti. Tasmā evarūpo puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo.

Katamo ca puggalo sīlesu paripūrakārī, samādhismiṃ mattaso kārī, paññāya mattaso kārī? Sotāpannasakadāgāmino—ime vuccanti puggalā sīlesu paripūrakārino, samādhismiṃ mattaso kārino, paññāya mattaso kārino.

Katamo ca puggalo sīlesu ca paripūrakārī, samādhismiñca paripūrakārī, paññāya mattaso kārī? Anāgāmī—ayaṃ vuccati puggalo sīlesu ca paripūrakārī, samādhismiñca paripūrakārī, paññāya mattaso kārī.

Katamo ca puggalo sīlesu ca paripūrakārī, samādhismiñca paripūrakārī, paññāya ca paripūrakārī? Arahā—ayaṃ vuccati puggalo sīlesu ca paripūrakārī, samādhismiñca paripūrakārī, paññāya ca paripūrakārī.

Tattha katame tayo satthāro? Idhekacco satthā kāmānaṃ pariññaṃ paññapeti, na rūpānaṃ pariññaṃ paññapeti, na vedanānaṃ pariññaṃ paññapeti. Idha panekacco satthā kāmānañca pariññaṃ paññapeti, rūpānañca pariññaṃ paññapeti, na vedanānaṃ pariññaṃ paññapeti. Idha panekacco satthā kāmānañca pariññaṃ paññapeti, rūpānañca pariññaṃ paññapeti, vedanānañca pariññaṃ paññapeti.

Tatra yvāyaṃ satthā kāmānaṃ pariññaṃ paññapeti, na rūpānaṃ pariññaṃ paññapeti, na vedanānaṃ pariññaṃ paññapeti, rūpāvacarasamāpattiyā lābhī satthā tena daṭṭhabbo. Tatra yvāyaṃ satthā kāmānañca pariññaṃ paññapeti, rūpānañca pariññaṃ paññapeti, na vedanānaṃ pariññaṃ paññapeti, arūpāvacarasamāpattiyā lābhī satthā tena daṭṭhabbo. Tatra yvāyaṃ satthā kāmānañca pariññaṃ paññapeti, rūpānañca pariññaṃ paññapeti, vedanānañca pariññaṃ paññapeti, sammāsambuddho satthā tena daṭṭhabbo. Ime tayo satthāro.

Tattha katame aparepi tayo satthāro? Idhekacco satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato paññapeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato paññapeti. Idha panekacco satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato paññapeti, no ca kho abhisamparāyaṃ attānaṃ saccato thetato paññapeti. Idha panekacco satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato na paññapeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato na paññapeti.

Tatra yvāyaṃ satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato paññapeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato paññapeti, sassatavādo satthā tena daṭṭhabbo. Tatra yvāyaṃ satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato paññapeti, no ca kho abhisamparāyaṃ attānaṃ saccato thetato paññapeti, ucchedavādo satthā tena daṭṭhabbo. Tatra yvāyaṃ satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato na paññapeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato na paññapeti, sammāsambuddho satthā tena daṭṭhabbo. Ime aparepi tayo satthāro.

Tikaniddeso.

Puggalapaññatti

Mātikā

7. Sattakauddesa

Satta puggalā—

Satta udakūpamā puggalā. Sakiṃ nimuggo nimuggova hoti, ummujjitvā nimujjati, ummujjitvā ṭhito hoti, ummujjitvā vipassati viloketi, ummujjitvā patarati, ummujjitvā patigādhappatto hoti, ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. (1)

Ubhatobhāgavimutto, paññāvimutto, kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto, dhammānusārī, saddhānusārī. (2)

Sattakaṃ.

Puggalapaññatti

Mātikā

6. Chakkauddesa

Cha puggalā—

Atthekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati, tattha ca sabbaññutaṃ pāpuṇāti balesu ca vasībhāvaṃ. Atthekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati, na ca tattha sabbaññutaṃ pāpuṇāti na ca

balesu vasībhāvaṃ. Atthekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, diṭṭhe ceva dhamme dukkhassantakaro hoti sāvakapāramiñca pāpuṇāti. Atthekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, na ca sāvakapāramiṃ pāpuṇāti. Atthekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, na ca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, anāgāmī hoti anāgantā itthattaṃ. Atthekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, na ca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, āgāmī hoti āgantā itthattaṃ.

Chakkaṃ.

Puggalapaññatti

Niddesa

9. Navakapuggalapaññatti

Katamo ca puggalo sammāsambuddho? Idhekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati, tattha ca sabbaññutaṃ pāpuṇāti balesu ca vasībhāvaṃ. Ayaṃ vuccati puggalo sammāsambuddho. (1)

Katamo ca puggalo paccekasambuddho? Idhekacco puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati, na ca tattha sabbaññutaṃ pāpuṇāti na ca balesu vasībhāvaṃ. Ayaṃ vuccati puggalo paccekasambuddho. (2)

Katamo ca puggalo ubhatobhāgavimutto? Idhekacco puggalo aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati puggalo ubhatobhāgavimutto. (3)

Katamo ca puggalo paññāvimutto? Idhekacco puggalo na heva kho aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati puggalo paññāvimutto. (4)

Katamo ca puggalo kāyasakkhī? Idhekacco puggalo aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati puggalo kāyasakkhī. (5)

Katamo ca puggalo diṭṭhippatto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā

honti. Ayaṃ vuccati puggalo diṭṭhippatto. (6)

Katamo ca puggalo saddhāvimutto? Idhekacco puggalo "idaṃ dukkhan"ti yathābhūtaṃ pajānāti ... pe ... "ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā"ti yathābhūtaṃ pajānāti, tathāgatappaveditā cassa dhammā paññāya vodiṭṭhā honti vocaritā, paññāya cassa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, no ca kho yathā diṭṭhippattassa. Ayaṃ vuccati puggalo saddhāvimutto. (7)

Katamo ca puggalo dhammānusārī? Yassa puggalassa sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa paññindriyaṃ adhimattaṃ hoti, paññāvāhiṃ paññāpubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati puggalo dhammānusārī. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dhammānusārī, phale ṭhito diṭṭhippatto. (8)

Katamo ca puggalo saddhānusārī? Yassa puggalassa sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhāvāhiṃ saddhāpubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati puggalo saddhānusārī. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo saddhānusārī, phale ṭhito saddhāvimuttoti. (9)

Navakaniddeso.

Puggalapaññatti

Mātikā

1. Ekakauddesa

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Cha paññattiyo—khandhapaññatti, āyatanapaññatti, dhātupaññatti, saccapaññatti, indriyapaññatti, puggalapaññattīti.

Kittāvatā khandhānaṃ khandhapaññatti? Yāvatā pañcakkhandhā—rūpakkhandho, vedanākkhandho, saññākkhandho, saṅkhārakkhandho, viññāṇakkhandho; ettāvatā khandhānaṃ khandhapaññatti.

Kittāvatā āyatanānaṃ āyatanapaññatti? Yāvatā dvādasāyatanāni—cakkhāyatanaṃ, rūpāyatanaṃ, sotāyatanaṃ, saddāyatanaṃ, ghānāyatanaṃ, gandhāyatanaṃ, jivhāyatanaṃ, rasāyatanaṃ, kāyāyatanaṃ, phoṭṭhabbāyatanaṃ, manāyatanaṃ, dhammāyatanaṃ; ettāvatā āyatanānaṃ āyatanapaññatti.

Kittāvatā dhātūnaṃ dhātupaññatti? Yāvatā aṭṭhārasa dhātuyo—cakkhudhātu, rūpadhātu, cakkhuviññāṇadhātu, sotadhātu, saddadhātu, sotaviññāṇadhātu, ghānadhātu, gandhadhātu, ghānaviññāṇadhātu, jivhād-

hātu, rasadhātu, jivhāviññāṇadhātu, kāyadhātu, phoṭṭhabbadhātu, kāyaviññāṇadhātu, manodhātu, dhammadhātu, manoviññāṇadhātu; ettāvatā dhātūnaṃ dhātupaññatti.

Kittāvatā saccānaṃ saccapaññatti? Yāvatā cattāri saccāni—dukkhasaccaṃ, samudayasaccaṃ, nirodhasaccaṃ, maggasaccaṃ; ettāvatā saccānaṃ saccapaññatti.

Kittāvatā indriyānaṃ indriyapaññatti? Yāvatā bāvīsatindriyāni—cakkhundriyaṃ, sotindriyaṃ, ghānindriyaṃ, jivhindriyaṃ, kāyindriyaṃ, manindriyaṃ, itthindriyaṃ, purisindriyaṃ, jīvitindriyaṃ, sukhindriyaṃ, dukkhindriyaṃ, somanassindriyaṃ, domanassindriyaṃ, upekkhindriyaṃ, saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ, anaññātaññassāmītindriyaṃ, aññindriyaṃ, aññātāvindriyaṃ; ettāvatā indriyānaṃ indriyapaññatti.

Kittāvatā puggalānaṃ puggalapaññatti?

Samayavimutto (1)
Asamayavimutto (2)
Kuppadhammo (3)
Akuppadhammo (4)
Parihānadhammo (5)
Aparihānadhammo (6)
Cetanābhabbo (7)
Anurakkhaṇābhabbo (8)
Puthujjano (9)
Gotrabhū (10)
Bhayūparato (11)
Abhayūparato (12)
Bhabbāgamano (13)
Abhabbāgamano (14)
Niyato (15)
Aniyato (16)
Paṭipannako (17)
Phaleṭhito (18)
Samasīsī (19)
Ṭhitakappī (20)
Ariyo (21)

Anariyo (22)
Sekkho (23)
Asekkho (24)
Nevasekkhanāsekkho (25)
Tevijjo (26)
Chaḷabhiññо (27)
Sammāsambuddho (28)
Paccekasambuddho (29)
Ubhatobhāgavimutto (30)
Paññāvimutto (31)
Kāyasakkhī (32)
Diṭṭhippatto (33)
Saddhāvimutto (34)
Dhammānusārī (35)
Saddhānusārī (36)
Sattakkhattuparamo (37)
Kolaṃkolo (38)
Ekabījī (39)
Sakadāgāmī (40)
Anāgāmī (41)
Antarāparinibbāyī (42)
Upahaccaparinibbāyī (43)
Asaṅkhāraparinibbāyī (44)
Sasaṅkhāraparinibbāyī (45)
Uddhaṃsotoakaniṭṭhagāmī (46)
Sotāpanno (47)
Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno (48)
Sakadāgāmī (49)
Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno (50)
Anāgāmī (51)
Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno (52)
Arahā (53)
Arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno (54)
Ekakaṃ.
Puggalapaññatti

Mātikā

4. Catukkauddesa

Cattāro puggalā—

Asappuriso, asappurisena asappurisataro, sappuriso, sappurisena sappurisataro. (1)

Pāpo, pāpena pāpataro, kalyāṇo, kalyāṇena kalyāṇataro. (2)

Pāpadhammo, pāpadhammena pāpadhammataro, kalyāṇadhammo, kalyāṇadhammena kalyāṇadhammataro. (3)

Sāvajjo, vajjabahulo, appavajjo, anavajjo. (4)

Ugghaṭitaññū, vipañcitaññū, neyyo, padaparamo. (5)

Yuttappaṭibhāno, no muttappaṭibhāno, muttappaṭibhāno, no yuttappaṭibhāno, yuttappaṭibhāno ca muttappaṭibhāno ca, neva yuttappaṭibhāno no muttappaṭibhāno. (6)

Cattāro dhammakathikā puggalā. (7)

Cattāro valāhakūpamā puggalā. (8)

Cattāro mūsikūpamā puggalā. (9)

Cattāro ambūpamā puggalā. (10)

Cattāro kumbhūpamā puggalā. (11)

Cattāro udakarahadūpamā puggalā. (12)

Cattāro balībaddūpamā puggalā. (13)

Cattāro āsīvisūpamā puggalā. (14)

Atthekacco puggalo ananuvicca apariyogāhetvā avaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti, atthekacco puggalo ananuvicca apariyogāhetvā vaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti, atthekacco puggalo ananuvicca apariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃsitā hoti, atthekacco puggalo ananuvicca apariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃsitā hoti. (15)

Atthekacco puggalo anuvicca pariyogāhetvā avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti, atthekacco puggalo anuvicca pariyogāhetvā vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti, atthekacco puggalo anuvicca pariyogāhetvā appasādanīye ṭhāne appasādaṃ upadaṃsitā hoti, atthekacco puggalo anuvicca pariyogāhetvā pasādanīye ṭhāne pasādaṃ upadaṃsitā hoti. (16)

Atthekacco puggalo avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ

tacchaṃ kālena; atthekacco puggalo vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca kho avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena; atthekacco puggalo avaṇṇārahassa ca avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena; vaṇṇārahassa ca vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, atthekacco puggalo neva avaṇṇārahassa avaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena, no ca vaṇṇārahassa vaṇṇaṃ bhāsitā hoti bhūtaṃ tacchaṃ kālena. (17)

Uṭṭhānaphalūpajīvī no puññaphalūpajīvī, puññaphalūpajīvī no uṭṭhānaphalūpajīvī, uṭṭhānaphalūpajīvī ca puññaphalūpajīvī ca, neva uṭṭhānaphalūpajīvī no puññaphalūpajīvī. (18)

Tamo tamaparāyano, tamo jotiparāyano, joti tamaparāyano, joti jotiparāyano. (19)

Oṇatoṇato, oṇatuṇṇato, uṇṇatoṇato, uṇṇatuṇṇato. (20)

Cattāro rukkhūpamā puggalā. (21)

Rūpappamāṇo, rūpappasanno, ghosappamāṇo, ghosappasanno. (22)

Lūkhappamāṇo, lūkhappasanno, dhammappamāṇo, dhammappasanno. (23)

Atthekacco puggalo attahitāya paṭipanno hoti, no parahitāya; atthekacco puggalo parahitāya paṭipanno hoti, no attahitāya; atthekacco puggalo attahitāya ceva paṭipanno hoti parahitāya ca; atthekacco puggalo neva attahitāya paṭipanno hoti no parahitāya. (24)

Atthekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto; atthekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto; atthekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto; atthekacco puggalo neva attantapo hoti na attaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto. So anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhūto sukhappaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati. (25)

Sarāgo, sadoso, samoho, samāno. (26)

Atthekacco puggalo lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya; atthekacco puggalo lābhī hoti adhipaññādhammavipassanāya, na lābhī ajjhattaṃ cetosamathassa; atthekacco puggalo lābhī ceva hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, lābhī ca adhipaññād-

hammavipassanāya; atthekacco puggalo neva lābhī hoti ajjhattaṃ cetosamathassa, na lābhī adhipaññādhammavipassanāya. (27)

Anusotagāmī puggalo, paṭisotagāmī puggalo, ṭhitatto puggalo, tiṇṇo pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. (28)

Appassuto sutena anupapanno, appassuto sutena upapanno, bahussuto sutena anupapanno, bahussuto sutena upapanno. (29)

Samaṇamacalo, samaṇapadumo, samaṇapuṇḍarīko, samaṇesu samaṇasukhumālo. (30)

Catukkaṃ.

Puggalapaññatti

Niddesa

7. Sattakapuggalapaññatti

Kathañca puggalo sakiṃ nimuggo nimuggova hoti? Idhekacco puggalo samannāgato hoti ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi. Evaṃ puggalo sakiṃ nimuggo nimuggova hoti. (1)

Kathañca puggalo ummujjitvā nimujjati? Idhekacco puggalo ummujjati "sāhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī kusalesu dhammesu, sādhu ottappaṃ kusalesu dhammesu, sādhu vīriyaṃ kusalesu dhammesu, sādhu paññā kusalesu dhammesū"ti. Tassa sā saddhā neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva, tassa sā hirī neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva, tassa taṃ ottappaṃ neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva, tassa taṃ vīriyaṃ neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva, tassa sā paññā neva tiṭṭhati no vaḍḍhati hāyatiyeva. Evaṃ puggalo ummujjitvā nimujjati. (2)

Kathañca puggalo ummujjitvā ṭhito hoti? Idhekacco puggalo ummujjati "sāhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī kusalesu dhammesu, sādhu ottappaṃ kusalesu dhammesu, sādhu vīriyaṃ kusalesu dhammesu, sādhu paññā kusalesu dhammesū"ti. Tassa sā saddhā neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti, tassa sā hirī neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti, tassa taṃ ottappaṃ neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitaṃ hoti, tassa taṃ vīriyaṃ neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitaṃ hoti, tassa sā paññā neva hāyati no vaḍḍhati ṭhitā hoti. Evaṃ puggalo ummujjitvā ṭhito hoti. (3)

Kathañca puggalo ummujjitvā vipassati viloketi? Idhekacco puggalo ummujjati "sāhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī kusalesu dhammesu, sādhu ottappaṃ kusalesu dhammesu, sādhu vīriyaṃ kusalesu

dhammesu, sādhu paññā kusalesu dhammesū"ti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno hoti avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano. Evaṃ puggalo ummujjitvā vipassati viloketi. (4)

Kathañca puggalo ummujjitvā patarati? Idhekacco puggalo ummujjati "sāhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī kusalesu dhammesu, sādhu ottappaṃ kusalesu dhammesu, sādhu vīriyaṃ kusalesu dhammesu, sādhu paññā kusalesu dhammesū"ti. So tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī hoti sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantakaro hoti. Evaṃ puggalo ummujjitvā patarati. (5)

Kathañca puggalo ummujjitvā patigādhappatto hoti? Idhekacco puggalo ummujjati "sāhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī kusalesu dhammesu, sādhu ottappaṃ kusalesu dhammesu, sādhu vīriyaṃ kusalesu dhammesu, sādhu paññā kusalesu dhammesū"ti. So pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Evaṃ puggalo ummujjitvā paṭigādhappatto hoti. (6)

Kathañca puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo? Idhekacco puggalo ummujjati "sāhu saddhā kusalesu dhammesu, sādhu hirī kusalesu dhammesu, sādhu ottappaṃ kusalesu dhammesu, sādhu vīriyaṃ kusalesu dhammesu, sādhu paññā kusalesu dhammesū"ti. So āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Evaṃ puggalo ummujjitvā tiṇṇo hoti pāraṅgato thale tiṭṭhati brāhmaṇo. (7)

Katamo ca puggalo ubhatobhāgavimutto? Idhekacco puggalo aṭṭha vimokkhe kāyena phusitvā viharati paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayaṃ vuccati puggalo ubhatobhāgavimutto. (1)

Katamo ca puggalo paññāvimutto ... pe .... (2)

Kāyasakkhī .... (3)

Diṭṭhippatto .... (4)

Saddhāvimutto .... (5)

Dhammānusārī .... (6)

Katamo ca puggalo saddhānusārī? Yassa puggalassa sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa saddhindriyaṃ adhimattaṃ hoti, saddhāvāhiṃ saddhāpubbaṅgamaṃ ariyamaggaṃ bhāveti. Ayaṃ vuccati

puggalo saddhānusārī. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo saddhānusārī, phale ṭhito saddhāvimuttoti. (7)

Sattakaniddeso.

Puggalapaññatti

Mātikā

10. Dasakauddesa

Dasa puggalā—

Pañcannaṃ idha niṭṭhā, pañcannaṃ idha vihāya niṭṭhā.

Dasakaṃ.

Puggalapaññattimātikā niṭṭhitā.

Puggalapaññatti

Mātikā

3. Tikauddesa

Tayo puggalā—

Nirāso, āsaṃso, vigatāso. (1)

Tayo gilānūpamā puggalā. (2)

Kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto. (3)

Gūthabhāṇī, pupphabhāṇī, madhubhāṇī. (4)

Arukūpamacitto puggalo, vijjūpamacitto puggalo, vajirūpamacitto puggalo. (5)

Andho, ekacakkhu, dvicakkhu. (6)

Avakujjapañño puggalo, ucchaṅgapañño puggalo, puthupañño puggalo. (7)

Atthekacco puggalo kāmesu ca bhavesu ca avītarāgo, atthekacco puggalo kāmesu vītarāgo bhavesu avītarāgo, atthekacco puggalo kāmesu ca bhavesu ca vītarāgo. (8)

Pāsāṇalekhūpamo puggalo, pathavilekhūpamo puggalo, udakalekhūpamo puggalo. (9)

Tayo potthakūpamā puggalā. (10)

Tayo kāsikavatthūpamā puggalā. (11)

Suppameyyo, duppameyyo, appameyyo. (12)

Atthekacco puggalo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo, atthekacco puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo, atthekacco puggalo sakkatvā garuṃ katvā sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. (13)

Atthekacco puggalo jigucchitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo, atthekacco puggalo ajjhupekkhitabbo na sevitabbo na bhajitabbo na payirupāsitabbo; atthekacco puggalo sevitabbo bhajitabbo payirupāsitabbo. (14)

Atthekacco puggalo sīlesu paripūrakārī, samādhismiṃ mattaso kārī, paññāya mattaso kārī; atthekacco puggalo sīlesu ca paripūrakārī, samādhismiñca paripūrakārī, paññāya mattaso kārī; atthekacco puggalo sīlesu ca paripūrakārī, samādhismiñca paripūrakārī, paññāya ca paripūrakārī. (15)

Tayo satthāro. (16)

Aparepi tayo satthāro. (17)

Tikaṃ.

Puggalapaññatti

Mātikā

9. Navakauddesa

Nava puggalā—

Sammāsambuddho, paccekasambuddho, ubhatobhāgavimutto, paññāvimutto, kāyasakkhī, diṭṭhippatto, saddhāvimutto, dhammānusārī, saddhānusārī.

Navakaṃ.

Puggalapaññatti

Niddesa

6. Chakkapuggalapaññatti

Tatra yvāyaṃ puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati, tattha ca sabbaññutaṃ pāpuṇāti balesu ca vasībhāvaṃ, sammāsambuddho tena daṭṭhabbo. (1)

Tatra yvāyaṃ puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni abhisambujjhati, na ca tattha sabbaññutaṃ pāpuṇāti na ca balesu vasībhāvaṃ, paccekasambuddho tena daṭṭhabbo. (2)

Tatra yvāyaṃ puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, sāvakapāramiñca pāpuṇāti, sāriputtamoggallānā tena daṭṭhabbā. (3)

Tatra yvāyaṃ puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, na ca sāvakapāramiṃ pāpuṇāti, avasesā arahantā tena daṭṭhabbā. (4)

Tatra yvāyaṃ puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ

saccāni anabhisambujjhati, na ca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, anāgāmī hoti anāgantā itthattaṃ, anāgāmī tena daṭṭhabbo. (5)

Tatra yvāyaṃ puggalo pubbe ananussutesu dhammesu sāmaṃ saccāni anabhisambujjhati, na ca diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti, āgantā itthattaṃ, sotāpannasakadāgāmino tena daṭṭhabbā. (6)

Chakkaniddeso.

Puggalapaññatti

Niddesa

2. Dukapuggalapaññatti

Katamo ca puggalo kodhano? Tattha katamo kodho? Yo kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati kodho. Yassa puggalassa ayaṃ kodho appahīno—ayaṃ vuccati puggalo "kodhano".

Katamo ca puggalo upanāhī? Tattha katamo upanāho? Pubbakālaṃ kodho aparakālaṃ upanāho. Yo evarūpo upanāho upanayhanā upanayhitattaṃ aṭṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā anusaṃsandanā anuppabandhanā daḷhīkammaṃ kodhassa—ayaṃ vuccati upanāho. Yassa puggalassa ayaṃ upanāho appahīno—ayaṃ vuccati puggalo "upanāhī".

Katamo ca puggalo makkhī? Tattha katamo makkho? Yo makkho makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ—ayaṃ vuccati makkho. Yassa puggalassa ayaṃ makkho appahīno—ayaṃ vuccati puggalo "makkhī".

Katamo ca puggalo paḷāsī? Tattha katamo paḷāso? Yo paḷāso paḷāsāyanā paḷāsāyitattaṃ paḷāsāhāro vivādaṭṭhānaṃ yugaggāho appaṭinissaggo—ayaṃ vuccati paḷāso. Yassa puggalassa ayaṃ paḷāso appahīno—ayaṃ vuccati puggalo "paḷāsī".

Katamo ca puggalo issukī? Tattha katamā issā? Yā paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issā issāyanā issāyitattaṃ usūyā usūyanā usūyitattaṃ—ayaṃ vuccati issā. Yassa puggalassa ayaṃ issā appahīnā—ayaṃ vuccati puggalo "issukī".

Katamo ca puggalo maccharī? Tattha katamaṃ macchariyaṃ? Pañca macchariyāni— āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ

kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Yassa puggalassa idaṃ macchariyaṃ appahīnaṃ—ayaṃ vuccati puggalo "maccharī".

Katamo ca puggalo saṭho? Tattha katamaṃ sāṭheyyaṃ? Idhekacco saṭho hoti parisaṭho. Yaṃ tattha saṭhaṃ saṭhatā sāṭheyyaṃ kakkaratā kakkariyaṃ parikkhattatā pārikkhattiyaṃ—idaṃ vuccati sāṭheyyaṃ. Yassa puggalassa idaṃ sāṭheyyaṃ appahīnaṃ—ayaṃ vuccati puggalo "saṭho".

Katamo ca puggalo māyāvī? Tattha katamā māyā? Idhekacco kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā tassa paṭicchādanahetu pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati—"mā maṃ jaññā"ti icchati, "mā maṃ jaññā"ti saṅkappati "mā maṃ jaññā"ti vācaṃ bhāsati, "mā maṃ jaññā"ti kāyena parakkamati. Yā evarūpā māyā māyāvitā accāsarā vañcanā nikati vikiraṇā pariharaṇā gūhanā parigūhanā chādanā paṭicchādanā anuttānīkammaṃ anāvikammaṃ vocchādanā pāpakiriyā—ayaṃ vuccati māyā. Yassa puggalassa ayaṃ māyā appahīnā—ayaṃ vuccati puggalo "māyāvī".

Katamo ca puggalo ahiriko? Tattha katamaṃ ahirikaṃ? Yaṃ na hirīyati hiriyitabbena na hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati ahirikaṃ. Iminā ahirikena samannāgato puggalo "ahiriko".

Katamo ca puggalo anottappī? Tattha katamaṃ anottappaṃ? Yaṃ na ottappati ottappitabbena na ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati anottappaṃ. Iminā anottappena samannāgato puggalo "anottappī".

Katamo ca puggalo dubbaco? Tattha katamā dovacassatā? Sahadhammike vuccamāne dovacassāyaṃ dovacassiyaṃ dovacassatā vippaṭikulaggāhitā vipaccanīkasātatā anādariyaṃ anādariyatā agāravatā appatissavatā—ayaṃ vuccati dovacassatā. Imāya dovacassatāya samannāgato puggalo "dubbaco".

Katamo ca puggalo pāpamitto? Tattha katamā pāpamittatā? Ye te puggalā assaddhā dussīlā appassutā maccharino duppaññā, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti sampavaṅkatā—ayaṃ vuccati pāpamittatā. Imāya pāpamittatāya samannāgato puggalo "pāpamitto".

Katamo ca puggalo indriyesu aguttadvāro? Tattha katamā indriyesu aguttadvāratā? Idhekacco puggalo cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati manindriyaṃ, manindriye na saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ agutti agopanā anārakkho asaṃvaro—ayaṃ vuccati indriyesu aguttadvāratā. Imāya indriyesu aguttadvāratāya samannāgato puggalo "indriyesu aguttadvāro".

Katamo ca puggalo bhojane amattaññū? Tattha katamā bhojane amattaññutā? Idhekacco puggalo appaṭisaṅkhā ayoniso āhāraṃ āhāreti davāya madāya maṇḍanāya vibhūsanāya, yā tattha asantuṭṭhitā amattaññutā appaṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati bhojane amattaññutā. Imāya bhojane amattaññutāya samannāgato puggalo "bhojane amattaññū".

Katamo ca puggalo muṭṭhassati? Tattha katamaṃ muṭṭhassaccaṃ? Yā assati ananussati appaṭissati assati assaraṇatā adhāraṇatā pilāpanatā sammussanatā— idaṃ vuccati muṭṭhassaccaṃ. Iminā muṭṭhassaccena samannāgato puggalo "muṭṭhassati".

Katamo ca puggalo asampajāno? Tattha katamaṃ asampajaññaṃ? Yaṃ aññāṇaṃ adassanaṃ anabhisamayo ananubodho asambodho appaṭivedho asaṅgāhaṇā apariyogāhaṇā asamapekkhaṇā apaccavekkhaṇā apaccakkhakammaṃ dummejjhaṃ bālyaṃ asampajaññaṃ moho pamoho sammoho avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjālaṅgī moho akusalamūlaṃ—idaṃ vuccati asampajaññaṃ. Iminā asampajaññena samannāgato puggalo "asampajāno".

Katamo ca puggalo sīlavipanno? Tattha katamā sīlavipatti? Kāyiko vītikkamo vācasiko vītikkamo kāyikavācasiko vītikkamo—ayaṃ vuccati sīlavipatti. Sabbampi dussilyaṃ sīlavipatti. Imāya sīlavipattiyā

samannāgato puggalo "sīlavipanno".

Katamo ca puggalo diṭṭhivipanno? Tattha katamā diṭṭhivipatti? "Natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Yā evarūpā diṭṭhi diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāro diṭṭhivisūkāyikaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ gāho paṭiggāho abhiniveso parāmāso kummaggo micchāpatho micchattaṃ titthāyatanaṃ vipariyāsaggāho, ayaṃ vuccati diṭṭhivipatti. Sabbāpi micchādiṭṭhi diṭṭhivipatti. Imāya diṭṭhivipattiyā samannāgato puggalo "diṭṭhivipanno".

Katamo ca puggalo ajjhattasaṃyojano? Yassa puggalassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni—ayaṃ vuccati puggalo "ajjhattasaṃyojano".

Katamo ca puggalo bahiddhāsaṃyojano? Yassa puggalassa pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni—ayaṃ vuccati puggalo "bahiddhāsaṃyojano".

Katamo ca puggalo akkodhano? Tattha katamo kodho? Yo kodho kujjhanā kujjhitattaṃ doso dussanā dussitattaṃ byāpatti byāpajjanā byāpajjitattaṃ virodho paṭivirodho caṇḍikkaṃ asuropo anattamanatā cittassa—ayaṃ vuccati kodho. Yassa puggalassa ayaṃ kodho pahīno—ayaṃ vuccati puggalo "akkodhano".

Katamo ca puggalo anupanāhī? Tattha katamo upanāho? Pubbakālaṃ kodho aparakālaṃ upanāho yo evarūpo upanāho upanayhanā upanayhitattaṃ aṭṭhapanā ṭhapanā saṇṭhapanā anusaṃsandanā anuppabandhanā daḷhīkammaṃ kodhassa—ayaṃ vuccati upanāho. Yassa puggalassa ayaṃ upanāho pahīno—ayaṃ vuccati puggalo "anupanāhī".

Katamo ca puggalo amakkhī? Tattha katamo makkho? Yo makkho makkhāyanā makkhāyitattaṃ niṭṭhuriyaṃ niṭṭhuriyakammaṃ—ayaṃ vuccati makkho. Yassa puggalassa ayaṃ makkho pahīno—ayaṃ vuccati puggalo "amakkhī".

Katamo ca puggalo apaḷāsī? Tattha katamo paḷāso? Yo paḷāso paḷāsāyanā paḷāsāyitattaṃ paḷāsāhāro vivādaṭṭhānaṃ yugaggāho appaṭinissaggo—ayaṃ vuccati paḷāso. Yassa puggalassa ayaṃ paḷāso pahīno—ayaṃ vuccati

puggalo “apaḷāsī”.

Katamo ca puggalo anissukī? Tattha katamā issā? Yā paralābhasakkāragarukāramānanavandanapūjanāsu issā issāyanā issāyitattaṃ usūyā usūyanā usūyitattaṃ—ayaṃ vuccati issā. Yassa puggalassa ayaṃ issā pahīnā—ayaṃ vuccati puggalo “anissukī”.

Katamo ca puggalo amaccharī? Tattha katamaṃ macchariyaṃ? Pañca macchariyāni— āvāsamacchariyaṃ, kulamacchariyaṃ, lābhamacchariyaṃ, vaṇṇamacchariyaṃ, dhammamacchariyaṃ. Yaṃ evarūpaṃ maccheraṃ maccharāyanā maccharāyitattaṃ vevicchaṃ kadariyaṃ kaṭukañcukatā aggahitattaṃ cittassa—idaṃ vuccati macchariyaṃ. Yassa puggalassa idaṃ macchariyaṃ pahīnaṃ—ayaṃ vuccati puggalo “amaccharī”.

Katamo ca puggalo asaṭho? Tattha katamaṃ sāṭheyyaṃ? Idhekacco saṭho hoti parisaṭho. Yaṃ tattha saṭhaṃ saṭhatā sāṭheyyaṃ kakkaratā kakkariyaṃ parikkhattatā pārikkhattiyaṃ—idaṃ vuccati sāṭheyyaṃ. Yassa puggalassa idaṃ sāṭheyyaṃ pahīnaṃ—ayaṃ vuccati puggalo “asaṭho”.

Katamo ca puggalo amāyāvī? Tattha katamā māyā? Idhekacco puggalo kāyena duccaritaṃ caritvā vācāya duccaritaṃ caritvā manasā duccaritaṃ caritvā tassa paṭicchādanahetu pāpikaṃ icchaṃ paṇidahati—“mā maṃ jaññā”ti icchati, “mā maṃ jaññā”ti saṅkappati, “mā maṃ jaññā”ti vācaṃ bhāsati, “mā maṃ jaññā”ti kāyena parakkamati. Yā evarūpā māyā māyāvitā accāsarā vañcanā nikati vikiraṇā pariharaṇā gūhanā parigūhanā chādanā paṭicchādanā anuttānīkammaṃ anāvikammaṃ vocchādanā pāpakiriyā—ayaṃ vuccati māyā. Yassa puggalassa ayaṃ māyā pahīnā— ayaṃ vuccati puggalo “amāyāvī”.

Katamo ca puggalo hirimā? Tattha katamā hirī? Yaṃ hirīyati hiriyitabbena hirīyati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—ayaṃ vuccati hirī. Imāya hiriyā samannāgato puggalo “hirimā”.

Katamo ca puggalo ottappī? Tattha katamaṃ ottappaṃ? Yaṃ ottappati ottappitabbena ottappati pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ samāpattiyā—idaṃ vuccati ottappaṃ. Iminā ottappena samannāgato puggalo “ottappī”.

Katamo ca puggalo suvaco? Tattha katamā sovacassatā? Sahadhammike vuccamāne sovacassāyaṃ sovacassiyaṃ sovacassatā avippaṭiku-

laggāhitā avipaccanīkasātatā sādariyaṃ sādariyatā sagāravatā sappatissavatā—ayaṃ vuccati sovacassatā. Imāya sovacassatāya samannāgato puggalo "suvaco".

Katamo ca puggalo kalyāṇamitto? Tattha katamā kalyāṇamittatā? Ye te puggalā saddhā sīlavanto bahussutā cāgavanto paññavanto, yā tesaṃ sevanā nisevanā saṃsevanā bhajanā sambhajanā bhatti sambhatti sampavaṅkatā—ayaṃ vuccati kalyāṇamittatā. Imāya kalyāṇamittatāya samannāgato puggalo "kalyāṇamitto".

Katamo ca puggalo indriyesu guttadvāro? Tattha katamā indriyesu guttadvāratā? Idhekacco puggalo cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati. Sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. Yā imesaṃ channaṃ indriyānaṃ gutti gopanā ārakkho saṃvaro—ayaṃ vuccati indriyesu guttadvāratā. Imāya indriyesu guttadvāratāya samannāgato puggalo "indriyesu guttadvāro".

Katamo ca puggalo bhojane mattaññū? Tattha katamā bhojane mattaññutā? Idhekacco puggalo paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āhāreti—"neva davāya, na madāya, na maṇḍanāya, na vibhūsanāya; yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. Iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi, navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā"ti. Yā tattha santuṭṭhitā mattaññutā paṭisaṅkhā bhojane—ayaṃ vuccati bhojane mattaññutā. Imāya bhojane mattaññutāya samannāgato puggalo "bhojane mattaññū".

Katamo ca puggalo upaṭṭhitassati? Tattha katamā sati? Yā sati anussati paṭissati sati saraṇatā dhāraṇatā apilāpanatā asammussanatā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati—ayaṃ vuccati sati. Imāya satiyā

samannāgato puggalo "upaṭṭhitassati".

Katamo ca puggalo sampajāno? Tattha katamaṃ sampajaññaṃ? Yā paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇā paṇḍiccaṃ kosallaṃ nepuññaṃ vebhabyā cintā upaparikkhā bhūrī medhā pariṇāyikā vipassanā sampajaññaṃ patodo paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ paññāsatthaṃ paññāpāsādo paññāāloko paññāobhāso paññāpajjoto paññāratanaṃ amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—idaṃ vuccati sampajaññaṃ. Iminā sampajaññena samannāgato puggalo "sampajāno".

Katamo ca puggalo sīlasampanno? Tattha katamā sīlasampadā? Kāyiko avītikkamo vācasiko avītikkamo kāyikavācasiko avītikkamo—ayaṃ vuccati sīlasampadā. Sabbopi sīlasaṃvaro sīlasampadā. Imāya sīlasampadāya samannāgato puggalo "sīlasampanno".

Katamo ca puggalo diṭṭhisampanno? Tattha katamā diṭṭhisampadā? "Atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukatadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī"ti. Yā evarūpā paññā pajānanā ... pe ... amoho dhammavicayo sammādiṭṭhi—ayaṃ vuccati diṭṭhisampadā. Sabbāpi sammādiṭṭhi diṭṭhisampadā. Imāya diṭṭhisampadāya samannāgato puggalo "diṭṭhisampanno".

Katame dve puggalā dullabhā lokasmiṃ? Yo ca pubbakārī, yo ca kataññū katavedī— ime dve puggalā dullabhā lokasmiṃ.

Katame dve puggalā duttappayā? Yo ca laddhaṃ laddhaṃ nikkhipati, yo ca laddhaṃ laddhaṃ vissajjeti—ime dve puggalā "duttappayā".

Katame dve puggalā sutappayā? Yo ca laddhaṃ laddhaṃ na nikkhipati, yo ca laddhaṃ laddhaṃ na vissajjeti—ime dve puggalā "sutappayā".

Katamesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti? Yo ca na kukkuccāyitabbaṃ kukkuccāyati, yo ca kukkuccāyitabbaṃ na kukkuccāyati—imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti.

Katamesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti? Yo ca na kukkuccāyitabbaṃ na kukkuccāyati, yo ca kukkuccāyitabbaṃ kukkuccāyati—imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti.

Katamo ca puggalo hīnādhimutto? Idhekacco puggalo dussīlo hoti

pāpadhammo, so aññaṃ dussīlaṃ pāpadhammaṃ sevati bhajati payirupāsati—ayaṃ vuccati puggalo "hīnādhimutto".

Katamo ca puggalo paṇītādhimutto? Idhekacco puggalo sīlavā hoti kalyāṇadhammo, so aññaṃ sīlavantaṃ kalyāṇadhammaṃ sevati bhajati payirupāsati—ayaṃ vuccati puggalo "paṇītādhimutto".

Katamo ca puggalo titto? Paccekasambuddhā ye ca tathāgatassa sāvakā arahanto tittā. Sammāsambuddho titto ca tappetā ca.

Dukaniddeso.

Puggalapaññatti

Niddesa

8. Aṭṭhakapuggalapaññatti

Tattha katame cattāro maggasamaṅgino, cattāro phalasamaṅgino puggalā? Sotāpanno, sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno; sakadāgāmī, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno; anāgāmī, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno; arahā, arahattaphalasacchikiriyāya paṭipanno; ime cattāro maggasamaṅgino, ime cattāro phalasamaṅgino puggalā.

Aṭṭhakaniddeso.

Puggalapaññatti

Mātikā

2. Dukauddesa

Dve puggalā—

Kodhano ca, upanāhī ca. (1)

Makkhī ca, paḷāsī ca. (2)

Issukī ca, maccharī ca. (3)

Saṭho ca, māyāvī ca. (4)

Ahiriko ca, anottappī ca. (5)

Dubbaco ca, pāpamitto ca. (6)

Indriyesu aguttadvāro ca, bhojane amattaññū ca. (7)

Muṭṭhassati ca, asampajāno ca. (8)

Sīlavipanno ca, diṭṭhivipanno ca. (9)

Ajjhattasaṃyojano ca, bahiddhāsaṃyojano ca. (10)

Akkodhano ca, anupanāhī ca. (11)

Amakkhī ca, apaḷāsī ca. (12)

Anissukī ca, amaccharī ca. (13)

Asaṭho ca, amāyāvī ca. (14)

Hirimā ca, ottappī ca. (15)
Suvaco ca, kalyāṇamitto ca. (16)
Indriyesu guttadvāro ca, bhojane mattaññū ca. (17)
Upaṭṭhitassati ca, sampajāno ca. (18)
Sīlasampanno ca, diṭṭhisampanno ca. (19)
Dve puggalā dullabhā lokasmiṃ. (20)
Dve puggalā duttappayā. (21)
Dve puggalā sutappayā. (22)
Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā vaḍḍhanti. (23)
Dvinnaṃ puggalānaṃ āsavā na vaḍḍhanti. (24)
Hīnādhimutto ca, paṇītādhimutto ca. (25)
Titto ca, tappetā ca. (26)
Dukaṃ.
Kathāvatthu
Mahāpaṇṇāsaka
Navamavagga
Nayathācittassakāyakammantikathā

Na yathācittassa kāyakammanti? Āmantā. Aphassakassa kāyakammaṃ ... pe ... acittakassa kāyakammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu saphassakassa kāyakammaṃ ... pe ... sacittakassa kāyakammanti? Āmantā. Hañci saphassakassa kāyakammaṃ ... pe ... sacittakassa kāyakammaṃ, no ca vata re vattabbe—"na yathācittassa kāyakamman"ti.

Na yathācittassa kāyakammanti? Āmantā. Anāvaṭṭentassa kāyakammaṃ ... pe ... appaṇidahantassa kāyakammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu āvaṭṭentassa kāyakammaṃ ... pe ... paṇidahantassa kāyakammanti? Āmantā. Hañci āvaṭṭentassa kāyakammaṃ ... pe ... paṇidahantassa kāyakammaṃ, no ca vata re vattabbe—"na yathācittassa kāyakamman"ti.

Na yathācittassa kāyakammanti? Āmantā. Nanu kāyakammaṃ cittasamuṭṭhānaṃ cittena sahajātaṃ cittena saha ekuppādanti? Āmantā. Hañci kāyakammaṃ cittasamuṭṭhānaṃ cittena sahajātaṃ cittena saha ekuppādaṃ, no ca vata re vattabbe—"na yathācittassa kāyakamman"ti.

Na yathācittassa kāyakammanti? Āmantā. Na abhikkamitukāmo abhikkamati, na paṭikkamitukāmo paṭikkamati, na āloketukāmo āloketi,

na viloketukāmo viloketi, na samiñjitukāmo samiñjeti, na pasāretukāmo pasāretīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Nanu abhikkamitukāmo abhikkamati, paṭikkamitukāmo paṭikkamati, āloketukāmo āloketi, viloketukāmo viloketi, samiñjitukāmo samiñjeti, pasāretukāmo pasāretīti? Āmantā. Hañci abhikkamitukāmo abhikkamati ... pe ... pasāretukāmo pasāreti, no ca vata re vattabbe—"na yathācittassa kāyakamman"ti.

Na vattabbaṃ—"na yathācittassa kāyakamman"ti? Āmantā. Nanu atthi koci "aññatra gacchissāmī"ti aññatra gacchati ... pe ... "aññaṃ pasāressāmī"ti aññaṃ pasāretīti? Āmantā. Hañci atthi koci "aññatra gacchissāmī"ti aññatra gacchati ... pe ... "aññaṃ pasāressāmī"ti aññaṃ pasāreti, tena vata re vattabbe—"na yathācittassa kāyakamman"ti.

Na yathācittassa kāyakammantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Anantarāpayuttakathā

Anantarāpayutto puggalo sammattaniyāmaṃ okkameyyāti? Āmantā. Micchattaniyāmañca sammattaniyāmañca ubho okkameyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Anantarāpayutto puggalo sammattaniyāmaṃ okkameyyāti? Āmantā. Nanu taṃ kammaṃ payuttaṃ kukkuccaṃ uppāditaṃ vippaṭisāriyaṃ janitanti? Āmantā. Hañci taṃ kammaṃ payuttaṃ kukkuccaṃ uppāditaṃ vippaṭisāriyaṃ janitaṃ, no ca vata re vattabbe— "anantarāpayutto puggalo sammattaniyāmaṃ okkameyyā"ti.

Anantarāpayutto puggalo abhabbo sammattaniyāmaṃ okkamitunti? Āmantā. Mātā jīvitā voropitā ... pitā jīvitā voropito ... arahā jīvitā voropito ... duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppāditaṃ ... saṃgho bhinnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anantarāpayutto puggalo taṃ kammaṃ paṭisaṃharitvā kukkuccaṃ paṭivinodetvā vippaṭisāriyaṃ paṭivinetvā abhabbo sammattaniyāmaṃ okkamitunti? Āmantā. Mātā jīvitā voropitā ... pitā jīvitā voropito ... pe ... saṃgho bhinnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anantarāpayutto puggalo taṃ kammaṃ paṭisaṃharitvā kukkuccaṃ paṭivinodetvā vippaṭisāriyaṃ paṭivinetvā abhabbo sammattaniyāmaṃ okkamitunti? Āmantā. Nanu taṃ kammaṃ paṭisaṃhaṭaṃ kukkuc-

caṃ paṭivinoditaṃ vippaṭisāriyaṃ paṭivinītanti? Āmantā. Hañci taṃ kammaṃ paṭisaṃhaṭaṃ kukkuccaṃ paṭivinoditaṃ vippaṭisāriyaṃ paṭivinītaṃ, no ca vata re vattabbe—"anantarāpayutto puggalo taṃ kammaṃ paṭisaṃharitvā kukkuccaṃ paṭivinodetvā vippaṭisāriyaṃ paṭivinetvā abhabbo sammattaniyāmaṃ okkamitun"ti.

Anantarāpayutto puggalo sammattaniyāmaṃ okkameyyāti? Āmantā. Nanu taṃ kammaṃ payutto āsīti? Āmantā. Hañci taṃ kammaṃ payutto āsi, no ca vata re vattabbe— "anantarāpayutto puggalo sammattaniyāmaṃ okkameyyā"ti.

Anantarāpayuttakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Kāmakathā

Pañcevāyatanā kāmāti? Āmantā. Nanu atthi tappaṭisaṃyutto chandoti? Āmantā. Hañci atthi tappaṭisaṃyutto chando, no ca vata re vattabbe—"pañcevāyatanā kāmā"ti. Nanu atthi tappaṭisaṃyutto rāgo tappaṭisaṃyutto chando tappaṭisaṃyutto chandarāgo tappaṭisaṃyutto saṅkappo tappaṭisaṃyutto rāgo tappaṭisaṃyutto saṅkapparāgo tappaṭisaṃyuttā pīti tappaṭisaṃyuttaṃ somanassaṃ tappaṭisaṃyuttaṃ pītisomanassanti? Āmantā. Hañci atthi tappaṭisaṃyuttaṃ pītisomanassaṃ, no ca vata re vattabbe—"pañcevāyatanā kāmā"ti.

Na vattabbaṃ—"pañcevāyatanā kāmā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā— ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pañcevāyatanā kāmāti.

Pañcevāyatanā kāmāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā. Api ca, bhikkhave, nete kāmā kāmaguṇā nāmete ariyassa vinaye vuccan"ti—

"Saṅkapparāgo purisassa kāmo, Na te kāmā yāni citrāni loke; Saṅkapparāgo purisassa kāmo, Tiṭṭhanti citrāni tatheva loke; Athettha dhīrā vinayanti chandan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"pañcevāyatanā kāmā"ti.

Kāmakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Ekabījīkathā

Na vattabbaṃ—"ekabījī puggalo ekabījitāniyato"ti? Āmantā. Nanu so ekabījīti? Āmantā. Hañci so ekabījī, tena vata re vattabbe—"ekabījī puggalo ekabījitāniyato"ti.

Ekabījīkathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Anusayapaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Saṃvarokammantikathā

Saṃvaro kammanti? Āmantā. Cakkhundriyasaṃvaro cakkhukammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotindriyasaṃvaro ... pe ... ghānindriyasaṃvaro ... pe ... jivhindriyasaṃvaro ... pe ... kāyindriyasaṃvaro kāyakammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāyindriyasaṃvaro kāyakammanti? Āmantā. Cakkhundriyasaṃvaro cakkhukammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyindriyasaṃvaro kāyakammanti? Āmantā. Sotindriyasaṃvaro ... pe ... ghānindriyasaṃvaro ... pe ... jivhindriyasaṃvaro jivhākammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manindriyasaṃvaro manokammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manindriyasaṃvaro manokammanti? Āmantā. Cakkhundriyasaṃvaro cakkhukammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manindriyasaṃvaro manokammanti? Āmantā. Sotindriyasaṃvaro ... pe ... ghānindriyasaṃvaro ... jivhindriyasaṃvaro ... pe ... kāyindriyasaṃvaro kāyakammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaṃvaro kammanti? Āmantā. Cakkhundriyaasaṃvaro cakkhukammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotindriyaasaṃvaro ... pe ... ghānindriyaasaṃvaro ... pe ... jivhindriyaasaṃvaro ... pe ... kāyindriyaasaṃvaro kāyakammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāyindriyaasaṃvaro kāyakammanti? Āmantā. Cakkhundriyaasaṃ-

varo cakkhukammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyindriyaasaṃvaro kāyakammanti? Āmantā. Sotindriyaasaṃvaro ... pe ... ghānindriyaasaṃvaro ... pe ... jivhindriyaasaṃvaro jivhākammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manindriyaasaṃvaro manokammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manindriyaasaṃvaro manokammanti? Āmantā. Cakkhundriyaasaṃvaro cakkhukammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manindriyaasaṃvaro manokammanti? Āmantā. Sotindriyaasaṃvaro ... pe ... ghānindriyaasaṃvaro ... pe ... jivhindriyaasaṃvaro ... pe ... kāyindriyaasaṃvaro kāyakammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saṃvaropi asaṃvaropi kamman"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti ... pe ... na nimittaggāhī hoti, sotena saddaṃ sutvā ... pe ... manasā dhammaṃ viññāya nimittaggāhī hoti ... pe ... na nimittaggāhī hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi saṃvaropi asaṃvaropi kammanti.

Saṃvaro kammantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Cakkhunārūpaṃpassatītikathā

Cakkhunā rūpaṃ passatīti? Āmantā. Rūpena rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpena rūpaṃ passatīti? Āmantā. Rūpena rūpaṃ paṭivijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpena rūpaṃ paṭivijānātīti? Āmantā. Rūpaṃ manoviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhunā rūpaṃ passatīti? Āmantā. Atthi cakkhussa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu natthi cakkhussa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci natthi cakkhussa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"cakkhunā rūpaṃ passatī"ti.

Sotena saddaṃ suṇātīti ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyatīti ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyatīti ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Āmantā. Rūpena rūpaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpena rūpaṃ phusatīti? Āmantā. Rūpena rūpaṃ paṭivijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpena rūpaṃ paṭivijānātīti? Āmantā. Rūpaṃ manoviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyena phoṭṭhab-

baṃ phusatīti? Āmantā. Atthi kāyassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu natthi kāyassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci natthi kāyassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatī"ti ... pe ....

Na vattabbaṃ—"cakkhunā rūpaṃ passatī"ti ... pe ... "kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatīti.

Cakkhunā rūpaṃ passatītikathā niṭṭhitā. Aṭṭhārasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsi, buddhena bhagavatā dhammo desito, natthi buddhassa bhagavato karuṇā, buddhassa bhagavato uccārapassāvo ativiya aññe gandhajāte adhiggaṇhāti, ekena ariyamaggena cattāri sāmaññaphalāni sacchikaroti, jhānā jhānaṃ saṅkamati, atthi jhānantarikā, samāpanno saddaṃ suṇāti, cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Dānakathā

Cetasiko dhammo dānanti? Āmantā. Labbhā cetasiko dhammo paresaṃ dātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... labbhā cetasiko dhammo paresaṃ dātunti? Āmantā. Labbhā phasso paresaṃ dātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... labbhā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... paññā paresaṃ dātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"cetasiko dhammo dānan"ti? Āmantā. Dānaṃ aniṭṭhaphalaṃ akantaphalaṃ amanuññaphalaṃ secanakaphalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu dānaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti? Āmantā. Hañci dānaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākaṃ, tena vata re vattabbe—"cetasiko dhammo dānan"ti.

Dānaṃ iṭṭhaphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, cīvaraṃ dānanti? Āmantā.

Cīvaraṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … dānaṃ iṭṭhaphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, piṇḍapāto senāsanaṃ gilānapaccayabhesajjaparikkhāro dānanti? Āmantā. Gilānapaccayabhesajjaparikkhāro iṭṭhaphalo kantaphalo manuññaphalo asecanakaphalo sukhudrayo sukhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"cetasiko dhammo dānan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Saddhā hiriyaṃ kusalañca dānaṃ, Dhammā ete sappurisānuyātā; Etañhi maggaṃ diviyaṃ vadanti, Etena hi gacchati devalokan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi cetasiko dhammo dānanti.

Na vattabbaṃ—"cetasiko dhammo dānan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " pañcimāni, bhikkhave, dānāni mahādānāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṃkiṇṇāni asaṃkiṇṇapubbāni, na saṃkiyanti na saṅkiyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katamāni pañca? Idha, bhikkhave, ariyasāvako pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. Pāṇātipātā paṭivirato, bhikkhave, ariyasāvako aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ deti averaṃ deti abyābajjhaṃ deti. Aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ datvā averaṃ datvā abyābajjhaṃ datvā aparimāṇassa abhayassa averassa abyābajjhassa bhāgī hoti. Idaṃ, bhikkhave, paṭhamaṃ dānaṃ mahādānaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṃkiṇṇaṃ asaṃkiṇṇapubbaṃ, na saṃkiyati na saṅkiyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Puna caparaṃ, bhikkhave, ariyasāvako adinnādānaṃ pahāya … pe … kāmesumicchācāraṃ pahāya … pe … musāvādaṃ pahāya … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhānaṃ pahāya surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato hoti. Surāmerayamajjapamādaṭṭhānā paṭivirato, bhikkhave, ariyasāvako aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ deti averaṃ deti abyābajjhaṃ deti. Aparimāṇānaṃ sattānaṃ abhayaṃ datvā averaṃ datvā abyābajjhaṃ datvā aparimāṇassa abhayassa averassa abyābajjhassa bhāgī hoti. Idaṃ, bhikkhave, pañcamaṃ dānaṃ mahādānaṃ aggaññaṃ rattaññaṃ vaṃsaññaṃ porāṇaṃ asaṃkiṇṇaṃ asaṃkiṇṇapubbaṃ, na saṃkiyati na saṅkiyissati, appaṭikuṭṭhaṃ samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Imāni kho, bhikkhave, pañca dānāni mahādānāni aggaññāni rattaññāni vaṃsaññāni porāṇāni asaṃkiṇṇāni asaṃkiṇṇa-

pubbāni, na saṃkiyanti na saṅkiyissanti, appaṭikuṭṭhāni samaṇehi brāhmaṇehi viññūhī”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi cetasiko dhammo dānanti.

Na vattabbaṃ—“deyyadhammo dānan”ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— “ idhekacco annaṃ deti, pānaṃ deti, vatthaṃ deti, yānaṃ deti, mālaṃ deti, gandhaṃ deti, vilepanaṃ deti, seyyaṃ deti, āvasathaṃ deti, padīpeyyaṃ detī”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi deyyadhammo dānanti.

Deyyadhammo dānanti? Āmantā. Deyyadhammo iṭṭhaphalo kantaphalo manuññaphalo asecanakaphalo sukhudrayo sukhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dānaṃ iṭṭhaphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, cīvaraṃ dānanti? Āmantā. Cīvaraṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dānaṃ iṭṭhaphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, piṇḍapāto dānaṃ ... senāsanaṃ dānaṃ ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāro dānanti? Āmantā. Gilānapaccayabhesajjaparikkhāro iṭṭhaphalo kantaphalo manuññaphalo asecanakaphalo sukhudrayo sukhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi na vattabbaṃ—“deyyadhammo dānan”ti.

Dānakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Ariyadhammavipākakathā

Natthi ariyadhammavipākoti? Āmantā. Nanu mahapphalaṃ sāmaññaṃ mahapphalaṃ brahmaññanti? Āmantā. Hañci mahapphalaṃ sāmaññaṃ mahapphalaṃ brahmaññaṃ, no ca vata re vattabbe—“natthi ariyadhammavipāko”ti.

Natthi ariyadhammavipākoti? Āmantā. Nanu atthi sotāpattiphalanti? Āmantā. Hañci atthi sotāpattiphalaṃ, no ca vata re vattabbe—“natthi ariyadhammavipāko”ti. Nanu atthi sakadāgāmiphalaṃ ... pe ... anāgāmiphalaṃ ... pe ... arahattaphalanti? Āmantā. Hañci atthi arahattaphalaṃ, no ca vata re vattabbe— “natthi ariyadhammavipāko”ti.

Sotāpattiphalaṃ na vipākoti? Āmantā. Dānaphalaṃ na vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattiphalaṃ na vipākoti? Āmantā. Sīlaphalaṃ ... pe ... bhāvanāphalaṃ na vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ...

pe ....

Sakadāgāmiphalaṃ ... pe ... anāgāmiphalaṃ ... pe ... arahattaphalaṃ na vipākoti? Āmantā. Dānaphalaṃ na vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattaphalaṃ na vipākoti? Āmantā. Sīlaphalaṃ ... pe ... bhāvanāphalaṃ na vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dānaphalaṃ vipākoti? Āmantā. Sotāpattiphalaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Dānaphalaṃ vipākoti? Āmantā. Sakadāgāmiphalaṃ ... pe ... anāgāmiphalaṃ ... pe ... arahattaphalaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaphalaṃ ... pe ... bhāvanāphalaṃ vipākoti? Āmantā. Sotāpattiphalaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... bhāvanāphalaṃ vipākoti? Āmantā. Sakadāgāmiphalaṃ ... pe ... anāgāmiphalaṃ ... pe ... arahattaphalaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmāvacaraṃ kusalaṃ savipākanti? Āmantā. Lokuttaraṃ kusalaṃ savipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpāvacaraṃ kusalaṃ ... pe ... arūpāvacaraṃ kusalaṃ savipākanti? Āmantā. Lokuttaraṃ kusalaṃ savipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ kusalaṃ avipākanti? Āmantā. Kāmāvacaraṃ kusalaṃ avipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... lokuttaraṃ kusalaṃ avipākanti? Āmantā. Rūpāvacaraṃ ... pe ... arūpāvacaraṃ kusalaṃ avipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmāvacaraṃ kusalaṃ savipākaṃ ācayagāmīti? Āmantā. Lokuttaraṃ kusalaṃ savipākaṃ ācayagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpāvacaraṃ ... pe ... arūpāvacaraṃ kusalaṃ savipākaṃ ācayagāmīti? Āmantā. Lokuttaraṃ kusalaṃ savipākaṃ ācayagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ kusalaṃ savipākaṃ apacayagāmīti? Āmantā. Kāmāvacaraṃ kusalaṃ savipākaṃ apacayagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Lokuttaraṃ kusalaṃ savipākaṃ apacayagāmīti? Āmantā. Rūpāvacaraṃ ... pe ... arūpāvacaraṃ kusalaṃ savipākaṃ apacayagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ariyadhammavipākakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Niyāmokkantikathā

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyoti? Āmantā. Bodhisatto kassapassa bhagavato sāvakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto kassapassa bhagavato sāvakoti? Āmantā. Sāvako hutvā buddho hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāvako hutvā buddho hotīti? Āmantā. Anussaviyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anussaviyoti? Āmantā. Nanu bhagavā sayambhūti? Āmantā. Hañci bhagavā sayambhū, no ca vata re vattabbe—"anussaviyo"ti.

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyoti? Āmantā. Bhagavatā bodhiyā mūle tīṇeva sāmaññaphalāni abhisambuddhānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu bhagavatā bodhiyā mūle cattāri sāmaññaphalāni abhisambuddhānīti? Āmantā. Hañci bhagavatā bodhiyā mūle cattāri sāmaññaphalāni abhisambuddhāni, no ca vata re vattabbe—"bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo"ti.

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyoti? Āmantā. Bodhisatto dukkarakāriyaṃ akāsīti? Āmantā. Dassanasampanno puggalo dukkarakāriyaṃ kareyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto aparantapaṃ akāsi, aññaṃ satthāraṃ uddisīti? Āmantā. Dassanasampanno puggalo aññaṃ satthāraṃ uddiseyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āyasmā ānando bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, āyasmā ānando bhagavato sāvakoti? Āmantā. Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, bodhisatto kassapassa bhagavato sāvakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Citto gahapati hatthako āḷavako bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, citto gahapati hatthako āḷavako bhagavato sāvakoti? Āmantā. Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, bodhisatto kassapassa bhagavato sāvakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo carita-

brahmacariyo, na ca kassapassa bhagavato sāvakoti? Āmantā. Āyasmā ānando bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, na ca bhagavato sāvakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, na ca kassapassa bhagavato sāvakoti? Āmantā. Citto gahapati hatthako āḷavako bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, na ca bhagavato sāvakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo, na ca kassapassa bhagavato sāvakoti? Āmantā. Sāvako jātiṃ vītivatto asāvako hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"kassape ahaṃ, ānanda, bhagavati brahmacariyaṃ acariṃ āyatiṃ sambodhāyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo"ti.

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sabbābhibhū sabbavidūhamasmi, Sabbesu dhammesu anupalitto; Sabbañjaho taṇhakkhaye vimutto, Sayaṃ abhiññāya kamuddiseyyaṃ.

Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati; Sadevakasmiṃ lokasmiṃ, natthi me paṭipuggalo.

Ahañhi arahā loke, ahaṃ satthā anuttaro; Ekomhi sammāsambuddho, sītibhūtosmi nibbuto.

Dhammacakkaṃ pavattetuṃ, Gacchāmi kāsinaṃ puraṃ; Andhībhūtasmiṃ lokasmiṃ, Āhañchaṃ amatadundubhin"ti.

"Yathā kho tvaṃ, āvuso, paṭijānāsi, arahasi anantajino"ti?

"Mādisā ve jinā honti, ye pattā āsavakkhayaṃ; Jitā me pāpakā dhammā, tasmāhaṃ upaka jino"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo"ti.

Bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"' idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ

udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti me, bhikkhave ... pe ... pariññātanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādi. 'Idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave ... pe ... 'taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban'ti me, bhikkhave ... pe ... pahīnanti me, bhikkhave ... pe ... 'idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave ... pe ... 'taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabban'ti me, bhikkhave ... pe ... sacchikatanti me, bhikkhave ... pe ... 'idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti me, bhikkhave ... pe ... 'taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"bodhisatto kassapassa bhagavato pāvacane okkantaniyāmo caritabrahmacariyo"ti.

Niyāmokkantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Nayathācittassavācātikathā

Na yathācittassa vācāti? Āmantā. Aphassakassa vācā avedanakassa vācā asaññakassa vācā acetanakassa vācā acittakassa vācāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu saphassakassa vācā savedanakassa vācā sasaññakassa vācā sacetanakassa vācā sacittakassa vācāti? Āmantā. Hañci saphassakassa vācā ... pe ... sacittakassa vācā, no ca vata re vattabbe—"na yathācittassa vācā"ti.

Na yathācittassa vācāti? Āmantā. Anāvaṭṭentassa vācā ... pe ... anābhogassa vācā ... pe ... appaṇidahantassa vācāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu āvaṭṭentassa vācā ābhogassa vācā ... pe ... paṇidahantassa vācāti? Āmantā. Hañci āvaṭṭentassa vācā ābhogassa vācā paṇidahantassa vācā, no ca vata re vattabbe—"na yathācittassa vācā"ti.

Na yathācittassa vācāti? Āmantā. Nanu vācā cittasamuṭṭhānā cittena sahajātā cittena saha ekuppādāti? Āmantā. Hañci vācā cittasamuṭṭhānā cittena sahajātā cittena saha ekuppādā, no ca vata re vattabbe—"na

yathācittassa vācā”ti.

Na yathācittassa vācāti? Āmantā. Na bhaṇitukāmo bhaṇati, na kathetukāmo katheti, na ālapitukāmo ālapati, na voharitukāmo voharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu bhaṇitukāmo bhaṇati, kathetukāmo katheti, ālapitukāmo ālapati, voharitukāmo voharatīti? Āmantā. Hañci bhaṇitukāmo bhaṇati, kathetukāmo katheti, ālapitukāmo ālapati, voharitukāmo voharati, no ca vata re vattabbe—“na yathācittassa vācā”ti.

Na vattabbaṃ—“na yathācittassa vācā”ti? Āmantā. Nanu atthi koci “aññaṃ bhaṇissāmī”ti aññaṃ bhaṇati, “aññaṃ kathessāmī”ti aññaṃ katheti, “aññaṃ ālapissāmī”ti aññaṃ ālapati, “aññaṃ voharissāmī”ti aññaṃ voharatīti? Āmantā. Hañci atthi koci “aññaṃ bhaṇissāmī”ti aññaṃ bhaṇati ... pe ... “aññaṃ voharissāmī”ti aññaṃ voharati, tena vata re vattabbe—“na yathācittassa vācā”ti.

Na yathācittassa vācātikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Samāpannoassādetikathā

Samāpanno assādeti, jhānanikanti jhānārammaṇāti? Āmantā. Taṃ jhānaṃ tassa jhānassa ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... taṃ jhānaṃ tassa jhānassa ārammaṇanti? Āmantā. Tena phassena taṃ phassaṃ phusati, tāya vedanāya taṃ vedanaṃ vedeti, tāya saññāya taṃ saññaṃ sañjānāti, tāya cetanāya taṃ cetanaṃ ceteti, tena cittena taṃ cittaṃ cinteti, tena vitakkena taṃ vitakkaṃ vitakketi, tena vicārena taṃ vicāraṃ vicāreti, tāya pītiyā taṃ pītiṃ piyāyati, tāya satiyā taṃ satiṃ sarati, tāya paññāya taṃ paññaṃ pajānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jhānanikanti cittasampayuttā, jhānaṃ cittasampayuttanti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jhānanikanti akusalaṃ, jhānaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā

dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ ... pe ... tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti.

Na vattabbaṃ—"samāpanno assādeti, jhānanikanti jhānārammaṇā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, so taṃ assādeti taṃ nikāmeti tena ca vittiṃ āpajjati; vitakkavicārānaṃ vūpasamā ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, so taṃ assādeti taṃ nikāmeti tena ca vittiṃ āpajjatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi samāpanno assādeti, jhānanikanti jhānārammaṇāti.

Samāpanno assādetikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Asaññasattupikakathā

Saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikāti? Āmantā. Atthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ, saddhā vīriyaṃ sati samādhi paññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ ... pe ... paññāti? Āmantā. Hañci natthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ, saddhā vīriyaṃ sati samādhi paññā, no ca vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikā"ti.

Saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikāti? Āmantā. Atthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa phasso vedanā saññā cetanā cittanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa phasso vedanā saññā cetanā cittanti? Āmantā. Aphassakassa maggabhāvanā ... pe ... acittakassa maggabhāvanāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu saphassakassa maggabhāvanā ... pe ... sacit-

takassa maggabhāvanāti? Āmantā. Hañci saphassakassa maggabhāvanā ... pe ... sacittakassa maggabhāvanā, no ca vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikā"ti.

Saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikāti? Āmantā. Ye keci saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjanti, sabbe te asaññasattupikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikā"ti? Āmantā. Nanu idhāpi asaññī tatrāpi asaññīti? Āmantā. Hañci idhāpi asaññī tatrāpi asaññī, tena vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhasamāpatti asaññasattupikā"ti.

Asaññasattupikakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Kammakathā

Sabbaṃ kammaṃ savipākanti? Āmantā. Sabbā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbā cetanā savipākāti? Āmantā. Vipākābyākatā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbā cetanā savipākāti? Āmantā. Kiriyābyākatā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbā cetanā savipākāti? Āmantā. Kāmāvacarā vipākābyākatā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbā cetanā savipākāti? Āmantā. Rūpāvacarā arūpāvacarā apariyāpannā vipākābyākatā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbā cetanā savipākāti? Āmantā. Kāmāvacarā kiriyābyākatā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbā cetanā savipākāti? Āmantā. Rūpāvacarā arūpāvacarā kiriyābyākatā cetanā savipākāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipākābyākatā cetanā avipākāti? Āmantā. Hañci vipākābyākatā cetanā avipākā, no ca vata re vattabbe—"sabbā cetanā savipākā"ti.

Kiriyābyākatā cetanā avipākāti? Āmantā. Hañci kiriyābyākatā cetanā avipākā, no ca vata re vattabbe—"sabbā cetanā savipākā"ti.

Kāmāvacarā rūpāvacarā arūpāvacarā apariyāpannā vipākābyākatā cetanā avipākāti? Āmantā. Hañci apariyāpannā vipākābyākatā cetanā avipākā, no ca vata re vattabbe—"sabbā cetanā savipākā"ti.

Kāmāvacarā rūpāvacarā arūpāvacarā kiriyābyākatā cetanā avipākāti?

Āmantā. Hañci arūpāvacarā kiriyābyākatā cetanā avipākā, no ca vata re vattabbe—"sabbā cetanā savipākā"ti.

Na vattabbaṃ—"sabbaṃ kammaṃ savipākan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃviditvā byantibhāvaṃ vadāmi, tañca kho diṭṭheva dhamme upapajje vā apare vā pariyāye"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi sabbaṃ kammaṃ savipākanti.

Kammakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Antarābhavakathā

Atthi antarābhavoti? Āmantā. Kāmabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavoti? Āmantā. Rūpabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavoti? Āmantā. Arūpabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavoti? Āmantā. Kāmabhavassa ca rūpabhavassa ca antare atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavoti? Āmantā. Rūpabhavassa ca arūpabhavassa ca antare atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmabhavassa ca rūpabhavassa ca antare natthi antarābhavoti? Āmantā. Hañci kāmabhavassa ca rūpabhavassa ca antare natthi antarābhavo, no ca vata re vattabbe—"atthi antarābhavo"ti. Rūpabhavassa ca arūpabhavassa ca antare natthi antarābhavoti? Āmantā. Hañci rūpabhavassa ca arūpabhavassa ca antare natthi antarābhavo, no ca vata re vattabbe—"atthi antarābhavo"ti.

Atthi antarābhavoti? Āmantā. Pañcamī sā yoni, chaṭṭhamī sā gati, aṭṭhamī sā viññāṇaṭṭhiti, dasamo so sattāvāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavoti? Āmantā. Antarābhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi antarābhavūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... antarābhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... antarābhave atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... antarābhavo pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi kāmabhavo, kāmabhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi antarābhavo, antarābhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi kāmabhavūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi antarābhavūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi kāmabhavūpagā sattāti? Āmantā. Atthi antarābhavūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmabhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Antarābhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmabhave atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Antarābhave atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmabhavo pañcavokārabhavoti? Āmantā. Antarābhavo pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi rūpabhavo, rūpabhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi antarābhavo, antarābhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpabhavūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi antarābhavūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpabhavūpagā sattāti? Āmantā. Atthi antarābhavūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpabhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Antarābhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpabhave atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Antarābhave atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpabhavo pañcavokārabhavoti? Āmantā. Antarābhavo pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arūpabhavo, arūpabhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi antarābhavo, antarābhavo bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi arūpabhavūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi antarābhavūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi arūpabhavūpagā sattāti? Āmantā. Atthi antarābhavūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpabhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Antarābhave sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ... arūpabhave atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Antarābhave atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpabhavo catuvokārabhavoti? Āmantā. Antarābhavo catuvokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi antarābhavoti? Āmantā. Sabbesaññeva sattānaṃ atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbesaññeva sattānaṃ natthi antarābhavoti? Āmantā. Hañci sabbesaññeva sattānaṃ natthi antarābhavo, no ca vata re vattabbe—"atthi antarābhavo"ti.

Atthi antarābhavoti? Āmantā. Ānantariyassa puggalassa atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ānantariyassa puggalassa natthi antarābhavoti? Āmantā. Hañci ānantariyassa puggalassa natthi antarābhavo, no ca vata re vattabbe— "atthi antarābhavo"ti.

Na ānantariyassa puggalassa atthi antarābhavoti? Āmantā. Ānantariyassa puggalassa atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ānantariyassa puggalassa natthi antarābhavoti? Āmantā. Na ānantariyassa puggalassa natthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nirayūpagassa puggalassa ... pe ... asaññasattūpagassa puggalassa ... pe ... arūpūpagassa puggalassa atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpūpagassa puggalassa natthi antarābhavoti? Āmantā. Hañci arūpūpagassa puggalassa natthi antarābhavo, no ca vata re vattabbe—"atthi antarābhavo"ti.

Na arūpūpagassa puggalassa atthi antarābhavoti? Āmantā. Arūpūpagassa puggalassa atthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpūpagassa puggalassa natthi antarābhavoti? Āmantā. Na arūpūpagassa puggalassa natthi antarābhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ atthi antarābhavoti? Āmantā. Nanu antarāparinibbāyī puggalo atthīti? Āmantā. Hañci antarāparinibbāyī puggalo atthi, tena vata re vattabbe— "atthi antarābhavo"ti.

Antarāparinibbāyī puggalo atthīti katvā atthi antarābhavoti? Āmantā. Upahaccaparinibbāyī puggalo atthīti katvā atthi upahaccabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... antarāparinibbāyī puggalo atthīti katvā atthi antarābhavoti? Āmantā. Asaṅkhāraparinibbāyī puggalo ... pe ... sasaṅkhāraparinibbāyī puggalo atthīti katvā atthi sasaṅkhārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Antarābhavakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Kammūpacayakathā

Aññaṃ kammaṃ añño kammūpacayoti? Āmantā. Añño phasso, añño phassūpacayo; aññā vedanā, añño vedanūpacayo; aññā saññā, añño saññūpacayo; aññā cetanā, añño cetanūpacayo; aññaṃ cittaṃ, añño cittūpacayo; aññā saddhā, añño saddhūpacayo; aññaṃ vīriyaṃ, añño vīriyūpacayo; aññā sati, añño satūpacayo; añño samādhi, añño samādhūpacayo; aññā paññā, añño paññūpacayo; añño rāgo, añño rāgūpacayo ... pe ... aññaṃ anottappaṃ, añño anottappūpacayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aññaṃ kammaṃ, añño kammūpacayoti? Āmantā. Kammūpacayo kammena sahajātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammūpacayo kammena sahajātoti? Āmantā. Kusalena kammena sahajāto kammūpacayo kusaloti, na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena kammena sahajāto kammūpacayo kusaloti? Āmantā. Sukhāya vedanāya sampayuttena kammena sahajāto kammūpacayo sukhāya vedanāya sampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhāya vedanāya ... pe ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena kammena sahajāto kammūpacayo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammūpacayo kammena sahajātoti? Āmantā. Akusalena kammena sahajāto kammūpacayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Akusalena kammena sahajāto kammūpacayo akusaloti? Āmantā. Sukhāya vedanāya sampayuttena kammena sahajāto kammūpacayo sukhāya vedanāya sampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhāya vedanāya ... pe ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttena kammena sahajāto kammūpacayo adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ cittena sahajātaṃ, kammaṃ sārammaṇanti? Āmantā. Kammūpacayo cittena sahajāto, kammūpacayo sārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kammūpacayo cittena sahajāto, kammūpacayo anārammaṇoti? Āmantā. Kammaṃ cittena sahajātaṃ, kammaṃ anārammaṇanti?

Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ cittena sahajātaṃ, cittaṃ bhijjamānaṃ kammaṃ bhijjatīti? Āmantā. Kammūpacayo cittena sahajāto, cittaṃ bhijjamānaṃ kammūpacayo bhijjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammūpacayo cittena sahajāto, cittaṃ bhijjamānaṃ kammūpacayo na bhijjatīti? Āmantā. Kammaṃ cittena sahajātaṃ, cittaṃ bhijjamānaṃ kammaṃ na bhijjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammamhi kammūpacayoti? Āmantā. Taññeva kammaṃ so kammūpacayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammamhi kammūpacayo, kammūpacayato vipāko nibbattatīti? Āmantā. Taññeva kammaṃ, so kammūpacayo, so kammavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammamhi kammūpacayo, kammūpacayato vipāko nibbattati, vipāko sārammaṇoti? Āmantā. Kammūpacayo sārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kammūpacayo anārammaṇoti? Āmantā. Vipāko anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aññaṃ kammaṃ añño kammūpacayoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, puṇṇa, ekacco sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ ... pe ... manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, so sabyābajjhampi abyābajjhampi kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā, sabyābajjhampi abyābajjhampi vacīsaṅkhāraṃ ... pe ... manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapajjati. Tamenaṃ sabyābajjhampi abyābajjhampi lokaṃ upapannaṃ samānaṃ sabyābajjhāpi abyābajjhāpi phassā phusanti. So sabyābajjhehipi abyābajjhehipi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhampi abyābajjhampi vedanaṃ vedeti vokiṇṇasukhadukkhaṃ, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Iti kho, puṇṇa, bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yaṃ karoti tena upapajjati, upapannametaṃ phassā phusanti. Evampāhaṃ, puṇṇa, 'kammadāyādā sattā'ti vadāmī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"aññaṃ kammaṃ, añño kammūpacayo"ti.

Kammūpacayakathā niṭṭhitā. Pannarasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Paccayatā vavatthitā, paṭiccasamuppādo, addhā, khaṇo layo muhuttaṃ, cattāro āsavā anāsavā, lokuttarānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ

lokuttarā, saññāvedayitanirodhasamāpatti lokuttarā, saññāvedayitanirodhasamāpatti lokiyā, saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyya, sveva maggo asaññasattupapattiyā, aññaṃ kammaṃ añño kammūpacayoti.

Tatiyo paṇṇāsako.

Tassuddānaṃ

Anusayā, saṃvaro, kappo, mūlañca vavatthitāti.

Kathāvatthu

Niyāmapaṇṇāsaka

Navamavagga

Ānisaṃsadassāvīkathā

Ānisaṃsadassāvissa saṃyojanānaṃ pahānanti? Āmantā. Nanu saṅkhāre aniccato manasikaroto saṃyojanā pahīyantīti? Āmantā. Hañci saṅkhāre aniccato manasikaroto saṃyojanā pahīyanti, no ca vata re vattabbe—"ānisaṃsadassāvissa saṃyojanānaṃ pahānan"ti.

Nanu saṅkhāre dukkhato ... pe ... rogato ... gaṇḍato ... sallato ... aghato ... ābādhato ... parato ... palokato ... ītito ... upaddavato ... bhayato ... upasaggato ... calato ... pabhaṅguto ... addhuvato ... atāṇato ... aleṇato ... asaraṇato ... asaraṇībhūtato ... rittato ... tucchato ... suññato ... anattato ... ādīnavato ... pe ... vipariṇāmadhammato manasikaroto saṃyojanā pahīyantīti? Āmantā. Hañci saṅkhāre vipariṇāmadhammato manasikaroto saṃyojanā pahīyanti, no ca vata re vattabbe—"ānisaṃsadass saṃyojanānaṃ pahānan"ti.

Saṅkhāre ca aniccato manasi karoti nibbāne ca ānisaṃsadassāvī hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhāre ca aniccato manasi karoti nibbāne ca ānisaṃsadassāvī hotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhāre ca dukkhato ... pe ... vipariṇāmadhammato manasi karoti nibbāne ca ānisaṃsadassāvī hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhāre ca vipariṇāmadhammato manasi karoti nibbāne ca ānisaṃsadassāvī hotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"ānisaṃsadassāvissa saṃyojanānaṃ pahānan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, bhikkhu nibbāne sukhānupassī viharati sukhasaññī sukhapaṭisaṃvedī, satataṃ

samitaṃ abbokiṇṇaṃ cetasā adhimuccamāno paññāya pariyogāhamāno”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi ānisaṃsadassāvissa saṃyojanānaṃ pahānanti.

Ānisaṃsadassāvīkathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Ariyarūpakathā

Ariyarūpaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti? Āmantā. Ariyarūpaṃ kusalanti? Āmantā. Mahābhūtā kusalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... mahābhūtā abyākatāti? Āmantā. Ariyarūpaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ariyarūpaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti? Āmantā. Ariyarūpaṃ anāsavaṃ asaṃyojaniyaṃ aganthaniyaṃ anoghaniyaṃ ayoganiyaṃ anīvaraṇiyaṃ aparāmaṭṭhaṃ anupādāniyaṃ asaṃkilesiyanti? Āmantā. Mahābhūtā anāsavā ... pe ... asaṃkilesiyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... mahābhūtā sāsavā saṃyojaniyā ... pe ... saṃkilesiyāti? Āmantā. Ariyarūpaṃ sāsavaṃ saṃyojaniyaṃ ... pe ... saṃkilesiyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—“ariyarūpaṃ mahābhūtānaṃ upādāyā”ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—“ yaṃ kiñci, bhikkhave, rūpaṃ cattāri mahābhūtāni catunnañca mahābhūtānaṃ upādāyarūpan”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi ariyarūpaṃ mahābhūtānaṃ upādāyāti.

Ariyarūpakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Khaṇikakathā

Ekacittakkhaṇikā sabbe dhammāti? Āmantā. Citte mahāpathavī saṇṭhāti, mahāsamuddo saṇṭhāti, sinerupabbatarājā saṇṭhāti, āpo saṇṭhāti, tejo saṇṭhāti, vāyo saṇṭhāti, tiṇakaṭṭhavanappatayo saṇṭhahantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekacittakkhaṇikā sabbe dhammāti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇena sahajātanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇena sahajātanti? Āmantā. Nanu āyasmā sāriputto etadavoca—“ ajjhattikañceva, āvuso, cakkhuṃ aparibhinnaṃ hoti, bāhirā

ca rūpā na āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattikañceva, āvuso, cakkhuṃ aparibhinnaṃ hoti, bāhirā ca rūpā āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho, āvuso, ajjhattikañceva cakkhuṃ aparibhinnaṃ hoti, bāhirā ca rūpā āpāthaṃ āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evaṃ tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"cakkhāyatanaṃ cakkhuviññāṇena sahajātan"ti. ()

Sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇena sahajātanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇena sahajātanti? Āmantā. Nanu āyasmā sāriputto etadavoca—" ajjhattiko ceva, āvuso, kāyo aparibhinno hoti, bāhirā ca phoṭṭhabbā na āpāthaṃ āgacchanti, no ca ... pe ... ajjhattiko ceva, āvuso, kāyo aparibhinno hoti, bāhirā ca phoṭṭhabbā āpāthaṃ āgacchanti, no ca ... pe ... yato ca kho, āvuso, ajjhattiko ceva kāyo aparibhinno hoti, bāhirā ca phoṭṭhabbā āpāthaṃ āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evaṃ tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kāyāyatanaṃ kāyaviññāṇena sahajātan"ti.

Na vattabbaṃ—"ekacittakkhaṇikā sabbe dhammā"ti? Āmantā. Sabbe dhammā niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi ekacittakkhaṇikā sabbe dhammāti.

Khaṇikakathā niṭṭhitā. Bāvīsatimo vaggo.

Tassuddānaṃ

Atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya parinibbānaṃ, arahā kusalacitto parinibbāyati, arahā āneñje ṭhito parinibbāyati, atthi gabbhaseyyāya dhammābhisamayo, atthi gabbhaseyyāya arahattappatti, atthi supinagatassa dhammābhisamayo, atthi supinagatassa arahattappatti, sabbaṃ supinagatassa cittaṃ abyākataṃ, natthi kāci āsevanapaccayatā, ekacittakkhaṇikā sabbe dhammāti.

Kathāvatthu

Niyāmapaṇṇāsaka

Sattamavagga

Saṅgahitakathā

Natthi keci dhammā kehici dhammehi saṅgahitāti? Āmantā. Nanu atthi keci dhammā kehici dhammehi gaṇanaṃ gacchanti uddesaṃ gacchanti pariyāpannāti? Āmantā. Hañci atthi keci dhammā kehici dhammehi gaṇanaṃ gacchanti uddesaṃ gacchanti pariyāpannā, no ca vata re vattabbe—"natthi keci dhammā kehici dhammehi saṅgahitā"ti.

Cakkhāyatanaṃ katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Rūpakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci cakkhāyatanaṃ rūpakkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"cakkhāyatanaṃ rūpakkhandhena saṅgahitan"ti. Sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Rūpakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci kāyāyatanaṃ rūpakkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"kāyāyatanaṃ rūpakkhandhena saṅgahitan"ti.

Rūpāyatanaṃ ... pe ... saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Rūpakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci phoṭṭhabbāyatanaṃ rūpakkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"phoṭṭhabbāyatanaṃ rūpakkhandhena saṅgahitan"ti.

Sukhā vedanā katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Vedanākkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci sukhā vedanā vedanākkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"sukhā vedanā vedanākkhandhena saṅgahitā"ti. Dukkhā vedanā ... pe ... adukkhamasukhā vedanā katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Vedanākkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci adukkhamasukhā vedanā vedanākkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"adukkhamasukhā vedanā vedanākkhandhena saṅgahitā"ti.

Cakkhusamphassajā saññā katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Saññākkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci cakkhusamphassajā saññā saññākkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"cakkhusamphassajā saññā saññākkhandhena saṅgahitā"ti. Sotasamphassajā saññā ... pe ... manosamphassajā saññā katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Saññākkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci manosamphassajā saññā saññākkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"manosamphassajā saññā saññākkhandhena saṅgahitā"ti.

Cakkhusamphassajā cetanā ... pe ... manosamphassajā cetanā kata-

makkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Saṅkhārakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci manosamphassajā cetanā saṅkhārakkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"manosamphassajā cetanā saṅkhārakkhandhena saṅgahitā"ti.

Cakkhuviññāṇaṃ ... pe ... manoviññāṇaṃ katamakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti? Viññāṇakkhandhagaṇanaṃ gacchatīti. Hañci manoviññāṇaṃ viññāṇakkhandhagaṇanaṃ gacchati, tena vata re vattabbe—"manoviññāṇaṃ viññāṇakkhandhena saṅgahitan"ti.

Yathā dāmena vā yottena vā dve balībaddā saṅgahitā, sikkāya piṇḍapāto saṅgahito, sā gaddulena saṅgahito; evameva te dhammā tehi dhammehi saṅgahitāti? Hañci dāmena vā yottena vā dve balībaddā saṅgahitā, sikkāya piṇḍapāto saṅgahito, sā gaddulena saṅgahito, tena vata re vattabbe—"atthi keci dhammā kehici dhammehi saṅgahitā"ti.

Saṅgahitakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Pariyuṭṭhānaṃcittavippayuttantikathā

Pariyuṭṭhānaṃ cittavippayuttanti? Āmantā. Rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pariyuṭṭhānaṃ cittavippayuttanti? Āmantā. Natthi sarāgaṃ cittaṃ sadosaṃ cittaṃ samohaṃ cittaṃ ... pe ... akusalaṃ cittaṃ saṃkiliṭṭhaṃ cittanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu atthi sarāgaṃ cittaṃ sadosaṃ cittaṃ samohaṃ cittaṃ ... pe ... akusalaṃ cittaṃ saṃkiliṭṭhaṃ cittanti? Āmantā. Hañci atthi sarāgaṃ cittaṃ sadosaṃ cittaṃ samohaṃ cittaṃ ... pe ... akusalaṃ cittaṃ saṃkiliṭṭhaṃ cittaṃ, no ca vata re vattabbe—"pariyuṭṭhānaṃ cittavippayuttan"ti.

Pariyuṭṭhānaṃ cittavippayuttantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Nivutakathā

Nivuto nīvaraṇaṃ jahatīti? Āmantā. Ratto rāgaṃ jahati, duṭṭho dosaṃ jahati, mūḷho mohaṃ jahati, kiliṭṭho kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rāgena rāgaṃ jahati, dosena dosaṃ jahati, mohena

mohaṃ jahati, kilesehi kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rāgo cittasampayutto, maggo cittasampayuttoti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rāgo akusalo, maggo kusaloti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ ... pe ... tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā ... pe ... sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti.

Nivuto nīvaraṇaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" so evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmetī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"nivuto nīvaraṇaṃ jahatī"ti ... pe ....

Na vattabbaṃ—"nivuto nīvaraṇaṃ jahatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati ... pe ... avijjāsavāpi cittaṃ vimuccatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi nivuto nīvaraṇaṃ jahatīti.

Nivutakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Kukkuḷakathā

Sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷāti? Āmantā. Nanu atthi sukhā vedanā, kāyikaṃ sukhaṃ, cetasikaṃ sukhaṃ, dibbaṃ sukhaṃ, mānusakaṃ sukhaṃ, lābhasukhaṃ, sakkārasukhaṃ, yānasukhaṃ, sayanasukhaṃ, issariyasukhaṃ, ādhipaccasukhaṃ, gihisukhaṃ, sāmaññasukhaṃ, sāsavaṃ sukhaṃ, anāsavaṃ sukhaṃ, upadhisukhaṃ, nirūpadhisukhaṃ, sāmisaṃ sukhaṃ, nirāmisaṃ sukhaṃ, sappītikaṃ sukhaṃ, nippītikaṃ sukhaṃ, jhānasukhaṃ, vimuttisukhaṃ, kāmasukhaṃ, nekkhammasukhaṃ, vivekasukhaṃ, upasamasukhaṃ, sam-

bodhasukhanti? Āmantā. Hañci atthi sukhā vedanā ... pe ... sambodhasukhaṃ, no ca vata re vattabbe—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷāti? Āmantā. Sabbe saṅkhārā dukkhā vedanā kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassaupāyāsāti? Na hevaṃ vattabbe.

Na vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" sabbaṃ, bhikkhave, ādittaṃ. Kiñca, bhikkhave, sabbaṃ ādittaṃ? Cakkhuṃ, bhikkhave, ādittaṃ, rūpā ādittā, cakkhuviññāṇaṃ ādittaṃ, cakkhusamphasso āditto; yamidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? 'Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan'ti vadāmi. Sotaṃ ādittaṃ, saddā ādittā ... pe ... ghānaṃ ādittaṃ, gandhā ādittā ... pe ... jivhā ādittā, rasā ādittā ... pe ... kāyo āditto, phoṭṭhabbā ādittā ... pe ... mano āditto, dhammā ādittā, manoviññāṇaṃ ādittaṃ, manosamphasso āditto; yamidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi ādittaṃ. Kena ādittaṃ? 'Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittaṃ, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan'ti vadāmī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... jivhāviññeyyā rasā ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. Ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Na vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāya. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, cha phassāyatanikā nāma nirayā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati, aniṭṭharūpaññeva passati no iṭṭharūpaṃ, akantarūpaññeva

passati no kantarūpaṃ, amanāparūpaññeva passati no manāparūpaṃ. Yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyati ... jivhāya rasaṃ sāyati ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati ... manasā dhammaṃ vijānāti, aniṭṭharūpaññeva vijānāti no iṭṭharūpaṃ, akantarūpaññeva vijānāti no kantarūpaṃ, amanāparūpaññeva vijānāti no manāparūpan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " lābhā vo, bhikkhave, suladdhaṃ vo, bhikkhave, khaṇo vo paṭiladdho brahmacariyavāsāya. Diṭṭhā mayā, bhikkhave, cha phassāyatanikā nāma saggā. Tattha yaṃ kiñci cakkhunā rūpaṃ passati, iṭṭharūpaññeva passati no aniṭṭharūpaṃ, kantarūpaññeva passati no akantarūpaṃ, manāparūpaññeva passati no amanāparūpaṃ. Yaṃ kiñci sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyati ... jivhāya rasaṃ sāyati ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati ... manasā dhammaṃ vijānāti, iṭṭharūpaññeva vijānāti no aniṭṭharūpaṃ, kantarūpaññeva vijānāti no akantarūpaṃ, manāparūpaññeva vijānāti no amanāparūpan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Na vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti? Āmantā. Nanu " yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ", vuttaṃ bhagavatā—" sabbe saṅkhārā aniccā"ti? Āmantā. Hañci "yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ", vuttaṃ bhagavatā—"sabbe saṅkhārā aniccā", tena vata re vattabbe—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷāti? Āmantā. Dānaṃ aniṭṭhaphalaṃ akantaphalaṃ amanuññaphalaṃ secanakaphalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākanti? Na hevaṃ vattabbe.

Sīlaṃ ... pe ... uposatho ... pe ... bhāvanā ... pe ... brahmacariyaṃ aniṭṭhaphalaṃ akantaphalaṃ amanuññaphalaṃ secanakaphalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākanti? Na hevaṃ vattabbe.

Nanu dānaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti? Āmantā. Hañci dānaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākaṃ, no ca vata re vattabbe—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Nanu sīlaṃ ... uposatho ... bhāvanā ... brahmacariyaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti? Āmantā. Hañci brahmacariyaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti, no ca vata re vattabbe—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sukho viveko tuṭṭhassa, sutadhammassa passato; Abyāpajjaṃ sukhaṃ loke, pāṇabhūtesu saṃyamo.

Sukhā virāgatā loke, kāmānaṃ samatikkamo; Asmimānassa yo vinayo, etaṃ ve paramaṃ sukhaṃ.

Taṃ sukhena sukhaṃ pattaṃ, accantasukhameva taṃ; Tisso vijjā anuppattā, etaṃ ve paramaṃ sukhan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"sabbe saṅkhārā anodhiṃ katvā kukkuḷā"ti.

Kukkuḷakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Āneñjakathā

Arahā āneñje ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Nanu arahā pakaticitte ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Hañci arahā pakaticitte ṭhito parinibbāyati, no ca vata re vattabbe—"arahā āneñje ṭhito parinibbāyatī"ti.

Arahā āneñje ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Arahā kiriyamaye citte ṭhito parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu arahā vipākacitte ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Hañci arahā vipākacitte ṭhito parinibbāyati, no ca vata re vattabbe—"arahā āneñje ṭhito parinibbāyatī"ti.

Arahā āneñje ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Arahā kiriyābyākate citte ṭhito parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu arahā vipākābyākate citte ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Hañci arahā vipākābyākate citte ṭhito parinibbāyati, no ca vata re vattabbe—"arahā āneñje ṭhito parinibbāyatī"ti.

Arahā āneñje ṭhito parinibbāyatīti? Āmantā. Nanu bhagavā catutthajjhānā vuṭṭhahitvā samanantarā parinibbutoti? Āmantā. Hañci bha-

gavā catutthajjhānā vuṭṭhahitvā samanantarā parinibbuto, no ca vata re vattabbe—"arahā āneñje ṭhito parinibbāyatī"ti.

Āneñjakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Buddhakathā

Atthi buddhānaṃ buddhehi hīnātirekatāti? Āmantā. Satipaṭṭhānatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammappadhānato ... pe ... iddhipādato ... indriyato ... balato ... bojjhaṅgato ... vasibhāvato ... pe ... sabbaññutañāṇadassanatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Buddhakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Abyākatakathā

Sabbaṃ supinagatassa cittaṃ abyākatanti? Āmantā. Supinantena pāṇaṃ haneyyāti? Āmantā. Hañci supinantena pāṇaṃ haneyya, no ca vata re vattabbe—"sabbaṃ supinagatassa cittaṃ abyākatan"ti.

Supinantena adinnaṃ ādiyeyya ... pe ... musā bhaṇeyya, pisuṇaṃ bhaṇeyya, pharusaṃ bhaṇeyya, samphaṃ palapeyya, sandhiṃ chindeyya, nillopaṃ hareyya, ekāgārikaṃ kareyya, paripanthe tiṭṭheyya, paradāraṃ gaccheyya, gāmaghātakaṃ kareyya, nigamaghātakaṃ kareyya, supinantena methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, supinagatassa asuci mucceyya, supinantena dānaṃ dadeyya, cīvaraṃ dadeyya, piṇḍapātaṃ dadeyya, senāsanaṃ dadeyya, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadeyya, khādanīyaṃ dadeyya, bhojanīyaṃ dadeyya, pānīyaṃ dadeyya, cetiyaṃ vandeyya, cetiye mālaṃ āropeyya, gandhaṃ āropeyya, vilepanaṃ āropeyya ... pe ... cetiyaṃ abhidakkhiṇaṃ kareyyāti? Āmantā. Hañci supinantena cetiyaṃ abhidakkhiṇaṃ kareyya, no ca vata re vattabbe—"sabbaṃ supinagatassa cittaṃ abyākatan"ti.

Na vattabbaṃ—"sabbaṃ supinagatassa cittaṃ abyākatan"ti? Āmantā. Nanu supinagatassa cittaṃ abbohāriyaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci supinagatassa cittaṃ abbohāriyaṃ vuttaṃ bhagavatā, tena vata re vattabbe— "sabbaṃ supinagatassa cittaṃ abyākatan"ti.

Abyākatakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Niyatassaniyāmakathā

Niyato niyāmaṃ okkamatīti? Āmantā. Micchattaniyato sammattaniyāmaṃ okkamati, sammattaniyato micchattaniyāmaṃ okkamatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyato niyāmaṃ okkamatīti? Āmantā. Pubbe maggaṃ bhāvetvā pacchā niyāmaṃ okkamatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pubbe sotāpattimaggaṃ bhāvetvā pacchā sotāpattiniyāmaṃ okkamatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pubbe sakadāgāmi ... pe ... anāgāmi ... pe ... arahattamaggaṃ bhāvetvā pacchā arahattaniyāmaṃ okkamatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pubbe satipaṭṭhānaṃ ... pe ... sammappadhānaṃ ... iddhipādaṃ ... indriyaṃ ... balaṃ ... bojjhaṅgaṃ bhāvetvā pacchā niyāmaṃ okkamatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"niyato niyāmaṃ okkamatī"ti? Āmantā. Bhabbo bodhisatto tāya jātiyā dhammaṃ nābhisametunti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi niyato niyāmaṃ okkamatīti.

Niyatassa niyāmakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Sabbamidaṃkammatotikathā

Sabbamidaṃ kammatoti? Āmantā. Kammampi kammatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbamidaṃ kammatoti? Āmantā. Sabbamidaṃ pubbekatahetūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbamidaṃ kammatoti? Āmantā. Sabbamidaṃ kammavipākatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbamidaṃ kammavipākatoti? Āmantā. Kammavipākena pāṇaṃ haneyyāti? Āmantā. Pāṇātipāto saphaloti? Āmantā. Kammavipāko saphaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kammavipāko aphaloti? Āmantā. Pāṇātipāto aphaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammavipākena adinnaṃ ādiyeyya ... pe ... musā bhaṇeyya ...

pisuṇaṃ bhaṇeyya ... pharusaṃ bhaṇeyya ... samphaṃ palapeyya ... sandhiṃ chindeyya ... nillopaṃ hareyya ... ekāgārikaṃ kareyya ... paripanthe tiṭṭheyya ... paradāraṃ gaccheyya ... gāmaghātakaṃ kareyya ... nigamaghātakaṃ kareyya ... kammavipākena dānaṃ dadeyya ... cīvaraṃ dadeyya ... piṇḍapātaṃ dadeyya ... senāsanaṃ dadeyya ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadeyyāti? Āmantā. Gilānapaccayabhesajjaparikkhāro saphaloti? Āmantā. Kammavipāko saphaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kammavipāko aphaloti? Āmantā. Gilānapaccayabhesajjaparikkhāro aphaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sabbamidaṃ kammato"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Kammunā vattatī loko, kammunā vattatī pajā; Kammanibandhanā sattā, rathassāṇīva yāyato.

Kammena kittiṃ labhate pasaṃsaṃ, Kammena jāniñca vadhañca bandhaṃ; Taṃ kammaṃ nānākaraṇaṃ viditvā, Kasmā vade natthi kammanti loke"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi "sabbamidaṃ kammato"ti.

Sabbamidaṃ kammatotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Aññāṇakathā

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Atthi arahato avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe. Natthi arahato avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇanti? Āmantā. Hañci natthi arahato avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi puthujjanassa aññāṇaṃ, atthi tassa avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇanti? Āmantā. Atthi arahato aññāṇaṃ, atthi tassa avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato aññāṇaṃ, natthi tassa avijjā avijjogho avijjāyogo avi-

jjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇanti? Āmantā. Atthi puthujjanassa aññāṇaṃ, natthi tassa avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Arahā aññāṇapakato pāṇaṃ haneyya, adinnaṃ ādiyeyya, musā bhaṇeyya, pisuṇaṃ bhaṇeyya, pharusaṃ bhaṇeyya, samphaṃ palapeyya, sandhiṃ chindeyya, nillopaṃ hareyya, ekāgāriyaṃ kareyya, paripanthe tiṭṭheyya, paradāraṃ gaccheyya, gāmaghātaṃ kareyya, nigamaghātaṃ kareyyāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi puthujjanassa aññāṇaṃ, puthujjano aññāṇapakato pāṇaṃ haneyya, adinnaṃ ādiyeyya, musā bhaṇeyya ... pe ... gāmaghātaṃ kareyya, nigamaghātaṃ kareyyāti? Āmantā. Atthi arahato aññāṇaṃ, arahā aññāṇapakato pāṇaṃ haneyya, adinnaṃ ādiyeyya ... pe ... gāmaghātaṃ kareyya, nigamaghātaṃ kareyyāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato aññāṇaṃ, na ca arahā aññāṇapakato pāṇaṃ haneyya, adinnaṃ ādiyeyya ... pe ... gāmaghātaṃ kareyya, nigamaghātaṃ kareyyāti? Āmantā. Atthi puthujjanassa aññāṇaṃ, na ca puthujjano aññāṇapakato pāṇaṃ haneyya, adinnaṃ ādiyeyya ... pe ... gāmaghātaṃ kareyya, nigamaghātaṃ kareyyāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Atthi arahato satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ, sikkhāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Natthi arahato satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ, sikkhāya aññāṇaṃ, pubbante aññāṇaṃ, aparante aññāṇaṃ, pubbantāparante aññāṇaṃ, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇanti? Āmantā. Hañci natthi arahato satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇaṃ, no ca vata re vattabbe— "atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi puthujjanassa aññāṇaṃ, atthi tassa satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇanti? Āmantā. Atthi arahato aññāṇaṃ, atthi tassa satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇanti? Na hevaṃ

vattabbe.

Atthi arahato aññāṇaṃ, natthi tassa satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇanti? Āmantā. Atthi puthujjanassa aññāṇaṃ, natthi tassa satthari aññāṇaṃ, dhamme aññāṇaṃ, saṃghe aññāṇaṃ ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammoti? Āmantā. Hañci arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammanti? Āmantā. Hañci arahato anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Āmantā. Hañci arahato rāgappahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu arahato dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Āmantā. Hañci arahato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikatanti? Āmantā. Hañci arahā vītarāgo ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Sadhammakusalassa arahato atthi aññāṇaṃ, paradhammakusalassa arahato natthi aññāṇanti. Sadhammakusalassa arahato atthi aññāṇanti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato atthi aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato natthi aññāṇanti? Āmantā. Sad-

hammakusalassa arahato natthi aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, atthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato anottappaṃ pahīnaṃ, atthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, atthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato rāgappahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, atthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, atthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, atthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, natthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato anottappaṃ pahīnaṃ, natthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, natthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, natthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa aññāṇanti? Āmantā. Sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa aññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? 'Iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā ... pe ... iti saññā ... iti saṅkhārā ... iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti—evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? 'Idaṃ dukkhan'ti— bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti—jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhanirodho'ti—jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti—jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" sabbaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya, sabbañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sahāvassa dassanasampadāya, Tayassu dhammā jahitā bhavanti; Sakkāyadiṭṭhī vicikicchitañca, Sīlabbataṃ vāpi yadatthi kiñci; Catūhapāyehi ca vippamutto, Chaccābhiṭhānāni abhabba kātun"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvakassa virajaṃ vītamalaṃ dham-

macakkhuṃ udapādi—'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti, saha dassanuppādā, bhikkhave, ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi arahato aññāṇan"ti? Āmantā. Nanu arahā itthipurisānaṃ nāmagottaṃ na jāneyya, maggāmaggaṃ na jāneyya, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāmaṃ na jāneyyāti? Āmantā. Hañci arahā itthipurisānaṃ nāmagottaṃ na jāneyya, maggāmaggaṃ na jāneyya, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāmaṃ na jāneyya, tena vata re vattabbe—"atthi arahato aññāṇan"ti.

Arahā itthipurisānaṃ nāmagottaṃ na jāneyya, maggāmaggaṃ na jāneyya, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāmaṃ na jāneyyāti, atthi arahato aññāṇanti? Āmantā. Arahā sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā na jāneyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aññāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Paravitāraṇakathā

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Arahā paraneyyo parapattiyo parapaccayo parapaṭibaddhabhū, na jānāti na passati sammūḷho asampajānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu arahā na paraneyyo na parapattiyo na parapaccayo na parapaṭibaddhabhū jānāti passati asammūḷho sampajānoti? Āmantā. Hañci arahā na paraneyyo na parapattiyo na parapaccayo na parapaṭibaddhabhū, jānāti passati asammūḷho sampajāno, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi puthujjanassa paravitāraṇā, so ca paraneyyo parapattiyo parapaccayo parapaṭibaddhabhū, na jānāti na passati sammūḷho asampajānoti? Āmantā. Atthi arahato paravitāraṇā, so ca paraneyyo parapattiyo parapaccayo parapaṭibaddhabhū, na jānāti na passati sammūḷho asampajānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato paravitāraṇā, so ca na paraneyyo na parapattiyo na

parapaccayo na parapaṭibaddhabhū, jānāti passati asammūḷho sampajānoti? Āmantā. Atthi puthujjanassa paravitāraṇā, so ca na paraneyyo na parapattiyo na parapaccayo na parapaṭibaddhabhū, jānāti passati asammūḷho sampajānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Atthi arahato satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā, saṃghe paravitāraṇā, sikkhāya paravitāraṇā, pubbante paravitāraṇā, aparante paravitāraṇā, pubbantāparante paravitāraṇā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi arahato satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇāti? Āmantā. Hañci natthi arahato satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇā, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi puthujjanassa paravitāraṇā, atthi tassa satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇāti? Āmantā. Atthi arahato paravitāraṇā, atthi tassa satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato paravitāraṇā, natthi tassa satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇāti? Āmantā. Atthi puthujjanassa paravitāraṇā, natthi tassa satthari paravitāraṇā, dhamme paravitāraṇā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammoti? Āmantā. Hañci arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ ... pe ... rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ...

dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... nanu arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikatanti? Āmantā. Hañci arahā vītarāgo vītadoso vītamoho sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Sadhammakusalassa arahato atthi paravitāraṇā, paradhammakusalassa arahato natthi paravitāraṇāti. Sadhammakusalassa arahato atthi paravitāraṇāti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato atthi paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato natthi paravitāraṇāti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato natthi paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa paravitāraṇāti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sadhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ... pe ... rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa paravitāraṇāti? Āmantā. Paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa paravitāraṇāti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe.

Paradhammakusalassa arahato doso pahīno, moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ... pe ... rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa paravitāraṇāti? Āmantā. Sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa paravitāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti, 'iti rūpaṃ' ... pe ... 'iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti—evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti, 'idaṃ dukkhan'ti— bhikkhave, jānato passato āsavānaṃ khayo hoti, 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodho'ti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"sabbaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya; sabbañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"sahāvassa dassanasampadāya ... pe ... chaccābhiṭhānāni abhabba kātun"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti, saha dassanuppādā, bhikkhave, ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Nāhaṃ sahissāmi pamocanāya, Kathaṃkathiṃ dhotaka kañci loke; Dhammañca seṭṭhaṃ abhijānamāno, Evaṃ tuvaṃ oghamimaṃ taresī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi arahato paravitāraṇā"ti? Āmantā. Nanu arahato itthipurisānaṃ nāmagottaṃ pare vitāreyyuṃ, maggāmaggaṃ pare vitāreyyuṃ, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāmaṃ pare vitāreyyunti? Āmantā. Hañci arahato itthipurisānaṃ nāmagottaṃ pare vitāreyyuṃ, maggāmaggaṃ pare vitāreyyuṃ, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāmaṃ pare vitāreyyuṃ, tena vata re vattabbe—"atthi arahato paravitāraṇā"ti.

Arahato itthipurisānaṃ nāmagottaṃ pare vitāreyyuṃ, maggāmaggaṃ pare vitāreyyuṃ, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāmaṃ pare vitāreyyunti, atthi arahato paravitāraṇāti? Āmantā. Arahato sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā pare vitāreyyunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paravitāraṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Pattikathā

Patti asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyaṇaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... patti asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cīvarassa patti asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ ... pe ... amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cīvarassa patti asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... piṇḍapātassa ... pe ... senāsanassa ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārassa patti asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ ... pe ... accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārassa patti asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cīvarassa patti asaṅkhatā ... pe ... piṇḍapātassa ... pe ... senāsanassa ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhārassa patti asaṅkhatā, nibbā-

naṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Pañca asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pañca asaṅkhatānīti? Āmantā. Pañca tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭhamassa jhānassa patti asaṅkhatā (evaṃ sabbaṃ vitthāretabbaṃ) dutiyassa jhānassa ... tatiyassa jhānassa ... catutthassa jhānassa ... ākāsānañcāyatanassa ... viññāṇañcāyatanassa ... ākiñcaññāyatanassa ... nevasaññānāsaññāyatanassa ... sotāpattimaggassa ... sotāpattiphalassa ... sakadāgāmimaggassa ... sakadāgāmiphalassa ... anāgāmimaggassa ... anāgāmiphalassa ... arahattamaggassa ... arahattaphalassa patti asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ ... pe ... accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattaphalassa patti asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattimaggassa patti asaṅkhatā ... sotāpattiphalassa patti asaṅkhatā ... pe ... arahattamaggassa patti asaṅkhatā ... arahattaphalassa patti asaṅkhatā ... nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Nava asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nava asaṅkhatānīti? Āmantā. Nava tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—patti asaṅkhatāti? Āmantā. Patti rūpaṃ ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi patti asaṅkhatāti.

Pattikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Ñāṇaṃanārammaṇantikathā

Ñāṇaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ñāṇaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo sārammaṇoti? Āmantā. Ñāṇaṃ sārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ñāṇaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpan-

nanti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannanti. Saṅkhārakkhandho anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho anārammaṇoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho viññāṇakkhandho anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ñāṇaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Paññā saṅkhārakkhandhapariyāpannā anārammaṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paññā saṅkhārakkhandhapariyāpannā sārammaṇāti? Āmantā. Ñāṇaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannaṃ sārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ñāṇaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannaṃ anārammaṇaṃ, paññā saṅkhārakkhandhapariyāpannā sārammaṇāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho viññāṇakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"ñāṇaṃ anārammaṇan"ti? Āmantā. Arahā cakkhuviññāṇasamaṅgī ñāṇīti vattabboti? Āmantā. Atthi tassa ñāṇassa ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi ñāṇaṃ anārammaṇanti. Arahā cakkhuviññāṇasamaṅgī paññavāti vattabboti? Āmantā. Atthi tāya paññāya ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Tena hi paññā anārammaṇāti.

Ñāṇaṃ anārammaṇantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Dibbacakkhukathā

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Maṃsacakkhuṃ dibbacakkhuṃ, dibbacakkhuṃ maṃsacakkhunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Yādisaṃ maṃsacakkhuṃ tādisaṃ dibbacakkhuṃ, yādisaṃ dibbacakkhuṃ tādisaṃ maṃsacakkhunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Taññeva maṃsacakkhuṃ taṃ dibbacakkhuṃ, taṃ dibbacakkhuṃ taṃ maṃsacakkhunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti?

Āmantā. Yādiso maṃsacakkhussa visayo ānubhāvo gocaro tādiso dibbassa cakkhussa visayo ānubhāvo gocaroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Upādinnaṃ hutvā anupādinnaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upādinnaṃ hutvā anupādinnaṃ hotīti? Āmantā. Kāmāvacaraṃ hutvā rūpāvacaraṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmāvacaraṃ hutvā rūpāvacaraṃ hotīti? Āmantā. Rūpāvacaraṃ hutvā arūpāvacaraṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpāvacaraṃ hutvā arūpāvacaraṃ hotīti? Āmantā. Pariyāpannaṃ hutvā apariyāpannaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Dibbacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ maṃsacakkhuṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Dibbacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ paññācakkhuṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Dibbacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ maṃsacakkhuṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsacakkhuṃ dhammupatthaddhaṃ dibbacakkhuṃ hotīti? Āmantā. Dveva cakkhūnīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dveva cakkhūnīti? Āmantā. Nanu tīṇi cakkhūni vuttāni bhagavatā—maṃsacakkhuṃ, dibbacakkhuṃ, paññācakkhunti? Āmantā. Hañci tīṇi cakkhūni vuttāni bhagavatā—maṃsacakkhuṃ, dibbacakkhuṃ, paññācakkhuṃ, no ca vata re vattabbe—"dveva cakkhūnī"ti.

Dveva cakkhūnīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" tīṇimāni, bhikkhave, cakkhūni. Katamāni tīṇi? Maṃsacakkhuṃ, dibbacakkhuṃ, paññācakkhunti—imāni kho, bhikkhave, tīṇi cakkhūnī"ti.

"Maṃsacakkhuṃ dibbacakkhuṃ, Paññācakkhuṃ anuttaraṃ; Etāni tīṇi cakkhūni, Akkhāsi purisuttamo.

Maṃsacakkhussa uppādo, maggo dibbassa cakkhuno; Yadā ca ñāṇaṃ udapādi, paññācakkhuṃ anuttaraṃ; Tassa cakkhussa paṭilābhā, sabbadukkhā pamuccatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"dveva cakkhūnī"ti.

Dibbacakkhukathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Āruppakathā

Ākāsānañcāyatanaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyanaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ asaṅkhataṃ, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāsānañcāyatanaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Ākāsānañcāyatanaṃ bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Asaṅkhataṃ bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi ākāsānañcāyatanūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi asaṅkhatūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi ākāsānañcāyatanūpagā sattāti? Āmantā. Atthi asaṅkhatūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāsānañcāyatane sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Asaṅkhate sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ākāsānañcāyatane atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Asaṅkhate atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ catuvokārabhavoti? Āmantā. Asaṅkhataṃ catuvokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"cattāro āruppā asaṅkhatā"ti? Āmantā. Nanu cattāro āruppā anejā vuttā bhagavatāti? Āmantā. Hañci cattāro āruppā anejā vuttā bhagavatā, tena vata re vattabbe—"cattāro āruppā asaṅkhatā"ti.

Āruppakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Anupubbābhisamayakathā

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Anupubbena sotāpattimaggaṃ

bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe. Anupubbena sotāpattimaggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anupubbena sotāpattiphalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Anupubbena sakadāgāmimaggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe. Anupubbena sakadāgāmimaggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anupubbena sakadāgāmiphalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Anupubbena anāgāmimaggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe. Anupubbena anāgāmimaggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anupubbena anāgāmiphalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Anupubbena arahattamaggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe. Anupubbena arahattamaggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anupubbena arahattaphalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Sakkāyadiṭṭhiṃ, vicikicchaṃ, sīlabbataparāmāsaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ sotāpanno, catubhāgaṃ na sotāpanno, catubhāgaṃ sotāpattiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ sattakkhattuparamo kolaṃkolo ekabījī buddhe aveccappasādena samannāgato, dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato catubhāgaṃ na ariyakantehi sīlehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe.

Samudayadassanena ... pe ... nirodhadassanena ... pe ... maggadassanena kiṃ jahatīti? Sakkāyadiṭṭhiṃ, vicikicchaṃ, sīlabbataparāmāsaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ sotāpanno, catubhāgaṃ na sotāpanno, catubhāgaṃ sotāpattiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ sattakkhattuparamo kolaṃkolo ekabījī buddhe aveccappasādena samannāgato, dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato, catubhāgaṃ na ariyakantehi sīlehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Oḷārikaṃ kāmarāgaṃ, oḷārikaṃ byāpādaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ sakadāgāmī, catubhāgaṃ na sakadāgāmī, catubhāgaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayadassanena ... pe ... nirodhadassanena ... pe ... maggadassanena kiṃ jahatīti? Oḷārikaṃ kāmarāgaṃ, oḷārikaṃ byāpādaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ sakadāgāmī, catubhāgaṃ na sakadāgāmī, catubhāgaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ, aṇusahagataṃ byāpādaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ anāgāmī, catubhāgaṃ na anāgāmī, catubhāgaṃ anāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ antarāparinibbāyī ... pe ... upahaccaparinibbāyī ... asaṅkhāraparinibbāyī ... sasaṅkhāraparinibbāyī ... uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī, catubhāgaṃ na uddhaṃsoto na akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samudayadassanena ... pe ... nirodhadassanena ... pe ... maggadassanena kiṃ jahatīti? Aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ, aṇusahagataṃ byāpādaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ anāgāmī, catubhāgaṃ na anāgāmī, catubhāgaṃ anāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ antarāparinibbāyī ... pe ... upahaccaparinibbāyī ... asaṅkhāraparinibbāyī ... sasaṅkhāraparinibbāyī ... uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī, catubhāgaṃ na uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Rūparāgaṃ, arūparāgaṃ, mānaṃ, uddhaccaṃ, avijjaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ arahā, catubhāgaṃ na arahā, catubhāgaṃ arahattappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena

phusitvā viharati, catubhāgaṃ vītarāgo ... pe ... vītadoso ... vītamoho ... pe ... katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, catubhāgaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samudayadassanena ... nirodhadassanena ... maggadassanena kiṃ jahatīti? Rūparāgaṃ, arūparāgaṃ, mānaṃ, uddhaccaṃ, avijjaṃ, tadekaṭṭhe ca kilese catubhāgaṃ jahatīti. Catubhāgaṃ arahā, catubhāgaṃ na arahā, catubhāgaṃ arahattappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ na kāyena phusitvā viharati, catubhāgaṃ vītarāgo ... pe ... vītadoso ... vītamoho ... katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvitabbaṃ bhāvitaṃ ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, catubhāgaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabboti? Āmantā. Dukkhe diṭṭhe phale ṭhitoti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe. Samudayaṃ dakkhanto ... pe ... nirodhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabboti? Āmantā. Nirodhe diṭṭhe phale ṭhitoti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo maggaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, magge diṭṭhe phale ṭhitoti vattabboti? Āmantā. Dukkhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, dukkhe diṭṭhe phale ṭhitoti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, magge diṭṭhe phale ṭhitoti vattabboti? Āmantā. Samudayaṃ dakkhanto ... pe ... nirodhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, nirodhe diṭṭhe phale ṭhitoti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ....

Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, dukkhe diṭṭhe na vattabbaṃ—"phale ṭhitoti vattabbo"ti? Āmantā. Maggaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, magge diṭṭhe na vattabbaṃ—"phale ṭhitoti vattabbo"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayaṃ dakkhanto ... nirodhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, nirodhe diṭṭhe na vattabbaṃ—"phale ṭhitoti vattabbo"ti? Āmantā. Maggaṃ dakkhanto "paṭipannako"ti vattabbo, magge diṭṭhe na vattabbaṃ—"phale ṭhitoti vattabbo"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, dukkhe diṭṭhe na vattabbaṃ—"phale ṭhitoti vattabbo"ti? Āmantā. Niratthiyaṃ dukkhadassananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayaṃ dakkhanto ... pe ... nirodhaṃ dakkhanto paṭipannakoti vattabbo, nirodhe diṭṭhe na vattabbaṃ—"phale ṭhitoti vattabbo"ti? Āmantā. Niratthiyaṃ nirodhadassananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dukkhe diṭṭhe cattāri saccāni diṭṭhāni hontīti? Āmantā. Dukkhasaccaṃ cattāri saccānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpakkhandhe aniccato diṭṭhe pañcakkhandhā aniccato diṭṭhā hontīti? Āmantā. Rūpakkhandho pañcakkhandhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhāyatane aniccato diṭṭhe dvādasāyatanāni aniccato diṭṭhāni hontīti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ dvādasāyatanānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhudhātuyā aniccato diṭṭhāya aṭṭhārasa dhātuyo aniccato diṭṭhā hontīti? Āmantā. Cakkhudhātu aṭṭhārasa dhātuyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhundriye aniccato diṭṭhe bāvīsatindriyāni aniccato diṭṭhāni hontīti? Āmantā. Cakkhundriyaṃ bāvīsatindriyānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Catūhi ñāṇehi sotāpattiphalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Cattāri sotāpattiphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhahi ñāṇehi sotāpattiphalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Aṭṭha sotāpattiphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvādasahi ñāṇehi sotāpattiphalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Dvādasa sotāpattiphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... catu-

cattārīsāya ñāṇehi sotāpattiphalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Catucattārīsaṃ sotāpattiphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sattasattatiyā ñāṇehi sotāpattiphalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Sattasattati sotāpattiphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anupubbābhisamayo"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo anupubbaninno anupubbapoṇo anupubbapabbhāro, na āyatakeneva papāto; evameva kho, bhikkhave, imasmiṃ dhammavinaye anupubbasikkhā anupubbakiriyā anupubbapaṭipadā, na āyatakeneva aññāpaṭivedho"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi anupubbābhisamayoti.

Na vattabbaṃ—"anupubbābhisamayo"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Anupubbena medhāvī, thokaṃ thokaṃ khaṇe khaṇe; Kammāro rajatasseva, niddhame malamattano"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi anupubbābhisamayoti.

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Nanvāyasmā gavampati thero bhikkhū etadavoca— " sammukhā metaṃ, āvuso, bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahitaṃ—'yo, bhikkhave, dukkhaṃ passati dukkhasamudayampi so passati, dukkhanirodhampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passati; yo dukkhasamudayaṃ passati dukkhampi so passati, dukkhanirodhampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passati; yo dukkhanirodhaṃ passati dukkhampi so passati, dukkhasamudayampi passati, dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadampi passati; yo dukkhanirodhagāminiṃ paṭipadaṃ passati dukkhampi so passati, dukkhasamudayampi passati, dukkhanirodhampi passatī'"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "anupubbābhisamayo"ti.

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sahāvassa dassanasampadāya, Tayassu dhammā jahitā bhavanti; Sakkāyadiṭṭhī vicikicchitañca, Sīlabbataṃ vāpi yadatthi kiñci; Catūhapāyehi ca vippamutto, Chaccābhiṭhānāni abhabba kātun"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"anupubbābhisamayo"ti.

Anupubbābhisamayoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ

nirodhadhamman'ti, saha dassanuppādā, bhikkhave, ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "anupubbābhisamayo"ti.

Anupubbābhisamayakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Paṭuppannañāṇakathā

Paṭuppanne ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Tena ñāṇena taṃ ñāṇaṃ jānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena ñāṇena taṃ ñāṇaṃ jānātīti? Āmantā. Tena ñāṇena taṃ ñāṇaṃ "ñāṇan"ti jānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena ñāṇena taṃ ñāṇaṃ "ñāṇan"ti jānātīti? Āmantā. Taṃ ñāṇaṃ tassa ñāṇassa ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Taṃ ñāṇaṃ tassa ñāṇassa ārammaṇanti? Āmantā. Tena phassena taṃ phassaṃ phusati, tāya vedanāya taṃ vedanaṃ vedeti, tāya saññāya taṃ saññaṃ sañjānāti, tāya cetanāya taṃ cetanaṃ ceteti, tena cittena taṃ cittaṃ cinteti, tena vitakkena taṃ vitakkaṃ vitakketi, tena vicārena taṃ vicāraṃ vicāreti, tāya pītiyā taṃ pītiṃ piyāyati, tāya satiyā taṃ satiṃ sarati, tāya paññāya taṃ paññaṃ pajānāti, tena khaggena taṃ khaggaṃ chindati, tena pharasunā taṃ pharasuṃ tacchati, tāya kudhāriyā taṃ kudhāriṃ tacchati, tāya vāsiyā taṃ vāsiṃ tacchati, tāya sūciyā taṃ sūciṃ sibbeti, tena aṅgulaggena taṃ aṅgulaggaṃ parāmasati, tena nāsikaggena taṃ nāsikaggaṃ parāmasati, tena matthakena taṃ matthakaṃ parāmasati, tena gūthena taṃ gūthaṃ dhovati, tena muttena taṃ muttaṃ dhovati, tena kheḷena taṃ kheḷaṃ dhovati, tena pubbena taṃ pubbaṃ dhovati, tena lohitena taṃ lohitaṃ dhovatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"paṭuppanne ñāṇaṃ atthī"ti? Āmantā. Nanu sabbasaṅkhāre aniccato diṭṭhe tampi ñāṇaṃ aniccato diṭṭhaṃ hotīti? Āmantā. Hañci sabbasaṅkhāre aniccato diṭṭhe tampi ñāṇaṃ aniccato diṭṭhaṃ hoti, tena vata re vattabbe—"paṭuppanne ñāṇaṃ atthī"ti.

Paṭuppannañāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Nirodhakathā

Dve nirodhāti? Āmantā. Dve dukkhanirodhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve dukkhanirodhāti? Āmantā. Dve nirodhasaccānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve nirodhasaccānīti? Āmantā. Dve dukkhasaccānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve nirodhasaccānīti? Āmantā. Dve samudayasaccānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve nirodhasaccānīti? Āmantā. Dve maggasaccānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dve nirodhasaccānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... dve leṇāni ... dve saraṇāni ... dve parāyaṇāni ... dve accutāni ... dve amatāni ... dve nibbānānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dve nibbānānīti? Āmantā. Atthi dvinnaṃ nibbānānaṃ uccanīcatā hīnapaṇītatā ukkaṃsāvakaṃso sīmā vā bhedo vā rāji vā antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dve nirodhāti? Āmantā. Nanu appaṭisaṅkhāniruddhe saṅkhāre paṭisaṅkhā nirodhentīti? Āmantā. Hañci appaṭisaṅkhāniruddhe saṅkhāre paṭisaṅkhā nirodhenti, no ca vata re vattabbe—"dve nirodhā"ti.

Na vattabbaṃ—"dve nirodhā"ti? Āmantā. Nanu appaṭisaṅkhāniruddhāpi saṅkhārā accantabhaggā, paṭisaṅkhāniruddhāpi saṅkhārā accantabhaggāti? Āmantā. Hañci appaṭisaṅkhāniruddhāpi saṅkhārā accantabhaggā, paṭisaṅkhāniruddhāpi saṅkhārā accantabhaggā, tena vata re vattabbe—"dve nirodhā"ti.

Dve nirodhāti? Āmantā. Paṭisaṅkhāniruddhāpi saṅkhārā ariyamaggaṃ āgamma niruddhāti? Āmantā. Appaṭisaṅkhāniruddhā saṅkhārā ariyamaggaṃ āgamma niruddhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Dve nirodhāti? Āmantā. Paṭisaṅkhāniruddhā saṅkhārā na puna uppajjantīti? Āmantā. Appaṭisaṅkhāniruddhā saṅkhārā na puna uppajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi na vattabbaṃ—"dve nirodhā"ti.

Nirodhakathā niṭṭhitā. Dutiyo vaggo.

Tassuddānaṃ

Parūpahāro aññāṇaṃ, kaṅkhā paravitāraṇā; Vacībhedo dukkhāhāro, cittaṭṭhiti ca kukkuḷā; Anupubbābhisamayo, vohāro ca nirodhakoti.

Kathāvatthu

Anusayapaṇṇāsaka

Terasamavagga

Kappaṭṭhakathā

Kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Kappo ca saṇṭhāti buddho ca loke uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Kappo ca saṇṭhāti saṃgho ca bhijjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Kappo ca saṇṭhāti kappaṭṭho ca kappaṭṭhiyaṃ kammaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Kappo ca saṇṭhāti kappaṭṭho ca puggalo kālaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Atītaṃ kappaṃ tiṭṭheyya, anāgataṃ kappaṃ tiṭṭheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Dve kappe tiṭṭheyya ... tayo kappe tiṭṭheyya ... cattāro kappe tiṭṭheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Kappaṭṭho kappe ḍayhante kattha gacchatīti? Aññaṃ lokadhātuṃ gacchatīti. Mato gacchati, vehāsaṃ gacchatīti? Mato gacchatīti. Kappaṭṭhiyaṃ kammaṃ aparāpariyavepakkanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vehāsaṃ gacchatīti? Āmantā. Kappaṭṭho iddhimāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kappaṭṭho iddhimāti? Āmantā. Kappaṭṭhena chandiddhipādo bhāvito vīriyiddhipādo bhāvito cittiddhipādo bhāvito vīmaṃsiddhipādo bhāvitoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Āpāyiko nerayiko, Kappaṭṭho saṃghabhedako; Vaggarato adhammaṭṭho, Yogakkhemā padhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ bhetvāna, Kappaṃ nirayamhi paccatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyyāti.

Kappaṭṭhakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Rūpaṃsahetukantikathā

Rūpaṃ sahetukanti? Āmantā. Alobhahetunāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... adosahetunāti ... pe ... amohahetunāti ... pe ... lobhahetunā ...

pe … dosahetunā … pe … mohahetunāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Rūpaṃ sahetukanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ sahetukan"ti.

Alobho sahetuko sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ sahetukaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … adoso sahetuko … pe … amoho … saddhā … vīriyaṃ … sati … samādhi … paññā … lobho … doso … moho … māno … diṭṭhi … vicikicchā … thinaṃ … uddhaccaṃ … ahirikaṃ … anottappaṃ sahetukaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ sahetukaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Rūpaṃ sahetukaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Alobho sahetuko anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … rūpaṃ sahetukaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Adoso sahetuko … pe … anottappaṃ sahetukaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ sahetukan"ti? Āmantā. Nanu rūpaṃ sappaccayanti? Āmantā. Hañci rūpaṃ sappaccayaṃ, tena vata re vattabbe—"rūpaṃ sahetukan"ti.

Rūpaṃ sahetukantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Sābhogātikathā

Pañcaviññāṇā sābhogāti? Āmantā. Nanu pañcaviññāṇā uppannavatthukā uppannārammaṇāti? Āmantā. Hañci pañcaviññāṇā uppannavatthukā uppannārammaṇā, no ca vata re vattabbe—"pañcaviññāṇā sābhogā"ti. Nanu pañcaviññāṇā purejātavatthukā purejātārammaṇā ajjhattikavatthukā bāhirārammaṇā asambhinnavatthukā asambhinnārammaṇā nānāvatthukā nānārammaṇā na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti, na asamannāhārā uppajjanti, na amanasikārā

uppajjanti, na abbokiṇṇā uppajjanti, na apubbaṃ acarimaṃ uppajjanti, nanu pañcaviññāṇā na aññamaññassa samanantarā uppajjantīti? Āmantā. Hañci pañcaviññāṇā na aññamaññassa samanantarā uppajjanti, no ca vata re vattabbe— "pañcaviññāṇā sābhogā"ti.

Cakkhuviññāṇaṃ sābhoganti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. "Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Natthi ... pe ... "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe— "cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti.

Cakkhuviññāṇaṃ sābhoganti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ sābhoganti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇaṃ sābhogaṃ, manoviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ sābhogaṃ, cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇaṃ sābhogaṃ, manoviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ sābhogaṃ, cakkhuviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇaṃ sābhogaṃ, manoviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ sābhogaṃ, cakkhuviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"pañcaviññāṇā sābhogā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti ... pe ... na nimittaggāhī hoti ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā nimittaggāhī hoti ... pe ... na nimittaggāhī hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pañcaviññāṇā sābhogāti ... pe ....

Sābhogātikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Kammahetukathā

Kammahetu arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Kammahetu sotāpanno sotāpattiphalā parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kammahetu arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Kammahetu sakadāgāmī ... pe ... anāgāmī anāgāmiphalā parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammahetu sotāpanno sotāpattiphalā na parihāyatīti? Āmantā. Kammahetu arahā arahattā na parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kammahetu sakadāgāmī ... pe ... anāgāmī anāgāmiphalā na parihāyatīti? Āmantā. Kammahetu arahā arahattā na parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammahetu arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Pāṇātipātakammassa hetūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... adinnādānakammassa hetu ... pe ... kāmesumicchācārakammassa hetu ... musāvādakammassa hetu ... pisuṇavācākammassa hetu ... pharusavācākammassa hetu ... samphappalāpakammassa hetu ... mātughātakammassa hetu ... pitughātakammassa hetu ... arahantaghātakammassa hetu ... ruhiruppādakammassa hetu ... pe ... saṃghabhedakammassa hetūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Katamassa kammassa hetūti? Handa hi arahantānaṃ abbhācikkhatīti. Arahantānaṃ abbhācikkhanakammassa hetu arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Ye keci arahantānaṃ abbhācikkhanti, sabbe te arahattaṃ sacchikarontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammahetukathā niṭṭhitā. Aṭṭhamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Cha gatiyo, antarābhavo, pañceva kāmaguṇā kāmadhātu, pañceva āyatanā kāmā, rūpino dhammā rūpadhātu, arūpino dhammā arūpadhātu, saḷāyataniko attabhāvo rūpadhātuyā, atthi rūpaṃ arūpesu, rūpaṃ kammaṃ, rūpaṃ jīvitaṃ, kammahetukā parihāyatīti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tevīsatimavagga

Aparinipphannakathā

Rūpaṃ aparinipphannanti? Āmantā. Rūpaṃ na aniccaṃ na saṅkhataṃ

na paṭiccasamuppannaṃ na khayadhammaṃ na vayadhammaṃ na virāgadhammaṃ na nirodhadhammaṃ na vipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu rūpaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci rūpaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ aparinipphannan"ti.

Dukkhaññeva parinipphannanti? Āmantā. Nanu yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā—" rūpaṃ aniccan"ti? Āmantā. Hañci yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā—"rūpaṃ aniccaṃ", no ca vata re vattabbe—"dukkhaññeva parinipphannan"ti ... pe ....

Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ ... cakkhudhātu ... dhammadhātu ... cakkhundriyaṃ ... pe ... aññātāvindriyaṃ aparinipphannanti? Āmantā. Aññātāvindriyaṃ na aniccaṃ ... pe ... na vipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu aññātāvindriyaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ ... pe ... vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci aññātāvindriyaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"aññātāvindriyaṃ aparinipphannan"ti.

Dukkhaññeva parinipphannanti? Āmantā. Nanu yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā—"aññātāvindriyaṃ aniccan"ti? Āmantā. Hañci yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā—"aññātāvindriyaṃ aniccaṃ", no ca vata re vattabbe— "dukkhaññeva parinipphannan"ti.

Aparinipphannakathā niṭṭhitā. Tevīsatimo vaggo.

Tassuddānaṃ

Ekādhippāyena methuno dhammo paṭisevitabbo, arahantānaṃ vaṇṇena amanussā methunaṃ dhammaṃ paṭisevanti, bodhisatto issariyakāmakārikāhetu vinipātaṃ gacchati, gabbhaseyyaṃ okkamati, dukkarakārikaṃ akāsi, aparantapaṃ akāsi, aññaṃ satthāraṃ uddisi, atthi na rāgo rāgapatirūpako, atthi na doso dosapatirūpako, atthi na moho mohapatirūpako atthi na kileso kilesapatirūpako, rūpaṃ aparinipphannaṃ aññātāvindriyaṃ aparinipphannanti.

Khuddako aḍḍhapaṇṇāsako.

Tassuddānaṃ

Navaṃ, nibbuti, ekādhippāyoti.

Paṇṇāsakuddānaṃ

Mahāniyāmo anusayā, niggaho khuddakapañcamo; Parappavādamaddanā, suttamūlasamāhitā; Ujjotanā satthusamaye, kathāvatthupakaraṇeti.

Pañcattiṃsabhāṇavāraṃ

kathāvatthupakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Suññatākathā

Suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannāti? Āmantā. Animittaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannāti? Āmantā. Appaṇihito saṅkhārakkhandhapariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... animittaṃ na vattabbaṃ—"saṅkhārakkhandhapariyāpannan"ti? Āmantā. Suññatā na vattabbā—"saṅkhārakkhandhapariyāpannā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... appaṇihito na vattabbo—"saṅkhārakkhandhapariyāpanno"ti? Āmantā. Suññatā na vattabbā—"saṅkhārakkhandhapariyāpannā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandho na anicco na saṅkhato na paṭiccasamuppanno na khayadhammo na vayadhammo na virāgadhammo na nirodhadhammo na vipariṇāmadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu saṅkhārakkhandho anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Āmantā. Hañci saṅkhārakkhandho anicco ... pe ... vipariṇāmadhammo, no ca vata re vattabbe—"suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannā"ti.

Rūpakkhandhassa suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandhassa suññatā rūpakkhandhapariyāpannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanākkhandhassa ... pe ... saññākkhandhassa ... viññāṇakkhandhassa suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandhassa suññatā viññāṇakkhandhapariyāpannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saṅkhārakkhandhassa suññatā na vattabbā—"rūpakkhandha-

pariyāpannā”ti? Āmantā. Rūpakkhandhassa suññatā na vattabbā—“saṅkhārakkh
hapariyāpannā”ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandhassa
suññatā na vattabbā— “vedanākkhandhapariyāpannā ... pe ... saññākkhand-
hapariyāpannā ... viññāṇakkhandhapariyāpannā”ti? Āmantā. Viññāṇakkhand-
hassa suññatā na vattabbā—“saṅkhārakkhandhapariyāpannā”ti? Na
hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—“suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannā”ti? Āmantā.
Nanu vuttaṃ bhagavatā—“ suññamidaṃ, bhikkhave, saṅkhārā at-
tena vā attaniyena vā”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi suññatā
saṅkhārakkhandhapariyāpannāti.

Suññatākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Cakkhundriyaṃsanidassanantiādikathā

Cakkhundriyaṃ sanidassananti? Āmantā. Rūpaṃ rūpāyatanaṃ
rūpadhātu ... pe ... cakkhussa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe
... pe ....

Cakkhundriyaṃ sanidassananti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca cakkhun-
driyañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuñca paṭicca cakkhundriyañca uppajjati cakkhuviññāṇanti?
Āmantā. “Cakkhuñca paṭicca cakkhundriyañca uppajjati cakkhuviññāṇan”ti—at
suttantoti? Natthi. “Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan”ti—
attheva suttantoti? Āmantā. Hañci “cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppaj-
jati cakkhuviññāṇan”ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—“cakkhuñca
paṭicca cakkhundriyañca uppajjati cakkhuviññāṇan”ti.

Na vattabbaṃ—“pañcindriyāni sanidassanānī”ti? Āmantā. Nanu
passati cakkhuṃ sotaṃ ghānaṃ jivhaṃ kāyanti? Āmantā. Hañci pas-
sati cakkhuṃ sotaṃ ghānaṃ jivhaṃ kāyaṃ, tena vata re vattabbe—“pañcin-
driyāni sanidassanānī”ti ... pe ....

Cakkhundriyaṃ sanidassanantiādikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Anusayapaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Paccayatākathā

Paccayatā vavatthitāti? Āmantā. Nanu vīmaṃsā hetu, so ca adhipatīti? Āmantā. Hañci vīmaṃsā hetu, so ca adhipati, tena vata re vattabbe—"hetupaccayena paccayo, adhipatipaccayena paccayo"ti.

Nanu chandādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipatīti? Āmantā. Hañci chandādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tena vata re vattabbe— "adhipatipaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo"ti.

Nanu vīriyādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipatīti? Āmantā. Hañci vīriyādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tena vata re vattabbe— "adhipatipaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo"ti.

Nanu vīriyādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca indriyanti? Āmantā. Hañci vīriyādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca indriyaṃ, tena vata re vattabbe—"adhipatipaccayena paccayo, indriyapaccayena paccayo"ti.

Nanu vīriyādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca maggaṅganti? Āmantā. Hañci vīriyādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca maggaṅgaṃ, tena vata re vattabbe—"adhipatipaccayena paccayo, maggapaccayena paccayo"ti.

Nanu cittādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipatīti? Āmantā. Hañci cittādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tena vata re vattabbe— "adhipatipaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo"ti.

Nanu cittādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, so ca āhāroti? Āmantā. Hañci cittādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, so ca āhāro, tena vata re vattabbe—"adhipatipaccayena paccayo, āhārapaccayena paccayo"ti.

Nanu cittādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca indriyanti? Āmantā. Hañci cittādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca indriyaṃ, tena vata re vattabbe—"adhipatipaccayena paccayo, indriyapaccayena paccayo"ti.

Nanu vīmaṃsādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipatīti? Āmantā. Hañci vīmaṃsādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tena vata re vattabbe— "adhipatipaccayena paccayo, sahajātapaccayena paccayo"ti.

Nanu vīmaṃsādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca indriyanti? Āmantā. Hañci vīmaṃsādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca indriyaṃ, tena vata re vattabbe—"adhipatipaccayena

paccayo, indriyapaccayena paccayo”ti.

Nanu vīmaṃsādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca maggaṅganti? Āmantā. Hañci vīmaṃsādhipati sahajātānaṃ dhammānaṃ adhipati, tañca maggaṅgaṃ, tena vata re vattabbe—“adhipatipaccayena paccayo, maggapaccayena paccayo”ti.

Nanu ariyaṃ dhammaṃ garuṃ katvā uppajjati paccavekkhaṇā, tañcārammaṇanti? Āmantā. Hañci ariyaṃ dhammaṃ garuṃ katvā uppajjati paccavekkhaṇā, tañcārammaṇaṃ, tena vata re vattabbe—“adhipatipaccayena paccayo, ārammaṇapaccayena paccayo”ti.

Nanu purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo, sā ca āsevanāti? Āmantā. Hañci purimā purimā kusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo, sā ca āsevanā, tena vata re vattabbe—“anantarapaccayena paccayo, āsevanapaccayena paccayo”ti.

Nanu purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo, sā ca āsevanāti? Āmantā. Hañci purimā purimā akusalā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo, sā ca āsevanā, tena vata re vattabbe— “anantarapaccayena paccayo, āsevanapaccayena paccayo”ti.

Nanu purimā purimā kiriyābyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kiriyābyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo, sā ca āsevanāti? Āmantā. Hañci purimā purimā kiriyābyākatā dhammā pacchimānaṃ pacchimānaṃ kiriyābyākatānaṃ dhammānaṃ anantarapaccayena paccayo, sā ca āsevanā, tena vata re vattabbe—“anantarapaccayena paccayo, āsevanapaccayena paccayo”ti.

Na vattabbaṃ—“paccayatā vavatthitā”ti? Āmantā. Hetupaccayena paccayo hoti, ārammaṇapaccayena paccayo hoti, anantarapaccayena paccayo hoti, samanantarapaccayena paccayo hotīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi paccayatā vavatthitāti.

Paccayatākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Viññattisīlantikathā

Viññatti sīlanti? Āmantā. Pāṇātipātā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … adinnādānā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … kāmesumicchācārā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … musāvādā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Abhivādanaṃ sīlaṃ, paccuṭṭhānaṃ sīlaṃ, añjalikammaṃ sīlaṃ, sāmīcikammaṃ sīlaṃ, āsanābhihāro sīlaṃ, seyyābhihāro sīlaṃ, pādodakābhihāro sīlaṃ, pādakathalikābhihāro sīlaṃ, nhāne piṭṭhiparikammaṃ sīlanti? Āmantā. Pāṇātipātā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"viññatti sīlan"ti? Āmantā. Dussilyanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … tena hi viññatti sīlanti.

Viññatti sīlantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Nevasaññānāsaññāyatanakathā

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti? Āmantā. Asaññabhavo asaññagati asaññasattāvāso asaññasaṃsāro asaññayoni asaññattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Nanu saññābhavo saññāgati saññāsattāvāso saññāsaṃsāro saññāyoni saññattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Hañci saññābhavo saññāgati … pe … saññattabhāvapaṭilābho, no ca vata re vattabbe—"nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—'saññā atthī'"ti.

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti? Āmantā. Ekavokārabhavo gati … pe … attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Nanu catuvokārabhavo gati … pe … attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Hañci catuvokārabhavo gati … pe … attabhāvapaṭilābho, no ca vata re vattabbe— "nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—'saññā atthī'"ti.

Asaññasattesu na vattabbaṃ—"saññā atthi", so ca asaññabhavo asaññagati asaññasattāvāso asaññasaṃsāro asaññayoni asaññattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā

atthi", so ca asaññabhavo asaññagati asaññasattāvāso asaññasaṃsāro asaññayoni asaññattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattesu na vattabbaṃ—"saññā atthi", so ca ekavokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthi", so ca ekavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthi", so ca saññābhavo saññāgati ... pe ... saññattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Asaññasattesu na vattabbaṃ— "saññā atthi", so ca saññābhavo saññāgati ... pe ... saññattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthi", so ca catuvokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Asaññasattesu na vattabbaṃ—"saññā atthi", so ca catuvokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti? Āmantā. Nanu nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavoti? Āmantā. Hañci nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, no ca vata re vattabbe—"nevasaññ atane na vattabbaṃ—'saññā atthī'"ti.

Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ— "saññā atthī"ti? Āmantā. Ākāsānañcāyatanaṃ catuvokārabhavo ākāsānañcāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti? Āmantā. Viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, ākiñcaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāsānañcāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Āmantā. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Āmantā. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti vā "natthī"ti vāti? Āmantā. Nanu nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavoti? Āmantā. Hañci nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, no ca

vata re vattabbe— "nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—'saññā atthī'ti vā 'natthī'ti vā"ti.

Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti vā "natthī"ti vāti? Āmantā. Ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, ākiñcaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti vā "natthī"ti vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāsānañcāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Āmantā. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Āmantā. Nevasaññānāsaññāyatanaṃ catuvokārabhavo, atthi tattha saññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti vā "natthī"ti vāti? Āmantā. Nanu nevasaññānāsaññāyatananti? Āmantā. Hañci nevasaññānāsaññāatanaṃ, tena vata re vattabbe—"nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—'saññā atthī'ti vā 'natthī'ti vā"ti.

Nevasaññānāsaññāyatananti katvā nevasaññānāsaññāyatane na vattabbaṃ—"saññā atthī"ti vā "natthī"ti vāti? Āmantā. Adukkhamasukhā vedanāti katvā adukkhamasukhāya vedanāya na vattabbaṃ—"vedanā"ti vā "avedanā"ti vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nevasaññānāsaññāyatanakathā niṭṭhitā. Tatiyo vaggo.

Tassuddānaṃ

Balaṃ sādhāraṇaṃ ariyaṃ, sarāgaṃ cittaṃ vimuccati; Vimuttaṃ vimuccamānaṃ, atthi cittaṃ vimuccamānaṃ.

Aṭṭhamakassa puggalassa, Diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnaṃ; Aṭṭhamakassa puggalassa, Natthi pañcindriyāni cakkhuṃ.

Sotaṃ dhammupatthaddhaṃ, Yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ; Devesu saṃvaro asañña- Sattesu saññā evameva bhavagganti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Aparāpisamannāgatakathā

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo tīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo catūhi

phassehi catūhi vedanāhi catūhi saññāhi catūhi cetanāhi catūhi cittehi catūhi saddhāhi catūhi vīriyehi catūhi satīhi catūhi samādhīhi catūhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dvīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo tīhi phassehi tīhi vedanāhi ... pe ... tīhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dvīhi phassehi dvīhi vedanāhi ... pe ... dvīhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpanno sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmī antarāparinibbāyī, upahaccaparinibbāyī, asaṅkhāraparinibbāyī, sasaṅkhāraparinibbāyī, uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpanno sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpanno sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalena samannāgato “sotāpanno”ti vattabboti? Āmantā.

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo, so sotāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalena samannāgato "sakadāgāmī"ti vattabboti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo, so sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalena samannāgato "anāgāmī"ti vattabboti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo, so anāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalena samannāgato "sotāpanno"ti vattabboti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo, so sotāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalena samannāgato "sakadāgāmī"ti vattabboti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo, so sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalena samannāgato "sotāpannoti" vattabboti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo, so sotāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattimaggaṃ vītivatto, sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ apāyagamanīyaṃ rāgaṃ apāyagamanīyaṃ dosaṃ apāyagamanīyaṃ mohaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgato"ti.

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmimaggaṃ vītivatto, oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalena samannāgato"ti.

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmiphalaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmimaggaṃ vītivatto, aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ aṇusahagataṃ byāpādaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattimaggaṃ vītivatto, sakkāyadiṭṭhiṃ ... pe ... apāyagamanīyaṃ mohaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci anāgāmipha-

lasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalena samannāgato"ti.

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmiphalaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sakadāgāmimaggaṃ vītivatto, oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe— "sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattimaggaṃ vītivatto, sakkāyadiṭṭhiṃ ... pe ... apāyagamanīyaṃ mohaṃ vītivatto, tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo tīhi phalehi samannāgato"ti? Āmantā. Nanu arahattasacchikiriyāya paṭipannena puggalena tīṇi phalāni paṭiladdhāni, tehi ca aparihīnoti? Āmantā. Hañci arahattasacchikiriyāya paṭipannena puggalena tīṇi phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīno, tena vata re vattabbe—"arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo tīhi phalehi samannāgato"ti.

Na vattabbaṃ—"anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dvīhi phalehi samannāgato"ti? Āmantā. Nanu anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena dve phalāni paṭiladdhāni, tehi ca aparihīnoti? Āmantā. Hañci anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena dve phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīno, tena vata re vattabbe—"anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dvīhi phalehi samannāgato"ti.

Na vattabbaṃ—"sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgato"ti? Āmantā. Nanu sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena sotāpattiphalaṃ paṭiladdhaṃ, tena ca aparihīnoti? Āmantā. Hañci sakadāgāmiphalasacchikiriyāya

paṭipannena puggalena sotāpattiphalaṃ paṭiladdhaṃ tena ca aparihīno, tena vata re vattabbe—"sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Arahattasacchikiriyāya paṭipannena puggalena tīṇi phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti, arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo tīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipannena puggalena cattāro maggā paṭiladdhā tehi ca aparihīnoti, arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo catūhi maggehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena dve phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dvīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena tayo maggā paṭiladdhā tehi ca aparihīnoti, anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo tīhi maggehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena sotāpattiphalaṃ paṭiladdhaṃ tena ca aparihīnoti, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannena puggalena dve maggā paṭiladdhā tehi ca aparihīnoti, sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dvīhi maggehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aparāpi samannāgatakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Kusalakathā

Nibbānadhātu kusalāti? Āmantā. Sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"nibbānadhātu kusalā"ti.

Alobho kusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Nibbānadhātu kusalā sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... adoso kusalo ... pe ... amoho kusalo ... pe ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā

kusalā sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Nibbānadhātu kusalā sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nibbānadhātu kusalā anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Alobho kusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nibbānadhātu kusalā anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Adoso kusalo ... pe ... amoho kusalo ... pe ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā kusalā anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"nibbānadhātu kusalā"ti? Āmantā. Nanu nibbānadhātu anavajjāti? Āmantā. Hañci nibbānadhātu anavajjā, tena vata re vattabbe—"nibbānadhātu kusalā"ti.

Kusalakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Niyāmakathā

Aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Āmantā. Niyatassa aniyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyatassa aniyāmagamanāya natthi ñāṇanti? Āmantā. Aniyatassa niyāmagamanāya natthi ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Āmantā. Niyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyatassa niyāmagamanāya natthi ñāṇanti? Āmantā. Aniyatassa niyāmagamanāya natthi ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Āmantā. Aniyatassa aniyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aniyatassa aniyāmagamanāya natthi ñāṇanti? Āmantā. Aniyatassa niyāmagamanāya natthi ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Āmantā. Aniyatassa niyāmagamanāya atthi niyāmoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Āmantā. Aniyatassa niyāmagamanāya atthi satipaṭṭhānā ... sammappadhānā ... iddhipādā ... indriyā ... balā ... bojjhaṅgāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aniyatassa niyāmagamanāya natthi niyāmoti? Āmantā. Hañci aniyatassa niyāmagamanāya natthi niyāmo, no vata re vattabbe—"aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇan"ti.

Aniyatassa niyāmagamanāya natthi satipaṭṭhānā ... pe ... bojjhaṅgāti? Āmantā. Hañci aniyatassa niyāmagamanāya natthi bojjhaṅgā, no vata re vattabbe—"aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇan"ti.

Aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇanti? Āmantā. Gotrabhuno puggalassa sotāpattimagge ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa sotāpattiphale ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa arahatte ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇan"ti? Āmantā. Nanu bhagavā jānāti—"ayaṃ puggalo sammattaniyāmaṃ okkamissati, bhabbo ayaṃ puggalo dhammaṃ abhisametun"ti? Āmantā. Hañci bhagavā jānāti—"ayaṃ puggalo sammattaniyāmaṃ okkamissati, bhabbo ayaṃ puggalo dhammaṃ abhisametuṃ", tena vata re vattabbe—"aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇan"ti.

Niyāmakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Khuddakaaḍḍhapaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Sāsanakathā

Sāsanaṃ navaṃ katanti? Āmantā. Satipaṭṭhānā navaṃ katāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāsanaṃ navaṃ katanti? Āmantā. Sammappadhānā ... pe ... iddhipādā ... pe ... indriyā ... pe ... balā ... pe ... bojjhaṅgā navaṃ katāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pubbe akusalaṃ pacchā kusalaṃ katanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pubbe sāsavaṃ ... pe ... saṃyojaniyaṃ ganthaniyaṃ oghaniyaṃ yoganiyaṃ nīvaraṇiyaṃ parāmaṭṭhaṃ upādāniyaṃ ... pe ... saṃkilesiyaṃ pacchā asaṃkilesiyaṃ katanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci tathāgatassa sāsanaṃ navaṃ karotīti? Āmantā. Atthi koci satipaṭṭhāne navaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi koci sammappadhāne ... pe ... iddhipāde ... pe ... indriye ... pe ... bale ... pe ... bojjhaṅge navaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi koci

pubbe akusalaṃ pacchā kusalaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi koci pubbe sāsavaṃ ... pe ... saṃkilesiyaṃ pacchā asaṃkilesiyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Labbhā tathāgatassa sāsanaṃ puna navaṃ kātunti? Āmantā. Labbhā satipaṭṭhānā puna navaṃ kātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... labbhā sammappadhānā ... pe ... iddhipādā ... pe ... indriyā ... pe ... balā ... pe ... bojjhaṅgā puna navaṃ kātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... labbhā pubbe akusalaṃ pacchā kusalaṃ kātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... labbhā pubbe sāsavaṃ ... pe ... saṃkilesiyaṃ pacchā asaṃkilesiyaṃ kātunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāsanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Saṃyojanakathā

Atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya arahattappattīti? Āmantā. Atthi kiñci sakkāyadiṭṭhiṃ appahāya ... pe ... vicikicchaṃ appahāya ... pe ... sīlabbataparāmāsaṃ appahāya ... rāgaṃ appahāya ... dosaṃ appahāya ... mohaṃ appahāya ... anottappaṃ appahāya arahattappattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya arahattappattīti? Āmantā. Arahā sarāgo sadoso samoho samāno samakkho sapaḷāso saupāyāso sakilesoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu arahā nirāgo niddoso nimmoho nimmāno nimmakkho nippaḷāso nirupāyāso nikkilesoti? Āmantā. Hañci arahā nirāgo ... pe ... nikkileso, no ca vata re vattabbe—"atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya arahattappattī"ti.

Na vattabbaṃ—"kiñci saṃyojanaṃ appahāya arahattappattī"ti? Āmantā. Arahā sabbaṃ buddhavisayaṃ jānātīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya arahattappattīti.

Saṃyojanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Kāyakammaṃsanidassanantikathā

Kāyakammaṃ sanidassananti? Āmantā. Rūpaṃ rūpāyatanaṃ rū-

padhātu nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ cakkhuviññeyyaṃ cakkhusmiṃ paṭihaññati cakkhussa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāyakammaṃ sanidassananti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca kāyakammañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuñca paṭicca kāyakammañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. "Cakkhuñca paṭicca kāyakammañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Natthi. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"cakkhuñca paṭicca kāyakammañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti.

Na vattabbaṃ—"kāyakammaṃ sanidassanan"ti? Āmantā. Nanu passati abhikkamantaṃ paṭikkamantaṃ ālokentaṃ vilokentaṃ samiñjentaṃ pasārentanti? Āmantā. Hañci passati abhikkamantaṃ paṭikkamantaṃ ālokentaṃ vilokentaṃ samiñjentaṃ pasārentaṃ, tena vata re vattabbe—"kāyakammaṃ sanidassanan"ti.

Kāyakammaṃ sanidassanantikathā niṭṭhitā. Chaṭṭho vaggo.

Tassuddānaṃ

Niyamo asaṅkhato, paṭiccasamuppādo asaṅkhato, cattāri saccāni asaṅkhatāni, cattāro āruppā asaṅkhatā, nirodhasamāpatti asaṅkhatā, ākāso asaṅkhato, ākāso sanidassano, cattāro mahābhūtā, pañcindriyāni, tatheva kāyakammanti.

Kathāvatthu

Niyāmapaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Paṭiccasamuppādakathā

Paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyanaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paṭiccasamuppādo asaṅkhato, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni dve leṇāni dve saraṇāni dve parāyanāni dve accutāni dve amatāni dve nibbānānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve nibbānānīti? Āmantā. Atthi dvinnaṃ nibbānānaṃ uccanīcatā hīnapaṇītatā ukkaṃsāvakaṃso sīmā vā bhedo vā rāji vā antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti? Āmantā. Avijjā asaṅkhatāti? Na hevaṃ vattabbe … pe … avijjā saṅkhatāti? Āmantā. Paṭiccasamuppādo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti? Āmantā. Avijjāpaccayā saṅkhārā asaṅkhatāti? Na hevaṃ vattabbe … pe … avijjāpaccayā saṅkhārā saṅkhatāti? Āmantā. Paṭiccasamuppādo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti? Āmantā. Saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ asaṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ saṅkhatanti? Āmantā. Paṭiccasamuppādo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti? Āmantā. Viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ asaṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ saṅkhatanti? Āmantā. Paṭiccasamuppādo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti? Āmantā. Jātipaccayā jarāmaraṇaṃ asaṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … jātipaccayā jarāmaraṇaṃ saṅkhatanti? Āmantā. Paṭiccasamuppādo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"paṭiccasamuppādo asaṅkhato"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" jātipaccayā, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ. Uppādā vā tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ ṭhitāva sā dhātu dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā idappaccayatā. Taṃ tathāgato abhisambujjhati abhisameti. Abhisambujjhitvā abhisametvā ācikkhati deseti paññāpeti paṭṭhapeti vivarati vibhajati uttāniṃ karoti. 'Passathā'ti cāha—jātipaccayā, bhikkhave, jarāmaraṇaṃ. Bhavapaccayā, bhikkhave, jāti … pe … avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā. Uppādā vā tathāgatānaṃ anuppādā vā tathāgatānaṃ ṭhitāva sā dhātu … pe … 'passathā'ti cāha— avijjāpaccayā, bhikkhave, saṅkhārā. Iti kho, bhikkhave, yā tatra tathatā avitathatā anaññathatā idappaccayatā—ayaṃ vuccati, bhikkhave, paṭiccasamuppādo"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi paṭiccasamuppādo asaṅkhatoti.

"Avijjāpaccayā saṅkhārā"ti yā tattha dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni … pe … antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

"Avijjāpaccayā saṅkhārā"ti yā tattha dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā asaṅkhatā, "saṅkhārapaccayā viññāṇan"ti yā tattha dhammaṭṭhi-

tatā dhammaniyāmatā asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Tīṇi asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Tīṇi asaṅkhatānīti? Āmantā. Tīṇi tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Avijjāpaccayā saṅkhārā"ti yā tattha dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā asaṅkhatā, "saṅkhārapaccayā viññāṇan"ti yā tattha dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā asaṅkhatā ... pe ... "jātipaccayā jarāmaraṇan"ti yā tattha dhammaṭṭhitatā dhammaniyāmatā asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dvādasa asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvādasa asaṅkhatānīti? Āmantā. Dvādasa tāṇāni dvādasa leṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭiccasamuppādakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Jhānantarikakathā

Atthi jhānantarikāti? Āmantā. Atthi phassantarikā ... pe ... atthi saññantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi jhānantarikāti? Āmantā. Dutiyassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa antare atthi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi jhānantarikāti? Āmantā. Tatiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa antare atthi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dutiyassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikāti? Āmantā. Hañci dutiyassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikā, no ca vata re vattabbe—"atthi jhānantarikā"ti.

Tatiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikāti? Āmantā. Hañci tatiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikā, no ca vata re vattabbe—"atthi jhānantarikā"ti.

Paṭhamassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa antare atthi jhānantarikāti? Āmantā. Dutiyassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa antare atthi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭhamassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa antare atthi jhānantarikāti? Āmantā. Tatiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa antare atthi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dutiyassa ca jhānassa tatiyassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikāti? Āmantā. Paṭhamassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tatiyassa ca jhānassa catutthassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikāti? Āmantā. Paṭhamassa ca jhānassa dutiyassa ca jhānassa antare natthi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avitakko vicāramatto samādhi jhānantarikāti? Āmantā. Savitakko savicāro samādhi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avitakko vicāramatto samādhi jhānantarikāti? Āmantā. Avitakko avicāro samādhi jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savitakko savicāro samādhi na jhānantarikāti? Āmantā. Avitakko vicāramatto samādhi na jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avitakko avicāro samādhi na jhānantarikāti? Āmantā. Avitakko vicāramatto samādhi na jhānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dvinnaṃ jhānānaṃ paṭuppannānamantare avitakko vicāramatto samādhīti? Āmantā. Nanu avitakke vicāramatte samādhimhi vattamāne paṭhamaṃ jhānaṃ niruddhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ paṭuppannanti? Āmantā. Hañci avitakke vicāramatte samādhimhi vattamāne paṭhamaṃ jhānaṃ niruddhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ paṭuppannaṃ, no ca vata re vattabbe—"dvinnaṃ jhānānaṃ paṭuppannānamantare avitakko vicāramatto samādhi jhānantarikā"ti.

Avitakko vicāramatto samādhi na jhānantarikāti? Āmantā. Avitakko vicāramatto samādhi paṭhamaṃ jhānaṃ ... pe ... dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānanti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi avitakko vicāramatto samādhi jhānantarikāti.

Avitakko vicāramatto samādhi jhānantarikāti? Āmantā. Nanu tayo samādhī vuttā bhagavatā—" savitakko savicāro samādhi", avitakko vicāramatto samādhi, avitakko avicāro samādhī"ti? Āmantā. Hañci tayo samādhī vuttā bhagavatā— "savitakko ... pe ... avicāro samādhi", no ca vata re vattabbe—"avitakko vicāramatto samādhi jhānantarikā"ti.

Jhānantarikakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Jīvitāvoropanakathā

Diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyāti? Āmantā. Diṭṭhisampanno puggalo sañcicca mātaraṃ jīvitā voropeyya ... pe ... pitaraṃ jīvitā voropeyya ... pe ... arahantaṃ jīvitā voropeyya ... pe ... duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppādeyya ... pe ... saṃghaṃ bhindeyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyāti? Āmantā. Diṭṭhisampanno puggalo satthari agāravoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... sikkhāya agāravoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu diṭṭhisampanno puggalo satthari sagāravoti? Āmantā. Hañci diṭṭhisampanno puggalo satthari sagāravo, no ca vata re vattabbe—"diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyā"ti. Nanu diṭṭhisampanno puggalo dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... sikkhāya sagāravoti? Āmantā. Hañci diṭṭhisampanno puggalo sikkhāya sagāravo, no ca vata re vattabbe—"diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyā"ti.

Diṭṭhisampanno puggalo satthari agāravoti? Āmantā. Diṭṭhisampanno puggalo buddhathūpe ohadeyya omutteyya niṭṭhubheyya buddhathūpe apabyāmato kareyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" seyyathāpi, bhikkhave, mahāsamuddo ṭhitadhammo velaṃ nātivattati; evameva kho, bhikkhave, yaṃ mayā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññattaṃ taṃ mama sāvakā jīvitahetupi nātikkamantī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyyā"ti.

Jīvitā voropanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Asaññakathā

Asaññasattesu saññā atthīti? Āmantā. Saññābhavo saññāgati saññāsattāvāso saññāsaṃsāro saññāyoni saññattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu asaññabhavo asaññagati asaññasattāvāso asaññasaṃsāro asaññayoni asaññattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Hañci asaññabhavo

asaññagati asaññasattāvāso asaññasaṃsāro asaññayoni asaññattabhāvapaṭilābho, no ca vata re vattabbe— "asaññasattesu saññā atthī"ti.

Asaññasattesu saññā atthīti? Āmantā. Pañcavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Nanu ekavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Hañci ekavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābho, no ca vata re vattabbe—"asaññasattesu saññā atthī"ti.

Asaññasattesu saññā atthīti? Āmantā. Tāya saññāya saññākaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manussesu saññā atthi, so ca saññābhavo saññāgati saññāsattāvāso saññāsaṃsāro saññāyoni saññattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Asaññasattesu saññā atthi, so ca saññābhavo saññāgati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Manussesu saññā atthi, so ca pañcavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Asaññasattesu saññā atthi, so ca pañcavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manussesu saññā atthi, tāya saññāya saññākaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Asaññasattesu saññā atthi, tāya saññāya saññākaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattesu saññā atthi, so ca asaññabhavo asaññagati asaññasattāvāso asaññasaṃsāro asaññayoni asaññattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Manussesu saññā atthi, so ca asaññabhavo asaññagati ... pe ... asaññattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattesu saññā atthi, so ca ekavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Manussesu saññā atthi, so ca ekavokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattesu saññā atthi, na ca tāya saññāya saññākaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Manussesu saññā atthi, na ca tāya saññāya saññākaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"asaññasattesu saññā atthī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " santi, bhikkhave, asaññasattā nāma devā; saññuppādā ca pana te devā tamhā kāyā cavantī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā.

Tena hi asaññasattesu saññā atthīti.

Asaññasattesu saññā atthīti? Kiñci kāle atthi, kiñci kāle natthīti. Kiñci kāle saññasattā kiñci kāle asaññasattā, kiñci kāle saññabhavo kiñci kāle asaññabhavo, kiñci kāle pañcavokārabhavo kiñci kāle ekavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattesu saññā kiñci kāle atthi, kiñci kāle natthīti? Āmantā. Kaṃ kālaṃ atthi, kaṃ kālaṃ natthīti? Cutikāle upapattikāle atthi, ṭhitikāle natthīti. Cutikāle upapattikāle saññasattā, ṭhitikāle asaññasattā; cutikāle upapattikāle saññabhavo, ṭhitikāle asaññabhavo; cutikāle upapattikāle pañcavokārabhavo, ṭhitikāle ekavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Rūpaṃhetūtikathā

Rūpaṃ hetūti? Āmantā. Alobho hetūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... adoso hetu ... pe ... amoho hetu ... lobho hetu ... doso hetu ... moho hetūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ hetūti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ hetū"ti.

Alobho hetu sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ hetu sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... adoso hetu ... amoho hetu ... lobho hetu ... doso hetu ... moho hetu sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ hetu sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ hetu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Alobho hetu anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ hetu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Adoso hetu ... amoho hetu ... lobho hetu ... doso hetu ... moho hetu anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ hetū"ti? Āmantā. Nanu mahābhūtā upādāyarūpānaṃ upādāyahetūti? Āmantā. Hañci mahābhūtā upādāyarūpānaṃ upādāyahetu, tena vata re vattabbe—"rūpaṃ hetū"ti.

Rūpaṃ hetūtikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niggahapaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Niggahakathā

Paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa cittaṃ "mā rajji", "mā dussi", "mā muyhi", "mā kilissī"ti niggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa uppanno phasso "mā nirujjhī"ti niggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paro parassa uppannā vedanā ... pe ... uppannā saññā ... uppannā cetanā ... uppannaṃ cittaṃ ... uppannā saddhā ... uppannaṃ vīriyaṃ ... uppannā sati ... uppanno samādhi ... pe ... uppannā paññā "mā nirujjhī"ti niggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa atthāya rāgaṃ pajahati ... dosaṃ pajahati ... pe ... anottappaṃ pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa atthāya maggaṃ bhāveti ... satipaṭṭhānaṃ bhāveti ... pe ... bojjhaṅgaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa atthāya dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Añño aññassa kārako, paraṃkataṃ sukhaṃ dukkhaṃ añño karoti añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paro parassa cittaṃ niggaṇhātīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Attanāva kataṃ pāpaṃ, attanā saṅkilissati; Attanā akataṃ pāpaṃ, attanāva visujjhati; Suddhi asuddhi paccattaṃ, nāñño aññaṃ visodhaye"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"paro parassa cittaṃ niggaṇhātī"ti.

Na vattabbaṃ—"paro parassa cittaṃ niggaṇhātī"ti? Āmantā. Nanu atthi balappattā, atthi vasībhūtāti? Āmantā. Hañci atthi balappattā, atthi vasībhūtā, tena vata re vattabbe—"paro parassa cittaṃ niggaṇhātī"ti.

Niggahakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Khuddakaaḍḍhapaṇṇāsaka

Tevīsatimavagga

Ekādhippāyakathā

Ekādhippāyena methuno dhammo paṭisevitabboti? Āmantā. Ekādhippāyena assamaṇena hotabbaṃ, abhikkhunā hotabbaṃ, chinnamūlena hotabbaṃ pārājikena hotabbanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ekādhippāyena methuno dhammo paṭisevitabboti? Āmantā. Ekādhippāyena pāṇo hantabbo, adinnaṃ ādiyitabbaṃ, musā bhaṇitabbā, pisuṇaṃ bhaṇitabbaṃ, pharusaṃ bhaṇitabbaṃ, samphaṃ palapitabbaṃ, sandhi cheditabbo, nillopaṃ hātabbaṃ, ekāgārikaṃ kātabbaṃ, paripanthe ṭhātabbaṃ, paradāro gantabbo, gāmaghātako kātabbo, nigamaghātako kātabboti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekādhippāyakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Asātarāgakathā

Atthi asātarāgoti? Āmantā. Dukkhābhinandino sattā, atthi keci dukkhaṃ patthenti pihenti esanti gavesanti pariyesanti, dukkhaṃ ajjhosāya tiṭṭhantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu sukhābhinandino sattā, atthi keci sukhaṃ patthenti pihenti esanti gavesanti pariyesanti, sukhaṃ ajjhosāya tiṭṭhantīti? Āmantā. Hañci sukhābhinandino sattā, atthi keci sukhaṃ patthenti pihenti esanti gavesanti pariyesanti, sukhaṃ ajjhosāya tiṭṭhanti, no ca vata re vattabbe— "atthi asātarāgo"ti.

Atthi asātarāgoti? Āmantā. Dukkhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, sukhāya vedanāya paṭighānusayo anusetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anusetīti? Āmantā. Hañci sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti, no ca vata re vattabbe—"atthi asātarāgo"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi asātarāgo"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" so evaṃ anurodhavirodhaṃ samāpanno yaṃ kiñci vedanaṃ vedayati sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi asātarāgoti.

Asātarāgakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Kaṅkhākathā

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Atthi arahato vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi arahato vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇanti? Āmantā. Haṅci natthi arahato vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi puthujjanassa kaṅkhā, atthi tassa vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇanti? Āmantā. Atthi arahato kaṅkhā, atthi tassa vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato kaṅkhā, natthi tassa vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇanti? Āmantā. Atthi puthujjanassa kaṅkhā, natthi tassa vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Atthi arahato satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā, saṃghe kaṅkhā, sikkhāya kaṅkhā, pubbante kaṅkhā, aparante kaṅkhā, pubbantāparante kaṅkhā, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe.

Natthi arahato satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhāti? Āmantā. Haṅci natthi arahato satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhā, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi puthujjanassa kaṅkhā, atthi tassa satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhāti? Āmantā. Atthi arahato kaṅkhā, atthi tassa satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato kaṅkhā, natthi tassa satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhāti? Āmantā. Atthi puthujjanassa kaṅkhā, natthi tassa satthari kaṅkhā, dhamme kaṅkhā ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammoti? Āmantā. Hañci arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ... pe ... rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā; nanu arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikatanti? Āmantā. Hañci arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Sadhammakusalassa arahato atthi kaṅkhā, paradhammakusalassa arahato natthi kaṅkhāti. Sadhammakusalassa arahato atthi kaṅkhāti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato atthi kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato natthi kaṅkhāti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato natthi kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa kaṅkhāti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ... pe ... rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya

... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa kaṅkhāti? Āmantā. Paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa kaṅkhāti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ ... pe ... rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa kaṅkhāti? Āmantā. Sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa kaṅkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? 'Iti rūpaṃ' ... pe ... 'iti viññāṇassa atthaṅgamo'ti—evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"jānatohaṃ, bhikkhave, passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñca, bhikkhave, jānato kiṃ passato āsavānaṃ khayo hoti? 'Idaṃ dukkhan'ti, bhikkhave ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti jānato passato āsavānaṃ khayo hoti. Evaṃ kho, bhikkhave, jānato evaṃ passato āsavānaṃ khayo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"sabbaṃ, bhikkhave, anabhijānaṃ aparijānaṃ avirājayaṃ appajahaṃ abhabbo dukkhakkhayāya; sabbañca kho, bhikkhave, abhijānaṃ parijānaṃ virājayaṃ pajahaṃ bhabbo dukkhakkhayāyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"sahā-

vassa dassanasampadāya ... pe ... chaccābhiṭhānāni abhabba kātun"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti, saha dassanuppādā, bhikkhave, ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi, vicikicchā, sīlabbataparāmāso"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato pajānāti sahetudhammanti.

Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Athassa kaṅkhā vapayanti sabbā, Yato khayaṃ paccayānaṃ avedīti.

Yadā have pātubhavanti dhammā, Ātāpino jhāyato brāhmaṇassa; Vidhūpayaṃ tiṭṭhati mārasenaṃ, Sūriyova obhāsayamantalikkhanti.

Yā kāci kaṅkhā idha vā huraṃ vā, Sakavediyā vā paravediyā vā; Jhāyino tā pajahanti sabbā, Ātāpino brahmacariyaṃ carantāti.

Ye kaṅkhāsamatikkantā, kaṅkhābhūtesu pāṇisu; Asaṃsayā visaṃyuttā, tesu dinnaṃ mahapphalanti.

Etādisī dhammapakāsanettha, Na tattha kiṃ kaṅkhati koci sāvako; Nitthiṇṇaoghaṃ vicikicchachinnaṃ, Buddhaṃ namassāma jinaṃ janindā"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi arahato kaṅkhā"ti? Āmantā. Nanu arahā itthipurisānaṃ nāmagotte kaṅkheyya, maggāmagge kaṅkheyya, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāme kaṅkheyyāti? Āmantā. Hañci arahā itthipurisānaṃ nāmagotte kaṅkheyya, maggāmagge kaṅkheyya, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāme kaṅkheyya; tena vata re vattabbe— "atthi arahato kaṅkhā"ti.

Arahā itthipurisānaṃ nāmagotte kaṅkheyya, maggāmagge kaṅkheyya, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ nāme kaṅkheyyāti, atthi arahato kaṅkhāti? Āmantā. Arahā sotāpattiphale vā sakadāgāmiphale vā anāgāmiphale vā arahatte vā kaṅkheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kaṅkhākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Dhammaṭṭhitatākathā

Dhammaṭṭhitatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya ṭhitatā parinipphannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tāya ṭhitatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya tāyeva natthi dukkhassantakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpassa ṭhitatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya ṭhitatā parinipphannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tāya ṭhitatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya tāyeva natthi dukkhassantakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanāya ṭhitatā ... pe ... saññāya ṭhitatā ... pe ... saṅkhārānaṃ ṭhitatā ... pe ... viññāṇassa ṭhitatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya ṭhitatā parinipphannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tāya ṭhitatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya tāyeva natthi dukkhassantakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammaṭṭhitatākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Iddhibalakathā

Iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Iddhimayiko so āyu, iddhimayikā sā gati, iddhimayiko so attabhāvappaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Atītaṃ kappaṃ tiṭṭheyya, anāgataṃ kappaṃ tiṭṭheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Dve kappe tiṭṭheyya, tayo kappe tiṭṭheyya, cattāro kappe tiṭṭheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Sati jīvite jīvitāvasese tiṭṭheyya, asati jīvite jīvitāvasese tiṭṭheyyāti? Sati jīvite jīvitāvasese tiṭṭheyyāti. Hañci sati jīvite jīvitāvasese tiṭṭheyya, no ca vata re vattabbe—"iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyā"ti.

Asati jīvite jīvitāvasese tiṭṭheyyāti, mato tiṭṭheyya, kālaṅkato tiṭṭheyyāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Uppanno phasso mā nirujjhīti labbhā iddhiyā paggahetunti? Na hevaṃ vattabbe … pe … uppannā vedanā … pe … uppannā saññā … pe … uppannā cetanā … pe … uppannaṃ cittaṃ … uppannā saddhā … uppannaṃ vīriyaṃ … uppannā sati … uppanno samādhi … pe … uppannā paññā mā nirujjhīti labbhā iddhiyā paggahetunti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Rūpaṃ niccaṃ hotūti labbhā iddhiyā paggahetunti? Na hevaṃ vattabbe … pe … vedanā … pe … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ niccaṃ hotūti labbhā iddhiyā paggahetunti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Jātidhammā sattā mā jāyiṃsūti labbhā iddhiyā paggahetunti? Na hevaṃ vattabbe … pe … jarādhammā sattā mā jīriṃsūti … pe … byādhidhammā sattā mā byādhiyiṃsūti … pe … maraṇadhammā sattā mā mīyiṃsūti labbhā iddhiyā paggahetunti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" yassa kassaci, ānanda, cattāro iddhipādā bhāvitā bahulīkatā yānīkatā vatthukatā anuṭṭhitā paricitā susamāraddhā, so ākaṅkhamāno kappaṃ vā tiṭṭheyya kappāvasesaṃ vā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti.

Iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " catunnaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ natthi koci pāṭibhogo samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ. Katamesaṃ catunnaṃ? 'Jarādhammo mā jīrī'ti natthi koci pāṭibhogo samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ. 'Byādhidhammo mā byādhiyī'ti … pe … 'maraṇadhammo mā mīyī'ti … pe … yāni kho pana tāni pubbe katāni pāpakāni kammāni saṃkilesikāni ponobbhavikāni sadarāni dukkhavipākāni āyatiṃ jātijarāmaraṇiyāni, 'tesaṃ vipāko mā nibbattī'ti natthi koci pāṭibhogo samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ. Imesaṃ kho, bhikkhave, catunnaṃ dhammānaṃ natthi koci pāṭibhogo samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā

koci vā lokasmin"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyyā"ti.

Iddhibalakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Kolaṃkolakathā

Na vattabbaṃ—"kolaṃkolo puggalo kolaṃkolatāniyato"ti? Āmantā. Nanu so kolaṃkoloti? Āmantā. Hañci so kolaṃkolo, tena vata re vattabbe—"kolaṃkolo puggalo kolaṃkolatāniyato"ti.

Kolaṃkolakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Rūpaṃmaggotikathā

Maggasamaṅgissa rūpaṃ maggoti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi; no ca vata re vattabbe— "maggasamaṅgissa rūpaṃ maggo"ti.

Sammāvācā maggoti? Āmantā. Sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi; no ca vata re vattabbe—"sammāvācā maggo"ti.

Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggoti? Āmantā. Sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi; no ca vata re vattabbe—"sammāājīvo maggo"ti.

Sammādiṭṭhi maggo, sā ca sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Sammāvācā maggo, sā ca sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammādiṭṭhi maggo, sā ca sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā.

Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggo, so ca sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ....

Sammāsamādhi maggo, so ca sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Sammāvācā maggo, sā ca sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāsamādhi maggo, so ca sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggo, so ca sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammāvācā maggo, sā ca anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Sammādiṭṭhi maggo, sā ca anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāvācā maggo, sā ca anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... sammāsati ... sammāsamādhi maggo, so ca anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggo, so ca anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Sammādiṭṭhi ... sammāsaṅkappo ... sammāvāyāmo ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi maggo, so ca anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"maggasamaṅgissa rūpaṃ maggo"ti? Āmantā. Nanu sammāvācā sammākammanto sammāājīvo maggoti? Āmantā. Hañci sammāvācā sammākammanto sammāājīvo maggo, tena vata re vattabbe—"maggasamaṅgissa rūpaṃ maggo"ti.

Rūpaṃ maggotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Anāsavakathā

Arahato sabbe dhammā anāsavāti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggo sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggo anāgāmiphalaṃ, arahattamaggo arahattaphalaṃ, satipaṭṭhānaṃ sammappadhānaṃ iddhipādo indriyaṃ balaṃ bojjhaṅ-

goti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato sabbe dhammā anāsavāti? Āmantā. Arahato cakkhuṃ anāsavanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Arahato cakkhuṃ anāsavanti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ ... pe ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato sotaṃ ... pe ... arahato ghānaṃ ... arahato jivhā ... arahato kāyo anāsavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato kāyo anāsavoti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ ... pe ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato kāyo anāsavoti? Āmantā. Arahato kāyo paggahaniggahupago chedanabhedanupago kākehi gijjhehi kulalehi sādhāraṇoti? Āmantā. Anāsavo dhammo paggahaniggahupago chedanabhedanupago kākehi gijjhehi kulalehi sādhāraṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato kāye visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyyāti? Āmantā. Anāsave dhamme visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Labbhā arahato kāyo addubandhanena bandhituṃ, rajjubandhanena bandhituṃ, saṅkhalikabandhanena bandhituṃ, gāmabandhanena bandhituṃ, nigamabandhanena bandhituṃ, nagarabandhanena bandhituṃ, janapadabandhanena bandhituṃ, kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitunti? Āmantā. Labbhā anāsavo dhammo addubandhanena bandhituṃ, rajjubandhanena bandhituṃ, saṅkhalikabandhanena bandhituṃ, gāmanigamanagarajanapadabandhanena bandhituṃ, kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yadi arahā puthujjanassa cīvaraṃ deti, anāsavaṃ hutvā sāsavaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāsavaṃ hutvā sāsavaṃ hotīti? Āmantā. Taññeva anāsavaṃ taṃ sāsavanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... taññeva anāsavaṃ taṃ sāsavanti? Āmantā. Maggo anāsavo hutvā sāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... phalaṃ ... satipaṭṭhānaṃ ... sammappadhānaṃ ... iddhipādo ... indriyaṃ ... balaṃ ... bojjhaṅgo anāsavo hutvā sāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yadi arahā puthujjanassa piṇḍapātaṃ deti, senāsanaṃ deti, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ deti, anāsavo hutvā sāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāsavo hutvā sāsavo hotīti? Āmantā. Taññeva

anāsavaṃ taṃ sāsavanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … taññeva anāsavaṃ taṃ sāsavanti? Āmantā. Maggo anāsavo hutvā sāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … phalaṃ … satipaṭṭhānaṃ … sammappadhānaṃ … iddhipādo … indriyaṃ … balaṃ … bojjhaṅgo anāsavo hutvā sāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Yadi puthujjano arahato cīvaraṃ deti, sāsavaṃ hutvā anāsavaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sāsavaṃ hutvā anāsavaṃ hotīti? Āmantā. Taññeva sāsavaṃ taṃ anāsavanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … taññeva sāsavaṃ taṃ anāsavanti? Āmantā. Rāgo sāsavo hutvā anāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … doso … pe … moho … pe … anottappaṃ sāsavaṃ hutvā anāsavaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe …

Yadi puthujjano arahato piṇḍapātaṃ deti, senāsanaṃ deti, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ deti, sāsavo hutvā anāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sāsavo hutvā anāsavo hotīti? Āmantā. Taññeva sāsavaṃ taṃ anāsavanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … taññeva sāsavaṃ taṃ anāsavanti? Āmantā. Rāgo sāsavo hutvā anāsavo hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … doso … pe … moho … pe … anottappaṃ sāsavaṃ hutvā anāsavaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"arahato sabbe dhammā anāsavā"ti? Āmantā. Nanu arahā anāsavoti? Āmantā. Hañci arahā anāsavo, tena vata re vattabbe—"arahato sabbe dhammā anāsavā"ti.

Anāsavakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Aṭṭhamakakathā

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo sotāpanno sotāpattiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo sotāpanno sotāpattiphalappatto … pe … kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhānusayo pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchānusayo ... sīlabbataparāmāso pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchānusayo pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhānusayo ... sīlabbataparāmāso pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhānusayo appahīnoti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ appahīnanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhānusayo appahīnoti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ appahīnanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchānusayo ... sīlabbataparāmāso appahīnoti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ appahīnanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa sīlabbataparāmāso appahīnoti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ appahīnanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānapahānāya maggo bhāvitoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānapahānāya satipaṭṭhānā bhāvitā ... pe ... sammappadhānā ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Na hevaṃ vattabbe.

Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānapahānāya maggo abhāvitoti? Āmantā. Amaggena pahīnaṃ lokiyena sāsavena ... pe ... saṃkilesiyenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānapahānāya satipaṭṭhānā ... pe ... bojjhaṅgā abhāvitāti? Āmantā. Amaggena pahīnaṃ lokiyena sāsavena ... pe ... saṃkilesiyenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānapahānāya maggo

abhāvito ... pe ... satipaṭṭhānā ... pe ... bojjhaṅgā abhāvitāti? Āmantā. Amaggena pahīnaṃ lokiyena sāsavena ... pe ... saṃkilesiyenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnan"ti? Āmantā. Uppajjissatīti? Nuppajjissati. Hañci nuppajjissati, tena vata re vattabbe—"aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ pahīnan"ti.

Na vattabbaṃ—"aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ pahīnan"ti? Āmantā. Uppajjissatīti? Nuppajjissati. Hañci nuppajjissati, tena vata re vattabbe—"aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ pahīnan"ti.

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhānusayo nuppajjissatīti katvā pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchānusayo ... sīlabbataparāmāso nuppajjissatīti katvā pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchānusayo ... sīlabbataparāmāso nuppajjissatīti katvā pahīnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Āmantā. Gotrabhuno puggalassa diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Āmantā. Gotrabhuno puggalassa vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ nuppajjissatīti katvā pahīnanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Aniccatākathā

Aniccatā parinipphannāti? Āmantā. Tāya aniccatāya aniccatā parinipphannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tāya aniccatāya aniccatā parinip-

phannāti? Āmantā. Tāya tāyeva natthi dukkhassantakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe.

Jarā parinipphannāti? Āmantā. Tāya jarāya jarā parinipphannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tāya jarāya jarā parinipphannāti? Āmantā. Tāya tāyeva natthi dukkhassantakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maraṇaṃ parinipphannanti? Āmantā. Tassa maraṇassa maraṇaṃ parinipphannanti? Na hevaṃ vattabbe. Tassa maraṇassa maraṇaṃ parinipphannanti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassantakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ parinipphannaṃ, rūpassa aniccatā atthīti? Āmantā. Aniccatā parinipphannā, aniccatāya aniccatā atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ parinipphannaṃ, rūpassa jarā atthīti? Āmantā. Jarā parinipphannā, jarāya jarā atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ parinipphannaṃ, rūpassa bhedo atthi, antaradhānaṃ atthīti? Āmantā. Maraṇaṃ parinipphannaṃ, maraṇassa bhedo atthi, antaradhānaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanā ... pe ... saññā ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ parinipphannaṃ, viññāṇassa aniccatā atthīti? Āmantā. Aniccatā parinipphannā, aniccatāya aniccatā atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... viññāṇaṃ parinipphannaṃ, viññāṇassa jarā atthīti? Āmantā. Jarā parinipphannā, jarāya jarā atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Viññāṇaṃ parinipphannaṃ, viññāṇassa bhedo atthi, antaradhānaṃ atthīti? Āmantā. Maraṇaṃ parinipphannaṃ, maraṇassa bhedo atthi, antaradhānaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aniccatākathā niṭṭhitā. Ekādasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Anusayā abyākatā, ahetukā, cittavippayuttā, aññāṇe vigate ñāṇī, ñāṇaṃ cittavippayuttaṃ, yattha sadde ñāṇaṃ pavattati, iddhibalena samannāgato kappaṃ tiṭṭheyya, cittasantati samādhi, dhammaṭṭhitatā, aniccatāti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Dukkhāhārakathā

Dukkhāhāro maggaṅgaṃ maggapariyāpannanti? Āmantā. Ye keci dukkhanti vācaṃ bhāsanti, sabbe te maggaṃ bhāventīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ye keci dukkhanti vācaṃ bhāsanti, sabbe te maggaṃ bhāventīti? Āmantā. Bālaputhujjanā dukkhanti vācaṃ bhāsanti, bālaputhujjanā maggaṃ bhāventīti? Na hevaṃ vattabbe. Mātughātako ... pitughātako ... arahantaghātako ... ruhiruppādako ... saṃghabhedako dukkhanti vācaṃ bhāsati, saṃghabhedako maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dukkhāhārakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Atītānāgatārammaṇakathā

Atītārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Nanu atītārammaṇanti? Āmantā. Hañci atītārammaṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atītārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇan"ti. Atītārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti micchā. Hañci vā pana anārammaṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atītārammaṇan"ti. Anārammaṇaṃ atītārammaṇanti micchā.

Atītārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Nanu atītaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci atītaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"atītārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇan"ti.

Anāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Nanu anāgatārammaṇanti? Āmantā. Hañci anāgatārammaṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"anāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇan"ti. Anāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti micchā. Hañci vā pana anārammaṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"anāgatārammaṇan"ti. Anārammaṇaṃ anāgatārammaṇanti micchā.

Anāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Nanu anāgataṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anāgataṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"anāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇan"ti.

Paccuppannaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, paccuppan-

nārammaṇaṃ cittaṃ sārammaṇanti? Āmantā. Atītaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, atītārammaṇaṃ cittaṃ sārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, paccuppannārammaṇaṃ cittaṃ sārammaṇanti? Āmantā. Anāgataṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, anāgatārammaṇaṃ cittaṃ sārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, atītārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Paccuppannaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, paccuppannārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, anāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Āmantā. Paccuppannaṃ ārabbha atthi āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, paccuppannārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"atītānāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇan"ti? Āmantā. Nanu atītānāgataṃ natthīti? Āmantā. Hañci atītānāgataṃ natthi, tena vata re vattabbe—"atītānāgatārammaṇaṃ cittaṃ anārammaṇan"ti ... pe ....

Atītānāgatārammaṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Indriyakathā

Natthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Āmantā. Natthi lokiyā saddhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi lokiyaṃ vīriyindriyaṃ ... pe ... satindriyaṃ ... pe ... samādhindriyaṃ ... pe ... paññindriyanti? Āmantā. Natthi lokiyā paññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi lokiyā saddhāti? Āmantā. Atthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokiyaṃ vīriyaṃ ... pe ... sati ... pe ... samādhi ... pe ... paññāti? Āmantā. Atthi lokiyaṃ paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi lokiyo mano, atthi lokiyaṃ manindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyā saddhā, atthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokiyo mano, atthi lokiyaṃ manindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyā paññā, atthi lokiyaṃ paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe

....

Atthi lokiyaṃ somanassaṃ, atthi lokiyaṃ somanassindriyaṃ ... pe ... atthi lokiyaṃ jīvitaṃ, atthi lokiyaṃ jīvitindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyā saddhā, atthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokiyaṃ jīvitaṃ, atthi lokiyaṃ jīvitindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyā paññā, atthi lokiyaṃ paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi lokiyā saddhā, natthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyo mano, natthi lokiyaṃ manindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokiyā paññā, natthi lokiyaṃ paññindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyo mano, natthi lokiyaṃ manindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi lokiyā saddhā, natthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyaṃ somanassaṃ, natthi lokiyaṃ somanassindriyanti ... atthi lokiyaṃ jīvitaṃ, natthi lokiyaṃ jīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokiyā paññā, natthi lokiyaṃ paññindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyo mano, natthi lokiyaṃ manindriyanti ... pe ... atthi lokiyaṃ jīvitaṃ, natthi lokiyaṃ jīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi lokuttarā saddhā, atthi lokuttaraṃ saddhindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyā saddhā, atthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokuttaraṃ vīriyaṃ ... pe ... atthi lokuttarā paññā, atthi lokuttaraṃ paññindriyanti? Āmantā. Atthi lokiyā paññā, atthi lokiyaṃ paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi lokiyā saddhā, natthi lokiyaṃ saddhindriyanti? Āmantā. Atthi lokuttarā saddhā, natthi lokuttaraṃ saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi lokiyaṃ vīriyaṃ ... pe ... atthi lokiyā paññā, natthi lokiyaṃ paññindriyanti? Āmantā. Atthi lokuttarā paññā, natthi lokuttaraṃ paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi lokiyāni pañcindriyānīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—“ addasaṃ kho ahaṃ, bhikkhave, buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre, suviññāpaye, appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi lokiyāni pañcindriyānīti.

Indriyakathā niṭṭhitā. Ekūnavīsatimo vaggo.

Tassuddānaṃ

Atīte kilese jahati anāgate kilese jahati paccuppanne kilese jahati, suññatā saṅkhārakkhandhapariyāpannā, sāmaññaphalaṃ asaṅkhataṃ, patti asaṅkhatā, sabbadhammānaṃ tathatā asaṅkhatā, nibbānadhātu kusalā, atthi puthujjanassa accantaniyāmatā, natthi lokiyāni pañcindriyānīti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Sammukhībhūtakathā

Sammukhībhūto saṃyojanaṃ jahatīti? Āmantā. Ratto rāgaṃ jahati, duṭṭho dosaṃ jahati, mūḷho mohaṃ jahati, kiliṭṭho kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rāgena rāgaṃ jahati, dosena dosaṃ jahati, mohena mohaṃ jahati, kilesehi kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Rāgo cittasampayutto, maggo cittasampayuttoti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rāgo akusalo, maggo kusaloti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalākusalā ... pe ... sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ ... pe ... tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā ... pe ... sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti.

Sammukhībhūto saṃyojanaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"so evaṃ samāhite citte ... pe ... āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmetī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"sammukhībhūto saṃyojanaṃ jahatī"ti.

Na vattabbaṃ—"sammukhībhūto saṃyojanaṃ jahatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati ... pe ... avijjāsavāpi cittaṃ vimuccatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi sammukhībhūto saṃyojanaṃ jahatīti.

Sammukhībhūtakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu
Mahāpaṇṇāsaka
Catutthavagga
Lakkhaṇakathā

Lakkhaṇasamannāgato bodhisattoti? Āmantā. Padesalakkhaṇehi samannāgato padesabodhisattoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lakkhaṇasamannāgato bodhisattoti? Āmantā. Tibhāgalakkhaṇehi samannāgato tibhāgabodhisattoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lakkhaṇasamannāgato bodhisattoti? Āmantā. Upaḍḍhalakkhaṇehi samannāgato upaḍḍhabodhisattoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lakkhaṇasamannāgato bodhisattoti? Āmantā. Cakkavattisatto lakkhaṇasamannāgato, cakkavattisatto bodhisattoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkavattisatto lakkhaṇasamannāgato, cakkavattisatto bodhisattoti? Āmantā. Yādiso bodhisattassa pubbayogo pubbacariyā dhammakkhānaṃ dhammadesanā, tādiso cakkavattisattassa pubbayogo pubbacariyā dhammakkhānaṃ dhammadesanāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā bodhisattassa jāyamānassa devā paṭhamaṃ paṭiggaṇhanti pacchā manussā, evamevaṃ cakkavattisattassa jāyamānassa devā paṭhamaṃ paṭiggaṇhanti pacchā manussāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā bodhisattassa jāyamānassa cattāro naṃ devaputtā paṭiggahetvā mātu purato ṭhapenti—"attamanā, devi, hohi. Mahesakkho te putto uppanno"ti, evamevaṃ cakkavattisattassa jāyamānassa cattāro naṃ devaputtā paṭiggahetvā mātu purato ṭhapenti—"attamanā, devi, hohi. Mahesakkho te putto uppanno"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā bodhisattassa jāyamānassa dve udakassa dhārā antalikkhā pātubhavanti— ekā sītassa, ekā uṇhassa—yena bodhisattassa udakakiccaṃ karonti mātu ca, evamevaṃ cakkavattisattassa jāyamānassa dve udakassa dhārā antalikkhā pātubhavanti—ekā sītassa, ekā uṇhassa—yena cakkavattisattassa udakakiccaṃ karonti mātu cāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā sampatijāto bodhisatto samehi pādehi patiṭṭhahitvā uttarena abhimukho sattapadavītihārena gacchati setamhi chatte anudhāriyamāne, sabbā ca disā viloketi, āsabhiñca vācaṃ bhāsati—"aggohamasmi lokassa,

jeṭṭhohamasmi lokassa, seṭṭhohamasmi lokassa, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo"ti, evamevaṃ sampatijāto cakkavattisatto samehi pādehi patiṭṭhahitvā uttarena abhimukho sattapadavītihārena gacchati setamhi chatte anudhāriyamāne, sabbā ca disā viloketi, āsabhiñca vācaṃ bhāsati—"aggohamasmi lokassa, jeṭṭhohamasmi lokassa, seṭṭhohamasmi lokassa, ayamantimā jāti, natthi dāni punabbhavo"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā bodhisattassa jāyamānassa mahato ālokassa mahato obhāsassa mahato bhūmicālassa pātubhāvo hoti, evamevaṃ cakkavattisattassa jāyamānassa mahato ālokassa mahato obhāsassa mahato bhūmicālassa pātubhāvo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā bodhisattassa pakatikāyo samantā byāmaṃ obhāsati, evamevaṃ cakkavattisattassa pakatikāyo samantā byāmaṃ obhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā bodhisatto mahāsupinaṃ passati, evamevaṃ cakkavattisatto mahāsupinaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"lakkhaṇasamannāgato bodhisatto"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" dvattiṃsimāni, bhikkhave, mahāpurisassa mahāpurisalakkhaṇāni, yehi samannāgatassa mahāpurisassa dveva gatiyo bhavanti anaññā. Sace agāraṃ ajjhāvasati, rājā hoti cakkavattī dhammiko dhammarājā cāturanto vijitāvī janapadatthāvariyappatto sattaratanasamannāgato. Tassimāni satta ratanāni bhavanti, seyyathidaṃ—cakkaratanaṃ, hatthiratanaṃ, assaratanaṃ, maṇiratanaṃ, itthiratanaṃ, gahapatiratanaṃ, pariṇāyakaratanameva sattamaṃ. Parosahassaṃ kho panassa puttā bhavanti sūrā vīraṅgarūpā parasenappamaddanā. So imaṃ pathaviṃ sāgarapariyantaṃ adaṇḍena asatthena dhammena abhivijiya ajjhāvasati. Sace kho pana agārasmā anagāriyaṃ pabbajati, arahaṃ hoti sammāsambuddho loke vivaṭṭacchado"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi lakkhaṇasamannāgato bodhisattoti.

Lakkhaṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Navattabbaṃsaṃghobhuñjatītikathā

Na vattabbaṃ—"saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatī"ti? Āmantā.

Nanu atthi keci saṃghabhattāni karonti, uddesabhattāni karonti, yāgupānāni karontīti? Āmantā. Hañci atthi keci saṃghabhattāni karonti, uddesabhattāni karonti, yāgupānāni karonti, tena vata re vattabbe—"saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatī"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"gaṇabhojanaṃ paramparabhojanaṃ atirittabhojanaṃ anatirittabhojanan"ti? Āmantā. Hañci vuttaṃ bhagavatā—"gaṇabhojanaṃ paramparabhojanaṃ atirittabhojanaṃ anatirittabhojanaṃ", tena vata re vattabbe— "saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatī"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatī"ti? Āmantā. Nanu aṭṭha pānāni vuttāni bhagavatā—ambapānaṃ, jambupānaṃ, cocapānaṃ, mocapānaṃ, madhukapānaṃ, muddikapānaṃ, sālukapānaṃ, phārusakapānanti? Āmantā. Hañci aṭṭha pānāni vuttāni bhagavatā—ambapānaṃ, jambupānaṃ, cocapānaṃ, mocapānaṃ, madhukapānaṃ, muddikapānaṃ, sālukapānaṃ, phārusakapānaṃ, tena vata re vattabbe—"saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatī"ti.

Saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyatīti? Āmantā. Maggo bhuñjati pivati khādati sāyati, phalaṃ bhuñjati pivati khādati sāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ saṃgho bhuñjatītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Tathatākathā

Sabbadhammānaṃ tathatā asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ ... pe ... amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbadhammānaṃ tathatā asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpassa rūpatā, nanu rūpatā asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ ... pe ... amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpassa rūpatā, nanu rūpatā asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanāya vedanatā, nanu vedanatā ... pe ... saññāya saññatā, nanu

saññatā ... pe ... saṅkhārānaṃ saṅkhāratā, nanu saṅkhāratā ... pe ... viññāṇassa viññāṇatā, nanu viññāṇatā asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ ... pe ... amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpassa rūpatā, nanu rūpatā ... pe ... viññāṇassa viññāṇatā, nanu viññāṇatā asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Cha asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cha asaṅkhatānīti? Āmantā. Cha tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sabbadhammānaṃ tathatā asaṅkhatā"ti? Āmantā. Sabbadhammānaṃ tathatā rūpaṃ ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi sabbadhammānaṃ tathatā asaṅkhatāti.

Tathatākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Asekhañāṇakathā

Sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Sekho asekhaṃ dhammaṃ jānāti passati, diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu sekho asekhaṃ dhammaṃ na jānāti na passati, adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ na upasampajja viharati, na kāyena phusitvā viharatīti? Āmantā. Hañci sekho asekhaṃ dhammaṃ na jānāti na passati, adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ na upasampajja viharati, na kāyena phusitvā viharati, no ca vata re vattabbe—"sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthī"ti.

Asekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthi, asekho asekhaṃ dhammaṃ jānāti passati, diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharatīti? Āmantā. Sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthi, sekho asekhaṃ dhammaṃ jānāti passati, diṭṭhaṃ viditaṃ sacchikataṃ upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthi, sekho asekhaṃ dhammaṃ na jānāti na passati, adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ na upasampajja viharati, na kāyena phusitvā viharatīti? Āmantā. Asekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthi, asekho asekhaṃ dhammaṃ na jānāti na passati, adiṭṭhaṃ aviditaṃ asacchikataṃ na upasampajja viharati, na kāyena phusitvā

viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Gotrabhuno puggalassa sotāpattimagge ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa sotāpattiphale ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmiphala ... anāgāmiphala ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa arahatte ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthī"ti? Āmantā. Nanu āyasmā ānando sekho—"bhagavā uḷāro"ti jānāti, "sāriputto thero, mahāmoggallāno thero uḷāro"ti jānātīti? Āmantā. Hañci āyasmā ānando sekho—"bhagavā uḷāro"ti jānāti, "sāriputto thero, mahāmoggallāno thero uḷāro"ti jānāti, tena vata re vattabbe—"sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ atthī"ti.

Asekhañāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Saccakathā

Cattāri saccāni asaṅkhatānīti? Āmantā. Cattāri tāṇāni cattāri leṇāni cattāri saraṇāni cattāri parāyanāni cattāri accutāni cattāri amatāni cattāri nibbānānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cattāri nibbānānīti? Āmantā. Atthi catunnaṃ nibbānānaṃ uccanīcatā hīnapaṇītatā ukkaṃsāvakaṃso sīmā vā bhedo vā rāji vā antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dukkhasaccaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dukkhaṃ asaṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhasaccaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassaupāyāsā asaṅkhatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayasaccaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Samudayo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayasaccaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā asaṅkhatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasaccaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Maggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasaccaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dukkhaṃ saṅkhatanti? Āmantā. Dukkhasaccaṃ saṅkhatanti? Na

hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyikaṃ dukkhaṃ cetasikaṃ dukkhaṃ sokaparidevadukkhadomanassaupāyāsā saṅkhatāti? Āmantā. Dukkhasaccaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayo saṅkhatoti? Āmantā. Samudayasaccaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā saṅkhatāti? Āmantā. Samudayasaccaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggo saṅkhatoti? Āmantā. Maggasaccaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi saṅkhatoti? Āmantā. Maggasaccaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ, nirodho asaṅkhatoti? Āmantā. Dukkhasaccaṃ asaṅkhataṃ, dukkhaṃ asaṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ, nirodho asaṅkhatoti? Āmantā. Samudayasaccaṃ asaṅkhataṃ, samudayo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ, nirodho asaṅkhatoti? Āmantā. Maggasaccaṃ asaṅkhataṃ, maggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dukkhasaccaṃ asaṅkhataṃ, dukkhaṃ saṅkhatanti? Āmantā. Nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ, nirodho saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... samudayasaccaṃ asaṅkhataṃ, samudayo saṅkhatoti? Āmantā. Nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ, nirodho saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasaccaṃ asaṅkhataṃ, maggo saṅkhatoti? Āmantā. Nirodhasaccaṃ asaṅkhataṃ, nirodho saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"cattāri saccāni asaṅkhatānī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cattārimāni, bhikkhave, tathāni avitathāni anaññathāni. Katamāni cattāri? 'Idaṃ dukkhan'ti, bhikkhave, tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ ... pe ... 'ayaṃ dukkhasamudayo'ti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodho'ti ... pe ... 'ayaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti tathametaṃ avitathametaṃ anaññathametaṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri tathāni avitathāni anaññathānī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi cattāri saccāni asaṅkhatānīti.

Saccakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Jarāmaraṇakathā

Lokuttarānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ lokuttaranti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ ... pe ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattimaggassa jarāmaraṇaṃ sotāpattimaggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattimaggassa jarāmaraṇaṃ sotāpattimaggoti? Āmantā. Sotāpattiphalassa jarāmaraṇaṃ sotāpattiphalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmimaggassa ... pe ... sakadāgāmiphalassa ... pe ... anāgāmimaggassa ... pe ... anāgāmiphalassa ... pe ... arahattamaggassa jarāmaraṇaṃ arahattamaggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattamaggassa jarāmaraṇaṃ arahattamaggoti? Āmantā. Arahattaphalassa jarāmaraṇaṃ arahattaphalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... satipaṭṭhānānaṃ ... sammappadhānānaṃ ... iddhipādānaṃ ... indriyānaṃ ... balānaṃ ... bojjhaṅgānaṃ jarāmaraṇaṃ bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"lokuttarānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ lokuttaran"ti? Āmantā. Lokiyanti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi lokuttaranti.

Jarāmaraṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Amatārammaṇakathā

Amatārammaṇaṃ saṃyojananti? Āmantā. Amataṃ saṃyojaniyaṃ ganthaniyaṃ oghaniyaṃ yoganiyaṃ nīvaraṇiyaṃ parāmaṭṭhaṃ upādāniyaṃ saṃkilesiyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu amataṃ asaṃyojaniyaṃ aganthaniyaṃ ... pe ... asaṃkilesiyanti? Āmantā. Hañci amataṃ asaṃyojaniyaṃ ... pe ... asaṃkilesiyaṃ, no ca vata re vattabbe— "amatārammaṇaṃ saṃyojanan"ti.

Amataṃ ārabbha rāgo uppajjatīti? Āmantā. Amataṃ rāgaṭṭhāniyaṃ rajaniyaṃ kamaniyaṃ madaniyaṃ bandhaniyaṃ mucchaniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu amataṃ na rāgaṭṭhāniyaṃ na rajaniyaṃ na kamaniyaṃ na madaniyaṃ na bandhaniyaṃ na mucchaniyanti? Āmantā. Hañci amataṃ na rāgaṭṭhāniyaṃ na rajaniyaṃ na kamaniyaṃ na madaniyaṃ na bandhaniyaṃ na mucchaniyaṃ, no ca vata re vattabbe— "amataṃ ārabbha rāgo uppajjatī"ti.

Amataṃ ārabbha doso uppajjatīti? Āmantā. Amataṃ dosaṭṭhāniyaṃ kopaṭṭhāniyaṃ paṭighaṭṭhāniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu

amataṃ na dosaṭṭhāniyaṃ na kopaṭṭhāniyaṃ na paṭighaṭṭhāniyanti? Āmantā. Hañci amataṃ na dosaṭṭhāniyaṃ na kopaṭṭhāniyaṃ na paṭighaṭṭhāniyaṃ, no ca vata re vattabbe—"amataṃ ārabbha doso uppajjatī"ti.

Amataṃ ārabbha moho uppajjatīti? Āmantā. Amataṃ mohaṭṭhāniyaṃ aññāṇakaraṇaṃ acakkhukaraṇaṃ paññānirodhiyaṃ vighātapakkhiyaṃ anibbānasaṃvattaniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu amataṃ na mohaṭṭhāniyaṃ na aññāṇakaraṇaṃ na acakkhukaraṇaṃ paññābuddhiyaṃ avighātapakkhiyaṃ nibbānasaṃvattaniyanti? Āmantā. Hañci amataṃ na mohaṭṭhāniyaṃ na aññāṇakaraṇaṃ ... pe ... nibbānasaṃvattaniyaṃ, no ca vata re vattabbe—"amataṃ ārabbha moho uppajjatī"ti.

Rūpaṃ ārabbha saṃyojanā uppajjanti, rūpaṃ saṃyojaniyaṃ ganthaniyaṃ ... pe ... saṃkilesiyanti? Āmantā. Amataṃ ārabbha saṃyojanā uppajjanti, amataṃ saṃyojaniyaṃ ... pe ... saṃkilesiyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ ārabbha rāgo uppajjati, rūpaṃ rāgaṭṭhāniyaṃ rajaniyaṃ kamaniyaṃ madaniyaṃ bandhaniyaṃ mucchaniyanti? Āmantā. Amataṃ ārabbha rāgo uppajjati, amataṃ rāgaṭṭhāniyaṃ ... pe ... mucchaniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ ārabbha doso uppajjati, rūpaṃ dosaṭṭhāniyaṃ kopaṭṭhāniyaṃ paṭighaṭṭhāniyanti? Āmantā. Amataṃ ārabbha doso uppajjati, amataṃ dosaṭṭhāniyaṃ kopaṭṭhāniyaṃ paṭighaṭṭhāniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ ārabbha moho uppajjati, rūpaṃ mohaṭṭhāniyaṃ aññāṇakaraṇaṃ ... pe ... anibbānasaṃvattaniyanti? Āmantā. Amataṃ ārabbha moho uppajjati, amataṃ mohaṭṭhāniyaṃ aññāṇakaraṇaṃ ... pe ... anibbānasaṃvattaniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Amataṃ ārabbha saṃyojanā uppajjanti, amataṃ asaṃyojaniyaṃ aganthaniyaṃ anoghaniyaṃ ayoganiyaṃ anīvaraṇiyaṃ aparāmaṭṭhaṃ anupādāniyaṃ asaṃkilesiyanti? Āmantā. Rūpaṃ ārabbha saṃyojanā uppajjanti, rūpaṃ asaṃyojaniyaṃ aganthaniyaṃ ... pe ... asaṃkilesiyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Amataṃ ārabbha rāgo uppajjati, amataṃ na rāgaṭṭhāniyaṃ na rajaniyaṃ na kamaniyaṃ na madaniyaṃ na bandhaniyaṃ na mucchaniyanti? Āmantā. Rūpaṃ ārabbha rāgo uppajjati, rūpaṃ na rā-

gaṭṭhāniyaṃ ... pe ... na mucchaniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Amataṃ ārabbha doso uppajjati, amataṃ na dosaṭṭhāniyaṃ na kopaṭṭhāniyaṃ na paṭighaṭṭhāniyanti? Āmantā. Rūpaṃ ārabbha doso uppajjati, rūpaṃ na dosaṭṭhāniyaṃ na kopaṭṭhāniyaṃ na paṭighaṭṭhāniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Amataṃ ārabbha moho uppajjati, amataṃ na mohaṭṭhāniyaṃ na aññāṇakaraṇaṃ ... pe ... nibbānasaṃvattaniyanti? Āmantā. Rūpaṃ ārabbha moho uppajjati, rūpaṃ na mohaṭṭhāniyaṃ na aññāṇakaraṇaṃ ... pe ... nibbānasaṃvattaniyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"amatārammaṇaṃ saṃyojanan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " nibbānaṃ nibbānato sañjānāti, nibbānaṃ nibbānato sañjānitvā nibbānaṃ maññati, nibbānasmiṃ maññati, nibbānato maññati, nibbānaṃ meti maññati, nibbānaṃ abhinandatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi amatārammaṇaṃ saṃyojananti.

Amatārammaṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Dhammābhisamayakathā

Atthi gabbhaseyyāya dhammābhisamayoti? Āmantā. Atthi gabbhaseyyāya dhammadesanā, dhammassavanaṃ, dhammasākacchā, paripucchā, sīlasamādānaṃ, indriyesu guttadvāratā, bhojane mattaññutā, pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi gabbhaseyyāya dhammadesanā, dhammassavanaṃ ... pe ... pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogoti? Āmantā. Hañci natthi gabbhaseyyāya dhammadesanā, dhammassavanaṃ ... pe ... pubbarattāpararattaṃ jāgariyānuyogo, no ca vata re vattabbe—"atthi gabbhaseyyāya dhammābhisamayo"ti.

Atthi gabbhaseyyāya dhammābhisamayoti? Āmantā. Nanu dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya—parato ca ghoso, yoniso ca manasikāroti? Āmantā. Hañci dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya—parato ca ghoso, yoniso ca manasikāro, no ca vata re vattabbe—"atthi gabbhaseyyāya dhammābhisamayo"ti.

Atthi gabbhaseyyāya dhammābhisamayoti? Āmantā. Suttassa pamattassa muṭṭhassatissa asampajānassa dhammābhisamayoti? Na hevaṃ

vattabbe ... pe ....

Dhammābhisamayakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Sampayuttakathā

Natthi keci dhammā kehici dhammehi sampayuttāti? Āmantā. Nanu atthi keci dhammā kehici dhammehi sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇāti? Āmantā. Hañci atthi keci dhammā kehici dhammehi sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇā, no ca vata re vattabbe—"natthi keci dhammā kehici dhammehi sampayuttā"ti.

Vedanākkhandho saññākkhandhena sahajātoti? Āmantā. Hañci vedanākkhandho saññākkhandhena sahajāto, tena vata re vattabbe—"vedanākkhand saññākkhandhena sampayutto"ti.

Vedanākkhandho saṅkhārakkhandhena ... viññāṇakkhandhena sahajātoti? Āmantā. Hañci vedanākkhandho viññāṇakkhandhena sahajāto, tena vata re vattabbe— "vedanākkhandho viññāṇakkhandhena sampayutto"ti.

Saññākkhandho ... saṅkhārakkhandho ... viññāṇakkhandho vedanākkhandhena ... saññākkhandhena ... saṅkhārakkhandhena sahajātoti? Āmantā. Hañci viññāṇakkhandho saṅkhārakkhandhena sahajāto, tena vata re vattabbe—"viññāṇakkhandho saṅkhārakkhandhena sampayutto"ti.

Yathā tilamhi telaṃ anugataṃ anupaviṭṭhaṃ, ucchumhi raso anugato anupaviṭṭho; evameva te dhammā tehi dhammehi anugatā anupaviṭṭhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sampayuttakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Duggatikathā

Diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggatīti? Āmantā. Diṭṭhisampanno puggalo āpāyike rūpe rajjeyyāti? Āmantā. Hañci diṭṭhisampanno puggalo āpāyike rūpe rajjeyya, no ca vata re vattabbe—"diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggatī"ti.

Diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggatīti? Āmantā. Diṭṭhisampanno puggalo āpāyike sadde ... pe ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... pe ... amanussitthiyā tiracchānagatitthiyā nāgakaññāya methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, ajeḷakaṃ paṭiggaṇheyya, kukkuṭasūkaraṃ paṭiggaṇheyya, hatthigavassavaḷavaṃ paṭiggaṇheyya ... tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyyāti? Āmantā. Hañci diṭṭhisampanno puggalo tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyya, no ca vata re vattabbe—"diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggatī"ti.

Diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggati, diṭṭhisampanno puggalo āpāyike rūpe rajjeyyāti? Āmantā. Arahato pahīnā duggati, arahā āpāyike rūpe rajjeyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggati, diṭṭhisampanno puggalo āpāyike sadde ... gandhe ... rase ... phoṭṭhabbe ... pe ... tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyyāti? Āmantā. Arahato pahīnā duggati, arahā tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato pahīnā duggati, na ca arahā āpāyike rūpe rajjeyyāti? Āmantā. Diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggati, na ca diṭṭhisampanno puggalo āpāyike rūpe rajjeyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato pahīnā duggati, na ca arahā āpāyike sadde ... pe ... gandhe ... pe ... rase ... pe ... phoṭṭhabbe ... pe ... amanussitthiyā tiracchānagatitthiyā nāgakaññāya methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, ajeḷakaṃ paṭiggaṇheyya, kukkuṭasūkaraṃ paṭiggaṇheyya, hatthigavassavaḷavaṃ paṭiggaṇheyya ... pe ... tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyyāti? Āmantā. Diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggati, na ca diṭṭhisampanno puggalo tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

* Na vattabbaṃ—"diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggatī"ti? Āmantā. Diṭṭhisampanno puggalo nirayaṃ upapajjeyya ... pe ... tiracchānayoniṃ upapajjeyya ... pettivisayaṃ upapajjeyyāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggatīti.

Duggatikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Anusayapaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Tissopianusayakathā

Anusayā abyākatāti? Āmantā. Vipākābyākatā kiriyābyākatā rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo abyākatoti? Āmantā. Kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇaṃ akusalanti? Āmantā. Kāmarāgānusayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭighānusayo abyākatoti? Āmantā. Paṭighaṃ paṭighapariyuṭṭhānaṃ paṭighasaṃyojanaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paṭighaṃ paṭighapariyuṭṭhānaṃ paṭighasaṃyojanaṃ akusalanti? Āmantā. Paṭighānusayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānānusayo abyākatoti? Āmantā. Māno mānapariyuṭṭhānaṃ mānasaṃyojanaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... māno mānapariyuṭṭhānaṃ mānasaṃyojanaṃ akusalanti? Āmantā. Mānānusayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Diṭṭhānusayo abyākatoti? Āmantā. Diṭṭhi diṭṭhogho diṭṭhiyogo diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... diṭṭhi diṭṭhogho diṭṭhiyogo diṭṭhipariyuṭṭhānaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ akusalanti? Āmantā. Diṭṭhānusayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vicikicchānusayo abyākatoti? Āmantā. Vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vicikicchā vicikicchāpariyuṭṭhānaṃ vicikicchāsaṃyojanaṃ vicikicchānīvaraṇaṃ akusalanti? Āmantā. Vicikicchānusayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bhavarāgānusayo abyākatoti? Āmantā. Bhavarāgo bhavarāgapariyuṭṭhānaṃ bhavarāgasaṃyojanaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... bhavarāgo bhavarāgapariyuṭṭhānaṃ bhavarāgasaṃyojanaṃ akusalanti? Āmantā. Bhavarāgānusayo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo abyākatoti? Āmantā. Avijjā avijjogho avijjāyogo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... avijjā avijjogho avijjāyogo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇaṃ akusalanti? Āmantā. Avijjānusayo

akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anusayā abyākatā"ti? Āmantā. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sānusayo"ti vattabboti? Āmantā. Kusalākusalā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi anusayā abyākatāti. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sarāgo"ti vattabboti? Āmantā. Kusalākusalā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi rāgo abyākatoti.

Anusayā ahetukāti? Āmantā. Rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo ahetukoti? Āmantā. Kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmacchandanīvaraṇaṃ ahetukanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇaṃ sahetukanti? Āmantā. Kāmarāgānusayo sahetukoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paṭighānusayo ... pe ... mānānusayo ... diṭṭhānusayo ... vicikicchānusayo ... bhavarāgānusayo ... avijjānusayo ahetukoti? Āmantā. Avijjā avijjogho avijjāyogo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇaṃ ahetukanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... avijjā avijjogho ... pe ... avijjānīvaraṇaṃ sahetukanti? Āmantā. Avijjānusayo sahetukoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anusayā ahetukā"ti? Āmantā. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sānusayo"ti vattabboti? Āmantā. Anusayā tena hetunā sahetukāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi anusayā ahetukāti. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sarāgo"ti vattabboti? Āmantā. Rāgo tena hetunā sahetukoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi rāgo ahetukoti.

Anusayā cittavippayuttāti? Āmantā. Rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo cittavippayuttoti? Āmantā. Kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇaṃ cittavippayuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇaṃ cittasampayuttanti? Āmantā. Kāmarāgānusayo cittasampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo cittavippayuttoti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannoti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannoti. Saṅkhārakkhandho

cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe. Saṅkhārakkhandho cittavippayuttoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittavippayuttoti? Āmantā. Kāmarāgo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmarāgo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittasampayuttoti? Āmantā. Kāmarāgānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittasampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittavippayutto, kāmarāgo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittasampayuttoti? Āmantā. Saṅkhārakkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saṅkhārakkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭighānusayo mānānusayo diṭṭhānusayo vicikicchānusayo bhavarāgānusayo avijjānusayo cittavippayuttoti? Āmantā. Avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānīvaraṇaṃ cittavippayuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānīvaraṇaṃ cittasampayuttanti? Āmantā. Avijjānusayo cittasampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo cittavippayuttoti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannoti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannoti. Saṅkhārakkhandho cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe. Saṅkhārakkhandho cittavippayuttoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittavippayuttoti? Āmantā. Avijjā saṅkhārakkhandhapariyāpannā cittavippayuttāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... avijjā saṅkhārakkhandhapariyāpannā cittasampayuttāti? Āmantā. Avijjānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittasampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno cittavippayutto, avijjāsaṅkhārakkhandhapariyāpannā cittasampayuttāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe.

Saṅkhārakkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavip-

payuttoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anusayā cittavippayuttā"ti? Āmantā. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sānusayo"ti vattabboti? Āmantā. Anusayā tena cittena sampayuttāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi anusayā cittavippayuttāti. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sarāgo"ti vattabboti? Āmantā. Rāgo tena cittena sampayuttoti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi rāgo cittavippayuttoti.

Tissopi anusayakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Vīsatimavagga

Tiracchānakathā

Atthi devesu tiracchānagatāti? Āmantā. Atthi tiracchānagatesu devāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi devesu tiracchānagatāti? Āmantā. Devaloko tiracchānayonīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi devesu tiracchānagatāti? Āmantā. Atthi tattha kīṭā paṭaṅgā makasā makkhikā ahī vicchikā satapadī gaṇḍuppādāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi devesu tiracchānagatāti? Āmantā. Nanu atthi tattha erāvaṇo nāma hatthināgo sahassayuttaṃ dibbaṃ yānanti? Āmantā. Hañci atthi tattha erāvaṇo nāma hatthināgo sahassayuttaṃ dibbaṃ yānaṃ, tena vata re vattabbe—"atthi devesu tiracchānagatā"ti.

Atthi devesu tiracchānagatāti? Āmantā. Atthi tattha hatthibandhā assabandhā yāvasikā kāraṇikā bhattakārakāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi natthi devesu tiracchānagatāti.

Tiracchānakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Arūpadhātukathā

Arūpino dhammā arūpadhātūti? Āmantā. Vedanā bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi vedanūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi vedanūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanāya sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ... vedanāya atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā catuvokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Arūpadhātu bhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Vedanā bhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi arūpadhātūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi vedanūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi arūpadhātūpagā sattāti? Āmantā. Atthi vedanūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpadhātuyā sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Vedanāya sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpadhātuyā atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Vedanāya atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpadhātu catuvokārabhavoti? Āmantā. Vedanā catuvokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpino dhammā arūpadhātu, kāmadhātuyā atthi vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Sāva kāmadhātu, sā arūpadhātūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāva kāmadhātu, sā arūpadhātūti? Āmantā. Kāmabhavena samannāgato puggalo dvīhi bhavehi samannāgato hoti—kāmabhavena ca arūpabhavena cāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpino dhammā rūpadhātu, arūpino dhammā arūpadhātu, kāmadhātuyā atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Sāva kāmadhātu, sā rūpadhātu, sā arūpadhātūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāva kāmadhātu, sā rūpadhātu, sā arūpadhātūti? Āmantā. Kāmabhavena samannāgato puggalo tīhi bhavehi samannāgato hoti—kāmabhavena ca rūpabhavena ca arūpabhavena cāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpadhātukathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Kusalacittakathā

Arahā kusalacitto parinibbāyatīti? Āmantā. Arahā puññābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharonto ... āneñjābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharonto ... gatisaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto ... bhavasaṃvattaniyaṃ kammaṃ

karonto … issariyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto … adhipaccasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto … mahābhogasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto … mahāparivārasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto … devasobhagyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto … manussasobhagyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karonto parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Arahā kusalacitto parinibbāyatīti? Āmantā. Arahā ācinanto apacinanto pajahanto upādiyanto visinento ussinento vidhūpento sandhūpento parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu arahā nevācināti na apacināti apacinitvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā nevācināti na apacināti apacinitvā ṭhito, no ca vata re vattabbe—"arahā kusalacitto parinibbāyatī"ti. Nanu arahā neva pajahati na upādiyati pajahitvā ṭhito, neva visineti na ussineti visinetvā ṭhito; nanu arahā neva vidhūpeti na sandhūpeti vidhūpetvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā neva vidhūpeti na sandhūpeti vidhūpetvā ṭhito, no ca vata re vattabbe—"arahā kusalacitto parinibbāyatī"ti.

Na vattabbaṃ—"arahā kusalacitto parinibbāyatī"ti? Āmantā. Nanu arahā upaṭṭhitassati sato sampajāno parinibbāyatīti? Āmantā. Hañci arahā upaṭṭhitassati sato sampajāno parinibbāyati, tena vata re vattabbe—"arahā kusalacitto parinibbāyatī"ti.

Kusalacittakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Ākāsakathā

Ākāso asaṅkhatoti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyanaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … ākāso asaṅkhato, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe … pe …. Dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni … pe … antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Ākāso asaṅkhatoti? Āmantā. Atthi keci anākāsaṃ ākāsaṃ karontīti? Āmantā. Atthi keci saṅkhataṃ asaṅkhataṃ karontīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atthi keci ākāsaṃ anākāsaṃ karontīti? Āmantā. Atthi keci asaṅkhataṃ saṅkhataṃ karontīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Ākāse pakkhino gacchanti, candimasūriyā gacchanti, tārakarūpāni

gacchanti, iddhiṃ vikubbanti, bāhuṃ cālenti, pāṇiṃ cālenti, leḍḍuṃ khipanti, laguḷaṃ khipanti, iddhiṃ khipanti, usuṃ khipantīti? Āmantā. Asaṅkhate pakkhino gacchanti, candimasūriyā gacchanti, tārakarūpāni gacchanti, iddhiṃ vikubbanti, bāhuṃ cālenti, pāṇiṃ cālenti, leḍḍuṃ khipanti, laguḷaṃ khipanti, iddhiṃ khipanti, usuṃ khipantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāsaṃ parivāretvā gharāni karonti koṭṭhāni karontīti? Āmantā. Asaṅkhataṃ parivāretvā gharāni karonti koṭṭhāni karontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Udapāne khaññamāne anākāso ākāso hotīti? Āmantā. Saṅkhataṃ asaṅkhataṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tucchaudapāne pūriyamāne, tucchakoṭṭhe pūriyamāne, tucchakumbhiyā pūriyamānāya ākāso antaradhāyatīti? Āmantā. Asaṅkhataṃ antaradhāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"ākāso asaṅkhato"ti? Āmantā. Ākāso saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi ākāso asaṅkhatoti.

Ākāsakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Adhigayhamanasikārakathā

Adhigayha manasi karotīti? Āmantā. Tena cittena taṃ cittaṃ pajānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena cittena taṃ cittaṃ pajānātīti? Āmantā. Tena cittena taṃ cittaṃ "cittan"ti pajānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena cittena taṃ cittaṃ "cittan"ti pajānātīti? Āmantā. Taṃ cittaṃ tassa cittassa ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Taṃ cittaṃ tassa cittassa ārammaṇanti? Āmantā. Tena phassena taṃ phassaṃ phusati, tāya vedanāya ... pe ... tāya saññāya ... tāya cetanāya ... tena cittena ... tena vitakkena ... tena vicārena ... tāya pītiyā ... tāya satiyā ... tāya paññāya taṃ paññaṃ pajānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ "atītan"ti manasikaronto, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ "atītan"ti manasikaronto, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ...

pe ....

Atītaṃ "atītan"ti manasikaronto, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ "atītan"ti manasikaronto, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ "atītan"ti manasikaronto, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karoti, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ "atītan"ti manasikaronto, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karoti, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Āmantā. Tiṇṇaṃ phassānaṃ ... pe ... tiṇṇaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ "anāgatan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ "anāgatan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ "anāgatan"ti manasikaronto, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ "anāgatan"ti manasikaronto, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ "anāgatan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karoti, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ "anāgatan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karoti, paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasi karotīti? Āmantā. Tiṇṇaṃ phassānaṃ ... pe ... tiṇṇaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasikaronto, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ

"paccuppannan"ti manasikaronto, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karoti, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ "paccuppannan"ti manasikaronto, atītaṃ "atītan"ti manasi karoti, anāgataṃ "anāgatan"ti manasi karotīti? Āmantā. Tiṇṇaṃ phassānaṃ ... pe ... tiṇṇaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"adhigayha manasi karotī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sabbe saṅkhārā aniccāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Sabbe saṅkhārā dukkhāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā.

Sabbe dhammā anattāti, yadā paññāya passati; Atha nibbindati dukkhe, esa maggo visuddhiyā"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi adhigayha manasi karotīti.

Adhigayhamanasikārakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Hevatthikathā

Atītaṃ atthīti? Hevatthi, heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho, natthaṭṭho atthaṭṭho, atthibhāvo natthibhāvo, natthibhāvo atthibhāvo, atthīti vā natthīti vā, natthīti vā atthīti vā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ atthīti? Hevatthi, heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho, natthaṭṭho atthaṭṭho, atthibhāvo natthibhāvo, natthibhāvo atthibhāvo, atthīti vā natthīti vā, natthīti vā atthīti vā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ atthīti? Hevatthi, heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sevatthi, seva natthīti? Āmantā.

Atthaṭṭho natthaṭṭho … pe … same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Atītaṃ hevatthi, heva natthīti? Āmantā. Kintatthi, kinti natthīti? Atītaṃ atītanti hevatthi, atītaṃ anāgatanti heva natthi, atītaṃ paccuppannanti heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho, natthaṭṭho atthaṭṭho, atthibhāvo natthibhāvo, natthibhāvo atthibhāvo, atthīti vā natthīti vā, natthīti vā atthīti vā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Anāgataṃ hevatthi, heva natthīti? Āmantā. Kintatthi, kinti natthīti? Anāgataṃ anāgatanti hevatthi, anāgataṃ atītanti heva natthi, anāgataṃ paccuppannanti heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho, natthaṭṭho atthaṭṭho … pe … same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paccuppannaṃ hevatthi, heva natthīti? Āmantā. Kintatthi, kinti natthīti? Paccuppannaṃ paccuppannanti hevatthi, paccuppannaṃ atītanti heva natthi, paccuppannaṃ anāgatanti heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho … pe … same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—“atītaṃ hevatthi, heva natthi; anāgataṃ hevatthi, heva natthi; paccuppannaṃ hevatthi, heva natthī”ti? Āmantā. Atītaṃ anāgatanti hevatthi, atītaṃ paccuppannanti hevatthi, anāgataṃ atītanti hevatthi, anāgataṃ paccuppannanti hevatthi, paccuppannaṃ atītanti hevatthi, paccuppannaṃ anāgatanti hevatthīti? Na hevaṃ vattabbe. … pe …. Tena hi atītaṃ hevatthi heva natthi, anāgataṃ hevatthi heva natthi, paccuppannaṃ hevatthi, heva natthīti.

Rūpaṃ atthīti? Hevatthi, heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho, natthaṭṭho atthaṭṭho, atthibhāvo natthibhāvo, natthibhāvo atthibhāvo, atthīti vā natthīti vā, natthīti vā atthīti vā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Vedanā … saññā … saṅkhārā … viññāṇaṃ atthīti? Hevatthi, heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sevatthi,

seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho ... pe ... same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ hevatthi, heva natthīti? Āmantā. Kintatthi, kinti natthīti? Rūpaṃ rūpanti hevatthi, rūpaṃ vedanāti heva natthi ... pe ... rūpaṃ saññāti heva natthi ... pe ... rūpaṃ saṅkhārāti heva natthi ... pe ... rūpaṃ viññāṇanti heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho ... pe ... same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ hevatthi, heva natthīti? Āmantā. Kintatthi, kinti natthīti? Viññāṇaṃ viññāṇanti hevatthi. Viññāṇaṃ rūpanti heva natthi ... pe ... viññāṇaṃ vedanāti heva natthi ... pe ... viññāṇaṃ saññāti heva natthi ... pe ... viññāṇaṃ saṅkhārāti heva natthīti. Sevatthi, seva natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sevatthi, seva natthīti? Āmantā. Atthaṭṭho natthaṭṭho ... pe ... same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ hevatthi, heva natthīti; vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ hevatthi, heva natthīti? Āmantā. Rūpaṃ vedanāti hevatthi ... pe ... rūpaṃ saññāti hevatthi ... pe ... rūpaṃ saṅkhārāti hevatthi ... pe ... rūpaṃ viññāṇanti hevatthi ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ rūpanti hevatthi ... viññāṇaṃ vedanāti hevatthi ... viññāṇaṃ saññāti hevatthi ... viññāṇaṃ saṅkhārāti hevatthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi rūpaṃ hevatthi, heva natthi; vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ hevatthi, heva natthīti.

Hevatthikathā niṭṭhitā.

Tassuddānaṃ

Upalabbho parihāni, Brahmacariyavāso odhiso; Pariññā kāmarāgappahānaṃ, Sabbatthivādo āyatanaṃ; Atītānāgato subhaṅgo, Sabbe dhammā satipaṭṭhānā;

Hevatthi heva natthīti. Mahāvaggo.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Ekaccaṃatthītikathā

Atītādiekaccakathā

Atītaṃ atthīti? Ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti. Ekaccaṃ nirud-

dhaṃ, ekaccaṃ na niruddhaṃ; ekaccaṃ vigataṃ, ekaccaṃ avigataṃ; ekaccaṃ atthaṅgataṃ, ekaccaṃ na atthaṅgataṃ; ekaccaṃ abbhatthaṅgataṃ, ekaccaṃ na abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Atītā avipakkavipākā dhammā ekacce atthi, ekacce natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Atītā vipakkavipākā dhammā ekacce atthi, ekacce natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Atītā avipākā dhammā ekacce atthi ekacce natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ ekaccaṃ atthi ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Kiṃ atthi kiṃ natthīti? Atītā avipakkavipākā dhammā—te atthi; atītā vipakkavipākā dhammā—te natthīti. Atītā avipakkavipākā dhammā—te atthīti? Āmantā. Atītā vipakkavipākā dhammā— te atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā avipakkavipākā dhammā—te atthīti? Āmantā. Atītā avipākā dhammā—te atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā vipakkavipākā dhammā—te natthīti? Āmantā. Atītā avipakkavipākā dhammā—te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā avipākā dhammā—te natthīti? Āmantā. Atītā avipakkavipākā dhammā—te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā avipakkavipākā dhammā—te atthīti? Āmantā. Nanu atītā avipakkavipākā dhammā niruddhāti? Āmantā. Hañci atītā avipakkavipākā dhammā niruddhā, no ca vata re vattabbe—"atītā avipakkavipākā dhammā—te atthī"ti.

Atītā avipakkavipākā dhammā niruddhā—te atthīti? Āmantā. Atītā vipakkavipākā dhammā niruddhā—te atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā avipakkavipākā dhammā niruddhā—te atthīti? Āmantā. Atītā avipākā dhammā niruddhā—te atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā vipakkavipākā dhammā niruddhā—te natthīti? Āmantā. Atītā avipakkavipākā dhammā niruddhā—te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā avipākā dhammā niruddhā—te natthīti? Āmantā. Atītā avipakkavipākā dhammā niruddhā—te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā avipakkavipākā dhammā niruddhā—te atthīti? Āmantā. Atītā vipakkavipākā dhammā niruddhā—te natthīti? Āmantā. Atītā ekadesaṃ vipakkavipākā dhammā ekadesaṃ avipakkavipākā dhammā nirud-

dhā—te ekacce atthi ekacce natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"atītā avipakkavipākā dhammā—te atthī"ti? Āmantā. Nanu atītā avipakkavipākā dhammā vipaccissantīti? Āmantā. Hañci atītā avipakkavipākā dhammā vipaccissanti, tena vata re vattabbe—"atītā avipakkavipākā dhammā—te atthī"ti.

Atītā avipakkavipākā dhammā vipaccissantīti katvā te atthīti? Āmantā. Vipaccissantīti katvā paccuppannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vipaccissantīti katvā paccuppannāti? Āmantā. Paccuppannā dhammā nirujjhissantīti katvā te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgatādiekaccakathā

Anāgataṃ atthīti? Ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti. Ekaccaṃ jātaṃ, ekaccaṃ ajātaṃ; ekaccaṃ sañjātaṃ, ekaccaṃ asañjātaṃ; ekaccaṃ nibbattaṃ, ekaccaṃ anibbattaṃ; ekaccaṃ pātubhūtaṃ, ekaccaṃ apātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Anāgatā uppādino dhammā ekacce atthi, ekacce natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Anāgatā anuppādino dhammā ekacce atthi, ekacce natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ ekaccaṃ atthi, ekaccaṃ natthīti? Āmantā. Kiṃ atthi, kiṃ natthīti? Anāgatā uppādino dhammā—te atthi; anāgatā anuppādino dhammā—te natthīti. Anāgatā uppādino dhammā—te atthīti? Āmantā. Anāgatā anuppādino dhammā—te atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgatā anuppādino dhammā—te natthīti? Āmantā. Anāgatā uppādino dhammā—te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgatā uppādino dhammā—te atthīti? Āmantā. Nanu anāgatā uppādino dhammā ajātāti? Āmantā. Hañci anāgatā uppādino dhammā ajātā, no ca vata re vattabbe— "anāgatā uppādino dhammā—te atthī"ti.

Anāgatā uppādino dhammā ajātā—te atthīti? Āmantā. Anāgatā anuppādino dhammā ajātā—te atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgatā anuppādino dhammā ajātā—te natthīti? Āmantā. Anāgatā uppādino dhammā ajātā—te natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anāgatā uppādino dhammā—te atthī"ti? Āmantā. Nanu anāgatā uppādino dhammā uppajjissantīti? Āmantā. Hañci anāgatā uppādino dhammā uppajjissanti, tena vata re vattabbe—"anāgatā

uppādino dhammā—te atthī”ti.

Anāgatā uppādino dhammā uppajjissantīti katvā te atthīti? Āmantā. Uppajjissantīti katvā paccuppannāti? Na hevaṃ vattabbe … pe … uppajjissantīti katvā paccuppannāti? Āmantā. Paccuppannā dhammā nirujjhissantīti katvā te natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Ekaccaṃ atthītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Khuddakaaḍḍhapaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Avivittakathā

Puthujjano tedhātukehi dhammehi avivittoti? Āmantā. Puthujjano tedhātukehi phassehi … pe … tedhātukāhi vedanāhi … saññāhi … cetanāhi … cittehi … saddhāhi … vīriyehi … satīhi … samādhīhi … pe … tedhātukāhi paññāhi avivittoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Puthujjano tedhātukehi kammehi avivittoti? Āmantā. Yasmiṃ khaṇe puthujjano cīvaraṃ deti, tasmiṃ khaṇe paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati … pe … ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … yasmiṃ khaṇe puthujjano piṇḍapātaṃ deti … pe … senāsanaṃ deti … pe … gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ deti, tasmiṃ khaṇe catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati … nevasaññānāsaññ atanaṃ upasampajja viharatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—“puthujjano tedhātukehi kammehi avivitto”ti? Āmantā. Puthujjanassa rūpadhātuarūpadhātūpagaṃ kammaṃ pariññātanti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi puthujjano tedhātukehi kammehi avivittoti … pe ….

Avivittakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Dhammakathā

Sabbe dhammā niyatāti? Āmantā. Micchattaniyatāti? Na hevaṃ vattabbe … pe … sammattaniyatāti? Na hevaṃ vattabbe … pe … natthi aniyato rāsīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu atthi aniyato rāsīti? Āmantā. Hañci atthi aniyato rāsi, no ca vata re vattabbe—“sabbe dhammā niyatā”ti.

Sabbe dhammā niyatāti? Āmantā. Nanu tayo rāsī vuttā bhagavatā— " micchattaniyato rāsi, sammattaniyato rāsi, aniyato rāsī"ti? Āmantā. Hañci tayo rāsī vuttā bhagavatā—"micchattaniyato rāsi, sammattaniyato rāsi, aniyato rāsi", no ca vata re vattabbe—"sabbe dhammā niyatā"ti.

Rūpaṃ rūpaṭṭhena niyatanti? Āmantā. Micchattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ viññāṇaṭṭhena niyatanti? Āmantā. Micchattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—rūpaṃ rūpaṭṭhena niyataṃ ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ viññāṇaṭṭhena niyatanti? Āmantā. Rūpaṃ vedanā hoti ... pe ... saññā hoti ... saṅkhārā honti ... viññāṇaṃ hoti ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ rūpaṃ hoti ... pe ... vedanā hoti ... saññā hoti ... saṅkhārā hontīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi rūpaṃ rūpaṭṭhena niyataṃ, vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ viññāṇaṭṭhena niyatanti.

Dhammakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Saddaṃsuṇātītikathā

Samāpanno saddaṃ suṇātīti? Āmantā. Samāpanno cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... sotena ... pe ... ghānena ... pe ... jivhāya ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samāpanno saddaṃ suṇātīti? Āmantā. Sotaviññāṇasamaṅgī samāpannoti? Na hevaṃ vattabbe. Nanu samādhi manoviññāṇasamaṅgissāti? Āmantā. Hañci samādhi manoviññāṇasamaṅgissa, no ca vata re vattabbe—"samāpanno saddaṃ suṇātī"ti.

Samādhi manoviññāṇasamaṅgissa, sotaviññāṇasamaṅgī saddaṃ suṇātīti? Āmantā. Hañci samādhi manoviññāṇasamaṅgissa, sotaviññāṇasamaṅgī saddaṃ suṇāti, no ca vata re vattabbe—"samāpanno saddaṃ suṇātī"ti. Samādhi manoviññāṇasamaṅgissa, sotaviññāṇasamaṅgī saddaṃ suṇātīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ

hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"samāpanno saddaṃ suṇātī"ti? Āmantā. Nanu paṭhamassa jhānassa saddo kaṇṭako vutto bhagavatāti? Āmantā. Hañci paṭhamassa jhānassa saddo kaṇṭako vutto bhagavatā, tena vata re vattabbe—"samāpanno saddaṃ suṇātī"ti.

Paṭhamassa jhānassa saddo kaṇṭako vutto bhagavatāti, samāpanno saddaṃ suṇātīti? Āmantā. Dutiyassa jhānassa vitakko vicāro kaṇṭako vutto bhagavatā, atthi tassa vitakkavicārāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭhamassa jhānassa saddo kaṇṭako vutto bhagavatāti, samāpanno saddaṃ suṇātīti? Āmantā. Tatiyassa jhānassa pīti kaṇṭako ... pe ... catutthassa jhānassa assāsapassāso kaṇṭako ... ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā kaṇṭako ... viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā kaṇṭako ... ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā kaṇṭako ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā kaṇṭako ... saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca kaṇṭako vutto bhagavatā, atthi tassa saññā ca vedanā cāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saddaṃ suṇātītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Viparītakathā

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇanti? Āmantā. Anicce niccanti vipariyesoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhe sukhanti ... pe ... anattani attāti ... pe ... asubhe subhanti vipariyesoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇanti? Āmantā. Akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu kusalanti? Āmantā. Hañci kusalaṃ, no ca vata re vattabbe—"pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇan"ti.

Anicce niccanti vipariyeso, so ca akusaloti? Āmantā. Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇaṃ, tañca akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhe sukhanti ... pe ... anattani attāti ... pe ... asubhe subhanti vipariyeso, so ca akusaloti? Āmantā. Pathavīkasiṇaṃ samā-

pattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇaṃ, tañca akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇaṃ, tañca akusalanti? Āmantā. Anicce niccanti vipariyeso, so ca kusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇaṃ, tañca akusalanti? Āmantā. Dukkhe sukhanti ... pe ... anattani attāti ... pe ... asubhe subhanti vipariyeso, so ca kusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇanti? Āmantā. Arahā pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpajjeyyāti? Āmantā. Hañci arahā pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpajjeyya, no ca vata re vattabbe—"pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇan"ti.

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇaṃ, arahā pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpajjeyyāti? Āmantā. Atthi arahato vipariyesoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato vipariyesoti? Āmantā. Atthi arahato saññāvipariyeso cittavipariyeso diṭṭhivipariyesoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi arahato saññāvipariyeso cittavipariyeso diṭṭhivipariyesoti? Āmantā. Hañci natthi arahato saññāvipariyeso cittavipariyeso diṭṭhivipariyeso, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato vipariyeso"ti.

Na vattabbaṃ—pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇanti? Āmantā. Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpajjantassa sabbeva pathavīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇanti.

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇanti? Āmantā. Nanu pathavī atthi, atthi ca koci pathaviṃ pathavito samāpajjatīti? Āmantā. Hañci pathavī atthi, atthi ca koci pathaviṃ pathavito samāpajjati, no ca vata re vattabbe— "pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇan"ti.

Pathavī atthi, pathaviṃ pathavito samāpajjantassa viparītaṃ hotīti? Āmantā. Nibbānaṃ atthi, nibbānaṃ nibbānato samāpajjantassa viparītaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi na vattabbaṃ—"pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa viparīte ñāṇan"ti.

Viparītakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Vitakkavipphārasaddakathā

Sabbaso vitakkayato vicārayato vitakkavipphāro saddoti? Āmantā. Sabbaso phusayato phassavipphāro saddo, sabbaso vedayato vedanāvipphāro saddo, sabbaso sañjānato saññāvipphāro saddo, sabbaso cetayato cetanāvipphāro saddo, sabbaso cintayato cittavipphāro saddo, sabbaso sarato sativipphāro saddo, sabbaso pajānato paññāvipphāro saddoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbaso vitakkayato vicārayato vitakkavipphāro saddoti? Āmantā. Vitakkavipphāro saddo sotaviññeyyo sotasmiṃ paṭihaññati sotassa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Nanu vitakkavipphāro saddo na sotaviññeyyo na sotasmiṃ paṭihaññati na sotassa āpāthaṃ āgacchatīti? Āmantā. Hañci vitakkavipphāro saddo na sotaviññeyyo na sotasmiṃ paṭihaññati na sotassa āpāthaṃ āgacchati, no ca vata re vattabbe—"sabbaso vitakkayato vicārayato vitakkavipphāro saddo"ti.

Vitakkavipphārasaddakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Dhammataṇhānadukkhasamudayotikathā

Dhammataṇhā na dukkhasamudayoti? Āmantā. Rūpataṇhā na dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dhammataṇhā na dukkhasamudayoti? Āmantā. Saddataṇhā ... pe ... gandhataṇhā ... pe ... rasataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā na dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpataṇhā dukkhasamudayoti? Āmantā. Dhammataṇhā dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saddataṇhā ... pe ... gandhataṇhā ... pe ... rasataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā dukkhasamudayoti? Āmantā. Dhammataṇhā dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammataṇhā na dukkhasamudayoti? Āmantā. Nanu taṇhā dukkhasamudayo vutto bhagavatāti? Āmantā. Hañci taṇhā dukkhasamudayo vutto bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"dhammataṇhā na dukkhasamudayo"ti. Dhammataṇhā na dukkhasamudayoti? Āmantā. Nanu lobho

dukkhasamudayo vutto bhagavatā, dhammataṇhā lobhoti? Āmantā. Hañci lobho dukkhasamudayo vutto bhagavatā, dhammataṇhā lobho, no ca vata re vattabbe—"dhammataṇhā na dukkhasamudayo"ti.

Dhammataṇhā lobho, na dukkhasamudayoti? Āmantā. Rūpataṇhā lobho, na dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dhammataṇhā lobho, na dukkhasamudayoti? Āmantā. Saddataṇhā ... pe ... gandhataṇhā ... pe ... rasataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā lobho, na dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpataṇhā lobho dukkhasamudayoti? Āmantā. Dhammataṇhā lobho dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saddataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā lobho dukkhasamudayoti? Āmantā. Dhammataṇhā lobho dukkhasamudayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammataṇhā na dukkhasamudayoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "dhammataṇhā na dukkhasamudayo"ti.

Na vattabbaṃ—"dhammataṇhā na dukkhasamudayo"ti? Āmantā. Nanu sā dhammataṇhāti? Āmantā. Hañci sā dhammataṇhā, tena vata re vattabbe— "dhammataṇhā na dukkhasamudayo"ti.

Dhammataṇhā na dukkhasamudayotikathā niṭṭhitā. Terasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Kappaṭṭho kappaṃ tiṭṭheyya, kappaṭṭho kusalaṃ cittaṃ na paṭilabheyya, anantarāpayutto puggalo sammattaniyāmaṃ okkameyya, niyato niyāmaṃ okkamati, nivuto nīvaraṇaṃ jahati, sammukhībhūto saṃyojanaṃ jahati, jhānanikanti, asātarāgo, dhammataṇhā abyākatā, dhammataṇhā na dukkhasamudayoti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Vīsatimavagga

Nirayapālakathā

Natthi nirayesu nirayapālāti? Āmantā. Natthi nirayesu kammakāraṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi nirayesu kammakāraṇāti? Āmantā. Atthi nirayesu nirayapālāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi manussesu kammakāraṇā, atthi ca kāraṇikāti? Āmantā. Atthi

nirayesu kammakāraṇā, atthi ca kāraṇikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi nirayesu kammakāraṇā, natthi ca kāraṇikāti? Āmantā. Atthi manussesu kammakāraṇā, natthi ca kāraṇikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi nirayesu nirayapālāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Na vessabhū nopi ca pettirājā, Somo yamo vessavaṇo ca rājā; Sakāni kammāni hananti tattha, Ito paṇunnaṃ paralokapattan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi natthi nirayesu nirayapālāti.

Natthi nirayesu nirayapālāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā pañcavidhabandhanaṃ nāma kāraṇaṃ kārenti—tattaṃ ayokhīlaṃ hatthe gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ dutiye hatthe gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ pāde gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ dutiye pāde gamenti, tattaṃ ayokhīlaṃ majjheurasmiṃ gamenti; so tattha dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedeti; na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantī hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi nirayesu nirayapālāti.

Natthi nirayesu nirayapālāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā saṃvesetvā kuṭhārīhi tacchanti ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ ṭhapetvā vāsīhi tacchanti ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā rathe yojetvā ādittāya pathaviyā sampajjalitāya sajotibhūtāya sārentipi paccāsārentipi ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahantaṃ aṅgārapabbataṃ ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ āropentipi oropentipi ... pe ... tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā uddhampādaṃ adhosiraṃ gahetvā tattāya lohakumbhiyā pakkhipanti ādittāya sampajjalitāya sajotibhūtāya. So tattha pheṇuddehakaṃ paccati, so tattha pheṇuddehakaṃ paccamāno sakimpi uddhaṃ gacchati, sakimpi adho gacchati, sakimpi tiriyaṃ gacchati. So tattha dukkhā tibbā kaṭukā vedanā vedayati, na ca tāva kālaṃ karoti yāva na taṃ pāpakammaṃ byantīhoti. Tamenaṃ, bhikkhave, nirayapālā mahāniraye pakkhipanti. So kho pana, bhikkhave, mahānirayo—

Catukkaṇṇo catudvāro, vibhatto bhāgaso mito; Ayopākārapariyanto, ayasā paṭikujjito.

Tassa ayomayā bhūmi, Jalitā tejasā yutā; Samantā yojanasataṃ, Pharitvā tiṭṭhati sabbadā"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi nirayesu nirayapālāti.

Nirayapālakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Dhammadesanākathā

Na vattabbaṃ—"buddhena bhagavatā dhammo desito"ti? Āmantā. Kena desitoti? Abhinimmitena desitoti. Abhinimmito jino satthā sammāsambuddho sabbaññū sabbadassāvī dhammassāmī dhammappaṭisaraṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"buddhena bhagavatā dhammo desito"ti? Āmantā. Kena desitoti? Āyasmatā ānandena desitoti. Āyasmā ānando jino satthā sammāsambuddho sabbaññū sabbadassāvī dhammassāmī dhammappaṭisaraṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"buddhena bhagavatā dhammo desito"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" saṃkhittenapi kho ahaṃ, sāriputta, dhammaṃ deseyyaṃ; vitthārenapi kho ahaṃ, sāriputta, dhammaṃ deseyyaṃ; saṃkhittavitthārenapi kho ahaṃ, sāriputta, dhammaṃ deseyyaṃ; aññātāro ca dullabhā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi buddhena bhagavatā dhammo desitoti.

Na vattabbaṃ—"buddhena bhagavatā dhammo desito"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"' abhiññāyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no anabhiññāya; sanidānāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no anidānaṃ; sappāṭihāriyāhaṃ, bhikkhave, dhammaṃ desemi, no appāṭihāriyaṃ; tassa mayhaṃ, bhikkhave, abhiññāya dhammaṃ desayato no anabhiññāya, sanidānaṃ dhammaṃ desayato no anidānaṃ, sappāṭihāriyaṃ dhammaṃ desayato no appāṭihāriyaṃ karaṇīyo ovādo karaṇīyā anusāsanī; alañca pana vo, bhikkhave, tuṭṭhiyā alaṃ attamanatāya alaṃ somanassāya—sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto dhammo, suppaṭipanno saṃgho'ti. Imasmiñca pana veyyākaraṇasmiṃ bhaññamāne dasasahassilokadhātu akampitthā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi buddhena bhagavatā dhammo desitoti.

Dhammadesanākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Samādānahetukathā

Samādānahetukaṃ sīlaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Samādānahetuko phasso vaḍḍhati, vedanā vaḍḍhati, saññā vaḍḍhati, cetanā vaḍḍhati, cittaṃ vaḍḍhati, saddhā vaḍḍhati, vīriyaṃ vaḍḍhati, sati vaḍḍhati, samādhi vaḍḍhati, paññā vaḍḍhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samādānahetukaṃ sīlaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Latā viya vaḍḍhati, māluvā viya vaḍḍhati, rukkho viya vaḍḍhati, tiṇaṃ viya vaḍḍhati, muñjapuñjo viya vaḍḍhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samādānahetukaṃ sīlaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Sīlaṃ samādiyitvā kāmavitakkaṃ vitakkentassa byāpādavitakkaṃ vitakkentassa vihiṃsāvitakkaṃ vitakkentassa sīlaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ ... pe ... tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti.

Na vattabbaṃ—"samādānahetukaṃ sīlaṃ vaḍḍhatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"ārāmaropā vanaropā ... pe ... dhammaṭṭhā sīlasampannā te janā saggagāmino"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi samādānahetukaṃ sīlaṃ vaḍḍhatīti.

Samādānahetukathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Saddovipākotikathā

Saddo vipākoti? Āmantā. Sukhavedaniyo dukkhavedaniyo adukkhama-

sukhavedaniyo, sukhāya vedanāya sampayutto, dukkhāya vedanāya sampayutto, adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto, phassena sampayutto, vedanāya sampayutto, saññāya sampayutto, cetanāya sampayutto, cittena sampayutto, sārammaṇo; atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na sukhavedaniyo na dukkhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci na sukhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"saddo vipāko"ti.

Phasso vipāko, phasso sukhavedaniyo ... pe ... sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Saddo vipāko, saddo sukhavedaniyo ... pe ... sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saddo vipāko, saddo na sukhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Phasso vipāko, phasso na sukhavedaniyo, na dukkhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saddo vipāko"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" so tassa kammassa katattā upacitattā ussannattā vipulattā brahmassaro hoti karavikabhāṇī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi saddo vipākoti.

Saddo vipākotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Kusalapaṭilābhakathā

Kappaṭṭho kusalaṃ cittaṃ na paṭilabheyyāti? Āmantā. Kappaṭṭho dānaṃ dadeyyāti? Āmantā. Hañci kappaṭṭho dānaṃ dadeyya, no ca vata re vattabbe— "kappaṭṭho kusalaṃ cittaṃ na paṭilabheyyā"ti.

Kappaṭṭho kusalaṃ cittaṃ na paṭilabheyyāti? Āmantā. Kappaṭṭho cīvaraṃ dadeyya ... pe ... piṇḍapātaṃ dadeyya ... pe ... senāsanaṃ dadeyya ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadeyya ... khādanīyaṃ dadeyya ... bhojanīyaṃ dadeyya ... pānīyaṃ dadeyya ... cetiyaṃ vandeyya ... cetiye mālaṃ āropeyya ... gandhaṃ āropeyya ... vilepanaṃ āropeyya ... pe ... cetiyaṃ abhidakkhiṇaṃ kareyyāti? Āmantā. Hañci

kappaṭṭho cetiyaṃ abhidakkhiṇaṃ kareyya, no ca vata re vattabbe—"kappaṭṭho kusalaṃ cittaṃ na paṭilabheyyā"ti ... pe ....

Kappaṭṭho kusalaṃ cittaṃ paṭilabheyyāti? Āmantā. Tato vuṭṭhānaṃ kusalaṃ cittaṃ paṭilabheyyāti? Āmantā. Rūpāvacaraṃ ... pe ... arūpāvacaraṃ ... pe ... lokuttaraṃ kusalaṃ cittaṃ paṭilabheyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalapaṭilābhakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Dibbasotakathā

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Maṃsasotaṃ dibbasotaṃ, dibbasotaṃ maṃsasotanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Yādisaṃ maṃsasotaṃ tādisaṃ dibbasotaṃ, yādisaṃ dibbasotaṃ tādisaṃ maṃsasotanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Taññeva maṃsasotaṃ taṃ dibbasotaṃ, taṃ dibbasotaṃ taṃ maṃsasotanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Yādiso maṃsasotassa visayo ānubhāvo gocaro tādiso dibbassa sotassa visayo ānubhāvo gocaroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Upādinnaṃ hutvā anupādinnaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upādinnaṃ hutvā anupādinnaṃ hotīti? Āmantā. Kāmāvacaraṃ hutvā rūpāvacaraṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmāvacaraṃ hutvā rūpāvacaraṃ hotīti? Āmantā. Rūpāvacaraṃ hutvā arūpāvacaraṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpāvacaraṃ hutvā arūpāvacaraṃ hotīti? Āmantā. Pariyāpannaṃ hutvā apariyāpannaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Dibbasotaṃ dhammupatthaddhaṃ maṃsasotaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maṃsasotaṃ dhammupatthaddhaṃ dibbasotaṃ hotīti? Āmantā. Ekaṃyeva sotanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekaṃyeva sotanti? Āmantā. Nanu dve sotāni vuttāni bhagavatā—"maṃsasotaṃ, dibbasotan"ti? Āmantā. Hañci dve sotāni vuttāni bhagavatā—maṃsasotaṃ, dibbasotaṃ, no ca vata re vattabbe—"ekaññeva sotan"ti.

Dibbasotakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Sammutiñāṇakathā

Na vattabbaṃ—"sammutiñāṇaṃ saccārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti? Āmantā. Nanu pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa atthi ñāṇaṃ, pathavīkasiṇañca sammutisaccamhīti? Āmantā. Hañci pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa atthi ñāṇaṃ, pathavīkasiṇañca sammutisaccamhi, tena vata re vattabbe—"sammutiñāṇaṃ saccārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti.

Na vattabbaṃ—"sammutiñāṇaṃ saccārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti? Āmantā ... pe ... nanu āpokasiṇaṃ ... pe ... tejokasiṇaṃ ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadantassa atthi ñāṇaṃ, gilānapaccayabhesajjaparikkhāro ca sammutisaccamhīti? Āmantā. Hañci gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadantassa atthi ñāṇaṃ, gilānapaccayabhesajjaparikkhāro ca sammutisaccamhi, tena vata re vattabbe—"sammutiñāṇaṃ saccārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti.

Sammutiñāṇaṃ saccārammaṇaññeva na aññārammaṇanti? Āmantā. Tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammutiñāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Aviññattidussilyantikathā

Aviññatti dussilyanti? Āmantā. Pāṇātipātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... adinnādānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmesumicchācāroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... musāvādoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pāpakammaṃ samādiyitvā dānaṃ dadantassa puññañca apuññañca ubho vaḍḍhantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puññañca apuññañca ubho vaḍḍhantīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ ... pe ... tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti ... pe ....

Na vattabbaṃ—"aviññatti dussilyan"ti? Āmantā. Nanu pāpakammaṃ samādinno āsīti? Āmantā. Hañci pāpakammaṃ samādinno āsi, tena vata re vattabbe— "aviññatti dussilyan"ti.

Aviññatti dussilyantikathā niṭṭhitā. Dasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Upapattesiye pañcakkhandhe aniruddhe kiriyā pañcakkhandhā uppajjanti, maggasamaṅgissa rūpaṃ maggo, pañcaviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā, pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpi, pañcaviññāṇā sābhogā, maggasamaṅgī dvīhi sīlehi samannāgato, sīlaṃ acetasikaṃ, sīlaṃ na cittānuparivatti, samādānahetukaṃ sīlaṃ vaḍḍhatīti, viññattisīlaṃ aviññatti dussilyanti.

Dutiyo paṇṇāsako.

Tassuddānaṃ

Niyāmasaṅgahagatānisaṃsatā ca nirodhoti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Vimuttikathā

Sarāgaṃ cittaṃ vimuccatīti? Āmantā. Rāgasahagataṃ rāgasahajātaṃ rāgasaṃsaṭṭhaṃ rāgasampayuttaṃ rāgasahabhu rāgānuparivatti

akusalaṃ lokiyaṃ sāsavaṃ saṃyojaniyaṃ ganthaniyaṃ oghaniyaṃ yoganiyaṃ nīvaraṇiyaṃ parāmaṭṭhaṃ upādāniyaṃ saṃkilesiyaṃ cittaṃ vimuccatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saphassaṃ cittaṃ vimuccati, phasso ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Sarāgaṃ cittaṃ vimuccati, rāgo ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedanaṃ ... pe ... sasaññaṃ ... pe ... sacetanaṃ ... pe ... sapaññaṃ cittaṃ vimuccati, paññā ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Sarāgaṃ cittaṃ vimuccati, rāgo ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saphassaṃ sarāgaṃ cittaṃ vimuccati, phasso ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Rāgo ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedanaṃ sarāgaṃ ... pe ... sasaññaṃ sarāgaṃ ... pe ... sacetanaṃ sarāgaṃ ... pe ... sapaññaṃ sarāgaṃ cittaṃ vimuccati, paññā ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Rāgo ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadosaṃ cittaṃ vimuccatīti? Āmantā. Dosasahagataṃ dosasahajātaṃ dosasaṃsaṭṭhaṃ dosasampayuttaṃ dosasahabhu dosānuparivatti akusalaṃ lokiyaṃ sāsavaṃ ... pe ... saṃkilesiyaṃ cittaṃ vimuccatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saphassaṃ cittaṃ vimuccati, phasso ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Sadosaṃ cittaṃ vimuccati, doso ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedanaṃ ... pe ... sasaññaṃ ... pe ... sacetanaṃ ... pe ... sapaññaṃ cittaṃ vimuccati, paññā ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Sadosaṃ cittaṃ vimuccati, doso ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saphassaṃ sadosaṃ cittaṃ vimuccati, phasso ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Sadosaṃ cittaṃ vimuccati, doso ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedanaṃ sadosaṃ ... sasaññaṃ sadosaṃ ... sacetanaṃ sadosaṃ ... sapaññaṃ sadosaṃ cittaṃ vimuccati, paññā ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Doso ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samohaṃ cittaṃ vimuccatīti? Āmantā. Mohasahagataṃ mohasahajātaṃ mohasaṃsaṭṭhaṃ mohasampayuttaṃ mohasahabhu mohānuparivatti akusalaṃ lokiyaṃ sāsavaṃ ... pe ... saṃkilesiyaṃ cittaṃ vimuccatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saphassaṃ cittaṃ vimuccati, phasso ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Samohaṃ cittaṃ vimuccati, moho ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedanaṃ ... sasaññaṃ ... sacetanaṃ ... sapaññaṃ cittaṃ vimuccati, paññā ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Samohaṃ cittaṃ vimuccati, moho ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saphassaṃ samohaṃ cittaṃ vimuccati, phasso ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Moho ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedanaṃ samohaṃ ... sasaññaṃ samohaṃ ... sacetanaṃ samohaṃ ... pe ... sapaññaṃ samohaṃ cittaṃ vimuccati, paññā ca cittañca ubho vimuccantīti? Āmantā. Moho ca cittañca ubho vimuccantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sarāgaṃ sadosaṃ samohaṃ cittaṃ vimuccatīti? Āmantā. Vītarāgaṃ vītadosaṃ vītamohaṃ nikkilesaṃ cittaṃ vimuccatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi na vattabbaṃ—"sarāgaṃ sadosaṃ samohaṃ cittaṃ vimuccatī"ti.

Vimuttikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Tissopikathā

Atthi gabbhaseyyāya arahattappattīti? Āmantā. Suttassa pamattassa muṭṭhassatissa asampajānassa arahattappattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi supinagatassa dhammābhisamayoti? Āmantā. Suttassa pamattassa muṭṭhassatissa asampajānassa dhammābhisamayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi supinagatassa arahattappattīti? Āmantā. Suttassa pamattassa muṭṭhassatissa asampajānassa arahattappattīti? Na hevaṃ vat-

tabbe ... pe ....

Tissopikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Upapattikathā

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Saha upapattiyā sotāpanno hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Saha upapattiyā sakadāgāmī hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Saha upapattiyā anāgāmī hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saha upapattiyā sotāpanno na hotīti? Āmantā. Hañci saha upapattiyā sotāpanno na hoti, no ca vata re vattabbe—"saha upapattiyā arahā"ti.

Saha upapattiyā sakadāgāmī na hotīti? Āmantā. Hañci saha upapattiyā sakadāgāmī na hoti, no ca vata re vattabbe—"saha upapattiyā arahā"ti.

Saha upapattiyā anāgāmī na hotīti? Āmantā. Hañci saha upapattiyā anāgāmī na hoti, no ca vata re vattabbe—"saha upapattiyā arahā"ti.

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Sāriputto thero saha upapattiyā arahāti? Na hevaṃ vattabbe. Mahāmoggallāno thero ... pe ... mahākassapo thero ... pe ... mahākaccāno thero ... pe ... mahākoṭṭhiko thero ... pe ... mahāpanthako thero saha upapattiyā arahāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāriputto thero na saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Hañci sāriputto thero na saha upapattiyā arahā, no ca vata re vattabbe—"saha upapattiyā arahā"ti.

Mahāmoggallāno thero ... pe ... mahākassapo thero ... pe ... mahākaccāno thero ... pe ... mahākoṭṭhiko thero ... pe ... mahāpanthako thero na saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Hañci mahāpanthako thero na saha upapattiyā arahā, no ca vata re vattabbe— "saha upapattiyā arahā"ti.

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Upapattesiyena cittena arahattaṃ sacchikaroti lokiyena sāsavena ... pe ... saṃkilesiyenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Upapattesiyaṃ cittaṃ niyyānikaṃ khayagāmī bodhagāmī apacayagāmī anāsavaṃ ... pe ... asaṃkilesiyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu upapattesiyaṃ cittaṃ aniyyānikaṃ na khayagāmi na bodhagāmi na apacayagāmi sāsavaṃ ... pe ... saṃkilesiyanti? Āmantā. Hañci upapattesiyaṃ cittaṃ aniyyānikaṃ na khayagāmi na bodhagāmi na apacayagāmi sāsavaṃ ... pe ... saṃkilesiyaṃ, no ca vata re vattabbe—"saha upapattiyā arahā"ti.

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Upapattesiyena cittena rāgaṃ pajahati, dosaṃ pajahati, mohaṃ pajahati, anottappaṃ pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Upapattesiyaṃ cittaṃ maggo ... satipaṭṭhānaṃ ... pe ... sammappadhānaṃ ... iddhipādo ... indriyaṃ ... balaṃ ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Upapattesiyena cittena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saha upapattiyā arahāti? Āmantā. Cuticittaṃ maggacittaṃ upapattesiyaṃ cittaṃ phalacittanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tevīsatimavagga

Arahantavaṇṇakathā

Arahantānaṃ vaṇṇena amanussā methunaṃ dhammaṃ paṭisevantīti? Āmantā. Arahantānaṃ vaṇṇena amanussā pāṇaṃ hananti ... pe ... adinnaṃ ādiyanti, musā bhaṇanti, pisuṇaṃ bhaṇanti, pharusaṃ bhaṇanti, samphaṃ palapanti, sandhiṃ chindanti, nillopaṃ haranti, ekāgārikaṃ karonti, paripanthe tiṭṭhanti, paradāraṃ gacchanti, gāmaghātakaṃ karonti ... pe ... nigamaghātakaṃ karontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahantavaṇṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Anusayāanārammaṇātikathā

Anusayā anārammaṇāti? Āmantā. Rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo anārammaṇoti? Āmantā. Kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇaṃ anārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇaṃ sārammaṇanti? Āmantā. Kāmarāgānusayo sārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo anārammaṇoti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannoti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannoti. Saṅkhārakkhandho anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho anārammaṇoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho viññāṇakkhandho anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno anārammaṇoti? Āmantā. Kāmarāgo saṅkhārakkhandhapariyāpanno anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmarāgo saṅkhārakkhandhapariyāpanno sārammaṇoti? Āmantā. Kāmarāgānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno sārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmarāgānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno anārammaṇo, kāmarāgo saṅkhārakkhandhapariyāpanno sārammaṇoti? Āmantā. Saṅkhārakkhandh ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho viññāṇakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭighānusayo mānānusayo diṭṭhānusayo vicikicchānusayo bhavarāgānusayo avijjānusayo anārammaṇoti? Āmantā. Avijjā avijjogho avijjāyogo avijjānusayo avijjāpariyuṭṭhānaṃ avijjāsaṃyojanaṃ avijjānīvaraṇaṃ anārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... avijjā avijjogho ... pe ... avijjānīvaraṇaṃ sārammaṇanti? Āmantā. Avijjānusayo sārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo anārammaṇoti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannoti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannoti. Saṅkhārakkhandho anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho anārammaṇoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho viññāṇakkhandho anāram-

maṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno anārammaṇoti? Āmantā. Avijjā saṅkhārakkhandhapariyāpannā anārammaṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... avijjā saṅkhārakkhandhapariyāpannā sārammaṇāti? Āmantā. Avijjānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno sārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avijjānusayo saṅkhārakkhandhapariyāpanno anārammaṇo, avijjā saṅkhārakkhandhapariyāpannā sārammaṇāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho viññāṇakkhandho ekadeso sārammaṇo ekadeso anārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anusayā anārammaṇā"ti? Āmantā. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne sānusayoti vattabboti? Āmantā. Atthi tesaṃ anusayānaṃ ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi anusayā anārammaṇāti. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne sarāgoti vattabboti? Āmantā. Atthi tassa rāgassa ārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Tena hi rāgo anārammaṇoti.

Anusayā anārammaṇātikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Rūpaṃkusalākusalantikathā

Rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ kusalan"ti.

Alobho kusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ kusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Adoso kusalo ... pe ... amoho kusalo ... pe ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā kusalā sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ kusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ kusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Alobho kusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ kusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Adoso kusalo ... pe ... paññā kusalā anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ akusalan"ti ... pe ....

Lobho akusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... doso ... moho ... māno ... pe ... anottappaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Lobho akusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Doso ... moho ... pe ... anottappaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ kusalampi akusalampī"ti? Āmantā. Nanu kāyakammaṃ vacīkammaṃ kusalampi akusalampīti? Āmantā. Hañci kāyakammaṃ vacīkammaṃ kusalampi akusalampi, tena vata re vattabbe—"rūpaṃ kusalampi akusalampī"ti.

Rūpaṃ kusalākusalantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Cetasikakathā

Natthi cetasiko dhammoti? Āmantā. Nanu atthi keci dhammā cittena sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā sampayuttā ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇāti? Āmantā. Hañci atthi keci dhammā cit-

tena sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā sampayuttā ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇā, no ca vata re vattabbe—"natthi cetasiko dhammo"ti.

Phasso cittena sahajātoti? Āmantā. Hañci phasso cittena sahajāto, tena vata re vattabbe—"phasso cetasiko"ti. Vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... paññā ... rāgo ... doso ... moho ... pe ... anottappaṃ cittena sahajātanti? Āmantā. Hañci anottappaṃ cittena sahajātaṃ, tena vata re vattabbe—"anottappaṃ cetasikan"ti.

Cittena sahajātāti katvā cetasikāti? Āmantā. Phassena sahajātāti katvā phassasikāti? Āmantā. Cittena sahajātāti katvā cetasikāti? Āmantā. Vedanāya ... saññāya ... cetanāya ... saddhāya ... vīriyena ... satiyā ... samādhinā ... paññāya ... rāgena ... dosena ... mohena ... pe ... anottappena sahajātāti katvā anottappāsikāti? Āmantā.

Natthi cetasiko dhammoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Cittañhidaṃ cetasikā ca dhammā, Anattato saṃviditassa honti; Hīnappaṇītaṃ tadubhaye viditvā, Sammaddaso vedi palokadhamman"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi cetasiko dhammoti.

Natthi cetasiko dhammoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, kevaṭṭa, bhikkhu parasattānaṃ parapuggalānaṃ cittampi ādisati cetasikampi ādisati vitakkitampi ādisati vicāritampi ādisati—'evampi te mano, itthampi te mano, itipi te cittan'"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi cetasiko dhammoti.

Cetasikakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Sukhānuppadānakathā

Paro parassa sukhaṃ anuppadetīti? Āmantā. Paro parassa dukkhaṃ anuppadetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paro parassa dukkhaṃ na anuppadetīti? Āmantā. Paro parassa sukhaṃ na anuppadetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paro parassa sukhaṃ anuppadetīti? Āmantā. Paro parassa attano sukhaṃ anuppadeti, aññesaṃ sukhaṃ anuppadeti, tassa sukhaṃ anuppadetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paro parassa nevattano, na aññesaṃ, na tassa sukhaṃ anuppadetīti? Āmantā. Hañci

paro parassa nevattano, na aññesaṃ, na tassa sukhaṃ anuppadeti, no ca vata re vattabbe— "paro parassa sukhaṃ anuppadetī"ti.

Paro parassa sukhaṃ anuppadetīti? Āmantā. Añño aññassa kārako, paraṃkataṃ sukhaṃ dukkhaṃ añño karoti añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"paro parassa sukhaṃ anuppadetī"ti? Āmantā. Nanu āyasmā udāyī etadavoca—" bahūnaṃ vata no bhagavā dukkhadhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā sukhadhammānaṃ upahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā akusalānaṃ dhammānaṃ apahattā, bahūnaṃ vata no bhagavā kusalānaṃ dhammānaṃ upahattā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi paro parassa sukhaṃ anuppadetīti.

Sukhānuppadānakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Pañcaviññāṇasamaṅgissamaggakathā

Pañcaviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanāti? Āmantā. Nanu pañcaviññāṇā uppannavatthukā uppannārammaṇāti? Āmantā. Hañci pañcaviññāṇā uppannavatthukā uppannārammaṇā, no ca vata re vattabbe—"pañcaviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā"ti.

Nanu pañcaviññāṇā purejātavatthukā purejātārammaṇā ajjhattikavatthukā bāhirārammaṇā asambhinnavatthukā asambhinnārammaṇā nānāvatthukā nānārammaṇā na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti, na asamannāhārā uppajjanti, na amanasikārā uppajjanti, na abbokiṇṇā uppajjanti, na apubbaṃ acarimaṃ uppajjanti, na aññamaññassa samanantarā uppajjanti, nanu pañcaviññāṇā anābhogāti? Āmantā. Hañci pañcaviññāṇā anābhogā, no ca vata re vattabbe— "pañcaviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā"ti.

Cakkhuviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanāti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. "Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva

suttantoti? Natthi. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti.

Cakkhuviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanāti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanāti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... vedanaṃ ārabbha ... saññaṃ ārabbha ... cetanaṃ ārabbha ... cittaṃ ārabbha ... cakkhuṃ ārabbha ... pe ... kāyaṃ ārabbha ... pe ... saddaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manoviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā, manoviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā, cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā, manoviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā, cakkhuviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇasama atthi maggabhāvanā, manoviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... vedanaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā, cakkhuviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... vedanaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"pañcaviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī ... pe ... sotena saddaṃ sutvā ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyitvā ... pe ... jivhāya rasaṃ sāyitvā ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pañcaviññāṇasamaṅgissa atthi maggabhāvanāti.

Pañcaviññāṇasamaṅgissa maggakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Vacībhedakathā

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Sabbattha samāpannānaṃ atthi vacībhedoti, na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Sabbadā samāpannānaṃ atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Sabbesaṃ samāpannānaṃ atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Sabbasamāpattīsu atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Samāpannassa atthi kāyabhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa natthi kāyabhedoti? Āmantā. Samāpannassa natthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vācā, atthi vacībhedoti? Āmantā. Samāpannassa atthi kāyo, atthi kāyabhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi kāyo, natthi kāyabhedoti? Āmantā. Samāpannassa atthi vācā, natthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Dukkhanti jānanto dukkhanti vācaṃ bhāsatīti? Āmantā. Samudayoti jānanto samudayoti vācaṃ bhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Dukkhanti jānanto dukkhanti vācaṃ bhāsatīti? Āmantā. Nirodhoti jānanto nirodhoti vācaṃ bhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Dukkhanti jānanto dukkhanti vācaṃ bhāsatīti? Āmantā. Maggoti jānanto maggoti vācaṃ bhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samudayoti jānanto na ca samudayoti vācaṃ bhāsatīti? Āmantā. Dukkhanti jānanto na ca dukkhanti vācaṃ bhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Nirodhoti jānanto na ca nirodhoti vācaṃ bhāsatīti? Āmantā. Dukkhanti jānanto na ca dukkhanti vācaṃ bhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Maggoti jānanto na ca maggoti vācaṃ bhāsatīti? Āmantā. Dukkhanti jānanto na ca dukkhanti vācaṃ bhāsatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Ñāṇaṃ kiṃgocaranti? Ñāṇaṃ saccagocaranti. Sotaṃ saccagocaranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Sotaṃ kiṃ gocaranti. Sotaṃ saddagocaranti. Ñāṇaṃ saddagocaranti? Na hevaṃ vattabbe.

Samāpannassa atthi vacībhedo ñāṇaṃ saccagocaraṃ, sotaṃ saddagocaranti? Āmantā. Hañci ñāṇaṃ saccagocaraṃ, sotaṃ saddagocaraṃ, no ca vata re vattabbe— "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Samāpannassa atthi vacībhedo ñāṇaṃ saccagocaraṃ, sotaṃ saddagocaranti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ, dvinnaṃ vedanānaṃ, dvinnaṃ saññānaṃ, dvinnaṃ cetanānaṃ, dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe.

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Āpokasiṇaṃ ... pe ... tejokasiṇaṃ ... vāyokasiṇaṃ ... nīlakasiṇaṃ ... pītakasiṇaṃ ... lohitakasiṇaṃ ... odātakasiṇaṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Hañci pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa natthi vacībhedo, no ca vata re vattabbe "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Āpokasiṇaṃ ... tejokasiṇaṃ ... vāyokasiṇaṃ ... nīlakasiṇaṃ ... pītakasiṇaṃ ... lohitakasiṇaṃ ... odātakasiṇaṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Hañci nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa natthi vacībhedo, no ca vata re vattabbe—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokiyasamāpattiṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokiyaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokiyaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokiyaṃ samāpattiṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Hañci lokiyaṃ samāpattiṃ samāpannassa natthi vacībhedo, no ca vata re vattabbe— "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Lokiyaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Hañci lokiyaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacīb-

hedo, no ca vata re vattabbe— "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Lokiyaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Hañci lokiyaṃ catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedo, no ca vata re vattabbe "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokiyaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokiyaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokiyaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokiyaṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokuttaraṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Lokuttaraṃ tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Lokuttaraṃ dutiyaṃ jhānaṃ ... tatiyaṃ jhānaṃ ... catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Āmantā. Lokuttaraṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa natthi vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti? Āmantā. Nanu vitakkavicārā vacīsaṅkhārā vuttā bhagavatā—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā"ti? Āmantā. Hañci vitakkavicārā vacīsaṅkhārā vuttā bhagavatā— "paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā", tena vata re vattabbe— "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Vitakkavicārā vacīsaṅkhārā vuttā bhagavatā—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā"ti, atthi tassa vacībhedoti? Āmantā. Pathavīkasiṇaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā, atthi tassa vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vitakkavicārā vacīsaṅkhārā vuttā bhagavatā—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā"ti, atthi tassa vacībhedoti? Āmantā. Āpokasiṇaṃ ... tejokasiṇaṃ ... vāyokasiṇaṃ ... nīlakasiṇaṃ ... pītakasiṇaṃ ... lohitakasiṇaṃ ... odātakasiṇaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā, atthi tassa vacībhedoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti? Āmantā. Nanu vitakkasamuṭṭhānā vācā vuttā bhagavatā—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā"ti? Āmantā. Hañci vitakkasamuṭṭhānā vācā vuttā bhagavatā— "paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā", tena vata re vattabbe— "samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Vitakkasamuṭṭhānā vācā vuttā bhagavatā—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā"ti, atthi tassa vacībhedoti? Āmantā. Saññāsamuṭṭhānā vācā vuttā bhagavatā—"dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi saññā, atthi tassa vitakkavicārā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vitakkasamuṭṭhānā vācā vuttā bhagavatā—"paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa atthi vitakkavicārā"ti, atthi tassa vacībhedoti? Āmantā. Saññāsamuṭṭhānā vācā vuttā bhagavatā—tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... ākāsānañcāyatanaṃ ... viññāṇañcāyatanaṃ ... ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa atthi saññā, atthi tassa vitakkavicārāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Nanu " paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hotī"ti, attheva suttantoti, no ca vata re vattabbe—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

"Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hotī"ti, attheva suttantoti, atthi tassa vacībhedoti? Āmantā. " Dutiyaṃ jhānaṃ samāpannassa vitakkavicārā niruddhā hontī"ti, attheva suttantoti, atthi tassa vitakkavicārāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa vācā niruddhā hotī"ti, attheva

suttantoti, atthi tassa vacībhedoti? Āmantā. " Tatiyaṃ jhānaṃ samāpannassa pīti niruddhā hoti, catutthaṃ jhānaṃ samāpannassa assāsapassāsā niruddhā honti, ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā niruddhā hoti, viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā niruddhā hoti, ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā niruddhā hoti, nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā niruddhā hoti, saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca niruddhā hontī"ti, attheva suttantoti, atthi tassa saññā ca vedanā cāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti? Āmantā. Nanu—" paṭhamassa jhānassa saddo kaṇḍako vutto bhagavatā"ti? Āmantā. Hañci paṭhamassa jhānassa saddo kaṇḍako vutto bhagavatā, tena vata re vattabbe—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti.

Paṭhamassa jhānassa saddo kaṇḍako vutto bhagavatāti, samāpannassa atthi vacībhedoti? Āmantā. Dutiyassa jhānassa vitakkavicārā kaṇḍako vutto bhagavatā ... tatiyassa jhānassa pīti kaṇḍako vutto bhagavatā ... catutthassa jhānassa assāsapassāsā kaṇḍako vutto bhagavatā ... ākāsānañcāyatanaṃ samāpannassa rūpasaññā kaṇḍako vutto bhagavatā ... viññāṇañcāyatanaṃ samāpannassa ākāsānañcāyatanasaññā kaṇḍako vutto bhagavatā ... ākiñcaññāyatanaṃ samāpannassa viññāṇañcāyatanasaññā kaṇḍako vutto bhagavatā ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ākiñcaññāyatanasaññā kaṇḍako vutto bhagavatā ... saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa saññā ca vedanā ca kaṇḍako vutto bhagavatā, atthi tassa saññā ca vedanā cāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"samāpannassa atthi vacībhedo"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" sikhissa, ānanda, bhagavato arahato sammāsambuddhassa abhibhū nāma sāvako brahmaloke ṭhito dasasahassilokadhātuṃ sarena viññāpesi—

'Ārabbhatha nikkamatha, yuñjatha buddhasāsane; Dhunātha maccuno senaṃ, naḷāgāraṃva kuñjaro.

Yo imasmiṃ dhammavinaye, appamatto vihassati; Pahāya jātisaṃsāraṃ, dukkhassantaṃ karissatī'"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi samāpannassa atthi vacībhedoti.

Vacībhedakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Jarāmaraṇaṃvipākotikathā

Jarāmaraṇaṃ vipākoti? Āmantā. Sukhavedaniyaṃ dukkhavedaniyaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ, sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, phassena sampayuttaṃ, vedanāya sampayuttaṃ, saññāya sampayuttaṃ, cetanāya sampayuttaṃ, cittena sampayuttaṃ, sārammaṇaṃ; atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na sukhavedaniyaṃ na dukkhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ; natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci na sukhavedaniyaṃ na dukkhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ; natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"jarāmaraṇaṃ vipāko"ti.

Phasso vipāko, phasso sukhavedaniyo dukkhavedaniyo ... pe ... sārammaṇo; atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Jarāmaraṇaṃ vipāko, jarāmaraṇaṃ sukhavedaniyaṃ dukkhavedaniyaṃ ... pe ... sārammaṇaṃ; atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jarāmaraṇaṃ vipāko, jarāmaraṇaṃ na sukhavedaniyaṃ na dukkhavedaniya ... pe ... anārammaṇaṃ; natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Phasso vipāko, phasso na sukhavedaniyo na dukkhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo; natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, akusalānaṃ dhammānaṃ vipākoti? Āmantā. Kusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, na vattabbaṃ—"kusalānaṃ dhammānaṃ vipāko"ti? Āmantā. Akusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, na vattabbaṃ—"akusalānaṃ dhammānaṃ vipāko"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, akusalānaṃ dhammānaṃ vipākoti? Āmantā. Akusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, na vattabbaṃ—"kusalānaṃ dhammānaṃ vipāko"ti? Āmantā. Kusalānaṃ dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, na vattabbaṃ—"akusalānaṃ dhammānaṃ vipāko"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalānañca akusalānañca dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, akusalānaṃ dhammānaṃ vipākoti? Āmantā. Kusalānañca akusalānañca dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalānañca akusalānañca dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, na vattabbaṃ—"kusalānaṃ dhammānaṃ vipāko"ti? Āmantā. Kusalānañca akusalānañca dhammānaṃ jarāmaraṇaṃ, na vattabbaṃ—"akusalānaṃ dhammānaṃ vipāko"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"jarāmaraṇaṃ vipāko"ti? Āmantā. Nanu atthi dubbaṇṇasaṃvattaniyaṃ kammaṃ appāyukasaṃvattaniyaṃ kammanti? Āmantā. Hañci atthi dubbaṇṇasaṃvattaniyaṃ kammaṃ appāyukasaṃvattaniyaṃ kammaṃ, tena vata re vattabbe—"jarāmaraṇaṃ vipāko"ti.

Jarāmaraṇaṃ vipākotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Yathākammūpagatañāṇakathā

Yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhunti? Āmantā. Yathākammūpagatañca manasi karoti, dibbena cakkhunā rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathākammūpagatañca manasi karoti, dibbena cakkhunā rūpaṃ passatīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhunti? Āmantā. "Ime vata bhonto sattā"ti ca manasi karoti, "kāyaduccaritena samannāgatā"ti ca manasi karoti, "vacīduccaritena samannāgatā"ti ca manasi karoti, "manoduccaritena samannāgatā"ti ca manasi karoti, "ariyānaṃ upavā-

dakā"ti ca manasi karoti, "micchādiṭṭhikā"ti ca manasi karoti, "micchādiṭṭhikammasamādānā"ti ca manasi karoti, "te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā"ti ca manasi karoti, "ime vā pana bhonto sattā"ti ca manasi karoti, "kāyasucaritena samannāgatā"ti ca manasi karoti, "vacīsucaritena samannāgatā"ti ca manasi karoti, "manosucaritena samannāgatā"ti ca manasi karoti, "ariyānaṃ anupavādakā"ti ca manasi karoti, "sammādiṭṭhikā"ti ca manasi karoti, "sammādiṭṭhikammasamādānā"ti ca manasi karoti, "te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti ca manasi karoti, dibbena cakkhunā rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Te kāyassa bhedā paraṃ maraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti ca manasi karoti, dibbena cakkhunā rūpaṃ passatīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhunti? Āmantā. Atthi koci adibbacakkhuko dibbacakkhuṃ appaṭiladdho anadhigato asacchikato yathākammūpagataṃ jānātīti? Āmantā. Hañci atthi koci adibbacakkhuko dibbacakkhuṃ appaṭiladdho anadhigato asacchikato yathākammūpagataṃ jānāti, no ca vata re vattabbe— "yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhun"ti.

Yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhunti? Āmantā. Āyasmā sāriputto yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci āyasmā sāriputto yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ jānāti, no ca vata re vattabbe—"yathākan mūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhun"ti.

Yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhunti? Āmantā. Āyasmā sāriputto yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ jānātīti? Āmantā. Atthāyasmato sāriputtassa dibbacakkhunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthāyasmato sāriputtassa dibbacakkhunti? Āmantā. Nanu āyasmā sāriputto etadavoca—

"Neva pubbenivāsāya, napi dibbassa cakkhuno; Cetopariyāya iddhiyā, sotadhātuvisuddhiyā; Cutiyā upapattiyā, paṇidhi me na vijjatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"yathākammūpagataṃ ñāṇaṃ dibbacakkhun"ti.

Yathākammūpagatañāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Satipaṭṭhānakathā

Sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Sabbe dhammā sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo khayagāmī bodhagāmī apacayagāmī anāsavā asaṃyojaniyā aganthaniyā anoghaniyā ayoganiyā anīvaraṇiyā aparāmaṭṭhā anupādāniyā asaṃkilesikā, sabbe dhammā buddhānussati dhammānussati saṃghānussati sīlānussati cāgānussati devatānussati ānāpānassati maraṇānussati kāyagatāsati upasamānussatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ satipaṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhāyatanaṃ satipaṭṭhānanti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati satisambojjhaṅgo ekāyanamaggo khayagāmī bodhagāmī apacayagāmī anāsavaṃ asaṃyojaniyaṃ ... pe ... asaṃkilesikaṃ, cakkhāyatanaṃ buddhānussati dhammānussati saṃghānussati sīlānussati cāgānussati devatānussati ānāpānassati maraṇānussati kāyagatāsati upasamānussatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāyatanaṃ ... ghānāyatanaṃ ... jivhāyatanaṃ ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... saddāyatanaṃ ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... vicikicchā ... thinaṃ ... uddhaccaṃ ... ahirikaṃ ... anottappaṃ satipaṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anottappaṃ satipaṭṭhānanti? Āmantā. Anottappaṃ sati satindriyaṃ satibalaṃ sammāsati ... pe ... kāyagatāsati upasamānussatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sati satipaṭṭhānā, sā ca satīti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ satipaṭṭhānaṃ, tañca satīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sati satipaṭṭhānā, sā ca satīti? Āmantā. Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... rāgo ... doso ... moho ... pe ... anottappaṃ satipaṭṭhānaṃ, tañca satīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhāyatanaṃ satipaṭṭhānaṃ, tañca na satīti? Āmantā. Sati satipaṭṭhānā, sā ca na satīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... rāgo ... doso ... moho ... pe ... anottappaṃ satipaṭṭhānaṃ, tañca na satīti?

Āmantā. Sati satipaṭṭhānā, sā ca na satīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sabbe dhammā satipaṭṭhānā"ti? Āmantā. Nanu sabbe dhamme ārabbha sati santiṭṭhatīti? Āmantā. Hañci sabbe dhamme ārabbha sati santiṭṭhatīti, tena vata re vattabbe—"sabbe dhammā satipaṭṭhānā"ti.

Sabbaṃ dhammaṃ ārabbha sati santiṭṭhatīti sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Sabbaṃ dhammaṃ ārabbha phasso santiṭṭhatīti sabbe dhammā phassapaṭṭhānāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbaṃ dhammaṃ ārabbha sati santiṭṭhatīti sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Sabbaṃ dhammaṃ ārabbha vedanā santiṭṭhati ... saññā santiṭṭhati ... cetanā santiṭṭhati ... cittaṃ santiṭṭhatīti sabbe dhammā cittapaṭṭhānāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Sabbe sattā upaṭṭhitasatino satiyā samannāgatā satiyā samohitā; sabbesaṃ sattānaṃ sati paccupaṭṭhitāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"amataṃ te, bhikkhave, na paribhuñjanti ye kāyagatāsatiṃ na paribhuñjanti. Amataṃ te, bhikkhave, paribhuñjanti ye kāyagatāsatiṃ paribhuñjantī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Sabbe sattā kāyagatāsatiṃ paribhuñjanti paṭilabhanti āsevanti bhāventi bahulīkarontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"ekāyano ayaṃ, bhikkhave, maggo sattānaṃ visuddhiyā sokaparidevānaṃ samatikkamāya dukkhadomanassānaṃ atthaṅgamāya ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidaṃ cattāro satipaṭṭhānā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā? Sabbe dhammā ekāyanamaggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"rañño, bhikkhave, cakkavattissa pātubhāvā sattannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo hoti. Katamesaṃ sattannaṃ? Cakkaratanassa pātubhāvo hoti, hatthiratanassa pātubhāvo hoti, assaratanassa ... maṇiratanassa ... itthiratanassa ... gahapatiratanassa ... pariṇāyakaratanassa pātubhāvo hoti. Rañño, bhikkhave, cakkavattissa pātubhāvā imesaṃ sattannaṃ ratanānaṃ pātubhāvo hoti.

Tathāgatassa, bhikkhave, pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa

sattannaṃ bojjhaṅgaratanānaṃ pātubhāvo hoti. Katamesaṃ sattannaṃ? Satisambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti, dhammavicayasambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti, vīriyasambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti, pītisambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti, passaddhisambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti, samādhisambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti, upekkhāsambojjhaṅgaratanassa pātubhāvo hoti. Tathāgatassa, bhikkhave, pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa imesaṃ sattannaṃ bojjhaṅgaratanānaṃ pātubhāvo hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tathāgatassa pātubhāvā arahato sammāsambuddhassa sabbe dhammā satisambojjhaṅgaratanāva hontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbe dhammā satipaṭṭhānāti? Āmantā. Sabbe dhammā sammappadhānā ... iddhipādā ... indriyā ... balā ... bojjhaṅgāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Satipaṭṭhānakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Odhisokathā

Odhisodhiso kilese jahatīti? Āmantā. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ sotāpanno, ekadesaṃ na sotāpanno, ekadesaṃ sotāpattiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījī, buddhe aveccappasādena samannāgato, dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi na samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samudayadassanena kiṃ jahatīti? Sakkāyadiṭṭhiṃ jahati, vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ sotāpanno, ekadesaṃ na sotāpanno ... pe ... ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi samannāgato, ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi na samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhadassanena kiṃ jahatīti? Vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ sotāpanno, ekade-

saṃ na sotāpanno ... pe ... ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi samannāgato, ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi na samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggadassanena kiṃ jahatīti? Sīlabbataparāmāsaṃ tadekaṭṭhe ca kilese jahatīti. Ekadesaṃ sotāpanno, ekadesaṃ na sotāpanno, ekadesaṃ sotāpattiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījī, buddhe aveccappasādena samannāgato, dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato, ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi na samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Oḷārikaṃ kāmarāgaṃ jahati, oḷārikaṃ byāpādaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ sakadāgāmī, ekadesaṃ na sakadāgāmī, ekadesaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samudayadassanena kiṃ jahatīti? Oḷārikaṃ kāmarāgaṃ jahati, oḷārikaṃ byāpādaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ sakadāgāmī, ekadesaṃ na sakadāgāmī, ekadesaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhadassanena kiṃ jahatīti? Oḷārikaṃ byāpādaṃ jahati, tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ sakadāgāmī, ekadesaṃ na sakadāgāmī, ekadesaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggadassanena kiṃ jahatīti? Oḷārikaṃ byāpādaṃ jahati, tadekaṭṭhe ca kilese jahatīti. Ekadesaṃ sakadāgāmī, ekadesaṃ na sakadāgāmī, ekadesaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ jahati, aṇusahagataṃ

byāpādaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ anāgāmī, ekadesaṃ na anāgāmī, ekadesaṃ anāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ antarāparinibbāyī, upahaccaparinibbāyī, asaṅkhāraparinibbāyī, sasaṅkhāraparinibbāyī, uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī, ekadesaṃ na uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samudayadassanena kiṃ jahatīti? Aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ jahati, aṇusahagataṃ byāpādaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ anāgāmī, ekadesaṃ na anāgāmī ... pe ... ekadesaṃ uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī, ekadesaṃ na uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhadassanena kiṃ jahatīti? Aṇusahagataṃ byāpādaṃ jahati, tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ anāgāmī, ekadesaṃ na anāgāmī ... pe ... ekadesaṃ uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī, ekadesaṃ na uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggadassanena kiṃ jahatīti? Tadekaṭṭhe ca kilese jahatīti. Ekadesaṃ anāgāmī, ekadesaṃ na anāgāmī, ekadesaṃ anāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ antarāparinibbāyī, upahaccaparinibbāyī, asaṅkhāraparinibbāyī, sasaṅkhāraparinibbāyī, uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmī, ekadesaṃ na uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattasacchikiriyāya paṭipanno puggalo dukkhadassanena kiṃ jahatīti? Rūparāgaṃ arūparāgaṃ mānaṃ uddhaccaṃ avijjaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ arahā, ekadesaṃ na arahā, ekadesaṃ arahattappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ vītarāgo vītadoso vītamoho katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, (ekade-

saṃ sacchikātabbaṃ sacchikataṃ) ekadesaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samudayadassanena kiṃ jahatīti? Rūparāgaṃ arūparāgaṃ jahati, mānaṃ uddhaccaṃ avijjaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ arahā, ekadesaṃ na arahā ... pe ... ekadesaṃ sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, ekadesaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhadassanena kiṃ jahatīti? Mānaṃ jahati, uddhaccaṃ avijjaṃ tadekaṭṭhe ca kilese ekadese jahatīti. Ekadesaṃ arahā, ekadesaṃ na arahā ... pe ... ekadesaṃ sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, ekadesaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggadassanena kiṃ jahatīti? Uddhaccaṃ avijjaṃ tadekaṭṭhe ca kilese jahatīti. Ekadesaṃ arahā, ekadesaṃ na arahā, ekadesaṃ arahattappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ vītarāgo vītadoso vītamoho katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, ekadesaṃ sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, ekadesaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"odhisodhiso kilese jahatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Anupubbena medhāvī, thokaṃ thokaṃ khaṇe khaṇe; Kammāro rajatasseva, niddhame malamattano"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"odhisodhiso kilese jahatī"ti.

Odhisodhiso kilese jahatīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sahāvassa dassanasampadāya, Tayassu dhammā jahitā bhavanti; Sakkāyadiṭṭhī vicikicchitañca, Sīlabbataṃ vāpi yadatthi kiñci; Catūhapāyehi ca vippamutto, Chaccābhiṭhānāni abhabba kātun"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"odhisodhiso kilese jahatī"ti.

Odhisodhiso kilese jahatīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" yasmiṃ, bhikkhave, samaye ariyasāvakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi—'yaṃ kiñci samudayadhammaṃ, sabbaṃ taṃ nirodhadhamman'ti, saha dassanuppādā, bhikkhave, ariyasāvakassa tīṇi saṃyojanāni pahīyanti—sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "odhisodhiso kilese jahatī"ti.

Odhisokathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niyāmapaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Chagatikathā

Cha gatiyoti? Āmantā. Nanu pañca gatiyo vuttā bhagavatā—" nirayo, tiracchānayoni, pettivisayo, manussā, devā"ti? Āmantā. Hañci pañca gatiyo vuttā bhagavatā—nirayo, tiracchānayoni, pettivisayo, manussā, devā; no ca vata re vattabbe—"cha gatiyo"ti.

Cha gatiyoti? Āmantā. Nanu kālakañcikā asurā petānaṃ samānavaṇṇā samānabhogā samānāhārā samānāyukā petehi saha āvāhavivāhaṃ gacchantīti? Āmantā. Hañci kālakañcikā asurā petānaṃ samānavaṇṇā samānabhogā samānāhārā samānāyukā petehi saha āvāhavivāhaṃ gacchanti, no ca vata re vattabbe—"cha gatiyo"ti.

Cha gatiyoti? Āmantā. Nanu vepacittiparisā devānaṃ samānavaṇṇā samānabhogā samānāhārā samānāyukā devehi saha āvāhavivāhaṃ gacchantīti? Āmantā. Hañci vepacittiparisā devānaṃ samānavaṇṇā samānabhogā samānāhārā samānāyukā devehi saha āvāhavivāhaṃ gacchanti, no ca vata re vattabbe—"cha gatiyo"ti.

Cha gatiyoti? Āmantā. Nanu vepacittiparisā pubbadevāti? Āmantā. Hañci vepacittiparisā pubbadevā, no ca vata re vattabbe—"cha gatiyo"ti.

Na vattabbaṃ—"cha gatiyo"ti? Āmantā. Nanu atthi asurakāyoti? Āmantā. Hañci atthi asurakāyo, tena vata re vattabbe—"cha gatiyo"ti.

Chagatikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Vitakkānupatitakathā

Sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitanti? Āmantā. Sabbaṃ cittaṃ vicārānupatitaṃ pītānupatitaṃ sukhānupatitaṃ dukkhānupatitaṃ somanassānupatitaṃ domanassānupatitaṃ upekkhānupatitaṃ saddhānupatitaṃ vīriyānupatitaṃ satānupatitaṃ samādhānupatitaṃ paññānupatitaṃ rāgānupatitaṃ dosānupatitaṃ ... pe ... anottappānupatitanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitanti? Āmantā. Nanu atthi avitakko vicāramatto samādhīti? Āmantā. Hañci atthi avitakko vicāramatto samādhi, no ca vata re vattabbe—"sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitan"ti.

Sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitanti? Āmantā. Nanu atthi avitakko avicāro samādhīti? Āmantā. Hañci atthi avitakko avicāro samādhi, no ca vata re vattabbe—"sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitan"ti. Sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitanti? Āmantā. Nanu tayo samādhī vuttā bhagavatā—" savitakko savicāro samādhi, avitakko vicāramatto samādhi, avitakko avicāro samādhī"ti? Āmantā. Hañci tayo samādhī vuttā bhagavatā—savitakko savicāro samādhi, avitakko vicāramatto samādhi, avitakko avicāro samādhi, no ca vata re vattabbe—"sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitan"ti.

Vitakkānupatitakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Kammakathā

Sabbe kammā niyatāti? Āmantā. Micchattaniyatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammattaniyatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi aniyato rāsīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu atthi aniyato rāsīti? Āmantā. Hañci atthi aniyato rāsi, no ca vata re vattabbe—"sabbe kammā niyatā"ti.

Sabbe kammā niyatāti? Āmantā. Nanu tayo rāsī vuttā bhagavatā—"micchattaniyato rāsi, sammattaniyato rāsi, aniyato rāsī"ti? Āmantā. Hañci tayo rāsī vuttā bhagavatā—"micchattaniyato rāsi, sammattaniyato rāsi, aniyato rāsi", no ca vata re vattabbe—"sabbe kammā niyatā"ti.

Diṭṭhadhammavedanīyaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṭṭhena

niyatanti? Āmantā. Micchattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Upapajjavedanīyaṃ kammaṃ ... pe ... aparāpariyavedanīyaṃ kammaṃ aparāpariyavedanīyaṭṭhena niyatanti? Āmantā. Micchattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammattaniyatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—diṭṭhadhammavedanīyaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṭṭhena niyataṃ, upapajjavedanīyaṃ kammaṃ ... pe ... aparāpariyavedanīyaṃ kammaṃ aparāpariyavedanīyaṭṭhena niyatanti? Āmantā. Diṭṭhadhammavedanīyaṃ kammaṃ upapajjavedanīyaṃ hoti, aparāpariyavedanīyaṃ hoti ... pe ... upapajjavedanīyaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, aparāpariyavedanīyaṃ hoti ... pe ... aparāpariyavedanīyaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṃ hoti, upapajjavedanīyaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi diṭṭhadhammavedanīyaṃ kammaṃ diṭṭhadhammavedanīyaṭṭhena niyataṃ, upapajjavedanīyaṃ kammaṃ ... pe ... aparāpariyavedanīyaṃ kammaṃ aparāpariyavedanīyaṭṭhena niyatanti.

Kammakathā niṭṭhitā. Ekavīsatimo vaggo.

Tassuddānaṃ

Sāsanaṃ navaṃ kataṃ atthi koci tathāgatassa sāsanaṃ navaṃ karoti labbhā tathāgatassa sāsanaṃ puna navaṃ kātuṃ, puthujjano tedhātukehi kammehi avivitto, atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya arahattappatti, atthi adhippāyiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vā, atthi buddhānaṃ buddhehi hīnātirekatā, sabbā disā buddhā tiṭṭhanti, sabbe dhammā niyatā, sabbe kammā niyatāti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Ariyantikathā

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggo sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggo anāgāmiphalaṃ, arahattamaggo arahattaphalaṃ, satipaṭṭhānaṃ sammappadhānaṃ iddhipādo indriyaṃ balaṃ bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Suññatārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Suññatārammaṇanti?

Āmantā. Ṭhānāṭhānañca manasi karoti, suññatañca manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhānañca manasi karoti, suññatañca manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Ṭhānāṭhānañca manasi karoti, appaṇihitañca manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhānañca manasi karoti, appaṇihitañca manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Satipaṭṭhānā ariyā suññatārammaṇāti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ suññatārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Satipaṭṭhānā ariyā animittārammaṇā ... appaṇihitārammaṇāti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammappadhānā, iddhipādā, indriyā, balā, bojjhaṅgā ariyā suññatārammaṇāti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ suññatārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Bojjhaṅgā ariyā animittārammaṇā ... appaṇihitārammaṇāti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— "suññatārammaṇan"ti? Āmantā. Satipaṭṭhānā ariyā na vattabbā— "suññatārammaṇā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Satipaṭṭhānā ariyā na vattabbā—"appaṇihitārammaṇā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— suññatārammaṇaṃ ... pe ... animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Sammappadhānaṃ ... pe ... bojjhaṅgā ariyā na vattabbā—"appaṇihitārammaṇā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe

...

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ ... pe ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Suññatārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... suññatārammaṇanti? Āmantā. Sattānaṃ cutūpapātañca manasi karoti, suññatañca manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapātañca manasi karoti, suññatañca manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Animittārammaṇaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Sattānaṃ cutūpapātañca manasi karoti, appaṇihitañca manasi karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapātañca manasi karoti, appaṇihitañca manasi karotīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Satipaṭṭhānā ariyā suññatārammaṇā ... pe ... animittārammaṇā ... pe ... appaṇihitārammaṇāti? Āmantā. Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammappadhānaṃ ... pe ... bojjhaṅgā ariyā suññatārammaṇā ... pe ... animittārammaṇā ... pe ... appaṇihitārammaṇāti? Āmantā. Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— suññatārammaṇaṃ ... pe ... animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Satipaṭṭhānā ariyā na vattabbā—"appaṇihitārammaṇā"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— suññatārammaṇaṃ ... pe ... animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Sammappadhānā ... pe ... bojjhaṅgā ariyā na vattabbā—"appaṇihitārammaṇā"ti? Na hevaṃ vat-

tabbe ... pe ....

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Āmantā. Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ na vattabbaṃ—"ariyan"ti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ na vattabbaṃ— "ariyan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ na vattabbaṃ— "ariyan"ti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ na vattabbaṃ—"ariyan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ suññatārammaṇanti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ suññatārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ animittārammaṇaṃ ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ suññatārammaṇaṃ ... pe ... animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā ... pe .... Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ appaṇihitārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— "suññatārammaṇan"ti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ—"suññatārammaṇan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— animittārammaṇaṃ ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ—"appaṇihitārammaṇan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ

na vattabbaṃ— suññatārammaṇaṃ ... pe ... animittārammaṇaṃ ... pe ... appaṇihitārammaṇanti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ ariyaṃ na vattabbaṃ— "appaṇihitārammaṇan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ariyantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Accantaniyāmakathā

Atthi puthujjanassa accantaniyāmatāti? Āmantā. Mātughātako accantaniyato, pitughātako ... pe ... arahantaghātako ... pe ... ruhiruppādako ... pe ... saṃghabhedako accantaniyatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi puthujjanassa accantaniyāmatāti? Āmantā. Accantaniyatassa puggalassa vicikicchā uppajjeyyāti? Āmantā. Hañci accantaniyatassa puggalassa vicikicchā uppajjeyya, no ca vata re vattabbe—"atthi puthujjanassa accantaniyāmatā"ti.

Accantaniyatassa puggalassa vicikicchā nuppajjeyyāti? Āmantā. Pahīnāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pahīnāti? Āmantā. Sotāpattimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmimaggena ... pe ... anāgāmimaggena ... pe ... arahattamaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Katamena maggenāti? Akusalena maggenāti. Akusalo maggo niyyāniko khayagāmī bodhagāmī anāsavo ... pe ... asaṃkilesikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu akusalo maggo aniyyāniko ... pe ... saṃkilesikoti? Āmantā. Hañci akusalo maggo aniyyāniko ... pe ... saṃkilesiko, no ca vata re vattabbe—"accantaniyatassa puggalassa vicikicchā akusalena maggena pahīnā"ti.

Sassatadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa ucchedadiṭṭhi uppajjeyyāti? Āmantā. Hañci sassatadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa ucchedadiṭṭhi uppajjeyya, no ca vata re vattabbe—"atthi puthujjanassa accantaniyāmatā"ti.

Sassatadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa ucchedadiṭṭhi nuppajjeyyāti? Āmantā. Pahīnāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pahīnāti? Āmantā. Sotāpattimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmimaggena ... pe ... anāgāmimaggena ... pe ... arahattamaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ...

pe ....

Katamena maggenāti? Akusalena maggena. Akusalo maggo ... pe ... no ca vata re vattabbe—"sassatadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa ucchedadiṭṭhi akusalena maggena pahīnā"ti.

Ucchedadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa sassatadiṭṭhi uppajjeyyāti? Āmantā. Hañci ucchedadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa sassatadiṭṭhi uppajjeyya, no ca vata re vattabbe—"atthi puthujjanassa accantaniyāmatā"ti.

Ucchedadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa sassatadiṭṭhi nuppajjeyyāti? Āmantā. Pahīnāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pahīnāti? Āmantā. Sotāpattimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmimaggena ... pe ... anāgāmimaggena ... pe ... arahattamaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Katamena maggenāti? Akusalena maggenāti. Akusalo maggo ... pe ... no ca vata re vattabbe—"ucchedadiṭṭhiyā niyatassa puggalassa sassatadiṭṭhi akusalena maggena pahīnā"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi puthujjanassa accantaniyāmatā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, ekacco puggalo samannāgato hoti ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, so sakiṃ nimuggo nimuggova hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi puthujjanassa accantaniyāmatāti.

Vuttaṃ bhagavatā—"idha, bhikkhave, ekacco puggalo samannāgato hoti ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, so sakiṃ nimuggo nimuggova hotī"ti katvā tena ca kāraṇena atthi puthujjanassa accantaniyāmatāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā nimujjatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Sabbakālaṃ ummujjitvā nimujjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vuttaṃ bhagavatā—"idha, bhikkhave, ekacco puggalo samannāgato hoti ekantakāḷakehi akusalehi dhammehi, so sakiṃ nimuggo nimuggova hotī"ti—katvā tena ca kāraṇena atthi puthujjanassa accantaniyāmatāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" idha, bhikkhave, ekacco puggalo ummujjitvā ṭhito hoti, ummujjitvā vipassati viloketi, ummujjitvā patarati, ummujjitvā patigādhappatto hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Sabbakālaṃ ummujjitvā patigādhappatto hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Accantaniyāmakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Rūpaṃvipākotikathā

Rūpaṃ vipākoti? Āmantā. Rūpaṃ sukhavedaniyaṃ dukkhavedaniyaṃ adukkhamasukhavedaniyaṃ, sukhāya vedanāya sampayuttaṃ, dukkhāya vedanāya sampayuttaṃ, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttaṃ, phassena sampayuttaṃ ... pe ... cittena sampayuttaṃ, sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na sukhavedaniyaṃ na dukkhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci na sukhavedaniyaṃ na dukkhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ vipāko"ti.

Phasso vipāko, phasso sukhavedaniyo dukkhavedaniyo ... pe ... sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ vipāko, rūpaṃ sukhavedaniyaṃ dukkhavedaniyaṃ ... pe ... sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ vipāko, rūpaṃ na sukhavedaniyaṃ na dukkhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Phasso vipāko, phasso na sukhavedaniyo na dukkhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ vipāko"ti? Āmantā. Nanu kammassa katattā uppannā cittacetasikā dhammā vipākoti? Āmantā. Hañci kammassa katattā uppannā cittacetasikā dhammā vipāko, tena vata re vattabbe—"kammassa katattā uppannaṃ rūpaṃ vipāko"ti.

Rūpaṃ vipākotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Vimuttikathā

Vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Yaṃ kiñci vimuttiñāṇaṃ sabbaṃ taṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Vimuttiñāṇaṃ vimut-

tanti? Āmantā. Paccavekkhaṇañāṇaṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Gotrabhuno puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Sotāpannassa ñāṇaṃ, sotāpattiphalaṃ pattassa paṭiladdhassa adhigatassa sacchikatassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Sakadāgāmissa ñāṇaṃ, sakadāgāmiphalaṃ pattassa paṭiladdhassa adhigatassa sacchikatassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Anāgāmissa ñāṇaṃ, anāgāmiphalaṃ pattassa paṭiladdhassa adhigatassa sacchikatassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Arahato ñāṇaṃ, arahattaṃ pattassa paṭiladdhassa adhigatassa sacchikatassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmiphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāmiphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattaphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Āmantā. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmiphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāmiphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ

vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … arahattaphalasamaṅgissa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Āmantā. Arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa vimuttiñāṇaṃ vimuttantaṃ ca phalaṃ pattassa ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Vimuttikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niggahapaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Atthiarahatopuññūpacayotikathā

Atthi arahato puññūpacayoti? Āmantā. Atthi arahato apuññūpacayoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … natthi arahato apuññūpacayoti? Āmantā. Natthi arahato puññūpacayoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Atthi arahato puññūpacayoti? Āmantā. Arahā puññābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, āneñjābhisaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti, gatisaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, bhavasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, issariyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, adhipaccasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, mahābhogasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, mahāparivārasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, devasobhagyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karoti, manussasobhagyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Atthi arahato puññūpacayoti? Āmantā. Arahā ācinātīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … arahā apacinātīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … arahā pajahatīti … pe … arahā upādiyatīti … pe … arahā visinetīti … pe … arahā ussinetīti … pe … arahā vidhūpetīti … pe … arahā sandhūpetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu arahā nevācināti na apacināti apacinitvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā nevācināti nāpacināti apacinitvā ṭhito, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato puññūpacayo"ti.

Nanu arahā neva pajahati na upādiyati pajahitvā ṭhito, neva visineti na ussineti visinetvā ṭhito, neva vidhūpeti na sandhūpeti vidhūpetvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā neva vidhūpeti na sandhūpeti vidhūpetvā ṭhito, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato puññūpacayo"ti.

Natthi arahato puññūpacayoti? Āmantā. Arahā dānaṃ dadeyyāti?

Āmantā. Hañci arahā dānaṃ dadeyya, no ca vata re vattabbe—"natthi arahato puññūpacayo"ti.

Arahā cīvaraṃ dadeyya ... pe ... piṇḍapātaṃ dadeyya ... senāsanaṃ dadeyya ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadeyya ... khādanīyaṃ dadeyya ... bhojanīyaṃ dadeyya ... pānīyaṃ dadeyya ... cetiyaṃ vandeyya ... cetiye mālaṃ āropeyya ... gandhaṃ āropeyya ... vilepanaṃ āropeyya ... pe ... cetiyaṃ abhidakkhiṇaṃ kareyyāti? Āmantā. Hañci arahā cetiyaṃ abhidakkhiṇaṃ kareyya, no ca vata re vattabbe—"natthi arahato puññūpacayo"ti.

Atthi arahato puññūpacayotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Parūpahārakathā

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Atthi arahato rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi arahato rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇanti? Āmantā. Hañci natthi arahato rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī"ti.

Atthi puthujjanassa asuci sukkavissaṭṭhi, atthi tassa rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇanti? Āmantā. Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhi, atthi tassa rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhi, natthi tassa rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇanti? Āmantā. Atthi puthujjanassa asuci sukkavissaṭṭhi, natthi tassa rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ ... pe ... kāmacchandanīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Kenaṭṭhenāti? Handa hi mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti.

Mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti? Āmantā. Atthi mārakāyikānaṃ devatānaṃ asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi mārakāyikānaṃ devatānaṃ asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Hañci natthi mārakāyikānaṃ devatānaṃ asuci sukkavissaṭṭhi, no ca vata re vattabbe— "mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantī"ti.

Mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti? Āmantā. Mārakāyikā devatā attano asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharanti, aññesaṃ asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharanti, tassa asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mārakāyikā devatā neva attano na aññesaṃ na tassa asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti? Āmantā. Hañci mārakāyikā devatā neva attano na aññesaṃ na tassa asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharanti, no ca vata re vattabbe— "mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantī"ti.

Mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti? Āmantā. Lomakūpehi upasaṃharantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mārakāyikā devatā arahato asuciṃ sukkavissaṭṭhiṃ upasaṃharantīti? Āmantā. Kiṃ kāraṇāti? Handa hi vimatiṃ gāhayissāmāti. Atthi arahato vimatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato vimatīti? Āmantā. Atthi arahato satthari vimati, dhamme vimati, saṃghe vimati, sikkhāya vimati, pubbante vimati, aparante vimati, pubbantāparante vimati, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi arahato satthari vimati, dhamme vimati, saṃghe vimati, sikkhāya vimati, pubbante vimati, aparante vimati, pubbantāparante vimati, idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimatīti? Āmantā. Hañci natthi arahato satthari vimati ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimati, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato vimatī"ti.

Atthi puthujjanassa vimati, atthi tassa satthari vimati ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimatīti? Āmantā. Atthi

arahato vimati, atthi tassa satthari vimati ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato vimati, natthi tassa satthari vimati ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimatīti? Āmantā. Atthi puthujjanassa vimati, natthi tassa satthari vimati ... pe ... idappaccayatāpaṭiccasamuppannesu dhammesu vimatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Arahato asuci sukkavissaṭṭhi kissa nissandoti? Asitapītakhāyitasāyitassa nissandoti. Arahato asuci sukkavissaṭṭhi asitapītakhāyitasāyitassa nissandoti? Āmantā. Ye keci asanti pivanti khādanti sāyanti, sabbesaṃyeva atthi asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ye keci asanti pivanti khādanti sāyanti, sabbesaṃyeva atthi asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Dārakā asanti pivanti khādanti sāyanti, atthi dārakānaṃ asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe.

Paṇḍakā asanti pivanti khādanti sāyanti, atthi paṇḍakānaṃ asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devā asanti pivanti khādanti sāyanti, atthi devatānaṃ asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato asuci sukkavissaṭṭhi asitapītakhāyitasāyitassa nissandoti? Āmantā. Atthi tassa āsayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato uccārapassāvo asitapītakhāyitasāyitassa nissando, atthi tassa āsayoti? Āmantā. Arahato asuci sukkavissaṭṭhi asitapītakhāyitasāyitassa nissando, atthi tassa āsayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato asuci sukkavissaṭṭhi asitapītakhāyitasāyitassa nissando, natthi tassa āsayoti? Āmantā. Arahato uccārapassāvo asitapītakhāyitasāyitassa nissando, natthi tassa āsayoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Arahā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, methunaṃ uppādeyya, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyya, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyya, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyya, jātarūparajataṃ sādiyeyyāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi puthujjanassa asuci sukkavissaṭṭhi, puthujjano methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, methunaṃ uppādeyya, puttasambādhasayanaṃ

ajjhāvaseyya, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyya, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyya, jātarūparajataṃ sādiyeyyāti? Āmantā. Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhi, arahā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, methunaṃ uppādeyya, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyya, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyya, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyya, jātarūparajataṃ sādiyeyyāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhi, na ca arahā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, methunaṃ uppādeyya, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyya, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyya, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyya, jātarūparajataṃ sādiyeyyāti? Āmantā. Atthi puthujjanassa asuci sukkavissaṭṭhi, na ca puthujjano methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, methunaṃ uppādeyya, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyya, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyya, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyya, jātarūparajataṃ sādiyeyyāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammoti? Āmantā. Hañci arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, no ca vata re vattabbe—“atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī”ti.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu arahato doso pahīno … pe … moho pahīno … māno pahīno … diṭṭhi pahīnā … vicikicchā pahīnā … thinaṃ pahīnaṃ … uddhaccaṃ pahīnaṃ … ahirikaṃ pahīnaṃ … pe … anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammanti? Āmantā. Hañci arahato anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—“atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī”ti.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu arahato rāgappahānāya maggo bhāvitoti? Āmantā. Hañci arahato rāgappahānāya maggo bhāvito, no ca vata re vattabbe—“atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī”ti.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu arahato rāgappahānāya satipaṭṭhānā bhāvitā … pe … sammappadhānā bhāvitā … iddhipādā bhāvitā … indriyā bhāvitā … balā bhāvitā … pe … bojjhaṅgā bhāvitāti? Āmantā. Hañci arahato rāgappahānāya bojjhaṅgā bhāvitā,

no ca vata re vattabbe—"atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī"ti.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu arahato dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Āmantā. Hañci arahato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī"ti.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu arahā vītarāgo vītadoso vītamoho katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikatanti? Āmantā. Hañci arahā vītarāgo vītadoso vītamoho katakaraṇīyo ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī"ti.

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Sadhammakusalassa arahato atthi asuci sukkavissaṭṭhi, paradhammakusalassa arahato natthi asuci sukkavissaṭṭhīti. Sadhammakusalassa arahato atthi asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato atthi asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato natthi asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato natthi asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Paradhammakusalassa arahato anottappaṃ pahīnaṃ, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Paradhammakusalassa ara-

hato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, atthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato rāgo pahīno, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato anottappaṃ pahīnaṃ, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā ... pe ... dosappahānāya ... pe ... mohappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Sadhammakusalassa arahato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paradhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Sadhammakusalo arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, natthi tassa asuci sukkavissaṭṭhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" ye te, bhikkhave, bhikkhū puthujjanā sīlasampannā satā sampajānā niddaṃ okkamanti, tesaṃ asuci na muccati. Yepi te, bhikkhave, bāhirakā isayo kāmesu vītarāgā, tesampi asuci na muccati. Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ arahato asuci mucceyyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi arahato asuci sukkavissaṭṭhī"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi arahato parūpahāro"ti? Āmantā. Nanu arahato cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ pare upasaṃhareyyunti? Āmantā. Hañci arahato cīvarapiṇḍapātasenāsanag-

ilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ pare upasaṃhareyyuṃ, tena vata re vattabbe—"atthi arahato parūpahāro"ti.

Arahato cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ pare upasaṃhareyyunti, atthi arahato parūpahāroti? Āmantā. Arahato sotāpattiphalaṃ vā sakadāgāmiphalaṃ vā anāgāmiphalaṃ vā arahattaṃ vā pare upasaṃhareyyunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parūpahārakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Khuddakaaḍḍhapaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Parinibbānakathā

Atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya parinibbānanti? Āmantā. Atthi kiñci sakkāyadiṭṭhiṃ appahāya ... pe ... anottappaṃ appahāya parinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya parinibbānanti? Āmantā. Arahā sarāgo ... pe ... sakilesoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu arahā nirāgo ... pe ... nikkilesoti? Āmantā. Hañci arahā nirāgo ... pe ... nikkileso, no ca vata re vattabbe—"atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya parinibbānan"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya parinibbānan"ti? Āmantā. Arahā sabbaṃ buddhavisayaṃ jānātīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi atthi kiñci saṃyojanaṃ appahāya parinibbānanti.

Parinibbānakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Sīlaṃnacittānuparivattītikathā

Sīlaṃ na cittānuparivattīti? Āmantā. Rūpaṃ ... nibbānaṃ ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaṃ na cittānuparivattīti? Āmantā. Phasso na cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaṃ na cittānuparivattīti? Āmantā. Vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā na cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Phasso cittānuparivattīti? Āmantā. Sīlaṃ cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā cittānuparivattīti? Āmantā.

Sīlaṃ cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammāvācā na cittānuparivattīti? Āmantā. Sammādiṭṭhi na cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāvācā na cittānuparivattīti? Āmantā. Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi na cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo na cittānuparivattīti? Āmantā. Sammādiṭṭhi na cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāājīvo na cittānuparivattīti? Āmantā. Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi na cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammādiṭṭhi cittānuparivattīti? Āmantā. Sammāvācā cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammādiṭṭhi cittānuparivattīti? Āmantā. Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi cittānuparivattīti? Āmantā. Sammāvācā cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāsamādhi cittānuparivattīti? Āmantā. Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo cittānuparivattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sīlaṃ na cittānuparivattī"ti? Āmantā. Sīle uppajjitvā niruddhe dussīlo hotīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi sīlaṃ na cittānuparivattīti.

Sīlaṃ na cittānuparivattītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Pañcaviññāṇākusalāpiakusalāpītikathā

Pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpīti? Āmantā. Nanu pañcaviññāṇā uppannavatthukā uppannārammaṇāti? Āmantā. Hañci pañcaviññāṇā uppannavatthukā uppannārammaṇā, no ca vata re vattabbe—"pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpī"ti. Nanu pañcaviññāṇā purejātavatthukā purejātārammaṇā ajjhattikavatthukā bāhirārammaṇā asambhinnavatthukā asambhinnārammaṇā nānāvatthukā nānārammaṇā na aññamaññassa gocaravisayaṃ paccanubhonti, na asamannāhārā uppaj-

janti, na amanasikārā uppajjanti, na abbokiṇṇā uppajjanti, na apubbaṃ acarimaṃ uppajjanti, na aññamaññassa samanantarā uppajjanti, nanu pañcaviññāṇā anābhogāti? Āmantā. Hañci pañcaviññāṇā anābhogā, no ca vata re vattabbe—"pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpī"ti.

Cakkhuviññāṇaṃ kusalanti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe. Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. "Cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Natthi. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti— attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"cakkhuñca paṭicca suññatañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti.

Cakkhuviññāṇaṃ kusalampi akusalampīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Cakkhuviññāṇaṃ kusalampi akusalampīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... pe ... cittaṃ ārabbha ... cakkhuṃ ārabbha ... pe ... kāyaṃ ārabbha ... saddaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manoviññāṇaṃ kusalampi akusalampi, manoviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ kusalampi akusalampi, cakkhuviññāṇaṃ suññataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇaṃ kusalampi akusalampi, manoviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ kusalampi akusalampi, cakkhuviññāṇaṃ atītānāgataṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manoviññāṇaṃ kusalampi akusalampi, manoviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... pe ... cittaṃ ārabbha ... pe ... kāyaṃ ārabbha ... saddaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ kusalampi akusalampi, cakkhuviññāṇaṃ phassaṃ ārabbha ... pe ... phoṭṭhabbaṃ ārabbha uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"idha, bhikkhave, bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti ... pe ... na nimittaggāhī hoti ... pe ... sotena

saddaṃ sutvā … pe … kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā nimittaggāhī hoti … pe … na nimittaggāhī hotī”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpīti.

Pañcaviññāṇā kusalāpi akusalāpītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Jhānasaṅkantikathā

Jhānā jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Paṭhamā jhānā tatiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … jhānā jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Dutiyā jhānā catutthaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paṭhamā jhānā dutiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Yā paṭhamassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhi, sāva dutiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paṭhamā jhānā dutiyaṃ jhānaṃ saṅkamati, na vattabbaṃ—“yā paṭhamassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhi, sāva dutiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhī”ti? Āmantā. Dutiyaṃ jhānaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati … pe … appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu dutiyaṃ jhānaṃ āvaṭṭentassa uppajjati … pe … paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci dutiyaṃ jhānaṃ āvaṭṭentassa uppajjati … pe … paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—“paṭhamā jhānā dutiyaṃ jhānaṃ saṅkamatī”ti … pe ….

Paṭhamā jhānā dutiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Paṭhamaṃ jhānaṃ kāme ādīnavato manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Dutiyaṃ jhānaṃ kāme ādīnavato manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paṭhamaṃ jhānaṃ savitakkaṃ savicāranti? Āmantā. Dutiyaṃ jhānaṃ savitakkaṃ savicāranti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paṭhamā jhānā dutiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Taññeva paṭhamaṃ jhānaṃ taṃ dutiyaṃ jhānanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Dutiyā jhānā tatiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Yā dutiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhi, sāva tatiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Dutiyā jhānā tatiyaṃ jhānaṃ saṅkamati, na vattabbaṃ—"yā dutiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva tatiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhī"ti? Āmantā. Tatiyaṃ jhānaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu tatiyaṃ jhānaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci tatiyaṃ jhānaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—"dutiyā jhānā tatiyaṃ jhānaṃ saṅkamatī"ti.

Dutiyā jhānā tatiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Dutiyaṃ jhānaṃ vitakkavicāre ādīnavato manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Tatiyaṃ jhānaṃ vitakkavicāre ādīnavato manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dutiyaṃ jhānaṃ sappītikanti? Āmantā. Tatiyaṃ jhānaṃ sappītikanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dutiyā jhānā tatiyaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Taññeva dutiyaṃ jhānaṃ taṃ tatiyaṃ jhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tatiyā jhānā catutthaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Yā tatiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva catutthassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tatiyā jhānā catutthaṃ jhānaṃ saṅkamati, na vattabbaṃ—"yā tatiyassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva catutthassa jhānassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhī"ti? Āmantā. Catutthaṃ jhānaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu catutthaṃ jhānaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci catutthaṃ jhānaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—"tatiyā jhānā catutthaṃ jhānaṃ saṅkamatī"ti.

Tatiyā jhānā catutthaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Tatiyaṃ jhānaṃ pītiṃ ādīnavato manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Catutthaṃ jhānaṃ pītiṃ ādīnavato manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tatiyaṃ jhānaṃ sukhasahagatanti? Āmantā. Catutthaṃ jhānaṃ sukhasahagatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tatiyā jhānā catutthaṃ jhānaṃ saṅkamatīti? Āmantā. Taññeva tatiyaṃ jhānaṃ taṃ catutthaṃ jhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"jhānā jhānaṃ saṅkamatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " idha, bhikkhave, bhikkhu vivicceva kāmehi ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi jhānā jhānaṃ saṅkamatīti.

Jhānasaṅkantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Anantarapaccayakathā

Cakkhuviññāṇassa anantarā sotaviññāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā. Yā cakkhuviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva sotaviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuviññāṇassa anantarā sotaviññāṇaṃ uppajjati, na vattabbaṃ—"yā cakkhuviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva sotaviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhī"ti? Āmantā. Sotaviññāṇaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Nanu sotaviññāṇaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci sotaviññāṇaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—"cakkhuviññāṇassa anantarā sotaviññāṇaṃ uppajjatī"ti.

Cakkhuviññāṇassa anantarā sotaviññāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ rūpanimittaṃ manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Sotaviññāṇaṃ rūpanimittaṃ manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuviññāṇaṃ rūpārammaṇaññeva na aññārammaṇanti? Āmantā. Sotaviññāṇaṃ rūpārammaṇaññeva na aññārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati sotaviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati sotaviññāṇanti? Āmantā. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati sotaviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Natthi. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva

suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati sotaviññāṇan"ti.

Cakkhuviññāṇassa anantarā sotaviññāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā. Taññeva cakkhuviññāṇaṃ taṃ sotaviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotaviññāṇassa anantarā ghānaviññāṇaṃ uppajjati ... pe ... ghānaviññāṇassa anantarā jivhāviññāṇaṃ uppajjati ... pe ... jivhāviññāṇassa anantarā kāyaviññāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā. Yā jivhāviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva kāyaviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... jivhāviññāṇassa anantarā kāyaviññāṇaṃ uppajjati, na vattabbaṃ—"yā jivhāviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva kāyaviññāṇassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhī"ti? Āmantā. Kāyaviññāṇaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu kāyaviññāṇaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci kāyaviññāṇaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—"jivhāviññāṇassa anantarā kāyaviññāṇaṃ uppajjatī"ti.

Jivhāviññāṇassa anantarā kāyaviññāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā. Jivhāviññāṇaṃ rasanimittaṃ manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Kāyaviññāṇaṃ rasanimittaṃ manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jivhāviññāṇaṃ rasārammaṇaññeva na aññārammaṇanti? Āmantā. Kāyaviññāṇaṃ rasārammaṇaññeva na aññārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇanti? Āmantā. Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati kāyaviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati kāyaviññāṇanti? Āmantā. "Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati kāyaviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Natthi. "Jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "jivhañca paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññāṇan"ti—atthev suttantoti, no ca vata re vattabbe—"jivhañca paṭicca rase ca uppajjati kāyaviññāṇan"ti.

Jivhāviññāṇassa anantarā kāyaviññāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā.

Taññeva jivhāviññāṇaṃ taṃ kāyaviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"pañcaviññāṇā aññamaññassa samanantarā uppajjantī"ti? Āmantā. Nanu atthi koci naccati gāyati vādeti, rūpañca passati, saddañca suṇāti, gandhañca ghāyati, rasañca sāyati, phoṭṭhabbañca phusatīti? Āmantā. Hañci atthi koci naccati gāyati vādeti, rūpañca passati, saddañca suṇāti, gandhañca ghāyati, rasañca sāyati, phoṭṭhabbañca phusati, tena vata re vattabbe— "pañcaviññāṇā aññamaññassa samanantarā uppajjantī"ti.

Anantarapaccayakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Rūpadhātukathā

Rūpino dhammā rūpadhātūti? Āmantā. Rūpaṃ bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpe sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpe atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpadhātu bhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Rūpaṃ bhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpadhātūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi rūpūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpadhātūpagā sattāti? Āmantā. Atthi rūpūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpadhātuyā sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Rūpe sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpadhātuyā atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Rūpe atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpadhātu pañcavokārabhavoti? Āmantā. Rūpaṃ pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpino dhammā rūpadhātu, kāmadhātuyā atthi rūpanti? Āmantā. Sāva kāmadhātu, sā rūpadhātūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāva kāmadhātu, sā rūpadhātūti? Āmantā. Kāmabhavena samannāgato pug-

galo dvīhi bhavehi samannāgato hoti—kāmabhavena ca rūpabhavena cāti? Na hevaṃ vattabbe.

Rūpadhātukathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Nirodhasamāpattikathā

Nirodhasamāpatti asaṅkhatāti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyanaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nirodhasamāpatti asaṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhasamāpatti asaṅkhatāti? Āmantā. Atthi keci nirodhaṃ samāpajjanti paṭilabhanti uppādenti samuppādenti uṭṭhapenti samuṭṭhapenti nibbattenti abhinibbattenti janenti sañjanentīti? Āmantā. Atthi keci asaṅkhataṃ samāpajjanti paṭilabhanti uppādenti samuppādenti uṭṭhapenti samuṭṭhapenti nibbattenti abhinibbattenti janenti sañjanentīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhā vodānaṃ vuṭṭhānaṃ paññāyatīti? Āmantā. Asaṅkhatā vodānaṃ vuṭṭhānaṃ paññāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nirodhaṃ samāpajjantassa paṭhamaṃ nirujjhati vacīsaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato cittasaṅkhāroti? Āmantā. Asaṅkhataṃ samāpajjantassa paṭhamaṃ nirujjhati vacīsaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato cittasaṅkhāroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nirodhā vuṭṭhahantassa paṭhamaṃ uppajjati cittasaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato vacīsaṅkhāroti? Āmantā. Asaṅkhatā vuṭṭhahantassa paṭhamaṃ uppajjati cittasaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato vacīsaṅkhāroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhā vuṭṭhitaṃ tayo phassā phusanti—suññato phasso, animitto phasso, appaṇihito phassoti? Āmantā. Asaṅkhatā vuṭṭhitaṃ tayo phassā phusanti—suññato phasso, animitto phasso, appaṇihito phassoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhā vuṭṭhitassa vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāranti? Āmantā. Asaṅkhatā vuṭṭhitassa vivekaninnaṃ cittaṃ hoti vivekapoṇaṃ vivekapabbhāranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"nirodhasamāpatti asaṅkhatā"ti? Āmantā. Saṅkhatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi nirodhasamāpatti asaṅkhatāti.

Nirodhasamāpattikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dasamavagga

Sīlaṃacetasikantikathā

Sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Rūpaṃ ... pe ... nibbānaṃ ... cakkhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Phasso acetasikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... saddhā ... pe ... vīriyaṃ ... pe ... sati ... pe ... samādhi ... pe ... paññā acetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Phasso cetasikoti? Āmantā. Sīlaṃ cetasikanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... cetanā ... pe ... saddhā ... pe ... vīriyaṃ ... pe ... sati ... pe ... samādhi ... pe ... paññā cetasikāti? Āmantā. Sīlaṃ cetasikanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Aniṭṭhaphalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu iṭṭhaphalanti? Āmantā. Hañci iṭṭhaphalaṃ, no ca vata re vattabbe—"sīlaṃ acetasikan"ti.

Saddhā iṭṭhaphalā, saddhā cetasikāti? Āmantā. Sīlaṃ iṭṭhaphalaṃ, sīlaṃ cetasikanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vīriyaṃ ... pe ... sati ... pe ... samādhi ... pe ... paññā iṭṭhaphalā, paññā cetasikāti? Āmantā. Sīlaṃ iṭṭhaphalaṃ, sīlaṃ cetasikanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sīlaṃ iṭṭhaphalaṃ, sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Saddhā iṭṭhaphalā, saddhā acetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaṃ iṭṭhaphalaṃ, sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Vīriyaṃ ... pe ... sati ... pe ... samādhi ... pe ... paññā iṭṭhaphalā, paññā acetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sīlaṃ acetasikanti? Āmantā. Aphalaṃ avipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu saphalaṃ savipākanti? Āmantā. Hañci saphalaṃ savipākaṃ, no ca vata re vattabbe—"sīlaṃ acetasikan"ti ... pe ....

Cakkhāyatanaṃ acetasikaṃ avipākanti? Āmantā. Sīlaṃ acetasikaṃ avipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... pe ... rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ acetasikaṃ

avipākanti? Āmantā. Sīlaṃ acetasikaṃ avipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sīlaṃ acetasikaṃ savipākanti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ acetasikaṃ savipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sīlaṃ acetasikaṃ savipākanti? Āmantā. Sotāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ acetasikaṃ savipākanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Sammāvācā acetasikāti? Āmantā. Sammādiṭṭhi acetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāvācā acetasikāti? Āmantā. Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi acetasikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammākammanto ... pe ... sammāājīvo acetasikoti? Āmantā. Sammādiṭṭhi acetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāājīvo acetasikoti? Āmantā. Sammāsaṅkappo ... sammāvāyāmo ... sammāsati ... sammāsamādhi acetasikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammādiṭṭhi cetasikāti? Āmantā. Sammāvācā cetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammādiṭṭhi cetasikāti? Āmantā. Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo cetasikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi cetasikoti? Āmantā. Sammāvācā cetasikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāsamādhi cetasikoti? Āmantā. Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo cetasikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sīlaṃ acetasikan"ti? Āmantā. Sīle uppajjitvā niruddhe dussīlo hotīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi sīlaṃ acetasikanti.

Sīlaṃ acetasikantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Sabbasaṃyojanappahānakathā

Sabbasaṃyojanānaṃ pahānaṃ arahattanti? Āmantā. Arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantīti? Āmantā. Arahattamaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattamaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ

pajahatīti? Āmantā. Nanu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānaṃ sotāpattiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānaṃ sotāpattiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantī"ti.

Arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantīti? Āmantā. Arahattamaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattamaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ pajahatīti? Āmantā. Nanu kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvaṃ sakadāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvaṃ sakadāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantī"ti.

Arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantīti? Āmantā. Arahattamaggena aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ aṇusahagataṃ byāpādaṃ pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahattamaggena aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ aṇusahagataṃ byāpādaṃ pajahatīti? Āmantā. Nanu kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānaṃ anāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānaṃ anāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantī"ti.

Arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantīti? Āmantā. Nanu rūparāgaarūparāgamānauddhaccaavijjāya anavasesappahānaṃ arahattaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci rūparāgaarūparāgamānauddhaccaavijjāya anavasesappahānaṃ arahattaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"arahattamaggena sabbe saṃyojanā pahīyantī"ti.

Na vattabbaṃ—"sabbasaṃyojanānaṃ pahānaṃ arahattan"ti? Āmantā. Nanu arahato sabbe saṃyojanā pahīnāti? Āmantā. Hañci arahato sabbe saṃyojanā pahīnā, tena vata re vattabbe—"sabbasaṃyojanānaṃ pahānaṃ arahattan"ti.

Sabbasaṃyojanappahānakathā niṭṭhitā. Catuttho vaggo.

Tassuddānaṃ

Gihi'ssa arahā, saha upapattiyā arahā, arahato sabbe dhammā anāsavā, arahā catūhi phalehi samannāgato, evamevaṃ chahi upekkhāhi, bodhiyā buddho, salakkhaṇasamannāgato, bodhisatto okkantaniyāmo car-

itabrahmacariyo, paṭipannako phalena samannāgato, sabbasaṃyojanānaṃ pahānaṃ arahattanti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Rūpaṃrūpāvacarārūpāvacarantikathā

Atthi rūpaṃ rūpāvacaranti? Āmantā. Samāpattesiyaṃ upapattesiyaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ, samāpattesiyena cittena upapattesiyena cittena diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagataṃ sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ ekuppādaṃ ekanirodhaṃ ekavatthukaṃ ekārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na samāpattesiyaṃ na upapattesiyaṃ na diṭṭhadhammasukhavihāraṃ, na samāpattesiyena cittena na upapattesiyena cittena na diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagataṃ sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ ekuppādaṃ ekanirodhaṃ ekavatthukaṃ ekārammaṇanti? Āmantā. Hañci na samāpattesiyaṃ na upapattesiyaṃ na diṭṭhadhammasukhavihāraṃ, na samāpattesiyena cittena ... pe ... ekārammaṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi rūpaṃ rūpāvacaran"ti.

Atthi rūpaṃ arūpāvacaranti? Āmantā. Samāpattesiyaṃ upapattesiyaṃ diṭṭhadhammasukhavihāraṃ, samāpattesiyena cittena upapattesiyena cittena diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagataṃ sahajātaṃ saṃsaṭṭhaṃ sampayuttaṃ ekuppādaṃ ekanirodhaṃ ekavatthukaṃ ekārammaṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na samāpattesiyaṃ na upapattesiyaṃ na diṭṭhadhammasukhavihāraṃ, na samāpattesiyena cittena ... pe ... ekārammaṇanti? Āmantā. Hañci na samāpattesiyaṃ na upapattesiyaṃ ... pe ... ekavatthukaṃ ekārammaṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"atthi rūpaṃ arūpāvacaran"ti.

Na vattabbaṃ—"atthi rūpaṃ rūpāvacaraṃ, atthi rūpaṃ arūpāvacaran"ti? Āmantā. Nanu kāmāvacarakammassa katattā rūpaṃ kāmāvacaranti? Āmantā. Hañci kāmāvacarakammassa katattā rūpaṃ kāmāvacaraṃ, tena vata re vattabbe— "rūpāvacarakammassa katattā rūpaṃ rūpāvacaraṃ, arūpāvacarakammassa katattā rūpaṃ arūpāvacaran"ti.

Rūpaṃ rūpāvacarārūpāvacarantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Rūpadhātuyāāyatanakathā

Atthi saḷāyataniko attabhāvo rūpadhātuyāti? Āmantā. Atthi tattha ghānāyatananti? Āmantā. Atthi tattha gandhāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha jivhāyatananti? Āmantā. Atthi tattha rasāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha kāyāyatananti? Āmantā. Atthi tattha phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi tattha gandhāyatananti? Āmantā. Natthi tattha ghānāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi tattha rasāyatananti? Āmantā. Natthi tattha jivhāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi tattha phoṭṭhabbāyatananti? Āmantā. Natthi tattha kāyāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha cakkhāyatanaṃ, atthi rūpāyatananti? Āmantā. Atthi tattha ghānāyatanaṃ, atthi gandhāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha cakkhāyatanaṃ, atthi rūpāyatananti? Āmantā. Atthi tattha jivhāyatanaṃ, atthi rasāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ, atthi phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha sotāyatanaṃ, atthi saddāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ, atthi dhammāyatananti? Āmantā. Atthi tattha ghānāyatanaṃ, atthi gandhāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ, atthi dhammāyatananti? Āmantā. Atthi tattha jivhāyatanaṃ, atthi rasāyatananti ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ, atthi phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha ghānāyatanaṃ, natthi gandhāyatananti? Āmantā. Atthi tattha cakkhāyatanaṃ, natthi rūpāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha ghānāyatanaṃ, natthi gandhāyatananti? Āmantā. Atthi tattha sotāyatanaṃ, natthi saddāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ, natthi dhammāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha jivhāyatanaṃ, natthi rasāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ, natthi phoṭṭhabbāyatananti? Āmantā. Atthi tattha cakkhāyatanaṃ, natthi rūpāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ, natthi phoṭṭhabbāyatananti? Āmantā. Atthi tattha sotāyatanaṃ, natthi saddāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ, natthi dhammāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha cakkhāyatanaṃ atthi rūpāyatanaṃ, tena cakkhunā taṃ rūpaṃ passatīti? Āmantā. Atthi tattha ghānāyatanaṃ atthi gandhāyatanaṃ, tena ghānena taṃ gandhaṃ ghāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha cakkhāyatanaṃ atthi rūpāyatanaṃ, tena cakkhunā taṃ rūpaṃ passatīti? Āmantā. Atthi tattha jivhāyatanaṃ atthi rasāyatanaṃ, tāya jivhāya taṃ rasaṃ sāyati ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ atthi phoṭṭhabbāyatanaṃ, tena kāyena taṃ phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha sotāyatanaṃ atthi saddāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ atthi dhammāyatanaṃ, tena manena taṃ dhammaṃ vijānātīti? Āmantā. Atthi tattha ghānāyatanaṃ atthi gandhāyatanaṃ, tena ghānena taṃ gandhaṃ ghāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ atthi dhammāyatanaṃ, tena manena taṃ dhammaṃ vijānātīti? Āmantā. Atthi tattha jivhāyatanaṃ atthi rasāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ atthi phoṭṭhabbāyatanaṃ, tena kāyena taṃ phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha ghānāyatanaṃ atthi gandhāyatanaṃ, na ca tena ghānena taṃ gandhaṃ ghāyatīti? Āmantā. Atthi tattha cakkhāyatanaṃ atthi rūpāyatanaṃ, na ca tena cakkhunā taṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi tattha ghānāyatanaṃ atthi gandhāyatanaṃ, na ca tena ghānena taṃ gandhaṃ ghāyatīti? Āmantā. Atthi tattha sotāyatanaṃ atthi saddāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ atthi dhammāyatanaṃ, na ca tena manena taṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha jivhāyatanaṃ atthi rasāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha kāyāyatanaṃ atthi phoṭṭhabbāyatanaṃ, na ca tena kāyena taṃ phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Āmantā. Atthi tattha sotāyatanaṃ atthi saddāyatanaṃ ... pe ... atthi tattha manāyatanaṃ atthi dhammāyatanaṃ, na ca tena manena taṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Atthi tattha ghānāyatanaṃ atthi gandhāyatanaṃ, tena ghānena taṃ gandhaṃ ghāyatīti? Āmantā. Atthi tattha mūlagandho sāragandho tacagandho pattagandho pupphagandho phalagandho āmagandho vissagandho sugandho duggandhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha jivhāyatanaṃ atthi rasāyatanaṃ, tāya jivhāya taṃ rasaṃ sāyatīti? Āmantā. Atthi tattha mūlaraso khandharaso tacaraso

pattaraso puppharaso phalaraso ambilaṃ madhuraṃ tittakaṃ kaṭukaṃ loṇiyaṃ khāriyaṃ lambilaṃ kasāvo sādu asādūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi tattha kāyāyatanaṃ atthi phoṭṭhabbāyatanaṃ, tena kāyena taṃ phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Āmantā. Atthi tattha kakkhaḷaṃ mudukaṃ saṇhaṃ pharusaṃ sukhasamphassaṃ dukkhasamphassaṃ garukaṃ lahukanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saḷāyataniko attabhāvo rūpadhātuyā"ti? Āmantā. Nanu atthi tattha ghānanimittaṃ jivhānimittaṃ kāyanimittanti? Āmantā. Hañci atthi tattha ghānanimittaṃ jivhānimittaṃ kāyanimittaṃ, tena vata re vattabbe—"saḷāyataniko attabhāvo rūpadhātuyā"ti.

Rūpadhātuyā āyatanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Samādhikathā

Cittasantati samādhīti? Āmantā. Atītā cittasantati samādhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cittasantati samādhīti? Āmantā. Anāgatā cittasantati samādhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cittasantati samādhīti? Āmantā. Nanu atītaṃ niruddhaṃ anāgataṃ ajātanti? Āmantā. Hañci atītaṃ niruddhaṃ anāgataṃ ajātaṃ, no ca vata re vattabbe—"cittasantati samādhī"ti.

Ekacittakkhaṇiko samādhīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇasamaṅgī samāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotaviññāṇasamaṅgī ... pe ... ghānaviññāṇasamaṅgī ... jivhāviññāṇasamaṅgī ... kāyaviññāṇasamaṅgī ... pe ... akusalacittasamaṅgī ... pe ... rāgasahagatacittasamaṅgī ... pe ... dosasahagatacittasamaṅgī ... pe ... mohasahagatacittasamaṅgī ... pe ... anottappasahagatacittasamaṅgī samāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cittasantati samādhīti? Āmantā. Akusalacittasantati samādhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rāgasahagatā ... pe ... dosasahagatā ... pe ... mohasahagatā ... pe ... anottappasahagatā cittasantati samādhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"cittasantati samādhī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " ahaṃ kho, āvuso nigaṇṭhā, pahomi aniñjamāno kāyena,

abhāsamāno vācaṃ, satta rattindivāni ekantasukhaṃ paṭisaṃvedī viharitun”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi cittasantati samādhīti.

Samādhikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Abyākatakathā

Diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Vipākābyākataṃ kiriyābyākataṃ rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ … pe … phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe … pe … diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Diṭṭhigatasampayutto phasso abyākatoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Diṭṭhigatasampayuttā vedanā … pe … saññā … pe … cetanā … pe … cittaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Diṭṭhigatasampayutto phasso akusaloti? Āmantā. Diṭṭhigataṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … diṭṭhigatasampayuttā vedanā saññā cetanā cittaṃ akusalanti? Āmantā. Diṭṭhigataṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Aphalaṃ avipākanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu saphalaṃ savipākanti? Āmantā. Hañci saphalaṃ savipākaṃ, no ca vata re vattabbe—“diṭṭhigataṃ abyākatan”ti.

Diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Nanu micchādiṭṭhiparamāni vajjāni vuttāni bhagavatāti? Āmantā. Hañci micchādiṭṭhiparamāni vajjāni vuttāni bhagavatā, no ca vata re vattabbe—“diṭṭhigataṃ abyākatan”ti.

Diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—“ micchādiṭṭhi kho, vaccha, akusalā, sammādiṭṭhi kusalā”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—“diṭṭhigataṃ abyākatan”ti.

Diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—“ micchādiṭṭhissa kho ahaṃ, puṇṇa, dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi—nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— “diṭṭhigataṃ abyākatan”ti.

Na vattabbaṃ—“diṭṭhigataṃ abyākatan”ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— “‘ sassato loko’ti kho, vaccha, abyākatametaṃ, ‘asassato loko’ti kho, vaccha, abyākatametaṃ, ‘antavā loko’ti kho, vaccha, abyākatametaṃ, ‘anantavā loko’ti kho, vaccha … pe … ‘taṃ jīvaṃ taṃ

sarīran'ti kho, vaccha ... pe ... 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'ti kho, vaccha ... pe ... 'hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, vaccha ... pe ... 'na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, vaccha ... pe ... 'hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, vaccha ... pe ... 'neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā'ti kho, vaccha, abyākatametan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi diṭṭhigataṃ abyākatanti.

Diṭṭhigataṃ abyākatanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" micchādiṭṭhikassa, bhikkhave, purisapuggalassa yañceva kāyakammaṃ yathādiṭṭhisamattaṃ samādinnaṃ, yañca vacīkammaṃ ... pe ... yañca manokammaṃ, yā ca cetanā, yā ca patthanā, yo ca paṇidhi, ye ca saṅkhārā, sabbe te dhammā aniṭṭhāya akantāya amanāpāya ahitāya dukkhāya saṃvattantī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "diṭṭhigataṃ abyākatan"ti.

Abyākatakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Khaṇalayamuhuttakathā

Khaṇo parinipphanno, layo parinipphanno, muhuttaṃ parinipphannanti? Āmantā. Rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"muhuttaṃ parinipphannan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "tīṇimāni, bhikkhave, kathāvatthūni. Katamāni tīṇi? Atītaṃ vā, bhikkhave, addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya—'evaṃ ahosi atītamaddhānan'ti; anāgataṃ vā, bhikkhave, addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya—'evaṃ bhavissati anāgatamaddhānan'ti; etarahi vā, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya—'evaṃ hoti etarahi paccuppannan'ti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi kathāvatthūnī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi muhuttaṃ parinipphannanti.

Khaṇalayamuhuttakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Arūperūpakathā

Atthi rūpaṃ arūpesūti? Āmantā. Rūpabhavo rūpagati rūpasat-

tāvāso rūpasaṃsāro rūpayoni rūpattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu arūpabhavo arūpagati arūpasattāvāso arūpasaṃsāro arūpayoni arūpattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Hañci arūpabhavo ... pe ... arūpattabhāvapaṭilābho, no ca vata re vattabbe— "atthi rūpaṃ arūpesū"ti.

Atthi rūpaṃ arūpesūti? Āmantā. Pañcavokārabhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu catuvokārabhavo ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Hañci catuvokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābho, no ca vata re vattabbe—"atthi rūpaṃ arūpesū"ti.

Atthi rūpaṃ rūpadhātuyā, so ca rūpabhavo rūpagati rūpasattāvāso rūpasaṃsāro rūpayoni rūpattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi rūpaṃ arūpesu, so ca rūpabhavo rūpagati ... pe ... rūpattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpaṃ rūpadhātuyā, so ca pañcavokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi rūpaṃ arūpesu, so ca pañcavokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi rūpaṃ arūpesu, so ca arūpabhavo arūpagati arūpasattāvāso arūpasaṃsāro arūpayoni arūpattabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi rūpaṃ rūpadhātuyā, so ca arūpabhavo arūpagati ... pe ... arūpattabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpaṃ arūpesu, so ca catuvokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Atthi rūpaṃ rūpadhātuyā, so ca catuvokārabhavo gati ... pe ... attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi rūpaṃ arūpesūti? Āmantā. Nanu rūpānaṃ nissaraṇaṃ arūpaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci rūpānaṃ nissaraṇaṃ arūpaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"atthi rūpaṃ arūpesū"ti.

Rūpānaṃ nissaraṇaṃ arūpaṃ vuttaṃ bhagavatā, atthi rūpaṃ arūpesūti? Āmantā. Kāmānaṃ nissaraṇaṃ nekkhammaṃ vuttaṃ bhagavatā, atthi nekkhammesu kāmā, atthi anāsavesu āsavā, atthi apariyāpannesu pariyāpannāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpe rūpakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Upekkhāsamannāgatakathā

Arahā chahi upekkhāhi samannāgatoti? Āmantā. Arahā chahi phassehi, chahi vedanāhi, chahi saññāhi ... pe ... chahi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahā chahi upekkhāhi samannāgatoti? Āmantā. Arahā cakkhunā rūpaṃ passanto sotena saddaṃ suṇāti, ghānena gandhaṃ ghāyati, jivhāya rasaṃ sāyati, kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati, manasā dhammaṃ vijānāti ... pe ... manasā dhammaṃ vijānanto cakkhunā rūpaṃ passati, sotena saddaṃ suṇāti, ghānena gandhaṃ ghāyati, jivhāya rasaṃ sāyati, kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahā chahi upekkhāhi samannāgatoti? Āmantā. Satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ chahi upekkhāhi samannāgato samohito, cha upekkhāyo paccupaṭṭhitāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"arahā chahi upekkhāhi samannāgato"ti? Āmantā. Nanu arahā chaḷaṅgupekkhoti? Āmantā. Hañci arahā chaḷaṅgupekkho, tena vata re vattabbe— "arahā chahi upekkhāhi samannāgato"ti ... pe ....

Upekkhāsamannāgatakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Sabbamatthītikathā

Vādayutti

Sabbamatthīti? Āmantā. Sabbattha sabbamatthīti? Na hevaṃ vattabbe. Sabbamatthīti? Āmantā. Sabbadā sabbamatthīti? Na hevaṃ vattabbe. Sabbamatthīti? Āmantā. Sabbena sabbaṃ sabbamatthīti? Na hevaṃ vattabbe. Sabbamatthīti? Āmantā. Sabbesu sabbamatthīti? Na hevaṃ vattabbe. Sabbamatthīti? Āmantā. Ayoganti katvā sabbamatthīti? Na hevaṃ vattabbe. Sabbamatthīti? Āmantā. Yampi natthi, tampatthīti? Na hevaṃ vattabbe. Sabbamatthīti? Āmantā. Sabbamatthīti yā diṭṭhi sā diṭṭhi micchādiṭṭhīti, yā diṭṭhi sā diṭṭhi sammādiṭṭhīti, hevamatthīti? Na hevaṃ vattabbe. (Saṃkhittaṃ.)

Vādayutti.

Kālasaṃsandana

Atītaṃ atthīti? Āmantā. Nanu atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipar-

iṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Hañci atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgataṃ, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ atthī"ti.

Anāgataṃ atthīti? Āmantā. Nanu anāgataṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Āmantā. Hañci anāgataṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtaṃ, no ca vata re vattabbe—"anāgataṃ atthī"ti.

Paccuppannaṃ atthi paccuppannaṃ aniruddhaṃ avigataṃ avipariṇataṃ na atthaṅgataṃ na abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Atītaṃ atthi atītaṃ aniruddhaṃ avigataṃ avipariṇataṃ na atthaṅgataṃ na abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ atthi paccuppannaṃ jātaṃ bhūtaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtanti? Āmantā. Anāgataṃ atthi anāgataṃ jātaṃ bhūtaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ atthi atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Paccuppannaṃ atthi paccuppannaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ atthi anāgataṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Āmantā. Paccuppannaṃ atthi paccuppannaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atītaṃ rūpaṃ atthīti? Āmantā. Nanu atītaṃ rūpaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Hañci atītaṃ rūpaṃ niruddhaṃ ... pe ... abbhatthaṅgataṃ, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ rūpaṃ atthī"ti.

Anāgataṃ rūpaṃ atthīti? Āmantā. Nanu anāgataṃ rūpaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Āmantā. Hañci anāgataṃ rūpaṃ ajātaṃ ... pe ... apātubhūtaṃ, no ca vata re vattabbe—"anāgataṃ rūpaṃ atthī"ti.

Paccuppannaṃ rūpaṃ atthi paccuppannaṃ rūpaṃ aniruddhaṃ avigataṃ avipariṇataṃ na atthaṅgataṃ na abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ aniruddhaṃ avigataṃ avipariṇataṃ na atthaṅgataṃ na abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe.

Paccuppannaṃ rūpaṃ atthi paccuppannaṃ rūpaṃ jātaṃ bhūtaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtanti? Āmantā. Anāgataṃ

rūpaṃ atthi anāgataṃ rūpaṃ jātaṃ bhūtaṃ sañjātaṃ nibbattaṃ abhinibbattaṃ pātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ atthi paccuppannaṃ rūpaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgataṃ rūpaṃ atthi anāgataṃ rūpaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ atthi paccuppannaṃ rūpaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atītā vedanā atthi … pe … saññā atthi, saṅkhārā atthi, viññāṇaṃ atthīti? Āmantā. Nanu atītaṃ viññāṇaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Hañci atītaṃ viññāṇaṃ niruddhaṃ … pe … abbhatthaṅgataṃ, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ viññāṇaṃ atthī"ti.

Anāgataṃ viññāṇaṃ atthīti? Āmantā. Nanu anāgataṃ viññāṇaṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Āmantā. Hañci anāgataṃ viññāṇaṃ ajātaṃ … pe … apātubhūtaṃ, no ca vata re vattabbe—"anāgataṃ viññāṇaṃ atthī"ti.

Paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthi paccuppannaṃ viññāṇaṃ aniruddhaṃ … pe … na abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ aniruddhaṃ … pe … na abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe.

Paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthi paccuppannaṃ viññāṇaṃ jātaṃ … pe … pātubhūtanti? Āmantā. Anāgataṃ viññāṇaṃ atthi anāgataṃ viññāṇaṃ jātaṃ … pe … pātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ niruddhaṃ … pe … abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthi paccuppannaṃ viññāṇaṃ niruddhaṃ … pe … abbhatthaṅgatanti? Na hevaṃ vattabbe. Anāgataṃ viññāṇaṃ atthi anāgataṃ viññāṇaṃ ajātaṃ … pe … apātubhūtanti? Āmantā.

Paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthi paccuppannaṃ viññāṇaṃ ajātaṃ … pe … apātubhūtanti? Na hevaṃ vattabbe.

"Paccuppannan"ti vā "rūpan"ti vā, "rūpan"ti vā "paccuppannan"ti vā paccuppannaṃ rūpaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same sam-

abhāge tajjāteti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ nirujjhamānaṃ paccuppannabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Rūpabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Paccuppannan"ti vā "rūpan"ti vā, "rūpan"ti vā "paccuppannan"ti vā paccuppannaṃ rūpaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ nirujjhamānaṃ rūpabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Paccuppannabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Odātan"ti vā "vatthan"ti vā, "vatthan"ti vā "odātan"ti vā odātaṃ vatthaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Āmantā. Odātaṃ vatthaṃ rajjamānaṃ odātabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Vatthabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe.

"Odātan"ti vā "vatthan"ti vā, "vatthan"ti vā "odātan"ti vā odātaṃ vatthaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Āmantā. Odātaṃ vatthaṃ rajjamānaṃ vatthabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Odātabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe. ... pe ....

Rūpaṃ rūpabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe. Nanu rūpaṃ rūpabhāvaṃ na jahatīti rūpaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci rūpaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ rūpabhāvaṃ na jahatī"ti.

Nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahatīti nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Āmantā. Rūpaṃ rūpabhāvaṃ na jahatīti rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ rūpabhāvaṃ na jahati rūpaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahati nibbānaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Anāgataṃ atthi anāgataṃ anāgatabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe. Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Paccuppannaṃ atthi paccuppannaṃ paccuppannabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ atthi anāgataṃ anāgatabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ atthi paccuppannaṃ paccuppannabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Atītaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu atītaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci atītaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ na jahatī"ti.

Nibbānaṃ atthi nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahatīti nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Āmantā. Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti atītaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ atthi atītaṃ atītabhāvaṃ na jahati atītaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Nibbānaṃ atthi nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahati nibbānaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Anāgataṃ rūpaṃ atthi anāgataṃ rūpaṃ anāgatabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ atthi paccuppannaṃ rūpaṃ paccuppannabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ rūpaṃ atthi anāgataṃ rūpaṃ anāgatabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ rūpaṃ atthi paccuppannaṃ rūpaṃ paccuppannabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu atītaṃ rūpaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci atītaṃ rūpaṃ aniccaṃ ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ na jahatī"ti.

Nibbānaṃ atthi nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahati nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ na jahati atītaṃ rūpaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ rūpaṃ atthi atītaṃ rūpaṃ atītabhāvaṃ na jahati atītaṃ rūpaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Nibbānaṃ atthi nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahati nibbānaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā vedanā atthi ... atītā saññā atthi ... atītā saṅkhārā atthi ... atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Anāgataṃ viññāṇaṃ atthi anāgataṃ viññāṇaṃ anāgatabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthi paccuppannaṃ viññāṇaṃ paccuppannabhāvaṃ na jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ viññāṇaṃ atthi anāgataṃ viññāṇaṃ anāgatabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthi paccuppannaṃ viññāṇaṃ paccuppannabhāvaṃ jahatīti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ na jahatīti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu atītaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci atītaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ na jahatī"ti.

Nibbānaṃ atthi nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahati nibbānaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ na jahati atītaṃ viññāṇaṃ niccaṃ dhuvaṃ sassataṃ avipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ viññāṇaṃ atthi atītaṃ viññāṇaṃ atītabhāvaṃ na jahati atītaṃ viññāṇaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Nibbānaṃ atthi nibbānaṃ nibbānabhāvaṃ na jahati nibbānaṃ aniccaṃ adhuvaṃ asassataṃ vipariṇāmadhammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

1. Vacanasodhana

Atītaṃ nvatthīti? Āmantā. Hañci atītaṃ nvatthi, atītaṃ atthīti micchā. Hañci vā pana atthi nvātītaṃ, atthi atītanti micchā. Anāgataṃ nvatthīti? Āmantā. Hañci anāgataṃ nvatthi, anāgataṃ atthīti micchā. Hañci vā pana atthi nvānāgataṃ, atthi anāgatanti micchā.

Anāgataṃ hutvā paccuppannaṃ hotīti? Āmantā. Taññeva anāgataṃ taṃ paccuppannanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... taññeva anāgataṃ taṃ paccuppannanti? Āmantā. Hutvā hoti hutvā hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... hutvā hoti hutvā hotīti? Āmantā. Na hutvā na hoti na hutvā na hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ hutvā atītaṃ hotīti? Āmantā. Taññeva paccuppannaṃ taṃ atītanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... taññeva paccuppannaṃ taṃ atītanti? Āmantā. Hutvā hoti hutvā hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... hutvā hoti hutvā hotīti? Āmantā. Na hutvā na hoti na hutvā na hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ hutvā paccuppannaṃ hoti, paccuppannaṃ hutvā atītaṃ hotīti? Āmantā. Taññeva anāgataṃ taṃ paccuppannaṃ taṃ atītanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... taññeva anāgataṃ taṃ paccuppannaṃ taṃ atītanti? Āmantā. Hutvā hoti hutvā hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... hutvā hoti hutvā hotīti? Āmantā. Na hutvā na hoti na hutvā na hotīti? Na hevaṃ vattabbe.

2. Atītacakkhurūpādikathā

Atītaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Atītena cakkhunā atītaṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ sotaṃ atthi saddā atthi sotaviññāṇaṃ atthi ākāso atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Atītena sotena atītaṃ saddaṃ suṇātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ ghānaṃ atthi gandhā atthi ghānaviññāṇaṃ atthi vāyo atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Atītena ghānena atītaṃ gandhaṃ ghāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā jivhā atthi rasā atthi jivhāviññāṇaṃ atthi āpo

atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Atītāya jivhāya atītaṃ rasaṃ sāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīto kāyo atthi phoṭṭhabbā atthi kāyaviññāṇaṃ atthi pathavī atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Atītena kāyena atītaṃ phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīto mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Atītena manena atītaṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Anāgatena cakkhunā anāgataṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ sotaṃ atthi ... ghānaṃ atthi ... jivhā atthi ... kāyo atthi ... mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthīti? Āmantā. Anāgatena manena anāgataṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, paccuppannena cakkhunā paccuppannaṃ rūpaṃ passatīti? Āmantā. Atītaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, atītena cakkhunā atītaṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Paccuppannaṃ sotaṃ atthi ... ghānaṃ atthi ... jivhā atthi ... kāyo atthi ... mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, paccuppannena manena paccuppannaṃ dhammaṃ vijānātīti? Āmantā. Atīto mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, atītena manena atītaṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, paccuppannena cakkhunā paccuppannaṃ rūpaṃ passatīti? Āmantā. Anāgataṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, anāgatena cakkhunā anāgataṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ sotaṃ atthi ... ghānaṃ atthi ... jivhā atthi ... kāyo atthi ... mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, paccuppannena manena paccuppannaṃ dhammaṃ vijānātīti? Āmantā. Anāgato mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, anāgatena manena anāgataṃ dhammaṃ vi-

jānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, na ca atītena cakkhunā atītaṃ rūpaṃ passatīti? Āmantā. Paccuppannaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, na ca paccuppannena cakkhunā paccuppannaṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ sotaṃ atthi ... ghānaṃ atthi ... jivhā atthi ... kāyo atthi ... mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, na ca atītena manena atītaṃ dhammaṃ vijānātīti? Āmantā. Paccuppanno mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, na ca paccuppannena manena paccuppannaṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, na ca anāgatena cakkhunā anāgataṃ rūpaṃ passatīti? Āmantā. Paccuppannaṃ cakkhuṃ atthi rūpā atthi cakkhuviññāṇaṃ atthi āloko atthi manasikāro atthi, na ca paccuppannena cakkhunā paccuppannaṃ rūpaṃ passatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ sotaṃ atthi ... ghānaṃ atthi ... jivhā atthi ... kāyo atthi ... mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, na ca anāgatena manena anāgataṃ dhammaṃ vijānātīti? Āmantā. Paccuppanno mano atthi dhammā atthi manoviññāṇaṃ atthi vatthuṃ atthi manasikāro atthi, na ca paccuppannena manena paccuppannaṃ dhammaṃ vijānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

3. Atītañāṇādikathā

Atītaṃ ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Atītaṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti?

Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Atītaṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Anāgataṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anāgataṃ ñāṇaṃ atthi, tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena ñāṇakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Anāgataṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Paccuppannaṃ ñāṇaṃ atthi, na ca tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

4. Arahantādikathā

Arahato atīto rāgo atthīti? Āmantā. Arahā tena rāgena sarāgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atīto doso atthīti? Āmantā. Arahā tena dosena sadosoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atīto moho atthīti? Āmantā. Arahā tena mohena samohoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atīto māno atthīti? Āmantā. Arahā tena mānena samānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atītā diṭṭhi atthīti? Āmantā. Arahā tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atītā vicikicchā atthīti? Āmantā. Arahā tāya vicikicchāya savicikicchoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atītaṃ thinaṃ atthīti? Āmantā. Arahā tena

thinena sathinoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atītaṃ uddhaccaṃ atthīti? Āmantā. Arahā tena uddhaccena sauddhaccoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atītaṃ ahirikaṃ atthīti? Āmantā. Arahā tena ahirikena saahirikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atītaṃ anottappaṃ atthīti? Āmantā. Arahā tena anottappena saanottappīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmissa atītā sakkāyadiṭṭhi atthīti? Āmantā. Anāgāmī tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāmissa atītā vicikicchā atthi ... atīto sīlabbataparāmāso atthi ... atīto aṇusahagato kāmarāgo atthi ... atīto aṇusahagato byāpādo atthīti? Āmantā. Anāgāmī tena byāpādena byāpannacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmissa atītā sakkāyadiṭṭhi atthīti? Āmantā. Sakadāgāmī tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmissa atītā vicikicchā atthi ... atīto sīlabbataparāmāso atthi ... atīto oḷāriko kāmarāgo atthi ... atīto oḷāriko byāpādo atthīti? Āmantā. Sakadāgāmī tena byāpādena byāpannacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpannassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthīti? Āmantā. Sotāpanno tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpannassa atītā vicikicchā atthi ... atīto sīlabbataparāmāso atthi ... atīto apāyagamanīyo rāgo atthi ... atīto apāyagamanīyo doso atthi ... atīto apāyagamanīyo moho atthīti? Āmantā. Sotāpanno tena mohena samohoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjanassa atīto rāgo atthi, puthujjano tena rāgena sarāgoti? Āmantā. Arahato atīto rāgo atthi, arahā tena rāgena sarāgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puthujjanassa atīto doso atthi ... pe ... atītaṃ anottappaṃ atthi puthujjano tena anottappena anottappīti? Āmantā. Arahato atītaṃ anottappaṃ atthi, arahā tena anottappena anottappīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjanassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, puthujjano tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Āmantā. Anāgāmissa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, anāgāmī tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puthujjanassa atītā vicikicchā atthi ... pe ... atīto aṇusahagato byāpādo atthi, puthujjano tena byāpādena byāpannacittoti? Āmantā. Anāgāmissa atīto aṇusahagato byāpādo atthi, anāgāmī tena byāpādena byāpannacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjanassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, puthujjano tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Āmantā. Sakadāgāmissa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, sakadāgāmī tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puthujjanassa atītā vicikicchā atthi ... atīto oḷāriko byāpādo atthi, puthujjano tena byāpādena byāpannacittoti? Āmantā. Sakadāgāmissa atīto oḷāriko byāpādo atthi, sakadāgāmī tena byāpādena byāpannacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjanassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, puthujjano tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Āmantā. Sotāpannassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, sotāpanno tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puthujjanassa atītā vicikicchā atthi ... pe ... atīto apāyagamanīyo moho atthi, puthujjano tena mohena samohoti? Āmantā. Sotāpannassa atīto apāyagamanīyo moho atthi, sotāpanno tena mohena samohoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato atīto rāgo atthi, na ca arahā tena rāgena sarāgoti? Āmantā. Puthujjanassa atīto rāgo atthi, na ca puthujjano tena rāgena sarāgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahato atīto doso atthi ... pe ... atītaṃ anottappaṃ atthi, na ca arahā tena anottappena anottappīti? Āmantā. Puthujjanassa atītaṃ anottappaṃ atthi, na ca puthujjano tena anottappena anottappīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmissa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, na ca anāgāmī tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Āmantā. Puthujjanassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, na ca puthujjano tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāmissa atītā vicikicchā atthi ... pe ... atīto aṇusahagato byāpādo atthi, na ca anāgāmī tena byāpādena byāpannacittoti? Āmantā. Puthujjanassa atīto aṇusahagato byāpādo atthi, na ca puthujjano tena byāpādena byāpannacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmissa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, na ca sakadāgāmī tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Āmantā. Puthujjanassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, na ca puthujjano tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmissa atītā vicikicchā atthi ... pe ... atīto oḷāriko byāpādo atthi, na ca sakadāgāmī tena byāpādena byāpannacittoti? Āmantā. Puthujjanassa atīto oḷāriko byāpādo atthi, na ca puthujjano tena byāpādena byāpannacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpannassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, na ca sotāpanno tāya diṭṭhiyā

sadiṭṭhikoti? Āmantā. Puthujjanassa atītā sakkāyadiṭṭhi atthi, na ca puthujjano tāya diṭṭhiyā sadiṭṭhikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpannassa atītā vicikicchā atthi ... pe ... atīto apāyagamanīyo moho atthi, na ca sotāpanno tena mohena samohoti? Āmantā. Puthujjanassa atīto apāyagamanīyo moho atthi, na ca puthujjano tena mohena samohoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

5. Atītahatthādikathā

Atītā hatthā atthīti? Āmantā. Atītesu hatthesu sati ādānanikkhepanaṃ paññāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā pādā atthīti? Āmantā. Atītesu pādesu sati abhikkamapaṭikkamo paññāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā pabbā atthīti? Āmantā. Atītesu pabbesu sati samiñjanapasāraṇaṃ paññāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīto kucchi atthīti? Āmantā. Atītasmiṃ kucchismiṃ sati jighacchā pipāsā paññāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atīto kāyo atthīti? Āmantā. Atīto kāyo paggahaniggahupago chedanabhedanupago kākehi gijjhehi kulalehi sādhāraṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīte kāye visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... labbhā atīto kāyo addubandhanena bandhituṃ, rajjubandhanena bandhituṃ, saṅkhalikabandhanena bandhituṃ, gāmabandhanena bandhituṃ, nigamabandhanena bandhituṃ, nagarabandhanena bandhituṃ, janapadabandhanena bandhituṃ, kaṇṭhapañcamehi bandhanehi bandhitunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atīto āpo atthīti? Āmantā. Tena āpena āpakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīto tejo atthīti? Āmantā. Tena tejena tejakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīto vāyo atthīti? Āmantā. Tena vāyena vāyakaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

6. Atītakkhandhādisamodhānakathā

Atīto rūpakkhandho atthi, anāgato rūpakkhandho atthi, paccuppanno rūpakkhandho atthīti? Āmantā. Tayo rūpakkhandhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā pañcakkhandhā atthi, anāgatā pañcakkhandhā atthi, paccuppannā pañcakkhandhā atthīti? Āmantā. Pannarasakkhandhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ cakkhāyatanaṃ atthi, anāgataṃ cakkhāyatanaṃ atthi, paccuppannaṃ cakkhāyatanaṃ atthīti? Āmantā. Tīṇi cakkhāyatanānīti?

Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītāni dvādasāyatanāni atthi, anāgatāni dvādasāyatanāni atthi, paccuppannāni dvādasāyatanāni atthīti? Āmantā. Chattiṃsāyatanānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā cakkhudhātu atthi, anāgatā cakkhudhātu atthi, paccuppannā cakkhudhātu atthīti? Āmantā. Tisso cakkhudhātuyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītā aṭṭhārasa dhātuyo atthi, anāgatā aṭṭhārasa dhātuyo atthi, paccuppannā aṭṭhārasa dhātuyo atthīti? Āmantā. Catupaññāsa dhātuyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ cakkhundriyaṃ atthi, anāgataṃ cakkhundriyaṃ atthi, paccuppannaṃ cakkhundriyaṃ atthīti? Āmantā. Tīṇi cakkhundriyānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītāni bāvīsatindriyāni atthi, anāgatāni bāvīsatindriyāni atthi, paccuppannāni bāvīsatindriyāni atthīti? Āmantā. Chasaṭṭhindriyānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atīto rājā cakkavattī atthi, anāgato rājā cakkavattī atthi, paccuppanno rājā cakkavattī atthīti? Āmantā. Tiṇṇannaṃ rājūnaṃ cakkavattīnaṃ sammukhībhāvo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atīto sammāsambuddho atthi, anāgato sammāsambuddho atthi, paccuppanno sammāsambuddho atthīti? Āmantā. Tiṇṇannaṃ sammāsambuddhānaṃ sammukhībhāvo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

7. Padasodhanakathā

Atītaṃ atthīti? Āmantā. Atthi atītanti? Atthi siyā atītaṃ, siyā nvātītanti.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci atītaṃ atthi, atthi siyā atītaṃ, siyā nvātītaṃ, tenātītaṃ nvātītaṃ, nvātītaṃ atītanti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'atītaṃ atthi atthi siyā atītaṃ, siyā nvātītaṃ, tenātītaṃ nvātītaṃ, nvātītaṃ atītan'"ti micchā.

No ce pana atītaṃ nvātītaṃ nvātītaṃ atītanti, no ca vata re vattabbe—"atītaṃ atthi atthi siyā atītaṃ, siyā nvātītan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'atītaṃ atthi atthi siyā atītaṃ, siyā nvātītaṃ, tenātītaṃ nvātītaṃ, nvātītaṃ atītan'"ti micchā.

Anāgataṃ atthīti? Āmantā. Atthi anāgatanti? Atthi siyā anāgataṃ, siyā nvānāgatanti.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci anāgataṃ atthi atthi siyā anāgataṃ siyā nvānāgataṃ, tenānāgataṃ nvānāgataṃ, nvānāgataṃ anāgatanti. Yaṃ

tattha vadesi—"vattabbe kho—'anāgataṃ atthi atthi siyā anāgataṃ, siyā nvānāgataṃ, tenānāgataṃ nvānāgataṃ, nvānāgataṃ anāgatan'"ti micchā.

No ce panānāgataṃ nvānāgataṃ nvānāgataṃ anāgatanti, no ca vata re vattabbe— "anāgataṃ atthi atthi siyā anāgataṃ, siyā nvānāgatan"ti. Yaṃ tattha vadesi— "vattabbe kho—'anāgataṃ atthi atthi siyā anāgataṃ, siyā nvānāgataṃ, tenānāgataṃ nvānāgataṃ, nvānāgataṃ anāgatan'"ti micchā.

Paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Atthi paccuppannanti? Atthi siyā paccuppannaṃ, siyā no paccuppannanti.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci paccuppannaṃ atthi atthi siyā paccuppannaṃ, siyā no paccuppannaṃ, tena paccuppannaṃ, no paccuppannaṃ, no paccuppannaṃ paccuppannanti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'paccuppannaṃ atthi atthi siyā paccuppannaṃ, siyā no paccuppannaṃ, tena paccuppannaṃ no paccuppannaṃ, no paccuppannaṃ paccuppannan'"ti micchā.

No ce pana paccuppannaṃ no paccuppannaṃ, no paccuppannaṃ paccuppannanti, no ca vata re vattabbe—"paccuppannaṃ atthi atthi siyā paccuppannaṃ, siyā no paccuppannan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'paccuppannaṃ atthi atthi siyā paccuppannaṃ, siyā no paccuppannaṃ, tena paccuppannaṃ no paccuppannaṃ, no paccuppannaṃ paccuppannan'"ti micchā.

Nibbānaṃ atthīti? Āmantā. Atthi nibbānanti? Atthi siyā nibbānaṃ siyā no nibbānanti.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci nibbānaṃ atthi atthi siyā nibbānaṃ, siyā no nibbānaṃ, tena nibbānaṃ no nibbānaṃ, no nibbānaṃ nibbānanti. Yaṃ tattha vadesi— "vattabbe kho—'nibbānaṃ atthi atthi siyā nibbānaṃ, siyā no nibbānaṃ, tena nibbānaṃ no nibbānaṃ, no nibbānaṃ nibbānan'"ti micchā.

No ce pana nibbānaṃ no nibbānaṃ, no nibbānaṃ nibbānanti, no ca vata re vattabbe—"nibbānaṃ atthi atthi siyā nibbānaṃ, siyā no nibbānan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'nibbānaṃ atthi atthi siyā nibbānaṃ, siyā no nibbānaṃ, tena nibbānaṃ no nibbānaṃ, no nibbānaṃ nibbānan'"ti micchā.

8. Suttasādhana

Na vattabbaṃ—"atītaṃ atthi, anāgataṃ atthī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" yaṃ kiñci, bhikkhave, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā— ayaṃ vuccati rūpakkhandho. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā—ayaṃ vuccati viññāṇakkhandho"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atītaṃ atthi, anāgataṃ atthīti.

Atītaṃ atthi, anāgataṃ atthīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" tayome, bhikkhave, niruttipathā adhivacanapathā paññattipathā asaṃkiṇṇā asaṃkiṇṇapubbā na saṃkiyanti na saṅkiyissanti appaṭikuṭṭhā samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi. Katame tayo? Yaṃ, bhikkhave, rūpaṃ atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ 'ahosī'ti tassa saṅkhā, 'ahosī'ti tassa samaññā, 'ahosī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti. Yā vedanā ... pe ... yā saññā ... ye saṅkhārā ... yaṃ viññāṇaṃ atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ 'ahosī'ti tassa saṅkhā, 'ahosī'ti tassa samaññā, 'ahosī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti.

Yaṃ, bhikkhave, rūpaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ 'bhavissatī'ti tassa saṅkhā, 'bhavissatī'ti tassa samaññā, 'bhavissatī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'ahosī'ti. Yā vedanā ... pe ... yā saññā ... ye saṅkhārā ... yaṃ viññāṇaṃ ajātaṃ apātubhūtaṃ 'bhavissatī'ti tassa saṅkhā, 'bhavissatī'ti tassa samaññā, 'bhavissatī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'atthī'ti, na tassa saṅkhā 'ahosī'ti.

Yaṃ, bhikkhave, rūpaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ 'atthī'ti tassa saṅkhā, 'atthī'ti tassa samaññā, 'atthī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'ahosī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti. Yā vedanā ... pe ... yā saññā ... ye saṅkhārā ... yaṃ viññāṇaṃ jātaṃ pātubhūtaṃ 'atthī'ti tassa saṅkhā, 'atthī'ti tassa samaññā, 'atthī'ti tassa paññatti; na tassa saṅkhā 'ahosī'ti, na tassa saṅkhā 'bhavissatī'ti. Ime kho, bhikkhave, tayo niruttipathā adhivacanapathā paññattipathā asaṃkiṇṇā asaṃkiṇṇapubbā na saṃkiyanti na saṅkiyissanti appaṭikuṭṭhā samaṇehi brāhmaṇehi viññūhi.

Yepi te, bhikkhave, ahesuṃ ukkalā vassabhaññā ahetukavādā akiriyavādā natthikavādā, tepime tayo niruttipathe adhivacanapathe paññatti-

pathe na garahitabbaṃ na paṭikkositabbaṃ amaññiṃsu. Taṃ kissa hetu? Nindābyārosaupārambhabhayā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atītaṃ atthi, anāgataṃ atthī"ti.

Atītaṃ atthīti? Āmantā. Nanu āyasmā phagguno bhagavantaṃ etadavoca—" atthi nu kho taṃ, bhante, cakkhuṃ yena cakkhunā atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte paññāpayamāno paññāpeyyāti. Atthi nu kho sā, bhante, jivhā ... pe ... atthi nu kho so, bhante, mano yena manena atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte paññāpayamāno paññāpeyyā"ti.

"Natthi kho taṃ, phagguna, cakkhuṃ yena cakkhunā atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte paññāpayamāno paññāpeyya. Natthi kho sā, phagguna, jivhā ... pe ... natthi nu kho so, phagguna, mano yena manena atīte buddhe parinibbute chinnapapañce chinnavaṭume pariyādinnavaṭṭe sabbadukkhavītivatte paññāpayamāno paññāpeyyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atītaṃ atthī"ti.

Atītaṃ atthīti? Āmantā. Nanu āyasmā nandako etadavoca—" ahu pubbe lobho tadahu akusalaṃ, so etarahi natthi, iccetaṃ kusalaṃ. Ahu pubbe doso ... ahu pubbe moho, tadahu akusalaṃ, so etarahi natthi, iccetaṃ kusalan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atītaṃ atthī"ti.

Na vattabbaṃ—"anāgataṃ atthī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo, atthi nandī, atthi taṇhā; patiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ virūḷhaṃ. Yattha patiṭṭhitaṃ viññāṇaṃ virūḷhaṃ, atthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha atthi nāmarūpassa avakkanti, atthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha atthi saṅkhārānaṃ vuddhi, atthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha atthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, atthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha atthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, sasokaṃ taṃ, bhikkhave, sarajaṃ saupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce, bhikkhave, āhāre ... manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre ... viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre atthi rāgo, atthi nandī ... pe ... sarajaṃ saupāyāsanti vadāmī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi anāgataṃ atthīti.

Anāgataṃ atthīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—“ kabaḷīkāre ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo, natthi nandī, natthi taṇhā; appatiṭṭhitaṃ tattha viññāṇaṃ avirūḷhaṃ. Yattha viññāṇaṃ appatiṭṭhitaṃ avirūḷhaṃ, natthi tattha nāmarūpassa avakkanti. Yattha natthi nāmarūpassa avakkanti, natthi tattha saṅkhārānaṃ vuddhi. Yattha natthi saṅkhārānaṃ vuddhi, natthi tattha āyatiṃ punabbhavābhinibbatti. Yattha natthi āyatiṃ punabbhavābhinibbatti, natthi tattha āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ. Yattha natthi āyatiṃ jātijarāmaraṇaṃ, asokaṃ taṃ, bhikkhave, arajaṃ anupāyāsanti vadāmi.

Phasse ce, bhikkhave, āhāre ... manosañcetanāya ce, bhikkhave, āhāre ... viññāṇe ce, bhikkhave, āhāre natthi rāgo, natthi nandī ... pe ... arajaṃ anupāyāsanti vadāmī”ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—“anāgataṃ atthī”ti.

Sabbamatthītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Iddhikathā

Atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Āmantā. “Niccapaṇṇā rukkhā hontū”ti—atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... “niccapupphā rukkhā hontu ... pe ... niccaphalikā rukkhā hontu ... niccaṃ juṇhaṃ hotu ... niccaṃ khemaṃ hotu ... niccaṃ subhikkhaṃ hotu ... niccaṃ suvatthi hotū”ti—atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Āmantā. “Uppanno phasso mā nirujjhī”ti—atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

“Uppannā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... cittaṃ ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā mā nirujjhī”ti—atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Āmantā. “Rūpaṃ niccaṃ hotū”ti—atthi adhippāyaiddhi ... “vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ niccaṃ hotū”ti—atthi ad-

hippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Āmantā. "Jātidhammā sattā mā jāyiṃsū"ti atthi ... pe ... "jarādhammā sattā mā jīriṃsū"ti ... pe ... "byādhidhammā sattā mā byādhiyiṃsū"ti ... pe ... "maraṇadhammā sattā mā mīyiṃsū"ti—atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vā"ti? Āmantā. Nanu āyasmā pilindavaccho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa pāsādaṃ "suvaṇṇan"tveva adhimucci, suvaṇṇo ca pana āsīti? Āmantā. Hañci āyasmā pilindavaccho rañño māgadhassa seniyassa bimbisārassa pāsādaṃ "suvaṇṇan"tveva adhimucci, suvaṇṇo ca pana āsi, tena vata re vattabbe—"atthi adhippāyaiddhi buddhānaṃ vā sāvakānaṃ vā"ti.

Iddhikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Ākāsosanidassanotikathā

Ākāso sanidassanoti? Āmantā. Rūpaṃ rūpāyatanaṃ rūpadhātu nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ cakkhuviññeyyaṃ cakkhusmiṃ paṭihaññati cakkhussa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāso sanidassanoti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca ākāsañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuñca paṭicca ākāsañca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. " Cakkhuñca paṭicca ākāsañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Natthi. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"cakkhuñca paṭicca ākāsañca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti.

Na vattabbaṃ—"ākāso sanidassano"ti? Āmantā. Nanu passati dvinnaṃ rukkhānaṃ antaraṃ, dvinnaṃ thambhānaṃ antaraṃ, tāḷacchiddaṃ vātapānacchiddanti? Āmantā. Hañci passati dvinnaṃ rukkhānaṃ antaraṃ, dvinnaṃ thambhānaṃ antaraṃ, tāḷacchiddaṃ vātapānac-

chiddaṃ, tena vata re vattabbe—"ākāso sanidassano"ti.

Ākāso sanidassanotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tevīsatimavagga

Patirūpakathā

Atthi na rāgo rāgapatirūpakoti? Āmantā. Atthi na phasso phassapatirūpako, atthi na vedanā vedanāpatirūpikā, atthi na saññā saññāpatirūpikā, atthi na cetanā cetanāpatirūpikā, atthi na cittaṃ cittapatirūpakaṃ, atthi na saddhā saddhāpatirūpikā, atthi na vīriyaṃ vīriyapatirūpakaṃ, atthi na sati satipatirūpikā, atthi na samādhi samādhipatirūpako, atthi na paññā paññāpatirūpikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi na doso dosapatirūpako, atthi na moho mohapatirūpako, atthi na kileso kilesapatirūpakoti? Āmantā. Atthi na phasso phassapatirūpako ... pe ... atthi na paññā paññāpatirūpikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Patirūpakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niyāmapaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Niyāmakathā

Niyāmo asaṅkhatoti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyanaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyāmo asaṅkhato, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni dve leṇāni dve saraṇāni dve parāyanāni dve accutāni dve amatāni dve nibbānānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dve nibbānānīti? Āmantā. Atthi dvinnaṃ nibbānānaṃ uccanīcatā hīnapaṇītatā ukkaṃsāvakaṃso sīmā vā bhedo vā rāji vā antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyāmo asaṅkhatoti? Āmantā. Atthi keci niyāmaṃ okkamanti paṭilabhanti uppādenti samuppādenti uṭṭhāpenti samuṭṭhāpenti nibbattenti abhinibbattenti janenti sañjanentīti? Āmantā. Atthi keci asaṅkhataṃ

okkamanti paṭilabhanti uppādenti samuppādenti uṭṭhāpenti samuṭṭhāpenti nibbattenti abhinibbattenti janenti sañjanentīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyāmo asaṅkhatoti? Āmantā. Maggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggo saṅkhatoti? Āmantā. Niyāmo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiniyāmo asaṅkhatoti? Āmantā. Sotāpattimaggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattimaggo saṅkhatoti? Āmantā. Sotāpattiniyāmo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāminiyāmo ... pe ... anāgāminiyāmo ... pe ... arahattaniyāmo asaṅkhatoti? Āmantā. Arahattamaggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattamaggo saṅkhatoti? Āmantā. Arahattaniyāmo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiniyāmo asaṅkhato ... pe ... arahattaniyāmo asaṅkhato, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Pañca asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pañca asaṅkhatānīti? Āmantā. Pañca tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Niyāmo asaṅkhatoti? Āmantā. Micchattaniyāmo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... micchattaniyāmo saṅkhatoti? Āmantā. Sammattaniyāmo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"niyāmo asaṅkhato"ti? Āmantā. Niyāme uppajja niruddhe aniyato hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Tena hi niyāmo asaṅkhatoti. Micchattaniyāme uppajja niruddhe aniyato hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi micchattaniyāmo asaṅkhatoti.

Niyāmakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Itodinnakathā

Ito dinnena tattha yāpentīti? Āmantā. Ito cīvaraṃ denti taṃ cīvaraṃ tattha paribhuñjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ito piṇḍapātaṃ denti, ito senāsanaṃ denti, ito gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ denti, ito khādanīyaṃ denti, ito bhojanīyaṃ denti, ito pānīyaṃ denti;

taṃ pānīyaṃ tattha paribhuñjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ito dinnena tattha yāpentīti? Āmantā. Añño aññassa kārako parakataṃ sukhadukkhaṃ añño karoti, añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"ito dinnena tattha yāpentī"ti? Āmantā. Nanu petā attano atthāya dānaṃ dentaṃ anumodenti, cittaṃ pasādenti, pītiṃ uppādenti, somanassaṃ paṭilabhantīti? Āmantā. Hañci petā attano atthāya dānaṃ dentaṃ anumodenti, cittaṃ pasādenti, pītiṃ uppādenti, somanassaṃ paṭilabhanti; tena vata re vattabbe—"ito dinnena tattha yāpentī"ti.

Na vattabbaṃ—"ito dinnena tattha yāpentī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Unname udakaṃ vuṭṭhaṃ, yathāninnaṃ pavattati; Evameva ito dinnaṃ, petānaṃ upakappati.

Yathā vārivahā pūrā, paripūrenti sāgaraṃ; Evameva ito dinnaṃ, petānaṃ upakappati.

Na hi tattha kasī atthi, gorakkhettha na vijjati; Vaṇijjā tādisī natthi, hiraññena kayākayaṃ; Ito dinnena yāpenti, petā kālaṅkatā tahin"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi ito dinnena tattha yāpentīti.

Na vattabbaṃ—"ito dinnena tattha yāpentī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" pañcimāni, bhikkhave, ṭhānāni sampassantā mātāpitaro puttaṃ icchanti kule jāyamānaṃ. Katamāni pañca? Bhaṭo vā no bharissati, kiccaṃ vā no karissati, kulavaṃso ciraṃ ṭhassati, dāyajjaṃ paṭipajjissati, atha vā pana petānaṃ kālaṅkatānaṃ dakkhiṇaṃ anuppadassati—imāni kho, bhikkhave, pañca ṭhānāni sampassantā mātāpitaro puttaṃ icchanti kule jāyamānanti.

Pañca ṭhānāni sampassaṃ, puttaṃ icchanti paṇḍitā; Bhaṭo vā no bharissati, kiccaṃ vā no karissati.

Kulavaṃso ciraṃ tiṭṭhe, dāyajjaṃ paṭipajjati; Atha vā pana petānaṃ, dakkhiṇaṃ anuppadassati.

Ṭhānānetāni sampassaṃ, puttaṃ icchanti paṇḍitā; Tasmā santo sappurisā, kataññū katavedino.

Bharanti mātāpitaro, pubbe katamanussaraṃ; Karonti tesaṃ kiccāni, yathā taṃ pubbakārinaṃ.

Ovādakārī bhaṭaposī, kulavaṃsaṃ ahāpayaṃ; Saddho sīlena sampanno, putto hoti pasaṃsiyo”ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi ito dinnena tattha yāpentīti.

Ito dinnakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Cittaṭṭhitikathā

Ekaṃ cittaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Āmantā. Upaḍḍhadivaso uppādakkhaṇo, upaḍḍhadivaso vayakkhaṇoti? Na hevaṃ vattabbe.

Ekaṃ cittaṃ dve divase tiṭṭhatīti? Āmantā. Divaso uppādakkhaṇo, divaso vayakkhaṇoti? Na hevaṃ vattabbe.

Ekaṃ cittaṃ cattāro divase tiṭṭhati ... aṭṭha divase tiṭṭhati ... dasa divase tiṭṭhati ... vīsati divase tiṭṭhati ... māsaṃ tiṭṭhati ... dve māse tiṭṭhati ... cattāro māse tiṭṭhati ... aṭṭha māse tiṭṭhati ... dasa māse tiṭṭhati ... saṃvaccharaṃ tiṭṭhati ... dve vassāni tiṭṭhati ... cattāri vassāni tiṭṭhati ... aṭṭha vassāni tiṭṭhati ... dasa vassāni tiṭṭhati ... vīsati vassāni tiṭṭhati ... tiṃsa vassāni tiṭṭhati ... cattārīsa vassāni tiṭṭhati ... paññāsa vassāni tiṭṭhati ... vassasataṃ tiṭṭhati ... dve vassasatāni tiṭṭhati ... cattāri vassasatāni tiṭṭhati ... pañca vassasatāni tiṭṭhati ... vassasahassaṃ tiṭṭhati ... dve vassasahassāni tiṭṭhati ... cattāri vassasahassāni tiṭṭhati ... aṭṭha vassasahassāni tiṭṭhati ... soḷasa vassasahassāni tiṭṭhati ... kappaṃ tiṭṭhati ... dve kappe tiṭṭhati ... cattāro kappe tiṭṭhati ... aṭṭha kappe tiṭṭhati ... soḷasa kappe tiṭṭhati ... bāttiṃsa kappe tiṭṭhati ... catusaṭṭhi kappe tiṭṭhati ... pañca kappasatāni tiṭṭhati ... kappasahassāni tiṭṭhati ... dve kappasahassāni tiṭṭhati ... cattāri kappasahassāni tiṭṭhati ... aṭṭha kappasahassāni tiṭṭhati ... soḷasa kappasahassāni tiṭṭhati ... vīsati kappasahassāni tiṭṭhati ... cattārīsa kappasahassāni tiṭṭhati ... saṭṭhi kappasahassāni tiṭṭhati ... caturāsīti kappasahassāni tiṭṭhatīti? Āmantā. Dvecattārīsa kappasahassāni uppādakkhaṇo, dvecattārīsa kappasahassāni vayakkhaṇoti? Na hevaṃ vattabbe.

Ekaṃ cittaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Āmantā. Atthaññe dhammā ekāhaṃ bahumpi uppajjitvā nirujjhantīti? Āmantā. Te dhammā cittena lahuparivattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Te dhammā cittena lahuparivattāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhaga-

vatā—" nāhaṃ, bhikkhave, aññaṃ ekadhammampi samanupassāmi evaṃ lahuparivattaṃ yathayidaṃ cittaṃ. Yāvañcidaṃ, bhikkhave, upamāpi na sukarā yāva lahuparivattaṃ cittan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"te dhammā cittena lahuparivattā"ti.

Te dhammā cittena lahuparivattāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " seyyathāpi, bhikkhave, makkaṭo araññe pavane caramāno sākhaṃ gaṇhati, taṃ muñcitvā aññaṃ gaṇhati, taṃ muñcitvā aññaṃ gaṇhati; evameva kho, bhikkhave, yamidaṃ vuccati cittaṃ itipi mano itipi viññāṇaṃ itipi taṃ rattiyā ca divasassa ca aññadeva uppajjati aññaṃ nirujjhatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"te dhammā cittena lahuparivattā"ti.

Ekaṃ cittaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Āmantā. Cakkhuviññāṇaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe. Sotaviññāṇaṃ ... pe ... ghānaviññāṇaṃ ... jivhāviññāṇaṃ ... kāyaviññāṇaṃ ... akusalaṃ cittaṃ ... rāgasahagataṃ ... dosasahagataṃ ... mohasahagataṃ ... mānasahagataṃ ... diṭṭhisahagataṃ ... vicikicchāsahagataṃ ... thinasahagataṃ ... uddhaccasahagataṃ ... ahirikasahagataṃ ... anottappasahagataṃ cittaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekaṃ cittaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Āmantā. Yeneva cittena cakkhunā rūpaṃ passati, teneva cittena sotena saddaṃ suṇāti ... pe ... ghānena gandhaṃ ghāyati ... jivhāya rasaṃ sāyati ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusati ... manasā dhammaṃ vijānāti ... pe ... yeneva cittena manasā dhammaṃ vijānāti, teneva cittena cakkhunā rūpaṃ passati ... pe ... sotena saddaṃ suṇāti ... ghānena gandhaṃ ghāyati ... jivhāya rasaṃ sāyati ... pe ... kāyena phoṭṭhabbaṃ phusatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekaṃ cittaṃ divasaṃ tiṭṭhatīti? Āmantā. Yeneva cittena abhikkamati, teneva cittena paṭikkamati; yeneva cittena paṭikkamati, teneva cittena abhikkamati; yeneva cittena āloketi, teneva cittena viloketi; yeneva cittena viloketi, teneva cittena āloketi; yeneva cittena samiñjeti, teneva cittena pasāreti; yeneva cittena pasāreti, teneva cittena samiñjetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ yāvatāyukaṃ tiṭṭhatīti? Āmantā. Manussānaṃ ekaṃ cittaṃ yāvatāyukaṃ tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ yāvatāyukaṃ

tiṭṭhatīti? Āmantā. Cātumahārājikānaṃ devānaṃ ... pe ... tāvatiṃsānaṃ devānaṃ ... yāmānaṃ devānaṃ ... tusitānaṃ devānaṃ ... nimmānaratīnaṃ devānaṃ ... paranimmitavasavattīnaṃ devānaṃ ... brahmapārisajjānaṃ devānaṃ ... brahmapurohitānaṃ devānaṃ ... mahābrahmānaṃ devānaṃ ... parittābhānaṃ devānaṃ ... appamāṇābhānaṃ devānaṃ ... ābhassarānaṃ devānaṃ ... parittasubhānaṃ devānaṃ ... appamāṇasubhānaṃ devānaṃ ... subhakiṇhānaṃ devānaṃ ... vehapphalānaṃ devānaṃ ... avihānaṃ devānaṃ ... atappānaṃ devānaṃ ... sudassānaṃ devānaṃ ... sudassīnaṃ devānaṃ ... akaniṭṭhānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ yāvatāyukaṃ tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ vīsati kappasahassāni āyuppamāṇaṃ, ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ vīsati kappasahassāni tiṭṭhatīti? Āmantā. Manussānaṃ vassasataṃ āyuppamāṇaṃ, manussānaṃ ekaṃ cittaṃ vassasataṃ tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ vīsati kappasahassāni āyuppamāṇaṃ, ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ vīsati kappasahassāni tiṭṭhatīti? Āmantā. Cātumahārājikānaṃ devānaṃ pañca vassasatāni āyuppamāṇaṃ, cātumahārājikānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ pañca vassasatāni tiṭṭhati ... vassasahassaṃ tiṭṭhati ... dve vassasahassāni tiṭṭhati ... cattāri vassasahassāni tiṭṭhati ... aṭṭha vassasahassāni tiṭṭhati ... soḷasa vassasahassāni tiṭṭhati ... kappassa tatiyabhāgaṃ tiṭṭhati ... upaḍḍhakappaṃ tiṭṭhati ... ekaṃ kappaṃ tiṭṭhati ... dve kappe tiṭṭhati ... cattāro kappe tiṭṭhati ... aṭṭha kappe tiṭṭhati ... soḷasa kappe tiṭṭhati ... bāttiṃsa kappe tiṭṭhati ... catusaṭṭhi kappe tiṭṭhati ... pañca kappasatāni tiṭṭhati ... kappasahassaṃ tiṭṭhati ... dve kappasahassāni tiṭṭhati ... cattāri kappasahassāni tiṭṭhati ... aṭṭha kappasahassāni tiṭṭhati ... akaniṭṭhānaṃ devānaṃ soḷasa kappasahassāni āyuppamāṇaṃ, akaniṭṭhānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ soḷasa kappasahassāni tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ cittaṃ muhuttaṃ muhuttaṃ uppajjati muhuttaṃ muhuttaṃ nirujjhatīti? Āmantā. Ākāsānañcāyatanūpagā devā muhuttaṃ muhuttaṃ cavanti muhuttaṃ muhuttaṃ uppajjantīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ ekaṃ cittaṃ yāvatāyukaṃ

tiṭṭhatīti? Āmantā. Ākāsānañcāyatanūpagā devā yeneva cittena uppajjanti, teneva cittena cavantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cittaṭṭhitikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Saḷāyatanakathā

Cakkhāyatanaṃ vipākoti? Āmantā. Sukhavedaniyaṃ dukkhavedaniyaṃ ... pe ... sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na sukhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci na sukhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"cakkhāyatanaṃ vipāko"ti ... pe ....

Phasso vipāko, phasso sukhavedaniyo ... pe ... sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ vipāko, cakkhāyatanaṃ sukhavedaniyaṃ ... pe ... sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhāyatanaṃ vipāko, cakkhāyatanaṃ na sukhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Phasso vipāko, phasso na sukhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ ... pe ... kāyāyatanaṃ vipākoti? Āmantā. Sukhavedaniyaṃ ... pe ... sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na sukhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci na sukhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"kāyāyatanaṃ vipāko"ti.

Phasso vipāko, phasso sukhavedaniyo ... pe ... sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Kāyāyatanaṃ vipāko, kāyāyatanaṃ sukhavedaniyaṃ ... pe ... sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyāyatanaṃ vipāko, kāyāyatanaṃ na sukhavedaniyaṃ ... pe ... anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Phasso vipāko, phasso na sukhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ

vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saḷāyatanaṃ vipāko"ti? Āmantā. Nanu saḷāyatanaṃ kammassa katattā uppannanti? Āmantā. Hañci saḷāyatanaṃ kammassa katattā uppannaṃ, tena vata re vattabbe—"saḷāyatanaṃ vipāko"ti.

Saḷāyatanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Dakkhiṇāvisuddhikathā

Dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakatoti? Āmantā. Nanu atthi keci paṭiggāhakā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti? Āmantā. Hañci atthi keci paṭiggāhakā āhuneyyā pāhuneyyā dakkhiṇeyyā añjalikaraṇīyā anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, no ca vata re vattabbe—"dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakato"ti.

Dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakatoti? Āmantā. Nanu cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatāti? Āmantā. Hañci cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakato"ti.

Dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakatoti? Āmantā. Nanu atthi keci sotāpanne dānaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhentīti? Āmantā. Hañci atthi keci sotāpanne dānaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhenti, no ca vata re vattabbe—"dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakato"ti.

Nanu atthi keci sakadāgāmissa ... pe ... anāgāmissa ... pe ... arahato dānaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhentīti? Āmantā. Hañci atthi keci arahato dānaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhenti, no ca vata re vattabbe—"dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakato"ti.

Paṭiggāhakato dānaṃ visujjhatīti? Āmantā. Añño aññassa kārako, parakataṃ sukhadukkhaṃ, añño karoti añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakatoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" catasso kho imā, ānanda, dakkhiṇā visuddhiyo. Katamā catasso? Atthānanda, dakkhiṇā dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato; atthānanda, dakkhiṇā paṭiggāhakato visujjhati, no dāyakato;

atthānanda, dakkhiṇā dāyakato ceva visujjhati paṭiggāhakato ca; atthānanda, dakkhiṇā neva dāyakato visujjhati, no paṭiggāhakato. Imā kho, ānanda, catasso dakkhiṇā visuddhiyo"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"dāyakatova dānaṃ visujjhati, no paṭiggāhakato"ti.

Dakkhiṇāvisuddhikathā niṭṭhitā. Sattarasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Atthi arahato puññūpacayo, natthi arahato akālamaccu, sabbamidaṃ kammato, indriyabaddhaññeva dukkhaṃ, ṭhapetvā ariyamaggaṃ avasesā saṅkhārā dukkhā, saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhāti, saṃgho dakkhiṇaṃ visodheti, saṃgho bhuñjati pivati khādati sāyati, saṃghassa dinnaṃ mahapphalaṃ, atthi dānaṃ visuddhiyāti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Ñāṇaṃcittavippayuttantikathā

Ñāṇaṃ cittavippayuttanti? Āmantā. Rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ñāṇaṃ cittavippayuttanti? Āmantā. Paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paññā paññindriyaṃ paññābalaṃ sammādiṭṭhi dhammavicayasambojjhaṅgo cittasampayuttoti? Āmantā. Ñāṇaṃ cittasampayuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ñāṇaṃ cittavippayuttanti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannanti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannanti. Saṅkhārakkhandho cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho cittavippayuttoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ñāṇaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannaṃ cittavippayuttanti? Āmantā. Paññā saṅkhārakkhandhapariyāpannā cittavippayuttāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paññā saṅkhārakkhandhapariyāpannā cittasampayuttāti? Āmantā. Ñāṇaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannaṃ cittasampayuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ñāṇaṃ saṅkhārakkhandhapariyāpannaṃ cittavippayuttaṃ, paññā saṅkhārakkhandhapariyāpannā cittasampayuttāti? Āmantā. Saṅkhārakkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saṅkhārakkhandho ekadeso cittasam-

payutto ekadeso cittavippayuttoti? Āmantā. Vedanākkhandho saññākkhandho ekadeso cittasampayutto ekadeso cittavippayuttoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"ñāṇaṃ cittavippayuttan"ti? Āmantā. Arahā cakkhuviññāṇasamaṅgī "ñāṇī"ti vattabboti? Āmantā. Ñāṇaṃ tena cittena sampayuttanti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi ñāṇaṃ cittavippayuttanti.

Arahā cakkhuviññāṇasamaṅgī "paññavā"ti vattabboti? Āmantā. Paññā tena cittena sampayuttāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi paññā cittavippayuttāti.

Ñāṇaṃ cittavippayuttantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Addhākathā

Addhā parinipphannoti? Āmantā. Rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atīto addhā parinipphannoti? Āmantā. Rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgato addhā parinipphannoti? Āmantā. Rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppanno addhā parinipphannoti? Āmantā. Rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ atīto addhāti? Āmantā. Atītā pañcaddhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ anāgato addhāti? Āmantā. Anāgatā pañcaddhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇaṃ paccuppanno addhāti? Āmantā. Paccuppannā pañcaddhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā pañcakkhandhā atīto addhā, anāgatā pañcakkhandhā anāgato addhā, paccuppannā pañcakkhandhā paccuppanno addhāti? Āmantā. Pannarasaddhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītāni dvādasāyatanāni atīto addhā, anāgatāni dvādasāyatanāni anāgato addhā, paccuppannāni dvādasāyatanāni paccuppanno ad-

dhāti? Āmantā. Chattiṃsa addhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā aṭṭhārasa dhātuyo atīto addhā, anāgatā aṭṭhārasa dhātuyo anāgato addhā, paccuppannā aṭṭhārasa dhātuyo paccuppanno addhāti? Āmantā. Catupaññāsa addhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītāni bāvīsatindriyāni atīto addhā, anāgatāni bāvīsatindriyāni anāgato addhā, paccuppannāni bāvīsatindriyāni paccuppanno addhāti? Āmantā. Chasaṭṭhi addhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"addhā parinipphanno"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " tīṇimāni, bhikkhave, kathāvatthūni. Katamāni tīṇi? Atītaṃ vā, bhikkhave, addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya—'evaṃ ahosi atītamaddhānan'ti; anāgataṃ vā, bhikkhave, addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya—'evaṃ bhavissati anāgatamaddhānan'ti; etarahi vā, bhikkhave, paccuppannaṃ addhānaṃ ārabbha kathaṃ katheyya—'evaṃ hoti etarahi paccuppannan'ti. Imāni kho, bhikkhave, tīṇi kathāvatthūnī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi addhā parinipphannoti.

Addhākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Vipākovipākadhammadhammotikathā

Vipāko vipākadhammadhammoti? Āmantā. Tassa vipāko vipākadhammadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tassa vipāko vipākadhammadhammoti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā natthi vaṭṭupacchedo natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko vipākadhammadhammoti? Āmantā. Vipākoti vā vipākadhammadhammoti vā vipākadhammadhammoti vā vipākoti vā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko vipākadhammadhammoti? Āmantā. Vipāko ca vipākadhammadhammo ca vipākadhammadhammo ca vipāko ca sahagatā sahajātā saṃsaṭṭhā sampayuttā ekuppādā ekanirodhā ekavatthukā ekārammaṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko vipākadhammadhammoti? Āmantā. Taññeva akusalaṃ so akusalassa vipāko, taññeva kusalaṃ so kusalassa vipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko vipākadhammadhammoti? Āmantā. Yeneva cittena pāṇaṃ hanati teneva cittena niraye paccati, yeneva cittena dānaṃ deti teneva cittena sagge modatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"vipāko vipākadhammadhammo"ti? Āmantā. Nanu vipākā cattāro khandhā arūpino aññamaññapaccayāti? Āmantā. Hañci vipākā cattāro khandhā arūpino aññamaññapaccayā, tena vata re vattabbe—"vipāko vipākadhammadhammo"ti.

Vipāko vipākadhammadhammotikathā niṭṭhitā. Sattamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Saṅgaho, sampayutto, cetasiko dhammo, cetasikaṃ dānaṃ, paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhati, ito dinnena tattha yāpenti, pathavī kammavipāko, jarāmaraṇaṃ vipāko, natthi ariyadhammavipāko, vipāko vipākadhammadhammoti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Vīsatimavagga

Ñāṇakathā

Natthi puthujjanassa ñāṇanti? Āmantā. Natthi puthujjanassa paññā pajānanā vicayo pavicayo dhammavicayo sallakkhaṇā upalakkhaṇā paccupalakkhaṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu atthi puthujjanassa paññā pajānanā vicayo ... pe ... paccupalakkhaṇāti? Āmantā. Hañci atthi puthujjanassa paññā pajānanā vicayo ... pe ... paccupalakkhaṇā, no ca vata re vattabbe—"natthi puthujjanassa ñāṇan"ti.

Natthi puthujjanassa ñāṇanti? Āmantā. Puthujjano paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjeyyāti? Āmantā. Hañci puthujjano paṭhamaṃ jhānaṃ samāpajjeyya, no ca vata re vattabbe—"natthi puthujjanassa ñāṇan"ti.

Puthujjano dutiyaṃ jhānaṃ ... pe ... tatiyaṃ jhānaṃ ... pe ... catutthaṃ jhānaṃ ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ samāpajjeyya, viññāṇañcāyatanaṃ ākiñcaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpajjeyya, puthujjano dānaṃ dadeyya ... pe ... cīvaraṃ dadeyya, piṇḍapātaṃ dadeyya, senāsanaṃ dadeyya, gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadeyyāti? Āmantā. Hañci puthujjano gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadeyya, no ca vata re vattabbe—"natthi puthujjanassa ñāṇan"ti.

Atthi puthujjanassa ñāṇanti? Āmantā. Puthujjano tena ñāṇena dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti,

maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Ñāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niggahapaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Paggahakathā

Paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa cittaṃ "mā rajji", "mā dussi", "mā muyhi", "mā kilissī"ti paggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa alobhaṃ kusalamūlaṃ janeti … adosaṃ kusalamūlaṃ janeti … amohaṃ kusalamūlaṃ janeti … saddhaṃ janeti … vīriyaṃ janeti … satiṃ janeti … samādhiṃ janeti … paññaṃ janetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa uppanno phasso "mā nirujjhī"ti paggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paro parassa uppannā vedanā … pe … uppannā paññā "mā nirujjhī"ti paggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa atthāya rāgaṃ pajahati … dosaṃ pajahati … mohaṃ pajahati … pe … anottappaṃ pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa atthāya maggaṃ bhāveti … satipaṭṭhānaṃ bhāveti … pe … bojjhaṅgaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Paro parassa atthāya dukkhaṃ parijānāti … pe … maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Añño aññassa kārako, paraṃkataṃ sukhaṃ dukkhaṃ añño karoti añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paro parassa cittaṃ paggaṇhātīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Attanāva kataṃ pāpaṃ, … pe … Nāñño aññaṃ visodhaye"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"paro parassa cittaṃ paggaṇhātī"ti.

Na vattabbaṃ—"paro parassa cittaṃ paggaṇhātī"ti? Āmantā. Nanu atthi balappattā, atthi vasībhūtāti? Āmantā. Hañci atthi balappattā,

atthi vasībhūtā, tena vata re vattabbe—"paro parassa cittaṃ paggaṇhātī"ti.

Paggahakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Terasamavagga

Dhammataṇhāabyākatātikathā

Dhammataṇhā abyākatāti? Āmantā. Vipākābyākatā kiriyābyākatā rūpaṃ nibbānaṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammataṇhā abyākatāti? Āmantā. Rūpataṇhā abyākatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dhammataṇhā abyākatāti? Āmantā. Saddataṇhā ... pe ... gandhataṇhā ... pe ... rasataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā abyākatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpataṇhā akusalāti? Āmantā. Dhammataṇhā akusalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saddataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā akusalāti? Āmantā. Dhammataṇhā akusalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammataṇhā abyākatāti? Āmantā. Nanu taṇhā akusalā vuttā bhagavatāti? Āmantā. Hañci taṇhā akusalā vuttā bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"dhammataṇhā abyākatā"ti.

Dhammataṇhā abyākatāti? Āmantā. Nanu lobho akusalo vutto bhagavatā, dhammataṇhā lobhoti? Āmantā. Hañci lobho akusalo vutto bhagavatā, dhammataṇhā lobho, no ca vata re vattabbe—"dhammataṇhā abyākatā"ti.

Dhammataṇhā lobho abyākatoti? Āmantā. Rūpataṇhā lobho abyākatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dhammataṇhā lobho abyākatoti? Āmantā. Saddataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā lobho abyākatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpataṇhā lobho akusaloti? Āmantā. Dhammataṇhā lobho akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saddataṇhā ... pe ... phoṭṭhabbataṇhā lobho akusaloti? Āmantā. Dhammataṇhā lobho akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammataṇhā abyākatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"yāyaṃ taṇhā ponobbhavikā nandīrāgasahagatā tatratatrābhinandinī, seyyathidaṃ—kāmataṇhā, bhavataṇhā, vibhavataṇhā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "dhammataṇhā abyākatā"ti.

Na vattabbaṃ—"dhammataṇhā abyākatā"ti? Āmantā. Nanu sā dhammataṇhāti? Āmantā. Hañci sā dhammataṇhā, tena vata re vattabbe—"dhammataṇhā abyākatā"ti.

Dhammataṇhā abyākatātikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Sattakkhattuparamakathā

Sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā. Mātā jīvitā voropitā ... pitā jīvitā voropito ... arahā jīvitā voropito ... duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppāditaṃ ... saṃgho bhinnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā. Abhabbo antarā dhammaṃ abhisametunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Abhabbo antarā dhammaṃ abhisametunti? Āmantā. Mātā jīvitā voropitā ... pitā jīvitā voropito ... arahā jīvitā voropito ... duṭṭhena cittena tathāgatassa lohitaṃ uppāditaṃ ... saṃgho bhinnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā. Atthi so niyamo yena niyamena sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi te satipaṭṭhānā ... pe ... sammappadhānā ... iddhipādā ... indriyā ... balā ... bojjhaṅgā yehi bojjhaṅgehi sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi so niyamo yena niyamena sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā. Hañci natthi so niyamo yena niyamena sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyato, no ca vata re vattabbe—"sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyato"ti.

Natthi te satipaṭṭhānā ... pe ... bojjhaṅgā yehi bojjhaṅgehi sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā. Hañci natthi te bojjhaṅgā yehi bojjhaṅgehi sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyato, no ca vata re vattabbe—"sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyato"ti.

Sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā.

Sakadāgāminiyamenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāminiyamenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattaniyamenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Katamena niyamenāti? Sotāpattiniyamenāti. Sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyatoti? Āmantā. Ye keci sotāpattiniyāmaṃ okkamanti, sabbe te sattakkhattuparamatāniyatāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyato"ti? Āmantā. Nanu so sattakkhattuparamoti? Āmantā. Hañci so sattakkhattuparamo, tena vata re vattabbe—"sattakkhattuparamo puggalo sattakkhattuparamatāniyato"ti.

Sattakkhattuparamakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Jahatikathā

Nasuttāharaṇakathā

Jahati puthujjano kāmarāgabyāpādanti? Āmantā. Accantaṃ jahati, anavasesaṃ jahati, appaṭisandhiyaṃ jahati, samūlaṃ jahati, sataṇhaṃ jahati, sānusayaṃ jahati, ariyena ñāṇena jahati, ariyena maggena jahati, akuppaṃ paṭivijjhanto jahati, anāgāmiphalaṃ sacchikaronto jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vikkhambheti puthujjano kāmarāgabyāpādanti? Āmantā. Accantaṃ vikkhambheti, anavasesaṃ vikkhambheti, appaṭisandhiyaṃ vikkhambheti, samūlaṃ vikkhambheti, sataṇhaṃ vikkhambheti, sānusayaṃ vikkhambheti, ariyena ñāṇena vikkhambheti, ariyena maggena vikkhambheti, akuppaṃ paṭivijjhanto vikkhambheti, anāgāmiphalaṃ sacchikaronto vikkhambhetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Jahati anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo kāmarāgabyāpādaṃ, so ca accantaṃ jahati, anavasesaṃ jahati ... pe ... anāgāmiphalaṃ sacchikaronto jahatīti? Āmantā. Jahati puthujjano kāmarāgabyāpādaṃ, so ca accantaṃ jahati, anavasesaṃ jahati ... pe ... anāgāmiphalaṃ sacchikaronto jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vikkhambheti anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo kāmarāgabyāpādaṃ, so ca accantaṃ vikkhambheti, anavasesaṃ vikkhamb-

heti … pe … anāgāmiphalaṃ sacchikaronto vikkhambhetīti? Āmantā. Vikkhambheti puthujjano kāmarāgabyāpādaṃ, so ca accantaṃ vikkhambheti, anavasesaṃ vikkhambheti … pe … anāgāmiphalaṃ sacchikaronto vikkhambhetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Jahati puthujjano kāmarāgabyāpādaṃ, so ca na accantaṃ jahati, na anavasesaṃ jahati … pe … na anāgāmiphalaṃ sacchikaronto jahatīti? Āmantā. Jahati anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo kāmarāgabyāpādaṃ, so ca na accantaṃ jahati … pe … na anāgāmiphalaṃ sacchikaronto jahatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Vikkhambheti puthujjano kāmarāgabyāpādaṃ, so ca na accantaṃ vikkhambheti, na anavasesaṃ vikkhambheti … pe … na anāgāmiphalaṃ sacchikaronto vikkhambhetīti? Āmantā. Vikkhambheti anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo kāmarāgabyāpādaṃ, so ca na accantaṃ vikkhambheti, na anavasesaṃ vikkhambheti … pe … na anāgāmiphalaṃ sacchikaronto vikkhambhetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Jahati puthujjano kāmarāgabyāpādanti? Āmantā. Katamena maggenāti? Rūpāvacarena maggenāti. Rūpāvacaro maggo niyyāniko khayagāmī bodhagāmī apacayagāmī anāsavo asaṃyojaniyo aganthaniyo anoghaniyo ayoganiyo anīvaraṇiyo aparāmaṭṭho anupādāniyo asaṃkilesiyoti? Na hevaṃ vattabbe. Nanu rūpāvacaro maggo aniyyāniko na khayagāmī na bodhagāmī na apacayagāmī sāsavo saṃyojaniyo … pe … saṃkilesiyoti? Āmantā. Hañci rūpāvacaro maggo aniyyāniko na khayagāmī … pe … saṃkilesiyo, no ca vata re vattabbe—“jahati puthujjano rūpāvacarena maggena kāmarāgabyāpādan”ti.

Jahati anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmimaggena kāmarāgabyāpādaṃ, so ca maggo niyyāniko khayagāmī bodhagāmī apacayagāmī anāsavo … pe … asaṃkilesiyoti? Āmantā. Jahati puthujjano rūpāvacarena maggena kāmarāgabyāpādaṃ, so ca maggo niyyāniko khayagāmī bodhagāmī apacayagāmī anāsavo … pe … asaṃkilesiyoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Jahati puthujjano rūpāvacarena maggena kāmarāgabyāpādaṃ, so ca maggo aniyyāniko na khayagāmī na bodhagāmī na apacayagāmī sāsavo … pe … saṃkilesiyoti? Āmantā. Jahati anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno puggalo anāgāmimaggena kāmarāgabyāpādaṃ, so ca maggo aniyyāniko na khayagāmī na bodhagāmī na apacayagāmī sāsavo … pe

... saṃkilesiyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjano kāmesu vītarāgo saha dhammābhisamayā anāgāmiphale saṇṭhātīti? Āmantā. Arahatte saṇṭhātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjano kāmesu vītarāgo saha dhammābhisamayā anāgāmiphale saṇṭhātīti? Āmantā. Apubbaṃ acarimaṃ tayo magge bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Apubbaṃ acarimaṃ tayo magge bhāvetīti? Āmantā. Apubbaṃ acarimaṃ tīṇi sāmaññaphalāni sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Apubbaṃ acarimaṃ tīṇi sāmaññaphalāni sacchikarotīti? Āmantā. Tiṇṇaṃ phassānaṃ tissannaṃ vedanānaṃ tissannaṃ saññānaṃ tissannaṃ cetanānaṃ tiṇṇaṃ cittānaṃ tissannaṃ saddhānaṃ tiṇṇaṃ vīriyānaṃ tissannaṃ satīnaṃ tiṇṇaṃ samādhīnaṃ tissannaṃ paññānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puthujjano kāmesu vītarāgo saha dhammābhisamayā anāgāmiphale saṇṭhātīti? Āmantā. Sotāpattimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe. Katamena maggenāti? Anāgāmimaggenāti. Anāgāmimaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Suttāharaṇakathā

Anāgāmimaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānā sotāpattiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānā sotāpattiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"anāgāmimaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ jahatī"ti. Anāgāmimaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmimaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvā sakadāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvā sakadāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"anāgāmimaggen oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ jahatī"ti.

Puthujjano kāmesu vītarāgo saha dhammābhisamayā anāgāmiphale saṇṭhātīti? Āmantā. Ye keci dhammaṃ abhisamenti, sabbe te saha dhammābhisamayā anāgāmiphale saṇṭhahantīti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ....

Na vattabbaṃ—"jahati puthujjano kāmarāgabyāpādan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Ahesuṃ te atītaṃse, Cha satthāro yasassino; Nirāmagandhā karuṇedhimuttā, Kāmasaṃyojanātigā.

Kāmarāgaṃ virājetvā, brahmalokūpagā ahu; Ahesuṃ sāvakā tesaṃ, anekāni satānipi.

Nirāmagandhā karuṇedhimuttā, Kāmasaṃyojanātigā; Kāmarāgaṃ virājetvā, Brahmalokūpagā ahū"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi jahati puthujjano kāmarāgabyāpādanti.

Jahati puthujjano kāmarāgabyāpādanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"so hi nāma, bhikkhave, sunetto satthā evaṃ dīghāyuko samāno evaṃ ciraṭṭhitiko aparimutto ahosi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi aparimutto dukkhasmāti vadāmi. Taṃ kissa hetu? Catunnaṃ dhammānaṃ ananubodhā appaṭivedhā. Katamesaṃ catunnaṃ? Ariyassa sīlassa ananubodhā appaṭivedhā, ariyassa samādhissa, ariyāya paññāya, ariyāya vimuttiyā ananubodhā appaṭivedhā. Tayidaṃ, bhikkhave, ariyaṃ sīlaṃ anubuddhaṃ paṭividdhaṃ, ariyo samādhi anubuddho paṭividdho, ariyā paññā anubuddhā paṭividdhā, ariyā vimutti anubuddhā paṭividdhā, ucchinnā bhavataṇhā, khīṇā bhavanetti, natthi dāni punabbhavo"ti.

"Sīlaṃ samādhi paññā ca, vimutti ca anuttarā; Anubuddhā ime dhammā, gotamena yasassinā.

Iti buddho abhiññāya, dhammamakkhāsi bhikkhunaṃ; Dukkhassantakaro satthā, cakkhumā parinibbuto"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"jahati puthujjano kāmarāgabyāpādan"ti.

Jahatikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Bāvīsatimavagga

Āsevanapaccayakathā

Natthi kāci āsevanapaccayatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" pāṇātipāto, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato nirayasaṃ-

vattaniko tiracchānayonisaṃvattaniko pettivisayasaṃvattaniko, yo sabbalahuso pāṇātipātassa vipāko manussabhūtassa appāyukasaṃvattaniko hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi kāci āsevanapaccayatāti.

Natthi kāci āsevanapaccayatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" adinnādānaṃ, bhikkhave, āsevitaṃ bhāvitaṃ bahulīkataṃ nirayasaṃvattanikaṃ tiracchānayonisaṃvattanikaṃ pettivisayasaṃvattanikaṃ, yo sabbalahuso adinnādānassa vipāko manussabhūtassa bhogabyasanasaṃvattaniko hoti ... pe ... yo sabbalahuso kāmesumicchācārassa vipāko manussabhūtassa sapattaverasaṃvattaniko hoti ... pe ... yo sabbalahuso musāvādassa vipāko manussabhūtassa abbhūtabbhakkhānasaṃvattaniko hoti ... pe ... yo sabbalahuso pisuṇāya vācāya vipāko manussabhūtassa mittehi bhedanasaṃvattaniko hoti ... pe ... yo sabbalahuso pharusāya vācāya vipāko manussabhūtassa amanāpasaddasaṃvattaniko hoti ... pe ... yo sabbalahuso samphappalāpassa vipāko manussabhūtassa anādeyyavācāsaṃvattaniko hoti, surāmerayapānaṃ, bhikkhave, āsevitaṃ ... pe ... yo sabbalahuso surāmerayapānassa vipāko manussabhūtassa ummattakasaṃvattaniko hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi kāci āsevanapaccayatāti.

Natthi kāci āsevanapaccayatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "micchādiṭṭhi, bhikkhave, āsevitā bhāvitā bahulīkatā nirayasaṃvattanikā tiracchānayonisaṃvattanikā pettivisayasaṃvattanikā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi kāci āsevanapaccayatāti.

Natthi kāci āsevanapaccayatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "micchāsaṅkappo ... pe ... micchāsamādhi, bhikkhave, āsevito bhāvito ... pe ... pettivisayasaṃvattaniko"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi kāci āsevanapaccayatāti.

Natthi kāci āsevanapaccayatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"sammādiṭṭhi, bhikkhave, āsevitā bhāvitā bahulīkatā amatogadhā hoti amataparāyanā amatapariyosānā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi atthi kāci āsevanapaccayatāti.

Natthi kāci āsevanapaccayatāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "sammāsaṅkappo, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato ... pe ... sammāsamādhi, bhikkhave, āsevito bhāvito bahulīkato amatogadho hoti amataparāyano amatapariyosāno"ti. Attheva suttantoti? Āmantā.

Tena hi atthi kāci āsevanapaccayatāti.

Āsevanapaccayakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Pariyāpannakathā

Rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti, rūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Samāpattesiyo upapattesiyo diṭṭhadhammasukhavihāro, samāpattesiyena cittena upapattesiyena cittena diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagato sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho ekavatthuko ekārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro, na samāpattesiyena cittena na upapattesiyena cittena na diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagato sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho ekavatthuko ekārammaṇoti? Āmantā. Hañci na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro ... pe ... ekārammaṇo, no ca vata re vattabbe—"rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti, rūpadhātupariyāpanno"ti ... pe ....

Rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti, rūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Saddarāgo saddadhātuṃ anuseti, saddadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti, rūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Gandharāgo ... pe ... rasarāgo ... pe ... phoṭṭhabbarāgo phoṭṭhabbadhātuṃ anuseti, phoṭṭhabbadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saddarāgo saddadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"saddadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"rūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... gandharāgo ... pe ... rasarāgo ... pe ... phoṭṭhabbarāgo phoṭṭhabbadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"phoṭṭhabbadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"rūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti, arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Samāpattesiyo upapattesiyo diṭṭhadhammasukhavihāro, samāpattesiyena cittena upapattesiyena cittena diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagato sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho

ekavatthuko ekārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Nanu na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro, na samāpattesiyena cittena ... pe ... ekārammaṇoti? Āmantā. Hañci na samāpattesiyo na upapattesiyo ... pe ... ekārammaṇo, no ca vata re vattabbe—"arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti, arūpadhātupariyāpanno"ti.

Arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti, arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Saddarāgo saddadhātuṃ anuseti, saddadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti, arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Gandharāgo ... pe ... rasarāgo ... pe ... phoṭṭhabbarāgo phoṭṭhabbadhātuṃ anuseti, phoṭṭhabbadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saddarāgo saddadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"saddadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"arūpadhātupariyāpanno"ti, na hevaṃ vattabbe ... pe ... gandharāgo ... pe ... rasarāgo ... pe ... phoṭṭhabbarāgo phoṭṭhabbadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"phoṭṭhabbadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti, na vattabbaṃ—"arūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti rūpadhātupariyāpanno, arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti arūpadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Nanu kāmarāgo kāmadhātuṃ anuseti, kāmadhātupariyāpannoti? Āmantā. Hañci kāmarāgo kāmadhātuṃ anuseti kāmadhātupariyāpanno, tena vata re vattabbe—"rūparāgo rūpadhātuṃ anuseti rūpadhātupariyāpanno, arūparāgo arūpadhātuṃ anuseti arūpadhātupariyāpanno"ti.

Pariyāpannakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Rūpaṃkammantikathā

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ,

natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti, no ca vata re vattabbe—"kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalan"ti.

Kusalena cittena samuṭṭhito phasso kusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … kusalena cittena samuṭṭhitā vedanā … pe … saññā … cetanā … saddhā … vīriyaṃ … sati … samādhi … pe … paññā kusalā sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhito phasso kusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitā vedanā … pe … saññā … cetanā … saddhā … vīriyaṃ … sati … samādhi … pe … paññā kusalā anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Yaṃ kiñci kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpaṃ sabbaṃ taṃ kusalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ kusalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ … pe … gandhāyatanaṃ … rasāyatanaṃ … phoṭṭhabbāyatanaṃ … pe … pathavīdhātu … āpodhātu … tejodhātu … pe … vāyodhātu kusalāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ abyākatanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ … pe … gandhāyatanaṃ … rasāyatanaṃ … phoṭṭhabbāyatanaṃ … pe … pathavīdhātu … āpodhātu … tejodhātu … pe … vāyodhātu abyākatāti?

Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ kusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu anārammaṇā kusalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ abyākatanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu anārammaṇā abyākatāti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ phassavippayuttaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ phassavippayuttaṃ kusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ phassavippayuttaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu phassavippayuttā kusalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu phassavippayuttā abyākatāti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ

phassavippayuttaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ kusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ kusalanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu anārammaṇā phassavippayuttā kusalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu anārammaṇā phassavippayuttā abyākatāti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi; no ca vata re vattabbe—"kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalan"ti.

Kusalena cittena samuṭṭhito phasso kusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā kusalā sārammaṇā, atthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhito phasso kusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe

... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Kusalena cittena samuṭṭhitā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... saddhā ... vīriyaṃ ... sati ... samādhi ... pe ... paññā kusalā anārammaṇā, natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ kusalanti? Āmantā. Yaṃ kiñci kusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpaṃ sabbaṃ taṃ kusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yathā kāyakammaṃ tathā vacīkammanti.

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhi; no ca vata re vattabbe—"akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalan"ti.

Akusalena cittena samuṭṭhito phasso akusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... vicikicchā ... thinaṃ ... uddhaccaṃ ... ahirikaṃ ... pe ... anottappaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhito phasso akusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... vicikicchā

... thinaṃ ... uddhaccaṃ ... ahirikaṃ ... pe ... anottappaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ kāyakammaṃ rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Yaṃ kiñci akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpaṃ sabbaṃ taṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Hañci anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi; no ca vata re vattabbe—"akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalan"ti.

Akusalena cittena samuṭṭhito phasso akusalo sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... vicikicchā ... thinaṃ ... uddhaccaṃ ... ahirikaṃ ... pe ... anottappaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhito phasso akusalo anārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitā vedanā ... pe ... saññā ... cetanā ... rāgo ... doso ... moho ... māno ... diṭṭhi ... vicikicchā ... thinaṃ ... uddhaccaṃ ... ahirikaṃ ... pe ... anottappaṃ akusalaṃ anārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Yaṃ kiñci akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpaṃ sabbaṃ taṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ abyākatanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo abyākatoti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... pe ... rasāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo anārammaṇo akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ abyākatanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo anārammaṇo abyākatoti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ phassavippayuttaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ phassavippayuttaṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ phassavippayuttaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ

... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo phassavippayutto akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo anārammaṇo phassavippayutto abyākatoti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ akusalanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ akusalanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo anārammaṇo phassavippayutto akusaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ rūpāyatanaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalena cittena samuṭṭhitaṃ saddāyatanaṃ ... pe ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo anārammaṇo phassavippayutto abyākatoti? Āmantā. Akusalena cittena samuṭṭhitaṃ vacīkammaṃ rūpaṃ anārammaṇaṃ phassavippayuttaṃ abyākatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ kusalampi akusalampī"ti? Āmantā. Nanu kāyakammaṃ vacīkammaṃ kusalampi akusalampīti? Āmantā. Hañci kāyakammaṃ vacīkammaṃ kusalampi akusalampi, tena vata re vattabbe—"rūpaṃ kusalampi akusalampī"ti.

Rūpaṃ kusalampi akusalampīti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ kusalampi

akusalampīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ kusalampi akusalampīti? Āmantā. Sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... jivhāyatanaṃ ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... saddāyatanaṃ ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pathavīdhātu ... āpodhātu ... tejodhātu ... pe ... vāyodhātu asuci assu lohitaṃ sedo kusalopi akusalopīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāyo rūpaṃ, kāyakammaṃ rūpanti? Āmantā. Mano rūpaṃ, manokammaṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... mano arūpaṃ, manokammaṃ arūpanti? Āmantā. Kāyo arūpaṃ, kāyakammaṃ arūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāyo rūpanti, kāyakammaṃ rūpanti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ rūpanti, cakkhuviññāṇaṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyo rūpanti, kāyakammaṃ rūpanti? Āmantā. Sotāyatanaṃ rūpanti, sotaviññāṇaṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyo rūpanti, kāyakammaṃ rūpanti? Āmantā. Ghānāyatanaṃ rūpanti, ghānaviññāṇaṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyo rūpanti, kāyakammaṃ rūpanti? Āmantā. Jivhāyatanaṃ rūpanti, jivhāviññāṇaṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāyo rūpanti, kāyakammaṃ rūpanti? Āmantā. Kāyāyatanaṃ rūpanti, kāyaviññāṇaṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ kammanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cetanāhaṃ, bhikkhave, kammaṃ vadāmi; cetayitvā kammaṃ karoti kāyena vācāya manasā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"rūpaṃ kamman"ti.

Rūpaṃ kammanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" kāye vā, ānanda, sati kāyasañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; vācāya vā, ānanda, sati vacīsañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhaṃ; mane vā, ānanda, sati manosañcetanāhetu uppajjati ajjhattaṃ sukhadukkhan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"rūpaṃ kamman"ti.

Rūpaṃ kammanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" tividhā, bhikkhave, kāyasañcetanā akusalaṃ kāyakammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākaṃ; catubbidhā, bhikkhave, vacīsañcetanā akusalaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākaṃ; tividhā, bhikkhave, manosañcetanā akusalaṃ manokammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākaṃ; tividhā, bhikkhave, kāyasañcetanā kusalaṃ kāyakammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākaṃ;

catubbidhā, bhikkhave, vacīsañcetanā kusalaṃ vacīkammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākaṃ; tividhā, bhikkhave, manosañcetanā kusalaṃ manokammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "rūpaṃ kamman"ti.

Rūpaṃ kammanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" sacāyaṃ, ānanda, samiddhi moghapuriso pāṭaliputtassa paribbājakassa evaṃ puṭṭho evaṃ byākareyya— 'sañcetaniyaṃ, āvuso pāṭaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā sukhavedaniyaṃ sukhaṃ so vedayati; sañcetaniyaṃ, āvuso pāṭaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā dukkhavedaniyaṃ dukkhaṃ so vedayati; sañcetaniyaṃ, āvuso pāṭaliputta, kammaṃ katvā kāyena vācāya manasā adukkhamasukhavedaniyaṃ adukkhamasukhaṃ so vedayatī'ti, evaṃ byākaramāno kho, ānanda, samiddhi moghapuriso pāṭaliputtassa paribbājakassa sammā byākaramāno byākareyyā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"rūpaṃ kamman"ti.

Rūpaṃ kammantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Vimuccamānakathā

Vimuttaṃ vimuccamānanti? Āmantā. Ekadesaṃ vimuttaṃ, ekadesaṃ avimuttanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekadesaṃ vimuttaṃ, ekadesaṃ avimuttanti? Āmantā. Ekadesaṃ sotāpanno, ekadesaṃ na sotāpanno, ekadesaṃ sotāpattiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ sattakkhattuparamo kolaṃkolo ekabījī buddhe aveccappasādena samannāgato dhamme ... pe ... saṃghe ... pe ... ariyakantehi sīlehi samannāgato, ekadesaṃ ariyakantehi sīlehi na samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekadesaṃ vimuttaṃ, ekadesaṃ avimuttanti? Āmantā. Ekadesaṃ sakadāgāmī, ekadesaṃ na sakadāgāmī, ekadesaṃ sakadāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekadesaṃ vimuttaṃ, ekadesaṃ avimuttanti? Āmantā. Ekadesaṃ anāgāmī, ekadesaṃ na anāgāmī, ekadesaṃ anāgāmiphalappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ antarāparinibbāyī, upahaccaparinibbāyī, asaṅkhāraparinibbāyī, sasaṅkhāraparinibbāyī, uddhaṃsotoakaniṭṭhagāmī, ekadesaṃ na uddhaṃsotoakaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekadesaṃ vimuttaṃ, ekadesaṃ avimuttanti? Āmantā. Ekadesaṃ arahā ekadesaṃ na arahā, ekadesaṃ arahattappatto paṭiladdho adhigato sacchikato upasampajja viharati, kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ na kāyena phusitvā viharati, ekadesaṃ vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... ekadesaṃ sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, ekadesaṃ sacchikātabbaṃ na sacchikatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vimuttaṃ vimuccamānanti? Āmantā. Uppādakkhaṇe vimuttaṃ, bhaṅgakkhaṇe vimuccamānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"vimuttaṃ vimuccamānan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavāpi cittaṃ vimuccati, bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati, avijjāsavāpi cittaṃ vimuccatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi vattabbaṃ—"vimuttaṃ vimuccamānan"ti.

Vimuttaṃ vimuccamānanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" so evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmetī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"vimuttaṃ vimuccamānan"ti.

Atthi cittaṃ vimuccamānanti? Āmantā. Atthi cittaṃ rajjamānaṃ dussamānaṃ muyhamānaṃ kilissamānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu rattañceva arattañca, duṭṭhañceva aduṭṭhañca, mūḷhañceva amūḷhañca, chinnañceva achinnañca, bhinnañceva abhinnañca, katañceva akatañcāti? Āmantā. Hañci rattañceva arattañca, duṭṭhañceva aduṭṭhañca, mūḷhañceva amūḷhañca, chinnañceva achinnañca, bhinnañceva abhinnañca, katañceva akatañca, no ca vata re vattabbe—"atthi cittaṃ vimuccamānan"ti.

Vimuccamānakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka
Dasamavagga
Dvīhisīlehikathā

Maggasamaṅgī dvīhi sīlehi samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī dvīhi phassehi dvīhi vedanāhi dvīhi saññāhi dvīhi cetanāhi dvīhi cittehi dvīhi saddhāhi dvīhi vīriyehi dvīhi satīhi dvīhi samādhīhi dvīhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggasamaṅgī lokiyena sīlena samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyena phassena lokiyāya vedanāya lokiyāya paññāya lokiyāya cetanāya lokiyena cittena lokiyāya saddhāya lokiyena vīriyena lokiyāya satiyā lokiyena samādhinā lokiyāya paññāya samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggasamaṅgī lokiyena ca lokuttarena ca sīlena samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyena ca lokuttarena ca phassena samannāgato ... pe ... lokiyāya ca lokuttarāya ca paññāya samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasamaṅgī lokiyena sīlena samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī puthujjanoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggasamaṅgī lokiyāya sammāvācāya samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyāya sammādiṭṭhiyā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasamaṅgī lokiyāya sammāvācāya samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyena sammāsaṅkappena ... pe ... lokiyena sammāvāyāmena ... pe ... lokiyāya sammāsatiyā ... pe ... lokiyena sammāsamādhinā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasamaṅgī lokiyena sammākammantena ... pe ... lokiyena sammāājīvena samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyāya sammādiṭṭhiyā ... pe ... lokiyena sammāsamādhinā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggasamaṅgī lokiyāya ca lokuttarāya ca sammāvācāya samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyāya ca lokuttarāya ca sammādiṭṭhiyā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasamaṅgī lokiyāya ca lokuttarāya ca sammāvācāya samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyena ca lokuttarena ca sammāsaṅkappena ... pe ... lokiyena ca lokuttarena ca sammāvāyāmena ... pe ... lokiyāya ca lokuttarāya ca sammāsatiyā ... pe ... lokiyena ca lokuttarena ca sammāsamādhinā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Maggasamaṅgī lokiyena ca lokuttarena ca sammākammantena ... pe ... sammāājīvena samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyāya ca lokuttarāya ca sammādiṭṭhiyā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... maggasamaṅgī lokiyena ca lokuttarena ca sammāājīvena samannāgatoti? Āmantā. Maggasamaṅgī lokiyena ca lokuttarena ca sammāsaṅkappena ... pe ... lokiyena ca lokuttarena ca sammāsamādhinā samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"maggasamaṅgī dvīhi sīlehi samannāgato"ti? Āmantā. Lokiye sīle niruddhe maggo uppajjatīti? Āmantā. Dussīlo khaṇḍasīlo chinnasīlo maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi maggasamaṅgī dvīhi sīlehi samannāgatoti.

Dvīhisīlehikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Anusayapaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Ñāṇakathā

Aññāṇe vigate ñāṇavippayutte citte vattamāne na vattabbaṃ—"ñāṇī"ti? Āmantā. Rāge vigate na vattabbaṃ—"vītarāgo"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aññāṇe vigate ñāṇavippayutte citte vattamāne na vattabbaṃ—"ñāṇī"ti? Āmantā. Dose vigate ... mohe vigate ... kilese vigate na vattabbaṃ—"nikkileso"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rāge vigate vattabbaṃ—"vītarāgo"ti? Āmantā. Aññāṇe vigate ñāṇavippayutte citte vattamāne vattabbaṃ—"ñāṇī"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dose vigate ... mohe vigate ... kilese vigate vattabbaṃ—"nikkileso"ti? Āmantā. Aññāṇe vigate ñāṇavippayutte citte vattamāne vattabbaṃ—"ñāṇī"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aññāṇe vigate ñāṇavippayutte citte vattamāne vattabbaṃ—"ñāṇī"ti? Āmantā. Atītena ñāṇena ñāṇī niruddhena vigatena paṭipassaddhena ñāṇena ñāṇīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ñāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Tatiyasaññāvedayitakathā

Saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyāti? Āmantā.

Atthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa māraṇantiyo phasso, māraṇantiyā vedanā, māraṇantiyā saññā, māraṇantiyā cetanā, māraṇantiyaṃ cittanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa māraṇantiyo phasso, māraṇantiyā vedanā, māraṇantiyā saññā, māraṇantiyā cetanā, māraṇantiyaṃ cittanti? Āmantā. Hañci natthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa māraṇantiyo phasso, māraṇantiyā vedanā, māraṇantiyā saññā, māraṇantiyā cetanā, māraṇantiyaṃ cittaṃ, no ca vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyā"ti.

Saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyāti? Āmantā. Atthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa phasso vedanā saññā cetanā cittanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa phasso vedanā saññā cetanā cittanti? Āmantā. Aphassakassa kālaṃkiriyā, avedanakassa kālaṃkiriyā ... pe ... acittakassa kālaṃkiriyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu saphassakassa kālaṃkiriyā ... pe ... sacittakassa kālaṃkiriyāti? Āmantā. Hañci saphassakassa kālaṃkiriyā ... pe ... sacittakassa kālaṃkiriyā, no ca vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyā"ti.

Saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyāti? Āmantā. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa kāye visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa kāye visaṃ na kameyya, satthaṃ na kameyya, aggi na kameyyāti? Āmantā. Hañci saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa kāye visaṃ na kameyya, satthaṃ na kameyya, aggi na kameyya, no ca vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyā"ti.

Saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno kālaṃ kareyyāti? Āmantā. Saññāvedayitanirodhaṃ samāpannassa kāye visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyyāti? Āmantā. Na nirodhaṃ samāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno na kālaṃ kareyyāti? Āmantā. Atthi so niyāmo yena niyāmena niyato saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno na kālaṃ kareyyāti? Natthi. Hañci natthi so niyāmo yena niyāmena niyato saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno na kālaṃ kareyya, no ca vata re vattabbe—"saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno na kālaṃ

kareyyā”ti.

Cakkhuviññāṇasamaṅgī na kālaṃ kareyyāti? Āmantā. Atthi so niyāmo yena niyāmena niyato cakkhuviññāṇasamaṅgī na kālaṃ kareyyāti? Natthi. Hañci natthi so niyāmo yena niyāmena niyato cakkhuviññāṇasamaṅgī na kālaṃ kareyya, no ca vata re vattabbe—“cakkhuviññāṇasamaṅgī na kālaṃ kareyyā”ti.

Tatiyasaññāvedayitakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Brahmacariyakathā

Suddhabrahmacariyakathā

Natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Sabbe devā jaḷā elamūgā aviññū hatthasaṃvācikā nappaṭibalā subhāsitadubbhāsitānaṃ atthamaññātuṃ, sabbe devā na buddhe pasannā na dhamme pasannā na saṃghe pasannā, na buddhaṃ bhagavantaṃ payirupāsanti, na buddhaṃ bhagavantaṃ pañhaṃ pucchanti, na buddhena bhagavatā pañhe vissajjite attamanā, sabbe devā kammāvaraṇena samannāgatā kilesāvaraṇena samannāgatā vipākāvaraṇena samannāgatā assaddhā acchandikā duppaññā abhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ, sabbe devā mātughātakā pitughātakā arahantaghātakā ruhiruppādakā saṃghabhedakā, sabbe devā pāṇātipātino adinnādāyino kāmesumicchācārino musāvādino pisuṇāvācā pharusāvācā samphappalāpino abhijjhāluno byāpannacittā micchādiṭṭhikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu atthi devā ajaḷā anelamūgā viññū na hatthasaṃvācikā paṭibalā subhāsitadubbhāsitānaṃ atthamaññātuṃ, atthi devā buddhe pasannā dhamme pasannā saṃghe pasannā, buddhaṃ bhagavantaṃ payirupāsanti, buddhaṃ bhagavantaṃ pañhaṃ pucchanti, buddhena bhagavatā pañhe vissajjite attamanā honti, atthi devā na kammāvaraṇena samannāgatā na kilesāvaraṇena samannāgatā na vipākāvaraṇena samannāgatā saddhā chandikā paññavanto bhabbā niyāmaṃ okkamituṃ kusalesu dhammesu sammattaṃ, atthi devā na mātughātakā na pitughātakā na arahantaghātakā na ruhiruppādakā na saṃghabhedakā, atthi devā na pāṇātipātino na adinnādāyino na kāmesumicchācārino na musāvādino

na pisuṇāvācā na pharusāvācā na samphappalāpino na abhijjhāluno abyāpannacittā sammādiṭṭhikāti? Āmantā.

Hañci atthi devā ajaḷā anelamūgā viññū na hatthasaṃvācikā paṭibalā subhāsitadubbhāsitānaṃ atthamaññātuṃ ... pe ... atthi devā buddhe pasannā ... pe ... sammādiṭṭhikā, no ca vata re vattabbe—"natthi devesu brahmacariyavāso"ti.

Atthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Atthi tattha pabbajjā muṇḍiyaṃ kāsāvadhāraṇā pattadhāraṇā, devesu sammāsambuddhā uppajjanti, paccekasambuddhā uppajjanti, sāvakayugaṃ uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu pabbajjā natthīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha atthi pabbajjā tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi pabbajjā natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yattha atthi pabbajjā tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi pabbajjā natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yo pabbajati tasseva brahmacariyavāso, yo na pabbajati natthi tassa brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu muṇḍiyaṃ natthīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha atthi muṇḍiyaṃ tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi muṇḍiyaṃ natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yattha atthi muṇḍiyaṃ tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi muṇḍiyaṃ natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yo muṇḍo hoti tasseva brahmacariyavāso, yo muṇḍo na hoti natthi tassa brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu kāsāvadhāraṇā natthīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha atthi kāsāvadhāraṇā tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi kāsāvadhāraṇā natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yattha atthi kāsāvadhāraṇā tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi kāsāvadhāraṇā natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yo kāsāvaṃ dhāreti tasseva brahmacariyavāso, yo kāsāvaṃ na dhāreti natthi tassa brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu pattadhāraṇā natthīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha atthi pattadhāraṇā tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi pattadhāraṇā natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vat-

tabbe ... pe ... yattha atthi pattadhāraṇā tattheva brahmacariyavāso, yattha natthi pattadhāraṇā natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā? Yo pattaṃ dhāreti tasseva brahmacariyavāso, yo pattaṃ na dhāreti natthi tassa brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu sammāsambuddhā nuppajjantīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha sammāsambuddhā uppajjanti tattheva brahmacariyavāso, yattha sammāsambuddhā nuppajjanti natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yattha sammāsambuddhā uppajjanti tattheva brahmacariyavāso, yattha sammāsambuddhā nuppajjanti natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā. Lumbiniyā bhagavā jāto, bodhiyā mūle abhisambuddho, bārāṇasiyaṃ bhagavatā dhammacakkaṃ pavattitaṃ; tattheva brahmacariyavāso, natthaññatra brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu paccekasambuddhā nuppajjantīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha paccekasambuddhā uppajjanti tattheva brahmacariyavāso, yattha paccekasambuddhā nuppajjanti natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yattha paccekasambuddhā uppajjanti tattheva brahmacariyavāso, yattha paccekasambuddhā nuppajjanti natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā. Majjhimesu janapadesu paccekasambuddhā uppajjanti, tattheva brahmacariyavāso, natthaññatra brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Devesu sāvakayugaṃ nuppajjatīti, natthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Yattha sāvakayugaṃ uppajjati tattheva brahmacariyavāso, yattha sāvakayugaṃ nuppajjati natthi tattha brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yattha sāvakayugaṃ uppajjati tattheva brahmacariyavāso, yattha sāvakayugaṃ nuppajjati natthi tattha brahmacariyavāsoti? Āmantā. Magadhesu sāvakayugaṃ uppannaṃ, tattheva brahmacariyavāso, natthaññatra brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Sabbadevesu atthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi manussesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Sabbamanussesu atthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Asaññasattesu devesu atthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi manussesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Paccantimesu janapadesu atthi brahmacariyavāso milakkhesu aviññātāresu yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi devesu brahmacariyavāsoti? Atthi yattha atthi, atthi yattha natthīti. Asaññasattesu devesu atthi yattha atthi, atthi yattha natthi brahmacariyavāso, saññasattesu devesu atthi yattha atthi, atthi yattha natthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe.

Devesu atthi yattha atthi, atthi yattha natthi brahmacariyavāsoti? Āmantā. Kattha atthi, kattha natthīti? Asaññasattesu devesu natthi brahmacariyavāso, saññasattesu devesu atthi brahmacariyavāsoti. Asaññasattesu devesu natthi brahmacariyavāsoti? Āmantā. Saññasattesu devesu natthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe.

Saññasattesu devesu atthi brahmacariyavāsoti? Āmantā. Asaññasattesu devesu atthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi manussesu brahmacariyavāsoti? Atthi yattha atthi, atthi yattha natthīti. Paccantimesu janapadesu atthi yattha atthi, atthi yattha natthi brahmacariyavāso milakkhesu aviññātāresu yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ, majjhimesu janapadesu atthi yattha atthi, atthi yattha natthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe.

Manussesu atthi yattha atthi, atthi yattha natthi brahmacariyavāsoti? Āmantā. Kattha atthi, kattha natthīti? Paccantimesu janapadesu natthi brahmacariyavāso milakkhesu aviññātāresu yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ, majjhimesu janapadesu atthi brahmacariyavāsoti. Paccantimesu janapadesu natthi brahmacariyavāso milakkhesu aviññātāresu yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānanti? Āmantā. Majjhimesu janapadesu natthi brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe.

Majjhimesu janapadesu atthi brahmacariyavāsoti? Āmantā. Paccantimesu janapadesu atthi brahmacariyavāso milakkhesu aviññātāresu yattha natthi gati bhikkhūnaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi devesu brahmacariyavāsoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" tīhi, bhikkhave, ṭhānehi jambudīpakā manussā uttarakuruke ca manusse adhigaṇhanti deve ca tāvatiṃse. Katamehi tīhi? Sūrā, satimanto, idha brahmacariyavāso"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi natthi devesu brahmacariyavāsoti.

Sāvatthiyaṃ vuttaṃ bhagavatā—"idha brahmacariyavāso"ti? Āmantā. Sāvatthiyaṃyeva brahmacariyavāso, natthi aññatra brahmacariyavāsoti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa puggalassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, ito cutassa tattha upapannassa kuhiṃ phaluppattīti? Tattheva. Hañci anāgāmissa puggalassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, ito cutassa tattha upapannassa tahiṃ phaluppatti; no ca vata re vattabbe—"natthi devesu brahmacariyavāso"ti.

Anāgāmissa puggalassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, ito cutassa tattha upapannassa kuhiṃ bhāroharaṇaṃ, kuhiṃ dukkhapariññātaṃ, kuhiṃ kilesappahānaṃ, kuhiṃ nirodhasacchikiriyā, kuhiṃ akuppapaṭivedhoti? Tattheva. Hañci anāgāmissa puggalassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, ito cutassa tattha upapannassa tahiṃ akuppapaṭivedho; no ca vata re vattabbe—"natthi devesu brahmacariyavāso"ti.

Anāgāmissa puggalassa pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni, pañcuddhambhāgiyāni saṃyojanāni appahīnāni, ito cutassa tattha upapannassa tahiṃ phaluppatti, tahiṃ bhāroharaṇaṃ, tahiṃ dukkhapariññātaṃ, tahiṃ kilesappahānaṃ, tahiṃ nirodhasacchikiriyā, tahiṃ akuppapaṭivedho; kenaṭṭhena vadesi—"natthi devesu brahmacariyavāso"ti? Handa hi anāgāmī puggalo idha bhāvitena maggena tattha phalaṃ sacchikarotīti.

Saṃsandanabrahmacariyakathā

Anāgāmī puggalo idha bhāvitena maggena tattha phalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Sotāpanno puggalo tattha bhāvitena maggena idha phalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmī puggalo idha bhāvitena maggena tattha phalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Sakadāgāmī puggalo idha parinibbāyipuggalo

tattha bhāvitena maggena idha phalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpanno puggalo idha bhāvitena maggena idha phalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Anāgāmī puggalo tattha bhāvitena maggena tattha phalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmī puggalo idha parinibbāyipuggalo idha bhāvitena maggena idha phalaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Anāgāmī puggalo tattha bhāvitena maggena tattha phalaṃ sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Idha vihāya niṭṭhassa puggalassa maggo ca bhāvīyati, na ca kilesā pahīyantīti? Āmantā. Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa maggo ca bhāvīyati, na ca kilesā pahīyantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Idha vihāya niṭṭhassa puggalassa maggo ca bhāvīyati, na ca kilesā pahīyantīti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa ... pe ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa maggo ca bhāvīyati, na ca kilesā pahīyantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa apubbaṃ acarimaṃ maggo ca bhāvīyati, kilesā ca pahīyantīti? Āmantā. Idha vihāya niṭṭhassa puggalassa apubbaṃ acarimaṃ maggo ca bhāvīyati, kilesā ca pahīyantīti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa ... pe ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa apubbaṃ acarimaṃ maggo ca bhāvīyati, kilesā ca pahīyantīti? Āmantā. Idha vihāya niṭṭhassa puggalassa apubbaṃ acarimaṃ maggo ca bhāvīyati, kilesā ca pahīyantīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmī puggalo katakaraṇīyo bhāvitabhāvano tattha upapajjatīti? Āmantā. Arahā upapajjatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Arahā upapajjatīti? Āmantā. Atthi arahato punabbhavoti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato punabbhavoti? Āmantā. Arahā bhavena bhavaṃ gacchati, gatiyā gatiṃ gacchati, saṃsārena saṃsāraṃ gacchati, upapattiyā upapattiṃ gacchatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmī puggalo katakaraṇīyo bhāvitabhāvano anohaṭabhāro tattha upapajjatīti? Āmantā. Bhāroharaṇāya puna maggaṃ bhāvetīti?

Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmī puggalo katakaraṇīyo bhāvitabhāvano apariññātadukkho appahīnakileso asacchikatanirodho appaṭividdhākuppo tattha upapajjatīti? Āmantā. Akuppapaṭivedhāya puna maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmī puggalo katakaraṇīyo bhāvitabhāvano anohaṭabhāro tattha upapajjati, na ca bhāroharaṇāya puna maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anohaṭabhāro ca tattha parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmī puggalo katakaraṇīyo bhāvitabhāvano apariññātadukkho appahīnakileso asacchikatanirodho appaṭividdhākuppo tattha upapajjati, na ca akuppapaṭivedhāya puna maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Appaṭividdhākuppo ca tattha parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe. Yathā migo sallena viddho dūrampi gantvā kālaṃ karoti, evamevaṃ anāgāmī puggalo idha bhāvitena maggena tattha phalaṃ sacchikarotīti.

Yathā migo sallena viddho dūrampi gantvā sasallova kālaṃ karoti, evamevaṃ anāgāmī puggalo idha bhāvitena maggena tattha sasallova parinibbāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Brahmacariyakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Sāmaññaphalakathā

Sāmaññaphalaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Nibbānaṃ tāṇaṃ leṇaṃ saraṇaṃ parāyaṇaṃ accutaṃ amatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāmaññaphalaṃ asaṅkhataṃ, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Dve asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dve asaṅkhatānīti? Āmantā. Dve tāṇāni ... pe ... antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāmaññaphalaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Sāmaññaṃ asaṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāmaññaṃ saṅkhatanti? Āmantā. Sāmaññaphalaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Sotāpattimaggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotāpattimaggo saṅkhatoti? Āmantā. Sotāpattiphalaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalaṃ ... pe ... anāgāmiphalaṃ ... pe ... arahattaphalaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Arahattamaggo asaṅkhatoti? Na hevaṃ

vattabbe … pe … arahattamaggo saṅkhatoti? Āmantā. Arahattaphalaṃ saṅkhatanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Sotāpattiphalaṃ asaṅkhataṃ, sakadāgāmiphalaṃ … pe … anāgāmiphalaṃ … pe … arahattaphalaṃ asaṅkhataṃ, nibbānaṃ asaṅkhatanti? Āmantā. Pañca asaṅkhatānīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … pañca asaṅkhatānīti? Āmantā. Pañca tāṇāni … pe … antarikā vāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Sāmaññaphalakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niggahapaṇṇāsaka

Ekūnavīsatimavagga

Kilesajahanakathā

Atīte kilese jahatīti? Āmantā. Niruddhaṃ nirodheti, vigataṃ vigameti, khīṇaṃ khepeti, atthaṅgataṃ atthaṅgameti, abbhatthaṅgataṃ abbhatthaṅgametīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atīte kilese jahatīti? Āmantā. Nanu atītaṃ niruddhanti? Āmantā. Hañci atītaṃ niruddhaṃ, no ca vata re vattabbe—"atīte kilese jahatī"ti. Atīte kilese jahatīti? Āmantā. Nanu atītaṃ natthīti? Āmantā. Hañci atītaṃ natthi, no ca vata re vattabbe—"atīte kilese jahatī"ti.

Anāgate kilese jahatīti? Āmantā. Ajātaṃ ajaneti, asañjātaṃ asañjaneti, anibbattaṃ anibbatteti, apātubhūtaṃ apātubhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … anāgate kilese jahatīti? Āmantā. Nanu anāgataṃ ajātanti? Āmantā. Hañci anāgataṃ ajātaṃ, no ca vata re vattabbe—"anāgate kilese jahatī"ti. Anāgate kilese jahatīti? Āmantā. Nanu anāgataṃ natthīti? Āmantā. Hañci anāgataṃ natthi, no ca vata re vattabbe—"anāgate kilese jahatī"ti.

Paccuppanne kilese jahatīti? Āmantā. Ratto rāgaṃ jahati, duṭṭho dosaṃ jahati, mūḷho mohaṃ jahati, kiliṭṭho kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … rāgena rāgaṃ jahati, dosena dosaṃ jahati, mohena mohaṃ jahati, kilesehi kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe …

Rāgo cittasampayutto, maggo cittasampayuttoti? Āmantā. Dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Rāgo akusalo, maggo kusaloti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ ... pe ... tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā ... pe ... sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti.

Na vattabbaṃ—"atīte kilese jahati, anāgate kilese jahati, paccuppanne kilese jahatī"ti? Āmantā. Natthi kilese jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi atīte kilese jahati, anāgate kilese jahati, paccuppanne kilese jahatīti.

Kilesajahanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Apariyāpannakathā

Diṭṭhigataṃ apariyāpannanti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggo sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggo anāgāmiphalaṃ, arahattamaggo arahattaphalaṃ, satipaṭṭhānaṃ sammappadhānaṃ iddhipādo indriyaṃ balaṃ bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"diṭṭhigataṃ apariyāpannan"ti? Āmantā. Puthujjano "kāmesu vītarāgo"ti vattabboti? Āmantā. "Vigatadiṭṭhiyo"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi diṭṭhigataṃ apariyāpannanti.

Apariyāpannakathā niṭṭhitā. Cuddasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlaṃ, kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlaṃ, saḷāyatanaṃ chaviññāṇakāyā, ariyarūpaṃ mahābhūtānaṃ upādāya, sveva anusayo taṃ pariyuṭṭhānaṃ, pariyuṭṭhānaṃ cittavippayuttaṃ, yathādhātu taññeva anuseti, diṭṭhigataṃ abyākataṃ, diṭṭhigataṃ apariyāpannanti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Navattabbaṃsaṃghodakkhiṇaṃvisodhetītikathā

Na vattabbaṃ—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti? Āmantā. Nanu saṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti? Āmantā. Hañci saṃgho āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, tena vata re vattabbe—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti.

Na vattabbaṃ—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti? Āmantā. Nanu cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatāti? Āmantā. Hañci cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatā, tena vata re vattabbe—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti.

Na vattabbaṃ—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti? Āmantā. Nanu atthi keci saṃghassa dānaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhentīti? Āmantā. Hañci atthi keci saṃghassa dānaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhenti, tena vata re vattabbe—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti.

Nanu atthi keci saṃghassa cīvaraṃ datvā ... pe ... piṇḍapātaṃ datvā ... pe ... senāsanaṃ datvā ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ datvā ... khādanīyaṃ datvā ... bhojanīyaṃ datvā ... pe ... pānīyaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhentīti? Āmantā. Hañci atthi keci saṃghassa pānīyaṃ datvā dakkhiṇaṃ ārādhenti, tena vata re vattabbe—“saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetī”ti.

Saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetīti? Āmantā. Maggo visodheti, phalaṃ visodhetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ saṃgho dakkhiṇaṃ visodhetītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Bodhiyābuddhotikathā

Bodhiyā buddhoti? Āmantā. Bodhiyā niruddhāya vigatāya paṭipassaddhāya abuddho hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhiyā buddhoti? Āmantā. Atītāya bodhiyā buddhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītāya bodhiyā buddhoti? Āmantā. Tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhiyā buddhoti? Āmantā. Anāgatāya bodhiyā buddhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgatāya bodhiyā buddhoti? Āmantā. Tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Atītāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti, samudayaṃ pajahati, nirodhaṃ sacchikaroti, maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Atītāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Anāgatāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Anāgatāya bodhiyā buddho, tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Paccuppannāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Paccuppannāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgatāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Āmantā. Paccuppannāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā bodhikaraṇīyaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgatāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Āmantā. Paccuppannāya bodhiyā buddho, na ca tāya bodhiyā dukkhaṃ parijānāti ... pe ... maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītāya bodhiyā buddho, anāgatāya bodhiyā buddho, paccuppannāya bodhiyā buddhoti? Āmantā. Tīhi bodhīhi buddhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tīhi bodhīhi buddhoti? Āmantā. Satataṃ samitaṃ abbokiṇṇaṃ tīhi bodhīhi samannāgato samohito, tisso bodhiyo paccupaṭṭhitāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"bodhiyā buddho"ti? Āmantā. Nanu bodhipaṭilābhā buddhoti? Āmantā. Hañci bodhipaṭilābhā buddho, tena vata re vattabbe—"bodhiyā buddho"ti.

Bodhipaṭilābhā buddhoti, bodhiyā buddhoti? Āmantā. Bodhipaṭilābhā bodhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhiyā buddhotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Gandhajātikathā

Buddhassa bhagavato uccārapassāvo ativiya aññe gandhajāte adhiggaṇhātīti? Āmantā. Bhagavā gandhabhojīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu bhagavā odanakummāsaṃ bhuñjatīti? Āmantā. Hañci bhagavā odanakummāsaṃ bhuñjati, no ca vata re vattabbe—"buddhassa bhagavato uccārapassāvo ativiya aññe gandhajāte adhiggaṇhātī"ti.

Buddhassa bhagavato uccārapassāvo ativiya aññe gandhajāte adhiggaṇhātīti? Āmantā. Atthi keci buddhassa bhagavato uccārapassāvaṃ nhāyanti vilimpanti ucchādenti peḷāya paṭisāmenti karaṇḍāya nikkhipanti āpaṇe pasārenti, tena ca gandhena gandhakaraṇīyaṃ karontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Gandhajātikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Parihānikathā

Vādayuttiparihāni

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sabbattha arahā arahattā parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbattha arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Sabbattha arahato parihānīti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sabbadā arahā arahattā parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbadā arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Sabbadā arahato parihānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sabbeva arahanto arahattā parihāyantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbeva arahanto arahattā parihāyantīti? Āmantā. Sabbesaṃyeva arahantānaṃ parihānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Arahā arahattā parihāyamāno catūhi phalehi parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Catūhi satasahassehi seṭṭhī seṭṭhittaṃ kārento satasahasse parihīne seṭṭhittā parihīno hotīti? Āmantā. Sabbasāpateyyā parihīno hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Catūhi satasahassehi seṭṭhī seṭṭhittaṃ kārento satasahasse parihīne bhabbo sabbasāpateyyā parihāyitunti? Āmantā. Arahā arahattā parihāyamāno bhabbo catūhi phalehi parihāyitunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ariyapuggalasaṃsandanaparihāni

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Arahā arahattā parihāyamāno kattha saṇṭhātīti? Anāgāmiphaleti. Anāgāmī anāgāmiphalā parihāyamāno kattha saṇṭhātīti? Sakadāgāmiphaleti. Sakadāgāmī sakadāgāmiphalā parihāyamāno kattha saṇṭhātīti? Sotāpattiphaleti. Sotāpanno sotāpattiphalā parihāyamāno puthujjanabhūmiyaṃ saṇṭhātīti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci arahā arahattā parihāyamāno anāgāmiphale saṇṭhāti, anāgāmī anāgāmiphalā parihāyamāno sakadāgāmiphale saṇṭhāti, sakadāgāmī sakadāgāmiphalā parihāyamāno sotāpattiphale saṇṭhāti; tena vata re vattabbe— "sotāpanno sotāpattiphalā parihāyamāno puthujjanabhūmiyaṃ saṇṭhātī"ti.

Arahā arahattā parihāyamāno sotāpattiphale saṇṭhātīti? Āmantā. Sotāpattiphalassa anantarā arahattaṃyeva sacchikarotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa bahutarā kilesā pahīnā arahato vā sotāpannassa vāti? Arahato. Hañci arahato bahutarā kilesā pahīnā, parihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe— "parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmipha Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa bahutarā kilesā pahīnā arahato vā sakadāgāmissa vāti? Arahato. Hañci arahato bahutarā kilesā pahīnā, parihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe— "parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa bahutarā kilesā pahīnā arahato vā anāgāmissa vāti? Arahato. Hañci arahato bahutarā kilesā pahīnā, par-

ihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe—"parihāyati anāgāmī anāgāmiphalā"ti.

Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa bahutarā kilesā pahīnā anāgāmissa vā sotāpannassa vāti? Anāgāmissa. Hañci anāgāmissa bahutarā kilesā pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalā; tena vata re vattabbe—"parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti.

Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa bahutarā kilesā pahīnā anāgāmissa vā sakadāgāmissa vāti? Anāgāmissa. Hañci anāgāmissa bahutarā kilesā pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalā; tena vata re vattabbe—"parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalā"ti.

Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa bahutarā kilesā pahīnā sakadāgāmissa vā sotāpannassa vāti? Sakadāgāmissa. Hañci sakadāgāmissa bahutarā kilesā pahīnā, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalā; tena vata re vattabbe— "parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā maggabhāvanā arahato vā sotāpannassa vāti? Arahato. Hañci arahato adhimattā maggabhāvanā, parihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe—"parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā satipaṭṭhānabhāvanā ... pe ... sammappadhānabhāvanā ... iddhipādabhāvanā ... indriyabhāvanā ... balabhāvanā ... bojjhaṅgabhāvanā arahato vā sotāpannassa vāti? Arahato. Hañci arahato adhimattā bojjhaṅgabhāvanā, parihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe— "parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā maggabhāvanā ... pe ... bojjhaṅgabhāvanā arahato vā sakadāgāmissa vāti? Arahato. Hañci arahato adhimattā bojjhaṅgabhāvanā, parihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe— "parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā maggabhāvanā ... pe ... bojjhaṅgabhāvanā arahato vā anāgāmissa vāti? Arahato. Hañci arahato adhimattā bojjhaṅgabhāvanā, parihāyati arahā arahattā; tena vata re vattabbe—"parihāyati anāgāmī anāgāmiphalā"ti.

Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā maggabhāvanā ... pe ... bojjhaṅgabhāvanā anāgāmissa vā sotāpannassa vāti? Anāgāmissa. Hañci anāgāmissa adhimattā bojjhaṅgabhāvanā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalā; tena vata re vattabbe—"parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti.

Parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā maggabhāvanā ... pe ... bojjhaṅgabhāvanā anāgāmissa vā sakadāgāmissa vāti? Anāgāmissa. Hañci anāgāmissa adhimattā bojjhaṅgabhāvanā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalā; tena vata re vattabbe—"parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalā"ti.

Parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kassa adhimattā maggabhāvanā ... pe ... bojjhaṅgabhāvanā sakadāgāmissa vā sotāpannassa vāti? Sakadāgāmissa. Hañci sakadāgāmissa adhimattā bojjhaṅgabhāvanā, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalā; tena vata re vattabbe—"parihāyati sotāpanno sotāpattiphalā"ti ... pe ....

Arahatā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannena dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā samudayo diṭṭho, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannena samudayo diṭṭho, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā nirodho diṭṭho, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannena nirodho diṭṭho, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā maggo diṭṭho, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannena maggo diṭṭho, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannena cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sakadāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā samudayo diṭṭho ... pe ... nirodho diṭṭho ... pe ... maggo diṭṭho ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sakadāgāminā cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Anāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahatā samudayo diṭṭho ... pe ... nirodho diṭṭho ... pe ... maggo diṭṭho ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Anāgāminā cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannena dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāminā samudayo diṭṭho ... pe ... nirodho diṭṭho ... pe ... maggo diṭṭho ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannena cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sakadāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāminā samudayo diṭṭho ... pe ... nirodho diṭṭho ... pe ... maggo diṭṭho ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sakadāgāminā cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannena dukkhaṃ diṭṭhaṃ, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāminā samudayo diṭṭho ... pe ... nirodho diṭṭho ... pe ...

maggo diṭṭho ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannena cattāri saccāni diṭṭhāni, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpannena dukkhaṃ diṭṭhaṃ, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Arahatā dukkhaṃ diṭṭhaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpannena samudayo diṭṭho ... pe ... nirodho diṭṭho ... pe ... maggo diṭṭho ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Arahatā cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Arahatā cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Arahatā cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpannena dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā.

Anāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Anāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpannena dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Sakadāgāminā dukkhaṃ diṭṭhaṃ ... pe ... cattāri saccāni diṭṭhāni, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato rāgo pahīno, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato rāgo pahīno, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... sīlabbataparāmāso pahīno ... pe ... apāyagamanīyo rāgo pahīno ... pe ... apāyagamanīyo doso pahīno

... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... māno pahīno ... diṭṭhi pahīnā ... vicikicchā pahīnā ... thinaṃ pahīnaṃ ... uddhaccaṃ pahīnaṃ ... ahirikaṃ pahīnaṃ ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato anottappaṃ pahīnaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... sīlabbataparāmāso pahīno ... pe ... apāyagamanīyo rāgo pahīno ... pe ... apāyagamanīyo doso pahīno ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato rāgo pahīno, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Arahato rāgo pahīno, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sakadāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... sīlabbataparāmāso pahīno ... pe ... oḷāriko kāmarāgo pahīno ... oḷāriko byāpādo pahīno, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato doso pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... oḷāriko byāpādo pahīno, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Arahato rāgo pahīno, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahato rāgo pahīno, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Anāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... sīlabbataparāmāso pahīno ... aṇusahagato kāmarāgo pahīno ... aṇusahagato byāpādo pahīno, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Arahato doso pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti?

Āmantā. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sakadāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... sīlabbataparāmāso pahīno ... oḷāriko kāmarāgo pahīno ... oḷāriko byāpādo pahīno, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... oḷāriko byāpādo pahīno, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāt
Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmipha
Āmantā. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmipha
Āmantā. Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... oḷāriko kāmarāgo pahīno ... oḷāriko byāpādo pahīno, parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Arahato rāgo pahīno, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati sotāpanno sotā-

pattiphalāti? Āmantā. Arahato doso pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Arahato rāgo pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Arahato rāgo pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... oḷāriko byāpādo pahīno, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Arahato rāgo pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Arahato rāgo pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Anāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Āmantā. Arahato rāgo pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... aṇusahagato byāpādo pahīno, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, na parihāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sakadāgāmissa vicikicchā pahīnā ... pe ... oḷāriko byāpādo pahīno, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Āmantā. Anāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... aṇusahagato byāpādo pahīno, na pari-

hāyati anāgāmī anāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa sakkāyadiṭṭhi pahīnā, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... oḷāriko byāpādo pahīno, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sotāpannassa vicikicchā pahīnā ... pe ... apāyagamanīyo moho pahīno, na parihāyati sotāpanno sotāpattiphalāti? Āmantā. Sakadāgāmissa sakkāyadiṭṭhi pahīnā ... pe ... oḷāriko byāpādo pahīno, na parihāyati sakadāgāmī sakadāgāmiphalāti? Na hevaṃ vattabbe.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammoti? Āmantā. Hañci arahato rāgo pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvaṃkato āyatiṃ anuppādadhammo, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu arahato doso pahīno ... pe ... moho pahīno ... māno pahīno ... diṭṭhi pahīnā ... vicikicchā pahīnā ... thinaṃ pahīnaṃ ... uddhaccaṃ pahīnaṃ ... ahirikaṃ pahīnaṃ ... anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammanti? Āmantā. Hañci arahato anottappaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu arahato rāgappahānāya maggo bhāvitoti? Āmantā. Hañci arahato rāgappahānāya maggo bhāvito, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu arahato rāgappahānāya satipaṭṭhānā bhāvitā ... pe ... sammappadhānā bhāvitā ... iddhipādā bhāvitā ... indriyā bhāvitā ... balā bhāvitā ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Āmantā. Hañci arahato rāgappahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu arahato dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitāti? Āmantā. Hañci arahato anottappapahānāya bojjhaṅgā bhāvitā, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu arahā vītarāgo vītadoso

vītamoho katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo; dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikatanti? Āmantā. Hañci arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? () Samayavimutto arahā arahattā parihāyati, asamayavimutto arahā arahattā na parihāyatīti. Samayavimutto arahā arahattā parihāyatīti? Āmantā. Asamayavimutto arahā arahattā parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Asamayavimutto arahā arahattā na parihāyatīti? Āmantā. Samayavimutto arahā arahattā na parihāyatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Samayavimuttassa arahato rāgo pahīno, parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Asamayavimuttassa arahato rāgo pahīno, parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Samayavimuttassa arahato doso pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Asamayavimuttassa arahato anottappaṃ pahīnaṃ, parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Samayavimuttassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito, parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Asamayavimuttassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito, parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Samayavimuttassa arahato rāgappahānāya satipaṭṭhānā bhāvitā ... pe ... sammappadhānā bhāvitā ... iddhipādā bhāvitā ... indriyā bhāvitā ... balā bhāvitā ... bojjhaṅgā bhāvitā, parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Asamayavimuttassa arahato rāgappahānāya satipaṭṭhānā bhāvitā ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Samayavimuttassa arahato dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Asamayavimuttassa arahato anot-

tappaṃ pahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samayavimutto arahā vītarāgo vītadoso vītamoho katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaṃyojano sammadaññāvimutto ukkhittapaligho saṃkiṇṇaparikho abbūḷhesiko niraggaḷo ariyo pannaddhajo pannabhāro visaññutto suvijitavijayo, dukkhaṃ tassa pariññātaṃ, samudayo pahīno, nirodho sacchikato, maggo bhāvito, abhiññeyyaṃ abhiññātaṃ, pariññeyyaṃ pariññātaṃ, pahātabbaṃ pahīnaṃ, bhāvetabbaṃ bhāvitaṃ, sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Asamayavimutto arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Asamayavimuttassa arahato rāgo pahīno, na parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Samayavimuttassa arahato rāgo pahīno, na parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Asamayavimuttassa arahato doso pahīno ... pe ... anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Samayavimuttassa arahato anottappaṃ pahīnaṃ, na parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Asamayavimuttassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, na parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Samayavimuttassa arahato rāgappahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, na parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Asamayavimuttassa arahato dosappahānāya ... pe ... anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, na parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Samayavimuttassa arahato anottappapahānāya maggo bhāvito ... pe ... bojjhaṅgā bhāvitā, na parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Asamayavimutto arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, na parihāyati asamayavimutto arahā arahattāti? Āmantā. Samayavimutto arahā vītarāgo vītadoso vītamoho ... pe ... sacchikātabbaṃ sacchikataṃ, na parihāyati samayavimutto arahā arahattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Sāriputto thero parihāyittha arahattāti? Na hevaṃ vattabbe. Mahāmoggallāno thero ... mahākassapo thero ... mahākaccāyano thero ... mahākoṭṭhiko thero ... mahāpanthako thero parihāyittha arahattāti? Na hevaṃ vattabbe.

Sāriputto thero na parihāyittha arahattāti? Āmantā. Hañci sāriputto thero na parihāyittha arahattā, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Mahāmoggallāno thero ... mahākassapo thero ... mahākaccāyano thero ... mahākoṭṭhiko thero ... mahāpanthako thero na parihāyittha arahattāti? Āmantā. Hañci mahāpanthako thero na parihāyittha arahattā, no ca vata re vattabbe— "parihāyati arahā arahattā"ti.

Ariyapuggalasaṃsandanaṃ.

Suttasādhanaparihāni

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Uccāvacā hi paṭipadā, Samaṇena pakāsitā; Na pāraṃ diguṇaṃ yanti, Nayidaṃ ekaguṇaṃ mutan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Atthi chinnassa chediyanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi chinnassa chediyanti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Vītataṇho anādāno, kiccaṃ yassa na vijjati; Chinnassa chediyaṃ natthi, oghapāso samūhato"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi chinnassa chediyan"ti.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Atthi katassa paticayoti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi katassa paticayoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Tassa sammā vimuttassa, santacittassa bhikkhuno; Katassa paticayo natthi, karaṇīyaṃ na vijjati.

Selo yathā ekagghano, vātena na samīrati; Evaṃ rūpā rasā saddā, gandhā phassā ca kevalā.

Iṭṭhā dhammā aniṭṭhā ca, nappavedhenti tādino; Ṭhitaṃ cittaṃ vippamuttaṃ, vayaṃ cassānupassatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atthi katassa paticayo"ti.

Na vattabbaṃ—"parihāyati arahā arahattā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " pañcime, bhikkhave, dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṃvattanti. Katame pañca? Kammārāmatā, bhassārāmatā, niddārāmatā, saṅgaṇikārāmatā, yathāvimuttaṃ cittaṃ na paccavekkhati. Ime kho, bhikkhave, pañca dhammā samayavimuttassa bhikkhuno parihānāya saṃvattantī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi parihāyati arahā arahattāti.

Atthi arahato kammārāmatāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato kammārāmatāti? Āmantā. Atthi arahato rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato bhassārāmatā, atthi arahato niddārāmatā, atthi arahato saṅgaṇikārāmatāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato saṅgaṇikārāmatāti? Āmantā. Atthi arahato rāgo kāmarāgo kāmarāgapariyuṭṭhānaṃ kāmarāgasaṃyojanaṃ kāmogho kāmayogo kāmacchandanīvaraṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Arahā arahattā parihāyamāno kiṃ pariyuṭṭhito parihāyatīti? Rāgapariyuṭṭhito parihāyatīti. Pariyuṭṭhānaṃ kiṃ paṭicca uppajjatīti? Anusayaṃ paṭicca uppajjatīti. Atthi arahato anusayāti? Na hevaṃ vattabbe.

Atthi arahato anusayāti? Āmantā. Atthi arahato kāmarāgānusayo paṭighānusayo mānānusayo diṭṭhānusayo vicikicchānusayo bhavarāgānusayo avijjānusayoti? Na hevaṃ vattabbe.

Dosapariyuṭṭhito parihāyatīti ... pe ... mohapariyuṭṭhito parihāyatīti .... Pariyuṭṭhānaṃ kiṃ paṭicca uppajjatīti? Anusayaṃ paṭicca uppajjatīti. Atthi arahato anusayāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato anusayāti? Āmantā. Atthi arahato kāmarāgānusayo ... pe ... avijjānusayoti? Na hevaṃ vattabbe.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Arahato arahattā parihāyamānassa kiṃ upacayaṃ gacchatīti? Rāgo upacayaṃ gacchatīti. Sakkāyadiṭṭhi upacayaṃ gacchatīti, vicikicchā upacayaṃ gacchatīti, sīlabbataparāmāso upacayaṃ gacchatīti? Na hevaṃ vattabbe. Doso upacayaṃ gacchatīti ... pe ... moho upacayaṃ gacchatīti, sakkāyadiṭṭhi upacayaṃ gacchatīti,

vicikicchā upacayaṃ gacchatīti, sīlabbataparāmāso upacayaṃ gacchatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Parihāyati arahā arahattāti? Āmantā. Arahā ācinatīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā apacinatīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā pajahatīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā upādiyatīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā visinetīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā ussinetīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā vidhūpetīti? Na hevaṃ vattabbe. Arahā sandhūpetīti? Na hevaṃ vattabbe.

Nanu arahā nevācinati na apacinati apacinitvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā nevācinati na apacinati apacinitvā ṭhito, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Nanu arahā neva pajahati na upādiyati pajahitvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā neva pajahati na upādiyati pajahitvā ṭhito, no ca vata re vattabbe— "parihāyati arahā arahattā"ti.

Nanu arahā neva visineti na ussineti visinitvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā neva visineti na ussineti visinitvā ṭhito, no ca vata re vattabbe—"parihāyati arahā arahattā"ti.

Nanu arahā neva vidhūpeti na sandhūpeti vidhūpetvā ṭhitoti? Āmantā. Hañci arahā neva vidhūpeti na sandhūpeti vidhūpetvā ṭhito, no ca vata re vattabbe— "parihāyati arahā arahattā"ti.

Parihānikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Dutiyasaññāvedayitakathā

Saññāvedayitanirodhasamāpatti lokiyāti? Āmantā. Rūpanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmāvacarāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpāvacarāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpāvacarāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saññāvedayitanirodhasamāpatti lokiyā"ti? Āmantā. Lokuttarāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi lokiyāti.

Dutiyasaññāvedayitakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Saṃvarakathā

Atthi devesu saṃvaroti? Āmantā. Atthi devesu asaṃvaroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi devesu asaṃvaroti? Āmantā. Natthi devesu saṃvaroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu asaṃvarā saṃvaro sīlaṃ, atthi devesu saṃvaroti? Āmantā. Atthi devesu asaṃvaro, yamhā asaṃvarā saṃvaro sīlanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci asaṃvarā saṃvaro sīlaṃ, atthi devesu saṃvaro, tena vata re vattabbe—"atthi devesu asaṃvaro, yamhā asaṃvarā saṃvaro sīlan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'asaṃvarā saṃvaro sīlaṃ, atthi devesu saṃvaro', no ca vattabbe—'atthi devesu asaṃvaro, yamhā asaṃvarā saṃvaro sīlan'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"atthi devesu asaṃvaro, yamhā asaṃvarā saṃvaro sīlan"ti, no ca vata re vattabbe—"asaṃvarā saṃvaro sīlaṃ, atthi devesu saṃvaro"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho 'asaṃvarā saṃvaro sīlaṃ, atthi devesu saṃvaro', no ca vattabbe—'atthi devesu asaṃvaro, yamhā asaṃvarā saṃvaro sīlan'"ti micchā.

Atthi manussesu saṃvaro, atthi tattha asaṃvaroti? Āmantā. Atthi devesu saṃvaro, atthi tattha asaṃvaroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu saṃvaro, natthi tattha asaṃvaroti? Āmantā. Atthi manussesu saṃvaro, natthi tattha asaṃvaroti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu pāṇātipātā veramaṇīti? Āmantā. Atthi devesu pāṇātipātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇīti? Āmantā. Atthi devesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi devesu pāṇātipātoti? Āmantā. Natthi devesu pāṇātipātā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi devesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Āmantā. Natthi devesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi manussesu pāṇātipātā veramaṇi, atthi tattha pāṇātipātoti?

Āmantā. Atthi devesu pāṇātipātā veramaṇi, atthi tattha pāṇātipātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi manussesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇi, atthi tattha surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Āmantā. Atthi devesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇi, atthi tattha surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu pāṇātipātā veramaṇi, natthi tattha pāṇātipātoti? Āmantā. Atthi manussesu pāṇātipātā veramaṇi, natthi tattha pāṇātipātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi devesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇi, natthi tattha surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Āmantā. Atthi manussesu surāmerayamajjapamādaṭṭhānā veramaṇi, natthi tattha surāmerayamajjapamādaṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi devesu saṃvaroti? Āmantā. Sabbe devā pāṇātipātino adinnādāyino kāmesumicchācārino musāvādino surāmerayamajjapamādaṭṭhāyinoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi atthi devesu saṃvaroti.

Saṃvarakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niggahapaṇṇāsaka

Vīsatimavagga

Asañciccakathā

Asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotīti? Āmantā. Asañcicca pāṇaṃ hantvā pāṇātipātī hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotīti? Āmantā. Asañcicca adinnaṃ ādiyitvā ... pe ... musā bhaṇitvā musāvādī hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asañcicca pāṇaṃ hantvā pāṇātipātī na hotīti? Āmantā. Asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko na hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... asañcicca adinnaṃ ādiyitvā ... pe ... musā bhaṇitvā musāvādī na hotīti? Āmantā. Asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko na hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotīti? Āmantā. "Asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotī"ti—attheva suttantoti? Natthi. "Sañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotī"ti—attheva

suttantoti? Āmantā. Hañci "sañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotī"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"asañcicca mātaraṃ jīvitā voropetvā ānantariko hotī"ti.

Na vattabbaṃ—"mātughātako ānantariko"ti? Āmantā. Nanu mātā jīvitā voropitāti? Āmantā. Hañci mātā jīvitā voropitā, tena vata re vattabbe— "mātughātako ānantariko"ti.

Na vattabbaṃ—"pitughātako ānantariko"ti? Āmantā. Nanu pitā jīvitā voropitoti? Āmantā. Hañci pitā jīvitā voropito, tena vata re vattabbe— "pitughātako ānantariko"ti.

Na vattabbaṃ—"arahantaghātako ānantariko"ti? Āmantā. Nanu arahā jīvitā voropitoti? Āmantā. Hañci arahā jīvitā voropito, tena vata re vattabbe— "arahantaghātako ānantariko"ti.

Na vattabbaṃ—"ruhiruppādako ānantariko"ti? Āmantā. Nanu tathāgatassa lohitaṃ uppāditanti? Āmantā. Hañci tathāgatassa lohitaṃ uppāditaṃ, tena vata re vattabbe—"ruhiruppādako ānantariko"ti.

Saṃghabhedako ānantarikoti? Āmantā. Sabbe saṃghabhedakā ānantarikāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbe saṃghabhedakā ānantarikāti? Āmantā. Dhammasaññī saṃghabhedako ānantarikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dhammasaññī saṃghabhedako ānantarikoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— "atthupāli, saṃghabhedako āpāyiko nerayiko kappaṭṭho atekiccho; atthupāli, saṃghabhedako na āpāyiko na nerayiko na kappaṭṭho na atekiccho"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"dhammasaññī saṃghabhedako ānantariko"ti.

Na vattabbaṃ—"dhammasaññī saṃghabhedako ānantariko"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Āpāyiko nerayiko, Kappaṭṭho saṃghabhedako; Vaggarato adhammaṭṭho, Yogakkhemā padhaṃsati; Saṃghaṃ samaggaṃ bhetvāna, Kappaṃ nirayamhi paccatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi saṃghabhedako ānantarikoti.

Asañciccakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Ekamaggakathā

Ekena ariyamaggena cattāri sāmaññaphalāni sacchikarotīti? Āmantā. Catunnaṃ phassānaṃ ... pe ... catunnaṃ saññānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ekena ariyamaggena cattāri sāmaññaphalāni sacchikarotīti? Āmantā. Sotāpattimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmi ... pe ... anāgāmimaggenāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Katamena maggenāti? Arahattamaggenāti. Arahattamaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattamaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānaṃ sotāpattiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ pahānaṃ sotāpattiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe— "arahattamaggena sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ jahatī"ti.

Arahattamaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattamaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvaṃ sakadāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci kāmarāgabyāpādānaṃ tanubhāvaṃ sakadāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe—"arahattamaggena oḷārikaṃ kāmarāgaṃ oḷārikaṃ byāpādaṃ jahatī"ti.

Arahattamaggena aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ aṇusahagataṃ byāpādaṃ jahatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahattamaggena aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ aṇusahagataṃ byāpādaṃ jahatīti? Āmantā. Nanu kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānaṃ anāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatāti? Āmantā. Hañci kāmarāgabyāpādānaṃ anavasesappahānaṃ anāgāmiphalaṃ vuttaṃ bhagavatā, no ca vata re vattabbe— "arahattamaggena aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ aṇusahagataṃ byāpādaṃ jahatī"ti.

Na vattabbaṃ—"ekena ariyamaggena cattāri sāmaññaphalāni sacchikarotī"ti? Āmantā. Bhagavatā sotāpattimaggo bhāvitoti? Āmantā. Bhagavā sotāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... bhagavatā sakadāgāmi ... pe ... anāgāmimaggo bhāvitoti? Āmantā. Bhagavā anāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bhagavā ekena ariyamaggena cattāri sāmaññaphalāni sacchikaroti,

sāvakā catūhi ariyamaggehi cattāri sāmaññaphalāni sacchikarontīti? Āmantā. Sāvakā buddhassa bhagavato adiṭṭhaṃ dakkhanti anadhigataṃ adhigacchanti asacchikataṃ sacchikarontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekamaggakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Samannāgatakathā

Arahā catūhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Arahā catūhi phassehi catūhi vedanāhi catūhi saññāhi catūhi cetanāhi catūhi cittehi catūhi saddhāhi catūhi vīriyehi catūhi satīhi catūhi samādhīhi catūhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmī tīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmī tīhi phassehi ... pe ... tīhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmī dvīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmī dvīhi phassehi ... pe ... dvīhi paññāhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahā sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Arahā sotāpanno sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahā sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Arahā sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arahā anāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Arahā anāgāmī, antarāparinibbāyī, upahaccaparinibbāyī, asaṅkhāraparinibbāyī, sasaṅkhāraparinibbāyī, uddhaṃsoto akaniṭṭhagāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmī sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmī sotāpanno sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgāmī sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmī sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmī sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmī sotāpanno sattakkhattuparamo, kolaṃkolo, ekabījīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalena samannāgato "sotāpanno"ti vattabboti? Āmantā. Arahā sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva arahā, so sotā-

pannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalena samannāgato "sakadāgāmī"ti vattabboti? Āmantā. Arahā sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva arahā, so sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalena samannāgato "anāgāmī"ti vattabboti? Āmantā. Arahā anāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva arahā, so anāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalena samannāgato "sotāpanno"ti vattabboti? Āmantā. Anāgāmī sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva anāgāmī, so sotāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmiphalena samannāgato "sakadāgāmī"ti vattabboti? Āmantā. Anāgāmī sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva anāgāmī, so sakadāgāmīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpattiphalena samannāgato "sotāpanno"ti vattabboti? Āmantā. Sakadāgāmī sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Sveva sakadāgāmī, so sotāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahā sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu arahā sotāpattiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci arahā sotāpattiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"arahā sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Arahā sotāpattiphalaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Āmantā. Arahā sotāpattimaggaṃ vītivatto, sakkāyadiṭṭhiṃ vicikicchaṃ sīlabbataparāmāsaṃ, apāyagamanīyaṃ rāgaṃ, apāyagamanīyaṃ dosaṃ, apāyagamanīyaṃ mohaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahā sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu arahā sakadāgāmiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci arahā sakadāgāmiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"arahā sakadāgāmiphalena samannāgato"ti.

Arahā sakadāgāmiphalaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Āmantā. Arahā sakadāgāmimaggaṃ vītivatto, oḷārikaṃ kāmarāgaṃ, oḷārikaṃ byāpādaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arahā anāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu arahā anāgāmiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci arahā anāgāmiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"arahā anāgāmiphalena samannāgato"ti.

Arahā anāgāmiphalaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Āmantā.

Arahā anāgāmimaggaṃ vītivatto, aṇusahagataṃ kāmarāgaṃ, aṇusahagataṃ byāpādaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmī sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu anāgāmī sotāpattiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci anāgāmī sotāpattiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"anāgāmī sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Anāgāmī sotāpattiphalaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmī sotāpattimaggaṃ vītivatto, sakkāyadiṭṭhiṃ ... pe ... apāyagamanīyaṃ mohaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmī sakadāgāmiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu anāgāmī sakadāgāmiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci anāgāmī sakadāgāmiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"anāgāmī sakadāgāmiphalena samannāgato"ti.

Anāgāmī sakadāgāmiphalaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Āmantā. Anāgāmī sakadāgāmimaggaṃ vītivatto, oḷārikaṃ kāmarāgaṃ, oḷārikaṃ byāpādaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmī sotāpattiphalena samannāgatoti? Āmantā. Nanu sakadāgāmī sotāpattiphalaṃ vītivattoti? Āmantā. Hañci sakadāgāmī sotāpattiphalaṃ vītivatto, no ca vata re vattabbe—"sakadāgāmī sotāpattiphalena samannāgato"ti.

Sakadāgāmī sotāpattiphalaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāmī sotāpattimaggaṃ vītivatto, sakkāyadiṭṭhiṃ ... pe ... apāyagamanīyaṃ mohaṃ vītivatto tena samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"arahā catūhi phalehi samannāgato"ti? Āmantā. Nanu arahatā cattāri phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti? Āmantā. Hañci arahatā cattāri phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīno, tena vata re vattabbe—"arahā catūhi phalehi samannāgato"ti.

Na vattabbaṃ—"anāgāmī tīhi phalehi samannāgato"ti? Āmantā. Nanu anāgāminā tīṇi phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti? Āmantā. Hañci anāgāminā tīṇi phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīno, tena vata re vattabbe—"anāgāmī tīhi phalehi samannāgato"ti.

Na vattabbaṃ—"sakadāgāmī dvīhi phalehi samannāgato"ti? Āmantā.

Nanu sakadāgāminā dve phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti? Āmantā. Hañci sakadāgāminā dve phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīno, tena vata re vattabbe—"sakadāgāmī dvīhi phalehi samannāgato"ti.

Arahatā cattāri phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti, arahā catūhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Arahatā cattāro maggā paṭiladdhā tehi ca aparihīnoti, arahā catūhi maggehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāminā tīṇi phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti, anāgāmī tīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Anāgāminā tayo maggā paṭiladdhā tehi ca aparihīnoti, anāgāmī tīhi maggehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāminā dve phalāni paṭiladdhāni tehi ca aparihīnoti, sakadāgāmī dvīhi phalehi samannāgatoti? Āmantā. Sakadāgāminā dve maggā paṭiladdhā tehi ca aparihīnoti, sakadāgāmī dvīhi maggehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Samannāgatakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Navattabbaṃsaṃghassadinnaṃmahapphalantikathā

Na vattabbaṃ—"saṃghassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Nanu saṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti? Āmantā. Hañci saṃgho āhuneyyo ... pe ... anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, tena vata re vattabbe—"saṃghassa dinnaṃ mahapphalan"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃghassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Nanu cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatāti? Āmantā. Hañci cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatā, tena vata re vattabbe—"saṃghassa dinnaṃ mahapphalan"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃghassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" saṃghe, gotami, dehi, saṃghe te dinne ahañceva pūjito bhavissāmi saṃgho cā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi saṃghassa dinnaṃ mahapphalanti.

Na vattabbaṃ—"saṃghassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Nanu sakko devānamindo bhagavantaṃ etadavoca—

"Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, kattha dinnaṃ mahapphalan"ti.

"Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā; Esa saṃgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito.

Yajamānānaṃ manussānaṃ, puññapekkhāna pāṇinaṃ; Karotaṃ opadhikaṃ puññaṃ, saṃghe dinnaṃ mahapphalanti.

Eso hi saṃgho vipulo mahaggato, Esappameyyo udadhīva sāgaro; Ete hi seṭṭhā naravīrasāvakā, Pabhaṅkarā dhammamudīrayanti.

Tesaṃ sudinnaṃ suhutaṃ suyiṭṭhaṃ, Ye saṃghamuddissa dadanti dānaṃ; Sā dakkhiṇā saṃghagatā patiṭṭhitā, Mahapphalā lokavidūna vaṇṇitā.

Etādisaṃ yaññamanussarantā, Ye vedajātā vicaranti loke; Vineyya maccheramalaṃ samūlaṃ, Aninditā saggamupenti ṭhānan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi saṃghassa dinnaṃ mahapphalanti.

Na vattabbaṃ saṃghassa dinnaṃ mahapphalantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Kāmaguṇakathā

Pañceva kāmaguṇā kāmadhātūti? Āmantā. Nanu atthi tappaṭisaññutto chandoti? Āmantā. Hañci atthi tappaṭisaññutto chando, no ca vata re vattabbe—"pañceva kāmaguṇā kāmadhātū"ti. Nanu atthi tappaṭisaññutto rāgo tappaṭisaññutto chando tappaṭisaññutto chandarāgo tappaṭisaññutto saṅkappo tappaṭisaññutto rāgo tappaṭisaññutto saṅkapparāgo tappaṭisaññuttā pīti tappaṭisaññuttaṃ somanassaṃ tappaṭisaññuttaṃ pītisomanassanti? Āmantā. Hañci atthi tappaṭisaññuttaṃ pītisomanassaṃ, no ca vata re vattabbe—"pañceva kāmaguṇā kāmadhātū"ti.

Pañceva kāmaguṇā kāmadhātūti? Āmantā. Manussānaṃ cakkhu na kāmadhātūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... manussānaṃ sotaṃ ... pe ... manussānaṃ ghānaṃ ... pe ... manussānaṃ jivhā ... pe ... manussānaṃ kāyo ... pe ... manussānaṃ mano na kāmadhātūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Manussānaṃ mano na kāmadhātūti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Pañca kāmaguṇā loke, manocchaṭṭhā paveditā; Ettha chandaṃ virājetvā, evaṃ dukkhā pamuccatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"manussānaṃ mano na kāmadhātū"ti.

Pañceva kāmaguṇā kāmadhātūti? Āmantā. Kāmaguṇā bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi kāmaguṇūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi kāmaguṇūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmaguṇe sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmaguṇe atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmaguṇā pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmaguṇe sammāsambuddhā uppajjanti, paccekasambuddhā uppajjanti, sāvakayugaṃ uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmadhātu bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Āmantā. Kāmaguṇā bhavo gati sattāvāso saṃsāro yoni viññāṇaṭṭhiti attabhāvapaṭilābhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi kāmadhātūpagaṃ kammanti? Āmantā. Atthi kāmaguṇūpagaṃ kammanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi kāmadhātūpagā sattāti? Āmantā. Atthi kāmaguṇūpagā sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāmadhātuyā sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Āmantā. Kāmaguṇe sattā jāyanti jīyanti mīyanti cavanti upapajjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmadhātuyā atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Āmantā. Kāmaguṇe atthi rūpaṃ vedanā saññā saṅkhārā viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmadhātu pañcavokārabhavoti? Āmantā. Kāmaguṇā pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kāmadhātuyā sammāsambuddhā uppajjanti, paccekasambuddhā uppajjanti, sāvakayugaṃ uppajjatīti? Āmantā. Kāmaguṇe sammāsambuddhā uppajjanti, paccekasambuddhā uppajjanti, sāvakayugaṃ uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"pañceva kāmaguṇā kāmadhātū"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" pañcime, bhikkhave, kāmaguṇā. Katame pañca? Cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā

rajanīyā, sotaviññeyyā saddā ... pe ... ghānaviññeyyā gandhā ... pe ... jivhāviññeyyā rasā ... pe ... kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā—ime kho, bhikkhave, pañca kāmaguṇā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pañceva kāmaguṇā kāmadhātūti.

Kāmaguṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Navattabbaṃbuddhassadinnaṃmahapphalantikathā

Na vattabbaṃ—"buddhassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Nanu bhagavā dvipadānaṃ aggo, dvipadānaṃ seṭṭho, dvipadānaṃ pamokkho, dvipadānaṃ uttamo, dvipadānaṃ pavaro asamo asamasamo appaṭisamo appaṭibhāgo appaṭipuggaloti? Āmantā. Hañci bhagavā dvipadānaṃ aggo, dvipadānaṃ seṭṭho, dvipadānaṃ pamokkho, dvipadānaṃ uttamo, dvipadānaṃ pavaro asamo asamasamo appaṭisamo appaṭibhāgo appaṭipuggalo, tena vata re vattabbe—"buddhassa dinnaṃ mahapphalan"ti.

Na vattabbaṃ—"buddhassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Atthi koci buddhena samasamo—sīlena samādhinā paññāyāti? Natthi. Hañci natthi koci buddhena samasamo—sīlena samādhinā paññāya, tena vata re vattabbe—"buddhassa dinnaṃ mahapphalan"ti.

Na vattabbaṃ—"buddhassa dinnaṃ mahapphalan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Nayimasmiṃ vā loke parasmiṃ vā pana, Buddhena seṭṭho ca samo ca vijjati; Yamāhuneyyānaṃ aggataṃ gato, Puññatthikānaṃ vipulapphalesinan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi buddhassa dinnaṃ mahapphalanti.

Na vattabbaṃ buddhassa dinnaṃ mahapphalantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Saññāvedayitakathā

Saññāvedayitanirodhasamāpatti lokuttarāti? Āmantā. Maggo pha-

laṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ ... pe ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"saññāvedayitanirodhasamāpatti lokuttarā"ti? Āmantā. Lokiyāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi lokuttarāti.

Saññāvedayitakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Aññamaññapaccayakathā

Avijjāpaccayāva saṅkhārā, na vattabbaṃ—"saṅkhārapaccayāpi avijjā"ti? Āmantā. Nanu avijjā saṅkhārena sahajātāti? Āmantā. Hañci avijjā saṅkhārena sahajātā, tena vata re vattabbe—"avijjāpaccayāpi saṅkhārā, saṅkhārapaccayāpi avijjā"ti.

Taṇhāpaccayāva upādānaṃ, na vattabbaṃ—"upādānapaccayāpi taṇhā"ti? Āmantā. Nanu taṇhā upādānena sahajātāti? Āmantā. Hañci taṇhā upādānena sahajātā, tena vata re vattabbe—"taṇhāpaccayāpi upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhā"ti.

"Jarāmaraṇapaccayā, bhikkhave, jāti, jātipaccayā bhavo"ti—attheva suttantoti? Natthi. Tena hi avijjāpaccayāva saṅkhārā, na vattabbaṃ—"saṅkhārapaccayāpi avijjā"ti. Taṇhāpaccayāva upādānaṃ, na vattabbaṃ— "upādānapaccayāpi taṇhā"ti.

"Viññāṇapaccayā, bhikkhave, nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayāpi viññāṇan"ti— attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi avijjāpaccayāpi saṅkhārā, saṅkhārapaccayāpi avijjā; taṇhāpaccayāpi upādānaṃ, upādānapaccayāpi taṇhāti.

Aññamaññapaccayakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Paṭisambhidākathā

Sabbaṃ ñāṇaṃ paṭisambhidāti? Āmantā. Sammutiñāṇaṃ paṭisambhidāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammutiñāṇaṃ paṭisambhidāti? Āmantā. Ye keci sammutiṃ jānanti, sabbe te paṭisambhidāpattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbaṃ ñāṇaṃ paṭisambhidāti? Āmantā. Cetopariyāye ñāṇaṃ paṭisambhidāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ce-

topariyāye ñāṇaṃ paṭisambhidāti? Āmantā. Ye keci paracittaṃ jānanti, sabbe te paṭisambhidāpattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbaṃ ñāṇaṃ paṭisambhidāti? Āmantā. Sabbā paññā paṭisambhidāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbā paññā paṭisambhidāti? Āmantā. Pathavīkasiṇaṃ samāpattiṃ samāpannassa atthi paññā, sā paññā paṭisambhidāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... āpokasiṇaṃ ... pe ... tejokasiṇaṃ ... pe ... vāyokasiṇaṃ ... pe ... nīlakasiṇaṃ ... pe ... pītakasiṇaṃ ... pe ... lohitakasiṇaṃ ... pe ... odātakasiṇaṃ ... pe ... ākāsānañcāyatanaṃ ... pe ... viññāṇañcāyatanaṃ ... pe ... ākiñcaññāyatanaṃ ... pe ... nevasaññānāsaññāyatanaṃ samāpannassa ... pe ... dānaṃ dadantassa ... pe ... cīvaraṃ dadantassa ... pe ... piṇḍapātaṃ dadantassa ... pe ... senāsanaṃ dadantassa ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ dadantassa atthi paññā, sā paññā paṭisambhidāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sabbaṃ ñāṇaṃ paṭisambhidā"ti? Āmantā. Atthi lokuttarā paññā, sā paññā na paṭisambhidāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi sabbaṃ ñāṇaṃ paṭisambhidāti.

Paṭisambhidākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Puggalakathā

Suddhasaccikaṭṭha

1. Anulomapaccanīka

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"pug-

galo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

Anulomapañcakaṃ.

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

Paṭikammacatukkaṃ.

Tvañce pana maññasi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti, tena tava tattha hetāya paṭiññāya hevaṃ paṭijānantaṃ hevaṃ niggahetabbe. Atha taṃ niggaṇhāma. Suniggahito ca hosi.

Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vat-

tabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti idaṃ te micchā.

Niggahacatukkaṃ.

Ese ce dunniggahite hevamevaṃ tattha dakkha. Vattabbe kho—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena", no ca vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. No ca mayaṃ tayā tattha hetāya paṭiññāya hevaṃ paṭijānantā hevaṃ niggahetabbā. Atha maṃ niggaṇhāsi. Dunniggahitā ca homa.

Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti idaṃ te micchā.

Upanayanacatukkaṃ.

Na hevaṃ niggahetabbe. Tena hi yaṃ niggaṇhāsi—"hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'ti. Yaṃ tattha vadesi— 'vattabbe kho—puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, no ca vattabbe— yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti idaṃ te micchā. Tena hi ye kate niggahe se

niggahe dukkaṭe. Sukate paṭikamme. Sukatā paṭipādanāti.

Niggamanacatukkaṃ. Paṭhamo niggaho.

2. Paccanīkānuloma

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

Paccanīkapañcakaṃ.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

Paṭikammacatukkaṃ.

Tvañce pana maññasi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti, tena tava tattha hetāya paṭiññāya hevaṃ paṭijānantaṃ hevaṃ niggahetabbe. Atha taṃ niggaṇhāma, suniggahito ca hosi.

Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti idaṃ te micchā.

Niggahacatukkaṃ.

Ese ce dunniggahite hevamevaṃ tattha dakkha. Vattabbe kho—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena", no ca vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. No ca mayaṃ tayā tattha hetāya paṭiññāya hevaṃ paṭijānantā hevaṃ niggahetabbā. Atha maṃ niggaṇhāsi, dunniggahitā ca homa.

Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati

saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti idaṃ te micchā.

Upanayanacatukkaṃ.

Na hevaṃ niggahetabbe. Tena hi yaṃ niggaṇhāsi—"hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'ti. Yaṃ tattha vadesi— 'vattabbe kho—puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, no ca vattabbe— yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'yo saccikaṭṭho paramattho, tato so puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti idaṃ te micchā. Tena hi ye kate niggahe se niggahe dukkaṭe. Sukate paṭikamme, sukatā paṭipādanāti.

Niggamanacatukkaṃ. Dutiyo niggaho.

Okāsasaccikaṭṭha

1. Anulomapaccanīka

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Sabbattha puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"sabbattha puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbattha puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"sabbattha puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbattha puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā ... pe ....

Tatiyo niggaho.

Kālasaccikaṭṭha

1. Anulomapaccanīka

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Sabbadā puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"sabbadā puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbadā puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"sabbadā puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbadā puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā ... pe ....

Catuttho niggaho.

Avayavasaccikaṭṭha

1. Anulomapaccanīka

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Sabbesu puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"sabbesu puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbesu puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"sabbesu puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbesu puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā ... pe ....

Pañcamo niggaho.

1. Paccanīkānuloma

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Sabbattha puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"sabbattha puggalo nupalabbhati

saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho—‘puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘sabbattha puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā’”ti micchā.

No ce pana vattabbe—“sabbattha puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti, no ca vata re vattabbe—“puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho—‘puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘sabbattha puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā’”ti micchā ... pe ....

Chaṭṭho niggaho.

1. Paccanīkānuloma

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Sabbadā puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—“sabbadā puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho—‘puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘sabbadā puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā’”ti micchā.

No ce pana vattabbe—“sabbadā puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti, no ca vata re vattabbe—“puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho—‘puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘sabbadā puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā’”ti micchā ... pe ....

Sattamo niggaho.

1. Paccanīkānuloma

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Sabbesu puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—“sabbesu puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho—‘puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘sabbesu puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā’”ti micchā.

No ce pana vattabbe—“sabbesu puggalo nupalabbhati saccikaṭṭha-

paramatthenā"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'sabbesu puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā'"ti micchā ... pe ....

Aṭṭhakaniggaho.

Suddhikasaṃsandana

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... saññā ca upalabbhati ... pe ... saṅkhārā ca upalabbhanti ... pe ... viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ viññāṇaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vat-

tabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, cakkhāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotāyatanañca upalabbhati ... ghānāyatanañca upalabbhati ... jivhāyatanañca upalabbhati ... kāyāyatanañca upalabbhati ... rūpāyatanañca upalabbhati ... saddāyatanañca upalabbhati ... gandhāyatanañca upalabbhati ... rasāyatanañca upalabbhati ... phoṭṭhabbāyatanañca upalabbhati ... manāyatanañca upalabbhati ... dhammāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhudhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotadhātu ca upalabbhati ... ghānadhātu ca upalabbhati ... jivhādhātu ca upalabbhati ... kāyadhātu ca upalabbhati ... rūpadhātu ca upalabbhati ... saddadhātu ca upalabbhati ... gandhadhātu ca upalabbhati ... rasadhātu ca upalabbhati ... phoṭṭhabbadhātu ca upalabbhati ... cakkhuviññāṇadhātu ca upalabbhati ... sotaviññāṇadhātu ca upalabbhati ... ghānaviññāṇadhātu ca upalabbhati ... jivhāviññāṇadhātu ca upalabbhati ... kāyaviññāṇadhātu ca upalabbhati ... manodhātu ca upalabbhati ... manoviññāṇadhātu ca upalabbhati ... dhammadhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhundriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotindriyañca upalabbhati ... ghānindriyañca upalabbhati ... jivhindriyañca upalabbhati ... kāyindriyañca upalabbhati ... manindriyañca upalabbhati ... jīvitindriyañca upalabbhati ... itthindriyañca upalabbhati ... purisindriyañca upalabbhati ... sukhindriyañca upalabbhati ... dukkhindriyañca upalabbhati ... somanassindriyañca upalabbhati ... domanassindriyañca upalabbhati ... upekkhindriyañca upalabbhati ... saddhindriyañca upalabbhati ... vīriyindriyañca upalabbhati ... satindriyañca upalabbhati ... samādhindriyañca upalabbhati ... paññindriyañca upalabbhati ... anaññātaññassāmītindriyañca upalabbhati ... aññindriyañca upalabbhati ... aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhapara-

matthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe— "aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— " atthi puggalo attahitāya paṭipanno", rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci vuttaṃ bhagavatā—" atthi puggalo attahitāya paṭipanno", rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno', rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno", vedanā ca upalabbhati ... pe ... saññā ca upalabbhati ... pe ... saṅkhārā ca upalabbhanti ... pe ... viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ viññāṇaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha

vadesi—"vattabbe kho— 'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno', viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, no ca vattabbe—'aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno", cakkhāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotāyatanañca upalabbhati ... pe ... dhammāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhudhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... kāyadhātu ca upalabbhati ... pe ... rūpadhātu ca upalabbhati ... pe ... phoṭṭhabbadhātu ca upalabbhati ... pe ... cakkhuviññāṇadhātu ca upalabbhati ... pe ... manoviññāṇadhātu ca upalabbhati ... pe ... dhammadhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhundriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno", aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi— "vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe—"vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya

paṭipanno', aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi— "vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Suddhikasaṃsandanā.

Opammasaṃsandana

Rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanāti? Āmantā. Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; tena vata re vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saññā ca upalabbhati ... pe ... saṅkhārā ca upalabbhanti ... pe ... viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññaṃ viññāṇanti? Āmantā. Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati

saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññaṃ viññāṇaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; tena vata re vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññaṃ viññāṇaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññaṃ viññāṇaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññaṃ viññāṇaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Vedanā upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saññā ca upalabbhati ... pe ... saṅkhārā ca upalabbhanti ... pe ... viññāṇañca upalabbhati ... pe ... rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Saññā upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saṅkhārā ca upalabbhanti ... pe ... viññāṇañca upalabbhati ... pe ... rūpañca upalabbhati ... pe ... vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Saṅkhārā upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati ... pe ... rūpañca upalabbhati ... pe ... vedanā ca upalabbhati ... pe ... saññā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Viññāṇaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati ... pe ... vedanā ca upalabbhati ... pe ... saññā ca upalabbhati ... pe ... saṅkhārā ca upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ viññāṇaṃ aññe saṅkhārāti? Āmantā. Puggalo upalabbhati saccikaṭṭha-

paramatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ viññāṇaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci viññāṇaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saṅkhārā ca upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ viññāṇaṃ añne saṅkhārā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; tena vata re vattabbe—"aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'viññāṇaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saṅkhārā ca upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ viññāṇaṃ añne saṅkhārā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "viññāṇaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saṅkhārā ca upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ viññāṇaṃ añne saṅkhārā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'viññāṇaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saṅkhārā ca upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ viññāṇaṃ añne saṅkhārā, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ viññāṇaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Cakkhāyatanaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, sotāyatanañca upalabbhati ... pe ... dhammāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotāyatanaṃ upalabbhati ... pe ... dhammāyatanaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, cakkhāyatanañca upalabbhati ... pe ... manāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhudhātu upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, sotadhātu ca upalabbhati ... pe ... dhammadhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotadhātu upalabbhati ... pe ... dhammadhātu upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, cakkhudhātu ca upalabbhati ... pe ... manoviññāṇadhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhundriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, sotindriyañca upalabbhati ... pe ... aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhapara-

matthena ... pe ... sotindriyaṃ upalabbhati ... pe ... aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... cakkhundriyañca upalabbhati ... pe ... aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyanti? Āmantā. Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; tena vata re vattabbe—"aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe—"aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno", rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhapara-

matthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; tena vata re vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ rūpaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno', rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ rūpaṃ aññā vedanā, vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ rūpaṃ añño puggalo'"ti micchā ... pe ....

Rūpaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saññā ca upalabbhati ... saṅkhārā ca upalabbhanti ... viññāṇañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Vedanā upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saññā ca upalabbhati ... saṅkhārā ca upalabbhanti ... viññāṇañca upalabbhati ... rūpañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Saññā upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, saṅkhārā ca upalabbhanti ... viññāṇañca upalabbhati ... rūpañca upalabbhati ... vedanā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Saṅkhārā upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena, viññāṇañca upalabbhati ... rūpañca upalabbhati ... vedanā ca upalabbhati ... saññā ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Viññāṇaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, rūpañca upalabbhati ... vedanā ca upalabbhati ... saññā ca upalabbhati ... saṅkhārā ca upalabbhanti saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhāyatanaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, sotāyatanañca

upalabbhati ... pe ... dhammāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotāyatanaṃ upalabbhati ... pe ... dhammāyatanaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, cakkhāyatanañca upalabbhati ... pe ... manāyatanañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhudhātu upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, sotadhātu ca upalabbhati ... pe ... dhammadhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotadhātu upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... dhammadhātu upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, cakkhudhātu ca upalabbhati ... pe ... manoviññāṇadhātu ca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ....

Cakkhundriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, sotindriyañca upalabbhati ... pe ... aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena ... pe ... sotindriyaṃ upalabbhati ... pe ... aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, cakkhundriyañca upalabbhati ... pe ... aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyanti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena; tena vata re vattabbe— "aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo"ti, no ca vata re vattabbe—"aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno', aññātāvindriyañca upalabbhati sac-

cikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho— ‘aññātāvindriyaṃ upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, aññaṃ aññātāvindriyaṃ aññaṃ aññindriyaṃ, vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno, aññātāvindriyañca upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘aññaṃ aññātāvindriyaṃ añño puggalo’”ti micchā ... pe ....

Opammasaṃsandanaṃ.

Catukkanayasaṃsandana

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Rūpaṃ puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—“rūpaṃ puggalo”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho—‘puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘rūpaṃ puggalo’”ti micchā.

No ce pana vattabbe—“rūpaṃ puggalo”ti, no ca vata re vattabbe—“puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho— ‘puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘rūpaṃ puggalo’”ti micchā ... pe ....

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Rūpasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra rūpā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ rūpanti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—“puggalasmiṃ rūpan”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho— ‘puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘puggalasmiṃ rūpan’”ti micchā.

No ce pana vattabbe—“puggalasmiṃ rūpan”ti, no ca vata re vattabbe—“puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā”ti. Yaṃ tattha vadesi—“vattabbe kho— ‘puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena’, no ca vattabbe—‘puggalasmiṃ rūpan’”ti micchā ... pe ....

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vedanā puggalo ... pe ... vedanāya puggalo ... pe ... aññatra vedanāya puggalo ... pe ... puggalasmiṃ vedanā ... pe ....

Saññā puggalo ... pe ... saññāya puggalo ... pe ... aññatra saññāya puggalo ... pe ... puggalasmiṃ saññā ... pe ....

Saṅkhārā puggalo … pe … saṅkhāresu puggalo … pe … aññatra saṅkhārehi puggalo … pe … puggalasmiṃ saṅkhārā … pe ….

Viññāṇaṃ puggalo … pe … viññāṇasmiṃ puggalo … pe … aññatra viññāṇā puggalo … pe … puggalasmiṃ viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"puggalasmiṃ viññāṇan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho— 'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe—'puggalasmiṃ viññāṇan'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"puggalasmiṃ viññāṇan"ti, no ca vata re vattabbe— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe— 'puggalasmiṃ viññāṇan'"ti micchā … pe ….

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ puggalo … pe … cakkhāyatanasmiṃ puggalo … pe … aññatra cakkhāyatanā puggalo … pe … puggalasmiṃ cakkhāyatanaṃ … pe … dhammāyatanaṃ puggalo … pe … dhammāyatanasmiṃ puggalo … pe … aññatra dhammāyatanā puggalo … pe … puggalasmiṃ dhammāyatanaṃ … pe ….

Cakkhudhātu puggalo … pe … cakkhudhātuyā puggalo … pe … aññatra cakkhudhātuyā puggalo … pe … puggalasmiṃ cakkhudhātu … pe … dhammadhātu puggalo … pe … dhammadhātuyā puggalo … pe … aññatra dhammadhātuyā puggalo … pe … puggalasmiṃ dhammadhātu … pe ….

Cakkhundriyaṃ puggalo … pe … cakkhundriyasmiṃ puggalo … pe … aññatra cakkhundriyā puggalo … pe … puggalasmiṃ cakkhundriyaṃ … pe … aññātāvindriyaṃ puggalo … pe … aññātāvindriyasmiṃ puggalo … pe … aññatra aññātāvindriyā puggalo … pe … puggalasmiṃ aññātāvindriyanti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena, tena vata re vattabbe—"puggalasmiṃ aññātāvindriyan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe— 'puggalasmiṃ aññātāvindriyan'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"puggalasmiṃ aññātāvindriyan"ti, no ca

vata re vattabbe— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthena', no ca vattabbe— 'puggalasmiṃ aññātāvindriyan'"ti micchā ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno"ti? Āmantā. Rūpaṃ puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", tena vata re vattabbe—"rūpaṃ puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi— "vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'rūpaṃ puggaloti'" micchā.

No ce pana vattabbe—"rūpaṃ puggalo"ti, no ca vata re vattabbe—"vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno'"ti. Yaṃ tattha vadesi— "vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'rūpaṃ puggalo'"ti micchā ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno"ti? Āmantā. Rūpasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra rūpā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ rūpaṃ ... pe ....

Vedanā puggalo ... pe ... vedanāya puggalo ... pe ... aññatra vedanāya puggalo ... pe ... puggalasmiṃ vedanā ... pe ....

Saññā puggalo ... pe ... saññāya puggalo ... pe ... aññatra saññāya puggalo ... pe ... puggalasmiṃ saññā ... pe ....

Saṅkhārā puggalo ... pe ... saṅkhāresu puggalo ... pe ... aññatra saṅkhārehi puggalo ... pe ... puggalasmiṃ saṅkhārā ... pe ....

Viññāṇaṃ puggalo ... pe ... viññāṇasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra viññāṇā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ viññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", tena vata re vattabbe—"puggalasmiṃ viññāṇan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'puggalasmiṃ viññāṇan'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"puggalasmiṃ viññāṇan"ti, no ca vata re vattabbe— "vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo

attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'puggalasmiṃ viññāṇan'"ti micchā ... pe ....

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno"ti? Āmantā. Cakkhāyatanaṃ puggalo ... pe ... cakkhāyatanasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra cakkhāyatanā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ cakkhāyatanaṃ ... pe ... dhammāyatanaṃ puggalo ... pe ... dhammāyatanasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra dhammāyatanā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ dhammāyatanaṃ ... pe ....

Cakkhudhātu puggalo ... pe ... cakkhudhātuyā puggalo ... pe ... aññatra cakkhudhātuyā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ cakkhudhātu ... pe ... dhammadhātu puggalo ... pe ... dhammadhātuyā puggalo ... pe ... aññatra dhammadhātuyā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ dhammadhātu ... pe ....

Cakkhundriyaṃ puggalo ... pe ... cakkhundriyasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra cakkhundriyā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ cakkhundriyaṃ ... pe ... aññātāvindriyaṃ puggalo ... pe ... aññātāvindriyasmiṃ puggalo ... pe ... aññatra aññātāvindriyā puggalo ... pe ... puggalasmiṃ aññātāvindriyanti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", tena vata re vattabbe—"puggalasmiṃ aññātāvindriyan"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'puggalasmiṃ aññātāvindriyan'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"puggalasmiṃ aññātāvindriyan"ti, no ca vata re vattabbe— "vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'puggalasmiṃ aññātāvindriyan'"ti micchā ... pe ....

Catukkanayasaṃsandanaṃ.

Lakkhaṇayutti

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Puggalo sappaccayo ... pe ... puggalo appaccayo ... puggalo saṅkhato ... puggalo asaṅkhato ... puggalo sassato ... puggalo asassato ... puggalo sanimitto ... puggalo animittoti? Na hevaṃ vattabbe. (Saṃkhittaṃ.)

Puggalo nupalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā— "atthi puggalo attahitāya paṭipanno"ti? Āmantā. Puggalo sappaccayo ... pe ... puggalo appaccayo ... puggalo saṅkhato ... puggalo asaṅkhato ... puggalo sassato ... puggalo asassato ... puggalo sanimitto ... puggalo animittoti? Na hevaṃ vattabbe. (Saṃkhittaṃ.)

Lakkhaṇayuttikathā.

Vacanasodhana

Puggalo upalabbhati, upalabbhati puggaloti? Puggalo upalabbhati, upalabbhati kehici puggalo kehici na puggaloti. Puggalo kehici upalabbhati kehici na upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo saccikaṭṭho, saccikaṭṭho puggaloti? Puggalo saccikaṭṭho, saccikaṭṭho kehici puggalo kehici na puggaloti. Puggalo kehici saccikaṭṭho kehici na saccikaṭṭhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo vijjamāno, vijjamāno puggaloti? Puggalo vijjamāno, vijjamāno kehici puggalo kehici na puggaloti. Puggalo kehici vijjamāno kehici na vijjamānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo saṃvijjamāno, saṃvijjamāno puggaloti? Puggalo saṃvijjamāno, saṃvijjamāno kehici puggalo kehici na puggaloti. Puggalo kehici saṃvijjamāno kehici na saṃvijjamānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo atthi, atthi puggaloti? Puggalo atthi, atthi kehici puggalo kehici na puggaloti. Puggalo kehici atthi kehici natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo atthi, atthi na sabbo puggaloti? Āmantā ... pe ... puggalo natthi, natthi na sabbo puggaloti? Na hevaṃ vattabbe. (Saṃkhittaṃ.)

Vacanasodhanaṃ.

Paññattānuyoga

Rūpadhātuyā rūpī puggaloti? Āmantā. Kāmadhātuyā kāmī puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpadhātuyā rūpino sattāti? Āmantā. Kāmadhātuyā kāmino sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpadhātuyā arūpī puggaloti? Āmantā. Kāmadhātuyā kāmī puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpadhātuyā arūpino sattāti? Āmantā. Kāmadhātuyā kāmino sattāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpadhātuyā rūpī puggalo arūpadhātuyā arūpī puggalo, atthi ca koci rūpadhātuyā cuto arūpadhātuṃ upapajjatīti? Āmantā. Rūpī puggalo upacchinno, arūpī puggalo jātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpadhātuyā rūpino sattā arūpadhātuyā arūpino sattā, atthi ca koci rūpadhātuyā cuto arūpadhātuṃ upapajjatīti? Āmantā. Rūpī satto upacchinno, arūpī satto jātoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Āmantā. Puggaloti vā jīvoti vā, jīvoti vā puggaloti vā, puggalaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Āmantā. Añño kāyo, añño puggaloti? Āmantā. Aññaṃ jīvaṃ, aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, puggaloti vā jīvoti vā, jīvoti vā puggaloti vā, puggalaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, añño kāyo añño puggalo; tena vata re vattabbe—"aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, puggaloti vā jīvoti vā, jīvoti vā puggaloti vā, puggalaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, añño kāyo añño puggalo', no ca vattabbe—'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran"ti, no ca vata re vattabbe— "kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, puggaloti vā jīvoti vā, jīvoti vā puggaloti vā, puggalaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, añño kāyo añño puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, puggaloti vā jīvoti vā, jīvoti vā puggaloti vā, puggalaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, añño kāyo añño puggalo', no ca vattabbe—'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran'"ti micchā ... pe ....

Kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāteti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno"ti? Āmantā. Añño kāyo añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe.

Ājānāhi paṭikammaṃ. Hañci kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno", tena vata re vattabbe—"aññо kāyo aññо puggalo"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'aññо kāyo aññо puggalo'"ti micchā.

No ce pana vattabbe—"aññо kāyo aññо puggalo"ti, no ca vata re vattabbe— "kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, vuttaṃ bhagavatā—'atthi puggalo attahitāya paṭipanno'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'kāyoti vā sarīranti vā, sarīranti vā kāyoti vā, kāyaṃ appiyaṃ karitvā esese ekaṭṭhe same samabhāge tajjāte, vuttaṃ bhagavatā—atthi puggalo attahitāya paṭipanno', no ca vattabbe—'aññо kāyo aññо puggalo'"ti micchā. (Saṃkhittaṃ.)

Paññattānuyogo.

Gatianuyoga

Puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. So puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Aññо puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. So ca aññо ca sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Neva so sandhāvati, na aññо sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. So puggalo sandhāvati, aññо puggalo sandhāvati, so ca aññо ca sandhāvati, neva so sandhāvati na aññо sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Sa sattakkhattuparamaṃ, sandhāvitvāna puggalo; Dukkhassantakaro hoti, sabbasaṃyojanakkhayā"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti.

Na vattabbaṃ—"puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokan"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" anamataggoyaṃ, bhikkhave, saṃsāro. Pubbakoṭi na paññāyati, avijjānīvaraṇānaṃ sattānaṃ taṇhāsaṃyojanānaṃ sandhāvataṃ saṃsaratan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti.

Puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Atthi koci manusso hutvā devo hotīti? Āmantā. Sveva manusso so devoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva manusso so devoti? Āmantā. Manusso hutvā devo hoti, devo hutvā manusso hoti, manussabhūto añño, devo añño, manussabhūto svevāyaṃ sandhāvatīti micchā ... pe ....

Sace hi sandhāvati sveva puggalo ito cuto paraṃ lokaṃ anañño, hevaṃ maraṇaṃ na hehiti, pāṇātipātopi nupalabbhati. Kammaṃ atthi, kammavipāko atthi, katānaṃ kammānaṃ vipāko atthi, kusalākusale vipaccamāne svevāyaṃ sandhāvatīti micchā.

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Atthi koci manusso hutvā yakkho hoti, peto hoti, nerayiko hoti, tiracchānagato hoti, oṭṭho hoti, goṇo hoti, gadrabho hoti, sūkaro hoti, mahiṃso hotīti? Āmantā. Sveva manusso so mahiṃsoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva manusso so mahiṃsoti? Āmantā. Manusso hutvā mahiṃso hoti, mahiṃso hutvā manusso hoti, manussabhūto añño, mahiṃso añño, manussabhūto svevāyaṃ sandhāvatīti micchā ... pe ....

Sace hi sandhāvati sveva puggalo ito cuto paraṃ lokaṃ anañño, hevaṃ maraṇaṃ na hehiti, pāṇātipātopi nupalabbhati. Kammaṃ atthi,

kammavipāko atthi, katānaṃ kammānaṃ vipāko atthi, kusalākusale vipaccamāne svevāyaṃ sandhāvatīti micchā.

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Atthi koci khattiyo hutvā brāhmaṇo hotīti? Āmantā. Sveva khattiyo so brāhmaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci khattiyo hutvā vesso hoti, suddo hotīti? Āmantā. Sveva khattiyo so suddoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci brāhmaṇo hutvā vesso hoti, suddo hoti, khattiyo hotīti? Āmantā. Sveva brāhmaṇo so khattiyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci vesso hutvā suddo hoti, khattiyo hoti, brāhmaṇo hotīti? Āmantā. Sveva vesso so brāhmaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci suddo hutvā khattiyo hoti, brāhmaṇo hoti, vesso hotīti? Āmantā. Sveva suddo so vessoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Hatthacchinno hatthacchinnova hoti, pādacchinno pādacchinnova hoti, hatthapādacchinno hatthapādacchinnova hoti, kaṇṇacchinno ... nāsacchinno ... kaṇṇanāsacchinno ... aṅgulicchinno ... aḷacchinno ... kaṇḍaracchinno ... kuṇihatthako ... phaṇahatthako ... kuṭṭhiyo ... gaṇḍiyo ... kilāsiyo ... sosiyo ... apamāriyo ... oṭṭho ... goṇo ... gadrabho ... sūkaro ... mahiṃso mahiṃsova hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ — "sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokan"ti? Āmantā. Nanu sotāpanno puggalo manussalokā cuto devalokaṃ upapanno tatthapi sotāpannova hotīti? Āmantā.

Hañci sotāpanno puggalo manussalokā cuto devalokaṃ upapanno tatthapi sotāpannova hoti, tena vata re vattabbe — "sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokan"ti.

Sotāpanno puggalo manussalokā cuto devalokaṃ upapanno tatthapi sotāpannova hotīti katvā tena ca kāraṇena sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Sotāpanno puggalo manussalokā cuto devalokaṃ upapanno tatthapi manusso hotīti katvā? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Anaññho avigato sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anañño avigato sandhāvatīti? Āmantā. Hatthacchinno hatthacchinnova hoti, pādacchinno pādacchinnova hoti, hatthapādacchinno hatthapādacchinnova hoti, kaṇṇacchinno ... nāsacchinno ... kaṇṇanāsacchinno ... aṅgulicchinno ... aḷacchinno ... kaṇḍaracchinno ... kuṇihatthako ... phaṇahatthako ... kuṭṭhiyo ... gaṇḍiyo ... kilāsiyo ... sosiyo ... apamāriyo ... oṭṭho ... goṇo ... gadrabho ... sūkaro ... mahiṃso mahiṃsova hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Sarūpo sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sarūpo sandhāvatīti? Āmantā. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Savedano ... pe ... sasañño ... pe ... sasaṅkhāro ... pe ... saviññāṇo sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... saviññāṇo sandhāvatīti? Āmantā. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Arūpo sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūpo sandhāvatīti? Āmantā. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Avedano ... pe ... asañño ... pe ... asaṅkhāro ... pe ... aviññāṇo sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aviññāṇo sandhāvatīti? Āmantā. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Rūpaṃ sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ sandhāvatīti? Āmantā. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... viññāṇaṃ sandhāvatīti? Āmantā. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sveva puggalo sandhāvati asmā lokā paraṃ lokaṃ, parasmā lokā imaṃ lokanti? Āmantā. Rūpaṃ na sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ na sandhāvatīti? Āmantā. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanā ... pe ... saññā ... pe ... saṅkhārā ... pe ... viññāṇaṃ na sandhāvatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... viññāṇaṃ na sandhāvatīti? Āmantā. Aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe. (Saṃkhittaṃ.)

Khandhesu bhijjamānesu, so ce bhijjati puggalo; Ucchedā bhavati diṭṭhi, yā buddhena vivajjitā.

Khandhesu bhijjamānesu, no ce bhijjati puggalo; Puggalo sassato hoti, nibbānena samasamoti.

Gatianuyogo.

Upādāpaññattānuyoga

Rūpaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Rūpaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā? Puggalopi anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanaṃ upādāya ... saññaṃ upādāya ... saṅkhāre upādāya ... viññāṇaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Viññāṇaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Puggalopi anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Nīlaṃ rūpaṃ upādāya nīlakassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pītaṃ rūpaṃ upādāya ... lohitaṃ rūpaṃ upādāya ... odātaṃ rūpaṃ upādāya ... sanidassanaṃ rūpaṃ upādāya ... anidassanaṃ rūpaṃ upādāya ... sappaṭighaṃ rūpaṃ upādāya ... appaṭighaṃ rūpaṃ upādāya appaṭighassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Kusalaṃ vedanaṃ upādāya kusalassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalaṃ vedanaṃ upādāya kusalassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Kusalā vedanā saphalā savipākā iṭṭhaphalā kantaphalā manuññaphalā asecanakaphalā sukhudrayā sukhavipākāti? Āmantā. Kusalopi puggalo saphalo savipāko iṭṭhaphalo kantaphalo manuññaphalo asecanakaphalo sukhudrayo sukhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Akusalaṃ vedanaṃ upādāya akusalassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalaṃ vedanaṃ upādāya akusalassa puggalassa paññattīti? Āmantā.

Akusalā vedanā saphalā savipākā aniṭṭhaphalā akantaphalā amanuññaphalā secanakaphalā dukkhudrayā dukkhavipākāti? Āmantā. Akusalopi puggalo saphalo savipāko aniṭṭhaphalo akantaphalo amanuññaphalo secanakaphalo dukkhudrayo dukkhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vedanaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Abyākataṃ vedanaṃ upādāya abyākatassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... abyākataṃ vedanaṃ upādāya abyākatassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Abyākatā vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā vipariṇāmadhammāti? Āmantā. Abyākatopi puggalo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saññaṃ upādāya ... saṅkhāre upādāya ... viññāṇaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Kusalaṃ viññāṇaṃ upādāya kusalassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalaṃ viññāṇaṃ upādāya kusalassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Kusalaṃ viññāṇaṃ saphalaṃ savipākaṃ iṭṭhaphalaṃ kantaphalaṃ manuññaphalaṃ asecanakaphalaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti? Āmantā. Kusalopi puggalo saphalo savipāko iṭṭhaphalo kantaphalo manuññaphalo asecanakaphalo sukhudrayo sukhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Viññāṇaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Akusalaṃ viññāṇaṃ upādāya akusalassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... akusalaṃ viññāṇaṃ upādāya akusalassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Akusalaṃ viññāṇaṃ saphalaṃ savipākaṃ aniṭṭhaphalaṃ akantaphalaṃ amanuññaphalaṃ secanakaphalaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākanti? Āmantā. Akusalopi puggalo saphalo savipāko aniṭṭhaphalo akantaphalo amanuññaphalo secanakaphalo dukkhudrayo dukkhavipākoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Viññāṇaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Abyākataṃ viññāṇaṃ upādāya abyākatassa puggalassa paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... abyākataṃ viññāṇaṃ upādāya abyākatassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Abyākataṃ viññāṇaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Abyākatopi pug-

galo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuṃ upādāya "cakkhumā puggalo"ti vattabboti? Āmantā. Cakkhumhi niruddhe "cakkhumā puggalo niruddho"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sotaṃ upādāya ... ghānaṃ upādāya ... jivhaṃ upādāya ... kāyaṃ upādāya ... manaṃ upādāya "manavā puggalo"ti vattabboti? Āmantā. Manamhi niruddhe "manavā puggalo niruddho"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe.

Micchādiṭṭhiṃ upādāya "micchādiṭṭhiyo puggalo"ti vattabboti? Āmantā. Micchādiṭṭhiyā niruddhāya "micchādiṭṭhiyo puggalo niruddho"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe. Micchāsaṅkappaṃ upādāya ... micchāvācaṃ upādāya ... micchākammantaṃ upādāya ... micchāājīvaṃ upādāya ... micchāvāyāmaṃ upādāya ... micchāsatiṃ upādāya ... micchāsamādhiṃ upādāya "micchāsamādhiyo puggalo"ti vattabboti? Āmantā. Micchāsamādhimhi niruddhe "micchāsamādhiyo puggalo niruddho"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe.

Sammādiṭṭhiṃ upādāya "sammādiṭṭhiyo puggalo"ti vattabboti? Āmantā. Sammādiṭṭhiyā niruddhāya "sammādiṭṭhiyo puggalo niruddho"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāsaṅkappaṃ upādāya ... sammāvācaṃ upādāya ... sammākammantaṃ upādāya ... sammāājīvaṃ upādāya ... sammāvāyāmaṃ upādāya ... sammāsatiṃ upādāya ... sammāsamādhiṃ upādāya "sammāsamādhiyo puggalo"ti vattabboti? Āmantā. Sammāsamādhimhi niruddhe "sammāsamādhiyo puggalo niruddho"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ upādāya, vedanaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Dvinnaṃ khandhānaṃ upādāya dvinnaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpaṃ upādāya, vedanaṃ upādāya, saññaṃ upādāya, saṅkhāre upādāya, viññāṇaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Pañcannaṃ khandhānaṃ upādāya pañcannaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhāyatanaṃ upādāya, sotāyatanaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Dvinnaṃ āyatanānaṃ upādāya dvinnaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhāyatanaṃ upādāya, sotāyatanaṃ upādāya ... pe ... dhammāyatanaṃ upādāya puggalassa paññat-

tīti? Āmantā. Dvādasannaṃ āyatanānaṃ upādāya dvādasannaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhudhātuṃ upādāya, sotadhātuṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Dvinnaṃ dhātūnaṃ upādāya dvinnaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhudhātuṃ upādāya, sotadhātuṃ upādāya ... pe ... dhammadhātuṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Aṭṭhārasannaṃ dhātūnaṃ upādāya aṭṭhārasannaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhundriyaṃ upādāya, sotindriyaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Dvinnaṃ indriyānaṃ upādāya dvinnaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkhundriyaṃ upādāya, sotindriyaṃ upādāya ... pe ... aññātāvindriyaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Āmantā. Bāvīsatīnaṃ indriyānaṃ upādāya bāvīsatīnaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ekavokārabhavaṃ upādāya ekassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Catuvokārabhavaṃ upādāya catunnaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ekavokārabhavaṃ upādāya ekassa puggalassa paññattīti? Āmantā. Pañcavokārabhavaṃ upādāya pañcannaṃ puggalānaṃ paññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ekavokārabhave ekova puggaloti? Āmantā. Catuvokārabhave cattārova puggalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... ekavokārabhave ekova puggaloti? Āmantā. Pañcavokārabhave pañceva puggalāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā rukkhaṃ upādāya chāyāya paññatti, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññattīti? () Yathā rukkhaṃ upādāya chāyāya paññatti, rukkhopi anicco chāyāpi aniccā, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññatti, rūpampi aniccaṃ puggalopi aniccoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yathā rukkhaṃ upādāya chāyāya paññatti, añño rukkho aññā chāyā, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññatti, aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā gāmaṃ upādāya gāmikassa paññatti, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Yathā gāmaṃ upādāya gāmikassa paññatti, añño gāmo añño gāmiko, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññatti, aññaṃ rūpaṃ añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā raṭṭhaṃ upādāya rañño paññatti, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññattīti? Yathā raṭṭhaṃ upādāya rañño paññatti, aññaṃ

raṭṭhaṃ aññо rājā, evamevaṃ rūpaṃ upādāya puggalassa paññatti, aññaṃ rūpaṃ aññо puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yathā na nigaḷo negaḷiko, yassa nigaḷo so negaḷiko, evamevaṃ na rūpaṃ rūpavā, yassa rūpaṃ so rūpavāti? Yathā na nigaḷo negaḷiko, yassa nigaḷo so negaḷiko, aññо nigaḷo aññо negaḷiko, evamevaṃ na rūpaṃ rūpavā, yassa rūpaṃ so rūpavā, aññaṃ rūpaṃ aññо rūpavāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Citte citte puggalassa paññattīti? Āmantā. Citte citte puggalo jāyati jīyati mīyati cavati upapajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dutiye citte uppanne na vattabbaṃ soti vā aññoti vāti? Āmantā. Dutiye citte uppanne na vattabbaṃ kumārakoti vā kumārikāti vāti? Vattabbaṃ.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—"soti vā aññoti vā", tena vata re vattabbe—"dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—'kumārakoti vā kumārikāti vā'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—soti vā aññoti vā, dutiye citte uppanne vattabbaṃ—kumārakoti vā kumārikāti vā'"ti micchā.

Hañci vā pana dutiye citte uppanne vattabbaṃ—"kumārakoti vā kumārikā"ti vā, tena vata re vattabbe—"dutiye citte uppanne vattabbaṃ—'soti vā aññoti vā'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—soti vā aññoti vā, dutiye citte uppanne vattabbaṃ—kumārakoti vā kumārikāti vā'"ti micchā.

Dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—"soti vā aññoti vā"ti? Āmantā. Dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—"itthīti vā purisoti vā gahaṭṭhoti vā pabbajitoti vā devoti vā manussoti vā"ti? Vattabbaṃ.

Ājānāhi niggahaṃ. Hañci dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—"soti vā aññoti vā", tena vata re vattabbe—"dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—'devoti vā manussoti vā'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—soti vā aññoti vā, dutiye citte uppanne vattabbaṃ—devoti vā manussoti vā'"ti micchā.

Hañci vā pana dutiye citte uppanne vattabbaṃ—"devoti vā manussoti vā", tena vata re vattabbe—"dutiye citte uppanne vattabbaṃ—'soti vā aññoti vā'"ti. Yaṃ tattha vadesi—"vattabbe kho—'dutiye citte uppanne na vattabbaṃ—soti vā aññoti vā, dutiye citte uppanne vattabbaṃ—devoti vā manussoti vā'"ti micchā ... pe ....

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti?

Āmantā. Nanu yo passati yaṃ passati yena passati, so passati taṃ passati tena passatīti? Āmantā. Hañci yo passati yaṃ passati yena passati, so passati taṃ passati tena passati; tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu yo suṇāti ... pe ... yo ghāyati ... yo sāyati ... yo phusati ... yo vijānāti yaṃ vijānāti yena vijānāti, so vijānāti taṃ vijānāti tena vijānātīti? Āmantā. Hañci yo vijānāti yaṃ vijānāti yena vijānāti, so vijānāti taṃ vijānāti tena vijānāti; tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu yo na passati yaṃ na passati yena na passati, so na passati taṃ na passati tena na passatīti? Āmantā. Hañci yo na passati yaṃ na passati yena na passati, so na passati taṃ na passati tena na passati; no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu yo na suṇāti ... pe ... yo na ghāyati ... yo na sāyati ... yo na phusati ... yo na vijānāti yaṃ na vijānāti yena na vijānāti, so na vijānāti taṃ na vijānāti tena na vijānātīti? Āmantā. Hañci yo na vijānāti yaṃ na vijānāti yena na vijānāti, so na vijānāti taṃ na vijānāti tena na vijānāti; no ca vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" passāmahaṃ, bhikkhave, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti.

Vuttaṃ bhagavatā—"passāmahaṃ, bhikkhave, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmī"ti katvā teneva kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena rūpaṃ passati puggalaṃ passatīti? Rūpaṃ passati. Rūpaṃ puggalo, rūpaṃ cavati, rūpaṃ upapajjati, rūpaṃ yathākammūpaganti? Na hevaṃ vattabbe.

Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena rūpaṃ passati puggalaṃ passatīti? Puggalaṃ passati. Puggalo rūpaṃ rūpāyatanaṃ rūpadhātu nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ cakkhuviññeyyaṃ cakkhusmiṃ paṭihaññati, cakkhussa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena rūpaṃ passati puggalaṃ passatīti? Ubho passati. Ubho rūpaṃ rūpāyatanaṃ rūpadhātu, ubho nīlā, ubho pītakā, ubho lohitakā, ubho odātā, ubho cakkhuviññeyyā, ubho cakkhusmiṃ paṭihaññanti, ubho cakkhussa āpāthaṃ āgacchanti, ubho cavanti, ubho upapajjanti, ubho yathākammūpagāti? Na hevaṃ vattabbe.

Upādāpaññattānuyogo.

Purisakārānuyoga

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti? Āmantā. Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Tassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Puggalo upalabbhatīti, puggalassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Nibbānaṃ upalabbhatīti, nibbānassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Mahāpathavī upalabbhatīti, mahāpathaviyā kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ

kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Mahāsamuddo upalabbhatīti, mahāsamuddassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Sinerupabbatarājā upalabbhatīti, sinerussa pabbatarājassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Āpo upalabbhatīti, āpassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Tejo upalabbhatīti, tejassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Vāyo upalabbhatīti, vāyassa kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Tiṇakaṭṭhavanappatayo upalabbhantīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā upalabbhatīti? Āmantā. Aññāni kalyāṇapāpakāni kammāni aññо kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko upalabbhatīti? Āmantā. Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko upalabbhatīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko upalabbhatīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Pug-

galo upalabbhatīti, puggalassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko upalabbhatīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Nibbānaṃ upalabbhatīti, nibbānassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko upalabbhatīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Mahāpathavī upalabbhatīti ... pe ... mahāsamuddo upalabbhatīti ... sinerupabbatarājā upalabbhatīti ... āpo upalabbhatīti ... tejo upalabbhatīti ... vāyo upalabbhatīti ... pe ... tiṇakaṭṭhavanappatayo upalabbhantīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko upalabbhatīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Aññо kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipāko, aññо kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākapaṭisaṃvedīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dibbaṃ sukhaṃ upalabbhatīti? Āmantā. Dibbassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dibbaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, dibbassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dibbaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, dibbassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Puggalo upalabbhatīti, puggalassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dibbaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, dibbassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Nibbānaṃ upalabbhatīti, nibbānassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dibbaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, dibbassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Mahāpathavī upalabbhatīti ... mahāsamuddo upalabbhatīti ... sinerupabbatarājā upalabbhatīti ... āpo upalabbhatīti ... tejo upalabbhatīti ... vāyo upalabbhatīti ... pe ... tiṇakaṭṭhavanap-

patayo upalabbhantīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dibbaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, dibbassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Aññaṃ dibbaṃ sukhaṃ, añño dibbassa sukhassa paṭisaṃvedīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānusakaṃ sukhaṃ upalabbhatīti? Āmantā. Mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānusakaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānusakaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Puggalo upalabbhatīti, puggalassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānusakaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Nibbānaṃ upalabbhatīti, nibbānassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānusakaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Mahāpathavī upalabbhatīti ... pe ... mahāsamuddo upalabbhatīti ... sinerupabbatarājā upalabbhatīti ... āpo upalabbhatīti ... tejo upalabbhatīti ... vāyo upalabbhatīti ... tiṇakaṭṭhavanappatayo upalabbhantīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mānusakaṃ sukhaṃ upalabbhatīti, mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Aññaṃ mānusakaṃ sukhaṃ añño mānusakassa sukhassa paṭisaṃvedīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āpāyikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti? Āmantā. Āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āpāyikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinib-

bānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āpāyikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Puggalo upalabbhatīti, puggalassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āpāyikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Nibbānaṃ upalabbhatīti, nibbānassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āpāyikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Mahāpathavī upalabbhatīti ... pe ... mahāsamuddo upalabbhatīti ... sinerupabbatarājā upalabbhatīti ... āpo upalabbhatīti ... tejo upalabbhatīti ... vāyo upalabbhatīti ... tiṇakaṭṭhavanappatayo upalabbhantīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āpāyikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Aññaṃ āpāyikaṃ dukkhaṃ, añño āpāyikassa dukkhassa paṭisaṃvedīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nerayikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti? Āmantā. Nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe.

Nerayikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nerayikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Puggalo upalabbhatīti, puggalassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nerayikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Nibbānaṃ upalabbhatīti, nibbānassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nerayikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Mahāpathavī upalabbhatīti ... pe ... mahāsamuddo upalabbhatīti ... sinerupabbatarājā upalabbhatīti ... āpo upalabbhatīti ... tejo upalabbhatīti ... vāyo upalabbhatīti ... tiṇakaṭṭhavanappatayo upalabbhantīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ paṭisaṃvedī upalabbhatīti?

Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nerayikaṃ dukkhaṃ upalabbhatīti, nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Aññaṃ nerayikaṃ dukkhaṃ, añño nerayikassa dukkhassa paṭisaṃvedīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. So karoti so paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

So karoti so paṭisaṃvedetīti? Āmantā. Sayaṃkataṃ sukhadukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Añño karoti añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño karoti añño paṭisaṃvedetīti? Āmantā. Paraṃkataṃ sukhadukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. So ca añño ca karonti so ca añño ca paṭisaṃvedentīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

So ca añño ca karonti, so ca añño ca paṭisaṃvedentīti? Āmantā. Sayaṃkatañca paraṃkatañca sukhadukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. Neva so karoti na so paṭisaṃvedeti, na añño karoti na añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Neva so karoti na so paṭisaṃvedeti, na añño karoti na añño paṭisaṃvedetīti? Āmantā. Asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kalyāṇapāpakāni kammāni upalabbhantīti, kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ kattā kāretā vipākapaṭisaṃvedī upalabbhatīti? Āmantā. So karoti so paṭisaṃvedeti, añño karoti añño paṭisaṃvedeti, so ca añño ca karonti so ca añño ca paṭisaṃvedenti, neva so karoti na so paṭisaṃvedeti, na añño karoti na añño paṭisaṃvedetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

So karoti so paṭisaṃvedeti, añño karoti añño paṭisaṃvedeti, so

ca aññо ca karonti so ca aññо ca paṭisaṃvedenti, neva so karoti na so paṭisaṃvedeti, na aññо karoti na aññо paṭisaṃvedetīti? Āmantā. Sayaṃkataṃ sukhadukkhaṃ, paraṃkataṃ sukhadukkhaṃ, sayaṃkatañca paraṃkatañca sukhadukkhaṃ, asayaṃkāraṃ aparaṅkāraṃ adhiccasamuppannaṃ sukhadukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ atthīti? Āmantā. Kammakārako atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ atthīti, kammakārako atthīti? Āmantā. Tassa kārako atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa kārako atthīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ atthīti, kammakārako atthīti? Āmantā. Puggalo atthīti, puggalassa kārako atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ atthīti, kammakārako atthīti? Āmantā. Nibbānaṃ atthīti, nibbānassa kārako atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ atthīti, kammakārako atthīti? Āmantā. Mahāpathavī atthīti ... pe ... mahāsamuddo atthīti ... sinerupabbatarājā atthīti ... āpo atthīti ... tejo atthīti ... vāyo atthīti ... tiṇakaṭṭhavanappatayo atthīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ kārako atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammaṃ atthīti, kammakārako atthīti? Āmantā. Aññaṃ kammaṃ, aññо kammakārakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko atthīti? Āmantā. Vipākapaṭisaṃvedī atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko atthīti, vipākapaṭisaṃvedī atthīti? Āmantā. Tassa paṭisaṃvedī atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Tassa paṭisaṃvedī atthīti? Āmantā. Tassa tasseva natthi dukkhassa antakiriyā, natthi vaṭṭupacchedo, natthi anupādāparinibbānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vipāko atthīti, vipākapaṭisaṃvedī atthīti? Āmantā. Puggalo atthīti, puggalassa paṭisaṃvedī atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko atthīti, vipākapaṭisaṃvedī atthīti? Āmantā. Nibbānaṃ atthīti, nibbānassa paṭisaṃvedī atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko atthīti, vipākapaṭisaṃvedī atthīti? Āmantā. Mahāpathavī atthīti ... pe ... mahāsamuddo atthīti ... sinerupabbatarājā atthīti ... āpo

atthīti ... tejo atthīti ... vāyo atthīti ... tiṇakaṭṭhavanappatayo atthīti, tiṇakaṭṭhavanappatīnaṃ paṭisaṃvedī atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vipāko atthīti, vipākapaṭisaṃvedī atthīti? Āmantā. Aññо vipāko, aññо vipākapaṭisaṃvedīti? Na hevaṃ vattabbe. (Saṃkhittaṃ.)

Purisakārānuyogo. Kalyāṇavaggo paṭhamo.

Abhiññānuyoga

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu atthi koci iddhiṃ vikubbatīti? Āmantā. Hañci atthi koci iddhiṃ vikubbati, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu atthi koci dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti ... pe ... paracittaṃ vijānāti ... pubbenivāsaṃ anussarati ... dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... āsavānaṃ khayaṃ sacchikarotīti? Āmantā. Hañci atthi koci āsavānaṃ khayaṃ sacchikaroti, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Atthi koci iddhiṃ vikubbatīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo iddhiṃ vikubbati, sveva puggalo? Yo iddhiṃ na vikubbati, na so puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yo dibbāya sotadhātuyā saddaṃ suṇāti ... pe ... yo paracittaṃ vijānāti ... yo pubbenivāsaṃ anussarati ... yo dibbena cakkhunā rūpaṃ passati ... yo āsavānaṃ khayaṃ sacchikaroti, sveva puggalo? Yo āsavānaṃ khayaṃ na sacchikaroti, na so puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Abhiññānuyogo.

Ñātakānuyogādi

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu mātā atthīti? Āmantā. Hañci mātā atthi, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu pitā atthi ... pe ... bhātā atthi ... bhaginī atthi ... khattiyo atthi ... brāhmaṇo atthi ... vesso atthi ... suddo atthi ... gahaṭṭho atthi ... pabbajito atthi ... devo atthi ... manusso atthīti? Āmantā. Hañci

manusso atthi, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭha-paramatthenā"ti.

Mātā atthīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭha-paramatthenāti? Āmantā. Atthi koci na mātā hutvā mātā hotīti? Āmantā. Atthi koci na puggalo hutvā puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi koci na pitā hutvā ... pe ... na bhātā hutvā ... na bhaginī hutvā ... na khattiyo hutvā ... na brāhmaṇo hutvā ... na vesso hutvā ... na suddo hutvā ... na gahaṭṭho hutvā ... na pabbajito hutvā ... na devo hutvā ... na manusso hutvā manusso hotīti? Āmantā. Atthi koci na puggalo hutvā puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mātā atthīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭha-paramatthenāti? Āmantā. Atthi koci mātā hutvā na mātā hotīti? Āmantā. Atthi koci puggalo hutvā na puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci pitā hutvā ... bhātā hutvā ... bhaginī hutvā ... khattiyo hutvā ... brāhmaṇo hutvā ... vesso hutvā ... suddo hutvā ... gahaṭṭho hutvā ... pabbajito hutvā ... devo hutvā ... manusso hutvā na manusso hotīti? Āmantā. Atthi koci puggalo hutvā na puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paṭivedhānuyoga

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu sotāpanno atthīti? Āmantā. Hañci sotāpanno atthi, tena vata re vattabbe— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu sakadāgāmī atthi ... pe ... anāgāmī atthi ... arahā atthi ... ubhatobhāgavimutto atthi ... paññāvimutto atthi ... kāyasakkhi atthi ... diṭṭhippatto atthi ... saddhāvimutto atthi ... dhammānusārī atthi ... saddhānusārī atthīti? Āmantā. Hañci saddhānusārī atthi, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Sotāpanno atthīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Atthi koci na sotāpanno hutvā sotāpanno hotīti? Āmantā. Atthi koci na puggalo hutvā puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci na sakadāgāmī hutvā ... na anāgāmī hutvā ... na arahā hutvā ... na ubhatobhāgavimutto hutvā ... na paññāvimutto hutvā ... na

kāyasakkhi hutvā ... na diṭṭhippatto hutvā ... na saddhāvimutto hutvā ... na dhammānusārī hutvā ... na saddhānusārī hutvā saddhānusārī hotīti? Āmantā. Atthi koci na puggalo hutvā puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sotāpanno atthīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Atthi koci sotāpanno hutvā na sotāpanno hotīti? Āmantā. Atthi koci puggalo hutvā na puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci sakadāgāmī hutvā ... anāgāmī hutvā na anāgāmī hotīti? Āmantā. Atthi koci puggalo hutvā na puggalo hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saṃghānuyoga

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā atthīti? Āmantā. Hañci cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā atthi, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā atthīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā buddhapātubhāvā pātubhavantīti? Āmantā. Puggalo buddhapātubhāvā pātubhavatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo buddhapātubhāvā pātubhavatīti? Āmantā. Buddhassa bhagavato parinibbute ucchinno puggalo, natthi puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saccikaṭṭhasabhāgānuyoga

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Puggalo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puggalo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puggalo neva saṅkhato nāsaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe.

Puggalo neva saṅkhato nāsaṅkhatoti? Āmantā. Saṅkhatañca asaṅkhatañca ṭhapetvā atthaññā tatiyā koṭīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saṅkhatañca asaṅkhatañca ṭhapetvā atthaññā tatiyā koṭīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" dvemā, bhikkhave, dhātuyo. Katamā dve? Saṅkhatā ca dhātu asaṅkhatā ca dhātu. Imā kho, bhikkhave, dve dhātuyo"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"saṅkhatañca asaṅkhatañca ṭhapetvā atthaññā tatiyā koṭī"ti.

Puggalo neva saṅkhato nāsaṅkhatoti? Āmantā. Aññaṃ saṅkhataṃ, aññaṃ asaṅkhataṃ, añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Khandhā saṅkhatā, nibbānaṃ asaṅkhataṃ, puggalo neva saṅkhato nāsaṅkhatoti? Āmantā. Aññe khandhā, aññaṃ nibbānaṃ, añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpaṃ saṅkhataṃ, nibbānaṃ asaṅkhataṃ, puggalo neva saṅkhato nāsaṅkhatoti? Āmantā. Aññaṃ rūpaṃ, aññaṃ nibbānaṃ, añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... viññāṇaṃ saṅkhataṃ, nibbānaṃ asaṅkhataṃ, puggalo neva saṅkhato nāsaṅkhatoti? Āmantā. Aññaṃ viññāṇaṃ, aññaṃ nibbānaṃ, añño puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatīti? Āmantā. Puggalo saṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vuttaṃ bhagavatā—"tīṇimāni, bhikkhave, saṅkhatassa saṅkhatalakkhaṇāni. Saṅkhatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitānaṃ aññathattaṃ paññāyatī"ti. Puggalassa uppādo paññāyati, vayo paññāyati, ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati; tena hi puggalo saṅkhatoti.

Puggalassa na uppādo paññāyati, na vayo paññāyati, na ṭhitassa aññathattaṃ paññāyatīti? Āmantā. Puggalo asaṅkhatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vuttaṃ bhagavatā—"tīṇimāni, bhikkhave, asaṅkhatassa asaṅkhatalakkhaṇāni. Asaṅkhatānaṃ, bhikkhave, dhammānaṃ na uppādo paññāyati, na vayo paññāyati, na ṭhitānaṃ aññathattaṃ paññāyatī"ti. Puggalassa na uppādo paññāyati, na vayo paññāyati, na ṭhitassa aññathattaṃ paññāyati; tena hi puggalo asaṅkhatoti.

Parinibbuto puggalo atthatthamhi, natthatthamhīti? Atthatthamhīti. Parinibbuto puggalo sassatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthatthamhīti. Parinibbuto puggalo ucchinnoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo kiṃ nissāya tiṭṭhatīti? Bhavaṃ nissāya tiṭṭhatīti. Bhavo anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Āmantā. Puggalopi anicco saṅkhato paṭiccasamuppanno khayadhammo vayadhammo virāgadhammo nirodhadhammo vipariṇāmadhammoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti?

Āmantā. Nanu atthi koci sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānātīti? Āmantā. Hañci atthi koci sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānāti, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu atthi koci dukkhaṃ vedanaṃ vediyamāno ... pe ... adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānātīti? Āmantā. Hañci atthi koci adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānāti, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Atthi koci sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānātīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānāti, sveva puggalo; yo sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti na pajānāti, na so puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yo dukkhaṃ vedanaṃ vediyamāno ... pe ... yo adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānāti, sveva puggalo; yo adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti na pajānāti, na so puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānātīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Aññā sukhā vedanā, añño sukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "sukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aññā dukkhā vedanā ... pe ... aññā adukkhamasukhā vedanā, añño adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyamāno "adukkhamasukhaṃ vedanaṃ vediyāmī"ti pajānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu atthi koci kāye kāyānupassī viharatīti? Āmantā. Hañci atthi koci kāye kāyānupassī viharati, tena vata re vattabbe—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu atthi koci vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dham-

mānupassī viharatīti? Āmantā. Hañci atthi koci dhammesu dhammānupassī viharati, tena vata re vattabbe— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Atthi koci kāye kāyānupassī viharatīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Yo kāye kāyānupassī viharati, sveva puggalo; yo na kāye kāyānupassī viharati, na so puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Yo vedanāsu ... pe ... citte ... dhammesu dhammānupassī viharati, sveva puggalo; yo na dhammesu dhammānupassī viharati, na so puggaloti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi koci kāye kāyānupassī viharatīti katvā tena ca kāraṇena puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Añño kāyo, añño kāye kāyānupassī viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aññā vedanā ... aññaṃ cittaṃ ... ańńe dhammā, añño dhammesu dhammānupassī viharatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Suññato lokaṃ avekkhassu, mogharāja sadā sato; Attānudiṭṭhiṃ ūhacca, evaṃ maccutaro siyā; Evaṃ lokaṃ avekkhantaṃ, maccurājā na passatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo avekkhatīti? Āmantā. Saha rūpena avekkhati, vinā rūpena avekkhatīti? Saha rūpena avekkhatīti. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vinā rūpena avekkhatīti, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Puggalo avekkhatīti? Āmantā. Abbhantaragato avekkhati, bahiddhā nikkhamitvā avekkhatīti? Abbhantaragato avekkhatīti. Taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... bahiddhā nikkhamitvā avekkhatīti, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—"atthi puggalo attahitāya paṭipanno"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pug-

galo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti.

Na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" sabbe dhammā anattā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" dukkhameva uppajjamānaṃ uppajjati, dukkhameva nirujjhamānaṃ nirujjhatīti na kaṅkhati na vicikicchati, aparappaccayaññāṇamevassa ettha hoti. Ettāvatā kho, kaccāna, sammādiṭṭhi hotī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu vajirā bhikkhunī māraṃ pāpimantaṃ etadavoca—

"Kiṃ nu sattoti paccesi, māra diṭṭhigataṃ nu te; Suddhasaṅkhārapuñjoyaṃ, nayidha sattupalabbhati.

Yathā hi aṅgasambhārā, hoti saddo ratho iti; Evaṃ khandhesu santesu, hoti sattoti sammuti.

Dukkhameva hi sambhoti, dukkhaṃ tiṭṭhati veti ca; Nāññatra dukkhā sambhoti, nāññaṃ dukkhā nirujjhatī"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu āyasmā ānando bhagavantaṃ etadavoca—"' suñño loko, suñño loko'ti, bhante, vuccati. Kittāvatā nu kho, bhante, 'suñño loko'ti vuccatī"ti? "Yasmā kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā 'suñño loko'ti vuccati. Kiñcānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā? Cakkhuṃ

kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, rūpā suññā ... pe ... cakkhuviññāṇaṃ suññaṃ ... cakkhusamphasso suñño ... yampidaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā, sotaṃ suññaṃ ... pe ... saddā suññā ... ghānaṃ suññaṃ ... gandhā suññā ... jivhā suññā ... rasā suññā ... kāyo suñño ... phoṭṭhabbā suññā ... mano suñño ... dhammā suññā ... manoviññāṇaṃ suññaṃ ... manosamphasso suñño ... yampidaṃ manosamphassapaccayā uppajjati vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tampi suññaṃ attena vā attaniyena vā. Yasmā kho, ānanda, suññaṃ attena vā attaniyena vā, tasmā 'suñño loko'ti vuccatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" attani vā, bhikkhave, sati 'attaniyaṃ me'ti assā"ti? "Evaṃ, bhante". "Attaniye vā, bhikkhave, sati 'attā me'ti assā"ti? "Evaṃ, bhante". "Attani ca, bhikkhave, attaniye ca saccato thetato anupalabbhiyamāne yampidaṃ diṭṭhiṭṭhānaṃ so loko so attā so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmīti—'nanvāyaṃ, bhikkhave, kevalo paripūro bāladhammo'"ti? "Kiñhi no siyā, bhante, kevalo hi, bhante, paripūro bāladhammo"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" tayo me, seniya, satthāro santo saṃvijjamānā lokasmiṃ. Katame tayo? Idha, seniya, ekacco satthā diṭṭheva dhamme attānaṃ saccato thetato paññāpeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato paññāpeti.

Idha pana, seniya, ekacco satthā diṭṭheva hi kho dhamme attānaṃ saccato thetato paññāpeti, no ca kho abhisamparāyaṃ attānaṃ saccato thetato paññāpeti.

Idha pana, seniya, ekacco satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato na paññāpeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato na paññāpeti.

Tatra, seniya, yvāyaṃ satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato paññāpeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato paññāpeti—ayaṃ vuccati, seniya, satthā sassatavādo.

Tatra, seniya, yvāyaṃ satthā diṭṭheva hi kho dhamme attānaṃ saccato thetato paññāpeti, no ca kho abhisamparāyaṃ attānaṃ saccato thetato paññāpeti—ayaṃ vuccati, seniya, satthā ucchedavādo.

Tatra, seniya, yvāyaṃ satthā diṭṭhe ceva dhamme attānaṃ saccato thetato na paññāpeti, abhisamparāyañca attānaṃ saccato thetato na paññāpeti—ayaṃ vuccati, seniya, satthā sammāsambuddho. Ime kho, seniya, tayo satthāro santo saṃvijjamānā lokasmin"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—" sappikumbho"ti? Āmantā. Atthi koci sappissa kumbhaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti.

Puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenāti? Āmantā. Nanu bhagavā saccavādī kālavādī bhūtavādī tathavādī avitathavādī anaññathavādīti? Āmantā. Vuttaṃ bhagavatā—"telakumbho ... madhukumbho ... phāṇitakumbho ... khīrakumbho ... udakakumbho ... pānīyathālakaṃ ... pānīyakosakaṃ ... pānīyasarāvakaṃ ... niccabhattaṃ ... dhuvayāgū"ti? Āmantā. Atthi kāci yāgu niccā dhuvā sassatā avipariṇāmadhammāti? Na hevaṃ vattabbe. ... pe .... Tena hi na vattabbaṃ—"puggalo upalabbhati saccikaṭṭhaparamatthenā"ti. (Saṃkhittaṃ.)

Aṭṭhakaniggahapeyyālā, Sandhāvaniyā upādāya; Cittena pañcamaṃ kalyāṇaṃ, Iddhisuttāharaṇena aṭṭhamaṃ.

Puggalakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Chaṭṭhavagga

Pathavīdhātusanidassanātiādikathā

Pathavīdhātu sanidassanāti? Āmantā. Rūpaṃ rūpāyatanaṃ rūpadhātu nīlaṃ pītakaṃ lohitakaṃ odātaṃ cakkhuviññeyyaṃ cakkhusmiṃ paṭihaññati cakkhussa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe

... pe ....

Pathavīdhātu sanidassanāti? Āmantā. Cakkhuñca paṭicca pathavīdhātuñca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Cakkhuñca paṭicca pathavīdhātuñca uppajjati cakkhuviññāṇanti? Āmantā. "Cakkhuñca paṭicca pathavīdhātuñca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—att suttantoti? Natthi. "Cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttantoti? Āmantā. Hañci "cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti—attheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"cakkhuñca paṭicca pathavīdhātuñca uppajjati cakkhuviññāṇan"ti.

Na vattabbaṃ—"pathavīdhātu sanidassanā"ti? Āmantā. Nanu passati bhūmiṃ pāsāṇaṃ pabbatanti? Āmantā. Hañci passati bhūmiṃ pāsāṇaṃ pabbataṃ, tena vata re vattabbe—"pathavīdhātu sanidassanā"ti ... pe ....

Na vattabbaṃ—"āpodhātu sanidassanā"ti? Āmantā. Nanu passati udakanti? Āmantā. Hañci passati udakaṃ, tena vata re vattabbe—"āpodhātu sanidassanāti ... pe ....

Na vattabbaṃ—tejodhātu sanidassanāti? Āmantā. Nanu passati aggiṃ jalantanti? Āmantā. Hañci passati aggiṃ jalantaṃ, tena vata re vattabbe— "tejodhātu sanidassanā"ti ... pe ....

Na vattabbaṃ—"vāyodhātu sanidassanā"ti? Āmantā. Nanu passati vātena rukkhe sañcāliyamāneti? Āmantā. Hañci passati vātena rukkhe sañcāliyamāne, tena vata re vattabbe—"vāyodhātu sanidassanā"ti ... pe ....

Pathavīdhātu sanidassanātiādikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Navamavagga

Atītānāgatasamannāgatakathā

Atītena samannāgatoti? Āmantā. Nanu atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgatanti? Āmantā. Hañci atītaṃ niruddhaṃ vigataṃ vipariṇataṃ atthaṅgataṃ abbhatthaṅgataṃ, no ca vata re vattabbe—"atītena samannāgato"ti.

Anāgatena samannāgatoti? Āmantā. Nanu anāgataṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinibbattaṃ apātubhūtanti? Āmantā. Hañci anāgataṃ ajātaṃ abhūtaṃ asañjātaṃ anibbattaṃ anabhinib-

battaṃ apātubhūtaṃ, no ca vata re vattabbe— "anāgatena samannāgato"ti.

Atītena rūpakkhandhena samannāgato, anāgatena rūpakkhandhena samannāgato, paccuppannena rūpakkhandhena samannāgatoti? Āmantā. Tīhi rūpakkhandhehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītehi pañcahi khandhehi samannāgato, anāgatehi pañcahi khandhehi samannāgato, paccuppannehi pañcahi khandhehi samannāgatoti? Āmantā. Pannarasahi khandhehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītena cakkhāyatanena samannāgato, anāgatena cakkhāyatanena samannāgato, paccuppannena cakkhāyatanena samannāgatoti? Āmantā. Tīhi cakkhāyatanehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītehi dvādasahi āyatanehi samannāgato, anāgatehi dvādasahi āyatanehi samannāgato, paccuppannehi dvādasahi āyatanehi samannāgatoti? Āmantā. Chattiṃsāyatanehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ...

Atītāya cakkhudhātuyā samannāgato, anāgatāya cakkhudhātuyā samannāgato, paccuppannāya cakkhudhātuyā samannāgatoti? Āmantā. Tīhi cakkhudhātūhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītāhi aṭṭhārasahi dhātūhi samannāgato, anāgatāhi aṭṭhārasahi dhātūhi samannāgato, paccuppannāhi aṭṭhārasahi dhātūhi samannāgatoti? Āmantā. Catupaññāsadhātūhi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītena cakkhundriyena samannāgato, anāgatena cakkhundriyena samannāgato, paccuppannena cakkhundriyena samannāgatoti? Āmantā. Tīhi cakkhundriyehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītehi bāvīsatindriyehi samannāgato, anāgatehi bāvīsatindriyehi samannāgato, paccuppannehi bāvīsatindriyehi samannāgatoti? Āmantā. Chasaṭṭhindriyehi samannāgatoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"atītānāgatehi samannāgato"ti? Āmantā. Nanu atthi aṭṭhavimokkhajhāyī catunnaṃ jhānānaṃ nikāmalābhī navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnaṃ lābhīti? Āmantā. Hañci atthi aṭṭhavimokkhajhāyī catunnaṃ jhānānaṃ nikāmalābhī navannaṃ anupubbavihārasamāpattīnaṃ lābhī, tena vata re vattabbe—"atītānāgatehi samannāgato"ti.

Atītānāgatapaccuppannakathā niṭṭhitā. Navamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Ānisaṃsadassāvissa saṃyojanānaṃ pahānaṃ, amatārammaṇaṃ saṃyojanaṃ, rūpaṃ sārammaṇaṃ, anusayā anārammaṇā, evamevaṃ ñāṇaṃ, atītānāgatārammaṇaṃ cittaṃ, sabbaṃ cittaṃ vitakkānupatitaṃ, sabbaso vitakkayato vicārayato vitakkavipphāro saddo, na yathācittassa vācā, tatheva kāyakammaṃ atītānāgatehi samannāgatoti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Vīsatimavagga

Ñāṇakathā

Dvādasavatthukaṃ ñāṇaṃ lokuttaranti? Āmantā. Dvādasa lokuttarañāṇānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvādasa lokuttarañāṇānīti? Āmantā. Dvādasa sotāpattimaggāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvādasa sotāpattimaggāti? Āmantā. Dvādasa sotāpattiphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvādasa sakadāgāmimaggā ... pe ... anāgāmimaggā ... pe ... arahattamaggāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvādasa arahattamaggāti? Āmantā. Dvādasa arahattaphalānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"dvādasavatthukaṃ ñāṇaṃ lokuttaran"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"' idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. 'Taṃ kho panidaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ pariññeyyan'ti me, bhikkhave ... pe ... pariññātanti me, bhikkhave ... pe ... 'idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave ... pe ... 'taṃ kho panidaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ pahātabban'ti me, bhikkhave ... pe ... pahīnanti me, bhikkhave ... pe ... 'idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan'ti me, bhikkhave ... pe ... 'taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccaṃ sacchikātabban'ti me, bhikkhave ... pe ... sacchikatanti me, bhikkhave ... pe ... 'idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan'ti me, bhikkhave ... pe ... 'taṃ kho panidaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccaṃ bhāvetabban'ti me, bhikkhave ... pe ... bhāvitanti me, bhikkhave, pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi ... pe ... āloko udapādī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi dvādasavatthukaṃ ñāṇaṃ lokuttaranti.

Ñāṇakathā niṭṭhitā. Vīsatimo vaggo.

Tassuddānaṃ

Mātughātako ānantariko pitughātako ānantariko arahantaghātako ānantariko ruhiruppādako ānantariko saṃghabhedako ānantariko, natthi puthujjanassa ñāṇaṃ, natthi nirayesu nirayapālā, atthi devesu tiracchānagatā, pañcaṅgiko maggo, dvādasavatthukaṃ ñāṇaṃ lokuttaranti.

Catuttho paṇṇāsako.

Tassuddānaṃ

Niggaho, puññasañcayo, aṭṭhāsi, atītena ca mātughātako.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Soḷasamavagga

Rūpārūpadhātupariyāpannakathā

Rūparāgo rūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Samāpattesiyo upapattesiyo diṭṭhadhammasukhavihāro, samāpattesiyena cittena upapattesiyena cittena diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagato sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho ekavatthuko ekārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro, na samāpattesiyena cittena … pe … ekavatthuko ekārammaṇoti? Āmantā. Hañci na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro, na samāpattesiyena cittena … pe … ekavatthuko ekārammaṇo, no ca vata re vattabbe—"rūparāgo rūpadhātupariyāpanno"ti.

Rūparāgo rūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Saddarāgo saddadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe … pe … rūparāgo rūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Gandharāgo … pe … rasarāgo … pe … phoṭṭhabbarāgo phoṭṭhabbadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Saddarāgo na vattabbaṃ—"saddadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Rūparāgo na vattabbaṃ—"rūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe … pe … gandharāgo … pe … rasarāgo … pe … phoṭṭhabbarāgo na vattabbaṃ—"phoṭṭhabbadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Rūparāgo na vattabbaṃ—"rūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Arūparāgo arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Arūparāgo na vattabbaṃ— "arūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe … pe … arūparāgo arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Samāpattesiyo upapat-

tesiyo diṭṭhadhammasukhavihāro, samāpattesiyena cittena upapattesiyena cittena diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagato sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho ekavatthuko ekārammaṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro, na samāpattesiyena cittena ... pe ... ekavatthuko ekārammaṇoti? Āmantā. Hañci na samāpattesiyo na upapattesiyo na diṭṭhadhammasukhavihāro, na samāpattesiyena cittena na upapattesiyena cittena na diṭṭhadhammasukhavihārena cittena sahagato sahajāto saṃsaṭṭho sampayutto ekuppādo ekanirodho ekavatthuko ekārammaṇo, no ca vata re vattabbe—"arūparāgo arūpadhātupariyāpanno"ti.

Arūparāgo arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Saddarāgo saddadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... arūparāgo arūpadhātupariyāpannoti? Āmantā. Gandharāgo ... pe ... rasarāgo ... pe ... phoṭṭhabbarāgo phoṭṭhabbadhātupariyāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Saddarāgo na vattabbaṃ—"saddadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Arūparāgo na vattabbaṃ—"arūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... gandharāgo ... pe ... rasarāgo ... pe ... phoṭṭhabbarāgo na vattabbaṃ—"phoṭṭhabbadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Arūparāgo na vattabbaṃ—"arūpadhātupariyāpanno"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"rūparāgo rūpadhātupariyāpanno, arūparāgo arūpadhātupariyāpanno"ti? Āmantā. Nanu kāmarāgo kāmadhātupariyāpannoti? Āmantā. Hañci kāmarāgo kāmadhātupariyāpanno, tena vata re vattabbe—"rūparāgo rūpadhātupariyāpanno, arūparāgo arūpadhātupariyāpanno"ti.

Rūparāgo rūpadhātupariyāpanno arūparāgo arūpadhātupariyāpannotikathā niṭṭhitā.

Soḷasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Cittaniggaho, cittapaggaho, sukhānuppadānaṃ, adhigayha manasikāro, rūpaṃ hetu, rūpaṃ sahetukaṃ, rūpaṃ kusalampi akusalampi, rūpaṃ vipāko, atthi rūpaṃ rūpāvacaraṃ atthi rūpaṃ arūpāvacaraṃ, sabbe kilesā kāmadhātupariyāpannāti.

Kathāvatthu
Mahāpaṇṇāsaka
Cuddasamavagga
Aññoanusayotikathā

Añño kāmarāgānusayo aññaṃ kāmarāgapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Añño kāmarāgo aññaṃ kāmarāgapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sveva kāmarāgo taṃ kāmarāgapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva kāmarāgānusayo taṃ kāmarāgapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño paṭighānusayo aññaṃ paṭighapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Aññaṃ paṭighaṃ aññaṃ paṭighapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... taññeva paṭighaṃ taṃ paṭighapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva paṭighānusayo taṃ paṭighapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño mānānusayo aññaṃ mānapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Añño māno aññaṃ mānapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sveva māno taṃ mānapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva mānānusayo taṃ mānapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño diṭṭhānusayo aññaṃ diṭṭhipariyuṭṭhānanti? Āmantā. Aññā diṭṭhi aññaṃ diṭṭhipariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāva diṭṭhi taṃ diṭṭhipariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva diṭṭhānusayo taṃ diṭṭhipariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño vicikicchānusayo aññaṃ vicikicchāpariyuṭṭhānanti? Āmantā. Aññā vicikicchā aññaṃ vicikicchāpariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāva vicikicchā taṃ vicikicchāpariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva vicikicchānusayo taṃ vicikicchāpariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño bhavarāgānusayo aññaṃ bhavarāgapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Añño bhavarāgo aññaṃ bhavarāgapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sveva bhavarāgo taṃ bhavarāgapariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva bhavarāgānusayo taṃ bhavarāgapariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Añño avijjānusayo aññaṃ avijjāpariyuṭṭhānanti? Āmantā. Aññā avijjā aññaṃ avijjāpariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sāva avijjā taṃ avijjāpariyuṭṭhānanti? Āmantā. Sveva avijjānusayo taṃ avi-

jjāpariyuṭṭhānanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"añño anusayo aññaṃ pariyuṭṭhānan"ti? Āmantā. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sānusayo"ti vattabboti? Āmantā. "Pariyuṭṭhito"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi añño anusayo aññaṃ pariyuṭṭhānanti. Puthujjano kusalābyākate citte vattamāne "sarāgo"ti vattabboti? Āmantā. "Pariyuṭṭhito"ti vattabboti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi añño rāgo aññaṃ pariyuṭṭhānanti.

Añño anusayotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Phalañāṇakathā

Sāvakassa phale ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Sāvako phalassa kataṃ paññāpetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāvakassa phale ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Atthi sāvakassa phalaparopariyatti indriyaparopariyatti puggalaparopariyattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāvakassa phale ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Atthi sāvakassa khandhapaññatti āyatanapaññatti dhātupaññatti saccapaññatti indriyapaññatti puggalapaññattīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāvakassa phale ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Sāvako jino satthā sammāsambuddho sabbaññū sabbadassāvī dhammassāmī dhammappaṭisaraṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sāvakassa phale ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Sāvako anuppannassa maggassa uppādetā asañjātassa maggassa sañjanetā anakkhātassa maggassa akkhātā maggaññū maggavidū maggakovidoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"sāvakassa phale ñāṇaṃ atthī"ti? Āmantā. Sāvako aññāṇīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi sāvakassa phale ñāṇaṃ atthīti ... pe ....

Phalañāṇakathā niṭṭhitā. Pañcamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Vimuttiñāṇaṃ vimuttaṃ, sekhassa asekhaṃ ñāṇaṃ, viparīte ñāṇaṃ, aniyatassa niyāmagamanāya atthi ñāṇaṃ, sabbaṃ ñāṇaṃ paṭisambhidāti, sammutiñāṇaṃ, cetopariyāye ñāṇaṃ, anāgate ñāṇaṃ, paṭup-

panne ñāṇaṃ, sāvakassa phale ñāṇanti.

Mahāpaṇṇāsako.

Tassāpi uddānaṃ

Sattupaladdhiṃ, upaharato, balaṃ, gihi'ssa arahā ca, vimuttipañcamanti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekavīsatimavagga

Sabbadisākathā

Sabbā disā buddhā tiṭṭhantīti? Āmantā. Puratthimāya disāya buddho tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... puratthimāya disāya buddho tiṭṭhatīti? Āmantā. Kiṃnāmo so bhagavā, kiṃjacco, kiṃgotto, kiṃnāmā tassa bhagavato mātāpitaro, kiṃnāmaṃ tassa bhagavato sāvakayugaṃ, konāmo tassa bhagavato upaṭṭhāko, kīdisaṃ cīvaraṃ dhāreti, kīdisaṃ pattaṃ dhāreti, katarasmiṃ gāme vā nigame vā nagare vā raṭṭhe vā janapade vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dakkhiṇāya disāya ... pe ... pacchimāya disāya ... pe ... uttarāya disāya ... pe ... heṭṭhimāya disāya buddho tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... heṭṭhimāya disāya buddho tiṭṭhatīti? Āmantā. Kiṃnāmo so bhagavā ... pe ... janapade vāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Uparimāya disāya buddho tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Uparimāya disāya buddho tiṭṭhatīti? Āmantā. Cātumahārājike tiṭṭhati ... pe ... tāvatiṃse tiṭṭhati ... pe ... yāme tiṭṭhati ... pe ... tusite tiṭṭhati ... pe ... nimmānaratiyā tiṭṭhati ... pe ... paranimmitavasavattiyā tiṭṭhati ... pe ... brahmaloke tiṭṭhatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sabbadisākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Catutthavagga

Gihissaarahātikathā

Gihi'ssa arahāti? Āmantā. Atthi arahato gihisaṃyojananti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi arahato gihisaṃyojananti? Āmantā. Hañci natthi arahato gihisaṃyojanaṃ, no ca vata re vattabbe—"gihi'ssa arahā"ti.

Gihi'ssa arahāti? Āmantā. Nanu arahato gihisaṃyojanaṃ pahī-

naṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammanti? Āmantā. Hañci arahato gihisaṃyojanaṃ pahīnaṃ ucchinnamūlaṃ tālāvatthukataṃ anabhāvaṃkataṃ āyatiṃ anuppādadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"gihi'ssa arahā"ti.

Gihi'ssa arahāti? Āmantā. Atthi koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya diṭṭheva dhamme dukkhassantakaroti? Natthi. Hañci natthi koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro, no ca vata re vattabbe—"gihi'ssa arahā"ti.

Gihi'ssa arahāti? Āmantā. Nanu vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca—" atthi nu kho, bho gotama, koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya kāyassa bhedā dukkhassantakaro"ti? "Natthi kho, vaccha, koci gihī gihisaṃyojanaṃ appahāya kāyassa bhedā dukkhassantakaro"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"gihi'ssa arahā"ti.

Gihi'ssa arahāti? Āmantā. Arahā methunaṃ dhammaṃ paṭiseveyya, methunaṃ uppādeyya, puttasambādhasayanaṃ ajjhāvaseyya, kāsikacandanaṃ paccanubhaveyya, mālāgandhavilepanaṃ dhāreyya, jātarūparajataṃ sādiyeyya, ajeḷakaṃ paṭiggaṇheyya, kukkuṭasūkaraṃ paṭiggaṇheyya, hatthigavassavaḷavaṃ paṭiggaṇheyya, tittiravaṭṭakamorakapiñjaraṃ paṭiggaṇheyya, cittavaṇḍavālamoḷiṃ dhāreyya, odātāni vatthāni dīghadasāni dhāreyya, yāvajīvaṃ agāriyabhūto assāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"gihi'ssa arahā"ti? Āmantā. Nanu yaso kulaputto, uttiyo gahapati, setu māṇavo, gihibyañjanena arahattaṃ pattoti? Āmantā. Hañci yaso kulaputto, uttiyo gahapati, setu māṇavo, gihibyañjanena arahattaṃ patto, tena vata re vattabbe—"gihi'ssa arahā"ti.

Gihi'ssa arahātikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Ṭhapetvāariyamaggantikathā

Ṭhapetvā ariyamaggaṃ avasesā saṅkhārā dukkhāti? Āmantā. Dukkhasamudayopi dukkhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhasamudayopi dukkhoti? Āmantā. Tīṇeva ariyasaccānīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tīṇeva ariyasaccānīti? Āmantā. Nanu cattāri ariyasaccāni vuttāni bhagavatā—dukkhaṃ

dukkhasamudayo, dukkhanirodho, dukkhanirodhagāminī paṭipadāti? Āmantā. Hañci cattāri ariyasaccāni vuttāni bhagavatā—dukkhaṃ, dukkhasamudayo, dukkhanirodho, dukkhanirodhagāminī paṭipadā; no ca vata re vattabbe—"tīṇeva ariyasaccānī"ti.

Dukkhasamudayopi dukkhoti? Āmantā. Kenaṭṭhenāti? Aniccaṭṭhena. Ariyamaggo aniccoti? Āmantā. Ariyamaggo dukkhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ariyamaggo anicco, so ca na dukkhoti? Āmantā. Dukkhasamudayo anicco, so ca na dukkhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dukkhasamudayo anicco, so ca dukkhoti? Āmantā. Ariyamaggo anicco, so ca dukkhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"ṭhapetvā ariyamaggaṃ avasesā saṅkhārā dukkhā"ti? Āmantā. Nanu sā dukkhanirodhagāminī paṭipadāti? Āmantā. Hañci sā dukkhanirodhagāminī paṭipadā, tena vata re vattabbe—"ṭhapetvā ariyamaggaṃ avasesā saṅkhārā dukkhā"ti.

Ṭhapetvā ariyamaggantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dutiyavagga

Vohārakathā

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Lokuttare sote paṭihaññati no lokiye, lokuttarena viññāṇena paṭivijānanti no lokiyena, sāvakā paṭivijānanti no puthujjanāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu buddhassa bhagavato vohāro lokiye sote paṭihaññatīti? Āmantā. Hañci buddhassa bhagavato vohāro lokiye sote paṭihaññati, no ca vata re vattabbe— "buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Nanu buddhassa bhagavato vohāraṃ lokiyena viññāṇena paṭivijānantīti? Āmantā. Hañci buddhassa bhagavato vohāraṃ lokiyena viññāṇena paṭivijānanti, no ca vata re vattabbe—"buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Nanu buddhassa bhagavato vohāraṃ puthujjanā paṭivijānantīti? Āmantā. Hañci buddhassa bhagavato vohāraṃ puthujjanā paṭivijānanti, no ca vata re vattabbe— "buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Maggo pha-

laṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ, sakadāgāmimaggo sakadāgāmiphalaṃ, anāgāmimaggo anāgāmiphalaṃ, arahattamaggo arahattaphalaṃ, satipaṭṭhānaṃ sammappadhānaṃ iddhipādo indriyaṃ balaṃ bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Atthi keci buddhassa bhagavato vohāraṃ suṇantīti? Āmantā. Lokuttaro dhammo sotaviññeyyo, sotasmiṃ paṭihaññati, sotassa āpāthaṃ āgacchatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu lokuttaro dhammo na sotaviññeyyo, na sotasmiṃ paṭihaññati, na sotassa āpāthaṃ āgacchatīti? Āmantā. Hañci lokuttaro dhammo na sotaviññeyyo, na sotasmiṃ paṭihaññati, na sotassa āpāthaṃ āgacchati, no ca vata re vattabbe— "buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Atthi keci buddhassa bhagavato vohāre rajjeyyunti? Āmantā. Lokuttaro dhammo rāgaṭṭhāniyo rajanīyo kamanīyo madanīyo bandhanīyo mucchanīyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu lokuttaro dhammo na rāgaṭṭhāniyo na rajanīyo na kamanīyo na madanīyo na bandhanīyo na mucchanīyoti? Āmantā. Hañci lokuttaro dhammo na rāgaṭṭhāniyo na rajanīyo na kamanīyo na madanīyo na bandhanīyo na mucchanīyo, no ca vata re vattabbe—"buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Atthi keci buddhassa bhagavato vohāre dusseyyunti? Āmantā. Lokuttaro dhammo dosaṭṭhāniyo kopaṭṭhāniyo paṭighaṭṭhāniyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu lokuttaro dhammo na dosaṭṭhāniyo na kopaṭṭhāniyo na paṭighaṭṭhāniyoti? Āmantā. Hañci lokuttaro dhammo na dosaṭṭhāniyo na kopaṭṭhāniyo na paṭighaṭṭhāniyo, no ca vata re vattabbe—"buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Atthi keci buddhassa bhagavato vohāre muyheyyunti? Āmantā. Lokuttaro dhammo mohaṭṭhāniyo aññāṇakaraṇo acakkhukaraṇo paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasaṃvattanikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nanu lokuttaro dhammo na mohaṭṭhāniyo na aññāṇakaraṇo na acakkhukaraṇo paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasaṃvat-

tanikoti? Āmantā. Hañci lokuttaro dhammo na mohaṭṭhāniyo na aññāṇakaraṇo na acakkhukaraṇo paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasaṃvattaniko, no ca vata re vattabbe—"buddhassa bhagavato vohāro lokuttaro"ti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokuttaroti? Āmantā. Ye keci buddhassa bhagavato vohāraṃ suṇanti, sabbe te maggaṃ bhāventīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ye keci buddhassa bhagavato vohāraṃ suṇanti, sabbe te maggaṃ bhāventīti? Āmantā. Bālaputhujjanā buddhassa bhagavato vohāraṃ suṇanti, bālaputhujjanā maggaṃ bhāventīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... mātughātako maggaṃ bhāveti ... pe ... pitughātako ... arahantaghātako ... ruhiruppādako ... saṃghabhedako buddhassa bhagavato vohāraṃ suṇāti, saṃghabhedako maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Labbhā sovaṇṇamayāya laṭṭhiyā dhaññapuñjopi suvaṇṇapuñjopi ācikkhitunti? Āmantā. Evamevaṃ bhagavā lokuttarena vohārena lokiyampi lokuttarampi dhammaṃ voharatīti.

Labbhā elaṇḍiyāya laṭṭhiyā dhaññapuñjopi suvaṇṇapuñjopi ācikkhitunti? Āmantā. Evamevaṃ bhagavā lokiyena vohārena lokiyampi lokuttarampi dhammaṃ voharatīti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokiyaṃ voharantassa lokiyo hoti, lokuttaraṃ voharantassa lokuttaro hotīti? Āmantā. Lokiyaṃ voharantassa lokiye sote paṭihaññati, lokuttaraṃ voharantassa lokuttare sote paṭihaññati; lokiyaṃ voharantassa lokiyena viññāṇena paṭivijānanti, lokuttaraṃ voharantassa lokuttarena viññāṇena paṭivijānanti; lokiyaṃ voharantassa puthujjanā paṭivijānanti, lokuttaraṃ voharantassa sāvakā paṭivijānantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"buddhassa bhagavato vohāro lokiyaṃ voharantassa lokiyo hoti, lokuttaraṃ voharantassa lokuttaro hotī"ti? Āmantā. Nanu bhagavā lokiyampi lokuttarampi dhammaṃ voharatīti? Āmantā. Hañci bhagavā lokiyampi lokuttarampi dhammaṃ voharati, tena vata re vattabbe—"buddhassa bhagavato vohāro lokiyaṃ voharantassa lokiyo hoti, lokuttaraṃ voharantassa lokuttaro hotī"ti.

Buddhassa bhagavato vohāro lokiyaṃ voharantassa lokiyo hoti, lokuttaraṃ voharantassa lokuttaro hotīti? Āmantā. Maggaṃ voharan-

tassa maggo hoti, amaggaṃ voharantassa amaggo hoti, phalaṃ voharantassa phalaṃ hoti, aphalaṃ voharantassa aphalaṃ hoti, nibbānaṃ voharantassa nibbānaṃ hoti, anibbānaṃ voharantassa anibbānaṃ hoti, saṅkhataṃ voharantassa saṅkhataṃ hoti, asaṅkhataṃ voharantassa asaṅkhataṃ hoti, rūpaṃ voharantassa rūpaṃ hoti, arūpaṃ voharantassa arūpaṃ hoti, vedanaṃ voharantassa vedanā hoti, avedanaṃ voharantassa avedanā hoti, saññaṃ voharantassa saññā hoti, asaññaṃ voharantassa asaññā hoti, saṅkhāre voharantassa saṅkhārā honti, asaṅkhāre voharantassa asaṅkhārā honti, viññāṇaṃ voharantassa viññāṇaṃ hoti, aviññāṇaṃ voharantassa aviññāṇaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Vohārakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Cittārammaṇakathā

Cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇanti? Āmantā. Nanu atthi koci sarāgaṃ cittaṃ "sarāgaṃ cittan"ti pajānātīti? Āmantā. Hañci atthi koci sarāgaṃ cittaṃ "sarāgaṃ cittan"ti pajānāti, no ca vata re vattabbe— "cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti.

Nanu atthi koci vītarāgaṃ cittaṃ ... pe ... sadosaṃ cittaṃ ... vītadosaṃ cittaṃ ... samohaṃ cittaṃ ... vītamohaṃ cittaṃ ... saṃkhittaṃ cittaṃ ... vikkhittaṃ cittaṃ ... mahaggataṃ cittaṃ ... amahaggataṃ cittaṃ ... sauttaraṃ cittaṃ ... anuttaraṃ cittaṃ ... samāhitaṃ cittaṃ ... asamāhitaṃ cittaṃ ... vimuttaṃ cittaṃ ... pe ... avimuttaṃ cittaṃ "avimuttaṃ cittan"ti pajānātīti? Āmantā. Hañci atthi koci avimuttaṃ cittaṃ "avimuttaṃ cittan"ti pajānāti, no ca vata re vattabbe—"cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti.

Phassārammaṇe ñāṇaṃ vattabbaṃ—"cetopariyāye ñāṇan"ti? Āmantā. Hañci phassārammaṇe ñāṇaṃ vattabbaṃ cetopariyāye ñāṇaṃ, no ca vata re vattabbe— "cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti. Vedanārammaṇe ñāṇaṃ ... pe ... saññārammaṇe ñāṇaṃ ... cetanārammaṇe ñāṇaṃ ... cittārammaṇe ñāṇaṃ ... saddhārammaṇe ñāṇaṃ ... vīriyārammaṇe ñāṇaṃ ... satārammaṇe ñāṇaṃ ...

samādhārammaṇe ñāṇaṃ … paññārammaṇe ñāṇaṃ … rāgārammaṇe ñāṇaṃ … dosārammaṇe ñāṇaṃ … mohārammaṇe ñāṇaṃ … pe … anottappārammaṇe ñāṇaṃ vattabbaṃ—"cetopariyāye ñāṇan"ti? Āmantā. Hañci anottappārammaṇe ñāṇaṃ vattabbaṃ cetopariyāye ñāṇaṃ, no ca vata re vattabbe—"cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti.

Phassārammaṇe ñāṇaṃ na vattabbaṃ—"cetopariyāye ñāṇan"ti? Āmantā. Phassapariyāye ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe … pe … vedanārammaṇe ñāṇaṃ … pe … saññārammaṇe ñāṇaṃ … pe … anottappārammaṇe ñāṇaṃ na vattabbaṃ—"cetopariyāye ñāṇan"ti? Āmantā. Anottappapariyāye ñāṇanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti? Āmantā. Nanu cetopariyāye ñāṇanti? Āmantā. Hañci cetopariyāye ñāṇaṃ, tena vata re vattabbe—"cetopariyāye ñāṇaṃ cittārammaṇaññeva na aññārammaṇan"ti.

Cittārammaṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Balakathā

Tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Tathāgatabalaṃ sāvakabalaṃ, sāvakabalaṃ tathāgatabalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe …

Tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Taññeva tathāgatabalaṃ taṃ sāvakabalaṃ, taññeva sāvakabalaṃ taṃ tathāgatabalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Yādisaṃ tathāgatabalaṃ tādisaṃ sāvakabalaṃ, yādisaṃ sāvakabalaṃ tādisaṃ tathāgatabalanti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Yādiso tathāgatassa pubbayogo pubbacariyā dhammakkhānaṃ dhammadesanā tādiso sāvakassa pubbayogo pubbacariyā dhammakkhānaṃ dhammadesanāti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Tathāgato jino satthā sammāsambuddho sabbaññū sabbadassāvī dhammassāmī dhammap-

paṭisaraṇoti? Āmantā. Sāvako jino satthā sammāsambuddho sabbaññū sabbadassāvī dhammassāmī dhammappaṭisaraṇoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Tathāgato anuppannassa maggassa uppādetā asañjātassa maggassa sañjanetā anakkhātassa maggassa akkhātā maggaññū maggavidū maggakovidoti? Āmantā. Sāvako anuppannassa maggassa uppādetā asañjātassa maggassa sañjanetā anakkhātassa maggassa akkhātā maggaññū maggavidū maggakovidoti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Sāvako sabbaññū sabbadassāvīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Sāvako ṭhānāṭhānaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako ṭhānāṭhānaṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"ṭhānāṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"atītānāgatapaccuppannānaṃ kammasamādānānaṃ ṭhānaso hetuso vipākaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"sabbatthagāminiṃ paṭipadaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"anekadhātuṃ nānādhātuṃ lokaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako sattānaṃ nānādhimuttikataṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako sattānaṃ nānādhimuttikataṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"sattānaṃ nānādhimuttikataṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako jhānavimokkhasamād-

hisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"jhānavimokkhasamādhisamāpattīnaṃ saṃkilesaṃ vodānaṃ vuṭṭhānaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako pubbenivāsānussatiṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako pubbenivāsānussatiṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"pubbenivāsānussati yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Sāvako sattānaṃ cutūpapātaṃ jānātīti? Āmantā. Hañci sāvako sattānaṃ cutūpapātaṃ jānāti, tena vata re vattabbe—"sattānaṃ cutūpapātaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Nanu tathāgatassāpi āsavā khīṇā sāvakassāpi āsavā khīṇāti? Āmantā. Atthi kiñci nānākaraṇaṃ tathāgatassa vā sāvakassa vā āsavakkhayena vā āsavakkhayaṃ vimuttiyā vā vimuttīti? Natthi. Hañci natthi kiñci nānākaraṇaṃ tathāgatassa vā sāvakassa vā āsavakkhayena vā āsavakkhayaṃ vimuttiyā vā vimutti, tena vata re vattabbe—"āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇan"ti.

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sattānaṃ cutūpapāte yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Āmantā. Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Āmantā. Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Āmantā ... pe .... Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakaasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ṭhānāṭhāne yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti?

Āmantā. Indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Āsavānaṃ khaye yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Āmantā. Indriyaparopariyattaṃ yathābhūtaṃ ñāṇaṃ tathāgatabalaṃ sāvakasādhāraṇanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Balakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Anusayapaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Kusalākusalapaṭisandahanakathā

Akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlanti? Āmantā. Yā akusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva kusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlaṃ, na vattabbaṃ—"yā akusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva kusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhī"ti? Āmantā. Kusalaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu kusalaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci kusalaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—"akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlan"ti.

Akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlanti? Āmantā. Akusalamūlaṃ ayoniso manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Kusalaṃ ayoniso manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu kusalaṃ yoniso manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Hañci kusalaṃ yoniso manasikaroto uppajjati, no ca vata re vattabbe—"akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlan"ti.

Akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlanti? Āmantā. Kāmasaññāya anantarā nekkhammasaññā uppajjati, byāpādasaññāya anantarā abyāpādasaññā uppajjati, vihiṃsāsaññāya anantarā avihiṃsāsaññā uppajjati, byāpādassa anantarā mettā uppajjati, vihiṃsāya anantarā karuṇā uppajjati, aratiyā anantarā muditā uppajjati, paṭighassa anantarā upekkhā uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlanti? Āmantā. Yā kusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva akusalassa uppādāya āvaṭṭanā

... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlaṃ, na vattabbaṃ—"yā kusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, sāva akusalassa uppādāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhī"ti? Āmantā. Akusalaṃ anāvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... appaṇidahantassa uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu akusalaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjatīti? Āmantā. Hañci akusalaṃ āvaṭṭentassa uppajjati ... pe ... paṇidahantassa uppajjati, no ca vata re vattabbe—"kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlan"ti.

Kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlanti? Āmantā. Kusalaṃ yoniso manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Akusalaṃ yoniso manasikaroto uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu akusalaṃ ayoniso manasikaroto uppajjatīti? Āmantā. Hañci akusalaṃ ayoniso manasikaroto uppajjati, no ca vata re vattabbe—"kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlan"ti.

Kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlanti? Āmantā. Nekkhammasaññāya anantarā kāmasaññā uppajjati, abyāpādasaññāya anantarā byāpādasaññā uppajjati, avihiṃsāsaññāya anantarā vihiṃsāsaññā uppajjati, mettāya anantarā byāpādo uppajjati, karuṇāya anantarā vihiṃsā uppajjati, muditāya anantarā arati uppajjati, upekkhāya anantarā paṭighaṃ uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlaṃ, kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlan"ti? Āmantā. Nanu yasmiññeva vatthusmiṃ rajjati tasmiññeva vatthusmiṃ virajjati, yasmiññeva vatthusmiṃ virajjati tasmiññeva vatthusmiṃ rajjatīti? Āmantā. Hañci yasmiññeva vatthusmiṃ rajjati tasmiññeva vatthusmiṃ virajjati, yasmiññeva vatthusmiṃ virajjati tasmiññeva vatthusmiṃ rajjati, tena vata re vattabbe—"akusalamūlaṃ paṭisandahati kusalamūlaṃ, kusalamūlaṃ paṭisandahati akusalamūlan"ti.

Kusalākusalapaṭisandahanakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niyāmapaṇṇāsaka

Dasamavagga

Nirodhakathā

Upapattesiye pañcakkhandhe aniruddhe kiriyā pañcakkhandhā uppajjantīti? Āmantā. Dasannaṃ khandhānaṃ samodhānaṃ hoti, dasa

khandhā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dasannaṃ khandhānaṃ samodhānaṃ hoti, dasa khandhā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiye pañcakkhandhe aniruddhe kiriyā cattāro khandhā uppajjantīti? Āmantā. Navannaṃ khandhānaṃ samodhānaṃ hoti, nava khandhā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... navannaṃ khandhānaṃ samodhānaṃ hoti, nava khandhā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiye pañcakkhandhe aniruddhe kiriyāñāṇaṃ uppajjatīti? Āmantā. Channaṃ khandhānaṃ samodhānaṃ hoti, cha khandhā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... channaṃ khandhānaṃ samodhānaṃ hoti, cha khandhā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiye pañcakkhandhe niruddhe maggo uppajjatīti? Āmantā. Mato maggaṃ bhāveti, kālaṅkato maggaṃ bhāvetīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Karuṇākathā

Natthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Āmantā. Natthi buddhassa bhagavato mettāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Āmantā. Natthi buddhassa bhagavato muditā ... pe ... upekkhāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi buddhassa bhagavato mettāti? Āmantā. Atthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi buddhassa bhagavato muditā ... pe ... upekkhāti? Āmantā. Atthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Āmantā. Bhagavā akāruṇikoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu bhagavā kāruṇiko lokahito lokānukampako lokatthacaroti? Āmantā. Hañci bhagavā kāruṇiko lokahito lokānukam-

pako lokatthacaro, no ca vata re vattabbe—"natthi buddhassa bhagavato karuṇā"ti ... pe ....

Natthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Āmantā. Nanu bhagavā mahākaruṇāsamāpattiṃ samāpajjīti? Āmantā. Hañci bhagavā mahākaruṇāsamāpattiṃ samāpajji, no ca vata re vattabbe—"natthi buddhassa bhagavato karuṇā"ti.

Atthi buddhassa bhagavato karuṇāti? Āmantā. Bhagavā sarāgoti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi natthi buddhassa bhagavato karuṇāti.

Karuṇākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Ekādasamavagga

Idaṃdukkhantikathā

"Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Ayaṃ dukkhasamudayo"ti vācaṃ bhāsato "ayaṃ dukkhasamudayo"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... "idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Ayaṃ dukkhanirodho"ti vācaṃ bhāsato "ayaṃ dukkhanirodho"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... "idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Ayaṃ maggo"ti vācaṃ bhāsato "ayaṃ maggo"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Ayaṃ samudayo"ti vācaṃ bhāsato na ca "ayaṃ samudayo"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato na ca "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... "ayaṃ nirodho"ti ... "ayaṃ maggo"ti vācaṃ bhāsato na ca "ayaṃ maggo"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato na ca "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Rūpaṃ aniccan"ti vācaṃ bhāsato "rūpaṃ aniccan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... "idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... "viññāṇaṃ aniccan"ti vācaṃ bhāsato "viññāṇaṃ aniccan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pa-

vattatīti? Āmantā. "Rūpaṃ anattā"ti vācaṃ bhāsato "rūpaṃ anattā"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... "idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. Vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... "viññāṇaṃ anattā"ti vācaṃ bhāsato "viññāṇaṃ anattā"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Rūpaṃ aniccan"ti vācaṃ bhāsato na ca "rūpaṃ aniccan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato na ca "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... "viññāṇaṃ aniccan"ti vācaṃ bhāsato na ca "viññāṇaṃ aniccan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato na ca "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Rūpaṃ anattā"ti vācaṃ bhāsato na ca "rūpaṃ anattā"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato na ca "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... vedanā ... saññā ... saṅkhārā ... "viññāṇaṃ anattā"ti vācaṃ bhāsato na ca "viññāṇaṃ anattā"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato na ca "dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

"Idaṃ dukkhan"ti vācaṃ bhāsato "idaṃ dukkhan"ti ñāṇaṃ pavattatīti? Āmantā. "I"ti ca "dan"ti ca "du"ti ca "khan"ti ca ñāṇaṃ pavattatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Idaṃ dukkhantikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Dvādasamavagga

Sattamabhavikakathā

Na vattabbaṃ—"sattamabhavikassa puggalassa pahīnā duggatī"ti? Āmantā. Sattamabhaviko puggalo nirayaṃ upapajjeyya, tiracchānayoniṃ upapajjeyya, pettivisayaṃ upapajjeyyāti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi sattamabhavikassa puggalassa pahīnā duggatīti.

Sattamabhavikakathā niṭṭhitā. Bārasamo vaggo.

Tassuddānaṃ

Saṃvaro kammaṃ tatheva asaṃvaro, sabbakammaṃ savipākaṃ, saddo vipāko, saḷāyatanaṃ vipāko, sattakkhattuparamo puggalo sat-

takkhattuparamatāniyato, kolaṃkolapuggalo kolaṃkolatāniyato, ekabījī puggalo ekabījitāniyato, diṭṭhisampanno puggalo sañcicca pāṇaṃ jīvitā voropeyya, diṭṭhisampannassa puggalassa pahīnā duggati, tatheva sattamabhavikassāti.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pañcamavagga

Anāgatañāṇakathā

Anāgate ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ mūlato jānāti, hetuto jānāti, nidānato jānāti, sambhavato jānāti, pabhavato jānāti, samuṭṭhānato jānāti, āhārato jānāti, ārammaṇato jānāti, paccayato jānāti, samudayato jānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgate ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ hetupaccayataṃ jānāti, ārammaṇapaccayataṃ jānāti, adhipatipaccayataṃ jānāti, anantarapaccayataṃ jānāti, samanantarapaccayataṃ jānātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgate ñāṇaṃ atthīti? Āmantā. Gotrabhuno puggalassa sotāpattimagge ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe .... Sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa sotāpattiphale ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sakadāgāmi ... pe ... anāgāmi ... pe ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa arahatte ñāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"anāgate ñāṇaṃ atthī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā— " pāṭaliputtassa kho, ānanda, tayo antarāyā bhavissanti—aggito vā udakato vā mithubhedā vā"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi anāgate ñāṇaṃ atthīti.

Anāgatañāṇakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Indriyabaddhakathā

Indriyabaddhaññeva dukkhanti? Āmantā. Indriyabaddhaññeva aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammanti?

Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu anindriyabaddhaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammanti? Āmantā. Hañci anindriyabaddhaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ khayadhammaṃ vayadhammaṃ virāgadhammaṃ nirodhadhammaṃ vipariṇāmadhammaṃ, no ca vata re vattabbe—"indriyabaddhaññeva dukkhan"ti.

Anindriyabaddhaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ paṭiccasamuppannaṃ ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, tañca na dukkhanti? Āmantā. Indriyabaddhaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, tañca na dukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Indriyabaddhaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, tañca dukkhanti? Āmantā. Anindriyabaddhaṃ aniccaṃ saṅkhataṃ ... pe ... vipariṇāmadhammaṃ, tañca dukkhanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Indriyabaddhaññeva dukkhanti? Āmantā. Nanu yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā—" anindriyabaddhaṃ aniccan"ti? Āmantā. Hañci yadaniccaṃ taṃ dukkhaṃ vuttaṃ bhagavatā—" anindriyabaddhaṃ aniccaṃ", no ca vata re vattabbe— "indriyabaddhaññeva dukkhan"ti.

Na vattabbaṃ—"indriyabaddhaññeva dukkhan"ti? Āmantā. Yathā indriyabaddhassa dukkhassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussati, evamevaṃ anindriyabaddhassa dukkhassa pariññāya bhagavati brahmacariyaṃ vussatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... yathā indriyabaddhaṃ dukkhaṃ pariññātaṃ na puna uppajjati, evamevaṃ anindriyabaddhaṃ dukkhaṃ pariññātaṃ na puna uppajjatīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi indriyabaddhaññeva dukkhanti.

Indriyabaddhakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Niggahapaṇṇāsaka

Aṭṭhārasamavagga

Manussalokakathā

Na vattabbaṃ—"buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsī"ti? Āmantā. Nanu atthi buddhavutthāni cetiyāni ārāmavihāragāmanigamanagarāni raṭṭhāni janapadānīti? Āmantā. Hañci atthi buddhavutthāni cetiyāni ārāmavihāragāmanigamanagarāni raṭṭhāni janapadāni, tena vata re vattabbe—"buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsī"ti.

Na vattabbaṃ—"buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsī"ti? Āmantā. Nanu bhagavā lumbiniyā jāto, bodhiyā mūle abhisambuddho, bārāṇasiyaṃ bhagavatā dhammacakkaṃ pavattitaṃ, cāpāle cetiye āyusaṅkhāro ossaṭṭho, kusinārāyaṃ bhagavā parinibbutoti? Āmantā. Hañci bhagavā lumbiniyā jāto ... pe ... kusinārāyaṃ bhagavā parinibbuto, tena vata re vattabbe—"buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsī"ti.

Na vattabbaṃ—"buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ ukkaṭṭhāyaṃ viharāmi subhagavane sālarājamūle"ti; " ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ uruvelāyaṃ viharāmi ajapālanigrodhe paṭhamābhisambuddho"ti; " ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ rājagahe viharāmi veḷuvane kalandakanivāpe"ti; "ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ sāvatthiyaṃ viharāmi jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme"ti; " ekamidāhaṃ, bhikkhave, samayaṃ vesāliyaṃ viharāmi mahāvane kūṭāgārasālāyan"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsīti.

Buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsīti? Āmantā. Nanu bhagavā loke jāto, loke saṃvaḍḍho, lokaṃ abhibhuyya viharati anupalitto lokenāti? Āmantā. Hañci bhagavā loke jāto, loke saṃvaḍḍho, lokaṃ abhibhuyya viharati anupalitto lokena, no ca vata re vattabbe—"buddho bhagavā manussaloke aṭṭhāsī"ti.

Manussalokakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Pathavīkammavipākotikathā

Pathavī kammavipākoti? Āmantā. Sukhavedaniyā dukkhavedaniyā adukkhamasukhavedaniyā, sukhāya vedanāya sampayuttā, dukkhāya vedanāya sampayuttā, adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā, phassena sampayuttā, vedanāya sampayuttā, saññāya sampayuttā, cetanāya sampayuttā, cittena sampayuttā, sārammaṇā; atthi tāya āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu na sukhavedaniyā na dukkhavedaniyā na adukkhamasukhavedaniyā, na sukhāya vedanāya sampayuttā, na dukkhāya vedanāya sampayuttā, na adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā, na phassena sampayuttā, na vedanāya sampayuttā, na saññāya sampayuttā,

na cetanāya sampayuttā, na cittena sampayuttā, anārammaṇā; natthi tāya āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Āmantā. Hañci na sukhavedaniyā na dukkhavedaniyā ... pe ... anārammaṇā; natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"pathavī kammavipāko"ti.

Phasso kammavipāko, phasso sukhavedaniyo dukkhavedaniyo adukkhamasukhavedaniyo sukhāya vedanāya sampayutto dukkhāya ... pe ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayutto phassena sampayutto vedanāya sampayutto saññāya sampayutto cetanāya sampayutto cittena sampayutto sārammaṇo; atthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Pathavī kammavipāko, pathavī sukhavedaniyā dukkhavedaniyā adukkhamasukhavedaniyā sukhāya vedanāya sampayuttā dukkhāya ... pe ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā phassena sampayuttā vedanāya sampayuttā saññāya sampayuttā cetanāya sampayuttā cittena sampayuttā sārammaṇā; atthi tāya āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... pathavī kammavipāko, pathavī na sukhavedaniyā na dukkhavedaniyā ... pe ... anārammaṇā; natthi tāya āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Āmantā. Phasso kammavipāko, phasso na sukhavedaniyo na dukkhavedaniyo ... pe ... anārammaṇo; natthi tassa āvaṭṭanā ... pe ... paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavī kammavipākoti? Āmantā. Pathavī paggahaniggahupagā chedanabhedanupagāti? Āmantā. Kammavipāko paggahaniggahupago chedanabhedanupagoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Labbhā pathavī ketuṃ vikketuṃ āṭhapetuṃ ocinituṃ vicinitunti? Āmantā. Labbhā kammavipāko ketuṃ vikketuṃ āṭhapetuṃ ocinituṃ vicinitunti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavī paresaṃ sādhāraṇāti? Āmantā. Kammavipāko paresaṃ sādhāraṇoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Kammavipāko paresaṃ sādhāraṇoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Asādhāraṇamaññesaṃ, acoraharaṇo nidhi; Kayirātha macco puññāni, sace sucaritaṃ care"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kammavipāko paresaṃ sādhāraṇo"ti.

Pathavī kammavipākoti? Āmantā. Paṭhamaṃ pathavī saṇṭhāti, pacchā sattā uppajjantīti? Āmantā. Paṭhamaṃ vipāko uppajjati, pacchā vipākapaṭilābhāya kammaṃ karontīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavī sabbasattānaṃ kammavipākoti? Āmantā. Sabbe sattā pathaviṃ paribhuñjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sabbe sattā pathaviṃ paribhuñjantīti? Āmantā. Atthi keci pathaviṃ aparibhuñjitvā parinibbāyantīti? Āmantā. Atthi keci kammavipākaṃ akhepetvā parinibbāyantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Pathavī cakkavattisattassa kammavipākoti? Āmantā. Aññe sattā pathaviṃ paribhuñjantīti? Āmantā. Cakkavattisattassa kammavipākaṃ aññe sattā paribhuñjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... cakkavattisattassa kammavipākaṃ aññe sattā paribhuñjantīti? Āmantā. Cakkavattisattassa phassaṃ vedanaṃ saññaṃ cetanaṃ cittaṃ saddhaṃ vīriyaṃ satiṃ samādhiṃ paññaṃ aññe sattā paribhuñjantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"pathavī kammavipāko"ti? Āmantā. Nanu atthi issariyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ adhipaccasaṃvattaniyaṃ kammanti? Āmantā. Hañci atthi issariyasaṃvattaniyaṃ kammaṃ adhipaccasaṃvattaniyaṃ kammaṃ, tena vata re vattabbe—"pathavī kammavipāko"ti.

Pathavī kammavipākotikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Navattabbaṃsaṃghodakkhiṇaṃpaṭiggaṇhātikathā

Na vattabbaṃ—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti? Āmantā. Nanu saṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti? Āmantā. Hañci saṃgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa, tena vata re vattabbe—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti? Āmantā. Nanu cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatāti? Āmantā. Hañci cattāro purisayugā aṭṭha purisapuggalā dakkhiṇeyyā vuttā bhagavatā, tena vata re vattabbe—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti? Āmantā.

Nanu atthi keci saṃghassa dānaṃ dentīti? Āmantā. Hañci atthi keci saṃghassa dānaṃ denti, tena vata re vattabbe—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti. Nanu atthi keci saṃghassa cīvaraṃ denti ... pe ... piṇḍapātaṃ denti ... senāsanaṃ denti ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ denti ... khādanīyaṃ denti ... bhojanīyaṃ denti ... pe ... pānīyaṃ dentīti? Āmantā. Hañci atthi keci saṃghassa pānīyaṃ denti, tena vata re vattabbe—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti.

Na vattabbaṃ—"saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Āhutiṃ jātavedova, mahāmeghaṃva medanī; Saṃgho samādhisampanno, paṭiggaṇhāti dakkhiṇan"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātīti.

Saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātīti? Āmantā. Maggo paṭiggaṇhāti, phalaṃ paṭiggaṇhātīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ saṃgho dakkhiṇaṃ paṭiggaṇhātītikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Cuddasamavagga

Saḷāyatanuppattikathā

Saḷāyatanaṃ apubbaṃ acarimaṃ mātukucchismiṃ saṇṭhātīti? Āmantā. Sabbaṅgapaccaṅgī ahīnindriyo mātukucchismiṃ okkamatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiyena cittena cakkhāyatanaṃ saṇṭhātīti? Āmantā. Upapattesiyena cittena hatthā saṇṭhanti, pādā saṇṭhanti, sīsaṃ saṇṭhāti, kaṇṇo saṇṭhāti, nāsikā saṇṭhāti, mukhaṃ saṇṭhāti, dantā saṇṭhantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiyena cittena sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ saṇṭhātīti? Āmantā. Upapattesiyena cittena hatthā saṇṭhanti, pādā saṇṭhanti, sīsaṃ saṇṭhāti, kaṇṇo saṇṭhāti, nāsikā saṇṭhāti, mukhaṃ saṇṭhāti, dantā saṇṭhantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mātukucchigatassa pacchā cakkhāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā. Mātukucchismiṃ cakkhupaṭilābhāya kammaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... mātukucchigatassa pacchā sotāyatanaṃ ... pe ... ghānāyatanaṃ ... pe ... jivhāyatanaṃ uppajjatīti? Āmantā. Mātukucchismiṃ

jivhāpaṭilābhāya kammaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Mātukucchigatassa pacchā kesā lomā nakhā dantā aṭṭhī uppajjantīti? Āmantā. Mātukucchismiṃ aṭṭhipaṭilābhāya kammaṃ karotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"mātukucchigatassa pacchā kesā lomā nakhā dantā aṭṭhī uppajjantī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Paṭhamaṃ kalalaṃ hoti, kalalā hoti abbudaṃ; Abbudā jāyate pesi, pesi nibbattate ghano; Ghanā pasākhā jāyanti, kesā lomā nakhāpi ca.

Yañcassa bhuñjati mātā, annaṃ pānañca bhojanaṃ; Tena so tattha yāpeti, mātukucchigato naro"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi mātukucchigatassa pacchā kesā lomā nakhā dantā aṭṭhī uppajjantīti.

Saḷāyatanuppattikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattarasamavagga

Natthiarahatoakālamaccūtikathā

Natthi arahato akālamaccūti? Āmantā. Natthi arahantaghātakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi arahantaghātakoti? Āmantā. Atthi arahato akālamaccūti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi arahato akālamaccūti? Āmantā. Yo arahantaṃ jīvitā voropeti, sati jīvite jīvitāvasese jīvitā voropeti, asati jīvite jīvitāvasese jīvitā voropetīti? Sati jīvite jīvitāvasese jīvitā voropetīti. Hañci sati jīvite jīvitāvasese jīvitā voropeti, no ca vata re vattabbe—"natthi arahato akālamaccū"ti. Asati jīvite jīvitāvasese jīvitā voropetīti, natthi arahantaghātakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi arahato akālamaccūti? Āmantā. Arahato kāye visaṃ na kameyya, satthaṃ na kameyya, aggi na kameyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu arahato kāye visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyyāti? Āmantā. Hañci arahato kāye visaṃ kameyya, satthaṃ kameyya, aggi kameyya, no ca vata re vattabbe—"natthi arahato akālamaccū"ti.

Arahato kāye visaṃ na kameyya, satthaṃ na kameyya, aggi na kameyyāti? Āmantā. Natthi arahantaghātakoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atthi arahato akālamaccūti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"nāhaṃ, bhikkhave, sañcetanikānaṃ kammānaṃ katānaṃ upacitānaṃ appaṭisaṃveditvā byantībhāvaṃ vadāmi; tañca kho diṭṭheva dhamme upapajjaṃ vā apare vā pariyāye"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi natthi arahato akālamaccūti.

Natthi arahato akālamaccūtikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Aṭṭhamavagga

Jīvitindriyakathā

Natthi rūpajīvitindriyanti? Āmantā. Natthi rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanāti? Āmantā. Hañci atthi rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā, no ca vata re vattabbe—"natthi rūpajīvitindriyan"ti.

Atthi arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā, atthi arūpajīvitindriyanti? Āmantā. Atthi rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā, atthi rūpajīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atthi rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā, natthi rūpajīvitindriyanti? Āmantā. Atthi arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu ṭhiti yapanā yāpanā iriyanā vattanā pālanā, natthi arūpajīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu arūpajīvitindriyanti? Āmantā. Rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu rūpajīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu na vattabbaṃ—"rūpajīvitindriyan"ti? Āmantā. Arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu na vattabbaṃ—"arūpajīvitindriyan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu arūpajīvitindriyanti? Āmantā. Arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu rūpajīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Arūpīnaṃ dhammānaṃ āyu na vattabbaṃ—"rūpajīvitindriyan"ti? Āmantā. Rūpīnaṃ dhammānaṃ āyu na vattabbaṃ—"arūpajīvitindriyan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpīnañca arūpīnañca dhammānaṃ āyu arūpajīvitindriyanti? Āmantā. Rūpīnañca arūpīnañca dhammānaṃ āyu rūpajīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Rūpīnañca arūpīnañca dhammānaṃ āyu na vattabbaṃ—"rūpajīvitindriyan"ti? Āmantā. Rūpīnañca arūpīnañca dhammānaṃ āyu na vattabbaṃ—"arūpajīvitindriyan"ti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... natthi rūpajīvitindriyanti? Āmantā. Nirodhaṃ samāpannassa natthi jīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhaṃ samāpannassa atthi jīvitindriyanti? Āmantā. Hañci nirodhaṃ samāpannassa atthi jīvitindriyaṃ, no ca vata re vattabbe—"natthi rūpajīvitindriyan"ti.

Nirodhaṃ samāpannassa atthi jīvitindriyanti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannanti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannanti. Nirodhaṃ samāpannassa atthi saṅkhārakkhandhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhaṃ samāpannassa atthi saṅkhārakkhandhoti? Āmantā. Nirodhaṃ samāpannassa atthi vedanākkhandho ... pe ... saññākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Nirodhaṃ samāpannassa atthi vedanākkhandho ... pe ... saññākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandhoti? Āmantā. Na nirodhaṃ samāpannoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Natthi rūpajīvitindriyanti? Āmantā. Asaññasattānaṃ natthi jīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattānaṃ atthi jīvitindriyanti? Āmantā. Hañci asaññasattānaṃ atthi jīvitindriyaṃ, no ca vata re vattabbe—"natthi rūpajīvitindriyan"ti. Asaññasattānaṃ atthi jīvitindriyanti? Āmantā. Katamakkhandhapariyāpannanti? Saṅkhārakkhandhapariyāpannanti. Asaññasattānaṃ atthi saṅkhārakkhandhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattānaṃ atthi saṅkhārakkhandhoti? Āmantā. Asaññasattānaṃ atthi vedanākkhandho ... pe ... saññākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Asaññasattānaṃ atthi vedanākkhandho ... pe ... saññākkhandho ... pe ... viññāṇakkhandhoti? Āmantā. Pañcavokārabhavoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiyena cittena samuṭṭhitaṃ jīvitindriyaṃ upapattesiye citte bhijjamāne ekadesaṃ bhijjatīti? Āmantā. Upapattesiyena cittena

samuṭṭhito phasso upapattesiye citte bhijjamāne ekadeso bhijjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Upapattesiyena cittena samuṭṭhito phasso upapattesiye citte bhijjamāne anavaseso bhijjatīti? Āmantā. Upapattesiyena cittena samuṭṭhitaṃ jīvitindriyaṃ upapattesiye citte bhijjamāne anavasesaṃ bhijjatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Dve jīvitindriyānīti? Āmantā. Dvīhi jīvitehi jīvati, dvīhi maraṇehi mīyatīti? Āmantā.

Jīvitindriyakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tevīsatimavagga

Issariyakāmakārikādikathā

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu vinipātaṃ gacchatīti? Āmantā. Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu nirayaṃ gacchati, sañjīvaṃ gacchati, kālasuttaṃ gacchati, tāpanaṃ gacchati, mahātāpanaṃ gacchati, saṅghātakaṃ gacchati, roruvaṃ gacchati ... pe ... avīciṃ gacchatīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu vinipātaṃ gacchatīti? Āmantā. "Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu vinipātaṃ gacchatī"ti—attheva suttantoti? Natthi. Hañci "bodhisatto issariyakāmakārikāhetu vinipātaṃ gacchatī"ti—nattheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"bodhisatto issariyakāmakārikāhetu vinipātaṃ gacchatī"ti.

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu gabbhaseyyaṃ okkamatīti? Āmantā. Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu nirayaṃ upapajjeyya, tiracchānayoniṃ upapajjeyyāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu gabbhaseyyaṃ okkamatīti? Āmantā. Bodhisatto iddhimāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... bodhisatto iddhimāti? Āmantā. Bodhisattena chandiddhipādo bhāvito ... pe ... vīriyiddhipādo ... pe ... cittiddhipādo ... pe ... vīmaṃsiddhipādo bhāvitoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu gabbhaseyyaṃ okkamatīti? Āmantā. "Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu gabbhaseyyaṃ okkamatī"ti—attheva suttantoti? Natthi. Hañci "bodhisatto issariyakāmakārikāhetu gabbhaseyyaṃ okkamatī"ti—nattheva suttanto, no ca vata re vattabbe—"bod-

hisatto issariyakāmakārikāhetu gabbhaseyyaṃ okkamatī”ti.

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu dukkarakārikaṃ akāsīti? Āmantā. Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu “sassato loko”ti paccāgacchi, “asassato loko”ti … pe … “antavā loko”ti … pe … “anantavā loko”ti … “taṃ jīvaṃ taṃ sarīran”ti … “aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīran”ti … “hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti … “na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti … “hoti ca na ca hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti paccāgacchīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu dukkarakārikaṃ akāsīti? Āmantā. “Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu dukkarakārikaṃ akāsī”ti—attheva suttantoti? Natthi. Hañci “bodhisatto issariyakāmakārikāhetu dukkarakārikaṃ akāsī”ti—nattheva suttanto, no ca vata re vattabbe—“bodhisatto issariyakāmakārikāhetu dukkarakārikaṃ akāsī”ti.

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu aparantapaṃ akāsi, aññaṃ satthāraṃ uddisīti? Āmantā. Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu “sassato loko”ti paccāgacchi … pe … “neva hoti na na hoti tathāgato paraṃ maraṇā”ti paccāgacchīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu aññaṃ satthāraṃ uddisīti? Āmantā. “Bodhisatto issariyakāmakārikāhetu aññaṃ satthāraṃ uddisī”ti—attheva suttantoti? Natthi. Hañci “bodhisatto issariyakāmakārikāhetu aññaṃ satthāraṃ uddisī”ti—nattheva suttanto, no ca vata re vattabbe—“bodhisatto issariyakāmakārikāhetu aññaṃ satthāraṃ uddisī”ti.

Issariyakāmakārikākathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Sattamavagga

Paribhogamayapuññakathā

Paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Paribhogamayo phasso vaḍḍhati, vedanā vaḍḍhati, saññā vaḍḍhati, cetanā vaḍḍhati, cittaṃ vaḍḍhati, saddhā vaḍḍhati, vīriyaṃ vaḍḍhati, sati vaḍḍhati, samādhi vaḍḍhati, paññā vaḍḍhatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Latā viya vaḍḍhati, māluvā viya vaḍḍhati, rukkho viya vaḍḍhati, tiṇaṃ viya vaḍḍhati, muñjapuñjo viya vaḍḍhatīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Dāyako dānaṃ

datvā na samannāharati, hoti puññanti? Āmantā. Anāvaṭṭentassa hoti ... anābhogassa hoti ... asamannāharantassa hoti ... amanasikarontassa hoti ... acetayantassa hoti ... apatthayantassa hoti ... appaṇidahantassa hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... nanu āvaṭṭentassa hoti ... ābhogassa hoti ... samannāharantassa hoti ... manasikarontassa hoti ... cetayantassa hoti ... patthayantassa hoti ... paṇidahantassa hotīti? Āmantā. Hañci āvaṭṭentassa hoti ... ābhogassa hoti ... samannāharantassa hoti ... manasikarontassa hoti ... cetayantassa hoti ... patthayantassa hoti ... paṇidahantassa hoti, no ca vata re vattabbe—"paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatī"ti.

Paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Dāyako dānaṃ datvā kāmavitakkaṃ vitakketi, byāpādavitakkaṃ vitakketi, vihiṃsāvitakkaṃ vitakketi, hoti puññanti? Āmantā. Dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... dvinnaṃ phassānaṃ ... pe ... dvinnaṃ cittānaṃ samodhānaṃ hotīti? Āmantā. Kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cattārimāni, bhikkhave, suvidūravidūrāni. Katamāni cattāri? Nabhañca, bhikkhave, pathavī ca—idaṃ paṭhamaṃ suvidūravidūraṃ. Orimañca, bhikkhave, tīraṃ samuddassa pārimañca tīraṃ—idaṃ dutiyaṃ suvidūravidūraṃ. Yato ca, bhikkhave, verocano abbhudeti yattha ca atthameti— idaṃ tatiyaṃ suvidūravidūraṃ. Satañca, bhikkhave, dhammo asatañca dhammo—idaṃ catutthaṃ suvidūravidūraṃ. Imāni kho, bhikkhave, cattāri suvidūravidūrānīti.

Nabhañca dūre pathavī ca dūre, Pāraṃ samuddassa tadāhu dūre;
Yato ca verocano abbhudeti, Pabhaṅkaro yattha ca atthameti; Tato have dūrataraṃ vadanti, Satañca dhammaṃ asatañca dhammaṃ.

Abyāyiko hoti sataṃ samāgamo, Yāvampi tiṭṭheyya tatheva hoti;
Khippañhi veti asataṃ samāgamo, Tasmā sataṃ dhammo asabbhi ārakā"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"kusalākusalā sāvajjānavajjā hīnapaṇītā kaṇhasukkasappaṭibhāgā dhammā sammukhībhāvaṃ āgacchantī"ti.

Na vattabbaṃ—"paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Ārāmaropā vanaropā, ye janā setukārakā; Papañca udapānañca, ye dadanti upassayaṃ.

Tesaṃ divā ca ratto ca, sadā puññaṃ pavaḍḍhati; Dhammaṭṭhā sīlasampannā, te janā saggagāmino"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti.

Na vattabbaṃ—"paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatī"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" cattārome, bhikkhave, puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattanti. Katame cattāro? Yassa, bhikkhave, bhikkhu cīvaraṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. Yassa, bhikkhave, bhikkhu piṇḍapātaṃ paribhuñjamāno ... pe ... senāsanaṃ paribhuñjamāno ... pe ... gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ paribhuñjamāno appamāṇaṃ cetosamādhiṃ upasampajja viharati, appamāṇo tassa puññābhisando kusalābhisando sukhassāhāro sovaggiko sukhavipāko saggasaṃvattaniko iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattati. Ime kho, bhikkhave, cattāro puññābhisandā kusalābhisandā sukhassāhārā sovaggikā sukhavipākā saggasaṃvattanikā iṭṭhāya kantāya manāpāya hitāya sukhāya saṃvattantī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti.

Paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Dāyako dānaṃ deti, paṭiggāhako paṭiggahetvā na paribhuñjati chaḍḍeti vissajjeti, hoti puññanti? Āmantā. Hañci dāyako dānaṃ deti, paṭiggāhako paṭiggahetvā na paribhuñjati chaḍḍeti vissajjeti, hoti puññaṃ; no ca vata re vattabbe—"paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatī"ti.

Paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatīti? Āmantā. Dāyako dānaṃ deti, paṭiggāhake paṭiggahite rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā dahati, udakaṃ vā vahati, appiyā vā dāyādā haranti, hoti puññanti? Āmantā. Hañci dāyako dānaṃ deti, paṭiggāhake paṭiggahite rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā dahati, udakaṃ vā vahati, appiyā

vā dāyādā haranti, hoti puññaṃ; no ca vata re vattabbe—"paribhogamayaṃ puññaṃ vaḍḍhatī"ti.

Paribhogamayapuññakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Pannarasamavagga

Āsavakathā

Cattāro āsavā anāsavāti? Āmantā. Maggo phalaṃ nibbānaṃ, sotāpattimaggo sotāpattiphalaṃ ... pe ... bojjhaṅgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Na vattabbaṃ—"cattāro āsavā anāsavā"ti? Āmantā. Atthaññeva āsavā yehi āsavehi te āsavā sāsavā hontīti? Na hevaṃ vattabbe. Tena hi cattāro āsavā anāsavāti.

Āsavakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Vīsatimavagga

Maggakathā

Pañcaṅgiko maggoti? Āmantā. Nanu aṭṭhaṅgiko maggo vutto bhagavatā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhīti? Āmantā. Hañci aṭṭhaṅgiko maggo vutto bhagavatā, seyyathidaṃ—sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi, no ca vata re vattabbe—"pañcaṅgiko maggo"ti.

Pañcaṅgiko maggoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—

"Maggānaṃ aṭṭhaṅgiko seṭṭho, Saccānaṃ caturo padā; Virāgo seṭṭho dhammānaṃ, Dvipadānañca cakkhumā"ti.

Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi aṭṭhaṅgiko maggoti.

Sammāvācā maggaṅgaṃ, sā ca na maggoti? Āmantā. Sammādiṭṭhi maggaṅgaṃ, sā ca na maggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammāvācā maggaṅgaṃ, sā ca na maggoti? Āmantā. Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi maggaṅgaṃ, so ca na maggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggaṅgaṃ, so ca na maggoti? Āmantā. Sammādiṭṭhi ... pe ... sammāsamādhi maggaṅgaṃ, so ca na maggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammādiṭṭhi maggaṅgaṃ, sā ca maggoti? Āmantā. Sammāvācā

maggaṅgaṃ, sā ca maggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sammādiṭṭhi maggaṅgaṃ, sā ca maggoti? Āmantā. Sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggaṅgaṃ, so ca maggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Sammāsaṅkappo ... pe ... sammāvāyāmo ... pe ... sammāsati ... pe ... sammāsamādhi maggaṅgaṃ, so ca maggoti? Āmantā. Sammāvācā ... pe ... sammākammanto ... pe ... sammāājīvo maggaṅgaṃ, so ca maggoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Ariyo aṭṭhaṅgiko maggoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" pubbeva kho panassa kāyakammaṃ vacīkammaṃ ājīvo suparisuddho hoti; evamassāyaṃ ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhāvanāpāripūriṃ gacchatī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi pañcaṅgiko maggoti.

Pañcaṅgiko maggoti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—" yasmiṃ kho, subhadda, dhammavinaye ariyo aṭṭhaṅgiko maggo na upalabbhati, samaṇopi tattha na upalabbhati, dutiyopi tattha samaṇo na upalabbhati, tatiyopi tattha samaṇo na upalabbhati, catutthopi tattha samaṇo na upalabbhati. Yasmiñca kho, subhadda, dhammavinaye ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upalabbhati, samaṇopi tattha upalabbhati, dutiyopi ... pe ... tatiyopi ... pe ... catutthopi tattha samaṇo upalabbhati. Imasmiṃ kho, subhadda, dhammavinaye ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upalabbhati. Idheva, subhadda, samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo. Suññā parappavādā samaṇebhi aññehī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi aṭṭhaṅgiko maggoti.

Maggakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Paṭhamavagga

Atītakkhandhādikathā

Nasuttasādhana

Atītaṃ khandhāti? Āmantā. Atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ āyatananti? Āmantā. Atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ dhātūti? Āmantā. Atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ khandhā dhātu āyatananti? Āmantā. Atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ khandhāti? Āmantā. Anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ āyatananti? Āmantā. Anāgataṃ atthīti? Na

hevaṃ vattabbe … pe … anāgataṃ dhātūti? Āmantā. Anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … anāgataṃ khandhā dhātu āyatananti? Āmantā. Anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paccuppannaṃ khandhā paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ khandhā atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paccuppannaṃ āyatanaṃ paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ āyatanaṃ atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paccuppannaṃ dhātu paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ dhātu atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paccuppannaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ atītaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Paccuppannaṃ khandhā paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ khandhā anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paccuppannaṃ āyatanaṃ paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ āyatanaṃ anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paccuppannaṃ dhātu paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ dhātu anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … paccuppannaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ khandhā dhātu āyatanaṃ anāgataṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Atītaṃ khandhā atītaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ khandhā paccuppannaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atītaṃ āyatanaṃ atītaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ āyatanaṃ paccuppannaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atītaṃ dhātu atītaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ dhātu paccuppannaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atītaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ atītaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Anāgataṃ khandhā anāgataṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ khandhā paccuppannaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … anāgataṃ āyatanaṃ … pe … anāgataṃ dhātu … pe … anāgataṃ khandhā dhātu āyatanaṃ anāgataṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Atītaṃ rūpaṃ khandhoti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atītaṃ rūpaṃ āyatananti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … atītaṃ rūpaṃ dhātūti? Āmantā. Atī-

taṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatananti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ rūpaṃ khandhoti? Āmantā. Anāgataṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ āyatanaṃ ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ dhātu ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatananti? Āmantā. Anāgataṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ rūpaṃ khandho paccuppannaṃ rūpaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ khandho atītaṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ āyatanaṃ ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ dhātu ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ rūpaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ atītaṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ rūpaṃ khandho paccuppannaṃ rūpaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ rūpaṃ khandho anāgataṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ āyatanaṃ ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ dhātu ... pe ... paccuppannaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ rūpaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ anāgataṃ rūpaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ rūpaṃ khandho atītaṃ rūpaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ khandho paccuppannaṃ rūpaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ rūpaṃ āyatanaṃ ... pe ... atītaṃ rūpaṃ dhātu ... pe ... atītaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ atītaṃ rūpaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ rūpaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ rūpaṃ khandho anāgataṃ rūpaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ khandho paccuppannaṃ rūpaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ āyatanaṃ ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ dhātu ... pe ... anāgataṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ anāgataṃ rūpaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ rūpaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ rūpaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītā vedanā ... atītā saññā ... atītā saṅkhārā ... atītaṃ viññāṇaṃ khandhoti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ viññāṇaṃ āyatanaṃ ... pe ... atītaṃ viññāṇaṃ dhātu ...

pe ... atītaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatananti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgataṃ viññāṇaṃ khandhoti? Āmantā. Anāgataṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ āyatanaṃ ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ dhātu ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatananti? Āmantā. Anāgataṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandho paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ khandho atītaṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ viññāṇaṃ āyatanaṃ ... pe ... paccuppannaṃ viññāṇaṃ dhātu ... pe ... paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthīti? Āmantā. Atītaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ atītaṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandho paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ viññāṇaṃ khandho anāgataṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... paccuppannaṃ viññāṇaṃ āyatanaṃ ... pe ... paccuppannaṃ viññāṇaṃ dhātu ... pe ... paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ viññāṇaṃ atthīti? Āmantā. Anāgataṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ anāgataṃ viññāṇaṃ atthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Atītaṃ viññāṇaṃ khandho atītaṃ viññāṇaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandho paccuppannaṃ viññāṇaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... atītaṃ viññāṇaṃ āyatanaṃ ... pe ... atītaṃ viññāṇaṃ dhātu ... pe ... atītaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ atītaṃ viññāṇaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ viññāṇaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ khandho anāgataṃ viññāṇaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandho paccuppannaṃ viññāṇaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ āyatanaṃ ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ dhātu ... pe ... anāgataṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ anāgataṃ viññāṇaṃ natthīti? Āmantā. Paccuppannaṃ viññāṇaṃ khandhā dhātu āyatanaṃ paccuppannaṃ viññāṇaṃ natthīti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Suttasādhana

Na vattabbaṃ—"atītānāgatā khandhā dhātu āyatanaṃ natthi cete"ti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"tayome, bhikkhave, niruttipathā adhivacanapathā paññatti ... pe ... viññūhīti ... pe ... ". Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ—"atītānāgatā khandhā dhātu āyatanaṃ natthi cete"ti.

Atītānāgatā khandhā dhātu āyatanaṃ natthi ceteti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"yaṃ kiñci, bhikkhave, rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre santike vā, ayaṃ vuccati rūpakkhandho. Yā kāci vedanā ... yā kāci saññā ... ye keci saṅkhārā ... yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ... pe ... ayaṃ vuccati viññāṇakkhandho"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Tena hi na vattabbaṃ— "atītānāgatā khandhā dhātu āyatanaṃ natthi cete"ti.

Atītakkhandhādikathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu

Mahāpaṇṇāsaka

Tatiyavagga

Aṭṭhamakassaindriyakathā

Aṭṭhamakassa puggalassa natthi saddhindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa natthi saddhāti? Na hevaṃ vattabbe. Aṭṭhamakassa puggalassa natthi vīriyindriyaṃ ... pe ... natthi satindriyaṃ ... pe ... natthi samādhindriyaṃ ... pe ... natthi paññindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa natthi paññāti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhāti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa atthi vīriyaṃ ... pe ... atthi sati ... atthi samādhi ... atthi paññāti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi mano, atthi manindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, atthi saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa atthi mano, atthi manindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññā, atthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi somanassaṃ, atthi somanassindriyaṃ, atthi jīvitaṃ, atthi jīvitindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa

puggalassa atthi saddhā, atthi saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa atthi jīvitaṃ, atthi jīvitindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa ... pe ... atthi paññā, atthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, natthi saddhindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi mano, natthi manindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, natthi saddhindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi somanassaṃ, natthi somanassindriyanti ... pe ... atthi jīvitaṃ, natthi jīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññā, natthi paññindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi mano, natthi manindriyanti? Atthi somanassaṃ, natthi somanassindriyanti? Atthi jīvitaṃ, natthi jīvitindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa natthi saddhindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo assaddhoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa natthi vīriyindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo kusīto hīnavīriyoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa natthi satindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo muṭṭhassati asampajānoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa natthi samādhindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo asamāhito vibbhantacittoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa natthi paññindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo duppañño elamūgoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, sā ca saddhā niyyānikāti? Āmantā. Hañci aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, sā ca saddhā niyyānikā, no ca vata re vattabbe—"aṭṭhamakassa puggalassa natthi saddhindriyan"ti. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi vīriyaṃ, tañca vīriyaṃ niyyānikaṃ; atthi sati, sā ca sati niyyānikā; atthi samādhi, so ca samādhi niyyāniko; atthi paññā, sā ca paññā niyyānikāti? Āmantā. Hañci aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññā, sā ca paññā niyyānikā, no ca vata re vattabbe—"aṭṭhamal puggalassa natthi paññindriyan"ti.

Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa atthi saddhā, atthi saddhindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, atthi saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... sakadāgāmipha-

lasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa atthi paññā, atthi paññindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññā, atthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa atthi saddhā, atthi saddhindriyaṃ ... pe ... atthi paññā, atthi paññindriyanti? Āmantā. Aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññā, atthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, natthi saddhindriyanti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa atthi saddhā, natthi saddhindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... aṭṭhamakassa puggalassa atthi paññā, natthi paññindriyanti? Āmantā. Sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa atthi paññā, natthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa atthi saddhā, natthi saddhindriyanti ... pe ... atthi paññā, natthi paññindriyanti? Āmantā. Anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa ... arahattasacchikiriyāya paṭipannassa puggalassa atthi paññā, natthi paññindriyanti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ....

Aṭṭhamakassa puggalassa natthi pañcindriyānīti? Āmantā. Nanu vuttaṃ bhagavatā—"pañcimāni, bhikkhave, indriyāni. Katamāni pañca? Saddhindriyaṃ, vīriyindriyaṃ, satindriyaṃ, samādhindriyaṃ, paññindriyaṃ—imāni kho, bhikkhave, pañcindriyāni. Imesaṃ kho, bhikkhave, pañcannaṃ indriyānaṃ samattā paripūrattā arahā hoti. Tato mudutarehi arahattasacchikiriyāya paṭipanno hoti, tato mudutarehi anāgāmī hoti, tato mudutarehi anāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti, tato mudutarehi sakadāgāmī hoti, tato mudutarehi sakadāgāmiphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti, tato mudutarehi sotāpanno hoti, tato mudutarehi sotāpattiphalasacchikiriyāya paṭipanno hoti. Yassa kho, bhikkhave, imāni pañcindriyāni sabbena sabbaṃ sabbathā sabbaṃ natthi, tamahaṃ 'bāhiro puthujjanapakkhe ṭhito'ti vadāmī"ti. Attheva suttantoti? Āmantā. Aṭṭhamako puggalo bāhiro puthujjanapakkhe ṭhitoti? Na hevaṃ vattabbe ... pe ... tena hi aṭṭhamakassa puggalassa atthi pañcindriyānīti.

Aṭṭhamakassa indriyakathā niṭṭhitā.

Kathāvatthu
Mahāpaṇṇāsaka
Navamavagga
Rūpaṃsārammaṇantikathā

Rūpaṃ sārammaṇanti? Āmantā. Atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo samannāhāro manasikāro cetanā patthanā paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe … nanu natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Āmantā. Hañci natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhi, no ca vata re vattabbe—"rūpaṃ sārammaṇan"ti.

Phasso sārammaṇo, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Vedanā … pe … saññā cetanā cittaṃ saddhā vīriyaṃ sati samādhi paññā rāgo doso moho māno diṭṭhi vicikicchā thinaṃ uddhaccaṃ ahirikaṃ … pe … anottappaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Āmantā. Rūpaṃ sārammaṇaṃ, atthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Rūpaṃ sārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Āmantā. Phasso sārammaṇo, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Rūpaṃ sārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Āmantā. Vedanā … pe … anottappaṃ sārammaṇaṃ, natthi tassa āvaṭṭanā ābhogo … pe … paṇidhīti? Na hevaṃ vattabbe … pe ….

Na vattabbaṃ—"rūpaṃ sārammaṇan"ti? Āmantā. Nanu rūpaṃ sappaccayanti? Āmantā. Hañci rūpaṃ sappaccayaṃ, tena vata re vattabbe—"rūpaṃ sārammaṇan"ti.

Rūpaṃ sārammaṇantikathā niṭṭhitā.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.11. Ekādasamanaya Saṅgahitenasampayuttavippayuttapadaniddesa

Samudayasaccena ye dhammā … maggasaccena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttā? Te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi

sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upekkhindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena dvīhi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārehi ye dhammā ... saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vip-

payuttā.

Paridevena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā ... appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā ... phassena ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... adhimokkhena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā ... hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... saṃyojanehi dhammehi ye dhammā ... ganthehi dhammehi ye dhammā ... oghehi dhammehi ye dhammā ... yogehi dhammehi ye dhammā ... nīvaraṇehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsehi dhammehi ye dhammā ... upādānehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttā? Te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi

vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Dve saccā pannarasindriyā, Ekādasa paṭiccapadā; Uddhaṃ puna ekādasa, Gocchakapadamettha tiṃsavidhāti. [69]

Saṅgahitena sampayuttavippayuttapadaniddeso ekādasamo.

Dhātukathā

Uddesa

2. Abbhantaramātikā

Pañcakkhandhā (1)

Dvādasāyatanāni (2)

Aṭṭhārasa dhātuyo (3)

Cattāri saccāni (4)

Bāvīsatindriyāni (5)

Paṭiccasamuppādo (6)

Cattāro satipaṭṭhānā (7)

Cattāro sammappadhānā (8)

Cattāro iddhipādā (9)

Cattāri jhānāni (10)

Catasso appamaññāyo (11)

Pañcindriyāni (12)

Pañca balāni (13)

Satta bojjhaṅgā (14)

Ariyo aṭṭhaṅgiko maggo (15)

Phasso vedanā saññā cetanā cittaṃ adhimokkho manasikāro. (16–22)

Dhātukathā

2 Niddesa

2.12. Dvādasamanaya Sampayuttenasaṅgahitāsaṅgahitapadaniddesa

Vedanākkhandhena ye dhammā … saññākkhandhena ye dhammā … saṅkhārakkhandhena ye dhammā sampayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Viññāṇakkhandhena ye dhammā … manāyatanena ye dhammā … cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā … pe … manodhātuyā ye dhammā … manoviññāṇadhātuyā ye dhammā sampayuttā … pe … te dhammā

tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Manindriyena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā sampayuttā ... , te dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upekkhindriyena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi sattahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Phassapaccayā vedanāya ye dhammā sampayuttā ... te dhammā

tīhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Iddhipādena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Jhānena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Phassena ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... manasikārena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cittena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi

ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Adhimokkhena ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.12.1. Tika

Sukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā ... avitakkavicāramattehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.12.2. Duka

2.12.2.1. Hetugocchaka

Hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sahetukehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... na hetusahetukehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.12.2.3. Āsavagocchaka

Āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Āsavasampayuttehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi

sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.12.2.4–9. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanehi dhammehi ye dhammā … ganthehi dhammehi ye dhammā … oghehi dhammehi ye dhammā … yogehi dhammehi ye dhammā … nīvaraṇehi dhammehi ye dhammā … parāmāsehi dhammehi ye dhammā … parāmāsehi ceva parāmaṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Parāmāsasampayuttehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.12.2.10. Mahantaraduka

Cittehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cetasikehi dhammehi ye dhammā … cittasampayuttehi dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāneh dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.12.2.11–13. Upādānagocchakādi

Upādānehi dhammehi ye dhammā … kilesehi dhammehi ye dhammā … kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā … kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā … kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saṃkiliṭṭhehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā … kilesasampayuttehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā … savitakkehi dhammehi ye dhammā … savicārehi dhammehi ye dhammā … sappītikehi dhammehi ye dhammā … pītisahagatehi dhammehi ye

dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Arūpakkhandhā cattāro, manāyatanameva ca; Viññāṇadhātuyo satta, dve saccā cuddasindriyā.

Paccaye dvādasa padā, tato upari soḷasa; Tikesu aṭṭha gocchake, tecattālīsameva ca.

Mahantaraduke satta, padā piṭṭhidukesu cha; Navamassa padassete, niddese saṅgahaṃ gatāti. [120]

Sampayuttena saṅgahitāsaṅgahitapadaniddeso dvādasamo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.13. Terasamanaya Asaṅgahitenasampayuttavippayuttapadaniddesa

Rūpakkhandhena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttā? Te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Dhammāyatanena ye dhammā ... dhammadhātuyā ye dhammā ... itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā ... jīvitindriyena ye dhammā ... viññāṇapaccayā nāmarūpena ye dhammā ... asaññābhavena ye dhammā ... ekavokārabhavena ye dhammā ... jātiyā ye dhammā ... jarāya ye dhammā ... maraṇena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Arūpabhavena ye dhammā ... nevasaññānāsaññābhavena ye dhammā ... catuvokārabhavena ye dhammā ... iddhipādena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅga-

hena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi? Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

13.1. Tika

Kusalehi dhammehi ye dhammā ... akusalehi dhammehi ye dhammā .... (1)

Sukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā .... (2)

Vipākehi dhammehi ye dhammā ... vipākadhammadhammehi ye dhammā .... (3)

Anupādinnaanupādāniyehi dhammehi ye dhammā .... (4)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā .... (5)

Savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā ... avitakkavicāramattehi dhammehi ye dhammā .... (6)

Pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā .... (7)

Dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā .... (8)

Dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā .... (9)

Ācayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... apacayagāmīhi dhammehi ye dhammā .... (10)

Sekkhehi dhammehi ye dhammā ... asekkhehi dhammehi ye dhammā .... (11)

Mahaggatehi dhammehi ye dhammā ... appamāṇehi dhammehi ye dhammā .... (12)

Parittārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... mahaggatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... appamāṇārammaṇehi dhammehi ye dhammā .... (13)

Hīnehi dhammehi ye dhammā ... paṇītehi dhammehi ye dhammā .... (14)

Micchattaniyatehi dhammehi ye dhammā ... sammattaniyatehi dhammehi ye dhammā .... (15)

Maggārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... maggahetukehi dhammehi ye dhammā ... maggādhipatīhi dhammehi ye dhammā .... (16)

Atītārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... anāgatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... paccuppannārammaṇehi dhammehi ye dhammā .... (19)

Ajjhattārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... bahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattabahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā .... (21)

2.13.2. Duka

2.13.2.1. Hetugocchaka

Sahetukehi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi dhammehi ye dhammā ... sahetukehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... na hetusahetukehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.13.2.2–9. Cūḷantaradukādi

Rūpīhi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Arūpīhi dhammehi ye dhammā ... lokuttarehi dhammehi ye dhammā ... anāsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... āsavasampayuttehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavavippayuttehi anāsavehi dhammehi ye dhammā ... asaṃyojaniyehi dhammehi ye dhammā ... aganthaniyehi dhammehi ye dhammā ... anoghaniyehi dhammehi ye dhammā ... ayoganiyehi dhammehi ye dhammā ... anīvaraṇiyehi dhammehi ye dhammā ... aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsavippayuttehi aparāmaṭṭhehi dhammehi ye

dhammā ... sārammaṇehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.13.2.10. Mahantaraduka

Anārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... no cittehi dhammehi ye dhammā ... cittavippayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittavisaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasamuṭṭhānehi dhammehi ye dhammā ... cittasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittānuparivattīhi dhammehi ye dhammā ... bāhirehi dhammehi ye dhammā ... upādādhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttā? Te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.13.2.11–13. Upādānagocchakādi

Anupādāniyehi dhammehi ye dhammā ... upādānasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... upādānasampayuttehi ceva no ca upādānehi dhammehi ye dhammā ... upādānavippayuttehi anupādāniyehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkiliṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesavippayuttehi asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... savitakkehi dhammehi ye dhammā ... savicārehi dhammehi ye dhammā ... sappītikehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā ... na kāmāvacarehi dhammehi ye dhammā ... rūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... arūpāvacarehi

dhammehi ye dhammā ... apariyāpannehi dhammehi ye dhammā ... niyyānikehi dhammehi ye dhammā ... niyatehi dhammehi ye dhammā ... anuttarehi dhammehi ye dhammā ... saraṇehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Rūpañca dhammāyatanaṃ dhammadhātu, Itthipumaṃ jīvitaṃ nāmarūpaṃ; Dve bhavā jātijarā maccurūpaṃ, Anārammaṇaṃ no cittaṃ cittena vippayuttaṃ.

Visaṃsaṭṭhaṃ samuṭṭhānasahabhu, Anuparivatti bāhiraṃ upādā; Dve visayo esanayo subuddhoti. [22]

Asaṅgahitena sampayuttavippayuttapadaniddeso terasamo.

Dhātukathā

Uddesa

1. Nayamātikā

Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa.

Saṅgaho asaṅgaho (1)

Saṅgahitena asaṅgahitaṃ (2)

Asaṅgahitena saṅgahitaṃ (3)

Saṅgahitena saṅgahitaṃ (4)

Asaṅgahitena asaṅgahitaṃ (5)

Sampayogo vippayogo (6)

Sampayuttena vippayuttaṃ (7)

Vippayuttena sampayuttaṃ (8)

Sampayuttena sampayuttaṃ (9)

Vippayuttena vippayuttaṃ (10)

Saṅgahitena sampayuttaṃ vippayuttaṃ (11)

Sampayuttena saṅgahitaṃ asaṅgahitaṃ (12)

Asaṅgahitena sampayuttaṃ vippayuttaṃ (13)

Vippayuttena saṅgahitaṃ asaṅgahitaṃ. (14)

Dhātukathā

2 Niddesa

2.3. Tatiyanaya Asaṅgahitenasaṅgahitapadaniddesa

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā ... samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Nirodhasaccena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Jīvitindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā ... sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā ... upekkhindriyena ye dhammā ... saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārena ye dhammā ... saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... phassapaccayā vedanāya ye dhammā ... vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Jātiyā ye dhammā ... jarāya ye dhammā ... maraṇena ye dhammā ... jhānena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā ... upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ...

sammappadhānena ye dhammā ... appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā ... phassena ye dhammā ... vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... adhimokkhena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā ... hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Appaccayehi dhammehi ye dhammā ... asaṅkhatehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Saṃyojanehi ... ganthehi ... oghehi ... yogehi ... nīvaraṇehi ... parāmāsehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsehi ceva parāmaṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Cetasikehi dhammehi ye dhammā ... cittasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭh dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Cittasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittānuparivattīhi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena

saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā ... pe ... te dhammā na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Upādānehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Tayo khandhā tathā saccā, indriyāni ca soḷasa; Padāni paccayākāre, cuddasūpari cuddasa.

Samatiṃsa padā honti, gocchakesu dasasvatha; Duve cūḷantaradukā, aṭṭha honti mahantarāti. [90]

Asaṅgahitena saṅgahitapadaniddeso tatiyo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.10. Dasamanaya Vippayuttenavippayuttapadaniddesa

Rūpakkhandhena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi vippayuttā? Te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā ... viññāṇakkhandhena ye dhammā ... manāyatanena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cakkhāyatanena ye dhammā ... pe ... phoṭṭhabbāyatanena ye dhammā ... cakkhudhātuyā ye dhammā ... pe ... phoṭṭhabbadhātuyā ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā ... pe ... manoviññāṇadhātuyā ye dhammā ... samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ...

te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Nirodhasaccena ye dhammā ... cakkhundriyena ye dhammā ... pe ... kāyindriyena ye dhammā ... itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Manindriyena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upekkhindriyena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇena ye dhammā ... saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... phassapaccayā vedanāya ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vip-

payuttā.

Rūpabhavena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi tīhi dhātūhi vippayuttā.

Asaññābhavena ye dhammā ... ekavokārabhavena ye dhammā ... paridevena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Arūpabhavena ye dhammā ... nevasaññānāsaññābhavena ye dhammā ... catuvokārabhavena ye dhammā ... sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā ... upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā ... iddhipādena ye dhammā ... jhānena ye dhammā ... appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Phassena ye dhammā ... vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... cittena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Adhimokkhena ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.10.1. Tika

Kusalehi dhammehi ye dhammā ... akusalehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (1)

Sukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhā-

tuyā kehici vippayuttā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (2)

Vipākehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Vipākadhammadhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Nevavipākanavipākadhammadhammehi ye dhammā ... anupādinnupādāniyehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā. (3)

Anupādinnaanupādāniyehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā. (4)

Savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Avitakkavicāramattehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Avitakkaavicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā. (6)

Sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhā-

tuyā kehici vippayuttā.

Upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (7)

Dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... ācayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... apacayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... sekkhehi dhammehi ye dhammā ... asekkhehi dhammehi ye dhammā ... mahaggatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Appamāṇehi dhammehi ye dhammā ... paṇītehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā. (8–12)

Parittārammaṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Mahaggatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... appamāṇārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... hīnehi dhammehi ye dhammā ... micchattaniyatehi dhammehi ye dhammā ... sammattaniyatehi dhammehi ye dhammā ... maggārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... maggahetukehi dhammehi ye dhammā ... maggādhipatīhi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (13–16)

Anuppannehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā. (17)

Atītārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... anāgatārammaṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vip-

payuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Paccuppannārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... bahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattabahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (19–21)

Sanidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā ... anidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (22)

2.10.2. Duka

2.10.2.1. Hetugocchaka

Hetūhi dhammehi ye dhammā ... sahetukehi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... sahetukehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... na hetusahetukehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.10.2.2. Cūḷantaraduka

Appaccayehi dhammehi ye dhammā ... asaṅkhatehi dhammehi ye dhammā ... sanidassanehi dhammehi ye dhammā ... sappaṭighehi dhammehi ye dhammā ... rūpīhi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Lokuttarehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

2.10.2.3. Āsavagocchaka

Āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavasampayuttehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Anāsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavavippayuttehi anāsavehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

2.10.2.4–9. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanehi dhammehi ye dhammā ... ganthehi dhammehi ye dhammā ... oghehi dhammehi ye dhammā ... yogehi dhammehi ye dhammā ... nīvaraṇehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsehi ceva parāmaṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsavippayuttehi aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

2.10.2.10. Saṃyojanagocchakādi

Sārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... cittehi dhammehi ye dhammā ... cetasikehi dhammehi ye dhammā ... cittasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Anārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... cittavippayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittavisaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... up-

ādādhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Anupādinnehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā.

2.10.2.11–12. Upādānagocchakādi

Upādānehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... kilesavippayuttehi asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

2.10.2.13. Piṭṭhiduka

Dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Savitakkehi dhammehi ye dhammā ... savicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Avitakkehi dhammehi ye dhammā ... avicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā.

Sappītikehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Na kāmāvacarehi dhammehi ye dhammā ... apariyāpannehi dhammehi ye dhammā ... anuttarehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

Rūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... arūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... niyyānikehi dhammehi ye dhammā ... niyatehi dhammehi ye dhammā ... saraṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi vippayuttā? Te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Dhammāyatanaṃ dhammadhātu, Dukkhasaccañca jīvitaṃ; Saḷāyatanaṃ nāmarūpaṃ, Cattāro ca mahābhavā.

Jāti jarā ca maraṇaṃ, tikesvekūnavīsati; Gocchakesu ca paññāsa, aṭṭha cūḷantare padā.

Mahantare pannarasa, aṭṭhārasa tato pare; Tevīsa padasataṃ etaṃ, sampayoge na labbhatīti. [123]

Vippayuttena vippayuttapadaniddeso dasamo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.1. Paṭhamanaya saṅgahāsaṅgahapadaniddesa

2.1.1. Khandha

Rūpakkhandho katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi

saṅgahito? Rūpakkhandho ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahito. (1)

Vedanākkhandho katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahito? Vedanākkhandho ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahito. (2)

Saññākkhandho katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahito? Saññākkhandho ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahito. (3)

Saṅkhārakkhandho katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahito? Saṅkhārakkhandho ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahito. (4)

Viññāṇakkhandho katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahito? Viññāṇakkhandho ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahito. (5)

(Ekamūlakaṃ.)

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā. (1)

Rūpakkhandho ca saññākkhandho ca … pe … dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā. (2)

Rūpakkhandho ca saṅkhārakkhandho ca … pe … dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā. (3)

Rūpakkhandho ca viññāṇakkhandho ca … pe … dvīhi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi, na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā. (4)

(Dukamūlakaṃ.)

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca tīhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā. (1)

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saṅkhārakkhandho ca ... pe ... tīhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā. (2)

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca viññāṇakkhandho ca ... pe ... tīhi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi, na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā. (3)

(Tikamūlakaṃ.)

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca saṅkhārakkhandho ca katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca saṅkhārakkhandho ca catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca viññāṇakkhandho ca ... pe ... catūhi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena, na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

(Catukkamūlakaṃ.)

Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca saṅkhārakkhandho ca viññāṇakkhandho ca katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Rūpakkhandho ca vedanākkhandho ca saññākkhandho ca saṅkhārakkhandho ca viññāṇakkhandho ca pañcahi khandhehi dvādasāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Pañcakkhandhā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Pañcakkhandhā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

(Pañcakaṃ.)

2.1.2. Āyatana

Cakkhāyatanaṃ katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitaṃ? Cakkhāyatanaṃ ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Sotāyatanaṃ ... ghānāyatanaṃ ... jivhāyatanaṃ ... kāyāyatanaṃ ... rūpāyatanaṃ ... saddāyatanaṃ ... gandhāyatanaṃ ... rasāyatanaṃ ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Manāyatanaṃ ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Dhammāyatanaṃ asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Ekena khandhena ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

(Ekamūlakaṃ.)

Cakkhāyatanañca sotāyatanañca ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhāyatanañca ghānāyatanañca ... cakkhāyatanañca jivhāyatanañca ... cakkhāyatanañca kāyāyatanañca ... cakkhāyatanañca rūpāyatanañca ... cakkhāyatanañca saddāyatanañca ... cakkhāyatanañca gandhāyatanañca ... cakkhāyatanañca rasāyatanañca ... cakkhāyatanañca phoṭṭhabbāyatanañca ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhāyatanañca manāyatanañca dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhāyatanañca dhammāyatanañca asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

(Dukamūlakaṃ.)

Dvādasāyatanāni katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Dvādasāyatanāni asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

(Dvādasakaṃ.)

2.1.3. Dhātu

Cakkhudhātu katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Cakkhudhātu ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sotadhātu ... ghānadhātu ... jivhādhātu ... kāyadhātu ... rūpadhātu ... saddadhātu ... gandhadhātu ... rasadhātu ... phoṭṭhabbadhātu ... cakkhuviññāṇadhātu ... sotaviññāṇadhātu ... ghānaviññāṇadhātu ... jivhāviññāṇadhātu ... kāyaviññāṇadhātu ... manodhātu ... manoviññāṇadhātu ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Dhammadhātu asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

(Ekamūlakaṃ.)

Cakkhudhātu ca sotadhātu ca ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhudhātu ca ghānadhātu ca ... cakkhudhātu ca jivhādhātu ca ... cakkhudhātu ca kāyadhātu ca ... cakkhudhātu ca rūpadhātu ca ... cakkhudhātu ca saddadhātu ca ... cakkhudhātu ca gandhadhātu ca ... cakkhudhātu ca rasadhātu ca ... cakkhudhātu ca phoṭṭhabbadhātu ca ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhudhātu ca cakkhuviññāṇadhātu ca dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi

dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhudhātu ca sotaviññāṇadhātu ca ... cakkhudhātu ca ghānaviññāṇadhātu ca ... cakkhudhātu ca jivhāviññāṇadhātu ca ... cakkhudhātu ca kāyaviññāṇadhātu ca ... cakkhudhātu ca manodhātu ca ... cakkhudhātu ca manoviññāṇadhātu ca dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhudhātu ca dhammadhātu ca asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

(Dukamūlakaṃ.)

Aṭṭhārasa dhātuyo katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Aṭṭhārasa dhātuyo asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

(Aṭṭhārasakaṃ.)

2.1.4. Sacca

Dukkhasaccaṃ katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitaṃ? Dukkhasaccaṃ pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Samudayasaccaṃ ... maggasaccaṃ ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Nirodhasaccaṃ na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

(Ekamūlakaṃ.)

Dukkhasaccañca samudayasaccañca pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Dukkhasaccañca maggasaccañca pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Dukkhasaccañca nirodhasaccañca asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

(Dukamūlakaṃ.)

Dukkhasaccañca samudayasaccañca maggasaccañca pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Dukkhasaccañca samudayasaccañca nirodhasaccañca asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

(Tikamūlakaṃ.)

Dukkhasaccañca samudayasaccañca maggasaccañca nirodhasaccañca asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Cattāri saccāni katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitāni? Cattāri saccāni asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitāni. Katihi asaṅgahitāni? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitāni.

(Catukkaṃ.)

2.1.5. Indriya

Cakkhundriyaṃ katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitaṃ? Cakkhundriyaṃ ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Sotindriyaṃ … ghānindriyaṃ … jivhindriyaṃ … kāyindriyaṃ … itthindriyaṃ … purisindriyaṃ ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Manindriyaṃ ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi

ekādasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Jīvitindriyaṃ dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Tīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Sukhindriyaṃ ... dukkhindriyaṃ ... somanassindriyaṃ ... domanassindriyaṃ ... upekkhindriyaṃ ... saddhindriyaṃ ... vīriyindriyaṃ ... satindriyaṃ ... samādhindriyaṃ ... paññindriyaṃ ... anaññātaññassāmītindriyaṃ ... aññindriyaṃ ... aññātāvindriyaṃ ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

(Ekamūlakaṃ.)

Cakkhundriyañca sotindriyañca ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhundriyañca ghānindriyañca ... cakkhundriyañca jivhindriyañca ... cakkhundriyañca kāyindriyañca ... cakkhundriyañca itthindriyañca ... cakkhundriyañca purisindriyañca ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhundriyañca manindriyañca dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhundriyañca jīvitindriyañca dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhundriyañca sukhindriyañca ... cakkhundriyañca dukkhindriyañca ... cakkhundriyañca somanassindriyañca ... cakkhundriyañca domanassindriyañca ... cakkhundriyañca upekkhindriyañca ... cakkhundriyañca saddhindriyañca ... cakkhundriyañca vīriyindriyañca ... cakkhundriyañca satindriyañca ... cakkhundriyañca samādhindriyañca ... cakkhundriyañca paññindriyañca ... cakkhundriyañca anaññātaññassāmītindriyañca ... cakkhundriyañca aññindriyañca ... cakkhundriyañca aññātāvindriyañca dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

(Dukamūlakaṃ.)

Bāvīsatindriyāni katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitāni? Bāvīsatindriyāni catūhi khandhehi sattahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitāni. Katihi asaṅgahitāni? Ekena khandhena pañcahāyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitāni.

2.1.6. Paṭiccasamuppādādi

Avijjā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Avijjāpaccayā saṅkhārā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ dvīhi khandhehi chahāyatanehi dvādasahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Tīhi khandhehi chahāyatanehi chahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Saḷāyatanapaccayā phasso … phassapaccayā vedanā … vedanāpaccayā taṇhā … taṇhāpaccayā upādānaṃ … kammabhavo ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahito.

Upapattibhavo … kāmabhavo … saññābhavo … pañcavokārabhavo pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahito.

Rūpabhavo pañcahi khandhehi pañcahāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Na kehici khandhehi sattahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahito.

Arūpabhavo … nevasaññānāsaññābhavo … catuvokārabhavo catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahito.

Asaññābhavo … ekavokārabhavo ekena khandhena dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahito.

Jāti dvīhi khandhehi … jarā dvīhi khandhehi … maraṇaṃ dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Tīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Soko … paridevo … dukkhaṃ … domanassaṃ … upāyāso … satipaṭṭhānaṃ … sammappadhānaṃ ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Iddhipādo dvīhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Tīhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahito.

Jhānaṃ dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Tīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

Appamaññā … pañcindriyāni … pañca balāni … satta bojjhaṅgā … ariyo aṭṭhaṅgiko maggo … phasso … vedanā … saññā … cetanā … adhimokkho … manasikāro ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahito. Katihi asaṅgahito? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahito.

Cittaṃ ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahitaṃ. Katihi asaṅgahitaṃ? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitaṃ.

2.1.7. Tika

2.1.7.1. Kusalattika

Kusalā dhammā … akusalā dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Kusalā dhammā … akusalā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Abyākatā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.2. Vedanāttika

Sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi sattahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.3. Vipākattika

Vipākā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Vipākadhammadhammā ... saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Nevavipākanavipākadhammadhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.4. Upādinnattika

Upādinnupādāniyā dhammā pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Anupādinnupādāniyā dhammā pañcahi khandhehi sattahāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi pañcahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anupādinnaanupādāniyā dhammā ... asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.5. Saṃkiliṭṭhattika

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.6. Vitakkattika

Savitakkasavicārā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Avitakkavicāramattā dhammā … pītisahagatā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Avitakkaavicārā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

2.1.7.7. Pītittika

Sukhasahagatā dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upekkhāsahagatā dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi sattahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.8. Dassanenapahātabbattika

Dassanena pahātabbā dhammā … bhāvanāya pahātabbā dhammā … dassanena pahātabbahetukā dhammā … bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā … ācayagāmino dhammā … apacayagāmino dhammā … sekkhā dhammā … asekkhā dhammā … mahaggatā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.9–11. Dassanenapahātabbahetukattikādi

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbā dhammā … neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā … nevācayagāminā-pacayagāmino dhammā … nevasekkhanāsekkhā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.12. Parittattika

Parittā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Appamāṇā dhammā … paṇītā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.13. Parittārammaṇattika

Parittārammaṇā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Mahaggatārammaṇā dhammā … appamāṇārammaṇā dhammā … hīnā dhammā … micchattaniyatā dhammā … sammattaniyatā dhammā … maggārammaṇā dhammā … maggahetukā dhammā … maggādhipatino dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.14. Hīnattika

Majjhimā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.15. Micchattaniyatattika

Aniyatā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.17. Uppannattika

Uppannā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Anuppannā dhammā pañcahi khandhehi sattahāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi pañcahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Uppādino dhammā pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

2.1.7.18. Atītattika

Atītā dhammā … anāgatā dhammā … paccuppannā dhammā …

ajjhattā dhammā … ajjhattabahiddhā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Bahiddhā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.7.19–21. Atītārammaṇattikādi

Atītārammaṇā dhammā … anāgatārammaṇā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Paccuppannārammaṇā dhammā … ajjhattārammaṇā dhammā … bahiddhārammaṇā dhammā … ajjhattabahiddhārammaṇā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

7.22. Sanidassanattika

Sanidassanasappaṭighā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anidassanasappaṭighā dhammā ekena khandhena navahāyatanehi navahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi tīhāyatanehi navahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anidassanaappaṭighā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi, dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8. Duka

2.1.8.1. Hetugocchaka

Hetū dhammā … hetū ceva sahetukā ca dhammā … hetū ceva hetusampayuttā ca dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Na hetū dhammā … ahetukā dhammā … hetuvippayuttā dhammā … na hetu ahetukā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi

khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Sahetukā dhammā ... hetusampayuttā dhammā ... sahetukā ceva na ca hetu dhammā ... hetusampayuttā ceva na ca hetū dhammā ... na hetū sahetukā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8.2. Cūḷantaraduka

Sappaccayā dhammā ... saṅkhatā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Appaccayā dhammā ... asaṅkhatā dhammā na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sanidassanā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anidassanā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi, ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Sappaṭighā dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Appaṭighā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi, dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpino dhammā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Arūpino dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Lokiyā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi

dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Lokuttarā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Kenaci viññeyyā dhammā … kenaci na viññeyyā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8.3. Āsavagocchaka

Āsavā dhammā … āsavā ceva sāsavā ca dhammā … āsavā ceva āsavasampayuttā ca dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

No āsavā dhammā … āsavavippayuttā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Sāsavā dhammā … sāsavā ceva no ca āsavā dhammā … āsavavippayuttā sāsavā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Anāsavā dhammā … āsavavippayuttā anāsavā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Āsavasampayuttā dhammā … āsavasampayuttā ceva no ca āsavā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8.4–9. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanā dhammā … ganthā dhammā … oghā dhammā … yogā dhammā … nīvaraṇā dhammā … parāmāsā dhammā … parāmāsā ceva parāmaṭṭhā ca dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi

sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

No parāmāsā dhammā ... parāmāsavippayuttā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Parāmaṭṭhā dhammā ... parāmaṭṭhā ceva no ca parāmāsā dhammā ... parāmāsavippayuttā parāmaṭṭhā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Aparāmaṭṭhā dhammā ... parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Parāmāsasampayuttā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anārammaṇā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cittā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

No cittā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cetasikā dhammā ... cittasampayuttā dhammā ... cittasaṃsaṭṭhā dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Acetasikā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā dvīhi khand-

hehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Cittavippayuttā dhammā ... cittavisaṃsaṭṭhā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cittasamuṭṭhānā dhammā catūhi khandhehi chahāyatanehi chahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena chahāyatanehi dvādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

No cittasamuṭṭhānā dhammā ... no cittasahabhuno dhammā ... no cittānuparivattino dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā dvīhi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Cittasahabhuno dhammā ... cittānuparivattino dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

No cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā dhammā ... no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno dhammā ... no cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā dvīhi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Ajjhattikā dhammā dvīhi khandhehi chahāyatanehi dvādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Tīhi khandhehi chahāyatanehi chahi dhātūhi asaṅgahitā.

Bāhirā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi chahāyatanehi chahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena chahāyatanehi dvādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upādā dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi

saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

No upādā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi tīhāyatanehi navahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi navahāyatanehi navahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upādinnā dhammā pañcahi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Anupādinnā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi sattahāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi pañcahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8.11–12. Upādānagocchakādi

Upādānā dhammā … kilesā dhammā … kilesā ceva saṃkilesikā ca dhammā … kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca dhammā … kilesā ceva kilesasampayuttā ca dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

No kilesā dhammā … asaṃkiliṭṭhā dhammā … kilesavippayuttā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Saṃkilesikā dhammā … saṃkilesikā ceva no ca kilesā dhammā … kilesavippayuttā saṃkilesikā dhammā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Asaṃkilesikā dhammā … kilesavippayuttā asaṃkilesikā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saṃkiliṭṭhā dhammā … kilesasampayuttā dhammā … saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā dhammā … kilesasampayuttā ceva no ca kilesā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.1.8.13. Piṭṭhiduka

Dassanena pahātabbā dhammā … bhāvanāya pahātabbā dhammā … dassanena pahātabbahetukā dhammā … bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Na dassanena pahātabbā dhammā … na bhāvanāya pahātabbā dhammā … na dassanena pahātabbahetukā dhammā … na bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Savitakkā dhammā … savicārā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Avitakkā dhammā … avicārā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Sappītikā dhammā … pītisahagatā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Appītikā dhammā … na pītisahagatā dhammā … na sukhasahagatā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Sukhasahagatā dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upekkhāsahagatā dhammā tīhi khandhehi dvīhāyatanehi sattahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Dvīhi khandhehi dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Na upekkhāsahagatā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitā.

Kāmāvacarā dhammā … pariyāpannā dhammā … sauttarā dhammā

pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Na kāmāvacarā dhammā ... apariyāpannā dhammā ... anuttarā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpāvacarā dhammā ... arūpāvacarā dhammā ... niyyānikā dhammā ... niyatā dhammā ... saraṇā dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Na rūpāvacarā dhammā ... na arūpāvacarā dhammā ... aniyyānikā dhammā ... aniyatā dhammā ... araṇā dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Araṇā dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Saṅgahāsaṅgahapadaniddeso paṭhamo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.7. Sattamanaya Sampayuttenavippayuttapadaniddesa

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā ... viññāṇakkhandhena ye dhammā ... manāyatanena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi vippayuttā? Te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā ... pe ... manodhātuyā ye dhammā ... manoviññāṇadhātuyā ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā.

Manindriyena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upekkhindriyena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā

vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇena ye dhammā ... saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... phassapaccayā vedanāya ye dhammā ... phassena ye dhammā ... vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... cittena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Adhimokkhena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā.

Savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā.

Cittehi dhammehi ye dhammā ... cetasikehi dhammehi ye dhammā ... cittasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Savitakkehi dhammehi ye dhammā ... savicārehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā.

Upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi vippayuttā? Te dhammā na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā.

Khandhā caturo āyatanañca mekaṃ, Dhātūsu satta dvepi ca indriyato; Tayo paṭicca tathariva phassapañcamā, Adhimuccanā manasi tikesu tīṇi; Sattantarā dve ca manena yuttā, Vitakkavicāraṇā upekkhakāya cāti. [37]

Sampayuttena vippayuttapadaniddeso sattamo.

Dhātukathā

Uddesa

4. Lakkhaṇamātikā

Sabhāgo, visabhāgo. (2)

Dhātukathā

2 Niddesa

2.5. Pañcamanaya Asaṅgahitenaasaṅgahitapadaniddesa

Rūpakkhandhena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi asaṅgahitā? Te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Viññāṇakkhandhena ye dhammā ... manāyatanena ye dhammā ... cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā ... pe ... manodhātuyā ye dhammā ... manoviññāṇadhātuyā ye dhammā ... manindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhāyatanena ye dhammā ... pe ... phoṭṭhabbāyatanena ye dhammā ... cakkhudhātuyā ye dhammā ... pe ... phoṭṭhabbadhātuyā ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Dhammāyatanena ye dhammā ... dhammadhātuyā ye dhammā ... it-

thindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā ... jīvitindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā ... nirodhasaccena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhundriyena ye dhammā ... pe ... kāyindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā ... upekkhindriyena ye dhammā ... saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Viññāṇapaccayā nāmarūpena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Nāmarūpapaccayā saḷāyatanena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā,

tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... phassapaccayā vedanāya ye dhammā ... vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Arūpabhavena ye dhammā ... nevasaññānāsaññābhavena ye dhammā ... catuvokārabhavena ye dhammā ... iddhipādena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Asaññābhavena ye dhammā ... ekavokārabhavena ye dhammā ... jātiyā ye dhammā ... jarāya ye dhammā ... maraṇena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Paridevena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā ... upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā ... jhānena ye dhammā ... appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā ... phassena ye dhammā ... vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... adhimokkhena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cittena ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye

dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.5.1. Tika

Kusalehi dhammehi ye dhammā ... akusalehi dhammehi ye dhammā .... (1)

Sukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā .... (2)

Vipākehi dhammehi ye dhammā ... vipākadhammadhammehi ye dhammā .... (3)

Anupādinnaanupādāniyehi dhammehi ye dhammā .... (4)

Saṃkiliṭṭhasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā .... (5)

Savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā ... avitakkavicāramattehi dhammehi ye dhammā .... (6)

Pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā .... (7)

Dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā .... (8)

Dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā .... (9)

Ācayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... apacayagāmīhi dhammehi ye dhammā .... (10)

Sekkhehi dhammehi ye dhammā ... asekkhehi dhammehi ye dhammā .... (11)

Mahaggatehi dhammehi ye dhammā ... appamāṇehi dhammehi ye dhammā .... (12)

Parittārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... mahaggatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... appamāṇārammaṇehi dhammehi ye dhammā .... (13)

Hīnehi dhammehi ye dhammā ... paṇītehi dhammehi ye dhammā .... (14)

Micchattaniyatehi dhammehi ye dhammā ... sammattaniyatehi dhammehi ye dhammā .... (15)

Maggārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... maggahetukehi dhammehi ye dhammā ... maggādhipatīhi dhammehi ye dhammā .... (16–18)

Atītārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... anāgatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... paccuppannārammaṇehi dhammehi ye dhammā .... (19–20)

Ajjhattārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... bahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattabahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā. (21)

Sanidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā ... anidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā. (22)

2.5.2. Duka

2.5.2.1. Hetugocchaka

Hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sahetukehi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi dhammehi ye dhammā ... sahetukehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... na hetusahetukehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.5.2.2. Cūḷantaraduka

Appaccayehi dhammehi ye dhammā ... asaṅkhatehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe

... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sanidassanehi dhammehi ye dhammā ... sappaṭighehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpīhi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Arūpīhi dhammehi ye dhammā ... lokuttarehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.5.2.3. Āsavagocchaka

Āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anāsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... āsavasampayuttehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavavippayuttehi anāsavehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.5.2.4–10. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanehi dhammehi ye dhammā ... ganthehi dhammehi ye dhammā ... oghehi dhammehi ye dhammā ... yogehi dhammehi ye dhammā ... nīvaraṇehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsehi ceva parāmaṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe

... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... parāmāsavippayuttehi aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... sārammaṇehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... no cittehi dhammehi ye dhammā ... cittavippayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittavisaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasamuṭṭhānehi dhammehi ye dhammā ... cittasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittānuparivattīhi dhammehi ye dhammā ... bāhirehi dhammehi ye dhammā ... upādādhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cittehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cetasikehi dhammehi ye dhammā ... cittasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Ajjhattikehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

2.5.2.11–13. Upādānagocchakādi

Upādānehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi dhammehi ye dhammā

... kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā ... pe ... te dhammā dvīhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesavippayuttehi asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... savitakkehi dhammehi ye dhammā ... savicārehi dhammehi ye dhammā ... sappītikehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā ... na kāmāvacarehi dhammehi ye dhammā ... rūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... arūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... apariyāpannehi dhammehi ye dhammā ... niyyānikehi dhammehi ye dhammā ... niyatehi dhammehi ye dhammā ... anuttarehi dhammehi ye dhammā ... saraṇehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena asaṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi asaṅgahitā? Te dhammā ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpañca dhammāyatanaṃ dhammadhātu, Itthipumaṃ jīvitaṃ nāmarūpaṃ; Dve bhavā jāti jarā maccurūpaṃ, Anārammaṇaṃ no cittaṃ cittena vippayuttaṃ.

Visaṃsaṭṭhaṃ samuṭṭhāna- Sahabhu anuparivatti; Bāhiraṃ upādā dve, Visayo esanayo subuddho. [22] ()

Asaṅgahitena asaṅgahitapadaniddeso pañcamo.

Dhātukathā

Uddesa

5. Bāhiramātikā

Sabbāpi dhammasaṅgaṇī dhātukathāya mātikāti.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.6. Chaṭṭhanaya Sampayogavippayogapadaniddesa

2.6.1. Khandha

Rūpakkhandho katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttoti? Natthi. Katihi vippayutto? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Vedanākkhandho ... saññākkhandho ... saṅkhārakkhandho tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Viññāṇakkhandho tīhi khandhehi sampayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

2.6.2. Āyatana

Cakkhāyatanaṃ ... pe ... phoṭṭhabbāyatanaṃ ... pe ... sampayuttanti? Natthi. Katihi vippayuttaṃ? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Manāyatanaṃ tīhi khandhehi sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

2.6.3. Dhātu

Cakkhudhātu ... pe ... phoṭṭhabbadhātu ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cakkhuviññāṇadhātu ... pe ... manodhātu ... manoviññāṇadhātu tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi

dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.6.4. Saccādi

Samudayasaccaṃ ... maggasaccaṃ tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttaṃ; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Nirodhasaccaṃ ... cakkhundriyaṃ ... pe ... kāyindriyaṃ ... itthindriyaṃ ... purisindriyaṃ ... pe ... sampayuttanti? Natthi. Katihi vippayuttaṃ? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Manindriyaṃ tīhi khandhehi sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Sukhindriyaṃ ... dukkhindriyaṃ ... somanassindriyaṃ ... domanassindriyaṃ tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Upekkhindriyaṃ tīhi khandhehi ekenāyatanena chahi dhātūhi sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Saddhindriyaṃ ... vīriyindriyaṃ ... satindriyaṃ ... samādhindriyaṃ ... paññindriyaṃ ... anaññātaññassāmītindriyaṃ ... aññindriyaṃ ... aññātāvindriyaṃ ... avijjā ... avijjāpaccayā saṅkhārā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ tīhi khandhehi sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Saḷāyatanapaccayā phasso tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayutto; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Phassapaccayā vedanā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Vedanāpaccayā taṇhā ... taṇhāpaccayā upādānaṃ ... kammabhavo tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayutto; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Rūpabhavo ... pe ... sampayuttoti? Natthi. Katihi vippayutto? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi tīhi dhātūhi vippayutto.

Arūpabhavo ... nevasaññānāsaññābhavo ... catuvokārabhavo ... pe ... sampayuttoti? Natthi. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Asaññābhavo ... ekavokārabhavo ... paridevo ... pe ... sampayuttoti? Natthi. Katihi vippayutto? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Soko ... dukkhaṃ ... domanassaṃ tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Upāyāso ... satipaṭṭhānaṃ ... sammappadhānaṃ tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttaṃ; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Iddhipādo dvīhi khandhehi sampayutto; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena

khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Jhānaṃ dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttaṃ; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Appamaññā ... pañcindriyāni ... pañca balāni ... satta bojjhaṅgā ... ariyo aṭṭhaṅgiko maggo tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayutto; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Phasso ... cetanā ... manasikāro tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayutto; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

Vedanā ... saññā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cittaṃ tīhi khandhehi sampayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttaṃ. Katihi vippayuttaṃ? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttaṃ; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttaṃ.

Adhimokkho tīhi khandhehi ekenāyatanena dvīhi dhātūhi sampayutto; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayutto. Katihi vippayutto? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayutto; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayutto.

2.6.5. Tika

Kusalā dhammā ... akusalā dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyata-

nena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (1)

Sukhāya vedanāya sampayuttā dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttā dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttā dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (2)

Vipākā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Vipākadhammadhammā ... saṃkiliṭṭhasaṃkilesikā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Nevavipākanavipākadhammadhammā ... anupādinnupādāniyā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā. (3)

Anupādinnaanupādāniyā dhammā ... asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā. (4)

Savitakkasavicārā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Avitakkavicāramattā dhammā ... pītisahagatā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Avitakkaavicārā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā. (6)

Sukhasahagatā dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāy-

atanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upekkhāsahagatā dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (7)

Dassanena pahātabbā dhammā bhāvanāya pahātabbā dhammā ... dassanena pahātabbahetukā dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukā dhammā ... ācayagāmino dhammā ... apacayagāmino dhammā ... sekkhā dhammā ... asekkhā dhammā ... mahaggatā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Appamāṇā dhammā ... paṇītā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

Parittārammaṇā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Mahaggatārammaṇā dhammā ... appamāṇārammaṇā dhammā ... hīnā dhammā ... micchattaniyatā dhammā ... sammattaniyatā dhammā ... maggārammaṇā dhammā ... maggahetukā dhammā ... maggādhipatino dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (8–16)

Anuppannā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā. (17–18)

Atītārammaṇā dhammā ... pe ... anāgatārammaṇā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Paccuppannārammaṇā dhammā ... ajjhattārammaṇā dhammā ... bahiddhārammaṇā dhammā ... ajjhattabahiddhārammaṇā dhammā

... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (19–21)

Sanidassanasappaṭighā dhammā ... anidassanasappaṭighā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā. (22)

2.6.6. Duka

2.6.6.1. Hetugocchaka

Hetū dhammā ... hetū ceva sahetukā ca dhammā ... hetū ceva hetusampayuttā ca dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sahetukā dhammā ... hetusampayuttā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sahetukā ceva na ca hetū dhammā ... hetusampayuttā ceva na ca hetū dhammā ... na hetusahetukā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.6.6.2. Cūḷantaraduka

Appaccayā dhammā ... asaṅkhatā dhammā ... sanidassanā dhammā ... sappaṭighā dhammā ... rūpino dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Lokuttarā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

2.6.6.3. Āsavagocchaka

Āsavā dhammā ... āsavā ceva sāsavā ca dhammā ... āsavā ceva āsavasampayuttā ca dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sam-

payuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Anāsavā dhammā ... āsavavippayuttā anāsavā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

Āsavasampayuttā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Āsavasampayuttā ceva no ca āsavā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.6.6.4–9. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanā dhammā ... ganthā dhammā ... oghā dhammā ... yogā dhammā ... nīvaraṇā dhammā ... parāmāsā dhammā ... parāmāsā ceva parāmaṭṭhā ca dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Aparāmaṭṭhā dhammā ... parāmāsavippayuttā aparāmaṭṭhā dhammā sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

Parāmāsasampayuttā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.6.10. Mahantaraduka

Sārammaṇā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Anārammaṇā dhammā ... cittavippayuttā dhammā ... cittavisaṃsaṭṭhā dhammā ... upādā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cittā dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Cetasikā dhammā ... cittasampayuttā dhammā ... cittasaṃsaṭṭhā dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānā dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhuno dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattino dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Anupādinnā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi vippayuttā.

2.6.6.11–12. Upādānagocchakādi

Upādānā dhammā ... kilesā dhammā ... kilesā ceva saṃkilesikā ca dhammā ... kilesā ceva saṃkiliṭṭhā ca dhammā ... kilesā ceva kilesasampayuttā ca dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Asaṃkilesikā dhammā ... kilesavippayuttā asaṃkilesikā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

Saṃkiliṭṭhā dhammā ... kilesasampayuttā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Saṃkiliṭṭhā ceva no ca kilesā dhammā ... kilesasampayuttā ceva no ca kilesā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

2.6.6.13. Piṭṭhiduka

Dassanena pahātabbā dhammā ... bhāvanāya pahātabbā dhammā ... dassanena pahātabbahetukā dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukā

dhammā ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Savitakkā dhammā ... savicārā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Avitakkā dhammā ... avicārā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā vippayuttā.

Sappītikā dhammā ... pītisahagatā dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Sukhasahagatā dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Upekkhāsahagatā dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Na kāmāvacarā dhammā ... apariyāpannā dhammā ... anuttarā dhammā ... pe ... sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi vippayuttā.

Rūpāvacarā dhammā ... arūpāvacarā dhammā ... niyyānikā dhammā ... niyatā dhammā ... saraṇā dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi. Katihi vippayuttā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi vippayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici vippayuttā.

Dhammāyatanaṃ dhammadhātu, Dukkhasaccañca jīvitaṃ; Saḷāyatanaṃ nāmarūpaṃ, Cattāro ca mahābhavā.

Jāti jarā ca maraṇaṃ, tikesvekūnavīsati; Gocchakesu ca paññāsa, aṭṭha cūḷantare padā.

Mahantare pannarasa, aṭṭhārasa tato pare; Tevīsa padasataṃ etaṃ, sampayoge na labbhatīti. [123]

Sampayogavippayogapadaniddeso chaṭṭho.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.8. Aṭṭhamanaya Vippayuttenasampayuttapadaniddesa

Rūpakkhandhena ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi.

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā ... viññāṇakkhandhena ye dhammā ... pe ... saraṇehi dhammehi ye dhammā ... araṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttāti? Natthi.

Dhammāyatanaṃ dhammadhātu, Atha jīvitaṃ nāmarūpaṃ; Saḷāyatanaṃ jātijarāmataṃ, Dve ca tike na labbhare.

Paṭhamantare satta ca, Gocchake dasa aparante; Cuddasa cha ca matthake, Iccete sattacattālīsa dhammā; Samucchede na labbhanti, Moghapucchakena cāti. [47]

Vippayuttena sampayuttapadaniddeso aṭṭhamo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.9. Navamanaya Sampayuttenasampayuttapadaniddesa

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttā? Te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Viññāṇakkhandhena ye dhammā ... manāyatanena ye dhammā ... cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā ... pe ... manodhātuyā ye dhammā ... manoviññāṇadhātuyā ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... pe ... te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi

khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Manindriyena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Upekkhindriyena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena chahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Phassapaccayā vedanāya ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena

ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Iddhipādena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā dvīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Jhānena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā dvīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Phassena ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... manasikārena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Cittena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Adhimokkhena ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena dvīhi dhātūhi sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

2.9.1. Tika

Sukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. (2)

Savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā ... avitakkavicāramattehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. (6)

Sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā. (7)

2.9.2. Duka

2.9.2.1. Hetugocchaka

Hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Sahetukehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetusampayuttehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā ... na hetusahetukehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

2.9.2.3. Āsavagocchaka

Āsavehi dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te

dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Āsavasampayuttehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

2.9.2.4–9. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanehi … ganthehi … oghehi … yogehi … nīvaraṇehi … parāmāsehi dhammehi ye dhammā … parāmāsehi ceva parāmaṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Parāmāsasampayuttehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

2.9.2.10. Mahantaraduka

Cittehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā tīhi khandhehi sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Cetasikehi dhammehi ye dhammā … cittasampayuttehi dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhāneh dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā … cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena sattahi dhātūhi sampayuttā.

2.9.2.11–13. Upādānagocchakādi

Upādānehi dhammehi ye dhammā … kilesehi dhammehi ye dhammā … kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā … kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā … kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā … te dhammā tīhi khandhehi ekenāyatanena ekāya dhātuyā sampayuttā; ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Saṃkiliṭṭhehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā … kilesasampayuttehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā … savi-

takkehi dhammehi ye dhammā ... savicārehi dhammehi ye dhammā ... sappītikehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā ... te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā ... upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, tehi dhammehi ye dhammā sampayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi sampayuttā? Te dhammā ekena khandhena sampayuttā; ekenāyatanena ekāya dhātuyā kehici sampayuttā.

Arūpakkhandhā cattāro, manāyatanameva ca; Viññāṇadhātuyo satta, dve saccā cuddasindriyā.

Paccaye dvādasa padā, tato upari soḷasa; Tikesu aṭṭha gocchake, tecattālīsameva ca.

Mahantaraduke satta, padā piṭṭhi dukesu cha; Navamassa padassete, niddese saṅgahaṃ gatāti. [120]

Sampayuttena sampayuttapadaniddeso navamo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.2. Dutiyanaya Saṅgahitenaasaṅgahitapadaniddesa

Cakkhāyatanena ye dhammā ... phoṭṭhabbāyatanena ye dhammā ... cakkhudhātuyā ye dhammā ... phoṭṭhabbadhātuyā ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi asaṅgahitā? Te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā ... sotaviññāṇadhātuyā ye dhammā ... ghānaviññāṇadhātuyā ye dhammā ... jivhāviññāṇadhātuyā ye dhammā ... kāyaviññāṇadhātuyā ye dhammā ... manodhātuyā ye dhammā ... manoviññāṇadhātuyā ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi dvādasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhundriyena ye dhammā ... sotindriyena ye dhammā ... ghānindriyena ye dhammā ... jivhindriyena ye dhammā ... kāyindriyena ye

dhammā ... itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Asaññābhavena ye dhammā ... ekavokārabhavena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi tīhāyatanehi navahi dhātūhi asaṅgahitā.

Paridevena ye dhammā ... sanidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sanidassanehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sappaṭighehi dhammehi ye dhammā ... upādādhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena asaṅgahitā dhātusaṅgahena asaṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi asaṅgahitā? Te dhammā catūhi khandhehi ekādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Dasāyatanā sattarasa dhātuyo, Sattindriyā asaññābhavo ekavokārabhavo; Paridevo sanidassanasappaṭighaṃ, Anidassanaṃ punadeva sappaṭighaṃ upādāti. [42]

Saṅgahitena asaṅgahitapadaniddeso dutiyo.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.4. Catutthanaya Saṅgahitenasaṅgahitapadaniddesa

Samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā

āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā ... sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā ... upekkhindriyena ye dhammā ... saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ....

Avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārena ye dhammā ... saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā ... sokena ye dhammā ... paridevena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā ... upāyāsena ye dhammā ....

Satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā ... appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā ... phassena ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... adhimokkhena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā ....

Hetūhi dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā ... hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... āsavehi ... saṃyojanehi ... ganthehi ... oghehi ... yogehi ... nīvaraṇehi ... parāmāsehi ... upādānehi ... kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, tehi dhammehi ye dhammā khandhasaṅgahena saṅgahitā āyatanasaṅgahena saṅgahitā dhātusaṅgahena saṅgahitā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā ekena khandhena ekenāyatanena ekāya dhātuyā saṅgahitā.

Dve saccā pannarasindriyā, Ekādasa paṭiccapadā; Uddhaṃ puna ekādasa, Gocchakapadamettha tiṃsavidhāti. [69]

Saṅgahitena saṅgahitapadaniddeso catuttho.

Dhātukathā

2 Niddesa

2.14. Cuddasamanaya Vippayuttenasaṅgahitāsaṅgahitapadaniddesa

2.14.1. Khandhādi

Rūpakkhandhena ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Vedanākkhandhena ye dhammā ... saññākkhandhena ye dhammā ... saṅkhārakkhandhena ye dhammā ... viññāṇakkhandhena ye dhammā ... manāyatanena ye dhammā ... manindriyena ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhāyatanena ye dhammā ... pe ... phoṭṭhabbāyatanena ye dhammā ... cakkhudhātuyā ye dhammā ... pe ... phoṭṭhabbadhātuyā ye dhammā vippayuttā ... pe ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Cakkhuviññāṇadhātuyā ye dhammā ... sotaviññāṇadhātuyā ye dhammā ... ghānaviññāṇadhātuyā ye dhammā ... jivhāviññāṇadhātuyā ye dhammā ... kāyaviññāṇadhātuyā ye dhammā ... manodhātuyā ye dhammā ... manoviññāṇadhātuyā ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi, ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

2.14.2. Saccādi

Dukkhasaccena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Samudayasaccena ye dhammā ... maggasaccena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khand-

hehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Nirodhasaccena ye dhammā ... cakkhundriyena ye dhammā ... kāyindriyena ye dhammā ... itthindriyena ye dhammā ... purisindriyena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Sukhindriyena ye dhammā ... dukkhindriyena ye dhammā ... somanassindriyena ye dhammā ... domanassindriyena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Upekkhindriyena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitā.

Saddhindriyena ye dhammā ... vīriyindriyena ye dhammā ... satindriyena ye dhammā ... samādhindriyena ye dhammā ... paññindriyena ye dhammā ... anaññātaññassāmītindriyena ye dhammā ... aññindriyena ye dhammā ... aññātāvindriyena ye dhammā ... avijjāya ye dhammā ... avijjāpaccayā saṅkhārehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Saṅkhārapaccayā viññāṇena ye dhammā ... saḷāyatanapaccayā phassena ye dhammā ... phassapaccayā vedanāya ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Vedanāpaccayā taṇhāya ye dhammā ... taṇhāpaccayā upādānena ye dhammā ... kammabhavena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khand-

hehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Upapattibhavena ye dhammā ... saññābhavena ye dhammā ... pañcavokārabhavena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Kāmabhavena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi pañcahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi terasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpabhavena ye dhammā ... asaññābhavena ye dhammā ... ekavokārabhavena ye dhammā ... paridevena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Arūpabhavena ye dhammā ... nevasaññānāsaññābhavena ye dhammā ... catuvokārabhavena ye dhammā ... sokena ye dhammā ... dukkhena ye dhammā ... domanassena ye dhammā ... upāyāsena ye dhammā ... satipaṭṭhānena ye dhammā ... sammappadhānena ye dhammā ... iddhipādena ye dhammā ... jhānena ye dhammā ... appamaññāya ye dhammā ... pañcahi indriyehi ye dhammā ... pañcahi balehi ye dhammā ... sattahi bojjhaṅgehi ye dhammā ... ariyena aṭṭhaṅgikena maggena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.3. Phassādisattaka

Phassena ye dhammā ... vedanāya ye dhammā ... saññāya ye dhammā ... cetanāya ye dhammā ... cittena ye dhammā ... manasikārena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Adhimokkhena ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

2.14.4. Tika

Kusalehi dhammehi ye dhammā ... akusalehi dhammehi ye dhammā ... sukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... dukkhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Abyākatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā. (1)

Adukkhamasukhāya vedanāya sampayuttehi dhammehi ye dhammā ... vipākehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitā. (2)

Vipākadhammadhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Nevavipākanavipākadhammadhammehi ye dhammā ... anupādinnupādāniyehi dhammehi ye dhammā ... anupādinnaanupādāniyehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkiliṭṭhaasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā. (3)

Upādinnupādāniyehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā. (4)

Asaṃkiliṭṭhasaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā. (5)

Savitakkasavicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā

asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Avitakkavicāramattehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Avitakkaavicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā. (6)

Upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitā. (7)

Dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... ācayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... apacayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... sekkhehi dhammehi ye dhammā ... asekkhehi dhammehi ye dhammā ... mahaggatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Neva dassanena na bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... neva dassanena na bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... nevācayagāmināpacayagāmīhi dhammehi ye dhammā ... nevasekkhanāsekkhehi dhammehi ye dhammā ... parittehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Appamāṇehi dhammehi ye dhammā ... paṇītehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi

aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Parittārammaṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi dvādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi asaṅgahitā.

Mahaggatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... appamāṇārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... hīnehi dhammehi ye dhammā ... micchattaniyatehi dhammehi ye dhammā ... sammattaniyatehi dhammehi ye dhammā ... maggārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... maggahetukehi dhammehi ye dhammā ... maggādhipatīhi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Majjhimehi dhammehi ye dhammā ... aniyatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā. (8–16)

Uppannehi dhammehi ye dhammā ... anuppannehi dhammehi ye dhammā ... uppādīhi dhammehi ye dhammā ... atītehi dhammehi ye dhammā ... anāgatehi dhammehi ye dhammā ... paccuppannehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattehi dhammehi ye dhammā ... bahiddhāhi dhammehi ye dhammā ... sanidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā ... anidassanasappaṭighehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Atītārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... anāgatārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... bahiddhārammaṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Paccuppannārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... ajjhattabahid-

dhārammaṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi dvādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi chahi dhātūhi asaṅgahitā. (17–22)

2.14.5. Duka

2.14.5.1. Hetugocchaka

Hetūhi dhammehi ye dhammā … sahetukehi dhammehi ye dhammā … hetusampayuttehi dhammehi ye dhammā … hetūhi ceva sahetukehi ca dhammehi ye dhammā … sahetukehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā … hetūhi ceva hetusampayuttehi ca dhammehi ye dhammā … hetusampayuttehi ceva na ca hetūhi dhammehi ye dhammā … na hetusahetukehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Ahetukehi dhammehi ye dhammā … hetuvippayuttehi dhammehi ye dhammā … na hetuahetukehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.2. Cūḷantaraduka

Appaccayehi dhammehi ye dhammā … asaṅkhatehi dhammehi ye dhammā … sanidassanehi dhammehi ye dhammā … sappaṭighehi dhammehi ye dhammā … rūpīhi dhammehi ye dhammā … lokuttarehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Lokiyehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.3. Āsavagocchaka

Āsavehi dhammehi ye dhammā … āsavasampayuttehi dhammehi ye dhammā … āsavehi ceva sāsavehi ca dhammehi ye dhammā … āsavehi ceva āsavasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā … āsavasampayuttehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā

asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Sāsavehi dhammehi ye dhammā … āsavavippayuttehi dhammehi ye dhammā … sāsavehi ceva no ca āsavehi dhammehi ye dhammā … āsavavippayuttehi sāsavehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anāsavehi dhammehi ye dhammā … āsavavippayuttehi anāsavehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.4–9. Saṃyojanagocchakādi

Saṃyojanehi dhammehi ye dhammā … ganthehi dhammehi ye dhammā … oghehi dhammehi ye dhammā … yogehi dhammehi ye dhammā … nīvaraṇehi dhammehi ye dhammā … parāmāsehi dhammehi ye dhammā … parāmāsasampayuttehi dhammehi ye dhammā … parāmāsehi ceva parāmaṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Parāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā … parāmāsavippayuttehi dhammehi ye dhammā … parāmaṭṭhehi ceva no ca parāmāsehi dhammehi ye dhammā … parāmāsavippayuttehi parāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā … parāmāsavippayuttehi aparāmaṭṭhehi dhammehi ye dhammā vippayuttā … te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.10. Mahantaraduka

Sārammaṇehi dhammehi ye dhammā … cittehi dhammehi ye dhammā … cetasikehi dhammehi ye dhammā … cittasampayuttehi dhammehi ye

dhammā ... cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānasahabhūhi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhasamuṭṭhānānuparivattīhi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā ekena khandhena ekādasahāyatanehi ekādasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Catūhi khandhehi ekenāyatanena sattahi dhātūhi asaṅgahitā.

Anārammaṇehi dhammehi ye dhammā ... cittavippayuttehi dhammehi ye dhammā ... cittasaṃsaṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... upādādhammehi ye dhammā ... anupādinnehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Upādinnehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi tīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi pannarasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.11. Upādānagocchaka

Upādānehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkilesikehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva saṃkiliṭṭhehi ca dhammehi ye dhammā ... saṃkiliṭṭhehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesehi ceva kilesasampayuttehi ca dhammehi ye dhammā ... kilesasampayuttehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.12. Kilesagocchaka

Saṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... asaṃkiliṭṭhehi dhammehi ye dhammā ... kilesavippayuttehi dhammehi ye dhammā ... saṃkilesikehi ceva no ca kilesehi dhammehi ye dhammā ... kilesavippayuttehi saṃkilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Asaṃkilesikehi dhammehi ye dhammā ... kilesavippayuttehi asaṃk-

ilesikehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

2.14.5.13. Piṭṭhiduka

Dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Na dassanena pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... na bhāvanāya pahātabbehi dhammehi ye dhammā ... na dassanena pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā ... na bhāvanāya pahātabbahetukehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Savitakkehi dhammehi ye dhammā ... savicārehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi sattarasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi ekāya dhātuyā asaṅgahitā.

Sappītikehi dhammehi ye dhammā ... pītisahagatehi dhammehi ye dhammā ... sukhasahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Upekkhāsahagatehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi terasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi pañcahi dhātūhi asaṅgahitā.

Kāmāvacarehi dhammehi ye dhammā ... pariyāpannehi dhammehi ye dhammā ... sauttarehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi

asaṅgahitā.

Na kāmāvacarehi dhammehi ye dhammā ... apariyāpannehi dhammehi ye dhammā ... anuttarehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi aṭṭhahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi dasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Rūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... arūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... niyyānikehi dhammehi ye dhammā ... niyatehi dhammehi ye dhammā ... saraṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā ... te dhammā asaṅkhataṃ khandhato ṭhapetvā pañcahi khandhehi dvādasahāyatanehi aṭṭhārasahi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Na kehici khandhehi na kehici āyatanehi na kāhici dhātūhi asaṅgahitā.

Na rūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... na arūpāvacarehi dhammehi ye dhammā ... aniyyānikehi dhammehi ye dhammā ... aniyatehi dhammehi ye dhammā ... araṇehi dhammehi ye dhammā vippayuttā, te dhammā katihi khandhehi katihāyatanehi katihi dhātūhi saṅgahitā? Te dhammā catūhi khandhehi dvīhāyatanehi dvīhi dhātūhi saṅgahitā. Katihi asaṅgahitā? Ekena khandhena dasahāyatanehi soḷasahi dhātūhi asaṅgahitā.

Dhammāyatanaṃ dhammadhātu, Atha jīvitaṃ nāmarūpaṃ; Saḷāyatanaṃ jātijarāmataṃ, Dve ca tike na labbhare.

Paṭhamantare satta ca, Gocchake dasa aparante; Cuddasa cha ca matthake, Iccete sattacattālīsa dhammā; Samucchede na labbhanti, Moghapucchakena cāti. [47]

Vippayuttenasaṅgahitāsaṅgahitapadaniddeso cuddasamo.

Dhātukathāpakaraṇaṃ niṭṭhitaṃ.

Dhātukathā

Uddesa

3. Nayamukhamātikā

Tīhi saṅgaho, tīhi asaṅgaho, catūhi sampayogo, catūhi vippayogo. (4)